

~~Laser~~
~~7-1376~~

RJEČNIK

HRVATSKOGA ILI SRPSKOGA JEZIKA

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA

/// ZNANOSTI I UMJETNOSTI

OBRAĐUJE

T. MARETIĆ

dio 7.

(SVEZAK 30

1 SEDMOGA DIJELA)

MORAČIĆ NAĆI) - Nepomitan

PG
1374
R5
dio 7
542067
29.5.52

U ZAGREBU 1911

U KNIŽARNICI JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE)

(Duro Trpinac)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

Popravci.

Str. 24^a između motačica i Motajica ima se umetnuti riječ: Motaj, m. ono, čim se što mota; kao da je to u primjeru: Kako lute rane, kih nado raztvari, postave vezane pak motaj zatvori, bolesti skrovite pod krovom borave. I. T. Mrnavić osm. 16.

Str. 25^b kod motičica pod a mjesto Vala treba da bude Vaša.

Str. 33^a riječi moždeće i moždrkavei treba da zamijene svoja mjesta.

Str. 47^a kod Mrazović mjesto rijeći: ,i paroh . . . knigu Pčelar' treba da bude: školski nadzornik somborski. A. Maksimović 216 (među prenumerantima).

Str. 47^b prva riječ ima biti napisana: mrázovník.

Str. 63^b kod mrkao pod b u drugom primjeru iz I. Gundulića mjesto svijet treba da bude svijeti.

Str. 101^a pod b u prvom primjeru mjesto boļi treba da bude boli.

Str. 110^b kod muče pod a u drugom primjeru mjesto suma 111 treba da bude: suma 111a.

Str. 120^a kod mudande mjesto: ostvu treba da bude: ostrvu.

Str. 120^b pod bb u primjeru iz M. A. Režkovića znači popravi u: znati.

Str. 122^b u trećem retku odozdo iza brojeva xv—xvii ima se umetnuti riječ: vijeka.

Str. 144^b kod muklom u trećem primjeru jeziku popravi u: jaziku.

Str. 159^a kod murećef treba murećep popraviti u murēcep.

Str. 170^a kod mušiv, mušivac treba mušivem popraviti u: mušivcem.

Str. 175^b kod muštralica treba primjeru dodati: J. Bogdanović.

Str. 178^b riječi mutarati treba dodati: Ispor. mutiti pod h.

Str. 190^b kod muževnost treba da je akc. u gen.: mūževnosti.

Str. 201^b primjer pod 18, a, a iz M. Pavlinovića treba metnuti pod 18, b (na str. 202a).

Str. 206^a kod nabava tal. formimento popravi u: fornimento.

Str. 207^a mjesto nabiflati treba da bude nábiflati.

Str. 208^b kod nabiježiti treba da je u prez. nabiležim (mjesto nábiležím).

Str. 214^a kod nabrčiti u drugom retku glavičinu popravi u: glavčinu.

Str. 220^a iza 2 nabušiti se treba da stoji riječ 3 nabušiti.

Str. 238^a pod cc u prvom primjeru važiše popravi u: važiže.

Str. 240^b pod b, c u četvrtom retku najdem popravi u: najdem.

* * *

U VI. dijelu „Rječnika“ našle su se još ove pogrješke:

Str. 677^a kod Milna pod c treba da stoji: dva seoca u kotaru hvarskom.

Str. 748^b kod mironosica prvi primjer neka se briše; vidi kod muronosica.

Str. 878^b riječ Močurište neka se briše, jer to mjesto nije u Srbiji, nego u Bugarskoj.

MORAČIĆ, m. dem. od morač. Samo u Stulićevu rječniku (moračić, mali morač, parvum fenciculum).

MORAČINA, f. ime bilki. U rječniku Mikalini (moračina ali trava od zmije, peucedanum) i u Stulićevu (moračina, trava od zmije, peucedanus, peucedanum s naznakom, da je iz Mikalina rječin.). Moračina, Peucedanum officinale. B. Sulek im.

MORAČINA NIVA, f. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 641. — Ispor. 1 Morača pod d.

MORAČKÍ, adj. posses. od Morača. U rječniku Vukoru (s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 382: Pa odoše niz moračke strane). On okupi moračke glavare. Ogl. sr. 253. Iz sela Tušimine, koje je nakraj Drobnaka gotovo do Moračke granice. Vuk nar. pjes. 4, 460.

MORAČNI DO, Moračnoga Dola, m. seoce u Dalmaciji u kotaru metkovićkom. A. Mašek 78.

MORAČNIK, m. ostrvce u Skadarskom Jezeru. Etnogr. zborn. 13, 159. 160.

MORAČOV, adj. isto što moračev (vidi tam). Moračov koren. Starine 10, 85 (da nije griješkom -o- mjesto -e-?).

MORAKOVO, m. selo u Crnoj Gori. Glasnik 40, 19.

1. MÖRÄL, morala, m. pravila za vlastanje prema Bogu i drugijem ljudima. Iz něm. die Moral (a ovo iz franc. la morale). — Gorori se i piše u naše vrijeme, na pr. To je pravi moral, — ljudi bez morala — U ovome primjeru kao da znači: učitelj morala: Od ovi četiriju odluka mnogo običaju morali besiditi. M. Zoričić osm. 6.

2. MORAL, adj. moralan; iz tal. morale. Da su vješti od istorija, od svjetih i filozofa moralijeh. I. Držić 267. Razgovori moralni svrhu svetih sakramenatah. J. Banovac razg. ix.

MORALA, f. isto što 1 moral, iz tal. la morale. Ako želiš još stogod više znati od isti odluka, šti naučite se od morale. M. Zoričić osm. 6.

MÖRÄLAN, mörâlna, adj. što pripada moralu, što je po moralu. Tako se to govoriti... i za moralne pogreške. Vuk nar. posl. 163. U prenesenom smislu o moralnoj čistoti. Đ. Dančić u ovome rječniku s. v. bijeleti.

MORALIJA, m. čorjak iz Moreje, Morejac. Posle je došao na to mesto za buđubašu neki Mehmed Moralija (po tome je Turčinu prozvana tako i neka karaula u Srbiji u okrugu niškom). M. Đ. Milićević kraj. srbi. 73.

MORALIST, m. učitelj morala. Iz tal. rijeći istoga značenja moralista. Samo u primjeru: Kako djelozpravnici aliti moralisti pripovijedaju. I. Dordić uzd. viii.

MORÄLNÖST (s takvijem se akc. govoriti), f. apstr. imenica prema pridjevu moralan. U Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Sittlichkeit, Moralität, tal. moralità i kao sinonim rječima čudoredba, čudorede. Neka to uzme kao srećni dokaz zrelije dečine svesti i jače nihove moralnosti. M. Đ. Milićević zlos. 202.

1. MORAN, morna, adj.

a) moran je koji mori, t. j. koji zadaje smrt. Samo u jednoga písca. U malahno nješto meda izmješano je, jaoh, nemilo skrovenoga morna jedva preotrovno zlo gorčilo. J. Kavačić 48a. Svrzi od sebe morna jada ne do jutra, sada, sada! 426b. Morne dajuć mu trude. 565b.

b) moran je isto što umoran, t. j. trudan. Samo u primjeru (u kojem je tako poradi stih): Ovdje dijete došav morno tirajući zviradi spusti se na travicu. M. Katančić 48.

2. MORAN, morna, adj. isto što morski. Tko bi taj mramoran, da ne bi protnul, jakino val morau gdi bih se uvrnul? Š. Menčetić 281.

— Možda ovamo ide i primjer: Kažuće, što se zgaja meu nam sa šaptanim mornim vunam. J. Kavačić 461a.

MORANAC, moranca, m. neka fina koža. Postane nejasno, ali ispor. tal. marrochino (fina koža iz zemlje, koja se tal. zore Marocco). Samo u primjeru: Da si nosi lopo svite, postolčiće od moranca (izdavač kaže, da je moranac isto što kordovan). Nar. pjes. istr. 2, 81.

MORANČANI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MORANI, m. pl. neko mješno ime zabilježeno u pomeniku xviii vijeka. I. Stojanović hris. 185.

MORAÑCI, Morañaca, m. pl. dva sela (Doňi i Gorní M.) u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641. — Možda ovamo ide i Morančici. S. Novaković pom. 189 (gdje se -n- može čitati i -n- i -ñ-).

MÓRÁNE, n. nom. verb. od morati. U rječniku Vukoru (das Muss, necessitas s naznakom, da se govori u vovodstvu i s primjerom: ako ne će sam od svoje voje, a on hoće pod moraće, u kojem se dodaje: u Srbiji bi kazali: hoće, ako mu se i ne će). To će selo pod moraće platiti. Glasnik II, 1, 18.

MÖRAST, adj. isto što 3 mor, t. j. tamnodar. U rječniku Vukoru (morast, mor). Epetrahila dva, jedan od svile, a drugi od musula morastog. Glasnik 56, 164. Do 30 pěvčika u dugački morasti halina obučeni stojahu. S. Tekelija letop. 119, 58. Dade nemu morastu malvutu. Hrv. nar. pjes. 3, 325.

MÖRÄŠ, upravo 2. lice sing. prez. od morati, ali se uzima kao imenica u znač. moraće, na pr. učinio je pod moraš (t. j. pod moraće), — moraš je najveći gospodar. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavičić.

MORAŠCE, n. dem. od more. Triput jeste more posestrila: Oj morašce, moja posestrimo, nemoj mene daleko zaniti. Hrv. nar. pjes. 5, 512.

MORAT, m. tursko ime, koje običnije glasi Murat. U rječniku Daničićevu s potvrđivanjem iz xv vijeka. Iz istoga vijeka i u I. Stojanovića hris. 182.

MÓRATI, möräm, impf. debere. Između drugih slav. jezika nalazi se glag. morati samo još u slovenskom. Postane je tamno; čini se doduše, da je u svezi s oblicima morem, moreš od moći, ali nije lako razabrati prave sveze, koje vežu te oblike s morati. U rječniku Bjelostjenčevu (debeo, cogor), u Jambresičevu (debeo u lat. dijelu), u Voltigijinu (dovere, müssen), u Stulićevu (debere s naznakom, da se nalazi u kajk. písca Malih i s primjerom: moramo dobru odluku učiniti) i u Vukoru (müssen, oportet me, cogor s naznakom, da se govori u vovodstvu, i s napomenom: u Srbiji, u Bosni i u Herc. govoriti se mjesto mora — vaja, treba, na p. važa mi ići, treba ići, treba da bude i t. d.). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka (vidi pod a, a), ali ih je iz xvi i iz xvii vijeka vrlo malo; tek u xviii vijeku postaje morati malo običnija riječ. Danas

kao da je morati poznato po svemu području našega jezika, ali do početka xix vijeka ne nalazi mu se potvrda iz Bosne i iz Dalmacije sa Dubrovnikom (što je u M. Držića 146 stampano mora(t)e, na to se ne možemo osloniti, jer dolazi na mjestu, koje je rđavo sačuvato).

1. *Oblici.* Mjesto moram glasi kašto prez. moradnem u perf. značenju: moradne. Nar. prip. vila (1867) 322. M. Đ. Milićević pom. 183. *Nalazi se i 1. l. prez.* morem. Jačke 85, za koji oblik veli izdavač, da se često među ugarskijem Hrvatima čuje mjesto moram kao i u Slovenaca. Aor. u slavonskih pisaca glasi kašto moradoh. T. Maretić rad jug. akad. 180, 192 — *U imperf. nalazi se oblik moradijaše.* I. Zaničić 141. — *Sasma je nepozdan pas. partic.* moran u Jambrišćevu rječniku (*u lat. dijelu s. v. necessarius* kao sinonim pridjevima potreben, potrebljiv).

2. Značenja.

a. morati je isto što biti nagođen, prinudavan, usiljavati na što.

(a) spoštašnom nuždom.

(aa) morati ima dopunu u inf. Ki se rodi, mora umriti. Korizm. 28^a. Moram prodati jedan lapat zemlje (iz xvi vijeka). Mon. croat. 249. Umrit mora što se rodi. P. Vitezović priče. 21. Za ovim umrlim životom moramo uvik živiti ali u raju ali u paklu. Pisanica 11. I da dužnec s vrata skine, da vojevat već ne mora. V. Došen 127^b. Mogli misle, naredba je Božja, da to mora sve onako biti. A. Blagojević pjesn. 41. Il' nam se oće ili ne će, moramo putovati. D. Obradović bas. 104. Babilonija ne mogaoš ovomu naporu odoliti, veće moraše poniziti se. D. Bogdanić 27. Koji mu (t. j. vladacu) na službu pod oružjem vazduha mora biti. 56. Morati čemo razlog pričuvati od svijuh dilah naših. B. Leaković nauk 90. Starešine su morale u šančevima držati po nešto rane. Vuk grada 11. Otprije su morali s Turcima udarati na Crnu Goru. Vuk nar. pjes. 4, 12. Slavno mrite, kad mrijet morate. P. Petrović gor. vijen. 96. Mlad može, a star mora umrijeti. Nar. posl. vuk 180. Sad ti jadan poginuti moraš. Nar. pjes. petr. 3. 94. Kao sluge moramo vršiti stariju naredbu. S. Šubiša prip. 77.

(bb) inf. ići (poći) ostaje neizrečen. Zar ti nisi znao, da ti i sam moraš na posao? M. A. Režković sat. 73. Znaš, ne znaš, ti moraš s nama. Nar. prip. vuk² 224. Na bogomošu morate, a na igru, ako milujete. M. Đ. Milićević slave 64.

(cc) morati ima dopunu u rečenici s reznikom da. Tko ne mora da ga pazi. V. Došen 180^b. Kao da Bog rad milosti nima mora da oprosti. 224^b. Mora jadna kada da mu kaže. Nar. pjes. vuk 3, 438. Mora jadna da ustane kada. 3, 439. S rodom mora da se miri (t. j. krvnik), jer će ubiti i oni nega. Vuk rječn. s. v. krvnina.

(b) nutarnjom nuždom.

(aa) morati ima dopunu u inf. Toko vam moram na znanje dati (iz sredine xvii vijeka). Starine 11, 92. Odkud neg teškoće moramo se nadat. P. Vitezović odil. 18. Zato ne mogu ino učiniti, morain ja dite ovde ostaviti. A. Knezović 12. Jer promišlat kada stane . . . mora mu se omraziti vas dobitak i slatkoča. V. Došen 53^b. Svitari nije ništa u onomu dnevnu radio, jer on moraše ići na jedno gošćenje. A. Blagojević khin. 26. Slidi, da je Bog poslidna svrha čovičja, kojoj mora tegliti, da ju dostigne.

B. Leaković nauk viii. Mislim, da svaki pametan čovjek mora priznati, da osim Kara-Đordija nikakav Srbin nije zaslужeniji . . . od Miloša. Vuk odg. na laži i op. 31. On (t. j. spisatelj) mora jednako imati pred očima savršenstvo u svome djelu, t. j. mora se starati i truditi, da ono bude sasvijem savršeno. Vuk pisma 64. Sabraše se oko nega ljudi mnogi, tako da mora ući u lađu i sjesti. Vuk mat. 13, 2. Što mora biti, biti će. Nar. pjes. vuk 1, 289. Ko besjadi šta hoće, mora slušati šta ne će. Nar. posl. vuk 135. Ako l'mene suden danak nade . . . svak me za to pozaliti mora. Nar. pjes. petr. 3, 83. Moram biti tužan i žalostan, zač je meni na vojnicu poći. Nar. pjes. istr. 1, 25.

(bb) morati ima dopunu u rečenici s reznikom da. Drugoj marvi ti napravilaš sina . . . ali sviňam, koje sina ne će, mora čovik da kukuruz meče. M. A. Režković sat. 106. Gdje se carev štap ustavi, onđe mora trči svoj štap da zamjesti. Vuk rječn. s. v. banati se.

(c) logičkom nuždom. Mi smo mislili, da je Baal iz one riči balare, igrati, načinjen, ali se to drugačije nahodi, jer kada bi to tako bilo, zašto igraci, kad na bal idu, oblače na sebe Satirovu odiću, meću negov obraz s dugačkim, a grubavim nosom, s bradom i s rogovi? . . . Mora dakle tude onoga Baala štogod masla biti, koji svirače i igrače u hrvu kupi. M. A. Režković sat. 14. Idući, kuł ne zna, mora u celiom životu zlopolučan biti (t. j. čovjek). D. Obadović živ. 31. Sam u prevari budući s najbojlim svojim srcem i namerešnjem morao nas je prevariti. bas. 81. Matica nije ostala ono, (za) što je postala . . . a budući da su Matičari . . . najviše prosti ljudi . . . zato je ona . . . moralna biti oruđe jeduog ili nekolika svoja člana. Vuk pis. 5. Koji štogod od slavenske istorije upravo poznaje, onaj mora znati, da su Srbi s tijem imenom u naše zemlje došli, kovč. 8. Rodofinik je mogao sve ovo vladici vrlo lasno vjerovati: jedno što Grci sve ostale lude drže za neznalice i varvare, a drugo, što su Srbi prema njemu zaista bili svi prostaci, i njemu su se mnoge njihove uredbe morale varvarske činili. prav. sov. 26.

(b) morati se uzima za ono, što se misli, da jamačno jest. Nebo mora to imati, što ne more zemlja dati. V. Došen 77^a. Moro te je kogod naučiti, veće kazuj, ko te naučio. Nar. pjes. vuk 2, 244. Morao je živjeti oko polovine xvii vijeka. Vuk nar. pjes. 3, 107. Nije moguće, da je ova riječ i onda onđe bila, pa da je ja niješam čuo, nego je morala poslije postati. Vuk rječn. predgov. 1. Gdje bi se bukagije same od sebe otvorile, onđe mora biti raskovnik, rječn. s. v. raskovnik. Gde bi god videla rupicu na putu, odmah bi rekla: „ovde mora biti kaka bubica“, pak bi joj usula mleka. Nar. prip. vuk 104. Neko alkoma kuca na kapiji . . . mora da je ruka od hajduka. Nar. pjes. stojad. 1, 117.

(e) morati je kašto u svome značenju oslabilo, te se u svezi s inf. uzima za ono, što znači glagol, od kojega je inf., samo se malko jače značene toga glag. ističe. Ima stanovito zlo veliko biti, što ja moram okom svaki dan viditi. A. Knezović 99. Bilo je oko dvadeset korabljnika, svi Greci do jednoga, a ja grečeski nigde ništa; razsudite, kako mi je moralno biti! D. Obradović bas. 332. Gdi su morali biti, ako ne na svitu? A. Tomiković gov. 68. Sad svatko može sebi lasno predstaviti, kako je Suleiman-paša morao gledati svoga kneza. Vuk grada 56.

On mora svuda nosom zabosti (*t. j. svuda zabada, običava zabadati*). Nar. posl. vuk 239.

d. morati je isto što dugovati; samo u primjeru: Podložan jest zakonu, ne jerbo on štograd zakonu mora, veće samo za moći nas odkupiti (ovo je prevedeno iz lat. *citata: subiectus est legi, non quia ipse legi quidquam deberet, sed ut nos redimeret*). A. Tomiković gov. 5.

MORATIĆ, *m. prezime zabilježeno u ňem. ispravi* *xvi: vijeka*. R. Lopašić spom. 3, 397. — Da nije mjesto Muratić? Vidi Morat.

1. MORAV, *m. neka travu. Samo u primjeru: Goni krave vanka na morav, na kersin (u bješki se kaže, da su i morav i keršin nekakve trave)*. Nar. pjes. istr. 4, 20. — Vidi 2 moravica.

2. MORAV, *adj. isto što 3 mor, morast. Samo u primjeru: Na junaka tri jeleka, jedan morav, drugi zelen . . . (u nar. pjesmi iz pirotskoga okruga)*. M. Đ. Miličević kralj. srb. 258.

1. MÓRAVA, *f. geogr. ime.*

a) voda u Srbiji, koja se tako — t. j. na prosto Morava — zove od sela Stalaća u kruševačkom okrugu pa do svoga utoka u Dunavo; kod Stalaća se sastaju dvije Morave: zapadna i istočna; prva izvire u užičkom okrugu, a druga u Staroj Srbiji u planini Crnoj Gori te se zove i Bugarska Morava i Binča Morava (vidi tam). Postaňa istoga, kojega je i ime Morača (vidi tam). U rječniku Mikafinu (Morava, rijeka u Daciji [sic!], Cibatus, Ciambrus), u Vukovu (voda, što teče kroz Srbiju i utječe u Dunavo kod Kulića niže Smedereva) i u Daničićevu (s potvrđama iz početka XVI vijeka). Stracimir (suzida) na Moravě hramb. Šafarik letop. 68. Ter Murata s neizmjernima silam razbi na Moravi. I. Gundulić 383. Kud Morava plaha ne da gazom priči drugom kraju. J. Palmotić 179. Cara razbi pri Moravi. J. Kavačin 234b. U rimsko doba Morava se zvala Margus. P. J. Šafařík slov. starož. 614.

b) voda u austrijskoj zemlji istoga imena, utječe u Dunavo blizu Požuna; i Česi je zovu Morava, a Nijemci March. U austrijanskomu vilaetu, navlastito pak pokraj rijeke Morave. I. Jablanci 102.

c) zemlja oko vode Morave (one pod a). U rječniku Vukovu (die Umgegend der Morava s primjerom iz neke nar. pjesme: Ovdgoše Gruž i Moravu) i u Daničićevu (s potvrđama iz XIII—XV vijeka). I sije župe priložihom pod oblasti sije crkvi: Krušilnicu, Moravu, Borčić . . . (iz XIII vijeka). Mon. serb. 13. U Moravě selo Žegra i sib međami (iz XIV vijeka). 563. I u Moravě selo Smira (iz XIV v.). I. Stojanović hris. 14. Nikad ne ču vojštiti na Moravu. (Tome stihu dodaje Vuk bišešku: Južni Srbi iza nahije užičke i požeške sve amo preko planina k sjeveru zovu Morava, na pr. otisao u Moravu, došao iz Morave). Nar. pjes. vuk 4, 320. — I čitava Srbija zove se gdješto Morava: Mnogi Kučići, osobito stariji, zovu i sad Srbiju Moravom. Etnogr. zborn. 8, 267.

d) austrijska zemlja, kojom teče Morava (pod b); i Česi je zovu Morava, Nijemci Mähren, a lat. joj je ime Moravia. U rječniku Bjelostjenčevu (Morava, Moravia), u Voltigijinu (Morava, Moravia, Mähren). Metod, pastir od Morave. J. Kavačin 297a.

2. MÓRAVA, *f. žensko ime. Samo u Vukovu rječniku (Frauenname, nomen feminae). — Vidi 2 Moravka.*

MÓRAVAC, Mórávca (*biće takav akc.*), *m.*

a) čovjek iz Morave (u značenju te riječi pod c). Moravci zovu ono vreme „Kočinom Krajinom“. M. Nenadović mem. 13. Samo u izvesno vreme oni (*t. j. Požaničani*) to čine, a Moravci uvek, kada su bez rada. Etnogr. zborn. 6, 128.

b) čovjek iz Morave (u značenju te riječi pod d). U rječniku Bjelostjenčevu (Moravec, Moravus) i u Voltigijinu (Moravac, Moravo, Mährer). Rimljani vojuju suprot Moravcem. P. Vitezović kron. 30. Rimljani vojevali jesu suprot Slovinjanom Moravcem. A. Kačić korab. 360. Joj Pemu, Moraveu, joj Austrije puku! M. Kuhačević 125.

c) nekakav tanac, ples u Srbiji. M. Đ. Miličević knež. srb. 171. 302. — Ispor. moravčica, moravica, moravka.

d) nekakav vjetar od istoka. U južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 30.

e) zemljište u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada na Moravcu. Sr. nov. 1863, 156. — drugo je mjesto u okrugu čačanskom. Zemlje u Moravcu. Sr. nov. 1873, 107.

MORAVAČKI, *adj.*

a) što pripada selu Moravcima (u Srbiji). Opština moravačka. S. Koturović 446.

b) što pripada selu Moravču u Hrv. Pri sv. Ivane u moravečkom kotaru (u kajk. ispravi iz svršetka XVI vijeka). Mon. croat. 300.

MORAVCI, Moravaca, *m. pl. topogr. ime.*

a) zaselak u Bosni u okružju banjalučkom. Popis žit. bos. i herec. 641. — b) dva sela u Hrv., od kojih je jedno u županiji zagrebačkoj, a drugo u modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. — c) selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 446. U istom okrugu ima i manastir istoga imena zabilježen u rječniku Vukovu (Moravci, Móráváčka m. pl. manastir u Srbiji s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 144: Moravcima crkvi dopodose i tu ađi-Deru pogubiše; — u izd. toga rječnika g. 1898 veli se, da su Morave u okrugu rudničkom).

MÓRAVČANIN, *m. čovjek iz Moravica u Hrv. V. Arsenijević (od koga je i postavljeni akc.).*

MÓRAVČÁNKA, *f. žensko iz Moravica u Hrv. V. Arsenijević (od koga je i postavljeni akc.).*

MORAVČE, *n. selo u Hrv. u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. Plešanuš cirkve sv. Ivana na Moravči (u kajk. ispravi iz svršetka XVI vijeka). Mon. croat. 300.*

MORAVČEVÍC, *m. prezime izvedeno od imenice Moravac. Rat 315.*

MORAVČICA, *f. nekakav tanac, ples u Srbiji. M. Đ. Miličević knež. srb. 416. — Ispor. moravac, moravica.*

MORAVČÍČ, *m. prezime u jugozapadnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 658. — Ispor. Moravčević.*

MORAVČINA, *f. u Srbiji u okrugu jagodinskom nekakav vrbljak nazvan po tome, što je tuda nekad Morava tekla. Glasnik 61, 133.*

1. MÓRAVICA, *f. geogr. ime.*

a) voda u Staroj Srbiji, utječe u Moravu. S. Novaković novo b. 43. Spominje se u zapisu XVII vijeka. I. Stojanović zap. i natp. 1, 364.

b) Moravica se zove zapadna Morava u svome gornjem tijeku. M. Đ. Miličević knež. srb. 580. U rječniku Vukovu (Moravica, južna Morava, koja se niže Karanovca sastaje s Ibrom

s primjerom iz nar. pjes. vuk 2 169: Niz Bjelcu i niz Moravici, — krieo veli ordje Vuk južna M. mjesto zapadna).

c) zemlja oko vode Moravice (one pod a). S. Novaković novo b. 49. Etnogr. zborn. 5, 156.

d) zemljište u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Moravici. Sr. nov. 1875, 146.

e) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Šem. mitr. (1900) 238. Biće krivo zapisato mjesto Morave (vidi tamo).

f) nekakav tanac, ples u Srbiji. M. D. Mišević knež. srb. 636. — Ispor. moravac, moravica.

2. MORAVICA, f. upravo moravica miňa, bijka Plantago subulata. U Istri. B. Šulek im. — Vidi 1 morav.

MORAVICE, f. pl. topogr. ime.

a) selo u Hrvatskoj u županiji modruškoj riječkoj. Zabilježeno u hrv. ispravi XVI vijeka. U Moravicah gornih i dolnih. R. Lopatić urb. 385. Da se nasele na rečene Moravice. 386. U jednoj ispravi iz XVII vijeka piše se Muravice. 393. — Danas se to selo zove službeno Komorske Moravice (ali narod kaže naprosto Moravice). Razdjeļ. hrv. i slav. 26.

b) zemlja oko vode Moravice (u značenju pod b). U rječniku Daničićevu s potvrđama iz XIV vijeka i daže: U Moravicah, a na jednom mjestu za istu zemlju zapisato je: u Moravici.

MORAVIČANIN, m. zapadni rjetar, koji obično kišu donosi, upravo vjetar od vode Moravice (one pod a). U Vraňskoj Pčini, gdje isti vjetar zovu i Arnautlija, Karadačanin, Crnogorac. Etnogr. zborn. 5, 105.

MÖRAVIČKÍ, adj. što pripada selu Moravicanu. V. Arsenijević. Nalazi se i u Daničićevu rječniku s potvrdom iz XV vijeka: Episkop moravičkiy (i moravičkiy), t. j. što pripada zemlji Moravicanima.

MORAVIJA, f. austrijska zemlja, koja se zove i Morava (vidi tamo); Moravija je iz lat. U rječniku Mikaliniu (Moravija, država). Od zapadne strane stoji Moravija i Štirija. P. Kanavelić 12. Moravijo! vele crna, lijepa ti l' si orla srlja. J. Kavačić 284^a. Kakono je u zemlji mađarskoj, Moraviji i u zemlji českoj. M. A. Režković sat. 51.

MORAVIN, m. isto što Moravac (u značenju te riječi pod b). Imenovahu se . . . Moravi od rike Morave, Pojaki od polja. F. Glavinić citit XV. Bojni Ugri i Moravi . . . u mnogoći će hvaliti slavi. G. Palmotić 1, 111.

MORAVIŠTE, n. Tako se u Srbiji u okrugu jagodinskog zore pod nivama prostor na istočnoj strani sela Medvede. Glasnik 61, 133. U istom okrugu zovu se moravišta bare pored Morave. Etnogr. zborn. 6, 252.

1. MÖRÄVKA (jamačno je takav ake.), f.

a) žensko iz zemlje Morave (u značenju pod c). Pa se misli skoro oženiti ja Moravkom jali Šumadinkom. Nar. pjes. vuk 4, 356. Boga moli Moravka devojka. Nar. pjes. vila (1866) 274.

b) nekakav tanac, ples u Srbiji. M. D. Mišević knež. srb. 930. — Ispor. moravac.

c) vodenica na vodi Moravi. U jagodinskom okrugu u Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 251 i 10, 36.

2. MORAVKA, f. žensko ime u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Glasnik 49, 100. — Vidi 2 Morava.

3. MORAVKA, f. bijka Arnica montana. B. Šulek im.

MORAVKIĆ, m. prezime u Srbiji u Lijevču. Etnogr. zborn. 5, 490. — Biće izvedeno od ženskoga imena Moravka (vidi 2 Moravka).

MORAVNIK, m. potok u Slavoniji blizu Broda, utječe u Savu. Regul. save 189. 250.

MÖRAVSKÍ (jamačno je takav ake.), adj. a) što pripada zemlji Moravi u Srbiji. U rječniku Daničićevu (s potvrđuma iz XIV i XV vijeka: Episkops moravsky. Igumen moravskog Grada). Udara(h)u po polu široku po zelenu lužu moravskome. Nar. pjes. vuk 4, 222. — b) što pripada austrijskoj zemlji Moravi. U rječniku Bjelostjenčevu (Moravicus). Po austrijanskom u moravskom viletu. I. Jablanci 173. Od moravskog i od moskovskog . . . jezika. M. A. Režković sat. 28. Brat sv. Metodije arci-biskupa moravskoga. A. Kanižlić kam. 31.

MORCE, n. morski zaliv. Samo u Stuličevu rječniku (fretum, sinus maris). — Nepouzdano.

MORČE, selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641. — Ne razabira se ni rod ni broj imenu.

MÖRCIĆ, m. crna minduša. Govori se u Istri s ake. mörćié, plur. mörćié (inauris nigra). D. Nemanić (1883) 32. — Jamačno je u svezi s tal. pridjevom moro (crn). Vidi 2 morica pod d.

MÖRDA, adv.isto što možda, postalo od more biti da. Između rječnika samo u Popovićevu (etwa, vielleicht). Možda s'čula, de Turci divane. Nar. pjes. marjan. 78. Morda j' kniga od Kruševca grada. Hrv. nar. pjes. 1, 202. — Govori se u Lici (s naznačenjem ake.). N. Simić nast. vjesn. 8, 108. I. Kasumović 12, 349. I u Istri (mòrda, fortasse). D. Nemanić (1883) 61.

1. MÖRE, n. mare. Pored more nalazi se kašto i more (kako je u kajkavaca); taj se lik nalazi u rječniku Bjelostjenčevu, Jambrešićeru (u lat. dijelu s. v. mare pored more), u Voltižijumu (pored more), u Stuličevu (s naznakom, da je iz Habdelićeva rječnika, — ali imu i more) i u Damčićevu (pored more; za more — upravo za gen. morja — navode se dvoje potvrde iz početka XIV vijeka). Lik more (morja, morju, morjem) imaju još: B. Kašić rit. 233, P. Vitezović kron. 1, 15, 67, priči 50, 146, E. Pavić ogl. 2, I. Velikanović upn. 1, 21, G. Peštalić 45, A. d. Bella razgov. 195, 205, Nar. pjes. muš. 36. Ake. je postavljen onako, kako je u Vukovu rječn., ali se po Hrvatskom govori i mōre. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. Da je -o- u starini bilo kratko, to se potvrđuje pisanim „morre“, „morra“ i t. d., kako nalazimo na pr. u rječniku Mikaliniu i u Stuličevu, tako pišu i B. Kašić fran. 143, 166, B. Bettera or. 27, 28, M. Radnić 10a, 258a, L. Terzić 330, I. Đordić uzd. 17, 114, 161, salt. 222. L. Radić 31, B. Zuzeri 276, 395, 396. Riječ more imaju u istom značenju svi slav. jezici, na pr. staroslov. morje, rus. more, čes. moře, pol. morze, a i neki drugi indoевropski: lat. mare, nem. Meer (staroňem. mari), lit. marės (plur. tant., porečje jezero). Temeljno značenje nije poznato niti se može korijen postaviti. Sa značenjem lat. mare, pontus, tal. mare, nem. Meer nalazi se riječ more u svim rječnicima, a potvrda joj u jeziku ima od najstarijih vremena. — Katkad instr. sing. glasi morom, kako je u Gličića 266, u Rose 73b, u Kanižlića kam. 274; ovamo idë i oblik morome u D. Račine 9b. Jedan pisac (B. Zuzeri) ima u plur. morija (nom. i gen.) 274, 395, 408; jamačno je ake. morija, morijā. Vidi Vuk nar. posl. XXXVII.

a. more je golema ona množina vode, koja obuhvaća zemlju, ali obično se misli samo koji dio te vode.

α) uopće. Otči Svetyje Gory i do zapadnoga mora. Domentijana 110. Učenici videći Isusa hodeći svrhu mora. Bernardin 26. Gdi more proždira i blago i ljudi. M. Vetranić 1, 165. Gospodin Bog otvorio more, i sta isto more kakono zidovi. M. Divković bes. 76. Što su sva tvoja godišta . . . negoli kako jedna kapla vode na prstu pri svijetu morima? V. Andrijašević put 293. Toliki se ne nahodi broj pržine pokraj mora. I. Đordić uzd. 161. Omišani . . . po moru vojevaše. A. Kačić korab. 427. So u more ne sipljemo. V. Došen 37a. Turci . . . i s kopna i od mora na zidove navališe. A. Kanižlić kam. 825. Šire je nebo od mora. Nar. pjes. vuk 1, 196. i t. d., i t. d.

b) more u svezi s nekim pridjevima, koji se mogu pridjevati svakome moru; ordje se uzmaju samo pridjevi, za koje su se u svezi s riječju more našla bar tri primjera.

aa) debo (t. j. dubok). Koja ide na more debelo. Nar. pjes. vuk 3, 214. Kad on pode s mora debelogra. 3, 313. Limun ode moru debelome. 3, 453. Junaštvo . . . kojega se hoće vojniku i pomorcnu na bojnou polu i na debelom moru. M. Pavlinović rad. 27. Više primjera vidi kod riječi debo pod 2, o.

bb) dubok. I odoše morem dubokijem. Nar. pjes. vuk 5, 289. Više primjera vidi kod riječi dubok pod I, 2, a, b.

cc) gnevan (samo u dubr. pjesnika). S krajem tvori mir more, ko givnivo bi. D. Rađina 3a. Molit uze gnevno more, vjetre plabe. I. Gundulić 363. Pokli oholo gnevno more zloga kraja ne dostignu. G. Palmotić 1, 12. Bez brođara koja (t. j. plav) u gňivnom moru ostane. 3, 12a. Nosi i vraća gňivno more na pržinu . . . mrtva tijela. B. Bettera or. 28.

dd) siňi. Ki brode strašne i pogibne dubine siňega mora. D. Rađina vira. Ili u siňe more zade. I. Gundulić 27. Budući nasrid pućine siňa mora. F. Glavinić cvit 248a. Iz pućine mora siňa. J. Kavaňin 189a. Da pogljeđaš hitre rijeke, siňe more. A. Vitajić ost. 6. U siňe je more uplivao. A. Kačić razg. 28. Gledajući siňe more. Nar. pjes. vuk 1, 263. Naveze se u to siňe moro. 2, 100. Bacise ih preko mora siňeg. 3, 85. U siňe se more zavozio. 3, 536. Vidi još pod c, ee.

ee) slan. Zašto vrhu slanijeh mora podzidaće nemu stavi. I. Akvilini 21. I uzeš duždu prijateļu svu Moriju među more slano. Pjev. crn. 21a. Rad' prostrana slana mora. Nar. pjes. vuk 1, 191. Cmije raste pokraj mora slana. 1, 268. Pale su patke u slano more. 1, 318. Po pržini pokraj mora slana. 2, 61. U slano ga more zanijela. 4, 36.

ff) smućen (uzmućen). U rječniku Belinu (smućeno more, mare fluttuoso, ondeggianti). Ako li vidiš more smućeno i valovito (t. j. u smu), toj prilikuje srditost. Zborn. (1520) 134b. Ah nije život luki drugo neg' smućeno jedno more. I. Gundulić 233. Ah što vidjeh siňe more, gdi smućeno vri na časo. 241. Ako more uzmućeno nima potop popriti. Blago turl. 2, 98.

gg) strašan, strašiv. Ni vas straši strašno more. D. Rađina 50a. Izdavši me bježiš sade priko strašna gorka mora. S. Bobašević 227. Među vami priko svega svijeta strašna mora stoje. I. Gundulić 451. Bijesni vali crljene se

i strašivo more uzhodi. B. Bettera or. 27. Tvrdza zemlja, nebo je visoko, siňe more strašno i duboko. A. Kačić razg. 314. Proždrlo te strašno more! V. Došen 39b. Galijota na hilade strašno more sad imade. 121a.

hh) širok. Rika se nadima tekuć u široko more, ko ju prima. H. Lucić 288. Široko toj more nikako mimo svoj kraj užit ne more. N. Našeković 1, 112. Kaplu . . . šašem moru tvojem široku. J. Kavaňin 513b. Oko večerne doba bili smo već u širokom mrcu. D. Obrađović bas. 347. Jednu (t. j. vojsku) posla morem širokijem. Nar. pjes. vuk 5, 200.

ii) tih. U rječniku Mikaliniu (more tiho, mare tranquillum) i u Belinu (tino more, mare abbonacciato). Ako vidiš (t. j. u snu) more tiho, toj prilikuje radoš. Zborn. (1520) 134b. U tihu tko moru dan i noć sve stoji. D. Rađina 82a. Plavju obrnuše na tihomu moru. P. Hektorović 26. Tiho more vik po sebi ne uzrasti. I. Gundulić 483. Dmenje vjetra . . . tih more smuti. J. Kavaňin 246b. Budući pristao vitar i učinilo se tihao kao mliko more. A. Kačić razg. 157.

jj) valovit. U rječniku Mikaliniu (more valovito, mare turbatum et agitatum) i u Belinu (valovito more, mare fluttuoso, ondeggianti). Zemlju gdi paše valovito more. H. Lucić 287. Il' je tiho il' valovito more, hval' ga sve jednako. M. Pelegrinović 185. Skrušena grešnika priko valovita mora od smućena i smetnja svijeta mogu . . . privesti i dovesti u zemlju od obećanja. I. Gundulić 192. Tu sred mora valovita učini se (t. j. zgoda). J. Kavaňin 213a.

c) more u svezi s pridjevima, koji se mogu pridjevati samo kojemu određenom moru, te čitava sveza služi kao vlastito ime; ponajviše su te sveze načinene prema drugijem jezicima.

aa) Bijelo More, t. j. Egejsko. Ispor. tur. Ak-deniz. U rječniku Belinu (Bijelo More, Arcipelago, Mare Aegeum) i u Stulicēu (Bijelo More, Arcipelago, Mare Aegeum s naznakom, da je iz Belina rječen). S jedne strane k nemu (t. j. carskome saraju u Carigradu) slazi Bijelo More, s druge shode crni vali. I. Gundulić 531. Carigrad med Crnim i Belim Morjem gradić be. P. Vitezović kron. 14. Na Egejskom aliti Belom Morju. 154. Kariji stajahu . . . na otocijeh Bijelog Mora (Mare Aegeum). D. Bogdanović 106. -- Danas se Bijelo More zove dio sjevernoga Ledenoj Mora, koji se ruski zove Bjelo More nimen. Weisses Meer.

bb) Crno More. Ispor. rus. Чёрное Море, tur. Kara-deniz, novogr. Μαύρη θάλασσα. U rječniku Mikaliniu (More Crno, Pontus Euxinus). I Crno sve More . . . branit se ne more. M. Vetranić 1, 45. Priko Crna Mora doni Osman sablu vrh krstjana. I. Gundulić 421. Ono mesto, gdi Dunav ulazi u Crno More. K. Pejković 42. Iza Crnoga Mora opet jedan slovinski narod dođe. A. Kačić razg. 7.

cc) Crveno (crjeno) More; ispor. grč. Κρήσσον θάλασσα, lat. Mare Rubrum. U rječniku Mikaliniu (Moro Crjeno, Arabicus sinus, Mare Erythraeum, Mare Rūbrum). Ki nega zgubljena u vodi sred Mora Crjena zle smrti slobodi. D. Rađina 149b. Farauna s vojskom negovom u Moru Crvenom potop. A. Gučetić roz. jez. 191. Prebrodi Crjenoga preko Mora. J. Kavaňin 49a. Kralj Faraun i vojska negova u More Crjeno bi utopio. A. Kačić korab. 73. Al' ga vitar naglo potop u More Crjeno. F. Lastric test. 251a. — Vidi još primjera kod 1 crjen c, g.

dd) Ledeno more; ispor. rus. Ледовитое Море, нем. Eismeer. Давура ёу zajmit preko mora, nagnati ga Moru Ledenome (*iz pjesme, koja nije narodna*). Pjev. crn. 84b. Više primjera vidi kod leden pod 1, a.

ee) Siñe More zove jedan pisac ono, koje se inaće zove Jadransko. Bnečani Siñe More kraju pustiše. P. Vitezović kron. 108. Zanesena bi u adrijanskou aliti Siñe More. 168.

d) more u prenesenom smislu o onome, ţega je vrlo mnogo. Jaoh plaćene oči moje, gđi su od groznijeh suza mora? I. Gundulić 243. U tugah i u valovih od ovoga mora sfitovnoga. M. Jerković 54. U prilici trijeska ogliena udri u more turske krvi. J. Kavaňin 264b. Raspet na drvo križa, na kojem je kako u jednomu moru od bolestih.... umro. I. Grlić 11. Ostat ёe tako mirna i radosna, da ёe plivat u moru od svijeh dragosti. D. Bašić 31. Jedno more ogliha prijestolnoga u peći paklenoj. F. Lastrić ned. 92. Vazda bo su zamišljeni.... jer na moru od poslova uvik pliva hum nihova. V. Došen 26a. Nebo mora to imati, što ne more zemlja dati, za da naše ţeće more zaobiliti uvik more. 77b. Jer kad drugi neg razljute, srčbe more u niem mate. 195b. Jedno kuhajuće more od vatre i gorućeg plamena digne se pomalo u vedrine nebeske. M. A. Rešković sat. 172. Sciňahu, da ёe.... Focija nadvladati i u sladko crveno more (t. j. u vino) utopiti. A. Kanižić kam. 111. U način slabe plavi putujete priko mora nekrep-koga razlicijeh zgoda svjetovnjih. B. Zuzeri 276.

b. more je morska voda, koje može i sasma malo biti, na pr. u kakvom суду. U rječniku Belinu (acqua di mare) i u Vukovu (gas Meerwasser, aqua marina sa primjerima: Donesi mi mora, da se okupam, — popij jednu čašu mora, — more se ne može piti i s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Vzè vèdricu i hotè morja zajeti (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 135. Sijane livade polivat morome. D. Rađina 9b. Uzmi polak mora, a polak vode.... i ovom mlakom vodom peri noge. J. Vladimirović 27. Oči kada pokrvave, peri ji morem oli osoli vode, pak onom vodom peri. 30. Potopni noge u more ili u slanu vodu. 48. Da izliju vodu u nihove sudove, a u negov sud da naliju mora. Nar. prip. vuk² 242. Uze pa, da ispod podnice crepa more, što je silni vjetar s krme ulijevao. S. Lubiša prip. 49.

2. MÖRE, interj., koja se obično govori oštřím tonom i znači, da je onaj, koji govori, jači ili stariji ili mogućniji od onoga, kome govori; katkad se bez oštřine u tonu more govori od mila, gotovo kao da se reče: brate. Iz grč. μωρός, kaja je riječ upravo vok. sing. i znači: budalo! ali današnji Grci upotrebljavaju tu riječ u smislu posve blagome, gotovo kav: moj dragi! U rječniku Vukovu (möre! interj. ovom se riječi pokazuje kao neko starješinstvo [kao malo manje nego sa bre]. Kad reče jednak jednako more!, onda gdjekoji [osobito djeca i momčad] odgovori: „More ti do kojena, a g.... a do usiju“. A kad reče mladi starijem more! onda onaj pita: „ko je tvój more?“ pa hoće onoga šakom za vrat. Dodati su za primjer stihovi iz nar. pjes. vuk 2, 439: More, Marko! ne ori dru-mova! More, Turci! ne gazte oraña!. Prije xix vijeka nasla su se samo dva primjera. Riječ se more ponajviše upotrebljava prema jednome muškom, rjeđe prema muškińu, a još rjeđe prema jednome ženskom.

a) prema jednome muškom. Tamburašu, kukavico more.... ja te pitam. A. Blagojević pjes. 62. Daj te novce, more. M. A. Rešković sat. 135. Ustaj, more, Lutica Bogdane! Nar. pjes. vuk 1, 544. More, ču li? Vukašine kraju! 2, 117. More, care, izvodi devojku (viče zulumčar Arapin caru). 2, 389. Kud ёeš tamо, Demo Brđanine? Evo, more, Kralevića Marka! 2, 413. Oj sokole, Jakšiću Todore! jesи li se, more, ozieno (govori kraljica budimska)? 2, 592. Čuješ, more, barjaktar Jovane, što je moja sekа nevesela? 3, 207. Što me pitaš, more poturicu? 4, 233. More, šta si ti oglasio narodu za mene (pita car berberina)? Nar. prip. vuk 191. Kaži, more, što se tamо piše. Osvetn. 1, 64. Hoj, more, mornaru, približi se kraju. Nar. pjes. istr. 2, 7. i t. d.

b) prema muškińu. Držite, more, to je paša, ali nemojte da ga ubijete (govori Milos Obrenović svojim vojnicima). Vuk građa 116. A mi, more, nide ne gradimo (govori car Lazar svojim vovodama). Nar. pjes. vuk 2, 204. More, društvo! ajd' da putujemo (govore Turci medu sobom). 2, 436. More, Turci! sed'te, pijte vino. 2, 437. More, sluge! tamо pašče bacite. 4, 139. Bićemo se, more, do jednoga (govori Kara-Dordije Turcima). 4, 150. Ko ёe, more, čuvat Parašnicu (govori Zeko bušubaša svojim drugovima)? 4, 277.

c) prema jednome ženskom. I tu Vuče uzeo tu Barbaru za ljubovcu, bre more devojko. Nar. pjes. bog. 40. Stani more, kaurkiño djevojko! Nar. pjes. vuk 1, 386. Gleda je (t. j. devojku) momče sa grada, na nju se baca jabukom: Devojko, more, devojko, odigni čamu od zemje. Nar. pjes. herc. vuk 232.

MOREA, f. južna Grčka, Peloponez. Iz tal. Morea. U rječniku Belinu i u Bjelostjenčevu. Piše se i Moreja. V grčkoj zemlji, ku sada Talijani i mornari Moreju imenuju. A. Dalatin ap. 23.

MOREČ, m. neka izmišlena planina. Samo u primjeru: Nema ovde bana Brđanina, eno nega u Moreč planini. Nar. pjes. vila (1867) 417.

MOREKĀNĘ, n. nom. verb. od morekat. Samo u Vukovu rječniku (das more-sagen, usurpatio vocabulum more).

MOREKATI SE, morékám se, impf. gororiti riječ 2 more. Samo u Vukovu rječniku (more-sagen, usurpo vocabulum more).

MOREMIŠLE, n. selo u Bosni u okružju sarajevošću. Popis žit. bos. i herc. 641. — Ime je jamačno složeno, ali je postaće i značene tamno.

1. MÖRENE, n. nom. verb. od mōrīti. U rječniku Mikařinu (morenje, izmorenje, defatigatio, lassitudo, — morenje, ubijanje, necatio, interfictio, occisio), u Belinu (l'angustiaro, excruciatio), u Bjelostjenčevu (mortificatio, izmorenje, ubijanje), u Jambrešićevu (caedos, mactatio, u lat. dijetu), u Stulicevu (lassitudo, fatigatio, defatigatio, — cupiditatum, libidinum refrenatio s naznakom, da se nalazi u Lastrića) i u Vukovu (das Tödtten, trucidatio, — das Ermüden, defatigatio). U primjerima, koji dolaze, morene znači: mučene, ubijane tijela (na pr. bijenem, postom). Naglavnik zlamenuje jakost za ispuniti posle božanstvene, košula čistoču života, pás morenje puti. A. Kadćić 36. Žestinom od morenja i pokorah ima se pitomiti (t. j. tijelo). F. Lastrić test. 71a. U srcu nosićeš križ moj.... po karaňu i morenju tila tvoga pokoroma. ned. 181. Po ovoj pomasti morenje tila našega zla-

menuje se (*prevedeno iz lat. per myrrham carnis nostraræ mortificatio figuratur*). svetn. 10b. (*Iesus*) pokuša sva morena, koja bjše pritrpio Ivan Krstiteљ u svoje dnevi životujuć za morem po pustoši. S. Rosa 47b. *U ovom primjeru je morena isto što trud, muka:* Koje misli, koje pomne, koja morena ne strate se za prikupit ih (t. j. svjetovna imana)? B. Zuzeri 177.

2. MÓRENE, n. nom. verb. od móriti. *Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MOREPLOVSTVO, n. plovlenie po moru. *Samo u primjeru:* Da se osnuje . . . škola srpskoga i talijanskoga jezika i moreplovstva. M. D. Milićević pon. 45. — *Načineno prema rus. nomenclaturi ili prema něm. Seefahrt.*

MORESAK, moreska, m. isto što 2 Mor (vidi tam). Iz tal. pridjera moresco, koji je načinjen prema imenici Moro i upravo znači: maurski. Samo u jednoga pisca. Ere je sferjer mučnije priobraćenje od Moreska. B. Kašić fran. 66. Od jednoga trgovca Moreska od Meke sfidči se da biše platno. 164.

MOREŠ, m. ime jarcu. F. Kurelac dom. živ. 38. — *Biće od tal. moro (crn).*

MÓREŠA, f. ime kozi. U rječniku Vukoru (ein Ziegenname, nomen caprae indi solitum s naznakom, da se govori u Grbju). Ima i F. Kurelac dom. živ. 38. — Za postane ispor. moreš.

MOREŠKA, f. neka igra mačima ili u kolu. Iz tal. (upravo mletačkoga) moreska, što upravo znači: maurska igra. K. Štrekel. Denkschr. d. kais. Akad. 50, 40. Odi činu među njima morešku s mačima. G. Palmotić 2, 402. Na Korčuli je od davnih vremena običaj igrati pri nekim svetkovinama nekakvo kolo poput škrime, a uz igraće biva i nekakvo dramatičko recitovaće balade. To igraće i pjevanje sve ujedno zove se moreška. V. Božićić nar. pjes. 106 (predgov.).

MOREŠKI, adj. maurski. U rječniku Belinu (moreški tanac, moresca, specie di ballo). Ni moreška ni turačka ono niješu jedra bijela. A. Sasin 169b.

MOREUZ, m. usko more među dvije zemje. Između rječnika samo u Popričeru (moreuz m. Meerenge). Ako bi se u moreuz nasilnim načinom uči hotelo. Nov. sr. 1835, 99. — *Načineno prema něm. riječi.*

MORGONAĆE, n. nom. verb. od morgovati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (susurrus, susuratio) i u Jambrešićevu (murmur, u lat. dijelu); u oba je upravo morguvaće.

MORGOVATI, morgujem, impf. mrmati, mrgnati, gundati. Iz mag. glag. istoga značenja morogni. U rječniku Bjelostjenčevu (morgujem, susurro, ringo), u Jambrešićevu (morgujem, murmurare, u lat. dijelu) i u Stulićevu (morguvati, mormnati s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen.). Heretik niki . . . očito od nega, da jest hińac, morgovaše. F. Glavinić evit 330. Židovi morgovali proti Božjemu proskrblenu. čet. posl. 57. Ako bi morgoval proti pošteđu drugoga, svitl. 77. Da ti na tu pšenicu tak jako morguješ. Jačke 217.

MORHAN, m. bilka. Berberis vulgaris. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Bosni). — *Tamno.*

MORI, interj. Samo u primjeru: Poledaj, mori devojko! Nar. pjes. vuk 1, 5. Vařada je grijeskom -i mjesto -e, dakle isto što 2 more.

1. MORICA, f. mlada neudata žena, koja je rještice i mori malu djecu. L. Zore rib. 345.

2. MORICA, f. nešto, što je crno. Iz tal. moro (crn).

a) crna orca. Na Trpiju; ake. mōrica. M. Milas.

b) ime psetu. U Pojicima. Zborn. za nar. živ. 9, 110.

c) neka crna smokva. U Vrbniku (na ostrvu Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 69. Govori se i u Rijeci. B. Šulek im.

d) mala minduša, što je muškiće nosi u desnom uhu. Na Pagu. J. Belović-Bern. 81 (supl.). — Vidi moreči.

MORIČANIN, m. prezime. Doko Moričanin. T. Smičiklas spom. 180. — *Nije sigurno, da je -č, moglo bi biti i -č- (zapisato je -ch-).*

MORIĆ, m. prezime Muhamedorecu. Od bijela šera Sarajeva dva Morića, dva Alil-bašića. Nar. pjes. vuk 3, 565. Molio se Morić Ibro, molio se Dizdar agi. Nar. pjes. petr. 1, 320. *Zabilježeno i u Etnogr. zborn. 12, 377.*

MORIĆI, m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru benkovačkom. A. Mašek 6 (gdje upravo piše M. pod ceste).

1. MÓRIJA, f. kuga, pomor. Moglo bi se misliti, da je morija prava narodna riječ od iskona, ali budući da je nema ni u jednom drugom slav. jeziku, veća je prilika, da je uzeta iz tal. riječi istoga značenja moria. U rječniku Stulićevu (morijska, kuga s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukoru (morijska, kuga s primjerom iz neke nar. pjesme: Kad morija Mostar pomorila i s naznakom, da je stajaća t. j. pjesnička riječ) i u Daničićevu (morijska pestilentia s primjerom, koji sad dolazi na prvom mjestu). Odi morije razbegli se su (iz g. 1400). Spom. sr. 1, 30. Kako pobigosmo iz Rudnika od morije (napisano „moriiju“). K. Jireček spom. 81 (iz xv riječnika). Trešna velika bude po mjestijeh i morije i glad (iz lat. terraemotus magni erunt per loca et pestilentiae et fames. luc. 21, 11). N. Račina 214b. Moramo pomisliti na ovi veliki grozoviti bić, koji jest Bog naložil . . . svake vrsti nevoje, kuge, morije. Postila (1562) 61. Turska vojska kuda prolazaše, onda kuga morija moraše. A. Kačić razg. 231. Ja Bog pušća od sebe moriju, te pomori devet milnih brata. Nar. pjes. vuk 2, 42. Ne bi li nas i Bog pomogao . . . zaklonio kuge i morije. Nar. pjes. juk. 224. Da pustimo mi kugu moriju (t. j. na lude). Hrv. nar. pjes. 1, 11. — *U katoličkog molitiví, koja se govori iza litanijsa, nalaze se rijeći:* Oda svake nemoći, kuge i morije . . . cilovito i zdravo sarani. P. Posilović nasl. 82a. S. Margitić isp. 279. Te rijeći imaju još: M. Divković nauk² 415, I. T. Mrnavić nauk 35, L. Terzić 351, F. Lastric od' 82, samo što ti pisci između riječi kuge — morije nemaju riječice i.

2. MORIJA, f. zemlja, koja se zove i Morea (vidi tam) i istoga postanja. Krajevstvo je i ovđ' bilo, ko Morijom sfom vladase. M. Gazarović 64. Lav (t. j. Mleci) skoči na noge, on hoće Moriju. J. Radojević 38. Krajevstvo od Morije. J. Kavačić 386a. I uzeše duždu prijateļu svu Moriju među more slano. Pjev. crn. 21a.

MORIJIN, adj. posses. od morija. Narod (u novopazarskom sanjaku) priča o teškim morijama, koje su čitava sela opustošavale, i pokažuće mnoga grobla, koja se morijina grobla zovu. Etnogr. zborn. 4, 273.

MÓRILÓ, *n.* stroj, kojim se mori, *t. j.* crno bojadisje. U Lici (s naznačenjem akc.). J. Bogdanović.

MÓRÍLA, *f.* žena, koja mori, *t. j.* crno bojadisje. U Lici (s naznačenjem akc.). V. Arsenijević i J. Bogdanović.

1. MORINA, *f.* more, kad je nemirno. U rječniku Vukovu (mórina, augm. v. more s naznačkom, da se govori u Dubrovniku; značenje nije pravo réčeno, a ni akc. ne će biti pravi). Kada je žestoko (*t. j.* more), kažu: morina kao kuća. L. Zore rib. 323. Plaha vjetrušina i uzburkana morina. S. Lubiša prič. 115. Mórina je nemirno more; govore u Stonu: Lijepo je vrijeme, da nije ovliko morine. M. Milas.

2. MORINA, *f.* upravo augm. od 1 mora, a znači i vještictvo. Ne već vila i božica, nego morina i vještica. J. Kavačin 43a. Ah, ono prosvjeta nije, nego luta mora. Narodni sinovi su crnu morinu pred narodom razgalili. M. Pavlinović razl. sp. 344. Mórina je neudata žena, koja ob noć mori čejad; govore na Trpiju na pr. noćas me je morila morina. M. Milas.

3. MORINA, *f.* morska riba, koja se zove i murina i muruna (vidi tamo). U rječniku Stulićevu (morina, murina s naznakom, da je iz glag. brevijara). Govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 216.

4. MORINA, *f.* planina u Hercegovini. Jedan (*t. j.* vuk) vije s planine Morine iznad kobna polja Nevesina. Osvetn. 5, 31. Uskini mi s Morine ković. 5, 62. — *Ima zabilježeno* u Mórine (dakle plur.), planina u Gacku. V. Lješević.

MORINAC, Morinca, *m.* selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MORINAR, *m.* mornar. Iz tal. marinaro. Samo u Daničićevu rječn. (morinar, srl. mari-narius, nanta s potvrdom iz početka XV vijeka). Tidi su uzelni na platu odb naših morinara. Spom. sr. 1, 38.

MORINKA, *m.* žensko iz Moriňa; pravije bi bilo Moriňka. Samo u primjeru: Ter mi tamo odjezdi ka Moriňu l'jepu gradu; na vratjaju nahodi Morinke mlade djevojke. Nar. pjes. bog. 117.

MORINOVIC, *m.* prezime u Hrv. XVI vijeka (ako je dobro pročitano). R. Lopašić urb. 16.

MORINSKI, *adj. posses.* od Moriňa. Da je mlada robiňa u bana u morinskoga (pravije bi bilo morinskoga). Nar. pjes. bog. 117. Žensko pjesmice moriňske. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 22.

MÓRÍN, Moriňa, *m.* selo u Dalmaciji u kotaru kotorškom. A. Mašek 37 (ima i oblik Moriňa). U rječniku Vukovu 1898 u dodatku: Mórín, selo u Boci i u Daničićevu (s potvrdom iz isprave XV vijeka). Darivam... svu župu Dračevicu Sutorinom i s Moriňem. Mon. serb. 449. Ter mi tamo odjezdi ka Moriňu l'jepu gradu. Nar. pjes. bog. 117.

MORIŇANIN, *m.* čorjak iz Moriňa. Tu mi Niko svate skupja i svu braću Moriňane. Nar. pjes. vuk (1898) 22.

MORIÑE, *f. pl.* neko mjesto u Dalmaciji zapisano XVIII vijeka. Prikazani i posvećeni.... kanoniku stolne crkve šibeničke i opatu sv. Lovre u Moriňa. J. Banovac razg. (na strani, na kojoj je natpis). Učinio vas i stavišo za vladaca i upraviteļa crkve i dobara sv. Lovrinca u Moriňe. VIII.

MÓRÍŠ, *m.* rijeka u Ugarskoj, utječe u Tisu. mag. se zove Maros. U rječniku Mikaljnu (Moriš, rijeka u Ugariji, Marusius) i u Vukovu (Mariosch, Marisus). Poznati će... branitelja našeg okoliša od Dunava tija do Moriša. Nadod. 47. Rano rane sedam devojaka, da zaite vode na Moriš. Nar. pjes. vuk 2, 639.

MORIŠKI, *adj.* maurski. Iz tal. moresco (vidi kod moresak). Samo u primjeru: Moriškim slovi toj hti upisati. P. Hektorović 26.

1. MORIŠTE, *n.* morska kotlina. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao geogr. izraz za niem. Meeresbecken.

2. MORIŠTE, *n.* zemljište u Srbiji u okrugu užičkom. Niva u Morištu. Sr. nov. 1873, 991.

1. MÓRITI, mórīm, *impf.* necare, excruciare, fatigare. Upravo je moriti kauzativan glagol prema mrijeti (*t. j.* moriti upravo znači: uzrokovati, činiti, da tko mre), te je dakako i od istoga korijena. Nalazi se i u drugim slav. jezicima, na pr. slov. moriti, čes. moriti, pol. morzyć. U svijetu rječnicima osim Vrančićeva i Daničićeva (vidi daže). Najstarije su potvrde is XVI vijeka, ali se glagol jamačno od pamтивјека u narodu govorio, kao što se i danas govorи.

a) moriti je isto što ubijati u tjelesnom i u duševnom smislu. U rječniku Mikaljnu (moriti, ubijati, occido, macto, interficio, neco), u Belini (uccidere, ammazzaro), u Bjelostjenjevcu (morim, macto, neco, occido), u Jambrešićevu (morim, occido u lat. dijelu), u Voltigijinu (annazzare, umbringen), u Stulićevu (occidere, mortem vel necem afferre) i u Vukovu (tödten, interimo).

a) ubijati u tjelesnom smislu.

aa) uopće. Kakono gladan vuk da mori, da koje (*t. j.* ide oružan Turčin). B. Krnaruć 5b. Koji nahvalico u utrobi more i gnave djetičcu. M. Divković bes. 104. Vidi, gdi ga priopgrdnom mukom muče i smrtju more. 355. Sabljom nesmilenom naše vojske siječe i mori. Č. Palmotić 1, 209. Nemoj sebe sam moriti (veli se čovjeku, koji hoće mačem da se probode). 1, 349. Koji (*t. j.* Akab) moraše proroka Gospodinove. I. Zanotti i ned. priš. 12. Ondi (*t. j.* na Kalvariji) običavahu moriti zločince. F. Lastrić test. 184b. Kada moreći andeo počme prilaziti priku Egipta. E. Pavić ogl. 109. Obrati, Gospodine, mač prama meni i kući mojoj, nemoj puka moriti cica griba mojih. A. Kačić korab. 216. Ako kore, ne more. Nar. posl. vuk 5. Tušiti čaure od svilenijeh buba, *t. j.* moriti (u vrueoj peći). Vuk rječn. s. v. tušiti. Svaki Srbin mori po Turčina (*t. j.* u boju). Nar. pjes. vuk 4, 174. Veće brže opravi delije, da donesu čedo Grgurovo, mori nega smrću, kojom znadeš. Nar. pjes. petr. 2, 511. Zato posla na njih lavove, koji ih eto more. Đ. Daničić 2 car. 17, 26.

bb) moriti može smrt ili kuga; objekt može biti izrečen i neizrečen; ako i nije izrečen, misle se ljudi. Smrt mori zle i dobre. N. Nađešković 2, 125. Smrt mi je (*t. j.* moj sin), a ne sin, mori me na prješu. M. Držić 247. Sad opaka smrt nas mori. I. Gundulić 272. Moraše kuga u Rimu tim načinom, da svaki dan neizbrojeno umiraše množtvo ljudi. F. Glavinić evit 74a. To leto morila jo kuga na Ugrih. P. Vitezović kron. 191. Kuga mraše u grčkoj zemlji. J. Banovac pripov. 62. Da je pošteno u svako vrijeme krajnjom vladaju i nu od kuge, koja mraše po Dalmaciji, branio. A. Kačić razg. 205. Poče dakle moriti kuga snstrandan, i umori u malo vrimena sedamdeset ljudi. korab. 216. Koji

je (*t. j. grijeh*) kuga najgora, koja truje dušu i mori. F. Lastrić od³ 359. Imaju dvi vrste smrti; prva se zove vrimenita, druga se zove vična, zašto ima u vike vika moriti, a nigda umoriti. ned. 364. Jer smrt, koja tiho mori, nebeskome kralju dvori. V. Došen 130a. Mnogovrstne kuge more. 259a. Kad se čovik nalazi mistu, gdi kuga mori. M. Dobretić 178. Niti gori (*t. j. Travnik*) nit ga kuga mori. Nar. pjes. vuk 1, 483. I dosad su kuge prehodile, ali nisu morile Zubaca. Osvetn. 2, 81. Kuga mori Dalmaciju, kuga opustila Neretvu. M. Pavlinović razl. sp. 382. Idući čuma po svetu i moreći lude. M. Đ. Milićević živ. srbi.² 323.

b) *ubijati u duševnom smislu*. Smrtni, jaoh, poraz da mori mene vik. M. Držić 11. Pogledaj, ki poraz mori me dan i noć. D. Zlatarić 102a. Tako duše striješla i mori ma Ľubica svojim pogledom. I. Đordić pjes. 27. Koga teška hrda mori. V. Došen 210a. Da ga svijet mori prijekom. P. Petrović gor. vijen. 40.

b. moriti je isto što gubiti, satirati, uništavati. U rječniku Mikafinu (moriti, gristi, conficere) i u Stulićevu (affligere, conficere). Da ti, koga mori jezik nepravdeni, znaj, da Bog govorи: Blažen progoňeni. M. Marulić 86. Jer život moj more ne ličca s kosama. Š. Menčetić 10. Kroz duge boje i trude zaman snagu ti ne mori. G. Palmotić 2, 46. Zamani more i trate po valovijeh moć i snagu, a ne stječu trudu plate. 3, 214a. Ah! što tako svu čast moriš? ka li ludost tobom vlada? J. Palmotić 447. Tri su zla korenja, ka otrovnim sokom more. J. Kavanić 362a. Ili je (*t. j. maslinu*) mori suša ili šteti kiša ili truje vitar. J. Banovac pred. 58. Kakve čini pak pokoro i čućena mori svoja? P. Knežević živ. 30. Koliko većma jedan bogoljubac . . . poželeta svoja mori, toliko je bližji Bogu. A. Kanižić uzr. 215.

c. moriti je isto što mučiti koga, kinuti ga, dosadrivati mu u tjelesnom i u duševnom smislu. U rječniku Belinu (afflannare, dar affano, affligere, dar afflictione, angustiare, annojare, infastidire, tormentare, dar tormento). — moriti se, accorrarsi, ricever affanno, affannarsi, star molto sollecito), u Voltigijinu (tormentare, quälēn) i u Stulićevu (cruciare, excruciare, molestia afficere, molestiam afferre, vexare, — moriti se od srđbe, tacita ira aestuare s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali je sumnivo, dali se nalazi.

a) u tjelesnom smislu.

uu) moriti u akt. i pas. (*u pas. i s riječcom se*).

aaa) *nopće*. Sejani . . . vrl'je naravi, ner li su u gori vukovi i lavi, kada ih glad mori. M. Vetranić 1, 220. Toli velika muka ga moraše, od smrti da slika meni se činaše. D. Račina 134b. Prem Bog žene cić pokore zacić naše na svijet stvori, da nas tužnijih vazda more. N. Nađešković 1, 156. Kad jedan drugoga nemilostivo bije, udara, mori. A. Kadčić 520. Kih moraše bol nemila. A. Vitalić istum. 3b. Pomaga onoga nemoćnika, koga kam mori. V. M. Gučetić 163. Onega sunce prli, a onega mori zima. Đ. Bašić 36. Put neharu sad morimo. P. Knežević osm. 5. I žeda ga jače mori. V. Došen 74b. U čemu ti sakrivi blagi Jezus, čijem li te ozlovoli, da ga tako moriš, kršiš, skončavaš? I. M. Mateić 322. Bulgari . . . od neizkazana glada moreni . . . odlučiše podložiti se. A. Kanižić kam. 145. Anticu Ivulića moraše sveđerna bolest glave. I. P. Lučić izk. 37. Gosp.

Bog pečaleći i moreći nas to bi učinio. A. d. Bella razg. 133. Srce mi gori, muka me mori. Nar. pjes. vuk 1, 419. Mori me lutina. Vuk rječn. s. v. lutina. Red me je bilo pregoriti kus moga dijelka, premda me glad morio. M. Pavlinović rad. 156. Još mu je solidbu priječila lutu glad, što je narod morila. S. Ľubiša prip. 52. Da ga mori veli glad i žeja. Nar. prip. mikul. 112.

bb) moriti koga čim. Oni puš smradom moraše (*t. j. drokun*). Zborn. (1520) 47a. Na pameti mi su prazni lonci i glad. kojijem nas moriš. M. Držić 193. Da te prli, žeze, gladom mori. A. Gučetić roz. jez. 306. Neka ju gladom i žajom morili i mučili budu. Starine 1, 222. Publijo muž ne mori nu gladom. B. Kašić per. 204. Svijet . . . mori gladom svoje i tjera ji(h) iz kuće s štapovma. M. Radnić 305b. Kako prinevoљe duše . . . duhovi pakleni . . . svakom mukom brez pristanka more. I. Grličić 128. Ako je druga zatvorivši mlogo putah i mlogo vrimena brez rane gladom morio. A. Baćić 420. U njoj (*t. j. u tamnici*) ti ga moraše i gladijuom i žednjom. Nar. pjes. bog. 36. Za dobiti napasti djavaoske potribito je moriti tilo naše postom i gladom. F. Lastrić od¹ 195. Po postu razumiju se ostala sva dila, kojim se tijelo mori i pedipsaje. ned. 80. Gladom moraše i često bičaše bezgrisno tilo. P. Knežević živ. 56. Nikoji su s nevirnicu zatvoreni gladom i žedom moreni. A. Kanižić kam. 299. Oštrijem kostretima moraše svoje tijelo. I. Đordić ben. 18. Svoje tijelo moraše vrućinom, studeni, gladom i tegom svakdañjem. 30. Zato si dostađan pedipse vrimenite, s kojom tilo tvoje moriti jesu dužan. I. P. Lučić razg. 27. Mučio te je i gladu te morio. Đ. Daničić 5 mojs. 8, 3. Jadnu je Ružu prezirala i mučila, gladijuom i bosotinom morila (*t. j. mačehu*). S. Ľubiša prip. 38.

bb) moriti se (*reflex.*), *t. j. mučiti se, truditi se*. Blago vami, o pastiri, ki živete bez zlijeh vođa . . . nijedan vas se it ne mori oko vrata zlijeh gradana. D. Račina 50a. Harna mu, dim, budu i zimi i liti, mori se i trudi za nemu zgoditi. P. Hektorović 60. Nemoj se cijec togta, majjice, moriti. M. Držić 464. Sradi stvari tih koli se sve morih! M. Bunić 42. Jesu li držani postiti težaci . . . koji se more tijelom i teškijem trudom? B. Kašić zrc. 121. To je žeda, kom se mori (*t. j. Isus*). A. Vitalić ost. 312. Gledaj, ko se muči i mori, vene, gine i uzdiše (*t. j. Isus na krstu*). G. V. Bunić 32. Ivan Krstitelj moraše so pošteđenom do čuda. S. Rosa 64a. Ne ište od onijeh, koji se more veličijem trudima. Đ. Bašić 34. I podpirać (*t. j. kladu*) nek se mori (*t. j. općina*), da se klapa ne obori. V. Došen 219a. Vi se morite, mislite dan i noć, čeznate. A. d. Bella razg. 165. Ne mori se, ne gubi se, Mirko! Osvetn. 3, 159.

b) u duševnom smislu.

aa) moriti u akt. i pas.

aaa) *nopće*. Ter ki nas sad more, strahov nas obaruj. M. Marulić 20. Misli ju zle more. M. Vetranić 2, 397 i D. Zlatarić 88b. Većma ga (*t. j. pastira*) vile plač moraše u gori neg' rana, koju mać prem bridak satvori. D. Račina 23a. On pjesni ne tvori . . . koga žalos mori. P. Hektorović 70. Omraza i ljubav . . . more me i trude. F. Lukarević 20. Žeje ne zlo more, da bih ga vidjela. M. Bunić 12. Li mori cara jid. D. Baraković vila 62. Veće tebe mori žeda našega spasenja nego li sva muka i teškoća prigrökoga i teškoga kriza. M. Divković

bes. 388. Er svu žalos, ka te mori, ostavićeš u toj vodi. I. Gundulić 115. Lubav mori nešega. M. Gazarović 66. Da ju dugo kojagod tuga i žalost topi i mori. B. Kašić per. 30. Dokle nas jedna napast mori, druga nadstupi. nsl. 21. Kad najveća žalost pravednoga mori. I. T. Mrnavić osm. 79. Strah ledeni sved ga mori. Č. Palmotić 1. 285. Teško misli nu me more, da te tužna ne izgubim. 2, 13. Ni ga tude dobro mori ni inijeh blago jed mu uzroči. P. Kanavelić 155. Ko ga mori gorka briga. J. Kavačin 411b. Grize te i mori nutarni crv duševnoga spoznaja. A. Kanižić utoč. 38. Sudac neki... dosadnijem cestijem molbami od jedne udovice bijaše moren, za da bi joj pravdu učinio. S. Rosa 124a. Digni teškoću tvoje vlastite voje, koja te toliko muči i mori. M. Zoričić osm. 124. Kad te more tuge i pečali. I. M. Mateić 181. Sva sam gola, sram me mori... kako mogu ja ikako k tebi stupit gola ovako? N. Marčić 95. Koliko puta nenavidost ga mori, ere vidi svoga suprotivnika sebi jednaka. A. d. Bella razg. 167. Sve sam izgubio osim svijesti zločina, koja me mori danonoćno. S. Lubija prip. 88. Nije mene sunce obrvalo lov loveći gori po zelenoj, neg' me mori kraljica budimška. Ljepa ti je, milosan moj dundo! Da bi meni Bog i sreća dala, da mi bude moja vjenenica! Hrv. nar. pjes. 2, 303.

bbb) moriti *koga čim*. Jača i sminija biti ćeš nad slugom i većom neg' prija moriti me tugom. H. Lucić 216. Turska vlas prem dalek da staše, ne pristav jedan čas strahom nas moraše. P. Hektorović 72. Vazda predna ne nevira moriće te zlom sumnōme. Č. Palmotić 1, 270.

bb) moriti se (*reflex.*). Trpim tolik jad velmi se moreći od jada i truda. M. Vetračić 2, 10. Zatoj se ne brini, moj sinko, ni mori, 2, 296. Ne mori se već suzami. F. Lukarević 257. Eda se što mučiš rad meno i moriš? N. Nađešković 1, 314. Posao svoj meće svak sada za pleći, a tudijem dva veće more se misleći. 1, 324. Sreća mi sve gori u Živoj žeravji, a duša se mori, da se tijela izbavi. M. Držić 93. Duša se ma mori pogleda eijec tvoga, i srce mē gori od ogna živoga. A. Sasin 131. Morit se razlög ni toliko, lijepe ma, taštome bojazni i mislim jednima. I. Gundulić 77. Pečali se, grize i mori misleć, da svijet vas okolo tudom hvalom nešega kori. 287. A ja se žalostju ijednom ne morim, ner svakom radostju srce moje dvorim. I. T. Mrnavić osm. 179.

d. moriti znači: *umarati, utruđivati*. U rječniku *Mikačinu* (moriti, izmoriti, umoriti, fatigo, defatigo, laxo, — moriti se, izmoriti se, laxor, defatigor), u *Belinu* (moriti, stancare, straccare, — moriti se, stancarsi, divenir stanco o lasso), u *Bjelostjenčevu* (morim, fatigo, defatigo), u *Voltigijinu* (moriti, straccare, stancare, ermüden), u *Stulićevu* (moriti, fatigare, defatigare, lassare, delassare, — moriti se, lassum fieri, defatigari s primjerom iz *Nađeškovića* 1, 324, koji je naprijed naveden pod c, b, bb) i u *Vukovu* (moriti, ermüden, fatigo).

a) moriti. Čemu hrabro koňa mori? Š. Menčetić — G. Držić 507. Mogo bih govorit i pamet dan i noć o temu ja morit, nu nigda na vrh doć. N. Nađešković 2, 22. Gdi me san moraše i dobudiše, ondi padih i ležih na golu zemlju. Starine 1, 229. Tko putem sije, volove mori, a sjeme gubi. Poslov. danič. Siono mori lahta oba mlateći se gorka vele. J. Kavačin 308b. A od pisma što ēu govoriti i sam sebe toliko moriti? M. A. Rejković sat. 34. San me

lomi, san me mori, san zaspal ne mogu. Nar. pjes. vuk 1, 378. Hej polako, Kludušanin Mujo, der ne mori svog dobra dogata. Nar. pjes. juk. 430.

b) moriti se (*reflex.*). Trud je i muka tva mučati, ne moriš se govorći. I. Ivanišević 172. Što se ovdi mi morimo s natjecaćem od besjeda? Djelima se natječimo! Č. Palmotić 1, 211. Jesmo išli i otišli moreći se po putovije od nepravde (*iz lat. lassati sumus in via iniquitatis*, lib. sap. 5, 7). M. Radnić 207a. Dotraži pas, ki se tražit ne mori. Poslov. danič. Molbe dopiraju hitrim letom na visine, nit se more, nit se haju, što dugovit put učine. J. Kavačin 20a. Što se morim toliko (*t. j. propovijedajući*)? D. Rapić 48. Onde bo se već ne mori (*t. j. đaro*), u zlo linca dok obori. V. Došen 255a. Lajav jezik što više zbori, maće se mori. Nar. posl. vuk 165. Djeca se more i sustaju, a mladići padaju. D. Daničić is. 40, 30. Počo sam se već od velikog posla moriti. U *Lici*. J. Bogdanović.

2. MÓRITI, mórīm, *impf. crno bojadisati. Gorori se u Lici* (s naznačenjem ake.). V. Arsenijević. Imam sila kančela moriti. J. Bogdanović. — Vidi 2 mor b.

MORJANI, m. pl. nekakvo selo u staroj srpskoj državi. Selo Morjani. Svetostef. hris. 23.

MORJUGA, f. nekakav zaselak u staroj srpskoj državi zabilježen u ispravi XIII vijeka. L. Stojanović hris. 9 (u registru na str. 222 piše izdavač Moruga).

MORKAN, m. ime brdu i seocu na ostrvu Korčuli. A. Mašek 39.

MORKAST, adj. isto što morast, 2 morav (*vidi tamo*). Samo u primjeru: A po tokam morkaste dolame. Nar. pjes. juk. 601.

MORKIĆA, f. isto što primorkiña. Samo u primjeru: Bog ga stvori na moru biserom, kupile ga morkiñe djevojke. Nar. pjes. vila (1868) 559.

MORKIĆICA, f. isto što morkiña. I u igrah danke traju mlade vile morkińice. I. Đordić pjes. 212.

MORKOLAB, m. iz mađ. morkoláb, a ovo iz nem. Markgraf. Tako sebe naziva kralj Janoš Zapora u tri svoje isprove pisane našijem jezikom g. 1537: Janoš kralj ugrski... lužacski morkolabi. Mon. serb. 553. 554. 555; otud u Daničićevu rječniku s postavšenjem značenjem. — Ispor. porkolab.

MORLAČIĆ, m. prezime u Hrv. zabilježeno XVI vijeka (Morlachy). R. Lopastić urb. 98. Izdavač na str. 455 piše Morlakić.

MÖRLÄK, Morlaka, m. upravo crni Vlah, prema mletačkome Morlacco. Između rječnika samo u Vukovu, gdje stoji: Morlak, cf. Vlah, a kod riječi Vlah (pod 3) piše: U Dalmaciji gradani i varošani i ostrvljani zovu Vlahom svakoga sejaka sa suhe zemlje, koje mu drago vjere, i što se našijem jezikom onamo zove Vlah, ono se Talijanskijem i po ovome Nemačkijem zove Morlak (Morlacco). — Jer su Mlečići... postavili ga serdarom nad Morlacima. Vuk nar. pjes. 3, 107. — Vidi Morovlah.

MÖRMENEVIĆ, adj. indecl. tamno žubičast, složeno od 3 mor i od meneviš (*vidi tamo*). Samo u Vukovu rječniku (violett, violaceus s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 153: Na ūemu je mormeneviš dolama).

MORMOĆATI, mormočam, *impf. mrm̄lati, gundati*. Biće prema *tal. glagolu istoga značenja mormorare*. Samo u primjeru: Počeše mormoćati protiva Mojsiju. A. Kačić korab. 94.

MORMORACIJON, *m. klevetaće, opadaće*. Iz *tal. rječi istoga značenja mormorazione*. Pitahu u sudeca osvetu od negovijeh mormoracijon. I. Držić 179. Kletve, mormoracijoni i drugo zlo riči. I. Ančić vrata 76. Zašto sam dobrovoљno slušala riječi nepoštene, pisne pogane i mormoracijone. S. Margitić isp. 79. Vidi tolika svoja dila opaka, tolike riči nepoštene, tolike zakletve, psostii, mormoracijone. J. Filipović 1, 129^b.

MORMORALAC, mormoraoca, *m. onaj, koji mormora*. Samo u primjeru: Srčna Mandalino, koja si zadobila takvoga branitelja protiva tvjima mormoraocem! A. Tomiković gov. 102.

MORMORAĆE, *n. nom. verb. od mormorati*. a) *mrm̄tanje, gundaće*. Radi mormoranja pučkoga ne dade ulisti Mojsiju i Aronu u zemlji obecann. I. Ančić ogl. 161. Kad se sluša s inadom i mormoraćem, onda oni posluh ništa nije Bogu drag. J. Banovac pred. 83. — b) *klevetaće, opadaće*. Zloba od mormoranja i tračanja čini velike štete. I. Držić 179. Mormoraće jest veliko uvriđenje Božje. A. Baćić 100. Bog zbraňuje.... krivo svidočanstvo, laži, mormoraće, premda je ono istina. Pisanica 28. Mormoraće jest ubojstvo tugeđa pošteća govoreći za njim lažno. J. Banovac razg. 116. Uztežući se od mormoraća, od džađa pošteća svoga iskrnega. Đ. Rapić 234. Što ima učinit oni, koji ne bi hotio slišat mormoraće? dužan je pokazat, da mu je žao, da se prid njim drugomu u pošteće tiče. F. Matić 72. Podniti dragovoљno psvke, mormoraća, rugaњa, pisaњa, protivna. M. Zorićić osm. 98.

MORMORATI, mormoram, *impf. mrm̄lati, opadati*. Iz *tal. glagola mormorare, koji ima obadva ta značenja*. U rječniku nijednom. Pored mormorati ima i murmurati (*vidi tumo*).

a. *mrm̄lati, gundati*. Vi mormorate, zašto sam rekao, da su mu grisi oprošćeni. I. Ančić vrata 5. Pripovedaoci mnogi produže govorere, da počne puk spavat ali mormorat. S. Margitić fala 111. Kada Bog dade Žudijam manu, ranu andeosku, počeše mormorati. 146. Budući mormorali sinovi izraelski protiva Bogu. A. Baćić 100. Uđil čelad počeše mormorati, da su ono stekle nečistim dilom. J. Banovac pred. 55. Viču, vapiju i mormoraju sluge protiva Faraunu. Đ. Rapić 60. Mormoraju sestre protiva braći govoreći, da je na nih dvaputa više otac potrošio. 134. Ti u dobru slušaš i slaviš Boga.... ali u protivštini mormoraš, tužiš se i ne slušaš. M. Zorićić osm. 122.

b. *klevetati, opadati*.

a) *uopće*. Mnogi ubijaju riječju zao glas iznoseći na drugoga i mormorajući. S. Margitić isp. 32. Jedna žena pogana izgubila je Boga, dušu, čistoću kiti se, mormora, nenavidi. fala 134. Bože je jezik no imati nego š nime mormorati zloglaseći iskrnega. J. Banovac pri-pov. 148. Kad se sastaneš s onom družinom, mormoraš i svako zlo govoris. pred. 124. Gdi zna, ili da će se opit ili zaklet ili mormorat ili drugi koji grib učinit. J. Filipović 1, 48^a. Nit se mormora nit se s kime svada (*obadva su glag. u pas.*). A. Knezović 97. Na pijaca i na dućani, gdi se prodaje, gdi se zaludu sidi, gdi se mormora i pošteće mlogima uzima. Đ. Rapić 80. Ne imaš ići u mehanu, zašto ćeš se opet

opiti, ni onamo, gdi si mormorao. F. Lastrić ned. 311. Ko bije ženu, daje mormorat susidom. N. Palikuća 65. Siromašna Mandalina od vlastite sestre mormorata i protresata. A. Tomiković gov. 102.

b) *mormorati od koga i o kome*. Marmoratur tri na jedan mah rani, to jest sebe, onoga, od koga mormora, i onoga, prid kijem mormora. A. Baćić 101. Pak već ondi vas dan mormoraju o drugom i ogovaraju. M. A. Rešković sat. 52.

c) *mormorati za kim*. Ako mormora za druzim i drugo zlo govori. I. Ančić vrata 156. Bog zabrani svakom mormoratu za negovim misnicim. svtl. 66. Za onim mormora i ne može viditi dobara negovi. S. Margitić isp. 31. Tko mormora za bratom, mormora za zakonom (*iz lat. qui detrahit fratris, detrahit legi*, iac. 4, 11). J. Banovac pripov. 147. Pedipsa Bog s gubom Mariju, zašto je mormorala za misnikom. 265. Zapovidi zemlji, da proždre Kora, Datana i Abirona, jer mormoraše za Mojsijom i Aronom. razgov. 192. Ter ēu ja.... za drugim mormorat, riči nepošteno izušćivat? J. Filipović 146^a. Za njima mormoraju, njova pomaćanja drugim kažu, njove grike ispovidaju. 3, 25^{la}. Prokleta bila usta, koja su svaku nečistoću ljubila, u svaki čas za drugim mormorala! Đ. Rapić 3. Da nisi za drugim.... u negovo poštene ticajući mormorao i gorovio? A. Kanižlić bogoljubnost 133. Jer ti za mnoš uviše mormoraš i sirotu mene ogovaraš. M. A. Rešković sat. 59.

MORMORATUR, *m. klevetnik, opadač*. Iz *tal. rječi istoga značenja mormoratore*. U rječniku nijednom. Što veli od dva mormoratura ali tračave. I. Držić 179. Počo se živ mučiti u ognju kakono će uvijek sa svom družinom svojom pačkavci, muzuviri, mormoraturi i zlogovornici u paklu. I. Ančić svtl. 24. Mormoraturi ne idu prid Boga. ogl. xxx. Mormoraturi da vide stotinu dobri dila od svoga izkrnega ali od redovnika, mučo; ako vide malo pomankaće, očito govore, još primiču. S. Margitić fala 23^{la}. Budući mormoratur ubojica od pošteća. A. Baćić 100. Mormoratur ne prašča staru ni mlađu ni mrtvim u grobu. J. Banovac pripov. 150. Bog na veću mjestu iz sv. pisma priti mormoraturom, da će ji odagnati od svoga kraljestva. razgov. 120. Ako je stariji, dužan je pokarati mormoraturu. F. Matić 72. S mormoraturima ili ogovaračima ne mišaj se. B. Leaković nauk 366.

MORMORATURSKI, *adj. posses. od mormoratur*. Samo u primjeru: Sva usta lažljiva, noistinata, mormoraturska i zlo dilujuća zove Isus vrata paklena. I. Ančić vrata 32.

MORMORAVAC, mormoravca, *m. isto što mormoratur*. Samo u primjeru: Gdi ste sada ozlogovornici, mormoravei i zločesti (*hinci?* T. Babić 29.

MORMORITI, mormorim, *impf. mrm̄lati, gundati*. Samo u rječniku Belinu (brontolare, borbottare, susurreare, far susurro) i u Stulićevu (murmurare s naznakom, da je iz Belina rječen.). — *Onomatop. rjeće*.

MORMOROŠATI, mormorošam, *impf. isto što mormoriti*. Samo u primjeru: Nikada nismo čuli, da bi od blagdana, koga svetkovasmo, štogod govorio, nego bi izprazne beside mormorošao. A. Kanižlić kam. 112.

MORNA BARA, *f. nekakva bara u Srbiji u okrugu Jagodinskog*. Glasnik 61, 133.

MORNĀR, mornára, m. brodar na moru. Iz tal. riječi istoga značenja marinaro. Pored mornar ima i mrnar (vidi tam). U rječniku Vrančićevu (nauclerus, nauta), u Mikačinu (mornar, mrnar, brodar, nauta, naviculator, navicularius), u Bjelostjenčeru (naviculator, nauclerus), u Voltijiju (marinaro, marinajo, marino, Seemann, Schiffmann) i u Stulićevu (mornar, morac s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru). Mornar hoteći oblažati plav. Korizm. 98a. Mornar jidra popust upije ter hiti. M. Marulić 17. A mornar, ki je lin, on kruha gladuje. Đ. Baraković vila 65. Mornari kada vide, da su na pogibili u moru. M. Divković bes. 197. Putnikom povraćenje, nemoćnim zdravje, mornarom priscanište dopusti. I. Bandulavić 108a. Biše mornari usilovani odbaciti svaku stvar u more. P. Posilović nasl. 52a. Cesar odgovori, da će zapoviditi jednomu mornaru, da odsice glavu Vasilije. K. Pejković 30. Mornari niovinu zvizdu gledajući srično putuju. J. Filipović prip. 1, 521b. Mornare i ostale, koji se tada u portu nadose, posiče. A. Kačić korab. 385. Mornari u onoj smrtnoj pogibiji kad li će, kamo li će? A. Kanižlić fran. 74. Tu mornari zvizdu paze. V. Došen 266a. Zamoli, da ga primu u mornare. M. Pavlinović rad. 12. i t. d. — U djelima dubrovačkih pisaca [našao se samo ovaj primjer]: Ona zvizda, mornarom ka je svim shraňenje i gizda. Č. Držić 439.

MORNARENE, n. nom. verb. od mornariti. Samo u Stulićevu rječniku (mornarene, mornarstvo).

MORNĀREV, adj. posses. od mornar. Samo u Stulićevu rječniku (mornarev, mornarov).

MORNĀRICA (s takvijem se akc. govori), f. Ta se riječ u novije vrijeme upotrebljava u hrv. književnosti sa značenjem: pomorska sila koje države (u brodovima i mornarima). U Šulekovu rječ. zn. za něm. Marine, Seemacht, tal. marina. Nakon više vremena moje službe u mornarici. M. Pavlinović rad. 122. Vidi mornarica.

MORNARIĆ, m.

a) dem. od mornar. Mornarići moji, mornarići dragi! Nar. prip. mikul. 171. Mladi mornarici svi od Punta grada na izber mladići. Nar. pjes. istr. 2, 99.

b) ptica modrokos, lat. Monticola cyanea. U Bakru (u Hrv.). D. Hirc.

c) biljka Muscari racemosum. B. Šulek im. (gdje upravo piše plur. mornarići!).

MORNARINA, m. augm. od mornar. U Pojlicima (u Dalm.) Zborn. za nar. živ. 8, 239. — Ispor. mornarina.

MORNARITI, mornarim. impf. biti mornar, broditi po moru. Između rječnika samo u Stulićevu (mornariti, mornarovati). Tko često putuje, mornarit nastoji. Đ. Baraković vila 66. Vtiri poslušati da bi me hotili . . . lasno bih ti smio more mornariti. I. T. Mrnavić osm. 109.

MORNĀROV, adj. posses. od mornar. Samo u Stulićevu rječniku (nautae, ad nautam spectans). — Vidi mornarev.

MORNAROVATI, mornarujem, impf. isto što mornariti. Između rječnika samo u Stulićevu (nautae munus exercere). Dokle ja mornarujem u ovomu strašnomu moru ovoga svita. P. Posilović nasl. 76a. Ove (t. j. kreposti) saj svijet mornaraju. J. Kavačin 368a.

MORNARSKI, adj. posses. od mornar. U rječniku Mikačinu (mornarski [stamp. mornarsko], od mornara, nauticus) i u Stulićevu (nauticus). Mornarskim naukom naučen u moru. Đ. Baraković vila 66. — Ispor. mornarski.

MORNARSTVO, n. mornarska služba. Samo u Stulićevu rječniku (nautae munus).

MORNĀK, m. vjetar, što duva od mora. U Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 191.

MORNAKOVIĆ, m. prezime u nar. pjesmi. Luba Jova Morakovića. Nar. pjes. vuk 1, 565.

MORO, m. a) vidi 2 Mor pod a. — b) ime psetu u Pojlicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 9, 110. Vidi 2 morica pod b.

MORODAK, m. biljka Asphodelus ramosus. D. Lambi (1852) 55. B. Šulek im. — Postaće tamno; ne razabira se, kako je gen., dali -daka ili -tka.

MORODÁVITI, morodáviti (biće takav ake.), impf. daviti i uopće mučiti, kao mora kad davi (muči). Govori se u Crnoj Gori. Morodavi me od ponoći, t. j. pritiskuje me mora. M. Jovanović Batut. Govori se i u Srbiji. Ž. Radojić.

MORODAVLE, n. isto što mora, morodavjeće. Govori se u Crnoj Gori. M. Jovanović-Batut. — Ne čini se dosta pouzdano.

MORODAVLJE, n. nom. verb. od morodaviti. Govori se u Srbiji. Ž. Radojić.

MORODOLAC, Morodôlca (biće takav ake.), m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28.

MOROGELSO, n. neko drvo. Samo u primjeru: Uzleže na jedan arbuc od morogelsa, koji bješe suh (iz lat. ascendit in arborem sycomorum luc. 19, 4; prevodilac je čitao: siccomorum i zato je dodata riječi: koji bješe suh, kojih nema u lat. tekstu). N. Rašina 223a. Riječ je složena od tal. moro (crn) i od gelso (dud).

MOROGALO, m. čovjek, koji moroga. U Srbiji. Ž. Radojić.

MOROGAÑE, n. nom. verb. od morogati. U Srbiji. Ž. Radojić.

MOROGATI, morogam, impf. isto što morogati (vidi tamo) i istoga postaća. Između rječnika samo u Popovićevu (brummen). Govori se u Srbiji. Ž. Radojić.

MOROGLIV, adj. onaj, koji često moroga. Govori se u Srbiji. Ž. Radojić.

MÓROJIDE, f. pl. bolest šuferi. Iz tal. riječi istoga značenja moroide (ili emorroidae), a ova je iz grč. αιμορροΐδες. Moroidam lik. J. Vladimirović 26. Govori se u Dubrovniku (s naznačenjem ake.). M. Milas rad jug. akad. 138, 245.

MOROKAZ, m. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. kao geogr. izraz za něm. Seekarte, Meer-karte, tal. carta marina, carta di mare.

MORÖKLINAC, moröklincia, m. Samo u Vukovu rječniku (klinac, kojim se šina prikiva). — Biće postalo od morok-klinac; vidi kod morokvaša.

MOROKOŠNA, f. isto što morokvaša i istoga postaća. U Srbiji. L. K. Lazarević.

MORÖKVAŠA, f. ono grožde, kojim je okovana osovina. Između rječnika samo u Vukovu (morokvaša u kola, der Deckel, munimentum axis s naznakom, da se govori u vojvodstvu). Sejak, dobar domaćin, ima svoja volujška kola. Kolima su delovi: četiri točka, dva predua i dva stražna . . . rukavac, onaj kraj osovine, koji ulazi u glavčinu . . . morokvaša (pijavica) grozdena na rukavcu. M. Đ. Miličević živ. srđ. 24. — Iz mađ. riječi istoga značenja kao i u Vuka

marokvas, koja je složena od marok (šaka) i od vas (gvožde), — ono gvožde drži osovinu kao šaka. Protumačio obradivaču rječnika prof. K. Grekša.

MOROKVAŠIĆ, m. prezime izvedeno od osnove, koja je u morokvaša. D. Avramović 274.

MOROLIK, m. neki dragi kamen. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. Aquamarin.

MOROPIS, m. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao geogr. izraz za něm. Oceanographie, tal. oceanografia.

MOROUMIT, adj. rješt moru. Samo u primjeru: Vim neizbrojni broj pjesnika . . . moroumitih, zemljomjerac. J. Kavačić 205b. — Rđava riječ.

MROVATI, morujem, impf. isto što morati. Gorori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 500.

MOROVIĆ, m.

a) prezime izvedeno od romanskoga imena Moro (= lat. Maurus). Tako se zvala dubrovačka jedna porodica xiv vijeka. K. Jireček rom. 3, 44. — Istoga bi postavila moglo biti prezime Morović zabićezeno u knigama: A. Kačić korab. 455 (Morović od Zvornika, u popisu knezova i vlastele naroda slovenskoga). Sem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 445.

b) Morović, selo u Slavoniji u županiji srijemskej. Razdjel. hrv. i slav. 164. — U Vukovu rječn. (1898) među dodacima stoji: Morović, zidine od staroga gradića u Srijemu.

c) nekakav izvor u Slavoniji kod Daruvara. Šem. pakr. (1898) 48.

MORÖVIČANIN, m. čovjek iz Morovića u Srijemu. V. Arsenijević.

MORÖVIČĀNKA, f. žensko češlade iz Morovića u Srijemu. V. Arsenijević.

MORÖVIČKÎ, adj. posses. od Morović. Bijaše Slavonija razdilita . . . u tri krajine: gradišku, brodsku i morovićku. M. A. Režković sat. 22.

MORÖVIČKIÑA, f. isto što Morovičanka. V. Arsenijević.

MOROVLAH, m. isto što Crni Vlah, Rumuň, iz grč. Μαρωόβλαχος (od μαρωός, crn i od βλάχος, Vlah); isto znáeti i Karavlah, gdje je prvi dio tur. kara (crn). Od Morovlah je postalo tal. Morlacco, samo je sa Rumuň preneseno na dalmatinske vlahe, t. j. na tamošnji prosti narod našega jezika. Zašto su Rumuňi prozvani Crni Vlasi, nije poznato. — Pobediv Trajan tu zemlju (t. j. današnju Vlašku) naseli ju Rimljani; česo radi i niže tvrdet Morovlasi, da Rimljane sunt. Š. Kožičić 35a. Mehmet . . . umuči razboji i pleńjenjem Bugare i Morovlahe. 50a. Kao zbilja da smo mi udomazećeni Morovlasi (morlachhi). S. Lubiš prič. 99.

MOROVLASHIĆ, m. prezime. A. Kačić korab. 455 (u popisu knezova i vlastele naroda slovenskoga).

MOROVLASHKI, adj. posses. od Morovlah. U rječniku Mikalini (morovlaška zemla, Moesia inferior, Dacia), u Bjelostjenčeru (morovlaška zemla, Dacia, Moesia inferior), u Voltigijinu (morovlaška [sic!] zemja, Mesia, Mesien) i u Stuličevu (morovlaška zemja, Mesia, inferior, Dacia). Sazida (t. j. car Trajan) most kamen na Dunaju, po němže gredijahu Rímjane od srbske zemje na rdečku zemlju i morovlašku. Š. Kožičić 35a. Vaze siloju kaštele nika v morovlaškoj zemlji. 50b.

MOROVOJA, m. kao da je admiral. Samo u primjeru: Vitez Petar Ohmučević bijaše španolski morovoja. M. Pavlinović rad. 7.

MÖROVRÄN, mörövråna (biće takav akc.), m. morski vrati (gavran). Lat. ime bičeze: Carbo cormoranus. M. Vodopječ slov. 1880, 32. i L. Zore paletk. 110, 227 (gdje se bičeze akc. mörövrän, mörövråna, ali to će biti krivo). Phalacrocorax graculus. S. Brusina rad jug. ak. 173, 26. I gdi čapje, morovrani oko mene svuda lete. M. Vetranić 1, 14. Bez obuće bosi gaze, vazda mokri i okupani, kako da su morovrani. A. Sasin 171a.

MOROZ, adj. spor, dugotrajan. Iz tal. moroso. Samo u primjeru: Grijeh od naslađenja moroza i po voći. I. Držić 123.

MOROVIZD, m. selo u staroj srpskoj državi spomenuto u ispravi xiv vijeka. Mon. serb. 565 i otud u Daničićevu rječniku. U jednoj ispravi istoga vijeka spominje se Morozvizd i veli se izrijekom, da je selo. Glasnik 27, 290. Nekeak Morozvizd se spominje i u pomeniku xviii vijeka. I. Stojanović hris. 185. — Postaće tamno.

MOROVIZDANIN, m. čovjek iz Morozvizda. Samo u jednoj ispravi xiv vijeka: Da si drži vsaki svoju baštinu . . . Morozviždane u Žrsnovići, a Žrnovštane u Morozvizdē. Glasnik 27, 292.

MOROVIZDSKI, adj. posses. od Morozvizd. Samo u jednoj ispravi xiv vijeka: Obrētosmo vši oblasti toj episkopiju morozviždsku. Glasnik 27, 290.

MORPOLAČA, f. selo u Dalmaciji u kotaru benkovačkom; negda se pisalo (tal.) Morlach Polazza. A. Mašek 4. 282.

MÖRSKAČA, f. bijka, koja se zove i morska repa, Helianthus tuberosus. U Lici. V. Arsenijević.

MÖRSKÄ KÖKÖŠ, f. ime ptici. Samo u Vukovu rječniku (Perlhuhn, Nunida meleagris).

MÖRSKÄ KÜDJELÄ, f. bijka, koja se něm. zove Wunderbaum, a lat. Ricinus communis. G. Lazić 160.

MÖRSKÄ LÄSTA, f. ptica, koja se něm. zove Seeschwalbe, a lat. Sterna hirundo. G. Lazić 67. — Ovamo ide i morska lastavica, Sterna minutaria. M. Vodopječ slov. 1880, 30.

MÖRSKÄ LÍSICA, f. riba, koja se zove i morski miš, lat. Alopecias vulpes. B. Kosić rad jug. ak. 155, 6.

MÖRSKÄ LÜBICA, f. neka bijka, kojom se kite u Duvnu (u Bosnji). Zborn. za nar. živ. 4, 255.

MÖRSKÄ PÄTKA, f. ptica, koja se zove něm. Bisenz, a lat. Anas moschata. G. Lazić 58.

MÖRSKÄ PJËNA, f. neka morska životinja, koja se něm. zove Sepienbein, a lat. Os sepiae. Farmak. 121.

MÖRSKÄ PRÄSICA, f. neka riba. U Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 73.

MÖRSKÄ RËPA, f. bijka, koja se lat. zove Helianthus tuberosus. G. Lazić 154. J. Pančić bot. 356. K. Crnogorac bot. 60. Ima i Vukov rječnik (Art kartoffelähnliche Pflanze sa dodatkom: Morska repa raste u visinu vrlo visoka, a u zemlji ima kao krompirje, koji se jedu nekuvan i vrlo su vodenii; — u izd. 1898 postavljeno je lat. ime Helianthus tuberosus). — Vidi morskača.

MÖRSKÄ SKÖRNÄČA, f. riba, koja se lat. zove Thalassochelys cortieata. G. Kolombatović (1881) 29.

MÖRSKÄ SVJÑÄ, f. životinja, koja se zove i pliskavica. U rječniku Stulićevu (morska svina, zvijer, delphinus) i u Vukovu (Delphin, Tummler, delphinus s naznakom, da se govori u Dubrovniku, ali M. Milas rad jug. ak. 136, 236 kaže, da se u Dubrovniku ne govori).

MÖRSKÄ SVRÄKA, f. ptica, koja se něm. zove Meerelster, a lat. Haematopus ostralegus. G. Lazić 66.

MÖRSKÄŠ, morskáša, m. neka bundeva, koja se zove i beskorka. U Stupniku (u Slav.). S. Ivšić.

MÖRSKÄ ŠÉVA, f. ptica, koja se něm. zove Seelerche, a lat. Charadrius hiaticula. G. Lazić 66.

MÖRSKÄ TRÁVA, f. bilka Zostera marina. J. Pančić bot. 146. Valada je ista bilka i ona, što se pod imenom morski travu iz Vrbnika (na Krku) spominje u Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MÖRSKÄ ZMIJA, f. neka riba, kojoj G. Kolombatović (1881) 23 bilježi lat. ime Myrus vulgaris, a B. Kosić rad jug. ak. 156, 16: Ophichthys serpens.

MÖRSKÎ adj. marinus. U rječniku Vrančićevu (marinus), u Mikačinu (marinus, maritimus), u Belinu (marino, di mare), u Bjelostjeničevu (marinus, maritimus, pelagicus), u Jambrešićevu (marinus u lat. dijelu), u Voltigijinu (marittimo, was aus dem Meere kommt), u Stulićevu (marinus, maritimus, pelagicus), u Vukoru (Meer-, See-, marinus) i u Daničićevu (morskyj, maritimus sa dva primjera iz XII—XIII vijeka).

a. morski znači kakvo pripadanje moru, t. j. stoji mjesto adnominalnoga genitiva.

a) uopće. Ašto možete kćo izbjeći zvjezdi nebesnjyje i pěšky morskyj. Stefan pam. Šaf. 24. Brzo si príšal v glubinu morsku. Korizm. 57a. Mirno da se brodih po morskoj pučini. H. Lukić 188. Makar u morske pučine da ju vrže. M. Držić 191. Sred morskih se rodi vala. I. Gundulić 406. Morske kraje sve čuvajte. G. Palmotić 2, 58. Da je veličina morska neizmirna. F. Lastrić test. 98a. Voda morska . . . ako se ulije u sud od biloga voska učiňen. A. Kanižić utoč. 206. Trgovac predaje sebe morskomu talasu. J. Rajić pouč. 1, 13b. Voda, koja sa velikom hukom pada u zaliv morski. Vuk pis. 80. A jesu li izišli svatovi, hoće l' brate, u morsku otoku? Nar. pjes. vuk 3, 153. Svi će knozovi morski sici s prijestola svojih (ispore lat. descendant de sedibus suis omnes principes maris). D. Daničić jezek. 26, 16. i t. d., i t. d.

b) morski stoji mjesto subjektivnoga gen. Cića straha bučenja morskoga. Bernardin 1. Ludem smućenim od huka morskoga. N. Račina 13a. Ako Višni . . . od morskoga huda gneva danas bude sahranio . . . drijeva. G. Palmotić 1, 39.

b. morski je onaj, koji je u kakvoj god svezi s morem, koji je na moru, nad morem, od mora i t. d.

a) morski je onaj, koji je na moru. Plav morska, svaki čas po moru koja gre. D. Račina 97a. Galeb je morski. M. Držić 268. Vješta morski gusari ovi lečahu uz mir ko dvije ptice. I. Gundulić 522. Vojške morske u istoku pridostojnjom vojevodi. I. Zanotti en. 1. S onim blagom, koje posred morske pogibjeli istok i zapad nemu dijeli. J. Kavačić 192b. Morske

vjetre kad na n' pusti. 322a. Protiva morskim gusarima i lupežom, koji robe i kradu na moru. A. Kadčić 283. Poslušaj, moj mili brajene, da ti kažem morske mejdangije. A. Kacić razg. 317. Morske razbojnike ukrotiše Rimljani, korab. 319. Neprjateži naši i razbojnici morski. A. Kanižić utoč. 408. Pustaju morskog pita. V. Došen 57b. Bijaše jedan lupež morski. M. Zoričić zrc. 133. Hotio je biti nadčelnji vojvoda od morske vojske. A. Tomiković živ. 71. Ne možeš veće trpjet crnce lupeže morske. A. Kalić prop. 547. Ukleva se suha prodaje u Kotor i odande na morske lade. Vuk rječn. s. v. ukleva. Dosta zemlja . . . i gradova i morskih brodova. Osvetn. 1, 14.

b) morski je onaj, koji je nad morem (u pravom i u prenesenom smislu). O prisvitla morska zvizdo, majko Božja pričestita! A. Kolombatović 74. Zdravo, morska zvizdo, majko Božja, častna! M. Alberti 76. Ovo ime Marija reći će jošte i zvizda morska. J. Banovac razg. 49. I tu ubi dva banova sina i četiri morska generala. Nar. pjes. vuk 2, 213.

c) morski je onaj, koji je od mora. I druga bolézni morskega kću témę priloži se. Domentijana 326.

d) morski je onaj, koji je po moru. O štijviji morskom preosveštenu ago. Domentijana 298. Znati, koliko fatih okrug zemaljski u sebi sadržaje ili znati putove morske. B. Leaković gov. 248. A ja sam junak morski trgovac. Nar. pjes. vuk 1, 324.

e) morski je onaj, koji je preko ili ispreko mora. Ali vino spreko mora mnokrat krčme nam zatvora. Zakoni su svi jednaci, u svakome našem gradu da se morsko vino baci. J. Kavanjan 167b. U Grčkoj, Italijanskoj, Francuzskoj i Španjolskoj zemlji običaj imaju zrele jagode grozda iziti sušiti, u burad metati, sabijati i prodavati, koje nam je poznato pod imenom kupovnog ili morskog grozda. P. Bolić vinod. 1, 2. Te mu jedno veće donese najlepšega morskog vina, pa se dobro napije. Vuk dan. 5, 93.

f) morski je onaj, koji je pri moru. Priobrētoh od morske zemlji Zetu i s' gradovoy (iz sršetka XII vijeka). Mon. serb. 4. Da ona kruna (t. j. Hristova) bješe od morske drače. M. Divković bes. 381. Oj devojko, morska trijunicice! Nar. pjes. vuk 1, 455. Kad ja bijah morski gelebjija, a ti biješe morski dumruggija. 3, 449.

g) morski je onaj, koji je u moru. Ribivođnije i morskije . . . pogiboše. Š. Kožićić 24b. Perso zao boj bi s nakazni morskom. D. Rančić 10b. U ke lipotu Protej, jedan morski bog, Žubafju zamamiv se. P. Zoranić 37. Ter uho mē ne dah morskojzi Sireni. N. Dimitrović 57. Obrvice, morske pijavice. Nar. pjes. vuk 1, 219. Volim biti morskim ribam rana. 1, 536. Ovdje se misli veliki morski rak. Vuk nar. posl. 169. Dokle je god zemlja taka bila, moglo je biti samo morske životinje i morskog bića. Vuk u Itekovičevu rječn. s. v. morski.

MÖRSKÎ ČÍKÔV, m. riba, koja se něm. zove Schleimfisch, a lat. Blennius viviparus. G. Lazić 77.

MÖRSKÎ DÄVÔ, m. riba, koja se něm. zove Froschfisch, a lat. Lophius piscatorius. G. Lazić 76.

MÖRSKÎ GÂK, m. ptica, koja se lat. zove Columbus septentrionalis. G. Kolombatović (1880) 49.

MÖRSKÎ GÄVRÂN, *m.* ptica, koja se lat. zove Phalacrocorax carbo. G. Kolombatović (1880) 47.

MÖRSKÎ JÚNAC, *m.* životiňa, koja se něm. zove Seekalb, a lat. Phoca vitulina. G. Lazić 42. — Vidi morsko tele.

MÖRSKÎ KÖÑ, *m.* isto što morski konic. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (hippocampus).

MÖRSKÎ KÖÑÍC, *m.* riba, koja se něm. zove Seeraupe, Seepferdcheu, a lat. Syngnathus hippocampus. G. Lazić 77. Ima i u Stulićevu rječniku (hypocampus [sic!]). Govori se u Pošticima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 216.

MÖRSKÎ KÔS, *m.* ptica, koja se zove i modrokoš. Samo u Mikaľinu rječniku (vidi kod modrokoš).

MÖRSKÎ KRÜMPÎR, *m.* bijka, koja se lat. zove Helianthus tuberosus. B. Šulek im. — Vidi morska repa.

MÖRSKÎ KÜRJÂK, *m.* riba, koja se něm. zove Klippfisch, a lat. Anarrhichas lupus. G. Lazić 77.

MÖRSKÎ LÄV, *m.* životiňa, koja se něm. zove Seelöwe, a lat. Phoca iubata. G. Lazić 43.

MÖRSKÎ MËDVJED, *m.* životiňa, koja se něm. zove Seebär, a lat. Phoca ursina. G. Lazić 43. — Ne zna se, koja se životiňa misli u primjeru: Oloferne . . . zaspava većma gori nego morski medvid. M. Marulić 50.

MÖRSKÎ MIŠ, *m.* ime nekim morskim životiňama.

a) riba, koja se zove i morska lisica (vidi tam), Alopecias vulpes. B. Kosić rad jug. ak. 155, 6. Ovamo bi mogao ići primjer: Miš morski kao predhode veloribe. J. Kavačić 5a.

b) bodljkara morska životiňa, koja se lat. zove Spatangus purpureus. Govori se na ostreju Pasmanu. S. Brusina rad jug. ak. 171, 59.

c) morski miš je nekakav sisavac u primjerima: Na devojci gaće od kadive postavljene (stamp. postavljane) sa mišom morskijem. Nar. pjes. stojad. 1, 18. Još kake su gaće na devojci! sve morskijem mišem postavljene. Nar. pjes. vuk 6, 131.

MÖRSKÎ ÓRAO, *m.* neka ptica. A između ptica ove da su vam gadne i da ih ne jedete: orao i jastrijebi i morski orao. Đ. Daničić 3 mojs. 11, 13. U lat. tekstu stoji haliaeetus, a u něm. Fischaar.

MÖRSKÎ PIJÉTAO, *m.* ptica, koja se něm. zove Kampfhahn, a lat. Tringa pugnax. G. Lazić 66.

MÖRSKÎ VÔ, *m.* neka životiňa. U rječniku Bjelostjenčevu (morski vol, phoca) i u Vukoru (morski vo, morsko tele, Meerkalb, vitulus marinus; u izd. 1898 stoji još: Robbe, Seehund, Phoca vitulina).

MÖRSKÔ GRÖŽDE, *n.* bijka, koja se něm. zove Johannisseere, Stachelbeerstrauch, a lat. Ribes grossularia. Ime Ribes grossularia imaju za morsko grožđe i J. Pančić bot. 320. S. Petrović 149. — Ime Ribes rubrum za morsko grožđe ima J. Pančić glasn. 30, 221.

MÖRSKÔ PÉRCE, *n.* nekakav polip, lat. Plumularia myriophyllum. S. Brusina rad jug. ak. 169, 243.

MÖRSKÔ PRÂSE, *n.* životiňa, koja se něm. zove Meerschweinchen, a lat. Cavia porcellus. G. Lazić 21.

MÖRSKÔ SVÍÑČE, *n.* životiňa, koja se něm. zove Stachelschwein, a lat. Hystrix cristata. G. Lazić 23.

MÖRSKÔ TÈLE, *n.* životiňa, koja se zove i morski vo (vidi tam). U rječniku Stulićevu (phoca, vitulus marinus) i u Vukovu (morski vo, morsko tele). Koja (t. j. moskovska trgovina) stoji . . . u kožama živinah, morskih teličah i kordovanu. A. Tomiković živ. 4.

MÖRSKÔ ZÈLE, *n.* bijka, koja se lat. zove Convolvulus soldanella. D. Lambl (1852) 64. Ima i u Mikaľinu rječniku (morski zelje, morski kupus, brassica marina, olus marinum) i u Stulićevu (morski kupus, morsko zelje, trava, brassica marina).

MÖRSKOVĀČA, *f.* španjolska trska (Spanisches Rohr). Govori se u Bačkoj. V. Arsenijević. — Upravo: trska ispreko mora.

MORSTVO, *n.* umorstvo, ubistvo. Samo u rječniku Voltiđjinu (sconfitta, massacro, macello, Niederlage) i u Stulićevu (occisio, caedes, strategies, clades). — Nepouzdano.

MORŠTINA, *f.* neka vinova loza u okolini zagrebačkoj. B. Šulek im. (gdje upravo piše moršina i moščina, ali je oboje pogreška, a pogreška je i muršina). Ima i u slov. jeziku: moršina (neka trta, Pleteršnik slov.); t. j. morska, prekomorska loza. Kako je u slov. -šč., tako mora biti i u kajkaraca, a u štokavaca bi bilo -št.

MÖRTÂR, mortára, *m.* aran, stupa. Iz mlet. mortar (u kníževnom je tal. jeziku mortajo iz lat. mortarium). U rječniku Mikaľinu (mortarium, pila). Bože mi se je k nima vratiti . . . negoli s onizjennim vodu u mortaru tući. B. Gradić djev. 84. Tučemo vodu u mortaru. M. Držić 408. Zapovijedaju, ali glusijem zapovijedaju; tuku, ali tuku vodu u mortaru. A. Kaić prop. 368. — Fraza, što je vidimo u ta tri primjera, uzeta je iz tal. jezika: battere l'acqua nel mortario, t. j. raditi posao, od kojega nema nikakve koristi. Riječ mortar (s naznačenjem akc.) govori se i danas u Dubrovniku. L. Zore dubr. tuđ. 14. — i u Perastu (s istijem akc.). T. Brajković 16, — i na Rabu (s akc. mortár, gen. mortár). M. Kušar rad jug. ak. 118, 17.

MORTÁRIĆ, *m.* dem. od mortar. L. Zore dubr. tuđ. 14.

MORTORIJ, *m.* pogreb, pokop, ukop. Iz tal. rijeći istoga značenja mortorio. Govori se na Rabu. M. Kušar rad jug. ak. 118, 21.

MORTIFIKACIJON, *f.* ubijanje, moreće. Iz tal. mortificazione. Samo u jednoga piscā. Umiljenstvo, molitva, pos, pokora i mortifikacijon od zlijeh požuda nijesu put za poluvjerstva. I. Držić 113. Bog scijenaše toliko onu mortifikacijon dobrovoљnu. 199.

MORTIFIKATI, mortifikam, impf. ubijati, moriti. Iz tal. ili iz lat. mortificare. Samo u primjeru: Veoma je drago Bogu, da mortifikamo i potlačimo naše tijelo. I. Držić 198.

MORTÙBAKA, *f.* Samo u Vukovu rječniku (nekakva tikva, bundeva, eine Art Kürbiss, cucurbita quaedam, tikva mortubaka s naznakom, da se govori u Grbiću). — Postoje tamno.

MÖRUŁA, *f.* ptica, koja se zove i budija, čurka, pura, tuka. Govori se u Hercegovini (s naznačenjem akc.). M. Milas rad jug. ak. 136, 236. — Vidi 2 morac.

MÒRUNA, f. neka riba. Iz lat. (ili iz tal.) murena, a ovo iz gré. μύρανα. Lat. (i tal.) i gré. ime služi za osobitu morsku ribu, koja se u nauci zove Murena helena; to značenje našoj riječi moruna zabilježeno je u Mikašinu i u Stulićevu rječniku (u prvome: moruna, mačna riba, murena, fluta, — u drugome: moruna, muraena s naznakom, da je iz Mikašina rječni). Inače moruna znači drugu, sasvijem različnu ribu, koja živi u moru i u rijekama, a učeno joj je lat. ime Acipenser huso, kako bježe G. Lazić 76 (pored nju. Hause) i J. Pančić ribe 156. Ovo drugo značenje imaju još rječnici Mikašin (moruna, viz, velika riba, huso, mario), Bjelostjenčev (moruna, viza, a kod ove druge riječi stoji huso) i Vukov (der Hause, acipenser huso). Riječ moruna ima J. Kavačin 22^a, ali se ne može razabrati, koju ribu misli. U primjeru Kesega pobije ejenu moruni (nar. posl. vuk 133), jamačno se misli Acipenser huso. Maće je to sigurno u primjerima: Drugog čemo (t. j. lovca) mi poslati u more, nek ulovi jednu ribu morunu. Nar. pjes. vuk 1, 317. Pa on posla po moru alase, da ulove u moru morunu. 6, 27.

MORÚNAC, morúnca, m. nekakav krupan orah. L. Stojanović. — Biće upravo: morski orah.

MÒRUNÁR, mòrunára (jamačno je takav ake.). m. ribar, koji lori morune. M. Medić letop. 184, 25.

MORUNAŠ, morunaša, m. riba, koja se niem. zore Näsling, a lat. Chondrostoma nasus. J. Pančić ribe 126.

MÒRUNICA, f. dem. od moruna. Samo u Vukoru rječniku.

MORUNIKA, f. biće isto što i moruna. Da je njozi riba morunka. Hrv. nar. pjes. 5, 437.

MORUÑA, f. isto što i moruna. Samo u M. D. Militevića slav. 29 (ako nije grijeskom -ní-mjesto -n-).

MÒRUÑÍ, adj. posses. od moruna. Samo u Vukoru rječn. (Hausen-, husonis).

MORUÑA, f. ine kozi. F. Kurelac dom. živ. 38. — Vidi moreša.

MORUŠTINA (jamačno je takav ake.), f. muka od more, t. j. kad koga muči mora. Govori se u Otoku (u Slav.). Zborn. za nar. živ. 7, 175.

MORUZGA, f. nekakav polip. U Bakru (u Hrv.) D. Hirc.

MORUZGVA, f. neka životinja, vađada morska. U Vrbniku (na ostrvu Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 73.

MORVE, f. pl. zaselak u Hrvatskoj, u županiji ličko-krbavskoj. Razdjel. hrv. i slav. 164.

1. MÒS, m. mjesto moz, a to mjesto mosak. Samo u dnu pisci. Neg' je sve to praznos, koja vam zavrati kakono volu mos, kad ne ima orati. N. Nalešković 1, 185. Sejanka . . . neobiknuta na žestočinu onijeh voňa očutje, mos da joj se mantra i moždani da pucaju. B. Zuzeri 194. — Bela u svome rječniku ima „mós“, gen. mosti, m. cervello e cerebro, ima i „moos“ smeten, vertigine, debolezza di testa. Oblik za gen. sing. mosti zacijelo je pogrešan; taj oblik nije drukčije mogao glasiti nego mozga. Iz Bele je preuzeo riječ mos Stulić, samo joj kao nom. postavila oblik most i veli, da je ženskoga roda, a značenje piše cerebrum i križe, du se nalazi u Ć. Držića.

2. MOS, riječ tamna značenja i postaća. Samo u primjerima: Tolike videći milosti i hvale po dobroj mos sreći da mi su dopale. D. Račina 45a. Grubiša, nu ti mos. M. Držić 32. Ne vaļa, da ja tako mojom časti igram činit mos tako od djevojaka. 409.

1. MOSAK, moska, m. isto što misak i istoga postaća (vidi tam). Između rječnika samo u Mikašinu (mosak, musak, museus). Čemu bijele rukavice i od moska miris lijepi? M. Vetrančić 1, 31. — Vidi i mošak.

2. MOSAK, m. Moskov, Rus. Potvrda se nalaže samo za akuz. pl. Moske u jednoga piscu. Šišmund... Turke i Moske ki okolici. J. Kavačin. 264a. Svojo streloce šje i Moske (t. j. Petar Veliki). 268b. Možda je zlo štampano mjesto Moške; vidi i Mošak.

MOSEĆ, m. selo u Dalmaciji u kotaru kninskom i tri mjestanca u kotaru spjetskom. A. Mašek 236. — Postaće tamno.

MOSIJE, m. ime isto koje i Mojsije. Samo u primjeru: Negoli negda Mosijo (imade razlog reći). F. Lastrić test. 99a.

MOSJAŽ, m. riječ tamna značenja i postaća. Samo u primjeru: Zlatna puca s obadvije strane, na pucama čudasti mosjaži (u opisu junakačkoga ruha). Pjev. ern. 311b.

MOSKA, f. isto što Moskva prema tal. Mosca. Između rječnika samo u Vukovu (s primjerom iz neke nar. pjesme: Pa on dode naduo Moske ravne). Nij' mu dosti stat u Moski. J. Kavačin 291b. Jedva je došao blizu Moske. A. Tomičković živ. 14. Vidili su se u Moski. 27. Da pošjem u Mosku. Djelovod prot. 27. Ode kniga u Mosku prostranu. Pjev. crn. 296a.

MOSKĀL, Moskála, m. Moskov, Rus. Samo u Vukovu rječn. — Ispor. poř. Moskal.

MOSKAN, moskana, pas. partic. (od glag. moskati, kojemu nema potvrde), pun moska (ili miska). Samo u Belini rječniku (muscato e muschiato).

MOSKĀR, moskára, m. mahalica, lepeze. Između rječnika samo u Mikašinu (moskar, maha, muscarium [grijeskom štam. mulcarium], flabellum). Govori se i danas u Dubrovniku (s naznačenjem ake.). P. Budmani rad juž. ak. 65, 169. L. Zore dubr. tuđ. 14. — Iz lat. muscarium (upravo mahalica za muhe) preko tal. riječi moscaro, koje danas nema u tal. jeziku, ali je mogla negda biti u kojem narječju.

MOSKÔ, Môskôga, n. selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641. Akc. i gen. zabilježio V. Lješković. Ali ispor. Opisi predmeta nađenih na Mosku. Etnogr. zborn. 12, 26. — Postaće tamno.

MOSKOGRČKI, adj. moskovskogrčki, rusko-grčki. Samo u primjeru: U komu staňu nahodi se crkva moskogrčka. A. Kanižlić kam. 856.

MOSKÖV, Moskova, m. čovjek iz moskovske zemlje, Rus. Između rječnika samo u Vukovu (der Russe, Moskowiter, Russus). Kada paša cić Moskova toke zamke biše im snova. J. Kavačin 135b. Jezik . . . samom Moskovu, da kamoli jednomu inostraneu, težak razumeti. A. Blagoević khin. ix. Kada su se Moskovi na pravu viru obratili. A. Kanižlić kam. 471. Koga i sada slido Moskovi. 857. Leopold podtiče Moskove protiva Turčinu. A. Tomičković živ. 35. Obadva Moskova od plemenita kolina. 71. Kad mi bjesmo u rat s Moskovima. Pjev. ern. 20a. Da se Moskov s Turkou umirio. 257a. Moskovi su od boja junaci. Nar. pjes. vuk 2, 480. Prijateju,

od Moskova kralju! 3, 47. Zavadi se cetinski vladika sa Moskovom, Bogom pobratimom; ovako mu Moskov govorio. 4, 340. Moskovi ti carstvo razorili. 6, 288. — *U ovome se primjeru uzima, da su Moskovi drugo nego Rusi.* Niti trape Rusi ni Moskovi. A. Baćić 189. — *U jednoj pjesni između -o- i -s- umetnuto je -j-: Al' Mojskovi na nogu su brži.* Nar. pjes. kras. 71. *Vidi kod Mosković i moskovski.* — Moskovi pl. zove se neka porodica u sarajevskom poju. Etnogr. zborn. 11, 368. 373.

MOSKOVIC, m. u pjesmama isto što Moskov. Brani nega iz Beča cesare, s druge strane Mosković Mihajlo. Nar. pjes. marjan. 163. O mojo brate, Mosković Jovane! povеди mi hiljadu svatova. Nar. pjes. kras. 5. — *U jednoj pjesmi između -o- i -s- umetnuto je -j-: Kúigu štije Mojsković Jovane.* Nar. pjes. kras. 70. — *Ne razabira se, kako u nem. zapisu iz xvi vijeka treba čitati prezime „Mosskhoutsch“ dali Mosković ili Mošković.* R. Lopašić spom. 3, 406.

MOSKÖVIJA, f. moskovska zemlja, Rusija. Između rječnika samo u Vukovu (Moskovija, Moskovska s primjerom iz nar. pjes. 3, 561: Polećela dva vrana gavrana od Ozije preko Moskovije). Sarmatija uzdrži u sebi Poloniju . . . Moskoviju, Prusiju. F. Glavinić citat xiv. Moskovije . . . kazat . . . cara. J. Kavačin 267a. Ako u Moskoviji i drže, kako drže Grci, Moskoviti Grci nisu. J. Filipović 1, 167a. Jezik slovinski . . . pod sobom uzdrži . . . veliku zemlju Moskoviju. A. Kačić korab. 12. Ivan herceg od Moskovije, ubojica vlastitoga sina svoga. Đ. Rapić 30. U Rusiji iliti Moskoviji. A. Kanižlić kam. 809. Onda su odabrali rečenoga Mihaila, sina . . . ondašnje patrijarke u Moskoviji. A. Tomiković živ. 18. Sinu muña preko Moskovije. Pjev. crn. 93b. Preo zemlje Moskovije puste. Osvetn. 3, 18. Po Srbiji vojsku pokupio, po Srbiji i po Moskoviji. Nar. pjes. petr. 2, 118.

MOSKÖVIT, m. Moskov, Rus. Između rječnika samo u Vukovu (s primjerom iz neke nar. pjesme: Prijatelju Moskovit Jovanu). Moskoviti Grci nisu, nego Ilirici. J. Filipović 1, 167a. — Ispor. tal. Moscovita, nem. Moskowiter.

MOSKÖVITI, mosković, imf. činiti koga Moskorum. Samo u Vukovu rječniku (russisiron, facio esse Russum). U istome rječniku ima i moskoviti se (t. j. postavljati Moskov), ali je rđavo protumačeno nem. i lat. (moskoviti se, russi-sirene, russizo).

MOSKOVITSKI, adj. posses. od Moskovit. Samo u jednoga pisca, koji piše bez -t-: Moskoviske kadno u strane sveti čačko biće odlučio nega poslati. J. Kavačin 98a. Moskoviski dvolavati zlatan oro svjet razgleda 291b.

MOSKOVKA, f. Ruskiňa. Samo u primjeru: Rašćera mu Moskovke devojke. Pjev. crn. 307a.

MOSKÖVLENE, n. nom. verb. od moskoviti. Samo u Vukovu rječniku (das Russisiren).

MOSKÖVLEV, adj. posses. od Moskov. Samo u Vukovu rječniku (dos Moskov, Russi).

MOSKÖVLEVIĆ (jamačno je takav akc.). m. a) sin mosković, mladi Moskov. Samo u primjeru: Čak iz zemlje moskovske dva brata Nikola i Mijailo nastanili su se tu i ostavio po sebi rod Moskovlevića. M. Đ. Milićević zim. več. 3. — b) prezime. Drž. kalend. (1905) 299.

MOSKOVSKA, f. zemlja, u kojoj žive Moskovi, Rusija. Između rječnika samo u Vukovu (Russia, Russia). Koji kaže, da je bio u Moskov-

skoj. A. Tomiković živ. vi. Da je Moskovska Olandija ono, što je nigdje Sicilija bila Rimu. 2. A ti podaj od Moskovske kralju. Nar. pjes. vuk 2, 480. Da je Visoki Stefan po smrti oca svojega pobjegao u Moskovsku. Vuk rječn. s. v. Visoki Stefan.

MOSKOVSKI, adj. posses. od Moskov (ne od Moskva, jer otud bi bilo moskavski). U rječniku Stulicévu (moscoviticus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.), u Vukovu (russisch, russicus) i u Daničićevu (moskovskački, mjesto ruski sa dva primjera iz svršetka xvii vijeka). Vb leto 1698 dođe Petar car moskovski u Beč. Šafarik letop. 88. Odšta moskovskom caru. J. Kavačin 187b. Car Petar poglavari moskovski . . . ne bi bio poslao. K. Pejkić 83. Što vidimo ne samo u Francuzkoj, Anglijanskoj i Nimačkoj, veće još i u moskovskoj zemlji. A. Blagojević khin. ix. Od moravskog i od moskovskog . . . dalmatinskog i srbskog jezika. M. A. Rejković sat. 28. Ukazaše želu ujedinjenja crkve moskovske s rimskom. A. Kanižlić kam. 857. Tako se zove u jezik moskovski. A. Tomiković živ. 34. Da ugode caru moskovskome. Pjev. crn. 20a. Ono su ti moskovski barjaci. Nar. pjes. vuk 3, 49. Kaki su mu dari dopanuli od velikog cara moskovskoga. 3, 79. Ja pobjegoh u zemlju moskovsku. 3, 566. Bojne lađe velikoga cara moskovskoga. Osvetn. 2, 103. — *U jednoj pjesmi umetnuto je -j- između -o- i -s-: Kniga dode u zemlju mojkovsku.* Nar. pjes. kras. 70. — Adv.: Ako li znadu štograd moskovski pročatiti. A. Kanižlić kam. 229.

MÖSKVA, f. veliki grad u Rusiji, koji se i ruski tako zove. U rječniku Stulicévu (Moschovia s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Vukovu (Moscau, Moscovia). I od Moskve cara vrla. J. Kavačin 250b. Preprati ga . . . na dvorove od Moskve kraljici. Pjev. crn. 26a. Evo knige od Moskve prostrane. Nar. pjes. vuk 3, 78.

MOSKVACKI, adj. isto što moskovski. Samo u primjeru: Do zemle moskvačko. I. T. Mrnnavić osm. 38. Biće samo poradi sroka (s riječju Nimačke).

MOSKOVITISKI, adj. isto što moskovitski. Samo u primjeru: Kad Lehi rvaše moskovitiski dom. I. T. Mrnnavić osm. 41. Vokal -i- između -t- i -s- biće samo poradi stiha.

MOSLAVAC, Moslavca, m. prezime u Hrv. xvii vijeka (upravo kajk. -ec). R. Lopašić urb. 455. — Biće upravo: čovjek iz Moslavine.

MOSLAVAČA, f. neko grožđe u požeškom poju (u Slav.), nem. weisser Mosler; ispor. Mosler-wein (vino, koje rodi uz vodu Mosel u Nimačkoj). B. Šulek im.

MÖSLAVINA, f. topogr. ime postalo od Moj-slavina, kao što je od Mojmir postalo Momir (vidi tamо); a Mojslavina je izvedeno od imena Mojslav, te znači: selo, grad, zemlja, što pripada kakome Mojslau (ispov. knežina, vojvodina od kneza, vojvoda). — a) selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. — b) gora u Hrvatskoj, u južnom dijelu županije bjelovarsko-križevačke; a po goru Moslavini zove se tako i sav onaj kraj. U rječniku Vukovu (Moslavina u Hrvatskoj, na slavonskoj granici, nekoliko sela i tri gradića, eine Gegend in Kroatien, regio quaedam). Taj se kraj misli u ispravi xvii v.: U držanju grada našega Novoga u kotaru Moslavine. R. Lopašić urb. 398. U toj se ispravi i u jednoj drugoj (na str. 401) veli zaprta gora Moslavina a kako se to ima razumjeti, to

je protumačio V. Klaić u „Vjesniku hrv. arheol. društva“ 9, 186. U onom je kraju negda bio utvrđen grad Moslavina; 1515. grad Moslavini Turci uzeše. P. Vitezović kron. 145.

MOSLAVKA, f. neka kruška važada iz Moslavine. B. Šulek im. (s naznakom, da se govoriti u Orahovici u Slav.).

MOSNA, f. selo u Srbiji u okrugu krajinskem. S. Koturović 446. Škola u Mosni. Drž. kalend. (1905) 79.

MÖSNÄ STIJËNA, f. između Kablara i Ovčara pod namastirom Blagovještenjem nasred Morave veliki stanc (preko kojega je po svoj prilici negda most bio onđe). Vuk rječn. Ima i M. Đ. Miličević knež. srb. 318.

MÖSNÎ, adj. posses. od most. Samo u Stulićevu rječniku (mostan, mosni, mosna zastava, mosni potpor, sublica). Govori se i danas, na pr. mosni stupovi.

MÖSNICA, f. a) mosnica je daska od mosta. Govori se u Hrv. Ivecović rječn. — i u Slavoniji (s naznačenjem akc.) T. Maretić. Ima i u Bjelostjenčevu rječniku (ali samo u plur. mostnice, plancae). — b) isto što brv, brvana, t. j. brevo ili daska preko kakvoga potoka, da mogu ljudi prolaziti. Govori se u Lici s akc. mosnica. J. Bogdanović.

MOSNIK, m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOSOŁ, m. guste sline u nosu. Govori se u Leskoru (u Srbiji). M. Đurović. — Vidi mosur.

MOSOŁCI, mosołjaka, m. pl. isto što mosoł. U Leskoru. M. Đurović.

MÖSOR, m. topogr. ime.

a) planina u Dalmaciji u kotaru spletskom. A. Mašek 128. Između rječnika samo u Vukovu (velika kamenita planina u Dalmatinskom primorju između rijeke Žrnovnice i Cetine). Pri planini od Mosora. J. Kavačin 306a. — Planina se ova u sredovječnim lat. izvorima zove Massarum (Massarum). F. Bački docum. 520. Da se lat. nekad zvala Mons aureus, kako neki hoće (n. pr. A. Mašek 282), tome nema, čini se, sigrurne potvrde.

b) planina u Bosni u okružju travničkom. F. Jukić zemlj. 22.

c) selo u Bosni u istom okružju. Popis žit. bos. i herc. 641.

d) selo u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 8, 29.

MOSORJE, n. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOSORKA, f. žensko od Mosora. Onde su planinke i hitre Mosorke i naše Slovinke. Đ. Baraković vila (1682) 67.

MOSOROVAC, Mosorovca, m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOSOROVIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 641.

1. MÖST, mōsta, m. put od drveta ili od kamena ili od gvožđa preko kakve vode ili dubine. U dubrovačkom i u crnogorskom narječju ne izgovara se -t, kad stoji na kraju; potrrde liku mos imaju Vetranić 2, 15, Sasin 156, Gundulić 319, 325, 363, nar. pjes. ruk 4, 338. Akc. se mijenja u lok. sing.: mōstu. Riječ se most nalazi i u drugim slav. jezicima, ali u drugim je indeovr. jezicima nema, niti joj se može krijeven postaviti. Sa značenjem lat. pons, tal. ponte, nem. Brücke nalazi se riječ most u svij-

jem rječnicima, a potvrda joj ima od XIII vijeka. U plur. je mōsti i mōstovi (vidi među primjerima).

a. most u navedenom značenju.

a) uopće. Da im' se ne vezmet nikore danje ni na vratrebi ni na moste ni na brode (iz XIII vijeka). Mon. serb. 37. Ako vidiš (t. j. u snu), da most razbijen prohodiš, toj prilikuje strah. Zborn. (1520) 137b. Zasjedi mu ti mostove priko Pruta i Nestera. I. Gundulić 419. Jošće da tvrde po gradu svi mosti, jer nam hoto priti plemeniti gosti. Oliva 54. Stvar, koja je u općinu potribita, kako učiniti pute, moste, dovesti vodu. A. Bačić 114. Na 1694. razvališ most na Struzi. A. Kačić razg. 204. Koja su za korist općene kako puti, mostovi. F. Lastrić ned. 134. Mostove tvrde i negljuće postavi. M. A. Rejković sat. 117. Jovo koňa na mostu kovaše. Nar. pjes. vuk 1, 462. Dodu na jednu vodu i na njoj nadu most te brže predu na onu stranu. Nar. prip. vuk 175. i t. d., i t. d.

b) most kao objekt glagolima, koji značećiniti ga, graditi i dr. Udavi vrata Božija i izbranje njego, preziv se mosti, svtori i istopi je. Domentijana 20. I taj (t. j. Maksentije) premojemu (t. j. caru Konstantinu) ugotovljavjet se, ljestivnj most ustrajajet na rēce mne se na nemi caru pogreznuti (iz početka XVI vijeka). Šafarik letop. 55. Čari Mustafa pada na Tisu i načini moste onde (iz svršetka XVII vijeka). 87. A kad se brojahu sklopiv mosto nika, deset dan zbrojahu brodec se prik rike. M. Marulić 15. Julij . . . most stvorivši na Renu riki preide na Nimce. Š. Kožičić 31a. Da mi Hasam-beg prikne (t. j. preko Drave) most načini. B. Krnaruć 7b. Ako most ne sklopi tuj (t. j. beg preko Drave) . . . idu k raboti prik Drave most klopeć 8b. Most na rici reče učiniti. Starine 3, 277. Sklopili dva mosta, da pređu prik rike. Đ. Baraković vila 37. Gdje zlameuju mjesto hrani, još i ostatke male njeke od mostova, koje lani car prostrije prik rijeke. I. Gundulić 320. Jusuf Bošnák iz Maglaja, ki prostrije mos prostrani prik rijeke od Dunaja. 325. Vrhу něga (t. j. mora) mos veliki on (t. j. „Serge“, Kserkso) našloni. 363. Da vrh Save i Drave . . . u pospjehu moste stave. P. Kanavelić 19. Ovi cesar učini most prik rike Dunaja. A. Kačić korab. 399. Zapovidi, da se metne sedamnaest mostova svrhu potoka. I. Zanićić 126. Pošli su, da upale svoje moste, koje svrhu rečene vode bijaju učinili. 227. Poče prvi krčiti širje putovo i praviti tvrde mostove. M. A. Rejković sat. 27. I načini na Dravi mostove. Nar. pjes. vuk 3, 46. A ja ne dam ter no dam, dok ne zgradim srebrn most. Nar. pjes. herc. vuk 262. Kako bi bez velika troška prebacio preko Tweeda most. M. Pavlinović rad. 51. Da bi se po isti način mogao zgraditi most žicami olti verugami gvozdenimi. 52. On jo zatim novih puta krčio, mlinica gradio, mostova probacivao. 166.

c) činiti kome zlatan most, t. j. davati mu lijepe zgodu, da može što učiniti, na pr. svladati neprijateļ da može pobjeći. Samo u primjernu: Kada neprijateļ jači biži, ne samo nejma se tirati, negoli mu jošter most od zlata učinili, neka lašne i brže mogu prići. A. Kačić razg. 140. — Ova fraza nije naša narodna: ispor. tal. fare il ponte d'oro ad alcuno; franc. faire un pont d'or à quelqu'un; nem. einem golde Brücke bauen.

b. mostovi je isto što stube, skalini. Primjera se našlo samo u nar. pjesmama. Hitro

sade niz mostove kuli i unide u podrum dogatu. Nar. pjes. juk. 91. Vodi koňa kuli do mostova, kad doveo pod kulske mostove, ustavio pelivanđogata. Nar. pjes. marjan. 151. Pa se mećo kuli uz mostove, sva mu s' kula po temelju luja. Nar. pjes. kras. 25. Ugleda ih Grujićina luba pa saleti kuli niz mostove u bijelu kamenu avlju. 28. Kad užide uz tri mosta kuli te unide u halvat odaju. Hrv. nar. pjes. 4, 100. Ban okrenu kuli niz mostove. 4, 578.

d. Most kao topogr. ime. a) zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641. — b) potocić u Srbiji u okrugu knaževačkom. Glasnik 49, 61.

2. MOST, m. isto što mäst, lat. mustum. Iz tal. riječi istoga značenja mosto. Između rječnika samo u Voltiđijinu (mosto, Most). Govori se u Prćanu s akc. möst, gen. mostä. M. Rešetar štok. dial. 252. i u Hercegovini. Etnogr. zborn. 10, 85.

3. MOST, adv. isto što možda, može biti da; postalо od mozd, ovo od mozda, a ovo od mozi biti da. Ispor. kajk. mozibiti, mozbit kod moći pod I, 2, b. Samo u primjeru. Ali si most pešač prevernu ljubaveu? Jačke 173.

MOSTAC, m.

a. dem. od most. U rječniku Mikaljnu (mostac, mali most, ponticulus), u Bjelostjenječevu (mostec, ponticulus) i u Stulićevu (ponticulus). U ovome zadnjem rječniku zabilježen je gen. mosca; ali mostaca je u primjeru: Načinil je . . . u dragi polag mostaca . . . jedne hiže (iz XVI vijeka). Mon. croat. 265. Mostac, gen. mostacea govore u Lici. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 438. M. Medić čet. ljk. 194.

b. topogr. ime. a) ime potoku (Mosteč) negde u južnoj Dalmaciji zabilježeno u ispravi iz početka XIV vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — b) zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-rječkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 164. — c) ime livađi kod sela Dođana (blizu Daruvara) u Slav. Šem. pakr. (1898) 49.

MOSTAČI, m. pl. selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641. Etnogr. zborn. 5, 1207. — Postane tamno.

MOSTAJNIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641. — Biće upravo prezime ljudska, koji su najprije onđe sjedili.

MOSTAK, m. dem. od most. Samo u Stulićevu rječniku (mostak, moska, pontieulus).

MOSTALA, f. zemljište u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Mostali. Sr. nov. 1873, 479.

MOSTAÑE, n. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 164. Da je ovo ime sing. n. (a ne plur. f.), to potvrđuju ljudi iz onoga kraja, koji kažu, da je u mještana akc. Mostâne (kajk.); prema tome bi u štokavaca bilo Mostâne.

MÖSTÄR, Mostara, m. topogr. ime.

a) grad u Hercegovini. U rječniku Mikaljnu (Andevium, Andecrium), u Belinu (città in Herzegovina, Andecrium, 500^a) i u Vukovu (Stadt in der Herzegovina). Unar. pjesmama ima epitete bijeli, kameni; Ode zdravo bijelu Mostaru. Nar. pjes. vuk 3, 476. Treću posla bijelu Mostaru. 4, 240. Te je čiler bijelu Mostaru. 4, 433. Te je šađo kamenu Mostaru. 4, 467. Dode kniga kamenu Mostaru. 4, 469. Pa se fati kamena Mostara. Bos. pr. 40.

b) mjesto u Turskoj blizu Drenopoča. Samo je ova potvrda: Prehodet do mesta rekomago Črveniški Lugovi blizu Andrijana Poča, dunnihoda i poholje zovomo Mostar, poslēdi imenova se Mustafa-pašina Cuprija (iz XVII vijeka). Glasnik 22, 224.

c) zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

d) mjestance u Dalmaciji u kotaru zadarskom. A. Mašek 152.

e) pusta u Slavoniji u županiji srijemskoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 164.

MOSTÁRAC, mostárcu, m.

a) čovjek iz Mostara. U rječniku Vukovu (s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 240: Na Mostarce do mora junake). A Mostarcu najbojni junaci. Nar. pjes. vuk 3, 567.

b) prezime. Bošnák (1908) 126.

c) mostarsko vino. Osobito se hvali vino mostarac i broćanac. F. Jukić zeml. 53.

MOSTÁRANIN, m. čovjek iz Mostara. U rječniku Vukovu (s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 238: Mostarane do mora junake). Nima vino služaše dvanaest Turak Mostarana. Nar. pjes. bog. 139. Knigu pišu Turci Mostarani. A. Kačić razg. 302. Moj ljubimi Lazar Slavujić Mostaranin. D. Obradović bas. 362. Pofataše tri sta Mostarana. Bos. pr. 40. To začuše Mostarani. Nar. pjes. petr. 1, 101.

MOSTARI, m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 164.

MOSTARICA, m. prezime u Hercegovini. Bošnák (1908) 80. Etnogr. zborn. 12, 279. 287.

MOSTARIĆ, m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOSTÄRINA (jamačno je takav akc.), f. što se plača za prelažeće ili prevožene preko mosta. Naplačivaće ove mostarine velika je tegoba za lude. M. D. Milićević kraj. srbi. 162. Govori se u Bakru i okolini. S. Ivšić.

MÖSTÄRKÄ (jamačno je takav akc.), f. žensko iz Mostara. Miloša je Mostarkom ženila. Pjev. crn. 8a.

MÖSTÄRKIÑA (jamačno je takav akc.), f. isto što Mostarka. Iz Mostara Mare Mostarkiña. Nar. pjes. marjan. 53.

MOSTÄRLIJA, m. isto što Mostaranin s turškim nast. -lija. U rječniku Vukovu. Tu misjedi Mostarlija Niko. Nar. pjes. petr. 1, 262.

MÖSTÄRSKÎ, adj. posses. od Mostar. U rječniku Vukovu. Vatio se poja mostarskoga. Nar. pjes. vuk 3, 536. I mostarske na glasu delije. 4, 292.

MÖSTÄRSKÔ BLÄTO, n. ravnica blizu Mostara (na zapadu). Schem. herceg. (1873) 78.

MÖSTI, m. pl. tri sela u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj; jednomo je ime Gorni M., drugome Doći, trećemu Sredni. Razdjeļ. hrv. i slav. 164.

1. MÖSTIĆ (biće takav akc.) m. dem. od most. U rječniku Belinu (ponticello, ponte piccolo), u Voltiđijinu (ponticino, ponticello, Steg), u Stulićevu (mostić, mostac s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu (kleine Brücke). To je pomalo počeо taj mostić utočavati. S. Tekelija. letop. 119, 71. On da ide na obližnji mostić. Nar. prip. vila (1868) 187. — U Lici govore mōstîć, gen. mostića. J. Bogdanović.

2. MOSTIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 191.
202. Drž. kalend. (1905) 299. Bošnák (1908) 126
— Možda je od Mosto (*vidi tamo*), i onda je
ake. Móstie.

MOSTIĆAK, mostićka, *m. vrlo mali most.*
Govori se u Lici s ake. mostićeak, gen. mostićeaka.
J. Bogdanović.

MÓSTINA, *f.*

a) augm. od most. Bih li mogao prijeći ovo
mostine žmrurke. S. Lubiša prič. 106. *Govori se*
u Lici (s naznačenjem ake.). J. Bogdanović.

b) topogr. ime. *a)* Móstina, u Rijeci Crno-
jevića velika stijena, preko koje je po svoj pri-
lici negdje bio most (kao na Moravi preko
Mosne), a mislim, da je i sad opet načinjen.
Vuk rječn. (1898). — *b)* zaselak u Bosni u
okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.
— *c)* zemljište u Srbiji u okrugu požarevačkom.
Niva u Mostini. Sr. nov. 1873, 579; — drugo
zemljište u okrugu jagodinskom. Glasnik 61, 133.

MOSTINE, *f. pl., topogr. ime. a)* seoce u
Dalmaciji i kotaru metkovićkom. A. Mašek 75.
— *b)* nekakvo zemljište u Srbiji u okolini bio-
gradskoj. Etnogr. zborn. 5, 1006; *zemljište istoga*
imena ima i u okrugu rudničkom: Niva u Mo-
stinama. Sr. nov. 1872, 682.

MÓSTIĆE (tako je zabilježen ake.), brežuljak
u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 186.
190. Spominje ga i Statut pol. 314, veleći, da je
niz vodu Cetinu. — Ne razabira se, je li neutr.
sing. ili je fem. pl.

MOSTIR, *m. isto što manastir i istoga po-
staňa. Nalazi se gotovo samo u čakaraca. Iz-
među rječnika samo u Stulićevu (mostir, mona-
stijer s naznakom, da se nalazi u knizi, koja se
naznačeje, Kemp.). Naredi . . . ju pragniti iz
mostira. Starine 23, 90. Ponešće je u mostir.
Korizm. 35a. Fratri budući našasti mrtvi i prne-
seni u mostir. Mirakuli 48. Da pojde u mostir.
Naručen. 99b. Pride k vrafom od mostira. Tran-
sit. 14. Kim pristoji obitati u mostirih. Š. Bu-
dinić ispr. 137. Pode služiti istomu gospodinu
u mostiru. B. Kašić per. 27. Da uvedu . . . u
svoje crkve, mostire, skupštine, rit. xxxiv.
Mnogopoštovanoj opatiji mostira sv. Mikule u
Zadru. Michelangelo III. Koje uzrokuje u mo-
stirih reformanah. P. Radovčić nač. 24. Nikomur
ne pravi, da s' spal u mostiru Oliva 36. Idaše
. . . kao izvan sebe po mostiru govoreći. J. Ba-
novac razgov. 42. V mostir koludrica. Nar. pjes
istr. 2, 8. — *Govori se u Istri s ake. mostir,*
gen. mostira. D. Nemanić (1883) 43; *i na Rabu*
s ake. mōstir. M. Kušar rad jug. ak. 118, 17. —
Ispor. mojstir, molstir.*

MOSTIRSKI, *adj. posses. od mostir.* Meu
miri mostirske. Nauk brn. 67b. Koji su dosta
stijesnuti pod mostirske živjenjem. B. Kašić
nasl. 58.

MOSTIŠTE, *n.*

a) mjesto, na kojem je kakav most. Samo u
Šulekovu rječn. zn. naz. kao graditeljski izraz za
nem. Brückenstein, franc. emplacement d'un pont.

b) topogr. ime. *aa)* nekakvo zemljište u
staroj srpskoj državi spomenuto u drijevi isprave
xiv vijeka i otud u Danićevu rječniku. —
bb) nekakvo mjesto u Hrvatskoj zabilježeno u lat.
ispravi xiv vijeka (Moztische). I. Tkalčić mon.
2, 56. — *cc)* mjestance u Hrvatskoj u županiji
varaždinskoj (mještani govore -šće). Razdjel.
hrv. i slav. 164.

MÓSTITI, móstim, *imperf.*

a) ciniti, graditi most. U rječniku Stulićevu
(pontem construere s naznakom, da je iz ruskoga
rječn.) i u Popovićevu (überbrücken); ima i u
Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. überbrücken.
tal. far ponte. — U ovom je primjeru mostiti
uzeto u prenesenom značenju: ugadati, ciniti po
voći (kao što čovjek ugada kome, kad mu načini
most, da može prijeći): Sili se mora mostiti. M.
D. Milićević zim. več. 199. *Ispor.* umostiti.

b) prolaziti preko mosta. Vet (t. j. več)
mostite Dunaj vode hladne, privezite konje i
topove. Nar. pjes. bog. 320. *S tijem se značenjem*
(i s naznačenjem ake.) govori u Lici: E da
mi nije sad pro ove klizave mosnice mostiti! J.
Bogdanović.

MÓSTO, *m. od mila i kao nadimak mjesto*
Mostarac. Da platí Mosti i Jovanu 94 groša.
Glasnik II, 1, 7. Poznao koňa svoga u Ilijie
Moste. 21. Da Mosto drži kuću koliko i Nikola.
125. Agi-Mosto namah obumrije . . . Mutap
Mostu odsijeće glavu. Nar. pjes. vuk 4, 207.

MOSTOVAC, Mostovca, *m. prezime.* Imenik
(1906) 445.

MOSTOVAČA, *f. zemljište u Srbiji u okrugu*
požarevačkom. Niva pod Mostovačom. Sr. nov.
1873, 836.

MÓSTOVINA (biće takav ake.), *f. isto što*
mostarina. U rječniku Bjelostjenčevu (vectigal,
portorum pontis), u Voltiđijinu (pedaggio,
Brückenmauth), u Stulićevu (portorum pro
ponte transundo s naznakom, da je iz Belina
rječn.) i u Popovićevu (Brückenzoll). Mostovina,
Brückengebühr. Jur. pol. termin. 102.

MOSTOVNI, *adj. posses. od most.* Samo u
Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Brücken-, tal.
di ponte, na pr. mostovni naslon, svod, stub.

MOSTRA, *f. ogled, proba.* Iz tal. rijeći istoga
značenja mostra. Kad je pogodeno, da će stvar
biti prema ogledu ili mostri. V. Bogišić zakon.
91. — Riječ može značiti još: gajtančić spleten
od četiri konca; ima lice sa svih strana. J.
Belović-Bern. 193. Još znači mostra: vez, nakit
za hercegovačku košu; ali tako no vele scjaci,
nogo šeherski ludi. 81 (supl.).

MÓSÚR, móšura, *m. cijev i drugi neki pred-
meti, koji su nalik na cijev. Ake. je u lok. sing.*
mosúru. Iz tur. masur (cijev, kalem, kamis,
čibuk), otkle je i novogr. мосоръ (cijev, kalem).
U rječniku Vrančićevu, Belinu, Bjelostjenčevu,
Voltiđijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dalje).

a. cijev.

a) uopće. U rječniku Vrančićevu (mosur,
civ, calamus) i u Bjelostjenčevu (mosur, cev).

b) kalem, t. j. cijev za namotavanje pređe.
U rječniku Vukovu (velika cijev od drva, što žene
na nju motaju pređu, kad hoće da sniju). S vre-
tena se predica mota na rašak u struke (180
žica). Pređa se objijeli pa na vitao metne, a
s nega na čekrk. Na ovom je letka ili letenica,
a na nju se nataknje mosur (Spule), na koji se
preda suće. I. Kršnavi 61. *Govori se i u Tur-
skoj Hrvatskoj.* Zborn. za nar. živ. 6, 107.

b) mosur može značiti pređu na cijev (t. j.
na mosur u značenju pod a, b) namotanu.
Čunak je opće poznata riječ, a lijepa je
srdašće u čunku, u kojem je nataknut mosur
sa poučicom. I. Kršnavi 44. Mosur je na cijevi
navita pređa, što dolazi u čunku. U Lici. F.
Hefele. *Ovamo idu možda primjeri:* I njeko

mohune još dubja taj plode, u kih se od vuno mosuri nahode. M. Vetranić 2, 281. Na mosure i na rese. J. Kavačić 414^b.

c. kukuruzni klip. U rječniku Stulićevu (mosur golokudni, mappa del granturcho, globus ex fagopyro) i u Vukovu (kukuruzni klip s naznakom, da se govori u Novome u Boci).

d. dugučasta bundeva. Samo u Bjelostjenječevu rječniku (eucurbita oblonga).

e. ledenica, slijeca od leda. U rječniku Belinu (acqua ghiacciata pendente, ghiaccio, che pende dai coppi o da fontane), u Bjelostjenječevu (strošina zmrziona) i u Stulićevu (mosur ledeni, sturia). S mosuri ledeni i u nih je tamo mraz u zimnje studeni. M. Vetranić 1, 124. Ostine kako mraz i mosur ledeni. 2, 247. Vidiš niz klisure ledne visjet tuj mosure. N. Marčić 79. Mösür (gen. mösura) je led, koji visi, nem. Eiszapfen. Govori se u Stonu: Vise mosuri, zima je! M. Milas. Govori se u Dubrovniku i Prćanu. M. Rešetar štok. dial. 252. U Lici je ake. mösür, gen. mosúra, a znači: ledena ona svijeća, što se načini na strehi. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 438. Potvrđuje i J. Bogdanović.

f. bale, sline, kad rive kome iz nosa (kao ledenicu s krova!). U rječniku Belinu (moccio, mocci, escremento del naso), u Bjelostjenječevu (mosur, šmrkelj), u Voltigijinu (moccio, scolo di naso, Rotz) i u Stulićevu (mucus, nisi pituita). Gle, koliki mu mosur iz nosa viri! U Lici. J. Bogdanović. Mosur ti visi iz nosa. U Stonu. M. Milas. Mosur, ein festeres, herabhängendes Stück Nasenschleim. U Dubrovniku i u Prćanu. M. Rešetar štok. dial. 252. — Ovamo pristaje i znaćeće: suze, što se cijede od svijeće (osobito lojane), kad gori. U Stulićevu rječniku (stillicidium, urentis candelae pars effluens).

g. nos u pure, tuke. Govori se u Suni u Hrv. D. Hirc.

MOSURAC, | gen. mosurca, mosurka, upravo MOSURAK, | dem. od mosur. Samo u Stulićevu rječniku sa značenjem, koje je rečeno za mosur pod f pri kraju: urentis candelae per-

exigua pars effluens, mosurac, to jest utarčac.

1. MOSŪRAN, mosurana, m. muško dijete puno mosura, balavo. Useknji se, mosurau. U Stonu. M. Milas.

2. MOSURAN, mosurna, adj. balav. Samo u Stulićevu rječniku (mucosus).

MOSURAST, adj. balav. Samo u rječniku Voltigijinu (moccioso, rotzig) i u Stulićevu (mucosus).

MOSURATI, mosuram, impf. motati na mosur (u značenju pod a, b). Samo u primjeru: Vitao strmit, s koga motila od po fati dugačka izlaze i š ūega opet mogu se mosurati. J. S. Rejković 104.

MOSURAV, mosurava, adj. balav. Samo u Stulićevu rječniku (mucosus).

MOSURAVAC, mosuravea, m. balavac. Samo u Stulićevu rječniku (mucosus).

MOSURAVICA, f. balavica. Samo u Stulićevu rječniku (mucosus, griješkom mjesto mucosa).

MOSURČIĆ, m. dem. od mosur. Samo u Stulićevu rječniku.

MOSURIĆ, m. dem. od mosur. U rječniku Stulićevu i u Vukovu. Govori se u Lici: Otari taj mosurić ispod nosa. J. Bogdanović.

MOSŪRINA, f. augm. od mosur. U rječniku Belinu (moccaccio, escremento del naso), u Jambršečevu (mucus, u lat. dijelu, griješkom -šmjesto -s-), u Stulićevu (magnus mucus s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (mosurina, ovršina, t. j. kukuruzna resa s naznakom, da se govori u Boci). Govori se u Lici: Kolika mu mosurina ispod nosa viri! Gledaj, kolike su se mosurine na stremama uvatile. J. Bogdanović.

MOSURITI, mosuri, impf. ispadati, curiti (o balama, slinama). Samo u Stulićevu rječniku (decidere alicui e naribus mucum).

MOSURKE, f. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlaškom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOSUROVIĆ, m. prezime u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 676.

1. MOŠAK, moška, m. isto što 1 mosak i istoga postaňa (vidi tam). U rječniku Belinu (muschio, materia odorifera nota) i u Stulićevu (mucus s naznakom, da je iz Belina rječn.). Seljanka.... očutje voň od moška i od ambre. B. Zuzeri 194. Mošak ili mošus. Đ. Popović pozn. robo 25.

2. MOŠAK, m. bijka Tanacetum vulgare. B. Šulek im. — Gen. sing. biće vařada moška.

3. MOŠAK, Moška, m. Moskov. Rus. Samo u jednoga pica. Lešći, Moški, Pomerani. G. Palimotić 1, 111. Moški, Rusi i Polaci. 2, 162. U drugom primjeru razlikuju se dakle Moški od Rusa. — Vidi 2 Mosak.

MOŠALNA, f. neka jabuka u kajkavaca (ako je dobro zabilježeno). B. Šulek im.

MOŠANCI, Mošanaca, m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164.

MOŠAR, m. zemljište u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1869, 243.

MOŠČANI, m. pl. selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOŠČENICA, f. geogr. ime.

a) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164.

b) potok u Hrvatskoj blizu sela istoga imena. Spominje se u lat. ispravi iz svršetka xvii vijeka (Moscheniza'). R. Lopačić spom. 2, 393. Nekakav potok toga imena spominje se u lat. ispravama xiii i xiv vijeka. I. Tkalcic monum. 1, 14 (Moscheniza'), 62 (Moschenicha'), 135 (Moschenizam'), 2, 121 (Moschenicha').

MOŠČENICE, f. pl. varoš u Istri. Moščenice gradu, ke ste na vršiću, nutri je moj dragi v černem klobučiu. Nar. pjes. istr. 2, 87. Spominje se u ispravi iz svršetka xiv vijeka: Meju Kožlakom i takoje meju Moščenicami. Mon. croat. 46. U Lici. J. Bogdanović.

MOŠČENINKA, f. žensko iz varoši Moščenica. Lovranka je odrezala, Moščeninka očistila. Nar. pjes. istr. 2, 42.

MOSŪČEĀNE, n. nom. verb. od mostiti. Pazi pri značenju pro brvana, da se ne oklizne u vodu. U Lici. J. Bogdanović.

MOŠSENSKA TRAVA, f. neka bijka. U rječniku Mikaljinu (halicacabus, vesicaria, griješkom piše mošenski t. mjesto -a) i u Stulićevu (halicabum [sic!] vesicaria s naznakom, da je iz Mikaljina rječn.). Učeno lat. ime Physalis Alkekengi daje toj bijki B. Šulek im. — Mikalja je pridjev mošenski morao uzeti iz češkoga jezikia, u kojem je on izveden od imenice mošna (t. j. mošna, a ona bijka ima svoj plod, t. j. jagode, obaviti kao u mošnicama, zato se u na-

šem jeziku i zove takoder mohunica, mjehurica). O Mikačinu uzimanju češkijeh riječi vidi u ovome rječniku kod midlo.

MOŠEVAC, Moševac, m. selo u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOŠEVICI, m. pl. selo u Hercegovini i dva zaseoka u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOŠIĆ, m.

a) prezime. Šem. mitr. (1878) 66. Rat 341. Izvedeno od imena Mošo, kojemu nema potvrde, a biće istoga postava, kojega i Moco (vidi tamо); prema tome je akc. Mošić.

b) selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOŠIĆI, m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan u okružju sarajevskom, a drugi u tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOSINO PÖLE (jamačno je takov akc.), n. zemljište u Srbiji u okrugu šabačkom. Zemlja u Mošinu Poju. Sr. nov. 1875, 467. — Pridjev Mošin izveden je od imena Mošo, o kojemu vidi kod Mošić pod a.

MOŠKAN, moškana, adj. Samo u Stulićevu rječniku (musco imbutus s naznakom, da je iz Belina rječn.. ali tamо stoji moskan).

MOŠKAT, m. isto što moškatio. Ili će moškata zobat. Nar. pjes. istr. 2, 42.

MOŠKATIO, moškatjela, m. neko grožđe mirisavo kao po mosku (misku). Iz tal. moscatello, kaje se govori pored moscadello. Samo u rječnikima, i to u Mikačinu (moškatio, muškatio, uva apiana), u Belinu (moscadello, specie d'uva molto dolce), u Voltigijinu (moškatio, moškata, moscadello, Muskater) i u Stulićevu (moškatio, moškatjela, vrsta od vina, uva apiana).

MOŠKAVAC, moškavca, m. neka morska životinja (glavonožac), kojoj je učeno lat. ime Moschites moschata, tal. moscardino; zove se i mozgavac. S. Brusina rad jug. ak. 171, 162.

MOŠKET, m. ime bijki. U rječniku Stulićevu (moškat, moškoreg, bulbus vomitum ciens) i u Vukoru (Art Zwiebelgewächs, bulbus vomitum ciens s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Učeno je lat. ime Muscari moschatum. B. Šulek im. Vuk rječn. (1898).

MOŠKI, adj. moskovski, ruski. Samo u primjeru: Koga čačko svu državu, moške i ruške zemlje svlada. G. Palmotić 2, 299. — Vidi 3 Mošak.

MOŠKOREG, m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mošket. — Sasma nepouzdano; prije bi se očekivalo moškorig, t. j. bijka, od koje se riga (bulbus vomitum ciens').

MOŠKOV, m.

a) bijka Lathyrus ochrus. B. Šulek im. Jamačno je u svezi s imenicom 1 mošak.

b) isto što Moskov. Prijateļu Petre od Moškova! Nar. pjes. bog. 320. U istoj pjesmi nekoliko se puta nalazi Moskova.

MOŠKOVAC, moškóvca, m. nekakav bob. Govori se (s naznačenjem akc.) u dubrovačkom okolini. M. Rešetar štok. dial. 252. — Jamačno istoga postava, kojega i moškov pod a.

MOŠKOVILA, f. isto što Moskovija (vidi tamо). Samo u primjeru: Koji danas Moškovijom vladaju. S. Ľubiša prip. 106.

MOŠKOVIT, m. isto što moskovit (vidi tamо). Samo u primjeru: Ta Moškovit crnii nam obraz. S. Ľubiša prip. 125.

MOŠKOVSKI, adj. isto što moskovski. Na susjedstvu moškovskoga carstva ti je veličina. I. Gundulić 434. Krajevaše i Vasišu, careviću moškovskom. 535. Moškovskijeh od lisica lje-pijem kožam postavljena. J. Palmotić 301. Da moškovske on bez broja čete u mnogo razbi zgoda. P. Sorkočević 584a. Preprati ga u zemlji moškovskoj. Pjev. crn. 26a. Da se Šćepan proglaši carem moškovskim. S. Ľubiša prip. 99. Što su sa mnom hodili u Petrov grad na poklon caru moškovskome. 106.

MOŠKUL, m. isto što maškul i istoga postava (vidi tamо). Samo u primjeru: Pa opali šibe i moškule. Nar. pjes. vuk 4, 441.

MOŠLJIN, mošljina, m. isto što mašlin (vidi tamо). U rječniku Vukovu (mošlin, trnokop s naznakom, da se govori oko Knina).

MOŠNA, f. isto što mošna. Samo u jednoga pisca. Pinez u mošnah. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 13b. Mošnu imijaše (t. j. za novce). 152a.

MOŠNICA, f. isto što mošnica. U rječniku Mikačinu, ali ne u azbučnome redu na svome mjestu, nego s. v. špag (špag, žep, mošnica, sacculus). U plur. sa značenjem lat. scrotum: Oteklo mošnice obavijaju krpama iz hladne vode. M. D. Miličević živ. 321.

MOŠNA, f. isto što kesa. Nalazi se s istijem značenjem i u drugim slav. jezicima: rus. mošina ili mošna, češ. mošna, pol. moszna i t. d., ali u drugim indeovr. jezicima nema riječi etimologijom srodnijeh. Postave tamno. U svijem rječnicima osim Daničićeva (vidi daže).

a) kesa u pravom smislu za različne potrebe. U rječniku Vrančićevu (loculus, marsupium), u Mikačinu (mošna, tobolac, marsupium, sacculus, crumena, loculus, theca nummaria), u Bjelostjenčevu (mošna, kesa, marsupium, crumena, loculus, sacculus, theca nummaria s naznakom, da je dalmatinska riječ), u Jambrešićevu (crumena u lat. dijelu) i u Voltigijinu (borsa, tasca, Beutel). On, ki je lakom . . . žive po zapovidi mošne. Starine 23, 73. Zač mū da mošnu zbirati almuštvto? Kolunić zborn. 170. Mošne jimaše, u kih nosašo ono, ča se Isusu davašo. Bernardin 75. Napokon posežev u mošnu i daš mu almuštvto. Korizm. 8a. Ov grib . . . vzmle drugomu glas, ispražnjuje mošnu. Transit 83. Da je nosil . . . list u mošni veće tri leta. Mon. croat. 191. Ako ti je odpal' z diunari mošna taj. M. Marulić 156. Mošnu mu otripe, a život izmore. H. Lucić 276. Ŋemu je takoje nad nih mošne i shrambe i išče, da gospoduje nad nih blagom. Proroci 228. U mošnu mu stavih nikoko dinari. P. Hektorović 23. Ne ču od tebe, dušo, blaga ni za mošnu da se sežeš. M. Pelegrinović 179. Ke mu (t. j. žlice) pri bedri u mošni od lanjetje šare kožice višahu. P. Zorančić 59. V mošni svojej prsten iskaše. Starine 3, 269. Mošne imajući i ona, koja se šašiliu. I. Bandulavić 89b. Simon Magus . . . mošnu pinez donezes Petru. F. Glavinić evit 203b. Izvadivši tobolac ili mošnu poda mu kluč od stfoje skriñe. B. Kašić fran. 146. Razborita u ničemu (t. j. zla žena) život skrati, mošnu otribi. I. Ivanjišević 185. Lud pjeneze u razdrtu mošnu steže. J. Kavačin 66b. Boje čuvaj riči zavez nego mošnu punu pinez. P. Vitezović priričen. 161. Postavivši ga u mošni. I. Kraljević 69. Mošna i žep bude prazan. Jačke 219. Ja imam jednu mošnu, s ke moren wavez znimati beći, i sejedno ostane wavez puna. Nar. prip. mikul. 40.

b) dio muškoga tijela, u kojem su jaja, danas obično u plur. mošne. U rječniku Belinu (mošna, coglia, borsa di testicoli), u Stulićevu (mošna, scrotum) i u Vukovu (mošne, mōšâna, der Hodensack, scrotum). Zrno mu iz pištoja dohvati malo kora od sablo i rani ga u mošne. Vuk prav. sov. 31. Govori se (u plur.) u Bosni, u Požicima (Dalm.). Zborn. za nar. živ. 4, 257., 8, 237., — (u sing.) u Crnoj Gori i u Bakru (u Hrv.). A. Jovićević. S. Ivšić.

c) mahuna, mohuna, t. j. kesa, u kojoj je plod koje bijk. D. Lambi (1852) 55. Mošne su i u boba. M. Pavlinović. Govori se i na ostrvu Krku (mošna, mošnica). Zborn. za nar. živ. 5, 69.

d) nekakvo jelo od tijesta nolik na kesice, u kotaru ogulinском. Zborn. za nar. živ. 5, 198.

MOŠNAČA, f. isto što mazalica u značenju pod a. L. Stojanović.

MOŠNAK, mošnaka, m. bijka, kojoj plod stoji u mošnama. U rječniku Stulićevu (borsa di pastore, herbae species s naznakom, da je iz Bellina rječnika, ali u tome rječniku za borsa di pastore stoji gusomača). Učeno je lat. ime Capsella bursa pastoris. B. Šulek im. (gdje se navodi rus. mošnovenčnik za istu bijku i po moszenka za neku drugu).

MOŠNANIN, m. čovjek iz sela Mosne u Srbiji. Mošnani . . . drže po jedan krst. M. Đ. Miličević zim. več. 90.

MOŠNANSKI, adj. posses. od Mosna (selo u Srbiji). Toponičkom kmetu bilo je ime Nedelko, a mošnanskom Stevan. M. Đ. Miličević zim. več. 90.

MOŠNAR, mošnara, m. a) čovjek, koji pravi mošne. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (marsipiarius, crumenarius), u Jambrešićevu (crumenarius u lat. dijelu), u Voltigijinu (borsajo, borsiere, Beutler) i u Stulićevu (scrotorum opifex s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). — b) čovjek, koji drugima krađe novce iz mošne. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (saccularius, manticularius, sector zonarius, crumeniseca, pereanticida).

MOŠNARICA, f. žena mošnara (u značenju te riječi pod a). Samo u Bjelostjenčevu rječniku (marsupiaria, crumenaria).

MOŠNARKA, f. neka ptica između sjenica. Samo u Popovićevu rječniku (Beutelmeise).

MOŠNICA, f. dem. od mošna.

a) dem. prema mošna u značenju pod a. U rječniku Bjelostjenčevu (mošnica penezna, crumenula, marsipolum, locellus) i u Voltigijinu (borsino, borsetta, Beutelchen). Va mošnici je sto dukat. Nar. pjes. istr. 3, 16. Govori se u tome značenju na ostrvu Krku. Zborn. za nar. živ. 6, 161, u Grizanima (u Hrv.). S. Ivšić.

b) dem. prema mošna u značenju pod b. U rječniku Bjelostjenčevu (mošnica kozloveh jajec, suffiscus, folliculus testium arietinorum, scrotum) i u Vukovu (mošnica, f. plur.). Pruzivši ruku svoju uhvatila bi ga (t. j. žena čovjeka) za mošnice. D. Daničić 5. majs. 25, 11.

c) dem. prema mošna u značenju pod c. U rječniku Bjelostjenčevu (mošnica, vu koje jederkovo ali zrno jagode, grozdja etc. stoji, lupina, — mošnica zrna pšeničnoga, gluma) i u Jambrešićevu (mošnica, komoška, mallo, u lat. dijelu). U značenju: mahuna govori se na ostrvu Rabu s ake. mošnica. M. Kušar rad jug. ak. 118, 52, na ostrvu Krku. Zborn. za nar. živ. 5, 69 i 6, 80, u Šaptinovec (ake. mošnica). S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157, u Bakru (u Hrv. s ake. mošnica). S. Ivšić.

MOŠNICE, f. pl. neka šuma u Požicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 200.

MOŠOŇ, m. varošica u Ugarskoj, mađ. Monseny, nem. Wieselburg. U rječniku Vukovu.

MÖŠT, mōšta, m. isto što 2 mast. Iz nem. Most. U rječniku Bjelostjenčevu (mustum) i u Jambrešićevu (mustum u lat. dijelu). I danas govore kajkavci, a govore i štokavci po Slavoniji s naznačenjem ake. T. Maretić. S. Ivšić. U Vinkovima i daće na istok po Srijemu ake. je mōšt, gen. mōšta. S. Pavičić.

MOŠTANICA, f.

a. bre, brvina preko kakve vode, da mogu ljudi prelaziti. Između rječnika samo u Vukovu (moštanica, brvina). I tom moštanicom lagacko su prelazili na drugi breg. M. Đ. Miličević pom. 2.

b. geogr. ime.

a) ime selima. aa) u staroj srpskoj državi selo zabilježeno u ispravi xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — bb) dva zaseoka u Bosni u okružju baňolučkom i jedno selo u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 641. — cc) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjej. hrv. i slav. 164. — dd) selo u Srbiji u okrugu vranaškom, zatijem dva sela u okrugu podunarskom, od kojih se jedno zove Mala M., a drugo Velika M. S. Koturović 446. — ee) Ne razabira se, je li selo ili je voda Moštanica u Svetostef. hris. 21, ali je svakako u staroj srpskoj državi.

b) ime vodama. aa) Moštanica, potok u Bosni u planini Kozari. M. Ružićić. — bb) rijeka u Crnoj Gori. Letop. mat. sr. 156. 80. Dok dodošo vodi Moštanici. Pjev. crn. 246b. — cc) voda u Srbiji u okrugu biogradskom. Vodenica na reki Moštanici. Sr. nov. 1870, 354.

c) ime manastiru u Bosni uz vodu istoga imena. U rječniku Vukovu (manastir u Bosni pod planinom Kozarom s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 103: Moštanica u Krajini lutoj). Vuk bježi ake. Moštanica, ali ispor. Moštanica, manastir u Kozari. M. Ružićić. Spomiće se u rukopisu xvii vijeka. Rad jug. ak. 1, 179. Piše se i u plur. obliku Moštanice. S. Novaković pom. 139.

MOŠTANIK, m. potok u Slavoniji kod Broda. Regul. sav. 189.

MOŠTAÑE, n. zemljište u Srbiji u okrugu krajugevačkom. Niva u Moštañu. Sr. nov. 1861, 442. Vinograd u Moštañu. Sr. nov. 1875, 72. Da nije nom. Moštañ, m.?

MOŠTEN, adj. izveden od imenice mošt. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (musteus, mustulentus). Ovo je kajkavski lik, koji bi u štokavaca glasio moštan, kako je i sunčan, zemljan prema kajk. sunčen, zemljen i t. d.

MOŠTENICA, f. Samo u Mikařinu rječn. (Moštenica grad, Mossolon cità, Cyrinum). — Ne razabira se, koji se grad misli.

MOŠTRA, f. selo u Bosni. F. Jukić zem. 34. Danas su upravo dva sela toga imena i govore se u plur. Došće i Gorne Moštre, obo su u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641. Gorne Moštre spomiće i Zborn. za nar. živ. 8, 79. — U jednoj ispravi iz svršetka xiv vijeka stoji na Mojstrë i otud u Daničićevu rječniku, gdje se kaže: neko mjesto u Bosni. — Postarie tamno.

MOŠTRANSKI, adj. posses. od mjesnoga imena Moštra (Moštare). Moštransko vrelo. Zborn. za nar. živ. 8, 81.

MOŠTULUK, *m. isto što moštuluk.* Samo u primjeru: Jer ja idem na moštuluk majci. Nar. pjes. vuk 7, 289.

MÖŠÜL (tako je zabilježen akc.), *m. planina u istočnoj Bosni.* Glasnik 22, 59.

1. MOŠUN, *m. staja, tor.* Govori se na ostrvu Rabu s akc. mošun, gen. mošunā. M. Kušar rad jug. ak. 118, 20, gdje se kaže, da je iz mlet. riječi istoga značenja mason (prema kniževnom tal. mansione, stan, kuća). — Vidi mošuna.

2. MOŠUN, *m. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeđ. hrv. i slav. 164.

MOŠUNA, *f. isto što 1 mošun i istoga po-staňa.* Od mošune i od žita požganja. Zak. vinod. 59. Ni mozi nigdor nijed'nb drmun v rečenom zaroci ni držati ni zagraditi ni mošuni. Statut vrb. 157 158. Mošuna (na Krku), ovjeja staja. F. Kurelac dom. živ. 31. Mošuna, stabulum cum tecto in medio aperto, gen. mošuni. D. Nemanić (1884) 40. Za Krk potvrđuje ovu riječ i Zborn. za nar. živ. 5, 249, gdje se kaže, da mošuna nije samo za ovce, nego i za drugu stoku.

MOŠUNE, *f. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeđ. hrv. i slav. 164.

MOŠUNICA, *f. dem. od mošuna.* Govori se na Krku. Zborn. za nar. živ. 5, 250.

MOŠUŇ, *m. dva sela u Bosni u okružju travničkom; jedno se zove Mali M., a drugo Veliki M.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MOŠUŇANIN, *m. čovjek iz Mošuna.* Koji jest vazda pomniv bio ponukovati . . . fra Pavla Mošuňanina. P. Posilović nasl. XL.

MOŠUS, *m. isto što mošak (vidi tam), po ňemačkom izgovoru grčke riječi μόσχος.* Mošak ili mošus. D. Popović pozn. robe 25.

MOŠUTE, *f. pl. zaselak u Srbiji u okrugu kruševačkom.* S. Koturović 446.

MOT, *m. gibaňe, kretanje.* Iz tal. riječi istoga značenja motto. Kanoniki dvaputa s motom od kadišnaka jimaju biti pokadeni. I. Krajić 74. Govori se u Istri (s akc. mōt, gen. mōta). D. Nemanić (1883) 8, — u Perastu (s akc. mōt). T. Brajković 17, — u Polićima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 251.

MOTĀČ, motaća (jamačno je tukav akc.), *m. tko mota (namotava) predu.* Samo u rječniku (nem.-hrv.) Šulekovu i u Popovićevu za nem. Hasp(er).

MOTĀČICA (jamačno je takav akc.), *f. žensko, koje mota (namotava) predu.* Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Abhasplerin.

MOTAJICA, *f. geogr. ime. a) zaselak u Bosni u okružju bašnolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — b) planina u sjevernoj Bosni. U rječniku Vukovu (Motāca, planina na desnom brijezu Save više Broda, Name eines Berges, montis nomen). Akc. Motajica zabilježen je u Glasniku 22, 59, a tako je slušao i S. Ivšić. — Vidi 1 Motavica.

MOTAK, motka (jamačno je tako gen. sing.), *m. isto što kančelo.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Strāhu, Strang, tal. matassa. — Vidi motilo.

MOTA LAC, motaoca, *m. onaj, koji mota.* Samo u Stulićevu rječniku (glomerans).

MOTAŁKA, *f. zavoj.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Schneckenlinie, Schraubenlinie, tal. elica.

MOTĀNE, *n. nom. verb. od motati.* U rječniku Mikařinu (glomeratio), u Belinu (aggomitolamento, l'aggomitolare, il gomitolare, l'involgere), u Bjelostjenčevu (glomeratio, involutio, intricatio), u Stulićevu (glomeratio, agglomeration, involutio, obvolutio) i u Vukovu (das Haspeln, ductio filorum in rhombum).

MOTAONICA, *f. naprava za motaňe.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Seidenmühle, tal. filatojo.

MOTAR, mötra, *m. biľka, koja se zove i matar, i istoga je postaňa (vidi tam).* U rječniku Mikalini (motar, matar, ščulac, chrithamum, chirthimum, saxifraga, saxifragum), u Belinu (sassifragic, erba nota, finocchio marino) i u Stulićevu (motar, motra, trava, feniculum marinum s naznakom, da je iz Belina rječn.). Nije mogući trpet glada, zač nije motra ni morača. M. Vetranje 1, 15. Gdi se tač propina (t. j. nemirno more) ter motar pokriva po kraju vrh stina. 1, 127. Govori se u naše vrijeme u Trpnu: mōtar, mötra, neka trava, što raste kraj mora. M. Milas. Učeno je lat. ime: Chirthimum maritimum. B. Šulek im. — Vidi motrika.

MOTATI, mōtām, *impf. glomerare, involvere.* S istim osnovnim značenjem nalazi se ovaj glagol i u drugim slav. jezicima, na pr. rus. motati, čes. motati, poļ. motać; ali u drugim indeovr. jezicima nema riječi etimologijom srodnijeh. U rječniku Vrančičevu (glomerare, plicare), u Mikalini (involvere, circumago, circumduco), u Belinu (gomitolare, aggomitolare, involgere, involvere), u Bjelostjenčevu (glomero, agglomerare, involvo, complico) i u Jambrešičevu (glomero). u Voltigijinu (aggomitolare, aggomicciolare, inaspire, auf einen Knaul winden), u Stulićevu (glomerare, agglomerare, involvere, obvolvere, in gyrum agere, s naznakom, da je iz Belina rječn., — motati se, verti, voluntari s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Vukovu (haspeln, duco fila in rhombum). Najstarije su potvrđe iz. XVI vijeka. — Neobičan je prez. motajem u Banovcu blagos. 283; isto je tako neobičan i prez. moćem u J. S. Režkovića 104. 212 (na oba mesta u sroku!).

1. motati bez riječce se, u akt. i u pas. (u pas. i s tom riječicom).

a. motati znači: vrteći micati, navijati, savijati.

a) u pravom smislu. Od ove su vrste čarke i bajanja . . . nike riči govoreći, konce motajući od drva do drva. F. Lastrić ned. 324. Pređa . . . posli se na vitao bole nego na rašak mota. J. S. Režković 104. S druge strane konci nemotani. Vuk rječn. s. v. nemotan (iz neke nar. pjesme). Ja ēu kuđelu uzimati u usta i žvatati, pa će se na moje uho pomoliti žica, a ti uhvati pa odmah motaj na kokošku. Nar. prip. vuk 158. Na čast redi, što se boje ima, čini . . . motat pite, natočiti piva. Osvetn. 4, 51. Zimi po svu noć brdom udaram, cijevnako motam, vratilom okrećem. S. Čubiša prip. 266.

b) u prenesenom smislu. Takođe riječi mota Judita vesela. M. Marulić 46.

b. kretati, vijati.

a) u pravom smislu. Kada se odveće noge potipaju i kipom, kud ne će, zanoseć motaju. P. Hektorović 67. Privračajući sobom mota, sada leže, sad ustaje (t. j. bolesnik). D. Baraković vila 213. Koji probudujete, uzbućujete,

lipite, motate oblake, grade, vitro, vihare. J. Banovac blagos. 260. Žrvni, što vitri motaju, ako jim nestade žita za trt, sami sebe taru i grizu. Blago turl. 2, 157. Val je (t. j. plav) kreće, vihar mota i primeće. N. Marčić 17. Kad stanu (t. j. rojevi) matice motati i daviti, matice začnu bežati na pože. F. Đordović 31.

b) u prenesenom smislu. Sad nas biješ, sad nas braniš, i mogućstvo tvoje nas mota (govori se *Bogu*). J. Kavačin 24^a. Ne znam, jer mi zloča moja pamet mota, a svist kože. P. Knežević živ. 50. Kako danas Zadrom mota pet šest prekomorskih doteputa. M. Pavlinović razl. sp. 310.

c. bacati. Pak čemo bogožubno prekrižit se . . . a ne motajući rukom ukratko i sasma brzo. I. Nenadić nauk 211.

d. varati. Evo treća godina, da motaš brastvo začepicama. S. Lubiša prip. 207. U tome značenju govori se na Hvaru (isto ko hiniti, ali ima manje vrijedljivo značenje). Slovinac (1880) 389.

2. motati se (refleks.).

a. viti se. Česte tmine, crni diani motaju se meju svimi. J. Kavačin 396^b. Koji (t. j. lav) preži ter se mota žeče nega uhvatiti. 503^a. Svi svatovi kože pojašili, najposlijje zmija šarovita, pa se dogi o unkašu svija i mota se dogi oko vrata. Nar. pjes. juk. 124.

b. kretati se, vrtjeti se.

a) u pravom smislu. Tu i Ision kolom svrta, s kim se i mota u obruču. J. Kavačin 449^a. Kolo slipo kad se mota. V. Došan 164^b. Jurišće mladi Crogoreci . . . u ordiju juriš učiniše; smete se dva veja vezira i njihova velika ordija, motaše se do zore bijele ka' oblaci, kad ih vihar muči. Ogled. sr. 171. Krivopere motaju se 'corde vijući se do vitih rebara. Osvetn. 2, 142. Stevan . . . se po kući motao, kao da je nešto izgubio. S. Lubiša prip. 32. Aš su mu se nogi po tlu motale. Nar. prip. mikul. 144.

b) u prenesenom smislu. Kad su ti se motale okolo pameti te misli. Blago turl. 2, 142. Kad bi legao, sve bi mu se u glavi motale slike i osnove. M. Pavlinović rad. 73.

c. bježati, trčati. Motahu t' se ureda skačući nogami (t. j. konji). M. Marulić 14. Zvir, ka prid lovčarom biži, ki ju sledi, skrovnom se privaram ni brine ni stidi, ner hitrim pobigom mota prik livade, sad rovom, sad brigom slidniku se krade. I. T. Mrnavić osm. 48.

d. lutati, tumarati. Sve simo, sve tamo motah se vrteći, ne znah kud ni kamo. D. Baraković vila 320. Toliko će se godištaš po puštinam tamo amo motati, dok svi ne pomru. A. Kačić korab. 88.

MOTAV, adj. koji se daje motati. Samo u Stulićevu rječniku (che facilmente si attortiglia, nexilis). — Nepouzdano.

MOTAVAC, motavea, m. onaj, tko mota. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (motavec, glomerarius), u Jambrešićevu (motavec, glomerator, u lat. dijelu) i u Stulićevu (motavec, motao s naznakom, da je iz Bjelostjeničeva rječnika).

1. MÖTAVICA. f. bosanska planina, koja se zove i Motajica (vidi tamo). Regul. sav. 150. Govori se u slavonskoj Posavini (s naznačenjem ake). S. Ivšić.

2. MOTAVICA, f. linijska, koja se mota, vijuga. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao graditeški

izraz za nem. schlangenförmiger Lauf, Serpentine (eines Flusses), tal. serpeggiamento.

MOTIĆAK, motička, m. dem od motika. Govori se u Stonu. M. Milas, — u Dubrovniku. M. Rešetar štok. dial. 252. U obojice je naznačeni ake.

MOTIČAN, m. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku (Motičan).

MOTIČANKA, f. neka šliva. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Našicama u Slav.).

MÖTIČICA, f.

a) dem. od motika. U rječniku Belinu (zappota, dim. di zappa), u Bjelostjeničevu (sarculus, sarculum), u Jambrešićevu (mateola u lat. dijelu), u Stulićevu (sarculum) i u Vukovu (dim. v. motika). Vala . . . uzamši spodobnu motičicu iliti trnokop iskopati ga. F. Lastrić ned. 18.

b) dio tijela ljudskoga. V ustih je zajik, zubi na ləlokah gorinjih i dolinjih. Kadi se laloka derži laloki, ondi je motičica, a kadi se pregibju, su labi. U Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 80.

1. MÖTIČINA, f. a) augm. od motika. Govori se u Lici. J. Bogdanović. — b) nekakav danak, koji se nekad plaćao vlasteli (spahijama) od motike za vinograde. Vinogradni obterećeni dačom motičine. Zborn. zak. 1853, 171.

2. MOTIČINA, f. tako se zovu dva sela u Slavoniji u županiji virovitičkoj; jedno je Doňa M., a drugo je Gorica M. Razdjel. hrv. i slav. 164. U T. Smičiklasa spom. 11. 69 stoji Motičena.

MOTIČIŠTE, n. držalo u motike. Govori se Gracu u Slav. (upravo motičišće). D. Hirc.

MOTIČKI GAJ, m. selo u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 4, 430. Iz prezimena Motika (vidi tam).

MOTIČNA, f. vidi 2 Motičina.

MOTIČNI, adj. posses. od motika. Između rječnika samo u Vukovu (motični, n. p. uši, držalica, der Haue, ligonis). Neg' te žena bubala . . . držalom motičnim. Nar. pjes. vuk 1, 89.

MOTIČNIČKI, adj. posses. od Motičnica, kojemu imenu nema potvrde, a mjesto je to bilo u staroj srpskoj državi. Pridjev se motičnički nalazi u dvije isprave xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku.

1. MÖTIKA, f. oruđe za kopanje. Riječ ovu s istijem značenjem imaju i drugi slav. jezici, na pr. rus. motyka, češ. poł. motyka i t. d., ali u drugim indeovr. jezicima nemu riječi etimologijom srodnijeh, niti se može korijen postaviti. Sa značenjem lat. ligo, sarculum, tal. zappa, nem. Hacke, Haue nalazi se motika u svijem rječnicima osim Daničićeva. Najstarije su potvrde iz xvi vijeka.

a) u navedenom značenju. Na svijeti ne bješe rodil se još nitkor, skovati da umiješo motiku ni kosor. M. Vetranić 1, 7. Taj nosil motiku, taj lopatu nosil. B. Krnarutić 7^a. Ne jimaše ni motiku ni lopatu. F. Vrančić živ. 111. Koju (t. j. tustinu zemaljsku) težak ili orač oralom al' motikom razmeće. A. Vitaljić ist. 506. Težaci kad hoće divju šumu izkorinut . . . velikom snagom i motikom udaraju. S. Margitić fala 163. Oće se trnokopi i motike za izkopati trne i dračje izkrčiti. F. Lastrić ned. 35. Za uzdarje šaće mu ralo, lemiš i motiku. A. Kačić razgr. 133. Motika je za te, sikira, plug . . . a nisu knige. A. Kanižić utoč. 239. Jarak . . .

kako motika nosi, kopa se. J. S. Režković 149. I daj nima lagane motike. Nar. pjes. vuk 2, 370. Ralo i motika svijet hrani. Nar. posl. vuk 269. Ostajem ti pobratimom, dok nas motika razdvoji. S. Lubiša prip. 136 i t. d.

b) u metonimičkom smislu motika znači: težak, t. j. čovjek, koji radi motikom i od ne živi; samo u svezi: kuka i motika, gdje se uzima sing. mjesto plur. Kad ustane kuka i motika, biće Turkom po Mediji muka. Nar. pjes. vuk 4, 135. Kad kaluđeri dignu kuku i motiku. S. Lubiša prip. 73.

c) motika vinograda *tukodjer u meton. smislu* znači onoliko, koliko jedna motika, t. j. jedan težak može za dan uskopati. M. Pavlinović. — Jerej Nikolaj Petrović . . . imat vinograda 12 motika. Glasnik 56, 137. Otv svoga izdivenija dodosmo za vinogradž u Gíioni Turkom za 20 motika 200 groša (*u zapisu xviii vijeka*). Rad jug. ak. 1, 183. Pri deset hilada motika vinograda pjem dalmatinsko vino. S. Lubiša prip. 207. (*Stekao je*) vinogradac od svojih desetak motika. M. D. Miličević pom. 656. — *Ispor. kod riječi ralo značenje: onoliko zemlje, koliko se za dan može ralom uzorati.*

2. MOTIKA, f. geogr. ime. *a)* seoce u Dalmaciji u kotaru knijskom. A. Mašek 54. — *b)* brdo i zaselak u Šumadiji (*u Srbiji*). Etnogr. zborn. 6, 830.

3. MOTIKA, m. prezime u Drobnićima (*u Crnoj Gori*). Etnogr. zborn. 4, 495 i 11, 114. Na oba je mesta zabilježen plur. Motike, ali jednomo čovjeku jamačno se veli Motika.

MOTIKE, f. pl. tri sela u Bosni, jedno je u okružju baňoluckom, a dva u travničkom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MÖTIKVA, f. riječ načinena u šali. Samo u Vukovu rječniku (die Auflösung des Räthsels, motika und tikva auf einmal zu sagen. A. Reci mi u jedan put tikva i motika. B. Motikva).

MÖTIKVÄS, m. riječ načinena u šali. A. Šta je to motikvas? B. To je motika, tikva i kvass. Zagonetka u Lici. D. Skarić.

MOTILO, n. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim riječi motak (*vidi tam*).

1. MOTINA, f. isto što motka. U timočko-lužničkom narječju u Srbiji, gdje upravo govore matina (kao i matika mjesto motika i t. d.). A. Belić 40.

2. MOTINA, f. brdo u Srbiji u okrugu vraniškom. M. D. Miličević kral. srb. 275. Etnogr. zborn. 5, 101.

MOTIŠNAK, Motišnaka, m. zaselak u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 383.

1. MÖTKA, f. podebeo, ponajprije upravan, kolac, upotrebljavač za različne poslove. U drugim slav. jezicima nema riječi, koje bi ovaj našoj glasovima u značenju odgovarale. Biće od koriđena mot, koji je u glag. motati, t. j. može se misliti, da je motka iznajprije značila kolac, oko kojega se što motalo. U rječniku Mikafinu (pertica), u Belinu (pertica, bastone lungo), u Bjelostjenčevu (motka, drug), u Voltigijinu (manovella, Stange), u Stulićevu (pertica; — još ima i ove riječi: terminus, finis, limes, confinium, t. j. granica, međa, ali tome značenju nema nigdje nikakve potvrde) i u Vukovu (Stange, pertica). U književnosti (izvan rječnika) najstarije su potvrde tek iz druge polovine xviii vijeka. — Dat. i lok. sing. je moci u Vuka rječen. s. v. kosor, vitičača, u Daničića 4 mojs. 13, 24,

inače motki (*vidi medu primjerima*); gen. plur. je motki i motaka (*vidi medu primjerima*).

a) u navedenom značenju. Dnesoše na motki jedan veliki grozd. A. Kanižlić utoč. 471. Znaj, da ćemo . . . knigu na motki obišenu . . . sažeći. kam. 154. Na daske s jedne i druge strane koturi bijau postavljeni, kroz koje dugačke i zlatom obložene motke provučene bijau. E. Pavić ogl. 133. Niti motka, kad ju ti u ruci držiš, more stresti više voća, nego li ti očeš. F. Lastric ned. 214. Grozd, koji je toliko velik bio, da su ga dvojica na motki nosili. I. Velikanović upuć. 1, 76. Ribnák, u komu je činio usaditi naokolo više motkih. A. Tomiković živ. 283. Ter po motkah il' po plotu steri (t. j. predu). J. S. Režković 105. Pak na motki digavši (t. j. škropilo) ne (t. j. pčele) škropi. 238. Ljudi, koji ubiju vuka, nabiju mu kožu suhu na motku. Vuk nar. pjes. 1, 501. Dugačka motka, kojom n. p. djeca mlate sa zemlje voće. Vuk rječn. s. v. šprula. Načini Mojsije zmiju od mjeđi i metnu je na motku. D. Daničić 4 mojs. 21, 9. Ode u šumu i usijeće četiri jaka stožera rašljasta, a toliko i motaka (šprula) te ih zasadi i motke u hilove rašje metne. Nar. prip. bos. 134.

b) motka može biti i posve tanka te značiti isto što batina, štap. U rječniku Vukovu (motka, batina). Ovamo ide vađala i primjer: Nije hotio ne (t. j. moje koće) istirati na onomu mistu, gdi su unišli (t. j. u žito), nego bio ne motkom tirajući po žitu. M. A. Režković sabr. 70.

c) motka može biti još tačna i od batine te značiti: šiba. To značenje ima motka u Lici. V. Arsenijević. J. Bogdanović.

d) motka je u Srbiji neka mjera za zemlje. Tako mi presudismo, da Mijailo dade Petru 4-tu motku žita . . . i u livadi, što su zajedno ogradivali, da mu da za ovu godinu 4-tu motku trave. Glasnik 11, 1, 205. Koliko koji ima dana oračna zemlje u potesu, toliko mu motaka deonice dolazi da zagradije, a motka je bila nešto duža od današnjeg hvata. M. D. Miličević opšt. 17. — *I lat. riječ pertica, koja upravo znači motka, može značiti i neku mjeru za zemlje.*

2. MOTKA, f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MÖTKATI, mötkäm, *impf.* ogradičati kakvu zemlju (na pr. nivu) motkama. U Lici. J. Bogdanović.

MOTKOVIĆ, m. prezime nejasna postaća. Samo u primjeru: I on ubi popa Motkovića. Nar. pjes. vuk 8, 179.

MOTKOVINA, f. poreza za upotrebu motaka (u ruderarstvu), nem. Gestängsteuer (im Bergwerk). Jur. polit. term. 249.

MOTKOVLJE, n. nom. coll. od motka. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Gestänge, franc. pieux et ais.

MOTMORAN, Motmorana, m. mjesto u Istri spomenuto nekoliko puta u spomeniku xiii vijeka sačuvanom u prijepisu xvi v. Od Motmorana. Mon. croat. 33.

MOTÖRUGA, f. na kolu vodeničnome one motke, za koje su pribijene lapacke. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Srijemu). — Postoje tamno; u slov. jez. ima riječ motoroga, koja znači isto što motovilo, zatijem paluc u mlin-skoga kola i druge neke račvaste predmete; po-radi toga se može misliti, da je drugi dio ove svakako složene riječi u svezi s imenicom rog (rogovi na pr. u govećeta imaju račvast

oblik); ali šta je prvi dio? Vidi još matoroga, matoruga.

MOTOVILAC, motovilca, m. ime bilki. U rječniku *Rjelostjenčevu* (Hieracium, motovilec, šalata polska, u lat. dijelu). B. Šulek im. *daje lat. ime Fedia olitoria (ali sa znakom ?) i navori iz čes. jez. bilku motovidac (Teucrium chamaedrys)*. — Vidi motovilac.

MOTOVIL'NAK, m. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. za něm. Spillenrad, Winde, Garnwinde, Haspel, Garnhaspel, franc. guinde, campane, dévidoir, tal. aspo, naspo.

1. MOTÓVILO, n. sprava za motaće prede, zove se i rašak. Rijeć istoga značenja imaju i drugi slav. jezici: slov. motovilo, rus. MOTOVILO, čes. motovidlo, poj. motowidlo. Bez sumnje je ovo složena rijeć od koriđena, koji se nalaze u glag. motati i viti, ali je teško naći pravu vezu u smislu; da nije ono, na što se preda mota i vije? U rječniku *Belinu* (naspo, naspato, strumento noto), u *Voltijijinu* (naspo, Haspel), u *Stulićevu* (alabrum s naznakom, da je iz Belina rječin.) i u *Vukovu* (Haspel, Weife, rhombus). — a) u naredenom značenju. Učinit će se dubrovačka godišnica s kudjelom, s motovjelom (*sic!*), s košicem na glavi. M. Držić 152. Fabrika u Paraćinu izgoni iz naših kuća: vretena, vitliće, motovila. M. D. Miličević međudan 267. — b) u metonim. smislu: motovilo prede, t. j. sedam pasma, ein Stück Garn. Vuk rječin.

2. MOTÓVILO, n. nekakvo mjesto u Srbiji na početku xix vijeka. Da mu je preoteo zemlju na Motovilu. Glasnik II, 1, 178. Ima i pridjev motovilski: Dodoše k sudu kmetovi motovilski. 145.

3. MOTÓVILO, m. čorjek nepostojan, prevrlič, t. j. koji se mota i vije ovano i onamo. Govori se u Istri: motovilo, homo versabilis. D. Nemanić (1884) 12.

MOTOVIOCE, n. dem. od motovilo. Samo u Vukovu rječniku.

MOTOVO, n. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MOTOVUN, m. mjesto u Istri. Među Blzetom ... i Motovunom (u ispravi xiii vijeka sačuvanom u prijepisu xvi vijeka). Mon. croat. 3. Hoditi drago, priti ti je u Motovun. Nar. pjes. Istr. 2, 168. Biće tude ime; ne može se misliti, da vun stoji u svezi s riječju vuna, jer onda bi u onoj ispravi mjesto -u- bilo -l-. — U istoj ispravi nalaze se i izvedene riječi: motovunski, Motovunac: Da piše list komunu motovunskomu. Idiose Motovunci. 6.

MOTRAČA, f. bilka. Pimpinella saxifraga. B. Šulek im. — Ispor. motar, motrika.

MOTRENIK, m. isto što motrilac. Samo u jednoga pisca, koji dosta rđavo piše. Prvi motrenici neba i dakle prvi zvizdoznanci. D. Bogdanić 17. Bijahu oni prvi motrenici neba. 41.

MÓTRÉNE, n. nom. verb. od motriti. a) prema značenju glag. motriti pod a. U rječniku *Vukovu* (die Aufsicht, das Sehen auf etwas, inspectio). Po istomu naravnomu motrenju i poznaju poznade, da je začela. A. Kanižlić utoč. 593. S ovakim se motrećem čuva dobrota vina. P. Bolić vinod. 2, 97. Prikupio je neizmjerno blago značna na prostranom poju motreća i kušana. M. Pavlinović rad. 12. — b) prema značenju glag. motriti pod c. U rječniku *Belinu* (concerto cioè ordinatura, fintione, inventione, il machinare inganni, il tramare) i u *Stulićevu*

(dolus, fraus, machinatio, insidiae). Jur ē obilnu platu dati za motrenja sva himbona. G. Palmotiće 3, 40a. Pakjena sva motrenja.... odbijena su. 141a. Motrenja, himbe, zavidosti jesu li plod? A. d. Bella razgov. 83. Ostavite kletve, motreće, himbenosti, izdajstva. A. Kalic prop. 446. Rad našijeh psovaka, kletva, motreća. 448.

MOTRIĆ, Motrića, m. selo u Srbiji u okrugu moravskom. K. Jovanović 110. Glasnik 61, 133. Pišu ga i Motriće, n. S. Koturović 446. Etnogr. zborn. 5, 490.

MÓTRIKA, f. ime biljkama. a) bilka, koja se zove i motar (vidi tam). U rječniku *Stulićevu* (motrika, motar). — b) bilka, koja se zove i morać (vidi tam). U rječniku *Vukovu* (Meerfenchel, foniculum s naznakom, da se govori u Dubrovniku).

MÓTRILAC, mótrioca, m. onaj, tko motri. a) u značenju prema glag. motriti pod a. Sunce samo kad pomrča, motrioca ima. F. Lastric ned. 349. Pošto se Šćepan nagleda ove čarovne pitomine koja plijeni svojom prirodnom krasotom motrioca. S. Lubiša prip. 96. — b) prema glag. motriti pod c. Samo u rječnicima, i to u Belinu (fingitore, inventore di cose non vere, machinatore d'inganni) i u Stulićevu (motrilac, motritelj, fector).

MOTRIONICA, f. zgrada, iz koje se što motri, na pr. zvijezde. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. za něm. Observatory, tal. osservatorio. Pored motrionica ima u istom rječniku i motriona, koje ne važi.

MOTRIŠTE, n. mjesto, otkle se što motri u konkretnom i u apstraktnom smislu. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. za něm. Beobachtungsort, Beobachtungspunkt, Standpunkt, za tal. luogo d'osservazione.

MOTRITEL, m. isto što motrilac. Potvrda se našlo samo za značenje, što ga ima motrilac pod b. U rječniku *Belinu* (fingitore, inventore di cose non vere, machinatore d'inganni) i u Stulićevu (motrilac, motrite, fector). Hudobskomu motritełu zgrade opali. I. Đordić uzd. 199. Zaside izdajnika i varke od motritela. A. d. Bella razgov. 72.

MÓTRITI, mótrím, impf. spectare, moliri. Nalazi se još u staroslov. jeziku: slobotriti (gledati) i u ruskom smotreti (gledati). Srodan je i lit. glag. matyti (gledati), po kojem sudeći motriti je glag. izведен od imenice mot-ť (t. j. gledaće), kojoj nema potvrde, ali ima u rus. smotri (gledaće). Dva su osnovna značenja: gledati i misliti (smišljati); prvome, koje je sva-kako starije, ima potvrda tek od početka xviii vijeka, a drugome ih ima u xvi i xviii vijeku.

a) motriti, t. j. gledati. Između rječnika samo u Vukovu (zusehen, intueor).

a) apsolutno. Kad su metali (t. j. rađene Turke), motrili su ljudi (iz g. 1717). Glasnik II, 3, 203. Stojeći onda i motreći opazi, da ga poziva k sebi. A. Kanižlić fran. 81. Šeće majkadan jele do jele, svuda gleda, motri i razgleda, ne bi l' sinka gdigod pripazila. Nar. pjes. vuk 6, 75.

b) motriti koga ili što (konkretno ili apstraktno). Motri njega i slušaj glas njegov (iz lat. obserua eum et audi vocem eius. ex. 23, 21). A. Baćić 474. Da blago, pleme i ostala imanja samo jednime okom važa motriti. E. Pavić ogled. 55. Došavši oni (t. j. sinovi) k nemu poče jednog po jednog motriti. 237. Lubav samo ono motri, što je najboje i najlipše. 529. Motri

ove rane, gledaj ovu krv. D. Rapić 16. Andeli naši stražani dobro motre naše misli, dila i riči. F. Lastrić od' 253. Vidio sam tebe prošasti dana vrlo porušena.... pak sam te danas motrio vele vesela i nakićena. ned. 266. Ne razumje da pazi svoga poštenja i motri koristi svrhu svoju. ned. 285. Kožu s lica skinut podaj pak se motri i ogledaj. V. Došen 21b. On mrtvački hrpu kosti stade motrit. 44a. Motrio sam cili Slavoniju, al' ne vidi(h) ja priliku twoju. A. Blagojević pjesn. 51. I po sobi ništo motrit pojdo(h). M. A. Rejković sat. 68. Ti to vidi . . . i još motri posadeno voće. 117. Čovjeka u ovijeh dogodajih kako čovjeka motrim. D. Bogdanić xi. Motriće i(h) (t. j. svatove) Budimke divoke. M. Katančić 70. Prolazeći i motreći vaš svetiće nadoh i oltar. Vuk djela ap. 17, 23. Starci motre mladež i svatove. Nar. pjes. juk. 326. Serdan motri čuda svakojaka. Osvetn. 3, 108. Ja sam tu četvoricu pomnivo motrio i slušao. M. Pavlinović razg. 4.

c) motriti na koga ili na što. Kod ovoga posla valjade istom ne to jedino motriti i paziti, da se sjeme.... prije ne posjeje. I. Jablanci 101. Stalno na me motri nit s mene pogled nosi. M. Katančić 73. Oni motrahu na nega. Vuk luk. 14, 1. Kad se ona dugo možaše pred Gospodom, Ilijе motraše na usta njezina. D. Daničić 1 sam. 1, 12. Ti ćeš moja kobilj djeđova, a motriti na dva žiška žarka. Osvetn. 2, 27. Nude dobro motri na Iliju, kud on obnoć odlazi od kuće. U Lici. J. Bogdanović.

d) motriti u što. Sv. Stipan . . . motreći u nebo i ugledavši slavu Božju . . . izreče. E. Pavić prosv. 1, 4.

e) motriti za kim. I motrahu za njim, neće li ga iscijeliti. Vuk mar. 3, 2.

f) motriti ima za dopunu kakovu rečenicu. Da kod vode ostane i da motri, što će se od nega učiniti. E. Pavić ogl. 98. Obnoć cineći se, da spava, motraše, što će činiti Franceško. A. Kanjižić uzr. 205. Ako je Hanckio štio ispisane životu Ignatijskog obilato od Nicete učineno i motrio, što on piše, mogao je smotriti, kako on.... kam. 54. Koji motri, gdi što stoji, kakva su vrata, brave. F. Lastrić ned. 302. Nu mudrane, motri sada, tamni linac šta dopada. V. Došen 243a. Motri, kako ovo biva. 260b. — Ovamo se meću i primjeri, u kojima motriti ima uza se još i objekt: Ako očete poznati čovjeka Boga bojeća, motrite ga, kako štuje svoje roditelje. F. Lastrić ned. 58. Bog . . . pomljivo motri gršnike, kako idu uz ove listve. 153. Nu svak motri svoja dila, jesu l' u svem Bogu mila. V. Došen 292b. Ko se ne da poznati, motri ga, s kim se miješa. Nar. posl. vuk 154.

g) motriti se u pas. Značenje je nejasno u primjeru: Mnokrat u tijelu istomu motri nam se bliza smrt i nespoznanja. B. Zuzeri 156.

b. motriti je isto što misliti.

w) misliti u značenju pod 1, a. Ivan motri dobro, što ima činiti. A. Knežević 150. Na tugu ne motrit žudim; nije korist, to već sve se tuga ponavlja. M. Katančić 56.

b) misliti u značenju pod 1, b. Koji kalfa motri majstor biti, dužan jeste . . . dve godine poslovati (iz g. 1695). Glasnik 11, 3, 16. Koji nije u rufetu, a motri se u rufetu upisati (iz iste god.). 3, 20.

e. motriti znači: smišljati, snovati (kakovo zlo kome). U rječniku Mikačinu (motriti, misliti, molior, machinor, struo), u Belinu (concertare - overo concertare, metaf. inteso d'un fatto e no-

gotio, ordirlo, — fingere, inventare, — tramare, machinare, — zlo motriti, esser di mal animo o intenzione o mente, — motriti razliku miso, fingere e simulare, — motriti varke, inventar inganni, — motriti zasjede, machinare qualche inganno o astuzia), u Bjelostjenčevu (motrim, izmišjam), u Voltigiji (machinare, ordire, tramare, weben, ansetteln) i u Stuličevu (machinari, insidias moliri, — zaludna motriti, inania fingere, — razliku miso motriti, fingere; navodi se još i primjer iz Palmotića 3, 109b). Ali u način da se opaki sve zamesti bude prije, motri, plati, čini svaki sve što može i umije. I. Gundulić 479. Stari neprijatejl . . . i u dne i u noći teške motri zančice. B. Kašić nasl. 181. Žarovito motre i rade, jeda mene s rimskijem pukom kakogodi smetu i svade. Ć. Palmotić 3, 31a. Hinbenc srce opako motri misao prem razliku. 3, 109b U miru š ním govore, a u srcu motre i sniju raspe. I. Đordić salt. 84. S pobunom motre i zbore nepravedni, da mo umore. 206. Izdajnik . . . ne motri drugo, nego kako će vas privariti. D. Bašić 9. Koji ti motri dignut duhovni život. 100. Komu (nenavidnik) ili žudi smrt ili mu je jošte motri. A. d. Bella razgov. 54.

MOTRUŽNICA, f. nekakvo mjesto na poluotoku Pelešcu spomenuto u ispravi XIII vijeka i otud u Daničičevu rječniku.

MOTUL, m. muško ime tamna postaňa. Deč. hris. 51, gdje je zapisato Motul, a to bi se moglo citati i Motulj.

MOTUZ, m. konopac, uzica. Istoga postaňa, kojega i matuzica (vidi tam). U rječniku Mikačinu (motuzi, vezi, ligamen, ligamentum, ligaculum), u Belinu (motuz, fune di lana s naznakom, da je rijeć ,barbarska', t. j. dijalektična), u Bjelostjenčevu (motuz, vuže), u Stuličevu (motuzi, ligamen, vinculum, nexus). Navezaše na motuzi košnike uzde. D. Baraković draga 378. — Govorit se i danas na ostrvu Braču, ali u značenju: klupko, tal, gomitolo, něm. Knäuel i sa-s mjesto -z: móitus (tako je zabilježen akc.). V. Tomić. U Križecima pak (u Hrv.) govore motuz, ,nekakav nakit na platnu'. F. Hofele.

MOTUZICA, f. uzica. Istoga postaňa, kojega i motuz. Zlatnu motuzicu na kose povije. D. Baraković vila 267. Govori se u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori): motuzica (tako je zabilježen akc.), uzica; a kaže se i čovjeku novalaču, koji nije ni za što. A. Jovičević. Ispor. něm. Galgenstrick (t. j. obješenak).

MOVAR, Movra (tako će biti gen. sing.), m. ime brdu u Dalmaciji u kotaru spletskom. A. Mašek 136. Tako se zove i zaselak na ostrvcu Ploči u istom kotaru. 140. — Da nije u svezi s imenom Mavar (t. j. Maurus)? Ispor. Movran.

MOVISINE, f. pl. brdašće u Dalmaciji u kotaru zadarskom. A. Mašek 120. — Postaňe tamno.

MOVATI, movam, impf. gibati, kretati. Iz lat. movere ili tal. muovere. Samo u jednoj knizi. Njekojo se duše dugimi mijeslima (sic!) . . . kretaju ili movaju. B. Kašić nač. 9. Kad nas isti Bog na to kreta ili mova. 10.

MOVITI, movim, impf. isto što movati i istogu postaňa. Vina jima se prijeti . . . a ako ni ga je toliko, tada se movi ono, što jest po kaležu, ciča da se opero sve ono, gdi je posvećeno počivalo. I. Krajić 68. — Govori se u Perastu (s akc. mōviti). T. Brajković 18, — nu Rabu: mōviti se, muoversi. M. Kušar rad jug. ak. 118, 25.

MOVRAČE, *n. selo u Hrvatskoj u županiji varadinskoj.* Razdjel. hrv. i slav. 164. U Schem. zagr. (1875) 103 i (1880) 192 piše Movrač. — Za postaće vidi Movar.

MOVVRAN, *m. brdo u Dalmaciji u kotaru spetskom i zaselak u blizini.* A. Mašek 126.

MOVREŠIĆ, *m. dubrovačko prezime u ispravi xiii vijeka i otud u Daničićevu rječniku (Movršić). Izvedeno od imena Movreša, kojemu nema potvrde, a postalo je od tal. Mauressa. K. Jireček rom. 3, 44.*

MOZ, mozga, *m. vidi mozak.*

1. MOZAK, mözga, *m. cerebrum, medulla. Akc. je u lok. sing. mözgu. Imenica istoga po- staña i značenja nalazi se i u drugim slav- jezićima: slov. i pol. mozg, rus. мозгъ, čes. mozek i t. d., a iz drugih indeovr. jezika idu ovamo imenice: staroind. majjan, arest. mazga, nem. Mark. Korijen se ne može postaviti. Riječ je mozak u svijetu rječnicima (vidi dače), a po- tvrda joj ima od najstarijih vremena.*

1. Oblici. U nom. (i akuz.) sing. najobičniji je oblik mozak; mnogo su rijedi drukčiji oblici: mozag u rječniku Bjelostjeničevu i Stulićevu, — mozg u rječniku Vrančićevu i u Bjelostjeničevu, u Starinama 3, 314, u Kavaćina 55, 398a, 515b i u D. Nemanića (1883) 10, — moz u D. Račine 79b, 119b, u Dimitrovića 55 i u M. Držića 85, 133, — mos, vidi pod 1 mos. U gen. sing. je mozga i t. d., ali se nalazi i moska, i to u poslov. danić. 72, u J. Vladimirovića 6; oro isto, ali pisano mozka u Obradovića bas. 18. 45 i u Voltigijinu rječin. Katkad se nalazi i plur.: mozgi u Maruliću 193 (upravo akuz. mozge); mozgovi u Domentijana 208 (upravo gen. moz- gov), u Radnića 8b (upravo gen. mozgova) i u Magazinu (1864) 88. Gen. pl. mozaka ima Zuzeri 120. 333 i M. Pavlinović rad. 9.

2. Značenja.

a. mozak je osobita meka supstancija u glavi čovjeka ili životinje.

α) u pravom smislu. U rječniku Belinu (cervello, cerebro), u Voltigijinu (cervello, Gehirn), u Stulićevu (cerebrum), u Vukovu (Hirn, cerebrum s primjerom iz nar. posl. vuk 216: Nije mu vrana mozak popila) i u Daničićevu (mozčki, cerebrum s jednjem primjerom). Iz oštreno obojudu oštrelje myča razdjelejao do mozgov i do članova. Domentijana 208. Probode i noge čavli gvozdenimi i od glave mozge dračami oštromi. M. Marulić 193. Koju (t. j. rosu) će piti trikrat na dan, koja će ti u svu mjeru srućiči mozak velmi hladan. M. Pelegrinović 199. Okružen jednom krunom od dračah žestokije, koje mu prodoše i ulizoše tja do mozga. P. Posilović nasl. 134b. Da su najimplemenitija mesta u tlu mozak, gígerica i srce. A. Baćić 470. Da mu igla mozak takne (t. j. čovjeku), od tog važa da se smakne. V. Došen 177b. Pa ih Bože sunce izgorelo, gorelo ih tri godine dana, dok uzavre mozak u junake. Nar. pjes. vuk 2, 5. Kud će više bruke od starosti? noge klonu, a oči izdaju, uzbluti se mozak u tikvini. P. Petrović gor. vijen. 38.

β) mozak se shvaća kao sjedište pameti i kao sama pamet. Ako to, što t' ja riħ, uz- budeš ti znati, u istinu mozak ćeš nemao imati. D. Račina 122a. Lubav nemu . . . do najnutre- nega mozga plam užgala biše. P. Zoranić 25. Da mi se mož snete toliko pribadajući. M. Držić 133. Kako će ji(h) raztrest i razabrat jedan

mozak brez nauka? I. Ančić svitl. xi. Ufaće u vlastiti mozak činilo je zači mnoge. M. Radnić 127a. Za ponukovati te sasvijem i uvrtiti u mozak, da s privelikom pomnošćima imaš bježati od riječi brezposlenije i dangubnije, zadosta je bilo, što je rekao gospodin. 427a. Da mu je pošla od očiju svaka svitlost, a iz glave mozak. J. Banovac priop. 148. O budalastih ričih! o praznih brez mozga tikvetinah! A. Kanižić utoč. 239. Od srčbe žestoke . . . krenuo mu se mozak i brez sumnje pomeo. kam. 130. Kojigod i malo mozga ima, iz ovoga važa da poznađe, da je Bog sam moguć. E. Pavić ogl. 100. Il' ne ima prave vire u srcu il' u glavi zdrava mozga. F. Lastrić ned. 83. Mnogom srčba mozgom gane, posve bisan da ostane. V. Došen 191b. Vidiš, da si bez mozka; što će ti više mreža, kad je sva riba ulovljena? D. Obradović bas. 18. Zavrti mu se mozak na taj način, da ne pogodi onoga puta. M. A. Rešković sabr. 58. Kogod ima zdrav ljudski mozak u glavi, onaj može videti. Vuk dan. 5, 81. Sve mi se vrti po mozgu (t. j. bez prestanka mislim o tome). Nar. posl. vuk 280. U muki se mozgovi cijene. Magazin (1864) 88. Nekakvu momku dode vakat, da se ženi, a muha u mozak, da nije kadar bio izabrati za sebe ženu. Nar. priop. vrč. 50. Čuvaj, Bože, i nas . . . od nazora iz tudih mozaka ispijanih. M. Pavlinović rad. 9. Stane snovati, što je već u mozak uvrtio. S. Lubiša priop. 95.

c) mozak je katkad isto što čud. Koji pokarajućega sebe otvrđnutijem mozgom pogrdi. M. Divković bes. 232. Vidim, da je ovi puok tvrda mozga, pusti me, da i(h) smaknem. 510. Ovo je narod opak i tvrda mozga; pusti me, da ih satarem. S. Margitić fala 71. Govoreći, da su ona dilovna igre šaliva mozga za razveseliti cara. A. Kanižić kam. 112.

b. mozak je osobita meka supstancija u kostima ljudskim ili životinjskim. U rječniku Vrančićevu (medulla), u Mikalinu (medulla), u Belinu (midulla e medolla), u Bjelostjeničevu (medulla, — mozg v kosti hrbitišča, dorsago, medulla dorsi, spialis), u Jambrešićevu (medulla, u lat. dijelu), u Voltigijinu (midolla, Mark), u Stulićevu (medulla), u Vukovu (mozak, moždina s naznakom, da se govori u Dubrovniku) i u Daničićevu (mozčki, medulla s primjerom iz xiv vijeka). Moz pije iz kosti zla voja čovjiku. D. Račina 79b. Konom moz nenavisi sve pije iz kosti. 119b. Jer tužne me kosti, u kojijeh mož vene i sahne, velmi su smučene. N. Dimitrović 55. Otč lisice mozčki, ježe jest u kostelih, maži bolžnju. Starine 10, 112. Kosti moje usušile su se ne imajuće veće u sebi ni soka ni mozga. A. Vitačić istum. 340. Kosti brez mozga . . . rđava je čast. S. Margitić fala 225. Uzmi . . . moska iz kosirica praseći. J. Vladimirović 6. Koji umedeš . . . bědom i udru- čenom narodu i mozak iz kostiju sisati. D. Obradović bas. 183. Grijesi će ti se usred kosti do mozaka usaditi. B. Zuzeri 120. Mozak će vrti u kostih, moždani u glavi, srce u prsh (t. j. grješnicima u paklu). A. d. Bella razgov. 34. Mózg, gen. mózga, medulla. D. Nemanić (1883) 10. Mozak iz goveđih nogu. M. Medić čet. tek. 236.

e. mozak je sok u drveću (mezgra) i u zemlji. U rječniku Bjelostjeničevu (mozg v drevu, kocenu, matrix, pulpa, cor, medulla). Da sunce namisto smlačiti s vrućinom ugodnom zemlju, ispije vas nezin mozak s priužganim svojim tracima. I. P. Lučić razg. 105.

d. jezgra; kao da je to u primjeru: U zakonu ne gleda se kora, to jest riječi, neg' mozak, to jest svijest unutarňa. S. Rosa 74a.

2. MOZAK, mozga, m. Vanski kolut točka sa- stavljen je od više jednakih dijelova, koji svi zajedno čine okrug, a spaja ih međusobno (dva po dva) klin zabit u jedan i drugi dio; ti klinovi se zovu mozgi. U Dubašnici na ostrvu Krku I. Milčetić. — Poradi značenja i postaňa vidi moždanik.

MÖZGÄČA, f. bolest u mozgu. Govori se u Sarajevu. Đ. Šurmin rad jug. ak. 121, 208.

MOZGAN, mczugana, adj. što pripada mozgu, što je od mozga. Samo u Stulićevu rječniku (medullae, ex medulla). — Nepouzdano.

MÖZGÄNE, n. nom. verb. od mozgati. U rječniku Popovićevu, u Iekovićevu i u Šulekovu zn. naz. (u ovome za něm. das Grübeln, tal. il mulinare).

MÖZGATI, mözgām (jamačno je takav ake.), impf. mozgom raditi, t. j. razmišljati. U rječniku Popovićevu (grübeln) i u Iekovićevu (nach-grübeln, perscrutari s nuznakom, da se gorovi u Hrv.). Dobro mozgaj, što ti veļu, Luko, pa promisli do posljedka svoga. Osvetu. 3, 78.

MOZGAV, adj. u čemu ima mozga. Između rječnika samo u Stulićevu (sa značenjem krivo postavljenim: medulla abundans, t. j. pun mozga). Hoćemo ti mi mozgava posvećenja prikazati (iz lat. holocausta medullata offeram tibi. psal. 65, 15). A. Vitalić istum. 192.

MOZGAVAC, mozgavca, m. morska životinja (glavonožac), koja se zove i moškavac (vidi tam). Đ. Kolombatović (1890) 10. daje lat. ime Eledne moschata i kaže, da se zove također mrkučiš.

MOZGE, f. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc 641. — Ispor. Mozgovo.

MOZGOV, adj. što pripada mozgu. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Hirn-, tal. cerebrale.

MOZGOV, m. isto što Moskov. Samo u primjeru: Pa Mozgov jim podamice blago. Osvetn. 2, 74.

MOZGOVAĆE, n. nom. verb. od mozgovati, kojemu glag. nema potvrde, a značenje bi bilo isto što i mozgati. Samo u primjeru: Ove Joknine riječi strmoglavije Mičuna u beskrajne misli. Sve je mozgovaće na jedan točak naveo, koje predomazeti Boža. V. Vrčević niz 217.

MOZGOVIŠTE, n. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Schädelhöhle, lat. cavum crani.

MÖZGOVO, n. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 446. U Vukovu rječn. stoji, da je Mozgovo brdo kod Deligrada, ali u izd. 1898 popravljena je riječ brdo u selo. — Može se misliti, da ovo mjesno ime стоји u svezi s rječju 2. mozak (moždanik) i da je tako prozvano selo, što je po svome položaju nalik na klin; sinonimna su mjesna imena Cavli, Klin, Klinac, Klinci, Klinovo; a vidi i imena Mozge, Moždenac.

MÖZGOVSKI, adj. posses. od Mozgovo. U mozgovskom prisoju sunce grejaše toplo. M. Đ. Milićević jurn. 16.

MOZLINICA, f. inae lijkama Daphne Meze-reum i Daphne alpina. D. Lambi (1852) 55. — Jamačno grijeskom mjesto maslinica (vidi tam).

MOZOL, m. ulcus, callus, pustula. Pored mozolovori se i možol, možol (na čakavsku), možul.

Sa značenima, koja navedenima odgovaraju, nalaži se ova imenica i u drugim slav. jezicima: slov. mozoł, rus. мозоль češ. i poł. mozol i t. d., ali u drugim iindoevr. jezicima nema riječi etimologijom srodnijeh. Korijen se ne može postaviti. U rječniku Bjelostjenčevu (ulcus, suppuratio, suppurratum, purulenta, abscessus, anthrax, fistula putris), u Jambrešičevu (ulcus, u lat. dijelu), u Voltižijinu (bruffolo, Hitzblätterchen) i u Stulićevu (pustula, verruca, foovome drugom značenju, t. j. bradavica, nema od drukud potvrđe s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

a) čir. Tebi rane moje kažeš i duše moje mozole odkrivam. Pisanica 81. Tada nek se sime laneno... na nezrile mozole pritisne, da dozriju. G. Peštačić 243.

b) žuł. Na noge i na ruke nabreknu žuļi i mozuļi. S. Ľubiša prip. 266. Najednom počne teći ručak svojim mozuļima. prič. 105. Govori se na ostrvu Korčuli (možol). Slovinac (1880) 87. M. Kušar nast. vjesn. 3, 338, — u Preča i u Ozrinićima (u Crnoj Gori), gdje je ake. možol. M. Rešetar štok. dial. 252.

MOZOLAN, mozolna, adj. pun mozola. Samo u Stulićevu rječniku (pustulos, verrucosus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

MOZOLANKA, f. nešto od ženskog odijela. Samo u primjeru: Dao mi je mozolanku od pet marijaša i prsluk (piše žena). Glasnik II, 3, 67 (iz početka XVIII vijeka). Vidi mezulanka, mušulin, musur.

MOZOLIĆ, m. prezime u Bosni zabilježeno u ispravama XV vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Možda bi se moglo čitati Mozojić.

MOZOR, m. isto što mosur pod e, t. j. ledenica, sujeća od leda. Samo u jednoj knizi. Smrzli se istočnici žive vode, a niz revotočine, želbove i potoke visili mozori. S. Ľubiša prič. 155. Ovamo ide iz iste knige i ovo: Mozori, kao od klaka, što vise u spilama i pod svodovima. 42. — Nepouzdano.

MOZULICA, f. isto što mozol, možul (vidi tam). U ova dra primjera znači što mozol pod a, t. j. čir: Uđri po debelome, da će joj se poznavati mozuļice. Nar. prip. vrč. 19. Pušta ih obje (t. j. žene) u krv obilivene i s mozuļicama po životu. V. Vrčević niz 312. — U ovome pak primjeru značenje će biti: bubuļica, čibuļica: Po inoč same mozuļice, ko da su je klake komarice (u nar. pjesmi iz Otoka u Slav.). Zborn. za nar. živ. 7, 109.

MÖŽAN, möžna (biće takav ake.), adj. potens, possibilis. Nalazi se i u drugim slav. jezicima: slov. možen, rus. (adv.) можно, češ. možný, poł. možny. U rječniku Mikařinu (možno, uzmožno, stvar, koja se može učiniti, possibilis) i u Stulićevu (možan, možni, qnodi fieri potest s naznakom, da je iz ruskoga rječnika).

a) možan je isto što moguć pod a. Ľubidrag . . . od najumičnijih i poglavitijsih i možnijih pastirof biše. P. Zorančić 49. Nebom možna Juno . . . molim milost tvoju. 53. Aman, care, možan gospodare. Osvetn. 2, 183. Koliko su oni (t. j. carevi) možni bili. 3, 17.

b) isto što moguć pod f. Ako možno jest, da mimođe od mene muka ovaj. N. Račina 97b. Tebe izpuno i razložno meni hvalit ne bi možno. J. Kavačić 227. Možno je reći. J. Rajić pouč. 1, 2b.

c) isto što moguć pod g. Da nitkore zbrojiti nega ne bi možan. M. Marulić 22. Ako car je užet možan nije, nek nam rekne, pa što uradimo. Osvetn. 3, 27.

MOŽANSTVO, *n.* isto što mogućnost. Samo u Vrančićevu rječniku (valentia).

1. **MÖŽÄR**, možara, *m.* *avan*, *prangija*. Iz mađ. mozsár (ovo iz nem. Mörser, a ovo iz lat. mortarium). U rječniku Bjelostjenčevu (možar, mortar, mortarium, sagana, piso, tryblium, — ima još i značenje: tukač, t. j. tučak, tucalo, ali tome značenju nema od drugud potvrde; još ima naznaka, da je možar „dalmatinska“ riječ) i u Voltižijinu (mortajo, mortaro, Mörser). Po Bjelostjenčevu može značiti možar samo *avan*, a po Voltižiji i *avan* i *prangija*. Ovo je drugo značenje u primjerima: Kad se dim razajde od toga možara, na vratih se najde noseći dundara Lovrenac. B. Krnarutić 19b. Pa mi sable pripisuju na se i pale mi na larmu možare. Nar. pjes. kras. 99. Po poteče kuli na tavane, on opali dva tanka možara; kad na kuli pukli možarovi... po gradovil pucaju topovi, po kulama plame možarovi. Hrv. nar. pjes. 3, 425. Govor se u Lici (s naznačenjem akc.). J. Bogdanović. — Vidi mortar, mužar.

2. **MOŽAR**, *m.* prezime zabilježeno XVII vijeka. R. Lopašić urb. 239.

MOŽARIC, *m. dem.* od možar. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (mortariolum).

MÖŽDA *adv.* isto što morda, postalo od možbiti da. U rječniku Vukoru (s naznakom, da se gorori u vojvodstvu), u Šulekovu nem.-hrv. (za nem. vielleicht) i u Popovićevu (vielleicht). A možda si jedinac u majke, pa ćeš, brate, tamo poginuti. Nar. pjes. vuk 2, 420. Možda ne bi ni manko. Osvetn. 4, 59. Možda će ih doneti ko da proda. M. Đ. Miličević međudn. 294. Govor se u Lici s akc. možda. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. — U jednoj pjesmi (vađada stiha radi) mjesto možda stoji može da: Može da si našao devojku. Nar. pjes. vuk 2, 420.

1. **MOŽDAC**, moždaca, *m.* Govor se u Bakru (u Hrv.): možjāc, gen. možjacā, t. j. mozak. S. Ivšić.

2. **MÖŽDAC**, moždaca, *m.* isto što moždanik (vidi tamо) i istoga postana. Govor se u Dalmaciji. J. Grupković. I u Lici (s naznačenjem akc.): Klin, koji veže po sredini gobeļu s gobelom, zove se moždac. Kad se kuća od brvana pravi, onda se i brvna po sredini moždacem sapiňu; tako i duge od kace po vrhu se moždacem sapiňu. J. Bogdanović.

MÖŽDÄK, moždaka (vađada je takav akc.), m. klinac drven ili gvozden, koji se zabija u daske jali u stijene, da ih spoji. M. Pavlinović (bilježi upravo moždak, plur. moždaci). — U Šulekovu rječn. zn. naz. kaže se, da je, moždak isto što i moždečak (vidi tamо).

MOŽDALJ, *m.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz tehničke struke za nem. Hirnende, Hirnfäche (des Holzes), tal. testata, franc. côte de la moelle.

1. **MOŽDAN**, moždana, *m.* Samo u Voltižijinu rječniku (cervello, Gehirn), gdje pored moždan ima i možjan i možlan. — Sve je sasmosta nepouzdano.

2. **MOŽDAN**, moždana, *adj.* koji ima mozga, koji je pametan. U rječniku Stulićevu (prudens, acri iudicio vir, homo magni iudicii, acutae naris, sapiens) i u Šulekovu zn. naz. za nem. einsichtsvoll, tal. perspicace, penetrante; u tome rječniku pišu se još značenja nem. vermögend (etwas zu thun), tal. potente, possente, ali to je

jamačno grijeskom mjesto možan. — *Adj.* moždan ima i u Bjelostjenčevu rječniku, ali ne na svome mjestu, nego kao tumačenje adj. moždanast. *Ima i u Popovićevu rječniku za nem. Hirn-, Mark-, t. j. ono, što pripadaju mozgu (samo u određenom obliku): moždani, koje je zapisato moždani).*

MOŽDANAST, *adj.* koji ima mozga, moždana. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, gdje upravo stoji moždanast (cerebricosus, cerebrosus, moždan s naznakom, da je „dalmatinska“ riječ).

MOŽDANCI, moždanaca, *m. pl.* isto što mozak, moždani. Govori se u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori). Meni su oko toga moždanci (tako je zabilježen akc.) pucali, t. j. imao sam veliki trud. A. Jovičević. *Ima i u Popovićevu rječniku (moždanci, moždani). — U Stulićevu se rječniku uzima, da je ovo dem. od moždani (moždanci, moždanca (sic!)), cerebellum), a otud je vađada ušlo to u Šulekov rječn. zn. naz. za lat. cerebellum, nem. kleines Gehirn, tal. cervelletto.*

MÖŽDANI, moždâna, *m. pl.* isto što 1 mozak i istoga postana (t. j. mozg-jani). Pored moždani nalazi se i moždani i možjani (vidi daže pod a). U rječniku Vrančićevu (moždani, cerebrum), u Mikačinu (moždani, cerebrum, cerebellum), u Belinu (moždani, cervello e cerebro), u Bjelostjenčevu (moždani, moždani, cerebrum s naznakom za moždani, da je „dalmatinska“ riječ), u Jambrešićevu (moždani, cerebrum, u lat. dijelu), u Stulićevu (moždani, cerebrum) i u Vukovu (moždani, Hirn, cerebrum s naznakom, da se gorori u Dubrovniku). Najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka. — Imenica je ova muškoga roda, vrlo rijetko ženskoga, kako je u Bakšića i u Kanizlića (vidi među primjerima pod a; a vidi tamo i primjer iz „mirakula“); u Stulića je zabilježeno, da je moždani muškoga i ženskoga roda; u prvom slučaju da je gen. moždanih (sic!), u drugome da je moždani. — U Ivanševića 101. 105 instr. je možjami, koji je oblik načinjen kao Bošniami, Dubrovčami u Daničića ist. obl. 118.

a. Likovi (gdje ne stoji naznaka knige ni broj strane, to znači, da ona potvrda dolazi daže među primjerima).

a) moždani u rječniku Mikačinu, Belinu, Bjelostjenčevu (pored -žd-), u Stulićevu i u Vučkovu; k tome u N. Račine, u M. Držića, u Divkovića nauk² 15, u Orbina, Gundulića, Bakšića 135, Kašića, Posilovića, u poslov. danić. 1. 121, u Banovca pripov. 183, u Kneževića muka 30, u Lastrića (pored -žd-), u Kačića, Rapića, Rose, Bašića 56, Došena, Palikuće (na str. 33 ima grijeskom „moždani“ gen. mjesto moždani), Marčića 52, Zuzerija 194, u A. d. Belle razg. 34, u jednoj nar. pjesmi, u Daničića i u Ćubriću.

b) moždani u rječniku Vrančićevu, Bjelostjenčevu (pored -žd-) i u Jambrešićevu, k tome u statutu poč. u Glavinića evit 120^a (pored -žj-), u Kadčića, Lastrića test. 114^a (pored -žd-), Kanizlića uzr. 97, Lučića doctr. 42 i u Paolinićevu; govori se u Pučićima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 226.

c) možjani u korizmeñaku, u mirakulima, u transitu, u Hektorovića (?) 137, u Glavinića evit 430^a, (pored -žd-). Mrnavića osm. 26, Ivanševića 93, Vitaljića ost. 170 i u Bonačića; iz današnjega čakavskoga govora potvrđuju taj lik D. Nemanjić (1883) 29 (možjani, gen. možján) i S. Ivšić za Bakar (možjani).

b. Značenja.

a) *isto što mozak pod a, a.* Glava (*t. j. Isusova*) okružena trnjem, ki trni minovahu možjane. Korizm. 86b. Nošaše v rukah možjane, ke mu ispadajo iz glave (*ovdje je griješkom ili možjane ili ke; trebalo bi možjani, ke ili možjane, ki*). Mirakuli 144. Mneči, da ona to govori po preobraćenju možjani. Transit 240. Trnovu krunicu još pletu i viju, koja će tuj glavu . . . probit do moždan. M. Držić 456. Da se vide kosti ali pluća ali moždani. Statut poj. 256. Trnje od krune prode kosti glave Isusove i otide tja do moždanih. M. Divković bes. 381. Glava ali moždani uzdyžu sfe tijelo i napušaju sfa očućenja. M. Orbin 207. (*Sokolica*) stuče Ostoji bočom glavu i moždani sve mu proli. I. Gundulić 410. Koje čudo jest dakle, ako se sve majčine moždani priobračalu u suze? P. Bakšić 140. Vrlo mu zabijahu dračevnu krunu u glavu tja do moždana. B. Kašić is. 58. Tako joj biše razbijene sve kosti i moždani. P. Posilović nasl. 129a. Koja (*t. j. žena*) nemu . . . smrt učini s jednim čavljom probivši temple i možjane negove. A. Vitaljić istum. 272. Budući osobito privlačilo duša glava oliti moždani. A. Kadčić 130. Drače mu bihu došle s bolju mnogom tja do možjanih. H. Bonačić 130. Šeset trnova . . . tja mu do moždani prode. F. Lastrić test. 159b. Kad soko ufati pticu, najpri joj izvadi moždane. J. Banovac pred. 14. Likar . . . kroz ranu iste moždani ugledavši od života negova svekoliko ufaće izgubi. A. Kanižić utoč. 44. Budući mu (*t. j. stina*) prolomila kost i u moždane se zadila. A. Kačić korab. 163. Nije li trnem tija do moždana (*griješkom „možđanu“*) bila probodena (*t. j. glava Isusova?*) D. Rapić 221. Prsi su se osušile . . . a moždani već smučeni. V. Došen 176b. Ma se dobro vidi, da ti nejmaš moždani u glavi i da si budala. N. Palikuća 17. Koji psovacima jezik kroz moždane izguliti naredi. I. P. Lučić razg. 105. Đedu vino zavrti moždane. Nar. pjes. herc. vuk 220. Dosta me glava boli od domaćega posla, pak mi ne treba moždani prepuñati besposlicama. S. Ľubiša prip. 135.

b) *isto što mozak pod a, b.* Tako se moždani izmore i na brzu ruku prekrcaju kojecom. M. Pavlinović rad. 147.

c) *isto što mozak pod a, c.* Puok ovi tvrdijeh moždani jest. N. Rađina 72a. Nevoja . . . omekaje možjane od stine. I. Ivanišević 289. Malo je u Galileji . . . čudesa tvarati prid pakom debelijeh moždani. S. Rosa 118a.

d) *isto što mozak pod b.* Gospod će učiniti . . . gozbu od pretila mosa s moždanima. D. Daničić is. 25, 6.

MOŽDANIČAR, *m. svrda, kojim se vrte rupe za moždanike.* M. Đ. Miličević živ. srb.² 26.

MOŽDANIĆI, *m. pl. dem. od moždani.* Samo u rječniku Belinu (*cervelletto, cervellino, cervello piccolo*) i u Stulicaru (*moždanići, moždanci*).

MOŽDANIK, moždanika, *m. onaj klin, što drži naplatko jedan za drugi.* Vuk rječen. Moždaniči, ima ih nekoliko, koliko i gobela i sjubljuju gobelu s gobelom. Magazin (1873) 125. — *Po-stalo od mozgjanik, ali korijen ne može biti onaj, koji je u riječi 1 mozak, jer se ne vidi sveza u značenju, nego će biti od indeovr pranječnoga korijena mezg, koji je značio plesti, vezati, a od nega su postale riječi: lit. mezgu (vežem, pletem), mazgas (vez, čvor) i nem. Masche (petla, spona). Prema tome bi se dakle moždanič shvaćao kao klin, koji v e z e naplatke.* Ovamo

idu i riječi istoga korijena i značenja: slov. moznik, pol. moždzeń. — Vidi i 2 mozak, 2 moždac.

MOŽDANOHRPTENIČNI, *adj. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. cerebrospinal.*

MOŽDEN, *adj.*

a) *što pripada mozgu u značenju pod b.* Samo u primjeru: Vazmi . . . i kuhaj možjene kuse, i neka srčno zavrnu, i možjene kuse dobro kuhaj (*iz nem. nimm . . . Marktstücke zu kochen, und lass es getrost sieden, und die Marktstücke darin wohl kochen. ezech. 24, 5*). Proroci 178.

b) *onaj, koji ima mnogo mozga u kostima,* *t. j. krepak, jak.* Jedri momci ko strževi koci, na njih mesa nema ni za mrsa . . . al' su čusti i moždeni pusti. Osjetn. 2, 104. Pa do nega junačina drevna, i nem rusi obinili brci . . . još je možden u pleča junačka. 3, 66. Čeladi zdravoj i moždenoj teško je čistoču sahraniti u besposlici. M. Pavlinović rad. 135. U kolo se, mladeži, skokni i zapjevaj, da se okolo tebe pribere i savije sve, što je duhata, mladahna i moždena, da . . . branii svoju otagbinu. razl. sp. 309. Možden, govori se o čeladetu krepku; govori se i o zemli teškoj i plodnoj. M. Pavlinović. — *Ispor. u nem. markig, koje znači ne samo ono, što ima mnogo mozga (u kostima), nego i: jak, krepak, na pr. eine markige Stimme; isto značene ima i franc. moelleux (od moelle, mozak).*

MOŽDENA, *n. pl. isto što moždani, mozak.* Govori se (upravo možjena) u Vrbniku (na otoku Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 81 i 6, 5.

MOŽDENAC, Moždenca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj; mještani (kajkavci) upravo govore Moždeneči. Razdjel. hrv. i slav. 164. — Za postanje vidi Mozgovo.*

MOŽDENAST, *adj. pun mozga.* Samo u Volitičnjaku rječniku (*cervellosa, voll Gehirn*). — *Nepouzdano.*

MOŽDENCA, *n. pl. dem. od moždena (viđi tam).* Govori se (upravo možjencu) u Vrbniku. Zborn. za nar. živ. 5, 81.

MOŽDENKA, *f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja tehnike za nem. Hirnleiste, franc. emboiture, listel de travers.*

MOŽDENAK, moždenaka, *m. a) nekakav svrda.* U Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Bandbohrer, Dobelbohrer, Ringelbohrer, franc. laceret; ispor. moždaničar. — *b) klin, što spaja dvije daske ili dvije duge, da se čvrsto drže.* U Posavini (*gdje upravo govore moždeňák, moždeňáka*). F. Hefelev. *Ispor. moždanik.*

MOŽDILO, *n. naprava, kojom se što moždi.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Quetscher.

MÖŽDINA, *f. upravo angm. od mozak, ali znači isto što i mozak pod b.* Između rječnika samo u Vukovu (moždina, mozak iz kostiju, das Knochenmark, medulla ossis). Moždina kičmena, medulla spinalis, — moždina zdužena, medulla oblongata. J. Pančić zool. 61. Muzlice su mu puno mlijeka, i kosti su mu vlažne od moždina. D. Daničić jov 21, 24.

1. MÖŽDITI, mōždīm, *impf. gnečiti, mužati.* Glagol je izveden od osnove imenice 1 mozak, i osnovno mu je značenje: gnečiti što tako, da postane meko kao mozak (možditi od mozgi-iti

s promjenom glasora -zg- u -žd-). Između rječnika samo u Vukovu (možditi, mužati [grožde] s naznakom, da se govori u Hrv.). U ovom je primjeru značene udarci: Srbljanin korači, Mađara bije i moždi i tlači. B. Radičević (1880) 217. — Ne razabira se značenje u primjeru: Nisu borci, koji bježat kane.... već se možde, da se kruto brane. Osvetn. 2, 131.

2. MOŽDITI, moždim, *impf. utvrđivati klinima. Samo u Šulekoru rječen. zn. naz. za něm. döbeln, dübeln, franc. cheviller. Za postaće ispor. moždanik.*

MOŽDIVO, *n. supstancija mozga. Samo u Šulekoru rječen. zn. naz. kao izraz iz područja zoologije za něm. Marksubstanz.*

MOŽDOV, *m. sud za umivanje, umivaonica. Iz mađ. riječi istoga značenja mosdó. U rječniku Bjelostjenčevu (moždov, umivalo, malluvium, polubrum) i u Stulićevu (ali Stulić nije Bjelostjenčero, mosdov, t. j., moždov) dobro protčitao te je unio u svoj rječnik, mosdov, za koju riječ veli, da je iz Bjelostjenčeva rječnika i da znači umivalo).*

MOŽDĚNE, *n. a) nom. verb. od 1 možditi. U rječniku Vukovu (moždeňe, mužaňe). — b) nom. verb. od 2 možditi. Samo u primjeru (u kojem je riječ uzeta u prenesenom značenju): Lubav je uz obitelj najtvrdi moždak u moždeňu, najnasporiji prtip u stapanju kojená, plemená i puká. M. Pavlinović razl. sp. 162.*

MOŽDRKAVCI, moždrkavaca, *m. pl. Govori se u Požicima (u Dalm.), ali sa -d- mjesto -d-: Mrždavci ili moždrkaveci jesu unutrošne šupljine od nosa do u grlo. Zborn. za nar. živ. 8, 226. — Postaće nejasno; ispor. mežgraveci, mrždalica.*

MOŽEŇE, *n. nom. verb. od moći. Između rječnika samo u Stulićevu (možeňe, možnost) i samo u primjeru: Sva svoja moženja meni je prikazal. G. Držić 443.*

MOŽNARIĆ, *m. prezime nejasna postaća zabilježeno xvi vijeku. R. Lopašić urb. 16.*

MOŽNOST, *f. mogućnost, mogućstvo. U rječniku Stulićevu (potentia, virtus, efficacia s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha, — možnosti pl. potestates, vox eccl. vocantur aliqui coelestes spiritus s naznakom, da se nalazi u Kačiću, ali u gradi za ovaj rječnik sakupljenog nije se iz Kačića našlo nijedan primjer) i u Popovićevu (Möglichkeit). Da bi mogao... virno i po možnosti mojoj dostojno obsluživati. I. Jablanci 4. Da se sejanske općine ujedinjenom voljom i možnostjom sastanu pak zbiša rade. 73.*

MOŽORIN, *m. zemljište u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Livada u Možorinu. Sr. nov. 1863, 466. — Ispor. Možura.*

MOŽUL, *m. čaša. Iz lat. moziolus preko kognat. tal. narječja (u furlanskom je na pr. mužul). Istoga su postaća i riječi čmula, čmulica, mžul, žmuč, žmuč (vidi tam); ovano ide svojim postušenim i značenjem i slov. riječ mužul. U dubrovačkijem ispravama iz početka xv vijeka. Možulov devet, bělih. Spom. sr. 2, 49 i 56. Možul jedinst velik s pokrivačem pozlaćen. K. Jireček spom. 58. Možulov devet srebrněh maléh. 62.*

MOŽUĽ, *m. čir od udarca šibo jali štapa. M. Pavlinović. Riječ je jamačeno ista, koja i mozol, samo je nastrojena na žuč poradi srodnu značenja.*

MOŽUĽAC, možuľca, *m. bubuľica, čibuľica. Govori se u Istri: možuľac, gen. možuľca (pu-*

stula). D. Nemanić (1883) 56. — Postaće vidi kod možuľ, čemu je možuľac upravo dem.

MOŽUĽICA, *f. dem. od možuľ. M. Pavlinović.*

MÓŽURA, *f. planina u Crnoj Gori između Bara i Uléina. Letop. mat. sr. 153, 61. Akec zabilježio V. Češević. — Ispor. Možorin.*

MRAČEL, *m. topogr. ime tamna postaća. a) zaslatki u Bosni u okraju baštolučkom. Popis žit. bos. i herc. 641. — b) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. Šem. mitr. (1878) 68. Pišu ga i Mracel: Schem. segn. (1871) 59 i (1881) 58.*

MRACLIN, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj (upravo dva sela Doňi M. i Gorňi M.). Razdjel. hrv. i slav. 161. — Postaće tamno, ali će stajati u svezi s imenom Mracel.*

MRAČA, *f. isto što mrak. Samo u primjeru: Sve je poje prekriliha mrača (iz neke umjetne pjesme). Magazin (1863) 87.*

MRAČAJ, *m.*

a) ptica, koja se lat. zove Caprimulgus punctatus. U Slušu (u Hrv.). D. Hirc. Ispor. něm. īme te ptice: Nachtschwalbe ili Nachtschatten. Vidi mračna ptica, mračnica, mračnák.

b) ime koňa. U Bruvnu (u Hrv.) D. Hirc. Jamačno koň mrke dlate.

c) topogr. īme. aa) nekoliko sela i zaselaka u Bosni u različnjem okružjima. Popis žit. bos. i herc. 641. bb) tri sela u Hrv. u različnjem županijama; ima i zaselak toga imena u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. — cc) neka planina u Hrv. Samo u primjeru: Misli misli, kud bi okrenuo, bi l' na Gračac preko Vučijaka al' na Plavno kroz Mračaj planinu. Nar. pjes. marjan. 81.

d) mračaj (tako je zabilježen akec) govore u Dobroselu (u Luci), kad se s koje strane nebo navuče crnijem oblacićima; na pr. vidi se veliki mračaj od Lapca, bojati se kiše. M. Medić.

MRÁČAK, mračka, *m. dem. od mrak. Između rječnika samo u Vukovu (gdje grijeskom stoji hyp. mjesto dem.). U tom mračak pada na zemlju. Nar. pjes. juk. 120.*

MRÁČAN, mračna, *adj. mrakom obuzet, neravničen, taman. U određenim je oblicima akec. mračen, mračná, u adv. mračno. U rječniku Mikačinu (obscurus, tenebrosus, — adv. mračno, obscure), u Belinu (tenebrosa), u Bjelostjenčevu (obscurus, tenebrosus, — mračna noć, nox obducta, adv. mračno, obscure), u Voltigijinu (bujo, imbrunito, gedämmt), u Stulićevu (obscurus, tenebrosus, — adv. mračno, obscure s naznakom — za adv. — da je iz glag. brevijara), u Vukovu (finster, obscurus) i u Daničićevu (mračný, cagliinosus s jednjem primjerom iz xiv vijeka). Komp. je mračnij.*

a) u pravom smislu.

a) adj. Zač se jur noć mračna i tmasta pripravi. M. Vetranić 1, 263. Zač će biti vezani u tamnice mračne paklene. P. Radović ist. 115. Preko magle i oblaka, preko mračne noćne sjeni. J. Kavačin 467a. Pristoji se pokriti ponistre s kojom svitom, neka je erikja malo mračna. L. Terzić 335. U paklu su mračnije tamnosti, negono su u Egiptu bile. L. Lumbuški pis. 50. Posli se učini mračna grobnica neizbrojenih mrtvaca. J. Banovac pripov 198. Čini tolike u pustini pogibnuti ter jih žive u mračne špije zakopavat. pred. 2. Pakao jest jedno mesto sasvim mračno. J. Filipović 1, 235a. Što nas

gleda i trpi u mračnoj ovoj tavnici! F. Lastrić test. 104^a. Koji je ostavljen u tminu toliko mračnije, da mu nikakva svitlost nije dopuštena. 272^a. Nije zadosta ogledati se u ovo ogledalo s mračnu stranu samo i grubu, svetn. 113^a. Ugleda u jednoj mračnoj tamnici siromaha Vladimira. A. Kačić razg. 34. Biti će dan priličan noći, mračan kakono i noć. Đ. Rapić 14. Mračne jame rad pokoja majka (t. j. planina) plahom jatu (t. j. životinjama) dade, utočište da imade. V. Došen 15^b. Zatvoreni u mračni tamnica. A. d. Costa 1, 201. Oli posti oli mračni zatvor. I. P. Lučić razg. 25. Vuku ga u jednu mračnu tavnici. A. Tomković gov. 108. Vodi koće u mračne podrume, a družinu na bijelu kulu. Ogl. sr. 497. A kad dode do mračne tavnice, na tavnici otvori vratu. Nar. pjes. petr. 2, 364. Ostavljaju prave pute, da idu putovima mračnjem. Đ. Daničić priče sol. 2, 13. Bila noć mračna, a vrijeme stravično. S. Ľubiša prip. 192. Da ga prenesu u jednu mračnu izbu. 214. — *Ovamo pristaje i priujer*: Sétovannymi i mračnymi odezdāmi (t. j. crnijem hařinama). Domentijan^b 20.

b) *adv.* Vedro i oblačno zgada se još тамо i jasno i mračno kakono ovamo. M. Vetranić 1, 124. Misa se prva (t. j. na božić) govori u poноći, kad je mračno. A. Kadčić 84. Kuda se raspršaše (t. j. ovce), kad bijaše oblačno i mračno. Đ. Daničić jezek. 34, 12.

b. u prenesenom smislu.

a) *crn, taman.* Brata i bližnjega svoga iz mračnoga nevěžestva izvesti i prosvetiti. D. Obradović sov. 57.

b) *nejasan, nerazumljiv, taman.* Mračna i mučna sva prosinu (t. j. Aristotel). J. Kavačić 96^b. Da se grisi bistro izreku ne umotajući jih u riči mračne i sumiante. A. Kadčić 205. Focijo učini jednu hištoriju slovim mračnim aleksandrinskim. K. Pejković 43. Zašto niki istinu mračnu lašte viruju nego očitu? F. Lastrić ned. 165. Izvodu se na svitlost stvari zamrsene i mračne. A. d. Costa 1, 185. Razlozi strane protivne jesu mračni. 2, 79. Ostavi svoje mračne i visoke nauke. M. Zoričić zrc. 30. Nego je on (t. j. koran) takoder basnoslovnim i mračnim stilom spisan. Nov. srb. 1885, 188.

c. pojedinačna rijetka značenja. **aa)** *mutan* (o očima). Prsten ovi u pomoć je mračnim i tavnim očima. A. Kanižlić utoč. 500. — **bb)** *zlovođan.* Ja . . . tužan i mračan s veseljem razdijelen skrio se bjeh. M. Vetranić 2, 120. Svi junaci mračni i lutiti, kako da će glave pogubiti. Nar. pjes. petr. 2, 182. — **cc)** *zao, strašan; kao da je to u primjeru:* Da ne bi prišla k nemu koja mračna nakazan, koja bi mogla izbuditi u nemu ogan̄ Ľubavi svitovne. A. Kadčić 243. — **dd)** *neznat, nepoznat, neslavun.* Kad svit mračni čuje ime, da se linac diči njime. V. Došen 239a.

MRAČANIN, *m.* tako su zvali za vojne krajine čovjeka, koji je stražio ob noć u općini. *U Vinkovcima i okolini.* S. Pavičić.

MRAČAĆE, *n. nom. verb.* od mračiti. *Samo u Stulićevu rječniku.*

MRAČATI, mračam, *impf. isto što mračiti.* *Samo u Stulićevu rječniku* (obscurare, obumbrare, inumbrare).

MRAČEĆE, *n. nom. verb.* od mračiti i mračiti se. *Samo u rječnicima, i to u Belinu (l'anottarsi), u Bjelostjenčevu (obscuratio), u Voltigijinu (imbrunimento, das Dämmern), u Stuli-*

ćevu (obscuratio, obscuritas, tenebrae) i u Vukovu (das Finsterwerden, obscuratio).

MRAČEVIC, *m. prezime u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1170.

MRAČIĆ, *m.*

a) *dem. od mrak.* *Samo u primjeru:* Ako ja mlad umrem večer po mračiću. Nar. pjes. istr. 2, 84.

b) *prezime.* Schem. zagr. (1875) 267. Rat 391. *Zabifeženo je već xvi vijeka:* R. Lopašić urb. 16.

1. MRAČILO, *m. ime jarcu.* F. Kurelac dom. ziv. 38.

2. MRAČILO, *n. isto što mrak.* *Samo u primjeru:* Da razabere, gdje je umje, gdje je mračilo i neuarodni duh. M. Pavlinović razl. sp. 255.

MRAČIN, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 164. *Zapisato je u ispravi xvi vijeka:* Opet smo mu pridali senokšu malu u Mračinu polag (stamp., polghy^t) vode Dobre. Mon. croat. 272.

MRAČITELJ, *m. onaj, tko mrači.* *Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu s. v. fuscator), gdje upravo stoji mračitel.*

MRAČITI, mračim, *impf. obscurre.*

a) *mračiti (bez rječice se), t. j. činiti, da bude što mračno, zamračivati.* *U rječniku Belinu (oscurare, ottenebrare), u Bjelostjenčevu (obscuro, tenebro, contenebro) i u Stulićevu (mračiti, mračati, — mračić, mračuci, opacans).*

a) *u pravom smislu.* I noć, ka mrači, ima slasti svoje. M. Marulić 157. Noćas, kada gluho noć zemlju mračaše . . . ustah i otidoh. I. T. Mrnavić osm. 58. Gdje ne mrači noćna tmina ni crn oblak sunce krije. A. Vitaljić ost. 158. I kalpakom mrači oči (t. j. turski vojnik), da nit gleda niti pazi, dokle na boj ne nagazi. V. Došen 184^b. (*Pijanstvo*) čini tilo nakazno, mlojavovo i podložno pod mnoge nemoci, mrači vid, usmrđava dah, uvriđuje razum. Blago turl. 2, 147. Hercegovu kršnu zemlju mrači (t. j. oblak). Osvetn. 5, 64.

b) *u prenesenom smislu.* Mrače i potamnuju svđenje naše (t. j. grijesi). Š. Budinić suma 144^a. Svaki grib . . . suprotivi se dobrati Božoj, mrači neizmirnost Božju. P. Knežević osm. 119. Nisu bogocašćena, nego pridaňa ludska mračeci nauk od milosti i pravo bogočašćene. I. P. Lučić nar. 20. U toj muci, koja draži čut, a mrači um, poče da klapnja. S. Ľubiša prip. 94. Bolest, koja mu mrači ili skraćuje dane. M. D. Miličević škol. 9.

c) *mračiti ili mrčiti, t. j. opadati, kleverati; govore ugarski Hrvati.* F. Kurelac jač. 129. — *Ispor. ochričati.*

b) *mračiti se, t. j. biti ili postajati mračan.* *U rječniku Mikařinu (mračiti se, činiti se mrak, tenebresco), u Belinu (annottare overo annotarsi, oscurarsi, farsi oscuro), u Bjelostjenčevu (tenebresco, contenebresco, noctesco, contenebror), u Voltigijinu (oscurarsi, imbrunirsi, annottarsi, dämmern), u Stulićevu (vesperascere, obscurari) i u Vukovu (finster werden, obscuror, tenebrae ingruunt).*

a) *u pravom smislu.* Tamo nam dobre sriće svanuše, gdino noć pô godišća mrači se. I. T. Mrnavić osm. 82. Kako granuvi sunce, zvizde uklanaju se, tako ukazavši se Marija, sva dostanjstva sveti(h) mrače se i ne vide se. P. Knežević osm. 344.

b) u prenesenom smislu. Grah nemoć jest, po kojoj se razum mrači, razbor se oblači. P. Knežević osm. 121. Jasna vire slava sja niti se mrači. A. Kanžlić rož. 94. Da mu ni tad ne mrači se slava. Osvetn. 1, 10.

MRAČIV, adj. isto što mračan. Samo u primjeru: Po vedrom danu, po mračivoj noći. B. Radičević (1880) 333.

MRAČKI, adj. Samo u primjeru xiv vijeka: Črtkva svetoga Nikoli mračkog. Mon. serb. 116. i otud u Daničićevu rječniku. — Nejasno i postaće i značene.

MRAČLIV, adj. isto što mračan. Samo u rječnicima, i to u Vrančićevu (opus), u Bjelostjenčevu (opus), u Voltijijinu (bujo, scuretto, dunkel, finster) i u Stulićevu (mračljiv, mračan).

MRAČNA PTICA, f. ptica, koja se zove i mračaj, mračnica, mračniak (vidi tamо), lat. Caprimulgus punctatus. D. Hirc (s naznakom, da se govor u Selištu, selu u Moslavini).

MRAČNA TRAVA, f. bijku, koja se lat. zove Solanum nigrum. B. Šulek im. Ne čini se dosta pouzdano. — Ispor. nem. ime Nachtschatten. Vidi i mračniak.

MRAČNICA, f. ptica, koja se zove i mračaj (vidi tamо). D. Trsteňák (s naznakom, da se govor u hrv. Zagorju).

MRAČNÍ DÔ, Mráčnôga Dôla, m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i hrc. 641.

MRAČNOST, f. isto što mrak, tama. Imenica je izvedena od pridjeva mračan. U rječniku Bjelostjenčevu (mračnost, mrak, crepusculum vespertinum, obscuratio, obscuritas) i u Stulićevu (obscuritas, tenebrae, caligo s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

a) u pravom smislu. Mračnost, smrad, gorkost, vični ogau (u paklu). S. Badrić pr. nač. 31. Pakla mračnosti izčistivši odnese plina smrti (t. j. Isus). J. Banovac blag. 74. Okrug mračan on gledaše dug, a od IVE svitlost izhodaše, koja mračnost onu rasvitlaše. Nadod. 32. Misao začima se . . . čistoču i biloču krščenoga ručnika obratiti u nesrienu paklenu mračnost i crnilo. I. P. Lučić razg. 13. U mračnost lepi zraci ti tonedu. B. Radičević (1880) 340.

b) u prenesenom smislu. Razagni tamnosti iznutarne duše moje zrakom tvoje svitlosti, neka mračnost moji zloča digne se. J. Banovac prisv. ob. 67. Bog . . . mračnost i zatupljeće naše pametni pogrdjuje. E. Pavić ogl. 509. Razum . . . u mračnosti svoji tmini prosvitlen zlo svako od dobra razluči. I. P. Lučić razg. 34.

c) o onome, što je teško ili što nije moguće dokuciti, razumjeti. Da nas ovi nauci, kojino su i u svojoj mračnosti veoma kripostni, prigušni. E. Pavić ogl. 690. Neka stvari ne poginu i ne izgube se radi mračnosti i zapletenja. A. d. Costa 2, 89.

MRAČNAK, mračnaka, m.

a) neprijatelj prosvjete. Riječ je načinena u novije vrijeme prema nem. Finsterling, (a ovo prema franc. obscurant). U Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. Finsterling. Govori se s akc. mračnâk, gen. mračnâka.

b) nevađao, rđav čovjek. Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu za lat. nebulo). — Nepouzdano.

c) ptica, koja se zove i mračaj, mračnica (vidi tamо). Govori se u hrv. Zagorju D. Hirc. D. Trsteňák, — i u Ploči (u Lici). D. Hirc.

d) isto što mora. Samo u Jambrešićevu rječniku. Vidi kod 1 mora.

e) bijka, koja se zove i mračna trava (vidi tamо). B. Šulek im. — Ne čini se dosta pouzdano.

f) mala mračna sobica. Govori se u Lici s akc. mračnâk, gen. mračnâka. J. Bogdanović.

MRAČNASTVO, n. posao ljudi mračnâka (vidi mračnâk pod a). Samo u Popovićevu rječniku za nem. Reactionarismus (boće bi bilo: Obskuratorianizam).

MRAHOROVIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i hrc. 641. — Tamno.

MRAHOVO POLE, n. zaselak u Bosni u okružju bašnolukom. Popis žit. bos. i hrc. 641. — Tamno.

MRAJANIK, m. planina u Crnoj Gori. Letop. mat. sr. 153, 61. 63. Piše se i Mravjanik (vidi tamо).

1. MRÂK, mrâka, m. tenebrae, crepusculum. Akc. je u lok. sing. mrâku. Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov. i rus. mrâk, češ. mrak (sumrak), pol. mrok (sumrak); a iz drugih indeoevr. jezika ide ovamo staroind. marka-s (po-mrâčna sunca), a važada i lit. glag. merkiu — merkti (zatvoriti oči, čime se vid pomračuje). Korijen je merk (isti, što ga imamo i u mrk, mrknuti). Imenici mrak tmaju svi rječnici (vidi dače), a potvrda joj ima od najstarijih vremena.

a. mrak je stanje bez svjetlosti. U rječniku Vrančićevu (obscuritas), u Mikašinu (obscuratio, obscuritas, tenebrae), u Belinu (oscurità, tenebre), u Bjelostjenčevu (mrak, mračnost, mrklost, obscuratio, caligo, tenebrae), u Stulićevu (obscuritas, caligo, tenebrae s naznakom, da se nalazi u Gunduliću, — mrak debeli, tenebrae densae), u Vukovu (Finsterniss, tenebrae) i u Daničićevu (caligo sa dva primjera iz xiii i xiv vijeka).

a) uopće. Kako kad isteče od slike svitljiv trak, po vas svit poteče ginuci pred ňim mrak. Transit 283. Jur zora progna mrak. M. Vetrauć 2, 292. Jak da mrakom vodi tauac. Đ. Baraković vila 172. Posred mraka vjećne noći ištem svjetlos mu jedinu. I. Gundulić 105. Tmina gluhe noći već prosipa mrake svoje. G. Palmotić 1, 336. Jur danice svijetle zdrake protištaše od istoka i tjerajuće noćne mrake otvaraše ljudska oka. J. Kavanin 419a. Ovi mrak taki će bit, da ne će ništo drugo moći vidit, nego samo ono, što će im veću muku zadavat. J. Filipović 1, 235a. Prikazujući pogrde ňive noćne, koje su mrakom pokrivali i činili podmuće. F. Lastric ned. 8. Tko gruh činit hoće, ište mraka i samoće. V. Došen 145a. Srbi izginu gotovo svi, samo ji nekoliko mrak sakrije među mrtvacima. Vuk dan. 3, 183. Tavna noći puna ti si mraka! Nar. pjes. vuk 1, 225. Stevan . . . mrakom izade iz Skadra. S. Šubiša prip. 63. i t. d.

b) mrak u svezi s pridjevima crn, debeo, mrkao, siňi, taman, tmast. Sunač zrak s neba vik od zgoru prosvitla tamni mrak. D. Rađina 74b. Obujmi tmasti mrak svitlo moje dne. 130a. O sunce . . . tebi se sad prima na žalos vil take obujmit tamnima mracima tve zrake. 140a. I štogod sunač zrak na zapad ne otide, nikada tmasti mrak od noći ne pride. 141b. Prid kom crni gluhe noći mrak pogine. I. Gundulić 183. Noć priloži mrake siňe kijem svijet bješe priklopila. 240. Čari ako su ňih viliće zrake tmi-

nom jake smesti, dan pocnjet i navesti vrhu sunca mrake siće. G. Palmotić 2, 28. (*Noć*) crna iz krila svud prosipa mrake siće. 2, 327. Zemlju ima za odiću, ima crni mrak za sviću (*t. j. čovjek u grobu*). V. Došen 49a. Štogod vidi, to razsine (*t. j. sunce*) i mrak crni š nega skine. 260a. Pa jih daše mraku debelomu. Osvetu. 1, 24. A ne može poznat ni prvoga od mrkloga iz topova mraka. 2, 181. Gani, vibre, crn mrak iza strane! 2, 176. Žižak žmiri u debelu mraku. 3, 3. Kano zvjezda preo neba žarka ili muća preo mrkla mraka. 3, 90. Vrnula sam se kući u debeli mrak. M. Vodopić dubr. (1870) 5. *Ima još i drugiđeh pridjeva, što dolaze u svezu s imenicom mrak, ali ovđe su uzeti samo oni, kojima su se u gradi za ovaj rječnik sabranou naše bar drijve poterde.*

c) mrak s prijedlozima iz, po, u (*s ovijem u akuz. i lok.*). Po mraku kad podje. M. Držić 466. Ko je običaj naša općena po noćnomu letjet mraku. G. Palmotić 1, 45. Poteče, da mu vode donese, al' hiteći u mraku posrnu. F. Lastrić od' 54. Otide po mraku k bunaru, da vode izvadi. ned. 292. Od muža se mnoga stidi, a divera u mrak slidi. V. Došen 159a. Da opaziš, kamo u tom mraku gaziš. 197a. Ašikujuć divane u mraku. M. A. Režković sat. 53 Starac odide nikamo u mrak. sabr. 39. Da se ja od vas nisam nikuda u mrak odmicao. 60. Priobuće se brzo i ... po mraku srićno izmaće. A. Kanjižić kam. 108 Laž je, da se zato sriće kvari, što se po mraku toči. J. S. Režković 248. Ne donose voštane svijeće, već po mraku izvode devojku Nar. pjes. vuk 2, 184. A u kule nabavljaju ġebanu i po mraku topove privlači. 4, 141 Nit bijaše zvjezde ni mjeseca, ali Mutap i po mraku vidi. 4, 300. A krv se proljeva, ne proljeva ko rosa iz mraka Osvetn. 2, 133. Pognaše se po mraku nemani. 4, 4. Ej Juriću! — iz mraka poviču. 4, 51. Iz pušaka ogњem u mrak kreše. 4, 68. Izidemo u voće i smetrimo ih u mraku. M. Đ. Miličević zim. več. 279.

b. mrak može biti isto što i sumrak, t. j. vrijeme, kad se na večer mrak hvata. U rječniku Belinu (l'annottarsi, — do mraka fino a notte, ad vesperam), u Ljelostjenčevu (crepusculum vespertinum), u Jambrešićevu (crepusculum vespertinum), u Voltigijinu (crepuscolo, imbrunimento, Dämmerung) i u Stulićevu (po mraku, za mraka, crepusculo).

a) uopće. Prije mraka vidjećeš ... Izaka. M. Držić 468. Zašto se evo mrak fata, skoro će se smrknuti. F. Lastrić od' 317. Da ufati (*t. j. mladež*) ... slipo kolo, kad mrak bane, i poigra, dok se svane. V. Došen 163a. Tako su se bili do mraka.. Pred noć Turcima pridode pomoć iz Jaće. Vuk dan. 3, 183. Mrak na zemlju pada. svakom pokoj dade. Nar. pjes. vuk 1, 392. Sunce zade, mrak na zemlju pada. 1, 424. Kad Budim u dolazili bili, crni mrace pada na zemljeu. Nar. pjes. juk. 125. B'jel dan usnu, crn mrak na tie pade. Osvetn. 1, 60. Tako putujući zajdu u jednu planinu i cijeli dan putovaše. Kad se mrak uvati, oni se dogovore, d. Nar. prip vuk² 187.

b) Mjesto mrak vcli se u orome smislu točnije prvi mrak. U rječniku Mikafinu (u prvi mrak, prima nocte, prima vigilia na str. 731a), u Belinu prvi mrak, il principio della notte i u Stulićevu (prvi mrak, noctis iuitium, u prvi mrak, prima nocte). U prvi mrak bi tolik mrmor v rečenj crički. Transit 259. Isti ovi dan prvijem mrakom podignuvši se sila strašna od vje-

tara drivo tursko.... potopi se. B. Kašić iñ. 29. Reče se u Crnoj Gori pri prvome mraku. Vuk nar. posl. 62. U prvomu mraku ... dođu pred kuću Kañoševu. S. Lubiša prip. 22. U prvi mrak sjetan i zlomisaon prispije doma. 33. Koji mu se podnhvate, da će preuijeti u Budvu prvijem mrakom. 251. A. U koje doba od dana obično napadate? B. U prvi sumrak. C. Da, u prvi mrak. M. Đ. Miličević zim. več. 184.

c) mrak s prijedlozima do, od. Od mraka prvoga do zore rumene krila se iz tvoga drag vitez ne krene. G. Palmotić 2, 9. Ima ova strana čekati do mraka. Statut poł. 279. Pusti mlade po vojsci telare, da telare od jutra do mraka, a od mraka do bijela danka. A. Kačić razg. 27. Budući do mrkloga mraka sikli i tirali neprijatelja. korab. 155. Žneli su pšenici od jutra do mraka. Nar. pjes. vuk 1, 171. Od svanaća do mrkloga mraka ni sjedoše niti vode piše. Ogl. sr. 172. Štono traje od jutra do mraka. Osvetn. 2, 28. To je sve obnoć činic, jer od ždraka do mraka rabotao je u řevari. M. Pavlinović rad. 73. Ostara prije reda ... od jada, što na srce slijevam od zraka do mraka. S. Lubiša prip. 266. Šavak šila od mraka do zore. Nar. pjes. istr. 1, 63.

e. mrak je isto što prozorje, t. j. zadnji mrak u jutru. Samo u Stulićevu rječniku (mrak pridzorni, crepusculum matutinum).

d. mrak, umbra, sjen. Samo u jednoga pisca. U hladan skrih se mrak od dubja sred gore. D. Ražina 23a. O huda dubravo z dubjem tim tvojime mrak činiš nepravo očima mojime. 41b.

e. mrak u prenesenom smislu. Mrak duše i uma očistiv. Domentianb 1. Dali je smrtni mrak obujmil dvije oči ... i tamno bljedilo obraz taj pokrilo? (govori se o smrti). D. Zlatarić 90b. Vrijeme mrakom od zabiti care i carska krije imena. I. Gundulić 319. Živu u černilu, u mraku i u tminalu od nevirnosti i od ostalih svojih grijihov. A. Vitačić istum. 447. A u kome kripost siva, od daleka viđen biva, i drugi mu u svom mraku (*t. j. u svojoj neznanosti*) od kriposti vidi zraku. V. Došen 134b. Nije preminula blagost Božja ... razgaňati strašni onaj zablužđenja mrak. J. Rajić pouč. 3, 4a. Pade junak u zelenu travu ... a vječni mu mrak oči zal'jepi. Osvetn. 3, 50. Crkva prosvjete, napredka, jednakosti, slobole i međunarodnoga bratimstva ... guši mrak (*t. j. ravnarstvo*), natražilačtvu, popovstvo, kaluderstvo. M. Pavlinović razg. 4.

f. rijetka pojedinačna značenja. a) kokošini mrak, kao očina bolest, od koje čovjek u veče ne viđi ništa, Art Augenrankheit. morbus quidam oculorum. Vuk rječn. s. v. kokošini; — u izd. 1893 dodaju se još riječi: Nachtblindheit, hemeralopia. — b) noćna straža u općini: otisao na mrak, t. j. na stražu. U Vinkorcima i okolini. S. Pavićić.

2. MRAK, Mraka, m. prezime. Imenik (1906) 445. Ispor. još: I Mariću Mrakovu miluje M. A. Režković sat. 53. — Vidi Mraković.

3. MRAK, mraka, m. bijka. Pimpinella saxifraga. B. Šulek im. s potverdama iz xviii vijeka.

4. MRAK, mraka, adj. mračan, mrk, kao da je to u primjeru: Stereo ruho mraka na srebro vedreno. I. T. Mrnavić istum. 183. Riječ mraka stoji u sroku, pa bi mogla liti samo poradi sroka mjesto mrko.

1. MRAKA, f. isto što 1 mrak. *Između rječnika samo u Stulićevu (obscuritas, tenebrae, caligo s naznakom), da riječ ima I. M. Mateić, ali u gradi zu ovaj rječnik sabranoj nije se našao nijedan primjer iz toga pisca.* Ter mu je (t. j. sljepcu) jednaka i svitlos i mraka, tmasta noć i bil dan. M. Vetranić 2. 5. F noćni mrkli mraci to kazaše. P. Zoranić 73.

2. MRĀKA, f. sitnica, malenkost. *Riječ neznana postaća; sa strane glasova moglo bi se uzimati, da je iz tal. mrača ili nem. Mark; ali tome ne odgovara značenje, jer tal. i nem. riječ ne znači kakvu sitnicu ili malenkost, nego mržru za zlato i srebro (polovinu neydjušne funte).* Između rječnika samo u Vukoru (die kleinste Menge, drachma? s primjerom iz nar. posl. vuk 204: Nema ni mrake, t. j. ni malo).

a) u navedenom značenju. Ni susjedstvo nije mraka mala. Osvetn. 3, 119. Sjerotina još nevoljna ev'jeli, a sjerotska suza mraka nije. 4, 52. Ja ne velim rad životu moga, moja glava to je mraka mala. 7, 12. Žeteoci . . . treba da ostavljaju navlaš po koji klas u strnici te da siromasi, kad dodu, da pabirče za nima, nadu koju mraku za sebe. M. Đ. Miličević zlosel. 231. — *Ovamo se može metnuti iz Šulekora rječn. zn. naz. mraka kao izraz iz područja fizike za nem. Molekul. tal. molecola.*

b) sitan novac, novčić. Kupac plaćajući ugovorenu cijenu . . . časti jelom i pićem prodavea ili mu dade na sreću koju mraku, koji novčić (u Srijemu). V. Bogišić zborn. 466. Pop pristane da primi neku mraku, a da izgubi dušu. M. Đ. Miličević zim. več. 209. Mahnu glavom, pruži joj (t. j. Ciganki) neku mraku u šaku pa se brzo uđaši, međudn. 71.

3. MRAKA, f. nekakro mjesto u staroj bugarskoj državi. Pride na mesto glagoljemo Mraku. Danilo 193.

4. MRAKA, f. riječ neznana postaća, a ni značenje joj se ne može razabrati. Samo u nekim dubrovačkih pisaca XVI i XVII vijeka, a u rječniku nijednom. Imenica se ora upotrebljava samo u svezi s pridjelima hud i zao. Još je njeka huda mraka ili boljezni i tužice, gdi obrisnu iz oblaka nad pučinom pijavice, ter se more ogњem stvori. M. Vetranić 1, 16. Živina zač svaka, u bludu ka stoji, u poj se zla mraka njeguje i goji. 2, 170. Zač vuci iz gore napiru na stada . . . sve stado zla mraka razniješ (čestamp. ,vazmiesę') do kusa. 2, 310. Ovi bat ozdravlja od nemoći svake, ljubavi izbavljai i svake zle mrake. M. Držić 83. A. Ja ino ne želim, junaci, nego mir. B. I ja mu se veselim, zla mraka uzmi nemir! 120. Njeku je zlu mraku u ogništu skrio. 194. Stranon ču ja svakom trag slidi vil moje, a ti pod' zlom mrakom, od kuda i dođe. I. Gundulić 142. Sve gospode sa zlom mrakom kad ovaku čud imaju, kad s nevjerom toli opakom svoje vjerne izdavaju. G. Palmotić 1, 349. A zlom mrakom vrgoh s strane objetelicu. V. Menčetić app. not. 2, 276. Bježe i uklaňaju se sve zlo bijede i mrake i zlo svako. V. Andrijašević put 117.

MRĀKAČA, f. nekakav bauk iz mraka. Ja ne smem cstat i sama, bojim se mrakače. D. Preradović.

MRĀKAN, m. isto što mrakača. Mir, deco, eto mrakana! D. Preradović. *Zabilježio (s istijem značenjem i akc.) za Vinkovce i okolinu S. Pavićić.*

1. MRAKATI, mrakam, *impf. nočiti; kao da je to u (jedinom) primjeru:* Gdgidog sunce dni i mraka, svijet vaskolik ukrotiše. J. Kavačić 275a. *Riječ mraka stoji u sroku!*

2. MRAKATI, mračem, *impf. povatati. U zapovijed sve produže Nijemci, a mraču na Madare.* J. Kavačić 263a. Ne prestaju ricat, plakat, vapiti, skukati, škripati, mrakati (t. j. grješnici u paklu). 405a. Mrakati, incropare. *U Dalmaciji.* J. Grupković. — *Postaće tamno.*

MRAKIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MRAKOĆ, m. ime nekakvoga izmišljenog grada. Samo u primjeru: Kad su bili do Mrakoča grada, do Mrakoča grada arapskoga. Nar. pjes. petr. 3, 424.

MRAKODO, Mrakodola, m. selo u Bosni u okružju bašnolčkom. Popis žit. bos. i herc. 641. (gdje piše kao i na str. 174 nom. Mrakodō). — *Ispor. Mračni Do.*

MRAKOVAČKO SELO, n. zaselak u Hrvatskoj u županiju zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164 (gdje upravo stoji Mrakovčko s., kako mještani — kajkavci — govore).

MRAKOVI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MRAKOVIĆ, m. prezime. T. Smičiklas spom. 134 (iz početka XVIII vijeka). T. Boca 41. Šem. mitr. (1878) 71. Šem. pakr. (1898) 28. — *Vidi 2 Mrak.*

MRAKOVO, n. ime dvjema selima, od kojih je jedno u Bosni u okružju sarajevskom, a drugo je u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641.

MRAKOVŠTICA, f. zemljište u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 145. 159. *Narod priča, da je ime otud, što je tamo nekad uhvatio mrak cara Lazara.* 6, 84. Izvedeno od Mrakovska, kojemu imenu nema potvrde.

MRAKUŽIĆ, m. prezime nejasna postaća. Imenik (1906) 445.

MRĀMÔR, mrāmora, m. poznati fini kamen vapnenac. Nalazi se i u drugim nekim sluv. jezicima: slov. i čes. mramor, rus. мраморъ. Iz lat. marmor (a ovo iz grč. μάρμαρος). Nalazi se u svijem rječnicima, a najstarije su potvrde iz XIV vijeka. — U plur. je mrāmori i mrāmori. — *Vidi mermer.*

a) u navedenom značenju. Sa značenjem lat. marmor, tal. marmo, nem. Marmorstein nalazi se u svijem rječnicima osim Vukova, u kojemu je samo značenje, koje se ordje navodi pod b, ali se ipak dodaje; cf. mermer; u Stulićevu se rječn. još dodaje: bijeli, prozračni mramor, onyx, alabastrites.

a) uopće. Načešće zdati . . . mramory ubočanstvom i mnogorazličnim tvoreštvom i sije polaganjušte vlažnidanje takovje crkve. Danilo 203. Grob, ki biše vas od mramora. Transit 273. Jedan toran od velike vrijednosti vidiše mramorom vas zidan. Zborn. (1520) 82b. Tko li će . . . mramor djelati, prilike da čini, pod' išti Apela . . . ali Praksitelu. M. Vetranić 1, 113. Resijaše carske dvore mramor bijeli. I. Gundulić 366. Prikaza mu se Marija stojiće na jednomu kamenu mramoru. I. Ančić ogl. 13. Plači, sva se u plač smisi, ako mramor tvrdi nisi. P. Vuletić 89. Učini pristolje lipo . . . od čistoga mramora. A. Kačić korač. 227. Nikoji su . . . gladom i žedom moreni, nikoji, da mramor sićemo, osuđeni. A. Kanižlić kam. 299. Grad tvo-

ren samim mramorom na stari način. M. Katančić 62. Što su bili devet milih sina, to ćeš naći devet kamenova; a što su ti devet milih snaha, to ćeš naći devet mramorova. Nar. pjes. muš. 76. Ta kuća je visoka, sa je od mramora. Nar. pjes. istr. 2, 54 i t. d.

b) mramor se često upotrebljava u pored-bama i u drugim pjesničkim i govorničkim sli-kama, kad se hoće da osobito naznači besčutnosti (okrutnost), bjelina, muk, studen, tvrdina. Ona onemě i bě podobna k mramoru (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 135. More se zvat kamen i mramor studeni, tko godi sad plamen ne čuti juveni. Š. Menčetić 91. Svezav ju vodalu gusari nemili i tač nōm trudahu, da mramor procvili. G. Držić 403. Pak se sva oklopi (*t. j. gospoda*) mramorom i ledom ne hteći da topi mu tugu pogledom. H. Lukić 245. Tko grlo iz bila mramora i ruke i prsi izdila z dvi drage jabuke (*u opisu ženske ljepote*)? 208. O tvrdi mramore, kako od me bolesti plač te vik ne more na milos dovesti (*govori se ljepotici*)? D. Rađina 80a. Bjela si negli lir i mramor pribili (*gorori se ljepotici*). N. Dimitrović 45. Od žalosti da bi suzo vidivši me pustil mramor. S. Bobačević 213. Zač će taj tvrdi bit neg' mramor od gore, er žalos na saj svit veća bit ne more. N. Nalešković 1, 113. Kad dođu prid tuj vil, ne smim reć, neg' muču, jak mramor da bih bil. 2, 6 Ruke ne pribile, mnah, mramor da bjeju. 2, 19. A ja tvrd kako mramor ne imam ništa (*govori tvrdica o sebi*) M. Držić 196. Tvoji učenici, koji prije bjeju studeniji od mramora, sada su vruci negoli ogań. A. Gučetić roz. jez. 270. O dušo moja studenija . . . od leda i mramora! roz. mar. 135. Tko nije srca od mramora, odi iz-dahni od žalosti. I. Gundulić 273. (*Djevojka*) sva se učini od mramora pri govoru gorkom tomu. G. Palmotić 1, 372. Plakale bi zviri strašne posridu gor, plakal bi dijamant čuvši to i mramor. Oliva 47. Gvozda u način tvrd se najde al' kao mramor stanoviti (*t. j. sv. Petar*). A. Vitačić ost. 142. Sree je njegovo kako tvrdi mramor. A. Knezović 126. Na ovi glas tužna majka ostaje kako stup od mramora tere pada na tle. D. Bašić 5. Gorko civileć, dok plač lutu bude mramor razpuknuti. A. Paoli u I. M. Mateića 366. Ne išče se, da budemo ko stup od mramora, koji ništa ne čuti. A. d. Bella razgov. 211.

b. mramor može značiti: tesan kamen udaren u zemlju, da bude čemu znak, a taj kamen ne mora biti mramor u pravom smislu, već može biti i prostiji kakav kamen. U rječniku Vukovu (mramor, kamen udaren u zemlju) i u Daničićevu (mramor, tesan kamen, međe selima idu na s potvrdama iz xiv vijeka).

a) grobni kamen, spomenik. Tvoj zli umor, jaoh, hotje na sviti pod jedan tvrd mramor lipostí ove skriti (*govori se smrti*). D. Rađina 132b. Ovi sad mramor bil i ploča nemila pokriva onu vil, ka bi evit svih vila. 140b. Tko će bit sad meni u tuzi razgovor, kad tebe studeni poklopi tač mramor? N. Nalešković 2, 110. Ko da radi svojim suzami tvrdi mramor da razbijte (*t. j. na grobu*). I. Đordić uzd. 3. Na mramoru popa Radosava, koji bješe skoro poginuo . . . ter mu divno mramor okitiše. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 419. Pa se Turčin tvrdio zakliniće, da će sutra u nedelju doći, zakopati kosti Jovanove . . . a pepeo u vjetar turiti, da mu nema groba ni mramora. 6, 36. U tome značenju govori se mramor u Srbiji (u okrugu rud-

ničkom, — plur. mramorovi), u Crnoj Gori i u Bosni (oko Sarajeva, — plur. mramorovi). Etnogr. zborn. 4, 76, 8, 46, 11, 59.

b) kamen na međi, međnik. Na putu, koji ishodi iz Ljubovića na mramor; drugi mramor našređa dubrave na ūvu izlazeće (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 92 i Deč. hris. 11. A međe mu ot Mlin'noga puti u mramor i u glog. Svetostef. hris. 9. Kako Cerovi potoci upada u Pšinu i niz Pšinu prema bělom kamenu, na onu stranu, i ot bělog mramora pravo putem u Petkovicu srčku (*iz xiv vijeka*). Glasnik 24, 245. U tom značenju govori se u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 698; a po svoj prilici idu ovamo i primjeri: Sve Kosovo sila pritisnula od mramora do suva javora. Nar. pjes. vuk 2, 265. Ja sve hodah po turskoj ordiji (*misli se na Kosovu*) i ne nađoh kraja ni hesapa od mramora do suha javora. 2, 312.

c. Mramor kao geogr. ime. a) brdo u Crnoj Gori između Pive i Golije. V. Lešević. — b) brdo u Hrvatskoj kod sela Mikleuške. Šem. pakr. (1898) 57. — c) brda toga imena ima u Srbiji, i to u okrugu pirotskom, u topličkom i u rudničkom. M. Đ. Miličević kraj. srb. 167. 341. Etnogr. zborn. 4, 201. — d) dva sela u Bosni, jedno u okružju sarajevskom, drugo u tuzlanskom, i zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641. — e) selo u Srbiji u okrugu topličkom. S. Koturović 447; zaselak u okrugu rudničkom. Etnogr. zborn. 4, 141.

MRAMORAC, mramorca, m.

a) dem. od mramor. Samo u Stulićevu rječniku (mramorac, mramorčac).

b) selo u Srbiji u okrugu podunavskom. S. Koturović 447.

MRAMORAČKI, adj. posses. od Mramorak (selo u Banatu). Akc. zabilježio V. Arsenijević.

MRAMORAK, mramorka, m.

a. dem. od mramor. Između rječnika samo u Stulićevu (mramorak, mramorčac). Vapjenje kad moje . . . razluči na dvoje mramorak pribijeli. M. Vetranić 1, 190. Salamandra jur obrati u mramorak u studeni. 1, 410. Svijem vilam ki je bil razgovor luveni, ovdi je priklopil mramorak studeni. M. Vetranić u knizi Stari pisci hrv. 5, 105.

b. topogr. ime. a) selo u Banatu. Šem. mitr. (1900) 153. Akc. Mramorak, gen. Mramorka zabilježio V. Arsenijević. — b) selo i zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641. — c) zemljište u Srbiji u okrugu užičkom. Livada u Mramorku. Sr. nov. 1869, 148.

MRAMORAN, mramorna (jamačno je takav ake.), adj. koji je od mramora. U rječniku Mikafinu (mramoran, od mramora, marmoreus), u Belinu (mramorni, di marmo), u Bjelostjenčevu (mramorni, marmoratus), u Jumbreščevu (mramorni, marmoreus u lut. dijelu), u Voltigijinu (mramorni, marmoreo, di marmo, von Mar-mor), u Stulićevu (mramorau, mramorni, marmoreus s naznakom, da se nalazi u G. Palmotića), u Damčićevu (mramorňa, marmoreus s primjerom iz xiv vijeka) i u Popovićevu (mramorni, Marmor).

a) u pravom smislu. Abije uzrše mramornoj svetog grob. Domentjan 71. Biše jedan stol mramoran. Korizm. 91b. Tiberij . . . vzre na mramornej taraci križ. Š. Kožičić 42a. Priliku Enija spjevaoca čini u jedan kamen mramoran urezat. D. Rađina ivb. Suzami polivam-

mramorni grob ovi. 61b. Hladna i bistra vrućica iz mramorne i živice stine izvirajući. P. Zoranić 16. Da umruti imah želu, jur bih obra za posteđu na mramorni mrazni ploči. Đ. Baraković vila 219. Priprosta mu je kućarica mramornoga mješte braha. I. Gundulić 377. Na mramornijeh stupijeh nasložena grada stoji. 426. U mramornu sudu zlatu bješe kupila drage masti. G. Palmotić 3, 14b. Drobnjem pločam mramornima tle gledaju pokriveno. 3, 23a. Tebe Otac nebeski u mukam tako pokrijeći, da kako kelomna mramorna može sve podnijeti. V. Audrijašević put 158. Vrh mramornih sedam stupi. J. Kavačin 367b. Zaman častit ti pripravi mene otarim mramornima. I. Đordić uzd. 53. Nadgrobnica udjeđana je na mramornoj ploči prid grobom, ben. 62. Gdi su sluge, gdi dvorani tvoji, gdi mramorne trpeze? A. Kanižić utoč. 135. Sveti tilo u mramornoj grobnici saraniš. kam. 375. Ne vidite li oni mramorni pod? I. P. Lučić razg. 29. Ista mramorna tvrdos, ista gvozdena jakos jesu pri nemu kako tanka magla. A. d. Bella razg. 5. Zavjesi bijeli na stupovima mramornijem. Đ. Daničić jest. 1, 6. Stavi šavak na mramornu stenu. Nar. pjes. istr. 2, 6.

b) u prenesenom smislu (vidi mramor pod a, b). Tko bi taj mramoran, da ne bi protrnul? Š. Menčetić 281. Tko je tač mramoran da nije pridvoran? G. Držić 382. Minim, da bi mramorno srdačce toj bilo, da ne bi jadovno i grozno civilo. M. Vetračić 1, 3. Tuž poznavajadovan i Krista i Lalu ter ostah mramoran (t. j. od žalosti). 1, 76. Nigdar ne mramorno srdačce omehčati mogoh. P. Zoranić 6. Ah jaoh dila od mramorne nemilosti! I. Gundulić 22. Mramorne i kamene oči, ust, ruke i noge (t. j. mrtvoj Kalandrići). 267. Ovo tvrdi naš gospodin, ki mramorne prsi imaše. M. Gazarović 120. Da se ustave tolika bezakonja, kojijem tolika ledena aliti mramorna srca sramote te i vriđaju. I. M. Mateić 132. I u kripostma i u protivština nama kakono jedno srdece mramorno ukazuje. A. Tomiković gov. 202.

MRAMORANI, *m. pl. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabićeženo u ispravi xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku („Mramorane“).* U drugoj ispravi istoga vijeka mjesto -a- stoji -e-: v. Mramoréneb. Glasnik 11, 132. prema tome je u istoj ispravi i pridjev mramorenjsku (acc. sing. f.).

MRAMORAR, *m. čovjek, koji obrađuje mramor. Samo u rječnicima, i to u Jambrešićevu (marmorarius, u lat. dijelu) i u Stulićevu (qui marmor elaborat ac polit).*

MRAMORAST, *adj. nalik na mramor. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. marmoratus, nem. marmorit.*

MRAMÓRČANIN, *m. čovjek iz Mramorka (selu u Banatu).* V. Arsenijević.

MRAMÓRČÁNKA, *f. žena iz Mramorka (selu u Banatu).* V. Arsenijević.

MRAMORČIĆ, *m. dem. od mramor. Samo u Stulićevu rječniku.*

MRAMOREN, *adj. što sto mramoran. Između rječnika samo u Jambrešićevu (marmorous) i u Stulićevu (marmoratus). Is tvrđaago kamene mramoréna potekoša vody. Domentijana 87.*

MRAMÓRÉNE, *n. nom. verb. od mramoriti i mramoriti se. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (marmoratio), u Jambrešićevu (mramorene, zidaće iz mramora, marmoratio, u lat. di-*

jelu), u Stulićevu (marmoratum, marmorato, intonacatura marmorina) i u Vukovu (das zu mramor werden, rō marmoreum fieri).

MRAMORICA, *f. neka riba. Samo u rječnicima, i to u Mikafinu (mramorica, riba, mormylus), u Bjelostjeničevu (mramorica, riba morska, mormyra, mormylus) i u Stulićevu (mramorica, riba, mormyris).*

MRAMORIĆ, *m. isto što mramorčić. Samo u Stulićevu rječniku.*

MRAMORIK, *m. mjesto, gdje se mramor siječe. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Marmorbruch, franc. marbre, engl. marble-quarry.*

MRAMORINE, *f. pl. neko zemlište, na kom je storo grobje u Bosni u okružju sarajevskom. Etnogr. zborn. 5, 627. – Ispor. mramor pod b, a.*

MRAMORIT, *adj. isto što mramoran. U rječniku Mikafinu (marmoratus, — mramoriti pokrov, marmoratum), u Belinu (di marmo, coperio di marmo, marmoreus, marmoratus) i u Stulićevu (mramorit, mramoren).*

a) u pravom smislu. U tamnicu mramoritu vrz'te noga. P. Hektorović (?) 90. U kamenu mramoritu čudna djela slavnijeh ljudi. B. Bettera or. 22. I trpeza mramorita. J. Kavačin 320a. U pustinji otvorio mramoritu stinu biše. A. Vatačić istum. 245a. Svi se nemu pokloniše mramoriti stupi tvrdi. ost. 120. Stupu mramoritu (natpis pjesmi). P. Vuletić 89. Kogano će (t. j. suca) noge i gnati biti stupi mramoriti. J. Banovac pripov. 22. A dva stupa mramoriti kazivat će. J. Krmpotić katar. 88. I usadi ružicu rumenu na studenu ploču mramoritu. Hrv. nar. pjes. 5, 340. On je ploča mramorita, er ist verschwiegen wie ein Grabstein. U Prćanju. M. Rešetar štok. dial. 252 (gdje je zabižezen akc. mramorit).

b) u prenesenom smislu. Omehšaj, molim te, mramorito srce moje rosom od kriposti tvoje. M. Jerković 87. Hrabrene venu mišice, kolina vise mramorita (govor je o razapetome Isusu). I. Ivanišević 106. — Adv. Tad se bací na pojanu i zamuknu mramorito. J. Kavačin 445a.

MRAMORITI, *mramorim, impf.*

a) bez rječice se. Značenje je: činiti, da bude što mramorno (u pravom i u prenesenom smislu). U rječniku Bjelostjeničevu (marmori', u Voltijinu (marmorizzare, marmare, marmoriren) i u Vukovu (u kojem je zabićeženo značenje, kojega nikako ne bismo očekivali, t. j. negovati. nem. pflegen, lat. euro, i potvrđuje se to primjerom iz neke nar. pjesme: Mramori mi pretila dogina i daji mi bjelice šenice). Pače će već dvorim i veće dostoju, tim veće mramorim neharnu gospoju (t. j. činim, da bude beščutna kao mramor). H. Lucić 247.

b) mramoriti se, postajati mramor. U rječniku Belinu (divenir marmo), u Bjelostjeničevu (marmoresco), u Stulićevu (marmor fieri) i u Vukovu (zu mramor werden, marmoreus fio s primjerom iz neke nar. pjesme: Mramoram se mramorila, a kamenom kamenila!). Od svakoga plačna bježi, kameni se i mramori. J. Palmotić 394. Na po mrtav od žalosti kameni se i mramori. J. Krmpotić katar. 135.

MRAMÓRJE, *n. nom. coll. od mramor. U rječniku Vukovu (s primjerima iz nar. pjes. vuk 1, 276, 2, 205 i 3, 357: Sedlom bije o javorje, a kopitom o mramorje, — a oko ne borje i mramorje, — ja [štamplj] da] se bije more o mramorje) i u Daničićevu (sa dva primjera iz xix i xvi vijeka).*

a) mramorje od mramor u pravom smislu (lat. marmor). Črkvov že jego... sazda se mramorijem (iz xvi vijeka). Šafarik letop. 61. Iminiš širok stan mramorjem sazidan. M. Maturić 77.

b) kameće zabijeno u zemlju, da znači među ili da bude grobni spomenik (vidi mramor pod b). Preko poja u bělēge, kudē postavismo mramorije (iz xiv vijeka). Glasnik 15, 274. I danas je pobjjeno mramorje divne slave Crnojević kneza. P. Petrović gor. vijen. 23. Kao što se dogodilo od svijeh onijeh mladića, što vidiš onamo dupke okamećene, rekao bi čovjek, da je mramorje. Nar. prip. vuk² 221. Dokle je pobito mrtvačko mramorje nad grobom. S. Lubiša prip. 196. U značenju: grobno kameće govori se mramorje u Srbiji (u okrugu rudničkom) i u Bosni (u okruzju sarajevskom). Etnogr. zborn. 4, 76 i 5, 627.

*c) topogr. ime. *aa)* u Bosni u okruzju sarajevskom jedan zaselak, a tri u okruzju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641. — *bb)* brdo u Crnoj Gori u Drobňaku. Etnogr. zborn. 4, 360. 368. — *cc)* brdo u Srbiji u okruzju šabačkom. M. Đ. Milićević knež. srđ. 419. — *dd)* zemlješte u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Mramoru. Sr. nov. 1875, 415.*

MRAMORKOME, *adv. poput mramora, kao mramor. Upravo je instr. sing. od mramorak, koja je imenica sama sobom potvrđena samo kao diminutiv prema mramor; drugi su takvi adverbii (t. j. koji su svojim postaњem upravo instr. sing): kradom, krišom, poredom, pripadom, širom, tajom; samo je u mramorkome gotovo obliku još dodato -e (kao i u čime, time, pored čim, tim). Između rječnika samo u Stulićevu (marmoris instar s naznakom, da se nalazi u Đordića). Primjera se našlo samo u stihovima, a i tu samo u sroku. Rič mu unre usred usti, ter se stvorilas od mraza i zamuknu mramorkome. A. Čubranović 154. I od muke svetu u licu i zamuknu mramorkome. I. Gundulić 164. Poniknute lijepe vile zamukle su mramorkome. I. Gundulić 384. Al' mu sahne riječ u usti i ostaje mramorkome. J. Kavačin 253b. Al' joj tužnoj nije snage, tijem umuknu mramorkome. G. V. Bunić 16. I naš stupaj sam sobome ne umije kud ni kamo, zatrnuo mramorkome. I. Đordić uzd. 81. Spi ušikan mramorkome, pjes. 292. Smrtna Turad muče mramorkome. Osvetn. 1, 66.*

MRAMORNICA, *f.*

a) umjetno obradivanje mramora. Samo u Stulićevu rječniku (ars caelandi sculpentive marmor). — Sasma nepouzdano.

b) isto što mramorik (vidi tam). Samo u Popovićevu rječniku za nem. Marmorbruch.

c) brdo u Srbiji u okruzju jagodinskom. Glasnik 61, 182.

MRAMORNIK, *m. isto što mramorar (vidi tam). Između rječnika u Stulićevu (mramornik, mramorar) i u Daničićevu (mramoňnikъ sa dva primjera iz xiv i xvi vijeka). Bě bo (t. j. sr. Sava) i mnogih dėiatelъ zdѣсь i mramornikъ i skusnyh privelъ iz grѣškyje zemlje. Domenitanb 98. Isto se govori o sv. Savi i u druga dva stara rukopisa, pa i tu dolazi riječ mramornik: Glasnik 32, 251. Starine 10, 54.*

MRAMOROIZVAJAN, *adj. izvajan iz mramora. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz xv vijeka. Mramoroizvajannymi stluppy podružimu. Glasnik 11, 70.*

MRAMORSKA, *f. zemlješte u Srbiji u okruzju rudničkom. Niva u Mramorskoj. Sr. nov. 1869, 88.*

MRAMORSKI, *adj. isto što mramoran. Samo u primjeru: Vaše drimaće jest mramorsko otvrdnucé (govori se grješnicima). J. Banovac pred. 108.*

MRAMORSKÔ PÖLE, *n. pole u Slavoniji kod sela Vrborčana. Šem. pakr. (1898) 55. Regul. sav. 17. 72.*

MRAMURKA, *f. neka bijka, možda Solanum nigrum. U kajkavaca. B. Šulek im.*

MRAOVAC, Mraovca, *m. geogr. ime. a) zaselak u Bosni u okruzju bihačkom. Popis žit. bos. i herc. 641. — b) izvor u Srbiji u okrugu rudničkom. Etnogr. zborn. 4, 126.*

MRÀÓVČICA, *f. dem. od mraovka (vidi tam). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.*

MRÀÓVIĆ (s takvijem se akc. govori), *m. prezime neznana postaća. T. Boca 48. Kalend. srđ. (1882) 145. Imenik (1906) 445.*

MRÀÓVKA, *f. ime ovci. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Postalo od mraovovka (vidi tam).*

MRÀSAV, mrašava, *adj. isto što ospicav. Samo u Vukovu rječniku (maserig [š]tamp. ma-sig) im Gesichte, maculosus, verricosus.*

MRÀSE, mrašā, *f. pl. isto što ospice. Samo u Vukovu rječniku Masern [š]tamp. Masen], maculae, verrucae). — Postalo od mraovovka (vidi tam).*

MRÀŠNICA, *f. čibuljica, za koju kažu da narašte, kad se preko mokraće prođe. U Bosni. Đ. Šurmin. — Biće srođno sa mrase.*

MRÀTA, *m. ime isto koje Martin, lat. Martinus. Govori se samo o sv. Martinu. Između rječnika samo u Vukovu, u kojem je značenje netočno rečeno, t. j. da znači dan sv. Martina (Mrata, hyp. v. Mratin dan s dodatom za primjer nar. posl. vuk 281: Sveti Mrata snijeg za vrata). Koji slave... svetog Mratu (11. novembra). M. Đ. Milićević slave 18.*

MRÀTIĆ (jamačno je takav akc.), *m. prezime izvedeno od Mrata. Rat 92. 232.*

1. MRATIN, *m. zaselak u Bosni u okruzju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642.*

2. MRÁTIN, *adj. posses. od Mrata. Samo u Vukovu rječniku (Mrátin dán, der Tag des h. Martinus [11. Novemb.], dies s. Martino festus). Akc., kako ga je Vuk zabižežio, vrijediće samo za svezu Mratin dan, a inače je Mratín.*

MRÀTINAC, *mratińca, m. isto što mratinštak. Između rječnika samo u Vukovu (mratinac, mratinštak). Od jednog Mratinca u Beogradu čuo sam. M. Đ. Milićević slave 13.*

MRÀTÍNCI, *Mratińcâ (biće takav akc.), m. pl.*

a) Vreme od sv. Arandela Mihaila (14. novembra) pa do božićnih poklada zove se Mratinici (u Srbiji u srežu boževačkom). Etnogr. zborn. 14, 10.

b) selo u Bosni u okruzju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRÀTINIĆI (biće takav akc.), *m. pl. selo u Bosni u okruzju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.*

MRATINOVĆ, *m. prezime izvedeno od imena Mratin, kojemu nema potvrde, a isto je, koje i Martin (vidi Mrata). Vučihna Mratinović (u*

ispravi pisanej g. 1400 i otud u Daničićevu rječniku. Stipan Mratinović (*u tal. ispravi xvi vijeka*). R. Lopašić spom. 1, 82.

MRATIN POTOK, *m.* neko mjesto u staroj srpskoj državi. Ot studen'ca na onu stranu.... uz' Mratin' potok'. Svetostef. hris. 11.

MRĀTINSKÎ, adj. posses. od Mrata. *Između rječnika samo u Vukoru* (mratinske duge noći, gegen Mratin dan, — mratinske poklade, božićne poklade, t. j. poklade, koje padaju na Mratin dan s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Vjeru daju i daju bižegu, bižega jo Mratinske poklade, tade s Turcima za zmetnu kavgu. Pjev. crn. 17^b. Iz Boke ni piše poznanik, da onamo mratinski dani znaci svo dano od 11 novembra do 6 decembra, t. j. do Nikoleta dne. D. Daničić.

MRĀTINŠTĀK, *m.* čovjek, koji slavi Mratin dan, der den h. Martinus zum Hauspatron hat, eliens s. Martini. Vuk rječn. — Ispor. Mratinac.

1. MRATIĆ, *n. potok u Crnoj Gori, utječe u Pivu.* Letop. mat. sr. 156, 77. — Ispor. Mratinac.

2. MRATIĆ, *adj. isto Mratin.* *Između rječnika samo u Daničićevu su dva primjera iz xiv i xv vijeka.* Na Mratinu crkvu (*u naznaci međa nekakvome selu u stvaroj srpskoj državi*). Glasnik 15, 281. Da imate dojti....do Mratića dne. Sr. spom. 1, 104. Na Mratinu dan....započeš pucati. V. Vrćević niz 232. *U Srbiji (u srežu bolevačkom) novembar zovu mratini mesec.* Etnogr. zborn. 14, 5. — *Pridjev Mratić izveden je od imenice Mratin (vidi kod Mratinović) s nastavkom -j; ispor. Ivaň, Nikoł, Stjepań.*

MRATIĆE, *n. selo u Pivi.* V. Lešević. — Ispor. 1 Mratin.

MRATIŃSKI, *adj. isto što mratinski.* *Samo u primjeru:* Leto je minulo, jesen nastupila, a mratinsko se leto pojavilo nikad ugodnije. V. Vrćević niz 232. — *Pridjev je ovaj s nastavkom -ski izveden daće od pridjeva Mratić; ispor. ivański, nikojski.*

MRATIŃSKA RIJEKA, *f.* *1 potok i vrelo*

MRATIŃSKO VRELO, *n.* *1 u Srbiji kod sela Mratišića.* Etnogr. zborn. 8, 392.

MRATIŚIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu valjevskom.* S. Koturović 447. — *Ime je ovo izvedeno od imena Mratiša, kojemu nema potvrde, a isto je što i Mrata.*

MRATIŃCA, *f. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 642. — *Stajaće u svezi s imenom Mrata.*

MRATIŃEVAC, *f. brdo u Bosni blizu Sarajeva.* Etnogr. zborn. 11, 173. — *Za postanje ispor. Mratnica.*

MRATOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Mrato, kojemu nema potvrde, a isto je što Mrata.* Samo u primjeru: Pred drugom (t. j. vojskom) je Mratovića Jelo. Nar. pjes. vuk 4, 85.

MRATOVO, *n. selo u Dalmaciji u kotaru kninskom; razlikuje se Doće M. i Gorće M. A. Mašek 237.* — *Biće od imena Mrato (vidi kod Mratović).*

MRĀV, mráva, *m.* poznata životinica među insektima. Ako se mijenja u gen. plur. mrávî. Riječ imaju i drugi slav. jezici: slov. mrav, rus. myravéi (s nejasnjem -y-), čes. mravenec, pol. mrówka i t. d.; iz drugih indoerr. jezika ide ovamo grč. μύρων, lat. formica. Korijen se ne može postaviti. Sa značenjem lat. i tal. formica, nem. Ameise nalazi se riječ mrav u svijet rječ-

nicima osim Daničićeva, a najstarije su potvrde iz XVI vijeka. — Riječ je mrav muškoga roda, samo u Vetraniću je ženskoga (vidi prva dva primjera pod aj). U gen. plur. je obično mravi: osim potvrda, koje se nalaze među primjerima pod a, mogu se dodati još ore: Baraković jar. 58, Poslov. danić. 66, Marki 76, J. Filipović 1, 60^a, Banovac pred. 16, Bašić 117, Zuzeri 18, J. S. Rejković 74, 374, Nar. prip. mikul. 78; još se gen. pl. mravi nalazi u rječniku Mikačinu i u Vukovu. Mnogo je rijedi za gen. plur. oblik mrava, koji se nalazi u Barakovića vila 121 (u sroku), u Kanaveliću 582, i u Osvetu. 3, 135 (u sroku). Veoma je rijedak gen. plur. mravov, što ga ima Glavinić evit 93^a. 1984; osim toga oblika nije se našao nijedan drugi, gdje bi u plur. bilo -ov.

a) mrav uopće. Pak se taj u gori tutako mrav svaka od zlata satvori. M. Vetranić 2, 86. Te mravi zlaćene neka su u stogu. 2, 163. Idu da nose domome kako mrav. M. Držić 89. Prije ko mrav odasvuda svak nosaše sebi hranu. I. Gundulić 143. Jedno tijesno gnizdo mravi. M. Radnić 9a. Kad množ mrava stupi na hrpu od žita P. Kanavelić 582. Šaće mudri dangubnoga linca k mravu. J. Banovac pripov. 242. Mrav od sebe bit ne more, kako indi vas svit more? V. Došen 263^a. Uzmi nauk od malenih mravi. M. A. Rejković sat. 147. Čvrčak dode u zimne doba k mravom. D. Obradović bas. 100. Koji ore pa sirote rani i sirote i erva i mrava. Nar. pjes. vuk 1, 138. Što si mi se tu smeo ko mrav na glavní? M. Pavlinović razg. 44. i t. d.

b) osobite vrste mravi. Za końska mrave poznajem one, koji se po livadah i šumarcih nahode: crni i krupni. J. S. Rejković 280. Mrav žuti (*boje bi bilo*: žuti mravi), formica flava. J. Paučić zool. 124. Tu su se klali kao žuti mravi ne samo narod s narodom, nego i brat s bratom. M. Đ. Milićević zlos. 163. Beli mrav, Termes fatale. K. Crnogorac zool. 156.

c) Kad se čovjeku ježi koža (*ponajviše od straha*), čini mu se, kao da mu pod nom vrve mravi. U crkvi smo na liturgiji, kad eto ti užeze mlad momak, podiđu me mravi. D. Obradović bas. 325. Ti sam vidiš, kako mi kosti strepu, mravi me prolaze, koža mi ježi. G. Peštalić 52. Kad reče: „zove te car“, prodoše me mravi od pete do perćina. M. Nešadović mem. 10. Kad dođosmo na Stambol-Kapiju, mene tek tada poduzeše mravi. M. Đ. Milićević zlos. 9. Izmili jedna debela dugačka zmijurina Nas podlažuju mravi, medudn. 279. — *U ovome primjeru ne podilaze mravi od straha, nego od čuda:* O da čudna lujuškača, da t' podiđu mravi! B. Radičević (1880) 24. — *Drukčije je opet ovo:* Mravi su mi u nogu ili u ruku došli, t. j. nogu mi je ili ruka utrnula. Govore u Rijeci. F. Pilipić.

d) Mrav prezime u naše vrijeme u Bosni. Nar. pjes. petr. 1, 356 (među prenumerantima). — Ispor. i: Stipan pridivkom Mrav (iz XV vijek). Mon. croat. 62.

e) mrav se zove oko Zadru zmiju Zamenis gemonensis. S. Brusina rad jug. ak. 173, 15. — Ispor. mravak pod c.

MRAVA, *f.*

a) ime orci. F. Kurelac dom. živ. 32. D. Hirc (s naznakom, da se govori u Slavoniji oko Daruvara i u Bosni oko Krupe). Biće upravo ovea, koja ima po gubici crne male pjegje nalik na mrave. Zbornik za nar. živ. 1, 308 (yđje —

važada grijeskom — piše nom. sing. mrave). Ake. će biti mráva. — Vidi mravovka.

b) Mráva, zemljište u Srbiji u okrugu rudničkom. Etnogr. zborn. 4, 200.

MRAVAC, mravea, m.

a) isto što mrav. Govori se gdješto po Slavoniji s ake. mrávac, mrávca, plur. mrávci, mráváca. Govori se i u Istri s ake. mráváce. mrávca. D. Nemanić (1883) 27. „Koliko ovde mravaca, toliko u mene prosaca!“ govore djevojke u Lici na Đurdev dan razbacujući mrave oko sebe. V. Arsenijević (biježi ake. mraváca). — Idu mi mravci po cijelom tijelu, govore po Slavoniji (t. j. podilaze me mravi, — vidi mrav pod c). S. Pavičić.

b) dem. od mrav. Samo u Stulićevu rječniku (exigua formica).

MRAVAK, mrávka. m. dem. od mrav.

a) u navedenom značenju. U rječniku Belinu (formichetta, formica piccola), u Voltiđijinu (formichetta, eine kleine Ameise), u Stulićevu (exigua formica) i u Vukovu (gdje se grijeskom kaže, da je hyp. mjesto „dem.“). Mali ertvak kad bi podgrizao mali mravak kad bi prilizao. T. Babić 25. Takđ bo čini čovik, kad s' uplaši, kog tad jedan zemje mravak plasi. I. Zanićić 136. Ajne! što sam ja mravak, ja prašak učinio protiv tvomu neizmirnomu veličanstvu! A. Kanižić bogođubnost 134. Ne bi rado uvrediti ni mravka u travi. D. Obradović bas. 150. Samo sunce trepti, kad ko zmiju bije, i raduje se govorči: kako moj mravak aždaju bije! Nar. posl. vuk 274. Kada mravak more prede. Nar. pjes. herec. vuk 324. Plod je one ustrpive postojanosti, kojom mravak sabire svoju potrebitu. M. Pavlinović rad. 56. To dočuje mali mravak, pa on musi govorio (iz nar. pjesme bosanske). D. Šurmin. Glas i pišak starcu bejaše takav, da sinovima podoše mravci uz kožu. M. Đ. Miličević medudn. 312. S ovim zadnjim primjerom ispor. mrav pod c, mravac ped a.

b) Mravak, prezime u naše vrijeme. Imenik (1906) 445.

c) mravak se zove oko Dubrovnika zmija Zamenis viridiflavus. B. Kosić srđ 3, 1144. — Ispor. mrav pod e.

d) ime bijki. Izmedu rječnika samo u Stulićevu (mravak, trava, suhovrh). Mravak, Chamaedrys. Z. Orfelin 492. Mravak, Teucrium chamaedrys. B. Šulek im.

MRÂVAL, mrâvja, m. isto što mrav. Govori se u Ozrinčima u Crnoj Gori. M. Rešetar štok. dial. 253. Ispor. rus. муравль, gen. муравля (s nejasnjem -y- kao i u муравей).

MRAVÂR, mravára, m. neka ptica, koja priпадa medu djetelove. U rječniku Vukovu: zelena tica, kao središnji golub velika koja jede mrave pruživši svoj dugi jezik u mravinjak pa na nega nakupivši puno mravi, Art Vogel, avis quaeadem. U izd. 1898 stoji: Picus spec., — oko Zadra Wendehals, Jynx torquilla.

MRAVČE, mravčeta, n. dem. od mrav. Samo u primjeru: Da je Ivka.... marljiva kao mravče. S. Lubiša prič. 118.

MRAVČIĆ, m. dem. od mrav. Samo u Stulićevu rječniku.

MRAVENČIĆ, m. bijka Galium silvestre. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Istri).

MRAVI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Ispor. prezime Mrav kod mrav pod d.

1. MRAVICA, f. isto što mrav. Izmedu rječnika samo u Bjelostjencetu (plur. mravice, graniferum agmen). Koliko je letuštih ptičicah, koliko li malalnih mravicah i koliko prisutnih mušicah. L. Ľubuški pis. 60. Koliko je.... na svitu mravica. T. Babić 23.

2. MRAVICA, f. dva sela u Bosni u okružju bašnolučkom, jedno se zove Srpska, a drugo Turška M. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRAVÌČ, m. Samo u Vukovu rječniku: nekakva trava, eine Art Pflanze, herba quaedam s primjerom iz neke nar. pjesme: I bježeci mravici travu nađe. — Ispor. mravak pod d, mravinac.

MRAVÌČIĆ, m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotoru makarskom. A. Mašek 237.

MRAVÌČ, m.

a) dem. od mrav. Samo u rječniku Vukovu (s ake. mravíč).

b) prezime u Bačkoj (s ake. Mravíč). V. Arsenijević — i u Bosni. Nar. pjes. petr. 1, 358 (među prenumerantima).

c) vidi 1 mrvic.

MRAVÌČI, m. pl. selo u Bosni u okružju bašnolučkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRAVINA, f. brdo u Dalmaciji na poloustrvu Pelešcu. A. Mašek 192.

MRAVINAC, mravinca, m.

a) isto što mrav. Govori se u Istri: mravina, formica, plur. mravinci. D. Nemanić (1883) 53. Mravinac, mravinca, mrav, u Fužini. Đ. Daničić.

b) isto što mravniak. Kad po nivah mravinci se tuše. J. S. Rejković 74. Govori se i danas u Šaplinovcu. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157.

c) prezime u Hrvatskoj zabilježeno xvii. vjeka. R. Lopatić urb. 268. Ima i danas u Hrv. S. Ivšić.

d) bijka Origanum vulgare. U rječniku Mikačinu (mravinac, trava, origanum, heracleatum, — materina dušica. vidi tam), u Belinu (origano, pianta nota) i u Stulićevu (mravinac, trava, origanum, omritis). Mravinac, Origanum vulgare (Ominimum virens, smyrnaeum). D. Lambi (1852) 55. Govori se u Pojčicima (u Dalm.) u značenju Origanum vulgare. Zborn. za nar. živ. 8, 211. — Zove se i mravniac (vidi tam).

e) topogr. ime. aa) selo u Dalmaciji, koje se danas zove Mravničica, spomenuto u ispravi iz svršetka xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku. bb) neko zemljište u Pojčicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 201.

MRAVINAST, adj. pun mravi. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (mravinast, pun mravi, formicosus), u Belinu (formicoso), u Voltiđijinu (formicoso, voll Ameisen, — grijeskom stamp. mravinost) i u Stulićevu (formicosus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

MRAVINAV, adj. isto što mravinast. Samo u Stulićevu rječniku (formicosus).

MRAVinci, Mravinaca, m. pl. topogr. ime.

a) dva zaseoka u Bosni, jedan u okružju sarajevskom, drugi u tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

b) brdo i selo u Dalmaciji u kotaru spletskom. A. Mašek 237. Zborn. za nar. živ. 8, 186. 192 (ordje se veli, da se brdo zato tako zove, što je okrenuto k suncu, te iz nega rano počnu izlaziti mravi). Na oba je mesta zabilježen nom. Mravince mjesto pravilnoga Mravinci. Akc. je Mravince, u Mravincima.

c) pože u Srbiji u okrugu raševskom. M. Đ. Milićević knež. srb. 401. Piše se i Mravinci. Etnogr. zborn. 8, 350.

MRAVIĆ, mravića, m.

a) bijka, koja se zove i mravinac (vidi тамо под d). U rječniku Stulićevu (mravić, mravinac). Moreš metnuti mravića. J. Vladimirović 17.

b) ime selima. aa) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — bb) selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom. A. Mašek 237.

c) isto što mravićak pod a. Samo u primjeru: Koliko je u mraviću mrava. Osvetn. 3, 135.

MRAVIĆAK, mravičaka, m.

a) mraviće grijezdo, u kojem žive i rade mravi. U rječniku Belinu (formicajo), u Jambrešićevu (formicarium, u lat. dijelu), u Voltiđijinu (formicajo, Ameisenhaufe), u Stulićevu (formicarium nidus s naznakom, da je iz Belina rječnika) i u Vukovu (Ameisenhaufe, acervus formicinus). Pogrdjuj one mravićake od svijeta. M. Radnić 64b. Jeste li vidjeli skulu djece? . . . Reko bi ih vrveći mravićak. B. Zuzeri 7. Gdi livadom jesu mravićaci. J. S. Rejković 176. Vuk se preokrene u mravićak. Nar. prip. vuk 222. U gradu i u selu . . . i na svakom guvnu, gdi mravićak ljudski vrše. M. Pavlinović rad. 9. Kâ da je legao na mravićak. S. Lubiša prip. 269. Oko crkve, a i oko porte vri sabor kao mravićak. M. Đ. Milićević zim. več. 178.

b) ptica Jynx torquilla. Đ. Kolombatović (1885) 15. — Vidi mravar.

c) izvor u Šumadiji. Etnogr. zborn. 6, 811.

MRAVIĆI, m. pl. vidi Mravinci.

MRAVIĆE, n. nom. coll. od mrav. Samo u primjeru: S listopada vremenom mraviće pojem ljudi i livadom kiće zbijajuć ga, tukogd čime more, jerbo mravi mlogo štete tvore. J. S. Rejković 374.

MRAVIĆIĆ, adj. posses. od mrav, — koji pri pada mravima. Samo u Vukovu rječniku (Ameisen-, formicae).

MRAVNIČICA, f. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom. A. Mašek 237. — Vidi Mravinač pod e, aa.

MRAVNIČKA, f. isto što mrav. Govori se u Staroj Srbiji na Kosovu Poju. Etnogr. zborn. 7, 267. 329.

MRAVNIŠTE, n. isto što mravićak pod a). Samo u Jambrešićevu rječniku, gdje upravo stoji mravišće (formicarium, u lat. dijelu).

MRAVJANIK, m. planina u Crnoj Gori. Otkrenuo se Martinović Savo i otide vrhom Mravjanika. Nar. pjes. vuk 8, 401. — Vidi Mravjanik.

MRAVLJA, f. isto što mrav. Između rječnika samo u Jambrešićevu (formica, u lat. dijelu). Navada se . . . drobne mravje i krilate. M. Vetranić 1, 20. Vid' narav od mravlja . . . tko im hranu pripravlja. I, 356. Od zlata goňaše mravala velik broj. 2, 157. Mojemuča . . . dobata pod borak

zeleni s mravljam od zlata. 2, 158. — Ima i u slov. jez. mravlja.

MRAVLJAČA, f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRAVLJAČE, f. pl. zaselak u Bosni u okrugu sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRAVLJANI, m. pl. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja kemije za nem. ameisensauere Salze, tal. formiati, franc. formiates. — Riječ je rdavo načinena, jer bi joj sing. bio mravljanin, a po svome nastavku ne može ta riječ značiti stvar (nego češade).

MRAVLE, n. nom. coll. od mrav. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja zoologije za nem. Ameisen, tal. formic(h).

MRAVLJEVINA, f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja kemije za mravlja kiselina, nem. Formylsäure, Ameisensäure, tal. acido formico.

MRAVLJI, adj. isto što mravići. U rječniku Belinu (di formica), u Bjelostjenčevu (formicini), u Voltiđijinu (formicino, di formiche, von Ameisen), u Stulićevu (mravlji, mravan s naznakom, da je iz Belina rječni.) i u Popovićevu (Ameisen-). Mravlja kiselina. J. Pančić bot. 10. Mravlji eter, Ameisenäther, — mravlja kiselina, mravljevina. B. Šolek rječn. zn. naz. Mravlja kost (ili mrava kost), f. neka izrastao na tijelu, lat. (grč.) ganglion, nem. Überbein. Na ostrvu Braču. A. Ostojić. Zame mravlju nogu i puheva na nju. Nar. prip. mikul. 78.

MRAVLICA, f. isto što mrav, mravlja. Samo u rjećnicima, i to u Bjelostjenčevu (mravlica, mrav, formica), u Jambrešićevu (mravljica, formica), i u Stulićevu (mravljica, mrav s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.).

MRAVLIN, m. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja kemije za nem. Formyl.

MRAVLINČAST, adj. pun mravi, mravinast. Samo u rjećnicima, i to u Bjelostjenčevu (mravljinčast, formicosus) i u Stulićevu (mravljinčast, mravinast s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

MRAVLINOSOLIŠ, m. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Chlorformyl, Chloroform.

MRAVLINSKI, adj. isto što mravlji. Samo u rjećnicima, i to u Jambrešićevu (formicinus, u lat. dijelu) i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Formyl. (mravlinski soliš, Formylchlorid, — m. jodiš, Formyliodid, — m. sumporiš, Formylsulfid).

MRAVLINĀK, m. Samo u Bjelostjenčevu rječniku: „mravljinak“. 1. gramus formicarius, formicarum cavea, dakle isto što mravićak pod a, — 2. bijka, koja se zove i babina dušica; ispor. mravinač pod d.

MRAVLIŠTE, n. isto što mravićak pod a. Govori se u Istri: mravljišće, acervus formicinus. D. Nemanjć (1884) 18. — Ispor. mraviste.

MRAVLIV, adj. u kojemu ili po kojemu ima mravi; na pr. mravlivi hrast. Govori se po Hrvatskoj. F. Hefele.

MRAVNI, adj. isto što mravlji. Samo u Stulićevu rječniku (mravan, mravni, formicinus). — Nepouzdano.

MRAVNICA, f. mjestance u Dalmaciji u kotaru šibeničkom. A. Mašek 237.

MRAVŇAK, m. isto što mraviňak pod a. Između rječnika samo u Jambrešićevu (formicarium u lat. dijelu). Da se . . . krtñaci i mravniaci izravnaju, razvlače i pojednaće. I. Jablanci 36.

MRAVÖVČICA, f. dem. od mravovka. U Lici. J. Bogdanović.

MRAVOJČIĆ, m. ime ovnu u selu Bastajima (u Slav.). D. Hrc. — Ispor. mravovka i riječ, koja sad dolazi.

MRAVOKA, f. ime ovci u Pojicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 9, 109. — Ispor. mravovka.

MRAVOR, m. gušter, koji se zove i blavor, Pseudopus apus. Đ. Kolombatović (1886) 5.

MRAVOVIĆ, m. prezime zabilježeno xvi vijeka. R. Lopatić urb. 16 — i xvii vijeka. Starine 11, 83.

MRAVÖVKA, f. ime ovci u Lici. J. Bogdanović. Poradi postana vidi mrava pod a.

MRAVOZUB, m. ime ptici. Šareni mravozub, Picus maior ili viridis. Crni mravozub, Picus martius. L. Zore paletk. 110, 227. Ake. je postavljen mravozub, ali po svoj prilici bole bi bilo mravozub.

MRAVÖŽDER (to je jamačno pravi ake.), m. južnoamerički sisavac, koji se zove lat. Myrmecophaga iubata, a nem. Ameisenbär ili Ameisenfresser. G. Lazić 34. B. Šalek nem.-hrv. rječn. i Popović rječn.

MRAVÖZDERKA, f. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za neku zmiju, koja se nem. zove Ameisennater.

MRÁVSKÍ, adj. isto mraviní, mraví. Samo u Stulićevu rječniku (mravski, mravan). — Ne-pouzdano.

MRAVÜLAK, mravulká, m. mala hrpica sijena ili bujadi. Govori se u Lici (s naznačením ake.). J. Bogdanović — i u Slunju (u Hrv.). D. Hrc. — Riječ je vađada otud, što je stvar nalik na mravinak.

MRAVÜLČÉNE, n. nom. verb. od mravužiti. U Lici. J. Bogdanović.

MRAVÜLČITI, mravužím, impf. zbijati u male hrpice, u mravulke; govori se i u smislu: jesti na male zalogaje. U Lici (s naznačením ake.). J. Bogdanović.

MRAVÜLICA, f. mali mravužak sijena ili bujadi. U Lici. J. Bogdanović.

MRAVUNAC, Mravunca, m. prezime. Imenik (1906) 445.

MRAVUŇAK, mravuňka, m. isto što mravužak. M. Ivanić.

MRAVUŠKA, f. krilati mrav. Samo u Šulekovu rječn. zn. za nem. geflügelte Ameise.

1. **MRAZ**, mráza, m. frigus, pruina, glacies. Ake. se mijenja samo u gen. plur. mráz. Riječ se istižih značenja nalazi u svim slav. jezicima: staroslo. mrázъ, rus. морозъ, češ. mráz, pol. mróz. Korijen je merz, koji je i u glag. mrznuti (vidi tamо). U svijem rječnicima: u Vranješićevu (algor, gelu, pruina), u Mikaljinu (mraz, led, gelu, gelicidium), u Belinu (gelata, kaduta del gelo, — ghiaccio), u Bjelostjenićevu (pruina, gelu, ros concretum, gelicidium), u Jambrešićevu (pruina), u Voltigijinu, (brina, Reif), u Stulićevu (gelus, gelum, gelu s primjerom iz Palmotića: slab, blijed. leden mrtvjem mrazom, ali taj se primjer nije našao u gradi za ovaj rječnik sakupljenoj), u Vukovu (Frost, gelu) i u Daničićevu (frigus s primjerom iz xiv vijeka). — Vrlo

je rijetko mraz ženskoga roda; potvrda je tome samo u Sasina (vidi među primjerima pod a, a) i možda na nejasnu mjestu u Barakorića vila 252: s koga me sramna mraz do srca sad grije.

a. mraz je isto što stüdēn, zima.

a) uopće. Zimoju že i mrazom pomrzba-jušte ubozi běhu i ništi. Domentijan 24. Počaše se i u mraz, toko blše pritil. M. Marulić 13. Žestoci mrazi i snijezi i slane i studena dihanja. Zborn. (1520) 161b. Spravni sabљe pasat po mrazu, po znoju (t. j. vojnici). B. Krnarutić 6a. O božiću pak tolikie biše mrazi i studeni. A. Sasin 181b. Srce ti ozebo prez mraza i vitra. Đ. Baraković vila (1682) 39. Kada bijahu velike zime i mrazi, ulazaše u vodu. M. Divković bes. 185. Snažna sreca, sminoje obraze kazabote podnoseći ljetna sunca, zimne mraze. I. Gundulić 288. Suliman, car ogњeni, koga je silu silom odbio s poljskih kraja mraz ledeni. 448. Pješice neobičajnjem trudijem po suigovijeh i po mrazijeh prioštijeh putovavši. B. Kašić in. 29. Nih (t. j. vojnike) ne lede zimni mrazi, ljetno sunce nih ne peče. P. Kanavelić 91. Koga (t. j. Isusa) griju dvije živine, da ga zimni mraz ne umori. I. Đordić uzd. 138. Hlap u mraz najpreči zimju u svoj skut prija. 149. Na najvećoj zimi i mrazu dostojao si se tit za-motan i povijen u odiću siromašku. J. Banovac prisv. ob. 22. Ondi nije mrkle noći . . . nije mraza, koji nam se čini tresti, nije vrućine, koja nam se čini znojiti. Đ. Bašić 36. Viditi ćete obraz svega okoliša, koga je mraz zimni bio pogrubio. F. Lastrić ned. 137. U žestini ledenoga mraza i u tegoci litne suše. I. P. Lučić razg. 132. U zimna doba . . . ništa ne braňaše od studenoga mraza svoje tilo. izkaz. 15. Isukrst... položen na tle medu dvije živinice . . . na mrazu i mahu od vjetara. B. Zuzeri 25. Trpi zimne mraze, litne vrućine. A. d. Bella razgov. 230. Kako je pas skupivši se u klupko na mrazu od zime rekao, da druge zime ne će čekati bez kuće. Vuk nar. posl. xi.

b) mraz može značiti onu studen, koju čovjek u tijelu osjeća, kad ga groza hrata. Samo u jednoga pisa. Svu me mraz popada, sva sam mraz ledeni, tresem se od jada, nije duha u meni. Ć. Palmotić 2, 64. Mraz ledeni nu me obtječe i bolezan tre nemila. 2, 213.

c) mraz se u prenesenom smislu uzima za nežubarnost. Koj (t. j. vili) moji ogňeni uzdasni ne imaju . . . moć zgrijati studen mraz. D. Ra-nina 34b. Tko može bit toliko sreem mraz, da neće u plam it pozivši tvoj obraz? M. Držić 14. Ne mraz ogaň moj razgara, ne gnijubav moju uzmnaža. I. Gundulić 222. I da užeže (t. j. Bag) svom ljubavi mraz žestoki srca tvoga. A. Vitalić ost. 217. Moje srce, koje suproč tebi mraz jo sve i nehajstvo. I. M. Matić 252. Rasuj plame ogušenoga srca tvoga na neharnike, raztopi mraz nihovijeh srca. 320.

b. mraz je smrzla rosa, slana.

a) u pravom smislu. Ne bih ja sada rad kopniti kako mraz. Š. Menčetić 35. Kada mraz i slana naglo se objavi ter se tuj pojana zelenicom rastavi. M. Vetranić 1, 56. Slana ga (t. j. cvijet) oprudi i mraz ga opali. 2, 286. Livada, ku sunce ne obsja u zimu nikada, neg' po njoj od mraza povenu sva evijetja. N. Nađešković 2, 53. Gdi u ledu i u mrazu val se s valom sveđ razbijja, slidićemo vođu tvoju. I. Gundulić 14. Vidih . . . lednu stranu, gdi su mrazi, dažd, snijeg, tuča. J. Kavařin 466b. Ješ se je maće bojati

zime, mraza i leda. F. Lastrić test. 254b. Nek ti mraz još noga (*t. j. mak*) u klicah opali. A. Kanižić rož. 34. I vreme se od mrazov' osnaži. J. S. Režković 175. U njoj (*t. j. u planini*) su snježi i mrazi u svaka doba godišta. Nar. pjes. vuk 1, 190. Mrazovnik, trava, koja cvati u jesen pred mrazovinom po livađama. Vuk rječn. s. v. mrazovnik. Kad opali mraz ili plameňača što mlado. s. v. oprhnuti. i. t. d.

b) u prenesenom smislu veli se, da mraz pada kome na obraz, kad mu se boja u licu promijeni, kad pobliđedi od stida ili od straha. Pade mu mraz na obraz (kad mu to i to rekoh, t. j. zastide se, promijeni se u lici ili smeti se). Nar. posl. vuk 245. Kako mu to kaza ili kako to vidje, pade mu mraz na obraz, t. j. zastidje se, poplaši se. Vuk rječn. s. v. mraz. Kad ja vidje, da idemo opet u ordiju, pade mi mraz na obraz (od straha). M. Neudović mem. 155.

*c. mraz je smrzla voda, led. Sasma rijetko Ivanove priužgane ljubavi . . . nijedan mraz od straha ne utruu (*iz lat. nulla glacies timoris extinxit*). F. Lastrić test. ad. 36b. Deva . . . kad ima priti priko jedne rike smrznute . . . dobro izvidi, more li je mraz olti led podniti i nezinu težinu uzdržati . . . znade, ako pod ňom mraz pukne, da će se posve izgubiti, da je ne će nikо osloboediti. M. Zoričić osm. 57. — Vidi ovo znaće i u nekijem rječnicima (naprijed u pristupu).*

2. MRAZ, *m. prezime u naše vrijeme. Imenik (1906) 445.*

3. MRAZ, *m. isto što mržna, omraza. Samo u primjerima: I sam djaval . . . ima v mraz i v mrzost onih, ki čine on grib. Kolunić zborn. 247. Koji ima mraz, ugrušenje i nenavodost na stvari božastvene. Š. Budinić ispr. 53. Kako Božja ljubav tvojega brata jest učinila mojega vernika, tako mraz idolov tebe jest učinil mojega brata. F. Vrančić živ. 20. — Na zadna dra mješta štampano je „mraaz“, a to bi se danas zapisalo mraz.*

MRAZA, *f. isto što mržna, omraza. Između rječnika samu u Stulićevu (odium aversatio, molestia, fastidium, malevolentia . . . s naznakom, da se nalazi u Gunduliću, ali u gradi za ovaj rječnik sakupljeni nije se iz toga pisca našao naveden primjer). Samo u jednoga pisca. Toliku nenavis, toliku mrazu sad vazima moja svis na ljubav i nejad. Š. Menčetić 329. Čiš togaj ne stavi, za život človječe, na ženu ljubavi, nu mrazu najpriječe, nu svaku nenavis 331.*

1. MRAZAN, mrazna, *adj. pun mraza, studen. U rječniku Vrančićevu (algidus), u Mikaljinu (mrazan, studen, gelidus, congelatus, frigore concretus. — *adv. mrazno, ledeno, gelido*, u Belinu (gelato, ghiaccesco, ghiacciato. — *adv. mrazno, gelatamente*), u Bjelostjenčevu (mrazen, prainosus, gelidus, algidus), u Jambrešićevu (mrazen, mrazu podvržen, mraza pun, pruinosis, *u lat. dijetu*), u Voltižijinu (brinoso, bereift) i u Stulićevu (glaciatus, frigidus, congelatus . . . s primjerom iz Palmotića 3, 93b, koji se i ordje navodi pod a. a). Riječ se nalazi samo u knjižernosti XVI, XVII i XVIII vijeka.*

a. mrazan je isto što studen.

a) o stvarma, koje su same sobom, po naravi svojoj studene, kao što su led, sjever. zima. Ti se řudem je počela vuhleć kažeš slatkim medom, pak se stvoris mraznim jedom. Đ. Baraković vila 249. Po nebesijeh takо oblake . . . tjera i zgoni . . . mrazni sjever. jug daždivi. I. Gundulić 240. Mraznoj zimi dode svrha s prima-

ljetna jur dohoda. 311. Prve vojske . . . posla sjever mrazni. Ć. Palmotić 1, 3. Mraznjem ledom oružana. 2, 198. Sila plaha vlažnijeh juga, vihar mraznjih. 2, 527. Na zaglavu mrazne zime. 3, 93b. Zima bješe mrazno vrijeme i godinu zlu donijela. J. Palmotić 327. Jesen blaga bješe veće mraznoj zimi mjesto dala. P. Kanavelić 40. Pako utruu mraznjem ledom, morem krenu rados živa. I. Đordić nud. 136. Ti satvori iz ničesa mrazni sjever, jug zlosrdi. salt. 308. Od ljetnijeh žestočina, od mrazne studeni. ben. 84. Za mraznu zimu . . . pokrotiti grijase se. S. Rosa 154b. Počet će dimat studeni vjetri i mrazni sjever. D. Bašić 174. Izabra roditi se mrazne sred zime u jednoj spili. I. M. Mateić 75. Ter kad mrazni pak sjeveri već ne prše po luzima. N. Marči 31. Ne straši me mrazni sjever ni ogreno poludne. A. Kalić prop. 498. Primljjeće kad se objavi nakon truda mrazne zime. P. Sorkočević 594a. Zima tako oštra i mrazna, da malouaće nije sasma korene osušila. A. d. Bella razgov. 72.

b) o stvarma, koje ne moraju same sobom biti studene, nego su studene, kad nemaju topline.

aa) o mjestima. Pače u sjever posred zime jezdjeć mrazno Podunavje. I. Gundulić 289. Plahi sjever kada priko mraznjih gora ulijeta. 513. U sjevernoj mraznoj strani . . . narod naš obrani. Ć. Palmotić 2, 256. Sjever vrli . . . lutti zadme i zapri iz čežnje strane mrazne. 3, 22a (i P. Sorkočević 588a). Dvor mu bješe mrazna spila, grad planine i dubrave. 3, 125a. Grob ih mrazni za vijek krije. J. Palmotić 192. Izašavši s mraznjih strana. J. Kavačić 283a. Mrazne ostav srijedu spile. 445.

*bb) o tijelu ljudskom i životiškom. Salamandra . . . ledena i mrazna . . . u vrijeme u svako provodi život svoj. M. Vetranić 1, 276. Slavna svoja put mrazna se požima i trepti kako prut (*t. j. od zime*). M. Držić 421. Mrazuju od mraza i leda zmju ima sred desnice. P. Kanavelić 503. Kad me bolna utješiste . . . mrazna grijaste, naga odiste. J. Kavačić 572a. — Ovamo se meće i primjer: Koga od prije mrazni Goti i gusari oboriše (*t. j. Goti s mraznoga sjevera*). Ć. Palmotić 1, 8. U jednom rukopisu mjesto mrazni stoji mnozi.*

cc) o različnim drugim stvarma. Na mramorni mrazni ploči. Đ. Baraković vila 219. Sunčanica sprva od straha učini se mrazna stijena. I. Gundulić 392. Otkli Vitoš mrazni, otkoli Kunovica ledna niče. Ć. Palmotić 1, 21. Čud, koja pridobiva tvrdvo gvozdje, mraznu stijenu. 2, 68. Kad studeni vjetri puste i omekšaju mrazne vode. 3, 10b. Plaćna dikla . . . u vaju se curamori i stvoris se mrazna stijena. J. Palmotić 193. Ostah sličan mraznoj stijeni. P. Kanavelić 165. S mrazna krila majke općice sjever se ostri radajući. I. Dražić 26. Nije li tolika nečutljivost prikladna mraznjem stijenam? I. M. Mateić 254.

*b. mrazan je onaj, koga hvata mraz (*u značenju te riječi pod a, b*). Tijem leteu i mrazan . . . zastranii sebe van daleće svijes moju. M. Vetranić 2, 82. A ja ostah sred jama i dubja divjega i mrazna i sama u gori bez noga (*govori satirica o stome satiru*). I. Gundulić 144. Mnozi mraznom, mnozi ogrenom teškom zledi bolujući. Ć. Palmotić 3, 17b. Plaćno dikli ruke odriješi i od bojazni teške mraznu sladkom rijećim blag utjesi. 3, 30a. Prid nim puci blijadi i mrazni zdrhčite se cijeć bojazni. I. Đordić*

salt. 334. — *Adv.* Ogań, koji mrazno ledi u tisuću srca ufanje (*govor je o velikom požaru*). B. Bettera or. 28.

c. mrazan u prenesenom smislu.

a) o strahu i sumnji, t. j. kad čovjek od straha ili od sumne osjeća nutarju studen. Sred srdaca jaoh sumniva mrazan njeki strah boravi, ki vas život obujmiva. I. Gundulić 29. Še (t. j. vile) moj život čezne i u mraznoj sumnji stine. 160. Svijet neka se vas saj stresa i u mraznom strabu trne. G. Palmotić 2, 326. Smutih se, riječ i glas sveza mi strah mrazni. I. Đordić salt. 256.

b) o čudi, duši i o srcu, kad se misli nihova nežubavost. Da mraz mrazne čudi svoje u ljubavi plam obrati. A. Gledević 138a. Što u meni dobro ugleda . . . nego srce mrazno od leda i od stanca od kamena? G. V. Bunić 28. Duša . . . mrazna, crna, gola. I. Đordić uzd. 42. Plemenita ona glamna, koja ražeže mrazno i ledeno luke srce. A. Kalić prop. 495.

c) ukočen, okameňeno, kao što je ukočeno i okameňeno ono, što se smrzlo. *Sasma rijetko.* Mramorno su i kamene oči, usti, ruke i noge, mrazne, vajmeh, i ledene nih milosti stope mnoge (*govor je o mrtvoj Kalandrići*). I. Gundulić 267. Kad prid lice doći budu strašna sudeca i ponosna, ko će biti srca mrazna, ko smetene sasma svijesti! G. Palmotić 3, 153b.

d. mrazan je onaj, koji je od mraza. Samo u primjeru: Mrazni biser dok se travom gusti. J. S. Rejković 363.

e. Kašto se ne može razabrati pravo značenje. Staše u glavi ponosita vrla oholas u nesjeni . . . a na obrazu blijedo i mrazno bezočanstvo bezobrazno. I. Gundulić 225. Volim mila ljubavnica mlada krala ja se zvatit neg' bit mrazna hotimica. G. Palmotić 1, 82. Čim poraze mrazna sretas. A. Gledević 138b.

2. MRAZAN, mrazna, adj. isto što mrzak. *Sasma rijetko.* Nije stvari veće mrazne ni već nenavodjene pri Bogu nere grih. Š. Budinić suma 117a. Ar to je mrazno: kupit, pak va politi ne platit (*iz pisma pisana g. 1839 na rječem ugarskijeh Hrvata*). Jače xxvii.

MRAZEK, m. kajkavsko (da nije češko?) prezime. Imenik (1906) 445. — *Ispor.* 2 Mraz.

MRAZGATI SE, mrazgám se (tako je zabižen akc.), impf. Mrazgaju se drva zelena goreć. M. Pavlinović. To je sve, što je zabiženo, a iz toga se ne razabira pravo značenje, pa se dakako ni o postanju ne može ništa reći.

MRAZICA, f. nekakva morska riba. Samo u primjeru: Obnoć lovim ribu, popuňom skavke mrazice. S. Šubića prip. 266. — Postane tamno.

MRAZIŠTE, n. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja keniće i fizike za nem. Frostpunkt, Gefrierpunkt, Eispunkt, tal. punto di gelo, punto di ghiaccio, franc. point de froid.

MRAZITELJ, m. koji koga mrazi s kim. Samo u Stulićevu rječniku (dissensionos, discordias excitans).

MRAZITELICA, f. ona, koja mrazi koga s kim. Samo u Stulićevu rječniku (qua dissensiones, discordias excitat).

MRAZITI, mrazím, impf. odiosum reddere. Od korijenu merz, koji je i u mraziti. U rječniku Belinu (mraziti se, farsi odiare), u Voltijinu (mraziti se, inimicarsi, discutarsi, sich

verfeinden), u Stulićevu (mraziti koga, odiom in aliquem concitare s jednjem primjerom iz Palmotića, ali u gradī za ovaj rječnik sakupljenoj nije se našao nijedan primjer iz toga pисца, — mraziti se, odiom sibi conciliare) i u Vukovu (mraziti koga s kim, kome, što, verfeinden, inimicum reddo, — mraziti se s kim, sich mit jemand verfeinden, cum aliquo inimicitias suscipio).

a. mraziti.

a) činiti što mrsko. Zakara se Isus na Petra, što mu snrt mražaše. J. Banovac pripov. 220. Zloporaba nije kadra mraziti stvar u sebi pravednu i na dobro namijeñenu. M. Pavlinović razl. sp. 162.

b) mraziti. Tvrdi lav, ki mrazi život moj. Š. Menčetić 38. Cijeć ljubavi, ka mrazi život moj. 170. Podložnike ti imaš pazit i isti žitak tvoj, s nih mrazit. J. Kavačin 358b. Gđe me svako u vrijeme, kore, mraze, progone me. I. Đordić salt. 142. — *U prva tri primjera značenje nije sigurno.*

c) opadati, klevetati (jer opadaće ili klevetaće čini omrazu među ludma). Ki je (t. j. Vuk Branković) . . . Miloša Kobilića zeta Lazarovog pri Lazaru mrazil. P. Vitezović kron. 111. Staše mrazit materinu zlatu a onoga čelebiju Imbra, da je Imbro roda horjatskoga. Nar. pjes. vuk 1, 472. No počeše mraziti Đordiju i u knaza njege opadati. 5 (1865) 54. Teško onoj svakoj jadnoj duši, ko mrazio ičiju devojku. 6, 266.

d) svadati, zavađati (jer i svada čini omrazu među ludma). Kako vstanu, tako lažter dva draga skupa mrazu. Jače 4.

b. mraziti se.

a) biti mrzak. Jazik nerazborit svakomu se mrazi. M. Marulić 109.

b) postajati mrzak, zamjeravati se. Da sam se mrazi' cić tebe večekrat onim, ki su drazi bili mi kako brat. I. Ivanišević 275. Ne mrazi'te se Mamuli Lazaru. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 2. Ko se komšiji mrazi, on obraz gazi (nar. poslovica). V. Bogišić zborn. 390.

c) graditi omrazu među sobom i drugijem. Ne mraz' se s človikom. M. Marulić 108. Od holosti do dolazi, da se maňi s većim mrazi. V. Došen 41b. To se znađe . . . i kad voju Božju gaze, da se onda s Bogom mraze. 184a. Kad živine tko ne pazi, s gospodarom on se mrazi. 221a. Ne mrazi se s tvojima bližnjima. M. A. Rejković sat. 180. Nit se s kime pririči ni mrazi. A. Kanižić rož. 10. Nijedrom od ovih poglavica nije bilo za nevoju, da se mrazi oko toga s Crnim Đordijem. Vuk dan. 3, 217. Te se ja ne bih za ovo morao mraziti s ludma. Vuk odg. na ut. 27. Druga duša grijesna, s komšijom se mrazila. Nar. pjes. vuk 1, 135. Pa se ščahu namah mrazit s nime. Osvetn. 3, 82. Kaže . . . da se ne vaļa s vladom mraziti. M. Pavlinović razl. sp. 231. Ta me je nesreća načerala, da se svadam s rukodavnicima, a s vami mrazim. S. Šubića prip. 260.

d) U nekijem se primjerima ne može razabrati pravo značenje. Ne mnij, da mražu ovoj se tebe. Š. Menčetić 270. Lašne ulazi (t. j. u raj) ki žezina, ki se mrazi. J. Kavačin 367b. Kraljeće, tvoj ti se drag mrazi. I. Đordić pjes. 45. — *U prvom i trećem primjeru kao da znači: srditi se, u u drugom: urziti na se.*

MRAZIV, adj. mrzak. Samo u Stulićevu rječniku (odio dignus). — Nepouzdano.

MRAZNICA, f.

a) mrsko, mrzno žensko. Samo u primjeru: Nisam ja nit divičica nit žena nit udovica, vsak mi veli: ti mraznica! Jačke 280.

b) neka glica, koja raste uz mrazove. U hrv. Zagorju. D. Hirc.

MRAZNIĆ, adj. koji se može smrznuti. Samo u rječniku Belinu (cosa, che può gelarsi) i u Stulićevu (glacialis). — Nepouzdano.

MRAZNUĆE, n. nom. verb. od mraznuti i mraznuti se. Samo u Stulićevu rječniku (congelare, frieren) i Stulićevu (glaciari, in glacieum converti s naznakom, da je iz Belina rječnika). — U Belinu rječniku ima i mraznuti se (gelarsi, divenir gelato).

MRAZÒBITNÂK, mrazòbitnâka, m. ono, što je mraz pobjio, na pr. duvan, pasuš, kukuruz. U bosanskoj Krajini. M. Ružićić.

MRAZOPUC, m. ona pukotina, što od mraza usred drveta pukne. Ž. Radoňić. — Ake. ēe biti mrazopuc, gen. mrazopuca.

MRAZOPUCIĆIV, adj. kad koje drvo od mraza ispuka, kaže se, da je mrazopuciō. Ž. Radoňić.

MRAZOST, f. isto što mraza. Samo u Stulićevu rječniku (mrazost, mraza). — Nepouzdano.

MRÀZOVAC, mrazôvca m.

a. prezime u naše vrijeme. Imenik (1906) 445.

b. topogr. ime. a) u Bosni selo i zaselak, selo je u okružju bihaćkom, a zaselak u sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — b) selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. — c) tako se zove nekako selo u Hrv. blizu Kostajnice u pismu iz svršetka XVII vijeka. R. Lopašić spom. 3, 1; isto se selo u drugom pismu iz istoga vremena zove Mrazovci (vidi tam). — d) ime nekom selu. S. Novaković pom. 139.

c. bijka, koja se zove i mrazovnik i mrazova sestrica. U rječniku Vukovu (mrazovac, mrazovnik s naznakom, da se govori u Barani). Mrazovac, Colchicum autumnale. J. Pančić flora beogr. 502. S. Petrović 429.

MRAZOVÀ SÈSTRICA, f. bijka, koja se zove i mrazovac. Mrazova sestrica, die Herbstzeitlose, Colchicum autumnale. G. Lazić 125; tako je i u Vukovu rječniku (s naznakom, da se govori u Srijemu).

MRÀZÔVCI, Mràzovâc (jamačno je takav ake), m. pl. a) selo u Bosni u okružju bašlovačkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — b) tako se zvalo neko selo u Hrvatskoj blizu Kostajnice, koje se zvalo i Mrazovac (vidi kod te riječi pod b, c). Starine 12, 24.

MRAZOVČAN, m. prezime u pismu iz svršetka XVII vijeka. Koju mi je uzeo Stak Mrazovčan. Starine 12, 6. — Mrazovčan mjesto Mrazovčanin upravo čovjek iz Mrazovca ili iz Mrazovaca, pa služi kao prezime.

MRÀZOVIĆ (s takvijem se ake. govori). m. prezime. Imenik (1906) 445. Mrazović (Avram) zvao se i paroh somborski, koji je god. 1810 napisao knjigu „Pčelar“.

MRAZÒVIT, adj. pun mraza, studen. Samo u Vukovu rječniku (mrazovit, n. pr. zima, kalt, frigidus, z. B. Winter).

MRAZOVNÎK, m. ime bijki, koja se zove i mrazovac i mrazova sestrica. Između rječnika samo u Vukovu (trava, koja cvati u jesen pred mrazovima po livađama . . . s naznakom, da se govori u Barani); u izd. 1898 dodaje se lat. ime Colchicum autumnale). Mrazovac, mrazovnik, Colchicum autumnale. S. Petrović 429.

MRAZOVÓ (jamačno je takav ake), n. dva zaseoka u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRAŽ, f. isto što mržna. Samo u primjeru: Što jest linost? Jest nedragost ili mraž (mraax⁴) dobra duhovnoga. I. Zanotti upit. 16. — Jamačno je imenica ženskoga r.

MRAŽÉNE, f. nom. verb. od mraziti i od mraziti se. Samo u Vukovu rječniku (das Verfeinden, inimicitiarum susceptio aut excitatio).

MRAŽNA, f. isto što mraženje. Između rječnika samo u Vukovu (die Verfeindung, inimicitiae susceptio aut excitatae). Nikola . . . laže i među nami dvima jednu mražnu gradi (iz pisma pisanoga oko g. 1700). Starine 12, 25. Srđba, koja se goji i drži u srcu, porodi zlobu i mražnju, a ova ubojsvo. F. Lastric ned. 289. Ne radimo niti o razdvajaњu niti o mražni, nego o sjedištu i o bratinskoj ljubavi. M. Pavlinović razl. sp. 8.

MRCAJLO, m. ljudsko ime nejasna postanja. Glasnik n, 1, 8.

MRCAJLOVAC, Mrcajlovea, m. zemljište u Srbiji u okrugu biogradskom. Sr. nov. 1869, 547.

MRCAJLOVIĆ, m. prezime. D. Avramović 198. Kalend. srb. (1882) 145.

MRCARIJA, f. dućan. Iz tal. merceria (dućan sitne robe). Nejasno je -e-. Samo u primjeru: U mrcariji pod inšenom liljana. P. Posilović nasl. i evit i. — Vidi mrcarija.

MRCARITI, mrcarim, impf. isto što mrcavari. Govore u Bosni. Pekli ga i mrcarili. Zborn. za nar. živ. 6, 125.

MRCATI, mrcam, impf. isto što mrcnuti. Samo u primjeru: Komu svetl mrcaca pred očima. Starine 10, 92.

MRCE, adv. isto što mrvice. Samo u primjeru: Ne će danas ni mrce okusit. M. Vodopić dubr. (1868) 193. Pisac u biješku dodaje: mrce mjesto mrvice, običajno u dubrovačkomu.

MRCELJE, zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Ne razabira se ni rod ni broj imenice.

MRCETINE, f. pl. seoce u Dalmaciji u kotoru metkovićkom. A. Mašek 237.

MRCIN, adj. koji pripada mrcini. Postalo od mrcin-n, mrcin-na, kao istin, stran od istin-n, stran-n. Između rječnika samo u Vukovu (von verrecktem Vieh, morticinus). Kad ja pristanem pripovidati, da vi počmete na mrcini gri(h) se povraćati. J. Banovac pripov. 122. Oni jedu i mrcino. Vuk dan. 2, 125. Ništa mrcino ne jedite. D. Daničić 5 mojs. 14, 21. Nijesam jeo mrcinoga ni što bi zvjerka razdrila. jezek. 4, 14. — Adv. Mrcino nam krunu ne upušti, kad padiši stade pod vilice (t. j. sramotno, kukavički; gor je o Milošu Obiliću). P. Petrović gor. vijen. 72. Da mrcino ovde ne ginemo. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 94. — Ne razabira se značenje u primjeru: Gradski knez . . . preseli na sami bijeli petak mrcin s ovoga svijeta. S. Lubiša prič. 156. Pisac sam dodaje biješku: da ne dočeka voskresni omrsak.

MRCINA, f. mrtvo tijelo, strvina, svagda u prezirnom smislu kao crkotina. Između drugih slav. jezika nalazi se još samo u slov. i u bug. Riječ je jamačno od korijena mer, koji je u mrijeti, mrtav, ali je tamno -cina; ako bi se reklo, da mrcina stoji mjesto mrtcina, t. j. da je od osnove, koja je u mrtac (gen. mrcia), bilo bi nejasno -c-, jer bi se očekivalo -č-; ispor. lisicina, ovčina, zećina od lisica, ovca, zec. Nalazi se u svijem rječnicima osim Daničićeva: u Vrančićevu (cadaver) u Mikačinu (mrcina, telesina, cadaver, mrcina meso, caro morticina), u Belinu (animale morto da se), u Bjelostjenčevu (mrcina, mrha), u Jambrešićevu (cadaver), u Voltižiđinu (carceme, carogna, Aas), u Stulićevu (cadaver jam foetens, res putris) i u Vukovu (Aas, cadaver).

a) mrcina znači najčešće: mrtvo tijelo životinjsko, strvina. Jisti lakomo . . . kako i pas mrcinu (iz glag. rukopisa xv vijeka). Starine 23. 73. Naše mrtvce imamo lipo i počteno zakopati, a ne tja vrići kako jednu mrcinu. Postila (1562) 139. Jer nisam nijedne mrcine od zvirov razdrte do današnjega dne jil. Proroci 154b. Ove ptice idu na voň od mrcine. B. Kašić zrc. 40. Ako si vran, mrcine čekaj. Poslov. danič. Muha na med leti rada, na mrcinu takoj pada. P. Vitezović pričen. 157. Oni uživaju ovi svit, ali jesu smrdeći Bogu veće nego jedna mrcina. P. Macukat 40. Brez duže ostane tilo kako mrcina ne gibljeni se ni razložeći. A. Baćić 461. Gavran očuti i doleti jisti onn mrcinu. J. Banovac pripov. 122. Tako joj je sukrvica . . . tekla i smrdila, da su nezimi kućani od žalosti jedno plakali i od ne kako od mrcine bižali. D. Rapić 188. Veće prid Bogom smrdiš . . . nego prid ljudmi smrdi jedna mrcina sva crvljiva (govori se grješniku). J. Filipović 3, 160a. Golubica Noeva ne kti počiniti na mrcina ili mrtvim tilesi. F. Lastrič sveti. 70a. Pas kad čuti smrad mrcine, ne prileže nit počine, dokle na nju ne napane. V. Došen 84b. Kot gladan lav na lov, oral na mrcinu, tako on (t. j. pruski kralj) na rusku goraše krvinu. M. Kuhačević 118. Ako se je mrcino dotačkno. A. Kanižić kam. 513. Pohitiše se i za mrcine od usmrđenijeh živina. I. Dordić ben. 122. Ne mogući razdrpiti koju čistu golubici tražio si ob dan i ob noć vran jg-ni koju mrcinu za moć u njoj napasti se. B. Zuzeri 88. Golubica, koja nikada nije nogu svoju stavila na gnilu i smrdljivu mrcinu gribu. A. Tomković gov. 361. Orli . . . upiru oči put zemlje za ugledati jošto izdaleka koju mrcinu sa njom rasitit se. A. d. Bella razgov. 148. Tebi glas živih ljudi, a meni trupla mrcina. M. Pavlinović razg. 53.

b) mrcina o mrtvom tijelu ljudskom mnogo se rjeđe upotrebljava. Ni mogaše mu nijedna stvar . . . veće biti tručni ni mučnija nego se nahoditi u jednomu ospredju punu živjeh mrcina i snarčejih. B. K. s. fran. 19. Postavili su mrcine sluge tvojih pčeli letuštimu od neba (iz lat. posuerunt morticina sororum tuorum escas volatilibus eae). 181, 78, 2. rit. 341. Daviēu te tako staru, dok u tebi čutim jaru, da mrcinom tu postaneš (gorori baba babi u sradi). V. Došen 125b.

c) mrcina kao psovka čelaetu ili životinji. Biće se pomamio jedan mladac južnem lumbavi; sfaku noć . . . hojavaše k jednoj mrcini i zlici (misli se rdava žena). B. Kašić in. 57. Živi s jednom nećistom žonom, da ne rečem smrdljivom mrcinom. D. Rapić 236. Reći će ti (t. j.

końu): stan', mrcino! V. Došen 64b. Did il' pradiđ što ostavi, lini unuk ne popravi; mrcina bo ova lina ne promini još ni klina. 204b. Slidit vala gospodina, a ne lina bit mrcina. 231b. Ča mi je po tebi, mrcina paklenska! (govori sestri nemilostiva sestra). Jačke 165. — I danas se govori često kao velika psovka ili uvreda čeladi: Odlazi, nezahvalna mrcino! Tako i treba onoj staroj mrcini. S onakijem se mrcinama ja ne družim.

d) Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Zašto čuje boje i vidi svitlige, gdi se človjčanska mrcina zadije (iz lat. quia sentit melius et videt clariss humanae corruptionis defectus). A. Georgiceo nasl. 52.

MRCINAC, Mrcinca, n. zemljište u Srbiji u okrugu požarevačkom. Livada u Mrcincu. Sr. nov. 1873, 467.

MRCINA DRAGA, f. seoce u Dalmaciji u kotaru šibeničkom. A. Mašek 237.

MRCINAŠ, m. nadimak onome, koji ždere mrcinu; tako po Bosni Turci i Hrišćani zovu katolike, jer jedu žabe. M. Pavlinović. — Možda bi boje bilo mrcinaš (vidi tamo).

MRCINAV, adj. isto što mrcin. Samo u primjeru: Štogod Čifutin zakoče, ono je po narodnom mišljenju mrcinav (u Bosni i Hercegovini). Zborn. za nar. živ. 11, 293.

MRCINÁVITI, mrcinávím, impf. kařati, poganiti (kao kad se dira u mrcinu). Da mi Jovu ni potreba nije svoje britke mrcinavité čorde. Hrv. nar. pjes. 1, 150. Nemoj, šuro, mrcinávit (tako je zabílezen akc.) dvore, nemoj kule krvju okařati (iz nar. pjesme bosanske). D. Šurmin. — Vidi mrciniti pod a, b.

MRCINE, f. pl. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom; upravo su droje Mrcine: Doće M. i Gorje M. A. Mašek 237. Spominje se već xvij vijeka: A vojska se sva pašina priko Zubac i Mrcina u Konavli zatijem stani. J. Palmotić 141.

MRCINIĆ, m. prezime Dubrovčaniju i ispravi xv vijeka. K. Jirček spom. 73.

MRCINÍ DÓ, Mrcinóga Dóla, m. zemljište u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1209.

MRCININA, f. augm. od mrcina. Samo u rječniku Stulićevu (idem ac praec. st. j. mrcina), sed multo jeins) i u Šulekou ňem.-hrr. za ňem. Aasgeruch, t. j. voju od mrcine.

MRCINIŠTE, n. mjesto, kamo se baca mrcina. Samo u Šulekovu ňem.-hre. rječniku za ňem. Aasgrubo.

MRCINITI, mrcinim, impf. klati, kařati. U rječniku Stulićevu (mrciniti, omrciniti, izgnaniti) i u Vukovu (zum Aase machen, reddo cadaver). a. mrciniti.

aj) klati, ne nojče, nego rdaro ili preko njere kroločno. Nemoj mrciniti to živinče, nego ga ljudski zakoji (kad ko što rdavo koje). Vuk rječen. s. v. mrciniti. Jer udriće iz škripova vuci pa mu ovne mrcimili tovne. Osvetn. 5, 51.

bj) kařati, poganiti; vidi mrcinaviti. Nejmoam na što grijesiti ruke, nejuam o što čordu mrciniti. Pjev. ern 307a. Ja ne mogu grijesiti duće niti moje mrcininti derde. Nar. pjes. vila (1867) 362. Ne mrcinite noževe o ženetiñi. V. Vrčević niz 212. Ne možemo sabje mrciniti, sad li lulo izgubio glavu. Nar. pjes. vuk 6, 535. Da ja o te sabju ne mrcinim. Hrv. nar. pjes. 4, 703. Nemoj mi mrciniti kuću (t. j. ubiti koga u njoj). M. Pavlinović.

b. mrciniti se. *a) postujati mrcina. Samo u Vukovu rječniku* (zum Aase werden, fieri cadaver). — *b) klati se, ubijati se (recipr.).* Ta se sva su mjesta mrcinila, bilo jada i tamo i amo. Osvetn. 4, 36. — *c) kažati se, poganiti se.* S tuđom ženom tko s' mrcini, najpri smradnu bludnost čini. V. Došen 109b.

MRCIĆA, f. lijena žena. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Vidi mrcina pod c.

MRCIĆAK, mrcinaka, m.

a) onaj, koji jede mrcinu. Sovi i jeji letuć s orli mrcinaci. P. Zorančić 73. Šta se bojni mrcinaka vuka? Hrv. nar. pjes. 3, 257. To će značenje biti i u primjeru: I od svete crkve od padoste, držite nas (*t. j. Latine*) kano mrcinake ... nepošteno Latino psujete: Latini će izgubiti duše jiduće žabe i balave spuže (*piše papa Grcima*). A. Kačić razg. 161. — Vidi mrcinaš.

b) psorka nevalalu i lijenu čovjeku. Govori se (s naznačenim akc.) u Stonu i u Lici. L. Zore paletk. 170, 212. J. Bogdanović. — Vidi mrcina pod c.

c) zemljište u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 201.

MRCIĆARICA, f. ptica, koja se zove i mrcinuš, Gyps fulvus. Đ. Kolombatović (1885) 11.

MRCIĆAST, adj. isto što mrcin. Samo u Jambresičevu rječniku (morticinus, u lat. dijelu).

MRCIĆAŠ, mrcinuš, m.

a) psorka čovjeku lijenu i drukčije nevalalu. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. M. Medić. — U ovom je primjeru mrcinuš čovjek krovopija, krovok: Ne samo da se ludo trošimo, nego vabimo na nas mrcinuša, da nas glodu i da nam sve dublje u srdece zabađaju žalac međusobne zlobe. M. Pavlinović razl. sp. 41. — U ovom pak primjeru naprsto je psorka (kao mrcina pod c): Mrcinuš, žalosna ti majka! Hrv. nar. pjes. 4, 263.

b) mrcinuš je grabežljiva ptica, koja ždere mrcinu, Gyps fulvus. Đ. Kolombatović (1880) 5 i (1885) 11. Zbornik za nar. živ. 8, 214. — Može se reći i svakome orlu: Što s' vijaju orli mrcinuši? Nar. pjes. juk. 147. Vijaju se orli mrcinuši. 297.

MRCKELJATI, mrckēlām, *impf. polagano i lijeno raditi.* U rječniku Popovićevu (etwas lässig, oberflächlich thun). U Orahovici (u Slav.) i u Srijemu mrckelati (mrckēlām) se govori, kad tko sporio i lijeno jede, kao da mu se neće. Šta mrckelas? jedi ljudski. S. Ivšić. — Biće od kor. mer. koji je u mrijeti, mrtav (*dakle: mrtvo raditi što*); ali je nejasno -c-; ispor. mrcina (u pristupu).

MRCU, adv. malo, mrvice, mrvice, mrvke. Uzela je malo juhe, mrcu pojecaša, mrcu podrijemala, a nekoliko i poplakala. M. Vodopjeć dubr. (1868) 194. — *Naznačeni akc i značenje biježi* M. Rešetar štok. dial. 253 dodajući, da se govori u Dubrovniku. Bez sumnje je mrcu postalo od mrvca, pošto je ispalo -v-; a što se tiče padježa (akuz. sing.), ispor. mrvičku.

MRCVARINA, f. pokol, kad se što mrcvari. Samo u primjeru: Tatari naprili su s jedne strane na Moskove i bili bi učinili veliku mrcvarinu, da ne bude dotrčao Ruka. A. Tomiković živ. 45.

MRCVÁRIVI, mrcvárím, *impf. krvoločno klati, ubijati, mrciniti.* U rječniku Bjelostjenčevu (ex-

carnifico, dilanio, in frusta discerpo), u Jambresičevu (excarnifico), u Ivekovićevu (mrcvariti koga, biti ga na mrtvo ime, da bude sav isprebijan s naznakom, da se govori u Hrv.) i u Popovićevu (metzeln). Niko su...šibali s gvozdenima oštroma šibama i mrcvarili s gvozdenima singiri ona tilosa. A. Tomiković gov. 340. — U Lici mrcvariti znači naprsto klati (bez krvološta), na pr. jačce ili telice pa sjeći meso (i prodavati). J. Bogdanović.

1. MRČA, f. isto što mrcina, erktotina. U okolini vinkovčkoj. S. Pavičić. — Jamačno je isti korijen, koji i u mrcina (vidi tam), ali je nejasno -č-.

2. MRČA, f. selo u Srbiji u okrugu topličkom. S. Koturović. — Postoje tamno.

3. MRČA, f. drvce, koje se lat. zove myrtus. Bez sumnje je mrča postalo od tal. mirto (ovo od lat. myrtus, a ovo od grč. μύρτος), ali je nejasno -č-; istoga je postoja i mrtva, gdje je -t- potpuno jasno (vidi tam). U rječniku Mikačinu (myrtus), u Belinu (mortella e mirto), u Stulječevu (myrtus) i u Vukovu (Myrtle, myrtus s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Mrča, Myrtus communis. J. Pančić bot. 316. B. Šulek im. (ovdje se daje još značenje Pistacia lentiscus). Perivoj... lovorjem opletan i mrčom gizdavom. M. Vetranić 2, 107. Mrča i lovorka gdje raste jednaga 2, 289. Mrče vi zelene s javori upored krunite sad mene. F. Lukarević 123. A. Pod kojijem dubom zateko si ih, gdje govore? B. Pod mrčom. B Zuzori 375.

4. MRČA, f. neka gorska trava, koja se zove i mrtva. L. Žore rib. ark. 10, 368.

MRČAČEVIC, m. prezime izvedeno od imena Mrčač, kojemu nema potvrde, zabilježeno XVII vijeka. R. Lopašić urb. 268.

MRČAJ, mrčaja, m. ime mrku psu, mrkov. F. Kurelac dom. živ. 46. Magazin (1867) 71 (s naznakom, da se govori u Hercegovini). Mrčaj, ein brauner, bösartiger Hund (s naznakom, da se govori u dubrovačkoj okolini). M. Rešetar štok. dial. 253.

MRČAJEVAC, Mrčajevaca, m. topogr. ime. *a) zemljište u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Vinograd u Mrčajevcu. Sr. nov. 1867, 412. — *b) šuma u Srbiji u okrugu rudničkom.* Etnogr. zborn. 11, 328.

MRČAJEVCI, Mrčajevaca, m. pl. selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 447.

MRČAJEVIĆI, m. pl. mjestance u Dalmaciji na poluostrvu Pelešcu. A. Mašek 237.

MRČAKIĆA, f. neka vrsta masline. B. Šulek im. — Ne čini se dosta pouzdano.

MRČALJ, m. ime mrku koňu, mrkov. Već što mrtav sa mrčala pada. Nar. pjes. hörm. 2, 404. Kad al' Marka kod mrčala nema. Hrv. nar. pjes. 4, 509.

MRČAN, m. riječ tamna značenja i postoja. Samo u primjeru: Tast mu daje suru bedeviju . . . a punica pod mrčanom đordu. Nar. pjes. vuk 6, 272. — Po svoj prilici je riječ rđavo zapisata.

1. MRČAN, mřčna, adj. mrk, mračan. Između rječnika samo u Vukovu (mrčan, mrk s primjerom iz nar. pjes. vuk 6, 194: Jeknu Novak kako mrčni vuče). U ovome primjeru mrčan znači mračan: Veće je odvede nis planinu u jednu mrčnu jamu. J. Banovac razg. 94. — Možda ovamo ide i primjer: Ako naša miso bude pri-

prosta prid Bogom na sudu, naše dilo neće biti mrčno (*pisano marchno*, t. j. *mrkno, ja-mačno griješkom*). Nauk brn. 60b.

2. MRČAN, mrčana, adj. *Samo u primjeru: Izjedoše (t. j. vještice) od mrčanoga uštapa do prepolovne srijede trinaestero djece. S. Lubiša prip. 203. — Biće pogrješka mjesto marčanoga od marčan (vidi tam).*

MRČANSKA PLANINA, f. *planina u Srbiji među okrugom podrinskim i vaševskim. M. Đ. Milićević knež. srb. 518.*

MRČĀNE, n. nom. verb. od mrčati. *U rječniku Bjelostjenčevu (mrčane, potamne, obscuritas, — deliquium solis, lunae, eclipsis, defectus solis aut lunae, — hirritus), u Stuličevu (obscuratio) i u Vukovu (ein kleines Kopfweh, dolor capitis, — das Übel-zu-sprechen-sein auf wen, der Groll, simultas).*

MRČARICA, m. { prezime istome čovjeku u

MRČARIĆ, m. { drije različne pjesme. Pogibe mi do devet delijah . . . i sokole Mrčarica Pero. Pjev. crn. 144a. Puče druga puška od Turaka te pogodi Mrčarića Peja. Nar. pjes. vuk 4. 35.

MRČARIJA, f. sitna roba. *Iz tal. riječi istoga značenja merceria. Između rječnika samo u Danicićevu s primjerom iz xv vijeka. Po malih trgoveša, gdeleno se nosi svila i mrčarija prodavati. Spom. sr. 1, 138. — Isto bi značenje moglo biti i u primjeru: A nas daleko kuća od tijezijeh obraza od mrčarije. M. Držić 244. — Vidi mrčarija.*

1. MRČATI, mrčim, impf. obscurari. *Akc. je postavljen prema pomičati, pomčim. U rječniku Belinu (oscurarsi, farsi oscuro), u Bjelostjenčevu (mrčim, potemnijem; du je inf. mrčati, to se sigurno razabira iz glag. imenice mrčane) i u Stuličevu (iam advesperascere s primjerom iz Palmotića 3, 72b).*

a) *isto što smrkaruti se. Tek od zvizd i kako mrče i čim svite, misalju izkuševaše. P. Zoranić 70. Oholi se pako stresa, mrči sunčan zrak uresni. G. Palmotić 2. 310. Sunce i mjesec što ne mrče, što se bijeli dan ne smrkne? 3, 72b. Pod oblakom . . . nebo mrči crnijem mrakom. 3, 178b. Usred tmina tve nevoje mrči svjetli dan od svijesti. J. Palmotić 264. Mrči u nami Božja slika. I. Đordić uzd. 11. Eto mi oči mrče od tebe izgledajući me spaseće. salt. 421. Da slična nebesim tva ljepos hvajena gubi se medu ūim i mrči ko sjena. pjes. 14. Poznaće Boga poče malo po malo u narodu čovječanskemu slabiti, poče vrčat uspomena Božijeh djela. S. Rosa 4b. Ako ne tamni sunce, mjesec ne mrča (griješkom mjesto mrči), ne pucaju hridi. A. Kalić prop. 213. — Mjesto mrčati nalazi se kašto mrčati se. Tako mi se ne mrčati, kako istinu kazivati (govori mjesec). Nar. pjes. bog. 120. Prid kojijem tamni sunce i mrči se sva nebeska svjetlos. A. Kalić prop. 461. Tamni često nebo i mrči se. 501. — U jednoga je piscu griješkom zabižezeno „mrhčati“. Odsud mu mrhčati bude dan potamnen. P. Zoranić 8.*

b) *mrčati, slabo svijetliti: svijeća mrči, kad je malo uja: mjesec mrči iza oblačića. M. Pavlinović. Bugarska svijeća sve jednakom mrči (u prenesenom smislu, t. j. Bugari su jednakom na muci od Turaka). M. Pavlinović razl. sp. 225.*

2. MRČATI, mrčim, impf. krvčati, mrštati (o psu ili o drugoj kojoj životinji). *Riječ je onomatopejska.*

a) *u naredenom značenju. U Bjelostjenčevu rječniku (mrčim, hrčim kot pes, hirrio; du je inf. mrčati, to se sigurno razabira iz glag. imenice mrčane). Oramo po svoj prilici ide primjer: Ako v selo idem, kučki na me laju, šećem v ravno pole, mrču na me ptice. Jačke 107.*

b) *u prenesenom značenju: mrčati na koga kao mrmfati srđito na n. Između rječnika samo u Vukovu (mrči na něga, er ist übel auf ihn zu sprechen, succenset illi). Oramo bi mogao iti primjer: Jarko sunce zaprje na pučini mrčeće na zlo, što se tu počini; ma ni sunca istog po mrčina ne ustavi turskih opačina. Osvetn. 4, 46.*

c) *mrči mi glava, mein Kopf ist nicht ganz wohl, dolet caput. Vuk rječn. s. v. mrčati. Zar da bismo vam mi pustili Boku? Mrči vam glava. M. Pavlinović razg. 60. — Ovo se značenje valada razvilo otud, što čovjeka glava boli, kad mu u noj šumi, zuji; ispor. značenje pod a.*

MRČAVA, f. štogod mrko, tamno.

a) *velika gusta šuma, gdje se ne vidi sunca, das Dickicht, locus crebris condensus arboribus. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).*

b) *crni oblak. Samo u primjeru: Duhne silna vjetrušina sa zapada, johnu se crne mrčave kao kule i bregovi i pregone se po vazduhu. S. Lubiša prič. 160.*

c) *dim, čadu; jedno od toga dvoga je u primjeru: Zapali se brod . . . po sata bluvao je tmuse i mrčave kao dimnjak kakve tvornice. S. Lubiša prič. 20.*

MRČE,

a) *ime mrku koňu. Samo u primjeru: Je li mi jošte na jaslama mrče? Hrv. nar. pjes. 4, 507. Ne razabira se rod ni deklinacija, t. j. je li gen. sing. mrča ili mrčeta.*

b) *zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Ne razabira se ni rod ni broj.*

MRČELA, f. drvo, koje se zove i šimšir. Između rječnika samo u Vukovu (mrčela, šimšir s naznakom, da se govori u Paštrovićima). Mrčela, šimšir, buxus. S. Petrović 360. — Postane tamno.

MRČENEZA, f. neko mjesto u Istri zabižezeno u ispravi sačuvanoj u prijepisu xvi vijeka. Ki su (t. j. kumfini) meju Sovinakom i Vrhom i meju Blzetom i Kostelom i Mrčenegu. Mon. croat. 3. Idoše napred starci od Vrha i Mrče negi u Teplak. 7. — Postane tamno; možda se mjesto -n- ima čitati -n-. Imaju i pridjev mrdečinski: I tu najdoše znamenja, ke pokazaše mrčeneški starci. 7.

MRČENJE, n. nom. verb. od mrčiti. *U rječniku Belinu (il tegnere), u Stuličevu (actus maculandi atramento vel carbone) i u Vukovu (das Schwärzen, denigratio). Imaju usteagnut (t. j. žene) požudu od načinjanja i mrčenja. I. Držić 290.*

MRČETA, m. muško ime zabižezeno u zapisu xiv vijeka i otud u Danicićevu rječniku (gdje je užet nominativni oblik Mrčete). Pisa se rukou grčnago inoka Nikodima Mrčete i Prijaka. Mon. serb. 212 i L. Stojanović zap. i natp. 1, 50. — Ispor. Mrčko, Mrko, Mrkoje, Mrkoja, Mrkša. Sva su ta imena profilaktična, t. j. sorha im je, da odbijaju od čeladeta vještice ili druga zla bića; takovo je profilaktično ime i Vuk, t. j. da plasi zla bića. Vidi u T. Muretića rad jug. ak. 81, 97—98. — Ispor. i Mrda, Mrgud.

MRČEV, adj. posses. od mrča. Samo u rječnicima, i to u Belinu (mrčeva jagoda, mirtillo, baccia e coccola di mortella) i u Stulićevu (mrčev, mrčan, t. j. mrčni).

MRČEVAC, Mrčevaca, m. topogr. ime. a) zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — b) selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 237.

MRČEVCI, Mrčevaca, m. pl. selo u Bosni u okružju baňoluckom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRČEV DÓ, Mřčeva Dóla, m. selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRČEVICA, f. zemljište u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Livada u Mrčevici. Sr. nov. (1875) 72.

MRČEVIĆ, m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRČEVIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRČEVO, n.

a) mjesto, na kojem rastu mrče. U rječniku Belinu (mirteto, luogo piantato di mirto) i u Stulićevu (mrčeve, mrčište).

b) Mrčovo, selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom. A. Mašek 237. Spominje se u ispravi pisanoj na koncu XIV vijeka (Mon. serb. 234) i otud u Daničićevu rječniku.

c) nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi XIII vijeka. L. Stojanović hris. 10.

MRČEVO PÖLE, n. ravnina u Grbju (u južnoj Dalm.). Vuk rječn. Čitavo Mrčovo Poje bijaša rano prekriveno grbaških radnika. V. Vrćević niz 196.

MRČICA (jamačno je takav ake.), f.

a) ime magarici (t. j. mrka). F. Kurelac dom. živ. 60.

b) isto što mrča, t. j. bijka Myrtus communis. B. Šulek im. Pri stupu trišice, drijena i zelenike i od krasne mrčice. M. Vetranović 2, 284.

MRČIĆ, m.

a) prezime. Bošnák (1908) 126. Zabilježeno je i prije našega vremena u zapisu neznana vremena, ali neće biti stariji od XVIII vijeka. L. Stojanović zap. i natp. 3, 19.

b) selo u Srbiji u okrugu vađevskom. S. Koturović 447.

MRČIĆI, m. pl. topogr. ime. a) zaselak u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 33. — b) selo u Srbiji u okrugu užičkom. S. Koturović 447.

MRČIKA, f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao bot. izraz za bijke mrče: Mrčike (f. pl.) Myrtaceae, Myrtengewächse.

MRČILO, n. mrka boja. Samo u primjeru: Strah me, da ćeš izmrčena bez mrčila danas biti. G. Palmotić 2, 368.

MRČINA, f. m.

a) isto što mrak. Samo u jednoj knizi. Dok i dugu ne dodija danu, ter on crnu mrčinu nauče, da se i on odmori s gledaњa. Osvetn. 5, 108. Dije vojsku i mrčinom zadje, pa do zore pod Barom se nađe, 5, 129. — Ako se riječ doista gdje govori, ake. joj je mrčina.

b) mrčina, ženska crna haščina, eine Art schwarzes Frauenkleid, vestis muliebris genus. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). U Hercegovini se tako zove neka ženska

suknena haščina mrke boje s rukarima. Etnogr. zborn. 5, 1163.

c) mrčina je neko mrko prosto suknio, koje se zove i mrkadina. M. Pavliuović.

d) prezime zabilježeno u ispravi XIV vijeka i otud u Daničićevu rječniku.

e) neka trava. Samo u Stulićevu rječniku (mrčina divja, trava, herba genus).

f) Ne razabira se pravo značenje u primjerima: U najveću zimu učinit mrčinu. Poslov. danić. More . . . kad u pinive valove uzavri, tad . . . sva gnila drva, sve mrčine vide se plutati. A. d. Bella razgov. 17.

MRČINAC, mrčinca, m. Samo u Stulićevu rječniku (mrčinac, trava, iris silvestris). Jamačno je ovo pogreška mjesto mačinac, kako istu bijku Stulić na svome mjestu zove.

MRČINCI, m. pl. nekakvo mjesto blizu Valpova zabilježeno u lat. ispravi iz svršetka XVII vijeka (Merchinzy). T. Smičiklas spom. 68.

MRČINE, f. pl. tri zaseoka u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRČINKA, f. zemljište u Srbiji u okrugu jagodinskom, koje se zove i Peskuša. Glasnik 61, 133.

MRČINKO, m. ime volu u Bruvnu u Hrv. D. Hirc.

MRČIŠTE, n. mjesto, na kojem rastu mrče. Samo u Stulićevu rječniku (myrtetum, myrteta).

1. **MRČITI**, mrčim, impf. nigrum reddere, inquinare. U rječniku Mikaljnu (mrčiti, omrčiti, tingi, nigro, denigro, nigrum facio), u Belinu (annerare, annerire, far nero, — tegnere, imbrattare col nero), u Voltigijinu (tignere, colorare, färben), u Stulićevu (atramento vel carbone maculare) i u Vukovu (schwärzen, nigrum reddo s dodatijem primjerom: Ili kuj il' ne mrči gača).

a. mrčiti (u akt. i pas.).

a) mrčiti znači činiti što mrko, crniti, gariti, mrko (erno) bojadisati. Kako oblačine kad mrče po gori. M. Marulić 15. Da ih mrčenijeh gledaju. M. Držić 179. Na svijeću cklo pale i mrče, crnima obrve opale čadami od dima. I. Gundulić 145. Bećir hadum . . . mrči i lašti dlake sijede. 459. Jer i ona usti opruhle, da se učini ljepša, masti, mrči kose. J. Kavanin 11a. Momče mlado, jako mrče brci. Osvetn. 2, 46. O kakav lonac omrči ruke, što najviše može, i vrati se u odaju te počne svakoga mrčiti taknusv nekoga u nos, nekoga u obraz, u čelo i t. d. V. Vrćević igre 49.

b) kažati, pržati (jer mrčenjem postaju predmeti kažavi).

aa) u pravom smislu. Mrčaše negovom krvju ruke, prsi i obraz svoj . . . mrtva sina celijući. M. Jerković 71. — Ovamo pristaju primjeri, u kojima stoji: knige (ili papir) mrčiti u prezirnom smislu za ružno ili nepotrebito pišane ili slikane. Zato nije potrebno veće knige mrčiti. R. Ćamanić 20a. Još djetetom sve je nešto mrčio i ertao. M. Pavlinović rad. 65. Mrčiti perom jali kičicom, t. j. zlo pisati, zlo slikati. M. Pavlinović.

bb) u prenesenom smislu. Koji (t. j. poluvirci) ga (t. j. biskup) paklenimi ričmi mrčahu. B. Kašić is. 116. Ništa ne mrči ni zaplita srce od človeka kakono nečista ljubav (iz lat. nil sic maculat et implicat cor hominis sicut impurus amor). nasl. 65. Zao jezik . . . mrči glas drugoga, truje pošteće, prosipa po-

grde. S. Margitić fala 255. S ričima nečistim Boga pogrdajući ili mrčeći dušu. I. P. Lučić razg. 30. Mača, koja pamet mrči. G. Peštalić 15. Čiju uspomenu nisu htjeli čeri mrčiti kakvim nedjelom. M. Pavlinović rad. 161. — Mrčiti ići mračiti, t. j. ocrňivati, klevetati govore ugarski Hrvati. F. Kurelac jač. 129.

b. mrčiti se.

a) u pravom smislu. Mrči se kip oba ń, neto ga dotiče. Đ. Baraković jar. 114. Grijeseli žene, koje se čersaju i bjakaju i mrče? B. Kašić zrc. 110. Ciganin se mrči (t. j. kujući), da mu je bole. Nar. posl. vuk 344. Ko kuje, taj se mrči. U Lici. J. Bogdanović.

b) kašati se, pržati se. Gdi se čovjek mnozimi grijesimis mrči (iz lat. ubi homo multis peccatis inquinatur). B. Kašić nasl. 198. Mrči se pošteće ſugova (t. j. duhovnikova) pečata. I. P. Lučić bit. 47.

2. MRĆITI, mrčim, pf. ubiti. Samo u Vukovu rječniku (mrčiti koga puškom, t. j. ubiti ga iz puške, erschiessen, trajicio s naznakom, da se govor u Crnoj Gori). — Postaće tamno; može se misliti, da je mrčiti od istoga korijena, koji je u mrk, mrak, jer tko bude ubijen, nemu mrkne pred očima, — a može se misliti i to, da mrčiti stoji mjesto mrtčiti, t. j. da je od osnove, koja je u mrtac (gen. mrca mjesto mrtca), dakle da mrčiti znači: učiniti mrcem. I to je nejasno, zašto je glag. perfektivan.

MŘČKATI, mrčkám, impf. brčkati po kakvom jelu i tijem ga mrlati. Govori se u Orahovici (u Slav.). Ne ču ja to jesti, to je neko mrčko (veli se, kada tko ne će da jede čijih ostataka). S. Ivšić. — Riječ je po svome postaњu onomatopejska, kao što su i druge neke riječi, kojima se izriče što ružno; vidi u T. Maretića gram. i stil. 46.

MRČKAV, adj. bolestan, nečist (o oku). Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s akc. mrčkav). A. Belić 436.

MRČKI, Mrčkoga, m. zaselak u Srbiji u okrugu podrinskom. S. Koturović 447. Osobito se pominje Mrčki, na kom je šanac bio jako utvrđen. M. Đ. Miličević knež. srb. 533. — Prije se to mjesto zvalo Mrčko: Podajte tom momku pismo u Mrčko, Golubica 5, 183. Svu rezervu izvedemo u Mrčko. 5, 223.

MRČKO, Mrčka, m. a) ljudsko ime. Starine 13, 208. Ispor. Mrčeta. — b) ime psu. F. Kurelac dom. živ. 46.

MRČKOVAC, Mrčkovca, m. selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. S. Koturović 447.

MRČKU, adv. vrlo malo. Ulide mi mrčku vode u ovo vino. U Lici. J. Bogdanović. — Biće pokraćeno od mrvičku (vidi tam).

MRČNI, adj. što pripada mrčama. Samo u Stulićevu rječniku (mrčan, mrčna, mrčno, myrteus).

MRČNAK, mrčnaka, m. neka biška u kajkavaca. B. Šulek im.

MŘČO (jumačno je takav akc.), m. ime mrku konju. Kada Marjan zajahao mrča. Nar. pjes. hérn. 2, 404. Tvoj je mrčo maman na jaslama. Hrv. nar. pjes. 4, 507.

MRČUK, adv. vrlo malo. Postalo od mrvčuk ili mrvičuk Između rječnika samo u Stulićevu (mrčuk, 'malahnu s noznakom, da se nalazi u Lastrića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao nijedan primjer iz toga pišca) i

samo u jednoga pišca. Nut Formera mrčuk promotrite. I. Zaničić 155. Ja bi t', pobre, mrčuk još zapjevo. 246.

MRČI, mrknêm, pf. vidi mrknuti.

MRDA, m. prezime, upravo nadimak (u svezi s glag. mrdati). Mrde se zove porodica u sarajevoj okolini, a jednome se čovjeku te porodice jamačno veli Mrda. Etnogr. zborn. 11, 190. 236.

MRDAKOVICA, f. seoce u Dalmaciji u kotaru šibeničkom. A. Mašek 237. — Istoga postaњa, kojega i riječ, što sada dolazi.

MRDAKOVIC, m. prezime izvedeno od imena Mrdak, kojemu nema potvrde. Drž. kalend. (1905) 299. Etnogr. zborn. 4, 107. — Za postaњe ispor. Mrda.

MŘDALO, m., n. čelade, koje mrda. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu (mrdalo, n. nugas agens, nugator) i u Vukovu (mrdalo, m. koji mrda, der ungeschickt arbeitet, inhabilis).

MŘDÁL, Mřdála, m. prezime (upravo nadimak) u Lici. J. Bogdanović. — Za postaњe ispor. Mrda.

MRDALČICA, f. ptica, koja se zove i govedarka, pliška, lat. Motacilla alba. U selu Brodancima (u Slav.). D. Hirc. — Pravo je značenje: koja mrda (t. j. miče ovamo i onamo) repom. Ispor. lat. ime motacilla (od movere i cillere, što oboje znači: micati) i niem. Wedelschwanz (u nekijem krajevinama mjesto Bachstelze). Imenica je upravo dem. od mrdaljka, čemu nema potvrde.

1. MRDAN, Mrdana, m. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

2. MŘDAN, mřdna, adj. spor, težak, zametan. Mrdan je to posao, schwer, langsam, difficilis. Vuk rječen. Mrdno adv. isto što zametno. I. Pavlović.

MRDANIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MŘDÁNE, n. nom. verb. od mrdati. U rječniku Stulićevu (naucum, naucus) i u Vukovu (das ungeschickte Arbeiten, ineptia).

MRDAR, m. planina u Staroj Srbiji blizu vode Brvenice; iz te planine izvire Kosanica. Rat 192. Otakbina 4, 19. — Onamo imu i selo istoga imena.

MRDARI, m. pl. topogr. ime. a) zaselak u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 237. — b) selište u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Miličević kraj. srb. 392. 416.

MŘDATI, mřdám, impf. micati (se), vrpoliti se, šprtliti. Sa značenjem micati, mahati nalazi se ovaj glag. i u drugim slav. jezicima, na pr. slov. i čes. mrdati, bug. mrđdam, pol. mardać, zato se to značenje ima za naš jezik staviti na prvo mjesto kao preobitno. Iz srodnih indever. jezika mogao bi ovamo ići lit. glag. murdyti (tresti, drmati). Između rječnika samo u Stulićevu i u Vukovu (vidi pod e). Najstarija je potvrda iz Mrnacića (vidi pod b).

a. mrdati znači micati (se), i to brzo.

a) micati. Sav rad svoj svršuje on jedino očima svojim, pri čem ne mrla ničim drugim osim tropavicama. M. Đ. Miličević međudn. 35. A Rade upravo mrdja nogama. 223.

b) micati se. Nema ni duše ni tijela, a po vas dan mrla kao živo (odgonetljaj: sohat). Nar. zag. novak. 199. Oku se često učini, da su te životiće žive, da mrdaju, da se igraju. M.

Đ. Miličević zim. več. 136. *Ovamo će ići i primjer: Al' zla (t. j. žena, djevojka) znutar, a zvan grda, malo gdo za takvom mrda. P. Vitezović priređen.* 78.

b. vrtjeti se, vrpoliti se, brzo se micati ovamo i onamo. Mrda kralje tamо i ovamo (t. j. u neprilici je, ne zna, šta bi odgovorio). Nar. pjes. vuk 2, 53. Rčak Poja mrda oko sedla, dok Kalvine po šancu prebroji. 3, 559. — Možda ovamo idu i primjeri: Na jur ovu glavnu . . . čemu mrdas na nju . . . primi ter ražari. I. T. Mrnavić osm. 22. Djevojke mrdahu (*stamp. „mardjahu“*) i drukahu okolo nega do toliko, da se očuti mladac vele smućen. Stulić rječn. s. v. mrdati iz nekakve dubrovačke knjige (ili rukopisa) značenje slovima „Jos.“

e. šeprliti, t. j. raditi što nevješto; ovo je značenje izišlo iz onoga pod a, b, t. j. micati se naprazno oko kakvoga posla ne razumijući ga. U rječniku Stulićevu (nugari, nugas agere, nugas tempus terere s primjerom navedenim pod b) i u Vukovu (ungeschickt arbeiten, inepte laboro). (Nevjeste) mrdajući oko glave njeke čičke od kosa savijajući. M. Držić 212. Koji Boga hvališ i slaviš, ne mrdaj, nego čisto ga slavi. I. Ančić svitl. 224. Mrda kao bolestan oko nezdrava. Nar. posl. vuk 183. Rekavši, da hoće da brani dopisnika, mrda oko Svetiće. Đ. Daničić u Ivecovićevu rječni. Ovo se reče, kada tko oko svijeće ili lampe što mrsa, pak je nehotimice utrne. Nar. bl. kapet. 306.

d. mrdati gdješto po Slavoniji (na pr. u Požegi, u Orahovici) znači lat. futuere. S Ivšić. *Isto značenje ima ovaj glag. i u slov. jeziku.*

MRDAV, adj. onaj, koji šeprli (vidi mrdati pod c). Samo u primjeru: Zač su draži svudi . . . ki su lipi ljudi . . . zašto je milije š nimi govoriti, ner ki su mrdavi, neslani i tromi? P. Hektorović 30.

MRDAVICA, f. dobra zemљa, koja se mrsa o motiku i lijepi se. Govori se na ostrvu Korčuli. Slovinac (1880) 87 i otud u L. Zore paletk. 110, 227. — Ne razabira se, što u tome tumačenju znači glag. mrdati. (L. Zore piše mrdi od mrditi, ali ni tome se smisao ne razabira). Jamačno je iz Slovinca: mrdavica, Humuserde ušlo u Popovićev rječni.

MRDELAČA, f. žena, koja muze, muzila. Samo u jednoj nar. zagonetki: Ja podoh po sotoku, a stadoh na grehotu, pozvah mrdelače. Vuk rječn. s. v. vazli-trave i Nar. zag. novak. 238. — Rječ jamačno izmišlena, koje u jeziku nema.

MRDELE, (po svoj prilici) f. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRDEŠA, f. muško ime zabižezeno xiv vijeka (Merdesša). Mon. ragus. 2, 344. — Za postane ispor. Mrda

MRDEŽ, m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRDIĆ, m. prezime u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 735. — Za postane ispor. Mrda.

MRDIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MREDITI SE, mřdim se, impf. isto što mrgoditi se. Postane tamno. Između rječnika samo u Stulićevu (mrditi se, namrditi se t. j. frontem contrahere) i u Popovićevu (finsternes Gesicht machen). Na posle sve kućne mrdi se i gadi (t. j. žena). I. Gundulić 147. Da nije nitkor,

tko se mrdi. J. Kavačin 103b. Da se zaman čovjek mrdi. 475a. Snagn podava dušam našim . . . kazivat se zlovojni u obrazu i mrdit se (t. j. kad pred nama tko koga opada). Blago turl. 2, 192. Mrdjeti se, mřdim se, mijenjati se u licu od gneva, ne htjeti što. Govori se u Stonu: Ne mrdi se, kako zla godina. Ja mu davam, a on se mrdi. Mrdi se uzeti. M. Milas. Mrditi se, mřdim se, v. impf. ein finsternes Gesicht machen; mrditi se na koga. M. Rešetar štok. dial. 253 (s naznakom, da se govori u Dubrovniku i u Prćanju).

MRDJATI, mřdjam (tako je zabižezen akc.), impf. isto što mrdati pod c. Govori se u Lici. Vavije nešto mrdja, a nikad nije kadar svršiti. J. Bogdanović.

MRDJIV, adj. isto što 2 mrdan. Govori se u Lici. Ovaj posa nije težak, ali je nekud mrdljiv. J. Bogdanović.

MRDNAT, mrdnata, adj. koji je pameću šenuo. Govori se u Staroj Srbiji (upravo u Skopskoj Crnoj Gori). Ako se desi, da neko u kući pomeri pameću, onda se za nogu kaže da je palav ili da je „mrdnat od pamet“, na pr. palav čovek, palava žena, mrdnato dete od pamet. Etnogr. zborn. 7, 346. Nedeđko 'e mrdnat od pamet. 7, 403. — Vidi rječ, koja sad dolazi.

MRDNUTI, mřdném, upravo vb. pf. prema impf. mrdlati.

a) maknuti se. U rječniku Vukovu (mrdnuti, vrđnuti, t. j. ausweichen, declinare) i u Popovićevu (einmal ausweichen). On se ukočio kao kolac pa ne sme da mrdne. M. Đ. Miličević živ. srbi. 2 180.

b) pomjeriti pameću, šenuti (a i to upravo znači: pomaknuti). Govori se u Staroj Srbiji (upravo u Skopskoj Crnoj Gori). Čim zadrugari primete, da neki član zadruge „mrdne od pamet“, vode ga u manastir. Etnogr. zborn. 7, 346.

MRDŇA, f. nom act., isto što mrdane od mrdati (u značenju pod c). Samo u Stulićevu rječniku (occupaciones minimae, leves).

MRDUŁA, f. Samo u Vukovu rječniku: malo ostrveči kamena kod Spleta kraj Brača.

MRDUŁAŠ, m. prezime. Bošnák (1908) 126.

MRDUN, m. ime (možda prezime). Pokojni glavar Mrduń . . . nagnu nahiju. S. Lubliša prič. 94. — Za postane ispor. Mrda.

1. MRĐA, m. muško ime u Spetu i u Zadru xiii vijeka. K. Jireček rom. 2, 74. Ovo mi poviđi brat moj Mrda (u ispravi xv vijeka). K. Jireček spom. 82. Danas služi kao prezime. Šem. pakr. (1898) 28. Bošnák (1908) 126. J. Bogdanović (s naznačenim akc. za Liku). — Biće od Mrd-ja u svezi s glag. mrditi se, dakle kao: lut, srdit. Ispor. Mrčeta, Mrgud.

2. MRĐA, f. izvor u Srbiji u okrugu rudničkom. Etnogr. zborn. 4, 117.

MRĐAN, m. prezime. Šem. mitr. (1900) 122. — Biće upravo ime, pa služi kao prezime. Za postane ispor. 1 Mrđa.

MRĐANIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRĐANOVCI, Mrđanovaca, m. pl. selo i zaselak u Bosni u okružju travničkom; jedan zaselak toga imena ima i u okružju baňoluckom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRDE, selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Ne razabira se ni rod ni broj imena.

MRĐEBARE, selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Ne razabira se ni rod ni broj ovoga posve tamnog imena.

1. MRĐELA, m. muško ime zabilježeno u ispravi xiii vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — Za postaće ispor. Mrda.

2. MRĐELA, f. gmiza, đinduha, biser od stakla. Govori se i s umetnutim -n-: mrđela. Oboje u Vukovu rječniku (Glasperle, s naznakom, da se govori u Dalmaciji). — Postaće tamno; riječ je svakako tuda, možda je istoga postaće, kojega je i riječ mrgan. Kako s istijem značenjem ima i riječ grmjela (vidi tamo), pa kako se ni toj riječi ne zna postaće, ne može se reći, koje je od kojega postalo, t. j. dali mrdela od grmjela ili obrnuto; ali svakako je -d- u mrdela postalo od -gj-.

MRĐELICA (jamačno je takav ake.), f. stvar od mrdele, a budući da mrdelu vrlo malo vrijedi, zato se mrđelica govori i za stvari, koje nemaju vrijednosti. Pretrgovac razdao iglica, mrđelica ili počelica (sam pisac dodaje tome bješku: igle, koje si ženske zatiču oko čela, jesu počelice; ostale su mrđelice). Osvetn. 4, 10. To su Marine mrđelice (t. j. stvar veoma nezнатне vrijednosti i besposlica). Nar. bl. kapet. 262. Mrdelice, to su oni mali stakleni bopeci, kojima se odijela kite, a seланke ih meću rado oko ruke i vrata. J. Belović-Bern. 81 (supl.). To su prave mrđelice, kaže se za stvari male vrijednosti i nezнатne. U Bosni. Đ. Šurmić. — Govori se i mrđelica (ispor. mrdela pored mrdela). Devojke...ne povezuju glave, ne nose pregače, čišće se nose, više mrđelica (t. j. imadu). V. Bogićić zborn. 129 (s naznakom, da je tako u Bosni). — Kao što se pored mrdela govori grmjela, tako se i pored mrđelica govori grmjelica (vidi tamo).

MRĐELIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Upravo prezime izvedeno od imena Mrdela.

1. MRDEN, m. muško ime. Između rječnika samo u Vukovu (Mannsname, nomen viri). Potvrde donose još: Ogl. sr. 476. Nar. pjes. vuk 5, 39., 8, 223. V. Vrćević niz 11. Ima potvrda i prije našega vremena: S. Novaković pom. 83. Glasnik II, 3, 75 (iz početka XVIII vijeka). T. Smičiklas spom. 218. — Za postaće ispor. 1 Mrda.

2. MRDEN, m. neko mjesno ime. S. Novaković pom. 139. Da nije kakva grijeska?

MRĐENI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRĐENOVAC, Mđenovca, m. selo u Srbiji u okružju podrinskom. S. Koturović 447. Neko selo toga imena zabilježeno je i prije našega vremena. S. Novaković pom. 189. — Ake. zabilježio S. Novaković.

MRĐENOVIC, m. a) prezime Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 445. Nalazi se u Lici (s naznačenim ake.). V. Arsenijević. J. Bogdanović. — Zabilježeno je i prije našega vremena: K. Jireček spom. 64. 70 (u ispravama XV vijeka). T. Smičiklas spom. 137. — b) zaselak u Bosni u okružju baščoluciom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRĐENOVICI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom, zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 612.

MRĐEŠA, m. prezime XIV vijeka na ostrvu Rabu. K. Jireček rom. 2, 74. — Za postaće ispor. Mrda.

MRDICA, m. ime od mila mjesto Mrda (vidi tamo). Popr. Mrdica (Мрдича) slob. bratjomye. Deč. hris. 101.

MRĐIĆ, m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. Zabilježeno je i prije našega vremena: Mon. serb. 34 (iz XIII vijeka) i otud u Daničićevu rječniku. L. Stojanović zap. i natp. 3, 14 (u zapisu neznana vremena, ali ne će biti stariji od početka XVIII vijeka). Glas je -đ- tu (kao i u Mon. serb. 34) zapisat slovom -h-, koje u starim cir. spomenicima služi i za -č- i za -đ-. Krivo u L. Stojanović zap. i natp. 3, 385 stoji Mrćić, jer to ne može ništa značiti, a Mrđić je od iste osnove, od koje i Mrda, Mrden, Mrdeša. — Ne zna se, dali 'Merghich' u tal. zapisu XV vijeka treba čitati Mrđić ili Mrgić. K. Jireček spom. 70.

MRDILO, m. ime jarcu. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović.

MRĐIN, m. isto što mrgin. Samo u V. Bogićiću zborn. 434 za šabački okrug u Srbiji. Po svoj prilici je grijeskom zapisano ili stampano -đ- mjesto -gr-.

MRĐIN DO, Mrđina Dola, m. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRDO, m. muško ime isto, koje i Mrden. Naći ćete Mrda kapetana. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 109.

MRÉČKA, f. isto što smrt. Govori se u južnomoravskom narječju u Srbiji (s naznačenim ake.). A. Belić 369.

MRÈKAVAC, mrékávea, m. Tako u selu Čurlovcu (u bjelovarsko-križevačkoj županiji) zovu kajkavca, možda po kajk. riječi (ne) mrem, t. j. (ne) mogu. M. Rešetar štok. dial. 253.

MREKNUTI, mreknum, pf. isto što udariti. Govori se u selu Hercegovcu (u bjelovarsko-križevačkoj županiji), na pr. mreknuše koni rudom o duvar, — mreknuti s kim o zemju. P. Brantner. — Postaće tamno.

MRÈN, mrëna, m. riba, koja se zove i mrena. Mren, Flussbarbe, Barme, Cyprinus barbus. G. Lazić 78. Mren, Barbus fluviatilis. M. Medić rad jug. ak. 126, 100. — Postavljen ake. (za nom. sing.) zabilježili J. Bošković i M. Rešetar štok. dial. 253 (ovaj s naznakom, da se govori u Jajcu u Bosni).

1. MRÈNA, f. žensko ime. Samo u Vukovu rječniku (Frauenname, nomen feminae). — Postaće tamno.

2. MRÈNA, f. riblje ime. U rječniku Bjelostjenječevu (mrena, riba, murena, puta, saxatilis piscis), u Jambrešićevu (mulus fluviatilis) i u Vukovu (Flussbarbe, Barme, Cyprinus barbus, — u izd. 1898 stoji još: gemeine Barbe, barb, fluviatilis). Mrina (dakle kao po zapadnom govoru), Muraena helena. Đ. Kolombatović (1881) 23, (1886) 17. Mrena, Barbatus fluviatilis. J. Pančić ribe 80. M. Medić rad jug. ak. 126, 100. Miklošić u svome etim. rječn. 202 drži, da je mrena kao riblje ime istoga postaće, kojega i moruna (vidi tamo), ali ne tumači, kako je narod mogao sasvijem različne ribe nazvati imenima, koja potječu iz jedne iste lat. riječi.

3. MRÈNA (s takvijem se ake. govori), f. isto što bionu. Upravo mrena znači tanku kakvu kožicu, opnu, pa budući da se misli, da očna biona dolazi od tanke kožice, koja se na oko navukla, upotrebljava se mrena i za bionu. U rječniku Bjelostjenječevu (mrena ili mezdra na oku, albugo), u Voltižijinu (albume d'occhio o cataratta, Staar) i u Stulićevu (albugo s naznakom, da je iz Bjelostjenječeva rječn.). Ima i u

Šulekoru rječn. zn. naz. kao izraz iz područja zoologije za niem. Zellgewebo, zatijem za lat. cataracta, niem. Staar, der schwarze Staar, tal-cataratta, skinuti mrenu, den Staar stechen. Mrena, mrenica, Augenstaar, cataracta. M. Jovanović-Batut. *Govori se i u Istri:* mrena, albugo. D. Nemanić (1884) 20. *Gdješto po Hrv. i Slav.* govori se mrena za onu tanku kožicu u jajetu pod luskom. T. Maretić. *Ispor. u slov.* mrena, eine feine Haut, Häutchen. Pleteršnik slov. — Postane je riječi 3 mrena tamno; što Miklošić u svome etim. rječn. 204 kaže, da je iz lat. membrana, to se ne može primiti.

4. MRENA, f. Tamno je značenje u primjeru: Koji cijelu prijeti svijetu tve kriposti kazat mrijonu. J. Krmpotić katar. 30.

MRÈNICA, f. dem. od mrena.

a) od 2 mrena. Između rječnika samo u Vukovu. Mrenica, Cobitis taenia. M. Medić letop. 166, 73.

b) od 3 mrena. U rječniku Bjelostjenčevu (pia mater, i. e. pellicula, quae crano intrinsecus adhaeret) i u Jambrešićevu (mrenica nad možgani, pia mater, — mrenica očna, retina). Mrena, mrenica, Augenstaar, cataracta. M. Jovanović-Batut. *Gdješto po Hrv.* govori se mrena za onu tanku kožicu oko jezgre od oraha. D. Hirc.

MRÈNITI SE, mrènim se, impf. o nebu, kad se stanu po nemu narlačiti tanki oblačići (kao mrena, t. j. tanku kožica). Mrèniti se isto je što mezgriti se (vidi tamо). U Lici. J. Bogdanović. Kad je dan lip, pak se počeme oblačiti, onda se veli, da se nebo mreni. U Hrv. oko Ogulina. Zborn. za nar. živ. 5, 169.

MREÑAK, mreñaka, m. riba, koja se zove i mren i mrena, Barbus fluviatilis. Oko Zagreba. D. Hirc.

MREÑE, n. nom. verb. od mrijeti Premda se ustavi tijek od sunca.... sasvijem tezijem ne će se išta naše mreñe ustaviti. B. Zuzeri 213. *Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji* (s naznačenim akc.). A. Belić 387.

MRÈNÉNE, n. nom. verb. od mreniti se. *Govori se u Lici* (upravo: mreneñe). J. Bogdanović.

MRÈSTILO (jamačno je takav akc.), n. mjesto, gdje se riba mrijesti. U selu Perkovcima u Slav. D. Hirc.

MRÈŠKA, f. bora, nabor, na pr. na košulji. Lijepo ona zna mrèške delati. U Lici. J. Bogdanović. — mrèška od mrèška, jer su nabori nalik na mrežu: zato bi gen. plur. morao glasiti mrèšaka, ali u Lici govore mrèšaka, na pr. kikja puna mrèšakā. J. Bogdanović.

MREŠKAČA, f. nabor oko ruke u sefačke košule. U Srba po Bosni. J. Belović-Bern. 81 (supl.). — Ispor. mrèška, mrèškati.

MRÈŠKĀNE, n. nom. verb. od mreškati. U Lici. J. Bogdanović. — U Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja tehnike za niem. Kreuzschräffirung, franc. contre-hachures, t. j. crtanje unakrst, koje ima oblik mreže.

MRÈŠKAST, adj. nalik na mrežu. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja botanike za lat. cancellatus, gegittert, tal. graticolato, reticolato.

MRÈŠKATI, mrèškam, impf. praviti mreške, t. j. nabore, na pr. na košuli. Kako ti lijepo mrèškash košulu! U Lici. J. Bogdanović.

MREZGA, f. nabor, mrska (na haščini ili na licu). U riječkoj nahiji u Crnoj Gori (s akc. mrèzga). A. Jovičević. *Govori se i u Bosni:* Nabori (mrezge) po čelu. Zborn. za nar. živ. 6, 154. — Postane tamno.

MRÉZGRA, f. isto što mezgra. Samo u Vukovu rječniku. — U priu je slog umetnuto -r- (t. j. upravo je udvojeno) kao i u mrožgravci pored mežgravci (vidi tamо).

MRÈZA, f. rete, cassis. Vokal je -e- postao od negdašnjega ē, zato je u zapadnom govoru mriža, a u južnom gdješto mrježa. Riječ se ova nalazi u svim slav. jezicima, na pr. staroslov. mriža, rus. мрежа (mrézka, mrépera), slov. mreža, čes. mříže (rešetka), i t. d., ali u drugim indoевр. jezicima ne nalazi se riječi etimologijom srodnijeh. Poradi ruskoga lika mrépera može se misliti, da je mreža postalo od morg-ja; ali korijenu mreža ne može se postaviti značenje. Riječ se nalazi u svijem rječnicima (vidi daљe) osim Daničićeva; a najstarija je potvrda iz xiii vijeka (vidi pod a, d).

a. mreža je naprava od niti narijetko svezanijeh među sobom za lovlenje ribe i drugijeh životinja. U rječniku Vrancičevu (mriža, cassis, rete), u Mikašinu (mreža, mriža, rete, sagena, cassis, — zaplesti mrežom, obretio), u Belinu (mreža, rete, — mreža za ptice ili ptičja mreža, reto da prender uccelli, ragna da uccellare), u Bjelostjenčevu (mreža, rete, hamus, — zverinska, cassis, plagae, — ptičja, pantheron), u Jambrešićevu (mreža, rete, — mreža za opstrene loze, indago), u Voltigijinu (mreža, rete, Netz), u Stulićevu (mreža, rete, cassos, plagae s naznakom, da se nalazi u Gundulicā, — mreža prostica, rete simplex, — mreža popunica, rete duplex, — u mrežu uveznuti se, zaplesti se, upasti, in rete incidere) i u Vukovu (mreža, Netz, rete).

a) mreža za ribu. Zapasaše veliko mnoštvo rib, tako da pučahu mriže. Bernardin 125. Ribari biju našli 1 kus leda u mrežah. Korizm. 22a. Petar i Andriј ostaviše mriže. Transit 50. Mrižom bo loviše tuj ribe. P. Hektorović 5. Imaju.... trate i mriže zgubit. Statut vrb 166. Često riba kraje okastoj razdre mreži ter izlazi tuda i bježi. I. Gundulić 20. Blagoslov mriža na lov ribe. L. Terzić 278. Tako i riba k plamu teče, ki je u lovne mreže uvodi. A. Vitalić ost. 23. Prilikuje ju (t. j. crkvu) mriži stavljenoj u more. J. Filipović 1, 190a. Nije.... mriža ribarskijo kao drugi apoštoli imao ostaviti. F. Lastric od' 142. Ostavivši mriže naslidovao jest vičnega života davaoca. J. Banovac blagos. 118. Navale ukleve te ih Crnogorci hvataju u mreže. Vuk rječn. s. v. oko. i t. d.

b) za druge životinje. Golube ali jine ptice mrižami pritiskujući u sfakom lovnu srični bihu. P. Zoranić 42. I mrežam ga (t. j. gaj) sa svijeh kraja i psim lovnijem opkružili. G. Palmotić 1, 301. Ptice, koje lete u visinu, jesu prosto od upadnutja u mriže i zamke na zemlji. M. Radnić 191b. Evo zvijeri nesmišljene ulovi ju twoja mreža. G. V. Bunić 21. Kad se ptica ufatí u mrižu. J. Banovac pripov. 94. Tica, što se više diže lako pazi, da u mriže ne nagazi. V. Došen 17b. — Oramo se može metnuti i primjer za mrežu, u koju je ulovljena čelad (upravo bog i boginja u prilici ljudskoj): S Venerom svojom Marte.... mrežome jednomo poklopjen tvrdio bi. D. Račina 10b.

c) mreža o paučini. U paukovoj mreži samo male muhe ostaju. Poslov. danič. Kad su mreže od pauka i za muhu i komara. J. Kavanin 344a. Tri sta je leta pauk svoje mreže pleo na pustoš prevlačkoga manastira. S. Lubiša prip. 277.

d) mreža u prenesenom smislu. Rastržba (t. j. sv. Sava) mreže prégrady smrštnyye. Domentijana 297. Ov gréh ima mrižu i stupicu djavlu. Transit 83. Razume Ivan . . . da veden biše slovesi v mrižu. Š. Kožičić 57. Gdi napast ni mriža ne lovi paklena. D. Baraković vila 9. Ona, ka me vidi i pozna u ne mrežu uveznuta, kaže mi se nemilosra (govori dragi o svojoj dragoj). I. Gundulić 222. U svoje mriže me zapplete (t. j. grijeh). I. Ivanišević 304. Ko da ludu ljubovniku, koji u mrežu níh (t. j. vilenica) našne, čas i život ne počrne. G. Palmotić 2, 28. Zašto ste se učinili kano mriža i zamica djavačka? I. Ančić svitl. 64. One (t. j. bludnice) u bijesu nega (t. j. bogataša) tove, dok ga u mrežu svu ulove. J. Kavaunin 48a. Pak ju (t. j. moju kcer) osmradi žalosnicu, sklopi u mreže svijet himbeni. A. Vitaljić ost. 368. I tko želi vidit ženu sebe meće u vražje mriže. P. Macukat 88. Ovo je zanat neprijatelja duše naše, da mu se ne otme iz mrižah negovi. F. Lastrić od' 106. Metnuće u mriže noge svoje (t. j. grješnik), to jest u mriže svojih opačina, i svezače ga kao jednoga sužna. J. Banovac pred. 8. Koga bludne smrse mriže, sve k propasti ide bliže. V. Došen 83b. Ti si mriža, po kojoj ja mnoge duše fatam (govori davo rđavoj djevojci). M. Zoričić zrc. 98. Ono isti vrag bijaše u čovičjoj koži, koji osam duša bio jest zapasao u svoju mrižu. M. A. Režković sabr. 45. Da je krivoletno obijedio prave lude pak i mene upleo u tu mrežu. S. Lubiša prip. 232.

c) mreža kao objekt ili kao subjekt uz neke glagole, u pravom i u prenesenom smislu.

aaa) uz glagole, koji znače građenje, pravljenje mreže; ti su glagoli plasti, isplesti. Djavao plete drugu mrižu. P. Posilović nasl. 87b. Nama sam se metnuo bio u sumnju, da tu mora što biti i da se nova mreža okolo mene plete. G. Zelić 311. Tri devojke cveće posejale, brdom smije, a dolom bosile; navadi se momče neženeno te počupa cveće devojkama; al' devojke mrežu ispletose, uvatise momče neženeno. Nar. pjes. vuk 1, 396. Da ja pletem mrežu šarovitu, da ja tražim po moru devojku (koja je umrla pa baćena u more). 2, 23. Pa bi plela mrežu plemenitu, mrežu zlatnu, a vrlo lijepu. Nar. pjes. juk. 116. Sad počme ona mrežu plést. Nar. prip. mikul. 144.

bbb) uz glagole, kojima se naznačuje radnja mrežom, kad se lovi ili se hoće da lori.

aaa) baciti. U ime tvoje baciću mriže u more. M. Radnić 241a. Bacio bi mrežu u Dunavu, ujutro (t. j. uhitio) bi ribu u Dunavu. Nar. pjes. juk. 117. Više primjera vidi kod baciti pod 1, a.

bbb) istegnuti, potegnuti, potezati, pritegnuti. Istegnuti mrežu, tirar la rete, — potegnuti mrežu, tirar la rete, — potezati, istezati mrežu, tirar la rete. Bela rječen. Potegnu mrežu na zemju punu veličijeh riba. N. Rađina 127a. Toliko veliko mnoštvo riba zavrgoše, (da) mreža ne mogahu potegnuti iz mora. Zborn. (1520) 119a. Oka su u mriži, ku kad iztegnuvan, kroz ne more biži. P. Hektorović 7. Pritegni i ti s onimi ribari mrižu. Vitaljić istum. 10.

ccc) metnuti, zametnuti. Metnuti mrežu, gettar la rete in mare. Bela rječen. Mrežu mećem, jacio rete. Bjelostjenac rječen. Kalvin onda zametnu svoje prihitre i otrovne privare kako lovnu mrežu za pogubjenje pukova. Đ. Bašić 217. Zametnuti kome mrežu (kao da bi ga uhvatio u nju, t. j. namjestiti pletke). Nar. posl. vuk 84. Oholi mi namjestiše zamke i prugla, metnuše mi mrežu na put. Đ. Daničić psal. 140, 5. Više primjera vidi kod metati pod II, 1, a, a, cc i kod metnuti pod II, 1, a, a, bb.

ddd) namjestiti, zamjestiti. Izvadi me iz mreže, koju mi tajno zamjestiše. Đ. Daničić psal 31, 4. Mreža, koju je namjestio, neka ulovi nega, neka on u nju padne na pogibao. psal. 35, 8.

eee) pustiti, spuštati. Jer mrižu zadiše pojdoše (t. j. ribari) naprida opet ju spuštajuć. P. Hektorović 5. Vozi u dubinu i pustite mriže vaše na lovjenje. L. Terzić 283. Vozi na dubinu i spuštajte vaše mreže na lov. S. Rosa 61b.

fff) raspeti, raspiñati, sapeti, zapeti, zapiñati. Zapet mrižu, stender le reti, — zapeti mrežu, stender le reti, — zapeti mrežu, stender la ragna, — zapiñati mrežu, stender le reti. Bela rječen. Mrežu raspiñam, plegas dispono, — mrežu zapiñam za ptice, tendo pantherum. Bjelostjenac rječen. Mrežu zapeti, pripiñati, rete explicare. Stulić rječen. Vaskolik razgovor moj bješe mreže istom zapeti i tanke hvojice svud veskom namazat. D. Zlatarić 39b. Toliko ga veće napastuje (t. j. davo čovjeka) i mreže mu zapina, da bi ga kako uhitio. M. Divković bes. 257. Tko besjedi s riječma ugodnjem i licumjernijem, zapiña mrižu svomu iskrštemu (iz lat. homo, qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius. prov. 29, 5). M. Radnić 318b. Lovac već put mriže svoje razpiñe, dok može dobiti kojegod lovine. A. Knežević 123. Da je (t. j. mrežu) zapne moru na izvoru, da uvati ribu od šes krilah. Nar. pjes. vuk 2, 61.

ggg) sterati, prostrijeti, prostirati. Prostriti mrižu od ptica, zapeti mrižu, tendere plegas. Mikala rječen. s. v. prostriti. Prostrijeti mrežu, tendere la ragna, — prostrijeti mrežu, stender le reti. Bela rječen. Mrežu prostrijeti, rete explicare. Stulić rječen. Mrežu, ka ne hita, sve zaman prostira. D. Rađina 109a. On prostire mriže svaki dan za zaseći dobra zemaljska. P. Radović nač. 80. Živ svom bratu stere mreže. J. Kavaunin 442. On prostriraje mriže i biše srećan. A. Blagojević khin. 17.

hhh) vrći, zavrći. Vrći mrežu, zavrći mrežu, gettar la rete in mare. Bela rječen. Mrežu vrći, rete jacere. Stulić rječen. Po riči tvojoj heću vrići mriže. Bernardin 125. Vrzite na desnu od plavi mreže i naći čete. N. Rađina 127a. Hlepeć na tuja lovišća vrići mriže. M. Marulić 11. Mriže u lovini rib vrzi tvoje. F. Glavinić cvit 201a. Vrzite mriže na desnu plavčice. L. Terzić 278.

b) mreža u različnim drugim značenjima.

a) reshetka. Između rječnika samo u Vrančićevu (mriža, cancelli, transena). U ispodivici hoćemo da budu mriže od gvozdja s utlimi čestima. M. Bijanković 53. — Možda ovamo ide i primjer: Crkvene se mreže popletoše. Nar. pjes. petr. 2, 57.

b) nekakav ženski nakit. *Između rječnika samo u Vukovu* (mreža od bisera, ženski nakit) i samo u nar. pjesama. Izvedoše koňa zelenoga i na koňu Rosandu djevojku obasutu mrežom od bisera. Nar. pjes. vuk 2, 583. Oko grla (t. j. metnu) tri sitna derdana i četvrtu mrežu od bisera (govori se, kako je djevojka Ikonija oblačila svoga pobratima Gruiću u žensko ruho). 3, 19. I dade joj mrežu od bisera: naj to tebe, moja mila snaho! 3, 366. — U jednoj pjesmi veli se mreža od bisera za pravu mrežu, kojom se riba lovi; pjevač te pjesme očevidno nije znao, šta upravo znači mreža od bisera. Da ponese mrežu od bisera, da je zapne moru na izvoru, da ufatí ribu od šes krilah. Nar. pjes. vuk 2, 61.

c) roštij, t. j. osobita naprava, na kojoj se što peče, nalič na mrežu. *Samo u primjeru: Prostir leži* (t. j. sv. Lovrjenac) na gyozenoju mreži, poda n̄ goruća žerava prli, peče, žeze. A. Kalić prop. 290.

d) pleter. *Samo u Belinu rječniku* (mreža trstena, cannicio, graticcio di canne).

e) mreža isto što mrena (na oku). Mreža, tal. cateratta, pala mu je mreža na oči. L. Zore pašetk. 110, 227. — *Nepouzdano; možda grijeskom zabilježeno mjesto mrena.*

MREŽAGE, mrežāgā, f. pl. *Između rječnika samo u Vukovu, i to u izdalu g. 1898* (ispriječano kao mreža, te se u ūemu slama nosi, krošne). Mrežage, krošne. Podunavka 1848, 58. — *U izdalu g. 1852 mjesto mrežage stoji grijeskom mrežale.*

MREŽAN, mrežna, adj. što pripada mreži. *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (mrežni, retarius, — mrežno vuže gorne i dolne, epidromis, plagae) i u Stulićevu (mrežan, mrežni, retium, reticulatus). Sija rekъ načetu miš glodati uži mrežnije. Starine 2, 289. Kragul' kad razmakne mrežna oka. J. Kavačin 342.

MRÈŽÂR, mrežara (jamačno je takav akc.), m. **a)** čovjek, koji pravi, plete mreže. *Samo u rječnicima, i to u Mikaljnu* (mrižar, koji čini mriže, reticularius), u Belinu (mrežar, factor di rete), u Bjelostjenčevu (mrežar, retarius, reticularius), u Jambrešićevu (mrežar, retiarius, in lat. dijelu) i u Stulićevu (mrežar, retium textor).

b) ribar, koji mrežom (a ne na pr. udicom) lovi ribu. *U Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 13, 207.

c) krap (riba), koji se lovi mrežom (a ne na pr. udicom). *U Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 13, 198.

d) nekakav pauk (jer pravi mreže, vidi mreža pod a, c). *Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. kao izraz iz područja zoologije za lat. Sedentariae, nem. Weberspinnen (samo plur. mrežari).*

MREŽAREV, adj. posses. od mrežar (ili od Mrežar, nom. proprie?). *Samo u primjeru: Sb r'ta niz děl na laze mrežarjeve. Svetostef. hris. 9.*

MREŽARI, m. pl. brdo u Slavoniji kod sela Drenovea (blizu Voćina). Šem. pakr. (1898) 53.

MREŽARICA, f. **a)** lađica, iz koje se mrežom riba lovi; kao da je to u primjeru: Prigoda mi se pojti... do onoga slavnoga grada... s nikimi rodjacima i s prijatelji mojimi u ormanu brigentinu s jednom mrižaricom pod zapovid našu. P. Hektorović 53.

b) riba, koja se mrežom (a ne na pr. udicom) ulovi. *U Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 13, 207.

MREŽAST (jamačno je takav akc.), adj. nalik na mrežu. *U rječniku Mikaljnu* (mrižast, učišen na način od mriže, reticulatus), u Belinu (mrežast, fatto a modo di rete), u Stulićevu (mrežast, reticulatus), u Šulekovu rječen. zn. naz. (kao botanički izraz za lat. reticularis, reticulatus, nem. netzförmig, netzaderig, tal. reticolare) i u Popovićevu (mrežast, netzartig). Čelijca (u bilo) biva . . . mrežasta. J. Pančić bot. 14.

MREŽATI, mrežam, impf. plesti što mrežasto. *Samo u primjeru:* Kako da se ne divimo veštini, s kojom pauk mreža svoju paučinu? M. D. Milićević škol. 25.

MREŽATICA, f. *Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. kao bot. izraz za lat. vas reticulare, nem. netzförmiges Gefäss.*

MREŽAVAC, mrežâvca, m. diňa mrežaste kore. Gorori se (s naznačenim akc.) u Dubrovniku i u Prcaunu. M. Rešetar štok. dial. 253.

MREŽAVICA, f.

a) veća mreža. *Samo u Stulićevu rječniku (rete, quo majores pisces capiuntur).* — Ne-pouzdano.

b) ime bičkama: Statice cancellata, — Statice articulata. B. Šulek im.

MREŽEĆE, n. nom. verb. od mrežiti. *Samo u Stulićevu rječniku* (dolus vel insidia et retibus paratae, — dakle od mrežiti u prenesenom značenju, knje tome glag. nije Stulić zabilježio).

MREŽETINA, f. augm. od mreža. *U Lici* (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MREŽGRAVCI, mrežgravaca, m. pl. isto što mežgravci (vidi tam). Pomravi su crvi, koji se nalaze u nosu u mrežgravcima (kod ovaca). Glasnik zem. muz. 14, 155. — Vidi i mrzgavci.

1. MREŽICA, f. dem. od mreža.

a) mala mreža u značenju te rijeći pod a. *U rječniku Mikaljnu* (mrižica, mala mriža, reticulum), u Belinu (mrežica, rete piccola), u Bjelostjenčevu (mrežica, reticulum, implagium), u Jambrešićevu (mrežica, reticulum), i u Vukovu (das Netzchen, reticulum). Noseć . . . staru mrižicu, kom ježine lovi. P. Hektorović 5. Budući uhitili . . . tri ribe velike u jednu taňahu mrižicu. P. Radović ist. 63. Kakono ptica u gabiji aliti u mrižica zatvorena. S. Margitić fala 258. (*Mare*) uplete mrižicu pak jeme ribicu. Nar. pjes. istr. 3, 22.

b) rešetka (vidi mreža pod b, a). Sidišće . . . kakono s povrćenim gratakožom ili mrežicom meju pokornikom govoreći i uhom od misnika. B. Kašić rit. 51.

c) nekakav vez u Slavoniji (vrsta ukrasnih zabodaka?). J. Belović-Bern. 81 (supl.).

d) tanka kožica, opna oko ēega ili na čemu. *U rječniku Mikaljnu* (mrežica oko utrobe, opnica, omentum). Uzmi svo salo po crijevima i mrežicu na jetri... i zapali na oltaru. Đ. Daničić 2 mojs. 29, 13. Ispor. još: Mrežica, Netzmagen, omento u Šulekovu rječen. zn. naz. Mrežica, Netzhaut u Popovićevu rječn.

e) ime bičkama: Statice furfuracea, Statice cancellata. D. Lambi (1852) 55 Statice ferulacea. B. Šulek im. I Lambi i Šulek imaju upravo mrižica.

2. MREŽICA, f. topogr. ime. **a)** nekakvo zemljište u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi xiv vijeka (Mržica) i otud u Daničićevu rječniku. — **b)** selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MREŽIŠNI, adj. što pripada mrežištu. Samo u primjeru: Krstnica ima biti . . . užudno urešena i ograjena stupcima mrežišnimi, utvrđena bravom i klučem. B. Kašić rit. 8 *Imenici mrežište, iz koje je ovaj pridjev izveden, nema potvrde, a značene jaj je: rešetka; vidi mreža pod b, a i 1 mrežica pod b.*

MREŽIT, adj. nalik na mrežu. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja botanike za lat. reticularis i kao sinonim pridjeva mreškast.

MREŽITI, mrežim, impf. hvatati u mrežu. Samo u rjećnicima, i to u Voltijinu (mrežiti, irretire, irretare, mit Netzen fangen, verwickeln) i u Stulićevu (mrežiti, in jaciendo retibus esse foro je značenje, t. j. bacati mreže, jamačno pogrešno), — mrežiti, to jest umrežiti, s naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga piscu našao nijedan primjer, — mrežen, irretitus). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao matematički izraz za nem. Netzen, tul. retare (t. j. praviti crte nalik na mreže, u opisnoj geometriji).

MREŽJE, n. nom. coll. od mreža u značenju: rešetka. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Gitterwerk, franc. frette, tal. reticolamento.

MREŽNA GREDICA, f. šuma u Hrvatskoj kod sela Trebarjeva. Zborn. za nar. živ. 5, 93.

MREŽNI, adj. vidi mrežan.

1. **MREŽNICA**, f. kožica, opna nalik na mrežu. U Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja zoologije za nem. Nervenhaut, Netzhaut (des Auges), lat. tunica nervosa, retina. Ima i u Popovićevu rječniku: Mrežnica, mrežnača, Netzhaut.

2. **MREŽNICA**, f. zaselak u Bosni u okružju bilaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Možda bi boće bilo pisati Mriježnica (vidi tam).

MREŽNIK, m. čovjek, koji nosi mrežu. Samo u Stulićevu rječniku (mrežnik, rezario, gladiatore, che portava sotto lo scudo una rete per involgervi il suo avversario, retarius).

MREŽNAČA, f. Samo u Popovićevu rječniku, vidi 1 mrežnica.

MREŽŇAK, m. mreža napeta na obroču, na čemu se suši riba. Na ostrvu Lošinju (gdje upravo govore mrižnák). I. Milčetić.

MREŽOKRILAC, mrežokrilca, m. lepir, koji ima krila nalik na mrežu. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz., ali samo u plur. mrežokrioci za lat. neuroptera, nem. Netzflügler, Gitterflügler. Da je ovo narodna riječ, ne bi se govorilo mrežokrioci, nego mrežokrilci (s takvijem ake).

MREŽOKRILI, m. Samo u Popovićevu rječniku (mrežokrili, m. pl. Neuroptera). Vidi riječ, koja je pred ovom.

MREZONOSAC, mrežonosca, m. čovjek, koji nosi mrežu. Samo u Jambrešićevu rječniku (mrežonosec, retiarius).

MREŽOPLET, m. vez nalik na mrežu. Mrežoplet, Netz, das Netzen, Filestickerei, das Ausnähen der Netzarbeit. J. Belović-Bern. 194 i 81 (supl.).

MREŽOTINA, f. bora, nabor, u rječniku Vukovu (Runzel, ruga). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. (sa značenjem: pletivo) za nem. Netzwerk, franc. entrelacs, nattes, treillis. Ima i J. Belović-Bern. 194 za nem. Netz (u vezešu i pletenu). — Ispor. mreška, mreškati.

MRGAN, m. prezime u Hercegovini (muhamedovačko). Etnogr. zborn. 12, 293. 309. — Tamno.

MRGANIĆ, m. prezime zabilježeno u ispravi xvi vijeku. Mon. croat. 210.

MRGĀŇ, mrgáňa, m. isto što mrgiň i istoga postana (vidi tam). Govori se u Dubrovniku. P. Budmani rad jug. jug. ak. 65, 162, — u Konavlima. V. Bogišić zborn. 433. — Ispor. još: Mrgāň, mrgáňa, ein kleiner Kanal, der zum Abfluss des Regenwassers auf den Feldern ge graben wird (u dubrovačkoj okolini). M. Rešetar stok. dial. 253.

MRGAŃE, zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Ne razabira se ni rod ni broj imena.

MRGAR, mrgara, m. isto što mrgaň, mrgiň i istoga postana. Govori se na ostrcu Rabu s ake. mrgăr, mrgără. M. Kušar rad jug. akad. 118, 15. Možda se ta riječ nalazi u primjeru: Treti kumfin do dražice.... v koj je mrgar (ako nije Mrgar, t. j. kakovo mjesno ime). Mon. croat. 105 (u ispravi xv vijeku).

MRGIĆ, m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. — Jamačno srođno s Mrgud. Vidi Mrdić.

MRGÍN, mrgina, m. meda, granica. Govori se i s glasom n: mrgiň, mrgina. Iz negdašnjega dalmatinsko-romanskoga narječja, u kojem se g ispred i izgoraralo kao g, a ne palatalno, kako je u današnjem tal. jeziku, na pr. u rijeći margine (kraj, rub) od lat. margo. gen. marginis; iz tal. te rijeći moralo bi u našem jeziku nastati mrdin (mrđin). O onome dalm.-rom. narječju vidi kod funkjela, kimak, lukijerna. Između rječnika samo u Vukovu (mrgiň, 1. krtičnik, 2. mračnik, 3. male umčice načinene za bilježenje granice po livadama, Grenzhügel, collis terminalis, 4. ono zemlje, što se između dvije lijeve ostavi neuzorano kao meda, die Grenze, limes s naznakom za prva tri značenja, da se govori u Srijemu, a za četvrtu, da se govori u Crnoj Gori i u Dalmaciji; za ona prva tri značenja nema od druguk potvrde.

a) mrgin. Može biti, da sam i ja koju (t. j. pripovijetku) ovdje naštampao te pro mrgina stidljivosti uskočio. V. Vrčević nar. prip. vii. Kao da je jedan od njih preorao preko mrgina pa hoće da privati zemlje onoga drugoga. igre. 21. Narod . . . pobaca medaše i mrgine. S. Lubiša prič. 98. Ovaj je lik zabilježen za okolinu Siňa (u Dalm.), za Hercegovinu, Crnu Goru i za Boku kotorsku u V. Bogišića zborn. 433.

b) mrgin. Grifone smo još vidjeli na mrginu, koji dijeli Albeniju (*sic!*) od Indije. M. Vetranić 1, 234. A tko tuj prihodi, gdi je stavjen mrgin taj. 1, 269. Dovršenje tretjega puta . . . ki je pravi mrgiň i svrha našega blaženstva. B. Gradić duh. 26. Stavio si mrgine, koje neće prići (iz lat. constituti terminos eius, qui praeteriri non poterunt. iob. 14, 5). M. Orbin 56. Ako je u pustištu ali u mrgini. L. Terzić 242. Postavićeš mrgiň oliti mejaš blizu planine. A. Kašić korab. 77. Koje je ono mjesto, gdje se najveće podižu pravdaña, smeće i natjecanja? Znate li, koje? Mjesto od granica i mrgina. B. Zuzeri 298. Na sofri mrgina nejma. Nar. bl. kapet. 133. Mrgiň se govori u Hercegovini i u Crnoj Gori. V. Bogišić zborn. 434, — u Dubrovniku. P. Budmani rad jug. ak. 65, 162.

MRGINÁŇ, mrgináša, m. onaj, koji s kim graniči, meduši. Samo u primjeru: Jer sam joj

ja mrginaš i najblizi s kućom. V. Vrčević niz 334. — U Vukovu rječn. (1898 na str. xxxvii) stoji mrgiuās (koji s kime graniči, medaš s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

MRGÍR, mrgira, m. isto što mrgin ili mrgiň i istoga postanja. Govori se u Piperima u Crnoj Gori gdje je ake. upravo mrgír, gen. mrgiră. M. Rešetar štok. dial. 253.

MRGIT, m. isto što mrgin ili mrgiň, brazda među zemljama. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni ake).

MRGLA, f. krpica, što se prišije na razdrtoj čizmi. Punat na Krku. I. Milčetić (zabilježio ake. mrgjă). — Postanje tamno.

MRGODA, m. namrgoden čorjek. Samo u Popovićevu rječniku (der gewöhnlich finster dreinsieht). Korijen mrg, koji je u ovoj riječi, nalazi se još u rječima, što iza ove dolaze (sve do Mrgudovića), a u drugim slav. i indoever. jezicima ne nalazi se riječi, koje bi glasovima i značenjem odgovarale. Teško je u etimol. svezu dovoditi rus. morgat', morgnuty, pol. mrugać, koji glagoli znaće žmiriti (a srodn su s lit. mirgēti, sijevati pred očima), jer nije lako naći svezu u značenju (drugo je žimiriti, a drugo mrko gledati!). Porudi značena mogao bi tko misliti, da je mrgoda, mrgodast, mrgoditi se i t. d. od istoga korijena, koji je u mrk, mrknuti, mrkoňa i t. d., ali je sasvim tamno, zašto bi k prešlo u g.

MRGODAN, mrgodna, adj. isto što mrgodast. Samo u Popovićevu rječniku (düster).

MRGODAST, adj. mrk, koji mrko gleda. U rječniku Vukovu (düster, tetricus). Po Hrvatskoj se govori mrgodast. N. Simić nast. vjesn. 8, 108.

MRGODIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Ovo je upravo prezime izvedeno od imena Mrgod, kojemu nema potvrde, a isto je što i Mrgud.

MRGODITI SE, mrgodim se, impf. mrštiti se, mrko gledati. U rječniku Vukovu (ein finsternes Gesicht machen, obseuro vultum). Ona njozi odgovara (brecajući se i mrgodeći se). Nar. pjes. vuk 5 (1898) 363. Po Hrvatskoj govore mrgoditi se, mrgodim se. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. Isti ake. za Orahovicu (u Slav.) bifeži S. Ivšić.

MRGODÉNE, n. nom. verb. od mrgoditi se. U rječniku Vukovu (das Finstersehnen, vultus obscurus). Po Hrvatskoj govore mrgodéne. N. Simić nast. vjesn. 8, 108.

MRGOST, f. mrgodast, mrk oblik. Samo u primjeru: Tumačio sam muklost stanovnika i mrgost oblija njihova. M. Pavlinović razl. sp. 411. — Nepouzdano.

MRGUD, m. muško ime. Između rječnika samo u Vukovu (muški nadimak s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). No kad vide Markišić Mrgude. Pjev. crn. 142b. Razgovarali se dva seljanina Kecun i Mrgud. Nar. prip. vrč. 156. Ovo ime upravo znači: namrgoden, lut. Ispor. 1 Mrda, Mrđen, Mrkša. U Popovićevu je rječniku mrgud isto što mrgoda (vidi tam).

MRGUDA, f. a) psovka ženi (ne razabira se, šta upravo znači). Skoroteča 1844, 250. — b) ime ovci u Bruvnu u Hrv. D. Hirc. Biće isto što mrka.

MRGUDIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRGUDOVIC, m. prezime. Samo u primjeru: I na ovce Mrgudović Gojka. Ogl. sr. 45.

M'RGEП, m. mjestance u Dalmaciji u kotura kotorskou. A. Mašek 237. Ima i u Vukovu rječniku (u Boči nadno Markova vrta zidine, gdje se govori da je sjedio Bajo Pivlanin, Name einer Ruine, parietinae quaedam).

MRHA, f. mrtvo tijelo, strvina, mrcina. Riječ se s istjmom značenjem nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov. mrha, čes. mrcha, poł. marcha; sve je ovo od korijena mer, koji je u mrijeti, mrtvati u mrcina. U rječniku Bjelostjenčevu (cadaver). Govori se po Istri: mřha (tako je zabilježen ake.), cadaver. D. Nemanić (1881) 20.

MRHA, f. pecus, merx. Iz staroñem. meriha, marha (kobila, danas Mähre), koja je riječ bila fem. prema masc. marah, marh (koñ). Slaveni su dakle značene generalizirali, t. j. od „kobil“ prenijeli su ga na „stoka“, a iz ovoga se lako moglo razviti značenje: roba, jer se stokom trguje. — Vidi marha.

a) stoka. U rječniku Bjelostjenčevu (pecus) i u Jambresičevu (pecus). Mrha skače i pasturi. Jačke 225. Mrha u značenju stoku govori se u Rijeci. F. Pilepić.

b) roba. Samo u primjeru: Ki ste hinbu svud činili lažom, rotom obznanjuje mrhe, keno bihu luje; riste, da je dobra roba, ka ne biša vriđna boba (govori se trgovcima). M. Marulić 288. Možda se mjesto mrhe ima čitati marhe.

MRHAL, m. jagne prve godine. Govori se na ostrvu Rabu (s ake. mrhâ), gen. mrhâla. M. Kušar rad jug. ak. 118, 52 — Da nije griješkom stampano -h- mjesto -k-? Vidi mrka.

MRHAV, adj. isto što mršav. Govori se u Fužini (u Hrv.). D. Daničić.

MRIJEĆ, m. ime bički. Tamarix gallica. B. Šulek im. Imu i u rječniku Mikačinu (mrič, tamarič, tamarix myrica) i u Stulićevu (mriječ, m. dub, myrica). Riječ je jamačno tuđa, biće iz kojega tal. narječja (u književnom tul. jeziku se ona bička zove tamerice, tamarigio).

MRIJESNICA, f. neku ribu u Bosni. Zborn. za nar. živ. 8, 85. Mjesto mrijestnica od mrijest.

MRIJEST, mrijesti, f. sitna ikra. Riječ se nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov. mrest (f., vrijeme, kad se ribe mrijeste), rus. нерест, нерестъ (isto što slov. mrest). Od kor. ners, kojemu se može postaviti značenje: rasplodivati, otkle su i rijeći narast, narastiti, nerast (vidi tam); po tome je m u mrijest postalo od n podrazumljakšega izgovoru, jer je nr teško izgovarati, lakše se izgovara mr. Između rječnika samo u Vukovu (mrijest, f. der Rogen von kleinen Fischen, ova pisciculorum). Najsjitnija ikra zove se mrest. D. Popović pozn. robe 419. U ovome primjeru uzima se mrijest za guje i jakrepe: Crnih guja mrijest i akrapa. Osvetn. 1, 37. Ne razabira se značenje u primjeru: A s tetiva oklize se šiba kano muña iz mrijesta lutja. Osvetn. 1, 41. U tom je dakle primjeru mrijest masc., tako je i u ovome: Avgutar, suh riblj mrijest, koji se vadi iz ribe skakavice. Vuk rječn. s. v. avgutar. Na svome injestu s. v. mrijest bifeži Vuk uz tu riječ f. (t. j. fem.). U izd. 1898 popravljaju se rijeći suh riblj... koji u suha riblj... koja; ali po svoj prilici nije trebalo popravljati, t. j. imenica može biti i muškoga i ženskog roda, te juj je gen. mrijesta i mrijest, lok. mrijestu i mrijestu i t. d.

MRIJESTITI SE, mrijestim se, *impf. mijesati* se tjelesno raspolođenja radi. Govori se samo o životinjama, ponajviše o živadi. U rječniku Bjelostjenčevu (mrestim se, ceveo, venerea operor) i u Vukovu (sich begatten, coeo, von Hühnern, Enten). U Ivezovićevu rječn. s. v. mrijestiti se stoji, da u Hrv. mrijestiti se govore i za ribe, a i Daničić upotrebjava mrijestiti se za ribe u ovome rječniku s. v. biti iii, 3, b, aa: Ribe se biju, hoće reći mrijeste se.

MRIJESĆEĆE, n. nom. verb. od mrijestiti se i od mriještiti se. U rječniku Vukovu (das Begatten [der Hühner], coitus).

MRIJESTITI SE, mrijestim se, *impf. Samo u Vukovu rječniku* (sich begatten [von Fischen]. coeo s naznakom, da se govori u Hercegovini). *Poradi -š- mjesto -s- ispor. puštiti pored pustiti.*

MRIJETI, mrem, *impf. mori. Ake, je u prez. mrem, mrēš, mrē, mrēmo, mrēte, mrēū; imper. mrl, mrlmo, mrīte; aor. mrījeh, mrīje, mrijesmo, mrijesto, mrijese: impfkt. mrāh, mrāše, mrāsmo, mrāste, mrāhu; partic. prez. mrūci, partic. pret. i. mrīvsi, ii. mrīo, mrīla, mrīlo. Glagol istoga krijejena (mer) i značenja nalazi se u svim slav. jezicima: staroslov. mrēti, rus. мереть, čes. mřiti, pol. mrzeć i t. d., a i u drugim indoevr. jezicima nalazi se rijeći od istoga krijejena, na pr. staroind. m̄ta-s (mrtav), gr. βροτός (mjesto ugořotis, mrtav), lat. morior, mors, mortuus, lit. mirti (mrijeti), ūem. Mord i t. d. U rječniku Mikalini, Belinu, Voltiđijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daje). Najstarije su potvrde iz srednjeg vijeka (iz Koluniceva zborn. i iz Bernardina, — vidj među primjerima).*

1. Oblici. Ovdje će se spomenuti samo oblici, u kojima je što osobito.

a. inf. je ponajviše mrijeti (mreti, mriti); sasma je rijedak oblik mrti, koji se nalazi u Stulićevu rječn. (pored mrijeti), u Došena 47b, 183a, u Osvetn. 1, 51, 2, 80.

b. prez. glasi mrem, mreš..., vrlo rijetko mrijem: mrije (3 sing.). Osvetn. 4, 20, 70, mrijemo. Miličević omer 125, mriju. Osvetn. 2, 138.

c. partic. prez. ina katkad -e- mjesto -u-: mreči Gundulić 255, Gleđević 142b, Kavačin 512b, mreč Kavačin 402a, mreča Kavačin 338b, mrečega Kašić rit. 115.

2. Značenja.

a. mrijeti znači prestajati živjeti; uzima se u aktivu i u pasivu (u pas. s riječicom se). U rječniku Mikalini (mrijeti, umirati, morior, agere animam), u Belinu (mrijeti, morire, finir la vita), u Voltiđijinu (mriti, mrijeti, morire, sterben), u Stulićevu (mriti, mrijeti, mrti, mori, in extremis esse, agere animam s primjerom jednim iz Bunića-Babulinovića i s jednim iz G. Palmotića — mruć, moriens, moribundus) i u Vukovu (mrijeti, sterben, morior: kao da je mro pa oživjeo (kad je ko rdav u licu).

a) uopće.

aa) o čeladma. Ako živemo, živemo Bogu, ako mremo, umiramo Bogu. Transit 94. Mnoštvo od ljudi, koji mrahu. Zborn. (1520) 77b. Gdi tijelo moje mre... i u crnu zemlju gre. M. Vetranic 1, 261. Svikoliki, koji mru u smrtnom grijehu. M. Divković bes 40. I sred ovijeh netom tmina čeok se rodi, mrijet počina. I. Gundulić 233. A. Er bez rajske tve ljoposti tužuu mi je sila umriti. B. No mri, dragi moj životu. G. Palmotić 1, 261. Ja se cesarici, kad mraše, obećah. Oliva 5. Da on vazda mre živući i ne

umre umirući. A. Kanižlić fran. 228. Mriješe, nije vele vremena, jedan biskup, koji bijaše na glasu i cijeć dobrote i cijeć znanja. D. Bašić 268. Da je indi strašno mrti... ne bi l' svakom bilo boje, da ga rano smrt zakoče? V. Došen 183a. Kad bi bilo po redu mrijeti, na tebi bi ostanulo carstvo. Nar. pjes. vuk 2, 209. Kome su deca prije mrla. Vuk nar. posl. 350 i t. d., i t. d.

bb) o životinjama (sasma rijetko). Prase kad mre silom, ine tješi svojim pretilom. J. Kavačin 36a. Žena jedna imadijaše mnoge čele, i bivši doša na ne pomor... sve slidijahu mrtvi. M. Zoričić zrc. 164. Već ga vuce kano jare vuce, dok dovuce, gdje je mjesto svuci, dотile jare na po skapa mrući. Osvetn. 4, 11.

b) mrijeti s dopunom u kojem padažu samom ili združenu s prijedlogom.

aa) mrijeti smrću. Za tvoj uzrok mrem ovu nepočtenu smrtju. Korizm. 44a. Tko vječnom smrti mre. N. Dimitrović 56. Nahodeć se človik na času ili hipu od smrti tako narafske, kako silne, to jest tako kada bi svojom smrtju mrl, kako kada bi osuđen na smrt. Š. Budinić ispr. 11.

bb) mrijeti s dopunom, koja znači uzrok.

aaa) s dopunom u instr. Sta mnogije dne trpeći veliku teškoću toliko, da mraše gladom. Kolučić zborn. 8. Zač samo tko pozre angelski ne obraz, oni čas željom mre. Š. Menčetić 59. Ter ja s nōm zajedno zacić ne strahom mrah. 255. Napitaj mručago gladom. Naručn. 94b. Pušćaju je mrti gladom. Transit. 78. Ja gladom mru. N. Račina 58b. I tamo strahom mre i misli o bijegu. M. Vetranic 1, 103. Čujem ter tužuju strahom mrom. D. Zlatarić 34a. Ako ne napitaš onoga, koji gladom mre, ti ga ubijaš. M. Divković nauk 119b. Moj sluga mre gladom u spili. I. Đordić ben. 24.

bbb) s dopunom u gen. s prijedlogom od. U rječniku Mikalini (mrijeti od glada, confici inedia, mrijeti od žeđe, siti confici) i u Stulićevu (mrijeti od glada, fame confici). A ja ofde sada od glada mru. Bernardin 42. One praskve, ke onamo rajahu, od njih se mraše. Naručn. 25b. Počeve mrijeti od glada. Zborn. (1520) 27a. Raňena ter sad mrem od truda ne mala i u crnu zemlju grem. M. Vetranic 1, 93. Sad se mre od žeđe. M. Orbin 74. A ja od glala mrem pun tuge sred pustošne ove strane. I. Gundulić 219. To slišavši mru od straha. I. Bandulavić 273a. Zarad vojske, koja mraše od žeđe. M. Radnić 123b. Od žestoke vrle muke mre. P. Kanavelić 121. Živine mru od stidi i od vrućine. J. Kavačin 166a. Mrli od glada, i ne bilo koga, komu bude ih milo! A. Vitalije ist. 387b. Kad bi bila kuga, od koje se na pričac mre. L. Terzić 142. Videći (t. j. sv. Dominik) ovi grad mrijeti od glada ganu se na milosrdje. V. M. Gučetić 109. Od straha mrahu. J. Banovac pred. 91. Sve živuće od glada i žeđe mraše. A. Kačić korab. 238. Njovi roditeli... mru od glada i od svake tuge i potribe. M. Dobretić 501. Premda su mrlji od pomora nekog. Vuk rječn. s. v. mirucati. Ja sam... mro od straa. Vukova prep. 2, 632. Ribe nihove... mru od žeđi. D. Daničić is. 50, 2. Pri tolikoj zaludnoj muci mrasmo od gladi. S. Lubiša prip. 166.

ccc) s dopunom u gen. s prijedlogom s (rijetko). U rječniku Belinu (mrijeti s tuge, bolesti, affligeri o star afflitto s primjerom iz

Gundulića, koji se i ordje navodi na drugome mjestu). Tad ga zled porazi, da s tuge smrtno mre. D. Rađina 37a. Prost mi, ludos je mrijet s tega. I. Gundulić 181. Ma nesrečna staros neka mre s hudega sved poraza. 392.

b. mrijeti u prenesenom smislu kao ginuti, propadati, nestajati (gotovo samo u pjesmama). U rječniku Belinu (mrijeti, mancare, calare, scemare).

a) od ljubavi. Tko za nōm da ne mre? tko srca nōj ne da? Š. Menčetić 62. Od tebe, za kom mrem, nimam bit odišćen. H. Lukić 191. Sad mru želeći cī tebe ljubavi. P. Zoranić 8. Da ne mrem ljubovo ja za nē (t. j. vile) lipotom. N. Nađešković 2, 57. Za ním mraše njeka gođišnica. M. Držić 31. Hoće mlada (t. j. Kalinka) da izusti, kako ona mre za nōme (t. j. za Krunoslavom). I. Gundulić 461. Ma mlados mre za nōme. G. Palmotić 2, 194. Orfeo ištuć dragu, za kom mraše. 2, 465. Rad bi dragoj da izusti, ko mlajahan mre za nōme. J. Kavačin 253b. Jeste li djegod vidjeli moga pridragoga vjerenika, da mu rečeš, da ja ginem za ním, mrem od ljubavi? V. M. Gučetić 187. Da mru za nōm od ljubavi (t. j. mladići). N. Marči 73.

b) inače. Da mu rič studena sred usta vazda mre. D. Rađina 9a. Mru kraljestva, mru gradovi, i nih plemstvo trava krije. I. Gundulić 234. Hoće mlada da izusti . . . ali riječ joj mre sred usti. I. Gundulić 461. Sad nevidom tva moć gine . . . mru viteške tve vrline. G. Palmotić 1, 124. Čudna svjetlos i vedrina izhodiša nemu iz oči, prid kom mraše noćna tmina. 3, 103b. Mre i mrarom, mru i stine i pod tvrd Zub od vremena tuč žestoki isti gine. J. Kavačin 30b. Hoće opeta da izusti . . . ma riječ mre joj usred usti. G. V. Bunić 33. Moj te pogled ište i želi i tve lice sved će iskati; ah jednom ga k meni obrati, za kijem na dan mrem stokrati. I. Đordić salt. 82. Dan od plama tvoj istječe, tvoj mre u moru (govori se Bogu). 247.

c. bolovati. Samo u Mikalini rječniku (mrijeti, zlo stati, male valeo, aegroto, laborare morbo). — Nepouzdano.

d. bivati ubijenu.

a) uopće (rijetko). Gine od mača, tko mač vadi, i mre u boju tko boj ljubi. G. Palmotić 3, 71b. Koji starešina ne misli napred udariti pred svojom vojskom. onaj neka ne mre od mene bez nevoje. Vuk grada 108. Kad čemo vezani ženski mrijeti od niovi gelata. dan. 3, 157. Sletiše se Turci k eiganinu: mrijet ćeš, brate! kaži po istini. Osvetn. 4, 43.

b) na bojnom polju, u bitki. Ja zaista nemam nikud, nego mi vaļa ovde mreti. Vuk grada 107. Boje je da mremo junaka kao ludi, barem da zamijenimo svoje glave. dan. 3, 157. Slavno mrite, kad mrijet morate. P. Petrović gor. vijen. 96. Pomislite na stare junake, kako vaļa mrijet na međanu. Nar. pjes. vuk 4, 231. Porobit će, jer su naviknuli, a uđrit će, jer ne žale mrtvi. Osvetn. 2, 80. Slava onima, što su za krst i slobodu mrlji. 5, 92. Ima i danas tisuća momaka, što bi mrlji, da učuvaju posjetku slobodu. S. Čubiša pripr. 16.

MRIJEŽNICA, f. geogr. ime.

a. ime vodama. Možda je Mrežnica voda, koja čini ovdje male bare, koje su nalik na oka u mreže. T. Maretic nast. vjesn. 1, 22. Ispor. Mepežta, neka voda u Rusiji.

a) ime potoku u Bosni u kotaru bihaćkom; po tamоšnem je govoru Mrižnica. Etnogr. zborn. 6, 54.

b) voda u Hrvatskoj. U rječniku Vukovu (voda u Hrvatskoj, koja više Karloveca utječe u Koranu). Turci karlovačke Nimez izvabili su busiju, natiraše u Mrižnicu, gdi vnođi potonuše. P. Vitezović kron. 179.

b. ime drjena selima u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj, jedno je u kotaru slivskom, drugo u vojničkom. Razdjel. hrv. i slav. 164 (gdje upravo piše Mrežnica). Jedno od tijekh sela spominje se u ispravi iz svršetka xvi vijeka: Na Lipi i na Mrižnici. Mon. croat. 304.

MRIJEŽNIČANIN, m. čovjek iz Mriježnice. V. Arsenijević.

MRIJEŽNIČĀNKA, f. žena iz Mriježnice. V. Arsenijević.

MRIJEŽNIČĀKÎ, adj. što pripada Mriježnici. V. Arsenijević.

MRIJUĽ, m. riječ tamna značenja i postava, a možda je i rdavo štampana. Samo u primjeru: Mrijuľ pitomi i grlice, koje sam onomadne izeo iz grijedza, i šaruja moja ovčica, sve ti na darov. M. Držić 127. Svakako je neka životinja.

MRIN, m. Samo u Daničićevu rječniku iz isprave xv vijeka. Dasmo imb i darovasmo . . . u Sani Mrin i poda n varoš. Mon. serb. 439. Daničić piše za Mrin: kao da bješe grad u Sani (t. j. u oblasti oko rijeke Sane u Bosni).

1. MRK, m. ime volu, mrkoňa. F. Kurelac dom. živ. 25. — Ne čini se dosta pouzdano.

2. MRK, m. morska životinja, koja ide među glavonošce, a učeno joj je lat. ime Moschites moschata. Govori se u Novom (u hrv. primorju). Ista se životinja u Bagu zove mrkač, u Spletu mrkači, mrkući. S. Brusina rad jug. ak. 171, 162.

3. MÍRK, míka, m. čin ovna i orce, kad se mrču. Postavne tamno. U rječniku Vukovu (das Begatten der Schafe, coitus ovium). Na mrk, na mrk! viči čoban, kad pusti praza u ove. M. Pavlinović. Da se mrk govori i za onaj čin u koza, to potvrđuje F. Kurelac dom. živ. 37. Za mjesane čovjeka sa ženom ima primjer: Nije mrka bez ovakog brka iz neke nar. pjesme u Ivezkovićevu rječn. s. v. mrk.

4. MRK, m. kao da znači mrmlaće; ispor. 2 mrčati pod a. Samo u primjeru: Ni krka ni mrka od nega (kada tko tvrdo spava). Govori se u Istri. D. Nemanić (1883) 8 (gdje se bilježi akc. mrk, gen. míka).

5. MÍRK, míka, adj. crn, ali nije svagda sasvijem isto što i crn, nego više kao smeđ. Postavljeni akc. imaju svi oblici neodređenoga pridjeva; za određeni pridjev postavlja Vuk akc. míkk, míkká, míkkō, ali po Hrvatskoj se govori míkk, míkká, míkkō. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. U drugim slav. jezicima nema pridjeva, koji bi tovorom i značenjem odgovarao našemu mrk. Korijen je isti, koji je i u mrak (vidi tam). U rječniku Belinu (abbrunito, divenuto fosco; Bela upravo piše: mrk, mrkla, mrklo), u Voltigíjinu (mark, markli' abbrunito, fosco, bujo, dunkel, finster, —, merk, merka, merko', bruno, fosco, nereggianté, braun), u Stulićevu (mrk, mrkli, nigellus, morulus, obscurus, subniger, fuscus, tenebrosus) i u Vukovu (schwarz, ater; tu je zabilježen i kompar. mřčí). Najstarije su potvrde iz Vetranica (vidi među primjerima).

a. mrk u pridjevnoj i priložnoj službi.

a) u pravom smislu.

aa) o čeladma. Od naravi mrk bijaše (t. j. sv. Franjo u tijelu) P. Knežević živ. 16. Ti u zo čas vjerovao za se mrku Vlahu Cerović Novici. Nar. pjes. vuk 4, 499. No ako se jesи prepanuo, e si mrke Vlahe ugledao. 5. 1. Vino piju mrki Crnogorci. 5, 411. Povadiše dva Arapa crna, dva Arapa, dva mrka gelata. Nar. pjes. petr. 3, 191. Viču hoće iza svega glasa . . . i zlatari i mrci (*sic!*) kovači. Osvetn. 6, 29.

bb) o životinjama. Udari na noga, ali se namiri na mrkoga vuka, koji mu svojom rukom glavu odsiće. A. Kačić razg. 52. Do tri mrka zavijaše vuka. Pjev. crn. 149b. Jer otcka nigda nije sama brez hajduka ja brez mrka vuka. Nar. pjes. vuk 3, 159. Mrke im je vaške pridražio. 4, 48. Ama što je vojska kod vladike, to su mrki od planine vuci. 4, 75. Čudan bih mu prinos donijela, mrko bravče, krvave kolače. Nar. pjes. petr. 1, 236. Zavijala dva mrka kurjaka. Osvetn. 5, 31.

cc) o djetelovima tijela ljudskoga i životinskog. Ševa, mila ptičica, krotka, mirna, pitoma . . . mrko perje odilo, a na glavi kukmica. M. Katančić 73. Kakvi li su oni mrki breci! Nar. pjes. vuk 2, 228. Mrke brke nisko objesio, mrki breci jali na ramena. 2, 267 i 528. Da te vidim mrkijem očima. 3, 98. Garila ga (t. j. momka) mrka nausnica. 3, 155. To je bio strašan tucak junak mrka brka, a krvava oka. 3, 407. Eda Bog da, dva vrana gavrana, te vi mrka opanula krila. 4, 350. Dok ugleda mrkijem očima. 6, 96. Mrki su mi zasukani breci, mrki perčin bio vrat prekrio. Nar. pjes. herec. vuk 103.

dd) o različnjem strarma. Misnik zaognut pluvijalom mrkim. I. Bandulavić 110b. Na se stavi jednu mrku vriću, a koponom opasa se. P. Knežević živ. 8. Mrke svite vi kupite i meni je donesite. Nadol. 32. Zemlja lanu mora biti krka, nit piskuća niti vrlo mrka. J. S. Režković 128. Te se viju ka mrki oblaci. Pjev. crn. 254a. Stade Pero mrku kavu peći. Nar. pjes. vuk 1, 126. Nesta Jovu mrka murećepa. 1, 197. Nek prigrēu mrkim međedinam. 2, 269. Te se mrka ponapiše vina. 2, 334. Marko sjede piti mrko vino. 2, 416. A on osta mrko piti vino. 3, 117. Kad se mrka nakitise vina. 3, 239. Sve s' vijaju po poju barjadi kano mrki po nebu oblaci. 4, 242. Konj do koňa, junak do junaka, sve barjadi ka mrki oblaci. 4, 441. Pa je mrku kavu prijarila. 4, 449. A mrku mu kavu natočio. 4, 471. Mrke kave i bistro rakije, a po tome svake dakonije (t. j. dade). 6, 267. De mu mrko ispijaju vino. Ogl. sr. 486. Mrka kapa zla prilika. Mrke gaće zli bižeti. Nar. posl. vuk 183. Na neg' meće mrke mededine. Nar. pjes. marjan. 21. Starac sjedi u mrku odjelu. Osvetn. 2, 18. Dva se mrka povila oblaka. 5, 64. U mantiju mrku zamotana. 7, 37. Donesu . . . mrkog luka. M. Nenadović mem. 280. Sedi Mijat, piće mrko vino. Nar. pjes. stojad. 1, 105. Sad se dogovore da posade najprije mrki luk. Nar. prip. vuk² 275. Kakvi su se mrki oblaci nad našom siromašnom zemljom svili. S. Ljubiša prip. 98.

ee) o noći, sutoru. Još nije onaj mrki sutor . . . sasvim ni uklonio se. M. A. Režković sat. 172. Dok u veće mrka nojca dode. Nar. pjes. vuk 4, 419.

ff) o boji. Čovik visok on ne biše, dali sridni, mrke masti. P. Knežević živ. 20. Zobi . . . se za najboju drži ona, koja jest mrke boje. I. Jablanci 72.

b) u prenesenom smislu.

aa) mrk kao zao, nemio, strašan. Još tuge razlike daju te dubrave, mrke kanibale, kojih je velik broj. M. Vetrančić 1, 160. Otruje se (t. j. stoka) i zatim izerka, ta kuéniku prijeka je mrka. J. S. Režković 293. Mrke voše Šarac ko i Marko. Pjev. crn. 9a. Nisi l' čuo za Krajević Marka, a za mrka mogu dušmanina? Nar. pjes. juk. 66. Čovjek mrka pogleda, t. j. strašan. Vuk rječn. s. v. mrk. Tužbe su mi mloge dodijale na Nikolu, mrka kaurina. Nar. pjes. petr. 3, 524. — *Adv.* Silezski oro oči upira mrko u sunce. J. Kavačić 284b. Kada voćka voća ne da, gospodar je mrko gleda. V. Došen 67a. Što ćeš Marka gledat manitoga, što sve gleda mrko poprijeko? Pjev. crn. 55a. Nešto na me mrko pogleda. *U Lici.* J. Bogdanović. Inočina marama u dike, mrke svile, pa mrko i žive. S. Pavičić (*iz neke nar. pjesme slavonske*).

bb) mrk kao sramotan. Sami se ružite mrk obraz noseći. M. Vetrančić 1, 222. *Ispor.* crn obraz kod riječi crn pod 2, β, b, bb.

b) mrk u imeničkoj službi. Svatko nosi mrko na glavama. Nar. pjes. juk. 413. Pa se majka u mrko zavija. Nar. pjes. petr. 1, 323. Zastri moje sve u mrko dvore. Nar. bl. kapet. 335. (*iz nar. pjesme*). A svi dvori mrkim zastreni. Hrv. nar. pjes. 5, 322.

1. MRKA, f. ime nekim domaćim ženskim životinjama, koje su mrke boje.

a) ime kobili. F. Kurelac dom. živ. 10.

b) ime kokoši. Samo u jednoj zagoneckti: Trči mřka (tako je zabilježen ake.) preko poļa. Nar. zag. novak. 93.

c) kozi. Govori se u Lici. Zborn. za nar. živ. 5, 139, — u Bosni. D. Hirc.

d) kravi. F. Kurelac dom. živ. 25.

e) orci. F. Kurelac dom. živ. 32. Zovi ovce na Cerove doce pa pomuzi mrku i vranoku. Hrv. nar. pjes. 5, 576. Govori se u Lici. J. Bogdanović (*zabilježio ake. mřka*). Zborn. za nar. živ. 5, 139, — u Bosni. Zborn. za nar. živ. 6, 97. D. Hirc.

2. MRKA, m. prezime. Sve su ono Mrke od Nikšića; a najprvi, što je pred ovcama, ono ti je Mrka Usejine. Ogl. sr. 150. Da udariš na nikšićke ovce, a na Mrke i Paripoviće. 404.

3. MRKA, f. male, nausnica. Mrka, luda dlaka, Flauinhaar, lanugo. M. Jovanović-Batut (*s naznakom, da je od S. Ljubiše*). — Ne čini se dosta pouzdano.

MRKĀ ÁDA, f. selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

1. MRKAČ, mrkača, m. a) neka riba. U rječniku *Bjelostjenčeru* (mrkač, riba morska, chelidon, biscomius). Mrkač, vrsta ribe u Stonu. F. Hefele. — b) glavonožac Moschites moschata; govori se u Bagu, a zove se i mrk, mrkač, mrkučić. S. Brusina rad jug. ak. 171, 162. Govori se i na ostrvu Krku. I. Miljetić (*koji je zabilježio tamošnji ake. mrkač*). Zborn. za nar. živ. 5, 73.

2. MRKAČ, m. ime jarcu F. Kurelac dom. živ. 37. *Ispor.* 3 mrk i 1 mrka pod c.

3. MRKAČ, m. krumpir dug i deheo. U Lepoglavi (u Hrv.). D. Hirc.

MRKAČIĆ, m. morska životinja. Moschites moschata; govori se u Spletu. S. Brusina rad jug. ak. 171, 162. — Vidi 1 mrk pod b.

MRKADINA. f. neko mrko prosto sukno, koje se zove i mrčina. M. Pavlinović (*zabižio i naznačen akc.*). Srce pošteno može stati pod mrkadinom težačkom ka pod gospodskom svitom. M. Pavlinović rad. 173.

MRKAJ. f. prezime u Bosni oko Sarajeva. Etnogr. zborn. 11, 169. Upravo je nadimak pa uzet za prezime.

MRKA(J)IĆ, m. prezime izvedeno od nadimka Mrkaja. Pjev. crn. 6a, 60^a (*pjerač nekih pjesama u tvj knizi rodom iz Ileregovine*). Glas -j- se može izgovorati, ali se ne mora.

MRKÀ(J)ILO, m. prezime u Lici. J. Bogdanović (*zabižio Mrkailo*). Šem. pakr. (1898) 28 (*zubiženo Mrkajilo*). Upravo je nadimak pa služi za prezime. Glas -j- se može izgovorati, ali se ne mora.

MRKAJLOVIĆ, m. prezime izvedeno od nadimka Mrkajlo, koji se jamačno gdjegod govorio pored Mrka(j)ilo. Šem. pakr. (1898) 28. Nastavak -ajlo nalazi se i u imenu Vukajlo, a važada je uzet iz imena Mihajlo (Mihailo).

MRKAJ, mrkaja, m.

a) prezime (upravo nadimak pa uzet za prezime; ispor. Mrkaja, Mrkajilo). Između rječnika samo u Daničićevu (kao prezime Dubrovčaninu s potvrdom iz isprave v vijeka). Poslasmovo človečka našega Milčina Mrkaja. Spom. sr. 1, 180. Nalazi se i danas u Hrv. kao prezime Srbima. Imenik (1906) 445. Akc. je Mrkaj, gen. Mrkaja. N. Simić nast. vjesn. 8, 108.

b) ime jarcu. J. Bogdanović (*zabižio akc. mrkaj*, gen. mrkaja). D. Hirc (s naznakom, da se govorio u Orahovcu u Bosni).

c) ime ovnu. Između rječnika samo u Vukoru (mrkaj, mrkaja, ime ovnu ein Widdername, nomen arietis indi solitum s primjerom iz Ogl. sr. 139: [a Ture se jedno zagonjan na mrkaja ovna debeloga]. I već s njima nigda nikao nema do pedeset šuša i mrkaja (*stamp. mrkama*). Nar. pjes. vuk 4, 422. On uvati Nikćina mrkaja, što mu nosi na grlu čekatara. 8, 105. Potvrde donose još: F. Kurelac dom. živ. 31 i D. Hirc (za Orahovac u Bosni).

d) ime koňu. On zakroči pomamna mrkaja. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 104. Jaše Peko na koňa mrkala. 279. Dobar mrkaj pred jednim čadrom. Nar. pjes. hörm. 2, 264. Jamačno ovo ime znači mrka koňa; pa tako će mrkaj pod b i pod c značiti mrka jarcu i mrka ovna, t. j. mrkaj kao ime jarcu i ovnu ne mora se dovoditi u svezu s imenicom 3 mrk i s glag. mrkati se.

MRKAJE, f. pl. ime selima u Bosni; dva su u okružju sarajevskom, jedno u bihaćkom i jedno u tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRKALI, m. pl. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRKÀLJIC, m. ime malu mrku koňu. U Lici. J. Bogdanović.

MRKAJUŠA, f. neka kruška u Bosni i Herc. Etnogr. zborn. 10, 86.

1. **MRKĀN,** mrkána, m. ime domaćim muškim životinjama mrke boje; ispor. mrkaj.

a) ime jarcu. U Lici. J. Bogdanović (s naznačenim akc.).

b) ime koňu. Ufati Žunić Huskan-bajraktara i negova velikog mrkana. Hrv. nar. pjes. 4, 434.

c) ime ovnu. F. Kurelac dom. živ. 31. Govorio se u Lici (s naznačenim akc.). V. Arsenijević. J. Bogdanović, — u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 97.

d) ime volu. F. Kurelac dom. živ. 61.

2. **MRKAN,** Mrkana, m. malu ostrvo Dubrovniku na jugu. Tal. mu je ime Mercana. Vele, da je na ňemu bila crkva sv. Marka. L. Zore dubr. tud. 14 (*od koga je i naznačeni akc.*). Kad bi ime ostrva stajalo u svezi s imenom sv. Marka, ne bi bilo Mrkan, nego Markan, a i tal. bi bilo Marcana. I plijući . . . na tvrd Mrkan (*stamp. Markan*). G. Palmotić 2, 171. Prije će se sastati Mrkan i Bobara. Poslov. danič. *Palmotić je držao, da su Mrkan i Bobara bili nekad vilenici: Na grobove podoh stare glasovitijeh vilenika hitra Mrkana i Bobare.* 1, 76.

MRKANAT, mrkanta, m. trygorac. Iz tal. riječi istoga značenja mercante. Govori se u Istri (s akc. mrkānat, gen. mrkánta). D. Nemanić (1883) 52.

MRKANCIJA, f. trgovina. Iz tal. riječi istoga značenja mercanzia. Govori se u Istri (s akc. mrkancija). D. Nemanić (1884) 61.

MRKĀNE, n. nou. verb. od mrkati se. U rječniku Stulićevu (l'andar in amore delle pecore, luxuriari [de obibus]) i u Vukovu (das Begatten der Schafe, coitus ovium).

MRKAO, mrkla, adj. isto što mrk. Upravo je partic. pret. n od glag. mrči ili mrknuti, ali se upotrebljava sasvojem kao pridjev. U rječniku Berlinu (mrkli, abbrunito, divenuto fosco, oscuro, tenue, — adv. mrklo, oscureamente, con oscurità; u Stulićevu (mrkli, mrk s naznakom, da se nalazi u Gradića, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se našao nijedan primjer iz togu pisca, — adv. mrklo, obscure s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (mrkli, schwarz, ater: mrkli mrak). Najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka. — Komp. je mrkliji (potvrdu vidi u primjeru iz Dordića pod a).

a) adj. mrkao se upotrebljava najviše o noći. S tim se vijahu dan, a mrkla noć bihu; tako biše neznan nih grib, ki imihu. M. Marulić 80. Mrklom noću još činiš me, da tužu. D. Račina 40a. Gdi je mrkla vazda noć i vječna još boles. N. Dimitrović 13. Jur biše mrkla noć, kad vikat pristaše. B. Kranarutić 15^a. Kad u tuje grade pride ter ga mrkla noć obide. Đ. Baraković vila 172. Posrijed mrkle noći posla joj gospodin. B. Kašić per. 41. Svjetli danci, mrkli noći. I. Akyilini 41. Časom sire (t. j. zvijezda) ter proljeti pak mrkljaju noć ostavi. I. Dordić uzd. 158. Mrkla se nojca u svitlo obrati. T. Babić 48. A ne bi ga ni on utekao, veće ga je mrkla noć otela. A. Kačić razg. 32. U onoj mrkloj i studenoj noći. V. Došen ix. I svu mrklu noćeu prenosiće. Nar. pjes. vuk 1, 460. i t. d.

b) o mraku, mrklosti, tmimi i t. d. Gdi može sunače mrkloj tmi ne udit? G. Držić 371. Što će ja vajneč reč....kad budem mrtav leć u mrkloj mrklosti? M. Vetranić 1, 104. U mrklom tamnili dreselo stojte. 1, 152. F noćni mrkli mraci to kazaše. P. Zoranjić 73. U kih se sad odi tmastinah mrkljih prem naš razum nabodi! F. Lukarević 194. A ovi bigahu po mrklom sutoru (*sic! u sroku mjesto sutoru*). Đ. Baraković jar. 44. S prosutijem staše vlasim . . . prid vlađaocom mrkle sjene (t. j. pred bogom Plutonom). I. Gundulić 66. Da bijeli dan meni u mrkli tamnosti ne svijet 77. Ako u mrkloj s tobom tmimi srce i duša ma pribiva. 351. Put zapada triš mrkloga, triš na istok jasni pazim. G. Palmotić 1, 50. I tvoj štaje prut oblasni mrkli zapad, istok jasni. I. Dordić salt. 4. Sikoše ji(h) do mrkloga mraka. A. Kačić razg. 122. Sunce pomrča i mrkla tmina priklopili zemju. S. Rosa 162b. Sunce krije mrkljijem

tminam svoju zraku. L. Radić 60. Strašnodržac mrkle tmine gromoviti glas podire. N. Marči 59. Ako suncu mrkla tmina žarki oteti zrak ne more. P. Sorkočević 585a. Od zorice do mrkloga mraka. Pjev. crn. 249a. Od svanuća do mrkloga mraka ni sjedoše niti vode piše. Ogl. sr. 172. Traja vatra do mrkloga mraka. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 335. Vijalo se sve do mrkla mraka. Osvetn. 7, 78.

c) o predmetima, kojih nutrašnost zauzima veći ili manji prostor. U onizijeh mrkljih i tammijeh mjestijeh bješe devoti otac Simeon. Zborn. (1520) 94a. Kada bi u tamnici mrkloj Jozep. 105a. Da mene izbavi od mrkljih dubina. M. Vetranić I, 459. Sad mrkli do grob zatvora, čim ti žalos život skrati. I. Gundulić 271. Trikrat na istok, trikrat gledam na zapadne mrkle dvore. G. Palmotić 2, 432. U tavnici stati mrkloj. P. Posilović nasl. 202b. Mrkla spila.... i nu primeći osta rada. I. Đordić uzd. 4. Koji ga ukopa u dno mrkle i priduboke tamnice. ben. 197. Kad oni u tavnici budu postaviti, koja će biti mrkla. A. Knežević 178. Smrtni odkos da postaneš i da tvoga mrklog stana groba budeš smradna hrana. V. Došen 51a. U mrkljem spilam zašto se ti zatvoraš? A. Kalić prop. 254. Korevska... iz mrkloga taj čas stana tva zapovijed moćna izbavi. P. Sorkočević 583b. Da se ukopan živ nahodi u dubokom mrklu jazu (t. j. u tamnici). 591b. Vidite li, gdje nam živit nema ni u mrklu lugu jelovomu. Osvetn. 2, 67. Metat ēu ga u mrklu tavnici. Hrv. nar. pjes. 1, 410.

d) o drugijem predmetima. Tmasta noć.... mrkljem oblakom tui zvijezdu zasloni. M. Vetranić I, 128. I mrak crni noćne sjeni moje sunce mrklo stvara. J. Palmotić 395. Da se spomenesh od one tjesnesi i mrkle posteže, u kojoj imаш biti ukopan i ostavljen do dneva sudnogega M. Radnić 101b. Mrkla tri lava (u grbu). J. Kavačin 282b. Nije ogań (t. j. u paklu) ko svjetovni.... blijed je, mrkao, bez svjetline. 397b. Sve tijelo twoje bit će mrklo. S. Rosa 77a. To li oko twoje bude mrklo, sve će ti se činit mrkli i tminavo. 109b. Mrkli dimi zameteni crnjem maglam sve prikriše. N. Marči 61.

e) u prenesenom smislu o čemu upstraktnom. Tijem ufanje bivši boje oni u svijesti svoj začeli videć mrkle sred nevoje, ko da poče danak bijeli. J. Palmotić 250. Dokle ti.... ne prosineš za prosvitliti mrklu i tamnu pamet našu. A. Kanižić uzr. 18. Koliko je mrklo moje sljepilo, da istinito pravo moje dobro ugledat ne mogu! I. M. Mateić 92. U pokladno mrklo ovo vrijemo čim se tolici odmeću sljedbe Jezusove. 335.

f) urkao kao jadan, žalostan. Vjernos i pobrinutje za prijeteća u to mrklo doba bježe nesumnivo žestoku žubav. I. M. Mateić 311. U crnoj planini mrklo prebivanje (u pjesmi, koja nije narodna). Nar. pjes. istr. 2, 173.

g) Ne može se razabrati pravo značenje u primjeru: Travicu tuj beru za sunca po vas dan, dokoli k većeru izajde mrkli san, človečoj naravi da malo po malo na čeđus postavi i uzdu i žvalo, ter mrkli taj sanak, koji svijet krajuje, ukroti bio danak, na posluh da mu je. M. Vetranić I, 155.

MRKA POŁANA, f. nekakvo zemljište u Srbiji u okružju vraiškom. M. D. Milićević kraj. srb. 282.

MRKAS, m. ime psu. Samo u primjeru: Jes Mrkov, jes Mrkas i njeka kućina i ujek velik pas kneza Vukašina. A. Sasin 115.

MŘKAST (jamačno je takav ake.), adj. isto što mrk, ali značenje kao da je malo umaneno. U rječniku Belinu (abbrunito, divenuto fosco), u Voltiđijinu (abbrunito, fosco, bujo, dunkel, finster) i u Stulićevu (obscurus, tenebrosus). Potok zvan žudijelskijem jezikom Cedron, što rijet hoće mrkast. S. Rosa 151b. Zraci, po kojima se poznaje, je li koja duga sudovnoga veka, jesu sljedeći: 1. po nezinom mrkastijem i tamnjem licu. P. Bolić vinod. 2, 108. Kremina ima svakojaka, neki je žukast, neki sivast, neki mrkast. D. Popović pozn. robe 53. Podnebjje oštro i vrtljivo, mrkasto nebo, zimni cič za dva dijela godine. M. Pavlinović rad. 8. Govori se u Dubašnici (na ostrvu Krku) u značenju: uprljan, ali samo o licu. I. Milčetić. Govori se i u Lici, na pr. mrkasta krava. J. Bogdanović.

MŘKÁ STIJEĆNA, f. vrh planine Jelice u Srbiji u okružju rudničkom. Etnogr. zborn. 11, 315. Ispor. još: Najznačnije presedi jesu: Ploča Rajac ... i Mrka Stena (u opisu planine Jelice). M. D. Milićević knež. srb. 645.

MRKAŠ, m. ime ovnu. U Orahovici u Bosni. D. Hirc. — Ispor. mrkaj pod c.

1. MRKATI, mrkam, impf. upačivati se (o mačkama). Samo u primjeru: Krava se vodi, kobila paše, kučka čera, mačka mrka, čora' prasi. S. Lubiša prič. 105. Jamačno je istoga postana, kojega i glag. mrkati se.

2. MRKATI, glag. tamna postana i značenja. Samo u primjeru: Kada pride hlapac o mlade lete z ovacima gospodari, a ni se onde mrkal; ali ako bi o Miholu prišal, a ni ondi leta pasal, ni dlžan desetine ni marak. Statut vepr. 215. Jamačno je mjesto, gdje su rijeći gospodari — mrkal, pokvareno i zato ne daje smisla.

MŘKATI SE, mrčem se, impf. exardescere (desiderio coitus) coire (o životinjama). Postana je tamno (kao i imenici 3 mrk).

a. upačivati se (o ovacama). U rječniku Stulićevu (mrkati se, mrka se, mrkala se, andar in amore riferito alle pecore, luxuriari [de ovibus]). Glagol istoga postana i značenja nalazi se u slov. jeziku (mrkati se, mrkam se); isto značenje glagolu mrkati potvrđuje Miklošić u svome staroslov. rječniku iz nekoga crkvenoslavenskog spomenika. — Vidi 1 mrkati.

b. mijesati se tjeleno rasplodenja radi.

a) o ovacama. U rječniku Vukoru (mrkati se, mrče se, t. j. ovca, sich begatten, coeo). Ovce se mrču. F. Kurelac dom. živ. 31. I. Milčetić (s naznakom), da se govori na ostrvu Krku. Govori se i u Lici. D. Trstenak.

b) o kozama. Koze se precaju, teku, mrču i przkaju. F. Kurelac dom. živ. 37. Govori se u Lici. D. Trstenak.

c) o ribama. Mrkaju se ribe (kad se pare). U Tordincima (u Slav.). D. Hirc. Dakle isto što mrijestiti se.

MRKATUŇA, f. duňa, guňa (drro i roče). Iz tal. rijeći istoga značenja mela cotogna. Razvoj će biti ovaj: melkatuňa, merkatuna, mrkataňa. U rječniku Voltiđijinu (cotogno, albero, Quittenbaum), u Stulićevu (mrkataňa, duňa) i u Vukoru (mrkataňa, guňa, duňa s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Za Dubrovnik potvrđuju ovu rijeć (s naznačenim ake.) P. Budman rad jug. ak. 65, 164 i L. Zore dubr. tuđ. 14. Potvrde donose još: B. Šulek im. i S. Petrović 134 postavljajući učeno lat. ime Cydonia vulgaris.

M'RKAVA (*biće takav akc.*), f. *ime mrkoj kobili i kravi.* a) *kobili.* F. Kurelac dom. živ. 10. — b) *kravi.* 35.

MRKAVCA, f. dem. od mrkva. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu (mrkva, mrkevca) i u Jambrešićevu (mrkevca divja, pastinaca).*

MRKAVKA, f. *Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mineralogije za njem. Pyrrholusit, prismaticos Manganerz, Weichmanganerz, Weichbraunstein, tal. pirolusito.*

MRKE, f. pl. *selo u Crnoj Gori.* Glasnik 49, 20.

M'RKEĽA, m. prezime u Lici. J. Bogdanović (*zabižežio naznačeni akc.*). *Potvrdu donosi i Šem. pakr.* (1898) 28.

MRKELJINO BRDO, n. *zaselak u Bosni u okružju bašnolješkom.* Popis žit. bos. i herc. 642.

MRKEŠ, m. *domaća muška životinja mrke dlake.* *Govori se u Istri (s akc. m'rkeš, gen. m'rkeša).* D. Nemanić (1883) 32 (mrkeš, nigris maculis, aries, bos etc.). Mrkeš za ovna potvrđuje F. Kurelac dom. živ. 31.

M'RKEŠA, f. *ime mrkoj kozi ili ovcu.* *Govori se u Lici (s naznačenim akc.). a) ime kozi.* J. Bogdanović. — b) *ime ovcu.* V. Arsenijević.

MRKEŠIĆ, m. *isto što mrkeš.* *Govori se u Istri.* F. Kurelac dom. živ. 63 (*gdje se kaže, da je to ovna mrkast okolo gubice.*) *Da se govori u Istri, to potvrđuje i* D. Nemanić (1883) 58, *koji postavlja akc. m'rkešić i kaže, da se govori za ovna i vola s mrkijem pjegama (nigris maculis, bos, aries) i za uprlana dječaka (puer sordidus).*

1. MRKICA, m. prezime. Schem. šiben. (1875) 27.

2. M'RKICA, f.

a) *ime kobili ili ovcu mrkaste dlake.* a) *kobili.* U Lici. J. Bogdanović (*zabižežio naznačeni akc.*). — b) *ovci.* F. Kurelac dom. živ. 32. Za Liku potvrđuje to (s naznačenim akc.) D. Skarić.

b) *bilka žućanica.* Nu je Ličaninu mrkica die Cichorie. F. Kurelac dom. živ. 20.

M'RKIĆ, m. prezime izvedeno od imena Mrko. Potvrde donose: Rat 336. Šem pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 445. Etnogr. zborn. 12, 273 (za Hercegorinu). J. Bogdanović (za Liku s naznačenim akc.).

M'RKİ DÔ, M'rkôga dôla, m. topogr. *ime. a) neko mjesto u staroj srpskoj državi.* Staromu medom do M'rkoša Dola. Deč. hris. 40. *Ima i u Daničićevu rječniku (Mrškyj Dol)* s potvrdom iz isprave xiv vijeka. — b) *dva zaseoka u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 642. — Vidi Mrkodo.

M'RKLJENTA, f. hrid (*čini se samo u moru.*). Mjesto -ijo- nalazi se kašto -e- ili -i- (*vidi među primjerima.*) Postoje je tanno; da nije iz negdašnjega dalmatinsko-romanskoga narječja? to se može raslučivati poradi glasa k nepromiješenoga ispred -ije-; ispor. lukijerna, margin. U rječniku Belinu (mrkijenta, scoglio, sasso elevato in mare), u Voltižijinu (mrkenta, scoglio, rupe, Klippe, Fels) i u Stuličevu (mrkijenta, secca marina, brevia, dakle sekula, pličina, ali tome značenju nema potvrde). Riječ se nalazi gotovo samo u dubrovačkom govoru. Nu galebak dođe bili.... na mrkijenti pak se krili. M. Vetranić 1, 15. Učini se toliko velika fortuna (*t. j. na moru*), da ono prokleto tijelo izvrže u neke mrkijente. I. Držić 162. Zašto je ovo sekula i mrkijenta, dje

se je razbilo i potopilo vele dumana. 261. Poginu meju mrkintami. B. Kašić fran. 10. Drživo.... nasuka se posred očeana na mrkinte ili grebene. 207. Udri (*t. j. lada*) sa svijem tijekom na mrkijente. J. Palmotić 357. Tvrda i studena mrkijenta i stijena. V. Andrijašević put 41. Hrid, mrkijenta, lut i gora ne bi ikada ustavili vojsku ovu. P. Kanavelić 97. Drži se lupar mrkijente. Poslov. danič. Po ovom smrtnom moru punom sika i mrkinta. J. Kavačin 160b. Pritvrda mrkijenta usred mora. V. M. Gucić 210. Tko udre u jednu mrkijentu, a tko u drugu. B. Zuzeri 117. Morski val izmetnuo ga na golu hrid, a njegove kosti u mrkijentu ulupio. A. Kalić prop. 360. Meštari Miho, spomena morska mrkijenta, gähne se malahno. M. Vodopić dubr. (1868) 245. Uzavrelo more na valove . . . o mrkijente razbijaju valove (*u pjesmi od Dubrovnika*). Hrv. nar. pjes. 1, 117. Mrkijenta, hrid. P. Budmani rad jug. ak. 65, 169 i L. Zore dubr. tuđ. 14.

MRKIJENTAST i adj. *Samo u Stuličevu*
MRKIJENTAV i rječniku, gdje se kaže, da je isto što i grebenit.

MRKIJENTICA, f. dem. od mrkijenta. *Samo u Stuličevu rječn. (brevia; poradi značena vidi, što je za Stuličev rječnik rečeno kod mrkijenta).*

M'RKLIO, m. *ime ovnu.* *Govori se u Lici (s naznačenim akc.).* J. Bogdanović. *Ispor. mrka,* mrkaš.

MRKIN, m. *ime ovnu.* F. Kurelac dom. živ. 32.

MRKINE, f. pl. *izvor u Srbiji (u Šumadiji).* Etnogr. zborn. 6, 807.

MRKIĆ, m. *isto što mrgiū.* *Samo u Stuličevu rječniku (sulcus plurium agros dividens).* — Ne-pouzdano.

MRKIĆA, f.

a) *ime mrkoj ovcu.* *Govori se u Srbiji u okrugu užičkom (s akc. m'rkića).* S. I. Pelivanović.

b) *Mrkića,* jagoda od mrče, myrti bacca. Stulić rječn.

M'RKİ ŠARAC, m'rkôga šárca, m. ptica, koja se učenim lat. imenom zove Lanius meridionalis. D. Kolombatović (1880) 12 i (1885) 15.

M'RKLICA, f. tenebrae. *Između rječnika samo u Vukovu (mrklica, mrak, pomrčina s naznačkom, da se govori u Boci).* U veče u samu mrkllicu.... istrči mu mater. Nar. prip. vuk² 229. O akšamu u Zadar šlegao, a mrklicom u dvor ušetao. Nar. pjes. vuk 7, 388.

M'RKLIC, m. prezime zabižeženo u ispravi xv vijeka. R. Lopašić urb. 55.

M'RKLILO, n. mrak, pomrčina. *Samo u primjeru:* Sve mrklilo u svjetlosti sinulo bi, znam, pred nime. I. Dordić salt. 465.

M'RKLINA, f. mrak, pomrčina. U rječniku Belinu (tenebre, privazion di luce), u Jambrešićevu (obsecuritas, u lat. dijelu), u Voltižijinu (mrklina, mrklost, tenebra, bujo, Dämmerung, Dunkelheit) i u Stuličevu (mrklina, mrklost s naznakom, da je iz Belina rječn.). Izljezite na dvor iz ove mrklino proklete. Zborn. (1520) 98b. Vas svijet osta u tamnosti od boljezni i žalosti, i mrklino svud nastao. M. Vetranić 1, 341. Suzice.... proljevom roneći u tmasto mrklini. 2, 41. Od mučecice tamne noći u najvećoj u mrklini. Č. Palmotić 1, 209. Iz mrklino komu (*t. j. Dubrovniku*) tmaste svjetla sinu čas vesela. J. Palmotić 1. Moj vjerenik eto gine . . . u tamnici sred mrklino. 395. Sunce stamni, a

mrkline skriše zemlju. G. V. Bunić 34. Gdi mrklina jes najcrna. I. Đordić salt. 465. Biše svikolici . . . strašeni mrklinom od tamnica. ben. 36. Da bu vid'lo dvanaest kovačev u mrklini koće potkovati. Hrv. nar. pjes. 2, 335.

MRKLITI SE, mrklim se, *impf. mračiti se*. Samo u *Voltijijinu rječniku* (imbrunire, imbu-jare, annotarsi, dämmern). — Slabo pouzdano.

MRKLOST, f. *mrank, pomrčina*. U rječniku *Belinu* (mrklos, oscurita, tenebrosità, tenebre, privazion di luce), u *Pjelostjenecu* (mrklost, mrak s naznakom, da je, dalmatinska riječ), u *Jambrešićevu* (mrklost, obscuritas, u lat. dijelu) i u *Stulićevu* (mrklost, tenebrae, umbra, caligo, obscuritas). Primjeru ima samo iz *dubrovačkih pisaca*. Kad budem mrtav leć u mrkloj mrklosti. M. Vetranić 1, 104. Duša, ka pada u doće mrklosti, veće se ne nada prije k višoj svitlosti. 1, 371. Izvede mene van iz tmaste mrklosti. 2, 6. Ali ne vidite mrklosti unutarne, kojom ste zaslijepljene? B. Gradić djev. 116. U mrklosti noćne sjeni. F. Lukarević 235. Pri neg' nas smrtna noć obujmi mrklosti. M. Držić 5. Kim (t. j. ogušćiva) tamna noć prosvijetla mrklosti. D. Zlatarić 87a. Šesta ura bit moguće, kad na zemlji posta mrklos. I. Aklivilić 257. Ako dakle svjetlos, koja je u tebi, jest mrklos, ta mrklost kolika bit će? S. Rosa 77a.

MRKLINA, f. *bilka* *Daucus silvestris*. B. Šulek im. Ima i u *Popovićevu rječniku za něm.* Gelbrübe. — Biće mjesto mrkvljina.

MRKLINE, f. pl. *neko zemljište u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1171.

MRKNUĆE, n. nom. verb. od mrknuti. Samo u primjeru: Da ga možeš dostignuti prije mrknutja noći. Zborn. (1520) 151a.

MĚRKNUTI, mřkněm, mračiti se. *Glagol istoga postaňa i značenja nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima:* slov. mrknuti, rus. меркнуть, čes. mrknouti (u starom jeziku), poł. mierzchnąć. Koriđen je merk (isti, koji i u mrak, mrk). U rječniku *Stulićevu* (mrknuti, obscurari, obumbrari, obnubilari, noctem fieri, — za prez. se postavlja oblik mrkniva, kao da je inf. mrknáti, knjegu u rječniku nema) i u *Vukovu* (mrknuti, mrkne, v. pf. 1. smrči se s primjerom iz Ogl. sr. 110: A kad mrče i tamna noć dođe, — 2. mrče mi pred očima, dunkel werden, obscurari, mrče mi svijest, ohnmächtig werden, animus me relinquit; — mřči, mřčē, v. pf. mrknuti s primjerom iz neke nar. pjesme: A kad mrče i počinu sunce). Inf. je i mrknuti i mrči (ispov. smrknuti se i smrči se); prez. je samo mrknem (dakle je pogreška u Vukovu rječniku mrče kao 3 l. prez. od mrči); imper. je samo mrkní; aor. je i mrknuh, mrknu . . . i mrkoh, mrče . . . impf. je (ako se gdje nalazi) mrknáh; partic. prez. mrknuci; partic. pret. i mrknuv(ši) i mrkav(ši); partic. pret. II mrknuo, mrknula i mrkao, mrkla. — Po Vukovoj naznaci u rječn. (v. pf.) bio bi glag. mrknuti — mrči samo perfektivan; ali iz nekih se primjera vidi, da može biti i imperfektivan.

a) u rečenicama sa subjektom. Ka čini, moj obraz da mrkne i suzi. Š. Menđetić 283. Sunce hoće mrknuti. Ant. Dalm. nov. test. 1, 38. Tad mrče noć druga. Đ. Baraković vila 258. K tomu će . . . pri svrhu dati, ner mrkne druga noć. I. T. Mrnavač osm. 58. Jer mi mrče sfitol sunce. M. Jerković 53. No kad mrknu i preminu sunce. Pjev. crn. 92b. Dokle mrče i počinu sunce. Ogl.

sr. 91. Ko rani, ne mrkne. Nar. posl. vuk 152. Pa kad mrče i počinu sunce. Nar. pjes. vuk 5, 118. Kako mrče i zapade sunce, otolen se opet podignuli 8, 380. Biva, braćo, da je bjelodan: svanut krste, a mrknut mjesec. Osvetn. 6, 4. — Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Jer sve mu se nešto prividava, što mu mrkne svega jutra glava. Osvetn. 2, 47.

b) u rečenicama bez subjekta. Er kad svjetlos zađe tima . . . tad i nami mrkne š nima. M. Bunić 17. O prijadi hudi starče, danaska ti sasvim mrče, pokli tolik grih nam stvor. P. Hektorović (?) 106. Na sve strane Turke siće . . . hteći, Turkom svim da mrkne. Đ. Baraković vila (1682) 140. Mrknulo je u Nove Pazare, a svanulo više Biograda. Nar. pjes. vuk 2, 617. Sad ui mrče, da ne sviče. 5, 459. U jednu se kuću sakupljaju, pošto mrkni i pošto večeraj. P. Petrović gor. vijen. 60. Sad ne mrkne, nego sviče. Nar. posl. vuk 273. Kada mrklo i kad sunce zašlo. Nar. pjes. magaz. (1863) 88. Kad mrkne, objeduju, a pred zoru lijegaju. S. Ľubiša prip. 11.

MRKNEĆE, n. nom. verb. od mrknuti. Samo u *Jambrrešićevu rječniku* (mrkneće sunca, eclipsis).

MĚRKO (jamačno je takav akc.), m.
a. muško ime. Ali veli Mrko Markoviću. Ogl. sr. 149. Kad Mrko napuni petnaestu godinu. S. Ľubiša prič. 44. Pogubi mi Đurašković Mrka. Nar. pjes. vuk 8, 348. Ispor. Mrčeta.

b. ime nekim domaćim životinjama.
a) ime jarcu. U *Počicima* (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 9, 110. — b) ime magarcu. F. Kurelac dom. živ. 60. — c) ime volu. Onda viknu na n (t. j. na vola): ustu mrko! Nar. prip. vrč. 184.

MĚRKOBARA, f. ime kozi. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. U Bosni i Herc. zove se tako koza, koja je s jedne strane bijela, a s druge crna. Zborn. za nar. živ. 1, 309. — Riječ je jamačno složena, ali je drugi dio taman: ispor. ipak 1 bara.

MĚRKOBARAN, mřkobárna (biće takav akc.), adj. koji je s jedne strane bijel, a s druge crn, n. pr. jarac. Zborn. za nar. živ. 1, 309. J. Belović-Bern. 194 (kaže, da se govori o jagićevoj koži).

MRKOBJELKAST, adj. mrk i bjelkast. Samo u primjeru: U koga su oči šarovite, mrkobilkaste (u govoru poličkom u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 231.

MĚRKOBRAĐ, Mřkobráda, m. prezime u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Upravo je nadimak pa služi za prezime.

MRKOBRADADA, m. prezime (upravo nadimak). D. Avramović 196. Imenik (1906) 415.

MRKOBRAT, m. prezime. Imenik (1906) 445. Biće upravni ime pa služi za prezime.

MRKOCRNKAST, adj. mrk i crnkast. Samo u primjeru: Lice mrkocrnkastim postaje. P. Bolić vinod. 2, 282.

MRKODIN, m. mrk koň. Samo u primjeru: Napred ide Smiljančić Ilija a na svomu mrkodinu dori. Nar. pjes. juk. 447.

MĚRKODÓ, Mřkodola (biće takav akc.), m. topogr. ime. a) selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — b) izvor u Bosni u okolini sarajevskoj. Etnogr. zborn. 11, 197. — Vidi Mrki Do.

MRKOGLAVKA, f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mineralogije za něm. roter Glaskopf, faseriger Roteisenstein, franc. fer oligiste rouge fibreux; zapisano je i (kao sinonim) mrka svjetloglavka.

MRKOGLÈDA, m. čovjek, koji mrko gleda. Samo u Vukovu rječniku (finstern Gesichts, horridus). — Za drugi dio ove složenice ispor. strmolgleda.

MRKOJA, m. ime nekome kmetu u Bosni u okolini sarajevskoj. Etnogr. zborn. 11, 215.

MŘKOJE (jamačno je takav akc.), m. muško ime. Bjelje ovce Mrkoja serdara. Ogl. sr. 243. Prvu (t. j. knign) šaće u pleme Pješive na junaka Mrkoja serdara: O Mrkoje, moja vjerna slugo! Nar. pjes. vuk 4, 371. Ispor. Mrčeta.

MŘKOJEVIĆ (jamačno je takav akc.), m. prezime. T. Smičiklas spom. 183. Šem. pakr. (1898) 28. Teodosije Mrkojević. P. Petrović ščep. 6.

MŘKOJEVIČI, m. pl.

a. pleme u Crnoj Gori. Interesantno je potvrđeno pleme Mrkojevići, koje je u onoj uzdužnoj vali između Ucića i Bara. Etnogr. zborn. 4, cc1. Spomenuto je u zapisu iz svršetka XVII vijeka: Dako Nikolović ot plemene Mrkojević. L. Stojanović zap. i natp. 1, 447. — Vidi Mrkojevići.

b. ime selima. a) dva sela u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — b) selo u Crnoj Gori blizu Bara. V. Češević (zabilježio i naznačeni akc.). — c) neko selo toga imena zapisano je i u S. Novakovića pom. 139.

MŘKOLAST, adj. isto što mrkast. Između rječnika samo u Vukovu (schwärzlich. nigellus, subniger). Sivasto ili mrkolasto. Đ. Popović pozn. robe. 72. Ima i F. Kurelac dom. živ. 10 (za koňa i kobilu). — Nastavak -olast kao u davolast, vragolast.

MRKONELA, f. vidi mrkorela.

MRKOŇ, m. brdo u južnoj Srbiji. Otačbina 4, 361. — Vidi i Mrkoňa pod c.

MŘKOŇA (jamačno je takav akc. u svijem značenju).

a) m. ime i prezime. A treće je Mrkoňa serdare. Nar. pjes. vuk 3, 143. Što uradi Mrkoňa serdare, što ti dade sa dva rama glavu (iz neke nar. pjesme bosanske)? Đ. Šurmin (kaže, da je Mrkoňa i prezime u Hrvatskoj u kotaru kriškom). Potvrda je još: „Peter Mrkonja“ (ime i prezime sefaku iz početka XVIII vijeka). T. Smičiklas spom. 102. Ispor. Mrčeta.

b) m. ime mrku volu. Između rječnika samo u Vukovu (mrkoňa, der braune Ochs, bos ater). Bileže još: F. Kurelac dom. živ. 25. V. Vrčević nar. prip. 184. Đ. Nemanjić (1884) 35 (s akc. mrkoňa). Zborn. za nar. živ. 1, 310 (za Bosnu i Hrc.), 5, 102 (za Srbiju), 9, 109 (za Počica u Dalm.). J. Bogdanović i Đ. Škaric (obojica za Liku s akc. kao u Vuku). D. Hirc (za Bosnu, za Liku i za Srijem).

c) f. selo u Srbiji u okrugu vranaškom. S. Koturović 447. Ispor. Neko su vreme probavili u Mrkoňu (po tome bi dakle nom. bio Mrkoň). Etnogr. zborn. 6, 149. Vidi Mrkoň.

MŘKOŃICA, m. dem. od mrkoňa u značenju pod b. Govori se u Lici. J. Bogdanović. Plavonica mrkońicu liže (odgonetljaj: plamen i kotav). Nar. zag. novak. 169.

MŘKOŃÓ (jamačno je takav akc.), m.

a) prezime. U tamnici Petra Mrkońicu. Nar. pjes. vuk 2, 96. Svome pobri Petru Mrkońicu. Nar. pjes. juk. 161. Al' velide Petre Mrkońicu. Nar. pjes. marjan. 71. Potvrde ovome prezimenu donose još: Rat 314. Drž. kalend. (1905) 299. Bošnak (1908) 126. Šem. pakr. (1898) 28 (ovdje je štampano -n- mjesto -ñ-).

b) mrkońic se veli mrku vuku. Samo u primjeru: Jeknu gora od junačkog glasa, a iz ne se odazvavaše druži mrkońici po primetih vuci. Osvetn. 2, 32.

c) zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MŘKOŃÓI, Mřkońicā, m. pl. jedno selo u Bosni (u okružju sarajevskom), a jedno u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642 (bosansko je selo štampano sa -n- mjesto -ñ-).

MŘKOŃIN, adj. posses. od mrkoňa. Samo u Vukovu rječniku (des mrkoňa, bovis atri).

MŘKOPAL, Mrkopala, m. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-rijecijskoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. Naznačeni akc. (pored čak. Mrkopal) zabilježio Đ. Daničić, od kojega je ostala i ova bileška: Mjesto Mrkopal stari ljudi govore Birkopaj, i misli se, da je to ime od nekakih špaňolskih ovaca, koje je ondje držala carica Marija Terezija, a zvalje su se brke (isporn. birka). Ovo je doviđanje teško prihvutiti, jer bi ono moralo vrijediti i za ime Mrkopal; ne može se lako dopustiti, da bi birk- složno prešlo u mrk- na dva različna dosta uduljena mjesta, u kojima se govori različnjem narječjima; k tome još treba pomisliti, da je mađarska riječ birka (t. j. ovca) slabo poznata u narodu, osobito u onome, koji je podataka od Mađara.

MRKOPALAC, Mrkopalca, m. čovjek iz Mrkopala. Đ. Daničić (s naznačenim akc.).

MRKOPLE, n. selo u Slavoniji u županiji požeškoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. Zabilježeno je i u lat. spomeniku iz svršetka XVII vijeka. T. Smičiklas spom. 70. — Postoje tamno; ispor. Mrkopal.

MRKORELA, f. bijka Mercurialis annua. U čakavaca (s akc. -rë-). Slovinac (1881) 418. Ima i B. Sulek im., ali piše mrkonela (koje će biti stamp. pogreška) te kaže, da je iz tal. mercorella i da se govori u Istri.

MRKOSIĆ, m. ime jarcu. F. Kurelac dom. živ. 38.

MRKOSIN BRIJEG, m. pašnák u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1222.

MRKOSITI SE, mrkosim se, impf. zlovložiti se, mrgoditi se. M. Pavlinović.

MŘKOTICA (tako je zabilježen akc.), m. Samo u primjeru: Plavotica mrkoticu liže (odgonetljaj: plamen i kotav). Nar. zag. novak. 169. — Ispor. mrkońica.

MRKOTNICA, f. samo u nar. zagonetki za ovcu. Nar. zag. novak. 6.

MŘKOTIĆ, m.

a) prezime izvedeno od imena Mrkota, kojemu nema potvrde. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz isprave XIII vijeka.

b) selo u Bosni u okružju baščolučkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRKOUGLEVNI, adj. posses. od mrki ugađ. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja geologije za něm. Braunkohlen-, na pr. mrkouglevni sloj, Braunkohlenlager.

1. MRKOV, *m.*

a) mrk koň. *Između rječnika samo u Vukovu* (mřkôv, mrkôva, der Braune, equus ater). I vi vaše objašťe mrkove. I. Zanićić 197. Po-sjekoš... haći-Muša na koňu mrkova. Ogl. sr. 239. I dade joj kosnata mrkova. Nar. pjes. vuk 3, 294. Sabljom s'ječe, a mrkovom gazi. 4, 190. Mrkov ga je glavom zaklonio. 5, 390. Od ovog ždrebata postane mrkov šarac. Nar. prip. vila (1868) 112. Na mrkovu koňu velikome. Nar. pjes. hör. 2, 232. *Potvrde donose još:* F. Kurelac dom. živ. 10. Zborn. za nar. živ. 6, 97 (za Tursku Hrvatsku), 9, 109 (za Polica u Dalm.). J. Bogdanović i Đ. Škaric (obojica za Liku s akc., kako je u Vuku).

b) mrk pas. *Između rječnika samo u Vukovu* (mřkôv, mrkôva, ime psetu s naznakom, da se govori u Grbu). Jes Mrkov, jes Mrkas i njeka kućina i njeki velik pas kneza Vukašina. A. Sasin 115. Evo idu dvojica k nama... naš šarov i mrkov. Nar. prip. vrč. 193. *Potvrde donose još:* F. Kurelac dom. živ. 64. Zborn. za nar. živ. 9, 110 (za Polica u Dalm.). J. Bogdanović (za Liku s akc. kao pod a).

c) Mrkov je selo u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 642.

2. MRKOV, *adj.*

a) Mrkov je adj. posses. od Míko, koje je ljudsko ime (vidi tamo pod a). To su Mrkovi posli. S. Lubiša prič. 44.

b) isto što mrk; valada je to u primjeru: Prva iz vojvoda smrkav oči uz mrkove brke... pod grlem mu puce pozvečalo. Osvetn. 5, 23. — Nejasno i nepouzdano.

MŘKOVA, *f.* mrka krava. V. Arsenijević i J. Bogdanović (potvrduju za Liku s naznačenim akc.). Ima i F. Kurelac dom. živ. 25.

MRKOVAC, mrkovca, *m.*

a) topogr. ime. *a)* brdo u Lici kod Divosela. J. Bogdanović (zabilježio akc. Mřkovac, Mřkôvac). — *b)* vrh kod Delnica u Hrv. D. Hirc. — *c)* zemljište u Srbiji u okrugu požarevačkom. Livada u Mrkoveu. Sr. nov. 1866, 495.

b) bilka Thalictrum angustifolium. B. Šulek im. (upravo u kajk. obliku mrkovec).

MŘKOVAČA, *f.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao ime za mineral, koji se zove „umbra“, franc. terre d’ombre.

MRKOVI, *m. pl. topogr. ime.* *a)* zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — *b)* selo u Dalmaciji u kotaru kotorskem. A. Mašek 237.

MRKOVICA, *f.*

a) dem. od mrkova. Govori se u Lici (s akc. mřkovicu). J. Bogdanović.

b) mrka mazga. Govori se u dubrovačkoj okolini (s akc. mřkovicu). M. Rešetar štok. dial. 233.

MRKOVIĆ, *m.*

a) prezime; biće izvedeno od imena Míko i prema tome će akc. biti Mřković; ali ispor. Mřkovići. No namjera bježe namjerala ludo momče Marka Mrkovića. Nar. pjes. vuk 4, 514. Svjetovno stvari vodio je Todosije Mrković, kaluder rodom Mahina, a starinom Baranin. S. Lubiša prip. 102. *Potvrdu donosi i T. Smičić-klas spom. 107.*

b) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MŘKOVIČI, *m. pl.* knežina u nahiji Barskoj, u kojoj žive Srbi zakona Turskoga, ali ne samo slave krsna imena, nego i o Trojič(i)nu dne nose krsta na goru Rumiju. Vuk rječn. — Vidi Mrkojevići.

MRKOVINA, *f.*

a) augm. od mrkov (pas). Govori se u Lici (s akc. -b-). J. Bogdanović.

b) dvije bilke: Centaurea iacea i Verbascum blattaria. B. Šulek im.

MRKOVINE, *f. pl.* zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MŘKÖVLEV, *adj. posses. od mrkov.* Samo u Vukovu rječniku (des mrkov, equi atri). Jamačno se govori o mrkom i koňu i psu, premda je u Vuka zabilježeno samo za koňa.

MRKOVO BRDO, *n. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 642.

MRKOVOŁKA, *f.* Samo u Popovićevu rječniku za pticu, koja se něm. zove Braunkehlchen. Riječ je načinena prema žutovołka.

MRKOŽUČKAST, *adj. mrk i žučkast.* Samo u primjeru: Grozd s jagodama mrkožučkastima srednje veličine. P. Bolić vinod. 1, 50.

MŘKŠA, *m. muško ime.* U rječniku Vukovu (Mannsname, nomen viri) i u Daničićevu (s potvrdama iz xv vijeka). Mrkša Žarković spominje se u dvije isprave pisane oko g. 1400 u K. Jirečka spom. 45. 50. Danas služi Mrkša kuo prezime. Imenik (1906) 445. Ispor. Mrčeta.

MŘKŠIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Mrkša.* U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz xv vijeka). Potvrde donose još: Starine 11, 85 (iz polovine xvii vijeka). L. Stojanović zap. i natp. 3, 196 (iz xviii vijeka). Šem. pakr. (1898) 28. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 445. U Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MRKŠIN, *adj. posses. od Mrkša.* Samo u Daničićevu rječniku (s potvrdom iz xv vijeka: žena Mrkšina, zetv Mrkšinb).

MŘKŠINA ČRKVA, *f.* Tako se u xvi vijeku zvao manastir (sa crkvom) u današnjem užičkom okrugu u Srbiji (u srežu crnogorskog). U tome je manastiru bila štamparija, u kojoj je jeromonah Mardarije štampao (g. 1562 i 1566) dvije crkvene knjige srpskoslovenske: jevanđele i pentikostarski (triод). Vidi u L. Stojanovića, stare srpske štamparije (preštampano iz „Srpskog kniž. Glasnika“ 1902) str. 35—36; a vidi i u M. Đ. Milićevića knež. srb. 587. Već se u Vuk u knizi Primjeri srpskoslav. jez. 18 domišao, da je Mrkšina crkva bila u današnjoj Srbiji. U rječniku Daničićevu (Mrkšina crkva) s potvrdama iz štampanih kniga xvi vijeka uzetima iz navedenih Vukove knjige; iz tih istih kniga donosi potvrde i L. Stojanović zap. i natp. 1, 181. 196 i 204: Jer(o)monah Mardarije o(t) monastyr-a glagoljemago Mrkšina crkva, iže jes(t) blyz Šćeljije Gori (iz jevanđela štampanoga u Biogradu g. 1552); — pri hramu svetog vitezovnja, ježe jes(t) Mrkšina crkva, vč podvirkilije Šćeljije Gory (iz jevanđela štampanoga g. 1562 u Mrkšinoj crkvi); — pri hramu svetog vitezovnja, ježe jes(t) Mrkšina crkva (iz pentikostara štampanoga g. 1566 u Mrkšinoj crkvi). Tko je bio Mrkša, po kojem je prozvan manastir sa crkvom, kad li je živio, to se ne zna.

MRKŠINSKI, *adj. posses. prema imenu Mrkšina crkva.* U Daničićevu rječniku (Mrkšinskijskyj) s potvrdom in pentikostara štampanoga

g. 1566: Pri igumenu mrkšinjskomu (u Vuku primjeri 18 i u Lj. Stojanovića zap. i natp. 205).

MRKUČIĆ, m. morska životinja, koja pripada među glavonošce. Eledone moschata. Đ. Kolombatović (1890) 10. Moschites moschata. S. Brusina rad jug. ak. 171, 162 (s naznakom, da se govoriti u Spjetu). — Vidi 2 mrk.

MRKULIĆ, m. prezime u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 8, 132. Možda bi upravo trebalo pisati Mrkulje (kako se na pr. piše, a i govoriti Vakelić mjesto Vukević od Vukele), a to bi bilo izvedeno od imena Mrkuš (vidi tamo).

MRKULITI, mrkulim, impf. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se ništa drugo ne vidi nego: v. (t. j. vide) izmrkuliti. — Tamno.

MRKULIĆ, m.

a) upravo iwe, ali služi za prezime u okolini sarajevskoj. Etnogr. zborn. 11, 136. Poradi značenja vidi kod Mrčeta.

b) dvije ptice, koje se učenim lat. imenom zovu Phalacrocorax cristatus i Silvia hortensis Đ. Kolombatović (1880) 47 i (1885) 17.

MRKULJA, f.

a) ime mrkoj kravi. Između rječnika samo u Vukovu (eine braune Kuh, vacca nigra). Dvoje prasadi i krava mrkuša. Nar. prip. vrč. 124. Potvrde donose još: F. Kurelac dom. živ. 25. Zborn. za nar. živ. 6, 97 (zu Tursku Hrvatsku). D. Hirc (za Liku).

b) nekakva loza. B. Šulek im. (gdje se kaže, da je ta loza bijela grožđa! — s naznakom, da se govoriti u Dalmaciji).

MRKULICA (biće takav akc.), f.

a) ptica, kojoj je učeno lat. ime Alauda arvensis. Đ. Kolombatović (1885) 19.

b) riba, kojoj je učeno lat. ime Scyllium stellare. Đ. Kolombatović (1886) 19 (gdje upravo stoji: mačka mrkulica).

MRKULIN, adj. posses. od mrkuša. Samo u Vukovu rječniku (der braunen Kuh, vaccae atrae).

MRKUR, m. Mercurius, muško ime, kaje glasi i Merkurij, Merkurije (vidi tamo). S. Novaković pom. 83.

MRKUŠA, f.

a) uprljana žena. Govoriti se u Istri. D. Nemanić (1884) 43 (s akc. mrkuša).

b) ime mrkoj kobili. Između rječnika samo u Vukovu (braune Stute, equa nigra). Potvrdu donosi i F. Kurelac dom. živ. 10.

c) ime mrkoj kokoši. Govoriti se u Požicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 9, 110 — i u Bosni. D. Hirc.

d) ime kozi. U Požicima. Zborn. za nar. živ. 9, 110.

e) kravi, koja je posuta crnjem pjegama. U Istri. D. Nemanić (1884) 43 (s akc. kao pod a).

f) kučki. Nijednoga nije s nami na stanu od pasa . . . neg' samo mrkuša leži u žeželu. M. Vetranić 2, 325.

g) ovci. F. Kurelac dom. živ. 32. Govoriti se u Istri za ovcu posutu crnjem pjegama. D. Nemanić (1884) 43 (s akc. kao pod a).

h) ptica, koja se učenim lat. imenom zove Anas boscas. Đ. Kolombatović (1880) 43.

i) neka morska riba. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (mrkuše, pl., lat. Sciaenoidei).

MRKUŠAST, adj. isto što mrkast. Između rječnika samo u Stulićevu (mrkušast, mrkuštan, mrkušav, mrkahan). Ne dedeli mnogo, rdo mrkušasta (govoriti pastür sluškinii Kujači). M. Vetranić 2, 329 (u jednom rukopisu: mrkušata). U Istri mrkušast znači: posut crnjem pjegama, maculosus. D. Nemanić (1885) 48 (s akc. mrkušast, mrkušasta).

MRKUŠASTAN, mrkušasta, adj. isto što mrkušast. Između rječnika samo u Stulićevu (vidi kod mrkušast) i samo u primjeru: Oto ti prida mnom.... jedan čovjek mrkuštan, kako da bude uglevjar. M. Držić 415.

MRKUŠAT, adj. isto što mrkušast. A mrnari nijesu lotri . . . i vazda su mrkušati, izgnušeni i omazani u katranu crne masti. A. Sasin 171a. Vidi i primjer iz M. Vetranića kod mrkušast.

MRKUŠAV, adj. isto što mrkušast. Samo u Stulićevu rječn. (vidi kod mrkušast).

MRKUŠIN, adj. posses. od mrkuša. Samo u Vukovu rječniku (der mrkuša, equae atrae).

MRKVA, f. bilka, kojoj je učeno lat. ime Daucus carota. B. Šulek im. S. Petrović 175. Nalazi se i u drugim slav. jezicima, na pr. slov. mrkva, rus. морковь, čes. mrkev, mrkva, pol. marchew. Sve je ovo uzeto iz staronjem. morha ili moraha (otkle je u današnjem jeziku Möhre). U rječniku Vrančićevu (napus, pastinaca), u Mikačinu (pastinaca, cara radix, — mrkva divja, pastinaca erratica), u Belinu (navone, specie di rapa lunga, — pastinaca, sorte di radice, — mrkva žuta, navone di color d'oro), u Bjelostjeničevu (napus, pastinaca alba, pastinaca sativa, — mrkva divja, pastinaca erratica), u Jambrešićevu (mrkva, napus, u lat. dijelu), u Voltiđijinu (pastinaca, Pastinatwurzel), u Stulićevu (trava, pastinaca s naznakom, da je iz Belina rječnika) i u Vukovu (die gelbe Rübe, Möhrrübe, daucus). U književnosti ima potvrda tek od druge polovine XVIII vijeka. Kada se . . . goveda priko zime . . . žutom i bijelom mrkvom, ripom, krumpijerom i s drugom vrtlarinom . . . hrane. I. Jablanci 30. Zejer, mrkva š ním sađena vride. J. S. Rejković 11. Kej, kelerabu, mrkvu (žutu repu) i spanać gotovo niko i ne poznaje. Vuk dan. 2, 103. Kad im mrkva rodi. Jačke 244. Ne prodaje se više mrkva za rodakvu. M. Pavlinović razg. 18.

MRKVAC, mrkvaca, m. isto što mrkva, Daucus carota. B. Šulek im. (s naznakom, da se govoriti u Istri).

MRKVAST, adj. nalik na mrkvu. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao botanički izraz za lat. conicus, nem. möhrenförmig.

MRKVELA, f. vidi mrkvjela.

MRKVELJ, m. bilka Laserpitium. B. Šulek im. (otkle je mrkvelj uslo i u Popovićev rječnik za nem. Laserkraut).

1. MRKVICA, f. isto što mrkva. Između rječnika samo u Jambrešićevu (pastinaca, u lat. dijelu). Mrkvica, Daucus carota. B. Šulek im. Govoriti se u Vrčniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 69 (gdje se postavlja značenje: daucus).

2. MRKVICA, f. mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 237.

MRKVINA, f. isto što mrkva. Govoriti se u Vrčniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 69 (gdje se postavlja značenje: pastinaca).

MRKVIŠTE, *n.* mjestance u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Razdjel. hrv. i slav. 164. — Tako se zove i neki vrh kod sela Fužine u Hrv. (mjestani govore -šće). D. Hirc.

MRKVJELA, *f.* isto što mrkva i istoga postanja (samo je nejasan nastavak). U rječniku Mikačinu (mrkvela [dakle ne mrkvjela], mrkva), u Belini (mrkvjela, navone, specie di rapa lunga, — pastinaca, sorte di radice), u Stulićevu (mrkva, mrkvjela, — mrkvjela od srca, trava, mercurialis) i u Vukovu (mrkvjela, mrkva s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Mrkvjela, Daucus maximus. B. Šulek im.

MRKVJELINA, *f.* bice isto što i mrkva, mrkvjela. Između rječnika samo u Stulićevu (mrkvjelina, trava, daucus, pastinaca silvestris). Mrkvjelina, Daucus carota. B. Šulek im.

MRKVJELNI, *adj.* izveden od mrkvjela. Samo u Stulićevu rječniku (mrkvjelan, mrkvjelni, ex pastinacis).

MRKVUKOVIĆ, *m.* prezime izvedeno od imena Mrkvuk, kojemu nema potvrde. Nar. pjes. petr. 1, 358 (među prenumerantima). Što u imenu Mrkvuk nema -o- među k i v, s tijem ispor. imena Milbrat. Milgost, Vukmir (mjesto Milo-brat i t. d.).

MRLAC, mrlca, *m.* kukac, kojemu je učeno lat. ime Gryllotalpa vulgaris. Govori se u selu Bariloviću u Hrv. D. Hirc.

MRLÈDINA, *f. a)* isto što erkanica. U rječniku Vukovu (koža od živinčeta, koje lipše, ein Fell von einem verrecktem Vieh, pellis morticini animalis). Ima i F. Kurelac dom. živ. 9. — *b)* Staro mršavo goveće zovu u Lici mrlèdina; istu rječ uzimaju i za mršavu, žilavu govedinu, na pr. ja ne bi te mrelidine ijo, pa da se nikad ne omrsim. J. Bogdanović. — *c)* Mrlèdina govore u Dobroselu (u Lici) za živinčę, koje lipsa. M. Medić.

MRLI, *adj.* (upravo partic. pret. II od glag. mrijeti), smrtan, lat. mortal. Samo u primjeru: A neumrli da ju spase, mrlu odjeću primi na se. J. Kavačić 48^b. Biće poradi stiha mjesto umrli.

MRLICE, *f. pl.* služba Božja za mrtve. Govori se u Istri: mrlici, gen. mrlic (officium divinum pro mortuis). D. Nemanić (1884) 43.

MRLIĆ, *m.* mrtvac. Govori se u Prigorju (u Hrv.). F. Hefele. — Što u J. Kavačića 48^b stoji mrlice (märlieć, akuz. plur.), to je upravo mrlieć; vidi mrlieć u rječniku na svome mjestu i na kraju vi dijelu među popravcima.

MRLIN, mrlina, *m.* lađeno uže. Govori se u Dubrovniku (s naznačenim ake.). L. Zore dubr. tuđ. 14 (gdje se kaže, da je iz tal. merlino).

MRLINA, *f.* cadaver, animal moribundum. U rječniku nijednom.

a) mrtvo tijelo ljudsko. Zove se čovik, a nije nego mrlina brez duše, koja druzim počne smrditi. I. Ančić ogl. 57. Mrlina Elićeva mrtaca, tkoga se dodi, čudnovato oživi. Blago turl. 2, 269. Od mrlina niovih uziti će smrad (iz lat. de cadaveribus eorum ascendet foetor. is. 34, 3). 2, 312.

b) mrtvo tijelo životinjsko, mrcina, strvina. Ne ima se prodavati na trgu meso nemoćno ali mrlina. Statut poj. 295. Gavran najprija mrlini izvadi oko, raka ostalo ždere. I. Ančić vrata 194. Ne ćeš gavran jakno vrani, gdje mrlinu ležat videć da se bacаш na pojani, neg' uzlijetaš na visoko. J. Kavačić 124^a. Gavrani su pogani,

koji na mrline padaju. S. Margitić fala 136. Golubica . . . ne će nikad pasti na mrlinu ni stvari pogane. 208. Mrlina (tako je zabilježen ake.), mrcina, slabo i nevađalo meso. M. Pavlinović. — Vidi mrlina.

c) lipsanica. Tko kluse izmijeni koňem vitezom, tko mrlinu zamijeni volom vitorogom. M. Pavlinović razl. sp. 54.

MRLINČAD, *f. nom. coll.* od mrlinče. Gorori se u Lici, na pr. ostalo mi od svega blaga samo ovo malo mrlinčadi. J. Bogdanović.

MRLINČE, mrlinčeta, *n.* isto što lipsanica. Govori se u Lici, na pr. ne će niko da kupi ovo mrlinče. J. Bogdanović.

MRLISATI, mrlisem, *impf.* isto što mirlisati, mirisati. Samo u primjeru: Netom ti je ružu mrlisala. Hrv. nar. pjes. 1, 154.

MRLUTINA, *f.* Samo u Vukovu rječniku: kaže se slabu i boleslivu čeladetu, i znači malo manje od strvina (kao da je već m rlo jedan put), eine schwächliche Person, invalidus.

MRI, *m.* isto što mrla f. Samo u rječniku Belini (mrl, mrla, m. macchia, lordura) i u Stulićevu (mrl, m. macula, sordes, spurcitia s naznakom, da je iz Belina rječn.).

MRLA, *f.* mača, pjega (kad se što umrla). Između rječnika samo u Popovićevu (mrlja, f. Klecks, Tintenklecks). Sve ove materije imaju to svojstvo, da ostavljaju na hartiji masnu mrlju. J. Pančić bot. 7.

MRLAK, Mrljka (tako je važada u gen.), *m.* selo u Srbiji u okrugu topličkom. S. Koturović 447.

MRLAN, Mrljana, *m.* muško ime. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz isprave XIV vijeka.

MRLANE, Mrljana, *f. pl.* mještance u Dalmaciji u kotaru zadarskom. A. Mašek 237. Možda je oblik Mrljane mjesto pravilnijega Mrljani; a ako je tako, onda je ime muškoga roda; ispor. Mravinci.

MRLANI, *m. pl.* neko mjesno ime. S. Novaković pom. 139.

MRLĀNE, *n. nom. verb.* od mrlati. U rječniku Stulićevu (tricæ, impedimenta, molestiae) i u Vukovu (das Durchstreichen, deletio, scripti inductio).

MRLATI, mrljam, *impf.* kažati. Pored mrlati govori se u istom značenju i brlati i prlati. Pored različnijeh glasova na početku najpričinije će biti reći, da su sva tri lika upravo onomatopejske rječi, i da se njima nasjedovao prirodni zvuk, koji se čuje, kad se po blatu ili po čemu drugome nečistom bréka pa se uza to da kako kaža tijelo ili odjeća. Tome se mišljenju može za potvrdu navesti, što brlati znači još i isto, što burlati, t. j. po čanku prstima ili kašikom premetati (tako da se čuje); a i i slov. jeziku brlati znači nem, stöbern (dakle premetati), k tome znači i nem. pritscheln (t. j. prskati vodom; i s tijem je značenjem skopćano nasjedovanje prirodnoga zvuka, koji se čuje, kad se vodom prska). U drugim slav. jezicima nema ni brlati ni mrlati ni prlati (ni u slov. nema mrljati ni prlati). U rječniku Belinu (imbrattare, lordare, insozzare), u Voltičijinu (imbrattare, lordare, insozzare, impillaccherare, besudeln), u Stulićevu (içquinare, conspurcare s primjerom iz Palmotića, koji se i ovđe navodi pod a; još ima Stulić i značenje: mrsiti, zamrsavati, lat. implicare, intricare s naznakom,

da se to značenje nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se za glag. mrļati našao nijedan primjer iz toga pišca), u Vukovu (durchstreichene, deleo scriptum, t. j. kad čovjek piše pa koju riječ ili više riječi preuzeće izbrisujući ih tijem; radiće tako čovjek kaža ono, što je napisato, ali Vuk je mrļati uzeo u pretjesnom smislu) i u Popovićevu (mrļati, klecksen, durchstreichene das Geschriebene, — ovo je drugo značenje jamačno uezto iz Vukova rječn.).

a) mrļati. Pričisto mu tijelo sade sve mrļaju gnušnjem prahom. G. Palmotić 3, 167b. Ne mrļa al'ti kaža čovika, što jide, nego ga ruže zli čini. I. Ančić vrata 65. Riječi izprazne . . . otjerivaju bogolubstvo, mrļaju vijest i smućaju iskrne. M. Radnić pogr. 428a. Ako su grisi prilični paklenima zvirinama, kojeno sva mrļaju. E. Pavić prosv. 2, 89. Grisi prostri dušu mrļaju. P. Knežević osm. 119. Nije trijeba mrļat i gnušit ruke u nihojov krv. A. Kalić prop. 206. Prisadnica, koja ti zakrila, kad ju kora starolika mrļa, ū mladi. J. S. Rejković 273. *Gorori se u Livi, na pr. nemoj sinko ići u blato, da novu robicu ne mrļaš.* J. Bogdanović, — i po Slavoniji, na pr. zašto mrļaš tu novu knigu? T. Maretić. S. Ivšić.

b) mrļati se (*reflex.*). U rječniku Popovićevu (sich beschmieren). U krv tako potištenu ne mrļa se ruka moja. G. Palmotić 2, 109.

MRŁAV (jamačno je takav akc.), adj. kačav, prłav, umrljan. Između rječnika samo u Stulićevu (implexus, intricatus, implicatus . . . t. j. zamršen, s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao nijedan primjer iz toga pišca). Da joj reče, je li joj lice mrļavo štogodi. B. Zuzeri 148. Crijivo je mrļavo, al' je i ono oprano vađano. Nar. bl. kapet. 303. Ruke su vam mrļave od bratske krv. M. Đ. Miličević pom. 758. *Nalazi se i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao bot. izraz za lat. sordidus, nem. schmutzig.* *Gorori se u Lici, na pr. mrļavu robu ružno e videti.* J. Bogdanović.

MRŁAVAC, m. prezime. Vidi riječ, koja sad dolazi.

MRŁAVČEVIĆ, m. prezime. Kučani, koji su se doselili prije 200 godina od Kolašina, gdje su se zvali Mrļaveci ili Mrļavčevići. Etnogr. zborn. 11, 176. — *Vidi Mrļavčević.*

MRLÁVITI, mrļavim, impf. rdavo klati, mrci-niti. Ne zna da zakole pile, nego ga mrļavi. V. Ilić (zabižeo i naznačeni akc.).

MRLÁVKO, m. čovjek mlitav i mlak. V. Ilić (zabižeo i naznačeni akc.).

MRLENOVAC, Mrļenovac, m. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRLETINA, f. isto što mrlutina. Samo u primjeru: Nije ovo mrletina, veće moja ĥudesina. Nar. pjes. marjan. 202.

MRLEVIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tučanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRLÉZGALO, m. i n. čelade, koje mrlezga. L. K. Lazarević (zabižeo i naznačeni akc.).

MRLÉZGATI, mrļézgám, impf. mnogo probirati jelo. L. K. Lazarević (zabižeo i naznačeni akc.). Ispor. u slov. mrlezgati ili mrlizgati, lijeno i sporo jesti, kao kad se čovjeku ne će, mrkečati. — U Orahovici (u Slav.) mrlezgati znači: gororiti sporo zatežnici, ačiti se. S. Ivšić. Glag. će biti onomatopejski, t. j. ispričeno će mu značenje biti: sporo, mrtvo što raditi (na pr. gororiti, jesti); ispor. gnevetati, tažljigzati, koje su također onomatop. glagoli.

MRIJINA, f. isto što mrlina pod b., mrcina, strrina. U rječniku nijednom. On (t. j. gavran) uado mrđine iliti mrtva tlesa plivajuća po vodi. F. Lastric ned. 387. Muve ne idu li na mrđine? N. Palikuća 11. Orlina i svraka uvik idu za mrđinom. 27. Kao orli gdje spaze mrđinu. Nar. pjes. juk. 186. Koji su (t. j. psi) oko vola opatrivali kao orlovi oko mrđine. Nar. prip. bos. 57. A gavrani zagraktali gladni, svakomu je na mrđinu draga. Osvetn. 7, 45.

MRIJINAŠ, m. isto što mrciňaš pod b. Samo u primjeru: Dok je on ležao, letali su orlovi povrh nega, i to oni veliki mrđinaš. Nar. prip. bos. 26.

MRIJIN BROD, m. neko zemljište, na kom su nive, u okolini sarajevskoj. Etnogr. zborn. 11, 125.

MRIJIV, adj. spor. Potvrda ima za adv. mrđivo, t. j. sporo. Kad se po škrapam ide, važa polaganio i pomljivo hoditi, to jest mrđivo. M. Pavlinović. — Postane tamno.

MRIJUHATI, mrđuham, impf. tužiti se, kad čovjeku što nije po volji, kad ga što boli. U čakavaca (koji upravo imaju -j- mjesto -j-). Slovinac (1881) 418 (gdje je zabilježen akc. za inf. mrđuhāt, mrđuhāt). — Ispor. mrđunuti.

MRIJÚNČE, mrđúnčeta, n. isto što mrlinče, lipsanica. M. Ružičić (zabilježio i naznačeni akc.).

MRIJÚNUTI, mrđúnem, pf. lipsati. M. Ružičić (zabilježio i naznačeni akc.). — Možda se govori tako mjesto mrđuhnuti; ispor. mrđuhati.

MRMĀ, m. ime i prezime tamna postaća. a) ime. Medu sobom su vodili vezana sejaka Mrmu Goloskokovića . . . Mrmu idući vezan čutase i gledaše pred se. M. Đ. Miličević zim. več. 273. — b) prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 246. — Ispor. ime Marmor i prezime Mrmš.

1. **MÍMAK**, mrmka, m. nekakav kukac (ne može se odrediti, koji upravo). Biće riječ onomatopejska, t. j. najprije je mrmak značilo životinju, koja mrmla, mrmori, pa je ime pomalo preneseno i na druge životinje; ispor. mrmjac. U rječniku Vukovu (mrmak, mrmoljak) i u Popovićevu (Maulwurfsgrille, — u ovome je rječniku još zabilježeno i značenje Froschbrut, t. j. žabić; vidi mrmoljak). Mrmak zavržen u svitištu istu svitu (stamp. ,mrimaz' griješkom sa z mjesto k; u toj knizi ne služi z za glas c, dakle se ne može čitati ,mrmac', a dosta je u njoj stamp. pogrešaka). M. Radnić 4a. Crvotok skončava drvo, a mrmak svitu, a hrda gvozdje. 279a. Kad mrmak viće ,kr!', bit će kiše. U Otoku (u Slav.). Zborn. za nar. živ. 7, 144. Mrmak, neki crv u gnoju. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157.

2. **MÍMAK**, Mrmka (jamačno je takav akc.), m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 445. Možda je upravo nadimak, t. j. 1 mrmak; ali bi moglo biti i u svezi s imenicama Mrma, Marmor, Mrmoš.

MRMAŁAŃE, n. isto što mrmjańe. Samo u primjeru: Govori, da je onda od Bođa poslužen primjen i ludma sladak, kad se sluša brez po-govora i mrmjańa. J. Banovac pred. 83.

MRMAŁATI, mrmjałam, impf. isto što mrmjałati. Samo u primjeru: Ako li sam i poslušao, i to sa zlom, mrmjałajuci. S. Margitić isp. 14.

MRMEŁ, m. čelade, koje mrmja. Govori se u Istri s akc. mímęł (murmurator). D. Nemanić (1883) 35.

1. MRMICA, *f.* nekakav kukac, koji se drži na kupusu (dok još raste). U Bosni. Zborn. za nar. živ. 4, 256.

2. MRMICA, *f.* ime ovci i kozi. U Bruvnu (u Hrv.). D. Hirc.

MRMIĆ, *m.* prezime. Imenik (1906) 445. — Ispor. Mrma, Mrmor, Mrmoš.

MRMLAĆE, *n.* } vidi mrmnaće, mrmnati.
MRMLATI, *inf.* }

MRMLAC, mrmjaca, *m.* isto što 1 mrmak. Samo u primjeru: Kako crv grize drvo i mrmjac aljine. P. Posilović cvijet 43 i K. Mazarović 25. U iste se dvoje knjige nalazi i mrmjac (vidi tam). Možda je mrmjac zapisano, ali je krivo pročitano i štampano mrmjak u primjeru: Mrmjak kudi stvari tuje u tmi, mnogo kad ne vidi, i pri inijeh rado truje. J. Kavatić 79a.

MRMLAK, mrmjaka, *m.* vidi mrmjac.

MRMLALAC, *m.* vidi mrmnalač.

MRMLALICA, *f.* žensko, koje mrmja. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MRMLALO, *m.* čovjek, koji mrmja. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Taj mrmjallo vaviće nešto mrmja, bilo mu pravo ili krivo. J. Bogdanović.

MRMLAĆE, *n.* } vidi mrmnaće, mrmnati.
MRMLATI, *inf.* }

MRMLAV, *adj.* } vidi mrmnav, mrmnavač.
MRMLAVAC, *m.* }

MRMLEĆE, *n.* } vidi mrmneće, mrmnati.
MRMLITI, *inf.* }

MRMLIV, *adj.* onaj, koji mrmja. Između rječnika samo u Vrančićevu (morusus). Kad se počaju (t. j. župnici) počekljivi, dugi, mrmlijivioli se okašaju na svoje ovčice. A. Kadčić 240.

MRMLIVAC, mrmlijaca, *m.* čovjek, koji mrmja. Samo u primjeru: Zatrn uši tvoje, da ne slušaš mrmlijacah. G. Lastrić ned. 419.

MRMLAC, mrmnaca, *m.* isto što mrmjac (vidi tam). Samo u primjeru: Kako od hajina rada se mrmnac, tako ti od žene rada se nepravda. P. Posilović cvijet 36 i K. Mazarović 22 (u ovoga grijeskom „mrmnac“).

MRMLALAC, mrmnacoa, *m.* čovjek, koji mrmna. Nalazi se i s glasom -l- mjesto -n- (vidi mrmnati). Između rječniku samo u Stulićevu (mrmnalač, mrmnavač). Na ovi način zatvoriceš usta mrmnacem. M. Radnić 14b. Jezik mrmnacoa ponizi nas. 142a. Juda....bi mrmjalac, pak prodade gospodina, a najposlije ubi sam sebe. 311a. Mrmjalac dobre i zle progoni sa svojijem jezikom. 429a. Jezik je mrmnacoa kao britki mač ili oštra strila.... mrmnaci su kao bisni psi i gladni. J. Banovac razgov. 118. U trećem je primjeru znacéne: onaj, koji mrmja na što, prigovara, zabavlja čemu; u ostala je tri primjera znacéne: opadać.

MRMLAĆE, *n. nom. verb.* od mrmnati. Lik -na- nalazi se u čakavskijem knigama xv i xvi vijeka, onda u Komulovića, Kašića rit. 402 i u Mrnavića, a lik -ja- nalazi se u N. Račine 65a, u Zborn. (1520) 131b, u Bandulavića 55a, u Radnića 429a, Terzića 68, Baćića 31, P. Filipovića 14, Kanižlića kam. 554 i u Leškovića gov. 147. 255 i još u nekih pisacima, kako se vidi iz primjera daže navedenih. Lik se mrmnaće razvio iz like mrmnaće, t. j. ovaj je stariji (vidi kod mrmnati). Još se nalaze likovi mrmnati i

mrmjaće, prvi u Vukovu rječn., a drugi u knizi Blago turl. 2, 193. U glagolici se upravo piše -na- (na pr. u Naručniku 85a), ali se to po svojstvu glagolice ima čitati -na-. U rječniku Mikačinu, Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače), a najstarije su potvrde iz Kolunića i Bernardina.

a) mrmnaće (mrmjaće) je isto što gundanje (kad čovjek govori što više ili manje nerazumlivo, kao na po usta i zlovođno). U rječniku Mikačinu (mrmnaje, susurrus, susuratio), u Stulićevu (mrmnaće, mrmnješ s naznakom, da se nalazi u Komulovića) i u Vukovu (mrmnaje, mrmlače, das Murmeln, murmuratio). Da.... pristane nih mrmnjanje (iz lat. ut casset murmuratio eorum. num. 20, 6). Bernardin 48. Kolika je lipa rič posluh brz, dobrovođan prez mrmnjanja. Korizm. 35a. Da upadem u napast od bjaštene i psošti ali mrmjanja protiva Bogu. P. Radovčić nač. 387. Uzmloža Elizeo i kruh ne mareći za mrmnaje i protivljeće Giezino. E. Pavić ogl. 320. Spasite naš ne marivši za mrmnaje farizansko često k sebi očitnike i grišnike prizivaše. B. Leaković gov. 147. Budite gostojubivi među sobom bez mrmnjaña. Vuk 1 petr. 4, 9. i t. d.

b) opadaće, klevetaće. U rječniku Belinu (mrmnjanje, zlorečenje, zlogovorenje, il dir male, maledictio s primjerom iz Komulovića). Drugi Zub, kim ti razdiraš i požiraš meso tvoga iskrnega, jest mrmnjanje, a to jest, kada se ti vazda deletaš zlo govoriti ot del tvoga iskrnega. Kolunić zborn. 134. Mrmnjanje je jedno govorjenje, ko ishodi od zavidosti i pogrijuje družim dobar glas otajnim zakonom. Korizm. 52a. (Iskušenje) od mrmnjanja i zloglašenja suprot iskrnemu. A. Komulović 39. Čovik sliša taštine svitovne i laži i mrmnjanja i zloglašenja svoga iskrnega. P. Posilović nasl. 46a. Ovo je grib zavidosti i porada mnozi grisi, kakono sudjenje opačno, veselje radi zla tujega, mrmnjanje i klevetanje. I. T. Mrnavić ist. 170. Od svakoga griba smrtnoga, od pjanstva, od zle družbe, od mrmnjaña, ozloglašenja i priličnih. A. Kadčić 250. Vidiće se sve tvoje zakletve isprazne sva mrmnjaña i ozloglašenja svog iskrnega. F. Lastrić ned. 31. Je li ne samo krivo svidočanstvo, veće još i ogovaraće ili ti mrmnjaña zabraćeno? E. Pavić jezg. 101.

MRMLATELJ, *m.* čovjek, koji mrmna. Samo u primjeru: Mrmlatelj od dviju jaziku proklet je (iz lat. susurro et bilinguis maledictus, eccl. 28, 15). Korizm. 52b.

MRMLATELAN, *adj.* onaj, koji mrmnia, t. j. opada, klevće. Samo u primjeru: O jaziće razvratni, o pse mrmnatele, ti jiš vazda meso i piješ krv iskrnih, kih ozloglašiš. Korizm. 53a.

MRMLNATI, mrmnati, *impf.* murmurare, calaminiari. Lik -na- nalazi se osobito u starijih čakavaca i u gdjejkoh štokavaca (potvrđama, kajih ima daže među primjerima, dodaju se još: Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 72b, Mrnavić ist. 55); lik -ja- ima najprije N. Račina (vidi među primjerima pod a, d), a poslije nega i drugi štokavci xvii vijeka i daže; rijedak je taj lik u čakavaca; ovđe se za lik -ja- navode potvrde: Margitić fala 234, Leaković gov. 147; a druge potvrde iz štokavskih i iz čakavskih kniga vidi među primjerima. Rijetki su pisci, koji imaju i -na- i -ja-; to su N. Račina, Radnić, A. d. Bella (u kojega se -ja- nalazi na str. 243) i Stulić. Ni -na- ni -ja-, nego -ja- imaju Bonacić i Blago turl. Lik -la- može se potvrditi samo

Vukovijem rječnikom i jednjem primjerom iz Daničića. Vrijedno je zabilježiti, da se glagolu mrmnati (mrmñati) nije u gradi za ovaj rječnik sabranoj našla nijedna potvrda iz dubrovačkih pisaca izuzevši N. Rañinu i Stulića, koji su ga jamačno uzeli iz drugih pisaca; ovo vrijedi i za imenicu mrmnina (mrmñano); mesto jednoga i drugog nalazi se u dubr. pisaca mrmnati, mrmnije (vidi tamo). Sva je prilika, da je lik -na- stariji od lika -la-; za prelažeće glasa n u i iz a ispor. dimlak, pomla, pomljiv, sumla, sumljiv, sumlati od dimnák, pomňa . . . a ispor. i imperf. injah od mnah (vidi kod mnniti među oblicima). Riječ je bez sumne onomatopejska, kao što je i lat. glagol istoga značenja murmurare i nem. murmeln. U rječniku Vrančićevu, Mikařinu, Stulićevu i u Vukoru (vidi daje), a najstarije su potvrde iz Kolinčića i iz Bernardina.

1. Oblici. Ponajviše se ovaj glag. spreže po 1. razredu v. vrste, dakle na pr. prez. mrmnám, mrmnáš . . . , imper. mrmnáj . . . , partic. prez. mrmnájući (ili mrmjam . . . mrmnjaj . . . mrmnajući); mnogo rijede po 2. razredu rečene vrste: prez. mrmněš. Kolunić 58, 133, mrmněš. Zoričić zrc. 102, — mrmně. Marulić 22, Proroci 23, Nauk brn. 53a. Kašić nasl. 126, Vitezović priričn. 102, mrmně. Mikařa 856a. Karañin 172b, Knežević osm. 210, — mrmněmo. Proroci 63, Nauk brn. 52b, — mrmnú. Korizm. 52a, Kašić nasl. 14, mrmnú. A. d. Bella 53; — imper. mrmní. Transit 107, — mrmnité. Aut. Daln. nov. test. 1, 141a; partic. prez. mrmnúći. Kolunić 134, Marulić 29, Zorančić 82, mrmnajući. Nauk brn. 52b, Knežević osm. 19, Zoričić osm. 121, zrc. 58. Dodati treba, da za imper. mrmní, mrmnité nije sigurno, ide li ovamo, jer bi to mogli biti oblici i prema inf. mrmnítiti.

2. Značenja i poraba.

a. gnuđati, t. j. govoriti što više ili manje nerazumlivo, kao na po usta i zlovođno. U rječniku Vrančićevu (mrmñati, murmurare), u Mikařinu (mrmñati, govoriti između zubi, mussò, mussito, susurro, insusurro, murmuro), u Stulićevu (mrmñati, mrmnati, murmurare, mussare, mussitare s naznakom, da se nalazi u Komulovića) i u Vukoru (mrmñati, mrmñam, mrmñati, mrmñam, murmeln, murmauro).

a) uprće. Nemojte mrmnati, kako njeci od ūih mrmnáše i pogibosa (iz lat. neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt. 1 cor. 10, 10). N. Rañina 153a. Dinara . . . čudne riči mrmnúći. P. Zoranić 82. U koliko zlo upada, kada, cica stvari vremeniñ mrmně. Nauk brn. 52b. Čineći neveselim obrazom, to jest mrmnajući. P. Posilović evijet 177. Pijan malo v glavi zimle, ili mrmně ili drimle. P. Vitezović priričn. 102. Tilo čovika mrtva . . . ne miče se, ne mrmle . . . ne tuži se. P. Knežević osm. 210. Ne dadu nam (mrmja) jedan nedokučljivi naselac) gospoda . . . sići šumu. M. A. Reljković sat. 103. Pitajte враче i gatare, koji šapću i mrmnaju. D. Daničić is. 8, 19 i t. d., i t. d.

b) m. na koga. Vazda budi ugoden Bogu i nigdare ne mrmní na nega. Transit 107. Tako se srjahu, tako žegnući rog ua nega mrmnáhu. M. Marulić 25. Zato mrmně srce moje na Moaba. Proroci 23a. Tuji Paskoj na me ja govore mrmnati. P. Hektorović 23. Toliko veće mrmnaju na ūu i zdviziš glas svoj ka nebū. F. Vrančić živ. 37. Mrmnati će tad na Boga. A. Vitalić ist. 176a. Radi toga počeće mrmñati na oca od obitili (iz lat. murmurabant adversus patrem

familias. math. 20, 11). E. Pavić ogl. 584. Zato na gospodara mrmnju, vikaju, režu. A. d. Bella razg. 53.

c) m. od koža. Samo u jednoga pisca. Žudjeli . . . mrmnáš od ūega (t. j. Isusa) i smutiše se od negova nauka. M. Radnić 283b. Mnogi govore zlo od svijeta i s sramotami i rugami mrmnáju od nega. 307a. Mrmnáše Aron i Marija od Mojsija, zašto se bijaše ozelenj jednom Harapkiñom. 377b.

d) m. proti, protiva (suproć, suprot, suprotiva) kome. Kada ti mrmněš proti gospodinu Bogu. Kolunić zborn. 58. I poča mrmnati fsa skupšćina sinov izraelskih suprotiva Mojzesu (iz lat. et murmuravit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen. ex. 16, 2). Bernardin 68. Vas plk mrmnáše suprot gospodinu Bogu. Korizm. 56b. Mrmnaju protiva otca čejadi. N. Rañina 34. Mrmnáhu suprotiva oteu od obitelji Postila (1562) 27a. Je li bjaštemao ili mrmnáo suprot Bogu, divici Mariji i sfetim? A. Komulović 39. Mrmnaju protiva Bogu govorau: zašto nam ovo Bog šađe? M. Divković nauk 86b. Da ne mogu mrmnati suprotiva rečenoj osudi. M. Orbini 241. I mrmná sva skupština sinov izraelskih protiva Mojsiju. I. Bandulavić 77b. Juda . . . poče mrmnati protiva Mandalini. M. Radnić 269a. Izraeličani mrmnáše suprot Mojsiji i Aronu govoréči: vi pogubiste puk Gospodinov. J. Banovac pripov. 67. Počeše protiva Mojsiji mrmnati i kriviti ga. E. Pavić ogl. 116. Gradani počeše protiva redovnikom mrmnati. J. Filipović 3, 233a. Al' zato ne imate mrmnati suprot Bogu. F. Lastrić od' 125. Jesi li suprotiva Bogu mrmnão? P. Knežević osm. 15. Trikrat na onomu putu protiva Mojsiji mrmnali su. I. Velikanović 1, 64. Dobro priviđa, da mnozi imadu . . . mrmnati suproć ūemu. A. d. Bella razg. 242.

e) m. za kim. Promisli dakle . . . da nisi za Bogom mrmnão, da se zaboravio od tebe. F. Lastrić od' 70.

b. mrmnati (mrmñati) je isto što rikati, vikati (rijetko). Tko je, ki ne mrmná, kad ga naskoči zvir? M. Marulić 131. Mi mrmnemo vsi kako medvidi. Proroci 63. Herud . . . poče . . . zubi škripati, jadnimi očima obračati i kako rađen medvid mrmnati. F. Glavinić evit 427b. Uđi mu posla jednoga lava, koji mrmnáše na ū. P. Maeukat 78.

e. žuboriti (o potoku, rijeci). Samo u jednoga pisca. Potok niz livadu mrmnúći tecise. M. Marulić 29. Niz livadu vode tecihu mrmnáju. 195.

d. mrmnati (mrmñati) je isto što klevetati, opadati. Između rječnika samo u Mikařinu (zloglasiti, mrmñati, detraho, obtrecto, — tko zloglasiti, tko mrmle, obtrectator, detractor. str. 856a).

a) uprće. Kada ti rečeš laž od koga ili mrmněš, ti sagrišaš. Kolunić zborn. 133. Kada se ti vazda deleš zlo govoriti ot del tvoga iskrnega i greš mrmnúći pred nega prijatelji i neprijatelji. 134. Ki mrmnú i zal glas dvižu, dostojni su umruti. Korizm. 52a. Da ni grib prisegati, psovati, imiti zavidošć, mrmnati, krasti. 84b. Zašto zlobno mrmnáš i govoris zlo od života dobrige(h). M. Radnić 16b.

b) m. od koga. Kada ti zal glas dvižes na tvoga iskrnega . . . kada ti mrmněš od nega. Kolunić zborn. 133. Mrmnati od iskrnega govorci od nega zlo . . . grijeh jest smrtni. S. Matijević 88. Kad negov brat i sestra bijahu mrmnali

ed ňega. M. Radnić 28b. Ovu korist kušamo, koju nam čine neprijateљi i oni, koji mrmaju od nas. 358b.

a) m. protiva kome. Mrmjati protiva iskrnemu i protresati ſugovo pošteњe.... ki je gril? H. Bonačić 76. Kad podložnici mrmaju protiv svojim starišinam.... govorē zlo svrh nijova živjenja. Blago turl. 2, 193.

b) m. za kim. Kada mrmnaje za njim ňegovi jednorodi. M. Radnić 218b. Da za drugim mrmnaje ili da biše obole, nepoštene. J. Filipović 3, 283b. Ako vam je dosad bilo mrsko čut mrmjati za vašim iskrnjem, sada vi isti zlo govorite i odkrivate pomanka na tuda.... za ozoglasiti iskrnega. F. Lastric od' 180. Koji mrmoraju ili mrmnaju po nuglovi i u razgovorma za svojim iskrnjim ned. 417. Jesi li iskrnega svoga uvrđio.... suprot ňemu klevetajući, za njim mrmnjeći? P. Knežević osm. 19. Kad tko drugoga ogovara i za njim mrmja, tada po niki način svidoči krivo. E. Pavić jezg. 101.

MRMNAV, adj. onaj, koji mrmna. Između rječniku samo u Stulićevu (mrmnav, rimbottavole, contumeliosus, dakle: onaj, koji kori, grdi, a ta su značenja kriće postavljena; ispor. mrmnane, mrmnati). U pisaca se našlo potverda samo za lik mrmjav. Ako si imal misli.... mrmnave mrmnjeći i tužeći se u srcu svomu od kojegod stvari ali od kogakod čovjeka. P. Radović nač. 536. S tvojim jezikom mrmnavim ubijaš pošteњe iskrnega tvoga. D. Rapić 360. Krotki imenuju se, koji nisu karljivi, svadljivi, tužljivi, mrmnaji. I. Velikanović upuć. 3, 525.

MRMNAVAC, mrmnayca, m. čovjek, koji mrmna. Nalazi se potverda i za lik sa -]. U rječniku Mikalinu (mrmnavac, susurro, susurrator) i u Stulićevu (mrmnavac, mussitans, mutiens).

a) onaj, koji mrmnja u smislu toga glagola pod a. Prilika onoga staroga puka žudijskoga, koji biše neposlušan i mrmnavac. A. Vitačić istum. 320. Zapovidi puku, da se sviklici razluče od oviziju mrmnjavaca. E. Pavić ogl. 156. Ostale mrmnave vatra poslana od Boga jest sažegla. I. Velikanović upuć. 1, 75. Ovi su mrmnajci tužeći se (iz lat. hi sunt murmuratores querulosi. iud. 16). 1, 257.

b) onaj, koji mrmna u smislu toga glagola pod d. Jezik mrmnava u skupštinu jest zlo puno jida smrtnoga. Nauk brn. 53a. Dopušta božanstveno provideće, da smo naklani od mrmnava. M. Radnić 142a. Veli, da je gori jezik mrmnjavca nego li pakao. 429a. To raihiva, ubija i zakopava jezik opakoga mormoratura aliti mrmnjavca. J. Banovac pripov. 149. Nesrećni mrmnjavče, što ćeš, kad uzbudeš umirati, a izadu tolike duše suprot tebe osvetu iskati rad pošteњa, koje si im ukinuo? 152. Kako čine.... mrmnajci, koji tlače dobar glas iskrnega svoga. F. Lastric ned. 417.

MRMNAVICA, f. žensko, koje mrmna. Samo u Stulićevu rječniku (mrmnaviga, quae mussitat).

MRMNEĆE, n. nom. verb. od mrmniti. Između rječnika samo u Stulićevu (mrmnjeće, susurrus, susurratio, mutatio, mussitatio). Ima potverda i za lik sa -]. Radi umiljenja tej psovke nih ne čuh ni maće mrmnjenja. N. Dimitrović 64. Čul sam i turačko rad hazne mrmnjenje. I. T. Mrnavač osm. 96.

MRMNIĆI, mrmnim, impf. isto što mrmnati. Nalazi se potverda i za lik sa -]. U rječniku nijednom.

a) u značenju glagola mrmnati pod a. Slušajući oni mladac ovu riječ dijeli se mrmnjeti (ispov. lat. cum audisset adolescens verbum, abit tristis. matth. 19, 22). N. Rađina 228a. Velike proc̄ meni rekli jesu laže meu sobom mrmnjeti jak more pri kraju i pčele leteći. N. Dimitrović 64. Tuj vas dan čineći u šapteh bili bi (t. j. Piran i Tizba), ki tih mrmnjeti kroz taj mir prošli bi. D. Zlatarić 86b. Koji starješini ne će poslušati ter od ňega mrmnji. Nauk brn. 22b. Da čovjek ima uztrpnjstvo i da se ne tuži ni mrmnji prema Bogu. M. Orbin 83. Hodj, brime nosi i poteže, kako i kada gospodar hoće nišće zato suproć gospodaru ne mrmnjeti. A. Vitačić istum. 228.

b) u značenju glagola mrmnati pod d. Ca je ozloglašenje drugoga govoreći otajno i mrmnjeti po kantunih. Korizm. 37a. Sastajući se s tom družbom vazda mrmnji od svoga iskrnega. A. Kadčić 250. Kad godi promišlam opaćine onoga, koji mrmnji za svojim iskrnjim. J. Banovac pripov. 147.

MRMOLAK, mrmnječka, m. U rječniku Vukovu (u vodi nekaka mala životinja s naznakom, da se gorori u Srijemu i u Barani; u izd. 1898 dodaje se: Wassereidechse. Triton vulgaris) i u Popovićevu (1. Froschbrut, 2. Wassermolch). Mrmolak, mrmnječka, punoglavac (žabli). U Banatu. V. Arsenijević. Ispov. mrmak, mrmnječ.

MRMOŃA, m. muško ime. Dujam Mlinčević i Mrmońa bratućed ňegov (iz svršetka xiv vijeka). Mon. croat. 45. Podvije Mrmońu (Mrmonu, iz xv vijeka). 58. Biće upravo nadimak, ispor. Mрма, Mrmak, Mrmor, Mrmoš.

MRMOŃIĆ, m. prezime izvedeno od imena Mrmońa. Šimun Mrmońić (iz xv vijeka). Mon. croat. 71. Juraj Mrmońić (iz početka xvi vijeka). 198.

1. **MRMOR**, m. mrmnjeće, gundaće. Između rječnika samo u Popovićevu (Murmeln). Najdoše na puti 2 čovjeka mrtva, ki se ne mogahu znati, gđo ih ubi, s česa to selo sta na mrmor. Transit 232. Koludrice staše s kapitula s mnogim mrmrom. 239. Mrmor je svuda vril, smete se vas oko. M. Marulić 56. Začuje na jedan put jedan mrmor blizu šumi. Nar. prip. mikul. 39. Govori se u Istri s akc. mrmor ili mrmór (gen. mrmora ili mrmóra) u značenju lat. murmur. D. Nemanjić (1883) 29. 43. — U ovome primjeru mrmor je isto što buka: V prvi mrak bi tolik mrmor u rečenoj crikvi, da se vsi ljudi od grada vzbudiše. Transit 259.

2. **MRMOR**, m. muško ime. Deč. hris. 14. 82. Ispov. Mrmońia.

MRMORATI, mrmoram, impf. isto što mrmniti, mrmnati. Samo u primjeru: Jošće je mrmoral, da ga Bog ni učinil lipa. Starine 23, 138.

MRMOREĆE, n. nom. verb. od mrmoriti. Između rječnika samo u Stulićevu (susurrus, susurratio, mutatio, mussitatio). Podnesimo ustupljivo.... bez mrmorenja. B. Gradić duh. 38. Reptanje ili mrmorenje. S. Budinić suma 122b.

MRMORITI, mrmoram, impf. murmurare. Riječ je onomatopejska kao i mrmnati (vidi tamo).

a. mrmoriti je isto što mrmnati u značenju pod a. U rječniku Belinu (parlar tra denti cioè imperfettamente, mussare), u Voltigijinu (barbottare, bisigliare, brentolare, brummen, muren), u Stulićevu (mrmoriti, mrmnati s nazna-

kom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu (murmeln).

a) *uopće.* Čineći ju (*t. j. molitvu*) sa zlom vojom, a to jest mrmoreći i govoreći nemilostive riječi. Žborn. (1520) 14^b. Ništor nam ne maškajući tužimo se na svak čas i mrmorimo. B. Gradić djev. 181. Maruša uzam kluč mrmori. N. Nađešković 1, 257. Nješto mrmori u sebi, ne mogu čut, što govoriti. M. Držić 218. Ako su klevetali, mrmorili ili poreptovali. Š. Budinić ispr. 87. Ne htjej ti slišati toj, što ova mrmori. D. Zlatarić 16a. Gnjivni s toga mrmoreći da izreče. I. Gundulić 24. Najmaće je tadaš nihov pomašnike bez pristanka mrmoriti; reko bi ih vrveći mraviňak ali roj žamorni osa nabuňenijeh (*govori se o djeci u školi, prije nego dođe učitelj*). B. Zuzeri 7. Mímoriti sa značenjem: mrmnati govoriti se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s naznačenim ake.). A. Belić 534.

b) *mrmoriti s dopunom u kojem padaju, pred kojim je kakav prijedlog* (*vidi mrmnati pod a, b-e*). Ni na lijek se tuži ni od ljećnika mrmori. B. Gradić djev. 5. Koji reptaje ili mrmori protiv Bogu, jere mu ne dopušta. Š. Budinić ispr. 53. Podložnici, koji... reptaju i mrmore na nih (*t. j. na gospodare*). suma 36a. Za grijeh, koji bješ učinila mrmoreći nepodobno suprotiva bratu svomu. A. Gučetić roz. jez. 49. Mrmorit su svi počeli suprotiva kraju kletom. G. Palmotić 1, 48. Kad pade odluka, prot sudeu mrmori. M. Kuhačević 99.

b. *mrmoriti je isto što rikati* (*vidi mrmnati pod b*). *Samo u primjeru:* Rukaju kako lavi i kako mladi lavići mrmore (*iz nem. sie brüllen wie Löwen und brüllen wie junge Löwen*. is. 5, 29). Proroci 13.

c. *krktati, krkoriti.* *Samo u primjeru:* Kad voda zakuvuje, veli se, da broji, mrmori (*u kotoru ogulinskem*). Žborn. za nar. živ. 5, 199.

MRMORIV, adj. onaj, koji mrmori. *Samo u Stulićevu rječniku* (contumeliosus, objurgiosus). — Nepouzdano.

MÉMORJE, n. nom coll. isto što crvi. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s naznačenim ake.). A. Belić 145. Jamačno je riječ u svezi s imenicama mrmak, mrmoljak; isprva je moralna značiti životinje, koje mrmore, pa je značenje pomalo preneseno na creve.

1. MRMOŠ, m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. Biće upravo nadimak; ispor. Mrmoña.

2. MRMOŠ, m. mjesno ime. a) mjestance u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 164. — b) selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 447.

MRMOŠAJ, m. i f. isto što mrmošenje. *Samo u Stulićevu rječniku.* — Nepouzdano.

MRMOŠALAC, mrmšaoca, m. klevetnik, opađac. *Samo u primjeru:* Koji se imaju postaviti u broju od mrmšaocah i zloglasnikah? J. Matović 409.

MRMOŠANIN, m. čovjek iz Mrmoša. Služi i kao prezime. Rat 362.

MRMOŠAÑE, n. nom. verb. od mrmošati, t. j. klevetati, opadati. Između rječnika samo u Stulićevu (mrmošaj, mrmošanje). Vaše psovke, kleverte, mrmošane nijesu li pogrdnje Jesuzovo? A. Kalić prop. 450. Mučno ti se čini... stati u crkvi s krotkostim i bogolubnostim, u skupščina bez mrmošanja. A. d. Bella razg. 197.

MRMOŠATI, mrmšam, impf. isto što mrmošiti, t. j. klevetati, opadati. *Samo u primjeru:*

Mrmoša sam vrhu moga izkrnega. A. d. Bella razg. 186.

MRMOŠAVAC, m. isto što mrmšalac (*vidi tamo*). Ovi se razložito zove mrmšavac i zlogovornik iliti zloglasnik. J. Matović 409. Jesi li mrmšio ali slušo dobrovođno mrmšavce i izpitivo ih? T. Ivanović 152.

MRMOŠEÑE, n. nom. verb. od mrmošiti.

a) isto što mrmnáne pod a. *Samo u Belinu rječniku* (bisbiglio, quel suono, che risulta dal bisbigliare, brontolamento, borbottamento).

b) isto što mrmnáne pod b, t. j. klevetáne, opadáne. Od psovaka, kletava, mrmšenja, tuženja etc. suprot Bogu. B. Kašić zrc. 30. Ako tebe valovi od... mrmšenja, nenavidosti lupaju i tope. is. 114. Gdje jezike proč noj plaze himbe, ubojsvta, suprotive, mrmšenja i omraze. P. Kanavelić 489. Odvrže se od svoga obraniteža velekrati ter ga vrijeda mrmšenjem, neposluhom i hudovjernosti. I. Đordić salt. 268. Je li grijeh slušati dobrovođeno mrmšenja, prebirana i ozloglašenja? I. Nenadić nauk 141. Zabranjuje se mrska požuda i običaj mrmšenja za drugijem. J. Matović 409. Žuči toliko gorkom razjutiša usta Jezusova tolika mrmšenja i nečista govorjenja. I. M. Mateić 322. Što su držani oni, koji se namjeraju slušati ta mrmšenja? T. Ivanović 62. S hudijem mrmšenjem protiva tidoj časti govorše. Misli krst. 41. Jezik... koji drpi tamо i amo svakdašnjem mrmšenjem svakoga. B. Zuzeri 35. Kamate, omraze, bludi, mrmšenja, nepravde, osvete kamo vode? A. d. Bella razg. 37.

MRMOŠILAC, mrmšioca, m. tko mrmši. *Samo u Stulićevu rječniku* (obtrectator, oblocutor, maledicus, susurro, detractor).

MRMOŠILICA, f. žensko, koje mrmši. *Samo u Stulićevu rječniku* (quae obtrectat, obloquitur).

MRMOŠITEL, m. isto što mrmšilac. Između rječnika samo u Stulićevu (obtrectator, oblocutor, maledicus, susurro, detractor). Neka mrmšitelji od Malake ne reku nam, da krstjani nijesmo. B. Zuzeri 407. Bog mrzi na mrmšitelje (stamp. „mrmšitelje“), kad ovi još pomankanja unutarne i skrovita od izkrnega svoga odkrivaju. A. d. Bella razg. 192.

MRMOŠITELICA, f. isto što mrmšilica. *Samo u Stulićevu rječniku* (griješkom „mrmšitelja“, quae obtrectat, obloquitur).

MRMOŠITI, mimošim, impf. murmurare. Riječ je onomatopejska kuo i mrmoriti (*vidi tamo*).

a) mrmšiti je isto što mrmoriti u značenju pod a. U rječniku Mikašinu (mrmšiti, mrmšati, goroviti između zubi), u Belinu (bisbigliare, favellare sotto voce, brontolare e borbottare, parlar tra dente cioè imperfettamente), u Voltigijinu (mrmšiti, mrmoriti) i u Stulićevu (murmurare, susurrare, mussare.... s naznakom, da je iz Belina rječn.).

a) *uopće.* Mrmoše u puku ne samo ljudi sfjetovni, nego i duhovni. B. Kašić per. 74. Mrmošiti će put, ali će se vrutinom duševnom obuzdati (*iz lat. remurmurabit caro, sed fervore spiritus frenabitur*), nasl. 125. Vas puk čuti suntrnu žedu i razsreden zlo mrmši. Č. Palmotić 3, 63a. Zašto ovu klevećuci riječ mrmšo? P. Kanavelić 460. Nemoj gudati ali mrmšiti. K. Mazarović 41. Mrmošit će gnevno tade, što im u vjetar vas trud pade. I. Đordić salt. 192. Poradi toga mrmšahu Fariseji i knjižnici. S.

Rosa 63^b. Ako jedan misnik nepodobno govori s. misu, to jest pospišno i pribriznji veće misu istu mrmošći nego li je štijući. I. P. Lučić bit. 52.

b) mrmošiti s dopunom u kojem padažu, pred kojim je kakav prijedlog (vidi mrmoriti pod a, b). Čuo sam jošter, da te Židovi nena-vide, mrmoše od dila tvojih. B. Kašić is. 35. Mrmošahu i rogoroboru na starješinu. I. Dordić ben. 185. Žudjeli nakon ovoga mrmošahu o nemu porad onoga, što bješe reko. S. Rosa 95^a. Marija bijaše suproć istomu Mojzesu mrmošila. A. d. Bella razg. 194.

b. mrmotiti je isto što mrmnati pod d, t. j. klevetati, opadati.

a) uopće. Ako si mrmošio, tračio, potvarao s štetom od časti. B. Kašić zrc. 59. Mrmošiti, prebirati i protresati tuđu čast . . . i dobro ime . . . tkoji je grijeh? I. Nenadić nauk 189. Jesi li mrmošio ali slušo dobrovojno mrmošavce i izpitivo ih? T. Ivanović 152. Ljudi i žene svi mrmoše, dobra češad sude i kore. N. Marči 33. Govori se i danas u Dubrovniku: Mimošiti, zlo na koga govoriti. P. Budmani rad jug. ak. 65, 166.

b) mrmošiti s dopunom u kojem padažu, pred kojim je kakav prijedlog. Za njim mrmoši i zloglasi. I. Nenadić nauk 145. Jesi li mrmošio na oca, mater? . . . jesli li mrmošio za njima? T. Ivanović 143. Ako ih je potvoro, grdio i za njima mrmošio. Misli krst. 29. Mrmoše bez obzira . . . protiva svojijem roditežima. A. Kalić prop. 342. Po komu je ona žena izgubila časno ime? Po službi, koja je mrmošila na ne prijateljstva. 397. Vele kratko od drugi mrmoši, gori je neg' oni, o komu se mrmoši. A. d. Bella razg. 193.

MRMOŠKI, adj. posses. od 2 Mrmoš. Opština mrmoška. S. Koturović 447.

MRMOT, m. isto što mrmotaće. Samo u jednoga pisca. Mrmot, zli govor. J. Kavačin 19a. Pako mrmot nih da sliša. 451a.

MRMOTAĆE, n. nom. verb. od mrmotati. Samo u primjerima: Vaše vječno mrmotanje. J. Kavačin 59^b. Čuo sam mrmotanje puka, da mu je manna dodijala. A. Kačić korab. 85.

MRMOTATI, impf. isto što mrmošiti, mrmnati, t. j. gundati. Samo u primjeru: Budući se počeli tužiti i mrmotati mnogi protiva Bogu. A. Kačić korab. 84. *Ne razabira se, kako je prez., dali mrmotati ili mrmočem.*

MRMOTAVAC, mrmotavca, m. murmurator. Samo u primjeru: Čarovnici, žrlci, otid'te mrmotavci. J. Kavačin 568a.

MRMOTIV, adj. murmurans. Samo u primjeru: Ohol tašt je . . . licumjeran i mrmotiv. J. Kavačin 59^b.

MRMRAĆE, n. nom. verb. od mrmrati. U rječniku *Bjelostjenčevu* (murmur, murmuratio . . . susurratio) i u *Jambrešičevu* (fremitus, murmur). Radi čtenja i mrmraja od mis (štamplj, mir). Postila (1562) 39. Mrmranje, nadimanje, smutne. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 61^a (2 kor. 12, 20). Vsaka činite prez mrmranja. 2, 86^a (filip. 2, 14).

MRMRATI, mrmram, impf. isto što mrmnati, t. j. gundati. U rječniku *Bjelostjenčevu* (mrmram, murmru, susurro . . .) i u *Jambrešičevu* (mrmram, susurro). On nima suprot Bogu mrmrati. Postila (1562) 170. Ovi mrmraju. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 165^a (jud. 16). Klape, mrmraju,

pošteće trzaju, izkrnega svoga ime crne. A. Kanižlić uzr. 194.

MRMRAVAC, mrmraveca, m. onaj, koji mrmra. Samo u rječniku *Bjelostjenčevu* i u *Jambrešičevu* (u oba mrmravec, murmurator).

MRMRAVKA, f. ona, koja mrmra. Samo u *Bjelostjenčevu* rječniku (murmuratrix).

M'RÑÂR, mrnára, m. isto što mornar i istoga postana (vidi tam). U rječniku *Mikašinu* (mornar, mrnar) i u *Vukovu* (der Matrose, homonauticus s primjerima iz nar. pjesama: Za dva plava ne bih groša dala, za mrnara ne bih ni dinara, — Na galiji dvanaest mrnara i s naznakom, da se govor u Boci). Potvrda ima najviše iz dubrovačkoga govor. Zač mrnar ne more trpjeti tuj pjesan. M. Vetranić 1, 164. Mrnari padahu, nebo se oraše. P. Hektorović 72. Mrnari, ki plav svojo vidi u pučini . . . ište so pomoći sam isti po sebi. F. Lukarević 216. Smišlaje širinu duboke pučine, mrnari gdi ginu, mni i on da gine. N. Našešković 1, 335. U fortuni se dobar mrnar poznava. M. Držić 302. Mrnari su kako lavi, hrabreni su i zamijerni. A. Sasin 169^b. Minari budući veliko vrijeme brodili i hodili po moru. M. Orbin 108. Ne imajući mrnari slatke vode. B. Kašić fran. 165. U tišini svak je mrnar. Poslov. danič. Da je na svakoj (t. j. lađi) šeset junaka golemijeh osvem vožac i mrnara. B. Zuzeri 398. N'jesam mrnar, da po moru šetam. Nar. pjes. vuk 1, 624. Mlad mrnar star prosjak. Nar. posl. vuk 180. Da zatvorim dubinske dubine . . . oslobodim na moru mrnare. Nar. pjes. herc. vuk 320. Mrnari ga nazivlju . . . Bonifacia. M. Vodopić dubr. (1868) 212. Zapita mrnare na turskome brodu. Nar. prip. vuk² 247. Jedan deo turskih mrnara izide na suvo. M. Đ. Miličević pom. 844.

1. MRNARICA, f. isto što mornarica (vidi tam). Dubrovačka je mrnarica don patrona i kraljica od svijeh plavi. M. Vetranić 1, 225. Kapetan je sveti Vlasi, mrnaricu ki tu vlada, po svem svijetu ka se glasi od istoka do zapada. A. Sasin 170^a. Mrnari idu sami na mrnaricu. S. Lubija prip. 17. Najlepše ti se upisati u duždevu mrnaricu, prič. 7. Govori se u Dubrovniku (s naznačenim ake.). L. Zore dubr. tud. 14 (gdje se kaže, da je riječ iz tal. marinezza).

2. MRNARICA, f. nekakva igra (ples, tanac). Samo u *Vukovu* rječniku (Art Tanz, choreae genus s naznakom, da se govor u Kotoru). — Postana nejasno. Istom se riječju u Kotoru zove i sastanak (dernek, sabor) kod crkve na dan sv. Trifuna. V. Bogišić zborn. 531.

1. MRNARIĆ, m. lađarski momak. Mjesecina kako dan, sveti Niko kapetan, andeli su mrnarići, svu su zdravku kako tići (djeca pjesmica u Cuvatu). L. Zore rib. 349. Kamarot, mrnaric, koji služi u sobi kapetanovoj. M. Vodopić dubr. (1868) 247. — Ispor. mornarić.

2. MRNARIĆ, m. prezime. A. Kačić korab. 455 (među knezovima i vlastelom naroda slovinskog).

MRNARINA, m. augm. od mrnar. Govori se u Dubrovniku (s naznačenim ake.) i u *Prćanju*. M. Rešetar štok. dial. 253. — Ispor. mornarina.

M'RÑÂRSKÎ, adj. posses. od mrnar. U rječniku nijednom. Mrnarski najbolji može se svjetriti, ki u njih nevojni bude se primiti. N. Dimitrović 9. Er je trijeba bilo mnoštvo drijeva ugotovito, čete skupit neizbrojne i vojničke i mrnarske družbe. B. Zuzeri 101. Mrnarska žena

tada sada vesela. Poslov. danič. ,Fatte bonora' riječ mrnarska, kojom se odgovara na zapovijed. M. Vodopić dubr. (1868) 173. — Ispor. mornarski.

MRNATEL, m. murmurator. Samo u primjeru: O mrnateši prokleti, o jazici jadoviti! Korizm. 77a. Nije sigurno, da se ima čitati -n-, moglo bi se čitati i -n- (vidi o na i na u glagolici kod mimiti pod 1, e).

MRNAVČIĆ, m. prezime. J. Kavaňin 96a. 375a. Vidi riječ, koja sad dolazi.

MRNAVIĆ, m. prezime poznatome hrv. piscu XVII vijeka: Osmanšćica, sloga Ivana Tomka Mrnavića, osm. 1. Ivan Tomko Mrnavić, arhijačakan stolni zagrebski. 3. Velike časti dostoju nomu dom Ivanu Mrnaviću, plemenitomu Bošnjaninu i kanoniku čestitoga Šibenika. M. Gazarović 134b. Živ Mrnavić Ivan Tomko. J. Kavaňin 94a. Taj I. T. Mrnavić u predgovoru, osmanšćice izvodi svoju lozu od Gojka, Mrnavića, brata kralja Vukašinu, i dokazuje to diplomom kralja Matije, ali mu dokazivanje slabo vrijedi; ono je izislo iz težne, da se nosioci imena Mrnavić i Mrnavčević (vidi tam) dovedu u rodbinsku svezu. U osmanšćici 84 mjesto Mrnavčevići kaže se upravo Mrnavići: Saliman, negov sin, čime kraljeviće smože bojem jednim silne Mrnaviće? Prezime Mrnavić moglo bi biti izvedeno od imena Mrnava, kojemu nema potvrde, a može se misliti, da je u svezi s glag. mrihati (t. j. mrmnati, mrmoriti), kojemu također nema potvrde (ali ispor. mrnateš); prema tome bi Mrnava bilo sinonimno ime s imenima Mrmoňa, Mrmor (vidi tam). — Vidi i Mrnavić.

MRNČINA, m. prezime. J. Vladimirović 5. Upravo je nadimak kao i Mrmoňa (vidi tam), izveden kao augm. od Mrnac, kojemu nema potvrde; ali vidi, što je rečeno o imenu Mrnava kod Mrnavić.

MRNDELA, MRNDELICA, f. vidi mrdela, mrdelica.

MRNĐIĆ, m. prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 243. — Postaće nejasno.

MRNGALICA, f. žensko, koje često mrnja. Govori se u Lici. J. Bogdanović (zabižežio akc. mřngalica).

MRNGALO, m. muško, koje često mrnja. Govori se u Lici. J. Bogdanović (zabižežio akc. mřngalo).

MRNGĀNE, n. nom. verb. od mrgnati. Samo u rječniku Vukovu (das unverständliche Plappern, z. B. des stammelnden Kindes, des Sprachfremden, blateratio).

MRNČATI, mřngám, impf. isto što mrmnati, gundati, osobito kad se hoće jače da istakne nerazumljivost onoga, što se mrmná. Između rječnika samo u Vukovu (unverständlich daher-plappern, blatero). Mrnja, mřngá čerek sahat, pa daj deset dukati (govori se o popu, kad vjenčava; to govori čovjek, koji ne zna dobro srpski, nego zanos na bugarski). M. D. Miličević let. već. 95. Ne mřngaj, nego žudski govori. U Slavoniji. T. Maretić. S. Ivšić.

MRŇA, m. muško ime. Mon. ragus. 2, 159. 225 (na oba mjeseta „Mergna“). Biće upravo nadimak kao i Mrmoňa (vidi tam); ispor. glag. mrihati.

1. MRŇAK, mřňka, m. hrskavičavi dio nosa. M. Rnžićić. — Postaće tamno.

2. MRŇAK, mřňka, m. onaj dio salinca sprijed, što je svinut gore. U Orahovici (u Slav.). S. Ivšić (zabižežio i plur. mřňkovi, mrňkóvá). — Postaće tamno.

MRŇAKOVA LUKA, f. zemljište, na kom su níve, u okolini sarajevskoj. Etnogr. zborn. 11, 189. — Imenu Mrnák, od koga je izveden pridjev Mrnákov, nema potvrde; ali ispor. imena Mrňa, Mrňan, Mrňaš.

MRŇAN, m. muško ime. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz XIII vijeka. Kaznješ Mrňan („Мрњанъ“). Mon. serb. 56. — Ispor. ime Mrňa i ime, koje sad dolazi.

MRŇAŠ, m. muško ime. Samo u Vukovu rječniku (muški nadimak s naznakom, da se govorii u Crnoj Gori). — Ispor. imena Mrňa, Mrňan.

MRŇATEL, m. vidi mrnateš.

MRŇATI, mřňati, impf. rikati, vikati; ispor. mrmnati pod b. Samo u primjeru: Kada začu silan care ... kako medvjed ja mrihati. I. Zanotti skaz. 4. — Nije nužno uzimati, da je mrihati postalo od mrmnati; može se misliti, da je mrihati osobiti onomat. glagol; i u slov. jeziku ima glag. mrihati (u znač. lat. murmurare); a imaju i riječi mřňav (murmurans), mřňavec (murmurator).

MRŇAVCI, Mrňavaca, m. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru imoskom. A. Mašek 237. — Ludskom imenu Mrňavac, od kojega je ovo postalo, nema potvrde; može se misliti, da je upravo bilo nadimak kao i imena Mrmoňa, Mrňa, Mrňaš i dr. Vidi i ime, koje sad dolazi.

MRŇAVČEVA GRADINA, f. zidine u Austrijskoj Hercegovini u selu Lovreči (između Siňa i Imoskoga). Onuda se pripovijeda, da se onđe redovno otac Krajevića Marka Vuk rječen. — Po tome pričaju dakle otac kralja Vukašina (koji je otac Marka Krajevića) zvao se Mrňavac; vidi o tome imenu kod riječi Mrňavci. Ispor. i slov. mřňavec (murmurator), otkle se vidi, da je Mrňavac upravo nadimak; vidi i mřňati.

MRŇAVČEVIĆ, m. prezime izvedeno od imena Mrňavac, kojemu nema potvrde; ali vidi, što je o němu rečeno kod Mrňavci i Mrňavčeva Gradića. Po narodnome pričanju Mriňavčević je prezime kralju Vukašinu i negovo braću Uglaši i Gojku; da su se oni tako zvali, tome nema potvrde starije od one, koja se malo daže navodi iz Daničićeva rječn. U rječniku Vukovu (Familienname des Königs Wukaschin, cognomen regis Vukašini s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 190: Bratijenca tri Mrňavčevića) i u Daničićevu (s potvrdom iz letopisa pisanoga oko g. 1500): Uroš... otac bojar. Mřňavčevića ubieni bystъ. Safarik letop. 71. Druge su potvrde: Mrňavčević od Ercegovine. Bi od ovoga plemena Krajević Marko, kako se nahodi u istorijam slovinškim. A. Kačić korab. 455. Ema reče Gojko Mrňavčević. Pjev. crn. 117b. I dođoše tri Mrňavčevića, dolazio Gojko i Uglaša, jošte š níma kralje Vukašine. 284b. Makoš vojsku tri Mrňavčevića: ban Uglaša i vojvoda Gojko i sa níma Vukašine kralje. Nar. pjes. vuk 2, 297. — Pored Mrňavčević nalazi se u pjesmama i Mrňavčević: Do tri brata tri Mrňavčevića. Nar. pjes. vuk 2, 115. Crkvu grade dva Mrňavčevića 2, 203. A za níma tri Mrňavčevića. Nar. pjes. petr. 2, 170 (u istoj pjesmi nalazi se na str. 157 i 162 ovo prezime i bez -v- ispred -č-: Mrlačević).

1. MRŇAVČIĆ (s takvijem se akc. govori), m. prezime izvedeno od imena Mrňavac (vidi kod Mrňavčević). Jedan hrv. plemeć toga prezimena spominje se u lat. ispravi iz g. 1525. Starine 5, 285. Ot plemena Mrňavčevića. I. Stojanović zap. i natp. 2, 109 (iz g. 1737). I u naše vrijeme:

Imenik (1906) 445. Mrnavčići se zove bratstvo u Kućima (u Crnoj Gori). Etnogr. zborn. 8, 136. U jednoj pjesmi kaže se Mrnavčići mjesto Mrnavčević poradi stih: Pa govori Gojko Mrnavčiću. Pjev. crn. 118a.

2. MRNAVĆIĆ, m. u jednoj zagonetki mjesto: mrvav. Mrnavčići pojem kose, a iz poja doma nose. Nar. zag. novak. 138.

MRNAVČKO BRDO, n. zaselak u Bosni u okružju banjolučkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRNAVĆIĆ, m. prezime, koje glasi i Mrnavić (vidi tamo). Vitešku jakost pokaza Vuk Mrnavić. P. Vitezović kron. 187 /na str. 188 stoji: Vuk Mrnavić. Ivan Tomko Mrnavić. 189. Kad bi Mrnavić bilo sasvijem pouzdano, moglo bi se misliti, da je izvedeno od imena Mrnjava, kojemu nema potvrde, a istovremeno je s imenom Mrnavac, o kojem vidi kod Mrnavci.

MRNAV, adj. slab, ločkav. Samo u primjeru: Stablo . . . mrijava, protivno krutome, kad se sobom uspraviti ne može. J. Pančić flora beogr. 12. Na str. 481 kaže se: mrijava, flacidum. — Postarie tamno.

MRNE, samo u primjeru: Propinje se Šarac od mejdana, po njemu se položio Marko, pak načero mrije na obrve, a obrve na mrke brkove, a brkovi niz prsi panuli. Nar. pjes. petr. 3. 319. — Ne razabira se ni rod ni broj imenice; tamno joj je i postarie i značene.

MRNIĆI, m. pl. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642. Ime (prezime) Mrnić je istoga postaňa, kojega su i imena Mrna, Mrnan, Mrnaš.

MRNKALICA, f. isto što mrnjalica. Govor se u Lici. J. Bogdanović (zabižežio akc. mrnkalica).

MRNKALO, m. isto što mrnjalo. Govor se u Lici. J. Bogdanović (zabižežio akc. mrnkaloo).

MRNKĀNE, n. nom. verb. od mrnkat. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mrmljanie.

MRNKATI, mrnkim, impf. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što i mrmlati. Biće upravo dem. od mrnati (u značenju: mrmlati); ispor. kopkat, štipkati, turkati i t. d.

MRNORITI, mrnorim, impf. mrmnati. mrmnjati. Samo u primjeru: A. Ja viđu ovdi malo. B. Sto mrioriš? M. Držić 223.

MROGANO SELO, n. zaselak u Dalmaciji u kotaru benkovačkom. A. Mašek 237. — Tamno.

MROMORITI, mromorim, impf. isto što mrmoriti u značenju pod a. Samo u primjeru: Počaše se blizu čuti tanci glasi mromoreći. I. Ivanišević 197. — Onomatop. riječ.

MRŠTANSKI (tako je zabilježen akc.), adj. posses. od mjesnoga imena Mrovska. S. Novaković. Ispred -št- ispalо je -v- poradi lakšega izgovora; ispor. Nošćica mjesto Novšćica.

MRÖVSKÅ, f. selo u Srbiji u okrugu po-drinskom. S. Koturović 447. Akc. zabižežio S. Novaković. — Postarie tamno.

MROŽ, m. morska životinja, koja se něm. zove Wallross, a lat. Trichechus rosarius. U Šulekovu něm.-hrv. rječniku i u Popovićevu za něm. Wallross. — Jamačno je Šulek uzeo ovu riječ iz češkoga jezika, u kojemu se pomenuuta životinja zove mrož i mrž (obavda ova lika imá i Šulek za rečenu něm. riječ); a Česi su svoje mrož (ili mrž) uzeli iz ruskoga jezika, u kojemu se ona životinja zove morjek.

1. MRS, mfsa, m. mrsno jelo, mrsno vrijeme. Akc. je u lok. sing. mrsu. Plur. nije u običaju. Između drugih slav. jezika nalazi se imenica istoga postaňa i značena samo još u slovenskom (mīs). Korijen je isti, koji u glag. 1 mrsiti (vidi tamo). Najstarija je potvrda u Mikalini rječniku (vidi pod a), iza toga nema potvrde do pre polovine xviii vijeka.

a) mrs je kakovo mrsno jelo, koje se uz post (po crkvenijem naredbama) ne smije jesti. U rječniku Mikalini (mrs, prtilost, tustina, pinguedo), u Stulićevu (pinguedo) i u Vukovu (Fleischspeise im Gegensatz der Fastenspeise, cibus carnarius): Nema nikaka mrsa u kući. Ni do nskrsa mlogom ništa ne doteče mrsa. J. S. Rejković 68. Sirće važa rad mrsa i posta. 248. Ali je siromasima vrlo rado davao, u. pr. uz belu nedeđu sira, o vaskrseniju opet kaka mrsa. Vuk dan. 4, 5. Da im se da koňma zob, a nima leba i mrsa. Djelovod prot. 4. Da je čitavi trijem kuće . . . bio prestr vinom, ujem, rakijom, medom, maslom, vunom i svakojakim mrsom. S. Lubija prip. 92. U pustoj kući . . . nema mrsa ni mišu. 205. Doneće po nešto malo jediva: kruha, sira ili malo mrsa (u južnijem krajevima). V. Bogišić zborn. 486. Govor se u Istri: mrs, gen. mīsa (caro porcina). D. Nemanić (1883) 8. — U ovome primjeru uzima se mrs za onaj dio kakvoga ploda, koji je dobar za jelo: Sadenica (t. j. repa) za trbuh i prsa jeste dobra, kad je na njoj mrsa (jamačno samo poradi sroka). J. S. Rejković 135.

b) mrs je vrijeme, kad se smije mrsiti. U rječniku Popovićevu (u mrs, während der Zeit der Fleischspeisen). Vlasi . . . mrse uz post kako i uz mrs. Glasnik 56, 140. Al' imade i služkinah dosta, ke ne paze ni mrsa ni posta. M. A. Rejković sat. 60. Sejaci . . . godinu dele na vreme posta i vreme mrsa . . . Godina ima četiri posta i četiri mrsa . . . Mrs od vaskrsa do Petrovih poklada . . . mrs od Petra dne do Gospodinih poklada; mrs od Velike Gospode do božićnih poklada; mrs od božića do mesnih poklada, koji se obično zove mesojede. M. D. Miličević živ. srb. 2. 89.

2. MRS, m. štograd zamršeno, na pr. račun. Mrs, brutta copia: imadeimo račune u mrs, ali još nismo u čisto stavili. J. Grupković. Ovamo bi mogao ići i primjer: Ne mogu se svitile časti pobrati od ne roda ni plemeanstvo ne ishoda, tko u mrsu ne će pasti. Đ. Baraković vila 182.

MRSAC, Mrsaca, m. selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 447.

MRSACKI, adj. posses. od Mrsack. Opština mrsacka. S. Koturović 447.

MRSAK, mrska, m. dan, u koji se smije mrsiti. Između rječnika samo u Vukovu (ein Fleischtag, dies carnarius). Srpska je obična rana uz post gra i luk, a na mrsku zimi kiseo kupus i slanina, a leti mlijeko, sir i jaja. Vuk dan. 2, 103. Moba se obično kupi na mrsku, i domaćin treba da je časti, kao kad slavi krsno ime. rječn. s. v. moba. Svaki dan im je šiljan hranu, i to, kad je petak posno, a kad je mrsak, mrsno. Nar. prip. vila (1867) 750. Da joj je vada o mrsku do idućeg praznika. Nar. prip. vrč. 214.

MRSAN, mīsna, adj. prema imenici mrs. Naučnenci akc. ostaje bez promjene u svim neodređenim oblicima, a u određenim je oblicima mīsnī, mīsnā, kako postavlja Vuk u svome rječn., ali po Hrvatskoj se govori mīsnī, mīsnā. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. U rječniku Stulićevu

(*dni mrsni, dies, quibus carnibus vesci licitum i u Vukovu* (mrsan, n. pr. lonac, jelo, zu Fleischspeisen gehörig s dodatom za primjer nar. poslovicom: Ne žali majka mrsno, nego mrtvo; u nar. posl. vuk 194 mjesto mrsno — mrtvo stoji mrsna — mrtva; — mrsni, na pr. dan, Fleischtage im Gegensatz von Fasttag, dies crassa).

a. mrsan je onaj, koji mrsi.

a) u pravom smislu. Ne žali majka mrsna, nego mrtva (t. j. ne žali majka onoga [sina], koji se omrsio, nego onoga, koji je umro; boje je omrsiti se nego umrijeti). Nar. posl. vuk 194.

b) u prenesenom smislu: koji se kao omrsio na kakovo zlo djelo pa je na nā kao lakom. Samo u primjernu: Tako snaša goloprsna i na bludni već lov mrsna loviti paklu ne pristane (*možda poradi sroka*). V. Došen 105b.

b. o onome, što pripada mrsu, što je u kakvoj svezi s mrsom. Mišati ne haju s ribom mrsne stvari. P. Hektorović 8. Ako su jili mrsno protiv zapovidem. Š. Budinić ispr. 87 Uzdržimo se... od brašna mrsna. suma 149a. Ne blagovati meso, jaja ali stvari mrsne. I. T. Mrnavić istum. 140. (*Crkva*) zbraňuje mrsni smok jist. I. Grličić 77. Ustaviti se od jizbine mrsne. A. Kadčić 75. Svali je držan ne blagovati mrsnu odliš dice. H. Bonačić 80. U te dnevi ne jedahu mrsna. S. Rosa 76b. Zasve da se mogabu služiti mrsnom (stamp. mrznom) jestojskom u vrijeme korizmeno. D. Bašić 34. Ne blaguje se mrsno i blaguje se jedan put na dan. I. Nenadić nauk 148. S blagosovom pastira duhovnoga mogu jisti mrsno. F. Laštrić ned. 137. Da u vas život mrsna ne okusi. I. Đordić ben. 116. Da opogani tu svetu gozbu mrsna jezbinu. 162. U post ne mogu se blagovati ješo mrsne. T. Ivanović 67. Živad je u kući za postnu i mrsnu hranu potribna. J. S. Režković 62. Dvije kašike (posna i mrsna), koje se sklope jedna u drugu. Vuk rječn. s. v. sklopnice. S Turcima sam mrsino večerao, večerao mrsno i ručao. Nar. pjes. vuk 4, 168. Mrsna ili blažna jela. M. D. Miličević knež. srb. 854.

c. mrsan je isto što mastan (*u pravome smislu*). Često cure vinom pol'jevaju i još mrsnom sa kupusa čorjom. Nar. pjes. juk. 592. Mrsno belilo, belo mastilo, Bleiweissalbe, unguentum Cerussae. Uzimaju ga žene i devojke za belilo. M. Jovanović-Batut letop. mat. sr. 146, 67.

d. mrsan je mastan, t. j. nečist, uprlan.

a) u pravom smislu. Još ti vuci ne umili ruke nit mrsnjeh presvukli košuća. Osvetn. 2, 185. Tu pomaže mesarina mrsna. 6, 41. Mrsne ruke, t. j. masne, prjave, na pr. vuna mrsnim rukama predena. S. Novaković.

b) u prenesenom smislu. I vrime je od milosti, da se mrsnu krivcu prosti. V. Došen 69b.

MRSAV, adj. isto što mršav. Samo u jednoga pisca. Vaše gore jesu tašće, prazne i mrsave. A. Vitaljić istum. 202. Zač su uuda tva blažena sva mrsava? 542b.

MRSEN, adj. isto što mrsan. Samo u Stulićevu rječniku. Vidi riječ, koja sad dolazi.

MRSENINA, f. isto 1 mrs (*u značenju pod a*). Govori se u Stonu (*s naznačenim akc.*), na pr. danas smo imali mrsenine. M. Milas.

MRSIČAK, mrsička, m. mrsni dan. Samo u primjeru: U kući je živad mloga vrstna.... u mrsičak iue meso vađade. J. S. Režković 62.

MRSIĆI, m. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Od prezimena Mrsić, kojemu inače nema potvrde.

MRSIKA, f. ševar, trska u kakom blatu. M. Pavlinović. — Postaće tamno.

MRSIN, MRSIŃ, m. topogr. ime. a) Mrsin, Mrsina, m. brdo u Lici više Korjenice. J. Bogdanović (zabilježio i akc.). Mrsin, Mrsina, m. u otočkoj regementi (blizu Udbine) planina i u njoj zidine od staroga grada. Vuk rječn. — b) negađni grad u blizini brda istoga imena. Bosanski baša.... sada tvrdi Udvini. Mrsin i Komić (iz g. 1527). Mon. croat. 222. Da on ode do Mrsińa grada. Nar. pjes. marjan. 65. Ali govorili Osme od Mrsińa. 66.

MRSIŃSKI, adj. posses. od Mrsiń. On s' otiše mrsińskom bunaru. Nar. pjes. marjan. 66.

MRSIPÉTAK, mrsipétku, m. isto što mrsipétku. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović.

MRSIPÉTKA, m. i f. čejade, koje u petak mrsi. Samo u Vukoru rječniku (der am Freitage Fleisch iss, qui die Veneris non abstinet a carnibus).

1. MRSITI, mīsīm, impf. carnes edere, nutrire. Isti se glag. nalazi u slov. jeziku, kao što se u tome jeziku nalazi i imenica mrs i pridjev mrsen; od istoga je korijena i bug. pridjev mr̄sien (kaſav, uprlan, a probitno će značenje biti: mastan; vidi mrsan pod d). U drugim slav. jezicima nema riječi etimologijom i značenjem srodnijih, a nema ih ni u drugim indoevr. jezicima.

a. jesti mrs. U istom se značenju pored mrsiti nalazi i mrsiti se. U rječniku Mikaljina (mrsiti se, edere cibos paschales), u Stulićevu (carnes edere) i u Vukoru (mrsiti, Fleischspeisen essen, vescor carnibus, — mrsiti se, Fleisch essen, vesci carnibus).

ut mrsiti. Ponajviše se uzima kao neprelazan glag., rijetko kao prelazan. Sagrišio bi, tko bi mrsio na svrsi koga posta. I. Grličić 191. Vlasi.... mrsse uz post kako i uz mrs. Glasnik 56, 140. Gospodini se posti najtvrdje drže. Ko nih mrsi, sve jedno je, kao da mrsi i velike poste. M. D. Miličević živ. srb. glasn. 22, 107 (*u n. izd.* 139): Ko nih omrsi, kao da je i velike poste omrsio). Uz časni post mrsite sirom i ribom. S. Lubiša prip. 205. Govori se po Slavoniji, na pr. Mrsite li vi danas? Ko bi danas mrsio!

b) mrsiti se. Koji se u postove ne dadu mrsiti nemoćnikom. I. Ančić vrata 18. Govore, da im se potreba mrsit. D. Bašić 34. Žene, koje doje, ako im je potreba, mogu blagosov užeti od pastira duhovnoga pak se mrsiti slobodno za moći dojiti dite. F. Laštrić ned. 137. Mrsio sam se u dneve zbraňene, dali po naredbi likara. Blago turl. 2, 286. Zašto u petak i subotu ne mrsimo se? A. d. Costa 1, x. Nije dopušteno mrsit se u post. T. Ivanović 67. Nije se mrsio u dni posne. B. Zuzeri 210. Ne mrsit se u utornik ili u sridu drže za veliku krivinu. A. d. Bella razg. 70.

b. mrsiti koga, t. j. hraniti ga (čime dobrim i slasnim). U rječniku Vukovu (mrsiti koze, ovce, ihuen [stamp. ihm] Salz zu lecken geben, dare sal lambendum). Kaže pticu, ka raspira oštrijem kyunom svoje prsi i svom krvim bez obzira drage ptice pita i mrsi. G. Palmotić 3, 27b. Evo ima u mojoj pletivači nešto soli, što je preteklo, kad sam mrsila ovce. Nar. prip. vuk 7. — Prenešeno je značenje u primjeru:

Gdi sva sila kaže prsi, onde babo čordu mrsi.
V. Došen 35b.

2. MRSITI, mfsim, *impf. intricare, delere. Iz drugih slav. jezika ide ovamo malorus. омеренуты ся (помести ся). Možda je ovaj glag. istovetan s 1 mrsiti, ali je teško uhvatiti pravu svezu u značenima.*

a. zamrsivati, remetiti. *U rječniku Vukovu* (mrsiti konce, Zwirn verwickeln, verwirren, intrico). Već joj mrsi kite i solufe. Nar. pjes. juk. 196. A kad bi se na suncu češlale (*t.j. djevojke*), jedna rješi, druga vlase mrsi. Osvetn. 1, 4. Što su ti kose mršene baš kano svila predena? Nar. pjes. petr. 1, 202. A. Ne gor' Marko, žutu kosu moju, mnogo si ju pomrsio puta. B. Mrsio sam, ali sam nevjernu. Nar. pjes. istr. 1, 70. Nego mrsi tragove, izmišlaj i to i ovo i ono. M. Pavlinović razl. sp. 96. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Pustih goru u zapleće . . . ne htih na nju gledat veće, zač mi pogled puta mrsi. D. Baraković draga 356.

b. pometi, zabunivati.

a) mrsiti. To nas počelo . . . zlovojiti i mrsiti. M. Pavlinović razl. sp. 306.

b) mrsiti se. Ivan . . . ničto se ne mrsi, svaka tuj vidivši . . . toli tanko piše. H. Lucić 278. O tebi se . . . Lučić mrsi. J. Kavačin 328b. Kad jedan drugomu otvoreno kažemo, što mislimo, kad li tad li sporazumit čemo se; inače mrsit čemo se, dangubit čemo. M. Pavlinović razg. 18.

c. brisati, uništavati, zatirati. *Ovo je značenje izišlo iz onoga pod a: kad se što zamrsuje ili remeti (na pr. trgovci), ono se tijem i briše, uništava.* Između rječnika sam i Stulićevu (delere, obliterate). Tako smrt svijeh hara, mrsi. J. Kavačin 108a. Obećane zločino . . . mrsim i pomrsujem oblaštu sv. matere crkve. J. Banovac blagos. 239. Izprosi . . . milost za primiti pravo sakramente, po kojih grisi smrtni mrse se i čiste se. I. Velikanović upuć. 3, 280. Ime njegovo mrsilo bi se iz dvokniga. 3, 424. Ja sam, koji mrsim i zbrisujem nepravde tvoje (*iz lat. ego sum, qui deleo iniurias tuas.* is. 43, 25). B. Leakočić nauk 120. Kršteće mrsi u nami svake vrsti grihe i pedipse zasluzite. 167.

3. MRSITI, mfsim, *impf. isto što mrmnati, mrmnati.* *Govori se u Lici na pr. nemoj tu mrsiti kao prosjak.* I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. — Postane tamno.

MRSIV, adj. Samo u Stulićevu rječniku (1 delebilis [*t.j. onaj, koji se može mrsiti, vidi 2 mrsiti pod c.*] 2 isto što mrsan). — Nepouzdano.

MRSIVO, n. isto što mrs., mrsno jelo. Samo u primjeru: Po vas dugi bi dan . . . pokraj kotlače (lonca), u kojoj se mrsivo vari, sjedili (iz govora bosansko-hercegovačkoga). Zborn. za nar. živ. 6, 309.

MRSKA, f. bora, nabor (na ruku i na licu). *Etimologijom srodnijih riječi ima i u drugim nekim slav. jezicima, na pr. rus. морщина (mrska), морщить (nabirati), čes. mrština (mrska), pol. marsk (mrska), marszczyć (nabirati).* U drugim indoевр. jezicima nema riječi, koje bi ovamo pri-padale. U rječniku Vukovu (Runzel, ruga: načinila se mrska, kad se n. pr. sroza dokojenica s naznakom, da se gorov u Crnoj Gori) i u Popovićevu (Falte). I čelo visoko brižljivijem mrskam nabrazdano. Osvetn. 3, 65. *Govori se u Konavlima (u Dalm.): mrske, mrsakā, vrsta bora u švenju košuće ženske.* L. Zore paletk. 110, 227.

MRSKAČA (tako je zabilježen akc.), f. suknja sa mrskama. U Lici. J. Bogdanović.

MRSKĀNE, n. nom. verb. od mrskati. Samo u Stulićevu rječniku (actus crispani).

MRSKATI, mrskám, *impf. nabirati.* Između rječnika samo u Stulićevu (mrskati, mrskam, corrugare, mrskan, mrskana, corrugatus). I jezik je izgubila, čelo mrska, lice kupi. A. Gledević 31b. (Muhamed) čelo mrska, oči dreći, napiće se da govor. J. Krmpotić katar. 27. Bijeli se pamuk, kali se nado, čisti se slador, posude se mrska na svake cvjetove. M. Pavlinović rad. 149. — *U ovome primjeru znači: mrštiti se (što neće biti pouzdano):* Jer se znade, da mrskaju ljudi, kad se zbijna bacanija gudi. Osvetn. 6, 89.

MRSKAVICA, f. isto što mrždarica (vidi tamo). Poradi postaňa vidi kod mrštalica.

MRSKOĆA, f. apstraktna imenica izvedena od osnove pridjera mrvak. U rječniku Bjelostjenčevu, Jambriščevu i u Voltigijinu (vidi pod d). Potvrda se našlo samo iz pisaca XVII i XVIII vijeka.

a) mrskoća je isto što mržnja, t. j. nom. act. prema glag. mrviti. Imati mrskoću i bolest od nih (*t.j. od grijeha*). P. Posilović nasl. 129b. A za grustum porađa se i mrskoća (*stamp. mrskoća*) i omraza. J. Kavačin 41a. Rada bi . . . imati bolest pravu i mrskoću na grihe. L. Terzić 82. Pokora . . . je bolest i mrskoća od griha. učištenijeh. A. Baćić 364. Narav Božja . . . ima jednu neizmirnu mrskoću i nenavidost na grihe smrte. J. Banovac pripov. 68. Zašto ne usadi u sreće twoje mrskoću na grih? M. Zoričić osm. 23. Pokajaće jest bolest iliti žalost srđa i mrskoća na grihe učištenene. A. Kanižlić bogoljubnost 118. Svaki put nepravedni imao sam u mrskoći (*iz lat. omnem viam iniquam odio habui. psal. 118, 128*). F. Lastrić ned. 376.

b) mrskoća je isto što zarist. Od većeganaudeća jest ljubežnjstvo nego nenavidost ali mrskoća. M. Radnić 142a. Tko ima mrskoću, jest priličan k djavlu, po koga nenavidosti ulize smrt u svijet. 278b. Keji ne mogu viditi dobra i napridika svog iskrinega brez žalosti i mrskoće. F. Lastrić ned. 109. Koliko je Bogu mrvak djavao, toliko i nenavidost. Ovu mrskoću pokara (*stamp. pokaza*) Bog u Kainu. 112. Zloba jest jedno zlo oteće i mrskoća, koju želimo i nosimo iskrinemu našemu. M. Dobretić 209.

c) mrskoća je cno, što čorjeka mrsi, što mu je protivno. Lijenost je njeka mrskoća djevolati i estinutje duha. M. Divković nauk 276a. Doći će ti u mrskoću i dosadu raskošja i naslađenja, koja te sada pokreplju. M. Radnić 172a. Naša narav . . . još uzdrži mnoge mrskoće na grih i niemu se suprotivi. J. Banovac pred. 8. Žena bludnostju goruća jest vridna i dostojna svake odurnosti i mrskoće. D. Rapić 20. Ufam se, da ćeće veliku odurnost i mrskoću protiva onoj opačini uzeti. 448. Ono ditešće . . . od niki odvraća obraz i pokazuje mrskoću. F. Lastrić ned. 266. Nije se otilo drugo za odraniti dicu s tolikim trućom i mukom brez mrskoće i svakoga zgrđa. 402. Polak toga još ima misli svete . . . rad mrskoće, koju ima sa mnom u grihu živiti. J. Velikanović prib. 36. Što je linost? Mrzkoća na dobro od Boga nami zapovideno. upuć 1, 357. Linčina porad mrskoće duhovnih stvari na izvanska tegli za nasladiti se u njima. B. Lea-kočić nauk 455.

d) mrskoća je ono, što je mrsko (u značenju te riječi pod c), t. j. ružno, dakle rugoba. U rječniku *Bjelostjenčevu* (turpitudo, foeditas, deformitas, securilitas), u *Jambrešičevu* (turpitudo) i u *Voltigijinu* (brutezza, nauseabilità, Hässlichkeit, Abscheulichkeit). Mrskoća iste nezafalnosti može nas probuditi, da se zafalni Bogu ukazujemo, jerbo je ružno dilo nezafalnost. B. Leaković gov. 205.

MRSKOST, f. apstraktna imenica izvedena od pridjeva mrzak (kao i mrskoća).

a) isto što mrskoća pod a. U rječniku *Stulićevu* (mrzkost, mrzeće). Imi ju (t. j. muž ženu) v tolici nenavisti i mrskosti, da ju veće no mogao viditi. Mirakuli 99. Imi takođe v mrskost klerike ali redovnike zle. Transit 19. Ka (t. j. koludrica) imiše ta grib u veliki mrskosti. 237. Nenavidi bi ju i mrskost nosil bi na nju i foliko omrazila ti bi se, da ... P. Radovčić ist. 177. Pričajuje zdvora mrskost oliti pogrdnost protiva grijhu. M. Dobretić 182.

b) isto što mrskoća pod c. Mladić ... pomaže tako da se učini vas gubav i budući tako mrzak ide k gospojici toj ... ona ga tada videvi ... pride joj v toliku mrskost, da tudje pobije. Mirakuli 83. Boju se, da bih ne zadal mrskosti čtacem dligim govorenjem. Transit 32.

c) isto što mrskoća pod d. Kada blaženi Jerolim bi svlčen iz mrskosti i nečistote od plti. Transit 165. Ne gledajući nijednoga poštećenja aliti sramote, ni štete ni koristi, ni dragosti ni mrskosti od žene, koju on ljubi. P. Posilović evijet 25.

MRSKOVOLAN, mrskovolna, adj. isto što mrzvolast (vidi tam). Govori se u Lici. On se samo čini mrskovoljan, ali je dobra srca. J. Bogdanović.

MRSNIVATI, mrsnujem, vb. impf. prema mrsnuti. Samo u ovome primjeru: Kad god mrsnivaše (t. j. Isus) u susjedne gradove za i nima riječ Božju udijeliti. S. Rosa 59b.

MRSNUTI, mrsnem, pf. munuti, smuknuti, tumariti, t. j. brzo, naglo otići, uteći, poljeći. U rječniku nijednom. Jezus u toliko sakri se i medu řih prohodeći mrsnu iz templa. S. Rosa 122a. Bi odlučeno smrt zadat Jezusu, koji za ukloniti se za vrijeme od izvršenja tog svjeća na mrsnu u Efrem. 127b. — U ovome primjeru nije značenje dosta jasno: Tkomu srce od straha trne od lavića stoprvo okočena, kako će smiti na nju mrsnuti, kad ga vidi ju lavom? A. d. Bella razgov. 159. — Govori se oko Siňa (u Daňu): Ja odem s čovikom pogadati, a moj vonikud mrsne, pa nigda od neg ni strvi ni krvi (t. j. pobježe, uteče). J. Grupković. Govori se i mrsnuti (vidi tam). — Postane tamno.

1. MRSOL, m. bijka, koja se zove i čurčija kresta, lat. *Polygonum orientale*. Govori se u okrugu niškom u Srbiji s akc. mrsol. S. I. Pelivanović. I u bug. jeziku neka se bijka (valada trator) zove mrčolj ili mrčulj. — Tamno.

2. MRSOL, m. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 447. — Tamno.

3. MRSOL, m. bale, sline. Samo u Stulićevu rječniku (mucus, humor e naribus diffluens). Ispor. u bug. jeziku riječ istoga značenja mrčolj ili mrčulj; ali vidi i mosol. — Tamno.

MRSOTIĆ, m. prezime zabilježeno u njem. ispravi iz polovine xvi vijeka. R. Lopastić spom. 3, 407.

MRSOVO, n. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i here. 642.

MRSUŇA (s takvijem se akc. govoriti), f. potok kod Broda u Slavoniji, utječe u Savu. Regul. sav. 21. Ime je postalo od imena Marsonia, kako se u rimsko doba zvao Brod. V. Klaic u „Vjesniku hrv. arheol. društva“ 9, 186.

1. MRŠ, f. mrcina, strevina. Samo u primjeru: Gde jest mrš? Štvorila se, da se najast. Starine 11, 196. Tri vrste pred tijem mjesto mrš stoji mrš (vidi tam).

2. MRŠ, interj., koja se govoriti, kada tko koga otkud goni. Govori se u riječkoj nahiji u Crnoj Gori. A. Jovićević. — Postalo od mārš! (odlazi! torčaj se!), kako se govoriti po Hrv. i Slav., a uzeto je iz njem. interj. istoga značenja marsch! a ovo iz franc. imper. marche!

1. MRŠA, f. isto što mrcina i 1 mrha i od istoga korijena. Ista se riječ s istijem značenjem nalazi i u bugarskom jeziku, a nalazi se i u maloruskom (merisa). U rječniku Stulićevu (mrša, mrcina) i u Vukovu (mrša, strvina s naznakom, da se govoriti u Crnoj Gori). Jegda obreštebiti mršu (t. j. neka ptica). Starine 11, 196. Govori se s istijem značenjem u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (gdje je akc. mrša). A. Belić 349. — U ovome primjeru uzima se mrša u prezirnom smislu za mršavo goveće (ispom. mrcina pod c): Tko će kupiti, kad je mrša gola? J. S. Rejković 94.

2. MRŠA, f. isto što mršavost. Biće od istoga korijena, koji je u mrijeti, mrtav, t. j. mrša se misli kao stane, koje je znak umiraњa. Ista se riječ s istijem značenjem nalazi i u bugarskom jeziku. U rječniku Vukovu (mrša, Magerkeit, macies). Moja mrša podiže se na me. D. Daničić jov 16, 8. Zato će gospod nad vojskama pustiti na pretile negove mršu. is. 10, 16. — Govori se s istijem značenjem i akc. u Istri. F. Simčić.

3. MRŠA, f. mršavo žensko. U rječniku Vukovu (mrša, die Magere, macra). Govori se u Lici (s akc. mrša). J. Bogdanović. — Nije jasno značenje: djevojče, što ga ima riječ mrša (s takvijem akc.) u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 349.

4. MRŠA, m. muško ime zapisato u ispravama xiv vijeka. U rječniku Daničićevu. Mon. serb. 564. Deč. bris. 18. Svetostef. hris. 32. — Upravo je nadimak kao i Mrško (vidi tam).

5. MRŠA, f. zaklano i očišćeno jagne ili jare. Govori se u Staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 7, 473. — Postane tamno.

MRSĀNE, n. nom. verb. od mršati. U rječniku Vukovu (das Abmagern, macies).

MRSATI, mrsām, impf. isto što mršaviti, t. j. postajati mršav. U rječniku Vukovu (mager werden, macesco). Kon, koji lasno mrša, t. j. spadne u mesu. Vuk rječn. s. v. spadljiv. Gospodarev at stane dan od dana mršati (iz nar. pričanja). Nar. pjes. hör. 1, 581.

MRSAV, adj. macer. Isti se pridjev s istijem značenjem nalazi još u slovenskom i u bugarskom jeziku. Od istoga korijena, od kojega je i imenica 2 mrša (vidi tam). U rječniku Vrančićevu (macer, strigosus), u Mikalini (mršav, mledan, macer, tenuis, macilentus), u Belinu (scarno, smagrito, — adv. mršavo, magramente s naznakom, da je „varvarška“ [t. j. dijalektička] riječ), u Bjelostjenčevu (mršav, mledan, macer, strigosus, exhaustus . . .), u Jambrešičevu (macer), u Voltigijinu (magro, macilentus, macer, elend), u Stulićevu (macilentus, macer, . . ., adv. mršavo, exi-

liter s naznakom, da je iz Mikačina rječen.) i u Vukovu (mager, macer). Najstarije su potvrde iz druge polovine XVI vijeka.

a. mršav je onaj, na kome je malo mesa i masti.

a) o čeladma.

aa) uopće. Boje je tustu mater sisat pri mršavoj nego uzdisat. J. Kavačin 168a. Džosafat . . . bijaše pratio i mlađičav, a ti si mršav i suh. P. Macukat 80. Ako koja (t. j. gospoja) s unutarne zledi mršava je ter na lieu blijedi. I. Đordić pjes. 195. Oni (t. j. mlađici) ne postaju mršaviji i blidi. E. Pavić ogl. 399. Kao da se ni na božić nije hleba naio (kad je ko suh i mršav). Nar. posl. vuk 130. Palissy . . . blijed, opečen . . . mršav kao smrt još se nadao. M. Pavlinović rad. 24. — U ovom primjeru misli se glad kao čelade, pa se i nemu veli mršav: Da ju mršav slidi glad crn, suhe kože. A. Kanižić rož. 106.

bb) o tijelu i o dijelovima tijela u čeladi. Onako, kako mogosmo našom mršavom i nejakom rukom se podpisasmo (iz druge polovine XVI vijeka). Mon. croat. 268. Tilo tvoje uzdrži mršavo, a ne pritilo. Nauk brn. 28b. Ždrav Jezuse, vični i dobr . . . uda tvoja ali mršava nemilo su raztegnuta. B. Kašić nač. 53. S čelom oznojenim i s očimam modriim . . . obraz mršav. P. Posilović nasl. 50a. Premda su nika tilesa pravednih krupna i debela, nika su sitna i mršava. B. Leaković nauk 128. Tavno mu je i mršavo lice, crne su mu oči pomućene. Nar. pjes. petr. 1, 201.

b) o životinjama. Jagniciu mršavu darovat da budo. I. Gundulić 155. Miš mršav i ogladnio ulize u kubiňu kroz jednu šupljinu veoma tijesnu. M. Radnić 263a. Kos zimi... jest pratio, a leti mršav. 297b. Josef razklada saće Faraonu od krav tusteh i mršaveh. P. Vitezović kron. 6. Na mršava koňa mnogo sjedaju. Poslov. danič. Sedam krava pak mršavih izhodahu vanka rike. P. Vuletić 36. Priliku da nam sveto pismo u sedam bivolica pritilih, a sedam mršavih. F. Parčić 7. Vidi svrhu glave negove jednu golubicu čadavu, mršavu, ružnu i smrdeću. J. Filipović 1, 169a. Zatim ugleda sedam mršavi i hrđavi krava. E. Pavić ogl. 81. Izade drugi sedam krava toliko mršavih, da se gore ni jadnije ne moguće. A. Kačić korab. 41. Koji (t. j. volor) od truda nisu mršavi, nego dobro ugojeni i debeli. D. Rapić 286. Sjedaše na blijedu koňu i mršavu. B. Zužeri 333. Mršav koň ne zaigrava se. Nar. posl. vuk 183. Podsmijeh mršavu marvinčetu. Vuk rječen. s. v. izmetati. Iz rijeke izade sedam drugih krava, ružnjih i mršavijeh. Đ. Daničić 1 mojs. 41, 3.

b. mršav je isto što jalov, neplođan (o zemlji). Jošte je gnoj aliti skotina dobra i korisna mršavu zemlju pognojiti. M. Divković bes. 465. Koja zemlja jest mršava i slabo rodi. I. Jablanci 17. Znaš li, kakvu zemlju traži? Ne mršavu; jedva na noj sime sijač natrag od takove prime. J. S. Rejković 117. Zemlja se dugim vremenom isplače i mršavom postaje. P. Bolić vinod. 1, 65. Oprluša, mršava zemlja. Vuk rječen. s. v. oprluša.

c. mršav je kao slab, šturi. Po drugih stranah . . . žita rijetka, tanka i mršava jesu. I. Jablanci 16. Drugi način mršavu košnicu s dobrom sojediniti jest ovaj. A. Maksinović 155. Košnici, koja malo pčola imaju, dodati možno dva ili tri mršava roja. 197.

d. mršav u prenesenom smislu uzima se za ono, što je slabo, neznačno, što malo koristi,

malo vrijedi. Prijе nego mršava godišta dodoše. A. Kačić korab. 43. Nemoj dakle spasenje tvoje o koncu višati mršave one beside 'može biti'. P. Knežević osm. 155. Boja je mršava pogodba nego pretila pravda. Nar. posl. vuk 21. Boji je i mršav mir nego deboe proces. 27. — *Adv.* Žalostno jo viditi toliko izučene mladosti možati vladinu službiciu mršavo plaćenu. M. Pavlinović rad. 147.

MRŠAVAC, mřšavca, m. onaj, koji je mršav. Gdi se vama pokazuje inožastvo mnogo slěpaca, bromaca, mršavaca. J. Rajić pouč. 2, 53a. (*Kon*) mlđnik ili mršavac. F. Kurela dom. živ. 9. *Govori se u Lici o mršavu čovjeku (s naznačenim akc.).* J. Bogdanović.

MRŠAVICA, f. mršara, t. j. jalova, neplodna zemlja. Gorori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MRŠAVILO, n. isto što 2 mrša, mršavost. Govori se u Stonu (u Dalm.), na pr. Nije dobro ni mršavilo ni debejina. M. Milas.

MRŠAVINA, f. isto što i rječ, koja je pred ovom. Samo u Voltigijinu rječniku (magrezza, Magerkeit).

MRŠAVI TĒG, Mršavôga Tēga, m. ime nekom pašnaku u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1184.

MRŠAVITI, mršavim, *impf.* isto što mršati, t. j. postajati mršav. U rječniku Mikalini (mršaviti, mlđeniti, maresco, tabesco), u Belinu (smagrare e smagrire), u Bjelostjenčevu (mršavem, mlđenjem), u Stulićevu (macere, macescere) i u Vukovu (mršaviti, mršati). Tilo tvoje mršaveti kaštigaj. Nauk brn. 28b.

MRŠAVLJENE, n. nom. verb. od mršaviti. U rječniku Stulićevu (mršavjeće, mršavost) i u Vukovu (das Abmagern, macies).

MRŠAVOST, mršavosti (jamačno je takav akc.), f. apstraktna imenica prema pridjevu mršav. U rječniku Mikalini (mršavost, mlđnost, macies, gracilitas corporis), u Belinu (magrezza s naznakom, da je 'varvariska' [t. j. dialektička rječ], u Stulićevu (mršavost, mršavstvo, mršoća, macritas, macritudo, macies . . .) i u Popovićevu (Magerkeit). Uvek su se putnici žalili na skupoću jelovnika, a gostionički momci na mršavost gostinske napojnice (ovđe je mršavost u prenesenom smislu prema mršav pod d.). M. Đ. Miličević medudan. 37.

MRŠAVSTVO, n. isto što mršarost. Samo u Stulićevu rječniku; vidi kod mršavost.

MRŠE, mršeta, n. važada je isto što marše (vidi tam). Samo u primjeru: Ter povedu na sudiju mrše . . . pa se prije za lovjeno mrše, e bi bilo na ispašu dano. Čvetu. 5, 11. — *Ispor.* 2 mrha.

MRŠELJ, selo u Srbiji u okrugu topličkom. S. Koturović 447. — Ne razabira se, je li masc. ili fem., je li gen. Mršela ili Mršeli.

MRŠELJ, f. pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom. S. Koturović 447. Iz Mršeli. Etnogr. zborn. 8, 552, 746.

MRŠENE, n. nom. verb. od mrsiti. U rječniku Stulićevu (mrseñe, carnium esus) i u Vukovu (das Fleischessen, esus carnium, — das Salz zu lecken geben, rö dare sal lambendum, — das Verwirren, intricatio).

MRŠEVAC, Mrševec, m. zemljište u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Mrševcu. Sr. nov. 1863, 156 i 1865, 273.

MRŠEVO, *n.* neko mjesno ime. S. Novaković pom. 139.

MRŠIĆ, *m.*

a) prezime, koje bi se za starije vrijeme moglo izvoditi od imena 4 Mrša (vidi tamo). Mršića kad Stanca s Radunom počismo. M. Držić 450. Potvrde donose još: L. Stojanović zap. i natp. 8, 197 (iz XVIII vijeka). Schem. bosn. (1864) XVIII. Drž. kalend. (1905) 299. Etnogr. zborn. 12, 374 (ovdje za Hercegovinu). U naše vrijeme moglo bi ovo prezime biti izvedeno od osnove imenice mršo, te bi po tome akc. bio Mišić.

b) zaselak u Bosni u okružju bañolučkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRŠIĆI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu tuzlanskom; zaselak jedan u okrugu bañolučkom, drugi u bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MRŠINCI, Mršinaca, *m. pl.* selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 447.

MRŠIN DO, Mršina dola, *m. seoce u Dalmaciji u kotaru metkovičkom.* A. Mašek 297. — Mršin bi mogao biti adj. posses. od imena 4 Mrša.

MRŠINO BRDO, *n. zemljište u Srbiji u okrugu užičkom.* Zabran u Mršinu Brdu. Sr. nov. 1873, 991. O pridjevu Mršin vidi kod imena, koje je pred ovijem.

MRŠKO, *m. muško ime.* Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je nadimak i da se govori u Crnoj Gori. Ispor. Mrša i rimske imene Macer (macer, mršav).

MRŠLAGA, *f.* Potvrda je samo: u mršlagu, t. j. uopćeno, na oko; pogodija sam sino nako u mršlagu. J. Grupković. Prinosnik je točno zabilježio nom. mršлага, dakle je ono u mršlagu akuzativ, a ne lok. Imenica mršлага stoji važada u svezi s imenicom 2 mrs (vidi tamo); a poradi nastavka ispor. imenice: mūtlāg, mūtlaga, pītlāg, pītlaga.

MRŠLAK, *m. isto što 1 mrša, t. j. mrcina.* Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s akc. mršlák). A. Belić 363.

MRŠNUTI, mršnem, *pf.* uteći, pobjeći. Govori se u riječkoj nahiji u Crnoj Gori. Onamo znači taj glagol i istjerati, odagnati. A. Jovićević. Poradi prvoga značenja ispor. mrsnuti, a poradi drugoga 2 mrs.

MRŠO, *m. mršav čovjek.* U rječniku Vukovu (ein magerer Mensch, mäcer). U istočnom je govoru: mrša, m. — U ovom je primjeru mršo ime koňu: Neka meće mršu u kolane. Nar. pjes. hōrm. 1, 303.

MRŠOČA, *f. isto što mršavost.* Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod mršavost).

MRŠOTINA, *f. mršav čovjek.* Govore u Lici, na pr. Šta će ona kukava mršotina! J. Bogdanović.

MRŠOVIĆ (jamačno je takav akc.), *m. prezime u Srbiji izvedeno od imenice mršo.* Etnogr. zborn. 8, 542. 987.

MRŠTALICA, *f. meka kost, na pr. u nosu.* Samo u Vukovu rječniku (mrštalica, n. p. u nosu, der Knorpel, cartilago). Imenica će ova stajati u svezi s glag. smrškati, razmrskati, t. j. značiće upravo kost, koja se lako može smrškati (razmrskati). To se može misliti poradi sinonimnijih imenica griska, rskavica, koje očvidno znače (meku) kost, koja se može gristi, rskati, a može se misliti i poradi sinonimne imenice mrškavica,

kojoj je sveza s onijem glagolima očevidna. Što riječ mrštalica, koja je nastavkom -ica izvedena od aktivnoga participa, ima po onome, što je razloženo, pasivno značenje, to je doduše malko neobično, ali ima i drugih tako postalih imenica s pasivnjem značenjem; takove su: lomilica, nevidelica, pregledalica, vješalica. Glagolu mrštati sa značenjem lomiti, trgati nema potvrde, ali se mogao nekad u jeziku nalaziti, a možda se i sada gdjegod nalazi; poradi odnosaja glasova -št- (mrštati) prema -sk- (smrškati) ispor. tištati prema tiskati.

MRŠTANI, *m. pl.* selo u Sibiji u okrugu vračkom. S. Koturović 447, gdje upravo stoji kao nom. Mrštane, koje ne može biti sing., nego plur. mjesto Mrštani (kao na pr. i Miroševce mjesto Miroševci); tako, t. j. Mrštane, ima i M. Đ. Milićević kralj. srb. 123. Prema tome bi dakle bilo: u Mrštanima, ali ispor. Škola u Mrštanu. Drž. kalend. (1905) 75, prema čemu bi nom. glasio Mrštan.

MRŠTATI, mrštati, *impf.* krčati, krvrčati. Samo u Vukovu rječniku (knurren, murmuro s dodatijem primjerom: nešto mi trbuš mršti i s naznakom, da se govori u Srijemu). — Ovo će biti upravo onomatopejska riječ.

MRŠTEN, *m. muško ime.* Deč. hris. 10. — Upravo će biti *pas. partic.* prema *glag.* mrštiti i *sinonim* imenu Mrđon (vidi tamo).

MRŠTENAC, Mrštence, *m. ime livadi kod sela Dobrovića u Slav. Šem. pakr.* (1898) 53.

MRŠTENJE, *n. nom. verb.* od mrštiti se. Samo u Vukovu rječniku (das Runzeln der Stirne, to frontem contrahere).

MRŠTIN, *m. zemljište u Srbiji u okrugu knáževačkom.* Niva u Mrštinu. Sr. nov. 1868, 169.

MRŠTINA (biće takav akc.), *f. isto što mrska i istoga postauna* (vidi tamo). Da je metne preda se slavnu crkvu, koja nema mane ni mrštine. Vuk efos. 5, 27 (isp. lat. ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam). Navukao si na me mrštine za svjedočanstvo. Đ. Daničić jov 16, 8. *Ima i u Popovićevu rječniku* (mrština, Runzel).

MRŠTITI SE, mrštati se, *impf.* mrske navlacići na čelu. *Glag. je izведен od osnove imenice mrska (sa zakonitom promjenom glasova -sk- u -št- ispred i).* Između rječnika samo u Vukovu (die Stirne runzeln, frontem contraho). Prijeteći i mršteti se namignuti na koga, da što ne čini. Vuk rječ. s. v. pomrknuti. Milunko . . . smeje se, kad se oni smeju, a mršti se, kad se oni lute. M. Đ. Milićević jurm. 3. Ne samo nije tražio od mene, da pešaćim, nego se jošte mrštio, kad sam god htio sići s kola. međudn. 2. — Govori se i u Rijeci, ali s promijenjenim značenjem: mršćiti se, nausearsi, t. j. gaditi se, grstiti se. F. Pilepić.

MRŠUT, *m. muško ime.* Samo u primjeru: Sakupi mi čevske harambaše . . . sa Zamoća Mrtović Mršuta. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 65. — Biće sinonim s imenima Mrša, Mrško i upravo nadimak, kao što su i ta imena.

1. MRT, mrt, adj. (upravo *pas. partic.* od mrijeti), isto što mrtav. U rječniku nijednom. Niki mrt, niki živ u hlapstvo idše. M. Marulić 23. Žif sam f zlobi sfakoj, mrtaf u radosti, mrt u pići slatkoj, a žif u gorkosti, žif sam u žlosti, mrt u veselenju. P. Zoranić 25. Govori se i danas u Istri poređ mrtav (s akc. mrt). D. Nemanjić (1885) 12.

2. MRT, adr. *U gororu ugarskih Hrvata čuje se mrt u značenju: morebit, morda, něm. vielleicht. Jačke 98 (bileška F. Kureleca).*

3. MRT, vidi mrt pod b.

1. MRTA, f. biška, koja se zore i mrča i istoga postaňa (vidi 3 mrča). Gdi biše.... al smrika al' mrtva, projdiše svud lovac. Đ. Baraković vila 76. Zeleno mrte lug uzbuja restući. 310. Dupini po travi i pitomoj mrtvi, svak biži od smrti (u vrijeme potopa). jar. 18. Mrtva, Myrtus communis. B. Sulek (s naznakom, da se govori u Spjetu).

2. MRTA, f. nekakvo zemljište u Pojicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 200.

MRTAC, mīra, m. mortuus, mors. Akc. ēc u gen. plur. biti mrtacā. Imenica je izvedena od pas. partic. mrt (vidi 1 mrt) nastavkom -ac.

a) mrtvar čovjek. U rječniku Mikajinu (mortuus, defunctus), u Belinu (cadavere o cadavero, propriamente corpo d'uomo morto), u Voltigijinu (merto, cadavere, Leiche, todter Körper), u Stulićevu (cadaver, mortuus) i u Vukovu (der Todte, die Leiche, funus). Poterda ima iz čakavskoga gorora i iz štokavskoga (iz ovoga odasvud osim iz Slavonije). Dobitki onoga mrtvaca činimo napisati (iz XIII riječka). Mon. serb. 37. Ako vidiš (t. j. u snu) da daješ mrtvu koju satvar, prilikuje štetu. Zbornik (1520) 130a. U komogodir misti mrtvac bude ležat. M. Marulić 152. Da vam se ukaže samo jedan mrtvac u noći, ostali biste kako mrtvi od tolikoga straha. M. Divković bes. 178. I od mrtvaca odasvudi podigla se gomila je. I. Gundulić 524. Grob mramorni ka sagradi gdje se stavi mrtvac gadni. J. Kavanin 29a. Od kuge i od glada po svoj Bosni po putu mrci ležau. S. Margitić fala 204. Poveđe ju u istu crkvicu, da vidi onoga nesrećnoga mrcu. J. Banovac razg. 150. Oni mrtvac, koji po sreći unesen u grob Elisea ončas oživje. J. Matović 333. Da je (t. j. salju) o ovoga mrcu ogledamo. Nar. prip. vuk 217 (priporijetka je složena istočnjem gorom). Reći čemo popu, da ga ne piše među mrcima u čitulu. S. Lubiša prip. 150. i t. d., i t. d. — Osobit je ovaj primjer, u kojem je akuz. sing. glasi mrtvac (a ne mrcu, jer znači nešto neživo, ali bi to moglo biti paradi stroka): Tuj bješe grob jedan nov i čis, a blizu, gdi mrtvac nijedan stavili još nisu. N. Našeković 1, 145. — U ovome primjeru mrtvac se uzima za mrtvu ženu: Kada jest mrtvac žena, na mistu „sluga“ imaš reći „službenica“. P. Posilović nasl. 168a.

b) ubiti ili udariti koga na mrtvac t. j. na smrt, tako da umre. Hotivši je onako lut udriti, ne smiri nju, već nehote dite u nje rukami po glavi i ubi ga na mrtvac. J. Banovac pred. 146. Lovac rad živu uhitit zvijer ne mogući nikako je dostignut, nateže luk, nu tako smjera, da bi ištom ranio, ne na mrtvac udario. A. Kalić prop. 314. Udariti koga na mrtvac. Zemljak 3. Ubiti koga na mrtvac, jemanden totschlagen. M. Rešetar štok. dial. 253 (s naznakom, da se govori u Dubrovniku i u Prćanu).

MRTAČAC, mrtvacea, } m. dem. od mrtvac.

MRTAČIĆ, } Oboje sumo u Stulićevu rječniku (exiguum cadaver). — Nepouzdano.

MRTAČKI, adj. posses. od mrtvac t. j. što prispada mrcima ili mrcu kojemugod. U rječniku Mikajinu (funebris), u Belinu (funebre, di morto ovvero pertinente a morto), u Voltigijinu (funerale, mortorio, cadaveroso, leichenartig), u Stu-

lićevu (funebris, funereus) i u Vukovu (mrtički, mrtvački). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka. U čakavskom gororu mjesto -č- je -š- (kao i u drugijeh rječi ispred k). Glava mrtvačka govori. M. Marulić 232. Cini, na bil dan mrtvačke da kosti ishode groba van. M. Vetranj 2, 172. Da ga mogoše iz mrtvačkoga odra izeti. B. Gradić djev. 140. Oficij mrtvački govori se vas. M. Alberti 237. Uzdignuvši glavu iz odra mrtvačkoga. M. Orbin 97. A nije ih strah ni sram za gadnu napravu mrtvački stavit pram iz groba na glavu. I. Gundulić 145. Koji bihu jurve pokriveni odjećami mrtvačkijemi i stavljeni na odar mrtvački. B. Kašić fran. 123. Kada se zvoni zdrava Marija mrtvačka. P. Radovčić nač. 65. Koji jeste prilični grobničani popenganim zdvoru, a unutra jeste puni kosti mrtvački. M. Radnić 71a. Gore se salmi graduali ali od oficija mrtvačkoga. L. Terzić 156. Čijem mrtvački pram hitreći vješto na svoj pram prisade. I. Đordić uzd. 176. U kojoj ga (t. j. nemoći) tako san mrtvački posudu, da se ne može od njega oslobođiti. A. Kadčić 130. Dumnice postavljaju u odar mrtvački ne mrtvo tijelo. V. M. Gučetić 201. Tko scini, da je uskrnuo, a nije se sasvim rastavio s grisi.... jest jošte u grobnici mrtvačkoj. J. Banovac razgov. 166. Izašao je običaj pokopati tilesa mrtvačka. A. d. Costa 1, 194. Ako ne bi reklo u taj dan mrtvačke mise. M. Dobretić 375. Nemočnik s mrtvačkim glasom započeo izgovarati. I. P. Lučić razg. 100. Primio sam ove nauke u jednom odru mrtvačkomu. B. Zuzeri 6. Te mrtvačko grobje iskopaše. Nar. pjes. vuk (1863) 119. Skupi se selo i stave ženu u mrtvački odar. Nar. prip. vrč. 50. Mjesto blaga nadu Turci tijelo mrtvačko. S. Lubiša prip. 85. Kad hijade kajalica uz brek mrtvačkog zvona zavapiju pokoj dušam. M. Pavlinović razl. sp. 424.

MRTAKULA, f. isto što mrtkutuña i istoga postaňa (vidi tam). Govori se na poluostrvu Peščcu (u Dalm.). M. Medić tri jek. 19.

MRTAV, mrtva, adj. mortuus. Akc. je neodr. pridjeva postavljen onaku, kako je zabilježen u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj se govori i mrtav, mrtva. N. Simić nast. vjesn. 8, 108 (tako je i u Sarajeva. Đ. Šurmin); kad je pridjev određen, onda je akc. mrtvī, mrtvā. Pridjev se ovaj nalazi i u drugim slav. jezicima: staroslov. mrtvī, rus. мертвъ, češ. mrtvý, pol. martwy i t. d. Korijen je isti, koji u glug. mrijeti. Sa značenjem lat. mortuus, defunctus, tal. morto, inanimato, nem. gestorben, todt nalazi se mrtav u svijetu rječnicima osim Vrancićevo; u Voltigijinu je još zabilježeno tal. značenje letargico i nem. schlafsfüchtig, a u Stulićevu ima adv. mrtvo sa značenjem lat. leviter, tal. freddamente, čemu ni jednako ni drugom nema od drugud potvrde. U književnosti se nalazi mrtav od najstarijih vremena. Komp. je mrtviji, ali samo u prenesenom značenju; potvrdu imala Banovac razg. 166.

1. mrtav je onaj, koji je živio pa umro.

a) kao pridjev.

a) o čeladji.

aa) u pravom smislu.

aaa) uopće. Ako mi ne poveš, sada si mrtav (iz glag. rukopisa XV vijek). Arkiv 9, 180. Neka nas mrtvijeh u jedan grob stave. N. Našeković 1, 193. Pleše onijeh mrtvijeh sada, kih najveće živijeh gleda. I. Gundulić 336. Bonaventura.... u jedan velik pade beteg, da likari za mrtva odlučihu ga. F. Glavinić citat 217a.

Gdi te slidi mrtva majka već neg' živa. G. V. Bunić 31. Prija nego dodoše, nadioše ga (*t. j. Vladislava*) mrtva. A. Kačić razg. 35. Mrtav junak u dušku leži. Nar. pjes. vuk 2, 59. Neka znade, da jo mrtav Marko. 2, 442. Med mrtve je svate zagazila. 3, 504. Meštar valje mrtav ostane. Nar. prip. mikul. 80. i t. d., i t. d.

bb) mrtav pasti (padati). Kad bi 1 od nas videl djavla . . . pal bi od straha mrtav. Korizm. 26a. On tamnák prijamší sveto tilo pade mrtav. Naručen. 33b. Heli od tuge pade mrtav (*s*) svoga pristoja. I. Ančić ogl. xiv. Jedan čovik koseći seno prisječe zmiju kosom.... koja ga ujide, i udij mrtv padne. J. Banovac pred. 15. Puće puška iz bijela grada . . . mrtav junak crnoj zemlji pade. A. Kačić razg. 142. Nesrični Saul razumivši te jedne glase . . . pade na po mrtav na zemlju. korab. 180. Da najmaže kad se nada, mnogi časom mrtav pada. V. Došen 49b. Mrtva Mera crnoj zemlji pala. Nar. pjes. vuk 1, 247. Udari se posred srca živa, mrtav pade na zemlju crnu. 3, 56. Mrtva majka na zemljicu pade. 3, 172. Stanu igrati u kaci dotle, dok oboje mrtvo ne popada. Nar. prip. vila (1867) 705. Na tle pade mrtav Uremaga. Osvetn. 4, 32. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Noseć križ na rame nic padoh za mrtva. M. Marulić 209.

bb) u prenesenom smislu.

aaa) mrtav kome ili čemu (*nije narodno*). On je istino pravdan, koga je život svitu mrtav. Transit 74. Tako triba mrtav da sasvima budeš prijaznosti ljudskoj (*iz lat. ita mortuus debes esse talibus affectionibus dilectorum hominum*). A. Georgiceo nasl. 221. Irud . . . jur Bogu biše mrtav, a Luciferu živ. J. Banovac pred. 7. Živio sam mrtav svijetu. B. Zuzeri 162. Držite sebe da ste mrtvi grijehu, a živi Bogu (*iz crkvenoslav. pomyslišlajte sebe mertvih uđe u grbku, živih uđe žive Bogovi, a ovo iz grč. λογίσθετε ἐαυτοὺς νερῷοὺς μὲν εἶναι τὴν ἀμαρτίαν, σῶτας δὲ τῷ Θεῷ*). Vuk rim. 6, 11. Kaluderi . . . novorodeni redu, a mrtvi svijetu. S. Lubiša prip. 252.

bbb) mrtav u čemu ili na što. Vi ste mrtvi veće u krivinam i zlobami. P. Kanavelić 122. Mrtvi sasma na sve bludi očistili grijeh su hudi. B. Bettera čut. 21. Onim, koji su mrtvi u milosti Božjoj. M. Dobretić 16. Kad je čovik u smrtnomu grijhu, on je mrtav u duši. 196.

b) o životinjama (samo u pravom smislu).

aa) uopće. Toko se saznahu koko mrtav tovar (*govor je o pijanicama*). M. Marulić 49. Kadno *i(h)* se jato spravi grob opivat mrtvoj kravi. V. Došen 156a. Jarci, krmci i ovnovi.... to je níma mrtvo milo (*t. j. zaklano*). 170b. Mrtav pusnik (*t. j. koň*) pade u travicu. Nar. pjes. vuk 3, 310. Mrtvu se kurjaku rep mjeri. Nar. posl. vuk 183. Od mrtva konja potkove. 234. Nasred sobe velika gomila mrtvih miševa i pacova. Nar. prip. vuk 53.

bb) mrtav pasti. Kobac na zemlju mrtav pade. A. Kanižlić utoč. 396. Ne jide zeca, ako li po vratu rukom udaren brez krvave rane mrtav pade. kam. 559. One živine . . . pobjene padoše mrtve na zemlju. I. P. Lučić izkaz. 20.

c) o tijelu i o dijelovima tijela.

aa) o tijelu. Sa značenjem lat. *cadaver* zabilježeno je mrtvo tijelo u rječniku Mikalinu, Bjelostjenčevu, Jambreščevu i u Stuličevu. Nastojahu telesa mrtva kopati. Zborn. (1520) 83b.

Tilo mrtvo v zemli mrtvoj ostane i tu rasiple se. Starine 3, 313. Ali kad se zvire smakne, ne će ga se da dotakne (*t. j. lav*), sram kanda bi níega bilo na mrtvo se svratit tilo. V. Došen 129b. Rimljani su negda znali.... mrtvo tilo da narese. 150b. — *Ovamo pristaje i primjer:* On prevrće te leševe mrtve. Nar. pjes. vuk 2, 562.

bb) o glavi. Sv. Makario hodeći po jednoj pustini nade jednu mrtvu glavu. M. Divković nauk 17a. Za zrcalo i zabavu vele bi ti bilo bole, da si uzela mrtvu glavu, da znaš, kako smrt nas koje. G. V. Bunić 29. Dok ne vidim tvoga brata glave, de se mrtva po avlji vađa. Nar. pjes. vuk 2, 410. Kad od mrtve glave poigravaš. 2, 410. I bez rane i bez mrtve glave svezaše mu ruke naopako. 3, 121. Nosi Tale sedam mrtvih glava u zobnici o kulašu svome. 3, 264. Kako dode Belo barjaktaru, pred vladiku mrtve turi glave. 4, 339. — *Ovamo pristaje i primjer:* Opet vidiš kraj Dunava.... gdje mu mrtva pade glava. P. Kanavelić 378.

cc) o drugijem dijelovima tijela. Vidio sam i živoga vuka, a kamo li mrtvu vačtinu (*t. j. kožu*). Nar. pjes. vuk 3, 32. Ja s' ne bojim ni živa kurjaka, a kamo li mrtvi kožetina. 3, 392. Mrtva usta ne govore. Nar. posl. vuk 183. Tako me u mrtve oči ne jubili! 299.

b) kao imenica (samo o čeladi).

aa) sing. Jakože . . . jest običaj omotiti telo mrtvaago vodoju. Danilo 51. Kda bi se činila služba nad mrtvima (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 185. S mahnitijem nitkore ne ima govorit, govorit jer š níme o mudroj stvari koj i s kijemgod mrtvime, sve ti je jedno toj. N. Dimitrović 10. Da rodbina mrtvog svoga ne bi u grob vrgla tila. V. Došen 171a. Kako koja zna, nastavi hvalu mrtvome. Vuk nar. pjes. 1, 89. Mrtvoga već zubi ne bole. Nar. posl. vuk 183.

bb) plur.

aaa) uopće. Vb suboto pojem pa nahide za mrtvje. Sava glasn. 40, 160. Slěpje prosvěcjet, hromije cēlit, mrtvije vskrēsajet (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 102. Kada mrtvi slišati budu glas sina Božja. Bernardin 182. Ah u mrtve, brajo, ne tiči. M. Držić 143. Isusova dila i mrtvym u grebi očita su bila. B. Baraković jar. 99. Nije li dosta tvoj pozudi, nad mrtvijeme da gospodim (*govori bog Pluton*)? I. Gundulić 68. Mrtvim pokoj, živim zdravje lipo i na svitu ime glasovito. A. Kačić razg. 212. Jer mrtvačke kosti gledaš, jer li mrtvim pokoj ne daš? V. Došen 44a. Već podeli i nameni, svoje mrtve sve spomeni. Nar. pjes. vuk 1, 138. Pregleduje Turke niz planinu, kako nose mrtve i rañene. 4, 412. i t. d. Na ostrvu Braču govore mrtvi za dan 2 novembra, koji se zove i mrtvi dan (*vidi dale pod 5*), na pr. prekosutra s mrtvi, — to je bilo na mrtve. A. Ostojić.

bbb) od mrtvijeh. Ako tko od mrtvih uskrsne (*iz lat. si quis ex mortuis resurrexit*, luc. 16, 21). Bernardin 39. Usta gospoda od mrtvijeh. Zborn. (1520) 31a. Isukrst od mrtvih uskrsnul jest. Starine 1, 221. Ako tko od mrtvih uskrsnet. I. Bandulavić 45b. (*Isus*) probudi od mrtvih mladića. A. Kanižlić utoč. 202. Dok tilesa njihova ne ustane od mrtvih. kam. 654. Isukrst ustavlji od mrtvih više ne umira. B. Leaković nauk 186.

ccc) iz mrtvijeh. Miloš sad dođe u Srbiju kao iz mrtvih. Vuk građa 121. Tad se Jovo iz mrtvih povrati pa mrtvačkim progovara glasom. Nar. pjes. vuk 2, 576. On ustade iz

mrtvijeh. Vuk mat. 14, 2. Da ko i iz mrtvijeh ustanje. luk. 16, 30.

c. *adv.* na mrtvo. Jošt trojicu na mrtvo ubiše i šestinu ranom obraniše. Ogl. sr. 480. Dohvatih pištolj i skresah u řega, ali.... kao da ga ne pogodih na mrtvo. M. Đ. Milićević let. več. 85. — *Ovamo se meće i primjer:* Izbili ga na mrtvo ime (tūčtig, vehementer). Vuk rječn. s. v. ime. *U tom se primjeru ne razumije pravo značenje riječi ime.*

2. mrtav je onaj, koji je gotov umrijeti, lat. moribundus.

a. *uopće.* Pače gdi s sad mrtva, brižna i svenula u toj boli. A. Čubranović 149.

b. mrtav od čega ili za čim (za kim). Mrtav od glada, affamatissimo, sopra modo famelico. Bela rječn. Mrtav biti od truda, prae nimio labore obrui, defessum esse. Stulić rječn. Tuj majka od suza mrtva se proteže plačući Jezusa. N. Nađešković 1, 133. Mrtav sam za tobom (amore tui flagro, ardeo, t. j. ginem). Stulić rječn. Vladalac od grada skup i mrtav za tuđijem. I. Đordić ben. 173. Negoj je um bio bistar....a on vas mrtav za svojim zanatom. M. Pavlinović rad. 27.

c. mrtav u svezi s pridjevima gladan, pijan, umoran o onome, keji je gotor umrijeti od teškoga glada, pića, umora. Lisica mrtva gladna vidi iz daleka petla s kokošima. D. Obradović bas. 197. Ugledam crkvu i kod ne nekoliko ljudi....svi mrtvi pijani. G. Zelić 41. Hajd'mo da većeramo, ja sam mrtav gladan. Nar. prip. vila (1867) 705. Imaš li štogod da jedemo? ja sam mrtav gladan. Nar. prip. bos. 130. Često sam vidio, kako njih dvojica dodu mrtvi umorni. U Sarajevu. Đ. Šurmin.

3. mrtav o čemu neživu.

a. o čemu konkretnom (o stvarima).

aa) u pridjevnoj službi. Bože se može sve opraviti životom besidom nego mrtvom knjigom. F. Vrančić živ. 78. Kada Bog stvorí človika, najprvo uze zemlju mrtvu u ruke svoje ter u nju duhom dahnuvši svojim bi učinjen človik u duhu živuć. F. Glavinić cvit 168a. Tebe (t. j. sliku) uza se mrtvu uživa. I. Đordić pjes. 15. Gdjekoji imena mladih životina i drveća, a i mrtvih malih stvari. Vuk dan. 3, 31. I mrtvu je pušku posestrio. Pjev. crn. 325a. Život više nego mrtva knjiga....teži na obnavljanje ljudstva. M. Pavlinović rad. 9. Nek Rus ne misli, da smo mu mi....mrtvo gradivo za veliku Rusiju. razg. 9.

bb) u imeničkoj službi. Da se ne uzme ničišto u meste semb svetom unutri crkve ili izvrsiti ili u žive ili u mrtvte (misli se stoka i stvari). Mon. serb 18 (iz xiii vijeka). On ima živa i mrtva (t. j. stoke i drugih stvari). J. Grupković.

b. o čemu apstraktnom. Višekrat je štivenje mrtvo upijanje najboljih misli, jer se u tom poslu um ne napine. M. Pavlinović rad. 144.

4. mrtav o onome, čega više nema, a negda je bilo. Ilirci, to je mrtvo i tamno ime. Vuk kovč. 8. Da će se....nači obretnici već mrtva jezika i davno zakopano povijesti babilonske. M. Pavlinović rad. 45.

5. mrtav je isto što mrtvački. Često na kosti mrtvo se oziraj. M. Vetranović 1, 267. Muž oni nijesam ja mrtvoga znaj doma. D. Rađina 68a. Odikli odovuda (t. j. s ovoga svijeta) izidost i otidoste, mrtvu službu vam daju, livan i tamjan.

Starine 3, 250. A njekomu nači se zgodi svojih dragijeh mrtve kosti. J. Palmotić 42. Da pogana shrani, zva ga s mrtvijeh strana. J. Kavačić 463a. — *Ovamo idu i primjeri:* Sad gdi je mrtvi dan (t. j. dan 2 novembra, kad se u rimskoj crkvi čini spomen mrtvima), ovi t' svit daju moj. D. Rađina 74a. Mrvi dan, il di de' morti. Bela rječn. Mrtvi dan, tal. giorno de' morti. Na Braču. A. Ostojić.

6. mrtav je isto što smrtni, samrtni.

a. *znoj.* Poče ju od muke mrtvi znoj topiti. M. Vetranović 2, 324. Ter mi tuj poteče niz lice mrtvi znoj. M. Držić 435. Poče ju polivati po sfemu tilu divičanskemu mrtvi znoj. B. Kašić 63. Grozive prepun smuti, ka u mrtvi znoj obrati me. J. Kavačić 431b. Obuzme me neki mrtvi znoj. G. Zelić 155. Tako me mrtvi znoj ne popao! Nar. posl. vuk 299.

b. *voda u značenju:* znoj. Gorki uzdah tad ispusti (t. j. cesar), i svijeh poli (štamplj. pobi) mrtva voda. P. Bogašinović 19. Mrtva ju je (t. j. Hajkunu) voda popanula. Pjev. crn. 315b. Mrtva voda, Todesschweiss. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

7. mrtav o onome, što koga mori ili ga čini nalik na mrtva.

a. *glad.* Vaj, ne znam, što ču sad, kud li bih otislo, veće mi je mrtvi glad do nosa uzišo. I. Gundulić 151. Proda sva libra za prihraniti uboge u mrtvomu gladu. V. M. Gučetić 109. Jer nas hrani (t. j. zemlja) i od mrtvog glada brani. V. Došen 14b. Ne čo da se hraneč brani od slaboće mrtvog glada 181a.

b. *strah, strava.* Jato koza....od mrtvoga straha preda. V. Došen 123a. Mjesti sna osjeti ga mrtva strava (štamplj. straha). S. Lubiša prip. 269.

c. *rđa* (t. j. bijeda, nevoja), uboštvo, neznaće, žeđa. Znam, da mnoge gospodare vojska robi i satare, brez svog blaga da ostanu i na hrdu mrtvu panu. V. Došen 151b. Otac mu je propao i došao na mrtvo uboštvo. M. Pavlinović rad. 11. Izgubi ono nešto glavnice....i pada na mrtvo uboštvo. 32. Tim se je zapuštao (t. j. mlađež) u mrtvome neznaću svega, što je od koristi. 136. Mrtva me žeđa od tebe, amore tui flagro, ardeo. Stulić rječn.

d. *san.* U rječniku Mikajinu (mrtvi san, lethargus, veternus, u Jambresiceru (mrtvi san, lethargus) i u Stulićevu (mrtvi me san probija, flagro cupiditate dormiendo). Te misli misleći stiže me mrtvi san. M. Vetranović 2, 165. Od truda njeki san mrtvi me se prima. M. Držić 96. Mrtvi mi, bratjo, san trudahn domori. 431. Naide na me glavobola s takvim, može se reći, mrtvim snom, da de bi se našao, tu bi morao i zaspasti i ne bi se sam mogao nikako probudit. G. Zelić 5. Oj đevojko, mrtvi san zaspala! Nar. pjes. vuk 3, 105. Jere spavaš, mrtvi san zaspao! Nar. pjes. bōrm. 2, 247. — *U jednoga pisca mrtvi san isto znači što i smrt.* Da budu mrtvi san u grobu zaspasti. M. Vetranović 1, 265. Kad zaspim mrtvi san i ostavim taman svijet. 1, 383.

8. mrtav je isto što mlitar, slab, bez života. Vera prez dil mrtva je. Transit 69. Jer se mrtva zove onaj, viruj, vira, ke dilo ne slove. M. Marulić 99. Ufanje....mrtvo je tebje, a žive svim inim. M. Držić 76. Mrtav razbor, svijes je slijepa, na zlo srnem, ko me ejepa. I. Gundulić 224. Nigdar ni učinil te atte, ali ako je ke učinil, toliko su bili mrtvi i mlaci, da

P. Radovčić nač. 62. Vjera sama mrtva ostaje, kad k' njoj poso ne pristaje. J. Kavačin 336^b. Zašto je vira mrtva brez djela. F. Lastrić test. 60^b. Ovaka ispovid ne uskrijuje dušu, veće mrtviju čini (*štamp. čine*). J. Banovac razg. 166. Kadno si mrtav na molitvi, na promišljanju i na službi. M. Zoričić osm. 52. Mrtvo dakle tvoje hotjenje nije moćna nikica i zbijna voila. P. Knežević osm. 284. Što zadobi... do starosti mrtve hranu. V. Došen 169^b. Mrtvi korak svoj promini. 212^b. Da je ona žena male i mrtvo vire bila. A. Kanjižić kam. 550. Koji toliko su lijeni i mrtvi prema svetomu pričestu. I. M. Mateić 126. Negovo (*t. j. lakomčeve*) kamenko i ledeno srdce k' svem je drugom nečuvstveno i mrtvo. D. Obradović sov. 112. Tako jo ostala moja revnost mrtva i trud do danas besplodan. G. Zelić 433. Uz mrtvu jugovinu naveze se i pregleda otok. M. Pavlinović 86. Ako li se mrtva vlada mletačka ne obrati i nas vlastelu ne obrani. S. Ľubiša prip. 50. — *Adv.* Turci mrtvo ogañ oboriše. Nar. pjes. vuk 4, 284.

9. mrtav je isto što vrlo tih, miran. Mrtvijem mukom ter umuknu. P. Kanavelić 258. Mrtvo doba noći, sve spava. P. Petrović gor. vijen. 49. Svud vlada mrtva tišina, stravična samoća. S. Ľubiša prip. 196.

10. mrtav u svezi s različnjem imenicama

a. mrtvi cvijet (*cvit*) govore na Hvaru o umjetno načinjenom cvjetu (*na pr. za kakav nakit*); u istom značenju govore u Slavoniji mrtvo cvijeće (*cviće*). J. Belović-Bern. 194. *To potvrđuje i L. Zore paletk.* 170, 212 (za Dubrovnik). *Ispor. još:* A u ruci vijenac mrtva cvijeća. S. Ľubiša prič. 156.

b. mrtvi čvor, *t. j. čvrsti*. Vezati mrtvi čvor, *t. j.* bez šeputa, da se ne može lasno odrešiti. M. Jovanović-Batut.

c. mrtvi dio: Ko nije došao na lov uiti je kome prodao svoj dio, skupština proda taj dio, komu se namjeri, a novce sam kupac daje onome, kome idu. Tako se nejavljeni na skupštini dio zove mrtvi dio (*govor je o Cekličanima i o ričkom riholovu na Skadarskom jezeru*). V. Bogišić zborn. 496.

d. mrtva djela u bogoslovnom smislu: Dobra dila mrtva ona su, koja su učinena od jednoga, kad se nahodi u griju smrtnomu. A. Kadrić 351. Ne more primiti oprošteњa od grijha . . . zašto su negova dila mrtva prid Bogom. M. Dobretić 234. Što se zove dobro djelo mrtvo? Ono, koje je učineno s smrtnjem grijehom. T. Ivanović 30.

e. mrtva jesen je svršetak jeseni pred zimu, kad je priroda sva već kao mrtva. U rječniku Vukovu (mrtva jesen, in der Redensart: do mrtve jeseni, Spätherbst, auctumnus praeceps). Ležao pod drijenom čekajući do mrtve jeseni. Vuk nar. posl. xi. Kad bi već u mrtvu jesen, eto ti Gliše. M. Đ. Miličević pom. 382.

f. mrtvi katran je katran s kolskih točkova, koji je već upotrebljen. U Kosovu Poju. Etnogr. zborn. 7, 329.

g. mrtva kola su volujске dvokolice (zato, što idu sporu). Gredeji . . . upotrebljavaju se kao sastavni deo mrtvih kola (volujске dvokolice). U Staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 7, 396.

h. mrtva krv je ubojstvo, umorstvo, *t. j.* kad se prolije čija krv, pa on ostane mrtav (a živa krv je, kad ostane samo raňen). Učiniše meju sobom 7 mrtvih krvij na viri gospodba-

skoj (*iz svršetka xiv vijeka*). Mon. serb. 226. Ako bi tko učinio krv u mrtvu ili živu pri svomu imanju ali pri kući. Statut pol. 254. — *Vidi krv 8, b.*

i. mrtva ograda je protivna živoj egradi, živici. Ovakva sigurnost mora se dobiti ili s životom ili mrtvom ogradom ili plotom; živa ograda načinu se ili iz trnaka ili grmja, mrtva pak nastavi se ili iz zida jał duvara, il' se sklopi iz dasakah ili iz tarabe il' se splete iz plota. I. Jablanci 178.

j. mrtvo sjecivo, *t. j. tupo*. Muoge žene ne sek u pokrov makazama ili nožem, već obično oštrom kamenom, jer drža, da će dotično sećivo biti posle toga uvek tupo (mrtvo). U Lijevcu (*u Srbiji*). Etnogr. zborn. 7, 75.

k. mrtva straža je ona, koja je na mjestu vrlo opasnju, gdje je stražeći lako izgubiti glavu. M. Medić. Ja sam mrtve postavio straže, dva Mandića i dva Vujačića. Pjev. crn. 324^b. Pa mu mrtve straže postavismo, tajne straže, vjerne perjanike. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 58. — *Još je mrtva straža ona*, koja straži onđe, gdje je već sve propalo i izgubljeno, straži samo običaja radi. M. Medić.

l. mrtvi uglen je onaj, koji se *ugasio te ne žeže više*; tako i uglevle; protirno: živi uglen (*uglevje*). Uglevje mrtvo stavljeno medu živo brzo se užeže. M. Radnić 314^a. Mrtav uglen da se učinim. J. Kavačin 462^b. Ako ga (*t. j. tamjan*) na mrtvo uglevje staviš, ne će mirisa dati. P. Knežević osm. 139.

m. mrtva voda, *t. j. koja stoji, ne teče*; tako i blato (*t. j. bara*). Od čistoće ja vir živi, ti od gnusobne mrtvo blato. I. Gundulić 249. Voda od rik živa je, zač teče, a voda od blatih jest mrtva, zač stoji na mistu. P. Radović ist. 114. Govori se . . . voda živa ona, koja izvira, jere se miče, a ona od blata zove se mrtva, jere se ne miče. I. T. Mrnavić istum. 47. Mrtva voda smradna blata. J. Kavačin 59a. On je (*t. j. pijanac*) jedno jezero, gdi voda stoji mrtva. i bara puna smrada. F. Lastrić ned. 426. — *Ovamo se meću i primjeri:* Kojoj se dno uzvidi kako u mrtvom moru na Lokrumu, kad je bunaca. M. Držić 261. Nij' zaludno u tišini stat, ko stoji mrtvo more, ko se smrdno svejer čini, er se kretat samo ne more, nagle vjetre a odmeće, ki s inima morim kreće. J. Kavačin 377a.

11. primjeri tamna značena riječi mrtav. Ti nevjeste mladice vodili su mrtvima plamom zavarene. I. Gundulić 230 (*u izdalu*, suza sina razmetnoga od g. 1622 mjesto plamom stoji pramom). Brižni mornari suze roneći drug drugu mrtvi glas povidaše. F. Glavinić cvit 402b. Dano mu je od novoga roka mesec dan mrtva roka 10 (*iz kajkavskoga pisma g. 1694*). Starine 12, 2. Zametnuli pravdu, pa im je palo na mrtvo (bez ikakve posljedice). Divojka momka privarila, pa je to palo na mrtvo. M. Pavlinović.

MRTAVAC, mrtavca, *m. isto što mrtvac*. Kto bi (*štamp. mi*) tuj vodu pil, mrtvaceb (*štamp. mrtvatec*) bi bil. Starine 11, 201. Dužan jestь . . . mrtvacea u grobъ otъpratiti (*iz svršetka xvii vijeka*). Glasnik 11, 3, 22. Govori se u slavonskoj Posavini (*s naznačenim ake*). S. Ivšić, — *u Staroj Srbiji*. Etnogr. zborn. 7, 480.

MRTAVAN, mrtavna, *adj. smrtan* (*lat. mortalis, nem. sterblich*). Samo u jednoga pisca. Da ne carstvujete grēhъ u mrtvuně plati našej. Danilo 34. Veliku milostъ člověkožubija pokazavšu na mrtvuně télē jego. 160.

MRTAVŠTINA, f. Samo u Vukovu rječniku: 1. kao crne leće, što u bolesnika pred smrt izide po tijelu, — 2. udara na mrtavštinu, Todtengeruch, odor mortuorum (dakle mrtvačka voňa).

MRTEK, miteka, m. čabrun, t. j. greda, koja s jedne i s druge strane drži šljeme od kuće. L. Zore paletk. 138, 61. — *Poradi postana vidi mertek pod a.*

MRTEJNI, adj. smrtni. Samo u rječniku *Bjelostjenčevu* (mrtveni, umrli, mortalis) i u *Jambrešićevu* (mrtvelni, mortalis). U *Bjelostjenca* ima i adv. mrtvelno (mortaliter).

MRTELNOST, f. smrtnost. Samo u *Bjelostjenčevu* rječniku (mrtelnost, mortalitas).

MRTIN, m. kukuruz. Zea mays. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Boci). — Ne čini se dosta pouzdano. Postana istoga, kojega i fermentum, frumentin, furmetin, rumetin, urmetin.

MRTINA. f. ime biljaka. U rječniku *Stulicu* (mrtina, stabar, lentiscus). Mrtina, 1. Myrtus communis, 2. Pistacia lentiscus. B. Šulek im. — Iz tal. mortina (t. j. mrća). Vidi 1 mrtta.

MRTINE, f. pl. brdo u Dalmaciji u kotaru spjetskom. A. Mašek 192.

MRTINKA, f. biljka, koja se zove i mrtta, mrtina, mrća. Samo u B. Šuleka im.

MRTLOK, m. ime nekoj lokvi na ostrvu Cresu, za koju ne pamte da je kad presahla; biće postalo od „mrtva lokva“. I. Milčetić.

MRTOLOS, m. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — *Jamačno* stoji ovo ime u svezi s riječju martolos (vidi tam).

MRTOUZICÉ (*Jamačno je takav ake!*), adv. isto što mrtvouzice (vidi tam). Govor se u Bosni. Onda ih važa mrtvouzice (da se nikako ne mogu odriješiti, upravo gordijski) svezati. Zborn. za nar. živ. 6, 296.

MRTVOVIĆ, m. prezime nejasna postana. Samo u primjeru navedenome kod Mršut.

MRTÖVLAŠI, m. pl. selo u Slavoniji u županiji požeškoj. Razdjel, hrv. i slav. 164. Spominje se i u lat. ispravi iz sršetka xvii vijeka (Mertofflazi¹). T. Smičiklas spom. 70. — Postana istoga, kojega i martolos, Mrtolos (vidi tam), samo je mjesto -losi uzeto -vlati po prostornoj etimologiji. Gen. je Mrtovlähā, akuz. Mrtovlahe. S. Ivšić.

MRTOVNICA, f. biljka mrća, mrtta. Samo u primjeru: Venašcom od slatkomirisne i udil zeleni mrtofnice . . . okruni. P. Zoranić 69.

1. **MRTVA**, f. ime zemljištu u Srbiji, jedno je u okrugu požarevačkom, drugo u Čuprijskom. Livada u Mrtvoj. Sr. nov. 1864, 406. Niva u Mrtvoj. Sr. nov. 1866, 443.

2. **MRTVA**, f. biljka, koja se zove mrtta, mrća. Okruno gorskom travom, koju u Dubrovniku zovu mrća, a u Vraćnicu mrtva. L. Zore rib. 368. Mrtva, Myrtus communis. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Šini i u Spletu). — Ne razabira se, sklaňa li se ova riječ kao imenica ili kao pridjev, je li na pr. dat. i lok. sing. mrtvi ili mrtvoj.

MRTVĀ ADA, f. zemljište u Srbiji u okrugu požarevačkom. Branik u Mrtvoj Adi. Sr. nov. 1861, 168.

MRTVĀ BABA, f. dio sela Međnica u Srbiji. U Mrtvoj Babi. Etnogr. zborn. 5. 404.

MRTVAC, mrtvaca, m. mortuus, mors.

a) isto što mrtvac pod a, t. j. mrtav čovjek. U rječniku *Bjelostjenčevu* (mrtvec, mortuus), u *Voltijinu* (morto, cadavero, Leiche), u *Vukoru* (mrtvac, mrtac) i u *Daničićevu* (mrtvacy, mortuus s potvrdom iz početka xv vijeka). Ne obratava se dvor bez plača, vla němčye ne bě mrtvaca. Domentijana 98. Mrtvaca bo pogreben sulj azb jesmb. Danilo 165. I bě viděti.... podobno mrtvalu izdavna byvšomu i sigrivšomu. Glasnik 11, 92. More se misa . . . služiti . . . ciča mrtvaca. Naručen. 25^b. Budući prnosena telesa rečenih mrtvac. Transit 190. Tudje mrtvaca uskrisi. F. Glavinč evit 13^a. Azb . . . prvi mrtvacy na rati sej budu. Glasnik 32, 269. Nemoćne ne pohodi, a mrtvace ne sprovodi. J. Kavačin 9^b. Ne biše . . . vrimena činiti sprovođe ni žaliti one mrtvace ubivene. A. Vitalić ist. 254. Otide u crkvu, ali no sam, jerbo ga mloštvu sliđaše kaono mrtvaca sprovodeći. A. Kaničić fran. 37. Nastoji biti priličan mrtvacu. uzr. 215. A sad mrtvac živ se diže. P. Knežević živ. 32. Nosau ljudi nikoga drugoga mrtvaca na ukop. E. Pavić ogl. 334. Mrtvace gledate svaki dan il' bari pričesto očima umrlim. F. Lastric ned. 366. Kada Lazar tko postane, da ne more da se gane, mnogi sudi i govori, od mrtvaca da je gori. V. Došen 190a. Nad mrtvaca kad dvor ljudi skupi. J. S. Rejković 437. Pristupivši k mrtvaci . . . nastavi hvalu. Vuk nar. pjes. 1, 89. Pa me nosi za mrtvacem onim, poredo nam rake iskopajte. Nar. pjes. vuk 1, 239. Kad ustaše u jutru, a to sve sami mrtvaci. D. Daničić 2 car. 19, 35. — U ovome primjeru mrtvac se uzima za mrtvu ženu: Dajte mi da imam grob kod vas, da pogrebem mrtvaca svojega (govori Avram o mrtvoj ženi svojoj Sari). D. Daničić 1 mojs. 23, 4.

b) ubiti koga na mrtvac isto što na mrtvac (vidi tam pod b). Panulo ono drvo te ga odma ubilo na mrtvac. Magazin (1867) 48. Ubo Simo Todorova na mrtvac. U Lici. J. Bogdanović.

MRTVAČA, f. biljka, koja se zove i mrtva kopriva, Lamium. B. Šulek im. (s naznakom, da govore kajkavci).

MRTVAČAC, mrtvačca, m. dem. od mrtvac. Samo u Stulicu rječniku.

MRTVĀ ČÄTRNA, f. neka voda u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 814.

MRTVAČE, f. pl. neko zemljište, na kojem su niva, u okolini Sarajeva. Etnogr. zborn. 11, 180.

MRTVAČINA, f. ono, što se plača za mrtvaca, na pr. popu i crkvi za opijelo i zvoniće. Samo u Vukoru rječniku (Leichengebühr, merces funeris s naznakom, da se govori u Dalmaciji).

MRTVAČKÍ, adj. posses. od mrtvac, t. j. što prijedao mrtvacima ili mrtvacu kojemugod. U rječniku *Voltijinu* (mrtvački, mrtacki), u *Stulicu* (mrtvački, mrtacki) i u *Vukoru* (Leichen-, Todten-, funebres). U jednoga čakavca mjesto -č- nalazi se -š- (vidi među primjerima). Najde jednu glavu mrtvačku. Korizm. 24^b i Mirakuli 53. Puni mrtvačkih kosti (mat. 23, 27). Ant. Dalm. nov. tešt. 36. Človičko naravi ne osta u meni, rič se okameni, smutiše se oči . . . rika se li toči niz mrtvačku lišca. D. Baraković vila 271. Drže na misto, gdi Boga mole, mrtvačku glavu. P. Radović nač. 23. Na pristupu od mise mrtvačke. I. Krajić 57. Niki čovik . . . zadržavašo se u mrtvačkim grobnicama. E. Pavić ogl. 518. Vidi iz daleka, gdi idaše jedan procesion od bratstva mrtvačkoga s jednim praznim mrtvačkim

sandukom. Đ. Rapić 271. On mrtvački hrpu kosti stade motrit. V. Došen 44a. Na mrtvački mramorni sanduk ... uždigoše. A. Kanižić kam. 105. Čine se pripovidaña, koja se zovu pridike pokopne ili mrtvačke. I. Velikanović upuć. 3, 354. Bila je ukopana sa svim veličanstvom i običajom mrtvačkim, koji se nezinomu stanu pristojji. A. Tomiković živ. 271. Tad se Jovo iz mrtvih povrati pa mrtvačkim progovara glasom. Nar. pjes. vuk 2, 576. Unutra su puni kostiju mrtvačkijeh. Vuk mat. 23, 27. Video sam veliki kazan gde kluča i u nemu glave mrtvačke. Nar. prip. vuk 113. U dnu crkve nađe mrtvačka nosila. S. Žubisa prip. 196. U toj stravi (stamp. strahi) i muci oblike ga mrtvački znoj. 271. — *Adv.* Kada k nemu (t. j. caru) zajde ta Sokolović beg, ležeći ga najde mrtvački se proteg. B. Krnarutić 17a. Spati mrtvački, profunde dormire, — mrtvački koga hvaliti, vix aliquem commendare. Stulić rječn. (ovaj drugi primjer nije pouzdan; mjesto mrtvački boje bi tu bilo mrtvo).

MRTVAČKI POTOK, m. ime nekoj vodi u staroj srpskoj državi. Kako grede hridi nad Rupu, pravo u Mrtvčevsky Potoku i Mrtvčevsky Potok kako upada i gvozd (iz xiii vijeka). I. Stojanović hris. 11. Mrtvčevsky Potok se spominje i u jednoj ispravi xiv vijeka, iz koje je uneseno ime u Daničićev rječnik. Ne može se pravo razabrati, je li taj Mrtvački Potok istovetan s onijem u I. Stojanovića.

MRTVAČNICA (to će biti pravi akc.), f. tako se danas u Hrv. zove zgrada, u kojoj leže mrtvi u sanducima, prije nego se sahrane, niem. Todtenkammer, Leichenhalle.

MRTVAJA,

a. m. mrtvan, t. j. čovjek trom i kao bez života. Govori se u Lici s akc. mrtvaja. J. Bogdanović.

b. Staro rečno korito, iz koga je voda odvraćena, posle se zove starenik ili mrtvaja. M. Đ. Miličević živ. srh. 29.

c. nom. propr. u Srbiji. a) zemlješte, na kojem su nive, s obje strane potoka, Mala Obršina u okrugu Jagodinskom; u istom okrugu imaju još dva zemlješta toga imena. Glasnik 61, 133. — b) zemlješte u okrugu požarevačkom i u smederevskom. Livada u Mrvaji. Sr. nov. 1865, 435. Niva kod Mrvaje. Sr. nov. 1870, 396. — c) potok u okrugu požarevačkom, — zove se ovim imenom stoga, što umrtvi sve, što dohvati, kad nadode. Etnogr. zborn. 5, 420. Ime će potoku prije biti otud, što mrtvo, t. j. sporo, teće, kad je malo vode, na pr. leti.

MRTVAJE, f. pl. zemlješte kod sela Velike Pisanice u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Šem. pakr. (1898) 58.

MRTVAJICA (tako je zabilježen akc.), f. ona horizontalna gredica u vodenici, na kojoj stoji ono kolo, što ga okreće mlaz vode iz bađna. U Srbiji u okrugu Čačanskom. M. Ružičić. — Ime je važada otud, što ona gredica miruje, t. j. mrtva je (a kolo se na noj okreće).

MRTVAK, mrtvaka, m. mrtvac. Govori se u južnomoravskom narječju u Srbiji (s akc. mrtvák). A. Belić 362.

MRTVĀ KÖPRIVA, f. bijka, kojoj je učeno lat. ime Lamium purpureum. G. Lazić 140. J. Pančić flora biogr.³ 502. U rječniku Mikaliniu (lamium), u Stulićevu (urtica mitior s naznakom, da je iz Mikalini u rječn.) i u Vukoru

(Taubnessel, lamium). Bijka se zato tako zove, što je nalik na koprivu, ali ne žeze. Vuk u rječn. s. v. mrtav kaže, da se i pravoj koprivi može reći, da je mrtva, kad uvene pa više ne bode.

MRTVĀ KÖST, f. osobita neka tvrda izrastao na tijelu pod kožom. U rječniku Vukovu (Überbein, ganglion s ovijem dodatkom: da mrtvu kost u početku obzine posmrće, kažu, da bi prošla). Isto značenje, koje je u Vuku, biježi i M. Jovanović-Batut, ali on dodaje još i ovo: Broigeschwulst, atheroma (t. j. neka otekina, u kojoj su zrnca kao kaša). Mrtva kost ili mrvljka kost (vidi tamo) govori se u Dalm. oko Makarske. A. Ostojić.

MRTVĀ MŪHA, f. muha, koja se zove i zlatnica, zlatnica, niem. Fleischfliege. Govori se u Valpovu (u Slav.). D. Hirc. — Ispor. mrtvara.

MRTVAN, mrtvana, m. čovjek trom i kao bez života. Samo u Vukovu rječniku (ein schlaffer Mensch, ohne Kraft und Leben, socors). — Ispor. mrtvik, mrtvopuhalo.

MRTVARA, f. muha, koja se niem. zove Fleischfliege. Govori se u selima Graci i Tornu (u županiji požeškoj). D. Hirc. — Ispor. mrtva muha.

MRTVĀRINA (jamačno je takav akc.), f. isto što mrtvārina (vidi tamo). Mrtvarina, Mortuar, Sterbegelder. Jur. polit. termin. 352. 481. Ime i u Popovićevu rječniku za niem. Mortuar, Leichengebühr.

MRTVĀRITI, mrtvārim (tako je zabilježen akc.), impf. a) čejade živo mrtvāri, kad je slabo i bolesljivo. M. Pavlinović. — b) u ovome primjeru kao da znači: biti trom kao mrtvāri: Danu, mlaja ma gospodo, što nesvjesno mrtvārite? zašto veće svi slobodno vaše žubi ne vadite (t. j. zašto se ne ženite)? J. Kavačin 105b. — c) vrijeme mrtvāri, kad stoji naobljačeno i mirno bez kiše. M. Pavlinović.

MRTVĀ STRĀNA, f. ime nekoga potoka u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 17. 152.

MRTVĀSTINA, f. daća, karmina, t. j. gozba u spomen kojem mrtvom. Govori se u Stupniku (u Slav.) s naznačenim akc. S. Ivšić.

MRTVENIK, m. nekakvo zemlješte u Šumadiji (u Srbiji). Izvori pod Mrtvenikom. Etnogr. zborn. 6, 805.

MRTVEŇAK, mrtveňaka, m. nekakav kukac, koji se drži strvinu. Samo u Popovićevu rječniku za niem. Aaskäfer.

MRTVEŽ, m. isto što mrtvilo. Samo u jednoga piscu. Pored svih dičnih sposobnosti mnogih crkovnica i tamo i amo u crkvi nam je pred očima mrtvež i tromost. M. Pavlinović razl. sp. 225. Mrtvež i truhlež, to su nadpisi većemu broju starih naših občina. 244.

MRTVICA, f.

a. nom. appell.

a) o čeljadi.

aa) mrtvo žensko. U rječniku Belinu (morta, cioè donna morta), u Bjelostjenčevu (defuncta) i u Stulićevu (mulier defuncta). Surlavci i sviraoci . . . bijahu u kući mrtvice. Ne ulize Isukrst uskrijesiti onu mrtvicu, dokle no izadoše vanka spivaoci. M. Radnić 320a. Katarina od duge i teške nemoći vidi so mrtvica sasna mledna, žuta, crna . . . dumnice s suzami na očima postavljaju u odar mrtvački ne mrtvo tijelo. V. M. Gučetić 201. Uljeze unutra (t. j.

Isus), gđi bješe mrtvica. S. Rosa 89a. Govori se u Prečanju: mrtvica, eine tote Frau. M. Reštar štok. dial. 253.

bb) žensko tromo i kao bez života. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović — Ispor. mrtvan.

b) o životinjama. U rječniku Vukovu Schimpfword für ein Hausthier, convicium in pecudem). — Ispor. mreina pod c, mrtvuša.

c) o stvarma.

aa) o bižu. aaa) isto što mrtva kopriva, Lamium. B. Šulek im. (s naznakom, da govore kajkaveci). — bbb) isto što mrtva, mrča, Myrtus communis. B. Šulek im.

bb) o drugijem stvarma.

aaa) jalova, neplodna zemlja. Mrtvica, zemlja, koja nema druge vrste zemlje ispod sebe. L. Zore paletk. 170, 212 (s naznakom, da se govori u Stonu). Mrtvica je u nas oranica, koja nije kadra nikakva ploda donijeti; takvoj zemlji kažu i mršavica. U Lici. J. Bogdanović. Mrtvica se u tom značenju govori i u Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 43 i 8, 413.

bbb) isto što mrtračnica (vidi tamo). Govori se (s naznačenim ake.) u Dubrovniku. M. Roštar štok. dial. 253 i u Stonu. L. Zore paletk. 170, 212.

ccc) neka greda u vodenici. M. Đ. Milićević živ. srb. 30. Biće ista, koja se zove i mrtvajica (vidi tam).

ddd) mrtvica, neka vrsta groznicice bez zime, ein Fieber ohne Froststadium. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

eee) mrtvice, petechie. P. Budmani. To su sitne pjege po tijelu u nekijem groznicama.

b. nom. propr.

a) selo u Srbiji u okrugu vranjskom. S. Koturović 447.

b) ime vodama. aa) dva potoka u Bosni, jedan kod Lijevna, drugi u sarajevskom poju. F. Jukić zeml. 28. Etnogr. zborn. 11, 11.

bb) rječica u Rovcima (u Crnoj Gori). U rječniku Vukovu (Mrtvica, voda u Rovcima). Potvrde donose još (s naznakom, da utječe u Moraću): Glasnik 40, 34. Letop. mat. sr. 153, 54. — cc) rijeka u Crnici između Sotonića i Božićevića. Vuk rječnik. — dd) neka voda u Hrvatskoj zabilježena u lat. ispravi xiii vijeka. I. Tkalić mon. 1, 34. (Mertwice'). — ee) neka voda u staroj srpskoj državi: Pravo na Mrtvicu reku. Svetostef. hris. 20.

c) šuma u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 5, 198.

d) različna zemljišta u Srbiji. Vinograd u Mrtvici (u okrugu knjaževačkom). Sr. nov. 1867, 308. Livada u Mrtvici (u okrugu smederevskom). Sr. nov. 1869, 313. Niva u Mrtvici (u okrugu požarevačkom). Sr. nov. 1874, 179. Mrtvica je nekakav pašnjak u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 160.

1. MRTVICE, f. pl. selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

2. MRTVÍCÉ (tako je zabilježen ake.), adv. isto što na mrtvo (vidi mrtav pod 1, c). Govori se u Lici, na pr. na mrtvicē uloska ga. Onamo se govori i u značenju: veoma, vrlo; na pr. Janko mrtvicē navalio, da ga ženim. J. Bogdanović. — Ovo drugo značenje biće isto, kao da se reče: do mrtva, t. j. Janko je tuko navalio, da je

gotov umrijeti, ako ga ne oženim. Ispor. smrtimice (na pr. kažu, da ga je to smrtimice pomoglo. M. Pavlinović rad. 32) i rus. смерть и истом зnačenju; na pr. смрть люблю (veoma, vrlo ljubim).

MRTVIČÁD, f. nom. coll. od mrtviče. Samo u Vukovu rječniku (schlechte Haustiere, convicium in pecudem s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

MRTVIČAV (biće takav ake.), adj. Mrtvičavo je uopšte mesto, koje je okrenuto prema severu. Govori se u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 43. — Mrtvičavo ilo je isto što mrtvica (u značenju te rijeći pod a, b, aaa). Etnogr. zborn. 8, 413.

MRTVIČE, mrtvičeta, n. Samo u Vukovu rječniku (rdavo živinče, ein schlechtes Thier, convicium in pecudem s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Jamačno se misli živinče, koje je tako slabo, da je gotovo mrtvo. — Ispor. mrtvica pod a, b i mrtvuša.

MRTVIČICA, f. potok u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj, utječe u Savu. Regul. sav. 71.

MRTVIČINA, f.

aa) psorka ženskom, koje je tromo i kao bez života. Samo u Vukovu rječniku (mrtvičina, augm. v. mrtvica, als Schimpfword gegen ein Frauenzimmer, convicium in feminam).

bb) plur. mrtvičine, t. j. mrtvačke pjege po tijelu. Govori se u Otoku (u Slav.). Ako se na bolesniku mrtvičine pokažu, unutri će. Zborn. za nar. živ. 7, 143. — Ispor. mrtavština.

cc) mrtvo tijelo. Samo u jednoga pische. Mrtvičina Jezusova bila je jur pogrobjena. S. Rosa 161b. Mrtvičina Jezusa Hrista ukradena od negovijeh učenika iz groba. 168a.

dd) mrtvičina je mrtva zemlja, ledina. M. Pavlinović. Ispor. mrtvica pod a, c, bb, aaa.

MRTVIČKÁ DÓLINA, f. neko zemljište u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 180.

MRTVÍK, mrtvika, m. isto što mrtvan. Između rječnika samo u Vukovu (mrtvik, mrtvan). Govori se u riječkoj nahiji u Crnoj Gori: mrtvik, trom i lijen čovjek. A. Jovičević.

MRTVILO, n. stanje, kad je tko mrtav ili kao mrtav.

a. stanje, kad je tko mrtav. Nije moć iz mrtvila ni uzdahom ni suzami povratiti togaj tila. M. Vetračić 1, 29. Ta otkud i ti tu, dali iz mrtvila? Dal' moja t' puška loše pogodila? B. Radičević (1880) 244. Više se primjera nije našlo.

b. bešćutno stanje, kad je tko kao mrtav.

aa) o ludma. Samo u ova dva primjera: Toliki mu je (t. j. careviću) strah u srdece unišao, da je u svima čućelih niko zavijanje dobio i pao u jedno mrtvilo. A. Tomiković živ. 303. Grubo.... ostade kao u nekom dubokom mrtvilu i slabini. S. Čubiša prip. 142.

bb) o životinjama i stvarma. U mrtvili luta zmija ispred mraza čim se vuče, zvižd ustavlja, krug ne svija. G. Palmotić 3, 54a. Crvak zamata se i u mrtvili leži ob zimu. G. Peštačić 229. Usiv leži u mrtvili jedva za se znade (misli se: zimi). J. S. Rejković 420.

cc) letargija, t. j. bolesno stanje, kada tvođe i jednu spava, kao da je mrtav. U rječniku Belinu (letargo, veterans), u Bjelostjenčevu (mrtvilo, mrtvi señ, letargus, veterans), u Jambrešićevu (veternus, u lat. dijelu), u Voltigijinu

(*letargo*, *letargia*, *Todesschlaf*), u *Stulićevu* (*lethargia*, *morbi species s naznakom, da je iz Belina rječin.*) i u *Vukoru* (*Schlafsucht, lethargia*).

a) u pravom smislu. Da od boli i od straha
prinemagamo u mrtvilu. J. Kavačić 409a. *A.* Što
se u snu dogada, je li grib? *B.* To istinito
govoreće nije grišno budući tad u mrtvilu i spu-
ćena služba razbora i voje. Blago turl. 2, 139.
Poslijе upali su ili u nesvijest ili u smrtno
mrtvilo. T. Ivanović 133. Jeda ne može biti
tvoja najposlednja nemoć jedno mrtvilo, koje će
te u priduboki san zakopati? A. d. Bella razg.
159. Kad se Ivo iz mrtvila vrati, mrtvačkijem
govorivo glasom. *Iz nar.* *Pjesme bosanske.*
Đ. Šurmin.

b) u prenesenom smislu. U državnom biću Srbije dvoja su glavna doba: staro od xii vijeka do xiv, novo od 1804. Što je po srijedi, to je jad, robstvo i mrtvilo. M. Pavlinović rad. 98. Puk se dizao iz mrtvila i pitao za svoja starodrevna prava. 183. Ovdje je mrtvilo, a tamo je život. D. Daničić u Ivezkovićevu rječn. kod ove riječi.

d. nemar, neatost, lijenost. U rječniku Belinu (lentezza, tardità), u Bjelostjeničevu (lentitudo) i u Voltigijinu (tardità, lentezza, Langsamkeit). Dokli ovako u mrtvili podnosit nam sudeno je pljen općeni, smrt nemilu, bezakone, zlo sva-koje? I. Gundulić 515. Uskrsni mene iz mrtvila od grijeha. V. Andrijašević dev. 29. Duše se uskrisuju od mrtvila grišnoga. E. Pavić ogl. 334. Ali ti mu (t. j. čovjeku) bilo važalo ležati u mrtvili svomu. prosv. 2, 122. Koji s nikim mrtvilom, s linostju i s nepomjom čini dilo du-hovno. M. Zorić osm. 50. Što će navesti ljudsku tromost, što će ganut mrtvilo srca našijeh, da se to sve opravi? I. M. Mateić 217. Uši zatvo-raš . . . da ne čuješ, da se ne probudiš, da ne kreneš, da ti u tvomu mrtvili ostanče. A. Kalić prop. 25. Neka se probude (t. j. grješnici) od mrtvila, u komu leže. A. d. Bella razg. 137.

e. daća, karmina. Samo u primjeru: I ti
meni na mrtvilo dodí, tu se moreš vina napojiti.
Hrv. nar. pjes. 4, 703.

f. Mrtvilo, topogr. ime. Žemlište u Srbiji u okrugu crnoriječkom. Sr. nov. 1875, 812, — u okrugu kruževačkom 1869, 234. Na oba je mesta: Niva u Mrtvili.

1. MRTVINA, f.

a) U rječniku Vukovu mrtvina i mrtvina; za ono prostoj da znači danak, što se plaća kad umre domaćin (u manastiru Krci pripovijeda se, da se onđe plaćala mrtvina Turcima za svakoga kaludera), Abgabe für den Tod des Familienvaters (*s naznakom, da se gorori u Dalmaciji*), — a za drugo stoji: što se plaća popu za mrtvoga, die Leichengebühr, merces funeris (*s naznakom, da se gorovi u Lici*). Ludj u Krajini davali su . . . na godinu . . . mrtvine po i groš i 22 pare. Vuk rječn. predgov. III. U Lici riječ mrtvina već izumire, jer se više ne plaća. J. Bogdanović.

b) isto što mrtvilo pod c. Samo u Stulićevu rječniku (somnolentia, lethargus [*stamp*. letharcus]).

c) nepokretno imanje. Govori se u Istri s akec mrtvina (bona immobilia). D. Nemanić (1884) 40.

*d) topogr. ime: zemljište u Srbiji u okrugu
crnoriječkom. Zabran u Mrtvini. Sr. nov. 1865,
442, — u okrugu kњазеваčkom. Niva u Mrtvini.
Sr. nov. 1872, 256.*

2. MRTVINA, f. bot. ime. U rječniku Mikaljini (lentiscus) i u Stulićevu (lentiscus). Uzmi uđa od mrtvine učinjena. J. Vladimirović 41. Mrtvina, *Pistacia lentiscus*. D. Lambi (1852) 55. — b) Mrtvina, *Myrtus communis*. B. Šulek im. — Ispor. 3 mreća, mrtva.

MRTVINSKI, adj. posses. od 2 mrtvina. Samo u Stulićevu rječniku (*lentiscinus*).

MRTVIŠTE, *n.* *Samo u Stulićeru rječniku* (mrtvište, mjesto od mrtvih, sedes silentum). — *Nepouzdano.*

MRTVITI, mrtviti, *impf.* činiti koga mrtva, ubijati ga. Između rječnika samo u Stulićevu (mrtviti, obiurgare, contemnere, afflictare ali-
quem [prvu dra lat. glagola rđavu su uzeta]), — mrtviti se, semet afflictare s naznakom za oboje, da se nalazi u nekakvoj knizi, koja se bifeži znakom „Kemp.“; u istom rječniku ima i mrtvjeti se, oblijeniti se s naznakom, da je iz ruskoga rječniku, ali rus. glag. mrtevjeti ne znači, oblijeniti se⁴, nego: postojati mrtav). Radi tebe mrtvimo se svaki dan (*iz lat.* propter te mortificamus tota die. rom. S, 36). I. Bandulavić 193a. Kadi on (t. j. čovek) sam sebe najveće dobije i u duhu svomu mrtvi i razbijje (*iz lat.* homo . . . ubi magis se ipsum vincit et in spiritu mortificat). A. Georgiceo nasl. 68. Moje govorenje ne mrtvi človika. I. T. Mrnavač osm. 77. Ne ljubeć nega (t. j. iskrivljenega) ne ljubimo ni Boga, dakle mi mrtvimo našu sv. viru. J. Banovac pred. 57.

MRTVLENE, n. nom. verb. od mrtviti. Između rječnika samo u Stulićevu (gdje upravo stoji: mrtvlene, corporis vel animi afflictatio). Kada je u ričih niskih zavavljenje, a malo se ima od tila mrtvlenje (iz lat. quia in signis et sensilibus rebus statur et parum de perfecta mortificatione habetur). A. Georgiceo nasl. 198. Čistoća ne rada se niti se rani nego među oštrinom od života i u mrtvlenju putenomu. M. Radnić 364a.

MRTVOĆA, f. Samo u Stulićevu rječn. (mrtvoča, mrtvilo)

MRTVODER, m. Samo u Mikašinu rječn.,
adie se kaže: mrtvoder zidi greboder.

MRTVO DUBOKO, Mrtvoga Dubokoga, n.
selo u Crnoj Gori. Odakle su se naselili u ples-
menu Rovcima u selu Mrtvom Dubokom. Etnogra-
forna 8-150

MRTVÖGLAVAC, mrtvoglávca (*Jamačno je takav akc.*), m. lepir, kojemu je učeno lat. ime *Acherontia atropos*. K. Crnogorac zool. 147. — Јарен јавор. Татарков.

MRTVOGLÀVCE (jamačno je takav akc.),
adv. Samo u primjeru: Mrtvoglave trćeći jedva
umakoše. J. Rajić boj 72. Znaćeće će biti:
trćeći bez obzira, kao da su bili mrtve glave. —
Vidi riječ koja sad dolazi.

MRTVOGLAVICÉ, adv. Govori se u Lici sa značenjem: žestoko (kao da je onaj, o kome se govori, mrtve glave te ništa ne misli). On je mrtvoglavice navalio, da Milicu uzme. Tvoj pas šćorla mrtvoglavice, da me uje. J. Bogdanović.
— Vidi riječ koja je pred orom.

MRTVÓKA (tako je zabilježen akc.), f. žensko mrtvata pogleda (*upravo oka*): hajde, mrtvoko jedna! M. Pavlinović.

MRTVOKAST (tako je zabilježen akc.), adj. koji je mrtva pogleda (upravo oka). M. Pavlinović. Kad sam vido te glupe i mrtvokaste sejake. M. Pavlinović razl. sp. 416.

MRTVOLINA. Samo u Stulićevu rječniku. gdje se kaže, da je c. g. (t. j. communis generis, masc. i fem.) i da znači lat. vappa (t. j. čovjek propalica, ništavac).

MRTVOPÚHALICA, f. žensko slabo i kao bez života. Gorori se u Lici (mrtvopúhalica ili mrtvopúhalica). J. Bogdanović. — Vidi riječ, koja sad dolazi.

MRTVOPÚHALO, m. čelade slabo i kao bez života (u duševnom i u tjelesnom smislu), t. j. koje je mrtvo, ali ipak puše (t. j. diše). Između rječnika samo u Vukovu (mrtvopualo, mrtvopuhalo, ein schlafler Mensch, ohne Kraft und Leben, socors). Gorori se u Lici (mrtvopualo ili mrtvopualo). J. Bogdanović.

MRTVOREZAN, mrtvorezna, adj. koji mrtvo reže, t. j. slabo, nikako, dakle tup. Samo u primjeru: Pokrov za mrtvaca mnogi neće da seku ni nožem ni nožnicama, već oštrim kamenom. Kažu, da bi sećivo, kojim bi se sekao pokrov, ostalo mrtvorenzo, to jest ne bi se moglo naštriti. M. D. Milićević živ. srbi. 2 340.

MRTVORIJ, m. pokop, sprovod. Gorori se u Lombardi. M. Kušar nast. vjesn. 3, 337 (gdje se kaže, da je iz tal. riječi istoga značena mortorio i postavlja se akc. mrtvorij).

MRTVOSAN, mrtvosna, adj. koji je u mrtvu sau. Samo u Stulićevu rječniku (lethargicus). — Vidi mrtvi san kod mrtvata pod 7, d.

MRTVOSANAC, mrtvosanca, m. tko je u mrtvu sau. Samo u Stulićevu rječniku (lethargicus). — Vidi riječ, koja je pred orom.

MRTVOST, mrtvosti (biće takav akc.), f. stanje, kad je tko mrtav, mrtvilo. Samo u primjeru: (Avram) ne pogleda ni na svoje već umoreno tijelo ni na mrtvost Sarine materice. Vuk rim. 4, 19. — U predgov. nov. zav. viii reli Vuk, da ta riječ pripada među one, koje je sam načinio.

MRTVÓUSKÉ, } adv., na pr. svezati što
MRTVÓUZAČKÍ, } m., to jest: mrtvijem
MRTVÓUZICÉ, } čvorom (vidi kod mrtvata pod 10, b). Između rječnika samo u Vukovu n. p. svezati što, einen Knopf ohne Masche binden). Kad nije na zamku svezano, onda je mrvouzice. Vuk rječn. s. v. zamka.

MRTVÓUZLICÉ (jamačno je takav akc.), adv. isto što mrtvouske. Pa sve zavežu mrvouzlice u kavku nečistu krpetinu. Magazin (1867) 54.

MÍTVUĽA, f. žensko, kojemu se veli i mrvica (vidi tamo pod a, bb). Gorori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MRTVÙĽAV, adj. trom i kao bez života. Gorori se u Lici (s naznačenim akc.). V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MRTVÙĽAVAC, mrtvùľavea, m. isto što mrtvaja pod a. Gorori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MRTVÙĽAVICA, f. isto što mrtvuća. Gorori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MRTVUŠA, f. isto što mrcina, mrtrica. Samo u Vukovu rječniku s naznakom, da se gorori u Crnoj Gori.

MRUĆA, f. umiraće. Samo u primjeru: Evo sve u križu stoji stanovito i u naruči leži svako naše mito (iz lat. ecce in cruce totum constat et in moriendo totum iacet). A. Georgiceo nasl. 107. — Jamačno je riječ uzeta sava poradi stiha.

MRVA, f. mica, frustum. Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: slov. mrva, bug. мръва, čes. mrva (trun), poj. mierzwa (oklepine, trine). Riječ bi mogla biti od korijena mor, koji je u mrijeti, mrtav, dakle mrva (t. j. mr-va) bi bilo ono, što je zdrobljeno, smrđeno i kao uništено (umrtvljeno). U rječniku Vrančićevu (mica), u Mikafinu (mrva, mrvica, — mrva od koje stvari, fragmen, fragmentum, — mrve, ostaci, reliquiae), u Belinu (briccia, bricciola, cioè minuzzolo, che casca dalle cose, che si mangiano, — fragmeno, pezzetto come pane e simili, — minuzzeria, pezzi minuti), u Voltigijinu (bricia, bricioła, minuzzolo, Brosame, Krume), u Stulićevu (fragmentum, fragmen, mica s naznakom, da je iz Belina rječn., — mrva hleba, mica panis, — mrvu po mrvu, per micas, — ima i plur. mrve, reliquiae, residua) i u Vukoru (ein Brosamen, micala s primjerom: zameti te mrve, da se ne gaze). Najstarija je potvrda iz Bernardina (vidi prvi primjer pod a, a).

a. mrva kao imenica: mali komadić, mali dijelak čega.

a) mrva hleba i drugoga, što se može mrciti, drobiti. I šćenci jidu mrve, ke padaju od stola gospode svoje. Bernardin 32. Skupite mrve, koje izostaše, da ne poginu. N. Račina 70b. Blaženo tuo tijelo, gdi je sam Bog živući, koje je sve cijelo, a u mrvah budući. M. Vetranić 1, 391. Dvignuše, što biše ostalo od mrv, dvanaeste košnic punih. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 21b. I šćenci jedu od mrva, koje padaju s stola gospode nih. I. Bandulavić 38a. Drobnjom mrvam po tlo palijem napuniše dvanaes koša. G. Palmotić 3, 132b. A ti nijesi dat mi htio od trpeze mrva tvoje. P. Kanavelić 126. Da bi... mrva kruha bila. J. Kavanin 400a. Činše ih brati mrve pod trpezu. S. Margitić fala 147. Nemoj srca bit sumnjava, kad se pričes slomni u čemu, pokli Jezus, znaj, pribiva vas u mrvi, vas u svemu. I. Đordić uzd. 125. Komu oni ne tiše jednu mrvu kruha udiliti. J. Banovac pripov. 229. Dominik... čini, da se izmrvo dva hlebaca, on blagoslovija ove mrve. V. M. Gučetić 113. Mrve kruha jesu posvećene bile. J. Matović 209. Ruku pruži za primiti koju mrvu kruha. B. Zuzeri 79. Ako ti je saviše udijelit ciò hleb... mrve ištem, želim i prosim. A. Kraljević prop. 302. I psi jedu od mrva, što padaju s trpeze uživojih gospodara. Vuk mat. 15, 27. Okr'jepio dušu mrvom b'jela hleba pšeničnoga i kapljicom piva lozovoga. Osvetn. 2, 22. Dali su nam kruh kruha, mrvu sira. Nar. pjes. istr. 2, 169. Gorori se u Istri s akc. mrva. D. Nemanjić (1884) 20.

b) mrva drugoga čega (konkretnog).

aa) uopće. Stvar tako... od ništa, kućijen vil svaka za mrvu smetlišta. N. Nađešković 1, 218. Ako ona plav nemila od mora se ne proždrije, o kuk li se ne razbijio u tisuću mrva i dila. I. Gundulić 38. Uze jednu mrvu od haljine (sr. Јакача). B. Kašić in. 81. Na zemlju padahu iste puti djevičanske mrve. per. 104. Gledat mniš gdi vrve u prijici snijega gusta sagar loteći drobne mrve. G. Palmotić 3, 63a. Kušić križa, mrva krune (t. j. Isusove). J. Kavanin 330a. Dica vele: nije drva, da bi samo mala mrva. V. Došen 209b. Trijeb i slama, od sve koje nijedna mrva na svijet drugi ne prododi. B. Zuzeri 12. Zivac kami... razpuknut na sto mrva, vas u sebi razkrši se. 137.

bb) na mrve, t. j. na male komadiće na pr. rezati, sjeći. U rječniku Belini (na mrve.

minutamente, in parti minute, — izrezati na mrve, na malo, na pećice, minuzare, sminuzare, fare in pezzi). Hoćeš li, ma draga, da t' sluga ostane prid tobom i da ga na mrve izrane? S. Gučetić-Bendević 241. Justin za kuse, Stater na mrve . . . rasičeni bihu. F. Glavinić cvit 226b. Kip . . . nade se na mrve skršen i razbijen. B. Kašić per. 114. Dobroga ga tako stiže hteći . . . na mrve da ga isijeće. J. Palmotić 107. Ter ta miso meni bješe vele veće od žalosti, neg' na mrve da me reže kleti silnik bez milosti. 215. Premda u mrve rasičene kosti niže od zlih budu. A. Vitaljić ist. 100b. Za ovim se pile ispero i soče na mrve. Etnogr. zborn. 10, 24. — *Ovamo pristaje i primjer:* Idol on na male razdrobi se mrve. F. Glavinić cvit 137b.

c) mrva čega apstraktog. Od slave tvo mrva rekla se vik ne bi, zašto si ti prva kon Boga na nebi. N. Nađešković 1, 114. Zašto mi ostala nije mrva života. 2, 94. Dokle budeš mrvu dostojan imati il' kaplu milosti spasene prijati (iz lat. donec merearis micam aut guttam gratiae salutaris accipere). A. Georgiceo nasl. 328. Tvoje življenje . . . ni se može jednom najmašom mrvom od pravoga puta . . . odiliti . . . Ako sam ku malu mrvu dobra učinil. Michelangelo 69. Moje muke, kim nj' kraja ali mrve počivaja. J. Kavačin 400a. Nit vaše srdece more dati jednu mrvu od harnosti. J. Banovac razg. 153. Jedna sama i najmaša mrva milosti zadosti jest podat nam snagu. Blago turl. 2, 164. Ne mojte sebi uhraniti ni mrve vlasti nad sobom. I. M. Mateić 242. Oni mogu ne imati mrvo čovještva. M. Pavlinović rad. 128. Biće blagosilan svud, doklegod dospre mrva negovoga dobročinstva. M. Đ. Miličević pom. 27.

b. mrva kao prilog.

a) mrva, t. j. malo, malko. Govoriću š ūome mrva. M. Divković nauk² 121. Kada se mrva napi, očuti, da je vino gorko. A. Kanižlić fran. 35. Umoran od posla hotijaše mrva opočinuti. uzr. 75. Odgovori, da od velike bolesti mučno govoriti; ali kako se mrva podigne, da će u sinod doći. A. Kanižlić kam. 404. Ništo b' rekla, još mi fali mrva. M. A. Režković sat. 65. A ti, Luka, otidi u drva, jer jih, sinko, već imamo mrva. 74 (*u toga pisca samo u sroku*). Gospodine, ja dotaknuh mrya tvojih dilah; ti se više hrva. Š. Štefanac 30. Al' se žile ne mašaj ni mrva. J. S. Režković 47. Već ga pusti otvorena mrva. 125. Za peć sici i ognjište drva, kad jih imaš na drvniku mrva. 422 (*u toga pisca samo u sroku*). Nešto mrva potrošio praha, nešto lakih zadobio rana. Osvetn. 2, 96. Nije loše, da mrva čeknemo, da vidimo, kud će udrit Turci. 3, 68. Ja umijem mrva po gilitu. Nar. pjes. hörm. 2, 538.

b) mrve (upravo gen. sing.), t. j. malo, malko.

aa) uopće. Znamo, da te briga rve . . . ni da blaga imaš mrve. J. Armolusić 7. Mrve im je muke i nevoje. Nar. pjes. juk. 606. E šta bi vam dugo besjedio? nekad bilo, sad se spominalo, od mene vam mrve razgovora. Smailag. meh. 155. I udari momka po plećima i mrve mu t'jela zahvatila. Nar. pjes. hörm. 1, 392.

bb) i mrve, t. j. i malo, iole. Je li daklen moguće, da vi, koji lažete i krivo se kuneta, imate i mrve stra i ljubavi Božje? J. Banovac pripov. 165. Ako imamo i mrve ljubavi pram ūemu, razg. 23. Nit se i mrve bi imale sramovat. Blago turl. 2, 158.

cc) ni mrve, t. j. ni malo. U rječniku Vukoru (n. p. nema ni mrve, gar nichts, kein Brosamen, auch keinen Tropfen, ne mica quidem; još se navodi i primjer iz nar. pjes. vuk 1, 236, koji se ovdje nalazi daže pod d). Gdje se ni mrve no mari ni boji. G. Držić 440. Ribe ne uhitiš ni mrve (t. j. ribari). Zborn. (1520) 119a. Ne vidah ni mrve. Đ. Baraković vila 255. Niti se krenuvši ni mrve, kad ga prijestokom mukom mučahu. B. Kašić in. 9. Ne omrznuvši ni mrve ona ista ljubav. is. 43. Nas ni mrve strah ne smeta. J. Palmotić 407. Ni mrve se ne bojimo negove pravde. J. Banovac pripov. 71. Ja ni mrvo ne marim za stvari svitovice. prisv. ob. 34. Ovi strah nije dobar niti je koristan, jer ni mrve na Boga ne gleda. J. Filipović 1, 253a. Da se malo oli i ni mrve zalazi s puta u dilonju redovničkom. M. Zoričić osm. 49. Malo oli ni mrve ispušaše dužnosti redovničke. zrc. 60. Porad šta ih duša ni mrve ne grize. Blago turl. 2, 179. Ti ne imas ni mrve čovišta ni pošteša. N. Palikuća 38. Ne sumlje u tomu ni mrve. M. A. Režković sat. 27. Podskakuju ni mrve straha kažući. B. Zuzeri 209. A u ūemu nema ni mrve srebra. D. Popović pozv. robe 168. Ni mrve srebra ne dobiše. Đ. Daničić sud. 5, 19. Ne ubi se ni mrve, no prebi trbuhe. Nar. zag. novak. 154. *Govori se u Istri:* ni mire (ili ni mrvè), nihil omnino. D. Nemanić (1885) 61. — *Ovamo se mogu staviti i primjeri:* Videći, da ne more ni male mrve napridovati u nauku. A. Kanižlić utoč. 58. Koji ni male mrve nisu mislili ni nastojali. 86.

c) mrvu (upravo akuz. sing.). Uzmi me svega . . . da nisam mrvu moj. M. Držić 136. Ne uz pristolje papino, nego mrvu niže. S. Badrić ukaz. 71. Ona ovaki odgovor primivši mrvu se začudi. M. Zoričić zrc. 47. Eto srita mrvu poslija i sina. 234. Ev' Strain se luto najedio, a i jedak i s puta došao, pak mu samo mrvu trebovaše. Pjev. crn. 280a. Tad se Ture mrvu zabavilo. Nar. pjes. marjan. 134. Ja se spuštaš, da mrvu pospavam. 183. Sada sam ja mrvu vekši. Jačke 6. Poglej neg' mrvu 'zpod oka. 36. — *Ovamo pristaje i primjer:* Što li vas pomagaju ona tanča na poklada, koja ste izveli . . . Ako Čete reći istinito, ništa, ništa, ni jednu mrvu. B. Zuzeri 336. — *Ovaj primjer nije dosta jasan:* Pod ūega (t. j. Isusa) tuj mrvu ništa ne staviše, neg' gola na drvu golu leć činiše. N. Nađešković 1, 140.

d) do mrve, t. j. do zadnje mrve, do kraja, sasvijem. Nu slušaj, kako se od prve ulazi spila taj, pametuj do mrve. N. Nađešković 1, 188. Er ēu do mrve stavit im na razlog, 1, 250. Sva čista do mrve. Đ. Baraković vila 17. Sve zabilo do mrve, a sidim kako nim. 30. Oznojih se vas do mrve. draga 368. Ja vjerujem . . . do najmašne mrve što se nzdrži u dyvanaes članaka od vjere krstjanske. M. Orbini 84. Da se izvrši sve do mrve, što moć svoja zapovidi. J. Kavačin 536a. Plaćati čemo i najmašna pomañkaša sve do mrve. B. Zuzeri 145. Dok ne smetnu gnus do mrve ter ne sinu sasvijem čiste (t. j. duše). A. Kalić prop. 179. Do mrve im odniješe blago, rišćanske im počaraše crkve. Pjev. crn. 93b. Kakve su im čainove obrve! zanijese moju pamet do mrve. Nar. pjes. vuk 1, 236. Stojša kad to vidi, prekrsti noge pa sve opucka do mrve. Nar. prip. vuk 36.

1. MRVAC, mrvca, m. isto što moj ili mojac. Samo u primjeru: Očuvati, da moj ili mrvac robu ne ije (iz rukopisa xix vijeka). M. Medić tri lek. 12.

2. MRVAC, Mrvca, *m. zaselak u Bosni u ko-taru sarajevskom*. Popis žit. bos. i herc. 642.

MŘVÁL, Mřvája, *m. muški nadimak*. Između rječnika samo u Vukovu (*s naznakom, da se govori u Crnoj Gori*). Poši mene . . . Mrvaža Vukotu. Pjev. crn. 173a. — Znaćeće će upravo biti: čovjek sitan kao mrva.

MRVALČIĆ, *m. prezime zabiježeno u tal. is-pravi xvii vijeka (Mervalcich)*. R. Lopatić spom. 2, 73. — Izredeno od imena Mrvaljac, kojemu nema potvrde.

MŘVÁLEVIĆ (*bjeće takav akc.*), *m. prezime u Crnoj Gori*. Tuj prebise . . . Sijerčića za Mrvaljevića. Pjev. crn. 23b. Mrvaljević Draško i Vukota. Ogl. sr. 37. Vukota Mrvaljević. P. Petrović gor. vijen. 36.

MRVALJICA, *f. isto što mrva, mrvica. Samo u primjeru*: Psi izpod njegove trpeze kupiše mrvajice i braniše se. Đ. Rapić 380. — Da nije grijeskom (štamparskom, kakvih dosta ima u toj knizi) mjesto mrvajice? ispor. mrvojak.

MRVAT, *m. riječ tamna postaњa i znaćeća. Samo u primjeru*: A biše mu vranac u čatalim; iz mrvata vranača izvadio. Nar. pjes. juk. 526.

MRVATI, mrvam, *impf. raditi polagano, mrvu po mrvu*. J. Grupković.

MRVCE, *adv. malo. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je dem. prema adv. mrvke. Imenici mrvčica, od koje je adv. mrvčice upravo gen. sing. (ispov. mrve kod mrva pod b, b) nema potvrde.*

MRVE, *f. žensko ime. Samo u jednoga pisača. Hudosrećna Mrve . . . Tužna Mrve. M. Držić 409. — Znaćeće je važada: žensko sitno kao mrva; ispor. Mrvaž, Zrna, Zrnka.*

MŘVEŠ, *m. zaselak u Srbiji u okrugu vra-njskom. S. Koturović 447. U Otagb. 4, 363 bježi se naznaćeći akc. i kaže se, da je to selo arnautsko.*

MŘVETA, *m. muški nadimak. Samo u Vukovu rječniku s naznakom, da se govori u Crnoj Gori. Poradi znaćeća ispor. Mrvaž.*

MŘVICA, *f. dem. od mrva. U rječniku Mikaljnu (mrva kruha, mica), u Belinu (briccia, bricioia, cioè minuzzolo, che casca dalle cose, che si mangiano, — fragmento, pezzetto come di pane o simili), u Voltigijinu (bricciolina, pochino, pochettino, Brocken, Brosame, Brodbrösel), u Stulićeru (mica s naznakom, da je Belina rječnik. i s dodatijem primjerom: mrvice tvoje po špagu tvomu prije neg' koga uskosioš [jezikom], popipaj, qui in alium paratus est dicere, omni culpa carere debet) i u Vukovu (*s dodatom nar. posl.* Ko ne kupi mrvice, ne će steći punice). Najstarija je potvrda iz Kolunića (vidi prvi primjer pod a).*

a. *primjeri, koji odgovaraju onima kod mrva pod a, a. I želiše nasiti se od mrvic, ke padahu ot stola toga bogatca. Kolunić zborn. 14. Psi jidu mrvice, ke padaju od stola. Korizm. 71b. U najmašennu krhatku ili mrvici (štamp. mrvici) oštije posvećene. Š. Budinić suma 83a. Da bi se nasitio mrvica, koje upadahu od trpeze*

bogatca. M. Divković bes. 175. Kupe se mrvice (t. j. od hostije) s korporala pomnivo. I. Ančić svitl. 260. Ako vidi, da su ostale mrvice od oštije posvećene. A. Baćić 321. Ništa ne želaše nego mrvice, koje s trpeze . . . padaše. E. Pavić ogl. 579. Zašto sve one mrvice čine jedno posvetilište. J. Banovac razg. 233. Ni mrvice ne gove izpod stola nije mu dao kupiti. M. A. Režković sabr. 73. Lazar je prosio mrvice, što su padalo s trpeze. A. Kalić prop. 351. Ispade mi mrvica, izjela je grlica. Nar. pjes. petr. 1, 291. S tvojega mi stola podili mrvice. Jačke 165. i t. d.

b. *primjeri kao oni kod mrva pod a, b.*

a) *wopće. Ako se ogledalo razbijanje drvo i čovjek vide se u svakoj onoj mrvici ogledala. M. Divković bes. 609. Mrvice od prisvetoga križa biti će skupljene. M. Orbin 235. Mnogi odstrizahu mrvice od one vreće. B. Kašić iin. 17. Da se pospe . . . primalahujemi mrvicama od kamičaka. per. 42. Nih kipi će biti skršeni u najmašen mrvice. is. 19. Svi su prid obrazom Božjim kano mala mrvica praha. S. Margitić fala 230. Da bijaše imala srce dijamantsko, bilo bi otišlo u mrvice. Đ. Bašić 162. Zlatari male mrvice kupe i strugotine i malo po malo . . . komad zlata saliju. P. Knežević osm. 193. Žile, koje u sebi imadu zlatne mrvice. J. Rajić pouč. 1, 50b.*

b) *na mrvice; vidi na mrve kod mrva pod a, b, bb. Da budu sva moja uđa na mrvice isječena. V. M. Gučetić 120. — Ovamo se meće i primjer: Osobito je ukusan červiš. Za ovo se meso prvo obari pa se iskida na najsitnije mrvice. Etnogr. zborn. 10, 30.*

c. *primjeri kao oni kod mrva pod a, c. Što je rečeno, da uzdrži godište trista šesdeset i pet dana i oko šest ura, ima se razumiti, da nisu cile one šest ura ili doba, jer u nih maňka za ispuniti ih nikoliko mrvice. B. Kašić rit. 1a. Dočijem budeš dostojan kaplicu ili mrvicu milosti spasiteljne primiti. nasl. 281 (vidi primjer iz Georgicea kod mrva pod a, c).*

d. *primjeri kao oni kod mrva pod b.*

a) *mrvice (upravo gen. sing.). U rječniku Vukovu (mrvicē, ein kleinwenig, pauxillum s primjerom, koji se ovđe navodi na drugom mjestu). Ali se već ni mrvice ne odili od hotinja Božjega. B. Kašić is. 68. Ukraj puta rastu sitne vrbice, pomaknici se, dušo, k mene mrvice. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 345.*

b) *mrvicu (upravo akuz. sing.). Ni mrvicu u vjieri ne prominiši se odnesena bi u tamnicu. B. Kašić per. 3. A jesli li ti, tužnice, mrvicu trenula? M. Vodopjić dubr. (1868) 183. — Ovdje se može dodati i primjer: Da ne će uživati ni ciglu mrvicu mira i odaljuća. Misli krst. 44.*

c) *do mrvice; vidi do mrve kod mrva pod b, d. Hoće, sve da mu se plati do mrvice. B. Zuzeri 46. Ovi je lupež . . . ruka hitno po-bitnijeb, da gdje uljeze, u jedan čas sve oplijeni do mrvice. 342.*

MRVIČAK, mrvička, *m. dem. od mrva (upravo od mrvik, čemu nema potvrde).*

a) *mrvičak kao imenica, t. j. mala mrva, mrvica. Odkle dake tako hitno i nenadano uljezla je ova sila mrvičaka sprašenijeh? B. Zuzeri 305.*

b) *mrvičak kao adv., t. j. malo, vrlo malo; ne može se znati, je li oro po svojem obliku nom. sing. (ispov. mrva pod b, a) ili je akuz. (ispov. mrvu kod mrva pod b, c i mrvicu kod*

mrvice pod d, b). U rječniku *Belinu* (un tantino), u *Bjelostjenčevu* (mrvo, mrviček, paululum), u *Stulićevu* (tantillum) i u *Vukovu* (mrvice, mrvičak, mrvičku, mrvke, ein kleinwenig, pauxillum). Ja ču leći ovđe na klupe i mrvičak pospavati (*iz nekakve prevedene drame*). Magazin (1863) 125.

MRVIČAN, mrvična, adj. sitan kao mrvica. U rječniku *Belinu* (tantino, cioè molto poco o picciolo) i u *Stulićevu* (minimus s naznakom, da se nalazi u Rose). Čineći se mrvični jakno ono dijete. S. Rosa 102a.

MRVIČICA, f. dem. od mrvica. U rječniku *Belinu* (bricciolino, bricciolo piccolo), u *Voltigijnu* (mrvica, mrvičica) i u *Stulićevu* (parva mica). Govori se u Istri s ake. mrvičica (mica). D. Nemanić (1884) 51, — u Stonu: Daj mi mrvičici kruha! M. Milas.

MRVÍČKU, adv. malo, vrlo malo. Samo u *Vukovu* rječniku (mrvice, mrvičak, mrvičku, mrvke, ein kleinwenig, pauxillum). Upravo je akuzsing. od imenice mrvička, kojoj nema potvrde.

1. MRVIĆ, m. U *Vrbniku* (na ostrvu Krku) zovu tako malo kakvo zemljište; pored mrvić govore i mravič. Zborn. za nar. živ. 4, 242. Ne razabira se značenje u primjeru: Koli vam je mrviči, toliko vam Bog dal starih. Nar. pjes. istr. 8, 20.

2. MRVIĆ, m. prezime. Drž. kalend. (1905) 299. — Ispor. Mrvalj, Mrvoš.

MRVIČI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom, — zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

1. MRVINA, f.

a) isto što mrva, mrvica. Između rječnika samo u *Bjelostjenčevu* (mrvina, drobtina). U onoga prosiš kapliću vodice, komu si mrvine kruha zanikao. A. d. Bella razg. 219.

b) isto što opilci. U rječniku *Bjelostjenčevu* (mrvina vsakojačka od pilena, vrtana, scobina, scobis) i u *Jambrešićevu* (quisquiliae).

2. MRVINA, f. topogr. ime. a) brežuljak u Poljicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 192. — b) zemljište u Srbiji u okrugu crnoriječkom. Livada kod Mrvine. Sr. nov. 1875, 316.

MRVINICA, f. dem. od mrvina, isto što mrva, mrvica. Samo u primjeru: Bog vam neka plati kruha mrvinice. Jačke 124.

MRVITI, mřvím, impf. friare, comminuere. U rječniku *Mikačinu* (frio, minutum contero, comminuo . . .), u *Belinu* (minuzzare, sminuzzare, fare in pezzi, — mrviti se, sminuzzarsi), u *Bjelostjenčevu* (communio, frio, contero), u *Jambrešićevu* (communio), u *Voltigijnu* (sminuzzare, sbricoliare, stritolare, zerbröckeln, krümeln), u *Stulićevu* (rumpere, minutatim concidere, — mrviti se, minutatim concidi s naznakom, da se nalazi u *Belinu* rječniku) i u *Vukovu* (bröseln, frio, — mrviti se s. v. trošiti se, zerfallen, dilabi).

a. mrviti (bez riječe se).

a) drobiti, trgati u mrve. Davajte joj prvi dil jistve i kruha, ki se meni mrvi. M. Marulić 45. Papra zrno ča već se mrvi, to od sebe duh ili mîrisanje podaje boje. F. Glavinić svitl. 134. Kad je potriba malahnim kruh davati, vaļa ga mrviti. H. Bonačić 10. Kruh jim (t. j. prašćicima) mrvi il' kuvaj ječmena. J. S. Režković 98. Da su b'jele glave šećerove, ne bi slade mrvio ih puste. Osvetn. 2, 137. Al' eto ti

jednoga petla, koji stane skakati za pogačom, a ona mu stano po malo mrviti. Nar. prip. vuk 169.

b) kršiti, lomiti ne baš u mrve, nego u komade. Misniko rejaše, crkve zijaše, altare grajaše, idole mrvlašo. F. Glavinić evit 116b. Zapovida po svim svitu kršćanske zidati crkve, a poganske razoriti, idole mrviti 431b. Planine udarajući se među sobom jedna će drugu mrvit. I. Grlić 262.

c) gnečiti. I pogleda, je l' pod nima crvih, ne izmiće i nogama mrvi. J. S. Režković 163. Brzo onda treba mušalom mrviti (t. j. sače). F. Đorđević 43.

d) mrviti kukuruze mjesto komiti, krunuti, runuti; govore u Baniji (u Hrv.). Iveković rječen.

e) u prenesenom smislu. aa) kršiti, prestupati. Tko svoga ne štuje, sam sebe ostrvi, zakona ne čuje, a zapovid mrvi. Đ. Baraković vila 118. I od vića....ko poganom snagu mrvi. 180. — bb) pobijuti. Vidio je kako u privozarašu lomi i mrvi razloge odmetničke. A. Kanižić kam. 634.

b. mrviti se (reflex.). a) drobiti se, trgati se. Ter se drača još ne mrvi. Đ. Baraković draga 352. — b) raspadati se. Pop Frau Kuhačević....da s' u raki mrvi. M. Kuhačević 81. Hrpe se te komadaju i mrve na više strana (govor je o političkim partajama). M. Pavlinović razl. sp. 39.

MRVIV, adj. isto što mrvjiv (vidi tamo).

MRVKÉ, adv. Samo u *Vukovu* rječniku (mrvice, mrvičak, mrvičku, mrvke, ein kleinwenig, pauxillum).

MRVLJÉNE, nom. verb. od mrviti. Samo u rječnicima, i to u *Mikačinu* (friatio), u *Bjelostjenčevu* (mrvleňie, comminutio, friatio), u *Stulićevu* (mrvjeňie, concisio, contritio) i u *Vukovu* (das Bröseln, friatio).

MRVLJIV, adj. koji se mrvi. U rječniku *Belinu* (friabile) i u *Stulićevu* (mrvjiv, mrviv, friabilis). S takvim načinom zemlja se mrvliva i sitna načini. I. Jablanci 55.

MRVLOTINE, f. pl. Samo u *Stulićevu* rječniku, gdje se kaže, da je isto što mrvočci (vidi kod mrvoljaka). — Nepouzdano.

MRVNICA, f. žižuk, crv u žitu (koji ga mrvi); kao da je to u primjeru: Jer žito, što ga imaju po magazinije....izije mrvica. U *Bukovici* (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 7, 275.

MRVO, adv. malo. U rječniku *Bjelostjenčevu* (mrvo, mrviček, paululum), u *Stulićevu* (mrvo, mrvičak) i u *Vukovu* (mrvo, mrvke s dodatijem primjerima: podi mrvo u napredak, — počekaj dok mrvo pospavam). Vaļa ovu zemlju opet treći put, ali mrvo dublje.... orati. I. Jablanci 99. Ako slanu vodu skuha pak u ňoj mrvo zobi skvasti. 131. Dok nima kratka vuna opet mrvo naraste. 138. Pa se mrvo izmaknuo bane. Hrv. nar. pjes. 4, 232. Govori se u Istri: mřvo (parum). D. Nemanić (1885) 61, — u Lici: Od-lomide mi mřvo kruva, — mřvo ne ulomi vrata sa one kruške, — mřvo ga davo ne odnese. J. Bogdanović.

MRVOLAK, mrvoljka, m. isto što mrva, mrvicu. U rječniku *Mikačinu* (mrvolki, pezzi minutti, minutia) i u *Stulićevu* (mrvolci, mrvoljaka, minutum partium congeries, minutiae). Kreposti jesu darovi Božji i mrvočci, koji padaju s negovo trpeze, s kojijem pravedni uzdrže se u ovomu

životu. M. Radnić 493b. Da već jato sve oglođe i mrvođke sve pokupi. V. Došen 166a. Nije istina, da je razdijelena radna, nego su ljudi razdijeljeni i rastavljeni u male kusove i u mrvođke života. M. Pavlinović rad. 149. Da bi tako mogli gdje-gdje brknuti koji mrvođak znača. 155.

MRVOĆA, m.

a) ime ovnu u selu Bastajima kod Daruvara (u Slav.). D. Hirc. Biće ovna, koji ima po gubici sitne pjege kao mrve; ispor. mrvovka.

b) u nar. pripovijetki ime čovjeku, koji je bio tako jak, da je sve mogao smržiti. U Bukovici (u Dalm.) Zborn. za nar. živ. 7, 263.

MRVOS, Mrvosa, m. prezime u Hrv. (upravo nadimak; ispor. Mrva). Sem. mitr. (1900) 216. Imenik (1906) 445. — Naznačeni ake. zabižežio V. Arsenijević.

MRVOSIĆ, m. prezime izvedeno od nadimka Mrvoš, zabižeženo u ispravi iz svršetka XVII vjeka. R. Lopasić spom. 3, 120.

MRVÖVCICA, f. dem. od mrvovka. U Lici. J. Bogdanović.

MRVÖVKVA, f. ime orci. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović. — Ispor. mrvoča pod a.

MRVULICA, f. isto što mrva, mrvođak. Samo u primjeru: Od krušne sredine vala na irendi mrvulice načinuti (t. j. za male guščice i tijem ih hranići). I. Jablanci. 148.

1. MRZA, onaj, na koga mrze, ili ona, na kiju mrze. Samo u primjeru: Na mrzi kuća ostaje (nar. poslovica). S. Novaković (nije zabižežio rod, ali je zabižežio ake. miza). — Ispor. mrzeć, mrzilo.

2. MRZA, f. žensko ime. Zemjak 1871, 3. Mrza, žensko ime u diptihu manastira Gomirja iz XVIII vijeka. V. Arsenijević. Ovo će ime biti profilaktično kao i Mrša (vidi тамо), t. j. daje se ženskom djetetu, da bi bilo sigurno od mržne i zlobe zlijeh bića, koja ne će (misli se) htjeti da ude čeladetu mrsku ili mrznu (već prije kakvog Milici, kakvome Srećku i t. d.). — Vidi Mrzen.

3. MRZA, f. neka bolest (u kojoj čovjek osjeća, kao da se mrzne?). Govori se u Staroj Srbiji. Kad se počne žneti, krije se srp, da ga ne bi videla trudna žena, jer će je hvatati mrza (neka bolest kao umor). Etnogr. zborn. 7, 452.

MRZAK, mrska, adj. odiosus, molestus, turpis. Ake. je postavljen onako, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj govoru mrzak, mrska. N. Simić nast. vjesn. 8, 108; u određenim je oblicima mrski, mrska i u adv. mrsko. Nalazi se u svijem rječnicima (vidi daže), a najstarija je potvrda iz XIII vijeka (vidi pri primjer pod 1, c). — Komp. je mrži, katkad mrskiji (mrzki) Bela rječnik. piu odiato, mrzkiye A. Baćić 116, najmrskije B. Leaković nauk 450); što se u A. Kalića prop. 140 nalazi mrziji, biće po svoj prilici pogreška izdavača. U nom. pl. m. je mrski, vrlo rijetko mrsci, kako je u Ančića ogl. 117. 136.

1. adj.

a. mrzak je onaj, koji je dostajan, vrijedan mržne. U rječniku Vrančićevu (exosus, odiosus), u Mikačinu (mrzak, mrzeć, exosus, odiosus, odio dignus), u Belinu (abominato, abborrito, odiato, odioso, — adv. mrsko, odiosamente), u Bjelostjeničevu (mrzek, nedrag, oduren, exosus, odiosus), u Stulićevu (odiosus, molestus s primjerom iz Našeškorića, koji se i ordje malo daže navodi) i u Vukovu (zuwider, molestus).

a) o čeladma. Paralitici . . . videći, da su vsemu gradu mrski i teški. Korizm. 35b. Jer se nahaja toj: ki mužu jest žubak i s kim ima pokoj, ženi da je mrzak (iz lat. saepe etenim mulier, quem coniux diligit, odit). M. Marulić 127. Vladafcu nebeskomu grih nijedan jini ni tuko kuko nesaznanje mrsko. P. Zorančić 15. Nikomu viš ne bi on mrzak, negli drag. N. Našešković 2, 119. Kolici silni padoše se s pritče vlahenstva mrske žene. Starine 3, 250. Radi mrzka cara sad agu žalimo. I. T. Mrnavić osm. 168. Ne bi bila draga (t. j. Marija), pače mrzka vječnjem ljubovniku. J. Kavančić 518b. Dakle je ovi (t. j. puk) najgori i najmrži gospodin Bogu. S. Margitić fala 125. O čoviće, da tebe vidiš, ti bi meni bio drag. a tebi bio bi mrzak, ali zašto tebe ne vidiš, tebi si drag, a meni si mrzak. J. Filipović 1, 342b. Anatolijo . . . se učini ljudma i Bogu mrzak. A. Kanižlić utoč. 104. Zato mu je mrzak bio prid očima (t. j. Abel Kainu) za toliko, dokle ga nije umorio. Đ. Rapić 31. Zlobio bi sve, koji diluju nepravdu, to jest mrski su ti i grijiv imas protiv njima. F. Lastrić ned. 360. Da u sudu tog ne traži, tko je mrži, tko li draži. V. Došen 63a. Sve prezirući i za ništa sprama sebe držeći (t. j. oholica) mora svima nesnosan i mrzak biti. D. Obradović nov. 109. Uzmi s milijem, nek mu je više, a s mrskijem, nek mu je maće. Nar. posl. vuk 331. Mrski su Gospodu, koji su opaka srca, a mili su mu, koji su bezazleni na svom putu. Đ. Daničić priče sol. 11, 20.

b) o životinjama. Tamnica sviju ptica nečistijeh i mrskijeh. Vuk otkr. jov. 18, 2 (u grč. tekstu stoji μεμισημέρος, u lat. odibilis, u crkvenoslav. ненавидимът).

c) o stvarima. Takova posvetilišća i žrtve ne malo jesu mrske Bogn. Transit 79. Sveto pismo mrsko mu biše, zač ne biše slatkin govorenjem narešeno. Starine 1, 226. Zato su zvona mrska nekrštenim i djavljom. I. Ančić svitl. 189. Mjera kriva jest mrska prid Bogom (iz lat. statera dolosa abominatio est apud Dominum. prov. 11, 1). M. Radnić 241b. Ovomu jesu gnušna i mrska sva imaća, bogastva i mogujstva. J. Matović 472. Koliko je Grkom draga duga brada . . . toliko je njima mrska obrijana brada. A. Kanižlić kam. 222. Niti će mu se ona (t. j. žrtva) primiti, nego će biti mrska. Đ. Daničić 3 mojs. 7, 18. Lažna su mjerila mrska Gospodu. priče sol. 11, 1.

d) o čemu bestjelesnom i apstraktnom. Mrsko mi je jure življenje. Transit 144. Kakono ti je posluh drag Bogu, tako neposluh mrzak mu je. Starine 1, 232. Toliko je grijeh teži, Bogu mrži. M. Divković nauk 121a. Nije Bogu mržega grija, nego je, kad bi se grišnik i nedostojan obrao za misnika. I. Ančić ogl. 117. I mrska mu jest taka misao. P. Posilović nasl. 27b. Ne ima djavljom stvari mučnije ni mrže . . . od izpovijedi. S. Margitić isp. 84. Koliko je mrska osveta Bogu. A. Baćić 103. Da mu je mrži smrad duše u grihu smrtnomu nego li ikakova nečistoća tilesna. F. Lastrić ned. 274. Za prikazati veličinu onoga mrskoga grijeha. J. Matović 381. Vesele, koje bez grijeha bude, nije mi mrzko. B. Zuzeri 367. Pjesma pjeva mrzke događaje, zlobu Turak, a zlopatnju raje. Osvetn. 4, 1. i t. d.

b. mrzak je isto što neprijatan, neugodan. Možda bi gdje koji primjer bole pristajao pod a. Ako zgubi oči ali ruke ali noge, ali ča drugo nemu mrsko pride. Naručn. 60a. Da mu je noć

mila i mrzak dan bijeli. M. Vetranić 2, 130. Da je meni . . . mrsko svako počinutje, koje je bez tebe. M. Divković nauk² 244. Razdijenje duše od tila jest mnogo gorko i svakomu, ki žive, vele mrsko. P. Radovčić ist. 49. Počeš ljubiti stvari najmržje od svijeta, a nenaviditi najdraže. S. Margitić fala 218. Jer bi ti se inako ispovid s razlogom mnogo teška učinila i mrska. A. Kadčić 213. Samuelu mrsko biše niovo pitanje. A. Kačić korab. 146. Da ti je draga zdravje, bi ti bila mrska bolest. Đ. Rapić 68. Majka (*t. j. vatra*) daje milu svitlost, a sin (*t. j. dim*) daje mrsku sljepost. V. Došen 30b. Glas tanak Taliće i šumske mandare nek vam mrzak nije. M. Katančić 78. Smrt svi za najveće i najmrskije зло pročinjuju. B. Leaković nauk 450. Dokazujući, da je sve ono i Bogu mrsko, što nima nije po voli. Vuk u *Ivekovićevu rječniku*, kod ove riječi. Eto pisma . . . komu mrzka, i mrža mu bila! Nar. pjes. juk. 80. Miloš proču, da pašam ne bi bio mrzak dogovor. M. Pavlinović rad. 101.

e. mrzak je isto što *gadan*, *oduran*. Možda bi gdjekoji primjer bole bilo metnuti pod a. U rječniku *Mikačinu* (mrzak, gnusan, horridus, *incultus*), u *Bjelostjenčevu* (mrzek, turpis, deformis), u *Jambrešićevu* (mrzek, turpis), u *Voltigijinu* (brutto, nauseabile, abominevole, hässlich, garstig) i u *Daničićevu* (mržak, turpis sa tri primjera iz xiii i xiv vijeka). Ne mogušti trpjeti smrda gluhih kumira i mržaklje jeresi. Stefan pam. Šaf. 7. Otči skvirljnyh ustinja, otči mrskog srđca, otči nečistaga jezyka . . . primi mojenije (iz svršetka xiv vijeka). Mon. serb. 245. Pomaza se tako, da se učini vas gubav, i budući tako mrzak ide k gospojici. Mirakuli 83. Mrske rane rubom od glave svoje tariše im. F. Glavnić cvit 376a. Nikim gnusom mrskim (*t. j. crvima*) izruči ga (*t. j. smrt čovjeka*). Čet. posl. 11. Poželjenja i dila od griba puteni koliko je stvar pogana i mrska Bogu svemogućemu. S. Margitić isp. 38. Lice gledeć, jesи svetac, jer je lipo tvoje držane, iznutra pak si mrzak tepac. Đ. Rapić 89. Kada nebo ja pogledam, kako mrska jesi i ružna, zemljo tužna! A. Kanižlić bogolubnost 415. Da budu zdržana s čistoćom ona smješa na telosa, koja bi bila osudljiva i mrska izvan ženidbe. J. Matović 314. Zabranjuje se ne samo krivo svjedočanstvo, dali jošt mrska požuda i običaj mrmoseća za drugijem. 409. Je li to pravo trpit skule turske u krstjanstvu i hajde mrske? M. A. Rejković sat. 43. Znamo, da je nezafalnost i kod nas ljudih ružna i mrska. B. Leaković gov. 97. Niti će ova tilesa (*t. j. grješnička*) imati koju svitlost u sebi, nego jedne guste tmine, niti će hitra i lagana biti, nego mrska i teška. nauk 137. Složiše se leši po pločniku, a za mrzki porug kršćeniku. Osvetn. 4, 64. — *Ovamo bi mogao ići i primjer*: Mihovil . . . ot niske i mrske ruke rojen . . . na cesarastvo postupi. Š. Kožičić 44b.

d. mrzak je isto što nemio. Mrskim okom na knige nihove gledajući. A. Kanižlić utoč. 239. Nenavidaš ga toliko, da ga mrskim okom gledaše. E. Pavlić ogl. 243. Sjeli druži . . . mrske brazde na čelo navlače. Osvetn. 2, 45. — *Ispor*, mrsko komu biti štograd, injucundum esse ali-quid alicui, pigere. Stulić rječn.

e. mrzak je isto što nerad (čemu). Samo u primjeru: Niti već čovik ovakvi razumije ona, koja su Božja i duhovna, i tako postane mrzak i lin na svako dobro dilo. B. Leaković gov. 36. Vidi pod 2, c, c.

2. adv.

a. prema značenju pridjeva pod a i b.

(a) u rečenicama bez subjekta. Zač mi mrzko bješe samomu bez druga. M. Vetranić 2, 176. Kad vidi (*t. j. zavidživac*), da ima (*t. j. drugi*) prijateљe, i Bog mu dobra daje, onda se žalosti i mrzko mu je. A. Bačić 231.

b) Subjekt su zamjenice ono, to, što. Ča jednomu to i drugomu ali dragu ali mrsko biše. P. Zoranić 38. Sfe ono . . . vazda mu posli bivaše grko i mrsko. B. Kašić nač. 61. Lubio je sve taštine, jošte zemaljske opačine, što je Bogu vele mrsko. P. Posilović nasl. 197a. Što je tebi dragi i ugodno, bude i meni, a što je tebi mrsko, bude i meni nemilo. J. Banovac prisv. ob. 40. Kome (*t. j. Bogu*) dosta puta jest draga ono, što je nama mrsko. Đ. Rapić 108. Gdi se more sagrišiti i učiniti ono, što je mrsko Bogu. F. Lastrić od' 394. To je Nuki vrlo mrsko bilo. Nar. pjes. vuk 3, 234. To je nemu vrlo mrsko bilo. Nar. pjes. pstr. 2, 160.

c) Subjekt je inf. V toliku vpadosmo žalost, da nam mrsko biše živiti. Transit 188. Toliko brzo uklaniamo se od prvoga užeženja, ter je mrsko živiti jur cijeć izmorenja i mlačnosti (*iz lat.* tam cito declinamus a pristino fervore et iam taedet vivere prae lassitudine et tepore). B. Kašić nasl. 31. Biše mu najmržje vidit redovnike. J. Armolušić 27. Komu je mrsko dugo u knige gledati. I. Ančić vrata 71. Kada mu je veće govoriti mrsko. P. Posilović nasl. 7a. Drugomu mrsko je izači. M. Radnić 540b. Važa . . . ukazati na obličju, da mu je mrsko slišati. H. Bonačić 77. Tko je oni čovik, koji će prid očimam svoga poglavice, svoga kraja učiniti ono, što je poglavici mrsko? J. Filipović 1, 364b. Komu je mrsko umriti. J. Banovac pred. 89. Nikomu dakle to nejma mrzko biti ni sramovat se. A. Kačić razg. 336. Idu prošiti lemozinu, zašto im je mrsko raditi. F. Lastrić od' 250. Neka ti ne bude mrsko pripovidati. A. Kanižlić kam. 397. Meni nije mrzko bilo putovati. Đ. Obradović živ. 97. Kad je mrsko na posao se daci. J. S. Rejković 430. Znam, da vam je mrsko ovo slišati, kakomo je mrzko i meni govoriti. B. Leaković nauk 336. Ko što je mrzko gledati golotrbu, gdi se razmeće. M. Pavlinović razl. sp. 13. Bome mi je mrsko k nemu ići (*u Lici*). J. Bogdanović.

d) Za subjekt služi kakva rečenica. Jošt bi im mrskije bilo, da im se oteto ne vrati. A. Bačić 116. Budući primnogo mrsko općenoj naravi ludekoj, da bi se blagovala put čovjekanska. J. Matović 214. Bi im vrlo mrsko, što dode čovjek. Đ. Daničić nem. 2, 10.

b. mrsko je isto što nemilo. Vzbojaše se i u Frijuli Turkom mrsko tarućim zemlju onu. Š. Kožičić 50b. Zato na Abela on (*t. j. Kain*) mrsko gledaše. A. Knežović 227. Svi ljudi tada Farizea s začuđenjem gledau, gdi ga Bog mrsko gledaše. E. Pavlić ogl. 583. — *Ovamo se mogu metnuti i primjeri*: Biše Latini, da se je ovde Focijo mrsko zarekao. A. Kanižlić kam. 398. Zavadio se š nime vele mrsko bijaše. 478.

e. rijetka pojedinačna značenja.

a) gadno, odurno. U rječniku *Stulićevu* (mrsko, turpiter). Ako bi gdo poznal niku (*t. j. ženu*) suprot naturi, to bi mrsko bilo i grišno. Naručn. 68b. Mrsko j' popu trgovati, a još mrže jest lagati. P. Vitezović priročn. 138.

b) žao. Samo u rječniku Mikačinu (mrsko biti, žao biti, displiceo) i u primjeru: Ima mu mrsko biti, da je sagrišil. Naručn. 52b.

c) nerado. Na slijet veselo i rado idu, a u manastir mrsko i zlovoljno. B. Gradić djev. 150. — Ovamo će ići primjer: Konstantin... dva carigradska arhijereja mrsko imevši preže i teško zmučivši posiče. Š. Kožićić 44a. — Ispor. rado imati koga.

d) Napokon se dodaju ovdje primjeri, u kojima se ono, što je kome mrsko, izriče genitivom ili akuzativom s prijedlogom na. Duši mojoj mrsko jest života moga. P. Posilović nasl. 43b. Mrsko je Bogu na onoga, koji ište utješenje u slabijem stvoreništu. M. Radnić 321b. Pa česaru na to mrsko bilo. Osvetn. 5, 58.

1. MRŽAN, m. onaj, na koga mrze. Na mrzanu kuću ostaje (nar. poslovica u Srbiji). S. Agić. L. K. Lazarević. S. Novaković (zabićešo na značeni akc.). Za mrzana pošla (u Srbiji). J. Bošković.

2. MRŽAN, m. muško ime. S. Novaković pom. 83. Poradi značenja vidi, što je rečeno kod 2 mrza.

3. MRŽAN, mžzna, adj. isto što mrzak, t. j. onaj, koji zaslužuje mržnu. Urječniku Stulićevu (mrzan, mrzni, mrski) i u Vukovu (mrzan, mrzak s dodatijem primjerom: to mi je najmrzniye). Što je zločestije i mrzniye nego nenavijjeti istinu? J. Matović 340. Nevjerni stražani stvarih pače su jošt toliko većma mrzniye nego ostali lupeži. 397. Ovo su mjesta nami najgrda i najmrzniye na svijetu. A. Kalić prop. 199. Mrzniye su mi oni nego Turci. P. Petrović gor. vijen. 75. Mrzna narav prijeteja ne teče. Nar. posl. vuk 183. Kad ti je pop najmiliji, kad li najmrzniye? Nar. prip. vrč. 213. Neće moći više ni milome ni mrznom zlo uraditi. V. Vrčević niz 97. Mrzni posao, da te od nega Bog ukloni! S. Lužbiša prič. 90. Mehova majka bješe mi mrzna kao kakva kamenica, što se priča, da jede žive jude! M. Đ. Miličević omer 21.

4. MRŽAN, mrzna, adj. studen, hladan. Od istoga korijena, koji je u mraz, mrznuti se. Osta vele mrzan, kad od jedne žene smrtju bi povrzan (t. j. Oloferno). M. Marulić 52. I njoj nade u prsima dvije smrtnje rane lute... mrznom krvi ogreznute. P. Kanavelić 258. Dva su srca ukopana u skut ove mrzne stijene. 264. — U prenesenom smislu: Što to s mrznim srcem život provodiš? M. Zoričić osm. 62.

MRZANSTVO, n. mržna. Samo u primjeru: Imaj od slijeh grijevne uopćeno mrzanstvo (iz lat. habeas disponentiam omnium peccatorum tuorum in generali). B. Kašić nasl. 263.

MRZAÑE, n. nom. verb. od glag. mrzati (mrzati se?), kojemu nema potvrde, taedium, t. j. osjećanje, koje čovjek ima, kad mu je što mrsko, gadno. Samo u dva pisca. Što je skrušeće od grihab? ... Bolest od srca i mrzaće na grih učišen. A. Kadčić 340. Bolest u srcu radi uvrđena Božjega i mrzaće na grišno dilo. I. P. Lučić razg. 16. Da se....izistini među vamim... mrzaće na izustjeće svetogrdno riči psostni. 109. S mrzaćem na grišni prošasni život. doctr. 12.

1. MRŽAO, mžzli, f. mraz. Govori se u Lici, na pr. ova će nam mžzā (po tamоšnem govoru mjesto mržao) svu ozim iskvariti. J. Bogdanović. — Ispor. smžzao, gen. smžzli.

2. MRŽAO, mržla (jamačno je takav akc.), frigidus, gelidus. Upravo je partic. pret. II od

mrznuti (t. j. smrzavati se), ali se osjeća sasvijem kao pridjev te može imati i komp. (mržljij). U rječniku Vrančićevu (mrzal, gelidus), u Bjelostjenićevu (mrzel, frigidus, gelidus, algidus, — mrzla zimjica, febris rapida, — adv. mrzlo, frigide, gelide, algide), u Jambrešićevu (mrzel, frigidus, — adv. mrzlo, frigide) i u Stulićevu (mrzo, mrzli, gelatus, gelidus, frigidus s naznatom, da se nalazi u Š. Menčetića). Slabo se nalazi u štokavaca, više u čakavaca i u kajkavaca.

a. hladan, studen.

a) u pravom smislu. V Indiji je 1 studenac toliko mrzal. Korizm. 25a. Postaviše v jedan sud pln mrzle vode. 94a. Ojme da prez glave ostasmo mrzal trup! M. Marulić 65. Vas u mrzlu potu biše. P. Zoranić 39. I meni ti mnokrat pride s mrzle noći boles vrla. M. Pelegrenović 198. Vina se ne okušaše, nere mrzlu vodu pijase. Starine 1, 234. Ter ti ga je napojila mrzle vode zabitive. Nar. pjes. u Đ. Barakovića vila 202. Protolitje jest teplo, leto sušno.... a zima mrzla. F. Glavinić cvit 63b. Kako iz tvrdoga kamika mrzlim željnim ogajn izkreše se. 392b. O koliki znoj mrzli i ku nevoju čutiti će grišnik! P. Radović ist. 78. Smrt mrzlu nogu svak čas bliže meće. P. Vitezović odil. 6. Što groznicu mrzlu rodi? od šta l' vruća bolest hodi? V. Došen 174b. Mrzli vitar da na ne ne duha. J. S. Rejković 98. Sunce mi je mrzlo, a misec ne sviti. Jačke 115. Našal sam divoјku na mrzlotom studencu. Nar. pjes. istr. 2, 14. Da ćeš ti mane.... mrzlotom vodicom napajati. 5, 11.

b) u prenesenom smislu. Oni, ki nima obijaci, ali ki je naturalo mrzal, ne more se oženiti. Naručn. 61a. Na rabotu vazda mrzli, a na praznost vole hrli. M. Marulić 297. Beside mrzle moje. I. Zanotti en. 20. Koga misal je u grihu, mrzlu voju ima k smihu. P. Vitezović pričen. 93. Lasno bi se zauzdali ne potvorat tuđeg zida, da im mrzlu slavu prida. V. Došen 31b.

b. mrzao je isto što smrzao. Samo u primjeru: Od vina mrzla različito govore naučitelji; niki drže, de se vino smrzlo može posvetiti. A. Baćić 310.

c. isto što ozebao. Za stepliti jednoga, ki ni vele mrzal, malo je ogňa tribi. Korizm. 51a. Jur sunce otide, a pride slana noć, koja ga (t. j. cvijet) obide ter mrzal zgubi moć. Š. Menčetić 111. Želeći jak sunce mrzal cvit. 198. Što po dvoru mrzla stoka vrči. Osvetn. 1, 20. Stade mrzle milovati ruke, 1, 59.

MRZAV, mrzavi, f. isto što mržna. Samo u primjeru: Pokajane ako je pravo, ima poroditi u srcu i u voli mrzav suprot grihu. F. Lastrbić od' 104.

M'RZATI TE, mžzbam se (tako je zabižezen akc.), otezati se, kao da se na što mrzi, nečkati se s mržne, na pr. ne važa se mrzati piti lik. M. Pavlinović. Isti taj prinosnik upotrebljava mrzbatи se s dat. u značenju: tudiš se, odvraćati se od čega. Kad bi više vrijedilo to zastupničtvo, mi bi mu se mrzbali kao pravomu nazadku. razl. sp. 123. Mi da se mrzbamo jeziku onih pjesama, koje.... najveće su čudo od omirskih do naših vremena? 400.

MRZEĆ, mrzeća, adj. isto što mrzak. Upravo je partic. prez. od glag. impers. mrziti (kad se na pr. veli mrzi me pjevati i. t. d.); dakle mrzeć znači ono, što koga mrzi. Ovaj je partic. postao pravi pridjev, zato se ne slaže s akuz. (kao što se slaže impers. glag. mrziti), a može imati i komparativ (vidi među primjerima). Dok

se riječ govorila, bio je akc. u neodređenim oblicima mrzec, mrzeca . . ., a u određenima mrzec, mrzecā . . . U rječniku Mikaliniu (mrzak, mrzeć), u Belinu (mrzeći, abominando, abominator, abborrito, degno d'esser abborrito, ingrato cioè disgustevole, odiato, odioso, — mrzeće biti, tediarsi, sentir tedio), u Stulićevu (mrzeć, odiosus s primjerom iz G. Palmotića 3, 3^a i još s ovijem: mrzeć na brašno, stomachi malacia laborans, koji bi upravo išao pod glag. mrziti) i u Vukovu (mrzec in dem Sprichworte: na mrzećumu kuća ostaje, der Gehassste, odiosus; primjer je iz nar. posl. vuk 189). Zadnje su potvrde iz suršetka XVIII vijeka, dakle se već odavno riječ ne govoriti; što se ona nalazi u nar. poslovici, koju Vuk navodi u svome rječniku, to ne dokazuje, da se doista govoriti, već se sačuvala u poslovici iz starine. Najviše ima potvrda iz dubrovačkih pisaca, neslo ih ima iz čakavskih i iz dalmatinskih štokavskih; iz drugih krajeva nije se našla nijedna potvrda.

a) u navedenom značenju uopće. Koliko grih jest veće težak i veće mrzeć, toliko jest veće ugodno Bogu spovid. Kolunić zborn. 247. Da nih lica ne vidil bih, ko toliko grdo je i mrzeće (iz lat. ne eorum aspectum cernerem, qui tam turpis et terribilis est). Starine 23, 109. Toliko mrzeću onu rič izreče. S. Menčetić 337. Mene strl dan je ovi mrzeći. D. Zlatarić 16a. Tezeo . . . izvaden na smrtni red mrzećega ugovora. I. Gundulić 3. Kako, vajmeh, da ne smete vidjenje me sej mrzeće? 105. Bolest i žalost . . . svrhu svijeh stvari mrzećijeh. B. Kašić zrc. 11. Iz mrzeća segaj tila ovu dušu istiskate. G. Palmotić 2, 68. Sred mrzeće kijeh tamnosti grijeh staroga čačka svede. 3, 3^a. Nu kako je mnoga sreća lubi svoju vrijednu imati, tako je opet čes mrzeća, kad se budeš zlom sastati. J. Palmotić 122. Nu istinu govoreći ne imam zato mrzeću biti. 136. Ova miso čini, da uboštvo nije mrzeće. V. Andrijašević put 288. U srce me zabi se strijela otrovna i mrzeća. P. Kanavelić 227. Da mrzeću glavu odsijeće zatočnika nemiloga. 277. Da od mrzećih nizih glava krvno učini svetilište. J. Kavačić 182^a. Kijem potratí želni život smrt mrzeća. A. Vitalić ost. 242. Ime mi je ne mrzeće. A. Gledović 134^b. Ter u ruke stiše naglo bić krvavi i hrabrene puna odluke put mrzeću bit se stavi. I. Đordić uzd. 44. Zavezuju sebe istijeh s mrzećijem grijehom. J. Matović 352. Suproč nemu kako suproč najmrzećijemu neprijateљu obraćat se. B. Zuzeri 260b.

b) mrzeć s dat. Človik laživ je mrzeć Bogu. Transit 90. Jedan se mogu reć, nekim sam velmi drag, a nekim zlo mrzeć. D. Račina 122^b. Ka je svetija i jošte boja svim, ta je mrzećija (stamp. mrzećija) svekrvam nemilim. M. Držić 92. A. Draže bit što more vjerenik negli mlad? B. Već meni jes mrzeć napasnik ner hudi. S. Gučetić-Bendevišević 251. Zlobni ne bi nigdar hotjeli, da prideš suditi saj svijet, jer je nimi mrzeć oni dan. A. Gučetić roz. joz. 303. Znaj, da mi ni mrzeć toliko život tvój. D. Zlatarić 23b. Djevci . . . koliko su Bogu draži, toliko su vragovom mrzećiji. B. Kašić nač. 87. Kad očima ti mojima mrzeća češ biti moći. I. Gundulić 109. Videć . . . zgodne mrzećega meni toli trojanskoga vojevode. G. Palmotić 2, 80. Nam je andelom laž mrzeća. 3, 93^b. Sačuvaj me . . . od oblasti, od najmrzećijega grijeha gospodinu Bogu. V. Andrijašević put 88. Plod je zlobne neharnosti, ku mrzeću vidim nebu, vidim svijetu. P. Kanavelić 524. Tovarištvu od vragova toli svim je

pak mrzeće. J. Kavačić 409^a. Ne umije ni zna kako skriti svoje sramote svim mrzećem. B. Betera čut. 41. Nije pod suncem veće hvale, neg' bit mrzeć zloj čeljadi. I. Đordić uzd. 159. Pristupate i razbijate korizmu . . . erbo su vam mrzeće (stamp. mrzeć) posne jestoske. Đ Bašić 34. Neka ispođi ne bude nikomu mrzeća. A. d. Costa 1, 141. Kazali bismo, da nam niješ mrzeć grijesi. T. Ivanović 84. Tač mu biva sved mrzeća himba, nemir, svaka smeća. N. Marčić 22. — Adv. Odagni od mene sve ono, što je tvojijem očima mrzeće. V. Andrijašević dev. 172. Kad mi živjet jes mrzeće. P. Kavačić 259. Ako tebi nije mrzeće uši na mu riječ prignuti. 380. Neka išta ne uzreš u momu srcu, što ti je mrzeće. I. M. Mateić 273. Kad grijesi, činiš, što je Božoj svetini najmrzećije i neugodno. A. Kalić prop. 324/325.

c) mrzeć pri kome. Samo u primjeru: Tri su stvari baš mrzeće i pri Bogu i pri ljudi. J. Kavačić 6a.

MRZEĆA, f. isto što mržna. Samo u primjeru: Nije sasma pomankao pokornik ni u izbrojenju grijehah ni u bolijestih, u mrzeći na nih. J. Matović 264. Po svoj prilici je nekakva pogreška u tome primjeru; možda bi trebalo ispred mrzeći brisati u, pa bi onda mrzeći bio partic. prez. Ako nema nikakve pogreške, onda bi prema lok. mrzeći mogao nom. biti i mrzeć, gen. mrzeći.

MRZEN, m. muško ime zabilježeno u ispravi pisanoj oko g. 1300 (Mrženb) i otud u Danićevu rječniku. — Vidi 2 Mrza.

MRZENICA, f. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 447.

MRZENE, n. vidi mrzeće.

MRZGAVCI, mrzgavaca, m. pl. isto što mežgravci, mrežgravci (vidi tam). U Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 1, 273. — Vidi mrždalica, mržgalica.

MRZIĆ, m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. — Vidi Mrzen.

MRŽIKUĆA (tako je zabilježen akc.), m., f. kaže se čeladetu, koje za kuću ne mari. Iz sv. Andrije (u Ugarskoj). S. Novaković.

MRŽILO (biće takav akc.), m. onaj, na koga mrze. Samo u primjeru: Na mržilu kuća ostaje. Nar. posl. vuk 189. Ista se poslovica govoriti i s rijećima mrza, mrzan, mrzeć (vidi kod tijeh riječi).

MRZINA, f. isto što mrzost, mržna. Između rječnika samo u Stulićevu (mrzina, mrzeće s naznakom, da se nalazi u Mateiću). Dohodiš nači slatkosti u gorkostima i mrzinama od ovoga nevoljnoga i tužnoga svijeta. M. Radnić 182^a. Ne bi mogao svršiti stiditi se sam u sebi od ružnosti i mrzina putenije. 366^a. Ti bi se zaludu bolio od tvojih krvina i na ne mrzio, da svesveto ovo srce nije prije tebe se nima boljelo s mrzinom privelikom. I. M. Mateić 96. Utvori u meni mrzinu priveliku i strah svake tvojo i najmaće uvrijede. 281. One mrzinе, one navidosti, oni nemiri, kojijem se gasi ljubav-bratinska, a bude i goje neprijateljstva. 322. Er je trijeba k nem se upravit grijeshe mrzeć, a u dragoći nega ljubeć sa svom moći. Nu mrzina i dragoća srcu u našem vik ne niču. Štit 2.

MRZITEL, (jamačno je takav akc.), m. čovjek, koji mrzi. U rječniku Belinu (abominator, schifatore), u Bjelostjeničevu (mrzitel, abominator, aspernator), u Jambrešićevu (mrzitel, invisor) i u Stulićevu (abominator). Da su biskupi

najprvi dužni izgledom prednaćiti.... ne obziruće se na mrziteće. M. Pavlinović razl. sp. 351.

MRZITEĆICA, f. žensko, koje mrzi. Samo u rječniku Belinu (abominatrice) i u Bjelostjenčevu (abominatrix).

MZRZITI, mžrim, impf. odisse, taedere. Korijen je merz, od kojega ima riječi u svim slav. jezicima (kao što su u nas mrzost, mrzak i dr.); ali samo u našem i u slov. jeziku glagol od toga korijena znači lat. odisse, a u drugim slav. jezicima značenje mu je taedere (kao kad mi kažemo: to me mrzi i t. d.): rus. непрѣтъ, чес. mrzeti, poj. mierzieć i t. d. Ojud izlazi dakle, da je ovo drugo značenje starije: tome odgovara činjenica, što je u jedinom primjeru, koji se našao iz vremena prije xvi vijeka, značenje taedere (primjer je iz sv. Save, vidi pod e, a, aa). U drugim indeoer. jezicima nema riječi etimologijom srodnijih. U rječniku Mikašinu (mrziti, zlobiti, zlo hotiti, odi, odium habeo, — mrziti vele na koga, male odisse, — mrziti na štenje al' na inu stvar, abhorreto). u Belinu (mrzjeti, mrziti, abominare, abborrire, cioè odiare o fugire una cosa, haver in horrore, schifare, — mrziti na brašno, haver inappetenza), u Bjelostjenčevu (mrzim, odurjavam, abominor, detestor, execror, respuo. — mrzim na koga, odio habeo, — mrzim na jeliž, stomachi malacia laboreo), u Voltigijinu (mrziti, mrzjeti, nauseare, detestare, fastidire, verabscheuen, ekeln), u Stulićevu (mrzjeti, mrziti koga, na koga, abominari, detestari, aversari, odisse, — mrziti na brašno, na jestosku, stomachi malacia laborare, cibum fastidire) i u Vukovu (mrziti na koga, einen bassen, odi, — to me mrzi, das ist mir zuwider s primjerom iz nar. posl. vuk 183: Mrzi ga kao slijepca para). — Glagol ide i po mi vrsti, t. j. inf. mu može glasiti i mrzjeti, aor. mrzje, partic. pret. II mrzjela, mrzjelo. Tijem oblicima najviše ima potvrda iz dubrovačkih pisaca, zatijem iz Divkovića, Nenadića i Matovića, a nalazi se potvrda i u narodnjem pripovijetkama i pjesmama iz južnijeh krajeva (ima ih i u rječniku Belinu, Voltigijinu i u Stulićevu).

a. mrziti znači: imati ili osjećati mržnju na koga ili na što.

u) mrziti u akt. i pas. (u pas. i s riječom se).

uu) u apsolutnoj službi, t. j. ne veli se, što ili na što tko mrzi. Ako koga vidi, da je tko š ním jednak aliti od nega viši, tudje se počne boljeti i mrzjeti. M. Divković nauk 273a. Medna je riječca, srce otroвno, oči ognene, prsi od leda, ljubit kaže, mrzi skrovno. I. Gundulić 222. Smjet i ne smjet, mrzjet, žudit, ne znat reda u životu.... ljubovnika je život mlada. I. Đordić uzd. 166.

bb) mrziti koga ili što.

aaa) čelad. Učini, da mržu sam sebe i morim. Š. Menčetić 33. A mačeha oca mogu da od pastorka mrzi sina, čudit mi se nije od toga. I. Gundulić 310. Kako bi.... umrloga čovjeka.... mrzjeli i bježale. V. Andrijašević put 83. Zadosta je samo ne mrzjeti svoga neprijateja. V. M. Gučetić 64. Ne može svijet vas mrzjeti, a mene mrzi. S. Rosa 118b. Koji brata svoga mrzi. J. Matović 385. Koji jesu od njih bili primnogo mrzjeni? (sic!) 403. Samo znaće, da jes, ko te mrzi i mrzi na smrt, čovjeku diže svaku radost. A. Kalić prop. 82. Snahu su veoma mrzjele (štamp. -ž-) i nenavidele. Nar. prip. vila 1868) 651. Koja je mrzjela sina svojega. Nar.

prip. vuk² 229. On me vazda mrzio i progonio (govori brat o bratu). V. Vrčević niz 2. Striko Đuro, nemoj me mrzjeti! Nar. pjes vuk 8, 411. — Ovamo se može metnuti i primjer: Usto Bog i razpršali se neprijatelji negovi i pobegnuli, koji su ga mrzjeli, izprid lica negova! T. Ivanović 114.

bbb) stvari. Da promisliš ova dobra nebeska . . . mrzila bi ti dobra zemaljska. M. Radnić 439a. Imamo primnoga mrzjeti one stvari, koje nas odajuju od Boga. J. Matović 245. Pričišni stvari od zemle ljekariju, i čovjek razborit ne će mrzjeti tnu (iz lat. Altissimum creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorabit illa. eccl. 38, 4). 520. Nije zdravlja za onijeh, koji mrze lijeke. A. Kalić prop. 119.

ccc) štogđ bestjelesno i apstraktno. Rad toga ja mržah sve ine radosti. Š. Menčetić 139. Clovik pokoran grdi i mrzi grihe. Š. Budinić ispr. 4. Tim ako su blage éudi (t. j. kraji) ter krvničku mrze želu. I. Gundulić 482. Ovo je pastijer, ki pokoje veće mrzi nego muke. J. Kavačin 159a. Da vidivši Božju spravu mrzim svaku tašću slavn. 466b. Nijesi mrzio molbe onima, običajni ki grijesiti ne dostoje tve smiljenje. B. Bettera čut. 80. Grijeh mrzi, Boga ubi. Ć. V. Bunić 4. Neka budemo... mrzjeti tolike i toliko teške naše grijeha. Cestitost 34. Ah mrzim već sva moja djela opaka. I. Nenadić nauk 214. Ovdje se ima mrzjeti bludnost, a polaliti se ima ustegnuće. J. Matović xxviiia. Da bi mrzjeli onu opaku besjedu hudobe. 491. Spomenjuć ova čudesna tlačim i mrzim svaku rados. L. Radić 18. Crkva.... vazda je rečene ženidbe mrzila i zabranila (iz lat. ecclesia.... matrimonia illa semper detestata est et prohibuit). M. Dobretić 464. Mrzim zlobu srca moga. I. M. Mateić 374. Koliko je istinito, da Bog mrzi grijeh od vika. N. Marčić 28. — Ovamo pristaju i primjeri: Živući ti u puti umrloj mrzje sve, što svijet ljubi. V. Andrijašević put 147. Ništa činiti (t. j. ne bi smio čovjek), što se mrzi od božanstvene. voje. J. Matović 483. Sto jedno hoće, drugo ne mrzi (natpis pjesmi). Vuk nar. pjes. 1, 427.

cc) mrziti na koga ili na što.

aaa) na čelad. I uzmem mrzjeti na nega (t. j. na Lovorka) ja veće neg' na smrt. F. Lukarević 21. Na cara mržahu. Đ. Baraković vila 321. Ako mrziš na me.... i ja na te s moje strane mrzje prijeka i nemila i na ostale sve krstjane. G. Palmotić 2, 435. Vjeruj.... da Bog mrzi na krvnika. P. Kanavelić 424. Ko mrzi na iskrnega, ubojica jest. I. Marki 89. Kad se razdili Lot svojim stricem Abramom.... veboma mrzjaše na strica. J. Banovac razg. 177. Oni mrze na sveštenike po zakonituvinčanu zdržene. A. Kanižlić kam. 209. Na ovu istu ženu sveti Čiril veoma mržaše. D. Obradović bas. 277. Na gubavca mrzi se. A. d. Bella razg. 38. Mačeha stane odmah mrziti na svoju pastorku. Nar. prip. vuk 158. i t. d. — Ovamo se može metnuti i primjer: I na Boga mrzit stane (t. j. takomac). V. Došen 53a.

bbb) na stvari. Nit će nasićeni na jistvinu mrziti. A. Georgiceo pril. 86. Ja ne znam, zašto mi Dubrovčani mrzimo (za rijeti ovako) na ovo slovo. R. Čamačić 18. Mrzi na idole, odvrzi kipe i prilike. B. Kašić rit. 26. Blago onomu, koji mrzi na ovi svijet. M. Radnić 258b. Na darove mrzit čemo, ki smetaju pravdu svetu. P. Kanavelić 108. Puk izraelski poče se limit i na manu mrzit. J. Banovac pred. 49. Na

moje mrzićeš kňižice i pogrdvat trudno dilo starca Mjelovana (*sic!*). A. Kačić razg. 1. Onda ćete mrzjet na svijet i ostaviti ćete ga. D. Bašić 12. Lubilmo (*t. j. lubi-l'mo*) ga mrzeti na svaku stvar zlu, koja je suprotna poštenju Božjem. F. Lastrić od 330. Ništonemaće na řih (*t. j. na lekarije*) mrzu. J. Matović 520. Mrze na narav istu. A. Kanižić kam. 616. Vodopije, koji od naravi na vino mrze. I. Velikanović upuć. 3, 63. U isto doba, u koje Alois dođe na poznanje od svita, poče na ū mrziti. A. d. Bella razg. 112. Da sam ja ono učinio od besposlice ili zato, što na jedno slovo mrzim, a drugo volim. Vuk odg. na ut. 27.

(ccc) na štogod bestjelesno i apstraktno. Kad bi . . . na sfjetovne raskoše mrzjeli. B. Gradić djev. 151. Ov grēh blaženi apostoli karađu i ista narav mrzi na ū. Š. Budinić sumar 138b. Znaš, da ja mrzim na ovi bilić od oholije. P. Radovčić nač. 53. Danojla.... na ū zlu čud mrzje veoma. J. Palmotić 115. Duša moja mrzi na svako utješenje. M. Radnić 272b. Ista narav osobitim načinom mrzi na takovu nečistoću. A. Kadrić 212. Mrzim na svaki grih kako na najveće ū. A. Kanižić fran. 109. Ostaviše bludnos i uzeše na ū mrzjet. D. Bašić 3. U isto vrime moreš mrziti na svoju ružnoću. M. Zoričić osm. 18. Pokajati se od svijeh grijeha i na ū mrzjeti. I. Nenadić nauk 36. Ja na zle običaje mrzim. D. Obradović živ. 69. Svaki, koji zlo čini, mrzi na vidjelo. Vuk jov. 3, 20. i t. d. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Na sve toj mržah, što družijem ugodno znah. D. Zlatarić 40a. Mrzi na ono, na što ja mrzim. J. Filipović 3, 143b. Jer ne bi sebe pedipsavao ni mrzio na ono, što je protiva Bogu. J. Banovac razg. 242. Zaradi linosti oli po istoj linosti na sva kolika mrzi. M. Dobretić 210.

(dd) mrziti suprot kome. Samo u primjeru: Većma u zlu nasliduju i suprot Bogu mrze. J. Banovac pred. 108.

b) mrziti se (u recipr. službi). Srde me moje boji, koliki pošteni i čistosređni narod u Dalmaciji.... mrzi se, ukorava se, goni se (*govor je o kršćanima i o hrišćanima*). D. Obradović sov. 81. Da se između sebe malo mrze (*t. j. Arnauti*). Vuk kovč. 3. Boja se iz daleka ljubiti nego se izbliza mrziti. Nar. posl. vuk 26. Zašto se ū dva mrze ka pas i mačka? *U Lici.* J. Bogdanović.

b. mrziti s dopunom u inf. kao ustezati se. Pod tvim carstvom može biti on ne mrzje dosle stati. I. Gundulić 496. Za čovjeka sloboditi mrzio nijes sired utrobe od djevice začet biti. J. R. Gučetić 12. Ako mrziš na me svrnut draga zrak pogleda. G. Palmotić 2, 427. U kojih dušu nije se kratio ni mrzio ulesti. J. Matović 218. Tko te časti upraviti mrzi slavnom sreću ovemu, ne zna, što je haran biti. A. Boškovićeva u I. M. Mateića 353.

c. mrziti s dopunom u inf. znači: nerađećiniti (ono, što znači inf.). Ptica obola sred višine plemenita jata tjera i na vrste manje ine mrzi trudit brza pera. I. Gundulić 407. Ako te je boja žela tere mrziš počivati. 453. Bez gospstva živjet mrzi. 513. Srda ognena . . . ka u svakomu vidjet mrzi djela časna i korisna. P. Kanavelić 557. Mrzijah čut ku vilu lipom zvat. I. Đordić uzd. 19. Mrzeh gledat krivo dilo. salt. 339. Svaki mrzi služiti ūima iz daleka.... nego svaki hoće, da ūima služi izbliza. D. Rapić 166.

d. ne trpjeti (s dopunom u kakvoj rečenici). Što mrziš, da se tebi učini, gledaj, da ti kad god ne učiniš drugomu. F. Lastrić ned. 288. Turci mrze, kad Hrišćanin i sam sebi lijepu kuću učini. Vuk u Ivezovićevu rječn. s. v. mrziti.

e. mrziti kao verb. impers. znači: mrzak biti. s dopunom u dat.

(aa) subj. je kakva imenica ili zamjenica. Ježe Bogu mrzi, ne bojiš li se? Sava glasn. 40, 150. Bogu to mnogo mrzi. Korizm. 33b. Komu (*t. j. Bogu*) mrzi vsako zlo.... Smiša se u sebi, mnoga zla da je učinil, ka mrze božastvenoj dobroti. Naručn. 54b. A nas jadi hudi more ter nam život mrzit čine. D. Ranina 52a. Ka boles stegnula tebe jes, da t' mrzi život tvoj? M. Držić 75. Kojemu se grusti i mrzi of život. Š. Budinić ispr. 71. Odnesi od mene sfe ono, što očima i (*štamplj. bez i*) divstvu tvomu mrzi. M. Jerković 53. Kojima u prediki nije po volji drugo nego ono, što mrzi Bogu. D. Rapić 350. Odbacuje ona, koja mu pravedno i dostojno mrze. I. Velikanović upuć. 1, 355.

(bb) subj. je inf. Veće nam mrzi povrnuti zlo vzetje. Korizm. 81a.

b) s dopunom u akuz.

(aa) subj. je imenica ili zamjenica. Taj te dar sad mrzi. N. Nađeković 2, 76. Mudra si zadosti, nu me strah mrzi tvoj. D. Zlatarić 23b. Zašto ovi tu mrzi dar i ūime rug tvorisi? 51a. Da mene mrzi veselje, koje jest bez tebe. M. Divković nauk² 244. To me mrzi. Mrzi ga kao slijepca para. Vuk rječn.

(bb) subj. je inf. Ku (*t. j. mater*) mrzi viditi, da stojim u luzih. D. Zlatarić 38a. Iz krvave mrzi je (*t. j. Sokolieu*) rati s Turcima se pobjeguća prid Počaćim ukazati. I. Gundulić 396. Nijednoga i iz dubreta ne mrzi zlato i draga kamenje vaditi. B. Leakovčić gov. 155. Da me ne mrzi dosadivati čitatejima sad nameno. Vuk dan. 1, 103. Ajdući...su se otpadili od kućavnoga posla pa jih mrzi raditi. dan. 2, 94. Mrzi me se ovde raspasivat. Nar. pjes. vuk 2, 345.

(cc) Mjesto inf. stoji rečenica s veznikom da: Kad vas ne bi mrzilo da pišete proti zemunskom. Vuk u Ivezovićevu rječn. s. v. mrziti.

MRZIV, adj. mrzak. Samo u Jambrešićevu rječniku (*odosicus, omrazliv, oduren, protiven, mrzek, mrziv, težek u lat. dijelu*).

MRZJENSTVO, n. isto što mržna. Samo u primjeru: Ako . . . mrzjenstvo na iskrnega ne izagnemo sasvijem iz našega srđa. S. Rosa 104a. — *Nepouzdano.*

MRJEĆE, n. nom. verb. od mrzjeti. Između rječnika samo u Stulićevu (mrjeće, mrzeće). Suza, koju su izvedene . . . od mrjeća neprijetelja. S. Rosa 69a. Od te krivine mrjeća . . . razlog imamo Bogu dati. 104a.

MRZLA VODICA, f. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-rječkoj. Razdjelj. hrv. i slav. 164.

MRZLE DRAGE, f. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-rječkoj. Razdjelj. hrv. i slav. 165.

MRZLETINA, f. jelo, koje se zove i hladetina, hladnetina, drhtalice. U rječniku Bjelostjenčevu (galreda, gelatina, decoctum gelatum), u Stulićevu (mrzletina, hladetina s naznakom, da se nalazi u Habdeličevu rječniku, ali u tome rječn. nema rjeći mrzletina) i u Ivezovićevu (s naznakom, da se govoriti u bjelovarsko-križevačkoj županiji, i s naznačenim ake.).

MRZLICA, f. grozica, kad je čeladetu mrzlo (studeno). Samo u rječniku Bjelostjenčevu (mrzlica, mrza zimljica, febris rapida et quercera) i u Popovićevu (kaltes Fieber).

MŽRLÍ DÔ, Mžrlóga Dôla, m. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 165. — Istome selu bježe se ime Mrzli Dolci u Schem. segn. 1871, 17 i 1881, 15.

MRZLINA, f. studen, zima. U rječniku Bjelostjenčevu (frigiditas, frigido, algor), u Jambrešićevu (frigiditas) i u Stulicevu (mrzljina, mrzlost s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen.). Od ognja topilna . . . ni od vode mrzljina. M. Vetranić 1, 178. Pade u različite betege, t. j. u glad, u žeju, u vrućinu, u mrzline . . . i napokon u smrt. F. Glavinić citat 60b. Ondi ni vrućine, ondi ni mrzline. čet. posl. 74. Franklin . . . prodriće mrzline i oluje do stožera. M. Pavlinović rad. 18. Mrzljina, studen. Na Rijeci. F. Pilepić.

MRZLITI, mrzlim, impf. hladiti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (mrzlim, hladim, frigefacio, frigefacto, frigero, — mrzlim se, mrzel postajem).

MRZLOČA, f. isto što mrzljina. Samo u primjeru: A da vince duh mu ogrijava u mrzloči grješna djelovaњa. Osvetn. 2, 22.

MRZLOKRVAN, adj. koji je od mrzle krvi. Samo u primjeru: Ruke zalivene krvavim potokom, noge oblipljene mrzlokrvnim sokom. I. T. Mrnavić istum. 182.

MRZLONOS, adj. koji mrzlinu nosi. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (mrzlonos, kaj mrzlinu donaša, frigorificus, algificus). — Nepouzdano.

MŽRLÓ PÖLE, Mžrlóga Pöla, n. četiri sela u Hrvatskoj u županijama zagrebačkoj, varaždinskoj i u modruško-riječkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 165.

MRZŁOPOŁSKÍ, adj. posses. od Mrzlo Połe. V. Arsenijević (zabižežio i naznačeni akc.).

MRZLOST, f. isto što mrzljina. U rječniku Bjelostjenčevu (mrzlost, mrzljina) i u Stulicevu (frigedo, algor s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika). U ovom primjeru uzima se mrzlost u prenesenom smislu: Kako je mrzlost v muži, tesnost v ženi (govor je o tjelesnom općenju muškoga i ženskog). Naručn. 68b.

MRZLOVIĆ, m. onaj, koji mrzli, hlađi. Samo u primjeru: Ko kad plaha jugovina puhne . . . a sretne je sjever mrzloviću. Osvetn. 3, 28.

MRZLKUĆ (biće takav akc.), m. mrzost, mržna. Od korijena, koji je u glag. mrziti s turskim nastavkom -luk. Samo u primjeru: Ulegao je mrzlik u nas. Nar. posl. vuk 333 (poslovica je crnogorska).

MŽRLÁK, Mžrláka (s takvijem se akc. govori), m. prezime u Hrvatskoj. Imenik (1906) 445. Potvrđeno je xvii vijeka (sa -ž- mjesto -z-): Mržjak. R. Lopašić urb. 265.

MRZLACI, Mržlaci, m. pl. dva sela u županiji zagrebačkoj i zaselak u županiji modruško-riječkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 165. Mještani svuda govore u nom. Mržlaci.

MRZLIV, adj. isto što mrzak. U rječniku Mikalini (detestabilis, abominandus), u Belinu (abominando), u Voltiđijinu (disgustoso, nau-seabile, abscheulich, ekelhaft) i u Stulicevu (abominabilis, odio dignus, detestabilis). Nejasan je primjer: Ubožstvo jedno dobro mrzivo, mater nasicena, razlučne misli, uposlovanje brez štete i čestitost brez pečaљenja. M. Radnić 554a.

MRZLIVOST, f. apstr. imenica prema pridjevu mrzliv. Samo u Voltiđijinu rječniku (nauseabilità, detestazione, svogliatezza, das Ekeln).

MŽRZNÁ BÖLÉST, f. bolest padavica. Mrzna bolest, velika bolest, Fallsucht, epilepsia. M. Jovanović-Batuš (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori u Baňanima).

MRZNOST, f. apstr. imenica prema pridjevu mrzan, isto što mrzost, mržna. U rječniku ni jednom. Tko ju (t. j. žubav) ima, ima Boga i svitlost od dobra svakoga, a mrznost od grijanja. I. Ančić ogl. 5. Iz nenavidosti radaju se mrznost, podbuđenje, porugaњe. A. Baćić 231. Ovakovo djavo je sje mrznost na pokoru. B. Leaković govor 47. Žalost duše i mrznost na grihe učinite. 78. Nenavidost i mrznost na čijegod kriposti. nauč 101. Kad bi tko imao mrznost na Boga i na Božje stvari. 282.

MRZNOVÖLÄVAC, mrznovölävca, m. čovjek mrzne (t. j. hladne, rđave) vođe. Samo u Vukovu rječniku (ein übellauniger Mensch, morosus s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). — Ispoziv mrzovoljstva.

MRZNOVÖLÄVČINA, m. augm. od mrznovojavac. Samo u Vukovu rječniku, gdje grijeskom stoji, da je ženskoga roda (f. mjesto m.).

MRZNÚČE (biće takav akc.), n. nom. verb. od mrznuti se. Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. za tal. gelamento.

1. MŽRZNUTI, mrznem, impf. isto što smrznati se (kad se hvata mrzav i led). Glagol je od istoga korijena, od kojega je i imenica 1 mraz (vidi tamо), a nalazi se i u drugim slav. jezicima: slov. mrzniťi, rus. мерзнуть, čes. mrznoti, polj. marznąć. Bez promjene u značenju upotrebljava se mrznuti i mrznuti se. U rječniku Mikalini (ne na svome mjestu po abzučnom redu, nego na str. 267b: činiti se mraz, mrznuti, gelasco, — činiti mrznuti, gelo, congelo), u Belinu (mrznuti, ghiacciare), u Voltiđijinu (mrznuti, gelare, ghiacciare, frieren), u Stulicevu (mrznuti, gelascere, rigescere, congelascere — mrznuti se, gelascere s naznakom, da se nalazi u nekakvoj knizi, koja se naznačuje: Purg., — mrznut, mrzli) i u Vukovu (mrznuti se, frieren, congelor).

(a) mrznuti (bez riječce se). Zimú noć ne hajšeš ni pomniš o sebi, na snigu ostaješ, ki mrzne o tebi. G. Držić 389. Činit će ti još tva vila mrznut zimi, gorjet liti. I. Đordić uzd. 164. Samo promišljajući vikovičnost paklenu čini mi ježit vlase na glavi, mrznuti krv u žilah. J. Banovac pripov. 208. Kada mu se tužaš Ivan, da od velike zime trne i mrzne. A. Kanižić uzr. 162. Ako luta dogodi se zima, da te smrzli u podrumih ima, kojom mrzne piće i korene. J. S. Režković 427. Ne daj, Bože, za sprovodom iti, krv će mrznut, ijed se u nju sliti. Osvetn. 4, 62. — Ne razabira se, ide li ovamo ili pod b primjer: Prinemaže se, i krv u nemu ledeni se i mrzue. F. Lastrić svetiš. 92b.

(b) mrznuti se. U jezero vas go ulazaše kako led ter se vas mrznaše. L. Lubaški pis. 67. Sva mi se krv po životu mrzne. J. Banovac pred. 93. Što će reći, da se mrznenim usrid vatrenu duhovne? M. Zoričić osm. 52. Nad strašnom bo stajat smrti krv se mrzne, svist se vrti. V. Došen 230a. Koji (t. j. potok) zimom ne mrzne se, veće nepristance vretenom okreće. J. S. Režković 65. U Studenom ako se ne mrzne. 396. Pred zorou se mrzne. Nar. posl. vuk 260. On (t. j. vosak) se cedi, a kad malo zaladni,

onda se počinje mrznuti i ne može dobro da se iscedi. F. Đorđević 45. U Italiji zamrzavalo se vino u bačvama još za Virgilijeva vremena, a sada se već ne mrzne. Vuk u Itekovićevu rječniku ove riječi. Mrzle bi se (t. j. suze), da se hladna tiču pa bi sjale ko kameće drago. Osvetn. 2, 44. Prekrstim ruke pa se mrznom od čuda gledajući ih, što rade. Nar. prip. vrč. 26.

2. MŽZNUTI, mžnem (jamačno je takav ake.), impf. postajati mrzak. Korijen je isti, koji i glag. mrziti. U rječniku Belinu (tediarsi, sentir tedio) i u Stulićevu (mrznuti komu koja stvar, taedere). Nepravdu vžnenavidělā i mrzbe (tako je u jednom rukopisu, u drugom je: omrzbe) mi. Danilo 12. Slavnoj devi Mariji mrzne močno užura. Mirakuli 115. Mrzne mi što ljubim, što ne ču, sve imam. M. Vetranić 1, 481. Tako mi mrznu (stamp, „marnu“) žit, kad ljubicu zgubih. P. Zoranjić 8. Komu bi mrznu dobro i pravda. I. Ančić ogl. 103. Ovako ne inako svaki imao bi činiti krstjanin, da mu život mrzne, a smrt bude im slatka. P. Posilović nasl. 45a. Ovo zlo ... čini, da mrzne ozbiljan rad. M. Pavlinović rad. 141. Kad je meni... znao omiliti nauk, jedali na svijetu (ima) mladića, kojemu može mrznuti? 156.

MRZOĆA, f. isto što mrzost, mržna. U rječniku Mikafinu (mrzoća, mrzenje) i u Stulićevu (mrzoća, mrzost, mrzeće s naznakom, da je iz glag. brevijara). V skrušenju je dvoja bolezan: jedna bolezan je koje pogređenje ali mrzoća od voje. Naručn. 52a. Ako si se obeselio od smrti negove za imati blago, ili za mrzoću ili zavidost (stamp. zavjedost). B. Kašić zrc. 59. Skladnost od čiste čudi, od kniga ljubav, mrzoća na zlo. fran. 7. S ovimi potaknutji na mrzoću i prokljanje. P. Radovčić nač. 209. Nonavidost, mrzoća, polepljenje noso sobom križ. M. Radnić 51a. Duša ista s tre mrzoće, plam u plame odnijet hoće. J. Kavahin 39b. Pokora... je bolest i mrzoća na grijehu učinene. J. Banovac razgov. 241. S unutri neke vrle mrzoće na samu sebe i od silovitoga skrušenja padaše nica. I. M. Mateić 97.

MRZOMIN, m. neka vinova loza crna grožđa. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Dalmaciji). Iz tal. rječi istoga značenja marzamina.

MRZOST, mžosti, f. odium, abominatio. U rječniku Stulićevu (mrzost, mrzoća, mrzeće s naznakom, da je iz ruskoga rječn.), u Vukovu (Hass, odium s primjerom iz nar. posl. vuk 183: Mrzost na stranu, a korist preda se) i u Daničićevu (mrzost, abominatio sa dva primjera, od kojih je jedan iz xiii, drugi iz xiv vijeka).

a) u subjektivnom ili aktivnom smislu isto što mržna. Kada uljeze mrzost i emraza meu zaručnika i meu zaručnicu. M. Divković nauk 252a. Sve su ove stvari obilježje i ukazanje mrzosti, nenavidosti i neljubavi. bes. 851. Nastajeći jemati u svakoj ispodivi jednu veliku bolest i mrzost na grihe života mimošastnoga. P. Radovčić nač. 113. Želeći zla drugomu ali imijući mrzost na drugoga. 535. Da mi isprosiš ... mrzost na stvari svjetovne i telesne, ljubav i sladost na stvari nebeske i duhovne. I. Neadić nauk 227. Skrušeće jest bolijest srca i mrzost na grijeh učinjen. J. Matović 243. Neka ne bude usilovan od mrzosti ali od ljubavi ali od ikakva drugoga smućenja srca. 346. Pokvana i pakostna srđa človek ... biva nepravedan... pun mrzosti i lukavstva. D. Obradović nov. 18. Sad te zovem, da se pobratimo, staru

mrzos da već pobacimo. Pjev. crn. 233b. Samo g. Sv. u svojoj mrzosti na mene može kazati, da.... Vuk odg. na laži 23. Zašto je kod nas mogla u ovome događaju postati ovaka mrzost, da narod i na ime svoje omrzne. Vuk kovč. 4. Mrzost zameće svade, a ljubav prikriva sve prijetne. D. Daničić priče sol. 10, 12. Arhanđelov zlatokrug znamenjuje vjeru, ljubav i nadaće, a vražji rozi znaće izdajništvo, mrzost i očajaće. S. Lubiša prip. 272. Sveštenici rimski mrzost na braću, koja su u staroj vjeri zaostala, podhranivali su. M. Pavlinović razg. 4. Od mrzosti cari i veziri od mrzosti ne mogu gledati. Iz nar. pjesme slavonske. D. Šurmin.

b) mrzost u objektivnom ili pasivnom smislu je ono, što je kome mrsko, lat. abominatio, nem. Abscheu, Gräuel. Priide dršti jedinoga velbožđa obručena byvši za muža otv krovovrđe puh těha i sušti vš níhi i slobuduši nečistijo mrzosti ih. Stefan pam. Šaf. 7. Da ne ubo nikoliže slytvršeny imějušto umb izvolite, žež mrzost byti prědy Bogom. Sava glasnik 40, 149. Blagočestivij Stefan skrběše... v mrzost i ježe kjež němu bratstvo pomyšlaše. Domentijan 107. A jest veliko neugodstvo i mrzost Bogu, da človik čini svoga boga u jednoj vričici plni gnoja. Kolunić zborn. 247. Mrzost jest g. Bogu usta lažliva (iz lat. abominatio est Domino labia mendacia. proverb. 12, 22). M. Divković nauk 28b. Mrzost jest prid Gospodinom utez i utez (iz lat. pondus et pondus abominabile est apud Deum. proverb. 20, 10). J. Matović 397. Koji s mrzostí općenoga jestiva i pića slijedu izabrane i izvrsne jezbine i vina. 490. Oni su se sa zli svoji i nepravedni děli pocnili i věčnoj mrzosti i hujeňu podpali. D. Obradović nov. 98. Kad dakle ugledate mrzost opušćenja, gdje stoji na mjestu svetome. Vuk mat. 24, 15. Imaše čašu u ruci svojoj punu mrzosti i pogansštine. otkr. 17, 4. Po svoj prilici je Vuk na ovijem mjestima uzeo rječ mrzost iz crvenoslav. teksta, u kojem stoji merošt, grč. βδέλυμα, lat. abominatio, nem. Gräuel. Ovamo bi mogla itći i nar. poslovica, koju navodi Vuk u svome rječniku (vidi naprijed u pristupu).

MRZOSTAN, mrzosna, adj. dostojan, vrijedan mrzosti. Između rječnika samo u Stulićevu (execrandus, detestabilis s naznakom, da je iz glag. brevijara). Koja polza včenu biti i vrednu, a imati srđe pokvareno, lukavo, preko mère interesirato i mrzostno (biti iz ruskoga mepostnij). D. Obradović nov. 77.

MRZOTA, f.

a) isto što mrzost pod a. Samo u Stulićevu rječniku (mrzota, mrzeće s naznakom, da je iz glag. brevijara).

b) isto što mrzost pod b. Kada budete videli mrzotu razčišćenja, ko rečeno jest po Danielu proruku. Postila (1562) 162a. Kada budete vidili mrzotu zapušćenja. Ant. Dalm. nov. tešt 37b (matth. 24, 15). Petar pun mrzote. 198b (apoc. 17, 4). I mnoge mrzote vnutri nas imamo. Ant. Dalm. ap. e 1. I mrzota jest, ki vas izabra (iz nem. und euch wählen ist ein Gräuel. is. 41, 24). Proroci 46.

MRZOTAN, mrzotna, adj. isto što mrzostan (vidi tam). Samo u primjeru: Nevernim i mrzotnim (iz lat. incredulis et execratis. apoc. 21, 8). Ant. Dalm. nov. tešt 2, 205a.

MRZOTIĆ, m. prezime zapisato u ispravi iz početka xvi vijeka, izvedeno od imena Mrzota, kojemu nema potvrde. Mon. croat. 193. — Ispor. Mrzan, Mrzen.

MRZOVIĆ, *m. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. Spominje se i u zapisu iz početka XVIII vijeka: U konšiluku s pustarom Mrzović. T. Smičićlas spom. 333. — Ispor. Mrzli Do, Mrzlo Poje.*

MRZOVIĆI, *m. pl. selo u Novom Pazaru. Etnogr. zborn. 4, 263. — Ispor. ime, koje je pred ovijem.*

MRZOVLAŠT, *adj. onaj, koji je mrzne (t. j. hladne, rđave) voće. Samo u Vukovu rječniku (üabellaunig, morosus s naznakom, da se govor u Crnoj Gori). — Ispor. mrznovlašvac, mrznovočvina.*

MRŽDALICA, *f. meka kost, koja se zove i mrštalica, rskavica. Mrždalica, mržgalica, Knorpel, cartilago. M. Jovanović-Batut. — Riječ jamačno stoji u svezi s mežgravci (mržgravci) ili s mrštalica, ali je ta sveza poradi promjene glasova nejasna. Vidi još riječi moždrkavec, mrzgavci, mržgalica, a vidi i riječi, koje sad dolaze.*

MRŽDAVCI, *mrždavaca, m. pl. isto što mrždalica. M. Medić letop. 139, 97. — Vidi mrždavci.*

MRŽDAVICA, *f. isto što mrždalica. Mrždavica, mrskavica. Žemlak 3. — Vidi mrždavica.*

MRŽDERITI, *mržderim, mrždorim, impf.*

MRŽDORITI, *sipiti (o sitnoj kiši). Govor se oboje u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s naznačenim akc.). A. Belić 16. Glagol bi ovaj mogao stajati u svezi s rus. nopostra (sitna kiša), mopozaštiti (sipiti).*

MRŽDAVCI, *mrždavaca, m. pl. isto što mrždavci. Govor se u Dalmaciji. M. Pavlinović. Zborn. za nar. živ. 8, 226. — Vidi moždrkavci.*

MRŽDAVICA, *f. isto što mrždavci. M. Pavlinović.*

MRŽENJE, *n. nom. verb. od mrziti. Potvrda ima, i to još više, također za lik mrzeće, koji je načinjen prema pas. partic. mrzen; taj je oblik mrzen pogrješno načinjen mjesto mržen; potvrde su mu u rječniku Belinu (abborinato) i u Voltigijinu (abborrito, detestato, verabscheuet).*

a) mrzeće. U rječniku Mikařinu (mrzenje, odium, abominatio), u Belinu (mrzeće, abominator, abominator, abbominazione, abbominio), u Bjelostjencetu (mrzeće, abominator, detestatio, asperatio, execratio), u Jambrešićevu (mrzeće, odium u lat. dijelu), u Voltigijinu (mrzeće, nausea, svogliamento, Eckel, — abbominazione, odiosità, Hässlichkeit) i u Stulićevu (execratio, detestatio, aversatio, odium, abominator; — u istom rječen. zabilježeno je i značće congelatio, t. j. smrzavanje, što je jamačno pogreška). Ni mrzenja imaju na nih. Š. Budinić suma 141a. Držeći se to za zlamenuje neprimateško i za mrzenje. B. Kašić zrc. 118. Mrzenjem nepravim mrziše na mene. rit. 198. Unutrašnja mrzeća na iskrnega.... grijesi su prid Bogom. S. Rosa 71a. Ovo je mrzenje u istinu prikoreno. D. Bašić 157. Od potribe je začeti u srcu mrzenje protiva grijhom. J. Filipović 3, 143b. Dila . . . dostojava mrzeća Božjega. I. P. Lučić nar. 5. Zadahnite u nih ljubov na trude i radnju i mrzeće na prazdnost i ljenost. J. Rajić pouč. 3, 74b. Zaradi koga uzroka imao je car otajno mrzeće na rečeni dvor. A. Tomiković Živ. 279.

b) mrzeće. Između rječnika samo u Vukovu (das Hassen, odium). Nenavodnost jest žalost i mrzeće na dobro i napridak svoga iskrnega. F. Lastrić ned. 109.

MRŽGALICA, *f. isto što mrždalica (vidi tam). M. Jovanović-Batut. — Vidi i mrzgavci.*

MRŽNA, *f. nom. act. od mrziti. Između rječnika samo u Vukovu (Hass, odium).*

a) u navedenom značenju. Ne imajući ljubavi, nego mržnju, zlobu il' nenavodost u srcu suprot iskrnemu. F. Lastrić ned. 290. Mržna jest srčba davnašnja ukorijenjena u srcu suprot iskrnemu. 360. Ova mržna, s kojom Nikola tlačaše dobra svitovna. I. P. Lučić izkaz. 14. Da se nije dao zasljepliti mržnjom na mene mojih neprijatelja. Vuk odr. od ruž. 15. Mržna, kojom mržaše na nju, bježe veća od ljubavi, kojom je prije ljubaše. D. Danićić 2 sam. 13, 15. Sve je dolazilo od lične njegove mržne na Lazareviće. istor. 114. Kad mu panu na vrat rad i dužnosti života, tad ga popade sržba i mržna. M. Pavlinović rad. 150. Da mu u duši podžije mržnu na vlastiti rod. razg. 65. Iza tvojijeh leda neko sije razdor i mržnju, kako će ti djecu zavaditi. S. Lubiša prip. 230. Na nju mržnu potaće haje. Osvetn. 4, 1.

b) mržna je mrsko stanje, kad je čeladetu mučno, kad mu se stužuje. Samo u primjeru: More onomu, koji putuje, s uzbucenjem (sic!) svoji valova uzrokuje uznemirene iznutreno, rđavicu i mržnu (sic!); po isti način skrušene tribuje da srce uznemiri po bolesti, da usta otrov grija izrigaju i da se na život grišni prošasti mrzi. I. P. Lučić doct. 13.

1. MU, enkl. oblik za dat. sing. masc. i neut. zamjenice trećega lica prema punome obliku njemu. — U ovome primjeru dodata je riječca mu bez prave potrebe vezniku ili (onako, kako se bez prave potrebe dodaje i riječca ti istome vezniku, te biva iliti): Biti će svjedoci od svih stvari, koje smo učinili ili mu skrovito ili mu očito. M. Divković bes. 34b. Tako je i u ovijem primjerima: Budući da su Bogu u njegovoj vičnosti svaka sadaća, il' mu se nam činila došasta ili prošasta. F. Lastrić test. 347a. Svaka, koja se upravlja u spasenje duše, il' mu bila dobra, koja se imaju činiti, il' mu zla, koja se imaju tripti. test. ad. 126b. Da prikaže svaki, kako je činio il' mu dobro il' mu zlo. ned. 119. Više orakijeh primjera iz F. Lastrića vidi kod ili. — Vrlo je neobično, što se u jednom primjeru nalazi mur (t. j. mu-r od mu-re, mu-že) mjesto samoga mu: Tere vojsku pobijaše i nitko mur suprot stase. Nar. pjes. bog. 121.

2. MU, onomatop. riječa za glas kravljí: Zavičen: Roge! Roge! dok ona iz nekakve prodoli muu! muu! Pravdonoš. (1851) 31.

3. MU. Ne umije ni bu ni mu. Poslov. dan. O tome primjeru vidi kod bu.

MUĀMETAN, *adj. isto što muanetan (vidi tam).*

1. MUĀNAT, *m. čovjek uporan, žestok. Istoga postańa, kojega je i pridjev muanat. Samo u Vukovu rječniku (muhanat bez značenja, a s primjerom iz neke nar. pjesme: Id' odatle, jedan muhanate!).*

2. MUĀNAT, *adj. uporan, žestok. Iz tur. (arap.) mu'anid (samovođan, tvrdoglav). Govori se i s glasom h između u i a.*

a) u navedenom značenju: Muhanat koń, cheval rétif, stutziges Pferd. F. Kurelac dom. živ. 21. Muhanata je to žena, ne možeš ti s nım govoriti. Bježi daleko od mazge, jer je muhanata. U Stonu. M. Milas. Muhanat, t. j. drnovit, obesan, goropadan. I. Pavlović. Ovo će značenje

(u prenesenom smislu) biti i u primjeru: Probuđen od muanate u Betsabeu Žubavi. G. Peštačić 16. Grijeskom je „muhanat“ u primjeru: Koliko je god bio Golub (ime čovjeku) muhanat i prevrtljiv. S. Žubiša prič. 121.

b. neka pojedinačna značenja bez jasne sveze sa prvočitnjem značenjem. a) osjetljiv, slab. U rječniku Vukovi (muhanat, n. pr. od zime, od vrućine, za empfindlich [gegen Kälte, Hitze], impatiens frigoris, caloris). I zato sam svaki dan svoju muanatuju od cuga i od nazebe. Vukova prep. 2, 96. — b) težak, mučan. Da se danas selo okupi, eda ovoj mučnoj rabotu lijeka nađemo, jer . . . u nas je ovaki posao muhanat (delikatan). V. Vrčević niz 12. — c) U Dubrovniku muhanat se govori o čeladetu, koje ima svoje mušice, tal. estroso. L. Zore paštak. 110, 227. To se značenje razvilo otud, što se pravo značenje zaboravilo, pa se pridjev muhanat doveo u svezu s riječiju muha (t. j. mušica, tal. estro, capriccio).

c. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Bogom brate, krvavi gélate! na mene su toke pozačene, svuci mi ih, da ih ne krvaviš, e od krví muhanato zlato. Ogl. sr. 492.

MUÁNETAN, muánetna, adj. govori se u Lici sa značenjem, što ga ima muhanat pod a. Kani ga se, ta vidiš, da je muánetan. Moj je zekona muánetan, hoće da bode. Pored muánetan govori se onamo i muámetan. J. Bogdanović.

MUASERA, f. vidi muhasera.

MUBAREĆ, MUBAREĆI, adj. indecl. sretan, čestit. Iz tur. (arap.) mübareć (blagosloven). Mubareći sa Kladuše Mujo, eno Rade ubi harambašu. Nar. pjes. hörn. 2, 232. A to biva vazda uz mubareć (svete) dane, uz ramazan. Zborn. za nar. živ. 6, 136. Nalazi se i bumbareći (vidi tam).

MUBAŠIR, m. poslanik. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja mubašir. Kako je bio za mubašira tain učinio (iz pisma pisana g. 1678). Starine 11, 115. Paša izašaće svoga mubašira (izasnika), da ispita dogadjaj. Nar. bl. kapet. 137. Nalazi se i bumbasir (vidi tam).

MÜC, interj. a) u poslovici: Što kuc, to muc (t. j. što se zaradi, što se skuca, to se i pojede). Nar. posl. vuk 357 i otud u Vukovu rječi. (was einkommt, wird auch gleich verzehrt). Riječa je ova okrnak od negdašnjega glag. mucati, koji je značio: gutati, proždirati; vidi 2 mucati. — b) u frazi: tüc müc, koja se govori, kad se hoće naznačiti, kako je tko u neprilici i zabuni ne znajući, šta bi rekao, stao štograd natucati i mucati. Tu je muc okrnak od glag. 1 mucati. Isto što tuc muc znači i fraza trt mrt, u kojoj bi trt moglo biti okrnak od glag. trtositi (t. j. brzo i nejasno bitati, čavrlati), a mrt bi mogla biti riječ bez korijena načinena poradi sroka s riječju trt, da se náome naznači zabuđeno mučane.

1. MÚCA, f. žensko, koje muca. Samo u Vukovu rječniku (Stotterin, femina balba). U istočnom govoru je muča mjesto muco, m.

2. MÚCA, f. ime kravi. F. Kurelac dom. živ. 25. Govori se u Lici. V. Arsenijević (koji je zabilježio i naznačeni akc.). — Riječ je načinena od mila (mu-ca) prema glag. mukati (mučem).

3. MUCA, f. ime mački. F. Kurelac dom. živ. 49. Biće onomatop. riječ; ispor. maukati. Ima i u slov. jeziku: muc, mucek (mačak).

MÜCALICA (biće takav akc.), f. neka okruglasta štira. M. Medić letop. mat. sr. 160, 79

(s naznakom, da se govori u Srijemu). Ima i u Popovićevu rječniku (mucalica, mucavica, Art runder Zwetschken). — Postaće tamno. Ispor. mucavac.

1. MÚCALO (tako je zabilježen akc.), m. čorjak mucav. Govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 235.

2. MUCALO, n. Samo u primjeru, u kojem se ne razabira pravo značenje: Izmeđ dva jezera žuto mucalo leži od ova jezera teže (zagonetka za jaje). Nar. zag. novak. 74.

MUCALOVIĆI, m. pl. selo u Hercegovini (dobilo ime od muhamedovačke porodice istoga imena). Etnogr. zborn. 12, 214. 438.

MUCAN, m. ime mačku. F. Kurelac dom. živ. 50. — Vidi 3 muca.

MÜCAÑE, n. nom. verb. od mucati. U rječniku Mikalini (mucanje, mucnutje, ingurgitatio, voratio), u Stulićevu (actus ingurgitandi, h. e. cum intemperante cibo ac potui indulgemus) i u Vukovu (das Stottern, balbutitio). — U ovome primjeru znači mučane isto što mukaće (lat. rugitus): Niku mucanja zviroobrazna sritoše ga. Starine 3, 304. Da bi glag. mucati značio isto što mukati (lat. rugire), tome nema potvrde.

1. MÜCATI, mūcām, impf. govoriti prekinuto i zapinuti. Od istoga korijena, koji je u mūk, mučati (jer čelade mucajući svaki čas kao da umukne). Između rječnika samo u Vukovu (stottern, balbutio). Oni kao nimac muca, oni u prag čelom tuca. V. Došen 155^b. Ali kada moli Boga, onda većje nije toga, dal' u svakoj riči muca. 156^b. Ko u sudu muca, poslije zaludu kuca. Pravdonosha (1852) 10. Te ćeš oboren govoriti sa zemlje i iz praha ćeš mucati. Đ. Daničić is. 29, 4.

2. MUCATI, mucam, impf. gutati, proždirati. Postaće tamno. Samo u rječniku Mikalini (mucati, mucnuti, založiti se, ingurgito, voro) i u Stulićevu (mucati, mucam, ingurgitare s naznakom, da je iz Mikalina rječn.). — Do danas je sačuvan trag ovome glagolu sumo u interj. muc (vidi tam).

MÜCAV, mūcava, adj. onaj, koji muca, jecav, mutav. Između rječnika samo u Vukovu (stotern, balbus). Mojsije svakako nastojaše, da tamu ne ide izvitujući se, da je mucav i da nejma hitra govorena. A. Kačić korab. 64. Govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 235.

MUCAVA, f. ime kravi. F. Kurelac dom. živ. 25. — Vidi 2 muca.

MÜCAVAC, mūcāvca, m. neka okruglasta štira. Samo u Vukovu rječniku (Art runder Zwetschken s naznakom, da se govori u Fruškoj Gori). — Vidi riječ, koja sad dolazi.

MÜCAVICA, f. isto što mucalica (vidi tam). Samo u Popovićevu rječniku.

MÚCE, m. isto što muco. Govori se u Mostaru (s naznačenim akc.). M. Milas rad jug. ak. 153, 88.

MÜCEŠA, m. muško, koje muca. Govori se u Lici. Što taj muceša tu muca? J. Bogdanović.

MÜCEŠKA, f. žensko, koje muca. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MÜCEŠKO, m. isto što muceša. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUCICA, f. ime mački. F. Kurelac dom. živ. 50. — Vidi 3 muca.

MUCIĆ, m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. Etnogr. zborn. 12, 438 (*s potvrdom za Hercegovinu*). Biće od osnove, koja je u múco i prema tome ake. Mucić; ispor. Cöric, Cósic, Mišić od čóro, éoso, mršo.

MÜCKATI, mückám (*jamačno je takav ake.*), *impf. isto što 1 mucati* (*možda u deminut. smislu*). Samo u jednoga písca. Kad na kletvi, opet stade da mucka i da izmíče. S. Lubiša prip. 216. (*Bokijel*) odmiče i mucka, kako mi ne će dati ništa, prič. 21.

MUCKO, m. ime mačku. F. Kurelac dom. živ. 50. — Vidi 3 muca, mucica.

MUCNUĆE, n. nom. verb. od mucnuti. Samo u Mikašinu rječniku (mucanje, mucnutje, ingurgitatio, voratio).

1. MUCNUTI, mucnem, pf. proguatati, pojesti, prema *impf.* 2 mucati. Između rječnika samo u Mikašinu (mucati, mucnuti, založiti se, ingurgito, voro, — mucnut, ingurgitatus, voratus). Ušnuli mu su prjesnačić, a bogme ga bez mene Rado ne će mucnut; bijedan, prije bi izdahao, neg' bi bez mene vragutijem se bokunom založio. M. Držić 183.

2. MUCNUTI, mucnem, pf. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji: prez. mucnem (ili mlsnem), a znači: munuti, udariti laktom. A. Belić xviii. 105.

MÚCO, m. muško, koje muca. Imenica od mila. Između rječnika samo u Vukovu (der Stotterer, balbus s naznakom, da je po južnom govoru). Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović — i u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 60.

MÚCOÑA, m. isto što muco. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović.

MÚCOVIĆ (*jamačno je takav ake.*), m. prezime izvedeno od imenice muco. Bošnák (1908) 126.

MUČA, m. ime neznana postava. Samo u jednoj nar. pjesmi (crnogorskoj). No ju začu Muča Raičević. Nar. pjes. vuk 4, 122. Te pogodi Muču Raičeva. 4, 123.

MUČAHAN, mučahna, adj. pomučan, dosta mučan. Između rječnika samo u Stulićevu (sub-difficilis). Oštare i mučahne u počelo jesu kreposti. M. Radnić 476b.

MUČALAC, mučaoca, m. onaj, tko múči. Samo u Stulićevu rječniku (taciturnus, qui silet).

MUČALAN, adj. onaj, koji múči, tih. Između rječnika samo u Daničićevu (mlčalni, taciturnus s primjerom, koji se ovdje navodi na drugom mjestu). Viděv... mlčalna i postvna mesta. Domentijana 222. Prébyvšu že vréme dovolno v pŕvoj iže v Karci mlčalnoj kelii. Domentijanb 117.

1. MÚČALICA (*jamačno je takav ake.*), m. prezime (upravo nadimak kao lat. Tacitus). Drž. kalend. (1905) 299.

2. MÚČALICA, f. žensko, koje múči. Između rječnika samo u Stulićevu (taciturna, quae silet). Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović.

MUČALNIK, m. onaj, tko múči. Između rječnika samo u Stulićevu (taciturnus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Hote navyknuti izvēstno vše ježe otv. prvyih mlčalniku istinljno črtnečbustvujuštiih. Domentijana 309.

MÚČALO, m. muško, koje múči. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović.

MUČALOV, m. prezime u Ugarskoj. Šem. mitr. (1900) 257.

MUČALOVIĆI, m. pl. selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUČALSTVOVATI, mučalstvujem, *impf. isto mučati*. Samo u Daničićevu rječniku (mlčalstvovati, vitam taciturnam agere s primjerom:) Váša v pustyni mlčalstvujušta...jego prébyvanija izslédív. Domentijanb 168.

MUČALIV, adj. onaj, koji múči. Između rječnika u Daničićevu (mlčaliv, taciturnus s potvrdama iz písca xiv vijeka) i u Popovićevu (verschwiegen). Sladosti pustynnago, postnago i mlčalivago žitija ne mogu oštregnuti se. Domentijanb 119. U toga se písca nalazi i adv.: Prébyvanije ... mlčalivé živuštih. 7. Ideže mlčalivo sède. 47. U svu tri naredena primjera -li stoji mjesto -li-. Ovaj se pridjev (s naznačenim ake.) govori u Lici. Niže ona ka druge žene, ona ti je mučaliva. J. Bogdanović. Přenosnik je po svoj prilici ovu riječ u Lici čuo od češadeta, koje ju je uzelo iz kakve novije kniže; što danas kniževnici upotrebljavaju pridjev mučaliv, to je iz rus. molčalivъ; istoga je izvora i riječ, koja sad dolazi.

MUČALIVOST (biće takav ake.), f. apstr. imenica izvedena od pridjeva mučaliv. Nalazi se u Popovićevu rječniku (Verschwiegenheit), u koji je uzeta iz Šulekova nem.-hrv. rječn. (kao što je iz istoga rječnika uzet i pridjev mučaliv). Iz rus. molčalivost. Dosta se nalazi u današnjih kniževnosti.

1. MUČAN, mūčna, adj. acerbus, difficilis, miser, sollicitus. U svijetu rječnicima osim Vrančićeva (vidi daže). Najstarije su potvrde iz xv vijeka (vidi među primjerima).

a. mučan (u aktivnom ili subjektivnom smislu) je onaj, koji zadaje muku (u značenju te riječi pod a).

a) uopće.

aa) adj. U rječniku Vukovu (mūčan, peinlich, schwer, gravis). Ničtože mučnije, ničtože strašnije misliti se možet (iz lat. nihil potest nosus nilve horribilis excogitari potest). Starine 23, 114. Nigdare ni bila... nijedna bolezan gora ni podobna ni veće mučna nego bolezan Isusova. Korizm. 86a. Tom ričju cesarica ukripljena u mučnom branju i boreuju. Starine 1, 223. U ono vrijeme najveća, najmučnija i najpogrđnija smrt bijaše, koga bi propeli na križu. M. Divković bes. 11. Slobodi me, gospodine, muk i tmim paklenih, ogna gorućega, dima mučnoga. M. Jerković 96. Budući bol smrtna najmučnija i najtežja, jest takojer najkraća. A. Kanižić utoč. 322. Ako križ i muku našega spasitelja promislimo, nije moguće, da se naše protivštine mogu viditi mučne. D. Rapić 224. Kad udara Strahiniću bane mučnu alu, silna Vlah-Aliju. Nar. pjes. vuk 2, 282. Iza nega bolest udarila, mučna bolest, one kraste veđo. 2, 528. Što se s mučnom rve boju, čini ti se, ni pribolit ne će. Osvetn. 1, 32.

bb) adv. U rječniku Stulićevu (mučno biti komu štograd, displicere, taedere). Ki dojdoste... mučno izmoriti te hrabrene ude. P. Vitezović odil. 37. Žene, koje poradaju mučno i s pogibljom od njihova života. L. Terzić 147. S ufašen dodij se (t. j. na tijeluj, gdi se mučno čuješ. J. Banovac pred. 149. Janko ti se mučno razbolio. Nar. pjes. vuk 3, 222.

b) Što zadaje muku, ono može biti neprijatno, neugodno.

aa) *adj.* Budući . . . slišali rečene glasi vele mučne. Transit 259. Mučeno bi Židovom ovo pismo. B. Kašić is. 65. I ti tvoj (*stamp., tvoih*) glas mučan mi je. S. Margitić isp. 195. Obra vreme najmučnije od godišta. J. Filipović 1, 80a. To je kraju vrlo mučno bilo. A. Kačić razg. 30. Tolika slava i povala kralju Juri biše vrlo mučna. 45. Biše mučna Davidu ta naredba, ali ne mogući drugo učiniti povrati se korab. 181. I ova mu (*t. j. Isusu*) se izdaja veoma mučna ukazala. J. Banovac razg. 159. Likarijam mučnim i jadovitim нико nije podložan. A. d. Costa 2, 162. Tako bi se ispovid učinila mučna i nenavidišiva. M. Dobretić 124. Pijan derviš okom razgledaše pa mu mučnu riječ progovara. Nar. pjes. vuk 2, 273. Ružno si se glamov na slonio, a mučno si nešto pomislio. 2, 542. Bez pozdrava su mučnu reč poveli. B. Radičević (1880) 238. Zadesiše me dani mučni. D. Daničić jov 30, 27. Turci šute, sveg ih ljeta mute mučne misli na snu i na javi. Osvetn. 4, 34.

bb) *adv.* Ne budi vam mučno sada dat za malo mjesto i meni. I. Gundulić 385. Hoće li bit mučno opakim čut ove riči? Hoće primučno. J. Filipović 1, 159a. Ne budi vam mučno čut, što su ove zažave duhovne. D. Bašić 250. Kad to vide postidan Stojane, to je nemu vrlo mučno bilo. Nar. pjes. vuk 1, 469. Simeuna popustilo vino, te on vide, što je učinio, Simeunu vrlo mučno bilo. 2, 68. A car Marku bakšiše poklaša; to Turcima vrlo mučno bilo, pa govore caru čestitome. 2, 365. Kada Marko bio na Urvinu, poče nemu Sarac posrtati....to je Marku vrlo mučno bilo. 2, 439. Kad to vidi Nina od Kostura, to je nemu vrlo mučno bilo. Nar. pjes. juk. 67.

b.) mučan (*u akt. ili subj. smislju*) je onaj, koji zadaje muku (*u značenju te riječi pod c), t. j. trud.* U rječniku Mikalini (mučan, difficilis, arduus, operosus, mučna stvar, mučno djelo, arduum opus, — *adv.* mučno, ardue, difficile, difficulter, magno negotio, aegre, multo labore, mučno mi je, ne mogu podniti, grave mihi duco, gravor, molesto fero, mučno biti, taedet, piget), u Belinu (mučan, faticoso, pien di fatica, grave cioè molesto, mučni, difficile, laborioso, — *adv.* mučno, difficilmente, penosamente, con pena), u Bjelostjenčevu (mučan, arduus, težek, — *adv.* mučno, ardue, aegre, multo labore, magno negotio, teško), u Jambrešičevu (mučni, difficilis, u lat. dijelu), u Voltigijinu (mučni, laborioso, fatichevole, mūhsam, — *adv.* mučno, difficilmente, stentatamento, schwerlich), u Stulicevuu (mučan, difficilis, — *adv.* mučno, difficilmente, difficulter, aegre, molesto s naznam, da se nalazi u nekakvoj dubrovačkoj knizi „Jos.“) i u Daničičevu (mučn, difficilis sa dva primjera iz XIV vijeka).

a) uopće.

aa) *adj.* O tomu je mučno i nezgodno zgovaranje (*iz XIV vijeka*). Spom. sr. 1, 157. Gdje prvi najdeš briješ, ki je velni kamenit i mučan i trudan. M. Vetranić 2, 190. I pockni tko stvorit ku mučnu stvar spravlja. D. Zlatarić 8a. Tri su stvari meni mučne, a četvrte sasvijem ne znam (*iz lat.* tria sunt difficultia mihi et quantum penitus ignoro. prov. 30, 18). M. Divković bes. 65. Ja te bjeb upitao svrhu jedne stvari, koja po mom sudu bjese odveće mučna. M. Orbin 13. Stvar je mučna, ali to je, što ugodno vam bit ima. I. Gundulić 505. Priko pakla er su puti mučni, tmasti. Č. Palmotić 2, 470. On

vam otajstva božanstvena odkrivaše i najmučnije zakone tomačaše. V. Andrijašević put 155. Ne ima mučnije stvari nego nači pravoga prijateža. S. Margitić fala 91. Topova zaradi duga i mučna puta dovezae ne biše A. Kačić razg. 111. Mučna je ovo stvar, ali nije s pomočju Božjom neuzmožna. A. Kanižlić fran. 161. Kripost ova . . . kako je mučna, tako je i plemenita. utoč. 635. Je li ovo mučna zapovid? F. Matić 21. O koliko žestok i mučan za sva ova davati ćeš razlog! F. Lastrić ned. 384. Nije ikakva stvar mučna onomu, koji lubi. J. Matović 322. U posli mučni opat svituje se s koludrima. A. d. Costa 1, 11. Što se kasa poznanstva sebe, pravda, da je vrlo mučna stvar. D. Obradović živ. 8. Nejma na svitu mučnije stvari što uporaviti prikorednu voju. I. P. Lučić razg. 117. Al' da ti Pana rečem pismice, mučna moliš. M. Katančić 41. Galija... poslije duge i mučne plovidbe dohvati se kraja. S. Lubiša prip. 65.

bb) *adv.* Mučno bi imъ (*stamp. bimъ*) zime čekati (*iz početka XV vijeka*). Spom. sr. 1, 96. Svu noć stojite u odru, i poslije mučno vam je ustati. Zborn. (1520) 56a. Svakomu mučno je sama sebe znati, a zatim lahko je drugih pokarati. P. Hektorović 28. Jednomu zločincu pravi sud mučnije opravišta drugo i tretje ubojstvo.... negoli prvo. M. Divković bes. 303. Dvjema sabljama na dvije strane mučno vlada jedna ruka. I. Gundulić 307. Ovo od muke mučno biše virovati. P. Radočić ist. 47. Idu, da se malo projdu i provitre, jerbo jim je mučno doma za posloni siditi. A. Kanižlić utoč. 458. I ovo je najmučnije znati. M. Dobretić 65. Mnogo ga je (*t. j. naroda*) i mučno ga je složiti. D. Obradović živ. 67. Lasno se oženiti, al' se mučno raženiti. Nar. posl. vuk 168. No je bilo mučno doći do Šćepana praznoruku. S. Lubiša prip. 100. Kako ćeš me, hćerko ostaviti? — Teško, mučno, mila majko moja. Nar. pjes. istr. 2, 65. i t. d., i t. d. — *Sasma rijetko stoji* *adv.* mučno ispred kakvoga pridjera: Krivovirštvo jest jedna bolest mučno izličiva. A. Kanižlić kam. 837.

b) *adj.* mučan i *adv.* mučno s dopunama.

aa) *s dopunom u infinitivu*, koji ima pasivno značenje; *inf.* može biti sam, a može imati pred sobom i prijedlog za. Bijaše naredio njake zapovijedi, koje im parahu mučne mnogo obsluževati. Zborn. (1520) 8b. Veliko je i široko pože ovo . . . lasno, vjeruj, za uljesti, a mučno za na dvor opeta iziti. D. Rađina vnr. b. Kada se u članih od vire najde ka stvar mučna za razumiti. P. Radočić nač. 153. Druge stvari nisu mučne virovat od onih, ki viruju otajstvo od upućenja. ist. 47. Naš jezik premda je mučan naučiti svakomu. S. Margitić isp. IV. Opačina . . . druga mlogo veća i mučnija za podniti se. F. Lastrić test. 160b. Ako vam se još čini mučan zakon Božji za ispuniti se cilovito. ned. 377. O kravaju razloga i mučna za dati se! ned. 380. Da je ovi nauk mučan naučiti. M. Zoričić aritm. 10 (*predgov.*). Jesu neka mučna za razumjeti (*iz lat.* sunt quaedam difficultia intellectus. 2 petr. 3, 16). J. Matović 351.

bb) *s drukčijim dopunama.* Likurgo bijaše naredio druge nike zakone puku svomu, koji se činahu veoma mučni, da se mogu obslužiti. P. Posilović cvijet 151. — Al' se mlogim čini težak ovi zakoni i zapovidi mučne na obsluženje. F. Lastrić ned. 375.

c.) mučan o mjestu, u kojem ima mukā. Da oni ne pridu na 'vo mesto mučnoje (*iz lat.* ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum. luc. 16, 28). Koluuić zborn. 15. Duše osuđenih

v jednom městě mučenom mučet se (*iz lat. animae damnatorum in uno consistunt poenarum loco*). Starine 23, 113. Kada jej pokaza mučena mesta od pakla. Mirakuli 43. Da se izvadi iz mješta mučnijeh i pogibionijeh i da se najde na mjestu slobodnu. B. Kašić fran. 31. Jaoh Mučnu, mučan ti si! Nar. posl. vuk 54. — *Ovamo se meće i primjer:* Drugo mesto jest purgatorij.... to je mesto malo maće mučeno (*stamp. mučeno*) nego prvo (*t. j. pakao*). P. Radovčić ist. 58.

d. mučan (*u pasivnom ili objektivnom smislu*) je onaj, koji trpi kakvu muku, koji je mučen. *U rječniku Voltigliju* (tormentato, faticato = faticoso, gequält u. mühsem) i *u Stuliciju* (sollicitus, aeger, maestus, afflictus s. primjero: da u svagdañem u trudu traje život mučan i čemeran).

a) uopće (*u navedenom smislu*). Děva Marija vshotě pohoditi města mučnih i viděti vše muke (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 110. Dobri ote vskrsnuti s tělesi neumrtelní i nemučními, a zali s mučními. Korizm. 102a. Zač pogrejen toku, Isuso moj, stojš na križu visoko ter se mučan boliš? M. Marulić 169. I tvojo ručice čavli probodené i mučne nožice križu prigožđene. 180. Mučan Lovrinac cesaru govori. P. Hektorović (?) 136. Ovo pisah bivši mučan, slab i trudan rad bolesti, koju imah. S. Bobašević 219. Vidim te, da s' trudan i vele da s' mučan učeći nih vas dan. N. Nađešković 1, 123. Nahodeći se on s jednim svojim drugom mučni od privelike žede. J. Banovac pred. 137. Mučan govori se o čoveku, koji ima gorskou bolest (padavicu). Ž. Radošić.

b) mučan je kao bijedan, jadan, nevojan. Život njegov mučan i pln všakoga stuženja. Transit 28. Zatoj sam sad mučan nada sve na sviti ter sam pun dreselja. Š. Menčetić 298. Toliko č sad mučna i grijivna, znaj, biti videći, er te već ne hoću ljubiti. D. Rađina 91a. Ako grubu (*t. j. ženu*) najde, mučan je sasvima, jer u tugu zajde, ka lika ne ima. P. Hektorović 31. On pjesni ne tvori, ki mučan pribiva, koga žalos mori. 70. Videci tvoj ures, gospoje izabrana, gdi toli mučan jes i trudan s svih strana. N. Nađešković 2, 124. Jer je vrlo siromah, dužan i v našoj zemљi i vrlo mučan (*u pismu xvii vijeka*). Starine 11, 134. Imaju život provoditi ne kako općeno ljudi živu, mekotumno, nasladivo i razkošno, nego... život trudan, mučan i oštar. I. Velikanović upuć. 3, 165. — *Adv.* Koji mučno živu, nesriće i žalosti podnose. F. Lastrić od 371.

c) brižan, zabrinut, uzinemiren. Kros toj sam mučna i u mislach sva stojim. M. Držić 420. Tijem nijesam ja mučna ni ču bit nikadar s vseljem razlučna, jer stvorih taku stvar. D. Zlatarić 13b. Za sve da je mučna u srcu cića toga (*t. j. Sunčanica*), poslušna se kazat haje zapovijedim čućka svoga. I. Gundulić 380. Zli Vuči-strah kažuci se mučan dosta dođe nega pohoditi. G. Palmotić 2, 176. (*David* sumnji i mučan više svoga spasenja moli božanstveno milosrđe. I. Đorđić salt. 84. Mučna u srcu, sva smetena u pameti ne zna.... što će mislit, što će rijeti. N. Marčić 43. A momci mučne u n uprli oči. B. Radičević (1880) 238. — *Neobično je adj. mučan u ovom primjeru zdržan s inf.:* Lijepa Begum uza n staše mučna gledat rat nemilu. I. Gundulić 538.

d) zlovojan, lutit. Pomisli, ki (*t. j. sultani*) svudi dobivat jest učan, trateć prah i ludi zman je l' mučan? H. Lukić 273. Vraćaju se sramni vele Ugri i prem mučni u sebi, da za-

darske mire bijele uzeti im dano ne bi. P. Knavelić 248. Otide (*t. j. Isus*) mučan iz onoga svoga grada, što ondi ne imahu ni vire ni ufaña. S. Rosa 89b. Mlado momče mučan od ukora, stid mu lücki zažeže obrale, pa se brzo natrag povratio. Nar. pjes. vuk 6, 245.

e. mučan je onaj, s kojim je teško slagati se, živjeti, koji je nepogadan, neugodljiv. Između rječnika samo u Vukovu (mučan čovjek, unverträglich, difficilis).

a) uopće. Da je pokornik tvrde glave, mučne naravi, strahljiv i prilična. A. Kadžić 320. Imadu se pokazat ljubeznivi, a ne sumlivi i mučni u dopušćenju. P. Filipović 32. Tako se rečeni kralj Bogor promini, koji inačije bijaše mučan i zestok. F. Lastrić ned. 32. O Ivane, naša poglavice kad si mučan i kad si nevjeran, more! ču ti dara pokloniti. Nar. pjes. vuk 2, 556. Zašto je danas kršan zeman, a mučan svijet; kome se uzajmi, nikad ne plati. Nar. prip. vrč. 74. Mučan čovik, t. j. s kojim se je muka složit. J. Grupković. — *Možda ovamo ide i primjer:* Mučan je i lijien na svako dobro dilo. I. Ančić svitl. 2.

b) s dopunom u inf. Koji su prignuti na taštine svitovne.... srditi, mučni primiti nauk sveti. S. Margitić fala 94. Jedan (*t. j. čovjek*) posve mučan prostiti poradi imena Isusova prosti. M. Zorićić zrc. 2. Jedan od nih, koji bijaše mučniji pomiriti se, razbaša se. 183.

f. mučno (*adv.* o onome, što je nevjerojatno ili slabo vjerojatno, nem. schwerlich. Kad zlo gdje uljeze, mučno opet izljeze. F. Lukarević 305. Nu se strašim oblubiti mladca, ki moj mučno može biti. G. Palmotić 1, 259. Mučna varka i novjera bez pedepsa može biti. 2, 57. Mučno će se tu pivati, veće tužno svaki vijati. P. Posilović nasl. 200b. Tko prazan ide, mučno pogine. Poslov. danič. I tko sluša u svem nega, mučno može poginuti. A. Gledović 286b. Malo dite tu bi (*t. j. u spili*) jedva stalno, mučno bi se u njoj i pružilo. S. Lubuški pis. 70. Mučno se može namiriti ta dogodaj. A. Kadžić 51. Ako s ovoga svita podje (*t. j. moj sin*), ja mučno ču ostati. J. Filipović 1, 292b. Osironaši tako, da se mučno nevoljniji od nega itko naodaše (*iz lat. ita depauperatus est, ut vix miseror eo repe-riret ullus*). F. Lastrić test. ad. 130a. Zašto razum i pamet tada mučno o Božijem stvarma misli. ned. 426. Dakle se bojati, da ti ji(h) mučno već dade. J. Banovac pred. 124. Zašto bi se mučno uzdržalo (*t. j. prijateštvio*), da je veće žena ujedno razgov. 266. Da ne bišo Čulica konika, mučno bismo Šin grad obranili. A. Kačić razg. 215. Što se mučno igda može učiniti bez pogibili. J. Matović 38. Mučno čete ukazati.... da se nigdje ne nahodi pripis Simeonove knige. A. Kanižlić kam. 9. Sasud čim iznova napojen budne, takav miris veće mučno će iz nega izići. J. Rajić pouč. 3, 26b. Mučno bi ostao moj zavjež u torbi. D. Obradović sov. 36. U čeljadi, koje je nemarljivo, mučno će se tko pouzdati. M. Pavlinović rad. 107.

g. različna pojedinačna i rijetka značenja.

a) mučno je o stanju, kad se čeladetu grsti, stužuje. Između rječnika samo u Vukovu (mučno mi je, mir ist ubel, nauseo). Mučno mi dođe, pogiboh. Nar. pjes. vuk 1, 415. Posve obično u naše vrijeme.

b) mučan je onaj, koji je u neprilici (vidi muka pod e, d). Veoma se nahodi mučan jedan besjednik, kad.... ne zna, što će govoriti. D.

Bašić 224. Mučniji sam ja, da nema vrimena nego ti. M. Pavlinović.

c) mučan griješ je težak. Grišnik spovi grib mučan i velik. Naručn. 84b. More li se mučniji grib imenovati? J. Banovac pripov. 173.

d) Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Ako bi se imao iskorenjeni kojigod sumnivili ili mučan zao običaj. I. P. Lučić nar. 33. Mučno dode, a mučnije kaže. Nar. pjes. vuk 3, 195 i 306. Vuk doduše u svome rječn. tumači adv. u tome primjeru riječma: schwer, schlimm, dura (*sic!*), ali otud se ne razabira pravo značenje. — Ovamo se starla i ovo: Narod (u Srbiji u okrugu crnoriječkom) veruje, da se u ove dane (t. j. 13—24 decembra) zamučila sv. Bogorodica, da rodi. Zato trudne žene u ove dane ništa ne rade. Ovi se dani zovu još i mučni dani. Etnogr. zborn. 14, 77.

2. MUČAN, mučna, adj. onaj, koji muči, tih. Između rječnika samo u Stulićevu (mučan, mučni, taciturnus, silens s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju). Koju molitvu govori misnik glasom mučnim. I. Velikanović upuć. 3, 409.

3. MUČAN, adj. od imenice muká, vidi mučni.

MUČANSTVO, n. isto što muka, mučenje. Samo u primjerima: Sudeć tagda Petar, da bi rečena sija od njegovo mučanstva, vzvratiti se u Rim. S. Kožićić 4b. Jedan krsćanin . . . ima jakosti zadovolje za podniti još isto mučanstvo. I. Marki 53.

MUČAĆ, mučna, m. planina u Srbiji u okrugu užičkom. M. D. Miličević knež. srb. 578. Ima i Vuk u svome rječn. (s naznačenim akc. i s primjerom uzetim iz nar. posl. vuk 54: Jaoh, Mučni, mučan ti si! O Javore, jadan ti si!).

MUČAĆNE, n. nom. verb. od mučati. U Divkovici nauk 282b nalazi se muočanje (kao što se u nečemu nalazi i muočati, — vidi tamо), ali ima i mučanje (vidi među primjerima pod a). Sa značenjem lat. silentium, taciturnitas, tal. silenzio, taciturnità, nem. Schweigen, Stillschweigen nalazi se ova riječ u svijem rječnicima (u Danicićevu je mlačanije s potvrdom iz xiv vijeka).

a) mučane uopće. Sb mlačanjem sedi i blagodarenjem. Sava glasnik 24, 191 i 40, 149. A on da ima k tomu včeno mučanje (u ispravi pisanoj g. 1500). Mon. croat. 182. Navijestih vojsci svoj mučanje, mir, posluh; tuj on čas na glas moj umuknu svaki duh. M. Vetranjić 2, 440. Jest vrijeme od mučanja i jest vrijeme od govorjenja. M. Divković bes. 436. Odveza se jazik meni od uzalca od mučenja (griješkom je -e-mjesto-a). M. Gazarović 27. Odkrij joj se, kad ju žubiš, s neprilika da mučna i nu i tebe ne izgubiš. G. Palmotić 2, 213. U tomu dogodaju himbeno mučane ispodnjkovo nepravedno uvriđuju razlog i pravici. A. Kadrić 260. Dobro je čoviku čekati s mučenjem spaseće od Gospodina. E. Pavić prosv. 2, 45. Po nekolikom mučanju opet bi počeo govoriti. D. Obradović živ. 26. Od mučana glava ne boli. Nar. posl. vuk 234. Novak . . . poslije poduzeg mučana proptri: Znate li vi? S. Lubiša prip. 220. i t. d. — U navedenim primjerima mučane je isto što negovorene; kašto znači ta riječ tišinu uopće, kako je u primjeru: Najezenje radi noćnjih tmina, mučanje od one pustine. B. Kašić iñ. 88.

b) duboko mučane je isto što potpuno. U rječniku Bjelostjenčevu (mučane gruboko, silentium altum). Kada svaka bijahu u duboku mučanu, u gluho doba oko ponoći. F. Lastrić od' 384. Stijahu se knige duhovne stojeci svak među to

u mučanu pridubokom. I. P. Lučić izkaz. 20.

— Mjesto duboko mučane ima jedan pisac visoko mučane jamačno prema lat. altum silentium (samo je pisac pridjev altus krivo razumio uezvši ga u značenju visok mjesto dubok, jer altus može i jedno i drugo značiti). Pečat ispovidi razumi se ono visoko mučane, koga je dužan misnik držati u svemu, što je razumio i čuo na ispovidi. J. Banovac razg. 254.

c) raskinuti, prekinuti mučane. Što hoće djavao čineći ti raskinuti mučanje. M. Radnić 426a. Jednomo padne na um, da prekine mučanje. Vuk dan. 2, 124.

d) proći (prolaziti) što mučanem u dva piscia je uzeto prema lat. silentio praeterire, t. j. ne spominati što. Nitij je dostojno mučanem proći ono, što piše Baronijo. A. Bačić 170. Još je jedan osobiti običaj, koga ne mogu mučanem proći. A. Kanižlić bogojubnost 286. Ne mogu ni onu ludost mučanem proći. kam. 229. Sva ova mučanem prolazim. 363. Grčki pisaci . . . mučanem prolaze ovi sinod. 413. U Stulićevu rječn. stoji: mučanem štogod mimoiti, mimođediti, silentio aliquid involvere, praeterire (s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju).

e) ostaviti što u mučanu, t. j. ne spomenuti što. Samo u jednoj knizi. Ma gdi sam ostavio u mučanju svidočanstvo naučiteљa od naroda? (iz lat. sed quid taceo doctoris gentium testimonium?). F. Lastrić test. 228b. Ostavio sam u mučanju sunce i mjesec (iz lat. solem eram oblitus et lunam). test. ad. 111a.

MUČAR, mučara, m. prodavac mukē, brašna. Samo u Stulićevu rječniku (farinajuolo, farinae institutor).

MUČAST, adj. vidi mučav.

MUČAŠAN, mučašna, adj. isto što mučahan (vidi tamо). Samo u Stulićevu rječniku — Slabo pouzdano.

MUČATI, mukēm, impf. ne govoriti, ne izdavati glasa od sebe. U najstarije vrijeme glasila je ova riječ mlčati (s vokalnijem -l-); to se nalazi u sv. Save, u Korizmenaku, Naručniku, u Transitu i u Statutu vrb. (vidi potvrde među primjerima); zatijem u Kolunićevu zborn. 56, u Mirakulima 95 i u Prorocima 61a. Mjesto -l-nalazi se kašto i -uo- (dakle muočati), kako je u N. Račine 91b, u M. Divkovića nauk 13a, 164a, u B. Kašića rit. 83, nasl. 36, 191; ali u N. Račine 37a ima i mučati, tako je i u M. Divkovića bes. (vidi među primjerima). Akc. se mijenja u imper. muki (tako je zabiženo u Vukovu rječn. 1898). Glag. istoga značenja i postava nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov. mlčati, rus. молчать, češ. mlčeti, poł. milczeć i t. d., ali u drugim indeovr. jezicima nema riječi etimologijom srodnijeh. Sa značenjem lat. tacere, silere, tal. tacere, stare cheto, nem. schweigen nalazi se glag. mučati u svijem rječniku osim Daničićeva, a najstarija je potvrda iz xiii vijeka (vidi prvi primjer pod a, a).

a. mučati bez riječice se.

a) mučati je isto što ne govoriti (o čeladma). Zapovedaju ubo semu sije tvoriti . . . ili mlačati. Sava glasnik 40, 166. A otac tu stvar mučeći razmišjavaše. Bernardin 39. Nikola . . . vas taj put mučavši često krat uzdiže. P. Hektorović 27. I koji odluči od sada jak kami do smrti da muči. N. Nađešković 2, 33. Ovo si činio, i mučao sam. M. Divković bes. 31. Esorcista . . . će zapovidati nečistomu duhu, da muoči. B.

Kašić rit. 358. Tko ne zna mučati, ne sahraňuje prijateļa. M. Radnić 29b. Muči Lazar, ne govoriti ništa. A. Kačić razg. 60. Budući mu niki rekli, da muči i ne dosaduje sa svojom vikom. F. Lastrić od' 190. Gdi se na sud blago vuče, pravodzanci onde muče. V. Došen 62a. Muči, ne luduj, draga Jele moja! Nar. pjes. vuk 1, 242. Muči raja ko zelena trava. Nar. pjes. hōrm. 1, 26. i t. d., i t. d.

b) mučati *je isto što ne izdavati glasa (o različnjem predmetima)*. Ni se boj.... da se sva ova zemlja, ka sad muči, cić dila takova dopokon uzbuci. H. Lucić 197. Pusta gora od svud muči. M. Držić 111. Ako bi sve rečene stvari (t. j. nebo, zemlja, voda, sunce, mjesec) muočale. M. Divković nauk 60a. Ptica u dubu, zvijer u lugu, u pokolu sve mučaše. I. Gundulić 240. Duboka je rijeka, ka muči. Poslov. danič. Pri-lipa večer doli smija se k naravi i sve muča, sam zefir lad davaše travi. M. Katančić 73.

c) mučati *kao prelazan glag.* Kada se ti greš spovidati i za sram mlčiš jedan grih. Korizm. 60a. Ako vi mlčito istinu pred ljudmi. Transit 52. Oh zatoj svak muči ter imaj strpljenje i mučat odluci juveno željenje. Š. Menčetić 140. Jezik moj tolika veselja.... muči. H. Lucić 221. Sva mu hti pobrojiti (t. j. pisma), jedno mučat ne će. P. Hektorović 35. Nu nijes' ti nikako imala mučati u sebi zlo tako. F. Lukarević 57. Ispovidnik ima.... mučati grihe pokornih. Š. Budinić ispr. 15. Veliki je grijeh govorenje Božje muočati Jao onijem, koji muoče pravdu i nauk onijem, kojijem su držani. M. Divković bes. 461. Jaoh, a zašto pun tamnosti mučo ja sam grijeh moj hudi? I. Gundulić 195. Ne ču mučat zle načine, kim me bitje izkorijepi. 220. Darovim zavezant jezik tuđ grijeh muči. Ć. Palmotić 1, 370. Ne ču mučati jedan nauk zao i čudan. P. Posilović nasl. 8b. Koji kazuje svoje stvari, kako će mučati one drugije(h)? M. Radnić 29b. Ako vide u nami kojugod krjepos i dostojnos od hvale, muče je i taje. I. Đordić salt. 202. Ne bi zadostilo bilo ispodijet tu hudu opačinu mučeći okolovinu. A. Kadčić 502. Mučaće lipotu Kleopatre krajice. F. Lastrić test. 354a. Mučim ostala junaštva negova. ned. 75. Mučaće i ja čudesa njova i zlameña mučat snagu u razširenu i slobodu u pripovidańu sv. vire, svetni. 101b. Mučavši prid krajet on svetu izpovid na krajeve dare svoj zatvori vid. A. Knežević 243. Što pismo sveto i crkva katoličanska muči, budi nam ugodno ne znati. S. Rosa v. Mučeći bez broja mnoge pustiñake imenujem Davida. M. Zoričić osm. 137. Da je dužan mučati ono, što mu je prikazano skrovito. M. Dobretić 135. *Iz xix vijeka nije se našao nijedan primjer.*

d) mučati od koga ili od čega. Zato od njih (t. j. od besjeda) mlču. Naručn. 39a. Nima mlčati od hvale nega. Transit 159. Od kijeh stida radi boje je mučati nego očito govoriti. Zbornik (1520) 167a. Tko sebe istoga pomnivo ogleda, lastno od inijeh muoči (*iz lat. faciliiter de alias tacet*). B. Kašić nasl. 71. Od ostalijeh eretika da mučim. A. Baćić 152. Mučim takoder i od drugoga (t. j. otajstra). F. Lastrić test. 60a. Nije slobodno pastirom i pripovidaocem od nega sasvim mučati. 271a. Mučim od onizi, koji pokazuju ljubodiće u sebi. ned. 302. Od pirova ne mogu mučati. M. A. Rejković sat. 80. Veoma bo od ove stvari muči sveto pismo. I. Velikanović upuć. 3, 305. *Iz xix vijeka nije se našao nijedan primjer.*

e) mučati na što prema: *govoriti, odgovarati na što.* Na to tvoje toliko visoko pitanje mučaće ja za sada. M. Orbin 228. Na to sve mučaše Jezus. S. Rosa 155b.

f) mučati o čemu *Samo u rječnicima, i to u Belinu* (mučati o kojoj stvari, passar sotto silenzio) *i u Stulićevu* (mučati o kojoj stvari, primučati).

g) mučati svrhu čega. *Samo u primjeru:* Tko muči svrhu jedne stvari, koja se prid ním za nega čini. M. Dobretić 416.

h) mučati kome, t. j. *ne odgovarati mu.* Za dugo mu Marko ne mučao. Nar. pjes. vuk 2, 233. — *Ne razabira se pravo značenje u primjeru:* Ah vitezi moji mili, svi li ste me ostavili, svi li caru svomu muče? I. Gundulić 568.

i) mučati s dopunom u inf. *Samo u primjerima:* Ne ču mlčati hvaliti presvetoga Jerolima vsimi mojimi silam. Transit 159. Tko nije pripovidalač, neka muči u crkvi govoriti. I. Ančić vrata 83.

b. mučati se (*u pas. značenju*). Spovid govoriti se prez smršenja nikе falsije, dokle se ne mlči istina. Naručn. 80b. Za nikе besedi, ke se s'da mlče. Statut vrb. 156. Pak svakomu da se muči miso ovoga dogovora. I. Gundulić 296. Kolikrat za ludem zgoditi jistina se muči, a laž se govoriti. Michelangelo 33.

MUČAV, adj. *Samo u Stulićevu rječniku* (mučast, mučav, farinam abundanter producens, farina abundans). *Ako su se ta dva pridjeva kada god govorila, nije im značenje bilo, koje im daje Stulić, nego su značili isto što brašnav.*

MUČE, adv. tacite, occulte. *Upravo je negašni partic. prez. (gerundij) od glag. mučati; ispor. mimogrede, nehoti. Mjesto -u- ima Divković -uo- (vidi medu primjerima); to ima i Kašić in. 26, fran. 139, rit. 61, ali taj pisac ima i -u- (vidi medu primjerima).* U rječnicima Vrančićevu, Mikačinu, Belinu, Bjelostjenjevku i Stulićevu (vidi dale). Najstarije su potvrde iz-xvi vijeka. Pored muče nalazi se i mučem, ispodmuče, podmuče (vidi tam).

a) mučeći, šuteći, mūkom. *U rječniku Mikačinu* (muče, mučeći, mukom, tacite, silentio), *u Belinu* (tacitamente, con silenzio), *u Bjelostjenjevku* (muče, mučeći, mukom) *i u Stulićevu* (muče, mučeći, tacite, silentio s naznakom, da se nalazi u Zlatariću, ali u gradi za ovaj rječnik sakupljenoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

Britke je rane trpiti i muče izdihati. H. Lucić 214. Prijatjem reda svetih najma muče zavećaše i svidokovaše hotiti uzdržati divstvo. Š. Budinić suma 111. Dokle redovnik skrovito i muoče u sebi govoriti. M. Divković nauk 164a. Namisto vola, ki poteže muče, stanu škrpat kola. Đ. Baraković vila 165. Podi, liste moj luveni, noj će... mu smrt muče objaviti. I. Gundulić 254. Da muče na molitvi pametnoj postoje. B. Kašić rit. 61. Uzdisaše i muče plakaše boleznivo. P. Bakšić 96. Ter sta molitčačka svoga muče, a teškoj u žalosti. Ć. Palmotić 3, 16a. Kanon se govoriti skrovito i muče zato misnik ima se skupit ter molit mislu samo. I. Ančić svitl. 154. I tako muče tebe će ponukovati (t. j. davo) i reći će na uši tvomu srcu. P. Posilović nasl. 122b. Ostalo reci muče. 157a i S. Margitić isp. 278. Posli toga misnik za se i za puk muče govoriti molitvu. A. Kanižić bogoljubnost 76. Stvari sobom pleme-nite ne će da se lažma kite, muče vridnost jer besidi, da se nima cina vidi. V. Došen 40b.

Kada oni leže muče (*t. j. lijenštine*), a vuk pusto stado vuče. 233^a. Muče se parokima napomenjuje, da se ne ima ostaviti. J. Matović 275. Ako riči iste molitve muče uzgovori. I. Velikanović upuć. 3, 438. Jedni vičuć, druzi mriju muče. Osvetn. 2, 138. Kad se najam muče prodruži. V. Bogišić zakon. 115.

b) tiko, mirno. Zato molim milo, stanite svi muče. H. Lucić 227. Ništar maće sfaki muče staše. P. Zoranić 19. Nut ih mirno poslušajte i muče se svak namjesti. N. Nalešković 1, 158. Izbrani moj evite, što muče ležiš ta? 1, 193. Kad ka bude od potrebe, muče ištom zazovi ju. Jedupka nezn. pjesn. 240. Sta muče milosrdje Božje do porodejua pravednoga spasitelja. A. Gučetić roz. jez. 102. Muoče slisaj, što imaš govoriti i odgovoriti onomu, tko te pita. M. Divković nauk 30. Zazva Mariju sestru svoju muče govoreci: meštar je došao i zove tebe (*iz lat. vocavit Mariam sororem suam silentio dicens: magister adest et vocat te. ioan. 11, 28; u grčkom je tekstu λάθρα, t. j. tajno, prema tome je i u njem. Luterovu prijevodu heimlich, u Vukovu tajno*). I. Bandulavić 67^b. Hod', da ukazem mjesto tebi, gdje sakriven imaš biti, dokle ti je muče trijebi ova djela sva paziti. G. Palmotić 1, 332. Pa se muče kroz lugove vuče (*t. j. Petar Mrkonjić*). Nar. pjes. juk. 173.

c) kradom, krišom, tajno. U rječniku Vrančićevu (*occulte*), u Mikaljinu (muče, potajno, skrovito, clam, occulte, ex occulto, furtim), u Belinu (celatamente, nascostamente, copertamente, secretamente) i u Stulićevu (clam, occulte, furtim). Morfej mladića ostavil muče otide. P. Zoranić 50. Juda pas . . . k Židovom u dvor muče se odpravi. N. Nalešković 1, 125. I tuj se on muče kako pas od lova k Jezusu dovuće. 1, 129. Ali posred noćne sjeni jaoh što mi se muče ukrade (*t. j. Tezeo?*) I. Gundulić 309. Zapovidi, da se ūoj muče u kući glava odsiječe. B. Kašić per. 114. Ako si ukrao muče tuju stvar. zrc. 69. A šatora polag mogu dvije svijeće kad vidite bez kršmanja nijednoga muče vojsku uputite. P. Kanavelić 235. Ka te (*t. j. zmija*) hoće ranit muče zlijem čemerom jidnjih zuba. A. Vitačić ost. 25. Bi mogao reći muče i potajno vladacu. A. Kadrić 325. Tada će valati muče činit dojti pastira.... i potajno u ložnici učiniti rukovanje. 486. Nije nagla, ide muče tihom nogom, budno pazi, nit tko čuje, kad se uvuče. A. Kanižlić uzr. 235. Vojnici pridoše muče priko zidovah. kam. 603. Sofronija ukrade se i muče otide u Erdej. 887. Obnoć, kad kralj spavaše, muče unida u ūegovu komoru. J. Filipović 3, 250^a. Pas, koji se tiko vuče, da zadade ranu muče. V. Došen 118^a. Dilo čini mnogo gore.... neg' kad lupež krade muče. 137^a. Koji dobra ista odnašaju ili muče kradući ih ili silom grabeći ih. B. Zuzeri 342. Na to su se Turki jako prestrašili ter po noći tabor muče ostavili. Jačke 213. — *Ordje se još dodaje iz rječnika Mikaljina: muče od mene, clam me, muče od nas, clam nos vel clam nobis, — iz Belina: muče od mene, di nascosto da me, — iz Stulićeva: muče od nas, clam nos vel nobis. Drugih takovih potvrda (t. j. muče od koga ili od čega) nije se našlo.*

MUČEC, mučeća, adj. tacitus, occultus. *Upravo je partic. prez. od glag. mučati, ali služi sasvijem kao pridjev, od kojega se uzima i komparativ (vidi jednu potvrdu među primjerima pod a).* Nalazi se u svijem rječnicima osim Vukova i Daničićeva (vidi daže). Najstarija je potvrda iz početka xv vijeka.

a) mučeć je onaj, koji muči, koji je tih. U rječniku Vrančićevu (mučeći, taciturnus), u Mikaljinu (mučeći, koji malo govori, taciturnus), u Belinu (mučeći, cheto e quieto, che non fa rumore, tacito, quegli che tace, s dodatom poslovicom: Mučećega djeteta ni svoja majka ne razumije, — *adv. mučeći, tacitamente, con silenzio*), u Bjelostjeničevu (mučeč, taciturnus, silentiarius, tacitus, silens s *dodatom poslovicom*: Mučećega deteta ni svoja majka ne pozna, — *adv. mučeč, mukom, tacite, silentio, mučeč prejti, silentio praeterire, omittere*), u Jambrešićevu (mučeći, taciturnus), u Voltigijinu (mučeći, taciturno, silenzioso, still, — *adv. mučeč, tacitamente, still*) i u Stulićevu (mučeč, tacens, taciturnus, tacitus, silens, quietus, tranquillus, — *adv. tacite, silentio*). Mulčećim (*sic!*) zakonom možaše slavnju devu Mariju. Mirakuli 95. Od mučeća ljubovnika i poklisa mučeć da jo. I. Gundulić 254. Ni se stavi od goruće, nu mučećo i otajne me ljubavi. 260. Žene . . . imaju bit veoma mučeće i ustrplene. I. Držić 289. Od mučeće tamne noći u najvećoj u mrklini. G. Palmotić 1, 209. Mučećemu znaj djetetu ni sva majka razumije. 2, 173. Jezus . . . rijeći ne zameće mučećiji od mramora. 3, 163^a. U to i noći svijem mučeće tmina u tminu dan zatvori. P. Kanavelić 19. Mučećemu djetetu ni sva mati ne razumije. Poslov. danič. Mučećijem žudbami potrebnijeh Bog priskaće. J. Matović 431. — *Adv.* Ter se tuzi ne daj, neg' trpi mučeće. M. Marulić 147. Ki mučeće bez ūe žive i umrije. I. Gundulić 255.

b) potajan. U rječnicima se nalazi to znaće samo za *adv.*, i to u Bjelostjeničevu (mučeč, clam, occulte), u Jambrešićevu (mučeč, occulte, clam, facile, — ova treća lat. riječ ne daje smisla na ovome mjestu), u Voltigijinu (mučeč, di soppiazzo, heimlich) i u Stulićevu (mučeč, clam, occulte, furtim). Neprijateļa mučećega boj se, kad te časti odviše. I. Gundulić 510. Podizaše se mučeće pomrzenie na ouu službu. B. Kašić fran. 20. Dragom braku svom odkrila misli otajne i mučeće. G. Palmotić 2, 209. Ovi način govorjenja u sebi uzdrži niko mučeće pokaranje našega mlohava ufanja. P. Radovčić nač. 192.

MUČEM, *adv. tacite, occulte.* Riječ je postala od *adv. muče*, kojemu se dodalo -m; takvo dodata -m imaju i druge neke riječi, na pr. daklem, doklem, većem (pored dakle, dokle, veće); vidi o tome u T. Maretića gram. i stil. 85. U rječniku nijednom. Pored mučem nalazi se i podmučem (vidi tam).

a) isto što muče pod a. Mučem i ne lajući nogom ju (*t. j. zwijer*) lovecu pokazuju (*t. j. psi*). E. Pavić prosv. 2, 59. Pa ni divnih tu nije gusalja, no mučim (*sic! s nejasnjem i*) se rujno pije pivo. Osvetn. 1, 46.

b) isto što muče pod b. Podiže se Gedeon i ode mučem po mraku. E. Pavić ogl. 190. Otišavši oni mučem i na vrh planine popevši se. 253. A on mučem bere roda bijede. Osvetn. 5, 6.

c) isto što muče pod c. Obnoć pobigoše iz pod grada, ma tako mučem i potajno, da.... A. Kačić razg. 140. Oni mučem poslaše g. Davidu Jonatu i Akimasa korab. 207. Još on pazi pretila dogata, da ga Komnen mučem ne odjaši. Nar. pjes. juk. 329. Mučem (tako je zabilježen ake,), kridimice, ne javivši nikomu. M. Pavlinović. — *Ovamo ide i primjer:* Jer od kad je na Drobniku straža, djevojke se muočim udaju. Osvetn. 1, 33. Tu je muočim jamačno isto što

mučem, samo je pisac u prvom slogu uzeo -uovažada prema *adv.* muče (mjesto muče) u *M. Diekovića* (pisca bosanskoga, kao što je i pisac „osvetnika“), a -i- u drugom slogu je nejasno kao i u mučim (vidi pod a).

MUČENICA, m. i f. čelade, koje se muči, koje je mučeno. Što ova imenica može biti također muškoga roda (ali samo u značenju pod c), s tijem *isp. druge neke imenice s nastavkom -ica*, koje se upotrebljavaju kao riječi muškoga roda, na pr. čatalica, izjelica, propalica, varalica.

a. žensko, koje se muči, koje mnogo trpi i pati. One, koje vidiš . . . raztrkane, jesu tužne seljankine od muke i od truda mučenice. B. Zueri 78. Jaoh tužna! ti si prava mučenica, kako trpiš onu sekrvu usionu, muža onega tako huda? 189. Gorori se i u naše vrijeme na pr. za kakru siromašicu, udovicu sa mnogo djece ili za bolesnicu, koja dugo i teško boluje.

b. mučenica u kršćanskom smislu je žensko, koje je mučeno i ubijeno poradi vjere. U rječniku *Belinu* (martire, quegli, che patisce o ha patito il martirio), u *Bjelostjenčevu* (martyr), u *Voltigijinu* (donna martire, Martirina [sic!]), u *Stulićevu* (quae Christi religionem sanguine testatur), u *Vukovu* (die Märtyrerin, martyr s primjerom iz nar. posl. vuk 303: Tako mi ove mučenice! ali taj primjer upravo ide pod d) i u *Daničićevu* (martyr femina s primjerom, koji sad odmah dolazi). Otr. něgože bysts mučena dňsti jago Irina mučenica. Šafarik letop. 68 (iz početka XVI vijeka). Po dostojaanstvu i molbi Katarine divice i mučenice. Starine 1, 224. Blažena gospa . . . bi veće negoli mučenica. M. Divković bes. 353. Na svetu Katarinu divicu i mučenicu. S. Margitić fala 103. Sv. Susana divica i mučenica. A. Kačić razg. 11. S onom kryju, koju su prolili svi sveti mučenici i mučenice. J. Banovac blagos. 85. Što su podnili svi mučenici i mučenice. A. d. Bella razg. 227. Sutra je sv. Varvara mučenica, koja je svoju krv za vjeru prolila. S. Lubiša prip. 25. i t. d.

c. mučenica je čelade, koje je obuzeto i mučeno od zloga duha. a) fem. Kćer svoju od duha paklenoga obsidenu k pustiňaku Guarinu dovede; duh nečisti iz mučenice govoraše, da ga nitko drugi ne može istirati nego Guarin. A. Kanižić utoč. 72. Gdi bijaše mučenica, iz koje poče djava vaptiti . . . Ti si djavle, budalast, zašto mučiš tu divojku dobru i pravednu. M. Zoričić zrc. 102. — b) masc. Drakuni . . . bi iz mučenica samo čuvši ime Antunovo bižali (iz lat. daemones . . . auditio nomine dumtaxat Antonii fugiebant a corporibus obsecorum). F. Lastrić test. ad. 19a. Budući niki žalosni čovik posidovan od drakuna . . . Spasitel ovoga žalosnoga oprosti i djavla istiru. Međutim nadose se niki, koji govorahu, da Spasitel bijaše oslobođio onu mučenicu po kriposti vražjoj. od' 199. Koji prode dobro čineći, mučenice opratajući i ozdravljajući bolesnike (iz lut. qui pertransiit beneficiendo et sanando oppressos a diabolo. act. ap. 10, 38). ned. 176. Kadano niki dovede mučenicu, to jest sina k Isusu, da ga ozdravi, koga drakuna apostoli ne moguše istirati. svetn. 43b. — Tako će po svoj prilici biti i u ova dva primjera: Tko pita djavla u mučenica za štodi. I. Ančić vrata 27. Govori Zlatousti, da je grijeh gori od djavla, zašto kad mučenica ozdravi, stidi se, a grišnik . . . ne stidi se. S. Margitić fala 177. — Ne razabira se, je li m. ili f. u primjera: Bivši mu prizvana jedna mučenica,

da bi je izličio . . . Djava reče: o koliko bi dragovođno izaša iz ove mučenice! M. Zoričić zrc. 1.

d. mučenica se govori i za rakiju. U rječniku *Vukovu* (u zakličanu i rakija se zove mučenica, važada zato, što onako u kuhanju postaje i kroz lulu prolazi) i u *Popovićevu* (Brannthein). Tako mi ove mučenice! Pri rakiji (t. j. zakliču se). Nar. posl. vuk 303. Oko Vinkovaca zovu rakiju mučenicom zato, jer čovjeka sasvim izmuci. S. Pavičić.

MUČENIĆNI, adj. posses. od mučenica. Samo u Stulićevu rječniku (ad eam, quae Christi religionem sanguine testatur, spectans).

MUČENIČJI, adj. posses. od mučenik. Samo u Stulićevu rječniku (mučeničji, mučenički).

MUČENIČKÍ, adj. posses. od mučenik, što pripada mučenicima ili mučeniku kojemugod. U rječniku Stulićevu (ad eos, qui Christi religionem sanguine suo testati sunt, spectans) i u Daničićevu (mučenički, martyris sa dva primjera, koji ovđe sad odmah dolaze). Se bo jest . . . mučeničkoje pobednoje věnčanije. Stefan pam. Šaf. 16. Niña že dospěvši žitija, jego pověm končes mučenički byti (iz početka XV vijeka). Glasnik 11, 76. Tebe (t. j. Boga) hvali vrhu svega mučenička čista četa. I. Đordić uzd. 192. Ja sam se poturčio ne imavši mučeničke kreposti. S. Lubiša prip. 87.

MUČENIČNI, adj. isto što mučenički. Samo u Daničićevu rječniku (mučeničky, martyris s jednjem primjerom iz XII vijeka). Jako krviju mučeničkoju oblijavaju se slzbami svojimi. Stefan pam. Šaf. 25.

MUČENIG, m. Samo u primjeru: Svakomu koscu se ima dati jedan mučenig (iz početka XVII vijeka). R. Lopatić urb. 155. Izdavač kaž, da je to novac, koji je kovan u vrijeme mlet. dužda *Moceniga* (dva mletačka dužda toga imena bila su u XV vijeku). — Ispor. Po kojih Mučenig Potar se uznaša, bnetački kino stig po moru pronaša. H. Lucić 285.

MUČENÍK, mučenika, m. muško, koje se muči, koje je mučeno. Danas je gen. pl. samo mučenika, a u nekim starim knjigama ima potvrda za oblike mučenikov i mučenikova; prvo se nalazi u Arch. slav. phil. 4, 427, u Bandulavića 239b, u Glavinića evit XVII, u Kavačina 306a i u Kadrića 88, — a drugo u Zborn. (1520) 126a i u Posilovića nasl. 74a, 164b.

a) muško, koje se muči, koje mnogo trpi i pati. Kraško zvono i arbanaska žena i gradsko magare, to su najveći mučenici na ovome svjetu. Nar. posl. vuk 160. Spopa straža hajduke pospate, jedni vežu, drugi užem stežu, mučenici dokle speti se. Osvetn. 4, 61. Ja sam pravi mučenik na svijetu (reći će kakav težak ili zatnuk, koji mnogo i teško radi, a malo zasluzi, a reći će i bolesnik, koji dugo i teško boluje).

b) mučenik u kršćanskom smislu je muško, koje je mučeno i ubijeno poradi vjere. U rječniku *Mikačinu* (mučenik Božji, martyr), u *Belinu* (martire, quegli, che patisce o ha patito il martirio), u *Bjelostjenčevu* i u *Jambrešićevu* (martyr), u *Voltigijinu* (martire, Martirer [sic!]), u *Stulićevu* (qui Christi religionem sanguine suo testatur s naznakom, da je iz Belina rječen.), u *Vukovu* (Märtyrer, martyr) i u *Daničićevu* (martyr sa dva primjera iz XIII vijeka i s jednjem iz XIV). Hram svetoga i prečasnog i velikog mučenika Iristova Georgija. Stefan pam. Šaf. 5. Vse množastvo mučenik svetih.

Korizm. 71a. Ka i kolika su trpili sveti mučenici. Naručn. 101a. Toj ti su trpili i svi mučenici. A. Komulović 73. Sfi sfeti mučenici molite za njega. B. Kašić rit. 117. Na svetoga Lovrince mučenika. S. Margitić fala 63. Sveti Kajo papa i mučenik. A. Kačić razg. 11. Za svetkovinu sv. Stipana prvoga mučenika. E. Pavić prosv. 2, 74. Al' se sama ogradila crkva, a u crkvu tri sta svetitelja, to su, braće, mlađi mučenici. Nar. pjes. vuk 2, 128. i t. d., i t. d. — *Ovdje se još dodaje:* Mučenici, m. pl., das Fest der 40 Märtyrer den 9 März, festum 40 martyrum. Gdjekoji kažu, da na mučenike treba popiti 40 časa. Mnogi na mučenike napaljuju rasadnike.... Vuk rječn. kod te rijeći. U Beču na mučenike 1841. Vuk nar. pjes. 1, xiv. — Ne razabara se pravo, zašto u Srbiji 12 dana pred božić zovu petozarni mučenici (možda zato, što su većina sretaca, kojima su spomenuta pada u te dane, bili mučenici?) Etnogr. zborn. 14, 76.

c) mučenik je muško, koje je obuzeto i mučeno od zloga duha. U rječniku Mikařinu (mučenik, mučen od zla duha, lymphatus . . . obsessus, daemonicus). Za poznati, je li koji mučen od udobe.... čini uštiti u jaku od ašine ovi zapis (a da ne zna mučenik). L. Terzić 262. Biše jedan mučenik podaleko, koga sotona običava bi udarat. M. Zorić zrc. 119. Videći je sotona iz jednoga mučenika poče joj se smijati. 125. Dužnost zaklinioca jest postaviti ruke svrhu mučenika od duha nečistoga. M. Dobretić 273.

d) mučenik je isto što mučitelj. Samo u primjeru: Rasrdišće se gospodar njegov prida njega mučenikom (iz lat. iratus dominus eius tradidit eum tortoribus. math. 18, 34). N. Ražina 168a. — *Sasma nepouzdano.*

e) mučenici se zore neka dječija igra u Bosni i Hercegovini, koja stoji u bacanju i hrvatanju pišaka. Etnogr. zborn. 9, 140.

MUČENIKOĽUBIV, adj. koji žubi mučenike. Samo u Daničićevu rječniku (martyrum amans s primjerom iz početka xv vijeka). Nepštevalj . . . vašim prédložiti službom jako hristoľubivom že suštem i mučenikoľubivom. Glasnik 11, 80.

MÜČENÍKOV, adj. posses. od mučenik. U rječniku Stulićevu i u Daničićevu (u ovome s primjerom iz početka xv vijeka): Držosti mučenikovi. Govori se i danas na pr. mučeničovo postcjanstvo.

MUČENIŠTE, n. Samo u Stulićevu rječniku sa značenjem: mjesto, gdje se muče mučenici (locus, in quo excruciantur ii, qui Christi religione sanguine suo testantur). — *Nepouzdano.*

MÜČENÍŠTVO (jamačno je takav akc.), n. stanje mučenika ili mučenice. U rječniku Daničićevu (mučeničanstvo, martyrium s primjerom iz početka xv vijeka) i u Popovićevu (Martyrium); ima i u Stulićevu rječn., ali sa značenjem krivo postavljenim, jer se veli, da je mučeničtvost isto što mučeničtvo (vidi tam). Jedino ždréby jestu mučeničanstva. Glasnik 11, 80. Taj že ubo mučeničtva věńčec prijetelj. Glasnik 32, 268. Ne može dostignuti želje od mučeničtva među nevirnicu (iz lat. martyrium, quod affectaverat, consequi non potuit). F. Lastrić test. ad. 62a. Najposli budući mlogo trpio i trudio za sv. viru zadobi krunu od mučeničtva. od' 369. On budući toliko željan mučeničtva.... uzdisaše. A. Kanižlić fran. 195. Nadodavši još trojicu okružena krunom mučeničtva. kam. 5. Koji dragovoljno na mučeničtvo jesu išli. E. Pavić ogl. 609. Sv. Stipan

bi kamenovat, i po jakomu trpežlu mučeničtva ja ne dvojim, da nije bio osobitim prijatejom Božnjim postao. prosv. 1, 4. Radi česa prolazi i više godina.... da se ne vidi u crkvi sv. prosvjati jedna jedina kruna mučeničtva. Grgur iz Vareša 102. Tvojih druga mučeničtvo tužno. Osvetn. 2, 169. Trčeći s radošću kao na mučeničtvo. D. Daničić i Ivezovićevu rječn. — *Jedan pisac piše mučeničtvo, a u jednoga je griješkom mučeničtvo: Podnosi progostvo i ljubiti nenavidećega sebe jest njeko skrovito mučeničtvo. M. Divković bes. 88. Na slavodobitnu krunu doprije od mučenistva. F. Lastrić svetni. 183b.*

MUČENIV, adj., koji može biti mučen. Samo u primjeru: Božju narav . . . pripovidahu mučenivu i umrлу. B. Kašić rit. 76a. — *Nepouzdano.*

MÜČENÔ ŽELE, n. ime bižki. Između rječnika samo u Vukovu (müčeno žele, Art Pflanze, herbae genus s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Koja je upravo to bižka, to se ne kaže ni u B. Šuleku im., gdje se navodi rus. мучникъ, Chenopodium, i češ. mučenka, Passiflora.

MUČENSTVO, n. cruciatns, martyrium. Između rječnika samo u Belinu (vidi dače), a potvrda u književnosti ima samo iz pisaca xvii i xviii vijeka.

a) mučenstvo je isto što muka, mučenje. U rječniku Belinu (passione, cruciato). Niti je tebi skrovito.... da je nad tobom dan sudni, dan od mučenstva vikuvičnoga. B. Kašić rit. 37. Pogledaj na moju muku i od inijeh mojih sretaca mučenstvo (iz lat. considerata mea et aliorum Sanctorum passione). nasl. 137. Za zle stoje pripravne muke i mučenstva. M. Radnić 563b. Sad pogleda mě sniženstvo milostivo oko tvoje, trud, strah, rugu i mučenstvo. I. Akvilin 312. Izliči, gospodine, glavu, srdece, od bolesti i mučenstva sva razveži i rastavi. L. Terzić 244. Jesam pripravan podniti svaku muku i mučenstvo od smrti. P. Macukat 48. Ova iznutarna vrućost i žela trptiti (t. j. u Isusu) priteče srčbu i mučenstvu žudinska. A. Kanižlić užr. 97. Da se po tolikomu mučenstvu.... mrtav ne najde (t. j. sin, koji se sam mučio). 219. Porugan s različijem pogrdama i s mučenstvima najposlije na križu uzdigнут bi (t. j. Isus). J. Matović 43. S kojijem zlima i mučenstvima imaju biti opaki mučeni. 113. Ne će zato uzdržati u sebi samo mučenstvo (t. j. ogan u paklu) . . . nego sve bolesti od svake stvari mučeće. A. d. Bella razg. 34.

b) mučenstvo je isto što mučeničtvo (vidi tam). U rječniku Belinu (martirio). S krunom dvojom od djevstva i od mučenstva uzide na nebesa. B. Kašić per. 51. Vas život Isukrstov bio je križ i mučenstvo (iz lat. tota vita Christi crux fuit et martyrium). nasl. 91. Čut ćeš u naprida od svetaca druzijeh mnoštvo, u jakosti ko se prida na mučenstvo i uboštvo. J. Kavačin 306a. Tri stvari, kojim se imadu krune u raju: divičanstvom, naučitevstvom, mučenstvom. S. Badrić pr. nač. 31. Ima li divica krunu od mučenstva? A. Kanižlić utoč. 606. Život redovnički jest mučenstvo. M. Zorić osm. 94. Sad nije vrijeme od progostva, ali je vrijeme od mučenstva (iz lat. non enim persecutionis est tempus, at martyrii est). D. Bašić 200. Život jednoga redovnika, koji zbijni sluga Božjeg hoće da bude, jest jedno dugo mučenstvo. P. Knežević osm. 175. Sveti dovršivši svoje mučenstvo odleti u raj. Blago turl. 2, 82. Ne bismo se usilovali . . . primiti od gospodina neki lovornu

krunu djevičanstva.... řekni pomu mučenstva. J. Matović 167. Kršćenje od krvi jest mučenstvo, kada tko godi.... izgubi život. A. d. Costa 1, 131. Kad jedan prolije svoju vlastitu krv za viru i zakon Isukrstov ne sam po sebi, ma po drugomu, kakono jest mučenstvo. M. Dobretić 22. Navisti Petru (*t. j. Isus*), kojim načinom mučenstva imadijaše umrtvi. I. Velikanović 1, 190. Tada uzmi (*t. j. na um*)... propinaće u na križu izdisanje ili koje drugo negovo (*t. j. Isusovo*) mučenstvo. B. Lešović nauk 446.

MUČEĆAK, *m. isto što mučenik. Samo u primjeru: Imaš.... Pija, Leuna mučenaka. J. Kavačić 326a. Jamačno samo poradi sroka.*

MUČEĆNE, *n. nom. verb. od mučiti i od mučiti se.*

a) u aktivnom smislu, t. j. radna, kada tko koga muči. U rječniku Belinu (l' angustiare, cruciatio), u Voltigijinu (martirizzamento, das Martern) i u Vukovu (das Martern, cruciatus). Na ta nečistiva i nepodobna dilovanja poči.... nukati verne krstjane, nikoga laskanji i obitanji velikimi, a nikoga lutimi i strahotrimi prtičnimi mučenja nače goniti. Starine 1, 218. Mučenje njihovo bijaše kao mučenje skorpijino, kad ujede čovjeka. Vuk otkr. 9, 5.

*b) mučenje u pasivnom smislu, t. j. stane, kad je tko mučen, muka, koju tko trpi. U rječniku Mikađinu (mučenje, muka, kina, cruciatus, cruciamentum, tormentum, supplicium, poena), u Belinu (passione, cruciato, tormento) u Bjelostjenjevuu (mučene, kina, cruciatus, cruciamen, cruciamentum, tormentum.... martyrium s naznakom, da je dalmatinska riječ) i u Jambrešićevu (mučene, muka, cruciatus, martyrium). Govori se, da je strah smrtni mučenje tela. Naruč. 66b. Da bude osujena u mučenja taj paklena. M. Marulić 331. Svak još ima mučenje pakleno, ženami tko zlima gre služit juveno. D. Račina 28b. Mučenja bo tamo mnoga jesu. Starine 3, 304. Vječno jest veselje onezijem u raju, vječno jest mučenje ovezijem u paklu. B. Kašić u M. Orbina zrc. iv. Ne znao ti ništa, što straši u tminah, što praska u plamenih, što muči u mučenjih rit. 119. Zato te molim, o Isuse moj slatki, za ono uhičenje, vezanje, mučenje, bijenje i tlačenje tvoje. M. Jerković 46. Putovanje k životu vičnemu jest martirij ali mučenje po proljetu krvi. P. Radovčić nač. 82. Nek jakosti prevelikom priprave se na mučenja (*t. j. učenici Isusovi*). J. Kavačić 49b. Molimo te za sve gorkosti muka i mučenih tvoji, koje si za nas podnio. L. Terzić 33. Koje je oružje pripasao sv. Stipan.... za pridobiti opaćinu žudinskog u vrime negova mučenja. J. Banovac razg. 53. Buduće da je red (*t. j. kaluderski*) jedno tijelo mučenje. M. Zorićić osm. 80. Jadni oci eiknu iz mučenja: vajme, djeco! vidite zlopaćenja. Osvetn. 4, 6.*

c) mučenje kao nom. verb. prema mučiti se u refleks. smislu, t. j. kad se tko muči. U rječniku Belinu (affanno, angoscia o sollecitudine) i u Popovićevu (das Kreissen o ženi, kad rada). Krštjani, koji ostaše, obraže sebi povojni martirij ili mučenje trudna života i pokornoga u zatvorih, u pustiňah i u spilah. P. Radovčić nač. 83. Molitve.... kojo se imaju reći na mučenu i umiranju smrtnomu. L. Terzić 33. Nebo.... dobiva se na silu od djelovanja, s suzamim, mučenim mnogo veličjem. Čestitosti 46.

d) mučenje isto što mučeništvo i mučenstvo pod b. U rječniku Stulićevu (mučenje, mučeni-

cestvo, t. j. martyrium, cruciatus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu (mučenje, martyrium s primjerom iz svršetka xiv vijeka). Mučenja venuće vasprijelje jesu otv. Boga. Mon. serb. 243.

MUČIBABA (*jamačno je takav akc.*),

a) m. dubrovačko prezime xiv vijeka. K. Jireček rom. 3, 44. Isto se prezime nalazi u naše vrijeme u Bosni. Etnogr. zborn. 11, 301.

b) f. brijeđ u Srbiji u okrugu pirotskom. M. Đ. Miličević kralj. srb. 167. — Tako se zove i selo u Srbiji u okrugu timočkom. S. Koturović 447.

MUČIBABE (*jamačno je takav akc.*), f. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUČIBABIĆ (*jamačno je takav akc.*), m. prezime. Bošnjan (1908) 126. Etnogr. zborn. 12, 438 (za Hercegovinu).

1. MUČICA (*jamačno je takav akc.*), f. dem. od muka. Između rječnika samo u Stulićevu (mučica, mala muka, leve tormentum). I primnoge jošter muke oštре, ke trpiše sveti mučenici.... pri paklu su najmačna mučica. L. Ľubuški pis. 23. I ostale sve muke od svita, ke će biti, moj druži, do vika, to pri paklu najmačna mučica. T. Babić 13. Ima, ne dao ti Bog patiti, takijeh mučica među ovijem ludma, da nekad hoće duša na lakat da izade. M. Đ. Miličević zim. več. 182. Mnogo sam ja mučice viđeo za ovih trideset para! jurm. 66.

2. MUČICA, f. dem. od muka. Između rječnika samo u Stulićevu (mučica, dim. farina s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Učini meni od one mučice podsupsražicu. Bernardin 36. Ne imam kruha, nego malo mučice u vijedru. N. Račina 52a. Meni učini od one mučice podpeplni kruh. I. Bandulavić 43b.

MUČICE, f. pl. rese na orahu ili na ljestici. Samo u Bjelostjenjevuu rječniku (mučice na drevu, nucamenta, panniculae, cyrata). — Tamno.

MUČIJEVIĆ, m. prezime. Mučijević od Smidereva. A. Kačić korab. 455. (u popisu, knezova i vlastele naroda slovinskoga). — Tamno i nepouzdano.

MUČILAC, mučioca, m. onaj, koji koga muči. Samo u Stulićevu rječniku (mučioc, tortor, carnifex).

MUČILIŠTE (*jamačno je takav akc.*), n. mjesto, gdje koga muče. Između rječnika u Stulićevu (mučilište, mučionište) i u Popovićevu (Folterbank, t. j. klupa, na kojoj koga muče, — značenje je odreće suženo). Te je saraj posta mučilištem samom sebi. P. Petrović ščep. 81.

1. MUČILO (*biće takav akc.*), n. orude, kojim koga tko muči, mjesto, gdje ga muči, muka. U rječniku Belinu (patibolo, luogo o stromento da tormentar i rei), u Voltigijinu (forca, tortura, Folter) i u Stulićevu (patibulum).

a) orude mučenja. Klaňamo se kostim svećnjem mučenika i ostatcima istjeh njihovih mučila. I. M. Mateić 139. Ah sad mu se javi strašna jeka sudnog dana i mučili zveka. Osvetn. 4, 68.

b) mjesto mučenja. Slijediću te.... do tvojih muka, do tvoga mučila, do smrti tvoje. I. M. Mateić 325.

c) isto što muka, koju tko trpi. Da budu imati mačnu bojazanu od smrti i maće čućenstva od mučila. S. Rosa 160a. Tjera ih zasljeđejene na vjekovita mučila. I. M. Mateić 335.

2. MUČILO, *n.* neko zemljište u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1207.

MUČIONIK, *m.* isto što mučitelj, mučilac. Samo u Stulićevu rječniku (mučionik, mučioc). — Nepouzdano.

MUČIŠTE, *n.* mjesto, gdje koga muče. Samo u Stulićevu rječniku (mučiste, mučenište).

MUČITELJ (biće takav akc.), *m.* onaj, koji muči. U rječniku Mikafinu (mučitelj), koji muči, tortor, carnifex), u Belinu (tormentatore), u Stulićevu (mučitelj, mučioc, — licitor, ovo drugo značenje ne daje smisla), u Daničićevu (cruciator s tri primjera iz XIII i XIV vijeka i iz početka XVI) i u Popovićevu (Peiniger). Si bo mučitelj veljmi ustrili se. Stefan pam Šaf. 22. Carije carstvujut i mučitelje držeti zemlju. Mon. serb. 103. A oni vojnici i mučitelji... bijahu primiloga Isusa. P. Bakšić 98. Pomoli se oteu za svoje mučitele. S. Rosa 160a. Pridade nega mučiteljom, doklegod ne vrati svega kolikog duga. F. Lastrić ned. 409. Osuđenik mrziće na Boga kakono na svoga mučiteľa. A. d. Bella razg. 36. I razgněvi se gospodar negov i predade ga mučiteljima, dok ne plati sav dug svoj. Vuk mat. 18, 34. Grdni mučitelji na nos su se preda mnom pobili. P. Petrović gor. vijen. 46. Koji je negda talasom morskijem pokrio mučitelja i gonitelja (Faraona). D. Daničić pisma 158. Mahmut i Ibrahim... budu najgori srpski mučitelji. S. Ľubiša prip. 133.

MUČITELAN, mučiteljna, *adj.* posses. od mučitelj. U rječniku Daničićevu mučiteljna, cruciatorum s potvrdom iz početka XVI vijeka). Vr vremena že mučiteljna sačuvana zločstivim carem vlastokom i zapadom. Šafarik letop. 55. Ima i u Stulićevu rječniku, ali sa značenjem posve krivo postavljenim, t. j. brašnjen (mučiteljan, farinarius — od farina, brašno, muka).

MUČITELICA (biće takav akc.), *f.* ona, koja muči. U rječniku Belinu (tormentatrice, cole, che tormenta) i u Stulićevu (quae torquet, cruciat, vexat). Ona je moja mučiteljica (reći će sluškinja za nemilostivu gospodaricu, koja je teškijem poslima i drugim kojećim muči).

MUČITEĽSKÎ (biće takav akc.), *adj.* posses. od mučitelj. Vr vremena že ona mučiteljska. Glasnik 22, 216. Te mu provre na sedmero vrata krv detinska i krv mučiteljska. P. Petrović ščep. 81.

MUČITEĽSTVO, *n.* mučenje (u akt. smislu). Samo u Daničićevu rječniku (mučiteljstvo, cruciatus s primjerom iz početka XVI vijeka). Kje semu prisiljavaju Rimljane, jože ruku pomoći davati imb otv mučiteljstva Maksentijeva. Šafarik letop. 55.

1. MUČITI, mūčim, *impf.* cruciare, fatigare, affligere. Nalazi se (s istijem značenjem) i u drugim slav. jezicima: staroslov. mäčiti, rus. нүчить, češ. mučiti, pol. męczyć. Glagol je izveden od osnove imenice muka. Nalazi se u svijem rječnicima (vidi dače), a potvrda ima od najstarijih vremena (vidi prvi primjer pod 1, b).

1. mučiti (u akt. i pas., u pas. i s riječicom se). U rječniku Vrančićevu (vexare), u Mikafinu (mučiti, davati muku, crucio, excrucio, torqueo, — mučiti zločince, equuleo torquere, — pečaliti, žalostiti, affligo, vexo.... — mučiti se od hude, lymphor, obsideri a daemone, vexari a daemone), u Belinu (affannare, dar affanno, angustiare, cruciare, martirizzare, straziare, tormentare, dar tormento), u Bjelostjeničevu (mu-

čim, torqueo, torto, afflito.... mučen od hman duha, lymphatus, obsessus a daemone, — mučim se od hudoga duha, obsideor a daemone), u Jambresićevu (crucio, affligo, — mučen od zla duha, lymphatus, energumenus), u Voltigijinu (tormentare, cruciare, martirizzare, quälen, martern), u Stulićevu (mučiti, davati muke, torquere, cruciare.... molestia afficere), u Vukovu (mučiti koga, peinigen, crucio s dodatijem primjerom: što muči, to uči, — mučiti muku, ertragen, fero s primjerima iz nar. pjes. vuk 2, 321, 322: Koji muku najvoliš mučiti, — Nikom muke mile mučit nisu) i u Daničićevu (torquere, fatigare s četiri primjera iz XIII i XIV vijeka).

a. mučiti koga znači: zadavati mu muku u tjelesnom smislu.

a) zadavati muku u značenju te imenice pod a.

aa) uopće. Člověci najahalſci.... da mučet se jako i volny ubijica. Zak. duš. 37. Hči moja veliko se muči od djavla. Korizm. 7a. Kada kašli muče ne hteći pristati. P. Hektorović 67. S Porfirijen vojvodom bi luto mučena. Starine 1, 220. Ima se postaviti na muku (t. j. tat) i ma se mučiti, kako bude videti sudcem. Statut vrb. 150. Blažena gospa ne bi tijelom (t. j. u tijelu) mučena. M. Divković bes. 353. Ona muka, koju trpe (t. j. duše u purgatoriju), muči ih. M. Orbin 131. Sedam fratar... za veru bihu mučeni Isukrstovu. F. Glavinić evit 181b. Da bi se našal prid jednim vladavcem nevirnim, ki bi ga hotil mučiti. P. Radovječ nač. 61. Tada ti je bonik doisto mučen od udobe. L. Terzić 262. Sv. Bonifacijo... radi vire i zakona pravoga mučen. A. Kačić razg. 12. Al' je meni tugovat nevoja, kolik da me muči srdočja. 316. Ti si djavle, budalast, zašto mučiš tu dijoku dobri i pravednu. M. Zoričić zrc. 102. Koji ubije čovika i koji ga muči na toliko načina prvo nego ga umori smrtju. M. Dobretić 228. Onde će nas biti i mučiti (t. j. Turci), prebijati i noge i ruke i vaditi naše oči čarne. Nar. pjes. vuk 3, 356. Mačeha stane odmah mrziti na svoju pastorku... i svakojako je tražila uzroke, da je kara i muči. Nar. prip. vuk 158. Mučio te je i gladu te morio. D. Daničić 5 mojs. 8, 3. Jer se odavna žalaše, da ga nešto u ožičici muči. S. Ľubiša prip. 53. — Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Mučene ružice, đurdje tihi i mili, ponizne ljubice, neoskvrnjen lili. A. Kačić rož. 104.

bb) mučiti mukā. Samo u primjeru: De brat brata po sudovim čera i muci ga mučak pred Turcima. Nar. pjes. vuk 2, 4.

cc) mučiti muku ili muke, *t. j.* biti mučen, mučiti se. Danas Ristos muke mučio je. Osvetn. 3, 116. Opisuje, kakvu su muku mučili siromasi u tom zbegu. M. Đ. Miličević pom. 53. Al' mu nikо čercu ne izvida, no ostade, kao što je bila bolujući i muke mučeci. Nar. pjes. vuk 6, 151. Ovano idu i dva primjera, što ih navodi Vuk u rječn. iz nar. pjes. (vidi u pristupu pod 1). — Ovdje je mjesto i primjeru: Da jo ne ćeš bandunati ni ostalu muku tvoju, kojuno si ti mučio. Nar. pjes. vuk 1, 95. U tome primjeru muka znači ono, što je zarađeno, stečeno, a mučiti znači: zaradivati, koje značenje postavlja Vuk u rječn. s. v. mučiti pod 3.

dd) mučiti mukom ili mukama. Hoću ga mučiti mukom gorkom. Zborn. (1520) 30b. Nu tvrdi neg' kami u toj ēu t' vik biti, da svjema mukami budu me mučiti. N. Našeković *

1, 179. Vele ih žestokimi mukami muče. Starine 4, 115. Progođenu biti i mukom mučenu.... boje je. A. Komulović 72. Različitimi mukami budete mučeni. F. Glavinić cit 30. Sve krstjane nemilo kožahu i svakimi mukam mučabu. A. Kačić razg. 21. Nesrični sužni.... svakojakom mukom mučeni. A. Kanižlić fran. 227. I kakono izdajnika svakim mukam nega mučaše. P. Knežević živ. 39. I uvati cara Jevrejina te ga muči mukam svakojakim. Nar. pjes. vuk 2, 86. Umori me smrću ka junaka, nemoj mene mukama mučiti. Ogl. sr. 8. Vidjeh muku, kojom ih muče Misirci. D. Daničić 2 mojs. 3, 9. — *Katkad ima instrum. pred sobom prijedlog s: I ondi nega vežu, ožaloste, muče sa svim mukami paklenimi.* L. Terzić 272. Kada on razumje muke, s kojijema malo poslije imaći biti mučen. J. Matović 49.

ee) mučiti čim (oruđem ili čim god ne-prijatnjim). Zapovida slugam da ju muče čavli ostrimi zabodenimi u ne prsi. Starine 1, 223. Jer vađade, da ga (*t. j. dijete*) dobru učiš i maleno jošter šibom mučiš. M. A. Rejković sat. 39. Počeo je način svetijega življenja tilo svoje suhim postom mučeći, umrtvujući. A. Kanižlić kam. 3.

ff) mučiti na muke. Samo u primjeru: Sami su prekinuli pogodbu, kad Kañoša na takve muke mučiše. S. Ľubiša prip. 16. Može se sumnati, je li ovo dobro.

b) zadavati muku u značenju te imenice pod c. Nemojte ih mučiti (*iz xiv vijeka; t. j. nemojte ih pozivati k sebi, jer im je daleko do vas, nemojte ih zatrudavati*). Spom. sr. 2, 30. Da plačeš i tužiš i toli odveće tvu mlados da mučiš. M. Držić 76. Već krat se bez potrebe povraća na ispod mučeti sebe i ispovidnika. A. Kadčić 240. Nije potrebe sve vojske mučiti, nego samo da pošaje tri ilade ljudih. A. Kačić korab. 108. Zato sebe što ne muče (*t. j. lenivci*). V. Došen 242a. I daj mene tri tovara blaga, što sam moga mučio Šarina. Nar. pjes. vuk 2, 253. Pa mi predi gaće i košulu, da ne mučim ljube Andelije. 3, 108.

b) mučiti u dušernom smislu, t. j. zadavati dušerne muke. Soboju mučim je osm' otv nečajanija. Sava pam. šaf. 10. Semrt neće sinka mučaše ju više vsega. Mirakuli 124. A sam grеšnik ne umuće s misli u trudu, ke ga muče. I. Gundulić 240. Mučahu ga (*t. j. Isusa*) sru grisi sfega naroda človičanskog mučaše ga neharnost puka židovskog mučaše ga jošter žalost i tuga prisfete majke negove. B. Kačić is. 45. Ovo je jedna nemoć, koja muči i nevolj sine Adamove (*t. j. misao o smrti*). P. Radović nač. 12. Mučilo je grīsnoga Kaina iznutarne poznaće iliti grīsnu svist. Đ. Rapić 31. Digni teškoču tvoje vlastite voje, koje te toliko muči i mori. M. Zoričić osm. 124. Vidićemo, kako zla svijest muči Kaina. F. Lastric ned. 75. Tude dobro kada vidi (*t. j. zaridžirac*), to ga muči i uvridi. V. Došen 114b. Odma njeva sičba muči. 201b. Ľubosumje ţega (*t. j. muža lijepe žene*) vrlo muče. M. A. Rejković sat. 98. Zloba i nenavodost muči neprijatele naše. sabr. 2. Mučila ga je negova grīsna svijest. A. Kanižlić kam. 141. Ispovidnici toga suca more odmah odrišti izdavdivši mu misli i sumlju is pameti, koje ga muče u duši. M. Dobretić 113. Clovek, kojega bezmērna žeda zlata žeže i muči. D. Obradović sov. 112. To ga vrlo mrzi i muči. Vuk rječn. s. v. kost. Ni malo ih zato ne muči svijest. Vuk u Ivkovićevu rječn. Mučila je bijednika misao, da

svoje mile ostavlja. M. Pavlinović rad. 141. Ili ga je grīzla savjest, a mučila misao, da su teže kutije no zvona. S. Ľubiša prip. 268. — *U ovome primjeru uzeto je mučiti kao verb. impers.: Ali ga najposle stane mučiti i gristi, gde ne sme nikome da kaže.* Nar. prip. vuk 190.

c. mučiti kao verb. intrans. sa značenjem: truditi se. Samo u pisaca xvi—xviii vijeka.

a) uopće. Da tuži, da plače, da muči tko vam virno služi. H. Lucić 245. I zasve s trudima da muči noć i dan, tko sreće ne ima, svaki čin tvori man. D. Račina 73b. Odluci (*t. j. Isus*) majci dat razgovor, da smrtno ne muči. N. Nađešković 1, 123. Da mlados moja sad ovako ne muči. 1, 189. Sam obra trudan put, do vika da muči. Đ. Baraković jar. 13. Budući on veće pripravan za počivati nego mučiti. P. Posilović nasl. 7a. Hodite k meni svi, koji mučite i naprčeni jeste. 14b. Težaci muče i oru vrhu poču zapuštanu. J. Kavačin 148a. A pak s huda grijeha tvoga dol' ti je mučit po sve vike. A. Vitaljić ost. 356. Cini mu (*t. j. grješniku Bog*) dušu s tilom razdiliti pak je poslati u muke paklene mučiti u vike. J. Banovac razg. 30. Pak sve jedan od drugoga uči, da zna dobro i zalud ne muči (*ako nije od mūčati?*). M. A. Rejković sat. 161.

b) mučiti i truditi (ili truditi i mučiti). Ter trude i muče da trojstvo razluče. M. Vetranić 1, 430. Ter, treptim i predam, ter mučim i trudim 2, 6. Što se tač oglušaš, gdi trudim i mučim? N. Nađešković 2, 33. Razum je Božji: ženit se mlad za imat plod i za umnožit rusag lücki i trudit i mučit za hranit rod, koji Bog da. M. Držić 229. Koliko dobrotoljije i koliko srčanje imamo mi krstjani truditi i mučiti? M. Divković bes. 208. Oni rijetko vode u miru život, koji svijetom sude, vas vijek muče, vas vijek trude. G. Palmotić 2, 487. S tobom trudi, s tobom muči. G. V. Bunić 30. Ne pristah u vas moj život za vas truditi i mučiti. J. Banovac pred. 6.

2. mučiti se (verb. reflex.). U rječniku Mikalinu (mučiti se, trgati život, durir vitam agere), u Belinu (affligersi o star afflitto, fatiarsi, penare in neutro, patir pena e tormento), u Bjelostjenčevu (mučim se, crucior, affligor), u Stuličevu (mučiti se, torqueri [stamp. torquere], se excruciare, discruciar i ... vexari s naznakom, da se nalazi u Palmotića i s primjerom iz neke dubrovačke knige naznačene slovima ,Stul': Vrhu svega željan mnogo starosta se zlobni muči) i u Vukoru (sich quälen, plagen, crucior).

a. mučiti se je isto, što trpjeti muku u značenju te imenice pod a.

a) uopće. Ditić moj leži doma tresući se i zlo se muči. Bernardin 17. Djetičak moj leži u kući nemoćan i zlo se muči. N. Račina 38b. Gre k ocu, ki se muči u purgatoriji i govorí mu. Korizm. 19b. Ako bi umrl isplinivi pokoru dostojnu, ne će se mučiti u purgatoriji. Naručn. 91a. I tu mukam mnú biti, u njih ljudi grīsni mučiti se imaju. Starine 3, 282. Ditić moj leži doma drhēći i zlo se muči. I. Bandulavić 22a. Pak se u ogňu navijek muči (*t. j. duša*). J. Kavačin 403. U nemoći svoga tila mučeci se. L. Terzić 15. Gledaj, ko se muči i mori (*t. j. Isus na krstu*). G. V. Bunić 32. Sva bo poznaju stvorenja, da je stvoritel niov, koji se muči na križu. F. Lastric test. 98b. I zove se misto očištenja, di se muči radi sagrišena. A.

Kačić razg. 163. Ti si utišenje onih, koji se muču u purgatoriju. J. Banovac razg. 12. Oni li se, mliš, ne muči, tko pod jaram vrat podkući? V. Došen 247^a. Obojici posijeće glave, da s' ne muče, kad pomoći nema. Nar. pjes. vuk 3, 322. Žena . . . bješe trudna i vikaše od muke i mučaše se, da rodi. Vuk otkr. 12, 2. Bješe joj težak porodaj, i kad se veoma mučaše, reče joj babica. Đ. Daničić 1 mojs. 35, 17.

b) mučiti se mukā. *Samo u primjeru:* Što je, kučka, Bogu zgriješila, te se muči mukah žestokijeh? Nar. pjes. vuk 2, 12.

c) mučiti se čim. Misto, u kojem davli i ljudi odsuđeni mukam vičnim muče se. I. Velikanović upuć. 1, 183. Ne mučim se porodajem. Đ. Daničić is. 23, 4.

d) mučiti se od čega. Mučeći se po svojoj ložnici od bolesti pogleda u zid. J. Banovac pred. 19.

b. mučiti se je isto što imati muku u značenju te imenice pod c, t. j. truditi se.

a) uopće. Da ne poziva Srđbinę Dubrovčanina na sudsnu nikamo tukmo prědь onezi sudije. Takoderē i Sasinu da se prēdь onezmizi sudijami. I da se ne muči prēdь gospodstvo mi ni prēdь kefaliju (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 205. Dobro je svakom, kad se iz mlada muči i jaram na se klada. J. Kavanin 76a. Ako li ko želi znati više, neka se muči ištući stari poverčina. A. Kačić razg. 89. Al' lakomog kada učim, strah me, da se zaman mučim. V. Došen 77b. Jer se nije kod otca mučila ni ženskoga posla naučila. M. A. Režković sat. 82. Ako muž ne bi katio ranit ni odivat dice, nego natovarit na ženu, neka se ona muči i brine i sobom i dicom. M. Dobretić 538. Ko se ne muči u mladosti, kuku mu u starosti! Nar. posl. vuk 154. Mi joj kažemo, da idemo u Dubrovnik po so, a ona reče: Šta da se mučite tako daleko? Nar. prip. vuk 7. Zaludu se dobri more kraj, zaludu se trude poklisari, zaludu se muče poglavari. Osvetn. 2, 187.

b) mučiti se čim ili s čim. Da se tilo čim ne muči. V. Došen 242^a. Zamašito vrlo brime prima, da se muči š nime. 217^b.

c) mučiti se oko čega. Vojštiti s djeecom, t. j. imati posla s nima, mučiti se oko nih, zu thun haben, fatigari. Vuk rječn. s. v. vojštiti.

d) mučiti se za što. Mučio sam se za dobitak vrimeniti, a za spaseće ništa. A. Kanžlić bogolubnost 19. A vojuju za krst kršćani, nije za neg ni poginut teško, za n' se mučit i jest dugovanje. Osvetu. 2, 89.

e) mučiti se 's dopunom u inf. Tamo (t. j. na pir) se it' ne muči (*govori Divjak Gorščaku*). I. Gundulić 139. Nu se zaman ona muči oprijet voži od nebesa. Ć. Palmotić 1, 116. Neg' se mučim započeti i svim znanu stvar načeti. V. Došen 114^a. Nek se raja sa vješala uči, da se Turkom man opirat muči. Osvetu. 4, 45.

f) mučiti se s dopunom u rečenici s veznikom da. Pak neka se opet muči, da novaca više steće. V. Došen 120^b. Ili su se podbili pod kakvo seno i tu se muče da prenoće. M. Đ. Milicević međudn. 202.

g) truditi se i mučiti se. Koliko se trudi i muči divica Marija hodeći po Betleemu, ne nahodeći nikogare, ko bi ju primio. M. Jerković 24. Kad se jedan oko čega trudi i muči, a za drugoga . . . to radi. Vuk nar. posl. 112.

e. mučiti se u duševnom smislu. Ne vidi se vzmóżno, i veće krat pamet mučeći se sumni. Korizm. 82^b. Dajte mu . . . žalost, kojom će se u duši mučiti. M. Đivković bes. 311. Ja kad viđe Crnojević Ivo, knigu uči, a luto se muči. Nar. pjes. vuk 2, 532. Kad je Janka kniga dopanula, i on viđe, što mu sitna piše, on se muči, što će od Sekula. 3, 216. Pa je aga knigu privatno, knigu uči, a vrlo se muči, jer mu kniga nije mila bila. 4, 466.

d. rijetka pojedinačna značenja. a) mučiti se, t. j. boriti se. Pukne glas, da se oni strašni lav sa dušom muči i da je pri koncu. D. Obadović bas. 17. Pa sa smrću pre smrti se muči. Osvetu. 4, 62. — b) skitati se (kao da je to u primjerima). Šali dite, neka knigu uči i ne daj mu, da se štokud muči. M. A. Režković sat. 36. Pak su doma sidile u miru, jer se nisu po prelu mučile, pokraj toga i knigu učile. 45. — c) nastojati, starati se. U rječniku Stulićevu (mučiti se, studere, conari). Zato mučili su se (t. j. Jevreji), da na križu ne ostanu tijela mrtva. S. Rosa 141b.

2. MUČITI, mučim, *impf. posipati mukom*, *t. j. brašnom*. *Samo u rječniku Belinu* (infarinare, farina aspergere) i u Stulićevu (mučiti, omučiti s naznakom, da je iz Belina rječn.).

1. MUČIV, *adj. isto što mučljiv*. *Samo u primjeru:* Izvrsuje se ženidba ne samo po riči . . . dali i po mučivom privođenju. A. d. Costa 1, 144. — *Nepouzdano*.

2. MUČIV, *adj. onaj, koji može biti mučen*. *Samo u rječnicima*, i to u Belinu (passibile, che può patire), u Voltigijinu (passibile, tormentabile, was leiden kann) i u Stulićevu (doloris, cruciatus capax). — *Nepouzdano*.

MUČIVAR, *m. neko mjesto u staroj srpskoj državi*. Na děl níže Mučivara (*iz xiv vijeka*). Lj. Stojanović hris. 31. *Isto je ime zabilježeno i u S. Novakovića pom. 139, ali se ne može razabratи, gdje je mjesto tijem imenom naznačeno*.

MUČIVOST, *f. apstr. imenica izvedena od pridjera 2 mučiv*. *Samo u rječnicima*, i to u Belinu (mučivos, passibilità, l'astratto di passibile), u Voltigijinu (mučivost, tormentagione, martiro, Qual) i u Stulićevu (mučivost, id quod afficit, ut quis doloris, cruciatus capax sit).

MUČIVUNA, *m. i f. podmuklo čelade*. F. Pi-lepić. — *Tamno*.

1. MUČKATI, mūčkām, *impf. čutkati, šutkati, t. j. određivati, malagati zapovijedati kome, da muči*. U rječniku Mikačinu (mučkati, činiti mučati, inācere silentium) i u Stulićevu (silentium imponere s naznakom, da je iz Mikačina rječn.). Drugu čujuće druga mučka: muči! ne laj kao kučka! V. Došen 124b. Kao kada mati mučka dite, koji ište ručka: muči! ručka sad ne prosi! 259b. Hasan Pavu mučka u birtiji: muči, Pavo, zmija te ujela! Nar. pjes. hōrm. 1, 337. *Govor se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Što bi ti mene mučka, ja se niđe za moje besjede ne sramim*. J. Bogdanović.

2. MUČKATI SE, mučkam se, *impf. mučiti se (kao da je to)*. *Samo u jednoga písca*. Mnogkrat sam vidio, gdje umiru dobri ljudi jednom smrti strašnom i nemilom, gdje se mučkaju, gdje krive usta, gdje oči izvrču i čine mnoge druge stvari strašne. M. Orbini 41. Oni tužni, ki se mučkaju na čas od smrti, imaju biti tukani od sfojijeh isповједnika, da imaju ufanje u milosrdje Božje. 82.

MÛČKÉ, *adv. mučéći, čutke. Između rječnika samo u Vukoru (mučke, ponajviše se govori za pseto, schweigend, tacite s primjerom iz nar. posl. vuk 350: Čuvaj se pseteta, koje mučke koče). Ne kće Sćepan mučke biježati. Ogl. sr. 249. Kao pseto kad mučke hoće da ujede. Vuk nar. posl. 171. Kažu, da mazga mučke bje nogom. Vuk rječn. s. v. mašće. Pa tako su mučke prelovali. Osvetn. 3, 59. I tako mučke dopru u prve hladove doma na gotovu trpezu. S. Lubiša prip. 97. Od zla duga i nevirna druga i od kuje, koja koje mučke. Smailag. meh. 157.*

MÛČKI, *adv. isto što mučke. Između rječnika samo u Popovićevu (schweigend, heimtückisch). Čuvaj se pseta, koje mučki koče. Nar. posl. vuk 105 (na str. 350 u toj istoj poslovici stoji mučke). Po dvaput se čašom obrediše, ali mučki i sve neveselo. Nar. pjes. petr. 2, 294. Kad domaćin dobro vašku hrani, a ujede mučki domaćina. 2, 325. Da se primi mučki, trkomice vladin predlog. M. Pavlinović razl. sp. 239. Stanoje nije nikad napadao mučki; što je hteo, da učini, javlao je napred. M. D. Miličević pom. 100. Mučki nešta zboriš u prsim. Nar. pjes. hörm. 1, 272. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). na pr. Ujede me pas mučki. J. Bogdanović.*

1. MUČLIV, *adj. isto što mučajiv. Neka je otajno mučajiv ili suteč. Đ. Rapić 448. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.*

2. MUČLIV, *adj. onaj, koji mûčî, koji može biti mučen. Samo u rječniku Belinu (chi può essere angustiato) i u Jambrešićevu (cruciabilis, fatigatorius, — oboje u lat. dijelu). — Vidi 2 mučiv.*

MUČLIVOST, *f. isto što mučivost (vidi tam). Samo u Jambrešićevu rječniku (passibilitas, u lat. dijelu).*

MÛČNA (takav je akc.), *f. dva sela u Hrvatskoj, u županiji bjelovarsko-križevačkoj, jedno se zove Mala M., a drugo Velika M. Razdjel. hrv. i slav. 165. Škola.... u Maloj Mučni. Šem. pakr. (1898) 97. Šem. mitr. (1900) 202.*

MUČNA PEĆ, *Mučne Peći, f. seoce u Dalmaciji i kotaru makarskom. A. Mašek 237.*

MUČNI, *mučna, adj. isto što brašneni. Između rječnika samo u Stulićevu (mučan, mučni, farina conspersus, — mučna sprema, cella farinaria). Reve jekom silno zapjenjušena voda kao iz mlina mučnoga. S. Lubiša prip. 4. Svoje mučne mline rastvorili svijetu, da meje bez ujma. 52. Govori se u Istri: mučan, mučna, farinosus. D. Nemanjić (1885) 20.*

MÛČNICA, *f.*

a) *isto što mučnák (vidi tam). Između rječnika samo u Vukoru (mučnica, mučnáks s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). Govori se u Lici. F. Hefele, — u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 90.*

b) *neka jabuka u hrv. primorju. B. Šulek im. — Ispor. brašnara pod 2.*

MUČNIČKI, *adj. posses. od mučnik. Samo u primjeru: Što ćeš učiniti, nevojni grišniče.... mučničke trude ustavlajući, mrtvačko prozdrirući i krv jim pijuci? J. Banovac prip. 25.*

MUČNIĆ, *m. prezime u dvije isprave iz xxi i xv riječka i otud u Danićevu rječniku (Mučnić).*

1. MUČNIK, *m.*

a) *tko se muči, poslenik, radin. Između rječnika samo u Stulićevu (agricola, colonus,*

operarius s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao nijedan primjer iz toga pisca). Uzdržanje mita il' plaće mučnika, delateža ili težaka. Š. Budinić suma 138a.

b) *isto što mučenik u kršćanskom smislu. Samo u ova dva primjera, u kojima bi mučnik mjesto mučenik moglo biti poradi stih: Tebe slavanaugh.... hvali vojska svijeh mučnika. J. R. Gučetić 11. Gljedaj kraja svijeh mučnika, kao za tebe svu krv toči. A. Vitajčić ost. 233.*

2. MUČNIK (tako je zabilježen akc.), *m. isto što mučniak. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 365.*

MUČNIKOVO, *n. kao da je nekakvo selo (možda u Bugarskoj?). I. Stojanović zap. i natp. 3, 156 (iz xvi vijeka). — Ispor. Mušnikovo.*

MUČNINA, *f. apstraktna imenica prema pridjelu mučan. Samo u jednoga pisca. Nemoj se srditi ni primati mučnine, jeru jedni ne govore dobra od tebe. M. Radnić 16a. Tako oni, koji iz početka s jednjem skokom od boleha mogao bi prici grijeh, produžujući pokoru rastu mučnine. 177a. U prvom primjeru mučnina znači ono, što mučnost pod b, a u drugome ono, što mučnost pod c.*

MUČNOĆA, *f. isto što mučnost. Samo u Stulićevu rječniku (mučnoća, mučnost). — Vidi mučnoća.*

MUČNODIHAIJ, *m. teško disaće. Samo u Stulićevu rječniku (difficultas spiritus vel spirandi). — Nepouzdano.*

MUČNODIHATI, *mučnodišem, impf. isto što mučno (t. j. teško) dihati. Samo u rječniku Belinu (patir d'asma; poređ mučnodihi ima i mučno dihati) i u Stulićevu (mučnodihati, pijeletati). — Jamačno je boje mučno dihati.*

MUČNOHODAC, *mučnophoca, m. tko mučno (teško) hodi. Samo u Stulićevu rječniku (aegre incedens). — Nepouzdano.*

MÛČNÔST, *mûčnosti (jamačno je takav akc.), f. apstr. imenica izvedena od pridjeva mučan. Riječ se nalazi u pisaca xvii i xviii vijeka, sasma rijetko u pisaca xix vijeka.*

a) *isto što mûka, t. j. patna. Samo u primjeru: Tilesa pravedna.... ne će biti podložna nikakvoj mučnosti niti trpljenju. B. Leaković nauk 135.*

b) *neprljatnost, neugodnost; ispor. 1 mučan pod a, b. Samo u primjerima: Metni na oštinu od mača tvoje mučnosti i požeđenja od svijeta. M. Radnić 4a. Goreći ti u vatri od tvojih mučnosti tjelesnije i požeđenja. 150b.*

c) *teškoća; ispor. 1 mučan pod b. U rječniku Mikajinu (mučnost, muka, difficultas), u Belinu (difficoltà), u Bjelostjenčevu (mučnost, teškoća), u Jambrešićevu (difficultas, u lat. dijelu), u Voltiđijinu (difficoltà, malagevolezza, Mühe, Schwierigkeit) i u Stulićevu (difficultas, labor.... s naznakom, da se nalazi u Lastrića). Množijeh od napredkovanja.... odmice strahota od mučnosti iliti trud od rvanja (iz lat. multos a profectu.... retrahit horror difficultatis seu labor certaminis). B. Kašić nasl. 56. Da mi date.... hrabreno sreća za pridobiti snažno sve mučnosti. P. Radovčić nač. 415. S velikom mučnostju.... ćeš se prikući k Bogu. M. Radnić 178b. Ono je dakle grib istočni.... od kojega izhodi zla čud, mučnost u dobru činenju, a lasnost u zlu činenju. I. T. Mrnavić istum. 163. Cesar hotijase, da Focijo patrijarka bude*

carigradski, ali viđaše mučnost veliku, budući bio proklet. K. Pejkić 43. Sfaki trud slab i nas i sfaka mučnos mori nas, sumna straši nas. Čestitosti 28. Ľubav duhovna pridobije svaku mučnost. A. Kadčić 244. Grib istočni u voju našu četiri zloće jest ulio.... mučnost pridobiti zloće i živiti u kripostima.... A. Baćić 224. Mnogi krstjani ne će da rič Božju slišaju mučnost niku u takomu pripotribitom poslu na hodeći. J. Filipović 1, 439b. Ne imamo se izmicati.... prigovarat ili mučnost stvari zapovide promišlat. P. Filipović 13. Mudrost njezina biše sasvim čudnovata, nikakva se mučnost naći ne mogući, koju prilasno razmirsio ne bi. A. Kačić korab. 224. Koji drugoga poštene dere, imade priveliku dužnost na sobi, kojoj jedva može zadovoljiti ili koju mučno i tesko more izpuniti. I ova mučnost jest toliko izvanska koliko nutarňa. D. Rapic 392. Zarad griba istočnoga, od koga izhodi zla čud, mučnost u dobru čišćenu, lasnot na zlo i druge nemoci duhovne. A. Kanižić bogožubnost 268. Ričju jednom stvari nebesa i zemlju, sunce i mjesec, samom zapovidju brez nikakove mučnosti. F. Lastrić ned. 386. Mučnost će se obratiti u lakšinu, gorčina u slatkost i žalost u veselje. sveti. 6a. Razlog čovječanski nahodi veliku mučnost i trud, kada vjera prikaže za vjerovati. J. Matović 201. S nóm pridobiti hoćeš sve mučnosti i napastovaňa vražja. I. Velikanović prik. 77. Koliko više nastaja, da s nóm sagriši, to više mučnosti nađe. M. Zoričić zrc. 185. Ovdje je najveća smutnja i mučnost. M. Dobretić 442. Svaka druga zapovid kakvi takvi trud i mučnost čoviku zadaje. B. Leaković gov. 222. Kad se jedna mučnost vidi razmrsita, onda se druga porada, koja se ima tomačiti. nauk 237. Kako zdravlje more hoditi brez tijedne mučnosti. I. P. Lučić izkaz. 38. Tu mučnost razmrsiva andeoski naučitelj. Grgur iz Vareša 118. Zastupnik, koji stupa u sabor.... zar ne može da svlada te mučnosti? M. Pavlinović razl. sp. 219.

MUČNOVAČA, f. ime nekoj livadi kod Slatine (u Slavoniji). Šem. pakr. (1898) 54.

MUČNOVAT, adj. malo mučan, pomučan; kao da je to u (jedinom) primjeru: Dobar život dostojan je pofaćenja, a mlako općenje jest mučnovato samomu sebi i drugijem. M. Radnić 468a.

MUČŇAK, m. imenica izvedena od osnove pridjeva mučni (brašneni).

a) U vodenica onaj sanduk, što u nega pada brašno ispod kamena, der Mehlkasten in der Mühle, arca farinaria, cf. mučnica. Vuk rječn. Ušutio se kao miš u mučnaku. Nar. posl. vuk 339. Čoso ustane, razgrne detine brašno u mučnaku. Nar. prip. vuk 202. Mučnák je u Lici isto što i mučnica. F. Hefele.

b) U Vajevskoj nahiji (u Srbiji) mučňák je još i ambarić, u kom se drži brašno. S. Novaković.

c) jelo od mukč, koje se zove i kaša. U rječniku Stulićevu (mučnák, polenta, puls s naznačkom, da je iz Habdeliceva rječnika). Ima i u Jambrešićevu rječn. (u lat. dijelu) s. v. puls, ali je grijeskom štampano močnák mjesto mučnák. Puls, kaša zkosana ali ztučena gusta jestvina.

d) Mučnák, prezime. Tako se nekad zvao jedan čovjek (knjigoveža) u Zagrebu. T. Maretić.

1. MUČĆ, interj.

a) šuc mūč znači isto što tuc muc (vidi kod muc pod b). Vuk rječn. Postaće tamno kao vrijeđci šuc.

b) šuc mūč se govori u Lici za štograd, što ništa ne vrijedi, ništa ne vala, na pr. kad kakav lažac kome šta obeća, pa se onaj nada, onda će mu tkogod reći: To je sve ništa, šuc muč, pa prolji. J. Bogdanović. To se govori i u Slavoniji. M. Stojanović 194. — Ovdje bi muč moglo biti okrnak od glag. mučkati ili mučnuti (vidi tamo); t. j. mučni (vodu ili drugo što) u u čaši, pa prolji; a šta je šuc, nije ni tu jasno (možda je riječ bez korijena pa uzeta poradi sroka s mučem). Interj. će biti muč i u ovoj zagonethki: U gori sjek sjek, a u vodi muč muč (odgometlj: lađa). Nar. zag. novak 110 (t. j. lađa kao da mučka vodu).

2. MUĆ, m. ime dvjema selima u Dalmaciji u kotaru spletskom; jedno se zove Doni M., a drugo Gorni M. A. Mašek 237. Frano Radmanović od Muča. Norini 66. — Ime će biti romanskog izvora.

MUČAHAN, mučahna, adj. dem. prema mutan. Samo u Stulićevu rječniku (mučahan, mučašan, turbidulus). — Slabo pouzdano.

MUČAK, mučaka, m. mutno, uzmućeno, pokvareno jaje. Između rječnika samo u Vukovu (ein unbefruchtetes Ei, ovum sterile. Kad se pilići izlegu, po koji mučak ostane u gnejezdu, pa kad se razbije, u njemu je pomiješano žumance i bjelance; za to se kaže i za kakav posao, od koga nema ništa: mučak!). Neki se sve vrte i okreću, a kad im na posao pogledaš, a ono mučak. D. Obradović bas. 35. Prva hrana (t. j. pilićima) jest od jajah tvrdih; nika (t. j. žene) vare baš i mučak grdi, sasicaju, mišaju mekiću. J. S. Rejković 161. Glas do neba, a kad dobro pogledaš, a ono mučak. Nar. posl. vuk 42. Mi smo misili, da će nam u jaju zakukurikati, pa eto dobismo mučak. M. Pavlinović razl. sp. 298. Daće ti mučak (t. j. neće ti ništa dati). U riječkoj nahiji. A. Jovićević. — Govori se i u Istri: mūčák, gen. mūčká, ovum corruptum. D. Nemanjić (1883) 26.

MUČATI, mūčám, impf. isto što mučkati (vidi tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Esi mučala vučiju, kad si u nju vodu lijevala? J. Bogdanović. Potvrduju i V. Arsenijević (za Liku) i M. Pavlinović. — Upotrebljava se u značenju: drmati i o onome, u čemu nema nikakve tekućine. Ona se cura od debjine sva muča. U Lici. J. Bogdanović. — Ne razabira se značenje u primjeru: Pod većim se (t. j. čovjekom) dušok muča, kog mišaju leđa vruća. V. Došen 253a.

MUČAV, adj. mutan, uzmućen, pokvaren (o jajetu) Starca.... pratio smet mučavijem jajima i gniljem voćem do stana mu. S. Ľubiša prič. 81. U prenesenom smislu: Kvar nam je u narodu: mučava naduhlost, sumničavost i neko nerедno prionuće tjelesnomu uživanju. M. Pavlinović razl. sp. 201.

MUČAVA, f. zemljište u Srbiji u okrugu čuprijskom. Livada u Mučavi. Sr. nov. 1868, 223. Vinograd u Mučavi. 1872, 262. Nekad je u istom okrugu bilo i selo toga imena, a danas ga nema. M. Đ. Milićević knež. srb. 1185.

MUČENÍK, mučenika, m. Mučenici zovu se u posavskim selima nekakvi osobiti kolaci, koje treba podugo mutiti, kad se prave. S. Pavićević.

MUČEĆE, n. nom. verb. od mutiti. U rječniku Stulićevu (turbatio) i u Vukoru (das Trüben, Verwirren, turbatio).

MUĆIGUZ, *m.* zovu mlaćeniku ili mliko, iz kog je maslo izvadeno. J. Grupković. — *Riječ je jamačno složena, ali je sveza među postaňem i značenjem tamna.*

MUĆIM, *adv.* drukčije. *Govori se u riječkoj nahiji, na pr. mūćim ti biti ne može. A. Jovićević. — Postaće tamno; riječ je jamačno tuđa.*

MUĆKĀNE, *n. nom. verb.* od mućkati. *U rječniku Vukovu* (das Schütteln, z. B. einer dunkeln Flasche, um zu sehen, ob sie leer ist, periculum vasis, an sit plenum nec ne).

MUĆKATI, müćkām, *impf.* drmati, tresti kakvu tekućinu zajedno sa sudom, u kojem je. *Između rječnika samo u Vukovu* (schütteln, agito). Tipse uzmu koliko orah, sitno istuku, saspu u vodu pa mućkaju i tim ispiraju. M. Đ. Milićević živ. srb.² 262. Sitno istuci stipse, pomešaj s vodom, duže mućkaj, pa tu vodu drži u ustima. 319. — *Po svojem postanju ovo je upravo dem. od mutiti.*

MUĆNUTI, müćnēm, *vb.* *pf.* prema *impf.* mućkati. *Samo u Vukovu rječniku* (einmal schütteln, quatio).

MUĆNAK, mućnaka, *m.* isto što mućak. *Govori se u Istri:* mućnák, *gen.* mućnákà, ovum corruptum. D. Nemanić (1883) 47.

MUĆŪRLA, *m.* velika budala. *U rječniku Vukovu* (noch mehr als budala, Tölpel, stolidus). *Govori se u Lici* (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović. *Postaće tamno.* — Tako se zove i neko malo mjesto u Srbiji u rezu vračarskom. Kažu, da je neki čovjek, kojega su tako zvali, ispustio i prošao tu kük iz bureta, koje je nosio iz vinograda, pa onda dobilo ovo mjesto to ime. Glasnik 19, 202.

MUĆŪRLAN, mućūrlana, *m.* isto što mućurla. *U Lici* (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović.

MUĆŪRLAST, *adj.* budalast, lud. *Govori se u Lici* (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović.

MUĆŪRLIJA (*jamačno je takav akc.*), *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 28. Šem. mitr. (1900) 194.

MUĆŪRLINA, *m. augm.* od mućurla. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÙDAČA, *f.* neka šliva nalik na muda, zove se i jajara. *U rječniku Vukovu* (mùdača, jajara). *Ima i B. Šulek im.*

MÙDAN, mùdana, *m.* *Govore u Lici* (*s naznačenim akc.*) od mila maloj muškoj djeci kao i mudeško (vidi tano). J. Bogdanović.

MUDÁNCE, mùdánsa, *n. dem.* od mudo. *Govore u Lici* (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović.

MUDANDE, *f. pl.* gaćice. *Govori se na ostvu Rabu s akc. mudande. Iz tal. rijeći istoga značenja mutande. M. Kušar rad jug. ak. 118, 20.*

MÙDAR, mùdra, *adj.* sapiens, prudens. *Odredenom je pridjevu akc. mùdrí, mùdra. Nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov. màđri, rus. мудрий, čes. moudrý, pol. mądry i t. d. Iz drugih indeovr. jezika ide ovamo: lit. mandrus (objestan, ohol), mundrus (živahan), nem. munter (živahan, budan, revan), got. mundon (gledati na što). Različna ova značenja nije teško sjediniti, ako se izlazi iz značenja got. glagola; za temeljno se dakle značenje može uzeti: pažliv, budan. Pridjev se mudar nalazi u svijetu rječnicima (vidi dače), a potvrda mu ima od najstarijih vremena (vidi prei primjer pod a, bb). — Komp. je mùdrjí, a *adv.* mùdro.*

a. mudar je onaj, koji je pun duboka i zrela značja i shvaćanja pa prema tome i misli i radi (*lat. sapiens, nem. weise*); ali se često

uzima u slabijoj mjeri mjesto: pametan, razuman (*lat. prudens, nem. klug*). U primjerima se ne može svagda osjeći, koje je od ta dva značenja; zato će se prema tome primjeri cijepati samo pod a, aa i bb. U rječniku Vrančićevu (catus, prudens, sapiens, — *adv.* prudenter), u Mikařinu (mudar, razuman, prudens, sapiens, — mudra riječ, spamerita, scitum, scite dictum, — biti mudar, znati, sapio, intelligo, — *adv.* mudro, razumno, spamerito, prudenter, sapienter, scite), u Belinu (saccente, savio, sensato, saggio, giudizioso, — *adv.* discretamente, providamente, con providenza, savientemente, saggiamente, sensata mente cioè con giudizio, con aggiustatezza), u Bjelostjenčevu (muder, prudens, sapiens.... intelligentis, — *adv.* prudenter, sapienter, sagaciter), u Jambrešićevu (muder, sapiens, *adv.* sapienter), u Voltigijinu (savio, prudente, accorto, geschickt, klug, — *adv.* savientemente, vernünftig, weislich), u Stulićevu (sapiens, prudens, gnarus, — *adv.* sapienter, scienter, sagaciter s primjerom iz Gundulića, koji se i ovde navodi pod a, f, aa), u Vukovu (weise, sapiens, — *adv.* weise, sapienter s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 220 i 336: Idi mudro, ne pogini ludo i u Daničićevu (mudr, prudens sa dva primjera iz xiv vijeka, — arrogans s primjerom iz xiii vijeka, vidi taj primjer pod e, dd).

aj uopće.

aa) sapiens, weise. Pridoše.... plemeniti i mudri mužije slavnago grada Dubrovnika vlastele (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 221. Spominjajući mudrih i razumnih ludi govorenje, da doстоjno jest pravu i vernu službu spomenuti i dostojo platiti (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 83. Dozva Arištotila muža mudra i hitra vsakoj filozofskoj hitrosti riječi i dilom. Starine 3, 226. Prijе nego bude sviješten od ludi razumnijeh i mudrijeh. S. Matijević 48. Katun mudri nam naredi. J. Kavařin 79b. Najmudriji kralj (*t. j. Solomun*) ostavi na pristožu nerazumnog sina. E. Pavić ogl. 299. Al' zafali svitloj cesarici.... i zafali mudrima vičnikom. M. A. Režković sat. 124. Da bi on bio sveći od Davida, mudriji od Solomuna, jači od Sašsuna. M. Dobretić 107. Riječi mudrijeh ludi važa s mirom slušati, više nego viku onoga, koji zapovijeda među ljudima. Đ. Daničić prop. 9, 17. i t. d.

bb) prudens, klug. Uzdržvaje bo ustně razumjepnje jesi i mudri. Sava glasn. 24, 208 i 40, 166. Oto, da je mudar, tako bi odnio ove tri tisuće dukata. M. Držić 324. Svak je mudar po šteti. Poslov. danič. Al' i mudar da tko bude, lasno nega on (*t. j. trgovac*) privari. V. Došen 120b. Jer sin mudar on će znači steti.... neumitan raspe svekoliko. M. A. Režković sat. 36. Žena tebe baš lipo svituje.... fali Boga, što je takva mudra. 102. Bio je ne samo rabri junak, nego i mudri urednik i veliki zapčija u vojsci. Vuk dan. 4, 20. On je junak mudar i razuman i srećan je svuda na međanu. Nar. pjes. vuk 2, 75. O Todore, moj mudri vezire! 2, 156. Vi sto mudri, gospodo latinska, jeste mudri, al' zborite ludo. 2, 211. On devojke svoje ne da nikome drugome do onome, koji bi se našao mudriji od nega, da ga kako prevari. Nar. prip. vuk 207. i t. d.

b) mudra glava. aa) glava u pravom smislu. Ko dostojno sja na mudroj nega glavi. J. Kavařin 223a. Morebit si mudre glave? V. Došen 19b. O mudroj i razbornoj glavi, budi ona mužka ili ženska, srića carstva visi. A Kanžlić kam. 17. Al' je mudra glava u Ivana.

Nar. pjes. vuk 3, 399. — **bb)** glava u značenju: čovjek, čelade (vidi kod glava pod a, f, d). Treći mu rekoše, da se pošaće jedna mudra glava k Skenderbegu, koji bi ga s razlozim prignuo. A. Kačić razg. 113. Kastriotic budući mudrija glava od nega, to jest od Balabana. 138. Odi ovamo, mudra glavo! evo slame ču metnuti.... Tako li je, o mudri čoviče? F. Lastrić ned. 188. Kad Diogen mudra glava drugim hoti nauk dati. V. Došen 44^a. Dobro, dobro, mudra glavo! stvar gdikoju zgodi pravo. 246^b. Mudra glava Julijan odgovori. A. Kanižić kan. 703. Prvijenče, mudra glavo, da mnogo ti znaš! Nar. pjes. vuk 1, 69. Ti si mudra glava bio. 1, 91. Uopće je ciješen bio kao mudra glava više nego kao slikar. M. Pavlinović rad. 166.

c) mudar u službi imeničkoj; upotrebljava se samo za muškiće.

aa) u sing. Jedan mudri govori. Korizm. 37^b. Ne ima mudar rit: ovemu tko bi se vijek nado, da će prit ali da zgodi se! N. Dimitrović 8. Nauči luda, i vznenavidi te; daj mudru zabavu, mudriji bude. Starine 3, 243. Mudri naravni vele: svaka stvar biži od svoje protivštine. M. Divković bes. 87. Mudro vala mudra prevariti. A. Kačić razg. 125. Svaki mudri lažca kara. V. Došen 36^b. Svakog mudrog da nauče, da kriposti tu ne stope. 41^a. Boje je s mudrim plakati nego s ludim pjevati. Nar. posl. vuk 25. Plemenitaš neki zapita mudroga: Reci, što si dobio tom tvojom mudrinom? Mudri odgovori: Dobio sam u sebi dobra druga. M. Pavlinović rad. 146.

bb) u plur. Tada Irud prizvavši otajno mudre nastojno ispita od njih vrime od zvizde. Postila (1562) 178. Teško onim, ki ne primju od mudrih svita. Starine 3, 243. Isukrst sahraňuje i mudre i lude, koji čisto i pravedno živu. M. Divković bes. 82. Mudri kažu cve riči. A. Kačić razg. 2. Sve mudrije posla zvati, da bi Katu pridobili. P. Knežević pis. 109. A koji se holo diže, od neg mudri širom biže. V. Došen 15^a. Kod mudri je to za rugo više nego išto drugo. 72^a. Divno ih je Limo sjetovati, a mudre je lasno sjetovati. Nar. pjes. vuk 3, 307. Dok se mudri namudrovaše, ludi se naživovaše. Nar. posl. vuk 66. Što jedan lud zamrsi, sto mudrijeh ne mogu razmrstiti. 356. Putovao sam, štio sam, slušao, što govore i ludi i mudri. M. Pavlinović razg. 7.

d) mudar o onome u čeladi, čim se pokazuje mudrost; to može biti pamet, riječi, savjet i t. d. Tko ne mjeri svijet mjerom pravom i mudrom i od milosrdja. M. Držić 228. Daruj tebi gospodin Bog duh mudri i razumni. Starine 1, 226. Cerere i Bako za sobom zavode i mudre pameti. D. Baraković vila 137. Idoli prokleti za sobom podrše, i mudre pameti. jar. 32. Neka naš Dubrovnik ures nahodi u mudru svjetu, u temeljitoj pravdi i u pomiruju nastojanju. I. Gundulić 216. Neka, koji Rude-rovo slijedi kratko plahovaće, bude slijedit i negovo mudro i svijesno pokajaće. G. Palmotić 2, 7. Meni je vijeće vola moja mudra, stavna, razložita. 2, 94. Po govoru tvom mudromu ljubav mi se verna odkriva. 2, 304. Zašto mi je svej ugodno mudre vaše svjete čuti. P. Kanavelić 10. Ni l' odluka dake mudra poč. u rede njih blažene? J. Kavačić 169^b. Sja im jedros mudra svjeta. 232^b. Počeše misliti, što imadijahu učiniti.... i nadoše jedan mudar način. J. Banovac pred. 71. Kakogod što su se pod mudrim i pravdnim vladanjem Agi-Mustajpašinim slabo i

glasili ajduci. Vuk dan. 3, 151. Ja se mlada bojem dobru nadam: od svekrova mudroj zapovjedi, od svekrva mudru sjetovanu. Nar. pjes. vuk 1, 63. Ko li će ih sjetovati, ko li mudru rječ izreći? 1, 91. Već je za nas vino i rakija, mudra pamet, da pametujemo. 2, 482. Alah more! mudra razgovora! P. Petrović gor. vijen. 33.

e) mudar s dopunama u kojem padaju ili samom ili združenom s prijedlozima.

aa) s gen. Samo u primjeru: Mudar srca i jak u žestoči (iz lat. sapiens corde et fortis robore). F. Glavinić čet. posl. 35. Jamačno je u tom primjeru gen. srca pogreška.

bb) s dat. Al' magarče sebi mudri, stan', ne muti tašti laži. V. Došen 263^b (govori se řenivcu). Mrzim mudarca, koji sebi nije mudar. D. Obradović bas. 145.

cc) s instr. Filip.... mudar svjetom, bogat blagom. J. Kavačić 241^b. Mudar je srecem i jak snagom. D. Daničić jov 9, 4.

dd) mudar o kome. Samo u dva primjera: O svojih pre mudrosteh ne veličajta se ne budēta mudra o sebē, bojita že se Gospoda. Sava pam. Šaf. 5. Svezi mudar o sebi ne razabira se pravo značenje, ali ne će imati pravo Daničić, koji u svome rječniku s. v. mudri piše, da mudar tu znači lat. arrogans (t. j. ohol). Ne razabira se pravo značenje ni u primjeru: O Bogu lud, a o davolu mudar. Nar. posl. vuk 230.

ee) mudar okolo čega. Samo u primjeru: Okolo sebe samoga da mudar bude (t. j. ispojednik). Š. Budinić ispr. 13.

ff) mudar po koga. Ovi posao i ovo dosjeće, premda nedopušteno i nepravo, bi mudro po dvornika. F. Lastrić od 252.

gg) mudar s čega. Prvi se Uroš ban ukaza mudar s znanja i besjede. P. Kanavelić 91.

hh) mudar u čemu. Potribuje, da ispojednik bude mudar u iziskovanju i razgleđanju. Š. Budinić ispr. 13. U svem mudar i razboran vlada rodno mjesto. J. Kavačić 94^b. Kada bi dali komugod mudromu u stvarima božanstvenijema. J. Matović 155.

f) adv.

aa) mudro. Koji kraljevstvu mi govori velmi mudro i počeno (iz svršetka xiv vijeka). Mon. serb. 230. Od ovoga prokletoga griba mudro ima pop dugovati ispitujući. Naručn. 87^a. Dica imaju mudro i pametno držeći se reći. Katak. (1561) 45. Mudro svitovati svak druga lasno smi, a sebi svit dati muogokrat ne umi. D. Baraković vila 154. Mudro su oni razmislili, što još tebi mlados ne da. I. Gundulić 297. Kraljica je sad njihova i mudro ih veomi vlada. G. Palmotić 2, 394. Jemali bi poglavice od zemlje mudrije živiti. P. Radovčić nač. 14. Toliko mudro znade Dobroslav ponukovat i na govorit puk, da ga svak posluša A. Kačić razg. 38. Pod rukom je vičneg Boga, koji vas svit mudro vlada. V. Došen 265^a. Nejma starjeg na svitu zanata nit mudrije smišlenog halata, što je zanat jednoga težaka. M. A. Rešković sat. 152. On će tebe mudro svjetovati. Nar. pjes. vuk 2, 447. Turci su se mudro vladali. M. Pavlinović razg. 83.

bb) po mudru. Samo u primjeru: Podite i upitajte po mudru od djeteta (iz lat. ite et interrogate diligenter de puer. math. 2, 8). N. Račina 29^a. Biće pogreška mjesto podmudru,

kako na istome jevanđelskom mjestu stoji u Bernardina 14.

b. mudar je isto što lukav. U rječniku *Bjelostjenčevu* (muder, callidus). Dočeka ga vlasteline mudri. Nar. pjes. bog. 335. Piše Plinijo od ove zmije da je tilom malašna, bojom zeleni, al' mudra mlogo zanatom (*iz lat. de hoc serpentulo scribit Plinius, quod sit parvus corpore, viridis colore et astutus arte*). F. Lastrić test. 184^a. Ali Jure mudra zmija biše dočeka ga u gori zelenoj. A. Kačić razg. 98. Mudra je bila ova Focijova odluka. A. Kanižlić kam. 32. Al' djevojka odveć mudra bila, ona trgnu koňa za uzdicu. Nar. pjes. vuk 1, 603. No devojka mudra i pametna te za sobom travu povrtaše. 3, 296. Mudar ka i lisica. Nar. posl. vuk 183. — *Adv.* Ne kti on (*t. j. davo*) najpri Adama napastovati, nego Evu pak po njoj napastova Adama i tako ga mudrije privari. J. Filipović 1, 489^b. Zasidnike i lupeže fali, kako mudro preže, dok porobe. V. Došen 164^b. Kaza Luka sve . . . ali mudrije i šarenije. S. Lubiša prip. 189.

c. mudar je isto što opazan, oprezan. U rječniku *Vrancičevu* (cautus), u *Mikailinu* (mudro, caute, circumspecte) i u *Bjelostjenčevu* (muder, cautus, — *adv.* mudro, caute, circumspecte). Mudar budi, kada kradeš što od ljudi. V. Došen 71^a. Te od lova ništa ne ulovi, ni jelena ni košute mudre. Nar. pjes. vuk 2, 155. I med njima mudra vidra šeta. 3, 429. Tu su Turci mudri i pametni. 4, 242. — *Adv.* Otide š nome (*t. j. s vojskom*) u Bosnu, ma toliko mudro, da za nju niko znati ne more. A. Kačić razg. 28. Mudro Lazar vodi svoje društvo, jer se boji turskih prijatelja. Nar. pjes. vuk 4, 303.

d. mudar je isto što vješt. U rječniku *Stučevu* (peritus, scitus). Videći, da je Jerolim mudar u jeziku grčkom, latinskom i židovskom. Starine 1, 231. Mudar lječnik gorke trave daje bolestnim, da ozdrave. J. Kavačin 510^a. Po običaju mudrije likara i vršnje (*iz lat. more peritorum medicorum*). F. Lastrić test. 151^b. Sa svom gospodom i od svakoga zanata mudrim zanađijam. A. Kačić korab. 287. Jedan između njih na zlo mudriji iznade jednu vele grdobunu laž. A. Kanižlić kam. 35. Blažen svaki ljudski sin, koji premda je mudar u posle svjetovne, u mudrosu svoju ne uzda se. I. M. Mateić 13. — *Katkad se mudar uzima za ono, čemu treba osobite vještine.* Ni sprave na svitu mudrije ni ruke hitrije. D. Baraković vila 338. Tko i(h) je (*t. j. pčeles*) naučio zanat toliko mudar? (*iz lat. quis illas docuit artem tam ingeniosam?*) F. Lastrić test. 279^a. To je mudar posao. Čuo sam od nepismena čovjeka iz Kolara (u szetu smederevskom). S. Novaković. *Ispor. s tijem značenjem rus.* мудреныи.

e. mudar je isto što učen, kniževan. U rječniku *Stučevu* (sciens, literatus, doctus, eruditus).

a) o čeladma. Jer mudri Katulo nije tač u pjesni ni slatki Tibulo spijevao ljueveni. N. Nađeković 1, 311. Posli toga mudri Ciril prinese u slovinski jezik pismo sveto. A. Kačić razg. 22. Ova rič, satir kod mudrih različito zlamenje ima. M. A. Rejković sat. 9. Da bi tko njih (*t. j. pisma*) prid oči mudroga svita iznio. A. Kanižlić kam. 8. Mudri fale osobito ovu knigu. 12.

b) o knigama. Niki uči mudru knigu. M. Marulić 252. Neka ini mudre knige budu

čititi. D. Zlatarić 59^a. To likarske knige mudre kažu. V. Došen 82^b. — *U jednoga pisca mudra kniga znači: filozofija.* Da studija (*t. j. redovnik*) sedam godina, to jest tri mudru knigu, a četiri bogoslovje. I. Ančić svitl. 82. Mudra me kniga uči, da je ovo niko čudo. 213. — *U ovom pak primjeru mudra kniga znači: nauka, škola (vidi kniga pod d): Ja bi volio poslati dijete . . . na mudru knigu u Oxford.* M. Pavlinović rad. 143.

c) mudra inada, *t. j. prepričanje o učenjem stvarma među učenjem žudma.* Samo u jednoga pisca. Ali je među bogoslovcima mudra inada. A. Kanižlić utoč. 12. Prije nego li podne na mudru inadu i prigovaraće. 61. U čemu stoji ova među Greci i Latini mudra inada? kam. 501.

d) o jeziku (*obrazovan*). Samo u primjeru: Neka oni lašne uzmogu uzdignut nihov jezici na onu visinu od slave, na koju najmudriji jezici našega vijeka dopriješe. I. Đordić ben. VIII. (*nijesu, riječi Đordićeve, nego knižara, koji je knigu izdao na svijet*).

MUDĀRAC, mudāraca, *m. mudar čovjek.* Postavljeni ake, u nom. sing. potvrđuje se i Belinijem rječnikom, u kojemu stoji mudārac, koje ne može (*po Belinu bježenju*) drugo značiti nego li Vukovo mudārac; u Stuliću je zabilježen nom. mudārac, kaje bi po današnjem bježenju bilo mudārac; ali Belino i Vukovo svjedočanstvo je pretežnije od Stulićeva. Po Stuliću je u gen. sing. mudāraca (zabilježeno mudārac). Vok. je mudārce, gen. pl. mudārācā. U rječniku Belinu (filosofo, logico), u Voltiđijinu (ragionatore, filosofo, Weltweiser), u Stulićevu (mudarac, mudrac s naznakom, da se nalazi u D. Raćine) i u Vukovu (mudārac, der Weise, Philosopf, sapiens). Od šta su se skule od mudaraca veoma čudile. M. Držić 239. Koji je pravi i istiniti mudarac. A. Vitalić ist. 383. Vsaki pisac pol mudarca, vsaka zla rič pol udarca. P. Vitezović pričn. 162. Jedan mudarac svitovni imao je učenike, koji su naslidovali još i njegove trohe naravskе. I. Marki 90. Bivši mu bilo naviješćeno od njegovih mudaraca. K. Mazarović 74. Mudarac Apolinarijo zade. I. Đordić uzd. vi. Mudarac svaki u malo se riječi pozna. ben. 78. Opravданa je hvalom svijeh pravijeh mudaraca. S. Rosa 83^a. Koje je uzrok, da se ište svjet od mudaraca? D. Bašić 293. Kako držu mudarci. J. Matović xxi^a. Koja se obilno prigovaraju od mudaraca naučiteljskih. 478. Mrzim mudarac, koji sebi nije mudar. D. Obradović bas. 145. Najveći mudarci carstva grečeskoga dolazili bi slusati. 277. Reče poglavica od mudaraca. A. d. Bella razg. 19. Mudarac prilikuje grib zmaju. 78. Čujmo vrhu toga Seneku mudarca. 89. A to dudu mudarci od istoka u Jerusalim. Vuk mat. 2, 1. Koje je dobro doznao od mudaraca. mat. 2, 16. Bože zna mudarac i vlah nego prvi sam. Pravdonoša 1852, 10. Pitali mudaraca: koji je najtvrdi grad? Nar. prip. vrč. 216. Sazva sve gatare misirske i sve mudarce. D. Daničić 1 mojs. 41, 8. Ne može ga vidjeti nikakav mudarac. jov 37, 24. — *Ima dosta i drugih prijatelja, u kojima je zapisato mudarca, mudarice i t. d., ali poradi grafske dotičnijeh pisaca nije sigurno, ima li se tako i čitati, jer oni -ar- upotrebljavaju ne samo za -ar- (na pr. carstvo), nego i za -r- u vokalnoj službi (na pr. parvi, t. j. prvi); dakle bi se u tijeh pisaca moglo čitati i mudreca, mudreku i t. d., i ovo je za pisce XV-XVII veća prilika. Budući da nije sigurno, treba li čitati na pr. mudarca ili mudreca, bježeći se u pregledu, koji sad dolazi, mud(a)reca. Tako*

je na pr. u *Bernardina* mud(a)rci 10, mud(a)rci 30, 51, — u *N. Račine* mud(a)rci 44^a, 144^b, mud(a)rci 86^b, — u *Zborni.* (1520) mud(a)rcijeh 8^a, mud(a)rci 80^b, — u *Letop. dukt.* mud(a)rci 13, — u *Vetranica* mud(a)rci (štampl. mudrci) 1, 133, — u *Bobačevića* mud(a)rci 215, — u *Našekovića* mud(a)rci 1, 312, — u *A. Gučetića* roz. jez. mud(a)rci 40, — u *Dirkovića* bes. mud(a)rci 125, — u *Gundulića* mud(a)rci 369, — u *Bandulavica* mud(a)rci 13a, — u *Jerkovića* mud(a)rci 37, — u *Kašića* is. mud(a)rci 31, — u *Ivanisevića* mud(a)rci 191, — u *Radovčića* nač. mud(a)rci 61, mud(a)rci ist. 52/53, — u *Vuletića* mud(a)rci 33, — u *Margitića* fal. mud(a)rci 104 (na istoj strani ima i mudraci), — u *Kadčića* mud(a)rci 90. 220. — Vidi mudrac i mudre.

MUDARČEV. adj. posses. od mudarac. Samo u primjeru: U ovom nastojanju sukobio se s Johnsonom, tadašnjim kњiževnim velikanom.... Premda Sharp nije mogao odmah da odgovori viki mudarčevej, on je u duši čutio, da je pravica i istina pri nemu. M. Pavlinović rad. 96.

MUDARČINA, m. augm. od mudarac. Samo u primjeru: Jedinstvena je to (t. j. Bogdan Lazarević) heračina i koliko junaci, to više je mudarčina prirodnja bez bukvice. Pjev. crn. 326 (riječi su to Č. Čojkovića). — Vidi mudračina.

MUDARSTVO, n. isto što mudrost. Samo u primjeru: Er služeć ga svim mudarstvom u palaći svjetnik dvorni. J. Kavačin 142^b. — U Stulićevu rječniku stoji mudrstvo sa značenjem: mudrost i s naznakom, da je iz glag. brevijara.

MUDARSTOVATI, mudarstvujem, *impf.* isto što mudrovati. U rječniku Stulićevu (nema mudarstvovati, nego mudrstvovati, veleći, da znači isto što mudrstvovati, a kod ovoga sasme ne-pouzdano glagola piše: philosophari, cogitare, iudicare, ratiocinari, — još dodaje, da je mudrstvovati iz glag. brevijara) i u Daničićevu (mudrstvovati, cogitare, videri s dva prijvera iz xiv vijeka). Da bismo vđemo bili vsi tožde mudrstvujuće, tožde pomyšljajuće. Sava glasn. 40, 162. Mnogo mudrši sy.... vysokaja mudrstvuješi. Domentijanb 17. Čto sice vam mudrstvova se, jako porugati se nam? 17 (u tome primjeru mudrstvovati se po svoj prilici znači: doći, pasti na um, a Daničić postavlja značenje u tome primjeru: činiti se, lat. videri). — U primjerima, koji sad dolaze, značenje je: misliti. Svoje vrednosti poznavati, o njima uměreno mudarstvovati, a ne visokoumstvovati ovde leži uzao. D. Obradović bas. 126. Ovakvo mudarstvujući mislimo kao slovesni ljudi. 250. Drugo mudarstvuje mir, a drugo evangelije. J. Rajić pouč. 1, 48^b. — Glag. ovaj jamačno nikad nije bio narođan, već je uzeć iz crkvenoslav. jezik; a da je bio narođan, glasio bi mudarstvovati (ne mudrstvovati, kako je u Stulića).

MUDARŠTINA, f. isto što mudrost. Samo u primjeru: Kano spremu mudarština sveti ga (t. j. nekakvoga biskupa) otac tad razvidi. J. Kavačin 183^a.

MUDAST, adj. isto što mudat. Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. kao bot. izraz za lat. testiculatus, nem. hodenförmig.

MUDASCE, mudasčeta, n. dem. od mudo. Samo u Vukovu rječniku.

MUDAT, mūdata, adj. onaj, koji ima muda, koji ima krupna, jaka muda. Samo u Vukovu rječniku (1. mit Hoden versehen, testiculatus, — 2. wohlbehodet, bene testiculatus).

MÜDATI, mūdām, *impf.* palucati, svetlucati (kad se govori o sveći). Z. Radočić (zabičio i naznačeni akc.). — Tamno.

MUDBA, f. nom. act. prema glag. mutiti. Samo u Stulićevu rječniku (mutba, mut).

MUDEĆE, n. nom. verb. od muditi. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (negligentia, cessatio, impedimentum) i u Voltigijinu (negligenza, trascurezzza, Nachlässigkeit). Upravo bi trebalo da bude mudene.

MUDERINA, f. augm. od mudo. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUDEŠ, m. mrla, madež, mali flaštar za šepotu. Samo u Voltigijinu rječniku (macchia, neo su pelle, Schönheitspfästerchen). — Sasma nepouzdano.

MUDEŠCE, müdešceta. n. isto što mudasče. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUDEŠKO, m. isto što mudan (vidi tam). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUDIĆ, m. prezime nejasna postava u hrv. ispravi xvii vijeka. R. Lopašić urb. 390.

MUDIR, mudira m. upraviteł (koje zemle). Iz tur. (arap.) rječi istoga značenja müdîr. Išle knige na pašinske ruke, na mudire i na kajmekame. Osvetn. 2, 78. Turskijem ga stavio mudicom. Nar. pjes. magaz. (1867) 90. — Pored mudir ima i mudijer (u Crnoj Gori); ispor. kolijer, kondijer kod 1 mir u pristupu. Vežir skadarski . . . mudijer carski Avdulaj beg. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 481. Božja pomoć, carski mudijer! 496.

MUDIREVIĆ, m. prezime muhamedovačko. Bošnák (1908) 126.

1. MUDITI, mudim, *impf.* docniti, dangubiti. Glag. istoga postava i značenja nalazi se još u nekim slav. jezicima: staroslov. i slov. muditi, pol. mudzić; ispor. i pridjev staroslov. mudiň (spor), slov. muden (spor). Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (mudim, negligo, tempus perdo, impedio, — mudim se, remoror, detineor, occupor), u Voltigijinu (negligentare, trascurreare, vernachlässigen) i u Stulićevu (muditi, dangubiti s naznakom, da je iz Bjelostjeničeva rječen.).

2. MUDITI, mudim, *impf.* smuditi, t. j. paliti, žeći. Kao da je to u (jedinom) primjeru: Vazda ćeš čutiti smrad velik i voniu s djavli se mudći zajedno u ognju. M. Marulić 236 (u bišeški).

MUDLATI, mudlam, *impf.* Mudlati koga, t. j. obećavati mu sad hoću, sad ne će; na pr. on mene mudla već odavno. J. Grupković. — Možda je u svezi s glag. 1 muditi, t. j. obećavānima koga ustavljati, ispor. u slov. mudlati (docniti).

MUDLINI, m. pl. nekakvo jelo (od brašna, jaja i mlake vode) u ogulinskem kotaru (u Hrv.). Zborn. za nar. živ. 5, 198. — Postaće tamno.

MUDLINCI, mudlinaca m. pl. isto jelo, koje se zove i mudžini, samo se rjeđe govori. Zborn. za nar. živ. 5, 199.

MUDNI, adj. posses. od mudo. Samo u rječnicima, i to u Belinu (mudna žila, nervo di testicoli), u Voltigijinu (mudan, mudna, genitale, was zu Geburtsgliedern gehört, značenje nije dobro rečeno) i u Stulićevu (mudan, mudni, coleos habens).

MÚDO, *n.* dio muškoga tijela ljudskoga ili životinjskog, u kojem su jaja. Nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. rus. *мудо*, čes. *moud*, pol. *mąda*; ali u drugim indeovr. jezicima nema riječi etimologijom srodnijeh. U rječniku Belinu (genitale, testicolo), u *Pjelostjenjcu* (mudo, jajce), u *Voltiđijinu* (testicolo, genitale, Hode), u *Stulićevu* (coleus, testiculus) i u *Vukoru* (Hode, testiculus). Upodobivš sebe pithik drévodeže i na drévo vŕzseđe i cepiti je načinaše; mudom že jedo vŕ dřevenju cěpinu vŕšadšem . . . mučen bystr velmi. Starine 2, 267. Zavi(j) mudo, proždri pes, ako suze ne skočo, a ono će krv. Poslov. danić. Uzmi muda od zeca i suši u vrlo vrućoj peći pak istuci u prah i davaj piti. I. Vladimirović 8. Napislije muda izrezašo (t. j. kokotu). Nar. pjes. vuk 5 (1865) 499. — Ova imenica u svezi s nekim pridjevima služi za ime nekijem bičkama, kojih je plod više ili manje nalik na ono, što imenica znači: lisičja muda, *Platanthera bifolia* (ispor. tal. testicolo di volpe), — mačja muda, *Tordylium apulum* (ispor. rus. котовы мудушки, *Trifolium arvense*), — pasja muda, *Orchis Morio* (grčka imenica οὐρας znači mudo; ispor. lat. *Testicularis canis*, nem. Hundshoden), — popova muda, *Platanthera bifolia* i *Aristolochia clematitis* (ispor. franc. testicule de prêtre). Sra ova imena bičaka donosi B. Šulek im.

MÚDOŇA, *m. onaj, koji ima krupna, jaka muda. Samo u rječniku Vukoru* (der Wohlbehodete, bene testiculatus).

MÚDOVÁČA (biće takav akc.), *f. neka šliva. U podrinском okrugu u Srbiji*. M. Đ. Milicević knež. srb. 567. — Ispor. mudača.

MUDOVINA, *f. bička Viburnum lantana. U Vidovcu (kod Varadžina)*. D. Hirc.

MÜDRA, *f. djerojka, koja probira, koja je (tobože) mudra. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). Sve mudre nose ludre. V. Arsenijević. Reka sam ja tebi: kani se one mudre. J. Bogdanović.*

MÚDRAC, mudraca (*jamačno je takav akc.*), *m. isto što mudarac. U rječniku Voltiđijinu (mudrac, mudarac) i u Stulićevu (mudrac, mudra *[sic!]*, sapiens, philosophus s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer za lik mudrac; još se dodaje primjer: Pokl svete knjige vele, da mudrac svaki u malo se riječi pozna; taj je primjer iz Đordića ben. 78, ali tamo stoji mudarac, ne mudrac!). Najstarije su potvrde iz početka XVIII vijeka. Mudrac drugim knjige spravlja. P. Vitezović priječ. 141. A mudraci bijahu se svi skupili. P. Macukat 6. On će biti velik mudrac. 13. Da se čudio . . . cesar, mudraci i svi narodi. S. Margitić fala 104. Prigovaraće ditića Isusa s mudraci. S. Badrić pr. nač. 68. Evo mudraci od istoka dođoše. F. Lastrić test. 59. Budući kralj Irud razumio od onizi mudracah. od 390. Ganutje na dospitku brže je, govore mudraci. A. Kačić razg. 158. Salomon nadade u mudrosti sve istočne mudrace i veleznanice glasovite korab. 224. I nekižan premda biše, k liem mudraci dolazahu. P. Knežević živ. 41. Irud, koji čekaše povraćanje mudracah. E. Pavlović ogl. 493. Čuvši to mudrac promini odluku svoju. A. Kanižić uzr. 171. Mogao se je i sa starima grčkim mudraci isporediti. kam. 11. Istina je . . . da imade i gospode svile dosti i mudraca razboriti. V. Došen 31b. Dali se najdoše meju nevirnim*

niki mudraci. Blago turl. 2, 81. Štijuć knige mlogiju mudraca. A. Blagojević pjesn. 36. Ovo neka znadu veleznani mudraci, koji cipaju dlaku na troje. Norini 49. To je mudrac lipo ispisao. M. A. Rejković sat. 151. Likarije pitajući od medikah i drugi naravnih likarach i mudracah. M. Dobretić 565. Odgovaram takomu paklenoga nauka mudracu. I. P. Lučić razg. 118. Dođi će vrime, kada će ovi svitovni mudraci svoju mudrost za veliku budalaštini i privaru poznati. B. Leakočić gov. 256. Kako mnozi mudraci uzdržu. M. Dragičević 178 (u *Kadićea na istom mjestu na str. 90 stoji: „mudarzi“). Došao nekakav mudrac . . . na konak. Nar. prip. vrč. 62. Pokle mudrac . . . svjete doslovio. Osvetn. 4, 53. Mučno e nega prevariti, on je veliki mudrac. U Lici. J. Bogdanović. — Vidi mudarac i mudrc.*

MUDRACI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165.*

MUDRĀCINA, *m. augm. od mudrac. Govori se u Lici, na pr. veliki je on špekulator i mudräčina. J. Bogdanović. — Vidi mudarčina.*

MUDRAK, *m. Samo u Stulićevu rječniku (mudrak, mudrac s naznakom, da se nalazi u F. Lastrića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).*

MUDRAKOVAC, Mudrakovac, *m. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 447. Tako i M. Đ. Milicević knež. srb. 758; biće dakle pogrješka Mudrokovac u Etnogr. zborn. 6, 277 i 307.*

MUDRAN, *m. isto što mudrijaš (vidi tam). Samo u primjeru: Nu, mudrane, motri sada! V. Došen ažd. 243a.*

MUDRANIJA, *f. isto što mudrost (u šalivu smislu). Samo u jednoga pisca. O velike mudranije! odgovaraju Latini. A. Kanižić kam. 223. Sto nam ova pripovidka kaže, koju nikoji tupoglavi za jednu mudraniju osobitu drže. 227.*

MUDRĀNE, *n. nom. verb. od mudrati, Samo u Vukoru rječniku (das Weiserwerden, incrementum sapientiae).*

MUDRAST, *adj. isto što mudar. Samo u Stulićevu rječniku (mudrast, mudrav, magna sapientiae, — dakle: vrlo mudar, ali to je jamačno krivo rečeno).*

MUDRĀŠICA, *f. isto što mudra (vidi tam). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Čuvaj se ti one mudrašice. J. Bogdanović.*

MUDRATI, mudrām, *impf. bivati, postajati mudar (pametan). U rječniku Vukoru (weiser werden, incipio sapere s primjerom: mudra dijete). — U ovome primjeru znači isto što mudrovati (možda poradi stiha): Mudrali su, komu bi ih dali. Osvetn. 7, 5.*

MUDRAV, mudrava, *adj. Samo u Stulićevu rječniku (mudrast, mudrav). — Slabo pouzdano.*

MUDRC, *m. isto što mudarac. Između rječnika samo u Danićevu (mudracy, sapiens s primjerom iz XVI vijeka: mudres basnoslovi). Kako vñide vŕ te razumi vyšezemljnyi mudracy? Domentijana 32. Tomu mudrcu da dobar svit. Transit 46. Po očitovanju inih mudrečev. 163. Skrio se ovaj od mudreca (stamp. mudarca) i razumnih. N. Račina 197b. Jezik od mudre (stamp. mudarce) urešuje umjetnostvo. 210b. Skrili jeste ovoj od mudreca (stamp. mudarca) i od razložnika (iz lat. abscondisti haec a sapientibus et prudentibus. math. 11, 25). 230a. Hvale složene od razlicijeh mudreca (pisano mu-*

darcia). Zborn. (1520) 143a. Mnozi od starih davničnih grčkih mudraca (*stamp.*, *mudrza*). D. Rađina vjb. Čemu je čitit čtenja od knjižnih mudraca (*stamp.*, *mudarza*)? 108b. Va sni se javi mudrcem Apolon. Starine 3, 225. Od mudrećev naših . . . vazmi. 3, 281. — Vidi mudarac i mudrac.

MUDRE, m. ime jednom između ljudi, koje je kralj Milutin dao Hilandaru. Daničić rječn. (*s potvrdom iz isprave istoga kraja*). — *Danas bi gen. bio Mudret, a u staro je doba bio Mudrete.*

MUDRENIK, m. mudarac. Samo u primjeru: Bio je vrl mudrenik. J. Kavačić 266a. Jamačno poradi sroka.

MUDRICA, f.

a) *muđro, pametno žensko. U rječniku Vukovu* (mudrica, f. ein gescheuter Kopf, callidus; *iz lat. značenja izlazi, da mudrica služi za mudra čovjeka, ali naznaka f. znači muđro žensko; jedno se s drugijem dakle ne slaže*). Druga biše Tomiris kraljica, kod sveg svita vrlo glasovita, jer ne samo bijaše mudrica, već od zmije boje jadovita. A. Blagojević pjesn. 21. Kad je tvoja kćer tulika mudrica. Nar. prip. mikul. 145. *Gовори се у Личи, на пр. Не слушај ону мудрију, преварит ће те.* J. Bogdanović, — *u Istri: mudrica, femina callida.* D. Nemanić (1884) 43. — *Један писац узима mudrica mjesto mudra uz imenice ženskoga roda, koje ne znače ženskih: Bjehu u samoj mudrici i umjetnici Italiji slavni.* M. Pavlinović rad. 14. Tako učenje više vrijedi našemu težaku nego sve knjige mudrice. razl. sp. 59.

b) *prezime zabilježeno xiv vijeka.* Mon. ragus. 1, 122. K. Jireček rom. 3, 44.

MUDRIĆ, m. mudarac. Samo u jednoga pisca. To nam svi dvcranci mudrići kazuju. I. T. Mrnavić osm. 79. I sobom dovedi gradane vridnije, mudrići ne ščedi ni stare kadije. 94.

MUDRIČIĆ, m. dubrovačko prezime xiii i xiv vijeka. K. Jireček rom. 3, 44.

MUDRIČINA, m. mudar, pametan čovjek. Samo u Vukovu rječniku (ein gescheuter Kopf, callidus). Poradi nastavka ispor. dobričina, gnušničina, podmukličina, vrličina.

MUDRIĆ, m.

a) *mudar, pametan čovjek. Samo u Stulićevu rječniku* (mudrić, sapiens s naznakom, da se nalazi u knizi dubr. pisca V. M. Gučetića, Riječ Božja).

b) *prezime.* R. Lopatić spom. 2, 253 (u nem. pismu iz sredine xvii vijeka). Š. Štefanac 12. Sem. pakr. (1898) 28. V. Arsenijević (zabilježio, da se nalazi u Lici s akc. Müdrić).

c) *selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 165.*

MUDRIJA, f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Spitzfindigkeit, tal. sottigliezza.

MUDRIJĀŠ, mudrijāša (s takvijem se akce, gorori), m. čovjek, koji izmišla mudrolije. U Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Afterdenker i u Popovićevu za nem. Spintisirer, Speculant. Gorovi se i piše po Hrv. i Slav., na pr. Koje-kaki mudrijaši dokazuju, da je rat Božja uredba. Gorore i kajkavci: Zborn. za nar. živ. 6, 220.

MUDRIJĀŠKI, adj. posses. od mudrijaš. U Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. sophistisch, spitzfindig, tal. sofistico. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Dok se tanci prepredaju

konci . . . iz prediva mudrijaških buba. Osvetn. 5, 24.

MUDRIK, m. mudarac. Odgovarajući u raju posobita kruna sfetomu mudriku, koja ne odgovara sfetomu pokorniku. V. M. Gučetić 134. — *Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Od ukrasnih svojih pjesnika i mudrika i slobode.* J. Kavačić 175a. *U tom se primjeru ne razabira ni to, je li nom. sing. mudrik ili je mudrika.*

MUDRIKA, f. mudrolija, lukavost; kao da je to u primjeru: Otezalo se, mučilo se, suzbijalo se, preotimalo se kroz sile, kroz mudrike, kroz izbore. M. Pavlinović razl. sp. 79.

MUDRIKATI, mudrikām, *impf. mudrovati.* Mudrikali razložari o slobodnom hotješu, koliko im god nosi umstvo. M. Pavlinović rad. 83. — *Gовори се у Личи (s naznačenim akc.) и značenju: mudrovati, nadmudrivate se, na pr. Ne mojde s curama mudrikati.* J. Bogdanović. Đ. Škaric.

MUDRIKE, f. pl. selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUDRINA, f. apstr. imenica izvedena od osnove pridjeva mudar. U akuz. sing., u nom. i akuz. pt. možda je akc. mudrinu, mudrine. U rječniku Stulićevu (mudrina, mudrost s naznakom, da se nalazi u Lastrića) i u Vukovu (Weisheit, sapientia).

a) mudrina je mudrost, pamet; vidi mudar pod a. Ako ti svjet ne daš, mudrinu ki mnogo i razum svaki znaš. S. Gučetić-Bendević 271. Mudrina otvrđnutije nevirnikah jest prava budalaština otrovnje holosti. F. Lastrić test. 270b. Koji mudrinom svojom oče dosegnuti što ne mogu. ned. 187. Od kud si tvojom mudrinom mloge plemenitog mirisa cytote uzdigao sv. materi crkvi. A. Knežević xiv. Kojima niova mudrina ne služaše za drugo nego za veće obtežane niovi grijah. E. Pavić ogl. 488. Da se po priprostnosti lašne nego po dubokoj mudrini Bog pozнати . . . može. prosv. 2, 34. Kraj ne stavljajući se na ništa više nego na svoju visoku mudrinu. A. Blagojević khin. 89. Što će nima škole i nauke? . . . mudrine im druge ne trebije. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 524. Arkwright . . . svojom mudrinom i srčenošću izumi taj veliki obrt. M. Pavlinović rad. 32. Nema se samo uzdati u svjetovnu mudrinu. 124. Lepota pravde Božje, kojoj nijedna sila, nijedna ludska mudrina ne izmače. razl. sp. 32. Boga vama, jačići Turci, ne čudim se ni mudrini vašoj, već se čudim, kak' ste me svezali. Nar. pjes. kras. 17. — *Ima nekoliko primjera, gdje se mudrina uzima u plur.* Prigovaraju se od zakona, od veliki mudrina i razloga. P. Posilović nasl. 63a. Dok ugleda . . . il' čestitog otca sina, il' knižnika od mudrina. V. Došen 120a. Jer razloga od mudrina niti sluša nit razumi. 259b. Oni (t. j. putnici) vide zemlje i gradove, vide drugih vilaetah mudrine i običaje. M. A. Rejković sabr. 47. I ludske mudrine sjele su, da odvajaju, što je prirodnom sreslo. M. Pavlinović razl. sp. 47.

b) lukavstvo; vidi mudar pod b. Da se nima dićiš . . . kako pože širinom, kako lisica mudrinom, kako zec brzinom (u paštrovskom napijaču). Vuk kovč. 127. Piše, ješe tri bijela dana, dok Latini mudrinu iznese. Hrv. nar. pjes. 1, 364.

c) vještina; vidi mudar pod d. Kada se prikrene (t. j. ikanina), onda se ukaže mudrina od dila, jerbo se ukažu evitovi i grane. Đ. Rapić 360.

MUDRINIĆ, m. prezime izvedeno od imena Mudrin, kojemu nema potvrde. Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 445. Naznačeni akc. zabilježili V. Arsenijević i J. Bogdanović.

MUDRIĆA, f. isto što mudrina. Samo u primjeru: I perom i mudrihom se svojom odlikovaše. M. Pavlinović rad. 14.

MUDRITI, mudrim, impf. ciniti koga mudra ili pametna. To će značenje biti u primjeru: Vremenom će svaka čovik satvoriti, i lava će jaka priupitomiti i zviri plazeće vremenom krozno i ptice letocene besidom mudrimo. I. T. Mrnavig osm. 68. — U Voltigijinu je rječniku zabilježeno značenje: mudrovati (ragionare, filosofare, von der Weisheit sprechen, — rem. se tumačene ne slaže s tal.). ali to nije pouzdano; tako isto nije pouzданo ni značenje: postajati mudar (mudrati), što ga biježi Stulić (sapientem fieri, rationis usum aquirere). — Ne razabira se pravo značenje u primjeru: U niku počelo se vreme opet mudriti, tamo u zapad sunca diže se na večer velika kalada (naslaga oblaka). Zborn. za nar. živ. 8, 202 (u Poljicima u Dalm.).

MUDRNO, adv. mudro, pametno. Samo u primjeru: Da pojdeti kć svojej keliji kijžde držnoveno že, kupno i mudrno i bđdrno. Sava glasn. 24, 180 i 40, 140.

MUDRODUŠAN, adj. nejasna značenja. Samo u primjeru: Daj, da mi probije srce mudrodušna rič, ukorenij u nemu . . . iskrnega ljubav (govori se Bogu). G. Peštalić 217.

MUDROGLASJE, n. imenica nejasna značenja. Samo u primjeru: Marko Tulij . . . skladno hvali mudroglasjem svoje riči. J. Kavačić 275b.

MUDROGLAV, adj. koji je mudre glave. Samo u primjeru: Čuje u templu Jezusa besjedit i bušit mudroglave poglavare. A. Kalić prop. 520.

MUDROGOVOR, m. isto što mudrogovorak. Samo u primjeru: Klemente nije mogao s jačijem mudrogovorom potvrditi nauk ove istine. J. Matović 178.

MUDROGOVORAK, mudrogovorka, m. aforizam, sentencija, t. j. zaokružena i (obično) kratka rečenica, koja sadržava kakvu mudrost ili istinu. U rječniku Belinu (mudrogovorak, aforizam, sentenza) i u Voltigijinu (mudrogovorak, assioma, massima, sentenza, Lehrlatz). Riči sv. pisma i mudrogovorce svetih otacah nisam latinskim jezikom pisao (oblik mudrogovorke bi mogao biti i prema nom. sing. mudrogovorka, — vidi tam). A. Kanižlić učio. xxv. Za koliko se držati ima mudrogovorak iliti riči svetih otacah u stvarih vire? I. Velikanović upuć. 1, 373. Svi ovi . . . načini ovim jednim evandeoskim mudrogovorkom osuduju se: Drugom ne čini, što tebi ne češ da se učini. 1, 452.

MUDROGOVORAN, mudrogovorna, adj. izveden od mudrogovor. Samo u rječnicima, i to u Belinu (mudrogovorni, sentenzioso, pieno di sentenze. — adv. mudrogovorno, sentenziosamente), u Voltigijinu (mudrogovorni, sentenzioso, preciso, lehrreich) i u Stulićevu (mudrogovoran, sententiosus, — adv. mudrogovorno, sententiose).

MUDROGOVORKA, f. isto što mudrogovorak. Samo u primjeru: Beside latinske sv. pisma i otaca svetih iliti mudrogovorce nisu rič po rič istomačene. A. Kanižlić uzr. ix.

MUDROGOVORENE, n. isto što mudro gorenje. Samo u primjerima: Odluči sazvati svi mudrolubci vridni, da nihovimi mudrogovorenji nju pridobudu. Starine 1, 221. Nadodavši . . .

nika mudrogovorena starih za sladu zabavu učenoga štioča. A. Tomiković živ. vii.

MUDROHIMBEN, adj. mudar (t. j. lukav) i himben. Samo u primjeru: Ono mudrohimbeno Menjate pero sva, koja Focijo počini, jest privilej. B. Kanižlić kam. 63.

MUDROKNIŽAN, } mudroknižna, mu-

MUDROKNIŽEVAN, } drokniževna, adj.

mudar i kniževan, učen. Samo u Stulićevu rječniku (academicus).

MUDROKNIŽEVNIK, } m. čovjek od nauke,

MUDROKNIŽNIK, } naučnik. Samo u Stulićevu rječniku (academicus).

MUDROKNIŽNOST, f. učenost. Samo u Stulićevu rječniku, u kojemu značenje nije točno recordeno (academia).

MUDROKOS, m. ptica, koja se boje zove mudrokos, otkle je i postal s promjenom prvoga -o- u -u-, kao tobože mudri kos. Samo u Stulićevu rječniku (mudrokos, ptica, passer solitarius) i u nar. zagonetki: Tihičica viničica, u njoj poje mudrokos (odgonačaj: dijete u kolijevci). Nar. zagn. novak. 40.

MUDROLIJA, f. kriva mudrost, t. j. kad se ne mudruje po zakonima mišljenja, ili kad se mudruje o čemu nepotrebnu. U Šalekovu rječn. zn. naz. za něm. Trugschluss, Spitzfindigkeit, tal. sottigliezza, lat. sophisma i u Popovićevu (Spitzfindigkeit). U svagdašnjem životu sretamo dosta umom naučnih, ali u čudi do kraja izopačenih, punih svakojakih mudrolilja (sic!) po učionama posisanih. M. Pavlinović rad. 113. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ne će ti sad mudrolilja pomoći. J. Bogdanović. — U jednoj knizi mudrolilja (ili plur. mudrolilje) znači: tam, nerazumljiv govor. Kao da ste udarili u nekake krupne mudrolilje. V. Vrčević niz. 5. Nama ne treba kuke ni zakuke ni lude i čorave nekakve mudrolilje. 50. Posle nekog mučenja i borbe sa svojom savjesti odriješi pop vrčevo svoje mudrolilje. 208. Ti mi naški kaži, na što te mudrolilje smjeraju. 209. — U jednoj pjesmi uzima se mudrolilja uz imenicu kniga mjesto pridjeva mudra: Da nauči knigu mudroliju, sitno štit, tanašno pisati. Nar. pjes. juk. 22. — U ovom pak primjeru imenica mudrolilja stoji mjesto pridjeva mudroliljast: Fratar i mudrolilja momak (u Poljicima u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 211.

MUDROLIJAST, adj. onaj, u kojega ima mudrolilje. Samo u primjeru: Prolazio fratar mudroliljast (u Poljicima). Zborn. za nar. živ. 10, 211.

MUDROLUB, m. isto što mudrolubac. Samo u Popovićevu rječniku (Philosoph).

MUDROLUBAC, mudrolubca (s takvijem se akc. govori), m. tko mudrost žubi, oko ne nastoji. Riječ je načinena prema grčkoj γιλόσοφος. U rječniku Stulićevu (sapiens, philosophus s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Popovićevu (Philosoph). Odluči sazvati svi klijenici i mudrolubci vridni, da nihovimi mudrogovorenji nju pridobudu. Starine 1, 221. Nije mi zabit . . . mudrolubca spomenutoga don Antonia. J. Kavačić 99b. Mudrolubci nek govore. 472a. Da se ne bude nesrićom namirio na nikojega mudrolubca. A. Kanižlić kam. 17. Leo novi car radi nauka i osobite mudrosti nazvan filosofom iliti mudrolubcem. 421.

MUDROŁUBAN, mudrołubna, adj. onaj, koji mudrost luži. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu (mudrołuban, mudrołubni, philosophicus, — adv. mudrołubno, philosophice, philosophorum more) i u Popovićevu (mudrołubni, philosophisch).

MUDROŁUBLE, n. lužav mudrosti, nastojanje oko ne. Riječ je načinena prema grč. φιλοσοφία. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu (philosophia, sapientiae studium, amor) i u Popovićevu (Philosophie).

MUDROŁUPSTVO, n. isto što mudrołuble. Samo u Stulićevu rječniku (s naznakom, da je iz glag. brevijara).

MUDRONARAVNIK, m. tko mudruje o naravi (t. j. o prirodi). Samo u rječnicima, i to u Voltiġijinu (naturalista, Naturkundiger) i u Stulićevu (mudronaravnik, naravnik, — a kod naravnika stoji: naturalis, physicus). — Sasma ne-pouzdano.

MUDRONAUK, m. isto što mudrogovorak (vidi tam). U rječniku Belinu (kratak mudronauk, sententia, qui val detto grave approvato per vero) i u Stulićevu (mudronauk, mudrogovorak). Čujte ovi spomenuti mudronauk Đerolima svetoga. A. d. Bella razgov. 183. — Riječ ima i u Voltiġijinu rječniku, ali sa značenjem: nauka (dottrina, scienza, Lehre, Wissenschaft).

MUDRONAUKA, f. isto što mudronauk. Samo u Belinu rječniku (kratka mudronauka, aforismo, sentenza).

MUDROŇA, m. čovjek, koji misli, da je mudar, a svijet veli, da nije. U naše vrijeme u Stonu: Poznam ja onoga mudroňu. M. Milas.

MUDROPJETAN, mudropjetna, adj. Samo u Stulićevu rječniku (mudropjetan, mudropjetni, koji mudro i vješto pjeva, insignis poeta s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našlo potvrdi).

MUDROPISNI, adj. onaj, koji mudro piše. Samo u primjeru: Virgilijo mudropisni videć... da pomoći iskat mora. V. Došen 211^b.

MUDROPOJKA, f. žensko, koje mudro poje. Samo u rječnicima za muzu, t. j. boginju pjevanja: u Belinu (musa, nome proprio di dea), u Jambrešićevu (musa, u lat. dijelu), u Voltiġijinu (musa, Muse, Kunstgöttin) i u Stulićevu (musa).

MUDRORIJEĆ, f. mudra riječ. Samo u Stulićevu rječniku (sententia).

MUDRORIJEĆJE, n. mudro govoreće. U rječniku nijednom. Mudrorijeća svoga cica glasovita dva vjetje. J. Kavačin 140a. Priči aliti mudrorijeća jest draga lipota i kripka slast. P. Vitezović pričen. ix. I medena teče rijeka mudrorijeća iz sabora. J. Krmpotić katar. 19.

MUDROSKUP, m. isto što mudroskupština. U rječniku Stulićevu (mudroskup, mudroskupština). U mudroskup. J. Kavačin 161^b. Živ poglavnik mudroskupa. 181^a.

MUDROSKUPŠTINA, f. skup, zbor mudrih, učenih ljudi, akademija. U rječniku Belinu (academia, adunanza d'huomeni di lettere), u Bjelostjeničevu (mudroskupčina [sic!], academia) i u Stulićevu (mudroskup, mudroskupština, mudroknjižnost). Potvrda ima samo iz pisaca XVIII vijeka. U mudroskupštini bogoslovnoj papinoj. H. Bonačić 3. Videći dakle mudroskupština parizinska, da on tolike nadmetnace slavno priteče. A. Kanižlić fran. 18. Otiđe u jedan grad, u komu se glasovita mudroskupština nahodaše.

uzr. vi. Nejma sada prvašnih učionica ni mudroskupština (t. j. u Grčkoj). kam. 833. Osim... jedne mudroskupštine u Europi mlogo glasovite. I. Zanićić 5. Da u mudroskupštini glasovito od Sorbone nauči mudros. Đ. Bašić 231. Posao za one velike naučitele u tako rečenim akademijama ili mudroskupština. I. Jablanci 13. Ove mudroskupštine sveti oci pape oslobođili su od oblasti i podloženstva biskupova. A. d. Costa 1, 87. Uzdigao je jednu akademiju (mudroskupštinu) u Petroburgu. A. Tomiković živ. 367. Slave i poštaju... mudroskupštine i naučitele i bogoslovci. gov. 369.

MUDROSLOV, m. filozof. Između rječnika samo u Popovićevu (Philosoph). Najveći pjesnici, povjesničari, mudroslovi, državnici... su iznijeli i krvlju svojom proslavili zastavu talijanskoga jedinstva. M. Pavlinović razl. sp. 16.

MUDROSLOVAC, mudroslovac, m. isto što mudroslov. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. philosophus, nem. Philosoph.

MUDROSLOVAN, mudroslovna, adj. filozofski, filozofički. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. philosophicus, nem. philosophisch, tal. filosofico i u Popovićevu (philosophisch).

MUDROSLOVLE, n. filozofija. U Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. philosophia, nem. Philosophie i u Popovićevu (Philosophie). Pak Apolo uzoriti mudroslovja zlatna kita slatko i mudro glagoliti poče i nega bistro pita. J. Krmpotić katar. 42.

MUDROSNIK, m. isto što mudrac. Samo u Stulićevu rječniku (mudrosnik, mudrac).

MÜDRÖST, müdrosti, f. apstr. imenica prema pridjevu mudar. Akc. je postavljen, kako je zabilježen u Vukovu rječn.; tako ga je zapisao i S. Ivšić po govoru nekoga sefaka u Orahovici (u Slav.). Sa značenjem lat. sapientia, prudentia, tal. saviezza, prudenza, nem. Weisheit, Klugheit nalazi se mudrost u svijem rječnicima, a u književnosti ima potvrda od najstarijih vremena.

a. mudrost je zrelo i duboko znaće i shvaćaće onoga, koji je mudar u smislu toga pridjeva pod a.

a) u sing. Utvrđidih Božijov pomoćiju i svojeju mudrostiju danov mi otv Boga (iz svršetka XII vijeka). Mon. serb. 4. Vsedržiteљ Gospod... pravčena mudrosti i sila. Deč. hris. 1. Čujahu se tada fsi, ki nega slišahu, svrhu mudrosti i odgovaranja negova. Bernardin 15. Iže tolike mudrosti i nauka bisi, da složi na kup rimskije zakoni. Š. Kožićić 13b. Pogrdih kriposti i znanje, kim htise božica od mudrosti stavit me najviše. H. Lucić 189. Kadagodi su koji hotili koje knige složiti i ispisati od mudrosti i razuma. M. Divković bes. xv. Ne ima cijele taj pameti i sasma je bez mudrosti, tko god drži, da je na svijeti zlato boje od kriposti. G. Palmotić 1, 350. S pomoću vikovičnega, od kojega izhodi svaka mudrost i razum. A. Kadelić 1. Da se po razbornosti i poniženstvu... dolazi na pravu mudrost. A. Kanižlić kam. 48. De su kola mudrosti, tu su dvoja ludosti. Nar. posl. vuk 78. Početak je mudrosti strah Gospodnji; ludi preziru mudrost i nastavu. Đ. Daničić priče sol. 1, 7. Radiš Bog pomaže, to nas ukratko uči sva starla mudrost. M. Pavlinović rad. 5. i t. d., i t. d.

b) u plur. Jer dobro mudrosti onjem, kijeh poznaju, a zle zle ludosti čovjeku zadaju. N. Dimitrović 9. Neka znaš, da mladih mudrosti nagle jesu. Starine 3, 237. Blag Jezuse, i ti

prosti, čim razmišjam vrh dubina neizhitne tve mudrosti. I. Gundulić 217. Naučiteći . . . od nauka naravskoga i ostalih mudrostih. M. Bi-janković 2. Iz grčke ki knjižnosti prenješe ti ne mudrosti. J. Kavačić 177a. Od slabosti znača moga ne mogu mudrosti visoke izići. A. Bačić xi. Kako se drugi ljudi smiju živovijem budalaština-ma, koje oni drže za najveće i samo njima poznate ili od njih izmiješene mudrosti. Vuk pis. 71. Sabirajte blago narodno, riječi, pjesme, predaje i mudrosti. M. Pavlinović razg. 56. — *Ovamo se meće i primjer:* Er mudrosti vaše znaju, da nas uče svjeti stari . . . (govori pjesnik svojim prijateljima). D. Rađina 54b.

b. mudrost, t. j. lukarstvo; vidi mudar pod b. Još je Rade suze prolivao od mudrosti, da privari Turke. A. Kačić razg. 310. Pak se Marko bolan učinio bez bolesti, od mudrosti teške. Nar. pjes. vuk 2, 357.

c. mudrost, t. j. vještina; vidi mudar pod d. Samo u primjeru: Vojnik najde mudrost vojevanja, a poslenik način od orańa. M. A. Rejković sat. 161.

d. mudrost, t. j. učenost. U rječniku Belinu (knjižna mudros, dottrina, scienza) i u Stulićevu (scientia, cognitio s primjerima iz D. Rađine, koji se i ovdje navode). Bog, joj (t. j. sv. Katarini) da milost, da može dobiti knjižnih ludi mudrost. M. Marulić 219. Knjižniče dragi moj, ki mudros slideći sve želiš toliko prijatelj se moj reći. D. Rađina 65a. Kazuju . . . da dvorne njekade bi s čudnom vridnosti božica Palade rad knjižne mudrosti. 72b.

MUDROSTIV, adj. isto što mudar. Samo u primjeru: Mudrostiv i tada čovjek sve (stamp. se) uči se. N. Dimitrović 9.

MUDROSUMNJA, f. problem, t. j. naučno pi-tanje, koje nije riješeno. Samo u rječnicima, i to u Belinu (problema, proposizione di spiegarsi), u Bjelostjenčevu (problema), u Voltigijinu (problema, proposizione di spiegarsi, ein Satz, der aufzulösen ist) i u Stulićevu (problema, quaestio ad solvendum proposita).

MUDROSUMNIV, adj. problematičan. Samo u rječnicima, i to u Belinu (problematico, — adv. mudrosumnivo, problematicamente), u Bjelostjenčevu (mudrosumnjiv, problematicus, — adv. mudrosumljivo, problematico), u Voltigijinu (problematico, problematisch, zweifelhaft) i u Stulićevu (incertus, dubius, — adv. mudrosumnivo, incertus, dubius).

MUDROSVETO, adv. mudro i sveto. Samo u primjeru: Matej . . . mudrosveto koji piše. J. Kavačić 98b.

MUDROSVIJESTAN, mudrosvijesna, adj. onaj, koji je mudre svijesti. U rječniku Stulićevu (sapiens s naznakom, da se nalazi u Đordića). Što nam spovijedaše mudrosvijesni oci i djedi. I. Đordić salt. 258.

MUDROSVJET, m. mudar savjet. Samo u primjeru: Ova jest prigoda, gdi ima mesto mudrosvet. Blago turl. 2, 32.

MUDROSVJETAN, mudrosvjetna, adj. koji je mudra svjeta. U rječniku Stulićevu (boni consilii s naznakom, da se nalazi u Đordića). On svakoga općaše napuňat gorućom bogomilosti, bogomiljem svjetima i mudrosvjetnom dobrotom budući on isti živa mudros i dobrota. I. Đordić ben. 37.

MUDROTA, f. isto što mudrost, mudrina. Samo u Vukovu rječniku (mudrota, mudrina s naznakom, da je „stajaća“ [t. j. pjesnička]) riječ s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 587: O twojoj lepoj lepoti, o twojoj mudroj mudroti — t. j. divane gospoda).

MUDROUMAN, mudroumna, adj. onaj, koji je mudra uma. Samo u primjeru: Podobajte kraljite mu mudroumnu mužu biti. Starine 2, 310.

MUDRÖVÄNE, n. nom. verb. od mudrovati. a) prema mudrovati u značenju pod a, b. U rječniku Stulićevu (sapientia, prudentia, sententia, mens s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu (mudrovaniye, cogitatio s primjerom iz početka XVI vijeka). Glagočuti . . . jako Likiniju (stamp. Likiju). Srbinu biti rodom, Jelinu mudrovanijem. Safarik letop. 55. Ovde tvojjizih taknul listo slavnu urehu mudrovanja. J. Kavačić 217b. Naudio sam neko podobije među negovim mudrovaniem i arhijerejovim. D. Obradović živ. 70. Neki su mudrovali, da je čovek samo za telo i za ovi vremeni svet sozdan . . . Drugi hoteći ovo mudrovaniye kao lažno da odmetnu upali su u ovaj podobnu budalaštinu. Sov. 74. Jer tjelesno mudrovane smrt je, a duhovno mudrovane život je i mir. Vuk rim. 8, 6.

b) prema mudrovati u značenju pod c. U rječniku Vukovu (die Affektation der Weisheit, affectatio sapientiae) i u Popovićevu (Klügeln, Vernünfteln). To bi značenje moglo biti u primjeru: Zemje toje žitele visoku vyju imuće mudrovanijem. Safarik letop. 57 (iz početka XVI vijeka). Neće imati pravo Daničić, koji u svome rječn. piše, da mudrovaniye ovdje znači lat. fastus (t. j. obijest).

MUDROVARKA, f. mudra varka. Samo u primjeru: Kad slobodit Zadar htiše Bneci od Dujma, mudrovarku istom Zadru učiniše. J. Kavačić 165b.

MUDRÖVATI, mudrujēm, impf. sapere, sapisentem se ostentare.

a. biti mudor. Između rječnika samo u Popovićevu (weise sein, Philosoph sein). S ljubavi mudrovat, ma bratjo, ni ga moć. M. Držić 101. Podložnici tada najbole mudruju, zapovidi kada gospodske svršuju. I. T. Mrnavčić osm. 72.

b. mudro misliti (razmišljati), rázložiti, umovati. U rječniku Voltigijinu (rationare, filosofare, argomentare, Gründe anführen, — nem. značenje nije točno) i u Popovićevu (philosophiren, klügeln, speculieren).

a) uopće. Kada bjeh mlad . . . mudrovah kako mlad (iz lat. cum essem parvulus . . . sa-piebam ut parvulus. 1 cor. 13, 11). N. Rađina 36b. Ponukuje se, jednako mudrujte (iz lat. exhortamini, idem sapite. 2 cor. 13, 11). I. Bandulavić 257a. Nemoj visoko mudrovati (iz lat. noli altum sapere). B. Kačić nasl. 4. Ko oće slovesno da mudruje i da zna ono, šta umstvuje. D. Obradović bas. 173. Dokle mudri mudrovaše, ludizi grad primišo. Nar. posl. vuk 65. Ja duboko ne znam mudrovati. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 499. Ovako mudruje i sveti Grigorije bogoslov. D. Daničić pis. 90. Opet će biti gospodar od svega truda mojega, oko kojega se trudih i mudrovah. prop. 2, 19.

b) mudrovati s objektom. Da bismo vš jedno byli vsi tožde mudrujušte, tožde pomyšljušte. Sava glasn. 24, 203. Takoj ti je bez knjige čovjek, ne može mudrosti mudrovati do starosti. Zborn. (1520) 33b. Ovo ja mudrujem! D. Obradović živ. 122.

c) mudrovati svrh čega. Hoteći, da pre vremena svrh děvstva i ženitbe mudrujem ne znajući ni što je jedno ni drugo. D. Obradović živ. 33.

d) mudrovati s dopunom u rečenici, koja ima na početku veznik da. Neki su mudrovali, da je čovek samo za tělo i za ovi vremeni svet sozdan. D. Obradović sov. 73.

e. pokazivati se, činiti se, graditi se mudar (a ne biti). U rječniku Mikašinu (mudrovati, činiti se mudar, ostentare prudentiam, prudenter se ostentare), u Belinu (far del savio, sapientem se ostentare s primjerom iz M. Držića, koji je naprijed naveden pod a), u Bjelostjenčevu (mudrujem, mudroga se činim, ostento prudentiam; u istome rječn. još je zabilježeno: mudrujem, t. j. mudroga činim, sapientem facio, što je jamačno pogreška), u Stuličevu (sapientem se ostentare s primjerom iz M. Držića navedenim i u rječn. Belinu, samo Stulić griješkom kaže, da je iz Š. Menčetića) i u Vukovu (den Weisen spielen, sapio, affecto sapientiam: šta ti mudruješ? sagen die Gesellen zu dem, der nicht mitmachend will). Nemoj mudrovati, nego drijesaj i praštaj. S. Ľubiša prip. 223.

d. rijetka pojedinačna značenja. a) nastojati oko mudrosti, baviti se nōme. Slobodno ne biše očito skule držat i (k) tome mudrovati, knige pisat i na svitlost dati. Nadod. 50. — b) izmišlati. Može ko pomisliti, da novine ne kakve mudrujem. D. Obradović živ. 52. — c) biti radoznao. Mudruju se (t. j. žene). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 109 (u lat. curiosae. 1 tim. 5, 13). — d) zbijati šalu. Govori se u Lici. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. — e) mudrijaški umovati. U Šulekovu rječn. zn. naz. za nēm. spitzindeln, tal. sofisticare i kao sinonim glag. ejepidlačiti. — f) Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Koji izvlači i mami rič od drugoga i dugo mudruje, onoga ljubav jest gibljiva, himbena. G. Peštalić 205.

MUDROVČIĆ, m. prezime izvedeno od imenice mudrovac, kojoj nema potvrde. Schem. zagr. (1875) 211. Imenik (1906) 445. Nalazi se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Potvrda ima i iz starine: Mon. croat. 185. 260 (iz xvi vijeka). R. Lopastić urb. 145 (iz xvii vijeka).

MUDROVIJEĆE, n. vijeće, u kojemu se mudroviče. Samo u jednoga pisca. Slavi ga u smart mudroviče (misli se dubrovačko). J. Kavačin 176b. — Možda je upravo: mudro vijeće. ✕

MUDROVIJEŠTO, m. svojstvo onoga, tko zna mudro viječati. Samo u primjeru: Hvaliti mi je Jerolima.... mudroviješto ki svako ima. J. Kavačin 124b. — Sasma nepouzdano.

MUDROVISOK, adj. onaj, koji je visoke mudrosti. Između rječnika samo u Stuličevu (sapientissimus s primjerom iz Đordića, koji se ovđe sada navodi). Složio je sveti prorok ove mudrovisoke i bogozlamenite pjesni svoje. I. Đordić salt. viii.

MUDROVJEŠT, adj. mudar i vješt. Samo u primjeru: Ali on mudrovištim našastjem služaše se s remenčići, kojima se hrti vežu. A. Kanižlić uzr. 219.

MUDROVLAŠTO, f. mudra vlast, mudra vlada. Samo u jednoga pisca. Gdi mudrovlast zapovijeda, pravi jesu svi zakoni. J. Kavačin 208a. Talijanske dvi najveće mudrovlasti sad se žube (misli se vlada mletačka i genovska). 225b.

MUDROVLAŠTO, n. isto što mudrovlast. Samo u jednoga pisca. Slavna od grada Dubrovnika mudrovlavlja. J. Kavačin 175a. Mudrovlavlja sve joj pada (t. j. Grčkoj). 289b. — Sasma nepouzdano.

MUDROVO, n. zemljište u Srbiji u okrugu biogradskom. Voćnák u Mudrovu. Sr. nov. 1867, 363.

MUDROZBOR, m. isto što mudroskupština (vidi tamo). Samo u Stuličevu rječniku (mudrozbor, mudroskupština).

MUDROZBORAN, adj. posses od mudrozbor, t. j. učen, akademički. Samo u primjeru: Naš puk je dostojan svojom besjedom divnom u mudrosti i u izvornosti, da zasjedne na mudrozborne stolice. M. Pavlinović razl. sp. 249.

MUDROZBORIŠNI, adj. posses. od mudrozborište, t. j. učen, akademički. Samo u primjeru: Volimo kriježnost.... osuđenu na mudrozborište klupe. M. Pavlinović razl. sp. 227.

MUDROZBORIŠTE, n. velika, učena škola, akademija. Samo u jednoj knizi. Mudrozborišće jesu nika sabraňa od naučiteži i od učenikov, u koji kriposna naučenja i mudrosti primaju se. Još od svrhe vika xiii utemeljene jesu, među kojima mudroskupšćine od Boloúe, od Parića i Padue najglasovitije i starije poznaju se. A. d. Costa 1, 86.

MUDROZBORNIK, m. čovjek, koji je član mudroga zbora (mudrozabora). U rječniku Belinu (accademico), u Bjelostjenčevu (academicus), u Voltigijinu (accademico, Mitglied einer Gesellschaft von Gelehrten) i u Stuličevu (mudrozbornik, mudrokužnik). Po H. Bonačiću u mudroskupštini bogoslovnoj papinoj mudrozborniku od dilnikov (to se isto veli tal.: fū nella sapienza di Roma accademico pontifizio partecipante). H. Bonačić 3. Da biskupi.... stegnu.... mudrozbornike i ostale, koji dužnost imadu nauk podavati. I. P. Lučić nar. 77 (u tom primjeru mudrozbornik znači: član mudrozborstva).

MUDROZBORSTVO, n. isto što mudrozborište. Samo u jednoj knizi. Meštri, naučitelji i ostali u mudrozborstvima prikazivati će i tumačiti, koja se pristoje viri katoličanskoj. I. P. Lučić nar. 29. U mudrozborstvima.... zametnuti imade se tumačenje sv. pisma. 32. Ako ne bi pribivao u kojoh učionici ili u mudrozborstvu. 38.

MUDROZNAN, adj. mudar, učen, u kojega je mudro znaće. U rječniku Belinu (mudroznan, savio, scienziato, — adv. mudroznano, scientiſcamen), u Bjelostjenčevu (literatus, philosphus), u Voltigijinu (savio, letterato, gelehrt) i u Stuličevu (mudroznan, mudrožuban). Potvrda ima samo iz pisaca xviii vijeka.

a. u navedenom značenju.

a) o čeladma. Izbrojih mudroznane naučitelje, koji mi biše pomoćnici. I. Đordić salt. ii. Mudroznanaog Benedikta naredbe svete su (iz lat. sapientis Benedicti institutio sancta est). ben. 149. Čovjek žubi mudroznana, erbo u nemu uči svaku krepos. V. M. Gučetić 182. Jeroboam budući mudroznani i moguć u Izraelu. A. Kačić korab. 231. Ovo je prilika onoga mudroznanaog i bistroumnoga, koji svoje radi mudrosti jest od svega varoša poštovan. D. Rapić 457. Pišu ljudi mudroznani. V. Došen 101b. Mudroznani naravnici s razlozima mlogostrukima (t. j. dokazuju). I. Velikanović upuć. 1, 10. Stari Grci mudroznani bili su čudni. B. Zuzeri 177. Nek

je lijep, mudroznani i u dostojanstvu (*t. j. čorjek*). B. Leaković nauk 481. Reče mudroznani Seneka. A. Kalić prop. 51. — *Ovamo se meće i primjer*: Kip kraljskoga mudroznanoga skupa od Napuže. Grgur iz Vareša 17. — *Adv.* Mudroznano, razložito i pravedno bijaše . . . naredeno. A. Kalić prop. 325.

b) o čemu drugom. Ove riči jedno mudroznano pero ovako tolmačeći govor. D. Rapić 335. Kad bi dospjeli (*t. j. mladići*) sve mudroznane zabave. I. Đordić ben 13.

b. vješt, vještački. *Samo u primjeru*: Ruke mudroznane dilo čudno. A. Kanižić rož. 10.

MUDROZNANAC, mudroznanca, *m. mudrac, filozof, učenjak, naučnik.* U rječniku Belinu (dottore, filosofo, sciente, pieno di scienza, letterato), u Jambresićevu (mudroznane, philosophus, u lat. *dijelu*), u Voltigijinu (filosofo, pensatore, Weltweiser) i u Stulićevu (literatus, sapiens s. naznakom, da se nalazi u Đordića). *Ima i Šulek u rječn. zn. naz. (za lat. philosophus).* Riječ se nalazi u pisaca xviii vijeka; samo je jedna potvrda iz našega vremena, i to iz naroda.

a) u navedenom značenju. Ne imajuć mudroznance na poganstvo posrnuše. J. Kavačin 443a. Lubi ucvijen duh zabavu . . . mudroznanci hitru slados urešene sred besjeda. I. Đordić uzd. 98. Govore naravni mudroznanci, da zvijezda primajući od sunca svoju svjetlos sveder gleda na sunce. V. M. Gučetić 104. Hermes filosof, naški mudroznananac, tada je živio. A. Kačić korab. 104. Dolazahu k nemu mnogi mudroznanci za izviditi, je li istina. 228. Važi znati, što mudroznanc Aristoteo govor. A. Kanižić utoč. 11. Štije se od mudroznance Sokrata. uzr. 83. Mudroznanc po svoj Grčkoj razglašen. kam. 656. Vojnic, držite vašu slavu, mudroznanci, držite vaše znaće. D. Bašić 38. Nek se barem s ovim svisti, mudroznanc što navisti (*t. j. Diogen*). V. Došen 44a. Koji uzrok bi filosofima ili mudroznancima. J. Matović 14. Kako hoće mudroznanci od zakona. A. d. Costa 1, 213. Koji bi hotio štititi, naće kod mudroznancach i bogoslovacah. I. Velikanović 1, 11. Sokrata, grčki mudroznanc . . . odgovori. M. A. Rejković sabr. 1. Thales mudroznanc i prvi razložitelj poničanja sunca. D. Bogdanić 103. Kako učiniše niki stari mudroznanci. A. d. Bella razg. 28.

b) čorjek, koji mnogo koješta zna. U tom značenju čuo je riječ mudroznanc u Babinoj Gredi (*u Slav*) od stare jedue žene S. Ivšić (s akc. mudroznānac po tamоšnem narječju). — *a to bi u kniževnom jeziku bilo mudrōznanc, gen. mudrōznānca kao svaštōznanc, svaštōznānca,*

MUDROZNANĆIĆ, *m. dem. od mudroznanac. Samo u rječnicima, i to u Belinu (dottorello, dottorino) i u Stulićevu (villis doctor s naznam, da je iz Belina rječn.).*

MUDROZNANICA, *f.*

a) mudro, učeno žensko, kako je za muško mudroznanc. Samo u rječnicima, i to u Belinu (dottoressa) i u Voltigijinu (dottoressa, filosofessa, eine Weltweise).

b) kniga o mudrosti, o filozofiji. Samo u primjeru: Prikazivati se običaju . . . mudroznance mudroznancem. A. Kačić korab. ix. *Tako je u hrv. posveti, a u tal. stoji: filosofici libri (str. vi).*

c) filozofija, nauka o filozofiji. Samo u jednogu pisca. Uči prija mudroznanicu, bogoslov-

nicu, zakon crkveni, paka nakon ovoga učičeš čudorednicu. I. P. Lučić bit. 11. S posafom do stojnom negovoj pomni i dobroti svrši mudroznanicu i sveto bogoslovje. izkaz. 3.

MUDROZNANIK, *m. isto što mudroznanc.* Dero Buča . . . mudroznani. J. Kavačin 132b. Jedan stari grčke zemje mudroznani . . . besjedu ovu mudru ostavio nam je. B. Zuzeri 162. Nauke sasma čudne glasovita u Greciji mudroznani, koji Eraklit zovaše se. 291.

MUDROZNANOST, *f. mudrost, učenost.* U rječniku Belinu (mudroznanos, saviezza, sapienza, scienza, ogni sorte di dottrina e letteratura), u Bjelostjenčevu (mudroznanost, mudrost) i u Voltigijinu (scienza, erudizione, letteratura, Gelehrtheit, Wissenschaft). Jezus . . . među naučiteljim u mudroznosti nauka riječio se je. S. Rosa 39b.

MUDROZNANSKI, *adj. mjesto mudroznanački (čemu nema potvrde), t. j. onaj, koji pada mudroznancima ili mudroznancu kojemugod. Samo u primjeru:* Jere se podobno može razumjeti mudroznansko umjeće od Boga po ovoj zvijezdi. J. Matović xvi.

MUDROZNANSTVO, *n. isto što mudroznanost.* U rječniku Belinu (scienza, ogni sorte di dottrina e letteratura). U ovi skupčina ne samo nahode se ova, koja su zgora rečena, mudroznanstva, dali od svake vrsti nauci. A. d. Costa 1, 87. — *U jednoga pisca mudroznanstvo na prostu znaće:* Ovo umjeteoanstvo ili znanstvo jest najstarije, najplemenitejše i najpotribnejše, ali opet i najpriprostejše medu svim drugima mudroznanstvama (*govor je o ratarstvu*). I. Jablanci 12. Da on (*t. j. ratar*) i mudroznanstvo od naravi znade. 13. — *Riječ se mudroznanstvo nalazi i u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. philosophia, něm. Philosophie, Weltweisheit.*

MUDROZNĀNĘ, *n. isto što mudroznanost, mudroznanstvo.* U rječniku Belinu (filosofia, scienza, ogni sorte di dottrina e letteratura) i u Stulićevu (scientia s primjerom iz Đordića, koji se ordje navodi na drugom mjestu). *Potvrda ima samo iz pisaca xviii vijeka.* Mudroznaniem od pameti . . . srca k sebi . . . priteže. I. Đordić uzd. iii. Neka bi u temu gradu punu mudroznāna naučio kliževne kreposti svekolike, ben. 12. Složeu po D. Hiperolimu Bonačiću naučitelju bogoslovja i mudroznanja. H. Bonačić 3. Ovi vještci vješti svakomu mudroznānu. S. Rosa 35a. Ono što vjerujemo ljudskomu mudroznaju. D. Bašić 130. Jer negova poznavala nauk čudna mudroznāna. P. Knežević pis. 73. Da ja od naučenja i raširenja jezika govorim, vojevanja, mudroznāna pak i trgovača. A. Blagojević khin. xii. Za naučiti mudroznanja prihodili su u hitrožorišća. A. d. Costa 1, 87. Meštar mudroznāna, to jest filosofije. I. Velikanović upuć. 1. 287. Dvanaest učenikah . . . uče svakovrstna mudroznāna. A. Tomiković živ. 367. Za uzdignutje crkvenaka u kriposnoju krstjanskemu mudroznaju. I. P. Lučić izkaz. 7. Hotio bi viditi . . . kerubine izvrsito po mudroznajli stvari božanstveni. Grgur iz Vareša 31.

MUDROZNATI, mudroznam, *impf. mudrovati.* Samo u Voltigijinu rječniku (argumentare, ragionare, dimostrare, gründlich denken und reden). — *Sasna nepouzdano.*

MUDENE, *n. vidi mudeće.*

MUFA, *f. pokvareno vino. Iz tal. muffa plijesan), koja je opet postala iz něm. rijeći (istoga značenja Muff. U rječniku nijednom. Kad*

se rodi crv od krušni vrsta, mufa od vinski alti ocat. I. Ančić svitl. 187. Vino, koje se je sasvijem pokvarilo i učinilo se mufa, ne može se posvetiti. A. Baćić 310. Ono popij u vinu brsatoli mufi. J. Vladimirović 9. *Gocori se u istom značenju na Rabu* (s akc. mūfa). M. Kušar rad jug. ak. 118, 19. — *U jednoga je pisca v mjesto f.* Popiše toke muve i kvasine. J. Kavačić 151^b.

MUFLIZ, *m. čovjek, koji je osiromasio, propao. Iz tur. riječi istoga značenja mūflis. Samo u primjeru: Ako je pozut u čaršiji za nepoštenu čovjeku i... koji je bio mulfiz (Bankrottirer).* V. Bogisić zborn. 555 (iz hercegovačkoga govora). — *Krije se u Popovićevu rječniku postavljaju značenje: listiger Mensch.*

MÜFTA, *adv. isto što mufti, mukte. U rječkoj nahiiji.* A. Jovičević.

MUFTAČ, *m. isto što muftagijsa, muktagija. Govori se u rječkoj nahiiji (s akc. muftāč). A. Jovičević.*

MÜFTAĞIJA, *m. isto što muktagija (vidi tamo). Samo u Vukovu rječniku (muftagijsa, muktagija).*

MÜFTE, *adv. isto što mukte (vidi tamo). U rječniku Belinu (gratuitamente), u Stulićevu (mufti, mukte) i u Vukovu (mufti, mukte). Da darove duhovne, koje su milodarno primili, milodarno, to je mufti, da bi i davali. I. Velikanović upuć. 3, 171.*

MUFTICE, *adv. isto što mufti, mukte. Samo u Belinu rječniku (gratuitamente, senza interesse s dodatkom: parola del volgo, t. j. prostorna rodna riječ).*

MUFTIĆ, *m. muhamedovačko prezime izvedeno valada od muftija (mjesto Muftijić). Bošnák (1908) 127. — Ispor. muhamedovačko prezime Kadrić (mjesto Kadrijić od kadija). Bošnák (1908) 121.*

MUFTIJA, *m. zakonik, t. j. čovjek vješt zagonima. Iz tur. müfti (sudac). Između rječnika samo u Vukovu (der Mufti, summus doctor s primjerom iz neke nar. pjesme: I muftije naše književnike). A od muftije velikoga na mjesto se Jahija obra. I. Gundulić 561. I čuj svjeto na divanu od muftije. P. Bogašinović 14. Turčin pita muftiju, kako bi imao živiti na svitu. M. A. Rejković sabr. 15. Isjeko si hoće i muftije. Nar. pjes. vuk 4, 295. Muftija izdaje fetve ili rešenea u svima pravnim pitanjima, koja se rešavaju po kurantu, i tako vlasti, tako i privatnim licima, koja ga za to mole. Đ. Popović tur. reči 154. Dok ulema najposlje izade i muftija Omer efendija. Nar. pjes. hörm. 1, 86. — *Kašto se (prema tur. jeziku) uzima za nom. sing. oblik mufti. Velikoga zakočaka od Turaka mufti zvana on mjesto ima.* I. Gundulić 491. Mufti nemu odgovara. M. A. Rejković sabr. 15.*

MUFTIN, *adj. posses. od muftija (mjesto muftijin). Muftine smo kćeri. J. Palmotić 187. Omer srete u Muftinoj ulici gomilu srpske djece. M. Đ. Miličević om. 29.*

MUFTIŠ, *m. isto što muftija. Samo u jednoj knizi. Da ja muftiš čudne fetve još diliti budem. I. T. Mrnavić osm. 67. Danas éu....tast muftiš zetovu vlast caru pridati. 69. — *U istoj se knizi nalazi i adj. posses. muftišev: Bog ée dopustiti hćereu muftiševu.* 67.*

MÜGA, *f. drvena sprava, kojom se debele rubine ravnaju. Govori se i munga (vidi tamo). U Lici. J. Bogdanović.*

MUGARA, *f. ovca, koja je ostala bez janeta. Govori se u Istri: mungara, ovis agno orbata. D. Nemanić (1884) 40. — Tamna riječ.*

MUGATI, *mūgām, impf. raditi spravom, koja se zore muga (vidi tamo). Govori se u Lici, nu pr. Današ eio dan mūgām praće. J. Bogdanović. Govori se i mungati (vidi tamo).*

MUGAVA, *f. neko grožde. Govori se na Rabu s akc. mugava. M. Kušar rad jug. ak. 118, 28. — Tamna riječ; vidi riječ, koja sad dolazi.*

MUGAVAC, *mugaveca, m. neka šliva u Srbiji u okruzju kragujevačkom. M. Đ. Miličević knež. srb. 300. — Riječ tamna postaća: vidi riječ koja je pred ovom.*

MUGLIĆ, *m. ime tamna postaća sačuvato samo u adj. Mugličev. Vitanje Mugličev. Glasnik 27, 293.*

MÜHA, *f. poznata životinica među insektima U krajevinama, gdje se h ne izgovara, govori se mua ili muva. Akc. se mijenja u vok. sing. mūho, u nom., akuz. i vok. pl. mūhe, u gen. pl. mūhā. U Dubrovniku se govori mūha. M. Rešetar stok. dial. 253. *Nalazi se u svim slav. jezima na pr. staroslov. muha, rus. myxa, čes. moucha, pol. mucha i u nekim drugim indoevr.: grč. μύα, lat. musca, lit. musė. Korijen se ne može sigurno postaviti. Riječ muha sa značenjem lat. musca, tal. mosca, nem. Fliege imaju svu rječnicu osim Daničićeva. Bez sumnje je ova riječ u jeziku našem od pamтивjeka, ali najstarije su joj potvrde iz početka XVI vijeka.**

a. muha upreće. Sada imamo strah od jedne čamče i muhe i blhe. Korizm. 25a. Ako vidiš (t. j. u snu), da muhe lete, toj prilikuje prihinenje. Zborn. (1520) 134b. I musi ne dade, da im sjede na očas. M. Vetranić 2, 87. Trgova zaludo, tko muhe prodava. Đ. Baraković vila 113. Kano se čini, kad muhe odgonimo. I. Ančić svitl. 192. Posla obadnijeh muha oblake. I. Đordić salt. 264. Kao muha kad pogana uzdigne se o po dana. V. Došen 256a. Muve lete i padaju na glavu. N. Palikuća 44. Dali mi se muom pretvrtiti! Ja bi znao, gde bi zimovao. Nar. pjes. vuk 1, 437. Lijencu je svaka muva planina. M. Pavlinović rad. 125. i t. d., i t. d. — *U ovom se primjeru muha uzima u kolekt. smislu mjesto plur. muhe: Na ugnojeno tijelo pala muha i svaki gad i jad. S. Lubiša prip. 234.*

b. muha se uzima u nekijem frazama i poslovicama. Činiti od muhe vola, di mosca far un bue. I muha koňa pekne, timendum est ab abiecto. Bela rječn. s. v. mosca. Ne dajte našim ljudem, da hode kano muhe (stamp. „muhi“) bez glave (iz svršetka XVII vijeka). Starine 12, 5. I muha koňa pekne, timendum est ab abiecto. Bjelostjenačka rječn. (jamačno iz Belina rječn.). Oni je vidjet dobar krstjanin, reko bi, da ne bi mi muhi zla učinio. Đ. Bašić 111. I muha koňa uprekne, vel viiores homines possunt (stamp. posse) potentiores molestias afficere. Od muhe vola činiti, qui res exigua verbis extollit, dicimus: elephantem ex musca facere. Stulić rječn. Zvrči kao muha po praznom loncu. Nar. posl. vuk 88. Leti kao muha bez glave. 168. Od muhe fravi elefanta (s dodatkom: u vojvodstvu, t. j. govori se). 234. Pala muha na mededa (s tumaćenjem: to nije ništa, u. p. kad se ko tuži, da mu je od male kakve bolestice zlo). 246. Štroji muhe (s tumaćenjem: kad se za koga hoće da kaže, da je sasvim besposlen). 361. Koliko bi muha ua peru ponijela (s tumaćenjem: t. j. vrlo malo). Kao muha bez glave (s dodatkom: n. pr.

ide, leti, kad ne gleda, što radi). Vuk rječn. s. v. muha. A što ti je on starac smetao? zla ni musi ne želi nikakva. P. Petrović ščep. 57. To je dobra duša, što ni musi zlo ne misli. S. Lubiša prip. 145. — Ispor. u tal. far d'una mosca un elefante.

e. U srezi s nekijem pridjervima misle se neke osobite muhe.

a) końska muha. U rječniku Mikaljnu (cynomysia), u Belinu (mosca cavallina), u Bjelostjeničevu (cynomea, cynips, oestrus, musca equina, quae et canina) i u Stulicervu (musca, quae equis adhaeret). Końska muva. Stechflege, conops calcitrans. G. Lazic 89. Muha końska, Hippobosca equina. J. Pančić zool. 262. Što su kimci, što su buhe.... i napokon końska muhe. M. Vetranić 1, 22.

b) pasja muha. U rječniku Mikaljnu (cynomysia) i u Jambrešićevu (cynips).

c) zlatna muha. U rječniku Popovićevu (Goldfliege). Zlatna muha. Poslov. danič.

d. muha u prenesenom smislu.

a) muha u jednoj knizi kaže se rđavu, lijenu redovniku. Zašto, brate muho, ostale bratje tvoje trude ždereš? P. Knežević osm. 245. Ajde putem tvojim, brate muho, jer hoćeš da jideš trud bratje tvoje i da dangubiš u poslih Božjih kakono stršen i dangubna pčela, koja ne trudi niti posluje, nego jide trud i dobitak dobri pčela. 290.

b) muha može značiti promjenljivo raspoloženje voje bez vidljiva uzroka. Bula je ta lijepa, pametna, kičeljiva i puna muha. N. Begović u F. Kurelca dom. živ. 21. Nekakvu momku dođe vakat, da se ženi, a muha u mozak, da nije kadar bio izabrat za sebe ženu. Nar. prip. vrč. 50. On ima nekakvijeh muha po glavi. L. Zore paletk. 110, 227 (gdje se spominje sličan prijelaz značenja u tal. riječi estro, koja upravo znači: obad [lat. oestrus, grč. οὐραγός], ali može značiti isto što i capriccio, nem. Laune). Po svoj prilici je riječ muha dobila ovo značenje otud, što ono promjenljivo raspoloženje voje brzo dolazi i prolazi kao muha, koja u čas doleti i odleti bez vidljiva uzroka.

e. Muha može biti prezime (upravo nadimak sitnu ili dosadnu čovjeku). Budislav Muha. Deč. hris. 50. Potvrde donosi i Imenik (1906) 445.

MUHAČ, Muhača (s takvijem se akc. govori), m. varošica u južnoj Ugarskoj, koja se mađ. zove Mohács. Između rječnika samo u Daničićevu (s potvrdom iz letopisa xvii vijeka). Da s carem biju boj na poju Muhaču. M. Vetranić 1, 58. Hodi car Sulimanu na Lauša kralja i ubiga na Muhaču (iz letopisa xviii vijeka). Šafarik letop. 83. Sarč turecki . . . dojde pod Muač, Glasnik 20, 5. U jednoj pjesni uzima se Muhač kao plur tant. Dok ja s vojskom dodem na Muhače. Nar. pjes. bog. 318. — Govori se i Mobač (prema mađ.). Šeni. mitr. (1878) 41 i (1900) 121.

MUHAČEVIĆ (s takvijem se akc. govori), m. prezime, piše se bez -h. Šem. mitr. (1900) 12. 28. Imenik (1906) 445. — Postavje nejasno; teško je dopustiti, da je izvedeno od mjesnoga imena Muhač, jer od mjesnijeh imena ne postaju prezimena s nastavkom -ović (-ević); od Muhač bi se očekivalo prezime Muhačanin; vidi Mohačanin.

MUHAČEVO, n. mjesto Muhač, Muhačko poje. Samo u dvije pjesme. Turci vojsku razbiše na ljeponu Muhačevu. Nar. pjes. bog. 70. Mjesec pade nasred Muhačeva pod Budimom gradom bijelijem. Pjev. crn. 258a.

MUHAČKÎ, adj. posses. od Muhač. Lajuš kral ugarski s carom turskim u muhačkom pojtu pobi se. P. Vitezović kron. 138. Car Suleman razbi kralja Ludovika na muhačkom pojtu. A. Kačić korab. 474. Prejde u pojle muhačko u državu ugarsku. Glasnik 20, 5.

MUHADERT, m. Samo u jednoj pjesmi: Da sjedimo i da besjedimo i o dertu i o muhadertu. Nar. pjes. herc. vuk 162. Jamačno znači isto što i samo dert (t. j. jad, briga); taman je prije dio muha. — Ispor. muhanet.

MUHAFEZA, f. Samo u primjeru: Seidijo muhafezu čuva s dvanest hiljad ubojite vojska. Nar. pjes. hörn. 1, 25. Izdavač na str. 616 kaže, da je muhafeza arapska riječ i da znači: čuvaće, odbrana, domobranstvo.

MUHALNICA, f.) oboje samo u Jambrešićevu.

MUHALNIK, m.) sićeru rječniku (u lat. dijelu) za lat. muscarium, (t. j. mahač, mahalica). Riječ je načinena prema lat. muscarium, (od musca, muha) i znači spraru, kojom se odgone muhe.

MUHALIĆ, m. selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Tamno.

MUHAMMED, m. tursko (upravo arapsko) ime Muhammed (znači: vrlo slavni). U rječniku Belinu, Bjelostjeničevu, Voltigijnu, Vukoru i u Daničićevu (s potvrdama iz xv—xvii vijeka). Sin... pokojnoga sultana Muhameda (iz isprave xv vijeka). Mon. sorb. 526. A Muhamed i mečiti neštovani budu biti. J. Kavačić 225a. Pomozime, sveće Muhamede. A. Kačić razg. 116. Kako... Muhamed upisa u svomu alkoranu. I. P. Lučić razg. 105. O Turčine, Vranić Muhamede! Ogl. sr. 247. Nek se moli svecu Muhamedu. Nar. pjes. vuk 3, 62. Eda Bog da i Muhamed svetac. 4, 192. — Piše se (i gorori) takoder bez -h. U rječniku Vukoru (Muamed, Muhamed). Kunem ti se Bogom istinijem i mojijem svecem Muamedom. Nar. pjes. vuk 1, 604. Ja da Bog da i Muamed svetac. 4, 481. — Drugi su likovi ovoga imena: Mahomet, Mahumet, Mehmed, Mehmet, Memed, Muhamet.

MUHAMEDAC, muhameca, m. isto što muhamedovac. Samo u primjeru: Bog....toliku silu, vladu i mogućstvo pripušta muhamedcem ili Turkom. E. Pavić prosv. 2, 180.

MUHAMEDANAC, muhamedanca, m. isto što muhamedovac. Tako danas mnogi govore i pišu. Nastavak -anac je prema nem. -aner (Muhamedaner) ili prema tal. -ano (Maomettano).

MUHAMEDANSKI, adj. isto što muhamedovski (vidi tamo). Samo u primjeru: Da je Mahmud muhamedanski zakon razorio. S. Tekelija letop. 120, 85. Tako gdjekoji i danas govore i pišu. — Nastarak -anski je prema nem. -anisch (mohammedanisch) ili prema tal. -ano (maomettano).

MUHAMEDANSTVO, n. isto što muhamedovstvo (vidi tamo). Samo u primjeru: Ne mogu oslobođiti narod od duševnoga gospodstva muhamedanstva. M. Pavlinović razg. 89.

MUHAMÈDLIJA, f. kniga o Muhamedu. Između rječnika samo u Vukoru (das Buch von Mohammed, liber de Muhammedo. Muhamedlija je napisana Ruskim jezikom i nalazi se po nastavima u Srbiji i u Srijemu). U Muhamedliji, gđi je opisano Muhamedovo putešestvija na nebo po alkoranu, upomine se, da je on na konu pošao, koji se zvao burak. J. Rajić boj 15.

MUHÀMEDOV, adj. posses. od Muhamed. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Vukovu i u Danicéevu (s primjerom iz XVII vijeka). Murat, syn Muhamedova. Šafarik letop. 88.

MUHÀMEDOVAC, Muhamedovac, m. tko je vjere Muhamedove. Samo u Vukovu rječniku (Mohammedaner, Mohammedanus). Tako danas mnogi govore i pišu, i to je svakako boža riječ od Muhamedanaca (vidi tam).

MUHÀMEDOVAČKÌ, adj. posses. prema Muhamedovac. Danas se govori i piše, na pr. muhamedovački običaji (t. j. običaji, koje drže Muhamedovci).

MUHÀMEDOVIĆ (jamačno je takav ake.), m. prezime. Bošnák (1908) 127.

MUHÀMEDOVSKÌ, adj. posses. prema Muhamed. Tako danas mnogi govori i pišu, na pr. narod muhamedovski u Bosni; i to je svakako boža riječ od muhamedanski (vidi tam).

MUHÀMEDOVSTVO, n. muhamedovska vjera. Samo u Popovićevu rječniku (Mohammedanismus). Svakako boža riječ od muhamedanstvo (vidi tam).

MUHAMEDSKI, adj. isto što muhamedovski (vidi tam). Samo u dva pисца. Princip Evgenijo... slomivši muhamedsku silu. A. Kanižić uoč. 363. Poglavlje muhamedsko nevire pozivala je na oružje suprot caru. kam. 620. Pod jarmom turskim podloženi neviri muhamedskoj uzdišu. 831. Koliko ga je progonio i obnevođio narod turski i naslidba muhamedska. E. Pavić prosv. 2, 180.

MUHAMET, m. isto što Muhamed. Između rječnika samo u Danicéevu (s potvrdoma iz XV-XVII vijeka). Ja veliki gospodar i silni car... sultani Muhameti. Mon. serb. 523. Muhamet, syn Pajazitov. Šafarik letop. 88. Da grob sveca Muhameta na Meci će poč klanati. I. Gundulić 296.

MUHAMETANIN, m. isto što Muhamedovac. Samo u primjeru: Muametani... udunuše onde viru Isusovu. I. Ančić vrata 173.

MUHANAT, vidi muanat.

MUHÀNET, m. žalost, briga. Iz tur. (arap.) rijeći istoga značenja mihnét. Samo u Vukovu rječniku (bez značena, a s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 197: I od derta i od muhaneta).

MUHANRAM, m. turski (upravo arapski) mjesec muhamet (vidi tam). Samo u Danicéevu rječniku (s primjerom iz isprave prevedene iz tur. originala g. 1470). Pisano na isbodi muhanrama. Mon. serb. 513.

MÜHÀNE, n. nom. verb. od muhati se. U rječniku Vukovu (das Stutzigsein, obstinatio).

1. MÜHÀR, mühâra, m. ime bîlkama. U rječniku Stulićevu (muhar, muhara, m. trava, herbae species) i u Vukovu (mühâr, müâr, m. Panicum milieaceum, — u izd. g. 1898 dodaje se još i ime Setaria glauca). — a) Carliua vulgaris. B. Šulek im. (muvar's naznakom, da se govori u Gospicu). — b) Panicum crus galli (upravo: veliki muhar). J. Pančić flora beogr. 3 494. — c) Phalaris canariensis. D. Lambi (1852) 55. — d) Setaria germanica. G. Lazić 101. — e) Setaria italica. J. Pančić bot 160. — f) Setaria verticillata. D. Lambi (1852) 55. B. Šulek im. — g) Setaria viridis. B. Šulek im. — h) neka vнова loza. B. Šulek im. (muvar's naznakom, da se govori u Petrinji). — Muvar' se govori u Lici. J. Bogdanović, — u Počimima (u Dalm.). Zbornik za nar. živ. 8, 212, ali se ne zna, za koju upravo bîlku. Tako se ne zna, koja se bîlka misli i u

primjeru: Stoka . . . mesto deteljine i muhari (sic! dakle fem!) jedo tuluzinu. M. D. Milićević međudn. 12. — Riječ je muhar kao ime bîlkama tamna postaňa; ali ispor. rus. moхарь (Panicum sanguineum. Setaria germanica), slovački muchar (Alopeurus), mađ. muhar ili muhar (nem. Fench, Hirsengras). Budući da se govori i muhić (vidi 1 muhić), može se misliti, da je u nekoj svezi s riječju muha.

2. MUHAR, m.

a) ptica, kojoj je lat. ime muscicapa, a nem. Fliegenfänger, dakle ptica, koja muhe hvata. Veliki muvar (Muscicapa griseola). J. Ettinger 120. Ogličasti ili bjelovrat m. (Muscicapa albicollis). 121. Crni muvar (Muscicapa atricapilla. 121. Mali m. (Muscicapa parva). 122.

b) muhar je u Istri isto što buhač (kukac) s ake. mühár (chermes, pulex brassicae). D. Nemanić (1883) 47.

c) muhar (upravo muvar) je staklo, kojim se hvataju muhe. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157. Govori se i muhara (vidi tam pod b).

d) mühár je prašina, što se nakupi u sobi. Govori se u Prćaúu (upravo „mugar“ po osobini tamоšnjega govora). M. Rešetar štok. dial. 253.

e) Müvár je prezime u Lici. J. Bogdanović.

MÜHARA (jamačno je takav ake.), f.

a) gliva, koja se lat. zove Agaricus muscarius. K. Crnogorac bot. 8 (upravo muvara pored muvomora). B. Šulek im. Nem. je ime Rother Fliegenschwamm. D. Popović rječn.

b) muvara ili muvar je staklo, kojim se muhe hvataju. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157 (zabilježio ake. muvára, što bi u kњiževnom jeziku bilo mühara).

MUHAREM, m. prvi mjesec muhamedovačke godine, iz arap. muharram. — Vidi muhanram.

MUHAREMAGIĆ, m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUHAREMI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUHAREVA LUT, m. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUHAREV BRIJEG, m. zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko - kravskoj. Razdjel. hrv. i slav. 165.

MUHAREVICA, f. prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 225 (gdje je zabilježeno bez -h.). — Tamno.

MUHARICA, f.

a) ptica, koja se lat. zove Silvia atricapilla, M. Vodopječ slov. (1880) 31. L. Zore paletk. 110. 227 (bičeži ake. -ù.). — Vidi 2 muhar pod a.

b) riba, koja se lat. zove Alburnus lucidus. A. Jurinac rad jug. ak. 83, 118.

c) mrežica, kojom brane jelo (hačine i ost.) od muha. L. Zore paletk. 170, 212 (s naznakom, da se govori u Dubrovniku, i s ake. -ù.). M. Rešetar štok. dial. 253 (ein mit Fliegennetz bespanntes Kästchen zum Aufbewahren von Nahrungsmitteln' s naznakom, da se govori u Dubrovniku i s ake. -à, a u Prćaúu da se govori müharica [ili mügarica po osobini tamоšnjega govora] pored müškarica, koje je običnije).

d) udica, kojom se love pastrve; na njоj je svezan uzlič nalik na muhu, da bi se pastrva prevarila. L. Stejanović (s naznakom, da se govori bez -li- i s ake. -ù.).

MUHARIĆ, *m.* mala muha, mušica. *Govori se u Istri:* muharić, muscula. D. Nemanić (1883) 63.

MUHARIKA, *f.* bijka, koja se zove i muhar (vidi tamo). Između rječnika samo u Vukovu der grüne Fennich, Panicum viride; u izd. g. 1898 dodaje se: Borstenhirse, Borstengras, Setaria glauca. Setaria viridis. *Druge su potvrde:* Muarika, Panicum glaucum, grauer Fench. P. Bolić slov. vinod. 101. Muarika, deutscher Fennich, Setaria germanica. G. Lazić 101. Muarika, Setaria glauca. J. Pančić flora beogr. 3. Muarika, Setaria glauca, Setaria viridis. B. Šulek im.

MUHARIŠTE, *n.* mjesto, gdje je nekad bio posijan muhar. *Samo u Vukovu rječniku* (Acker, wo einst muhar gebaut war, ager olim panico miliaceo consitus). — *Ovamo ide Muharišta, n. pl. mjesto u Srbiji u okrugu vaševskom. Niva u Muarištima.* Sr. nov. 1863, 200 i 1868, 5.

MUHARITI SE, mühārim se, *impf.* prelaziti, pretvarati se u muhar. *Govori se u Lici* (*s naznačenim akc.*), na pr. Proso se na kišnu i burnu vremenu rado muvari, t. j. izvrne se na muvar. J. Bogdanović.

MUHARNICA, *f.* isto što muharica pod c. *Samo u Stulićevu rječniku* (muscarium, instrumenti species ad muscas abigendas prohibendasque).

MUHASERA, *f.* podsjedanje. *Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja muhaseré.* Između rječnika samo u Vukovu (muaséra, Blokade, Belagerung, ob sessio). Pode Đordije na Užice te ga turi u muaseru 3 meseca. Glasnik 25, 80. Turcima u Šapcu već bila dosadala glad i ostale nevoje muasere, i počeli se razgovarati o predaji. Vuk dan. 3, 179. Filip... 1810 godine bio je u Loznici u muaseri. nar. pjes. (1833) 4, xi. Muhasera učiniše kulu (t. j. stadoše kulu podsjetiti), sve je s poja biju topovima, be ne mogu da obore kule. Nar. pjes. hörm. 1, 77.

MUHASILA, *f.* vidi kod murasela.

MUHAST, *adj.* onaj, koji ima muhe (u značenju te riječi pod d, b). *Samo u Šulekovu rječniku zn. naz. za niem.* launenhaft, tal. capriccioso, lunatico.

MUHAŠINOVICI, *m. pl.* selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. Upravo je plur. od prezimena Muhašinović, koje je izvedeno od imena Muhašin (od mila mjesto Muhammed), kojemu nema potvrde.

1. MUHATI, muham, *impf.* gurati, turati. Odazva se opet kaplar i spopade muvati drugoga moga drugara. M. Đ. Milićević međudn. 99. Muvati je što i gurati (u Zaplaunu u Srbiji). Zborn. za nar. živ. 5, 97. — *Ima i muhati se: Drugi se muva oko onoga veštaka, božjem nešto posluje.* M. Đ. Milićević međudn. 189. — Tamno.

2. MÜHATI SE, mühām se, *impf.*

a. braniti se od muha. *Samo u Vukovu rječniku* (sich wehren vor den Fliegen, defendo me a muscis).

b. imati muhe (u značenju te riječi pod d, b). Otud izlaze značenja: a) biti jogunast. *Samo u Vukovu rječniku* (stutzen, stutzig sein, contumax sum). — b) ijediti se, srđiti se. U Stulićevu rječniku (muhati se, muhnuti se, irasci, indignari). *Govori se u riječkoj nahiji.* A. Jovićević. — c) ludovati. Muhati se, poludjeti (kad ko glavom završa), na pr. on se mühā. L. Zore paletk. 110, 227.

3. MÜHATI SE, mühām se, *impf.* skitati se, uspropadati se. *Govori se u Lici* (*s naznačenim akc.*), na pr. Mile nikad nije kod kuće, vavije se nekud muva. J. Bogdanović. *Možda je s tijem u svezi: Primorci govore: muhati, polagano ići (s prkosom?).* F. Kurelac dom. živ. 21. — Tamno.

MUHAVAC, muhavca, *m.* neka ptica (važada muhar, muharica, vidi tamo). *Samo u primjeru: Tuji su gospo, rajske ptice.... muhavci s rukarijeli.* M. Vetranic 2, 268.

MÜHAVICA, *f.* isto što klimalica (vidi tamo), t. j. kad se konji muhaju (brane se od muha). *U Staroj Gradiški* (*s naznačenim akc.*). S. Ivšić.

MUHIBIĆ, *m.* prezime muhamedovačko u Bosni. Bošnák (1903) 127 (upravo: Muhibbić).

1. MUHIĆ, *m.* ime bijkama, kao i muhar (vidi 1 muhar). *U rječniku nijednom.* a) Gastridium lendigerum. B. Šulek im. (*s naznakom, da se govori na ostrvu Cresu*). — b) Setaria verticillata. B. Šulek im. (*s naznakom, da se govori u Istri*). — c) Setaria germanica. B. Šulek im. (*u dodatku, s naznakom, da govore ugarski Hrvati*). — d) Panicum silvestre (*u Vrniku na Krku*). Zborn. za nar. živ. 5, 69. — e) *Kao ime nekoj travi (ne kaže se, kojoj) bježe riječ muhić: Vjenac (1878) 692.* M. Kušar rad jug. ak. 118, 52 (*s akc. muhić*).

2. MÜHIĆ, *m.* prezime izvedeno od imena Múho (t. j. Muhamed), i prema tome će akc. biti, kako je postavljen. Muhić je muhamedovačko prezime u Bosni: Etnogr. zborn. 5, 630. Ima potvrdu tome prezimenu i u kršćana: Mon. croat. 284 (iz svršetka xvi vijeka). R. Lopatić urb. 16. 265. 290 (iz xvi i xvii vijeka) i u naše vrijeme: Pavao Muhić. Rad jug. ak. 1, 25. Da se muhamedovačka prezimena mogu nalaziti i u kršćana, to dokazuje i prezime Muratović (vidi tamo; a vidi i kod imena Murat).

MUHIĆA BRDO, *n.* zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUHIĆA RAVAN, *f.* zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUHIMAT, *m.* prtljag. Ostaviše paljene topove, ostaviše svega umihimata. Nar. pjes. hörm. 1, 412. Izdavač na str. 616 veli, da je arapska riječ.

MUHIN, *adj.* posses. od Muho, t. j. Muhamed. *Samo u jednoj knizi.* Da ćemo pri svake tuge pritrptiti.... nerli pogrditi zakona Muhina. I. T. Mrnavić osm. 93.

MUHLET, *m. rok.* Daj mi muhlet petnaest danaka, dok otpišem od Beča česaru. Nar. pjes. hörm. 1, 143 (izdavač na str. 616 veli, da je arapska riječ). Eto t' muhlet za nediju dana. Hrv. nar. pjes. 3, 647.

MUHLIĆ, *m.* ime bijki (bijće isto koje i 1 muhić; vidi tamo). *Govori se u Istri:* muhjić, herba quædam. D. Nemanić (1883) 38.

MUHNUTI SE, muhnem se, *vb. pf.* prema impf. 2 muhati se b, b. *Samo u Stulićevu rječniku* (irasci, indignari, — zabiježen je inf. muhnuti se, a prez. muhnujem se, muhnivam se; ima i inf. muhnivati se, koji je sasma nepozvan kao i prez. muhnujem se, muhnivam se).

MUHO, Muha, *m. ime od mila mjesto Muhammed.* *Samo u dva pisca.* Pokli mi je od Boga Muho to sprosio. I. T. Mrnavić osm. 59. Ini gradovi, gdi se Muho slavi. 143. Ti mu zakon.... Muho stavi. J. Kavačin 237b. Tu i nevjerni Muho plača. 457a.

MUHOLOV, *m.* isto što muholorac (*vidi tam*). Samo u Bjelostjenčevu rječniku (muholov, muholovec).

MUHOLÓVAC, muholóveca (*jamačno je takav akc.*, *m.*

a) onaj, koji muhe lovi. Samo u Voltigijinu rječniku (chiappamosche, Fliegenfänger).

b) ptica, koja se zove i muhar (*vidi 2 muhar pod a*). Samo u rječnicima, i to u Belini (pigliamoches, accello, muscicapæ), u Bjelostjenčevu (muholov, muholovec, muscicapæ), u Stulićevu (avis specios, quae muscas aucupatur) i u Popovićevu (Fliegenschapper). Ovo po svoj pričici nije nigda bila narodna riječ, već je načinena prema latinskoj.

MUHÓLÓVKA (*jamačno je takav akc.*, *f.* naprava, kojom se muhe hvataju (love). Samo u Popovićevu rječniku (Fliegenfalle).

MUHOMOR, *m.* otrov za muhe, sičan, mišomor. Samo u Popovićevu rječniku (Friegengift, Fliegenstein). — Biće uzeto iz ruske riječi istoga značenja myxomory.

MUHOMORA, *f.* gliva, koja se zove i muhara (*vidi tam pod a*). Muvara, muvomora, Agaricus muscarius. K. Crnogorac bot. 8. *Ista se gliva ruski zove myxomorъ, češki i poljski muchomor, a nem. Fliegenschwamm. Gliva je ta otrovna; da nijesu ljudi nekad nōme trovali (morili) muhe i po tom joj dali ime?*

MUHOMORKA, *f.* isto što muhomora. Samo u Popovićevu rječniku (rother Fliegenschwamm).

MUHÓTJER, *m.* Narod u Mačvi nazvao je muvoter spravu od hartije ili kakva repa i t. d., kojom se ljudi leti od muha brane (kojom tjeraju muhe od sebe). S. Novaković.

MUHÓSERINA, *f.* něčist od muha, ono, što muhe izaseru. Izmedu rječnika samo u Vukovu (Fliegenunrat, muscae ster cus). Govori se u Bosni. Zborn. za nar. živ. 1, 269, — u Stonu, na pr. puno ti je zrcalo muhoserinâ. M. Milas.

MUHOVAC, Muhocea, zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Biće izvedeno od imena Muho (*t. j. Muhamed*).

MUHOVATKA, *f.* neka vinova loza. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u hrv. Zagorju). — Ispor. u slov. muhoyec, Fliegentraube. Pleteršnik slov. — U B. Šuleka im. ima i mukovatka (blauer Kölner s naznakom, da se govori u Zagrebu). — Nejasno.

MÚHOVIĆ (biće takav akc.), *m.* prezime muhamedoračko u Kućima (u Crnoj Gori) izvedeno od imena Muho (*t. j. Muhamed*). Etnogr. zborn. 8, 134.

MÚHOVIĆI (biće takav akc.), *m.* selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642. Vidi ime, koje je pred ovijem.

MUHOZOBIĆA, *f.* ptica, koja muhe zoblje, a učeno joj je lat. ime Cisticola schoenicola. D. Kolombatović (1885) 17.

MUHTA, *adv.* isto što mukte (*vidi tam*). Samo u rječniku Mikařinu (muhta proći, bez pokore, impune abire) i u Bjelostjenčevu (muhta, muhtice, stuňa, gratis, gratuito, sine praesilio....). — Ispor. mufta.

MUHTAČINA, *f.* ono, što se kome dâ badava, da pojede. Govori se u Istri: muhtačina, res gratuito comedenda. D. Nemanić (1884) 59. — Muhtačina je upravo ono, što se da muhtačin (*t. j. muktačin, muktačiji*).

MUHTE, *adv.* isto što mukte (*vidi tam*). Samo u Stulićevu rječniku (muhte, muhtice).

MUHTICE, *adv.* isto što muktice (*vidi tam*). Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (muhtice, stuňe, gratis), u Bjelostjenčevu (muhta, muhtice) i u Stulićevu (muhte, muhtice, gratis, gratuito, — živjeti muhtice, aliena vivere quadra).

MUHTIĆA LUKA, *f.* neko zemlješte u Bosni u sarajevskom pođu. Etnogr. zborn. 11, 197. — Muhtie mjesto Muktić (*vidi tam*).

MÚHUR, *m.* pečat. Iz tur. (pers.) riječi istoga značenja mühr. U rječniku nijednom. Nu pišto kćne manastirske, manastirski muhur pritisnite (*iz nar. pjesme*). Magazin (1851) 120. I aga mu mazar proučio i na mazar muhur udario. Smailag. meh. 5. U ňega je muhur i uprava. Nar. pjes. hörm. 1, 129. — Muhr može znaciti i: prsten, kojim se pečati. Onda care begu govorio i uzimje muhur prsten s ruke. Nar. pjes. marjan. 162. Pa mu pruži muhur sa desnice. Hrv. nar. pjes. 3, 647. — Nalazi se i muher. Starine 12, 30 (biće grijeskom štampano) — i muhor: Sa carskom je rukom potpisao i carski je muhur udario. Nar. pjes. vuk 8, 434. *Ima i mohur i mur* (*vidi tam*). — Postarjeni akc. zabijezio M. Milas rad jug. ak. 153, 88.

MUHÚRLI, *adj.* indecl. pečatni. U rječniku Vukovu (Siegels-), sigilli s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 58: Činiču te muhurli vezirom; t. j. vezirom, koji čuva carski pečat). Moreš dat... uz gavrana (t. j. koňa) muhurli gadaru? (t. j. zapećaćenu). Nar. pjes. hörm. 2, 288.

MÚHUR-SAHÍBIJA, *m.* čuvar pečata. Oče utebi, slugo, učiniti pred svom vojskom muhur-sahibijom. Pjev. crn. 86b. Da joj dođe muhur-sahibija od Stambola mjesta čestitoga. Smailag. meh. 29. Car Sulejman silnu kupi vojsku i podiže muhur-sahibiju. Nar. pjes. hörm. 1, 126.

MUHVIĆ, *m.* prezime tamna postaňa. Schem. segn. (1871) 118. Imenik (1906) 445. — Ispor. slov. muhvič (t. j. trava muhar, muharika, muhić).

MUHZUR, *m.* pandur. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja muhzer. I on šaće lale i muhzure: mudro hajte onom serhatilji, pogub'te mu sa ramena glavu. Nar. pjes. hörm. 1, 117.

MÚJ, interj. glas, kojim se tjera goveče. U rječniku Stulićevu (vox, qua Illyrii boves ad incedendum excitant). Govori se u Dalmaciji: Muj amo! muj tamo! M. Pavlinović — i u Lici (s naznačenim akc.): Muj volak! Muj sika moja (tako govore kravi)! J. Bogdanović.

MÚJA, *f.* glava hobotnice (morske životinje). Govori se na Hvaru. Slovinac (1880) 389, — na Braču (s naznačenim akc.). A. Ostojić (zabijezio, da se govori u šali i čelavoj glavi žudskej porudi sličnosti s glavom hobotnice). — Postaňe tamno.

MUJAČA, *f.* neka hobotnica, koja se lat. zove Ocythoe tuberculata. D. Kolombatović (1890) 7. — Izvedeno od müja.

MUJAČIĆ, *m.* muhamedovačko prezime u Hercegovini izvedeno od imena Mujāč (*t. j. Mujo, Muhamed*), kojemu nema potvrde. Etnogr. zborn. 5, 838.

MUJADIN, *m.* prezime, upravo ime izvedeno od Mujo (*t. j. Muhamed*). Šem. pakr. (1898) 28.

MUJAGA, *m.* ire izvedeno od Mujo (*t. j. Muhamed*). Da pokrijem Mujagu bećara. Nar. pjes. vuk 1, 264. O Turčine, Mušović Mujaga! 4, 469. — U istoj pjesmi zove se isti čovjek sad Mujaga.

sad Mujo: Ona često gorko uzdisaše pa Mujagić besjedila sinu: Ah moj Mujo, moj rođeni sine! Nar. pjes. juk. 380. Kad su bili k Muji u odaju . . . Mujaga im rječi bosjedio. 511. *Tako je i u nar. pjes. vuk 3, 154 i 155.* — *Ispor. još:* Ilija skromno, ali ozbiljno (*reče*) Mujici: Ja sam ih, Mujaga, u carsko zdravje doveo. V. Vrćević niz 165.

MUJAGIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od imena Mujaga. Bošnac (1908) 127.

MUJAGIN, adj. posses. od Mujaga. Mujagini koň za grad zavedeni. Nar. pjes. vuk 1, 387. (*čovjeku, kajega su ti koňi, veli se u istoj pjesmi Mujo.*) I on jaše vrana Mujagina 3, 102 (*čovjeku, kajega je taj vrana, veli se inače u pjesmi Mujo.*) Pa eto ih kuli Mujaginoj. Nar. pjes. juk. 139.

MUJAĞIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — *Da nije grijeskom mjesto Mujagići? Imenu Mujağ'a, otkle bi Mujagići imalo biti izvedeno, nema potvrde.*

MUJAKIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — *Imenu Mujak, otkle je Mujakići izvedeno, nema potvrde.*

MUJAKOVIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — *Vidi ime, koje je pred ovijem.*

MÜJAN (biće takav akc.), m. ime izvedeno od Mujo (t. j. Muhamed): Sve to gleda Hrića Mujane. Hrv. har. pjes. 4, 231. *Služi i kao prezime (muhamedovačko u Hercegovini).* Etnogr. zborn. 12, 257.

MÜJANOVIC (biće takav akc.), m. muhamedovačko prezime u Bosni izvedeno od imena Mujan. Etnogr. zborn. 11, 139.

MÜJANOVICI (biće takav akc.), m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan je u okružju sarajevskom, drugi u tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUJASILA, f. } bolest, koja se zove i šu-
MUJASIŁE, n. } ťevi, něm. Goldader, lat. (*gré.*) haemorrhoid. M. Jovanović-Batut. *Govori se i majasil (vidi tamо, gdje je naznačeno i po- stanje). Vidi i riječ, koja sad dolazi.*

MUJASIN, m. bolest, kad će ljetu ispadu kosa. *Govori se u Visokom (u Bosni).* Zborn. za nar. živ. 8, 88 (*tu ima zabilježeno i musjain — vařada grijeskom za srab).* Vidi riječ, koja je pred ovom.

MUJAZIT, m. nekakav turski velikaš. Samo u primjeru: Svi sultani i svи mujaziti i njivoi paše i veziri no mogosmo tome kraja doći. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 488.

MUJČINOVIĆ, m. muhamedovačko prezime. Bošnac (1908) 127. Etnogr. zborn. 11, 241. Izvedeno od imena Mujčin (t. j. Mujo, Muhamed), kojemu nema potvrde.

MUJÈZÎN, mujezina, m. čovjek, koji s munare poziva vjerne na molitvu. *Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja muezzin. U rječniku Vukovu (Rufer zum Gebet bei den Türken).* Da imadem . . . iz ġamije mlada mujozina. Nar. pjes. vuk 4, 200. Sedmu posla ev' knigu kletvenu . . . na sve hoće i na mujezine. 4, 240. — *U jednoj pjesmi služi i kao ljudsko ime:* Svate kupi starac Hasan-aga, a dozivje sina Mujezina. Nar. pjes. herc. vuk 71.

MUJEZINAGIĆ, m. muhamedovačko prezime u Hercegovini izvedeno od Mujezin-aga. Etnogr. zborn. 12, 293.

MUJEZÍNOVIĆ (jamačno je takav akc.), m. muhamedovačko prezime. Bošnac (1908) 127.

MUJEZIT, m. u jednoj pjesmi pokvareno mjesto Bajazit (*tursko ime*). Dokle knige k dijanu dodoše Mujezitu caru turačkome. Nar. pjes. vuk 3, 78.

MUJÍCI, m. pl. dva sela u Bosni u okružju travničkom; jedno se zove Dojni M., a drugo Gornji M. Popis žit. bos. i herc. 642. — *Ime jamačno stoji u svezi s Mujo (t. j. Muhamed) možda preko Mujga ili Mujgo, čemu nema potvrde.*

MÜJICA (jamačno je takav akc.), m. ime od mila izvedeno od Mujo (t. j. Muhamed). Što mi pišeš zaradi Mujice (*iz pisma pisanoga oko g. 1700*). Starine 12, 10. Oj Mujica, dragi pobratime! Nar. pjes. marjan. 66. Eno ih u ujaniku Turčina Mujice. V. Vrćević niz 165.

MUJIČIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od imena Mujica. Bošnac (1908) 127.

MÜJIČIN, adj. posses. od Mujica. Po Muičinu blagu (*iz pisma pisanoga oko g. 1700*). Starine 12, 11. Do bijele Muičine (*stamp. Muičice*) kule. Nar. pjes. vuk 3, 145. U Muičinoj kući. V. Vrćević niz 165.

MUJIĆ, m. prezime. a) izvedeno od imena Mujo (t. j. Muhamed). Bošnac (1908) 127. — b) Mujić ili Muić mjesto Muhić (*vidi kod 2 Muhić*). Muić. T. Boca 13. Imenik (1906) 445. Mujić. Rat 248.

MUJIĆI, m. pl. četiri zaseoka u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MÜJIN, adj. posses. od Mujo. Kod Mujina stana. Nar. pjes. vuk 1, 260. Da ja prosim Mujinu Hajkunu. 3, 98. Kad ti dođeš do Mujinih dvora. Nar. pjes. marjan. 49. — Vidi Mujo.

MUJINCI, Mujinaca, m. pl. selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUJINOVIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od imena Mujin, kojemu nema potvrde. Bošnac (1908) 127.

MUJIŠA, m. ime izvedeno od Mujo (t. j. Muhamed). Samo u primjeru: Oj Mujija, dragi pobratimo! Nar. pjes. marjan. 49 (*tome se Mujija inače u pjesmi veli Mujo*).

MUJKANOVIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od imena Mujkan (t. j. Mujo, Muhamed), kojemu nema potvrde. Bošnac (1908) 127.

MUJKANOVIĆI, m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan u okružju bašoličkom, drugi u tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MÜJKATI, müjkäm, impf. goniti goveda riječju muj (*vidi tamо*). Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović.

MUJKIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od imena Mujko. Bošnac (1908) 127. Etnogr. zborn. 11, 221.

MUJKIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MÜJKNUȚI, müjkñem, rb. pf. prema impf. * mujkati. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*). na pr. mone moji volovi slušaju, kad ji mujknem. J. Bogdanović.

MUJKO, m. isto što Mujo. Samo u primjeru: A turska ga četa uvodila oko Mujka Crnovršanina. Nar. pjes. vuk 8, 96.

MÚJO, m. ime od mila mjesto Muhamod. Ima se rastavlјati Mu-jo, t. j. jo je nastavak kao i u drugim imenima od mila, na pr. Gájo, Pájo,

Vújo prema Gavrilo, Pavao, Vuk) i t. d. I vaše se divojke u fate jal' kod Muje jal' njegove Fate. M. A. Režković sat. 32. Oblazile Muja careviča. Nar. pjes. vuk 1, 568. Pa je Muju bratu govorio. 2. 49. Kad je Mujo knigu proučio. 3, 109. A vezana Muja odvedoša. 3, 167. Petar vata Marušović Muja. 4, 101. Volila bili od Kladuše Muju neg' deliju Šišanin Gavrana. Nar. pjes. juk. 128. Onda Halil besjedio Muji. 227. Nemoj Muju na međan izići. Nar. pjes. hörn. 108. i t. d. — Jedan pisac kaže u šali Mujo (upravo Muja po istočnom govoru) o proroku Muhametu: Muja za to ne mari, gotovi se k brani. J. Rajić boj 22.

MUJOV, adj. posses. od Mujo. Pita Bogdan za Mujovo zdravlje. Nar. pjes. vuk 1, 542. Pa znoj tare po čelu Mujovu. 1, 569. Dok Mujovo progorelo lice. 2, 49. Te Mujovu posijeće glavu. Ogl. sr. 209. — Vidi Muji.

MÜJS, interj. Gorori se, kada tko gladi mačku (niz dlaku): müjs, mäco, müjs! U Lici. M. Medić. — Postane tamno.

MÜJSA, f. u Lici ime nekoj bijći, koja pri potocima raste nalik na kukuruz, iz koje na vrhu poraste klipič, pa te klipiće selaci trgaju i meću u uzglavnice. J. Bogdanović (zabilježio naznačenim ake.). — Biće isto što rogoz (Typha latifolia). Postane tamno.

MÜJSALICA, f. žensko, koje mujsa. Gorori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović.

MÜJSALO, m. muško, koje mujsa. Gorori se u Lici, na pr. Jovo je ženski müjsalo. J. Bogdanović.

MÜJSATI, müjsām, impf. gladiti mačku niz dlaku; a govor se i u prenescenom smislu: luskati, ulagivati se. Gorori se u Lici (s naznačenim ake.), na pr. Čitav dan sam ga mujsa i mujsa, pa ništa, on tvrd ka i kamen. J. Bogdanović. — Postane tamno. ali vidi müjs.

1. MÜK, muka, m. mučanje, negovorene, tišina. Mjesto -u- nalazi se kašto-uo- (kao i u mučanju, mučati, — vidi tamo); to ima Mikača i Kašić (vidi među primjerima). Ake. je u lok. sing. muku. Imenica se ova nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov. molk, rus. мо́лкъ, čes. mlk. U rječniku Mikalini (mučanje, muok, silentium, taciturnitas), u Belinu (con silenzio), u Bjelostjenčevu (muče, mučec, mukom), u Stulićevu (mukom, muče, — stati s mukom, mukom, silere). A on se mukom uje (iz početka xvi vijeka). Mou. croat. 197. Ni ne običaj, da stoji tač mukom. Š. Menčetić 252. Ali me ne celov učini mukom stat. 268. Slide ostali... mukom moleći Boga za mrca, B. Kašić rit. 143. Ni vas ne éu proći mukom. Ć. Palmotić 3, 57a. Učutaše bubni i svirale, mukom idu, mukom jadikuju (iz neke nar. pjesme). Vuk rječn. s. v. muk. Mukom idu kićeni svatovi, ni pjevaju niti puškaraju. Nar. pjes. vuk 3, 484.

c) u muku kao adv. isto što mukom. U muoku i pokolu. B. Kašić nasl. 37. Riječi moje... u muoku imaju se slišati. 100. Ujedaju u muku kako zinje. Đ. Bašić 109. Prikazaće ponosito jur počine: puk je u muku, gleda svak i arajdava se. B. Zuzeri 129. Rekla je ovako, a pak u muku malo postala je za Božji odgovor prisluhnuti. 205. Zapovijed bez riječi i u muku. A. Kalić prop. 393.

d) ispod muka, t. j. tiho. Samo u primjeru: Dobar svjet ne dava se vikajući, neg' ispod muka na uho samo prišapće se. B. Zuzeri 148.

2. MUK, m. vika, rika, upravo mukâne (od: mukati). U rječniku Mikalini (muck, muokanje, mugitus, — tu je -uo- pogrješka), u Bjelostjenčevu (muk, mukalje, mugitus, boatus), u Voltiġijinu (muggito, Brüllen) i u Stulićevu (muk, to jest mukâne). Mej nimi (t. j. među vojnicima) cik i muk. B. Krnarutić 5a. Tu neutješno da jauču (t. j. osuđeni na muke) i sve čase mukom muču. J. Kavačin 448a. — Postane vidi kod mukati.

1 MÜKA, f. bol tjelesni ili duševni. Riječ istoga postana i značenja nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov. maka, rus. myra, čes. muka, pol. męka, ali u drugim indoevr. jezicima nema etimologijom srodnijih riječi, niti se može korijen postaviti. Nalazi se u svijem rječnicima (vidi dače), a potvrda imá od najstarijih vremena. — Da je -u- i u starini bilo kratko, vidi

njegov muk prisveti.... vele u temu hoće rijeti. A. Boškovićeva 29. Drugo se ne će viditi nego pustiňa, pepeo i muk ili mučanje. Đ. Rapić 12. To potvrđuje muk davnijeh otaca. S. Rosa 34b. Pilato na ti muk (t. j. Isusovo neodgovaraće) veomi začuden snjeblaše se. 157b. Daleko od svijeta u pustoši i u muku Bog govor. I. M. Mateić 136. Videći se sam i ēuteći muk odasvuda stavi se na molitvu. I. Đordić bon. 128. Svak bude hodio.... a mukom tvrdijem na ustujeh. B. Zuzeri 44. Obliven groznjem suzam razbijajuće uzdasima vele veće neg' riječima muk duboki od pustijeh onijeh gaja. 299. Vaš muk, podnjiženstvo, ustrjenstvo, vrijednos pridobiće řihovu zlu i opaku čud. A. Kalić prop. 400. Sunčanica jur besjedit prista, a muk posta u stanu. P. Sorkočević 577b. Liječnik.... preporuči muk i mironuču pa otide. M. Vodopjeć dubr. (1868) 229. Jedan momak slomi muk. S. Ľubisa prip. 242. Take uvrede dužno je svećenstvo od sebe da odvrati prezirnim mukom. M. Pavlinović razl. sp. 336. — Ovamo se meću i primjeri: Muči, vilo, mukom zamuknula! A. Kačić razg. 30. Muč, Todore, mukom se zamuko! Nar. pjes. vuk 2, 161. Muči, ſubo. mukom umuknula! 2, 447. Muči, vilo, mukom se zamukla! 4, 311 (ovaj je primjer naveden i u Vukovu rječniku s. v. muk).

b) instr. mukom služi kao adv. u značenju muče, mučeci. U rječniku Mikalini (muče, mučeci, mukom, tacite, silentio), u Belinu (con silenzio), u Bjelostjenčevu (muče, mučec, mukom), u Stulićevu (mukom, muče, — stati s mukom, mukom, silere). A on se mukom uje (iz početka xvi vijeka). Mou. croat. 197. Ni ne običaj, da stoji tač mukom. Š. Menčetić 252. Ali me ne celov učini mukom stat. 268. Slide ostali... mukom moleći Boga za mrca, B. Kašić rit. 143. Ni vas ne éu proći mukom. Ć. Palmotić 3, 57a. Učutaše bubni i svirale, mukom idu, mukom jadikuju (iz neke nar. pjesme). Vuk rječn. s. v. muk. Mukom idu kićeni svatovi, ni pjevaju niti puškaraju. Nar. pjes. vuk 3, 484.

c) u muku kao adv. isto što mukom. U muoku i pokolu. B. Kašić nasl. 37. Riječi moje... u muoku imaju se slišati. 100. Ujedaju u muku kako zinje. Đ. Bašić 109. Prikazaće ponosito jur počine: puk je u muku, gleda svak i arajdava se. B. Zuzeri 129. Rekla je ovako, a pak u muku malo postala je za Božji odgovor prisluhnuti. 205. Zapovijed bez riječi i u muku. A. Kalić prop. 393.

d) ispod muka, t. j. tiho. Samo u primjeru: Dobar svjet ne dava se vikajući, neg' ispod muka na uho samo prišapće se. B. Zuzeri 148.

2. MUK, m. vika, rika, upravo mukâne (od: mukati). U rječniku Mikalini (muck, muokanje, mugitus, — tu je -uo- pogrješka), u Bjelostjenčevu (muk, mukalje, mugitus, boatus), u Voltiġijinu (muggito, Brüllen) i u Stulićevu (muk, to jest mukâne). Mej nimi (t. j. među vojnicima) cik i muk. B. Krnarutić 5a. Tu neutješno da jauču (t. j. osuđeni na muke) i sve čase mukom muču. J. Kavačin 448a. — Postane vidi kod mukati.

1 MÜKA, f. bol tjelesni ili duševni. Riječ istoga postana i značenja nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov. maka, rus. myra, čes. muka, pol. męka, ali u drugim indoevr. jezicima nema etimologijom srodnijih riječi, niti se može korijen postaviti. Nalazi se u svijem rječnicima (vidi dače), a potvrda imá od najstarijih vremena. — Da je -u- i u starini bilo kratko, vidi

se otud, što se u starijem knjigama često nalazi zabilježeno „mukka“.

a. muka je tjelesni bol, što ga tko kome zadaje. U rječniku Vrančićevu (tormentum, vexatio), u Mikafinu (muka, kina, mučenje), u Belinu (martirio, passione, cruciato, tormento, tortura, — dati muke, tormentare, dar tormento, — podnositi muku, patir passione, — trpjeti muku, penare in neutro, patir pena e tormento), u Bjelostjenčevu (passio, martyrium), u Jambrešićevu (muka, mučeće), u Voltigijinu (passione, pena, tormento, Leiden), u Stulićevu (pena, afflictio, cruciatus....s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru), u Vukovu (Pein, cruciatus s primjerom iz nar. posl. vuk 184: Muka duše ne vadi, no suđen dan, — muke, die Folter, quaestio ac tormenta: udarili ili metnuli ga na muke; umro na mukama) i u Daničićevu (cruciatus sa dva primjera, od kojih je jedan iz xiii vijeka, a drugi iz xv).

a) uopće. Muki sego sveta ničtože sut’ pri onéh. Sava glasn. 24, 175. Ne će taknuti nih muka od smrti (iz lat. non tanget illos tormentum mortis, lib. sap. 3, 1). N. Rađina 211a. Ako bude pripeljan tat na muku. Statut vrb. 151. Lupeži nijesu običajni ispoviditi nihove zločne nego na mukah. M. Radnić 180a. Kada k mukam budim noga osudim. I. Đordić salt. 164. Vojnik vrlo malo važa, kad vojuje za svog kralja, koji ne će svake ruke zarad kralja podniti muke. V. Došen 200b. Rukopis... pritom strašen ne kti dati, usilovan mukom dade. A. Kanižić kam. 105. Na muka će care umrijeti, časni krsta neće prokazati. Nar. pjes. vuk 2, 86. Tu mu vežu ruke i noge užem . . . i stanu da ga protežu, dok mu se presumite rebra, a odvoji zglob od zglobova. Na takvijem mukama vikne Mijat stravično. S. Lubiša prip. 214. i t. d. — Katkad se nalazi sing. mjesto plur.: Izbavi nas iz dušmanske ruke i paštine prevelike muke. Nar. pjes. vuk 4, 344.

b) muka (muke) Isusa Hrista i mučenikâ: Bog...oti poslati jedinoga svoga sina na muku križa. Korzim. 57a. (Isus) križa mukoju nakažujet se. S. Kožičić 3b. I počešo ga (t. j. sv. Tomu) derati i odriješe ga. I uzdihan Toma i reče: prida muka do duše moje. Zborn. (1520) 31a. Na msto od muke vedena (stamp. vodenja) bi. Starine 1, 229. Punti za razmišljati muku Isukrstovu. A. Komulović 4. Sestrice moju i meštrovicu pešaju na muke, jere je krstjanka. F. Vrančić živ. 60. Duša na toj muci sfoste Bogu pridaše (t. j. svete mučenice). B. Kašić per. 50. Osvadeni za Božje ime krepko u mukah krv proliše. J. Kavačin 305a. Spomenu pojavi Jezu-sove smrti i muke. G. V. Bunić 32. Kojigod to ne bi otio učiniti (t. j. klanati se idolima), ní(h) čiňaše na muka umoriti. F. Lastrić test. ad 84b. Tako mi muka Hristovijeh! Nar. posl. vuk 302. I Hrista su goniti počeli, pa je slavu zadobio s muka. Osvetn. 3, 100. i t. d., i t. d. — U ovome primjeru mjesto muka nalazi se muka i trud: Gdi je prida (t. j. Isus) duh oteu kroz muki i trud. Letop. dukl. 34. — Ovdje se može još dodati ime neke bijke: Muka Božja (u Prečanju). M. Rešetar štok. dial. 253, — Muka Isusova. Passiflora caerulea. D. Hirc (s naznakom, da se gorori u hrv. Primorju). Ovo je ime načineno prema drugijem jezicima; ispor. tal. fior di passione, nem. Passionsblume.

c) o mukama u paklu i u purgatoriju. U vičnih mukah mučeći se nesaznanje plaća. P. Zorančić 15. Kako jedni psi vi mrete ter u vične

muke grete. P. Hektorović (?) 103. Obujale me su muke paklene. Starine 4, 111. Prijatej onijeh dušica, koje su u prijestocijeh mukah u čistilu. M. Divković bes. 9. Moreš reči za smaúkati muke od očišćenja. M. Zoričić osm. 8. On obeća plaću vičnu, prijeti mukama vičnim. F. Lastrić ned. 343. Bog . . . pedipsaće vikovične muka pakleni promiňuje mu u vrimenito, to jest, da je izvrši oli na ovomu svitu oli u muka od očišćenja. M. Dobretić 242. Oni se muču u viko-vičnim mukama paklenima. B. Leahović gov. 151. Kaziva namid od paklenih mukah. M. A. Rejković sabr. 44. Pošto je obašao cio pakao, video sve muke očišćenja. M. Pavlinović razg. 101. i t. d., i t. d. — *Ima podosta primjera, u kojima se o ovijem mukama govor u sing.:* Vzeše tu dušu djavli i nesošo ju v muku (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 90. Bog odluči dušu uega z djavli v muku večnu (iz svršetka xv vijeka). Mon. croat. 171. Kada vidi pravednu dušu gredueće u raj, tadaž se veseli, a kada vidi grješnu dušu gredueće u muku, tadaž se plače. Zborn. (1520) 40b. Zatoj se zovu smrtni grijesi, jere privode (pisano: privede) dušu k vječnoj muci. 168a. Zli će pasti u ponore dno paklenih jama . . . zdi je vječna žalos, vječna muka. I. Gundulić 236. Isukrste . . . ti od vječne smrti i muke ize narod vas od svita. J. R. Gučetić 12. Da grješnici . . . maúu muku čute u paklu. I. Đordić salt. 382. Ah da znadete, koliko je dušah u ovoj muci (misli se u purgatoriju)! F. Lastrić ned. 410. Zato je (Bog) svu ovu tvar proizveo i nas satvorio, da ne poginemo niti da nas u muku pošle, nego da nas spase. J. Rajić pouč. 1, 41b. Nek je (t. j. Gavanovu Jelenu) voze (t. j. đavoli) po muci kao šajku po moru (izdavač u bićeški kaže: t. j. po večnoj muci). Nar. pjes. vuk 1, 132. Nek mu (t. j. Vuku Brankoviću) bude vazda vječna muka! 4, 72.

d) muka je nutarnji bol u tijelu. Budući po tom stavljena (t. j. žena) u plamen gorući nijudnu muku čućaše . . . učiniše načiniti veći ogań, i sasvim tim ne čućaše nijedno bolezni. Mirakuli 10. Veliku muku imam, trudan jesam . . . no mogu hoditi, noge mebole. Zborn. (1520) 39b. Mala bi još bila, starosti, da nam ti bez muke iz tila duh budeš izeti. N. Nalešković 1, 341. U muci i u jauku . . . poraðaše žena. J. Kavačin 25a. Da porod, koji začne (t. j. Eva) bude nositi s tegocom i poraðat ga s mukom i bolestju. J. Banovac razgov. 47. Koliko je po granama kuka, tol'ko bilo na Jovanu muka! Nar. pjes. vuk 1, 271. Ko je na to cara naučio, živijeh se mukah namučio! 3, 69. Iste noći umre pod toškijem mukama (t. j. od popitoga otrova) Petar. S. Lubiša prip. 51.

e) muka je isto što bolest (rijetko). Al' su níega krasite nagrdile i sina mi muka oborila. Nar. pjes. vuk 2, 545. Nije l' Bog do muka odminula? 3, 125. A umrije nena na mukama. 3, 296. Kad su bili kroz goru zelenu, razboje se Jergoviću Mujo . . . kad su malo pošli unapredak, a Mujo je muka dodijala. 4, 25.

f) muka kao objekt ili drukčija dopuna (u kojem padaju samom ili zdržuženom s kojim prijedlogom) različnjem glagolima; uzimaju se i primjeri, gdje je glagol u pas., pa onda riječ muka dakako nije objekt.

aa) od strane onoga, koji muči.

aaa) dati, davati, podati, zadati, zavdati. Čuli vi ste muke, ke vam zadat išće Decij cesar. P. Hektorović (?) 86. Ako cesar stavi ruku, da vam poda za to inuku. 92. No-

harnikom ovim prosti, ki mi daju gorku muku. 157. I ovo znaanje od osudjenja davaše mu pri veliku muku i bolest. M. Divković bes. 359. S kopjem i s ostalijem stvari, kojijema bi muka zadavana Isukrstu. M. Orbini 235. Počaše mu (t. j. *Isusu*) zadavati gorko i boliznive muke, trude i rane. M. Jerković 50. Neumrla meni sila poda ove teške muke. P. Kanavelić u N. G. Bunića 12. Koje muke mogu dati poglavice svitovne jednom krivcu? J. Banovac razgov. 30. Za zadati mu veće muke veliko kameće za noge privezaše i cilu noć pogrdjujući ga kiniše. A. Kanižlić kam. 106. To su naša braća od starine... nima Turci svake muke daju. Nar. pjes. vuk 4, 51. Tebi ēu mnogo muke zadati, kad zatrudniš, s mukama čeo djevcu radati. D. Daničić 1 mojs. 3, 16. No mi takve muke zadavate, kao da nijesam krštena duša. S. Lubiša prip. 214.

bbb) metati, metnuti koga na muke. Vidi primjere kod metati na str. 624^b i kod metnuti na str. 633^a.

ccc) mučiti mūkā, mučiti mukom (mukama). Vidi primjere kod 1 mučiti na str. 115^b.

ddd) potezati, potegnuti na muke. Samo u jednoga pisca. Nikoje je u tamnicu metao i na različne muke potezao. A. Kanižlić kam. 143. Zabranjuje sudcem zlotvora na muke potegnuti. 150.

eee) staviti, postaviti na muku (na muke). Na muke ga smrtne stavi. P. Hektorović (?) 114. Ako bi tajil... budi postavljen na muku. Statut vrb. 148. Zašto me već na muke ne staviš? B. Kašić per. 51. Na muke ju (t. j. ženu) postaviše. J. Armolušić 47. Kada i(h) je sudac razumio, na muke je Savu postavio. A. Kašić razg. 18. Niki kralj stavi na muke jednoga slугa svoga za dug. F. Lastrić ned. 409. Hoću te staviti na muke. Nar. prip. vuk 132.

fff) udariti (udarati) kome muke ili udariti (udarati) koga na muke. Veće mu je muke udario. Ogl. sr. 8. Kad andeli dare dijeliš, oni svjetu muku udariše: Ilija ih gromovima gađa, a Marija muonim i strijelom. Nar. pjes. vuk 2, 5. Što radaše od jednijeh Srba, kakve nima muke udaraše. 4, 51. Da bih bega ufatilo živa, nove ēu mu muke udariti, mučiću ga za petnaest danah. 4, 57. De nađoše hrabroga viteza, na vjeru ga prikućuju Turci ter mu nove muke udaraju, na kolac mu dušu istrzaju. 4, 153. Što junaka lude ne smaknete? što im takve muke udarate? P. Petrović gor. vijen. 58. — Poharaću mjesto Smederevo, uvatiti Smederević Dura, na svake ga muke udariti Pjev. crn. 120b. I uvatiti starca Jug-Bogdana i na muke udari ga teške: izvadi mu obje oči čarne, povadi mu klijestima zube. Nar. pjes. vuk 2, 208. A silni je Turci uvatise i na žive muke udariše. 4, 101. Živa ēu te na vatru ložiti i na svake muke udarati. 4, 105. Tebe živa hoće uvatiti, na žive te muke udariti, na ogań te vatru naložiti. 4, 439. Među sobom čine zdogovore, da će... mene na muke udriti. Nar. pjes. petr. 2, 564.

bb) od strane onoga, koji je mučen ili koji se muči.

aaa) mučiti muku ili mučiti se muka. Primjere vidi kod 1 mučiti na str. 115^b i 117^a.

bbb) patiti muke. Smaňkavaju muke, koje bi imali patit. M. Dobretić 369.

ccc) podići muku. Samo u jednoga pisca. Muku podšad... pogreben bisi. Š. Kozičić 6^a. (Petar) križa muku podide. 8^a.

ddd) podnijeti, podnositi. Ako mi ga ne daš u ruke, podnesti čeo za to muke. P. Hektorović (?) 114. Ja nejmam druge žeje... nego podnijeti muke i surt za moga gospodina Isukrsta. P. Macukat 48. (*Isus*) imadijaše gorku muku podnijet i umrit. F. Lastrić test. 150^a. Veliki sluga Božji Monaldo... podnese muku. A. Kašić razg. 15. Isukrst... podnese muku u Jeruzolim. korab. 362. Koliko će onda dragi biti sv. Petru, što je u Rimu muka podnio. D. Rapić 9. Podnesoto veliki broj mukah. J. Matović 143. Budući vidila tolike žene... teške i velike muke podnositi u vrime od poroda. M. Dobretić 476. U ime sina Božijega, koji je za te muku podnio. B. Zuzeri 251. Sila sam krvavijeh zalogaja izio, t. j. dosta sam muke podnio. Vuk rječen. s. v. krvavi zalogaj. — *Ovamo se meće i primjer:* Za koju bi nevēru imali po nesti vsaku muku (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 328.

eee) primiti (prijeti, prijenati). Sada ležiš s svoju ženu u ljubvi, a mi muku prijemo i prolivamo krv našu (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 129. Neka u jedno mesto i vrime sin i otac muku prime. P. Hektorović (?) 93. Za veru Isukrsta muku prijati vnođu želaše. F. Glavinić cvit 18^b. Zlamenuje... ruku, nogu i prsa, budući u ova tri uda najveću muku primio. M. Dobretić 410.

fff) trpjeti, otrpjeti, pretrpjeti. Hrista radi strast pretrpjev, muky že i rany različi- nyje. Stefan pam. šaf. 4. Straždutu jegu radi i mnogije muki trpjet. Sava glasnik 24, 172. Trpi muku i trud, glad i žuju. Transit 67. Trpio jest muku za nas. N. Rađina 131^a. Mnogije bedi i teške muki trpiv... na konac umri. Š. Kožičić 7^b. Trpi muke sved nemile. I. Gundulić 349. U paklu muke trpe. F. Glavinić cvit 11^b. Za one ostanke mukah, koje bismo imali trpitili oli na ovomu oli na drugomu svitu. A. Kadić 65. Meni... trpjet muku, znaj. po podoba. G. V. Bunić 24. Otiće (*Isus*) da trpi prižetoke muke. F. Lastrić test. 153^b. Nek jednako jaram vuku i jednako trpe muku. V. Došen 254^a. Volim i ovu muku trpit. M. A. Rejković sabr. 8. Ja ovu strašnu muku trpim ne maknuvši se niti jauknuvši. Vuk dan. 2, 136. Koji l' muke trpit ne može. Nar. pjes. vuk 3, 287. Sad noj oni poveju... da će jako velike muke trpet. Nar. prip. mikul. 20.

b. muka je tegoba, ono, što je teško, mučno. U rječniku *Mikaljinu* (muka, mučnost, difficultas), u *Belinu* (difficultà) i u *Bjelostjenčevu* (muka, mučnost). Ne budi ti muka dobro život. M. Marulić 132. Muka mi n' trudu takomu pristati. D. Rađina 78^a. I da se proslaviš s kri postna nauka, da ga se dobaviš, ne budi ti muka. P. Hektorović (?) 37. Kamo taj, tko veli, da umrijet muka jes? N. Naješković 1, 182. Teške udorice podnijet muka bi junaku plemenitu. I. Gundulić 487. Rekoše, da je najveća muka nači japna. B. Kašić per. 12. Muka je luta i trudna tajat smrtue zle gorkosti. G. Pal motić 2, 51. Ne biše mu muka izajti. P. Radovčić ist. 51. Slijede ih bez muke. J. Kavačin 76^a. Draču izkupstii nije muke mlađu. G. V. Bunić 7. Koja ti je muka bit ponizuu? J. Filipović 1, 42^b. Mislim, da će biti muka nači za te sad poruka. V. Došen 30^b. Ako l' bere lute martoloze... tu će biti muka za hajduke. Nar. pjes. vuk 3, 25. E je muka unijeti Vuka. 4, 9. Lasno ti je starca izgubiti, no je muka momče dočekati. 4, 318. Dekoje ovake riječi... samo oni upravo i bez muke mogu izgovoriti. Vuk nar. posl. xxviii.

Lasno jo naučiti, nego je muka odučiti. 166. Mudra je muka prevariti. Nar. posl. vuk 184.

c) muka je isto što trud (kad se tko trudi oko čega). U rječniku Vrančićevu (labor), u Belinu (fatica, lavoro di villa o di campo), u Bjelostjeničevu (muka, trud, labor) i u Stulićevu (mukom, vix, t. j. s mukom, s trudom).

w) uopće. Proliti krv čovjeku tere mu muke ne platiti usilno jest. Zborn. (1520) 3a. Lastova ptica ona pod strehom tudome sagradi sve gnizdo ne s malom mukom. D. Rađina 101a. Zemlja gotovom pogačom plodi prez težačke muke. P. Zoranić 56. Da mi znoj trpti bude lakša muka. Đ. Baraković vila 26. Znajući, da su trudne muke Jerusalem . . . nevjernikom zlijem oteti. Č. Palmotić 2, 419. Hotiti sebe obogatiti od znoja aliti muke od tužnoga i ubogogoga. P. Posilović cvijet 72. Privarat siromaha od muke ili uzdržati sve ali dio plate rabotnicim. K. Mazarović 60. Jedan čavo nastojaše iz ruko mu izvaditi, al' zaludu ne bi muka. P. Knežević živ. 20. Tako ćeš ti brez nikakve muke posidovati negovo kraljevstvo. A. Kačić korab. 206. Od ovoga mista, poja i ostalih vinograda, u kojim muku čine kršćani. J. Banovac blagos. 145. Koji virno dvore puku, kojim kripost medi muku. V. Došen 250a. Da je pojska muka najplamenitija od sviju poslova. A. T. Blagojević khin. 18. Al' mi mlogo ne zadaja muke. M. A. Režković sat. 55. Prividiše oni, da će ovdi posao, ovdi muka biti. A. Kanižlić kam. 38. Koji se ne mogu svojom mukom prihramiti. A. d. Bella razg. 29. Vodite me carici materi, da mi prosti i muku i ranu, ranu nenu, što me je ranila, muku nenu, što je promučila, dok je mene ona odranila. Nar. pjes. vuk 2, 164. Bez muke nema nauke. Nar. posl. vuk 11. Prava muka nikad ne gine. 258. Drugo je znaće, do kojega so hoće tvrde muke. M. Pavlinović rad. 144. Da se o svojoj muci hlebom hranim. S. Lubiša prip. 161.

b) s velikom mukom, s teškom mukom, t. j. jedva. S velikom mukom izvadiše čavle. P. Bakšić 178. Kako ga je s teškom mukom od oca izmolio. E. Pavić ogl. 91. Vuk s teškom mukom iznese liscu na tavan. Nar. prip. vuk 227. I to s teškom mukom održali. Osvetn. 3, 27. — Oramo pristaje i primjer: Ona je tu decu z jako teškun mukun hranila. Nar. prip. mikul. 18.

c) muka i trud ili trud i muka. Ko svoj duh bes truda i muke pridava za posluh višnjemu u ruke. M. Držić 473. Komu bi oni svoj trud i muku prikazali i poklonili (misli se kniževni trud). M. Divković bes. xv. Neg' smo u putu muke i truda priko mora očutjeli. Č. Palmotić 1, 118. Nu kriposno moć činiti, to su muke, to su trudi. 2, 107. Posli tolikoga vašega truda i muke, koju sto imali oko vaše dice. J. Banovac prip. 255. Ne četo biti gospodari od muke i truda vašega. A. Kačić korab. 146. Da na zemlji vojujemo i s linosti boj bijemo, da po trudu i po muci vojujemo za nebesa. V. Došen 243b. Važa da su prosti i daleko . . . drugih posalaha, trudah i mukah svitovnih. M. Dobretić 67. Da čovek pravodno i pošteno u svojej kući o svom trudu i muci sa svojom ženom i decom živi. D. Obradović živ. 26. Ako mi za ono, što je uprav dobro . . . trud i muku podnesemo. sov. 124. Ne znaju bez velike muke i truda, de ga treba pisati. Vuk rječn. (1818) ix. Vidim, da pored sve muke i truda opet ostaju pogrješke. Vuk nar. prip. v.

d) muka u konkretnom smislu je isto što tekovina, rađevina, t. j. ono, što je tko s mukom stekao, izradio, uradio. U rječniku Vukovu (što je na zemljini posadeno, načineno, das Werk, opus s naznakom, da se govori u Boci). Ne umiješ uživati blaga i muke svoje. Zborn. (1520) 167b. Samo toga cica . . . muka i dobica slatka je svakomu. H. Lucić 262. Pričajući ti to malo muke moje (t. j. svoju knigu). B. Krnarutić 2a. A. Muka se tva hara i stoka sva rasu. B. Neka ide stado že i stoka i muka. I. Gundulić 142. Ništa ne će poniti sobom od muke svoje. P. Posilović nasl. 22a. Kad jetine sve u puku prida crni, da ih otima i težačku stoku i muku nebrojenjem prugovima. I. Đordić salt. 264. Na stoji tudu posteu oskvrtiti i tudu muku osvojiti. J. Banovac prip. 172. Koji tudu muku proždiru kao miši. pred. 42. Da ne bi ujezle u koji vinograd i satrle tudu muku. Đ. Bašić 6. Kad po sili i po laži tudu muku zgrabiti traži (t. j. lakomac). V. Došen 80a. Zinuli ste kao vuci ne prostiti tudoj muci. 173b. Kod nih (t. j. kod pčela) nejma nikad baškaluka, nit se znade, što je čija muka. M. A. Režković sat. 148. Iziskuje se, da povrate, ako bi imali pri sebi tude muke nepravednim načinom. M. Dobretić 37. Sve si dobro učinio, ma si samo sagrešio, učinio veće jade, što ostavi muku tvoju. Nar. pjes. vuk 1, 91. I prave muke polovinu davo nosi, a kamoli što je s nepravdom steceno. Nar. posl. vuk 104. Letinu nihovu dade crvu i muku nihovu skakavcima. Đ. Daničić psal. 78, 46. Neka mu uzme dužnik sve, što ima, i neka razgrabe tudini muku negovu. psal. 109, 11. Tude muke druzim do u ruke. Osvetn. 4, 66.

d. muka je rđavo stanje, u kojemu se tko nalazi, zlo, bijeda, nevoљa (ponajviše u današnjem jeziku).

a) uopće. Da bi se primnogo veselio, premaklo bi živio u uboštву, u pogrdi i u mukama. J. Matović 75. Velika je muka progonstvo . . . velika je muka slipoča. A. d. Bella razg. 15. Slopoča je teška muka, teška muka, teška patna. Nar. pjes. vuk 1, 140. Teške sam ti muke dopanuo, pobratime, u mađarske ruke. 2, 246. Ne ču pustit iz tamnice Marka, držaću ga za devet godina, dok mu zmije oči ne popiju, a jakrepi ne nagrde lice, dok m' otpadnu noge do kolena i junaku ruke do ramena; kad dopadne take muke Marko, ja ču pustit sužna bez dinara. 2, 381. I svak može muke dopanuti. 2, 554. Ja je čiča zadobio blago, jali vam je muke dopanuo. 3, 12. Tu tamnova tri godine dana; kad hajduku muka odojela, on dozivle Boićić-Alila. 3, 349. Na muku se gledaju junaci. 4, 115. Sad će Turci Loznicu uzeti, mi vojvode glavo pogubiti, sirotinu muke dopadnuti. 4, 245. Kad se Turci videše na muci, pleći daše, biježati staše. 4, 527. U dobru je lako dobru biti, na muci se poznavaju junaci. P. Petrović gor. vijen. 5. Tvrda muka kal dode na čoeka, vala da trpi, dok skaple. Nar. posl. vuk 312. Božja vođa, koja mi je priskočila u najveću moju muku. Pravdonos (1852) 8. Kad ti do najveće muke bude, upitaj. Nar. prip. vuk 117. Pa da stečem zadužbinu bojnu svom u muci pri pomogav drugu. Osvetn. 2, 137. Zato dode na nas ova muka. Đ. Daničić 1 nojs. 42, 21. Preseli u Novi da mu je naručnje bježati, ako dode do muke. S. Lubiša prip. 101. Najviša je muka bila oskudica puščanog praha. 115. Mnogo se naroda od muke pohajdučilo i razbjeglo se u šume. M. Pavlinović razg. 86. — U ovome primjeru za muku znaće: za

novođu, za nuždu: Da vam za muku baš i pu-stimo Hrvatsku. M. Pavlinović razg. 59.

b) muka i nevođa. Jer se Miloš nije na-učio podnositi muku i nevođu. Nar. pjes. vuk 2, 246. Svak se boji muke i nevođe. 2, 532. Al' da vidiš muke i nevođe! 3, 302. Ali evo muke i nevođe: nema nikо za me u tamnicu. 3, 345. No je muka i nevođa luta. 4, 113. Eto muke i nevođe lute. 4, 513. Vele, da su lađe na moru za ono vrijeme u muci i nevođi. Vuk rječn. s. v. veriga. — *Ovamo se meće i primjer:* Imao čovjek odveć zlu ženu . . . nagnā ga luta nevođa i junačka muka, da je ubije. Nar. prip. vrč. 49.

e. muka je duševni bol, duševno stradaće u različnjem pojavima.

a)jad, žalost. U rječniku Belinu (doglia, dolore) i u Stulićevu (čutjeti muke, moerere, sese afflictare, — dati veliku muku, magno dolore afficere).

aa) uopće. Ni ričim mojim ni muci ni trudom smili se. P. Zoranović 5. Cić togaj, ma-vilo, pokli se tebi dah, molim te ja milo, ne drži me u mukah. N. Našešković 2, 41. Prijatelj kad svoga prijatelja vidi, veliko veselje ima, a kada ga ne vidi, muku trpi. Starine 1, 228. I Miljenko ču sa mnome, tko mu ugrabi vjerenicu, i od muke svenu u licu i zamaknu mramor-kome. I. Gundulić 164. Gleda, i tim joj muka prika žestočija vele izhodi. 547. S jedne strane u veselu, s druge s mukom veomi lutom . . . najprečijem se vratih putom. G. Palmotić 1, 319. Čutiš muku, ako se tko izjednači s tobom u mogućstvu. M. Radnić 252b. Nu u jeci i jauku tužno srce i bez glasa kaže boles, trud i muku unutarnega od poraza. G. V. Bunić 16. Ej Filipe, rumena jabuko, sva žalosti, moja težka muka! A. Kačić razg. 272. Spopale ga muke moje! Nar. pjes. vuk 1, 530. Sta ču, majko, od gorkije muka? 1, 552. Radoica, dopadnuo muka! 3, 358. Vidjesmo muku duše negove, kad nam se mojaše, pa ga se oglušismo. D. Daničić 1 mojs. 42, 21.

bb) jad od nesretne ljubavi. Gdi tač zlo u muci ljubenoj goraše. D. Račina 12a. Već trpit ne mogu zle muke ljubeno. 46b. S ke toku britku muku pačah. P. Zoranović 5. Ki meni izrani život vas u muci ljubeni. F. Lukarević 13. Uzmnoga ljubavi . . . kolici do sada, koji te slijediše, od muke i jada sami se ubiše! N. Našešković 1, 194. Muče mrem od muke ljubene. 2, 6. Da ljubene smiriš muke i plam tvoga srca ohola. G. Palmotić 2, 325. Srce mi gori, muka me mori, umreti oču za tobom, dušo. Nar. pjes. vuk 1, 419. Ukaza se lice u djevojke; vide lice dužde od Mletaka, od muke ga glava zabojela. 2, 335. Od ka' ga je (t. j. djevojka momka) okom vidjela, teške su je muke popanule: preonoć je na-snu ga gledala, preodan je groznica vatala. 2, 613.

b) gnev, srđba. Planu bane kako ogań živi u ijedu i toj muci lutoj. Nar. pjes. vuk 2, 270. A kad paši tanka kniga dođe, od muke je na-vatru turio. 4, 440.

c) neprijatnost, dosada. Trudni i umorni putnici za prikratit muku dosadnoga puta pjesni spijevaju. D. Račina viia. A molim vas milo, nemoj vi bit muka. N. Našešković 1, 221. Pedješimo tijelo naše postom i ostalijem mu-kama. A. Gučetić roz. jez. 288. Mudri čajko.... što obljubit kćerca ne će vjerenika, čuti muku. I. Gundulić 279. Kad čuti u svomu srcu veselje

u slavljeњu Boga, a muku, kad ga čujeoli vidi uvridati. A. Kadrić 343. Ja kad bane knigu proučio, muka mu je i žao je bilo. Nar. pjes. vuk 2, 267. Dosta mi je i muke i ruge, na-smija se sva gospoda naša, a šapatom zbori sirotinā. 2, 542. Te ju (mjesto: joj) poče stado rasterivat, a za muku lijepe devojke. 3, 176. Kada začu i vide Nenade, tu junaku vrlo muka bilo, proli suze niz bijelo lice. 6, 66. To Usrenu muka čuti bilo. Osvetn. 1, 11. To Milošu vrlo muka bilo. Nar. pjes. petr. 2, 294.

d) neprilika. U kojoj se nač eo muci spo-menjuć zgodu hudu. I. Gundulić 304. Sram je slavnu zatočnicu, i u mnogoj je s toga muci, da joj vidi plač na licu, tko joj gleda mač u ruci. 350. S takima sam (t. j. pjevačima) ja kašto imao muku. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xxxiv. Al' da tebe jednu muku kažem... istina je baš što ljudi kažu, al' je sestra moja samovolja.... ne smijem ti prsten privatiti ni popiti prosačku bukliju. Nar. pjes. vuk 2, 234. Al' evo ti muke od nevjeste: ne može se raspasati mlađa. 3, 353. Tu se Stevan nađe na muci, hoće li prije k taz-bini ili k rodbini. S. Šubiša prip. 57.

f. kazan, pedepsa. Samo u tri pisca. Splati potle nečistoti svojeće muke. Š. Kožičić 45a. Tolikago pregršešenja muke splatili da bi. 51a. I pravedne plati muke za čišćenje nepravedno. G. Palmotić 1, 22. Da za svog grijeh nepodobni podobne nam plate muke. 1, 170. Dijak upasti će u muku ali osudu od jednoga dukata. M. Bijanković 95. Svi redovnici i djaci.... pri sebi neka drže pod muku od obustavljenja mise. 111. — *U prva četiri primjera biće prema lat. po-enas solvere.*

2. MÚKA, f. brašno, mlivo. Rijeć istoga po-staña i značenja nalazi se i u drugim slav. jezi-cima, na pr. staroslov. i pol. mäka, rus. myka, čes. mouka, ali u drugim indoевр. jezicima nema etimologijom srodnijih riječi, niti se može korijen postaviti. Sa značenjem lat. i tal. farina, nem. Mehl nalazi se u svijem rječnicima (u Daničićevu s potvrdom iz XIII vijeka). — Da je -u- i u starini bilo dugo, to se vidi otud, što je u Belinu rječniku zabilježeno „múka“, a u starijem se knigama nalazi nekoliko puta zapisato „muuka“ (vidi nedu primjerima), pa tako je i u Vran-čićevu rječniku. — Vrijedno je napomenuti, da Vuk u svome rječn. piše, da se muka čuje po zapadnjem krajevinama kod kršćana, ali mučňak govore i hrišćani i u Srbiji; a u svojim posl. na str. XLIX veli on za tu rijeć da se govori u Dubrovniku, u Perastu, Stolivu, Prćanju i u Dobroti, dokle sve kod onjeh, koji su Rimskoga zakona. Da pravi Srb (hrišćani) ovu rijeć već nekoliko vijekova ne govore, dokazuje se i tijem, što joj se u gradi za ovaj rječnik sabranuj našao samo jedan primjer na srpskoj strani, a to je prvi ovde navedeni primjer iz XIII vijeka (u ispravi kraja Stefana Uroša I). Još treba do-dati, da se nije našao nijedan primjer iz Bosne ni iz Slavonije.

a) uopće. Da im' se ne uzima po silē ni medz ni muka ni koja kupla. Mon. serb. 52. Jegda Noje vliže v kovčeg, prešipa mukoju, da vidiš, ašte kto pojdet k ženē svojej (iz glag. rukopisa XV vijeka). Arkiv 9, 107. Imita 1 kvar-ticu ulja i malo muke. Korizm. 10a. Od te muke tako samjene. Naručn. 52a. U vjedru muke ne pomaška ni u arkulu ulja. N. Račina 52a. Ako vidiš (t. j. u snu), da se muka („muuka“) žeže, toj prilikuje štetu. Zborn. (1520) 131a. Oče se muka ali pšenica mlići (iz XVI vijeka). Mon. croat. 217. Nihov

sad ne će zniknuti i níh žito nijedne muke dati. Proroci 259^b. Rekli su... napunit kruhom grad i žitom i mukom. F. Lukarević 281. Pitaj... za muku, za ulje, za ječam i leću. N. Nađešković 1, 247. Što se od mlinara rodi, sve muku krade. M. Držić 307. Vazmi muke („muuke“) tere peci kruh. F. Vrančić živ. 86. Koliko šaka prijati može muke („muuke“) u sudu. I. Bandulavici 43b. Mišaše kruh od neke muke štetene (*sic!*). B. Kašić per. 86. U Dalmaciji zovu mlivo muka. S. Margitić isp. v. Blagoslov šenice, muke, sočiva. L. Terzić 250. Da krošnje tri na glavi muke nošal punе k domu. P. Vuletić 30. Poklonio bi... tri mjerice muke s ulem izmješane. S. Rosa 62b. Kad službenica sije muku. D. Bašić 143. Krusi... od cvijeta od muke šenične. J. Matović 195. Kruv ima biti pečen s mukom i s vodom. A. d. Costa 1, 135. Prid vratijem od manastijera osvanuše dvijesti vreća punijeh muke. I. Đordić ben. 83. Kad si muku j-rodaval, pepeo si prisipala (*od Makarske u Dalm.*). Hrv. nar. pjes. 1, 506. — Govori se na Rabu (s ake, mūkā). M. Kušar rad jug. ak. 118, 52, — u Vrbniku (na ostrvu Krku). Zborn. za nar. živ. 4, 240, — u Konavlima 8, 108.

b) Ako je i jedan i drugi (*t. j. i zaručnik zaručnica*) od iste muke („mūke“) to jest obadva upala u prijubodinstvo. A. Kadčić 495. *Tu će biti smisao: ako su oboje u zlu jednaki, jednakо nevaljali.*

MUKADEM, *m. iz tur. (arap.) mokaddim (odličan, gospodski). Između rječnika samo u Vukovu* (mukadem pójás, Art vornehmer Gürteles, cinguli genus s primjerom iz nar. pies. vuk 3, 96: Pa pripasa mukadem pojasa). *Primjera se našlo samo iz narodnih pjesama:* Pa otpasa mukadem pojasa. Pjev. crn. 198b. Opaso se pasom mukadom. Nar. pjes. vuk 1, 237. Opasuje mukadem pojasa. 2, 281. Opasa se mukadem pojasmom. 3, 350. Otpasuje pasa mukadema. Nar. pjes. juk. 486. Der otpasi mukadema pasa. 572. A opasa mukadem pojasa. Nar. pjes. hōrm. 1, 358. — *Rijetko se mukadem uzima samo u značenju: pojas. Povadi mu puške iza pasa i otpasa mukadin (*sic!*) od pasa.* Nar. pjes. marjan. 154. A kad čula gospoja devojka, vrancu mu se oko grla vija, a junaku oko mukadema. Nar. pjes. petr. 2, 611. — *U ovom primjeru slaže se mukadem s imenicom (t)kanica:* Opasa se mukadem kanicom. Nar. pjes. vuk 6, 319. — *U ovom pak primjeru nom. je mukadema (jamačno poradi stih):* De li ti je pojas mukadema? Nar. pjes. vuk 3, 539. — *Biće pogrješka (štamparska?) muhadem u primjeru:* A otpasa muhadem pojasa. Nar. pjes. vuk 6, 339.

MUKÄET, *adj. indecl. pažliv, pomniv. Iz tur. (arap.) rijeći istoga značenja mukajéd. Između rječnika samo u Vukovu (aufmerksam, attentus): budi mukaet, ne ćeš li ga gdje vidjeti, gib acht, ob —; čemu si ti mukaet? was suchst du, begehrst du? s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 207: Meni Jovan ni mukaet nije, nit me kara, niti me miluje).* Najstarije su potvrde iz druge polovine xviii vijeka. Piše se i mukajet. Obično ima mukaeta uzo se dopunu u dat.

a) biti mukaet kome, *t. j. paziti na ní, mrtiti ga.* Piccolomini s dvadeset i pet hiljadu ljudi diže se u Sileziju, da bude mukaet vlastelinu Schwerinu. I. Zanićev 22. Finck hoće blizu négaa stajat, da mu mukaet bude. 211.

b) ne biti kome (čemu) mukaet, *t. j. ne gledati ga (od nemara i preziranja).* Turčin nemu

ne bio mukaet Pjev. crn. 269a. Kad se gošća naklopni na hajvar, a grahu ni mukaet. Vuk nar. posl. 95. Kad ko nije kome ni mukaet. 222. Kad donesu pred dijete uglevle i dükate, a ono odmah rukama za dukate, a uglevlu ni mukaet Vuk rječen. s. v. Carigrad. A kad Mujo ugledao čordu, maloj puški ni mukajet nije. Nar. pjes. hōrm. 2, 215. — *Dopuna je u ukuz. sa prijedlogom za:* Sav narod stao pa gledi. kakva je to lepotu; za caricu niko ni mukaet. Nar. prip. vuk² 209. — *Bez dopune:* „O Sekule, oči ti ispale! de pogledaj Turkiñe djevojke, pa izbiraj, koju tebi draga.“ Junak muči, ni mukaet no ēe. Hrv. nar. pjes. 1, 428. A djevojke kolo uhvatile, Omer piše ni mukajet nije. Nar. pjes. hōrm. 1, 564. Ban uzjaha, ni mukajet nije. 2, 422.

c) ne biti kome mukaet, *t. j. ne muriti, ne hajati za ní.* Ne šće Simo da posluša majke.... Vuku bratu ni mukaet nije. Pjev. crn. 234a. *Govori se i piše i bez dativa, na pr. Luka veselo pjeva,* ni mukaet, što je novce izgubio.

d) biti kome mukaet, *t. j. prigledati ga, starati se za ní.* Zato Vas molim, da joj (*t. j. mojoi ženi*) budete mukaet. Vukova prep. 1, 171. — *To će značenje biti i u primjeru:* Ako bi Zdravko jošt pomoći potrebovač, da i oni po-mažu i da ma budu mukaet. Djelovod. prot. 93.

MUKAËTISÂNE, *n. nom. verb. od mukaeti-sati.* Samo u Vukovu rječniku (das Merken, Suchen, attentio).

MUKAËTISATI, mukaëtišem, *impf. isto što mukaetiti.* Između rječnika samo u Vukovu. Samo da mukaetiše (*selo*) do druge zapovesti. M. Nenadović protok. 65.

MUKAËTTITI, mukaëtím, *impf. biti mukaet.* Samo u Vukovu rječniku (merken, Acht geben, suchen, attendo, quaero s primjerom iz neke nar. pjesme: Šta ti tražiš, šta li mukaetiš? Zna-čenje se u tome primjeru pravo ne razabira).

MUKAETLI, *adj. indecl. isto što mukaet (s turškim pridjevnim nastuvkom -li).* Samo u primjeru: Dok otpuće puška u planini, tomu Ille mukajetli bio. Nar. pjes. juk. 344.

MUKALAC, mukasoca, *m. onaj, koji mūčē.* Samo u Stulićevu rječniku (quaer mugit).

MUKALICA, *f. ona, koja mūčē.* Samo u Stulićevu rječniku (quaer mugit).

MŪKĀÑE, *n. nom. verb. od mukati.* U rječniku Vrančićevu (mukanje, mugitus), u Mikafinu (muok, muokanje, mugitus, -uo- mjesto -u- je pogrješka), u Belinu (mukanje, fremito degli animali, muggimento e muggito, il suono della voce del toro, ribombo), u Bjelostjenčevu (mukañe, muk, mugitus, boatus), u Jambršečevu (mukañe, mugitus), u Stulićevu (mukañe, mugitus) i u Vukovu (das Brüllen, mugitus). Potrdje su obično o rikanu goveda, rjeđe drugim životinjama ili ljudi. U stadu muka vo, nu lubav i ono jes mukanje negovo. F. Lukarević 10. Gani se... nesrećno na moje i pusto daj stado, u gorkom mukanju koje te sved moli. I. Gundulić 157. Ukazače se živine aliti velike ribe morske sfrhu mora i do nebesa pustiće nih mukanje. M. Orbin 198. Neki Baranin na imo Andrija... strahovitim mukačem polugovoraše neke proklete i smeteno riječi. I. Đordić ben. 189. Izgovorit svoj trud zudi (*t. j. žena pretvorena u kravu*), nu joj mukačne ide iz ustih pjes. 289. Mukačne od volova. A. d. Bella razg. 39.

MÜKAO, mukla, adj. tacitus, raucus, subdolus. *Akc.* je u muškom rodu postavljen, kako ima *Danićev* rad jug. ak. 14, 93 (gdje se reli, da je mukao, a ne mukao, kako je u *Vukoru rječen.*); u odredenom je liku mukli, muklā, a adv. muklo. *Riječ* je upravo partic. perf. 11 od *glag.* muknuti (*t. j.* zamuknuti, umuknuti), ali se upotrebljava sasvimjekao pridjev. Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.

a. mukao je onaj, koji muči, tih. U rječniku *Belinu* (mukli, tacito, quegli che tace, — *adv.* muklo, tacitamente, con silenzio), u *Stulićevu* (mukal, mukli, taciturnus, — *adv.* muklo, tacite, muklo stati, silere) i u *Vukoru* (mukao, still-schweigend, taciturnus s primjerom iz neke nar. pjesme): Vino pit, a mukli stajati, — *adv.* muklo schweigend, tacite). Virovat mi ni moć, mukal glas onamo moj da je mogao doći. H. Lucić 283. Veli razumnici, koji slavni biše, ljudi vridna broja, kojih glas mukal ni. P. Hektorović 25. Sada ču molit, tih vitri vas, račite ponit of moj mukal glas. P. Zoranić 64. U crikvah i mostireh mozite se služiti mise i oficiji muklim glasom. Š. Budinić ispr. 156. Sidoše kraj mora, da čute vitra huk i žubka romora mukloga vala buk. Đ. Baraković vila (1682) 95. Nu kad veće mala ptica s nejacijem leti krili muklim glasom od slavica natječeći žuber mili? I. Gundulić 282. Riječ ustima ne zameće, er govorit plač joj ne da... mukle suze u uzdas... očiti su sasma glasi i biljezi od kajanja. G. Palmotić 3, 14^b. Jasni mjesec... noćno vrijeme koji vlada i veseli mukle sjeni. 3, 25^a. Da moji tih poklonaji draži budu neg' pjesnika bučna hvala svakolika. J. Kavačin 325^b. Diple diple i glasne svirale, mukle gusle i trublje male. T. Babić 33. Mjelovane (*sic!*), zlo vino popio i u gusle mukle udario! A. Kačić razg. 239. Mukli ogaň bez pristanka sušaše ga u tijelu, a na dvoru malo kazaše se. S. Rosa 38a. U vrijeme mukle noći, kad počivaše na mekoj posteli. Đ. Bašić 64. Na tkoju se pomoć ona jest zadužila muklim ugovorom. Blago turl. 2, 124. Dugo muklijeh sred planina u skrovitoj živje spili. I. Đordić ben. 200. Ne čujete li oni mukli plač? I. P. Lučić razg. 29. Izjeda vrijeme muklijem zubom sve nadpise i mramorne i mјedene. B. Zuzeri 8. Dok joj, brate, mukla noćea dode. Pjev. crn. 270^a. Malo tko ga poznavao, jer je mukao i stidljiv bio preko izma. M. Pavlinović rad. 73. Puška pukla, ne ostala mukla. Osvetn. 5, 31. — *Adv.* I muklo sve stane i poja i gore. M. Vetranić 1, 155. Muklo i potajnom molitvom prosu riči Bogu. Starine 1, 222. Muklo misli, ne besidi. Đ. Baraković vila 171. Obnoć muklo k nami pride. I. Zanotti en. 19. Prijam... ne htih muklo stati, Piru reče. 36. Tako i mi od rođena svega vika i življenja muklo mremo i ginemo. V. Došen 47b. Sto se ovo muklo piye vino (*iz nar. pjesme?*) Vuk kovč. 83. Robiňa mu muklo progovara. Nar. pjes. juk. 93. Kod ovake časti i gospode da se muklo ispijeva (*sic!*) vino. Nar. pjes. vuk 6, 110.

b. nejasan, nečist (*o glasu*), promukao. U rječniku *Belinu* (mukli, roco, rauco, — *adv.* muklo, rocamente, raucamente), u *Bjelostjenčevu* (muklo, rauce), u *Jambrešićevu* (mukli, raucus), u *Voltigijinu* (mukli, roco, rauco, heiser), u *Stulićevu* (mukal, mukli, raucus s naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića, ali je to sunnivo. — *adv.* muklo, cum raucitate s primjerom iz Đordića uzd. 2) i u *Popovićevu* (mukao, heiser, dumpf). A sad je mukal glas, grlo mi prisiše,

u kom sva rajska slas pod nebom sloviše. G. Držić 404. Ni u bukah ni u glasih muklih trubač bojna bijesa sklad se smete pjesni drazih. I. Gundulić 32. Čuh, gdi buka mukla izlazi, kako vihri kada plasi proč ne mogu guste dube. 81. Svirala tva zuči neskladna i mukla. 139. Silne trublje glasom muklijem pjet na izmjenu ne pristaju. G. Palmotić 3, 173a. A hukahu iz litice muklijem glasom noćne ptice. I. Đordić uzd. 47. Mukli žamor svud sretamo, svak se šapće, sve jo u smeci. 76. I da muklijem rogororim šapće njihov bijes oholi. salt. 111. Muklo narikovaće grada Schweidnic na 8. augusta 1762. M. Kuhačević 148. Oblak... od mukle tutnjava tiran pada se u toran stvori. M. A. Rešković sat. 175. — *Adv.* Čuješ iz klisure muklo odisat vjetre i rijeke gdi se ore. I. Đordić uzd. 2.

c. nijem. Samo u rječniku *Belinu* (mukli, muto, mutolo, privo di favella, non vocale, che non ha voce) i u *Stulićevu* (mukli, mutus).

d. podmukao, potajni. U rječniku *Stulićevu* (qui sensus suos callide tegit, cuius mens impenetrabilis). Rijeku ne gaz', ka ne vika i mukla se boj čovika. J. Kavačin 258^a. Mukla i iznutarña srčba, s kojom ne more (*t. j.* čovjek) viditi čeladi, koja čine dubovni i pokorni život. M. Dobretić 211. Mukli pas petne žile grize. Nar. posl. vuk 184. Mukli uglen jako žežo. Nar. blag. kapet. 130 (*ispov. poslovicu u Vuka* 256: Potajni uglen najgore ožeže). — *Adv. a)* muklo. Muklo se ne krade didina. I. T. Mrnavić osm. 141. — *b)* ispod mukla. U rječniku *Stulićevu* (clam, secretio) i u *Vukovu* (ispod mūkla, heimtückisch, subdole). I paklene tako psue izpod mukla ranu čine. V. Došen 118a. Da se otrese (*t. j.* narod) onih grdnih pijavica, što mu ispod mukla krv ispijaju. M. Pavlinović razl. sp. 320. Kako vi mene onako ispod mukla bockate. Vukova prep. 2, 513. Više primjera vidi kod ispod, a, d.

MUKATA (važada je) sing. f., topogr. ime. a) zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — b) nekakro zemljište u Bosni kod Sarajeva. Etnogr. zborn. 11, 94.

MÜKATI, mūčēm, impf. isto što rikati. Nalazi se i u slov. i u malorus. jeziku: mukati, mukatu. Riječ je onomatopejska. U rječniku *Vrančićevu* (mugire), u *Mikačinu* (muokati, činiti glas od vola, boo, mugio, — ovdje je -uo- mjesto -u- pogrješno), u *Belinu* (fremere, inteso d'animali, muggiare, muggire, il gridar del toro o vacca, ribombare), u *Bjelostjenčevu* (mukam, mugio, boo, bovinor s naznakom, da je ,dalmatinska' riječ), u *Jambrešićevu* (mukam, boo, mugio), u *Voltigijinu* (mukati, mukam, muggire, fremere, brüllen, brausen), u *Stulićevu* (mukati, mučem, mukam, muggire, mugitum edere s primjerom iz Gundulića 473) i u *Vukovu* (brüllen, vom Rindviehe, mugio). — Danas je prez. mučem, u starini je bio mukam; najstarije su potvrde za mučem u *Kavačinu* (vidi među primjerima).

a) mukati o govedima i o onome, što se poredi s govedima. Sto bi imal mukat vo... to kola skripaju. D. Rađina 88^a. Jak uboden bivo muka (*t. j.* đavo). I. Gundulić 472. Tak dva bika u planini... mukaju strašnoj u vrlini. 538. Svakako se rve i vije, pjeni, muka, vitijem rozim u rasrčbi vjetar bije (*t. j.* svezan junac). G. Palmotić 3, 135^b. Kako uboden bivo hoditi po paklu reve i muka (*t. j.* đavo). J. Palmotić 333. I ko uboden bivol muka (*t. j.* đavo). J. Kavačin 416a. Jak rasrčen bivo muka (*t. j.*

davo). N. Marči 70. Što volovi muču, ništa, samo da kola ne škripe. Nar. posl. vuk 353. Podoše krave... istjem putem mučući. Đ. Da-ničić 1 sam. 6, 12. Muče li vo kod piće svoje? jov 6, 5.

b) o drugijem životinjama, o ljudima i o davolima. Tigri čijem mukaju u gorah lutijeh stav, u tomu znat daju, da vlada njim' ljubav. D. Raňina 13a. Doći će mukajući u poja sfe živine. M. Orbin 199. Grača, hroća, skvrce, kriješte... mukaju, vikaju, zavijaju (t. j. đavoli). I. Gundulić 473. Muka bližnje svekoliko nebo, more, kraj i gora. Č. Palmotić 3, 136a. Četvernožje muka i riče, ptice lete i žubere. J. Kavačin 7b. Višču, muču i krakoču (t. j. đavoli u paklu). 409b. Tu neutješno da jauču i sve čase mukom muču (t. j. osuđeni u paklu). 448a. Učinih se mukajući nerazložnoj zvijeri sličan. B. Bettera čut. 44. Antigono... razbolje se jedno... pri-vijaše se ko gađno crveto, mukaše, zavijevaše. S. Rosa 38a. I za vratim vječne peći počne mukat i revati (t. j. đavo). N. Marči 57. Poče mukat i zavijat ko račena zvir (t. j. bolesnik). A. d. Bella razg. 194.

MUKAV, adj. bolestan od mukavice. Samo u primjeru: Ma ji(h) (t. j. pastir ovce) veoma čuva od mista, gdi su metili, i od drugoga stada, koje je mukavo ili gubavo, za da se ne otruju. J. Banovac razg. 191.

MUKAVE, f. pl. ime selu zabilježeno u ispravi xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku.

MUKAVICA, f.

a. žensko, koje muče (jauče). Samo u primjeru: Zajadaš do dvje mukavice. Osvetn. 4, 57.

b. bijka, kojoj je učeno lat. ime Physospernum aquilegifolium. J. Pančić flora beogr.³ 502. Tako se zove i neka trava, kojom se lijije bolest mukavica (u Srbiji). Etnogr. zborn. 14, 222.

c. ime različnjem bolestima, koje je važada u svezi s glag. mukati, t. j. onda čelade ili živinice muče od bola. a) uloz, kostobola. Mukavici oliti gutam lik. J. Vladmirović 27 (isporn. u istoj knizi: Gutam oliti podagri likarija 18). Govori se u Srbiji za kostobolu, reumatizam. Etnogr. zborn. 14, 222. — b) bolest u ovaca, koja se něm. zove Schafrotz. Govori se u Hercegovini. Glasnik zem. muz. 14, 154. — c) mukavica se u bajaňu zove strava. U Srbiji. Etnogr. zborn. 18, 304. — d) zlovođnost, melanholija, hipohondrija. U Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 1, 272. — e) neka bolest u svini. U rječniku Vukoru (mukavica, svinska bolest, Art Krankheit der Schweine, morbus quidam suum). — f) neka bolest, koja dođe u oči i u noge, te i stoka gine od nje kao od crkavice. M. Pavlinović. — g) Ili će vi posahnuti ruke od ognice i od mukavice. Osvetn. 3, 96 (ne razabira se, koja se bolest tu misli).

d. Kad rijeka Šavnik (u Crnoj Gori) preko leta usahne na kratko vrijeme, kažu, da je hvata mukavica. Nejasno postaňe i značenje. Etnogr. zborn. 4, 372.

MUKIĆ, m. prezime u Srbiji nejasna postaňa. Etnogr. zborn. 8, 510.

1. MÜKIÑA, f. ime jednoj bijki (grmu ili malom drvetu). U rječniku Vukoru (nekakvo drvo, na kom je rod kao dudiće i jede se, Art Baum, arboris genus s naznakom, da se govori u Hrv.). Mukina, Sorbus aria. J. Pančić šum. drv. 69., flor. srb. 292. B. Šulek im. Sorbus aucuparia. S. Petrović 137. Ista se bijka zove i

mukovnica (vidi tam), češ. mukyně, slov. mokovnica, mokovec, pol. mącznica, něm. Mehlbaum, Mehlbirne; ime joj dakle stoji u svezi s riječju mika (brašno), jamačno poradi ploda.

2. MÜKIÑA, f. ime kozi u Lici. V. Arsenijević. J. Bogdanović (objicja zabilježili naznačeni akc.). — Vidi riječ, koja sad dolazi.

MÜKIÑAST, adj. onaj, koji je boje nalik na mukini (plod). Govori se o kobili. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni akc.).

MUKIÑE, f. pl. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MÜKLAC, muklaca, m. čovjek zamišlen i koji malo govori. U selu Gradištu (u županiji srijemskoj). Zborn. za nar. živ. 5, 130.

MÜKLICA (tako je zabilježen akc.), f. bolest u koňa, koja se zove i krvavica (vidi kod te riječi pod b, b), t. j. kad mu ovdje ondje prolje kroz kožu krv; obično je to s proleća, kad se koň napase kalca (trave). L. Stojanović. — Tamno; da nije u svezi s mukavica (vidi tamо pod c)?

MÜKLINA (jamačno je takav akc.), f. stanje onoga, koji je promukao. Samo u rječnicima, i to u Belinu (rocagine, raucedine), u Bjelostjenčevu (muklina, muklost grla, raucedo, ravis), u Voltigijinu (muklina, muklost, raucedine, rocagine, Heiserkeit), u Stuličevu (raucitas) i u Popovičevu (Heiserkeit). Ova je imenica izvedena od pridjeva mukao (u negovu značenju pod b).

MÜKLOM. Riječ nejasna postaňa i značenja; kao da je instrum. (isporn. kradom, širom i t. d.) od imenice muklo, koje nema, a mogla bi značiti isto što muklost; dakle muklom isto što muklo, tiho? Samo u jednoj knizi. Ne smijuć vapiti, negr' druži muklom muk. Đ. Baraković vila 80. Muklom se otisim, da ust ne otvoru. 83. Ne č bit razvijen jeziku staf kluči, bud' muklom nadijen, sebi ga zaruči. 92. Pokle je... muklom zatrla slonuć glas nesriča. 163. — Nalazi se i s prijedlogom pod: Tri lita čekajuće pod muklom projdoše. 299.

MÜKLOST, f. apstr. imenica izvedena od pridjeva mukao.

a) muk, tišina. Između rječnika samo u Stuličevu (silentium, taciturnitas). Duboka muklos bijaše svudar na okolo. B. Zuzeri 31. Kad opěnoj u muklosti slušala se riječ Božija. 96. Mrtva muklost pože obuzela, tek dikoji razbjija je uzdih. Nov. srb. (1835) 58. Ono veličanstveno... čuvstvo, koje se objavlja samo u muklosti kršćanske crkve. M. Pavlinović razl. sp. 416.

b) isto što muklina. Samo u Bjelostjenčevu i u Voltigijinu rječniku (vidi kod muklina).

MÜKLAVINA, f. isto što mukanje. Govori se u Mostaru (s naznačenim akc.), na pr. muklavina ga stoji (t. j. vola). M. Milas rad. jug. ak. 153, 91.

1. MÜKLIV, adj. promukao. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (mukliv [štamplj, mukliv], hrebav, raukus, i Voltigijinu (mukliv, mukli) i u Stuličevu (raucus s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

2. MÜKLIV, adj. mokar, vlažan. Između rječnika samo u Vukoru (mukliv, n. p. drvo, vlažno iznutra, nass, humidus s naznakom, da se govori po zapadnjiju krajevinama). Govori se u Lici, na pr. ovo je drvo mukliv, vidiš da nije za posa. J. Bogdanović. — Ne razabira se značenje u svezi mukliv čir (fekarija... od mukliva čira), što je navodi iz jedne knige xix vijeka M. Medić čet. řek. 187.

MUKNICA, *f.* isto što mučnica pod a. J. Grupković.

MUKNO, *adv.* mukom, mučći. Samo u primjeru: Pâs, koji bi sve mukno gledao. M. Pavlinović rad. 46. — Nepouzdano.

1. MUKNUTI, muknem, *impf.* a) prema umuknuti. Samo u Voltigijinu rječniku (ammuto-lire, azzitirsi, verstummen). b) prema izmuknuti, promuknuti. Između rječnika samo u Stulićevu (muknuti, izmuknuti). Mukne mi grlo vičeu. M. Pavlinović.

2. MÚKNUTI, mûknêm, *vb. pf.* prema *impf.* mukati. Samo u Vukovu rječniku (aufbrüllen, mugio).

MUKOGLASAN, mukoglasna, *adj.* koji je promukla glasa. Samo u Stulićevu rječniku (rau-couson). — Nepouzdano; prije bi se očekivalo mukloglasan.

MÜKOJÉD, *m.* čovjek, koji ne će ništa da radi, nego gleda, da ga drugi hrane svojom mukom, koji dakle izjeda muku ljudsku. Tvoj Vaso je pravi mûkojéd. U Dobroselu u Lici. M. Medić. — Ispor. muktožder.

MÜKOJ, *m.* bîlka, koja se zove i kukoł. U rječniku Mîkařinu (mukol, kukoł, vicia) i u Stulićevu (mukol), vrsta od žita, vicia s naznakom, da je iz Mîkařina rječn. Danas je značenje drukčije, govori s: kukoł, — mukoł, t. j. ako i ima kukoła u pšenici, mala škoda, jer kukoł postano i sam mûkom, pošto se sa pšenicom samele. A. Ostojić. Mûkoł, rđavo brašno. Govori se: kukoł do vodenice, mukoł od vodenice. Kukoł — mukoł. Ž. Radonjé. — Nejasna rijeće; možda je pravo značenje: rđava muka, pa otud načinena poslovica kukoł — mukoł t. j. od žita, u kojem ima kukoła, ne može biti drugo nego mukoł; možda se ta poslovica govorila i u Mîkařino vrijeme, pa je on pomislio, da kukoł — mukoł znači: kukoł je mukoł, te je riječi mukoł dao značenje lat. vicia.

MUKOLAN, mukođna, *adj.* onaj, u kojemu ima mukođa. Samo u Stulićevu rječniku (viciarius). — Nepouzdano.

MUKOŁAST, *adj.* isto što mukođan. Samo u Stulićevu rječniku (mukođast, kukođast). — Nepouzdano.

MUKOŠ, *m.* zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MÜKOŠA, *f.* brdo u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 251. Postavleni akc. zabićežio L. Stojanović.

MUKOTRPAC, mukotrpca, *m.* mukotpan čovjek. Samo u primjeru: Mlogi mukotrpci dan i noć trude. A. Kanižić fran. 174.

MUKOTRPAN, mukotrpna, *adj.* onaj, koji muku trpi oko čega, koji se muči oko čega. Između rječnika samo u Stulićevu, u kojemu značenje nije rečeno točno (studio alicius rei ardens, fragrans, cupidus, studiosus s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Mulih, — *adv.* mukotrpno, summo studio, animi ardore). O toj (dosadi života) naš radišni i mukotrpni narođ još ništa ne zna. M. Pavlinović rad. 135.

MUKOTRPITI, mukotrpim, *impf.* muku trpjeti, strađati. Samo u Stulićevu rječniku (alicius rei studio angi, capi). — Nepouzdano.

MUKOTRPIV, *adj.* isto što mukotpan. Samo u rječniku Belinu (faticante, faticoso) i u Voltigijinu (mukotrpiv, mukotrpiv, paziente, tolle-rante, leidend).

MUKOTRPLJEĆE, *n. nom. verb.* od mukotrptiti. Samo u Stulićevu rječniku (mukotrpjeće, alicius rei studio angi, subst.).

MUKOTRPLIV, *adj.* isto što mukotpan. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (patiens, tolerans, sustinens . . . adv. mukotrpivo, pati-entor, toleranter), u Jambrešićevu (muku trpliv', patiens), u Voltigijinu (mukotrpiv, mukotrpiv) i u Stulićevu (mukotrpiv, ohrdan).

MUKOTRPLIVNOST, } *f.* stanje onoga, koji MUKOTRPLIVOST, } muku trpi. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (mukotrpjivnost, patientia, tolerancia, perferentia). u Jambrešićevu (muku trplivnost, patientia), u Voltigijinu (mukotrpjivost, passione, sofferenza, das Leiden) i u Stulićevu (mukotrpjivost, ohrdaće s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.).

MUKOVAĆE, *n. nom. verb.* od mukovati, kojemu glagolu nema potvrde. Samo u primjeru (u kojemu se ne razabira pravo značenje): Tako i starešine . . . imaju biti mijerni i slobodni od svakoga smučenja i mukovanja. M. Radnić 44b.

MUKOVATKA, *f.* vidi muhovatka.

MUKOVČICA, *f.* neka kruška. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Varaždinu). Biće kruška brašnava (od mûka, brašno).

MUKOVIĆ, *m.* prezime nejasna postaća. T. Smičiklas spom. 85 (Mukoviz').

MUKOVINA, *f.* zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUKOVNICA, *f.* bîlka, koja se zove i mukiňa, Sorbus aria. B. Šulek im.

MUKŠIĆ, *m.* prezime nejasna postaća. T. Smičiklas spom. 253.

MÜKTAĞIJA, *m.* isto što badavağija, t. j. čovjek, koji hoće sve mukte (badava) da ima. Iz tur. rijeći istočna značenja muktadže. Samo u Vukovu rječniku (der alles umsonst haben will, qui omnia vult sibi gratis dari). Govori se i muftagiya (vidi tamo).

MUKTAR, *m.* načelnik, starješina. Iz tur. (arap.) muhtar (izabrani). Govori se u Bosni. Il' ćeš pašu ili češ vezira, il' muktara ili silifataru? Nar. pjes. petr. 1. 223. Potvrdu donosi i Etnogr. zborn. 11, 24.

MÜKTE, *adv.* gratis, frustra. Iz tur. (pers.) rijeći istoga značenja muft, müft. Nalazi se i mufta, mufto, muhta, muhte (vidi tamo). U rječniku Stulićevu (mukte, muhte) i u Vukovu (mukte, badava). Potvrda ima od polovine XVIII vijeka.

a) bez plate, badava. Dužni su bolesnim ubozim davati likarije mukte. J. Filipović 8, 333a. Nije pravo, da ga mukte služi. A. Kačić korab. 30. Zaključim vas s Isukrstrom, koji toliko obilno, toliko mukte . . . darove dariva. J. Banovac blagos. 79. Neka mukte svak pazari. V. Došen 100b. Odvitnici držani jesu trgt pravdu ubozih mukte i za ljubav Božju. Blago turl. 2, 188. A. Koje je najbolje vino? B. Ono, koje se mukte pije. N. Palikuća 6. Zašto mukte podaje se. A. d. Costa 2, 187. Imade mukte dati pisma prosećemu. I. P. Lučić nar. 96. Ove milosti mukte dane mogu li se dati grišnikom? M. Dragićević 22 (u A. Kadčića 10 mjesto rijeći mukte dane stoji blagodane). Mukte pojti kône i junake, mukte piju, ništa ne plačaju. Pjev. crn. 11b. Slijepac . . . mukte jede, a uz gusle pjeva bez najmaće brige. Nar. prip. vuk² 285. Svakako su ostarjele i mukte hleba troše. S. Šubiša prip. 201.

b) bez koristi, uzalud. Samo u primjeru: Pogriđe řegovu sličnošću govoreći mu (t. j. slijepcu), da mukte služi one, koji mu vid ne mogahu dati. M. Zoričić zrc. 50.

c) bez uzroka. Mukte sam psova (t. j. bez uzroka, onako od običaja). J. Grupković.

MUKTESIR, m. Samo u primjeru: Kad se dobro rastavilo i uzvarilo (t. j. mljeko), onda se to procidi kroz krpu, pa surutka isteće, a sir ostane. Ovaj se sir zove muktesir (u *Turskoj Hrvatskoj*). Zborn. za nar. živ. 6, 74. — Tamnoi

MUKTĚŠEVINA. f. jelo i piće, što tko mukte. dobije. Aga hodio u svojih čipčija, da se najede muktěševine Nar. prip. vrc. 59. *Gorori se u Lici, na pr.* Da ti je videti Luku, kako piće, kad se muktěševině dočeprá! J. Bogdanović.

MUKTI, adj. Samo u primjjeru: Jeste l' mukti Bogu velikomu i carevom bijelom fermanu? Nar. pjes. juk. 598. Biće mjesto mukaet (porad stiha 2).

MÜKTICE adv. isto što mukte, otkle je i izvedeno. Između rječnika samo u Vukovu (muktice, mukte). Reče se za onoga, koji bi rad sve muktice imati Vuk nar. posl. 222. Ima i muftice i multice (vidi tamо).

MUKTIĆA HOĞAK, m. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642. — Muktić biće mjesto Muktići (preko Muktijë) od muktija. — Vidi Muktijë.

MÜKTIJA, f. isto što muftija (vidi tamo). Samo u Vukovu rječniku (s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 59; I agije i redom muktije).

MÜKTOPŘC, m. *Samo u Vukoru rječeniku* (1898), gdje će krivo biti zabićezen akc. -ù mjesto -ü (muktopre, pustosvat, nabigužica s naznakom, da se govori oko Lijevnaj. Muktoprc, koji mukte prdi, t. j. mukte jede pa besposlen prdi? Ivezović rječen.

MUKTOPRDAC, muktopreća, m. isto što muktopreć. Govori se u Grižanima u Hrv. (s ake. muktoprđac, prema čemu bi u književnom jeziku bilo muktprdac). S. Ivšić.

MUKTÓŽDER, *m.* tko ništa ne radi, već samo gleda, mukte da jede (žđere). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Ispor. mukodj.

MUKTOŽDERICA, f. žena, koja ništa ne radi, već samo gleda, mukte da jede (ždere). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUKVENA, f. nekakva jama u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 198 (zabilježen ake. -é-).

MUKVENI, nekakav brežučak u Pošćinu (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 190. — Ne razabira se, je li subst. ili adj., je li sing. ili plur.

1. MUL, m. životinju, koja se zore i mulac (vidi tamo). Govori se na ostrvu Braču (s akc. mûl). Zborn. za nar. živ. 8, 250. — Govori se i za neku morsku ribu, kojoj se kaže i mulac i tovar (tol. asinello, lat. Morlucius vulgaris). D. Lambi (1854) 188.

2. MUL, m. vidi muo.
 1. MÜLA, m. učen čovjek, sudac. Iz tur. (arap) mévla ili molla (gospodin, čovjek vješt zanou). Između rjećnika samo u Vukoru (der Mollah, doctus Turcaruin judex, — mula sara-jevski, die oberste Regierungsperson, judex). Otec mi se rodi u selu Zuralu, gdi turski na-rodi drže svoga mulu. I. T. Mrnavić osm. 141. Već derviši har ne imaju, mule i mufti mazolu

(*stamp.* mazulu) se. J. Kavaňin 270a. Kad ja
vidim dragog u dečermi baš kakono mulu u
mešćemi. Nar. pjes. vuk 1, 237. Pogiba ti mula
Sarajlija. 4, 206. Još povede mulu sa divana.
6, 153.

2. MÙLA, f. ženska životinja prema muškoj mulac (vidi tamо). Iz tal. mula. Između rječnika samo u Popovićevu (Maulthier). Mula mu se narugaše. Nar. pjes. istr. 6, 36. Govor se u Lici (s označenim akc., koji ostaje bez promjene u akuz. sing. i u nom., akuz. plur.). Đ. Škarić. — Ova riječ u Istri može značiti i nezakonito žensko dijete: mula, puella illegitima. D. Nemanjić (1884) 20. Ispor. mulac za nezakonito muško dijete.

3. MULA, f. selo u Dalmaciji, koje se zove i Muo (vidi tam). A. Mašek 237.

MULABDIĆ, m., muhamedovačko prezime. Bošnac (1904) 127. — Biće od: mula Abdija (preko Mulabdjije, Mulabdjé).

MULABEGOVIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od mulabeg (t. j. mula beg), čemu nema potvrde. Bošnák (1908) 127.

1. MÚLAC, múlca, m. muška životinja, prema ženskoj mula (vidi tamо), koja nastaje od združenja magarea s kobilom (lat. *Equus mulus*, — vidи код мазга). Iz тал., mulo.

a) u navedenom značenju. U rječniku Stulićevu (mulac, mulca, mulus, hinnus s naznakom, da je iz Belina rječn., ali u Bele nema te riječi) i u Popovićevu (mulac, mulca, Maulthier). Cudi ste opake, ter vaša utroba od muoca i od maske puna je svijeh zloba. M. Vetranić 1, 226. Tovar se konju brat i mulac naziva. 2, 87. Ne mojte jakno koň i mulac vi biti. N. Dimitrović 59. Govor se u Lici (s naznačenjem akce). D. Škaric, — u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 329. I neka se riba tako zove: vidi 1. mul.

b) nezakonito muško dijete. Iz tal. riječi istoga značenja mulo, koja je iznajprije značila jamačno isto što melez, polutan, nem. Bastard (jer je životinja mulac upravo melez). Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović, — u Bakru (u Hrv. s ake. mülac, gen. mûlca). S. Ivšić.

2. MULAC, Mulca, m. ime hridini u Dalmačiji u kotaru šibeničkom. A. Mašek 237. -- Tal. ese zove Mulo; biće izvedeno od riječi muo (vidi tamо, a vidi i 1 mulo).

3. MÚLAC, múlca (*tako je zabilježen ake.*), n. neko sitno grožđe, što se ukaže prije ili poslije pravoga grožđa, a nikad pravo ne dozri. Na Braču. A. Ostojić. — *Tanno*.

MULAČ, Mulča, m. ime nekoj šumi. Lože
Mulč' (mjesto Mulčć). Statut vrb. 118. — Tamno.

1. MULĀĆ, Mulača, m. muhamedovačko prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12. 309.
2. MÙLÂĆ, muláča (tako je zabilježen ake.), n. znači u Lici isto što 1 mulac pod b, t. j. nezakonito muško dijete. J. Bogdanović.

MÜLÄD, müläd, f. nom. coll. nezakonita rječca, kopilad. Između rječnika samo u Vukovu mulad, kopilad s naznakom, da se govori u Grblju. Potrdru toj riječi iz južnijeh krajeva donosi V. Bogišić zborn. 316. Govori se i u Lici (s naznačenim akc.). D. Škarić. — Vidi mulac pod b.

MULADIN, m. ime koin. Samo u primjeru:
Koń muladin bana zadarskoga. Nar. pjos. hórm.
2, 306. — Tamno.

MULADSKI, adj. posses. od mulad. Djeca.... što idu u opću muladsku kuću. V. Bogićić zborn. 319 (iz južnijeh krajeva). — Ne čini se dosta pouzdano.

MULAK, m. ime volujsko nejasna postaњa; biće vađada šut vo. F. Kurelac dom. živ. 25. — Ispor. muleš, mulešić, 2 mulica, 1 mulin i u slov. mula (šuta koza), mulec (šut vo ili jarac), mul (adj., šut); ispor. i glag. 1 muliti. — Ne razabira se, je li gen. mulka ili mulaka.

MULALIĆ, m. muhamedovačko prezime. Bošnák (1908) 127. — Biće od mula Alija (preko Mulalijić, Mulalijē).

MULALIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MULĀLUK, m. područje mule sarajevskog. Riječ je načinena od mula (vidi 1 mula) s turškijem nastarkom -luk. U rječniku Vukovu (das Gebiet des Mollah von Sarajevo, provincia rođ mula s primjero iz nar. pjes. 4, 238: [hoću silnu pokupiti vojsku] po Zvorniku i po mula-luku). — Krivo će biti, što se u Zborn. za nar. živ. 8, 82. kaže, da mulaluk znači: granica. Došla je do mulaluka (granice) sarajevskog (t. j. sarajevskog).

MULAMEHMEDOVIĆ, m. prezime muhamedovačko izvedeno od: mula Mehmed. Bošnák (1908) 127.

MULAN, mulana, m. isto što 1 mulac pod b, t. j. nezakonito muško dijete, kopilan. I to sve bi učineno u jedan dan određeni od rečenoga kopilana Pobivši rečeni mulan sve sinove kralja Prelimira učini se kraljem. A. Kačić razg. 33. Govori se u Konavlima (u Dalm.). V. Bogićić zborn. 318, — u Dubrovniku (s akc. mūlan). M. Rešetar štok. dial. 253.

MÜLĀNÉ, n. nom. verb. od mülati se (vidi tamo). M. Medić letop. 140, 53.

MULAOSMANOVIĆ, m. prezime muhamedovačko izvedeno od mula Osman. Bošnák (1908) 127.

MULASMAJIĆ, m. prezime muhamedovačko složeno od mula Smajić. Bošnák (1908) 127.

MÜLAST (tako je zabilježen akc.), adj. nalik na mulu; veli se za koňa, koji ima kratku grivu i na repu kratke strune. Govori se u Lici. Đ. Škarić.

MULAT, m. mjesno ime isto, koje i Molat (vidi tamo); kod te rječi još treba dodati: K. Jireček rom. 1, 63.

MÜLATI SE, müläm se, impf. glag. za neku dječiju igru. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ajmo se mulati. J. Bogdanović. Tu igru opisuje M. Medić letop. 140, 53, otkle se vidi, da glag. mulati se stoji u svezi s imenom mulac (plur. mulci), kako se zovu dva velika kamena, do kojih se dobacuju pločice; tko pogodi, broji mu se jedno mule; koliko puta tko pogodi, toliko ima muladi.... Budući da narod ime mulac, mule, mulad u toj igri slavlja u značenju: kopilan, kopile, kopilad, zato mjesto mulati se govore također kopilati se (vidi tamo).

MULAVAR, m. nekakav strašni zmaj, o kojemu priča narod u Novom (u Vinodolu). Zborn. za nar. živ. 1, 21. — Tamno.

MULAVDIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Vidi Muladidić, Avdić, Avdija.

MULAVINA, f. nekakva trava po vinogradima. U Prigorju (u Hrv.). F. Hefele. — Tamno.

MULAZIM, m. zamjenik (u kakvoj državnoj službi), pristav. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja mülazem. Ahmed efendija Čemerlić mulazim (među prenumerantima). Nar. pjes. petr. 1, 350.

MULČA POTOČINA, f. nekakvo mjesto u Istri zabilježeno u ispravi xii vijeka sačuvanoj u prijepisu xvi vijeka. Od tu idoše na Mulču Potočinu. Mou. croat. 9. — Tamno.

MULČIĆ, m. isto što 1 mulac pod b. Govori se u Istri (s akc. mūlcio). D. Nemanić (1883) 32.

MULČINA, m. augm. od 1 mulac pod b. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) J. Bogdanović.

MÜLE, mületa, n. a) mlada mula ili mulac. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). Đ. Škarić. — b) nezakonito dijete. U Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Đ. Škarić. — Vidi 1 mulac a, b.

MULEČE, nekakvo tamno geogr. ime u Crnoj Gori, kojemu se ne razabira ni rod ni broj. Samo u jednoj pjesmi. Da mi ove Turke raščeramo uz Muleče zelenu planinu. Nar. pjes. vuk 4, 400. U Muleče Turci pobegnuše. 4, 401.

MULEĆ, m. nekakvo zemljište na ostrvu Krku. Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MULEŠ, m. ime ovnu (valada šutu). Govori se u Istri (s akc. muleš, gen. muleša). D. Nemanić (1883) 32. — Vidi mulak.

MÜLEŠCE, mülešceta, n. dem. od müle (vidi tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). Đ. Škarić.

MULEŠIĆ, m. ovan bez rogova. U Istri. F. Kurelac dom. živ. 63. — Vidi muleš.

MULI, m. pl. seoce u Dalmaciji u kotaru hvarskom. A. Mašek 237. Upravo je plur. od muo (vidi tamo).

1. MULICA, f. nezakonito žensko dijete. Govori se u Dubrovniku (s naznačenim akc.) i u Prćanju (s akc. -i). M. Rešetar štok. dial. 253. Govori se i u Konavlima. M. Vodopit dubr. (1870) 20 i u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Vidi 1 mulac pod b, mulan.

2. MULICA, f. ime ovci (valada bez rogova). F. Kurelac dom. živ. 32. — Vidi mulak. Jasmačno je s tijem u svezi: mulica, f. kokoš bez kukme. F. Kurelac dom. živ. 53.

3. MULICA, f. isto što lutka. Govori se u Bakru (u Hrv.) i u Istri. F. Kurelac dom. živ. 36. — Tamno, premda se ista riječ s istijem značenjem nalazi i u slov. jeziku.

4. MULICA, f. isto što kobasica. Govori se u Istri: mūlica, farcimen. D. Nemanić (1884) 35. — Tamno, premda se ista riječ s istijem značenjem nalazi i u slov. jeziku.

5. MULICA, m. dubrovačko prezime xiv vijeka (ako je dobro pročitano). K. Jireček rom. 3, 44.

MULICE, f. pl. neke čarape u Dalmaciji. J. Belović-Bern. 82 (supl.). Jednoj se čarapi veli mulica (ako je riječ uopće pouzdana). — Tamno.

MULIĆIĆ, m. prezime nejasna postaњa. Stepanj Mulićić. Deč. hris. 46.

1. MULIĆ, m. prezime muhamedovačko u Bosni. Bošnák (1908) 127. Etnogr. zborn. 11, 255. Ima potvrdu i za prezime hrišćanima: Etnogr. zborn. 5, 39. 493, — a S. Ivšić je zabilježio (s akc. -ú-) to prezime za Orahovicu (u Slav.) s dodatkom, da se onamo nalazi brdo, koje se zove Mulića

brdo. — Kao muhamedovacko prezime biće Mulić izvedeno od 1 mula, a otkle je Mulić kao hrišćansko (kršćansko) prezime, to nije jasno.

2. MULIĆ, m. dem. od muo. U Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 352.

MULIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom, dva zaseoka u istom okružju i jedan u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Vidi prezime Mulić.

MULIH, m. kajkavsko prezime neznana postaća. Tako su se zvala dva kajk. pisca XVIII vijeka, vidi u Kukuševića bibl. hrv. 104. 105.

MULIJA, f. riječ tamna, o kojoj se ništa drugo ne može zapisati nego ono, što стоји u Vukovu rječniku: 1. (ponajviše pl. mulije) u gdjekojjih varoških hašnja, n. p. u gubeta sa strane kod Čepova, — 2. (u kazančija), cf. naja. Ne razabira se, šta su upravo mulije u hašnja; a šta je naja, to se u rječniku Vukovu nigdje ne kaže.

MULIKA, f. nekakav bijeli vrlo meki kamen. Govori se oko Inoskoga. M. Pavlinović. Govori se i u Počicima (u Dalm.) za nekakvu lošu zemlju. Zborn. za nar. živ. 8, 210. Biće u svezi s glag. muliti (u značenju: mrviti); ispor. mulika. — Ne razabira se značenje u primjeru: Čitava planina izgori, osobito ako je lučeva, mulika ili bjelika (biće nekakvo drovo). V. Bogišić zborn. 627.

1. MULIN, m. ime volu i ovnu (ovome, ako je šut). F. Kurelac dom. živ. 25. 32. 36. — Vidi mulak.

2. MÜLIN, adj. posses. od 1 mula. Samo u Vukovu rječniku (des Mollah, mollae). — Ispor. Mulina Bara, neko zemljište u Srbiji u okružju valjevskom. Etnogr. zborn. 8, 571.

1. MULINA, m. prezime neznana postaća. Bošnák (1908) 127. Etnogr. zborn. 5, 801 (zabilježeno za Hercegovinu).

2. MULINA, f. neka zemlja; govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 209 (gdje se kaže, da je isto što nem. Tuff). — Vidi mulika.

3. MULINA, f. ime zemljištu. a) na ostrvu Krku. Zborn. za nar. živ. 4, 234. — b) u Kučima (u Crnoj Gori). Etnogr. zborn. 8, 98. — Vidi ime, koje sad dolazi.

MULINI, m. pl. zemljište u Kučima, na kojem je nekad bio mlin. Etnogr. zborn. 8, 89. — Ispor. tal. mulino (onlin).

MULINICA, f. mulina žena. Samo u Vukovu rječn. (die Frau des Mollah, mollae uxor).

MULINEL, m. isto što kolovrat (t. j. preslica s kolom). Iz tal. riječi istoga značenja molinello. Govori se na Rabu (s akc. mulinēl, gen. mulinēla). M. Kušar rad jug. ak. 118, 20.

MULITE, f. pl. kuhinska kliješta. Iz tal. riječi istoga značenja mollette. Govori se na Rabu (s akc. -i-). M. Kušar rad jug. ak. 118, 21. — U Vrbniku (na Krku) značenje je: gradela, roštilj. Zborn. za nar. živ. 6, 19. To će značenje biti i u primjeru: Stipanu bibu ljubeznivi oni kamici, Lovrenco ogan s multitami. Korizm. 27b.

1. MÜLITI, mülim, impf. friare, decerpere. Moglo bi u svezi stajati s riječima navedenima kod mulak. Između drugih slav. jezika nalazi se oraj glagol samo još u slov. (muliti, trgati lišće, na pr. sa grane). U rječniku nijednom.

a) muliti znači isto što mrviti, drobiti. Govori se u Rijeci. F. Pilepić (zabilježio samo: muliti se, mrviti se), — u Bakru (u Hrv.): multi,

drobiti, na pr. kruh. S. Ivšić. — Govori se i muliti (vidi tamo).

b) komiti, kruniti, runuti, na pr. kukuruz. Govori se (s naznačenim akc.) u Lici. J. Bogdanović. Đ. Škaric, — u Bakru (s akc. mulit). S. Ivšić. — Govori se i muliti (vidi tamo).

c) trgati, otkidati lišće sa grane. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Đ. Škaric (zabilježio, da se onamo lišće muli sa grana za hranu stoci). — Govori se i muliti (vidi tamo).

2. MULITI, mulim, impf. zlovođno mučati i srditi se. M. Pavlinović. Ispor. u slov. mula, žalosno, srdito lice; ta je slov. riječ iz nem. Maul; govori se: mulo nositi (nem. maulen, t. j. srditi se šuteći). — Tamno je, kako je slovenska ili nemačka riječ dospjela u Dalmaciju.

3. MÜLITI SE, mülim se, impf. rađati mule (t. j. kopile). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Tvoja se čer muli svake godine, a moja e, vala Bogu, poštena. J. Bogdanović.

MULI-VRĀNA (tako je zabilježen akc.), f. nekakav potocić u Srbiji u srežu vraćarskom. Glasnik 19, 201. — Tamno.

1. MÜLO, n. isto što muo i istoga postaća. Govori se u Prćanju i u Kotoru (s naznačenim akc.). M. Rošetar stok. dial. 254.

2. MULO, neka morska riba, koja se zove i muļ, mulal, muļaš (vidi tamo). Govori se u Kotoru. S. Brusina rad jug. ak. 171, 211. — Ne razabira se, je li muškoga ili srednjega roda.

MUZOZ, m. zemlja, kameňe, pijesak ujedno pomiješano. Govori se u riječkoj nahiji (s akc. mulöz). A. Jovičević. — Iz tur. moloz (kameňe za građu).

MULTA, f. globa. Iz tal. riječi multa, koja isto znači. Govori se u hrv. Primorju. S. Ivšić.

MULTATI, multam, impf. globiti. Iz tal. glagola istoga značenja multare. Govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 50.

1. MÜŁ, müļ, m. nanos, t. j. što voda sa sobom nosi. Akc. je u lok. sing. müļu. Iz drugih slav. jezika odgovaraju postanjem i značenjem riječi: slov. muļ (sitni pjesak u rijekama i potocima), rus. myль (f., mutna voda), čes. mula (blato, što ga voda nosi), poļ. mul (blato, što ga voda nosi, talog). Između drugih indeovr. jezika nalazi se srodnna riječ samo u lit.: mulvė (blato, što ga voda nosi). U rječniku Jambrešićevu i Vukovu (vidi daže). Najstarije su (osim Jambrešićeva rječn.) potvrde iz druge polovine XVIII vijeka.

a) muļ znači sitno kameňe ili pijesak, što ga voda sa sobom nosi. Između rječnika samo u Jambrešićevu (muļ, glarea, u lat. dijely). K tomu piska potocnog primice, piska velim, koga zovu muļa, u nem. vlagi jer je stalnost duža. J. S. Rejković 90

b) muļ je ono blato, što ga voda sa sobom nosi, nanos, naplava. Između rječnika samo u Vukovu (što nanese voda gdje protječe kroz graňe ili kaku rošetu, alluvio? s naznakom, da se gorori u Lici; — značenje nije točno protumačeno). Smetlište joj (t. j. zemlji) ime biva i muļ gadni, koji pliva. V. Došen 15a. Gdi je naplav od muļa, rad raste (t. j. duhan). J. S. Rejković 219. Voda zasu i zavaļa livadu muļem i nanosom. M. Đ. Miličević zlosel. 297. U tekućoj vodi muļ ne leži. Nar. bl. kapet. 275. Tiho voda muļ nosi (nar. poslovica u Dalmaciji).

zabičežio) J. Grupković. Govori se oko Šibenika (u Dalm.). M. Pavlinović, — u zapadnoj Bosni. Zborn. za nar. živ. 4, 249.

2. MUŁ, m. isto što mułalo. Samo u Vukovu rječniku s naznakom, da se govori u Crnoj Gori.

3. MUL, m. morska riba, kojoj je učeno lat. imenem Mugil senus, a zove se i mułal, mułaš. S. Brosina rad jug. ak. 171, 211 (gdje se kaže, da je iz lat. mugil ili iz tal. muggine). Za Bakar (u Hrv.) zabičežio D. Hirc.

1. MÚŁA, f. selo u Hercegovini. V. Lešević (zabičežio i akc.). U knizi Popis žit. bos. i herc. 642 stoji Muže, a u Etnogr. zborn. 12, 186 je Muļi.

2. MUŁA, f. riječ neznana značenja i postaća. Samo u primjeru: Kojoj (t. j. kaluderici) gredo pade muļa. M. Marulić 258.

MUŁAČ, m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MULAČA, f. sud, u kojem se drži sođena riba. Govori se u Boci. V. Bogišić zborn. 494, — u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 232. — Postaće tamno.

MULAL, m. riba, koja se zove i muļ i mułaš (vidi kod 3 muļ).

MÜŁALO, n. motka, kojom se muļa grožde. Između rječnika samo u Vukovu (die Stange, um die Trauben im Bottich zu zerstampfen, pertica uvius contundendis). Kod nas je običaj grozdje ... s napravljenim ot rašlastog drveta, oguljenim i ugladenim muļatim. P. Bolić vinod. 2, 59. Grožde se muļa drvetom, koje se zove muļalo. Vuk pis. 78. — Upotrebljava se i za gnećene saća: Brzo onda treba muļatom mrvit (t. j. saće). F. Đorđević 43.

MULANIN, m. a) čovjek iz sela Mula (u Dalmaciji). Samo u Vukovu rječniku (Múlanin, Einer von Muo s primjerom iz neke nar. pjesme: Dok je Mula i dok je Mujana). — b) čovjek iz sela Muļa (nom. Muļi, vidi tamо) u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 186. Služi i kao prezime. Bošnali (1908) 127.

MUŁANE, nom. verb. a) od muļati, dakle muļane. U rječniku Vukovu. Francuzi su i Nemci mnogorazlične za muļane grozđa . . . sprave izmislili. P. Bolić vinod. 2, 59. — b) od 2 muļati. U rječniku Belinu.

MUŁARA, f. neka zemlja. Govori se u Dubrovniku: muļara, vapnača. P. Budmani rad jug. ak. 65, 164, — u Konavlima (za neku crvenu zemlju s glasom -j- mjesto -l- po tamosnem rjećju). Zborn. za nar. živ. 8, 111. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Grubensand, Bergsand, Grabsand, franc. sable fouillé. Biće u svezi s rjećju 1 muļ.

MUŁAŠ, m. riba, koja se zove i muļ i muļal (vidi tamо).

1. MÜŁATI, müläm, impf. gnećiti. Srođan je ruski glag. mułaty (tištati). Između rječnika samo u Vukovu (mülati n. p. grožde, Trauben stampfen, contundo, contero). Uzini kraklastoje čistoje drvo i muļaj dotle, dokle sve grozdje sasvim smuļano bude i sav sok iz sebe izda. Z. Orfelin 171. Zato je potrebno . . . grozdje dobro muļati i gnećiti. P. Bolić vinod. 2, 38. Grožde se muļa drvetom, koje se zove muļalo. Vuk pis. 78. — S tijem će glag. u svezi stajati muļati (s akc. -u-, ako je dobro zabičežen) t. j. kuhati rubje u lugu; govori se u Lijevnu. J. Belović-Bern. 82 (supl.)

2. MUŁATI, mülam, impf. isto što mumati (vidi tamо). Samo u rječniku Belinu (mangiare a gote pienie s naznakom, da je prostonarodna rijeć, i s akc. -u-, a to bi danas bilo -u-) i u Stulićevu (muļati, mumati s naznakom, da je iz Belina rjećn.). Postaće tamno, ali ispor. u rus. jeziku mulity (polagano žvatati).

MUŁE, mjesno ime, vidi 1 Muļa. Ako se doista Muļe govori, ne razabira se, je li neutr. sing. ili je fem. plur.

MULEVAC, Muļevca, m. ime nekom mlinu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 35.

MULEVAN, muļevna, adj. muļevit, namuļen, na pr. muļevna zemlja. Samo u Ivankovićevu rjećniku s naznakom, da se govori u Baniji (u Hrv.). — Akc. će biti müļévan, müļévna, premda je u onome rjećn. müļévan, müļévna.

MÜLEVIĆ (s takvijem se akc. govori), m. prezime. Šchem. zagr. (1875) 268. — Tako se zove i neko selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević kralj. srb. 392. 414. U S. Koturovića 447 stoji Muļović.

MULÈVIT, adj. muļevan, namuļen. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Sve su nam livate ove godine muļevite. J. Bogdanović.

MUŁGABA, m. prezime sasma tamna postaća. Šem. pakr. (1898) 28.

MUŁI, m. pl. ime selu, vidi kod 1 Muļa.

MULICA, f. zaselak u Bosni u okružju baňolukom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MULIKA, f. ime kamenu. Ovdje (t. j. kod sela Žabljaka u Bosni) se lijepr kamen, muļika' zvani kopa, jest nažutkast i prikladan za rezaće. F. Jukić zeml. 30. Ima i u Šulekovu rjećn. zn. naz. za niem. Dachschiefer, tal. lavagna. — Vidi mulika.

MÜLINA, f. pjeskovito zemlište. M. Rešetar štok. dial. 253 (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori, i s postavlenim akc.). Ima i u Šulekovu rjećn. zn. naz. za niem. Schlammbank. — Mužina se zove i neko zemlište u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 8, 94. — Poradi značenja vidi 1 muļ.

1. MÜŁITI, müļim, impf. isto što 1 muliti.

a) u značenju: mrviti, drobiti. O kamenu, koji se mrvi, Primorac govori, da se muļi. F. Kurelac dom. živ. 37. Ima i u Šulekovu rjećn. zn. naz.: muļiti se (n. p. zid) za niem. abfallen, abbröckeln (v. einer Mauer), tal. scanicare, abricolare, franc. s'écailler.

b) u značenju: komiti, kruniti, runiti. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. U hrv. Primorju govore: grah muļiti, t. j. fuštiti. F. Kurelac dom. živ. 37.

c) u značenju: trgati, otkidati liše sa grane. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

2. MÜŁITI, müļim, impf. donositi muļ, naplavljivati. U rječniku nijednom. II' onuda, kud potoci muļe. J. S. Rejković 220. Neobično je taj glag. užet u primjeru: Zato zetin il' laneno uže češće nima po ušiju muļe (t. j. žene gušćicima, da ih brane od mušica; tu je muļe uzeto samo poradi sroka mjesto: ulivaju). 282. Govori se i u Lici (s naznačenim akc.) na pr. Od kiša počeole se livade muļiti. J. Bogdanović.

MUŁK, m. imutak, koji pripada kojoj zadruzi. Govori se u Srbiji (u okrugu kinaževačkom). V. Bogišić zborn. 23, — u Staroj Srbiji. Etnogr.

zborn. 7, 416. — *Ovo je riječ istoga postańia, kojega je i 3 miłak (viđi tam).*

MUŁNAST, adj. onaj, u kojemu ima muła. Samo u Jambrešićevu rječniku (mułnast, glarosus, u lat. dijelu).

MUŁNICA, f. mułewita zemļa, niem. Schlammerde. F. Kurelac dom. živ. 28 (ne kaže, gdje je riječ čuo ili čitao).

MUŁOVIĆE, mjesno ime, vidi Mułović.

MUŁSKI POTOK, Mułskoga Potoka, m. ime potoku u Poſicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 196.

MÜM, m. svijeća. Iz tur. riječi istoga značenja mum. U rječniku nijednom. Mum izgorje, nockima dogorje. Nar. pjes. petr. 1, 252. *Govori se u Mostaru (s naznačenim akc.).* M. Milas rad jug. ak. 153, 88. — uopće u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1135.

MÜMA, f. isto što mum i istoga postańia. U rječniku nijednom. Kada tude načinena crkva, u njoj gore mume i kandići. Nar. pjes. hör. 1, 47. Jedna nosi čurak na rukama . . . a četvrtu mumu u čiraku. 1, 538. *Govori se u Sarajevu (s naznačenim akc.).* Đ. Šurmin. — Ne zna se, je li prema nom. mum ili mama: Ti im, care, mumom svijetlaše. Nar. pjes. bog. 251. Zapalito mume i čirake. Nar. pjes. petr. 3, 68.

MÜMAKAZE, f. pl. usekač, t. j. naprava, kojom se usekuju svijeće. Riječ složena od tur. mum i makaze (dakle mjesto mum-makaze). Između rječnika samo u Vukovu (Lichtscheore, Lichtputze, Lichtschnäuze, emunctatorium). Jedino mumakaze od mjedi. Glasnik 56, 129. Još mudaju onoga gara iz mumakaza. M. Đ. Milićević živ. srb. 2. 195. *Govori se u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1135.

MUMALI, m. pl. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 642. — *Tamno.*

MUMALO, m. prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 820. *Upravo je nadimak (t. j. češade, koje mama).*

MÜMĀNE, n. nom. verb. od mumati. Samo u Stulićevu rječniku (plenis buccis esus).

MUMARA, f. nekakav duguļast sud, u koji se uliva loj, kad se svijeće grade. U Bosni i Hercegovini. Etnogr. zborn. 10, 78. — Izvedeno od mum (svijeća).

MÜMATI, mümäm, impf., onomatop. riječ.

a) isto što mumlati, mrmlati, gundlati. *Govori se u Dubrovniku (s naznačenim akc.).* M. Rešetar štok. dial. 253.

b) žvatati mičuci odrise usta, na pr. o onome, tko nema zúbā. U rječniku Mikaliniu (mumati, jesti, edo, comedo) i u Stulićevu (plenis buccis edere). Ti bi štimo slatkiše mumao (iz neke umjetne pjesme). Magazin (1864) 88. Marija . . . mumajući zadni komadić kruha spremi posude. M. Žodopijć dubr. (1868) 231. *Govori se u Stonu, na pr. Šta to mümä? M. Milas, — u Prćanju (pored mumjati): mit den Kinnladen kauen (wenn man keine Zähne hat).* M. Rešetar štok. dial. 253. *Govore gdješto i Čakavci.* Slovinac (1881) 418. — *Ispor. slov. mumati, t. j. pití (djetińska riječ).*

MUMELAT, m. nerajalac. Riječ je jamačno iz tur. jezika. Samo u jednoga pisci. Onaj sluga vaja da je velik ugursuz i mumelat, koji se neće onoga prifatiti posla, koga negov gospodar vlastitima diluje rukama. Đ. Rapić 219. Da se jedan plemić obuče u jednu izkrpatu, masnu i pogulan odicu, ne zašto je ubog i siroma, nego

jere je mumelat, ugursuz i nepomljiv, tko se nebi nemu smijao i rugao? 410. — *Govori se i u naše vrijeme u Lici, ali u obliku mümelâd, gen. mümelâdi sa značenjem: dječurlija (kao psovka), na pr. Nakotila punu kuću mumeladi.* J. Bogdanović.

MUMGÍĆ, m. prezime izvedeno od mumgija (dakle mjesto Mumgijić, Mumgijo). Drž. kalend. (1905) 299. Piše se i Mungić: D. Avramović 261, 262.

MÜMGÍJA (jamačno je takav akc.), m. čovjek, koji gradi svijeće. Iz tur. mum (svijeća) s tur. nastavkom -gija. Između rječnika samo u Popovićevu (Lichtzieher). Dimo mumgija (iz početka XVIII vijeka). Glasnik II, 3, 71. Pa me nosi, Jovke, na munigije (iz nar. pjesme). M. Đ. Milićević kral. srb. 328. — *Nalazi se zapisato i munigija: Nikola munigija podmiri so sa g. Jakovom.* Glasnik II, 1, 27. *Ima zapisato i munigi: Marko mungi, Boško abađi, Stančo terzi (iz g. 1682).* I. Stojanović zap. i natp. 3, 178.

MÜMGÍJSKI (jamačno je takav akc.), adj. posess. od mumgija. Zanati se u Nišu rade ovitarijski, abađijski . . . munigiski (svećarski). M. Đ. Milićević kral. srb. 129.

MUMIĆ, m. prezime nejasna postańia zabilježeno XVII vijeka. R. Lopašić urb. 279.

MUMIN, m. onaj, koji vjeruje, vjerni. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja mü'min (govori se o Muhamedovcima). Kadja . . . obojici reče: gledaj ti, rajo, da nadeš ispata, a ti mumine, ako ne bude ispata, da se zakuneš. Nar. prip. vrč. 83. *U pjesmama se nalazi kao ime (prezime) Turčinu: Al' joj veli djever Mumin-agá.* Nar. pjes. juk. 374. Nit se Mumin osvojiti ne dade. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 390. No se dobro Turo namjerilo, jest od Gacka Putešu Mumine. 8, 231.

MUMINAGIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od Mumin-agá. Bošnak (1908) 127.

MUMINOVAC, m. zemljište u Srbiji u okruzgu biogradskom (nazvano po nekakvome Muminu). Glasnik 19, 201 (zabilježen akc. Mümínovac). Zemja u Muminoveu. Sr. nov. 1874, 387.

MUMINOVAČA, f. zaselak u Hercegovini (nazvan po nekakvome Muminu). Popis žit. bos. i herc. 642.

MUMINOVIĆ, m. muhamedovačko prezime izvedeno od imena Mumin. Perkočević i s njim Muminović. Ogl. sr. 462. *Potvrde donose još: Bošnak (1908) 127.* Etnogr. zborn. 11, 248.

MUMIŠA, f. zaselak u Bosni u okruzju sarajevoškom (upravo: Mumiša Nazir'ova). Popis žit. bos. i herc. 642. — *Tamno.*

MUMITI, mumim, impf. onomatop. glag. a) za glas medvjedi. Samo u Stulićevu rječniku (mumiti, mumlati, ursi vocem imitari). — b) za glas kravlj. Samo u primjeru: Kadgođ bi čuo do kravu, da zamumi, on bi odnumno (tome izdarač dodaje bišešku): Ovde kažu, da krava mumi, a vo da buči. Nar. prip. vrč. 184.

MUMKOVIĆ, m. prezime Muhamedoruču zapisato oko sredine XVII vijeka. Od mene Regep odabase Mumkovića. Starine 11, 88. — Izvedeno od imena Mumko, kojemu nema potvrde, a isto je koje i Mumin.

MUMLAN, m. neko mjesto u Istri zabilježeno u ispravi XII vijeka, sačuvatoj u prijepisu XVI vijeka. Sluga z Mumlanu. Mon. croat. 3. Da pridu v Mumlan 32. — Moglo bi se čitati i Mumjan. — *Tamno.*

MUMLAĆE, *n. nom. verb. od mumlati. Između rječnika samo u Vukovu (mumlaće, mrmlaće). Čuje veliki bat i mumlaće, sva protrne, kad vidi lava, gde u sobu uđe. Nar. prip. vuk 169.*

MÙMLATI, mùmlâm, *impf. gunđati, mrmlati; onomatop. rijeć. Između rječnika samo u Vukovu (mumlati, mrmlati). Nek mumla, ko je lišen razuma, na mudrost i nauku kao sovušaga na sunce. D. Obradović živ. 111. Ne mareći, što zanovetaju i mumlaju vrabci i sovušage. bas. 237 „Ne brini“ — mumla lopov. M. Đ. Milićević zim. več. 310. — Govori se i mumlati (vidi tamo).*

MÙMLALICA, *f. žensko, koje mumla. Govori se u Lici (s naznačenim ake). J. Bogdanović.*

MÙMLALO, *m. onaj, tko mumla. Govori se u Lici (s naznačenim ake). J. Bogdanović.*

MÙMLAĆE, *n. nom. verb. od mumlati. Samo u Vukovu rječniku (mumlaće, mumlaće).*

MUMLATI, mumlatam, *impf. isto što mumlati i mumlati i isto tako onomatop. rijeć. a) isto što mumlati. Između rječnika samo u Vukovu (mumlati, mùmlâm, mumlati). Bumbar . . . kad leti, zuji (mumla, bumbara). K. Crnogorac zool. 140. — U ovome primjeru glagol ide po 2 razredu u vrste: Kokoti kukuriču . . . a međedi mumlu. M. Pavlinović razl. sp. 259. — b) isto što mumlati pod b. Govori se u Prečanu (s ake. mùmlati). M. Rešetar štok. dial. 253.*

MUMNATI, mumnám, *impf. isto što mumlati. Samo u primjeru: Gora tada mumnaše. N. Rašina 63a. Mjesto je ovo rdavo prevedeno; prema lat. tekstu mjesto mumnaše trebalo bi da bude dimlaše (vidi u izdalu M. Rešetara 148).*

MUMNITI, mumním, *impf. isto što mumlati. Samo u primjeru: Lav se sve primiče i mumni na tebe. J. Radojević 38.*

MUMOLITI, mumolím, *impf. isto što mumlati pod b. Mumožiti, jesti kao baba bez zuba. J. Bošković.*

MÙMOÑA, *m. čorjek, koji mumoñi. Samo u Vukovu rječniku (mumoña, f. koji mumoñi, mrmla, ein Murrer, murmurator; — grijeskom stoji f. mjesto m., jer se iz tumačenja vidi, da je rijeć muškoga roda).*

MÙMOÑNE, *n. nom. verb. od mumoniti. Samo u Vukovu rječniku (mumoñne, mumlaće).*

MÙMOÑITI, mümoñím, *impf. isto što mrmlati, mumlati i isto tako onomatop. rijeć. Samo u Vukovu rječniku (murren, murmuro s naznakom, da se govori u Boci).*

MUMÙRUZ, *m. isto što kukuruz. Tamno je i prvo i drugo m. Između rječnika samo u Popovićevu (Mais, Kukuruz). Inače potvrda ima samo iz Srbije: S. Petrović 436. Zborn. za nar. živ. 5, 99. Etnogr. zborn. 13, 86. Mumûruz ili kukuruz. U Srbiji po nekim krajevima. Đ. Daničić. — Vidi muruz.*

MUMÙRUZAN, mumuruzna, *adj. isto što kukuruzan. Brašna ima od mnogo ruku, kao: mumuruzno (od kukuruza). Zborn. za nar. živ. 5, 86 (iz Srbije).*

MUMURUZIŠTE, *n. neko zemljište u Srbiji u okrugu rudničkom, na kojem se nekad sijao kukuruz; zove se i Kukuruzište. Etnogr. zborn. 8, 176.*

MUN, *mun, m. držalo od žrvna. Govori se na ostrvu Krku (s ake. mûn). Zborn. za nar. živ. 1. 170. — Tamno.*

1. MUNA, *f. isto što majmun, mojemuča. Iz tal. riječi istoga značenja monna. Jambučno je -ubilo kratko, jer se riječ nalazi zapisata „munna“. U rječniku Mikušinu („munna“, mojemuča, simia, simius), u Belinu („munna“, scimia, bertuccia), u Bjelostjenčevu („munna“, opica), u Jambrešićevu („munna“, simia, u lat. dijelu), u Voltigijinu („munna“, scimia, bertuccia, Affe) i u Stulicevuu („munna“, mojemuča s naznakom, da je iz Belina rječen.). Grijeh puteni jest naravi od mune. P. Posilović evijet 187. Kugaoci jesu kakoti muna. 214. Vrani, mune, divji mački (u opisu davalā). J. Kavačić 409b. Kugaoci su kakono „munna“, koja se ruga svakijem, a svak nôme. K. Mazačević 108. Da je žena trikrat začela i rodila od „munne“. A. Kadčić 131. Govori se i danas na Rabu (s ake. mûna), ali s promijenjenim značenjem: bluna, budala. M. Kušar rad jug. ak. 118, 24.*

2. MUNA, *f. ime kučki. F. Kurelac dom. živ. 46. — Tamno.*

3. MÙNA, *f. riječ tamna značenja i postanja. Svim je Ramo munu ujagmio, odbaci im s ramena kamena, odskoči im skoka junačkoga, ujagmi im od oka nišane. Hrv. nar. pjes. 3, 647. Tu izdavač veli, da u muhamedoračkim pjesmama muna znači: prestizanje u junaštvu, igri, vještini, dake prvenstvo. „Kaže se: munu ujagniti, prepoteti, mune ne dati, moja je, naša je muna“.*

MUNAR, *m. toruň uz gámiyu, s kojega mujezin poziva na molitvu. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja minaret. U rječniku nijednom. Crn Carigrad osta bijeli svijem munari od mećeta. I. Gundulić 481. Munar dubi na krst razdrobljen. P. Petrović gor. vijen. 3. — Ovamo bi mogli ići i primjeri: Koja s munar ne halaka. J. Kavačić 225a. Već ne stuje crkve ni otare (t. j. Carigrad), neḡ gámiye i turske munare. A. Kačić razg. 168. Da popale mečit i munare (stamp, murave), da podignu crkve i otare (srok dokazuje, da mora biti munare). J. Krmotić pjes. crn. 5. Na munaru zaučalo podne (ako nije po crnogorskem gororu uzet akuz. mjesto lok). Pjev. crn. 106a. Na gámiyi trideset munara. Nar. pjes. 3, 83. Da načini mečet i munare. 4, 368. I u nemu (t. j. u Sarajevu) ozida munare. Osvetn. 1, 9. — Čudan je ovaj primjer, u kojem je iz početka munari (dalek od munara), a daže su oblici od munara: Svi munari lunam okićeui. Da rečemo, čija je najlepša: najlepša je careva munara, na nôj uči hogá Alil-hogá. Nar. pjes. herc. vuk 206.*

1. MUNARA, *f. isto što munar i istoga postana. Akc. je u akuz. sing. i u nom. akuz. plur. po svoj prilici kao i u nom. sing. Između rječnika samo u Vukovu (Minaret, turricula templi turcici s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 135: A munare popast paučina). Neki primjeri navedeni pod munar mogli bi ovamo pripadati.*

2. MUNARA, *f. selo u Banatu, pripada manastiru Bezdinu. Samo u Vukovu rječniku s. v. namastir.*

MUNASIB, MUNASIP, *adv. o onome, što cača, što je vrijedno, pravo, pristojno. Iz tur. münasib (pristojan). Deder kaži, da vidimo, Gano, je l' münasib, da te poslušamo. Nar. pjes. hörn. 1 61. Što j' münasip, da mu ponesemo. 1, 94. Jest münasip, beže, predaniti, münasip je kône prekovati. 2, 421. — Govori se u Srbiji, na pr. Boga mi je münasip (tako je zabižen ake.) to uraditi. L. Stojanović. I u staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 7, 429.*

MUNAT, munata, m. suma, iznos (na pr. blaga, kad se broji). Iz tal. riječi istoga značena monta (koja nije danas u običaju, ali je negda bila). Samo u primjeru: To bi se moglo zvati jedno općeno blago i kako jedan munat od milosrđa. P. Radovčić ist. 220.

MUNCIJEL, m. mjestance u Dalmaciji u kotaru zadarskom. A. Mašek 237. Zove se i Monče (vidi tamo). Iz sredov. lat. Monticellus (t. j. brdašće). K. Jireček rom. 1, 91.

MUNČIBIO, munčibijela, m. vatrometno brdo, vulkan. Iz tal. Mongibello (skraćeno od Monte Gibello), kako se zove vatrometna gora, kojoj je ime i Etna. Samo u ova dva primjera: A Srdevu goru tako Bog utvrdi...da riga suhi plan, da trijeska i gromi...i svak bi prosudio, da je drugi Munčibio pod gorom od Srda. M. Vetranić 1, 219. Bježeći puš iz jednoga mjesta, od jedne rijeke od ogna, koja izide iz jednoga munčibijela. I. Držić 162. — Nalazi se i munčibio (vidi tamo).

MUNČJELA, f. nekakav sud za vodu. Riječ je jamačno romanjskoga izvora. U rječniku Belinu (muncjella', lancella) i u Stulićevu (muncjella', čmula s naznakom, da je iz Belina rječn.). Srete vi čovjek vode u munčjeli noseće. N. Račina 96b (u izdalu M. Rešetara 180 štampano munčeli). Munčelu ti nosim. M. Držić 217.

MUNČJELICA, f. dem. od munčjela. U rječniku Belinu (muncjelliza', brochetta d'acqua). Zabilježio i S. Budmani (vaso d'acqua).

MUNDAK, m. prezime tamna postaća. Marko Mundak. Mon. croat. 330 (u ispravi xvi vijeka).

MUNDAN, m. svjetovni čovjek. Iz lat. mundanus (svjetovni). Samo u primjeru: Redovnici...nimaju nositi klobuka kako mundani. Arkiv 2, 86.

MUNDANIJE, (biće važada) n. selo u Dalmaciji u kotaru zadarskom; tal. se zove Mondaneo. A. Mašek 237. I nekakvo zemljište na Rabu zove se tako (s akc. Mundanje). M. Kušar rad jug. ak. 118, 22. — Iz romanske riječi Montaneum, kojoj nema potvrde. K. Jireček rom. 1, 64.

MUNDIĆ, m. prezime nejasna postaća zabilježeno u ispravi iz srušetka xv vijeka. Mon. croat. 147.

MUNDIĆ, mundira (s takvijem se akc. gorori), m. vojničko odijelo, koje se zove i uniforma. Iz niem. Montur, a ovo iz tal. montura; istoga je izvora i rus.mundirъ, čes. i pol. mundur. Između rječnika samo u Popovićevu (mundir, Montur). On uvede jednoliku mundira kod oficirah (ovdje mora biti nekakva pogreška; ili je između jednoliku i mundira ispalala kakva imenica ž. roda, na pr. nosnju; ili je mundira krijo mjesto mundiru, a onda bi nom. toj riječi bio mundira). M. A. Režeković sat. 25. Vojnici, kao mladi ljudi, ponekad se malo razvesele...i tada otkopčaju po kojo puce na svom mundiru. M. Đ. Miličević om. 70. — U Slavoniji kažu gdješto mundir za lusku (kožu) krompira, na pr. danas smo jeli krompira s mundirima. S. Ivšić.

MUNDRAGULA, f. bijka Mandragora officinarum. B. Šulek im. (iz rukopisa xviii vijeka, — ako je dobro pročitano). Vidi mandragora.

MUNDIBIO, m. isto što munčibio (vidi tamo). Samo u primjeru: Srce moje bilo je dosle jedan mundibio (.mungibio') goruci od isprazne lubavi sveder prignuto k stvorenu. V. Andrijašević put 40.

MUNGĀ, f. isto što muga (vidi tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Riječ istoga značena ima i slov. jezik, u kojem glasi manga. Iz niem. riječi istoga značena Mange. a ova je iz sredov. lat. manga.

MUNGATI, mungām, impf. isto što mugati (vidi tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). Glag. istoga značena ima i slov. jezik, u kojem glasi mongati. Postaće vidi kod riječi, koja je pred ovom.

MUNGÍĆ,

MUNGÍJA,

} m. vidi Mumgíć, mumgija.

MUNICJA, f. dem. od muna (vidi tamo). Samo u rječnicima, i to u Belinu (scimietta), u Jambršećevu (simiolus, u lat. dijelu), u Voltigijinu (scimietta, Affchen) i u Stulićevu (munica, mojeničica).

MUNICIJA, f. isto što ġebana (vidi tamo). Iz tal. riječi istoga značena munizione. Samo u primjeru (iz pjesme, koja nije pravo narodna): S municijom snabdio sam društvo. Nar. pjes. kras. 171.

MUNICION, m. isto što municipia i istoga postaća. Municipio, ča jest prah i olovo....nekako se do ove dobe prez ordina tratal (iz početka xvii vijeka). Statut kast. 201. — U ovom je primjeru riječ ž. roda. Hoti, municion da b' u dobi došla. M. Kuhačević 156.

MUNICIJUN, m. Samo u primjeru (iz druge polovine xviii vijeka): Suviše imao sam dvije kuće u Budvu i to ste mi uzeli i učinili u municijune. Starine 10, 35. Ovdje je značenje: utvrda (kad se što za ratnu potrebu utvrdi), koje također može imati tal. riječ munizione.

MUNIČAV, adj. prazan, šupał, kao da je to u (jedinom) primjeru: Kosti brez mozga i mučavi orasi rđava je čast; tako dila brez žubavi šupli su orasi i su(h)e kosti, od koji nije koisti. S. Margitić fala 225. — Postaće tamno.

MUNIČEVIĆ, m. prezime nejasna postaća. Dujam Mliničević (iz svršetka xiv vijeka). Mon. croat. 45. — Ispor. Muničić.

MUNIČICA, f. dem. od munica (a to od muna). Samo u Mikačinu rječniku (muničica, majmučica).

MUNIČIĆ, m. prezime nejasna postaća zabilježeno xvii vijeka. R. Lopašić urb. 235. — Ispor. Muničević.

MUNIĆ, m. prezime nejasna postaća. Rat 90, 369.

MUNIDA, f. isto što munita i istoga postaća (vidi tamo). Primi za vsaku libru šest varnezi munitde ka tečo. Arkiv 2, 84. Gorori se i danas na Rabu (s akc. munida). M. Kušar rad jug. ak. 118, 24, — u Bakru (s istijem akc.). S. Ivšić.

MUNIJA, m. prezime nejasna postaća. Šem. pakr. (1893) 28. — Vidi ime, koje sad dolazi.

MUNIJE, Münijā, f. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 60 (gdje se krivo veli, da je selo). Ime je zaseoku po porodicu Manija, od koje onamo ima i danas nekoliko kuća. Javio obrađivaču rječnika i naznačio akc. prof. Rad. M. Grujić. — Vidi ime, koje je pred ovijem.

MUNIKA, f. vrsta bora, koji se lat. zove Pinus leucodermis. J. Pančić šum.drv. 150. — Postaće tamno.

MUNIKOZE, f. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Jamačno je složena riječ, ali je prei dio taman.

MUNIN, m. nekakvo ime (ili prezime) u ispravi xv vijeka, ali se može sumnati, je li mjesto, na kojem se nalazi, dobro pročitano i štampano. Da sam ja kupil od Munina ostalog i od njega bližstva i nih ostalih selo. Mon. croat. 96. — Tamo.

MUNIŠIĆ, m. prezime nejasna postaća u Hrvatskoj. Etnogr. zborn. 12, 287.

MUNITA, f. kovani novac. Iz lat. ili tal. riječniku istoga značenja moueta. U rječniku nijednom. Čovjek lažac nosi krvu munitu i krivi listi. Kolunić zborn. 258. Dozva deset sluga svojih i da njim deset munita (iz lat. vocatus decem servis suis dedit eis decem mnas. luc. 19, 13). N. Račina 220b. Nije li pun pakao munita razlike? M. Vetranić 1, 118. Gdi je munita, ončas se pratež nade. M. Držić 210. Služili se jesu himbenom munitom il' pinezom. Š. Budinić ispr. 90. Ako bi učinil himbenom munitu. P. Radović ist. 11. Plaća . . . od dvaeset soldinjih ove munita. M. Bijanković 50. Za njega bi učinio falsu munitu. Poslov. danič. Razumi se svaka munita ili jasra s oblastju kraljevom skovana. P. Filipović 7. Ostavljam . . . osam soldina dobre munita. N. Palikuća 68. Govori se i danas u Dubrovniku. L. Zore dubr. tuđ. 14 (bijeli akc. munita), — u Lombardi. M. Kušar nast. vjesn. 3, 337 (s akc. munsta).

MŪNITVA, f. riječ tanna značenja i postaća. a) u Vukovu rječniku kaže se, da je isto što prijevara (s naznakom, da se govori u primorju). — b) Svakakve munitive (vrste) ima na svijetu. Ko bi i pomislio, da ima i toga espapa na svijetu! (iz Bosne i Herc.). Zborn. za nar. živ. 6, 140. — c) isto što droinci, traže. Kad prosjak u čijoj kući prenoći, onda mu, kad svane, reknu: kupi tu svoju munitvu pa odlazi. U Lici. J. Bogdanović. Đ. Škaric. — I sveza među navedena tri značenja je tamna.

MUNIŽABA, m. prezime tamna postaća. Šem. pakr. (1898) 28. Imala ga u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Ispor. Munikoze.

MUNIŽABIĆ, m. prezime tamna postaća (kao i Munižaba). Drž. kalend. (1905) 299.

MŪNTA, f.

a) globa. Govori se u Istri: munta (tako je zabilježen akc.), muleta. D. Nemanić (1884) 25. Iz tal. riječi istoga značenja multa.

b) ličba, prodavaće onome između više kupacu, koji najviše nudi. Između rječnika samo u Popovićevu (Lizitation). Govori se u Lici, na pr. danas će biti munta crkvenog sijena. J. Bogdanović, — u Slavoniji (s naznačenim akc.), na pr. prodali mu kuću na muntu za dug. S. Ivšić. — Biće istoga postaća, kojega je munta pod a (jer globa može biti združena s ličbom).

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Iščeš od nas vire za Todora Stivanovića . . . a sada ti mi dajemo našu viru hristjansku . . . mi ti dajemo za muntu a Jovan je poslao muntu tamno po Muhi Momčiću (iz pisma pisanoga g. 1700). Starine 12, 9.

MUNTANSKI, adj. isto što rumunski. Samo u primjeru: Sava Branković Srbin u Muntanskoj zemlji u Bokorešte (iz početka xviii vijeka). I. Stojanović zap. i natp. 2, 7. — Ispor. lat. montanus (gorski).

MUNTAÑA, f. a) brdo, gora. Iz tal. riječi istoga značenja montagna. Govori se na Rabu (s akc. muntaña). M. Kušar rad jug. ak. 118, 22. — b) neka vinova loza bijela grožđa. B. Šulek

im. (s naznakom, da se govori u hrv. primorju). Jamačno je istoga postaća, kojega je i u značenju pod a.

MŪNTAÑE, n. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. Govori se na pr. Bio sam u Muntánu. Đ. Škaric. — Da nije u svezi s riječju muntaña?

MŪNTĀR, muntář, m. isto što mortar i istoga postaća (vidi tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUNTARIĆ, m. dem. od muntar. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUNTARINA, f. augm. od muntar. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

1. MŪNTATI, muntām, impf. ličiti, t. j. prodavati stogod tako, da se kupci nadmetu, koji će više dati, pa se proda onone, koji najviše nuditi. Između rječnika samo u Popovićevu (lizitiran). Govori se u Lici. V. Bogišić zborn. 356, — u Slavoniji (s naznačenim akc.) S. Ivšić. — Biće iz tal. multare (globiti); vidi munta pod b.

2. MUNTATI SE, muntam se, impf. mijenjati se. Govori se o vremenu u Hrv. oko Ogulinu. Zborn. za nar. živ. 5, 169. — Iz tal. mutare (mijenjati). Vidi riječ, koja sad dolazi.

MUNTAVAC, muntavca, m. mijenjač novaca. Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu: campor, z penezi premenjavec, muntavec). Vidi riječ, koja je pred ovom.

MUNTIĆ, m. prezime nejasna postaća. Mon. croat. 81 (u ispravi xv vijeka). Zapisato je i xvii vijeka. R. Lopatić urb. 198.

MUNTIDOR, m. neko zemljište na ostrvu Rabu. M. Kušar rad jug. ak. 118, 22. — Jamačno je romanskog izvora; ispor. tal. monti d'oro (zlatna brda).

MUNUO, m. Tako se u komediji M. Držića „Skup“ na str. 201 i d. zove „djetic Kamilov“. Ime je tamno; osim nom. i vok. (koji također glasi Munuo) nema drugih padeža.

MŪNUTI, mūnēm, pf. naglo unići ili izići. Glagol bi ovaj mogao stajati u svezi s imenicom munua, t. j. unići ili izići brzo kao munu. Prema pf. munuti nema impf. glagola. Između rječnika samo u Vukovu (munuti n. p. u kuću, iz kuće, hineinschiessen [ins Haus], irruo, feror). Munu i prosinu i žestok trisk lupi. P. Zoranić 90. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ne znam, kud Petar brže munu, sad je na odo bio. J. Bogdanović. — Ne razabira se značenje u primjerima: Vjetar dunu, Munuo ga munu. M. Držić 202. Za ino se nije objesio (?), da ovu parentjeru sklopi, nego za munut moje tezoro. 207. Munuo, ti si munuo; bježi, da se vješala tobom ne munu. 222.

1. MŪÑA, f. nebeska strijela, koja sijeva i bije. Vokal je -u- postao od negdašnjega (vokalnoga) -i-, a -na je postalo od starijega -nija, -nja, -nja; najstariji je dakle lik mlnjija, kojemu ima potvrda u Domentijana i u Naručniku (vidi medu primjerima). Mjesto -u- nalazi se -uo- u N. Račine 170^a i u Dikovića (vidi medu primjerima). Lik munua nalazi se sigurno zabilježen u Marulića, Hektorovića i u Nađeškovića (vidi medu primjerima); možda je tako i u Vrančiću i u Glaviniću, ali to se ne može sigurno reći, zašto da dva pisca pišu jednako (t. j. slovima ny) glasove nj i n. Akc. je u vok. sing. mūño, u nom., akuz. i vok. pl. mūñe; inače je svuda kao u nom. sing. Riječ se ova nalazi još u nekim slav. jezicima: staroslov. mlnjiji, slov. molňa,

rus. molnja ili molopja; u drugim indeoer. jezicima nema etimologijom srodnijeh riječi. U rječniku Vrančićevu (muña, fulgetrum, fulgor), u Mikačinu (muña, trijesk, fulgor, fulmen), u Belinu (muña, baleno o lampo), u Bjelostjeničevu (muña, blesk), u Jambrešićevu (muña, fulgetrum, fulgor, u lat. dijelu), u Voltiđićinu (lampo, baleno, fulgor, Blitz), u Stulićevu (splendor, fulgor, s primjerom iz Gundulića 281: A s pogledim tve su oči muña, iz koje trijes iskoći), u Vukoru (Blitz, fulgor) i u Daničićevu (mlnija, fulgor sa dva primjera iz xiv vijeka). Potvrda ima od xiii vijeka.¹

a. muña uopće. Byše větri, blistanja žo i mlnije i gromy velici. Domentijanb 155. Vsi od jedne mlnije nrtvi biše. Naručnik 38b. Etna gora velik plamen ognjeni izmitaše, koji kakono rika sa velikom „munyoom“ s vrha gore dol tekući kamenje kako vosak raztapaše. F. Vrančić živ. 46. Dvignuće se muñe i trjeskovi ognjeni od zapada. M. Orbin 198. Od muone i od groma oslobođi nas. M. Divković nauk² 309. Viditi ćeš u primaljte grmlavine, muñe i oblakove. M. Radnić 131a. Kad muňu ne slidi grmljavina. A. Baćić 442. O anđeli, o nebesa! kako mogoste gledati, a muňah i gromovah ne spuščati na ove drakune? F. Lastrić test. 112a. Evo ga s velikom stražom od grmlavine i gromovah, muňah, strilah i plamena. Đ. Rapić 15. Nigda ti ne će ništa učiniti ni muñe ni gromovi. M. Zorićić zrc. 82. Neka promotri vitar, oblak, kišu, led, snig, muñe i gromove. M. A. Rejković sabr. 56. Petar uze vince i šenicu, a Ilija muñe i gromove. Nar. pjes. vuk 2, 2. i t. d.

b. muña u poredbama i u drugim gorovničkim i pjesničkim slikama.

(a) poradi svjetlosti. Iskre izmeću silni mači, iz oružja muña siva. J. Palmotić 202. U četvrtom ide redu ban Družimir glasoviti, nosi muňu u pogledu. P. Kanavelić 93. Svud noseći smrt u ruci, muňu u gledu, grom u tijeku (t. j. Aleksandar). J. Kavačić 242a. Kroz maglu se malo naziraše Jankovića krilo pozlaćeno, di mu, pobre, za kalpakom siva kano muña iz gusta oblaka. A. Kačić razg. 253. Uzmnoži muñe od svojih pogleda i smete nih. I. Đordić ben. 107. Andeo takom svjetlosti vas obkružen, da mu iz lica muñe sjaju. B. Zuzerij 61. Sivaju muñe s očih (t. j. vitezu). M. Katančić 47. Kakvu nemu staru majku kažu: kad govorit, gromovi pucaju, kad pogleda, muñe sijevaju, a kad odi, sve se zemlja trese. Nar. pjes. vuk 1, 552. Oči mu (t. j. Marku) se bjehu uzmutile kad pogleda, kan' da muña sinu. 2, 428. Kud pogleda, okom rasiječe kao muña iz mutna oblaka. 3, 407. Hajknu tope i podiže vojsku, hitro pao ka Maglaju kletu, na neg muñe odčepio žive (t. j. vatru iz topora). Osvetn. 7, 25.

(b) poradi brzine. Aj svitofne slave i slasti! koliko hrlo i kako muña izčezenete! P. Zoranić 41. Jedan drugom (t. j. mejdangijje) suprotiva ko muña se hrlo zatece. G. Palmotić 1, 389. Izagna ga (t. j. Bog Lucifer) s neba s nagonstju kako jednu muňu. P. Radović nač. 309. Zapovidam vami, djavli . . . da uđiš kakou muña otidete. L. Terzić 328. (Koñ) leti kao vila, kao muña ili strila. V. Došen 40b. Muhamed leteći kao muña na koňu. A. Kanižlić kam. 825. Kad se koñ poja dohvati, preleće kao muña do jezera. Nar. pril. vuk 193. Užasni Ružin slom prospe se kao muñom po puku. S. Čubiša pripl. 80.

c. muña u svezi s pridjevima.

a) s pridjevima, koji naznačuju svjetlost.

Ognena da munja prosine kadgod. N. Naletšković 2, 108. Muoňe će ognene izoditi od zapada tja do istoka. M. Divković bes. 27. Ka'će ova bit sjena, ka sunce pribiva, ter muña ognena kroza nju sved siva? I. Gundulić 75. Jer muña ognena svoj plamen izmeće s oblaka vodenja. I. Ivanović 310. Vitez . . . zbole koňa ter poleti brže nego muña ognena. G. Palmotić 2, 54. Jasna muña, ka zablene. J. Kavačić 42b. Pazec . . . vlažne duge, muñe ognene. I. Đordić salt. 210.

b) s pridjevima, koji naznačuju brzinu. Egipčani ludi biše, kada vola potvoriše, hitra muña da ga rodi. V. Došen 37a. Ab! nek hitra muña sine vedra neba iz visine. 40a. Da od plave muñe zraka i grom strašni iz oblaka hitro sleti u nizinu. 192b. Kraguj vinu kano muña brza. Osvetn. 1, 2. Kad u glavu hitra muña ciša (štamp. cijeļa). 2, 175.

c) s nekim drugim pridjevima.

aa) siv. Izmeće . . . sive muñe čestijeh plama i put neba uzdiže se (t. j.ogan u šumi). B. Zuzerij 136. Sinu Petar kao siva muña. Nar. pjes. vuk 4, 58. Možda je siva muña upravo: modrikasta, kako joj se često svjetlost vidi.

bb) suh. Tako me suva muña ne osmudila, a prav se Bogu ne ukleo! Nar. posl. vuk 299. Skoči Pero kao suha muña. Nar. pjes. vuk 4, 86. Prostrjelila ga suha muña iz vedra neba! S. Čubiša pril. 242. Ispor još: Sušna magla i sušnica muña. Nar. pjes. vuk 3, 219. Suva muña (u Risnu), muña iz vedra neba, kao što se govorii pjeva da biti može (Sintu muña iz neba vedroga). Vuk rječn. s. v. suva muña. Dakle je suha muña ona, koja dolazi iz suha, a ne iz mokra (t. j. kišnoga) neba.

cc) tmast, taman (ne razabira se pravo značenje te sveze). Tmasta iz oči muña udara (t. j. davolu). I. Gundulić 474. Odkud tamnom muñom siva (t. j. đaro). V. Došen 114a.

dd) živ. I kon zelen oka ognena rek bi, pod nim (t. j. pod vitezom) muña je živa. I. Gundulić 488. Čuveće me to jak živa iznenadi muña stegnu. P. Sorkočević 591a. Gvožđe s'jeva kano muña živa. Osvetn. 2, 128. Vidi još i zadni primjer pod b, a. — Vafada se živa muña veli poradi velike nene sile; ispor. živa vatra, živa žeravica, živi uglen.

d. muña u svezi s glagolima.

a) s glagolima, kao što su sjati, sijevati. Jako dvé mlniji blistajući na vistocé. Domenitijana 101. Huko gromi stahu, munja prosivaše. P. Hektorović 72. Gdi muña tva lasne . . . u tmine propasne svitlošća osvane. D. Baraković vila 19. Kada muone sijevaju i gromovi pucaju, stvar je vele strašna. M. Divković bes. 27. Povraćahu se na priliku muñe sivajuće. I. Bandulavić 201b. Kako „munya“ laskne u istoku i dari do zapada ukaze se. F. Glavinić cvit 396a. Gromi grmo, muñe laskataju, vali buće. A. Georgiceo pril. 70. Kao muña kada sine. J. Kavačić 54b. I dosiže do očiju, s kimi muña ko da lasne. 413b. Prija toga muña lasnu. A. Vitaljić ist. 52a. Protiv nima muñe sjahu po svoj zemlji. 241b. Iz koga će muñe sivati i gromovi pucaji. J. Banovac pred. 3. Muña siva od sunca istoka. A. Kačić razg. 73. Eto veće lute muñe sivaju, sliditi će i gromovi. A. Kanižlić utoč. 457. Kada počeše muñe sivati, kada poče

grmiti. kam. 640. Nebo jako grmi, siva muña. A. d. Bella razg. 93. Sinu muña iz neba vedroga te udari Peru Bugarina. Nar. pjes. vuk 1, 126. Bjše vedro, pak se naoblaci, po oblaku zasjevaše muñe. 1, 432. De nam muña od zapada sinu, a grom puće iz vedroga neba. 2, 45. A kroz maglu sijevaju muñe. 3, 260. Grmilo je, s'jevalo su muñe. Osvetn. 2, 149. Sinu muña od Jedrene grada, a zagrmle nasred Carigrada. Nar. pjes. petr. 2, 271. — *Ovdje se meće i primjer: Sijevni muñom i razagnaj ih (govori se Bogu).* Đ. Daničić psal. 144, 6.

b) s *glag.* paliti (opaliti), spržiti. Dode muña i opali čovjeka. M. Divković nauk 268a. Iz očiju muña pali, iz obrazu trije udara. J. Kavaňin 406b. Kao da jih nika luta muña opali, uplašeni okrenuše pleća. A. Kanižlić kam. 2. Da ga ne samo muña opali, nego da ga i grom udari. 34. I tu muku opalila muña. Nar. pjes. vuk 3, 431. Jedno se posveti . . . drugo se poturči . . . šesto sprži muña, sedmo oguba. S. Lubiša prip. 89. — *Ovdje se meće i primjer: Ne svetkuju . . . ni Iliju, koji gromom bije, ni Mariju, koja muñom pali.* Nar. pjes. vuk 2, 206.

c) s *glag.* pući. No tri muñe od neba pukoše: jedna gađa dva devera mlada, druga gada pašu na dorina, treća gada svatah šes stotinah. Nar. pjes. vuk 1, 158. Na vas pukla muña iz oblaka! Ogl. sr. 120. Puće muña iz neba te sažeže đevojačku majku. Nar. prip. vuk 119.

d) s *glag.* sjecati, prosijecati. Sve nebo poklopi oblak . . . munja ga prosica. M. Marulić 31. Budući grmjelo i muña sjecala imase slijedit dažd. M. Orbini 25. Čim mu iz oči muña sjeca. I. Gundulić 521. *Ispor još u Stulićevu rječi: sjeknuti muña, semel fulgurare, fulgorem emittere, — sjecati muna, fulgurare, fulgorem emittere.*

e) s *glag.* šinuti, ošinuti. Brže mu je glavu odsikao, nego bi ga muña ošinula. A. Kačić razg. 91. Da ju šinu muñe proz oblake. Osvetn. 2, 175. — *Ovdje se meće i primjer: U sagrjehe upadoše muñom šinuti od ljeposti.* J. Kavaňin 36b.

f) s *glag.* udarati, udariti. Ne udara tako u hridi muña odzgara. I. Đordić uzd. 44. U Turke je muña udarila. Ogl. sr. 209. *Vidi i primjer iz Gundulića pod b, c, cc.*

2. MUÑA, f. ime kravi nejasna postaњa. F. Kurelac dom. živ. 25. — *Ne čini se dosta pouzdano.*

MUÑACA, f. mjestance u Dalmaciji; *vidi Muñaca.*

MUÑAČIĆ, m. prezime nejasna postaњa zabilježeno XVII vijeka. R. Lopašić spom. 3, 311.

MUÑANI, m. pl. selo u Bosni blizu Hlijevna zabilježeno u ispravi pisanoj g. 1400 i otud u Gundulićevu rječniku (Mlbnani).

MUÑAS, m. prezime. Šem. mitr. (1878) 64. Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 446. Naznačeni ake. zabilježili V. Arsenijević. Đ. Škaric. — *Bije upravo nadimak u značenju: budala, ludak; ispor. muñasati, muñen.* *Vidi i Muñasi.*

MUÑASATI, muñásam, *impf.* budaliti, ludo-vati; govori se obično u šali, na pr. sjedi s mrim i ne muñasaj. *U Lici.* Đ. Škaric. — *Poradi postaњa vidi muñen.*

MUÑASI, Muñásâ, m. pl. dra zaseoka u Hrvatskoj, jedan je u županiji ličko-krbavskoj, drugi u modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. — *Vidi Muñas.*

MUÑASOVIĆ, m. prezime izredeno od Muñas (vidi tamo), zabilježeno XVII vijeka. R. Lopašić urb. 348.

MUÑAST, adj. isto što muñen i istoga postaњa (vidi tamo). Govori se u hrv. Primorju. F. Kurelac dom. živ. 14.

MUÑATI, muñam, *impf.* éuliti uši, rogušiti uši, strići usima. Dobar hajvau ne zna govriti, usima muña, a kopa nogama (iz neke nar. pjesme muhamedovačke). Ivezović rječen. — *Tamno.*

MUÑAVA, f. geogr. ime.

a) roda ponornica u Hrvatskoj. Kras 207. Spominje se i u něm. ispravi XVII vijeka. R. Lopašić spom. 2, 333. *Ime bi moglo biti u svezi s glag. munuti (vidi tamo), dakle značiti vodu, koja brzo ide (teče). Po toj su rodni provzvana i mesta, koja se u něnoj blizini nalaze:*

b) Muñava, f. dva sela i jedan zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. Ake. zabilježio V. Arsenijević.

MUÑAVČANIN, m. čovjek iz Muñave. V. Arsenijević (zabilježio i naznačeni ake).

MUÑAVČANKA, f. žensko čeđade iz Muñave. V. Arsenijević (zabilježio i naznačeni ake).

MUÑAVSKÎ, adj. posses. od Muñava. V. Arsenijević (zabilježio i naznačeni ake).

MUÑÉN, adj., upravo pas. partic. od muñiti (vidi tamo), dakle je prvično značenje: muñom ošinut, otud se razvilo: uplašen, zabuñen, smeten i napokon: budalast, lud. Poradi razvoja značenja ispor. lat. attonitus, koja riječ ima ista značenja.

a) muñom ošinut, smeten, zabuñen; to će značenje biti u primjeru: Ako jedan ne umije sebe vladat, kako smije puk, ki je pod njim kako muñem (sic! poradi sroka mjesto muñen). J. Kavaňin 359a.

b) budalast, lud. Muñen dakle ne varaj se: svak svom hoćom pako stiće. J. Kavaňin 18a. Sve stvorene stvoritnika svoga slavi i ispodiva, jedan muñen sam ga nika. 530b. U tome značenju gorori se muñen i danas u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović. Đ. Škaric, — po hrr. Primorju. F. Kurelac dom. živ. 14, — u Istri (s ake. muñen). D. Nemanić (1885) 29, — na ostrvu Krku. Zborn. za nar. živ. 5, 83, — u Bakru (u Hrv.). S. Ivšić.

c) nalik na muñu. Samo u primjeru: Samuel muñenim licem i triskovitim govorom navisti mu. A. d. Bella razg. 86. — Šasma ne-pouzdano.

MUÑENAC, muñenca, m. budala, ludak. Govori se u hrv. Primorju. F. Kurelac dom. živ. 14. — *Vidi muñen, otkle je izvedeno.*

MUÑENICA, f. nerazborito, vatreno žensko. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović, — u Istri (s ake. muñenica). D. Nemanić (1884) 51. *Vidi muñen, otkle je izvedeno.*

MUÑÉNÍK, muñenika, m. nerazborit, vatren čovjek. Govori se u Lici, na pr. Čuvaj, se onog muñenika. J. Bogdanović. — *Vidi muñen, otkle je izvedeno.*

MUÑENOSAN, adj. onaj, koji muñu nosi, sjajan kao muña. Samo u primjeru: Vlastoky i zapady projde mluñijenosnyim obrazom jevanđelije Hristovo isplišnaje. Domentijana 322.

MUÑERA, } f. isto što muñenica (vidi MUÑETALICA, } tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUÑETALO, m. muško, koje muñeta. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUÑETATI, muñetati, impf. budaliti, ludo-vati. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Vidi muñasati.

MUÑEVAN, muñevna, adj. a) brz, vatren kao muña. Samo u Popovićevu rječniku (muñevan, muñevit, blitzschnell, blitzend, blitzartig). — b) u Šulekovu rječn. zn. naz. koo izraz iz područja fizike za nem. elektrisch, tal. elettrico.

MUÑEVICA, f. potok u Slavoniji kod sela Majara. Šem. pakr. (1898) 51. Poradi značenja ispor. Muñava.

MUÑEVINA, f. isto što muñina, muñivo (vidi tamo). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.

MUÑEVIT, adj. a) brz i vatren kao muña. Karadorje je muñevitom brzinom krenuo iz sna srpsko pleme. M. Đ. Milićević pom. 225. Govori se o čovjeku nagle naravi u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — b) u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. elektrisch, tal. elettrico i za nem. elektrisiert, tal. elettrizzato. Ispor. muñevan, muñit.

MUÑEVITOST, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. koo izraz iz područja fizike za nem. elektrischer Zustand, Elektricität, tal. elettricismo.

MUÑEVNIČAR, muñevničara, m. čovjek, koji se bavi električkom (elektricitetom). M. Pavlinović rad. 12. — Rđava riječ, boja bi bila muñevnik.

MUÑEVNIK, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike: toplotni muñevnik, nem. Thermosäule, tal. pila termica, franc. pile thermo-électrique.

MUÑEVNOST, f. isto što muñevitost (vidi tamo). U Šulekovu rječn. zn. naz.

MUÑI, adj. posses. od muna (t. j. majmun). Samo u Stulićevu rječniku (muñi, mojemući).

MUÑICA, f. mjestance u Dalmaciji u kotaru šibenickom. A. Mašek 237, gdje je zabilježeno i Muñaca (možda tal. oblik).

1. MUÑIĆ, m. dem. od muña. Samo u primjeru: Gđe se muña s gromom igra, a inuñići s gromovići (iz neke nar. pjesme od Stona u Dalm.). Đ. Šurmin. Poradi nastavka ispor. jamić, kapić, kladić (od: jama, kapa, klada).

2. MUÑIĆ, m. prezime u Srbiji nejasna po-staća. Drž. kalend. (1905) 299. Etnogr. zborn. 6, 312 i 8, 634.

MUÑIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUÑIDBA, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Elektrisierung, tal. elettrizamento, elettrizzazione.

MUÑILO, n. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Elektrisier-maschine, tal. macchina elettrica.

MUÑINA, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim za muñevina, muñivo (vidi tamo).

MUÑIT, adj. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim za muñevit (vidi tamo).

MUÑITI, muñim, impf. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. elektrisieren, tal. elettrizzare, franc. électriser. — Ima i u Mikafinu rječniku, ali ne po abzućnom redu na svome mjestu, nego s. v. trištiti kao sinonim tome glag. sa značenjem lat. fulguro, fulge. Nejasno je značenje u primjerima: Bogato je urešena kрма, koja s visine muñec zlato, nakićena kijem je hitre u načine. B. Bettera or. 12. Vrh nih grmjašu nebesa, muhaše sila plasih vihar. A. d. Bella razg. 204. — Vidi još muñen.

MUÑITOST, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim za muñevitost (vidi tamo).

MUÑIVO, n. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike, sinonim rječma muñevina, muñina za lat. electricitas, nem. Elektricität, elektrische Materie, tal. elettricità, fluido elettrico, franc. électricité.

MUÑIVOST, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za lat. electricitas, nem. Elektricität (als Eigenschaft), tal. elettricità, franc. électricité.

MUÑOBUD, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Elektricitätserreger, Elektromotor, tal. elettromotore.

MUÑOBUDAN, muñobudan, adj. onaj, koji muñu budi. U Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. elektromotorisch.

MUÑODRŽ, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Elektrophor, tal. elettroforo, franc. électrophore.

MUÑOKAZ, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Electroscop, tal. elettroscopio.

MUÑOKRUG, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. elektrische Sphäre, tal. sfera elettrica.

MUÑOLUČNI, adj. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za lat. electro-lyticus, nem. elektrolytisch, tal. elettrolitico.

MUÑOLUĞBA, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za lat. electro-chemistry, nem. Elektrochemie, franc. électrochimie.

MUÑOMAGNET, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Elektromagnet, tal. elettromagnete.

MUÑOMAGNETIČKI, adj. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. elektromagnetic, tal. elettromagnetico (pored muñomagnetski).

MUÑOMAGNETIZAM, muñomagnetizma, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Elektromagnetismus, tal. elettromagnetismo.

MUÑOMAGNETSKI, adj. isto što muñomagnetički (vidi tamo).

MUÑOMJER, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Elektrometer, tal. elettrometro.

MUÑOVOD, m. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike a) za nem. Elektricitätsleiter, tal. conduttore d'elettricità, — b) za nem. Blitzableiter, tal. parafulmine, franc. paratonnerre.

MUÑOVODSTVO, n. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za nem. Blitz-ableitung.

MŪO, mūla, m. nasip u moru. *Glas je o-postao od -l, dakle mūo od mūl. Ake je postavljen onako, kako ga za Dubrovnik postavlja M. Rešetar štok. dial. 254, a tome odgovara i ake, te rijeći na ostrvu Rabu: mūl, gen. mūla. M. Kušar rad jug. ak. 118, 17. U Vukovu je rječniku mūo, gen. mūla, a to će biti po bokokotorskom na-rječju. Iz tal. riječi istoga značenja molo. a) u navedenom značenju. Između rječnika samo u Vukovu (ein Damm im Meere, [ital. molo] pila s naznakom, da se govor u primorju, t. j. u južnoodalmatinskom). Riječ se govor osim Dubrovnik i Raba (kako je malo prije rečeno) i u Počicima (u Dalm.) gdje je nom. mul. Zborn. za nar. živ. 8, 199. — b) Muo se zove i selo u Dalmaciji u kotaru kotorском. A. Mašek 237, gdje je zabilježen i nom. Mula. Ima i Vukov rječnik, ali s naznakom, da se Muo zove dio grada Kotor (ein Stadtviertel in Kattaro s primjerom iz neke nar. pjesme: Dok je Mula i dok je Mušana).*

MUOK, m. | sve troje u Mikašinu rječniku,
MUOKAĆE, | vidi 2 muk, mukaće, mu-
MUOKATI, | kati. Inf. muokati ima i Stulić (pored mukati).

1. MUR, m. pās. *Govori se u južnomoravskom narječju u Srbiji (plur. murovi, t. j. psi). A. Belić 355. Vidi moro, 2 morica, 2 mura, murga; a ispor. slov. mūr (t. j. crna kakva životinja, osobito kori).*

2. MUR, sitan pjesak. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao geogr. izraz za nem. Flugsand, Triebsand, franc. sable mouvant. — *Nepouzdano i tamno; a ne razabira se, je li m. ili f. (je li gen. mura ili muri).*

3. MUR, m. biška, koja se zove i muhar (vidi tamо). *Govori se u Srbiji u okrugu niškom. S. Pelivanović jav. (1881) 124.*

4. MUR, m. isto što 3 mira i 5 mura. *Između rječnika samo u Stulićevu (mur, mura, m. unguentum s naznakom, da je iz glag. brevijara). Učini je shraniti namazavši ju murom i balsamom. Mirakuli 94 (od nom. mura bio bi u toj knizi instrum. muru).*

5. MŪR, mūra, m. isto što muhur (vidi tamо). Samo u Vukovu rječniku.

1. MURA, f. isto što 1 mora (vidi tamо). Samo u rječniku Ejelostjenčevu i Jambrišićevu.

2. MURA, f. a) ime psu. D. Trstenak. — b) ime kozi (u Bastajima u Slavoniji). D. Hirc. — *Vidi 1 mur, a ispor. slov. mura (crna životinja ženska, osobito kobila).*

3. MŪRA, f. blato s vodom ugaženo, Lehm, lutum. Vuk rječn. (s naznakom, da se govor u Bačkoj). Ima i u Šulekoru rječn. zn. naz. kao izraz iz područja graditelstva za nem. Lehmmörtel, franc. bauge, mortier de terre. — *U Srbiji u okrugu jagodinskog mura se zove neka plodna zemlja. Etnogr. zborn. 6, 874, — a u Počicima (u Dalm.) Mūra (tako je zabilježen ake.) je ime nekom zemljištu. Zborn. za nar. živ. 8, 200.*

4. MURA, f. ime vodama. a) Mūra je voda, koja teče Štajerskom i u južnome svojem tijeku zajedno s Dravom (u koju utječe) zatvara zemlju, koja se zove Medumurje (ridi tamо). *Između rječnika samo u Vukovu (Mūra, ein Fluss in Kroatien). Mura gdi s Dravom rukuje se blizu mesta Legrada. M. Katančić 59. — b) Mūra (tako je zabilježen ake.) zove se neka voda u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 197.*

5. MURA, f. isto što 3 mira i 4 mur i istoga postaňa. U rječniku nijednom. Vino z murom zmišano (oblik murom bi mogao biti i prema nom. mur). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 76a (mar. 15, 23). Mura i kapla i kašija od riz tvojih (iz lat. myrrha et gutta et casia a vestimentis tuis. psal. 44, 9). M. Alberti 100.

6. MURA, f. želudac. *Riječ istoga značenja nalazi se i u bug. jeziku (mupa). Postaňe tamno. Uzmi muru od zeca, posoli je malo, pak je osuši. J. Vladimirović 33. Nađi maloga zeca . . . rasparaj ga i izvadi iz nega muru (iz rukopisa xix vijeka). M. Medić tri lek. 27. Mūra (tako je zabilježen ake.) je želudac životiški, koji služi stočaru za sirište. M. Pavlinović. Isto značenje za Liku zabilježio F. Hefele. — U Počicima (u Dalm.) govore mūra (s takvijem ake.) za mjeđur i ribe ugora. Zborn. za nar. živ. 8, 285.*

7. MURA, f. isto što murva (t. j. dud) i istoga postaňa. *Govori se u Vrbniku (na ostrvu Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 69.*

8. MŪRA (tako je zabilježen ake.), f. onaj dio od koňskoga čavlja, što ostane u kopitu, kad potkova otpadne. — *U Dobroselu (u Lici). M. Medić. — Tamno.*

MURADA, f. daščani krov na barki, koji se zove i kuverta. *Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 346. — Jamačno iz kojega tal. narječja.*

MURADAGIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. *Upravo je plur. od prezimena Muradagić, koje je izvedeno od Murad-aga (Murad ili Murat je muhamedovačko ime).*

MURADBAŠIĆ, m. prezime muhamedovačko izvedeno od Murad-baša. Bošnák (1908) 127.

MURADIJA, f. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MURĀFA, f. parnica, tužba. *Iz tur. (arap.) riječi murafa (parnica). Dok su došle kući, odu kadiji na murafu, na davu na Nasarajdinu. Nar. prip. bos. 30. Naznačeni ake. zabilježio V. Češević.*

MURĀFATI SE, murāfām se, impf. tjerati se (na sudu). *Glag. izveden od imenice murafa. Oni se momak s mušterijom murafaj i goni, koji će curu dobiti (iz neke nar. pripovijetke heregovačke). D. Šurmin (zabilježio i naznačeni ake.). Govori se i muraviti se (vidi tamо).*

MURAGA, f. ime bijki, koja se zove i malina, lat. Rubus fruticosus i Rubus Idaeus. B. Šulek im. (s naznakom, da govore kajkavci). — Tamno.

MURĀJA, f. riječ neznana značenja i postaňa. Samo u Vukovu rječniku (bez značenja). Možda te riječi uopće i nema u jeziku.

MURAJNOVICA, f. planina i zaselak u Lici. Zborn. za nar. živ. 10, 308 (gdje se kaže, da je izvedeno iz tur. imena Murajin, dakle mjesto Murajinovica).

MURĀKOVAC, Murákōvea, m. Samo u Vukovu rječniku (brdo u Lovćenu, Name eines Berges, montis nomen). — Postaňe tamno.

MURĀSELA, f. riječ uzeta iz tur. (arap.) mūraséle, pozivnica, kojom se tko poziva na sud. To je znadeće zabilježeno i u Vukovu rječniku: der Vorladebrief des Kadi, evocatoriae judicis s dodatkom: Kad ko tuži koga kadiju, kadija pošaće po nī murasela po kadincu, te ga kadinac dovede. — *U drugijem primjerima, što su se našli, murasela znači: pismo, isprava, kojom se što zbraňuje ili dopušta. Turci . . . vrata*

crkovna s pečatom zapečatiše, s kadinom i mušelimovom muraselom, da u crkvu nitko ne uhodi, doklen se dug ne plati (*iz rukopisa pisanih pod kraj xviii vijeka*). Rad I, 183. Uzeće nam sultana Ibraime, uzeće nam česa pet stotina, što nain dade šarena ferma; trista česa vezir beogradski, što nam dade sitnu buruntiju; a stotinu kosovski kadija, što nam dade tanku muraselu. Nar. pjes. magaz. (1851) 120. Ne bili nam fermam izvadila iz Stambola od cara turskoga, ol vezira sitnu buruntiju, ol kadije sitnu muraselu. Nar. pjes. petr. 2, 531. — *U ovome primjeru mjesto murasela stoji (griješkom?) muhasila:* Da je Vlašče čardak napravilo . . . bez careva sitnoga vermana, bez vezirske sitne buruntije, bez tapije efendi-kadije, bez ogine muhasile male. Nar. pjes. vuk 6, 316.

1. MŪRAT (*s takvijem se akc. govori*), m. tursko ime. Između rječnika samo u Daničićevu s potvrdoma iz vijeka xv i daje. Obetovah . . . poslati gospodinu caru Murat begu (*iz isprave xv vijeka*). Mon. serb. 369. Ter Murata s neizmernim silam razbi na Moravi. I. Gundulić 383. I obadva cara poginuše, car Murate i kneže Lazare. Nar. pjes. vuk 2, 328. Kupi Murat vojsku po krajini. 4, 322. — *Služi kao prezime kršćanima (i hrišćanima)*. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 446. *To je prezime (s naznačenim akc.) zabilježio u Lici J. Bogdanović.*

2. MURAT, m. rođa. Iz tur. (arap.) mūrad (rođa, žela). Samo u primjernu: Ako ti je murat sa mnom sastati se. M. Nenadović protok. 17.

MURATAGIĆ, m. muhamedovačko prezime u Kućima (u Crnoj Gori) izvedeno od Murat-ag. Etnogr. zborn. 8, 131.

1. MURATI, m. pl. selo u Bosni u okružju bašnolučkom i zaselak u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 612. — Vidi prezime Murat.

2. MŪRATI, mūrām, impf. brčkati (*po vodi*). Gorori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Šta muraš i perkaš vavije po vodi? J. Bogdanović. Onamo gorore i mūrati se, t. j. kupati se. D. Škarić. — Postaće tamno.

3. MURATI SE, muram se, impf. glag. neznana značenja i postaњa. Samo u primjernu: Tužaj se Kamilo smurao, mūrao se i mre. M. Držić 211.

MŪRATOV, adj. posses. od Murat. Između rječnika samo u Daničićevu (s primjerom iz xvii vijekaj). Mehmed, syn Muratov, carstvovalo 30 ljet. Šafarik letop. 88. I padlo med Muratov tabor. Nar. pjes. vuk 2, 300.

MŪRATOVAC, Mūratōvea (*jamačno je takav akc.*), m. geogr. ime. a) Tako su se nekad zvala selu Matijevac i Petnica u Srbiji. Etnogr. zborn. 4, CII i 8, 860. — b) Muratovac se zove neka brdoravan' u okrugu jagodinskom. Glasnik 61, 134.

MŪRATOVAČA (*jamačno je takav akc.*), f. zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MŪRATOVĀCI, Mūratovācā (*jamačno je takav akc.*), m. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bes. i herc. 642.

MŪRATOVICA (*jamačno je takav akc.*), f. neko mjesto u Hercegovini. Dok prispijeo na Plano i Ravno, na ivicu na Muratovicu. Osvetn. 5, 51.

MŪRATOVIC Ć (*jamačno je takav akc.*), m. prezime izvedeno od imena Murat. Posiće bega

Muratovića. A. Kačić korab. 493. *Ovo može biti prezime i kršćanima (hrišćanima)*. Mon. croat. 267. 328 (iz xvi vijeka). R. Lopašić urb. 204 (iz xvi v.). Posjekoste Muratović Savo. Pjev. crn. 69b. Ono ti je Muratović Savo. Nar. pjes. vuk 8, 118. Etnogr. zborn. 8, 195 (u Kućima u Crnoj Gori).

MŪRATOVIĆI (*jamačno je takav akc.*), m. pl. tri zaseoka u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MŪRATOVINA (*biće takav akc.*), f. ime nekoj livadi kod Slatine u Slavoniji. Šem. pakr. (1898) 54.

MŪRATOVO SĒLO, n. zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Razdjel. hrv. i slav. 165.

MURATSPAHIĆ, m. muhamedovačko prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 210. Izvedeno od Murat-spahija (dakle mjesto Muratspahijić, Muratspahijć).

MURAV, adj. neznana značenja i postaňa. Samo u primjernu: Metni ga u jedan murav lonac. P. Bolić vinod. 2, 219.

1. MŪRAVA, f. ime nekoj bilki. Riječ se nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov. murava (meka trava, busen), rus. myrava ili myry (meka, sočna, mlada trava, busen), pol. murawa (busen); a iz drugih indeovr. jezika ide ovomo lit. maurai (vodena bilka, Lemna minor). Korijen se ne može postaviti. Između rječnika samo u Vukoru (nekava trava u moru, Art Meer-pflanze, herba quaedam marina s naznakom, da se govori u Risnu). Značenje: neka vodena bilka bilježe: Slovinac (1881) 418 (iz čakavskoga govora s akc. murava), Etnogr. zborn. 13, 186 (za Crnu Goru). Ispor. još: murava, Scorzonerilla villosa. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Istri), — murava, morska trava, Alga, Meer-gras. S. Čubiša prič. 117.

2. MURAVA, f. ime vodi, koja se zore inače Morava. a) mjesto Morava (voda u Srbiji). Prebrodi se preko Murave (štump. Muruve) na Mramoru i miuu Kruševac (iz xvi vijeka). Mon. croat. 234. Vardar i Murava. M. Vetranić 1, 263. Beg u gorah pridobiti i car Murat na Muravi. I. Gundulić 429 (u jednom rukopisu i u izdanju dubrovackom g. 1826, — inače Moravi). — b) mjesto Morava (voda u Austriji). J. Kavačin 275a. — Vidi Muravice mjesto Moravice.

3. MURAVA, f. topogr. ime nejasna postaňa. a) zaselak u Dalmaciji u kotaru makarskom A. Mašek 237. — b) neko zemljište u Pojčicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 201 (gdje se bježi akc. -ü-).

MURAVICE, f. pl. selo u Hrvatskoj, koje se zore i Moravice (vidi tamo). R. Lopašić spom. 1, 327 (u žem. ispravi pisanoj na početku xvii vijeka: „Muravize dolnje“), — urb. 393 (u hrv. ispravi: gorne Muravice). Muravice se spominju i u kajkavskoj ispravi xvi vijeka u Mon. croat. 288. — Vidi Murava mjesto Morava.

MURAVČANIN, m. čovjek iz sela Muravica. Samo u jednoj ispravi: Živeju rečeni Muravčani i služe (iz xvii vijeka). R. Lopašić urb. 393. — Vidi Muravčanin.

MURAVIČANI, m. pl. neko mjesto u Hrvatskoj zabilježeno u ispravi iz početka xvi vijeka: Anton Škalje z Muravičan. Mon. croat. 183.

MURAVIČKI, adj. posses. od Muravice. Samo u primjernu: Što pod muravičku županiju sliši. R. Lopašić urb. 393.

MURAVIĆ, m. prezime nejasna postaња. Imenik (1906) 446.

MURAVINA, f. morska trava. L. Zore rib. 353 (s naznakom, da se govori u Budvi). — Vidi 1 murava.

MURÁVITI SE, müravim se (tako je zabi-jezen akc.), impf. išto što murafati se (vidi tamo). P. P. Đordović.

MURAVIĆANIN, m. isto što Moravac, t. j. čovjek iz austrijske zemlje Morave. Samo u jednoga pisca. Metodij . . . Svatokupa (sic!) kralja muravskog krtstija i da Muravlanom krtstijanske svetbi. Š. Kožičić 19^b. Albert . . . pripravi Mu-ravljane i Polake. 55a.

MURAVSKI, adj. posses., isto što moravski (t. j. što pripada austrijskoj zemlji Moravi). Samo u jednoga pisca: Metodij muravski arhijiskup muravskog kraja žestosrdstvo ubegnuv. Š. Kožičić 19^b. Vidi i prvi primjer kod riječi, koja je pred ovom.

MURAVŠINA, f. neka vinova loza. B. Šulek im. (s naznakom, da je u kajkavaca). — Ispor. u slov. muravina (nem. rother Portugieser).

MURČANSKI POTOK, m. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno xiv vijeka. L. Stojanović hris. 31.

MURDAR, adj. zapušten, nečist. Iz tur. murdar (nečist). Između rječnika samo u Vukovu (múrdar, liederlich, unreinlich, dissolutus, ne-gligens s naznakom, da se govori u Srbiji i u Bosni po varošima). — Govori se i kao imenica s akc. mûrdâr, gen. murdara i sa značenjem: nečisto muško čeđade. V. Arsenijević (s nazna-kom, da se govori u Bačkoj).

MÜRDARA, f. nečisto žensko čeđade (kao za muško murdar). Govori se u Bačkoj (s nazna-čenim akc.). V. Arsenijević.

MURDALUK, m. neka bolest końska (guke ispod kože po trbuhi). Gorori se u Srbiji. Etnogr. zborn. 14, 350. — Jamačno je izvedeno od murdar s tur. nastavkom -luk.

MURE, f. pl. selo u Srbiji u okrugu rudnič-kom. S. Koturović 447. Oni su u Marama staro-sedioci. Etnogr. zborn. 6, 646. — Postaće tamno.

MUREĆEF, MUREĆEP, m. crnilo, mastilo, tinta. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja mürékkéb.

a. u navedenom značenju. Između rječnika samo u Vukovu (Tinte [in fester Gestalt wie Tischlerlein], atramentum). Murečef -(murećep) ne mora biti čvrst, kako Vuk višezi, nego može biti i rastoplen, židak, pa tako se ponajviše i misli. a) murečef. Ne piše je crnim mure-ćepom. Nar. pjes. juk. 73. I murečef, čim se knige pišu. Nar. pjes. petr. 2, 217. A u neu (t. j. u divitu) murečefu nema. Nar. pjes. hörn. 2, 290. Al' nemaše crna murečefa. Nar. pjes. vuk 6, 210. — b) murećep. Ne piše je mure-ćepom crnim. Nar. pjes. bog. 269. I murećep, čim se knige pišu. Pjev. crn. 116a. Što je more, da je crn murećep, pak da pišem tri godine dana, ne bi moji ispisala jada. Nar. pjes. vuk 1, 401. Đurad piše do tri sitne knige, ne piše i(h) samim murećepom, veće meša s krvcem od obrazu. 2, 569.

b. boja (crena) od jagodica bijke vinoboj (Phytolacca decandra). Samo u Vukovu rječniku (Frucht einer Pflanze [gemeine Kermesbeere], womit die Frauen die Stikkerei zeichnen, atra-menti genus). — Vidi murićep.

MUREJA, f. zemlja, koja se zove i Morea (vidi tamo). Između rječnika samo u Danići-

ćevu (u kojem se krivo veli, da je to Aethiopia, s primjerom iz početka xvi vijeka). Tožde lěto hodi car na Mureju. Šafarik letop. 80. — Vidi i Murija.

MURÉJKA, f. neka vrlo krupna pšenica. Govori se u Žeskovcu u Srbiji (s naznačenim akc.). M. Đurović. — Da nije to pšenica iz Mureje?

MURÉLAC, muréla, m. isto što baskija, letva, žioka. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). V. Arsenijević. — Postaće tamno. *

MUREŠA, f. ime kozi. Govori se u Bastajima (u Slav.). D. Hirc. — Ispor. 1 mur i 2 mura.

MURGA, f. talog od maslinova uča, kad se tiješti. Iz tal. riječi istoga značenja morca ili morschia (koja je iz lat. amurca ili amurga, a ova je iz grč. ἀμύγη).

a) u navedenom značenju. U rječniku Mikalinu (murga, mutič od uča, amurca, sanies olei), u Belinu (morca, fondaccio dell' oglio), u Voltigijinu (feccia d' oglie, Bodensatz) i u Stulićevu (amurga s naznakom, da je iz Belina rječen.). Ima i u Vrančićevu rječn. s. v. amurca, ali je griješkom zabilježeno „murca“ (c u toj knizi samo sobom ne služi ni za kakav glas). Uzmi murge od uča maslinova ter. nöme maži. J. Vladimirović 17. Govori se u Dubrovniku. L. Zore dubr. tuđ. 14 (zabilježio akc. -ù-), — u Stonu M. Milas (zabilježio akc. -ù-). Kad si uje (t. j. uče) pro-davalala, k nem si murgu prilivala. Hrv. nar. pjes. 1, 507.

b) murga, m. (sic! mjesto f.), dudiňe murgaste, olivenfarbige Maulbeere, mori genus. Vuk rječn. — Tome se značenju nije našla nijedna druga potvrda.

MURGARČIĆ, m. prezime nejasna postaња. Letop. mat. sr. 112, 157.

MURGAST, adj. onaj, koji ima boju murge. U rječniku Vukovu (murgast, murgovast, oliven-farbig, coloris amurcarii). Ima i u Stulićevu rječniku, ali sa rđavo postavljenim značenjem: pun murge (murgast, murgav, amurca abundans).

MURGAŠ, m. nom. propr. nejasna postaњa.

a. prezime. Šem. pakr. (1898) 28.

b. geogr. ime. a) selo u Srbiji u okrugu vařevskom. S. Koturović 447. Možda se to selo ima misliti u S. Novakovića pom. 189. — b) planina u Vasovjevićima. Etnogr. zborn. 6, 696. — Ispor. Murgovac.

MURGAV, adj. isto što murgast (vidi tamo).

MÜRGEŠA, f. ime kozi (valada murgastoj). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Ispor. mургона.

MURGIĆ, m. prezime nejasna postana. Rat 141 Imenik (1906) 446. Etnogr. zborn. 6, 657. Nalazi se u Lici (s akc. -ù-). J. Bogdanović. Zapisato je u Hrv. pod kraj xvii vijeka. R. Lopatić spom. 3, 29. Kao prezime Turčinu nalazi se Murgić u knjizi Pjev. crn. 21^b; ali u istoj pjesmi na str. 22a stoji Murkić.

MURGIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MURGINOVAC, Murginovca, m. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MURGOŇA, m. ime volu (valada murgastu). U Bruvnu (u Hrv.). D. Hirc. — Ispor. murgeša.

MURGOŃICA, m. dem. od mургоňa. Samo u primjeru: Jergonica varšovič liže (misli se plamen i kotao). Nar. zag. novak. 169.

MURGOVAC, Murgovaca, *m.* potok u Srbiji (upravo u Šumadiji). Etnogr. zborn. 6, 811. — Postaće nejasno; ispor. Murgaš pod b, Murgovica.

MÜRGOVAST, adj. isto što murgast (vidi tam). U rječniku Mikulinu (nije na svome mjestu u azbućnom redu, nego s. v. mast: mast lužna, murgovasta, color cinereus, cineraceus, murinus) i u Vukovu (murgast, murgovast). Abiti . . . imadu bit kolura cinericia iliti murgovasta. P. Filipović 35.

MURGOVICA, f. rječica u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 4, lxxii. — Ispor. Murgovac.

MURGULOVIĆ, m. prezime nejasna postaća. Šem. mitr. (1878) 98. — Ispor. Murgaš pod a, Murgić, Murgusović.

MURGUŁA, f. neka osobita maslina ili smokva. Govori se oko Dubrovnika (s naznačenim akc.): Art Olive mit viel Fleisch und wenig Öl. M. Rešetar štok. dial. 254, — u Stonu: mürguļa, vrsta smoke. M. Milas. — Riječ je jamačno izvedena od murga (vidi tam).

MURGUSOVIĆ, m. prezime nejasna postaća. Kalend. (1882) 221. — Ispor. Murgulović.

MURGUZ, m. muhamedovačko prezime tamna postaća u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 858 i 12, 118.

MURGA, f. ime psu (kučki?) oko Žeskovca u Srbiji. Zborn. za nar. živ. 5, 101. — Vidi 1 mur.

MURGINAC, Murginca, m. prezime tamna postaća u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 5, 152.

MURI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i hrv. 642. — Tamno.

MURICA, f. ime ovci (u Bastajima i u Daruvaru u Slav.). D. Hirc. — Ispor. 2 mura.

1. MURIĆ, m. prezime nejasna postaća. Rat 240. Drž. kalend. (1905) 299. Etnogr. zborn. 18, 68. Potvrda mu ima i prije našega vremena: u jednoj ispravi xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Deč. hris. 30. T. Smičiklas spom. 159.

2. MURIĆ, m. seoce u Dalmaciji u kotaru šibeničkom. A. Mašek 237.

MURIČEP, m. bička, koja se zove i grozdo-boja, vinobača, lat. Phytolacca decandra. S. Petrovic 339. — Vidi murečef pod b.

MURIČEVAC, Muričevca, m. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. Razdjel. hrv. i slav. 165 (gdje je zapisato u kajk. obliku Muričevac).

MURIĆI, m. pl. ime selu u Crnoj Gori kod Skadarškoga jezera. Upravo su dvoji Murići: Doni i Gorini, jedno je i drugo muhamedovačko selo. Magazin (1868) 72, 75.

MURIJA, f. zemlja, koja se zove i Morea (vidi tam). Između rječnika samo u Daničićevu (u kojem se krivo veli, da je to Aethiopia, sa dva primjera iz xvi vijeka). Donesoše gospođu Jelenu o Murije Lazaru. Šafarik letop. 78. — Vidi i Mureja.

1. MÜRINA, f. morska riba, koja se zove i moruna i muruna i istoga postaća (koje vidi kod moruna). U rječniku Belinu (morena, specie di pesce) i u Stilicu (murina, riba, muraena s naznakom, da je iz Belina rječni). Jošte ne smijem vrše plesti, da ih vrgu na murine. M. Vetračić 1, 17. Debele murine. 2, 388. Kraso imaše u svom ribnaku jednu murinu veoma lijepu. B. Zuzeri 346. Govori se u Dubrovniku. D. Lambi (1854) 188 (postavljaju lat. ime Murena communis). B. Kosić dubr. rib. 16 (postavljaju lat. ime Murena helena); to potvrđuju i L. Zore dubr. tud. 14. M. Milas rad jug. ak. 186, 236 i obojeva postavljaju naznačeni akc.

2. MURINA, f. ime selu u Crnoj Gori. Letop. mat. sr. 156, 70. Etnogr. zborn. 5, 594 i 12, 510. — Postaće nejasno.

MURINSKI, adj. posses. od 2 Murina: Murinska rijeka, Murinski lugovi. Etnogr. zborn. 5, 520.

MURIĆA, f. isto što 1 murina. Samo u primjeru: Obnoć lovim ribu... udicom zubace . . . vršom muriće. S. Čubiša prip. 266.

MÜRITI, mürüm, impf. na vatri pariti, no dopicati. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni akc.). Druge se potvrde nikakve nije našlo. — Tamno.

MURJANOVICI, m. pl. selo u Bjelopavlićima (u Crnoj Gori). V. Češević (zabilježio i naznačeni akc.). — Postane tamno.

MÜRKA, f. Samo u Vukovu rječniku: mača šajka, koja samo po Muri ide, ein Mura-Schiff, navis minor. — Ispor. dravka.

MURKIĆ, m. prezime Turčinu zabilježeno na početku xviii vijeka (Murkić). T. Smičiklas spom. 205. — Vidi kod Murgić potvrdu iz Pjev. crn.

MURKO, m. a) ime psu. F. Kurelac dom. živ. 46. Ispor. 1 mur, mürğa, murov. — b) ime volu. U Brvnru (u Hrv.). D. Hirc. Ispor. murgogna.

MURKOVCI, Murkovaca, m. pl. selo u Slavoniji blizu Požege. T. Smičiklas spom. 70. — Danas se to selo zove Nurkovac.

MURKOVIĆ, m. prezime. Imenik (1906) 446. Ima i Murković-selo, ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. — Tamno.

MURLAK, m. isto što morlak i istoga postaća (vidi tam). Konfin rečenih Murlak više imenovanih (iz xv vijeka). Mon. croat. 97. Imate vi Vlasi al' Murlaki . . . živiti u miru (iz xv v.). 103.

MURLĒSATI, murlēšem, pf. i impf. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je isto što zapečatiti, pečatiti, i navodi se primjer iz nar. pjesme štampane u izdanju g. 1824, 1, 25: Kuduz piše, Putnik murleše. — Glag. je izведен od murli, t. j. muhurli (vidi tam).

MURMURACION, m. isto što mormoracijon i istoga postaća (vidi tam). Samo u jednoga pische. Suprot ovoj zapovidi su murmuracijoni, ozloglašena etc. F. Lastrić od' 76. Ovdj sam popisao sve grube, murmuracijone, laži. ned. 319. Onizim ne čuješ iz usta oni zakletvi, oni psovki, murmuracijona, svetn. 37a.

MURMURAĆ, murmurača, m. onaj, tko murmura, t. j. kleveće. Samo u primjeru: Iz pakla se murmurač ukaza. L. Čubuški pis. 44.

MURMURAĆE, n. isto što mormoraće i istoga postaća (vidi tam). a) mrmraće, gundanje. Svo (t. j. žene) ga tiraju . . . sabljom od nenavidosti i murmuraće (iz lat. omnes eum repellunt . . . framea murmurationis et invidiae). F. Lastrić test. 332a. Čamoreće oli niko pod glas murmuraće i uzbuložene zove se susuratio. M. Dobretić 210. Moći ćemo se paziti od murmuraće protiva Bogu, kano da nije sva dobro radio. B. Leakočić nauk 18. — b) klevetanje, opadaće. Zasto ćete i vi novim jezici govoriti prominivši krive zakletve i laž u istinu, ozloglašena i murmuraće u fale iskrnega. F. Lastrić od' 231. Običaju vrime trati . . . u murmuraće i ozloglašenu iskrnje. svetn. 188a.

MURMURATI, murmuram, *impf.* *isto što mormorati i istoga postańa* (vidi tamо; ali i u lat. jeziku ima glag. murmurare u znaćenju, koje se ovđe navodi pod a). U rjećniku nijednom. a) mrmlati, gundati. Ako je kada murmural suprotiv Bogu govoreći: Zašto ja nimam toliko . . . koliko on? Starine 23, 187. Mnogi živući zlo progone one, koji od njih murmuraju, što jest izpravnost i očita ludost. Oni, koji mrmaju od tvojega zla života, ne budući im ti daš dosade, nije li čisto, da će mrmlati mnogo veće, ako i(h) progoniš? M. Radnić 14b. Nitko od onizije, koji su murmurali, ne će ujesti u zemlju od obećаna. 431a. Posli malo opet Boga psuju murmurajući zaradi jizbina (*iz lat. iterum Deum blasphemant murmurando propter cibos*). F. Lastrić test. 14b. Murmurajući, zlovojeći se i proklinajući drugo im ne služi (*t. j. siromasima nihovo siromaštvo*) nego za odvesti u muke. sveti. 159a. Što se dakle protiviš pravdi Božjoj murmurajući, zlovojeći se i proklinajući? A. Kanižić fran. 197. Počnu protiva Bogu murmurati i tužiti. E. Pavić prosv. 1, 17. Kad bi murmurao protiva Boga i negovomu provideňu. B. Leaković nauk 276. — b) klevetati, opadati. Za iskrnim jere murmurate i poštenje jer mu sramotite? L. Ľubuški pis. 41. Za њim murmuraše govorci, da puk privraća. Đ. Rapić 283. Murmurator . . . rani dobar glas i dobro ime kod ljudi onoga, za koga murmura. F. Lastrić ned. 419. Svak more pomisliti i zlo suditi i murmurate svrhu nega. M. Dobretić 107.

MURMURATUR, m. *isto što mormoratur i istoga postańa* (vidi tamо). a) onaj, tko mrmla, gunda. Murmuratori niti praštaju Bogu ni starijem ni iskrnemu. F. Lastrić ned. 418. — b) klevetnik, opadač. Daj razlog . . . psovaču, murmuratoru, od tvoga jezika prokletoga. Đ. Rapić 16. Pitajte murmurate: Zašto tude pošteňe dižete? 146. Ozloglašite i murmurate, koji dižu pošteňe i dobar glas svom iskrnemu. F. Lastrić ned. 178. Čućete murmurate ozloglašati iskrne. sveth. 31b. Murmuratorioli zlogovornici i ostali zli i opaki ljudi. M. Dobretić 211.

MURMURATURSKI, adj. posses. od murmurator. Samo u primjeru: Jezik murmuratorski zapali i otruje kuće, sela i gradove otrovom paklenim od mrmala i ozloglašenja. F. Lastrić ned. 418.

MURMURAVAC, murmuravca, m. klevetnik, opadač. Samo u primjeru: Murmurusace jer Bog nenašvi. L. Ľubuški pis. 41.

MURNICA, f. mučevita zemlja, něm. Schlammerde. F. Kurelac dom. živ. 28 (ne kaže, gdje je riječ čuo ili čitao). Vidi 3 mura.

MUROJKO, m. vis u Srbiji u okrugu požarevačkom. Etnogr. zborn. 5, 259. — Tamno.

MURONOSICA, f. žena, koja nosi muru (vidi 5 mura). Samo u primjeru: Koliko bě muronosic žen, ke pomazše gospoda krizmoju (*iz glag. rukopisa xv vijeka?*) Arkiv 9, 107. Ovaj je primjer grijeskom metnut pod mironosica, pa treba da se tamno briše.

MUROV, m. ime psu. F. Kurelac dom. živ. 46. — Ispor. murko.

MUROVATI, murujem, *impf.* zidati. Samo u primjeru: Duvari od kamene so zemljou murovanja. Glasnik 56, 207. — Biće iz rus. glagola *istoga znaćenja murovati*, koji je (kao i poš. murovac) uzet iz něm. mauern.

MURSALOVIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Vidi ime, koje sad dolazi.

MURSEL, m. prezime muhamedovačko. Bošnac (1908) 127. — Vidi imena, koja su pred ovim i za ovim.

MURSELOVINA, f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Vidi ime, koje je pred ovijem, a vidi i Mursulović.

MURSKI, adj. posses. a) od Mura (ime vodi, vidi 4 Mura pod a). Od briga murskoga tja do siňa mora. P. Vitezović odil. 28. — b) od Mure (selo u Srbiji). Murska kmetija. Etnogr. zborn. 6, 646.

MURSULOVIĆ, m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Vidi Mursalović.

1. MURTA, m. muško ime tamna postuňa zabilježeno u ispravi xiv vijeka. Glasnik 24, 245.

— Vidi 1 Murtat; vidi i adj. Murtin.

2. MURTA, f. žensko ime muhamedovačko. Samo u jednoj pjesmi. Za Murtu se ni zakleti ne ču, jer je Murta pašu zagledala. Nar. pjes. herc. vuk 120.

MURTADIN, m. *isto što murtatin* (vidi tamо) i *istoga postańa*. Samo u primjeru: Jer ih nihovi fisivoi . . . oglasiše za murtade (izdajice) svojih plemena. M. Đ. Milićević om. 180.

MURTAR, m. *isto što mortar i istoga postańa* (vidi tamо). Govori se na Rabu (s akc. murtār). M. Kušar rad jug. ak. 118, 20.

1. MURTAT, m. muško ime tamna postuňa zabilježeno u ispravi xiv vijeka. Glasnik 24, 245. — Vidi 1 Murtat.

2. MURTAT (jamačno je takav akc.), m. *isto što murtatin i istoga postańa*. Alibeg se murtat prigodio. Nar. pjes. juk. 496. Pa se vezir murtat dogodio. Smailag. meh. 12.

MURTATIN, m. izdajica. Iz tur. (arap.) murtad (odmetnik). Između rjećnika samo u Vukovu (Verräther, proditor, izdajnik s primjerom iz neke nar. pjesme: Sultan care, jedan murtatine!). Možeš znati, murtatine jedan! Nar. pjes. bog. 272. Al' to čuo murtatin vezire. Pjev. crn. 69a. O vezire, carski murtatine! Nar. pjes. juk. 494. Murtati će naske opaňkati. Nar. pjes. hörm. 1, 9. Što pokupi četfest vezira, sve vezira carskih murtata. 1, 115. Šta slušate murtatina carskog? Smailag. meh. 47.

MURTATLUK, m. izdaja. Ono šenluk nije u vezira, već murtatlu vami učinio. Smailag. meh. 50.

MURTELA, f. bička, koja se zove i bosilak. Iz tal. (mlet.) mortella. Basilik se bušaše s murtelom zelenom. M. Marulić 78. Basel i murtela na prozorih u plemenitim sudil . . . goje se. P. Zoranić 48. Murtela, murtlika, Ocimum basiliicum, Ocimum minimum. D. Lambi (1852) 56. Govori se na Rabu (s akc. murtēla). M. Kušar rad jug. ak. 118, 19, — u Polćima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 213. — Vidi i murtila, murtjela.

MURTENICA, f. brdo u Srbiji u okrugu užičkom. M. Đ. Milićević knež. srb. 578. Etnogr. zborn. 5, 54. — Tamno.

MURTER, m. u Dalmaciji selo i zaselak; selo je u kotaru šibeničkom, a zaselak u dubrovačkom. A. Mašek 237. — Tamno.

MURTILA, f. bička, koja se zove i murtela (vidi tamо). Prk je kaono i murtila, ku ako

taknes, miris meće. J. Kavačin 359a. Pa će oni ružice izbirati i murtulu, ono drobno cviče. Hrv. nar. pjes. 5, 158. Govori se na Braču: murtila, Ocimum minimum. A. Ostojić.

MURTIN, adj. posses. od muškoga imena Murta (vidi tam). Samo u Daničićevu rječniku s potvrdoma iz xiv vijeka.

MURTJELA, f. biljka, koja se zove i murtela (vidi tam). Govori se u Prćanju (upravo murtjela). M. Rešetar štok. dial. 254.

MURTLIKA, f. biljka, koja se zove i murtela i istoga postaja (vidi tam). U rječniku Stulićevu (murtlika, trava, ocytum minus). D. Lambi (1852) 56.

MURTOLOZ, m. biće isto što Martoloz; u jednoj pjesmi služi kao lično ime. A služi im sluga Murtoloze. Nar. pjes. petr. 3, 580. I nadovo Murtoloza služu. 3, 611.

MŪRU. interj., vidi šuru muru.

MŪRUNA, f. riba, koja se zove moruna i murina i istoga postaja (vidi tam) Urječniku Mikafinu muruna, riba velika, huso, mario, — muruna, mača riba, murena, fluta) i u Vukovu (nekaka morska riba, eine Art Seefisch, pisces quidam marinus s naznakom, da se govori u Dubrovniku).

MŪRUZ. m. isto što mumuruz (vidi tam). Govori se u Srbiji. S. Petrović 436. Etnogr. zborn. 13, 86. Postavljeni akc. zabilježio V. Arsenjević.

MURUZIŠTA, n. pl. visoka ravnica u Srbiji u okružju Jagodinskog. Glasnik 61, 134. — Ispor. Mumuruzište.

MŪRVA, f. drvo, koje se zove također dud, i negov plod. Riječ se nalazi još u nekim slav. jezicima: slov. murva, malorus, morva, pol. morwa. Iz staročem. mür (*danas Maulber, Maulbeerbaum, a nem. je riječ iz lat. morus (drvo), morum (plod), lat. je pak iz grč. μορέα (drvo), μορός (plod)*). U rječniku Vrančićevu (morus), u Mikafinu (murva, jagoda, morum, — murva, dub, morus), u Belinu (gelo, mora, frutto del moro, — moro, albero), u Bjelostjenčevu (murva, drevo, morus, sycaminus, — murva, sad, morum, baccia mori), u Jambrešićevu (morus), u Voltigijinu (moro, gelso, Maulbeerbaum), u Stulićevu (murva, dub, — murva, voće, morus) i u Vukovu (mūrvra, dud s naznakom, da se govori po jugo-zapadnjem krajevima). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka. Riječ se murva govori u Dubrovniku (s naznačenim akc.). P. Budmani rad jug. ak. 65, 164. — u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 8, 261, — na Rabu (s naznačenim akc.). M. Kušar rad jug. ak. 118, 18. — Gen. pl. je mūrvā ili mūrvī, a u Belinu rječniku s. v. mora ima murava.

a) u navedenom značenju.

a) drvo. Murve jesu posjećene, a mi hoćemo mjesto njih određe posaditi. Proroci 17a. Toj murva davnihi lit z bilim plodom biše. D. Zlatarić 87a. Murve i plodna stabla ina A. Vitalić istum. 248a. Oni su kano dudovi aliti murve, koji . . . malo cvatu. S. Margitić fala 119. U vjećicu hladno šimširovina, a do nega murve ocvjetale. Osvetn. 2, 18. Zamole ga deca, da bi se popeo na murvu, da im on trese grane. Nar. prip. vrč. 95.

b) plod. Nego sam kravji pastir ki murve (stamp. mrve) trga (iz nem. der Maulbeeren abliest). Proroci 274b. Da se obraz moj rumeni, namazah ga murvam zrelim. I. Gundulić 156. Koje (t. j. roče) čovik sa svime, to jest i s svojima sitnim košćicama ili sjemenom zajedno

može pojisti, na priliku dud ili murve. I. Jablanci 187. Oni da kupe i jedu murve. Nar. prip. vrč. 95.

b) Murva kao topogr. ime. a) mjestance, na kojemu je nekoliko kuća, u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 5, 594. — b) zaselak u Hrvatskoj, u županiji ličko-krbavskoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 165.

MŪRVAC, mūrvaca, m. divlji dud. U rječniku Vukovu (mūrvac. divlji dud, eine Art wilder Maulbeerbaum, mori genus s naznakom, da se govori u Risnu). Murvac, morus silvestris. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori na Hvaru). — Govori se i u Stonu, ali u drukčijem značenju: Mūrvac, gen. murvāca, murva, koja ne rađa (dakle muška murva). Usadio sam dva murvaca. M. Milas.

MŪRVĀČ, murvača, m. muška murva. Govori se u Istri (s akc. murvāč, gen. murvāča). D. Nemanić (1883) 48 (bilježi značenje: morus mas), *Ima i u Stulićevu rječniku, ali sa -ć mjesto -ć (murvač, murvača, moro maschio, morus).*

MŪRVAK, murvaka, m. divlji dud. Govori se u Prćanju: mūrvāk, gen. mūrvāk ili mūrkā, wilder Maulbeerbaum. M. Rešetar štok. dial. 254. To će značenje biti i u primjeru: Sada već murvaci guste, vode svud romone. M. Pavlinović razl. sp. 425. — Govori se i u Stonu, ali u drukčijem značenju: Mūrvāk, gen. murvāka, murva, koja ne rađa. Nije to murva, nego murvak. M. Milas. — Vidi murvac.

MŪRVAN, murvana, m. muška murva. Govori se u Istri: murván, gen. murvána, morus mas. D. Nemanić (1883) 41.

1. MURVAR, Murvara, m. prezime. Schem. cath. (1876) 14.

2. MURVAR, murvara, m. ptica, koja pripada medu vrane, lat. Pastor roseus. D. Kolombatović (1885) 14.

MURVATOVIĆ, m. mihamedovičko prezime tama postava zabilježeno u pismu druge polovine xvii vijeka. Starine 11, 141.

MURVEN, adj. isto što murvov (vidi tam). Između rječnika samo u Stulićevu (murven, murveni, ex moro). Vino ima biti od loze, a ne od njednogina iugova, kako Šipkova ali murvena (izostavljena je riječ ploda ili roda) ali od jablk. Naručn. 20b. Rijet ćeće ovomu stabru murvenomu: izkorijepi se i priusad' se u more (iz lat. dicetis huic arbori moro: eradicare et transplantare in mare. Inc. 17, 6) S. Rosa 117b. Zakao....izpe se na jedan stabar smokve murvene (iz lat. ascendit in arboreum sycomorum. luc. 19, 4). 128a. U drugom je primjeru Rosa složenu lat. (upravo grčku) riječ sycomorus rastavio u nene dijelove i prema tome preveo (nem. se to drvo zove Maulbeerfeige).

MURVEŠTAK, Murveštaka, m. ime zemljištu, na kojem su livade, kod sela Vidovec (u županiji varaždinskoj). D. Hirc. Mještani govore -ščmjesto -št.

MURVEŽ, m. muška murva. U Rijeci. F. Pilepić. — Ispor. murvac, murvač, murvak.

MŪRVICA (jamačno je takar akc.), f. a) dem. od murva. Doletila tica, obleta murvicu, sela j' na grančicu. Nar. pjes. istr. 2, 37. Zrasla je murvica u Jani ve dvori. 2, 105.

b) dva sela u Dalmaciji, jedno je u kotaru spletskom, drugo u zadarskom. A. Mašek 237.

MURVOV, adj. isto što dudov. Vrijeme i ustupljeće lišće murvovo promeću u svilu. M. Pavlinović rad. 42. Uzni lišće murvova (iz neke stare lekarušće). M. Medić čet. ljk. 231. U Rijeci

Crnojevića zabićežio sam akc. murvōv, murvōva, prema čemu bi u kњiževnom jeziku bilo mūrvov, mūrvova. S. Ivšić.

MURVOVINA, f. murvovo drvo. Samo u Stučevu rječniku (lignum ex moro). Ispor. hrastovina, lipovina. vrbovina.

MURZOIĆ, m. prezime tamna postaća zabižeženo u kajkavskom zapisu xvi vijeka. Mon. croat. 297.

MURŽIĆ, m. prezime tamna postaća. U Daničevu rječniku s potvrdoma iz xv vijeka. Iz istoga vijeka u jednoj ispravi kao prezime Dubrovačaninu. K. Jireček spom. 76.

1. MUSA, m. muško ime tamna postaća. Pride kъ mne vъzljubljeni brat, mi čelnikъ Mlъsa si novi svojimi (u ispravi kneza Lazara iz g. 1381). Glasnik 24, 259. Starome -ly- odgovara u današnjem jeziku -u-. Tone Mlъsi ili Musi sačuvale u usponenu neke nar. pjesme zovući ga Musić (vidi tamo).

2. MÜSA, m. ime isto koje i Mojsije (po turškom izgovoru). Znajući dakle, da je Mojsija oliti Musa najbolji vitez prid vojskom Kastrioticā. A. Kačić razg. 118. Vino pije Musa Arbanasa. Nar. pjes. vuk 2, 401. Od Muše Popovića (misli se pjevač jedne nar. pjesme). Pjev. crn. 39b. Muša mjesto Mojsije u Lici. J. Bogdanović. — Služi i kao (kršćansko) prezime u Bosni i Hercegovini. Bošnák (1908) 127. Etnogr. zborn. 11, 208 i 12, 438.

3. MÚSA, f. žensko zlovođno i srdito. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Vidi múšiti se, múso.

4. MUSA, f. ime životinjama tamna postaća a) koňu. U Pojčicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 9, 109 (ako je doista ovo ime koňu, a ne kobili, onda je dakako masc.) — b) kozi. F. Kurelac dom. živ. 38. — c) kraci. D. Trsteňak. F. Kurelac dom. živ. 25.

5. MÚSA, f. piće od mezgre. Biće od korijena mels, od kojega je rus. molčat (sisati), češ. misati (lizati, oblizivati se), poļ. pomłoski (poslastice). U rječniku Vukovu (músa, músa, buza iz drveta n. p. brezova, klenova i javorova, der Baumsaft, susac s naznakom, da se govori u Lici i u Srijemu). Čobani kod stoke s proleća piju músu od klenova, grabova, jasenova, bukova, cerova ili sladunova drveta. Kad koje imenovanu drvo dobro podmezgra i počne da se razvija, oni zaseku deblo i naprave zasek tako zgodno, da se musa tu skupja. Odatle je oni uzimaju i piju kao vrlo slatko i prijatno piće (u Srbiji oko Lijevča). Etnogr. zborn. 10, 69.

MÙSÁF, musáfa, m. kniga koran, čitap, sveto pismo muhamedovačko. F. Miklošić, die türk. Elemente, Denkschriften 38, 178 uzima, da je iz tur. (arap.) musa'afé (pomoć). ali poradi razlike u značenju nije to jasno. U rječniku Vukovu (musaf, alkuran, čitap s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 70: Car okupi hoće i kadije i derviše, turske kniževnike, te musafa na ruke uzeše, Boga mole Turci za tri dana) i u Daničićevu (musaf, u Turaka kniga sveta sa dva primjera iz isprava xv vijeka pisanih na turskom dvoru). Tako mi 7 musafi, što verujemo mi Musromane. Mon. serb. 409. Ima u vašega gospodstva jedan turski musaf (u pismu pisanim u drugoj polovini xvii vijeka). Starine 11, 148. Govori se u Bosni. Nar. bl. kapet. 410. K. Hörmann 1, 591.

MUSAFAER, m. isto što musafir i istoga postaća (vidi tamo). Govori se u Bosni i Herce-

govini. V. Bogišić zborn. 393. Zborn. za nar. živ. 6, 117.

MUSAFAROVIĆ, m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUSAFAERSKI, adj. gostožubiv. Ne diraj u tu kuću, ona je vazda musaferska kuća bila (u Hercegovini). V. Bogišić zborn. 393.

MUSAFIR, m. gost. Iz tur. (arap.) müsafir (putnik, gost). Govori se u Bosni. Zborn. za nar. živ. 8, 100, — u Hercegovini: musávir (s takvijem akc. i sa -v- mjesto -f-) V. Lešević. Nalazi se u nar. pjesmana muhamedovačkim. Nar. pjes. hörn. 2, 640. Hrv. nar. pjes. 3, 648.

MU-SAGA, m. mjesto Musa aga. Mehmed-aga i š nime Mus-aga. Nar. pjes. vuk 4, 132.

MUSAGIĆ, m. prezime izvedeno od imena Musaga. U Hercegovini ima zaselak Musagića mahala. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUSAÍK, m. mozaik, t. j. osobita vrsta slikača. Iz tal. musaico (ili mosaico). Samo u Mikačinu rječniku (opus musivum, emblema).

MUSAIP, m. Samo u primjeru: Kajmakanu Mustaj-paši, musajpu i svakomu razloge ove ti prikazi. J. Palmotić 338. Iz tur. (arap.) musahib (drug, mišenik sultanov).

MUSAK, muska m. isto što 1 mosak, 1 mošak i istoga postaća (vidi tamo). Između rječnika samo u Mikačinu ((i na svome mjestu u abzučnom redu i s. v. mosak)). Ne miriše lijepim muskom. J. Kavačin 21b. Koliko ambre, koliko musaka, koliko mirisnih voda bijaše ona za bludne svoje prame poharčila? A. D. Bella razg. 243. — Ima potvrda i za nom. sing. musk: Ako si kada nosil poli sebe musk . . . ali ine stvari, ke lipo mirisaju. Starine 23, 147.

MUSAKA, f. tursko jelo od modra patličana i iseckana mesa, koje se dotle kuva, dokle se ne ukova svo u svome soku. Đ. Popović tur. reči 151. Kako se to muhamedovačko jelo po Bosni i Hercegovini gotovi, to se opisuje potanko u Etnogr. zborn. 10, 96. — Iz tur. riječi istoga značenja musakka.

MUSAKADIĆ, m. prezime muhamedovačko. Bošnák (1908) 127. Postalo od Musakadije (preko Musakadije), a to od Musa kadija.

MUSALA, f. dva zaseoka u Bosni, jedan je u okružju tuzlanskom, drugi u travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Jamačno iz tur. jezika.

MUSALAM, m. vidi musalem.

MUSAN, musana, m. ime jareu. F. Kurelac dom. živ. 38. — Ispor. 4 musa.

MUSANDAR, m. isto što musander (vidi tamo). Govori se oko Sarajeva. Etnogr. zborn. 11, 51. Ne razabira se, je li gen. musandara ili musandra.

MÙSÁNDER, mûsândera, m. ormar uza zid, koji ima na vrhu raf. Govori se u Mostaru (s naznačenim akc.). M. Milas rad jug. ak. 153, 84. — Riječ je jamačno iz tur. jeziku.

MUSANDERA, f. isto što musander i istoga postaća (vidi tamo). Govori se u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 738. 1136 i 12, 87.

MUSAR, musara, m. isto što gusar. Samo u jednoga pica, koji ima i gusar (vidi tamo). Asan . . . musar vrli. J. Kavačin 133b. Jedan razbi kad Hrvate, a musare (štamp. Musare) drugi dobi. 186b. Ki rastira sve musare. 191b. — Sasma nepouzdano; vidi 3 mužar.

MUSARCIJA, m. rođa gusara. Samo u primjeru: Musarciju velikoga razbi u vodah od Vestije. J. Kavačin 185^a. — *Sasma nepouzdano*.

MUSARICA, f. isto što gusarica. Samo u jednoga pische, koji ima i gusarica (vidi tam). Alcida . . . musarica od svih prva. J. Kavačin 273^b. — *Sasma nepouzdano*.

MUSARSTVO, n. isto što gusarstvo. Samo u jednoga pische, koji ima i gusarstvo (vidi tam). Er musarstva štitih kleta. J. Kavačin 86^a. I musarstva inijeh toka ne korabje raspršaše. 210^b. — *Sasma nepouzdano*; vidi mužarstvo.

MUSAST, adj. srdit i namrgoden. Govori se u Dubašnici (na Krku). I. Milčetić (zabićežio akc. -u.). Vidi 3 musa.

MÜSAV, müsava, adj. prljav, uprljan. Govori se u Slavoniji (s naznačenim akc.), na pr. Nezino je dite uvirk musavo. Operi tu musavu košulju. T. Maretić. S. Ivšić. S. Pavičić. — *Ispor. u kajkavaca*: musa (uprljana žena ili krava), muša (uprljana krava). M. Pleteršnik slov. — Postaće tamno.

MUSAVERA, f. bijeda, nesreća. Samo u primjeru: Sahraniti me, Gospode Bože, uboštine, siromaštine, bede, musavede vidovne i nevidovne. M. D. Miličević jurm. 52. Pisac u bileski kaže, da je od arapske rijeći musibet (bijeda, nesreća), ali će biti od one tur. (arap.) rijeći, od koje je museveda (vidi tam), a vidi i riječ musibet). — U Lici se musaveda govori s promiješenim značenjem: zanovijetaće, zapredaće; na pr. Ko bi se negovoj musavedi domislio! J. Bogdanović. Vidi riječ, koja sad dolazi.

MUSAVERATI, musavēdām, impf. zanovijetati, zapredati. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. A šta vavije musavedaš? J. Bogdanović. — Vidi riječ, koja je pred ovom.

1. **MUSE**, f. psovka ženskome u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. i ob. 10, 26. *Ispor. babe, grle, neve. Da nije u svezi s pridjevom musav, dakle musavo žensko?*

2. **MÜSE**, f. isto što mačka, maca. Muse mala, ča si glavu naslonila? (iz neke nar. pjesme čakavske). A. Ostojić (zabićežio naznačeni akc.). — *Ispor. 3 muna, 3 masic.*

3. **MUSE**, f. pl. zaselak u Bosni u okružju baňolukčkom. Popis žit. bos. i herec. 642. — Biće upravo plur. od prezimena Musa (vidi 2 Musa).

MUSELAM, m. pozdrav. Iz tur. (arap.) rijeći istoga značenja musalémé. Selam alekim (ili kao što Bošnaci govore selamaleć), a na ovo se odgovori: aleći muselam (stamp. alećimu selam). Vuk rječn. s. v. selam. Dode i jedan hoća te im (t. j. Turcima) nazove: selam aleć! a oni nemu: aleć muselam, efendija. Nar. prip. vrč. 86. Turski nemu selam nazivaju: selam aleć, Mekiću Amzagę! Amzaga mu selam privatno: Muselam ti, Corović Alija! Nar. pjes. vuk 8, 247. — *Nalazi se i musalam: I Turcima turski selam daje: Salamaleć, vi Gračani Turci! Turci nemu selam otprimili: Aleć musalam, neznana delijo!* Nar. pjes. marjan. 74.

MUSELEZ, m. slatko i mirisavo kuhano vino. Iz tur. (arap.) rijeći istoga značenja müséllés. Urječniku Belinu (mulsa, propriamente la sapa o mosto cotto, vino cotto s naznakom, da je ,varvarsku' rijeć, t. j. dijalektična), u Stilicevnu (muselez, varenik) i u Vukovu (u pjesmama nekakvo vino). Doneso mu vina trolitnega, museleza i duzel šerbeta. A. Kačić razg. 292. Pozdravi mi sveca Muhameda, načeš nega, di muselez pije. 306.

Uze sladkoga vinca museleza. J. Rajić boj 50. Priniješo museleza vina. Pjev. crn. 215^b. Dala bih mu baćvu museleza. Nar. pjes. herc. vuk 96. Nosi Fata tikvu museleza. Nar. pjes. petr. 1, 302. Oni piju šerbet i muselez. Hrv. nar. pjes. 2, 352.

MUSELIĆ, m. prezime nejasna postaća. Samo u primjeru: Od četiri brata Muselića. Pjev. crn. 81^a.

MUSÈLIM, m. osobiti turski činovnik. Iz tur. (arap.) müséllém (priznat, ovlašten). Između rječnika samo u Vukovu (der Musselim, Art türkischen Oberprofossen. Gde je kadija, onđe ima i muslim, koji se gdješto, osobito k istoku, zove i v o j v o d a, pa kadija sudi, a muslim zatvora lude i izvršuje ono, što kadija presudi, a dosta puta muslimini čine i bez kadijina suda, što im je vođa....). Koji je (t. j. Turcini Tokatlijić) bio muslim najčešći. Vuk grada 75. U Lijevnu gradu bijelomu da drugoga muslima nejma. Pjev. crn. 254^b. Udržiše nam sedam muslimima. Ogl. sr. 438. To su bogne muslimimi carski. Nar. pjes. vuk 4, 450.

MUSELIMCI, Muslimaca, m. pl. zemljište u Srbiji u okolini biogradskoj. Etnogr. zborn. 5, 1017.

MUSÈLIMOV, adj. posses. od muslim. U rječniku Vukovu (des Musselim, musselimi). S kadinom i muslimom muraselom (vidi taj primjer kod murasela).

MUSÈLIMOVAC, muslimōvca, m. čovjek, momak muslimov. U rječniku Vukovu (einer von des Musselims Leuten, homo musselimi).

MUSÈLIMSKÎ, adj. posses. od muslim. U rječniku Vukovu (Musselim-, musselimicus).

MUSÈLIMSTVO (biće takav akc.), n. služba muslimska. I tako ga....zbacio s muslimstvom. Vuk grada 75.

MUSÈLIN (jamačno je takav akc.), m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. — Biće upravo ista riječ, koja je i muslim.

MUSÈLINI, m. pl. tako se do god. 1890 zvalo selo u Srbiji u okrugu podrinskom, koje se od onda zove Jevremovac. S. Koturović 427. Akc. zabićežio M. Ružić. Vidi riječ, koja je pred ovom.

MUSÈLOVIĆ (jamačno je takav akc.), m. prezime izvedeno od Muselin (vidi tam). Šem. pakr. (1890) 28.

MUSEMET, m. neka vrsta šarena tkiva u četiri nita (u Jajcu u Bosni). J. Belović-Bern. 82 (supl.). — Jamačno iz tur. jez.

MUSEVÈDÀ, f. bijeda, potvora. Iz tur. (arap.) müséwwédé (koncept, ocrinivanje). Između rječnika samo u Vukovu (museveda, bijeda). U ova dva primjera, što su se našla, značenje je: bijeda, nevođa, nesreća: Ti dobro znaš, da kod mene kojekakve turske musevede ne prolaze. D. Obrađović bas. 209. Ne će vas nikakova beda od nas sresti na putu niti museveda napasti. J. Rajić boj 104. — Vidi museveda, museveda.

MUSEVÈDÌTI, musevèdîm, impf. bijediti, potrorati, glag. izveden od imenice museveda (kao i bijediti od bijeda). Samo u Vukovu rječniku (musevediti, bijediti).

MUSEVÈGLJA, m. bijednik, opadač, imenica s tur. nastavkom -gija od museveda, dakle je musevegija mjesto musevedgija. Samo u Vukovu rječniku (Verleumder, calumniator). — Vidi mušuvegija.

MUSIBET, *m. bijeda, nesreća. Iz tur. (arap.) rijeći istoga značenja musibét. Samo u primjeru: Tko ne traži nasilata, izješće šamar musibeta. Nar. bl. kapet. 253.*

1. MUSIĆ, *m. prezime izvedeno od imena 1 Musa (vidi tamo). Samo u nar. pjesama. Pa sad Srbje zove u svatove.... sa Sjenice Musića Stevana. Pjev. crn. 123a. Posadio starog Jug-Bogdana, a do Juga Banović Strahinju, do Strahinje Musića Stevana. Nar. pjes. vuk 2, 202. Vino piye Musiću Stevane u Majdanu čisto srebrnome. 2, 298. Onu (t. j. knigu) šaće, a desetu piše, a na ruke Musiću Stevanu. Nar. pjes. petr. 2, 285. — O tome Musiću vidi u T. Maretića, naša nar. epika 155.*

2. MÜSIC (jamačno je takav akc.), *m. prezime izvedeno od imena 2 Musa. Schem. bos. (1864) xiv. Schem. rag. (1876) 66. Kalend. srb. (1882) 221. Imenik (1906) 446. Nalazi se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović, — u Srbiji (u okolini biogradskoj). Etnogr. zborn. 5, 1032. Potvrđeno je i kao muhamedovačko prezime: Etnogr. zborn. 11, 206.*

3. MUSIĆ, *m. ime mačku. F. Kurelac dom. živ. 50. — Vidi 2 muse.*

4. MUSIĆ, *m. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 165.*

MUSIĆI, *m. pl. nekoliko zaselaka u Bosni u različnjem okružjima. Popis žit. bos. i herc. 642.*

MUSIJA, *m. ime isto koje i Mojsije. U rječniku Daničićevu (s potvrdama iz xv vijeka i dače). Prédkbe srđitoga cara Musije. Spom. sr. 1, 140. Musija, brat jego, carstvova 3 lěta. Šafarik letop. 88 (u toj knizi dolazi ovo ime još na tri mjesto, i svuda se misli turski car toga imena). Tu jesu dvorovi prekrasnago Josifa Mu-sijom popisati. Glasnik 31, 305. — Vidi 2 Musa.*

MUSIJEVIĆ, *m. prezime. Stipan Musijević. D. Baraković vila 321. Misli se Stjepan Musić, o kojem vidi kod 1 Musić.*

MUSIJIN, *adj. posses. od Musija. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz xvi vijeka). Vspominaje.... ubijenje Musijina. Šafarik letop. 63.*

MUSIK, <i>m.</i>		vidi muzik, muzika, mu-
MUSIKA, <i>f.</i>		
MUSIKANT, <i>m.</i>		

MUSIKIJSKI, *adj. isto što muzički. Samo u primjeru: Trubi glasnije i organy i dipli, psal-tiri i ine musikijske hitrosti urediv. Starine 3, 321 (u drugom rukopisu stoji: musijske).*

MUSINA REKA (t. j. Rijeka), *f. selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 447.*

MUSIĆE, *n. neko zemljište u Srbiji (upravo u Šumadiji). Etnogr. zborn. 6, 822. — Tamno.*

1. MÜSITI SE, *müsüm se, impf. biti zlovođan i srđit. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. On se vavije na nešto musi. J. Bogdanović. — Postaće tamno.*

2. MÜSITI, *müsüm, impf. morati. Iz češ. (slovačkoga) glag. istoga značenja (a taj je glag. iz nem. müssen). A još što je ostalo, musiš da počvoraš. J. Rajić boj 117. Što pan prosi, selo musi (ovo je upravo slovačka poslovica, ali se u vojvodstvu može čuti i od naših ljudi i znači: što spahija moli, ono selo mora činiti). Nar. posl. vuk 359. Iz te je poslovice unesen glag. i u Vukov rječnik (müsü, er muss, debet s naznačkom, da se govori u Bačkoj). — Vrlo se rijetko govori i ponavlja u šali.*

3. MUSITI, *musim, impf. Samo u Vrančićevu rječniku za lat. glag. mutire, koji znači ono, što naši perf. glagoli krknuti, pisnuti. — Tamno.*

MÜSJ, *interj. Samo u Vukovu rječniku: kaže se magarcu, kad ga mame ili zovu, Laut den Esel zu locken, vox alliciendo asino (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Vidi riječ, koja sad dolazi.*

MÜSJO, *interj. ista koja i musj. U rječniku Vukovu (musj, musjo, kaže se magarcu....). U jednoj pjesmi crnogorskoj upotrebljeno je musjo kao imenica za koňa: Sedlah koňa dobra musja. Nar. pjes. vuk 1, 361 (i otud u Vukovu rječn.). — Vidi muš, muše, mušad.*

MUSK, *m. vidi musak.*

MUSKAT, *m. isto što muškat (vidi tamo). Samo u primjeru: U muskatu umrijet obra. J. Kavačin 27b.*

MUSKATEL, *m. neka loza crna grožđa. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori na Cresu). Vidi riječ, koja sad dolazi, a vidi i muškatel.*

MUSKATIO, *muskatjela, m. neko grožđe i vino od nega. Samo u Belinu rječniku (muskatio, gen. muskatjela, uva muscatella, vino moscato). — Vidi moškatio.*

MUSKIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Tamno.*

MUSKOVAC, *Muskovca, m. prezime neznana postaća u kajkavskoj ispravi xvi vijeka. Mon. croat. 284.*

MUSKOVIĆ, *m. prezime neznana postaća u tal. ispravi xvii vijeka (Muscovich'). R. Lopatić spom. 2, 73.*

MUSKOZ, *m. riječ nejasna postaća i značenja. Samo u primjeru: Neka im muskoza poveće dopade, da se njim do nosa izmažu i glade. N. Dimitrović 101. Po smislu sudeći moglo bi biti u svezi s 1 mosak, musak.*

MUSLADINIĆ, *m. prezime nejasna postaća. Schem. rag. (1876) 66.*

MUSLEMIN, *m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Biće u svezi s musloman (vidi tamo).*

MUSLIBEGOVIĆ, *m. prezime izvedeno od Musli-beg. Nar. pjes. vuk 8, 247.*

MUSLIĆ, *m. prezime Turčinu u pjesmi, u kojoj se istome Turčinu veli i Musli-bego. Nar. pjes. vuk 8, 32. — Ima i Muslić-selo u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642.*

1. MÜSLIJA (jamačno je takav akc.), *m. biće isto što Musloman, t. j. Turčin. Kad se ženi čelavi Muslija. Nar. pjes. vuk 1, 523. Ispor. u Popovićevu rječniku: čelavi muslija, der geschorene Muselmann. — Služi i kao prezime: Schem. zagr. (1875) 268.*

2. MÜSLIJA, *m. čovjek zlovođan i srđit. Govori se u Počicima (u Dalm.) s naznačenim akc. Zborn. za nar. živ. 8, 235. — Vidi 1 müsiti se, muso.*

3. MUSLIJA, *brijeg u Srbiji u okrugu jago-dinskom. Glasnik 61, 134. Ne razabira se, je li m. ili je f. — Tamno.*

MUSLINAC, *m. zemljište u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Muslincu. Sr. nov. 1869, 271 i 1875, 20. — Tamno, i ako se čini, da je u svezi s 1 Muslija. Vidi ime, koje sad dolazi.*

MUSLINOVÍĆ, m. zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 642. U istom okružju imu i zaselak Muslinovići m. pl.

MUSLÓMAN, m. Muhamedovac. Iz tur. (arap.) müslümán (onaj, koji vjeruje islam). Između rječnika samo u Vukoru (der Muselmann, muslimanus, orthodoxus s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 240: Na Bošnake Turke muslimane). Turčin plemić pak krstjanin, Muslimana svojih dušmanin. J. Kavačin 131^a. Da musliman dancije priznava. Osvetn. 3, 14.

MUSLOMANIN, m. isto što musliman. U Daničićevu rječniku sa dvije potvrde iz isprava xv vijeka pisanih na turskome droru; u drugo od te dvije potvrde mogao bi oblik biti i prema nom. sing. musliman. Koja god bi pra bila među muslimanima i Dubrovačnina. Mon. serb. 410. Što verujemo mi muslimani. 524.

MUSNUTI, musnem, pf. isto što 2 mucnuti (vidi tamo).

MÚSO, m. | čovjek zlovođan i srđit.

MÚSOÑA, m. | Govori se oboje u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Vidi 3 musa, musiti se, 2 muslja.

MUSROMANIN, m. isto što musliman. U Daničićevu rječniku s potvrdama iz isprava xv vijeka (prva je pisata na turskome droru, a druga je prijevod iz turskoga jezika). Što verujemo mi musromane (pisato „musromanje“). Mon. serb. 409. Prédb množem muslimani. 513. U drugom bi primjeru oblik mogao biti i prema nom. sing. musroman.

MÜST, m. isto što 2 most i mošt. Biće iz mađ. riječi istoga značenja must (koja je važada iz slav. mlaštva). Između rječnika samo u Vukoru (der Most, mustum s naznakom, da se govori u vojvodstvu). Slada jošt od mednog musta. L. Milovanov 72. — Vidi i mušt.

MUSTAČEVAC, Mustačevca, m. brdo u Srbiji u okrugu rudničkom. Etnogr. zborn. 11, 316. — Tamno.

MUSTAČEV HRT, m. brdo u Srbiji u okrugu knaževačkom. Glasnik 19, 297. — Tamno; možda je hrt krivo zapisato mjesto rt.

MUSTAČUO, mustačula, m. neka slatka jestvina od šećera i različnoga voća. Iz tal. riječi mostacciuolo. Samo u rječniku Belini (mostacciolo, cosa mangiativa assai nota) i u Stuličevu (mustačuo, slatko jedivo, mustaceum s naznakom, da je iz Belina rječn.).

1. MÜSTÁČ, mustáča, m. isto što brk (nad gorionom usnom n ludi). Nalazi se s istijem značenjem u bug. jeziku (mustak) i u slov. (mustač). Iz novogr. μουστάκι (μουστάζιον), koje je u starogr. glasilo μύστας ili μύσταζ; istoga je izvora i tal. mustacchi i franc. moustache. U rječniku Bijelostjenčevu (mustač, tittex, mustax, mystax, ala barbae), u Jambrešićevu (mustač, mystax) i u Vukovu (mustač, brk).

a) u navedenom značenju. S okrugli mustači ... ponosi se. D. Obradović bas. 46. Misli, da... Bog nosi bradu i mustače baš kao i on. 278. Dovedi mi dva laka berbera, da podbriju brade i mustače. Pjev. crn. 232^b. Mesto ot mustača po braziliskom običaju....je u kožu zaganito plavetno upijeno. S. Tekelija letop. 120, 77. Oni si gladu mustače. Jačka 241. Trećem gori lice pod očima, a četvrtom usta pod mustači. Nar. pjes. vuk 6, 1. — Govori se u Srbiji (u Lijevcu i u Temniću). Etnogr. zborn. 13, 459.

b) isto što vršika, t. j. oni končići na lozi. U rječniku Bijelostjenčevu (mustač trsov, capreolus, vitium retenticulum). Kajkarci oko Šiska gorore mustači za one končice, što su među kucuruznim zrñem. Zborn. za nar. živ. 3, 228.

2. MUSTAČ, nekakvo selo u Hercegovini, koje je bilo oko polovine xvii vijeka. Samo u jednoj knjizi: Između dvoje svatova Milkovića iz Zasada u Ninkovića iz Mustaća. V. Vrčević niz 39. — Ne razabira se, je li nom. Mustač (m.) ili je Mustači (m. pl.) ili možda Mustaće (f. pl.)

MUSTAČANIN, m. čovjek iz Mustaća (vidi riječ, koja je pred ovom). Naši naše zakopaše, a Mustačani njihove. V. Vrčević niz 43.

MUSTAČE, f. pl. " isto što brci (nad gorionom usnom n ludi). Samo u Mikafinu rječniku (mustače, brke [sic!], mastax, alae, mystax). — b) nekakve dašćice u barke. U Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 338.

MUSTAČKI, adj. posses. od 2 Mustač (vidi tamo). Pitamno zasadske i mustačke starce. V. Vrčević niz 39.

MÜSTAFA (s takvijem se akc. govori), m. tursko ime. Između rječnika samo u Daničićevu (s potvrdama iz xv vijeka i daže). Ki Mustafu opet žele na sto carski tvoj pripeti. I. Gundulić 498. Brat, jego Mustafa carstvova 5 měseci. Safrak letop. 88. Baš pomisli, da Mustafa viče. Nar. pjes. vuk 3, 183. — Ispred riječi aga krni se Mustafa u Mustaf: Sada mi je Mustaf-agha lijepa robja zarobio. Nar. pjes. bog. 130. I imadem brata Mustaf-agu. Nar. pjes. vuk 2, 342. Je li doma Hrno Mustaf-agu? 3, 180. — Mjesto -f- nalazi se kašto -v-: I uzimle od Mustave glavu. Nar. pjes. vuk 3, 189. Pa poteže kopje ubojito na Mustavu. 3, 285.

MUSTAFAGIĆ, m. prezime izvedeno od Mustafaga (nidi kod Mustafa). Al' se bješe Osman oženio od Nikšićah od Mustafagićah. Pjev. crn. 283^b. Vide Peja Ahmet Mustafagić. Ogl. sr. 242. Pa podrani Mustafagić Uso. Nar. pjes. vuk 4, 425.

1. MUSTAFICA, m. ime od mila mjesto Mustafa. Zaradi sužnja našega Mustafice (iz pisma xvii vijeka). Starine 11, 91. Čuli smo, da Mustaficu na golemu držite (iz pisma istoga vijeka). 11, 100.

2. MUSTAFICA, f. zaselak u Bosni u okružju bašoličkom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUSTAFIĆ, m. muhamedovačko prezime. Na bijelu kulu Mustafića. Pjev. crn. 18a. Kalend. srb. (1882) 221. Etnogr. zborn. 12, 254. — Tako se zovu i dva zaseoka u Bosni u okružju tuzlanskom, a jedan u sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUSTAFIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUSTAFIN, adj. posses. od Mustafa. Vijećaše mati ohola Mustafina. I. Gundulić 507. Carstva Mustafina ne budeš gledati. I. T. Mrauvić osm. 76. Ono mi bježu dvije lobi Mustafine. Nar. pjes. bog. 129. O Hajkuno, sestro Mustafina! Nar. pjes. juk. 392.

MUSTAFINA, f. brdo u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 5.

MUSTAJ, m. muhamedovačko ime. Kajmakanu Mustaj paši razloge ove ti prikaži. J. Palmotić 338. Fred ſiome je lički Mustaj-beže. Nar. pjes. vuk 3, 118. Beri vojsku, pašo Mustaj-pašo! 4, 214. Beg Mustaj beg sjedi u odaji. Nar. pjes.

hörm. 1, 309. — *U jednoj se pjesmi istome Turčinu veli sad Mustaj-beg, sad Mustafa.* Nar. pjes. marjan. 121—126.

MUSTAJBAŠIĆ, m. selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. *Upravo je prezime izvedeno od Mustaj-baša.*

MUSTAJBEGOVICA, f. žena čovjeka, koji se zove Mustaj-beg. Rano rani Mustajbegovica. Nar. pjes. vuk 3, 126. Kad on došo Mustajbegovici. Nar. pjes. marjan. 124.

MUSTAJBEGOVIĆ, m. muhamedovačko prezime. Bošnac (1908) 127.

MUSTAJ PAŠINA, f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 642.

MUSTAPIĆ, m. (jamačno mjesto Mustafić). a) muhamedovačko prezime. R. Lopatić spom. 1, 83 (u tal. zapisu XVI vijek). Etnogr. zborn. 12, 270. — b) selo u Srbiji u okružju požarevačkom. S. Koturović 447.

MUSTAPIĆI, m. pl. mjestance u Dalmaciji u koturu imoskom. A. Mašek 237.

MUSTARDA, f. vidi muštarda.

MUSTEDANAGIĆ, m. prezime muhamedovačko izvedeno od Mustedan aga, čemu nema potvrde. Bošnac (1908) 127.

MUSTEĆIR, m. težak, koji obraduje aginsku zemlju, a nema kmetskoga prava; kaže se i pridržanik. U Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 42. 404. — Jamačno iz tur. jezika.

MUSTEĽE, zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — *Ne razabira se ni rod ni broj imena, a i inače je tamno.*

MÜSTI, mázem, *impf. izvijati prstima mlijeko iz rimena. Glas je -u- postao od negdašnjega -l-; negdu je na pr. prema današnjemu 2 l. pl. muzete bilo mlzete; u inf. nije u najstarije vrijeme bilo -l-, nego -l-e, i tome odgovarao starohrv. oblik mlisti (po zapadnom govoru; vidi pod a drugi primjer). Akc. je kao u gristi -grizém (vidi tamo). Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: staroslov. mlésti — mléza, slov. molsti (ili mlesti) — molzem; a i u drugim indoевр. jezicima nalaze se glagoli značenjem i postaenom srođni: grč. ἀυξέλω, lat. mulgere, něm. melken, lit. milszti — melžu. Korijen je melg (s palat. g). Od istoga su korijena imenice mlaz, mužga (vidi tamо). U rječniku Vrančićevu (musti, mulgere), u Mikařinu (musti, pomusti, mulgeo, — muzen, pomuzen, mulsus, emulsus), u Belinu (musti, mugnere, — muzen, munto), u Bjelostjenčevu (muzam [sic!], dojim), u Voltigliji (musti, muzem, mugnere, mulgeo, — muzen, munto, ausgemelkt), u Stulićevu (musti, muzem, mulgere, ubera palmis pressare) i u Vukovu (musti, muzem, melken, mulgeo). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.*

a) u navedenom značenju. Mlika kredu... muzuc pres pristanak jur krf ožimaju. P. Zoranić 91. Da ne mozi nigdor koz mlisti u recenom zaroci. Statut vrb. 157. Jedali me nisi kako mliko muzal i kako sir? (iz lat. nonne sic ut lac mulsisti me et sic ut caseum me coagulasti? iob 10, 10). M. Alberti 264. Musti jarca nad rešetom. Poslov. danič. Muz'te mlijeko, vunu striz'te. J. Kavačić 378b. Istina je, da su siromasi kod veliki i bogati držani kao ovčice i klusad: sad jih muzu, sad tovare. F. Lastrić cd' 287. Jedan kojeg čaću muze, a rešeto drugi uze. V. Došen 262a. Muzti češ ju (t. j. kravu) baš i prez teleta. M. A. Rejković sat. 107. Da reduje i da krave muze (t. j. reduša). 137. Ko

se drži pravice, taj ne muze kravice. Nar. posl. vuk 153. Jedne žene stoku muzu, jedne mleko razlivaju. Nar. prip. vuk 101. Snaha stoku muze i sabraja. Osvetu. 2, 9. Butum Tuzla jednu kozu muzla. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 468. Da ne muzeš po planini ovce. 7, 304.

b) musti u prenesenom značenju znači: derati, globiti, guliti, t. j. izgoniti od koga novaca više, nego je pravo. Ako jedan forint dobijem, dva ili tri važa da izdađem; svaki me vrag muze, svaki čupa i guli. D. Rapić 192. Tako ćeš ih (t. j. kaludere) musti i nadvarati što misle i snju. S. Čubiša prip. 221. Govori se u Lici, na pr. Niko ne umije nikoga tako musti kao ti mene. J. Bogdanović.

c) musti o kiši, t. j. jako padati. Samo u Vukovu rječniku (kiša muze, vom starken Regen, imber s primjerom iz nekakve pjesme: Kiša muze, noge puze). Ovdje je musti uzeto u značenju: brizgati, kao kad brizga mlijeko iz krave ili koze ili orče.

d) Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Ko rasutje ti doteće, da te užga suze musti? D. Baraković vila 218. — Ispor. brizgati pod c, također: briznuti u plač.

MUSTO, n. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Tamno.

MUSTRA, f. isto što muštra, t. j. pregledanje vojske. Samo u jednoga pisača. Aleksander kralj . . . dade svu svoju vojsku kroz mustre list proći i nu pribrojiti. M. A. Rejković sabr. 31. Ne kći ou . . . svoju armadu kroz mustre list propustiti. 32. — Možda prema něm. Musterliste.

MUSTULUK, m. isto što mušteluk (vidi tamо). Mustuluk, majko, mustulukgiji (iz nar. pjesme srijemske). Vuk živ. 316.

MUSTULUGIJA, m. isto što muštelugija (vidi tamо). Oj mustulukgija, di su svatovi? (iz nar. pjesme srijemske). Vuk živ. 316.

MUSTULUNGIJA, m. isto što muštelungija (vidi tamо). Eto lete, eto jezde mustulungije (iz nar. pjesme slavonske). V. Bogićić zborn. 238. — Može se sumnati, je li dobro zabilježeno.

MUSUL, m. neka fina tkanina. Iz tal. riječi istoga značenja mussolina, koja je postala od imena grada Mosula u Mesopotamiji, gdje se ona tkanina najprije tkala: istoga je izvora i franc. mousseline. Što je poharčeno musul bez (iz svršetka XVII vijeka). Glasnik II, 3, 32. Odežde bele od platna dve, jedina od musula črvena. Glasnik 56, 133. Na nu (t. j. na djevojci) bjehu gaće od musula. Nar. pjes. magaz. (1869) 106. Govori se u Lijevču (u Srbiji). Etnogr. zborn. 5, 495, — u Crnoj Gori. Zborn. za nar. živ. 8, 57. — Vidi mozolanka, Musulin, musur, mušulin.

MUSULA, f. isto što musul. Samo u primjeru: Zač trga nosimo . . . musule pribile i koprine gizdave. D. Baraković vila 338.

MUSULIN, Musulina, m. prezime. Kalend. srbi. (1882) 221. Imenik (1906) 446. Postavljeni akc. zabilježio V. Arsenijević. — Tako se zove i zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 642. — Važada je ovo ime ista riječ, koja i musul, pa pomalo postala nadimak i prezime. — Vidi mušulin.

MUSULINI, Musulina (biće takav akc.), m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165.

MUSULÍNOVIĆ, *m. prezime izvedeno od Musulin. T. Smičiklas spom. 240. Šem. pakr. (1898) 28. Postavřeni akc. zabiřžio S. Ivšić.*

MUSULMANIN, *m. isto što musulman i istoga postana (vidi tam). U rječniku Daničićevu s potvrdom iz isprave pisane xv vijeka na turškom dvoru. Što verujemo . . . mi musulmani. Mon. serb. 528. Musulmanin ima svršit. J. Kavanin 214b. U ovom primjeru je vok. sing. Muslimane prema nom. sing. Musliman; Hrabri muslimane, pokaži vojnika. I. T. Mrnavić osm. 25.*

MUSULMANSKI, *adj. posses. od musulmanin. Luta zmija bješe Mehmed silni car Otmanović, muslimanski care. Nar. pjes. bog. 146.*

MUSUL, *m. brdo u Srbiji u okrugu vraňskom. M. Đ. Milicević kralj. srb. 272. — Tamno.*

MUSUR, *m. isto što musul i istoga postana (vidi tam). Samo u primjeru: Pod košuljom gaće od musura. Nar. pjes. marjan. 154.*

MUSUVEĞİJA, *m. isto što museveğija (vidi tam). Podunavka (1848) 54.*

MUŠUVEL, *m. neka biljka u Srbiji. Etnogr. zborn. 14, 57. — Tamno.*

MUSUVIJEĆ, *m. isto što muzuvir i istoga postana (vidi tam). Samo u primjeru: Kraju, čuvaj se od Korrada, zašto jest musuvijer. P. Posilović cvijet 161.*

MUSUVIRSTVO, *n. isto što muzuvirstvo i istoga postana (vidi tam). Samo u primjeru: Razgovor . . . od musuvirstva. B. Kašić zrc. 130.*

MUSVA, *f. ime biljki, koja se lat. zove Sanguisorba officinalis. B. Sulek im. (s naznakom, da se govori u Gospicu). — Tamno i nepouzdano. Ispor. musuvej.*

MUSVEDA, *f. rukopis, pismen sastav, od arapskoga mūsvede. U Bosni. Đ. Popović tur. reči 151. — Ispor. museveda.*

MUŠ, *m. magarac. Govori se u Istri: muš, gen. muša, asinus. D. Nemanić (1883) 9. Ista riječ istoga značenja ima i u slov. jeziku. Iz furl. riječi istoga značenja muss; ispor. i lomb. müssa (isto). K. Štrekej, Denkschr. d. kais. Akad. 50, 41. — Vidi muš, mušjo.*

1. MUŠA, *ime tamna postana, ne zna se, je li muško ili žensko. S. Novaković pom. 83.*

2. MUŠA, *m. čovjek, koji ne mari za svijet i zabave i slabo izlazi među lude. U okolini vinovačkoj (s naznačenim akc.). S. Pavičić. — Tamno; ispor. tal. musone (mrzovljasto Čelade).*

3. MUŠA, *f. zemlja za pašu, pašnjak. Govori se u Dalmaciji. M. Pavlinović (zabiřžio akc. -ū-), — u Hercegovini i Crnoj Gori. V. Bogišić zborn. 515. To će značene biti i u primjeru: A kad vam nestade zemlje, ter počeste dijeliti šume i muše. S. Čubiša prič. 98.*

4. MUŠA, *f. međa između dva sela ili dvije općine. Govori se u Srbiji. S. Agić. P. P. Đorđević (zabiřžio akc. -ū-). — Tamno.*

5. MUŠA, *f. dva zaseoka u Hercegovini. Popis žit, bos. i herc. 642. — Biće istovetno ili s 3 muša ili s 4 muša.*

MUŠABA, *f. nekaka puška (breša), eine Art Flinte, telum quoddam jaculatorium. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Risanu). — Druge potvrde nema; tamno.*

MUŠABAČ, *m. Samo u primjeru: Kroz tebe se proći ne moguće od čošaka (stamp. došaka) i od mušabaka. Nar. pjes. herc. vuk 216. Na str. 358 ima bilješku: mušabak, kalpak od kože,*

čim se čarak od puške pokriva, da ne kisne. — Možda je ova riječ u svezi s mušebak (vidi tam), kako uzima Miklošić, Denkschr. d. kais. Akad. 35, 182.

MUŠAD, *mušadi, f. nom. coll. magarad. Samo u primjeru: Mušad reve, zimotelke miču. Osvetn. 5, 118. — Vidi muš.*

MUŠAFER, *m. vijeće, dogovaraće. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja mūšavéré. Samo u primjeru: Skupite se u kahvu veliku, ja će doći na mušafer k vama. Pjev. crn. 315a.*

MUŠAJA, *f. a) zemlja pusta, neobrađena. M. Pavlinović. — b) trava, što raste po barana. M. Pavlinović. — Vidi 3 muša*

MUŠAK, *muška, m. isto što misak, mosak, musak. Samo u Stulićevu rječniku (m uschus).*

MUŠALUČAN, *m. čovjek iz sela Mušaluka. J. Bogdanović (zabiřžio naznačeni akc.).*

MUŠALUČANKA, *f. žena iz sela Mušaluka. J. Bogdanović (zabiřžio naznačeni akc.).*

MUŠALUČKÎ, *adj. posses. od Mušaluk. J. Bogdanović (zabiřžio naznačeni akc.).*

MUŠALUČKIÑA, *f. isto što Mušalučanka. J. Bogdanović (zabiřžio naznačeni akc.).*

MUŠALUK, *m. travarina, t. j. ono, što se plaća za pašnjak. M. Pavlinović. Vidi 3 muša. — Tako se zove i selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Akc. Mušaluk zabiřžio J. Bogdanović.*

MUŠANIN, *m. prezime u Dalmaciji. Etnogr. zborn. 12, 318 (gdje je upravo zabiřžen plur. Mušani). — Vidi 3 muša.*

MUŠAVA, *f. isto što 4 muša. Govori se u Srbiji u okrugu rudničkom. Etnogr. zborn. 4, 191.*

MUŠCI, *m. pl. seoce u Dalmaciji u kotaru spletskom. A. Mašek 237. — Ne razabira se, kako je gen.*

MUŠE, *mušeta, n. magare. Dokle koje junę jali muše na Trebiňe prodat ne stjeramo. Osvetn. 1, 22. Muše, magare. 5, 118. — Vidi muš, mušad.*

MUŠEBAK, *m. rešetka na prozoru, kao što je obično u Turaka, da žene, kad su na prozoru, s pola niko ne bi mogao vidjeti, das Fenstergitter, reticulum fenestrae insertum. Vuk rječn. (s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 479: Zadje joj se sačbag za mušebak, — ali tamо mjesto zadje joj se stoji: zapeo joj). Iz tur. (arap.) mūšébbék (adj., koji ima rešetku). — Kako je gen., to se ne razabira iz Vuka, ali da je mušepka, plur. mušepci, to se vidi iz Etnogr. zborn. 12, 86, — a u Etnogr. zborn. 11, 52 zabiřžen je plur. muševci.*

MUŠEBÀKLJÀ, *f. nekakav zlatni novac, Samo u Vukovu rječniku (1898, mušebaklja, bačaklja s naznakom, da se govori u Sarajevu). — Tamno.*

MUŠEL, *m. } ime neznana postana. Samo MUŠELA, *m. } u jednoj pjesmi crnogorskoj. A Jovane, de si i Mušela? Nar. pjes. vuk 4, 514. A kad začu Jovan i Mušela. 4, 515.**

MUŠEMA, *f. platno, koje se zove i voštanica. Iz tur. riječi istoga značenja mūšémma. Između rječnika samo u Vukovu (Wachsleinwand, liniment ceratum). Hajdo kupi bez tananoga i mušemna na kaši rezanih. Nar. pjes. juk. 385. U uglu stoji . . . sto pokriven masnom jednom mušemom. M. Đ. Miličević zim. več. 53. Pjesma,*

u kojoj je onaj primjer iz Jukićeve knige, stampana je i u Hörmanna (1, br. 37), ali tamo na str. 549 stoji: i mušeme na kajš rezane.

1. MUŠICA, f. dem. od muha.

a) *u navedenom značenju. U rječniku Mika-žinu (muscula, — mušica od vina, culex vinarius, ephemera), u Belinu (moschetta, — mušica od vina, moscione, animaletto volatile generato per lo più dal mosto), u Bjelostjenčevu (muscula), u Voltigijinu (moschino, moschetta, kleine Fliege), u Stulićevu (exigua musca, — biti mušica, callidum, veteratorem esse; ovome značenju nema od drugud nikakre potvrde) i u Vukovu (mušica, dim. muha). Gusenice, skačci, črvi.... mušice. Starine 10, 115. Na kolesijeh dvije mušici, jedna crna, a druga bijela (u zagonetki o danu i noći). Zborn. (1520) 36b. Idu . . . za uloviti slavu od svijeta, koja je jedna ptičica ali mušica. M. Radnić 266b. Pomnja od proviđena Božanstvenoga pruža se dovrli mravih i mušica. I. Marki 76. Neka učuvaju naše pože, vinograda... od skorovaž, mušic, svinak, zavijač, skakavice, žudac. L. Terzić 286. Koliko li ima skakavica i koliko prisutnih mušicah. L. Lu-buški pis. 60. Treće pokaraće bijaju silne i bodljive mušice. E. Pavić ogl. 106. Neizrečeno mnoštvo obadal i od svake vrste budući mušicah. A. Kacić korab. 67. Mušicu iz čase projedivahu. S. Rosa 136a. Promašu rukom (t. j. neki ljudi, kad se krste), kao da mušice tiraju. F. Lastrić od 27. One dušice, koje se svitle oko nega kao svitle mušice. A. Kanižlić kam. 47. Stvori se toliko množstvo mušica, i pitomi i divji, i pasji i koński, i osa i obada. I. P. Lučić razg. 53. Samo sada him (t. j. gušćicima) mušice ude, s kojih gušće i bolestno bude. I. S. Režković 282. Kad nekakve male mušice na ūemu (t. j. na lobu) postanu, od kojih usahne. Vuk rječn. s. v. omušičaviti se.*

b) *Kašto se pčelama veli mušice. Šašem te k ptićicama toliko malašnim, koliko su pčelice, kojiziju dilo jest sat meda.... viruješ, da je ono plod rečenije mušicah. F. Lastrić svetn. 81b. B'jeli vam se izjagnile ovce, mušice se čele izrojile. Nar. pjes. petr. 2, 110.*

c) *Kad konj gledaju u zube, onda se na kačeima vidi neka udubina, i to je u Lici mušica. M. Medić letop. 160, 79*

d) *mušica u prenesenom smislu znači ono, što i muha pod d. U Šulekovu rječn. zn. naz. mušice, muhe, hiri za ūem. Launen, tal. capricci. Čto li ga sam putij za mladostu čuo: „ta pustiga, to su ūegove mušice (Caprizen)“. F. Kurelac dom. živ. 21. Pomisli, da to zasluzuje ūegova glava i da je svaka ūegova mušica pučka žeja. M. Pavlinović razl. sp. 284. Mušica, muha, tal. capriccio, estro. L. Žore pašetk. 110, 227. — Kašto mušica znači misao, koja čoujku slučajno na um padne (kao što kad mušica slučajno kamo doleti), ili misao bezrazložnu (kao što se i za mušicu misli, da kamo padne bez razloga). Držaše također, da bi težko sagrišio, kad bi mu u vreme molitve prikaza kakva izprazna u pamet došla.... Ovu pomnu tako u običaj stavio bijaše, da bi mu malo kad mušice ovake dodijavale. P. Knežević osm. 140. On je mislio, da su to mušice, što se kaže o nadahnucu, a da je nauk i radnja pravo nadahnucé. M. Pavlinović rad. 138.*

2. MUŠICA, f. malo seoce u Srbiji u okružku topičkom. M. D. Milićević kraj. srb. 387. 417. — U S. Koturovića nema.

MUŠICKI, Mušickog (s takvijem se akc. govor), m. prezime. T. Boča 33. Šem. mitr. (1900) 140. Imenik (1906) 446. Porodica je (t. j. Lukijana Mušickoga) u staro vreme prešla amo iz Srbije, naime iz valjevske naije, gde i danas postoje dva sela: Mušić gorni i doni, po čemu je pravo prezime moralo biti: Mušićki, a činovnička usta kakvoga pomagarenuoga Slovaka, kad su se porodice popisivale, prometnula to prezime u Mušicki prema slovačkom Benicki itd. Letop. mat. sr. 120, 103.

MUŠIČAR, mušičara, m. ptica, koja se zove i muhar, lat. muscicapa griseola. D. Kolombatović (1883) 15.

MUŠIČAV, adj. isto što cročiv, ūem. wurmstichig, na pr. crvjava hrastovina. F. Hefele (zabilježio, da je čuo u Hrv. i Slav.).

MUŠIČICA, f. dem. od mušica. Samo u Stulićevu rječniku (peregrina musca).

MUŠIĆ, m. a) prezime. Schem. segn. (1871) 86. Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 446. — b) topogr. ime. aa) zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i hrc. 642. bb) dva sela u Srbiji u okružju valjevskom; jedno se zove Gorni, a drugo Doni M. S. Koturović 447.

MUŠIČI, m. pl. topogr. ime. a) nekoliko sela i zaselaka u Bosni u različnjem okružjima; ima i jedno selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i hrc. 642. — b) selo u Srbiji u okružju užičkom. S. Koturović 447.

MUŠIČKI POTOK, Mušičkog Potoka, m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i hrc. 643.

MUŠIKA, m. ime nejasna postaća. Potvrda ima samo iz nar. pjesama. Između rječnika samo u Vukovu (Mannsname, nomen viri s primjerom iz nar. pjes. vuk 8, 80: Jedno vi je Purišin Mušika). Tek ste jedno momče obranili, sa Stjene Savova Mušiku. Ogl. sr. 239. No ne spava Jezdović Mušika. Nar. pjes. vuk 4, 86. A pripade Savović Mušiku. 4, 130. — Vidi Mušo.

MUŠIKIĆ, m. prezime izvedeno od imena Mušika. Samo u primjeru: No mušketa sva tri Mušikića. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 190.

MUŠINA, f. nom. coll. svakojake muhe. (Govori se u Vrbniku (na ostrvu Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 73.

MUŠINA BRDA, n. pl. planina u Vasojevićima (u Crnoj Gori). Etnogr. zborn. 6, 697.

MUŠINOVIC, m. prezime nejasna postaća u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 242.

MUŠIO, mušjela, m. remen, bič. Između rječnika samo u Stulićevu (mušio, mušjela, lorum, scutica, flagrum, flagellum). Mušjelom su opasan (t. j. mrnari). A. Sasin 171a. — Tamno.

MUŠIR, m. vojvoda, zapovjednik. Iz tur. (arap.) mušir (državni savjetnik, general). S vojskom vlasti veliki veziru po imenu mušir Omerpaša. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 202. Sve mu lale na divan se zbrale, mnoge paše i muširi vojni. Osvetu. 3, 61. Ovdje mušir mahnu rukom. M. D. Milićević om. 3. Gdjeno sjedi trideset Turaka i najviši mušir od Stambola. Nar. pjes. hörm. 1, 177.

MUŠIRSKI, adj. posses. od mušir. Što je tako brzo došao do muširskoga čina. M. D. Milićević om. 175.

MI ŠITI SE, mušim se, *impf.* Ličani govore mušiti se, zatezati, ne hteti daće. F. Kurelac dom. živ. 21. *Druge se potvrde nije našlo.* — *Ispor.* 2 muhati se *b, a.*

MUŠIV, *adj.* } Po primorju zovu onoga,
MUŠIVAC, *m.* } komu bi Němac rekao ein Rasender, ein Toller, mušivim, mušivem. F. Kurelac dom. živ. 21. *Druge se potvrde nije našlo.* *Ispor.* 2 muhati se *pod b, b, c.*

MUŠIVINA, *f. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herec. 643. — *Tamno.*

MUŠJELAC, } mušjelca, mušjelića, *m. dem.*
MUŠJELIĆ, } od mušio (*vidi tamo*). Samo u Stulićevu rječniku *parvum flagellum, lorum.*

MUŠJELITI, mušjelim, *impf. udarati koga mušjelom.* Samo u Stulićevu rječniku (loro ali quem lacrare). — *Vidi mušio.*

MUŠJELENE, *n. nom. verb. od mušjeliti.* Samo u Stulićevu rječniku (*verberatio*).

MUŠJICA, *f. vidi 1 mušnica.*

1. MUŠKA, *f. ime kobili.* F. Kurelac dom. živ. 10. — *Vidi ime muško za koňa i muškin za psa.*

2. MUŠKA, *f. neka narodna igra u kolu (u Srbiji).* M. Đ. Milićević knež. srb. 1084. — *Tamno.*

MUŠKĀČ, muškáća, *m. muška glava, muškarac, muškić.* Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*) V. Arsenijević, — u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 290.

MUŠKAČEL, *m. neko grožđe, koje se zove i muškat; iz tal. moscatello (moscadello).* Ode Jovo put kaščela za dva grozda muškačela, za časicu ruzulina. Nar. pjes. herec. vuk 243. *Nije sigurno, da je nom. muškačel; mogao bi biti i muškatio (vidi tamo), pa bi muškačela bilo mjesto muškatjela.*

MUŠKĀČELA, *f. neku krušku.* Gorori se u Dubrovniku (*s naznačenim akc.*) L. Zore dubr. tuđ. 14 (*gdje se veli, da je iz tal. moscatella*).

MUŠKĀDIJA, *f. nom. coll. muškiňe, muškarci.* Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*) J. Bogdanović, — u zapadnoj Bosni. Zborn. za nar. živ. 4, 273.

MUŠKAPLET (*nije zabilježen rod*). Samo u Bjelostjeničevu rječniku za lat. *macis, macir* (*t. j. nekakva mirisava kora iz Indije*). — *Tamno i sasna nepouzdano.*

MUŠKAR, *m. isto što mužjak, mužak (o životinjama).* Samo u primjeru: Dobra jaja bivaju s mužkari (*ovo pisac sam tumaći u prozi*: Po dobrima mužaci bivaju dobra jaja). J. S. Rešković 158.

1. MUŠKARA, *f. isto što muškobana (vidi tamo).* Između rječnika samo u Vukovu (muškara, muškobana). Muškara po muški, a ženskar po ženski. Nar. posl. stojan. 150.

2 MUŠKARA, *f. ime ovei u Počicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 9, 109. — *Nejasno.*

MUŠKĀRAC, muškárca, *m.*

a) muška glava, muškáć, muškić. U rječniku Stulićevu (muškarac, muško s naznakom, da je iz Jambrešićeva rječi, ali u tome rječniku nema riječi muškarac) i u Vukovu (Mannsbild, mas). Pjevaju ne samo žene i devojke, nego i muškarci. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xvii. Svaki po nešto meće na skriňu, muškarci novce, a žene i devojke robu. Nar. pjes. vuk 1, 29. Reče

se rđavu muškarenu, osobito koji nije junak. Vuk nar. posl. 196. S muškarcem ne lezi kao sa ženom. Đ. Daničić 3 mojs. 18, 22. Imaš li ti, snaho, koga muškarca, da bi mogao biti dak? M. Đ. Milićević zlos. 262. — *U Mostaru muškarac je gotovo isto što junak, na pr. Baš je velik muškarac.* M. Milas rad jug. ak. 153, 93.

b) muškarac o životinjama, isto što mužjak. U rječniku Vukovu (Männchen bei Thierenmas). Kako važa jagance muškarce poškopiti. I. Jablanci 132.

c) P. Bolić slov. 126 kaže, da je muškarac isto što „muška čast cveta“ lat. *stamen, niem. Staubgefäß, ali da tako govore travoslovci i da je boja riječ „prashnik“.*

MUŠKĀRAČA (*biće takav akc.*), *f. isto što muškara, muškobana.* Govori se u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 290.

MUŠKARČE, muškarčeta, *m. muško dijete.* Samo u primjeru iz nar. pjesme *zabilježene u južnoj Srbiji:* Imala majka do devet čerke i samo jedno muškarče dete. M. Đ. Milićević kralj. srbs. 318.

MUŠKARICA, *f. isto što muharica pod c.* Govori se u Prčanu (*s naznačenim akc.*) Iz tal. (mlet.) moscarola s našum završetkom -arica. M. Reščetar štok. dial. 254.

MUŠKASELA, *f. bijka Pimpinella saxifraga.* Govori se u Srbiji u okrugu niškom. S. I. Pelivanović jav. (1881) 124. — *Tamno.*

MUŠKAT, *m. neko mirisavo grožđe i vino od něga.* Iz tal. moscato (ili moscado). U rječniku Bjelostjeničevu (muškat, grozđe, vino) i u Vukovu (neko Lastovsko vino, eine Art Wein, vinum quoddam). Naredi materi, da pripravi malo muškata i nikoliko ukrižaka kruha za stopiti u vino rečeno. I. P. Lučić izkaz. 34. Govori se na ostrvu Rabu (*s akc. -a-*). M. Kuštar rad jug. ak. 118, 18, — u Istri: muškát, uva moscatella. D. Nemanić (1883) 36. *Ima i B. Šulek im. za vinovu lozu (niem. Muscateller) i za neku jabuku (valjada mirisavu).* — *Vidi moškat, muskat.*

MUŠKATAN, muškatna, *adj. mirisav kao muškat.* Muškatne pukšice. Proroci 12 (za niem. Biesemäpfel, lat. olfactaria. is. 3, 20). Muškatna jabuka, melimela, ponum musticum, malum mellenum (dakle neka slatka jabuka). Bjelostjenac rječen.

MUŠKATEL, *m. neka loza i grožđe neno.* Govori se na ostrvu Cresu (pored muskatal). B. Šulek im., — na Rabu (*s akc. -a-*). M. Kuštar rad jug. ak. 118, 18. — *Vidi moškatio, muskatio, muškateo.*

MUŠKATELICA, *f. neka breskva (valjada mirisava).* Govori se u Istri (*s akc. -e-*). D. Nemanić (1884) 55.

MUŠKATELKÀ, *f. neka jabuka (valjada mirisava).* B. Šulek im. (*s naznakom, da se govori u Hrv.*)

MUŠKATEO, muškata, *m. isto što muškatio.* Samo u Mikalini rječniku (muškateo grozdje, uva apiana, uva aparia, — muškateo vino, vinum apianum, vinum falernum). U istom rječniku ima i muškatio. — *Vidi i muškatal.*

MUŠKATICÀ, *f. neka jabuka (valjada mirisava kao muškat).* B. Šulek im. (*s naznakom, da govore kajkaveci*). D. Hirc (*s naznakom: u Đakovštini*).

MUŠKATIO, muškatjela, *m. isto što moškatio, (o grožđu i o vinu) i istoga postanja (vidi tamo).*

U rječniku Mikačinu (ali ne u azbučnom redu na svome mjestu, nego na str. 123: grozđe muškatio, uva aparia, vel apiana i na str. 776: vino muškatio, vinum apianum, vinum falernum) i u Stulićevu (muškatio, muškatjela, vrsta od grozđa, uva apiana). Pehar muškatila znaj da ćeš dobiti. P. Hektorović 7. — Vidi muškačel.

MUŠKATÍR, muškatira (biće takav akc.), m. vojnik oružan mušketom. Iz něm. Musketier (a ovo iz franc. mousquetaire ili tal. moschettiere). Samo u primjeru: I tako se biše rajtari s Turci, dokle ne stiže muškatir. Glasnik 20, 14.

MUŠKATÍROVIĆ (biće takav akc.), m. prezime. Muškatirović (Jovan) zvao se slaveno-srpski jedan pisac druge polovine XVIII vijeka.

MUŠKATJELIĆ, m. dem. od muškatio (gen. muškatjela). Samo u Stulićevu rječniku.

MUŠKATNICA, f. isto što muškatica (vidi tamо). Govore kajkavci. B. Šulek im. D. Hirc.

MUŠKATUŁKA, f. neka kruška (wałada mīrisava kao muškatič). B. Šulek im. (s naznakom, da se govori na ostrvu Cresu).

MUŠKAVAC, muškavac, m. morska životinja, kaja se zove i moškavac (vidi tamо). S. Brusina rad jug. ak. 171, 162 (s naznakom, da se govori u Dubrovniku). — Vidi i mozgavac, muzgavac, mužgavac.

MUŠKET, mušketa, m. neka osobita kratka puška. Iz něm. Muskete (a ovo iz franc. mousquet ili iz tal. moschetto). U rječniku Stulićevu (mušket, puška s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Vukovu (mušket, šoca s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Grmidu lumbarde, mušketi praskaju. M. Kuhačević 120. Pet stotina plaćenih soldata pod mušketom i pod bajonetom. Nar. pjes. juk. 183. Mušket mu jo (t. j. vojniku) i otac i majka. Nar. pjes. marjan. 198. Cadorovi ka i labudovi, a mušketi kako gora česta. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 361. Jedan (t. j. soldat) mušket drži u šakama, drugi drži golotrnu čordu. Nar. pjes. hōrm. 2, 302. Govori se i u Dubrovniku (s naznačenim akc.). L. Zore dubr. tud. 14.

MUŠKETÁNE, n. nom. verb. od mušketati. Samo u Vukovu rječniku (das Füsiliren, rō ne-care telorum coniectu).

MUŠKETATI, muškétati, impf. ubiti iz puške onoga, koji je na smrt osuđen, fūsiliren, telorum coniectu necare. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). U Crnoj Gori...koji su krvni prestup učinili te su osuđeni na smrt, oni se mušketaju. V. Bogišić zborn. 573. Iz tal. glag. istoga značenja moschettare. — U Dubrovniku mušketati naprosto znači: pucati iz pušaka (t. j. iz mušketa). L. Zore dubr. tud. 14.

MUŠKETIN, m. isto što mušket. Samo u primjeru: A stadoše pucat mušketini. Smailag. meh. 51.

MUŠKETINA, f. augm. od mušket. Samo u primjeru: Nekakve mi ćeće uprišće... i nekakvu tešku mušketinu. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 505.

MUŠKETIĆA, f. neka jabuka. B. Šulek im. (s naznakom, da govore kajkavci). — Vidi muškatica, muškatnica.

MUŠKÍ, adj. masculus, virilis, humanus. Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Slavoniji se čuje i muškí, adj., a adv. muškí. S. Ivšić; takav akc. za južne krajeve biježi. M. Rešetar, Serbokroat. Betonung südwestl. Mundarten 139. Razlika među adj. muškí i adv.

mūški ista je kao i u adj. ljudski prema adv. ljudski. Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov. маžьскъ, rus. мужеский, čes. mužský, poj. meski i t. d. U svijetu rječnicima (vidi daže). Potvrda ima od XIV vijeka. — Pridjev se obično sklaňa po određenoj deklinaciji, dakle gen. i dat. sing. muškoga, muškome (muškomu); ali se nalazi podosta potvrda i za neodređeno sklaňanje; na pr. muška (gen. sg.) u Kačića razg. 33, u Banovca razg. 272, mušku (dat. sg.) u Divkovića bos. 112. Više potvrda takvijem oblicima vidi među primjerima. — Kašto se nalazi i kompar. adv. muškije (u Stulića i u Pavlinovića razl. sp. 333).

a. muški je onaj, koji je suprotan ženskome u fiziološkom smislu. U rječniku Mikačinu (muški, mas, masculus), u Belinu (muški, di maschio o maschile, — muško, maschio, sostantivo, — muška glava, maschio, sostantivo), u Bjelostjencaru (muški, virilis, muški spol, virilis sexus), u Stulićevu (muški, masculus, masculinus s naznakom, da se nalazi u Kačića, — muška glava, vir s naznakom, da se nalazi u D. Račine; ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga písca našao nijedan primjer, — muško, mas, s naznakom, da je iz Belina rječn., muško i žensko, viri ac mulieres), u Vukovu (muški, mānnlich, masculus, — muško, das Mannsbild, mas s dodatnjem primjerom: kao da nijesi muško, kad ko što rđavo radi) i u Daničićevu (mužski, virilis, masculus s primjerima iz XIV i XV vijeka).

a) o ljudima i o onome, što se ludi tiče (kočeno, plod i dr.).

aa) u pridjevnoj službi.

aaa) uopće. Rodi mužbski polj po prošenju molitvnom. Domentijan b 4. Za mene i za mojih sinova i za moje sjeće po muškom koljenu (iz isprave XIV vijeka sačuvate u poznijem prijepisu). Mon. serb. 107. Ako bi u mene bio muški plod... ako li bi kći bila, pustila bi suzu. Zborn. (1520) 32a. Kada žena porodi muški pol. Starine 3. 297. Kim ne ostaše muška dica. J. Kavačin 145b. Gdi ćeš vidit ukratko... trinaest poroda po muškoj krvi. A. Kačić razg. 189. Potom muškom svem kolinu stavu uze i ukinu. V. Došen 107b. Vidim drugu Evu noseću u utrobi dite muško. A. Kanižić kam. 6. Roditi ćeš dice muške, reče Mariji. I. P. Lučić izkaz. 30. U koga je muško čedo, uplakaće se. Nar. pjes. vuk 1, 173. Kako nema muškoga deteta. 2, 61. Babica mu reče, da j' dite na su srće muško. Nar. prip. mikul. 57. i t. d. — Adv. Hrvat žive jurve njemški... žene muški, muži ženski. J. Kavačin 173b. Obukoše aline na mušku, pripasaše sabљe na ajdučku. A. Kačić razg. 180.

bbb) muška glava, t. j. muško čelade, muškarac. Ali iščite i vijte, ako muška glava rodi more. Proroci 108a. Muške glave od tri godišta... pokla i pogubi. M. Divković bes. 108. Imaju uzkrsnuti muške glave. M. Orbini 215. Muška glava s muškom glavom (t. j. ako sagriješi)... griješ jest smrtni. S. Matijević 64. Muške glave tu ne biše neg' sam Ivan. P. Knežević muka 50. Iduće sama k muškoj glavi. V. Došen 159b. O mudroj i razbornoj glavi (stamp. slav.) budi ona muška ili ženska, carstva sriča visi. A. Kanižić kam. 17. A kod dvora nikog ne ostavljaš, care Lazo, od muškijeh glava. Nar. pjes. vuk 2, 288. To gledahu dva ručna đevera, ah, neka ih, crn im obraz bio! To nijesu bile muške glave, no su grđi od svake devojke. 4, 157. Zlatna je to žena bila, pametna kao muška

glava. M. Pavlinović rad. 37. Obuče se *t. j.* djevojkaj kao muška glava. Nar. pjes. istr. 1, 59. Više primjera vidi kod glava pod a, b. b.

ccc) muška strana isto što muška glava. Samo u primjeru: Kad to vide carica Roksanda, perom piše kako muška strana. Nar. pjes. vuk 2, 186.

bb) u imeničkoj službi.

aaa) muški. Od mnozijeh kuć' Papalinh nije već muški neg' Alberte. J. Kavanin 101a. Međuto muški pale iz pušaka (*iz članka o narodnijem običaju*). Magazin (1863) 46. Svi muški i ženski šjede (*sic!*) pomiješani u naokolo. V. Vrćević igre 1. Svi sad muški i ženski poskaču na noge. 34. Da se očinstvo ali materinstvo pojednako muškim kao i ženskim dijeli. niz 304. Ako je muški, biće moj pijača; ako je divovka, biće moja luba. Nar. prip. mikul. 16. Opazi . . . na nejeh koleneh jednoga muškoga. 113.

bbb) muško. Ovo je proštenje općeno svakom čovjeku . . . mušku i žensku. M. Divković nauk 224b. Da će se jednako brojem sahraniti na nebu muško i žensko. M. Orbin 301. Svako muško . . . sveto se bude Gospodinu zvati (*iz lat. omne masculinum . . . sanctum Domino vocabitur. luc. 2, 25.*) I. Bandulavić 196a. Ona, koja bi (*t. j. žena*) rodila muško. B. Kašić is. 16. Muško odkrije i prigne glavu kleknuv na oba kolina. I. Ančić svitl. 93. Ili je učinena od kogogodi ženska, muška, ali od čarownice ali čarovnika. L. Terzić 271. Ako bi se virio prija od ove dobi toliko muško koliko ženko. A. Kadrić 392. I jest protivanaravno smišanje muška s muškim. A. Baćić 109. Jednoskupno na jednoga Musu zavikaše psujući ga muško i žensko. A. Kačić razg. 120. Ne prostivši mušku ni žensku, staru ni mladu. korab. 108. Žena . . . radajući vapijaše i rodi mužko (*iz lat. mulier . . . clamat parturiens . . . et peperit filium masculum. apocal. 12, 2.*) A. Kanižlić utoč. vii. U vrjeće sebe obukoše od kraja tija do najmađega, žensko i muško. Đ. Rapić 300. Da je potribito sastavljeće muška i ženska za uzdržati i raširiti narod čovičanski. J. Banovac razg. 265. Ženidba jest zakonito zdrženje mužaka i ženska, što će reći, čovika i žene. J. Filipović 3, 234a. Imam virovati, da niti ima muška ni ženska u ovomu puku momu, tko nije devot. F. Lastrić od' 337. I zajedno kada sidi mužko s ženskim i besidi. V. Došen 90b. Žena kad se mužku nudi i u nemu bludnost budi. 96b. I narediš nemu dvorbenika, bilo mužko ili žena ništa. M. A. Rejković sat. 128. Tu ćeš vidit kod ženska i mužka . . . odmah ruke sa svog posla skine. J. S. Rejković 255. Dika i zavit čistoće izade po za ovim općeni mušku i žensku. Grgur iz Vareša 125. Što bi muška, pod mač oboriše, što bi ženska, Turci zarobiše. Pjev. crn. 10a. U dvorova kuga udarila, pomorila i muško i žensko. Nar. pjes. vuk 2, 275. Sve palanke on turske popali, žensko, muško, sve pod mač udari. 4, 149. Uredbe ingleške . . . daju prost odgoj i mušku i žensku. M. Pavlinović rad. 10. Ako li si muško i koliko, da te vidim, žalosna ti majka. Nar. pjes. hōrm. 2, 273.

b) o životinjama.

aa) uopće. Muški teoci moraju . . . šest ili sedam nedelja sasnuti. I. Jablanici 116. Kluse mužko i žensko jednako trećeg lita započima svako. J. S. Rejković 189. U nekakijeh kirigija vidi šareno gubavo muško ždrijebje. Vuk rječn. s. v. Marko Kraljević. Ako od goveda prinosi,

muško ili žensko, neka prinese zdravo pred Gospodom. Đ. Daničić 3 mojs. 3, 1.

bb) muško. Od lutice pišu zmije, da bez druga nikad nije, dali kudagodi plazi, na to vazda dobro pazi, da ju muško ne ostavi, V. Došen 96b. Oslica još prije za muško pita. J. S. Rejković 190.

c) o stvarima.

aa) o biju. Uzmi muškog od duhana sime. J. S. Rejković 81. Tuku . . . u mušku voćku, koja ne će da daje ploda (*iz članka o Pošćima u Dalm.*) Zborn. za nar. živ. 10, 41. Dud, koji ne rodi, zovu u Orahovici (*u Slav.*) muški. S. Ivšić.

bb) o drugome čemu. Kovčar, muška kovča (*t. j. mužjak*). Vuk rječn. s. v. kovčar. Muško (*t. j. muška kovča*), das Manderl vom Heftel. J. Belović-Bern. 86 (supl.). Vidi 1 kovča.

cc) u gramatičkom smislu. U slovinski jezik nahode se tri vrste imena, to jest ime muško, ime žensko i ime ni muško ni žensko. J. Mikača gram. 3. Imena muškoga roda u jedinstv. broju imaju . . . ostale padeže jednake. Vuk dan. 1, 62. U govoru nigda nijesam čuo d o j a k (muškoga roda). Vuk nar. pjes. 3, 15. Imena muška dvojesložna, koja su skraćena od drugih imena. Vuk nar. posl. xxxix i t. d.

b. muški je onaj, koji je suprotan ženskome u hrabrosti, smjelosti i snazi. U rječniku Vrančićevu (muški, adv. viriliter), u Mikačinu (muški, junački, viriliter, fortiter, generose, — na mušku, muški, viriliter str. 286b), u Belinu (muški, virile, adv. virilmente, na mušku, virilmente), u Bjelostjenčevu (muški, viriliter, fortiter, generose), u Voltigijinu (muški, virilmente, maschialmente, männlich), u Stuličevu (muški, virilis, praestans, — muški, viriliter, fortiter, strenue, muški, virilius, — muško činiti, viriliter agere, (*ovo je sasma nepouzdano*) i u Vukovu (muški, männlich, viriliter).

a) adj. Velička milost jest i vele pohvaljeno i muško djelo (*iz lat. magna gratia est et laudabile nimis virileque factum*). B. Kašić nasl. 68. Svak zapađen ostaje u djevičanskijem prsimu muško i tako hrabreno srce razbirajući. V. Andrijašević put 159. U meni srce zadrkta se muško. B. Radičević (1880) 339. Kad devojka ono razumjela, u njoj srce muško zaigralo. Nar. pjes. vuk 6, 284.

b) adv. Mužsky bē bore se sib bezbožnyimi otb utra daže kъ večeru. Danilo 342. Človik pravden rve se muški proti djavolu. Transit 131. Jere je srce tve muški se nosilo. M. Marulić 58. Muški se vladajte svrh svakoga čina, sve muški činite, neka se Bog slavi. M. Vetranić 1, 457. Muški se nosite, jaki budite. A. Dalmatin apost. 46. Muški vojuj suprotiv nemu, aho hočeš . . . okružena biti. F. Vrančić živ. 86. Muški diluj, i pokripilo se srce twoje (*iz lat. viriliter age et confortetur cor tuum. psal. 26, 14.*) B. Kašić rit. 201. Pleći daše i bježat počeše, a Srbi ih muški počeraše. Ogl. sr. 171. Muški ne se držite, utvrđujte se (*crkreno-slav. моужките ся, гр. ἀνδρούσθε, lat. viriliter agite*). Vuk 1 kor. 16, 13. Boje nam je muški poginuti nego ženski natrag izbjegnuti. Nar. pjes. juk. 315. Voliji sam muški umrijeti no veliki zulum podnosit. Nar. pjes. vuk 4, 495. Al' se muški Martinići brane. 5 (1865) 212. Jere svi su muški vojevali, a najvećma vojevode glavne. Osvetn. 3, 108. Oba za njim kone potvratise, udariše muški sjeci Turke. Nar. pjes.

petr. 2, 301. Kad se narod malko muškije oglasio u saboru. M. Pavlinović razl. sp. 333. Volem ovde muški poginuti neg' odavde ženski odbjegnuti. Nar. pjes. kras. 19. Boje ti je muški poginuti neg' so ženski vratit na Krajinu. Nar. pjes. hör. 1, 312. Kad nažeze Kotarac Iliju muški sam ga, brate, dočekao. 2, 200. Tadar Srbi Boga poklikoše, a na Turke muški udariše. Nar. pjes. vuk 8, 265.

e. muški kao adj. posses. o onome, što priпадa muškiju, muškarcima. Ki ne od krvi ni od pohotinja muškoga rođeni jesu. Bernardin 10. Muške bih primila (štamp. prinila) hašine na sebe. F. Lukarević 215. Žena mu u mušćejem hašinah tance.... izvodi. M. Držić 164. Mi žene ne imamo pamet mušku, ma djetinsku. 198. Postavivši u žensko srce mušku sminost (t. j. sv. Katarina).... ulize u temporal. Starine 1, 218. Ona od moladahnha Ugricića mušku odjeću na se stavi. I. Gundulić 457. Koji ne od krvi ni od pohotinja muškoga rođeni jesu. I. Bandulavilić 12b. Ko se ja bjež usudila muško ruho stavit na se! G. Palmotić 1, 318. Braniše ga posli i žene.... muškim ruhom obućene. J. Kavanin 141b. Da ju (t. j. ženu ljećnik) podobnu učini smišanu muškomu. A. Kadetić 461. Bludna žena onda radi da poigra, muško srce da razigra. V. Došen 100a. Al' odiću derat mušku, mač pasati, nositi pušku. 107b. Muškoj iskah u odjeći skrit se tuđijeh od pozora. P. Sorkočević 591b. I oblači muško odijelo. Nar. pjes. vuk 1, 577. Da mi muško ruho obučemo 1, 593. Je li majka rodila junaka il' sestricu brata održala i muškijem opasala pasom? 2, 493. O bedri mu duga palošina od mušćijeh puno devet pedi. 3, 95. A tako mo no rodila majka ni muškijem ne pasala pasom. 3, 255. Ude preko prostrtoga čilima, pod kojijem je muški gatnik. Vuk kovč. 81. Naše narodne priče i pripovijetke gotovo se mogu razdijeliti na muške i na ženske kao i pjesme. Ženske su pripovijetke one, u kojima se pripovijedaju kojekakva čudesna, što ne može biti.... a muške su one, u kojima nema čudesa, nego ono, što se pripovijeda, rekao bi čovjek, da je zaista moglo biti. Vuk nar. prip. vi. Onda care na noge skocio, pak on ode na muške saraje, dено sjedi dvanaest vojvoda. Nar. pjes. petr. 2, 268.

d. muški je isto što ljudski, t. j. što priпадa ljudima. Er nije ni časno po noći poč kasno iz muškoga dvora. M. Vetranić 2, 240. Ne znaš li, što veli razumni muški sud: tko mnogo dedeli, da je lud i prilud? 2, 251. S mene strah odnesi, ako si mužki sin. D. Baraković vila 289. Ča je sin mužki, da se krenu s milostju ga pohoditi? (iz lat. quid . . . est filius hominis, quoniam visitas eum? psal. 8, 5). A. Vitačić ist. 27a. Er sinova muškijeh tebi raskoša je s družbom biti. ost. 14. — *Ovamo se meće i primjer:* U bekrije nigde ništa nema, al' me huļa mužki milovaše. Nar. pjes. vila (1868) 544. Tu mužki znači: ljudski, t. j. vaļano, kako treba; vidi ljudski pod 2, b, b.

e. mužki je isto što sešački; vidi muž pod c. Samo u rjećnicima, i to u Bjelostjencu (mužki, rusticus, agrestis . . . , mužki adv. rustice, inurbane, ruraliter), u Jambršećevu (mužki, rusticus, — mužki adv., po mužki se držim, rusticor, — mužko, rustice) i u Voltigijinu (rustico, contadinesco, bäuerlich). I danas govore kajkavci, na pr. to su mužke hiže.

f. mužka žena, t. j. koja ima muža, koja je udata. Samo u primjeru: Kada gło sagriša s jednu mužku ženu. Naručen. 65b.

g. Ne razabira se značenje u primjeru: Žutoga voska tamnana muškoga (incenso in lacrima), rakijo cvita jednu času svari sve u jedno. J. Vladimirović 38.

MUŠKÍĆ, muškića, m. isto što muškarac, muškač, muška glavu. Između rječnika samo u Vukovu (muškić, muško dijete, der Kleine, parvulus s naznakom, da se govori u Lici). Da muškića nijednoga nema (t. j. u kući Petrovića), bi stavili žensku gospodara. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 486. Bilo ih je u kući dvadeset i šestero djece, dvadeset i jedan muškić. M. Pavlinović rad. 77. Tako i mi činimo, to ne zatrudimo s muškićem. V. Bogićić zborn. 605 (iz gorova južnijih krajeva). Kad zaraza istrijebi lude.... muškići izništaju. S. Lubiša prič. 52. Govori se u Bukovici (u Dalm.), u Policima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 7, 239 i 8, 241.

MUŠKIĆI, m. pl. bijka Muscari moschatum. B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u južnoj Dalmaciji).

MUŠKLJERA, f. nekakav sud ili komad pokućstva (ne razabira se upravo, šta je). Govori se u Perastu (s naznačenim akc.). T. Brajković 16. — Jamačno je iz kojega tal. narječja.

MUŠKIN, m. ine psu. F. Kurelac dom. živ. 46 — Tamno; da ne стоји možda u srezi s 1 muško (vidi tamo)?

1. MUŠKIĆA, m. prezime nejasna postaća. Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 446.

2. MUŠKIĆA, f. neka jabuka. B. Šulek im. (s naznakom, da govore kajkave). Naznačeni akc. zabilježili V. Arsenijević (za Liku) i S. Ivšić (za Orahovici u Slav.); prvi kaže, da je to neka sitna tvrdja jabuka, a drugi, da je neka mirisava jabuka. — Vidi muškatica.

MUŠKIĆE. n. nom. coll. muškarci, muške glave. Između rječnika samo u Vukovu (die Mannsbilder, mares). U jutru izide mnoštvo ženskih i muških na brdo. Vuk nar. pjes. 1, 188. Ljudi u Krajini davali su harača na muških po 2 groša i 20 para. Vuk rječen. predgov. Sve muških pod mac udarite, a ženskih pod robje dovedte. Nar. pjes. vuk 4, 262. Kad se izbroji sve muških od mjeseca dana i više. D. Daničić 4 mojs. 3, 22. Sve muških i sve ženskih, što je poznalo čovjeka, pobijte. sud 21, 11. Govori se u Srbiji (u okrugu pođrinskom). V. Bogićić zborn. 306.

MUŠKÍ RÁSKÖVNÍK, m. bijka, koja se zove i samo raskovnik, Siler trilobum. S. Petrović 173. Ima i ženski raskovnik, Thalictrum aquilegiaefolium. S. Petrović 9.

MUŠKÍ RÓGOZ, m. bijka Typha angustifolia. S. Petrović 405. Ima i ženski rogoz, Typha latifolia. S. Petrović 404.

1. MUŠKO, m. ime koňu. F. Kurelac dom. živ. 10. Možda je to kon muhast (vidi tamo); a možda i koň, koji gdjegod na tijelu ima sitne pjege kao muhe. Vidi 1 muška (za kobilu).

2. MUŠKO, n. nekakvo topogr. ime kod sela Grizana u Hrv. Samo u primjeru: Ka zemlja je na Muškom (iz svršetka xvi vijeka). Mon. croat. 339. — Tamno; možda i nije vlastito ime.

MUŠKÓBANA, f. muškara, t. j. žena, koja se vladu kao muškarac. Ne će biti složenu riječ, nego je -obana u neku ruku augment. nastavak. Između rječnika samo u Vukovu (ein Frauenzimmer, das sich wie ein Mann benimmt, flucht u. dgl., femina morum masculorum). Od Jaglike Muškobane u Moraci (t. j. zapisata je jedna

pjesma; tu Muškobana služi kao nadimak). Pjev. crn. 131^a. Neće svaka (t. j. žena klati), nego gdjekoj muškobana. Vuk rječn. s. v. klati. A Arapka cura muškobana umijeće se mađa i kamena. Nar. pjes. petr. 3, 589. — *U rječkoj nahiji (u Crnoj Gori) govore muškobana (s takvijem akc.).* Zborn. za nar. živ. 11, 77.

MUŠKOBANAST, adj. izveden od imenice muškobana. Samo u Vukovu rječniku (sich wie ein Mann benehmend, morum masculorum).

MUŠKOL, m. mišica, mišić (u žudskom tijelu). Iz tal. rječi istoga značenja muscolo. Samo u primjeru: Znali bi doisto, kolici bi bili muškoli u kipu človičanskemu. P. Radović ist. 129.

MUŠKOLIKAST, adj. onaj, koji je muškoga lika Samo u Stulićevu rječniku (forma vel vultu virili praeditus).

MUSKORODAN, adj. od muškoga roda. Samo u primjeru: I reče Adam: ova sada kost od kostih mojih i put od puti moje, ova zvati će se muškorodana, jero od čovjeka uzeta bi (iz lat. dixitque Adam: hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea, haec vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est. gen. 2, 23). J. Matović 307.

MUŠKOVAC, Muškovaca, m. prezime u Hrvatskoj zabilježeno xvi i xvii riječima. Mon. croat. 284. Arkiv 2, 317. — Biće mjesto Mužkovac od imena Mužko, kojemu nema potvrde. Ispor. im. Mužilo.

MUŠKOVCI, Muškovaca, m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru bevkovačkom. A. Mašek 237. — Upravo plur. od imena Muškovac.

MUŠKOVIĆ, m. prezime izvedeno od imena Muško (o kojem vidi kod Muškovac). Imenik (1906) 446.

MUŠKOVINA, f. selo u Novom Pazaru. Etnogr. zborn. 5, 63. — Tomno.

MUŠKUTA, } f. neka jabuka u kajkavskoj. **MUŠKUTNICA**, } vaca. B. Šulok im. Vidi muškatica, muškatnica.

MUŠLIJA, m. čorjek licemjer, pretvorica. Govori se na Hvaru. Slovinac (1880) 389. — Tomno.

MUŠLA, f. isto što mušul i istoga postaća (vidi tam). Između rječnika samo u Stulićevu (vrsta od kamenice, ka se pričepiva k hridima morskijem, conchylium). Gladan miš ljezući nesrećom, nabata kraj mora ištući od mušle na vrata. S. Menčetić 334. Govori se u Dubrovniku. L. Zore dubr. tud. 14 (zabilježio akc. -ù-), — u Perastu. T. Brajković 16 (zabilježio akc. -ù-), — u Crnoj Gori i u Hercegovini. V. Bogišić zborn. 629.

MUŠLJIK, m. riječ neznana značenja i postaća. Samo u primjeru: Svinje bi krmila, mnjšik ne b' topila. Jačke 247. — Izdavaće se domišta, nije li isto što napoj.

MUŠLIV, adj. pun muha, na pr. mušliva soba. Govori se u Istri. F. Kurelac dom. živ. 61. — Ispor. bušljiv od buha.

MUŠMULA, f. bijka (drvce i plod), koja se lat. zove Mespilus germanica. Iz tur. rječi istoga značenja mušmula, za koju se misli da je iz grč. μεσπίλιον. U rječniku Mikaliniu (mušmula, dub, nespilus, — mušmula, voće, nespilum), u Belinu (nespola, frutto noto), u Bjelostjeničevu (mušmula, nešplin), u Voltigijinu (nespola, Mispel), u Stulićevu (mušmula, dub, mespilus, — mušmula, voće, mespilum) i u Vukovu (Miespel, Mespilus germanica). Ako hoćeš uzmišložat

mušmule. J. S. Rejković 45. Glog mušmulu po-prima radije. 147. S vremenom i sa slamom i mušmule zrenu. Nar. posl. vuk 283 (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Lat. značenje Mespilus germanica biježe G. Lazić 133. J. Pančić šum. drv. 59. B. Šulek im. S. Petrović 133.

MUŠMULICA, f. dem. od mušmula. Samo u Stulićevu rječniku (exiguum mespilum).

MUŠMULIŠTE, n. mjesto, na kojem rastu mušmule. Samo u Stulićevu rječniku (locus mespilis consitus).

MUŠMULNI, adj. izveden od imenice mušmula, isto što mušmulov. Samo u Stulićevu rječniku (mušmulan, mušmurni, ex mespilo).

MUŠMULOV, adj. posses. od mušmula. Samo u primjeru: Uzmi koščica mušmulovih. Z. Orfelin 229.

MUŠMULOVINA, f. mušmulovo drvo. Samo u Stulićevu rječniku (lignum ex mespilo).

MUŠMULJA, f. isto što mušmula. B. Šulek im. Govori se u Virovitici (s naznačenim akc.). T. Maretić.

MUŠMULIKA, f. isto što mušmula, mušmuža. B. Šulek im.

MUŠMULJEV, adj. isto što mušmulov. Samo u primjeru: Jabukovo drvo... ili mijendelovo, mušmuļovo (mushmuļovo, koje bi se moglo čitati „mušmuļjevo“, ali nema prilike). I. Jablanci 186.

1. MUŠNICA, f. gliva, koja se zove i muhara (vidi tam). lat. Agaricus muscarius. B. Šulek im. (s s naznakom, du govore kajkavci).

2. MUŠNICA, f. geogr. ime nejasna postaća. a) zaselak u Dalmaciji u kotaru makarskom. A. Mašek 237. — b) rijeku u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 186.

MUŠNIKOVO, m. selo u Staroj Srbiji zabilježeno XVIII vijeka. L. Stojanović zap. i natp. 2, 68. — Ispor. Mučnikovo.

MUŠNOČA, f. isto što mučnoča, t. j. teškoča. Samo u jednoga pische. Tko je zapeo u glavu, da će što uraditi, stotina mu je mučnoča manje. M. Pavlinović rad. 84. Iz mučnoča probijaju čudeša. 148. Nema mučnoče, što može koga da opravlja, razl. sp. 341.

MUŠNA, f. nom. act. prema glag. 1 musiti se (vidi tam). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ja se tvoje mušno ne bojim. J. Bogdanović.

MUŠO (jamačno je takav akc.), m. a) muhamedovacko ime isto, koje Muho, Mujo. Samo u primjeru: Evo ido sila od Turaka, a pred njima gradska bušubaša, Hađi-Mušo na koju mrkova. Ogl. sr. 238. — b) hrišćansko ime (ernogorsko) nejasna postaća. Š tim jo junak Milanović Mušo. Nar. pjes. vuk 4, 114. — Vidi Mušika.

MUŠOVAC, Mušovaca, m. prezime u Srbiji izvedeno od imena Mušo. Etnogr. zborn. 8, 550.

MUŠOVIĆ (jamačno je takav akc.), m. prezime muhamedovacko izvedeno od imena Mušo. Potvrda ima samo u narodnjem pjesmama: Pjev. crn. 322^a. Ogl. sr. 241. Nar. pjes. vuk 4, 314 i 468. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 131 i 8, 234.

MUŠT, m. isto što most (vidi tam). Nije jasno, iz kojega je jezika tu riječ uzeta; vidi i 2 most, mošt, must. Samo u dva pische. Vino iz grozđa izažeto, a nebistro, što rečemo mušt, da se posveti. A. Bačić 309. Spravljeno mladog vina ili tako rečenog mušta. I. Jablanci 209.

MUŠTA, f. isto što muštva (*vid tam*).

MUŠTARDA, f. isto što gorušica (*vidi tam*). Iz tal. riječi *istoga značenja* mostarda. Nalazi se pisano i sa -s- mješto -s-. U rječniku Mikafinu (mustarda, slačica s varenim vinom; a kod slačica piše: gorušica, sinapis), u Bjelostjenčevu (muštarda, gorušica, sinapis, sinape, sinapium), u Jambrešićevu (muštarda, sinapi) i u Voltigijinu (mustarda, mostarda, senapa, Senf). Ima i B. Šulek im.: muštarda, Sinapis arv. (s naznatom, da se govori oko Zagreba).

MUŠTEĞIJA, m. isto što muštuluggija. Iz tur. (*pers.*) mūždē (dobar glas) i tur. nastavka -gija. Samo u primjeru: Mušteğija na muštuluk dode, na muštuluk Hasan-paši Tiri. Smaillag. meh. 62.

1. MUŠTERIJA, m. kupac, stalun kupac, prosac. Iz tur. (*arap.*) riječi istijeh značenja mušteri. Između rječnika samo u Vukovu (1. die Kundschaft, der Kunde, der Käufer, emtor: A. Po: što je to? B. Ko je mušterija? Ako si mušterija, lasno ćemo se pogoditi. 2. der Werber, conquisitor: Kojino je curi mušterija [iz neke nar. pjesme]. Čemu si mušterija? was möchtest du?). — Katkad se mušterija uzima kao fem. (vidi medu primjerima pod a).

a) kupac. Čudila se i gora i trava, de pro. dava Novak Radivoja... dobra mu se mušterija nade: turska mlada Irama devojka, za neg' dava dva tovara blaga. Pjev. crn. 270a. Majstori sedaju na čepenke, a trgovci za svoje tezge te čekaju svaki svoju mušteriju. M. Đ. Miličević medudn. 50. Dina ti, beže, ne odbij mušterije, ako dođe, dok ja otpadnem kući, da nešto donesem. om. 89. Pretilu volu mnogo je mušterija. Nar. bl. kapet. 197.

b) onaj, koji što hoće, koji što želi. Tko je kakvoj mušterija placi, danas će je u Grahou naći. Osvetn. 2, 115. Emrišerija, čem si mušterija? — Mušterija koňu i sokolu, a i tebi, lijepta djevojko! Nar. pjes. petr. 1, 222.

c) prosac, prosilac (djevojke). Ovo ti je dobar mušterija, a drugo je tebi mušterija od široka pola Nevesiha. Nar. pjes. vuk 3, 474. Šuti, kćeri, ujila te guja, odavno si stekla mušteriju. Nar. pjes. juk. 127. Svaka (t. j. djevojka) fali mušteriju svoga, mušteriju, mlada zaručnika. 341 Još se silno Vlašče natulilo od Mletaka duždevič Mijajlo, i on bijše curi mušterija. Nar. pjes. vila (1867) 328. Cudne li ti djevojke... na nu gleda šest mušterija. M. Pavlinović razg. 14. Ako bude lice u djevojkama, ko što su mi kazivali ljudi, ja sam sade curi mušterija. Nar. pjes. hōrn. 1, 229. Eto tu sam curu zagledao, ja bih biozji bio mušterija. 2, 567. Čujte mene, do tri šeri moje, evo dode dobar mušterija, glavom svjetli od Budima kraje. Hrv. nar. pjes. 1, 87.

2. MUŠTERIJA, f. način, vještina. Samo u jednoga pisca. Ako čovik po mušteriji mudroznanstva kakvugoder rasadu rastavi. I. Jablanci 27. Drugu pak mušteriju ne znade, kako i od kuda bi moguće bilo više hrane za svoju marvu poskrbiti. 45. U talijanskoj zemljini novu iznajdoše mušteriju ili način purane s orasi toviti. 153. — Tamno; možda je pisac, koji nije bio dovoljno vješt našemu jeziku, zamijenio riječ majstoriga riječju mušterija misleći, da isto znaće.

MUŠTERIJIĆ, m. prezime u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 743.

MUŠTINA, riječ, koja se govori u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s akc. muština i muštinā). a) m. muško, muškarac. — b) f. nom. coll. muškarci, muškiće. A. Belić 385.

MUŠTOVIĆ, m. prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 848. — Tanno.

MUŠTRA, f. riječ iz něm. Muster (a ova iz tal. mostra).

a) ogled, proba. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (muštra, izgled, specimen, idea, forma). Govori se po Hrv. i Slav. (s naznačenim akc.), na pr. različne muštre sukna ili platna. To značenje ima i nem. Muster i tal. mostra.

b) pregledanje vojske; ispor. něm. Musterung i glag. mustern. U rječniku Bjelostjenčevu (muštra junakov, razbrojeno vitezov, lustramen, lustratio, probatio, recensus, delectus . . .) i u Jambrešićevu (armilustrium). Ovo sam muštru činil ovdje, ča je . . . dobrij ljudi k oružju . . . je jih devet sat tr pedeset i sedam (iz xvi vijeka). Mon. croat. 225.

c) vježbanje vojniku, ekserciranje. Po dobrih delih k milosti pripravlja se Božoj, kak ono muštra, ako i ni vojska, zato jest priprava vojski. F. Glavinić svitl. 111. Govori se po Hrv. i Slav. (s naznačenim akc.), na pr. za osam dana moram na muštru.

d) bojna vještina. Samo u primjeru: Đavoluku doru (t. j. koňa dorata) naučio, ponajviše toj muštri latinskoj. Nar. pjes. juk 253. U čemu ta muštra stoji, to se vidi u istoj pjesmi na str. 259: Jesam doru boju naučio, on na trku klica na kojena, kad očuti huku od mizdraka.

MUŠTRĀČ, muštráč, m. onaj, tko oštros kijem postupa i tijem ga muči (vidi muštrati pod c). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. on je moj muštráč, gori od vraka. J. Bogdanović.

MUŠTRALICA, f. za žensko ono, što je za muško muštráč. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Bosilka je prava muštralica svoje djece.

MUŠTRANAC, muštranca, m. riječ nejasna značenja. Govori se u Bukovici (u Dalm.), na pr. E moj sinko, stari sam ja muštranac. Zborn. za nar. živ. 7, 270. — Ispor. muštrati se (t. j. mučiti se, patiti); dakle stari muštranac bi mogao biti onaj, koji se mnogo namučio, napatio.

MUŠTRANIK, m. muštrani vojnik. Samo u primjeru: A imadeš . . . muštrani i hrabrog vojnika, a na ime Stojaković Trivu. Nar. pjes. kras. 201. — Pjesma, iz koje je ovaj primjer, nije narodna.

MUŠTRĀNE, n. nom. verb. od muštrati i muštrati se. U rječniku Bjelostjenčevu (diribitio) i u Popovićevu (das Mustern, Exerciren).

MUŠTRATI, mūštrām (s takvijem se akc. govori), impf. glag. izveden od imenice muštra.

a. oglédati, preglédati (pomnivo i kritički). Muštra šerege svoje u Michmasu (iz něm. er mustert seinen Zeug zu Michmas. is. 10, 28). Proroci 18b. Kad smo tako gotovi sve druge muštrati i suditi, nije li pravedno i vreme več, da i sami sebe malo promuštramo i poprosudimo? D. Obradović bas. 308.

b. vježbati vojнике, eksercirati. U rječniku Bjelostjenčevu (muštram viteze, diribeo milites, lustro, exerceo) i u Popovićevu (exerciren).

a) akt. Gundula jedan stari stražmeistar, koji je muštrao vojnike. M. Đ. Miličević let. več. 294.

b) reflex. Prišadšći dan odlučeni bodež, gospoda i inni baruni muštrajući se i učinivši veliko veselje car bi boje voje (rijec bodež u tome primjeru znači: bojne viteške igre). Mirakuli 24. Tebe hoću skinut s generalstva, u sol-

date tebe upisati, muštračeš se za života svoga. Nar. pjes. hörn. 1, 202.

e. oštro postupati s kim, mučiti ga. a) akt. Zač me je tuliko muštral. Nar. prip. mikul. 79. On me je godinu dana po vražiju muštra (reći će sluga o zlu gospodaru). U Lici. J. Bogdanović. — b) reflex. muštrati se, t. j. mučiti se. Muštra se na pr. učeti s neposlušnom djecom. Govori se u Lici. Đ. Škarić.

MUŠTRÉNICA, f. ovca matora, koja nije već ni za što. S. Pavićić. — Tamno.

MUŠTUK, m. drvce, što drvodjeđa drži lijevom rukom uza svlak, da mu se ne omakne niz dasku. A. Ostojić. — Tamno.

MUŠTULÜGGÍJA, m. onaj, kome se daje muštuluk. Govori se i muštulukčija (vidi tamo). Između rječnika samo u Vukovu (der den Bothenlohn anspricht, qui petit mercedem nuncii). Ponajprije se uzima muštuluggija za neke lude među sratovima. Prije svatova dođu muštulugije (dvojica, i to ponajviše setovi) na muštuluk i izbac po nekolike puške . . . i kažu, da idu svatovi i vode devojku. Muštuluggijama treba dati muštnuk: po lijepu maramu ili po košulu. Vuk rječn. (1818 i 1898) s. v. ženidba. U tom se značenju govor i danas u Crnoj Gori i u Srbiji. Etnogr. zborn. 5, 556 i 7, 21. — Rijetko se muštuluggija uzima za drugoga kakvog glasnika (izvan svatova): Dode suđu Pantelija i tuži Iliju Mićića, da ga je teo porobiti, i muštuluggija bio je Pavlo Jagodić. Glasnik II, 1, 49.

MUŠTULUK. m. dobar glas, dar glasnosti za dobar glas. Iz tur. (pers.) riječi istijeh značenja muštuluk (ili muštuk ili mžđelik). Između rječnika samo u Vukovu (Bothenlohn, merces nuncii).

a) dobar glas. Glas dopade vladiku Danila, donese ga jedno momče mlado: Muštuluk ti, dragi gospodare! Pjev. crn. 18b.

b) dar za dobar glas (onome, kaj ga doneće). Vam dobiti glasovi, a muštuluk meni. I. T. Mrnavić osm. 174. Bješe ti mu muštuluka zlatan dukat darovao. Nar. pjes. bog. 107. Dva dukata muštuluka daje (t. j. križgonoši). Pjev. crn. 184a. Odma bratu na muštuluk trči: Men muštuluk, tebi čedo malo! Nar. pjes. vuk 1, 623. Ja bi tebe i vojvodu Janka za Miloša muštuluka dala. 1, 444. Daj muštuluk, Jovanova seko, eto tebi braće i nevjeste! 3, 492. Ja tebe glas, ti mene muštuluk. Nar. posl. vuk 110. Kada ga car vidi, uhvati muštuluk šeri govoreci joj: Evo ti muža. Nar. prip. vuk 149. Tko m' donese za Mijata glase, dat ēu īemu dobre muštuluke. Nar. pjes. juk. 389. Haj aferim, sine tatarine, to ja tebi muštuluke davam (t. j. 40 dukata). Nar. pjes. hōrm. 1, 93. Na muštuluk trči u mejhanu, iza glasa muštuluke pita. 2, 262.

c) dar, nagrada (uopće). Lesander . . . stavi obdužu, muštuluk iliti dar velik navistivši svima naučnim, koji najlipšim govorēm bude pofaliti Narakleatu. F. Lastrić sveth. 146a.

d) glasnik, muštuluggija. Kad se bježe primaknuo blizu, nogu caru muštuluci gredu. Nar. pjes. vuk 2, 37 (pjesma je crnogorska). Česti paši muštuluci gredu: evo vode čobana Mihata. 3, 428 (i ta je pjesma crnogorska). Brat joj pode, muštulukom dode i ovako sestri govorio. Nar. pjes. magaz. (1867) 86.

MUŠTULUKČIJA, m. glasnik, muštuluggija. Između rječnika samo u Vukovu (muštulukčija, muštuluggija). Niki bi otišli prid ním kako

muštulukčije za navistiti negovo slavodobitje (iz lat. praebant aliqui tamquam laeti nuncii triumphum proclamaturi). F. Lastrić test. 223a. Pritrkavši (t. j. andeli) kako muštulukčije (iz lat. praecurrentes nonnulli ut boni nuncii). 227a. — Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Kada dodeš ka Stambolu gradu, muštulukčje ti upitaj mlade za mehanu krčmarice Mare. Hrv. nar. pjes. 1, 413.

MUŠTURLUK, m. isto što muštuluk. Samo u jednoj pjesni: Bih ti, momče, i mušturluk dala. Smailag. meh. 20. Jedno momče na mušturluk dode. 54.

MUŠTVA, f. čizmarsko oruđe od tuča. Iz mag. riječi istoga značenja musta. Samo u Vukovu rječniku (1898, od tuča, čime čizmari tuku don). Ako. je postavljen onako, kako je u Vukovu rječn. 1898, str. xl. Pored muštva govor se i mušta, koje ima Đ. Popović tur. reči 155 i u svome rječniku.

MUŠTVO, n. viri, virtus, virilitas. U rječniku Bjelostjenčevu i u Daničičevu (vidi dače).

a) nom. coll. isto što muškić. Mlado muštvo u Onu i u Bubastu imaju od meća pasti (iz nem. die junge Mannschaft zu On und Bubastus sollen durchs Schwert fallen. ezech. 30, 17). Proroci 186b. Tvoji sin i unuk unušta u tvojoj pasmini (stamp, prasmini) i štograd bi muštva. I. T. Mrnavić osm. 19.

b) muževna jakost, snaga. U rječniku Daničičevu (mužstvo, virilitas sa tri primjera iz xiv i xvi vijeka). Sego Stefana dobrodjeteli i vojnista mužstvo . . . nyňa ne lětъ jest skazati. Domentijanb 38. Stefani výněgda dospěti vý svývření výzrastu mužstvu, doblesti (iz xvi vijeka). Šafarik letop. 58. Hoć vidit jakosti, hoć viditi muštvo? P. Zorančić 66. Uboštvo . . . sakriva sve muštvo hrabrena človika. Đ. Baračović vila 154.

c) muževno doba. Samo u jednoga pisca. Sedam vikov ili dob človicânskih: 1. otročje do sedam let . . . 5. muštvo od 20 do 40. F. Glavinic cvit 451a. Sedam jest vikov ili dob člónika: negovornost, ditinstvo, razbornost, mlađost, muštvo, starost i didinstvo. čet. posl. 11.

d) sećački način, život; ispor. muž pod c. Samo u Bjelostjenčevu rječniku rusticitas, rusculetia).

e) muštvo u ovome primjeru moglo bi značiti: krepost, vrlina; biće prema lat. virtus (od vir, t. j. muž). Dobrovoljno čini almuštvo (t. j. dobar kršćanin), tač negovo hoće muštvo. J. Armolović ix.

MUŠUL, m. neka škojka, lat. Arca Noae. Iz tal. (mlet.) mussolo. S. Brusina rad jug. ak. 171, 74. Govor se po dalm. otocima (s naznačenim ake). S. Ivšić, — u Policiću (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 218. — Vidi mušta.

MUŠULIN, mušulina, m. isto što musul (vidi tamo). Samo u Vukovu rječniku Musulin, panini genus s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 631: I keciju bila mušulina i s naznakom, da se govor u vojvodstvu i po varošima). — Vidi Musulin.

MUŠUN, m. neka muha. Iz tal. moscione (neka muha). Samo u primjeru: Neizrečeno muštvo . . . boduci mušicah i mušunab. A. Kačić korab. 67.

MUŠUTIŠTE, n. selo u Staroj Srbiji zabilježeno u zapisima xviii i xix vijeka. L. Stojanović zap. i natp. 2, 87 i 376. Spomenuto je i u knizi S. Novakovića zak. duš. 2 LXVI. — Tamno; ispor. Mošute.

MUŠVETE, f. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom. S. Koturović 447. — Tamno.

MÛT, mûta, m. turbatio, aqua turbida, faex, recrementum. Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: slov. mot (mutež, drožda), rus. муть, f. (mutno mjesto u vodi, glib), муты, pl. (buna, smutna među ljudma), poj. мёт (mutež, drožda). Korijen je ment, isti, koji je u glag. 2 mest. Između rječnika u Stulićevu, u Popovićevu i u Ivezovićevu (vidi dače). — Gdješto je mut fem. (vidi dače).

a) mut je isto što mutež, t. j. mutna voda (ili drugo što žitko). Ki jur ni muta nimalu ča piti. M. Marulić 62. Kako da bi tko tigule nepečene prao, ča ih veće pere, to veće mut uz hodi. Nauk brn. 40b. Mût, gen. mûta, mutež. L. Zore paštek. 110, 227. Mût, mûti, mutež, kad se voda od gliba zamuti: došla je mut iz rike. M. Pavlinović. — Možda ovamo ide primjer: Uzdajuć se u zgođnu izvornost našega narodnoga značaja, da će kroza sve tude muti prodrijeti. M. Pavlinović razl. sp. 186.

b) mut je, kad se što (na pr. more) uzmuti i uzburfa. U rječniku Stulićevu (turbatio, perturbatio, commotio). I jadna mora mut obuja bistrilo. Đ. Baraković vila 285. Zač su tri svi složni pakleni mutit mut. 317. Začbo je dalek put, a more srdito, kad vali dvignu mut. 328.

c) mut može značiti i talog, drožda, kom, komina. U rječniku Popovićevu (Hefe) i u Ivezovićevu (s naznakom, da se govori u Baniji u Hrv.). Cvijetje raste s trnjem, zlato s olovom, mjedo srebrom, mut aliti peca s vinom. M. Divković bes. 200. Od vina, od muta, od koma i od mnozijeh stvarih čine i peku rakiju. 608. Mut, gen. muta, kom. U Posavini. F. Hefele.

d) mût, mûti, debeli mrak u gustoj šumi: kad sam doša u onu mut, pripa sam se. M. Pavlinović.

e) Ne razabira se značenje u primjerima: Telo srši mahom, obraz je gladan, žut, jazik popal prahom, žadan ližuci mut. Jure od skota mut ožimlu, obhode kupeći ga u skut. M. Marulić 42. Grisušu pohotinu uzda jest slaba put, misli obolinju, a ne od griga mut. 153. Metačeš mutom. Poslov. danič.

1. MUTA, f. žensko, koje je nijemo. Govori se u Istri: mûta, mulier muta. D. Nemanić (1884) 20. — Iz tal. riječi istoga značenja muta.

2. MUTA, adv. isto što mukte i istoga postaća (vidi tam). Samo u jednoga pisca, koji svuda piše „muta“, a to znači, da je -u- kratko. Služeći mi . . . s ljubavlju, dragovoљno i muta. F. Lastrić od' 11. Mutu se daje voda nebeska od darovah duha svetoga. ned. 251. Ne ktijući prodavati moći i oblasti duhovne, koju je muta od Boga imao. 415. Onim blagom zagrabivši ga muta, koliko je komu potriba, mogu platit dug. svetni. 128b.

MUTÀBĞÍĆ (jamačno je takav akc.), m. prezime (mjesto Mutavgić, — vidi tam). Šem. pakr. (1898) 28.

MUTÁBĞIJA, m. prezime (mjesto Mutavgija, — vidi tam). Šem. pakr. (1898) 28.

MUTAC, muca, m. muško, koje je nijemo. Iz tal. riječi istoga značenja muto. Govori se u Istri: mûtac, gen. mûta, homo mutus. D. Nemanić (1883) 19. — u Vrbniku (na ostrvu Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82.

2. MUTAN

MUTAF, m. vidi mutap.

MUTAK, Mutaka, m. prezime nejasna postaća. Imenik (1906) 446.

MUTAŁ, Mutala, m. mjestance u Slavoniji u županiji srijemskoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. — Tamno.

1. MÚTAN, mûtana, m. muško čeđade mutavo. Govori se u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić (zabilježio naznačeni akc.), — u Lici. J. Bogdanović (zabilježio akc. mûtân).

2. MÚTAN, mûtana, adj. turbidus. U određenim je oblicima akc. svuda -ū-: mûtñi, mûtñâ; tako je i u adv.: mûtno. Od istoga korijena, koji je u mut, mutiti. U svijem rječnicima osim Daničićeva: u Vrančićevu (turbidus), u Mikalinu (turbidus, — mutno vrijeme, turbida tempestas, — adv. mutno, turbide), u Belinu (fecioso, torbido, non chiaro, — adv. torbidamente), u Bjelostjenčevu (muten, turbidus, turbulentus, confusus, — mutna voda, aqua turbida, — adv. mutno, turbide, confuse, turbata), u Jambrešićevu (muten, turbidus), u Voltigijinu (torbido, fecioso, trüb, — adv. mutno, torbidamente, verwirrter Weise), u Stulićevu (turbatus, turbulentus, commotus s naznakom, da se nalazi u Đordića, i s primjerom, za koji se ne zna, otkle je: Prostrt mutna kon jezera vrh klisure na pripekli, — adv. mutno, turbide, turbulente) i u Vukoru (trüb, turbidus s primjerom iz nar. posl. vuk 184: Mutna voda kao orańe). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka.

a. mutan u pravom smislu je onaj, koji nije bistar, čist, vedar.

(a) adj.

aa) o vodi. Ako vidiš (t. j. u snu) studenac mutan, toj prilikuje prolitje od krvi. Zborn. (1520) 131a. Gdi se piye voda mutna. M. Vetranić 1, 15. Mnogo voda pihi po sviti mutnih. D. Raňina 49a. Voda, ka mutna jes, gnusnoću ne umiva. F. Lukarević 130. Čovjek da umije stokrat ruke, vazda ostaje voda mutna i gnusna. M. Orbin 25. Gnusna voda mutne rijeke ne može oprat nečistoće. I. Gundulić 510. Piješ vodu mutnu. I. Ančić ogl. 149. Ali mi je od prije trijebi proći... mutne vale svijeta ovoga. P. Kanavelić 213. I mutnu vodu pijeti. Starine 11, 194. Rastu vali mutni i blijedi s strašnom bukom do nebesa. I. Đordić salt. 372. Svaka voda naravska . . . toliko bistra koliko mutna. A. Kadrić 121. Zove . . . od Neretve mutne Grubkovića. A. Kačić razg. 72. Tvoja jestoska bijaše kruh pljesnavi, a pitje mutna voda. Đ. Bašić 234. Vatra, vojska, mutno more, to su stvari tri najgore (u tome primjeru mutno more će biti više: uznenireno, uzburjano nego mutno u pravom smislu). V. Došen 191b. Izvlači se iz one mutne vode jedna strahovita ribetina. I. P. Lučić razg. 42. Oj Dunave, tija vodo, što ti tako mutna tečeš? Nar. pjes. vuk 1, 492. Pa se digli na jezeru mutno. 2, 48. Mutna teče Tara valovita. 2, 105. Pa s bedena u Moravu gledi, al' Morava mutna ispod grada. 2, 503. Gleda paša niz Neretvu mutnu. Osjetin. 3, 76. Na to ju car šaće k mutnomu Dunaju. Jačke 177. Pelajte ga mutni plivat Dunaj. Nar. pjes. istr. 1, 27.

bb) o vinu i octu. Nije se izbistriло (t. j. vino), nego je mutno. A. Baćić 309. Vino kroz čep ili vrań... kao mutno i s vozdušnim meurići pokriveno na pože suzi. P. Bolić vinod. 2, 122. Vinski ocet... ulij mutan u drugo bure. 2, 343.

cc) o oblaku. Neka ide u mutne oblake. Pjev. crn. 268a. Ne da je viditi suncu ni mjesecu ni mutnom oblaku ni mladom junaku. Nar. pjes. vuk 1, 356. Kud pogleda, okom rasijeće kao muha iz mutna oblaka. 3, 407.

dd) o očima. Mutne da oči ukaže. M. Gazarović 87. Zavistvo ima mutno oko. J. Kavačin 236b. Budući da se ukazuje . . . tavnji i mutni očiju, a slabu ušiju. Đ. Rapić 467. Blijed je u licu, oči su mu mutne. Đ. Bašić 234. Grdne jame nagrdile lice, mutne oči utekle u glavu. P. Petrović gor. vijen. 38. Pogledaj mi oči obadivje, kako su mi mutne i krvave. Nar. pjes. herec. vuk 54.

ee) o pjeni. Izprjeka vihar dunu . . . mutnim pjenam jadra krije. J. Krmpotić katar. 129. Turčina su pjene popadnule, jesu Vuka mutne i krvave. Nar. pjes. vuk 3, 382.

ff) o vremenu. Lubi medved mutno vrime. J. Kavačin 292b. Vreme mutno i kišovito. Vuk dan. 5, 22. Ka o marču kad udri vještica al' u jesen mutnu vjedogofa. P. Petrović gor. vijen. 25.

gg) o različnom koječemu. Sivera vitra zled . . . podviže mutan kal. Đ. Baraković vila 288. Kakvu vridnost holi ima, mutni vihor kog nadima? V. Došen 31a. Kada je nebo svrhu nas . . . oblačno i mutno. A. Tomiković gov. 142.

h) u imeničkoj službi. Kušali su loviti u mutnu . . . da okuse slatkost vladana. A. Tomiković gov. 20.

c) adv. On (t. j. dim) pogodi majku svoju odbignuti i mutno se podignuti. V. Došen 30a. Srđba slična moru biva, zašto u njoj srdan pliva i srdit se mutno vrti, dok dopane nagle smrti. 194b. Na Sergija mutno gleda. J. Krmpotić katar. 56.

b. mutan o koječemu, što je u prenesenom smislu pomučeno.

a) uprće.

aa) o čemu tjelesnom. Razvedri tvoj sladki obraz, protif meni mutan ki je. M. Gazarović 75. Svakomu je srce mutno i jedom pakla ogњenita. Č. Palmotić 3, 169a. Na tužbe se smutna usede, mutna srca ubistriše. I. Zanotti en. 9. Daleko je toj dno jami, a mutno je čelo vami. V. Došen 229b.

bb) o čemu bestjelesnom i apstraktном. Jeda te pečao dopade, prizovi mudra muža, da te utješi, jere mutan um ne može čista slava izveštati. Zborn. (1520) 33a. U dušu zlobnju i mutnu ne ulazi duh od mudrosti. B. Gradic duh. 31. Sve morske slanosti, sve mutne naravi, svih vitar naglosti u jedno da stavi. Đ. Baraković vila 19. Mutan gnif pućine (stamp., pchinen') uznesen pod oblak. 281. Primajuć svitovnje milosti mutne, a ostavljajuć bistre i čiste milosti, koje se primaju po svjetjem sakramentim. I. Anđić ogl. 149. Što Bog ukratko nama reče u svomu sjetomu pismu bistreći našu mutnu pamet. V. M. Gučetić 155. Zaboravlje burni i mutni dogadaja. Nov. srb. 1834, 69. Da bi on volio bistru čud sklonu vavijek na gledaće stvari sa vesele strane nego pedeset tisuća talira uz mutnu čud. M. Pavlinović rad. 166. Mnoge se druge pomiješaju u ratna i mutna doba. S. Lubiša prip. 46. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu znaćeće nije pravo jasno:* Mutno tužbe jer na jata stoje nemu oko vrata, onaj prije ne da mira, onaj sebe odapira. V. Došen 27a.

cc) nejasan, nerazumljiv. Premda ovo pri úli samo ūihovima mutnima i pomršenima zakonima ispovídaju. I. Zanotti i ned. priš. 17. U misao neku zaronio, baš u neku mutnu i nemilu. B. Radičević (1880) 144. Ko nije na svaku riječ napose pazio, no na čitav govor, nije se ni sjetio, kako je zapleten i mutan. S. Lubiša prip. 106. — *Adv.* Oui, koji govore sveto oficije brzo, mutno oli pritičući se. M. Dragičević 78. On na dlanu gotovo kaže, što je drugi mutno u duši éutio. M. Pavlinović rad. 32.

MUTAĆ, Mutna, m. selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 447. Od Mutna ih odvaja Salaški Potok. Etnogr. zborn. 6, 784.

MUTAO, Mutla, m. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno xiv vijeku. Putem na Mutlu. L. Stojanović hris. 26. — Tamno.

MUTĀP, mutápa, m. pokrovac (za pokrivanje konja i za prostiranje). Iz tur. (pers.) mutab, mutaf (strunar, t. j. čovjek, koji pravi pokrovice od strune). Jesi l' nosio čebe i mutap, da pokrijes na konju tvoju torbicu il' koňsku zobnicu ili kad de umoran sjedneš, da poda se metneš? Vuk kovč. 67. Promeće se kao Nasradin hoća kroz mutap. Nar. bl. kapet. 199. Govori se u Počicima za prostirku na pragu. Zborn. za nar. živ. 10, 79. Naznačeni akc. (za Bosnu i Herc.) zabilježio V. Lešević. — Znaćeće je, kako se vidi, prema tur. rijeći promijeneno; ali ono isto znaćeće, što ga ima turska riječ, sačuvato je u prezimenu Mutap, kako se zvao srpski vojvoda na početku xix vijeka: Mutap Lazar . . . iznajpre je bio mutav, t. j. mutavgija, koji će pokrovce i vreće. Od toga zanata i prozvan je Mutav ili Mutap. M. Đ. Milićević pom. 392. I danas ima to prezime u Srbiji: Drž. kalend. (1905) 299. Govori se i mutav (vidi tam) i mutaf: Dva samara, dva ulara, dva ulara, dva mutafa. Nar. pjes. vuk 1, 514 (i otud u Vukovu rječn.: mutaf, mutafa). Ispor. još: Mutaf Lazo od vode Morave. Nar. pjes. vuk 4, 294.

MUTAPČIĆ, m. prezime izvedeno od mutapac (mutapca, čemu nema potvrde. Bošnák (1908) 127.

MUTĀPITI SE, mūtāpim se, impf. u crno se oblačiti od žalosti za kim. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MUTĀPOVIĆ (jamačeno je takav akc.), m. prezime u Srbiji. D. Avramović 202. Etnogr. zborn. 5, 38.

MUTĀRATI, mutārām, impf. isto što tumarati. Samo u primjeru: Mutara kao kučka po mječari. Nar. posl. vuk 184. Ispor. u istoj knizi 337: Ustumara se kao kučka po mječari. — Akc. je postavljen onako, kako ga ima Đ. Danicić rad jug. ak. 6, 122.

1. MUTAST, adj. isto što mutan (mutna). Samo u Stulićevu rječniku (mutan, mutast). — Nepozdrano.

2. MUTAST, adj. nijem. Iz tal. rijeći istoga znaćeća muto. Kviranu kćer mutastu učini progovoriti. F. Glavinić evit 127a. Josef s Zaharijom na prste govoreći (zašto Zaharija mutast biše). 210b. Kako j' šal zet mutastu divojku za ženu. Nar. prip. mikul. 21. Govori se u Istri: mūtast, mutus. D. Nemanjić (1885) 29. — Ispor. 1 muta, mutac.

MŪTATI, mūtām, impf. isto što 1 mucati (vidi tam). Nejasno je -t-. Dok sam gladan i trezan, moj jezik sve muta. L. Milovanov 84.

Govori se oko Šinu (u Dalm.), na pr. Što mutaš? reci, hočeš li, ne čes li. J. Grupković, — u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Ispor. 3 mutav.

1. MÙTÀV, mutáva, m. isto što mutap, mutaf (vidi *tamo*). *Govori se u Staroj Srbiji: Tovar je ozgo pokriven mutavom ili čilimom. Etnogr. zborn. 7, 461. Može značiti i čovjeka, koji pravi mutave: Iznajpre je bio mutav, to jest mutavgija, koji će pokrovce i vreće. M. Đ. Milićević pom. 393 — Služi i za prezime kao i Mutap: Ono jeste Lazare Mutave. Nar. pjes. vuk 4, 177.*

2. MÙTÀV, adj. isto što mucav. Nejasno je -t-. Između rječnika samo u Vukovu (mutav, mucav s dodatom za primjer nar. poslovicom: Mutav mutavog najbolje razumije). Dovedoše k nemu gluha i mutava. Vuk mar. 7, 32. (*ispov. erkreno-slav. privedoša k t. nemu gluha i gugniva, — grč. φέροντις αὐτῷ κωφὸς μογιλάλον*). U koga je (t. j. narova) jezik mutav, da se ne razumije. Đ. Daničić is. 33, 19 (*ispov. nem. das Volk ... von undeutlicher Zunge, die man nicht verstehen kann*).

3. MÙTÀV (*jamačno je takav akc.*), adj. nijem. Iz tal. riječi istoga značenja muto. Vranu to nije milo bilo, da ga lisica za mutava drži. D. Obradović bas. 51. Ostade i on i kon mu i pas mutav i okameni se. Nar. prip. vuk 149. *Govori se u sjevernoj Hrvatskoj. Iveković rječn., — u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82. — Ispor. 1 muta, mutac, mutati.*

MUTAVAC, mutavca, m. nijem čovjek. *Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82. — Ispor. 3 mutav.*

MUTAVČIĆ, m. prezime. T. Smičiklas spom. 134. — *Vidi Mutapčić.*

MUTAVČIJA, m. prezime. T. Smičiklas spom. 135. Na str. 65 zabilježeno je Mutafčija. — Možda -č- (cs) na oba mjesta znači upravo glas -g-. *Vidi mutavgija.*

MUTAVČINA, m. augm. od mutavac (vidi *tamo*). *Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82.*

MUTÁVGÍĆ (*jamačno je takav akc.*), m. prezime izvedeno od imenice mutavgija, dakle -i- stoji mjesto -iji-. D. Avramović 225. Rat 414. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 446. — *Pogriješno se piše -d- mjesto -g-. Schem. zagr. (1875) 213.*

MUTÁVGIJA, m. čovjek, koji prave mutave (mutafe, mutape), strunar. Riječ je načinena tako, da je na mutav dodat turski nastavak -gija. Između rječnika samo u Vukovu (der Verarbeiter von Ziegenwolle, qui e lana caprina ephippia, saccos etc. conficit). Mutavgije su od prije u Srbiji bile najviše Bugari, koji su u proleće dolazili te koze po selima strigli i preko leta u varošima tkali pokrovce, harare i zobnice. Vuk rječn. Iznajpre je bio mutav, to jest mutavgija, koji će pokrovce i vreće. M. Đ. Milićević pom. 393.

MUTÁVGÍJE, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 643.

MUTÁVGÍJNICA, f. soba ili kuća, u kojoj mutavgija radi. Samo u primjeru (u kojem je -i- mjesto -iji-): Nasred sela je velika nova mehana, do mehanе je dučan, do dučana mutavginiča. M. Đ. Milićević let. več. 57. — *Riječ bi mogla značiti i ženu mutavgijinu.*

MUTÁVGÍJSKÍ, adj. posses. od mutavgija. Samo u jednoga písca (koji mjesto -ij- piše -i-): Zanati se u Nišu rade ovi: terziski, abački.... mutavgiski. M. Đ. Milićević kralj. srb. 129. U tom selu svakad ima ljudi.... koji rade zanate: abački, bojački, mutavgiski. let. več. 233.

1. MÙTÀVICA, f. žensko, koje muta (t. j. muca), kad govori. *Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.*

2. MÙTÀVICA, m. isto što mutavac (vidi *tamo*). *Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82.*

MUTÁVOVIĆ, m. prezime izvedeno od 1 mutav. Rat 178. 381.

MÙTÀVSKÍ, adj. posses., isto što mutavgiski. Samo u primjeru: Mnogi znaju i jezik mutavski (mutavgiski). Tome jeziku nismo mogli učiti u trag. M. Đ. Milićević kralj. srb. 317.

MÙTÀVŠA, m. čovjek, koji muta (t. j. muca), kad govori. *Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.*

MUTAVŠEVIĆ, m. prezime. Tako se u jednom pismu potpisuje srpski vojvoda, koji se inače zvao Mutap, Mutav (vidi *tamo*). Lazar Mutavšević, knez dragačevački. Golubica 5, 142. — Tamno.

MUTENICA, f. isto što mlačenica (vačada u značenju pod b). *Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s akc. -ú-). A. Belić 374. — Jamačno mjesto mučenica.*

MUTEÑE, n. nom. verb. od mutiti; pogriješan lik mjesto mučene. Samo u rjećnicima, i to u Mikařinu (mutenie, zamutenje, turbatio, turbatum), u Bjelostjenčevu (turbamentum, turbatio, confusio), u Jambrešićevu (turbatio, confusio), u Voltigijinu (turbidezza, confusione, das Trüben [štampl. Trübe]) i u Stuličevu (muteňe mutut).

MUTESÀRIF, m. poglavatar kojega mjesata (kotara, okružja). Iz tur. (arap.) mutesarrif (gospodin). Prizrenski mutesarrif Čamil-beg kleče na kojena pred nega. M. Đ. Milićević om. 178. *Govori se u Mostaru (s naznačenim akc.) u značenju: okružni predstojnik. M. Milas rad jug. ak. 153, 86.*

MÙTEŠA, m. isto što mutavša (vidi *tamo*). *Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.*

MUTEVELIĆ, m. mukamedovačko prezime izvedeno od tur. (arap.) mütévélli (poglavar). Bošnák (1908) 127.

MUTEVELIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643.

MÚTEŽ, m. stogod mutno, talog. Riječ je potvrđena od xvii vijeka. Kašto je fem. (vidi među primjerima).

a) stogod mutno (na pr. voda). U rječniku Mikařinu (tarbitas), u Belinu (turbidezza), u Stuličevu (turbamentum) i u Vukovu (das Trübe, aqua turbida).

a) u pravom smislu. Jeguće se u mutežu hitaju. Poslov. danič.

b) u prenesenom smislu. Ovi dogodaja i izmišljotina mutež uzrok je, radi koga s veom razabranijem opipom imamo se na sveta kazna davnijih doba nazirati. S. Rosa v.

b. talog, drožda, kom, komina. U rječniku Mikařinu (murga, mutež od ulja, — pun muteži, faeculentus s. v. pun), u Belinu (feccia, mutež

od uđa, feccia d'oglio, mutež od vina, feccia del vino, — posatura, fondiglio del liquore), *u Voltijinu* (fondaccio, Bodersatz) i *u Stulićevu* (faex). Pčele ne piju nego vodu bistru i koja je najpre spustila mutež. M. Radnić 158. Čaša.... puna vina ciloga i jakoga i zajedno jošće puna muteža i smrada smišanoga. A. Vitalić ist. 235. Ali u čaši toj opeta gorki mutež na dnu ostaje. I. Đordić salt. 251. Pite do dna, er se još nije vas mutež izcijedio. D. Bašić 154. U kom (t. j. sudu), vina kad nestane, mutež na dnu vas ostane. V. Došen 89a. Pripuna čaša prikrkata sadrži gorki mutež svijeh tuga, bolesti i muka. A. Kalić prop. 438. Biti će smradni mutež i tegoča nepoštena crkvi. I. P. Lučić bit. 30. Bogu si otještine, paček od dna gusnji mutež ostavio. B. Zuzeri 118. Kad sva muta izcijedi se, što će ostati? 208. Sva ova muta ulita je u čašu. 331. Trijeba je, da ili prije ili poslije svi ovu čašu popijemo. Je li dake koji način za razčistit je od muteža? 332. Ovu steļu svojstveno zovemo vinskom kiselicom, drožđinom, mutežom ili mutljagom. P. Bolić vinod. 2, 35. Vino na dnu u buretu ili drugi mutež od čoga, der Bodensatz, sedimentum. Vuk rječn. s. v. buza. I svećenici su ljudi, i kod njih ima muteža i truhleža. M. Pavlinović razl. sp. 128.

c. buna. Samo u primjeru: Muti se sad teška mutež; kad se otkrije, teško će zasmrdjet. A. Kalić prop. 553.

d. onaj, koji muti, mutljivac. Samo u Voltijinu rječniku (sturbatore, Störer). — Sasma nepouzdano.

MUTEŽAN, mutežna, adj. pun muteža (u značaju te rječi pod b). Samo u rječniku Belinu (feccioso) i u Stulićevu (faeculentus).

MUTEŽAST, | adj. isto što mutežan. Samo

MUTEŽAV, | u Stulićevu rječniku. — Nepouzdano.

MUTEŽITI, mutežim, impf. isto što mutiti. Samo u Stulićevu rječniku (turbidum reddere). — Nepouzdano.

MÜTIBARIC (jamačno je takav akc.), m. prezime izvedeno od složene imenice mutibara (t. j. onaj, koji muti baru), kojoj nema potvrde. D. Avramović 260. Šem. mitr. (1900) 68. Vukova prep. 1, 469.

1. MUTICA,

a) f. žensko, koje je nijemo. Stiraj tu ženu routicu. Nar. prip. mikul. 21. Govori se u Istri: mütica, femina muta. D. Nemanić (1884) 35.

b) m. (?) čelade, koje je nijemo. U Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82. — Vidi 1 muta, 3 mutav.

2. MUTICA, f. britvica s drvenim drškom. Na Braeu. A. Ostojić (zabižio akc. mütica). — Tamno.

1. MUTIĆ, m. prezime. Šem. pakr. (1898) 28. Etnogr. zborn. 8, 631 (za Srbiju). Bošnák (1908) 127. — Moglo bi upravo biti ime od mila prema negdašnjemu imenu Mutimir, pa služi kao prezime.

2. MUTIĆ, m. neko zemljište u okolini sarajevskoj. Etnogr. zborn. 11, 229.

3. MUTIĆ, m., upravo plur., mutiči, komadići, čutci neotesani (kad se siče za kakvu japiju). J. Grupković. — Tamno.

MUTIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 643.

MUTIGAĆA, m. dubrovačko prezime zabiženo na početku XIV vijeka (Pasqua de Mutigacti'). K. Jireček rom. 3, 45. — Nije sigurno, kako se ima citati.

MUTIGAŠEVIC, m. prezime u Senju zabiženo pod kraj XVII vijeka. (Mutigaseuich'). R. Lopasić spom. 3, 118. — Postaće nejasno.

MUTIJA, m. isto što mustija (vidi tamo). Samo u jednom pismu iz sredine XVII vijeka: Dodoše sve kadije, mutije i ođe (sic!) Starine 10, 18.

MUTIJEVIĆ, m. prezime u Hrvatskoj zabiženo oko sredine XVII vijeka. Starine 11, 93. — Postaće nejasno.

MÜTIKAŠA, m. upravo onaj, koji muti kašu, ali se uzima i prenesenom značenju za čovjeka mutljivca (smutljivca), pletkaša. Gradske mutikaše neće se već umećati izmišljenim nesrećama bijednoga puka. M. Pavlinović rad. 119. Nije negovu mutikaši teško gdjeko slabiće zavaravati. razl. sp. 95. Govori se u Stonu (s naznačenim akc.), na pr. Ne hodi s onom mutikašom! M. Milas. Zabižio i L. Zore paletk. 110, 225 (ali s netočnim značenjem: varalica). — Nalazi se i kao prezime u Zadru zabiženo XIII vijeka. K. Jireček rom. 3, 45.

MÜTILAC, mütioča (biće takav akc.), m. onaj, koji muti, buni. Između rječnika samo u Stulićevu (turbator, trico). Mutilac mira, Ruhestörer. Jur. polit. termin. 438.

MÜTILICA, f. ona, koja muti. Samo u Stulićevu rječniku (turbatrix).

MÜTILIĆIĆ, m. selo u Hrvatskoj u županiji liko-krbavskoj. Razdjel. hrv. i slav. 145. Kad je bio nasred Mutilića, stiže Luku uskok Radovana. Nar. pjes. marjan. 82. — Naznačeni akc. zabižio V. Arsenijević.

MÜTILIĆANIN, m. čovjek iz sela Mutilića. V. Arsenijević i J. Bogdanović (zabižili i naznačeni akc.).

MÜTILIĆANKA, f. žensko iz sela Mutilića J. Bogdanović (zabižio i naznačeni akc.).

MÜTILIĆKÎ, adj. posses. od Mutilić. J. Bogdanović (zabižio i naznačeni akc.).

MÜTILIĆKIÑA, f. isto što Mutilićanka. J. Bogdanović (zabižio i naznačeni akc.).

MUTILOVIĆ, m. prezime u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 438.

MUTIMIR, m. staro muško ime u Hrvata i Srba zabiženo IX i X vijeka, dok je mjesto -ubio glas -a-. F. Rački docum. 15. 338 (lat. Munimir, grč. Μονιτηρος). Zabiženo je i druge polovine XI vijeka, kad je već bilo -u- kao i danas (zato se lat. piše Mutimir). 82.

1. MUTINA, m. prezime, koje bi moglo biti i romansko. Mon. ragus. 2, 140. 243.

2. MUTINA, m. isto što mutavac (vidi tamo). Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82.

3. MUTINA, f. nekakva motka, kojom se rivaju lade. U Srbiji (oko Leskovca). Zborn. za nar. živ. 5, 99. — Tamno.

4. MUTINA, f. goveda krkalina (t. j. balega). M. Pavlinović.

MÜTIONICA, f.

a) ono, u čemu se muti japno i pijesak za zidanje kuće. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) J. Bogdanović. M. Medić.

b) sud, koji se zove i bučka, stap, niem. Butterrolle. Govori se u Orahovici (u Slav. s naznačenim akc.). S. Ivšić.

MUTIŠA, m. mutlivac (smutlivac), pletkaš. Oni starci pristanu na moju, no jedan od puka mutiša kao Staniša . . . ne héene, no vikue. S. Lubiša prič. 111. Govori se u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori) s akc. mutiša (koje bi u književnom jeziku bilo mūtiša). Etnogr. zborn. 11, 61.

MUTITEL, m. mutlivac (smutlivac), pletkaš. Između rječnika samo u Jambrešićevu (turbator, u lat. dijelu). A znao je i sam generale sve imenom mutitele glavne. Osvetn. 7, 56.

MÚTITI, mūtim, impf. turbare, miscere. Nalazi se i u drugim slav. jezicima, na pr. staroslov. matiti, rus. mytiti, češ. moutiti, poł. macić i t. d. Korijen je ment (vidi kod mut). U rječniku Vrančićevu (miscere, turbare), u Mikašinu (mutiti, zamutiti, turbo, perturbo), u Belinu (intorbidare), u Bjelostjenčevu (mutim, turbo, con-turbo, turbulent . . . mamim, t. j. sollicito, inquieto), u Jambrešićevu (turbo), u Voltigijinu (turbare, intorbidare, trüben), u Stulićevu (turbare, perturbare, turbidum reddere, commovere, confundere) i u Vukovu (mutiti, 1. trüben, turbo, 2. verwirren, turbo, — mutiti se, 1. sich trüben, turbari: muti se voda, vrijeme, 2. sich umhertreiben, circumcurso). Potvrda ima od najstarijih vremena (vidi prvi primjer pod e, a).

a. miješati, vrtjeti, burlati.

a) *u pravom smislu.* Zač su tri svi složni pakleni mutiti mut. D. Baraković vila 317. Oblak svija, načina gromove, do dna muti sve morske valove. A. Kačić razg. 332. Jer kad drugi neg razljute, srčbe more u ňem mute, da se gane i uzbudi. V. Došen 195b. Vodi . . . primišaju govedskoga gnoja pak ju mute nikoliko danah. J. S. Režković 184. Garbin lut, koji more do dna muti. Nar. posl. vuk 40. Pasji ak mora ne muti. 246. Ne čudim se mraku ni oblaku ni sjeveru, koji morem muti. Nar. pjes. herc. vuk 104. Drugo (t. j. dijete) veli: daj mi vode, majko; ona ňemu čemeriku muti. Nar. pjes. petr. 1, 28. U Lici govore na pr. Ajde ono japno u mutationi muti i razmućuju. J. Bogdanović. — Vrlo je neobično mutiti (t. j. mijesati) uzetо u ovom primjeru (jamačno radi sroka): Tko med kupus svake stvari muti. J. S. Režković 409.

b) *u prenesenom smislu.* Ne pristajaše pamet svoju mutiti (t. j. ban), dokole ne ugodi svojoj bisnoj vojni. F. Vrančić živ. 40.

b. *vijati, vilati* (kada tko koga goni). Kako mute i razgone Turke kano vuci u planinu ovce. Pjev. crn. 321a i Ogl. sr. 227.

c. *činiti što mutno, kažati u pravom i u prenesenom smislu.*

a) mutiti (bez riječce se). Da mi bistru vodu mutiš. M. Vetranić 1, 250. Nemoj mutiti vir bistre vodice. 2, 140. Zli mute bistrinu od kreposti dobrije tamneci ňovo pošteće. M. Radnić 139b. Ohol . . . muti dike iskrnove. J. Kavačin 59b. Nit vodu muti zvirad bližnег nit grančica stabla. M. Katančić 48. Al' na vodi jelenče, rogom vodu mučaše. Nar. pjes. vuk 1, 120. Kopjem junak bistru vodu muti. Osvetn. 1, 4. To vas neko straši i vodu muti, kako bi boje ulovio ribicu. S. Lubiša prip. 180. — Ovamo se meće i primjer: Jer ne side (t. j. kokoši na jajima), da griju i mute (t. j. da jaja ne ostanu bistra). J. S. Režković 101.

b) mutiti se (reflex.). Rijeka se muti. M. Vetranić 2, 25. Nesrični kraj, kada se k smrti poče približati . . . kada mu se oči počese mutiti. D. Rapić 78. Ne muti se, Pivo moja hladna! Osvetn. 1, 53. Ne čudim se mraku ni oblaku ni Vrbasu, što se često muti. Nar. pjes. petr. 1, 198.

d. brkati, remetiti. Od zla gore onde čine, jer mir mute sve obćine. V. Došen 172b. Jere Bog jest oni . . . čigove mudrosti mutimo red. J. Matović 499. Hrvat ima se čuvati, da ne muti u glavi inozemaca naše odnošaje. M. Pavlinović razg. 66.

e. buniti, uz nemirivati.

a) mutiti (bez riječce se). Pomyšlenija, iže vši dnebi i vši časebi muteti nast. Sava glasn. 40, 144. Veselo ne mogu da stoju, zač srce dreselo sve muti svijes moju. M. Vetranić 2, 261. Mute grad naš (iz lat. conturbant civitatem nostram. act. apost. 16, 20). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 197b. Da ga red . . . ne muti ni zgrusti. Proroci 8. Krađ Koloman mira ne ima ni u snu, jer san ňemu muti misao, kako Zadar ima dnom uzgori prevrnuti. P. Kanavelić 219. Spomena ubojstva od sebe učinena mutijaše ga. S. Rosa 92a. Što se Osman opet potežio, da on mene muti Crnogorce. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 37. Čelade neuredno . . . ne zna ništa nego uz nemirivati i mutiti iskrnega. M. Pavlinović rad. 199. Turci šute, sveg ih ljeta mute mučne misli na snu i na javi. Osvetn. 4, 34.

b) mutiti se (reflex.). Potom reče učenikom svojim: ne muti se srce vaš. Postila (1562) 195. Svaka tretia kaplica svih jest udov ukripnica, a četvrtu tko očuti, žalostju se već ne muti. I. T. Mrnavić osm. 149. U čem (se) duh veseli, u tom se put muti. I. Ivanjević 300. Ako hoćeš, da se krajina ne muti (iz pisma pisano g. 1700). Starine 12, 12. Kider se lasno muti duhom cijeć žen, bježa od zloće. J. Kavačin 363b. Smijete se i arajdavate na ovi vid živinice poplašene, a u meni se srce muti. B. Zuzeri 37. Dokle ču se domišlati u duši svojoj, mutiti se u sreću svom dan i noć? (isporn. ňem. wie lange soll ich sorgen in meiner Seele und mich ängsten in meinem Herzen täglich?) D. Dančić psal. 13, 2.

f. sablažnivati, smučivati. Koji suprot svestomu pismu uči i ljudi muti. Ant. Dalm. nov. tešt. predgov. Ako te twoja nogu muti (iz lat. si pes tuus te scandalizat. mar. 9, 44). 1, 64b. A vi ste van iz puta stupili i vnože v zakonu mutite (iz ňem. ihr aber seid von dem Wege abgetreten und ärgerst viele im Gesetz. malach. 2, 8). Proroci 313.

g. izmišlati, pesti (u prenesenom smislu). Neka mute zaludu heretici i šizmatici, k vragu će. I. Ančić vrata 122. Dal' što kako koji kaže muteć, teke što ne laže, jedan kaže stvar ovako, drugi veli: nije tako. V. Došen 261b. Al' mašarće sebi mudri! stan', ne muti tašti laži. 263b. Zlobne duše . . . od kajača znaj da se ne kruše, već da tajno mute zlokovari. Osvetn. 2, 48.

h. tumarati, landati, snucati se (nije jasno, kako se ovo značenje razvilo).

a) mutiti (bez riječce se). Muž joj zatim po tri dana šuti, ne će radit, nego istom muti. M. A. Režković sat. 138. Muti kao pas bez gose. Muti kao riba po plitkoj vodi. Nar. posl. vuk 184. Da ti roj . . . dugo po kovanluku muti i ne će nigde da se vata. F. Đordović 35. Milenko i

Petar slabo su kud smjeli i izlaziti iz kuća, u kojima su sjedili, nego je Stefan Živković mutic jednako po varoši te razbirao i nima kazivao, sta se radi. Vuk prav. sov. 53. Al' se lomi more o mramorje? al' se ore stjene niz planine, jali vile mute kroz vihore? Nar. pjes. vuk 6, 528.

b) mutiti se. A junaci u goru odoše, pa boj biju i dnevi i noći, a ne dadu Turcima spavati, po svu noć se kroz okole mute. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 141.

i. *U nekijem se primjerima ne razabira pravo značenje.* Nikada se veće ne boji mutiti se sred morskih valova ili biti smučen od vrljih vjetara. B. Kašić fran. 50. Oko snaše mutec blato (t. j. pijani sratori). V. Došen 157a. Zašto mišač zloču zločom, zašto mutiš mrak s tamnoćom? 196a. Ko se god nije u vreme zdravlja pokajao . . . on to u bolesti i pri smrti ne ispravi, nego istom za nevoju muti. D. Obrađović bas. 114. Ti s' mene mutila i k sebi kučila i kot slatkim cukrom mene primutila. Jačke 17.

MUTIVODA (*jamačno je takav akc.*), m. onaj, tko muti vodu. Od' otalen, jedan mutivodo, sve mi jesu vode zamutio (*govori sjever jugu*). Nar. pjes. kras. 147. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* Vik ne će bit sit i pjan mutivodom tome. M. Držić 85.

MUTIVODIĆ, m. prezime zabilježeno u ispravi XIV vijeka i otud u Daničićevu rječniku.

MUTLAČINA, m. augm. od mutlak. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

1. MÜTLAKA, mütlaka, m. riječ neznana postaća, za koju Vuk u rječn. bižži, da tako katoliči zoru pravoslavne (kršćani zovu tako hrišćanina, Benennung der Serben griechischer Religion von Seite ihrer Brüder römischer Religion s naznakom, da se govori u Hrv. u prosv. banjskoj regementi, t. j. oko Gline). U Lici se mütlak govori za čovjeka budalašta, suluda. J. Bogdanović, — u Virovitici za čovjeka prosta, neotetana. T. Maretić.

2. MÜTLAK, adv. jamačno, zaista. Miklošić, Denkschr. d. kais. Akad. 35, 181 drži, da je iz tur. (arap.) mütlak, kojeg riječi bižži značenje: losgelassen, uneingeschränkt, absolut. Između rječnika samo u Vukovu (s navedenim značenjem). Ne možemo trpeti više turski zulum mütlak aman (iz pismu pisano g. 1840 u južnoj Srbiji). M. D. Miličević kral. srb. 48. Mili Bože, vražjega pića! . . . mütlak serdar nije iz primorja. Nar. pjes. hōrm. 2, 303. Ja ga mütlak poznati ne mogu. Hrv. nar. pjes. 4, 252.

MÜTLAČINA, m. čorjek mütlikast (vidi tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MÜTLÄG, mutjága, m. isto što mutež (u značenju te riječi pod b.). Između rječnika samo u Vukovu (muttag, mutež). Dokle sav muttag na dno padne i sok čist i bistar bude. Z. Orfelin 408. — Nastavak -lag je kao u riječi prtag.

MÜTLAGA,

a) m. koji mnogo govori i laže, der Plapperer, blatero. Vuk rječn. Druga se potvrda nije našla. Jamačno je u svezi s glag. mutiti, i to u značenju pod g.

b) f. isto što mutež (u značenju te riječi pod b.). Hoće tutkal privući svu muttagu i dubre na dno (t. j. u vinskom buretu). Z. Orfelin 227.

Stara sasušena muttaga i streš s duga i s dana da se sastruze (t. j. u buradi). P. Bolić vinod. 2, 105. Moraš ovaj šljivovik od droždine, koščica i druge muttage očistiti. 2, 344.

c) f. mütlaga se u Lici zove ono neprijatno vrijeme, kad zajedno kiša pada i vjtar duva. J. Bogdanović. — Vidi mutlavina pod c.

MÜTLÄNE, n. nom. verb. od mutlati. Samo u Vukovu rječniku.

MÜTLÄTATI, mütläm, impf. Samo u Vukovu rječniku (mutlati, mutiti 2, t. j. verwirren, turbo), u kojem ima i mütlati se (mutlati se, mutiti se 2, t. j. sich umhertreiben, circumeurso).

MÜTLÄVINA, f.

a) pletke, spletke. Samo u primjeru: On mi je kazivao, kako je stric testamentu (sic!) pravio, kako posle ono laživo pismo načinili . . . i tako sve níne mutlavine. S. Tekelija letop. 120, 48.

b) buna. Samo u primjeru: Može naslutiti kakvu mutlavinu u narodu. M. Đ. Miličević jurm. 18. — Vidi mutiti pod e.

c) zlo vrijeme. Govori se u Crnoj Gori (s naznačenim akc.). L. Zore paletk. 170, 212. — Vidi mutlaga pod c.

MÜTLEZINA, f. nekakva tamna smjesa od žuci, sluci i dr. u crijevcima, niem. Kindspach, lat. meconium, M. Jovanović-Batut. — Ne čini se dosta pouzdanu.

MÜTLIKALICA, f. žensko, koje mutlika. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MÜTLIKALO, m. muško, koje mutlika. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MÜTLIKAST, adj. onaj, koji mutlika. Govori se Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

MÜTLIKATI, mütlikäm, impf. kolebat se. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ti vavije nekud mutlikaš. Govori se i s riječicom se, na pr. Što se vavije mutlikaš? J. Bogdanović.

MÜTLIV, adj. koji rado muti, buni, aufrührerisch, turbulentus. Vuk rječn. Druge se potvrde nije našlo. — Vidi mutiti pod e.

MÜTLIVAC, mütlivea, m. čovjek mutliv. Samo u Vukovu rječniku (Aufrührer, Verwirrer, turbator).

MÜTLIVICA, f. žensko, koje je mutliv. Samo u Vukovu rječniku (Verwirrerin, quae turbat).

MUTNICA, f.

a. geogr. ime.

a) Mutnica, voda u Srbiji. U rječniku Vukovu (rijeka u Paraćinskoj nahiji). — Tako se zove i nekakav izvor u Bosni u okružju sarajevskom. Etnogr. zborn. 5, 633.

b) selo u Srbiji u okrugu moravskom; upravo su dva sela toga imena: Doňa M. i Gorňa M. S. Koturović 447.

c) grad negdje u Hrvatskoj (ili u Turskoj Hrvatskoj), koga danas pod tijem imenom nema, a možda je bio na mjestu, gdje je danas u Bosni (u okružju bihaćkom) selo Mutnik (ili zaselak Mutnik-grad). 1553. porobi Malkoč beg Krišćić i Mutnicu. P. Vitezović kron. 148. — 1577. Mutnicu i Ostrožac grade Turci silnom rukom vzeše. 163. Možda se ista Mutnica misli u lat. ispravi iz g. 1522 ('castrum Mwthnyeca'). Starine 5, 205 i u hrv. ispravi iz g. 1527 ('na Mutnici'). Mon. croat. 229.

a) neko mjesto (ako nije voda?) u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi xiv riječki. Pravo putem na vrh na Mutnicu. L. Stojanović hris. 26.

b. mutnica je multer, melta. Govori se u Kućima (u Crnoj Gori) s naznačenim ake. Etnogr. zborn. 8, 248.

c. mutnica je isto što mutionica pod a. Govori se oko Siña (u Dalm.). J. Grupković.

MUTNICE, f. pl. selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 643. — U knizi Schem. bos. (1864) 85 piše se to selo Mutnica.

MUTNIK, m. geogr. ime.

a) potok u Srbiji kod Šapca, zove se i Kamičak (vidi tamo). M. Ružić (zabilježio ake. Mütñsk). — Tako se zove i nekakav potok u Srbiji u okrugu jagodinskom. Glasnik 61, 134.

b) dva sela u Bosni, jedno je u okružju bihaćkom, drugo u bašnolučkom. Blizu prvoga Mutnika ima zaselak: Mutnik grad. Popis žit. bos. i herc. 643.

MÜTNUTI, mütnêm, vb. pf. prema mutati. Govori se u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori) s naznačenim ake, na pr. Ne smije ni mutniti, t. j. ni pisnuti, ni obijeliti zuba. A. Jovićević.

MÜTÑA, f. nom. act. od mutiti.

a) mutná, t. j. mućeće prema mutiti u značenju pod a ili c. Kuni vuka, vuka éud će vući svoju mutnú jačeu podmećući. Osvetn. 4, 15.

b) brkaonica, zbrka. Samo u Stulićevu rječniku (confusio s naznakom, da se nalazi u Rose, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao iz toga písca nijedan primjer u tome značenju). — Vidi mutiti pod d.

c) buna. Ovaki porezi učiniše ne malu mutnú u narodu. S. Rosa 40b. Mutná ona Arnauta nije sa negovim značem bila. Nov. srb. 1834, 37. — Vidi mutiti pod e.

d) duševni nemir. Ove mutnë u Jerudu i onijeh glasina u puku bi uzrok mneće u glavama Farizea. S. Rosa 92b. — Vidi mutiti pod e, b.

e) tumaraće, landaće. Samo u Vukovu rječniku (das Umhertreiben, vagatio). — Vidi mutiti pod h.

f) naloga, navala, tišma. Djevica . . . u onoj mutní iskala je s Jezusom govoriti. S. Rosa 191b.

g) mutjivac. Samo u Jambrešićevu rječniku (turbator, burkavec, mutitel, mutná, halovaña, zmutnik, u lat. dijeluj). Sasma nepouzdano.

MUTÑAK, m.

a) omalen kazar, u kojem se peče rakija od muta. Govori se u Baniji u Hrv. (s ake. mütnák). Ivezković rječen.

b) mineral, ném. Nephelin, Elainspath, Eläolith, tal. nefelina. Šulek rječn. zn. naz.

c) isto što mučňak pod a. Magazin (1873) 127. — Nepouzdano.

MUTÑANIN, m. upravo čovjek iz sela Mutná (nom. Mutná, vidi tamo), a služi i kao prezime. M. Nenadović mem. 200.

MUTO, m. isto sto mutavac (vidi tamo). Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 82.

MUTOGRAS, m. zemljište u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 187. 190. 200. — Iz lat. Mons crassus (tal. Monte grasso). K. Jireček rom. 1, 62.

MUTRIJA, f. lice. Iz tal. mutria (mrko, nepriyatno lice). Govori se u Bakovici (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 7, 252.

MUTROVO, m. zemljište u Srbiji u okrugu biogradskom. Voćnák u Mutrovu. Sr. nov. 1864, 607 i 1865, 2. — Tamno.

MUTULOVCI, Mutulovaca, m. pl. selo u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi xiv vijeća i otud u Daničićevu rječn. — Tamno.

MUTULOVIĆ, m. prezime na natpisu xiv vijeća. L. Stojanović zap. i natp. 1, 34. — Tamno.

1. MUTVA, f. zeleno mlado graće. M. Pavlović. — Tamno; ispor. 1 mutvica.

2. MUTVA, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mehanike za něm. Kreiselrad, Turbine, tal. turbine. Kako tal. imenica stoji prema glag. turbare (t. j. mutiti), tako je Šulek načinio mutva prema mutiti.

MUTVAK, m. kuhinja. Iz tur. (arap.) rječi istoga značenja matbaž, mutbaž. Između rječniku samio u Popovićevu (mutvak, Küche). Hodi, Zdravko, ovamo u mutvak (kujnu), da što použinaš! M. Đ. Miličević jurm. S. Sivila i kadifa u mutvaku vatru gasi (izdarač tumači tu poslovicu: Tko kupuje svilu i kadifu, troši mnogo novaca, pa se događa, da nejma za što hrane kupiti). Nar. bl. kapet. 229. To začula cura u mutvaku, brže boje otvorila vrata. Nar. pjes. hōrm. 1, 148. Govori se oko Sarajeva. Etnogr. zborn., 11, 50.

MUTVEÑAČA, f. u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mehanike za něm. Turbinenmühle, tal. mulino a turbine. — Vidi 2 mutva.

MUTVEÑAK mutveňaka, m. u Šulekoru rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mehanike za něm. Turbinenrad, tal. turbine. — Vidi riječ, koja je pred ovom.

1. MÜTVICA, f. mladica u loze, der Rebenspüss, palmes. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Hercegovini). — Tamno; ispor. 1 mutva.

2. MUTVICA, f. ime brežulku i pašnaku u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1113 i 1201. — Možda je ista riječ, koja i 1 mutvica; ispor. Loza kao topogr. ime kod loza 8.

MUTVIĆ, m. prezime tamna postaća. Imenik (1906) 446.

1. MUVA, f. buka. Samo u jednoj knizi, u kojoj je jamačno iz crkvenoslav. jezika (ml̄tva). Vojevoda že ustavi ml̄tvu i glagola. Domentjanb 16. Otud i u Daničićevu rječniku (ml̄tva, tumultus). — Vidi muviti.

2. MÜVA, f. isto što muha u krajevima, gdje se h ne izgovara.

3. MUVA, f. vidi mufa.

MUVETINA, f. augm. od muva, t. j. muha. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović.

MÜVICA, f. dem. od muva, t. j. muha, dakle isto što mušica. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović.

MUVITI, muvím, impf. bučati, vikati. Samo u jednoj knizi, u kojoj je iz crkvenoslav. jezika (ml̄tvti). Po vsudu . . . ištušte i ml̄tvešte . . . načeće dosaždati igumenu. Domentjanb 16. Ne plaćite ni ml̄tve, ne umrēt kralj. 163. Otud u Daničićevu rječniku (ml̄tvti, tumultuari).

1. MÚZA, f. isto što muzara. Samo u Vukovu rječniku (welche gemolken wird, multetaria s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 508: Oj ti kravo, muzo moja! i s naznakom, da se gorori u gor-nim primorju).

2. MÚZA (s takvijem se ake. gorori), f. jedna od boginja pjevača i drugih umjetnosti, grč. Mořsa, lat. Musa. Između rječnika samo u Mikaljinu (zapisato je musa, ali se jamačno govorilo muza: vila pjevalica). Zatoj do Muži ne more dojt goru. H. Lukić 276. Da me još muze parnaske... sve dvore i služe. N. Dimitrić 98. Zovući u pomoć muze božice. F. Vrančić živ. 8. Pa i danas nihala slave muze. Osvetn. 3, 110.

3. MUZA, ime psu (ili kuji?). F. Kurelac dom. živ. 46. — Ne čini se dosta pouzdano.

4. MUZA, f. brnica, koju volovima metnu na nos, da ne bi pri oranju joli. Na Krku. I. Mil-četić (zabilježio ake. maza). — Tamno.

MÚZAC, mûsca (biće takav ake.), m. a) čovjek, koji muze. Samo u rječnicima, i to u Belinu (mugnitore, colui che mugne), u Voltiđijinu (muzac, muzalac, mugnitore, Melker), u Stulićevu (muzac, muzalac, muzar, muzeć, mulgens) i u Popovićevu (Melker). — b) kamen, na kojem sjedi čelade, kad muze. U Vasojevićima (u Crnoj Gori). Etnogr. zborn. 5, 568. — Vidi riječ, koja sad dolazi.

MUZAČ, muzača, m. isto što muzac pod b. U Kućima (u Crnoj Gori). Etnogr. zborn. 8, 237.

1. MUZAČ, m. ime tamno, jamačno tuđega izvora. Samo u primjeru: Muzač z detijju. Svetostef. hris. 29. Od istoga imena ima i istom spomeniku i adj. posses. Muzačev: Niže Muzačevih kušta. 9. — Vidi ime, koje sad dolazi.

2. MUZAČ, m. selo u Srbiji u okrugu topličkom. S. Koturović 447. Zabilježeno je u zapisu g. 1734: Ot Muzača Vučeta. Glasnik 49, 12. — U M. Đ. Miličevića kralj. srb. 396 i 413 ima u plur. Muzače i Muzači. — Tamno; po svoj pri-lici u svezi s imenom, koje je pred ovijem.

MUZAČI, adj. onaj, koji se muze. Samo u dva pisca. Upregavši dvi muzače krave. E. Pavlić ogl. 224. Kada se volovi, muzače krave i ostala goveda priko zime... hrane. I. Jablanci 30. Svakojake trave muzačoj (štamp., muzjačoj) i voznoj marvi za hranu. 62.

MUZAG, muzga, m. vidi 2 muzga.

MUZAK, m. ime ljudsko tamna postaňa zabi-ježeno u pomeniku XVIII vijeka. Š. Stojanović hris. 180. — Biće u svezi s imenom 1 Muzač (vidi tamо).

MUZALAC, muzaoca, m. onaj, tko muze. Samo u rječnicima, i to u Belinu (mugnitore, colui, che mugne), u Voltiđijinu (muzac, mu-zalac) i u Stulićevu (muzac, muzalac, muzar).

MUZAÑE, n. pogrešno načinena riječ mjesto muzeće. Samo u primjeru: Od takvoga čestogu muzaña one žilice... bolma se razprostrane. I. Jablanci 120.

MUZAR, m. onaj, tko muze. Samo u rječniku Belinu (mugnitore, colui, che mugne) i u Stulićevu (muzac, muzalac, muzar).

MUZARA, f. muzovna krava, ovca, koza. Između rječnika samo u Vukovu (krava, ovca, koza, Melk-, multetaria). Manastir ima nekoliko stotina ovaca muzara. M. Đ. Miličević zim. več. 53.

MUZARAČA, f. isto što muzara. Samo u primjeru: Kamatuici za priuze vlače jarmne vole, krave muzarače. Osvetn. 4, 9.

MUZAVA, f. ime kravi. F. Kurelac dom. živ. 25.

MUZDUŠAN, m. prezime. Potvrda je samo: Mathe Muszdusán. T. Smičiklas spom. 210. — Tamno; a možda nije dobro ni štampano.

MUZEJ, m. zavod, u kojemu se čuvaju različne stvari važne za nauku i umjetnost. Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. zoologički muzej, u arheološkom muzeju i t. d. — Iz lat. museum.

MUZELI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

MUZÈNICA, f. isto što muzara; govor se za krave, koze, ovce u Lici (s naznačenim ake.), na pr. Imam tri krave muzenice. Da je meni trista ovaca muzenica! J. Bogdanović. M. Medić. Pa odoše dijeliti ovce, Ivan d'jeli, Ivan odabira (štamp. odabire), dava bratu stare muzenice. Hrv. nar. pjes. 1, 456 (pjesma je od Dubrovnika).

MUZÈNÉ, n. nom. verb. od musti. U rječnicima, i to u Belinu (il mugnere), u Stulićevu (muletus) i u Vukovu (das Melken, multetus, mulsura).

1. MÜZGA, f. pruga, strijeka od čega nalik na mlaz. Od istoga korijena, koji je u glag. musti (muzem) i u mlaz. U rječniku Vukovu (muzga, vide mlaz: teku im muzge znoja niz lice; padaju muzge kiše iz neba; same mu muzge po haljinu) i u Popovićevu (Fleck, Streifen). Ne bi rad moj jezik i vaše uši s ovako pogonom muzgom umrđati sve vrste griha brojeći. Đ. Rapić 447. Bez pran u noj (t. j. u buinarskoj vodi) stare muzge ima. J. S. Reljković 245.

2. MUZGA, f. isto što musak i istoga postaňa (vidi tamо). Samo u primjeru: Pulk napulji greb ne muzgom, dragom mastju i svakim dobrim voňom. F. Vrančić živ. 66. — Nije sigurno, da je nom. muzga, mogao bi biti i muzag.

3. MUZGA, f. morska životinja, koja se zove i moškavac, mozgavac, muškavac (vidi tamо), tal. moscardino. S. Brusina rad jug. ak. 171, 162 (s naznakom, da se govorí u Dubrovniku). L. Zore rib. 341 spominje morsku životinju, koja se zove muzga, muzgavac, tal. folpetto.

MUZGAČ, m. morska životinja, ista, koja i 3 muzga. S. Brusina rad jug. ak. 171, 162 (piše i vařada grieškom -- muzgač s naznakom, da se govorí u Dubrovniku). M. Medić letop. 160, 79 piše muzgač i bižeži lat. ime Eledone moschata.

MUZGATI, muzgam, impf. kašati, t. j. činiti muzge po čemu. Samo u Stulićevu rječniku (muzgati, izgnusiti).

MUZGAVAC, muzgavca, m. isto što muzgač (vidi tamо). Govori se za životinju Eledone moschata na Braču. A. Ostojić (zabilježio ake. muzgavac), — u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 216. Ima i S. Brusina rad 171, 162, koji bižeži lat. ime Moschites moschata, tal. moscardino, ali ne kaže, gdje se upravo govorí. L. Zore rib. 341 bižeži tal. ime folpetto.

MÜZGAVICA, f. bječavica, brčavica, — kad se putem snijeg topi, a noge upadaju. L. Zore paletk. 170, 212 (s bižeškom, da se govorí u Crnoj Gori s naznačenim ake.). — Ispor. muzgati.

MUZGE, Muzga, f. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskem. A. Mašek 237. — Postaće nejasno.

MUZGOVIĆ, m. prezime tamna postaća zabiženo u ispravi xiv vijeka. Glasnik 24, 269.

MUZICA, f. ovca, koja se muze. Gre satniku muzica, graščiku jalova jedna (iz isprave xvi vijeka). R. Lopatić urb. 86. Ima i F. Kurelac dom. živ. 31.

MUZIČKI (jamačno je takav ake.), adj. posses. od muzik i od muzika. Nabavili sebi pjevača i pjevačica i milina ljudskih i sprava muzičkih svakojakih. D. Daničić prop. 2, 8. Koji pjevate uza psaltire i izmišljate sprave muzičke kao David. am. 6, 5. Svirke nihove sad se zamješuju muzičkim glasovima. pisma 304.

MUZIK, m. onaj, tko se bavi muzikom, tko razumije muziku. Iz lat. musicus (a ovo iz grč. μουσικός). U Stulicetu rječniku (musicus, cantor, fidicen [stamp. fidisten], lyristes s naznakom, da je iz glag. brevijara). U ovome primjeru mjesto -z- stoji -s-: Grijese li smrtno komedijanti i musici? B. Kašić zrc. 112.

MUZIKA (s takvijem se ake. govori), f. umjetnost tonova. Iz lat. musica (a ovo iz grč. μουσική). Između rječnika samo u Stulicetu (muzika, musica s naznakom, da je iz glag. brevijara).

a) uopće. Žije.... jest instrument u turskoj muziki. J. Rajić boj 111. Razveseli uši naše slatkosličnom vozdušnom različni ptica muzikom. D. Obradović sov. 11. Narodna je muzika srpska gadje i gusle. Vuk dan. 2, 106. Ja noćas snim, gdje se na sokaku čuje prekrasna muzika. prav. sov. 88. Razlježu se trube i muzike, a pjevaju mladjeni vojnici (iz pjesme, koja nije narodna). Nar. pjes. kras. 192. — Mjesto -z- piše se -s- u primjerima: Ako si slušao komedije ili muzike ili pjesni. B. Kašić zrc. 65. Je li dopušteno.... pojći na muzike ili na komedije. 112. Musike, vesela ne kti već imati. A. Knežević 97.

b) muzička sprava. Slišanje.... zvoćenje različih meštrija od muzike, kako je organi, leuti, psaltila i simfonije. Transit 174. Zna vrlo dobro udarati u klavir i u druge kojekakve muzike. Vukova prep. 2, 540.

MUZIKĀLAN, muzikalna (s takvijem se ake. govori), adj. isto što muzički. Uz muzikalnu spravu. D. Daničić psal. 8 i 45 (u natpisu). Govori se i piše na pr. ja nijesam muzikaljan (t. j. ne razumjem muzike); danas je muzikalna zaba. — Nastavak -alan je prema drugijem jezicima, ispor. nem. musikalisch, franc. musical, tal. musicale.

MUZIKANAC, Muzikanca, m. prezime u Srbiji u okrugu vranjskom. Etnogr. zborn. 5, 150.

MUZIKANAT, } muzikanta, m. čovjek, koji MUZIKANT, } muzika. U rječniku ni-jednom. Po 10 muzikanta za ručkom sviraju. Vuk dan. 1, 86. Govori se u Lici, na pr. njezin je čoju muzikant. J. Bogdanović. — U ovome je primjeru -s- mjesto -z-: Dobavioće carske muzikante. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 427.

MUZIKARA, f. tako se u Viukovcima nekad zvala kuća, u kojoj su se učili svirati. S. Pavičić.

MUZIKATI, muzikām, impf. svirati. Govori se u Lici, na pr. De je Mile? Otiša u Gospic muzikati. J. Bogdanović.

MUZIKRAVA, m. govori se za pogrdnu čovjeku, koji muze krave (jer je to ženski posao). Između rječnika samo u Vukovu (Kuhmelker, als Schimpf-name für einen Mann, der sich mit Melken abgibt s dodatkom: tako se zvao jedan čovjek u Srbiji). U Srbiji služi kao prezime (upravo nadimak, koji je postao prezime). Glasnik 11, 1, 1. Etnogr. zborn. 5, 59.

MUZIKRAVIĆ, m. prezime u Srbiji izvedeno od muzikrava. Glasnik 11, 1, 77. Etnogr. zborn. 5, 59 i 1052.

MUZIKUJA, f. čovjek pun slatkijeh riječi i lukav (da bi umio i kuju pomusti, a da ga ne ujede). Govori se (s naznačenim ake) u Lici. J. Bogdanović, — u Srbiji. M. Ružićić.

MUZILA, f. žensko, koje muze. Između rječnika samo u Vukovu (koja muze, Melkerin, quee mulget). Čelice im nebo zaštite, a kravice selo uglašile.... a muzile zabolile ruke. Smailag. meh. 158.

MUZITI, muzim, impf. isto što musti (muzem). Samo u Voltigijinu rječniku (mungere, mugnere, melken). — Sasma nepouzdano.

MUZLICA, f.

a) isto što kravlača, t. j. sud, u koji se muze. Između rječnika samo u Vukovu (Melkgelte, muletra). Do Križeva ňim (t. j. ovčama) muzlicu meće. J. S. Rešković 232. Do Križeva dvaput ovce doje, posli jednoč nad muzlicom stoje. 337. Koja je korist od tne krave, koja da punu muzlicu mlijeka, a potegne nogom te prospē? Nar. posl. vuk 140. Muzlice su mu pune mlijeka. D. Daničić jov 21, 24. U drugu muzlicu namuzu malo mlijeka od svoje stoke. M. D. Miličević živ. srb.² 120.

b) mjesto, gdje se muze; kao da je to u primjeru: Dve snaho... odoše jedna na muzlicu pred krave, a druga na strugu pred ovce. M. D. Miličević zlos. 271.

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Pogledaj mu na gubicu, pa ga vodi na muzlicu. Nar. posl. vuk 250.

MUZNI, adj. onaj, koji se muze, muzovni. Samo u primjeru: Muzna mu se blijeznila (sic!) stoka, a pčelinjak rojan bez uroka. Osvetn. 1, 22.

MUZNICA, f.

a) isto što muzara, muzovnica. Kadno se smislaju muogi čobani zajedno na planini i kad sadu s planine, dile maslo i sir onako, kako je ko muznica više ima. M. Zoričić aritm. 97. Ima i F. Kurelac dom. živ. 31.

b) isto što muzlica, kravlača. D. Nemanić (1884) 43 (bifeži ake. -i-).

MUZNUTI, muznem, vb. pf. prema musti muzem. Govori se u zaplaško-svrliškom narječju (u Srbiji, — s ake. -u-). A. Belić 486.

MUZOLAC, muzolca, m. čir. Upravo je dem. od muzol, čemu nema potvrde. Govori se (mu-zolec) u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 204. — Vidi mozol, muzulčić.

MUZOVIĆ, MUZOVIĆITI, MUZOVIĆSTVO, } vidi muzuvir i t. d.

MUZÖVNÍ, adj. onaj, koji se muze. Samo u Vukovu rječniku (muzovna krava, muzara s pri-mjerom iz nar. pjes. vuk 4, 186: Tri hijade krava muzovnjih).

MÙZÙVNICA (*bije takav akc.*), *f. muzovna krava, muzara.* Samo u jednoga pisca. Preko toga zajmè nam . . . dvanaest govedi i kravu muzovnicu na tele. S. Lubiša prip. 160. Kupih kravu s Čeva, bijesnu muzovnicu, koja mi dani-mice davaše po po vijedra mljeka. prič. 101.

MUZULČIĆ, *m. isto što muzolac* (*vidi tam*). Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 204.

MUZUR, *m. prezime u Bosni.* Etnogr. zborn. 11. 155. — *Tunno.*

MUZUVIR, *m. opadnac, zlikovac.* Pored mu-zuvir nalazi se i muzuvijer; to je onako kao mijeđu, kondijer i t. d. pored mir, kondir, talir (*vidi kod 1 mir u pristupu*). U Rapića i u Divkovića mjesto drugoga -u- nalazi se -o- (*vidi među primjerima*). Iz tur. (arap.) müzévvir (varalica). U rječnicima Mikačinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu i u Stuličevu (*vidi daže*). Potvrda ima u knjižnosti — osim rječniku — samo iz XVI, XVII i XVIII vijeka.

a) *opadač, kleretnik.* U rječniku Mikačinu (muzuvir, potvorac, koji laže na prava čovjeka, impostor, calumniator), u Belinu (muzuvijer, calumniatore), u Bjelostjenčevu (muzuvir, potvoritelj), u Voltigijinu (muzuvijer, calumniatore, detrattore, Verleumder) i u Stuličevu (muzuvijer, muzuvijerac, calumniator). Poče se živ mučiti u ogihu, kano će uvijek . . . paňkavci, muzuviri, mormoraturi i zlogovornici u paklu. I. Ančić svitl. 24. Ukazaće se . . . Juda s izdajnicima i s muzuvirima. S. Margitić fala 182. Imat hoćeš nenavidnike i muzovire, biti hoćeš pogrdit. Đ. Rapić 384. Ovi muzuvir . . . pade iznenada mrtav. I. P. Lučić izkaz. 18.

b) *zlikovac, zlotvor.* U rječniku Belinu (muzuvijer, malizioso, che ha malizia). Od muzuvira očita. Koga nade selo ali župa, da ga se odliče prez milosrda i da ga pridadu gospodi. Statut pol. 306. Ako bi se koji Poličanin naša i jednim načinom neviran ali lupež ali muzuvir bratinski ali da pojde u Turke ali u ajduke. 310. Svi, koji se krivo zaklinaju, svi muzovijeri i sviklici, koji čine protiva Bogu i zakonu Božjem, svi su oni sluge djavaoske. M. Divković bes. 22. Ovo muke ne procjeñuju.... proklinaoci, otmaoci, kamatioci, muzovijeri, nauk 308a. Pijanac je pun svaki opačina, on je kurvar, ubojica, osvetitelj, muzuvijer. S. Margitić fala 147. Priuzeti od oholosti trču vratolomski za starim muzuvirom (*t. j. za đarovom*). Grgur iz Vareša 82.

c) *Značne se ne može razabrati u primjerima:* Tuj mnozi pastiri, tu mnozi čobani, mnozi muzuviri i mnozi oglani (*u opisu turske vojske*). B. Krnaruć 7a. Muzuvijer oni. A. Sasin 105.

MUZUVIRAC, *muzuvircica, m. isto što muzuvir.* Pored muzuvirac nalazi se i muzuvijerac (*isporn. muzuvir i muzuvijer*). U Velikanovića mjesto drugoga -u- ima -o- (*vidi pod a*).

a) *isto što muzuvir pod a.* U rječniku Belinu (muzuvijerac, calumniatore) i u Stuličevu (muzuvijerac, calumniator). Molite za progone te vaše i muzuvirce (*iz lat. orate pro persecutibus et calumniantibus vos. math. 5, 44*). E. Pavić jezg. 148. Crkva ima čim pridobiti neprijatelje i potvaravcem i muzovircem usta zatvoriti. I. Velikanović upuć. 1, 186.

b) *isto što muzuvir pod b.* Samo u Belinu (muzuvijerac, zločinac, furfante, huomo di mal affare).

MUZUVIRAN, *muzuvirna, adj. opadački, zlikovaci.* Samo u rječniku Belinu (adv. muzuvjerno, maliziosamente, con malizia s naznakom, da je prostonarodna riječ, parola del volgo) i u Stuličevu (muzuvijeran, calumniosus, — adv. muzuvijerno, per calumniam).

MUZUVIRČINA, *m. augm. od muzuvirac.* Samo u Stuličevu rječniku (muzuvijerčina, scelestus, furcifer).

MUZUVIRENJE, *n. nom. verb. od muzuviriti.* U rječniku Belinu (muzuvijereće, calunnia) i u Stuličevu (muzuvijereće, calumniatio, calunnia). Pritrptiti se imaju veće puta suprotivštine, nenavidosti, pogrde, muzivirena, zlobe. I. Velikanović upuć. 1, 306.

MUZUVIRICA, *f. žensko, koje opada.* Samo u rječniku Belinu (muzuvijerica, calunniatrice) i u Voltigijinu (muzuvijerica, calunniatrice, Verleumderin).

MUZUVIRITELJ, *m. čovjak, koji muzuviri.* Samo u Stuličevu rječniku (muzuvjeriteљ, muzuvijerac).

MUZUVIRITELICA, *f. žensko, koje muzuviri.* Samo u Stuličevu rječniku (muzuvjeriteљica, quae calumnia).

MUZUVIRITI, *muzuvirim, impf. opadati, klevetati.* Mjesto drugoga -u- nalazi se -o- u Divkovića i u Rapića, a -e- u Margitića (*vidi među primjerima*). U rječniku Mikačinu (muzuviriti, potvortiti prava čovjeka, calumnior, imposturam facere, impono), u Belinu (muzuvijeriti, calunniar, incolpar falsamente), u Voltigijinu (muzuvijeriti, calunniare, detrarre, nachreden, verleumden) i u Stuličevu (muzuvijeriti, calunniari, falsum crimen intendere in aliquem s naznakom, da se nalazi u knizi, koja se naznačuje, Pan. isp.). Ne krade, ne muzovijeri, ne kune, ne nenavidi, ne opija se. M. Divković bes. 113. Bog . . . zabranjuje, da ne imamo nikakova kriva svjedočanstva učiniti protiva iskrnemu ni pripovijedajući ni muzovijereći ni zloglaseći ni lažući. nauk² 366. Niki ne će da ostavi zle družine, niki muzevir, niki nečist, niki ne čini lemozine. S. Margitić fala 95. Mnogi stoje u blatu i smradu od griha za drugim zlo govoreći, mormorajući, kunući se, osvetu čineći, muzuvireći, ubogim krivo čineći. isp. 113. Počnu govoriti, da je s nepravdom i krivicom sve steka, počnu na n muzuvir i lagati. J. Banovac prip. 230. Brat brata progoni . . . zet na tasta muzoviri, a sin oteu smrt zeli. Đ. Rapić 107. Farisei ono dobro dilo Isukrstovo nenavidiše, pogrđavaše i muzoviriše. 384. — Čudno je značenje u primjeru: Muzovijeriti, to jest hvaliti iskrnega prid nime od grijeha smrtnoga naslađujući se u nemu . . . grijeh jest smrtni. S. Matijević 80.

MUZUVIRNOST, *f. opadačne, kleveta.* Samo u Stuličevu rječniku (muzuvijernost, muzuvijerstvo, calumnia).

MUZUVIRSKI, *adr. opadački, klevetnički.* Samo u primjeru: Žudije . . . odgovorile mu muzuvirski nazvavši ga Samaritanom. E. Pavić ogl. 565.

MUZUVIRSTVO, *n. opadačne, zločinstvo.* Mjesto drugoga -u- nalazi se -o- u Rapića, a -i- u jednoj ispravi xv vijeka (*vidi među primjerima*).

a) *opadačne, klevetačne.* U rječniku Mikačinu (muzuvirstvo, potvorene, calunnia, impostura), u Belinu (muzuvijerstvo, calunnia), u Voltigijinu (muzuvijerstvo, calunnia, Verleumding,

Nachrede) i u Stulićeru (muzuvijerstvo, calumnia). Ah prokleto licumjerstvo....krivi sudi, muzuvijerstvo. J. Kavačin 59b. Odkriće se i izači na sridu one tvoje laži, krive kletve, psosti, muzuvirstva....i svaka druga krivica. J. Banovac pripov. 25. Ona srditost, ona nenavidost, muzovirstvo, nesklad nisu drugo nego porod zloga i opakoga jezika. Đ. Rapić 298. Od svake riči brezposlene i isprazne, koja u sebi uzdrži laž, potvorene i muzuvirstvo (*iz lat. de omni verbo otioso reddenda est ratio in die iudicii, quod includit mendacium et calumniam*). M. Dobretić 239.

b) zločinstvo. Između rječnika samo u Belinu (muzuvijerstvo, furfanteria citoè tristitia su sinonimima: zlotvorstvo, zločinstvo, opaćina). Oramo će ići primjeri: Mnoga muzivérsstva (štamplj muzi vérstva) da ne čini (*iz isprave xv vijeka pisane na turskom dvoru*). Mon. serb. 474. Ti, koji si proveo vas tvoj život....u krivu prodavaču, u muzuvirstvu, u kamata. S. Margitic fala 143.

MUŽ, muža, m. vir, maritus, rusticus. Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov. maž, rus. мужъ, ёсъ. muž, poł. mężczyzna i t. d., a iz drugih indeovr. jeziku drži se da su etimologijom srođne riječi istoga značenja: staroind. manu s, got. manna, nem. Mann, Mensch (*ovo iz staronem. mennisco*), samo je slav. rječ rasišrena osobitim nastavkom. Rječ je muž zabilježena u svjem rječnicima (vidi daže). — Mjesto -e- u oblicima mužem, muževi nalazi se dosta često -o-; tako je instr. sing. mužom u Našekovića 1, 246, u Đirkovića bes. 42, u Banovca razg. 81, 266 i u Matovića 386, — dat. pl. mužom u Kanižlića kam. 160, — nom. (vok.) pl. mužovi u Banovca razg. 108, — gen. pl. mužova u Banovca razg. 83, u Rose 134b, — dat. pl. mužovom u Ć. Palmotića 2, 503, u Banovca razg. 81, — dat. pl. mužovima u Ć. Palmotića 2, 387, u Rose 182a, — akuz. pl. mužove u Gradića, djev. 45, u M. Bunića 20, u Gundulića 161, u Ć. Palmotića 2, 363 i 386 i u Banovca razg. 78. Mnogo ima potvrda za gen. pl. muži, koji se oblik nalazi u Bernardina 49, 80, u N. Ruñine 156b, u Dimitrovića 83, u Našekovića 1, 245, u M. Držića 361 (štamplj mužij), u Budinića suma 23, u Mon. croat. 4, u Statutu vrb. 147, u Starinama 1, 221, u Vrančića živ. 29, u Glavinića evit 58a, 107a/b, u Georgicea nasl. 4 i u Kavačina 261b. Napokon je vrijedno spomenuti oblik muž za akuz. sing. (u svezi za muž), kojemu potvrde vidi pod b, b, bb, c; a i danas još govore kajkavci na pr. Dora je prešla za muž (t. j. udala se); tako je i pol. za majč pójšeć (t. j. udati se).

a. muž je čovjek, koji je godinama odmakao od mladića, od momka. U rječniku Vrančićevu (vir), u Belinu (huomo), u Bjelostjenčevu (muž, muška glava, vir, mas, masculus), u Jambrešićevu (muž, muška glava, vir), u Voltigijinu (uomo maschio, Mensch, Mann), u Stulićevu (vir, homo s naznakom, da se nalazi u Zlatariju i s primjerom, za koji se ne zna, otkle je: od muža tač plemenita, slavni kneže, ti izlaziš) i u Daničićevu (muž, vir sa tri primjera iz xiii vijeka i daže). Primjera ima dosta do svršetka xvi vijeka, mađe ih je iz xvii, a iz xviii vijeka našla su se samo dva primjera, i to iz početka toga vijeka. Ostaviv... prvočg igumena prêpodobna muža Methodija mniha (*iz xiii vijeka*). Mon. serb. 8. Tagda pridoše... u Trstivljanu plemeniti i mudri mužije slav-

nago grada Dubrovnika vlastele i poklisarije (*iz svršetka xiv vijeka*). 221. Mnogiji crkvi sloboda i ukrasiv postavi vrb ňih čest'nyje muže, ovy jepiskopy, ovy igumeny. Deč. hris. 3. Pri tom svidoki na to biše poštovani muži: prvi bi domin Anton Radovčić (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 65. More prodati....plemenitu mužu Mikuli (*iz xv vijeka*). 72. Pulčane imaju iz toga pulka izabrat od svake četi jednoga dobrog muža, ki tri muži....imaju tih sto marak razložiti pravo. Statut kast. 190. Kada jure bih učinjen muž, odvrigoh, ka bihu ditińska (*iz lat. quando factus sum vir, evacuavi, quae orant parvuli. 1 cor. 13, 11*). Bernardin 22. U ovomem poznah, jere muž Božiji jesu ti (*iz lat. in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu. 3 reg. 17, 24*). N. Rañina 77a. Srjetose ga deset muži gubavijeh (*iz lat. occurserunt ei decem viri leprosi. luc. 17, 12*). 156b. Sinu moj, jeda te pečao dopade, prizovi mudra muža, da te utješi. Zborn. (1520) 33a. Tvo ime od svijeh slavljeni i muži i žena. N. Dimitrović 83. Vi grajane jerusolimski i vi muži Judee. Proroci 12. Može se dati monastiru po sudu dobra muža, to jest kako dobar muž prosudi. Š. Budinić ispr. 106. Nikadare ne polišuje u nju (*t. j. u crkvi*) muži svjetjeh. suma 12b. Škoda j' zlo doteći, a sramota odsvedo vridnu mužu reći: ne mnah, da to bude. B. Krnarutić 10b. Prizivali jesmo k nam podknežinu otocnih i dobrih muži s Krka....hotoči učiniti to, ča bi pravo i dobro. Statut vrb. 147. Pedeset vele naučenih muži, ki se pripraviše prigovarati s nōm. Starine 1, 221. Krsti veće od četiri sto ljudi, muži i žena, mladih i starih, bogatih i ubozih. F. Vrančić živ. 29. Jednoga između ovih muži....da izberemo (*t. j. za apostola na mjesto Jude*). F. Glavinić evit 58a. Da sve gore napunihu se muži i žen. 107a/b. Stoe brez straha....ne samo ovi, dali i ini drugi muži. P. Radović nač. 23. Zgraditi....monastire muži i žena. J. Kavačin 261b. Kralj....nadaruju slavne muže. 357a. Sad je vrime....da s razumom ti tvojimo najdeš muža od vridnosti, ki će poći na sve strane pripravljati svake brane. P. Vuletić 38. — Oramo ide i primjer: Vrb bržih mušnji mužije krve, hūsarije glagoljemi, všesdše. Domentijanb 181 (mužije krve u tom primjeru znači: hajduci, kako uzima i Daničić u svome rječn.). — Zagrebački kníževnici xix vijeka uzimali su, a i današnji uzimaju rječ muž u značenju lat. vir i nem. Mann za razliku od: čovjek (lat. homo, nem. Mensch), ali oni to nijesu uzeli iz naroda, jer u narodnom jeziku nema muž to značenje, nego su kníževnici sami tu razliku načinili prema lat. i nem. jeziku. Od njih su to uzeli i drugi hrv. pisci xix i xx vijeka; na pr. Zbroji mnoge imenom mu znane po vrloči muže odabранe. Osvetn. 4, 44. To nije ni hrišćanska ni šokačka, nego je to crkva svih prosvetnih muževa (pisac ove riječi stavfa u usta nekakvome Srbinu iz Baćke). M. Pavlinović razg. 4. Narod govori slavni ljudi, a ne slavni muževi i t. d.

b. muž je označen čovjek. U rječniku Vrančićevu (maritus), u Mikaljnu (maritus, coniux), u Belinu (marito, nomo, che ha moglie), u Bjelostjenčevu (muž zakonski, maritus, vir uxoris, coniux), u Jambrešićevu (muž zakonski, maritus), u Voltigijinu (muž zakonski, marito, consorte Ehemann), u Stulićevu (marito, vir s primjerom: ostala je za mužem u bogatstvu, vidua dives remansit), u Vukovu (Ehemann, maritus) i u Daničićevu (maritus sa tri primjera iz xiii i xiv vijeka).

a) uopće. Gospodsko zaprštenije blystvne razlučatý se mužu otžene i ženě otžemu (iz xiii rjeka). Mon. serb. 14. Zovi muža tvoga i pridi simo s ním (iz lat. voca virum tuum et veni huc. ian. 4, 16). Bernardin 49. Žene udane . . . imijući za svoje mužove ljudi telesne i sfjetovne. B. Gradić djev. 45. Ženidba nije drugo negoli sastavljenje muža i žene po zakonu Božjem. M. Dívković nauk 253a. Videći to Vital, muž svete Valerije. F. Glavinić cvit 110a. Koju bismo čas imale bivši našijem mužovima nemilosnu smrt podale? G. Palnotić 2, 387. Vukosava uzdižući svoga muža Miloša Kobilica do nebesa. A. Kačić razg. 56. Prijubodinac otima je mužom žene. A. Kanižić kam. 160. Žena imala pijanicu muža i svakojako se mučila. D. Obradović bas. 134. Ruža sam ruža, dok ja nemam muža. Nar. pjes. vuk 1, 301. Koji ima šezdeset i dvoje čeladi, među kojom je trinaest žena s muževima. Vuk rječn. s. v. zadruga. Živeli su jedan muž i žena i već su bili skoro ostareli, a diteta nisu imeli. Nar. prip. mikul. 14. i t. d., i t. d. — *U ovome primjeru obrečeni muž znači čovjeka, koji još nije oženjen, nego tek vjeren:* Imala je obrečena muža, hodila je s nega na drugoga. Nar. pjes. vuk 2, 12.

b) u svezi s različnjem glagolima, kojima se naznačuje udaja ili život žene u braku.

aa) biti za mužem. Blago onoj, ku dopade bit za mužen makar malim. J. Armošić 67. Da bude rodila ne budući za mužem, ne bi bila držana za ženu dobru. M. Radnić 28b.

bb) gresti, poći za muža (muž). Se sut popovice, ke gredut za muž po umrtji popové (iz glag. rukopisa xv rjeka). Arkiv 9, 115. Prvo nego gre za muž (t. j. žena). Naručn. 67a. Budući prošena za muža pojte ne hti. M. Marulić 220. Ako bi ona žena negova pošla za drugoga muža (iz xvi rjeka). Mon. croat. 260.

cc) pojeti, uzeti, uzimati muža. On odašadi poja ona drugoga muža. M. Marulić 69. Kakono nevista, ka želi odveče, a reć se ujima neg' tretom pitana, da muža vazima. P. Hektorović 8. Koja je (t. j. mačeha pastorku) sili, da uzme muža mimo onoga, kojemu je otac obećao. S. Lubiša prip. 75.

dd) uzeti, uzimati za muža. Žena reče: ja te vzimam za muža. Naručn. 58b. Podesta hoće, da . . . uzmeš za muža jednoga, koji bi Loni otac bio. M. Držić 186. Prosi ju, da bi sina za muža uzela negova. F. Glavinić cvit 28b. Susana . . . ne hteći Maksimijana cesara za muža vazeti. 272b. Da se i ona nemu obeća, da će nega uzeti za svoga muža. A. Kadrić 390.

ee) dati (davati), odati, udavati za muža. Dušteri . . . vydavaašo za muže. Danilo 69. Moj otac ne hoti me nigdare oddati za muža. Mirakuli 46. Ženahu se i za muža se davahu (iz lat. nubentes et nuptui tradentes. matth. 24, 38). Ant Dalm. nov. tešt. 1, 38a. Budući jure užrestla, jiskahu ju ne roditeži za muža dati, a ona ne hotijaše. F. Vrančić živ. 97. Ženica ko ruža od ljubavi dala se za muža. Osvetn. 4, 17.

c) u svezi s glagolima, kojima se naznačuje prosidba ili rjereć. Priide dušti . . . obručena bivši za mužb. Stefan 7. Poslan bi . . . k divici, ka biše zaručena mužu, komu biše jime Osip (iz lat. missus est . . . ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph. luc. 1, 27). Bernardin 4. Tužila divojka, da ju za muž prosu. Jačke 63.

e. muž je isto što sefak (kao i rus. мужик). Značenje se razvilo iz onoga pod a, t. j. muž u prezirnom smislu za čovjeka nižega reda, koji je samo ono, što i svatko drugi, t. j. samo čovjek, a ne gospodin ni plemić. Ispor. sredov. lat. homo podložnik, područnik), rus. человекъ (sluga, konobar). U rječniku Bjelostjenčevu (muž, sejan, rusticus, paganus, villicus), u Jambresičevu (rusticus), u Voltigijinu (muž, sejanin, villano, contadino, Bauer) i u Vukovu (netočno se veli, da plur. muži [boje bi bilo muži] znači kekavce, t. j. kajkavce, s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). Boži jest jedan kmet od priprostih muži . . . neg' ohol razumnik (iz lat. melior est profecto humilis rusticus . . . quam superbus philosophus). A. Georgievo nasl. 4. U kajkavaca je i danas veoma obična riječ muž u tome značenju, u sing. i u plur.

1. MUŽA, f. ono, što se namuze. Od istoga korijena, koji je u glag. musti (muzem), t. j. muž je postalo od muz-ja. Samo u Vukovu rječniku (das Melken, muletus s primjerom iz nar. posl. vuk 221: Ni muže ni grize ni dobre večere, t. j. niti ima brige niti kakva dobra).

2. MUŽA, m prezime tamna postaća. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 446.

3. MUŽA, f. isto što 2 muza. Samo u pisaca xvi rjeka. Nu ne ču zvat Muže na moje bolejzni. M. Vetranić 1, 43a. Zaman je Muže zvat i boge poganske. P. Hektorović 74. Muža mi tuj u san došadi reče. N. Nađšković 1, 310.

MUŽAČA, f. isto što sefakiňa. Vidi muž pod c. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (rustica, colona, villica), u Voltigijinu (villana, rustica, Bäuerin) i u Vukovu (seoska žena ili dvojovika, Bäuerin, rustica s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). U kajkavaca veoma obična riječ.

MUŽAČAC, mužača, m. dem. od muž u značenju te riječi pd c. Samo u Jambresičevu rječniku (mužačec, rusticulus).

MUŽAČKI, adj. posses. U kajkavaca znači tā riječ isto što sefacki (prema imenici mužak, kojоj u značenju: sefak nema potvrde). U jednoga pisca mužački je isto što muški, ali je to sasma nepouzdano: Bez vidoka i mužačke ruke. Osvetn. 2, 30. Pjesme poje na mužačke glave. 3, 4.

MUŽAJSKI, adj. vidi mužaški.

1. MUŽAK, muška, m. dem. od muž. U rječniku Bjelostjenčevu (mužak, mužic, rusticulus, rusticellus) i u Voltigijinu (mužak, mužka [zapisato je samo -ka], villanello, contadinello, kleiner Bauer). Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji, nom. mužak (akc. je zabižen -a), gen. muška. A. Belić 59. 367.

2. MUŽAK, mužaka, m. a) isto što muškarac, muškić, muška glava. Hotili su se nazvati Alemani, to jest als Männer, kakono mužaci muškog i junačkog srca. I. Zaničić 11. Podgorске divojke . . . mužake batruju. Jačke 249. Ima i S. Budmani 417: mužak, maschio. — b) isto što mužjak (u ptica, — vidi tamo). Moj mužak sida do me . . . i ja dragog mužaka ubijena vidi (pjeva slavujica). M. Katančić 73. Po dobrima mužacim bivaju dobra jaja. Rrdav mužak jer jaja pokvariti. J. S. Režković 158.

MUŽAKIĆA, f. isto što mužača. Samo u Jambresičevu rječniku (colona, u lat. dijelu).

MUŽAĆSTVO, n. isto što brak. Samo u primjeru: Al' jedan joj muž i mužačstvo. Osvetn. 4, 17. — Sasma nepouzdano.

1. MUŽAR, *m. prangija, t. j. isto što možar i istoga postaňa (vidi tam).* Između rječnika samo u *Bjelostjenčevu* (mužar, možar). Zadobiše . . . šest lumbarad i mužarov. P. Vitezović sejnč. 6. Pukoše mu do dva ġevedana, otpukoše na kuli mužari. Nar. pjes. marjan. 151. A na kuli trgli mužarovi. Hrv. nar. pjes. 4, 471.

2. MUŽAR, *m. prezime u Hrvatskoj. Schema zagr. (1875) 268. Imenik (1906) 446.*

3. MUŽAR, *m. riječ tamna značenja i postaňa. Samo u jednoga pisca. Ne smi zateć bojničara bez nadmetnijeh svojih mužara. J. Kavaňin 94b. Neka bude . . . izgled i strah svim mužarom. 139a. Kada začni, mužar grabljom da veliki sve popada i da u luci sustavi je pod Kartagom tri galije. 139b. — Riječ možda znači: gusar, morski hajduk. Vidi musar.*

MUŽARSTVO, *n. riječ tamna značenja i postaňa. Samo u primjeru: I mužarstvu i razbojnikom ogledalo hrabrenosti. J. Kavaňin 100b. Vidi musarstvo.*

MUŽASKI, *adj. isto što muški i istoga postaňa, t. j. jedno i drugo стоji prema staroslov. pridjevu mążęskъ (od mążъ, muž). Samo u primjerima: Da bude mužaski pol . . . i da se imajisti brzo sa žutenicu divju (govor je o pashalnom jagnetu u Jevreja). Korizm. 89a. Novim rodom nemoći umri (t. j. car Heraklige) mužaskomu (stamp. mužajskomu) udu tako vsagda otegnutu, da koliko krat ščaše, udiraše ga šač u lice. Š. Kožičić 42b. — Adv. Ne straši se, o čestita cesarice, da mužaski se bori (t. j. junački, vidi muški pod b). Starine 1, 223.*

MUŽASTVEN, *adj. isto što muški pod b, t. j. junački. Samo u primjeru (u kojem je prema staroslov. jeziku završetak -stvъnъ mjesto -stven, kako bi bilo danas): Mužstvenim srdcem i želanjem blagočestija izloščibljesi na zmija i sъpostata božanstvenih crkvev (iz svršetka XIV vijeka). Mon. serb. 243.*

MUŽAT, *adj. ožeňen, udata. Između rječnika samo u *Stulićevu* (mužata, mužatica, mulier nupta s naznakom, da se nalazi u glag. brevi-jaru). Potvrda ima samo XV—XVIII vijeka.*

a) o ženi, koja ima muža, koja je udata. Vidě člověka přejubodějstvo čineća s ženu mužatu (iz glag. rukopisa XV vijeka). Arkiv 9, 90. Zač takove žene mnogo krat su mužate. Starine 23, 71. Ne želi mužate žene, no znaš bo, koju sramotu na tebe hoće navesti. Zborn. (1520) 33a. Da se dâ kruna noj nad sve, ke vrime onoj mužate hojahu. M. Marulić 79. Ako je žena mužata ali divojka rukovana. Statut pol. 296. Ako poželimo grijeh učiniti s mužatom. M. Divković nauk 216a. Sagriješiti s ženom mužatom jest prijubodjejstvo. S. Matijević 19. Žena mužata uzima pratež muževu i dava ju rođakom. B. Kašić zrc. 71. Triba da znade . . . čovik od koga je zanata, žena li je mužata ali divojka. I. Ančić svitl. 89. Jedan mladić poželi sagriješiti s jednom ženom mužatom. J. Filipović 3, 99b. Privedete na zlo jednu ženu mužatu i držite, da ste učinili samo jedan grijeh smrtni. D. Bašić 151. Ako misli o ženi mužatoj, učinit će grih prijubodinstva. Blago turl. 2, 139. Kad čovik čini prijubodinstvo s tuđom ženom mužatom. M. Dobretić 551.

b) o čovjeku, koji je ožeňen, koji je muž (rijetko). Mužati muži i mužate žene. Kolunje zborn. 10. Ako bi bio mužat, isto reci od nega, što i od žene. M. Dobretić 220. Ako je koji čovik mužat samo jedan put tilesno sagrišio. I. Velikanović upuć. 3, 109.

MUŽATICA, f.

a) žena udata, mužata. U rječniku Belinu (donna maritata), u Stulićevu (mužata, mužatica, mulier nupta) i u Vukovu (das Eheweib, mulier: „Da Bog da, tu bila dva dijela udovica, a treći mužatica“, kažu, da je rekao sv. Savo u Budvi.... Jal' devojke jali mužatice [iz nekakve nar. pjesme], — s naznakom, da se govori u Boci]. Samo pomenimo mužaticam ženam tere im recimo. M. Marulić 94. Muži i mužatice mnogi su učinili veće dobra nego grija. I. Ančić vrata 45. Divice i dvice, udovci i udovice, muži i mužatice. svitl. 22. Murmurate . . . za divojkam i za udovicam i ostalim ženam mužaticam. L. Ľubuški pis. 41. Ako bi žena bila mužatica oli rodica, upao bi još u treći grih. A. Kadčić 43. Dolina je usrid Arbanije . . . u njoj biše divojaka, mladi čobanica, udovica, žena mužatica. A. Kačić razg. 142. Gdi (su) dvice, udovice, žene k otom mužatici? A. Knežević 11b. Koliko mužatica zaradi lakomosti nevirstvo učini svomu zaručniku? D. Rapić 163. Ti si dika mužatica, ti razgovor udovica. P. Knežević pis. 114. Jedan ožeňeni, jedna mužatica. Blago turl. 2, 284. Sagriši bludno s udovicom i s mužaticom. M. Dobretić 220. Starice, mužatice, udadbenice i djevojke. S. Ľubiša prip. 273.

b) djevojka, koja se s tudijem čovjekom drži, ein Mädelchen, das mit einem verheirateten Manne sich versteht. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u vojvodstvu).

c) Osobito je značenje u primjeru: Zato nek se mužatica zove, jer posta od kosti muževe (prema 1 mojs. 2, 23: haec vocabitur virago. quoniam de viro sumpta est; ispor. u Danicića: neka joj bude ime čovječica, jer je uzeta od čovjeka). M. A. Rejković sat. 90.

MUŽATI SE, *mužam se, impf. biti muž (u značenju te riječi pod a), biti junak, biti hrabar. Između rječnika samo u *Stulićevu* (mužati se, mužaiti se, t. j. strenue se gerere; to mužaiti se načinio je krivo Stulić iz imper. mužaj se, što ga je našao gdjegod u glag. brevijaru; i za mužati se i za mužaiti se, piše on, da se nalazi u glag. brevijaru) i samo u primjeru: Otyče Isaija, mužaj se i krépi se, jako bolézni i skribi ždutb tebe. Glasnik 56, 76.*

MUŽBRAT, *m. ime ljudsko. Deč. hris. 24. Svetostef. hris. 34.*

MUŽDALO, *m. prezime (upravo nadimak tamna postaňa. Čini kao pop Muždalo. D. Obrađović bas. 54. U svoj Dalmaciji oglaćeni pop Muždalo. sov. 69.*

MUŽDEKA, *m. prezime (upravo nadimak tamna postaňa. Sem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 446.*

MUŽČEKA (tako je zabilježen akc.), *f. selo u Kućima (u Crnoj Gori). Etnogr. zborn. 8, 81 (gdje se kaže, da je iz arnautskoga jezika) i 146.*

MUŽEĆI, *adj. isto što muški. Samo u Vrančićevu rječniku (virilis). — Nepouzdano.*

MUŽELEŽNIK, *m. isto što muželožnik. Samo u Stulićevu rječniku (paedico s naznakom, da je iz glag. brevijara).*

MUŽELOŽNIK, *m. čovjek grješnik, kojemu se lat. veli masculorum concubitor, nem. Knaben-schänder. Tu riječ upotrebljava Vuk u Novom Zavjetu 1 kor. 6, 9 i 1 tim. 1, 10, a uzeo ju je iz crkvenoslav. jezika, u kojemu je načinena prema grč. ἀρσενοχοΐης.*

MUŽENEISTOVSTVO, *n.* pomama za muški-
jem (od žubavi), riječ načinena prema grčkoj
istoga značenja ērđouvarla (crkvenoslav. neisto-
vstvo znači pomama). Samo u primjeru: Lubo-
danija že i prelubodějstva, muženeistovstva že
i skotolozbštva i vsakog bluda běšešte. Do-
mentijan^b 176, — i otud u Daničićevu rječniku
(ērđouvarla, libido).

MUŽENICA, *f.* zaselak u Dalmaciji u kotaru
šibeničkom. A. Mašek 237. — Nejasno.

MUŽETICA, *f.* isto što mužatica. Samo u
primjeru: Toliko sam obljubio mlada i još više
žena mužatica (u nar. pjesmi iz Bokovice u
Dalm.). Magazin (1864) 75. — Da nije -e- gri-
ješkom mjesto -a?

MUŽETINA, *f.* augm. od muž. U nar. pje-
smama zore tako žena u šali svoga sitnoga i
kukavnog muža. Is otote, orletino! nije ovo
jagjetina, nego moja mužetina. Nar. pjes. herc.
vuk 239. Nij' to tvoja piletina, već to j' moja
mužetina. Nar. pjes. vila (1868) 465. Nij' to
valda piletina, već je moja mužetina. Zborn. za
nar. živ. 7, 82. Govor se u timočko-lužničkom
narjeju u Srbiji (s ake. mužetina). A. Belić
384. — Ima i u Stilicevu rječniku, ali sa zna-
čenjem: nevažali muž (improbus maritus).

MUŽEV (biće takav ake.), adj. posses. od muž.
Između rječnika samo u Popovićevu (des Man-
nes). Muž nije vođan svojijem tijelom, nego je
žena vođna tijelom muževijem. M. Divković
nauk 253^a. Pod oblasti da muževom od vremena
toga žive (t. j. žena). G. Palmotić 3, 121a. Jere
posta od kosti muževe (t. j. žena). M. A. Re-
ljković sat. 90. Ne ima ispodnik odkrit ženi
zabranjeno od društva muževa. M. Dobretić 75.
Žena s muževom rodbinom . . . u isto svojstvo
pada. B. Leaković nauk 251. Ti zami va mu-
ževoj kamare stroška i pobigni. Nar. prip.
mikul. 35.

MUŽEVAN, muževna, adj.

a) adj. posses. od muž u značenju te riječi
pod b. U rječniku Belinu (muževni, marital).
Koji ne po krvi ni po voći putenoj ni po voći
mužeynoj, ma od Boga rođeni jesu. N. Račina
22b. Žena grieši smrtno, kada pogrdjujući muža
hoće ona guvernat i zapovijedat i da se čini ne
voja bivši dobar guveran muževni. I. Držić 160.
Ovo se dotiče po ženi dovedenoj vinčanoj sa
svom ne rodbinom, tako i ona s muževnom. A.
d. Costa 1, 153. Isto reče . . . ženi, koja bijaše
prijabovstvom muževnu vjeru ockvrnula. B.
Zuzeri 5.

b) muževan je onaj, koji dolikuje mužu u
značenju te riječi pod a. Između rječnika samo
u Popovićevu (mannhaft). Govori se u Lici
(s naznačenim ake.), na pr. Marko je muževan
ćojk, on ti se ne boji nikom reći, što misli. J.
Bogdanović. U tom značenju pišu današnji hrv.
književnici, na pr. muževni govor Petrovićev
pohvalio je sav narod. Po svoj prilici je to iz
kniga i novina i iz govorova obrazovanih ljudi
prodri u prosti narod u Lici.

MUŽEVA PECINA, *f.* u Rudinama, Name
einer Höhle, spelunca quaedam s primjerom iz
ogl. sr. 402: Do proklete Muževe Pećine. Vuk
rječn. — Neobičan je ake. prve riječi.

MUŽEVATI, mužujem, *impf.* biti muž. Samo
u primjeru: Naraf se tim slavi . . . da dica
ditiće, da muži mužuju. Đ. Baraković vila 356.
— Ima i muževati se u značenju a) udavati
se. Samo u primjeru: Ženahu se i muževahu
se (iz lat. uxores ducebant et dabantur ad nup-

tias luc. 17, 27). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 114b.
— b) isto što mužati se (vidi тамо). Samo u
primjeru: Mužujte se i da ukrepit se srdece vaše.
Š. Budinić suma 163a.

MUŽEV DO(L). *m.* mjesto u staroj srpskoj
državi zabilježeno u ispravi xiv vijeka. L. Sto-
janović hris. 25.

MUŽEVIOČ (jamačno je takav ake.), *m.* pre-
zime. Imenik (1906) 416.

MUŽEVLEV. adj. posses., isto što muževji.
Samo u dva pисца. Da joj (t. j. ženi) zloča mu-
ževjeva ne može dignuti razloge. A. Kadčić 409.
Ako je bilo suđeno razčinjenje prve ženidbe cica
tisnoće ženine oli debeline muževjeve. 461. Jerbo
ženino tilo nije samo njezino, dali i muževjevo,
niti je tilo muževjevo samo njezovo, dali i ženino.
J. Banovac pripov. 182.

MUŽEVLIĆ, adj. posses., isto što mužev. U rječ-
niku Vrančićevu (s. v. glos, muževla sestra), u
Mikašinu (s. v. zava, sestra muževla), u Belinu
(del marito), u Voltiūjinu (maritale, di marito,
ehelich, dem Ehemann gehörig), u Stilicevu
(muževa), muževlj, maritalis, connubialis) i u
Vukovu (des Ehemanns, mariti). Potvrda ima
od početka xvi vijeka; nijedna se nije našla u
slavonskih pisaca. Ponajviše se sklanja kao od-
redeni pridjev, dakle na pr. gen. sing. muževljega
i t. d., ali među primjerima nalazi se nekoliko
takvih, u kojima je deklinacija kao u neodr.
pridjeva, na pr. gen. sing. muževla i t. d. Žena
va velici bolozni cica smrti muževle . . . govo-
rašo. Mirakuli 59. More li žena činiti almužstvo
prez dopuštenja muževla? Naručen. 95a. Evdoksija
po muževli semrti . . . navede. Š. Kožičić 46b.
Od zakona muževla odrešena (iz lat. soluta est
a lege viri. rom. 7, 2). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 9a.
Udovica, koja bi ostala . . . na dobru muža svoga,
da se ima raniti na muževlu svojom dicom.
Statut poj. 310. Koja (t. j. žena) muževljoj družbi
imajući se pridružiti tvojim zaštićenjem želi se
zaštititi. I. Bandulavić 263a. Žena mužata uzima
pratež muževlu i dava ju rodakom. B. Kašić
zrc. 71. Može li žena mužata učiniti lemozinu
bez dopuštenja muževla? 114. Ne slaže se žuba
mlada i muževla seda brada. P. Vitezović pri-
ričen. 103. Tresti se jest žoni na korak muževju
(sic! poradi sroka), na oštru pak rič upadat na
zemlju. A. Knežević 110. Ona ne bijaše začela
po muževlu sadruženu. S. Rosa 31b. Bog hotio
se je roditi od djevice udate . . . za da ne čedo
budo scijene muževle. 51a. Ne budući dopu-
šteno drugomu uzeti ženu u ženidbi . . . nego po
smrti muževloj. J. Matović 423. Hoće, da dug
muževli njoj ne zakrajeće. A. d. Costa 1, 155.
Žena drčaše . . . ne znadući muževlu odluku. M.
Zoričić zrc. 92. Kesu muževlu isprazdnav. Z.
Orfelin 13. Koji se ne rodiše od krvi ni od
voje . . . muževle, nego od Boga. Vuk jov. 1, 13.
Žena slavi muževje krsno ime. Vuk rječn. s. v.
krsno ime. Udovica dok je na muževjem ogništu.
V. Bogićić zakon. 21.

MUŽEVNOST, muževnosti (s takvijem se ake.
govori), *f.* svojstvo onoga, koji je muževan. Upo-
trebljava se u današnjoj hrv. književnosti, na pr.
Tu treba mudrosti i muževnosti, a ne slatkih
rijeci.

MUŽEVNI, adj. posses., isto što muževli. Iz-
među rječnika samo u Stilicevu (muževa), mu-
ževni, maritalis, connubialis). Pod muževnim
ćeš oblasti biti. B. Gradić djev. 42. Ova žena
cijeća muževnega zla i pomaćanja doda na
veliko ubožtvo. M. Divković čud. 23a. Raskida

se mijer.... radi nemilosrdja muževnega, a njegda zaradi zla i opaka jezika ženina. bes. 42. Ako bi žena slobodna i razpuštena bila od zakona muževnega. J. Matović 312. Sastave se bližni od roda ženina i od roda muževnega. Pravdonoša (1851) 27. Ovijem imenom (*t. j. dom*) zovu (*t. j. žene*) muževnu kuću. V. Bogišić zborn. 8 (*u govoru južnjih krajeva*).

MUŽEVSKI, *adj. posses.*, *isto što muževlj.* Eva jednoj... podložena rasutinu i svjetlu i vladaju muževskomu. M. Radnić 416b. *U ovome primjeru muževski znači: ženidbeni, bračni. Ženidba jest muškog i ženskog muževskog zavez među zakonitima glavama. B. Leakočić nauk 238. — Više se primjera nije našlo.*

MUŽGAVAC, mužgavec, *m. morska životinja*, koja se zove i muškavac (*vidi tam*). S. Brusina rad jug. ak. 171, 162.

1. MUŽIC, *m. dem. od muž u známenju te riječi pod c. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (mužak, mužic, rusticulus, rusticellus).*

2. MUŽIC, *m. nekakvo topogr. ime zabilježeno u ispravi xiv vijeku i otud u Daničićevu rječniku. — Tamn.*

MUŽICA, *f. isto što bludnica. Govori se u Moslavini (n Hrc.). L. Mrazović.*

MUŽIČKI, *adj. isto što mužički. Samo u jednoj knjizi: Ne će naučitelji mužički, da su u mužici svi glasovi jednaci. J. Banovac pred. 41. Timoteo mužik poče s violinom i mužičkim glasom toliko lipo zvoniti. 53.*

1. MUŽIĆ, *m. dem. od muž. Samo u rječniku Vukovu*

2. MUŽIĆ, *m. prezime. Imenik (1906) 446. Bošnák (1908) 127. — Ispor. Mužević.*

3. MUŽIĆ, *m. nekakav kolačić za djecu. U Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 6, 14 i 15.*

MUŽIK, *m. isto što muzik. Bi ovi papa.... dobar pevac ili mužik. F. Glavinić cvit 200a. Kantura, mužika četrest ijlada. S. Margitić fala 145a. Timoteo mužik poče s violinom i mužičkim glasom toliko lipo zvoniti. J. Banovac pred. 53.*

MUŽIKA, *f. isto što muzika. Za ovizijem se mužika kanta. M. Držić 122. Mužika od crevljara (natpis pjesmi). A. Sasin 172. Kada jedan sluša jednu mužiku, ako nastoji razgledati naredbe i načine od ne, ostaje većekrat bez naslađenja. I. Držić 69. Ki su dani na mužiku ali na skladno spivanje. P. Radović nač. 171. Kad bi čuli mužiku, poklonili bi se. M. Radnić 31a. Ne će naučiteći mužički, da su u mužici svi glasovi jednaci. J. Banovac pred. 41. Sloboda odvrižna za pritisnati (*t. j. štampati*) mužiku bijaše posobnost same jedne persone. A. Blagojević khin. 52. Udariše svirke i mužike. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 327. Govori se u Dubrovniku s akc. -u-. P. Budmani rad jug. ak. 165, 163. L. Zore dubr. tuđ. 14 (postavla akc. -u-).*

MUŽIKAŠ, *m. muzikant. Govore kajkavci. Zborn. za nar. živ. 8, 125, — a možda gdjegod i štokavci; vidi riječ, koja sad dolazi.*

MUŽIKAŠKI, *adj. mužički. Samo u primjeru: Note mužikaške. A. Blagojević khin. 52.*

MUŽIKATI, *mužikam, impf. isto što mužikati (vidi tam). Samo u primjeru: Mene zovete, kad je mužikati, ma ne, kad je što žerati. Poslov. danič.*

MUŽILO, *m. ime ljudsko zabilježeno u dvije isprave xiii vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MUŽILOVČICA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165.*

MUŽILOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Mužilo. Deč. hris. 100.*

MUŽINA,

*a) m. i f. augm. od muž. Ubog, lačan, gol mužina gotova j' laž i tatbina. P. Vitezović pričen. 80. Nije tvoga užina, nego moja mužina. Nar. pjes. magaz. (1863) 71. Prosil je star muž devojku: Zami me mlada devojko! — Ne ču te, stari mužino. Nar. pjes. istr. 2, 46. — Ima i u Bjelostjenčevu i u Voltigijinu rječniku, ali u značenju: prost, neotesan muž (*t. j. sefak*); u prvome je rječniku zabilježeno: rusticus inolatus, — a u drugome: villanaccio, grober Bauer.*

b) m. prezime. Mon. croat. 50 (iz xv vijeka). Schom. zagr. (1875) 229. Imenik (1906) 446. Akc. je -u-.

MUŽINAC, *Mužinca, m. selo u Srbiji u okrugu timočkom. S. Koturović 447.*

MUŽINI, *m. pl. scoce u Dalmaciji u kotaru imoskom. A. Mašek 237.*

MUŽINIĆ, *m. prezime. Statut pol. 311. Mon. croat. 339 (iz svršetka xvi vijeka). T. Boca 28.*

MUŽINIĆI, *m. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru spletskom. A. Mašek 237.*

MUŽITI SE, *mužim se, impf. udarati se. Između rječnika samo u Daničićevu (mužiti se, nubere s primjerom, koji sad dolazi). Ni da so kto otišao ni muži ni ženi. Zak duš. 46 (mjesto je nejasno, vidi n izdaňu S. Novakovića 239). Ne budu se ženili ni mužili. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 69b. (mar. 12, 25).*

MUŽJAK, mužjaka, *m.*

a) muško u životinju. Između rječnika samo u Vukovu (das Männerchen [bei den Vogeln], mas avium). Uzmi sa sobom od svijeh životinja čistih po sedmoro, sve mužjaka i ženku njegovu. Đ. Daničić 1 mojs. 7, 2. — Vidi 2 mužak pod b.

b) muška kovča (vidi muški pod a, c, bb), kovčar, kukac (vidi 2 kukac). U rječniku Vukovu (das Heft, fibula). Ima i u Šulekovu rječju. zn. naz. za nem. Kegel, tal. arpione, ganghero, — za nem. Bandkegel, Stützhaken, Stützkegel, franc. gond, gond de fiche.

MUŽNAR, *m. čovjek, koji muže, muzac, muzač. Govori se u Dalmaciji. J. Grupković.*

MUŽNEV, *adj. posses., isto što mužev, muževli. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s akc. -é-). A. Belić 437.*

MUŽOŽENAC, *mužoženca, m. čelade i muškoga i ženskoga spola. Samo u Popovićevu rječniku (Hermaphrodit).*

MZINC, *m. Samo u Mikačinu rječniku (mzinc, mali prst, digitus auricularis). — Sasma nepozdano. Vidi mazinac, mezinac.*

MŽANSKI, *adj. posses. od mjesnoga imena Mžan, kojemu nema potvrde. Samo u primjeru: Da dadu... crikvi svetoga Stipana... Mžanskoj takođe, Ravnjakovo takovo (iz xv vijeka). Mon. croat 87. — Danas se jedno selo na Dugom Otoku (Isola Grossa, Isola Lunga) zove Žman. A. Mašek 148. Zaciđelo je to ime istovetno s pomenu tim Mžan. Na str. 285 veli A. Mašek, da se to selo nekad zvalo Azmanum.*

MŽUL, MŽUO, mžula, *m. isto što možul i istoga postaňa (vidi tam). Potvrđen je samo gen. pl. mžulov u dvije isprave xv vijeka. U rječniku Daničićevu (mžul, žmula s potvrdama iz one dvije isprave, koje su potvrde navedene i u ovom rječniku s. v. konatica).*

MŽURA, *m. ljudsko ime nejasna postaňa. Deč. hris. 5 i 93 (na oba mesta zabilježeno Mžura).*

N

1. N je navezak nekijem prilozima: doklen, dotlen, otolen, poslijen od dokle-n i t. d. To je -n srođno s naveskom -no u štono, kadno, gdjeno i s na u tuna (t. j. tu) ovdjena (t. j. ovđje).

2. N mjesto on, t. j. onaj. Samo u primjeru: Da ne budu priveden na-n put. Korizm. 40^a.

1. NA, praep. in, super. Ovaj prijedlog imaju (u istom liku) svi slav. jezici, a iz drugih indeovr. jezika srođni su s nime glasovima i značenjem grč. ἀνά, avest. ana, an (got. i staron. ana). Nalazi se u svijem rječnicima osim Vrančićeva, a potvrda ima od najstarijih vremena. Nijedan drugi prijedlog nije se u našem jeziku svojim značenima i porabom tako obilno razgranao kao na, zato je vrlo teško pratiti ga u sve negove tankote i svakoj odrediti pravo mjesto i pravi odnosaj jedne prema drugoj. Obradivač rječnika nije htio ni odiše gomilati primjere ni odiše značenja cijepati u odijelke, da članak ne izide predug i nepregledan. Sudeći po drugim indeovr. jezicima osnovna je služba prijedlogu na naznačivati gornje mjesto kojega predmeta, koje se zauzima micačem ili mirovaњem.

I. na kao samostalan prijedlog.

1. na znači mjesto.

a. Gorna strana kojega predmeta zauzima se micačem ili drugom kojom radionem, te prijedlog sa svojim padežom (akuzativom) odgovara na pitaњe: kamo? Ako on trat umre, gre na nebesa. Korizm. 18^b. Angeli tilo ne ponesuće na gora sinajska. Starine 1, 224. Na unznotin brijez uzide. I. Gundulić 335. Prilijepio bješe voštana sfjećicu; pada ova na slamnicu, užeže ju i s nôm sfu kuću. B. Kašić per. 189. I vidje se temelj oni, na ki stvorac svijet nolsoni. I. Đordić salt. 47. Balaban se pomamio biše . . . zaliće se gradu na bedene. A. Kačić razg. 142. Morava je plavovita, sinoć momka zanijela, a jutros ga na breg baca. Nar. pjes. vuk 1, 431. Da iz neba plaha kiša padne, nide ne bi na zemlju pala, već na dobre koće i junake. 2, 313. Na Mojsijevu stolicu sjedoše kњiževnici i Fariseji. Vuk mat. 23, 2. Kad se popneš na prvo ždrijelo vrh Kotora. S. Lubiša prip. 5. i t. d., i t. d.

b. na odgovara na pitaњe: kamo? ali se ne misli gorna strana predmeta. Od straha svaki drug na stranu udari. N. Nađešković 1, 237. I to rekše na stranu odstupiše. Starine 3, 245. Kako otac posla na svijet mene. J. R. Gučetić 9. Pokornica važa da se postavi na livu stranu misnika. A. Kadčić 243. Kad Omara na groble doneše. Nar. pjes. vuk 1, 247. Pa išeta na drum pred junaka. 2, 492. Nagi smo na ovaj svijet došli, nagi čemo s nega i otići. Nar. posl. vuk 185. Kad dodu na jedno poje. Nar. prip. vuk 101. i t. d., i t. d.

c. Misli se gorna strana predmeta, ali se ne pita: kamo? Ki ga propinahu na križ. M. Orbin 61. Dužan jeste majstor tomu slugi na noge cipele dati (iz svršetka XVII vijek). Glasnik 11, 3, 18. Misnik oblačeći na se svetu odiću. A. Kadčić 87. Klekavši na zemlju . . . poče me moliti. A. Kanižić utoč. 41. Metnuvši ruku na čelo poče ga promatrati. M. A. Rešković sat. 3. Sjede Grujo na meke duševe. Nar. pjes.

vuk 3, 21. Podajte mu prsten na ruku i obuću na noge. Vuk luk. 15, 22. i t. d., i t. d.

d. na sa svojim padežom odgovarajući na pitaњe: kamo? može značiti isto što prijedlog k (koji sa svojim padežom na isto pitaњe odgovara).

“) uopće. Idem na studenac na vodu. M. Držić 397. Dalek je na stada vratit se opeta. 453. Na vrata od kloštra . . . doteckohu. F. Glavinčić cvit 274a. Ne smijaše pomisliti pastijerica njedna prije na kladenac bistri otiti. G. Palmotić 1, 30. Jedne (t. j. pčele) izpiju med vesele. jedne site na dom hode. A. Vitaljić ost. 7, S naglostju dode na vrata od komore. J. Banovac razg. 36. Pristupa na otar svako jutro. B. Zuzeri 301. I na dom se zdravo povrnuše. Pjev. crn. 284a. Gdješto opet ima ludi, koji idu na kisele vode. Vuk u Ivezovićevu rječn. s. v. 1 na. Ima put, koji vodi na Dubrovnik. S. Lubiša prip. 6. A koń trči priko crne gore, priko pola na očine dvore. Nar. pjes. istr. 1, 47. Vidro uzme, na vodu otide. 1, 66. i t. d. (više primjera vidi u Daničićevoj sintaksi 479–481).

b) U akuz. s prijedlogom na stoje riječi, koje znače čelod. Tebe . . . Pilat posla na Iruda. M. Vetrauć 1, 319. Ter te opet savezana na Pilata povratiše. 1, 319. Poču na sudije, da ovoga negromanta činim izagnat iz grada. M. Držić 382. Kralj naredi, da prida n̄ dudu svu sužnji. Upita svakoga, koji ko zanat ima. Dode na misnika. A. Kadčić 91. Da te, brate, vodim na hećime? Pjev. crn. 64a. Ode Marko s agom na kadiju. Nar. pjes. vuk 2, 359. Car po tom hodaše na mnoge bajalice. Nar. prip. vuk 146. Da je i on hodio na proroka čak u Mostar. S. Lubiša prip. 202. — Po analogiji nekih primjera između navedenih nalazi se i ovaj: Da te bába na lekare dade (kao da je rečeno: odvede, posale). Nar. pjes. vuk 2, 488.

e. na s akuz. odgovara na pitaњe: kuda? Ima izaci na vrata, kud je ulizlo. M. Radnić 374b. Ni na vrata ga ne pusti unići. F. Lastrić ned. 388. Krv komu teče na nos. J. Vladimirović 48. Pak pročera koňa na kapiju. Nar. pjes. vuk 2, 291. Ako te na jedna vrata iščera, a ti na druga opet uđi. Nar. posl. vuk 8. Kud će suza neg' na oko? 163. Vuk siromah loči, loči, dok mu trgne voda na nos i na usta. Nar. prip. vuk 226. Bure odozgo na srijedi ima jamu, na koju se piće u n̄ levu. Vuk rječn. s. v. kaca.

f. na sa svojim padežom znači mjesto na pitaњe: gdje?

a) Misli se gorna strana. Vsi bihu na velicih konih. Starine 3, 322. Koga bi propeli na križu. M. Divković bes. 11. Satir si crni vrag i s rozma na glavi. I. Gundulić 150. Na pristoju visokomu . . . sjediš. J. R. Gučetić 12. Visi na križu prid pukom (Isus). D. Bašić 57. Dunderin niki na jednoj crkvi lip načini toran. M. A. Rešković sat. 3. Dok nije bio prsten na ruci, venac na glavi. Nar. pjes. vuk 1, 33. Al' eto ti sluge Milutina, na nemu je rana sedamnaest. 2, 293. Bog na nebu, a car na zemlji (zapošvijeda). Nar. posl. vuk 18. Ivan koňa na gradu kovaše (grad se pomišla u visini prema svojoj okolini). Nar. pjes. vila (1866) 832. Na crkvi nema zvona. S. Lubiša prip. 188. i t. d.

b) Ne misli se gorña strana, već se samo pita: gdje?

aa) s akuz. (rijetko). Sunce jur na zapad budući. P. Zoranić 7. Sfe, ča na svit moreš smisliti. 93. Ni na svit podobna jezika za lipos tvu slavit. M. Držić 13. Ja s tobom biti se hoču, a vojske naše na stranu da stope. Starine 3, 294. Ili na istok sunce sine. I. Gundulić 27. Štüm se pazi oružana množ nezgledna na sve kraje. 433. Na svijet ki ste jošter živi. J. Kavačin 396^a. Ki od našijeh neprijatelja na svaku nas čuva stranu. N. G. Bunić 4.

bb) s lok. Na bedri na suhoj nošaše trkač svoj. M. Vetranić 1, 75. Lipsaju na suncu (*t. j. na mjestu obasjanome suncem*) jakno i mraz. M. Držić 14. Je li ovaki gdi na svijetu otac? 347. Ki (*t. j. grad*) biše na mejaši Dalmacije i ugarske zemlje. Starine 1, 226. Raj Bog nasadi na istoku. 3, 290. Na pasu ožica i tikvica visi mu, a štap u ruci ima. I. Gundulić 535. Bračani su na moru junaci kano moji na suhu Kotareci. A. Kačić razg. 316. Jedan odabere biti žaknom za maće trudititi na ovomu svitu. A. Kadčić 2. Neka stane na istoku sunce, nek zaigra mjesec na zapadu. Nar. pjes. vuk 3, 63. Kao što su majstori na onom svetu. Nar. prip. vuk 46.

g. na s lok. odgovarajući na pitanje: gdje? može značiti isto što prijedlog kod (koji sa svojim padežom na isto pitanje odgovara). Hramb... v. Hvosnē na reci Bistrici (*u ispravi kraća Milutina*). Mon. serb. 72. Eno joj na vratijeh čovjeka. N. Nađešković 1, 287. Ono joj godišnice na vratijeh. M. Držić 278. Ter Murata s neizmijernima silam razbi na Moravi. I. Gundulić 383. Na vratijeh ga svak je srio. 422. U gradu Aleksandrije uzidanom na velikoj riki Nilo. F. Glavinić citv xv. Koji ga (*t. j. služe kraja*) služe na trpezi. I. Držić 56. Abram stajaše na vratijeh od svoje kuće. M. Radnić 454a. Petar s družbom kletijeh sluga na ognu e tad grijše. A. Vitalić ost. 137. Koń najbolji stoeći na jasla(h), a ne jaši se, iskvari se u nogu. S. Margitić fala 159. Brat kraljev ču trubiti trublu na ūegovi vrat. P. Macukat 37. Svi ste sa mnom la trpezi u jilu i piću. F. Lastrić test. 110^a. Da se dostojiš na mojoj trpezi aliti siniji blagovati. A. Kačić korab. 307. Kojega držanstvo jest služiti djakonu na otaru. J. Matović 293. Al' Merima sedi na pengeru. Nar. pjes. vuk 1, 251. Ja sam bila na Dunavu, gledala sam mlade Nemce. 1, 353. Grad gradili Skadar na Bojani. 2, 115. Ali Šarac svezan na vratima ne dade mu unutra unići. 2, 397. Dva ata na jednim jaslima ne mogu biti. Nar. posl. vuk 56.

h. Budući da i prijedlog u odgovara na pitanje kamo? i gdje?, zato se na često uzima mjesto u.

aa) s akuz. Otide na ūih pribivalište. Zborn. (1520) 115b. (*Atila*) na ugarsku zemlju vrati se. Š. Kožičić 12b. Vratila se ne bi (*t. j. kraljica*) nikakož na otačastvo (*stamp. otočastvo*). 16a. Inpolit gre na tamnicu i Lovrincu govori. P. Hektorović (?) 126. Sad čemo otiti na voštariju. M. Držić 249. Počeo sam na skulu hoditi. 324. Svi verujućih u ūega na nebeska kraljevstva dovel jest. Starine 1, 219. Posla ūega na selo svoje, da pase prasce. I. Bandulavijé 49a. I jur mogoh na tabor se k vam vratiti. Č. Palmitović 1, 218. Mojaše, da bi ga Artasers pustio poći u Judejsku na Jerusalēm. S. Rosa 18a. Ter kako dode na kuću i vidje čejad (*iz lat. cum*

venisset in domum et vidisset turbam. matth. 9, 23). 89^a. Sve, što imaš i prikupilaš ne znaš paka, na čije ruke ima pasti. B. Zuzeri 177. Preneoseći ranu na samaru preko Bosne na Hercegovinu. Nar. pjes. vuk 1, 509. Dokle dode na svoje dvorove. 2, 633. Da on štome bježi na Udbinu. 3, 166. Koji briščanin otide na Jerusalim, a Turčin na Meku, onaj se poslije zove hađija. Vuk rječen. s. v. hađija. Došavši jednom na dućan nekoga Jova Lutora, da kupim nešto. Vuk prav. sov. 79. Otišao na Cetiňe. D. Daničić sint. 478. *Gdjekoja se geogr. imena govore svagda s prijedlogom na: Cetiňe, Udbinu.*

b) s lok. Sej se pisa na izabranoj polači u Dubrovnici (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 396 (*na istoj strani u drugoj ispravi*: sej se pisa va izabranoj polače grada Dubrovnika). List...dan na Novom (*misli se Novi u Boci, iz xv vijeka*). 442. Ostavio jednoj crkvi na Jerusolimu někoji dohodak (*iz početka xvi vijeka*). 546. Kada mi budemo na vlašćem otačastvi. Korizm. 2a. Da sam na mom domu gospodar počtovan. M. Držić 247. Hoć imat dvjeti škuda na ruci? 305. Usred vojske i junaka na šatorijeh cara iska. I. Gundulić 342. Boj smioni od koristi nije nikomu, danu od raspa najliše oni, ki se čini na svom domu. I. Gundulić 454. Suzami na očiju mojaše se. M. Jerković 44. Za koje (*t. j. zlobe*) na libru od tvoje višne pravde ja bijah zadužen. V. Andrijašević pr. nač. 16. Zašto si na aristu? Glasnik II, 4, 2. Ne nose ni šalu, nego samo prodaju na svojoj kući. A. Kadčić 284. Na Galileji krajevašo Jerud Antipa. S. Rosa 43b. Ako ga kupi na dučanu. M. Zoričić osm. 107. Grad, koji bi služio za sahranište od rane na onih krajina. A. Tomiković živ. 41. Neka sjede svaki na svojoj kući i gledaju svaki svoj posao. Vuk dan. 3, 194. Nočila sam noćas na Cetiňu. Ogl. sr. 2. Ja na domu imam ljubu vernu. Nar. pjes. vuk 2, 361. Na bijelom gradu Dmitrovici onde bješe starac Kuzun-Jaño na onome Biogradu stojnu onde bježu dva Jakšića mleta na bijelu gradu Smederevu onde bješe stari despot Đorđe. 3, 53. Osman-aga osta na Udbini. 3, 148. Boje je poznavao onaj kraj i lude na njemu. Vuk prav. sov. 65. Pode car na vojsku, a carica ostane s pastorkom na dvoru. Nar. prip. vila (1867) 796. Spored nesloge, što je bila preobladala na ugarskoj zemlji. S. Lubiša prip. 85. *Gdjekoja se geogr. imena svagda govore s prijedlogom na: Cetiňe, Udbina. — Ovamo ide i primjer (u kojem) Ugri znači isto što ugarska zemlja:* Držaše nikoga kneza ali hercega na Ugrib. Letop. dukj. 28.

i. I mjesto prijedloga do i pred uzima se kašto na.

aa) na=do. Ovč listv odb rēči na rēči svojom rukom prepisa (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 361. Umom dohita okoliš od svijeta, kolik je na dlaku. M. Vetranić 1, 176. Onda dodoše vojnici i prvome dakle prebiše goljeni i drugome raspetome s ūim. A došavši na Isusa kad ga vidješe, da je već umro, ne probiše mu goljeni. Vuk jov. 19, 32. Te se uzruja sva zemlja s mora na Dunavo. S. Lubiša prip. 110. — *Ovamo se meće i primjer:* Bilo je v Antiohiji na 360 crikav (*t. j. do 360 crkava*). Š. Kožičić 24b.

bb) na=pred, samo s imenicom oči. *aa) na oči.* Vili toj na oči brzu zvir ulovi. D. Raúina 19b. Ni mi veće doditi na oči. M. Držić 411. Kolik rasap na tve oči od vojske ti on

učini? I. Gundulić 360. Dva négova sina na oči otčine razmrevariti učini. P. Vitezović kroun. 141. Grešnik svoje zlo djelo brezobrazno čini prid obrazom i na oči istoga Boga. I. Grličić 192. Na moje oči s njim se zagrlila. F. Lastrić test. 160b. Uz prkos Stanku ubije toga Vlaa na Stanjkove oči. Vuk dan. 4, 6. — *bb*) na očiju, na očima. Kolike nezgode bihu na očiju! P. Hektorović 72. Na očiju smo ovdi od svega svijeta. M. Držić 198 Pak se tresem vrh onoga sirača, što mi na očima liňa. S. Lubiša prip. 246.

j. na sa svojim padežom znači mjesto, ali u prenesenom smislu.

a) s akuz. Tozi uzehь na sebe, da plačamb (iz svršetka xiv vijeka). Mon. serb. 223. Priđe na uši cesarice odluka muža ne. Starine 1, 222. Zač glavu svoju na zar (štamplj) mećeš? 3, 312. Stavi na pamet, da ne prudi. A. Komulović 6. Ima se jošter poslijе staviti na pamet, da M. Orbin 4. Mňah, da se nebo otvori i da svoj gúev na me moče. P. Kanavelić u N. G. Bunića 8. Prokletstvo ne može pasti na svu jednu skupština. A. Kadčić 22. Oli nije (t. j. naredba) došla na uši onomu. 551. Onako, kako im na um dođe. M. Zoričić osm. 16. Pada rečeni sin razasipao na toliko siromastvo. 37. Komu ne bi na pamet pala négova ista otačbina. M. A. Rejković sat. 5. Niki iz drugih jezika na svoj materinski jezik mloga i mloga prinesoše. 6. Al' me nemoj, momče, na glas iznositi. Nar. pjes. vuk 1, 474. Nije mogao doći na tu misao, da piše upravo narodnjem jezikom. Vuk pis. 50. Da se ovako djelo prevedi na jezik, kojim se sad počinje pisati. nov. zav. II. Nije mu palo na pamet, da vodenica bez vode biti ne može. Vuk nar. posl. 47. Kako čeek dođe na prosjački štap, svak ga se kloni. 127. Plaća popu onaj, na koga red padne. Vuk rječn. s. v. rednī.

b) s lok. Tebi je tezoro sve na jeziku (t. j. sve o němu gororiš). M. Držić 193. Na mni vrši se danas zločestoga nikoga čovika pritča. Starine 3, 301. Na mojem sinu jesu hotili izkusiti kripost tvojih čara. F. Vrančić živ. 36. Ovo se mnokrat obistinilo na čeladi od djavla posidovatoj. I. Ančić ogl. 49. Vazda drži na pameti, da kod mene bivaš sada. A. Vitačić ost. 287. Da misnik pride k otaru smrtnim grijhom na duši. A. Kadčić 73 Marija trpijaše na srdeu svaku onu muku, koju trpijaše nezin sin na tilu. A. Kanižić utoč. 323 Da se na něm izvršuje govorene Jobovo. M. Zoričić osm. 47. Yaſa, da ga (t. j. broj) držiš na pameti aritm. 9. Što na něm nepristalo smotre prez svakog stida odmah u oči kažu. M. A. Rađković sat. 10. Niti su meni diple na umu. M. Katančić 51. Kaka bolest na ovom junaku, taka bolest na mom bratu bila! Nar. pjes. vuk 1, 569. Ja na tebi mane ne nalazim. 3, 500 Evo i na srpskome jeziku novoga zavjeta. Vuk nov. zav. I. Čudesna, koja čiňaše na bolesnicima. Vuk jov. 6, 2. Na mladima svijet ostaje. Nar. posl. vuk 189. Za teater ja ostajem na onijem svojijem mislima. Vukova prep. 3, 397.

k. Mjesto se zamjenjuje stauem ili radnom ili drugim čim bestjelesnim ili apstraktnim.

a) s akuz. Pojdimo ti na pomoć (iz xiii vijeka). Mon. serb. 23. Menelaus gre na vojsku (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 125. Ki bi ne prišal na misu (iz xv vijeka). Mon. croat. 135. Ja te ču juveno na milos pri-

jati. M. Vetranić 2, 183. Jur bi se smilila prijam me na milost. P. Zoranić 20. Ni bismo mi na sud na ovi tvoj prišle. N. Nalešković 1, 221. Kad idu u crkvu ili na pir. M. Držić 134. Potvratio se je od smrti na život. Š. Budinić suma 8^b. Jure sam na starost priša. Starine 1, 228. Tomu tako bivši na obed sedoša. 3, 318. Ako je došao na uboštvo. M. Divković nauk 238^b. Ne od hlapa, ki....na boj hode. I. Gundulić 422. Dejdi, Bože moj, i primi me na milost. M. Jerković 88. Grijeh je hodi na komedije. I. Držić 301. Da pakleni dusi hrli na zbor neprav teku i skoče. G. Palmotić 3, 7b. Da ti prosti tvjore grijeha i da te primi na milosrdje. V. Andrijašević dev. 7/8. Po němu se (t. j. po ljejku) vraćajući na podpuno zdravlje. A. Kadčić 113. Pristupa i Marta na ispovid k istomu duhovniku. 328. Koji bi dobrovoљnije išli na muke i na smrt nego na čast i na igre. J. Filipović 1, 27b. Na ovu gozbu prizvani jeste. J. Rajić pouč. 3, 1b. Pozdravi mi čelebiju Rama, nek doveče na večeru dode. Nar. pjes. vuk 1, 459. Izlazi mi na međan junački. 2, 231. Da ja idem na kršteno kumstvo (t. j. kumovati). 4, 15. Jedan bi ostao kod kruške, a druga dvojica išla bi na nadnicu. Nar. prip. vuk 99. Foks dode na velik glas. M. Pavlinović rad 107. — *Ovamo se meću i prinjeri, gdje стоји akuzativ mjesto lokativa, koji bi običniji bio:* Moć ćeš još reći, na tvoju sam vlas (t. j. da sam u tvojoj vlasti). G. Držić 364. Ni ona na veliku potrebu ne će da pomože. M. Držić 392. Ako je Bog nam na pomoć, tko će protiva nam? M. Divković bes. 19. Zove Trojstvo, da mu bude na pomoć. I. Ančić svitl. 123. U bolesti ustrpljenje iste uče nas pisni imati, a biguće na veselje s krotkostju se ponašati. A. Vitačić ist. 7b. Bog ti bio na pomoć! A. Kadčić xl. U svakoj nevolji na pomoć jim budi. A. Kanižić utoč. 31.

b) s lok. Ka (t. j. djevojka) biše na službi žene Namanove. Bernardin 44. Ostinuv tresem se jakno lis na vitru, kad oči tve vidim al' čujem rič bitru. D. Rađina 101b. Taj posal u meni tako se razčini kako led studeni na sunca vrnčini. P. Hektorović 66. Čemu ti na paši bez twoga Radoja? M. Držić 145. Raba Isukrstova na onih mukah veseleći se hvalu Bogu uzdavaše. Starine 1, 222. I na piru se veselabu. 3, 231. Buduti učenici u moru na pogibili rekoše. M. Divković bes. 6. Spovidnici, koji su bili na glasu od krepasti i čuda. M. Orbin 268. Teže jest krivo svjedočiti na судu negoli izvan suda. S. Matijević 36. Tko na boju bio nije, mir ne poznai i ne scijeni. G. Palmotić 2, 509. Koga su umorili Židovi na muka. I. Ančić vrata 68. Potriba za pričestiti na smrti jednoga nemoćnika. A. Kadčić 52. Ni u jednomu dogadaju može se očitovati ono, što je na ispovidi čuveno. J. Banovac razg. 254. Koji se od pogibli ne čuva, na njoj će poginut. J. Filipović 1, 215b. Jesmo na vojsci, s djavljom imamo boj biti. F. Lastrić svetn. 47b. Budi meni, Ivane, vazda na pomoći. A. Knezović 253. Na večeri on sideći s družbom svojom ujedno. P. Knežević pis. 72. Tko žudi pričestiti se....kad se na misi namjera. I. Nenadić nauk 229. Pije vino Lutica Bogdane s ostarilom na večeri majkom. Nar. pjes. vuk 1, 541. Je l' slobodno na veselju tvome poigrati sitno kaluderski? 2, 372. Ljudi na maloj placi svaki dan broje tude novce. M. Pavlinović rad. 112. Dolgoruk se nađe na muci (t. j. u nepričici). S. Lubiša prip. 126. On je na istini, a mi na laži (t. j. on je na onome svijetu, a mi na ovome). 147. Na prvoj potribi i moja ti pomoć.

Nar. pjes. istr. 1, 44. — *Ovamo idu i primjeri, koji su navedeni kod milost pod a, d, bb.*

2. na s akuz. ili s adverbom znači smjer, kamo je upravljeno koje micaće ili koja radnja.

a. u pravom smislu.

a) s akuz. Sisto obrati se na ove, ki ga su doveli. P. Hektorović (?) 103. Druga dva kola obraćahu se na drugu stranu. Starine 1, 222 Zlato mnogo vazam na južne otide strane. 3. 246. Imaš hudić neprnjatelja, na ne oružja tva obrati. I. Gundulić 453. Tko na cara ruke stere, tko li cara sužnjevu vodi? 568. Pogled svoj blagji na me obrati. P. Kanavelić u N. Č. Bunića 7. Prigoda . . . pogledati na krasnu ženu. A. Kadčić 250. Uzmite to uže pak vucite onamo na pravac. M. A. Rejković sat. 4. Stalno na me motri nit s mene pogled nosi. M. Katančić 73. Nenadović stane namigivati na ūgovoreći mu polako: čuti, od Boga našao! Vuk grada 51. Tad junaku grde ūao bilo te na stranu odvratio glavu. Nar. pjes. vuk 2, 122. Manu sabljom s desna na lijevo te on Minu odsijeće glavu. 2, 373. Kad iguman opazio Marka, na dakona desnom rukom maše. 2, 443. Pa pogleda okom na vojvode, a vojvode jedan na drugoga. 2, 488. Namagoše na društvo . . . da dodu, da im pomognu. Vuk luk. 5, 7. Pruživši ruku svoju na učenike svoje. mat. 12, 49. Proteći će voda i na moju vodenicu. Nar. posl. vuk. 264. Kad sam rasla, ja gledala nisam ni na bora ni na vitu jelu. Nar. pjes. vila (1866) 832. — *Ovdje pristaje i primjer: Zatvoriu moje oči svako tašto na vidjenje.* B. Bettera čut. 17.

b) s adv. Nu mi se privrnu na nice ličce toj. Š. Menčetić 109. Pak se pusti na dolu, kano da će padnuti. M. Katančić 74. Snopje stoji na uzgor okrenuto. J. Grupković.

b. u prenesenom smislu. Sve trude slijedeći oda zla na gore. M. Vetračić 2, 175. Na č saňa iziti imaše. P. Zoranić 39. Na što te tvoje ludosti dovedoše? M. Držić 181. Kijeh svak čas silosti idjehu na veće. D. Zlatarić 17b. Kih na put jistine privesti hoćeš. Starine 1, 221. Evo, ispođnici, na što dovodi jedna nespametnost. A. Kadčić 319. *Ovamo idu i primjeri, kao što su; ide mi na boje, — na maće hoditi, dovesti; vidi kod boji na str. 544^a i kod mao na str. 456a, b.*

3. *Budući da se dativom (samijem bez prijedloga) često izriče smjer, kamo se što miće (na pr. idem kući, odose crkvi i t. d.), zato se prijedlog na sa svojim paděžom uzima kašto mjesto dativa, i to ne samo mjesto onoga, kojim se izriče smjer, nego i mjesto drugoga.*

a) s akuz. Bivši odlučio podložit se na trude od djetinstva. I. Držić 402. Kako li će odoliti na tolike lute lave? J. Palmotić 203. Da su vazdare otvorene uši očine na glase sinova. J. Matović 487. Izruči papa poklisarom dvi knjige, jednu na cara, a drugu na Fociju. A. Kanižić kam. 93. Začudi se carev sin na take odgovore. Nar. prip. vuk 140. No šarenu knigu opravio na vojvodu Minu Radovića. Nar. pjes. vuk 4, 498. Nijesam bjegunac, no umolnik na kneza paštrovskoga, da kupi vojsku. S. Ľubiša prip. 58. Učio je po primoru mnoge đakove na knigu. 182. Crnom krvju tužbe podpisane na sarajskie pošilju građane. Osvetni. 4, 54. Divan kneže, sjerotinska (*sic!*) majko, to je ime od starine na te. 5, 41.

b) s lok. (veoma rijetko). Er se ja ne hvalju, zač ovo ni na čem. Š. Menčetić 38. Eto cura ide u svatove, da na sebi mušteriju bira (ispore, malo daće: ona sebi mušteriju bira). Nar. pjes. vila (1867) 351.

4. na znači vrijeme.

a. na s akuz. odgovara na pitaće: kako dugo? Pet sat miša leti na uru gorome. M. Držić 96. Ti josi Bog milostiv na sve vike vikom amen. Starine 1, 221. A za izit vitez pravi, vojevat trijebi na godišta. I. Gundulić 503. Deseti dio od dobitka i tečenja, koje ljudi na godinu stiču. I. Ančić vrata 130. — *Ovamo se meću i primjeri, gdje na stoji bez potrebe, jer bi akuz. i sam odgovarao na rečeno pitaće: Stasmo tuj za time na puno godište.* P. Hektorović 73. Na nikoliko godinah kruščem i vodicom svoj život od smrti braňašo. A. Kanižić kam. 16.

b. na sa svojim paděžom odgovara na pitaće: kada?

a) na stoji s riječma, koje same sobom znače kakvo vrijeme.

aa) s akuz.

aaa) uopće. Plat' Bogu sve duge na rok svoj. M. Vetračić 2, 251. Na ove tamne dni već ni moć živiti. D. Račina 36b. Eretici, koji bihu na njegovo vrime . . . koji jesu na raša vrimena. Š. Budinić suma 105b. Dođi ja na brijeme od objeda. M. Držić 181. Vandelje na dan od prisvetoga tijela Isukrstova. J. R. Gučetić 9. Na šestu uru . . . krv tvoju . . . obilno proli. V. Andrijašević put 187. Razliko sunce odec razlike su ure od mise, i tako na jednu su uru nami doba od mise, a na drugu druzim. I. Ančić svitl. 23. Na čas od smrti ništa ti ne će moći pomoći. M. Radnić 421a. Kurati neka osobito na onu uru govore misu, kad je puku lasnije. M. Bijanković 48. Da nam bude u pomoći . . . na čas od smrti. I. Grlić 28. Ako dune vitar, na ti čas izgube cvijet. S. Margitić fala 149. Ako mu na vrime ugovorenog ne vrati, što je primio. A. Baćić 123. Isus svakoga sudi na čas njegove smrti. J. Filipović 132a. Ako ti je mučno dakle sada, jeda će ti biti lasno na godinu? F. Lastrić ned. 120. Ispusti duh . . . na uru devetu dneva. J. Matović 56. Očemo se na zimu pitati, kako se drži carevina. Vuk dan. 1, 86. Ibraim paša dode na proleće u Niš. grada 7. Oj na ove duge noći ne pada mu san na oči. Nar. pjes. vuk 1, 222. Na koju uru u vas ručaju? Nar. prip. vrč. 213. Sinoć ti je bilo platno tkala, na zoru ju glava zabolila. Nar. pjes. istr. 2, 66. — *Ovamo ide i adv. namah, t. j. na mah: Namah oni za Đordjem podoše.* Nar. pjes. vuk 4, 147.

bbb) na s riječima, kojima se naznačuju određeni dani u godini. Da daju kraljevstvu mi . . . dvе tisuće perbers na Dimitrov dneb (iz xiii vijeku). Mon. serb. 50. Do godišta na poklade ja vam ču komediju recitat od vila. M. Držić 189. Kad ulize na evitnicu u Jerusolim. F. Glavinić cvit 87b. Duga predika na uskrs nije vama draga. F. Lastrić test. 179a. Razgovaranje na sv. Ivana svrhu nepoštena govorena. J. Banovac razg. xii. Rano rani devojčica na veseli Spasov danak. Nar. pjes. vuk 1, 189. Grom zagrmil na svetoga Savu usred zime, kad mu vreme nije. 4, 131. Biće svašta kao i na božić. Nar. posl. vuk 14.

ccc) na znači vrijeme s prekida. Gdi voda, ne vim zač, na hipe brza je. P. Hektorović 23. Na čas čini smjejat ljudi, na

čas plakat. M. Držić 333. Umorna i utruđena uzdišući sved na čase. I. Gundulić 42. Ah što vidjeh siće more, gđi smućeno vri na čase ter počinut vik ne more. 241. Drakun, ki na vrime iz rečenoga izhodeći jezera lude... nemilo požiraše. F. Glavinić evit 100b. U kom djavala stoeći na vrime odgovore davaše. 290a.

ddd) na svoje vrijeme ili na vrijeme, t. j. u određeno, u stalno vrijeme, u vrijeme, kad što treba da bude. Podoban da t' noće na vrime plod dati. D. Račina 15b. Ljekar dā nemoćniku ljekariju na svoje vrijeme. M. Divković nauk 90a. Trava i driva voće ili sad na vrime podaju. F. Glavinić evit 3b. Učiniti testament na brijeme. I. Držić 255. Silno od smrti bjež' na vrime. G. Palmotić 3, 40a. Da na vrime počneš služiti Bogu. M. Radnić 7b. Navlaš oslabla se luk, neka pomaže većma na svoje vrijeme. 506b. Trs na vrijeme obrezivaš. J. Kavanin 58b. Ako na vrime ne učini zadovoљnu pokoru. I. Grlić 127. Za moći na svoje vrime priuzeti slade službu Božiju. F. Lastrić test. 208b. Hoće, da na vrijeme... dobavimo. A. Kalić tri bes. 20. Svome gospodaru ne zgotovi na vrijeme večere. Vuk dan. 1, 71. Kad dijete ne može na vrijeme da progovori. posl. 43. — *Ovamo se meće i primjeri:* Gdje se na ure oni bijedan obrok jede. M. Držić 345. Dojdi na dobu nazad. Nar. prip. mikul. 5.

eee) S vremenom je pomiješano namještanje, „po kome se odreduje, da što bude, dokle vreme traje“ (Daničić sint. 514). Pak pojidi za nedihu danah tvoju branu na godinu danah. M. A. Rejković sat. 83. Ako bi Turci na neko vreme presekli put. Vuk grada 11. Na noć ište mlađu i devojku (t. j. Arapin). Nar. pjes. vuk 2, 419.

fff) na jedan mah znači časak, koji iznenada dove. Trećega ubije grom na jedan mah. M. A. Rejković sabr. 36. Ne može da se pripne, dok na jedan mah vidi, de niz prozor nekako žena spušta svoje koso zlatne. Nar. prip. vuk 118. — *U istom se značenju govori i na jedan put, na pr. na jedan put poviće glasnici t. d.*

ggg) na stoji s akuzativom, oji bi mogao i bez nega biti i isto značiti što s njim. Da daju kraljevstvu mi na vsako godište dvé tisući perper (iz xiii vijeka). Mon. serb. 50. Klajanje se drévu tomu na svaki dan i na svaki čas (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkv 9, 94. Tvoj otac je umrl na 10. dan ovoga mjeseca. Korizm. 21a. Mojaše Boga na svaki čas. Zborn. (1520) 32a. Tužimo se na svak čas i mrmorimo. B. Gradić djev. 181. Na dan prvi od genara pisat mi se ovo zgodi. M. Pelegrinović 201. Plakat ēu na svak čas i žalit. D. Zlatarić 4b. Na vsako lito shodimo se. Starine 3, 297. Oktavijan cesar na dvanaest godišta prije smrti svoje učini taki i toliki mijer. M. Divković bes. 71. On bi stvoren u jutro i na šestu uru sagriješi. M. Orbin 32. Ali koja vuča slas može bit neg' piti i jesti na svak čas? I. Gundulić 153. A na drugo leto papa Grgur deveti u broj svetih položi ga. F. Glavinić evit 184b. K nemu na svak čas gredijahu, da ih ozdravi. G. Palmotić 3, 17b. Prorokovaše... još na 1000 godina prije negova porodenja. F. Lastrić test. 61a. Na dvi godine... prije smrti otide. test. ad. 62a. Zapinajući se ljudma... zasjede... na svaki čas od djava. J. Matović 507. Prid Spasovo na nedihu nek je ovca k strižešu oprana. J. S. Rejković 229. Od kako je svijet postanuo, nije

ješi cvijet procvatio, što je danas na ovu godinu. Nar. pjes. vuk 3, 472. Svekrva objavi napred na jedan ili dva dana. Vuk kovč. 96. Ja hoću da znam cijenu na ovi čas. S. Lubija prip. 250. — *Ovamo se meće i primjer:* Na šesnaestoga kolovoza car je razvio... svoj barjak (gdje na stoji pred genitivom vremena bez potrebe). A. Tomiković živ. 281.

hhh) na s akuz. za naznačivanje dana u mjesecu (prema tal. jeziku). a) Iz Dubrovnika na prvi oktumba MDCXX. I. Gundulić 193. Crkva pjeva ne svetu uspomenu na prvi novembra. I. Držić 198. Umri 1770 na prvi maja. Norini 75. — b) Umrije na tri setembar godišta 1592. D. Zlatarić 97a. Zaspal u Gospodeve na dvadeset i jedan oktobra. F. Glavinić evit 344b. U nebeske poleti višine na dva decembra. 397b. Strahovito dažditi poče na sedamnajest mjeseca otobra. A. Kačić korab 8. Dano u Rimu... na trinaest mjeseca studenoga. J. Matović xii. Na sedam juna mjeseca. Norini 72. — Kašto uz broj stoji još i imenica dan: U Starom Hvaru na dvadeset dan mjeseca oktobra. P. Hektorović 55. Rodi velikoga Aleksandra mjeseca Marča na dvanaeste dan. Starine 3, 225.

bbb) s lok. (rijetko). Na zimi se rodi (t. j. Isus). M. Divković nauk 19a. Ako se ima vratiti razlog od svake riječi izprazne na najposljednjom dnevu. J. Matović 333. Ne ćeš, Maro, ni nobu spavati, a kamoli na belome danu. Nar. pjes. vuk 1, 552. Na jutru mu nazva dobro jutro. 2, 173. Lepši cvijet nije procvatio, štono j' jako na ovoj godini. Nar. pjes. vila (1867) 328.

b) Mjesto riječi, koje same sobom znaće vrijeme, mogu s prijedlogom na stajati takove, koje znaće kakvu radnu ili stanje ili stogod bestjelesno i apstraktno.

aa) s akuz. Na konac on odgovori. Transit 198. Na konac rekao si mi, da... (iz xvi vijeka). Mon. croat. 229. Ime tvoje kaza nam Iraklij car na naše došastje ovdi. Starine 3, 280. Druga dičica... na prišastje Bernardina sv. zamuknabu. F. Glavinić evit 146b. Andeli na rođene Gospodinovo pjevaše. M. Radnić 244a. Kojega će virnim krstjanom na konac od svita podiliti. A. Kadčić 103. Leon... pokaza bilige srca svoga bogomiloga na početak svoga vladanja. Blago turl. 2, 76. Vladao je s crkvom na svrhu vika v. A. d. Costa 1, 212. Dale su mi na konac poznati, da sam slab. D. Obradović živ. 8. — *Ovamo se meće sveza na to u značenju: tada, na pr. Na to se otvore vrata i u sobu uđe g. učitelj i t. d. U naše vrijeme.*

bb) s lok. Velika jakost Božja pokaza se na stvorenji svita. Korizm. 15b. Utva... na mom prihodu... tutako zaroni u vodu. M. Vetranjić 2, 104. Tužica je li taj kad bila, komu se dušica dilila iz tila, kako je sad manje na ovom diješenju? N. Nađšković 2, 104. Izvršujemo zavjet, koji smo zavjetovali... Bogu na našemu krštenju. M. Divković nauk 35b. Na dospitku ove molitve strigu se vlasti. I. Bandulović 291b. Pritrpil si jur dosta radi Isukrsta, a sada na svrhi pristašil si se. F. Glavinić evit 110b. Na rajsckomu tomu dilu zlatom sinu Jordan rika. G. Palmotić 3, 126b. Koja me na odješenju od dřiba mogu sadružila. V. Andrijašević put 21. Budi nami, Gospodine, na daždu i studeni pokrov. I. Anić svitl. 97. Bog, koji se na stvorenju svijeta nošaše svrhu voda, ogl. 64. Sagrišuje, tko na misi spava. I. Grlić 50. Kako rika razlađuje grad ob lito na vrućini. F.

Lastrić test. 254a. Da je bio blažen još prije smrti, na smrti i posli smrti, svetni. 20a. Prim (Isus) na fruštaňu 6666 udaraca. J. Banovac razg. 160. Zato vađa na početku pomlu imati. M. Zorić aritm. 42. Irud i Pilat među sobom neskladni na muci Gospodina učiniše se prijatelji. A. Kanižić kam. 53. Učinio se je (t. j. Isus) sluga na pranu nogu. A. Tomiković gov. 49 (ispov. na istoj strani: kada je prao noge ludma, učinio se je sluga). Srbi na svršetku 1806 godine uđu u beogradsku varoš. Vuk dan. 4, 13. Kad na suši prestane teći (t. j. voda). Vuk rječn. s. v. vir. Otići će gdjegod na dokolici. s. v. dokolica. Na smrti je nemu govorio. Pjev. crn. 253b. Da tko mene ne privreba na spavaňu i na hladovaňu. Osvetn. 2, 35. Kovača proždre morska pučina na ribaňu. S. Ľubiša prip. 89. — Ovamo se meću i primjeri: Ali na skorom po naredbi Elizabete... be posećen. P. Vitezović kron. 109. Spasitel bijaše rekao svojim učenikom, da se imadijaše na skorn dijeliti od ní. F. Lastrić od' 222. Sto sam ja sada, ti ćeš biti na skoru. ned. 366. Na tome (t. j. na to, tada) se oni razdvojili. Pjev. crn. 194b.

5. na znači način i t. zv. popratne okolnosti (što se u nemačkijem gramatikama veli begleitende Umstände, t. j. okolnosti, koje prate kakvu radnju).

a. način.

a) s akuz. od imenica. Vesla popadoše (t. j. ribari) vozeći još bole, na izmin klikoše opet. P. Hektorović 30. Hoće (t. j. neprijatelji) na silu, da moje dni strajem bludnosti u krilu. N. Dimitrović 57. Na dva načina sam od tebe privarena. M. Držić 358. Koju istinu crkva na sva usta otvoreno pripovjeda. A. Gučetić roz. mar. 2. Gdi ih na jata goni i tira. I. Gundulić 291. Turska strašna vojska gdi se jakno mjesec na luk stere. 434. Učini mu vlase na okrug obriti. F. Glavinić evit 56b. Josef s Zaharijom na prste govoreci, zašto Zaharija mutast biše. 210b. Bivši je (t. j. krv) ti ne na kaple, ma na kladence obilno prolio. V. Andrijašević dev. 84. Da bude kupa na zavoj složena k stalecu. A. Kadžić 89. Ako ne može razabrano naučiti na pamet. 247. Oko grada . . . na hrpe i na snope viđahu se turska tilesa ležati. A. Kačić razg. 112. Poče jih na svake načine progonti. korab. 59. Onda se u nemu uskrišuje na nikli način vira. A. Kanižić fran. 250. Zagrlivši dragovoљno, a ne na silu (t. j. siromaštvo). F. Lastrić svetni. 157b. On najprije na juriš udara, rane i muke prima. M. Zorić osm. 88. Ako je uzeo drugome silom oli na prijevaru. J. Matović 249. Koji na sreću (t. j. slučajno) ubije čovjeka, ne znajući. 378. Djavili na čete činu silu protiva svakomu. 509. Lubim li ja na ti način Boga mogu? I. M. Mateić 2. Koji biži na svu brzost. I. P. Lučić razg. 30. Da je pofalio (t. j. sultan) na usta i s pismom vlađane svoga vezira. A. Tomiković živ. 253. Na sva usta povijedaju narodu, da je dužde prevario Balšu. S. Ľubiša prip. 50. Bonici stanu riječati na jata u Mahine. 91. Već su sini se na brzu ruku pojili. Nar. prip. mikul. 18. Više primjera ima u Daničićevi sint. 502—510. — Ovamo se meću i primjeri: Uvridio sam na mnogo načina moga Gospodina. P. Posilović nasl. 149a. Možemo promišljati... na mnogo načinah. F. Matić 15. — Ispor. još na broj (t. j. brojimice, nabrojice), na glas, na sav glas, na sve glase, na izmjenu, na križ (t. j. poput križa, na priliku križa), na pospjeh, na prešu; vidi kod broj str. 673b, kod glas

str. 151b, kod izmjena pod d, a, kod križ pod 2, e, b, kod pospjeh, preša.

b) s akuz. od pridjeva.

aa) u sing. Na žensku utečo, strah ga je od smrti. M. Vetranić 1, 136. Učinimo zdravici ovde mi na staru. P. Hektorović 9. Gostih te na bosansku. M. Držić 341. Ma slobodno na prijateljsku pitaj. M. Orbin 3. I u pozlatnoj modroj svili na ugrsku vas se odio. I. Gundulić 439. Ne imaju se vladat na žensku. I. Držić 295. Imaš . . . ne ispoviditi se na slippu. P. Posilović nasl. 106b. Neka znade, da će mu siromah Mjelovan (sic!) na onu staru crnogorskou odjepavati. A. Kačić razg. 337. Ugleda mladića obučena na putničku korab. 273. Uvriđuje Boga ne bud' kako, nego na neprijateljsku. P. Knežević osm. 90. Da se ja igram i vrtim na sljepačku oko strašne jame. D. Bašić 131. Načeš ovđi neke riječi upisane na dubrovačku. I. Nenadić 9. Ako bi bio (t. j. redovnik) na sredinu naučan. J. Matović 301. K nemu pristupa jedan konik obučen na gosposku. M. Zorić zrc. 91. I tako ne će na slipačku živiti ni na slipačku se osuditi. M. Dobretić 246. Zagrljih na bratinsku. I. Đordić ben. 161. Naripi i na zmajsku zviždati i na vučju zavijevati i na lavsku režati. 190. Jutrom na običajnu iz doma izlazi. A. Kalić prop. 542. Igra se na djetinsku. 542. Jesi li se igda spustila . . . za živjet na živinskiju? Misli krst. 59. Kod Sokolovca pivat nauči(h) na staru kozare. M. Katančić 57. Da se nose na francusku. A. Tomiković 107. Glavu mije, žensku kosu brije, na delinsku perčin ostavlja. Pjev. crn. 190b. Berberimo glavu na hajdučku. Vuk rječn. s. v. berberiti (iz neke nar. pjesme). Živjasmo u slogi na onu našu staru, pravu i bratsku. V. Vrčević niz 6. — Vidi na lijevu kod 1 lijep na str. 74b.

bb) u plur. Ako ti vrata otvori i primi te na dobre. A. Kalić tri bes. 18. Prije ćeš ga zvat, da se prida na mirne. 18. Nego je Mlečić na blage i skrovito radio. S. Ľubiša prip. 173. Postupaju s Druškom na lijepe. 211.

c) na s adverbima, koji i sami sobom znače način.

aa) s adverbima, koji su po svome postanju upravo akuz. sing. neutr. Telesno skrbjenje na malo koristno je. Naručen. 98a. Kona ritko kruška donašaš mu po malo. F. Glaž viniće evit 16a. Hoteći ju (t. j. sv. Klaru) Bog na više proslavit. 274a. Varaju na odkriveno iskrnega. M. Radnić 288b. Koji sjede na visoko, dostoje im se mudros veća. J. Kavačin 357a. Boji se.... da ne pada još na niže. 486a. Koje se (t. j. stvari) na sitno tuku s kamenom. J. Matović 244. Ozdravi čovik na toliko, da je mogao.... hoditi. M. A. Rejković sabr. 28. To će malo na šire opisati. D. Obradović živ. 91. Ona prva ljubav na svitu ovomu na ritko i kod mali može se najti. B. Leaković gov. 226. Jedva i simena ima, da kamoli na obilno ploda. J. S. Rejković 27. Jer ne vađa, kad na gusto leži. 200. Tko na nizko imat želi pače. 216. Ne će slava kitit onog, koji što na naglo čini. 394. Na brzo mu knigu opravila. Nar. pjes. vuk 3, 194. Da je vila, na više bi bila, da je guja, pod kamen bi bila. 4, 1. Rodi mu žena na jedanak sina i šećer. Nar. prip. vuk 233. Kazni mi na tajno, što je uradio. S. Ľubiša prip. 143. Svekrva ju već na kasno pita. Nar. prip. mikul. 8. Ispor. još: na drobno, na dugo, na duže, na dije, na isprazno, na kratko, na kraće, na krivo, na lasno, na lijepo, na malo, na skoro; vidi kod droban pod t, o, aa, kod 1 dug

str. 857ab, kod isprazan pod a, l, bb, kod kratak pod 1, d, kod 1 krivo pod 1, a, a, kod 2 lastan pod 1, a, d, aa, kod 1 lijep pod 2 n, a, kod mao str. 456a, kod skoro.

bb) s drugijem adverbima. Tako ga (*t. j. grane*) vađa...svake godine na priokrštice zavinuti. I. Jablanci 182. Pak mu dati na pobaška mesto (*t. j. vađalo bi*). M. A. Rejković sat. 127. Pak zapiva pismu na slavonski. M. Katančić 66. Ti na salud puške bacit ne češ. Nar. pjes. vuk 4, 283. Dogovor takovi biva, kad su na skupa, među starijom čejadi (*iz Like*). V. Bogišić zborn. 198. *Ispor. još:* na baška, naizmjeneice, na ponase; *vidi kod nabaška*, izmjeneice, naponase (ponase).

cc) s gerundijem prez. na -ći ili -ć. Na leteć mnogokrat iz luka ptičice ubijaše. P. Zorančić 49. Naskoči ga na speći, sedi mu na prsi. D. Baraković vila 59. Čudnovate strahe vidi razlikove saće sneći, rad kih predna (*predra*) pak na bdeći. 171. Komu na speći mila majka ukaza se. F. Glavinić evit 247a. Zgodi škoda ta se kraju na ne mneći. J. Armolušić 57. Ako nega nadješ na spavajuć, rusu niemu ti odsici glavu. Nar. pjes. marjan. 131. — *Ovamo bi mogao iti i primjer, u kojem je na leteću vađada grijeskom štampano mjesto* na leteći: One glave visoko letile, na leteću one govorile. Hrv. nar. pjes. 5, 499.

dd) s lok. Nemoj ve, Givo, ne; na zlu š ním (*t. j. sa sinom*) ne vađa, na dobru nego ve taj se stvar napravlja. N. Našeković 1, 283. A nū otac na zlu ne će moć usilovit. M. Držić 209. Što ne mogu na dobru, hoće ribaldarjom pomagat. 311. Kad na odkrivenu progoni nas. M. Radnić 183b. Pohleplji ju da lovčari njoj ne otmu na prevari. J. Kavačin 369a. Bojeći se Vladimira....namisli na privari ubiti i nega. A. Kačić razg. 35. Na privari i brez uzroka svakoga utopije u more, korab. 335. Nənilo i na izdajstvu odvališe glavu negovu. I. P. Lučić razg. 61. — *Ispor. još:* na broju, na kratku, na kratkom, na miru; *vidi kod broj str. 673b, kod kratak pod 1, d, kod 1 mir pod b, b.*

b. popratne okolnosti.

aa) s akuz. Ki slugu na pjenez ne mogu virna steć. S. Menčetić 143. Dobro se podnese oni, ki na svijeti na tude pjeneze nauči živjeti. N. Dimitrović 19. Ku si ti na viru iz rodnoga mjesta izveo? I. Gundulić 46. Ako na lihvu ne zajmi. I. Bandulavić 38a. Čini štetu jesti na trbuh nelagodan. M. Radnić 382b. Da si tri godišta bio s tim biskupom služeći ga na negovo tratu. A. Kadčić 106. Nije od potribe, da mu ga (*t. j. dopuštenje*) pokornik dade u pismu, dosta je na rič. 329. Krunicu nosiše i na nū moliše. A. Kanižlić utoč. 79. Kad se razdili Lot svojim stricem Abramom, zapade ga na ždrb hrdaviji dio. J. Banovac razg. 177. Davaše na kainatu blago mlogim potribitim. F. Lastrić svetih. 149a. Koji vojuje svojijem trutniami, to jest na svoje spenze. J. Matović 372. Koji na svoju ali na drugoga vjeru kupuju trgovine. 399. Ne će uzet konā debeloga, nego pješki podje na opanke. Pjev. crn. 81a. Ja nahodim najbojleg terziju, jer on radi i na veresiju. M. A. Rejković sat. 68. Vojiske po nekolike stotine ostavo u svakoj palanci na trošak narodni. Vuk grada 57. Ode na jagmu kao alva. Nar. posl. vuk 232. U tom se još na veću našu nesreću smrkne sasvijom. Nar. prip. vuk 8. Koji radi što na grošić. Vuk rječn. s. v. grošićar. Prodali mu kuću na doboš. Đ. Dančić sint. 508. Flaksman radio je po naruci na pogodbu. M. Pavli-

nović rad. 69. — *Ovamo idu i primjeri:* Od kojijoh si (*t. j. grijeha*) učinio na tisuće. I. Držić 31. I još vele veće i na tisuće puta veće može se imati. V. Andrijašević put 244. Trijesi izmeću na stotine strašne grome. B. Bettera or. 20. Vragovi izlaze iz pakla na tisuće. V. M. Gučetić 197. Promišljajući, da sam mogo dati g. Bogu bijega moje ljubavi na stotine. I. M. Mateić 4. Kesegejiju su se bile umložile na iljade. Vuk dan. 2, 94. Ima Srba na stotine, koji znadu onako. Vuk odg. na ut. 23. — *Ovamo ide možda i primjer:* Na četiri oka reče mu. Nar. prip. vuk 143. *Ovamo se meće i sveza na Boga, t. j. na sreću, srećom* (*jer je Bog izvor sreće*), *slučajno.* Na Boga, slučajno; na pr. idem putem, kad na Boga stretoh. L. Zore pal. tk. 110, 227. Na Boga dove pop ter ih raspušti i utišma. S. Ľubiša prip. 151. Na Boga nade Mijat jedan grčki brod. 223. *Kod riječi Bog pod 11 krivo se u ovome rječniku tumaći sveza na Boga.* — *Ispor. još* na imo (*na pr. na ime crkve opršta grijehe*), na vrat na nos; *vidi kod imo pod 2, c, g, kod nos i kod vrat.*

bb) s lok. Da ti služu ne na zlatē ni na nijednom blazē (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 125. (*Telenu*) Aleksandar Parž na veri uzam u Troju donese. Starine 3, 248. U kojima se (*t. j. gimnazijama*) ništa na srpskome jeziku ne uči. Vuk pisma 72. Otpisu paši, da prođe slobodno na čistoj Božoj vjeri. S. Ľubiša prip. 183. Majka će me i slijepa ranit u mom dvoru i na mome blagu. Hrv. nar. pjes. 5, 297.

6. na znači diobu; tu se mogu misliti:

aa) dijelovi pri raspadašu kojega predmeta. I mene zle zviri na kuse trgale. M. Držić 95. Kad se razdijeli sve nebo na dvoje. 427. Ljudi na četiri česti razdiliše se. Starine 3, 247. Na sto dijela od zvijerenja razdrpljen je. I. Gundulić 229. Sam se na dvoje razdili kruh. F. Glavinić evit 11b. Darovi.... koji su drugim na dile bili razdijeni. F. Lastrić test. ad. 32a. Neg češ križe na četvero kolit. J. S. Rejković 145. Kad se meso izreže na komadiće. Vuk pisma 41. Nije babo raskovao blago na načake ni na budovanje. Nar. pjes. vuk 2, 101. Razbiše mu srce na sedmero. 4, 333. Naše narodne priče gotovo se mogu razdijeliti na muške i na ženske. Vuk nar. prip. vi.

bb) zapadaš s obzirom na čefad. Da plati.... vsaki šestu volova na svoju glavu (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 102. On mu odgovori, da je ono kruha sasvim malo na toliko ljudih. A. Kačić korab. 253. Da imamo razdilit cekina 15 na 3 čovika. M. Zoričić aritm. 37. Da na svakog zapada po 2 cekina. 38. Da donese vina i duhanu i na druga po jedne opanke. Pjev. crn. 47b. — *Prema takvijem primjerima je i ovaj:* Da kupimo (*kao da je rečeno: razdijelimo*) na sve ove lude jela. Vnk luk. 9, 13.

cc) zapadaš s obzirom na vrijeme. Ako bi 100 gribov na dan učinil. Korizm. 32a. Koliko krat se ima misa na dan reči. Naručn. 28a. Na dan bi tisuć krat umrit mi bil' milo. D. Račina 72a. Jednokrat samo na dan blagujemo. S. Budinić suma 149a. Ako dvaš na nedjelu vare. M. Držić 306. Dan ali dva na nedjelu postimo. Starine 1, 229. Postim dva krat na nedjelu. I. Bandulavić 169a. Kolikrat si na dan, na nedjelu dana, na mjesec upadao. B. Kačić zrc. 14. Tri krat na leto razborni imaju se pričeščati. F. Glavinić evit 23a. Držan je ispodijet se dajbare jedan put na godište. S. Matijević 16.

Neka nastojo . . . najmaće jednom na nedjelu očistit se. M. Bijanković 25. Po trideset puta bi na dan unišla u crkvu. J. Banovac razg. 41. Davaše mu dužde od Mletaka svo na mjesec po trijest dukata. A. Kačić razg. 201. Jedan put na godinu ostrizaše sebi vlaste. I. P. Lučić razg. 130. Da bi tri puta na godište imali primiti sveto pričešće. J. Matović 223. Posla Mara pauniće i bijele golubiće, na dan perce uzimala, u vjenac ga uvijala. Nar. pjes. vuk 1, 54. I na Stambol on nametnu namet sve na noću po jalovcu ovcu. 2, 389. — Samo jedan primjer se našao, u kojem je na s lok, a i tu će biti poradi sroku: Gdi človik, ki je prav, ne more da na dne sedam krat strmoglav dolje se ne padne. H. Lucić 281.

d) U jednoga pisca nalazi se dva na dva, t. j. dva po dva: A ostali dva na dva po latinskih idohu zemljah. F. Glavinić evit 249b. Po latinskih stranah dva na dva razajdohu se priopovati. 335b.

7. sredstvo (u najširem smislu).

a) stvari. Toli se (t. j. vjeran sluga) gđi steće, mjeri se na zlatu. S. Menčetić 143. I na sva jur jidra spravil se bih . . . da vržem za nidra toj voće begato. H. Lucić 218. Ter kad se od kude na vesla uzvozi (t. j. plav). P. Hektorović 61. Hrani se na delicije, na zalagaje, na manu nebesku . . . na guske, na patke, na paune. M. Držić 290. Idem na sva vesla, štono se zove, al fonte di Elicone. 397. Ku na kopju dobi i ote sinu kralja od Persije. I. Gundulić 329. Za uzdarje ja na zlatu on čas ēu ga izmjeriti. 470. I na maču i na kopju svak dobiti čas doстоji. G. Palmotić 2, 298. Svak od nas zovi Isusa i na srcu i na ustima (bitje poradi sroka). A. Vitalić ost. 376. Udariše Turci sa svih strana, dočeka ji na oružju Janko. A. Kačić razg. 152. Gospodstvo su na sabli dobili, a nisu ga za novce kupili. 170. Na hangar joj oči izvadio, bijele joj ruke posjekao. Pjev. crn. 9b. Da s' na ostre corde udaramo. 55a. Pa dočeka ono Ture mlado (t. j. Janko Jurišić) a na sablu i na desnu ruku. Nar. pjes. vuk 2, 323. Već se prope on na noge stražne i kobilu na predne dočeka. 2, 399. Dokle se ne bin osvedočil na moje oči. Nar. prip. mikul. 40. Gusle moje, moja davario! teško onom, tko se na vas brani, na vas hrani i oda zla brani. Hrv. nar. pjes. 5, 3.

b) životinje. Da bih znao i na kozi ne orati. Nar. posl. vuk 47. Na jednom se volu ne može orati. 186. Ki mi ore v ravnom poji na tih dvih šarilih. Jačke 6.

c) štograd bestjelesno ili apstraktno. Da svit budem vas na mu moći vladati. D. Račina 67b. Nikogar nemilo da nitko ne ubije na rični na dilo. P. Hektorović 46. Ja ēu kuma izbaviti mogu, jal' na blago jali na junastvo. Pjev. crn. 124a.

8. svojstvo; to je onda, kad se na pr. kaže na izbor junaci, svetac na glasu t. j. izabrani junaci, glasoviti svetac i t. d. Pod nogah mu se u krug svija na zelene pjegje i blijeđe luta od sedam glava zmija. I. Gundulić 474. Tigre . . . glave je obile, oka žuta na razlike pjegje odzgara. 555. U ložnici krajevoj, koja biše na svod oli na botu. A. Kadetić 91. Pod mlogim kućama ima i sad cijeli nemački podruma na svodove. Vuk dan. 2, 44. Kad ja bijah na bijes devojka. Nar. pjes. vuk 2, 13. Nijesam vidio cijevi na ovu napravu. Vuk rječn. s. v. naprava. Tiskane pamučnih tkanina s vađem na odskok, s vađem na uriz. M. Pavlinović rad. 36. Ima i u našemu

solu cûrâ na izbor. S. Lubiša prip. 35. Uzme Gašpar ladu na četiri vesla. 49. Tražiš li sveca na glasu. 248.

9. namjena. Dobro učišenje, ko bi bilo na naše spasenje (iz xv vijeka). Mon. croat. 70. Na sramotu Božju oču razsipati Jerusolim. Korizm. 30a. Zlato nigda nije na odmet. M. Držić 200. Na stvari sam svjetlo stvoren. I. Gundulić 247. Dade mi kruh na blagovanje i odiču na odivenje. I. Bandulavić 261b. I vodimo tanac mili na ne slavu. G. Palmotić 1, 264. Za ne učiniti na žao Bogu. A. Kadetić 343. Posla poklisara dajući mu na znaće, da će mu grad pridati. A. Kačić razg. 6. Ako će biti na slavu i poštjenje tvoje i meni na spaseće il' bari da ne bude na štetu moju duhovnu. F. Lastrić ned. 235. Ako slaže, laž mu na poštene! Nar. pos. vuk 8. Poslao na dar Šćepanu rakije. S. Lubiša prip. 118. Ka mu da pol svoga facolića na uspomenu. Nar. prip. mikul. 81. i t. d. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Potpiše se na negovu smrt najpre mitropolit. Vuk grada 138.

10. svrh. Četru višnago hotećago priti na spasenje vsega mira (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 93. Prijatelju, na či si došao? Bernardin 71. Otvori usta sfoja na molitvu. 167. Ne razumijem, na ki konac čini Bog tu kaštigu. Korizm. 76a. Na to se prikaza sin Božji, da djava dela razori. Ant. Dalm. nov. test. 2, 135b (1 joan. 3, 8). I vnođi . . . hote se probuditi, niki na vikovični život, niki na vikovični prigovor i sramotu. Proroci 253. Da na što stvoritel na-reduje: rastite i plodite se? B. Gradić djev. 31. Ne da bi na-t konac rekao. P. Zoranić 39. Kučivrat je otisao na njeki posao. M. Držić 394. Na to li me zoveš, za to li me išteš, na to li si došao? 403. Bog ne za drugo ni na drugu svrhu jes satvorio čovjeka. A. Gučetić roz. mar. I. O žalosna majko moja, na što me si porodila? I. Gundulić 393. Vijećaše . . . mati ohola Mustafina na pogubu cara Osmana. I. Gundulić 507. Prida sina sfoga sv. Šimunu na obriranje. M. Jerković 29. Na č on prostire mriže svaki dan? P. Radovčić nač. 80. Na što se čini ovo zla-menje. I. T. Mrnavač ist. 6. Da ne bude poznan od neprijateљa, koji ga traži na pogubu. A. Kadetić 43. Otvori usta svoja . . . na bogožubnu molbu. F. Lastrić test. 253b. Koji bi se čudio, na što Bogu grom, kad ne će da sgruva glave frizirate. D. Obradović sov. 108. Na što tebi ožeg na ogništu? Nar. pjes. vuk 1, 609. Ako te je car na to poslao. Osvetn. 3, 81. Na č je v lozi borak, ki se ne zeleni? Jačke 29. Pošao u Mletke na žalbu. S. Lubiša prip. 180. — *Po svoj prilici idu ovamo sveze na primjer, na priliku, uz koje je izostavljen glagol:* da rečem, recimo (ili što takvo). Zapovidi, da se u napridak imadu očevim imenom zvati, na priliku, kome otac biše Petar, zapovidi, da se u napridak zove Petrović. A. Kačić razg. 191. Da na priliku jedan kralj učini zakon po dobroti svojoj. F. Lastrić ned. 196. Luto n. p. (t. j. na primjer) sircé kao vatra. Vuk nar. posl. 173. U gdjekojim mjestima, kao n. p. (t. j. na primjer) u Srijemu ljudi uz kužno doba oboru selo. rječn. s. v. obo-rati. i t. d., i t. d. Ispor. grč. δειγματος ἐρεζ, lat. exempli causa.

11. prilikovanje, t. j. kad se hoće da na-znači, da što čemu prilikuje, da se s nime slaže i podudara. Učinimo čovjeka na priliku i na obliće naše. N. Račina 114a. Od zuba tvori na volju što t' godi. M. Vetranić 2, 139. Umrli ne bi bil, mni mi se na moj sud. P. Hektorović 74

Sudac ti budi tere nam na sud tvoj ovu stvar osudi. N. Nađešković 1, 210. Staro i mlađe na voju vuk davi. M. Držić 86. I ako žudiš . . . na zapovijed tvu da bude. Jedupka nezn. pjesn. 240. Gdi bi hotio pribivati da je na tvoju voju? M. Divković nauk 296a. Koja je . . . satvorena na sliku i priliku Božju. bes. 20. Usred kola od svirali i od dipli na glas mio zače ovako mlad Radmio. I. Gundulić 381. Ki (t. j. car) na voju svijetom vlada. 489. Na mjeru od tvoga umiljenstva napunit te će Bog svojih darova. I. Držić 26. Virujoš, da ja mogu ozdraviti tvoga sina; neka jo na tvoju viru. I. Ančić vrata 5. Koji na nihovu misao ne imaju razuma. M. Radnić 154b. Nemoj se promiñivati na svaki vjetar 519b. Toga ćeš imati na svu voju svoju. Oliva 48. Neka oni ovomu jedinstvu na priliku budu jedno sreća, jedna duša. J. Filipović 1, 32b. Ako nas mlogo puta ne usliša na voju našu. F. Lastrić ned. 238. Pivanje na zvon od citare. A. d. Costa 1, 187. Svi uskrasnuti imamo na izgled Gospodinov. J. Matović 60. Ním se služi, blagomisni štioče, na tvoju voju. I. M. Mateić 302. — *Ovamo idu dakako i ovi primjeri, u kojima je uz posrojnu zamjenicu izostavljena riječ voja:* Tere mi zapovij, sve će bit na tvoju. H. Lucić 252. On . . . učini na svoju. P. Baksić 86. Li na tvoju za sad ne bi. I. Ivanišević 187. Da mu sve napridruje i na négovu zgaju se. P. Radovčić ist. 64. — *U ovom primjeru na voji biće griješkom (pisarskom?) mjesto na voju:* Darovi zamine nebesa i pako, darim se vlada svijet na voji i sudi. I. Gundulić 154. — *Prilikovaće biti i u primjerima:* Kad je Omer na ženidbu bio. Nar. pjes. vuk 1, 252. Kad je Jaća na udaju bila. 1, 560.

12. promjena; t. j. na sa svojim padežom naznačuje, u što se što mijenja.

a) s akuz. (*Bog*) privrati rijeke na krv Zborn. (1520) 159b. Komu sriča na nesriču promiňuje se. Starine 3, 265. Upitovaše njih od vrimena, u koje mu (t. j. bolesniku) se je na lašne obratilo. I. Bandulović 181a. (*Vino*) ako nije izgubilo svoju narav, nego samo uzostalo oli išlo na ocat. A. Kadrić 53. Obećanje prominiti život na boje. A. Baćić 385. Koji su zemno bogatstvo premenili na nebesno. J. Rajić pouč. 2, 2a. — *Možda bi se mogao ovamo metnuti i primjer:* Ne će nim prostiti, zato da su kosti kraja edomskoga na popel sažgali. Pro-roci 269.

b) s lok. Vse . . . bude na dukatih pro-miňeno (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 426. Gđe se majci sam zamijeni na Ivanu učeniku. M. Vetranić 1, 322. Kojijem se sloboda promijeni na tužbi. 2, 79. Vilo, ka inač moć u pozoru tvomu prominiti meni noć na danku bilomu. H. Lucić 204. Gospoje, ničto ne scišu, veselje da moje na raju promiňu. 205. Er luda na zlatu olovo promini. D. Rađina 90a.. I ne htiti boji bit . . . ni zlu čud prominiti na bojem živinju. P. Hektorović 67. Čim na starcu svim mrzeću draga jo mlaca promijenila. I. Gundulić 382. Junaku se dobra sreća na nesreći zloj provrže. 464. Ne hotiti, da blaženstvo i uživanje od božastva tvoga prominim na uživanju djavla paklenoga. M. Jerković 96. Ufam vas na dobrim i darim nebeskijem promijeniti. V. Andrijašević dev. 60.

13. uzrok, povod, razlog.

a) s akuz. Koji bi Božji stvor . . . na ovaki razgovor ne prolje suzice? M. Vetranić 1, 157. Mramor studeni cijepa se u sto dil na moj plać juveni, na moju tužbu i civil. M.

Držić 10. Ki vidite . . . žalos moju, na me suze proplačite. I. Gundulić 95. Tako planu na riječi ove . . . Daut vrli. 513. Na ki glas vnoći se obračahu. F. Glavinić cvit 104a. Na riječ svetu tad zapliva po valovijeh drokun luti. G. Palmotić 1, 25. Zato vas puk nój protivan na tač hudo sagrešenje popo u ruke bješe gnivan za pobit ju tvrdi stijene. 3, 28a. U duši se svoj radujemo na viđeno prikazanje. J. Palmotić 152. Grohoču se strašnim tresom na glas négov noćne jame. J. Kavačin 414b. Koliko se na ove vapaje od zaručnice rastapaše srce zaručnika nebeskoga. F. Lastrić test. 151a. Na ovi strahoviti zuk brže otvoriće se grebi. M. Zorić osm. 85. On (t. j. Petar) . . . pristršen na glas jedne ženice. J. Matović 508. Na udarce teških mađa vase učenici Jezušovi, skončava se Marija. L. Radić 59. Ako na molitvu episkopa snilazi duh sveti. A. Kaužlić kam. 235. Žalosteći se na ovake čemerne glase. I. P. Lučić razg. 80. Mladić . . . na svaki pogled ko na iskru oglišenit prah i sumpor razžiže se. B. Zuzeri 391. Na pozivanje tursko mlogi se stari kmetovi stanu predavati. Vuk grada 81. Koji su došli na zapovest gospodara Đorda. dan. 5, 53. Ali se on na preporku moju obećava uzeti g. Ignu. Vukova prep. 3, 182. Počne se i Crna Gora uzrujavati na ove glasove. S. Lubiša prip. 101.

b) s lok. (rijetko). I na daru veseli se radovasmo. G. Palmotić 3, 117a. Radost sv. otaca u limbu na došastju k njima Isusovu. F. Lastrić ned. 202b. Senat ga proglaši pukovnikom . . . na stričevoj molbi. S. Lubiša prip. 51.

14. protivština. a) s akuz. Krepak stoji (t. j. dub) na sve sile plasih vjetar, zlih godina. I. Gundulić 372. Er kad naši na nas nijesu, ne uboju se. 503. Koja tebe stvar potiče, da me ubiješ, jaoh na vjeru? (t. j. protiv, preko vjere). G. Palmotić 1, 379. — b) s lok. Kih ubiše na veri. I. T. Mrnajić osm. 154. Privariše jih na viri. J. Armolušić 39. Tolike lunde na veri pobi. Vuk grada 67. Koja me je (t. j. vlada) mučila na velikoj pravdi Božjoj. S. Lubiša prip. 87.

15. dodavanje (kad se što čemu dodaje). I darove na darove sla i mita vrhu mita. I. Gundulić 458. Dare umnoži vrh darova i milosti na milosti. 463. Što je mlados? što je plemenitoš? što su bogastva . . . nego tuga na tugu? V. Andrijašević put 43. Koji ti daje pet na sto, koji ti plaća stotinu na pet. A. Tomović gov. 180. Da mi ne dođe žalost na žalost. Vuk filib. 2, 27. — *Ovamo ide na u brojevima jedanaest, dvanaest i t. d. (postalo od jedan na deset, dva na deset . . .). — Govori se:* plaćati kamate na novce, pa prema tome je i ovo: Koji uzima veliku kamatu na novce. Vuk rječn. s. v. kamatnik.

16. mjera (za daline, — sasma rijetko). Zasavica . . . prikučuje se k Savi na jedan puškomet, pak se opet od ne udajava. Vuk dan. 2, 40. Koji može stići i uteći i na domet tankom puškom ubit. Nar. pjes vuk 3, 300. Kad se njih dva odvoje na puškomet od pazara. S. Lubiša prip. 168.

17. na sa svojim padežom služi za dopunu misla kojemu glagolu.

a. s akuz.

a) uz glagole, koji znače što konkretno.

a) uopće. Ja sam naučio ne odgovarati na tvoje mahnite riječi. Zborn. (1520) 10b. Na zadne noge poče se dvizati (t. j. vuk).

M. Vetranić 2, 119. On im se na Boga živoga kućaše. N. Nađešković 1, 130. Kada drugoga na dobro uči, navlastito kada koga uči zakonu Božjemu. M. Divković bes. 38b. Za njegov zao život osujen je na vjesala. M. Orbini 64. Nemojigrati na karte, na zare ni druge igre zabraneno. I. Držić 72. Onaj . . . što je ramao na jednu nogu (*iz početka XVIII vijeka*). Glasnik 1, 3, 108. Vidi čovika rađena na smrt. A. Kadrić 190. Imamo zahafaliti g Bogu na tolike dare njegove. I. Nenadić nauk 37. Smije se kao lud na sjekiru. Nar. posl. vuk 290. Da mi jo sva tri sina na muke metao. S. Čubiša prip. 148. Kralev sin . . . oboli na smrt. Nar. prip. mikul. 27. i t. d., i t. d.

bb) dopuna glagolima, koji znače kupovanje, prodavanje. Ako ćete odkupiti ovu mlados na dukate. M. Votranić 1, 243. Imamo na pjenez kupovat sve ljubav. D. Rađina 27b. Kada tko prijatelja odkupi na dinar. N. Dimitrović 89. Opto je (*t. j. trgovinu*) kupe na gotove dinare. I. Držić 308. Na mao pjenez rob kupjeni. G. Palmotić 3, 70b. Koji se toliko bojiš i strašiš smrti tilesne, duševnu kupuješ na pineze. A. Kadrić 347. Dvije kuće koje sam kupio na aspre erkovne (*iz g. 1770*). Starine 10, 35. — *Za glag. prodavati našao se samo ovaj primjer:* Razlog, pravda i mjera svemu je zlato u nas, prodava na n' vjera, život se, duša i čas. I. Gundulić 129.

cc) dopuna u smislu neprijateljskom. Da ne vojuje . . . na zemlju kraljevstva mi (*iz XIV vijeka*). Mon. serb. 109. Vidi kralj, da oni naglo na n' napiraju. Bernardin 62. Što ovi na te svjedokuju. N. Rađina 91b. Cesar sabrav vojske pojde na Strojila. Letop. dukl. 6. Bože . . . pomoz mi na indijskoga Pora. Starine 3, 295. S ovom (*t. j. sabljom*) podoh na Pojaka. I. Gundulić 567. Nadahu se, s bojnom moći na Dubrovnik da će doći (*t. j. paša turski*). J. Palmotić 143. Kako su Srbi ustali na dajje. Vuk grada 4. Pomozite nama na Turčina. Pjev. crn. 143a. Dić ēu na vas Srbe i Mađare, svu ēu vašu zemlju poharati. Nar. pjes. vuk 2, 214. Na Biograd udariše Turci. 2, 605. Jer će ustati narod na narod i carstvo na carstvo. Vuk mat. 24, 7. i t. d. — *Veoma je rijetko i neobično izricati neprijateljstva u lok.*, kako je u primjeru: Ja sam bio na Moskovu na Nijomeu (*t. j. vojevao sam na Moskovu i na Nijomeu*). Vuk dan. 3, 178.

dd) u eliptičkim rečenicama.

aaa) Prešno svaka na oružja, na obrane! (*t. j. ustajte, dižite se*). I. Gundulić 403. Na oružje, na oružje, na ogan, na plijen, na osvetu! 519. Na oružje sjevi (*sic!*) sokolovi! J. Krmpotić pjes. crn. 10. Na međan mi (*t. j. izlazi*) ol' mi nu daj blago! Pjev. crn. 274b. — *bbb)* Tor stupom postupit gli budeš, na viru (*t. j. kuhem se*), vazdi čes nastupit na tamjan i miru. H. Lucić 197. Ne, ne, na moju vjeru! Č. Čubranović 145. Sestrice, na vjeru, ne dam ti dio moj. N. Nađešković 1, 210. Na vjeru, družice, bože čes ti rijeti. 1, 218. Ah na moju vjeru, budem te iskat. M. Držić 95.

b) uz glagole, koji znače što apstraktno ili se uzimaju u prenesenom značenju. Budi upravlja všećim srđcem na Boga (*iz XIII vijeka*). Mon. serb. 9. Koji su po naravi prignuti na bludnost. Zborn. (1520) 9b. Vele t' se je na nega vojevoda razgnavao. Nar. pjes. u P. Hektorovića 22. Smiluj se, Bože moj, na mene gresnika. N. Dimitrović 66. I već srce hlepi na to neg' na carstvo svega svita. I. Gundulić 466.

Tko mi na čes tuj zavidje. G. Palmotić 3, 86a. Koji kreće Boga na milosrdje. A. Kadrić 65. Koje žela svog zlatnog i srebrnog suda na potiru podžeće. E. Pavlić ogl. 113. Te iz kala ploču izvadio pa se na nju Tale začudio. Nar. pjes. vuk 3, 336. Mačeha stane odmah mrziti na svoju pastorku. Nar. prip. vuk 158. Dijete na to prispane. Nar. prip. vrč. 203. Vjerujte mi na dušu, da nijosam romanaca štio. M. Pavlinović rad. 156. i t. d., i t. d.

b. s lok.

a) uopće. Sisto Bogu zahvaljujući na razorenju templa. P. Hektorović (?) 103. Imala (*bi*) . . . na tom pomaćanju navlaštito Boga hvaliti. B. Gradić djov. 150. Bože jo, da ti svak na dobru zavidi. N. Dimitrović 16. Nijedan čovjek ni nijedna živila ne će moći ostati na nogu. M. Divković bes. 28. Pače meni zavidješe na jedinoj moj razbludi. I. Gundulić 81. Ali na čem boles naša, o ljubavi, svršit ima? 271. Telo na nogu stoji u nebo gledajući. F. Glavinić evit 337a. Na činenju momu ne čes se tužiti. I. T. Mrnavić osm. 77. Hvaljen budi Bog na svemu. G. Palmotić 1, 15. Klečeći na kolini ponizno i krotko. A. Kadrić 205. Hoti se osvetiti na jednomu Dragili. A. Kaćić razg. 46. Da se na onome (*h*leb) zakune, da mu ne će nevere učiniti. Vuk grada 76. Devojka im lepo zafalila na ljubavi i na prijateljstvu. Nar. pjes. vuk 2, 25.

b) dopuna glagolu kupovati, kupiti. Človik bi ih imal vik na zlatu kupovat. D. Rađina 46b. Trebuje kupiti ga na dinaru. V. Andrijašević put 236. Na čem drugo nije kupio neg' od duše zled i tila. B. Bettera čut. 11. Jaoh, na tebi pakli li sam ja kupila? G. V. Bunić 17. Na nima (*t. j. na novcima*) da će bit kupjen. S. Rosa 11b.

18. dopune imenicama.

a. s akuz.

a) imenice konkretna značenja (rijetko). Bože . . . pomoćnik moj budi na vse idolske boge. Starine 3, 276. Ja prav sudac bit ēu na to. I. Gundulić 249. Poslan u grad galilejski na ime Nazaret. S. Rosa 177b (*više ovakovih primjera vidi kodime na str. 817b*). Postade čovjek visoka uma, na umjetnosti prvak. M. Pavlinović rad. 69.

b) imenice apstraktna značenja.

aa) uopće. Ne budu imiti vrimena na pokajanje. Korizm. 63a. Jaoh, milos ku ima' na tužni puk ovi. I. Gundulić 90. Koja na mu boles boles ima. P. Kanavelić 297. Da ozloglašenjem ili drugim načinom drugomu smete put na koje gospodstvo ili na dobitak. I. Grlić 205. Nu svej ti veća na više mudrosti žela restiše. A. Vitalić ost. 410. Pomna na riči jest izgovarati pomnivo, čisto i cilovito. A. Kadrić 39. Tolika ova žeja bijaše u Francesku, kolike nigda nikakav lakomac nije imao na blago. F. Lastrić test. ad. 56a. Divica Marija . . . ima ljubav na nas. J. Banovac razg. 13. Koja ta bijaše nezasilitiva Nikole pape požuda na gospodovanje? A. Kanižlić kam. 80. Kakova krivica iznosite na ovoga čovjeka? Vuk jov. 18, 29. Sam način . . . stiće mu pravo na tude poštovanje. M. Pavlinović rad. 143. Na robje svako ima vlast kao na kupovno meso. S. Čubiša prip. 48.

bb) imenica po svojem postanju i svezi s glagolom, koji može imati uza se dopunu s prijedlogom na. I na nju u nega osfetu uprišće. P. Zorenić 15. Tužba jes mnoga od vila

.... na mladića toga. M. Držić 88. Bogu na to hvalu davaše. F. Vrančić živ. 83. Imaju imati ozir na voju svojih rođeđah. A. Kadečić 127. Da se dito zaduši u utrobi materinoj naslonom materu na drvo, na kamen i prilično. 551. Divica Marija....ima pragnutje naravno na milosrdje. J. Banovac razg. 13. Da nisu mogli pomoći dati Turčinu na Mađare. A. Tomičić živ. 41. Javno pokaže svoj gnjev na kneza Simu. Vuk grada 51. Da na Turke juriš učinimo. Nar. pjes. vuk 2, 503. Na duha svetoga hula ne će se oprostiti ljudima. Vuk mat. 12, 31. Svo je dozilao od lične negove uržne na Lazareviće. D. Daničić istor. 114. Dijete je iz malašna svoju težnju na slikaće ukazalo. M. Pavlinović rad. 70. — *Ovamo ide i žao na koga, jer je žao nekad bila imenica:* Na Marka je vrlo žao kralju. Nar. pjes. vuk 2, 197.

cc) imenica po svojem postanju u svezi s kojim pridjevom, obično s takvim, koji uza se može imati dopunu s prijedlogom na. Imij milosrdje na nas. Korizm. 17^a. Iskušenje od linosti na dobro činenje. A. Komulović 39. Milosrda na grešnika imaj mene. J. R. Gučetić 15. Lakomost na peneze, appetitio, appetentia et cupiditas pecuniae. Bjelostjenac rječen. Ova spremna odlučnost, ova hitrost na djelo često dobiva velike bitke. M. Pavlinović rad. 91. Vrijedni sin naslijedio je kreposti vrijednoga otca uz vještina na svom trgovackom poslu. 112.

b. s lok. Dastь imь vlastь na vséj tvari svojej (*iz svršetka xii vijeka*). Mon. serb. 4. Ako ima Dubrovčaninъ koju pravdu na Bošnjaninu (*iz xiv vijeka, u kasnjem prijepisu*). 101. Mi hvali gospodinu Bogu na tom daru dajahomo (*iz svršetka xv vijeka*). Mon. croat. 165. Sva hvala i slavatebi se sazdava na daru svakomu. M. Vetranić 1, 149. Tijem Bogu da damo hvala na milosti. N. Nađešković 1, 174. Bože, tebi hvala na dobru, a na zlu ne umijem ti ni zahvalit. M. Držić 188. Hvale i slave davăš gospodinu Bogu na rečenijeh darioh. A. Gučetić roz. mar. 134. Hvalu Bogu uzdaje na pitju i na jedenju. M. Divković nauk 184^b. Koliko je mladi Kotorana, toliko je na maču, delija. A. Kačić razg. 316. U malo ćeš sati taj spis proštit, ali ti vjeru zadajem, da sam od truda na něm posijedio. M. Pavlinović rad. 57. Pij ga, na tobi jo red. Nar. pjes. istr. 3, 14.

19. dopune pridjevima.

a. s akuz.

a) uopće. Ižo jest̄ podobnъ na toži dělo (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 80. Město kras'no i podobnъ na sъzdaniye domu Božija. Deč. hris. 3. Bišo mnogo jaki u životu i dobar na noge i brz vele. Letop. dukl. 28. Za sve jer me grišno tilo ni dostojno na toj dilo. P. Hektorović (?) 100. Podložan ima bit na svaku nevolju. N. Dimitrović 21. A ti tvrdi od mramora na cvilonje me i jado. S. Bobalević 227. Djekoje....gluha na dobar nauk. M. Držić 143. Neka nijesmo odveće bijesni i lasni na rasrčbu. M. Orbin 16. Ono voće bješe prilijepo na vidjenje. 34. Nisan dobar ni vrđan na nijedno dobro. M. Jerković 40. Slijep na štete u vrlini, a na molbe gluhi odviše. B. Botteria or. 2. Put jest mlohava na kriposti, na zlo zdrava. A. Vitalić istum. 47^b. Davši mu samo jednu zapovid vrlo lasnu na obsluženje. F. Lastrić test. 41^b. Lin bivaš na dila duhovna. M. Zoričić osm. 46. Videći, da si mu toliko neharan na tolika dobra primljena. 75. Slugo i sluškiñe na svaku poslugu gotovi. J. Rajić pouč. 1, 37^a. Lakom hajduk bješe na

dukate. Nar. pjes. vuk 8, 8. Gotov kao baba na kar. Nar. posl. vuk 45. Slijep na jedno oko. D. Daničić sint. 507. I Skott je bio u broju dječurlije, prvi na Šake, a zadnji na knigu. M. Pavlinović rad. 158.

b) pridjev izveden od koje imenice.

Videći milostivu na me onu, s kom prošal bih. P. Zoranić 13. Ženu niku na smrt betežnu učini donesti. F. Glavinić cvit 125^a. Budući oba ova kruto na uboge milostivna. 144^a. Paša na smrt bolestan. A. Kanižić utoč. 41. Lažlive pripovide izmišljane od zlobne na Focija glave. kam. 9. Ne će ni na smrt bolesnim oblakšati posta. 244. Na što je potrebita takva ispoved? J. Rajić pouč. 1, 29^b. A svaka jo majka milostiva i na svoje čedo žalostiva. Nar. pjes. vuk 2, 86.

b. s lok. Nigdar nijesmo bile lakome na zlatu. M. Vetranić 2, 128. Da saznana budeš na daru tolikom. P. Hektorović 60. Istom će rijet, da sam dug na poslu. M. Držić 211. Neharni na tolikijeh dobrnjek, koja sam ja vam učinio. M. Divković bes. 36. Bi tako na ubogih milostivna (*t. j. sv. Klara*). F. Glavinić cvit 273^b. Nismo nikomu neprijatelji, veće smo svakomu radi na dobru. Glasnik II, 3, 88. Petar bješe žestok na srcu. S. Rosa 153^b. Kadno si mrtav na molitvi i na službi. M. Zoričić osm. 52. Ja nijesam na srcu bolesna, već ja jesam na srcu žalosna. Nar. pjes. vila (1868) 447.

II. na u kompoziciji s glagolima.

1. Prijedlog ostaje negovo značenje; takovi su glagoli na pr. nabaciti (zamku koju na vrat), nabosti, nagaziti, nagovoriti (koga na što), namamiti, napasti i t. d.

2. na znači, da je radnja glagolska tek u početku, da je od ne učinjen samo mali dio; na pr. načeti, načuti, nadrijeti, nagristi, napaliti, našaliti se i t. d.

3. Neki glagoli složeni s prijedlogom na znače radnju u obilnoj mjeri; na pr. nabacati, navhatati, nakupovati, namlatiti, napresti, natrgati i t. d. Ovo isto značenje imaju vrlo mnogi glagoli, uz koje stoje riječea se, na pr. nagledati se, najesti se, naludovati se, napjevati se, naslušati se, naživjeti se i t. d.

*4. Kašto prijedlog na daje značenje: radnju glagolskom postići što; na pr. naigrati (*t. j. igrajem što dobiti, steciti*), napipati (*t. j. pipam te nači ono, što čovjek traži*), napitati (*pitam te dozнати što*), naslutiti (*slućenjem pogoditi što*).*

5. Često na ima samo tu službu, da od trajnoga glagola nučini svršeni; na pr. nabrusiti, načiuiti, nakvasiti, napisati, naučiti, naudit i t. d.

2. NA, conj. sed. Ova se riječea s istijem značenjem nalazi još u staroslov. jeziku (нѣ) i u ruskom (но). - a je postalo od starijega ... Istoga je postanu, kojeg su i veznici no, nu, t. j. od pronom. osnovе, od koje je zamjenica on, ona. Ispor. veznike ta, te od pronom. osnovе, koja je u taj, ta, to. Između rječenika sumo u Daničićevu (нѣ, sed s potvrđama iz XIII, XIV i XV vijek). Kašto se (XIII vijeka) nalazi zapisato ne, ali to nije griješkom, kako uzima Daničić (koji tome navodi potvrde), nego je glasom с замјењене negdasni glas т. јemu има и исправана onoga vremena i drugih potvrda. Veznik se na može potvrditi do XVI vijeka.

a) na znači isto što današnje nego, t.j. uzima se iza rečenice, u kojoj je negacija. Ne pridoňu prizvati pravedniku, ný grešniku. Mon. sorb. 5. Ne mogu jedo narošti syna, ný roby. Sava pam. šaf. 7. Da ne živut vý monastyri, ný da idut vý ine monastyre. Zak. duš. 30. Vlah...da no uzima bělégá, ný da se hrani měsečinom. Deč. hris. 62. Ne samo zvaše rečene, na zvaše i ine. Spom. sr. 2, 120. Prosim vas, ne prokliníte me, na recite: ako si živ, Bog ti odputi gréhi (iz xv vijeka). Mon. croat. 94. Ako je rečeš komu, to srdita slova ne reci, na razmisliv (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 140. Starijih slavunih samo dostignu, na i prejde. Š. Kožičić 50a. Ni u gradih jakost, na u vojski hrabrenoj. Starine 3, 248. — Mjesto samoga na uzima se pojačena radi na pače: Ne tečiju čto razoriti ili otneti, ný pačo nedosta tučnaja is'pljeno. Deč. hris. 66. G. herceg naše pravde ne prepita, na pačeju... potvrđi (iz xv vijeka). Mon. croat. 167. Ne htij razmatrati... dostojanstva člověčaska, na pače razmatraj... dělovanja jerejska. Š. Budinić suma 65b.

b) na znači isto što današnje ali, t.j. uzima se iza afirmativne rečenice. Obidoše me, ný imenem gospodnjim odolébš im. Sava pam. šaf. 3. Mnoga stvori, smiril da bi gospodu, na zaman. Š. Kožičić 27a. V početki dôbro se nosi, na pokle mu ne pojde po nega voj!... ubijen bisi. 46a.

3. NÂ, interj. evo, eto. Ake je postarjen onako, kako je u Vukovu rječi, i kako ga za Liku potvrđuje Đ. Škaric, ali po Slavoniji se govori nâ. T. Maretic. S. Ivšić. Riječ istijeh glasova i značenja nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: u slov., bug. češ., pol.; ali u drugim indoevr. jezicima ne nalazi se etimologijem srodnijih riječi; zato je postaće tamno. U rječniku Vrančićevu (na, en), u Stulicevu (na, en, ecce s naznakom, da se nalazi u Habdelićevu rječi, — na ti, ecce tibi) i u Vukovu (nâ, interj. da! en tibi, nate, da habt ihr's, en vobis). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi prvi primjer pod a). Najviše se ova riječica upotrebljava, kad se što kome daje ili nudi.

a) na se ponajviše upotrebljava, kad se govori jednom čejadetu. Mnogo je daste jemu reký: na, hyštniće. Glasnik 42, 309. I Abri reče: na, u dvačke toj zatvor. M. Marulić 51. Na ti mojo viru, nóm ti se običu. H. Lucić 235. Na ti, reče, kamen ovi. P. Zoranić 15. Ani ga (t. j. Isusa) pridaše: na, riješe, je li toj? N. Naješković 1, 130. Na ti tezoro. M. Držić 194. Hćerice moja, Eufrasija, na (stamp. ,naâ, što znači: nâ) blaguj. F. Vrančić živ. 88. Na, sveti oče, ditića ovoga darivam ti ja. F. Glavinić evit 413b. Dajući mu piti reče: na, da bi u njoj vraga popio! J. Banovac pripov. 64. Na ti novac, starče Mjelovane (sic!). A. Kačić razg. 2. Na, napi se, brate i ugasi žedu twoju. Đ. Rapić 276. To ti je ono, što sam ja... u starostavniku ne jedan put ni dva, nego na! (uvati se za bradu) ovoliko redi proučio. D. Obradović bas. 177. Išteš razlog? Na ti razlog! A. Kalić prop. 409. Na, devojko, burmu pozlaćenu. Nar. pjes. vuk 2, 318. Na ti seko, trideset dukata. 2, 420. Na to tebi, mlada seratljo. 3, 481. Hajd', vladikó, i to obidimo, ma zaludu, na ti Božju vjeru. P. Petrović gor. vijen. 26. A. Daj mi, da se naprijem malo. B. Na, pij, gospodaru. Đ. Daničić 1 mojs. 24, 18. Na, oblici košuljicu. Jačke 138. Muči, većera ti je sad gotova na. Nar. prip. mikul. 91. A. Vi cete se prepanuti. B. Ne cemo,

na ti Bog i Božja vjera. S. Lubiša prič. 93. Domaćin.... pruži slopcu vrg s vinom i reče: Nâ, okvasti grlo! M. D. Miličević jurm. 25. I na ovu knigu nakićenu pa je nosi Seňu od kamena. Nar. pjes. kras. 35.

b) na se rijetko upotrebljava, kad je više čejadi, kojima se govori. Na vam listo ter podite ter vas svijot obidite. M. Divković nauk² 152. Uzme sestru za ruku i dajući je reče: na, neka vam je sretna i čestita! Nar. prip. vuk² 186. — Običnije se u tom dogadjaju govori nate (t. j. na-te kao hajdete, ovamote, jel-te, vidi u T. Maretic gram. i stil. 232—233). To se nate uzima i onda, kad se što nudi ili daje čejadetu, kojemu se govori vi. Rijeće nate ima Vuk u svome rječi. s. v. 2 na (vidi ovđje u pristupu), a nalazi se i u slov. jeziku (nate) i u češkom (nate ili náte). Ake je po Slavoniji náte. T. Maretic. S. Ivšić; — a gdje govore náte, tamo je náte (kao na pr. u Lici. Đ. Škaric).

c) na se pojačava kašto riječom de (o kojоj vidi u ovome rječniku s. v. 2 de). Na de, Marko, i tu čašu vina! Nar. pjes. marjan. 27. Na de tebi buna i tatuna. Nar. pjes. kras. 30.

4. NA, interj. kojom se tko zove. Postaće tamno. Samo u primjeru: Melampo, na, na, na! (tako Dubravko zove Melampa, koji je negdjedaleko). F. Lukarević 41.

5. NA, isto što naj (riječica za tvorbu superlativa). Samo u primjerima: Vý jedino volite nalučšago. Sava glasn. 40, 159. Sý trudomъ i vysakymъ pospěhomъ napače i sъ směrenijemъ (iz xiv vijeka). Mon. serb. 116. Kad su napre Srbij iz preko mora prešli. Glasnik 31, 299. Vele, da hoće veliko krvoprolitiye tu biti naponosle. 299. Tu su Turci napre more prešli. 309.

6. NA, navezak nejasna postaća u riječima tuna, ovđjena (t. j. tu, ovđje). Vidi kod 1 n.

NAĀŠIKOVATI SE, naāšikujem se, pf. od na-ašikovati (se); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Jesi li se, kono, naašikovala? U Bosni. Đ. Šurmin.

NAĀZAR, m. nadzornik. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja nazer. Samo u jednoj nar. pjesmi i iz ně u Vukovu rječi. (ein türkischer Beamter s primjerom iz nar. pjesme, koji se sad ovđje potpunije navodi): A desetu káigu opremio u Kratovo grada bijelogaa naazaru carevu večilu. Nar. pjes. vuk 4, 215. I naazar (štampl. Naazar) pokupio vojsku. 218. Glasovi -aa- mjesto samoga -a- biće poradi stiha.

NABACATI, nabacám, pf. od na-bacati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (in Mengē anwerfen, conjicio abunde, porrigo). Ondi vađa... iz ove jame izkopanu zemju odsgor nabacati. I. Jablanici 65. U jamiće zemlu nabacaju. P. Bolić vinod. 1, 65. Jer négovi djetići vađani Vučidol su krvlju nastrapali, kobnu Dugu glava nabacali. Osvetn. 3, 90. Po tom nabacašo na nü veliku gomilu kameňa, koja stoji i danas. Đ. Daničić is. nav. 7, 26. — U pas. Jer je i peć to veće usjana, što je veće drva nabacana. T. Babić 14.

NABACITI, nábacím, pf. od na-baciti. Između rječnika samo u Vukovu (nabaciti n. p. zamku koňu na vrat, koji se ne da uhvatiti, darauf werfen, injicio). — a) ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nemoj na nü drva nabaciti. M. A. Rejković sat. 94. Na rešetku ili izbušeno dno nabaci zelena lastara. P. Bolić vinod. 2, 341. Sad se muče, što će i kako će, na koga će sve zlo nabaciti. Nar. pjes. vuk 5

(1865) 25. Pa se ta so na Đurđev dan daje stoci, da ne bi ko što nabacio na stoku. M. D. Milićević živ. srb.² 120. — *b)* isto što baciti, dobaciti. Knigu dade momku knigonoši, nabaci mu četiri dukata. Nar. pjes. juk. 253. Nabaciti loptu, t. j. baciti je u viš, da je drugi odbije. *U Orahovici* (u Slav.). S. Ivšić. — *c)* Nabaciti kuću žbukom, t. j. ožbukati je. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

NABACIVĀNE, *n. nom. verb.* od nabacivati. Samo u Vukovu rječniku (das Anwerfen, z. B. des Zaums, injectio).

NABACIVATI, nabacujem, *impf.* prema pf. nabaciti. *Između rječnika samo u Vukovu* (anwerfen, injicio). Rugali se, što vadina vrja tere báju nabacuje svijetu (*pisac sam tumači riječi*: vadina = vampir, a baja = prazno plášti). Osvetn. 6, 10. Kad se lopta, onda onaj nabacuje, koji baca loptu u viš, da je drugi odbije. *U Orahovici* (u Slav.). S. Ivšić.

NABAČAC, nabačca, *m.* | *dem. od nabadak*

NABAČIĆ, *m.* | (vidi tam). Samo u Stulićevu rječniku (exiguum punctum). — Slabo pouzdano.

NABADA, *f. rt.*, šiljak, točka. Od korijena, koji je u bosti. *Potvrda ima samo u rječnicima.* *a)* rt, šiljak. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nabada, cuspis, špica) i u *Jambrešićevu* (mucro, oština ali nabada vulgo špica kakvogog oružja, — u lat. *dijelu*). — *b)* točka. U rječniku Belinu (punto.... che si fa con la penna) i u Stulićevu (punctum s naznakom, da se nalazi u Belinu rječn.). Vidi nabadak, nabodak.

NABADĀČ, nabadáća (tako je zabilježen akc.), m. gvozden šiljak, kojim se nabadaju opanci, praljak. M. Pavlinović. *Ispor.* nabadal pod *a*.

NABADAK, nabatka, *m. isto što točka (tačka).* U rječniku Belinu (punto, cosa indivisibile, che non ha parte veruna), u Bjelostjenčevu (nabadek, nabodek), u Jambrešićevu (nabadek, punctum, u lat. *dijelu*) i u Stulićevu (nabadak, nabatka, punctum s naznakom, da se nalazi u písca „Gljub.“). Imena potribita znati: trathé, spesa, nabadak, punto, skupljené, somma. M. Zoričić aritm. 8. Zato sam metnuo ona dva nabadka. 42. — *Riječ* su nabadak načinili kiiženici od nabosti, nabadati prema lat. punctum (točka) od pungere (bocnuti, bodnuti); točka je ono, što je bodnuto (ćime šiljastim).

NABĀDALO, *a)* u. šilo, kojim se opanci nabadaju. U Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1142. — *b)* m. čovjek, koji malo hramje (nabada). U dubrovačkoj okolini (kao i značene pod *a*). M. Rešetar štok. dial. 254 (zabilježio i naznačeni akc.).

NABĀDĀLKĀ (jamačno je takav akc.), f. isto što vilice, višuške. Govori se u Lijevčevu i u Temniču (u Srbiji). Etnogr. zborn. 10, 8.

NABĀDĀNE, *n. nom. verb.* od nabadati. U rječniku Vukovu (1 das Anstecken, Aufstecken, fixio, 2. das Anstechen, compunction).

NABADAST, adj. šilast. Samo u Jambrešićevu rječniku (mucronatus, u lat. *dijelu*, gdje se stavja i niem. značene gespitzt, spitzig). — Nepouzdano.

NABĀDATI, nābādām, *impf.* infigere, claudicare. Glagol je načiněn prema pf. nabosti.

a) u pravom značenju. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nabadam, infigo, — nabadan iglum, acu punctum fodico, peto, pungo), u *Voltigijinu* (punzechiare, prugolare, leise stochen), u Stulićevu (nabadati, punctis distinguere, notare, —

nabadati na što, iterato, saepe pungere) i u Vukovu (1. aufstecken, figo, n. p. trešne na iglu, — 2. n. p. opanke, anstechen, compungo. Opanci pošto se ostružu i pokisele, najprije se okruže, pa se onda na bodu, t. j. vrhom od noža načine se svud unaokolo jamice, kroz koje se provlači oputa, kad se grade). Da Srblina na kopje nabada (t. j. Turčin). J. Krmpotić pjes. crn. 7.

b) malo hramati. Nije dosta jasan razvoj ovoga značenja; možda se onaj, koji na jednu nogu hramje, čini, kao da drugom zdravom nogom ili štapom, o koji se upire, zemlju bode. Zač trudim ja sada kakono slijepac taj, ki o štalu nabada. M. Vetranić 2, 5. Gdje sam bez postola potplate od nogu na draču izbola o štalu hodeći, nabadej sama. 2. 93. Govori se i danas u Dubrovniku. M. Rešetar štok. dial. 254. — u Požicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 234. — Malo je promijeneno oro značenje u Lici: ići polako, kao da se boji stati čvrsto. Što tuda nabadaš? ne ideš po jajima! I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

c) naklapati, blebetati; kao da je to u primjeru: Ne hajite, što neko nabada, da će vi se svanut s nekudare. Osvetn. 5, 24. — Nepouzdano.

NABADIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bilačkom.* Popis žit. bos. i herc. 643. — Jamačno je Nabadići upravo prezime, ali je nejasna postanja.

NABADIVATI, nabadujem, *impf.* isto što nabadati pod *b*. *Između rječnika samo u Stulićevu* (leviter claudicare s naznakom, da se nalazi u M. Držića). Kada bih u njekoju žuti, oto ti pridamnom nabaduje (stamp. na badu je) hramajući o štalu jedan čovjek. M. Držić 415. — Vidi kod 2 bad.

NĀBAĞIJA, *m. isto što nabodica.* Govori se (s naznačenim akc.) u Lici. J. Bogdanović. Ispred -g- ispaljeno je -d- (dakle mjesto nabadgija kao zanađija mjesto zanatgija).

NABAHÍVĀNE, *n. nom. verb.* od nabahivati. U rječniku Vukovu (das Anfahren, inventio).

NABAHÍVATI, nabahujem, *impf.* nivalivati vikom na koga. Glagol je načiněn prema pf. nabahnuti. *Između rječnika samo u Vukovu* (nabahivati na koga, anfahren, invehor). — U ovom je primjeru značenje: lupati, bučati: Koja kuja u talambas bije, svu noć bije, svu noć nabauje? Hrv. nar. pjes. 2, 340.

NĀBAHNUTI, nābahnām, *pf.* navaliti vikom na koga. Glag. je izreden od imenice bah u značenju: vika, buka (vidi 1 bah pod 2). *Simo u Vukovu rječniku* (nabahnuti na koga, anfahren, invehor). Na negovu vojsku on nabauu, pridobi ga i isiće vojsku. Nadod. 153.

NĀBAJATI, nābajēm, *pf.* nalāgati, nagovoriti se kojčege, što nije istina. Od nabajati (bajati u značenu: pričati, kako je u Stulića); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se s navedenim značenjem u Lici. D. Škaric.

NABĀKAMITI, nabākamīm, *pf.* namazati lice bakamom. Ol na bakamiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom. Bijela sam, nabijeliću se, rumena sam, nabakamiću se. Nar. pjes. herc. vuk 194 i nar. pjes. petr. 1, 238. Oj Umija, drago čedo moje, nabjeli se i nabakaini se. Nar. pjes. stojad. 2, 64. Govori se u Sarajevu. D. Šurmin rad jug. ak. 121, 208.

NABAKARISATI, nabakarišem, pf. *bakrom okovati*. Od na-bakarisati (*samome bakarisati nema potvrde*). Samo u Popovićevu rječniku (verkupfern).

NABĀLATI SE, nabālām se, pf. *isto što nastoji se, nabubati se, nalupati se*. Od na-balati se (*samome balati ili balati se nema potvrde*). Samo u Vukovu rječniku (nabalati se, natovativi se s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i s d.datim primjerom iz nar. posl. vuk 279: Svega česa po zalogaj, a zeđa se nabala).

NĀBALITI, nābalim, pf. *upravo znači: puštati bale, ali u jedinom primjeru, koji se našao, uzima se za puštanje pjene*. Od na-baliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Dok je Turčin pjena ne balio i bijele pjene pokazao. Nar. pjes. petr. 3, 178.

NABĀNALO, m. onaj, koji nabana. D. Pre-radović.

NABĀNATI, nābānām, impf. *isto što blebe-tati, ēaskati, nuklapati, a znači i zagonetati*. D. Preradović. — Od na-banati; ali je čudno, da glagol nije pf., nego je impf.

NĀBĀNCITI SE, nābānčim se, pf. abundanter potasse. Od na-bančiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug lumpen).

NABĀNĀTI SE, nabānām se, pf. *isto što nabali se*. Samo u Vukovu rječniku (nabañati se, nabalati se s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). — Postaće tamno.

NĀBĀS, adj. indecl. *krasan, lijep, vaļan*. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*) o čeladi, na pr. ono ti je nabas momak, — u Nikole jo nabas cura, — to su nabas ljudi. J. Bogdanović. Đ. Škarić. Potvrđuje i B. Lastavica nast. vjesn. 14, 764. — Postaće tamno.

NABĀSATI, nabāsām, pf. *nagaziti (na što), slučajno ili iznenada naići (na što)*. Od nabasati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (nabasati na što, unversehens worauf stossen, offendō in aliquid). Potvrda ima tek od druge polovine XVIII riječka.

a) nabasati na što (to je najobičnije). Kao da bi na što bio nabasao, očuti, da ga desna nogu teško zaboli. A. Kanižić utoč. xix. Prvi, tkoji povraćajuć se k kući prija dneva nabasa na nega, bi sin negov. Blago turl. 2, 32. Kada kralj ustade, izade na dvor is komore, nabasa na vidro i privali ga. N. Palikuća 30. Često sam oko sebe pogledao, ne ču li nabasati na kakvu kuću. G. Zelić 32. Još kad jadni nabasali Turci na onoga Mandušića Vuka. Nar. pjes. vuk 3, 261. Jedan od nas srećom nabasa na jednu pećinu. Nar. prip. vuk 8. I tako su išli pouzdani i na kulu nabasali bijelu. Osvetn. 2, 94. U bježanju i mahnitosti nabasa (*Turčin*) na nekakvoga nesretnoga raju. Nar. prip. vrč. 78. Časnik neki... nabasa na čudnovate natipse. M. Pavlinović rad. 44. Udarimo li stramputicom, nabasaćemo na užasnu pogibiju. S. Čubija prip. 194.

b) nabasati u što. Bisan kasa, dok u jamu gdi nabasa. V. Došen 229b. Dok u jamu već nebasas, kamo slipo sada kasaš. 258b. Krene daće, dok nabasa u nekakvu gustu goru i ugori ugleda onu kuću. Nar. prip. vuk 117.

c) nabasati kao prelazan glag. s objektom. Ako bi oni (t. j. Turci) ovde nas nabasali, to bi se mi s njima zdravo tukli. M. Nenadović

protok. 96. Otle momče... na Moraču side i nabasa poje Davorovo. Osvetn. 2, 65. Otišće se niz polome Mirko, dok kneževu nabasao glavu. 3, 160. Putujući (t. j. hođa) gdje nabasa koga... opipa mu nedra i pojase. 6, 16.

d) nabasati bez dopune, kakove su do sad bile. Samo u primjeru: Pa na brdska sela na-jahali (t. j. Turci), al' i tamo gore nabasali. Osvetn. 5, 25.

NABASĀVATI, nabāsāvām, impf. *slučajno ili iznenada nailaziti na što*. Glagol je načinjen prema pf. nabasati. Govori se u Lici, na pr. Ti vavije na nešto nabasavaš. J. Bogdanović.

NĀBASICA, m. *vaļan, vro, ugledan čovjek*. Imenica je izvedena od adj. nabas (vidi tam). Govori se (*s naznačenim akc.*) u Lici. Đ. Škarić. — Malko je drukčije značenje zabilježio L. Stojanović: nābasica (*s takvijem akc.*), junak, koji se ne da nikome.

NABASICE, adv. *uzagrepce (o koňu, kad trči)*. Govori se u Dalmaciji. J. Grupković. — Vidi na bas (t. j. hitnim korakom) kod 1 bas.

NABASIT, adj. *žestok, silovit*. Govori se u Dalmaciji. J. Grupković. — Vidi riječ, koja je pred ovom.

NABASITI SE, nabasim se, impf. *ići, trčati nabasice* (vidi tam). Govori se u Dalmaciji. J. Grupković (*zabilježio akc. nabasiti se; prema tome bi prez. bio nābāsim se*).

NĀBAŠKA, adv. *odjelito, baška, obaška, po-baška*. Riječ je složena od na-baška. Gdi sam što za korisno... naudio, nabaška sam zabilježivao. A. Baćić XII. Zvizde nijesu nabaška od neba stvorene i na nebo stavljene. 440. Elizoo... Hazauel nabaška reče. E. Pavić ogl. 329. Dužnost mladi pram starijem u općinu. Dužnost sinovska pram roditelji nabaška. F. Lastric nod. 133. Govoreći na šest mista od prvostrijeća vazda ga meće nabaška razdijenim načinom od ostali redova. M. Dobretić 284. Vaļa da rastave posteju i nabaška spavaju. 538. Što nabaška drug ugada drugu. J. S. Rejković 388. Koje takoder posadi kraljica nabaška na strani trpeze. Nar. prip. bos. 102. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*), na pr. Već su počeli nabaška u kući jesti, misle se podijeliti. J. Bogdanović.

NABAŠNI, adj. *rijec tamna postać i značenja*. Samo u primjeru: Učinismo toj roti rok u svete Marije va Psivičih na prestol svetoga Petra. I kada bi nabašni (*možda nabašni*) dan te rote, skupista se obidvi više rečeni strani (iz XV vijeka). Mon. croat. 180.

NABATATI, nabatam, pf. *teško, jedva, silom doći*. Od na-batati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Stilicevu (nabatati, -am-, aegre incedere). Gladan miš ljezući nesrećom nabata... od mušle na vrata. Š. Menčetić 334. Pjesnivac... napokon nabata u suzah plovući od pakla na vrata. M. Vetranić 1, 4. Ter tako sam hode... k bistromu od vode nabatah jezeru. 2, 104.

NABATRĀLATI, nabatrām, pf. *naići, nagaziti na što*. Od na-batrati (*samome batrālati nema potvrde*). Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*), na pr. I slijepa kokoš nabatrila na zrno. J. Bogdanović. — Isti je prinosnik zabilježio i nabatrati se u značenju: nagaziti se; na pr. Sit sam se danas po ovom blatu nabatrila.

NABAULITI SE, nabāuſīm se, pf. *početi ići pobauke (pobaučke)*. Od na-bauliti se (*samome bauliti se nema potvrde, ali vidi bahuļati*). Govori se u Srbiji. S. Vulović.

NÀBAVA (*s takrijem se akc. govori*), f. nom. act. prema glag. nabaviti, nabavljati. U Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Beschaffung, tal. provisione, formimento; ima i u Popovićevu rječn. (Beischaffung, Aukauf).

NÀBAVITI, nàbavim, pf. priskrbiti, namaći, steći. Od na-baviti (baviti uzeto u značenju navedeno pod 1, c). Između rječnika samo u Vukovu (verschaffen, comparo). Potrda ima tek iz xix vijeka. Ove pošljedne dvije knige ne može svaki naš kњiževnik lasno ni dobiti ni kupiti; ali se može nabaviti po jedna za svako po kњiževnosti znatnije mjesto naroda našega. Vuk pisma 23. Zdravo Šćepan u Biograd dode i dovede tursku bulu mladu, nabavio dvanest kalundera, krstiše je i zlamenovaše. Nar. pjes. vuk 2, 617. Pa nabavi od mora ećima, svoga brata od ranah izvoda. 2, 633. Očisti mi trideset odaja za mojih trideset delija, nabavi mi trideset devojaka u tvojih trideset odaja, a na mojih trideset delija. 3, 16. On se stade svuda prometati, dok sastavi srijemske volove i sastavi od Bačke ovnove, ali koňa nabavit ne može. Turci koňa nipošto ne dadu 3, 404. Lubovi ti (stamp. Luboviti), nabavi mi takvi (t. j. saruk). P. Petrović gor. vijen. 39. Jer ne mogu nabaviti popovstva u Mostaru od vladike moga. Osvetn. 2, 154. U zo čas si sekru razbludio, srimali joj nože nabavio. Nar. pjes. petr. 2, 54. Poslije toga nabavi sebi Avesalom kola i koňa i pedeset ljudi, koji trčabu pred njim. Đ. Daničić 2 sam. 15, 1. Kao ona gospoja, što si je nabavila učitelja. M. Pavlinović rad. 140. Zaludu se na sve strane mučili, da nabave crkvi zvono. S. Lubiša prip. 191.

NÀBÁVKA (*biće takav akc.*), f. isto što nabavu. U rječniku nijednom. Došli odbornici, da se dogovorimo o nabavci sprava za gimnastiku. M. Đ. Milićević zlos. 288.

NABAVLÁČ, nabavljáč, m. onaj, koji što nabarlu (ne sebi, već drugome). U rječniku Vukovu (Lieferer, praebitor). Abdul-Kerim je uzeo Košacićefendiju za nabavljáč hrane. M. Đ. Milićević medun. 70. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Schaffner, tal. provveditore.

NÀBAVLÁNE, n. nom. verb. od nabavljati. U rječniku Vukovu (das Verschaffen, comparatio).

NÀBAVLÁTI, nàbavljám, impf. glag. načinjen prema pf. nabaviti Između rječnika samo u Vukovu (verschaffen, comparo). On je meni pjevače nabavljao i dangubu im plaćao. Vuk nar. pjes. (1824) 1, lxii. Trebalo je tražiti i nabavljati gebanu. Vuk dan. 3, 174. Jedva nabavljám ono, što mi treba za živjeće. Vuk nar. posl. 111. Evo imia šest godina dana, kako zida pokraj crkve kule, a u kule nabavljá gebanu. Nar. pjes. vuk 4, 141.

NABAVNINA, f. norci, što se daju za nabavu čega, něm. Liefer-Geld, Geld für die Lieferung. Jur. polit. term. 326.

NABAVRÁTI, nabavrám, pf. od na-bavljati sa značenjem malo promjerenim: nagrajsuti, nastradati. P. Brantner. — Ima i nabavrati so, koji glagol ide među one, što su navedeni kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Noćes sam se sit po mraku nabavrila, dok sam doša kući. J. Bogdanović.

1. NABÁZATI SE, nabázám se, pf. od na-bazati; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Bome smo se nabazali danas po šumi. J. Bogdanović.

2. NABÁZATI SE, nabázám se, pf. isto što nanositi se. Od na-bázati (samome bázati, t. j. nositi, nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Janko se danas nabaza drva u japnenicu. J. Bogdanović.

NABAŽDÁRAC, nabaždárca (jamačno je takav akc.), m. penis, sramni ud muški. Govori se u Ličevi i Trničevi (u Srbiji). Etnogr. zborn. 13, 459. — Ako stoji u svezi s baždar, nije jasna veza u značenju.

NABDAR, nabdara, m. glavar, nastojnik, starađina. Od korijena, koji je u glag. bdjeti (nabdjeti), dakle je nabdar upravo čovjek, koji nad čim bđije, ima pomnu, nastoji oko čega. Između rječnika samo u Stulićevu, ali sa značenjem posve krivo postavšenim (nabdari, distributio s naznakom, da se nalazi u Mrnavića). Riječ se nalazi samo u nekoliko kniga xv—xviii vijeka. Reče Isus poglavicom popovskim i nabdarom crikve i starini puka (iz lat. dixit Jesus . . . ad principes sacerdotum et magistratus templi et seniores. luc. 22, 52). Bernardin 82 (ista je riječ na istome mjestu i u Bandulavića 97b). Kralj posla skupiti poglavja, nabdare i sudece i bercego i silnike i vojvode i sru gospodu (iz lat. rex misit ad congregandos satrapas, magistratus et indices dan. 3, 2). Bernardin 101 (ista je riječ na istome mjestu i u Bandulavića 124b). O nabdaru svega, kneže o uzmožni Valevrijane! P. Hektorović (?) 82. Knižnici, nabdari premda bi svih htili ne bi mogli imili. Đ. Baraković vila 122. Potaćnik i glavar, krajeva zakona dvoranin i nabdar. 316. Neka oni, koji imaju dobroćinstva (t. j. crkvene beneficije) ali nabdari od rečenih s imanjem koliko mogu načinu sve kuće. M. Bijanković 150. Jošće se mogu činiti dila rabotežna na dan svetkovine, kada je dopušćenje nabdara crikvenoga. I. T. Mrnavić istum. 94. Ko je plaćen za čuvati kakono nabdari i sluge. H. Bonačić 74. Načelnikom i nabdarom pun vik želim čestitosti. P. Knežević pis. 26.

NABDJETI, nabdim, impf. čuvati, braniti. Od na-bdjeti. Samo u jednoga pisca xiii vijeka. Između rječnika samo u Daničićevu (nabđeti, tueri s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Zapovedaša jemu o crkvah pešti se jereje čisti i črnozorice nabđeti. Sava 4. Imeti nabđeti (t. j. arhimandrit) sve toje se mesto. Glasnik 40, 157.

NABEDRNICA, f. dio svešteničke odežde, što se nosi na bedru. Između rječnika samo u Daničićevu (nabedrnica, παραμηρτίον sa dva primjera iz xiv vijeka). Svetuju nabedrnicu samu piskupu da načvajaš jemu (t. j. arhimandritu) na lèvuju bedru. Sava glas. 40, 156. Sltvorivše je arhimandrita i daše jemu nositi nabedrnicu i narukvice. Domentijana 191/192. Jeliko mi bysti vitezuočno priložiti hrana semu kančdila i ripidiči i kadilnice i svetnicky s (napisano i) krasnini ryzami i petrahili i narukvicami i nabedrnicami (iz isprave xiv vijeka). Mon. serb. 92.

NABELÁSATI, nabelášém, pf. naići, nagažiti na belaj, t. j. na zlo. Od na-belaisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Popovićevu rječniku (auf ein Übel stossen).

NABELÁJITI, nabéláším (jamačno je takav akc.), pf. isto što nabelaisati. Od na-belajiti (samome belajiti nema potvrde). Samo u primjeru:

A. Šta je to, Jovo, veseo bio? B. Nabelajih onomad u našoj Reci. M. D. Milićević zim. več. 342.

NABELEZGJATI, nabelezgijām, pf. isto što nablezeti. Od na-belezgjati (*samone* belezgjati nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.); na pr. Šta ga je onom jezičinom nabelezgija! J. Bogdanović. — *Ouano se govori i nabelezgjati se, na pr. Bome si se već sit nabelezgija; moš ići spavati.* J. Bogdanović.

NABENÉTATI SE, nabénētām se, pf. isto što nablezeti se. Od na-benetati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.); na pr. Jovica se sinoć sit nabeneta.

NABÈSJEDITI SE, nabèsjedim se, pf. abundanter locutum esse. Od na-besjediti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (nabesjediti se, multam orationem de re aliqua habere; *ima u istom značenju i nabesjediti se, koje je sasma nepouzdano*) i u Popovićevu (sich satt reden). Hod'mo kući, dosta smo sidile i site se već nabesidile. M. A. Rejković sat. 72.

NABEZÍVATI SE, nabezujem se, impf. isto što hramati. Govori se na ostrvu Braču. A. Ostojić. — Postane tamno.

NABIDROB, m. čovjek, koji se dobro hrani, koji nabija drob (dobrijem jestvinama). Samo u primjeru. Dodijala mi voňa prislacha, što ovi nabidrob svak dan u loncima gotovi. S. Ľubiša prič. 159.

NABIFLATI, nàbiflám, pf. nabubati, t. j. naučiti što na pamet, a slabo ono razumjeti. Od na-biflati (i samo se biflati, t. j. bubati, gdješto govori; iz nem. büffeln); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. S. Pavičić.

NABIGÀŠ, nabigáša, m. isto što nabiguzica, od čega je pokraćeno. S. Pavičić.

NÀBIGUZICA, f. i m. češade, koje rado jede i piye mukte kod tuđega stola (i tako nabija g...u). U rječniku Belinu (scroccone), u Bjelostjenčevu (dober k jelu, zločest k delu), parasitaster, u Stulićevu (nabiguzica, c. g. *ſt.j. communis generis*], parasitus s naznakom, da je iz Belina rječnika) i u Vukovu (nàbiguzica, f. u. m. der Schmarotzer, die Schmarotzerin, parasitus, parazita [proprie q. d. culi farector]. Svi svatovi, koji nemaju službu, u šali zovu se nabiguzice ili pustosvatice). Govori se u Lici. Đ. Škaric (zabilježio akc. nàbigúzica).

NABIGÚZICINA, f. i m. augm. od nabiguzica. Između rječnika samo u Stulićevu (impudentissimus parasitus). Govori se u Lici (s nuznačenim akc.). J. Bogdanović.

NABIGUZIČKI, adj. posses. od nabiguzica. Samo u Stulićevu rječniku (parasiticus).

NABIGÚZIJA, m. isto što nabiguzica. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NABIJÀČ, nabijáča, m. onaj, koji što nabija, na pr. baćvar. U rječniku Bjelostjenčevu (vitor, doliarius, vascularius), u Voltigijinu (bottaro, bottajo, Fassbinder), u Stulićevu (vitor, qui ligneis circulis, viminibus etc. dolia cingit) i u Vukovu (nabijač, koji što nabija). Ali kod nas lan se noćom tuče, kad se stranski nabijaci muče. J. S. Rejković 255. — *Upotrebljava se i za različne naprave, kojima se što nabija.* U Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Pritsch-bläuel, Pritsche, Britsche, Erdschlägel, Pfaster-

ramme, Handramme, Handbock, Handstampfe, Erdstampfe, Stielramme, tal. mazzeranga, mazzapicchio, franc. hie, dame, demoiselle. *Ima i u Popovićevu rječniku za nem.* Stampfer, Lade-stock. Govori se u Vrbniku (na ostrvu Krku) u značenju: puščana šipka, harbija, nem. Ladenstock, tal. bacheca. Zborn. za nar. živ. 7, 297.

NABÍJAČA, f. a) isto što nabiguzica. Govori se za muško i za žensko u riječkoj nahiji. A. Jovićević. — b) drvo, kojim se tuče bakalaj. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Boci). — c) puška, koja se nabija i kapicom (nem. Kapsel) potpašuju. S. Pavičić.

NABÍJAČKI, adj. posses. od nabijāč. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nabijački bat, tules).

NABÍJÁLA, f. žena, koja nabija konople ili lan. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). V. Arsenijević. J. Bogdanović.

NABÍJÁNE, n. nom. verb. od nabijati. U rječniku Stulićevu i u Vukovu. Dobrano se širi su stav nabijanja u pamet. M. Pavlinović rad. 149.

NABÍJATI, nàbíjám, impf. figere, tundere, implere.... Glagol je načinjen prema pf. nabiti. U rječniku Mikačinu, Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače).

1. nabijati bez riječce se (a u pas. i s tom riječicom).

a. udarati, naticati, pritiskivati što na što.

a) uopće. U rječniku Bjelostjenčevu (nabijam na kolec, traho, attraho ad palum) i u Vukovu (nabijati n. p. obruč na kacu, hinaufschlagen, anschlagen, figo, — koga na kolac, spiesen, adigere stipitem per medium hominem). Okruniše ga (t. j. Isusa) silom nabijajući na glavu onu krunu. J. Banovac pripov. 80. Kada se obručevi s majom ozgor dole nabijaju. P. Bolić vinod. 2, 70 Pa na kople nabijase Turke (t. j. Janko Jurišić), preko sebe u Lab potezaše. Nar. pjes. vuk 2, 321. I u tabor zaveo junake, pa trijeska o uši im svirke, a nabija bubnjeve na glave. Osvetn. 2, 129. Inglezu je po svijetu hvala, što misli svojom glavom, što je čovo, što se ne da nabijati na kojekakve kalupe. M. Pavlinović rad. 9. Izgled . . . silimice nabija na dobro oli na zlo tuđi značaj. 161.

b) nabijati baćve, t. j. obručati ih. U rječniku Mikačinu (nabijati baćve, vieso), u Bjelostjenčevu (vieso, religo, stipo vasa, obručam), u Jambrešićevu (vieso) i u Voltigijinu (acercheriellare, accerchiare botte, umbinden). Orlandi baćve brez dana nabija. Poslov. danič. Nemoj, pobre, nabijat kabliča. A. Kačić razg. 170.

c. pritiskivati što rukama ili nogama ili kakvijem oruđem takao, da se slegne. U rječniku Bjelostjenčevu (nabijam zemlu, tundo, contundo terram), u Stulićevu (percutiendo premere) i u Vukovu (stopfen, farcio, z. B. brašno, da više stane u vreću ili u čanak, stampfen, tundo).

c. puniti, trpati. U rječniku Vukovu (nabijati pušku, laden, impleo, — nabijati g...u, sich satt essen, ventrem impleo). A kamate i trgovstvo zlatom škriće nabijahu. J. Kavačin 395^b. Dva pucaju, a dva nabijaju (t. j. puške). Nar. pjes. marjan. 63. Topove nabijahu grohotom. S. Ľubiša prip. 63. Ovi (t. j. topovi) . . . sporo su palili, jer ih je bilo trudno nabijati. 82. Naboj zovu u građevini klak i pećine, što zidari umoču između velikih kamenja i tako nabijaju građu. L. Zore paletk. 138, 61.

d. nabijati kudjeđu, lan, konopļe, t. j. udarajući čistiti od pozderu. U rječniku Vukovu (nabijati kudjeđu, schlagen, tundo). Obično se pred kućama nabija kudeđa i lan pa psi leže na pozderu. Vuk nar. posl. 343. Nabijati konopļe govorit u Lici. Đ. Škarić. — Ovamo se meće i primjer: Iz dućana ode među mutave i gledajući, kako nabijaju strunice, više. M. Đ. Milićević let. već. 62.

e. nabijati kome ognište, t. j. dosadivati mu čestijem dolaženjem ili dugijem kod noga bavlenjem ili čašćenjem. U rječniku Vukovu (nabijati kome ognište. cf. nabiti).

f. udarati, biti (verberare, percutere). Ako je videla ko dite, da je nemirno, to bi ga tukla i nabijala kodi nemo blago. Nar. prip. mikul. 180.

g. nakričivati, prukričivati. Samo u Mičašinu rječniku (nabijati, nagovarati, inculco). — Vidi nabivaće.

2. nabijati se. a) isto što najedati se. U rječniku Vukovu (nabijam se, sich voll anessen, ventrem impleo). — b) nabija se, t. j. čini se naboј. Samo u primjeru: Varu meću u so i daju stoci, a gdjekoji mažu īome i volovima vratove, da im se ne nabija orući. Vuk rječn. s. v. varica.

NABIJEDITI, nabijedim, pf. nagnati. Od nabijediti (bijediti u značenju pod 1, a); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Daničićevu rječniku (nabēditi, impellere s primjerom:) Nabēdi me prečista, i podoh u Bosnu (iz srpske xiv vijeka). Mon. serb. 241.

NĀBIJEL, nabijela, adj. isto što bjeljast, bjelkast. U rječniku Mičašinu (ali ne na svome mjestu u azbućnom redu, nego na str. 846a: zelena, nabijela mast, glaucus), u Belinu (nabio, bianchetto o bianchiccio, che ha alquanto di bianco), u Jambrešićevu (nabel, albodus, u lat. dijelu), u Voltigijinu (nabio, bianchetto, bianchiccio, weisslicht) i u Stulićevu (nabio, bjeđala s naznakom, da je iz Belina rječn.). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Esi de video onoga moga nabijelog vola? J. Bogdanović.

NABIJEPLITI, nabijeliti, pf. učiniti što bijelim. Od nabijeliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (imbiancare, far bianco), u Stulićevu (dealbare, cande-facere, candorem inducere) i u Vukoru (einem Weiss auflegen, fuco). — Ima i nabijeliti se, t. j. učiniti se bijelim. U rječniku Belinu (imbelle-tarsi), u Voltigijinu (imbelletarsi, sich schminken) i u Vukovu (Weiss auflegen, fucare se). Kad to začu Ana udovica, nabijeli se i naručeni se. Nar. pjes. vuk 1, 565.

NĀBIKSATI, nabiksām, pf. biksom (od biks iz nem. Wichse) osnažiti čizme (cipele). Od nabiksati (saugna biksati nema u rječniku, ali se govor, iz nem. wischen); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Nude mi te čizme dobro nabiksaj. J. Bogdanović.

NABIKUĆA, f. mačka, koja ne će da lovi niše, nego se skita od kuće do kuće. U Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 1, 314. — Prijet bi se očekivalo pobikuća (t. j. koja se pobija po kućama). Ne čini se dosta pouzljano.

NABILATI, nabilām, pf. oskrbiti. Od nabili (samome bilati nema potvrde). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Marko je sebe svatčin za zimu nabilo. J. Bogdanović. — Ovamo se govoriti o nabilati se u značenju: nakupiti se; na pr. Sto se danas kod Pavlovića gosti na-

bilalo! J. Bogdanović. Sreza u značenjima nije jasna.

NABILÁVATI, nabilávām, impf. kūpiti, sa-stavljati. Glagol je način prema pf. nabilati. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Počo sam drva za zimu nabilavati. J. Bogdanović. — Onamo govorit i nabilavati se u značenju: stiskivati se, na pr. Šta se tu na jedno mjesto nabilavate ka ovce u žegi? razmanknite se malo. J. Bogdanović. Sveza u značenju nije jasna.

NABILÉŽITI, nabiléžim, pf. isto što zabiće-žiti, naznačiti. Od nabiježiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Daničićevu (nabélěžiti, signare s pri-mjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Obrête tu ljubimo svoje agne Hristomu nabé-léženoje. Domentjan 52. Ovče Hristovo, ježe jesti sebē nabélěžíl vladika car něbeskyj. 126. Štono jest nabélěžíl město za mliny (iz isprave xiv vijeka). Glasnik 24, 239. — Više se potvrda nije našlo.

NABIPUŠKA, m. upravo čovjek, koji nabija pušku; ali u jedinoj potvrdi, koja se našla, nabipuška je isto što nabigužica, muktajija. Enonoga nabipuške vazdašnega! Nar. prip. vrč. 59. — Nejasno.

NABIRÁČ, nabiráča, m. onaj, koji nabira. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenječevu (collector, brač), u Jambrešićevu (collector), u Voltigijinu (collettore, Einsammler) i u Stulićevu (qui colligit s naznakom, da je iz Bjelostjenječeva rječn.).

NABÍRAČA (tako je zabilježen akc.), f. šipka, na koju se navija natra. L. Zore paletk 110, 227.

NABIRÁČITI, nabiráčim, pf. napabirčiti, na-paletkovati. Od nabiračiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (nachlesen, racemor s naznakom, da se govorit u Hrv.).

NABIRAK, nabirkia, m. slabo prišiveni tanki nabor na ženskijem hačinama. Samo u J. Belović-Bern. 86 (supl., die gezogenen Falten, Volan, — ne kaže, otkle je uzela).

NABÍRÁNE, n. nom. verb. od nabirati. U rječniku Bjelostjenječevu (collectio, collectura), u Jambrešićevu (collectio), u Voltigijinu (colletta, collezione, Zusammenbringen) i u Vukovu (Ernte, Fechung, mossis, — das Faltem z. B. des Hemdes, plicatio).

NABIRATI, nabírám, a. impf. colligere, plicare. Glag. način prema pf. nabirati.

a) kupiti, skuplati. U rječniku Jambrešićevu (colligo), u Voltigijinu (raccogliere, radunare, zusammensammeln, einsammeln), u Stulićevu (nabirati, obirati s naznakom, da je iz ruskoga i iz Habdelićera rječn.) i u Vukovu (gewinnen, erfechsen, ernteu, meto; tu je značenje stegnuto na biće i plodove; na pr. nabirati cvijeta, jabuka). Ter kad na n (t. j. na tvoj obraz) poziram . . . u nemu nabiram od hvale svu slavu. Š. Menčetić 70. U dan šesti.... budi dvostruko, nego u ostale dni nabirahu (iz lat. die autem sexto.... sit duplum, quam colligere solebant per singulos dies. ex. 16, 5. govor je o kupštu mane u pustini). I. Bandulavić 77b. Kudiju prediše (t. j. Oliva), a nigda čagodi ona nabirše, a nigda za krosni, a nigda sijaše. Oliva 52. — U jednoga se pisci griješkom na-lazi nabijerati: Uhah Peko nije lendovao, no drugove nabjero važane. Osvetn. 5, 48. Lako su ih sustizale vile i lako su nabjerale smije. 7, 15.

b) činiti nabore. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nabiram, colligo rugam) i u *Vukovu* (falten, plico). Kralj . . . prste grize i čelo nabira pak s krvavim okom sve od sebe tira. A. Knežović 205.

c) slagati (slora, kad se što štampa). Samo u primjeru: Sad se nabira (secuje) 23-ći tabak. Vukova prep. 3, 617. — Jamačno prema ruskome glag. набирать, koji ima to značenje.

d) umetati (u umjetnoj stolarskoj radnji). Samo u *Šulekovu* rječn. zn. naz. za niem. einlegen, tal. intarsiare, franc. marqueter.

e) Ne razabira se značenje u primjeru: No družinu pogleduje često, a škruguče zubom bijelijem te nabira želu od svijeta. Pjev. crn. 246a.

b. nabirati, pf. od na-birati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku *Vukovu* (voll lesen, klauben, impleo legendio). U istom rječniku ima i nabirati se (sich satt klauben, satis legisse).

NABIRKAČITI, nabirkāčim, pf. isto što nabiratiči (vidi tam). Govori se u *Lici* (s naznačenim akc.), na pr. Evo sam punu zdjelu gra nabirkačila. — Govori se i nabirkačiti se, na pr. Bome sam se danas nabirkačila gra. J. Bogdanović.

NABISERITI, nabiserim, pf. nakititi biserom. Od na-biseriti (samome biseriti nema potvrde). Samo u *Stuličevu* rječniku (nabiseriti, po-biseriti).

NABITĀNGITI SE, nabitāngim se, pf. satis superque desidiosum esse. Od na-bitangiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u *Lici* (s naznačenim akc.), na pr. Sit si se zimuske nabitangio. J. Bogdanović.

NÀBITI, nàbijem, pf. figere, tundere, implere . . . Akc. kakav je u prez., takav je i u pas. participu nàbít, nàbítia (pored nabijen, nabijena ili nàbjen, nabjéna, — određeno nabijen, nabijen ili nàbjeni, nabjénâ); u ostalijem je oblicima akc. kao u inf. Od na-bititi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 (u ponajviše značenja) i 5. U rječniku *Mikačinu*, *Belinu*, *Bjelostjenčevu*, *Voltiđijinu*, *Stuličevu* i u *Vukovu* (vidi daže).

1. nabiti bez riječce se (a u pas. i s tom riječicom).

a. udariti, nataći, pritisnuti što na što.

a) uopće. U rječniku *Mikačinu* (traho, attraho, nabiti na kolac, trahere ad palum, agere ad palum), u *Belinu* (nabiti na što, infilzare con legno e ferro, — nabiti na kolac, impalare, trafiggere con palo), u *Stuličevu* (nabiti na što, natakuti s naznakom, da je iz Belina rječn., — na kolac, acuto stipite per anum hominem transfigere) i u *Vukovu* (nabiti n. p. obruč na bure, hinauschlagen, figo, — koga na kolac, spissen, adigere stipitem per medium hominem). A na kopja zgar nabili budući im glave opeta. I. Gundulić 559. Poloviš Señani martolose.... ter vse do jednoga na kolce nabije. P. Vitezović kron. 179. Živa ču te na kolac nabiti. Nar. pjes. bog. 308. Kajan.... napokon čini je na kolac nabiti. A. Kačić razg. 7. Koja smrt toliko pogrdna bijaše tada, koliko sada biti obješen il' nabjen na kolac. F. Lastric svet. 28b. Obruč nabiti, oko kola ili u vodenici što popraviti, za to slabo ko traži majstora. Vuk dan. 2, 102. Ľudi, koji ubiju vuka, nabiju mu kožu na motku. Vuk nar. pjes. 1, 501. Obojici glave odsječe, nabi obje na glo-govo koče. Nar. pjes. vuk 4, 333. Onda su (t. j.

daroli) i sunce odnijeli sa sobom pa ga đavolski car nabio na kopje i nosio na ramenu. Nar. prip. vuk 114. Il' bi mene na kolac nabio. Nar. pjes. juk. 58. Izvedu ga pred kadiju, koji osudi, da ga nabiju na kolac. S. Lubiša prip. 66.

b) nabiti bačvu, t. j. naobručati. U rječniku *Mikačinu* (nabiti bačve, vleo), u *Belinu* (nabiti bačve, cerchiare le botti), u *Bjelostjenčevu* (nabijen, nabit, vietus, religatus, nabit lagev, religatum vas), u *Voltiđijinu* (nabijen, accerchiato, umringelt) i u *Stuličevu* (nabiti bačve, circulus lignis vel ferreis dolia circumdare). Ardove (stamp. ardovi) . . . važa s obručima zdravo i dobro nabiti. I. Jablanci 210.

b. natući što na što. Tu mu još stavise korunu od drače, ku trstju nabije, da stoji još jače. N. Našešković 1, 133. Ugrabiti... krunu od drača i sama sebi na glavu toliko ju vrlo stisnu i nabi. da tutako očuti prijute bolesti B. Kašić per. 73. Pak trnovu krunu svise, na glavu mu postaviše, nabije ju sa svije strana, da mu prode do moždana. M. Divković nauk² 16. Trnovu mu krunu stavise na glavu i tako račvatim palicami nemilo nabije i natinsuše. F. Lastric test. 114a. Navrh kape, koju bi na glavu nabio. M. Pavlinović rad. 63. Kapu nabio do obrva.... a o nos objesio okrugle naočare. S. Lubiša prip. 132. Ali nega savezali Turci: nabili mu halke oko vrata, a na ruke teške lisicine. Nar. pjes. kras. 16.

e. pritisnuti kakvijem oruđem što tako, da se slegne. U rječniku *Stuličevu* (calcare, premere) i u *Vukovu* (stopfen, farcio, n. p. brašno, da više stane u vreću ili u čanak, — kuću, stampfen, tundo). Buseňe . . . širokom daskom ili maļem nabij i po potrebi zalivaj. P. Bolić vinod. 1, 132. Ima i u *Šulekovu* rječn. zn. naz.: nabiti zemlju za niem, anrammen, feststampfen, tal, mazzerangare, franc. damer, foulér, — nabiti tarac, das Pflaster besetzen, stossen, rammen, franc. battre le pavé.

d. napuniti, natrpati. U rječniku *Stuličevu* (vi implere — nabiti guzicu, parasitari, aliena vivere quadra) i u *Vukovu* (pušku, laden, impleo, nabiti g . . . u, t. j. najesti se). A kad brašna, smoka i vina rovnou (*sic!*) nabije trbušinu. J. Kavaňin 58a. Top je bojni jaki vrlo, al' ga nabi(j) čak u grlo, otici će na komade. V. Došen 175a. Da porobe i odnesu i nabiju svoju kesu. 239b. Nabjene su tamnice vaše krstjana mnoštvom na tisuće. B. Zuzeri 362. Nabi se puna crkva svakom vrstom od čeladi. 413. Uhvatih jednu buhu i zaklah je pa je odrijeh na mijeh i nabih tri stotine tovara. Nar. prip. vuk 209. Crkva se napunila gospode i nabilo jedno na drugo. S. Lubiša prip. 22. Ima i u *Šulekovu* rječn. zn. naz.: nabiti minu za niem, eine Mine oder das Bohrloch laden, franc. charger une mine.

e. nabiti kudjeļu, lan, konopje, t. j. udarajući očistiti od pozdera. U rječniku *Vukovu* (kudjeļu, schlagen, tundo). Likava kudjeļa, kad nije dobro nabijena ili kad se gdje koji strukovi nijesu mogli dobro nabiti. Vuk rječn. s. v. likav. Govori se u *Lici*. V. Arsenijević.

f. nabiti komeognište, t. j. dosaditi mu čestim dolaženjem ili dugijem kod nega bayženem ili čaščenjem. Vuk rječn.

g. nažužiti. Nu noge tvoje, Stanka, ti ustavi, koje će tekući, dušo ma, nabiti. M. Gazarović 55. Kad koga nabiju opanci ili čizme, načini se na onome mjestu naboj. U *Lici*. Đ.

Škarić. — *Ovamo se meću i primjeri:* Od duga klečanja na molitvi nabio bijaše žule na kolini. F. Lastrić svet. 55^b. Na kom (t. j. na jeziku n kokoši) tvrda nabije se pipa. J. S. Režković 279.

h. zabit (što u što). Samo u primjeru: Karatel, ki je znutri s čavlin nabijen (t. j. u koji su iznutra čavli zabijeni). Nar. prip. mikul. 87.

i. Ne razabira se pravo znaćeće u primjeru: Pak pritvori kamenu avlju, a pomače mandal od čelika, nabi devet mletačkih brava. Nar. pjes. juk. 432.

2. nabiti se, t. j. najesti se. U rječniku Vukovu (sich voll anessen, satis comedisse).

NABIVAĆE, n. nom. verb. od nabivati, kojemu glag. nema potvrde ni u kojem znaćenju. Samo u primjeru: Mnoge starešine... za dotešati im (t. j. podložnicima) sa zapovijedma i nabivanjem. M. Radnić 49^a. Biće znaćeće: nakričivaće, prikričivaće; vidi nabijati pod 1, g.

NABJELAST, } nabjelasta, nabjelava, adj.

NABJELAV, } isto što bjeličav, nabijel. Samo u Stulićevu rječniku (nabjelast, nabjelav, bjelahan).

NABJELIVATI, nabjelujem, impf. prema pf. nabijeliti. Samo u Stulićevu rječniku.

NABJESÖVATI SE, nabjésujem se, pf. satis superque furere (u prenesenom smislu). Od nabjesovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Da se istor nabjesju b'jesa i nahrane sjeromaškog (sic!) mesa. Osvetn. 2, 37.

NABJÉZATI SE, nabjéžim se, pf. satis superque fugisse. Od na-bjezati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug fliehen).

NABLAGODARITI, nablagodarim, pf. abundantan beneficiis aliquem afficisse. Od na-blagodariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (beneficiis aliquem afficere). — Ima i nablagodáriti se, pf. satis superque gratias egisse. Samo u Popovićevu rječniku (genug gedankt haben).

NABLAGOSÍLATI SE, nablagosílám se, pf. satis superque benedixisse. Od na blagosilitati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug Segen erteilen).

NABLAGÓVATI SE, nablagógvjém se, pf. na-jesti se. Od na-blagovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (sich satt essen, satis comedisse). Pravedni se nablagovali i uzigrali prid licem Božjim. B. Kašić rit. 375. Sfeti Ilijia nablagova se one pogáče. V. M. Gučetić 29.

NABLAZNITI, nablaznim, pf. blanditiis de-lenire. Od na-blazniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Svakoju češ (t. j. snašu) tako nablazniti, da će tebe želiti viditi. A. Blagojević pjesn. 57.

NABLAZITI SE, nablažím se, pf. isto što nablagovati se. Od na-blažiti (vidi blažiti pod II); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Dalmaciji (oko Sinja). J. Grupković.

NABLEBÉTATI, nablabećem, pf. satis superque garriisse. Od na-blebetati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Mnogo si bome na Bosilku nablebetala. J. Bogdanović. — Ima i nablebetati se,

koji glag. također ide među one kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (sich satt plaudern). Govori se u Lici. na pr. Daj već prestani: zar se još nijesi nablebeta?

NABLÉJATI SE, nabléjim se, pf. satis superque balasse. Od na-blejati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug blöken).

NABLESTI, nabledem, pf. isto što nablebetati. Od na-blesti (vidi blesti pod b); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Ovi je usaznao od ovoga tezora. Variva mu je štogodi nablela. M. Držić 220.

NÁBLIDOVATI, náblidujem (tako je zabilježen akc.), impf. ima nekolika znaćenja, koja je teško svesti na jedno osnovno. Govori se u Dalmaciji: dolaziti jedino za drugim, na pr. u kući mu sve jednako bolest nabliduje, — kiša nabliduje. t. j. češće pada, — ja sam ga gonio od kuće, a on nabliduje dolaziti. M. Pavlinović. Nije jasno znaćeće u primjeru: Pijanstvo je u broju najgrđih, najudesnjih i najnepodobnijih napasti, koje mladost nabliduju. M. Pavlinović rad. 124. — Postaće tamno.

NÁBLIJED, náblijeda (jamačno je takav akc.), adj. podosta blijet. Samo u rjećinicima, i to u Mikafinu (nablid, malo poblid, subpallidus), u Belinu (nabljen, pallidetto, alquanto pallido), u Bjelostjenječevu (nabléd, subpallidus), u Voltigijinu (nablid, palliduccio, pallidotto, ein wenig blass), u Stulićevu (nabljen, blijdahan s naznakom, da je iz Belina rječen.) i u Popovićevu (nabléd, etwas blass, bleich).

NABLIZO, adv. isto što blizu, blizu. U rječniku nijednom; a primjere iz pisaca vidi kod blizu pod 2, b.

NÁBLÍZU, adv. isto što blizu. U rječniku Stulićevu (prope, von lange, juxta, apud) i u Vukovu (nahe, prope). Primjere iz kniga vidi kod blizu pod 5, a.

1. NÁBLUDITI, nábludim, impf. ugadati kome, milovati ga, maziti ga. Jamačno je u srezi s glag. blúditi pod B, I, 3, ali nije jasno pro-njenu akcenta, a tamno je i impfiktivno znaćeće (océkivalo bi se pfktivno). Govori se u Lici (s znaćenjem akc.), a slaže se s dat., na pr. Mati nabludi djetetu, koje joj je najmilije. Planinka nabludi kravi, t. j. bole je hrani, da joj da što više varenike (mljeka). Đ. Škarić. — Vidi nabludovati, nabludavati.

2. NABLÚDITI SE, nábludim se, pf. satis superque errasse. Od na-bludit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug irren, herumirren).

NABLUDOVATI, nabludujeam, impf. isto što 1 nabluditi. Samo u primjeru: Ovi red sveti znade zapovijed Božju i naredbu u pririće(h) Solomunovije(h) na 29: Tko izvrstito rani slugu svoga, poslija čutiće ga tvrdoglava. Ovi je sluga naše tijelo; duovni neprijatelj, tko ga nabluduje, dat će mu mnogo jada i tuge. I. Ančić ogl. 113. — Vidi riječ, kaja sad dolazi.

NABLUDAVATI, nabludávám, impf. isto što 1 nabluditi. Govori se u Lici (s naznaćenjem akc.), a slaže se s dat., na pr. Ti preveć nabludavaš svome djetetu, zato je tako slabušno. J. Bogdanović.

NABLUVATI, náblujem, pf. napuniti bjuvatiem. Od na-bjuvati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku

(voll brechen, vomitu impleo). — *Govori se i nabluvati se, satis superque vomuisse, koji glag. također ide među one kod 1 na pod II, 3.*

NABLÜZGATI, nabluzgām, pf. isto što nablaebatā. *Od na-bluzgati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Dosta si već nabluzga na Iliju. J. Bogdanović. — Onamo govore i nabluzgati se, koji glag. također ide među one kod 1 na pod II, 3. Bome ste se sinoć svašta nabluzgali. J. Bogdanović. — Vidi bluzgati pod 2 (gdje je zaboravljeno reći, da je u značenju: blebetati akc. bluzgati, bluzgām).*

NABOBATI SE, nabobam se, pf. isto što nazobati se. *Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 573. — Osnovo će znáčenje upravo biti: najesti se boba (kao što je glag. nazobati se: najesti se zobi).*

NÁBOCATI, nábocám, pf. prema impf. bocati. *Od na-bocati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Vukovu (nabocati, n. p. hleb, anstechen, compungo). Nabocali na mišicah tijelo, poprašili prahom puštanjem. Osvetn. 6. 61.*

NÁBOCKATI, nábockám, pf. prema impf. bockati. *Od na-bockati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Nabockaj toga zeca slaninom, biće boji. J. Bogdanović.*

NABOCKÁVATI, nabóckávám, impf. prema pf. nabockati. *Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Moja majka nabockava pogaću prije nego li je zapreće. J. Bogdanović.*

NABÓČITI SE, nábočím se, pf. uprijeti ruke o bokove, podbočiti se. *Od na-bočiti (samone bočiti ili bočiti se u tome značenju nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govori se u Dalmaciji (s naznačenim akc.), na pr. Ona se nabočila pa reče: ti ćeš meni aka doći? M. Pavlinović.*

NABOĆEŃE, n. nom. verb. od nabotiti. Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (tumor, tuber, inflatio), u Belinu (gonfiamento, tumore) i u Stulićevu (tumor, inflatio). *U drugom i trećem od ovijek rječnika između -o- i -č- stoji -k-.*

NABOĆIVATI, naboćujem, impf. prema pf. nabotiti, t. j. nadimati, naduvati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (naboćujem, naduvam).

NABODA, f. žaluc, žaoka. Samo u Voltiđijinu rječniku (pungolo, Stachel). — Nepouzdano.

NABODAK, nabotka, m. isto što nabada, naboda (vidi tamо). Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nabodek, punctum, pikna) i u Voltiđijinu (pungiglione, Stachel).

NÁBODICA, m. čovjek nalet, naletica. Između rječnika samo u Vukovu (nabodica f. [to je griješkom mjesto m.], koji nalijeće na drugoga, der Stánker, homo litigiosus s naznakom, da se govori u Hrv.). On pogleda po svojih Ličanima, zgleđaju se ličke nabodice. Hrv. nar. pjes. 3, 191.

NABOGOŠITI SE, nabogošim se, pf. prorasti, raširiti se. *Od na-bogošiti se; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (ex crescere, undequaquam crescere).*

NABOGOŠIVATI SE, nabogošujem se, impf. glag. načinjen prema pf. nabogošiti se. Samo u Stulićevu rječniku.

NABOHTJETI, nabohtim, pf. vidi nabotiti.

NÁBÓJ, náboja, m. ono, što je nabijeno ili čim se što nabija. Akc. je postavljen prema ráz-

bój, rázboja; pa tako bježi i N. Simić nast. vjesn. S, 108 (po II izd. Vukova rječnika bio bi nom. náboj, gen. náboja, a po III izd. nom. náboj, gen. náboja).

a. rana, žuf, otok na tabanu ili na peti. U rječniku Bjelostjenčevu (naboj potplatov nožnih, morticini, clavus) i u Vukovu (Wunde an der Sohle vom Barfussgehen, solea vulnerata eundo). K tomu sam neboga bosa bez postola po trnu sve od noge poplate izbola, na peti još naboj tolik sam patila, da srce i duh moj prodre se iz tijela. M. Vetranić 2, 159. *Govori se u Lijevčevu i Temniću (u Srbiji). Etnogr. zborn. 13. 460. — u Bosni. Zborn. za nar. živ. 8, 103, — u Lici (vidi kod nabiti pod 1, g). Đ. Škaric, — u Prijedoru (u Hrv., kad se tko nabode na trn). F. Hefele.*

b. ono, što je nabijeno.

c) isto što hitac. U rječniku Vukovu (ono, što se metne u pušku, s naznakom, da se govori u Hrv.). Da svakomu po naboj baruta. J. S. Rejković 424.

d) kada tko nabija želudac, trbuhi previše jedući. Da u grlo kad posegne, prstom naboj svoj dosegne (t. j. proždrživac). V. Došen 158b. Svačim trbuhi kad tovari (t. j. čovjek) žderuće sebe dok pokvari i sam sebi bude boja, kad se smakne od nabaja. 179a.

e) u zidašu zemlja ili kameće, što se medu što nabije. U Vukovu rječniku (Wand von Erde, die zwischen Brettern eingeschlossen wird [stamp. werden], bis die Erde fest trocken, paries terreus). Vidi ovo značenje i kod nabijati pod 1, c (u zadnjem primjeru). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz graditeški za nem. Erdwand, Lehimestrich (sic!) franc. aire en argile, zatijem za nem. Plackarbeit, tal. il mazzerangare, terrapieno, terrazzo, franc. placage. — U Hercegovini ima naboj dva osobita značenja: nisko ognište u seljačkijem kućama, zove se i ogaker, — temelj od crvene zemlje, kreća i kamena. Etnogr. zborn. 5, 738. 747.

f. naboj je mali komadić drveta, u koji bačvar udara batom, da učvrsti obrue, kad bačvu nabija. Na Braču. A. Ostojić.

NABOJÁDISATI, nabojádišem, pf. Od nabojadisati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5 Samo u Popovićevu rječniku (färbēn).

NABOJAK, nabojka, m. riječ neznana značenja. Samo u primjeru: Perivojnik . . . u najdublje ū (t. j. voćku) nabojke . . . zakopava. J. Kavanin 334b. — Možda je nom. nabojka, gen. nabojke.

NÁBOJINA, f. štogod. što je nabijeno. a) nabijena zemlja. U rječniku Stulićevu (terra pressione solida reddita). — b) stvrdnut snijeg, kao da je nabijen. V. Lešević (zabižežio i naznačeni akc.).

NABOJINE, f. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NÁBOJIT, adj. nabijen, gust. U rječniku Vukovu (n. p. grožđe, puno puca, dicht, densus).

NABOJKA, f. vidi nabojak.

NABOJNI, adj. isto što bojni, t. j. što pada boju. Samo u primjeru: To su ceste jame vratolomne, mnoge bare i nemostne rjeke, teško pješi da pregaze glibe, a kud topi i kola nabojna? Osvetn. 7, 11.

NÁBÓJNÍK, m. isto što naboj pod a. Govori se oko Dubrovnika (s naznačenim akc.). M. Rešetar štok. dial. 254.

NABOJNAČA, f. kesa, u kojoj stoje naboji, něm. Patrontasche. J. Belović-Bern. 86 (supl., — ne kaže, otkle je uzela).

NABOKATI SE, nábokám se, pf. isto što nabiti se (vidi nabiti pod 2). Od na-bokati (samome bokati nema potvrde, a izvedeno je važada od imenice bok, dakle: puniti bokove); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukoru rječniku (nabokati se, najesti se, napuniti bokove, sich voll essen, ventrem impleo).

NABOKĆIVATI, nabokćujem, impf. nadimati se, otjecati. Glagol je načinjen prema pf. naboktjeti (vidi kod nabotiti). Samo u Stulićevu rječniku (sensim tumere).

NABOKTJETI, naboktim, pf. vidi nabotiti.

NABOLÖVATI SE, naboljujem se, pf. satis superque aegrotasse. Od na-bolovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug krank sein).

NABOR, m. štogod, što je nabrano.

a) mrska, na pr. na košulji. U rječniku Vukoru (die Falte, z. B. im Hemde, plica, sinus). Ima i L. Zore pažeth. 110, 227. — i B. Šulek rječn. zn. naz. za něm. Faltenwurf, tal. piegheggiatura, accrespatura. To će značenje biti i u primjeru: Va naboru počiva, kad je do voje sata (t. j. buha). Jačke 263.

b) umetaće (u umjetnoj stolarskoj radnji). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. eingelegte Arbeit, tal. intarsiatura, franc. marqueterie. — Vidi nabirati pod a, d.

c) Mliuar međe na nabor govori se u Hrvatskoj (gdje upravo?), kad za male vode mlinar češće mora prestati mleti i čekati, dok se opet vode nabere. F. Hefele.

NABORIČAST, adj. nabran (na pr. o košulji). Samo u Popovićevu rječniku (faltig).

NABORIT, adj. isto što naboričast. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao botanički izraz za lat. plicatus, něm. gefaltet (na pr. o lišću).

NABORNI, adj. umetnut (u umjetnoj stolarskoj radnji). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. eingelagt, tal. intarsiat. — Vidi nabor pod b.

NABORNICA, f. neka crna sukňa, što je nose žene na ostrvu Pagu; jamačno se zato tako zove, jer je nabранa. J. Belović-Bern. 196.

NABORŇAK, nabornaka, m. nabrani dio odjeće oko vrata, něm. Halskrause, Gekröse. J. Belović-Bern. 86 (supl., — ne kaže, otkle je uzela).

NABÖSTI, nabòdêm, pf. figere, forare. Od na-bosti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.

a. nabosti (bez riječce se).

a) figere. U rječniku Belinu (infilarare con legno e ferro), u Voltiđijinu (infilarare, anstechen), u Stulićevu (pungere, compungere, fodicare s naznakom, da se nalazi u D. Rañine) i u Vukoru (anspiessen, figo).

aa) uopće. Da mu lav ukaza pražnihat nožni, ki biše naboden. Transit 12. Ribe nabodeš ne prem koko htise, ner koko mogoš. P. Hektorović 48. Glave im stojiju... kolcem nabodene. P. Vitezović odil. 48. Razbij spuža planinskoga u kori na dnu pak ga nabodi iglom. J. Vladmirović 40.

bb) nabosti što na što. Okrenuvši on sam ostri kraj od kopja nabode sebe na kopje. E.

Pavić ogl. 258. S glavom na kopje nabodenom. I. P. Lučić razg. 104. Jadi je ponijeli... te padni i oguli desnu nogu, a poplat nabodi na trnovu draču. S. Lubiša prip. 91. Da će te nabosti na jelove osti. Nar. pjes. istr. 4, 7.

b) forare, t. j. probušiti. U rječniku Belinu (forare, pertuggiare) i u Vukoru (n. p. opanke, anstechen, compungo). Vidi prvi primjer kod nabadati pod a. — Ovamo pristaje: nabosti, t. j. sasvijem prošiti dra kraja. J. Belović-Bern. 85 (supl., — s naznakom, da se govori u Lijevnu).

b. nabosti se (reflex), se figere. U rječniku Belinu (infilararsi) i u Stulićevu (se ipsum transfigere).

a) uopće. Cić ribne kosti s strahom jih (t. j. mreže) podviže bojeć se nabosti. P. Hektorović 33. Među dva roga stisnut ili se na desnu ili na livu okrenuo, nabosti će se. A. Kanižić kam. 56. Dovati mač za šljak, okrene mu držalicu k zidu, a upravi ga k prsima, kako će se s nagonke nabosti. S. Lubiša prip. 88. Reka sam ja tebi: obuj se, nabošćeš se de. U Lici. J. Bogdanović.

b) nabosti se na što. Tisbe se na očtar mač nabosti ktje sama. D. Rañina 11b. Čini lavu nogu oprati... i najde, da se biše nabola draču. Starine 1, 231. Tisbe zdržužit za Pirama hti se nabost na mač sama. J. Kavañin 7a. Izvadi on mač svoj, nabode se na nega i pada na zemlju mrtav. A. Kačić korab. 182. Da se je stražnom nogom na iver nabo (t. j. koň). D. Obradović bas. 42. Moj najbojni ždribac... nabode se na kolac pak crče. M. A. Režković sabr. 70. Preskoči upravo iznad stozine te se na nju nabode. Nar. prip. vuk 228. Kad ko... ide bez pameti pa se može nabosti na plot. Vuk nar. posl. 197. Što se god nabode na višuške, uzimaše sveštenik. Đ. Daničić 1 sam. 2, 14. Marica se nabola na trn. U Lici. J. Bogdanović.

NABOTITI SE, nabotim se, pf. naduti se, oteći. Od na-botiti (samome botiti nema potvrde). Pored nabotiti nalazi se i nabokćeti, nabohćeti (mjesto naboktjeti, nabohjtjeti) s nejasnjem k. h. Iz drugih slav. jezika odgovara crkvenoslav. boteti (debłati), razboteti (odebłati), rus. боткть (debłati). U rječniku Mikařinu (nabotiti, naduti, tumefacio, turgefacio, inflatio, — nabotiti se, intumesco, tumesco, turgesco, — nabočen, naduven, tumidus, turgidus, inflatus), u Belinu (nabokćeti, gonfarsi, enfiarsi, divenir gonfio, — nabokćen, gonfiato, enfiato, gonfio), u Bjelostjenćevu (nabočen, naduven) i u Stulićevu (nabotiti, nabokćeti, inflari, tumescere, tumere, — nabočen, nabokćen, inflatus, tumidus, tumefactus). Govori se u riječkoj nahiji: nabohćeti (tako je zabilježen ake.), naduti se, oteći; to se kaže za meso, kad ga poslije varena bude više, nego li se je pristavilo. A. Jovićević. Govori se i u Policićima (u Dalm.): Otok je otečeno mjesto na tilu. Dolazi ponajviše u noge, koje nabodu (nabreknu). Zborn. za nar. živ. 8, 243.

NABOTIVATI, nabotujem, impf. nadimati se, otjecati. Samo u Stulićevu rječniku (nabotiti, nabotivati, nabotivam). — Nepouzdano; očekivalo bi se nabocivati.

NABOŽAN, nabožna, adj. isto što pobožan. Samo u Stulićevu rječniku (nabožan, religiosus, pius, sanctus, — adv. nabožno, pie, religiose, sancte). Riječ se ova može naći i u gdjekojih hrv. pisacu xix i xx vijeka u navedenom značenju. Iz rus. набожный ili iz čes. nábožný.

NABOŽIĆ, m. gora u Bosni u okružju sarajevskom. F. Jukić zemljište. 35. Tako se onamo zove i jedan zaselak. Popis žit. bos. i herc. 643. — Postane nejasno.

NABRABOŇATI, nabrabonām, pf. multum cacasse (o kozama i ovčama). Od na-brabonati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici. Đ. Škaric. — Isti je prinosnik zabilježio, da se taj glagol onamo upotrebljava katkad i za lude, koji mnogo blebeću, na pr. Sad prestani, dosta si nabrabonao.

NABRAJALICA, f. žena, koja nariče za mrtvijem, narikača. U južnijeh čakavaca. Slovinac (1882) 187. — Vidi nabrajati pod b.

NABRÁJÁNE, n. nom. verb. od nabrajati. U rječniku Vukovu (das Aufzählen, adnumeratio).

NABRÁJATI, nábrájám, impf. enumerare. Glag. je načinjen prema pf. nabrojiti.

a) u pravom smislu, t. j. po redu što spominjati, navoditi kao brojeći. U rječniku Stulićevu (nabrajati, nabrojiti) i u Vukovu (aufzählen, numero). Kojo deset zapovidi nazivaju se i imenuju se dekalog . . . i ovako nabrajaju se. S. Budinić suma 28a. Sedam jest ovih griga glavnih, koji se ovako nabrajaju i imenuju. 120b. Nabrajao sam godine moji starih počamši tija od počela svita. G. Peštačić 144. Biju (t. j. bijahu) prozvani apoštoli . . . koji dvanaest nabraja se u svetu pismu. Grgur iz Vareša 64. Od prvi vikova crkve do dana naši nabrajaju se milijuni (t. j. mućenici). 86. Deca pašu tuna ostaviše, nek nabraja, što je učinio. Pjev. crn. 171b. Pa ne treba nabrajati jado, što ih svaki sam u sebi znade. Osvetni. 6, 88. — U ovom primjeru nabrajati znači isto što brojiti u zadnjemu primjeru, koji je naveden kod toga glagola pod I, 3, t. j. biti na broju: Drugi dil Doňani od njih se glasuju . . . i ovi hiljadu mnoge nabrajaju. I. T. Mrnavić osm. 41. — U ovom pak primjeru nabrajati čisla znači prebirati, premetati prstima zrna na brojanicama: Osta Mile čisla nabrajući (sic!). Osvetni. 2, 28.

b) jadikovati, jaukati; upravo: jadikujuci spominjati, navoditi svoje jade. Plaće Murat i teško nabrja, svoju sriču proklince i kara, suze roni, ovako govori. A. Kačić razg. 147. Poznавši David, da je pogibao Absalon . . . polivši se vasuzam na vas glas nabrajati poče spominjuci često sina. korab. 209. Nabrajati, plakati za mrcem (u južnijeh čakavaca). Slovinac (1882) 187. — Ovamo bi mogao ići i primjer: Mujaga mu s plaćom progovara . . . Al' mu veli Osman barjakture: Nejma fajde, Mujo, nabrajati. Nar. pjes. juk. 202.

NABRÁNATI SE, nabranām se, pf. satis superque occasse. Od na-branati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Danaske smo se nabranali. J. Bogdauović.

NABRÁNITI SE, nabranām se, pf. satis superque defendisse. Od na-braniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U Popovićevu rječniku (sich genug gewehrt haben).

NABRAŃE, n. a) nom. verb. od nabrati. Samo u Belinu rječniku (il cogliere assai). — b) isto što nabor pod a. U rječniku Jambresićevu (plica, — u lat. dijelu) i u Stulićevu (nabranje, nabor).

NABRASKATI, nabraskam, pf. corrugare. Od na-braskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Belinu (fare le grinze) i u Stulićevu (nabraskati, namrskati s naznakom, da je iz Belina rječnika).

NÁBRAŠNITI, nábrašným (jamačno je takav ukc.), pf. posuti brašnom. Od na-brašniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Stulićevu (nabrašniti, obrašniti). Drngi ga posiplo šeničnim brašnom po mokrim obrazima . . . pa kad se tako nabrašni, ogrne se u bijeli lencuo. V. Vrčević igre 19.

NÁBRATI, náberém, pf. abundanter legisse, plicare. Od na-brati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 (u značenju plicare) i pod II, 3 (u značenju abundanter legisse).

a. nabrati, kada tko čega nabere iza dužega vremena ili mnogo.

a) nabrati bez riječce so (a u pas. i s tom riječcom). U rječniku Belinu (cogliere assai inteso di frutti, fiori), u Voltigijunu (rac-cogliere, sammeln), u Stulićevu (colligere abundanter, eligere, seligere s naznakom, da se nalaže u S. Menčetića) i u Vukovu (ernten, meto: nabrano sam ove godine pun koš kukuruza, — anklauen, lego, colligo: naberij jabuka, da jedemo).

aa) nabrati bila, ploda. Mnoga bilja nabrashi . . . reče. P. Zoranić 40. A jedu će ružice ti poći nabrati? N. Nađešković 1, 175. Podimo za hladu cvijećica nabrati. 1, 205. Doćim ja budu poč ruzice nabrati. M. Držić 107. Naberite Mišasu vijenac od trepošlike. 418. Slugu nikoga na vrtal svakojaka zelja posla nabrati. F. Glavinić čet. posl. 6. Jedali nije ovo cvitje nabrano na zemlji? F. Lastrić test. 395b. Da naberem po Miroču bija. Nar. pjes. vuk 2, 218. Podranila gospoda Jerina i nabrala cveća svakojaka. 2, 497. Nabere vreću mahovine i metnuvši odogzo malo vune ponese na vašar. Nar. prip. vuk 212. Nabrati ču po poju rožica. Nar. pjes. istr. 1, 52. — Ono, u što se što bere, može se uzeti kao objekt te stoji u akuz.: Smil Smiljana pokraj vode brala, nabrala je nedra i rukave. Nar. pjes. vuk 1, 232. Devojke su ružu brale, drobnu ružu i vijojlu, nabrale su pune skuce. 1, 234. Grličica proso brala i nabrala tri ambara i četvrtog polovinu. Nar. pjes. petr. 1, 281. A jedan otide u poje, da nabere zeļa i nađe divlju lozu i nabra s ne divljih tikvica pun plasti. Đ. Daničić 2 car. 4, 39. Vidi i prvi primjer iz Vukova rječnika.

bb) nabrati drugoga čega. Oni, koji nabra drvah u dan svečani, bi kamenovan. S. Badrić pr. nač. 10. Dodoše u zemlju Judinu i nabraše vina i voća vrlo mnogo. Đ. Daničić jerem. 40, 12. Milovan . . . je nabrao gradivo za svoj „Razgovor ugodni“. M. Pavlinović rad. 57. Napokon kad je nabrao putbinu, sa ženom pode u Rim. 69. Malene udvornosti, ako ih uzmëš svaku napose, male su cijene, ali mnoge vrijede, kad su česte i kad ih se nabere. 172.

b) nabrati se. U rječniku Popovićevu (sich satt ernten). Tač se je nabrala ljeposti ovaj vil. S. Menčetić 64.

b. nabrati, t. j. načiniti nabore. U rječniku Jambresićevu (nabran, laciniosus, — u lat. dijelu), u Vukovu (falten, das Hemd, Kleid, plico) i u Popovićevu (nabran, gefaltet, — nabrano crijevo, Dičkarm). Ima i u Šulekovu rječen. zn. naz. kao izraz iz područja botanike i tehničke za niem. falten, tal. piegare, far pieghe; ima i nabran za lat. plicatus, niem. gefaltet, tal. pieghettato; prijeko nabran, querfaltig (z. B. Staubfäden).

a) nabrati (bez riječce se). Openci, koji nemaju vrnčanica, nego su samo nabrani unapoko pa se odogzo vežu kašima. Vul rječen. s.

v. vrčanci. Nabrati nabor (*t. j. na košući*), mrskati. L. Zore paletk. 110, 227.

b) nabrati se, kad se načine na čemu nabori. U rječniku Popovićevu (Falten werfen).

NABRAZDATI, nabrazdam, pf. sulcis signare. Od na-brazdati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: I čelo visoko brižljivijem mrskam nabrazdano. Osvetn. 3, 65.

NABRAZGATI, nabrazgam, pf. načiniti brazgotinu, crtu, zarezotinu. Od na-brazgati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Imi moć udriti i nabrazgati on zid nožem. Transit 243.

NÀBRBATI, nàbrbám, nàbrbjém. pf. brbajući nači što. Od na-brbati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Dijete . . . stane plakati . . . dok u onoj rijeci začuje nekakva velika riba te ona na suvo i po glasu nabrbije ono dijete. Nar. prip. vuk² 214. Iguman Serafin . . . nabrble joj u pasu prsten, maramu i one pet dukata. S. Šubiša prip. 80.

NÀBRBLJATI, nabrbjám, pf. isto što nablebetati. Od na-brbjati. Ima i nabrbjati se, t. j. nàblebetati se. U rječniku Popovićevu (nabrbjati, voll schwatzen, — nabrbjati se, sich satt schwatzen). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — U Slavoniji je akc. nàbrbjati, nàbrbjati se (jer onamo govore brbjati, brbjám). Šta je on nemu svasta nabrbijo, ne bi ni pas s maslom polizo. Prestani! zar se još nisi nabrbjala? S. Pavičić.

NÀBRBLJETI, nabrbím, pf. isto što nabrbati. Slovinac (1884) 95. L. Zore paletk. 110, 227 (zabižežio naznačeni akc.).

NÀBRČATI, nabrčím, pf. nagaziti na što. Od na-brčati (samome brčati nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Stulićevu (nabrcati na koga, in alicuius malevolentiam inopinato incedere) i u Vukovu (anstossen auf etwas, offendio). Tko trči u hitni, nabrčaće nogami (iz lat. qui festinus est peccibus, offendit. prov. 19, 2). M. Radnić 503a. Tko ne sluša svoga starijega, on će uvjek ludo nabrcati. Nar. pjes. juk. 567.

NÀBRČAVATI, nabrčavam, impf. glag. prema pf. nabrcati. Samo u Stulićevu rječniku (nabrčavati na koga, nabrcati na koga).

NÀBRČICA, m. čovjek nabodica, naletica, t. j. onaj, koji gleda, da nabriči na druge. Samo u Vukovu rječniku (Stänker, homo litigiosus s naznakom, da se gorovi u Hrvatskoj). — Vidi nabrčko.

NÀBRČITI, nabrčím, pf. Samo u Vukovu rječniku nabrciti točak, t. j. u glavičinu udariti spicu, n. p. kolar je točak nabrcio, ali još nije obuo, t. j. nije mu udario naplatke, speichen, radiare. Od na-brčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.

NÀBRČKO, m. isto što nabrcica. Samo u Vukovu rječniku (nabrcica, nabréko s naznakom, da se gorovi u Hrvatskoj).

NABRDILO, n. dio razboja (stana tkalačkoga). Govori se u Srbiji. Razboj ima dve stativice . . . Gorne gredice na stativicama zovu se venčanice ili gornje policiće. Na venčanice se metne nabrdilo, kroz koje se provlače vučerci, koji drže brdila. M. Đ. Miličević živ. srb.² 20.

NABRDNAK, Nabrdnaka. m. zemljište u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Nabrdnaku. Sr. nov. 1871, 156.

NABRDO. n. zaselak u Bosni u okružju sarađerskom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NABRĐANI, Nabrdana. m. pl. zaselak u Bosni u okružju banolučkom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NABRDE, n. ime selima. a) dva sela u Slavoniji u županiji virovitičkoj: Malo Nabrde i Veliko N. Razdjej. hrv. i slav. 165. Selo Nabrde u Đakovštini spominje se oko g. 1700 u T. Simičklasa spom. 71. 320. — b) selo u Srbiji u okružju pozarevačkom. S. Koturović 447.

NABRÉCATI, nàbrécám (biće takav akc.), impf. važda isto što 1 nabrekivati, t. j. nadimati se, bujati, dizati se. Samo u primjeru: Da viteštvom prsa nabrecaju. P. Petrović gor. vijen. 4.

NÀBRECIT, adj. opor, osoran, žestok, t. j. onaj, koji se nabrećuje na koga. Samo u Vukovu rječniku (anfahrend, vehemens).

NABRECIVÁNE, n. nom. verb. od nabrecivati se. Između rječnika samo u Vukovu (nabrećivanje, nabrekivanje). Načelnik posle dva dana uzaludnoga nabrećivanja uvide, da kapetan sve tuje boji put. M. Đ. Miličević zim. več. 324

NABRECIVATI SE, nabrećujem se, impf. isto što 2 nabrekivati se. Samo u Vukovu rječniku (nabrecivati se, nabrekivati se).

NÀBRECNUTI, nàbrecnêm, pf. isto što nàbreknuti, t. j. nadutti se, nabujati, dići se. Samo u primjerima: Dubre u zemli jest baš kano kvas u krušnoj tjesti (sic!), jerbo od dubreta zemla po isti način nabreči. I. Jablanci 27. A kô (t. j. kako) li mu srce nabrečalo, pod grlom mu puće pozvečalo. Osvetn. 5, 23.

NABREČATI, nabrečim, pf. isto što nabréknuti, t. j. nadutti se, nabujati, dići se. Samo u primjerima: Dubre u zemli jest baš kano kvas u krušnoj tjesti (sic!), jerbo od dubreta zemla po isti način nabreči. I. Jablanci 27. A kô (t. j. kako) li mu srce nabrečalo, pod grlom mu puće pozvečalo. Osvetn. 5, 23.

NABREĐAĆE, n. nom. verb. od nabredati i nabredati se. Samo u Stulićevu rječniku (gravida, praegnatis).

NÀBREĐATI, nàbređám, pf. impraegnare, gravidam reddere. Od na-bredati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (ingravidare, impregnare, — nabredati se, ingravidarsi, divenir gravida) i u Stulićevu (gravidare, gravidam vel praegnament reddere, — nabredana, praegnans, gravida, — nabredati se, gravidam vel praegnament fieri s naznakom, da se nalazi u D. Ranine).

a. nabredati (bez riječce se).

a) učiniti bredom (ženu ili žensku životinju). Svoju službenicu . . . nabreda, nut vraga. N. Nađešković 1, 260. Sve tej tri oslov pas (t. j. nevalali muž) er je nabredao. 1, 271. Za tvoju ženu nabredat ne imaš pomoći iskat. Poslov. danič. Jedan takov vremennit nerast može 14—15 krmača nabredati. I. Jablanci 143. Govori se i danas u Dubrovniku (s naznačenim akc.) i u Prćanju (s akc. nabredat). M. Rešetar štok. dial. 254.

b) isturiti trbuh. kao što je u brede žene; na pr. zima ga (ili groznica) nabredala, t. j. dalak ga je obuzeo. P. Brantner.

b. nabredati se. Ka li se družeć zvir nabreda ustima i milo sve čedo pak rodi ušima? D. Ranića 120b. Nabreda se zemla tere rodi miša. Poslov. danič. Da od krvi po čašu nalije . . . odmah bi se ona nabredala i rodila ka jabuku sina. Nar. pjes. herc. vuk 61.

NABREK, m. kad što nàbréknê. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. das Quellen (des Holzes), tal. gonfiamento.

NABREKATI, nabrekam, pf. biće isto što nabreknuti, t. j. nabujati, narasti. Samo u primjeru: Oni (t. j. Kiko i Zelić) breknu (t. j. bujaju, rastu) sa nadmoći silni kano junaci kad zarose čilni... tot i ovi mladci nabrekani u nestajušu nikim neshrvani s malih igra stekli veličine pa na veće zameću se čine. Osvetn. 4. 2. — *Sasma nepouzdano.*

NABREKIVĀNE, n. nom. verb. od 2 nabrekativi. U rječniku Vukoru (das Anfahren gegen einen, invectio).

1. **NABREKIVATI**, nabrekujem, impf. bujati, rasti, napredovati. Glagol je načinjen prema pf. 1 nabreknuti. Samo u primjeru: Tko radi glavom ujedno, kad rukom radi, shvaća dublje svoj posao, svijest svoje snage dan na dan mu jedri... nabrekivat će mu dan na dan sposobnosti, da sam sebi pomaže. M. Pavlinović rad. 146.

2. **NABREKIVATI**, nabrekujem, impf. osjećati se na koga vičući mu: bre! Između rječnika samo u Vukovu (na koga, jemanden mit bre! anfahren, invehor in aliquem exclamans bre!). Nijes'ovo babe šumadijske, da razgoniš i da nabrekuješ. Nar. pjes. vuk 2, 281. A binbašo nabrekuju Turke: Bre, delije! za vjeru je ur'jeti. Osvetu. 7, 66. — Ima i nabrekivati se. Samo u Vukovu rječniku, ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego kod nabrecivati se, gdje se kaže, da je isto što nabrekivati se. Nabrekivati se na koga isto je što nabrekivati koga (ili na koga).

1. **NABRÉKNUTI**, nábrékném, pf. oteći, nabujati. Od na-breknuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samome breknuti nema potvrde, a nalazi se još u složenom zabréknuti (zabréći). Ni u drugim slav. jezicima nema protstoga breknuti, ali se nalazi u složenjem glagolima: rus. набркнуть, обркнуть (oteći, nabrëći), slov. zabrekutiti (isto), poļ. nabrzekać, nabrzeknäť (isto). Iz drugih srodnih jezika ide oromo lit. brintki (bujati). Korijen se može postaviti brenk. Između rječnika samo u Popovićevu (nabréknuti, strotzen, z. B. von Brüsten).

a) uopće. Jedan murmuratur... isplazi jezik... i odina mu nabreknu kao tikva, da ga više nije mogao uvući. F. Lastrić ned. 420. Čovik metne u malu zdilicu od ove marge komadić i na nega nešto vode nalije; poslije malo vremena taj komadić hoće nabreknuti i kano oteći i obuhnuti. I. Jablanci 34. Nezdrava zrna od vlage nabreknu i teška postanu. 67. Koja kliju za duće vrimena, ona moći u vodu simena; kad nabreknu, tada jih ocidi. J. S. Rejković 217. Poput prolećnega cvjetića, koji samim svojim porastom čini, da zemja nabrekne i da mu se rastvori. M. Pavlinović rad. 172. Izbodi onu mješinu nabreknutu. S. Lubiša prip. 243. Na noge i na ruke nabreknu žući i mozući. 266. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Naela se krava djeteline pa eno već nabrékla. J. Bogdanović. I u Slavoniji, na pr. Nabrékle su mi žile na rukama. T. Maretic. S. Ivšić.

b) nabujati (o rodi). Gdje se zimi krše... valovi uspeti i pognatи južnjem vjetrom te se sustopice zapjenušeni i nabreknuti na dostig sutjeću. S. Lubiša prip. 1. Jesenskom poplavicom nabreknu Žetica i Morača. 30. Oplotimo potoci, koja je s istoka nabreknula, da zapad potopi prič. 84.

c) naduti se (u prenesenom smislu). Samo u primjeru: S te nedaće nabreknuo Pašo. Osvetn. 4, 39.

2. **NÁBREKNUTI**, nábrekném, pf. osjeći se na koga viknurši mu: bre! Od na-breknuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukoru (einen mit bre! anfahren, excipere aliquem voce bre!). Skoči banje pa iz grla viknu te nabreknu onog hrtu žuta. Nar. pjes. vuk 2, 286. Viknu sluge, nabreknu sluškiñe: A vi, sluge! poju pohitajte te sretite pojem gospodara; — bre sluškiñe! brišite avlje. 2, 527. Nu nabrekni na kamenu gradu, nu nabrekni, prizovi tobgiye, neka tope pune i napune. 2, 542. (Sva su tu tri primjera iz pjesama istoga pjevača). Nasarajdin ih nabrekne i od sebe odbije. Nar. prip. bos. 82.

NABREMENĀTI, nabremeniam, pf. isto što nabredati. Samo u Stulićevu rječniku (nabremenati, nabredati). — *Nepouzdano*; vidi bremenati.

NÁBRÉNDITI, nábréndim, pf. isto što 1 nabreknuti. Od na-brenditi (samome brenditi nema potvrde). Samo u Vukovu rječniku (anlaufen, intumescere: usne mu nabrendile s naznakom, da se gorovi u Srijemu).

NABREŽJE, n. ime zemlištu u Dalmaciji zabilježeno u lat. ispravama xi vijeka (Nabrese'). F. Rački docum. 54. 172.

NABRIČITI, nabričim, pf. nabrusiti, naoštiri. Mjesto nabriditi od bridak, britka (oštar); samome bričiti u značenju: brusiti, oštiri nema potvrde. Samo u primjeru: Nu podi ti, Sara, ter dones' Maher moj... Dodaj to, Sare, brus, neka ga jedan čas daj malo nabričim. M. Vetranic 2, 239.

NÁBRIZGATI, nábrizgám, pf. napuniti se (o mlijeku u vimenu ili u sisama). Od na-brizgati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (nachgewinnen, ersetzen, sufficio: kad se krava ujutru pomuze pa u veće nema mljeka, onda kažu: nije nabrizgala). — U jednoga pisca znači uopće napuniti: Jednog (t. j. Turčinu) sadi do kojena svoga uza tolu svačim nabrizganu, nek zalaže brava debeloga i zalaže sata medenoga. Osvetn. 6, 35. — Isti pisac uzima nabrizgati i u značenju: nákupiti se; to je u primjeru: A lako ćeš pogoditi, znanče, otkaše su nabrizgali druzi. 7, 36.

NABRIZGÁVATI, nabrizgávám, impf. obilovati, biti u obiju (o mlijeku). Glagol je načinjen prema pf. nabrizgati. U rječniku nijednom. Dojke što se čestije muzu, to veće nabrizgavaju. Blago turl. 2, 183. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Moje su krave počele nabrizgavati varenikom. Od kad pasu krave po bojoi paši, od tadaj nabrizgava i varenika. J. Bogdanović.

NABRNDÚLITI, nabrndúlim, pf. isto što naprítiti. Od na-brndužiti (samome brndužiti nema potvrde). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Sta ti je, da si te gubićine tako nabrduljio? Naš je načelnik vavije nabrduljen, ne moš lucki s njim govoriti. J. Bogdanović. Isti je prienosnik zabilježio, da se onamo govori i nabrduljiti se, t. j. naprćiti se, na pr. Vidim ja, da si se ti na me nešto nabrduljila.

NABROJ, m. ono, što je preko broja. U Voltičijinu rječniku (soprannumero, über die Zahl). *Sasma nepouzdano*. — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. u značenju: nabrajanie, lat. enumeratio, nem. Aufzählung.

NABROJATI, nabrojim, pf. isto što nabrojiti. Do sad su 200 ljudi, koje mrtvi, koje raženi nabrojali. Nov. srb. (1835) 22. A Sulejman pobrubojnike, što su mu se zdravi nabrojali. Osvetn.

5, 104. — Prostoga brojati nema u ovom rječniku, ali se govori; vidi u Itekovićevu rječniku u kojem ima i izbrojati.

NABROJEĆE, *n. nom. verb. od nabrojiti. Samo u Stulićevu rječniku (u kojem se mjesto samoga numeratio bez ikakve potrebe veli: difficilis alicuius rei numeratio).*

NĀBROJICE (bitē takav ake.), *adv. na broj. potpuno. M. Pavlinović.*

NABRÖJITI, *nābrojim, pf. numerare, annumerare. Od na-brojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1, 3, 5.*

a. nabrojiti (bez riječce se).

(a) nabrojiti što na čemu (1 na II, 1). U rječniku *Voltigijinu* (soprannumerare, aufzählen) i u *Vukovu* (daraufzählen, adnumero s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 434: Na slugina pleća nabrojise trideset i šest zlatni buzdovana).

b) isto što izbrojiti (1 na II, 5). U rječniku *Stulićevu* (alicuius rei enumerationem difficulter absolvere, previše rijeći mjesto jedine enumerare!). Jer prije platil i pineze prije nabrojil jest. Š. Budinić ispr. 90. Da ti svoje pleme moreš ovako skupit, puno bi veće nabrojio ljudi. A. Kačić razg. 221. Kojizih (t. j. ludi) bi nabrojeno dvadeset i tri išade. korab. 102. Nikomu ne proste nego samima čistima divicama, kojih oko triest i dvi hiljade nabrojise. E. Pavlić ogl. 165. Učini tolika čudesa, da kad ih nabroji osam stotina biskup, ne hotijaše ih veće brojiti. Đ. Bašić 232. Sve ove grijе nabroj, ako je moguće. F. Lastrić ned. 56. Većih vitezova nabrojise sedam. J. S. Rejković 9. U samoj Španiji nabrojili su pisacoi sedamdeset tisuća (t. j. krštenijeh ludi). A. Kalić prop. 537. Junaci se iz mora izvoze, brojila ih mlada Đurdevica, sve junake na broj nabrojila, do tri dobra nena ne nabroji. Nar. pjes. vuk 1, 217. Do prvoga dana po sedmoj nedjelji nabrojte pedeset dana, onda prinesite nov dar Gospodu. Đ. Daničić 3 mojs. 23, 16. No sam vam htio nabrojiti neke od mnogijeh negovijeh vrlina. S. Lubiša prip. 253. Ter nabroji trista dukat zlata. Nar. pjes. istr. 2, 6.

c) pribrojiti što k čemu. Pade ždrbil svrhu Matija, i nabrojen bi s jedanadeste apoštolov (iz lat. cecidit sors super Matthiam, et annumeratus est cum undecim apostolis, act. ap. 1, 26). I. Bandulavić 188b. Nabrojen, pridružen k broju (u popisu riječi, koje se po veće načina mogu razumjeti u jezik slovenski). 299b. Kada bi nabrojen među učenike (t. j. Matija). S. Margitić fala 11. Na ovi dan bi... nabrojena među sveti (t. j. Katarina). 105. Bijaše se užegla svetoj Metildi u srcu živa požuda, da bi bila nabrojena među čestitijem onijem dušam, kojijem će Jezus Hrist upraviti vesele one riječi. I. M. Mateić 189.

b. nabrojiti se.

(a) o brojevnu u obilnoj mjeri (1 na II, 3). U rječniku *Vukovu* (sich satt zählen, satis numerasse). Ako spenzu ti brojisi, spenže se ti ne nabrojio! Nar. pjes. bog. 77. A. Brojim, sinko, ne prestajem nigda. B. Doista se misliš nabrojiti. P. Petrović gor. vijen. 92.

b) u refleks. značenju. Nemoj se š nima nabrojiti ti, koji štiš ove knige. I. M. Mateić 224. Zdravo bili i nabrojili se. Osvetn. 2, 111.

NABRSTITI, *nabrstim, pf. potjerati brst. Od na-brstiti (vidi brstiti pod 3); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ake. će biti, kako je postavljen, premda je u Vuka nabrstiti, nabrstim; ali u nega je i obistiti, obrstim. Samo u Vukovu rječniku (nabrstilo voće. t. j. napupilo,*

ausschlagen, gemmas protrudo). — Ima i nabrstiti se, t. j. napasti se brsta. Od na-brstiti (vidi brstiti pod 1); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku *Popovićevu* (sich genug anessen von jungen Sprossen, z. B. Ziege). Govori se u Lici (s naznačenim ake.). na pr. Esu li se koza nabrstile? J. Bogdanović.

NÄBRŠKATI SE, *näbrškäm se, pf. jedući po malo najesti se. M. Pavlinović (zabižežio i naznačeni ake.). Od na-brškati (vidi brškati pod a); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.*

NABRŠTAK. Nabrtaka, *m. neko zemlište u jugozapadnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 633. — Tamno.*

NABRUJATI, *nabrujam (nabrujim?) pf. Samo u jednoga pисца, koji ima taj glag. na dva mјesta u dva različna značenja, koja se ne mogu složiti, a ne može sveze u značenju biti ni s glag. bruji. Kada taki dopaunili glasi, u vojvoda lišca nabrujala (t. j. razvedrila se od vesela), a o bedra gvožđa zatreptala. Osvetn. 5, 94. Zgroatio se vro generale, i vrele mu suze nabrujale (t. j. potekle, navrle). 7, 26. — Nepouzdano na oba mјesta.*

NÄBRUSIT, *adj. isto što nabusit, gnevliv. Između rječnika samo u Popovićevu (nabrusit, nabusit). Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović. Jamačno je riječ u svezi s imenicom brus, te će upravo značiti: oštar; vidi nabrusiti se, nabrušen.*

NABRUSITEL, *m. onaj, tko brusi. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (acuciator) i u Jambrešićevu (cotarius, — lat. dijelu).*

NÄBRÜSITI, *näbrüsüm pf. brusom naoštiti. Od na-brusiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikalinu (nabrusiti, naoštiti, acuo, exacuo), u Voltigijinu (affilare, aguzzare, schleifen), u Stulićevu (nabrusiti, naoštiti) i u Vukovu (wetzen, exacuo).*

a. nabrusiti (bez riječce se).

(a) u naredenom značenju. Vidih zatim ženu grubu, gdi nabrušen kosor nosi. Đ. Baraković vila 216. Oštar nož nabrusi na svoju pogibiljar. 119. Nabrusite vaše oružje veomi priko. J. Kavačin 59b.

b) u prenesenom smislu. Da misal nabrusi, ča jutri peti imaju (t. j. da naoštire pamet, da dobro promisle). P. Zoranić 37. Građane s vojnici vrlo nabrusismo (t. j. podbodosmo, podbunismo). I. T. Mrnavić osm. 126.

b. nabrusiti se. U rječniku *Vukovu* (nabrusiti se, rasrditi se). U Lici se govori näbrüsen, t. j. nabrusit, gnevliv. J. Bogdanović.

NABRUSIVATI, *nabrusujem, impf. glag. način prema pf. nabrusiti. Samo u Voltigijinu rječniku s. v. nabrusiti.*

NABRUŠEĆE, *n. nom. verb. od nabrusi. Samo u Jambrešićevu rječniku (exacutio, — lat. dijelu).*

NABRUŠIVATI, *nabrušujem, impf. glag. način prema pf. nabrusiti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nabrušujem, acuo, exacuo).*

NABRZAN, *nabrzana, adj. isto što brz. Upravo je pas. partic. od glag. nabrzati, kojemu nema potvrde. Samo u primjeru: Prah se vije uz pole Sarajsko, ne vitla ga jugovina nagla, no ga praše koňi nabrzani. Osvetn. 7, 36.*

NÄBRZICA, *m. čovjek žestoke čudi, koji brzo plane i navalni na drugoga. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). Đ. Skarić.*

NABRZITI, nabrzim, pf. ubrziti, učiniti koga brzjem. Samo u Stulićevu rječniku (accelerare, prospere s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NĀBŘZO, adv. isto što brzo, skoro, naskoro. U rječniku Vukovu (bald, proxime). Ako bi Turci nabrzo zemljom obladali. Vuk prav. Sov. 12. Sve misli, koje hoće da zbijimice i nabrzo prodru u narode. M. Pavlinović razl. sp. 7. Vidi još tri primjera kod brz na str. 691a.

NABŪBATI, nábubám, pf.

a. bez riječce se.

a) o bubaňu (udaraňu, lupaňu) u obilnoj mjeri. Od na-bubati (vidi 1 bubati pod 1); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Mikáfinu (nabubati, nalupati, satis verberare, multum percutere), u Belinu (battere ben bene) i u Stulićevu (nimium percutere). Govori se u Slavoniji, na pr. Ako to ne uradim, gazda će me nabubati u leđa! T. Maretić.

b) nabubati što, t. j. naučiti na pamet bez praroga razumijevaњa. Od na-bubati (vidi 1 bubati pod 2, e); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Popovićevu (nabubati lekečju, büffeln). Ti si to samo nabubala, a sutra već ne češ ništa znati. S. Pavičić.

b. nabubati se.

a) o bubaňu (udaraňu, lupaňu) u obilnoj mjeri. U rječniku Popovićevu (sich satt schlagen).

b) isto što nabiti se, nalupati se, t. j. najesti se. U rječniku Vukovu (nabubati se, najesti se, nabiti se, nabokati se).

NABUBRÁVĀNE, n. nom. verb. od nabubravati. Samo u primjeru: Da se sačuvaju jagode ot nabubravanja. P. Bolić vinod. 2, 310.

NABUBRÁVATI, nabubravám, impf. glag. način prema pf. nabubriti. Samo u jednoga pisca, koji u istom značenju ima i nabubravati se. Izvidavaju, jesu li loze počele nabubravati ili zarožavati. P. Bolić vinod. 1, 153. Što se duge ot ne (t. j. od vode) nabubravaju. 2, 104. Ako jagode već ni malo više ne jedre niti se nabubravaju. 2, 126. Pokrij za nekoliko minuta kadu, da se smesa nabubravati počne. 2, 420.

NABÜBREŽITI, nabübrežím, pf. isto što napeti (kao bubreg), naprēti. Od na-bubrežiti (samome bubrežiti nema potvrde). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Šta si te gubičine na me nabubrežio? J. Bogdanović. — Isti je prinosnik zabježio, da se onamo govori i nabubrežiti se u značenju nabubriti se; na pr. Gleđaj, je li se već gra nabubrežio.

NABUBRITI, nabubrím, pf. napeti se (kao bubreg), nabreknuti. Od na-bubriti (samome bubrežiti nema potvrde). Govori se u Popovićevu rječniku za nem. schwollen, anschwellen); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (gonfarsi, enfiarsi, divenir gonfio), u Stulićevu (nabubriti, nabubraviti, naboketi) i u Vukovu (aufschwellen, intumesco, n. p. pasuš u loncu). Kace... da se s vodom naspu, da duge zareknuti u nabubre. P. Bolić vinod. 2, 104. Jagode su... na vrhu svom malo po malo više nabubrene i zatubaste. 1, 46.

NABUBRIVATI, nabubrujem, impf. glag. način prema pf. nabubriti. Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod nabubriti).

NABÜBURITI SE, nabübürím se, pf. isto što nabubrežiti se (vidi tam). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Samome nabubriti se nema potvrde.

NABUCATI, nabucam, pf. Samo u jednoga pisca, u kojega kao da znači: nakupiti se, na-

leći, navrjeti. Ustavi se (t. j. Isus) okružen od mnoštva svojih učenika i puka nabucana iz sve Žudjelske i iz Jeruzalema i iz primorja. S. Rosa 68^b. Kako dođe na kuću i vidje čelad nabucanu, plač i sviraoce (ali ispor, lat. cum venisset in domum et vidisset tibicines et turbam tumultuantem. matth. 9, 23). 89a. — Glag. se ovaj nalazi i u Stulićevu rječniku, ali sa značenjem važada krivo postavljenim (premere, comprimere s naznakom, da je iz S. Rose). Ima potvrdu i za samo bucaci, ali mu se značenja ne mogu srediti sa značenjem složenoga nabucati (vidi bucaci i bucaci se). — Tamno.

NABUČATI, nabučim, pf. učiniti buku. Od na-bučati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: (Sluga) za nima trkne i nabuči jako zarad čaše ukradene. A. Kačić korab. 48.

NABÚČITI SE, nábúčím se, pf. naduti se (od gneva). Od na-bučiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (anbauschen, intumesco).

NABÜGARITI SE, nabügarím se, pf. naplatiti se, najaukati se. Od na-bugariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Nabugarila se za svojim sinom. J. Bogdanović.

NABUHLOST, f. stanje, kad što nabuhne. Poznavanje ove činjenice ohrabri ga, u slučaju nabuhlosti jednoga ogranka žila da veže glavnu žilu. M. Pavlinović rad. 58. — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja stilistike i kao sinonim riječi nadutost za nem. Schwulst, Schwülistigkeit, Bombast, tal. ampollosità.

NABUHNUTI, nabuhném, pf. isto što nabreknuti, naduti se. Od na-buhnuti (samome buhnuti u značenju: nabrekivati, nadinati se nema potvrde, ali ima podbuhnuti); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Voltigijinu (nabuhnut, tronfo, tumultante, aufgeblasen) i u Vukovu (anlauf, anschwellen, intumesco; nabuhao čovjek u licu; nabuhle ruke od zime). Otkini zrna s petjah, operi vodom i togda metni u vruću vodu nabunuti. Z. Orfelin 436. Čovik u onim bilim sobam nabune i pobili. J. Grupković. Ima i u Šulekovu rječu. zn. naz.: nabuhao, nabuhla kao izraz iz područja stilistike za nem. schwulstig, tal. ampolloso. — U Belinu i u Stulićevu rječniku postavljeno je krivo značenje, t. j. nabuhnuti je zamijeđeno s nabuniti. U Belinu je rječniku: nabuhnuti tkoga, impresionar uno contro un altro, — nabuhnut, impressionato contro d' un altro; u Stulićevu: nabuhnuti koga prema komu, efficere, ut quis male sentiat de alio (s naznakom, da je iz Belina rječn.), — nabuhnut, nabuhen. — Vidi 2 nabušiti.

NABUHNIVATI, nabuhnūjem, impf. glag. način prema pf. nabuhnuti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, u kojem je -n- mjesto -ñ-: nabuhnūjem, podusujem, bučim; kod podusujem stoji, da znači: potičem, podhadam, dakle je nabuhnūjem zamijeđeno s nabuhnūjem (kako je u Belinu i u Stulićevu rječniku nabuhnuti zamijeđeno s nabuniti), a kod bučim stoji lat. tumeo (t. j. nadimam se).

NABÜJATI, nabübäm, pf. u velike se dići, porasti. Od na-bujati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Vukovu (n. p. nabujalo tijesto, aufschwellen, intumesco). Nabujala i ocvala trava. Osvetn. 2, 177.

NABUKATI, nábukém, pf. bukom, vikom, rikom dozvati. Od na-bukati; ide među glagole

navedene kod 1 na pod II, 4. Samo u primjeru: Vo buće pa punu košaru nabuće (t. j. crno zvoni i najuni crkvu). Nar. zag. novak. 60.

NABUKTATI, nabukćem, pf. isto što nabubriti, nabuhnuti. Od na-buktati (samome buktati u značenju: nabubravati nema potvrde). Samo u primjeru: Zbića čuda od ovoga boba! Do danas se vazda dobro kuhao i pod ključ héće nabuktati i nagreznuti, a danas se skamenio i osušio. S. Lubiša prip. 31.

NĀBULATI, nābulām, pf. napeći kukuruza. Od na-bulati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Marica je nabulala punu tavnku kukuruza. V. Arsenijević. J. Bogdanović. Ovaj je drugi prinosnik zabižežio i glag. nabulati se: Some sam se danas nabulala kukuruza.

NABŪMBARITI, nabūmbarīm, pf. isto što nabubriti. Od na-bumbariti (samome bumbariti nema potvrde). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NABUNA, f. seditio, tumultus, confusio. U rječniku Belinu, Jambrešićevu, Voltigijinu i u Stulićevu. Drugi jeh potvrda ima samo iz dubrovačkih pisaca xvii i xviii vijeka.

a) isto što 1 buna pod 2. U rječniku Belinu (abbottinamento, ammutinamento, sedizione, tumulto, commozione di gente), u Jambrešićevu (tumultus — u lat. *dijelju*), u Voltigijinu (tumulto, ammutinamento, Aufruhr) i u Stulićevu (tumultus s primjerom iz Gundulića, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Nabuna je i prije bilo . . . nu se očitom silom smilo tegnut nigda nije u cara. I. Gundulić 497. Da se odmetnjeh, vidi, smećo nijesu ne samo utažile, neg' da svak čas rastu veće nih nabune i nih sile. 534. Vidim puke sve podložne . . . u oginjenoj vrit nabuni. G. Palmotić 2, 260. Zli Baraba . . . u nabunah bješe prvi i brz na zla svakolika. 3, 165b. Kad on (t. j. David) uteče izprid nabune Absalonove. I. Đordić salt. 140. Čudne nabune mnokrat su se u gradovih podignule. B. Zuzeri 368. Er nabuna nije bez koga dogovora. A. Kalić tri bes. 12.

b) vreva, galama, buka. Da oči na isprazno vidjeće zatvorim, uši od nabuna uklonim. I. Akvilini 331. U nabunu puk se stavi od požude za vidjeti. P. Kanavelić 545. U toliko od nabune Jezus bješe se uklonio. S. Rosa 65a. Učiniste nabunu na mene, ko da bijah pristupio. 118. Ne strašeci se . . . od sile nemilijeh Židova ni od njihove nabune. D. Bašić 83. Da moć budemo mirno stanovati izbavljeni oda svijeh nabuna izvanjeh. I. M. Mateić 16. Er mir no nahodi se, gdje je smeća i nabuna. 151.

c) zabuna, smetna, smutna. U rječniku Belinu (garbuglio cioè confusione). Benedikt . . . noćno se brani od vrăje nabune. V. M. Gučetić 211. Ako si u zavada i nabunah, srce Jezusovo jes pučina mira, ter će sve utažiti i umiriti. I. M. Mateić 247. Nu čujte . . . za moć na zdravje iz svijeh nabuna svjetovnihje izplivati. B. Zuzeri 15. Na ove glase . . . u smeću stavljaju se i u nabunu. 227. Ni gospostvo od svita ni rimske veličine . . . moguha mu unutarne nabune svoga nečista srca utažiti. A. d. Bella razg. 16. Nigdar nije korisna odluka ni poštena ona, koja se grli u nabuni od kogagod vrloga pohotinства. 210.

d) rijetka pojedinačna značenja. aa) mnoštvo, hrpa nabuñenih ljudi. Samo u primjeru: I trnova ona kruna, s kom ga (t. j. Isusa) okruni zla nabuna. N. Marči 51. — bb) buka,

uka mora. Samo u primjeru: Vidim . . . priliku u brodaru, koga daleko od kraja stiže silna nasa morske pučine. A. Kalić prop. 449.

NABŪNCATI, nabunciām, pf. multa alucinari. Od na-buncati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Da znaš, šta si nabunca noćes u u snu! J. Bogdanović. — Onamo govore i nabuncati se, na pr. Tvoja se strina noćes nabuncala. J. Bogdanović. Ima i u Popovićevu rječniku sa značenjem, koje odgovara značenju glagola buncati pod b (nabuncati se, genug Unge reimtes sagen).

NABUNILAC, nabunioca, m. Samo u Stulićevu rječniku; vidi kod nabunitele.

NABUNILICA, f. Samo u Stulićevu rječniku; vidi kod nabunitele.

NABUNITEL₄, m. onaj, tko buni, tko čini nabunu, bunjija. U rječniku Belinu (abbottinatore, ammutinatore, sedizioso, sollevatore) i u Stulićevu (nabunitele), nabunilac, concitator, instigator, incitator. Primjera se našlo samo u dvije knjige. Biti obaden od svjedoka laživijeh ko od puka nabunitele. B. Zuzeri 259. Asalon . . . krvnik, ubojica, nabunitele otiso je s vragom posred pakla. 384. Kako nabunitele snovahu mu dobrzo smrt. A. d. Bella razgov. 157. Mrmošiće od odkupitelja od svita, kako da je nabunitele od puka. 200.

NABUNITELEICA, f. ona, koja buni, koja čini nabunu. Samo u rječniku Belinu (abbottinatore, fem.) i u Stulićevu (nabuniteleica, nabunilica, concitatrix, instigatrix).

NABŪNITI, nabūnūm (jamačno bi takav akc bio, kad bi se rijeć i u naše vrijeme govorila). pf. isto što pobuniti. Od na-buniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikalini (nabuniti, uzbuniti, facere, conflare, commovere, concitare seditionem, — nabuñen, concitatus, incitatus, instigatus s primjerom iz Đorđića ben. 1). Potverda ima iz pisaca, ponajviše dubrovačkih, xvi, xvii i xviii vijeka. Pored nabuniti često se nalazi i refleks. nabuniti se.

a) nabuniti uopće.

a) nabuniti (bez rijeće se). Zatim vojska nabuñena pode u skupn u jedinu. I. Gundulić 491. Hrlo posla po Dauta, zeta svoga, da on nabuni hude silu skupa luta. 507. Hotijaše oslobođiti Agnetu, ali ne mogući radi puka nabuñena . . . otide. B. Kašić per. 21. Ke si zemlje nabunila, ke si smela ti narode? G. Palmotić 1, 45. Nih (t. j. Trebijan) nabunit nije stvar mučna. 1, 46. Segaj skupa nabuñena ne bojmo se ni strašimo. 1, 58. Da se ne bi nabuñeni ubili stola moga. P. Kanavelić 9. Pilato pristrashen od žamora i od prijetnje puka nabuñena. D. Bašić 57. Ču se smeća, vika i buka nabuñena huda puka. N. Marči 57.

b) nabuniti se. Što se smrt nabuni ter cvjetak gizdavi prije reda obruni. M. Vetranić 1, 195. Nevjerni puk nabuñivši se silova sfetu djevicu, da uljeze. B. Kašić per. 185. Jedva rijeći ove izreče, i pako se vas nabuni. G. Palmotić 3, 10b. Puok se može nabuniti (stamp. napunuti), ter će smetna mnoga biti. M. Divković nauk² 35. Sve

u jedno nabuniti će se i prid tvoje oči ko strašni pridgleđ razrediti. B. Zuzeri 153.

b) nabuniti na koga.

a) nabuniti (*bez riječce se*). Oni veće puta nabuniše vas puk na něga. B. Kašić fran. 95/96. Narod nesmišen na Dubrovnik nabuniše. J. Palmotić 58. Da je puk na te vas nabuňen. G. V. Bunić 31.

b) nabuniti se. Nabuni se puk na popovet zavapi. M. Vetranić 2, 373. Ja ēu činit, da na něga gradani se sví nabune. G. Palmotić 1, 13. Tu se na me nabunio zbor crkvnijeh klestijeh glava. 3, 4b. I iskrni moji ljubljeni sví na me se nabuniše. I. Aklilini 265. Koja sila tako se je bez razloga nepravedno nabuni tamničara na jednoga? P. Kanavelić 314. Kad se na me nabuniše. J. Kavačin 154b. Datan i Abiron.... nabuniše se na Mojzesa. I. Đordić salt. 368.

c) nabuniti protiva (suprotiva, suproč) kome.

a) nabuniti (*bez riječce se*). Kad bi vidiđela i vas svijet nabuňen suproč ovomu obvezovanju. I. M. Mateić 223.

b) nabuniti se. Nepravednu zače želu, da se odmetne i nabuni suproč svomu stvoritelju. G. Palmotić 3, 120a. Ab koji se krajevi s početka nabuniše suproč našoj svetoj vjeri za pozarit je! I. Đordić salt. 223. Privideći Bog.... da će se Zudjeli oholo nabuniti suprotiva Jezusu. V. M. Gučetić 165. Neka poslije vas pako suproč meni nabuni se. B. Zuzeri 56. Nabunio se Absalon protiva ocu, nabunila se svaka stvar protiva Absalona. A. Kalić prop. 53.

d. nabuniti se prema kome. Samo u jednoj knizi. Kad se čovjek nahodi u grijehu.... nabuni se na ňeki način sve stvorene prema ňemu. Đ. Bašić 66. Kad se Židovi bijaju nabunili prema ňemu. 299.

e. Ono, na što tko koga nabuni, izriče se osobitom rečenicom.

a) nabuniti (*bez riječce se*). Nabuniše puk, da ga kamenjem pobije. B. Kašić fran. 96. Lasnoće ih nabuniti, svojom snagom da se stave Turnov život obraniti. G. Palmotić 2, 121. Poglavnice sve crkvene nabunite, neka budu svoje izrigat ijede skrovne. 3, 10a. Ter vladaca solimskoga nabuniše, da ga umori. 3, 210a.

b) nabuniti se. Kad se sudci nabuniše, da ispune vođu svoju. M. Vetranić 1, 324.

f. nabuniti može se i drugo što, ne samo ljudi. Ma je svijes na me nabuňena. I. Đordić uzd. 7. Kad naripe vjetri nabuňeni rvati plavben. 1. Učenici pristašeni od vjetara nabuňenijeh. Đ. Bašić 13. Na koje bijahu naripili vjetri nabuňeni. 223. Roj žamorni osa nabuňenijeh. B. Zuzeri 7. Tiho more.... nijednjem vjetrim od nedragijeh protivnosti nabuňeno. 21.

g. nabuniti je isto što smesti, smutiti, zabuniti. Svaka dakle Davidova pjesan jes veselje od srca.... vlađanje od nabuňenijeh i nekrepkijeh misli. I. Đordić salt. xvii. Pristašen.... od svojih misli nabuňenijeh poče se žalostit. Đ. Bašić 53. Smetena nabuňena pamet od tisuću prigorkijeh misli. A. Kalić prop. 123. Griješi.... nabuňice tvoju pamet, da ne ćeš umjet promisliti o tvomu spaseњu. 124.

NABUNIVATI. nabunujem, *impf. glag. načien prema pf. nabuniti*. U rječniku Belinu (sollevare in senso di tumulto) i u Voltigijinu (nabunivati, nabunivam, nabuniti). Ovako odgovara Žesus na razloge izprazne, kojijem Farizeji nabunivahu se prima ňemu. S. Rosa 66b. — Vidi nabunivati, koje je boži lik.

NABUNLIV, *adj. onaj, koji se lako buni (nabuni)*. U rječniku Belinu (dedito agli abbottina-

menti, sedizioso, — *adr. nabunljivo, sediziosamente*). Biši ona yrsta od ludi nabunljiva i naučna na privare. G. Palmotić 1, 46. Nabunjive tko je čudi. 2, 107. Sila jaza pakjenoga, nabunljiva i otrovna. 3, 44a. Nabunljivu čud opaku promijenit mu može on sada. P. Kanavelić 174. Ne bi dosta toj do sada paklu i puku nabunljivu. I. Đordić uzd. 78. Znam, da tebi suprotivi skup se řihov nabunljivi. salt. 176. Nabunjivi er ti pleća skup obraća. Zgode 8.

NABUŇATI SE, nabuňam se, *impf. isto što nabunivati (nabuňivati)*. Samo u primjeru: Naša čućenja nabuňaju se protiva nama svakoga časa. P. Marki 42.

NABUÑEĆE, *n. nom. verb. od nabuniti. U rječniku Mikalinu (nabuňenje, uzbuňenje, seditione, concitatio, motus populi, tumultus), u Belinu (nabuňenje, abbottinamento, ammutinamento, — nabuňenje, sedizione) i u Stulićevu (concitatio, incitatio, instigatio)*. Nu bih isko s dobrrom sprva nabuňenje gasit ovo. I. Gundulić 504. Pri-trpjo jest nabuňenja suprot sebi od mnoštva. B. Kašić fran. 96. Sastašo se sinovi Izraelovi.... i obrativši se u nabuňenje rekoše. rit. 402. Tvrdoglavstvo, rogoroba, zla svijest, zla čud, nabuňenje. P. Kanavelić 489. Ovo je dosta za uzdržat nas, da ne popuznemo u nabuňenju našijeh bezrednijeh požuda. P. Marki 75.

NABUÑIV, *adj. isto što nabunljiv. Samo u rječnicima, i to u Mikalinu (adv. nabuňivo, uzbuňivo, seditione) i u Stulićevu (nabuňiv, seditionis, tumultuosus s primjerom iz Palmotića 3, 44a, ali tamo ne stoji nabuňiva, nego nabunljiva, vidi kod nabunljiv, — adv. nabuňivo, nabuňeno).*

NABUÑIVATI, nabuňujem, *impf. glag. načien prema pf. nabuniti*. U rječniku Belinu (abbottinare, ammutinare), u Voltigijinu (nabunivati, nabuňujem, nabuniti) i u Stulićevu (nabuňivati, nabuňuvam, pedentem seditiōem excitare). Nabuňivat jedni staše hoće i crkav redovnike. I. Gundulić 481. Ovi nevjernik poče nabuňivati vas puk. B. Kašić per. 53. Rekoše, da si nemiran i puk nabuňuješ. S. Margitić fala 188. Asalon.... puk nabuňiva, s zlom čeljadi uvjetuje se, kupi vojsku suproč ocu. B. Zuzeri 341. — *Ima i nabunivati se*: Vojnici počeše se suproč svomu vojevodi nabuňivat. B. Zuzeri 285. — Vidi nabunivati.

NABÚRITI SE, nábürím se, *pf. rasrditi se. Od na-buriti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Vukovu (zornig sein auf Jemand, sufflare se alicui). Što si se, buro, naburio? Vuk rječn. s v. buro.*

1. NABUSATI, nabusam, *pf. pokriti buseňem. Od na-busati (vidi 1 búsati); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Ako imaš glavatoga keja.... š nega lišće kano i s kupusa skini, — koren nek mu se nabusa, da snažnije zaviju se glave. J. S. Rejković 331.*

2. NABÚSATI SE, nábúšám se, *pf. nalupati se, naudarati se (na pr. motikom kopajući). Od na-busati (vidi 2 búsati); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Ko se motikom ne nabusa, ta se kruha ne nakusa. Nar. posl. vuk 154 (s naznakom, da se govoriti u Boci).*

NABUSIT, *adj. opor, oporan, lutit. Biće u svezi s glag. bùsnuti (vidi 1 busnuti pod 2, a). Samo u Vukovu rječniku (zornig, gähzornig, iracundus). Vidi busovan i 2 nabusiti.*

1. NABUSITI, nabusim, *pf. isto što 1 nabusati, t. j. pokriti buseňem. Od na-busiti (samome*

busiti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u jednoga piscu (koji u pas. partic. grijeskom piše -s- mjesto -š-). Nabusen zidić i s nasipom napraviti možeš, t. j. ledinu nabusit, i kad mala kišica padne, onako isto nabij kao i prede. P. Bolić vinod. 1, 183. Ako s nabusenom zemljom ... vinograd gnojš, onda slobodno i na samo čokoće nabacuj. 1, 244.

2. NABUSITI, nábúšít, pf. isto što naprčiti. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Šta si na me te gubičine nabusio? J. Bogdanović. — Onamo govor i nabusiti se, t. j. naprčiti se; na pr. Šta si se nabusio? šta ti je? J. Bogdanović. — Vidi adj. nabusit i riječ, koja sad dolazi.

1. NABUSÍVATI, nabúsujěm, impf. osijecati se na koga. Glag. je načinjen prema pf. nabusiti, kojemu nema potvrde za značenje, koje bi posve odgovaralo. Samo u Vukovu rječniku (nabusivati, nabrekivati), u kojemima ima i nom. verb. nabusiváne (t. j. nabrekiváne).

2. NABUSIVATI, nabusujem, impf. Samo u primjeru: Tu mu dobar nabusivo doro od umora niz Klokote teška. Osvetni. 7, 32. Pisac u bješki sam kaže, da ovaj glag. znači: lagahno hramati. — Tamno.

NABUŠAST, adj. onaj, koji se nabusi, nadme (o dijelovima odjeće, na pr. o rukavima i o kosama). Samo u jednoj knizi, za koju će riječ biti i načinena (prema glag. nabušiti se). Nabušast, bauschig, puffig; nabušasto udesiti, prišiti. J. Belović-Bern. 196. — Vidi riječ, koja sad dolazi.

NABUŠICE, f. pl. štogod nabušasto (o odjeći ili o kosama). Samo u jednoj knizi, za koju će riječ biti i načinena (kao i ona, koja je pred ovom). Nabušice, Puffen. J. Belović-Bern. 196.

1. NABUŠITI, nabušim, pf. glagol tamna postava i značenja. Potvrde su se naše samo ovdje: Staše mu bridak mač protepen kroz uši, mnah, se je na zatač na vojsku nabuši. Đ. Baraković vila 288. Ne dobro od tuda se oni uputiše, na Čauša da se pašu nabušiše. I. T. Mrnarić osm. 128. — Možda je na oba mjeseta značenje: nabasati ili namjeriti se.

2. NABUŠITI SE, nábušít se, pf. naduti se, napuhati se. Od na-bušiti se (samome bušiti ili bušiti se u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (n. p. nabušila se perina, anbauschen, inflo). Po svoj pričici glagol je ovaj istoga postava, kojega i glag. nabuhnuti.

NABUŠITI, nábúšít, pf. paulum terebrare. Od na-bušiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Nabušeno je skoro svako parče, a mnogo je i probušeno. Đ. Popović pozn. robe 196.

NABUTURITI SE, nabuturim se, pf. slatko se najesti čega. Govori se u Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 6, 130. — Postane tamno.

NÁCA, f. žensko ime od mila mjesto Nastasija, t. j. Anastasija. Govori se u Srbiji (s naznačenim akc.). I. Pavlović. Zabižežio i M. Đ. Miličević kralj. srb. 316. — Ispor. Nacko.

NACAPITI SE, nacapim se, pf. dobro se najesti čega (na pr. voća ili kakičevih zrna). Od na-capiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u riječkoj nahiji (s akc. nacapiti se). A. Jovićević.

NACAROLA, f. ime bilki. Iz tal. lazzeruola (plod), lazzeruolo (drvo); u istom jeziku ima i azzeruola, azzeruolo. U rječniku Belinu (lazzarella, frutto noto) i u Stulićevu (nacarola, dub i voće, hypomelis tuber s naznakom, da je iz Belina rječnika). Imo i u B. Šuleka im., gdje se postavlja učeno lat. ime Crataegus Azarolus.

NACAROVATI SE, nácarujěm se, pf. od nacarovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (nacarovati se, nacarstvovati se, diu imperare, regnare). Govori se i piše i u naše vrijeme, na pr. Pošto se nacarova, umrije.

NACARSTVOVATI SE, nacarstvujem se, pf. isto što nacarovati se. Od na-carstvovati. Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod riječi, koja je pred ovom). Jamačno nije nikad bila narodna riječ; vidi carstvovati.

NACÉRGATI SE, nácergám se, pf. malo se posvaditi, sporijeći se. Samome cergati (se) nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.); na pr. Najprije se nacergali pa se onda pomirili. Đ. Škaric.

NÁCI, Náká, m. pl. Samo u Vukovu rječniku s primjerom iz neke nar. pjesme: Te je šaše na Nake krvave na Turčina Nakić Ibrahima. — Vidi Nak.

NACIFRAÑE, n. nom. verb. od nacifrati. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (adornatus) i u Jambrešićevu (exornatio, — u lat. dijelu).

NACIFRATI, nácfirám, pf. nakititi, naresiti. Od na-cifrati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Bjelostjeničevu (samo pas. partic. nacifran, adornatus, exornatus, decoratus, politus, comptus, — adv. nacifrano, adornate, exornate . . .) i u Voltigijinu (ornare, abbellire, auszieren, schmücken, — nacifran, ornato, abbellito, geziert). Govori se oko Vinčovaca, na pr. Kako te je mati nacifrala, ko da nisi momak, nego divočka! S. Pavićević.

NACIFRÁVATI, nacifrávám, impf. glag. načinjen prema pf. nacifrati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (nacifravam, narešujem, adorno, exorno, decoro, concinno), u Jambrešićevu (adorno, exorno, — u lat. dijelu) i u Voltigijinu (nacifravati, nacifrati).

NACIJÉDITI, nacijedím, pf. činiti, da što pomalo nakaple. Od na-cijediti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Belinu (nacijediti, instillare, empir a goccia), u Voltigijinu (naciditi, nakapati) i u Stulićevu (stillare, instillare, stillatin infundere; ima i nacijediti se, ad plenum manare). Govori se i u naše vrijeme, na pr. Hoćeš, da ti nacijedim octa? Dosta se nacijedilo ula iz boce.

NACIJEĐATI, nacijedam, impf. glag. načinjen prema pf. nacijediti. Samo u Bjelostjeničevu rječniku (nacejam, guttatum, stillatum impleo).

NACIJÉPATI, nacijepám, pf. od na-cijepati. a) između glagola navedenih kod 1 na pod II, 3. U rječniku Belinu (spaccar molto cioè spaccar molte legna) i u Stulićevu (ligna copiose scindere). Vidi jednoga Arapa, gdi cipa drva, i budući nacipao veliko brime poče ga dizati da ga nosi. J. Banovac pripov. 205. Nacijepavši drva za žrtvu podiže se i podje. Đ. Danićević 1 mojs. 22, 3.

b) nacijepati kao nasjeći: ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u primjeru: On (t. j. vrtar) uzimje oštru sjekiricu, siječe sve grane one divje masline . . . poslije kojericem nacijepa divji stabar, uzimaje, obire jedan

lijep pupak pitome masline i veže ga s divnjijem hrekom. V. M. Gučetić 16.

c) nacijepati se, t. j. napiti se; ne razabira se razvoj značenja. Samo u primjeru: Sejak.... nategne bakvici studene vode i sit se nacepa. M. Đ. Milićević zlos. 290.

NACIKNUTI, naciknem, pf. malo puknuti, malo se rascijepiti. Od na-ciknuti (vidi 3 ciknuti pod 3); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Štulićevu rječniku (naciknuti, napuknuti).

NACIČATI, nacičām, pf. isto što nanišaniti. Od na-cičati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Pazi, da dobro nacičaš. S. Pavičić. — Ima i nacičati se, koji glag. ide među one, što su navedeni kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru, u kojem griješkom stoji -ije- mjesto -i: Da si težak, pa da naoreš se, jali putnik, pa da naputuješ se, jali puškar, da nacičelaš se. Osvetn. 2, 99.

NACINKROTITI SE, nacinkrotim se, pf. isto što nakinduriti se (kao da se tko zakiti biškom, koja se zove cinkrot?). Od na-cinkrotiti; samome cinkrotiti nema potvrde. Govori se po Srijemu. P. J. Marković.

NACJEDIVATI. nacjedujem, impf. glag. načinen prema pf. nacijediti. Samo u rječniku Belinu (instillare) i u Štulićevu (stillare, stillatim infundere).

NACJEDEĆE, n. nom. verb. od nacijediti. Samo u rječniku Belinu (nacjedjenje, instillamento) i u Štulićevu (instillatio).

NACJELÍVATI SE, nacjelivām se, pf. načubiti se. U rječniku Štulićevu (nacjelivati se, načubiti se). Govori se i piše i u naše vrijeme, na pr. Pusti, da te se nacjelivam, kad te eto vidim živa i zdrava iza toliko godina.

NACKO, m. ime od mila mjesto Nastas, Anastasije. U Srbiji. D. Avramović 212. — Ispor. Naca.

NACMÁKATI, nacmákām, pf. a) preveć nacmazati; od na-cmakati (vidi cmakati pod b); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Vukovu (stark schmieren, z. b. das Haar). — b) nacmákatí se, t. j. sit se načubiti; od na-cmakati (vidi cmakati pod a). Govori se oko Vinkovaca; na pr. Sinoć bila igra, pa sam se baš nacmako cura. S. Pavičić (zabilježio prez. nacmáčem se).

NACÓPATI SE, nacópám se (jamačno je takav akc.), pf. isto što nabiti se, nabubati se, najesti se odršće. Od na-copati (samome copati nema potvrde, ali ima pas. partic. záčopán); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Mi govorimo nacopati se, sicht den Magen vollstopfen. F. Kurelac rad jug. ak. 15, 165.

NACRÉPATI, nacréplém (nacrépám), pf. isto što nacrpsti. Samo u Vukovu rječniku (nacrepsti, nacrpsti s naznakom, da se govori u Dubrovniku).

NACRKÁVATI SE, nacrkávām se, pf. naspavati se (u pogrdnom smislu). Od na-erkavati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Slavoniji, na pr. Ustani, zar se nisi još nacrkvala? S. Ivšić. — Samome erkávati u značenju: spavati (kad se govori za pogrdnu) nema potvrde u ovom rječniku, ali se govori po Slavoniji, na pr. Već je osam sati, a on još crkává. T. Maretić.

NACRLEN, adj. podosta crlen, crjenkast. Samo u rječnicima, i to u Mikaljnu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 51b: na-

erlen, rufus i na str. 246a: mast nacrjena, color rubidus), u Belinu (incarnatino, rossetto) i u Štulićevu (carnis colorem referens s naznakom, da je iz Belina rječn.). — Vidi nacrvni.

NACRLENITI, nacrjenim, pf. učiniti što crleno. Od na-crjeniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Štulićevu rječniku (nacrjeniti, ocrjeniti). — Vidi naerveniti.

NACRN (jamačno je takav akc.), adj. podosta crn, crnkast. U rječniku Mikaljnu (nacrn, malo crn, nigellus, nigricatus), u Belinu (abbrunito, divenuto fosco, alquanto nero) i u Štulićevu (nacru, naernast, subniger, morulus, nigricans). Ka je (t. j. žena) naerna lica svojega, čiste vjere u njoj nije. I. Đordić uzd. 174. Francuska nije tader imala nego vrča i lonaca od nacrne pješčine. M. Pavlinović rad. 21. Dok mu vidješ oko otečeno a bijelu nasjela krv nacrna. S. Lubiša prip. 245.

NACRNAST, adj. isto što nacrn. Samo u Štulićevu rječniku; vidi kod riječi, koja je pred ovom.

NACRNITI, nacrñfm (jamačno je takav akc., ako se riječ u naše vrijeme gdje govori), pf. učiniti što crno. Od na-crnniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (abbrunat poco, — nacrénen, abbrunato) i u Štulićevu (nacrniti, nacrnivati, nigricare; bole bi bilo: nigrare). Da se gane i usudi uzdignuti svoju glavu za naernit Božju slavu. V. Došen 2a. Dizúć k nebū bisnu glavu, da nacrn Božju slavu. 9a. — Ima i naerniti se: abbrunire, divenir bruno. Bela rječn.

NACRNIVATI, nacrnujem, impf. glag. načinen prema pf. nacrniti. Samo u Štulićevu rječniku, u kojem je prez. zabijezhen nacrnivam; vidi kod riječi, koja je pred ovom.

NACRPATI, nacrpjem (nacrpam), pf. satis haurire. Od na-crpsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru (u kojem je č mjesto c): Ako dojde h torkulu i mňaše pedeset spudi načrpati, jedva jih dvadeset biše. Proroci 299.

NACRPSTI, nacrpem, pf. isto što nacrpati. Od na-crpsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Ako bude priježan ali ako ne nacrppe žive vodice ot istočnikov. J. Rajić pouč. 1, 17a.

NACRT (s takvijem se akc. govori), m. U Štulićevu rječn. zn. naz. kao graditeški izraz za něm. Plan, Zeichnung, Riss, Entwurf, Grundriss, tal. piano, franc. tracé, plan, délinéation, — kao izraz iz područja matematike i mehanike za něm. Construction, tal. costruzione, — kao izraz iz područja stilistike za něm. erster Entwurf, Concept, tal. abbozzo, bozza, schizzo, minuta. Samo u pisaca xix i xx vijeku, koji su tu riječ uzeli iz rus. начертание. Dovio se svojoj pogreški i premda nevješt risaňu snimio nacrite strojeva. M. Pavlinović rad. 77. To je stara zgrada s najlepšim uresom rijetkih i zamašitih nacrtca graditeških razl. sp. 418. Ranke u svom nacrtu starije povjesnice srpske izričeno ispojedaja. razg. 84.

NACRTAĆE, n. nom. verb. od nacrtati. Samo u Štulićevu rječniku (alicuius rei forma vel absolute lineamenta, character s naznakom, da je iz glag. brevijara, u kojem je „načertaće“).

NACRTATI, nacrtām, pf. delineare, conscribere. Od na-crtati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Štulićevu (figurare, effingere, delineare s naznakom, da je iz

glag. misala, u kojem je „načertati“ i u Danićevu (načrtnati, conscribere s jednom potvrdom iz xiv vijeka). Načrtnati mi sudbę gospodje (na nejasnu mjestu). Danilo 328. Načrtanna pismeni izbranniji hrisovoli (u ispravi xiv vijeka rđavo sačuvatoj). Glasnik 11, 130. Ot usrđdija i ljubavi sija načrtan. Glasnik 22, 232. — U naše vrijeme upotrebljavaju književnici glag. načrtnati u značenima, što ga ima ruski glag. načerťat (t. j. načiniti kakav načrt). U Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz različnih struka za niem. (aufzeichnen, aufreissen, aufnehmen, abzeichnen, construire, entwerfen, projectieren, tal. disegnare, delineare, costruire, abbozzare, adombrare, far abbozo, formar un progetto. On . . . po stolu brašnom načrta rodnu knežiju sa svim nezinim zemljopisnim pojavitom. M. Pavlinović rad. 13. Kako se čita u jednoj drugoj listini, u kojoj su načrtani glavni časi Dušanova careva. S. Lubiša prip. 47. Na tom zidu bejašo načrtana karta železničkih pruga. M. Đ. Milićević zlos. 68.

NACRTAVATI, načrtavam, *impf. glag. načinēn prema pf. načrtnati. Samo u Stulićevu rječniku (načrtati, načrtnati s naznakom, da je iz russkoga rječn.).*

NACRTKATI, načrtkam, *pf. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja umjetnosti i stilistike za niem. skizziren, tul. schizzare; u istom rječn. ima i pas. partic. načrtkan kao bot. izraz za lat. lineolatus, niem. feingestrichelt; ima i sámo crtkati za niem. schraffiren, tal. sgraffiare. tratteggiare.*

NACRTNUTI, načrtnem, *pf. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao matem. izraz za niem. croquiren. Od na-crtnuti.*

NACRTOVAĆE, *n. nom. verb. od načrtovati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja umjetnosti i graditelstva za niem. Planzeichnen, franc. dessin des plans.*

NACRTOVATI, načrtujem, *impf. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja umjetnosti i graditelstva za niem. Pläne zeichnen. Riječ je rđavo načinēna (t. j. izvedena od imenice načrt), boće bi bilo načrtavati.*

NACRVEN, *adj. isto što načrten (vidi tamo). Između rječnika samo u Stulićevu (načrven, crješahan). Prvi, koji izide, bi načrven i tomu oštре kože . . . i nazvan bi Ezau. E. Pavić ogl. 58.*

NACRVENITI, načrvenim, *pf. isto što načrteni (vidi tamo). Samo u Stulićevu rječniku načrveniti, crveniti.*

NACRVOLČITI, načrvolčim, *pf. Od na-crvolčiti; samome crvolčiti nema u ovome rječniku potvrde, ali se govori u Lici sa značenjem: dječati, rezati, strugati od bespolice, bez prave surhe (s ake. crvölčiti). Đ. Škaric. Ispor. crvoljiti. Složeno načrvolčiti ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.*

NACUBATI, načubam, *pf. Od na-cubati. Glagolu cubati kao prelaznou (cubati koga, t. j. pušati ga) nema u ovom rječniku potvrde, ali se oko Vinkoraca govori, a govori se i načubati u prelaznom značenju, na pr. Dok si bio mali, ja sam te dosta načubo. S. Pavićić. — Onamo govore i načubati se (koji glagol ide među one, što su naredeni kod 1 na pod II, 3, kao što ide i načubati); na pr. Jeste li se, cure, danas načubale? S. Pavićić.*

NACUKATI SE, načukam se, *pf. napiti se. Od na-enkati (vidi 4 enkati); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (perpotare, potationibus indulgere).*

NACVJET, *m. Samo u primjeru: Otkriše značenje i vrijednost činjenica tako priprostih i običnih, kao što su pad jedne jabuke i načvjet jednoga gogočka milskoga. M. Pavlinović rad. 51. Pisac u biloški na istoj strani kaže, da ova riječ znači: maščenje, mast, franc. coloration. i dodaje staroslov. riječ cvětъ = lat. color. Bez sumnje je pisac sam načinio riječ načvjet, koju on tako piše, ali bi boje bilo načvjet.*

NAČADITI, načadim, *pf. učiniti, da bude što čadavo. Od na-čaditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5; samome čaditi u značenju: činiti, da bude što čadavo, ima potrda u Ivkovićevu rječniku. — Govori se u Kosovu Poju. Etnogr. zborn. 7, 320.*

NAČAJAĆE, *n. nom. verb. od načajati se. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja istorije za niem. Anwartschaft, tal. aspettativa. Vidi riječ, koja sad dolazi.*

NAČAJATI SE, načajem, *impf. očekivati, nadati se. Od na-čajati; mislio bi se, da je glag. pf. sa značenjem: načekati se, ali je impf. sa značenjem, koje je postavljeno. U rječniku Danićevu (sperare s primjerom iz xiii vijeka). Pomiluj me ne načajuštago se spasenja. Stefan pam. šaf. 20. — Iz Danićevra je valada rječnika ovu riječ uzeo Šulek, koji u svome rječn. zn. naz. ima načajati se kao izraz iz područja istorije: načajati se n. p. prijestola, niem. Anwartschaft auf den Thron haben, tal. aver l' aspettativa del trono.*

NAČAR, *m. isto što hanjár, hančar (vidi tamo). Samo u jednoj knizi. Izvadi načar i ubi pustiňaka . . . Izvadi načar pak ubi i nega. M. Zorić zrc. 133. — Da nije griješkom mjesto ančar?*

NAČASNI, *adj. koji za čas traje, časovit. Samo u primjeru: Srčba načasna, koja čovika u prvi čas obujmi i digne mu svist, da ne zna, što čini. M. Dobretić 216.*

NAČASTITI SE, načastim se, *pf. Od na-častiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Vukovu (sich satt schmausen, satis epulatum esse s primjerom iz neke nar. pjesme: Načastismo s / stamp. bez s' svake đakonije).*

NAČAŠNI, *adj. koji je na časi. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao bot. izraz za lat. epicalycius, niem. kelchständig.*

NAČAVLATI, načavlam, *pf. zabiti čavlima, začavljiti. Od na-čavlati (samome čavlati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde). Samo u primjeru: A za nime budalasti Tale . . . , u ruci mu čavlena batina; hišadu je stratio čavala, još je pola načvalao nije. Nar. pjes. juk. 170.*

NAČEĆITI SE, načećim se, *pf. naliči, strčati se. Od na-ćeći (samome čeći ili č. se nema potvrde). Samo u Vukovu rječniku (sich herbeidrängen, concurro).*

NAČEĆE, *n. nom. verb. od načeti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (inceptio, inchoatio, tactus i u Stulićevu (inceptio, initium s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).*

NAČEKATI SE, načekam se, *pf. Od na-čekati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Belinu (aspettar lungamente, u Voltiglijini (aspettare lungamente, seccarsi aspettando, lang erwarten), u Stulićevu (načekati se, načekivati se s naznakom, da je iz russkoga rječnika, ali u russkom jeziku nema toga glagola) i u Vukovu (sich satt warten, satis expectasse). Evo i vi, već se načekasmo. P. Petrović gor. vijen. 17.*

NAČEKIVATI, načekujem, *impf. Samo u Stu-*
licevu rječniku expectare s naznakom, da se na-
lazi u kajkavskoga pisca Muliha). U istom rječ-
niku (i samo u njemu) nalazi se i načekivati se
(diu expectare). — Nepouzdano.

NAČELAK, načeoka, *m. isto što počelak. Sa-*
mo u Šulekovu rječn. zn. naz. kuo izraz iz po-
dručja zoologije za njem. Stirnhaut.

NAČELAN, načelna, *adj. glavan, poglavit.*
Osnovno je značene: prvi, t. j. koji što načine,
*počine; a pomalo se počela riječ načelan doro-
diti u svezu s riječju čelo i shvaćati u značenju:*
*koji je na čelu drugima; vidi kod načelnika. Iz-
među rječnika samo u Daničićevu (principalis
s tri primjera iz XIV vijeka i s jednjem iz XV).*
Načelnije je vojevody ne hoteše cara svojego
... ostaviti. Domentijan^b 103/104. Korabljinci
že ... načelnim grada skazaše. 186. Mnogo
slobodnoj voinstvo imje i ot načelnih velmužb
množajših. Glasnik 11, 77. Ti korenii grijof, to
jest uzroci glavnii i načelni, s kih radaju se i
čine ta prigrišenja. Š. Budinić ispr. 40. Prvi i
načelni zasnovateļi i zastaviteļi vire hristijanske.
suma 4^a. Ova prva, poglavita i načelna crkva
meju vsimi ostalimi. 50^a. Hotio je Petar sam
biti načelni (stamp. nadčelni) vojvoda od morske
vojske. A. Tomiković živ. 71.

NAČELNICA, *f. načelno, t. j. poglavito žensko,*
*prvo među drugima. U rječniku Belinu (princi-
pessa) i u Voltigijinu (primaria, eine Vornehme).*
Oholost jes (*sic!*) mati, načelница i kraljica vših
griha. Š. Budinić suma 121^a. — *Jedan pisac*
uzima riječ načelница za crkveno pjevanje, koje
se lat. zove antiphona. Antiphona oliti načelnicu.
B. Pavlinović 5. Koja načelница u svetkovine samo
dvostrukre pridvostruči se. 43.

NÁČELNIČKÍ, *adj. posses. od načelnik. U*
rječniku nijednom. Car je posao . . . dvadeset
*veliki bojni lada osim načelničke (stamp. nad-
čelničke). A. Tomiković živ. 244. Zbace samo-
vojnika nenarodnaka sa stolice načelničke. M.*
Pavlinović razl. sp. 283. — *Govori se i danas*
(s naznačenim akc.), na pr. Kolika je u Zagrebu
načelnička plaća?

NÁČELNÍK, načelnika, *m. auctor, princeps.*
Imenica je izevedena od načelo, koja riječ upravo
znači: početak; ispor. načeti, t. j. početi. Dok
je i naš jezik imao nazalne vokale, govorilo se
načelnik, kao što se govorilo i načelo, načeti,
a kad su se nazali izgubili, nastalo je načelnik.
Danas se više ne osjeća pravo postaće riječi
načelnik pa se dovodi u svezu s imenicom čelo,
t. j. misli se, da je načelnik onaj, koji je kome
ili čemu na čelu; vidi kod načelan. Po Hrvatskoj
govore i náčélník. N. Simić nast. vjesn. 8, 109.

a) načelnik je onaj, koji je što počeo, začeo,
osnovao. U rječniku Belinu (institutore), u Bje-
lostijenicu (načelnik, početnik) i u Stulicenu
(institutor, auctor s primjerom iz glag. misala:
načelnika živni ubiste, auctorem vitae interfec-
tis, — u istom rječn. ima i načelnik, za koje se
veli, da je iz glag. brevijara). Dobrě pravešta
žitiye svoje podobno drevnimi svetyimi na-
čelničkom pravila črnočaskaago. Domentijana
70. Načelnika života ubiste. Vuk djela ap. 3, 15.
Gledajući na načelnika vjere i svršiteja Isusa.
jevr. 12, 2 Jamačno je Vuk na ta dva mjestu
rijec načelnik uzeo iz crkvenoslav. načelničnik,
premda to ne veli u predgovoru svoga prijevoda
„Novoga zavjeta“, gdje navodi riječi, koje je
uzeo iz crkvenoslav. jezika.

b) glavar, poglavica, starješina, vladalac. U
rječniku Belinu (capitano, condottiere, prencipe,

principe, primato, chè ha dignità di primate.
pomorske vojske vladalac ili načelnik, ammiraglio, cioè general di mare), u Voltigijinu (so-
praccapo, Oberhaupt, u Stulicenu (princeps, na-
čelnik apostolski, princeps apostolorum), u Vu-
kovu (der Vorsteher, antistes s naznakom, da se
govori u Crnoj Gori) i u Daničićevu (načelnički, princeps s nekoliko primjera iz XII—XV v.). Mi-
nimum byst načelnički. Stefan pam. Šaf. 80. Na
skorē poveljavaše . . . ot pomorskih gradovi-
načelniky zdanija predstaviti. Glasnik 11, 69.
Karal, franački načelnik, posla Pipina sina va
Italiju. Š. Kožićić 17^b. (Papa) prizva tamo vse
krstijanski načelnički. 33^a. On je duhovne, svito-
vne načelničke radi njih himbe i sile luto ka-
ral. Postila (1562) 206a. Ima se prikazati onomu,
ki načelnik ili starišina jest. Š. Budinić ispr.
49^a. K nim prigledaja koliko ka zapovidem i
naredjenju gospode, vladavac i načelnikov svito-
vnih. suma 46b. Tada sabraše se načelnički po-
povski i starišine ljudi u dvor načelnika po-
povskoga, ki se zoviše imenom Kaifaš (iz lat.
Tunc congregati sunt principes sacerdotum et
seniores populi in atrium principis sacerdotum.
qui dicebatur Caiphas. matth. 26, 3). Svi načel-
nici držav da se skupe (iz lat. universi princi-
pes regionum ut convenienter. dan. 3, 3). I.
Bandulavić 125a. Sfjedoci su sfi apostoli tvoji,
koje si načelničke vrh sfo zemlje postavio (iz lat.
testes sunt ipsi apostoli tui, quos principes su-
per omnem terram constituisti). B. Kašić nasl.
148. Iziskuju dvorani ugodiću eudi njihova načel-
nika. I. Marki 90. Kada se dovrše letanje . . .
načelnik povrati se prid oltar za reči molitve
(misli se sveštenik, koji je prvi među drugima u
službi crkvenoj). L. Terzić 348. Bi dana prisvit-
lomu gospodinu knezu i načelničku hrabrenomu.
F. Parčić 5. Rim ima pravu viru i vazduhu ju uz-
drži, kako je pristojno gradu, koji je svemu
svitu načelnički. A. Baćić 151. Puk i načelnički
rug nime tvore. S. Rosa 159a. Našem crkve na-
čelničku daruj život dugoviti. P. Knežević pi.
184. Drugi neizbrojeni bogoslovci, naučitelji i
kanoništi, od kojih poglavica i načelnički jest
andeoški naučitelj Toma sveti. M. Dobretić 462.
Rastvorite, načelnički (stamp. načelci) nebeska
vrata (iz lat. attolite portas, principes, vestras).
A. d. Bella razg. 58. On sve meće pleme do ple-
mena, a pred vojsku dobre načelničike (iz pjesme,
koja nije narodna). Pjev. crn. 309b. I lijepo
vojsku urediše, najprije su mladi barjaktari, a
za njima hrabri načelnički. Nar. pjes. vuk (1865)
330. Načelničku pjevačkom. Đ. Daničić psal. 18
(u natpisu). — *Danas se u Hrvatskoj i Slavoniji*
načelnički zove prvi glavar u općini (što se
nen. veli Bürgermeister). Tako je i u Dalmaciji.
Načelnički je glavar jedne općine, koja u nas
gdjegod broji do dvadeset, do trideset hilada
duša. M. Pavlinović razl. sp. 232. *Isto je i u*
Srbiji. Drž. kalend. (1905) 152, 153. Onamo se i
prvi glavar u srežu zove tako. Sreski načelnički
Tima Popović. M. Đ. Milićević zlos. 242.

c) *Sasma je neobično značenje u primjeru:*
Nađe knigam mlađe knigonoše, svaka odo svome
načelničku (t. j. onome, kome je upravljen, adre-
satu). Nar. pjes. juk. 313.

1. NAČÉLO (s takvijem se akc. govoril), *n.*
principium.

a) početak; to je pravo i temeljno značenje;
ispot. načeti, t. j. početi. U rječniku Belinu
(principio, quello che produce da se qualche
cosa), u Stulicenu (načelo, načalo, a kod načelo
se veli, da znači principium, initium, origo i da
je iz glag. misala) i u Daničićevu (načelo, ini-

num s nešliko primjeri iz xvi do xxi vijeka). Spodobis me jes... videti puti spasenja tvojeg za celo. Stefan pam. Šaf. 11. Na viseko je načelo (t. j. rike ozi pjevana) ... po 3 muzanije. Sava knjilev. 3. 141. Mnogije crkvi ot načela suzja. Dač hris. 3. Što si su imala iz načela (iz početka xv vijeka). Mon. serb. 569. On (t. j. Bog) jest načelo i konac vših stvari. Š. Budinić suma 5b.

b) U xix i xx vijeku upotrebljavaju književnici riječ načelo za ono, što se nem. tel. Prinzip, tal. principio, franc. principe, t. j. pravilo, koje tko sebi postavi, da ga se u životu drži i po nemu radi; očeridno je izvor pomenutijem riječima u lat. principium, koja rečenoga značena nema, već samu značenje: početak (temelj, osnova). Čimalo se, da je princip (t. j. pravilo u životu) upravo početak ili osnovi moralnoga života. Prema pomenutijem jezicima dobila je isto značenje i ruska riječ начао, koja takođe upravo znači: početak (ispor. начатъ, t. j. почету). Tu su rusku riječ s rečenjem značenjem uželi naši književnici promjenili je po zakonu našega jezika u načelo i govore je s navedenim akc., koji je posre dobrat; ispor. načelo: начети kao propelo: пропел. Negova su se načela s vremenom razvijala. M. Pavlinović rad. 16. Ako ga (t. j. učera čorjekaj) ne okrijepe zdrava načela i posleni običaji. 143. Koji (t. j. car Dušan) dovrši u Srbiji uvođenje državnog načela. D. Daničić autor. 11. Da se staroj Srbiji ne mogu odreći načela prekrasnoga samostalnog razvijanja. 75. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz kav filozof izraz za nem. Grundsatz.

c) U jednom primjeru usima se plur. načela sa osobitu vrstu andžli prema lat. riječi principatus, koja to isto znači, ili prema grč. ἀρχαῖς. Tebe bo hvale angely, arhangely, preštoly, gospodstvija, načela, vlasti, sili i mnogočitaja neruvim i šestokrylataj serafirm (iz početka xvi vijeka). Mon. serb. 547. — Ispor. možućstvo na str. 589a.

2. NAČELO, n. prednja strana čega, na pr. knige, kuće. U rječniku Stulićevu načalo, frons aedium: krov stoji -ca- mjesto -če- i krov se reli, da se nalazi u glag. misalu). Ima i S. Budmani 415a: načelo, frontispizio, facciata. — Ova riječ nije u stresi s glag. načeti (kako je riječ 1 načelo, nejo s riječju celo frons: vidi kod te riječi na str. 92a primjere iz Lastrića i Kunižića).

NAČELSTVJE, n. isto što načelstvo. Samo u primjerima: Longobardi ... pridoše va Italiju, juže oblađaše razdjelen za načelstvija. Š. Kužićić 42a. Koji ne poslušaju oblast vladicačiva, načelstvo i gospodstvija crkvenoga. Š. Budinić suma 52a.

NAČELSTVO, n. vlast, oblast, poglavarstvo; ispor. načelnik pod b. Izmetu rječnika samu u Daničićevu načelstvo, imperium sa drugim primjerima, koji se ordje sada odmah navode. Blagoslovljenje prijevima oti predrašteštaga načelstvo ... igumena kirk Gevgjasi (iz xvi vijeka). Mon. serb. 125. Prijev načelstvo srpsko Stefan Privođenčani (iz početka xvi vijeka). Safarik letop. 63. Nestrojene poče biti među Aristošilom i Irakanom načelstvo radi. Š. Kožićić 3a. Ima vrhovnu oblast načelstvo i poglavarsko mjesto in h Š. Budinić suma 50a. — Upotrebljava se i dasas i Srbiji, ali ne kao riječ, koja bi stala iz starine, nejo je u novije vrijeme učeta s rus. начальство. Šreski načelnik Toma Popović okružnom načelstvu. M. D. Militević zl.

242. Beogradsko okružno načelstvo. Drž. kaleni. 1905. 152. Kragujevačko okružno načelstvo. 153.

NAČELSTVOVATI, načelstvujem, impf. rlatdati, starješovati. Glagol je isveden od imenice načelstvo. Imeđu rječnika samo u Daničićevu načelstvovati, praesesse sa četiri primjera iz xvi i xv vijeka). Svetomu načelstvujuštu u lervi svetoga Simeona ... mnogaja isčešnja... svtovori Bog. Domentjanib 114. Podobno ješte vspomenuti i o srpskoj zemli, kako uvérena bysta, koju li načelstvovaše u nej. Safarik letop. 51. Načelstvujuštu že israelitskim judems jevrejskomu arhijereju Jeremiji proroki. Starine 3. 115.

NAČELE, n. isto što načelstvo. Samo u primjerima: Načelija ištuše ... vyzvanišenije svtovoreti u svetoj obitelj (iz xiv vijeka). Glasnik 24. 262. Mogao bi redan biti da pe bi mogao imiti načelja ili dostojanstva. Š. Budinić ispr. 163.

NAČEOSTVO, n. Samo u Šulekovu rječn. naz. kao izraz iz područja istorije i kao sinonim riječi kolovodstvo za nem. Hegemonie. Riječ znači stanje, kad je tko kome ili čemu na čelu (tudi kod načelnik); -eo- stoji mjesto -el.

NAČEOSTVOVATI, načeosivujem, impf. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja istorije i kao sinonim riječima kolo vodim za nem. die Hegemonie susiven. Glagol je izveden ic imenice načeostvo.

NAČEPERITI, načeperim, pf. nametati, natrpati, na pr. mnogo krp na kakru haljinu. Govori se u Istri. F. Kurelac rad. 15. 165, gdje se kaže, da onamo govore i načeperiti se u značenju: čvrsto se čega primiti, prihvati, priunuti za što.

NAČEPNIK, m. polklopac na kojekakrim sudovima. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim riječi počepnik i kao izraz iz područja tehnike za nem. Zapfendeckel, Lagerdeckel, Pfannendeckel, Oberlager, franc. cheapeau.

NAČEPURITI SE, načepirim se, pf. načepiriti se. Govori se u Lici (z nasnacenim ate). na pr. Šta si se načepirio kao tukac? D. Trstenak. — Samome čepuriti se nema potrebe, ako se gdje govori, isto znači i istoga je postava, kojega i čepiriti se, čepuriti se

NAČESTITATI SE, načestitam se, pf. satis superque gratulatum esse. Oi načestitati: ide medu glagole navedene kod 1 na pod II. 3. Samo u primjeru Dokle im se god ne načestitaju svi muški za junaštvo koje su učili. Nar. prip vrč 28.

NAČESTITI, načestim, pf. Po svojem postanju ovaj glag. upravo znači učiniti, da буде čestost, gusto, ali tome značenu nema potrebe. Oi načestiti (samome čestiti u značenju, koje bi oijavaro), nema potrebe. U rječniku Vukotu načestiti vinograd, posaditi bize mjesto omijek koja su se osmile i nasnakom, da se govori u Slavju — u iz g. 1895. Ima i u rječniku Daničićevu iz značenjem: načestiti imperatu i jednijem primjerom iz xv vijeka. Bog je načestit veličem i visocem razmoma. Spom. sr. 1. 140. To je značenje teško sjetiti s temeljnom i u im. str je imao Vuk.

NAČESČIVATI, načesčujem, impf. giag. načenom prema pf. načestiti. Št. i u Vukotu rječniku izd. g. 1895.

NAČEŠLATI, načešjam pf. satis emperare pecunasse, velicasse. Oi načeslati: ide metu

glagolc navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku *Vukoru* (načešati n. p. vune, perja, in Mengen anzupfen, vellicando paro). *Ima i načešati se, i to u rječniku Belinu* (petinare molto) i u *Stulićevu* (multum se pectere). — *U ovom primjeru načešati je isto što počešati, t. j. glagol ide medu one, što su navedeni kod 1 na pod II.* 5: Lipu kosu majka načešila i med druge na stanju (t. j. kćer) poslala. *Iz nar. pjesme slavonske, Zborn. za nar. živ. 3, 33.*

NAČEŠTENE. n. Samo u primjeru: Potrjebam svetimi načeštenje (iz lat. necessitatibus sanctorum coenitantes. rom. 12, 13). N. Račina 30b. *Jamačno je tu nekakva pogreška, te se ne može uhratiti smisao. Izdarač misli, da bi mjesto načeštenje imalo možda biti načešteni; ali ni tako ne daje mjesto smisla.*

NAČETAK, načetka (*jamačno je takav akc.*, m. početak, prvine).

a) početak. U rječniku *Stulićevu* (načetak, principium, regula, axioma, druga i treća lat. riječ metnute su bez potrebe; ima i načatak, principium, initium, exordium s naznakom, da je iz glag. misala; istu naznaku ima i za načetak) i u *Daničićevu* (initium sa pet potvrda iz XIII—XV vijeka). V načetku ty, gospodi, zemlju osnova (iz XIII vijeka). Mon. serb. 25. Nyňa načetku položu rabotati Bogu mojemu. Domentijan 64. Vespažjan, načetak roda Flavij. Š. Kožičić 34b. (*Isus*) uskršnul jest od smrti, i načetak učišen meju specimi. Postila (1562) 68b. — *Rijetko se govori i piše u novije vrijeme. Naš narod vas život je naveo na kršćanstvo, od kojeg je primio načetak svoga učudstva.* M. Pavlinović razl. sp. 190.

b) prvine. Samo u *Daničićevu rječniku* (primiae s potvrdom iz XIII vijeka, koja se i ovdje navodi). Načetku dajta jemu otv svojih plodova pravednyns. Sava pam. šaf. 5.

NAČETAN, načetna, adj. onaj, koji načine, počine. Samo u *Stulićevu rječniku* (inchoans, incipiens, exordieus s naznakom, da je iz glag. brevirjara). — Slabo pouzdano.

NAČETI. načenem, pf. incipere, incipere uti aliquia re. Akc. kakav je u inf., takav je i u aoristu sremu osim 2. i 3. l. sing., in imperativu i u partic. pret. I; dakle načeh . . . , načni . . . načev, načevši; — u ostalijem je oblicima akc. kao u prez., dakle 2. i 3. l. sing. aor. načē, partic. pret. II. načeo, načela, partic. pas. načēt, načeta. Korijen je ken, nalazi se u svim slav. jezicima; vidi o njemu kod 1 kon. Od načeti; samo četi ne nalazi se ni u jednom slav. jeziku.

a) načeti je isto što početi, započeti, t. j. učiniti prvine od koje radne; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku *Belinu* (cominciare, dar principio), u *Bjelostjenčevu* (načet, inceptus, inchoatus), u *Stulićevu* (aliquid incipere, inchoare, — načet, inceptus, inchoatus) i u *Daničićevu* (incipere sa pet primjera iz XII—XVI vijeka).

a) načeti i načeti se bez dopune. Načet tagda razmirenje meju kardinali. Š. Kožičić 30b. Načela da bi se rat protiv Turkom. 33a. Prijestojati hoće načetom redu, ako rečemo. 36b. Vidje svojim očima, gdje se načese zadjevice i krvješa. S. Lubiša prip. 127.

b) načeti kao prelazan glag. s objektom. Da nit rukom nit pameti radi posla kog načeti (t. j. lijenština). V. Došen 220b. Onaj način i put, kakvim takvoga posla načeti vađade. I. Jablanci 42. Todosiji bi milo, da Abramović nače razgovor. S. Lubiša prip. 108.

c) načeti od koga (čega). Podobajet nam od toga arhijereja i cesara načeti. Š. Kožičić 3a. Počitati hoćemo carigradskije cesare od Marcijana načan. 41a. Počine Bog dekalog . . . načamši od objavljenja samoga sebe. Š. Budinić suma 28b.

d) načeti s dopunom u inf.

aa) uopće. Načše ujedeni ljudi zdravibivati (iz glag. rukopisu XV vijeka). Arkiv 9, 93. Tbgda načše civiliti (iz sršetka XV vijeka). Mon. croat. 155. Nača Karal vprati o životu i običajeh Leona. Š. Kožičić 18a. Nače s plačem govoriti. M. Vetranić 2, 401. Nače za Ljubimira njekoga prašati. M. Držić 87. Lutimi i strahotnim prithamni mučenja nače goniti. Starine 1, 218. Kumane mnogo ubojaše se i načše bižati. 3, 232. Medu njima nađe se u planini b'jela vila i nače im ovako drugami besjedovati. Nar. pjes. bog. 114. Tadara načet će govorit. S. Rosa 159b. Iguman načne nas pitati. D. Obradović živ. 87. Onda sva družina videći ga sasvim čelava načnu se smejeti. bas. 215. O kokote, moj kokote, kad u zoru pjevat načneš. Nar. pjes. vuk 1, 194. Naprje se i načne po varoši kao kod kuće pjevati. Nar. prip. vuk 290. Više krat načesmo se tomu čuvstvu otimati. M. Pavlinović razl. sp. 158.

bb) Svezom od glag. načeti i od inf. drugoga kojeg glagola izriče se futur. Samo u *Daničićevu rječniku* sa četiri potvrde iz XIII i XIV vijeka. Do kolé oni načnu kć mně stojati u vere. Mon. serb. 41. Ako i vi načete stojati kralevstvu mi, kako ste stojali gospodinu mi otцу. 46. Vino, koje se načne prodavati u gradē. 47. Kto li ga načne tajiti. Zak. duš. 30. Samo u zarisnjem rečenicama. Tako se može izricati futur i u staroslov. jeziku.

cc) Mjesto inf. može stajati rečenica s reznikom da. Samo u primjeru: Knez sjetno neveselo načne ovako da govorit. S. Lubiša prip. 188.

b) načeti što znači: početi što trošiti od čega, što je do tada bilo čitavo, netaknuto. Ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku *Mikačinu* (načeti, staviti ruku, ponere manum in re aliqua, incipere uti illa, — načet, in quo posita est manus, tactus), u *Belinu* (porre mano, incominciasi a servir d' una cosa, — načeti bačvu, metter a mano la botte), u *Bjelostjenčevu* (načet, tactus, — načet je, manus iam ei imposita est), u *Voltigijinu* (načeti, porre mano, nizzare, anzapfen, — načet, principiato, angezapt), u *Stulićevu* (načeti, ex re integrā primum aliiquid incipere, — načet, haud integer) i u *Vukoru* (anschneiden [Brot], anzapfen [Wein], aperio [beides österr. angänzen], delibo). U nas se kaže i za ostale mnoge stvari, n. p. načeo kacu s kupusom, čabriku sa sirom ili skorupom, karlicu s mlijekom, tako i slanini i t. d.). Te da pruži svoju ruku za načeti svoju muku (t. j. tekoriunu, blago). V. Došen 55b. Ti ne ćeš dici načeti ciloga kruha. M. A. Rejković sat. 105. Zato načenu jedan sud vina plemenitoga. M. Zoričić zrc. 9. Malo sira nače. J. S. Rejković 95. Ako ču pući kao nenačet kesten u žeravici. D. Obradović sov. 51. Derviš ne budući gladan ne načne pogache odmah. Vuk nar. posl. 354. Ne-načeta voda, voda, od koje niti je ko pio ni za što drugo uzimao, kako jo donesena u kuću. Vuk rječn. s. v. nenačeta voda. — Možda ide ovamo i nejasni primjer: Er bih rad da bačvu od Rijeke otvoru, po peset da načnu. N. Načeskočki 1, 268.

e) načeti znači: početi što uništarati, rasotrati. Razglobiše svoje čelusti videć, gdi me

zlo načelo. I. Đordić salt. 111. Tilo mrtvo, koje nije načeto i ne zadiše. J. Banovac pred. 133. Prijе neg' bo lov svoj načme i krv želno lizat začme (*govor je o hrtu, kad ulovi zeca*). V. Došen 71a. Jerbo trulež tad srčiku nače. J. S. Rejković 146. Od nekuda navru miši i jednu lubenicu načnu. Nar. prip. vrč. 158.

NAČETITI SE, načetim se, *pf. skupiti se, načrnuti kao u četama*. *Između rječnika samo u Vukovu* (sich drängen zu etwas, concurro ad videndum quid s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 75: Svi se Turci onde načetili te gledaju sveti-teđa Savu. *Krivo se veli, da je glagol impf.*) A kad Turci vojsku sagledaše, na bedem se gradu načetiše, zaista se jako prepadoše. Nar. pjes. vuk 4, 339. *Govori se u timočko-lužničkom načaju (u Srbiji)*: ljudi se načetiše. A. Belić 579.

NAČETOVATI SE, načetujem se, *pf. satis superque proeliatum esse*. *Od načetovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3*. Sambere se nekoliko ljudi te idu četovati i kad su se načetovali, prestaju (*govori se o Crnogorcima i Hercegovcima*). V. Bogišić zborn. 653.

NAČETVERONOŽE, *adv. isto što četveronožice*. Samo u Stilicevu rječniku (reptando more quadrupedum). Prva je riječ nepouzdana.

NAČETVERONÓŽITI SE, } načetveronóžim
NAČETVORONÓŽITI SE, } se, načetvoronóžim se, *pf. namjestiti se četvoroške*. *Od načetveronóžiti se (-ro-); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5*. *Između rječnika samo u Vukovu*, ali tako, da je inf. zabižezen načetveronóžiti se, a prez načetvornožim se (auf alle Viere sich stellen, quadrupedem se sistere). Jamačno je *i-re- i -ro-dobro u svijem oblicima; ispor. četvero i četvoro*. Po Hrv. je akc. načetveronóžiti se, načetveronóžim se. N. Simić nast. vjesn. 8, 109. Odgovori bramini... po tom se načetvornoži pa onako četvornožke proleti po sobi dva tri put i tamo i amo. Vuk dan. 2, 130. Polovina igrača uđe u malo kolo, i svaki se načetvornoži. Vuk rječn. s. v. čulaće. Baci ga (t. j. buzdovan) u nebo pak se poda n načetvornoži te ga dočeka u leđa. Nar. prip. vuk 3.

NÁČÍČKATI, načičkám, *pf. nametati što u gusto jedno do drugoga*. *Od načičkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5*. *Između rječnika samo u Vukovu* (dicht neben einander stellen, confercio, n. pr. topovo po bedemu ili bedem topovima). Redute popravio, načičkao topovi. J. Rajić boj 65. Načičkana (*štampljana, načičana*) srebrrom bijelijem (t. j. djevojka). Nar. pjes. vuk 4, 62. Po njem (t. j. po gradu) pirge ispirgala kao Pirin grad, načičkala kamičkima boje hiljadom. Nar. pjes. herc. vuk 265. Pletenice su načičkane perperama, koje su o kosi zapete. S. Lubiša prič. 121. — Načičkati, auf-putzen. J. Belović-Bern. 196 (s naznakom, da se *govori u Slavoniji*).

NAČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Načo, kojemu nema potvrde, a moglo bi biti isto koje i Nacko (vidi tam)*. D. Avramović 231.

NAČIMATI, načimjem, *impf. dijal. lik mjesto načinati; glag. načinjen prema pf. načeti. Samo u primjeru*: Vidiš, da im Moskov vjeće daje, kako će se ročit ujedino, da načinju pusto našo carstvo (*značene je prema onome, što ga ima glag. načeti pod c*). Osvetn. 2, 118.

NAČIMBA. *f. način, — ono, što se načini. U rječniku nijednom*.

a) *isto što način pod n*. Otac jest čelnik svetoga trojstva, od koga sin po načinbi pameti izbaja; Duh sveti od otca i sina po naredbi vože prohaja. F. Glavinić cit. 163b. Lubav ona izbaja od otca i sina po načinbi vože. čet. posl. 22 (ispor. na istoj strani): Rič ona od otca izbaja po načinu pameti).

b) *isto što način pod p (t. j. kako ljudi medu sobom načine)*. Sud srbski jest polag one načinbe porotnikov zgora rečenih pital (iz xv vijeku). Mon. croat. 80. Ne budući nike ine načinbe ali takmíne meju onimi. Statut poj. 255. Ako li koji ini porotnik ne prisječe, kako da bi sví ne prisegli, ne budući ke ine načinba. 279.

c) *začin, vidi načiniti pod 1, b, p*. Tu načimbe izvrsnije ko će boje zgotoviti. J. Kavaňin 22b. Ula, masla, meda, octa za načimbe ima dosta. 81b.

d) *slika, ikona*. Meseca aprila dan 11. bi postavljena ova načimba (iz sršetka xvi vijeku). Mon. croat. 310.

e) *Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Za ljubav čovika s nebes dođe dol... za našu načinbu na se križ naprti (t. j. Isus)*. M. Marulić 203. Možda načimba znači tu: krivica (t. j. što ljudi načine).

1. NÁČIN, *m. forma, modus, ratio. Imenica je načinena prema glag. načiniti, i prema tome osnovno joj je značenje: ono, što se i kako se načini (u pravom i u prenesenom smislu)*. Između drugih slav. jezika nalazi se riječ način sa značenjima kao i u nas samo još u slov. (u čes. náčin znači: oruđe; isto znači i pol. naczynie). Riječ način imaju svi rječnici (vidi daže), a najstarije su joj potvrde iz druge polovine xiv vijeku.

a. način je lat. forma, nem. Form, Gestalt, t. j. lik, oblik, kakvo je što u svojoj spošašnosti. U rječniku Vrančićevu (forma), u Bjelostjenjevcu (forma, formula) i u Jambrešićevu (forma). I lozje tuj raste pričudna načina. M. Vetranić 2, 273. Po krajih zlačena srebra izvrsnoga, tegom napravljena, načina staroga (t. j. čuša). P. Hektorović 26. Streptje, ublidje i ostinu sva od čuda zapaćena u prilici i u načinu stanovita nijema stijena. I. Gundulić 466. Daje niku sladkost i niki ugoden i lip način onoj riči. A. Vitalić ost. viii. Premda je nevridnost u načinu... niti žela moja ni dar imaju biti za odbaciti se i pogrditi (iz lat. stante vilitate licet ineptia que formae...). F. Lastrić test. 11. Da odice način novi na se prime i obuče. V. Došen 146a. Da bi sebi prosio ona, koja se uzdržuju u načinu molitive Gospodinove, to jest u očenaš. J. Matović 442. Zašto svaki red (t. j. kaluderski) ima i u načinu i u boji različitu odicu od odice ostalih ljudi? I. Velikanović upuć. 3, 203. Sve će na pole izići sa svim svojim vidom i sa sammim načinom, kako što je bilo (*govori se o strašnom sudu*). J. Rajić pouč. 1, 19b. Jer ugarskoj u hajini buduć ona priobučena sliku i način muški hini (t. j. Krunkoslava). P. Sorkočević 580/581.

b. način je lat. modus, nem. Art und Weise, t. j. oblik, forma, kako se što čini (radi), kako što biva ili se događa. U rječniku Vrančićevu (modus, norma), u Mikačinu (modus, via, ratio), u Belinu (foggia, guisa, — maniera, — metodo, arte, via, — modo, — tonore, modo tenuto), u Bjelostjenjevcu (norma, ratio, praescriptio), u Jambrešićevu (modus, norma), u Voltigijinu (modo, maniera, guisa, Art, Weise), u Stulicevu (modus, via, ratio), u Vukovu (die Art und

Weise, ratio s nar. poslovicom: Zaludu je začina, kad nije načina, ali ta poslovica boje ide medu primjere pod o) i u Daničićevu (modus s primjerima iz xiv i xv vijeka).

a) uopće. Uči nas (t. j. Isus) način i priliku moliti. Naručn. 106b. Načinom, kim do sad nitkor ni žubio, žudiće. M. Držić 104. Čut nam čini, ki način je bio toj zgodi segaj dana. I. Gundulić 169. Ja ču hitre način načine u razbojnoj mojoj svjesti, kijem ču tebe odvesti. G. Palmotić 1, 259. Iznadoh jedan kruto dobar, lagak i pravičan način za takovo pismo. P. Vitezović pričen. vii. Način, kojim se ovo događaše, jest čudnovat. A. Kanižlić fran. 72. Tko se ne bi čudio ovome Jakobovu načinu? D. Rapić 53. Nijesam se hotio služit davnjem načinima u govorenju. D. Bašić vi. Dosta sobom dobri stvari nerazložni način kvari . . . I ovako mnoge stvari, premda dobre, način kvari. V. Došen 183a. Četiri pjesme, koje su u glavnome sve nalik na onu prvu, a u načinu se malo razlikuju jedna od druge. Vuk nar. pjes. 4, 502. Ovo će biti način, kojim će car carovati nad vama. D. Daničić 1 sam. 8, 11. Sve odlučuje način, kojim on (t. j. čovjek) sam sobom vlasta. M. Pavlinović rad. 6. i t. d. — *U gramatici se način zove u glagola modus, kamo se broji indikativ, imperativ, konjunktiv, optativ. To je i u primjeru: Vrati se! . . . je sedaće vrime zapovidačnoga načina.* J. Filipović 1, xii.

b) držati način, kad se hoće da kaže, kako se radi, postupa, nastoji oko čega. I ti u tvih nezgodah htji držati način taj nišak ufanja ne zgubiv na svit saj. D. Račina 101a. To li ne češ ovi način držat . . . a ti ovo učin'. M. Pelegrenović 200. Otac će i mati izradi tej žene načine držati, da sina ožene. N. Našešković 1, 276. Svak svrhu željaš našoži ljubavi, svak način držaše, jeda nas rastava. 2, 89. Način, koji se ima držati u ovom razmišljanju. M. Jerković 5. Kako se imaš tu vladati, koje držat š nōm načine. G. Palmotić 1, 295.]

c) načinom, načinima (*instrum.*).

aa) načinom bez pridjeva i bez vrijedloga s. Samo u Stulićevu rječniku (načinom, comiter, urbane, prompte, alacrity, apposite s naznakom, da se nalazi u Đordića) i samo u primjeru: I crne obrvi uzvite načinom mjeseca u prvi dan, ki je za minom. H. Lacić 208.

bb) načinom u svezi s kojim pridjevom ili zamjenicom ili s brojem.

aaa) u sing. U rječniku Belinu (crkovnjem načinom, ecclesiasticamente, — dobrijem načinom, con bel modo overo con bella maniera, — kojijem načinom, in che modo o maniera, — lijepim načinom, acconciamente, aggraziata mente, con bel modo overo con bella maniera, — općenim načinom, in generale, generalmente, — ovakijem načinom, di questa maniera, — ovijem načinom, a questo modo, — zlim načinom, malamente, con mal modo, di mala maniera). Da im se plača ovim načinom (iz svršetka xiv vijeka). Mon. serb. 232. Počeše živiti meju sobu svetim načinom. Mirakuli 4. I da ti istinim načinom kaziju onim, a ne inim, od mene ki čuju. P. Hektorović 63. Sva ona dobra dobiva . . . koji se dostojnim načinom pričesti. A. Komulović 53. Isukrst je neizmjernijem načinom mudriji i razumniji bio. M. Divković bes. 6. Još i tebe s tvom družinom imam zaklat i vrć psima, da vas drpe zlijem načinom. G. Palmotić 1, 173. Sva stvorena žale i svojim načinom tuguju. F. Lastrić test. 163b. Kako su strahovita zlameia . . . Davidu protivnim na-

činom ugodna bila. E. Pavić prosv. 1, 44. Koliko bi se imao mnogo većim načincim bojati Boga svemogućega? J. Banovac razg. 26. Da je Focijo krvničkim načinom nastojao utemeljiti se na patrijarskoj stolici. A. Kanižlić kam. 58. Svi so rađamo jednjem načinom, a razlicijem umiremo. B. Zuzeri 156. Sama savest biti će . . . nekim načinom sudsija. J. Rajić pouč. 1, 21a. Izgrubivši takovim načinom svoju lijepu kosu. Vuk dan. 2, 131. Koji su radi najlakšim načinom saznati vrijednost dnevnika. D. Daničić u Ivezovićevu rječn. s. v. način. Knigonoša donese igumnu . . . pismo providnikovo, kojim ga moli lijepijem načinom, da ga dođe pohoditi. S. Lubiša prip. 251 i t. d., i t. d.

bbb) u plur. (*dualu*). Velekrat i mnogimi načini dafno Bog govoreći otcem (*iz lat. multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus. hebr. 1, 1*). Bernardin 9. To zlo se čini sedmimi načini. Korizm. 52a. Ta bolezan se ima zvati dvima načinoma. Naručn. 50b. Kolikimi načini urijuemo Boga. 55b. Mnozimi načini sagrišujemo. Katek. (1561) 29. Velekrat i mnogimi načini dafno Bog govoreći otcem. I. Bandulavić 11b. Budući se svimi načini u duši i u telu ponizil (t. j. Isus). F. Glavinić citat 88a. Proti sebi četirmi načini (t. j. grieši čovjek). svitl. 19. Nije samo tijem načini neizvršiv Bog, neg' svima. J. Kavačić 534b. Ne znate li, da Božije milosrdje načinima podobnjem razmišljeno ima jakos primoguću za najtvrdje razcijepit srce? B. Zuzeri 39.

cc) s načinom, s načinima, jedno i drugo samo u svezi s kojim pridjevom ili zamjenicom.

aaa) u sing. Daruj mi milost z dobrijem načinom. Zborn. (1520) 61a. Rekao sam signori z dobrjem načinom, da ne vjeruje Potetu. M. Držić 313. Ja s načinom izvrsnime samiriju tebe š nime. G. Palmotić 1, 169. Svaki vas razlog svoj s načinom najbolijem izrijeti sad nastoj. 1, 203. Vaša . . . s Bogom govoriti s načinom poniznim za isposnit milost Božju. J. Banovac razg. 17. Ako je ovako, ja razložim s ovim načinom. 89. Da s takvim načinom . . . blagodarnu korist pridobiti možeš. I. Jablanci 10. S kojijem načinom i za koji uzrok stvorili Bog nebo i zemlju? J. Matović 22. S čudnovatijem načinom uzmnaza potrebu i nevoju nihovu. 74. Vaša da ga ispođnik pošaje natrag, ma s lippim i slatkim načinom. M. Dobretić 108.

bbb) u plur. S razložnijem načinima stav'te način ktjenju i želi. B. Bettera čut. 31. Ako te riču zove . . . i s tolikima ljubeznivima načini govoriti: vis sanus fieri? D. Rapić 67. Dali je razliko i s mnogijem načinima govorio ocima. J. Matović 2.

d) kroz načine. Samo u primjerima: S tom blagoćom, s tom ljubavi kroz kraljevske te načine srce moje sveza i stravi. G. Palmotić 2, 191. Sredit joj je srce trijebi i milije kroz načine spijevat. I. Dražić 27.

e) na način, na načine.

aa) bez pridjeva ili zamjenice ili broja. U rječniku Vrančićevu (na način, instar) i u Belinu (na način, in guisa, a modo). Izljezu četiri mladića iz luga igrajući na način, kako da su zatjerani ter da bježe. N. Našešković 1, 234. Luk i tul pun strila noseći na način od vila u krunah zelenijeh. 1, 236. Bijaje ta grob učinen na način jedne kućice. P. Bakšić 186. A ovi rečeni čovik bijaje zle naravi i tvrde glave . . . na način, da mnoge pute bi karan. P. Posilović nasl. 10a. Ova riba od polovice dolje jest na na-

čin ribe, a od polovice gori na način jedne divojke. cvijet 92. Živite na način, da morete sfa-komu odgovoriti. P. Macukat 49. Ovi se zovu strašivci aliti strašivice na način žene. K. Mazarović 73. Mogah na način od pčeles vodit i ja . . . med nihovijeh kreposti. A. Boškovićova 111. Reče mu, da ima učiniti jednu korabju na način skrije. A. Kačić korab. 79. Biše prilična lavici, koja imadiše krila na način orla. 294. Postavlja stolu, to jest okoramenicu . . . na način križa. J. Matović 297. Razumivši ovo Nicefor . . . odgovori na način proroka. A. Kanižić kam. 22. Nastojao je . . . sebe na način razbojniku . . . utisnuti. 50. Na način puka izraelskoga putuju po pustoši. J. P. Lučić razg. 14. Ako budu crleni . . . na način sniga izbiliti će. 20. Ima stupa na način trlice na nožicah načinita. J. S. Rejković 254. Mati Mojsije . . . učini jednu na način škrinice košaricu od rogože. A. Tomiković gov. 32.

bb) s pridjelom ili zamjenicom ili s brojem.

aaa) u sing. U rječniku Mikajinu (na drugi način, alio modo, — na koji način, quo modo, quo ritu, qua ratione) i u Belinu (na drugi način, diversamente, — na isti način, all' istesso modo, — na koji način, in che modo o maniera, — čini na moj način, fa a modo mio, — na nijedan način, in niun modo, — na novi način, modernamente, alla moderna, — na ovi način, a questo modo, — na svaki način, in ogni modo, — na tvój način, a modo tuo, — na ženski način, donnescamente). Na ti se način jest ubog učinio. A. Gučetić roz. jez. 9. Na isti način, moj Ruđeru, i ja jesam veran tebi. G. Palmotić 2, 15. Otvrdnu na ti način žile, da ji ne mogu prignuti. M. Radnić 269a. Da si . . . sagršio na životinski način. A. Kadčić 197. Čakšire ili na naš ili na latinski način učinene. P. Filipović 30. Ukaza se miran, krotak i ponizan na ta način, da od svakoga bi pohvaļen. A. Kačić razg. 23. Ostaviti cete ga na svaki način. D. Bašić 12. Da bi se ovo na drugi način isto-mačilo. J. Matović 497. Promišljavajući na ovaj način . . . šta bi ja . . . donio. M. A. Rejković sat. 7. Da se je Focijo na izvanski način od patrijarstva otimao. A. Kanižić kam. 47. Svak primio jest od g. Boga milost . . . ko na jedan način, a ko na drugi. I. M. Mateić 5. Ovakovo na niki način jest bilo ostavljeno ditešće. A. Tomiković gov. 32. Na ovaj način . . . može kašto i Srbin postati vladika. Vuk dan. 2, 116. Na to se rasplali beglerbeg pak stano bručiti protopopa na grdnji način. S. Lubiša prip. 121. Povejte mi, bin vas na ki način mogla oslobođiti. Nar. prip. mikul. 20. i t. d., i t. d.

bbb) u plur. (dualu). Ovamo se meću i primjeri, gdje gen. pl. načinā zavisi o kojem broju ili o prilogu. U rječniku Belinu (na dva načina, in due modi, — na mnogo načina, in molti modi, — na svake načine, in tutti i modi, — na veće načina, in più modi). Na dva načina sam od tobe privarena. M. Držić 358. Proti bližnjemu na četiri načine (t. j. griješi čorjek). F. Glavinić svitl. 19. Na dva načina uzdrže se ljudi od griha. I. Zanotti i. ned. priš. 8. Tomu rekoh vlastelinu na načine moje tihе. J. Kavačin 154b. Važa znati, da se na dva načina može Bog ljubiti. A. Bačić 45. Sad je Bog nama slatki otac i lubi nas na mnoge načine. J. Banovac pred. 2. Poče jih na svake načine progogniti. A. Kačić korab. 59. Na sve načine misliše, što imadišu učiniti. 110. Možemo na mnogo načinah (t. j. promišlati). F. Matić 15. Gdi se

živoi sinovi i kćeri žene i udaju na sto nedostojni načina. M. Dobretić 501. Dužni smo ljubiti ga i na sve načine poštovat ga. I. M. Mateić 32. Nega (t. j. novoga pića) jedva okusit se žele, jer na mlogo načinah naudi. J. S. Rejković 395. Kad se pravo ne smije, može se činiti na sto načina. Vuk pisma 8. U carstvu turškome žive opet na različne načine. kovč. 9. Počne na hičadu načina razgadati, šta će i kako će. Nar. prip. vrč. 209. U novije vrijeme u to se upelo na sve načine. M. Pavlinović razg. 45.

f) po način, po načine.

aa) primjeri nalik na one pod e, aa. Na njih su odice, kimi se odiju, po način od vrčića. Đ. Baraković vila 117. Pop pruženom rukom razdili vodu po način križa. I. Bandulavić 127b. Da se maže po način zlamenja od svetoga križa. A. Kadčić 140. Premda bi primio pravo tilo Isukrsto . . . ne bi primio po način sakramenta. J. Banovac razg. 231. Nisu postavljeni po način od sakramenata. M. Dobretić 23.

bb) primjeri nalik na one pod e, bb.

aaa) u sing. Običnije u predašnjim vijekovima nego u xix i xx. U rječniku Belinu (po nijedan način, in niun modo, — po svaki način, in tutte le maniere). Ako bi po kojigodi način . . . meni prišlo u ruke (iz xv vijeka). Mon. serb. 450. Nima nigdor ča govoriti . . . po nijedan način (iz xv vijeka). Mon. croat. 114. Poča misliti po mnogi nacin, kako bi se mogal zneti. Mirakuli 16. Po ta način vas svit se hini. F. Vrančić živ. 26. Da tvoja lipota naresi po ti način dušu moju, da se ja učinim kako jedno ditešće. P. Posilović nasl. 69b. U Bosni govore po jedan način, u Dubrovniku po drugi, u Istriji po treći, u Poloniji i Moskoviji po četvrti. L. Terzić viii. Da prosimo od Boga po oni način, koji je on odredio. A. Baćić 86. Ne može ispo-viđnik ni ustna ni zlameňem ni po jedan način očitovati, što je čuo na ispovidi. 384. Usilovan pribivati u jednoj puštinji punoj travs otrovnih po ti način, da je toliko prikućiti se k nima koliko u očitu pogibio od otrova metnuti se. F. Lastrić test. 12a. Videći Faraun, da jih po način rečeni izkorenuti ne može. A. Kačić korab. 59. Po prilični način dogodi se i članku od duha svetoga. A. Kanižić kam. 682. Po svaki način, moj Bože . . . hoću mučiti se. I. M. Mateić 4. Svi cete po isti način izginuti. I. P. Lučić razg. 19. A. Bi li mogla vidjeti tužnicu? B. Po svaki način, Give moja. M. Vodopječ dubr. (1868) 189. Ja sam mislio po svaki način o Jugoslaviji. Tu važa ujediniti! M. Pavlović razg. 10. i t. d., i t. d.

bbb) u plur. (dualu). Primjeri su nalik na one pod e, bb, bbb. Ovoj može biti po dva načina. Zborn. (1520) 9b. Umjenstvo jest po mnogo načina. 11b. Ka (t. j. zemja) ima šuplinu po mnoge načine, pisačje, pržinu, skraće i sadrine. P. Hektorović 12. Po koliko se načina krsti. M. Diković nauk xxviii. Bog jest istočje i početak svih stvarih, i ovo po dva načina. P. Radovčić ist. 14. Zašto sam te tolike pite i po tolike načine uvridio. L. Terzić 81. Kakono je sunce vruće u sobi po mnoge načine. S. Margiti fala 64. Po koliko se načina ovi grib čini, tko će izbrojiti? J. Filipović 1, 202b. Ovo sjedišće po četiri načina čini se. 345b. Prinevirni čifuti . . . podvikuju rugajući mu se i opako psujući po sve načine. F. Lastrić test. 162a. Znajte, da se grib od bludnosti more . . . učiniti po mlogo načinah; ned. 148. Mučno im se činase podnositi tegoču onoga jarma, zato se

radahu po svake načine izmaknuti. J. Banovac pred. 8. Po tri načina more so sagrišti, to jest mišlu, ričju i dilom, uboj. ū. Bog po razlike načine tebe zva. L. Vladimirović 59. Pogrdiše je i izraniše po svake načine. M. Zoričić zrc. 24. Pandolfo . . . ne prista po sto načina uditи kaluđeru. I. Đordić ben. 171.

g) po načinu, po načinima.

aa) primjeri nalik na one pod f, aa. Doklagdē ne bi . . . osudio po zakonu i načinu, kako imъ je bilo za gospodina vojvode Sandala (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 459. Stavi ju (*t. j. stolū*) pop vrhu sebe po načinu od križa. Naruč. 30b. Kad se i stvari sve stvorise po načinu mjesta ovega. S. Bobačević 231. Prikazanje od poroda Jezusova po načinu od komedije složeno. M. Držić 412. Svine od razlichih kolurih za promiňevati jih po načinu od vremena. M. Bijanković 37. Lipo jedre turske ormanice po načinu mladoga miseca. A. Kačić razg. 184. Bog jih oslobođi od sužaństva po načinu, koji slidi korab. 123. Da oni ispovide istinu, kada budu upitani po načinu suda. J. Matović 412. Puno su se na prikazu onu lijepu, na zvezku trubał po načinu trubljenijeh arajdali. B. Zuzeri 44. Mogu po načinu britka mača razkinuti ostaraće zavezaje. 52. Nemojmo živiti po načinu zločestih ljudi. B. Leaković gov. 5. Ja sam počeo prepravljati gradu za srpsku gramatiku po načinu g. Dobrovskog češke i slavenske gramatike. Vuk dan. 3, 1.

bb) primjeri nalik na one pod f, bb.

aaa) u sing. Po ovakomu načinu hoćemo s vašom milostju dobré živeti (*iz svršetka xiv vijeka*). Spom. sr. 1, 6. Nijednomo po načinu nije moguć nih imati. G. Palmotić 1, 89. Po boležu mu načinu bit ne moguć slobodjena. 1, 317. Po tomu načinu odbiju svoje duhovno stado od svetih sakramenata. A. Kadčić 240. Po komu načinu uzide na toli uznosite izvrsnosti? I. Đordić ben. 35. Svetac važa današnji proslavit i starom poigrat po načinu. M. Katančić 57. Ercegovacke pjesme, koje su gdješto po primorskomu načinu i gorovu okrenute. Vuk nar. pjes. 1, vi. U ostalom je ova molitva mnogo po crkvenome načinu. 1, 136. Ali oni bratski s nama ne će, već krvnički po turskom načinu. Ogl. sr. 5. Srbij jedni se (kao u Dalmaciji) upravljaju po načinu austrijskome. Vuk kovč. 9.

bbb) u plur. (rijetko). Sudci, ki ne sude po pravih načini (*mjesto* načinu *poradi sroka*). D. Baraković vila 313. I tako po mnogi drugi načini i zlameñih ubija se pošteće iskrneđega. J. Banovac razg. 116. Pokaže, da se po ovima načinima svako napastovanje . . . pridobiva. B. Leaković gov. 74.

h) pod način, pod načinom (ovo drugo samo u jednom primjeru). Kako ste prodali carinu . . . pod onu načinu i zakonu, kako je prodavana (*iz početka xv vijeka*). Spom. sr. 1, 110. Ovi sv. sakramenat . . . ima se udiliti pod svaki način uzumnožan. A. Kadčić 192. Budućim odgovorio, da hoće onu (*t. j. ženu*) pod svaki način. A. Kačić korab. 134. Pod nikakvi način se u okrugu stisnuti ne dadu. I. Jablanci 19. Javjam, da ni pod koji način ne ustupam. Đ. Daničić u *Ivekovićevu rječn. s. v. način.* — Jezdijahu (*t. j. vitezovi*) u široko pod načinom skladna reda. I. Gundulić 417.

i) u način, u načine.

aa) primjeri nalik na one pod e, aa. Ter u način poplavice, ka sve nosi . . . obori

se. I. Gundulić 224. Gdi u način svijetla plama dragi kami sja i zlato. 492. Ona u način od dane ljetopotom se svom podnosi. G. Palmotić 1, 333. Ribe u način silnjih gora tu vidjesmo putem grede. 2, 198. On (*t. j. Dunaj*) u način mora siona po slovinskih stranah teče. 3, 4a. Gvozda u način tvrd se najde al' kao mrarmor stanoviti. A. Vitalić ost. 142. U način poplavice vas ogrezne svijet u slavi. I. Đordić uzd. 136. Kužni dah . . . iz grla njihova odiše i srti u način od groba. salt. 34. Benedik . . . u način hrabrena vojvode . . . pohara hudobsko kraljevstvo. ben. 108. Iza njih će slijedit bez ikakve sumne u način zrele voćke iza cvijeća djela sveta i pristojna. B. Zuzeri 5. Koliko sam krvi tuđe u način od potajne pijavice . . . izsizo? 391. — *Plur. samo u primjeru:* Počesje je celičati u načine skladna reda. J. Kavačić 198b.

bb) primjeri nalik na one pod e, bb.

aaa) u sing. Komu u ovi način za poslužit mnokrat sam obećao. M. Držić 3. Hotio sam je na dvor izvesti u oni boji način. 62. Po nebesijeh jur se čuje u blag način drag i sladak Šušnjet njeki gizdav hladak. I. Gundulić 26. Ali u način da se opaki sve zamesti bude prije, motri, pleti, čini svaki sve, što može i umije. 479. On sred skupa usta svega u ovi način ter pokliće. 486. Kraljica je u nemili način vrli zaborjena. G. Palmotić 1, 280. Ja ču řegov gūiv ognjeni u lijep način utažiti. 2, 255. Da lijepa tvoja ljubi u zo način ne pogine. 2, 260. U lijep način načineni šatori se iznošahu. P. Kanavelić 149. Kako u način ja dostojan moći ēu izreć mojim jazikom? J. Kavačić 491a. Koje se poslije potanko izvrši u ovi način. I. Đordić ben. 117. U ovaki joj način pravi. P. Sorkočević 592a.

bbb) u plur. U razlike svak načine sa svom se opet moći stavi. I. Gundulić 397. Sred dijaviči vuku prike vukovi ovce u načine nemilosne i razlike. 401. U razlike sve načine satarisa plaho more (*t. j. lađe*). G. Palmotić 1, 52. A u toliko zle načine satarisa im korabje ine. J. Kavačić 212b. Bogato je urešena krma . . . nakićena hitre u načine. B. Bettera or. 12. Koje zapovidi mnogi u različite načine tumače. A. d. Costa 1, 33. Ama se ona lisica ne da lako uhvatiti, ona se može pretvoriti u razne načine. Nar. prip. vuk² 204.

j) način s različnjem dopunama.

aa) s dopunom u gen.

aaa) gen. je sam (bez prijedloga od). Ja ču po načinu pravoga zakona virna Derenčinu biti do okona. H. Lucić 249. Ne samo lipota taj, ka je s nebesa, još način života tvoga me saveza. N. Nađešković 1, 178 i 2, 17. Svi (*t. j. vitezi*) na čete u široko slijede način bojna reda. I. Gundulić 436. Odlučujući stanovito red, razlog i način pisma. I. Bandulavić 4v. Mogal bi se dati način dobre smrti. P. Radovčić nač. 1. Vidje mi se podobno ugoditi pismo s načinom . . . dubrovačkoga govorena. I. Đordić uzd. v. Među bratjom . . . velika razlikost biše u načinu življena. P. Filipović 26. Da način života moga ne odgovara svetini imena tvoga. A. Kanjižić bogoljubnost 466. Kojim načinom govorena nikoji se otci služiše kam. 734. Služeći se s onijem načinom razgovora. J. Matović 431. Što su držani stariji mladima? Davati im način čestna i dobra življena. T. Ivanović 58. Onda sam mu ja odgovorio po mojemu tadašnjemu načinu mišljenja. D. Obradović bas. 263. Pokazivaju prid crkvom način virovanja svoga. I. P. Lučić nar. 14. Svi do sad prebrojeni načini pravleňa

i dugog sačuvaња вина. P. Bolić vinod. 2, 7. Ja ne bih znao, шта бих оставио од мoga данашњега načina писана. Vuk pisma 29. Само се за stare Grke ne zna да су од кога примили . . . gdje-које riječi i načine govora. 31. Odmah sam моj način življenja promijenio. M. Pavlinović rad. 122. On je uveo novih načina težaňa. 166. Da opišem način življenja, mišljenja, razgovora . . . svojih zemljaka. S. Lubiša prip. iv.

bbb) gen. je združen s prijedlogom od. U rječniku Mikalini (način od pisanja, orthographia). Da ne (t. j. vile) tuga sve druge načine nadaje od tuga. H. Lucić 219. Hoću li do vijeka ovomu imati ki način od lijeka? N. Našešković 1, 223. Ostajem vaskolik razgovoren . . . od lijepa načina od govorenja. M. Orbin 14. Nosim ove svjetje, s nabušenim da se sledi samo način od osvete. I. Gundulić 498. Uputi se . . . za početi način novi od življenja. B. Kašić in. 11. Od kreposti put učešće i od viteštvu sve načine. G. Palmotić 1, 301. Dô je i način od moljenja. J. Kavařin 384a. Način od govorjenja, ki ni u običaju u svakemu mistu od Dalmacije. H. Bonačić 11. Gospoda slovenska ne mogući podnositi njova oštara, nepravedna i ohola načina od vladanja. A. Kačić razg. 33. Budući da se u našem jeziku različitim načinom od pisanja služimo. A. Kanižlić utoč. xxvi. Kad viđiše sveti način od življenja. P. Knežević živ. 8. Nije to način od življenja vinčanskoga. D. Rapić 89. Da sam način od bludnosti mogao biti dosti tamnu bludnost nakuditi. V. Došen 86a. Vojnik najde mudrost vojevanja, a poslenik način od orana. M. A. Rejković sat. 161. Naučivši od istoga Selima način od krštenja. M. Dobretić 46. On načine sve od boja . . . nauči. Zgode 3.

bb) s dopunom u inf.

aaa) inf. je sam (bez prijedloga za). Jest način otvratiti niku protivšćinu. Naručn. 73b. Blažena svaka noć, ku strajah ne speći u milos u ne doć načine misleći. N. Našešković 2, 69. Način krstiti malu dicu. L. Terzić 165. Da želiš i načine iziskujes biti sudac. A. Baćić 228. Želiš znati, koji je najprije način obogatiti. A. Kanižlić fran. 257. Ovi način krstiti jest od istih apoštola izišao. kam. 568. Nije to način s Bogom se razgovarati. F. Lastrić ned. 231. Da vam . . . kažem dužnost i način jubit iskrnega. 290. Da budu imali načine, koje ti imaš, toliko blago duševno dobiti, ne bi se zakrutili dobiti ga. M. Zoričić osm. 3. To je način za čovika živit svega svoga vika. V. Došen 216a. To ni način dicu odrhaniti. M. A. Rejković sat. 43. Način lipo živiti sa svojim drugom. 95. Ako nejma drugoga načina izbavit se. T. Ivanović 59. „Ova dva načina hraniti se jesu: težaňe zemje i ugadaňe stada. D. Bogdanović 12. Ona je (t. j. prenumeracija) jedini način ne samo knigu izdati na svet, nego i po narodu razneti. Nar. pjes. vuk (1833) 4, xlvi.

bbb) inf. je združen s prijedlogom za. Najde nove načine za ne oskvrniti svoje devstvo. Mirakuli 82. Pilat išće način za oslobođiti Isukrsta. A. Komulović 66. Ja sam našo dva načina za odkrit ljubav mu veliku. G. Palmotić 2, 227. Videći dakle David, da nije hitrine ni načina za pritisnuti Uriju k ženi. I. Đordić salt. xv. Ko je dužan dostignuti svrhu, dužan jest i postaviti način za dostignuti ju. A. Kadčić 200. Da se ima iskat spaseňe dubovno kako svrha, a sve ostale stvari kako načini za doći po nihovu putu do ove svrhe. D. Bašić 74. Način za ljubiti Boga jest nega ljubiti preko načina i bez

svrhe. J. Matović 246. (Bog) ne bi igda nam naredio ovi način za moliti. 499. Koji (t. j. papa) drugi i protivni . . . način iznajde za umiriti crkvu. A. Kanižlić kam. 392.

cc) način s dopunama u rečenicama.

aaa) u rečenicama s veznikom da. Koji je način Zlatikum našao, da mi ovo tezero prozdre? M. Držić 218. Misli, ište i nahodi (t. j. Kalinka) način, da joj to se zbude. I. Gundulić 460. Pazeć, način da iznađe, cara i sebe da osveti. 556. Tko ne umije način, da se srećom dobro služi. G. Palmotić 2, 483. Poglavlje ovoga svita našli su mnoge načine, da ji(h) se boje njovi podložnici. J. Banovac razg. 30. Služio se je dvoglasjem, koje . . . ima od a i od e u način, da nije ni a ni e. S. Rosa vini. Nije načina, da se mogu pomoći same po sebi. D. Bašić 45. Ovih satira način jest bio ovaj, da oni svakomu . . . svu zloču i opaćinu prez svakog stida odmah u oči kažu. M. A. Rejković sat. 10. Barda . . . iznađe smišan način, da . . . Focijo patrijarkom postane. A. Kanižlić kam. 40. Posli najobičniji nudaju čovjeku zgodu i načina, da se usavršuje. M. Pavlinović rad. 54.

bbb) u rečenicama s riječju kako. Od načina, kako se ima krstiti. Naručn. 6b. Život je svjetje(h) način, kako ostali imaju živjeti. M. Divković bes. 204. Videći cesar, da ga ne može pridobiti . . . iskaše sve načine, kako bi ga pogubio. A. Kačić razg. 35. Uzakavši joj način, kako će puk izraelski njezinu kuću poznati. korab. 105. Kaza mu Bog svu priliku i način, kako imade čirak spravjen biti. E. Pavlić ogl. 140. Ako ne zna načina, kako ga je dužan ispuniti. F. Matić 3. Očete li pak znati način, kako ćete vi činiti ovi sud svrhu sebe. F. Lastrić ned. 309. Skupi dvanajest druga, kojizim upisa upravu aliti način, kako imadu živiti. Norini 7. Djava . . . iskaše načine, kako bi se osvetio. M. Zoričić zrc. 40. Da istraži nove načine, kako ga sladko razgovoriti. I. M. Mateić 71. Daj mi način, kako ću spoznati, da istinito i pravedno ljubim Boga. T. Ivanović 27. Izumisjavajući načine, kako će drugoga okriviti. J. Rajić pouč. 1, 21a. Ona će nam kazati način, kako ćemo obojica obogatiti. Nar. prip. vuk² 218., (Stevan) stane krojiti način, kako bi napao i opalio Mletke. S. Lubiša prip. 83. — *Ovamo se meće i primjer:* Otje nam način dati, što i kako imamo mi činiti i vladati se. F. Lastrić ned. 131.

ii) način i put (put i način). Ne će nigdare . . . nijednim načinom ni nijednim putom . . . dugovati ni suprotiviti (iz početka XVI riječka). Mou. croat. 192. Potribno jest znati sve pute i načine, kojimi bi mogli neprijatelji podrivati ga (t. j. grad). H. Lucić 185. Svakako drži put i način kigodi, da budeš prit u skut toj vili kad godi. N. Našešković 1, 338. Kroz toj te moju, stavi put i način ter ovu nevoju da patim, već ne čin'. 2, 48. Razlici puti i razlici načini naslidovah za ukrotiti ju moći. P. Zoranović 6. Nima ni(t)kor . . . po nijedan put ni način dati. Statut pol. 315. Stoe i hode bezposleni i isprazni, daju put, mjesto i način, da djavli . . . ulaze u duše njih. M. Divković bes. 264. Po sve pute i načine prilagaću miso i mito, dokli budem od istine na spoznanje dočito. I. Gundulić 469. Promišla, što će, kako će, s kojim će putom i načinom s njim govoriti. A. Georgiceo pril. 6. Ti nam otvoris vrata . . . davši nam milost, kripost put i način, da svaki od nas može dojti. M. Jerković 26. Po

kom putu i načinu uzeh ljubit kletu Alčinu. G. Palmotić 2, 45. Tezijem putom i načinom ne će među nam žene imati. 2, 138. Od potrebe bijaše onim prijatejom drugi put i način držati. A. Kanižić kam. 64.

e. način može značiti: *lijep, zgodan, pravi način o onome, kako što treba, vaļa da bude. Sasma rijetko u xix i xx vijeku.*

a) uopće (rijetko). Tijem način i mjera i razlog svu tuj zled čin' da ti rastjera. N. Našeković 1, 331. Oni će . . . izgled i nauk svakoga načina oč, kijem se vlasta puk i gradska občina. G. Palmotić 2, 487. Nije na svitu stvari boje od načina; gdi je način, tu pristože kripos drži i dobra ina. 2, 504.

b) s načinom, t. j. kako treba, kako vaļa, kako je dobro i pravo. U rječniku Belinu (s načinom, discretamente, — rettamente, con buon ordine, — dentro a i termini, — s dobrim načinom, sanamente, con buon senso). A mi skladu i miru radi s pravdom i s načinom (*iz početka xv vijeka*). Spom. sr. 1, 53. Vsake stvari Bog je učinil s načinom. Korizm. 14^a. Kako s načinom ima ga (t. j. sakramenat) diliti. Naruč. 2^b. I zemla . . . s načinom pod zakon krmí se i vlasta. M. Vetranić 2, 45. On biše krstjanom zaščita i straža, on Turke s načinom izagna iz Pule. H. Lucić 257. Ter u tu zled priku s načinom rič ne da jed riti človiku. D. Račina 18^a. Taj prah bil je hvajen dosle za očistit prem s načinom uši. M. Pelegrinović 200. Prijeteja skroveno s načinom pokaraj i nauk ļuveno i bratski nemu daj. N. Dimitrović 7. Tuž tijelo Jezusu s načinom spremiše u onom ubrusu. N. Našeković 1, 145. Tijem ne slijedi trgovine, ma s načinom blago štedi, da ti svasma ne pogine. 1, 340. Besjadi stavi red, s načinom govoriti. I. Gundulić 106. Da stoji u njih rukah . . . uživati svoje imanje živeći s načinom. I. Držić 273. Koju slaviti ne umim s načinom. I. Ivanišević 274. Varuj se s načinom. J. Armolusić 71. Svaki s načinom zlato išti. G. Palmotić 2, 499. Veļaše, da jest ona jedna s načinom prilika i prilika dostojna biti gledana od svjete. P. Posilović nasl. 42^b. Providajući s načinom svojim potribama. F. Lastrić test. ad. 60^b. Ako želite, da je vaša molitva primjena, vaļa, da je s načinom činite. J. Banovac pred. 53. Vaļa da ispovidnik s načinom i s lipima ričma, ustrplivo, polako i ļubeznivo ispita pokornika. A. Bačić 480. Mudro vaļa mudra privariti i s načinom š nime bojak biti. A. Kačić razg. 125. Dobra žena, ali dobra s načinom . . . jest jedna trgovina ritka. D. Rapić 95. Neka ja mogu imati poznaće . . . od mojijeh grijehah i da ih mogu s načinom ispoividjeti. I. Nenadić nauk 212. Tada dobro i s načinom prosimo, kada red proseñah slijedi red stvarih, koje se prosliti imaju. J. Matović 460. Neka nikakvo зло u kući ne trpi, nego s načinom kara. J. S. Rejković 16. — *U ovome primjeru griješkom je izostavljeno s: Koji želete s Turkom vojevati i načinom š nima boja biti (u pjesmi, koja nije narodna).* Pjev. crn. 309^b.

c) po načinu (isto što s načinom). U rječniku Belinu (po načinu, rettamente, con buon ordine). Svaku stvar po načinu spovidje od početka do svrhe. Zborn. (1520) 87^b. Izvrsita moja mlados po načinu sklada pjesni, da je svemu gradu rados. M. Vetranić 1, 211. U životu svom carstvo svoje uzdržaše po načinu. Starine 3, 234. Aleksandar . . . i koće povodne i trube glasovne po načinu naredi i na sritenje Rimjanom idše. 3, 245. Pokle svaka po načinu svemogući

Bog razredi. Đ. Baraković jar. 8. Ne govori po načinu i djeluje s malom dikom. G. Palmotić 1, 395. Da ispunite po načinu Božju odluku. 2, 273. Stvari Filip spravne po načinu sve ugleda. Zgodo 13. Dode misnik na običajnu okropit ga i crkovne molitvice više nega po načinu dovršiti. B. Zuzeri 418. I stavite po načinu vojsku. Nar. pjes. vulk 5 (1865) 325.

d) u način, u načinu (*isto što s načinom*). Samo u primjerima: V načinu ga pitaše Isus: ča očeš ti? Korizm. 70^a. Ne imam timunijera, timunom da vlada, ni vješta naukijera, da u način plav sklada. M. Vetranić 1, 169. Rude i zlate ima kosi (t. j. bog ļubavi), ke on drži u načini. S. Bobašević 232.

e) bez načina je protivno svezi s načinom, t. j. znači ono, što ne treba, ne vaļa činiti, što nije dobro, nije pravo. U rječniku Belinu (bez načina, improppio, indiscretamente). Nerazložna ah ļubavi bez načina i bez vire. G. Palmotić 1, 296. Potvrđivaše, da se ne nahodi veće ružna i brez načina stvar. P. Posilović nasl. 42^b. O koja zločesta kuća! . . . kako je stara, kako je ružna, kako je brez načina, sva kaple, sva hoće se razoriti. 45^a. Ovi novi patrijarkat brez načina učinjen uzrok i temelj jest razlučenja crkve istočne od zapadne. S. Badrić ukaz. 10 (u K. Pejkića na istome mjestu str. 8. stoji: brez puta). Prosrite, a ne primate, zašto zločesto prosite i i brez načina. F. Lastrić ned. 244.

f) proc načinu. Samo u primjeru: Mi živemo proc načinu ponositi i oholi. G. Palmotić 3, 164^b.

g) način i put (put i način); *vidi pod b, k.* S toga slijedi, da vele mali s putom i s načinom rijeći naše . . . tijem slovima pišu. R. Gamašić 4^b. Sve nam putom i načinom sad najbrže spovjed' odi. G. Palmotić 2, 244. Jedni opaka daju svjeta proc načinu i proc putu, da se život skrati opeta i Lazaru uskrsnutu. 3, 42a.

d. način može značiti: *način života, moralno vlađanje, lat. mores, ném. Lebensart, Lebenswandel.* U mojo vrijeme narav ina i nauka bješe od ljudi; sve je drugoga sad načina, druga doba, druge čudi. I. Gundulić 142. Neka pastiri od duš . . . nastoje sebe u životu i u načinu ukazati brez pokaranja. M. Bijanković 25. Koje su (t. j. žene) dobra života i určene dobrima načini. 135. Mehki er primu kad načine dobre, slijede ih pak bez muke. J. Kavašić 76^a. More li se dati veća radost roditeljom uzdižući ditesće nego li viditi ga puna mudrosti, dobiti načina i običaja? F. Lastrić od 166. Protresajuć svakog živa stane, život, način i svako imanje. M. A. Rejković sat. 52. O inomu ne radi nego udahnuti ļubav prema Hristu Jezusu i s ļubavi želu goruću naslijedovanja kreposti Čegovijeh, Čegovijeh nauka, načina Čegovijeh. I. M. Mateić 6. Da oči i uši . . . ne ostanu poružene od riči nečisti i načina neprikladni I. P. Lučić bit. 19. Imala je na svojoj službi jedno dvorno dijete dobra roda, boje čudi i načina tako skladnijeh, da ga je čutjela kako sina. B. Zuzeri 205. Nijesam čudi tako lute i neblage, da vas hoću sasme oštре u općenstvu i negladke u načinijeh. 296.

e. način može značiti: *način pjevanja ili svirke, melodija.* Zašto ih je učinio stat pjevce u koru prid otarem i njih pjenje učinio je slatko načine (*iz lat. et stare fecit cantores contra altare et in sono eorum dulces fecit modos. eccl. 47, 11.*) N. Račina 215^b. Recimo po jednu . . . bugarsčinu srednu, da srbskim načinom,

moj druže primili, kako meu družinom vazda smo činili. P. Hektorović 17. Evo ti šalu . . . oni srbski način . . . kojim je Paskoj i Nikola svaki po sebi bugaršćicu bugario, i tokoje način od one pisni „I kliče devojka“ 49. U to Rosjak gusle zukom naredif i pamet s načinom i hitrijom spravif glasom tako kliknu. P. Zoranić 90. Jur vesele pjesni moje prednji način promijenite. B. Bettera u N. G. Bunića 19. Mile ovčice kad zeleno hranu iskahu po travici, tada on pisni uzvišenoj način skladnoj daje u dici. A. Vitalić istum. 2a. Čini doći k sebi jednoga tamburčiju, koji umi . . . u tamburu ňiova načina udarati. A. Kačić korab. 160.

f. način općenja (*judi s žudma*). Tvoji lipi načini i djela s hitrosti čine mi toliko velike silosti, er na smrt tebo rad da idu, dobro znaj, mnil' bi se jur meni, da gredu goru u raj. D. Rađina 95b. Blagodarne tve su ruke, svjeti mudro temeljiti, srce uzmnjožno, vrijedne odluke, svi načini plemeniti. I. Gundulić 279. Pokloni se (*t. j. Krunoslava*) i načine dvorne ukaza, kliće paka. I. Gundulić 469. Bi Katarina . . . toliko mila i draga sfakomu, da ju sfak hotijaše u svoju kuću voditi i držati ju pri sebi uživajući u ňoj ljubvene načine i mile blagosti. B. Kašić per. 63. Pun načina užudnoga ovako joj odgovori. P. Sorkočević 588a. Dvorni način, rijeći mile pojačkijeh su vitezova toli srce zatravile, da . . . 593b. Užudni načini sa starijimi, s mlađim, sa vrsnacima obilan su izvor zadovoljstvu. M. Pavlinović rad. 172.

g. način je isto što red.

a) uopće. U rječniku Belinu (priko načina, straordinariamente). Bi Romualdo z velikim odhram raskošami, i od otca kako prvo rojenom izvan načina dana oblast. F. Glavinić evit 50/51. Da bi se dakle prikazale one stvari, koje su veće potrebite onomu istomačenju, malomań s istijem načinom, koji se držao u druge sakramente, neka se prikažu. J. Matović 275.

b) red i način. A fratri rečeni . . . redom i načinom onim, kako narejeno je . . . za nas molitelji da budu (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 143. Red i način službe krštenja prisvetoga. I. Bandulavić 285. Bez reda i načina smeteno se izvijaju (*t. j. puti*). G. Palmotić 2, 415. Navlaštito bješe igra priko reda i načina, u koju bi se zduho mnokrat. B. Zuzeri 56.

h. način može značiti: *mjera, prava mjera, umjerenošć*.

a) uopće. Urječniku Mikalinu (način dat, moderor, — način razložiti, moderatio, temperatio) i u Belinu (način, discretione val moderatione, — misura cioè moderatione; *na oba mjesto dodaje se poslovica: zaludu je začina, kada nije načina, ali ta poslovica ne ide ovamo, nego pod o, — vidi tam*). Tko draga zgubi tač . . . s razlogom tvori plač u tugah bez broja. Nu način sve ima. D. Zlatarić 93b. Tretju je stvar Isukrst imao u svomu govorenu, a to jest način; nije govorio, nego koliko je od potrebe. M. Divković nauk 30a. Cić nijedne grad ne može izginuti stvari prije neg' cije žena, kad im nije način stavjen na raskoše. G. Palmotić 2, 502. Potratiti, što se ne ima traktiti ni činiti ne imajući u takoj stvari ni načina ni uprave (*govor je o rasipnosti*). P. Posilović evijet 73. Ako bi se vazda učinilo ono, na što žudba nagoni, koji bi se način postavio zločam i opaćinami, koja li svrha? J. Matović 404.

b) s načinom, *t. j. s mjerom, umjereno;* ispor. s mjerom kod 1 mjera na str. 790a. Samo

u rječniku Mikalinu (s načinom, s razlogom, temperate, temperanter, moderate, moderanter, modeste, — tko čini s načinom i s razlogom, modestus, temperatus, moderatus) i u Belinu (s načinom, con misura, con moderazione, — moderatamente).

c) bez načina je protivno svezi s načinom, dakle o onome, što je bez mjere, neumjereno. U rječniku Belinu (bez načina, immoderatamente, — senza misura). Sve je uzrok tva krvina, nepričlična o ljubavi, i grijeh teški bez načina, nepodnesen u naravi. G. Palmotić 3, 51b. Nenavidi brez načina počeše me svakojako. P. Vuletić 16. Sinovi, koje je brez načina ljubio, i žena i svit sebi zovu. A. Baćić 366. Kada se žalostite saviše i brez načina u nevoja vašim. F. Lastrić od' 121. Erbo ih ljubih bez načina. I. M. Mateić 150.

d) preko načina je isto što preko mjere, vidi kod 1 mjera na str. 790a. U rječniku Belinu (priko načina, fuor di termini). Grisi laki, na priliku mišjeza izprazna, laži šalive, smi(h) priko načina i ovim prilična. A. Baćić 218. Jer oće priko načina nasititi tilo svoje. 226. Priko načina djavao napastova na smrti svetu Alde-gundu. J. Banovac pripov. 5. Priko načina se čudaše sv. Jerolim. razg. 181. Pakao je usta svoja razvratio priko načina, da nas proždre. F. Lastrić test. 155b. Progoňaše ovi cesar krstjane priko načina, od' 305. Plakali su . . . vidau bo muku priko načina veliku, ned. 412. Vrativši se Laban kući . . . rasrdi se priko načina. A. Kačić korab. 32. Izade sedam kravah priko načina pritilih. 41. Četvrta živina biše strahovita i priko načina jaka. 295. Ko sad uživa priko načina, po smrti tuguje. D. Bašić 27. Koji se preko načina zlo služu s igrami. J. Matović 425. Da je nepravedno i priko načina pedepsan. A. Kanižić kam. 372. Car razjiden priko načina pisao je. 418. I tegota zlijeh krvina tišti priko svijeh načina. A. Boškovićeva u I. M. Mateića 361. Koji će se (*t. j. mučenici*) umnožiti priko načina u najposlidnјemu progostvin Antikrstovu. Grgur iz Vareša 77. Imaje nekakav car ženu, koju preko načina milovaše. Nar. prip. vuk 143. Bio je nekakav Turčin momak pro načina velik i debeo. Nar. prip. vrč. 32.

e) svrhu načina je isto što preko načina. Jesam u mukah veoma veličijeh i gorim svrhu načina. M. Divković čud. 51a. Koja ljubav one duše naslađuje svrhu načina. J. Banovac pred. 87. Veseli, koje Žndije imadoše rad nadvlasanja ovoga velikoga Golijata, bi svrhu načina veliko. E. Pavić ogl. 241.

f) van (izvan) načina je isto što van (izvan) mjere; vidi kod 1 mjera na str. 790a. U rječniku Belinu (izvan načina ili van načina, fuor di modo o misura). Budući izvan načina nadaren tijesnoj izvrsnosti. A. Gučetić roz. jez. 68. Nijesu toliko u daleko, da je izvan načina. M. Orbin 242. Srce oslabilo izvan načina radi običajnjeh sfojijeh bolesti. B. Kašić iń. 29. Lice ukaza razvedreno i veselo van načina. G. Palmotić 1, 194. Tako smeten van načina . . . zove, 3, 170a. I tijem nemu učinili tijesno mjesto van načina. P. Kanavelić 46. Kralevski se šator stere lijep i bogat van načina i izvrstan izvan mjere. 149. A moj nemir reste veći i uzmnja se van načina. 191. Oni bjesne van načina. I. Đordić salt. 9. Koji ga bijahu porad toga izvan načina objubili. B. Zuzeri 35. Govori nešto izvan načina strašno i strahovito. A. Kalić prop. 204.

g) način i mjera (mjera i način). Čovječe, u svemu, što činiš, drži način i mjoru. D. Rađina 9a. Da Rudera lubi mlada izvan mjere i načina. G. Palmotić 2, 29. Zapovijedi . . . čine mu se oštре i silne priko mjero i načina. 3, 40b. Napuštu Tomasa sferom mudrosti priko mjere i priko načina. V. M. Gučetić 140.

i. pravilo. *U rječniku Belinu* (regola, norma per operare), *u Bjelostjenčevu* (regula) i *u Stulićevu* (norma, regula). Način je općeno svjema vazdje dan, da trude toliko. D. Rađina 14b. Sveti Nikula, redovnikom naredba, pokornikom način i duhovnim pastirom prilika. F. Glavinić cit 401a. Svo zakone i načine, kijem se vlada svijet, učimo. G. Palmotić 1, 146. Bili ovo veće koristno bilo svakoga mjeseca . . . ne može se postaviti istiniti način svjema. J. Matović 222. Koji bi mogao . . . da ne žudi oni spasovni način, komu bi se imao upraviti i spodobiti život čovjeka kršćanina? 477. Srčba poglavica ne vlada se ni načinom ni zakonom. A. Kanižlić kam. 62. Ne imadući regule iliti načina občenoga, kako se ima pisat. M. Dobretić vi.

j. prilika, zgoda. *U rječniku Vrančićevu* (commoditas, nem. Gelegenheit) i *u Stulićevu* (commoditas). Pokli mi svetu dan kroz žorū žuđenu, kom mi bi način dan za rados ljuvenu. D. Rađina 66a. Sad način imamo za onu našu stvar govorit mi tamo boje neg' ikadar. N. Nađešković 1, 284. Jeda mi ljuvezan daj tada način da, da t' skažu boljezan i mnoštvo od jada. 2, 35. Čini mu poznat negovo neharstvo i način lastan, koji je imao za moć se sahraniti, da bude hotio. M. Orbin 91. Ne možeš se veći ogovarati, da nisi imao načina za moći naučiti potribna tvomu poslu. A. Kadčić i. Odredi poč u jedan manastir i našavši način razdili se od svoje družine. J. Filipović 1, 210a. Kad si ti s tvojim krajem u neprijateljstvu, ne isčeš li način, da se s njim pomiriš? 1, 254b. Putujući tamo amo ne imadihu načina za obrizovat se. A. Kačić korab. 107. Kada ovi rečeni kamnatnici ne bi imali načina za povratiti. A. d. Costa 2, 142. Ne imadu načina za učiniti ga (*t. j. grijeh*). M. Dobretić 108. Neki su odlazili, a neki dolazili, i tako imao sam način poznati iz sviju strana grečeska svojstva. D. Obradović bas. 344.

k. mogućnost, mogućstvo (*o onome, što je moguće, što može biti*). Za tijezim pak pjesni nije način da tvori, tko žive s boljezni i koga plać mori. D. Rađina 160b. Budući umro jedan kaluder, ne bi načina, da ga mogoše iz mrtvaka odra izeti i u grob postaviti. B. Gradić djev. 140. Nikako tuj stati ne ima laž načina, gdjeno je istina. F. Lukarević 179. Nu toga tajati način mi bio nije. N. Nađešković 1, 298. Ne će mi dat umrit, ner me će vila ma još većma samirit, kad način vas ima. 2, 9. Je li koji način, da se šnom govori? M. Držić 208. Živjeti nam nije načina uzdisane bez ljubavi. I. Gundulić 265. Kad uza me tebe vidim . . . nije mi mirnoj bit načina. G. Palmotić 2, 217. Koga (*t. j. božanstva*) uresu nije načina i mogućstvu nači mijere. 3, 219a. Jad sred srca cuti svoga, er slobodit način ne ima prijateļa īnbjenoga. B. Bettera u N. G. Bunića 22. Muke one, koje nije načina izrijet, kolike su. čut. 34. Nije načina moći dvjema gosparim služiti. V. Andrijašević put 261. A ki način ne bi imali za do nega mc doprijeti. P. Kanavelić 57. Gdi uz nih nije, sve je joj tmina nit joj je mirnoj bit načina. J. Kavanin 41a. Da ima način za živiti ili od očinstva ili od crkve (*t. j. onaj, koji se*

zapopij). A. Kadčić 7. Nije načina, da isti čovjek može biti sasma blažen na ovemu svijetu i na drugom. Đ. Bašić 27. Da poznađeš, da nije načina spasiti se brez križa. M. Zoričić osm. 116. Nije načina za odojet joj. I. Đordić ben. 84.

l. crkveni običaj, obred, ceremonija. *U rječniku Belinu* (načini crkovni, ceremonie, varebiti e leggi prescritte nel modo di far sacrifici e cose sagre) i *u Vukovu* (bez značenja, samo s primjerima iz kovč. 100 i iz nar. pjes. vuk 1, 96: Sto sam jedna dočekala, da ja činim način svome, — Da ti način učinimo i mrtva te načubimo s naznakom, da se govori u gorњem primorju). Koji su . . . postavljeni bili običaji i načini crkveni. J. Matović 132. Koja je kreplosti i korist ceremonijah iliti način način crkvenih kršćana? 170. Sv. Pavao . . . kada pokara častitele načina Mojzesova. 356. Zakoni govore od kršćana sa svim svojim načini i običaji crkovnim. M. Dobretić 43. Dod', vladiko, Zeti zemli ravnoj, da u Zeti sveštaš crkvu malu; evo ti je dajem na poklon Zetu malu i brda ostala, da im činiš crkovne načine. Ogl. sr. 15. Da mi naše mrtve saranimo, ukopamo i ožalujemo i rišćanski način učinimo. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 395.

m. vrsta, fela. *U rječniku Mikalinu* (od jednoga načina, simplex, — od koliko načina, quotuplex). Gdi je prosuta vazda slava bez svrhi i krjepos od svakoga načina. Zborn. (1520) 145b. Nijesu mē bolesti, kako se jur pravi, da trpe svi oni, ki tuže s ljubavi, ma jedan nov način od tuge nesvršni, koje sam pacu ja, a drugi ih kusil nř. D. Rađina 119a. Svaki način nauka, koji se pripovijedati ima vjernijema, uzdržuje se u riječi Božjoj. J. Matović 7. Grisi protiva viri . . . psost, lupeštva i druga mnoga ovakova načina i prilike. A. d. Costa 1, vi. Upali su . . . u uboštvo, u prijubodinstvo, u svetoprodajstvo i u ostale od ovakoga načina krivine. 1, 80.

n. sredstvo, pomoć, ustuk. *U rječniku Stulićevu* (medium, — staviti, postaviti, položiti načine podobne, potrebne, prilične za steći, media congrua adhibere). Ne biše načina veće prilična ni podobna za naše odkupljenje nego ona muka (*t. j. Isusova*). Korizm. 88b. Jer je kušan ovi način ozdraviti taku nemoć. M. Pelegrenović 200. Pokli nač načina nikako nije moć, na saj svijet da sina opet činiš doč. N. Nađešković 2, 124. Ako sad ne remedija, veće ne bi načina, Andrijana osta Zlatoga Kuma žena. M. Držić 222. Vidu druge, jaoh, nemile ja načine, s kijem ču obraći. I. Gundulić 188. Plaću matere, oci blijede, u što način nač ne vide, da im djece ne odvede (*t. j. Kazlar-aga*). 364. Bog . . . sina svoga, u večnosti od nega u istom božanstvu po načinu pameti ishodečega, rači im podati. F. Glavinić cit 81b. Za biti molitva način protiva svijem zlobami. I. Držić 20. Nosi sobom . . . lijeke i načine za svijeh nemoći. 319. Ja ču opet s moje strane sve načine postaviti, jedu huda čes pristane. G. Palmotić 2, 83. Nije načina, nije lijeka za smiriti me nemire. 2, 195. Da su sve iznova iskali džavolske načine, da razdržu crkvu Božju. A. Bašić 304. On (*t. j. Bog*) je meni zapovidio, da ja izvodim svakolika, koja su čoviku potrebita . . . i on je meni k ovomu svekolike načine dao. M. A. Rešković sat. 171. Imaš način iznaći, po komu ne češ nikad začet ni porodit. M. Dobretić 419. Nije moguće izbrojiti, koliko

zanatah il'ti načinah ima djavo pakleni. 566. Koji hoće svrhu, važa da i načine traži, po kojima bi došao na ovu svrhu. B. Leaković gov. 155.

o. vještina. U rječniku Belinu (bez načina, disgratiatamente, sgraziato, senza grazia o garbo, — s načinom, destratamente). Kad najprija tvoje vidih zlate kose i oči, gospoje, ke srca zanose, i dike još ine tvojega obraza, gđi narav načine sve lipe ukaza. H. Lucić 209. Neumrli vitezovi, glasoviti Turci stari, gdje načini vaši bojni i djela su slavna ona? I. Gundulić 288. I toli su po načinu izatkane sej države, da tko ih gleda, za istinu scijeni, da su zbijene i prave. 434. Nahodaše se jedan kip, koji držaše u desnoj ruci prilijepu jabuku, a u livoj priostru strilu, i tako bijaše s načinom stavljeno, da ako bi se tko mašio utrgnuti onu jabuku, imadiše primiti udarac od one strile. J. Banovac pripov. 67. Kad bi baba bila višta u to, da bi znala s načinom . . . napipati glavu diteću. M. Dobretić 27. K tomu se način kod svilara gledi. J. S. Rejković 318. Zaludu je začina, kad nije načina (zaludu čeok što ima, kad ne umije ňime upraviti). Nar. posl. vuk 83. — *U jednoga je pisca vještina u zlu smislu, t. j. hitrina, lukavstvo.* Poznam, to su ne načini i hitrosti sve ne bili. G. Palmotić 1, 140. Čuo si . . . hude varke, zle načinne kleta bana. 1, 385.

p. pogodba, nagodba. Zvrh toga načina dasmo ta naš list (iz xv vijeka). Mon. croat. 93. Vrh malina, ki je kupil ta isti Martinac . . . s ovim patom i načinom, da rečeni malin ima mlini kloštru (iz xv vijeka). 136. Kad je poklon dat s kojim načinom, na priliku: poklaňam ti koňa, ako podeš na vojsku. A. Baćić 121. Pišu . . . da su primjenjeni Grci u općenu svete crkve s ovijem načinom: prvo, da u liturgija spominu papu rimskoga, drugo . . . 248. Svi pričivješ s ovijem načinom, da bi imali opet umrijeti. J. Matović 58. Zanati i nauci dopuštaju se proziti, ma samo s onijem načinom, ako bi nami kritna bila za slavu Božju. 437.

q. pojedinačna riječka značenja. *a) nega.* Mnozi . . . mrze na nemočnike . . . i veće puta vele ljepši način čine živinam negoli nemočniku. M. Divković bes. 596. Kad razbole se, ostare, koji način je ňima, koja pomna, koja služba? A. Kalić prop. 346. — *b) običaj.* Turci način taj imadu, žensku izać da ne nadu na skupštinu. V. Došen 94a. — *c) oruđe, sprava.* Prinesite u tej mine od muk ovde sve načine. P. Hektorović 153. (vidi češ. i poj. riječ u pristupu). — *d) postupak, parba, proces.* U rječniku Belinu (procedimento, modo di procedere o trattare). Koji (t. j. biskupi) brez buke i načina sudnog moći (h)oće napridovati. I. P. Lučić nar. 104. — *e) uredba.* Molimo te, gospode, drži način, kako da naše trgovce carinici ne usiluju (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 2. Molimo gospodstvo ti, i vi dajte način, da se toj vrbiš (iz g. 1400), 1, 31. Eto smo dali redbę i način, da se ište po všehu seléhu (iz početka xv vijeka). 1, 80. — *f) voja.* U rječniku Mikaliniu (činiti na način, poslušati, far a modo, obedire, morem gerere; biti prema tul. jeziku). Hoće (t. j. neki ludi), da je sve na nih način. M. Držić 228. Lubiš prijatelja . . . jerbo je čeok dobar, mudar i na tvoj način. M. Radnić 509b.

r. U nekim se primjerima ne može razabratи pravo značenje. Jest način, ako čovjeka boli glava . . . on tri veliku bolizan. Korizm. 86b. Da čine službu i načine u čišćenju od puti Isukrstove (iz lat. ad consummationem sancto-

rum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi. ephes. 4, 12). N. Račina 135a. Uhitiše porto i nih načine i potrebe iskrcaše (biti nešto konkretno). Zborn. (1520) 75a. Er me strah, da se puk ne stavi u kigod način plah ter grada ne smete. F. Lukarević 277. Dohajahu k njoj dvorani od cesarove poslani strane z obećanjem i groženjem, jedali bi ju na svoj obratili način. F. Glavinić evit 21b. Lud je i smamjen po načinu, tko god misli . . . svu krivinu od nebeskih oči skriti. G. Palmotić 2, 63. Među sobom da način vidimo i smirimo dvije porodice. P. Petrović gor. vijen. 28. Ma ako se Petar prestavio, nakon sebe način ostavio. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 1. Neka im sve po vođi bude, i svaka stima i čast i način. V. Vrćević niz 68.

2. NAČIN, adj. onaj, koji je po načinu, t. j. onakav, kakav treba, kakav važa da bude (vidi 1 način pod c). U rječniku nijednom. Ta je vira načina i živa. I. Ančić vrata 6. Jedno tilo naravno, koje je sastavljeno od razlici članaka, zove se načino; ako li mu koji mačka, reku mu nakanzano, nenačino tilo i necilo. 20. More se prilikovati kripost od načinstva (stamp. načinstva) armelinu, koja jest živila veće načina i veće plemenita od svjeđe družije na svijetu. P. Posilović evijet 203. — *Adv.* Koga načino po dnevi razgledaj na svijeto (iz lat. quem diligenter intuens clara luce. 3 reg. 3, 21). N. Račina 71a. Zašto je ovo pristavila crkva . . . vele razumno i vele načinno. M. Divković nauk xix. Vele lijepo i načinno govor i sv. Toma. 97a. Odsela načinije živi i kleći. čnd. 34a. — *Ne razabira se pravo značenje u primjeru:* Tako da je grib istočni načinnim zakonom. Naručen. 53a.

NAČINA, f. *a) isto što 1 način pod a, t. j. lik, oblik.* Samo u jednoj knizi. Za dovršit svako svetotajstvo potrebne su tri stvari, to jest: od-luka, stava i načina. S. Badrić pr. nač. 46. Načina jesu ove riči s polivaњem u isto vrime vode kvaseći tilo čeladeta . . . ja te krstim u ime oca i sina i duha svetoga. 47. — *b) dar, nagrada;* kao da je to u primjeru: S tvega premudra i smina čišćenja od svega biti će t' načina, ku želiš. M. Marulić 40. *Ne razabira se razvoj značenja.* — *c) ponos, lijek* (vidi 1 način pod n); kao da je to u primjeru: Uprasaš jih veće krate, tomu osudu je l' načine? Svi rekoše, da nije ine, ner sva k nemu da se obrati (t. j. gospoda). M. Pelegrinović 193.

NAČINAĆE, n. nom. verb. od načinati, t. j. upravo počinanje, a onda i nastojaće (oko čega). Između rječnika u Stulićevu (načinanje, studium s naznakom, da je iz glag. brevijara, — počinanje s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Danicićevu (načinanje, molimen sa dva primjera, koji se i ovdje navode). Takovago sverē-pago načinanja može se premeniti se. Domentjanb 107. Razorit gospod. Bogb všas dobraa jegog načinanja (iz xv vijeka). Mon. serb. 333.

NAČINATEL, m. onaj, koji načina. Samo u Stulićevu rječniku (načinatelj, počinalac s naznakom, da je iz „rusinskoga“ bukvara).

NAČINATI, načinam, impf. glag. prema pf. načetni. Glas -n- mjesto današnjega -n- (načinati) stoji po pravilu; tako je nekad bilo i počinati, propinati, zaklinati (mjesto današnjega počinati . . .). U rječniku Stulićevu (načinati, početi, delibaro s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Danicićevu (incipire sa dva primjera, koji se i ovdje navode). Prépisano dedinō naša zemlje i sela i državě načinajuť odi crkve sv. Georgija (iz xiii vijeka). Mon. serb. 38. Po semb na-

činajet' i stvori... crkova Bogorodici u pohvalu (iz XVI vijeka). Šafarik letop. 58.

NAČINIK, m. auctor. Od načinika, t. j. onaj, koji što načini. Između rječnika samo u Stulicevu (sa značenjem krivo postavljenim: corrector, t. j. popravljač, i s naznakom, da se riječ nalazi u Rose).

a. S. Rosa uzima riječ načinik prema lat. auctor u značenju: a) onaj, koji što uzrokuje. Spozna, da Bog bješe načinik negove sreće. 14a. Usvijesćen, da svoga uzvišenja načinik bio je gospodin Bog. 16b. Dopushteno je.... prosići, da primjene dosade budu obraćene na načinika. 74b. — b) pisac, spisatelj. Našega načinika imaj za priporučena. VIII.

b. načinik je izabrani sudac, kmet, t. j. onaj, koji među parcima čini način (pogodbu, godbu; vidi 1 način pod p). Samo u primjeru: Zibraše nas više rečenih sebi načinike za vse krivice i škode.... čakoli mi učinimo, da je tvrd (iz XV vijeka). Mon. croat. 180.

NAČINIT, adj. isto što 2 način (vidi tam). Samo u primjeru: Kamate žudijske ne samo nisu načinite, dali toliko prikoredne vide se, da izpiju i ogolivaju uboge. M. Pavišić 44.

NAČINTEL, m. onaj, tko što načini. Samo u rječnicima, i to u Belinu (acconciatore, quello che acconcia — rifacitore, ristoratore), u Belestjenčevu (factor, napravitelj), u Jambrešićevu (conditor, formator, — oboje u lat. dijelu), u Voltigijinu (aggiustatore, Einrichter) i u Stulicevu (concinnator s naznakom, da je iz Belina rječu).

NAČINTELICA, f. ona, koja što načini. Samo u rječniku Belinu (acconciatrice, colei che acconcia) i u Jambrešićevu (conditrix, — u lat. dijelu).

NAČINITI, načinim, pf. facere. Od načiniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikalini, Belinu, Voltigijinu, Stulicevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže). Najstarije su potvrde iz početka XV vijeka.

1. načiniti (u akt. i u pas., u pas. i s rijećom se).

a. načiniti je isto što napraviti, i to napraviti štogod, što ili prije nije bilo ili je bilo drugo ili drukčije.

a) napraviti, što prije nije bilo. U rječniku Vukovu (machen, facio) i u Daničićevu (facere, sa dva primjera, od kojih je jedan iz početka XV vijeka, a drugi iz suršetka XVII).

aa) Objekt je čelade. Načinite sebi prijetele nepravdijenim bogatsvom (iz crkvenoslav. cverborete sebe, drugu). Vuk luk. 16, 9. Oni ljube Urumke đevojke.... načinile trijest kopiladi i veliki zulum u narodu. Nar. pjes. stojad. 1, 157. Po tom reče Bog: da načinimo čovjeka po svojem obličju. Đ. Daničić 1 mojs. 1, 26.

bb) Objekt je kakva stvar. A da mi Hasan-beg prije (t. j. Drave) most načini. B. Krnarutić 7b. Ako li tko hoće načiniti novu kolovaju, gdi nije prvo bila. Statut pol. 283. Čarć Mustafa... načini moste onde (iz suršetka XVII vijeka). Šafarik letop. 87. Otišao nakopati zemlje i doniti za načiniti peć. F. Lastrić ned. 126. Zapovijadate jednom sinčiću.... da načini ralo. 404. Mravi gnizdo gdi načine. V. Došen 206b. Premda sam načinio sukno, ja nisam načinio vunu. M. A. Režković sat. 170. Učinenu stvar ne mogu više neučinenu načiniti. sabr. 19. Da bi.... trudom svojih ruku načinio

kovčeg. J. Rajić pouč. 2, 6a. Ima stupa na način trlice na nožicah načinita. J. S. Režković 254. Kod Orida načini vješala i objesi Đema Brdanina. Nar. pjes. vuk 2, 417. I načini na Dravi mostove. 3, 46. Nasred druma šanac načinio. 4, 220. Pa bismo posudili u selu tepsiiju te bismo načinili pitu. Nar. posl. vuk 49. Mnogo zrna gomilu načinje. 181. Tamnica je za lude načinena. 311. Djever onda ponese snasi.... različnoga načinjenog cvijeća. Vuk kovč. 51. Ja će gumno načiniti. Nar. prip. vuk 221. On nad njim načini jedan šator. Nar. prip. mikul. 44.

cc) Objekt je štogod bestjelesno ili apstraktno. Mogao sam sve moje posle s miron načinit. M. Držić 385. I privaru da načini. V. Došen 39b. Prije neg' se ovdud razdilimo, da seb' jedno načinimo ime (t. j. da se proslavimo). M. A. Režković sat. 158. Kako je mir između Srba i Turaka načinjen, onako je i trajao. Vuk dan. 5, 25. Ljudi, koji bi znali zakone načiniti. 5, 86. A ko bi mi ladak načinio, ja bi nemu verna ljuba bila. Nar. pjes. vuk 1, 172. I pokupi kićene svatove te dovede lijepu đevojku, načinio šenluk i veselje. 2, 43. I kaduni mjesto načinile uz košljeno Seđanin Ivanu. 3, 204. Umaće se jedan do drugoga i Nukici mjesto načinile. 3, 238. I od nega (t. j. od age) jade načinili. 4, 503. „Dvobraće“ i „dvosupružje“ niti su od narodnih riječi niti su po svojstvu narodnoga jezika načinene. Vuk pisma 15. Fariseji izišavši načinile vijeću o nemu, kako bi ga pogubili (iz crkvenoslav. сөвѣтъ сотвориша на него). Vuk mat. 12, 14. Lijepo su nega dočekali i kod sobe mjesto načinili. Osvetn. 2, 116. Sjen đevojci načinile. Nar. pjes. herc. vuk 245. Načini zlameće sv. križa. Nar. prip. mikul. 35. On čas načini jedan korak, i već je bil tristo mil dugo od njih. 40. Doma su ga komaće dočekali.... načine velo veselje. 50. — Ovamo ide i primjer, u kojem je riječ žao, koja je nekad bila imenica (u značenju: žalost): Mogu nemu žao načiniti. Nar. pjes. vuk 2, 546.

dd) Objekt su zamjenice to, što. Što ruke načine, to ruke razore. M. Kuhačević 159. Što mu oči vide, to mu ruke načine. Nar. posl. vuk 358. Kad dođe (t. j. vještica).... načinit će ča i tebe (t. j. štogod zlo), pa će morat umret; zato pobigni. Nar. prip. mikul. 106.

ee) napraviti što tako, da bude drugo. Bog.... načini me naslidnika i gospodina na zemljaš roditeљ mojih (iz g. 1400). Mon. serb. 248. Nama ostavi Suleman-pašu, koji nas je sve hajducima načinio. Vuk grada 180. Koji ne vježe Bogu, načinio ga je lažom. Vuk 1 jov. 5, 10.

ff) napraviti što tako, da bude drukčije. Vrata načinite prostranija i viša. F. Lastrić test. 228b. Oni (t. j. licemjeri) načine blijeda lica svoja, da ih vide ljudi, gdje poste. Vuk mat. 6, 16. Raskakale svine blato ispred kuće, t. j. načinile ga žitko. Vuk rječn. s. v. raskakati. — Oramo se meće i primjer: Obuće je (t. j. car svoju kćer) u prostačko odelo i načini je kao puku prostakiňu. Nar. prip. vuk² 206.

gg) načiniti što od čega. Da od ne-gove kože načine bubaň. F. Lastrić test. 21b. Našavši, da je puk načinio tele od zlata i klaňa mu se kako Bogu. ned. 217. Od kakve stvari se ona lužnica.... mora načiniti. I. Jablanci 68. Pak zamoli svoga dragog sina, da od vode njim načini vina. M. A. Režković sat. 88. Načini mi sanduk od šimšira. Nar. pjes. vuk 1, 250. Zareće se zulumčar đevojka, da načini načak od čelika. 1, 484. Majka će mu povoj načiniti, na-

činiti povoj i pelene sve od svile i suvoga zlata. 1, 500. Od groba mu koňa načinile. 2, 40. Od dvanaest (*t. j. Arapa*) Marko načinio, od dvanaest dvadeset i četiri (*t. j. posjekao ih po pola*). 2, 375. Od Mađara unku načinile. 2, 489. Načinile od stakla tepsiјu. 4, 182. Može biti da je stih radi načinena ova riječ od turskoga eski-Vuk nar. pjes. 3, 336. Bila je nekaka đevojka, koja nije rođena od oca i majke, nego je načinile vile od snijega. Nar. prip. vuk 130. On dobavlja boju svakojaku, od dogina načini šarina. Nar. pjes. juk. 194. Od dojakošnjeh sovjetnika . . . da se načini veliki sud. Vuk prav. sov. 50. Koji je (*t. j. most*) od dasaka bio načinjen. 69. Načini oltar od drveta sitima. Đ. Daničić 2 mojs. 27, 1. Uzmi mirisa najbožijih . . . i od toga načini uže za sveto pomazane. 2 mojs. 30, 25.

hh) načiniti što iz čega. Primjera se našlo samo u jednoga pisca. Baron Engelshofen . . . načinio iz dviju kompanijah tri. M. A. Rejković sat. 25. I od crkvih načini gáamije. 31. Isus . . . načini u Kani Galilee iz vode vino. sabr. 26.

b) načiniti se uzima za različne radnje, za koje imaju u jeziku osobiti glagoli.

a) isposlovati, izraditi. Ako to čuje sudija, mi ćemo řega umiriti i načiniti, da vama ništa ne bude. Vuk mat. 28, 14.

b) nakititi. U rječniku Daničićevu (exornare sa tri primjera iz xv vijeka). Potvrda ima samo iz dubrovačkoga govora. Dva obotca načinena biserom (iz xv vijeka). Spom. sr. 2, 103. Pohve kožne načinene s malo srebra (iz xv vijeka). Mon. serb. 498. Rogje načinene srebrom pozlaćen (iz xv vijeka). 498. Doniješe grane kitne, da nim spilu svu načine. G. Palмотić 3, 102a. On djevojku u životu nađe . . . načinenu kakono nevjestu. Nar. pjes. bog. 260. Stoje na dan svečani tri ure prid zrealom samo za svoje lice načinili. A. d. Bella razg. 40. Da se načinili s ovijem značenjem gorovi u Dubrovniku, to potvrđuje V. Bogišić nar. pjes. 377 (načinen, ornatus). Vidi načinili se pod 2, d.

c) naložiti (vatru). Učiniše prnesti veće drv i načinili veći ogań. Mirakuli 10.

d) napisati, sastaviti. Uz ovaj se akt načini još prošeće sultani. Vuk grada 169. Već načini jednu sitnu knigu te je pošli duždu od Mletaka. Nar. pjes. vuk 2, 333. Tad đevojka knigu načinila. 3, 457. Onda pope knigu načinio. 4, 33. A prija ćeš knigu načinili pa poslati ka Zvečanu momu. Nar. pjes. juk. 123. Na sujetu g. Svetiča niko ne bi mogao načinili priličnije satire od ove. Đ. Daničić u Jevkovićevu rječn. s. v. načinili. Načini sud knigu od umira. S. Lubiša prip. 179.

e) obnoviti, opraviti, popraviti. U rječniku Mikaljnu (reficio, instauro, — načinili jednu stvar zlo učinili, ponapraviti, emendo, corrigo), u Belinu (rassettare), u Stulicevu (reficere) i u Daničićevu (reficere sa dva primjera iz xv vijeka). Obetujemo tej polače našimi pinzemi krasno i mnogo slavno, časno načinili, napraviti i uresiti (iz xv vijeka). Mon. serb. 285. Jesmo dali i dotali jedno malinišće, ko je bilo pusto, kadi su bila dva malina . . . da su je vojni načinili fratri . . . i da su je vojni držati i uživati (iz xv vijeka). Mon. croat. 63. Ostavi, da se opet grad popravi i napuni. Letop. dukt. 23. Muči, Pera, sve se će načinit. M. Držić 267. Kolovaje mlinške . . . ako bi prem od davna zavetšale ali stale nenačinene. Statut poj.

283. Načinite plug izštećen i ralo slomjeno. Đ. Bašić 143. Bobovčeve dvore zapališe; kako su ti onda izgorili, ni danas se nisu načinili! Nar. pjes. juk. 616. Govori se u Dubrovniku, na pr. načiniti crevje (reparieren). M. Rešetar štok. dial. 254.

f) pribaviti, kúpiti. Na trideset mlađih Udbinana da načiniš trideset dolama. Nar. pjes. vuk 3, 417. On prodade na moru volove pa u Mletku načini oružje. 3, 451 (ispor. u istoj pjesmi malo daře): Ja očerah na Mletke volove; dok ja prodam hiljadu volova, kupiću ti svjetlo oružje).

g) prigotoviti, pripraviti, pripremiti. Da je načinio pir sinu svomu. M. A. Rejković sabr. 24. Carstvo je nebesko kao čovjek car, koji načini svadbu sinu svojemu. Vuk mat. 22, 2. Po tom on načini opet čast. Nar. prip. vuk² 225.

h) prirediti (posteļu, trpezu). U rječniku Mikaljnu (načiniti odar, posteļu, sternere lectum, — načiniti trpezu, sternere mensam, instruere mensam), u Belinu (načinili posteļu, rifare il letto) i u Stulicevu (načinili odar, posteļu, lectum sternere, — načinili trpezu, mensam sternere). Zapovijde Abram Izaku, sinu svomu, da mu načini posteļu, da počinu s andelom. Zborn. (1520) 40a. Nije lonac skuhan ni trpeza načinena. M. Držić 397. Dok je on večerao, ovaj mu je već posteļu načinio. Nar. prip. bos. 121. Opre se kamara i na njoj stol načinen i na stolu juha. Nar. prip. mikul. 2. Govori se u Dubrovniku: načinili odar, das Bett machen. M. Rešetar štok. dial. 254.

i) sadjeletati. Naj tebi, care, srdacku, načini meni stan od ne. Nar. pjes. vuk 1, 165.

j) sagraditi. Izlagajući hižu novu, ku je knez Gašpar načinil (iz xvi vijeka). Mon. croat. 258. Dode pod Siń, načini manastir i crkvu. A. Kačić razg. 205. Čini sagraditi polaču . . . toliko lipu, da se lipša ne moguše izmislići ni načiniti. A. Kačić korab. 228. Naj tebi, care, srdacku, načini meni stan od ne; što od tog tebi preteće, načini sebi dvorove. Nar. pjes. vuk 1, 165. Zgodno su nam načinili crkvu. 2, 210. Ako su ti dvori izgoreli, lepše će ti dvore načiniti. 2, 369. Da se nikakva velika građevina ne može načiniti, dok se u nu kakvo čejade ne uzida. Vuk nar. pjes. 2, 124. Grad gradio paša Novčanine; štogod paša za dan načinio, za noć su mu vile oborile. Nar. pjes. petr. 1, 11.

k) spjevati. Mislim, da je ove obadvije pjesme . . . načinio crnogorski vladika. Vuk nar. pjes. 4, 68.

l) uglaviti. U rječniku Daničićevu (conficere s primjerom iz xv vijeka). Mi tako načinimo pod više rečeni zavez, da se imi odstati Juraj Kosinski (iz xv vijeka). Mon. croat. 130. Poslije carica Mara s vami kako je načinila, da onaj dohodač dajete u taj dva manastira (iz početka xvi vijeka). Mon. serb. 546. Eto tamo Miloš od Pocerja, pa vi s nime kako načinite. Nar. pjes. vuk 2, 254. A s hajduci kako načinimo. 4, 195.

m) upraviti. Lantinu svrnuše, timun načinivši vesla zamaknuše. P. Hektorović 36. Stavit timun na mjesto zovu načinili timun. L. Zore rib. 328.

n) uređiti, napraviti, kako vala. U rječniku Mikaljnu (načinili, namistiti, apto, compono, accommodo, — načinili put, sternere viam, munire viam), u Belinu (aconciare, accomodare, assettare, — načinili hašinu, aconciare la veste,

— načiniti kose, ordinare, acconciare, ornare i capelli, — načiniti put, acconciare la strada), u *Voltigijinu* (accomodare, aggiustare, acconciare, einrichten, ausbessern) i u *Stulićevu* (concinnare, commodius aliquid reddere). Kojim kike i perčine sluge kunu, dok načine. V. Došen 213b.

o) ustrojiti (kožu). Ovaj pravi kože, on će i moju skoro načiniti (*govori magarac*). D. Obradović bas. 65.

p) začiniti (jestrinu). Samo u *Belinu rječniku* (condire, accomodare le vivande con condimento). Vidi 2 načinati pod a, h.

q) načiniti ranu, t. j. raniti. Udari je dlanom po obrazu; na ruci mu burma pozlaćena, načini joj ranu na obrazu. Nar. pjes. vuk 2, 351. No ga jelen rogom dovatio, grdnu mu je ranu načinio. 2, 632. Udrila je od noge pašmagom, na lišcu joj ranu načinila. Nar. pjes. herc. vuk 6, 82. — *Ovamo pristaju i primjeri*: Sedam ga je udario puta, sedam mu je načinio rana. Nar. pjes. vuk 3, 166. Dok sam Nuki savezao ruke, devet mi je načinio rana. Nar. pjes. juk. 441.

2. načiniti se (reflex).

a. napraviti se. *U rječniku Vukovu* (sich zu etwas machen, sich stellen, simulo).

a) bez predikata. Ja pravim držalicu, a ono se napravi kijak. Nar. posl. vuk 109. Koji su se jadi načineli u Drobniaku u plemenu jaku? Nar. pjes. vuk 4, 488.

b) s predikatom. Bludnorička u skupštini pakleni se mih načini. V. Došen 98a. Onda se obično razidu (t. j. *hajducu*) po zimovnicima pa se načine kao sluge. Vuk dan. 2, 93. Načini se (t. j. Miloš Voinović) crni Bugarine, ni braća ga poznati ne mogu. Nar. pjes. vuk 2, 138. Bi-jelo je obojio lice, načini se crni Arapine. 2, 384. A vila se načini devojka. 3, 33. Onda on otide kući . . . te se načini pastir pa pode u svet. Nar. prip. vuk 57. Andeo se načini kaluder. 100. Ali se ona načini bolesna. Nar. prip. vuk² 266. Načini se čobanica mlada (t. j. vila). Nar. pjes. petr. 2, 48. Kad (*bogal*) dođe svojoj kući, načini se momak zdrav, čitav, ne može lepši biti. Nar. prip. vila (1867) 777. Otidoše i načiniše se poslanici. D. Daničić is. nav. 9, 4. Ona se (t. j. žena) načini z belen kojen i reče mužu, neka zajasao na nju. Nar. prip. mikul. 56. Pošto vjeru potrapili staru pa se age načinili. Osvetn. 7, 79.

b. postaviti se. Ostalim se selima sami (t. j. *dahije*) načinili čitluksaibije. Vuk dan. 3, 147. Načini se on sam, mjesto njih šestorice, dajja biogradski. 3, 209. Milan bude u redu onijeh poglavara srpskih, koje niko nije postavio, nego se . . . sami načinili. Vuk grada 44. Petar pak Dobrić . . . načini se narodnijem poslanikom. Vuk prav. nov. 35. Nemaña se načini samostalnim gospodarom srpskoj zemlji. D. Daničić istor. 7.

c. nagoditi se, pogoditi se. *U rječniku Daničićevu* (confidere s primjerom iz početka xv vijeka). Da se slobonim řeđimi za vraždu načine i plate. Spom. sr. 1, 91. Srbi . . . nek se načine s Crnom Gorom. M. Pavlinović razg. 109. Eto tebe, a eto vladike, pa kako se načinete. V. Vrćević niz 81. Kad se s popom Žutkom ne možemo bratski načiniti. 263. Načiniti se, t. j. pogoditi se, sporazumiti se. F. Pilepić.

d. nakititi se (vidi pod 1, b, b). *U rječniku Stulićevu* (se ornare). Ne haju (za načiniti se) učiniti suprot zapovidi Božjoj (*govor je o ženama*). B. Kašić zrc. 111. U ruke joj (t. j.

ženi) sve da blago, da se urezi i načini. Ć. Pal-motić 2, 503. Sve urese najmilije u posjepu na se stavi, i što može brže i prije, načini se i napravi. P. Kanavelić 68. Ako pod silu načini se (t. j. poštena žena) pri potrebi, zamotana je i pokrivena do nesklada. B. Zuzeri 195. *Govori se i danas u Dubrovniku*: načiniti se, sich auf-putzen, — što si se lijepo načinila! M. Rešetar štok. dial. 254.

e. namazati se. Samo u *rječniku Mikačinu*. (načiniti se mastju, bililom i rumenilom, fuco, linire se fuco) i u *Belinu* (načiniti se bjelilom ili rumenilom, imbelletarsi).

f. načiniti se, t. j. naraditi se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. *Govori se u Dubrovniku*: načiniti se, bis zum Überdrusse arbeiten, — načinila sam se tega posla. M. Rešetar štok. dial. 254.

g. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: David . . . Berzabu posvoja, razbojstvo učini, pri čemu se načini i bi je dostojan. D. Baraković jar. 56.

NAČINSTVO, n. riječ nejasna značenja; kao da znači umjereno ili urednost. Samo u dvije knjige (ili upravo u jednoj, jer je mlađa prepisata iz starije). Načinstvo (stamp. bez -n-) jest hotiti imati pošteno način u svjeje stvari svojije. P. Posilović cvijet 201. Načinstvo (stamp. bez -n-) jest kakoti jedan, koji timuni i koji vlada brodom. Tako tko ovo načinstvo (stamp. bez -n-) vodi i uči sve kriposti. 202. Vidi i primjer iz iste knjige kod 2 način. — K. Mazarović 102. 103 ima na prvome mjestu načinstvo, na drugome načistvo, na trećemu učistva. Riječ načinstvo ima i Šulek u rječn. zn. naz. kao filoz. izraz za něm. Methodik.

NAČIĆAK, načinka, m. ono, što je načineno, uradenio, radevina. Samo u *Jambrešićevu rječniku*, i to u lat. dijelu (factura, delo vučineno, napravljeno, čin, načinček, gemachtes Werk).

NAČIĆALAC, načinaca, m. onaj, tko što načina. Samo u *Stulićevu rječniku* (concinnator).

NAČIĆALICA, f. žensko, koje što načina. Samo u *Stulićevu rječniku* (que concinnat, oratrix).

1. NAČIĆAĆE, n. nom. verb. od načinati. Samo u *rječniku Vukovu* (das Angänzen, delibatio).

2. NAČIĆAĆE, n. nom. verb. od načinati. U *rječniku Stulićevu* (načināne, načinēne) i u *Vukovu* (das Machen, factio). Na ugalski kamik, koji jest Isus Hrist, na kom kogodire zidaće ili načinanje skupa se sklopi i spoji, to gore raste na sveti tempal v gospodinu. Postila (1562) 210b. Koji prije toga vozeći se priko starih mostovah pipaše, hoće li moći održat kola . . . pak u načinānu istih Lubribriatica kleše i prokliňaše. M. A. Rejković sat. 121. — U ovijem primjerima načināne znači: kićenje (vidi 2 načinati pod a, b). Krašno (sic!) žensko načinanje ne stoji izvana. Katek. (1561) 55. Ma se žena osuduje najveći dio za grijehe bludne i za načinanje od obraza. I. Držić 240. (Žene) imaju ustegnut požudu od načinanja i mrčenja. 290. Koliko vrime harče i haraju ženske glave u isprazu načinjanju. A. d. Bella razg. 6.

1. NAČIĆATI, načinēm, impf. glag. prema pf. načeti. U *rječniku Bjelostjenčevu* (načinām, ruku polažem, incipio, inchoo . . .), u *Voltigijinu* (načinati, načinēm, načeti), u *Stulićevu* (inchoare, incipere s naznakom, da se nalazi u Habdelčevu rječn.) i u *Vukovu* (angänzen, delibo). Oni ne hoteli niti za piće niti za probiranje načinati

bure s vinom. Z. Orfelin 196. Svaki načinjet bure s vinom u svako vreme, kad je potreba. 196.

2. NAČIĆATI, načinām, *impf. glag. načinjet* prema pf. načiniti. U rječniku Mikašinu, Belinu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daće). Najstarije su potvrde iz xv vijeka.

a. načinati (*u akt. i pas., u pas. i s riječem se*).

a) načinati, *t.j. praviti*. U rječniku Jambrešićevu (facio, operor), u Voltigijinu (načinati, načiniti), u Stulićevu (načinati, načiniti) i u Vukovu (machen, facio s primjerom *iz neke nar. pjesme*: Onu šaće, a treću načinā, — jamačno se misli: knigu).

aa) primjer prema onima kod načiniti pod 1, a, a, aa. Kad stvorite ūemu (*t.j. čovjeku*) biće dade neg' od zemlje načinajuć višto. J. S. Rešković 2.

bb) primjeri prema onima kod načiniti pod 1, a, a, bb. Ki ziju molstire i crikve, načinaju začudno sazidališe. Transit 76. U dni od Noe, dokle so načinaše arka (*iz lat. in diebus Noë, cum fabricaretur arca*). I petr. 3, 20). N. Račina 128b. Ako vidiš (*t. j. u snu*), da vrt načināš ali da ga razgledaš, toj prilikuje radost. Zborn. (1520) 132a. Kako čine oni, ki orloji načinaju ali ki kuće zidaju. P. Radović ist. 129. Ne vide li se mali sinčići raoca načinati? F. Lastrić ned. 404. Piše, da je načinā pluge, jarame i ostala. A. Kanižlić utoč. 551. Ražan on načinā zecu u poju ležeću. A. Knežović 117. Noe . . . poče korabu praviti; za sto ju je godina načinao. E. Pavić ogl. 15. Kojeno (*t. j. pčele*) plemenito dilu načinajući slatki med. prosv. I, 7. Nejmadi gdi sabalaħ, mačah, kopjah ni ostaloga oružja načinati. A. Kačić korab. 152. Voda dere brigove i kuda hoće, put sebi načinā. Đ. Rapić 254. Jedan mladić . . . bijaše običajan kitit evitjem jednu priliku iste divice i načinat joj od cvijeta krune. F. Radman 57. Koji bi ruke digli k onomu, koji gromove načinā i muće pripravlja. M. A. Rešković sat. 178. Uzpari se (*t. j. lišće*) i plisai načinā. J. S. Rešković 141. Dvojica joj tabut načinaju, a dvojica raku iskopala. Nar. pjes. petr. I, 203. Koliko su opeka doslijе načināli, toliko izgonite i odsele. Đ. Daničić 2 mojs. 5, 8. Tiha godinica, no načinaj blata. Jačke 19. Prodavao i načinao guslice, svirale. M. Pavlinović rađ. 31. Što se čuju bradve i sikire, ono ljudi klupe načinaju. Hrv. nar. pjes. 5, 247. — *Ovamo se stavljaju i primjeri*: Mračna špila dvor bijaše, odar jasle načinahu (*t. j. Isusu*). P. Knežević pis. 22. Vidiš pod sobom Dugu Goru . . . gdje svojijem nedrima načinā Bigovo, da je mrnaru tiko pristaniše. S. Lubiša prip. 5.

cc) primjeri prema onima kod načiniti pod 1, a, a, cc. Duha svetoga u čoviku veru . . . važiše i načinā. Postila (1562) 152b. Nije dosta samo prstom križ načinati na tilu. A. Kanižlić bogoljubnost 499. Služimo se onima ričima, koje sami načiniamo i novino. J. S. Rešković xvi. A ostalo, što je od visine, da t' u bašči ne načinā sine. 150. Pa Marjanu mjesto načināšo d' onoga Pangē Huseina. Nar. pjes. vuk 3, 214. Pa se Kulic s mjesto pomicaše, do sebe mu mjesto načināše. 4, 197.

dd) primjer prema onima kod načiniti pod 1, a, a, dd. Ča svom rukom načinaju. A. Vitalić ist. 404a. — *Ovamo se može metnuti i primjer*: Ništa sobom ne odnesu, što su načinili, jerbo nisu za sebe ni načināli, nego za vilajet. M. A. Rešković sat. 122.

ee) primjer prema onima kod načiniti pod 1, a, a, ff. Građani rimske . . . načinahu za unišastje nivo vrata prostranija. F. Lastrić test. 228b.

jj) primjeri prema onima kod načiniti pod 1, a, a, gg. Ondi Isus stoji u sridi i od zemaljske kuće načinā nebesku. Đ. Rapić 295. U sužanstvo odvodili robje, od naroda načinali grobje. Osvetni. 3, 32. — Vidi i primjer pod aa.

gg) primjer prema onima kod načiniti pod 1, a, a, hh. Jesu li one stvari, iz kojih se lužnica načinā, za zdravje ugodne i hasnovite? I. Jablanci 68.

ll) načinati, *t. j. kititi* (vidi primjere kod načiniti pod 1, b, b). U rječniku Daničićevu (exornare s primjerom, koji se sad ovdje navodi). Inkone . . . okovane zlatom i srebrom i biserom načinane (iz xv vijeka). Spom. sr. 2, 125. Nitko ne bi promislio, da su djela to viliňa, neg' naravni način mio da sve resi i načinā. G. Palmotić 2, 415. Izkuši sam sebe, jeda si govoril riči . . . odveće načinane nikom hitrostju i nastojanjem rečene za ukazati se lip govornik. P. Radović nač. 538. Ko načinā saviše tijelo, da ima i dušu urešenu (iz lat. ut sic ornato corpore simul quoque ornetur et anima). Đ. Bašić 81. Uresima i napravam na kraljevsku načinā je (*t. j. kruž svoju vjerenicu*). B. Zuzeri 98.

cc) primjer prema onima kod načiniti pod 1, b, d. Onu (*t. j. knigu*) šaće, a treću načinā (*iz neke nar. pjesme*; vidi pod a, a).

dd) primjeri prema onima kod načiniti pod 1, b, e. U rječniku Belinu (racconciare). Načinā sve vrijeme, a pamet nikada. M. Držić 84. Peti dio meštru, ki ga (*t. j. mlin*) načinā i nastoji. Statut pol. 5, 283. Koji zemlje ima i peja i ne haje nasadit ih, ima kuće i grade i igda ih ne načinā, neg' ostavlja, da se ore zapuštene. B. Zuzeri 357.

ee) primjeri prema onima kod načiniti pod 1, b, h. On metijaše kuću, načināše odre. B. Kašić fran. 18. Znam postel načinat, sude prat, mest kuću. M. Kuhačević 85. — *Ovamo se može metnuti i primjer*: Hoće dvije kamarijere, koje ini posao ne imaju neg' nu oblačit i kamaru načinat. M. Držić 306.

ff) primjeri prema onima kod načiniti pod 1, b, j. Budu trgovali, načināli i zidali velike gradi, hiže i polače. Postila (1562) 3b. Židove z Babylonije u nihovu zemlju odputi načinati cirkvu. P. Vitezović kron. 16. Koji kuću načinā, najprije temelj stavi. A. Baćić 432. Mnogi stišu na ovome svitu s krivi načini služeći se, načinaju kuće. J. Banovac pripov. 178. Evo sam ti kameće pripravio . . . ter načinaj gospodske polače. A. Kačić razg. 1. Ova crkva poče se načinati četvrte godine kraljevaña Salomunovoga. E. Pavić ogl. 287. Ovi dom svaki sebi načinā u životu. A. Kanižlić bogoljubnost 46. Toran počeli su načinati (*stamp*, načinati), koji bi do nebesah u visinu došao. I. Velikanović upuć. 1, 47. Sade novo dubje, trape nove vinograde, načinaju i uzdižu nove grade, a tko zna, hoće li ih uživati? B. Zuzeri 303. Ti, koji crkvu razvajaju, je i za tri dana načināš, pomozi sam sebi. Vuk mat. 27, 40.

gg) primjer prema onome kod načiniti pod 1, b, n. Ku (*t. j. djevojku*) kad jednoč vidihu glavu ter svite . . . načinajući, rekoše joj. F. Glavinić cvit 142b.

hh) načinati, *t. j. začinati* (*jestvinu*, — vidi načiniti pod 1, b, p). Gdi su t' drage sad po-

masti ali spec'je svake slasti, kim jizbine načinše? M. Marulić 315. Pak sjedoh vesel tuj.... blagovat travu onuj, ku ocat načina. D. Račina 55b. Za opritis se pomaškanju od požlosti lik jest.... odnesti tja jizbine načinane i precine. Š. Budinić ispr. 96. Ima ulja, s kim sviti, liči i jistvine načina. F. Glavinić evit 452b. Da nosim.... od svake vrste jizbinah, koje se običaju kuhati i načinati. A. Kačić korab. 41.

i) *Ne razabira se pravo značenje u primjerima:* Tako Bog načina svih, ki su oholi. M. Marulić 58. Hoteć ih (*t. j. pjesme*) načinat s načini njekima, s kimi pjesan vazda rat razbjenu zlu prima. D. Račina 68a. Slasti svojom neizrečenom pomaže i načina oni nubeski grad Jeruzalem. A. Gučetić roz. jez. 126.

b. načinati se (*reflex.*).

a) *primjer prema onima kod načiniti pod 2, a.* Tako su se nikada svete žene.... lipe načinale. Katek. (1561) 55.

b) *primjeri prema onima kod načiniti pod 2, c.* Da se Paval Obršić i Juraj Vojnić.... načinaju i mire s rečenim Ivanom (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 58. Moj brat Juraj je li zlizal vanka iz grada.... načinajući se s Turci (*iz xvi vijeka*). 227. Pa vas dvoje družije se i načinajte se ka prisna braća. M. Pavlinović razg. 52.

c) *primjeri prema onima kod načiniti pod 2, d.* Grijesi li žena mužata načinajući se i urešivajući se za biti draža mužu sfomu? B. Kašić zrc. 110. Ako bi se.... načinala odviše radi bluda. F. Glavinić svitl. 70. Da se načinaju izprazno (*t. j. nihove kćeri*). I. Držić 284. Žene imaju činit molitvu.... načinajući se priprosto. 290.

d) *načinati se, t. j. mazati se* (*vidi načiniti pod 2, e.*) Samo u Mikaljnu rječniku: bjejlilo, kojim se žene načinaju. s. v. bjejlilo.

e) *načinati se, t. j. graditi se* (*onjem, što tko nije*). Samo u jednoga pисца. Naše građanstvo.... načina se kao nešta odijeljena od puka. M. Pavlinović razl. sp. 130. Kao prikovan vrta se na vito uz sviračne i pleskaće načinajući se putnicu spreko svijeta. 412.

f) *Ne razabira se pravo značenje u primjerima:* Tako i skup redovnički načina se i utvrđuje se u svomu tilu. P. Knežević osm. 325. On se (*t. j. prosti narod*) ne nadimje nitи se načina. M. Pavlinović razl. sp. 125.

NAČIĆE, *n. biće isto što načinaće.* Samo u primjeru: Er bi imao.... gaje i pakliće za gradidbe i načine. J. Kavačić 328b. Sasna rđavo poradi sroka načinena riječ.

NAČINENOST, *f. stanje, kad je što načineno.* Samo u rječniku *Hjelostenjčevu* (effientia) i u *Voltigijinu* (accomodatura, Anrichtung).

NAČIĆE, *n. nom. verb. od načiniti.* U rječniku Belinu (načinjenje, abbigliamento, cioè l' adornare, — ornamento, — načinjenje odra, il rifare il letto) i u Stulicevuu (načiněne, concinatio, refectio, compositio). U ovih trijuh, to jest u povraćenju od ekvinocija, u načinjenju od mjenja i u ponapravljenju od kruga ili cikla sunčanoga vas posao od ponapravljenja od kalendara stoji. B. Kašić rit. 17a. Da ne potrate vrime u izpraznima razgovaranjim, u mrmošenjima, u zališnjom načinjenju (*t. j. kićenju*). A. d. Bella razg. 170.

NAČIST, *adj. podosta čist.* Izmedu rječnika samo u Belinu (alquanto mondo). Može se prilikovati kripost od načistva armilinu, koja jest

živina veće načista i plemenitija od svih drugih držih na svijetu. K. Mazarović 103. U knizi P. Posilovića cvijet 203 stoji na ovome mjestu načina mjesto načista (*vidi kod 2 način*).

NAČIŠLATI, načiššam (*jamačno je takav ake.*, *impf. glag. prema pf. načeslati. Samo u primjeru:* Ko li će me sitno upilitati, ko li će mi kosu načeslati? *Iz nar. pjesme slavonske.* Zborn. za nar. živ. 3, 35. *Vidi primjer kod načeslati.*

NAČITATI SE, načitam se, pf. satis superque legisse. Od načitati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku nijednom. Jedva bi(h) čekao.... da se načitam psaltira i katihisisa. D. Obradović živ. 41. — *Danas se mnogo govorii i piše; na pr. Zar se još nijesi načitao te stare knige? Gdje koji pisci pišu načitan o čovjeku, koji je mnogo čitao; to je iz rus. načitanijii.*

NAČKATI, načkam, pf. natrpati. Od načkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Prosti glag. čekati u nas znači: čačkati (zube čačkalicom); ali u češkom jez. čkati znači: trpati. Samo u Vukovu rječniku (anstopfen, farcio, obturo, n. p. pamuka u kaku pukotinu).

NAČPALA, f. ime šumi kod sela Dođana u Slav. (blizu Daruvara). Šem. pakr. (1898) 49. — *Tamno;* ispor. mađ. Nagyfalú (veliko selo).

NAČUĆATI SE, načućim se, pf. Od načučati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (lange hocken, satis conquerisse s primjerom iz nar. posl. vuk 7: Ako sam se načučala, a ono sam ručala).

NAČUDITI SE, načudim se, pf. Od načuditi se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samog u Vukovu (sich genug wundern, satis miror). Čudimo se i ne moremo se načuditi, zašto bantujete Petra (*iz pisma pišanoga oko sredine xvii vijeka*). Starine 11, 97. Čini, da se zadosta ne možemo načuditi milostivnoj dobroti. E. Pavić ogl. S. Nisam se mogao načuditi, što je ovim ljudma. D. Obradović živ. 101. Ja se ne mogu načuditi, kako je g. M. Svetić... mogao razumjeti. Vuk nar. pjes. 2, 288. Kad ču Irod, šta on čini, ne moguće se načuditi. Vuk luk. 9, 7. Men' se čudiš, a sebi ne čudiš, a ja ti se načudit ne mogu, čim se kuneš i kim se zaklinješ. Nar. pjes. petr. 1, 113.

NAČUKATI, načukam, pf. nabiti (na pr. spice u glavčinu). Od načukati; samome čukati nema potvrde. Govori se u Kosovu Poju. Etnogr. zborn. 7, 214. — *Vidi načuškati.*

NAČUPATI, načupam, pf. Od načupati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulicevu (s netočno postavjenim značenjem: carnem panemve digitis aut dentibus scindere ac rumpere) i u Vukovu (anpflicken, satis decerpo). Načupali lisća orahova. Z. Orfejin 60. — *U ovome primjeru kao da znači: nabubati se, najesti se:* Taj slavni morovoja.... načupa se u starom kućerku jaja i slanjenje. M. Pavlinović rad. 12 (*vidi značenja glag. čupati u Stulicevu rječniku*).

NAČUTI, načujem, pf. Od načuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku Belinu (udire una cosa come di passaggio), u Stulicevu (1. auscultare, 2. alicuius sermones casu vel per transennam audire) i u Vukovu (etwas hören, Wind bekommen, inaudio). To načuvši mađarska kraljica, Kam' ti, veli, knez Broune, sabljica? I. Zanićić 30. Pridodavši, da je on nešto načuo, no da bi rad za veće uverenije od mene o svemu izvestiti se. D. Obrad-

dović živ. 38. Nijesu se mogli skupiti sasvijem tajno, nego su načuli za to i gdjekoji Turci. Vuk nar. pjes. 4, 461.

NAČUTURITI SE, načuturim se (*jamačno je takav ake*), pf. napiti se čega (*iz čture i uopće iz čegagod*). P. Brantner. — Od načuturiti; samone čuturiti (*piti iz čture*) nema potvrde.

NAČUVATI, načuvam, pf. čuvajući steći što. Od načuvati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Samo u Vukovu rječniku (versparen, reservo s primjerom iz nar. posl. vuk 6: Ako ne načuva, ne nateče).

NAČUVEĆE, n. nom. verb. od načuti. Samo u primjeru: Ovi nisu me mogli sovršeno izvestiti, gdi se sad nahodi, no po načuveću samo rekli su mi, da će biti u novopodanim . . . državam. D. Obradović sov. 37.

NAČUZOV POTOK, m. nekakav suhi potok u Srbiji u okrugu jagodinskom. Glasnik 61, 135. — Pra je riječ tamna i jamačno tuđa.

NAČVRST, adj. podosta čvrst. Samo u rječniku Belinu (duretto) i u Stulićevu (načvrst, tvrdahan).

NAČAĆE, n. nom. verb. od načati. U rječniku Stulićevu (pernoctare s naznakom, da se nalazi u Lastriću, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (načaće, nočivaće).

NAČATI, načām, impf. isto što nočiti, nočivati. U rječniku Mikašinu (načati, nočiti, pernocto, noctem ago), u Stulićevu (pernoctare s naznakom, da se nalazi u Lastriću, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (načati, nočivati s primjerom iz neke nar. pjesme: Zna Kadrija, de nača galija). Svagdje pitaj, dragu d'jete moje, možeš li ti noču prenceti . . . ali nemoj ti nazor načati. Nar. pjes. juk. 101. Jao nemu, koj u kuli nača! Osvetn. 1, 54. Pa se klati po svijetu b'jelu, po selijeh i po gradovijeh, u divanim nača velikijem. 3, 13. Govori se u Sarajevu, na pr. Moja sestra ovde nača, kad sam ja bolesna. D. Šurmin.

NAČEFITI SE, načefim se, pf. isto što nавесeliti se. Od načefiti (samome čeifiti nema potvrde, ali ima za glag. čeifiti [vidi tamo], a čef i čeif je ista riječ); ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Piju Turci kafu i rakiju . . . pa pošto se načefiše Turci, tadaš poče besjediti Mujo. Nar. pjes. vuk 8, 365.

NAČESAROVATI SE, načesarujem se, pf. isto što nacarovati se. Samo u Stulićevu rječniku (sa -č- mjesto -ć-: načesarovati se, nacarovati se).

NAČI, nādēm, pf. invenire, reperire. Ake kakav je u inf., takav je i u imperativu i u aor. (cijelom); a kakav je u prez., takav je i u pas. partic. nāden, nādēna; ake. -ā- je u participiu pret. nāšāvši, nāšāv, nāšao, nāšla. Od načti, nađem, a ovo od na-iti, na-idem; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 4. U svijem rječnicima osim Jambrešićeva (vidi daže). Potvrda ima od najstarijih vremena. — O osnovi šbd, od koje su oblici našao, našla, našast, našasta, vidi kod doći, iti (u pristupu).

I. Oblici.

a. infinitiv.

α) najti. Najstarija je potvrda u Mon. serb. 449 (iz sredine xv vijeka); posve je običan taj oblik u čakavaca xvi i xvii vijeka; dosta mu

ima potvrda i u štokavaca od xvi vijeka; često ga imaju slavonski pisci, a ima ga i Vuk u rječn. (s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 581: Šta je, sestro, da od Boga najdeš?) Vrijedno je još dodati, da se oblik najti nalazi u Matovića 376.

b) nači. Najstarija je potvrda u Mon. serb. 363 (u ispravi iz prve polovine xv vijeka pisanoj na turškom dvoru). Od xvi vijeka do danas veoma je običan taj oblik u svrjež ſtokavaca; iz čakavskoga su se govora naše samo devije potvrde: nar. prip. mikul. ū i nar. pjes. istr. 1, 43.

c) najci. Potvrde su u Bandulavića 71^a, 78a, 237^b, u Kašića is. 10. 57, a ima ih i u slavonskih pisaca; vidi u T. Maretića rad jug. ak. 180, 195.

b. present.

α) najdem. Potvrda ima iz xiii—xv vijeka u Mon. serb. 17. 46. 108. 434; u kasnijim vjejkovima do danas ima ih iz čakavskoga i ſtokavskoga govora; iz ovoga drugog malo ih je u xix vijeku; vidi potvrdu iz nar. pjes. vuk 1, 581 navedenu kod infinitiva pod a, a (pjesma je iz Siña u Dalm.).

b) nadem. Potvrda ima iz xiv i xv vijeka u Mon. serb. 153. 203. 363. Od xvi vijeka do danas veoma obično u svrjež ſtokavaca; iz čakavskih pisaca nije se našla nijedna potvrda.

c) najdem. Taj je oblik običan samo u slavonskih pisaca; vidi u T. Maretića rad jug. ak. 180, 195; vrlo je malo potvrda od drukud: najdeš. Dobretić 217, najdem u Voltiđijinu rječu. s. v. najti.

d) naje (3. l. sing.) u Kašića nač. 32; to je jedina potvrda, ali vidi aor. pod d, d.

c. imperativ.

α) najdi. Margitić isp. 265, Kadetić i. najdimo. Bandulavić 82^a, najdite. Lucić 234. Drugih se potvrda nije našlo.

b) nadi, nadimo, nadite. Potvrde iz stare vidi u Dančićeva istor. obl. 338. 340. U naše vrijeme posve obično u svrjež ſtokavaca.

d. aorist.

α) najdoh. Potvrda ima dosta iz čakavskoga i ſtokavskoga govora xv i xvi vijeka; iz kasnijih vremena manje se toga oblika nalazi u ſtokavaca negoli u čakavaca.

b) nadoh. Taj je oblik veoma običan u ſtokavaca od xv vijeka do danas; u čakavaca ga nema niti ga je ikad bilo.

c) najdoh. Potvrde su se naše samo u Kanižićeva kam. 13. 90. 347.

d) najoħ samu u Kašića in. 43. 58. 71 i u Orbina 170. Vidi prez. pod b, d.

e) naše (t. j. nadoše). Potvrda ima samo iz crnogorskih nar. pjesama: pjev. crn. 69^b, 118^a, nar. pjes. vuk 4, 152 i 5 (1865) 255. Iz tijeh ga je pjesama (a ne iz govora svoga zavičaja) uzeo pišac Osvetn. 4, 22. Ake. je jamačno našo (kao dōše mjesto dodoše; vidi u Vukovu rječn. taj oblik na str. 136b). Drugih se potvrda tome kratkom aoristu (na pr. 1 sing. nah, 1 plur. nasmo) nije našlo.

e. imperfekt. Od glag. nači kao perfek-tivnoga upravo ne bismo očekivali nikakve potvrde za imperfekt; ali se ipak nalazi: najdiše (3 sing.) Kožićić 30^b, nadoše (3 sing.) M. Bunić 24, nadahu (3 plur.) M. Držić 182. Ispor. dojdiše (3. sing.) F. Vrančić živ. 104, dojdaše

(3. sing.) I. T. Mrnavić osm. 55, — podaše (3. sing.) N. Nađešković 1, 143.

f. particip prez. *Ni toga oblika ne bismo očekivali; potvrda mu je samo: najduće.* Zak. vinod. 79. Ispor. dojdući (upravo dojdućeg) u A. Knežovića 177.

g. particip pret. I.

a) našad, našadši. *Najranije su potvrde iz početka XVI vijeka:* našad. N. Rađina 40b, Č. Držić 438, našadši. Mirakuli 141. *Poslije toga u XVI vijeku imu dosta potvrda jednom i drugom obliku iz štokavskih pisaca, maće iz čakavskih;* u XVII vijeku obliku našad potvrda se nalazi samo u Bakšića; oblik našadši nalazi se poslije XVI vijeka u Glavinića, u Ivanševića (upravo našadše), a u XVIII vijeku imaju ga: Đordić salt. XII, Lekušić 133, A. d. Bella razg. 242.

b) našav, našavši. Kraćem se obliku našave potvrde u Margitića fala 73. 109, u Vatelića ost. 340, u Kneževića muka 11, živ. 9, u Došena 76a. Duži se oblik nalazi već u XVII vijeku; imaju ga: Glavinić citv 132a, Jerković 87 i Posilović 24b. U XVIII vijeku ima obliku našavši mnogo potvrda iz različnih štokavskih pisaca.

h. partic. pret. II. O oblicima ovoga participa, našao, našla ne treba ništa drugo reći, nego da su u običaju od najstarijih vremena do danas na čitarom jezičnom području i da drugim obliku nema.

i. particip pas.

a) našast. *Najstarije su potvrde u Bernardina, u Korizmenaku, u Transitu, u Mirakulima 101, u N. Rađine 20b i u Zborn. (1520) 89b. Izatoga ima mnogo potvrda XVI, XVII i XVIII vijeka u različnih pisaca čakavskih i štokavskih. Što i danas gdje koli pisci pišu našast, to je arhaizam u narodu nepoznat.*

b) našten. *Ovaj se oblik nalazi samo u nekim dubrovačkim pisaca XVI, XVII i XVIII vijeka; najprije ga ima N. Rađina 199a, 227b, a najkasnije Đordić ben. 188. Druge potvrde vidi među primjerima; dodati se može još: I. Držić 100, Bašić 77. — Oblik našten postao je po svoj prilici ovako: od negdašnjega oblika našast, našasta razvilo se u jednu ruku našast, našasta (t. j. s je prešlo u a), a u drugu je ruku osnovi našast dodan pasivni nastavak -en (ispov. plet-en, peč-en i t. d.), i tako bismo dobili našsten; tu je s ispalio (t. j. nije se pretvorilo u a), a onda je i s našarši se iza š po zakonu ispalio (ispov. vlaški od vlaški, a to od vlaščki), i tako je izšao oblik našten, u kojemu dakle imamo dva nastavka pas. participa: -t (našbs-tb), ispor. izlit, prodr i t. d.) i -en. Tako su dva infinitivna nastavka u dubrovačkim infinitivima dupliti, gristit, prestit, skupstit. P. Budmani rad jug. ak. 65, 175. Vidi još oblik iznašten od iznaći kod toga glagola na str. 257a.*

c) najden. *Najstariju je potvrdu tome obliku u Bjelostjenčevu rječniku, i to u lat. dijelu s. v. repertitus (sic!) pored našast; izatoga se najden nalazi u Kanižića rož. 92 i u dva slavonska pisca iz početka XIX vijeka: vidi u T. Matetiću rad. jug. ak. 180, 195.*

d) naden. *Najstariju potvrdu donosi Mateić 304; izatoga ima taj oblik Vuk u svome rječniku s. v. ličiti i B. Petranović nar. pjes. 2, 70 (u natpisu pjesmi).*

e) najđen ima samo I. Jablanci 24.

II. Značenja.

1. naći (bez riječce se, a u pas. i s tom riječicom).

a. naići na što, što se traži, ili naići slučajno (ako se ne traži). U rječniku Vračićevu (najti, invenire, reperire), u Mikašinu (naći, nahoditi, invenio, reperio, — našast, inventus, repertus), u Belinu (naći, trovare, — našast, inventato, trovato, ritrovato, — našten, trovato, ritrovato s primjerom iz Č. Palmotića, 3, 6a, koji se duže navodi pod a, c), u Voltigijinu (najti, najdem, najđem, trovare, finden), u Stulićevu (naći, invenire, našten, inventus, repertus s primjerom iz Č. Palmotića 3, 28b, koji se duže navodi pod d), u Vukovu (naći, finden, invenio, — najti, najđem, naći s primjerom iz nar. pjes. vuk. 1, 581, koji je već naveden u pristupu) i u Danicićevu (najti, invenire s primjerima iz XIII—XV vijeka).

a) objekt je čelade ili što se misli kao čelade.

aa) uopće. Andeo... nađe dijete u kolijepci. Žborn. (1520) 2b. Kada Isukrst bi našast u templu od majke svoje. M. Jerković 10. Gospodine Bože moj, daj srcu momu želiti tebe, želeti iskati, iščutići najti, našadše ljubiti. I. Ivanović 130. Dičica našasta... neka se krste. M. Bijanković 31. Činaše mu se sve, da će najti Barlaama meštira svoga. P. Macukat 75. Koji ga zagrli, požubi i utiši kakono otac sina izgubljennoga i iznova našastoga. A. Kačić razg. 121. Zlatu će se kujnjića naći, i meni će moj sudjenik doći. Nar. pjes. vuk 1, 376. Te on slomi svoju desnu ruku, brzo mu se lekarica nađe. 1, 430. No ču li me, vjeran slugo Lazo, ja sam za te našao devojku. 2, 182 Eda Bog da, da ja sestru nadem. 2, 621. Oni traže Vučka Lubičića, oni traže, ne mogu da nađu. 3, 425. Jer ovaj moj sin... izgubljen bješe i nade se. Vuk luk. 15, 24. i t. d., i t. d.

bb) u pas. Ako se kdo najde prodavš vino s vodom (iz XIII vijeka) Mon. serb. 17. Kto li se nađe zabaviv što ili što uzvym (iz XIV vijeka). 153. Ako se najde u gradu 50 pravdnih. Korizm. 45a. Da bi se kikoli našal, ki bi imel obidvi jaci suhi... ne more se oženiti. Naručn. 62a. Nitko se ne nađe, da ovu ljepotu... odkupi. M. Držić 405. Zasve da u rijetko, lje mi se nađaše, od hrane meni tko od svoje davaše. M. Bunić 24. U veri krstjanskoj ne najde se čovjek, ki bi gizdavije i slaje govoril od Jerolima. Starine 1, 290. Našlo se je meju starijema, ki su hotjeli razumjeti. M. Orbin 21. Nade se takvi mužova, da do malo vrimena počnu na ženu mrziti. J. Banovac razg. 83. Našlo se je duša, koje... bile su u sumni i nemirne. P. Knežević osm. 12. Ako li se pak tko nađe, kome ništa nije slade. V. Došen 9b. Da će se mlogi najći, koji će me upitati. A. Blagojević khin. III. Od hišadu i pet stotina štioca ne najdoše se nego samo dvojica, kojima ovaj Satir činaše se na krivo. M. A. Rešković sat. 8. Niti se tko najde u saboru, koji bi rekao. A. Kanužić kam. 347. Ne bi li se duša našla, koja bi se smilovala. Nar. pjes. vuk 1, 141. Nada te se ne našlo junaka! 2, 197. Tu se niko naći ne mogao, tko bi sabiju za blago kupio. 2, 345. More li se dobar junak naći, koj bi agi glavu izgubio? 4, 464. Može li se naći Crnogorca, ko će poći gore do Baňana? Ogl. sr. 429. Da se ko nađe, da skine onoga zeca, zec bi se sam zaklao. Nar. prip. vuk 43. Naći će se na svitu likari, ki će tebe

młada izgajiti. Nar. pjes. istr. 1, 43. *Neke od ovijeh primjera možda bi bole bilo metnuti pod 2, a.*

b) objekt je životinja. Radujte mi se i veselite, jere sam našal ovcu mojo, ku bili izgubio. Bernardin 124. Idući putem nadose jednoga koňa mrtva. Zborn. (1520) 7b. Reče mu, da se ne brine ništa, jer su izgubljene živine naštaste. A. Kačić korab. 147. Ona ide u goru zelenu te premeće dryje i kameňe, dok je našla guju otrovnicu. Nar. pjes. vuk 1, 215. Pa odoše koňe probirati, Mutap Lazar koňa nać ne može, tu za nega koňa ne bijaše. 4, 302. Radujte se sa mnom: ja nadoh svoju ovcu izgubljenu. Vuk luk. 15, 6.

c) objekt je kakva stvar (štogod konkretno). Ja sam našal 10 dukat. Korizm. 81b. Zgodilo se je ... da se pri (stamp. bez pri) jednomu kaluderu po smrti sto pjenez nadose. B. Gradić djev. 139. Sagrišuje čovik ... ako ne povrati stvari naštaste. Š. Budinić suma 39a. Sve, što i kako jes našten, pod nebesim srebra i zlata. G. Palmotić 3, 6a. Čaša Jozefova bi naštasta u vreći Benjaminovo. M. Radnić 152a. Ljekari trate dneve i noći ... vrhu knjigah za najti koji lik tilu. A. Kadrić 181. Da stvar naštastu onomu, čija je, povratiš. A. Kanižić utoč. 474. On s motikom dok ne stigne, da naštasto blago digne. V. Došen 76b. I Pavlu je Bog i sreća dala, nađe Pavle sitnoga derdana. Nar. pjes. vuk 1, 199. Kad je Sava ribu rasporio, u ribi je klučeve našao. 2, 74. Da tražimo kakva kalauba, da nas vodi Tijani planini, ne bi l' našli kulu Kostreševu. 3, 329. De znadosmo dvore, poharasmo, de nadosmo blago, odnesosmo. 3, 434. i t. d., i t. d.'

d) objekt su zamjenice. Kto što nađe u carevě zemlji, da ne vyzmet. Zak. duš. 39. Ča se sada gotova najde, da se ima dati knezu Gabrijelu (iz XVI vijeka). Mon. croat. 258. Ne imamo zatajati naštatiči što tuje. M. i Ivković nauk 122a. I danas je veoma obično na pr. Gdje si to našao? i t. d.

e) štogod bestjelesno ili apstraktno. Ni naštasta bi himba u ustih negovih (iz lat. neque dolus fuerit in ore eius. is. 53, 9). Bernardin 80 i N. Rađina 101a. Koji je način Zlatikum našao, da mi ovo tezoro proždre? M. Držić 218. Mene močno tuge dave ... da ne mogu najt pokoj. P. Hektorović (?) 95. I ištući što je ugodno, nadoh jade, brige i tuge. I. Gundulić 232. Tkogod scijeni, da se vjera naći u bludnoj ženi more. G. Palmotić 2, 29. Ima pomniti ... za dignuti tu sunuu i naći istinu. A. Kadrić 241. Ali virovati ne mogu, jer uzroka ne će naći. A. Kačić razg. 336. Nepomja luska ne bi nikada našla vrimena ispuñati ono. F. Lastrić ned. 124. Vladanče je jedno more, kom se naći kraj ne more V. Došen 27a. Ne će na ovomu tornu nikakve mahane naći. M. A. Rejković sat. 3. Može biti, da će se ovakijeh pogrešaka i više naći. Vuk nar. pjes. 1, viii. Neiskazano sam se obradovao, kad sam pjesmu o ovome našao. 558. (Preme sebe ne nađe devojke) glaviti junak svakoj manu nađe Nar. pjes. vuk 3, 515. On nađe zgodu pa svome gospodaru dune za vrat. Nar. prip. vuk 21. Kako da nađem mira? S. Lubiša prip. 88. i t. d., i t. d.

f) naći što u kome (u prenesenom smislu). Iskušaj, josi li vridna slugu u meni našao. F. Lastrić svet. 130b. Nitko se ne bi bio nadao, da će se u tcj trojici ... naći obretnici mrtva jezika. M. Pavlinović rad. 45. Govori se dosta češto na pr. U meni će svagda naći dobra prijateљa.

g) naći sa dva akuzativa (u pas. sa dva nominativa). Ruku desnu takovu nadohu, kako da bi živa bila (t. j. mrтvome svecu u grobu). F. Glavinić cvit 289a. Jezik negov sveti bivši stojaо pod zemljom toliko godina bi našasti svitao i plemenit kano ogań. S. Margitić fala 29. Kolumban budući jedno jutro došao doma i ne našavši ručak gotov rasrdi se. J. Filipović 1, 439a. Više se primjera nije našlo. Vidi daće pod c, c.

h) naći s dopunom u inf. (sasma rijetko). Samo slanine ne može naći kupiti. N. Dimitrović 104. Gavran našadši jesti ne učini scijene od onoga, koji ga bijaše izbavio od smrti. M. Radnić 26a.

i) s dopunom u kakvoj rečenici. Takođe nadose, da mu gorahu dva duplira pri glavi. Mirakuli 61. Golubica ... bivši letila niko vrime po aeru i ne našav, gdi bi počinula, vraća se k Noju. S. Margitić fala 109. Otvori evandeљe ... i najti ćeš ondi, da je kraljestvo nebesko prilično kraju. J. S. Rejković x.

b. naći je isto što potražiti. Nu će poč prije toga na gore najviše naći bija svakoja. N. Nađešković 1, 193. Bogme će sjutra sam poč naći fra Pavla ter će rijet. 1, 255. Ide u Rim Petra najti i od nega ... krst prijati. F. Glavinić cvit 232b. Francisko ... papu Honorija, ki u Perusi tada biše, ide najti. 254a. Zato Petra brata ide najti ter k Isusu doveša ga. 389a. U Rijeci govorile na pr. Grem malo naći mogu prijateљa (ovdje je gotovo kao pohoditi). F. Pilepić.

e. zastati, zateći, namjeriti se (na što).

a) uopće (Fratar) bojeći se ne biti poznan i naštast bi stisnut vratiti se. Transit 271. Spahu tu, ideže ih noć najdiše. Š. Kožičić 30b. Da te s Mandom sad ovi nađahu, kako sad ovdje prodala? M. Držić 182. Istuć ih (t. j. neprijatelje) ne stanu, našadši ih biju. B. Krnarutić 9b. Povraća li mu se milost Božja, koju bi mu bio dao sakramenat, da ga ne bude našao u zaprinci od grijha. A. Kadrić 119. Durdev danče, kad mi opet dodeš, kod matere mene da ne nadješ. Nar. pjes. vuk 1, 298. No hajdete u Prizrena grada, ne bi l' cara u životu našli. 2, 186. Otidoše pravo Biogradu, malo našli u životu majku. 2, 621. A. kad dode na vodu Stupnicu, na roj nađe četiri robinje. 2, 622. Još ćeš nega u životu naći, idi k nemu te ti nega pitaj. 3, 317. Pa otide na tamnička vrata, tu stražara od tamnicu nade, 3, 353. Kad dojdete na Miletin vodu, naći ćeće Barraković Ibru, pazite se, da vas ne pogubi. 3, 550. On otide krajem vode ladne, doklen nađe jednoga ovčara. 4, 65. Kad Turčina u knežini nade, topuzom mu rebra isprebija. 4, 139. Leto prode, Mitrov danak dode, u planini mene snijeg nade sa mojijeh trideset hajduka. Nar. pjes. petr. 2, 64. Premda je našao (t. j. vezir Mahmut) slab opor, izgubi treći dio vojske. S. Lubiša prip. 181. Gdje rođeno sunce nam izade, tu i crni nek nas suton nade. Osvetn. 4, 58.

b) naći s dopunom u rečenici, kojoj je na početku riječca gdje. Svojega psa nađe (t. j. lovac), gdi mrtav ležaše. D. Rađina 55a. Idući Ljubmir u lov nade, gdje govori Radat. N. Nađešković 1, 180. Dođe u Hieropol ... i najde onde, gdi pogani klanaju se drakunu. F. Glavinić cvit 117a. (David) našadši kralja, gdi spi. I. Đordić salt. xii. Budući jednom došao Esaun iz poja i našavši Jakova, gdi vari za se sočivicu, poče ga moliti, da mu je dade. A. Kačić korab. 26. Ulegoše u bijelu crkvu, tu nadose kaludera Sava, oko nega trista kaludera, a de poju Božu

leturdiju. Nar. pjes. vuk 3, 68. Uđe u čeliju i nađe Savu, gdje Boga moli. S. Ľubiša prip. 102.

c) naći sa dva akuzativa (*u pas. sa dva nominativa*); drugi je akuz. (ili nom.) svagda pridjev; vidi naprijed pod a, g. Ljudi kopajuć ondi najdoše ga živa. Korizm. 21^b. Ki fratri budući naštati mrtvi i proneseni v mojstir. Mirakuli 48. Najdosmo inozih mladičef sprafnih s kitami i cvitjem. P. Zoranić 31. Ka našad porod svoj usmrćen na stanu. N. Dimitrić 69. Potom vrati se domov i mrtve našavši roditelje . . . posta popom. F. Glavinić cvit 132^a. I našad ih žive razbiše im goljeni. P. Bakšić 175. Da ga (*t. j. misnika*) nigdi ne nađe djavao izprazna i brezposlena. I. Ančić svitl. 77. Ne najde nas spravne tada (*t. j. smrt*). J. Kavačin 471^a. Dođe žeja kralja, da pojde obajti svoga sina i našavši ga tako lipa i ljubezniva imade veliko veselje. P. Macukat 12. Danijel bi sutradan našast živ i zdrav. F. Lastrić test. 199^b. Jedan čovik našavši kralja u pustini priobučena u odiču siromašku. ned. 273. Da čačka ljublenoga živa nađeš. P. Sorkočević 578^a. Ona leti nad Kosovo ravno, mrtvi nađe devet Jugovića. Nar. pjes. vuk 2, 304. Tko će luta zmaja prevariti, tko li nega spavačiva naći? 4, 146. Tu devera bolesnoga nađe. 4, 362.

d) dopuna je akuz. s inf. Samo u jednoj knizi. Unišavši u onu glasovitu crkvu Solomunovu i našavši u njoj trgovce trgovati. F. Lastrić ned. 318. Kada ji(h) nađe smučivati skupštini pravovirnije . . . pokaza žestinu i srčbu. 319.

e) dopuna je u akuz. s participom prez. Pride ka učenikom i najde je speci. Korizm. 92^b. Prišadži najde svoju ženu speci. Mirakuli 4. Najdoše ju plačući se i klečeći. 22. Nega najde na raskošni posteli ležeći. Transit 67. Najdoh ga luto plačući. 197. Tuj ga će (*t. pastira*) ona vil mrtva nać ležeći. N. Nađešković 1, 173. K nemu dođoše i plačući ga najdoše. Starine 3, 314. Iskuha Antona učenici vnogo vrimena i napokon svetoga starca svega jur bela u pustini sideći najdoše. F. Glavinić cvit 19^a. Vrativši se nazad najde Ceciliju moleč. 94^b. I bivši me našli speci. G. Palmotić 2, 182. Isukrst sve (*t. j. učenike*) najde spavajući. F. Lastrić test. 106^b. Otiće za nima u potiru, koje našavši na jednom polju ležeći . . . udari na ne. A. Kačić korab. 17. Leti brže dvoru bijelome, nađe jednu gospu kukajući. Nar. pjes. vuk 2, 458. Zelena mila dubrava, po koj se lubeđa draga, ljubeć ih najde škura noć. Nar. prip. mikul. 163. Našal sam divojku na mrzlot studencu bile ruke peruć. Nar. pjes. istr. 2, 14.

f) u pozdravljanu onaj, koji dolazi, govori onome, koga nalazi: budi dobro nađen! Iz tal. bentrovato. Samo u primjerima: Budite dobro naštati! mir moj budi s vami! Korizm. 102^b. Signori vlasteli, dobri ste naštene! I vi vladike, dobra vi većer! M. Držić 397. Dobro budi naštast, Agrikolao! F. Glavinić cvit 46^a.

d. uhvatiti, zateći (koga u čemu). Između rječnika samo u Mikaljinu (našast u kom djelu, uhićen u kom djelu, deprehensus). Nesrećna je ona žena . . . u krivini zloj naštena ockvrâne vojnu vjere. G. Palmotić 3, 28^b. Nego bi mi se . . . svijest protivila, našla bi me u laži i svidočbom dilah mojih okrivila. A. Kanižlić uzr. 30. Teofil u laži biše naštast. kam. 306. — Ovdje se dodaje i primjer: Kako im bješe naređeno . . . da budu činiti u sgodah naštena prijubodjelstva. S. Rosa 27^b. Neobično rečeno mjesto: u zgodama, kad je tko nađen u prežubi.

e. snaći, zadesiti (ponajviše u kakvom zlu, neprijatnosti). Između rječnika u Belinu (naći ili snaći tkoga, assaltare, andar a volta di qualcheduno per offendere s primjerom iz I. Dordića uzd. 7: Sve što u vele jur vremena skrivihi, sad me nađe ujedno, ali u Dordića na tome mjestu ne stoji nađe, nego snađe, — naći koga zlo, occorrere, avvenire male ad alcuno), u Stulićevu (naći koga, aggredi aliquem s nažkom, da se nalazi u Dordića) i u Vukovu (naći, treffen, offendere s primjerima iz nar. posl. vuk 193. i nar. pjes. vuk 2, 338: Našla ga bijeda na suhu putu, — Već evo me teška bolest našla).

a) o kakvom zlu, neprijatnosti. Pri kojim ih selē četa najde, da plati solo bližne (*iz xiii vijeka*). Mon. serb. 52. Ako bi jih koja ščeta našla (*iz početka xvi vijeka*). Mon. croat. 189. Zašto bješe velika šteta nih našla. Zborn. (1520) 83^b. Ne mneći nikadar, da nas će naće smrća. N. Nađešković 1, 234. Bijeda vas našla, otvorite! M. Držić 403. Ter ga u tom smrt našla. Statut poj. 250. Dva pobratima s ňega nađe smrtna rana. I. Gundulić 526. Kad me najde koje žalovanje. A. Georgiceo nasl. 126. Kad ji(h) nađu potribe, onda ji(h) privedu. I. Ančić vratu 172. Sviđeh, ki zakon ockvrniše, nađe boles napokoňa. I. Đordić salt. 178. Ako im oko poigra, počmu sumljiti, da će i(h) smutna naći. J. Banovac pripov. 191. Tako bi vađalo, da i mi činimo, kad vidimo, da će nas koje zlo naći. razg. 129. Ako li vas od moji Arbanasah kakva napast nađe, ja vam ne će biti krv. A. Kačić razg. 140. U tomu će nas i smrt naći. M. A. Režković sabr. 16. Pak je (*t. j. ovce*) najde često pomer nagli. J. S. Reljković 154. O jablanče, tanko drvce! pod tobom me napast nađe. Nar. pjes. vuk 1, 509. Zaručnico, mlada Leposava, tu li tebe suden danak nađe! 3, 521. Hvala Bogu, veliko žalostiti, što nas nade danas iznenada. P. Petrović gor. vijen. 79. Tako me naprasna smrt ne našla! Nar. posl. vuk 299. Kako dođe, pomama ga nađe, vjernoj ljubi jede zadavaše (*iz neke nar. pjesme*). Vuk rječen. s. v. zadavati. Čuvaću . . . da me sramota ne nađe. S. Ľubiša prip. 140/141. Čuvaj, da tejad nađe. 161. Evo nas nađe iznenada šteta i sramota. 188. — Ovamo se može metnuti i primjer: (*Mjesec*) sinoć bližed za Trebević zade, a jutros ga pomrčina nađe. Osvetn. 6, 49.

b) o sreći i žeji (rijetko). Dobra sreća ne bi se meni našla, zla mi se sreća i sama na meće. M. Držić 410. Moli Boga . . . da ti s' zdravo iz tabora vratim, a i tebe dobra sreća nađe. Nar. pjes. vuk 2, 317. Podajte joj tri tovara blaga, nek se rani, dok je sreća nađe. 2, 576. Zapevala mu ševa. (Našla ga sreća). Nar. posl. vuk 85. — Koja te jest žeja našla jednu grišnicu viditi? F. Vrančić živ. 105.

c) subjekt je zamjenica što. Dundo, vidiš li, što me je našlo? M. Držić 237. Brižnika što ga je našlo? 321. Ne hodi ti naglo u otok, ne znaš bo, ča te tamo najde. Starine 3, 279. Tad oteža drvje i kameće, onda viđe, šta je jadnu nađe. Nar. pjes. vuk 2, 123.

f. dobiti, steći, postići, sebi pribaviti. U rječniku Vrančićevu (najti, nancisci), u Mikaljinu (naći po srići, nanciscor), u Bjelostjenčevu (diku naći ili dobiti z oružjem, reperio gloriam armis, u lat. dijelu s. v. reperio) i u Stulićevu (naći, acquirere).

a) uopće.

aa) naći što dobro i prijatno. Jošte mi kraljevstvo obitova knezu i vlastelom više

rečenim, na kojegodire stranu jesam prijatele sebi našao, ali ih najdu naprada, da imam te jer prijatele najti i nimam (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 449. Almuštvo . . . očišćuje grike i čini najti život večni. Korizm. 10b. Človik bi svet i najde raj. 32a. Ima sedam kćeri i pomisli, koga bi mogao zeta naći. Zborn. (1520) 3b. Kad sriča odajde, s tobom ostane art ter ti krušać najde, M. Marulić 145. Ka s' pri Bogu našla brez broja milosti. P. Hektorović 58. Odakle ovo tezoro nadoh, meni se mir izgubi. M. Držić 194. Ako pobijete nas, nijedno hvale ne najdete, jere žene ubijete. Starine 3, 297. Da čovjek nade milost kon Boga. M. Divković bes. 3. Bog dao je i daje svakomu čovjeku ovi svijet i život, da može naći i dostignuti milosrdje. 245. Ako mene sad izgubi, od nemaće dike i slave kraljevsku češ naći lubi. G. Palmotić 2, 242. Za tri kćerke ki našo je tri kraljevska vjerenika. 2, 276. (*Rataj*) mnogokrat već strati neg' najde i skupi. D. Baraković jar. 15. Ako ovo čini, naći ćeš Isukrsta na pomoć tvoju. M. Radnić 390b. Blažen oni nad sve ine, ki pogodnu ljubu nađe. J. Kavačić 47a. Tko god najde dobra zeta, najde sina, koga lubi. 106b. Moja Mandalijena malone sve mudre nade za proslavnike. I. Đordić uzd. vi. Brez koje (*t. j. prarde*) ne će naći kraljevstva nebeskoga. F. Lastrić ned. 359. Vidio je, da ne nade milost kod cara. A. Kanižić kam. 370. Nadoše milosrde prid obrazom Boga. I. P. Lučić razg. 75. Dobar espas kasno kupca nade. Nar. posl. vuk 59.

bb) naći što zlo i neprijatljivo (*sasma rijetko*). Hoće naći veliki gnev i veliku čtetu od gospodstva mi (*u ispravi xiv riječka pisanoj na turskom dvoru*). Mon. serb. 363. Moji neprijatelji, ke sam sebi za vas našal, da bi mogli, koliko bi me pogubili! (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 219.

b) od Boga naći.

aa) u jačim i slabijim kletvama; misli se: naći ono, što tko zaslzuje. Čuti, od Boga našao! Vuk grada 51. Zašto, snao, da od Boga nadeš! zašto si mi braca umorila? Nar. pjes. vuk 2, 498. Moj ujače, da od Boga nadeš! ako mene štogod bide тамо . . . čekaj, ujo, onda jade grđne. 2, 541. To je, brate, s tvoje vjerne ljube, s Vukosave, da od Boga nade! 2, 634. Nemoj, bego (*t. j. ubiti pobratima*), da od Boga nadeš. 3, 373. Šta to uradi, da od Boga nadeš! Nar. prip. vuk 70. Muka, lale, sa četiri strane, a s Vučila, da od bora (*t. j. od Boga*; vidi bor pod c) nade! Osvetn. 2, 76. Još tri primjera iz nar. pjesama vidi kod Bog pod 3, d.

bb) u pitanima gotovo kao da se reče: tako ti Boga. Što je, ljubo, da od Boga nadeš? što si mene suzna i krjava? ko je tebe zulum učinio? Pjev. crn. 162a. Što je, ljubo, da od Boga nadeš? jesu li živa dva blizanca sina? Nar. pjes. vuk 2, 458.

cc) u čudu, gotovo kao da se reče: mili Bože! Pred dvorom mu divno kolo igra, kolovoda sestra Stojanova, a kakva je, da od Boga nade! ta lepša je od bijele vile. Nar. pjes. vuk 3, 257.

g.) naći, *t. j. stići* (*rijetko*). Jesam razumil vašu knigu, koja kniga jest mene našla u Dubrovniku (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 233. Pismo ovo nade Kara-Dordija u Negotinu. Vuk prav. sov. 18. U Zagrebu ga našao naslov kapetana. M. Pavlinović rad. 181. Pa da vidiš Čuprilić vezira, dok mu nade kniga šarovita, što je spremi hoća se hidija (*iz nar. pjesme bosanske*). D. Šurmin.

h.) iznaći, pronaći stogod, što prije nije bilo ili nije bilo poznato, izmisli. U rječniku *Bjelostjenčevu* (vraćač proti zlu naći, invenio, u lat. *dijetu*) i u *Stulicu* (naći, excogitare). Jedna rič ili dilo od čovjeka našasto ili smišeno. A. Dalmatin ap. e 3. Da je služba Božja.... našasta u zmišjena. Proroci 5. Popivanje ili kant od sv. Grgura našast. F. Glavinić cvit 200a. Koga bi on mogao u Indije, novič našaste, poslat. 250b. Gradske mire i zakone ki najprije našo jesu. G. Palmotić 2, 381. Tad naštena čaša vina pokloni mu i kruh bili. 3, 63a. Merkurius najde gusle. P. Vitezović kron. 6. Glagolsku knigu i pismo on (*t. j. sv. Jeronim*) najde i spravi. 45. Trud je sve zanate našao: kuće graditi, poja sijati. S. Margitić fala 159. U zemlji iznova našastoj neizbrojene su crkve. A. Baćić 154. Premda je u grobu Kolumb, ništanemaće pamete ljudi, kako se našao novi svit. J. Banovac pripov. 148. Vojnik najde mudrost vojevina, a poslenik način od oraňa. M. A. Rejković sat. 161. Prije našaste pritiskslovice bio je običaj više putah pripisati knige. A. Kanižić kam. 9. U našastoj iznova strani svita (*t. j. u Americi*). 899. Ne ktedne dađe ići, nego nade različne izgovore i vrati se natrag. Vuk grada 64. Od kako se našla Amerika, dan. 5, 5. Od kad mi je u dom došla, svakome je ime našla. Nar. pjes. vuk 1, 518. Tajna je našasta. M. Pavlinović rad. 24. Razaberite se i nadite boji razlog, jer vam je taj slab. S. Lubiša prip. 17.

i naći za dobro (najboje), za pravo, za nužno, za potrebno uzima se, kad se hoće da kaže, da tko što drži za dobro . . . Ona (*t. j. gordost*), što su drugi za dobro našli, nije dovoljna. J. Rajić pouč. 1, 9b. Mi našli za pravo venčati se. Glasnik II, 1, 31. Ali se za pravo nade, da se sasluša i četvrti tužitelj. Vuk dan. 2, 137. Muftija je po zakonu našao za pravo, da se mogu vratiti. Vuk dan. 3, 141. Mi kako nademo za dobro, onako da radimo. 3, 237. Blago onome, koji ne osuduje sebe za ono, šta nade za dobro. Vuk rim. 14, 22. Naći za pravo, für Recht erkennen. Jur. polit term. 184. Milutin . . . nade za potrebno dodati, da se Nijemci . . . sude porotom. Đ. Daničić istor. 320. Ako vi nadete za nužno. Vukova prep. 2, 566. A vi izvolite, kako za najboje nadete, ili sami pisati Frušiću ili ovo djelo odložiti. 2, 598. — *Vrlo rijetko uzima se samo naći mjesto: za dobro naći*. On nade, da ne ide tvoje carstvo put istoka. I. Gundulić 506. Zato Noje u tri reda najde da svit dili. M. A. Rejković sat. 154.

j. vidjeti, poznati, razabrati. U rječniku *Mikačinu* (naći, nahoditi, comperio).

a) s dopunom u akuz. ili u adv. (*rijetko*). Ov čovjek našađi istinu od toga mirakula vraćaše se domom vele vesel. Mirakuli 141. A. Pravedno je li toj, da vi sad činite u mirnu mjestu boj? B. Majde ne nikako . . . nu ćeš naći inakoj, kad čuješ naš razlog. N. Našešković 1, 231.

b) s dopunom u rečenici, kojoj je na početku veznik da. Što se nade, da si mi dležnju trgovcem da imš ispralu (*iz xiv riječka*). Mon. serb. 203. Ako bi se našlo, da bi se ne činila služba (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 71. Od-kopa svoga žakna i najde, da biše živ, a ne mrtav. Mirakuli 121. (*Opac*) ispitavši mišljenja od srdac svojih mnihov . . . najde, da vši skandalisti izviraju od kuhara. 126. Načemo, da ljudi ne samo, nu zviri taj iskra luvena pedipsa i tiri. D. Rađina 118a. Našla se je, Kata da mu je kći. M. Držić 185. Oni Turčin . . . našao se je, da

je brat Mandin. 186. Procijenite priveliku i pri-gorku muku, koju sam ja podnio . . . i naći ćete, da nitko nije takove muke podnio. M. Divković bes. 11. Ako ćeš s kraja prežat morska stada, naći ćeš, da i nih ljubav vlada. G. Palmotić 2, 15. Ako slijediš u dobru početomu, naći ćeš, da je dobro. M. Radnić 476^b. Naćemo, da po Evi sve pleme ljudsko izopači se. S. Margitić fala 75. Vladimir . . . poče iziskivati, ko mu biše dalo otrove, i nađe se, da je dala Jacinta. A. Kačić razg. 44. Isto potvrđuju i ostali sveti oteci; štite i prištite svekolike, naćete, da svi pišu, da . . . J. Banovac razg. 130. Mojsije . . . našavši, da je puk načinio tele od zlata i klanja mu se kako Bogu, tako se rasrdi . . . F. Lastrić ned. 217. Ako gdi nade razložiti štoči, da je pero moje . . . pomaňkalo. V. Došen x. Našavši, da jest istinito tako. Blago turl. 2, 188. Papa sabravši sinod najde očito, da su nepravedno sudili. A. Kanižić kam. 90. Ako najde, da je u čemu pomaňkao. M. A. Rejković sabr. 7. I u drugo vreme može jí sazvati, kad god nađe, da je potrebno. Vuk grada 190. Nade se, da je ona (*t. j. Marija*) trudna od Duha svetoga. Vuk mat. 1, 18 (*isporu. u Bernardina* 7: Najde se jimišući u utrobi od sveta Duha, — u N. Ranine 20: Našasta jest u utrobi imajuće od Duha svetoga, oboje prema lat.: inventa est in utero habens de Spiritu sancto). Radi, kako sam nađeš, da je najbolje. Vuk nar. posl. 279. Disraeli . . . okrenuo je drugim putem, i našlo se, da nije bez soli. M. Pavlinović rad. 17. Nade sud, da je kaluder knezu ortak. S. Lubiša prip. 213.

c) s dopunom u akuz. i u rečenici s veznikom da. Ja te uzimam za moju pravu ženu, ako te najdem, da si divica. M. Dobretić 513. Koga nadu da je za smrt, da ga predadu paši, da ga pogubi. Vuk grada 132.

d) naći sa dva akuzativa ili (u pas.) sa dva nominativa.

aa) u akt. Carstvo mi razloži i nađe ih pravebit (*iz xiv vijeka*). Spom. sr. 2, 20. Da su Netrmca . . . v smrti i v ubojství Jurmana brata čista i prava našli (*iz xiv vijeka*). Mon. croat. 45. Komu vinogradu su našli držitelja Vlatka Anića (*iz xv vijeka*). 80. Ove moje pjesni razlike upisah . . . našađi ih lude osvijestite ih. D. Rađina ix^a. I tolj ne usti on (*t. j. pastir*) slatke tuj nade. 21b. Ako uzmu sada bat, naće me ćeš inoga. N. Nađešković 1, 269. Kako viste biste nih (*t. j. žene*) hotjeli naći, neka i one vas (*t. j. muževe*) takove nadu; *t. j.* kakono bi hotio muž, da mu je žena počtena . . . onako i muž ima biti počten. M. Divković bes. 737. Vidil je Bog borenje tvoje i hrabrena našal te je. F. Glavinić evit 31a. Ako bi koga nenaučna ili truhom kakovom oskvrnena našal. 216b. Koga od nih uzbudem ove od smeće naći kriva. G. Palmotić 1, 58. Ako mene ti neprava u ovem nađeš ikad dilu. 1, 174. Gospoda ove države vas toliko izvrstita nađoše, da vas . . . staviše za vladaca i upravitelja. J. Banovac razg. viii. Ovu odluku očitova Eutimiju i Josefu . . . koje na to prignute najde. A. Kanižić kam. 644. Uloživši pomnik nastojaće našli su odabrane urešene s izvrsnostima. I. P. Lučić nar. 53. Ma me zato kriva naći ne ćeš. Ogl. sr. 59. Kad me globiše, kriva me nađoše Nar. posl. vuk 119. Braćo moja, lude ti ve nađoh! Nar. pjes. vuk 4, 323. Ako ga (*t. j. uskoka*) nađem prava, biće mu i pravo. S. Lubiša prip. 232. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem drugi akuz. ima pred sobom prijedlog za: Kakono je (Boj) kušao . . . svete*

lude i našao i(h) je za dostoje sluge svoje. B. Leaković gov. 72.

bb) u pas. Zašto nijedan dostojan ne bi našten, koji bi otvorio (*iz lat. quoniām nemo dignus inventus est aperire. apocal. 5, 4.*) N. Rađina 199a. Ni oraha na stablu tom, ki se šupaš ni našal. M. Marulić 253. On se prav najde, na koga je rečeno. Statut pol. 257. Ako li bi se kriv našao (*t. j. ako bi se našlo, da je kriv*). 281. Obranju djevojčicu, naći ako se bude prava, daču nemu vjerenicu. G. Palmotić 1, 378. Koji su se dostojni našli primiti (*iz lat. qui digni fuerint inventi recipere*). F. Lastrić test. 256a. Postavljen si na terezije i našao si se lagahan (*iz lat. appensus es in statera et inventus es minus habens. dan. 5, 27*). A. Kačić korab. 297. Ako nakon vremena bude našten (*t. j. sluga*) vjeran od svoga gospodara. S. Rosa 111b. Ako posli pomljiva iskušanja bude našast dostojan i vridan. A. d. Costa 1, 242. Kao da je Ignatija našast krvicu očiti. A. Kanižić kam. 57. Stvoru nas čista srca, da zasluzimo biti nadeni tvomu sreću prilični. I. M. Mateić 304.

e) osobit je ovaj primjer: Aleksandar vojsku popisati reče i najde trista tisući vojske. Starine 3, 259. Mjesto samoga najde očekivalo bi se: *najde na broj*.

k, pasti (*o kiši, rosi, snijegu*). U novije vrijeme biće obično samo u Hercegovini i u Crnoj Gori. Između rječnika samo u Vukovu (nađe snijeg, kiša, rosa, *t. j.* pada [iz neba na zemlju], schneien, regnen, cädere s primjerima iz nekih nar. pjesama: Iz oblaka tija rosa nađe, — Bješe vedro pa se naoblači, iz oblaka tija kiša nađe,

— Bješe vedro pa se naoblači, iz oblaka tija kiša nađe. — Nađe kiša letna porosica i s naznakom, da se govori po jugozapadnjem krajevinama). Svu noć sjala svitla mješćina, u ponocu krvav daždic nađe (*iz neke nar. pjesme*). A. Kačić korab. 471. Kad kiša nađe i počmu vitri puhati. M. Zoričić osm. 23. Budući snig naša imadijaše straha, da ga ne nadu po tragu. N. Palikuća 56. Baš da rosa nađe od oblaka, ne b' imala rosa da panuti. Pjev. crn. 74a. Zima nastala, bijel snijeg nađe. 241b. Da od neba pramen kiše nađe, ne bi kaple na travu kanulo. 243b. Vedro bješe, te se naoblači, iz oblakih tih rosa nađe (*pjesma je iz Crne Gore*). Nar. pjes. vuk 3, 71. Zar me pitaš, oće l' kiša naći? Nar. pjes. vuk 5 (1865) 496. Vedro bješe pa se naoblači, iz oblaka tiha rosa nađe. Nar. pjes. herc. vuk 43. Evo, Bogu hvala i negovoj milosti, nađe nam lijepo kišice. Nar. prip. vrč. 49.

2. naći se (*refleks.*).

a. naći se je isto što desiti se, dogoditi se (*u značenju toga glagola pod a), prigoditi se. U rječniku Voltigliju (naći se, ritrovarsi, im-battersi, sich einfinden) i u Stulićevu (naći se, inventiri, reperiri, — naći se u većemu, na većemu, u bolemu, ad meliorem sortem . . . transire, naći se u mađemu, na mađemu, u goremu, in deteriorem statum labi)*. — *Možda ovamo idu i neki između primjera navedenih pod 1. a, a, bb.*

a) uopće. Nadem se, kako taj, ki u san uživa vječni raj. M. Držić 14. U čas nađe se, doleti, stvor se pratež. 210. Kada van se ne najde rat, tada na divje ludi ishodite i nih ubijate. Starine 3, 284. Kako srce moje tad se nađe i ugleda na riječ drage me gospoje. G. Palmotić 1, 306. Odića . . . pristane okolo tijela i nađe se čovik dobro š nome. M. Radnić 476b. I bez boja kad nađu se (*t. j. vojnici*) . . . podižu se

na pobune. P. Kanavelić 9. Vi svikolici skoti škodljivi, koji se nađoči i mogli biste se naći. L. Terzić 298. Skoči se Samsun, ali se nade brez snage i kriposti. A. Kačić korab. 139. Nać se bez tebe meni je svestana (*sic!*) boles. L. Radić 27.

b) naći se na čemu. Bude gorila zemja i vsi oni, ki se najdu na nej. Korizm. 18b. Pastir . . . našad se na vodi jedan dan. D. Rađina 21b. Svak na ovemu ovdj mjesti na općenu se skupu nađe. I. Gundulić 127. Da se vi nadete na svitu u vrime Antikrsta, biste li se vi nemu poklonili? J. Filipović 1, 140b. Benedik ima vlas za nać se u isto doba na dva mjesto različna. I. Đordić ben. 104. Večeras ćeš poč spati kako navadno, a jutro dan ćeš se pu nega na posteđe nać. Nar. prip. mikul. 5.

c) naći se u čemu. Tudi je se najdoh u mestu, kadi ležaše mnoštvo duhov. Transit 202. Kako ovdj u tuježi zemlji najdoste se? Starine 3, 280. Ukrca se na ono drijevje, s kojijem do pet dana nađe se u Gaeti. B. Kašić in. 23. Zapovida mu (*t. j. Tomi*) Grgur papa, da se ima u ňem (*t. j. u konciliju*) najti. F. Glavinić cvit 68b. Zato vazda ja ču tebe, dokle u meni duh se nađe, kako samu ljubit sebe. Č. Palmotić 1, 128. Bi li mogao . . . ne naći se u domu za ne biti ubiven? A. Kačić 325. Bi izbavljena Rahab bludnica i svi, koji se u ňezinoj kući nadoše. A. Kačić korab. 108. Radi barem jednokrat na nedju dana u mistu skrovitu naći se. M. Zoričić osm. 59. Da se jedan najde u vodi i da se svrhu nega riči kršteća reku. M. Dobretić 26. Kad bi se našo (*t. j. muž*) u areštu ili u tavnici. 534. Mikula se najde treći dan v Turčiji. Nar. prip. mikul. 162. Sada si mi, Ive, do potribe, da se najdeš u Beču bilomu. Nar. pjes. istr. 1, 40.

d) s drugijem prijedlozima. Da se pri rečenih naših komesarih najdu i od njih odlučka čekaju (*iz XVI vijeka*) Mon. croat 291. Pak s vesli u ruke spraviv se pođoš i vozeć van luke brzo se nadoše. P. Hektorović 34. I tako zamišlen greduci pri vrući . . . najdoh se. P. Zorančić 7. Ter im zapovida . . . do tretoga obida da se pri ňem najdu. B. Krnarutić 7b. Nadoh se srid huma, gdi mreže bih zapeo. D. Zlatarić 72a. Prem toj dospij govoriti nadjosmo se vrhu gore. I. Ivanišević 244. Sve mi je puno svjetla uresa, kad se on (*t. j. Gradimir*) nađe blizu mene. Č. Palmotić 2, 217. Molim te, gospode, da . . . nađeš se ti ista uza me na čas od smrti moje. V. Andrijašević put 110. Tako jedreć plav nađe se blizu mjesta Ploča zvana. P. Kanavelić 47. Prije neg, sutra sunce bude na istočnoj ovoj strani, hoćeš ti se ja naći pod carevim pod šatorom. Nar. pjes. bog. 7. Sv. Jeronim nađe se u snu kod pristoja Isukrstova. V. M. Gučetić 5. Murat hoti . . . da se brzokonici nadu pod Svetigradom. A. Kačić razg. 105. Prati knigu Rosniću Stevanu . . . nek ti si i on pod barjakom nađe. Nar. pjes. vuk 3, 300. Vi bježite svaki svome dvoru, da se svaki kod svog dvora nađe. 4, 170. Oj Čupiću, zmaju iz Noćaja! izvuci se, more iza bara pa se svagda ukraj Drine nad. 4, 288.

e) naći se s mjesnjem prilozima. Matija reče: kako se ondi nadjoh (*iz XVI vijeka*). Mon. croat. 193. Bi ročen Franko Matunić, ki se tada ondi našal (*iz istoga vijeka*). 229. Ondi se nadoše mnozi učenici gospodinovi. M. Divković nauk 65b. Jedan doktor, ki onde nađe se, progovori. F. Glavinić cvit 54a. Ovamo idu i primjeri, u kojima se ispred riječce gdje ima u

misli dopuniti *adv.* onđe. Nima (*t. j. tijelo*) potribu nogami hoditi, da uđe nađe se, gdi duša hoće. P. Radovčić ist. 63. A tebe sam spremio, Novica, da se nađeš, gdje nevođa dode. Osvetn. 3, 125. — *Posve je obično na pr.* Sjutra ču se ja ovdje naći. Jesi li se ti tamo kad god našao?

f) naći se sa dva nominativa.

aa) drugi je nom. imenica ili prijeđev. Da bih se ja sam odmetnik ne našal (*iz lat. ne forte . . . ipse reprobus efficiar*. 1 cor. 9, 27). Bernardin¹⁹ i N. Rađina 33b. Sluga i podložnik vražji u jednom mali vrimeni najde se sluga Božji. Korizm. 39a. Niki se najdu toliko veseli, da im se mni, da su na piroh. 62a. Da se ne najdemo mi nemu nevirni. M. Marulić 188. Satir . . . velmi se najde rad mojemuču videći. M. Vetrančić 2, 167. Kada se (*Tezeo*) nag najde kon nage kon tebe. H. Lucić 188. Najdon se vesel ne malo, kada vidih. P. Hektorović 53. Tko bi se našao očit ožurnik. Statut pol. 249. Zato su se pravi našli prid Bogom. Starine 4, 116. Najposlije će svikolici ljudi pomrijeti, koji se tada živi nađu. M. Divković bes. 29. Sad bih tužna uzela kijem načinom naće se slijepa za ne vidjet odi lica tva vesela. I. Gundulić 109. Nađoše se dake sami ovi u tamnici. B. Kašić in. 43. Neka u sfakomu dilovanju momu vazda se najdem kripak i stanovit. M. Jerković 51. Proc Ektoru još bojnomu sam da se je našo, scijeni. Č. Palmotić 1, 219. Neka dobro ispravin život i dila moja ter pripravan najden se za čas priminutja moga. P. Radovčić nač. 10. Ali se nije fališan našao, nikakva zla ne znasmo otinje. Glasnik II, 3, 39. Kad je Novak razumio . . . žalostan se on nađe u svojemu srcu živu. Nar. pjes. bog. 105. Ako dakle vi želite naći se do stojni o uskrusu š tim duhovno uskrsnuti. F. Lastrić ned. 146. Da bi Bog do, da se . . . ne nađu krivi prid Bogom. D. Bašić 6. Što se oko junadi čini i kako se liči, koje se najde bolestno? J. S. Režković 423. Otac ňezin nije je (*t. j. kćer*) stio nikome drugome dati do onome, koji bi se našao mudriji od nega. Nar. prip. vuk 206. Devojka se našla ogњevita, uze za skut, povede me na sud. Nar. pjes. herc. vuk 107. Kad se jedan između njih našao napredniji i jači. M. Pavlinović razg. 19. Kada se ja zbudih, žalostan se najdem. Nar. pjes. istr. 2, 24.

bb) drugi je nom. partic. pas. Od poto očuti se i najde se vas okupan slzami. Transit 4. Tko bi svitu u svem hotio zgoditi, najti će se hiňen, malo će dobiti. M. Marulić 103. Jer da sam razdijel životom, ma diš, ne bih se ucvijen našao toliko. N. Nađešković 2, 85. Jer jubljen od tebe nađoh se veće dvaš neg'li sam od sebe, kako ti dobro znaš. 88. Sirene u moru sladak glas imaju, ali tko ih čuje, varan se nađe. M. Držić 399. Koja (*t. j. Arđadna*) budući se probudila i našla privarena i izdana. I. Gundulić 3. Nade se (*t. j. Krunoslava*) u svemu privarena. 458. Zaspa nemoćnik . . . u jutro se naje sasma ozdravljen. B. Kašić in. 71. Nijedna stvar ni nam veće potrebna, nego da se najdemo skrušeni u svako vrime. P. Radovčić ist. 184. Tko bi se našao osvaden nepravedno. I. Anđić svitl. 22. Mnogi obiju od svoje voje mista od utišenja . . . nađu se pak veoma ucvijeni. M. Zoričić osm. 125.

g) naći se na (u) kakvom stanju ili radnji ili vremenu.

aa) na čemu (na što). Koji svojom glavom nađu se na rečenoj misi. A. Gučetić rozmar. 64. I ja se hoću na tomu pijeru naći. M.

Divković čud. 26b. Dva druga vele plemenita jednokrat najoše se na jednoj predici. M. Oribin 170. Trikrat na pogibeli morskoj najde se (t. j. sv. Parao). F. Glavinić evit 208a. Neka svi učenici . . . na priminutju najdut se mojemu. 277b. Tko bi se našao na misi brez grijanja smrt-noga. I. Ančić svitl. 37. I najde se na smrti (t. j. dijete). A. Kadčić 129. Za dobro vinčanje od potribe je, da se najdu na nemu najmaće dva svidoka 475. Ovo skrušeno . . . može plodno biti našavši se na pogibli. J. Banovac pripov. 34. Kad se nade (t. j. grješnik) na smrtnomu času. Đ. Bašić 137. Da se najde (t. j. majka) na smrti jednoga svoga sina. M. Dobretić 90. Da se najdem na tomu dogadaju, ne znam čisto, što bi(h) nacinio. 91. Kada se nadem na času moje smrti. I. M. Mateić 162. Kad se jedna (t. j. majka) na nevoji nade. Pjev. crn. 6a. Kad se care na nevoji nade. 62a. Tako mi ove svijće i tako mi se našla na umrli čas! Nar. posl. vuk 303. Car se na čudu nade, šta će, kako li će. Nar. prip. vuk 144. Nu ne će se ginut, ako Bog da, već se treba na oprezu naći. Osvetn. 5, 36. Tu se Stevan nade na muci, hoće li prije k tazbini ili k rodbini. S. Čubiša prip. 57.

bb) u čemu (u što). Tu žena . . . zlamenuje dušu, ka se najde v gribu. Korizm. 55b. Nalagaše na ňu (t. j. na Susanu) i našad so (stamp. bez se) u laž pobijeni biše. M. M. rulić 69. Nu vij, u kom stanju najdem se to znajuć al' u kom usfajtu. P. Hektorović 59. Netom so nade bogožubni krstjanin u ovoj molitvi. A. Gučetić roz. jez. 3. Ako bi našadši se u tomu bitju s ovoga svijeta priminuo. 51. U kojoj se nac će muci . . . tvoji sinovi, tvoji unuci? I. Gundulić 304. Prosliti (t. j. ima čovjek) Boga proštenja od pomrankanja, u komu se bude naći. S. Matijević 102. U kojoj se nadoh smeći! G. Palmotić 1, 318. Dužan je imati pravu odluku naći se u milosti Božjoj. A. Kadčić 141. Zašto dakle ne dilujete onako, kako vaļa, da se u ovom stanju ne nađete? J. Banovac razg. 5. Što bi dakle učinio, da se najdeš u vrime rečenogona Antikrsta? F. Lastrić ned. 3. Niti sam se kad našao u ovakovoj smetni. D. Obradović sov. 44. Da se koji od vas . . . ne nade u broju onih, koji se na grijje povraćaju. I. P. Lučić razg. 132. Da se jedan u nevoji nade, da mu drugi u pomoći bude. Nar. pjes. vuk 2, 222. Kad čoban to vidi, nade se u čudu. Nar. prip. vuk 13. Sad se otac nade u nevoji pa se stane dogovarati sa svojom ženom, šta će raditi. 75. Svi hoćemo, da se pobratimo . . . s kim se koji ni srest mnio nije, vaļa da se sad u bratstvu nade. Osvetn. 2, 91. Našao sam se u smetni s moga neznanstva. M. Pavlinović rad. 46. Gazeć naprijed našao sam se u nepri-lici. razg. 74.

cc) pri čemu. Samo u primjeru: Andrej . . . pri svih čudesih, ka učini (t. j. Isus), najde se negovih. F. Glavinić evit 389a.

b) naći se kome t. j. pomoći mu, pri-teći mu u pomoć.

a) uopće (rijetko). Poiskabš kneza i vsu općinu vlasteo dubrovačijeha, da bi mi zaj-mili 1000 perpera . . . i oni nam̄ se na to na-doše i zajmiše nam̄ 1000 perpera (iz xv vijeka). Mon. serb. 493. Što ti bijah u jakosnoj dobi (stamp. kobi), hoće ti se i snemoglu naći. Osvetn. 7, 2.

b) naći se na nevoji (kome). Kad mi bude najveća nevoja, da se mene na nevoji nadeš. Nar. pjes. vuk 3, 33. Gde si sada, gospodaru

Dorde? da se meni na nevoji nadeš. 4, 223. Više se primjera nije našlo.

c) u nevoji (nevoju). Od nebesa stvo-riteju, najdi miseu nevoju. S. Margitić esp 265. Ako nemu bude do nevoje, da se nemu u ne-voji nadeš. Nar. pjes. vuk 2, 138. Ako tebe bude do nevoje, neka ti se u nevoji nadu. 2, 580. Ti povedi devet braćinaca; ako tebe do nevoje bude, neka ti se u nevoji nadu. 4, 15. Nadi mi se danas u nevoji. Nar. pjes. petr. 2, 560.

d) do nevoje. Samo u primjeru: I da mi se do nevoje nadu. Nar. pjes. vuk 3, 183.

e) u pomoći. Samo u primjeru: Pa je junak pohrlio naglo, da se braći u pomoći nade. Osvetn. 3, 112.

c. naći se, t. j. dogoditi se (u značenju toga glagola pod b), slučiti se. Između rječnika samo u Stulićevu (naći se, dogoditi se s nazna-kom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao iz toga pisea nijedan primjer). Jednu noć se najde, da pokrade (t. j. sin) vele pinez v kući jednoga tršca. Korizm. 44a. Vele krat se najde, da ljudi veće scene oblast. P. Radovčić ist. 8. Nade se, da drugi pravi poslušnici idu u zavičaj. M. Zorićev osm. 125. Kad se nade, da broj oni . . . ima tri figurice. aritm. 16. Nade se, da jedan . . . go-spodar kućni mnoge stvari priko godine proda, a mnoge kupi. 18.

d. sastati se, sresti se. U ovo doba moj izbrani nać se sa mnom obećo je. G. Palmotić 2, 48. Žudim brzo umrijeti, da se nadem s Je-zusom. I. M. Mateić 156. Kaže (t. j. sin) materi, kako se s devojčetom našao. Nar. prip. vuk 83. — *Ovamo bi mogli ići i primjeri:* Tuj se nadoh ja . . . s rečenijemi poklisari pri gospo-dinu kraju Tvrđaku (iz xv vijeka). Mon. serb. 367. Brže neg' strila . . . u podgorju na kraju s nōm najdoh se. P. Zoranić 18. Molim te, da se nađemo . . . oko ovizijeh ovdi voštarija. M. Držić 270.

e. roditi se. U Jele se muško čedo našlo. Nar. pjes. vuk 1, 606. Po tom malo vreme po-stajalo, med ňima se muško čedo nade. 2, 71. Evo mi se muško čedo nade. 2, 446. I' se knezu čedo našlo mlado? Osvetn. 2, 186. Ivan . . . g. 1790. nade se ubogim roditelem u Spletu. M. Pavlinović rad. 92.

NAĆIVAR, m. vidi načvar.

NAĆOKATI, naćokam, pf. nadrškati, dražeći napustiti (pse). M. Pavlinović (*dodao i primjer iz neke nar. pjesme:* Naćokaše hrte sokolove, naćokaše kroz goru zelenu). — *Od naćokati;* samome čokati nema potvrde, a ako se gdje go-vori taj glagol, izveden je od interj. eo (kao što-kati od što), koja možda služi gdjegod za drš-kaće psa (*dakle ne samo za umirivaće, kako se veli kod te interjekcije*).

NAĆÓRDISATI, naćordišêm, pf. pripasati čordu. *Od naćordisati; samome čordisati u zna-ćenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Samo u Vukovu rječniku (mit Säbel versehen, gladio in-struere s primjerom iz nar. pjes. vuk 7, 239: [Oko ňih su mnogi nastojnici] oružani i naćor-disani).*

NAĆOSATI SE, naćosam se (*biće tako u prez.*, pf. isto što naćikovati se. *Od naćosati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru:* Čudne noći, čudne mjesecine! da imamo blizu devojaka, čudno l' bi se nočas na-ćosali. Nar. pjes. herc. vuk 203.

NAĆUBURITI, naćuburim, pf. isto što naliti. Od naćuburiti; samome čuburiti nema potvrde. Govori se (s naznačenim akc.) u Orahovici (u Slav.), na pr. Naćuburio vode u rakiju. S. Ivšić. — Postaće tamno.

NAĆULITI, naćulim, pf. nadići, t. j. uši. Od naćuliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (naćuliti, t. j. uši, spitzen, arrigo).

NAĆUS, m. mjesno ime neznana postaća, a ne zna se, ni gdje je. S. Novaković pom. 139.

NAĆUŠKATI, naćuškam, pf. isto što naćuškati (vidi tamo). Od naćuškati; samome čuškati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Govori se u Kosovu Poču. Etnogr. zborn. 7, 214.

NAĆVAR m. kovčeg, u kome su dva odeljka, u jednom stoji brašno, a u drugom se mesi, a ispod svega toga ima dva dolapa, u kojima se drži pečen hleb. U Srbiji u okrugu niškom. S. I. Pelivanović. Načinih dva lopara i dva naćvara. Nar. zag. novak. 115. U jugozapadnoj Srbiji naćvar je mjesto u sećačkoj kući, gdje staje naćve. Etnogr. zborn. 6, 584. — U okrugu užičkom govore naćivar (s nejasnjem -i-). S. I. Pelivanović.

NAĆVARA, f. žensko čelade, koje voli biti kod kuće (kao čuvati naćve) nego starati se oko stoke. U Lici. V. Arsenijević (zabižežio i naznačeni akc.).

NAĆVE, naćavā, f. pl. korito za miješanje hleba. Pored naćve nalazi se i mlaćve i navče (vidi tamo). Riječ se ova nalazi i u drugim slav. jezicima, na pr. slov. načke, nečke, rus. ночвы (i u sing. ночва), češ. nečky, pol. niecka. U drugim indeocr. jezicima kao da se ne nalazi riječi etimologijom srodnijeh. Korijen se ne može postaviti. U rječniku Mikaliniu (naćve, magis, mactra, arca panaria), u Bjelostjenčevu (naćve, korito mesitje), u Voltižišinu (naćva, madia, Backtrog, — sing. naćva bice pogreška) i u Vukoru (1. Brottrog, Backtrog, alveus panarius s primjerom iz neke nar. pjesme: Popiše nam iz bačava pivo, pojedoše iz naćava mlivo, — 2. svako korito, naćve od kruha, što se peru košule i t. d. s naznakom, da se govori u Dubrovniku). — Riječ je plur. tant. zato, jer se misli korito zajedno s nogaćima, na kojima stoji. U Lijevcu (U Srbiji) govore sing. naćva. Etnogr. zborn. 5, 471. (ako nije štam. pogreška). — Pored naćve govori se u Dubrovniku naćvi (vidi tamo). Izmete doisto sve nuglove, zaviri pod police, pod naćvo. F. Lastrić ned. 89. Gdi je srce vaše . . . kad Boga molite . . . oko naćava i oko lonaca. 231. Brbla kao prase po praznim naćvama. Nar. posl. vuk 29. Deca su bacala svojo igračke, mešaju su ostavljale testo u naćvama. M. Đ. Miličević zim. več. 272. Govori se u Dalmaciji. Zborn. za nar. živ. 1, 29. — u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1141 (naćve ili navči . . . obično sa poklopcom), — u Hrvatskoj (oko Ogulinu). 5, 181, i u Lici. Đ. Škaric (zabižežio tamošnji akc. naćve, naćavā, naćvama), — u Srbiji. M. Đ. Miličević živ. srb² 9, Zborn. za nar. živ. 5, 103 (tu se za Zaplaće u Srbiji veli: naćve su kao sanduk uzdignute na 4 noge i unutra podežene na dva dela: u jednom stoji brašno, a u drugom se mesi; preko dan u naćvama stoji hleb), — u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 69.

NAĆVENICE, f. pl. nogaći, na kojima stoje naćve. Samo u Vukovu rječniku (das Gestell eines Brottroges, sponda alvei panarii).

NAĆVI, f. pl. isto što naćve. Govori se u Dubrovniku. U rječniku Belinu (naćvi, f. pl., madia, specie di cassa dove s' intride la pasta per far il pane) i u Stuličevu (naćvi, f. pl., vas, in quo farina conficiendo pani subigitur s naznakom, da je iz Belina rječn.) Sjevačte tebi, a naćvi meni. Poslov. danič. I danas se govori u Dubrovniku (s akc. naćvi, naćvī, naćvima), gdje se čuje i bez -v-: naćci. M. Rešetar štok. dial. 254.

NAĆVICE, f. pl.

a) dem. od naćve. Samo u Vukovu rječniku.

b) polovina obla rascijepjena drveta, po kome su izdubene doline, u koje se meće hleb, kad se razmješuje, i na kome se poslije u peć nosi (u Biogradu: pinokot). Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Srijemu).

c) neko mjesto u staroj srpskoj državi. Samo u Daničićevu rječniku (Njećvice s potvrdom iz isprave XIV vijeka). Vidi korito pod g kao obično geogr. ime (za mjesta, koja su svojim položajem nalik na korito, na naćve).

NAĆVINA, f. nekakvo mjesno ime. Da nije izvedeno od naćve? (kao Naćvice pod c). S. Novaković pom. 139.

1. NĀD, nāda, m. isto što nādāne (nom. verb. od nādati se). U lok. sing. jamačno je akc. nādu. Pored nād (nāda) bilježi Vuk u svome rječn. i akc. nād (nāda); ne zna se, je li prema takvome nom. i gen. akc. u lok. nādu ili nādu. Imenica nad u navedenom značenju ne nalazi se ni u jednom drugom slav. jeziku. Postaće joj je od na-d, a to od starijega na-dъ, gdje je na poznati prijedlog, a -dъ je imenica izvedena od korijena dē, što ga imamo u glag. 1. djeti (vidi tamo). Kako taj glag. upravo znači: stavlati, tako je imenici nad osnovno značenje: stavlaće na što; otud (možemo misliti) da se razvilo značenje: nāslānače, oslānače, naslon, oslon, koje uvezvi u prenesenom smislu lako dobivamo značenje lat. spes, nem. Hoffnung. Ispor. rus. glag. полагать, t. j. postavljati, polagat' se na kogo, t. j. oslañati se, pouzdavati se; takav je razvoj značenja i u tal. riposare (postavljati) prema riposarsi sopra uno (oslañati se, pouzdavati se). Između rječnika samo u Vukovu (Hoffnung, spes s primjerom iz neke nar. pjesme: Kad videše, e im nada nema, dohriješ se kona dofatije i s naznakom, da se govori u Hercegovini i u Crnoj Gori). Zasve er nijeste u tom nadu, ove stvari šlu vam tamu. D. Rađina 53^b. Tuda pomoć po gotovu j nemoc, nad je u se i u svoje kluse (iz pjesme, koja nije narodna). Pjev. crn. 329^b. Nada nema pravo ni u koga do u Boga i u svoje ruke. P. Petrović gor. vijen. 5. Bijaše propao sav nad, da čemo se izbaviti. Vuk djela ap. 27, 20. Kao što ste pozvani u jednom nadu zvanja svojega. ef. 4, 4. Svaki, koji ovaj nad ima na něga, čisti se. 1. jov. 3, 3. Zli ti nadi, Petroviću knaže! Nar. pjes. vuk 5 (1865), 87. Ma u tebe nad imamo . . . da ćeš Turke pob'jediti. 458. Gospode . . . nade Izrailev! spasitele něgov u nevoj! D. Daničić jer. 14, 6. Daju nad, da će se riječ ispuniti. jozek. 13, 6.

2. NAD, f. isto što 1 nad i istoga postanja (od na-dъ). Samo u primjerima: Pun straha i nadi tiskah se naprida. H. Lucić 217. Velike znađ nadi něgova sina sin. 242 (na oba mjesta stoji oblik nadi u sroku). U vjetar bjegući postavlja on svu nad. D. Rađina 150^a (i ordje je nad u sroku). — Ne razabira se značenje u primjeru. Razum u človiku ni tolike nadi, da se po jaziku al' dilu ne svadi. I. Ivanišević 282.

3. NAD, m. *isto što nado* (chalybs). Samo u primjeru: Da ga (t. j. pašu) bojno no hvaća olovo, van bi tko god zlatno zrno skovo il' nad slio te nim napunio. Osvetn. 4, 39. *Nepouzdano*; *biće poradi stiha mjesto nado*.

4. NAD, *praepos. super, supra*. Pored nad nalazi se i nado (vidi dole pod 1.). *Prijedlog ovaj imaju i drugi slav. jezici, a postao je od na-d, t. j. prvi je dio prijedlog na, a drugi dio do -d (upravo -du) stoji po svoj prilici u svezi s prijedlogom do; tako su postali i prijedlozi pod, pred (t. j. po-d, pre-d).* U rječniku Vrančićevu (super), Belinu (sopra, prepos. che dinota sito di luogo superiore), u Bjelostjenčevu (nad, više), u Jambrešićevu (supra, u lat. dijelu), u Voltigijinu (sopra, sovra, su, auf, über), u Stulićevu (super, supra s naznakom, da se nalazi u Đordića), u Vukovu (über, super: nad vodom, nado mnom, nada se i s primjerima iz nar. pjesama: Nada te se ne našlo junaka. — Mlada neva vodu nela, nad vodu se nadnosila; ovaj je drugi primjer iz nar. pjes. vuk 1, 336, ali tamo stoji: na vodu se nadvodila) i u Đaničićevu (super s poterdoma od svršetka xii vijeka pa do xv). *Prijedlog se ovaj slabo nalazi u bosanskih i u slavonskih pisaca.*

I. Likovi. Ispred zamjeničkih oblika me, mnem, te, se, i užima se nada mjesto nad; nada me. Bakšić 48. Nar. pjes. vuk 3, 254, Nar. posl. vuk 309, Đaničić jezek. 40, 1, Jačke 28, — nada mnem. Mon. serb. 150 (iz xiv vijeka), Š. Menčetić 122, Ć. Palmotić 1, 359, Đordić salt 56, Rosa 12a, Nar. pjes. vuk 2, 440, Nar. posl. vuk 8, 309, Đaničić 2 mojs. 8, 9, psal. 13, 2, — nade te. Proroci 277, Baraković vila 19, Nar. pjes. vuk 2, 197, Jačke 28, — nada se. Lastrić test. ad. 15b, Knežević osm. 218, Nar. pjes. vuk 2, 162, Nar. posl. vuk 122, — nada n. N. Rađina 155b, Čubranović 160, Kavačin 459a, Ljubiški pis. 32, Knežević živ. 46, Banovac razg. 91, Đaničić jezek 1, 3. Rijetko se pred drugim zamjeničkim oblicima nalazi nada: nada sobom. Kačić razg. 25, — nada nu. Banovac pred. 145, Zoričić aritm. 13, nada ním. Nar. pjes. istr. 2, 14, — nada né. Proroci 231, 253 *Što se u Gundulića 207 i u Ć. V. Bunića 29 nalazi nad mnem, to će biti poradi stiha.* — Često se ispred glasova sv, vs od pridjera sav, vas (na pr. sve, vsim) nalazi nada (na pr. nada sve, nada svijem i t. d.) i u čakavskih i u štokavskih pisaca sve od xvi vijeka, ali je u tome događaju jednako obično i nad (dakle nad sve, nad svijem). Potvrde za jedno i za drugo vidi među primjerima. Osim slučajera ovdje navedenih nada je sasmu rijetko: nada zlo. Zborn. (1520) 135b, — nada žene. Kavačin 520a, — nada pete. Osvetn. 4, 22. *U zadnja dra primjera biće nada mjesto nad poradi stiha.* U slavonskih pisaca nije se za nada našla nijedna potvrda.

II. Značenja. Prijedlogu je nad osnovno značene mjesno, t. j. kad se izriče, da se u nekoj visini prema čemu što niče ili da miruje.

1. nad u pravom smislu.

a. Visina se misli upravo povrh gorine strane kojega predmeta.

a) s akuz. Nigdar siň oblak . . . nije smin, nije jak, nada te da stupi. Đ. Baraković vila 19. Isukrst side nad pakao. M. Orbin 133. Kad naš spasitel sađe nad misto od očišćenja. A. Kadčić 372. Ako gleda nada se k nebu. F. Lastrić test. ad. 15b. Skoči na koňa, nadmaće kalpak nad oči, škrinu Zubim. A. Kačić razg. 120. Oko debla nad žile sipa mu se pepel. J. S.

Rejković 421. Oči metnu, pogleda nada se. Nar. pjes. vuk 2, 162. I oblak se nad Beć namaknuo. 3, 46. Uzme tigań . . . pa nalije vode i metne nad vatru. Vuk rječn. s. v. klinčorba. Nadviri se nad Derventu, vilo! Osvetn. 4, 9. i t. d. — *Podosta se osnovno mjesno značene razabira u primjerima:* Da svako stvoreneje nada se stavi, a sebe poda ne (t. j. ponizan redovnik). P. Knežević osm. 218. Uzdignuvši žče nad sva vrime-nita. F. Lastrić svetn. 130b.

b) s instrum. Biše nad vratí mesta onoga prilika jedna dvice Marije. F. Glavinić evit 146b. A ja živem, i sunčani zrak nado mnem jošte siva. Ć. Palmotić 1, 359. Rajskijeh posred strana, gđi je Višni nad zvijezdami. Ć. V. Bunić 40. Da se rič, nad kojom se nahode (t. j. nad-slovcii), ima u izgovaranju produžiti. A. Kadčić 11. Da se vedro nebo prolomilo nad Budimom, nad bijelim gradom. A. Kačić razg. 175. Nisan nigridi nad slovi biližke metao. A. Kanižić utoč. xxvii. Trava nad grobovi niče. J. S. Rejković 106. Kumim nebo, nad tobom koje je. Nar. pjes. vuk 2, 603. Kakvi su se mrki oblaci nad našom siromašnom zemljom svili. S. Ljubiša prip. 98. Gavrani nad ním leteć. Nar. prip. mikul. 16. — *Dosta se razabira osnovno mjesno značene u primjerima:* Vila ga (t. j. Lubmira) nahodi i nad ním plače. M. Držić 111. Mati mu je došla, skube se nad ním. 216. Duh moj s grijeha prika nad mnem ciča u žalosti (prema lat. anxiatus est super me spiritus meus. psal. 142, 4). I. Gundulić 207. Ki nad ním (t. j. nad djetetom) pomolivši se oživi ga. F. Glavinić evit 78a. Plać i vapaj . . . učini nad mrtvim sinkom. M. Jerković 71. Oteškala je nada mnem tvoja ruka. S. Rosa 12a. Mrtvo tјelo na zemju spustiše, tri je jada nad ním izjadila. Nar. pjes. vuk 1, 259. Ludi pobožni veliki plač učiniše nad ním. Vuk djela ap. 8, 2.

b. Visina se misli sa strane kojemu predmetu.

a) s akuz. Kako grede putu nad luž. Deč. hris. 58. Mede . . . odv. Gubavča potoka velikom cestom i uzv brđo nadvinograd (iz xiv vijeka). Mon. serb. 93. Na prozoru jednom, ki nad perivoj gledaše. P. Zoranić 47. Fridoše nad jednu propast, u ke bihu vele tiskna vrata. Starine 4, 115. Ja éu ga nači, ako sve te vaše gore uzrastu nad oblake. S. Ljubiša prip. 120.

b) s instrum. Planine, koje su nad Děčau. Deč. hris. 55. Još mu dajem . . . vrt, ki je nad tim vinogradom (iz xv vijeka). Mon. croat. 64. Dajem Jakova Gržina dici vinograd, ki je nad Mavrinici (iz xv vijeka). 65. Mcleći dakle Emerentiana nad grobom sv. Agnese. F. Glavinić evit 33a. Samo mlados twoja cvijeli nad grobome. Ć. V. Bunić 38. Materi stoji smrt nad glavom. A. Kadčić 545. Nad ním stao vojvoda Dragija, nad ním stao te suze proliga. Nar. pjes. vuk 2, 453. Paval na travčici trudan počivaše, a nad ním Mare rožice trgaše. Nar. pjes. istr. 2, 14.

2. nad sa svojim padežom može u prenesenom smislu značiti starještvo i vlast.

a. s akuz. (rijetko). Onu vlast nad crikav imeti hoćemo. Š. Kožičić 24. Satnici biše nad stotinu ljudi. Četop. dukl. 19.

b. s instrum.

a) kao dopuna kojemu glagolu. Prébègar da ne vrlada nadv. nimi (iz xiii vijeka). Mon. serb. 16. Vladajući Poncij Pilat nad Žudejom. Bernardin 7. Gospodin ima nad vami go-spodovati. Proroci 4. Bude čašćen i čtovan, hvaljen.

i počitan nad vsimi. Š. Budinić 9a. Ki nad živimi i nad mrtvimi hoće kraljevati. F. Glavinić evit 264a. Jeda ne bi rad bio svrhu onomu, koji je prid tobom i nad tobom? F. Lastrić svetn. 130a. Kraljeva je nad Slovincim kralj Gencijo. A. Kačić razg. 4. I kraljevati nad Slavinci stade. M. A. Rejković sat. 27. Postaviće ga nad svijem imanju svojijem. Vuk mat. 24, 47. Da on caruje nad nama. luk. 19, 14. Da će te podignuti nad sve narode, koje je stvorio. D. Daničić 5 mojs. 26, 19.

bj) kao dopuna kojoj imenici. Bogъ . . . hravy ustavi i vladiky nadъ nimi (t. j. nad narodima). Mon. serb. 4. (iz svršetka XII vijeka). Ukrasi me zemљом i zemљском krasotом . . . i pastira nadъ vsѣмъ postavi . . . grѣhu volju i oblasti nada mnomo ne dade (iz XIV vijeka). Mon. serb. 150. Ostavil te je svoga ereda i gospodina nad vsim. Korizm. 21a. Tko je taj vladalac nad tobom? Š. Menčetić — G. Držić 485. I vitezu svom Romunu nad vojskami kapetanu. P. Hektorović (?) 170. Dijana, božica nad lovom . . . dojde. P. Zoranić 44. Koji imaju kugod oblast i gospodstvo nad nimi. S. Budinić suma 35b. Gospodinu Đurđu knezu Zrinskomu . . . vladaoču nad blagom krune ugarske. D. Zlatarić III. Da sam ja gospoja podunavskim nad narodi. I. Gundulić 351. Budući jur nad tolikimi izabran opat. F. Glavinić evit 18b. Moć nijedna nije nad nime. J. R. Gučetić 7. On nad vodam oblas ima. I. Đordić uzā. 151. Osto bi nad svijem četam kraljevskijem za vojvodu. salt. XIII. Ne ktijući imati nad sobom gospodara. A. Kačić razg. 25. Učini ga starešinom i glavarom nad svim pastirim svojim. korabl. 63. Ne imadijući ovi puk glave nad sobom. E. Pavić ogl. 180. Blago tebi . . . ovakog crkovnog glavara nad sobom imajući. J. Filipović 3. VII. Prifati se živo posla vojničkoga, koji se vladaoču nad svom vojskom pristoji. A. Kanižlić kam. 824. Eol . . . bio je bog nad vetrovi. J. Rajić boj 19. Nadstojnik nad soli. Vuk dan. 2, 116. Ako si rad, da tvoje sudstvo i gospodstvo nad ovom zemljom ostane. Vuk grada 117. Svaka tica ima nad sobom kopca. Nar. posl. vuk 277. Za znak vrhovnoga gospodstva nad Srbijom. D. Daničić istor. 19. Stanija primi vezirstvo nad Arbanijom. S. Ľubiša prip. 170.

3. Kad je što nad čim, može se misliti, da se od onoga odvaja tijem, što je više, veće, bolje od nega ili što je najviše, najveće, najboje.

a. Značene je komparativno.

α) uz pridjeve.

αα) pridjev je u positivu.

ααα) nad s akuz. Plemenit i razuman nada vse stvari. Korizm. 35b. Ti s' nada sve svet, istini Bože moj. M. Marulić 7. Već nada sve žene budeš bolizniva. 176. Ni pjesan tač mila, nada sve ku zovu radosnu. D. Račina 1b. Nada sfe lovec srđan i slavan s psom tim jesu. P. Zoranić 49. Mladica tač gizdava i tač verna nad sve ine. I. Gundulić 9. Ko te narav lijepon stvari nad dičlice sve ostale. 268. O stablo vridno i nada sfa ostala stabla izvrsito! M. Jerković 70. Ma duša grišnica nad sve je velika. I. Ivanišević 317. Nada sve jine slagat pisni spravna (t. j. Kalopja). J. Armolušić 36. Za istinu će ona vila nad sve ine srećna biti. G. Palmotić 1, 236. On . . . izvrsne slike i tijela bješe nad sve ljudi ostale. 3, 13a. Er se kamenita nad države broji ine (t. j. Dalmacija). P. Kanavelić 15. Oronta je ova bila svijetle krvi nad sve ine. B. Bettera or. 12. Vrsna urensna i

čestita duša je stvari nad sve ine. J. Kavaňin 48b. Izradio . . . umjetnine nada sve krasne i vječite. M. Pavlinović rad. 70.

bbb) s instrum. Da te primi bog veseo nada svimi (t. j. Bako). I. Gundulić 57. U slavnomu nada sijemi gradu Rimu. B. Kašić per. 154. I bi mudar nada svima. G. Palmotić 1, 351. Ah nesrečni Gradimire nad svijem inijem nesrečnima! 2, 234. Bješe ova dikla mlada nad svijem lijepa i gizdava. P. Kanavelić 67. I ne harnha nada svima uvrijedih te. I. Đordić uzd. 32. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem je mjesto pridjeva prilog:* Tko ima vele nad inima, od vele se strašit ima. I. Đordić uzd. 52.

bb) pridjev je u komparativu.

aaa) s akuz. Danaska si čestitija nad sve ostale vjerenice. G. Palmotić 1, 182. Nad ovo se ne more veća ljubav ukazati grišniku. I. Ančić vrata 171. Djelo nijedno nije nad sva djela tva velika zamernije i čudnije. G. V. Bunić 14.

bbb) s instrum. Nu nad lijepom vjerenicom lijepše i draže plate nije. G. Palmotić 2, 156. Nije nad tobome vjernijega ljubovnika. 2, 214. Bolega nije junaka nad Ugrinom zatočnikom. 2, 301. Nad imenom slavnim ovim ne more se veće dati; nad imenom Isusovim tko će slade što pivati? P. Knežević pis. 30. O nada svijem lijepi i najgizdaviji Jezuse! I. M. Mateić 15. Božanstveno srce prizrje joj se jednom veoma svjetle nad suncem. 156. Nejma milostivijega roda nad srbskim. D. Obradović živ. 79.

b) uz imenice; u misli treba dopuniti kakav komparativ, na pr. boji, lepsi, luči, veći; kad se na pr. veli: nad tobom nema junaka, to je kao da se reče: nad tobom nema bolega (većega) junaka i. t. d.

aa) s akuz. Kričaše, da ni boga nad Isukrsta. F. Glavinić evit 104a. Ne ima oblasti ni dostojanstva nad misničko. J. Banovac pripov. 265. Posli bana Kastriotić Jurja nije zmije nad vojvodu Janka. A. Kačić razg. 143. Nad Slavonca ne ima junaka. 334. Nada te se e našlo junaka! Nar. pjes. vuk 2, 197. Danas nema nuda me junaka. 3, 254. Nema učenika nad učitelja svojega ni sluge nad gospodara svojega. Vuk mat. 10, 24. Nema krvnika nad poturčenaka. Nar. posl. vuk 203. Ti će si zbirati rožicu nada me, a ja ēu si zbirati klinčaca nada te. Jačke 28. — *Ovamo se meće i primjer:* Ter ti se dava čas nad svaku gospoju. Š. Menčetić 75.

bb) s instrum. Veseli tvoj smih . . . lip uzras i hod tih juven je slatki raj, nad kime, višo, znaj, blaženstva meni ni. M. Držić 5. Da t' podam na svit čas(t) nad svimi pismici. B. Krnaruć 20b. Nije učenik nad meštrom. I. Bandulavić 161a. Stanovito ni bogu nad Bogom kršćanskim. F. Glavinić evit 29a. Učenik nije nad učiteljem nisluzbenik nad gospodarom. S. Rosa 90b.

c) uz glagole; kad se na pr. kaže: nad sve lude hvalim tebe. to je, kao da se reče: više nego sve lude hvalim tebe i. t. d.

aa) s akuz. (Petrarka) hvali lovork gizdavi nad vas dub ostali. M. Vetranić 1, 113. Život moj trudi nad vas stvor ostali. 2, 286. Gospodin djevice nad ostale lobi. B. Gradić djev. 159 (malo daće na istoj strani): Spasitel naš veće lobi djevice negoli ostale). Nastojeci nada svaka ina milosti doteći Boga gospodina. P. Hektorović 66. Ki ide prvi prida svime, a porušen nad sve ine. J. Gundulić 437. Hoće nad ostale da tebi dam slavu. I. Ivanišević 312. Ki

ljubjeni bjehu od nega i gledani nad sve ine. G. Palmotić 3, 4a. Smil' se na moje teške tuge, koje sprot pravi naskočiše mene nad sve moje druge. I. Zanotti en. 13. Od čačka nebeskoga prima vijenac osobiti nada žene sve ostale (t. j. Marija). J. Kavačin 520a. Nad sve lude ine uvrđih te, gospodine. A. Vitalić istum. 74a. Meni je dobro i ugodno . . . tebe hvalit nad sve ine. I. Đordić salt. 244. Vrh nebesa nad sve zvezde sja danica. P. Sorkočević 576a. — Ovamo pristaju i primjeri, u kojima se nalazi sveza nada sve (gdje je sve akuz. sing. n.), koja ima značenje adv. osobito, navlastito. U rječniku Belinu (nadasve, massimamente, specialmente), u Voltigijinu (nadasve, soprattutto, über alles) i u Stulćevu (nadasve, praecipue, potissimum, praesertim, imprimis, super omnia). On verni sluga tvoj, ki te nad sve žudi. P. Zoranić 20. Er te majka nad sve želi. F. Lukarević 251. Kako ju lipotom višni Bog s nebesi, tako ju i dobrotom nada sve uresi. M. Držić 6. Nada sve ino vas molimo, da nevjestu nami date. G. Palmotić 2, 222. Nad sve imaći tajati tvoje biće i promjenju. P. Kanavelić 416. A nad sve spomiće i povida jakost onu od nebeske pomoći. A. Vitalić istum. 50. Bježi družbe, bježi prigode, bježi raskoše, a grad nada sve. B. Žuzeri 85.

bb) s instrum. Ka nad svim vilam iakino sunce sja. Š. Menčetić 227. Jednu kćerku izgubih, nad životom koju ljubi. I. Gundulić 95. I nad snijegom pobijeliču (iz lat. et super nivem dealabor. psal. 50, 9), 200. Svi slobodu milu i dragu nad životom brane i ljube. G. Palmotić 1, 343. Drag prijatelj nada svima jed sred srca čuti svoga. B. Bettera u N. G. Bunića 22. Bog me ljubi nad svijetom i ima on bit ljubjen nad svima. I. Đordić uzd. 100. Nadasvijem, nadasve s primjerom, za koji se veli da je iz Đordića: Božanstvenu ljubav drža nadasvijem u cijeni. Stučić rječn.

b. Značenje je superlativno; kad se na pr. kaže: junak nad junacima, to je kao da se reče: najbojni (najveći) junak i t. d.

a) s akuz. Našao se samo ovaj primjer: Jesi kralj nad sve kraljeve. B. Gradić duh. 21.

b) s instrum. Pokazati hoće . . . sebe gospodina gospode i cesara nad cesari. Š. Budinić suma 6a. Otmanović car nad carim toliko se sad potiše. I. Gundulić 478. Ona, ka jest divica nad divicama. F. Glavinić evit 280a. Tko li ne bi ljubio te, nad lipotom o lipoto? P. Knežević osm. 59. Istina je, ljubičice, da si cvijet nad cvjetovma. Nar. pjes. vuk 1, 222. Koja se zove svetinja nad svetinama (ispov. lat. quod dicunt sancta sanctorum). Vuk jevr. 9, 3. Oj soleko nad svim sokolovim. B. Radičević 99. Jer je Gospod Bog vaš Bog nad bogovima i gospodar nad gospodarima (ispov. lat. Deus deorum et dominus dominantium). Đ. Daničić 5 mojs. 10, 17. Solomunova pjesma nad pjesmama (ispov. lat. canticum cantorum Salomonis). pjes. n. pjes. 1. 1.

e. Osobit je ovaj primjer: Isajia nad vse ine (t. j. proroke) najveće i najobilnije (t. j. čini). Proroci 7.

4. nad s instrum. služi za dopunu smisla kojemu glagolu ili imenici ili pridjevu.

a. glagolu. Gospodin Bog se smilova nad njimi. Korizm. 47a. Hotiše osvetiti se nad nekrivim. Transit 221. Nad čim se mi sada tišimo. Proroci 231. Tebi je milo tikve, nad kon se nisi trudil. 281. Osveti se nad njim rukami tvojimi. Starine 3, 233. Hoteći osvetiti se nad

popom ovako učini. F. Glavinić evit 154a. Kako bi se ja nad tobom osvetio. A. Kanižić utoč. 75. Začudiše se svi nad tim događajem. 621. Da se osveti nad svoji zlotorvi. D. Obradović bas. 106.

b. imenici. Imij milosrdije nad ubogim. Korizm. 10a. Ne će imiti nad tobom zavidošći. 37b. Kada človik želi mašenje nad jednim. 65a. Imij milosrdije nad njim. Transit 133. Nada mnom živ človik ne b' imal radosti. Š. Menčetić 122. I to pomilovanje nad tobom čiju za neizrečenu tvoju ludost. Starine 3, 252. Mirakule, ke učini nad slipimi, hromimi . . . ne mogu se izpisati. F. Glavinić evit 285a. Al' ponovit hotio si nad mnom čudo? G. V. Bunić 29. Stipan . . . postavi nad njim stražu, da ne uteče. A. Kačić razg. 51. Kad je Hristos milost pokazao nad narodom, koji je k njemu došao. J. Rajić pouč. 2, 22b. Osveta djevojke nad momkom. Vuk. nar. pjes. 1, 385. Čine blagodarenje Bogu za pogledu nad Turcima. P. Petrović ščep. 83.

e. pridjevu. Oblastna sam nad bogatstvom (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 123. Nad kim sudom stola srbskoga Martin ne bude zadovoljan (iz xv vijeka). Mon. croat. 80.

5. nad se katkad u svome značenju tako približava značenju drugoga kojeg prijedloga, da bi se ovaj mogao mjesto nad uzeti, pa bi smisao bio isti.

a. nad = k. Gdi puk vrvi nada n mrtva. A. Čubranović 160. Bi zvan pop nad bogatca (t. j. da ga isporvodi). M. Divković čud. 47a. Da nad bonike zovemo svete misnike. I. Ančić ogl. 70. Ak' imate koga bolestnika, dozovnite nada n redovnika. L. Ljubuški pis. 32. Zapovida ličnikom, kad su zvani nad nemočnika. A. Kadčić 219. Mojaše redovnike . . . da donesu nada n moći ili vam relikviju. J. Banovac pred. 145. Posli puno muke i umora uftati lovinu (t. j. pseto), ma što? dotrče lovac nada n i uftati ga za vrat bučeći na n: pušti! razg. 91. I zdrav osta, blaženoga tilo nada n kad doniše. P. Knežević živ. 46. Brat brata nad jamu vodi, ali ga u n u ne tiska. Nar. posl. vuk 28.

b. nad = mimo u značenju toga prijedloga pod e, b. Gospodine . . . blagoslov nad sve ine narod vas tvoj. J. R. Gučetić 13. Zašto tražiš kruha nad pogaću? M. A. Režković sat. 90. Najposlijе nada svime dvije odabira Grkićne (t. j. car). P. Sorkočević 579b.

e. nad = na.

a) u značenju prijedloga na pod 15. Ako viđiš (t. j. u snu), da bradu imać, toj prilikuje zlo nad zlo. Zborn. (1520) 135b. Ne htij biti bez straha ni priložiš grih nad grih (iz lat. noli esse sine metu neque adiicias peccatum super peccatum. eccl. sir. 5, 5). Š. Budinić suma 134a. Sedam ljeta nad četresti u pustini tom pri biva. N. Marčić 84.

b) u značenju prijedloga na pod 17, a, a, cc. Imaju rat početi nad nami trimi vojskami (iz xvi vijeka). Mon. croat. 225. Kada tati ili pogubiteši v noći nada te dojdū. Proroci 277. Cesar . . . učini jednoga lava nad nju (t. j. nad djevojkou) napustiti. F. Glavinić evit 21b. Vidiš, kolika zla ustaše nada me i postaviše se suproć mene. P. Bakšić 48. Vrag najgori . . . nada n pada. J. Kavačin 459a.

d. nad = pred. Samo u primjeru: Blagdanujuć teg pustismo svi nad večer te nesriće. I. Zanotti en. 19.

e. nad = prije. Nada sve ostalo, bratjo moja, nemojte se kleti (iz lat. ante omnia, fratres

mei, rolite iurare. iac. 5, 12; *isp. u Vuka*: prije svega, braćo moja, ne kunit se). A. Gučetić roz. jez. 41. Najprvo nada sve neka ne scijenimo, da . . . 71. Ako bude ozdraviti, nada sfe najprvo dojde u crkvu. B. Kašić rit. 100. A nada sve od pakla . . . nije li nas oslobođila? B. Zuzeri 224.

6. *U gdjekojim primjerima ne razabira se pravoznaće*. Ona . . . poklon učini „pod's Bogom“ veleće; nad tim se rastah ja. Š. Menčetić 245. Ŋih ofar ima biti kako žalostnih kruh, nad kim se onečiste vsi, ki ga jidu (*iz ňem*, au welchem unrein werden alle, die davon essen). Proroci 260a. A vi govorite: čim te hinimo? nad desečinami i prvinami? (*iz ňem*, so sprechet ihr: womit täuschen wir dich? am Zehntene und Hebrifter?). 314b. Stare sam ja mnoge činio cić vile, kim su nad greb noge, da tuže i civle. M. Držić 97. Ona se braňaše nadu svu svoju moć. D. Zlatarić 61b. Jer život svak bljude nada svu moć svoju. 69b.

III. nad u kompoziciji s glagolima.

1. *Prijedlogu ostaje negovo znaće*; na pr. nadglđati, nadnijeti se, nadviriti se, nadviti se, nadzirati, natkriti i t. d.

2. *Složenjem glagolima s prijedlogom nad znaće* je: nadvisiti koga kakvom radnjom, biti boji od nega; na pr. nadgovoriti, nadigrati, nadjačati, nadjunačiti, nadmudriti, natpjevati i t. d.

1. **NÁDA**, f. isto što 1 nad i istoga postaňa (vidi *tamo*). Akc. se mijenja u vok. nádo. U rječniku Belinu (espettazione, speranza), u Jambrešićevu (spes, u lat. dijelu), u Voltičijinu (aspettativa, Erwartung), u Stulićevu (spes, fiducia, expectatio s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: U raskoši ter čekaju, da ih draga dode nada) i u Vukovu (náda f, nád). U gradi za ovaj rječnik sabranoj našlo se potvrda samo iz pisaca, koji se ovdje navode; iz narodnijeh umotvorina nije se našao nijedan primjer. — Da evo sve ovoj, ča je u našoj nadi, u ruci je tvojoj. M. Marulić 17 (*da oblik nadi nije prema nom. sing. nad, gen. nadi?*). Ti si nada moja i ufanje moje. M. Alberti 395. Sam bo on će vitez biti i uzdana vaša nada. J. Kavačin 317a. Jezus, naša sladka nada, osuden je na smrt kriju. I. Đordić uzd. 78. On je nada stanovita, on je obrana naša uvijek. salt. 201. Budu sam vazda ufanje moje, sva nada moja. I. Krajić 45. Ti ćeš biti slava moja, moja nada, moja čestitost. I. M. Mateić 160. A Marija sved ti bila tvoja nada privelika. A. Boškovićeva u Mateića 359. Ako nama Bog i sreća dade, vaše tašte ne će biti nade. Osvetn. 2, 4. Pak ih nada lakovjerne krjepi. 4, 55. Dolazi punom nadom, a odo praznom rukom (*nar. poslovica iz južnijeh krajeva*). V. Bogišić 599. Reda nam je često duže počekati i dotele hraniti se nadom. M. Pavlinović rad. 42. Koji su . . . poskočili proti svakoj nadi. 159. No so vara jadna moma, zaludnōm se pítā nadom (*iz neke nar. pjesme*). S. Lubiša prip. 41. Grehota vam je varati to dijete praznom nadom. 75. Nada nevojnici ma ne će nigda poginuti. Đ. Daničić psal. 9, 18. Koji bi podsticali nade, koje se ne mogu navršiti. M. Đ. Miličević medudn. 73. Najviše me je oslobođila nada na milostivu pomoći Vaše Svetlosti. Vukova prep. 2, 687.

2. **NADA**, m. ime muško. Potvrda je samo: Prikazano gospodinu Nadi Banovcu. L. Vladimirović 1.

3. **NÁDA**, f. isto što 1 nado, t. j. čelik. Između rječnika samo u Vukovu (nada, mnada,

ono, što se dodaje, kad se što nadi, s naznakom, da se govoriti u Crnoj Gori). Pesnicom se nada ne rasteže. P. Petrović gor. vijen. 43. — Možda ovamo ide i primjer: Ali udarac teški tada bijesni Derviš u štit prima, iskre meće tvrda nada, siva i od muñe sliku ima (ako tvrdā nada nije gen. od tvrdō nado). I. Gundulić 528.

4. **NADA**, praepos. vidi 4 nad.

NADAĆI, inf. vidi 2 nadići.

NADAGNUTI, nadagnem, pf. kao pregnuti, sagnuti. Od nada-gnuti; samome gnuti nema potvrde, ali ima ganuti (vidi *tamo*). Samo u Stulićevu rječniku (inclinare, incurvare, flectere).

NADAHA, f. isto što nadahnueće. Samo u primjeru: Tada Valerijan Božjom nadahom strahom obujat reče ſioj. F. Vrančić živ. 17.

NADAHNITEL, m. nom. ag. prema glag. nadahnuti. U rječniku Jambrešićevu (inspirator, u lat. dijelu) i u Stulićevu (qui ad aliquid incitat, commovet, concitat, efflat, inspirat). Ali ti pri govor, Boža nadahnitel i svetih prorokov pravi prosvititel. A. Georgiceo nasl. 117. Ti govor, gospodine Bože, nadahnitel i prostjetljitełu oda sfijeh proroka. B. Kašić nasl. 98 (*na oba mjesta iz lat. loquere, domine Deus, inspirator et illuminator omnium prophetarum*). Isuse, nadahnitelu prorokah, pomiluj nas. A. Kanižlić bogolubnost 224.

NADAHNIVATI, nadahnujem, impf. isto što nadahnivati (vidi *tamo*).

NADAHNUĆE (s takvijem se akc. govoriti), n. nom. verb. od glag. nadahnuti. U rječniku Mikaliću (nadahnutje, afflatus, instinctus, inspiratio, — nadahnutje Božje, divinus afflatus, divinus impetus . . . caelestis mentis instinctus), u Belinu (nadahnutje, inspiratione, — Božje nadahnutje, vocatione o chiamata, si dice propriamente della inspiratione divina, con la quale chiama) i u Stulićevu (inspiratio, instinctus, afflatus). Nadahnuh vas, da činite dobro svako, zlo ostanjite; nadahnutje odpustiste, grih vrh griha naptiste. M. Marulić 294. Po nadahnutju Božanstvenomu. A. Gučetić roz. mar. 156. Kako je bio neponašiv za ispuniti dobra nadahnutja. A. Komulović 40. Vidim očito, da je ovo nadahnutje Božje. M. Orbin 2. Porodi Marija sina . . . po nadahnutju duha svetoga začeta. F. Glavinić cvit 43a. Ne hotit, duše sfeti, da slavna tvoja nadahnutja i prosfitjenja . . . meni budu na šetu i pogibil moju. M. Jerković 97. Sagriših ne hteći slišati nadahnutja Božja. P. Radovčić nač. 291. Služeći Isusu uživati ćeš u tvojijem tugami unutarne nadahnutija i utješenja prislatkta. M. Radnić 305b. I ja rijet ču, da bi ovo duha sveta nadahnutje. P. Kanavelić 514. Dočim sunce od nadanutja Božjega dojde prid oči. S. Margitić isp. 10. Budući po nebeskom nadahnutju očutio, da mu je grijevne prošten. I. Đordić salt. 15. Po Božjem nadahnutju. A. Kadčić 114. Pomoć Božja, iz koje izhode nadanutja, upravlja na dobar žitak i druga mloga dobra duhovna. A. Baćić 266. Onako čini, kako ti Bog nadanutje daje. J. Filipović 1, 96a. Primamo . . . spasonosna nadahnuća. A. Kanižlić uzr. 48/49. Po nadahnucu vražjemu mišaše, kako bi onoga redovnika odbio. Đ. Rapić 33. Nejmaše oni sami nadahnuća duha svetoga, imasmo ih i mi. Đ. Baćić 83. Osvađice ji(h) andeli stražani, zašto nadanutjah niovih nisu primali. F. Lastric ned. 8. Brez nadahnueće negova prisvetoga božanstva ne možemo učiniti. J. Matović 78. Po nadanutju Božjemu pokaja se i grih ostavi. M. Zoričić zrc. 47. Ako bi komu od

ni došlo nadanutje, da se učini redovnik. M. Dobretić 537. Božija su nadahnuća tiha rosa. B. Zuzeri 66. Tiče ga Bog po nutarnjemu nadahnuću svomu. B. Leaković gov. 37. Duše sveti, ti znaš, da sam ja po tvom nadahnuću ovdio A. Kalić prop. 95. — *Pišu i književnici našega vremena.* On je mislio, da su to mušice, što se kaže o nadahnuću, a da je nauk i radna pravo nadahnuće. M. Pavlinović rad. 138. *Ima i u Šulekovu rječen. zn. naz. kao filozof. izraz za něm.* Eingebung, Inspiration, tal. inspirazione; grijeskom se u istom rječen. postavljaju još i značenje: oduševljenje, něm. Enthusiasmus, Begeisterung, tal. entusiasmo.

NADAHNUTI, nádahném, pf. inspirare. *Od nadahnuti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod 11, 1. U rječniku Mikaljnu* (nadahnuti, inspiro, — nadahnut, afflatus, inspiratus, instinctus, inflatus), *u Belinu* (nadahnuti, inspirare, — nadahnut, inspirato), *u Voltigijinu* (inspirare, fatare dentro, eingeben, einblasen), *u Stulićevu* (inspirare, afflatus divino mentem alicuius concitare s naznakom, da se nalazi u Gradića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pišca našao nujedan primjer) *i u Vukovu* (nadahnuti koga, t. j. naučiti, einhauchen, inspiro). *Najstarije su potvrde iz xv vijeka* (vidi medu primjerima). — *O oblicima ne treba drugo reći, nego da se za 3. l. sing. aor. nalazi oblik nadaje u Vetranića 1, 48 i u M. Držića 429, — za pas. partic. nadahnjen u Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 70^a i u Zanotti en. 19; mjesto tijeh oblika mnogo su običniji nadahnu, nadahnut.*

a) nadahnuti je u pravom smislu isto što dahnuti, dunuti na (u) koga. Preporučamo dušu našu Bogu, od koga je i nadahnuta u naše . . . telo (iz xvi vijeka). Mon. croat. 266. Duh gdi hoće, nadahne (iz lat. spiritus ubi vult, spirat. ioan. 3, 8). N. Ranina 1818. Naš spasitelj . . . nadahnuto svoje učenike govoreci: primite duha svetoga. A. Kadrić 183. Ovi je sakramenat Isukrst naredio posli uskrsnutja, kad nadahnut u apoštola govoreci: primite duha svetoga. J. Banovac razg. 240. *Zadnja su dva primjera prema lat. haec cum dixisset, insuffavit et dixit eis: accipite spiritum sanctum.* ioan. 20, 22. (u Vuka je: Ovo rekavši dunu i reče im: primite duh sveti). — *Ovamo idu i ova dva prinjera, u kojima nadahnuti znači: dahnuti što u koga:* Zakon . . . bišo nadahnut u srcu svakomu čoviku. A. Kadrić 114. Nadahne Bog grišniku spasonosnu misao. A. Kanižlić bogoљubnost 113.

b) nadahnuti u smislu više ili manje prenesenom znači kakvu umnu radnju, ponajviše se uzima za nadahnute od Boga, rjeđe od đavola, a još rjeđe od drugoga koga (ili cega).

a) naučiti, uputiti, svjetovati.

aa) uopće.

aaa) u akt. Nadahnut vas, da činite dobro, zlo ostavite. M. Marulić 294. Moj duh nadahnui, moj Bože živući. M. Vetranić 1, 442. Spikevac pjesni ne mogu činiti, štogodi duh Boži pamet nih ne nadahne. D. Ratića vma. Da Bog nadahne skupa, da momu braku ne bi odgovorio. M. Držić 211. Kako duh sveti bude bogoљubnoga molnika nadahnuti. A. Gučetić roz. jez. 23. Jerbo ti ēu ja, odgovoriti, kako me bude duh sfeti nadahnuti. M. Orbin zrc. 2. Govoreći običajne molitvice, kako nas duh sfeti nadahne. B. Kašić zrc. 150. Ti me upravi i nadahnui, da ja budem moj razlog rjeti bez straha. V. Andrijašević put 89. Hitro biće . . . nadahnud kud ga žela. I. Zanotti en. 23. Dopusti nam, molimo te,

da isto znaće (nadahnutvši ti tako naša srca) s svom pametim mi žubimo. I. Akvilini 223. Što te rijeti nadahnuo duh neumrli kojigodi. P. Kanavelić 10. Da nas nadahne (t. j. Bog) i dade pomoći, da možemo pokajati se za grihe. A. Baćić 339. Primite ga, kako vas Bog nadahne. J. Filipović 1, xi. Dokle dođe duh sveti za nadahnuti ni. F. Lastric test. 249a. Kako ih vrag nadahnu, tako oni učiniše. V. M. Gučetić 145. U čemu duh sveti biće te nadahnuo i prosvitlio. I. P. Lučić bit. 70.

bbb) u pas. Žena zla i nadahnuta djavom reče. Korizm. 43a. Nadahnuta od djavla poča misliti, po ki put bi ju mogla umoriti. Mirakuli 19. On nadahnut od Boga . . . izajde iz Rima. Trausit 32. Nadahnut od (stamp. bez od) duha sveta izide iz Tesalonike (iz lat. a spiritu sancto admonitus exiens de civitate Thessalonica). Letop. dukl. 10. Nije htio biti imenovan gospodin . . . jore tako biše nadahnut od g. Boga. B. Kašić is. 6. Svako pismo nadahnuto od Boga jest korisno (iz lat. omnis scriptura divinitus inspirata utilis est 2 tim. 3, 16). M. Radnić 435a. Kasandra nadahnena božjom vojom usta otvoril. I. Zanotti en. 19. Kad si bila nadahnuta u tvom srcu ti od mene, da se odvratiš s kriva puta. A. Vitalić ost. 281. Sveta je crkva nadahnuta od Boga naredila osobite molitve za tu svrhu. A. Kadrić 86. Ne možemo imat jednu dobru misao u nama, ako od duha svetoga nismo nadahnuti. J. Filipović 1, 161b. Sv. Dominik nadahnut od Boga gre u crkvu. V. M. Gučetić 122. Svetkovana subotne prinse sv. mati crkva nadahnuta i vladana duhom sv. na nedjelu. F. Lastric ned. 124. Kardinali duhom svetim nadahnuti nega . . . usilovaše (t. j. Nikolu, da bude papa). A. Kanižlić kam. 77. Benedik nadahnut po duhu svetomu (iz lat. Benedictus sancto spiritu inspiratus). I. Đordić ben. 149.

bb) nadahnuti sa dva akuzativa (rijetko). Duh sfeti će vas naučiti fsaka i nadahnuti će vas fsaka, kagodi vam reku (iz lat. spiritus sanctus . . . vos docebit omnia et suggesteret vobis omnia, quaecumque dixerit vobis. ioan. 14, 26). Bernardin 177. (i u Bandulavića 153a na istom je mjestu: nadahnuti će vas . . .). Što me je duh sveti nadahnuo, da ti uspomenem. M. Držić 198. Postavi u djelo ono, što ga bješe nadahnuo božanstveni duh. I. Držić 10. Pripovidaju ono, ča je nih duh sveti u tomu naučil i nadahnul. A. Vitalić istum. 290.

cc) nadahnuti kome što. Kasandru mlađahu višni Bog proslavlji i duh joj nadahnui, da pravo sve pravi. M. Vetranić 1, 201. Ča se u ovoj viri uzdrži, virujem . . . kao istinu stanicu, ku je g. Bog naučil i nadahnul svetoj crkvi. P. Radovčić nač. 370. Ti dakle, o majko od utočišta . . . uči me i nadahnui mi ono, što jest na pošteće tvoje. A. Kanižlić utoč. xiii. Ovo maloumno on (t. j. car) pisa, premako mu je Focijo nadahnuo. kam. 418. Štogod Bog vam ozgora nadahne, stojte jako od negove strane. Nadod. 45.

b) potaći, podjariti. Vaj, tko li nadaše zle ljudi, Bože moj, ter kraja izdaše? M. Vetranić 1, 48. I ojt pustinu nadahnul te biše gospodin mili. A. Vitalić ost. 412. Povrati se knez zafaliti Bogu i divici Mariji, što ga bihu nadahnuli na ono kripostno dilo. J. Banovac pred. 32. Milošević Božje . . . nadahnutvši mudroga Konstantina oliti Cirila, da pode u Bulgariju. A. Kašić razg. 22. Nadahnutvši (t. j. Bog) poglavice izraeliske, da oberi za svoga vojvodu Jeftu. korab.

130. Uteče se g Bogu, koji... nadahnu kralja babilonskoga, da ga pusti. 281. Glas od svetine Benediktove... doteče i do nih ter ih nadahnu, da se k njemu... upute. I. Đordić ben. 79. Nadahne ih (t. j. Bog) za ne ljubav kad snižit oči, kad oprostit koju uvrjedu. B. Zuzeri 16.

c) napuniti, oduševiti.

(aa) s dopunom u gen. Samo u primjerima: Ne vim, ke oholosti ali smenosti duha nemilostivoga nadahnut (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 107. Tako duh sveti nadahnut ih (t. j. apostole) jest svakoga razuma. F. Glavinić cit. 162a.

bb) s dopunom u instrum.

(aaa) u akt. Kako koga g. Bog nadahne svojim svetijem duhom. M. Divković nauk 184a. Kad ji(h) nadanu (t. j. apostole Isus) duom svetim. I. Ančić svitl. 59. Utješite! duh odzgara... i biskupa istijem plamom i nadahnu i ukorijepi. P. Kanavelić 549.

(bbb) u pas. Duhom svetim nadahnuti Božji ljudi (*iz lat. spiritu sancto inspirati sancti Dei homines*. 2 petr. 1, 21). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 129a. Proroci... nebeskijem naukom budući naučeni i nadahnuti duhom svetijem rekoše. M. Divković nauk 10a. Duhom svetijem budući nadahnut sv. Jakov prorokova od došastja Isukrstova. bes. 51. Hieronim duhom svetim nadahnut svim srcem odluci naslidovati ih. F. Glavinić cit. 328a. Sluga tvoj dubom tvojim nadahnut uči me. P. Radovčić nač. 9. Nadahnut slavodobitnim oduševljenjem nije htio smetnuti svojih osnova. M. Pavlinović rad. 70. Tom mišju nadahnut ne će dopustiti bludu, da ognusi tijelo negovo. 145. — Katkad pred instrum. stoji prijedlog s: Nadahnuti s duhom božanstvenijem pridobro razumijahu. J. Matović 303. Ne kažu, s kojim su duhom nadanuti. M. Dobretić 332.

NADAHNE, n. isto što nadahnuće. Riječ je izvedeno od osnove pas. participa nadahnen, kojemu potvrde vidi kod nadahnuti u pristupu. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nadebne, afflatio, afflatus, inspiratio, instinctus, — nadehne Božje, divinus instinctus, caelestis afflatus), u Jambrešićevu (nadehne, afflatus) i u Voltiđijinu (nadehne, inspiratio, Eingebung).

NADAHNIVATI, nadahnujēm, *impf. glag. nacién prema pf.* nadahnuti. *Tored* nadahnivati nalazi se, ali rijede, nadahnivati (ispov. spomenivati i spomenivati.) *U rječniku Voltiđijinu* (nadahnivam s. v. nadahnuti) i u Stulićevu (nadahnivati, nadahnuti). *Najstarije su potvrde iz prve polovine xvii vijeka.*

a) primjeri prema onima kod nadahnuti pod a. (Bog otac) po razumu rada od vika sina i zajedno s njime nadahnuvaju (štamplj. nadahnuvaju) duha svetoga. J. Banovac pred. 25. Kriptu (t. j. dušu Isus) i nadahnuje u nju veliku kripost blagos. 77. Koji ga (t. j. bolesnika) mogu pokripiti rijjom nadahnujući pristojna za ono vrjme uzdisa. A. Kanižlić bogoljubnost 498. Ovo je duh mira, koji... nadahnuje jedno veselo utišenje, tira svaki strah i svaku sumnju. A. Tomiković gov. 118. Da svud vlada državni zakon, kojeg nadahnuva vjerska sloboda. M. Pavlinović razg. 23.

b) primjeri prema onima kod nadahnuti pod b, a, aa, aaa. Činjenje naše, molimo te, gospodine, nadahnujući priteci i pomagajući nasliduj (u molitri iz lat. prevedenoj). A. Georgiceo pril. 7. Učeći me, nadahnujući i prosvitujući me u sfake stvari (t. j. duh sveti). M. Jerković 97. Bog je vas... milovao nukujući vas s pripo-

vidaoći i ispovidnici i nadahnuva vas po vaši anđeli čuvnici. J. Banovac pripov. 204. Vas zovu zvona, nutkaju ispovidnici, karaju pripovidnici, nadahnuva anđeo stražanin. pred. 48. Ne smije užet puta od svršenstva, na koji ga Bog zove i nadahnuva. M. Dobretić 211. Kad sam... govorio, kako me je Bog nadahnuvo. B. Zuzeri 360. Duh sveti nadahnuva i zove na svetu mloge. A. Tomiković gov. 358.

c) primjer prema onima kod nadahnuti pod b, a, bb. Vaša da izpuštam sve, što me nadahnuva g. Bog. Misli krst. 39.

d) primjeri prema onima kod nadahnuti pod b, a, cc. Za ništo drže ona, koja jim duh sveti nadahnjuje. A. Kanižlić utoč. 97. Koji (t. j. duh sveti) sve žive misli vlađaše i koji im sve riči nadahnuše nezin blaženi život. 492.

e) primjeri prema onima kod nadahnuti pod b, c, bb, aaa. (Bog) prašta velike grijeha po milosti i pokori, kojom nadahnjuje dušu. I. Držić 54. Mi se iz crkvenih kniga s Bogom razgovaramo, a on nas nadahnjuje svetim duhom. V. Vrčević niz 208.

NADAJA, f. isto što nada, lat. spes. Samo u primjeru: Vela moja nadajo, srdačni sinko moj! Nar. pjes. istr. 5, 11.

NADAJA, n. nom. verb. od nadajati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (lactatio), u Jambrešićevu (nadaje/[sic!], lactatio) i u Stulićevu (lactatio s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).

NADAJATI, nadajam, *impf. glag. prema pf.* nadajiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nadajam, irrumo, lacto), u Jambrešićevu (lacto), u Voltiđijinu (allattare, säugen) i u Stulićevu (lactare s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).

NADAKLATI, nadakolem, *pf. nadvisiti koga u klau. Od nada-klati; ide među glagole naveđene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Pa se stali fačati za vrate, fačali se i klali krvavo, dok soldati nadaklali Turke. Osvetn. 7, 59. — Nepouzdano.*

NADALAZITI, nadalazim, *impf. vidi nadlaziti.*

NADALEĆE, adv. longe. Postalo od na daleče (daleče i sámo služi kao adv. prema adj. dalek; vidi kod dalek pod 3). Primjerima, koji se nalaze kod dalek na str. 233b, 234a, 238a, mogu se dodati još ova dva: Nadaleće od taština ispravnoga bludna svijeta puna mudrijeh ti bistrina sva provede tvoja ljeta. I. Gundulić 269. Ne mogući živjet ona nadaloče tve ljubavi. P. Kanavelić 260. U drugom primjeru nadaleće se slaže s genitivom kao kakav prijedlog; i sámo daleče se tako upotrebljava; vidi dalek na str. 238a.

NADALEK, adv. longe. Postalo od na dalek (i sámo dalek služi kao adv. mjesto daleko, vidi kod dalek pod 3). Primjere vidi kod dalek na str. 233b, 234a.

NADALEKO, adv. longe. Postalo od na daleko. Primjere vidi kod dalek na str. 233b, 234a.

NADALE, adv. longius, diutius. Postalo od na dale. Primjerima kod dalek na str. 234a mogu se još dodati: Štemo u knigah makabejskih... Nadaće šte se u knigah Tobije. F. Glavinić cit. 14b. Neka bude mogal nadaje Bogu služiti, u niku špiju izvan Rima zatvori se. 99b. I još nadaje bil bi mahal (t. j. Petar mačem), da mu Isukrst ne zabrani. 202a. Sad paklene vitezove

i nadaće trubla zove. V. Došen 5a. I ovako kad poveće već u kesu svoju smeće, nadaće se onda gane (t. j. *lakomac*). 57a. Htjede Luka da nadaće stupa. Osvetn. 2, 130. I još zriješ nadať u prigorje. 5, 123.

NÁDAM, nádima, m. nom. act. prema glag. naduti se, nadmam se. Od na-dam (*u staro doba na-džam*). Između rječnika samo u Vukovu (Blähung, inflatio: poduzeo me nekakav nadam). Dno se toboca (*u gdjekojega bija*) kadšto produžava u šiju, a na ovoj ima u nekih mahovina vidljivi nadam, koji zovemo apofizom. J. Pančić bot. 98.

NADAMETATI SE, nadamećem se, *impf. vidi kod nadmetati*.

NADAMJERITI, nadamjerim, pf. mjerom (*u mjeri*) nadrisiti koga. Od náda-mjeriti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Ne budite mraz i mrtvilo . . . otrese te i živo se ozovite ter nadamjerite čestijem vašijem pohodbam, smjernijem klaňanima . . . nadamjerite, velim, ono, što su dužni s naporom činiti svi hristijani. I. M. Mateić 129.

NADAN, adj. pouzdan, siguran. Upravo je pas. partic. prema glag. nadati se. Nalazi se samo kao adv. i samo u jednoga pisca. Dobro i nadano jest potegnuti takovi ljudi . . . i razumno upitati jih od nadahnutja Božjega. S. Budinić ispr. 44. Bezstrašno, nadano i ufano zajedno svetim Jobom rit bude. suma 16b. Prvi jest (t. j. griješ protiv sv. Duha) nadano i ufano služiti se u zlo ili na zlo od milosrđa Božjega 132b.

NADÀNGUBITI SE, nadangubim se, pf. ni-
mium tempus perdidisse. Od na-dangubiti; ide
među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Go-
vorit se u Lici, na pr. Baš smo se nadangubili
čekajući Nikolu. J. Bogdanović.

NÁDANIĆ, m. pl. selo u Hercegovini. V. Le-
šević (zabilježio i naznačeni akc.). Popis žit. bos.
i herc. 643 *ima* (griješkom?) Nadinci. — Tamno.

NADANIK, m. isto što nadničar. Samo u Stu-
lićevu rječniku (operatorius s naznakom, da se na-
lazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sa-
branaj nije se iz toga pisca našla nijedna po-
tvrdra). — Slabo pouzdano.

NADANOJLA, f. ime vili u nar. pjesmama.
Kadar čuje vila Nadanojla. Hrv. nar. pjes. 1,
242. U tom kolu vila Nadanojla. 2, 62. — *Ime*
je tamno i po svoj prilici izmišljeno kao i Jeru-
savlja, Ravijojla (vidi *tamo*).

NÁDÀNE, n. nom. verb. od nadati se. U rječ-
niku Belinu (aspettamento, espettazione), u Vol-
tičijinu (nadaće, nada), u Stulićevu (nadaće, nada)
i u Vukovu (das Hoffen, spes).

a) uopće. Ispovidnik . . . ima ga (t. j. grješ-
nika) za dobro nadanje odrišiti. S. Budinić ispr.
47. Ako hristijanin . . . ne budet imao ufanje i
nadanje dostignuti milost, suma 16b. Bješe ob-
ćeno nih nadanje, da u taj način časno more pod
nešego doč vladanje sve, što kruži sinje more. G. Palmotić 3, 146b. Da ne varam narodne nade. P. Petrović gor. vijen. 4. Za ovo nadeće optužen
sam. Vuk d. ap. 26, 7. Mi smo sagriješili Bogu . . .
ali još ima nadeña Izraiđu. Đ. Daničić jezd. 10,
2. Al' mu udes nadeña ne krasí. Osvetn. 5, 2.

b) nadeće s dopunom u objektivnom geni-
tivu. Nadeće općenoga uzkrasnja, strah vječ-
noga pedepsaњa. I. Đordić salt. xix. Dotlek bješe
se ustrašio, da još i nadeće prošteњa gubijaše.
S. Rosa 157a. Sad stojim pred sudom za nadeće

obećanja, koje Bog obreće ocevima našijem. Vuk d. ap. 26, 6.

c) nadeće na što. Imajući nadeće na Boga, da će biti vaskrsenije mrtvima. Vuk d. ap. 24, 15.

d) nadeće u što. *Nije se našla nijedna potvrda, ali se govor i piše na pr.* Nadeće u tuđu pomoć prevarilo je mnoge lude.

e) nadeće o čemu. *Samo u primjeru:* Da mi srce izgubi nadeće o svakom trudu, oko kojega se trudih. Đ. Daničić prop. 2, 20.

f) polagati, stavljati nadeće. Ako sam polagao na zlato nadeće svoje. Đ. Daničić psal. 31, 24. Blago onome, koji na Gospoda stavљa nadeće svoje 40, 4. Kako su Crnogorci upiti u Moškova i kako u řega sve nadeće polazu. S. Lubiša prip. 92.

1. NADAR, isto što dar. Samo u primjeru: Bog . . . vazda nadumiriva priobilnimi nadarima, što mu mi plaćamo za dug. A. d. Bella razg. 129. — *Ne razabira se, je li riječ m. ili f., je li gen. sing. nadara ili nadari; ali po svoj prilici je pogreška mjesto nadarima (od nadarja, vidi *tamo*).*

2. NADAR, nadara m. čovjek, koji obrađuje nado (čelik). Samo u Popovićevu rječniku (Stahlarbeiter).

NADARATI, nadaram, *impf. glag. prema pf.* nadariti (donare). Samo u primjeru: Koji se nadaraju i krune vincem naučiteљa. I. Velikanović upuć. 3, 185.

NADARBA, } f. imanje, dohodak, što ga

NADARBINA } tko ima, kojim tko je nadaren
za crkvenu službu. Samo u Šulekovu rječn. zn.
naz. za něm. Dotation, tal. dotazione. Danas se u Hrv. upotrebljava za lat. praebenda, něm. Pfründe.

NADARBENIK, m. isto što nadarenik. Govori se i piše u novije vrijeme u Hrv.

NADARENICK, m. čovjek, koji je čim nadaren, koji ima nadarbu za crkvenu službu. Između rječnika samo u Belinu (beneficiato, colui che ha beneficio di chiesa). Koje su službe i dužnosti nadarenika? I. Velikanović upuć. 3, 172. Nije li slobodno nadarenikom dati štogod svojim roditeljom iz godišnjih nadarja dohodak? 3, 173. Ima i u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. Pfründner.

NADARENITEL, m. Samo u primjeru: Ako bi oni imali oblast nadarenitele, istu gube, doklem nahode se u prokletstvu. I. Velikanović upuć. 3, 134. *Ne razabira se pravo značenje: ili je isto što: nadarenik ili isto što nadarite;* a možda je i griješkom mjesto ovoga drugoga.

NADARENE, n. nom. verb. od nadariti.

a) dar, nagrada, plaća. U rječniku Mikalini (nadarenje za koje dobro djelo, placá, prae-
mium, fructus officii, merces, remuneratio), u Belinu (donatione, dote, premio, ricompensa, re-
munerazione), u Jambresićevu (remuneratio, u lat. dijelu) i u Stulićevu (remuneratio, merces s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se izatoga pisca našla nijedna potvrda). Ovoj budi svakomu stanovito, da će djevice njeko osobito nadarenje imati (t. j. u raju). B. Gradić djev. 174. Salamun . . . bi među ostale mnoge milosti i nadarenja narešen i nadaren od g. Boga . . . darom od znanja i mudrosti. A. Gučetić roz. jez. 291/292. Recite mi malo njekolike stvari od nadarenja ali od urešenja od duša i od telesa slavnijeh. M. Orbin zrc. 291. Primiti čes platu od vječnoga

nadarenja. B. Kašić per. 175. Za nadarenje ove tvoje dobre voje obecavam ti, da . . . fran. 148. Koji pripovida prošteća s obilatim nadareniem. A. Kadčić 291. Blagosov iliti nadarenje nebesko. E. Pavić prosv. 1, 131. Blagosivaj, dušo moja, gospodina i nemoj se zaboraviti od svih nadarenj negovih. P. Knežević osm. 390. Blaženi ne će biti nadareni s istijem uzdarjima i nadarenim bez ikakve razlikosti. J. Matović 121. Mojsija . . . osta ukripljen od toliki i toliki nadarena i izvrsnosti. I. P. Lučić bit. 71. Koji s psostima nebogostvornim protiviše se ovom neizrečenom Marijinu nadarenu. Grgur iz Vareša 116.

b) isto što nadarba, nadarbina (vidi tamо). Samo u primjeru: Redovnici . . . porad crkvenih nadarenih postaju dužni češće i duže na molitvi stajati. B. Leaković nauk 401.

c) pomoć. Samo u primjeru: U ovom pravom iziskovanju s Božjim nadarenjem ukratko ćemo istumačiti. A. Kadčić 107.

NADAREVIĆ, m. prezime nejasna postaća. Schem. bosn. (1864) xxviii. Bošnák (1908) 127. Na oba mjesta prezime fratre. — Vidi Nadarović.

NADARILAC, nadarioca, m. Samo u Stulićevu rječniku. Vidi kod nadariteļ.

NADARILICA, f. Samo u Stulićevu rječniku. Vidi kod nadariteļica.

NADARITEļ, m. darovač, darovateļ. U rječniku Belinu (rimuneratore), u Bjelostjeničevu (remunerator), u Jambriščevu (remunerator, u lat. dijelu) i u Stulićevu (nadarić, nadarilac, remunerans, praemiis donans). Pogrdišći pravoga i živoga Boga . . . nadariteļa i proslavljetela svoga. B. Gradić djev. 115. Da sam . . . nadariteļ. J. Kavačin 224^a. Bog nadariteļ dobrim i pedipsavac zlih. H. Bonacić 20. Bog . . . nadariteļ dobročinacab, a pedipsaoc zločinacah. S. Badrić pr. nač. 13. Virujući, da Bog . . . jest nadariteļ pravednih i osvetitel grišnikah. A. Kanižlić bogoljubnost 113. Pozvan bi Nikola papa od Boga, nadariteļa pravednih. kam. 274. Naš je Isus od-kupiteļ . . . blaga vičnog nadariteļ. E. Pavić jezg. 161. Ištućijema sebe nadariteļ jest (t. j. Bog, iz lat. inquietibus se remunerator, hebr. 11, 6). J. Matović 235. Jezus blagi jes pomoliteļ, prid ocem, jes izmoliteļ, jes nadariteļ. I. M. Mateić 315. Da budeš naš utješitelj, obrana, nadariteļ. Štit 15. Da je Bog nadariteļ dobrijeh, a pedepsnik zlijeh. T. Ivanović 69. Psuju Boga stvoriteļa, Boga odkupitelja. Boga nadariteļa. I. P. Lučić razg. 89. Pogledajte Isukrsta sudeca upored i od dobra učinena blagodarna nadariteļa. B. Zuzeri 86.

NADARITEļICA, f. žensko, koje dariva. Samo u rječnicima, i to u Belinu (rimuneratrice), u Bjelostjeničevu (remuneratrix) i u Stulićevu (nadariteļica, nadarilica, quae remuneratur).

1. NADARITI, nādārim, pf. darovati, nagraditi. Od na-dariti; ide medu glugole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikafinu (nadarići, dati dar, munoribus aliquem ornare, dare, donare, largiri), u Belinu (beneficare, dare, donare, dotare, favorire, favoreggiare, premiare, privileggiare, rimunerare), u Voltigijinu (regalare, rimunerare, privilegiare, beschenken), u Stulićevu (remunerari, compensare, praemio afficere, praemiis donare s primjerom iz Gundulicu 244: razborom me još nadari, dobro od zla da razdijelim) i u Vukovu (spenden, bescheuken, largior, munenor: Bog nadario! t. j. dao, darovao

s naznakom, da se gorovi u Dubrovniku). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka; najviše ih je iz XVII vijeka, manje iz XVI i XVII, a još manje iz XVIII.

a. Objekt (u pas. subjekt) je čelade ili ono, što se misli kao čelade.

a) uopće (ne kaže se, u čemu dar stoji). Ki od vedra vijeća nadaren snažno h Kandiji opet otide. J. Kavačin 214a. Ja sam Ižak oni starci, koga otac tvoj nadari. S. Margitić isp. 210. Znaš, da sam Bog jedini . . . tebe je tako nadario. A. Vitalić ost. 86. Uzvišena svrhu svih redili nebeskih i nadarena svrhu svih stvorenenih (t. j. Marija). H. Bonačić 141. Tako ih svijeh nadari duž privredni okruženi. I. Nenadić šamb. 31. Dobro bi bilo kolih nogod nadariti one, koji lijepo i bistro odgovaraju. I. Nenadić nauk 13. Nije li ga u svem Bog nadario? J. Banovac pred. vi. Tako Bog htì nadariti privirnoga slugu svoga. P. Knežević živ. 47. Koga Bog veoma blagosvio i nadario biše. E. Pavić ogl. 54. Od sad ti ćeš biti Svemogog rodica, jer će te nadariti negova desnica. jezg. 155. Žubim te većma nego mene istu, zaštobo si me stvorio, odkupio i nadario. A. Kanižlić uzr. 26. (Car) poklisare obilato nadari. kam. 341. Bog oti nadariti za to dilo rečenog crkovnaka. M. Zoričić zrc. 111. Zadovoljivaše za svu malabnu dičicu, koja ne biše tako nadarena. Grgur iz Vareša 131. Tada car opet nadari babu. Nar prip. bos. 98. — Ovamo se meće i primjer, u kojem je nadariti užeto bez objekta: Ľudi . . . zaludu trudu, ako Bog ne bi nadario. J. Matović 487.

b) nadariti čim. Toj li bi oh, moj dar, nadari kim me ti? Š. Menčetić 144. Roditeļ naš starci, za žubav koga ti najprvo nadari svakojom radosti. N. Dimitrović 79. Sanson toliko neizmjernom jakosti od Boga nadaren. A. Gučetić roz. jez. 187. Darovi i milosti, kojijem je Bog svemogući nadarivo i uresio sv. Stjepana. M. Divković bes. 85. Nadari mene . . . darom od milosti twoje. M. Jerković 25. Ki vas je obra(i) i svojimi blagoslovni nadaril. P. Radović nač. 467. Premda ih je on čestitom zemljom za stan nadario. I. Đordić salt. 280. Ne boji se tebe Job zaludu . . . budući ga ti obogatio i svakim imanjem nadario. A. Kačić korab. 57. Kada bi te milosti tom nadario. I. M. Mateić 206. Bog, koji je Blomidu nadario oštirim i bistrim razumom. A. Kanižlić kam. 601. Kojom časti, kojijem uzdarjem bio je nadaren ovi čovjek za službu prema meni? B. Zuzeri 9. Pred Luku je izašla punica, trima darim nega nadarila. Nar. pjes. juk. 309. i t. d., i t. d.

c) nadariti s čim (prijeđlog je s ovdje nepotreban). Misnik nadaren s oblastju duhovnom za vezati i odrijevati. A. Kadčić 225. Sfeti Vincencio jest . . . s mnogom izvrsnosti nadaren i nakičen. V. M. Gučetić 166. Dijelak onijeh naranjivih krepstii, s kojijem od našega stvoriteļa vi ste tako obilno nadareni. A. Boškovićeva v. Privedri princip nadari nega i bratju negovu s privilegijam. A. Kačić razg. 196. Koje Bog nadari s sinčićem. E. Pavić ogl. 216. Doisto nas je . . . prikomirno nadario s milostima. A. Kanižlić uzr. 45. Da će vas Isukrsts nadarit s onijem milostima s kojijem nadari prve krstjane. D. Bašić 185. Sv. Toma od Akvina nadaren s ovom kripostju. M. Zoričić osm. 112. Koji bi nadario nas s tolicijem darovima. J. Matović 67. Radi tolika dostojanstva s mnogima milostima kardinali jesu nadareni. A. d. Costa 1, 25. Vi nadareni s tolikim nebeskim milostima tribuje da

obslužite. I. P. Lučić razg. 72. S pomoći me tvom nadari. N. Marči 49. Da su andeli s razumom nadareni kako i mi. Grgur iz Vareša 22. Ljepo ga je Marko nadario a sa blagom Nine od Kostura. Nar. pjes. juk. 68.

a) nadariti koga čega. Nauk dobiti daj, koga si zadosti nadaren, kako znam, po Božjoj milosti. N. Nađešković I, 305. Kako otac . . . posla na svijet meno sada i nadari svakijeh dara. J. R. Gučetić 10. Tebe višni . . . tač naresi svome moći i nadari svakijeh dara. 20. Dobra, Bože, ti svakega nadariši si slugu mene. A. Vitalije istum. 426a. Da jedan čovik od Boga nadaren svoje milosti po čudu obrati volu u vino. A. Kadčić 53.

e) ono, u čemu dar stoji, izriče se rečenicom, kojoj je na početku veznik da. Vitez gizdavi, koje Bog nadari, da plovu u slavi. M. Vetranić 1, 84. Srda Bog nadari, da mjesto ovoga dohodnog zna stvari. G. Palmotić I, 85. Papa . . . nadari rečene redovnike, da mogu slišati ispovidi i održevati pokornike. A. Kadčić 223. Ivanović Mata i Rada, ta dva brata nadariše (t. j. gospoda mletačka), da su knezi već od sada. I. Nenadić Šamb. 31.

b. Objekt (u pas. subjekt) je stvar ili što bestjelesno i apstraktno. Ovi dan (t. j. nedjeđa) još bi nadaren mnozijemi milostima osobitijem. M. Orbin 204. Bog . . . red držeći svemu svitu, svijem ljepotam ki nadari. G. Palmotić 2, 101. Čudnom moći nadareni prsten sam ti ja donila. 2, 323. Ima vele načina za nadariti onu tvoju zadušinu. A. d. Bella razg. 30. Ima Bog vičnom plaćom trude vaše nadariti. 208. Knez će tvoje nadarit junačtvu. Osvetni, 2, 156.

c. nadariti koju crkvu ili kojeg čovjeka, t. j. dati nadarbu, nadarbinu, nadarje. Nadareni dobročinstvom priprstim ali dijačnim . . . jesu držani reći prvu misu . . . u zoru. M. Bijanović 156. Da se Bog moli za onoga, koji je crkvu sagradio i nadario. I. Velikanović upuć. 3, 487. Ako nije nadaren s dohodkom crkovnim. I. P. Lučić nar. 38.

d. pojedinačno. *a)* nadariti što, t. j. darovati što (kome). Samo u primjeru: Milosti i kriposti primljene prvo na kršteњu, a posli umnožene i nadarene po ovomu sv. sakramantu. M. Dobretić 52. — *b)* dodati što čemu, snabdjeti što čim (nem. verschen). Samo u primjeru: Nadarit je (t. j. citirane papinske naredbe) s brojmi dnevov, mesečih, godišnj. I. Krajić 70. — *c)* nadaren pišu u naše vrijeme hrv. književnici za čovjeka dobre glave, koji sve brzo i lako shvaća, nem. talentirt; pišu u istom smislu i darovit: Imao je nekoliko nadarenih (darovitih) učenika.

2. NÀDARITI, nàdarim, pf. Između rječnika samo u Vukovu (verleiten, inducere in animum: koji te davo nadari na to? cf. navesti, navrati, navući, patentati). Samo u primjeru: Da te nije davo nadario, da onde kopaš! M. D. Milićević let. već. 153. — Samome dariti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Postaće nejasno; može se misliti, da je u svezi s glag. daruti (t. j. dirnuti, taknuti) i da je prema tome osnovno značenje: potaknuti; a je li darnuti u svezi s udariti, to nije poradi razlike u značenju sigurno.

NADARIVATI, nadarujem, impf. glag. načinjen prema pf. nadariti. U rječniku Belinu (premiare, guiderdonare), u Voltižijinu (nadarivati, nadariti) i u Stulićevu (nadarivati, nadariti). Ki me je . . . tolicjem darim nadario i bes pristanka

nadaruje. B. Gradić dub. 20. Neka svojim milostima kraji . . . nadaruju slavne muže. J. Kavačić 357a. Iza duhovnjeh i telesnjih dobara, kojijem Bog inokupno sve ljudi nadariva. I. Bordić salt. 354. Lubav Božanstvena nadarujući ga nije mu mogla više dati. E. Pavić prosv. 2, 84. Krajevi . . . neštenduo i obilno nadarivaju osobno svoje prijateљe. S. Rosa 146a. Zlameňa od lubavi, od dragosti i dobrote, s kojim nas Bog nadariva u duši i u tili. M. Zorićić osm. 81. Bog nadaruje dobre rajem nebeskijem. I. Neđadić nauk 26. Bogatice nadarivaju se s dobrima od Boga. J. Matović xxix, Kojijem prisladacijem milostima nu nadarivaše blagi spasitelj. I. M. Mateić 209. I s tom lijepom Bog lubavi nadariva duše u slavi. N. Marči 91.

NADARJE, n. praemium, praebenda. Da je danus rjeć u običaju, ake. bi joj bio nadarje; ispor. uzdarje; što je ima M. Pavlinović (vidi pod a), to nije dokaz, da se u narodu govori, jer ju je taj pisac mogao uzeti iz koje stare knjige.

a) nagrada, dar. U rječniku Belinu (beneficamento, il beneficare, rimunerazione), u Jambrésicuvu (remuneratio, u lat. díjelu), u Voltižijinu (beneficio, regalo) i u Stulićevu (praemium, merces, compensatio, remuneratio). Kakono da ćemo do malo nadarje za trudo naše od Boga primiti (iz lat. tanquam in brevi praemium laboris nostri a Deo percepturi). B. Kašić nasl. 34 Duševna utiha . . . razumij da je nadarje Božje, a ne tvoje dostojanstvo (iz lat. spiritualis a Deo consolatio . . . Dei munus intellige esse, non tunun meritum). 80. Dostojan je nadarja, kad to čini za dobru požudu. A. d. Bella razg. 72. Ako vami ove se čine milosti i nadarja duhovna. 131. Nemu . . . nije Bog uskratio najboljega nadarja . . . to je zadovoljnost svijest. M. Pavlinović rad. 58. U svojoj domorodnoj svijesti traže nadarje svomu radu. razl. sp. 314.

b) isto što nadarba, nadarbina (vidi tam). Između rječnika samo u Belinu (nadarje crkovno, beneficio, entrata o rendita clericale). Papa more dopušćevati nadarja crkovna, gdi i u komu mu dragu mistu nahode se. A. d. Costa 1, 22. Ne more vikar poglaviti brez osobitoga dopuštenja nadarja crkovna razdjeljivati. 1, 34. More . . . primi i uživat ozgor rečeno beneficije oli nadarje crkovno. M. Dobretić. 323. Ako bi koji imao dohodke iz nadarjačih crkvenih. I. Velikanović upuć. 3, 144. Niki gledaju samo . . . na nadarja i dohodke crkvene. 3, 160.

NADARNI, adj. posses. od nadarje. Govori se, da nadarje nejma nadarnoga uzdržiteљa. A. d. Costa 1, 213. Gubu li ove knjige nadarnu svoju oblast? 1, 243. — Ima i u Stulićevu rječniku, ali samo kao adv. s nepouzdano postavljenim značenjem: badava (nadarno, gratis, gratuito, sine ulla spe mercedis).

NADARNIČKI, adj. posses. od nadarnik. Samo u primjeru: Poglavlje xxxix. Od utvrđenja nadarničkoga. A. d. Costa 1, 244.

NADARNIK, m. a) isto što nadarenik (vidi tam). Samo u jednoj knjizi. Za budući da nadarnik držan jest za uživaoca, radi toga dužan je uzdržati imanja u dobru stana. A. d. Costa 1, 248. Nadarje ne može se drugomu podavati, ako nije slobodno, to jest brez nadarnika. 1, 261. U istoj knjizi ima i adj. posses. nadarnikov: Nadarja . . . podižuju se po sve vrime života nadarnikova. 1, 214. Bilo je u oblasti nadarnikovoj odpustiti oli jedno oli drugo nadarje. 1, 236. — b) isto što nadaritelj (vidi tam). Samo u pri-

mjeru: Nadarnik sam ja oda sijeh dobrijeh (*iz lat.* ego remunerator sum omnium bonorum). B. Kašić nsl. 101.

NADARSKI, *adj. isto što nadarni* (vidi *tamo*) *Samo u jednoj knizi.* Pismo od utemeljenja, sgradienja i zabiliženja nadarskoga. A. d. Costa 1, 260. Neka crkva . . . oslobodi se od jednoga nedostojna i nevridna posednika nadarskoga 1, 265.

NADAROVAĆE, *n. nom. verb. prema glag. nadaravati.* *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (1. nadaravaie, nadarene povračno, zajemno nadarene, remuneratio, vicissitudo officiorum s naznakom, da je „dalmatinska“ riječ, — 2. nadaravaie t. j. spoznaće prijetoga dobra, praemium, merces, fructus officii, — 3. nadaravaie zvrhunaravno, dona supernaturalia, dona gratiae).

NADAROVATI, nadarujem *pf. isto što nadariti.* *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (nadarujem, munero, muneror, munifico, honoro donis . . . , nadaruvan, nadaren, praemiis dotatus, praemiis decoratus . . . muneratu).

NADAROVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 116. — *Vidi prezime Nadarević.*

NADARŠPANIĆ, *tamno prezime zabižezeno u lat. ispravi pisanoj g. 1500.* Mon. croat. 171.

NADASTAJATI, nadastajem, *impf. isto što nadravivati.* *Samo u primjeru:* Milosrdje . . . sve kreposti nadastaje. J. Kavačić 11b. — *Nepouzданo.*

NADASTAVITI, nadastavim, *pf. vidi nadstaviti.*

NADASTRIJETI, nadastrem, *pf. vidi nadstreti.*

NADAŠAŠĆE, *n. upravo je nom. verb. prema glag. nadaci, ali znaćeće u jedina dva primjera, što su se našla, ne odgovara.* Nejednako nadaststje jest brvna od očiju, jere oči . . . nisu za jedno veliko brvno. M. Radnić 24b. Neka s usponom négove muke razbiju nadaststje velika vesela i radosti níhove. 320b. *U prvom primjeru kao da je znaćeće: našašće, a u drugom se znaćeće ne razabira (da nije: došašće?).*

NADAŠKI, Nadaškoga, *m. prezime nejasna pošta.* Šem. mitr. (1878) 87. *Potvrđeno za Banat.*

NADAŠKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Nadaško, kojemu nema potvrde.* Drž. kalend. (1905) 299.

NÀDATI, nàdám, *pf. Od na-dati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.*

a. nadati (bez riječce se).

(a) *isto što dodati, pridati.* *U rječniku Voltižijinu* (aggiungere, sopraddare, zusetzen). Ki (t. j. Bog) . . . moć ženske desne moćju svojom nadav (poradi stih i sroka nespretno rečeno mjesto: moći ženske desne [t. j. desnice] moći svoju nadav). M. Marulić 53. U tempal da dadu tuj, reče, čast Bogu i k tomu nadadu krzno. 64.

b) *isto što dati, podati.* Simun . . . čarovnik . . . nado je ime ovomu grijuh. A. d. Costa 2, 129. Zato će ti nadati pomoći. Vuk pjes. 5 (1865), 144.

c) *isto što odati.* Marijan je nado, da si ti one guske ukrala. *U Vinkovcima i okolini.* S. Pavićić.

d) *Ne bismo radi da nadamo sluge vaše i gospodu (u suvremenom nem. prijevodu: das wir nicht gern wolten versagen die diener euer herschaften).* Sitzungsber. 112, 32. 56. *Znaćeće*

je nejasno; možda je nádám grijesko na mjesto ne damo.

e) *isto što strugnuti, pobjeći.* *Razvoj je toga znaćeća taman.* *U rječniku Vukovu* (ausreissen, fugam petere, n. p. nadade preko pola, uz potok i t. d.). Vejko namisli da s vojskom bježi kroz Turke. Živković . . . skoči onako raňen i nada između prive. Vuk dan. 1, 78. Sviňa se uplaši pa rukne i skoči te nada u potok, a mačka se prepadne od svine pa nada u krušku. Nar. prip. vuk 222. Kog je jurve snaga poizdala . . . ta nadade, da iznese glavu. Osvetn. 3, 115. Pa rekoše: vidiš li, misliće, gdje nadade narod u bježanje? 5, 35.

b. nadati se.

a) *isto što dati se.* Ala ti se danas nádalo pripovijedati! M. Pavlinović razg. 44. *U naše se vrijeće piše na pr. Nadala mi se prijlika, da odem na Cetiné.*

b) *kao desiti se, dogoditi se.* *Samo u Vukovu rječniku, u kojemu se znaćeće drukčije kazuje* (nadati se kome što, es folgt nacheinander, succedit bene aut male: nadalo se, prodalo se, sagt der Kaufmann, wenn ihm im Laden etwas herabfällt).

NÁDATI SE, nádám se, *impf. sperare.* *Glagol je izveden od osnove imenice náda (spes).* *U rječniku Mikaliću* (nadat se, in expectatione esse), *u Belinu* (aspettare, sperare, nadati se dobraro, aver buona speranza), *u Bjelostjenčevu* (nadam se, nadejem se), *u Voltižijinu* (attendere, aspettare, erwarten), *u Stuličevu* (expectare, praestolari), *u Vukovu* (hoffen, spero) *i u Daničićevu* (sperare s jednim primjerom iz xv vijeka, koji se navodi daže pod 1, g, a to je i najstariji primjer).

1. nadati se u aktivnoj (upravo u refleksivnoj službi), t. j. uſati se, uždati se, očekivati što (obično što povolno ili što nije ni povolno ni nepovolno, rjeđe ono, što je nepovolno).

a. uopće. Jeda Bog ti boju sriču, neg' se nadam, bude dati. Č. Palmotić 2, 112. Od kuda se ne nadaju Turci, ondolem će udariti vuci. A. Kačić razg. 125. Idološtovci ugledavši ga ne nadajući se ostadoše izvan sebe. korab. 81. Ne misleći darovati ga, kako se ovi čovik od nega nadeše. E. Pavić ogl. 259. Ne će naći krajestva nebeskoga, nek se ne nadaju. F. Lastrić ned. 359. Najmaće kad se náda, mnogi časom mrtav pada. V. Došen 49b. Kad si ubio iskrnega tvoga, kad je spavo oli kad se nije nadao. M. Dobretić 227. Neposlušnu smrknuće se, kad se najmaće uznada. A. Kalić prop. 373. Ne nadaj se, mlad junače, mene majka ne da za te. Nar. pjes. vuk 1, 315. Koja se ne náda, ona se i ne uda. Nar. posl. vuk 140. Ma se i on prevario kruto, kako junak ni nado se nije. Osvetn. 1, 13. A. Nema te sreće u nas. B. Ja se nadam, majko, ako Bog da. Nar. prip. vuk² 257.

b. nadati se s dopunom u gen.

a) *gen. od riječi, koje znaćeće čefad (rijetko).* Ja sam mlađa ruho sakupila, al' se nisam tih svata nadala. Nar. pjes. bog. 329. Valda s' nádaš sinovca Tadije. Nar. pjes. marjan. 60.

b) *gen. od drugih riječi.* Tko se ne vlasta kako vojnik pravi, perja se ne náda, da se nim proslavi. M. Vetranić 1, 136. Nisam se sam toga nadal. P. Vitezović odiš. 3. Mogoste . . . nadat se dara. 30. A s kojim zla sriča vlada, boje sriče nek se náda. priričn. 90. I nuto! u zao čas nije se toga nesričan mlađi nadao, mrtav pada i ostade. A. Kanižlić utoč. 63. Kakvoga

se odgovora nadati imaju? 91. Kada čovik takov razgovor ima, od koga se nikakve koristi ne more nadati. uzr. 195. Prociňujući, da se ne mogu nikakva dobra od Focija nadati. kam. 58. Svagda vaļa nadati se i zlog vremena. J. Rajić pouč. 1, 8a. Jer se promine ne nada. J. S. Rejković 366. *Ovamo ide i primjer:* Tko bi se od takvih sudaca druge osude nadati mogao? A. Kanižlić kam. 160. — *Nejasan je primjer:* Kada pravo živiš, krivine se nadaj (*iz lat. cum recte vivas, ne cures verba malorum.*) M. Marulić 138.

c. s dopunom u dat.

a) dat. od riječi, koje znače čelad. Skoro nam se nadaj. M. Vetranić 2, 241. Nadaj mi se do tri bila danka i čekaj me nasrid Dibre ravne. A. Kačić razg. 131. Kad se nadaju svatovima kod djevojačke kuće (*natpis pjesmi*). Nar. pjes. vuk 1, 12. O Milošu, zar se mene (*ovo je dativ!*) nadaju? 2, 153. Baba mi se na konaka nada. 3, 506. Kažte mene, kad će Kulin doći, kad će doći, da se nemu nadam. 4, 205. Kad pobili perje na sokolu, onda mi se nadaj bilom dvoru. Nar. pjes. istr. 1, 7.

b) dat. od drugih riječi.

aa) uopće. Ónogaj povrijede, tko se zlu ne nada. M. Vetranić 2, 78. Bojemu se svak čas nadaj, a od zla se ne mar' ništa. M. Pelegrinović 188. Gdi se svaki nas nadaše zlu goremu. Ć. Palmotić 1, 303. Abner ne nadajući se privari . . . pristupi k nemu. A. Kačić korab. 187. Raju se ne nadajte. F. Lastrić od' 140. Ona se kuća ne može nego rasuću nadati. M. A. Rejković sat. 147. Da se nadaju došastju poklisarah. A. Kanižlić kam. 370. Jakov onaj nož, kome se Čurčić nadoao, dà svome zetu. Vuk dan. 3, 191. Vranti se końi igraju . . . dalek' se putu nadaju. Nar. pjes. vuk 1, 303. Dobro nije niti mu se nadaj. 3, 156. Što sad misli, čemu li se nadaš? 3, 398. Ko se tudemu zlu veseli, nek se svome nada. Nar. posl. vuk 155. i t. d. i t. d.

bb) nadati se čemu od koga. Čemu se od tebe nadaju. M. Radnić 346a. Ono, čemu se nadaš od službenika tvojijeh. I. M. Mateić 226. Od koga se nadaš svakomu dobru. 259. Ja se mlada bojem dobru nadam: od svekrova mudroj zapovjedi, od svekrva mudru sjetovanu. Nar. pjes. vuk 1, 63. Žali, što se uzalud nadamo napretku literature naše iz Karlovaca i od karlovačke gimnazije. Vuk pis. 62. Ne nadaj se mnogome od moje nevjštine. Đ. Daničić pis. 4. — *Možda ovamo ide i primjer:* Ne nadam se od Seña indatu. Nar. pjes. vuk 3, 213.

d. s dopunom u akuz. Vaj, što se nadaše, ter se tač izludi? M. Vetranić 1, 64. Videć, što se Derviš nada. I. Gundulić 546. To se nadam od tvoga dobroćudnosti i dragocene. S. Rosa VIII. Ovo se dakle od tebe nadah. A. Kalić prop. 499. — *U tijem primjerima stoji akuz. od zamjenica; vrlo je neobičan akuz. u primjeru:* Nadaj se s vremenem težu skrb neg' ovi (*biće parodi stiha i sroka akuz. mjesto isto*) P. Vitezović odił. 45.

e. nadati se s dopunama u padežu zdrženom s kojim prijedlogom.

a) od čega, isto što čemu (rijetko). Ide odkrit ružne glase, od kijeh pako ne nada se. N. Marči 63. Čujte sadar jednu besjedu, od koje se može biti ne nadate. B. Zuzeri 142. Viknu Miloš iz grla bijela: Eto tebo od šta se ne nadaš! Pa on pusti zlatna šestoperca. Nar. pjes. vuk 2, 153.

b) u koga (u što). Tada se nadaj u pomoć ni od kuda. F. Lastrić ned. 23. Zašto se

nadam kako u věrnoga kraja (*u pismu iz g. 1770.*) Starine 10, 35. Ma Sekul se u ujaka nada, da će pomoći nemu na Harapa. Pjev. crn. 42a. Stara majko, ne nadaj se u me, vjerna ljubo, preudaji mi se. Nar. pjes. vuk 3, 349. Ja se uzdah i u Boga nadah, ne ču l' brata osvetiti moga. 5 (1865), 403. Mlečić se je slabo nadao u društvo ugarsko. S. Lubiša prip. 84.

c) na koga. Samo u primjeru: Da se veselim nadajući so na sve vas (*prema crkveno-slav. надјеји са сва ви*) Vuk 2 kor. 2, 3. Ispor. nad na nega u primjeru iz Vuka 1 jov. 3, 3 kod 1 nad), nada na pomoći iz Vukove prep. 2, 687 (kod 1 nada), nadaće na Boga iz Vuka d. ap. 24, 15 (kod nadane pod c).

f. nadati se s dopunom u inf. Do vik se ne nadam ovu stvar zabiti. S. Menčetić 233. Umrla zvijerca taj veće se ne nada uskriješit na svijet taj. M. Vetranić 1, 91. Neka se on nada kroz ljubav i viru s tobome od sada živjeti u miru. N. Nađešković 2, 77. Blagodarstvom ovacime svemoguć se izit nada (*t. j. Osman*). I. Gundulić 295. Živ se u dugo bit ne nadam. Ć. Palmotić 2, 150. Čovik . . . nada se brez svake sumne imati od Boga . . . uživanje . . . I. Grlić 19. Ako ti ovoga pustiš, ne nadaj se biti prijatelj cosarov. F. Lastrić test. 116a. Svi vi želite i nadate se imat blaženstvo vične. svetn. 115b. Već se nitko nije nadao nū med živima viditi. J. Rajić pouč. 3, 9a. Na svršetku ove godine nadam se pokazati ogled. Vuk slav. bibl. 1, 91. Tu se hleba zadobiti nada. Nar. pjes. vuk 4, 390. Da se nada pomoći Božjom postati gospodar nad Srbima. Đ. Daničić istor. 116.

g. nadati se s dopunom u rečenici, koja se počinje veznikom da. Nadah se, da će vi kć mnē boje (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 135. Ni se ufa' ni se nada', da čemo ti mi proštit. Ć. Palmotić 1, 379. Nemojte se nadati, da se odpuštaju grisi, koji se ne očituju. F. Lastrić ned. 196. Jel' se nadaš, da ćeš doći, gdi se holit ne češ moći. V. Došen 50b. Jer se mi ne nadamo, da će toliko velika proizići slêastva. J. Rajić pouč. 3, 10b. Još se smije tanana nevjesta, još se nada, da je šale radi. Nar. pjes. vuk 2, 122. A mi se nadasmo, da je on onaj, koji će izbaviti Izrajlja. Vuk luk. 24, 21. Otkud sam se nadoao da me sunce ogrije, odonud me led bije. Nar. posl. vuk 243.

2. u pas.

a. partic. pas. nadan, t. j. onaj, kojemu se tko nada.

aa) u navedenom značenju. U rječniku Belinu (nadan, aspettato). Nije čudo, da dohodi (*t. j. smrt*) tako brzo i nenađana. B. Zuzeri 289 *Gовори se i piše u наše vrijeme na pr.* Vrlo sam se začudio tome nenađanom odgovoru.

bb) nadan je isto što pouzdan, siguran. Samo u jednoga písca. Ima jih ispodivnik . . . utišiti, ufanij i nadanij učiniti. Š. Budinčić ispr. 30. Stanoviti i nadani jesmo, da vsa dilovanja i mišlenja naša jesu otvorena očima Božijim. 9b. Svidičastvo od vire . . . pri nas jest tvrdo, nadano i bez vsake sumne. 15b. Koji nř nadan i ufan u dobro svidjenje svoje. 147a.

b. nadati se u značenju lat. sperari, nem. gehofft werden. Samo u jednoga písca. Od onaki arhipastira ne može se ničemu bojemu ni nadati. Vuk dan. 2, 115. Kad se nada, da će se što obrnuti na boje. nar. posl. 31. Kad ko, za koga se nije nadalo, što dobro reče i učini. 212.

NADAVAK, nadavka, *m.* *ono*, što se *nada* (*doda, prida*). Samo u rječnicima, i to u *Bjelostjenčeru* (nadavek, additio, additamentum, auctarium, adjectio), u *Jambrešićevu* (nadavek, additio, additamentum, auctarium), u *Voltigijinu* (nadavak, aggiungimento, aggio, Zusatz) i u *Stulićevu* (nadavak, nadavka, additamentum, additio). *Poradi tvorbe ove riječi ispor. pridavak.*

NADAVĀNE, *n. nom. verb.* od nadavati. Samo u rječnicima, i to u *Jambrešićevu* (u lat. dijelu s. v. denominatio: imenuvanje, imena davaće, nadavati), u *Stulićevu* (sufficiens largitio) i u *Vukoru*.

NADĀVATI, nādāvēm,

a) pf. Od na-davati, ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku *Mikajinu* (nadavati, mnogo dati, dare satis), u *Stulićevu* (nadavati, nadavam, de re aliqua satis dare: nadavaću ti bata, flagris te implobo) i u *Vukoru* (genug geben, satis dedisse: ne možeš mu dosta nadavati). Mene Turci jesu dodijali svako veće dvoru dolazeći, ne mogu im vatre nadavati. Nar. pjes. vuk 4, 165. Da se to nije narudo i zemlj odkrojilo i nadavalio. M. Pavlinović razl. sp. 334.

b) isto što podavati, impf. glag. načinjen prema pf. nadati (u značenju navedenom pod a, b). Da Latinis ne nadaju ruke i brane nas vazda od Turaka. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 2.

c) impf. isto što pružati. Ne razabira se pravo razvoj značenja. Između rječnika samo u *Vukoru* (nadavati n. p. ruku, t. j. zaklaňati se ňome podmećući je pod sablu ili pod nož, untermlegen, suppono; značene nije pravo protumačeno) i sumo u primjerima: A kudije Rade udaraše, onudije crna krv lijaše, po tri litre mesa odpadaše; al' je Ture mudro i lukavo, na sablu mu sabļu nadavaše, dokle im se sabļe polomiše. Pjev. crn. 228a. Od pojasa sabļu povadio (t. j. Mujo), da mu dobru odsječe glavu; al' je Peju dobra sreća bila, pred sabļu mu ruke nadavaše; prekide mu (t. j. Mujo Peju) na ruke konopce. 256a. Vidi nadodavati pod b, f.

d) v. impf. u vodenici, u kamen žito nadavati, t. j. rukom pomagati, da bi išlo više, nego što ga samo čekalo nagoni. Vuk rječn. — Razvoj značenja nejasan.

NADĀVITI, nādāvēm, pf. satis superque stranguasse. Od na-daviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u *Popovićevu rječniku* (genug würgen), u kojemu ima i nadaviti se (sich satt würgen).

NADAZIRATI, nadazirem, impf. vidi nadzirati.

NADAZRETI, naduzrem, pf. vidi nadzreti.

NADAŽDIN, *m. hrišćansko prezime nejasna postaća u Hercegovini*. Etnogr. zborn. 12, 340.

NADAŽDITI, nādāždim, pf.

a) satis superque pluiss. Od na-dažditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u *Popovićevu rječniku* (genug regnen).

b) pustiti, da što pokisne. Samo u rječniku *Bjelostjenčeru* (nadežgen, implutus) i u *Stulićevu* (nadažditi, nadaždivati, pluviae exponere, madefaciendi gratia).

NADAŽDIVATI, nadaždujem, impf. glag. načinjen prema pf. nādāžditi. Samo u *Stulićevu rječniku* (vidi kod nādāžditi).

NADAŽGATI, nādāžgam, pf. nažeći, zapaliti (vatru). Od nādāžgati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III. 1. (glagol je morao isprva

značiti: zapaliti vatru nad čim). Gorori se u *Vrbniku* (na Krku). Zborn. za nar. živ. 6, 161.

NADBA, *f. isto što nad, nada, lat. spes. Između rječnika samo u Stulićevu* (nadba, nadas naznakom, da se nalazi u D. Raćine). Sve tužno u meni bez svrhe ja gorim i dušu bez nadbe šestoko sve morim. D. Raćina 103a. Taj leden ja kami mneč razbit s mojima bolnima željama i nadbam tamnjima. 129b.

NADBACATI, nadbacam, pf. Samo u *Stulićevu rječniku*; vidi riječ, koja sad dolazi.

NADBACITI, nādbācīm, pf. Od nad-baciti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2. a) sa značenjem navedenim kod 4 nad pod III, 1 (t. j. baciti što nad što) samo u rječniku *Stulićevu* (nadbacati, nadbaciti, supergerere, superjacere). — b) sa značenjem navedenim kod 4 nad pod III, 2 (t. j. nadvisiti koga u bacanju) u rječniku *Vukoru* (nadbaciti koga, im Werfen übertreffen, vinco jactu s primjerom, koji se sad ovđe potpunije narodi:) A Magari igru započeo, započeo kamenma s ramena, kamen dođe Kaici vojvodi; kad se baci Kaica vojvoda, on nadbaci tri stotin' Magara. Nar. pjes. vuk 2, 485.

NADBACIVĀNE, *n. nom. verb.* od nadbacivati. Samo u *Vukoru rječniku* (das Übertreffen im Werfen, victoria jactus).

NADBACIVATI, nadbacujem, impf. glag. načinjen prema pf. nadbaciti. Samo u *Vukoru rječniku* (nadbacivati koga, im Werfen übertreffen, vinco jactu).

NADBĀDĀNE, *n. nom. verb.* od nadbadati. Samo u *Vukoru rječniku* (das Besiegen im Hörnerstoss [zwischen Ochsen, Kühen], victoria tauri).

NADBĀDATI, nādbādām, impf. glag. načinjen prema pf. nadbodi. Samo u *Vukoru rječniku* (im Stosse besiegen, cornibus vincere: naš je vo nadbadao vašega).

NADBANDIĆ, *m. prezime tamna postaća. Imenik (1906) 447.*

NADBARE, (važada je) f. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Nejasno, a možda nije dobro ni zapisato; vidi ime, koje sad dolazi.

NADBĀRJE, *n. ime nekom brdu u turskim Vasojevićima. Etnogr. zborn. 6, 707. Ima i u Vukoru rječniku (s označenim akc. i samo s primjerom iz neke nar. pjesme: Primije se visoku Nadbarju). — Postaće tamno.*

NADBÍJĀNE, *n. nom. verb.* od nadbijati. Između rječnika samo u *Vukoru* (Sieg im Gefechte, victoria). U ovom primjeru je značenje: kažneće, kaštigovanje (vidi nadbijati pod a, b). Ki je tiho pokaran; nosi počtenje karavcu; ki li je nemilostivo karan ali nadbijan, ni prima karanje ni nadbijanje ni spasenje. Nauk. brn. 21a.

NADBÍJATI, nadbijam, impf. glag. načinjen prema pf. nadbiti. Osim značenja: nadvlađivati (koga bijući se s njim) ima i drugih, kojih je razvoj teže razumjeti.

a) nadbijati (bez riječice se).

a) nadvlađivati; vidi nadbiti pod a. Između rječnika samo u *Vukoru* (in der Schlacht besiegen, proelio vinco). (Vuci) iz istočnih stran izbode i često . . . nas nadbijaju toliko naporno, da ne samo živine, da nas pastire i stražni psi razdiraju. P. Zoranjić 71. Udarajući vode s velikom naglostju u osjek razbijaju se i razčinaju kakono pjena, a osjek ostaje upravo i pridobitčan i premda ga pokrivaju vode, odbija i izpraznuje vodu i odkriva se i podigne glavu osta-

jući svrhu voda, koje ga nadbijahu. M. Radnić 52^ab. Dokle Mojsija držaše u vis ruke svoje, nadbijahu Izraičci, a kako bi spustio ruke, odmah nadbijahu Amaličani. Đ. Daničić 2 mojs. 17, 11.

a) kazniti, kaštigovati. Samo u primjeru navedenome kod nadbijanje.

c) karati, psovati. Samo u primjeru: Jurte ne ču nadbijati ni već s tobom totu stati (govori duša tijelu, pošto ga se napsovala). M. Marulić 317.

d) nadbijati čemu cijenu, t. j. dizati, povisivati. Samo u primjeru: Kruh i smok domaći da se ima u obiju nači i tom da se ne nadbija cina. J. S. Rešković 436. — Ispor. pobijati cijenu čemu.

b. nadbijati se, t. j. biti se, boriti se. Samo u primjeru: Da bude jedan toliko nerazuman, da se bije s vatrom ili da se nadbija nogami s kamelem bio bi držan za budalu. M. Radnić 218.

NADBISKUP, m. arcibiskup. Samo u Stulićevu rječniku (archiepiscopus). Govori se i piše u naše vrijeme za katoličke arcibiskupe. Ima i Šulek u nem.-hrv. rječniku za nem. Erzbischof.

NADBISKUPIJA, f. arcibiskupija. Samo u Stulićevu rječniku (archiepiscopatus). Govori se i piše u naše vrijeme za katoličke arcibiskupije. Ima i Šulek u nem.-hrv. rječniku za nem. Erzbischofistum.

NADBISKUPSKI, adj. arcibiskupski. Samo u Stulićevu rječniku (archiepiscopal). Govori se i piše u naše vrijeme o onome, što pripada katoličkim arcibiskupima. Ima i Šulek u nem.-hrv. rječniku za nem. erzbischöflich.

NADBISKUPSTVO, n. isto što nadbiskupija. Samo u Stulićevu rječniku.

NADBIBITI, nādibjēm, pf. nadvladati koga bjući se s nim. Od nad-bit; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2.

a) u navedenom značeniu. Između rječnika samo u Vukovu (nadbiti koga, in der Schlacht besiegen, proelio vinco). Pokol nas ti sad nadbiješ ter mukami kruto sviješ (na mestu rdavo sačuvatu). P. Hektorović(?) 138. Ne možemo kaure nadbiti. Glasnik 20, 9. Ima ovamo jedan zmajevski car pa s nama često ima rat kad se god pobijemo, svu nas trojicu nadbije. Nar. prip. vuk 42. Ako, brate, Turke nadbijemo, Crna će te Gora pominati. Nar. pjes. vuk 4, 337. Tu se bili tri bijela dana nikog nadbiti ne more. Nar. pjes. marjan. 109. U Turčina goljema je sila da se bijem, nadbiti ne mogu. Nar. pjes. petr. 2, 276. Evo narod izide iz Misira i prekrili zemlju; nego hodi, prokuni mi ga, eda bih ga nadbio i otjerao ga. Đ. Daničić 4 mojs. 22, 11.

b) kazniti, kaštigovati. Samo u primjeru: Ki skrovito pokaran ne haje ostaviti se griha, očito ga je trbi nadbiti, da bolizan, ka se otajno ne more ozdraviti, izliči se očito. Nauk. brn. 21^b. Razvoj značenja nejasan; vidi nadbijati a, b.

c) popravljati, opomiñati. Samo u Stulićevu rječniku (corrigere, emendare, monere, admonere s naznakom, da je iz glag. brevijara). — Sasma nepouzdano.

NADBOHANA, f. alat, sprema na pr. za pečenje kave. A. Jovićević (zabilježio i naznačeni ake.). — Tamno.

NADBOJ, m. poljeda (t. j. kada tko koga nadbije). Samo u primjeru: Da s vlastitijem oružjem

neprijateљa, budući prost, nadobije ga i dobije nadboj. M. Radnić 379^a.

NADBOJNIK, m. rođ nad nekoliko vojnika. Samo u rječnicima, i to u Belinu (caporale, quello che guida o capo di molti), u Voltigijinu (condottiere, Anführer) i u Stulićevu (decurio). — Razvoj značenja nejasan.

NADBÖSTI, nadbödêm, pf. nadvladati koga budoći se s nim. Od nad-böst; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Između rječnika samo u Vukovu (im Stoss besiegen [von Stieren], cornibus vinceo). Naš bijeloňa i mrkoňa jutro veče bodu se; jutrom nadbode bijeloňa, u veče mrkoňa (odgonetfaj: dan i noć). Nar. zag. novak. 39.

NADBRAŠNIK, m. čovjek, koji je nad brašnom (t. j. nad hranom, nad jelom; vidi brašno pod 1), koji brašnom upravlja, navađa ga i stara se, da ga svayda bude dosta. Samo u rječnicima, i to u Belinu (edile, magistrato sopra la vettovaglia e ancora sopra li edifici pubblici, — grasciere, officiale di grascia), u Voltigijinu (abbonanziere, Proviantmeister) i u Stulićevu (nadbrašnik, nadjetnik s naznakom, da je iz Belina rječn.) — Vidi nadjetinik.

NADBROJAN, nadbrojna, adj. onaj, koji je nad brojem, preko broja. Samo u Stulićevu rječniku (nadbrojan, vrlibrojan). — Slabo pouzdano.

NADBRZOVATI, nadbrzujem, pf. isto što preteći, prestići, t. j. biti brži od koga. Od nad-brzovati; samome brzovati nema potvrde. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 497.

NADBUŠICE, f. pl. ime oranicama kod sela Bolča u Hrv. Sem. pakr. (1898) 59. (tu upravo stoji Nadbunice, ali se na str. 77 ispravlja -nu -š-).

NÁDCAPATI, nádcapám, pf. nadigrati u capiū. Od nad-capati (samoga capati nema, nego capati se, vidi tano); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. M. Ružičić (zabilježio i naznačeni ake.).

NADCARINIK, m. vrhovni nadzornik nad carinom. Samo u Stulićevu rječniku (nadcarinik, nadharačar).

NADCESTAR, nadcestara, m. vrhovni nadzornik nad cestama. Riječ je načinena u novije vrijeme pa iz službenoga (kancelarijskog) jezika ulazi i u narod. Zborn. za nar. živ. 6, 268.

NADCIJENITI, nadcijenim, impf. cijeniti više nego išta drugo. Od nad-cijeniti; glagol bi upravo imao biti pf., a ne impf. Samo u jednoj knizi, u kojoj je samo partic. prez. Vidi se ljubav nadcijeneća, erbo drži srce ovo sveto ko blago najveće, pri komu svako bogastvo i sva ina grdi i cijeni kako smetište. I. M. Mateić 69. Ljubav nadcijeneća primit će u platu odluku sve većma tvrdu ne zabavljati se o iouj zamjeri na svijetu razmi o srcu Jezusovu. 70. — Riječ je rđavo načinena.

NADCVJETAN, nadcvjetna adj. koji je nad cvjetom. Samo u jednoj knizi. Slobodan ili nadcvjetni plodnik, kad u cvetu stoji nad svima drugim delovima, t. j. prašnicima, krunicom i časom kao u maka. J. Pančić flora beogr.³ 36.

NADČELAN, nadčelna, adj. koji je nad kim, vrhovni. Riječ je načinena od načelana s promjenom prijedloga na u nad, da bi se istaklo, da je tko kome nad čelom. Samo u jednoj knizi. Joabu nadčelnomu vojevodi, po sto puta prikričiva. B.

Zuzeri 383. Odredi svoga zeta za vojvodu nadčelnoga. 397.

NADČELNIK, *m. isto što načelnik*. *Riječ je načinena od načelnika kao nadčelan od načelana (vidi tamo). U rječniku Belinu (nadčelnik od ustava aliti od ustavnika, bargello, capitano de' sbirri, — capomastro, — trgovski nadčeonik ili nadčelnik, console, capo e giudice dei mercadanti nazionali nelle piazze mercantili) i u Stulićevu (nadčelnik, nadčeonik, supremus exercituum imperator s naznakom, da se nalazi u Đordića). Ona bijaše . . . žena Urije, negova (t. j. Davidova) bojničkoga nadčelnika. I. Đordić salt. xiv. On ga stavi . . . nadčelnikom svomu imanju. 357. Stotinik, koji bijaše nadčelnik nad četom vojnikah rimske. I. Velikanović upuć. 1, 179.*

NADČOVJEČAN, nadčovječna, *adj. onaj, koji nadilazi čovjeka, čovječju narav, snagu. Samo u Stulićevu rječniku (divinus, supra hominum conditionem et naturam). Govori se i piše u našem vremenu, na pr. portret u nadčovječnoj veličini, — nadčovječni poslovni. Ima i Šulek u nem.-hrv. rječniku za nem. übermenschlich.*

NADČOVJEČKI, *adj. Samo u Stulićevu rječniku (nadčovječki, nadčovječan).*

NADČUVSTVEN, *adj. onaj, koji nadilazi čvrsta. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim adj. metafizički, nem. metaphysisch, tal. metafisico.*

NADČUDNIK, *m. upravljač, popravljač čuda, t. j. moralnoga vladanja, koji je kao nad čudima drugih ljudi. Samo u rječnicima, i to u Belinu (ajo, vale maestro di buone creanze e di ben vivere, — censore, riformatore de' costumi), u Voltigijinu (nadčudnik [sic!], censore, riformatore, Zuchtherr) i u Stulićevu (educator, censor, morum magister s naznakom, da je iz Belina rječn.). — Sasma nepouzdano.*

NADČUDNOST, *f. služba, posao nadčudnika (vidi tamo). Samo u rječnicima, i to u Belinu (nadčudnos, officio di maestro di buone creanze) i u Stulićevu (nadčudnost, nadčudstvo, censura, morum praefectura). — Sasma nepouzdano.*

NADČUDSTVO, *n. isto što nadčudnost. Samo u rječnicima, i to u Belinu (censura, officio di censore, — officio di maestro di buone creanze), u Voltigijinu (nadčudstvo [sic!], censura, offizio di censore, Censur) i u Stulićevu (nadčudnost, nadčudstvo, censura, morum praefectura).*

NADČUTAN, nadčutna, *adj. onaj, koji je nad čutima. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja filozofije za nem. übersinnlich.*

NADDOBITI, naddobijem, *vidi nadobiti.*

NADDAKON, *m. Samo u Stulićevu rječniku za lat. archidiaconus.*

NADDAKONSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku za lat. archidiaconatus.*

NADEBÉLITI SE, nadébelim se, *pf. odebłati, postati debeo. Samo u Vukovu rječniku (s naznakom, da se gorori u Dalmaciji).*

NADÉBLATI, nadéblam (Jamačno je takav akc.) *pf. ponijeti se, posiliti se, uzobijestiti se (sila, obijest shvaća se kao duševna deblica). U rječniku nijednom. Oni (t. j. glavari turski) će nam i bez vjere doći, među nama stati, nadeblati. P. Petrović gor. vijen. 26. Jedan dio naroda počituje gospodara, da ga brani od zlica. Drugi dio počituje ga od straha i za nevoju te kad ga opipa slaba, nadébla, jer ga se ne boji pak postane dobrijema bić, a gospodaru odmetan. S. Lubiša prip. 104. Odive . . . naučile tuđ jezik*

pak nadéblale, ka da su sveca za bradu dohvatile. prič. 53. Vi ste zgriješili Bogu i sudu, odebłali pak nadéblali (pisac sam ovo tumači rječima: obogatili pak i posiliili). 135.

NADEJA, *m. muško ime zabižezeno u lat. ispravi xi vijeka (cum filio suo Nadeia'). F. Rački docum. 135.*

NADEJAN, nadejna, *adj. onaj, kojemu se može tko nadati. Samo u primjeru; Tako nadejno je, da oće vas mir podbiti pod krstijansku veru. Š. Kožičić 55b.*

NADÉKATI SE, nádékám se, *pf. najesti se, nabubati se. Od na-dekati; samome dekati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Između rječnika samo u Vukovu (sich anschlampen, ventrem impleo). Dode . . . nadeka se, preobuče se pa beži u gaj (govor i žena o mužu). M. D. Milicević let. već. 207. Govori se u Lici, na pr. Bom se sam se jutros nadeka palente. J. Bogdanović.*

NADÈRATI SE, náderém se, *pf. satis superque lacerasse. Od na-derati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Odjela se l'jepa naderderali. Osvetn. 4, 52. — U ovom je primjeru značenje: navući, kojega se razvoj ne može razumjeti: Otkud meni ovo odijelo? S takih sadro, a na se nadero (govor i uhvaćeni hajduk paši). Nar. pjes. juk. 612. Da nije kakva griješka?*

NADERICA, *m. napadač. Samo u Jambresićevu rječniku (u lat. dijelu: invasor, nadskočitel, na koga navalitel, popaditel, naderica). — Ne-pouzdano.*

NADÈSITI, nádesím, *pf. namjeriti. Od nadésiti; budući da je i samo desiti pf., treba reći, da nadésiti ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 po analogiji mnogobrojnih glagola, koji onamo pripadaju. Samo u Vukovu rječniku (treffen, offendere s primjerom iz neke nar. pjesme: Je li majka rodila junaka, a danas ga sreća nadesila u Tušinu, de pijemo vino?).*

NADÈSPETITI, nadéspetim, *pf. naprkositi. Od na-dešpetiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Šta je on meni ovijeh pet godina nadéspetio! D. Škaric.*

NADEVÈTATI SE, nadevétám se, *pf. nalu-pati se. Od na-devetati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (einen genug prügeln: baš sam ga se nadevetao).*

NADEŽBA, *f. riječ tamna značenja i postaća. Samo u primjeru: Naručio mi je na Dejana na Ratkovića nadežbu u Sremu, da mi da, čim je ču dugove platiti (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 175. Po svoj prilici je rđavo zapisato. Daničić u svome rječn. postavlja značenje lat. delegatio (s dodatkom: ako ne bude pogreška).*

NADEŽDA, *f. spes. Iz crkvenoslav. riječi, koja jednako glasi i isto znači. Jamačno nije ovo nikad bila prava narodna riječ; to dokazuju glasovi -žd-, mjesto kojih bi u pravoj narodnoj riječi moralo biti -d-. Korijen je isti, koji i u riječi i nad (vidi tamo), a nastavak je isti, koji i u riječi istoga korijena odežda (također iz crkvenoslav. jezika). Dok se riječ nadežda više gorovila nego danas, akc. joj je jamačno bio nadežda; ispor. ođežda. U rječniku Stulićevu (nadežda, nada s naznakom, da je iz čirilovskoga bukvara) i u Daničićevu (nadežda, spes sa četiri primjera iz xiii i xiv vijeka). Nije nadějuštimo se nadežda, uboguši zastupnik, ništimo krvmitelj. Sava pam. Šaf. 1. O blažena nadežda, jaže obeštana bystv (iz isprave kraja*

Milutina, Mon. serb. 72. Kažu . . . ufanje ili nadeždu. Š. Budinić suma 17a. Da ja nepravo činim něgovu sladku nadeždu . . . sujetnom pokazući. D. Obradović živ. 24. Videći, da je on (t. j. Vejko) jedina nadežda i potpora Milenkova i Petrova. Vuk dan. I, 80. Srpska država još nije bila najprostranija, ali je bila u najvećoj sili i cvetu i u nadeždi za napredak. grada 13. Ubija nadeždu, da će se od te nesreće naskoro moći izlječiti. pis. 54. Pozdravljamo kuću Petrovića, svu gospodu našega naroda i nadeždu našu od starine. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 283.

NADEŽDAN, nadežna, adj. pun nadežde. *Ispor. crkvenoslav.* nadežđnъ. E i oni takove su kobi, teke što su u nadeždnoj dobi. *Osvetn.* 3, 74. — *Adv.* nadežno, t. j. s nadom, sigurno, slobodno, samo u jednoj knizi. Odveće udati se u milost Božju i tako nadeždno sagrêhovati. Š. Budinić suma 132b. Sv. Petar smino i nadeždno reče. 170a.

NADEŽDOVATI SE, nadeždujem se, *impf.* isto što nadati se. *Samo u primjeru:* Uzdatati i nadeždovati se u svoja vlašća dilovanja. Š. Budinić suma 148b. — *Sasma nepouzdano.*

NADGAJ, m. ime dvjema zaseocima u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NADGAJIĆ, m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NADGÍZDATI, nàdgízdam, pf. gizdom koga nadvisiti. *Od nad-gizdati (samome gizdati u značenju, koje bi odgavaralo, t. j. gizdati biti, nema potvrde); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru:* Jedna tica gizdava sve tice nadgizdala, i sivoga sokola i bijelog labuda (*odgonetljaj: dukat*). Nar. zag. novak. 47.

NADGLÀSATI, nadglásám, pf. glasařem, t. j. glasovařem koga nadvisiti. *Od nad-glasati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Popovićevu rječniku (überstimmen). Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. Vas je više, pa nas možete lako nadglasati.*

NADGLASÓVATI, nadglásujem, pf. isto što nadglasati. *Od nad-glasovati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Šulekovu ném-hrv. rječniku za ném. überstimmen. Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. Nas je više, pa čemo vas lako nadglasovati.*

NADGLASJE, n. Tako J. Kavaňin ispred svakoga pjevača svoga, *Bogatstva i uboštva* zove pre dvije kitice, u kojima je kazan sadržaj kojega pjevača. — *Nepouzdano.*

NADGLAVAR, nadglavara, m. vrhovni glavar. *Samo u Stulićevu rječniku (supremus exercituum imperator).*

NADGLAVLE, n. ono, što stoji u građevinama navrh stupā kao glava. *Samo u rječnicima, i to u Mikalinu (nadglavje, capitellum, — nadglavje stupa, epistylum, capitellum), u Bjelostjenčevu (nadglavje stupa, nadstupje, capitellum, epistylum), u Voltigijinu (nadglavje, capitello, Kronwerk) i u Stulićevu (nadglavje stupno, epistylum s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.; griješkom se meće još značenje lat. cervical, t. j. jastuk).*

NADGLAVNIK, nadglavnika, m. isto što nadglavar. *Samo u Stulićevu rječniku (superior, princeps, caput, dux s naznakom, da se nalazi u Đordića) i samo u primjeru:* Pojte, pojte mogućega nadglavnika svijeta svega. I. Đordić salt. 221.

NÄDGŁÉD (biće takav akc.), m. nom. act. prema glag. nadglédati. *U rječniku Popovićevu (Aufsicht, Inspection) i u Šulekovu rječn. zn. raz. za ném. Aufsicht, tal. intendenza. Ima i u knizi Jur. polit. term. 42: Nadzor, nadgled, Aufsicht. Jer je dužnost ne puštati mladež u crkvi boz nadgleda. M. Pavlinović razl. sp. 92. — U ovom primjeru znači: milo, lubazno gledanje, vidi 2 nadglédati se pod d. Ova nepoštena općena izlaze i poradaju se . . . zarad zlameñā, kako maña ruku, duga nadgleda, nepošteni riči, smija, igre (govori se o nepristojnom općenu fratara sa ženama). P. Filipović 17.*

NADGLÉDALAC, nadglédaoca (jamačno je takav akc.), m. nom. ag. prema glag. nadglédati. Nadgladalac, nadziralac, Inspicient. Jur. polit. term. 691. Poslat će nadglédaoca. M. Pavlinović razl. sp. 232.

NADGLÉDÁNE, n. nom. verb. od nadglédati. Između rječnika samo u Vukovu (Aufsicht, cura). Dajući nim . . . nadglédaće vrh onijeh ljudi. B. Kašić fran. 168. Svjetski ljudi u crkvenijem stvarima predani crkvenom судu i nadglédańu. D. Daničić istor. 57. — *U ova dva primjera znači: milo, lubazno gledanje. Vi velite, da aškovanje jest kad veselo namagnutje, kad dragovođno nadgleda. F. Lastric ned. 306. Tu su nadglédańa, tu su nasmjaja, tu su namagnutja. 319. Ispor. primjer iz P. Filipovića kod nadgled.*

1. NÄDGLEDATI, nàdgledäm, pf. despicer, inspicere. *Od nad-gledati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Vukovu (besehen, inspicio, euro, značenju lat. euro, t. j. postarati se, nije se našlo potvrde).*

a) *ozgo doje pogledati; potvrda ima samo za nadglédati se: Ide na vodu i kada se nadgleda videći svoj obraz u vodi . . . toliku žalost ima. M. Divković bes. 20.*

b) *značenje prijedloga nad oslabilo je, te nadglédati znači isto što pogledati. Malo koji dan propuštaše (t. j. starac), da ne dođe nadglédati ga (t. j. sakrito zlato), popropati ga i ne-govin žutim licezrenjem ublažiti se. D. Obradović bas. 176.*

2. NADGLÉDATI, nàdgłédäm, *impf. glag. na-činen prema pf. nadglédati. Između rječnika samo u Vukovu (besehen, inspicio, euro). Osnovnom značenju, t. j. onome, koje bi odgavaralo značenju glag. 1 nadglédati pod a, nije se našlo potvrde.*

a) *nadzirati, t. j. s pomnom paziti na što, gledati, da ne strada, ne propada. A sestra mu dvore nadgledaše. Nar. pjes. vuk 3, 15. Pasite stado Božje, koje vam je predato, i nadgledajte ga. Vuk 1 petr. 5. 2. Koja se često oglédā, slabo kuću nàdglédā. Nar. posl. vuk 140. Onaj je one godine najsretniji, da konje nadgleda. Vuk rječn. s. v. česnica. Trudio se oko svoga dobra sam kao i prede . . . čuvao i nadgledao. Nar. prip. vuk 90. Jer se šašoš od cara . . . da nadgledaš Judeju i Jerusalim. D. Daničić jezd. 7, 14. Mjerio je kuće, nadgledao pute, upravljao prokopima. M. Pavlinović rad. 31. Nadglédati, beaufsichtigen, inspizieren, überwachen. Jur. pol. term. 60. 287. 520. — *Oramo ide i primjer, u kojem imamo nadglédati nad čim (mjesto nadglédati što). Nad komunima Mark Antonije Bubić nadgledaše. S. Lubiša prip. 100.**

b) *brinuti se, starati se za koga, za što. Među sobom neka se bratski mire i namiruju, bogati siromahe nadgledaju. Vuk dan. 4, 5. A žedno je care napojio, gole, bose jestе predeo, nadgledao ništa i uboga. Nar. pjes. vuk 2, 93.*

Dobri cvijet meni nadgledajte. Nar. pjes. petr. 1, 225. Da me barem toliko nadgledate, da u rđavom zdravju mome pod starost ne gladujem. Vukova prep. 2, 576.

c) nadgledati se (*refleks.*) t. j. ogledati se (*na ogledalo*); kao da je to u primjeru: Zrcalo svih ljudi, gdi se svit nadgleda. Đ. Baraković vila 115.

d) nadgledati se (*recipr.*), t. j. milo, žubazno se gledati. Stajaće jednu i drugu uru, nadgledati se, razgovarati se . . . momak z divojkom to jest revaši slama i vatru. Đ. Rapić 92. Čeka svetkovine za ići ašikovati ili nadgledati se. F. Lastrić od 171. U srcu im je misao i želači naparati, nadgledati se. ned. 302.

NADGLENDI, adj. onaj, koji nadgleda. Nadgledno osobje. Aufsichtspersonal. Jur. pol. term. 42.

NADGLENDIK, m. onaj, tho nadgleda. Nadglednik, nadzornik, Aufseher. Jur. pol. term. 42. Nadglednik, Inspector, ispettore. B. Petranović ručna kn. 47. Nadglednik, Aufseher, Vogt. Povović rječn.

NADGLENDIŠTVO, n. oblast, koja nadgleda. Nadgledništvo, Vogtle. Jur. pol. term. 602. Nadgledništvo, Inspectorat, ispettorato. B. Petranović ručna kn. 47. Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (za nem. Inspectorat).

NADGONITI SE, nādgonim se, *impf. prepiprati se, svaditi se. Od nad-goniti se; pravo je značenje prijedloga nad oslabilo. U selu Ratkovici (u Slav.) S. Ivšić.*

NĀDGÓRJE (jamačno je takav akc.), n. selo, zemja nad gorom. U rječniku nijednom. Bogato primorje Prusi nasećuju, nad njima nadgorje Mazoni zdržuju. I. T. Mrnavić osm. 38. — *Tako se zove i jedno selo u Crnoj Gori. Obično se to ime daje mestima, ispod kojih se nalazi gora. Zato je i ovo selo to ime dobilo, jer se ispod jedne zaravni, na kojoj se selo nalazi, prostire nepregledna gora.* Etnogr. zborn. 4, 434.

NĀDGÓRKIĆA (jamačno je takav akc.), f. isto što nadgorkiña (vidi tam). Samo u primjeru: Pa je pita vila nadgorkiña. Hrv. nar. pjes. 5, 42.

NADGOVARALAC, nadgovaraoca m. nom. ag. od nadgovarati se. Samo u primjeru: Čuvati se od velika govorenja, od otajnoga, kako čine nadgovaraoci. Zborn. (1520) 23b.

NADGOVĀRĀNE, n. nom. verb. od nadgovarati. U rječniku Belinu (contesa, contrasto di parole, — disputa, gara, competenza, — questione), u Stulićevu (disputatio, ratiocinatio) i u Vukovu (das Übersprechen, victoria linguae). Srvi se nadgovaranje od smrti i od čovjeka. Zborn. (1520) 68b. Ima takvi ženah, koje se vide . . . govorlje i jezične, da bi voljile izgubiti dušu i tilo nego umucati jednu rič. S jezikom takvim od nadgovarača ne zaručuj se. Đ. Rapić 96. Nadgovaranjem, ako je potriba, pomozi ga, s ponukovanjem pokripi. P. Knežević osm. 377.

NADGOVĀRATI, nadgovārām, *impf. glag. prema pf. nadgovoriti.*

a) nadgovarati (bez riječce se). U rječniku Stulićevu (u kojem se grijeskom veli, da je nadgovarati isto što nadgovarati se) i u Vukovu (übersprechen, zu Schanden reden, vinco lingua). Prepriše se u zbornicama svake subote i nadgovaraše Jevreje i Grke. Vuk d. apost. 18, 4.

b) nadgovarati se. U rječniku Mikačinu (dissero, dispuo, argumentor, syllogizo), u Belinu (contendere, contrastare, — disputare, — garegiare, — questionare), u Voltižijinu (quistionare, contrastare, bisticciare, zanken, streiten), u Stu-

ličevu (disceptare, disputare, ratiocinari) i u Vukovu (im Reden wetteifern, certo lingua). Nadgovaraj se s vojom tvojom u mladosti. Zborn. (1520) 9b. Ako vidiš (t. j. u snu), da se s vecijem od sebe nadgovaraš, toj prilikuje poginutje. 123b. Ovo krepostno djelo sastavljeno je ne za nadgovarati se od tancijeh scijeňenij u nauku meu vrijednjem katolici. S. Matijević 5. Koji pripovidači oli nadgovarajući se smiju se suprotiti gori od milostivosti rečenoj Monte di pieta. A. Kadčić 296. Kad se najedemo, onda ćemo se siti i veseli nadgovarati i nadmudravati. Vuk odg. na l. i op. 12. U Srbiji se kadšto sastanu u veće Hercegovci i Šijaci . . . pa se čitavu noć nadgovaraju. Vuk rječn. s. v. Šijak.

NADGOVOR, m. tema (t. j. ono, o čemu se ima govoriti). Izmedu rječnika samo u Stulićevu (praefatio, proemium). Koja se dobro ugadaju onezijam rječima, koje je on (t. j. propovjednik) u početku svoga nadgovora obećao prikazati. V. M. Gučetić 5. — *To bi značenje moglo biti i u primjeru:* Koj nadgovor za svoj prija svetog Gjera. J. Kavačić 133a.

NADGOVORENE, n. nom. verb. od nadgovoriti. Samo u rječniku Mikačinu (confutatio, redargutio) i u Stulićevu (confutatio, refutatio).

NADGOVÓRITI, nadgovorim, *pf. govorenjem nadvladati, pobiti. Od nad-govoriti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2.*

a) u navedenom značenju. U rječniku Mikačinu (convinco, redarguo, coarguo), u Belinu (convincere, confutare, — sopraffare con parole), u Voltižijinu (convincere, persuadere, überzeugen, überweisen), u Stulićevu (confutare, refutare, refellere s primjerom iz neke dubr. knige: kako kralj vidje, da je Nakor nadgovorio sve razumnike negove, da nije dan umije ni riječi progovoriti) i u Vukovu (zu Schanden reden, lingua vinco. Stojan je Cupić bio vrlo rječit.... za to pripovijedaju, da je negdje rekao Karadžordije: ko mi nadgovori Cupića i natpiše Molaru, daču mu štagod hoće). Isus . . . prigovaraše se toliko mudro i toliko razumno, da ga nitko ne može nadgovoriti ni pridobiti u mudrosti. M. Divković bes. 6. Svaki žudi nadgovorit zatočnika spamevnoga i nega bi rad oborit britkim mačem od razloga. J. Kavačić 376b. Kažu da nekakva daka samouka da ga niko nije mogao nadgovoriti. To se lasno može verovati, jer ko će luda nadgovoriti? D. Obradović bas. 71. Poluvirci . . . od crkve odсудeni jesu i s očitim sv. pisma i pridaša svdočanstvima nadrazloženi i nadgovoreni. I. Velikanović upuć. 1, 5. Jedan čovik, koji će nadgovoriti svit svojim razloženem. A. Tomiković gov. 177.

b) nagovoriti, navesti, narratiti. Samo u primjeru: Ženu kralja latinskoga našu Amatu nadgovori, Trojanina prokletoga na privaru da umori. Ģ. Palmotić 2, 83.

NADGRADA, f. ono, što se nad čim nadgradi. Samo u primjeru: Pa se Turci u nevolji mahnu, da s nadgradom nadofate gradu (t. j. da nešto na jamiči nadograđe, kako bi viša bila od hrišćanske crkve). Osvetu. 6, 11.

NADGRADITI, nadgradim, *pf. sagraditi što nad čim. Od nad-graditi; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Stulićevu (super aedificare s primjerom, za koji se kaže da je iz Gundulića: kreposti, ke se pristoji da ih djevice vrhu podumijente od djevstva nadgradi; primjer nije iz Gundulića, nego iz Gra-*

dića, ali u ňega nije nadgradi, nego nadograđi; vidi kod nadograditi). Ima i u Šulekovu rječ. zn. naz. kao graditeški izraz za niem. den Oberbau austuhren.

NADGRADŇA, f. ono, što se nadgradi. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao graditeški izraz za niem. Oberbau.

NADGRAĐE, n. mjesto nad gradom. Samo u Stulićevu rječniku (locus super civitatem).

NADGRAĐIVAÑE, n. nom. verb. od nadgraditi. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim riječi nadgradnja.

NADGRAĐIVATI, nadgrađujem, impf. glag. načinjen prema pf. nadgraditi. Samo u Stulićevu rječniku (nadgrađujem kod nadgraditi) i u Šulekovu rječn. zn. naz. (nadgraditi, nadgradivati).

NADGREBLE, n. natpis nad grobom. Samo u Zoranici 89, gdje upravo stoji: nadgrevje. — Ispor. nadgrobje.

NADGBEBCICA, f. isto što nadgrobnica. Samo u primjeru: Nadgrevnica, koju složi Petre Hektorović Franetu Hektoroviću rodjaku svomu (ta je nadgrevnica složena u 46 stihova). P. Hektorović 61.

NADGROB, m. riječ tamna značenja. Samo u primjeru: Prijateljsko žive pero još Lucija Anibal, vlaš u nadgrob, gdje ga odkriva svijetlom svjećom, ka tu siva. J. Kavačić 104^a.

NADGROBAK, nadgropka, m. isto što nadgrobnica. Samo u Stulićevu rječniku (nadgrobak, nadgrobje, nadgrobnica). — Slabo pouzdano.

NÀDGROBAN, nadgrobna (s takvijem se akcegovori), adj. onaj, koji je nad grobom. U rječniku Stulićevu (nadgroban, sepulcralis), u Daničevu (nadgrobnja, sepulcralis s potvrdom iz xiiij vijeka, koja se ordje navodi na prvom mjestu) i u Popovićevu (nadgroban, Grab.). Stvorihom obavnošćuju molbu . . . pojušte nadgrobnu pénija. Stefan pam. Šaf. 20. Načelnéte nadgrobna pénija i dadiće slavu Bogu. Domentijana 78. Nasredi crkve uzvišen bio veliki nadgrobni spomenik (katafalk). Nov. srbi. (1835) 169. Govor se i piše u naše vrijeme, na pr. Tko će govoriti nadgrobni govor? — U jednoj knizi ima nadgrobovno kao imenica u značenju: nagrobní natpis. Od mene mu nek ovo je nadgrobovno. Č. Čojković pjev. crn. 243a.

NADGROBLJE, n. nadgrobni natpis. U rječniku Belinu (nadgrobje, epitafio), u Voltigijinu (nadgrobje, epitafio, Grabschrift) i u Stulićevu (nadgrobje, nadgrobnica, epitaphium, inscriptio sepulcris incisa). Nadgrobje Šišmunda Menčetića. D. Rađina 61b. Nadgrobje isto gospodji Niki. 140b. Nadgrobje gospodina Miha Monalda. D. Zlatarić 91b. Barronijo . . . postavni nad grobom sv. Ifaciju u našoj crkvi priliku negovu i blizu ne pristavi nekoliko zavjetna upisanjeh na dašticah; prid koju priliku dohodeći bogoljubno sfakovrstna čelad od Rimjana . . . napuniše zavjetima sfakovrstnjem nadgrobje. B. Kašić iñ. 104. Veličanstvo od Solina kažu templi, vodotoci . . . mnogo nadgrobja i nadpisi. J. Kavačić 164b.

NADGROBNICA, f. nadgrobni natpis. U rječniku Mikašinu (nadgrobnica, natpis od groba, epitaphium, inscriptio sepulcri), u Belinu (epitafio), u Bjelostjenčevu (nadgrobnica, natpisek grobni, epitaphium, inscriptio sepulcralis), u Voltigijinu (epitafio, Grabschrift) i u Stulićevu (epitaphium, inscriptio sepulcris incisa s naznakom, da se nalazi u Nenadića). Nadgrobnica Petra Golubinića, hvarskoga vlastelina. H. Lucić 291. Nadgrobnica Nikoli Dimitroviću složena po D.

Mavru Vetrani Čavčiću. N. Dimitrović 105. Nadgrobnica D. Mavru Veteranu opatu. N. Nađešković 1, 343. Andeo donese nadgrobnicu . . . ploču od mramora napisanu ovijemi besjedami: Mens sancta, honor in Deum voluntarius, patriae redemptio. B. Kašić per 44. Ali nevističu ki si čas venčao, smrtnu nadgrobnicu tudje s' joj pisao. I. T. Mrnavić osm. 140. Knige i nadgrobnice razlike. I. Ivanjićević 258. Andriji Čubranoviću, spijevaocu od Jedupke, nadgrobnica. I. Đordić uzd. 159. Druga nadgrobnica udjeđana je na mramornoj ploči. ben. 62. Ne bi li mogao ovu nadgrobnicu napisati. A. Kanižlić uzr. 64. Ja ne ču iziskivati grob negov; ako bi se pak tko srićom na ňega namirio, mogao bi učiniti ovu ali priličnu nadgrobnicu. kam. 426. Piše sv. Jerolim na (štamp. nad) ňezinoj nadgrobnici. Blago turl. 2, 156.

NADGROBNIK, m. isto što nadgrobnica. Samo u primjeru: Jedan andeo . . . donese ovi nadgrobnik na proslavljenje od blažene Agate. B. Kašić per. 44.

NADI, praepon. isto što nad. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji, na pr. nadi Pirot. A. Belić 266. — Onamo govore i bez kodi, odi poređ bez. kod, od.

NADÍČITI, nádīčím, pf. celebrare. Od nadíčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Dalmaciji ironički mjesto: osramotiti, na pr. Baš si mi kuću nadičila! (reći će muž rđavoj ženi). Fratar Marko nadičija lipu svoj manastir! J. Grupković. — U ovom primjeru znači isto što nakititi: Kako će svak svoju velikoljepnu, sa svim preletnim, letnim i bogati jeseni darovi nadičenu i preukrašenu glavu pokazivati (govor je o fruškogorskim brežulčima). D. Obrađović živ. 82.

1. NADIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. Biće upravo od prezimena Nadić, kojemu se nije našlo potvrde.

2. NADIĆI, nádídém, pf. supergredi, superare. Akce je u svijem oblicima kao u glag. iziči (vidi kod iziti, gdje je trebalo reći, da je aor. ne samo izidoh, izidoh, nego i izidoh, izidoh). Od nadidić, nada-ćí (vok. -a- kao u iza-ćí, oba-ćí, poda-ćí, uza-ćí); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Vrančićevu (nadajti, superare), u Mikašinu (nadići, više ići, supergredior), u Stulićevu (naditi, nadidem, superare, vincere, excellere s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića, — nadići, nadidem, nadhoditi s naznakom, da se nalazi u Gradica, — nadaći, nadhoditi, — ima i nadići, venire, koje je sasma nepouzdan i oblikom i značenjem) i u Vukoru (nadići, nadidem von oben umgehen, ambo desuper fin lat. ni nem. značenje nije točno], — nadaći, nadadem, nadići). Najstarija je potvrda iz xiv vijeka (vidi prvi primjer pod 2, a), u vijekovima xvi—xviii običan je taj glagol u pisaca, a od početka xix vijeka slabo mu ima potvrda.

1. Oblici.

a. infinitiv.

(a) naditi. Menčetić—Držić 500, Lucić 263, D. Rađina 124^a, Lukarević 288 i u rječniku Stulićevu.

(b) nadići. Gundulić 239, Bettera čut. 51, Parić prosv. 1, 59, Kanižlić kam. 7, u rječniku Mikašinu, Stulićevu i u Vukoru,

(c) nadajti. Zanotti upit. 15, Vitalić istum 222, 299^b, Rapić 26 i u rječniku Vrančićevu.

d) nadaći u različnih štokavskih pisaca (osim slavonskih) od Gradića djev. 59 do Grgura iz Vareša 58 i u Stulićevu i Vukovu rječniku.

b. prezent.

a) nadidem u N. Rađine 50a i u Stulićevu rječn.

b) nadidem. Divković nauk 273a, Kanižlić uzr. 19/20, kam. 7 i u Vukovu rječn.

c) nadajdem. Bernardin 35, Marulić 139, Ant. Dalm. n. tešt. 2, 99a, Bandulavić 41b, Georgiceo nasl. 21, Mrnavić osm. 20, Margitić isp. 35, A. d. Costa 1, 70.

d) nadadem. Radnić 526a, Lastrić ned. 289, Zborn. za nar. živ. 10, 50 (iz govora pojičkoga u Dalm.) i u Vukovu rječn.

e. imperativ nadidi. D. Rađina 141b, nadajdi Nauk brn. 49b.

d. aorist.

a) nadidoh. Korizm. 62a, Kožićić 42a, D. Rađina 1b, Dimitrović 61, Ivićević 14, Vitasijević ost. 68.

b) nadidoh. Margitić fala 29, Nadod. 151.

c) nadajdoh. Marulić 189, Lucić 219, Alberti 318, Glavinić cit 67a, 279b, Jerković 64, Armolušić 17, Margitić isp. 155, fala 11, J. Filipović 1, 545b, Lastrić test. 387a.

d) nadadoh. A. Gučetić roz. mar. 168, Ančić vrata 233a, Divković nauk² 164, J. Filipović 1, 545b i 577b, Kačić razg. 21, korab. 224, 287, Lastrić ned. 85, svetn. 120a, Matović 52, Đordić ben. 87, Grgur iz Var. 105.

e. particip pret. I. nadašaći (t. j. nadašći). Gradić djev. 113, nadašavši. Lastrić test. 222a, 323a.

f. particip pret. II.

a) nadašao, nadašla u različnih čakavskih i štokavskih pisaca od Bernardina 156 do danas. Ima i u Vukovu rječn. (u izd. 1852 ake. je nadāšao, a u izd. 1898 je grijeskom nadāšao).

b) nadisao, nadisla u različnih štokavskih pisaca od Menčetića—Držića 471 do Velikanovića upuć. 1, 3; između čakavskih knjiga potvrda se našla samo u Naručniku 88a.

2. Značenja.

a. nadići je isto sto doći nado što. Krilē imēju duhovnē nadjide sēti lukavaago lovjenija. Danilo 334. Bezakonija moja nadidošo glavu moju (iz lat. iniquitates meae supergressae sunt caput meum. psal. 37, 5). Korizm. 62a. Prida te jer moje bezakonje pride, grešni moj duh kcje i glavu nadide. N. Dimitrović 61. Da vidu more toj, koje se u sebi podiglo tač bješe, er zvijezde na nebi prem nadit hotješe. F. Lukarević 288. Nepravde moje nadasle su glavu moju. M. Divković bes. 198. Bezzakonja moja nadajoše glavu moju. M. Alberti 318. Zašto zloće me nemile nadisla su glavu moju. I. Gundulić 197. Olost oče . . . da dotiče do oblaka, da sve nadajde. S. Margitić isp. 35. On (t. j. Isus) nadasavši kore andeoske svekolike namisti se i sidi ua desno Boga oca. F. Lastrić test. 222a. Petnaest lakata voda je bila nadisla svrhu sviju planinah (iz lat. quindecim cubitis altior fuit aqua super montes. gen. 7, 20). 276a. Vode od potopa ne samo sve doline napuniše, nego sve planine nadadoše 15 lakata. ned. 85. Jablan vala da je visok, da svojin kitan nadade učelak kuće (iz govora pojičkoga). Zborn. za nar. živ. 10, 50.

b. prijeći što, prekoračiti (u prenesenom smislu); rijetko. Križ se ima činiti rukom . . .

i ne ima nadac mire od pedja. I. Ančić svitl. 192. Odlatišće ne imade nadaci dva ili najviše tri miseca. I. P. Lučić nar. 57.

*c. prestupiti (u moralnom smislu); rijetko. Ako bi to pohotinje telesno nadislo naredbe matrimonia. Naručn. 88a. — *Ovamo ide i mjesto iz Pavlove poslanice 1 sol. 4, 6: et ne quis supergrediatur neque circumveniat in negotio fratrem sumum, koje se ovako prevedi: I da nitkore ne nadajde ni prihini brata svoga. Bernardin 35. Da nitko ne nadide i ne obide u čemgodi brata svoga. N. Rađina 50a. Da gdo ne nadajde i ne prehini brata svoga. Ant. Dalm. n. tešt. 2, 99a. Da nitkore ne nadajde ni prihini u dugovanju brata svojega. I. Bandulavić 41b. Ispor. u Vukovu prijevodu: I da ne prestupate i zakidate u stvari brata svojega (i u crkvenoslav. tekstu je glag. prestupati prema grč. *πρεπεῖσθαι*).**

d. pretjerati (u prenesenom smislu); rijetko. Nije zlameće od krotka srca karati drugoga ne-promišljivo ili nadajći način od pokara. M. Radnić 447b. Starešina . . . da ne bi u pokaranju ili nadasao ili pomaňkao. J. Filipović 3, 286a.

e. nadvladati, pobijediti, odoleti. Dobudi nepravdu pravdom, tvojom dobrotom nadajdi drugih zlobu. Nauk brn. 49b. Gdi su mornari, ki z valovi mora boreći se silu nadajdohu jedo? F. Glavinić čet. postl. 8. Ako lahk' i mala ti sad ne dobudeš, kako težja tvojom jakostju nadajdeš? (iz lat. si non vincis parva et levia, quando superabis difficilia?). A. Georgiceo nasl. 21. Počel je strijati pritvrde zide i tako ih je dugo strijal, doklegod jih je nadasal i poda se podbil. prič. 24. Tko pridobije neprijatele duše . . . nadajdi će drugu smrt od tijela. M. Radnić 540a. Dopušta nam se milost pomoći, da moremo nadac i dobiti svakolika napastovaњa svitovna. M. Dobretić 16.

f. nadvisiti, preteći, t. j. biti pretežniji od koga (od čega).

a) nadici koga (ili što). Mnoge kćere skupiše bogastva, da ti si nadasla tih (iz lat. multae filiae congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. prov. 31, 29). Bernardin 156. Velekrat izajde od sebra besida, da mudrost nadaje plamenita dida. M. Marulić 139. Ova od gospoj . . . zato je paklene nadisla silosti. Menčetić—Držić 471. Ti si sam . . . pjesnive jedine nadisal i dobil. D. Rađina IIIa. Rotoriku, logiku i filozofiju svrši i sve tovariše nadaje svoje (t. j. sv. Tomaš). F. Glavinić cit 67a. Ova muka nadajde sfe ostale muke i bolesti tvoje. M. Jerković 64. Neka vidiš, da žalosti, koje su se nam zgodile, nadisla su sve gorkosti, vik na svjetu teku se bile. J. Palmotić 255. Na svjetu se nitkor nadje, našu mudrost tko nadade. M. Divković nauk² 164. Od ke provri slas tolika . . . da svjetovna svakolika naslađenja jur nadide. A. Vitasijević ost. 68. Svaki se svojim darom i milostju fali, ali sv. Anton nadide svekolike. S. Margitić fala 29. Ovi mladići . . . u malo vrimena sve mudrace od Babilonije nadadoše. A. Kačić korab. 287. Niti samo cijena bi prilična i jednaka dugovima našijema . . . dali nih mnogo nadade. J. Matović 52. i. t. d.

b) nadici koga (ili što) čim Mudrostju koji je vsakoga nadasal. Transit 284. Svaku zled nadajde smrtju Božja kripost (govor je o smrti Isusovoj). M. Marulić 189. Pozri . . . gizdave vil ljepos, kojom je uzmožna sva bitja naditi. Menčetić—Držić 500. Foka skupost bludom nadide Mavricija. Š. Kožićić 42a. Andelski ne ukras

svih vila slavni glas vridnostju nadide. D. Rađina 1b. Mrkla noć svitlostju bil će dan naditi. 124a. Marija . . . bi dostoјna svekolike ostale žene blaženstvom nadaći. B. Gradić djev. 59. Želi i ište, da bi poštenjem i užvišenjem svekolike nadašao i natekao. M. Divković nauk 272a. Ako bi čovik svojom oholosti sve ostale nadašao bes. 311. (*Marija*) svih staroga i novoga zakona svetac nadaje silami. F. Glavinić cvit 279b. I. gusara nemiloga silu značenjem nadišo je. P. Knavelić 308. I nadajt će svih bogastvom. A. Vitanjic ist. 299b. Matija . . . svetištem i naukom mnoge nadajde. S. Margitić fala 11. Ne dade prigode . . . lijotom, kojom je sve rečene nadasla. F. Lastrić test. 354b. Hoćemo sjati i slavom podpunosti sve hoćemo nadajti. D. Rapić 26. Da samim jednjem brojem nadajde polak odaberiteļa. A. d. Costa 1, 70. Da je on . . . Dioklecijana nemilostivstvu nadišao. A. Kanižić kam. 60. Drugima opaćinama prvašna zlotvorstva je nadišao. 160. — *Kašto pred instrum. stoji prijedlog s.* U kratko vrime z naukom sve druge nadajde svoje. F. Glavinić cvit 327a. S svojim materinstvom sve nadajde matere. J. Filipović 1, 545b. Koji s brojem druge naticanike bude nadašao. A. d. Costa 1, 232.

c) nadići koga (ili što) u čemu. Salamun u mudrosti na svit luke sfe nadajde. J. Armonišić 17. U mogućству i u slavi svojoj ovi puk nadasl biše ostala kraljestva naokolo. A. Vitanjic istum. 262. Ali su me mnogi ljudi u ovomu nadasli. S. Margitić fala 155. Ove su u zloči nadasle sve eretike. A. Baćić 155. Ona sve (t. j. žene) nadade u materinstvu i u divičanstvu. J. Filipović 1, 545b. Divica u svojoj čistoći andelete nadade. 1, 577b. Ako je Ivan u poznanju stvari došastio ili u proročanstvu andele nadišao. F. Lastrić test. ad. 35a. Okruniše za kralja Vladana, koji u dobroti, pravdi i ljubezništvu nadade otca svoga. A. Kačić razg. 21. Solomon nadade u mudrosti sve istočne mudrace. korab. 224. Nadab, koji u zločam nadade otca svoga. 235. U poznanju starih božanstvenih nadasla je sve bogoslovce. A. Kanižić utoč. 592. Da nadideš svekolike u mudrosti i značu. kam. 7. Ostav kraljevinu svomu sinu Ahabu, koji . . . sve prošaste kralje nadišao biše u opaćnosti. E. Pavić ogl. 303. Ovaj tolike počini opaćine, da je u zloči nadišao Amoree. D. Rapić 401. Druge sve si nadasao u srićnosti. P. Knežević pis. 180. Pavlimir . . . sve nadide tada u lipoti. Nadod. 151. U komu dijelu imaju nadaći i koliko imaju biti izvršniji od ostalijeh? J. Matović 287. Arcižakan . . . nadasao jest u oblasti ne samo pope, dali i vrh arcipopa oblast negova prostire se. A. d. Costa 1, 35. One, koji su prvo potopa živili, u zločah i opaćinah jesu nadišli i nadvisili. I. Velikanović upuć. 1, 3. Pastiri . . . imadu nadaći puk u mudrosti i u bogolubstvu. I. P. Lučić bit. 26. Marija nadade sve ostale ispodivnike u hrabrosti svoje vire. Grgur iz Vareša 105. U jednoj stvari Peel je nadasao veći dio državnika. M. Pavlinović rad. 16.

g. rijetka pojedinačna značenja, a) occurrere, t. preteći koga ili što. Samo u primjeru: A. Je li od potrebe krstiti ditešće? B. Potribno jest za nadajti pogibil smrti. I. Zanotti upit. 15. — b) antecedere, anteire, t. j. biti, dogoditi se prije čega. Samo u primjeru: Koja zlamjenja hote nadajti (stamp. nadajstii) sud? I. Zanotti I. ned. priš. 8.

3. NADIĆI, nadišem, pf. attollere. Od nadici; upravo ide medu glagole navedene kod 1

na pod II, 2. t. j. glagol upravo znači: malo, slabo dignuti, ali je to značenje dosta često zatrto, te glagol znači isto što dići, podići. Pored nadići govor se i nadignuti; prema ovome inf. glasi prez. nadignem, imper. nadigni; aorist i participi tvore se prema jednom i prema drugom inf., dakle: nadigoh i nadignuh, nadigavši i nadignuvši, nadigao i nadignuo, nadijen (danas nije u običaju) i nadignut. U rječniku Belinu (nadignuti se vlasni, arricarsi i capelli pro paura), u Stulićevu (nadignuti, erigere, elevare, attollere) i u Vukovu (nadići, nadignuti, heben, elevo).

a) malo, slabo dići. Otvori oči, nadigni uši. Poslov. danič. Važa onakvo mjesto izabrati, koje ili nešto nadignuto leži ili barem savsime jest suho. I. Jablanci 65. Krava . . . mora imati nadijen i zakućen nos, dobro otvorene nozdrve. 117. Rep važa da mu (t. j. dobrubiku) . . . kao nadijeno i grbavo stoji. 118. Nadignuti se, t. j. malko se dignuti, na pr. kad se bolesnik u poseti nadigne. M. Pavlinović.

b) dići, podići. Divojka, koja hodi nadigavši glavu kao jelin. J. Filipović 1, 77a. Adonija . . . nadiže glavu još za otca živa da će kraljevati svrhu Izraela. A. Kačić korab. 217. Da se plužni nož ili višje nadignuti ili niže popustiti . . . može. I. Jablanci 49. Na ovaj način vunu ovacah svojih na tuliko poboljšaše i u dobroti nadigoše. 129. Medu svijem ovijem tugami drži glavu oholasti nadignutu. B. Zuzeri 342. Nadigao (ili zakeserio) kvasilo. Vuk rječn. s. v. kvasilo. Vidi i primjer kod riječi, koja sad dolazi.

NADIGAĆ, nadigača, m. onaj, tko nadiže. Samo u primjeru: Posla moja mama tvojoj mami, da mi dadeš nadigača, da se i naš nadigne (zagoteka za kvasac). Nar. zag. novak. 86.

NADIGNUTI, nadišem, pf. Vidi 3 nadići.

NADIGRATI, nadiigrātī, nadiigrātī, pf. igraiem nadvlatati. Od nad-igrati; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Stulićevu (nadigrati, nadtančati, t. j. in choreis ducendis aliquem vincere) i u Vukovu (überspielen, übertanzen, vinco lusu, saltu s primjērima iz nar. pjes. vuk 2, 485 i 1, 161: Kad zaigra Kaica Radonja, on nadigra tri stotin' Mağara, — De se muña s gromom igra, muña groma nadigrala). Poče pitи po mehani vino i s Turcima igre zametati, svakoga je igrom nadigrao. Pjev. crn. 271a. Junaci su k igri došli; ili ēu i(h) nadigrati ili mene ne ēe biti. Nar. pjes. vuk 1, 277. Pa najprije igru zametnite . . . ti ēeč ūega lasno nadigrati. 2, 29. Gđe padne klis, uzjaš svu one, što su nadigrani, i jašu ih do koňa. Vuk rječn. s. v. klis. Ako tebi Bog i sreća dade, te nadigraš caricu gospoju. Nar. pjes. petr. 1, 59.

NADIGRÁVĀNE, n. nom. verb. od nadigrati. Samo u Vukovu rječniku (Sieg im Spielen, Tanzen, victoria lusus, saltus).

NADIGRÁVATI, nadigrāvām, impf. glag. prema pf. nadigrati. Samo u Vukovu rječniku (überspielen, übertanzen [stamp. tanzen], vinco lusu, saltu).

NADIHAĆE, n. nom. verb. od nadihat. Izmedu rječnika samo u Stulićevu (inspiratio) i samo u primjeru: Pokle on (t. j. Bog) daje svim život i nadihaće i svaka (iz lat. cum ipse det omnibus vitam et inspirationem et omnia. act. apost. 17, 25). I. Bandulavić 229b.

NADIHATI, nadišem, impf. dihati na (u) koga. Od na-dihati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Izmedu rječnika samo u Stulićevu (nadihati, inspirare, — nadihan, inspiratus s na-

znakom, da se nalazi u Rose). Oblici nadijem, nadišući mogu biti prema inf. i nadihat i nadisati; ordje će se navesti samo primjeri, u kojima dolazi oblik prema inf. nadihat; druge primjere, koji bi mogli oravno ići, vidi kod nadisati. Duhom Božnjem nadihani propovijedahu Božja otajstva. S. Rosa 80a. Vandelski duh, kojim ste nadihani, ne diha lutosti, ne diha žestocine. 104b.

NADIHAVAĆE, n. nom. verb. od nadihavati. Samo u Jambrešićevu rječniku (aspiramen, u lat. dijelu).

NADIHAVATI, nadihavam, impf. glag. izveden od nadihat. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (nadihavam, aspiro), u Voltigijinu (nadihavati, nadihavam, soprafiatare, auf etw. hauchen) i u Stulićevu (nadihavati, adspirare). — Pored nadihavati ima i nadihivati; samo u primjeru: Toliko ti poslanika pošiće, kolikogodijer ti žela nadihuće od života vječnega. M. Radnić 437b.

NADIHIVATI, nadihujem, impf. vidi riječ, koja je pred ovom.

NADIHNA, m. muško ime; znači upravo djetete, od kojega se roditeli svakome dobru nadaju. Nastavak se -ihna nalazi i u drugih nekih starih muških imena, na pr. Dobrihna, Držihna, Starihna, Vučihna i dr. Potvrde donose: Mon. ragus. 2, 200. 203 (za xiv vijek). K. Jireček rom. 2, 74 (za xiii vijek). M. Držić 157. — U rječniku Daničićevu nema same imenice Nadihna, ali ima adj. posses. Nadihnin: U Nadihnnu laž (iz isprave xiv vijeka).

NADIHNIO, m. prezime izvedeno od imena Nadihna. Samo u Daničićevu rječniku s potverdom iz xv vijeka.

NADIHTATI, nadišćem (nadihćem), impf. isto što nadihat. Od na-dih-tati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Dilujući, pušući i nadihćući duh gospodina istoga srca ova . . . obratiti će jih. A. Vitačić istum. 528.

NADIJAĆE, n. nom. verb. od nadijati se. Ufanje i nadijanje na ovu obećanu milost Božju. Ant. Dalm. ap. e 1. Niti tvojemu nadijanju niti hotenju mojemu zadosta učiniti mogah. P. Vitezović odil. vii.

NADIJATI SE, nadijem se, impf. sperare, praesagire. Glagol je izveden od osnove imenice nadija (spes), koje u našem jeziku nema, ali se nalazi u slov. (nadeja), u češkom (nadčeje) i u poj. (nadzieja), a glag. se nalazi u staroslov. (nadějati se), u slov. (nadejati se) i u rus. надѣяться). Otud se vidi, da je -i- u nadijati se postalo od negdašnjeg -k- poradi -j-, koje je iza nega; isporučiti, smijati se prema sjeme, smijoh i t. d. U rječniku Vrančićevu, Bjelostjeničevu, Jambrešićevu, Stulićevu i u Daničićevu (vidi daće); u orovne zadnjem dra su primjera iz xiii vijeka, a u obavdu je glag. nadijati se uzet iz crkvenoslav. jezika; zatijem su u istome rječniku dva primjera iz dubrovačkih isprava pisanih oko g. 1400; što se iza toga vremena našlo primjera, gotovo su svi iz čakavskoga gorova. — Vrlo rijetko prez. glasi nadijam se; imper. nadijaj se (vidi među primjerima).

a. nadijati so je isto što nádati se pod 1. U rječniku Vrančićevu (nadijati [griješkom bez se]. ufati, sperare), u Bjelostjeničevu (nadejam se, ufam se, spero, expecto), u Jambrešićevu (nadejam se, spero), u Stulićevu (s. v. nadati, nadati se s primjerom iz neke knjige: svaka od nega na-

dijuć, griješkom bez se) i u Daničićevu (nadijati se, sperare s četiri primjera, o kojima je već bila riječ i koji će se daće na svojim mjestima navesti).

a) primjeri prema primjerima glag. nádati se pod 1, a. Vele brzo, to jest do malo vremena i kada se ne nadijete. A. Vitačić istum. 14. Danas luta smrt me kosi, prem kada se ne nadijah. 548b.

b) primjer prema onima kod nádati se pod 1, b, a. Ter Seňanom daje znati, da se mogu pak Fcrbina v ove kraje nadijati, jaku silu koji peja. P. Vitezović seć. 2.

c) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, b, b. Spomiňajući nega verne i ugodne službe, ke je on nam služil . . . ke službe (biće gen. sing., premda je napravo akuz. plur.) se mi i napravo nadijemo od nega (iz xv vijeka). Mon. croat. 83. Mornar se boji na moru, a težak na polu svaki se zla nadijući. M. Marulić 67. Koji to ufa i toga se nadije. Katek. (1561) 94. Ti isti nimaju se ufati i nadijati velikoga blaga. Postila (1562) 11b. Od koga se (t. j. vinograda) ja grozdja nadijah. Proroci 12.

d) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, c, a. Čekaj, dokle Andrijaš pride . . . zač mu se vsaki dan nadijemo (iz xvi vijeka). Mon. croat. 207. Gdi nitkor veće ni, komu se nadije (t. j. majka). M. Marulić 114. Li u skori mu se hoćeš (t. j. srome sinu), mila majko, nadijati. Nar. pjes. u P. Hektorovića 19. Onda mi se, majko, nazad nadijajte. Jačke 156. Divojka se j' svaton nadijala. Nar. prip. mīkul. 176.

e) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, c, b, aa. Ako kamo ideš na put, ne (štam) i ne nadaj se tujem brašnu, na svoje imej pri sebi (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkv 9, 140. Rekoše mi stvari otajne od drugoga života, komu se mi nadijemo po sem kratkomu. Transit 197. I ja ti se ščeti ovoj ne nadijah. H. Lucić 238. Zato ču, što pitaš, na dobro sve prijati i ko mi obitāš, dobru se nadijat. 241. Prema ko se on tomu ne nadije i ne misli na to srce negovo. Proroci 18. Gdi se ne nahodi tko rič Božju sije, velikoj se škodi toj mesto nadije. P. Hektorović 42. Kako pogubi nadijući se staše. P. Zorančić 40. Zlu se nadijući po zidu se klati. D. Baraković vila 76. Svak se zlu nadije. jar. 76. Paša biži i glasom vapije, smrti se nadije. J. Radojević 26. Vsaku uru i hip porodu se nadijem. Jačke 165. Čagod na drugom vidiš, tomu se sam nadij (u današnjih čakavaca). F. Kurelac rad jug. ak. 15, 143.

f) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, c, b, bb. Bojemu nadijemo se odb kraljevstva ti (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 23. Tomuj smo se vzbuda odb vaše ljubve nadijali (iz početka xv riječka). 1, 60.

g) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, d. Čagodi otac tvój od tebe će priyat, od sinov tvójih toj ti ćeš se nadijat. P. Hektorović 37. Stogod virovaše oni, ja virujem; što se nadijaše, i ja se nadijem. A. Georgiceo nasl. 322. Sto se nadijete, virni Stanbojani? I. T. Mrnavić osm. 89. Nisam se od tebe to ja nadijala. Oliva 21. Jor tvoj obraz, sinko, vidih, što se nigdar ne nadijah. P. Vuletić 79.

h) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, e, c. Ne nadješmo se na oružje naše, niti na silu Gospoda. Stefan pam. šaf. 19. Nadješte se na Gospoda. Sava pam. šaf. 7. Ča nam je Bog . . . obécal, na to isto tvrdo se imamo

nadijati i ufati. Postila (1562) 204a. Ki se nadijut na Gospodina (*iz lat. qui confidunt in Dominum. psal. 124, 1.*) M. Alberti 61.

i) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, f. Ca so već van jada bit človik nadije, već mu se nesklađa u sreću zadije. D. Baraković vila 275. Niki se nadiju uteći na goru. jar. 18. Hirud . . . nadijašo se zlamenje kogodir viditi od nega (*iz lat. sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. luc. 23, 8.*) M. Alberti 495. U purgatoriju stojeći u faju se vidit ga (*t. j. Boga*), u limbu ne nadiju se. F. Glavinić cit 359a. Budemo se nadijati na svijet vodit duge žitke, izprazno se zabavljati. J. Kavačin 471a.

j) primjeri prema onima kod nádati se pod 1, g. Zasveda se ja nadiju, da ona . . . poznana hoće biti. H. Lukić 225. Bud' da so nadiju u sreću mojemu, da ti pri dodiju neg' zgodim u temu. 235. A mi so nadijahemo, da hoće biti on, koji odkupiti ima Izraela. Postila (1562) 192a. Čudi se nadiju, toj blago da sprave. D. Baraković jar. 15. Ja sam se nadejala, da ćeš ti meni laginu delat. Nar. pjes. istr. 5, 13.

b. nadijati se, t. j. slutiti. U rječniku Vrančićevu (nadijati se, ominari. *praesagire*) i u Bjetstenčevu (nadejam se, t. j. vidi mi se, *praesagio, ominor, opinor*). Činu tastamenat moj . . . nadjući se smrti ot Boga poslanoj (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 61. Budući u velikoj slabosti telom . . . nadjući se kratka živjenja na svitu (*iz xv vijeka*). 64. Človika b', mnu, sveta, kako se nadiju, pustila zlim spata. D. Baraković vila 59. Ove se (*t. j. knige*) nadiju da mi su vazete. I. Ivanišević 308. Biše nemu hazna, gdi se ne nadije, da će mu bit prazna. J. Armolušić vi.

c. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Kakono na vuka svi na me vapjivo, cić mogu nauka da mi smrt zadiju, meni se nadiju, jer se rok približa, da me jur ubiju na drivu od križa. M. Marulić 173.

NADIJEDATI, nadijedam, *pf. vidi nadjedati.*

NADIJEL, *m. nekakvo geogr. ime zabilježeno samo u S. Novakoviću pom. 139 (Nadeli).*

NADIJÉLITI, nádijeljím, *pf. isto što nadariti, obdariti.* Od na-dijeliti; ide upravo među glagole navedene kod 1 na pod II, 3; ali je to pravo značenje ponajviše oslavilo, t. j. ne izriče se dijeleće u obilnoj mjeri. U rječniku Belinu (dare, donare, dare in dono), u Voltigijinu (spartire, austheilen, — nadili milost, aggraziare, distribuire grazie, doni etc., Gnade, Geschenke austheilen), u Stuličevu (nadijeliti koga čijem, česa, donare, largiri, dare s primjerom iz Menčetića koji se i ovđe daže navodi pod d, — nadijeljen, ditatus, locupletatus, praemio affectus s primjerom, za koji se kaže da je iz Đordića: a ja sam tamnosti nepravo nadijesen) i u Vukovu (u izdanju 1898: nadijeliti koga, vide udijeliti, podijeliti, — nadijeliti n. p. mnogo prosijaka, ne možeš im nadijeliti). Potvrda ima iz pisaca XVI—XVIII vijeka; poslije toga vremena potvrda je za štokarski govor samo u Vukovu rječni.

a) nadijeliti koga (*bez druge dopune*). Bogat ima ubogoga nadijeliti, opet ubogi ima za bogatoga moliti Boga. M. Divković bes. 8. Nit si putna na stan zela nit si boke nadilila (*iz kajkarske nar. pjesme*). Hrv. nar. pjes. 1, 508.

b) nadijeliti kome što. Vas ures od gija įozji Bog nadili. G. Držić 386. Bože . . . milos mi nadijeli. M. Vetranić 1, 275. Da me u robstvo pod svoju stavi vlas, da mi trud nadijeli, da duh moj po vijek vas i tuži i cvijeli. 1, 426.

I uzimnoži vaša stada . . . i dobro vam sve nadijeli (*t. j. Isus*). M. Držić 456.

c) nadijeliti koga čega. Zatoj ga nadijeli milosti juvene, da smrtno ne cvijeli. Š. Menčetić 113. Koja me sijeh dana svijeh truda nadijeli. M. Vetranić 2, 155. I može bit lasno, pri tvoga umora da budeš ne časno nadijen zgovora. H. Lukić 291. I vaše težake lova (*misli se riblji lov*) nadilismo. P. Hektorović 8. Koga sa mnom, gospo, obdarci i ljubavi tve nadili. A. Čubranović 143. Zasveda nas cijene druzi nadijelenijeh sve radošti. N. Nalešković 1, 167. Dubrovnik grad svitli . . . svake Bog nadili obilno milosti. J. Vidali 352. Poštena otca sin, a blaga nadijen. D. Baraković vila 261. Kad bi mene nebeskih nadilil utišenijih tvojih. A. Georgicec nasl. 280.

d) nadijeliti koga čim. Meno čimgodi nadil' tva lipota ali me slobodi gorkoga života. Š. Menčetić 166. Koga nadijeli zlosrdjem čes huda, taj tuži i cvijeli od muke i truda. M. Vetranić 2, 88. Kako pak nadili tihim ga pogledom (*t. j. robinā svoga Derenčina*). H. Lukić 252. Snig pribili, viša čes kim mile ne prsi nadili. D. Račina 128a. Šaļu ti ono, čim mene . . . u Dubrovniku nadiliše. P. Hektorović 54. Dobra sva, kojijem ih nadili neizmjerna milos tva. N. Dimitrović 63. Vele trudnom nemoći nesreća me tač nadilli. S. Bobačević 212. Jer bješe meu nami nadijelen kripotju jak među zvijezdam danačica svitlostju. N. Nalešković 2, 66. Tirena . . . da bi me svojome ljubavi nadilit. M. Držić 77. Bil je nemil protiva ubozim . . . ni jih nadilil almoustvom. Š. Budinić ispr. 60. Ne ču govoriti od onih duš, ke su nadijene darom objavljenja. P. Radović nač. 300. Bog . . . nadili ga toljim kripotima. S. Margitić fala 28. Puče, koji nad sve ine nadijeten si višnjem dari. I. Đordić salt. 155. Da mu se duša okripi i Božjom milostjom obilato nadili. Pisanica 42. Duh sveti, koji si me posvetio i mlogimi darovi nadilio. 63. Svakomu jo ona oprostila . . . još k otomu darom nadilila. A. Blagojević pjesn. 22. Bog je tebe lipo namirio i svakavim plodom nadilio. M. A. Rejković sat. 25. Milostivo b nadijelena koristima tijem velicijem sv. Katarina. I. M. Mateić 97. Jedali će doć . . . nadijelit nas svojim milostima? 196. Nadijeli te (*t. j. Bog*) zajmernom vlasti nad sva stvorenja. Štit 28. — Čvamo se meću i da primjera, u kojima je instrum. zdržen s prijedlogom s: S ku (*t. j. milošću*) obilno nadilil jest nas va vsakom razumu. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 78a (ef. 1, 8). Što do tebe svjem razdjeli vječna ruka ruskim carim, sa svim tebe sad nadijeli, i još s nove slave darim. J. Krmpotić katar. 98.

NADIJEĀLATI, nadijelam, *impf. glag. načinjen prema pf. nadijeliti.* U rječniku nijednom. Samo u ova dva primjera: Pokli me rascviša angeljskom lipotom i mene nadila čemernim životom. Š. Menčetić 122. Obijesno taj strižia . . . i plača nadila i tuge zadaje. M. Držić 96.

NADIJEVALAC, nadijevaoca, *m. nom. ag.* prema *glag. nadijevati.* Samo u rječniku Mikafinu (nadijalac, koji nadiva, faktor) i u Stuličevu (farciens).

NADIJEVALICA, *f. nom. ag.* prema nadijevalac. Samo u Stuličevu rječniku (qua farcit). — U plur. nadijevalice zove se neka djecičja igra, u kojoj se igračima nadijevaju imena civjeća. M. Medić letop. 154, 120.

NADIJÈVÀNE, *n. nom. verb.* prema nadijevati. U rječniku Belinu (*l' empire*), u Jambre-

šćevu (nadevaće, fartura, *u lat. dijelu*), *u Stu-*
licevu (nadijevaće, nadjeveće) *i u Vukovu* (1: das
 Anmachen, Befestigen an etwas, adfixio, — 2.
 das Geben eines Namens, inditio nominis, —
 3. das Füllen z. B. eines Bratens, farctio).

NADIJEVATI, nadijevām, *impf.* imponere,
 farcire. *Od na-dijevati, ide među glagole navedene kod 1 na pod II.* 1.

a) nadijevati što na što, t. j. metati, stavlati. *Samo u Vukovu rječniku* (nadijevati n. p
 što na ruku, na štap, anmachen, befestigen, figo)

b) puniti, trpati (kad se pravi kakva jestri-
 na). *U rječniku Mikašinu* (na str. 276: nadiva-
 lac, koji nadira, fartner), *u Belinu* (empire), *u Bjelostjenčevu* (nadevam, farcio, infarcio, imploeo), *u Voltigijinu* (nadevati, empire, impinzare, voll stopfen, anfüllen), *u Stulićevu* (nadijevati, na-
 djesti, in farciendo esse) *i u Vukovu* (füllen, färchio, indo). Kad bi se kupusna glavica izvrtila pa nadjela kao n. p. što se nadijevaju tikve ili keleraba. *Vuk pis. 40. Govori se u Slavoniji kod Broda:* Kulene i devenice kažemo nadivat, a kobasice naticat. *Zborn. za nar. živ.* 5, 308.

c) nadijevati kome ime, t. j. prozivati ga-
 nim. *U rječniku Mikašinu* (na str. 276: tko ime
 nadiva, nomenclator), *u Ejelostenčevu* (nadevam
 ime, impono, indo nomen) *i u Vukovu* (geben
 einen Namen, indo nomen). Da budete na zemlji
 koliko mu drago sinov i kćeri imali, kojim bi
 se vaša imena nadjevala. B. Gradić djev. 167.
 Šifma nima imena nadiva. B. Kašić rit. 332.
 Nije dobrostvo udjeliti zaradi tašte slave. Tvoja
 ljubav nadiva ime djelu tvomu. M. Radnić 101a.
 Zato nimadu se nadivati imena čudnovata i ne-
 poznana (t. j. djeci na krštenju). L. Terzić 165.
 Bog... doveđe sve živine prid nega (t. j.
 Adama), da im on imena nadiva. S. Margitic
 fala 82. Kako sada na krštenju, onako običavahu
 u starom zakonu ime nadivati dičici na obrizo-
 vanju. F. Lastrić test. 35a. Zato parok nastojat
 ima ne nadivati imena tašta. Blago turl. 2, 215.
 Zašto se nikojim knjigama, kako i ovoj, daje i
 nadiva ime satir. M. A. Rejković sat. 9. Ime
 mu je lipo nadivala, Josipom ga drugim proziva-
 vala. J. Krmpotić mal. 14. Zašto krštenim na-
 diva se ime koga svetoga? I. Velikanović upuć.
 3, 27. Svaka zvir se umiljava, da joj Adam imena
 nadiva. J. S. Rejković 3. Mnogi ovo ime djeci
 zato nadjevaju, da bi djeca živjela. Vuk rječ.
 s. v. Živko. Lijepo joj ime radjevajte. Nar.
 pjes. juk. 118. Da mu mrtvu nadjevaš sramotna
 imena. S. Čubiša prip. 241. I tako mu ime na-
 divaše, Isusom ga imenom nazvaše. Hrv. nar.
 pjes. 1, 4.

NADIJEVAVAC, nadijevavca, m. isto što na-
 dijevac. *Samo u Jambrešićevu rječniku* (nade-
 vacev, klobasičar, fartner, *u lat. dijelu*).

NADILAZITI, nadilazim, *impf.* vidi nadlaziti.

NADILAŽEĆE, n. nom. verb. od nadilaziti.
U rječniku Vukovu (das Umgehen von oben,
 ambitus).

NĀDÎM, m. *Samo u Vukovu rječniku* (zidine
 od staroga grada kod Zadra). *Druge se nikakve
 potvrde nije našlo.* — Tamno.

NĀDIMAK, nādīmka, m. drugo ime, što ga
 tko ima pored pravoga svoga imena. Riječ je
 načinena od prijedloga nad i od kraće osnove
 imenice ime (od duže bi osnove bilo nadimenak);
 ispor. naramak (od prijedloga na i od kraće
 osnove imenice rame). Akc. je po Hrv. nādimak,
 nādīmka. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. *Između*
rječnika samo u Vukovu (bez nemačkoga i lat.

značenja s ovijem tumačenjem, koje je gotovo bez
 promjene preštampano iz knige Vukov odgov.
 na l. i op. 28—29: U Hercegovini i u Crnoj
 gori mnogo čejade (i muško i žensko) ima još
 po jedno ime osim krštenoga; takovo se ime
 onamo da nas zove nadimak. Upravo uzevši
 može se reći, da su nadimci dvojaki: jedni se
 nadjenu djetu u kući kao od milosti (može
 biti još prije krštenja), a drugi poslije izvan
 kuće, ponajviše podsmijeha radi. Ovijeh drugih
 nadimaka, koji se nemački zovu *die Spitznamen*,
 onamo slabo i ima (jer niko ne da, da
 mu se podsmijevaju), a u Srbiji prvih gotovo
 nema nikako. U Crnoj gori i u Hercegovini
 ljudi se ovijem prvijem nadimcima zovu i pje-
 vaju i pišu, tako da se mnogima kršteno ime
 slabo i zna izvan kuće i rodbine negove....
 Ovakovi nadimci nisu načineni od imena krš-
 tenoga kao n. p. Mašo, Maško i Mašan od Marko;
 Lako i Laketa od Lazar; Iko, Ilča i Ilčan od
 Ilija, nego sasvijem od drugoga i često nepoznat-
 a korijena. U Crnoj se gori uzimaju i prava
 turska imena za nadimke, a i samo ime Turčin,
 n. p. Mustafa Vuksanović, Murat Vuković, Ra-
 mo Lazarević, Hasan Kezunov (a i Kezun je
 jamačno nadimak), Turčin Perović, Osman Tur-
 čin i t. d. — *Druge su potvrde:* Ja se opo-
 nijem, da su u Tršću jednoga čovjeka, kome
 je nadimak (ime osim krštenoga imena, koje u
 Crnoj Gori gotovo svaki čovjek ima) bio Ku-
 duz, zvali: O Kuduze! Vuk nar. pjes. 1, 499.
 Po svoj prilici mu je kršteno ime bilo Nikola,
 a Bajo nadimak. 3, 448. Tvoje ču mu ime na-
 denuti, a nadimak: i srce i dušo! Nar. pjes.
 herc. yok 60. Stane kazivati, da mu je kršteno
 ime Šćepan, nadimak Mali, zanat liječnik. S.
 Čubiša prip. 91. Pričaju, da vještice ne može
 djetu auditi, ako mu imena ne zna, zato se
 u našim krajevima mnogi zovu nadimcima do
 smrti. prič. 49.

NADIMĀNE, n. nom. verb. od nadimati i na-
 dimati se. *U rječniku Bjelostjenčevu* (tenesmus,
 anorexia), *u Jambrešićevu* (nadimane ali gusto-
 krat silene potreboče prez hasne, tenesmus) *i u*
Vukovu (das Anblasen, inflatio). Od tuda (t. j.
 od srdita srca) rastu 2 kiti ali 2 kćeri; prva se
 zove razgnivanje, druga nadimanje od misli.
 Korizm. 48b. I da ne bude.... oklevetanje,
 mrmljanje, nadimanje, zmutne. Ant. Dalm. ap.
 61 (prema lat. inflationes. 2 cor. 12, 20). Poda
 im zdravje i ugasi i izliči sve otrovi, ognice,
 nadimanja, bolesti. L. Terzić 249. Vino krepi
 želudac, progoni nadimanje. P. Bolić vinod. 2,
 48. Da kako ne budu.... opadaña, šaptaña,
 nadimanja, bune. Vuk 2 kor. 12, 20 (prema cr-
 kvenoslav. knjegacija). To sve nadimanje bizantinsko
 nije bilo nego prazni dim. M. Pavlinović
 razg. 94.

NADIMATI, nādīmām (nādīm]ēm), *impf.* in-
 flare. Od na-dimati; *ide među glagole navedene*
kod 1 na pod II. 1. *U rječniku Mikašinu* (nadi-
 mati, naduti, tumefacio, turgefacio), *u Belinu*
 (nadimati, gonfiare, far gonfio), *u Voltigijinu*
 (nadimati se, nadimam se, goufiarsi, intamidirsi,
 aufschwellen), *u Stulićevu* (nadimati, nadimam,
 nadimjem, naduti, naduti se s naznakom, da se
 nalazi u glag. brevijaru) *i u Vukovu* (nadimati
 se, nadimam [nadim]ēm se, sich anblasen, inflor).
 Najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka. Prez.
 ne glasi samo nadimam, nego i nadim]ēm (vidi
 među primjerima); prema tome je i imper. i
 partic. prez. ne samo nadimaj, nadimajući, nego
 i nadim]ēm, nadim]ēuci.

a. u pravom smislu, t. j. činiti, da se što nadme.

a) nadimati (bez riječce se). I od dara svjetovnih ufanje tko ima, taj zaman šupaš mjeđe u nesvijes nadima. M. Vetranić 1. 102. Ne vijemo druge stvari neg' čelusti nadimati (*govore trubači*). 1. 249. Dokle na ovomu svitu živemo . . . život nam močarnost nadima. F. Vrančić Živ. 20. Najprije je šuga aliti guba jedna nemoć, koja čovjeka nadima. M. Divković bes. 740. Zač plavca puzeći valom se otima, gdi vitar to veći jidarce nadima. Đ. Baraković vila 266. Mirnije je stokrat more, kad valove kako gore po nem vrili jug nadima. M. Orbin 27. Iz istoči blag nadima vjetar jedra tažeć more. B. Bettera or. 8. Sladkoje novije vino . . . nadima tělo. Z. Orfelin 44. Od jela masnih i onih, koja nadimu, da se čuvate. M. Đ. Milićević zim. več. 347. Kupus i krušpir me nadimju. M. Pavlinović.

b) nadimati se. Žlč se nadima. Korizm. 47b. A tebi od smiba liće se nadima. H. Lucić 192. A pod niom (t. j. pod gorom) visoko rika se nadima. 288. Kako mihiri se nadimahu, svak vežaše: nije druga nemoć nego guba. M. Divković čud. 33b. Lice blijeđi, usne crne, nadima se nos, upadaju oči. M. Orbin 73. Koja (t. j. desna nogu) biše tako uvrijedena, da mu se sfaku noć nadimaše. B. Kašić in. 13. Počeše mu se one strane (t. j. na tijelu) hodom nadimati i otičati. fran. 14. Sa svom lakomostju sasne onu krv (t. j. pijavica) i nasladjući se nadimje se, da je više popije. J. Banovac razg. 90. Odkud ulog u nogami? odkud stega u rukami? oda šta se tko nadima i unutra bolest ima? V. Došen 174b. Na vratu (t. j. imase) podvojke (stamp. podvolke), i kad govoraše, nadimaše se kakono mihuri. N. Palikuća 3. Ova se (t. j. žaba) stane još više nadimati, dok pukne i izidu joj creva. D. Obradović bas. 107.

b. u prenesenom smislu, obično o oholosti, rijetko o srditosti ili o drugom čemu.

a) nadimati (bez riječce se). Zlato nadimle i diže čovjeka u misli nesvijesne. F. Lukarević 260. Ta vene, ta blidi, toga jid nadima. Đ. Baraković vila 239. Znanje nadima (iz lat. scientia inflat. 1 cor. 8, 1). P. Radović ist. 158. Da oholost nju nadima. M. Divković nauk² 120. Znanje nadima, a ljubav sagraduje, govori apošto. M. Radnić 54a. Ne nadima napastovanje tijelo uzdržano. 118b. Stvari svitovne ne napušnaju, nego nadimaju dušu našu. 370a. Tašta slava i ponostvo moju glavu nadimahu. J. Kavačin 395b. Slijepa oholas bez razloga nadimat ga ne pristaje. I. Đordić salt. 241. Odluka i voja njezova jest proti svemu onomu, što djaval ga nadima i ponukuje. I. Krajić 6. Mudros čovjeka pametna nadimje i oholi. V. M. Gučetić 156. Kada holost neg nadima. V. Došen 13b. Kakvu vridnost holi ima, mutni vihor kog nadima? 31a. Nadimtu te ohole misli. L. Radić 91. Nije čudo, da nas oholas nadimle, da nas dobra svjetovna zanose. B. Zuzeri 8. Razum nadima, a ljubav popravlja. Vuk 1 kor. 8, 1.

b) nadimati se. Zač jazik ne muči, srce se nadima, svemu nas zlu uči. M. Marulić 107. Lakom se blagom nadima, to jest lakom štogodi veće ima, toliko većma želi. M. Divković bes. 472. Ne nadima' se, da ne pukneš. Poslov. danic. Običaju ljudi svitovni goriti ovizim požudama i vitrom se nadimati, koliko su većma obilnostju . . . obogačeni. F. Lastrić test. ad. 78a. Ovo čuvši pustinjak poče se nadimati holostju nekom u pameti, ned. 161. Pak zla sva

tri ova ima srđan, kad se lut nadima. V. Došen 192a. Nikom indi uzrok nije, da u srđi uza vrijje, a razloga mnogo ima, da se nitko ne nadima. 200a. Ovo bedno životno (t. j. čorjek) nadima se, vazvišava se više kedrov livanskih, ovaj prašak visoko o sebi misli. J. Rajić pouč. 1, 7b. I vi se još nadimate, mjesto da plačete. Vuk 1 kor. 5, 2. Istražujući, što ne vidje i uzalud nad majući se umom tijela svojeg, kološ. 2, 18. Oholica, koji se nadima i rado hoće da se svadi. Vuk. rječn. s. v. oholica. Ne nadima se srce moje niti se uznose oči moje. Đ. Lančić psal. 131, 1. Nadimaše se davo, da pukne od zla videći ovako sebe prevarena. Nar. prip. vuk² 276.

c. Ne razabira se pravo značenje u primjerima: (*Telo Isusovo*) prosvitljuje razum, nadima delo i pamet človečansku. Korizm. 85b. I zač ovi mahe, oni veće ima, neka se nam zato glava ne nadima. A. Georgiceo nasl. 175.

NADIME, nadimena, *n. nadimak, titula*. U rječniku *Belinu* (soprannome, vocabolo, che si pone dopo il cognome, — titolo, come di illustissimo, eccellenza ecc.), u *Bjelostjenčevu* (nadime, pridavak), u *Jambrešićevu* (agnomen, u lat. *di jelu*) i u *Voltigijinu* (soprannome, titolo, Zuname). S kojijemugod imenom oli nadimenom. J. Matović ix. Kada i od nadarja i od dosta-janstva nadimena zastaviše. A. d. Costa 1, 52.

NADIMENAK, nadimenka, *m. isto što nadimak, nadime*. Samo u primjeru: Ako l' bude potrebno vratiti mu nadimenak ali titul od beneficija. L. Terzić 362.

NADIMENOVAĆE, *n. nom. verb. od nadime-novati*. U jednom primjeru, koji se našao, biće isto što nadinak, nadime, t. j. titula. Koji . . . neockvrnenu čas, oblas nekrenutu i uzvišeno nadimenovaće . . . uzdržo je (govor je o arcibiskupu Zmajeviću). I. Đordić uzd. III.

NADIMENOVATI, nadimenujem, *pf. dati kome nadimak*. Od nad-imenovati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u rječniku *Voltigijinu* (soprannomare, titoleggiare, einen Zunamen geben) i u *Stulićevu* (agnomen alicui indere).

NADIMICA, Samo u primjeru iz isprave xiv vijeka: Da rabotaju u nedjeli dva dni nadimicom, što im je veli igumn i otud u Daničićevu rječniku, gdje se kaže, da nadimicom znači: redom svaka kuća i da bi trebalo nadymicom (od dym, dim, t. j. kuća; vidi dim pod a, c).

NADIMITI, nadimim, *pf.*

a) nadimiti, *t. j. načiniti dim, pustiti ga, napuniti dimom*. Od na-dimiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku *Mikařinu* (nadimiti, dimom ocrniti, fumigo, fumico, — nadimjen, dimom ocrnen, fumosus, fumidus), u *Belinu* (nadimjen, fumato, affumato) i u *Stulićevu* (nadimiti, nadimivati, nadimlati, — nadimlen, fumosus, fumidus). Nadimeno (sic!) vrhu stoji od čadljive crne saje nadsjedište (u opisu pakla) J. Kavačin 414b. Ovi ulazi u raskoše lijepa dvora, a oni u tjesuu nadimljenu ložnicu. B. Zuzeri 77. Sirčetom na život uglenu poškrpitom nadimiti i ne odveć mlogo nakaditi (t. j. treba kuću). G. Peštalić 242. Ako ti je slučajno već roj iz košnice počeo izlaziti, zato ništa, samo ga treba što brže nadimiti. F. Đordović 32.

b) nadimiti se, *t. j. nadisati se, nagutati se dima*. Od na-dimiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vu-

koru (nadimiti se, sich anräuchern, Rauch schlucken, devoro fumum s primjerom iz nar. posl. vuk 66: Dok se čovjek dima ne nadimi, ne može se vatre nagrijati). Treba nam se nadimit dimova, dok se ogna ogrijemo sjajna. Osvetn. 7, 20

NADIMIVATI, nadimujem, *impf. glag.* prema pf. nadimiti. Samo u Stulićevu rječniku pored nadimiti.

NADIMLATI, nadimjam, *impf. glag.* prema pf. nadimiti. Samo u Stulićevu rječniku (suffire, fumicare s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

NADIMLEN, upravo partic. pas. od *glag.* nadimiti, t. j. naduti, kojemu u tom značenju nema potvrde. Samo u rječniku Mikašinu (nadimlen, naduven, turgidus, tumidus, inflatus) i u Stulićevu (turgidus, tumidus). — Nepouzdano. Vidi riječ, koja sad dolazi.

1. NADIMLENE, n. nom. verb. od nadimiti, otkako je i partic. pas. nadimlen (vidi riječ, koja je pred ovom). Samo u rječniku Mikašinu (nadimljenje, naduvenje, inflatio, tumor, tuber) i u Stulićevu (tumor, inflatio). — Nepouzdano.

2. NADIMLENE, n. nom. verb. od nadimiti. Samo u Stulićevu rječniku (fuliginis obductio).

NADIMOVIC, m. prezime nejasna postava. Žem. pakr. (1898) 28.

NADIN, m. ime selu i brdu u Dalmaciji u kotaru bevkovačkom. A. Mašek 4. Ima i u Mikašinu rječniku: Nadin, grad u Slavoniji (*sic!*), Ducini, Peucetiae; a spomiňu selo Nadin i Norini 83 i D. Obradović bas. 360.

NADINACIVAÑE, n. nom. verb. od nadinaci-vati, kojemu *glag.* nema potvrde, a načinjen je prema pf. nadinatiti. Samo u primjeru: Polezno je ovo nadinaci-vanje, gdi revnuje komšija komšiji (prijerod iz grč. ἀγαθὴ δὲ ἐπιστοῖσιν, οὐ ποτὲ ἔριτρον; εἰτορά; εἰτων). D. Obradović sov. 114.

NADINATITI, nadinatiti, pf. in atom nadval-dati. Od nad-inatiti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Vukovu rječniku überzanken, jurgio vinco).

NADINIĆI, m. pl. vidi Nadanići; — moglo bi biti mjesto Nadihnići; vidi Nadihnić.

NADINO BRDO, n. zemljište u Srbiji u okrugu užičkom. Zemlje u Nadinu Brdu. Sr. nov. 1872, 420. — Postuće i značenje pre rijeći nejasno.

NADIOCI, m. pl. selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Gen. je rafada Nadjelaca.

NADIONICA, f. žensko, koje ima dio u čemu. Samo u Stulićevu rječniku (mulier particeps).

NADIONIK, m. a) onaj, tko nadijevu ime. Samo u Belinu rječniku nadionik od imena, positor di nomi. Sasma nepouzdano. — b) onaj, tko ima dio u čemu. Samo u Stulićevu rječniku (homo particeps).

NADIPLITI SE, nadiplim se, pf. dobro se najesti ili nupiti se čega. Od nadipliti se; glagolu dipliti u značenju, koje bi odgoraralo, nema potvrde. Govori se (s naznačenim ake.) u Hercegovini. D. Surmin nast. vjesn. 3, 174. Kad se Ramo nadiplio piva. Iz. nar. pjesme bosanske. D. Surmin.

NÁDIRAÑE, n. nom. verb. od nadirati. Samo u Vukovu rječniku (1. das Anreissen, delibatio, scissio, — 2. das Ausreissen, fuga).

NÁDIRATI, nádirém, *impf. glag.* načinjen prema pf. nadrijeti.

a) prema nadrijeti u značenju *toga glagola pod a. Izmedu rječnika samo u Vukovu* (an-reissen, delibo, scindo primam partem). Koje jaje već prokljuva mati (t. j. kročka), ono prstom nadirati lati (t. j. kućanica, da pomogne piletu izići). J. S. Rejković 161.

b) prema nadrijeti u značenju *toga glagola pod b. Izmedu rječnika samo u Vukovu* (aus-reissen, fugam peto).

NADISAÑE, n. nom. verb. od nadisati. U rječniku Belinu *inspiratione, afflatus, — naravno nadisanje, dettame della ragione* i u Stulićevu (nadisanje, nadahnuće). Jere je istinito zazvao nas s nadisañem unutarnjem duha svetoga. J. Matović 84. Uzrok od ove nestavnosti i nevoje jest u istinu pogrdje (sic!) Božanstvenoga nadisaña 468.

NADISATI, nadišem,

a) *impf. isto što nadihatí (vidi tam).* Od na-disati; ide medu glagole naredene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu (inspirare), u Voltigijinu (inspirare, fiattare sopra, auf etwas athmen) i u Stulićevu (nadisati, nadahnuti). Najstarija je potvrda u Zoranića (vidi pod c), a u upotrebljenim knjigama poslije početku XVIII. vijeka nije se našlo potvrdu. Ordje se uzimaju primjeri, u kojima dolaze oblici nadišem, nadisati, za koje se može misliti da ne stoje samo prema inf. nadisati, nego i prema nadibati.

a) bez objekta. Duh sveti nadiše i ponukuje na ovako djelevanje. M. Divković bes. 283. Duh sveti nadisati govorije ga sveta češač Božja (iz lat. spiritu sancto inspiratio locuti sunt sancti Dei homines 2 petr. 1, 21). I. Ančić ogl. 176. Bog, od tkođa izhodi svit za ujt u red i tkođi nadiše odabrat stanje izvrsnosti. Blago turl. 2, 91.

b) nadisati koga. Bog svemogući nadisaše mnoge grešnike i očitnike, da se obraćaju. M. Divković bes. 567. Ovo može biti, zašto ih Bog nadisati. M. Orbin 141. Ovo su nareseuju nebeska, kojim jih resi duh sveti svaki dan nadisati (sic!) svaku vrstu od ljudi, da grije ostave. I. Ančić vrata 73. Još Agustin vele više piše, koga Božji sveti duh nadiše. T. Babić 7. Isukrst moćno nadisati Vicenu, da zagrli red sjetofa Dominika. V. M. Gučetić 168. Koliko je vremena trudio oko tebe (t. j. troj andeo) potičući te i nadisati na pokoru. F. Lastrić ned. 30 (*Andeo*) nadise te donoseći u pamet, da se ositiš od žalosnoga stanja tvoga, svetih. 155a. Kroz ma usta čini svjet stavnji, koji me nebo rijet nadiše. I. Gundulić 303. Vađa pustit ispojednika, neka dušom vlada, kako ga duh sveti nadiše. I. Neudadić nauk 181. Da doprem do čistoće te lijepe ljubavi, koju mi te nadišeš tač željno žudjeti. I. M. Matejić 21. Odlučivam, kako me on (t. j. Isus) nadiše. 77. Sve, što milosti k nam zgara dolazi od svetaca, sve iz Jezusova srca iztječe, erbo ih on i nadiše, da se za nas uzmole. Štit 5. Kad te je Bog nadiso govorē: što činiš? A. Kalić prop. 407.

c) nadisati što. Sedmokriposni duh, ki se dobrote nadisati. P. Zoranić 65. Dilovanja naša, molimo te, gospodine, nadisati pridstupi (iz prijevoda neke lat. molitve). B. Kašić rit. 279.

Ne će postit pri mudrosti, ku nadiše duh pristvjeti. B. Bettera čut. 158. Odkad Bog vam nadiše stvari, ke jošto niste se uslobodili za obslužiti jih. I. Marki 51. Djelovaña naša, molimo te, gospodine, nadišuci priteci (*iz prijevodu neke lat. molitve*). I. Nenadić 25.

a) nadisati koga što. *Samo u primjeru:* Prost mi, spasiteļu . . . rijet ēu slobodno, što me ti nadiše. A. Kalić tri bes. 14.

b) nadisati se, nadišem se (*jamačno je takav akc.*), pf. satis superque spirasse. *Od na-disati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3.* *Samo u primjeru:* Stoka pobegla na plandišta i na pojila i samo želi da se nadiše, o paši i ne saňa. M. Đ. Milićević lot. več. 177.

NADISLAV, m. muško ime zabilježeno u dvije lat. isprave xiii vijeka. I. Tkalčić monum. 1, 41 (‘Nadizlaus’). 2, 108 (‘Nadislaus’).

NADIŠA, m. muško ime. Deč. hris. 88. — *Moglo bi biti od mila mjesto Nadislav.*

1. NADITI, nadidem, pf. vidi 2 nadići.

2. NÄDITI, nädim, impf. *pripojavati nado na grožđe rudi reče tvrdine. Glag. je izveden od osnove imenice nado. U rječniku Bjelostjenčevu (nadim, ocelim) i u Vukovu (stählen, chalybe induco. Kad se nadi na p. sjekira, onda se na oštice níezino nastavi nado [čelika], pa se poslijje istani i izoštri). Pa mahnuše gvožđem nadenjem. Osvetn. 3, 114. Cigani . . . kuju singire, kleplju i nade raonike i t. d. M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 22, 148. Krajišnici . . . sami sebi skuju, kleplju i nade svaku halatjiku. let. več. 256.*

NADIVÁNITI, nadiváním, pf. satis superque locutum esse. *Od na-divaniti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Gorori se u Lici, na pr. Da znaš, šta e sve Omčikus na te nadivanio!* J. Bogdanović. *Onamo govore i nadivaniti se, na pr. Dosta ste se, ludi, nadivanili, ajte spavati, kasno je.* J. Bogdanović.

NADÍVITI SE, nädívím se (*jamačno je takav akc.*), pf. isto što načuditi se. *Samo u Popovićevu rječniku* (sich genug verwundern).

NÄDIZÁNE, n. nom. verb. od nadizati. *Samo u Vukovu rječniku* (das Aufrichten, in die Höhe richten, arrectio).

NÄDIZATI, nadižem, impf. attollere. *Od nadizati; upravo ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 2, t. j. glagol upravo znači: malo, slabo dizati, ali je to značenje obično zatrt, te glagol znači isto što dizati, podizati. U rječniku Stulićevu (nadizati, nadignuti s naznakom, da se nalazi u Rose) i u Vukovu (in die Höhe richen, arrigo, tollo). Zmija biše Otmanović care, povisoko glavu nadizaše. A. Kačić razg. 332. Sotona nadizaše se suprotiva zapovijedi Božjoj. S. Rosa 2b. Nihova cijena se sudevij većma nadize. I. Jablanci 194. Serdaru se cura prepanula, iznad níega ruke nadizala. Pjev. crn. 210b. Nadizati se, t. j. pomalo se dizati iza kakve bolesti, kad se covjek oporavlja.* M. Pavlinović.

NADJAČAÑE, n. nom. verb. od nadjačati. *Samo u rječniku Mikařinu* (nadjačanje, pridobitje, victoria, superatio) i u Stulićevu (nadjačane, nadjačene s naznakom, da je iz Mikařina rječn.).

NADJÀČATI, nadjačám, pf. nadvladati koga jačinom, biti jači od négaa. *Od nadjačati: ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Mikařinu* (nadjačati, primoci, dobiti, praevaleo, praesto, vinco, supero), u Belinu (su-

perare, vincere, avvanzare) i u Vukovu (überwinden, fortitudine supero). Nadjačana tvoja slabost s jakostma od milosti. M. Radnić 237b. Birši pridobio ovi svijet, koji je neizmirne nadjačao i privario. S. Margitić fala 20. Plamen i ogań veći nadjačaju mañi. 64. Svrhu ovoga kamen sagradić crkvu moju, i vrata paklena ne će nadjačat protiva nój. J. Filipović 1, 185b. Amalecičani nadjačaše Izraelicane. E. Pavlić ogl. 121. Jer dušmanin . . . nema kopja niti mača, kripsonoga da nadjača. V. Došen 10b. Bog . . . dopušća, da djaval nadjača sve lude grišnike. Blago turl. 2, 59. Pijanstvo na daleko jest od mene . . . ne tako mogu reć od proždrlosti, tkoja kad god nadjačala me jest. 2, 145. Smrtni svojom nezabovožtvo nadjačaše (*t. j. mučenici*). A. Kanižlić kam. v. Ne mogase ni car ni Focijo nadjačati srdece Marina. 415. Ovoga je Isukrst pridobio, nadjačao i vlađane uezeo mu. I. Velikanović upuć. 3, 495. Boja bismo sa sedam kraljeva, sve kraljeve vlaške nadjačasmo. Ogl. sr. 164. I što mi je do níove svade? a voli bih, da nadjača mahi (*govor je o dva kokota, koji se biju*). P. Petrović gor. vijen. 46. Ja ēu povest sestricu jedinu, ti povedi svoju begovicu; ko nadjača (*t. j. na međanu*), nek mu obe budu. Nar. pjes. marj. 125. Izberite jednoga između sebe pa neka izade k meni; ako me nadjača i pogubi me, mi cemo vam biti sluge. Đ. Danićević 1 sam. 17, 9.

NADJAČAVÁNE, n. nom. verb. od nadjačati. *Samo u Vukovu rječniku* (das Überwinden, victoria).

NADJAČÁVATI, nadjačávám, impf. glag. načinen prema pf. nadjačati. *Između rječnika samo u Vukovu* (übermeistern, vincere). Ovake pjesme pjevaju i Srbi Turskog zakona po Bosni, samo što oni ponajviše pjevaju, da su nihovi nadjačavali. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xxxix. — *Ovamo idu i primjeri, u kojima su oblici nadjačajem, nadjačajući:* Ova ledena sulica od nehnosti nadjačajući polagano i pridobivajući onu od jučavi. F. Lastrić test. 154b. Lubav virna nadhodi i nadjačaje sve neprijatele. Đ. Rapić 429.

NADJAČÉNE, n. nom. verb. od nadjačiti. *Samo u rječniku Belinu* (vittoria) i u Stulićevu (victoria, superatio).

NADJAČITEL, n. nom. ag. od nadjačiti. *Samo u Mikařinu rječniku* (nadjačitelj, pridobitnik, vitor).

NADJAČITEĽICA, f. nom. ag. prema m. nadjačitelj. *Samo u Mikařinu rječniku* (nadjačiteľica, pridobitnica, victrix).

NADJAČITI, nadjačim, pf. isto što nadjačati. *Od nadjačiti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Belinu* (vincere, superare, — nadjačen, vinto, suporato) i u Stulićevu (vincere, superare, debellare, antecellere, subjugare s naznakom, da se nalazi u Lastriću, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Stari naši . . . slavom junaka drugje narode nadvrgoše i nadjačiše. Nadjačiše Macedonce i iste Rimljane. A. Kanižlić uzr. xiv. *U ovom primjeru biće grijeskom štampano bez -d-: Dok najači sila i Turčija.* Nar. pjes. vuk 4, 441.

NADJAČIV, adj. samo u Mikařinu rječniku (nadjačiv, što se može nadjačati, superabilis). — *Nepouzdano.*

NADJAČIVATI, nadjačujem, impf. glag. načinen prema pf. nadjačiti. *Između rječnika samo u Stulićevu* (nadjačivati, nadjačivam, nadjačiti). Koji se š ním objačuje, napast ga ne nadjačuje.

A. Kanižlić utoč. 856. Ľubav ima moć prijaku, nadjačuje jakost svaku. uzr. 22. Koji neprija-tejske zlobe moćno nadjačuješ. I. Velikanović upuć. 3, 506.

NADJAHATI, nàdjašem (*jamačno je takav akc.*, *pf. nadjačati, nadvladati*). Od nad-jahati; samome jahati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Samo u primjeru: Što su Moškovi nadjahali Turke i sav Krim primili. S. Ľubiša prip. 128.

NADJAHÍVATI, nadjháhujém. *impf. glag. na-*
činjen prema pf. nadjahati. Samo u primjeru:
Jača plemena nadjabuju slabija. S. Ľubiša prip. 104.

NADJÉČATI, nadjéčím (*jamačno je takav akc.*, *impf. u ječaju nadvladati. Od nad-ječati; ide* među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Pastirska svirala tvojega znača o Bogu nadječa trube ritorske. Đ. Danicic pis. 281.

NADJEDATI, nadjedam, *impf. biće isto što ujedati (u prenesenom smislu)*. Glag. je načinjen prema pf. nadjesti (t. j. nad-jesti), kojemu nema potvrde, a išau bi među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru: Pride duša tela moga, polag groba poče stati ter ga s plaćem nadjediti (t. j. prekoravati). M. Marulić 312.

NADJEDBA, f. isto što nadjed. Samo u rječnici, i to u Belinu (pieno, empitura), u Voltigijinu (empitura, das Anfüllen), i u Stulićevu (fartum, farcimen s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NADJEL, m. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim rječima nared, oprema, oprava za niem. Montirung, Ausrüstung, Rüstung, Armatur, Armirung, tal. montatura, guarnimento, corrodo, armadura. — Ne razabira se prava sveza u značenju između te riječi i između glag. nadjeliti.

NADJELAVATI, nadjelavam, *impf. djelati* što nad éim. Glag. je načinjen prema pf. nadjelati, kojemu nema potvrde, a postane bi mu bilo od nad-djelati i išao bi među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nadelavam, inaedifico).

NADJELITEL, m. nom. ag. od nadjeliti. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadelitel, largitor, u lat. dijelu).

NADJELITELICA, f. nom. ag. prema m. nadjelitel. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadelitelica, praematrix, u lat. dijelu).

NADJEĀATI, nàdjeām, *pf. Od na-djelati; ide* među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.

a) načiniti, napraviti. Između rječnika samo u Vukovu (nadjeāti držalicu na sjekiru, anpasen, adapt). Nadperene još merlice u razlicih nadjane stijenah . . . vij. J. Kavačin 484b. Važa nadjeāti kore od drenovine, utucati sitno čeramide i metnuti jednu glavicu bela luka. M. Đ. Miličević živ. srb. glasn. 37, 152. Nadjati plug, t. j. metnuti lemiš, crtalo i ostalo. J. Grupković.

b) mnogo koješta izreskati. Samo u Vukovu rječniku (viel aufschnitzeln, conseco: šta si nadjeao toliko u sobi?)

NADJEĀAVATI, nadjeāvám (*jamačno je takav akc.*, *impf. glag. načinjen prema pf. nadjeāti. Samo u primjeru: Nikola se nalaziša kod svoje pojate nadjeavajući novu grabovu držalicu na sekiru. M. Đ. Miličević zim. već. 84.*

NADJEĀEĆE, n. nom. verb. od nadjeliti. Samo u rječniku Voltigijinu (nadeleće, qualită, dote, dono naturale, Eigenschaft, dakle svojstvo,

t. j. ono, čim je tko od prirode nadješen) i u Stulićevu (actus, quo pecunia aliisve rebus aliquem cumulamus).

NADJEĀIVATI, nadjeļujem, *impf. glag. načinjen prema pf. nadjeliti. U rječniku Belinu (dare) i u Stulićevu (nadjeļivati, nadjeliti). To su slavni čini . . . ke sam Bog visini u rajskej nadjeļuje. P. Vitezović odil. 38. One (t. j. Davide pjesme) naše živjeće svakijem darovima nadjeļivaju, I. Đordić salt. xviii. — U ovom je primjeru -l- mjesto -l-: Spasite! . . . nadjeliva nas milostima svojijem i krepostima, koje nam trebaju najveće. I. M. Mateić 253.*

NADJENUTI, nàdjenēm, *pf. vidi glag., koji sad dolazi.*

NÀDDESTI (nàdjedēm) *pf. vidi glag., koji sad dolazi.*

NÀDJETI, nàdijēm, *pf. imponere, farcire. Akc. ostaje bez promjene u svrem oblicima osim pas. partic.: nadjèven, nadjevèna. Za prez. je postavljen akc. prema zàdijēm, zàdijëš u Daničića rad jug. akad. 6, 18; ali se po Hrvatskoj govorì nàdijēm, nàdijëš. N. Simić nast. vjesn. 8, 108, — tako i po Slavoniji. S. Ivšić. Glagolu nàdjenuti, nàdjenēm ostaje akc. svuda bez promjene osim 2 i 3 lica sing. aor. nàdjenū. I glagolu nàdjeti ostaje akc. bez promjene: prez. i imper. (ako se gdje govorë) nàdjdēm, nàdjadi, aor. nàdjedoh, nàdjede. — Od na-djeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikàlinu (naditi, nagnešti, natjeskati, farcio, infrecio, — naditi ime, imponere nomen, indere nomen, — nadiven, natjeskan, fartus, farcitus), u Belinu (nadjeti, cacciare dentro, come carta e così simile in qualche luogo, — empire, — nadjeti tkomu ime, chiamare, dar il nome ad uno, — dati tkomu prezime, cognominare, — naditi udicu, adescare val inescare, metter l' esca sul amo, — nadjeven, empito, inteso d' animali, che si cuocono, — imbambagiato), u Bjelostjenčevu (nadeven, farctus, fartus), u Jambresićevu (nadet, nadeven, fartus, farctus u lat. dijelu), u Voltigijinu (nadjeti, nadevati, — nadeven, empito, angefüllt), u Stulićevu (nadjeti, nadjeti, farcire, infrecio, — ino komu, nomen alicui imponere, — nadjeven, fartus, infertus, impositus, ime nadjeveno, nomen impositum s naznakom, da se nalazi u Lastrića) i u Vukovu (nadjenuti, nadjeti, nadjeti, 1. anstecken, figo, n. p. što na ruku, na štap, — 2. ime, geben, indo, — 3. füllen, z. B. den Braten, Kürbiss, farcio, indo farfuram).*

1. Oblici.

a. infinitiv.

a) nadjeti (naditi, nadeti) je najobičniji oblik; imaju ga Marulić 33, Kadčić 133, Lastrić test. ad. 123a, svetn. 91b, Došen 251b, Zorić zrc. 106, J. S. Režković xv, 272; nalazi se i u rječnicima Mikàlinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu.

b) nadjesti u Rose 28b, 182b, u V. M. Gučetića 73 (upravo nadjestit) i u rječn. Stulićevu i u Vukovu; a ima potvrda (nadestii) iz Vuka i Ivkovićevu rječn.

c) nadjenuti u Pavlinovića razg. 46 i u Vukovu rječn.

b. prezent.

a) nadijem u Marulića 3, 131, u Barakovića vila 28, 268, u Margitića isp. vi, u Kadčića 133, 245 i u Pavlinovića razg. 65.

b) nadjedem u Rose 30a.

c) nadđem u M. Držića 390.
 d) nadjenem u rječn. Vukovu.
 e. imperativ. nadij. Nar. pjes. petr. 2, 510. nadjedi. Čestitosti 18. nadjeni. Orfelin 207. Vuk mat. 1, 21.
 d. aorist.

a) nadjeh. M. Bunić 7, Kašić fran. 133, Š. Palnotić 3, 104^a, F. Lastrić test. ad. 123a, od' 293, 360, ned. 74, Kačić razg. 190, korab. 26, Knežević živ. 4, Kanižlić uzr. xii, rož. 13, Došen 53^a, M. A. Režković sat. 28, 155, Krmpotić pjes. 5, J. S. Režković 209, Nar. pjes. juk. 223, 615.

b) nadjedoh. Gundulić 508, Š. Palmotić 2, 163, V. M. Gučetić 76, Rosa 31, Basić 189, Nar. pjes. vuk 1, 94 i 2, 567, Vuk mat. 1, 25, Daničić 1 mojs. 32, 30.

c) nadedoh. M. Držić 190. Gundulić 508 (u jednom rukopisu upravo nadjede, 3 l. sing.).

d) nadjenuh. Nije se našlo potvrde, ali se jamačno govori.

e. particip pret. i. nadjevši (nadiviši). Kačić razg. 90, korab. 14. Velikanović upuć. 1, 55. — Obliku nadjenuvši nije se našlo potvrde, ali se jamačno može upotrebljavati.

f. particip pret. ii.

a) nadio (nadeo, nadeo), nadjela (nadila, nadela). Marulić 58, Našešković 1, 257, Margitić fala 33, Lastrić test. 14^a, Kanižlić utoč. 869, kam. 493, Nar. pjes. vuk 2, 75 i 567, Vuk pis. 40, Jačić 269, Lubiša prip. 129, Pavlinović razl. sp. 315.

b) nadjenuo, nadjenula. Nar. pjes. vuk 1, 408, — 2, 64. 71. 567, — 3, 206. 210. 263, — 4, 295, Pjev. crn. 250a.

g. partic. pas.

a) nadjeven. M. Držić 272, Poslov. danič., Lastrić test. 18^a, 35^b, Rosa 32b, Došen 148^a, 160^b, J. S. Režković 209 i u rječnicima Mikalinu, Belinu, Bjelostjenječevu, Jambrešićevu, Voltigijinu i u Stulićevo.

b) nadjet (nadit, nadet). Marulić 12, Kanižlić utoč. 297 i u rječniku Jambrešićevu.

c) nadjenut. Nije se našlo potvrde, ali se jamačno govori.

2. Značenja.

a. nadjeti je isto što metnuti, staviti.

a) u pravom smislu. Ribar na udicu založaj nadije, da ulovi ribicu. M. Marulić 131. Gdi vlasti rud sviju, gdino se nadiju perle izabrane. Đ. Baraković vila 28. Zlatnu motuzicu na kose povije, na grlo nadije korala iz mora (t. j. djevojka). 268. Uzmi friška korena brenova, izsēci po dužini s prsta dugačke komadke, nadeni na debo konac komad po komad. Orfelin 207. Koru cilu kad skineš s drveta, da ju nadit na divje ne smeta . . . gdi kolince nasida na drvo, tu ćeš nožem okružiti prvo. J. S. Režković 272. Odede se, što može najlepše, svrh odela tambar nadjevuo. Pjev. crn. 250^a. A Arapu ruke savezaše i didiji Bobovcu Ilijji, obadva ih na ražne nadješe. Nar. pjes. juk. 615.

b) u prenesenom smislu. Da cete . . . svim vekšu nemoć, vekši gniv naditi. M. Marulić 33. Žemu ti ne uđe, sebi grili nadiju. 86. Pak svaki puk seb' kraja nadije, koji će je u svačem ravnat. M. A. Režković sat. 161.

b. napuniti, natrpati.

a) uopće. Naranče nadiju mirisnim zelji. M. Marulić 3. Na glavi priviti plavi tere beli i

perja naditi stojahu fačeli. M. Marulić 12. Cvitja tere zelja tla su natrusili, borja tere jelja zide su nadili. 58. Kad već zloče tebi znane nadiveno tilo gane. V. Došen 148a.

b) o kakvoj jestvini. Bogme su još danas i pleće nadjeli. N. Našešković 1, 257. Kapun (štamp. pun) bješe nadjeven kao jedan kuljen njekijeh ptičica. M. Držić 272. Reci Milići, da spravi svekoliko i one kapune da nadede. 390 Nadjeven je kako kuljen. Poslov. danič. Jer nadiven priko reda kulen mira niemu ne da. V. Došen 160b. Kad bi se kupusna glavica izvrtjela pa nadjela. Vuk pis. 40. U Risnu nadjene se (bravle sirište) kukuruzna brašna, loja i suvica, pa pošto se skuva, jede se. Vuk rječn. s. v. kušen. Dobro jutro, kobasicе, i ki ste ju nadili! Jačke 269.

c. nadjeti je isto što sadjeti, t. j. složiti sijeno u stogove. Govori se u Lici, na pr. Janko je dosad samo dvije stožine nadio; idi mu pomozи. J. Bogdanović.

d. nadjeti kome ime, t. j. prozvati ga ním. Tko mi ga (t. j. ime) nadede? M. Držić 190. Er nemu to ime nadješe. M. Bunić 7. Nadjede (u jednom rukopisu: nadjede) mu Daut ime. I. Gundulić 508. Epidavru novo ime u toj doba nadjede se. Š. Palmotić 2, 163. Nadiju dica drugomu priemonak. S. Margitić isp. vi. Je li od potrebe naditi ime ditešen oli čoviku, koji se krsti? A. Kadčić 133. Kadano dovede (t. j. Bog tebi) sve živine i ptice, i ti im nadje imena. F. Lastrić ned. 74. Murat sve ji(h) čini poturčiti nadivši jim imena turska. A. Kačić razg. 90. Prominiše ime Slavonija pak nadije: Savska Panonija. M. A. Režković sat. 28. Lepa im je imena nadela: jednom Predrag, a drugom Nonade. Nar. pjes. vuk 2, 75. Da bi mene majka ne rodila ni junačko ime nadenula. 3, 263. Jakov nadjede ime onomu mjestu Fanuil. Đ. Daničić 1 mojs. 32, 30. i t. d.

NADJETIĆI SE, nadjetiće se, pf. satis superque puerum fuisse. Od na-djetiće; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici; na pr. Već si se, brate, nadjetiće; budi edan put čoek! J. Bogdanović.

NADJEV, m. a) ono, što se u kakvu jestvinu nadjene. U rječniku Bjelostjenječevu (nadev, fari-tum, fartura), u Jambrešićevu (nadev, fartura), u Voltigijinu (nadev, pastone, Fülle), u Stulićevo (nadev, nadjevne s nuznakom, da je iz Habde-lićeva rječn.) i u Vukovu (s. v. nadev, gdje se kaže: u vojv. po juž. bilo bi nadev, a po jugoz. nadjev, das Fülsel, impensa). Govori se u Virovitici (u Slav.), na pr. Nádív u prasetu dobro si načinila. T. Maretic. — b) nadimak. t. j. ime, koje se kome nadjene. Govori se u Bukovici (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 7, 262.

NADJÈVÂČ, nadjeváča, m. a) onaj, tko nadjeva kakvu jestvinu. Samo u Bjelostjenječevu rječniku (fartor, factor). — b) onaj, tko nadjeva imena. Samo u Vukovu rječniku (s. v. na-devach, gdje se kaže: u Srijemu, koji nadjeva imena [kad se djeca igraju], der den Namen gibt, qui nomen indit). — c) sprava za nadjevanje kakve jestvine, na pr. kobasică. Govori se u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić. Ima i u Popovićevu rječniku (das Instrument zum Spicken).

NADJEVAK, nadjevaka (jamačno je takav akec.), m. a) isto što nadjev pod a. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nadjevak, empitura), u Voltigijinu (nadjevak, nadjeđba) i u Stulićevo (nadjevak, nadjeđba). — b) isto što nadjev pod b. U rječniku Popovićevu (nadjevak, Schimpfname). Jedan

pisac uzima nadjevak u značenju: ime. Mile svoje druge spominjući i trista im dajuć nadjevaka. Osvetn. 2, 31. Za uvjerenje slavnim ljudiocem mojih pjesama, štono su pod nadjevkom „Osvetnika“ do sada na svjetlost došle. Osvetn. 5 (predgov.).

NADJEVENICA, f. isto što djevenica, kobasicica, t. j. ono što je nadjeveno. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (nadivenica, divenica, kobasicica, farcimen, lucanica, botulus, botellus), u Belinu (nadjevenica, salciccia, salsiccia), u Voltižištu (nadivenica, salciccia, salsiccia, Wurst) i u Stuličevu (nadjevenica, lucanica s naznakom, da je iz Mikačina rječn.).

NADJEVENICA, f. upravo augm. od nadjevenica. U Vrbniku (na Krku) kažu tako debeloj ženi. Zborn. za nar. živ. 5, 76.

NADJEVENE, n. nom. verb. od nadjeti. U rječniku Mikačinu (nadivenje, nagnetenje, fartura), u Bjelostjenčevu (nadjevene, fartura, fartus) i u Stuličevu (nadjevene, actus immittendi ea, quae aliquid farcire, implere debent). — U ovom primjeru je značenje prema značenju glag. nadjeti pod 2, d: Dva velika otajstva zdrže se i zatvoraju u kratku ivandješu današnjemu, to jest obrazovanje Isukrsta u nadivenie ili zazvana prištoga imena Isus. G. Lastric od' 293.

NADJEVÔJČITI SE, nadjevôjčim se, pf. isto što nadjevovati se. Od na-djevojčiti (vidi djevojčiti pod a); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Gorori se u Lici, na pr. Anda se nadjevojčila, dok se udala. J. Bogdanović.

NADJEVOVATI SE, nadjevovûjim se, pf. satis superque virginem fuisse. Od na-djevovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Gorori se u Lici, na pr. Ako se i udala, bome se i nadjevovala. J. Bogdanović.

NADJUNAČITI, nadjünâčim, pf. biti veći junak od koga. Od nad-junačiti (ali glag. junačiti u značenju: biti junak nema); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Između rječnika samo u Vukoru (an Helden-thum überwinden [überhelden?], virtute supero s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 149: Nadmudrismo i nadjunačismo i iz druge neke: Kad se vide na nevoj Marko, do će nega dete nadjunačit). Đegod budu ta ova junaka, niko nihe nadjunačit ne će. Nar. pjes. petr. 3, 227.

1. NADLAGATI, nadlažem, pf. laganiem nadvladati. Od nad-lagati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Između rječnika samo u Vukoru (im Lügen übertreffen, mendaciois vinco). Voli vraga nadlagati . . . neg's a andelio reč istinu. V. Dečen 142a. Hajde da lažemo, pa koji koga nadlaže, onaj neka nosi ovu pogaču. Nar. prip. vuk 202.

2. NADLAGATI, nadlažem, impf. polagati, stavljati što nuda da što. Samo u Stuličevu rječniku (nadlagati, nadlagam [sic!], superponere, impnere). — Nepouzdano.

NADLAGIVÂNE, n. nom. verb. od nadlagivati i od nadlagivati se. Samo u Vukoru rječniku (das Wetteifern im Lügen, certamen mendacii).

NADLAGIVATI, nadlagujem, impf. glag. načen prema pf. nadlagati. Samo u Vukoru rječniku (im Lügen übertreffen, mendaciois vinco). U istom rječniku ina i nadlagivati se, nadlagujem se (wetteifern im Lügen, mendaciois vineo); tu je recipr. značenje, t. j. lažuci nadvlažirati se (jedan drugoga).

NADLAJAÑE, n. nom. verb. od nadlajati. Samo u Belinu rječniku (il vincere alcuno abbajando).

NADLAJATI, nadlajem, pf. u lajañu nadvladati koga. Od nad-lajati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u rječnicima, i to u Belinu (vincere alcuno abbajando), u Stuličevu (latraru superare) i u Vukoru (überbellen, latrando vinco s primjerom iz nar. posl. vuk 193: Ne bi ga nadlajalo devetoro pasa).

NADLANICA, f. Samo u primjeru: Gorňa strana dlana kaže se nadlanica, a doña podlanica. K. Crnogorac zool. 8.

NADLAZITI, nadlazim, impf. superare. Od nad-laziti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Pored nadlaziti ima i nadalaziti (t. j. nadi-laziti; ispor. izlaziti od iza-laziti), a ima i nadlaziti, gdje se -i razvilo prema glag. ići, nadići i t. d., ispor. izlaziti pored izlaziti. Ovo se tako moglo razviti, jer se glagoli izlaziti, nadlaziti, obilaziti osjećaju kao imperfektivni prema perfektivnim izići, nadići, obići. Liku nadalaziti našlo se potvrda samo u Banovcu, a liku nadlaziti osim Vukova rječnika samo u Pavića; najviše se potvrda našlo liku nadlaziti, među njima je najstarija u J. Filipovića. — Značenje je u svijem primjerima, što su se našli: nadvisivati; vidj 2 nadići pod f. U rječniku Stuličevu (nadlaziti, superare) i u Vukoru (nadlaziti, von oben umgehen, ambio desuper; ni lat. ni nem. značenje nije točno rečeno kao ni kod nadići).

a) uopće. Mir nadalazi svia bogastva, nasićenja i naslade ovoga svita. J. Banovac prip. 112. O veliko i čestito ime krščanin, koje nadalazi svako drugo ime! pred. 69. Koliko nadlazi veličinu naši gribi sva njegova krv neprocićena? J. Filipović 1, 269. U Rimu je dito Pavlimire . . . u lipoti svakoga nadlazi. A. Kačić razg. 30. Koje (t. j. Judite) lipota nadlazaše ostale udovice i divoke korab. 284. Ovo nenadno promiňe . . . sve ognene muke nadlazi. E. Ravić prosv. 1, 40. Mlogi od mañeg i siromašnjeg potroda nadlazi mloge (stamp. mlogo) plemenitijeg stana i kolina. I, 59. Dobrota i milosrdje tvoje nadlazi zlocu i opaćine moje. M. Zorićić osm. 39. Moje veselje nadlazi svi andela veselje. zrc. 34. Pošten li je srđan zato, kad nadlazi nimo jato? pošten, da je mañe cine neg' živine i mrćine! V. Došen 199b. Ja sam cino, da je kraj viši od drugi ludi deset ili dvanaest rastegljaja i da nadlazi sve lude kakono nadlaze zvonici crkve. N. Palikuća 10. Što snagu čovičju s milostju Božjom pokriplju nadlazi. I. P. Lučić razg. 27. Sva dosad izkazana . . . nadlaze snagu ludske slabosti. izkaz. 8. Divjad . . . ako dvaput kalama nadlazi. J. S. Rejković 143. On (t. j. kupus u glavicama) svakako nadlazi prvoga (t. j. rezani kupus, - boži je, više vrijedi kupus u glavicama nego rezani). 407. Najmanhi andeo nadlazi u izvrsnostima svoje naravi najizvrsitije od svih stvorena ludska. Grigor iz Vareša 23. Bilo bi ti još za pripovijedane . . . da sve ne nadlazi dogadaj bune indijanske. M. Pavlinović rad. 17. Nam je stalo do broja srbskoga plemena koje ako ne nadlazi, a ono stoji prama hrvatskomu. razl. sp. 148.

b) nadvisivati koga čim. Muke od purgatorija svojom naglostju nadlaze one od pakla. J. Banovac pripov. 46. — U istoga se pisca pred instrum. nalazi prijedlog s: Svitlija je (t. j. pravedna duša) od sunca, da nadalazi s lipotom andele. pred. 72. Slatka Marija . . . ti si sud o-

brani, ti nadalaziš s virom patrijarke. prsv. ob. 64. Sv. Josip s kripostima nadlazi ostale svete. razg. 127.

c) nadvisivati koga u čemu. Nenavidnik ne more podniti, da ga u čemu negov iskrni nadlazi. J. Banovac pripov. 232. Ti nadalaziš . . . u mudrosti proroke, u željenu apoštola, u trizmenosti ispodnike. prsv. ob. 64. Marija u dičvanstvu nadlazi svekolike dvice. A. Kanižić utoč. 754. Prilična je ova jezgra biseru i dragomu kamenju, koja premako su u sebi malena, sasvim tim u cini ostala nadilaze. E. Pavić jezg. 8.

NADLÈTJETI, nadlètīm, pf. supervolare. *Od nad-letjeti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Belinu (volar sopra), u Stulićevu (nadlečeti, supervolare) i u Popovićevu (daruüberfliegen). Sij že vtorij Ilija . . . anb-gelskyma prësvëtlyima kriloma na vysotu nebesyňu ustrymiv se nadlečet sëti mirodržca. Domentijana 296. Mrëže mnogopletenye ježe sëti lukavaago, krilë iméje duhovnéj, nadlečet (I jednom rukopisu: prelete) je. Danilo 366. — una i nadletjeti se: Onda orao reče . . . pa se digne u oblake i nadleti se nad onaj grad i sve vidi. Nar. prip. vuk² 239.*

NADLEŽAC, nadleča, m. ime osobitom davoli. Samo u primjeru: Ako je djavao u slici ženskoj i lude vara, reče se od bogoslovaca podležac (succubus); ako u muškoj i žene vara, reče se nadležac (incubus). A. Kadčić 533.

NÀDLEŽAN, nadležna (s takvijem se ake. govor, adj. onaj, koji ima pravo odrediti što. Riječ je načirana u xix vijeku prema ruskoj istoga značenja nadležnosti. Nadležni, zuständig, — nadležni sud, Zuständigkeitsbehörde (boje bi bilo Zuständigkeitsgericht). Jur. pol. termin. 678. Nadležni, competent. Popović rječn. Ne će da prime zakone, koje im postavlja nadležna vlast. M. Đ. Miličević zlos. 84. Pravi činovnik najpre pita, ko je za što nadležan. 128. — Ne razabira se značenje u primjeru: Čto mu biše nega životu ili smrti nadležno. Ant. Dalm. ap. 85.

NADLEŽATI, nadležim, impf. oportere, immovere, confluere. Od nad-ležati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Čini se, da ovo nije nikad bila prava narodna riječ.

a) nadležati, t. j. trebat, važati, priličiti. Između rječnika samo u Mikaliniu (nadležati, biti od potrebe, gledati što koga, interest, referat). Nadležuci mani vsadljivo brinutje vših crikav. Ant. Dalm. ap. 57. Imamo . . . moliti i prošiti otca za sve to, što nam nadleži. Postila (1562) 67a. Ne znamo, što onim krstjanom . . . nadleži i česa potribuju. 231b. Dade me zapisati, gdi nadleži. D. Obradović bas. 364. Imao sam čest primiti visokopočitajemo pismo . . . i sadržane negovo objavio sam, kome nadleži. Vukova prep. 2, 610. U zadnja dva primjera moglo bi biti iz rus. nadležat, koje isto znači.

b) nadležati o onome, što ima biti, što će skoro biti. Kako da bi hotil reći, nadležeci sudni dan, tada se malo ljudi prave stanovite vere najde na svitu. Postila (1562) 79a. Na dan blagdana, ki nadleži. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 201b. Opoнаšajuć . . . oholiju z navišenjem od nadležće kaštige. Proroci 16.

c) nadležati, t. j. vrvjeti. Samo u primjeru: I učineno bi, kad mu množstvo nadležaše, da bi slišali rič Božju. Postila (1562) 109a.

NÀDLEŽNOST, nadležnosti (s takvijem se ake. govor), f. vlast odrediti što. Imenica izvedena

od osnove pridjeva nadležan. Nadležnost, Competenz, Zuständigkeit. Jur. pol. termin. 114. 678. Nadležnost, Competenz. Popović rječu. Oni mogu zagacavati jedan drugome u tu nadležnost. M. Đ. Miličević zlos. 128.

NADLIJEČNIK, m. prvi među liječnicima, vrhovni liječnik. Samo u Stulićevu rječniku (medicorum primus).

NADLIJEGAÑE, n. nom. verb. od nadlijegati. Samo u Stulićevu rječniku (nadligañe, proximitas, propinquitas, vicinitas, imminentia subst.).

NADLIJEGATI, nadlježem, impf. isto što nadležati. Glag. je načinjen prema pf. nadleči, kojemu nema potvrde, a išao bi među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.

a) isto što nadležati pod a. Samo u Stulićevu rječniku (nadlijegati koga, esse, interesu, referire s naznakom, da je iz glag. misala).

b) isto što nadležati pod b. Samo u rječniku Mikaliniu (nadligati, nadpadati, t. j. biti blizu, stat nad glavom, immineo, impendo) i u Stulićevu (nadligati, imminere).

c) spuštati se (kao htjeti leći nad čim). Samo u primjeru: Koje grane nadližu se doli, one ćešat starji kučnici voli. J. S. Rejković 415.

NADLIJETATI, nadlijetam, impf. supervolare. Od nad-ljetati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Stulićevu (nadlijetati, nadlijetam, supervolitare). Tičica pisana visoko zletala . . . ona j' nadležata om mutni Dunaj. Nar. pjes. istr. 2, 52. — Prenešen je smisao u primjerima: Bog ne samo riječi od ljudi, negi i pamet još nadljetata. I. Đordić uzd. 110 Ovo je sad vrijeme za oduživat se, kad su u potrebi tvoji roditelji; ovi dug nadljetata sve ostale. A. Kalić prop. 358. — Da je danas glag. u običaju, prez. bi bio nadlječem.

NADLIST, m. ime bilki. Nadlist, nadlistak, trava, hypoglossa. Stulić rječn. Nadlist, nadlest (sic!), Ruscus hypoglossum. D. Lambi (1852) 56. Nadlist, Mäusedorn. Šulek nem.-hrv. rječn. (otud i u Popovićevu).

NADLISTAK, nadliska, m. Samo u Stulićevu rječniku (vidi riječ, koja je pred ovom).

NADLOGA, f. bijeda, muka, nevoja. Samo u jednoga pisca, koji je tu riječ uzeo važada iz slovenskoga jezika, u kojemu je i danas nadloga (ili nadlega) s navedenim značenjem posve obična riječ. Ovdje ni . . . glada kako u pustini, ni nadloga kako u življenju . . . ni ran, kako na drigu križa. F. Glavinić citv 88a. Na putu od Francezov bi uhičen tor u tamnicu . . . položen, ku nadlogu dobrovođeno sveti otac podnaša. 248a. U svih nevoljah, potribah, pagubah i nadlogah srčen bi mu pomoćnik i veran drug. 843b. Ova trpeći, ona uživajući, ova u nadlogah, ona u pokolu, čet. posl. 68. Grihi čišenja . . . igra kriva, nadloga nepravčina i licomirje. svtl. 22.

NADLOGOVATI, nadlogujem, impf. činiti nadlogu, t. j. bijedu, muku, nevoju. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nadlogujem, bantujem).

NADLOVAC, nadlovec, m. vrhovni lovac, načelnik lovaca. Samo u Stulićevu rječniku (nadlovec, nadlovnik, venationis praefectus).

NADLOVNIK, m. isto što nadlovac. Samo u rječnicima, i to u Belinu (capoccacia, sopravintendente della caccia), u Voltižijinu (capoccacia, Jägermeister) i u Stulićevu (vidi kod rječi, koja je pred ovom).

NADLOŽITI, nadložim, pf. nametnuti, zadati. Od nad-ložiti; ide među glagole navedene kod

4 nad pod III, 1. *Samo u jednoga pisca.* Bog.... rečenoga cesara čvrstim jednim taknu betegom, ki domislivši se, da to za grih proti Atanasu bi mu nadloženo, toga radi u svoju čini ga dozvati crikvu. F. Glavinić cit 122b. Duša umrli ne more, nego koliko pagub podniti more, toliko jo se nadloži. čet. posl. 56.

NADLOŽNICA, f. *Samo u primjeru, u kojemu se ne razabira pravo značenje:* Od cedar lis su i grede, a od ceprisa nadložnice (*u opisu raja*). J. Kavačić 528b.

NADLOŽNIČAR, m. *nastojnik nad ložnicama. Samo u Stulićevu rječniku* (nadložničar, nadkramonik).

NADLOŽNOST, f. *isto šte nadsložnost* (*vidi tamo*). Između rječnika samo u Stulićevu (elementum) i samo u ora dva primjera: Človika od četirih nadložnosti ili elementom spravljena kad sunčeni trak dotakne. F. Glavinić čet. posl. 12. Četiri oni vitri četiri nadložnosti ili elemente zlamenuju. 80. — Postaće nejasno.

NADLUG, m. *neko mjesto u Paštirovićima.* Jasam je obećala Radu kovaču u Nadlugu. S. Lubiša prip. 43. Poručiše za sve kaludere od 4 nastaria (Duševio, Praskvica, Režević i Nadlug) i za sve starešine. V. Vrčević niz 71. — Druge se potvrde nije našlo.

NADLUGOVI, m. pl. *zaselak u Bosni u okružju baniolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 643.

NADLUŽJE, m. *nekakvo geogr. ime.* S. Novaković pom. 139 (*gdje je upravo zabilježeno Nadlužje*).

NADLEKAR, nadlekara, m. *isto što nadlečnik.* U rječniku Stulićevu (nadlekar, nadliječnik) i u Popovićevu (Oberarzt). Nadlekar Oberarzt. Jur. pol. termin. 370.

NADLETINIK, m. *čovjek, koji je nad letinom* t. j. koji letinom upravlja i stara se, da je svagda bude dosta. Samo u Belinu rječniku (nadljetnik, abbondanziere, colui, che e sopra l'abbondanza, — edile, magistrato sopra la vettovaglia e ancora sopra li edifici publici, — grasciere, officiale di grascia). Jamačno je pisac rječnika samoru riječ načinio kao i riječi nadbraznik, nadjetnik.

NADLETNIK, m. *isto što nadletnik.* U rječniku Belinu (nadljetnik pored nadljetnik kod abbondanziere) i u Stulićevu (nadjetnik, annonae praefectus). Pože kaluderski nadljetnik po kmetskijeh kučah kupiti uvjetno žito aliti četvrtinu. I. Đordić ben. 185.

NADLUĐUSKI, adj. *isto što nadčovječan* (*vidi tamo*). Samo u Stulićevu rječniku (nadluđuski, nadčovječan).

NADMĆI, nadmknem, pf. *isto što namaći.* Od nad-maći; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. *Samo u primjeru:* Uzavri u ňemu krv, skoči na koňa, nadmače kalpak nad oči ter poleti. A. Kačić razg. 120.

NADMAGAĆE, n. nom. verb. od nadmagati. Samo u Stulićevu rječniku (nadmagaće, nadjaće).

NADMAGATI, nadmažem, *impf. glag. načinjen prema pf. nadmoći.* Samo u Stulićevu rječniku (nadmagati, nadmagam, nadjačiti).

NADMĀHNUTI, nādmāhnēm, pf. *isto što nadmašiti.* Od nad-mahnuti (mahnuti u značenju navedenom kod 1 mahnuti pod 1, a, f); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru: Ustraši se soko tica siva pa se diže

nebu u oblake, povisoko nadmanu Kotora. Nar. pjes. vuk 6, 287.

NADMAŠAJ, nadmašaja, m. *isto što nadmašnost* (*vidi tamo*). Samo u primjeru: Važa da se uvjeri, kako je zakonit sadaši svećenski nadmašaj zadružni u dalmatinskom puku. M. Pavlinović razl. sp. 127.

NADMAŠAN, nadmašna, adj. *onaj, koji nadmašuje koga* (*u prenesenom smislu*), koji je pretežniji, važniji, znatniji. Samo u Popovićevu rječniku (überlegen, übermächtig).

NADMAŠATI, nadmašam, *impf. glag. načinjen prema pf. nadmašiti.* Samo u primjeru: Sposobnosti svoje da kušaju (t. j. momci), striješa nema da se nadmašaju. P. Petrović gor. vijen. 4.

NADMĀŠITI, nādmāšim, pf. *isto što nadati, nadici.* Od nad-mašiti (mašiti u značenju navedenom kod 1 mašiti pod 1, b, c); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Akc. je postavljen onako, kako je u Vukovu rječniku, ali prema akc. nesloženoga māšiti upravo bi moralo biti nadmašiti, nādmāšim, pa tako se jamačno i govoriti u narodu, možda i više negoli nadmašiti, nādmāšim. Ispor. u Vukovu rječni. pomašiti, prōmašiti, úmašiti, — dōmašiti (pored domašiti), prēmašiti (pored premášiti). Prema tome treba uzimati, da se nekad gororilo (a možda se i danas gaje govor) māšiti, māšim (ispore, máhati, máhnuti). Između rječnika samo u Vukovu (übergreifen, altius extendo manum, altius deerro /stamp. deeror/ s primjerom iz neke nar. pjesme: Visoko ga kople nadmašilo).

a) *u pravom smislu.* Obrnu se s desna u lijevo, dok je bilu kulu ugledao, da je pusta kula nadmašila (bez objekta). Pjev. crn. 161b. Ivu kopje visoko nadmaši, ne može mu kalpak oboriti, a kamoli raniti junaka. Nar. pjes. vuk 3. 397. Pod Nikšićem divno kolo igra, u tom kolu sestra Ćirjakova, sve je kolo glavom nadmašila. 3, 510.

b) *u prenesenom smislu, t. j. nadvisiti.* Nisu li ovo najprošimanje, najplemenitije igre koje su one građanske i varoške igre daleko nadmašile i iza sebe ostavile? M. A. Rejković sat. 175. Rijetko je mačuha dobra ali je Marija Vukova bila svaku drugu zločom nadmašila. S. Lubiša prip. 38. Puk se opet obradova i pouzda, da će mu sin na boje okretnuti, al' ovi završi i nadmaši u nečovječtvu (*sic!*) oca i djeda. prič. 157.

NADMAŠIVATI, nadmāšujēm, *impf. glag. načinjen prema pf. nadmašiti.* Samo u primjeru: Veličastvo viteške ti duše nadmašuje viteške podvige divne Sparte i velikog Rima. P. Petrović gor. vijen. 9.

NADMAŠNOST, f. *svojstvo onoga, koji je nadmašan.* Samo u Popovićevu rječniku (Überlegenheit).

NADMENOST, f. *staće kad se čovjek nadmeđe od kakroga jela.* Samo u Zborn. za nar. živ. 1, 272, gdje se uzima kao riječ, koja se govori u Bosni i Herc., ali se ne čini dosta pouzdano.

NADMEĆE, n. nom. verb., *isto što naduće* (*vidi tamo*).

a. *u pravom smislu, t. j. staće, kad je tko u tijelu nadut (nadmen).* Samo u rječnicima, i to u Belinu (nadmenje od utrobe, hidropsija), u Voltigijinu (nadmenje od utrobe, idropisia, Wassersucht) i u Stulićevu (nadmeće, naduće, impetigo; a u lat. riječ [t. j. srrab, ſuga] nema

ovdje smisla; još je dodata naznaka, da je nadmeće iz ruskoga rječn.).

b. u prenesenom smislu.

a) oholost. Samo u jednoj knizi. Biži svakog nadmenje i izpravnost. M. Radnić 55b. Drago je i ugodno Bogu . . . znaće brez nadmeće, razum brez ponstva, izgovaraće brez tašte i izpravne slave. 480b.

b) gjer, srđba. Samo u primjeru: Nadmeće i uzdignutje brezredno srca i pameti misleći u sebi različite načine od osvete. M. Dobretić 206.

NADMENSTVO, n. isto što nadmetne pod b, a. Samo u primjeru: Ne trpi, nadmenstvo da u tebi žive (iz lat. nec patiaris tumorem in te vivere). B. Kašić nasl. 127.

NADMESNICA, f. meso, koje nad drugim mesom izraste. Samo u rječniku Belinu (carne, che sopraccresce) i u Stulićevu (caro excrescens s naznakom, da je Belina rječn.).

NADMETAK, nádmetka (jamačno je takav akc.), m. ono, što se nadmetne náda što. Samo u dva primjera, u kojima se misli nadmetak nad slovima, kao što je na pr. a kecnatski kakav znak. Da se neki znaci u pisanu kadšto postaviti moraju, to će i malo učivši se jeziku ovome dopustiti . . . neki su davno na ove nadmetke i crviće podigli hajku. L. Milovanović 22. I na samom slovu (đ) dolazi akcenat ozgo do nadmetka. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn.

NADMETALAC, nadmetaoca, m. onaj, tko se s kim nadmeće oko čega, takmac. Samo u ova dva primjera: Ne maňkaju ni triju mladića nadmetaoci (iz lat. non desunt trium puerorum aemulatores). F. Lastrić test. ad 54a. Videći mudrosupština parizijska, da on tolike nadmetace slavno priteče. A. Kanižić fran. 18.

NADMETAN, nadmetna, adj. tamna značenja. Samo u primjeru: Ne smi zateć bojničara bez nadmetnijeh svojih mužara. J. Kavařin 94b.

NADMETÁNE, n. nom. verb. od nadmetati i nadmetati se. U rječniku Vukovu (1 das Darüberschiessen, trajectus justo altior, 2 das Darübersetzen, superimpositio, z. B. Punkt auf's i, 3. das Mehrbieten [im Kaufe]). Primjera se našlo samo za značenje, koje stoji prema nadmetati se, t. j. natjecati se, a to je značenje zabiježeno i u Popovićevu rječniku (Concurrenz). Čini mi se pogledati čudnovato nikо nadmetanje dobrote Božje s opačinama rečenoga puka (iz lat. videor mihi intueri quandam aemulationem bonitatis divinae cum nequitia dicti populi). F. Lastrić test. 14a. Kada se žalostиш gledajući dobro, ne da ti je žao, što on ima, nego želeći i ti onak imati . . . nije ni ovo nenavidost, nego nadmetanje, koje ako je razložno, more biti brez grijha. ned. 112. More se tko ozalostit zaradi dobra drugoga . . . koja on nejma, a otio bi imati; ova žalost nije nenavidost, veće jedno nadhodenje oli nadmetanje, Latini reku aemulatio. M. Dobretić 208. E Novica, moja desna ruko, ti ćeš jurit na topove bojne; topove nam utrunut vajade, jere s njima nema nadmetanja dugoj pušci i desnicu ruci. Osvetn. 2, 121.

NADMETATI, nádmetēm, impf. superponere, superare . . . Od nad-metati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2. U rječniku Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). — Foread nadmetati nalazi se kašto i nadmećati, tako i u imperf. nadmećah (vidi oboje među primjerima); ispor. mećati, mečah, mećao kod me-

tati pod I, a, — izmetati, izmećao kod izmetati. Mjesto -e- nalazi se -i- (nadmitati, nadmićem) u oba Rejkovića (vidi među primjerima). Ima potvrdu i liku nadmitati, ali samo u jednom primjeru, u kojem je tako poradi stika.

1. nadmetati (bez riječce se, a u pas. i s tom riječicom).

a. u temeljnom značenju, t. j. metati što náda što. U rječniku Stulićevu (nadmećati, nadmetati, nadmetnuti, superjacere) i u Vukovu (darübersetzen, superponere, n. p. nad iže; ove se zadne riječi razumiju iz onoga, što se u istom rječniku nemacki kaže kod nadmetaće pod 2). Tako su počeli nadmetati title i skraćivati riječi. Vuk skupl. sp. 2, 35. Važa napomenuti, da t stoji nadmetnuto nad s, i to onako, kako se u poznjim rukopisima nadmeće nad w. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn.

b. nadvladivati u metaňu. Samo u Vukovu rječniku (darüberschiessen, altius jaculor, n. p. ova puška nadmeće).

c. nadvisivati, nadlaziti koga. Samo u dva pisca. Riba ribu u vrat meće, ali maňa veće ne će; al' lakomi ne razbira, dali širom sve proždira; ribe indi on nadmeće, kad od sebe ždere veće. V. Došen 75a. Još i u tom psa nadmeće, da odstupi bludnik ne će. 84b. Tako oni nadmeću težake pojške posle izvištiše svake. J. S. Rejković 5. Ali ove (t. j. ovce) tim one nadmeću, što dužinom vunu daju veću. 57.

d. davati, nuditi više nego drugi tko (u ku-povaňu). Samo u Vukovu rječniku (mehr bieten [im Kaufe], n. p. Milovan je davao za ovoga koňa sto groša, a Radovan je nadmetnuo pet, pa ostao na njemu [za 105 groša]; ovaj primjer upravo ide pod nadmetnuti!). — Sasma je neobično uzet glag. nadmetati u primjeru: Na kođiji đuzel moma te se prodava, skupio se cij svijet, da je kupuje, nosi pare i star i mlad, curu nadmeću. Nar. pjes. herc. vuk 246. Mjesto curu običnije bi bilo: za curu, na curu.

e. nadmetati, isto što nadmetati, t. j. doda-vati. Samo u primjeru: Zato se nadmeće pokoj vični (t. j. molitva: requiem aeternam). I. Ančić svitl. 248.

2. nadmetati se. Osnovno je značenje: nadvladivati koga u metaňu; tome nema potvrde, ali se jamačno govori, na pr. momci se nadmeću (kad se meću kamena s ramena). Dosta ima potvrda za nadmetati se u prenesenom smislu.

a. nadmetati se, t. j. natjecati se. U rječniku Belinu (nadmetati se među inijem, sopraffare, voler esse di più), u Vukovu (wettefern, aemulari, n. p. nadmeću se, ko će prije to i to učiniti) i u Popovićevu (concurriren).

a) uopće. Na nega navalili nadmećući se, koji će ga jače svezati, prije poplaviti i većma udariti. F. Lastrić test. 109b. Gledajući vas svekolike nadmetati se, koji će se prije oružati. od' 111. Koji će doodeći od razliki stranah svita nadmetati se, da jim kralj bude i zapovidnik. ned. 2. Smrtno sagrišuju . . . koji se nadmeću, koji će više popiti. ned. 425. I dok one (t. j. žene) tako se nadmeću (t. j. u rasipaju), kuća trpi sve škodu to veću. M. A. Rejković sat. 140. Zanatgije u varoših stajaše i nadmitaše se. J. S. Rejković 5. Zaradi toga sveti oti nadmeću se, kada pišu od Marije začeća. A. Tomiković gov. 361.

b) nadmetati se s kim. Djavao se nadmeće s istijem Bogom. F. Lastrić ned. 106. Djevojka se nadmeće s momčetom. Vuk nar. pjes.

1, 179. Al' silničke odjekuju c'jevi . . . s gromovskim se nadameću tr'jesom, da i nega zاغluše bijesom. Osvetn. 1, 20. Laki primorac nadmeće se s tromim pripoљcem. M. Pavlinović razl. sp. 122.

c) u čemu. Izreći se ne more . . . kako se nadmečahu svi u ovomu. F. Lastrić test. 110b. S kolikim nadmetanjem jesu se nadmetale mudrost, dobrota . . . u sagradenju čudnovatoga dila. 301b. Veli bo sv. Pavao: nadmećite se u darovma božim, nadmećite se u stvarma duhovnim (*iz lat. aemulamini charismata meliora*). 1 cor. 12, 31, — *aemulamini spiritualia*. 1 cor. 14, 1), ned. 112. Nismo se nadmetale u nakićenju tilesnomu . . . nego u kripostma duhovnim. 369. U ovom junaštvu svi su se nadmetali. Nar. prip. vuk² 270. — *Ovamo se meću i primjeri, koji bi mogli ići i pod b.* Zato oni, koji vas čuju, počnu se s vama nadmećati u grisih. J. Banovac pripov. 221. Zemla tako nakićena . . . da se po niki način s istim nebom nadmeće u lipoti. F. Lastrić svetn. 53a. Da se u čistoći nadmeće (*t. j. viser*) s onima gori zvizdama nebeskima. A. Tomiković gov. 358.

d) nadmetati se među kim. Nadmetati se među inijem. Bela rječn. (*vidi pod a*). Pak se ljudi med sobom nadmiću, koji boji u kojemu viču. M. A. Rejković sat. 161.

e) s dopunom u inf. (*Proroci*) lipotu ne istomačiti . . . nadmeću se. F. Lastrić test. 350a. Nadmećite se Isusu virno služiti. F. Lastrić svetn. 56b. *U ovome primjeru pred inf. стоји приједлог за:* Koliko se nadmeću . . . za pokazati mudrost svoju i nauk. F. Lastrić svetn. 146a.

f) nadmetati se u kupovanju; *vidi pod 1, d. Između rječnika samo u Vukovu* (*ber der Lizitation mehr bieten*) i *samo u primjeru*: Ako j' tako, zašto se nadmiće (*t. j. mesar*): tko da više? J. S. Rejković 435.

b. nastojati, truditi se. *Samo u jednoga pisca*. Princip . . . počne se nadmetati, da se izjednači s cesarom. F. Lastrić test. 42a. Oni drakun pakleni . . . nadmećući se imat poštenje i namisnike svoje na zemlji. ned. 315. Niki nadmeću se imat gospodstvo i vladanje ne gledajući na svoju nevrnidnost i nedostojanstvo. 335.

c. gložiti se, boriti se. Tako svaki svoga svetoga faleći, nadmećući se, inadeći se svadiše se među se. S. Margitić fala 91. Mleci se često nadmetahu s Vizantijom. Đ. Daničić istor. 231.

NADMETAVATI SE, nadmetavām se, *impf. isto što nadmetati se pod 2, a. Iter. glag. izveden od nadmetati se. Samo u primjeru*: U ovom zidańu i obogaćavanju manastira cari i kralji jedan za drugim su se nadmetavali, ko će lepše sazidati i više dati. D. Obradović živ. 58.

NADMETICA, *f. isto što nadmetak* (*vidi tam*). *Samo u primjeru*: Nad slovni zgora nismo činili izdlesti vele onih grčkih nadmetic, črčajev ili titulov. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, *predgovor*.

NADMETNIK, *m. protivnik, takmac. Samo u primjeru*: Komu (*t. j. Saulu*) reče Samuel, da prošadši bijaše prišao (*t. j. Bog*) na negova nadmetnika (*iz lat. cum dominus recesserit a te et transierit ad aemulum tuum. 1 reg. 28, 16*). M. Radnić 541a.

NÁDMETNUTI, nádmētném, *pf. superponere, superare . . . Od nad-metnuti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2.*

a) *primjeri prema onima kod nadmetati pod 1, a. U rječniku Stulicevu (superjacere) i u Vu-*

kovu (darübersetzen, superponieren). Koji je (*t. j. šmrk*) sa strane ot oluka nad tabarkama nadmetnut. P. Bošić vinod. 2, 370. Iže je sa slitnom (ii) postalo u Rusiji, samo mu je nadmetnut onaj poetičeski znak, da se zna, da je kratko. Vuk skupl. sp. 2, 14. Vaļa napomenuti, da t stoji nadmetnuto nad s. Đ. Daničić u *Ivekovićevu rječn.*

b) nadmetnuti, darüberschissen, altius jacio. *Vuk rječn. Govori se na pr. o puški, strijeli; viđi nadmetati pod 1, b.*

c) *primjeri prema onima kod nadmetati pod 1, c.* Ako covik . . . želi izvrsnitost svrhu drugi u koji mu drago darovi duhovnim ili tilesnim, on ne bi otio, da mu se drugi u ūima izjednači il' da ga nadmetne. F. Lastrić ned. 110. Svi umrli žele bogastvo na ovom svitu, da su veliki i jaki, da druge nadmetnu. 128. Da je svetiňom sjao andeoskom . . . da je nadmetnuo iste andele. svetn. 158a. Negove ljubavi pram tobom živ nitko . . . nadmetnut ne more. 193b.

d) *značenje prema onomu kod nadmetati pod 1, d.* Oni sami zakupljuj svoje eparhije na godinu pa se najviše moraju starati, da skupe novaca . . . ako i(h) drugi nadmetnu i isčeraju, da mogu živiti, dok se opet takovo što nade. Vuk dan. 2, 115. Vrag donese bulu udovicu te devojku blagom nadmetnula, za neg dava tri tovara blaga. Pjev. crn. 270a. Nadmetnuti, davati, nuditi više, überbieten, mehr bieten. Jur. polit. termin. 513.

e) *primjeri prema onome kod nadmetati pod 1, e.* Nadmetnuše treću molbu: daruj nam mir. I. Ančić svitl. 250. Ali i jedna suza može steći milost tvojedinu, kada ti ju, sladki Bože, primeš mnogu za krvivnu i dobrota tva nadmetne Isusove muke sretne. J. Kavačić. 370b.

f) *Ne razabira se značenje u primjerima: (Linac) sveto pismo, svetu viru ne ostavlja na svom miru, dal' sve hoće da nadmetne i pod noge line metne. V. Došen 256a. Stari veli: ono j' moja mlada, a mladi se nemu nadmetnuo: nije ono nego moja mlada (iz neke nar. pjesme).* M. Pavlinović.

NADMJEHURITI, nadmjehurim, *pf. glagol tamna značenja. Samo u primjeru*: Smih odvitnika (*stamp. od vitnika*) ne će se nadmijuriti s onim od sela. N. Palikuća 21.

NADMJERNIK, *m. vrhovni mjernik, prvi među mjernicima. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Oberingenieur.*

NADMOĆ, *f. moć, snaga jača, veća nego u drugoga. Samo u jednoga pisca*. Oni (*t. j. Kiko i Želić*) breknu sa nadmoći silni kano junci kad zarose čilni. Osvetn. 4, 2. Da vlastite ukrijepi lasti i uđaši nadmoć potolasti. 5, 3. — *Nepouzdano*.

NADMOĆAN, nadmoćna, *adj. onaj, koji je moćniji od drugoga. Samo u Popovićevu rječniku za nem. überlegen.*

NADMOĆI, nadmožem, *pf. biti moćniji od drugoga. Samo u Stulicevu rječniku (superare). — Slabo pouzdano.*

NADMOĆJE, *n. isto što nadmoć. Samo u primjeru*: Al' nadmoćja duša ne doprla. Osvetn. 4, 69. — *Nepouzdano*.

NADMOĆNIK, *m. onaj, tko je nadmoćan. Samo u Stulicevu rječniku (praepotens).*

NADMOĆNOST, *f. isto što nadmoć, nadmoje. Samo u Popovićevu rječniku za nem. Übermacht Überlegenheit.*

NADMOGUĆNIK, *m. isto što nadmoćnik. Samo u Stulićevu rječniku (nadmoćnik, nadmoćnik). — Slabo pouzdano.*

NADMOGUĆSTVO, *n. isto što nadmoćnost. Samo u Stulićevu rječniku (magna potentia, potestas). — Nepouzdano.*

NADMONTANTI, nadmôntam, *pf. nadići, nadvisiti (koga u čemu). Glag. način prema tal. glag. istoga značenja sormontare. Samo u Vukovu rječniku (übertreffen, supero: kozopaše nadmontaša s naznakom, da se govori u Boci; primjer je uzet iz nar. posl. vuk 139, gdje se dodaje: Oni, koji su bili ništa, — pasli koze, — postadoše gospodari, nadvisiše nas).*

NADMORJE, *n. rat, rt nad morem. Samo u rječnicima, i to u Belinu (promontorio, capo di terra in mare), u Jambresičevu (promontorium, u lat. dijelu) i u Stulićevu (promontorium).*

NADMORSKI, *adj. posses. od nadmorje. Samo u primjeru: Plać Sicilije . . . Ah ja li sam, koju tri nadmorske gore i kraju svoju kružec štuje more! A. Kanižlić rož. 107.*

NADMUDRITI, nadmudrītī, *pf. mudrošeu nadvisiti. Od nad-mudriti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Stulićevu (aliquem sapientia superare, antecellere) i u Vukovu (an Witz und Weisheit übertreffen, sapientia vincere s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 149: Nadmudrismo i nadjunačismo). Ako se dogodi, da budala filosofa nadmudri, to će Rimljana biti još veća čest, što je nihov budala nadmudrio atinskoga filosofa. Vuk dan. 5, 87. Teke kad te nadmudri devojka. Pjev. crn. 219b. Djekočka cara nadmudrila. Nar. prip. vuk 132. U tome ih naši nadmudriše, nadmudriše, Grke prevarile. Nar. pjes. petr. 3, 240/241. Ko hoće da druge nadmudri. S. Lubiša prip. 100. Svi priznaju . . . a nas šaka da sve nadmudri! M. Pavlinović razg. 78. Priča se, da je nekakav čobanin nadmudrio čumu. M. Đ. Miličević živ. srb.² 323.*

NADMUDRIVĀNE, *n. nom. verb. od nadmudrīvati i nadmudrīvati se. Između rječnika samo u Vukovu (das Überweisen, victoria sapientiae). Da umirimo . . . ovu zemlju, kojoj se hoće radnje, pravice, narodnosti, prosvijete, hleba, a ne šeprkljarija, nadmudrivača. M. Pavlinović razl. sp. 9.*

NADMUDRIVATI, nadmudrīvēm, *impf. glag. način prema pf. nadmudrītī. a) bez riječe se. U rječniku Stulićevu (nadmudrīvati, nadmudrīvāne, nadmudrīti) i u Vukovu (einen mit Weisheit schlagen, supero sapientia). Čerka nadmudruje majku. Vuk nar. pjes. 1, 632. — b) nadmudrīvati se u značenju recipr. U rječniku Vukovu (mit einander weteifern, wer gescheuter ist, de sapientia certo). Kad se najedemo, onda čemo se siti i veseli nadgovarati i nadmudrīvati. Vuk odg. na l. i op. 12.*

NADNARAVAN, nadnaravna, *adj. onaj, koji je nad naravi. U rječniku Belinu (soprannaturale cioè sopra l' ordine di natura) i u Stulićevu (nadnaravan, nadnaravno, supra naturam, divinitus). Čudit se nemojte, što u meni budete razgledat u napridak, premda nadnaravna i nad ljudski razbor. Blago turl. 2, 18. Naše obraćenje k Bogu (što zovemo pokajanje) ima bit nadnaravno. 2, 199. Koga okrili u dne i noći nadnaravnom svom pomoći. I. Đordić salt. 101. Slavit čemo tve desnice nadnaravnu vlas do vijeka. 272*

NADNARAVSKI, *adj. isto što nadnaravni. Samo u jednoj knizi. Bog jest stvoritel . . . svijuh dobara naravskih i nadnaravskih. Blago turl.*

2, 6. Likarije . . . jesu od dvi vrste: naravske i nadnaravske. 2, 58.

NADNEBESKI, *adj. onaj, koji je nad nebesima. Između rječnika samo u Stulićevu (divinus, aethereus s primjerom iz Đordića salt. 216: Nadnebeski kralj, kada ti prid nama voj vodaše). Ali veće izdahlo je nadnebesko blago moje. I. Đordić uzd. 87.*

NADNEBLE, *n. prostor nad nebom. Samo u Stulićevu rječniku (nadnebje, aether s naznakom, da se nalazi u Đordiću, ali u gradi za ovaj rječnik sabranio nije se našao iz toga pisca nijedan primjer).*

NADNESENE, *n. nom. verb. od nadnesti. Samo u Stulićevu rječniku (praelatio).*

NADNÈSTI, nadnèstēm, *pf. vidi nadnijeti.*

NADNEVNICA, *f. plača, nagrada, koju tko dobiva na dan. Nadnevniča, Diurne. Jur. pol. termin. 135. Nadnevniča, Taggelder, Diäten. 498 i B. Petranović ručna kn. 26. Danas u Hrv. i Slav. kaže se tome dnevniča.*

NADNEVNIČKI, *adj. što je u svezi s nadnevnicom ili s nadnevnicama. Nadnevnički razred, Diäten-Classe. Jur. pol. termin. 129.*

NADNI, nadna, *adj. onaj, kojemu se može tko nadati. Samo u Belinu rječniku (nadni, sperabile, che può sperarsi).*

NÀDNICA, *f. ono, što tko uradi, zasluži na dan. Najstarije su potvrde iz xvii vijeka (vidi dače).*

a. nadnica je upravo posao, koji se uradi na dan, a može znaciti i uopće posao, trud, muku. Sve su naše nadnica Božje, za koje primamo plaću raj nebeski. J. Banovac pred. 46. Dobro joj se naplati nadnica (misli se posao oko svilenjek bubla), može živit i ona i dica. M. A. Režković sat. 120. Tebi zemlja za tvoj trud i muku uvik daje i pruža ti ruku i plača ti trostruko nadnicu. 168. Koja žena ima za zadругu na nadnicu ići. V. Bogišić zborn. 63.

b. nadnica je ono, što tko svojim, ponajviše težačkim, poslom, trudom i mukom na dan zasluži. U rječniku Mikačinu (dieta), u Belinu (giornata, — plati mi nadnicu, paga mi la giornata), u Bjelostjenčevu (dieta) i u Voltičijinu (giornata, guadagno d' un giorno, Gewinn eines Tages), u Stulićevu (dies, operarii hominis merces unius diei, rabotati nadnicu, diurna mercede operam suam locare s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (das Tagelohn, merces diurna). Dojdi k večeri, platit ču ti nadnicu, koliko da si kopao. S. Margitić fala 90. Kad ukradeš koju stvar toliko potribitu, da brez ne gospodar gubi nadnicu dneva onoga. A. Baćić 111. Uzeo sam ga na nadnicu, l' ho preso a giornata, — stojim na nadnici, pod nadnicom, sto a giornata. S. Budmani 421b. Plati svima težakom nadnicu pojednako. F. Lastric od' 184. Kad bi u večer, plati onim nadnicu, kako su se pogodili, al' daue i ovim podpunu nadnicu. ned. 109. Sluge i najamnici, koji uzimaju cilovito nadnicu, a ne rade cilovito, kad ji(h) ne gleda gospodar. 158. S motikom od drvetu . . . na nadnicu hrana služi. V. Došen 42b. I nadnicu laku ostaviše, a nadnicu po jednu aspicu. Nar. pjes. vuk 2, 206. Jedan bi ostao kod kruške, a druga dvojica išla bi na nadnicu. Nar. prip. vuk 99. Koji je onaj dan onđje u nekoga kopao kukuruze na nadnicu. Vuk nar. pjes. 4, predgōv. A. Ja radim vazdu na nadnicu, jer svoje zemlje nemam. B. Pa koliko imas nadnica, bolan? A. Imam samo pletu. Nar. prip.

vrč. 61. Mnogo je radnika visilo o svojoj nadnici. M. Pavlinović rad. 33. Nadničarima, kad na nadnici rade, obično se ne daje kapara. V. Bogićić zborn. 477. Kad se žneje, kosi, kopat, uzimaju se ljudi pod nadnicu . . . Nadničar dobija na dan 4—5 groša (*u Srbiji*). Zborn. za nar. živ. 5, 266. *Možda ovamo ide i primjer*: Tko hodi i trudi se veoma u jutru, ne će imati dobru nadnici. M. Radnić 503a.

e. rijetka pojedinačna značenja.

a) put, upravo onakav, što ga tko ima na dan da učini, a onda uopće: put. Samo u jednoga písca. Ako te trud od puta pečali, nemoj se boliti, jer će brzo svršiti tvoja nadnica. M. Radnić 68b. Počememo hoditi, kada se rodimo, a sa smrtju svrši se naša nadnica. 104b. Ovo jest put, putujte níme. Ali ga malo ljudi ište, zašto je trudan, premda znaju, da na svrsi nadnice imaju naći Isukrsta. 440b. Dijes konu zob, a hoćeš na nemu putovati jednu dugačku nadnicu. 504a.

b) plaća, nagrada uopće (ne samo zu posao na dan). Samo u primjeru: Ove pare nijesu mítio, nego nadnica za naš trud i putove. S. Lubiša prip. 140.

c) isto što nadnevničica (vidi tam), dnevničica. Samo u primjeru: Nepovredljive osobe, nadnici pristojne (govor je o članovima zemaljskoga sabora). M. Pavlinović razl. sp. 210.

NADNIČAR, *m. těžák, koji radi na nadnicu.* Izmedu rječnika samo u Vukovu (Taglöhner, mercenarius). Bog ne plaća svake subote (kao što se nadničari isplaćuju). Vuk nar. posl. 18. Odvrat se od nega, da počine, dokle ne navrši kao nadničar dan svoj. Đ. Daničić jov 14, 6. Ne mogu da dospevam ni da nadgledam, kako mi nadničari rade. M. Đ. Miličević let. več 231. — *Ne razabiru se značenje u primjeru:* Ne bijaše već za uzimanje ovoga harača mandarini, nego himbeni nadničari godištни (možda: haračije, porešćije, koji plaću dobivaju na dan?) A. Blagojević klin. 6.

NADNIČĀREV, *adj. posses. od nadničar. Samo u Vukovu rječniku (nadničarev, nadničarov).*

NADNIČĀRKA, *f. žena, koja radi na nadnici. Samo u Vukovu rječniku (Taglöhnerin, mercenaria).*

NADNIČĀROV, *adj. posses. od nadničar (kao i nadničarev).* Izmedu rječnika samo u Vukovu (des Taglöhners, mercenarii). Plata nadničarova da ne prenoći kod tebe do jutra. Đ. Daničić 3 mojs. 19, 13.

NADNIČĀRSKÎ, *adj: posses. od nadničar. Izmedu rječnika samo u Vukovu (Taglöhner, mercenarius).* Stane prospipati sve samo gíge i gdekoji marjaš nadničarski. Nar. prip. vuk 95. Dani negovi nijesu li kao dani nadničarski? Đ. Daničić jov 7, 1.

NADNIČĒNÉ, *n. nom. verb. od nadničiti. Izmedu rječnika samo u Vukovu (das Taglöhner, labor mercenarius, opera). Ne idu na drugo osim u nadničenje (iz Srbije).* V. Bogićić zborn. 499.

NADNIČITI, *nádničím, impf. raditi na nadnicu.* Glug. je izreden od osnove imenice nadnica. Izmedu rječnika samo u Vukovu (taglöhner, operam diurnam praesto). Najviše ih je, koji nadniče u domaćina ili služe pod platu. M. Đ. Miličević let. več. 238.

NADNIČKÎ (*jamačeno je takav akec.*), *adj. onaj, koji je u srezi s nadnicom. Samo u primjeru*

Što je nadnička plaća u Grčkoj vrlo umerena. Nov. srb. 1835, 174.

1. NADNIČI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

2. NADNIČI, *nadniđem, pf. isto što nadniči (nadniči), t. j. doći nada što.* Samo u primjeru: Magla mloga bi veoma snišla, Lobosica sve pođo nadnišla. I. Zaničić 33. — Glas -n- je umetnut po analogiji glag. snići, unići, u kovima (kao i u snimatilj) potječe -n- iz velike starine, dok je prijedlog s glasio srbn., a u dok je glasio vrbn.; ispor. i u staroslov. srbniti, vrbniti.

NADNIJETI, **NADNĒSTI**, *nadnēsem, pf. uznijeti nada što (nad čim).* Od nadnijeti (nesti); ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.

a. nadnijeti (bez riječce se).

a) u pravom smislu. U rječniku Vukovu (nadnijeti, darübertragen, superfero). Bože, odnesi jur taj bić od naju, a na njih nadnesi, kino te ne znaju. M. Marulić 245. Kada ih (t. j. mornare) nesreća nadnese na kami. M. Vetranić, 1, 235. Tko u bistroj gleda vodi, kaže mu se . . . da on s nogam stoji gori, a glava je obišena i nad propast nadneseна. V. Došen 182a. Nadnesi nad nega (t. j. nad vino) glavnicu gorjašeu s plamenom, da vino zažežet se. Z. Orfelin 258.

a) u prenesenom smislu. Između rječnika samo u Stulićevu (nadnijeti, praeferre, anteponere, anteferre). Spasite! . . . Mariju nadnio je Marti, što Marija boju je čes obrala. S. Rosa 107a. — Nepouzdano.

b. nadnijeti se. U rječniku Vukovu (nadnijeti se, sich darüberbeugen, inclinor desuper). I svaka učini, da pod tobom jesu, a ne da se ona svrh tebe nadnesu. A. Georgiceo nasl. 213. Ovaj je namastir u neiskazanoj vrleti i tjeskobi: odovud se nadnijele nad nega stijene Kablarske, a odonud . . . Ovcarske. Vuk dan. 1, 3. Nadnesi se nad bunar nad vodu te češ svoje ogledati lice. Nar. pjes. vuk 2, 441. Nadnesavši se mali nad jezero ugleda krilata koňa. Nar. prip. vuk 192.

NADNO, *praep. s gen., kao da se reče: na dnu.* Izmedu rječnika samo u Vukovu (unten, inima parte): Boje se je navrh vinograda dogovaratiti nego se nadno nega karati — Jedan stani navr Malovana, drugi stani nadno Malovana; prvi je primjer iz nar. posl. vuk 26, a drugi iz nar. pjes. vuk 1, 558). Koji je sjedio u manastiru na Prevaci nadno Grbaškoga poja. Vuk kovč. 34. Više primjera vidi kod 2 dno pod 2, a.

NADNOSITI, *nádnosím, impf. nositi što nada što.* Od nadnosititi; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Stulićevu (superferre) i u Vukovu (darübertragen, porto desuper). Ne razabira se značenje u primjeru: Pobjeđe zanose tud ovud nogami, sami se nadnose kimlići glavami (govori se o pijanim ljudima, kako teturaju). M. Marulić 49. — U Vukovu rječnik. s. v. neva staje za primjer stihovi: Mlada neva vodu nela, nad vodu se nadnosila; — ti su stihovi uzeti iz nar. pjes. vuk 1, 336, a tamo mjesto nadnosila stoji nadvodila.

NADNOSĒNÉ, *n. nom. verb. od nadnosititi i od nadnosititi se.* Samo u Vukovu rječniku (das Darübertragen, superlatio).

NADNA, *f. isto što nada (lat. spes).* Samo u Stulićevu rječniku (nadna, nada). — Slabo pouzданo.

NADNEDARNIK, *m. nakit, što se nosi nad nedrima.* Samo u Stulićevu rječniku (torques [pro viris], monile [pro feminis]).

1 NĀDO, *n.* čelik, ocal, *t. j.* izradeno grožđe tako, da je čisto i tvrdo. Da je -a- i u starini bilo kratko, to dokazuje pisane „naddo“ u Mikafinu rječn. (i u Stulićevu je tako). Između drugih slav. jezika nalazi se ova riječ samo još u slovenskom. Na početku riječi je prijedlog na, a -do stoji u svezi s korijenom dč, što ga imamo u glag. 1 djeti (*vidi tamо*), *t. j.* nešto se zato zove tako, jer se nadjeva na drugo neizrađeno grožđe, da bude tvrde. U rječniku Mikafinu, Bjelostjeničevu, Stulićevu, Vukoru i u Daničićevu (*vidi dače*).

(a) u navedenom značenju. U rječniku Mikafinu (nado, bliznica, ocel, chalyps, acies ferri, nucleus ferri), u Bjelostjeničevu (nado, ocel), u Stulićevu (chalybs) i u Vukoru (Stahl, chalybs). Trgujuv mača sa pojasa zapovrne ovu pisan.... dali bi mi ovim nadom poginuti tač domala? A. Čubranović 158. Jedan svitla nada zvonac. P. Zoranić 87. Čavlovi od nada savezan i zbijen. Đ. Baraković vila 278. Vas biše okovan verugom od nada. 324. Niki (*t. j. mučenici*) klučkami od nada oštrom razdirani. F. Glavinić evit xviii. Punu od nada naticanu oštřih britav podloži dasku. 102b. Lute rane, kih nado raztvori. I. T. Mrnavić osm. 16. Dokle j' belo z ogna nado, podaje se mlatu rado. P. Vitezović pričen. 142. Da bi iz gvozdja Kerzon bio, a iz nada ruska tijela, nač buzdovan neg bi svio, a ne brjetka (*sic!*) sabla smela. J. Krmotić katar. 64 Čim ga žudnik spopade u ruku luča luta od noževa nada. Osvetn. 1, 62. Bijeli se pamuk, kali se nado, čisti se slador. M. Pavlinović rad. 149. Vidi primjer iz Gundulića, što je naveden kod 3 nada.

b) Ne razabira se značenje u primjeru: Da uzimaju na v'sako godiste po 50 nad („nadъ“) gvozdija. Deč. hris. 61. *S tijem će stajati i svezi:* nado, res quedam ferrea, fortasse chalybs ignem suscitan; car Stefan dade crkvi arhanđelovoju i Prizrenu kovacha Rouda sъ dohodkōmъ що јесть даваљ саги, а то је било за годище седам десет надъ мѣрныхъ (iz isprave xiv v.). Daničić rječn.

2. **NADO**, *n.* majdan, rudnik, mjesto, gdje se kopa kakova ruda. Samo u rječniku Mikafinu (fodina) i u Stulićevu (fodina s naznakom, da je iz Bjelostjeničeve rječnika, ali to je pogreška, jer je iz Mikafinu rječn.) — Postane tamno.

3. **NĀDO**, *n.* mišja rupa. Samo u Vukoru rječniku (rupa, gđe pojski miševi snose žito, das Mäuseloch, caverna murium). — Postane tamno.

4. **NĀDO**, *n.* sve ono, čim se sviše same hrane, das Futter, pabulum: dobra su ovđje nada za sviše. Vuk rječn. *Druge potvrde nema.* — Tamno.

NĀDOBAC (tako je zabilježen akc.), *adv.* da-leko, koliko se može rukom dobaciti, *t. j.* na dobac, U Lici. J. Bogdanović.

NĀDOBACITI, nadobacit, pf. isto što doba-citi (*n. pr. kome loptu*). — Od na-dobaciti. Samo u Popovićevu rječniku (zuwerfen).

NĀDOBACIVATI, nadobacujem, *impf.* glag. načinjen prema pf. nadobaciti. Samo u Popovićevu rječniku (zuwerfen).

NĀDOBAN, nadobna, *adj.* isto što namjeran, nakan. Govori se u Gruži (u Srbiji), na pr. Bio sam nadoban, da tako uradim. P. P. Đorđević (zabilježio i naznačen akc.) — Koriđen će biti dob, koji je i u riječima doba, dobar, po-doban, nepodoba, ali nije jasna sveza u značenju.

NĀDOBATI, nadobam, pf. isto što osjeći, od-ređiti, presuditi. Govori se u riječkoj nahiji, na pr. Učini ti, kako ti pamet nadoba. A. Jovićević (zabilježio tamošnji akc. inf. nadobati). — Za postane vrijedi isto, što je rečeno kod nadoban.

NĀDOBAVITI SE, nadobavim se, pf. biće isto što dobaviti se. Od na-dobaviti se. Samo u Stu-

lićevu rječniku, u kojem je značenje (satis acqui-re, *t. j.* dobaviti u obilnoj mjeri) krivo rečeno.

NĀDOBAVLATI SE, nadobavjam se, *impf.* glag. načinjen prema pf. nadobaviti se. Samo u Stulićevu rječniku (satis acquirere).

NĀDOBICAJAN, nadobičajna, *adj.* neobičan. Samo u Stulićevu rječniku (extraordinarius, inu-sitatus). — Slabo pouzdano.

NĀDOBICAJNIK, *m.* onaj, *tko je nad običajima, nad ceremonijama, tko nima upravfa.* Samo u rječnicima, *i to u Belinu* (maestro di ceremonie, — nadobičajnik crkveni, ceremoniere, quelli, che ha officio d'insegnare ceremonie nelle funzioni sagre), *u Voltigijinu* (ceremoniere, Ceremonienmeister) *i u Stulićevu* (caeremoniarum antistes, magister). — Nepouzdano.

NĀDOBICAJSTVO, *n.* služba, posao nadobičajnika. Samo u rječniku Belinu (nadobičajstvo crkveno, ceremoniato, officio del maestro di ceremonie) *i u Voltigijinu* (sa značenjem krivo po-starlenim: ceremonia, Ceremonie). — Nepouzdano.

NĀDODICE, *n.* nom. verb. od nadobiti. Samo u Stulićevu rječniku (victoria, expugnatio s naznakom, da se nalazi u kajk. piscis Mulha).

1. **NĀDOBÍJATI**, nadobijam, pf. satis superque lueratum esse. *Od na-dobijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.* Samo u Popovićevu rječniku (in Menge bekommen, gewinnen). Kao što se gorovi dobivati i dobijati, tako se pored nadobijati gorovi i nadobivati.

2. **NĀDOBÍJATI**, nadobijam, *impf.* glag. načinjen prema pf. nadobiti. Samo u jednoj knizi: Srditost nadobijamo (naddobiamo) ustrpljenjem.... Lijenost na dobra djela nadobijamo (naddobimo) bogoljubstvom. I. Grlić 214.

NĀDODIBIT, *f.* victoria, pobeda. Samo u primjeru: Gledaj negovu slavnu nadobit (nadobiti'). M. Radnić 379a.

NĀDOBÍTAK, nadobítka, *m.* isto što riječ, koja je pred ovom. Samo u jednoj knizi. Mnogi poslije mnogije nadobítaka jesu upali veoma tužno. M. Radnić 362a. Ne bi li bio golem nadobítak, da pridobije neprijateљa? 379a. Zapovijedaše Bog... u koga ruku bijaše nadobítak. 495a.

NĀDODIBITI, nadobijem, pf. superare, vincere. *Od nad-dobiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2.* Između rječnika samo u Stulićevu (nadobiti, nadobivati, vincere, superare, lucrari; značenje lucrari odgovara samo liku nadobivati; — ima i „naddobiti“, „naddobivati“, longe superare). Potvrda se našlo samo u Radniću i u nekoliko pisaca XVIII vijeku. — Pas. partic. glasi nadobit i nadobiven; potvrde vidi među primjerima, a dodati se može još: nadobit. Radnić 405a, nadobiven. Lastrić test. 18b.

a) nadobiti, *t. j.* nadvladati u pravom smislu. Jožuje nadobi čigante. M. Radnić 238b. Nemoj stajati brez misli u boju, kakono da si jurve nadobio. 259b. Tko je nadobit, ostane na međjanu. 379a. Kad nije potrebno takvi boj imat... za umjeriti ili nadobiti neprijateљe. I. Grlić 57. Oloferno... nadobivši (naddobivši) tolike kraje, razorivši tolike gradove i podloživši tolika krajestva. F. Lastrić test. 19b. Saul... poginuvi na vojsci od neprijateľah, kojije brez Davida ne bi vrđan nadobiti („naddobiti“), ned. 112. Buduci više puta junački nadobio („naddobio“) neprijateљe bijaše im se strašan učinio. svetn. 7a. Više puta od Ase savladan i nadobiven bi. E. Pavić ogl. 302. Jedali je malena stvar bila jednoga glasovitoga junaka i viteza nadobiti, silu

mu satrti i u sužanstvo postaviti ga? prosv. 1, 41. Ovi car... više puta Turke nadobi (nadobi), satr i protira. 2, 127. Rimnane su oni nadobili i strah velik u vojsku metnili. Nadod. 128.

b) u prenesenom smislu. Prilasno nadobije stvari nepristojne, koji zna služit se dobro pristojnjem. M. Radnić 86b. Da upademo u napast, koja bi nas mogla nadobiti i u grbu uvest. I. Grličić 25. Daje mu jakost... za nadobiti (nadobiti) svaku napast 161. Koliko li puta ste kušali odoliti ovim napastma i nti nadobiti (nadobiti)? F. Lastrić od' 186. Koji si blaženomu Lovri dopustio muka njeđovi gorena i žežena nadobiti (nadobiti). 353. Tko znade gospodovati i usiluje se nadobiti (nadobiti) trpeže svoje i prignutja živinska. ned. 292. Zločesta ga (t. j. kraja) sumja jeste nadobila. A. Knežević 85. Jonati nenavidost opaki Žudijah više dade posla nego zloba progonečajem... do malo pak vremena nadobi (nadobiti) sve ove tegocé. E. Pavić ogl. 454. Tako niti će te proždrlost niti koje... naslađene privariti i nadobiti. A. Kanižić uzr. 186. Da se jakim srdcem hrvem i ne puštam nadobiti od napasti. bogoljubnost 178. Da i mi naštojimo neprijateљa paklenoga, put (putt') i svit nadobiti. 249.

NADOBITNIK, *m. victor, pobediteł.* Samo u primjeru: Ali bi bio za falu nadobitnik, da s vlastitijem oružjem... nadobije ga i dobije nadboj. M. Radnić 379a.

1. NADOBIVATI, nadobivam, *pf. isto što 1 nadobijati i istoga postańa.* Samo u Stulićevu rječniku (lucrari).

2. NADOBIVATI, nadobivam, *impf. isto što 2 nadobijati i istoga postańa.* Između rječnika samo u Stulićevu (nadobivati, vincere, superare; ima i „nadobivati“, longe superare; vidi i kod nadobiti); potvrda se našlo samo u tri pisca. — Ovaj se glag. (kao i nadobiti) uzima u pravom i u prenesenom smislu. Veće može milost Božja, koja svaku stvar nadobiva. M. Radnić 337a. Moj... ne samo hrvase se, nego jošter nadobivaše neprijatele 489a. Post... nadobiva („nadobiva“) duha paklenoga, čini pamet bistru i razumnu. I. Grličić 249. Neprijateљe nadobivahu („nadobivauh“), kojigodi se uticahu k slavnom imenu Isus. F. Lastrić test. 20b. Ove dvije sulice boj biju... i doisto ova ledena nadobivajući („nadobivajuchi“) polagano onu ogiju oslabila bijaše. 156b. Sve, što je rođeno od Boga, pridobiva svijet (iz lat. omne, quod natum est ex Deo, vincit mundum. I. joan. 5, 4). ned. 191.

NADOBBLADAĆE, *n. nom. verb. od nadobladi.* Samo u rječniku Bjelostjenčevu (expugnatio) i u Stulićevu (nadobbladaće, nadobiće s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen.).

NADOBBLADATI, nadobbladam, *pf. isto što nadobiti, nadvladati.* Od nadobladi; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru: Ako bi takva zaprika bila, koju ne bi bilo moguće nadobladati. I. Velikanović upuć. 1, 303.

NADOBBLASNIK, *m. onaj, tko ima oblast nad drugima.* Samo u Stulićevu rječniku (praepotens).

NADOBUVATI, nadobujem (jamačno je takav akc.), pf. dobuvajući (t. j. bubnajući) sazvati lude. Od na-dobovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Popovićevu rječniku (zusammenstrommeln). — U istom rječniku ima i nadobovati se (nadobujem se) o dobovanju u obilnoj mjeri (genug trommeln); taj glag. ide među one, koji su navedeni kod 1 na pod II, 3.

NADOBROJITI, nadobrojim, *pf. adnumerare, pribrojiti.* Od na-dobrojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Nadobrojivši napokon ono mnogo više mučenika, koje će biti smaknuto u vreme progona Antikrstova. Grgur iz Vareša 87.

NADOCIJEDITI, nadocijedim, *pf. isto što na-docijediti.* Od na-docijediti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječnicima, i to u Mikašinu (nadociditi, guttatum vel stillatim implere), u Belinu (nadocijediti, empir a goccia, — nadocijeden, empito a goccia), u Pjelostjenčevu (nadocijen, guttatum, stillatim impetus) i u Stulićevu (nadocijediti, guttatum vel stillatim implere).

NADOCIJEDATI, nadocijedam, *impf. glag. na-čišen prema pf. nadocijediti.* Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nadocijen, rasejam).

NADOCJEDIVATI, nadocijedujem, *impf. glag. na-čišen prema pf. nadocijediti.* Samo u Stulićevu rječniku (nadocijedivati, nadocijediti).

NADOCNA, *adv. isto što docna ili dockna (vidi tam).* Od na-docna (kao i nabaška od na-baška, vidi tam). Samo u primjeru: Tuj misal ako ti sad ne privrati, pak se ćeš svakako nadocna kajati. M. Bunić 30.

NADOČNICA, *f. Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu kod riječi gena, t. j. obraz):* nadočnica i podočnica iliti kožica, z kum se smjećemu oči pokrivaju.

NADOCNĀS, nadočasa, *m. uže povrh repa mazgina ili magarcava.* L. Zore paletk. 170, 212. Riječ je postala nad-očas (očas, gen. očasa je isto što rep, vidi tam).

NADÓĆI, nadoćem, *pf. isto što doći.* Od nadoci; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 (dakle glag. upravo znači: doći na sto). Akc. kako je u inf., tako je i u aor. (cijelom) i u imper.: nadóđoh, nadódi; u oba partic. pret. je akc. nadóđáv, nadóđávši, nadóđao, nadóđla. U rječniku nijednom. Sto je brate? — reče nadošli domaćin. Nar. prip. bos. 28. Za pšenici, od koje se pravi nešesta, pošto se u vodi dobro nakvala, kaže se da je nadošla. U Bosni i Herc. Etnogr. zborn. 10, 82.

NADODAĆE, *n. nom. verb. od nadodati.* U rječniku Mikašinu (nadodatje, additio [stamp. addictio], adjectio) i u Stulićevu (nadodaće, nadodabda, nadodatak). Predgovor više nadodatja direktorijski ili ispravnika... hoćemo i od ovoga povraćenja nikoja nadodati i priložiti. Š. Budinić ispr. 50.

NADODADBA, *f. nom. act. od nadodati.* Samo u rječniku Stulićevu (nadodadba, nadodatak) i u Vukovu (Zugabe, additamentum s naznakom, da se govor u Crnoj Gori).

NADODAK, nadodaka (jamačno je tako gen. sing.) m. isto što nadodadba. Samo u rječniku Mikašinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. pridak, t. j. corollarium, auctarium, mantissa) i u Jambrešićevu (mantissa, u lat. dijelu).

NADODAĆE, *n. nom. verb. od nadodati.* Između rječnika samo u Stulićevu (nadodatje, nadodatak). Po kriposti i moći testamenta, kodicila ali nadodanja i darovštine. P. Radović nač. 391 i L. Terzić 71. Istumačenje pisnih Davidović... s pridgovorom i s nadodanjem svrha svake pisni. A. Vitalić istum. 1. Nadodanje, u komu se uzdrže razlike pisni duhovne. ost. 372. Nadodaće glavni događaj razgovoru ugodnomu

naroda slovinskoga. Nadod. i. Parok ima blagosloviti zaručnike s nadodanjem od niki molitav. A. d. Costa 1, 149.

NADODARITI, nadodarim, *pf. darovati novo (upravo: darovati što na sto, t. j. pošto je već prije što darovato).* Od na-dodariti (*samome* dodariti, *t. j. do-dariti, nema potvrde;*) *ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.* Samo u primjeru: Poznajem, da sam mnoge pute zaigra moju bidnu dušu i čistoću, koju si mi darova na čas moga kršćenja, i pak većekrat puti si mi ju nadodario s plodom tvojih prisveti ran po sakramantu sv. ispovidi. L. Terzić 72.

NADODATAK, nadodatak, *m. isto što nadodabba.* Samo u Stulićevu rječniku (nadodatak, nadodaće, additio, additamentum, adjunctio).

NADODATI, nadoddām (nadodādēm), *pf. ad-dere, superaddere.* Od na-dodati; *ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 (dakle glag. upravo znači: dodati na što).* U rječniku *Mlakačinu* (addo, superaddo, adjicio), u *Belinu* (accrescere, aggiungere, aumentare), u *Voltigijinu* (aggiungere, accrescere, sopradare, zusetzen, vermehren) i u *Stulićevu* (addere, adjungere, adjicare, supplere). Najstarije su potvrde u *Bernardinu* i u *Budiniću* (vidi među primjerima).

a. nadodati je isto što dodati, dometnuti, pristaviti.

a) uopće. Iščite dakle prvo kraljevstvo Božje i pravdu negovu, i ova fsa nadodadut se vam (iz lat. quaerere ergo primum regnum Dei et justitiam ejus, et haec omnia adjicientur vobis. math. 6, 33). Bernardin 132. Vsako godišće ova bula ponavlja se . . . za viditi, je li čto nadodato, ili ujato ili promišeno ali nije. Š. Budinić ispr. 134. Slovuće prilike prijazni ljubave nadoda velike. Đ. Baraković vila 39. Nemu Bog milosti obeća i poda, koliko bi dosti, i veće nadoda. jar. 38. Tko se uzdrži, nadodati će život (iz lat. qui abstinentis est, adjicet vitam. eccl. sir. 37, 34). M. Divković bes. 98. Iščite dakle najprvo kraljevstvo Božje i pravdu negovu, i svaka ova nadodvdu se vam. I. Bandulavić 172b. Isukrst pokle areče one riči . . . nadoda pritač ouoga čovika, koji zazava služe svoje. P. Radovčić nač. 84. Um nožaj joj (t. j. duši mojoj) mudrost, nadodaj joj pravednost. ist. 144. Tko je u milosti, još mu će se milost nadodat, da obiluje u īoj većma. I. Ančić svitl. 43. Nadodana jest od Boga strahovita pritha onim. I. T. Mrnavić istum. 77. Iznova ju izmučiše; kad joj muke nadodaše, ovako joj svi rekoše. S. Margitić isp. 265. Ovo su grisi laki . . . ali ako se nadoda druga zloča, jesu smrtni. A. Baćić 232. Toliko odneti koliko nadodati (t. j. štograd u brevijaru) grib je smrtni. I. Krajić 81. Mloga sam druga nadodao, navlastito duhovne pripovisti. A. Kanižlić uzr. VIII. Zašto ne bi bila smila crkva rimska za istomacne jednu ričiju nadodati? kam. 189. Kome crkve sazidase i misnike nadodaše. V. Došen 13a. Stecimo ova, ostala će nam se nadodati. M. Pavlinović razg. 110. Evo ti pet groši pa mi kupi rubac; ako ne bude dosta, nadodaj ti od svoga, pa će ti ja vratiti. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

b) nadodati što čemu. Isukrst . . . veličjem glasom zavapi, da ga svak čuje, glasu suze nadoda, da bi se svak skrušio. M. Divković bes. 567. Razmišljajući on, da gribu grib nadodade. A. Kanižlić utoč. 73. Prvim dvanaestima (t. j. apostolima) posli Isukrst Pavla i Barnabu nadodade. fran. 21. Ovo je misi nadodao Silvester prvi. bogožubnost 68. Slide predike svećane, ko-

jima su nadodane još dvi. E. Pavić prosv. 2, 1. Ono, što je priloženo prvomu štenju, i sva krepostna djela inijem štenim na dodana. I. M. Mateić 266. Znadem dobro, da zemlja ne može nadodati neizmirnomu veličanstvu Božjemu išta. A. Tomiković gov. 112.

c) nadodati što k čemu (*sasma rijetko*). Da hoć . . . sebe i nas, kućni tvoji, k raspu Troje nadodati. I. Zanotti en. 43. Ne budući u ovomu nadodate urehe k onoj otca fra Ivana. i ned. priš. 4. Rad potribe, koju imahu i ka nim zlo k zlu nadoda. A. Vitalić ist. 857a.

d) nadodati što na što. Samo u primjeru: I jošte na ove riči nadodaj virovaće apostolsko govoreći. P. Posilović nasl. 120b.

e) nadodati što svrhu čega. Evo ja nadodam svrhu dan tvojih petnaestete godiš (iz lat. ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos. is. 38, 5). Bernardin 24. Evo ja nadodati ču svrhu dana tvojih godiš petnaestete. I. Bandulavić 31a. Ni imaju rodbina ali ostali plakati . . . blizu nemoćnika, da mu ne nadodadu bolest svrhu bolesti. P. Posilović nasl. 139b. Svrhu svega ovoga nadodaju i ovo. A. Tomiković gov. 360.

b. isto što dati, podati. Hitrost nogam mojim nadoda, kakono su u jelina. A. Vitalić ist. 53b. Ovomu velikomu i glasovitomu cesaru nadodade sv. Silvestar zdravje tilesno i duševno zajedno. F. Lastric od' 392. — *Ovamo po svoj prilici ide i primjer:* Car mu (t. j. vladici crnogorsk) ruski nadodade ruku, dok upravi svoje Crnogorce. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 472. Vidi nadati pod a, b.

c. isto što zadati. Samo u primjeru: Samo prym (t. j. gušćicima) nek ne fali voda, jer im žeda bolesti nadoda. J. S. Rejković 162.

d. u govoru, razgovoru dodati što, t. j. koju riječ ili rečenicu. A. Ezau nadoda i reče: pravo jest zvano jime negovo Jakob (iz lat. at ille subjunxit: juste vocatum est nomen ejus Jacob. gen. 27, 36). Bernardin 41. A on nadoda: pravo zvano jest ime negovo Jakov. I. Bandulavić 48b. (u izdanju g. 1665 na str. 45b stoji: nadoda i reče). Oblazi se, sinko, — nadoda ispovidičnik. A. Kadčić 258. Otac nadoda: kćerke moja mila, ja te ne turam silom. M. Vodopječ dubr. (1870) 25.

e. isto što naknaditi, nadoknaditi. Između rječnika samo u Belinu (ricompensare, cioè supplire al mancamento d' una cosa con l' altra). Kroz ljubljenje sved vrjednije nadodat ču, što odo prije. I. Đordić uzd. 102.

NADODAVAK, nadodavka, *m. isto što nadodatak.* Samo u Jambrešićevu rječniku (mantissa, u lat. dijelu).

NADODAVĀNE, *n. nom. verb. od nadodavati.* Samo u Vukovu rječniku (das Unterlegen, suppositio).

NADODĀVATI, nadoddājēm,

a. *pf. Od na-dodavati.*

a) isto što nadodavati pod a. Samo u primjeru: Nemoj davati hotećami tvojijem ono, što hoće, zašto im nigdar ne ćeš nadodavati. M. Radnić 216a.

b) pošteno koga istući: bogme je on nemu nadodavao, da će ga leđa svrhjeti. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. Druge se potvrde nije našlo. — Razvoj značenja nejasan.

b. *impf. glag. načinjen prema pf. nadodati.* U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daće). Najstarije su

potvrde u Budinića. — Prez. glusi kašto nadodavam (vidi među primjerima).

a) *primjeri prema onima kod nadodati pod a, a. U rječniku Belinu (aggiugnere cioè accrescere), u Bjelostjenječevu (nadodajem, prilažem), u Voltigijinu (nadodavam, nadodajem, nadodati) i u Stulićevu (nadodati, nadodavati, nadodajem, nadodavam). Mnogi nadodaju jošte i sedmo. Š. Budinić ispr. 10. Neka molitva naša ne bude tašča i prazdna . . . prilagamo i nadodajemo ove riči, suma 20a. Prislavno pričeštenje nadodaje duši milosti Božje. A. Komulović 46. Mnoge iznova stvari nadodajući. I. Bandulavić 1. Nadodaje se u tom članu, da Isukrst umri. P. Radovčić istum. 49. Dostoji se, da im gosp. uzmaža i nadodaje jošte na ovomu svitu sadašnjemu dobra svitovna. P. Posilović nasl. 182b. Ima se zabilježiti, da se nadodaje ona rič. I. Zanotti upit. 15. Zašto se nadodaje u članu „i rođen od Marije dive?“ I. T. Mrnavić ist. 17. Kojih nemilinu . . . najprije povida, zatim paka nadodaje, kako níhova svitovanja ostaše prazna. A. Vitalić istum. 186. Stogodi pomankava nepravednim, ono se nadodaje pravednim. S. Margitić fala 280. Saviše je potribno izreći . . . sve okolostanke, koji promiňu ili ti nadodaju novu sliku griba. A. Kadčić 196. Može reći „otčenaš“ i „zdravu Mariju“ nadodajući „pokoj vični“ i ostala. H. Bonacić 52. Dovršivši ispovid vazila uzdišući nadodavaše, da . . . oprošteće prosi. A. Kanižić utič. 80. Jošter su nikoga okolišta i zadružbe, koje negovim darovom toliku vridnost nadodaju. uzr. 50. A što knizi rečenoj maňkaje, moje pero njozi nadodaje. Nadod. 5. Psost . . . pogrdi bitju božanstvenomu nadodava i uzmaža. I. P. Lučić razg. 99. Nije on toga svega rekao, ti nadodaješ puno iz svoje glave. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.*

b) *primjeri prema onima kod nadodati pod a, b. Jedni nadodaju udorac udorecu. I. T. Mrnavić osm. 167. Sinovi izraelski starim grihom nove grube nadodava(h)u. S. Margitić fala 272. Jer kad bludne riči bljuje . . . vatri plamen nadodaje. V. Došen 97b. Mršave zemje ne mogu se nikako drugače u rođive okrenuti, nego ako se ugodno s druge vrste zemljama pomiješaju i níma se poslije kadkad dubre nadodava. I. Jambanci 22. Čemu ostali naučitelji nadodaju kripost bogoštovja. B. Leaković nauk 274.*

c) *primjeri prema onima kod nadodati pod a, c. K ovomu se nadodaje, da . . . može se učiniti. P. Radovčić istum. 129. Hudom nega rukom grli (t. j. Juda Isusa), a zlom ustnom celov daje, bimben pozdrav nadodaje k zlu celovu zlobnik hudi. A. Vitalić ost. 100. K toj se debiti još nadodava krajevstvo nebesko. I. Đordić ben. 83.*

d) *primjeri prema onima kod nadodati pod a, e. Nadodajući meni oboli svrh ran rane, bol svrh boli. A. Vitalić istum. 209a. Uzme joj se divičanstvo po smišanu putenomu, što svrhu griba smrtogna nadodaje zloču protiva pravdi. A. Baćić 107.*

e) *primjeri prema onima kod nadodati pod b. Nasladene, koje se prima od djela, nadodaje jakost činiti ga. M. Radnić 495a. Sol ju (t. j. orcu) grijie i suši joj vlage i nanovo nadodaje snage. J. S. Rejković 60. — *Ovamo po svuj prilici ide i primjer: Ja je (t. j. Crnu Guru) nešto ponajlepše znadmen, kakva jeste i kolika jeste, baš kojoj sam nadodava ruku. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 549. Vidi nadavati pod b.**

f) *pružiti. Ne razabira se pravo razvoj značenja. Samo u Vukovu rječniku, ali sa zna-*

čenjem neprotumačenim pravo: nadodavati n. p. ruku pod sablu, unterlegen, suppone, podmetati, podavati s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 92: A Luka mu ruke nadodaje; — potpunije primjer taj glasi ovako: Ijetko se napuči Alija, manu sabjom, da ga (t. j. svezanoga Luka) posiječe, a Luka mu ruke nadodaje; posječe mu konopee na ruke. Kad se Luka ruku dofatio, skoči Luka ka četiri vuka . . . Vidi nadavati pod c.

g) *nadodavati, t. j. pripisivati. Samo u primjeru: Duh sveti, komu se nadodaje odpuštenje grijeha, dostoјno može rjeti. M. Divković bes. 59.*

h) *Ne razabira se značenje u primjeru: Zlo se trpi od straha gorega! Ko se topi, hvata se za pjenu! Nad glavom se nadodaju ruke. P. Petrović gor. vijen. 21.*

NADODJEĆNIK, m. onaj, tko je nad odjećom, t. j. čuva je. Samo u rječnicima, i to u Belinu (guardaroba, custode di vesti), u Voltigijinu (guardaroba, custode di vesti, Kleideraufseher) i u Stulićevu (vestiarii, suppellectilis custos s naznakom, da je iz Belina rječni.).

NÀDODOLITI, nadodolim (biće takav akc.), pf. nakititi kuo dodomiti (t. j. bez ukusa, ružno). Od na-dodoliti; samome dodoliti nema potvrde. Samo u Popovićevu rječniku (ohne Geschmack ankleiden), u kojemu ima i nadodoliti se (sich ohne Geschmack ankleiden). Ispor. u Vukovu rječniku s. v. dodata: Načinila se kao dodata, — reku djevojci ili ženi, koja se mnogo nakitala po glavi.

NADÒDVJETNÍK (to će biti pravi akc.), m. prvi medu odvjetnicima, vrhovni odvjetnik. Govori se i piše državni nadodvjetnik za něm. Oberstaatsanwalt.

NADOGAĐATI, nadogadam, impf. glag. nejasna značenja. Samo u primjeru: Ah da ne bijahu lotri u pismu naši stari davni otci, zno bi sada vas saj svijet neizbrojna čudesa . . . nu ovemu nepomu lotrojstu štogod nadopiraju, štogod nadodajaju sfteti zavjeti, koje vidite vašijem očima (smisao je: zavjeti pomažu razumjeti, da je negda bilo mnogo čudesa, premda su stari ljeni bili pisati o nima). V. M. Gučetić 126.

NADOGODA, f. isto što okolnost, něm. Umstand. Samo u Belinu rječniku (circonstanza), za koji je jamačno i načineno. — Nepouzdano i nejasno (možda: ono, što se na što dogodi?).

NADOGRAĐAK, nadogratak, m. ono, što se nadograđi. Samo u Stulićevu rječniku (aedificiorum, extrectionum additamenta, accessiones).

NADOGRÁDITI, nadográdīm (jamačno je takav akc., ako se riječ danas gdje govoriti), pf. prinoviti, t. j. na što ili nuda što sagradeno još štograd dograditi. Od na-dograditi i od nad-dograditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Belinu (aggiungere, alla fabbrica, — nadograđen, fabbricato, aggiunto alla fabbrica) i u Stulićevu (aedificare addere s primjerom iz Gradića, koji se ordje sad odmah narodi). Potrebuje, da djevice vrhu podumijente od čistoće nastoji nadograđit jubav goruću put Gospodina. B. Gradić djev. 69. Isukrst nadograđi uzašastje svoje na nebu, skup svoj utemelji svrhu zemje (iz lat. qui aedificat in coelo ascensionem suam et fasciculum suum super terram fundavit. am. 9, 6). I. Ančić vrata 55. Jeste gradani svetih i kućnici Božji nadograđeni svrh temeja ili zastave apostolov (iz lat. estis cives sanctorum et domestici Dei superaedificati super fundamentum apostolorum. eph. 2, 19). A. Vitalić istum. 287.

Trijeba mi je stare moje žito hrane razoriti ter nove vele veće nadograditi. B. Zuzeri 186.

NADOGRAĐEĆE, n. nom. verb. od nadograditi. U rječniku *Belinu* (l' aggiungere alla fabbrica) i u *Stulićevu* (extractionum accessiones). Da temelj bude crkveni, a da nadogradjenje bude učineno s dobrima svitovnimi. A. d. Costa 1, 253. — U orom se primjeru uzima u prenesenom smislu kao nadodane riječi: Povidajući mnoštvo svojih progonećih i zlobu i tamnost njihova... mnozim nadogradnjem i okolohodišem od ričih. A. Vitalić istum. 205/206.

NA DOGRAĐIVATI, nadogrādjujēm, *impf. glag. načinēn* prema pf. nadograditi. Između rječnika samo u *Stulićevu* (u kojem je upravo nadograditi i postavlja se uz nadograditi). Ako je mudrost politička . . . dogovarati se s sadašnjošću, nije ludost svijati dogadaje prama vlastitom dobru i povjesnicu nadogradivati. M. Pavlinović razl. sp. 147.

NADOHAĐAĆE, n. nom. verb. od nadohadati. Samo u *Jambrešićevu* rječniku (superventus, u lat. dijelu).

NADOHAĐATI, nadohadam, *impf. isto što nadohoditi*. Samo u rječniku *Bjelostjenićevu* (nadohajam, supervenio) i u *Jambrešićevu* (nadohajam, supervenio).

NADOHODITI, nadohodim, *impf. isto što nadaziti, nathoditi*. Od nadohoditi; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Skup crkveni nadohodi sve ostale skupštine svitovne. A. d. Costa 1, 117. Kuga takova, da u ne opaštvu i zloči nadohodi sva ostala najgrdnja sagrišenja. 2, 180. — Druge se potvrde nije našlo nikakve.

NADOHVATITI, nadohvatim, *pf. isto što nat-hvati*. Od nadohvatiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru koji je nareden kod nadgrada.

NADOJEĆE, n. nom. verb. od nadojiti. Samo u rječnicima, i to u *Mikařinu* (lactatus), u *Belinu* (l' allattare a sufficienza) i u *Stulićevu* (lactatus).

NADÖJITI, nadojim, *pf. lactare*. Od nadojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5.

a) u navedenom značenju. U rječniku *Mikařinu* (lacto, lac praebere, praeberere mammillas, mammo), u *Belinu* (allattare, dar il latte a sufficienza; riječi a sufficienza znače dojeće u obilnoj mjeri), u *Stulićevu* (nadojiti dijete, lactare lac praeberere pueru) i u *Vukovu* (säugen, mammam dare s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 572: Da nadojim nejaku sirotu). Kada se ustah s jutra da nadoju sina moga. Bernardin 53. Nadojih te mojim mlikom. M. Marulić 337. Tad biše prem sela, da čedo nadoji. Đ. Baraković vila 135. Ni dala dojkam bludnijeh dojilica, da ju nadoje. J. Kavanin 302b. Daše joj ditice, neka ga nadoji. Oliva 51. U siroto strine milostive, one će je sisom nadojiti. Nar. pjes. vuk 1, 573.

b) nadojiti je isto što napuniti. Potvrda se našlo samo za partic. pas. U rječniku *Stulićevu* (nadojen, allactus, plenus, expletus, — pijavica krvi nadojena, hirudo sanguine plena, — oči ijeda nadojena, oculi ita aestuentes, — čejade sržbe nadojeno, homo iracundia exardens). Stegna podsaćena nogami kripkimi, pjesna nadojena listimi oblimi. I. T. Mrnavić osm. 178. Čemera su lutu i grda nadojeni. I. Đordić salt. 10. Posli nego sam nadojen bio toliki dobara u kući tvojoj. P. Knežević osm. 84.

c) isto što nakrasiti. Samo u primjerima: Od krvi se zemla nadojila, a zelena trava obojila. Nar. pjes. petr. 2, 50. Usne te nadojene li-vade . . . okićene su kipovim slavnih učenjaka. M. Pavlinović razl. sp. 418.

NADOVJIVATI, nadovjujem, *impf. glag. načinēn* prema pf. nadovjiti. Samo u primjeru: Pićom tvoga rujna mlika mladih, starih nadovjuješ. I. T. Mrnavić osm. 145.

NADOKLADAĆE, n. nom. verb. od nadokladati. Samo u *Vrančićevu* rječniku (auctarium, auctio).

NADOKLADATI, nadokladam, *impf. nadometati, nadodavati*. Glag. je načinēn prema pf. nadoklasti. U rječniku nijednom. Oduzun, primaknu i nadokladaju po svomu . . . priguđuju (iz lat. demunt et addunt pro sua inclinatione). A. Georgiceo nasl. 275. Evo prigoda, da mi učiniš ono, ča si želil, nadokladajući mi dostojanja i namirenja tvoja. P. Radović nač. 279. Množ velika izgubljenih k ovima se nadoklada. J. Kavanin 407a.

NADOKLADITI, nadokladim, *pf. isto što nadoknaditi; a biće upravo i ista riječ, samo je -n- (s neznana razloga) promijenjeno u -l-; ispor-mlo, mlti, najamlik, podlimača, zlameće mjesto mnogo, mnti, najamnik, podnimača, znameće. Između rječnika samo u *Stulićevu* (compensare, remunerari, addere) i samo u ova dva primjera: Poradi toga uzroka nadokladio sam pripovidača misto ostali razgovori. A. d. Bella razg. 252. Bože dobri, ti joj nadokladi, er ja ne mogu. M. Vodopjić dubr. (1868) 183.*

NADOKLAĐEĆE, n. nom. verb. od nadokladiti. Između rječnika samo u *Belinu* (compensamento, compensatione, il compensare) i samo u primjeru: Za nadokladeće (sa -d-, a ne sa -d-) ove harnosti kralj Persije daje Rusiji gradove Derbent i Baku. A. Tomiković živ. 363.

NADOKLAĐIVATI, nadokladujem, *impf. glag. načinēn* prema pf. nadokladiti. Samo u *Stulićevu* rječniku u kojem je -d-, a ne -d-: nadokladivati, nadokladiti).

NADOKLASTI, nadokladem, *pf. nadometnu nadodati*. Od nadoklasti (liku doklasti nema po tvrde, ali ima prostome klasti, — vidi tamo) Samo u *Vrančićevu* rječniku (addere).

NADOKLOP, m. } košuđa nad oklopom. Samo u

NADOKLOPLE, n. } u *Stulićevu* rječniku (chlamys, vestis militaris, quae thoraci vel loricae superinduitur).

NADOKNADA, f. isto što naknada. Samo u Šulekoru rječi zu naz. kao trgovacki izraz za nem. Ersatz, tal. rimborso.

NADOKNADITI, nadoknadim, *pf. isto što naknaditi*. Od na-doknaditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku *Stulićevu* (nadoknaditi, nadokladiti) i u *Vukovu* (nadoknaditi, naknaditi). Dospivenim načinom može nadoknaditi to pomačanje. P. Radović istum. 186. Kojino (t. j. Bog) će nadoknadiť svakom, koji u ňega užište pravde. J. Banovac pri pov. 117. Da su na toliko uboštvo salazili, mali jimi je Beg svaka nadoknadio. pred. 39. Što je pak u meni pomakalo, ti od tvoga nadoknadi. Đ. Rapić predgov. Ostaje dužnost povratiti i štetu nadoknaditi. I. Velikanović upuć. 3, 235. Što bi s čestnostiju života . . . nedostatak krasnoličja prikrila i nadoknadila. D. Obradović bas. 186. Kada je u Kani Galilee vina na piru nestalo, podpomogla je i zadobila, da se ono pomačanje

nadoknadi. A. Tomiković gov. 193. Kako bi štetu svoju nadoknaditi mogli. A. Maksimović 122. Što se u kojoj zemlji u koje vrijeme umali, to se opet u drugoj zemlji i u drugo vrijeme nadoknadi. Vuk u *Ivekovićevu rječniku*. Nadoknadi u pismi, t. j. štograd iz svoje glave izvesti. J. Grupković.

NADOKNADNO, *adv. u naknadi, za naknadu. Samo u primjeru:* Koñ se dade u vrsaj nadoknadno za žetelicu ili kosca (*u pismu prinosnika iz Like*). V. Bogišić zborn. 444. — *Slabo pouzdano.*

NADOKNAĐATI, nadoknadam, *impf. glag. način prema pf. nadoknaditi. U rječniku nije jednom, a samo u dva pisa.* Ono, što je nima prodavan mirom mañom od prave, prodajući većom od prave, nadoknada se i njivo povraća se. A. Baćić 114. Onim Bog nadoknada, a vi, o lupeži, sve u to veću hrđu upadate. J. Banovac pripov. 174. Vaša obilnost nadoknada njivo povrću (*iz lat. vestra abundantia illorum inopiam suppletat. 2 cor. 8, 14*). pred. 41.

NADOKNAĐIVATI, nadoknađujem, *impf. iter. glag. način od nadoknadati. Samo u primjeru:* Koji su s tri smokve na dan živili, a ostalo valjala su kao hamoleoni s vetrom nadoknađivali. D. Obradović bas. 229.

NADOKOLOMITI, nadokolomim, *pf. nadometnuti izmišlajući što u kazivanju. M. Pavlinović (nije zabižežio akc.). Druge se potvrde nije našlo nijedne.* — *Tamno.*

NADOKOŁITI, nadokołim, *pf. pridobiti, nad-vladati, na pr. Ona dva, a ou sam, pa opet on tih nadokołi. J. Grupković (bez akc.). Druge se potvrde nije našlo nijedne.* — *Tamno.*

NADÖKRITI, nadökörpim, *pf. upravo do-kriti što na što. Od na-dökrtiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nadökrtiti, tal. tassellare, rappazzare. L. Zore paletk. 110, 228. — Nalazi se i u ovom primjeru, ali s prenesenim značenjem. Počnem im ja nešto inglezski kazivati . . . gdi što ne bi(h) mogao pogoditi, to bi(h) nama(h) s nemeckim ili s francuzskim nadökripio. D. Obradović bas. 406.*

NADOLAGATI, nadolažem, *impf. glag. način prema pf. nadoložiti. Između rječnika samo u *Bjelostjenčevu* (nadolažem, addo, superaddo, adjicio, pridajem). Molim, nemoj nadolagat joñ uzdahom tvim gorućim, na srce mi ogan skladat. M. Gazarović 113. Reče bo se, da pomaga svojih sotona na sem svijeti, kad im dobra nadolaga. J. Kavañin 48b. Tko k mrzjeuoli rasrdbi nadolaga prikazatia, karne, zlorečja, tomu pristoji se pedepsa ogna vječnoga. S. Rosa 71a.*

NADOLAZITI, nadoblazim, *impf. glag., koji značenjem svojim stoji prema nadoči, kao što dolaziti stoji prema doći. Od na-dolaziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u *Popovićevu* (zuströmen, zukommen, genug ankommen). Govori se u Liei na pr. Od petka nadoblazi dobro voda, meju svi mlinci. J. Bogdanović.*

NADOLIJAĆE, *n. nom. verb. od nadolijati. Samo u *Bjelostjenčevu rječniku* (nadoleće, nadolevanje).*

NADOLIJATI, nadolijam, *pf. isto što nadoliti. Od na-dolijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u *Bjelostjenčevu rječ-**

niku (nadolevan, nadolean, affusus adimpletus repletus).

NADOLIJEVAĆE, *n. nom. verb. od nadolijevati. Samo u rječnicima, i to u *Mikažinu* (nadolivanje, repletio), u *Belinu* (nadolijevanje, l' em, pire), u *Bjelostjenčevu* (nadolevanje, nadoleane, affusio [stamp, affundio], adimpletio, repletio), u *Jambrešićevu* (nadolevanje, affusio) i u *Stulićevu* (nadolijevanje, superinfusio).*

NADOLIJEVATI, nadolijevam (*jamačno je takav uke*, ako se *glag. i danas gdje govorij*), *impf. dolijevati na što. Od na-dolijevati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku *Mikažinu* (nadolijevati, repleo aqua vel alia re liquida), u *Belinu* (nadolijevati, empire di cosa liquida), u *Bjelostjenčevu* (nadolev am, affundo, adimpleo, repleo), u *Jambrešićevu* (nadolevam, affundo), u *Voltigijinu* (nadolevati, sopravondere, sopraversare, aufgiesen) i u *Stulićevu* (in semper infundendo esse, rdavo receno mjesto superfundere). Komu trebuje lukijerna, nadolijeva je uža. Poslov, danič. Vina, koja su slaba . . . jača i oštrega postanu, ako se s oštrim i tvrdim vinom često nadolijevaju. I. Jablanci 216. Suzo ne su dilo, o nima je živa, sebe kripit vrilo svoje nadoliva. A. Kanižić rož. 91.*

NADOLIST, *m. Samo u *Popovićevu rječniku*; vidi riječ, koja sad dolazi. — Sasma nepouzdano.*

NADOLISTAK, nadoliska, *m. isto što nadlistak (vidi tam). Samo u rječniku *Stulićevu* (nadolistak, nadlistak) i u *Popovićevu* (nadolist, nadolistak, nadoliska, Mäusedorn, — vaſada iz Stulićeva rječenj.). — Sasma nepouzdano.*

NADÖLITI, nadolijem (*jamačno je takav akc., ako se glag. i danas gdje govorij*), *pf. doliti na što. Od na-doliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku *Mikažinu* (reple aqua vel re liquida, — nadolit, repletus) u *Belinu* (nadolit, empito di cosa liquida) i u *Stulićevu* (super infundere). Čovik, ako vino stane veoma vrti, od mušta kadkad mrvo nadolio, (*stamp, nadoljeti*) može. I. Jablanci 214. Rekne . . . da nastavi kotlić na vatru pan vode, pa nek se potiče pod nje, a dok savrije, nek opet iznova nadolije. Nar. prip. bos. 113.*

NADOLMITI, nadolim, *pf. nadjeti (kakvu jestvinu). Od na-dolmiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u *Bosni* i *Herc.* Etnogr. zborn. 10, 92 (tu ima potvrda i nesloženome dolmiti, koji je glag. izveden od imenice dolma, t. j. nadjev).*

NADOLOŽAK, nadološka, *m. nom. act. od nadoložiti. Samo u rječniku *Bjelostjenčevu* (nadoložek, nadavek) i u *Stulićevu* (nadoložak, na-kladaj, t. j. additamentum, additio, adjunctio).*

NADOLOŽITI, nadoložim, *pf. nadodati, nadometnuti. Od na-doložiti (samome doložiti, t. j. do-ložiti kao na-ložiti, po-ložiti, nema potvrde). U rječniku *Bjelostjenčevu* (nadoložen, additus, supperadditus), u *Voltigijinu* (soprapporre, au-mentare, darauflegen, setzen) i u *Stulićevu* (supplere, addere, adjungere s naznakom, da se nalaži u glag. brevijaru i u Rose). I ki često laže i krivo govore i još nadolože opako, ča more (po-radi sroka izmiješani su oblici sing. i plur.). M. Marulić 117. Neka najzadnji mjesec nadolozeni . . . ostane od dan u vadeset i devet. M. Alberti xxvii. Pjesan . . . još mu više nadoloži i vjerovstva i procina. J. Kavañin 160a. Ako na ova dvadeset i osam godišta i tri mjeseca nadoložiš tri godišta i po s. Rosa 47a. K ovoj pritčici nadoloži ove riječi (t. j. Isus). 103a.*

NADOLTARJE, *n.* rijeć nejasnu značenja (*da nije ono, što se meće nad oltar?*). Samo u primjeru: Ima oferta kako živina . . . ili posesion ili nadoltarje ili predoltarje, ča pristoji crkvenom narejenju . . . budi crkvi. Arhiv 2, 83.

NADOLETI, nadolim, pf. nadvladati, srladati. Od na-dojeti (*samome dojeti nema potvrde*). Postane vidi kod odojeti. Između rječnika samo u Vukovu (nadojeti, odojeti). Glag. se slaže s dativom (*kao odojeti*) i s akuzativom. Andronik . . . videći, da ne moguše Turkom nadoliti niti obraniti ono, što bijaše ostalo od cesarstva. K. Pejković 60. Pa tad boja luta zatmeneše, biše boja za devet godinah, jedan drugom nadojet ne može. Pjev. crn. 121b. Tek stojala te gledala, de se vile s gromom bile, vile groma nadoješe, sestre brata nadigraše. Vul živ. 9. Al' su Marku nadoleli sanci . . . leže Marko sanak boraviti. Nar. pjes. stojad. 1. 3.

NADOMAK, praep. ad, prope. Od na-domak. Potvrđama navedenim kod 2 domak ovđe se daje još: Vojska srpska . . . došavši nadomak Jadra ustavi se onde. Vuk dan. 3, 202.

NADOMETAK, nadometka, m. nom. act. prema glag. nadometnuti. U rječniku Belinu (appendice, giunta, circonstanza; ovome trećem značenju — t. j. okolnost, nem. Umstand — nema od drugud potvrde), u Voltigijinu (aggiunta, Zusatz) i u Stulićevu (additio [stamp], addictio), additamentum, appendix). Ina i u Šulekoru rječn. zn. naz. kao sinonim riječi pristavak za lat. appendix, nem. Anhang; inače se potvrda našlo sumo u knjigama xviii vijeku. Oni nadometak tumači samo vlastitosti triju sobstvih. A. Kadčić 123. Ovi sabor . . . ne zove se po sebi sabor, nego nadostavak iliti nadometak sabora Nicenskoga. A. Baćić 239. Nadometak, u komu se uzdrži način za uvištiti neumitne u ovemu nauku. H. Bonačić 121. Upisani gori dogadaji . . . koje sam prija na svitlost dao i koje opet pristampajem s novim pismam i nadometcem. A. Kaćić razg. 10. Ono nisu riči moje, nego nadometak jednoga, koji je moje istorije pripisiva. 164. Nadometak. Slijedi ukratko složen život blažene Marije divice. S. Ross 172. Parok . . . pomniće istomačiti drugi dio kakono priloga i nadometak. J. Matović 352. Nikolic slovah simbolu nadometneše . . . koji nadometak ne može biti zaprika sjedištu. A. Kanižić kam. 615. Govori se virovane s ouim nadometkom. I. Velikanović upuć. 3, 401. Nadometak od zla i dobra veoma potribit nauku krstjanskemu. B. Leakočić nauk 449. Nadometak (t. j. dodatak kojem „razgovoru“). A. d. Bella razg. 27. 41. 183. 237.

NADOMETĀNE, *n.* nom. verb. od nadometati. U rječniku Stulićevu (nadometak, nadometane) i u Vukovu (das Hinzusetzen, additio). Koliko lako miša se nepravda u nadometanu na puk od glavice više davaña. Đ. Rapić 162.

NADOMĒTATI, nadomećem, impf. isto što nadodarati. Od na-dometati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikaljnu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). — Kao što se pored metati nalazi i mečati, tako i pored nadometati ima potvrda i za nadomećati (vidi među primjerima). U Rapića i u J. S. Rejkovića nalazi se nadometati, nadomićem (vidi među primjerima, — u prvoj se nalazi i lik sa -e).

a. nadometati u navedenom značenju.

α) uopće. U rječniku Bjelostjenčevu (nadomećem, pridajem), u Voltigijinu (nadomećem

[sic!] s. r. nadomestiti), u Stulićevu (addere, adjungere, adjicere) i u Vukovu (hinzusetzen, addo). Tko nadomeće u ličbi. Mikača rječn. s. v. ličba. Kad vladaci nepravde i bez razložite potribe nadomeću harače i carine. A. Kadčić 284. Izvan sabora nitko ne ima tomačiti simbol ni nadometati štogod. A. Baćić 29. Da sam u mlogima ričih i imenih potlam G nadometao H. D. Rapić predgov. Kadno jedan na drugoga znade skrovito pomačanje i namisto što bi ga pokrio, odkriva ga i još više nadomeću. J. Banovac razg. 116. Ovdje nije potribe nadomećat pismu Davidovu. M. Zoričić osm. 153. U knjiga apostolski nička pomrsuju, a nička nadomeću privaračajući po vođi svojoj. A. d. Costa 2, 178. Sitva voćnih stabala još i sada nadomiće se. J. S. Rejković 85. Da prid ludma opaćinu moju sakrijem, novu opaćinu nadometao sam. G. Peštalić 103. Lucijo Celijo na poglavju 2 . . . nadomeće ovu besidu dostojnu svakoga potvrdeća. Grgur iz Vareša 111.

b) nadometati što čemu. Nadomećući košući novi rukav važalo bi ju istanovice blagosloviti. A. Kadčić 87. Dilo izvansko ništa od zloče ne nadomeće želi unuterioj, nego . . . dilo ju izvansko samo raširuje. 522. Ovo se također ovoj jakoj ljubavi nadomeće, da su kandila nezina vatrena i plamenita. E. Pavić prosv. 1, 5. Koji ne nadomeće dobra dila dilu. Đ. Rapić 153. Ne imajuće o čemu bi se drugim zabavljali ne samo da laž laži nadomeću, nego . . . I. Zanićić xiii. Nadomeće želu želi, nastojanje nastojanju, kriposti kripostima i svršenost svršenosti. P. Knežević osm. 223. Ja još slidim Boga moga uvriditati i rane ranami nadomećati. 296. Zakletva . . . koja se nadomeće pogodbi za potvrdenje. A. d. Costa 2, 64. Mloga nadometataše zakonu Božjemu tomačena īudska. I. Velikanović upuć. 1, 107. Kako vidimo kraje zemaljske nadometati prvim imenima samodržana jošte i druga kraljevinu i mani država. Grgur iz Vareša 33. — U ovom primjeru ispred dat. stoji prijedlog k: Da b' tko tako poludio, da kad vatre imat ne će, vatrku vatri nadomeće. V. Došen 195b.

c) nadometati na što. Kako grišnici nadomeće na brime, koga jur nosit ne mogu. F. Lastrić ned. 120. Kad se kalež i patena iznova pozlate, ako se ne bi ništa drugo na njo nadometalo izvan pozlate, nije potribito, da se iznova posvećuju. M. Dobretić 395.

d) nadometati svrhu čega. Zlamenuje grišnika, koji . . . iznova nadomeće grihe svrhu griba. J. Banovac pripov. 206. Izraeličani bihu se posve Boga zaboravili . . . nadomećući grije svrhu grijah. A. Kaćić korab. 129.

b. u govoru, razgovoru nadodati što, t. j. koju rijeće ili rečenice. Natan prorok . . . ovako govoru nadomećući, da nije više imao. Đ. Rapić 39. Bog opet nadomiće: En vox sanguinis . . . 64. Nadomećem, da je prvo i glavno to pitanje. M. Pavlinović razl. sp. 256.

c. nadometati se, t. j. nadmetati se, natjecati se. Samo u Mikaljnu rječniku (nadomećati se, certatum contendere, certo). Biće po svoj prilici griješkom mjestu nadmetati se (ili nadomećati se).

NADOMETLIV, adj. onaj, koji se nadomeće. Samo u primjeru: Ove riči . . . ne razume se kako po način zapovidi izrečene, nego priprostim i nadometljivim načinom postavljene. P. Filipović 39. — Sasma nepouzdano.

NADOMETNUĆE, *n.* nom. verb. od nadometnuti. U rječniku Belinu (nadometnutje, l' aggiu-

gnimento, l' aggiugnere), u *Voltijijinu* (nadometnutje, accrescimento, Vermehrung) i u *Stulicévu* (nadometnutje, nadometak). Sakramenti.... jesu potvrdeňo i nadometnutje milosti Božje. A. Baćić 259. Osmina redovnička najpri stavljena u djački jezik a u naški ilirički pri nešena s nadometnutjem. P. Knežević osm. 1. Niti se imaju razlučevati nadometnuća crkovna. A. d. Costa 1, 131.

NADÒMETNUTI, nadòmetnêm, pf. dometnuti što na što, nadodati. Od na-dometnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku *Belinu*, *Bjelostjenčevu*, *Voltijijinu*, *Stulicévu* i u *Vukovu* (vidi dače).

a. nadometnuti u navedenom značenju.

a) uopće. U rječniku *Belinu* (aggiugnere, cioè accrescere, — nadometnut, aggiunto, accresciuto), u *Bjelostjenčevu* (nadometnut, nadoložen), u *Voltijijinu* (nadometnut, aggiunto, vermehrt), u *Stulicévu* (adjungere, adjicere, apponere s naznakom, da je iz *Belina rječin*) i u *Vukovu* (hinzusetzen, addo). Sv. sabor tridentinski i sv. Pijo papa V zabraňuju nadometnuti molitvu, koja nije u misalu. A. Kadčić 97. Govoreći, da su ono Latini nadometnuli. A. Baćić 22. Postaviše me na pristolje moje, i veličanstvo veće bi nadometnuto meni. A. Kačić korab. 294. Zato ja hoću što je moje činiti, a Bog hoće svoje nadometnuti. Đ. Rapić 304. Te sve stvari bit će nadometnute vami (iz lat. haec omnia adjicientur vobis. math. 6, 33). S. Rosa 77b. Jesi li povoljno štogod ostavio, prominio ili nadometnuo? P. Knežević osm. 17. Ako se pomiša u tamnjan sumpora, ne samo mu ugodni miris pokvariti, nego smrad nadometne. F. Lastric ned. 242. Kraji.... mogu ove zakone skratiti, nadometnuti i zdignuti. A. d. Costa 2, 189. More nadometnut i metnut u ovu (t. j. vodu) vode naravne, koliko je potriba. M. Dobretić 45. Ova svaka nadometnuće se vami. B. Leaković gov. 123. Može biti, da mu za onu godinu od hrane što nadometnu. V. Bogišić zborn. 336.

b) nadometnuti što čemu. Zabiliji ovd, da je drugda od potribe nadometnuti uvit odršen. A. Kadčić 191. Da su poslidni sabori nadometnili štogod simolu. A. Baćić 29. O da bi i ja mogao štogod slavi tvojoj nadometnuti! P. Knežević osm. 346. Oli im nadometni s live strane zero. M. Zoričić aritua. 67. Tridentinski sabor nadometnuto je zaprike ženidbi. A. d. Costa 2, 24. Nikolic slovah simbolu nadometnuće. A. Kanižlić kam. 615. — *U ovom primjeru ispred dat. stoji prijedlog k:* Da se ove pritne u druge knjige zapisu i još k njima mloge druge nadometnu. E. Pavlić ogl. 352.

c) nadometnuti što na što i svrhu čega. Našle su se samo ove potvrde: Ako tko nadometne na ova, nadometnuće Bog pedepsa na nega (iz lat. si quis apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas. apocal. 22, 18). A. Kanižlić kam. 683. — Nadometnuće (t. j. Bog) podipsije svrhu pedipsija. J. Banovac pripor. 140.

b. u govoru, razgovoru nadodati što, t. j. koju rijeć ili rečenicu. Našla se samo ova potvrda: Nog' je od potribe, da još nadometneš (t. j. u ispovijedi), da si ukrao stvar crkvenu. A. Kadčić 196.

NADOMIJEŠATI, nadomješam, pf. mijesajući dodati što čemu. Od na-domješati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku *Belinu* (mescolare aggiungendo una cosa all' altra) i u *Stulicévu* (miscere, commiscere).

Možeš brstanu nadomišati treći dio žila od trave odolina. J. Vladimirović 21.

NADOMIR, m. ime (možda izmišljeno). Samo u jednoj narodnoj pjesmi. Po imenu hajduk Nadomire. Nar. pjes. vuk 6, 59.

NADOMIRENE, n. nom. verb. od nadomiriti, t. j. namiriti. Samo u primjeru: Poluge razvijaju narodnih moćiju, nadomirenu narodnih žela. M. Pavlinović razl. sp. 165.

NADOMÍRITI, nadomírím (jamačno je takav ake.), pf. isto što namiriti, naknaditi. Od nadomiriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku nijednom. Prosti meni duge moje, nadomiri nesvršenost moju. P. Knežević osm. 24. Nadomiri dakle s dobrom vojom i željom, što neimaš u tvojoj oblasti. 287. (možda u ta dva primjera nadomiri stoji mjesto nadomjeri). Ako smo u čem nehote pomankali, neka nadomiri i nadopuni on s negovom milosti i milosrdjem. I. Nenadić nauk 180. Da bi osvalili lijestnost svoju, koju bi obećali da će je nadomiriti u drugo vrijeme s jednjem pomnivijem skrušenjem. J. Matović 264. Da vlastelin kinetu nadomiri. Osvetn. 5, 8. Nadomiriti, okajati (tal. espiare), na pr. nadomirio je grijeh. L. Zore pajek. 110, 228.

NADOMIRIVATI, nadomirujem, impf. glag. načinjen prema pf. nadomiriti. Samo u primjeru: Jeda li te straši umrtyvje i pokora? A što je slade od ne, koja s nebeskom ugodnostju nadomiriva se? P. Knežević osm. 300. Možda nadomiriva u tome primjeru stoji mjesto nadomjeriva; vidi primjere iz istoga pisca navedene kod nadomiriti.

NADOMITI, nadomim, pf. Isto što udomiti. Od na-domiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Kako si me, babo nadomio, tako svoju dušu namjestio! Pjev. crn. 120b.

NADOMJERA, f. isto što nadomjerak, nadomjereće. Samo u rječnicima, i to u *Belinu* (aggiunta alla misura, lo scontare), u *Bjelostjenčevu* (nadomera, corollarium, privržek) i u *Stulicévu* (nadomjera, nadomjerak, nadomjereće).

NADOMJERAK, nadomjerka, m. nom. act. prema glag. nadomjeriti. Između rječnika samo u *Stulicévu* (nadomjera, nadomjerak, nadomjere) i samo u jednoj još knizi. Ti pun zlote dovrh glave, kojoj si dobar nadomjerak ovijeh poklada priložio, čekaš sveto uskršeće. B. Zuzeri 48. Agustin.... oni ogań zove podobno s uplementum amoris, nadomjerak i zamjenju od ljubavi prema Bogu, koja u svetijeh onijeh dušah ne bijaše do mjere došla na ovem svjetu. 143.

NADOMJERAN, nadomjerna, adj. onaj, koji se može nadomjeriti. Samo u *Belinu* rječniku (nadomjerni, compensabile). — *U ovome primjeru je značenje: onaj, koji nadomjera:* Koga prosim oprostiva i nadomjerna ondi, gdje ja uredno razdrobiti i vrijedno složiti nijesam dopro. T. Ivanović 4.

NADOMJÉRATI, nadomjérám (da se danas govoriti, bio bi takav ake.), impf. glag. načinjen prema pf. nadomjeriti. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nadomjerujem, nadomerjam, hostio) i u *Stulicévu* (supplere). Da 'vo je mlohat duh od grla mojega grlo ako liha i glas ne prostira, voja je zaliha, ka ga nadomira. H. Lucić 261. Gdje je prava i ispuna ljubav, ljubavim se samom plača i nadomjera. V. Andrijašević put 329. Ako

što nije u drugih ispovidih podpunc izpušteno, s ovom se (t. j. općenom ispojedju) nadomira. P. Knežević osm. 11. Kako trebaju nadomjerati s pridrećenjem držanstvima kroz posvećenje otarsko? T. Ivanović 66. Ali jesu dostojanstva Isukrstova, koja svemu nadomjeraju. A. Kalić prop. 182. (poradi datira u ovom primjeru vidi kod nadomjeriti pod b).

NADOMJEREĆE, nom., verb. od nadomjeriti. U rječniku Belinu (aggiungimento, l' aggiungere, compensamento, compensazione, il compenmare, ricompensazione, supplimento al mancamento d' una cosa, lo scontare), u Voltigijinu (nadomirene, ricomponsa, Vergeltung) i u Stulićevu (additamentum, additio, adjunctio, supplementum). Gdje nadeš, da sam pomačko, tuj tvoja uljednost uloži mudro nadomjereće. S. Rosa viii.

NADOMJERITI, nadomjeriti (jamačno je takav ake, ako se glag. danas gdje gorori), pf. naknaditi, nadoknaditi, a upravo znači: učiniti što na mjeru, po mjeri, t. j. koliko mjera donosi. Od na-domjeriti; ide među glogole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu (nadomjeriti, aggiungere, cioè accrescere, compansare, ricompensare, cioè supplire al mancamento d' una cosa con l' altra, scontare) u Bjelostjenčevu (nadomerujem, nadomerjam, nadomeril sem), u Voltigijinu (nadomiriti, soprammisurare, ricompensare, zumessen) i u Stulićevu (nadomjeriti, supplerere, mensurae superaddere s primjerom iz Palmotića, koji se i ovdje pod a navodi). Osim rječniku našlo se potvrda gotovo samo u nekih dubrovačkih pisaca xvii i xviii vijeka.

a) uopće. Da je čovjek stvoren za ispuniti i za nadomjerit rasap od anjelske naravi. M. Orbin 14. Svetom rosom nebeskome sve dobrota tvoja operi i pokrijepi tužne īome i īih slabos nadomjeri. G. Palmotić 3, 123b. U čemu do sada bih lijena . . . ako me u životu podržiš, s tvojom pomoćim žudim nadomjeriti. V. Andrijašević put 321. Što djelim ne uzmognu nadomjeriti, uzdasim, plačem, suzami . . . nastojat će zaplatiti. 339. Stogod mi je pomačkalo . . . na sve ove mē slabosti nadomjeri tvcem milosti. I. Akvilini 295. Kad bi po ovemu putu kojegodi od nih (t. j. od slovinjskih djevojčica) nadomjerila za mene. A. Boškovićeva vii. Nadomjerite sve zlo, koje ste zlijem izgledom učinili Bogu. Đ. Bašić 21. Kako mogu nadomjerit moju nevjernost i moju nestavnost? 236. Ja će nadomjerit ono, što ti nejmaš. L. Radić 12. Da nadomjerim moje nedostojanstvo i nemogućstvo, prinosim ti poklone i hvale. I. M. Mateić 131. Ter im se moli, da oni svojijem gorućtvom nadomjere, što tvojijem djelim nestaje. 141. Ah da bismo mogli našijem suzam . . . izporaviti i nadomjeriti sva bezakona od nemilijeh tvojih odmetnika! Štit 19. Ne će je (t. j. pjesni) ovdi dosadio ponavljati, neg' je će nadomjerit razlicijem molitvam. I. Đordić ben. 207. A. Na što je držen ko laže na štetu iskrnega? B. Sve nekoristi namiriti i nadomjeriti, kako boje može. T. Ivanović 62. Drži stanovito, da će ti ona sve nadomjeriti s velikom blagodarnostim. Misli krst. 56. Ti Jezuse nadomjeri s tvojom mukom mu pokoru. N. Marčić 89. Osudi dake bogatnika, da zaplati i nadomjeri siromahu ovu štetu. A. Kalić prop. 90. Ako ne primi (t. j. sin) cijeli dio, onda ga se obično otaci u oporuci spomene i nadomjeri mu. V. Bojić zborn. 367. — Možda ovamo idu i primjeri iz Kneževića, koji su navedeni kod nadomjeriti.

b) nadomjeriti čemu. S česa mi nije moći . . . slavi tvojoj zadovoљno nadomjeriti? I. M. Mateić 211. Tot ja mislim nadomjerit Božjom pravdi sve podpuno. N. Marčić 88. Ispor. primjer iz Kalića kod nadomjerati.

NADOMJERIV, adj. onaj, koji se može nadomjeriti. Samo u Belinu rječniku (compensabile).

NADOMJERIVATI, nadomjerujem, impf. iterat. glag. izveden od nadomjerati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nadomerujem, nadomerjam, hostio); ali vidi primjer iz Kneževića kod nadomirivati.

NADOMJERJE, n. bišeška (u kakvoj knizi), īem. Anmerkung, lat. annotatio. Samo u primjeru: Rijeh odizgara u nadomjerju pjesni xxviii, da brdo od Ermona jes dio od libauske gore. I. Đordić salt. 138. — Jamačno je pisac ovu riječ sam načinio u značenju dodatak (jer su bišeške upravo dodaci čemu drugome); vidi kod nadomjereće značenje: additamentum, additio (t. j. dodatak) iz Stulićeva rječn.

NADOMJESNIK, m. onaj, tko nadomješta koga. Nadomjestnik, Supplent. Jur. polit. termin. 495. — Druga se potvrde nije našlo.

NADOMJESTAN, nadomjesna, adj. onaj, koji koga nadomješta. Nadomjestni porotnik, Ergänzung-Geschworener, Ersatz-Geschworener. Jur. polit. termin. 181, 191. Nadomjestni sudac, Ersatzrichter, giudice supplente. B. Petranović ručna kn. 38.

NADOMJESTAK, nadomjeska, m. ono, čime se što nadomjeti, što služi mjesto čega. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za īem. Surrogat, Compensation, Vergütung, Ersatz, tal. compensazione, compenso, risarcimento.

NADOMJESTITEL, m. onaj, tko što nadomješta. Samo u Jambrešićevu rječniku (na domes-titel, recuperator, redintegrator, reparator, u lat. dijelu).

NADOMJESTITEĽICA, fem. prema masc. nadomjestitel. Samo u Jambrešićevu rječniku (na-domestitelica, restitutrix, u lat. dijelu).

NADOMJESTITI, nadomjestim, pf. naknaditi, nadoknaditi, upravo: metnuti, staviti što na mjesto čega drugoga. Od na-domjestiti; samome domjes-titi nema potvrde. U rječniku Bjelostjenčevu (nadomesčen, compensatus, suppletus, substitutus, subrogatus, suffectus), u Jambrešićevu (nadomesčen, redinteger, u lat. dijelu), u Voltigijinu (nadomestiti, aggongere, compensare, rimpiazare, zusetzen, vergelten, ersetzen) i u Stulićevu (nadomjestiti, nadomjeriti, nadomjestiti vrijeme s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.). Potvrda se našlo samo u nekoliko kniga. Ne listo ž nega blagoslovom z minućimi i vremenimi obilno opet nadomestiti i vratiti, nego jošće . . . z večnu častju i slavu ukrasiti (t. j. hoće Bog). Postila (1562) vb. Ako u kom slovu pomankanje najdeš, pametju nadomistiti moreš tvojom. F. Glavinić svitl. 134. Vađa u srcu imati . . . temeljito obećanje . . . da će tuđe stvari povratiti . . . i štetu nadomistiti. Pisanica 47. Nastojmo pom-čivo kratkost života našega nadomistiti mloštvom i izvrsnost dobrih dilah. A. Kanizlić fran. 258. Moli dvadeset i četiri „zdrave Marije“ . . . za nadomistiti želu srđca tvoga. utoč. 225. O da je moguće . . . prošaste danke vratiti, da nadomistim nezafalnu linost moju! bogolubnost 208. Ako gdi nade razložiti štice, da je pero moje u dužnoj stvari pomačkalo . . . neka on sa svojom razboritom kriosti pomačka na nadomisti. V. Došen x. Kad poglavar indi lini čim

gorkoćn ne začini, koju ima trud i muka podložnoga nemu puka, nit tegobe nadomisti po uzdarju od koristi. 219^b. Tvrdo se uzdam, da će . . . štogradir budeš našao da jest fajeno, prijateški nadomjestiti i popraviti. I. Jablanci 10. Tko s jeseni ne nasiha žita . . . to sad moreš nadomistit lako. J. S. Režković 113. Nada no može se ničim na svijetu nadomjestiti; tko je nu izgubio, taj se ubio. M. Pavlinović rad. 42. — U ovom primjeru mjesto nadomjestiti čim stoji: nadomjestiti od čega (sasme neobično): Hoteći pravični Bog crikiv onu gorinu (misle se iz neba izbačeni andeli) od razgovitoga nadomistiti stvorenja učini človika i u zemaljski položi ga raj. F. Glavinić evit 440^a. — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: nadomjestiti, nadomjestati za něm. suppliren, Stelle vertreten, ersetzen, vergüten, tal. sostituire, bonificare, risarcire.

NADOMJESTLIV, adj. onaj, koji se može nadomjestiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadomestliv, reparabilis, u lat. dijelu).

NADOMJEŠTATI, nadomještām (jamačno je takav akc., ako se glag. danas gdje govorit), impf. glag. načinen prema pf. nadomjestiti. U rječniku Jambrešićevu (nadomeščam, compenso) i u Stulićevu (nadomeštati, nadomjeriti). Gdi novce podobnost nadomiščaju. A. Blagojević khin. 47. Što u travnju ostade od cviča nesijano rad ladna proliča, to baščovan nadomišča sada. J. S. Režković 224. Nadomjestati koga, suppliren. Jur. polit. termin. 495. Ima i Šulekovu rječn. zn. naz. (vidi kod nadomjestiti).

NADOMJEŠTEĆE, n. nom. verb. od nadomjestiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nadomešće, compensatio, supplementum, subrogatio, substitutio, satisfactio) i u Jambrešićevu (nadomešće, compensatio, satisfactio, redintegratio, reparatio, — zadna dva značenja u lat. dijelu).

NADOMOTAĆE, n. nom. verb. od nadomotati. Samo u Belinu rječniku (l' aggiungere al gomitolo).

NADOMOTATI, nadomotam, pf. domotati što na što. Od na-domotati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II. 1. Samo u rječniku Belinu (aggiungere al gom.tolo) i u Stulićevu (gomeri filum addere s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NADOMOTAVATI, nadomotavam, impf. glag. načinen prema pf. nadomotati. Samo u rječniku Belinu (nadomotajem, nadomotavam poređ inf. nadomotati, aggiungere al gomitolo) i u Stulićevu (nadomotati, nadomotavati).

NADONAŠAĆE, n. nom. verb. od nadonašati. Samo u Jambrešićevu rječniku (deportatio, u lat. dijelu).

NADONAŠATI, nadonašam, impf. donašati što na što. Od na-donašati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Jambrešićevu rječniku (deportare, u lat. dijelu).

NADOPAKLITI, nadopaklim, pf. dopakliti što na što (t. j. pošto je već jedanput dopakljen). Od na-dopakliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u rječniku Belinu (tornar ad impeciare, — nadopakjen, impeciato di nuovo) i u Stulićevu (iterum picare, pice iterum linire).

NADOPAKLIVATI, nadopakljujem, impf. glag. načinen prema pf. nadopakliti. Samo u rječniku Belinu (nadopakljam poređ inf. nadopakliti, tornar ad impeciare) i u Stulićevu (nadopakliti, nadopaklavit sa -l- mjesto sa -t-).

NADOPEĆE, n. Samo u Stulićevu rječniku (na str. 470^a, gdje se vidi, da je isto što nadopetak, s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn., ali u tome rječn. nemu nadopeće, nego „nadpetje.“).

NADOPETAK, nadopetka, m. Samo u Stulićevu rječniku (na str. 470^b: calcei pars, quae calcem tegit s naznakom, da se nalazi u Belinu rječn., ali u tome rječn. nema nadopetak, nego „nadpetak“, s. v calcagnuolo).

NADOPIR, m. slijepi miš, šišmiš. Samo u rječniku Mikačinu (nadopir, pirčac, ljeromiš, vespertilio) i u Stulićevu (vespertilio). — Vidi metopip netopir.

NADOPIRATI, nadopiram, impf. glag. nejasna značenja. Biće od na-dopirati. Samo u primjeru navedenom kod nadogadati.

1. NADOPIS, m. ono, što se čemu nadopise. Samo u Stulićevu rječniku (id, quod jam absolutis epistolis additur).

2. NADOPIS, m. ono, što se piše (upravo urezuje) u nado. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Stahlstich, tal. incisione sull' acciajo.

NADOPISAR, m. onaj, tko piše (upravo urezuje) u nado. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Stahlstecher, tal. incisore in acciajo.

NADOPISATI, nadopisem, pf. dopisati što na što. Od na-dopisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II. 1. Samo u Stulićevu rječniku (epistolis jam absolutis aliquid addere).

NADOPISIVATI, nadopisujem, impf. glag. načinen prema pf. nadopisati. Samo u Stulićevu rječniku (u kojem je griješkom -s- mjesto -s-: nadopisivati, nadopisujem, nadopisati).

NADOPISJE, n. pisane (upravo urezivanje) u nado. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Stahlstecherkunst. Siderographie, tal. l' arte d' incisione sull' acciajo.

NADOPLAČALAC, nadoplačaoca, m. nom. ag. prema nadoplačati. Samo u Stulićevu rječniku (nadoplačalac, nadoplačaoc, rependens, compansans).

NADOPLAČATI, nadoplačam, impf. glag. načinen prema pf. nadoplatiti. U rječniku Belinu (compensare, ricompensare), u Bjelostjenčevu (nadoplačam, supersolvio, solutionem addo, superaddo, adjicio), u Voltigijinu (soprapagare, überzahlen) i u Stulićevu (pedentem, paullatim rependere, persolvere). Nadoplača veomi teško. J. Kavačić 429^a. Kako čini dobra zemja, koja svaku kaplu znoja . . . stoduplim plodom nadoplača. A. d. Bella razg. 129.

NADOPLAČEĆE, n. nom. verb. od nadoplatiti. U rječniku Belinu (compensamento, compensatione), u Voltigijinu (ricompensa, Vergeltung) i u Stulićevu (actus rependendi, persolvendi s naznakom, da se nalazi u kajk. piveca Mulihaj). Zato je potrebno, da pokornik povrati, ako je uzeo drugomu silom oli na prijevaru, i također onomu neka zadovolji i plati s nadoplačećew kojijeg god oli s koristju oli s počašćenjem, kojega je čast oli život pogrdio. J. Matović 249. Zadovoljnost nije drugo nego nadoplačeće pogrde učine drugomu. 265.

NADOPLAČIVATI, nadoplačujem, impf. iter. glag. načinen od nadoplačati. U rječniku nijednom. Ovu nepodobnost od velike studeni nadoplačuje nima narav s drugom koristjom. A. Tomićković živ. 3. Da mi nu toliko većma poštujem, koliko ona većma s prignućem svoga srđea nadoplačuje našu službu. gov. 205. Suvlač vri-

jednosti, koji jedan drugomu nadoplaćuje, zove se doplata. V. Bogišić zborn. 468.

NADOPLATA, f. nom. act. prema nadoplatiti. Samo u Stulicevuu rječniku (nadoplata, nadoplaćenje).

NADOPLATAN, nadoplatna, adj. onaj, koji se može nadoplatiti, — koji se nadoplaće. U rječniku Belinu (nadoplatni, compensabile). — Adv. nadoplatno, t. j. naknadno, tal. posticipato. L. Zore paletk. 110, 228. (s naznačenim akc.).

NADOPLATITI, nadoplatim, pf. doplatiti što na što, naknaditi, nadoknaditi. Od na-doplati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.

a) doplatiti što na što. U rječniku Voltigijnu (soprapagare, überzahlen) i u Stulicevu (rependere, persolvere s naznakom, da se nalazi u kajkavskoga pisca Muliha) Ako li bi koji komu nadoplatio pinezi ali cinom, tada je vojan bližni iskupiti. Statut pol. 262. Kripost nadoplatit se ne može nego samo nebom. P. Knežević osm. 300. Pravedno jest, da štogod ja štete imam.... ti ovo sve nadoplatiš. I. Velikanović upuć. 1, 454. Da ostatak moga duga podpuno vam nadoplatim. B. Zuzeri 182. Od potribe je bilo, da nadoplate komori s dobrim brojem novaca. A. Tomiković živ. 323. A. Dogodi li se kadgod, da jedan drugome dopusti nasloniti zgradu na svoju? B. Dogada se, ali pod ugovorom, da se tomu, koji dozvolava, nadoplati. V. Bogišić zborn. 442.

b) naknaditi, nadoknaditi. U rječniku Mikačinu (nadoplatiti, namiriti [stamp. namjeriti], compenso) i u Belinu (compensare, ricompensare, ciò supplire al mancamento d' una cosa con l' altra, — nadoplatiti štetu, rifare i danni). Prosti mi, što sam sagrišio suprot tebi.... a nadoplati tvojim dostojaanstvom i ljubavlju, kojegod dobro imao sam misliti ili ljubiti i nisam se hajao. B. Kašić nač. 65. Kakono rekavši: ne činit pokoru za nadoplatit dug naših grijha. Blago turl. 2, 32. Da bi se bila mogla ona hrana, s kojom se ovce kroz godinu hraniše, nadoplatiti. I. Jablanci 124. Il' ako mu podpuno ne plati, Bog to nemu posli nadoplati. M. A. Rejković sat. 57. Ko dohodki ljetni od baština, koje grad kad ubije jedno godište, drugo će ih nadoplatiti. B. Zuzeri 198. Da ovi crvak sam sebe tebi na posvetilište pridaje i da tako pomiri i nadoplati uvrđenje tvoje. G. Peštašić 216. Za zdravje, za poštećenje, za sriče i ostala dobra mogu.... nadoplatiti služeći se sa svima ovima na poštećenje i slavi ňegovu (t. j. Božju). A. Tomiković gov. 150. Šteta duše jest bez ufaña, sve vikvičanstvo nije dosta za plakat ga, koliko maće za nadoplatit ga. A. d. Bella razg. 234.

NADOPLATIV, adj. onaj, koji se može nadoplatiti. Samo u Belinu rječniku (compensabile).

NADOPLEĆJE, n. | upravo ono, što стоји

NADOPLEĆNICA, f. | nad plećem. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (prteni plašč ženski za leto, anaboladium, anabolagium). — Nejasno je -o.

NADOPOMAGATI, nadopomažem, impf. isto što priopomaguti. Od na-dopomagati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Ispovidnik.... ima s pitovanjima na vrime i pristojnim nadopomagat potribu pokornika. Blago turl. 2, 286.

NADOPUNITI, nadopunim, pf. explere, supplere. Od na-dopuniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Vrančičevu (adimplere, supplere), u Mikačinu (nadopuniti, ispuniti, izvršiti, expleo, suppleo), u Belinu (col-

mare, empire al sommo, riempire), u Voltigijnu (riempire, ricolmare, ausfüllen, voll machen) i u Stulicevu (implere, explere, replere, cumular, supplere s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha).

a) nadopuniti je isto što ispuniti, u pravom smislu; vidi ispuniti pod a. Samo u primjeru: S ostalom zemljom se opet ona jama.... nadopuni. I. Jablanci 199.

b) isto što ispuniti, t. j. izvršiti; vidi ispuniti pod b. Na pentikostni dan ovo obitovanje jest celo nadopnil i dokonal. Postila (1562) 211b. Tko lubi svoga iskrnega, nadopunio jest zakon. I. Marki 85. Vidim, da se jest danas nadopunilo proročanstvo Zakarije. D. Rapić 49. Isukrst nije došao razrušiti zakona staroga, nego nadopuniti (prema lat. nolite putare, quoniam veni solvere legem aut prophetas; non veni solvere, sed ad implere, matth. 5, 17). F. Lastrić ned. 138. Da bude zadovoljno i jednu i drugu dužnost nadopuniti i izvršiti. M. Dobretić 251.

c) isto što ispuniti, t. j. dopuniti, naknaditi; vidi ispuniti pod c. I ja vam hoću lita nadopuniti, ka su kobilice, gusićice, sršeni i moći.... pozrli. Proroci 266b. Ispovidnik ima.... ispitovanjem svojim nadopuniti ono, u čem po-kornik pomačkal jest. Š. Budinić ispr. 21. Vaša obilnost nadopuni ubeživo řihovo (iz lat. vestra abundantia illorum inopinatus supplet, 2 cor. 8, 14). I. Bandulavić 208b. Ja ēu nadopunit, što ti nedostaje (iz lat. ego supplebo, quod tibi deest). A. Georgiceo nasl. 327. Cagodir u meni vzmanka sada ali druga.... nadopuni dobrotom i milosrdjem tvojim. F. Glavinić svitl. 128. Milost vaša jest velika, kojom hoćete moje pomačanje nadopuniti. P. Bakšić vi. Štogod ja ne imam i ne mogu, ti se dostoj nadopuniti (iz lat. quidquid mihi deest, tu digneris supplere). B. Kašić nasl. 121. Neka, ako jedan pomačka, drugi nadopuni. P. Radović istum. 5. Gdi se pomačka u jednomu, da se nadopuni u drugomu. P. Posilović nasl. 165b. Da bogate učinim one, koji lube mene i nadopunim blago řihovo (iz lat. ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam. prov. 8, 21). A. Kanižlić utoč. 366. Dva dila prva isprazna jesu, ako se ne nadopune, trećim. F. Lastrić ned. 200. Što ja nisam svršeno učinio po mojoj slabosti, on će nadopuniti i izvršiti po svojoj kriosti. V. Došen x. Ako smo u čem ne-hote pomankali, neka nadomiri i nadopuni on s negovom milosti i milosrdjem. I. Nenadić nauk 180. Dužan jest svu štetu porad toga nadopunit. Blago turl. 2, 291. Er se nije onda nadopunio broj grijeha onezijeh mještana (prema lat. nondum completae sunt inquitates Amorrhæorum. gen. 15, 16). A. Kalić prop. 329. Ja sam ovde samo neke navode poispravio, a neke nadopunio i točno pobijedio. M. Pavlinović razg. 4.

d) isto što napuniti. Samo u jednoj knizi. Ne samo obuče i nakiti ūu (t. j. Bog zemju) s vojkami i s razlikostju od svakijeh stvarih i cvijeća, dati jošt nadopuni s neizbrojnijem vrstam i živina. J. Matović 23. Od koga narod čovječanski nadopunen bi s ovijem milostima. 29.

NADOPUŇAĆE, n. nom. verb. od nadopuňati. Samo u Stulicevu rječniku (aggrestus, supplementum).

NADOPUŇATI, nadopuňam, impf. glag. načinjen prema pf. nadopuniti. Između rječnika samo u Stulicevu (nadopuňati, nadopuniti). Potvrda ima tek od druge polovine xviii vijeka; a u svijetu primjerima značenje odgovara onome,

što ga ima nadopuniti pod c. Mogu se žubiti i milovati stvari i druge, koje nas ne odadiraju od ljubavi Božje niti su suprotivne Bogu, nego nadopuňaju Božju ljubav. F. Lastrić od' 274. Isus . . . nadopuňajući ovu petu zapovid Božju ne samo zabraňuje ubojstvo, nego jošter i ona svaka, koja dovode na ubojstvo, ned. 139. Nadopuňam ona, koja su mačkala od mukah Isukrstovi u tili momu (*iz lat. adimpleo ea, quae desunt passionum Christi in carne mea. coloss. 1, 24.*) svetih. 56a. Da se pedepsa osudeñijeh nadopuňa sa svijema pedepsama. J. Matović 74. Jere ona cijena plaćena od g. Jezukrsta na križu . . . nami edržuje i nadopuňa ono, što prosimos. 501. Od potribe je, da imadu dopušteće, po komu se ſtova oblast . . . nadopuňa i postaje zakonita. A. Kanižić kam. 230. Ako bi što mačkalo zakonitomu povraćenu, ono mi . . . po naredbah apoštolskih nadopuňamo. 593. Da bude izvršeće pokore . . . koja jest dio nadopuňajući od sakramenta prošaste ispodivi (*prema lat. satisfactio est pars integralis sacramenti poenitentiae*). M. Dobretić 255. Ovo nadopuňa nikim načinom latinskoga govorenja neumitnost i neznaće. I. Velikanović upuć. 3, 285. Koje će nove čete pripisivat, kako stare nadopuňati. B. Zuzeri 308. Mi ne ēemo da trgamo narodnoga programa, nego hoćemo da ga razvijamo, da ga nadopuňamo. M. Pavlinović razl. sp. 366.

NADOPUŇAVAĆE, *n. nom. verb. od nadopuňati. Samo u Bjelostjenječevu rječniku (repletio).*

NADOPUŇAVATI, nadopuňavam, *impf. iterat. glag. izveden* od nadopuňati. *Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenječevu (nadopuňavam, adimpleo, suppleo), u Jambrešićevu (nadopuňavam, adimpleo) i u Voltigijinu (nadopuňavam s. v. nadopuniti).*

NADOPUÑEĆE, *n. nom. verb. od nadopuniti. U rječniku Vrančićevu (supplementum), u Mikašinu (nadopuňenje, ispušnje, supplementum), u Belini (il colmare, supplimento), u Bjelostjenječevu (nadopuňenje, adimplatio, compensatio, supplementum . . .), u Voltigijinu (riempimento, ricolmo, Überfüllung, — nem. znaćeće ne odgovara, boje bi bilo: Anfüllung, Ergänzung) i u Stulićevu (nadopuňenje, nadopuňanje). Da i ſtova obilnost vašemu ubožtu bude nadopuňenje (*iz lat. ut et illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum. 2 cor. 8, 14*). I. Bandulavić 208b. Sve ovo ja prikažuju vam . . . za nadopuňenje svakoga moga pomačanja. Michelangelo 27. Tako sv. Toma u trećemu dilu svoga nadopuňenja iliti in supplemento (*t. j. piše*) M. Dobretić 80.*

NADOPUÑIVATI, nadopuňujem, *impf. isto što nadopuňavati. Između rječnika samo u Voltigijinu (nadopuňujem s. v. nadopuniti). Drugim kojim lipim i dobrim načinom . . . nadopuňući što god je štete nesvisno i nerazborito učinio. I. Velikanović upuć. 1, 464.*

NADORASLOST, *m. sposobnost, da što nadoraste (t. j. da nanovo naraste što na čemu; samome glag. nadorasti nema potvrde). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja zoologije za nem. Reproduktionskraft, Reproduktionsvermögen, tal. facoltà riproduttiva.*

NADORASTAĆE, *n. nom. verb. od nadorastati (kojemu glagolu nema potvrde u znaćeće, koje bi odgovaralo). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja zoologije za nem. Reproduction (eines Gliedes), tal. riproduzione.*

NADORASTATI, nadorastam, *impf. poričavati, umnožavati, t. j. činiti, da što raste. Od na-dorastati; samome dorastati u znaćeće, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Samo u jednoj knizi. Tko djeluje opako . . . nabodi bojeće, nadoraste nevesele i diže putem slatkost dobru. M. Radnić 339a. Ako ti se čini, da ti nadorastaju (t. j. bogatstra) pošteño, ujje pravo ni istinito poštene. 338b.*

NADORASTITI, nadorastim, *pf. porečati, umnožati. Od na-dorastiti; samome dorastiti nema potvrde. Samo u primjeru: Tako ogovarači ſtovu krivicu nadorastiše ſtovih grijeh. M. Radnić 350a.*

NADORATI, nadorem, *pf. nadvladati koga u oraňu, t. j. biti boji od drugoga u oraňu. Od nad-orati; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Nit je krava vola nadorala nit bi mene ſuga natpivala (stamp. natpjevala). Iz narodnoga pjevanja slavonskog. Zborn. za nar. živ. 7, 112.*

NADORINA, *f. ono, što je nadrto. Govori se s osobitim znaćećem na Braču: nádorina (tako je zabižezen ake.), kameće, zemla i ostalo, što voda nadre, kad bude povodań. A. Ostojić.*

NADOSADITI, nadosadim, *pf. biće isto što nadasadi. Od na-dosaditi; ide medu glagole navedene kod 1 nad pod II, 1. Samo u rječnicima, i to u Mikašinu (resero, t. j. nanovo nadasiti, posaditi; znaćeće ne će biti pravo rečeno), u Bjelostjenječevu (nadosařam, nadosadil sem), u Voltigijinu (piantare dappresso, neben pflanzen) i u Stulićevu (iterum plantare, t. j. nanovo nadasiti, posaditi; znaćeće ne će biti pravo rečeno).*

NADOSADAĆE, *n. nom. verb. od nadosaditi. Samo u Bjelostjenječevu rječniku (nadosađane, adplantatio).*

NADOSADATI, nadosadim, *impf. glag. način prema pf. nadosaditi. Samo u rječniku Bjelostjenječevu (nadosařam, adplanto, adimplanto, adsero) i u Voltigijinu (nadosaditi, nadosařam).*

NADOSADEĆE, *n. nom. verb. od nadosaditi. Samo u Stulićevu rječniku (repotita plantatio).*

NADOSAKAKATI, *nadaskačem, nadosakakivati*; NADOSAKAKIVATI, *kujem, impf. stizati koga skačući. Od na-dosakakati, na-nadosakakivati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Jedno i drugo u Voltigijinu rječniku, i to tako, da je od jednoga uzet inf., a od drugoga prez. (nadosakakati, nadosakakujem, ragiungero saltando, erlaufen, erlangen); a nadosakakivati još i u Bjelostjenječevu (nadosakakujem, saltu assequor).*

NADOSKOČITI, nadoskočim, *pf. stiči, uhvatiti koga skočivši (skokom). Od na-doskočiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 4. U rječniku Bjelostjenječevu (assequiri saltu, attingere saltu). Ostali su privareni, zašto ji(h) je iznenađuju pravda nadoskočila ter sada u paklu podnosi pokaraće. J. Banovac razg. 29. Ima i u Voltigijinu rječniku, ali sa znaćećem kriivo po-stavčenim (soprasaltare, assaultare, beispringen; nem. znaćeće ne odgorara tulijanskom; ovo znači: skočiti na koga, a nem. znači: priskočiti).*

NADOSOLE, *n. brdo u Srbiji kod sela Bragice. I. Stojanović (zabižežio i naznačeni ake.). — Tamno.*

NADOSPATI, nadospim, *pf. od na-dospati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku: u pjesmi mjesto naspavati se: Dobro jutro, mojo nesudeće, jesli mi sanka nadospao?*

NADOSPIJETI, nadospijem, pf. *isto što dospijeti* (u značenju toga glag. pod 1 a), prispijeti. *Od na-dospjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, t. j. dospijeti na što.* Samo u primjeru: *I a bi skoro kral . . . v sužajnstvo bil upal, da ne nadospri na brzom vojvoda lotarringski.* P. Vitezović kron. 207. *Ne razabira se pravo značenje u primjeru:* Ako j' koje načo rana nadospila (*stigla, zadesila?*) ter mi znati daše, oplakah ju. P. Vitezović odil. 46.

NADOSTAČITI, nadostačim, pf. *dosta nabaviti.* *Od na-dostačiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.* Samo u *Vukovu rječniku* (genug herbeischäßen, satis conquirō: ne možeš mu nadostačiti [kad ko mnogo troši ili jede] s naznakom, da se goveri u Osijeku).

NADOSTAJATI, nadostajem, impf. *darati; kuo da je to u jedinom primjeru, koji se našao: Riječi izprazno dižu bogolubstvo i milost, a dobra razgovarača nadostaju duhovno vescje.* M. Radnić 428b. *Nije jasan razvoj značenja.*

NADOSTATI, nadostaném, pf. *isto što dostati u značenju toga glag. pod 1, c.* *Od na-dostati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.* *Govori se oko Vinkovaca, na pr. Duboko je, ne mogu ni nadostati.* S. Pavčić. — *Nije jasan razvoj značenja u primjeru:* Da imadeš snagu česarovu . . . ne bi turskoj nadostao (t. j. *odolio*) snazi. Osvetn. 3, 123.

NADOSTAVAK, nadostavka, m. *nadometak, dodatak, t. j. ono, što se nadostavi.* U *rječniku Belinu* (giunta) i u *Stulićevu* (u kojem se kaže, da je nadostavak isto što nadostavka, *hiperbolia*, t. j. kada se u gororu što pretjeruje; vidi kod nadostavka). *Potvrda se našlo samo u četiri pisca* xviii vijeka. Ovi sabor . . . ne zove se po sebi sabor, nego nadostavak ili nadometak sabora Nicenskoga. A. Baćić 239. Kada se ova mala pomanka naude u vama il' u onizim, koji su vaši i očeteji ji(h) posafitali, drugo vam se ne čine nego malašna zrnca od gorušice. Ali gdi očete učiniti koju privratu, smutnu, nesklad i ozloglašenje, znadete ji(h) nakititi tako, da ji(h) načinite stablo granato, gdi čine gnjido mlogi nadostavci i vrastvo. F. Lastrić od 183. Nadostavlja još Meniata onim ozgor donešenim rječma slideće . . . Protresimo ovi nadostavak. A. Kanjižić kam. 29. Jerbo je ono carigradsko virovane s nadostavkom „i sina“ govoren u sinodu Toletanskomu. 183. Koji sveto krizmaće pogrđivaše govoreći, da nije pravi sakramenat, nego samo jedan nadostavak kršteća. 240. Nadometnuta najposlje jest ova rič „i sina“ . . . koji doisto nadostavak učinjen jest od crkve. I. Velikanović upuē. 3, 401.

NADOSTAVITI, nadostavim, pf. *upravo do staviti (postaviti) što na što.* t. j. *nadometnuti, nadodati, priložiti.* *Od na-dostaviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.* U *rječniku Mikalini, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu* (vidi dale). *Najstarija je potvrda iz Bertrandina* (vidi pod a, b).

a. nadostaviti u narednom značenju. U *rječniku Mikalini* (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. priložiti, t. j. nadodati, addo, adjicio, adjungo), u *Belinu* (aggiugnere), u *Voltigijinu* (aggiungere, hinzusetzen), u *Stulićevu* (addere, adjungere, apponere s. naznakom, da se nalazi u Barakovića, — nadostaviti se, addi, adjici, accrescere s. naznakom, da se nalazi u Lastrića) i u *Vukovu* (nadostaviti, nastaviti s. naznakom, da se govoriti u Dubrovniku).

„) uopće. Najviše se potvrda našlo u književnosti xviii vijeka, od kojih se ovdje navodi samo nekoliko. Od ovije pet riječi ne ima se ništo ostaviti ni ništo nadostaviti. M. Divković nauk 153b. Gospa . . . uzamši ruku (t. j. odsječenu) oni usječak nadostavi, i tudje priraste. čud. 32a. Kraj . . . časti nadostavi i prida svitlosti i svoje ljubavi udili vam dosti. D. Baraković vila 39. Sve te stvari prida i nadostavi svemoguća volja stvoritelja. P. Radovčić ist. 23. Hotio sam nadestaviti sadarje poglavlje . . . veoma korisno i potribnito. P. Posilović nasl. 139a. Biše mu nadostavljena dva godišta tamničarstva. M. Radnić 232b. Na svakom desetku jedan otčenaš nadostavljen je. F. Parčić 11. Onu je polurič crkva nadostavila za zdržiti govorjenje slideće s pridružnim. A. Kadrić 50. Dakle nijesu Latini nadostavili ono riči „i od sina.“ A. Baćić 21. Sva stvorena ne mogu niemu (t. j. Bogu) nijednu svetištu nadostaviti. J. Filipović 1, 373b. U isto doba nadostavljene štогод suviše što poslije znadoh. I. Nenadić Šamb. 8. Tad pokore sve ponovi i još mnoge nadostavi. P. Knežević živ. 39. Zašto je crkva nadostavila ovu rič? F. Matić 31. Samo će se viditi kadkada sivati muče za nadostaviti osuđenima veću bolest. D. Rapić 14. Uzakaču vam danas, koliko će im veliku smutnu, žalost i tugu nadostaviti stid i sram. F. Lastrić ned. 15. Bi(h) mojen od mnogo bogolubnij krstjana, da ovde nadostavim pismu, koju redovnici piju. F. Radman 45. Zašto oci sabora carigradskoga nadostavljene u ovomu članu „po pismenjeh?“ J. Matović 59. Sada će nadostaviti i zabiližiti još nika. A. d. Costa 1, 73. Ako li bi se od koga zlotvora prominile (t. j. knjige) štogodi nadostavivši ali ostavivši. A. Kanjižić kam. 94. Dopušćeno je saboru . . . da providi, ako bi sudio što nadostaviti ili odnimiti. I. P. Lučić nar. 74. Duše sveti, ti danaske nadostavi, gdje riječ moja doprijet ne može. B. Zuzeri 241. Način za slaviti Veliku Gospu nadostavismo. Grgur iz Vareša 16. Za razumješte inostrancem odredili smo pri koncu istumačenje turskih riječi nadostaviti Nar. pjes. juk. xii (iz predgovora, što ga je napisao Ljubomir Hrebecorac, t. j. G. Marić). Ovde čeino nadostaviti gdjejkovo (t. j. riječ) uopće. M. Pavlinović razl. sp. 177.

b) nadostaviti što čemu. Držim, da je velebole nadostaviti koje slovo dijačkim slovinama nego se služiti na dva načina istim slovom dijačkim. J. Mikača predgov. Blaženi oni, koji nadostavljivi razmisljanju svršenu milošću budu narediti sve stvari u Bogu. I. T. Mrnavić istum. 157. Može li misnik nadostaviti misi koju molitvu? A. Kadrić 97. Poznaće u ispovidi nejma nadostaviti nijednu kripost istini znanjoj izvan ispovidi. 323. Tko nadostavi Efežinskomu simbolu, da je proklet. A. Baćić 27. Prilagojan likariji Bog žestinu otje nadostaviti od obrizovanja. F. Lastrić test. 38b. Ima jur dostojarstvo i izvrsnitost neizmernu, kojoj se ništa nadostaviti ne more. test. ad. 125a. Grisi običaju dilima našim nadostaviti one gorkosti. od' 174. Imaš ljubavi požudnoj i čineću nadostaviti. P. Knežević osm. 309. Da se ne moguša ikakva stvar nadostaviti onoj bolijesti. J. Matović 49. Da bi se nadostavila milost glavi twojoi i kolaina vratu tvomu (iz lat. ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo. prov. 1, 9). 370. Ovoj molbi nadostavio je još drugu. A. Kanjižić kam. 282. Ovo učinivši zloči još novu zloču jest nadostavio. 376. Ako li bi se tko uslobodio štогод nadostaviti virovanju. 407. Ovim imaćo se nadostaviti mnogi drugi mučenici. Grgur iz Vareša 86. Ovo je ona

dopunos, koju sam došo nadostaviti svijem zakonima prćastijem. A. Kalić prop. 248. — *Katkad pred dat. stoji prijedlog k.* Ki od vas misleći more nadostaviti k veličini svojoj lakat jedan? (iz lat. quis vestrum cogitans potest adjicere ad statutum suum cubitum unum? matth. 6, 27). Bernardin 132 i Postila (1562) 135^b. (sa koji mjesto ki i svojej mjesto svojoj). Tko od vas misleći može nadostaviti jedan lakat k veličini svojoj? I. Bandulavić 172^a i L. Terzić 202. Uzmi priliku od Kaina, koji nadostavi smrt k nenavidosti. M. Radnić 310^b.

c) nadostaviti što na što. Na ovu četvrtu zapovid nadostavi Bog ove riči. I. T. Mrnavić istum. 96. Nauči ga mormorati i nadostaviti na ono, što je čuo. A. Baćić 101. Nadostavi Sveti drva na ogan. Blago turl. 2, 141.

d) nadostaviti što svrhu čega. Progonili su onoga, koga si ti ranio, i nadostavše svrhu bolesti mojije rana (iz lat. quem tu percussisti, persecuti sunt et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. psal. 68, 27). M. Radnić 97^a. Da je proklet, koji nadostavi štogod svrhu simbola Nicenskoga. A. Baćić 27. Svrhu bolesti ranah mojije nadostavili su podrugivanja i psovke. F. Lastrić test. 117^a. Svrhu nezine čudnovate li-pote nadostavi joj Bog lipotu svrhunaravn. A. Kaćić korab. 284.

b. u gororu, razgovoru nadodati što, t. j. koju riječ ili rečenicu. Zamahu mi nadostavi: Otvor' oči. J. Kavačić 447^a. Na poslidku priuzme se ili nadostavi so slideće: Svi će ovi blagosovi saći i ostati svrhu vas. J. Banovac pripov. 123. Ali im on potvrdi pak još nadostavi: Ne samo duša moja da se dade djavolum, dali i moje žene. razg. 35. Zaludu se s vama mirimo i kumujemo nadostavi pop. S. Lužić prip. 156. A što žališ tu prokletu zemlju? nadostavi Arbanas. 175.

e. porečati, raširiti, umnožiti, pretjerati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (accrescere, aumentare, — amplificare, esagerare), u Voltigijinu (amplificare, vergrössern) i u Stulićevu (augere, amplificare).

d. Ne razabira se pravo značenje u primjera: Tikule pale jesu, a mi je hoćemo z rizanimi kamiki nadostaviti (isp. nem. Ziegelsteine sind gefallen, aber wir wollen es mit Werkstücken wieder bauen, — lat. lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus aedicabimus. is. 9, 10). Proroci 17. Nadostavi ovi bogatac mnoge misli, koje ga nemijerna čihahu i dizahu mu san z bogatstvami, koja nadostavi. M. Radnić 394^b.

NADOSTAVKA, f. a) nom. act. prema nadostaviti. Samo u Voltigijinu rječniku (aggiunta, Zusatz). — b) govornička ili pjesnička figura, koja se zove hiperbola, t. j. kad se što pretjeruje. Samo u rječniku Belinu (iperbole) i u Stulićevu (hyperbole s naznakom, da je iz Belina rječnika). Vidi nadostavak, nadostaviti pod c i nadostavljati pod e.

NADOSTAVLJANE, n. nom. verb. od nadostavljati. U rječniku Mikajinu (nadostavljanje, priloga, accessio), u Stulićevu (nadostavljanje, nadostavljenje) i u Vukovu (nadostavljanje, nastavljanje). Ostaviti se ima nadostavljanje, uzmicanje i promišljanje (stamp. prominjanje) riči. S. Badrić pr. nač. 51.

NADOSTAVLJATI, nadostavljām, impf. glag. prema pf. nadostaviti. Od na-dostavljati (samome dostavljati nema u ovome rječniku potvrde, ali se govor prema pf. dostaviti kao što se govor i

postavljati, ustavljati prema postaviti, ustaviti); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikajinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Jambresičevu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Najstarija je potvrda u knizi Proroci (vidi pod a, b).

a. primjeri prema onima kod nadostaviti pod a. U rječniku Belinu (aggiugnere), u Bjelostjenčevu (nadostavljam, adjicio, superaddo), u Jambresičevu (nadostavljam, superaddo) i u Vukovu (nadostavljati, nastavljati s naznakom, da se govor i u Dubrovniku).

a) uopće. Naslađeњa duhovna nadostavljaju želu u duši, kada ju nasićaju. M. Radnić 115^b. Zapovijedaše Bog u zakonu, da na njegovu otaru vazda gori vatra i da ju hrani misnik nadostavljajući drva. 393b. Ovo prošenje nadostavlja jedne stvari iznova. I. T. Mrnavić istum. 63. Nadostavljaju se još dva (t. j. križa) A. Kadrić 103. U vrimena uskrsna nadostavlja se Aleluja na svrsi. B. Pavlović 43. Sva stvorena, koja je stvorio Bogu ništa ne nadostavljaju, što on u sebi ne ima. J. Filipović 1, 61^b. Po postu nadostavljaju se kripoti, taru se zloče. Đ. Rapić 232. Murmurajući suprot dilima istinitim al' oteščajući i nadostavljajući okološta nika. F. Lastrić ned. 420. Komu je mučeno nadostavljati rečene riči. F. Radman 62. Uzmnažajući i nadostavljajući grijeha. J. Matović 409. Drugi (t. j. grijeh) izvan toga nadostavlja drugu zloče i grijeh različit vrstom od prvoga. M. Dobretić 220. Apoštola i tebi dužnost nadostavlja kriposno i brez-prikorno živiti. I. P. Lučić bit. 37. Misto zadowoliti za stare dugove mi nadostavljamo nove. A. d. Bella razg. 140. Pa ja eto nadostavljam svakomu (t. j. hrvatskom i srpskom plemenu) po jedan milijun. M. Pavlinović razg. 12.

b) nadostavljati što čemu. Oholost je jedno užvišenje, koje mi želimo i nadostavljamo našemu životu. M. Divković nauk 273^b. Zašto se jedan grijeh nadostavlja drugomu. M. Radnić 311^a. Pivanje Gregoriano veliko dostojanstvo nadostavlja svetima oficijem. M. Bijanković 126. Očenašu nadostavlja se „zdrava Marija.“ I. T. Mrnavić istum. 64. Da se ne ima ništa nadostavljati simbolu Nicenskemu. A. Baćić 27. Ugo de Dina ubožtu cine i kolura (t. j. mantice redovničke) nadostavlja podobnost redovničku. P. Filipović 34. Vazda dobro dobru nadostavlja. Đ. Rapić 152. Nego sam sve u istih grisih slidio grijeh grijhom nadostavljajući. J. Filipović 3, 148^a. Strahovit je dakle ogan pakleni u sebi, a još mu veću strahotu nadostavlja prostorija njegova i veličina. F. Lastrić ned. 92. Vidje čovika, gdi je nasikao drvah te složio u snop; kuša, more li nosit, al' ne more sasvim tizim opet drva snopu nadostavlja. ned. 120. Potrebno bi, da se sud općeni nadostavlja sudu osobitomu. J. Matović 70. Nadostavlja Meniata onim ozgor donešenim ričima slideće. A. Kanižić kam. 29. Ženidba potvrđena uzdrži u sebi zakonitu i nadostavlja ovoj razlog od sakramenta, to jest čini ju, da je sakramenat. M. Dobretić 452. Psovaoc pogrdi, koju Bogu čini, drugu opaćinu nadostavlja. I. P. Lučić razg. 113. — U ovome primjeru ispred dat. stoji prijedlog k (h): Jao onim, ki kuću h kući nadostavljaju (isp. nem. wehe denen, die ein Haus an das andere ziehen, — lat. vae qui conjungitis domum ad domum. is. 5, 8). Proroci 13^a.

c) nadostavljati što na što. Svaki dan nadostavljahu grijeha na grijeha. M. Radnić 270^a. Jedan grijeh nadostavlja se na drugi. 450^b. Tako

ispovidači se nadostavljajuš grib na grib. J. Filipović 3, 144b. Niti ova zapovijed Božja nadostavlja što na onu dvostruku od naravi, nego ju samo potvrđuje. F. Lastrić ned. 291. Da se nadostavlja tegocā dana svetačni na prigode sagrišena, stvar je, koja se podniti ne more. Grgur iz Vareša 112. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem je važada grijeskom lok. mjesto akuz.* Koji na pogodbi od prodanja nadostavlja jednu pogodbu sunđivu. A. d. Costa 2, 99/100.

d) nadostavljati što svrhu čega. Onda svrhu psosti nadostavlja se zloča protiva drugoj kriposti. A. Bačić 116. Nadostavljajući štograd svrhu dila učinjenia, očitujući dilo skrovito... sagrišuju smrtno. 132. Apostol svrhu ove ljubavi ženam nadostavlja ovu dužnost, da žena ima bojat se muža svoga. J. Filipović 3, 249a.

b. primjeri prema onima kod nadostaviti pod b. Blagoslov ajer sa svetim moći... nadostavljajući ove riči. L. Terzić 329. Apošto brojeći grube najprije stavja bludnost pak izbrojivši nadostavlja, da koji takva čine, krajestvo Božje ne će dostignuti. A. Bačić 106. Sv. Augustin nadostavlja govoreći: *Multa enim occurruunt...* 366. Nadostavljala Marchant, da je oni redovnik u stanu izgubljenia vičnega. P. Filipović 14. Nadostavljam, da je Isus zaručnik... svake duše pravovirne. F. Lastrić test. 145b. Dovršujem dakle govorene ričma sv. Pavla, koji veli: „Poštuj oca tvoga i majku twoju, da ti dobro bude“. Nadostavljam ja: „I da se ukloniš od rečenije pokaraña.“ ned. 61. Mudri Salomon ispituje: „Tko će ženu jaku naći?...“ pak odma nadostavlja: „Ona je ruku svoju pružila...“ E. Pavlić prosv. 2, 38. Nadostavljamo još ovo: pisaci ostali... ne spominju. A. Kanižić kam. 9. Jurve rečeno jest. Ovdje nadostavljamo, da se na slavu i poštene svetih prikazuje. I. Velikanović upuć. 3, 412. Niki krivotvorac... reče, da ni misnici pravone viruju u sv. crkvu, nadostavljajući, da bi uđiš on izgorio i sazegao, kad bi bio papa, onoga misnika pogrditevla sv. mise. I. P. Lučić bit. 55. Tumačeći prinesene riči apostola nadostavlja: „Mogu i naučitišli...“ Grgur iz Vareša 61. Kučni starešina... nadostavlja govorenje: „Rodila, plodila po drvetu i kamenu!“ (*iz govora poličkog u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 10, 35.

e. povečavati, raširivati, umnožavati, preterivati. Samo u rječnicima, i to u Mikaliniu (nadostavljati, činiti jednu stvar veću, nego je, exagerto, amplifico), u Belinu (accrescere, aumentare, nadostavljati u pripovijetu, usare iperbole), u Bjelostjenčevu (nadostavljam, amplifico, exaggero) i u Stulićevu (in augendo, amplificando esse s naznakom, da se nalazi u Gunduliću, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao nijedan primjer iz toga pisca).

d. rijetka pojedinačna značenja. **a)** isto što natjecati se, nadmetati se. Samo u Mikaliniu rječniku (nadostavljati se, natičati se, certo). Nepouzdano. — **b)** više cijeniti, voleti. Samo u Stulićevu rječniku (nadostavljati vrh česa, svrh česa, nad što, anteponere, anteferre, praeferre, praeponere s naznakom, da se nalazi u Gunduliću, ali u Gunduliću jamačno nema toga). Sasma ne-pouzdano. — **c)** nadostavljati se u koji posao, t. j. priti se, mijesati se. L. Zore paštetk. 110, 228 (jamačno uzeo iz Slovinca [1881] 436, gdje je zabilježena južnočakavska riječ nadostavljati se, immiscere se).

NADOSTAVLJEĆE, *n. nom. verb. od nadostaviti.* **a)** prema glag. nadostaviti pod a. U rječniku Belinu (nadostavljenje, giunta, gionta), u

Bjelostjenčevu (adjectio, adjectus, superadditio) i u Stulićevu (accessio, additamentum, additio s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječni.) Isti ti jaspru od kraljevstva nebeskoga, i neće ti maškati ništa ostalo, zašto je sve ostalo jedno nadostavljenje. M. Radnić 153a. Ako bismo s tim nadostavljenjem razumili krstiti čovika u imenu blažene divice. A. Kadrić 123. U ovoj molitvi ne prosimo... (h)ranu tilesnu navlastito i poglavito, nego samo kako jedno nadostavljenje. J. Filipović 1, 421b. Uzdrže se samo u ozgor rečenim ričma brez nikakva drugog nadostavljenja. M. Dobretić 364. — **b)** prema glag. nadostaviti u značenju: povečati, raširiti, umnožiti. U rječniku Mikaliniu (amplificatio), u Voltigijinu (aumento, aggiunta, Vermehrung) i u Stulićevu (incrementum, auctio, amplificatio, augmen, augmentum, auctus). Prvo dobro jest nadostavljenje ili umnožanje milosti Božje. J. Filipović 3, 69a. — **c)** prema glag. nadostaviti u značenju: preterati. U rječniku Mikaliniu (nadostavljenje, uvezličanje stvari, exaggeratio) i u Stulićevu (exaggeratio). — **d)** isto što naknada. Samo u Belinu rječniku (nadostavljenje, compensamento, compensatione, il compensare).

NADOSTITI, nădostim, pf. učimiti ili ka zati kome dosta, na pr. Da popije litru rakije, ne bi ti nemu nadostio riječi (t. j. odgovorio bi ti na svaku). U Orohovici (u Slav.). S. Ivšić. — Od nadostititi; samome dostiti nema potvrde. Ispor. nadostaćiti.

NADOSVIRITI, nadosvirim, t. j. svireniem nadvladati koga. Samo u primjeru: Ako li nas nadosviri Ive, nek izbere ponajlepšu vilu. Hrv. nar. pjes. 5, 429. Biće poradi stiha mjesto nadsviri. Od nad-sviriti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2.

NADOŠ, m. nekakva bara u Đakovštini zabilježena na početku XVIII vijeka. T. Smičiklas spom. 330. — Iz mag. nádas (rit, trščak).

NADOŠAŠČE, n. nom. verb. prema glag. nadoci (kao došaše prema doći). Samo u Jambrešićevu rječniku (nadoštje, superventus, u lat. dijelu).

NADOŠITI, pf. } nadošijem, nadošivam.

NADOŠIVATI, impf. } Od na-došiti, na-doši-vati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Stulićevu rječniku (suturae aliquid addere).

NÁDOŠLICA (jamačno je takav akc.), m. doščak, pridošlica. U rječniku nijednom. Dočim se... ljudi nadošlice, koji varaju ili kradu, mogu prognati iz općine. V. Bogišić zborn. 535. Nadošlica i poglavica skitača... nagna nas. S. Lubiša prič. 132.

NADOTAKATI, nadotacem, impf. glag. nad-činen prema pf. nadotočiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nadotacem, affundo, superfundo), u Jambrešićevu (nadotacem, affundo), u Voltigijinu (sopaversare, deraufgiessen) i u Stulićevu (nadotakati, nadotociti).

NADOTEĆI, nadotečem, pf. doteći, dotrčati. Od na-doteći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u rječnicima, i to u Jambrešićevu (nadotečem, accurro), u Voltigijinu (accorrere, herzulaufen) i u Stulićevu (accurrere).

NADOTICATI, nadoticem, impf. glag. nejasna značenja i postaća. Samo u primjeru: A bje-loča lava istoga (misti se: lav u češkom grbu) nadotiče im (t. j. Česima) pak vjernosti. J. Ka-vanin 284b. Kao da je značene: nadodavati.

NADOTKAĆE, *n. nom. verb.* od nadotkati. *Samo u Belinu rječniku* (tessitura, il tessere overo il tessuto).

NADOTKATI, nadotkam, *pf.* dotkati što na što. *Od na-dotkati; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 1. Samo u rječniku Belinu* (tessere appresso il tessuto) i u Stulićevu (tex-turæ aliquid addere).

NADOTKAVATI, nadotkavam, *impf. glag. na-činjen* prema *pf.* nadotkati. *Samo u rječniku Belinu* (nadotkati, nadotkavam, tessere appresso il tessuto) i u Stulićevu (nadotkati, nadotkavati).

NADOTOČEĆE, *n. nom. verb.* od nadotočiti. *Samo u rječniku Bjelostjenevu* (affusio, super-infusio) i u Voltigijinu (infusione, Einflessung).

NADOTOČITI, nadotočim, *pf.* dotočiti što na što. *Od na-dotočiti; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 1. Samo u rječniku Voltigijinu* (so-prafondere, übergessen) i u Stulićevu (super-fundere s naznakom, da je iz Habdelićeva rječen.).

NADOVESTI, *pf.* | nadovedem, nadovo-

NADOVODITI, *impf.* | dim, dovesti, dovo-diti što na što. *Od nad-dovesti, nad-dovoditi; idu među glagole naredene kod 4 nad pod III, 1. Samo u Stulićevu rječniku* (super-adducere). — Nepouzdano.

NADOVEZAĆE, *n. nom. verb.* od nadovezati. *Samo u Belinu rječniku* (nadovezanje, il giun-tare).

NADOVÉZATI, nadovéžem, *pf.* dovezati što na što. *Od na-dovezati; ide među glagole nave-dene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu* (giuntare, legando una fune con l' altra) i u Stulićevu (funem funi adnectere). Nadovezati što u kazivanju, t. j. nadostaviti. M. Pavlinović.

NADOVEZIVĀĆE, *n. nom. verb.* od nadove-zivati. *Samo u Vukoru rječniku* (nadovezivaće, navezivaće).

NADOVEZIVATI, nadovéžujem, *impf. glag. prema pf.* nadovezati. *Samo u Vukoru rječniku* (nadovezivati, navezivati).

NADOVEŽIVATI, nadovežujem, *impf. isto što nadovezivati. Samo u Stulićevu rječniku* (nado-vezivati, nadovezati).

NĀDOVIJEK (*bice takar ake.*), *adr.* isto što dovjek, zadovijek. *Samo u jednoj knizi.* Teško nama nadovijek bez onoga, koji zakon čudorenje sveti i štiti. M. Pavlinović razl. sp. 16. Narod je naš već razumio.... da je teško nadovijek svomu bez svojega. 267.

NADOVLAČITI, na-dovlačim, *pf.* dovući čega mnogo. *Od na-dovlačiti; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 3. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Šta sto nadovlačili te krpetine u sobu? S. Pavičić. Onamo govore i nadovlačiti se, na pr. Baš sam se nadovlačio drvā.*

NADOVOLJITI, nadovođim, *pf.* isto što izdo-voliti, zadovoljiti. *Od na-dovođiti; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 5 (dovođiti će biti upravo impf. gligl) kao i povođiti pa i s takvjem ake., a ne dovođiti, kako je u ovome rječniku.* Između rječnika samo u Vukoru (nadovođiti n. p. srce svoje, befriedigen, satis facio, — nadovođiti se, sich befriedigen, satt haben, satis facere sibi) i samo u dva pisa. Sve, što je pod nebom i na zemlji, ništo ne može nasiliti ni nadovođiti pameti, voje i srca čovječanskoga. M. Divković nauk 288b. Kako može Isukrst toliko mnoštvo od pet krušaca nasiliti i nadovođiti? bes. 313. Vuk.... kada uljeze u stado,

nije mu dosta ni zadovođeno ujesti jedno, dvoje ali troje imanja, što može izjesti i nadovođiti se, negoli koje, doklegodi koje živo nahodi. 468. Dok još imam malo pameti, oču moje stvari sve na-mistit i učinit malo testamenta za nadovođit se i za nadovođiti moju rodbinu. N. Palikuća 68.

NADOVÖZITI, nadövozim, *pf.* mnogo koje-čega doresti (dovozem). *Od na-dovoziti; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku* (genug zufahren, genug zu-führen).

NADOVRCI, nadovržem, *pf.* isto što nadomet-nuti, nadodati. *Od na-dovrci; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikaljnu* (ali ne na svome mjestu po azbućnom redu, nego s. v. pristaviti, t. j. addo, adjicio, adjungo), u Belinu (aggiugnere cioè accrescere) i u Voltigijinu (nadovrči, nadoloziti, nadovržen, nadoložen). Bili su usi'ovaui nadovrči koje slovo slovima dijačkim Budući dakle ova dva slova nadovržena, dosta se dobro mogu izrijeti riječi našega jezika. J. Mikala predgov. Nado-vrzi malo korena od aptovine. J. Vladimirović 29.

NADOVRTI SE, nadovržem se, *pf.* isto što navrsti se. *Od na-dovrti se; samome dovrstti (ili dovrstti se) nemam potvrde. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Šta se ta baba nas nadovržala! (takav je onamošni ake., u inf. nadovrštiti se, prez. nadovržem se).* S. Pavičić.

NADOVREŽNE, *n. nom. verb.* od nadovrči. Između rječnika samo u Belinu (aggiugnimento, l' aggiugnere) i samo u jednoga pisa. Nije bilo zadosta ovo prvočestvo od grada dati nika druga nadovržena sastali (sic!) su se, koja malo po malo uživši biskupe. A. d. Costa 1, 28. U ovomu istomu saboru bili (sic!) su osudena opaka nadovrženja u kniga. Origenovi, 2, 14.

NADOZGODA, *f.* Samo u Stulićevu rječniku (circumstantia, occasio s naznakom, da je iz Be-lina rječn., ali u tome rječn. s. v. circonstanza ne stoji nadozgoda, nego nalogoda). — Samu nepouzdano.

NADOZIDAK, nadozitka, *n. nom. act.* prema nadozidati. Nadozidak, komad zida, što se iznova po starom zide. M. Pavlinović.

NADOZIDATI, nadozidam, nadozidem, *pf.* do-zidati što na što. *Od na-dozidati; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu* (aggiungere alla fabbrica, — nadozidan, fabbricato, aggiunto alla fabbrica), u Voltigijinu soprammurare, daraufbauen) i u Stulićevu (nadozidati, nadograditi s naznakom, da je iz Be-lina rječn.). Kakono kamici živi nadozijito hiže duhofne (iz lat. tanquam lapides vivi superaedificamini, domus spiritualis. I petr. 2, 5). Bernardin 108. Jeste grajane sfetih i hiznici Božji nadozidani sfrhu zastave apostolof i prorokof (iz lat. estis cives sanctorum et domestici Dei superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum, eph. 2, 20). 165. Jeste gradane svetijeh i kućane Božji zgora nadozidani svrhu početka apostolov i prorokov. N. Račina 203b. Zvrh koga (t. j. kamena) hoćete vi takaje nadozidani biti. Postila (1562) 210b. Vsaki vij, kako nadozije (iz lat. unusquisque videat, quomodo superaedificet. I cor. 3, 10). Ant Dalm. nov. tešt. 2, 29b. Kako kamenje živo nadozidajte se kuća duhovna. I. Bandulavić 143a. Nadozidati, iznova zida na starom dostaviti. M. Pavlinović. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Na jesen ču-

ako Bog da, nadozidati malu komoricu. S. Pavličić.

NADOZIDAVATI, } nadozidavam, nadozidu-

NADOZIDIVATI, } jem, *impf. glag.* prema pf. nadozidati. Oboje samo u *Voltigijinu rječniku*, i to samo prez. nadozidavam, nadozidujem s. v. nadozidati.

NADOŽIVJETI, nadozivim, pf. isto što nadživjeti. *Od nadživjeti*; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nadoživiti koga, ostati u životu poslije čije smrti, na pr. mene će moja žena nadoziviti. M. Pavlinović. *Još ima i ova potvrda*: Kada srodnici mu . . . svoju želu nadživiše. M. Pavlinović razl. sp. 392.

NADOŽIVLJAVATI, nadozivljujem, *impf. glag. načinjen* prema pf. nadozivjeti. Samo u primjeru: Kušanje ne umiro kao čovjek . . . ono nadozivljuje imilozaceo naraštaje. M. Pavlinović rad. 29.

NADRA, isto što nedra i istoga postava (vidi tamo, a ridi i jadro kod 1 jedro). Nejasno je na-, ali tako imaju i drugi neki slav. jezici: slov. nadra (*n. plur.*) *malorūs*, nadro, pol. nadro i nadra (*f. sing.*), *gorińoluz*, i *dóńoluz*, nadra (*n. pl.*). U rječniku *Rjelostjenčevu* (nadra, nadro, sinus, complexus, gremium, — ne razabira se, je li f. sing. ili n. plur.), u *Jambrešičevu* (gremium, sinus, ne razabira se, je li f. sing. ili n. plur.), u *Voltigijinu* (nadra, nadre, f. seno, Busen) i u *Stuličevu* (nadra, nadre, f. nedro). Osim rječniku našlo se potvrda samo u nar. pjesmama čakavskim. Hej ti moja mila, ča imaš za nadri? Jače 26. Svilna nadra šušnjava, bele cice s' opipale. 47. Brala je divojka modar evit po gori; kad si ga jo nabrala puna svilna nadra . . . 57. Ti naberis pune nadra rožic. Hrv. nar. pjes. 1, 44. — U orom se primjeru uzima nadre kao f. pl.: Kad se v jutro rano vstala, svilne nadre razužljane, žute kose razpuhane. Jače 137.

NADRAGATI SE, nadragam se, pf. isto što namilovati se. *Od na-dragati*; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Pa će tužit (t. j. pobratim) . . . e se roda ne nadraga draga, a nekmoli napjeva uza te. Osvetni. 7, 1.

NADRAKOVO, n. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

NADRĀMČITI, nadrāmčim, pf. isto što nadrančiti (ridi tamu). Govori se u Lici (s naznačenim ake.), na pr. Esi li što nadramčio po selu? — Onumo govor i nadrāmčiti se, na pr. Bomećeš so nadramčiti, dok od nega što dobijes! J. Bogdanović.

NADRĀMENICA, f. dio ruha, osobito svešteničkog, koji se nosi nad rumenom. U rječniku *Belinu* (banda, traverso di drappo, che si porta al collo, — stola, striscia di drappo, che si pone il sacerdote al collo facendo le funzioni sagre), u *Bjelostjenčevu* (fascia collaris, stola), u *Voltigijinu* (stola, tracolla, Stole) i u *Stuličevu* (fascia, quam ornamentum gratia collo suspensum aliqui gestant). Ako je misnik bio, nadramenicu ili štolu lubičastu o vratu imao je. P. Knežević muka 5. Izgubio čistu svetost krštenja i stolu, to jest nadramenicu. J. Matović 463. Odića misnička jest ova: naglavnik . . . pás, naručnik, nadramenica oliti štola. M. Dobretić 395.

NADRĀNČITI, } nadrānčim, nadrānčim, pf.

NADRĀNČITI, } naprositi. Od na-drančiti, na-draňčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Oboje se govori u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović. — Vidi nadramčiti.

NADRÁPATI SE, nadrāpam se, pf. satis superque fricuisse. *Od na-drapati*; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavličić.

NADRAPICA, m. napadač, nasrtač. Samo u Jambrešičevu rječniku (aggressor, infestator, u lat. dijelu). — Postoje nejasno.

NADRASTALI, nadrastam, *impf. glag. načinjen* prema pf. nadrasti. Samo u primjeru: Tko dajo na kamatu, raduje se, da se produži plača, jer koliko većma produžuju dužnik za platiti, toliko veće dobiva kamatnik, zašto rastući promina, nadrasta dobitak. M. Radnić 90a. — Prez. nadrastam ima *Stulič u svome rječn. uz inf. nadrastjeti* (vidi tamo).

NADRASTI, nadrastem, pf. supercrescere. *Od nad-rasti*; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Našadši neke konopce i nauzlavši ih mnogijemi uzlijemi stijesnu ūvu liste od injesica (*sic!*) i od stegana više koljena, tako da u malo vrijeme . . . bivši nadrasla put sfrhu konopaca pokriveni ostase konopci sasma ulazeći tja do žila tvrdijeh i krvavijeh. B. Kašić fran. 14. U orome primjeru je -e- mjesto -a- po čakavskom govoru, i glagol se uzima u prelaznoj službi: Došavši veće (t. j. orao) na starost svoju najde se imajući klon priko reda zakućen, toliko da nadresto gorna strana dolnju. A. Vitaljić istum. 346. — Oko Siia (u Dalm.) oslabilo je značenje prijedloga nad te nadrasti (upravo -e-mjesto -a-) znači isto što odrasti, na pr. Vladuća kućom, dok mi nadrestu sinovi. J. Grupković. — Potvrda za partic. pret. nadrastao nalazi se u Stuličevu rječniku; vidi riječ, koja sad dolazi.

NADRASTJETI, pf. isto što nadrasti. Samo u Stuličevu rječniku, u kojemu uz taj inf. stoji prez. nadrastam i perf. nadrasto sam, a značenje je zabilježeno: statura aliquem superaro, crescere super aliquam rem.

NADRASUDNIK, m. prvi među rasudnicima, vrhovni rasudnik. Potvrda se našla samo ova: Nadrasudnik, Oberschiedsmann, soprarbitro. B. Petranović ručna kn. 5.

NADRAZLOŽEĆE, n. nom. verb. od nadrazložiti. Samo u primjeru: Druge zablude . . . držali su, kojih su nadrazložena i pridobitja štititi se mogu u knigah, koje je pisao sv. Augustin. I. Velikanović upuć. 1, 276.

NADRĀZLOŽITI, nadrāzložim (da se *danas* govor, jamačno bi bio takav ake.), pf. convincere, confutare, persuadere. *Od nadrazložiti*; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Jamačno nije ovo nikad bila narodna riječ.

a) nadrazložiti, t. j. obličiti, dokazati, da je tko kriv. U rječniku *Belinu* (convincere, — nadrazložen, convinto) i u *Voltigijinu* (convincere, überzeugen, überweisen). Od Grigorija Sirakuskoga davnog episkopa, od stolice apoštolske nadrazložena, to jest našasta očito da je krivac, pustio si se za episkopa rediti. A. Kanižić kam. 26. Za ukazat, da je . . . Focijo nadrazloženi krivac. 321. On nadrazložen ne mogući se istini protiviti prokleo je knigu svoju. 459. Činio je uhititi atmana, to jest generala od kozakah, koji nadrazložen, da se je razumivao s kanom (stamp. kamom) od Tata, bio je skinut. A. Tomiković živ. 40.

b) pobiti, t. j. dokazati, da tko krivo misli ili govori. U rječniku *Belinu* (confutare), u *Voltigijinu* (confutare) i u *Stuličevu* (argumenta alicuius refellere). Oni pak od crkve odsudeni

jesu i s očitima.... svidočanstvima nadrazloženi i nadgovoreni. I. Velikanović upuć. 1, 17. One zablude nadrazložili su i pridobili najveće sv. Jeronim i sv. Epifanije. 1, 269.

c) *uvjeriti koga, t. j. dokazati mu što.* Nitko viku nadrazložiti ne će mene, da vjerujem stvar toliku. G. Palmotić 3, 212a. *Ovaj primjer nавode u Bela i Stulić u svojim rječnicima, ali riječ nadrazložiti uzinaju u krovom značenju; prvi rečenjem primjerom potvrđuje značenja pod u i b, drugi značenje pod h. Ima i reflex. nadrazložiti se, t. j. uvjeriti se.* Što veće Khinki radiše, to se više nadrazloži, da on nije moguć nastojati. A. Blagojević khin. 83. Najdo(h) u sv. pismu utisne i polaskicu za moje srce i nadrazloži(h) se, da je sve ono zlo, što zle potribito slidi. G. Peštašić 186.

NADRAZLOŽIVATI, nadrazložujem, *impf. glag. načinen prema pf. nadrazložiti.* U rječniku Belinu (nadrazložiti, nadrazloživam, u Voltigijinu (nadrazloživam, nadrazložujem, nadrazložiti) i u Stulićevu (nadrazloživati, nadrazložiti). Koji nadrazložuje i pridobiva brezumno žađenje negovo s jednom milostivom prilikom. J. Matović 452. U tom je primjeru značenje: *pobijati;* vidi nadrazložiti pod c. — Drugi jeh se potvrda nije našlo.

NADRAŽAVAC, nadražavca, *m. nom. ag. prema glag. nadražavati, kojemu nema potvrde, a bio bi izведен od nadražiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadražavec, concitator, u lat. dijelu).*

NADRAŽEĆE, *n. nom. verb. od nadražiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (concitamentum, u lat. dijelu).*

NADRĀŽITI, nādrāžim, *pf. incitare, stimulare. Od na-dražiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (instigare, incitare, stimolare), u Voltigijinu (incitare, instigare, anheterus), u Stulićevu (nadražiti, dražiti) i u Vukovu (anreitzen, incito, stimulo). Što nadraži Khinka, da se natrag vrati? A. Blagojević khin. 55. One (t. j. pčele) vodu, a i šumu žeze, kad je posli prolije nadraži, svaka u tom seb' raskošje traži. J. S. Režeković 101. Gospod se opet razgњevi na Izrajlja i nadraži Davida na njih. D. Daničić 2 sam. 24, 1.*

NADRAŽIVĀNE, *n. nom. verb. od nadraživati. Samo u Vukovu rječniku (nadraživanje, podraživanje).*

NADRAŽIVATI, nadražujem, *impf. glag. načinen prema pf. nadražiti. Samo u rječnicima, i to u Čelostjenčevu (nadražujem, incito), u Voltigijinu (prez. nadražujem prema inf. nadražiti), u Stulićevu (nadraživati, nadražiti) i u Vukovu (nadraživati, podraživati).*

NADREĆI, nadrečem, *pf. isto što nadgovoriti. Samo u rječniku Belinu (nadreći tko, soprafare con parole) i u Stulićevu (nadreći, nadgovoriti s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NADREDAĆE, *n. nom. verb. od nadredati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao filozofički izraz za niem. Überordnung, das Überordnen).*

NADREDATI, nadredam, *pf. postaviti što u viši red. Od nad-redati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao filozofički izraz za niem. Überordnen.*

NADREDBA, *f. nom. act. prema glag. nadredati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao filozofički izraz za niem. Überordnung.*

NADREDITI, nadredim, *pf. Samo u rječniku Mikašinu (nadrediti, stavit jednoga nad ostale, da je glava, praeficere aliquem) i u Stulićevu (nadrediti koga, staviti koga nad ostale, da je glava, alicujus rei curam alicui demandare; lat. tumačenje nije točno.) Od nad-rediti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.*

NADREDIVATI, nadredujem, *impf. glag. načinen prema pf. nadrediti. Samo u Stulićevu rječniku (nadredivati, nadrediti) Jamačno bi bole bilo nadredivati; ispor. naredivati, odredivati, uredivati prema pf. narediti, odrediti, uređiti.*

NADREPAK, nādrepka, *m. dio tijela, koji je nad repom (u ptica). U rječniku Belinu (codrone, l'estremità delle reni degli uccelli), u Stulićevu (renum avium extrema s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (nadrepak, nadrepina, u priopovijeci mjesto krsti). I rep i krila pokrivena su kako zgor tako i ozdo kraćim... perjem, koje se skupa kaže pod krilak i nadkrilak na krilima i nadrepak na repu. J. Pančić ptice 6. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavlićić.*

NADREPINA, *f. isto što nadrepak. Samo u Vukovu rječniku (vidi riječ, koja je pred ovom).*

NADREPNAK, nādrepnáka, *m. pás obično od vune ili kostrijeti, kojim se pričvršćuje samara na mazgi. Na Braču. A. Ostojić.*

NADREZATI, nadrežem, *pf. Samo u primjeru: Pride druga, ka hodeći ide gori skut noseći, bojući se, da ne izdere sukňu, čim se naprid vere, bud da biše nadrizana (u rukop., nadrixana), da miš, tvrdio opasana. M. Marulić 260. Ne razabira se pravo značenje.*

NADRHTATI SE, nādršćem se, *pf. satis supere tremuisse. Od na-drhtati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Nadrktala (sa -k-) sam se u toj ladnoj sobi. J. Bogdanović.*

NADRIBEDRA, *f. ime brdu u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 305. 414. Ime znači, da čovjek može nadrijeti bedro ulazeći ili silazeći.*

NADRIGOVORNIK, *m. slab, tražav govornik. Načineno po analogiji riječi nadričnika, u kojoj je značenje prvoga dijela složenice nadri jasno, ali se uzelo, kav da čitavoj riječi daje preziran smisao. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. Afterredner. Boje bi bilo nazovigovornik.*

NÄDRIGÜZ, *m. neka igra loptom. Samo u Vukovu rječniku (eine Art Ballspiel, pilae quidam lusus). Riječ znači, da se u toj igri može nadrijeti guz.*

NÄDRIJETI, nādrēm, *pf. početi derati. Od na-drijeti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Ako kakav je u inf., takav je i u imper., aor. (osim 2 i 3 l. sing.) i u partic. pret. I, dakle nādri, nādrijeh, nādřvsi, nādřv; u ostalim je oblicima kav u prez., dakle nādrije (2 i 3 l. sing. aor.), nādřio, nādřla, nādřt, nādřta. Prez. i imper. mogu glasiti takoder: nāderēm, nāderēs... nāderi. U rječniku Stulićevu (glubere, pellem detrahere, pellem incidere; značenje nije pravo protumačeno) i u Vukovu (vidi daře).*

a) *u navedenom značenju. U rječniku Vukovu (anreissen, scindo ex parte, ferrumpo). I tako se najprije sovjet nadre i počne kvariti... ali se sovjet više ne potpuni, nego ostane onako nadrt. Vuk prav. sov. 34/35 (govori se, kako je iz sovjeta izačeno nekoliko članova).*

b) *navući, upravo: navući silom, t. j. da se ono nadre, što se navlači. Samo u primjerima:*

Da ga (t. j. kaursko odijelo) nadreš na hrastovo koše, sve bi vrane u sela bježale. Osvetn. 2, 51. Koji nadre vlaške benevreke, spratit će mu u dimije krake. 6, 71.

c) navaliti, udariti, kao da je to u primjeru: Pa djetiči ubojice krute, gdje trebaju za najgorje jade, tud je nima prvim nadrijeti. Osvetn. 3, 93. Razvoj je značena nejasan.

d) početi bježati. U rječniku Vukovu (nadrije u potok, ausroissen, fugam petere). To će značenje biti i u primjeru: Nadrje Tvičin, da će Zetu preći. Osvetn. 5, 100. I tu je razvoj značena nejasan.

e) nadrijeti se čega, t. j. najesti se preko mjere. M. Pavlinović. — Ispor. naguliti se.

f) Ne razabira se značenje u primjeru: Jer kad se obazreš, ni toli srcem lav, koga tui ne nadreš, da vene za lubav. S. Menčetić 301.

NÀDRIKÑIGA, m. čorjek, koji je slabo što naučio iz kniga, upravo: koji je samo nadrio po koju knigu. Između rječnika samo u Vukovu (der Halbgelahrte, semiductus, eig. Buchanreisser). Gvo je za one slavenske nadrikñige, koje viču, da su ove riječi proste. Vuk dan. 3, 117. Te se ja ne bih za ovo morao mraziti s ljudma, osobito s kojekakijem sveznalijem nadrikñigama. odg. na ut. 27.

NÀDRILJEĆNÍK, nàdriljećniška (s takvijem se akc. govor), m. slab, tražav liječnik, liječnik, koji naopako liječi (jer ne zna bole). Riječ je načinena kao i nadrigovornik (vidi tam). Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (za nem. Afterarzt, Curpfischer), otkje je riječ ušla u književni dašni jezik. Boje bi bilo nazovili ječnik.

NÀDRIPISÁR, nàdrispára (s takvijem se akc. govor), m. loš, tražav pisar, koji ne razumije pravo svoga posla. Riječ je načinena kao i nadrigovornik (vidi tam). Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (za nem. Afterarzt, Curpfischer), otkje je riječ ušla u književni današni jezik. Boje bi bilo nazovipjesnik.

NÀDRIUČENOST, f. kriva, naopaka učenost. Riječ je načinena kao i nadrigovornik (vidi tam). Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Aftergelehrsamkeit. Boje bi bilo nazoviučnost.

NÀDRIVIDAR, m. isto što nadriljećnik. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Curpfischer. Boje bi bilo nazovividar.

NÀDRIZAKON, m. krivi, podvaženi zakon. Samo u knizi Jur. polit. termin. 14: Nadrizakon, lažni zakon, Aftergesetz. Boje bi bilo nazovizakon.

NÀDRÌLATI, nàdrìjam, pf. a) ružno koješta napisati (kao da čovjek držaćom drža, u ne perom piše). Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Vukovu (aufkritzeln, conscribillo). Eto vidite, što sam mu nadrlao. Vukova prep. 1, 405. — b) isto što nagrađivati, nalijepiti. Samo u Vukovu rječniku (übel ankommen). Razvoj značenja nije jasan.

NÀDRLE, n. selo u Srbiji u okrugu moravskom. S. Koturović 448. U selima Bogdaňu, Grabovcu . . . Šivici, Nadrlu. Etnogr. zborn. 5, 463.

NÀDROBAK, nadropka, m. ono, što se nadrobi. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu

(nadrobek, intrita, intritum), u Voltigijinu (minuzzolo, Brosamlein) i u Stuličevu (res intrita s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NÀDROBITI, nadrobim, pf. interere. Od nadrobiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

a) u navedenom značenju. U rječniku Mikalinu (nadrobiti, udrobiti, frustatum diminuere), u Belinu (sminuzzare dentro in qualche cosa), u Voltigijinu (sminuzzolare, sbriolare sopra o dentro, einbröckeln), u Stuličevu (concidere, minutatum concidere, minutum caedere, secare s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (ein oder anbröckeln, intero). On biše skuhal smok i nadrobio biše kruha u lonac. Bernardin 63 i I. Bandulović (skuhao mjesto skuhal) 71b. Da Dajnijelovi neprijateљi sami ono kusaju, ča bihu nemu nadrobili. Proroci. 214.

b) napuniti top ili lubardu. Samo u jednoga pisca. Knez nadrobi i druge lubarde, grme one lomne uza stijene. Osvetn. 5 83. Nadrobili tope i lubarde, nabavili topčije nizamske. 7, 78.

c) nadrobiti se, t. j. napiti se. Između rječnika samo u Vukovu (nadrobiti se n. p. vina, sich voll trinken, satis bibisse) i samo u primjeru: Kad s' ajduci nadrobili vina, ne da šteta nimia sjedet s mirom. Pjev. crn. 52a.

NÀDROBLÌVATI, nadroblijem, impf. glag. načinjen prema pf. nadrobiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nadroblijem, iufrio [štamplj. intro], frustatum intero [štamplj. intro], comminuo) i u Voltigijinu (nadroblijem s. v. nadrobiti).

NÀDROBNO, adv. upravo na drobno, t. j. na sitno, u sitno. U rječniku Belinu (minutamente, in parti minute), u Bjelostjenčevu (assulatim) i u Stuličevu (nadrobno, na mrve s naznakom, da je iz Belina rječn.). Rasikoše Vrionuša nadrobno. Starine 3, 328.

NÀDRIPITI, nadrpim, pf. malo drpnuti. Od nadrpiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Između rječnika samo u Stuličevu (leviter dilaniare). Ne razabira se pravo značenje u primjeru. A Korebo . . . Grke oditisknu i nadrpri (možda: malo ih nasijeće). I. Zanotti en. 28.

NÀDRIPIVATI, nadrpujem, impf. glag. načinjen prema pf. nadrpiti). Samo u Stuličevu rječniku (nadrpiti, nadrpivati). — Nepouzdano.

NÀDRŠKATI, nàdrškám, pf. isto što natukati, navrkti. Od nadrškati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Vukovu (nadrškati n. p. pseto na svine, anhetzen, incito). Kad opazi onu babu, izvadi sablu i nasne s konjem, a nadrška psa. Nar. prip. vuk 150.

NÀDRŠPAN, nadršpana, m. nekakav poglavari. Iz mađ. nàdorispán (ugarski palatin). Samo u primjeru, u kojem je upravo adj. posses. nadršpanov: Po zapovidi nadršpanovi, kako se v listu udrži (iz početka xvi vijeka). Mon. croat. 204.

NÀDRUGATI, nadrugam, pf. naraditi se predajući na drugu (vidi 3 druga). Od nadrugati; samone drugati nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Moja se Milka sinoć nadrugala, dok je toliku klupčinu preprela. J. Bogdanović.

NÀDRUGÍVATI SE, nadrúgujem se, impf. natjecati se u rugaňu (od šale). Glag. je načinjen prema pf. nadrugati (t. j. nadrúgati), kojemu nema potvrde. Sad čemo se mi dva nadrugivati. M. Pavlinović.

NADRVATI, nadrvém, pf. nadvladati koga u rvanu. Od nad-rvati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Kako mjesto rvati pisci često pišu hrvati, tako se i mjesto nadrvati dosta često nalazi nathrvati (nadhrvati). Akc. se mijenja u 2 i 3 l. sing. aor., u partic. pret. II. i u partic. pas. dakle: nadrvá, nadrvao, nadrvála, nadrván, nadrvána. U Pavlinovića se nalazi prez. nadrvam (vidi među primjerima). U rječniku Belinu (nadrvati, superat alcuno lottando, superare, vincere), u Stulićevu (nadrvati, nadrvem, in luctu vincere) i u Vukoru (nadrvati, nadrvem, im Ringen übertreffen, luctatu vincere).

a. u navedenom smislu. Samo u primjeru: Jakov se brva sa andelom vele jako tako, da nadhrva andela. M. Divković bes. 276.

b. uopće nadvladati, svladati, predobiti.

a) u pravom smislu. Prvi . . . drugi . . . treti . . . nadhrvaše toke puke. J. Kavačić 260a. Narod . . . i nadhrva i podloži toke zemlju, kraljstva, puke. 274b. Kad me stavi u tu tvrdvu stavonitu, ku ne može . . . nadrvati svijet ni pak. I. Đordić salt. 95. Nijedna jakost tilesna nega (t. j. davola) nadhrvat ne može. Kako će ga stvorene tilesno nadhrvati? J. Filipović 1, 483a. Ne nadhrva jači, nego svjestniji i okretniji. M. Pavlinović rad. 170. Premda je Sibinjanin Janko . . . nadrvao Turke. razg. 84.

b) u prenesenom smislu. Jer me tuga obujala i žalost me nadrvala. P. Knežević muka 54. Znadem, da ne mogu sam nadhrvat slabost mojo. pis. 47. Nadhri ili priđobi tebe istoga. A. Kanižlić fran. 162. Tko je sam sobom naučio boriti se i nadrvati zapreke. M. Pavlinović rad. 69. Tko će da se krepko bori i da nadhrva grješan običaj. 124. — Ovamo će ići i primjer: Dali ga jest (t. j. Lutera) veklrat dјaval po-hodio . . . potičuć, da piše protiva posvetilištu mise on isti kazujuć mu razloženja za nadrvat ga. Blago turl. 31.

NADRVAVATI, nadrvavam, impf. glag. način prema pf. nadrvati. Samo u Belinu rječniku (nadrvati, nadrvavam, superare).

NADSAVJETNIK, m. prvi među savjetnicima, vrhovni savjetnik. Govori se i piše u Hrv. i Slav. za osobita činovnika, kome se něm. veli Oberrat. Građevni nadsvjetnik. Imenik (1906) 17. Računarski nadsvjetnik 20.

NADSEĆI, | nadsegнем, pf. nadići, nad-

NADSEGNUTI, | visiti. Od nad-seći (nadsegnuti); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2.

a) u navedenom značenju. Samo u dva primjera: Oholi . . . scini se još veći, nere je užmožno, sve bi htio nadseći, da mu je podložno. M. Marulić 123. Gleda, da tračna ne nadsegnu dobitka. M. Radnić 206a.

b) isto što nadvladati, predobiti. U rječniku Mikařinu nadseći, nadvladati, priđobiti, vinco, supero) i u Stulićevu (vincere, superare, lucrari s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradu za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). On (t. j. Bog) vam podašt nadseći, biti premožitelem oda vših neprijatelj vaših. Transit 86. Kada domaća tva spravi plač i vapaj i lica bije sva, išče te nadseći, da budeš brigu imat ne vođu čineći. M. Marulić 141.

NADSEGATI, nadsežem, impf. glag. način prema pf. nadseći. Samo u primjeru (u kojem je značenje prema onome kod nadseći pod a): V

čem je vaše nasljenje? va inom ni, nego se često promiňevati u nove svite za podržati vaše plemenitstvo i nadsegati jedan drugoga. Transit 63.

NADSEZATI, nadsežem, impf. glag. način prema pf. nadseći. Samo u jednogu pisca, koji uzima taj glagol u značenju, što ga ima nadsegati. Marija milostju i slavom sve zajedno dvo-rane nebeske nadseže. A. Kanižlić utoč. 583. Gospovsta vašega gorućnost . . . fale pera mogra nadseže i nadhodi. fran. 12. Ovi od ljubavi način nadseže slabost našu. uzr. 3. — Vidi nadsizati.

NADSIJATI, nadsijem, pf. ozgo posijati. Od nad-sijati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Stulićevu (supra serero). Kada spahu ljudi, dojde neprijatelj negof i nadsija luž usrid pšenice (iz lat. cum dormire homines, venit inimicus ejus et superseminalit zizania in medio tritici. math. 13, 25). I. Bandulavić 23a i L. Terzić 303. Dobro siće posijano od dobri vladalaca, a zlo nadsija neprijatelj. I. Ančić vrata 101. Biše poslušna, dok ju ne nadsija djavao grijom. 106. Mogal bi . . . skončati sve one luže od zlih mislih, koje zlobnici isti mogli bi nadsijsati. A. Vitačić istum. 446. Baščena sitnež dosad neusijana i sad se nadsijati more. J. S. Režković 217.

NADSIJEVATI, nādsijevām (jamačno je takav akc., ako se rijeć danas gdje govori), impf. sijevanjem nadvisivati koga. Od nad-sijevati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Belinu (nadsivati, vincer nello risplendere s primjerom iz Gundulića 304, — vincere nello splendore) i u Stulićevu (nadsivati, nad-sijevati, magis splendescere s primjerom iz Gundulića 304). Primjera se našlo samo u pisaca (ponajviše dubrovačkih) xvi — xviii vijeka. Kad ova izide istoku protiva, svak bi mnil, er pride, da sunce nadsiva. S. Menčetić 207. Po rajskom svom pozoru, kim nadsiva svjetlu zoru. I. Gundulić 60. Djed moj carski zgradi i sasta dvor, ki sunčan zrak nadsiva. 304. Nu zakoni lijepejnih ponosno vedro pleme svom dobrotom nad-sivaju. G. Palmotić 1, 343. Ljepos draga od mlađadne pastijerice priđobiva i nadsiva često gradske sive diklice. 2, 379. Ona uresnu kroz lijeputu nadsivaše sunce od nebi. J. Palmotić 154. Kē časno lice svojom svjetlosti, svojom milosti zoru nadsiva. raj priđobiva. 437. Ona od lijebjih cvjeti i kruna jur nadsiva sunce i zvizde. I. Đordić uzd. 4. Druga (t. j. nebeska mudrost) nadsiva isto sunce. ben. 13. Zaradi prijasne slave, kojom nadsiva (t. j. Marija) sve-kolike gradane nebeske. A. Kanižlić utoč. 397. Isukrst, koji svekolike krale slavom veličanstva nadsiva. uzr. 36 Kamo sada ono cvatuće i ostala kraljestva slavom nadisivajuće grčko carstvo? kam. 830. Negova hrabrenost . . . učini ga mluze (sic!) druge nadsivati. D. Bogdanović 10. Tijelo slavom okruženo . . . tako lijepo, da nadisjeva isto sunce. B. Zužer 78. Dijete tako mile . . . tako lijepo, da nadsiva sve ljepote. 221.

NADSINUTI, nadsinem, pf. sijevanjem nadvisiti koga. Od nad-sinuti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Belinu (vincer nello risplendere, vincere nello splendore) i u Stulićevu (nadsinuti, nadsivati). Jer nadade ali nadsinu jedna drugu (t. j. krepost). I. Dordić ben. 98. Sve, što na svijetu veliko i čovičanske zamjernosti dostožno bijaše, po ovomu djelu bi nadsinuto. D. Bogdanović 28.

NADSIZATI, nadsežem, impf. isto što nadsežati (vidi tam). Vokal je -e- zamijenjen vokalom

-i, kao u dosezati — dosizati (*vidi tam*). U rječniku *Mikačinu* (nadsizati [*stamp.* nadsižati], nadseći) i u *Stulićevu* (prez. nadsižem *uz inf.* nadseći). Ova (t. j. svetinja) razum judski sva-kojak nadsiže (*iz lat.* hoc namque omnem intellectum superat). A. Georgiceo nasl. 288. Što nadsiže človiciju moć, ostavimo na Božju pomoć. P. Vitezović priređen. 162.

NADSJATI, nadsjam, pf. isto što nadsinuti. Od nad-sjati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u *Stulićevu rječniku* (s ne-točno postavljenim značenjem: superiori parte ful-gere, splendere, t. j. ozgo sjati).

NADSJEDAC, nadsjeca (nadsjedca), m. onaj, tko nad čim sjedi. Samo u rječniku *Bjelostjen-čevu* (nadsedec, insessor) i u *Voltigijinu* (nad-sedec, assessor, Beisitzer). — *Nepouzdano*.

NADSJEDATI, nadsjedam, impf. sjediti nad čim. Od nad-sjedati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u *Stulićevu rječniku* (supersedere).

NADSJEDIŠTE, n. U jedinom primjeru, koji se našao, značenje je: prijestole, t. j. nad čim se sjedi. Nadimeno vrhu stoji od čadljive crne saje nadsjedište, ko pristoji i k rogatoj kruni staje (u opisu pakla). J. Kavačić 414^b.

NADSJENA, f. naprava, koja sjen čini nad čim. Samo u rječnicima, i to u *Belinu* (nadsjena, baldachino, soglia di padiglione, che si mette sopra gl' altari o sogli de prencipi, — ombracolo, dicesi a cosa o luogo, che fa ombra, — nadsjena aliti šator od odra, padiglione, arnese di letto), u *Voltigijinu* (nadsina, ombrella, parsole, Sonnenschirm) i u *Stulićevu* (nadsjena, pars superior solii, quae sedentem a pluvia etc. defendit, vel etiam umbraculi genus, quod plures sustinet, s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NADSJENCA, f. isto što nadsjena. Samo u rječniku *Bjelostjenčevu* (nadsenca, zastor posteže, conopeum) i u *Stulićevu* (nadsjena, nadsjena s naznakom, da je iz *Bjelostjenčeva rječn.*).

NADSJENICA, f. isto što nadsjena. U rječniku *Belinu* (nosiva nadsjenica, ombrella, parsole) i u *Stulićevu* (u kojem se kaže, da je nad-sjenica dem. od nadsjena). Svetčano u crkvu vodi se, i to pod nadsjinicom, koju mi nebo zo-vemo. I. Velikanović upuć. 3, 519.

NADSJENITI, nadsjenim, pf. pustiti sjen nad kim. Od nad-sjeniti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u dva primjera. Kada čovik svoju dužnost čini, blagosovom Bog nega nadsini (*tu je glag. uzet u prenesenom smislu*). J. S. Rečković 417. Pripravljeni su nosni šatori, ko da se imaju natsjeniti moći blaženika. A. Kalić prop. 530.

NADSJESTI, nadsjedem, pf. sjesti nad čim. Od nad-sjeti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.

a) u navedenom značenju. Samo u rječniku *Belinu* (sedere sopra) i u *Stulićevu* (insidere s naznakom, da se nalazi u Lastrića).

b) nadsjeti je isto što nasjeti o otoku (t. j. kad što oteče na tijelu). Samo u jednoj knizi. Okolo ranah nadside otok po ti način, da se kopoci u otok zamakoše kad vidi rane ozle-dene, otok nadsio reče. F. Lastrić test. ad. 106b.

c) isto što zauzeti (kakvu zemlju). Samo u primjeru: Kojeno Asur pride priko rijeke Tigris, gdi se nastani i dade prigodu po imenu

kojena nazvati Asirijom onu zemlju, koju nad-side. D. Bogdanić 11.

d) isto što nadići, nadvisiti. Samo u pri-mjeru: Odkad na carstvo je usel, Suliman car do sad kripostju svih nadsel. B. Krnarutić 17^b.

NADSKAKAĆE, n. nom. verb. od nadskakati. Samo u *Stulićevu rječniku* (superjectus, super rem aliquem saltus).

NADSKAKATI, nadskačem, impf. skakati nad čim (nad koga). Od nad-skakati; ide među gla-gole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2. Navedeno osnovnom značenju nema potvrde.

a. nadvladivati, nadvisivati koga skakačem. Samo u *Stulićevu rječniku* (saltu aliquem vin-cere, superare).

b. napadati, spopadati, snalaziti. U rječniku *Belinu* (nadskačem, saltar addosso) i u *Stulićevu* (aggredi).

a) uopće. Kapja često padajući jamu učiniti hoće u stini, a hip svaki nadskačući ne će grib mene da prihini? I. Ivanišević 31. Sotona . . . s velikim nastojašem nadskače za pridobit dušu. J. Banovac pripov. 4. Drugijeh se potvrda nije našlo.

b) nadskakati koga. Koji mista Turaka, neprijateљa našije, nadskačaće krstjane . . . u službu podložise. I. Ančić ogl. 179. S velikom pomnošću imaš se čuvati od ove izpravnosti, zašto nadskače apoštole (t. j. napada i na same apostole). M. Radnić 51b. Kralj Širijanski nadskačaše puok Izraelski od razlikije strana. 489a. Prorok videći dubinu od njihove zlobe . . . gorkim u pi-tanjem njih nadskače. A. Vitačić istum. 171. Žezina zloča nadskače istoga Boga na njegovu pri-stoju. J. Banovac pripov. 56. Što većma nasto-jimo Bogu služiti, to nas više zle misli nadskaču. pred. 15. Imamo mnoga neprijateљa, koji nas nadskaču s dvora, a iznutra nas izdaju. razg. 109. Mnogi se tuže, da ne mogu . . . rad raz-liku misli, koje ji(h) nadskaču. L. Vladimirović 49.

c) nadskakati na koga. Samo u primjeru: Mi smo mlogi toliko lasni uvriditi našeg iskr-inega . . . nadskačući na nega il' udarcem u tilu ili štetom u njegovi dobri. F. Lastrić od' 244.

e. spremati se, gotoviti se. Samo u primjeru: Što na slavu tvjoru . . . početi nadskakamo (stamp. nadskakamo). J. Banovac blagos. 216. U moliti prevedenoj s lat.; biće prema lat. aggredior, koje ima oro ovđe navedeno značenje, kao što ima i ono pod b.

d. udarati se, biti se. Samo u *Belinu rječniku* (nadskakati se rozima, accozzarsi, cioè cozzar insieme, come fanno i montoni).

NADSKAKIVĀNE, n. nom. verb. od nadskak-ativi i nadskakivati se. Samo u *Vukovu rječniku* (das Übertreffen im Springen, victoria saltus, — eine Springwette, contentio saltus).

NADSKAKIVĀTI, nadskakujem, impf. iter. glag. izveden od nadskakati. a) isto sto nadska-kati pod a. Samo u *Vukovu rječniku* (im Springen übertreffen, vincere saltu); u istom rječniku ima i nadskakivati se u recipr. značenju (eine Springwette eingehen, contendendo saltu: hajde da se nadskakujemo). — b) isto što nadskakati pod b. Samo u *Bjelostjenčevu rječniku* (nadskakujem iz zasede ali znevarece, adsulto, adsilio, adgre-dior ex insidiis, ex improviso adorior, invado).

NADSKOČEĆE, n. nom. verb. od nadskočiti. U rječniku *Belinu* (il saltare addosso), u *Bjelo-stjenčevu* (nadskočeće, nadskok) i u *Stulićevu*

(aggressio, saltu superare subst.). *U primjerima, što su se našli, značenje je prema glag. nadskočiti pod e.* Slobodno od svakoga protivnika nadskočenja. I. Bandulavić 127b. Dana budeš čoviku . . . zlobnoga duha nadskočenjem poraženu. 279b. Budući da nisam ja sam osobito podložan pod ovo nadskočenje protivnika paklenoga. A. Vitić istum. 467. Da bude izbavno svake nečistoće i svakoga nadskočenja hudobne zloče. L. Terzić 364. Znamo, da će biti brzo juriš i nadskočenje od smrti. S. Margitić fala 170. Nadstup, nadskočenje, assalto. I. Đordić uzd. 207. Spliti slavni, već ne boj se nadskočenja dušmanskoga. P. Knežević pis. 132. Posli bojnoga nadskočenja vojske. G. Peštalić 65.

NADSKOČITEL, m. nom. ag. prema glag. nadskočiti. *U rječniku Belinu (assaltatore o assalitore), u Bjelostjenčevu (aggressor, invasor), u Jambresičevu (invasor. u lat. dijelu) u Voltigijinu (assalitore, insultatore, Angreifer) i u Stuličevu (aggressor s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen).* Našla se još samo ova potvrda: Sto i petdeset kamenah . . . na nevirnike nadskočitele hitivši Alana od smrte pogibeli izbavi. A. Kanižić utoč. 228.

NADSKOČITI, nadskočim. pf. glag. prema impf. nadskakati. *Od nad-skočiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2. U rječniku Mikačinu, Belinu, Voltigijinu, Stuličevu i u Vukovu (vidi dař).* Najstarija je potvrda iz xvi vijeka (vidi prvi primjer pod e. a). Osnovno značenje (skočiti nad čim ili nada što) nema potvrde.

a. nadskočiti. t. j. nadvladati, nadvisiti koga skokom. *Između rječnika samo u Vukovu (im Springen übertreffen, vinco saltu s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 485; On nadskoči tri stotin' Magara). Poče skakat skoka junaka i bacati kamena s ramena; niko Vuka nadskočiti ne more, niko Vuka prebacit ne more. Nar. pjes. stojad. 1, 180. Kako Kiko nadskoči skakača. Osvetn. 4, 2.*

b. nadskočiti, t. j. nadići (nadači), nadvisiti. Za da uvik hitiš gori i nadskočiš stvari svita. V. Došen 86b. Svitlost . . . jasne miječine kad nadskoči sve planine. 124b. Magla, koja se širi i uzdiže, ko da zvijezde hoće nadskočiti. B. Zuretić 284.

c. nadskočiti, t. j. preskočiti (preko čega). Samo u rječniku Mikačinu (nadskočiti, priskočiti, transilio) i u Stuličevu (saltu rem aliquam praetergredi, transire, super rem aliquam transire s naznakom, da se nalazi u Vitića, ali u Vitića nema tome značenju potvrde).

d. nadskočiti, t. j. prestupiti. Samo u primjeru: Da tko ne nadskoči niti obastre brata svoga (iz lat. ne quis supergreditur neque circumveniat fratrem suum. 1 thess. 4, 6). F. Lastrić ned. 189. Vidi 2 nadići pod 2, c.

e. napasti, spopasti, snaći. *U rječniku Belinu (nadskočiti straga na tkoga, assaltare uno di dietro, — nadskočiti ikoga iz zasjeda, assaltare uno a tradimento, — nadskočiti iznenade grad, sorprendere una città, — nadskočiti ikoga, saltar addosso), u Voltigijinu (assaltare, sorprendere, angreifen, aufspringen, — drugi ném, glagol ne odgovara talijanskima) i u Stuličevu (petere, aggredi aliquem, — sprijeda na koga nadskočiti, a fronte aliquem aggredi, petere, — nadskočiti straga na koga, a tergo aliquem aggredi).*

α) uopće. Tada nagla pogibel nadskoči (iz lat. tunc repentinus eis superveniet interitus-

1 thess. 5, 3). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 99b. Drugo zlamerje biti hoće glad . . . koji žeštōje nadskoči, koliko veće rati . . . budu. I. Zanotti 1. ned. priš. 11. Ako misli običajne iznova nadskoči, uzdiži pamet Bogu. J. Banovac razg. 23. Veće puta tako bolest nadskoči, da se ne može bolesnik ovako pripraviti. J. Filipović 3, 217a.

β) nadskočiti koga. Kad se pojdi pokoriti, napast bi me ostavila; odlučah se svršno opriti, kad bi me opet nadskočila; dali kad me nadskočaše, moju odluku dobivase. I. Ivanišević 26. Ne bi mu se bila približala smrt niti bi imala sminost nadskočiti ga. M. Radnić 379a. Vira Mahometa nadskoči krstjane. J. Radojević 6. Tad me žeštok strah nadskoči. I. Zanotti en. 38. Od njih mi će dušu izbaviti, ki me izbliža nadskočiše. A. Vitić istum. 165b. Kad bi kе žalosti nadskočile men' neboga. 193a. Za sinove moli, oče, da nas grisi ne nadskoče. S. Margitić isp. 162. Ako te napast kad nadskoči. P. Macukat 90. Da te . . . neprijateļ nadskoči, i znaš temeljito, da će te ubiti. A. Baćić 98. Uzdaše se i Fauna u Božju dobrotu, ali ga nadskoči oni nenadni čas i utopi mu tilo u more crđeno. J. Banovac pripov. 73. Nadskoči ga srđitost, i ubi vlastitu ženu. 167. Kad tko . . . zaludu стоji, išlau ga misli nadskoči. 240. Kad vas koja bolest nadskoči, hoće li vas vaše imajstvo odkupiti i ozdraviti? pred. 43. Blizu je sila, koja će vas nadskočiti. I. Nenadić šamb. 9. Kad vam dodu nike nesreće, kad vas nadskoče nike bolesti. F. Lastrić od' 168. Ako vas odsela nadskoče misli bludne. 219. Kada bi te nadskočio silnik kojigod ili neprijateļ, da te ubije. ned 288. Strah i žalost nadskoči Gospodina u vrtlu, svetn. 172b. Jedan dan nadskoči ga s napastovanji nečisti jedna divojka. M. Zoričić zrc. 14.

γ) nadskočiti na koga. Onda na ſega najveće ſegovi neprijateļi nadskoče. J. Filipović 1, 572a. Ako nadskoče na te progonstva, ako te traſa bolesti i nemoći. P. Knežević osm. 357. Vidi nadskočiti na koga pod e iz Belina i Stuličeva rječnika.

δ) nadskočiti u pas. Oni človik . . . bi od razbojnikov nadskočen i izraňen. I. Ivanišević 141. Kada uzstojiš najveće brez misli, biti ćeš nadskočen od smrti. M. Radnić 259b. Princip ili vojnik nadskočen nije dužan pobignut, nego može ubiti, zašto pobigavši gubi pošteće. A. Baćić 99. Kara(h)u ga roditelji, rodbina i prijatelji, jeda bi se ostavio onoga nepoštena dila . . . kad se vidi mladič toliko nadskočen . . . pobiže. J. Banovac pripov. 11.

ε. nadskočiti se, t. j. udariti se, pobiti se. Samo u Belini rječniku (nadskočiti se rozima, ac cozzarsi, cioè cozza insieme, come fauno i montoni).

NADSKOČIVATI, nadskočujem, impf. glag. načinjen od pf. nadskočiti. Samo u rječniku Belini (saltar addosso) i u Stuličevu (nadskočiti, nadskočivati).

NADSKOK, m. nom. act. prema glag. nadskočiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (assultus, insultus), u Voltigijinu (assalto, insulto, Angriff, Anlauf) i u Stuličevu (nadskok, nadskočenje s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen).

NADSKOKA, f. isto što nadskok. Samo u Jambresičevu rječniku (assultus, u lat. dijelu).

NADSKRAPATI. nadskrapam, pf. nakropiti. Od nad-skrapati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru: Ako lug junice nadskrapan ('nadskraapan') oskvriheno sve-

totvori za izčistjenje puti (*iz lat. si cinis vitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. hebr. 9, 13.*) Blago turl. 2, 42.

NADSLOG, *m. sastavak, složene. Sumo u Voltigijinu rječniku* (composizione, Zusammensetzung). — Nepouzdano.

NADSLOGA, *f. ono, što je nad svim onim, što je složeno, element. Samo u Bjelostjeničevu rječniku, zu koji je riječ račuda i načinena (nad-sloga, prvi stvor, elementum . . . ogeń, zrak, zemlja, voda).* — Vidi nadložnost i nadsloznost.

NADSLONUTI, nadslonim, *pf. isto što nasloniti. Od nad-slonti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru:* Dojde peta lino noge prostirajuć . . . nadslonit se banci peša. M. Marulić 264.

NADSLOVAK, nadslovka, *m. znak nad slovom, osobito akcenatski znak. U rječniku Voltigijinu (accento, ein Zeichen des Tones) i u Stulićevu (nadslovak, nadslovka). Drugih potvrda ima samo iz nekoliko pisaca xviii vijeka. Priložih mnokrat nadslovak (accento). I. Đordić uzd. v. Gdje nadeš nadslovak ali accento. salt. 510. Još ti na svrhi napomiňem, da ćeš najti vrhu nikih slovah glasovitih ovi nadslovak. A. Kadrić ii. U tomu ulago se je poređno slova dvojiti i nadslovke nametati. S. Rosa vii. Lašne je, da nebo i zemlja minu, neg' da od zakona jedini nadslovak odpade (prema lat. donec transeat caelum et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit a lege. math. 5, 18). 116b. Jesu i koja druga pomanka, a navlaštito u nadslovcima. I. Neadić nauk 288. Ne hotje prošutisti ni najmaňi nadslovak svega zakona. I. M. Mateić 177. Ali bi ja htio, da bismo još nadslovke (accentus) u naše pismo primili, jer ovi jednak glaseće riči razlučuju; toliko većma pak nadslovci tribuju u pismopisu (poesis). J. S. Rejković xiii.*

NADSLOVKA, *f. isto što nadslovak. Između rječnika samo u Stulićevu (accentus s naznakom, da se nalazi u Jablanciji). Po mogućnosti mojoj poslužio sam se (stamp. bez se) i s nadslovkama ili zlameinama glasa. I. Jablanci 8.*

NADSLOŽNOST, *f. isto što nadsloga (vidi tamo). Samo u primjeru:* To ne bi drugo nego četiri nadsložnosti ili elementi. F. Glavinic 2vitr 2b.

NADSNAŽITI, nadsnazim, *pf. isto što nadjačati. Od nad-snažiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru:* Oni s' biju, al' im ne pomaže, e je sila turska nad-snažila. Pjev. crn. 299a.

NADSPREMNICA, *f. žensko, koje je nad spremom (t. j. nad komorom, nad klijeti, u kojoj se čuvaju stvari za jelo i piće). Samo u rječnicima, i to u Belinu (dispensiera donna, — stamp. grijeskom nadspremica mjesto nadspremnica), u Voltigijinu (dispensiera, economia, Haushälterinn) i u Stulićevu (cellaria, mulier, cui est cellae cura, cellae praeposita s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NADSPREMNIK, *m. čovjek, koji je nad spremom; vidi nadspremnica. Samo u rječnicima, i to u Belinu (dispensiere, colui, che ha cura della dispensa), u Voltigijinu (dispensiere, maggiordomo, Wirthschafter, Verwalter) i u Stulićevu (promus s naznakom, da je iz Belina rječn., grijeskom nadspremenik).*

NADSTAJATI, nadstajem, *impf. praeesse, imminere. Od nad-stajati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.*

a) *stajati, biti nad čim. Samo u primjeru:* Ako li bi se i ovo nepodobno vidilo starišini, koji odabrau nadstaje. I. P. Lučić nar.

125. Tko nadstaje, tko vlada. A. d. Bella razg. 21. — Vidi nadstojati pod a.

b) *nastajati, dolaziti, približavati se (u vremenu).* U godište dake, koje nadstaje, radi duplo služiti. B. Zuzeri 15. I ako minuta dobra jedan san čine se nami, a sadańa malo dima; koja nadstaju, mańa su oda sna i od dima, er u násoj nijesu ruci. 165 Ostavi izgled neobičan nadstajućemu narašćaju. I. P. Lučić izkaz. 15. Da bi ti otvorio oči i poznao rasutje, koje ti nadstaje. A. d. Bella razg. 69.

c) *biti, biti nazočan. Samo u Stulićevu rječniku (nadstajati, nadstojim, assistere, stare, adstare, — nadstajuć, qui adest, praesens, adsistens s naznakom, da je iz glag. brevijara).* — Sasma nepouzdano.

d) *dolaziti za čim. Samo u primjerima:* Nadstajući za iskušańem skrušene, kako se posli iskušańa pokornik vladat imade? I. P. Lučić doctr. 10. Ali se dobro osićam spomenut vam one, koji su uzneseni s falam osobitim od Isusa sina Sirakova u kćigam negova Crkovnaka . . . najprvoga stavja Enoka . . . Ovomu nadstaje Noe, kojega evo velika pofala . . . Treći patrijarka pofalen u Crkovnaku jest Abram. Črgur iz Vareša 39.

NADSTAĆE, *n. nom. verb. od nadstati. Potvrda ima samo za značenje: briga, nastojaće, pomća; značeće, koje bi tome odgovaralo, ne može se glagolu nadstati potvrditi; ali vidi nadstojati pod b. U rječniku Belinu (assistenza, attenzione a qualche cosa) i u Stulićevu (auxilium) i samo u primjeru: O prisveta djevice . . . molim te, da po dostojanstvom dobra nadstanja, koga si Jezusu tvomu sinu vrhu Kalvarija učinila, nadstojiš s twojom pomoćim na momu umrću. L. Radić 98.*

NADSTARJEŠINA, *m. vrhovni starješina. Samo u knizi Jur. polit. termin. 370: Oberältester (einer Zunft).*

NADSTATI, nadstanem, *pf. stati nad čim (nada što). Od nad-stati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Naredenome te-meljnom značenju nema potvrde.*

a) *doći, približiti se (u vremenu). Samo u rječniku Belinu (soprapare, cioè essere imminente) i u Stulićevu (imminere).*

b) *isto što nastati, t. j. pobrinuti se, postarati se, pomoći. Samo u Belinu rječniku (assistere, attendere sopra qualche cosa o negotio).*

c) *doćiiza koga (čega), slijediti. U rječniku nijednom. Samo u dvije knige. Imat razlog davanati od svoga uzdržana . . . onomu, koji mu ima nadstati. A. d. Costa 1, 45. Služiteći nadstaše na mesto djaka, koji u staru vrimenu nadholili su se. 1, 58. Kralj od Jude . . . ima kuću djece, koja će moć nadstati iza nega. B. Zuzeri 210.*

d) *Ne ruzabira se značenje u primjeru:* Mi sami zakonito nadstali smo biti vaš . . . pastir. Črgur iz Vareša 7.

NADSTAVA, *f. krpa, koja se na što prišije (nadstavi). Samo u Stulićevu rječniku (pannus cuicumque vesti, pallio subsutus).*

NADSTAVATI, nadstavam, *impf. isto što nadstajati pod b. Samo u primjeru:* Porad griha ljudskih nadstavahu (stamp. nadstavaavu) crkvi nevoje privileike. Blago turl. 2, 18.

NADSTAVITI, nadstavim, *pf. staviti što nada što. Od nad-staviti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U jednom rukopisu pored nadstaviti nalazi se nadastaviti (vidi među primjerima pod a, b).*

a. u navedenom značenju. U rječniku Belinu (aporre, imporre, metter sopra, — nadstaviti koga, mettere un soprastante a qualche cosa o luogo, — nadstaviti svrh česa, antiporre, anteporre), u Voltigijinu (soprapporre, apporre, drauflegen) i u Stulićevu (nadstaviti, nadstavljati anteponere, anteferre, praeferre).

a) u pravom smislu. Samo u primjeru: Nadstaviti klobučac riječima pokraćenjem, na priliku: kā, tvē, mū. I. Đordić uzd. v.

b) u prenesenom smislu. Još ti velim, da čisto Boga lubiš i ništar nadstaviš nad ljubavlju negovom. Nauk brn. 5b. Zato sam to rekao, sestru pridraga, da Isukrsta svrhu svega lubiš i ništar više ljubavi negovi nadastaviš. 15b. Nadstavi (t. j. *Isus*) čovjeka namještnika i obslužitelja svoje oblasti. J. Matović 90. Srecem viteškijem vrhu sva su svjetovna veličanstva nadstavili bit vojnici Isukrstovi. B. Zuzeri 355. Drugi su (t. j. *andeli*) nadstavljeni svrhu glavara puka. Grgur iz Vareša 29.

b. dodati, priložiti. Veras: Slava ocu i sinni duhu svetom . . . Damašo papa . . . nadstavi nad sve pisne kraja Davida, koje se govore na službi Božjoj. I. Anđić vrata 188. Bože, nima više duga dug nadstavi (iz lat. appone iniquitatem super iniquitatem eorum. psal. 68, 28). I. Đordić salt. 228. Svaka lada neprominljivo imade dvanaest mornarah. Od ovih dvanaest Njovo Veličanstvo davalo je osam . . . nadstavivši uvik drugoga, kada bi se dogodilo, da koji umre. A. Tomićević živ. 359.

NADSTAVLAĆE, *n. nom. verb. od nadstavljati. Samo u primjerima:* Zli ištu pošteće u izpraznjem nadstavljanjima poštenja svitovnega. M. Radnić 388a. Ugasila se u tebi sva krepost habska nadstavljanjem ruka našijeh. T. Ivanović 128.

NADSTAVLJATI, nadstavljam, *impf. glag. prema pf. nadstaviti. Od nad-stavljati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.*

a) u značenju, koje odgovara onome kod nadstaviti pod a, b. U rječniku Belinu (metter sopra), u Voltigijinu (soprapporre, apporre, drauflegen) i u Stulićevu (nadstaviti, nadstavljati). Jer nada svim Boga lubi i ljubavi negovi ništar ne nadstavlja. Nauk brn. 5b. Duševni človik brinutje od sebe vrh sfijeh brinutja nadstavlja (iz lat. internus homo sui ipsius curam omnibus curis anteponit). B. Kašić nasl. 71. Prikladaće i primjera nekojijem kralju istomu svoga podložnika nadstavljate, onrazno je izvan mjere. B. Zuzeri 352.

b) izlagati (koga kakvome zlu). Samo u primjeru: Maće ljubjena (stamp. gljubjechja) za uzdržane stvari ljubjeniji imadu se pogibnostima nadstavljati (iz lat. voluit minus dilecta pro conservatione eorum, quae magis diliguntur, esse periculis objectanda). A. d. Bella razg. 152. — *Sasma nepouzdano.*

NADSTAVLENICA, *f. ona, koja je nad čim postavljena (upravo nadstavljena), poglavarica. Samo u primjeru:* Biti će dužna nadstavljenica manastira . . . oznaniti. I. P. Lučić nar. 127.

NADSTAVLENIK, *m. onaj, koji je nad čim postavljen (upravo nadstavljen), poglavavar. U rječniku Belinu (prefetto, prepoto a qualche ufficio) i u Stulićevu (nadstavljen, nadstojnik s naznakom, da je iz Belina rječn.). Bijahu u kraljevstvu stavnoviti nadstavljenici ili bani. D. Bogdanić 41. Drugi jeli se potvrda nije našlo.*

NADSTAVLJENJE, *n. nom. verb. od nadstaviti. Između rječnika samo u Stulićevu (praelatio, pree-*

positio) i samo u primjeru: Apoštoli osuđuju naše nadstavljenje i cholost. M. Radnić 545a.

NADSTAVLJIVATI, nadstavljujem, *impf. isto što nadstavljam. Samo u Belinu rječniku (metter sopra). — Nepouzdano.*

NADSTAVNIK, *m.*

a) isto što nadstarlenik, nadstojnik. U rječniku Belinu (soprantendente, soprastante) i u Stulićevu (praefectus). Od ovoga vremena ležaše Medija pod oblasti kralja asirijanskih . . . Arbares nadstavnik ne dignuvši se suprot Sarpanu otresu jaram asirijanski. D. Bogdanić 56.

b) isto što naslednik. Samo u primjerima: Obitaš li meni i nadstavnikom mojim čest i posluh? (govori biskup). I. P. Lučić bit. 67. Vazda su bili i bit će . . . biskupi zakoniti nadstavnici oni prvi apoštola. Grgur iz Vareša 66. *Pored značenja vidi nadstajati pod d i nadstati pod c.*

NADSTOJAN, nadstojna, *adj. onaj, koji nadstoji, t. j. marljiv, pomniv. Samo u jednoj knizi.* Jer ako budemo na to pomnju imeli i nadstojni budemo (ispov. nem. dann werden wir Acht drauf haben und fleissig sein. hos. 6, 3). Proroci 258. — *Adv.* Gledaj i poslušaj nadstojno (ispov. nem. siehe und höre fleissig zu. ezech. 40, 4). 199. Kad ki poglavnik ili gospodin takovu svoju službu nadstojno ovršuje. 214. — *Ne razabira se pravo značenje u primjeru:* Jer bihu nadstojenji nego oni od istoka (ispov. nem. denn sie treiben es mehr denn die gegen den Aufgang. is. 2, 6). 10.

NADSTOJAÑE, *n. nom. verb. od nadstojati. Samo u rječniku Belinu (soprantendenza) i u Stulićevu (nadstajañe, nadpomniecie).*

NADSTOJATI, nadstojim, *impf. glag. prema pf. nadstati. Od nad-stojati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu i u Stulićevu (vidi daže). Potvrda se osim rječniku našlo samo u knjigama XVI—XVIII vijeka.*

a. nadstojati, *t. j. stajati nad čim.*

a) u pravom smislu. Samo u dvije knige. Stijene litice nad jednim dolom zgor strašivo nadstojce. D. Zlatarić 72a. Huhori se ozgor vide (t. j. glavorima) krvi puni i otrovi nadstojeci slane vode. I. Zanotti en. 16. Juno . . . svih nadstoji, koji nju dvore. 41.

b) u prenesenom smislu. U rječniku Belinu (sopristare cioè carico di qualche cosa), u Bjelostjenčevu (nadstojim, praesum) i u Voltigijinu (nadstojim s. v. nadstati, presiedere, vorstehen). Koji nadstoji u pomni, koji pomiluje u veselju (iz lat. qui praeest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. rom. 12, 8). I. Bandulavicić 20b. Koji (t. j. arcibiskupi) nadstoji i jesu svrhu mnogijeh biskupa. J. Matović 298.

b. nadstojati, *t. j. nastojati, starati se. Između rječnika samo u Stulićevu (nadstojati, nadpomniti). Suć va Areciju grade i podbil da bi Florentine nadstojec . . . umre (t. j. car Henrik). S. Kožičić 54a. Molitvi nadstojce (iz lat. orationi instate. col. 4, 2). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 94b. Nadstoj, da brzo k moni prideš (iz lat. festina ad me venire cito. 2 tim. 4, 8). 2, 114b. Kih nadstojec u dobrom videći (stamp. videći ih) delu. F. Glavinić cvit 223b. Sv. Timotej . . . celo leto nadstaja udiše rič pripovidati Božju. 289a. O prisveta djevice . . . molim te, da . . . nadstojis s svojom pomoćim na momu umréu. L. Radić 98.*

c. isto što nadstajati pod b. *Izmedu rječnika samo u Stulicevu* (impendere, imminere). Prorokuje on takođe kaštu, ka nadstojaš. Proroci 71. On se spomina na milosrdje svoje, kad nevođa nadstoji. 290. Premda bi nadstojalo kogod veliko zlo, to jest premda bi se imila zgoditi kojagod velika pogibil. Š. Budinčić ispr. 15. Strah ovakove nadstojeće nemu pokore. 41. Da se nimaju strašiti nadstojećih sadašnjih muk. Starine 1, 222. Seinim dakle, da ovo dobro jest radi nadstojeće potribe (*iz lat. existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem*. 1 cor. 7, 26). I. Bandulavić 254b. Koliko putan nadstoji pogibija smrti. J. Matović 256. Kada bi cijenili, da nadstoji i da je blizu jedan teži boj. 281.

NADSTOJNICA, f. ona, kuya nadstoji, poglavica. Samo u Belinu rječniku (soprantendent, soprastante).

NADSTOJNIK, m. onaj, koji nadstoji, t. j. nastojnik, poglavac, starješina. U rječniku Belinu (prefetto, preposito a qualche ufficio, presidente, soprantidente) i u Stulicevu (nadstojnik, nadstavnik). Štuj ga (t. j. biskupa) kako svetiće nadstojnika, zakona uzdržiteļa. J. Filipović 3, vii. Budući se namirio na nadstojnika svrhu sebe čovika neužudna i nemila. A. Kanižlić kam. 3. Donose knigu Joana Sacellarija, to jest nadstojnika od blaga crkvenoga. 14. Ovi jo bio nadstojnik strelčac (t. j. strijelaca). A. Tomiković živ. 27.

NADSTOJNOST, f. nastojaće, staranje; vidi nadstojan. *Izmedu rječnika samo u Stulicevu* (nadstojnost, nadpomnjeće) i samo u primjeru: V tretom kapituli kaže svoju nadstojnost i pečal, da takovo negovo delo i njih poхvaљeni začetak.... razoren ne bude. Ant. Dalm. ap. 95b. — *U Stulicevu* je rječniku još zabiženo znaće: immovere, subst., t. j. prema glag. nadstojati pod c.

NADSTOLNIK, m. isto što naslednik, t. j. koji dolazi iz koga. Premda su dijelovi ove složenice posve jasni, ali nije jasan razvoj znaćenja. Samo u dva pisca. Blagdan ovi... nadradio je sv. otac papa Urban Šesti; odlučak pak... proglašio je negov nadstolnik Bonifacij Deveti. A. Kanižlić utoč. 345. O da budu nadstolnici Nicefora negovo viće i proročanstvo prid očima imali! kam. 23. Pisao je i poslao.... Leona nadstolniku Benediktu Trećemu. 25. Papa, rimski biskup, Petra apostola nadstolnik. I. Velikanović upuć. 1, 4 Koga dakle Saul u kraljevstvu nadstolnika imao je? 1, 85. David.... umro je Salomona sina svoga u kraljevstvu nadstolnika ostavivši. 1, 86. — *Da ovo nikad nije bila narodna riječ*, vidi se i otud, što je jedan pisac uzima u protivnom znaćenju, t. j. pretodnik, lat. predecessor, nem. Vorgänger: Daleko si nadhitala slavne tvoje nadstolnike (govori se carici Katarini). J. Krmpotić katar. 84.

NADSTOLNIŠTVO, n. red, po kojem idu nadstolnici. Samo u primjeru: Da je Isukrst Petru po vikovitu nadstolništvu iliti slideňu papah dao vladati općinsku crkvu. A. Kanižlić kam. 93.

NADSTOLOBAŠTINIK, m. isto što nadstolnik, t. j. naslednik. Samo u primjeru: Krajestvo Egipta držali su kako nadstolobastičici posli otca sinovi. I. Velikanović upuć. 1, 100.

NADSTOLE, n. služba onoga, koji nastoji oko stola, oko gozbe. Samo u Stulicevu rječniku (nadstoje, nadtrpeze). — Nepouzdano.

NADSTRAŽNIK, m. nadstojnik, poglavac straže. Samo u rječniku Belinu (capitano della guardia) i u Stulicevu (praesidii praefectus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NADSTREŠITI, nadstrešim, pf. pokriti strehom. Od nadstrešiti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru (u kojem je glag. uzet u prenesenom smislu): Male crne oči utekle su mu duboko u glavu i nadstrešene su gustim crnim obrvama. M. Đ. Miličević zim. več. 39.

NADSTREŠNICA, f. isto što nastrešnica, t. j. ono, što se nad čim (na pr. nad vratima, na koja se ulazi u kuću) načini (od drveta ili od čegadog) kao krov (streha). Samo u Vukovu rječniku (nadstrešnica, das Vordach, protectum s naznakom, da se govori u Srijemu).

NADSTRIJELITI, nadstrijelim, pf. nadmetnuti u striješanu. Od nad-strijeliti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Izmedu rječnika samo u Vukovu (im Schiessen mit Pfeilen übertreffen, sagittando vinco) i samo u primjeru: Pa ako ti Bog i sreća dade, te ti mene danaske nadstreliš, na čast tebe moji beli dvori.... ako li te danaske nadstrelim, ne tražim ti ni dvora ni ljube. Nar. pjes. vuk 2, 358.

NADSTRIJETI, nadstrem, pf. prostrijjeti što nad čim. Od nad-strijeti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u Stulicevu rječniku, gdje se ne bifeži znaće: samo se veli, da je nadstrijeti isto što nadastrijeti, a riječi nadastrijeti nema na svome mjestu po azbučnom redu.

NADSTRJEJIVĀNE, n. nom. verb. od nadstrijeljati. Samo u Vukovu rječniku (1 das Übertragen im Schiessen mit Pfeilen, victoria sagittando, — 2. eine Schiesswette, contentio, quae fit sagittis).

NADSTRJEJIVATI, nadstrjejujēm, impf. glag. prema pf. nadstrijeliti. Samo u rječniku Vukovu (im Schiessen mit Pfeilen übertreffen, sagittando vinco); u istom rječniku ima i nadstrijeljati se u recipr. znaće (eine Schiesswette eingehen, contendo sagittis). Ni koňa se držati ne mogu, a kamo li da se nadstrelujem! Nar. pjes. vuk 2, 358. Od', junače, da s' nadstrelujemo! 2, 487.

NADSTROŠAK, nadstroška, m. isto što nadstrešnica. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nadstrošek, grunda, grundatorium..., nadstrošek slamni, stegestrum) i u Stulicevu (nadstrošek, subgrunda s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.). — Poradi -o, mjesto kojega bi se očekivalo -e, ispor. u Bjelostjenčevu rječniku stroha (t. j. streha), a i u slov. jeziku ima stroha pored streha.

NADSTUP, m. nom. act. prema glag. nadstupiti (u znaćenju: napasti, navaliti). Samo u primjeru: Tri zlottvora naš duh ima: svijet, hudobu, sama sebe; nu nadstupim izváníma može odívat. I. Đordić uzd. 46.

NADSTUPAN, nadstupna, adj. onaj, koji nadstupa. Samo u Stulicevu rječniku (nadstupan, nadstupujući, imminent, impendens, instans s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NADSTUPAĆE, n. nom. verb. od nadstupati. Izmedu rječnika samo u Stulicevu (sopravvenimento, interventus). U jedinom primjeru, koji se osim toga našao, biće znaće: borba. Zazvoniće se zvonom.... za zlamenovati virnima u gradu.... nadstupanje smrtno od nemoćnika izd. hajućega. B. Kašić rit. 138.

NADSTUPATI, nadstupam, impf. instare, aggredi, superare. Od nad-stupati; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Belinu (nadstupajući, imminent, che soprasta),

u Voltigijinu (nadstupajući, sopravegnente, dazukommend; nem. riječ ne odgovara talijanskoj, koja znači: onaj, koji iznenada dolazi, a nem. znači: onaj, koji pridolazi; ni jednom ni drugom značenju nema od drukud potvrde) i u Stulicevu (nadstupati, nadstupiti s naznakom, da je iz glag. brevijara).

a) isto što nadstajati pod b. Kakono se ima Bog blagosivlati i zazivati nadstupajući tugovanstvo (iz lat. qualiter, instante tribulatione, Deus invocandus est et benedicendus). B. Kašić nasl. 160. Još se smućuje (t. j. duša) od sebe iste radi nadstupajućih pobojtenosti (iz lat. quandoque etiam conturbatur ad se propter imminentes passiones). 206.

b) napasti na koga, navaliti. Samo u primjeru: On, da obori, svak čas silno nadstupa me. I. Đordić salt. 180.

c) nadići, nadvisiti. Vladičastvo . . . crkveno dostoјastvom svojim nadhodi i mnogo nadstupa vladičastvija . . . svitovna. Š. Budinić suma 52b. Biće tada Agneta od trinaeste godišta i mlajahno bitje sfoje neobičajnjem razumom i mudrosti nadstupaše i pridobivaše. B. Kašić per. 17. Cistoča ne nadstupaše i pridobivaše sfe čistoće andelske. is. 87. O sfjetlosti vjekovita, koja sfe stvorene nadstupaš sfjetlosti! (iz lat. o lux perpetua cuncta creata transcendens lumina!). nasl. 172. Vlajo Lukić . . . bridoglasjem svih nadstupa. J. Kavačin 181a.

NADSTÚPITI, nádstúpím, pf. supervenire, aggredi. Od nad-stupiti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.

a. iznenada doći, bahnuti. Samo u rječniku Mikařinu (nadstupiti, doći iznenadke) i u Stulicevu (supervenire).

b. napasti, navaliti na koga. Argonaute . . . nadstupivši Troju ubiše Laomedonta. D. Bogdanic 114. — *To isto, ali iznenada:* u rječniku Mikařinu (offendere aliquem imparatum) i u ova dva primjera: Kad se šetam po putijeb, može biti, da na mene smrt nadstupi. B. Zuzeri 295. Bivši doglašeno . . . da je grad vojnicima i oružjem neproviden, odrediti ga iz nenadne nadstupiti, jeda bi ga posvojio. 396.

c. pojedinačna značenja. *a)* prijeći, prestupiti. Samo u Stulicevu rječniku (transcurrere). Nepouzdano. — *b)* nadelatati. Samo u Stulicevu rječniku (nadstupiti koga, aliquem superare, vincere, excedere). Nepouzdano. — *c)* doći. Samo u primjeru: Mladić . . . posli nadstupio bijaše na vrime od podjakonata (stamp. podjakonita). A. Kanižić kam. 22. — *d)* preteći. Samo u primjeru. Ako tebe milost negova ne nadstupi i potegne (iz lat. nisi gratia ejus fueris praeventus et intractus). B. Kašić nasl. 78. — *e)* snaci. Samo u primjeru: Nadstupivši ga smrt nije moglo staviti ruku. B. Kašić in. 104.

NADSTUPLE, n. nakit navrh stupa. U rječniku Belinu (nadstupje, capitello, capo e ornamento della colonna), u Voltigijinu (nadstupje, capitello, Kronwerk) i u Stulicevu (nadstupje, capitellum s naznakom, da je iz Belina rječen). Ježe zapovědati jemu . . . hytricem zížduštiimb, kako postavljati stlpy že i nadstlpyja i kamary i prégrady crkvovalyje. Danilo 150. Svih nadstupje i nadstupje zablještiva. J. Kavačin 483b.

NADSTUPNIK, m. nasjednik, t. j. tko dolazi za kim. Samo u jednoga pisca. Papa, rimski biskup, Petra apostola nadstolnik iliti nadstupnik. I. Velikanović upuć. 1, 230. Da apostoli i njivoi

nadstupnici samo prisnim kruhom . . . služe se. 3, 42. — Razvoj značenja taman.

NADSUBAŠIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 643. — I. Bosni ima i nekoliko zaselaka, koji se zovu Subašići.

NADSUNČAN, nadsunčana, adj. onaj, koji je nad suncem. Između rječnika samo u Stulicevu (super solem s primjerom, koji se ovđe navodi na prvom mjestu). I k tvom ruke, Gospodine, nadsunčanom templu uzdižem. I. Đordić salt. 84. (Bog) ima stanje nadsunčano i na svetom sjedi stolu. 152. Drugijeh se potvrda nije naslo.

NADSUTI, nadspem, pf. nasuti nad čim. Od nad-suti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru: I pokle nadsuše dva gušnja malo već. Đ. Baraković vila 57.

NADSVEĆENIK, m. vrhovni svećenik, prvi medu svećenicima. Samo u Stulicevu rječniku (summus pontifex).

NADSVEĆENIŠTVO, n. služba, dostojanstvo nadsvećenika. Samo u Stulicevu rječniku (pontificatus).

NADSVIRAC, nadsvirca, m. vrhovni svirac, prvi medu svircima. Samo u Stulicevu rječniku (primus inter tibicines).

NADSVJEDOČITI, nadsvjedočim, pf. isto što obličiti. Od nad-svjedočiti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2 (kao: nadvladati koga svjedočanstvom). U rječniku nijednom. Potvrde su samo ove: U kojoj bi (t. j. tamnici) oni morali biti, koji su jurve nadsvjedočeni, da su ono dilo učinili. M. A. Rešković sabr. 61. Nadsvjedočiti koga. Jemand überführen. Jur. pol. termin. 514.

NÄDŠUMÄR, nädšumära (s takvijem sc ukovorii), m. vrhovni šumar, prvi medu šumarima, nem. Oberförster. Govori se i piše u Hrv. i Slavoniji.

NADT-, vidi NAT-.

NADUBNICA, f. zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 643. — Vađada od Nad-dubnica.

NADUĆE, n. nom. verb. od naduti i nadutti se; isto što nadmeće. U rječniku Mikaljinu (nadutje, nadmenje, tumor, inflatio), u Belinu (nadutje, gonfiamento, tumor, — nadutje od utrobe, hidropisia), u Bjelostjenčevu (nadutje, naduveće, tumor, inflatio . . .), u Jambrešicevu (nadutje pluć, pneumonia, — ima i u lat. dijelu za lat. tumor), u Voltigijinu (nadutje, tumor, gonfatura, Aufschwellen) i u Stulicevu (nadutje, inflatio, tumor, superbia, fastus s naznakom, da se nalazi u Habdeličevu rječn., — nadutje vodenio, bydropsis s naznakom, da se nalazi u Rose). S ovejzi sržbe radaju se . . . rati, nadutje pateti, posti. Š. Budinić suma 124a. Mučena . . . od pritešćijeh bolesti uzrokovanih od jednoga nadutja i tvrdine strašne u jednoj sisi. B. Kašić in. 101. Kolikrat bude uzriti, da se mučeni na kojgodi strani tila krene ili obada ili ukaže gdigod nadutje rit. 339. Nemoj dopustiti nadutje u tebi oholije živit (iz lat. nec patiaris tumorem in te vivere). A. Georgieo nasl. 151. Staše ondi prid svijema jedan bolnik vodenjem nadutem truđen. S. Rosa 114a. U tom kao i u drugom i u trećem primjeru uzetu je riječ u pravome smislu, a u prvom i četvrtom primjeru smisao je prenesen.

NADUĆKATI SE, nadućkam se, pf. najesti se, nabubati se. Od nadućkati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. — Vidi dućkati.

NADUDBA, *f. isto što naduće. Od nadut-ba. Samo u rjećnicima, i to u Belinu (nadudba, ventosità, indispositione del vento nel corpo), u Jambrešićevu (nadudba, ventositas, u lat. dijelu) i u Stulićevu (nadudba, inflatio s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NADUGO, *adv., vidi kod 1 dug na str. 857ab.*

NADUGOVATI *SE, nadugujem se, pf. satis superque debuisse. Od na-dugovati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II. 3. Govori se u Lici, na pr. Nadugovali smo se, dok smo se duga oslobođili. J. Bogdanović.*

NADUH, *n. nom. act. prema glag. naduhati. Samo u primjeru: K nem se hoće čistoća u kući, a ne naduh od sparine vrući. J. S. Rejković 71.*

NADUHA, *f. isto što naduh. a) u pravom smislu. Samo u primjeru: Kad su zemje suve od proljetnih vitrovala naduhe. J. S. Rejković 119. — b) u prenesenom smislu (prema glag. naduhnuti). Samo u primjeru: Aurelijan . . . vmarjen po naduhi piscia svoga. P. Vitezović kron. 40.*

NADÚHATI, *nádúhám, pf. isto što nadahnuti pod a. Od na-duhati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II. 1. Između rječnika samo u Vukovu (naduhati n. p. mjesinu, anblasen, inflö, — imu i naduhati se, sich stolz aufblasen, inflor, cf. naduti se) i samo u primjeru: Kad se dobro čuva (t. j. jaje) nit vrućinom nit zimom naduha. J. S. Rejković 99.*

NADUHOST, *f. isto što nadutost, naduvenost. Samo u jednoga pisca, koji riječe uzima u prenesenom smislu (o oholosti) Rad straha od istočne nadulosti i nesnosljivosti. M. Pavlinović razg. 110. Drugi primjer vidi kod mučav.*

NADUHNUTI, *naduhnem, pf. glag. prema impf. naduhnuti. Od na-duhnuti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II. 1. U rječniku nijednom. Samo u tri pisca, koji ne znaju slovo h pravo upotrebljavati. Vidi nadunuti.*

NADUMITI, *nadumim, pf. edocere, sapientia superare. Od nad-umiti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2. U rječniku nijednom. a) isto što naučiti. Samo u primjeru: Svih bih nadumio brodari broditi. I. T. Mrnavić osm. 109. — b) nadumiti, t. j. nadmudriti. Žemljak 3.*

NADUN, *m. neka bolest u stoke, kad se nadune. Govori se u Lijevcu i Temniću u Srbiji. Protiv naduna . . . treba uzeti pa pomešati 5 delova krečnog mleka i jedan deo gasti (petroleuma) pa to dati naduvenoj stoci tri puta da pije. Etnogr. zborn. 13, 429.*

NADUNUĆE, *f. nom. verb. od nadunuti. Samo u primjeru: Nere ih goni i tiri k ovim svetim redom . . . nadunutje ohologa duha. Š. Budinić suma 106a.*

NADUNUTI, *nadunem, pf. isto što naduti. Od na-dunuti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II. 1. U rječniku nijednom, a samo u pisaca, koji ne znaju slovo h pravo upotrebljavati, i tako se ne može znati, je li u njih nadunuti ili je naduhnuti. a) u pravom smislu. Samo u primjeru: Nadune se more, biju se vjetri. M. Radnić 294b. — b) u prenesenom smislu. Kad jih tako nazloba naduhne, jedno drugo nepristance kune. J. S. Rejković 15. Zašto uži onoliko obrve oni naduhnuti svojim dostojaanstvom? A. Tomiković gov. 99. Da su duhovi veliki, jerbo su naduhnuti i misle, da znaju mlogo. 266.*

NADÚSATI *SE, nádúsám se, pf. nařutiti se. Od na-dusati; samome dusati nema potvrde, ali*

ispore. 1 dusa (t. j. zavist, zloba, mržna). Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.), na pr. Kad ja to nemu reče, da si ga vid'la, kako se naduso! S. Pavičić.

NADUSILIVATI *SE, nadusišujem se, impf. nadilaziti, nadvisivati koga sileći se. Od nad-usilivati se; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Kao da su mi rođeni brat i sestra i kao da se nadusišuju, ko će me od ní dvoje ljubeznije . . . gledati. D. Obradović bas. 405.*

NADUŠAN, *nadušna, adj. zavidliv, zloban; kao da je to u jedinom primjeru, koji se našao: Jesu prijatelje . . . ali je teško i krivo onoj usidilici, srce nadušno ne more da podnese, pa se dođe i do zavade (u gororu poličkom u Dalm.) Zborn. za nar. živ. 10, 19. — Zu postane ispor. nadušiti pod d.*

NADÚSITI, *nádúsim pf. navesti, nagovoriti, potaći. Govori se (s naznačenim akc.) u Orahovici (u Slav.), na pr. Koji te vrag na to nadusio? (kada tko što rdavo učini) S. Ivšić. — Postane tamno.*

NADUSTAVAC, *nadustavca, m. podbadač, potutkač. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadhusavec, instigator, u lat. dijelu).*

NADUSTITEL, *m. podbadač, potutkač. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadhusitel, instigator, u lat. dijelu).*

NADUSTITELICA, *f. ona, koja potiče, podbada. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadhusitelica, instigatrix, u lat. dijelu).*

NADUSTIVATI, *nadustujem. impf. poticati, podbadati. Glag. je načinjen prema pf. nadustiti, kojemu nema potvrde, ali vidi naustiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadhusujem, incito, instigo, u lat. dijelu).*

NADUŠITI, *nádúším, pf. glag. različnijeh značenja, koja je teško sjediniti, a ne razabira se ni sveza s glag. dušiti ni s imenicom duša.*

a) isto što napuniti. Samo u jednoj knizi. Mnoštvo ovo ne malahno, kojim je sadar cijela crkva nadušena. B. Zuzeri 81. Vidim crkvu nadušenu mnoštvom puka ne malijem. 419.

b) nadušiti se, t. j. napiti se. Samo u rječniku Belinu (inzuppari, — nadušen vinom, chi ha bevuto bene, cioè molto str. 140^a) i u Stulićevu (nadušiti se, nadušivati se, imbibi aliquo humore, humorem haurire, ad se trahere). Ovo značenje stoji možda u svuci s onijem pod a.

c) nadušiti se smijati, t. j. udariti u smijeh. Između rječnika samo u Vukovu (auflachen, eine Lache aufschlagen, in risum solvi: nadušio se smijati) i samo u primjeru: A šta ste se vi dva Srba nadušili smejeti? (govori nekakav Bačvanin). M. Pavlinović razg. 61.

d) nadušiti se, t. j. rasrditi se, razlututi se tako, da se dugo ne odluti. Govori se u Poličima (u Dalm.) Zborn. za nar. živ. 10, 26. Ispor. nadušan.

NADUŠIVATI *SE, nadušujem se, impf. glag. prema pf. nadušiti se. Samo u Stulićevu rječniku; vidi kod nadušiti pod b.*

NADUŠOVATI, *nadušujem, pf. osjetiti, namerisati, nařušiti. Od na-dušovati; samome dušovati nema potvrde. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 498. Ispor. 2 dušiti, t. j. mirisati.*

NÀDUTI, *nàdmêm, pf. inflare. Zašto je u inf. -u, a u prez.-m-, vidi kod duti. Akc. kakav je u inf., takav je i u imperativu: nàdmi . . . ,*

u aor. (cijelom): naduh, nadu . . . u partic. pret. I i II: naduv, naduvši i naduo, nadula; a kakav je akc. u prez., takav je i u pas. partic. nadut, naduta, pored kojega oblika ima i naduven, naduveća. Od naduti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U svijem rjećnicima: u Vrančićevu (naduti se, tumere /ordje je griješkom nadut/, turgere, — nadut, turgidus), u Mikalini (naduti, tumefacio, turgefacio, — naduti se, tumesco, turgesco, — naduven, nadmen, tumidus, turgidus, inflatus, — biti naduven, tumeo, turgeo), u Belinu (naduti, goniarsi, far gonfio, — naduti se, goniarsi, enfiarsi, divenir gonfio, — naduti se suprotkomu, essere o star in collera, — nadut, nadmen, gonfiato, enfiato, gonfio, nadmen ijeda furibondo s primjerom iz Gundulića, koji se i ordje daže navodi pod b, a, bb, bbb, — nadut, hidropico), u Bjelostjeničevu (nadut, naduven, nabročen, tumidus, turgidus, extumidus), u Jambrešićevu (nadut, tumidus), u Voltigijinu (naduti se, goniarsi, intumidirsi, aufschwellen, — nadut, tumido, gonfio, geschwollen). — u Stulićevu (naduti, tumefacere, inflare, — naduti se, tumere, turgere, extumescere s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru, — naduti se suprotkomu, iratum esse s naznakom, da je iz Belina rječn.), — nadmen, tumidus, inflatus s primjerom iz Đordića uzd. 185, koji se i ordje daže navodi pod b, a, bb, bbb, — nadut, inflatus, tumens, tumidus, superbus s naznakom, da se nalazi u Gunduliću, ali u gradi za ovaj rjećnik sabranoj nije se iz toga piscia za oblik nadut našao nijedan primjer, — naduven, nadut), u Vukovu (naduti se, 1. naduo se vjetar, ist ins Blasen hineingekommen, coepit vebementer flare, — 2. aufschwellen, inflor, n. p. mrtav čovjek, — 3. sich stolz aufblasen, inflor, cf. naduhati se) i u Daničićevu (naduti se, tumere s primjerom iz rukopisa XVI vijeka, koji se primjer i ordje daže navodi pod a, b). Najstarije su potvrde iz prve polovine XVI vijeka. — Između oblika treba ovdje napose spomenuti samo pas. partic., jer drugi su oblici svagda glasili, kako glase i danas. Za pomenuti partic. nalaze se oblici: nadmen, nadut, naduven. Oblik nadmen ima dosta potvrda XVI, XVII i XVIII vijeka (iz XIX samo u Stulićevu rječn.): Zborn. (1520) 110^a, Gučetić roz. mar. 202, Poslov. danić. 61, Kavačin 54^a. 416^b; više potvrda vidi u rjećnicima i među primjerima. Oblik nadut običan je od XVI vijeka do danas: Vetranić 2, 85, Obradović sov. 106; više potvrda vidi u rjećnicima i među primjerima. Oblik naduven danas je običan kao i nadut; u starije vrijeme bio je manje običan; najstarije su mu potvrde u Mikalini i u Bjelostjeničevu rjećniku, ima ga i Rajić pouč. 3, 11^b; druge potvrde vidi u rjećnicima i među primjerima.

a. naduti u pravom smislu, t. j. učiniti, da što nabuja, da nabuhne.

a) naduti (bez riječce se).

aa) u akt. (rijetko). Pasito drobne trave, moje primile očice, da vimenača nadmete. P. Zorančić 55. Mješnice nadmete . . . i gusli vazmите. M. Držić 450. Tako i sjever naglo bri oceanske nadut vode. P. Kanavelić 185. Čovjeka može da nadme voda, slatko, masno jelo i t. d. M. Pavlinović.

bb) u pas. Trbuš koko žara nadmen odstajaše. M. Marulić 49. Nadmen moj trbuš sit hoće puknuti. M. Vetranić 2, 85. Godišnice . . . ovake rilice nadute nošahu. M. Držić 22. Magla je toj i dim nadut sve vjetar. M. Bunić 29. Kako mih . . . koji nije veće nadut. F. Vrančić

živ. 30. Stavivši na tijelo nadmeno priliku sv. Inaciju. B. Kašić in. 95. Nadmeno more opkruži i potopi naše zgrade. G. Palmotić 1, 66. Naprijed se poč ne more kroz nadmene morske vale. 2, 371. Tva vlas vodam zakon dijeli, kad nadmene kraj zatječn. I. Đordić salt. 302. Vidje jednoga čovjeka s utrobom nadutom, požali ga. Đ. Bašić 142. Može li se iznaći srećna korabja, koja nije ostala podušena od voda nadmenijeh? 235. Svakda bo malone kakono nadute vale bojah se od Boga (iz lat. semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum. job 31, 23). Blago turl. 2, 168. Provre riječka veća i gora . . . pak nadmenijem tijem valima silni pako vas optima. N. Marči 62. Coek je kao naduta mješina. Nar. posl. vuk 348.

b) naduti se (reflex.). Nadu se bo nečista glava vridom. Š. Kožičić 44^a. Ter se nadme siće more. M. Vetranić 1, 16. Trudan moj trbuš nadu se kako mijeh. 2, 162. Naduvši se vrlna (iz rukopisa XVI vijeka). Glasnik 10, 262. Naduše se oči, nos, usta. M. Divković čud. 32^b. Ožuti, osta blid, nadu se kako mih. Đ. Baraković vila 61. Uđri (t. j. Isusa) toliko kruto, da mu se zubi svi stresće i dlesne sve naduše. Michelangelo 35. Jizbinu davši jednomu psu, netom je prozdri, nadu se i crknu. M. Pavišić 41. Nadu se dakle (t. j. bolesnik) i poče zaudarati. A. Kanižlić bogoljubnost 439. Žaba . . . nadme se, koliko igda može. D. Obradović bas. 106. Toliko bi more u sebi uzbučalo i nadulo se, da bi gore najviše potopilo. B. Zuzeri 324. Il' je drugog od šta se nadulo (t. j. povrće). J. S. Rejković 379. Nadula se Jugovića majka, nadula se pa se i raspade za svojih devet Jugovića. Nar. pjes. vuk 2, 307. Naduo se kao mijeh (n. p. od zime). Nar. posl. vuk 186. A on se (t. j. vukodlak) ugojio, naduo i pocrvneo od ljudske krvi. Vuk. rječn. s. v. vukodlak.

b. naduti u prenesenom smislu, obično o oholosti, rijetko o srditosti ili o drugom čemu.

a) naduti bez riječce se.

aa) u akt. (rijetko). Stoj stanovita, da nijedna stvar od ovoga svita . . . moći će nigdar naduti s oholijem (bez objekta). P. Radović ist. 136. Kad odvitak starca Noja bisno nadu holost svoja, grad visoki da sazide. V. Došen 12^b. S težnjem ište kako vjetrom naduti nas, kako dimom zaslajepit nas. B. Zuzeri 308.

bb) u pas.

aaa) uopće. Irude nečisti, pse djavlovim naduti, pače djavle isti. H. Lukić 280. Pilat veoma nadmen gorovaša spasitelju, da imadijaše oblast oslobođit ga i propet ga. M. Radnić 384^b. Otajstva svoja tajuć od oholne i nadute čejadi. S. Rosa 105^b. Gdi li tvoj nos ne zavlačiš i s čim jošt tvoja naduvevana glava ne bi rada bila upravljati i zapovedati? D. Obradović sov. 109. Naduvene i visokozvučne riječi ne mogu da stvarim promijenu (sic!) narav. M. Pavlinović rad. 96. Nemam lijeka, da pomladim stara ni da skrotim naduta. S. Lubiša prip. 107. Seraskijer nadute naravi, a kratke pameti stane da traži. 120. Nadut, naduven u Šulekovu rječn. zn. naz kao bot. izraz za lat. turgidus i kao stilistički za rem. schwülistig, tal. ampolloso (o onome, što se spoja vidi kao puno i jedro, a upravo je prazno; to je značenje i u malo prije navedenom primjeru iz Pavlinovića).

bbb) s dopunom u gen. Netrpeća nadmen ijeda . . . kupit zapovijeda. I. Gundulić 473. Nadmen oblak strašne osvete . . . prijetit uze

grješnicima. I. Đordić uzā. 135. Ki nadmeni hvaste i dima zatječu se svojim grijesima. salt. 467. Naduvena izprazne slave i želja zapovidati. A. Kačić korab. 127. — *Pred gen. stoji prijedlog od u ova dva primjera:* Da od svojega znanja i nauka nadmeni razruše put od poniženstva. P. Knežević osm. 234. Ništar ne prudi.... pripovidanje naduveno od zamirith stvarih i naukov. I. L. Garađan 12.

ccc) s dopunom u instrum. Ne ulijavaju se darovi Božji u one, koji su nadmeni oholostju. M. Radnić 354^a. Nadmen jadom i čemerom i prokletstvom i nevjerom. I. Đordić salt. 26. Grci svojom hvastom i oholasti nadmeni. ben. 146. Neki ljudi nadmeni suden řeke mudrosti. J. Matović 115. Svaki nadut (*stamp.* nadhut) ufašem i gladeći bradu teško je čekao, da ga car prida se zovne. A. Kanižlić kam. 41. Koji oholostju naduti (*stamp.* nadhuti) ustaju suprot pristoju apoštolskomu 455. Nadut (*stamp.* nadhut) falom slobodnije glas svoj uzdiže. 800. Čejade debelo i naduto hvastom i cjenom sebe samoga kako bi moglo proći proz vrata toliko malasna? I. M. Mateić 187. Aman.... nadut svojom oholasti odgovori. B. Zuzeri 9.

b) naduti se (*reflex.*). Ti si podoban k djavlu, ki se nadmeš od zla. Korizm. 52b. Ter u sebi pun čemera u zle misli zadubo se ištuć, da gnev svoj iščera, luto u komu naduo se. J. Palmotić 244. Zlotvor pakleni tolikjem gnevom u to doba bijaše se naduo proč svomu dobitniku Benediktu. I. Đordić ben. 41. Kako se samo nadme misal naša.... taki strah suda ſu smirava. J. Rajić pouč. 1, 21a. Vladika treba da je bez mane.... ne novokršten, da se ne bi naduo i upao u sud davoli. Vuk 1tim. 3, 6. Mahmut se nadme (*t. j. od gñera*) kao crijevo na vatri. S. Lubiša prip. 168.

NADUTOST, *f. svojstvo onoga, koji je nadut.* Samo u rječniku Stulićevu (nadutost, naduće s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Šulekovu rječen. zn. naz. kao stilistički izraz za ňem. Bombast, Schwulst, Redeschwulst, tal. ampollosità. Vidi nadut, naduven kod naduti pod b, a, bb, aaa pri kraju.

NÁDUV, *m. isto što nadam, naduće. U svezi je s glag. naduvati se (vidi tam), i to tako, da nije glag. izveden od imenice, nego imenica od glagola (kao na pr. miris od mirisati). Govori se u Lici (s naznačenim ake.), na pr. Poginuo mi vo od naduya. J. Bogdanović.*

NADUVÁNITI, naduváním, *pf. dati (kome) duvana.* Od na-duvaniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Šta me puta Petar naduváno! J. Bogdanović.

NADUVAÑE, *n. nom. verb. od naduvati i naduvati se. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (tumiditas) i u Jambrešičevu (tumor, tumiditas).*

NADÚVATI, nadúvám, *pf.*

a) isto što naduhati, od čega je i postalos promjenjen glasa -h- u -v- u krajevima, gdje se glas h ne izgovara. Samo u rječniku Vukoru (naduhati, naduveni se, vide naduhati, naduhati se).

b) naduvati isto sto nadimati. Od na-duvati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samome duvati u značenju: nadimati nema potvrde u ovom rječniku, ali se može uzimati, da se u tome značenju gdjegod govori ili se govorilo. To je duvati postalо od du-vati (prena du-ti, dmem); tu dakle -v- nije postalо od h (kao pod a), nego u pripada osnovnome nastavku glagolskom (kao u da-vati, pli-vati, pozna-vati, podsmitje-vati se). Da doista u ovome duvati nije v

postalo od h, tome je siguran dokaz, što se naduvati nalazi u pisaca, koji su vrlo dobro izgovarali glas h (ne mijesajući ga sa v). U rječniku Bjelostjenčevu (naduvati, turgefacio, tumofacio, — naduvam se, tumeo, tumevio . . .), u Jambrešičevu (naduvam se, tumeo, tumevio), u Voltižijinu (naduvam se prema inf. naduti se) i u Stulićevu (naduvati, naduti s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Da su od takvoga kruha vojniki naduvali se i pomirili. P. Vitezović kron. 85. Ne crveni, ne naduvaj se, ne boli, no otici, već idi, odlazi u nevrat (govori bajalica dalku oko Lijevča u Srbiji). Etnogr. zborn. 13, 310.

NADUVENTKO, *m. onaj, koji je naduven. Samo u primjeru:* Crvenko, naduvenko, trbušino, mešino . . . odlazi u nevrat (govori bajalica dalku oko Lijevča u Srbiji). Etnogr. zborn. 13, 310.

NADUVENÓST, naduvenosti (*biće takav ake f. isto što nadutost.* Samo u primjeru: Iz toga vrela izvire kvar, malodušnost na jednoj, a lakovnost i naduvenost na drugoj strani. M. Đ. Milićević zlos. 20.

NADUVÉNE, *n. nom. verb. od naduti i naduti se. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naduveće, tumor, inflatio) i u Stulićevu (naduveće, naduće s naznakom, da je iz Mikařina rječnika, ali u Mikaře nema te riječi).*

NADUZVISITI, naduzvisim, *pf. uzvisiti što nad čim. Od nad-uzvisiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Stulićevu (extollere, evehere, erigere, elevare s naznakom, da je iz glag. brevijara) i samo u primjeru: Pođe on na goru . . . naduzvišenu nad gradom. B. Kašić nasl. XIII.*

NADUZVIŠEÑE, *n. nom. verb. od naduzvisiti. Samo u Stulićevu rječniku (erectio, evectio, elevatio s naznakom, da je iz glag. brevijara).*

NADUZVIŠIVATI, naduzvišujem, *impf. glag. prema pf. naduzvisiti. Samo u Stulićevu rječniku (naduzvisiti, naduzvišivati).*

NADVÁLITI, nadválím, *pf. nadvladati, svladati. Od nad-valiti (samome valiti nema potvrde); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Vukovu (überwältigen, viceo, cf. nadvladati s primjerom iz nar. pjes. vuk. 4, 292: Srpska vojska tursku nadvalila). Zovi ti, koga ćeš tebe, a on neka zove, ko će ňemu, pa se pobite, pa koji nadvali (iz Karađorđeve pisma Petru Dobriću). Vuk i prav. sov. 16. On je povukao za sobom najpre svoje dake, a daci malo po malo svoje drugare, dokle nadvali ona pola, koja sluša učitelja, pa onda odo sve za njim. M. Đ. Milićević zlos. 331.*

NADVÁRATI, nadvárám (jamačno je takav ake.), *impf. nastojati. Glag. je načinjen prema pf. nadvoriti, kojemu nema potvrde, a postao bi od na-dvoriti i išao među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Razvoj značenja nije jasan. Govori se u južnijem krajevima. Slovinac (1884) 143 (otud uzeo L. Zore pašetk. 110, 228). Ako propadaju crkve i manastiri, nije krv, ko ih nadvara i njihovo traži. S. Lubiša prip. 218. — U ovom će primjeru biti značenje: motriti: Evo za tobom četa uhoda, de te paze . . . i nadvaraju, gdje ćeš i što ćeš. S. Lubiša prič. 78.*

NADVARJE, *n. greda nad vratima (dvarima). Samo u rječniku Stulićevu (u kojem je upravo [prema crkvenoslav. jeziku] naddverje, superliminare i nadverje, superum limen) i u Šulekovu rječen. zn. naz. za lat. superliminare, limen superius, ňem. Oberschwelle, Deckschwelle, Thürsturz, Sturzbalhen. Vidi 2 nadvratak.*

NADVEČERJE. *n. isto što navečerje, navečerje, t. j. veče uoči kojega dana, osobito blagdana, ali se uzima i za čitav onaj dan. U rječniku nijednom Samo u nekoliko kniga XVII i XVIII rijeka. Na badni večer aliti na nadvečerje božića. I. Bandulavić 8b. U subotu na post ali nadvečerje duhov. 250b. Blagoslov od vode, koji se čini u nadvečerje od vodokršta. B. Kasić rit. 397. Na post naš jo puk samo u ove dni držan, to jest svaki dan od korizme . . . u nadvečerja od porodenja gospodinova, rusađa. M. Bijanković 20. Od nadvečerja sv. Saverije do osamnajestog dana mjeseca ožujak. A. Kanizlić fran. 86. Ti lo pokoreći nadvečerje Gospin provode i nezine svetkovine posvetiti nastoje. utoč. 282. Ovo bi jašo kao nadvečerje na poštene proroka Muhammeda. kam. 822. Kako je on isti u nadvečerju svoje gorke muke rekao. Đ. Rapić 230. U ova dva nadvečerja, to jest uoči uskrsa i duhovih običaj bijaše krstiti. I. Velikanović upuć. 2, 499. U nadvečerja, to jest u dneve postne uoči svetkovina. 3, 370. Na nadvečerje rečenoga dana dva kapetana . . . kazali su mu redom vaskoliki dogovor. A. Tomiković živ. 80.*

NADVEČERNE, *n. isto što nadvečerje. Samo u primjeru: Imaju se čekati dnevi blagdani . . . u kojih nadvečerne posvećuju se voda. J. Matović 171.*

NADVEČERNI, *adj. onaj, koji je u nadvečerje. Samo u primjeru: Na ovi način imade se postiti korizma, četvore kvatre, dnevi nadvečerni pridike svetkovine. B. Leakovć nauk 385.*

1. NADVESTI. *nadvěděm, pf. isto što nadnijeti. Od nadvesti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.*

a) nadvesti (bez rječice se). *Između rječnika Samo u Stulićevu (ali sa značenjem posle krivo postavljenim: reducere, redigere, t. j. povući). Nu bješe tuj jela . . . zelencu nadvela vrh vode studene. M. Vetranić 2, 121. Navlaš bor i jela i ostala zelenica, gdi je grane nadvela vrh bistra kladenca. 2, 287. Da će brez krv starost se prikresti, ka ti će obrvi nad oči nadvesti. H. Lucić 213. Zadar je kraj mora . . . nad vodu nadveden. Đ. Baraković vila 79. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. nadvesti kao graditefski izraz u smislu: isturiti što nad čim, nem. ausladen, auskragen (eine Mauer), tal. far sporgere, sportare, risaltare (una muraglia), nadvesti obluk ili luk, einen Bogen sprengen; — u istom rječniku ima i partic. nadveden kao bot. izraz za lat. nutans, nem. überbängend i kao graditefski za nem. ausgekragt; nadveden zid, ausgekragte Mauer, tal. sporto muro: ima i nadvedena stijena za nem. eine überhängende (Felsen-) Wand. U ovom primjeru se partic. nadveo uzima u refleks. značenju: Oslobodi svu zemlju izraelsku jur od nadvele pogibili. M. Marulić 3.*

b) nadvesti se. *Između rječnika Samo u Vukovu (nadvesti se, 1. n. p. nad vodu, nad jamu, sich darüber beugen, inclinor desuper, cf. nadnijeti se. — 2. n. p. nadveo se oblak, darüber kommen, superinduci). Kad vidi, da se je gdje nadveo oblak. Nar. prip. bos. 39. — Ne razabira se značenje u primjeru: Još da se nadvedeš, nastoj se opriti, nero sasvim padaš, pri voli umriti. M. Marulić 121.*

2. **NADVESTI,** *nadvězěm, pf. n. p. ladu ili skelu uz vodu, da prijeko vozeći se ne bi došla vrlo snisko na drugu stranu. Stromaufwärts lenken, contra aquam dirigere. Vuk rječn. Druge se potvrde nije našlo. Od nadvesti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.*

NADVÉZATI, *nadvězěm, pf. isto što nadvezati. Od nadvezati: ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Belinu (legar sopra), u Stulićevu (desuper ligare) i u Vukoru (anbinden, adligare: hodi brže! čekaj, dok nadvežem uže, punklo je, cf. navezati). Kad to čula sestra Andelija, spuštila je platno niz bedeme (stamp. bedemu), al' ga Momčil dofatit ne more: kad se mlada na novoji nade, pas otpasa te na platno veže, i tako ga dofatit ne more, pa do glave kosu odrezala te je za pas kosu nadvezala; za platno se Momčil dofatio. Pjev. crn 267b.*

NADVEZÍVÁNE, *n. nom. verb. od nadvezitati. Samo u Vukovu rječniku (das Anbinden, alligatio).*

NADVEZÍVATI, *nadvězujěm, impf. glag. prema pf. nadvezati. Samo u Vukovu rječniku (nadvezitati n. p. predu u tkaňu, kad se kida, anbinden, alligo).*

NADVEŽÍVATI, *nadvežujem, impf. isto što nadvezivati. Samo u Stulićevu rječniku (desuper ligare).*

NADVIJÁTÌ SE, *nadvězám se, impf. glag. načíjen prema pf. nadviti se. Samo u primjeru: Crni se oblací nadvijali nad vjeru i nad samo naše narodno biće. M. Pavlinović razl. sp. 63.*

NADVIJEĆNIK, *m. prvi medu vijećnicima, vrhovni vijećnik. Samo u Stulićevu rječniku (sa značenjem netočno postavljenim: primus consul).*

NADVIKATI, *nadvězem, pf. vikařem nadvlatati koga, jače vikati od nega. Od nadvikati: ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Belinu (gridare più forte d'un altro), u Stulićevu (vociferatione, clamore aliquem vincere s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (überschreien, im Schreien übertragen, obstrepro, clamore vinco). Govori se u naše vrijeme, na pr. Ti možeš mene nadvikati, ali me uvjeriti ne možeš.*

NADVIKÍVATI, *nadvikujem, impf. glag. prema pf. nadvikati. U rječniku Stulićevu (nadvikati, nadvikivati). Govori se u naše vrijeme, na pr. Nadvikivali su ga, ali ga nijesu mogli nadvikati.*

NADVÍRITI SE, *nadvirím se, pf. zaviriti nad čim. Od nadviriti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika Samo u Vukovu (hinabgucken, despicio). Nadviri se i pogledaj u pakao. Đ. Rapić 360. Tvojom pametju nadviri se nad pakao . . . promisli one pritežne muke, koje te čekaju. J. Filipović 3, 137b. O da bi se svaki holi nadviro u grob doli! V. Dočen 44b. Sad so indi nadvirimo, izdaleka da vidimo, ta kako se propast puši. 114a. Kad se nadvire (t. j. mati i kći) nad sanduk, a dve guje iskoče iz nega. Nar. prip. vuk 181. Plaćući nadviri so nad grob i vidje dva andela. D. Daničić u Ivecovićevu rječn. Kako je mogla, onako je i gajila svoje bliznove. Od obližnjih niko joj se nije htio ni nadviriti (t. j. pogledati, kako živi) osim jedna baba. Nar. prip. vila (1867) 462. Nadvrite se nad povijest i staru i novu svoga naroda. M. Pavlinović razl. sp. 295. Nadviri se mladana devojka i ugleda na dno pakla majku. Hrv. nar. pjes. 1, 43.*

NADVIRÍVÁNE, *n. nom. verb. od nadvirivati se. Samo u Vukovu rječniku (das Hinabgucken, despectus).*

NADVIRÍVATI SE, *nadvirujem se, impf. glag. prema pf. nadviriti se. Između rječnika Samo u Vukovu (darüber hinabgucken, despicio). Devojke prikuće se jami još bliže i stanu se u nju nadvirivati. Nar. prip. vuk 157. On otide svojim*

putem i ne nadvirujući se nad jamu. 182. Tem nam više nije nevoja nadvirivati se nad tuđu torbu. Pavlinović razl. sp. 111.

NADVISIT, adj. onaj, koji se diže visoko nad čim. Samo u jednoj knizi. Kud dubreta mloga hrpa jarkom nadvisita stoji. J. S. Režković 40. Ako li je nadvisita niva. 125.

1. NADVISITI, nadvisim, *impf. visiti nad čim*. Od nad-visiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Mikačinu (nadvisiti, visiti nad glavom, impendeo, immineo) i u Voltigijinu (soprapendere, bevorstehen) i samo još u primjeru: Plaše srce moje očiće moje i nadviseće glavi mojoj pogibil. G. Peštalić 38. Ima i lik nadvisjeti (*vidi tam*).

2. NADVIŠITI, nadvism, *pf. nadići koga visinom, biti viši, pretežnji od nega*. Od nad-visiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1.

a) isto što 2 nadići pod 2, a. U rječniku Belinu (superare in altezza, dominare, cioè soprastare di sito), u Voltigijinu (soprastare, her-vorragen), u Stulićevu (statura aliquem vincere s primjerom iz Palmotića 3, 142b, koji se ordje narođi pod b) i u Vukovu (an Höhe übertreffen, altitudine supero s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 441: [Opazićeš dvije tanke jele], svu su goru visom nadvisile). Sunce trakov kite nadvisiv od zgara, voću pod granami padosmo sve skupa. H. Lucić 238. Scijeneć, da će nadvisiti višne dvore ne (t. j. mlhove gradevine) visina. G. Palmonić 3, 122a. Ako bi dakle grisi naši ista nebesa nadvisili jali mložina istih mloštvu zvizdah nebeskih nadišla. E. Pavić prosv. 2, 71. Nek je dobro on (t. j. očak) nadvišen kući, kud se u zrak dim more izvući. J. S. Režković 409. Sve (t. j. očiće), koje si izbrojio, sve su velike, sve do prle do vrha. Ali jedna jes prošla vrh i nadvisila ostale. A. Kalić prop. 217. Te se diže opet u oblake (t. j. soko) i nadvisi grada od Kotora. Ogl. sr. 2. Lepotom je kolo začinila, a visinom kolo nadvisila. Nar. pjes. vuk 3, 105. Al' da vidiš vojvodinu Jelu, koliko je krasna i ugledna! sve je kolo glavom nadvisila. 4, 155. Do planine, koja je svaku posestrim nadvisila. S. Čubiša prip. 2. — Nejasno je značene u primjeru: Eh, da se sad nadvisit nad pakao, vidili biste, koliko ji(h) onde govori J. Filipović 1, 271b. Možda je grijeskom štampano nadvisit mjesto nadvirvit.

b) isto što 2 nadići pod 2, f. U rječniku Belinu (avanzare, esser più d'un altro, — esser eccellente, — esser eminent, — superare, vincere). Želim, da nadvisiš srećnjem djelim vedre od svijota sve krajice. G. Palmotić 2, 224. U istinu nije tega, ki nadvisit kroz čud blagu i dobrotu može nega. 3, 142b. Mogu lako sa svakim svetim izjednačit se, svakoga svetoga nadvisiti. P. Knežević osm. 284. Oholost je neuredna ljubav sebe istoga, po kojoj se čovik svrhu drugih uzvisuje i ni nadvisiti nastoji. E. Pavić jezg. 138. Naš narod ... sve narode je nadvisio postom, bdećem, molitvama, lemosinama. A. Kanjižić kam. 894. Koji u malo vrimena ... one, koji su prvo potopa živili, u zločah i očaćinak jesu nadišli i nadvisili. I. Velikanović upuć. 1, 3. Koliko su oni ostroumni i ljuboučiteljni, u malo će vremena sve druge postignuti i nadvisiti. D. Obradović bas. 250. Semiramis stupivši na prstoje odluci ... sve pridhodite nadvisiti. D. Bogdanić 30. Kakogod je voja pričiste divice užežena bila s jednom ljubavjom, koja je nadvisila onu od serafinah, tako i nezin razum jest bio prosvitjen s jednom cibljnostjom svitlosti,

da je nadvisila svakolike proroke. A. Tomiković gov. 25. Kad nedostojnos grešna puka nadvisi, priteče, pridobjije dostojnos svetaca. A. Kalić tri bes. 23. Naša oholast, koja ište svakoga inoga nadvisit. prop. 26. Oni, koji su bili ništa — pasli koze —, postadoše gospodari, nadvisiše nas. Vuk nar. posl. 139. Viša klasa misli narod prosti da je zaostao i da ga je ona Bog zna kakom mudrošću nadvisila. kovč. 15. Sad vidim, da je Gospod veći od svih bogova, jer čim se ponošahu, onjem ih samijem nadvisi. D. Daničić 2 mojs. 18, 11.

NADVISIVĀNE, n. nom. verb. od nadvisivati. Samo u Vukovu rječniku (das Übertreffen an Höhe, superatio altitudinis). Vidi nadvišivanje.

NADVISIVATI, nadvisujem, *impf. glay, prena pf. nadvisiti*. U rječniku Voltigijinu (nadvisivam kod inf. nadvisiti) i u Vukovu (an Höhe über-treffen, altitudine supero). Ima i lik nadvišivati (*vidi tam*).

a) primjer prema onima kod nadvisiti pod a. Jes u Tala kuleš od mejdana, često pada na prva kolena te ga čordom nadvisuje Vuče. Pjev. crn. 225a.

b) primjeri prema onima kod nadvisiti pod b. Kako moja slava sviju svetih slavu nadvisuje. A. Kanjižić utoč. 261. Zaštobo sam nikoja ostavio razum mlogih nadvisujuća. uzr. viii. Nije priprostima petribno ova visoka značja razumiti niti mogu, ova bo slabu pamet nadvisuju. kam. 176. Koga slava ... odveće nadvisuje slavu crkve žudinske. I. Velikanović upuć. 1, 99. Koja razum naš nadhode i nadvisuju. 3, 49. Jedno samo čudo na smrti nadvisuje svakolika čudesa negova života. A. Tomiković gov. 381. Staće čovičje ... samo onda druge stvari nadvisuje, kada sebe poznaje. B. Leaković nauk iii. Ona imadijaše svu podpunost milostih, s kojima sve andele i svete u nebesih nadvisuje. 431.

c) isto što uzvisiti (uzvisivati), t. j. slaviti koga nad druge. Samo u primjeru: Falimo i nadvisujmo ga (t. j. Boga) u vike (u crkvenoj pjesmi prevedenoj iz lat. jeziku važada prema iat. glagolu superexaltare). Blago turl. 2, 308.

NADVISJETI, nadvisim, *impf. isto što 1 nadvisiti (vidi tam)*. Samo u rječniku Belinu (nadvisjeti, pendere, soprastare, cioè essere imminente; ovamo ide iz istoga rječn. i nadviseti. imminent) i u Stulićevu (nadvisjeti, imminere s naznakom, da je iz Mikačina rječn., ali u tome rječn. stoji nadvisiti, — nadviseti, impendens, imminent s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NADVIŠATI, nadvišam, *impf. isto što nadvisivati (nadvisivati)*. Samo u Stulićevu rječniku (nadvišati, nadvišivati, naduzvisiti). — Nepozzano.

NADVIŠENOST, f. ono, što je nadvišeno. Samo u Jambrešićevu rječniku (acclivitas. u lat. dijelu).

NADVIŠEĆE, n. nom. verb. od nadvisiti. U rječniku nijednom. Ne vidiš nego Isukrsta samoga u podignutju i nadvišenu razuma. M. Radnić 436a. Koje su to milosti, kojeno čoviku osobito nadvišene daju? E. Pavić prosv. 2, 83.

NADVIŠITI, nadvišim, *pf. dati više, dati s viškom*. Od nad-visiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru: Što mi poarčili, Bog i sv. Đorde da ti nadviši i po jako da ti da! (govore na slavi u Kosovu Poju). Etnogr. zborn. 7, 230.

NADVIŠIVANJE, *n. nom. verb. od nadvišivati. Samo u Vukoru rječniku* (nadvišivanje, nadvišivaće).

NADVIŠIVATI, nadvišujem, *impf. isto što nadvisivati* (vidi *tamo*); *ispor.* oglašivati *pored oglasivati*. *U rječniku Voltijinu* (nadvišujem *kod inf.* nadvisiti), *u Stulićevu* (nadvišati, nadvišivati, naduzvisti) *i u Vukoru* (nadvišivati, nadvisivati).

a) *primjer prema primjelu kod nadvisivati pod u. Gnízdu ptice eroda gñízda ostala nadviše. A. Vitalić ist. 351a.*

b) *primjeri prema onima kod nadvisivati pod b. Lubiti neprijatele . . . u ovomu nadvišuje evandelje ostale zakone pisane. M. Radnić 383a. (Veličanstvo Božje) ne može se obujati od svega nebeskoga prostora, budući da nadvišuje i nadhita ga neizmernim načinom. A. Vitalić ist. 385. Tvoja mudrost i dobrota nadvišuje glas, koji sam slusala. Đ. Daničić 1 car. 10, 7. Jer si ti, Gospode, visok nad svom zemljom i nadvišuješ sve bogove. psal. 97, 9. — U ovom primjelu uzima se nadvišivati kao prelazan glag. (*važada prema lat. supereminere*): Ono djelo odkupljena toliko nadvišuje među ona dva gorňa, koliko je prosvjetlio pridobrosti Bog priveliku dobrotu prema nami. J. Matović 454.*

NADVITI SE, nadvijem se, *pf. izviti se nad čim. Od nad-viti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Vukoru* (sich darüber winden, desuper se flectere s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 2: Nadvi se oblak iznad djevojak'). Magla mi se nad oči nadvila. M. Pavlinović.

NADVJEROVATI, nadvjerujem, *pf. nadvladati koga vjerovanjem, t. j. imati više vjere od nega. Od nad-vjerovati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjelu: Mene u to doba niko živ nije mogao nadvjerovati. D. Obradović živ. 102.*

NADVJESITI, nadvjesim, *pf. objesiti što nad sto. Od nad-vjesiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku nijednom. Potvrda se našlo samo za pas. i za reflex. Narod čovječanski . . . nadvešeno čuteć neko zlo prveliko. S. Rosa 137b. Jezus znajuć sve, što mu staše nadvešeno. 153a. Višo jame te velika gora staše nadvešena. N. Marčić 78. Nad nega se kočić nadvjesio (iz nar. pjesme bosanske). Đ. Šurmin. U prva dva primjera uzet je glag. u prenesenom smislu (lat. impendere, nem. bevorstehen).*

NADVJEŠATI SE, nadvešam se, *impf. glag. načinen prema pf. nadvjesiti se. U rječniku nijednom. Sunce jedva priko poldne se nadviša. H. Lukić 253. Od one slavne krune tvoje, koja se vija i nadviša sfrhu okoliša slavne i sfete glave tvoje. M. Jerković 102. Drugih se potvrda nije našlo.*

NADVLĀČENJE, *n. nom. verb. od nad-vlačiti. Samo u Vukoru rječniku* (das Übertreffen im Ziehen, im Spiele klipak, victoria tractus).

NADVLĀČITI SE, nadvlāčim se, *impf. nadmetati se s kim u ručenu, na pr. kad dvojica ruku klipak. Od nad-vlačiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Vukoru rječniku* (nadvlačiti se klipka, im Ziehen übertreffen, tractu vincere).

NADVLADA, *f. nom. act. prema glag. nadvladati. Samo u jednoj knizi. Štedjivost . . . prikazuje nadvladu razuma nad živinskим nagonim. M. Pavlinović rad. 119. Ljudi najpleme-*

nitije odgojeni bili su uvijek najodlucniji vitezovi u nadvladi kojih bilo mušneca. 155.

NADVLADALAC, nadvladaoca, *m. nom. ag. prema glag. nadvladati. Samo u primjelu: Tko hoće i želi biti pridobitnik i nadvladalac od vraga. Đ. Rapić 232.*

NADVLADANE, *n. nom. verb. od nadvladati. U rječniku Mikajinu (victoria, superatio, palma) i u Belinu (vittoria). Veseljeći se veoma David nadvladaju nikije Amalekićana . . . dode jedan glasnik. M. Radnić 319b. Posli slavnog neprijateljskog nadvladača. E. Pavić prosv. 1, 59. Ako je potribno za pravedno nadvladati, o komu visi sriča crkva i naroda krstjanskoga. A. Kanižić kam. 567.*

NADVLADATI, nadvlādām, *pf. nadbiti, pobijediti, predobiti; upravo: zuvludati nad kim ili nad čim. Od nad-vladati; ide među glagole naredene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Mikajinu (nadseći, nadvladati), u Belinu (superare, vincere), u Stulićevu (vincere, superare) i u Vukoru (überwinden, vinco). Iza Mikajina i Belina rječi. najstarije su potvrde iz druge polovine xviii vijeka.*

a) *nadvladati u boju (kad se ludi biju). Tursko me je momče izmorilo, čini mi se, nadvladače mene. A. Kačić razg. 262. Turski car nadvladavši jedan grad u madarskoj zemlji. A. Kanižić uzr. 70. Kada vi vašim oružjem nadvladaste ove države. kam. 337. Pridobivši i nadvladavši mloge kraje jakе kraljevstva niova i gradove posidova. F. Lastrić svetn. 68b. On pođe svu slovensku vojsku i nadvlada Filip. Nadod. 122. Da bi se jedan vojvoda od svoje voje pridao svomu neprijateљu, koga je jurve toliko puta pridobio i nadvladao. B. Leaković gov. 97. Bimbaba . . . stanu se biti s Gušancem, no Gušanac jih(n) nadvlada i istera iz Beograda. Vuk dan. 5, 26. Tada Lazu nadvladaše Turci, i pogibe srpski knez Lazare. Nar. pjes. vuk 2, 298. Srpska vojska tursku nadvladala. 4, 205. Koji u boju izosijecaju glave pobijenijeh neprijateљa, oni su i nadvladali. Vuk nar. posl. 347. Ne će ga (t. j. Davida) neprijateљ nadvladati. Đ. Daničić psal. 89, 22.*

b) *nadvladati koga umom, razlozima (kad se ludi preprije). Saverija oružjem nebeske mudrosti oružan . . . Fukarandona zastidi i nadvlada. A. Kanižić fran. 43. Nadvladavši Međiatovo pero nadpis negovoj kćigui nepristojan uslobodi(h) se ja osvojiti. kam. ix. Više se potvrda nije našlo; ali se i u naše vrijeme govor i piše, na pr. Gosp. N. misli, da me je nadvladao (reći će gorovnik u kakroj skupštini o svome protivniku, koji ga je pobijao).*

c) *nadvladati u prenesenom smislu, kad je subjekt ili objekt (ili oboje) što upstraktno i besjetlesno. Grih prokleti . . . da nas more nadvladati. P. Knežević muka 57. Ili da druga napast nas nadvlada. živ. 61. Čovik roda plemenita . . . u težak grih upavši ne mogadijaše stid nadvladati, da ga ispovidi. A. Kanižić utoč. 64. Nadvladavši noizbrojene nevoje, trude i pogibeli. fran. 123. Sasvim tim nega . . . poželjene tilesno nadvlada i u grih uvali. 162. Koja zabludena crkva rimska je viteški nadvladala, udavila i potlačila. kam. 451. Zaštobo je u njih običaj nadvlada zapovid. 561. Pomlivi imaju biti, da ji san ne nadvlada. F. Lastrić od' 298. Da ne budemo nadvladanji i pridobiveni od napasti i napasnika. ned. 239. Glad pritisnu i nadvlada vas okoliš zemaljski. svetn. 125a. Laž otme ma(h) i čini se, kao da nadvlada istinu. D. Obradović*

bas. 149. Nadvladavši obodvojicu san zaspase. M. A. Rejković sabr. 72. Isukrst ostavio jest način i oružje, s kojim svako napastovanje možemo nadvladati. B. Leaković gov. 74. Spasitej . . . nadvlada silu i oblast djavaosku. 95. Tko razločno i temeljno drži, da će prividito kakvogod zlo nadvladati. nauk 478. Muku vađa da vođa nadvlada. J. S. Rejković 17. Nadvladaju garene, i padne na zemju. Vuk dan. 3, 207. Ne daj se zlu nadvladati, nego nadvladaj zlo dobrom. Vuk rim. 12, 21. Ako u svačemu pravdu i istina mora kad tad nadvladati. Vuk u Ivezovićevu rječniku.

a) Neobično je užet glag. nadvladati u primjeru: Ubrzo i prerano nadvlada noć (t. j. nastade noć, smrće se). V. Vrčević niz 139.

NADVLAĐIVĀNE, *n. nom. verb. od nadvladati. Samo u Vukovu rječniku* (das Überwinden, victoria).

NADVLAĐIVATI, nadvladujem, *impf. glag. prema pf. nadvladati. Između rječnika samo u Vukovu* (überwinden, vincere).

a) primjeri prema onima kod nadvladati pod a. Saul carujući nad Izrailem ratovaš na sve neprijatele svoje . . . i kuda se god obraćaše, nadvladivaše. D. Daničić 1 sam. 14, 47. Nadaće čovječeje obraćaš u ništa. Nadvladuješ ga jednako, te odlazi, mijehaš mu lice i otpuštaš ga (govori se Bogu). jov 14, 20.

b) primjeri prema onima kod nadvladati pod c. Tako zdravo rastijaše i nadvladivaše riječe Gospodna. Vuk d. ap. 19, 20. I tako razum i istina s vremenom nadvladuju. Vukova prep. 3, 92.

NADVO, *adv. isto što nadvor (na dvor), t. j. van.* Da izljezu na dvo. Zborn. (1520) 76a. Pred Andrijom na dvo izlazila. Pjev. crn. 9a. Nek izlazi na dvo iz tamnice. 61a. A nekmoli da ga nadvo baće. 250b. Govori se u južnjem krajevima; vidi Archiv f. slav. Philol. 13, 629. — Glas je r na kraju otpao prema rijećima juče, ozgo, takođe (pored juče, ozgor, takoder) i drugima nekim. Vidi u T. Maretića gram. i stil. 90.

NÀDVOD, *m. ono, što je nadvedeno nad čim. U Lici se nadvod zove prostor pod nisko spuštenim rogovima u kuću, osobito u staja. Unadvodu se drže različne stvari, na pr. različno oruđe, kola i t. d. J. Bogdanović. — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao graditeljski izraz za nem. Ausladung, Auskrugung. Überkragung, Vorkragung, Vorladung, tal. sporto.*

NADVODAN, nadvodna, *adj. onaj, koji je nad vodom. Samo u primjeru: U nadvodnom oholom dvoru sva vesela izpunise. J. Krmpotić katar. 87.*

NADVÖDITI SE, nadvodim se, *impf. glag. prema pf. nadvesti se. Od nad-voditi; ide medju glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Vukovu (1. sich darüber hin beugen, inclinor desuper s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 336: Mlada neva vodu nela, nad vodu se nadvodila; — 2. nadvodi se od svuda oblak, herüber kommen, superinduci). Preodnica vedro nebo pređe, nadvodi se nad Hercegovinu. Nar. pjes. vuk 1, 556. — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: nadvodi se, nagibati se za nem. sich neigen, tal. chinarsi, inchinarsi, pendere, — i za nem. überhangen, tal. risaltare.*

NADVOĐEĆE, *n. nom. verb. od nadvoditi se. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.: nadvodeće, nagib, nem. Neigung (stamp. Steigung), tal. inclinazione.*

NADVOJ, *m. gorča vratnica. F. Hefele (nije zabiježio, gdje je čuo). Riječ upravo znači ono, što se nadvija. Ispor. nadvarje.*

NÀDVOJICA, *f. ono, što je razdijeljeno na dvoje, na pr. kućna češad. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Lako bi bilo, da svi skupa jedemo, ali ova nadvojica rasiple mi kuću. J. Bogdanović. Zabiježio i M. Pavlinović: U nas je nadvojica, pa se mnogo arči, jedni stanjuju u kući, a jedni u planini. Isti je prinosisnik još zabiježio: Meni je nadvojica, imam dvoju radu u jedan dan. — Još se može dodati: Bratice su imali dosta zemje u dolini Neretve pa su odvojili jedan dio češadi, koji je doje stalno živio. To se zvalo nadvojica, a kad se taj dio potpuno odijelio, počeše ga nazivati naselica (u Hercegovini). Etnogr. zborn. 12, 353.*

NÀDVOJVODA, *m. vrhovni vojvoda, prvi među vojvodama. To je značenje zabiježeno u rječniku Stulićevu (supremus exercituum imperator). — U naše se vrijeme upotrebljava za nem. Erzherzog, kako to imaju rječnici Šulekov (nem.-hrv.) i Popovićev.*

NÀDVOJVODINA, *fem. prema masc. nadvojvoda. U Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Erzherzogin.*

NÀDVOJVODSKI, *adj. posses. od nadvojvoda. U Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. erzherzoglich.*

NÀDVOJVODSTVO, *n. zemlja, kojom vlada nadvojvoda. U Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. Erzherzogtum i u knizi Jur. polit. term. 197.*

NÀDVOJVOTKIĆA, *f. isto što nadvojvodića. Govori se i piše u naše vrijeme.*

NÀDVAR, *adv. isto što na dvor, t. j. van. Primjere vidi kod dvora pod k, a. Ovdje se samo dodaje, da se govori u Počicima (u Dalm.) i u Bosni (oko Vareša). Zborn. za nar. živ. 10, 295 i 11, 239.*

NÀDVARA, *adv. isto što nadvor. Primjere vidi kod dvora pod k, d.*

NÀDVARAN, nadvôrna, *adj. onaj, koji je na dvoru. Vidi nadvorni.*

a) onaj, koji je na gospodskom kakvom dvoru (vidi dvor pod b). U rječniku Daničićevu (nadvornjača, aulicus s primjerom, koji se ovdje sad potpuniye navodi). Vlatko Marošić, dijaka nadvorni gospodina vojvode Radosava (iz xv vijeka). Mon. serb. 312 i 314. U Šulekovu rječn. zn. naz. ima nadvorni župan, za lat. comes palatinus, nem. Palatin.

b) nadvoran je isto što izvanji, spoštašni, koji je na dvoru, t. j. vani; vidi dvor pod k, b. U rječniku Stulićevu (nadvoran, exterior, externus, — adv. nadvorno, extrinsecus s naznakom, da se nalazi u Rose) i u Vukovu (nadvorni, äusserlich, externus s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). Potvrda se našlo samo u nekoliko dubrovačkih pisaca. Zač srce nijedan čut u sebi ne ima, koji van ne kaže nadvornim stvarima. D. Račina 104a. Ne samo ste držani . . . obzir nositi nadvornijem načinom vašemu Isukrstu. V. M. Gučetić 36. Prijubovstvo ne samo udjelovano nadvornijem načinom, neg' još i u srcu požuđeno zbraňeno je. S. Rosa 72a. Koji unutri svoje naravno lice . . . pritvaraju nadvornijem utuženjem kipima kao za maskaru. 76b. Odkrivajući svaki dan svijetu s djelima nadvornijem ove kreposti božanstvene. D. Bašić 4. Običaj je . . . kazat nadvornijem načinom rados

unutrušnju srca ljubežljiva. 240. — *Adr.* Smijeh nadvorno sladak kaže, ali u smijehu jad pokriva. S. Bobaljević 232. Pode u templo . . . služiti ne različeci se nadvorno od inijeh rođišta. S. Rosa 37a. Svoga božanstva slavu nadvorno ukaza prid Petrom, Jakobom i Ivanom. 100a.

NADVORJE, *n.* sila, nasile, koje tko kome učini na njegovu dvoru, u njegovoj kući. Samo u jednom spomeniku. Ako li bi mu bio čelad ali mu koje ino nadvorne (*pisano „nadvore“*) učinio na kući, od toga (*pisano „otoga“*) je rečeno naprid. Statut pol. 255. Od nadvorne (*pisano „nadvornja“*). Bio je u pridne dne vele velik i težak zarok i zakon od nadvorne (*pisano „nadvora“*), tako da ga nitkor ne bi mogao lako platiti. 257.

NADVORNIK, *m.* onaj, tko ima brigu nad dvorom, tko ga čura i brani. U rječniku Stulićevu (nadvornik, praetorius praefectus). Nadvornik, Burggraf, Schlosshauptmann. Jur. polit. term. 104. 448. *Ima i u Šulekovu rječn.* zn. naz.: Nadvornik, nadvorni župan, comes palatii, Palatin.

NADVORNIŠTVO, *n.* služba nadvornika. Samo u knizi Jur. pol. termin. 104 za něm. Burggrafenamt.

NADVORNE, nadvorne, *n.* ono, što je nad vroru, t. j. vani, spoja. U rječniku nijednom, a samo u tri dubrovačke knjige. Vi Farizei, ne imate išto običnije i priporučenije vami, što nadvorna čaše, plitice i inijeh suda izplakati. S. Rosa 110a. Kako u srcu vjeruje, tako u nadvornemu kaže. T. Ivanović 17. Sto je u paklu? U unutrušnjem svaki nemir i mučene duha, a u nadvornemu ogaň. 44. Ne samo nadvorne naše, neg' naša š nime unutrušna prikladimo. B. Zuzeri 36.

NADVORNI, *adj.* isto što nadvoran u značenju pod b (vidi tam). Između rječnika samo u Stulićevu (exterior, externus s naznakom, da se nalazi u Bašića, — nadvornijem načinom, nadvorno, — nadvorna strana, exterior pars, facies s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Potvrda ima gotovo samo iz dubrovačkih pisaca (brojeći među njih i Kašića). Budući nadvorna cijeloča unutrušnjom gnušicom od misli očvrnena. B. Gradić djev. 47. Što se čini . . . po strazi svijeh očućenja nadvornijeh i ustegnutju od jezika. 113. Žudi kojijemgodi zlamenjem ukazat, koliko vam se držan čuje. D. Zlatarić 36g. Prvo djelo od služba domaćijeh bi služiti u ogništu . . . a od djela nadvornijeh bila su učiti dječicu. B. Kašić in. 66. U družijeh nevojah . . . koje nam se dogajaju od inijeh stvorenja nadvornijeh, kakono od ajera ili vlage, od ognja, od vode. fran. 93. Tako se ima nastojat za stat s onijem priklonstvom unutrušnjem i nadvornijem. I. Držić 58. Koji stashe u jednoj kući nadvornoj u poju. 195. Pomnivo se čuvaš od nadvornijeh i kućnijeh lupeža. V. Andrijašević put 304. Unutrušne besjede mēti usliši milostivo i nadvorne govorere jošte začuj ti pomnivo. I. Akvilini 167. Pastiri od duš nadvornih ali izvanski . . . donesu. M. Bijanković 32. Postavlaše u nadvorne djelo. Čestit. sv. jos. 28. Nijesam držan ukazati nadvornu ljubav neprijateju. V. M. Gučetić 66. Kada tvorimo kakvo ljubežljivo nadvorne djelo prema našemu iskrnemu. 206. Dobrota, znam, negova i nadvorni poklon prima. A. Boškovićeva 41. Ako vidi Gospodin, da se grešnik na ovi glas unutrušnji ne oziva, tad ga zove s glasom nadvornijem. Đ. Bašić 68. Da je čas dobro vele veće od svijeh dobara nadvornijeh. 93. Nije li to svrha svijeh zabava. svijeh djelovanja unu-

trnih i nadvornih? I. M. Mateić 11. Ako ne budem tako u Bogu sabran, nadvorne stvari svojijem srcem gospodovat će. 134. Da bi čuo koje pripovijesti nesramne ali vido neke načine nadvorne požigljive na te grijeha. T. Ivanović 59. Premda su u sebi nadvorne bolesti mogu tijela neizgovorne. B. Zuzeri 127. Po nadvornoj prikazi ja ne sudim. 207. Sjetila bi se zamjere . . . cjeđ samoga nadvornega odnošenja. M. Vodopjeć dubr. (1868) 220 (ovaj se primjer jedini našao postiže XVIII. vijeka).

NADVOZITI, nadvozim, *impf. glag.* prema pf. nadvesti (nadvezem). *Od nad-voziti;* ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u Vukovu rječniku (Stromaufwärts lenken, contra aquam navem dirigo).

NADVOZNICK, *m.* načelnik, poglavac vozara (u lađi). Samo u Belinu rječniku (comito, quegli, che nelle galere comanda alla ciurma) i u Stulićevu (comito, aguzzino, portolatto, portisculus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NADVOŽENJE, *n. nom. verb.* od nad-voziti. Samo u Vukoru rječniku (das Lenken Stromaufwärts, iđi dirigere navem contra aquam).

1. NADVRATAK, nadvratka, *m.* nekakve čipke u vratu. Samo u J. Belović-Bern. 196 (Halsspitzen aus selbem Stoff wie das Kleid, — ne kaže se, otkle je riječ uzeta).

2. NADVRATAK, nadvratka, *m.* isto što nadvarje (vidi tam). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz., gdje se postavljaju ista značenja, koja i rječima nadvratnik, nadvarje.

NADVRATNICA, *f.* Samo u jednoj knizi, u kojoj se uzima u dva različna značenja: dovratnik i doksat. I on reče: udri po kraju, da se nadvratnice vse stresu (iz něm. und er sprach: schlage an den Knauf, dass die Pfosten bebén. am. 9, 1; — u lat. tekstu je superliminaria). Proroci 275b. I primiri vratnicu na vratili osam lakat i nadvratnice dva lakata (iz něm. und mass die Halle am Thore acht Ellen und seine Erker zwei Ellen. ezech. 40. 9; — u lat. tekstu je frons). 200a.

NADVRATNIK *m.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim riječi 2 nadvratak (vidi tam); tome se još dodaje: nadvratnik na luk, Bogensturz.

NADVRĆI, nadvrgnem, *pf.* nadmetnuti, nadmetnuti. Od nad-vrći; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2. U rječniku nijednom.

a) isto što nadmetnuti. Ki su taki zubi, zlobe će nadvrići. M. Marulić 48. Na one devet suopove odzgor nadvrže (t. j. još jedan snop). I. Jablanci 78. Dare, dare na kolač, ki nadvrže, tegu jo! Nar. pjes. istr. 3, 6.

b) isto što nadmetnuti pod c, t. j. nadvisiti. Isus . . . nadvrže Jezusse Josedek. I. Ančić svitl. 153. Slavonci . . . slavom junačstva druge narode nadvrgoše i nadjačiše. A. Kanižlić uzr. xiv. Sve bi indi on (t. j. čorjek) živine . . . nadvrć radi s opaćinom? V. Došen 44a. A u tom je ſu nadvrgla (t. j. kći majku), što je svoje tilo vrgla da nu . . . taru. 119b.

NADVRELO, *n.* selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbarškoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 165.

NADVRŠITI, nadvřím, *pf.* nadići, nadvladati. Od nad-vršiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjeru: Toliko većna slabí i nadvřeni biti čemo od našij neprijateja, koliko većma vide nas neskladne. M. Radnić 246a.

NADVRŠIVATI, nadvršujem, *impf. glag. način prema pf. nadvršiti*. Samo u primjeru: Ova lipota nadvršuje sve ono, što je lijepo među svijem . . . lipota duše nadvršuje i nimohodi svaku stvar na svijetu, ako će biti najlipa. M. Radnić 70b.

NADVUČNIK, *m. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj*. Razdjel. hrv. i slav. 165.

NADVUČI, nadvuci, *pf. vučenjem nadvladati koga*. Od nad-vuci; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Vuk se klipka parovi između monaka . . . kad se dâ znak. povuku obojica svaki k sebi, da bi jedan drugoga nadvukli, t. j. digli od zemlje. Ko se ne podigne s mesta, a svoga protivnika digne od zemlje, taj je jači, i protivnik se zove nadvučen. M. Đ. Milićević živ. srb. 250.

NADZAD, *adv. kasno*. Od nad-zad; ispor. nadzad, ozad. Samo u jednoj knizi. Njeki za ne-hajstvo . . . docne i nadzad dohode na pripovijedanje. M. Divković bes. 225. Koji rano liježeš, a nadzad ustaješ. 422.

NADZADAK, nadzatka, *m. isto što nazadak* (vidi tam). Samo u jednoj knizi. Ako li po sreći dode koja protivština i nadzadak. M. Divković bes. 49. Tko ne čini napredka, on čini nadzadak. 283.

NADZAPOVJEDNIK, *m. vrhovni zapovjednik*. Samo u knizi Jur. pol. termin. 370 za nem. Oberbefehlshaber.

NADZAPOVJEDNIŠTVO, *n. vlast vrhovnog zapovjednika*. Samo u knizi Jur. pol. termin. 370 za nem. Oberbefehl.

NADZEMALSKI, *adj. onaj, koji je nad zemljom*. U rječniku Stulićevu (supra hominum conditionem et naturam) i u Popovićevu (überirdisch). Čijem nebo s tisuću oči nadzemalska djela uzgleda. I. Đordić uzd. 156. Drugižeh se potvrda nije našlo.

NADZEMAN, nadzemna, *adj. isto što nadzemalski*. Po položaju prema zemlji kaže se podzemno i nadzemno stablo prema tome, dali je zemljom ukrito ili se nad nôm izdiže. J. Pančić bot. 49. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao bot. izraz za nem. überirdisch*, — nadzemni korijen, lat. radicula aërea, nem. Luftwurzel.

NADZIDA, *f. ono, što je nadzidano*. Samo u primjeru: S lijeva se svijem široka koňušnica carska objavi . . . nad nôm lijepta nadzida je. I. Gundulić 532.

NADZIDANE, *n. nom. verb. od nadzidati*. Samo u Belinu rječniku (l' aggiungere alla fabbrica).

NADZIDATI, nadzidâ (nàdzidâm), *pf. sazidati što nad cím*. Od nad-zidati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Popovićevu (za nem. übermauer) i samo u primjeru: Kačara vinska . . . bi svagda morala biti svedena, blizu pivnice ili nad samom pivnicom nadzidana. P. Bolić vinod. 2, 83.

NADZIDE, *n. riječ nejasna značenja*. Samo u primjeru: Vedra dužda hiža sama čudesima gornim sviti, nije nadzidja, nije hrama, ki bi se dao noj takmiti. J. Kavačić 219b.

NADZIDIVATI, nadzidujem, *impf. glag. prema pf. nadzidati*. Samo u Popovićevu rječn. za nem. übermauer.

NADZIRÂNE, *n. nom. verb. od nadzirati i nadzirati se*. U rječniku Belinu (il guardare sopra, lo specchiarsi) i u Vukovu (nadziraće, nad-

gleđanje). Prokleti budite pogljedi i nadziranja nihova! (govor je o rđavijem redovnicima). I. Krajić 7. Prenda je vrlo nužno domaćinovo nadziraće i vešto uređivaće pri svakoj radnji vinogradskoj. P. Bolić vinod. 2, 124. Škola će ova pod osobitim nadziraćem princa Oldenburgskog stojati. Nov. srb. (1835) 196.

NADZIRATEL, *m. nom. ag. prema glag. nadzirati*. U rječniku Popovićevu (za nem. Aufseher). Sadašnji nadziratel dvorski Arsenije Andrije. Vuk grada 100. Da načini špital za bolesnike i da im bude nadziratel. Vuk u Ivankovićevu rječn.

NADZIRATELKA, *fem. prema masc. nadziratel*. Samo u Popovićevu rječniku (za nem. Aufseherin).

NADZIRATELSTVO, *n. vlast nadziratela (jednoga ili više njih)*. Samo u primjeru: Da sam video gusle u kući . . . Jovana Berića . . . aktuarijusa kod nadziratelstva narodni škola. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xviii.

NÀDZIRATI, nàdzirâ, *inpf. glag. načinen prema pf. nadzreti*. Značenje je prijedloga nad u nekijem primjerima oslabilo, te nadzirati znači isto što gledati, motriti. U rječniku Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dalje). — Prez. ne glasi samo nadzirem, nego i nadziram (vidi među primjerima). U Stulićevu rječn. mjesto nadzirati stoji nadazirati (prema nadzreti).

a. nadzirati (bez riječice se).

a) isto što 2 nadglédati pod a. Samo u Vukovu rječniku (nadzirati, nadgledati s primjerom iz nar. pjes. vuk 7, 187: Nadziru mi koće i volove). Govor se i piše u naše vrijeme, na pr. Nužno je nadzirati mladež, da se ne pokvari.

b) isto što gledati, motriti. Ofdi bog ju bavi očice nadzira. P. Zoranić 26. Svréu oči, svud gledaju, kô je obilna Palestina. Ramu ravnu nadziraju, Cezareu, mjesta ina. N. Marci 38. Sad na krunu, sad na zančicu izpod oka nadzirući. B. Zuzeri 22. Oni put nadzire, po komu bijaše došo u pustiju, s pohlepom pogleda ga za na svijet i na prijašnju svoju slobodu povratit se. 107. Samosvojna svoja ljubav činila mu je sved u srcu nadzirati svoje svrhe i svoj tobolac. 211.

b. nadzirati se.

a) gledati se ozgo dole. U rječniku Belinu (guardar di sopra al basso) i u Vukovu (darüberschauen, despicio s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 336: [Do Dunava dohodila] na Dunav se nadzirala [u vodi se ogledala]). Nih je posao vas . . . sve se nadzirat nad bistra jezerá. M. Držić 90. Na hambis se Turci nadzirahu. Pjev. crn. 175b. Nadziruć se nad mutnu Brentu. M. Pavlinović razl. sp. 416.

b) oglédati se. Samo u primjeru: U kom (t. j. u zrealu) nadzirale da bi se sve žene. I. Ivanović 274.

c) razgledati. U rječniku Stulićevu (nadzirati se, nadaziram se na što, intueri). Moći ćeš pametju twojom letiti po nebeskih višinah . . . gledajući i nadzirajući se u ona vična rajska pribivališta. A. Vitalić istum. 347. Drugižeh se potvrda nije našlo.

NÀDZOR, nadzora (s takvijem se akc. govori), *m. nom. act. prema nadzirati*. U Šulekovu i Petranovića ruč. knj. 81 za nem. Aufsicht. Govor se i piše u naše vrijeme, na pr. Ne valja puštati djecu bez nadzora.

NÀDZORAN, nadzorna (biće takav akc.), *adj. onaj, koji je u svezi s nadzorom*. Nadzorna je vlast to odobrila. M. Đ. Milićević zlos. 214.

Govori se i piše na pr. On je član nadzornoga vijeća u građkoj štedionici.

NADZORNICA, f. ona, koja nadzire. U Popovićevu rječniku (za nem. Aufseherin). Govori se i piše na pr. Radite šta vas voža, nijesam ja vaša nadzornica.

NADZORNÍK, nádzorník, m. onaj, tko vrší nadzor, tko nadzire. U Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu (za nem. Aufseher). Ima i u Jur. pol. termin. 287 za nem. Inspector. Izvadak iz izveštaja školskoga nadzornika. M. D. Miličević zlos. 321.

NADZORNIŠTVO, n. služba, oblast nadzornika (jednoga ili više njih). U Šulekovu nem.-hrv. rječniku (za nem. Inspectorat) i u Popovićevu (za nem. Aufsicht, Inspection, Inspectorat).

NADZOVAK, nadzovka, m. ime, titula, t. j. ono, čím koga zovu. Samo u Voltigijinu rječniku (titolo, soprannome, Titel, Zuname). — Nepouzdano.

NADZOVKA, f. isto što nadzovak. Samo u Stulićevu rječniku (nomen s naznakom, da je iz Belina rječnika, ali u Bele nema te rijeći). — Nepouzdano.

NADZRETI, nádzreti, pf. despicer, adspicere. Od nadzreti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Značenie je prijedloga nad u nekijem primjerima oslabilo, te nadzreti znači isto što pogledati, ugledati. U rječniku Stulićevu i u Vukovu (vidi ače). Pored nadzreti nalazi se i nadzreti i nadazdreti (vidi medu primjerima); a za prez. ima u M. Držića oblik nadazrim (vidi pod b, a). Akc. kao u názreti, obázreti se (vidi tam).

a. nad(a)zreti (bez riječce se) u akt. i pas. a) isto što ugledati. U rječniku Stulićevu (nadazrjeti, ugledati). Ako li gdi nadzrem vručak vode. P. Zoranić 34. Ako sud Božji u snu nadzren u meni je taku pripas uzročio, da kako će me pravi sud . . . pripasti? B. Zuzeri 107. Kad bi nadzrela koga putnika tja izdaleka. 220. Kad već bijaše kod same smokve . . . prema zdraku nadazdrijeh dvojicu. M. Vodopić dubr. (1870) 15.

b) isto što pogledati. Samo u primjeru: Smučen i duh moj ovako s grijeha blag ćeš nadazreti (govori se Bogu). B. Bettera čut. 64.

c) isto što prigledati, pripaziti. Nadazdrī malo, da mi dite ne pade. U Dubašnici na Krku. I. Milčetić.

d) Nejasan je primjer: Svoj pozor gizda pun nad vodu nadazre (t. j. moja draga). G. Držić 353.

b. nad(a)zreti se.

a) pogledati ozgo dole. U rječniku Vukovu (darüberblicken, despicio s primjerom iz neke nar. pjesme: Nadzreh joj se na prozor). Nut sada u vodu nadazri se ter ćeš viditi. P. Zoranić 83. Kad se nadazrim nad hladenac bistre vode. M. Držić 403. Nad vodom se nadazrela, u vodu joj kruna pala. Vuk kovč. (nar. pjesma) 92.

b) pogledati kopće. U rječniku Stulićevu (nadazreti se na što, adspicere). Lako ćeš ju (t. j. indikciju) najti . . . nadazriv se nad ovo done zrcalo (t. j. pregled, popis indikacija). M. Alberti xxviii. Nadazri se na lice Isukrsta tvoga (iz lat. respice in faciem Christi tui. psal. 83, 10). I. Kraljić 13. Budući se nadazrela na Jezusa . . . spozna, da je on spasite]. S. Rosa 36b.

c) isto što ugledati, opaziti. Nadazdrī

sam se, da pišeš. U Dubašnici na Krku. I. Milčetić.

NADZRNUTI, nadzrnem, pf. isto što zaviriti, zavirnuti. Od korijena, koji je u na-zreti, obazreti se i t. d. Govori se u Staroj Srbiji i Makedoniji, a gdješto i po istočnoj Srbiji. M. Đurović.

NADZRŇIVATI, nadzrnjem, impf. glag. prema pf. nadzrnuti. Govori se ondje, gdje i nadzrnuti. M. Đurović.

NADZRTATI, nadzrčem, impf. isto što nadzrňivati. Govori se ondje, gdje i nadzrnuti. M. Đurović. — Nejasno je -t- iza -r-; možda je po analogiji glagola nasrnuti, nasrnem: nasrtati, obrnuti, obrnem: obrati nastalo i nadzrnuti, nadzrnem: nadzrtati.

NÁDŽETI, nádziať (nádzňem), pf. nadvlati koga žaňúci, t. j. više nažeti od nega. Od nadzeti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Akc. kakav je u prez. nádzňem, takav je i u pas. partic. nádzět, nádzěta (ovaj oblik može glasiti i nadzňeven, nadzňevéna); imper. je nádzňi i nadzňáni; u ostatim je oblicima akc. kao u inf. (dakle aor. nádzěb, nádz... partic. pret. nádzěv, nádzěvši i nádzěo, nádzěla). Pored inf. nadzeti ima i nadzňeti (gdje je -ň- prodrla iz prez. nadzňem), tako može biti i u aor. nádzěb i u partic. pret. nádzňov (nadzňevši) i nadzňeo, nadzňela. Između rječnika sumo u Vukovu (nadzeti, zu Schanden schneiden [als Schnitterin], messe vinco s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 171: Ako te nadzňaem, luba da si moja; ako me nadzňaše, daću ti ja stado; — nadzňeti, vide nadzeti). Stado da mi dadeš, a sam te nadzňela. Nar. pjes. vuk 1, 171.

NADŽITNIK, m. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kaže, da je isto što nadžetnik. — Slabo pouzdano.

NADŽIVJETI, nadživim, pf. duže živjeti od koga. Od nadživjeti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Belinu (nadživjeti tkoga, sopravvivere, val vivere di più), u Voltigijinu (nadživiti, sopravvivere, überleben), u Stulićevu (nadživjeti, superstitem esse alicui, vitae alicuius supereresse) i u Vukovu (nadživjeti, nadživjeti, überleben, supervivo s primjerom iz pjesme štampane u knizi Vuk živ. 199: Ko će majku nadživjeti, že da joj je!). Da bi ga (t. j. setoga Inaciju) nadživio najmaće dvije ure. B. Kašić in. 85. Boje bješe meni od one ruke umriti neg' li . . . ovi prikor nadživiti. P. Kanavelić 254. (Négova kruna) dužinom će od vremena zvijezde i mjesec nadživiti. I. Dordić salt. 237. Samo ti ćeš, gospodine, sve narode nadživjeti. 344. I tako bi, jer nadživi arkibiskupa Bijanković šest mjeseci. I. P. Lučić izkaz. 30. (Marija) bi nimma pridstavljena u ono vrime, za koje nadživi božanstvenoga svoga sina. Grgur iz Vareša 68. O kukavno Srbstvo ugašeno! zla nadživjeh tvoja svakolika. P. Petrović gor. vijen. 2. Sim je nadživio svoje potomke iz desetoga kojena. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn. Može će te molitve pratiti do groba, pa ako te nadživim, i do svoga. S. Ľubiša prip. 68. Ne bi l' vlaškog cara nadživio. Nar. pjes. petr. 2, 303. I ovu ču ranu nadživjeti (t. j. preboleti). Nar. pjes. vuk 6, 98.

NADŽIVLJEĆE, n. nom. verb. od nadživjeti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nadživjenje, il sopravvivere, u Voltigijinu (sopravvivenza) i u Stulićevu (sopravvivenza, jus ineundi magistratus vel muneris post obitum alterius, qui acto eo fungitur, lat. je tumačenje bez smisla).

NADŽIVLJIVATI, nadživljujem, *impf. glag.* prema pf. nadživjeti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nadživljujem kod *inf.* nadživjeti), u Bjelostjenčevu (nadživljujem, supervivo) i u Voltijinu (nadživljujem kod *inf.* nadživiti).

NADŽIVSTI, nadživem, pf. *isto sto nadživjeti.* Samo u Vukovu rječniku (nadživsti, vide nadživjeti).

NADŽNETI, *inf.* vidi nadžeti.

NADŽNÉVÂNE, *n. nom. verb.* od nadžnevati. Samo u Vukovu rječniku (der Wetteifer im Getreideschnitt, certamen messorium).

NADŽNÉVATI, nadžném, *impf. glag.* prema pf. nadžeti. Između rječnika samo u Vukovu (nadžnevati, zu Schanden schneiden, messe vinco, nadžnevati se, eine Schnittwette eingehen, certamen messorium ineo s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 168: Nadžnëva se momak i devojka). Ajdemo tam' dole u to zlatno pole, da žnemo pšenici, da se nadžnëvamo. Nar. pjes. vuk 1, 171.

NAĐAVÖLISATI SE, nadavölišem se, pf. *isto što navragovati se.* Od na-davolisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NADÉNE, *n. nom. verb.* od naditi. Samo u Vukovu rječniku (das Stählen, inductio chalybis).

NAĐIĆ, *m. prezime nejasna postava.* Rat 79.

NAĐIKATI, nádikám, pf. visoko narasti. Od na-dikati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (gdje je akc. nc samo kako je postavljen, nego i nađikati, nádikám, hoch aufwachsen, altus excresco s naznakom, da se gorovi u Baćkoj i s primjerom iz neke nar. pjesme: Oko dvora nadikala trava, neka dika, pokosiće dika). — Ima i nadikati se, t. j. natréati se, naskakati se. Govori se u Lici. J. Bogdanović. Vidi dikati pod b.

NAĐILÄSATI SE, nadiläsäm se, pf. *isto što nadikati se.* Od na-dilasati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAĐINDERITI, nadinderim, pf. nakititi. Od na-dinderiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u jednoj knizi. Tamo ti je razabratи plamenu Arbanasku ... od nadinderene Kotarke. M. Pavlinović razl. sp. 66. Gostost napućenih vladika, koje kaono bogiňe nadinderene diče se sobom. 412.

NADÍPATI, nádipám, pf. *isto što nadikati,* t. j. visoko narasti. Samo u Vukovu rječniku (nadipati, vide nadikati: Nadipala ka' i kobilu). Prostome dipati u značenju: rasti nema potvrde; ali ispor. dikati, koje znači i rasti i skakati.

NADÍSATI SE, nádisäm se, pf. naskakati se. Od na-disati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Este li se, djeco, danas nadisali? J. Bogdanović.

NADÓRITI SE, nádôrám se, pf. napiti se. Od na-dorati (samome dorati nema potvrde, ali ima dornuti se); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Opet si se nadoro te lude rakije. S. Pavičić. — Isti je prinosnik zabiležio, da se onamo gorovi i nádôrkati se, nádôrkám se u istom značenju (malko u dem. smislu), na pr. Gle ga, kako se nadorko.

NADÓRITI SE, nádôrám se, pf. *isto što nadorati se.* Od na-doriti (samome doriti nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod

II, 5. Samo u Popovićevu rječniku (nadôrati se, sich antrinken, einen Fetzen haben, — nádôren [stamp. nadôren], benebelt, angetrunken).

NÁDÔRKATI SE, nádôrkám se, pf. vidi nadorati se.

NÁDUBREÑE, *n. nom. verb.* od nadubriti. Samo u primjeru: Pripravljanje zemlje za konopju s nadubreñem. J. S. Rejković 211.

NÁDUBRITI, nádubrim, pf. *isto što nagnojiti.* Od na-dubriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (nadubriti, vide nagnojiti). S kakvim dubretom se ovakve čajire moraju nadubriti? I. Jablanci 93. Dobra zemlja mislim da je ona, koju gospodar ne lijepe nadubri. B. Lešaković gov. 63. Zemlja za proso mora još u jeseni biti nadubrita. J. S. Rejković 211. Ne štedite dubre, nego dobro kupus nadubrite (*govore u Lici*). J. Bogdanović.

NÁDUMATI SE, nádumám se, pf. *isto što najesti se.* Od na-dumati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Bome sam se naduma danas palente. J. Bogdanović.

NADÚSKATI, nádúskám, pf. mnogo koješta načiniti. Od na-duskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (in Menge verfertigen).

NAEGLÈNISATI SE, naeglénijem se, pf. napriovijedati se. Od na-erlenisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Duga e zima, naeglenisaćemo se. J. Bogdanović.

NAERCE, NAERO, vidi naherce, nahero.

NAÉRDECITI, naérdećim, pf. *isto što naheriti.* Od na-erdečiti; samome erdečiti nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Moj Mile, sta si tu kapu na uvo naerdečio? J. Bogdanović.

NAERLOVIĆ, *m. prezime nejasna postava.* Jovo N. Bošnák (1908) 127.

NÁFA, *f. Samo u Vukovu rječniku* (potrubšina od lisicje kože, kod čurčija, die Bauchseite eines Fuchsbalgs, pellis vulpinæ pars, quae ventrem tegebatur). Iz tur. (upravo pers.) rijeći istoga značenja nafé.

NÁFAČAN, náfačna, adj. sretan, onaj, koji ima u čemu nafaku (t. j. sreću). Govori se u riječkoj nahiji. A. Jovičević.

NAFÀKA, *f. sudbina.* Iz tur. (upravo arap.) nafakat (trošak, prehrana porodice). Između rječnika samo u Vukovu (nafaka, ono, što je čovjek odredeno da pojeda na ovome svijetu. Kad bolestan čovjek dugo živi, reče se: pribira [ili kupi] svoju nafaku. Nije sreća ni nafaka stara). Ako tebe Bog i sreća dade i nafaka Nemahića stara, te izgubiš nesitu aždaju. Pjev. crn. 296a. Ne bi li nam Bog i sreća dala i nafaka Muhameda sveca, da Farmarke selo izgorimo. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 420. — U riječkoj nahiji je značenje: sreća, dobar udes, a akc. je náfaka. A. Jovičević. Ispor. novogrč. ἀναγκάζεις u istom značenju.

NAFAL-, } vidi nahval-, nahvat-
NAFAT-, }

NAFANTITI SE, nafantim se, pf. glag. nejasna značenja. Samo u primjeru: Uze od nega drugo dugovanje, ali se i to hoće nafantiti (iz pisma pisanočega oko sredine XVII vijeka). Starine 11, 85. — Ispor. fantiti se.

NAFEZ, m. vuna za vezeće. J. Belović-Bern. 196. — Tamno; jamačno iz tur. jezika. Vidi nafis.

NAFIJA, f. burmut, duhan za šmrkaće. Govori se u Bosni. Zborn. za nar. živ. 8, 101. — Tamno.

NAFIS, m. isto što nafez (vidi tumo). Govori se u Bosni. J. Belović-Bern. 87 (supl.).

NAFITIVATI, nafitujem, impf. naimati. Iz tal. glag. istoga značenja affittare. Nejasno je u. Samo u primjeru: Ki tacim najimju ili nafitivaju... pribivališća. Š. Budinić ispr. 140.

NĀFORA, f. posrećen hleb, koji se u grčkoj crkvi narodu dijeli poslije liturgije. Iz grč. ἀραιογά. U rječniku nijednom. Dok ne dodu crkvari iz crkve i ne donesu naforu. M. D. Miliević živ. srb. 169. Kad se crkvari vrati kući, pristupe k ruci starešini i daju mu naforu. 171. — Vidi anafora, napora, navora.

NAFORNI, adj. onaj, u kojem se drži nafora. Samo u primjeru: Kaleži i bljuda naforačnaja.... vlasilaše v črkvi božtvuňje. Danilo 36.

NAFRAPATI, nafrapam, pf. nakititi prišivenim šarenim komadićima. Od na-frapati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Svi do pasa nafrapani čemu li su ti sajuni? M. Vetranić 1. 32. — Vidi frapan.

NAFRASKATI, nafraskam, pf. namrštiti. Od na-fraskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Ona stara nafraskana. svedna(?), blijeda. J. Kavačić 11a.

NAFRĀLATI, náfrjám, impf. nabacati. Od na-frālati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (in Menge werfen, an einen Haufen tragen).

NĀG, nága. adj. nudus. Znači isto što i gô, gôla, ali se maće upotrebljava. U određenim je oblicima akc. nágî, nágâ. Nalazi se i u drugim slav. jezicima, na pr. staroslov. nagъ, rus. haroi, češ. nabý, pol. nagi; iz drugih indeovr. jeziku postaćem i značenjem odgovara staroind. nagnas, lit. nogas (ili nûgas), niem. nackt (staroimen. nackut, got. naqats). Sa značenjem lat. nudus, tal. nudo, niem. nackt nalazi se nag u svijetu rječnicima osim Vrančićeva i Jambrešićeva; u Vukovu s dodatkom: rijetko se govori, i to kao u poslovicama, n. pr. go nag kao od majke rođen (mutternackt), pod nagim Bogom (n. pr. nema ništa), a u Dančićevu sa tri primjera iz xii i xiv vijeka. U slavonskih pisacu nije se našla nijedna potvrda, a između bosanskih samo u Bandulavića, vidi među primjerima pod b, a (gdje je Bandulavić riječ nag vajada uzeo iz Bernardina, koji na str. 28 ima: Nag bih, i odiste mene). — Adv. nago nalazi se samo u rječnicima, i to u Mikačinu (nude), u Belinu (nudamente) i u Stulićevu (absque ulla veste): tako se i komp. nagiji nalazi samo u Belinu rječniku (piš nudo).

a. u pravom smislu, isto što go pod a.

u očejadma.

aa) uopće. Bi zdignut na križ nag, kako je porojen. Korizm. 97a. Ki bi se s jednu ženu našal... sam s samu, nag s nagu. Ni-ručn. 34a. Ostavivši plasti nag pobježe od nih. N. Račina 98a. Gdje toči suze niz svoje lice di teće naga. G. Držić 378. Bi nag na kelomnu svezan. Zborn. (1520) 48b. Jere mi nazi jesmo, kako nas ti vidiš. Starine 3, 280. Pokle se po rodi nag človik na saj svit. D. Baraković vila 275. A on ostavivši platno nag uteče od nih. M. Alberti 474. Isukrsta sfukoše naga i sržbeno izfruštaše. M. Jerković 49. Kako će stati nag

u onomu plamenu paklenomu. P. Radović 318. I svukav se nag ostade, pak svom otcu zafalivši sve mu ruho natrag dade. P. Knežević živ. 7. Hoteći, da i druge svači i da i(h) nage takve, kakvi su, pokazuje. D. Obradović živ. 32. Nagi smo na ovaj svijet došli, nagi ćemo s nega i otići. Nar. posl. vuk 185. Kao što je izašao iz utrobe matere svoje nag. D. Daničić prop. 5, 15. One će se (t. j. djevojke) kupat, i to nage. Nar. prip. mikul. 49.

bb) go i nag ili go nag. Moj sinak.... leži go i nag. M. Držić 420. Sramujući se (t. j. Adam i Eva), da su goli i nazi. M. Orbin 33. Zapovidi.... da ju vode golu i nagu po ulicah. B. Kašić per. 186. Svručen go i nag bičan je (t. j. Isus). I. Nenadić nauk 254. Mjesto volova plug vuku šest djevojaka mjezinica golijeh nagejeh. Vuk rječn. s. v. oborati. Uzeće svu muku tvoju, ostavice to golu nagu. D. Daničić jezek. 23, 29. Nega ostavi gola naga, kao što se od majke rodi. S. Lubiša prip. 224. — Ovamo se meće i primjer: Tad gola aliti naga sfući čine me. P. Zoranjić 83.

b) o tijelu ljudskom ili o kojem dijelu negovu.

aa) uopće. Pojasujet' že se tržstinoju po nagu tělu svojemu. Danilo 32. Što li prsi i ramena takoj naga vi nosite? M. Vetranić 1, 32. Merkurijo.... nagu glavicu smijeno prikloni. 2, 151. Tim ruku.... on da nagu noj. I. Gundulić 57. Osta nago sfeto tilo (t. j. Isusovo). B. Kašić is. 56. Ter od listja vijenac gusti oko nage stere puti. G. Palmotić 3, 25b. Do ramena zagađene otkrivaju ruke nage. P. Kanavelić 341. Udri bičim nago tijelo. I. Đordić uzd. 5. Neka mu bude nogu posve naga (u Vrbniku na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 308.

bb) go i nag. Pokli tijelo golo i nago bit će skoro ukopano. M. Vetranić 1, 31.

b. nag može značiti: slabo obućen, onaj, na kojem je maće odijela, nego bi trebalo; često je s tijem združeno značenje: ubog, siromašan; vidi go pod b.

aa) uopće. Nagyje vî domb svoj vîvode i odêvaše. Sava pam. Šaf. 1. Nagyje že i bosije odêvati i obuvati. glasn. 40, 176. Ne bê Parižu dragu suditi i reče (t. j. trima boginjama): pred me pridete nage sylekše se. A one pridoše u kočujah (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 123. Kada vidiš naga, odij nega. Bernardin 25. Niki (t. j. redornici) stoje v gvozdih nagi, žajni i lačni. Korizm. 39b. Nag bjeh, i odjeste mene. N. Račina 43a. Ni žedni napojen ni nagi odiven. B. Krnaruć 18a. Dokle... ne bi hodili nagi i bosi s konopom na grlu. A. Gučetić roz. jez. 34. Gostom bih, i prijasto mene; nag, i odiste mene. I. Bandulavić 35a. Vladaoći, razumite, što vam je imat puke nage, nevesele, potrebite. J. Kavačić 167b. Kada bijah nag, no odiste mene. I. Marki 60. Lačna napitali su.... naga odjeli su. S. Rosa 139b. Eto sam nag, i dimlijia nejmam. J. Rajić boj 118. Ne bi bogati naga odio. S. Lubiša prip. 191. Ač nis' gladna nasilita.... niti naga ti obukla. Nar. pjes. istr. 6, 7.

b) nag u svezi s go. Kada vidiš človika gola i naga, oblici ga. Transit 77. Moj sluga leži nag i go pod dvorištjem opéenijemi. B. Kašić in. 26. Volila bim gola naga, da mi srcu je, i uboga siromašla. Nar. pjes. istr. 2, 104.

e. nag u širem smislu; vidi go pod c.
aa) o dretetu. Drvo presta radati i stajaše nago i žalosno pred kućom. Nar. prip. vila (1867) 287.

b) o maču, sabli, nožu, oružju; vidi go pod c, f. Tecihu s meči nagimi. Transit 263. Koji bi kroz te prionul za mač nag. Š. Menčetić 101. Dva človika držeća naga meča. Š. Kožičić 12a. Mači i sabje nage se podiru. M. Vetranić 1, 38. Oružje sve tvoje ti nago iznesi, da suncu odsijeva. 1, 50. Što si nož spravil nag na mene neboga? 1, 155. Da se bude nag mač donijeti. A. Gučetić roz. jez. 293. Ona vel poznavši i mač još nag videće. D. Zlatarić 89a. Doripa najde nag mač držeći. Starine 3, 310. Sabja naga prijeti ubit nas svijeh bez reda. I. Gundulić 486. Utopalac za nag se mač hita. Poslov. danič. Nad ním Miloš z nagn mečen stoji. Nar. pjes. istr. 2, 62.

c) nag, t. j. nesakriven; vidi go pod c, m, bb. Prědu očima jego (t. j. Boga) vše nago jesti. Domentijana 242. Bog prisno s nami jesti, i ašte čto blago ili lukavo tvorime, vše nago i javljeni prěđe himb obrētajet se. Domentijanb 114. Vsaka naga i otkrivena jesu videni naga (iz lat. omnia nuda et aperta sunt oculus eius. hebr. 4, 13). Korizm. 14b. Vse riči (t. j. stvari) jesu nage i otkriveni pred očima negovima. 30b.

d. nag u prenesenom smislu; vidi go pod d.

a) nepomiješan. Samo u primjeru: Govo-reći grijeha nage i neognute, neka ih može poznati ispodivnik. B. Kašić zrc. 18.

b) nekićen. Veras snaga mojih nju hvaliti slaba jest i naga. M. Marulić 59. Sunce blago, rajskejih iz visina na spjevanje tmasto i nago spusti zrake tvijeh svjetlina. I. Dražić 7. U oba je primjera adj. nag u sroku!

c) jednostavan; kao da je to u primjerima: Da se na priprosto i nago obitovanje Božje zanesmo. Katek. (1561) 78. Er zakon nag, razlog i svijes bez požude, bez srge, kako Bog svakomu prav bude. G. Palmotić 2, 489. Višni ište od nas srce nago, a ne okovano u zlato. I. Đordić ben. 88.

d) sam. Između rječnika samo u Stulićevu (solus). Može se odniti i dvignuti nagon riječ govoreći: odvežuju. Š. Budinić ispr. 154. Riječ bez dila, znaš, što li je? list bez voća, glas bez riječi; dakle djelo, ne riječ naga svijem je trijebna. A. Vitajić ost. 184. Djelo er voća ljudska naga bogostjećno tvoriti ne ide, ako vjećna pomoć draga i družbu joj zgar ne side. I. Đordić uzd. 68.

e. nag može biti onaj, koji je bez čega, bez ičega, koji je čist, prost, slobodan od čega. Između rječnika samo u Stulićevu (spoliatus, ex-poliatus).

a) uopće. Vidje . . . da uboštvo moje nago ne imaše juc česa dati. I. Gundulić 227.

b) s dopunom u gen. Iže nagomudriji na-ričutbi se, oni ubo vlasnike strasti nazi sutb. S. Novaković aleks. 84. Duša svijeh naga dobrijeh prem dila. D. Račina 8b. — U ovome primjeru je nag združen s go (vidi naprijed pod a, a, bb, — b, bb, — b, b): Neka bih ostao nag i gol sfakoga griha. M. Jerković 50.

c) s dopunom u gen., pred kojim je pri-jedlog od. Samo u primjeru: Da sva srca na svit cipa od ljuevní ka su naga. D. Račina 54b.

d) s dopunom u gen., pred kojim je pri-jedlog bez: Planinu videći bez zelence nagu. M. Vetranić 1, 56. U crnoj toj gori . . . ku sam Bog satvori, da je naga bez ploda. 2, 31.

e) s dopunom u instrum. Samo u pri-mjeru: Tko je blagom nag, brizi se taj ne da. Š. Menčetić 323.

f. Ne razabira se pravo značenje u? primje-rima: Zašto hoć da naga proždre me juven gniv? Š. Menčetić 101. Zatoj sam sad naga, tvoj ſda jad utazu. 199. Ar kad jur dragu izgubi stvar človik, sve želi smrt nagu. 308. Naga smrt, subitanea mors (ako ne je štamp. pogreška mjesto nagla). Mikaša rječn. 279a. Smrt naga, mors re-pentina, subitanea mori. 728a. Pod na-gim Bogom (na pr. nema ništa). Vuk rječn. s. v. nag.

1. NAGA, f. golota, golotina. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naga, golota, nuditas) i u Stulićevu (naga, nuditas s naznakom, da je iz Habde-lićeva rječn.).

2. NAGA, f. nestajaće vina. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (naga vinska, defectus, defi-cientia vini, inclinatio vini ad fundum). U Bjelostjenčevu je rječnik ušla ta riječ vařadač iz Habde-lićeva (1670), u kojem stoji: naga vinska, defectus vini, deficientia. — Tamno.

NAGACÁVATI, nagacávám, *impf. glag.* na-činen prema pf. nagacati, kojemu nema potvrde, a složen je od na-gacati (išao bi među glagole navedene kod 1 na pod II, 1). Samo u primjeru: Koň mu već nagacavaše na vodu. M. Đ. Milićević zlos. 141.

NAGÁDALICA, f. žensko, koje što nagađa, t. j. naslućuje, domišla se. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) J. Bogdanović. Isti je pri-nosnik zabićežio i u značenje: nagađanje, na pr. Ne vjeruj ti tome svemu ništa, to su samo se-oske nagađalice.

NAGÁDALO, m. onaj, tko što nagada, t. j. naslućuje, domišla se. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) J. Bogdanović.

NAGÁDÁNE, n. nom. verb. od nagadati i na-gadati se. U rječniku Vukovu (das Rathen, Um-herrathen, divinatio) i u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. conjectura, nem. Konjunktur, das Ver-gleichen, tal. congettura.

NAGÁDATI, nágádám, *impf. glag.* načinen prema pf. nagoditi. Značenja su različna, i teško ih je složiti

a) isto što pogadati, t. j. smjerati. Samo u primjeru: Nevjerni Mletci nagađaše svojimi udarci uprav k srcu hrvatske kraljevine. M. Pavlinović razl. sp. 115.

b) pogadati, t. j. domišlati se, naslućivati. Između rječnika samo u Vukovu (umherrathen, divino). Naprsto nagađa o sastavinah ostakline. M. Pavlinović rad. 22. Otvarajmo starostavne knige, da nagadamo kob vremena. razl. sp. 98. Govori se u Lici, na pr. Vi ne zname pravo, samo nagađate. J. Bogdanović. Imá i u Šule-kovu rječ. zn. naz. za nem. mutmassen, tal. congettare. — Možda ide ovamo i primjer: Piser ed koga su ga (t. j. jezik) primili? Možda su ga po učionah i po mudrozborištih nagađali? M. Pavlinović razl. sp. 398. Vidi nagoditi pod a, d.

c) miriti, slagati (na pr. nesložne, zavađene tute). Samo u primjeru: Svi ustani . . . da ih nagađaju i umire. V. Vrčević igre 59. — Ovamo ide reflex. nagađati se, t. j. pogadati se, miriti se, slagati se, nastojati složiti se. Vi se s nime nagađite (mjesto: nagađajte), kako najboje zname. Nar. prip. vrč. 152. Vazda se na bratsku nagađali, a nikad po sudovima ne inatili. V. Vrčević niz 5. Govori se u Lici, na pr. Evo se nagađamo za onaj komad livade. J. Bogdanović. Vidi nagoditi pod a, d i pod b, a.

d) isto što ugadati. Samo u Stulićevu rječniku (obsequi, obsecundare). Vidi nagoditi pod a, b.

e) postavljati. *Da da je to u primjeru:* Iuorogb . . . jedga vidit' zver' koju žubo, po-stignjet' i nataknjet' na rog svoj, da jedga zgnijet' (štampi, jedgai zgnijet') zver' na glave, togda nagaždajet' na jezik' jego. Starine 11, 196. — *Možda ide ovamo i primjer, u kojem bi nagadati moglo biti isto što postavljati u prenesenom smislu, t. j. odrediti, uređivati:* Tako su s ulaganjem od onoga slova nagadali, da se razlicijem načinom riječe š nime upisana ima izrijeti. R. Čamanić 11^b.

f) isto što dodavati. Samo u Stulićevu rječniku (supplere, addere, adjicere). — Nepouzdano; vidi nagoditi pod a, f.

NAGAMBATI, nagambām, pf. offendere. *Od na-gambati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rječniku (nagambati, vide nagaziti).*

NAGAMILITI SE, nagamilim se, pf. nagnuti se. *Od na-gamiliti; samome gamiliti (ili gamiliti se) nema potvrde.* Govori se u južnomoravskom narječju A. Belić 40. 605.

NAGĀNUTI, naganēm, pf. isto što ganuti, uganuti. *Od na-ganuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo ganuti pf.). Potvrda je samo ova: Naganuti nogom, t. j. zakrenuti i time malo ištetiti.* M. Pavlinović.

NAGAÑAČ, nagañača, m. onaj, tko nagoni koga na što. Samo u primjeru: Koji očito dobivaju žitak, blago i imanje s nečistive grubote i bludnoga življenja tujega, kakono jesu sluge, navodnici ili nagañači i nagañače bludnic. Š. Budinić suma 130a.

NAGAÑAČA, f. žensko, koje nagoni koga na što. Samo u primjeru, koji je naveden kod riječi nagañač.

NAGAÑAÑE, n. nom. verb. od nagañaći. Samo u Jambrešićevu rječniku (exagatio).

NAGAÑATI, nagañam, impf. isto što nagoniti, prema kojemu je glag. i načineno. U rječniku Bjelostjenjevru (nagañam, impello, compello, adigo, v. primarjam), u Jambrešićevu (nagañam, redigo), u Voltigijinu (pararo sopra, austreben) i u Stulićevu (inclinare, incitare, impellere, urgere, movere s naznakom, da se nalazi u kakj. pisca Muliha). V službu je (t. j. tijelo) nagañam (iz lat. cestigo corpus meum et in servitutem redigo 1 cor. 9, 27). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 37a. Vidimo da ovi tri kapituli . . . na ovo jedino delo ove vrste cilju i nagañaaju. Ant. Dalm. ap. h 1. Ta istraška podžigaњa . . . nagañaaju prosvjetljenje i mate, da zamrže na to. M. Pavlinović razg. 60.

NAGAÑAVAC, nagañavea, m. onaj, tko nagaña. Samo u Jambrešićevu rječniku (nagañavec, exagitator, impulsor).

NAGAÑIVATI, nagaujem, impf. isto što nagañati. Samo u Stulićevu rječniku (nagañivati, nagañati). — Nepouzdano.

NÁGAO, náglia, adj. praecipit, repentinus, vehemens . . . *Akc. je u određenim oblicima náglia, nágla.* Za nom. sing. m. postavljati je akc. onako, kako je u Vukovu rječniku, ali jo Hrvatskoj se govori nágao. N. Simić nast. vj. 8, 108. *Prijedev se ovaj nalazi i u drugim av. jezicima: slov. nágel, rus. на́глья, češ. náhlý, pol. nagły; a između drugih indoевр. jezika nalazi se riječ glasovima i znacenjem srođna samo u lit. jez., gdje glasi nágas ili nágas. Korijen se ne može*

postaviti. U svijem rječnicima osim Daničićeva (vidi dafe). Potvrda ima veliko mnoštvo od početka XVI vijeka; a prije toga vremena našle su se samo dvije: u Danila i u Bernardina (vidi pod e, bb, aa i pod f, a, cc).

a. nagao je isto što brz, hitar. U rječniku Mikafinu (naglo, cito, confestim, celeriter), u Naručnu (nagli, affretoso, frettoloso, agile, colui, che ha prescia, rapido, veloce, — naglo, affrettatamente, frettolosamente, agilmente, con agilità, prestamente, rapidamente), u Bjelostjenjevru (nagel, praeceps, nimis festinus, — naglo, festinanter, properanter), u Jambrešićevu (nagel, praeceps, — naglo, praecipitante), u Voltigijinu (naglo, in fretta, eilends, schleunig) i u Vukovu (eilig, eilfertig, praeceps, — naglo, eilig, schnell, velociter).

a) adv.

aa) uopće (o čeladma i o svemu drugome). Ako bi bilo pristanutje naglo i neprodulžilo. Naruč. 111a. Merkuriju, naglim stupom našim reci poj biskupom. P. Hektorović (?) 83. Koliko si naglij i spravniji za dati razgovor negoli suprotive. A. Gučetić roz. mar. 231. Vele trudan i umoren od toliko nagla i brza išastva. M. Divković bes. 370. Sved gledati ima . . . hrlo letjet nagla lita. I. Gundulić 62. Nagli koni strelovito sjemo tamo viju se u vito. 345. Lete za nom, a ne teku i ne druge nagle i hitre. 401. Nagla srna brža od vitra teče gusto kroz grmenje. 554. Sunce trkom naglim i brzovitim po okolištu nebeskom idući. A. Kanižić utoč. 443. Jer se pod njim prvrnuše kočije zarad nagla konah trčanja. A. Kačić kor. 330. Koji (t. j. Jožue) svojom zapovidju u jedan čas ustavi sunce od svoga nagloga trčanja. J. Banovac razg. 126. Ne paze se od niki teškije poslovah, prigibana naglij i okretanja. F. Lastrić ned. 141. Nu sad amo, starešine, budi nagle, budi line! V. Došen 232b. Drava kud kasnime običaje tekom, Sava kud naglim prolazit. M. Katančić 62. Stavnjie će se učiniti nego zvijezde . . . lakše i naglijeg vjetri. B. Zuzeri 322. Naglo piće na vruću gígiricu izgubi čovika. J. S. Rejković 250. Tere nagloj u brzini robinice s sobom vode. P. Sorkočević 575a. Ništa više ne oslabi pameti što naglo i nesustavno štivenje mnogo kniga. M. Pavlinović rad. 139.

bb) nagao na što, u čemu. Na zlo nagla, gnušno bludna (t. j. zla žena). M. Orbić 26. Tak saňiv na bdenje i riči duhovne, tak nagal na svrhu (iz lat. tam somnolentus ad vigilias sacras, tam festinus ad finem). A. Georgijevo nasl. 308. Ne budi nagao u duhu svom na gnev. D. Daničić prop. 7, 9. Jesi li vidio čovjeka nagla u besjedi svojoj? priče sol. 29, 20. — *Ovamo se meće i primjer:* Il' prid mrazom zbijaju se magle, koje jesu na bolesti nagle (dosta neobično rečeno); smisao je: magle, koje naglo donose bolesti. J. S. Rejković 416.

b) adv.

au) naglo. Gdo naglo viruje, lagak je v srci svom. Naruč. 31a. Posle odpraviše, ki naglo hodeći mojaše objizdiše. M. Marulić 8. Toliko naglo sva k meni se upusti. Š. Menetić 247. Veće ne budem ekniti . . . k tebi se naglo uteći. A. Gučetić roz. jez. 121. Tad Liejo potiče i naglo postupi. D. Baraković vila 145. Hod' sidi uza me, naglo ga zoviše. jar. 12. U ki dan tve sveto ime zavzat budem ja skrušeno, naglo tvoje neizrečeno milosrdje usliši me (iz lat. in quacumque die invocavero te, velociter exaudi me. psal. 101, 3). I. Gundulić 202. Na brzoga

koňa skoči naglo slijedeń od svakoga. 416. Kapitan . . . zgrabivši kamen naglo u Kandida hiti. F. Glavinić cvit 70b. Otide naglo i hitro skupa s Ivanom. M. Jerković 47. Pomoć me naglo ustan' u tuzi ovako. I. Đordić salt. 231. Kako naglo hite toj velikoj srići. A. Knezović XLIII. U ta čas počeće vitri naglo puhati, nebo se oblačiti i dažditi tako naglo i obilno, da se sva zemja lipo natopi. A. Kačić kor. 241. Nijedno krilate stvorenje leti pod nebom tako naglo koliko vrijeme. Đ. Bašić 246. Da se u noj (t. j. u crkvi) ogani zapali i počme naglo gorit. M. Dobretić 400. Potok . . . koji naglo teče. J. Rajić pouč. 3, 4^a. Pak poteže svoju sabiju naglo. Nar. pjes. vuk 2, 408. Kad ko naglo jede. Vuk nar. posl. 79. Ko naglo počne, naglo će i svršiti. 149. Naglo ispanu iz krčme i podu da vide. S. Šubić prip. 168.

b) na naglom. *Samo u primjeru:* Jerdeči podsedaš. Tokaj, ali ga na naglom ostaviše. P. Vitezović kron. 156.

b. hitan, prešan, o onome, što treba odmah da bude bez odgadnati.

a) adj. Ako mu ni tako nagle potribe našega tamo prištaja (*iz XVI vijeka*). Mon. croat. 226. Koji služi . . . brez nagle potribe. A. Baćić 282. Sto mu je činio obisiti brata, do istine s veoma naglom odsudom. A. Tomiković živ. 22.

b) adv. Naglo me nemojte suditi neboga, nemojte u preši davat mi smrtni trud. M. Vetranić 2, 126. Kako je strašno odsuditi čovika naglo na smrt. M. A. Ređković sabr. 43.

e. brz na gnev, gnevлив, pršiv. U rječniku Belinu (nagli, sensitivo, quegli, che per ogni minima cosa si muove ad ira). Takovi nagli furiozi nimaju devocionia ni ga mogu imiti. Narnič. 32b. Tko je nagao i brz na osvetu, ne će uteći od srčeve Božje. M. Radnić 444b. Kraja vrlo u lutini nagao izreče odsudu. M. A. Ređković sabr. 8. Za osvetiti nepoštenja, koja se Bogu čišahu, tko bi veće od istoga Mojsesa naga i žestok? A. d. Bella razg. 250. Govori se po Slavoniji, na pr. Luka je nago, ne možeš ljudski s njim govoriti. T. Maretić.

d. brz u čemugod, brzoplet, nesmotren.

a) adj. Kad god ćeš ča reći, vazda pri procini, jer nagla besida prijazan svu gubi. M. Marulić 109. Mladih mudrosti nagle jesu. Starine 3, 237. Nemoj s naglom tač pametim sretat bune, trude i zgode. G. Palmotić 2, 87. Riči ove ne izletiše iz nagla i ponosita pera moga. A. Kanižlić utoč. v. Još se čuvaj od nagle lutine. J. S. Ređković 208.

b) adv. naglo, na naglo. Ništa nerazložito, ništa naglo ne ima se činiti. I. Velikanović upuć. 3, 200. Ne će slava kitit onog, koji što na naglo čini. J. S. Ređković 394.

e. nenadan, o onome, što se iznenada dogodi. U rječniku Vrančićevu (nagel, subitus), u Bjelostjenčevu (nagel, subitus, repentinus . . . , nagel došestek neprijatelja, repens adventus hostium, v. nenadean, — naglo, znevarece, iznenada, repente) i u Stuličevu (nagli, subitus, repentinus . . . , nagla smrt, mors improvisa s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru i u Gunduliću, — naglo, subito, illico s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

a) adj. najčešće o smrti.

aa) nagla smrt, t. j. prijeka smrt. Umreš od nagle smrти. Korizm. 53a. Veže svakoga na-

gla smrt i puti. M. Vetranić 1, 76. Budući naglom smrtju Anica umorena. P. Zoranić 76. Od nagle i nenadne smrti oslobođi nas. I. Bandulavić 130b. Malo poslija naglom umri smrtjom. F. Glavinić cvit 266a. Od nenadne nagle smrti . . . gospodine nas slobodi. P. Kanavelić 104. Ako li te smrt nagla pritisne. A. Kanižlić utoč. 62. Smrt mu naglu uzrokova. A. Kačić kor. 163. Neka vam se ne dogodi smrt nagla. F. Lastrić umred. 345. Ne ćeš naglom i nenadnu smrtju umri. I. Velikanović upuć. 1, 305. Snašla ga nagla smrt u cvjetu mladosti. M. Pavlinović rad. 73. i t. d. i t. a.

bb) o čemu drugome. Ubijica Božjim čudom objet bisi nagloju slepotou. Š. Kozićić 15b. Naglime porazom smrt udri tebe, Jeronime. H. Lučić 292. Kasno domislilo naglo se nesrići. I. T. Mrnjavač osm. 48. Kad nam se nagla ka stvar zgodi. P. Radović ist. 196. Za koji uzrok došla ti je ta bolest tako nagla? P. Macukat 65. Da čovik . . . upade u naglu bolest i ne može ispođiditi se. A. Baćić 375. Kao muša nagla plane. V. Došen 192a. Pak je (t. j. orve) najde često pomor nagli. J. S. Ređković 154. Da ga nagla kiša ne zaplavi. 220. Koga nagle napadu nevože. 337.

b) adv.

aa) naglo. Voda že si naglo vždvigši se mnogije ih potopi. Danilo 112. Umre naglo prez spovidi. Korizm. 39b. Stojeci na vičerni sv. Jerolim sa svoju bratiju ali fratri naglo pride jedan lav u crikav. Transit 12. Naglo jedna svitlost prevelika . . . ukaza mi se. 166. Učini se naglo šum iz neba (*iz lat. factus est repente de caelo sonus. act. ap. 2, 2*). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 172a. Zla smrti nemila, što toli huda bi, da oni evit od vila tač naglo pogubi? D. Rađina 132b. Dušu svoju prelašćujete i naglo u mrate. Starine 3, 284. Kako munja laskne u istoku i dari do zapada ukaže se, tako prihod sina Božjega naglo bude. F. Glavinić cvit 396a. Koje su (t. j. duše) naglo i iznenada s ovoga svita pošle. B. Pavlović 41. Kad udari vijar od sivera . . . naglo bane, al' brzo pristane. A. Kačić razg. 128. Budući Alberto cesar naglo umro. A. Kanižlić kam. 801. Kad mu naglo povale obođe. J. S. Ređković 432. Dušan naglo umri . . . na putu u Carigrad. M. Pavlinović razg. 82.

bb) v nagli, u naglom. Ako bi te pital v nagli. Korizm. 39b. U naglom će reći: odlaži. A. Kanižlić rež. 50. Strija, i u koje kuće vrata zgada, u naglom po trojje mrtvih se nahada. 106.

f. žestok, silan, lut (kako u kojem primjeru). U rječniku Belinu (nagli, efficace, cioè focoso e vehemente, — naglo impetuoso, —), u Bjelostjenčevu (nagel, vehemens, impetuosus), u Jambrščevu (nagol, impetuoso), u Voltižijinu (nagal, impetuoso, heftig) i u Stuličevu (naglo, magne impetu, violenter s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

i) adj.

aa) čelad i životinje. Niki jesu kako leži nagli, napastni. Korizm. 49a. Dalj se staviti hotjeste . . . stup sliditi tač nagle gospođe? D. Rađina 73b. Pridobi prijeke i nagle neprijateљe od duša naših. A. Gučetić roz. jez. 254. Rad bude obisti nagloga Nembrota. Đ. Baraković vila 126. Kad će nagli sudac priti. I. Bandulavić 255b. Budalaština je stavljati mahmuze na pete zarad koňa nagla imajući ga uztezati uzdrom. M. Radnić 503b. Ovi narod nagli udarivši u ravnu Ungariju svu je u malo dana pritiše. A. Kačić

razg. 20. Kadno se uzbude . . . duša naša radi straha nagloga sudca žalostiti i tugevati. L. Šubnški list 20.

b) *strari.* Oružje naglo toj . . . brani život moj oda zla svakoga. M. Vetranić 1, 385. Priliku se . . . povodnu naglih vod, koje u zimi teku s naglostju velikom. P. Radović ist. 98. Teku kako nagle vode ili kako teku i proru valoviti i brzi potoci. A. Vitalić istum. 460. Više će putah siloviti vitar i nagla mečava udariti. A. Kanižlić utoč. 300. Za četrtdeset dana i četrtdeset noći pusti Bog naglu kišu. E. Pavić ogl. 16. Kad raztvari kralj smioni tvrda vrata nagle peći. N. Marči 69. — *Ovamo se meću i primjeri iz nekih nar. pjesama, u kojima se pridjev nagao zdržuje s imenicanom sablja, čordom; možda su stariji pjevači imali tu pridjev nagao (vidi kod te riječi pod c, b), pa su mlađi ne razumijevaju pravo toga pridjeva zarijenili ga s nagao.* Ja imadem dvije nagle čorde. Pjev. crn. 200b. Pa su nagle sablje povadili. Nar. pjes. vuk 6, 37. Vodi Šarca, nosi naglu čordu. 6, 114. Pa se naglim sabljom udariše, stado piska naglike sabala. 7, 251.

c) *štogod bestjelesno i apstraktno.* Učini se tudje zuk iz neba kako duba nagloga prihodeća (*iz lat. factus est repente de caelo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis. act. ap. 2, 2.*) Bernardin 115. Da bi ne čekala nagle sentencije, ka tu imišo priti. Transit 239. Učini se tudje zuk s neba kakono dohodećega duba nagloga. M. Divković bes. 545. Utazi se nagla i gňivna u nemu mahnitos. B. Kašić per. 61. Jeđan od sluga s naglom bijesnostju da jednu za-ušnicu Isusu. P. Bakšić 68. Dođe vihar nagal dosti. I. Ivanišević 193. Trepeću kako listje, kad ga nagli vitri tresu. P. Radović nač. 17. Lokve krvi stoju izlite nagle od sile. I. Zanotti en. 34. Kako ajerske gor' s višine kad se nagli vjetar javi. A. Vitalić ost. 2. Naglu i srđitu narav u krotku tihu promini (*t. j. lav.*) 416. Majka . . . od nagle žalosti i gorkosti prinemagaše se pod križem. F. Lastrić test. 162b. Učini se zuk kako vitra nagloga. ned. 241. Petar od nike nagle ljubavi pram svojim međstrom veli. 328. Toliko ljubav ova i žeja bi jaka i nagla, da se rasta duša s tilom. svet. 133b. Koga vitri slušaju ostavljajući svoja nagla puhaňa. J. Banovac pred. 80. David svoju naglu srđbu najedanput ustegou. E. Pavić ogl. 251. U ta čas poče puhati vitar vruć, nagal i velik. A. Kačić kor. 69. Pokri ih slava Božja i izbavi od njihove nagle srđitosti. 87. Učini se iznenada s neba zuk kako dohodećega vitra nagloga. A. Kanižlić kam. 534. Koga nagla bludnost pali, onog u grob brzo svali. V. Došen 8b. Da razaleće i pomora svit od nagle kuge gore. 70a. Da je srđba nagla bila. 195a. Proklet da je gnev njihov, što bješe nagao (*u lat. je tekstu pertinax, a u ncm. heftig.*). Đ. Daničić 1 mojs. 49, 7. Zašto je tako nagna zapovijest od cara? (*u lat. je tekstu crudelis, a u ncm. streng.*) dan. 2, 15.

b) *adv.* Vidi kraj da su naglo naprili na nega (*iz lat. vidit rex, quod irruerent in eum vehementer.* dan. 14 29). I. Bandulavić 71a. Poče se žalostiti i biti sumoran po ti način naglo i veoma, da . . . F. Lastrić test. 101a. Plamen k nebesom dizati se i sijevat naglo ne more onako, kako se naglo uzdizahu ova uzdisanja i žeje (*iz lat. non potest prorumpere flamma cæcum versus tam vehemens, quam vehementia prorumpent haec desideria.*) 387b. I svi naglo na stojimo, da se od zla izbavimo. I. Nenadić šamb.

7. Bog pravični luće kara i naglige ni(h) udara. V. Došen 111b. Sud . . . naglo satarisan u stijene smrvi se. I. Đordić ben. 82. Ništa Turci uzmaknuti ne će, već se bliže prikučuju gradu, na Loznicu naglo udaraju. Nar. pjes. vuk 4, 246.

g. željan, lakom, pohlepan (kako u kojem primjeru). U rječniku Belinu (nagli, željan, curiosus primjerom iz Palmotića 3, 23a, samo Bela krivo piše, da je iz Gundulića).

a) *adj.* S naglom žejom sve tri žude slavu ponijet od lijeposti. G. Palmotić 1, 242. I s požudom naglom čeka ne dvorenju lijepos steći. 1, 364. Čim ljepote drage toli naglijem okom svaki kupi. 3, 23a. Izumila još ne bijaše moje i twoje nagla žeja. J. Kavačin 257a (uzeo iz Palmotića 1, 249): Još ne bješe moje i twoje izumjela nagla žeja). Nagli Akabi sklonit će se . . . Epuluni molit će se. 568b. Nemoj bit nagao namnogo jitja. J. Filipović 3, 305a. Ona gorijaše prinaglom žejom pozdravljati majku Božju. F. Lastrić od' 48. Koliko veće gorimo s naglijom žudbom od koje stvari, toliko je ona stvar nami draža i milija, kada smo je dostignuli. J. Matović 420.

b) *adv.* Poč ćeš sjutra nemu riti, da ga čekam naglo dosti. G. Palmotić 1, 346. (*Sunce*) nukajući ljudi trudne naglo iskat hlad žuden. 2, 48. Što se naglo prem na svijeti zlato ište, zlato žudi. 2, 497. Toj čekahu naglo toli bogoljubni dusi sveti. 3, 123a. Naglike i prve botiše podnijeti progonstvo Irudovo. M. Radnić 271a. Koji nije naglo prosio od Boga. J. Matović 479. Nu dofatit rukami naglo žejaše lakim. M. Katančić 49. Što naglo žeje steci, da se zbude toj do skora. P. Sorkočević 591b.

NAGARANE, *n. nom. verb. od nagarati. Samo u Stušićevu rječniku (nagarane, nagorjeće).*

NAGARATI, nagaram, *impf. upaljavati, užizati. Glag. je načinjen prema pf. nagorjeti, ali je značenje promijenjeno. Između rječnika samo u Stušićevu (sensim ignem accendere ac iterum extinguere) i samo u primjeru: Jeda on sam po voj svojoj budi, podtiće i nagara napasti. Š. Budinić ispr. 26.*

NÀGARAVITI, nàgaravim, *pf. isto što nagariti. Od na-garaviti; samone garaviti nema poterde. Između rječnika samo u Popovićevu (nagaraviti, nagariti). U gluvo doba noći nekakav čovek nagaravljena lica uđe u sobu. M. Đ. Milicević zim. več. 303. Preruše se, nagarave se pa uzmu putniku sve novce i uteku. let. več. 114. Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim ake.). S. Pavićić.*

NAGARGAŠATI, nagargasham, *pf. nagrebenati. Od na-gargašati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim ake.), na pr. Mile je nagargaša svu tu vunu. J. Bogdanović.*

NÀGARITI, nàgarim, *pf. izmrčiti garju (garom). Od na-gariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (mit Russ beschmieren, fuligine induo, — nagariti se, izmrčiti se). Uz bijelu nedjelu dječa se nagare . . . i svakojako drukčije nadrde se. Vuk rječn. s. r. maškare. Govori se u Lici, na pr. Ko te je tako po obrazu nagario? J. Bogdanović.*

NAGÁTATI, nágátam, *pf. gatajući pogoditi. Od na-gatati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Samo u primjeru: Rittenhouse zvjezdoslov nagatao je prve pomrčine na držalu svoga rala. M. Pavlinović rad. 54.*

NAGATLIV, adj. nejasan, t. j. oko kojega treba gatati, dok se pogodi, sta je. Samo u primjeru: Ostale nagatljive reči nahode se u mitologiji. L. Milovanov 121. — Nepouzdano.

NAGAVÈLATI SE, nagavèljam se, pf. satis superque vagatum esse. Od na-gavelati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Bome sam se danas po ovom snijegu nagaveša. J. Bogdanović.

NÀGAZA, f. ono, na što je čovjek nagazio. Govori se u Sarajevu (s naznačenim akc.). Đ. Surmin rad. jug. ak. 121, 208.

NÀGAZDOVATI SE, nàgazdjujêm se, pf. satis superque patrem familias fuisse. Od na-gazdovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Marko se dosta nàgazdova, može umrijeti. J. Bogdanović.

NÀGAZITI, nàgazim, pf. offendere, inculcare. Od na-gaziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.

a. naići, namjeriti se; obično se nagazi na što nepovoljno i što može nauditi onome, tko nagazi. Između rječnika samo u Vukovu (nagaziti na što, worauf stossen, offendere: nagazio na čini, na sugreb, a i na ručak).

a) uopće. Samo u primjerima: Tko se indi s tim ponosi, što ga slipa srča nosi, te prida se svak ne pazi, da gdi š time ne nagazi, gdi ga ružno srši doli. V. Došen 27b. Kad prvi petli zapevaju, ne treba nikud ići, jer tada beže svi nečastivi, vampiri, veštice, koji su po noći išli, pa se može nagaziti. M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 37, 175.

b) nagaziti što. Samo u primjeru: Dali na to većma paze, kesu blaga da nagaze. V. Došen 217b. Akuz. kesu biće poradi stilja mjesto na kesu.

c) nagaziti na što. U dubravu gustu ulizoše, na busiju Turci nagaziše. A. Kačić razg. 118. Vojska slidaše svoj put i nagazivši na čete Mađara vatrnu dava svrhu istih. I. Zanić 24. Svak nek svoga mista pazi, za da na zlo ne nagazi. V. Došen 18a. I pomnivo da se pazi, da gdi na smrt ne nagazi. 178b. Cineć, da bijaše nagazio na jednoga psa, reče: O prokleti, zašto pod nogam spavaš? Blago turl. 2, 32. Ko je ovo mljiko metno ovdi da ja na n nagazim? N. Palikuća 30. Što ćemo sad? nagazicemo na sijaset. D. Obradović bas. 127. Ovim čestim meňašem vina možeš na vino sa škodljivima sredstvama opravljeno nagaziti i zdravlju tvom škoditi. P. Bolić vinod. 2, 50. Kad je Nikac na njih (t. j. na Turke) nagazio, uždi Ture sjajna ġeveddana. Pjev. crn. 258a. Kad nagazi na prvu busiju. Nar. pjes. vuk 3, 162. Na luku je guju nagazio, luku guju u zelenoj travi, na Turčina Husović Jašara. 4, 404. Nekakav Bačvanin ne gledajući preda se nagazio na veliko tane. Vuk nar. posl. 41. Ko po selu mnogo ide, ili će ga psi ujeti ili će na ručak nagaziti. 151. Čerajući lisicu nagazio na kurjaka. 324. Vile nikom ne će zla učiniti, dokle ih ko ne uvrijedi (nagazivši na njihovo kolo ili na večeru ili drugčeje kako). Vuk rječn. s. v. vila. Idući ona tako pred puta, a ne gledajući preda se nagazi na nekaku jamu i u nju upadne. Nar. prip. vuk 182. Sad će na nas nagaziti Turci. Nar. pjes. stojad. 1, 96. Zlom srećom nagazi Vuko na pandure duždeva. S. Lubiša prip. 127. Ako nagazi (t. j. trudna žena) na krv od zaklanoga brava, po detetu će joj izlaziti crvene pege. M. Đ. Milićević živ. srb. 189.

d) nagaziti u što. Samo u jednoj knizi. Tica pazi, da u mriže ne nagazi. V. Došen 17b. Da se s pukom paze, da u propast ne nagaze. 217b. Da u jainu već nagazi, od kuda se ne izlazi. 236a.

b. nagraisati, nastrudati. Između rječnika samo u Vukovu (ala sam nagazio, anrennen, übelankommen, infortunium invenire) i samo u primjerima: Ako svinjar zlo nagazi, blataog jata kad ne pazi. V. Došen 226b. Od zaside da se dobro paze, kakogodir da svi ne nagaze. Nadod. 44.

c. stupiti na što, u što.

a) nagaziti što. Samo u primjerima: Pod Janokom pože pregaziše, Romaniju goru nagaziše. Nar. pjes. stojad. 1, 44. Pod Udbinom pože pregazio, nagazio Kunaru planinu. 1, 137.

b) nagaziti na što. Podaj, sinko, mene koňa tvoga, da ja prvi na vodu nagazim, da svatima ja učinim puta. Vuk rječn. s. v. goditi se (iz neke nar. pjesme). Daše Turci pleća, pobjegoše, a na Drinu vodu nagaziše. Nar. pjes. vuk 4, 271. Ne da Turčin na mos nagaziti 4, 338. Koňanici koňe pojahaše, a pešaci puške zagrlise, na Moravu vodu nagaziše. 4, 348. Romaniju zdravo pregaziše, na široko more nagaziše. Nar. pjes. stojad. 1, 46.

d. nagaziti čega mnogo. Samo u Vukovu rječniku (eintreten z. B. Kraut ins Fass, inculco). Imu i nagaziti se, na pr. Esi li se nagazio blata po Gospicu? J. Bogdanović.

e. navaliti, udariti na koga. U rječniku Belinu (nagaziti na tkoga, insultare) i u Stulićevu (nagaziti na koga, navaliti na koga). Što dušmani kad spaziše, bisni širom nagaziše, da mu rusu glavu skinu. V. Došen 124a. Drugijeh se potvrda nije našlo.

NAGAZIVATI, nagazujem, impf. glag. načinjen prema pf. nagaziti. Samo u Stulićevu rječniku (nagazivati, nagaziti).

NAGDALENA, f. isto što Magdalena. Samo u primjeru: Zlobe prosti Nagdaleni (možda je stamp. grijeskom N mjesto M). A. Komulović 77.

NAGETI, nagnem, pf. isto što nagnuti. Po svoj prilici razvilo se nageti prema glag. načetni, početi poradi jednogaka završetka u prez. (nagnem: načem, počnem). Govori se gdješto po Bosni i po Dalmaciji. I jur žarko nagele suuašce ka zlačenu počivalu svomu. Osvetl. 1, 55. Nit se znalo, na što se nagele. 6, 87. Kad to reče Banović Strahilo, nage času pa popio pivo. Nar. pjes. petr. 3, 232. Brod se nageja (t. j. nageo). J. Grupković.

1. NAGIB, m. nom. act. prema nagibati, nagnuti. Nágib (tako je zabižezen akc.), declivio della strada (t. j. gdje je put nagnut). L. Zore paletk. 170, 213. Imu i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao geogr. izraz za grč. zlōs, nem. Neigung, tal. inclinazione, — i u Popovićevu (Neigung, Abdachung, — nagib magnetski, magnetische Inclination).

2. NAGIB, adj. Samo u primjeru: Pakljena ova srda sva zbabjena, sva zgrčena sva nagiba i od pepela žuta ne je slika i blijeda. G. Palmotić 2, 60. Značenje je tamno; biće kakva pogriješka u tekstu.

NAGIBA, f. isto što nagib. Potvrdu donosi samo L. Zore paletk. 170, 213 (gdje se kaže, da je nagiba isto što nagib, i postavlja se akc. nágiba).

NAGIBAČA (biće takav akc.). f. nekakav direk u vodenici, koji služi za podizanje i spuštanje. M.

Đ. Milićević živ. srb. 31. Jamačno je taj direk nazvan po nagibaču.

NAGIBAĆE, *n. nom. verb. od nagibati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (piegamento, torcimento, il torcere o piegare inteso di cosa, che si volge senza rompersi), u Bjelostjenčevu (agitatio, mobilitas, motio, motus . . .), u Jambrešičevu (inclinatio), u Stuličevu (motio, commotio, motus) i u Vukovu (das Neigen, inclinatio).*

NAGIBATI, nágibám (nágiběm), *impf. inclinare, movere. Od na-gibati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Vrančićevu (nagibati se, vergere), u Bjelostjenčevu (nagiběm, inclino, inflecto, quatio, moveo, moto, moveo . . . , — nagiběm se, inclinor, pro-pendeo . . .), u Jambrešičevu (nagiběm, inclino), u Voltigijinu (nagibati, nagibam, nagiběm, in-curvare, niederneigen, krümmen), u Stuličevu (nagibati, nagibam, inclinare, — nagibati se, in-curvari) i u Vukovu (nagibati, neigen, inclino, n. p. bure ili drugi kakav sud, — nagibati se, sich neigen, inclinor). — Poradi značenja ispor. nagnuti.*

a. nagibati (*bez riječce se*).

a) u pravom smislu, t. j. činiti, da se što nagne. Samo u primjeru: Nu ne vijemo druge stvari neḡ čestuti nadimati u trumbete pod pi-fari i fraskune nagibati. M. Vetranić 1, 249.

b) u prenesenom smislu, t. j. naroditi, navraćati. Redovnik ima ga (t. j. grješnika) nagibati, da ima voju pripraviti se na vsaku za-dovošćinu . . . Spovidnik ima . . . nagibati ga (t. j. grješnika) na dobro, koliko najveće more. Naručn. 101a. Da ih na zavidost nagible. Ant. Dalm. ap. 15. Narav ista nagiba čovika na ju-bav bratinsku. F. Lastrić ned. 290.

c) nagibati u neprelagom značenju, t. j. nagibati se. Niti šta učini ni reče, što ne nagiba na korist čoviku. F. Lastrić ned. 269. Ah da bi svak želio drugomu kako i sebi istom te nagibao ne na ono, na što ga nagiba vlastita ljubav . . . nego na ono, što je pravo! svet. 48b. Nagiba u žučkasto. Đ. Popović pozn. rob. 28.

b. nagibati se.

a) u pravom smislu. Da se popravi i uz-drži sv. crkva, koja se jur nagibaše za upasti. F. Lastrić svet. 157a. Nemojte se indi sami na-gibati, linci, k jami. V. Došen 280a.

b) u prenesenom smislu. Dan se začinaje nagibati (iz lat. dies autem cooperat declinare uč. 9, 12). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 98a. Jur se da nagiba, kud sunce zapada. Đ. Baraković vila 171. Voja naša . . . k dobru nagible se. F. Glavinic svit. 18.

NAGIBLJIV. *adj. onaj, koji se nagiba. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (mobilis, mo-tabilis, inclinabilis, flexibilis, flexibilis . . .), u Voltigijinu (flessile, biegsam) i u Stuličevu (flexi-lis, flexibilis s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).*

NAGIBLJIVOST, *f. srojstvo onoga, koji je na-giblji. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (flexibilitas), u Voltigijinu (flexibilità, incline-volezza. Biegsamkeit) i u Stuličevu (facilis flexus, flexio s naznakom, da je iz Stuličeva rječn.).*

NAGIČATI, nagičám, *pf. na-gičati, nagaziti, na-mjeriti se. Od na-gilati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Edva mo evo na-gijali na vas, tražimo vas već odavno. J. Bog-*

danović. *Gorori se i u Bukovici (u Dalm.). Na-gijaše na ednog čoeka, de zagrađiva zid dračom. Zborn. za nar. živ. 7, 283.*

NAGIČAVATI, nagičavám, *impf. glag. nači-nen prema pf. nagilati. Govori se u Lici, na pr. Ti, brate, na svašta nagijavaš. J. Bogdanović.*

NAGIČAĆE, *n. nom. verb. od nagičati. Samo u Vukovu rječniku (das Neigen, inclinatio).*

NAGIČATI, nagičém, *impf. glag. prema pf. nagnuti. Načineno prema prez. nagnem po ana-logiji glag. načinati, počinati: načem, počem. Ispor. nageti. U rječniku Vukoru (nagičati, neigen, inclino, cf. nagibati: nagičati su, da mu dаду, t. j. navajivali su, — nagičati se, sich neigen, inclinor, cf. nagibati se).*

a. nagičati (*bez riječce se*).

a) primjer prema onima kod nagibati pod a, a. Niki popijahu kundir nagičući. M. Marulić 12. Nagije čuturcm te on pije ono rujno vino. Nar. pjes. vuk 2, 544. On pokleće na desno kojeno, na lijevo pušku nagičaše. 3, 310. Kud je sreća kolo nagičala. Osvetu. 3, 22.

b) primjer prema onima kod nagibati pod a, b. Kripost, koja nagične čovika za miriti Boga. A. Kadrić 182.

c) primjer prema onima kod nagibati pod a, c. Bogata Grčka nije nega (t. j. Dušana) k sebi mamilia, niti je on sa svojim narodom k njozji nagičao. Đ. Daničić istor. 53.

b. nagičati se. Našao se samo primjer: On se hvata rukama za noge i nagične se, kao da hramje. Vuk nar. pjes. 1, 184.

NAGIZDANIĆE, *n. nom. verb. od nagizdati i nagizdati se. Samo u rječniku Belinu (ornamento) i u Stuličevu (ornamentum, ornatius, ornatio, exornatio s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u graditi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).*

NAGIZDATI, nágizdám, *pf. isto što nakititi. Od na-gizdati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (nagizdati, ornar, vagamente, — nagizdati se, ornarsi), u Voltigijinu (abbellire, attillare, zieren, schmücken), u Stuličevu (ornare, exornare s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u graditi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (nagizdati, schmücken, orno, como, — nagizdati se, sich schmücken, comor). Najstarija je potvrda iz Zoranića, a za nomb su potvrde tek iz Lastrića.*

a. nagizdati (*bez riječce se*) u akt. i pas.

a) u pravom smislu. Stade kraljica . . . u odilu pozlaćenu i različito nagizdanu. F. Lastrić test. 345a. Sin Božji . . . budući nju nagizdao svakom lipotom i nakićenjem. 350b. Vidite li, brajto, ovu ženu ovako nagizdanu? J. Banovac razg. 101. Nebrojeno jato zvizza, s kojim nebo Bog nagizda. V. Došen 260a. Kraljica . . . raz-ličnostju plemenitoga cviča ili dragih kamen-čićah nagizdana i nakićena. A. Kanižić kam. iv. Tica šargizda sve selo nagizda, a sebe ne može (zagonetka za iglu). Vuk rječn. s. v. šar-gizda.

b) u prenesenom smislu. Nisam nastojao, da govorene ričma odabranim nakitim i na-gizdam. A. Kanižić uzr. ix. Focijo ne zastidi se . . . sebe nagizdati (t. j. pohvaliti, proslaviti). kam. 394. On ju je (t. j. Bog dušu) stvorio ple-menitu na sliku svoju, nagizdao milostiju na sv. krštešnu. F. Lastrić od' 286. Za prosvitljati nju (t. j. dušu) i nagizdati milostiju Božjom potribito nam je drugo priobraženje. ned. 144.

b. nagizdati se.

a) u pravom smislu. Kao zora da se u litu nagizda, kada iduća se prid krajem od zvizdah. A. Kanižić rož. 40. Da se novom pak kožom nagizda (t. j. svilena buba). J. S. Rečković 286.

b) u prenesenom smislu. Uzdam se, da ste se svi zaodili, nakitili i nagizdali plemenitom odićom od milosti Božje. F. Lastrić od' 110. Ako je . . . naružio i omrčio dušu svoju grhom, ima se priobraziti i nagizdati milostju Božjom, ned. 153.

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Apolo jino ne vidif neg' vilu, samo u ņe lipotu nagizdaf se, pak u doće strane svititi ide. P. Zorančić 54.

NAGLÁBATI, náglábam, *im pf. isto što naklapati*. Od na-glabati; samome glabati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Nejasno je g i b (prema k i p u naklapati). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ne vjerujte, gospodine, selu; selo svašta naglaba. J. Bogdanović.

NÀGLADITI, nágladím, *pf. levigare, excavere, ornare*. Od na-gladiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. — a) isto što izgladiti, uglatiti. Samo u Stulićevu rječniku (dolare, levigare). — b) isto što nabrusiti; samome glatiti u značenju: brusiti nema potvrde, ali vidi gladička, gladijo. Pak iglu babjaču na kamni nagladi. M. Vetranić 2, 92. Nagladiti britvu, šordu, t. j. naoštiti na gladički. M. Pavlinović. — c) nagladiti se, t. j. načiniti se, urediti se, upešati se. Ne hoće (Ruža) da ide od ljenosti, da se ne umije i ne nagladi. S. Ľubiša prip. 39. Malo ču se i ja nagladiti (t. j. urediti lice i kosu, bradu i brkove). M. Pavlinović.

NAGLADÓVATI SE, naglajdujēm se, *pf. satis superque esurisse*. Od na-gladowati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Ja sam kod nega bio u najmu i nagladowa sam se.

NAGLAĐENJE, *n. nom. verb. od nagladiti*. Samo u Stulićevu rječniku (dolatio, levigatio).

NAGLÀJISATI SE, naglajišem se, *im pf. na-tjecati se, nadmetati se*. Postaće je tamno; pro-stome glajisati nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Na Đurdev dan svi se u kući naglajišu, ko će prije podrasiti. V. Arsenijević. One se dvije naglajišu, koja će se ćepše obuci. J. Bogdanović.

NAGLAS, *m. isto što naglasak*. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.

NAGLASAK, naglaska, *m. osobito dizaće glasu, koje se lat. zove accentus*. U Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. Accent, Betonung; ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. accentus, nem. Akzent, Ton, Betonung, tal. ac-cento.

NAGLASAN, naglasna, *adj.*

a) onaj, koji je na glasu, glasovit. U rječniku Mikaljinu (naglasni, na glasu, celeber, clarus, nobilis), u Belinu (naglasni, famoso), u Bjelostjenčevo (naglasni, na glasu, famosus, celebris, clarus, nobilis, insignis), u Voltigijinu (naglasni, rionomato, berühmt) i u Stulićevu (naglasan, celeber, clarus, insignis s naznakom, da je iz Mikaljina rječni). Pođe Francęsko u grad naglasni Bolonju. B. Kašić fran. 24. Aj naglasni čudnotvorče! P. Knežević muka 41. U naglasnomu zboru onomu kod Ašija. osm. 266.

b) onaj, koji je u srezi s naglasom ili na-

glaskom, t. j. akcentom. U Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Akzent, akzentuirend (Sprache, Silbenmassa), naglasni stih, Akzentvers.

NAGLÁSITI, náglásim, *pf. nunciare, diffamare, comunicare . . .* Od na-glasiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

a. naglasiti (bez riječice so) u akt. i pas.

a) objaviti, oglasiti, obznaniti. U rječniku Belinu (annunciare, avvisare, far intendere), u Voltigijinu (divulgare, australer, verkündigen) i u Stulićevu (naglasiti, označiti). Zakon . . . bi naglašen. Blago turl. 2, 20. Sutradan pozivač naglasi selu, da je poginuo čovjek S. Ľubiša prip. 168.

b) ozloglasiti, oklevetati. Samo u jednoga pisca. Koji propovijeda za osramotiti i naglasiti drugoga, svaki smrtuo sagrješuje. M. Divković nauk 124a. Istino se ima scijeniti i držati kakono ti jedan naglašen, taman i zločest, koji ne čini scijene od svoga roditelja. bes. 156. Nitko nikoga ne ima zlijem glasom naglasiti ni ozlogrditi. 446.

c) kazati, priopćiti, saopćiti. Govori se u Lici, na pr. Nemoj to nikom za živu glavu naglasiti. J. Bogdanović.

d) staviti naglas, naglasak. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. betonen, akzentuierten, tal. accentuare i u Popovićevu (akzentuierten, betonen).

b. naglasiti se, *t. j. javiti se, prijaviti se*. U rječniku nijednom. Ja se hoću naglasiti . . . kod vaše obćine. A. Blagojević khin. 37. Naglasiti se, t. j. javiti se, dati glas o sebi. M. Pavlinović.

NAGLASÍVĀNE, *n. nom. verb. od naglasivati*. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Akzentuirung, Betonung, tal. accentuazione.

NAGLASÍVATI, naglásujem, *im pf. glag. prema pf. naglasiti*. Pored -s- nalazi se i -š- (vidi daje); tako je i oglašivati pored oglasivati.

a) prema naglasiti pod a, a. U rječniku Belinu (naglasivati, portar o dar nova), u Voltigijinu i u Stulićevu (naglasivati, naglasiti). Za tri nedeje ovako smo po pazaru naglasivali, no sve zaludu. V. Vrćević niz 162. — Ne zna se, je li -s- ili -š- u primjeru: Je li dopušćeno zlo od njih govorit, rugat se s njima i ,naglašiši vlastio mloha vlastva? Blago turl. 2, 119 (u toj knizi će služiti za glas s i za š). U Lici govore na pr. Popovi naglašuju u crkvi mladence (t. j. objarjuju, narještjuju vjerene, koji se spremaju na vjenčanje). J. Bogdanović.

b) prema naglasiti pod a, c. Govori se u Lici, na pr. Ljudi o tome svašta naglašuju, ne znam, e li istina. J. Bogdanović.

c) prema naglasiti pod a, d. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (naglasiti, naglasivati).

NAGLASNIK, *m. opadač, klevetnik; kao da je t. u jedinom primjeru, koji se našao: Naglašniku pristrahoviti glas nek umukne*. Blago turl. 2, 105. Vidi naglasiti pod a, b.

NAGLAŠÁVĀNE, *n. nom. verb. od naglašati*. Samo u Popovićevu rječniku za nem. das Betonen.

NAGLAŠÁVATI, naglásavám, *im pf. isto što naglašivati pod c*. Samo u Popovićevu rječniku za nem. betonen.

NAGLAŠEĆE, *n. nom. verb. od naglasiti*. Između rječnika samo u Belinu (naglašenje, l' annunciare). — Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Ovo se ispušta u ljubavi svitovnoj,

zašto za održati jedan ono, što lubi, ne scijeni pošteće, imanje ni naglašene. M. Radnić 378a. (možda je: dobar glas, slava, ali to je protivno onome, što naglasiti znači pod a, b).

NAGLAŠIVATI. naglašujem, impf. vidi naglasivati.

NAGLAVAC, naglavca, m. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao graditeljski izraz za lat. abacus (die den Knauf einer Säule bedeckende, viereckige Platte), tal. abaco, franc. abaque. tailloir.

NÁGLAVAK, náglávka, m.

a) neka osobita kapa (naglavak, jer stoji na glavi). Samo u rječniku Belinu (berretta) i u Stulićevu (capitis tegumentum s naznakom, da je iz Belina rječn.). Vidi kalamanak.

b) kapuć, kukućica. Stari . . . nikdar, ako bi u daždovo vreme iz jedne u drugu crkvu imali ići, zaodivaše se, to jest, zaogrniavaše se plašti; ovima bijaše prišiven naglavak od iste svite za pokruti glavu. I. Velikanović 3, 367. To će značenje biti i u primjeru: Unišao je Rok s krunom na glavi, a izišao je i otisao s razrtim naglavkom. A. Tomiković gov. 242. Vidi naglavnik pod b.

c) isto što nadglavje (vidi tam). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. capitulum, nem. Knauf, Capitál (einer Säule), tal. capitello.

d) doni dio čarape, koji pokriva stopalo; naglavak se govorio zato, jer se taj dio prema grliću čarape shvaća kao glava prema grlu (u tijela). Između rječnika samo u Vukovu (naglavak, priglavak). Govori se u Grnoj Gori. Zborn. za nar. živ. 8, 65.

e) doni dio cipele, čizme; razvoj značenja razabira se iz onoga, što je rečeno pod d. U rječniku Vukovu (Vorschuhung, calcementum? oesterr. der Stiefelvorschub). Govori se po Slavoniji, na pr. Moram dati načiniti na cipelama naglavke, već su prodrite. T. Maretić.

f) mači ili veći teret, koji se nosi na glavi, na pr. brašno u rupcu. U Kostajnici (u Hrv.). D. Trstenak.

NAGLAVAN, naglavna, adj. isto što glavan (glavni), na pr. capitalis (praecipius), nem. hauptsächlich. Samo u primjerima: Dobra naglavna v matrimoniji jesu tri. Naručn. 62a. Hottijuje izbavit se naglavnoga duga. A. Knežević 29.

NAGLÀVCÉ, adv. isto što na glavu, strmoglave. Između rječnika samo u Rječnjenu (dole, naglavce ali strmoglavo, vratolomno hican. u lat. dijelu s. v. praeccipitatus) i u Jambresievu (praeccipitanter, u lat. dijelu) Govori se u Slavoniji, na pr. Skočio je naglavec s mosta u vodu. T. Maretić. S. Ivšić.

NAGLAVČAC, naglavčica, m. mali naglavak (u značenju pod a). Samo u Stulićevu rječniku (parvulum capitis tegumentum). — Sasma ne-pouzdano.

NAGLAVČIĆ, m. moli naglarak (u značenju pod a). Samo u rječniku Belinu (berrettina) i u Stulićevu (naglavčić, naglavčac).

NAGLAVICA, f.

a) isto što naglarak (u značenju pod a). Samo u primjeru: Jedan ga vratilac od starog naglavica ustavi: kupite, citavo su nove (sam piše u biješki na istoj strani vel. la naglavica znači kapa). A. Blagojević khin. 68

b) instr. naglavicom kao adv. Naglavicom raditi. t. j. kad se kakav posao kulikom tako

razredi, da svaka glava ponešto radi. S. Novaković.

NAGLAVIĆATI SE, naglavnićam se, pf. satis superque vagatum esse. Od na-glavniati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). na pr. Danas sam se naglavnića po selu. edva se evo mičem. J. Bogdanović.

NAGLAVIT, adj. isto što poglavit. Samo u Daničićevu rječniku (primarius s primjerom iz xiv vijeka): Da naglaviti ljudije i boji odb župa prisegu nih věromě. Mon. serb. 218.

NAGLAVITI, náglávím, pf. načiniti naglavak ili naglavke. Nije postalo od na-glaviti, nego je glag. izveden od imenice naglav (t. j. naglavak), kojoj nema potvrde. Između rječnika samo u Vukovu (naglaviti a. pr. čizme, vorschuhnen, calceo). Nema za što čizama da naglavi. Vukova prep. 1, 69.

NAGLAVLJE, n. isto što naglavak (u značenju pod a). Samo u rječniku Voltiđijinu (naglavje opatsko, mitra, Bischofsinful) i u Stulićevu (naglavle, naglavak).

NAGLAVLÍVÁNE, n. nom. verb. od naglaviti. Samo u Vukovu rječniku (das Vorschuhnen, calceatio).

NAGLAVLÍVATI, naglavljujem, impf. glag. prema pf. naglaviti. Samo u Vukovu rječniku (vorschuhnen, calceo).

NAGLAVNICA, f. nagrada, koja se odredi onome, tko uhvatiti ili prokaže nepoznatoga zločinca; dakle nagrada kao da je stavlена na zločinčevu glavu (t. j. na negov život). Naglavnica, taglia. Jur. pol. termin. 499. Naglavnica, Preisansatz, taglia. B. Petranović r. kn. 83.

NAGLAVNIK, m.

a) osobiti dio ruha, što ga oblače katolički sveštenici, kad hoće misu da čitaju; lat. se zove humerale, t. j. ono, što стоји на plećima; što se tome veli naglavnik, to je zato, što ga neki redovnici najprije metnu na glavu, a poslije ga spusti (kad se sasvijem obuku). Između rječnika samo u Stulićevu (amictus, veli linea pars, quo sacerdos apud Christ. caput tegit s naznakom, da je iz glag. misala). 1 valiž, ki je zaklopjen, a v nem vugno robe: 1 ubrus, misališ, koruprali, naglavnik i pročaja. Mon. croat. 112 (iz xv vijeku). 7 svit, v ke se ima pop oblići, kada oče misu služiti, to je . . . naglavnik, košula, pas, naručnik . . . Naručn. 30a. Redovnik oblači . . . naglavnik, košula, pas. . . . M. Divković nauk 160a. Spomeni se, kad staviš naglavnik, od one binde ali pećine, s kon bihu pokriveni či Isukrstovi. P. Radovčić nač. 483. Misnik kad stavљa na se naglavnik ali naplečak. I. Ančić ogl. 187. Oni redovnik . . . uze naglavnik, stavi na glavu. S. Margitić isp. 104. Koliko je vrstih odiće potribne misniku za reći sv. misu? Šest vrstih: 1. naglavnik, 2. košula, 3. pas . . . A. Kadrić 85. Naglavnik, košula, pojaz . . . važa da se blagoslov od imajućeg oblast. A. Bačić 358. Misnik . . . otide obući se; kad poče naglavnik mečati, čuje, da mu se ne dade. J. Banovac razg. 63. Naglavnik . . . zlamenjuje krunu Isukrstovu ili kako drugi promišlaju, zlamenjuje krupu onu, s kojom od Žudijah prikriven bijaše obraz Isukrstov, kada mu govorahu: prorokuj nam. A. Kanižlić bogoljubnost 63. Naglavnik, što redovnik na glavu postavlja i vrat prikriva. Blago turl. 2, 255. Ažine oliti odića misnička jest ova: naglavnik, košula . . .

M. Dobretić 395. Naglavnik, kojim podjakoni, djakoni i misnici najprije glavu pak vrat pokriju, jest kako kaciga spaseña. I. Velikanović upuć. 3, 364.

b) isto što kapuč, kukućica. Samo u primjeru: Uzimajući naglavnik ali kapuč. L. Terzić 259. Vidi naglavak pod b.

c) rubac, mahrama, što žene nose na glavi. Samo u primjeru: Elisabeta je . . . gubavih bolesnikah gadne rane svojim naglavnikom trla i čistila. A. Tomiković gov. 356.

d) kotučač, svitak Samo rječniku Mikafinu (naglavnik, kotr), oglavnik, koji žene stavljaju na glavu za nositi teške stvari, cesticillus) i u Bjelostjenčevu (naglavnik, podvitak ženski, cesticillus).

e) poglavar, nastojnik. Samo u Voltigijinu rječniku (sopraccapo, Oberaufseher). — Nepouzdano.

f) greda, koja стоји nad naglavnima (vidi naglavak pod c) stupova. Samo u Šulekovu rječniku, naz. za něm. Architrav, tal. architrave.

NAGLAVRĀTI SE, naglavničam se, pf. isto što naglavničati se. Od na glavnici; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Smiri se i ti već jednom u kući, dosta si se po svijetu naglavna. J. Bogdanović.

NAGLAZBA, f. Samo u Šulekovu rječniku, zn. naz. kao izraz gramatički i stilistički za něm. Betonung, Akzentuirung, tal. accentuazione.

NAGLEDAĆE, n. nom. verb. od nagledati se. Samo u Belini rječniku (il satiarsi guardando).

1. NÄGLEDATI, nagledām, pf. Od na-gledati; ide među glagole navedene kod 1 na pod 2, 3, 5.

a. nagledati bez riječice se (a u pas. i s tom riječicom).

a) isto što pogledati (ozgo dože). Samo u primjeru: O gnijezdo junačke svobode, često li te Bog nagleda okom! P. Petrović gor. vijen. 27.

b) isto što ugledati. Samo u primjeru: Nagledaše niki porat (iz lat. sinum quemdam considerabant. act. ap. 27, 39). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 217a.

c) isto što pregledati. Samo u primjeru: Slava ona jest toliko velika, da se ne more izmiriti . . . toliko uzmožna, da se ne more nagledati. F. Glavinić citv 7b.

d) vidjeti, kada tko koga pohodi, lat. visere. Samo u jednoga pisca. Da nije bolestan, i on bi došao bio . . . da me nagleda. D. Obrađović živ. 95. Sakupe se za posetiti i nagledati lava, cara svoga. bas. 19.

b. nagledati se.

a) isto što zaviriti, t. j. malo pogledati u što. Govori se u Slavoniji, na pr. Samo se nagledo u crkvu pa otišo. T. Maretić. S. Ivšić.

b) ogledati se u što. Samo u primjeru: U ka (stamp. ki) nagledati imamo se, jedali pravčni ulizemo (govor je o ogledalima). F. Glavinić čet. posl. 9. — Nepouzdano, a ne razabira se, je li tu nagledati pf. ili je impf.

c) o gledaňu u obilnoj mjeri, lat. satis superque spectasse. U rječniku Belinu (guardar a satietà), u Stulicevu (nagledati se koje stvari, aspicere pro libito, alicuius rei adspectu vel contemplatione satiari s primjerom iz Š. Menčetića 183: koga se ne bili ja nagledali po sve dni) i u Vukovu (sich satt sehen, sat vidisse s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 626: Gledah uđa i nagledah ga se).

aa) nagledati se bez dopune. Čudni direci i svodovi, ne može se čověk nagledati. Glasnik 31, 302. No da ti se okom nagledati i ušima onde naslušati. Nar. pjes. vuk 4, 401. Oko se ne može nagledati, niti se uho 'uže naslušati. Đ. Daničić prop. 1, 8.

bb) nagledati se, kako . . . Samo u nar. pjesmama. Da ti se je, druže, nagledati, kako se je voda premostila. Pjev. crn. 27a. Da ti se je nagledati, druže, ka' se momci grabe na oružje. Ogl. sr. 64. Da ti se je nagledati, druže, kako bježe tri turska serarda. 482. — Neobično je rečeno: Da se kome stati, nagledati, kako srpske sabљe sijevaju. Nar. pjes. vuk 4, 236; na str. 190 dolaze ta ista dva stiha, samo je u prvoime riječica je mjesto se, a to bi išlo pod a, a.

cc) nagledati se čega. Da bih se nagnjedal osfete troje. Bernardin 75. Da čuda takoga živ se ja nagledam. M. Vetranić 2, 86. Dopusti, da samo ne dik se nagledam. H. Lucić 209. Sunčano se svijetlo oko ljepšej vitez ne nagleda. I. Gundulić 417. Jer života ja ne imam, dokle se ja Isusa ne nagledam. M. Divković nauk 135. Nagledaj se sadara ove lijepe sve gospode. Nar. pjes. bog. 5. Evo ču sada radostan umrit, zašto se nagleda(h) lica tvoga. F. Lastrić test. 205b. I pristupit mužu ne da, da se žene on nagleda. V. Došen 106b. Ja sam želja bela sveta i po svetu pogledati, naroda se nagledati, jarka sunca i meseca. Nar. pjes. vuk 1, 145. Kad se Stojan sestrice nagleda, lepo Stojan svate dario. 3, 172. Onde bih ti stajao tri dana, da se one krasote nagledim. Nar. prip. vuk 114. Pošto si se nagledao sitan prosutijeh po pučini dalma-tinskih ostrvica. S. Ľubiša prip. 1. i t. d.

2. NÄGLÉDATI, näglédám, impf. glag. načinjen prema pf. nagledati. U rječniku nijednom.

a. naglédati (bez riječice se).

a) isto što 2 nadglédati pod a. Samo u primjeru: Niti spava ni noći ni dañom, no sve svoju nagledaše vojsku. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 219.

b) isto što 2 nadglédati pod b. Htio je (t. j. Bog), da oni budu gospodovati druzijema, po kojijema vladia i nagleda ostale ljudi. J. Matović 367. Kralj od krajevah nagleda i život i zdravje ljudih. 466. Bogati neka ot svoga bogatstva uboge nagledaju. J. Rajić pouč. 2, 13a. On nagleda Neška i Mijuška, da mu decu ne pokoju Turci. Ogl. sr. 243. Da nagledaš dobro sirotinu. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 478.

b. naglédati se prema 1 nagledati pod b, a, t. j. zavirkivati. Govori se u Slavoniji, na pr. Sta se nagledaš u sobu? zašto ne ulaziš? T. Maretić. S. Ivšić.

NAGLEDICE, adv. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. anschaulich, t. j. ono, što se vidi, što je očevidno, protivno onome, što se samo pomišla.

NÄGLEDNUTI, naglednem, pf. malo pôgledati. Od na-glednuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u primjeru: Gledati povolno, hotino i slobodno čejad golu . . . mučno ižda prode bez smrtnoga griha. Drugo bi bilo, da samo nagledne oli iz daleka pogleda. A. Kadčić 523.

NAGLEN, m. bilka Cytisus (laburnum). B. Šulek im. (s naznakom, da se govori u Hrv.). — Tamno.

NAGLENIT, adj. isto što nagao. Samo u primjeru: Smrt mu upisa naglenitu. J. Kavačić 26b. Jamačno poradi sroka.

NAGLICE, *adv. naglo. Samo u primjeru: Negova slava i dragosti trču naglice i veoma brzo jesu nadskočene od smrti.* M. Radnić 260a.

NAGLIĆ, *m. prezime nejasna postava. Imenik (1906) 446. Bošnac (1908) 127. Nalazi se u Lici s akc. Naglić. J. Bogdanović. Potvrđeno je za Hrv. u xvii vijeku. R. Lopašić urb. 374. Ispor. Nagleša.*

NAGLIĆI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165.*

NAGLIMBATI, *naglimbām, pf. naići. nagaziti. Od na-glimbatī; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govori se u Lici, na pr. Edva na te naglimbasmo J. Bogdanović. Ima i naglimbati se, t. j. nagaziti se (ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3), na pr. Danas sam se naglimbala po blatu, dok sam u Gospic došla. J. Bogdanović. — Onamo govore i s glasom -n- mjesto -m-.*

NAGLINA, *f. Samo u primjeru: (Job) rastrgnu naglinu, ostrugan, bez vlasta po zemlji poniče. M. Vetranić 1, 149. — Po svoj prilici je zlo štampano naglinu mjesto haljinu (haglinu').*

NAGLİNBATI, *naglinbām, pf. vidi naglimbati.*

NAGLIŠĆ, *m. prezime zabičeno u ispravi xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku (Bujak Naglišć). — Od imena Nagliša, kojemu nema potvrde. Ispor. Naglić, Nagleša.*

NAGLITEL, *m. nom. ag. prema glag. nagliti. Samo u Jambrešićevu rječniku (naglitel, festinator, u lat. dijelu).*

NÁGLITI, *náglim, impf. naglo ići, naglo rāditi što, hitjeti. U rječniku Belinu (nagliti, affrettare, affrettarsi), u Bjelostjenēcu (naglim, brlim, festino, propero, jako naglim, appropero, accelerō, praecipito), u Jambrešićevu (naglim, praecipito), u Voltigijinu (affrettare, eilen), u Stulićevu (violentum, furentem, praecipitem esse s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn., — znacenu violentum, furentem esse, t. j. biti zestok, žut nema od drukud potvrde; u Habdelića je: naglim, praecipito, festino) i u Vukovu (eilen, festino). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka.*

a. nagliti (bez riječce se).

a) uopće. Nagleći jezik moj sve t' ovo sad kriči. D. Račina 58b. Kamo, sv. redovniče, prez djaka nagliš? F. Glavinić cit 265a. Velika jest mudrost u stvarih ne naglit (*iz lat. magna sapientia non esse praecipitem in agendis*). A. Georgiceo nasl. 10. Ne nagli za tobom studeno srđe naše. A. Kanižić uzr. 5. Kaomo rađen jelin želi i nagli k studencu od živih vodah. 162. Vidje strahovita lava nagliti suproć sebi. I. Đordić ben. 169. Od potribe jest, da sad naglimo. B. Lešković gov. 77. Čovik onamo vađa da tegli i nagli, gdi bi više štogod i plemenitije od sebe našao. nauk vi. Nemoj nagliti ustima svojim, i srce tvoje da ne bude brzo izgovoriti što pred Bogom. Đ. Daničić prop. 5, 2.

b) s dopunom u inf. Prisad u tempal projekt po vrata nagliše. M. Marulić 63. Ki (*t. j. život*) strti zla boles naglaše. D. Račina 23a. Merkurijo nagli vršit stvari ove. D. Zlatarić 33a. Malo posli opametivši se bižati nagliš. F. Glavinić cit 275a. Što je to? župa znati nagli. I. Zanotti en. 11. Bože nagli me pomoći (*iz lat. Deus* ad adjuvandum me festina. psal. 69, 2). E. Pavić prosv. 1, 36. Da mi naglimo i nastojimo veću izvrstitost i pravdu imati od one. B. Lešković gov. 158.

Spade Salko u družinu krutu nagleć snovat licinu za vrata. Osvetn. 6, 40. — Ovamo pristaje i primjer, u kojem je pred inf. prijedlog za: Dakle je pravo naglio Zakeo za popeti se na stablo. E. Pavić prosv. 1, 112.

c) s dopunom u rečenici, kojoj je na početku veznik da. Gdi naglim i hrju za svu moć i kripos, da ćeće zagrlju angelsku ne lipos. Š. Menčetić 280. Tijem naglim i hrli s groznjimi suzami, da tvoj križ zagrlim. M. Vetranić 1, 383. Ko nagli, da se obogati, neće biti bez krivice. D. Daničić pr. sol. 28, 20.

b. nagliti se, isto što nagliti. Vrime hrlo tokue nagli se i spravlja svit skončati hituć. M. Marulić 223. Govori se u Lici, na pr. Pazi, nemoj se nagliti. J. Bogdanović.

NAGLOČEKAĆE, *n. nemirno čekaće. Samo u rječniku Belinu (aspettamento con ansietà) i u Stulićevu (anxia expectatio s naznakom, da je iz Belina rječn.). — Sasma nepouzdano.*

NAGLOČEKATI, *nagločekam, impf. nemirno čekati. Samo u Stulićevu rječniku (auxie expectare s naznakom, da je iz Belina rječn., ali u Bele nema te rijeći). — Sasma nepouzdano.*

NAGLOČAĆE, *f. isto što naglost. Samo u Jambrešićevu rječniku (nagloča, rapiditas, u lot. dijelu).*

NAGLÖDATI, *näglödēm, pf. početi glodati. Od na-glodati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. annagen. — Ima i naglodati se, koji glag. ide među one, što su navedeni kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Pokraj mesa nagloda sam se danas i kosti. J. Bogdanović.*

NAGLOPADAĆE, *n. isto što naglo, t. j. brzo padaće. Samo u rječniku Belinu (precipitamento) i u Stulićevu (naglopadaće, vrataće s naznakom, da je iz Belina rječn.). — Sasma nepouzdano.*

NAGLOPADATI, *naglopadam, impf. isto što naglo, t. j. brzo padati. Samo u Stulićevu rječniku (naglopadati, zgromiñati se s naznakom, da je iz Belina rječn., ali u Bele nema te rijeći). — Sasma nepouzdano.*

NÁGLÖST, *náglosti, f. svojstvo onoga, koji je nagao. U svijem rječnicima osim Vrančićeva i Daničićeva (vidi daže). Najstarija je potvrda u Bernardina (vidi pod e, a).*

a. brzina, hitna (kako u kojem primjeru); vidi nagao pod a i b. U rječniku Mikafinu (naglost brzoča, celeritas, festinatio, velocitas), u Belinu (naglos, affrettamento, accelerazione, agilità, prescia, fretta, rapidità), u Bjelostjenēcu (festinatio, festinatia), u Jambrešićevu (praecipitatio, voltigijinu (fretta, Eile), u Stulićevu (celeritas, velocitas, festinatio) i u Vukovu (Eile, praecipitatio, s primjerima iz nar. pjes. vuk 1, 535 i 3, 15: Od naglosti u košući tankoj, — Od naglosti na gola konica).

α) uopće. Da si vzela s toliku naglostiju onoga. Transit 145. U najbržu naglost odpravi se na boj. P. Zoranić 79. Djavli će se svekolikom naglosti potezati. M. Divković bos. 177. Ganutje neba ko se tolilikom naglosti obraća. F. Glavinić cit 8a. Sfe mu se to prikaza s tolilikom bistrostju i naglostju. B. Kašić is. 47. S većom naglostju teku zločesti g zlu nego dobri k krepasti. M. Radnić 261b. S velikom hitrostju i naglostju uputi se put Dalmacije. A. Kačić razg 20. Vaše tijelo imat će naglos aliti lagahnos, toga radi moć će u jedan čas odlećet od jednoga kraja od svijeta na drugi s većom brzinom, nego doleti s nebesa trijes

na zemlju. D. Bašić 312. U onoj hitoi i naglosti ne moguće ništa uzeti. A. Kanižlić kam. 260. Nemoj odmah plasit ga teretom, jer će naglost naplatiti štetom. J. S. Rejković 234. Vrime.... svoje trčanje s tolikom naglostjom čini. A. Tomković gov. 10.

b) s naglosti (s naglošću), *t. j. brzo, hitno*. Spusiće ga, da s naglostju pade. B. Kašić is. 64. Izagna ga s neba s naglostju kako jednu mušu. P. Radovčić nač. 309. Skuplati s naglostju i s velikom brigom dobra zemaljska. I. Grličić 213. Kad bi u nika doba noći, evo čuju, da jedan s naglostju dode na vrata cd komore. J. Banovac razg. 36.

c) u naglost, u naglosti *isto što s naglosti*. Prijam jih u naglost stražane idoše. M. Marulić 52. Greduć u naglosti dinare izgubih. 156. Čin'mo dakle, da vidimo, kud joj sina u naglosti vuku. P. Knežević muka 8. A kad radi u naglosti žderat, da mu bude dosti, zaduši se i udavi. V. Došen 202a. Komu se oni podpisache.... ne u naglosti, nego s velikim prouatračem. A. Kanižlić kam. 345. Da ne bi onako va nagloste i nu posikal. Nar. prip. mikul. 103.

b. *brzina na gnev, gnevljivost; vidi nagao pod c.* Kada čovjek štogodi čini buduću ganut od naglosti i od prvoga gannutja. S. Matijević 12. Zdvigni od mene naglost sržbe. I. Ivanjišević 131. Krv mlada s naglostju užvira. 297. Krađ u lutini svojoj k otom i naglosti sam sebi govor. A. Knezović 136. Nije stvari, koja bi mogla smiriti Boga rasprčena oli odvratiti od naglosti i gnjeva. J. Matović 432. Jedan kralj vrlo u lutini nagao izreče odsudu na svoga jednog vojnika Siroma soldat prosu hijadu prokletstvih suprot kraja i negove naglosti. M. A. Rejković sabr. 8. Prokole naglost i zločinstvo svoje. D. Bogdanić 3. Govori se i piše u naše vrijeme na pr. Često učiniš koješta u naglosti pa se poslije kaješ.

c. *nesmotrenost, nepomnja; vidi nagao pod d.* Ki iskuši Boga za iskati i razumiti, kolika je moć Božja ali mudrost, ne cića potribe, da po naglosti, sagriša smrtno. Korizm. 14b. Mnogo naglosti dosle sam stvorila cić tvoje mladost. Š. Menčetić 256. Naglos ga primože bezuzjem zajedno ter svršit ne može pjesance naredno. M. Vetranić 1, 6. To pomilovanje nad tobom činu za neizrečenu tvoju ludost i za bezmernu tvoju naglost, ku ukazal jes. Starine 3, 252. Duh sveti protiva ludosti podaje mudrost protiva naglosti viće. F. Glavinić evit 162a.

d. *nenađanost; vidi nagao pod e.* Samo u primjeru: Čuditi će se u naglosti neufanoga spasenja (*iz lat. mirabuntur in subitatione insperatae salutis. lib. sap. 5, 2.*) I. Bandulavić 202a.

e. *žestina, sila, lutina (kako u kojem primjeru); vidi nagao pod f.* U rječniku Mikafinu (conatus) i u Bjelostjenčevu (conatus). Da budemo stati s onom naglosti i s onijem hlepjenjem od pameti, koje se pristoji za dostoјno primiti duha svetoga. A. Gučetić roz. jez. 79. Evo vi proštenja s tolikom naglostju i s tolicijem od mene trudom iskana. 313. Koje (*t. j. možene*) izhodi iz zestočine i naglosti srca i duha. J. Matović 446. Kako mala dičica s velikom naglostju popadaju bradavici prsiju svoji matera, tako želno i mi primati imademo tilo Gospodinovo. I. P. Lučić doctr. 41.

g. *strast, t. j. stane, kad se uzbuni, uzruja narav u čovjeku. Između rječnika samo u Belinu (passione, inteso per concupiscenza).* Kakove naglosti imata k svitu, take imajto k stvoreu svita. Blago turl. 2, 13. Ribni smok ugasuje u čoviku svaku naglost i čini ga pokorna i krotka. A. d. Costa 1, 125. U onoj slabosti i naglosti naravnog ne znadu čisto što čine (*t. j. muško i žensko u tjelesnom miješanju*). M. Dobretić 562. Po naglosti tilesnoj imadu (*t. j. muž i žena*) živinsko nasladjenje. B. Leaković gov. 32. Prve naglosti (primi motus), koje kadkad iznenada bivaju u čoviku, na priliku naglost iliti pod-taknuće srge etc., ne pišu mu se za grih, jerbo ovakve naglosti običaju naš opaženje i slobod-volnost priteći, da u oni par niti opaz na dilo imademo niti ga slobodvojno činimo. nauk 456. Pribivajući u nas istih neizbrojna množ naglosti bezrednih. A. d. Bella razg. 180. Da s jedne i

nov. tešt. 1, 193b. Da bude priličan krotkim prez naglosti. Đ. Baraković vila 140. Ustrpljenje naglost putenoga grijeha ugašuje. M. Divković bes. 205. Znide angel z nebes i naglostju svojom moštrju kola rasipa onoga. F. Glavinić evit 386a. Gusto i Živo spominjanje od smrti.... uzteže naglost od pohotinjih. P. Radovčić nač. 22. Priliku se povoljni naglih vod, koje u zimi teku s naglostju velikom ist. 98. Naglost vodenja da ju (*t. j. kuću*) obori. M. Radnić 524b. Tek i naglos plasijeh rijeke ne mogu te prestrašiti. P. Kanavelić 14. Žvč, ukorne riči, smrt i kopja naglost tve zlo ne izlići. I. T. Mrnavić ist. 187. Bojeći se od naglosti nemile lavov. A. Vitanjčić ist. 23. Muke od purgatorija svojom naglostju nadalaze one od pakla. J. Banovac pripov. 46. Ne moguće se probuditi od naglosti mora i lomjavina jambora. pred. 9. Braneći od srđe Božje, od naglosti djavaoske. J. Filipović 1, 569a. S kolikom naglostju srce k onomu, što lubi, nastoji. F. Lastrić test. 149a. Ni u tomu kraljevstvu nihova naglost smiriti se ne može. A. Kačić razg. 20. Tolikom se jakom željom užeže za slidit ju, da od naglosti gorušta puče joj jedna žila. P. Knežević osm. 287. S velikom naglošću karao je pomañkanja. A. d. Costa 1, 193. Vihar okrećući se u vratu kupi slamu, sijeno, prah i što na zemlji popade, pak nosi s velikom hukom i naglostju. M. A. Rejković sat. 176. Laban svu naglost srditosti svoje protiva Jakovu pokaza. I. P. Lučić razg. 128. U samoj naglosti sviju naših poželjanij nas obustavlja. J. Rajić pouč. 2, 21a. (*Andeli*) ustežu naglost duhova odmetnika. Grgur iz Vareša 29.

b) *u plur.* I. Pluton da skupi svih vitar naglosti. Đ. Baraković vila 19. Ako me primogu te vaše naglosti. jar. 102. Dâ mu mesto u vojski polag sebe neprnjatelov u potribi naglosti odbijati. F. Glavinić evit 100a. Meni srce u prsim grizu od pakla sve naglosti. P. Kanavelić 262. Da su smutne i naglosti Bog dopušta. J. Kavaňin 73b.

f. *žela, pohlepa, požuda; vidi nagao pod g.* U rječniku Mikafinu (conatus) i u Bjelostjenčevu (conatus). Da budemo stati s onom naglosti i s onijem hlepjenjem od pameti, koje se pristoji za dostoјno primiti duha svetoga. A. Gučetić roz. jez. 79. Evo vi proštenja s tolikom naglostju i s tolicijem od mene trudom iskana. 313. Koje (*t. j. možene*) izhodi iz zestočine i naglosti srca i duha. J. Matović 446. Kako mala dičica s velikom naglostju popadaju bradavice prsiju svoji matera, tako želno i mi primati imademo tilo Gospodinovo. I. P. Lučić doctr. 41.

g. *strast, t. j. stane, kad se uzbuni, uzruja narav u čovjeku. Između rječnika samo u Belinu (passione, inteso per concupiscenza).* Kakove naglosti imata k svitu, take imajto k stvoreu svita. Blago turl. 2, 13. Ribni smok ugasuje u čoviku svaku naglost i čini ga pokorna i krotka. A. d. Costa 1, 125. U onoj slabosti i naglosti naravnog ne znadu čisto što čine (*t. j. muško i žensko u tjelesnom miješanju*). M. Dobretić 562. Po naglosti tilesnoj imadu (*t. j. muž i žena*) živinsko nasladjenje. B. Leaković gov. 32. Prve naglosti (primi motus), koje kadkad iznenada bivaju u čoviku, na priliku naglost iliti pod-taknuće srge etc., ne pišu mu se za grih, jerbo ovakve naglosti običaju naš opaženje i slobod-volnost priteći, da u oni par niti opaz na dilo imademo niti ga slobodvojno činimo. nauk 456. Pribivajući u nas istih neizbrojna množ naglosti bezrednih. A. d. Bella razg. 180. Da s jedne i

druge strane naglosti i strasti poduše (t. j. *biskupi u narodu*). M. Pavlinović razl. sp. 349. **NAGLOTEKUĆ**, adj. onaj, koji naglo teče. Samo u rječniku Belinu (rapido) i u Stulićevu (rapidus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAGLOŽELA, f.

a) isto što nagla, žestoka žeđa, strast (vidi naglost pod g). U rječniku Belinu (appetito disordinato, brama, avidità, cupidigia, desiderio grande), u Voltigijinu (nagložela, nagloženost) i u Stulićevu (aviditas, cupiditas s naznakom, da je iz Belina rječn.). Nikada ne očuti ona koju neurednu požudu i nagloželu. A. Kanižić utoč. 428. Car od one nagložele virujući, da je u istinu Konstantin . . . nasladi se. kam. 381. Nastojaše ono ponapraviti, što vladneumnost i nagložela očina bijaše porazila. D. Bogdanić 36. Poznavao sam mloge, koji su nasićeni s novci, nasićeni s poštem, nasićeni s naslađenjem, nagloželom svojom . . . dogod im nije sve dosadilo. G. Peštalić 78. Kara oštro poradi nike nagloželo Katarinu. A. Tomiković gov. 194. To on ne začimaše od putene nagložele. M. Pavlinović razg. 100. Napućuju na stranputice, koje ugadaju, ljudskim nagložejam. razl. sp. 17.

b) radoznanost. Samo u rječniku Belinu (curiosità) i u Stulićevu (curiositas).

NAGLOŽELAN, nagložena, adj.

a) onaj, koji je nagle, t. j. žestoke žeđe. U rječniku Belinu (bramoso, voglioso, avido, adv. nagloženo, bramosamente, con brama), u Voltigijinu (samo kompar. nagloženiji, piu avido, begieriger) i u Stulićevu (avidus, cupidus, expertus, — adv. nagloženo, avide). Pokvarene naravi nagloženo naslađenje. P. Knežević osm. 250. Grijeshe . . . također zanatlije nagloženi dobitka. J. Matović 426. Odkud je došao ti na-nagloženi obrkaoc. A. Tomiković živ. 220.

b) radoznao. U rječniku Belinu (curioso) i u Stulićevu (curiosus). Da ne bi nagloženo iziskovali, na koji se način može učiniti. J. Matović 212. Kojegot otajstva veličinu potrebuje prije klanati nego u prigovarašima nagloženo iziskovati istinu negovu. 220.

NAGLOŽELANSTVO, n. isto što nagložela u značenju pod b. Samo u primjeru: To više iz nagloželanstva i za svoje naslađenje, nego poradi kakve razložte fajde učiniše. I. Jablanci 70. — Sasma nepouzdano.

NAGLOŽELENE, n. nom. verb. od nagložjeti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (appetito disordinato, brama, avidità, cupidigia, desiderio grande, passione, inteso per concupiscentia), u Voltigijinu (avidità, bramosia, concupiscentia, Begierde, Sehnsucht) i u Stulićevu (nagložene, nagložela).

NAGLOŽELTI, nagloželim, impf. isto što naglo, t. j. žestoko žeđeti. U rječniku Belinu (bramare, desiderare avidamente), u Voltigijinu (bramare avidamente, heftig wünschen) i u Stulićevu (expectare). Osim rječnika našla se samo ora potvrda: Nagloželi i čezne duša moja u dverih gospodinovih. P. Knežević osm. 172.

NAGLOŽELNOST, f. isto što nagložela.

a) isto što nagložela pod a. U rječniku Belinu (appetito disordinato, brama, avidità, cupidigia, desiderio grande, passione, inteso per concupiscentia), u Voltigijinu (nagloženost, nagložene) i u Stulićevu (nagloženost, nagložela s naznakom, da je iz Belina rječn.). Jedali ga-nutja tvoja i nagloženosti nisu uzrok od grihah

tvojih? P. Knežević osm. 117. Kakvu imaš nagloženost prava svitu, taku imaj i prema svita stvoritelem. 143. Ako žudiš . . . najviše časti, za kojima ludska nagloženost toliko hlepi. A. d. Bellarazg. 68. Zadovođimo nagloženosti našoj. 184.

b) isto što nagložela pod b. Žena Lotova . . . obazri se, i evo udil nagloženost nezina pokarana bi. E. Pavić ogl. 40. Ovo pitanje ne bi rad nepovirovana ili rad nagloženosti. 473. Pro-budi ga nagloženost negova, da se popne na smokvenicu za viditi prolazećeg spasiteļa. presv. 1. 80. Što razumije po riči nagloženost (*sic!*)? Razumjem požudu iližu želu ona viditi, čuti, znati, koja su namili ili škodljiva ili nisu koristna. I. Velikanović upuć. 1, 335.

NAGLOŽITI SE, nagložim se, pf. satis supere iurgatum esse. Od na-gložiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Umirite se već ednom, dosta ste se nagložili. J. Bogdanović.

NAGLUGNUTI SE, naglugnem se, pf. U jedinom primjeru, koji se našao, kao da znači isto što naklopiti se. Kako se bio naglugnuo na svoji ručak. S. Tekelija letop. 119, 18. — Tamno.

NÁGLUH, nágluha, adj. podosta gluhi. Akc. je postavljen, kako je u Vukoru rječniku, ali po Hrvatskoj govore i näglüh, näglüha (upravo sa -v- mjesto -h-). N. Simić nast. vjesn. 8, 108. U rječniku Mikaljnu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. pogluh, gdje stoji: nagluh, malo gluhi, surdaster, — i s. v. suglušac, gdje stoji: malo nagluh, surdaster), u Belinu (sordastro, un poco sordo), u Jambrešićevu (surdaster, u lat. dijelu), u Voltigijinu (sordastro, schwärhorig), u Stulićevu (surdaster s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (nagluh, na-gluv, etwas taub, subsurdus). Uhlo nagluho, vid zabilješten, noge slabe, sve im kaže, da su zvoniye dvadesti i tri. B. Zuzeri 294. Govori se u Vrbniku (na Krku), u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 5, 82 i S, 235.

NAGLUŠILO, n. staňe, kad je tko nagluh. Samo u Stulićevu rječniku (gravitas aurium, difficilis auditus). Ispor. glušilo.

NAGLUVIČAV, adj. isto što nagluh. Govori se u južnomoravskom narječju (u Srbiji) A. Belić 436.

NÁGŁÉNE, n. nom. verb. od nagliti. Samo u rječniku Jambrešićevu (maturatio, u lat. dijelu) i u Vukovu (das Eilen, festinatio).

NAGLEŠA, m. muško ime nejasna poštana. Deč. hris. 7 (Naglēša). Ispor. Naglič, Naglišić.

NAGMARATI, nagmaram, impf. proždrivo jesti. Govori se u južnomoravskom narječju (u Srbiji). A. Belić 590. — Tamno.

NAGMARITI, nagmarim, pf. istući, izbiti. Od na-gmariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u jednoj knizi. Govori stari i uhiti pa ga onako pošteno nagmari. Nar. prip. mikul. 82. Kako j' otac na nega kričal, kako ga je najzad i dobro nagmaril. 111.

NAGNAJATI, nagnajum, impf. glag. načinjen prema pf. nagnjiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nagnjam, stercoro, stercore saturo . . .) i u Stulićevu (nagnujati, nagnjiti s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NAGNANOVIĆ, m. prezime. Potrda je samo: Posikoše . . . Matija Nagnanovića. Norini 74.

NAGNAĆE, n. nom. verb. od nagnati. U rječniku Bjelostjenčevu (impulsio, impulsus), u Jambrešićevu (depulsio, impulsio, u lat. dijelu) i u

Stulićevu (coactio, impulsio, impulsus s naznacom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca nashao nijedan primjer). Koliko se oni vratolomno zanose na ovu nemilost s nekijem nagnačem djavaoskijem. J. Matović 381.

NAGNATI, nagnām (nāženēm, nārenēm), pf. natjerati. Kad je glagolu osnova gna, ake. se mijena u 1. i 2. l. pl. prez. (nagnamo, nagnati), u 2. i 3. l. sing. aor. (nagnā), u partic. prct. II i u partic. pas. (nagnao, nagnāla, nagnān, nagnāna ili nagnāt, nagnāta). *Oblicima od osnove žen* (ili ren) ake. je na prijedlogu kao u nāženēm. Od na-gnati; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.

a) nagnati (bez riječce se).

a) isto što natjerati. Između rječnika samo u Vukovu (antreiben, adigo s primjerom iz neke nar. pjesme: Naženu mu srne i jelene).

aa) u pravom smislu. Gdiju (t. j. plavec) plata put škoja nažene (u jednom rukopisu narené) na suh kraj. M. Vetranić 1, 129. Maksencij... čini u (stamp. bez u) hižu onu živine nagnati. F. Glavinić cit 14a. Drugi u big nagnani... potonu. P. Vitezović kron. 107. Vilip nagna suru bedeviju, da uide u novu mehanu. Nar. pjes. vuk 2, 353. Pa se turi koju o ramena, nagna koju niz gradskе sokake. 2, 606. Pa se koju na ramena bac... nagna koja niz čaršiju mlađa. 3, 351. Čeraču te Drini do obale, dok te junak u Drinu ne nagnam. 4, 191.

bb) u prenesenom smislu. Koji ne će ubijati, dal' na srce nagnat tugu. V. Došen 160a. Nagnati koga u strah, nagnati kome strah, Je-mand in Angst versetzen. Jur. pol. termin. 584.

b) navesti, navratiti.

aa) u pravom smislu. Samo u primjeru: Da biste nam dali i engedovali jedan kus zemlje vaše, kuda bismo kušali Drave tečenje na ne pravodno i prvo mesto nagnati (iz XVI vijeka). Mon. croat. 287.

bb) u prenesenom smislu. Pokreni se i Srbe probudi i naženi Srbe na junaštvo. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 62. Dok me dobra sreća nagna na jednoga Dobročanina. S. Lubiša prip. 11. Nagna ga dobra sreća na nekog galijaša, koji mu kaza. 56.

c) primorati, prinuditi, usilovati. U rječniku Bjelostjenčevu (nagnan, prisiđen, compulsus, adactus, coactus), u Stulićevu (cogere, impellere) i u Vukovu (nöthigen, cogo). Kažem joj žalosni dogadaj... koji me je nagnao, te sam je volio dati. Vuk dan. 2, 40. U ponoći nagna sveštenika te se junak venča sa devojkom. Nar. pjes. vuk 2, 492. Ali ga strah nagna, te se darovašo. Nar. prip. vuk 120. Spopadoše me misli, a nagna nevolja, te rekok, da će uzeti Nikolu. Pravdonoša (1852) 23. Ših Solomun nagna, da plaćaju danak. Đ. Daničić 1 car. 9, 21. No zlodaća nagla nagnala je, da se Turčin s Vlasi bratit haje. Osvetu. 4, 7. Počnu snovati, kako bi Ružu oteli i silom nagnali, da se s kadaom zdrži. S. Lubiša prip. 78. Nagnaču ga kletvom i ukorboni, da osveti oca. 236.

d) zagnati, zabiti, zatijerati. Samo u primjeru: Pola kopla u zemlju nagnao. Nar. pjes. vuk 2, 467.

e) Nepouzdano je, što stoji u rječniku Belinu: condurre molte robbe, nagnati, navesti.

nanijeti (t. j. nagomilati mnogo stvari) i u Voltigijinu: nagnati, incalzare, spingere, nach-jagen (t. j. početi gnati).

b. nagnati se.

a) nagnati se na koga, t. j. zagnati se, navaliti, udariti. Između rječnika samo u Vukovu (nagnati se na koga, sich auf jemand werfen, irru in aliquem). Ostricu je sablu povadio i k Turčinu juriš učinio, nagnao se junak na junaka. Pjev. crn. 129b. Pa se zagna Pero niz livadu i nagna se junak na junaka. Nar. pjes. vuk 4, 86.

b) desiti se; razvoj značenja nije jasan. Između rječnika samo u Vukovu (nagnati se, desiti se: Nagnao se doma, — U kolu se nagnao Novica s naznakom, da se govori u Crnoj Gorji). Nagnalo se Ture neženeno. Pjev. crn. 261b. Blago tome, ko se tu nagnao. P. Petrović gor. vijen. 41. Pop Šćepan se tad u Kotor nagna. 54. De se muka kod glave (izdavač piše u bišeški: t. j. na glavu, ili k a glavi) nagnala pa ta muka glavi ne pomogla, i tu muku opalila muša! Nar. pjes. vuk 3, 431. Još se momče nagna od Rovaca, te on uze alaj-barjak carev. 4, 379. Tu sam se nagnao. L. Zore paletk. 110, 228. Nagnao sam se kod prijatelja, kad je grom pukao. 138, 62.

c) pojedinačna rijetka značenja. aa) nabratit se, nakupiti se. Samo u primjeru: Ovo se nagnalo i nakupilo u toliko i toliko godišta. M. Divković nauk xix. — bb) nagnati se na misli, t. j. dati se u misli, zamisliti se. Samo u primjeru: Mladić kad to ču, nagna se na svakojako misli. Nar. prip. vuk 151. — cc) opet početi. Govori se u Lici o kiši, kad prestane, pa opet počne padati, na pr. U proleću kiša često prestane pa se, za čas nareně (gdjekoji će reći: năždeně). Đ. Škarici.

NAGNIJEZDITI, nagnijezdim, pf. nidum facere. Od na-gnijezditi; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Stulićevu (ova incubationi supponere) i u Vukovu (nagnijezditi kokos, der Henne ein Nest machen, nidum paro gallinae). — Ima i nagnijezditi se, t. j. naciniti sebi gnijezdo. Između rječnika samo u Vukovu (sich ein Nest machen, nidum paro mihi: nagnijezdila se kokoš). Nagnijezdi se crni vranak kod samoga stana moga. M. Vetranić 1, 22.

NAGNOJAVAĆE, n. nom. verb. od nagnojati, kojemu glag. nema potvrde, a bio bi impf. načinjen prema pf. nagnojiti. Samo u primjeru: Ako se sredstva nagnojavača i ponavljaju vino-grada naizmence upotrebljavaju. P. Bolić vinod. 1, 243.

NAGNOJEĆE, n. nom. verb. od nagnojiti. Samo u rječnicima, i to u Mikašinu (stercoratio), u Belinu (letaminazione), u Bjelostjenčevu (ster-coratio, fimatio) i u Stulićevu (stercoratio s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAGNOJITI, nagnojim, pf. isto što nađubriti, t. j. posuti gnojem, dubretom. Od na-gnojiti; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikašinu (nagnojiti zemlju, sterco, — nagnojen, stercoratus), u Belinu (nagnojiti, letamar molto, — nagnojen, letamato), u Bjelostjenčevu (nagnojen, stercoratus, fimatus), u Voltigijinu (nagnojiti, letamare, concimare, düngen, misten, — nagnojen, letamato, gedünget), u Stulićevu (nagnojiti, stercorare, abundanter stercorare, — nagnojen, stercoratus, abundanter stercoratus s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (düngen, stercoro). Po tumačenju Belinu i Stulićevu išao bi ovaj glag. takoder među one,

koji su navedeni kod 1 na pod II, 3, ali tome nema od drugud potvrde.

a) u navedenom značenju. Jednu hrpu od buništa . . . nagnjiti. V. Došen 147a. Zele zemlju piskovitu i dubretom zrilim nagnjitu. J. S. Rešković 137. Prije nego okopaš, nagnjoi, da se zemlja s dubretom ugoji. 354. Vinova lica . . . na mastnoj, vlažnoj i dobro nagnjenoj zemlji . . . plodom vesma izobiluje. P. Bolić vinod. 1, 98. Koji su istrijebjeni u Aendoru, nagnjije sobom zemlju. Đ. Daničić psal. 83, 10. S manum ćeš si malo lapat nagnjiti. Jačke 155. Kao što je u zadnjem primjeru . . . tako i u Lici govore nagnjiti. J. Bogdanović.

b) ognusiti, uyrlati. Samo u primjerima: Sveti obraz (t. j. Isus) nagnjen pluvotinami, glava trnji ograjena. Michelangelo 41. Gdi je godi koja gušte, svagdi po kap vode pušta, a med društvo kad postoji, stegna skvasi i nagnjoi (t. j. plašiv vojnik). V. Došen 122b.

NAGNUĆE (jamačno je takav akc.), n. nom. verb. od nagnuti i nagnuti se. U rječniku Vrančićevu (nagnutje, proclivitas), u Mikafinu (nagnutje, prgnutje, propensio, proclivitas), u Belinu (nagnutje, chinazione e inchinazione, il chinare), u Bjelostjencaru (nagnutje, proclivitas, ordinaria in malam sumitur partem . . . de bona vero nagnjeće, — ovo Bjelostjencero razlikovanje rijeđi nagnjeće i nagnjeće ne može se ničim potrditi), u Voltigijinu (nagnutje, inclinazione, tendenza, Zuneigung) i u Stulićevu (nagnutje, inclinatio, proclivitas, declivitas, inflexus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

a) u pravom smislu o onome, što se nagne, što je nagnuto. Samo u primjeru: Sfeti u raju ne će imati mjesta da sjede, ma prije da stoje na nogah, jer nagnutje od dila ali od uda od tijela čini se da je suprotiva lasnosti; ma stati na nogah i uprav čini se da toj stanje pristojno je tijelu, u koliko je po putu od nega djelovala duša. M. Orbin 267.

b) o vremenu, o suncu, kad nagnu. U nagnutju dneva kad posla (t. j. Bog) angela Gabrijela u grad Galilejski. F. Glavinić evit 81b. Tiraše jih Izraeličani do nagnutja sunca. A. Kačić kor. 113. Lažljiva je lipota izprazna . . . ne dura više nego do nagnuća od godinah. Đ. Rapić 96.

c) u prenesenom smislu o vođi, kad je nagnuta na što. Potvrda prije našega vremena našlo se samo u nekoliko slavonjskih pisaca XVIII vijeka. Što dakle imač činiti za pomrsiti opak nagnuća twoja? E. Pavić prosv. 1, 81. Da nagnuće od naravi nega (t. j. čovjeka) vlada i upravi. V. Došen 189a. Nijedan nije tu ljubav imao prama tebi i zmljakom tvojim nit nagnuće rako izkazao. A. Blagojević pjesn. 6. Poslušajte, da vam kažem, zašto znam nagnuće one pogani (govori mučeha o svojoj pastori). I. Velikanović prik. 26. Koja može biti budalaština od ove veća odbaciti svitlost Božju za moći živiti po svomu nagnuću tile lomu? A. Tomiković gov. 127. Rečena požuda, polepnost iliti nagnuće, koje u tebi osićeš, hoće ti se za dobro ili za зло pripisati. B. Leaković nauk 373. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Hang, tal. propensione, inclinazione, a i književni ljudi govore i pišu na pr. To je protivno mojemu nagnuću.

NAGNUSITI, nagnusim. pf. inquinare. Od na-gnusiti; ide među glagole naveden kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku nagnusiti, izgnusiti).

NAGNUTI, nagnêm, pf. inclinare. Ako. kakav je u prez., takav je i u pas. partic. nagnût, nagnuta. u drugim je oblicima kao u inf. Od nagnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. O postaňu vidi kod ganuti, gibati, gdje su naredene srodne riječi iz drugih slav. jezika; između ostalih slav. jezika nalaze se riječi od istoga korijena samo u litarskome: dvigubas (drogub, trogub, t. j. u droje, u troje pregnut). U rječniku Vrančićevu (nagnut, proclivis, pronus, propensus), u Mikafinu (nagnuti, prgnuti, reclino, acclino, reflecto, — nagnuti se, prgnuti se, procumbo, — nagnut, prgnut, reclinatus, reflexus, devexus, declivis, acclivus), u Belinu (nagnuti, inclinare, — nagnuti se, chinarsi, abbassarsi, pendere, inteso di cose, che non stanno dritte, — nagnut, chinato, inclinato), u Bjelostjencaru (nagibjem, nagnul sem, inclino, inflecto, reflecto, incurvo . . . — nagnen sam, na jednu stran nagnuti se, in aliquam partem proclinare, — nagnen, inclinatus, proclinatus, — nagnut, proclivis, propensus), u Jambrešićevu (nagnen, declivis, devexus, u lat. dijelu), u Voltigijinu (nagnuti, nagnem, inchinare, incurvare, niederbeugen, — nagnut, inchinato, propenso, geneigt, — nagnen, proclive, propenso, geneigt), u Stulićevu (nagnuti, inclinare . . . incurvare, — nagnuti se, inclinare se, procumbere s naznakom, da se nalazi u Barakovića, — nagnut, inclinatus, inflexus, pronus, curvus, deflexus, incurvatus s naznakom, da se nalazi u Đordića, — nagnen, nagnut s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.), u Vukoru (nagnuti, neigen, inclino, — nagao dan, t. j. prevailo podne, neigt sich dem Abend, — nagnuti se, sich neigen, inclinor) i u Daničićevu (vidi daće pod c). Najstarije su potvrde iz XV vijeka (vidi među primjerima). — Glagol obično ide po II vrsti, ali aor. može glasiti i nágoh, náže, nágosmo; . . . tako i u partic. pret. II može glasiti nágao, nágla. Ovome sada navedenom aoristu potvrda ima samo iz novijih vremena (vidi među primjerima), a sada navedenom participu potvrde su iz starine samo u Bernardinu i u N. Radine (vidi među primjerima pod b); druge su potvrde iz novijih vremena. Još treba navesti oblik za partic. pas. nagnen, koji se nalazi u rječnicima Bjelostjencaru, Jambrešićevu, Voltigijinu i u Stulićevu (vidi naprijed), a osim rječnika jedina mu je potvrda u J. S. Reškoviću (vidi među primjerima). Premda je glag. pf. ipak se nalazi 3. l. sing. imperfekto (nagniše) u P. Hektorovića (vidi u prvom primjeru pod a). Napokon treba ovde spomenuti i oblik nagneti (vidi tamо).

a) nagnuti, t. j. učiniti. da što klone, da se nakrivi.

a) uopće.

aa) u akt. Kada plav nagniše pod more vitar krut. P. Hektorović 72. Kako voda iz staklene suda, komu je zijatje usko . . . ním nagnuši za htec najedno van iziti ne more. P. Zoranović 45. Zač vitrof svih stoke . . . plav na bok nagnuše. Đ. Baraković vila 293. Staklo s raskojom . . . da najpre nagnem. D. Obradović bas. 388. Ugrabi mu iza sabje ruku, a niz hata nagnuo Čehaju Ogl. sr. 472. Iznesoše jednu kupu vina, kupu vina od dvanaest oka; naže jednoin Rišanin Ivanec, a iščera Oblaćić Rade. Nar. pjes. vuk 3, 252. Nagni krčag svoj, da se napijem. Đ. Daničić 1 mojs. 24, 14.

bb) u pas. Padnuvši na kolina i nagnuti neka se poklonu prisvetoj hostiji. M. Bijanković 42. Zato pod neg (t. j. pod pomost u staji) žlib se

drugi diva, u kog kraji nagnjeni od mosta cide se. J. S. Rešković 29. Neka bude k podnevu nagnuta ravna zemja. 81. Zmaj . . . nagnut na krilo krajevoj kćere. Nar. prip. mikul. 38. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja botanike, fizike i mehanike za lat. deflexus, inclinatus, něm. herabgebogen, genoigt.*

cc) nagnuti se. Vrativši se k oltaru nagni se nizoko. Naručn. 38a. Smeteni su jazici i nagnula su se cesarstva (*iz lat. conturbatae sunt gentes et inclinata sunt regna. psal. 45, 7.*). M. Alberti 102. Koji si utemeljio zemju svrhu stalnosti svoje, ne nagne se u vike vika (*iz lat. qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in saeculum saeculi. psal. 103, 5.*). A. Baćić 446. Učini, da se korabja nagnu na jednu stranu. E. Pavić ogl. 261. I tako se nagnu korabja, da padne. A. Kačić kor. 191. Kud se godi nagne gora, onamo se srušit mora. V. Došen 230a. Ciknula je na kom mjestu ova grada i zid koji nagnuo se. B. Zuzeri 170. Al' se paša na justuk nagnuo. Ogl. sr. 500. Evtih . . . naže se u snu i pade dože s trećega poda, i digoše ga mrtva. Vuk djela ap. 20, 9. Nagnula se Mare na Jivovo zgloblje. Nar. pjes. istr. 2, 16. Nagnula se j' mlada na balkun, na balkunu zaspala. 2, 148.

b) o danu, o suncu, kud se približuje veče.

aa) u akt. Ostani s nama, jer je dan nagaio i blizu je noć. Vuk luk. 24, 29. Stade sunce nasred neba i ne naže k zapadu skoro za cito dan. D. Daničić is. nav. 10, 13. Eto dan je već nagaio, veće je, prenočite ovđje. sud. 19, 9.

bb) u pas. Prebivaj s nami, ere se večer čini i nagnut je dan. Postila (1562) 192b. Nagnut jest dan (*iz lat. inclinata est jam dies. luc. 24, 29.*) Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 127b.

cc) nagnuti se. Pribivaj s nami, jere jest k večeru i dan se je jure nagnul. Bernardin 104. Ostani s nami, jere blizu jest večerina i nagnuo se je dan. N. Račina 125a. Pri neg' se dan nagne, lika ču dat tebi. M. Marulić 150. Pribivaj s nami, zašto se noć čini i dan se nagnuo. M. Divković bes. 407. Pribivaj s nami, jere se večer čini i dan se je jurve nagnuo. I. Bandulavić 139b i S. Margitić fala 192. Jao nami, jer se je dan nagnuo (*iz lat. vae nobis, quia declinavit dies. jerem. 6, 4.*) M. Radnić 226a. Dan se nagnu, zvize živim drimež nose. I. Zanotti en. 4. Dan nagnu se eto veče. J. Kavačin 401b. Jur je večer, i nagnuo se je dan života mogu. A. Kanižić bogoljubnost 531. Kada se je po podne sunce nagnulo u zahod. kam. 506. Jurve dan nagnuo se. I. Velikanović upuć. 1, 145.

b. upraviti, lat. intendere, něm. lenken. Da mnoga zled biše na zemlji i fsa misal srcta biše nagla na zlo (*iz lat. quod multa malitia hominum esset in terra et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum. gen. 6, 5.*) Bernardin 94. Da mnoga zled od ljudi bješe na zemlji i sva misao od srđca lutečkoga nagla bješe na zlo. N. Račina 115a. Evo te hoću simo nagnuti i vabiti (*iz něm. ich will dich herum lenken und locken. ezech. 39, 2.*) Proroci 198. *U prva je dva primjera nagnuti mjesto nagnuti se kao pod a, b, aa.*

c. skloniti, navesti, narratiti koga na što. Između rječnika samo u Daničićevu (nagnuti, movere s primjerom iz početka xv vijeka). S našimi ljudmi i s inimi, koje budemo moći nagnuti na to. Mon. serb. 252. Redovnik . . . da ih nagne na pokoru. Naručn. 90a. Ako bi jošće ga ne mogao nagnuti na pokoru. 101a. Prevelika dobrota i ljubav . . . jest nega na to nagnula i posiliła. Postila (1562) 201a. Ona (*t. j. muka*

Isusova) neka bude u naši tuga i nevoja naša mamuza, s kojom . . . hoćemo biti opomenuti i nagnuti na spasenosno ustrpjeće. D. Rapić 225. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. bewegen, geneigt machen, tal. muovere, commuovere.*

d. pas. partic. nagnut, t. j. sklon, lat. inclinatus, propensus, něm. geneigt, kao da se tko nagnuo vođom na koju stranu. Svitujem redovnika, da ne bude vele nagnut suditi, da su grisi smrtni. Naručn. 78b. Jer su ljudi veće nagnuti na ubjenje. 98a. Kaže . . . nagnutu dobrotu Božju. Proroci 12. Budući da je čovik na grih nagnut. A. Kanižić utoč. 200. Poznajem slabu i na zlo nagnutu narav moju. bogoljubnost 94. Nagnut domovini nikom ne naškodi. M. Kuhačević 75.

e. poteci, navaliti (jer je čovjek više ili maće nagnut, kad bježi).

a) u akt. Između rječnika samo u Vukovu (mit Gewalt durch wollen, vi Perrumpere velle: kuda si nagao kao vo u kupus? Pleći dade, a bjegati naže). Koji prodre živ, on nagne u Bosnu, kud mu se prečo učini. Vuk dan. 3, 172. Onda svi nagnu, kud koji može. građa 99. Hajduk padne, a on (*t. j. onaj, koji ga je ubio*) nagne u potok i uteče. rječn. s. v. hajduk. Skoči divji vepar pa nagne begati. Nar. prip. vuk 61. Skoči zec pa nagne preko poja. 62. Stani, Ture, kud si naglo bjesno? Osvetn. 4, 32 U te mire nago Sulejmane sa dva krila vojske zloudarne. 5, 97. Sada nagne preko poja (*t. j. konj*) i za jedan čas stigne. Nar. prip. vila (1867) 323. Misireci nagoše bježati prema moru. D. Daničić 2 mojs. 14, 27.

b) nagnuti se. Samo u primjeru: Hrpa se naroda tamo nagne, da vidi, što bi. S. Lubiša prip. 125. *Ne čine se dosta pouzdano.*

f. navaliti, udariti na koga, saletjeti koga. Ki jednoč vrijeđu pinez noseći, nagnuhu ubogi na n (štamplj.) radi pinez. F. Glavinić evit 288b. Svi na me nagnuvši skupno odluciše, prid cara siloga da imam otiti. I. T. Mrnavić osm. 34. Na agu nagnuše svi u jedno vrime. 166. Budući Filisteji na nega gromilce nagnuli bili, zamoli me Saul, da ga ubijem. E. Pavić ogl. 259. Svak od bijede bježi, ali kad nagne na vrat, red ju muški nositi. M. Pavlinović rad. 153.

g. pojedinačna rijetka i nejasna značenja.

a) okrenuti; kao da je to u primjeru: Biskupi tada nagnuše pukom, da bi jim pri puštu Barabana (*iz lat. pontifices concitataverunt turbam, ut magis Barabbam dimitteret eis. mar. 15, 11.*) Bernardin 78.

b) prikloniti; kao da je to u primjeru: Vsakomu človiku imamo vsako dobro nagnuti i učiniti. Postila (1562) 204b.

c) Ne razabira se značenje u primjerima: Nagnuti večeru ali ručak, menestrare, tuniculo. Mikala rječn. Zašto b'oholju brž na se nagnuli. A. Georgiceo nasl. 44. De si, Marko, nagnuta delijo? P. Petrović gor. vijen. 71 (*M. Rešetar u svome izdanju „gorškoga vijenca“ Biogr. 1892 na str. 158 kaže, da nagnut tu znači: silan.*) Prosci su se moći sastavili, kada dodeš svatovima za me, da te u grad nagnu prevariti. Nar. pjes. vuk 7, 237.

NAGNÁVITI SE, nagnávím se, pf. isto što nadáviti se i ide medu iste glagole. Govori se u Lici. J. Bogdanović, — a oko Vinkovaca u prenesenom značenju: dodijati kome blebetařem, na pr. Odlaži, već si me dosta naghavio. S. Pavičić.

NAGNECATI, nagnecám, pf. isto što nagnečiti pod a. Od na-gnecati; ide medu glagole na-

vedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Nagneča sam za zimu punu kacu kupusa. J. Bogdanović.

NAGNEČITI, nagnēčim, pf.

a) satis superque subegisse. Od na-gnečiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Vukovu (nagnēčiti na pr. graha, in Menge kneten, subigo). Ima i nagnēčiti se, koje se u Lici govori u prenesenom značenju: izmučiti, na pr. Dosta se on nagnēčio jadne sirotiće. J. Bogdanović.

b) o gnečenju u maloj mjeri. Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Vukovu rječniku (nagnēčiti n. pr. nogu, anquetschen, contundo).

NAGNEĆE, n. isto što nagnuće. Imenica je izvedena iz pas. partic. nagnēn (vidi kod nagnuti u pristupu). Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (nagnēne, inclinatio, propensio), u Jambrešićevu (nagnēne, propensio) i u Voltigijinu (nagnēne, inclinazione, tendenza, Neigung).

NAGNEĆTI, nagnētēm, pf. nabiti, natrpati. Od na-gnesti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikaliniu (nagnēsti, natijeskatī, farcio, confercio, infrecio, impleo, expleo, — nagnēten, natijeskan, confertus, impletus), u Belinu (nagnēsti, cacciar dentro come carta o cosa simile in qualche luogo, empire, — nagnēsti bumbakom, imbambagiare, riempir di bombagia, — nagnēton, empito, inteso de cuscini e simili), u Bjelostjeničevu (nagnēten, confertus), u Jambrešićevu (nagnēten, fartus et fartus, u lat. dijelu), u Voltigijinu (nagnēsti, calcare dentro, eindrücken, — nagnēten, calcato, eingedrückt), u Stulićevu (nagnēsti, infrecio, confercio, impiere s naznakom, da je iz Mikalina rječni), — nagnēten, infertus, fartus s naznakom, da je iz Belina rječni) i u Vukovu (nagnēsti n. pr. vreću brašna, stopfen, farcio). Osim rječniku našla se samo ova potvrda: Miru dobru i nagnētenu i strepanu i priko tekuću dati čo u krilo vaše (iz lat. mensuram bonam et confertam et coagitatam et superfluentem dabunt in sinum vestrum. luc. 6, 38). I. Bandulavić 161a.

NAGNETATI, nagnētam, impf. glag. načinjen prema pf. nagnēsti. Samo u Stulićevu rječniku (nagnētati, nagnēsti).

NAGNETAVATI, nagnētavam, impf. isto što nagnētati. Samo u Jambrešićevu rječniku (nagnētavam, effarcio, u lat. dijelu).

NAGNETEĆE, n. nom. verb. od nagnēsti. Samo u rječnicima, i to u Mikaliniu (nagnētenje, natijeskatī, fartura), u Belinu (nagnētenje, l' empire), u Bjelostjeničevu (nagnēteće, fartura) i u Stulićevu (nagnēteće, fartus, fartura s naznakom, da je iz Belina rječni).

NAGNEVAN, nagnevna, adj. podosta gnevan. Samo u Stulićevu rječniku (nagnēvan, gnevjan). — Slabo pouzdano.

NAGNEVITI SE, nagnēvim se, pf. nažutiti se, razžutiti se. Od na-gneviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Vidim, da si se nešto nagnēvio na me. J. Bogdanović.

1. **NAGNILITI**, nagnilim, pf. gnīlom (t. j. lončarskom zemfom) omazati. Od na-gniliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (creta obducere).

2. **NAGNILITI**, nagnilim, pf. postati nagnio. Od na-gniliti; ide među glagole navedene kod 1

na pod II, 2. Samo u Šulekovu niem.-hrv. rječniku za niem. anfaulen.

NAGNILIVATI, nagnilujem, impf. glag. načinjen prema pf. 1 nagniliti. Samo u Stulićevu rječniku (nagnilivati, nagniliti).

NAGNIO, nagnila, adj. malo gnio. U rječniku Belinu (aliquanto marcio) i u Stulićevu (gdje griješkom stoji „agnijo, nagnjella, parum marcens, corruptus“). Ima i u Šulekovu niem.-hrv. rječniku za niem. anbrüchig i u Popovićevu za niem. etwas angefault. Govori se u Lici s akc. nagnio, nagnila, na pr. Ne jedi tu jabuku, vidiš, da je nagnila. J. Bogdanović.

NAGOĆA, f. isto što nagost, nagota. Samo u Stulićevu rječniku (nagoća, nagota s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

NAGOD, m. isto što nagoda, nagodba. Samo u jednoga pisa. Ki ima s hudobom nagod il' ugovor. Š. Budinić ispr. 73. Ako se tvar ne može poslati . . . može se dati bližikam gospodara neje . . . s ovim nagodom i podvezom, da ako gospodar one tvari pride, da mu se ima povratiti. 106. Ne imaju posiliti ni rastrgnuti nagod, koji s Ismkrstom i s crkvom negovom . . . učinili jesu. suma 111a.

NAGODA, f. isto što nagodba. a) u značenju te riječi pod a. Govori se u Lici, gdje nāgodōm znači: slučajno, katkad, na pr. Petar samo na godom piye, nije ti on vinopilica. J. Bogdanović. — b) isto što nagodba pod b. U Šulekovu niem.-hrv. rječniku za niem. Ausgleichung (pored nagodba) i Abfindung i u rječu zn. naz. nagoda, nagodba za niem. Ausgleich, Akkord (in internationalen Angelegenheiten), Vergleich, tal. accordo, contratto, convenzione, aggiustamento, compromesso, composizione. Netom se po uvjetih prve hrvatsko-ugarske nagode Koloman okrunio hrvatskom krunom. M. Pavlinović razg. 34.

NAGODAN, nagodna, adj.

a) nagoden, t. j. koji pripada nagodi ili nagodbi, koji je s niom u svezi. Nagodni iznesak, Abfindungsbetrag. Jur. pol. termin. 2. Imā i u Šulekovu niem.-hrv. rječniku: nagodni iznosak, Abfindungsbetrag, nagodna pogodba, Abfindungsvertrag.

b) isto što zgodan. Kada strzijehu oni dan nagodan (iz lat. cum observarent diem aptum. dan. 13., 15.). N. Račina 67a. Govori se oko Šina, na pr. Ovo je baš nagodno mjesto. J. Grupković.

c) isto što vođan, t. j. koji ima vođu. Govori se oko Vinkovaca (s akc. nāgodan), na pr. Kad ste nagodni, podlite se. S. Pavićić.

NAGODATI SE, nagodam se, pf. dobro, lijepo uspeti, poći za rukom. Od na-godati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Prigorju (u Hrv.), na pr. Kruh mi se je nagodat (t. j. s lijepim oblikom izišao iz peći). F. Hefele.

NAGODBA (nágodba), f. nom. act. od nagođiti se.

a) isto što događaj, slučaj, t. j. ono, što se nagodi, dogodi, desi. Samo u Vukovu rječniku (der Fall, casus s naznakom, da se govoriti u Hrv.).

b) nagodba je čin, kojim se tko s kim nagodi, pogodi, namiri. Između rječnika samo u Vukovu (Vergleich, compositio s naznakom, da se govoriti u Boči). Nagodba, poravnao, Vergleich. Jur. pol. termin. 560. Nagodba, Vergleich, convenzione, transazione. B. Petranović r. kn. 20. 85. Naša braća u Posavju plaču na obstojeću nagodbu s Ugarskom te nastoje, da ju poprave.

M. Pavlinović razl. sp. 1. Narod nema pristajati na nagodbe, koje su proti naravi. razg. 72. Sad znam, da su pravo imali naši stari, što su govorili, da je boja i mršava nagodba nego pretila pravda. V. Vrćević niz 11. Nagodba može biti o svakome poslu ili dugu, koji je u pravdi ili o komе inače ima kakve sumne. V. Bogišić zakon. 156.

NÀGODBEN (s takvijem se akc. govoriti), adj. koji pripada nagodbi, koji je u svezi s ním. Nagodbeni iznesak, nagodni iznesak. Jur. pol. termin. 2. Govori se i piše na pr. U sabor joša nagodbena većina, t. j. većina, koja prijezna nagodbu (između Hrvatske i Ugarske).

NÀGODBEÑÁK, nágodbenáka (s takvijem se akc. govoriti), m. čovjek, koji priznaje kakvu nagodbu (na pr. između Hrvatske i Ugarske). Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. To su bili iskreni nagodbeñaci.

NAGODBINA. f. novac, koji se plaća u ime kocke nagodbe. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. Absfindungsgeld.

NÀGODICA, m. zadirkivalo. Zapisaò s tijem značenjem i akc. V. Arsenijević (s naznakom, da je čuo u Lici). Da nije krivo čuo mjesto naboda?

NAGÓDITI, nágodîm, pf. accomodare, compone... Od na-goditi; ide među glugore naveđene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Prije xix vijeka slabo ima potvrda (vidi ih među primjerima).

a. nagoditi (bez rijeće se).

a) ugoditi, t. j. udesiti, urediti. Za nagoditi ovo slovo... umeću... slovo i. R. Gamanjić 9b. Ovi moj mali posao... za korist slavonskih domorodaca od mene nagoden. J. S. Režković iv. Posijah se kvas od međa prima, tè pomisaj i ukuvaj tako, da ti budu kako tisto svako, i to da je, nagodi ovako. 342. Ima četiri godine, da je kralj oglasio ustav, t. j. podijelio je oblast sa pukom, i to je ovako nagodio. M. Pavlinović razl. sp. 229. Da ozbiljno prouča položaj naroda, da prama tomu nagode svoje dje-lovañe. 301. — Po svoj prilici ovamo ide i primjer: Bratcu jesam sestra nagodila, nagodila, da je mrtav ostal (izdavač u bišteški tumači: habe etwas bereitet). Jačke 148.

b) ugoditi, t. j. poročiti, zadovočiti. U rječniku Stulićeru (obsequi, obsecundare, satis-facere). Nagoditi komu, t. j. ugoditi mu. M. Pavlinović.

c) namiriti, poravnati. Nagoditi, porav-nati, ausgleichen. Jur. pol. termin. 48. Hoćete li, da vas ja nagodim? Nar. prip. vrč. 177. Naš puk najvoli sud dobrih ljudi. Naši ljudi najboje-će ga nagoditi. M. Pavlinović razl. sp. 44.

d) pogoditi (u konkretnom i apstraktном smislu). Samo u Vukovu rječniku (treffen, er-rathen, ferio, attingo).

e) naći. Samo u Vukovu rječniku (finden, invenio s naznakom, da se govoriti u Boci). Vidi pod b, b.

f) naknaditi. Samo u Stulićevu rječniku (supplere). — Nepouzdano.

b. nagoditi se.

a) pogoditi se, poravnati se, namiriti se. U rječniku Stulićevu (nagoditi se s kijem, među sobom, convenire, concordem esse, consentire, conspirare inter se) i u Vukovu (nagoditi se, namiriti se s primjerom iz nar. posl. vuk 26:

Boje se s dužnikom nagoditi nego sudona potezati i s naznakom, da se govoriti u Boci). Nagoditi se s kime, pogoditi se, poravnati se s kim, sich abfinden mit Jemand. Jur. pol. termin. 2. Ako se u cijeni nagode. Pravdonoša (1852) 3. Nagoditi se, poravnati se s kim, sich mit Jemand vergleichen. B. Petranović ruč. kn. 85. Donesi, da se najedem i napijem, pa kako se nagodimo. Nar. prip. vrč. 160. Ne bi se mi dvojica nagodila za godinu dana. S. Ľubiša prip. 157. Turci upadoše u Bosnu, dok se kraj Matijaš zgađao s Fridrikom III. Netom se g. 1463 s njim nagodi, on se opremi u Bosnu. M. Pavlinović razg. 37.

b) naći se, desiti se. Kad se ne bi mogla voda nagoditi oli ko bi krstio. A. Kadčić 127. Nagodi se u istomu mistu drugi misnik. M. Dobretić 265. Drugijeh se primjera nije našlo.

c) dogoditi se. Samo u Stulićevu rječniku (nagoditi se komu, accidere, contingere, evenire).

NAGODLIV, adj. onaj, kojega je lako nagoditi. Samo u primjeru: Naš je puk nagodljive čudi. M. Pavlinović razl. sp. 44.

NAGODNICA, f. pismena potvrda o nagodi, nagodbi. Nalazi se samo u Jur. pol. termin. 2 i u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. Abfindungsschein.

NAGOĐE, n. isto što nagoda, nagodba. Samo u jednoj knizi. Ako društva i nagodja ili ina takova ili promišljenja pinez himbena i lihovita činil jest. Š. Budinić ispr. 67. Neprava činiti nagodja z drugime... čisto se to vidi da jest razmitati Božje zapovidi. 75.

NAGODEÑE, n. nom. verb. od nagoditi se (t. j. pogoditi se, namiriti se). Vira i virnost k iskrnemu, koja čini i hoće, da jesmo virni obslužitelji obećanja i nagodjenja, koje učinismo. Š. Budinić suma 164b. Ima i u B. Petranovića ruč. kn. 3 i 91 za ném. Vergleich, Vergleichung, tal. aggiustamento, accomodamento. — Ne razabira se značenje u primjeru: U stvarah od sumne i ne očitih ima se vazeti ona strana, koja spase-nja jest, kakono jest u kodiku od nagodjenji (govor je o sumnjamama ispojedniku). Š. Budinić ispr. 14.

NAGODEVATI, nagodevam, impf. glag. prema pf. nagoditi (u značenju: ugoditi), dakle: ugadati. Govori se u Srbiji i u južnomoravskom narječju. A. Belić 186.

NAGOJ, m. isto što odgoja, ogoja. Samo u jednoj knizi. Momče mlado jako mrče brci, muška ti je zametica prava, a pristo je ispod oka vrana po nagoju i odrastu bojnu ko tanani jelić na zagorju. Osvetn. 2, 46. Vranac dobar od nagoja disa, uza n momče od rođena b'jesa. 2, 161.

NAGOJICA, m. f. Samo u jednoga písca, koji uzima riječ u dva različna značenja, ali je ne-pouzdano i riječ sama i oba joj značenja. a) ugo-jeno čežade. Gdje li Turčin nagojica gojna... na paripu odrastao b'jesnu. Osvetn. 5, 62. — b) žensko, koje koga nagojici. Već ako si nagojica, vilo, ti poživi pjeveva malaksana. Osvetn. 7, 2.

NAGÓJITI, nagojim, pf. učiniti, da bude što gojno (bujno, lijepo, zdravo). Od na-gojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (pflegen, erziehen, curare s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 147: Nagojila lice za ljubljeњe). Ne nagoji onda koňa, kad (baš) važa na vojsku ići. Nar. posl. vuk 207. Kad Nikoli ruku nagojila (t. j. vila), a dorata koňa naťovila. Nar. pjes. juk. 274. Pa bit će jim

toga svakogjega, bit rvaњa, bit i dostizanja . . . tu će vaљat nagojene ruke. Osvetn. 5, 40. Češlja bradu . . . lako će je nagojiti ubranu. 7, 153.

NAGOJNICA, f. torjeњe (na pr. svinja žiron). Samo u Popovićevu rječniku za něm. Mast, Eichelmaст.

NÄGOLI, adv. isto što utakmice, t. j. kada tko s kim što zamijeni, na pr. jedan dâ tele, a drugi prase, pa ni jedan ni drugi ništa ne nadoplati, onda se to u Lici kaže: pazariti nägoli. J. Bogdanović. — Jamačno od na goli, gdje bi -i mogao biti završetak staroga lok. kao u lani, leti, zimi.

NÄGOLICA, f. posao bez dobitka, bez koristi. Gorori se u Lici, ali samo u poslovici: Napolica nagolica, t. j. od napolice slabo je čovjeku koristi. M. Medić.

NAGOLICE, adv. naglo, brzo, na pr. brojiti. J. Grupković. — Razvoj značenja nije jasan.

NÄGOLO (biće takav ake.), adv. zgođa, sasvijem, bez izuzetka. De čeraju šezdeset tovarah sve nagolo vina i šenice. Nar. pjes. vuk 2, 30. Šćepan uze groše i dukate i nagolo krupne talijere 2, 630 (ova su dva primjera iz crnogorskih pjesama; ne će biti pravo protumačeno značenje adv. nagolo s. v. go na str. 232^a, gdje se kaže, da znači: samo). Jer su bivali nagolo crkveni kmetovi. S. Ljubiša prip. 2. Bokezi su nagolo Srbij. 7. Svi su nagolo jednaci. A. Jovićević. — U primjeru iz M. D. Milićevića knež. srbi. 854 navedenome s. v. go na str. 232^a biće nagolo imenica, koja znači neko jelo.

NAGOLÚBITI SE, nagolubim se, pf. naobljeti se (o nebu). Od na-golubiti se; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 209.

NAGOMILAÑE, n. nom. verb. od nagomilati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Anhäufung, tal. accumulamento, ammasso i u Po-povicevu za něm. Anhäufung, Accumulation.

NAGOMÍLATI, nagomilām, pf. nakupiti na gomile, gomilama. Od na-gomilati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (anhäufen, accumulo). Iz ovi nagomilani žila i brandusa izrasta stablo. P. Bolić vinod. 1, 27. Nije samo izgubljene zemlje iskupio, nego je neizmjerno blago nagomilao. M. Pavlinović rad. 128. — Ima i reflex. nagomilati se: Toliko je sabrao gradiva za svoju struku, da se nagomilalo do dvadeset tisuća komada. M. Pavlinović rad. 57. Toliko mi se nagomilalo posla, da ne znam, de mi glava stoji. U Lici. J. Bogdanović.

NAGOMILÁVATI, nagomilāvām, impf. glag. naciñen prema pf. nagomilati. Gnoj ovaj između članova vinograda kojegdaj nagomilavaju. P. Bolić vinod. 1, 241. Ona (t. j. pedanterija) nagomilava nepotreban balast. Đ. Daničić u Ivekovićevu rječn. Vurdeja nagomilava blago, a ni sam ne zna, kome će ga ostaviti. U Lici. J. Bogdanović. — Ima i reflex. nagomilavati se: Dobra se plodna zemlja . . . nagomilava. P. Bolić vinod. 1, 116. Videći osobito, da se poslovi upravo nagomilavaju s dvije strane. Đ. Daničić u Ivekovićevu rječn. Nagomilavalо se mnogo naroda oko crkve. U Lici. J. Bogdanović.

NAGOMUDAR, nagomudra, adj. upravo nag i mudar; iz grč. *vurosoqisrīs* (plur. *vurosoqisrīz*) zvali su se nekakvi mudraci u Indiji, koji su živjeli nagi). Samo u jednom spomeniku. Idežen ljudije blaženji život, iže nagomudri naričuti se.

oni ubo všakije strasti nazi suti. S. Novaković aleks. 84.

NAGOMUDRAC, nagomudraca, m. *vurosoqisrīs* (vidi riječ, koja je pred ovom). Samo u jednom spomeniku. Nagomudrei od Sita rodiše se, Adamu vnuci jesu. Starine 3, 282. Nagomudrci rodište že se ot Sita Adamu ubo vnući suti. S. Novaković aleks. 84.

NAGOMUDRSKI, adj. posses. od nagomudar (vidi tam). Samo u primjeru: Od Evanta nagomudrskoga cara. Starine 3, 282.

NÁGON, m. nom. act. prema glag. nagnati, nagoniti.

a) isto što nagođenje, t. j. kada koga ili što kamo nagoni. Između rječnika samo u Vukovu (der Antrieb [der Schweine der Save zu, um sie nach Deutschland zu übersetzen], compulsion). Oko Skadarskoga jezera govore: ribu loviti nagonom ili na nagon, kad se riba na zgodno mjesto u vodi nagna, pa se onda lovi. Etnogr. zborn. 18, 213.

b) sila, t. j. kada tko koga nagoni na što. Između rječnika samo u Vukovu (Zwang, vis). Govori se u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori). A. Jovićević, — u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 95.

c) ona nutarja sila, koja čovjeka ili životinju nagoni, da što čini, da se ēga čuva. Između rječnika samo u Jambrešićevu (impulsus, u lat. dijelu). Nagon, pobuda, Impuls, impuls. B. Petranović ruč. kn. 41. Imat će veće obrane proti napastima niskih nagona. M. Pavlinović rad. 146. Ako su (t. j. ljudi) i imali tjelesne snage dosta, da traže sebi hranu, opet su u tome iznajprije činili kad i ostale životinje bez razuma, samo po nagonu (instinktu). Vuk u Ivekovićevu rječn. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao filoz. izraz za něm. Trieb, Antrieb, Beweggrund, Motiv, Instinkt, tal. impulso, motivo, instinto.

d) slučaj, t. j. ono, što se sluči, desi; vidi nagnati pod b, a Između rječnika samo u Vukovu (to se učinilo nagonom, zufällig, casu: bez nagona neće ubiti iz puške [reče se za rdava puškaru] s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Jedan zastrijeli iz luka nagonom i ustrijeli cara. Đ. Daničić 1 car. 22, 34. Nagon, slučaj, zgoda: to se učinilo nagonom. L. Zore paljek. 110, 228.

e) nagon je navala, kada tko na koga navali, kad se na nagnava; vidi nagnati pod b, b. Samo u primjeru: U desnicu izvadio čordu, a k Marku je nagon učinio. Pjev. crn. 251a.

f) vrsta kolibe. Samo u Vukovu rječniku (koliba kao čardak na četiri stuba, Art Hütte, tugurii genus s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

g) Kad kiša pada samo u jednom kraju, zovu ju nagon (u okružju sarajevskom). Zborn. za nar. živ. 8, 82. — Razvoj značenja je taman.

h) Nejasno je značenje u primjeru: Ovo nije došlo od Božje strane, ovo je nagon davla paklenoga. Govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 287.

NAGONÁNCIJA, f. isto što nagon u značenju pod b. Govori se u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori). A. Jovićević.

NÁGONICA, f.

a) goňe svinja u žir. Između rječnika samo u Vukovu (n. pr. u žiru, kad mnogi ljudi dotjeraju gdje svinje da žire, der Andrang, concursus). Kad se vidi, da je gora rodila i da će biti žira

više, nego što može seoska stoka pojesti, onda kmet sa selom odredi, koliko se može pustiti u žir stoke iz drugih sela, koja imaju više stoke, a maće žira. Ova stranska stoka zove se nagonica, a i novac koji se plača za žir, koji nagonica pojede, često se zove nagonica ili žirovnica. M. Đ. Milićević opšt. 36.

b) *nagoniće na jelo i na piće*. Tu se okupi skoro pol sela . . . i dan i noć jedući i nagonicom i silom vino pijuci. G. Zelić 373. *Govori se u Dobroslju (u Lici)*. M. Medić, — u *Bukovici (u Dalm.)*. Zborn. za nar. živ. 7, 247.

c) *doseženike iz Makedonije i jugoistočne Srbije zovu u okolini biogradskoj nagonice*. Etnogr. zborn. 5, 1006.

NÁGONIČÁR, m. onaj, koji daje svoje svíne u nagonicu. Između rječnika samo u Vukovu (einer derjenigen, die die Schweine in einem Walde mit Eicheln mästen). Tu se uglavil, koliko se može pustiti nagonice, i koliko će nagoničari platiti žirovnice. M. Đ. Milićević opšt. 36. — *Oko Vinkovaca nágoničár znači čovjeka, koji za placu tijera tuđe svíne i drugu stoku na vašare*. S. Pavićić.

NÁGONIČKÍ, adj. koji je u kakovoj svezi s nagonicom. Samo u primjeru: Kmet od nagoničkih para kúpi. M. Đ. Milićević opšt. 35/36.

NAGONITEL, m. nom. ag. od nagoniti. Samo u Jambrešćevu rječniku (nagonitel, impulsor, u lat. dijelu).

NAGÓNITI, nágoním, impf. natjerivati. Od na-goniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Stulićevu i u Vukovu (vidi daje). Najstarija je potvrda u M. Divkovića (jedina iz XVI vijeka).

a. nagoniti (bez riječe se).

a) isto što natjerivati, tjerati, goniti. Između rječnika samo u Vukovu (antreiben, adigo).

aa) u pravom smislu. Turski car . . . Beć podstupa, odsvud vojske na nágoni. J. Kavañin 264b. Kada pas . . . po šumi zabraňeno zvirje nagoni. Đ. Rapić 195. Hrte zovem lude one, koji štećuć lov nagone, da u jamu od propasti potirani mora pasti. V. Došen 131b. I turšku je vojsku predobila, na Rabu je vodu nagonila. Pjev. crn. 27a. Su dva kraja udriše Turcima, te nagoni jedan na drugoga; što ostade vojevodji Janku, to posjeće Banovići Sekula. 50b. Te ne kćese koňa odjehati, no u crkvu koňa nagoniše. Nar. pjes. vuk 2, 191. Igra koňa Reja od Pazaru, nagoni ga preko vinograda. 2, 219. Što veoma razgoňaše Turke, nagoniše u Lab i Sitnicu. 2, 321. Oj gospodo, Turkiňo devnjko, što nagoni tebe u jezero? 2, 394. U avliju koňa nagonila. 3, 483. Cobanin nagoni ovce na strugu. M. Đ. Milićević živ. srb. 2 10.

bb) u prenesenom smislu. Sad će na te pivo nagoniti (t. j. Turčin; misli se: opiće te). Nar. pjes. juk. 406.

b) *namicati, spuštati*. Pa doratu priteže dizgine i nagoni kalpak na obrve. Pjev. crn. 13b. Ukaže sjajnu gadariju, a nad oči kalpak nagoniše. Nar. pjes. petr. 2, 160.

c) *navoditi, navrácati*. Koji je . . . uzrokovao štetu svomu iskrnemu ili nagonaći drugoga ili svitajući. A. Kadrić 257. Nemojte se čuditi, da vas na toliku čistoću i ljubav nagonim i opomiňam. Đ. Rapić 54. Ako je jedno drugom (t. j. čovjek i žena) uzrok bilo od griha ili nagonilo na grih. J. Banovac razg. 268. Korist i ufaće . . . nagoni vas, da me tražite. S. Rosa

94b. Sručna i čestita potriba, koja na boja nagoni. P. Knežević osm. 197. Strah sramote pri mnogo nagoni i potiče ljudi na ona, koja su zapovidena. J. Matović 390. Ako bi se vazda učinilo ono, na što žudba nagoni. 404. Nagoniše svoje na junaštvo. Pjev. crn. 321a.

d) *primoravati, primuđavati*. U rječniku Stulićevu (impellere, incitare, instigare s naznakom, da se nalazi u Lastricu) i u Vukovu (nöthigen, impello). Imali bi sliditi krstjane . . . a ne himbeno progonti krstjane i nagoniti, da se klanjanju idolom. F. Lastric svet. 50b. Bijše bogobojeća opatica, koja nagoniše ostale koludrice na obsluženje zakona svoga reda. M. Zorićić osm. 44. Na to ih zulum i nevoja stane same nagoniti i upućivati. Vuk dan. 3, 149. Nagone me, da im lice ljubim. Nar. pjes. vuk 2, 374. Marko piye uz ramazan vino, još nagoni ogé i agije, da i oni s njime piju vino. 2, 430. Vezana ga vode kroz planinu, a nagone, te im popijeva. 3, 11. Navraćali su i nagonili robje, da se turči. Vuk rječn. s. v. rob. Žestoko nagoništu Misirci sinove Izraiševe na poslove. Đ. Danićić 2 mojs. 1, 18.

b. nagoniti se.

a) u recipr. značenju, t. j. tjerati se (kad tjerat jedan drugoga). Samo u primjeru: Nagone se (t. j. vojske) u vodu Moravu. Nar. pjes. vuk 4, 222.

b) *nadmetati se, natjecati se*. Dan . . . na kome se nagoni i nadmetaju nebo s paklom, kralj od slave vične s poglavicom od tminah pakleni. Đ. Rapić 230. — *Možda orano ide i primjer*: Mudri tako čine, kad zaludu sebe kine, kad se muče i nagone, da dosegnu stvari one, koji doseć nije moći. V. Došen 262a.

c) *zagoniti se, navađivati, udarati*. Između rječnika samo u Vukovu (losstürzen auf einen, irruo in aliquem s primjerima iz nar. pjesama): Na jednu se nagoniše raju. — Nagoni se junak na junaka). Na zmiju se lutu nagonio. Nar. pjes. juk. 373. Tu su Turci primaknuli bili, na jednu se nagoništu raju. Nar. pjes. vuk 4, 43. Na Petra se Turci nagoništu. 4, 220.

d) *desavati se, nalaziti se*. Između rječnika samo u Vukovu (nagoniti se, vide desiti se s primjerom iz neke nar. pjesme Al' se dobar junak nagonio, — i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Ma se dobar junak nagoniše po imenu Harap kapetane. Pjev. crn. 182a. Na kulu se junak nagonio. Ogl. sr. 441. No se bješe Ture nagonilo od prostrane zemje Skenderije pa upali sjajna ġevedarda. Nar. pjes. vuk 4, 320. No se sobom junak nagonio pa se brani malijem puškama. 4, 428.

e) *nabrati se, nakupiti se*. Samo u primjeru: Dan i noć u svekoliko zdrži dvaest i četiri vremena. Turci zovu sahate, Latini ure, mi vremena . . . Ono šest vremena, što je saviše u godištu, nagoni se jedan dan u četiri godišta. M. Divković nauk XVIII. Vidi nagnati pod b, c, aa.

f) *opet počinati*. *Govori se u Lici*, na pr. Nagoni se kisa, ali ne će pravo da udari. J. Bogdanović. Vidi nagnati pod b, c, cc.

NAGONKA, f. nom. act. prema nagnati se. Nalazi se samo u svezi s nagonke, koja služi kao adv.: *nagnavši se, zagnavši se*. Između rječnika samo u Popovićevu (s nagonke udariti, im Anlauf einen Hieb geben). Dovati mač za šiljak . . . a upravi ga k prsima, kako će se s nagonke nabosti. S. Lubiša prip. 88. S nagonke udariti koga onda se veli, kad te tisnu ili kad se

zaletiš pa udariš L. Zore paletk. 110, 228 (*kaže, da se govori i bez prijedloga s, dakle: nágónke; — uzeo iz „Slovinca“ 1884. 95.*)

NÁGONSKI, adj. onaj, koji pripada nagonu, koji je u stvari s nagonom (u značenju te riječi pod c). Samo u primjeru: Ona drskost . . . je prosto nagonска ili je posledica slepe vere. M. Đ. Milićević zlos. 302.

NAGÓNÁČ, nagoňáča (jamačno je takav akc.), m. nom. ag. prema nagoniti. Samo u primjeru: Oklapili vižli nagoňáči. Osvotn. 4, 26.

NAGÓNÉÑE, n. nom. verb. od nagoniti i nagoniti se. U rječniku Vukovu (1. das Antreiben, Zwingen, impulsus, — 2. das Treffen, casus). *Ima i u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. Antreibung.*

NAGORA, m. prezime nejasna postanja. Paun Nagora. Rat 332.

NAGORAK, nagorka, adj. podosta gorak. Samo u rječnicima, i to u Mikajinu (subamarus), u Belinu („nagork“ amaretto, alquanto amaro), u Voltigijinu (nagork, amaretto, etwas bitter), u Stulićevu (nagorak, grkijahan) i u Popovićevu (nágorak, etwas bitter, bitterlich).

NAGORE, adv. isto što gore. Od na gore; ispor uzgor, uzgora, uzgori. Samo u Stulićevu rječniku (nagori doli, sursum ac deorsum).

NÁGORICÉ, adv. najviše; upravo ono, što je nagore. Samo u Vukovu rječniku (nagorice, vide najviše s naznakom, da se govori u Risnu).

NAGORIČANIN, m. čovjek iz Nagoričana (vidi tam). Samo u zapisu neznana vremena: Pomenite i mene grésnago . . . Radina Nagoričanina iz Žegligova. L. Stojanović zap. i natp. 1, 16.

NAGORIČINO, n. selo u sjevernoj Mačedoniji blizu Kumanova. Etnogr. zborn. 5, 156. Spominje se xv—xvii vijeka. Сълкъв . . . въ Nagoričine svetoga Georgija. Šafarik letop. 53. Въ Nagoričine. 70. Сълкъв . . . u Nagoričinu sv. Georgija. L. Stojanović hris. 98. Ispisa se sijala kniga u Nagoričinu Mladom. zap. i natp. 1, 95. Iz prva dva štetopisa ušla je riječ i u Daničićev rječnik, u kojem se veli, da nominativu nema potvrde. Piše se i Nagoričeno (vidi tam).

NAGORIČKI, adj. koji pripada Nagoričinu (Nagoričnu). Nagoričkiy (t. j. igumen). Šafarik letop. 55 (iz xv vijeka).

NAGORIČNO, n. isto što Nagoričino. Samo u Daničićevu rječniku (Nagorično s potvrdama iz dva štetopisa, koji potječu iz početka xvi vijeka). Nagorično. Šafarik letop. 61. U Nagoričnu na Žegligovu. 70.

NAGORIJEVATI, nagorijevām, impf. napalivati. Glag. je naciénem prema pf. nagorjeti, ali mu je značenje promijenjeno. Samo u primjeru: Na Mladence mnogi nagorjavaju rasadnike, to jest natpraju drva i zapale, pa posle ono ognjište prekopaju i tu poseju kupusni rasad. M. Đ. Milićević živ. srb.² 96. Ispor. u Vukovu rječn. s. v. mučenici: Mnogi na mučenike napaljuju rasadnike, t. j. na jedno mjesto nanesu drva pa zapale, te izgore, po tom ono mjesto uskopaju i posiju kupusni rasad.

NAGÓRJETI, nagórjēti, pf. malo se napaliti. Od na-gorjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Između rječnika samo u Stulićevu (ex parte comburere; ima i pas. partic. nagorjen, koji nije pouzdan) i u Vukovu (angebrannt werden, aduri s primjerom iz nar. posl. vuk 141: Ko je nagoreo, smrdi).

a) u navedenom značenju. Nagoreo. Kaže se malo rđavom čočku, t. j. zabićezen, šaren kao mačka ili pseto kad nagori. Nar. posl. vuk 186. Ako bi se dogodilo, da sjutri dan dode kaka žena . . . pa još ako bude gdje nagorjela, onda se za cijelo misli, da je ono ona sinoć bila. Vuk rječn. s. v. vještica. Sirovo i nagorjelo neka raznese vibor. Đ. Daničić psal. 58, 9. Ako onaj, koji pati od ove bolesti, nije nikad u noj nagoreo. M. Đ. Milićević živ. srb.² 291.

b) upařen u prenesenom smislu. Kaže se koju da je nagoreo, kad počne skakati na kobile. S. Novaković.

NÁGORKIÑA, f. ona, koja živi u gori (upravo: na gori; vidi 1 na pod I, 1, b). Između rječnika samo u Vukovu (die Bergbewohnerin, monticola s primjerom iz knige Pjev. crn. 130a: Tade viknu Bogom posestrimu, posestrimu nagorkinju vilu). Primjera se našlo samo u narodnjem pjesmama i samo o vilama. Bog ubio nagorkinju vilu! Pjev. crn. 107b. Pogubi me vila nagorkinja. Nar. pjes. petr. 2, 248. Već da bi nam nagorkinje vile na Kosovu u pomoći bile. 2, 276. A zavika nagorkinja vila. 3, 149. To izreče vila nagorkinja. Hrv. nar. pjes. 1, 399.

NAGORNÁVATI SE, nagornávām se, impf. nadmetati se, ko će ostati jači u snazi, vlasti, rječima. A. Jovićević. Od na-gornávati se, t. j. nadmetati se, tko će ostati gornji; samome gornávati (se) nema potvrde.

NAGOROPÁDITI SE, nagoropádām se, pf. postati goropadan, razgoropaditi se. Od na-goropaditi se; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 5. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavčić.

NAGORSKI, adj. onaj, koji živi u gori (upravo na gori; vidi nagorkinja). Samo u primjeru: Uhvatio tri nagorske vile. Nar. pjes. petr. 3, 141.

NAGOST, f. golotiňa, t. j. stanje, kad je tko nag. U rječniku Mikajinu (nagost, goloča, nuditas), u Belinu (nagos, nudità, l' astratto di nudo), u Bjelostjenčevu (nagost, naga) i u Stulićevu (nagost, nuditas s naznakom, da je iz Belina rječn.). Potvrde su ponajprije iz čakavskih kniga; zadnje su iz preve polovine xviii vijeka. U gladu i u žaji, u žežinib velicib, u zimi i u nagosti. Bernardin 20. U gladu i u žaji, u postijeh mnozib, u zimi i u nagosti. Nauk brn. 52a. Da se dostoji ozdraviti nemoć moju . . . oditi nagost. M. Alberti 402 i P. Radović nač. 479. A. Kadrić 388. I. Krajić 34. Budi ti milo i drago pokriti nagost i golotiňu tijela moga. B. Kašić per. 186. Ne mari za mnozib lakomost prokleta, gdi mori nebozib glad, nagost i ščeta. Đ. Baraković jar. 116. Ako uze, biči, trn, čaval, križ, nagost . . . tve zlo ne izliči. I. T. Mrnavić ist. 187. Nagost poda plašt svjetline (t. j. Isusu). J. Kavajin 339a. Psosti, rane, nagost, rugo . . . muke, ke vik nijesu dane najhudemu razbojniku. A. Vitalić ost. 235.

NAGOSTITI, nágostím, pf. isto što ugostiti. Od na-gostiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Esi li goste ka vaļa nagostio? J. Bogdanović. — Onamo govore i nagostuti se u značenju glagola navedenih kod 1 na pod II, 3; na pr. Pušti nas sad kući, nagostili smo se kod tebe do mile vože. J. Bogdanović.

NAGO'TA, f. nagost, golotiňa. U rječniku Stulićevu (nagota, nagost s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). u Daničićevu (nuditas s primjerom iz Domentijana) i u Popovićevu (Nacktheit).

Albkanije že i žeđe i vѣ nagotѣ prѣbyvanije i na golѣ zemljѣ lêganija. Danilo 296. Povelvajet... nagotѣ i albčô. bdéniju že i molitvѣ pri-lezati. Domentijan^b 8. Kastigam tѣlo moje i v službi postavljam v zimi i v nagcti. Korizm. 4a. Da se ne prikaže sram nagote twoje. Ant. Dalm-nov. tešt. 2, 178^a (apoc. 3, 18). Hoću poganom tvoju nagotu i kraljevstvom twoju sramotu po-kazati. Proroci 289^b. Ne moguće trpeti glada i žeđu i nagotu i obidu. Starine 11, 203. Hajina ne radi kićena, nego radi pokrića nagote. J. Rajić pouč. 2, 70b. Za pokazati mi svoju veličanstvenu silu i svu nagotu mog ništavila. S. Ljubiša prip. 260.

NAGOTAVLJATI, nagotavljâm, *impf. glag. prema pf. nagotoviti. Govori se u Lici, na pr. Ko će za toliku čelad obuće nagotavljati!* J. Bogdanović.

NAGOTOVATI, nagotujem, *impf. golotovati. Između rječnika samo u Daničićevu* (nudum esse s primjerom iz rukopisa XVI vijeka). Črëvesa alčjuštih, plešti nagotujuštih... utěšaje. Glasnik 11, 83. Traži nauku i gladujući i žed-neći i nagotujući. D. Obradović živ. 112.

NAGOTOVITI, nagotovim, *pf. pripraviti, spremiti, pribaviti. Od na-gotoviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mika-linu* (nagotoviti, spraviti, praeparo, apparo) i u Stulićevu (parare, apparare, praeparare s nazna-kom, da je iz Mikašina rječn.). Govori se u Lici, na pr. Ne mogu za vas tolike nagotoviti jela. J. Bogdanović.

NAGOTOVLENE, *n. nom. verb. od nagotoviti. Samo u Stulićevu rječniku (praeparatio, apparatus).*

NAGOTOVLJIVATI, nagotovljujem, *impf. glag. način prema pf. nagotoviti. Samo u Stulićevu rječniku* (nagotovljati, nagotovljivam, v. nagotoviti). — Slabo pouzdano.

NAGOVARALAC, nagovaraoca, *m. nom. ag. prema glag. nagovarati. Samo u rječniku Belinu* (esortatore), u Voltigijinu (esortatore, Überredner) i u Stulićevu (nagovaralac, nagovoritelj s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAGOVARÂNE, *n. nom. verb. od nagovarati. U rječniku Mikašinu* (nagovaranje, poticanje, hortatio, cohortatio, — nagovaranje s razlogom, persuasio, suasus), u Belinu (ammonimento, esor-tatione, persuasione, il persuadere, il premere, il sollecitare), u Bjelostjenčevu (nagovarjaće, hortatio, hortatus, adhortatio...), u Jambreši-ćevu (nagovarjaće, suasio, adhortatio), u Voltigijinu (esortazione, Überredung), u Stulićevu (persuasio, hortatio, impulsio) i u Vukovu (das Bereden zu etwas, suasio). Ispovijedaju se... po nagovaranju prijatele aliti redovnika. M. Divković bes. 247. Nit se koga boji ni nagovaranjim propastnim viruje. A. Georgiceo 131. Ako li se kojigod nemoćnik ne može prignuti nagovaranji i sfti od misnika. B. Kašić rit. 100. Da u nagovaranju svetomu i naučenju davati budeš pomoć iskrñemu. P. Radović ist. 175. Kako jesu i ova nagovaranja u pismi sastavljena. A. Vitaljić ost. VII. Ne procinjući (*sic!*) lubez-niva nagovaranja sudca crkvenoga. A. Kadčić 15. Po nagovaranju svoje matere i babe metnu svu pomnu da pobije sinove Branislava. A. Kačić razg. 44. Zatiskamo uši naše nagovaraćima Božijema. J. Matović 468. Po nagovaranju cara poslao je Teofilakta. A. Kanižić kam. 340. O tomu ćemo srčano raditi izgledima dobrijem, svjetima i nagovaraćima koristnjem. Štit 19. Na te svjete i nagovaranja ne prignu se. I. Đor-

dić ben. 169. Puk s nagovaraćima i s ponutko-vanima na bogočestje... ražeže se. I. P. Lučić nar. 66. Poslušni nagovaraćima i upravam sve-tim našim. Grgur iz Vareša 7. Ale je to se na-govaraće bilo zaludno. Nar. prip. mikul. 73.

NAGOVARATI, nagovarati, *imp. poticati (rječna). Glag. je način prema pf. nagovoriti. U rječniku Mikašinu* (nagovarati, poticati, hortor, cohortor, excito... nagovarati, svjetovati, mo-neo, admoneo...), u Belinu (essortare, inculcare, persuadere, premere), u Bjelostjenčevu (nago-varjam, adhortor, cohortor, hortor, admoneo...), u Jambrešićevu (nagovarjam, suadeo, ad-hortor), u Voltigijinu (esortare, anraten), u Stulićevu (monere, admonere, hortari, cohortari, persuadere, incitare) i u Vukovu (bereden, su-adeo, impello).

a) nagovarati (*i nagovarati se, pas.*) u na-vedenom značenju.

a) uopće. Ovoj govori i nagovaraj (*iz lat. haec loquero et exhorte. tit. 2, 15.*) Bernardin 8. Bez ozira ovi onoga nagovara veće očito. I. Gundulić 484. Ti u svitu ne drži vire, zašto vara svakojako, još nagovara naopako. P. Posilović nasl. 197^a. Sad ih on isti skrovno u srcu nagovara, sad ih svjetuje... sad ih kara. Đ. Bašić 29. Imaju dici i mladim davati dobro pri-liku dilom pak ji(h) učiti ričma i nagovarati. F. Lastrić ned. 131. Ne imaš... slati, nutkati ni nagovarati ostale vragove. J. Banovac blagos. 95. Dobro radeć mlađe nagovaraj. M. A. Rejković sat. 102. Pišući nekomu čeladetu ovako ga nagovara: Nemoj gubiti vrijeme. I. M. Mateić 84. Uze ga lubeživo nagovarat: Dragi brate... osvijesti se radi Boga. B. Zuzeri 15.

b) nagovarati na što. Od lude, koji na-govaraju na grijeh. Zborn. (1520) 16^b. Kadano nukamo i potičemo ali nagovaramo drugoga na kojegodir zlo. P. Posilović nasl. 116^b. Sveti ri-čima i dilovanji nagovarali su nas na post. I. T. Mrnavić ist. 153. Dosti sam te nagovara, moj putniče, na krpjosti. J. Kavanin 542^a. Grješ-nike nagovara na pokoru. I. Đordić salt. 96. Mrzi na one, koji ga na dobra duhovna nago-varaju. A. Bačić 234. Ja nikoga na grih ne na-govaram. J. Banovac pripov. 220. Da ih samo nagovara na ovo pripovjedanje. Đ. Bašić 319. Da i druge na to nagovaraš. M. Zoričić osm. 139. Na ovu nas pravu mudrost i stanovitu na-govara sv. Petar. F. Lastrić ned. 208. Duh pa-kleni kada vara i kad na zlo nagovara. V. Došen 59a. Da za zloće ne pokara nit' na kripost na-govara. 219a. On može na zlo nagovarati, ali ne usilovati. B. Leaković gov. 47. Ne morete dru-goga na dobro nagovarati. Grgur iz Vareša 60. Kad ko lude na što nagovara. Vuk nar. posl. 169. Koji cara na zlo nagovara. Osven. 2, 51. Jer ga mati nagovaraše na zla djela. Đ. Daničić 2 dnevni 22, 3.

c) nagovarati k čemu. Samo u primjeru: Nek sva kuća izbere glavaru, koji druge k poslu nagovara. M. A. Rejković sat. 148. — Nepouzdano.

d) nagovarati s dopunom u inf. Samo u primjeru: Nagovaram svekolike sliditi Stipana u ljubavi neprijatelja. F. Lastrić od 389. — Slabo pouzdano.

e) s dopunom u rečenici, kojoj je na po-četku veznik da. Starišine nagovarahu puk, da prose Barabana. Bernardin 72. Žena ima nago-varati ga, da toga ne prosi. Naručn. 87b. Ki hojaše... konfortujući i nagovarajući plk, da čine pokoru. Mirakuli 33. Nutkam i nagovaram

svakoga kršćanina i kršćanku, da ako more i ima mogujstvo učiniti dobra . . . neka jih čini prija smrti. L. Terzić 47. Ako ga nagovara, da zataji virus. A. Bačić 420. Na mesto što bi se nastojalo sjediniti ih, nagovara se, da se razdile. J. Banovac pripov. 120. Poče nagovarati kralja Anona potajno, da se opet digne s vojskom. A. Kačić korab. 195. Ne ču vas veće nagovarat, da ih utješite. D. Bašić 46. Koji lažuč nagovara, da se ona vira zgazi. V. Došen 259a. Nagovaraao sam je, da hrabreno opire se. Blago turl. 2, 13. Aposto nas nagovara, da pridamo. J. Matović 296. Da se dili, muža nagovara (t. j. žena). M. A. Režković sat. 141. Nagovaraše ga i oni, da rukopis dade. A. Kanižlić kam. 39. Nagovara nas gospodin Bog, da ga ljubimo. Misli krst 93. Duši sveti toliko nas nagovara, da budemo kako najveće blago čuvati vrime. A. d. Bella razg. 6. Kao što i sad nagovaraju onoga, koji se potuži, da ga grlo boli, da obzine komadić hleba. Vuk nar. posl. 190. Nagovaraše ga, da ište poje u oca nezina. D. Daničić is. nav. 15, 18. — *Po svoj prilici ide ovamo i primjer, u kojem je nagovarati se uzeto u recipr. smislu:* Tako ćemo se od sad . . . nagovarati, da dobro činimo. B. Leaković nauk 465.

f) s dopunom u rečenici, kojoj je na početku veznik te. Jer su i u naše vrijeme narodne starješine kašto nagovarele hajduke, te su ubijali Turke zlikovce. Vuk nar. pjes. 3, 445. — Više se primjera nije našlo. O takvjem rečeniciama s veznikom te vidi u T. Maretića gram. i stil. 445.

b). nagovarati, t. j. svjetovati. Nemoj se prihiniti ufajući se veće, nego bogolubstvo i mudrost kršćanska nagovara. P. Radovčić nač. 110. Ova zabava . . . na prominu života nagovara. P. Knežević osm. 10. S kojim razlozima ima se nagovarati ludma ona žudba od kraljestva Božjega? J. Matović 467.

c). rijetku pojedinačna značenja.

a) prigovarati, zavarlati. Samo u primjeru: U ovoj stvari nevirnici od našega vrimena krajnjom ne brez uzroka nagovaraju. M. Bijanković 21.

b) isticati što u govoru s osobitom silom. Samo u primjeru: Nagovaram u prvomu, da . . . potribite jesu priporučive knjige. A. d. Costa 1, 44.

c) nagovarati koga, t. j. govoriti mu, něm. anreden. Samo u primjeru: Pak brijetku sabљu nagovara, a s desnom se rukom razgovara: Sabljom moja i desnicu ruko, ne budi vam vojevati žuko! J. Krmpotić mal. 14.

d) nagovarati se isto što nadgovarati se. Samo u Stulićevu rječniku (nagovarati se s kijem, disputare, disceptare). — Nepouzdano.

e) Ne razabira se smisao u primjeru: Razumijte i vijte ne Isusa plk nagovarajući na raspetje. Korizm. 91a.

NAGOVARAVAC, nagovaravaca, m. nom. ag. prema nagovarati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nagovoritel, nagovarjavec, adhortator, hortator, suasor . . .) i u Jambrešićevu (nagovarjavec, adhortator, hortator, u lat. dijelu).

NAGOVARAVICA, fem. prema masc. nagovaravac. Samo u Jambrešićevu rječniku (nagovarjavica, hortatrix, u lat. dijelu).

NAGOVIJEST, nāgovijesti (*biće takav ake.*, f. ono, što se nagovijesti). U Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Andeutung, tal. accenno, cenno) i u Popovićevu (nagovest, Anspielung, Allusion).

Potvrđiti se može i primjerom, u kojem kao da znači: proroštvo (što je susma nepouzdano): Dokćim Salko čita nagovijesti. Osvetn. 6, 40.

NAGOVIJESTITI, nagovijestim, pf. iz daleka i ukratko napomenuti, da ne može svatko odmah razumjeti. Jamčno je na početku prijedlog na, a -vijestiti (koje se samo po svoj prilici ne nalazi) i svezi je s vijest; tamno je -go. U rječniku Vukovu (s netočno postavljenim značenjem: erinnern, revoco in mentem, t. j. spomenuti). Natuknuti kome što, kao nagovijestiti, guknuti, andeuten, indico. Vuk rječn. s. v. natuknuti. Na taj se način novo značenje, koje ide u primjerima, samo nagovijesti. D. Daničić u Ivecovićevu rječn. *Ina i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. andeuten, kurz berühren oder erwähnen, tal. toc care i u Popovićevu* (nagovestiti, erinnern, anspielen).

NAGOVJEŠĆIVĀNE, n. nom. verb. od nagovješčivati. Samo u Vukovu rječniku (das Erinnern, Mahnen, monitio).

NAGOVJEŠĆIVATI, nagovješćujem, impf. glag. prema pf. nagovijestiti. Između rječnika samo u Vukovu (erinnern, moneo). Nije istina ni ono, što G. Svetić u Utuku nagovješće, kao da je mene neko nagovorio i potkupio. Vuk odg. na ut. 2. Ni to nije bilo tako lasno, kao što G. Svetić misli i nagovješće. 29. Proroštva i priče, koje riječima iz staroga zavjeta nagovješćuju, što ščasne biti u novome. D. Daničić pis. 40. Grob negov (t. j. Hristov) za tri dana nagovješćuje se ležanje Jone u kitu. 153.

NAGÖVNATI, nagövnám, pf. napuniti govnom. Od na-gövnati; ide medju glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rječniku (an-misten, stercore impleo, z. B. lulu, im Scherze für füllen).

NÀGOVÔR, nàgovora, m. nom. act. prema glag. nagòvòriti. Akc. je u lok. sing. nagòvòru; ispor. dogovòru, izgovòru. U rječniku Jambrešićevu (persuasio, u lat. dijelu), u Stulićevu (susasio, persuasio), u Vukoru (Beredung, inductio, impulsio) i u Daničićevu (susasio, s jednim primjerom iz xii vijeka i sa dva iz xiv.).

a) u značenju, kao što je u rječnicima. Da se ne postavljam po mite ili po nagovoru starješina. Mon. serb. 18. Učinih razmirje i rati . . . po nagovoru zlēh ludi. 367. Većkrat nagovorom divana Turskoga smaknut ga umorom hti. I. T. Mrnavić osm. 78. Prigrivlivi prije sv. vjera poslije nagovorom od tirana biše ju odvrgao. B. Kašić fran. 162. Vele mogu nagovori, mudre glave čine pasti. J. Armolusić 16. Koji pomažu, svit i nagovor daju. I. Ančić ogl. 170. To leto se je podharačil Turčinu knez Lazar po nagovoru svoga zeta. P. Vitezović kron. 109. Da nije kakav grijeh učinjen tvojim uzrokom ali pomočju ali nagovorom. S. Margitić isp. 26. Koji . . . nagovorom ili ponukovanjem mladega navede na koji grib. I. Grlić 54. Na něgove nagovore učinio sam. A. Bačić 243. Gencijo . . . po nagovoru Persea učini se neprijatel Rimljaniom. A. Kačić razg. 4. Po nagovoru žene . . . čini posići svu bratiju svoju. korab. 257. Dade mu prigodbu ili zlom prilikom ili nagovorom učiniti grib smrtni. F. Lastric ned. 287. Da bi se ponukovali s nagovorom pastirah za postiti i činiti druga djel. bogolubstva. J. Matović 185. Ako bi ga (t. j. zarjet) učinio po strahu, po nagovoru drugoga. M. Dobretić 314. Od judskoga obzira ne puštaj se pridobiti, od voje roditelja, od koristi, od nagovora. I. P. Lučić bit. 31.

Čujem u crkvi nagovore, nije trijeba, da ih slušam sved u kući. B. Zuzeri 53. Vika i zove . . . sad nagovorom općenjem Božije riječi, a sad štetom kniga dubovnijeh. 66. Kada tko čovika ubije . . . ili to bilo po sebi ili s nagovorom po drugom. B. Leaković nauk 321. Po nagovoru sotonskomu . . . usudivaju se ulaziti. Grgur iz Vareša 65. Onda se Srbi po nagovoru vladike zvorničkoga predaju na veru. Vuk grada 36. Mustafa III po nagovoru francuskoga poslanika objavili Rusiji rat. S. Lubiša prip. 123. Duro . . . predigne u tazbinu ili sa straha turkskoga ili s nagovora ženina. 133. Bodin po ženini nagovoru pokla svakoliku svojtu. M. Pavlinović razg. 80.

b) nagovor je u novije vrijeme načineno prema něm. Anrede, Ansprache. U Šulekovu něm.-hrv. rječniku. Govori se i piše na pr. Na neuđanu nagovor ja ne odgovaram, t. j. ne odgovaram, kad se tko neuđudnim riječma obrati na me.

NAGOVORAN, nagovorna, adj. onaj, koji nagovara, koji može nagovoriti. U rječniku Belinu (nagovorni, essortatorio, che serve ad essortare, — persuasorio), u Voltigijinu (nagovorni, essortatorio, berend) i u Stulićevu (nagovoran, hortatus). O koliko su nagovorni ovi uzroci! koliko su kripostne i moguće ove prigibe za gnuti srdeće naše! A. Kanižići uzr. 40.

NAGOVOREĆE, n. nom. verb. od nagovoriti. U rječniku Belinu (nagovorenje, persuasione, il persuadere) i u Bjelostjenčevu (nagovorjanje, nagovorjeće, hortatio, hortatus, adhortatio . . .). Da ne budet zdě igumen postavljene po někome nagovoreniju ili po mždovlzdaniju. Sav glasn. 40, 157.

NAGOGORILAC, nagovorioca, m. nom. ag. prema glag. nagovoriti. Samo u Stulićevu rječniku (hortator).

NAGOGORILICA, fem. prema masc. nagovorilac. Samo u Stulićevu rječniku (hortatrix).

NAGOGORITELJ, m. nom. ag. prema glag. nagovoriti. U rječniku Mikafinu (nagovoritelj), koji potiče i nagovara, hortator, suasor, auctor), u Belinu (essortatore, persuasore), u Bjelostjenčevu (nagovoritelj, adhortator, hortator, suasor . . . impulsor), u Jambresičevu (nagovoritelj, adhortator) i u Stulićevu (nagovoritelj, nagovorilac). Koje stvari nagovoritelj Salomoni govori: Slušaj, sinko moj, nauč oca. J. Matović 370. Oni jesu nagovoritelji i ponukovaoci na lupeštine. 400.

NAGOGORITELICA, fem. prema masc. nagovoritelj. Samo u rječnicima, i to u Belinu (essortatrice), u Jambresičevu (nagovoritelica, hortatrix, persuastrix, u lat. dijelu) i u Stulićevu (nagovoriteljica, nagovorilica).

NAGOVORITI, nagovorim, pf. potaći (rijecma), mnogo izgovoriti. O i na-govoriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. U rječniku Mikafinu (nagovoriti, pragnuti razlogom, suadeo, persuadeo, inducere animum alicuius), u Belinu (essortare, indudere, muovere, persuadere), u Bjelostjenčevu (nagovorjen, persuasus, incitatus), u Voltigijinu (essortare, consigliare, bereden), u Stulićevu (nagovoriti, nagovarati) i u Vukovu (bereden, induco, impello). Najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka.

a. nagovoriti, t. j. potaći, navesti, u akt. i pas. (u pas. i s rijećicom se).

a) uopće; vidi nagovarati pod a, a. Tko bi dao viće, ponukovaoc, nagovorio, dopustio, po-

mogao. A. Baćić 110. Zmija me je nagovorila. E. Pavić ogl. 9.

b) nagovoriti na što; vidi nagovarati pod a, b. Ako je jedno drugomu uzrok bilo od griha ili nagovorilo na grih. A. Baćić 421. Zašto bijaše muža na zlo nagovorila. J. Banovac pripov. 220. Koja biše na nepravdu kraja nagovorila, pred. 103. Da ga ona na to nagovori. E. Pavić ogl. 439. Dok kog na zlo nagovori (*t. j. vrug*). V. Došen 255a. Prije će jedan zločinac deset dobrih na zlo nagovoriti. M. A. Rejković sabr. 49. Da sam se izgovorao, da sam na to nagovoren. Vuk odg. na ut. 2. Ne da se Ilija nikako na to nagovoriti. U Lici. J. Bogdanović. — *Ovamo se meće i primjer:* Da ga na kriposti svete prigne i nagovori. B. Leaković gov. 108.

c) primjer prema onome, što je naveden kod nagovarati pod a, d. Jedali bi ga speta idom pokloniti se nagovoril. F. Glavinić citv 297b.

d) primjeri prema onima, što su navedeni kod nagovarati pod a, e. Starci puoka nagovorile narod, da prose Barabu. N. Račina 93a. Nagovorile ženu negovu, da bi vlase š nega snimila. Zborn. (1520) 6a. Hoće biti dilo od milosrdja ljubikini besidama nagovoriti ga, da učini pokoru. Š. Budinić ispr. 32. Starci nagovorile puk, da prose Barabana. I. Bandulavić 87a. Basilijo . . . ovoga nagovori, da sveti krst prime. F. Glavinić citv 185b. Ona ga nagovori, svoga otca da privari. P. Macukat 92. Nagovorivši Legleta i sinove negove, da otidu potajno. A. Kačić razg. 33. Dvorani negovi nagovorili ga, budući da nije teška stvar, da ju prokuša. E. Pavić ogl. 323. Pokle ona ženu nagovori, da okusi. M. A. Rejković sat. 91. Ja ne nisam nagovorio, da se biju, sabr. 68. On je podustio ili nagovorio stajeg brata, da bi ga voznenavidio. J. Rajić pouč. 3, 8b. Vladika kojekako nagovori . . . glavare, da ubiju Smailagu. Vuk nar. pjes. 4, 459. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Nagovori i prignu Anu, da se ispovali. M. Dobrećić 78.

e) primjeri prema onome, što je naveden kod nagovarati pod a, f. Za to se onda govorit, da su Kara-Dordija i Mladen potkupili i nagovorili Vojnovića, te ga je (*t. j. Milana*) otrovalo. Vuk prav. sov. 49. Onaj pati, koji se nagovori, te zlo učini. Vuk nar. posl. 257. I tako opet nagovori cara, te dozove momče i reče mu. Nar. prip. vuk 85.

b. nagovoriti u značenju, što ga ima nagovarati pod b. Propusti ih takijem svjetim nagovorit. B. Zuzeri 5. Više se primjera nije našlo.

e. mnogo izgovoriti.

a) nagovoriti (bez riječce se). Vrlo je dobro bilo, što je dolazio u Žemun knez Vaso, te sam mu mlogo kojesta nagovorio. Vukova prep. 1, 287. — *Govori se u Vinkovcima i okolini, na pr.* Svašta sam mu jutros nagovorila, pantiće, dok je živ. S. Pavićić.

b) nagovoriti se. U rječniku Stulićevu (nagovoriti se, nabesjediti se) i u Vukovu (sich satt sprechen, satis locutum esse). Hrom se ne može nahodit, a tepav nagovorit. Poslov. danič. Kad se svi tako izasmiju i nagovore. V. Vrčević igre 17. Jer se ljubavnici ne bi nagovorili, da im sastaviš u dan godinu. S. Lubiša prič. 118.

d. naručiti. Samo u primjeru: Nagovoreno krvno djelo, bestsellter Mord. Jur. pol. termin. 85. — *Nepouzdano.*

e. nagovoriti u nevije se vrijeme uzima

prema *nem.* anreden, ansprechen, na pr. ne znam, kako bih ga nagovorio, t. j. kako bih se na n obratio riječma.

NAGOVOVIR, adj. isto što nagovoran (vidi tamo). Između rječnika samo u Stulićevu (nagovoriv, nagovoran) i samo u primjeru: Poručivaše se meni poručanjem nagovorivim, malone da velijaše: Ti li ne češ moći, što ovi? Blago turl. 2, 22

NAGOVOVORIV, adj. isto što nagovoriv. Samo u primjeru: Jesi li govorio riči . . . na zlo nagovorljive, smutljive, budičive? P. Knežević osm. 20.

NAGOVOVORNIK, m. nom. ag. prema nagovorati, nagovoriti. U rječniku nijednom. Pomocnici i nagovornici negovi bihu mnoge poglavice. A. Kačić korab. 217. Žudjeli nagovornici, tvorci i obslužiteći muke jesu bili. J. Matović 50.

NAGOZDITI, nagozdim, pf. istuci, izbiti. Samo u primjeru: Otac . . . zame šcap pa udri po sinu, udri, dokle je god duha čul va nini. Kad ga je dobro nagozdil, prestraši ga, da će ga još više natuć, ako i treći kravu meha. Nar. prip. mikul. 110. — Tamno.

NÀGRABITI, nàgrabim, pf. abundanter rapsisse. Od na-grabiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (zusammenraffen, satis rapio). A drugi nragribihu kamenja ter va jn (t. j. va n) poribavu. F. Glavinić evit 120a. Sama sebi jer zlo svako nevjerom si nragribila. P. Kanavelić 581. I prvo se misto babi daje, dižvu što nragibi. V. Došen 165a. Već ti kradi kluče od riznica, pak da pusta blaga nragribimo. Nar. pjes. vuk 3, 168. Da naplijenisi plijena i nragribiš grabeža. D. Daničić jezik. 38, 12. — Ima i nragribiti se. Između rječnika samo u Vukovu (sich reich raffen, satis rapuisse). Gmajni (t. j. vojnik, nem. Ge-meiner) je otel . . . da se nragribi zlata. Nar. prip. mikul. 125.

NAGRABUŁATI, nragbułam, pf. isto što nragribiti. Od na-grabułati (samome grabułati nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (mit dem Rechen genug anhäufen; tu je značenje stegnuto na onu, što se grabułama grabi). Dvadeset je domaćina ovaj Penča oterao u prosjake, dok je nragbułao ovoliko imace. M. Đ. Miličević let. već. 67.

NAGRABÙSITI, nragrabùsím, pf. nagaziti, nragisati. Od na-grabusi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1; samome grabusiti nema potvrde, a poradi značenja je sunđivo, stoji li u svezi s glag. grabiti i s imenicom grabus. Samo u Vukovu rječniku (auf ein Übel stossen, impingo).

1. NAGRADA, f. ono, što se nagradi (u značenju toga glagola kod 1 nagraditi pod e), što se složi jedno na drugo. Samo u primjeru: Benedik . . . uzamši tri kamena postavi jedan vrh drugoga za zlamene . . . Benedik odgovorio: podto i gdi vam se zgodi naći jednu nagradu od tri kamena, tuj kopajte. I. Đordić ben. 112.

2. NÀGRADA, f. dur, koji se kome da za kakav posao, a ne bi se baš morao dati (kao što se mora dati pluća). Uzeto u noriće vrijeme iz ruske riječi istoga značenja u grapa. Akc. je metnut prema ògrada, zágrada. Između rječnika samo u Šulekovu rječen. zn. naz. za iron. Prämie, Belohnung, Vergütung, tal. premio, rimunerazione i u Popovićevu (Lohn, Belohnung, Preis). Tako srećni dobitak može biti samo nagrada za dobra dela, koja si ti činio. Vuk dan. 2, 128. Negovo

pošteno srce zaslužuje sve te milosti i tako velikodušne nagrade. građa 49. Niti sam mislio i na kaku drugu nagradu osim radosti, što će sebi kod naroda svoga steći zaslugu. Vuk odgov. na laži 25. Nek je kruna nagrada junastvu. Nov. srđ. (1835) 59. Kad se postave činovi i nagrade za lične zasluge. D. Daničić istor. 132. Koji za pristojnu nagradu . . . sabiraju gradu za rječnik. D. Daničić u Ivezovićevu rječen. I to car učini dajući u nagradu raskola povlast svakoj knežiji. M. Pavlinović razg. 95.

NAGRADBA, f. radnja, kojom se postavlja kakva mašina. Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. za nem. Montierung, franc. montage.

NAGRADILAC, nagradioca, m. onaj, tko postavlja kakvu mašinu. Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. za nem. Monteur, Aufsteller.

NAGRADITEL, m. onaj, tko što slaze. Samo u Belinu rječniku (colui, che accatasta).

NAGRADITELICA, f. ona, koja što slaze. Samo u Belinu rječen. (colui, che accatasta).

1. NAGRÁDITI, nàgràditi, pf. nazidati, na činiti, postaviti, nasládati. Od na-graditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.

a. nagraditi, t. j. nazidati, nadozidati. U rječniku Belinu (aggiungere alla fabbrica) i u Voltigijinu (innalzare fabbriche, aufbauen). Ovamo bi mogao ići primjer: Onéas uzit mire imate i visoko nagradene (mjesto je nejasno). P. Kanavelić 238.

b. nagraditi, t. j. mnogo izgraditi. Samo u Popovićevu rječniku (viel bauen). Govori se na pr. nragradio je mnogo kuća.

c. nagraditi isto što načiniti, učiniti.

a) štogod materijalno. Kad posade Turci lubenice, a nagrade šokci vodenice. Pjev. crn. 262a. Nagradiše do 10 ogromnih brodova. M. Pavlinović rad. 113. Što mi 'naku munaru nagradi? Hrv. nar. pjes. 5, 142. Sama će se nragraditi crkva. 5, 338.

b) štogod apstraktno. Na moje rame ti grišnici svaku zlobu nagradiše (iz lat. supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, psal. 128, 3). A. Vitalić istum. 466a. U to Brdske puške pripucale, od Turakah jada nagradiše. Pjev. crn. 30a.

d. namjestiti, postaviti, udesiti. Između rječnika samo u Vukoru (nagradići n. pr. razboj, kazan, vorrichten, instruo, adparo). Ponajviše se gorovi o tkaču kav osnovati. Kad devojka nragradi tkačne, ona tka i nikad ne meri, koliko je otkala. Vuk živ. (?) 324. Sad sam pošla Rumeni Zekinoj za brdo; hoću da nagradim neke čerećelje. M. Đ. Miličević des. para 3. Tkača . . . će krupu, koju je nragadila. Živ. srđ. 21. Nagraditi, nasnovati, početi tkačne. Govore Muslimanke u Ključu: Eto nragadila, ama nije još počela tkači, t. j. priredila je sve, naime osnovu nasnovana, sada samo da uvede utku i da tkaje (sic!). J. Belović-Bern. 87 (supl.). Ima i u Šulekovu rječen. zn. naz. za nem. aufstellen (eine Maschine), eine Maschine montieren (nagradići stroj), tul. montar una macchina.

e. naslagati. U rječniku Belinu (accatastare legno, pietre, — nragaden, accatastato), u Voltigijinu (accatastare, aufschichten / stamp, aufschichten) i u Stulićevu (struem facere s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradit za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer, — nragaden, structus). Možda ovamo ide primjer: Saraju se sve gla-

vice, gdje se žena množ nagradi, a i na poču vrh travice svake vrste od čeljadi. J. Palmotić 176.

2. NAGRADITI, nágráditi, pf. dati kome nágradu (u smislu te riječi navedenom kod 2 nagrada). Uzeto u novije vrijeme iz rus. glagola istoga značenja nagraditi. Sveza toga rus. glagola sa glag. I nagraditi nije jasna. U Šulekovu nem.-hrv. rječniku (lohnien) i u Popovićevu (belohnen). Vidim, da su ovi rodoljubivi trudovi moji nagradeni bogatijem plodom. Vuk odg. na ut. 29. Po mogućtvu nagradivši ih (t. j. kniževne poslove) starala se, da . . . D. Daničić u Ivezovićevu rječn.

NAGRADLIV, adj. onaj, koji se može nagraditi (u značenju te riječi kod 1 nagraditi pod e). Samo u Belinu rječniku (cosa, che si può accatastare).

NAGRADAČA, f. isto što nagrađuša (vidi tamo). Između rječnika samo u Vukovu (nagradača, vide nagrađuša). Kad se sve to učini, priveže se za prednje vratilo nagrađača, na koju je navezana osnova, pa se već počine tkati (u opisu razboja i tkača). M. D. Miličević živ. srbi. 21.

NAGRAĐE, n. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 648.

NAGRAĐENIK, m. onaj, tko je nagrađen. Nagrađenik, Beneficiant. Jur. pol. termin. 687. Više se potvrda nije našlo.

NAGRAĐEĆE, n. nom. verb. od nagraditi. Samo u Belinu rječniku (l' accastastare, accastatura). Vidi 1 nagraditi pod e.

NAGRADIĆĀNE, n. nom. verb. od nagraditi. U rječniku Vukovu (das Vorrichten, präparatio) i u Popovićevu (das Vorrichten, Belohnen). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Aufstellung, tal. montatura.

1. NAGRADIĆĀTI, nagradujem, impf. glag. načinjen prema pf. 1 nagraditi. U rječniku Vukovu (vorrichten, präparo, paro). Kad se to svrši, onda se nagrađuje razboj za tkaće. M. D. Miličević živ. srbi. 20. Vidi 1 nagraditi pod d.

2. NAGRADIĆĀTI, nagradujem, impf. glag. načinjen prema pf. 2 nagraditi. Govori se i piše na pr. Bog nagrađuju dobre i pravedne lude.

NAGRĀDUŠA, f. Samo u Vukovu rječniku s ovijem tumačenjem: komad platna, kojega se jedan kraj obavije oko (prednega) vratila, a za drugi se veže osnova, kad se počine tkati. Vidi nagrađača, uzleňača i 1 nagraditi pod d.

NAGRĀISATI, nagräišem, pf. nabasati, nágraziti. Od na-graisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Iz tur. glagola istoga značenja ugramak, ogramak. Na početku je prijedlog na (a može biti i o, te se govori i ográisati), a nastavak -isa- je kao i u drugijeh glagola iz grčkoga jez. Istoga je postaća i imenica ograšće (t. j. borba). U rječniku Stulićevu (nagratisati, ográisati): ako život ne promjeniš, nagrajsaćeš, nisi aliter vitam instituas, male peribis) i u Vukovu (nagrasisati s kim, auf ein Übel stossen, impingo). Potvrda starijih od xix vijeka nije se našlo. Tako bi ja zbog lega na čudo nagraisaao bio. G. Zelić 264. Nagraisaao kao davo na veliki petak. Nar. posl. vuk 186. Ako tko vidi, mogu lako nagrajsati. Nar. prip. bos. 90. Srbi su nagrajsali na bizantinizam. M. Pavlinović razg. 97. Nagraisaao sam sa svojom rođenom čerij. M. D. Miličević let. već. 27. Govori se u Lici. J. Bogdanović, — u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 235.

NAGRĀNDATI, nagrändám, pf. isto što nágraissati. Od na-grandati (samome grandati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Da ti kažem, na što ja jutros prav zdrav nagranda(h). J. Bogdanović, — u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 237.

NAGRĀDĀVATI, nagrändâvam, impf. glag. načinjen prema pf. nagrandati. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAGRANUTI SE, naganrem se, pf. napiti se (na pr. vina), nakititi se. Govori se u riječkoj nahiji (s tamosním akc. naganutí se, što bi u književnom jeziku bilo naganutí se). A. Jovićević. Od na-granuti se; samome granuti se u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde.

NAGRĀŠITI SE, nágraším se, pf. Govori se o gori, kad počne pupati. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni akc.). Vidi grašiti se. — Tamno.

NAGRAŽĀNE, n. nom. verb. od nagražati se. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (interminatio, comminatio, minae) i u Jambrešičevu (commatio, u lat. dijelu).

NAGRAŽĀTI SE, nagražam se, impf. groziti se, prijetiti. Glag. je načinjen prema pf. nagrožiti se, kojemu nema potvrde. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nagražam se, interminor, comminor, vehementer minor) i u Jambrešičevu (nagražam se, comminor, u lat. dijelu).

NAGRAŽĀLIV, adj. onaj, koji se nagraža. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (minax, miniatorius, minabundus).

NAGRBAČITI, nagrbačim, pf. učiniti što grubavim. Od na-grbačiti; samome grbačiti nema potvrde. Govori se u Vrbniku (na Krku). Četire čavli nagrbačeni. Zborn. za nar. živ. 7, 309.

NAGRBAV, adj. podosta grbab. Samo u primjeru: Jedna (t. j. testera) nagrbava za rizaće stabalah. J. S. Rejković 51.

NAGRĀCATI, nagrécám, pf. napuniti, natrpati. Od na-grcati; samome grcati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde.

a) nagrcati (bez riječce se). Samo u jednoga pisca. Utrobu svoju novo obtereši, grlo nágra, svakom naslađenju tilo pripusti. G. Peštalić 141. Da ja ne živim kano jedno . . . u izpraznih naslađenih valovu do grla nagrcano živinče. 200.

b) nagrcati se. Samo u Vukovu rječniku (sich anhäufen, von einer Menge, accumulor: nagrcase se toliko ljudi u kuću; nagreala: se puna soba ljudi) — Ovamo se meće i primjer, u kojemu je, važda grijeskom, -ć- mjesto -e-. Toko se bilo nagrčalo, da bi otčasti i mene tišalo. S. Tekelija letop. 120, 25.

NAGRDA, f. grdoba, pogrda.

a) grdoba. Između rječnika samo u Vukovu (ein hässliches Ding, turpitudo: nagrdo jedna!). Vidili smo, kako se ima tumačiti u ispovali ova nagrda (t. j. grdnri grijeh). A. Kadčić 527. Toliko ružna i nakazna (t. j. duša), da nadala zaše sve gruboće od ovoga svita . . . za jednu taku nagrdu nije se mogla naći pokora mača od pakla. J. Banovac pripov. 203. Gdi pomnivo ne pogleda, da nagrdi mista ne da. V. Došen 180a. Ona je unela nagrdu u dom svoga muža. J. Rajić pouč. 1, 22b. Ovo drugo zaista je velika pogreška i nagrda u jeziku našemu. Vuk nar. pjes. 1, 21.

b) pogrda. Samo u Stulićevu rječniku (inuria, contumelia, convicium, maledictum s na-

znakom, da se nalazi u Rose, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). — Slabo pouzdano.

NAGRDN, nagrdna, adj. grdan, nagrdan. U rječniku Belinu (sfigurato), u Voltigijinu (brutto, sformato, hässlich) i u Stulićevu (nagrden, grdan naznakom, da je iz Belina rječn., — nagrdno, adv. grdno). Od svakoga biste se sakrivali, da vas onako nagrdne ne vidi. J. Banovac pripov. 203. Pilat scineti, da će se smilovat (t. j. Jevreji) onako ga (t. j. Isusa) nagrdna gledajući. razg. 160. Odnesoš ga . . . u kuću svega nagrdna porad množih rana. M. Pavišić 38. I nagrdni na dvi strane kluk udarat iz ne stane (t. j. iz pijane žene). V. Došen 161a. Kako i kad se moguše radovat i veseliti tako teško i žestoko nagrdan (t. j. gubavac)? Blago turl. 2, 33. Da se nađuše kod nega nagrdna krmejoka Lija. I. P. Lučić razg. 7.

NAGRDTIEL, m. onaj, koji nagrduje. Samo u Stulićevu rječniku (convictor).

NAGRDTIELICA, f. ona, koja nagrduje. Samo u Stulićevu rječniku (quae convicis afficit).

NAGRDTITI, nágřdím, pf. deformare, dedecore, perdere. Od na-grditi; ide među glagole navedene kud 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dale). Najstarija je potvrda iz srušetku XVII vijeka (vidi prvi primjer pod b).

a) nagrditi (i nagrditi se), t. j. učiniti što grdno, ružno. U rječniku Voltigijinu (sformare, bruttare, hässlich machen) i u Vukovu (nagrđiti, hässlich machen, entstellen, turpo, — nagrditi se, sich hässlich zurichten, turpor). Primili smo knjigu . . . pogrdama i psovkama nagrdenu. A. Kanižić kam. 154. Da je u nas jezik ono iskvarilo i nagrdilo, što ga je u drugim naroda ugradilo. Vuk pis. 18. Ali su one (t. j. pjesme) tobožnjem popravljenim tako iskvarene i nagrdene, da je . . . sramota. Vuk nar. pjes. 2, 384. No uteče Crnojević Stanko na Bojanu Skadru bijelomu, tamo svoje nagrdi prezime, prozva sebe Bušatljom Stankom. Nar. pjes. vuk 6, 291. Uz bijelu nedjeļu djeca se nagare i objese o sebi zvona i svakojako drukčije nagrde se pa idu po selu. Vuk rječn. s. v. maškare. Prvo sam video srebrnu čupriju vrlo lepu, ali je nagrdena, gde joj nema dveju talpi. Nar. prip. vuk 113. Lepota mi se nagrdi, i ne imah snage. D. Dančić dan. 10, 8. Stade na put, kuda će car proći, i nagrdi se pepelom po licu. I. car. 20, 38. — Oravno se meće i pas. partic. nagrden u značenju: grdan, ružan. U rječniku Belinu (nagrden, sformato) i u Jambrešićevu (nagrden, deformis, u lat. dijelu). Tko po moru štokud hodi vele, sabilast da nahodi od naravi nagrdenu doli ribu, ozgor ženu. V. Došen 97b.

b) pogrditi. I brezstrašno boge svoje malom častju nagrdiju. I. Zanotti en. 15. Zašto tvoga tamna dila nju su (t. j. domovinu) posva nagrdila. V. Došen 32b. Zato jezik svi imamo, da š' nim Bogu slavu damo . . . a tebi su u tom slasti, Boga svoga da nagrdiš. 98a. Da je ovim imenom „paur“ opsovao i nagrdio dobrog čovika. M. A. Rejković sat. 168. Pa Šćepana ružno nagrdiše, mjesto cara skitnicom ga zvahu. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 525.

c) izgrditi, izružiti, iskarati. U rječniku Stulićevu (convictari, convicia dicere . . . , nagrden, convictus proscissus, injuria vel contumelia affectus) i u Vukovu (beschimpfen, contumelior). Rasrdi se rače pa nagrdi žabu: id' otole, blebe-

tušo! Nar. pjes. vuk 5 (1898) 483. — *Ima i nagrditi se o grđenu u obilnoj mjeri; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (nagrđiti se, sich satt beschimpfen, satis contumeliatum esse: ali sam ga se nagrdio).*

d) osramotiti. Nagrdiceš i sebe i mene (govori junak svojoj puški, ako ga izda u nevoji). Ogl. sr. 108. Predali se Brcki kapetani i njihova vojska svakolika, nagrdili sebe pred svijetom. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 183.

e) nagrditi (i nagrditi se), t. j. raniti ili izbiti koga ili što tako, da je ružno vidjeti. U rječniku Belinu (rendere uno mostrooso). Videći sinka tolikima mukami nagrdena. F. Parčić 54. Već ga onako nagrdena prid Pilata vode. J. Banovac pripov. 79. Tvoja majka kad te vidi mrtva i ukopana i posve nagrdena. prisv. obit. 49. Sam sebi jezik prigrize, i da ga ne bijahu njezini uzdržali, i ostala bi uda svoga tila zubi nagrdio. J. Filipović 1, 576b. Lice lipo i rumeno, tako l'si mi nagrdeno? P. Knežević muka 21. Satrena tako, sadrta i nagrdena ukaza ga (t. j. Isusa) Pilat puku. F. Lastrić test. 114a. Ne može se izkazati tuga ni žalost, koju podnese princip Jura videći tako nemilostivo nagrdene sinove svoje od Murata. A. Kačić razg. 61. Ozdravljala bi . . . od mesojidne bolesti ili raka nagrdene. A. Kanižić fran. 70. Aždaja sedmoglava bojnim kopjem udarena i nagrdena. V. Došen 1. Još bi manje pas škodio, koji bi ga (t. j. čovjeka) nagrdio. 117b. Dojdoše . . . dvojica veoma nagrdena gubom. Blago turl. 2, 90. Nad njime je nagrdio lice. Pjev. crn. 198b. I Bogu se Jovan potužio, kako ga je care nagrdio. Nar. pjes. vuk 2, 84. Udari me dlanom po obrazu, nagrdi mi prebijelo lice. 2, 352. Hoće zmije oči da popiju, a jakrepi lice da nagrde. 2, 379. Al' su nega (t. j. Maksima Crnojevića) krasite nagrdile. 2, 545. Tu vojvode lice nagrdiše, a kaluder svu očupu bradu. 6, 148. Nagrdice krasnu glavu prekrvnici. P. Petrović gor. vijen. 78. Bijaše nagrden u licu mimo svakoga čovjeka i u stasu mimo sinove čovječije. Đ. Daničić is. 52, 14. Tvoj jelota nagrdio mog milionu pa šepa. Išao mi sluga bos za ovacama pa se nagrdio eno na kamen, ne može ni stupiti na nogu. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. Nagrdi se čeljade, kada se obode na čava ili nož (u Pojčicima u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 236.

f) pogubiti, upropastiti. To će značenje biti u primjerima: Nastojaje (t. j. davo) i ni (t. j. Adama i Eva) i vas narod čovičanski nagrditi. E. Pavlić ogl. 6. Pokara ji(h) Bog . . . nagrdiši ji(h) pedeset hiljada i sedamdeset 225. Da gradove sruše tvrde (t. j. hajduci) i krajestvo da nagrde. V. Došen 264b.

g) pokvariti. To će značenje biti u primjerima: Mlim, da nije ružneg gada, neg' vrućina kad nagrdi meso, od ne da zasmrdi. V. Došen 81a. Linost kog nagrdi, da mu doma radit smrdi. 210b. Guseonica i druge pogani . . . nagrdi se i zelen potroše. J. S. Rejković 352.

NAGRDJETI, nagrdim, pf. isto što nagrditi. Između rječnika samo u Stulićevu (nagrđeti, nagrditi). A vi nega što mogoste sramotnije nagrdjeste ružno svega. A. Vitalić ost. 308. Govori se u Lici na pr. Obuj se, tuda ima trna, možeš se nagrdeti. J. Bogdanović.

NAGRDNOST, f. apstr. imenica prema prijevju nagrdan. Samo u Belinu rječniku (sfigurate).

NAGRDE, n. ono, što koga nagrduje. M. Pavlinović. Druge se potvrde nije našlo.

NAGRDEĆE, *n. nom. verb.* od nagrditi. *Samo u rječniku Jambrišićevu* (deformatio, *u lat. dijelu*) i u Stulićevu (nagrdeće, nagrda).

NAGRĐIVATI, nagrdjujem, *impf. glag.* načinjen prema pf. nagrditi. *Između rječnika samo u Voltigijnu* (nagrđujem s. v. nagrditi). Od one nemoći, koja vohoma mlohavi zaručnika ili zaštićenika oli ga nagrdjuje, kako da ga učini bez nosa. A. Kadčić 403. A kako se nagrdjujete u duši s grijhom? J. Banovac pri pov. 203. *Govori se u Lici, na pr. Nemoj ti mene nagrdjivati, sam si nagrđen dosta (značenje je prema onome kod nagrditi pod b).* J. Bogdanović.

NAGREBENATI, nagrebénam, *pf. satis* su-perque carminasse. *Od na-grebenati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i na-grebenati se.* *Između rječnika samo u Popovićevu* (nagrebenati, genug ankrämpeln, — nagrebenati se, sich satt ankrämpeln). *Govori se u Lici, na pr. Esi li se, Jelo, nagrebenala?* J. Bogdanović.

NAGREBŁAJ, *m. onoliko vune ili kudeje, koliko na greben može stati.* Ž. Radošić. *Druge se potvrde nije našlo.*

NAGREDATI, nagredam, *pf. na pr. zemlju, t. j. načiniti po njoj kao grede.* *Samo u Šulekovu rječn. za. naz. za nem.* Terrassen bilden, terrassieren, erdstufen.

NAGRESTI, nagredem, *pf. nadoći, doći, biti.* *Od na-gresti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru.* Isukrst . . . tvorac nagredućih dobrih dil (iz lat. Christus . . . pontifex futurorum bonorum. hebr. 9, 11). Bernardin 139 i N. Račina 161a.

NAGRĘPSTI, nagrébem, *pf. o grebeňu u obilnoj mieri.* *Od na-grepsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i nagrepsti se.* *Samo u Vukovu rječniku* (nagrepsti, anschaben, corrado, — nagrepsti se, sich satt anschaben, satis corrasisse s primjerom iz nar. posl. vuk 8: Ako se ne nakusamo, ne nagrebošmo se).

NAGREŠPATI, nagrešpam, *pf. nabrati u grésp (t. j. u nabore).* *Od na-grespati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i na-grišpati (vidi tamо).* *U rječniku nijednom.* Nagrešanjeh iz kosijera kosmurrata brada sijeva. N. Marci 60. — *Govori se u Dubrovniku.* L. Zore dubr. tud. 6, — u Perastu. T. Brajković 18.

NAGREZ, *m. umnožanje, rasplodneće.* Nagrez ljudi, accrescimento di gente. S. Budmani. *Druge se potvrde nije našlo.* Vidi glagol, koji sad dolazi.

NAGREZATI, nagrezam, *impf. umnožavati se, rasplodivati se.* Glag. je načinjen prema pf. nagreznuti. *Ima i nagrijezati (vidi tamо).* Nagrezt, aumentarsi. S. Budmani. *Druge se potvrde nije našlo.*

1. NÀGREZNUTI, nàgrezném, *pf. nabubriti, nabujati, narasti.* *Od na-greznuti (vidi 1 grez-nuti pod b); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Stulićevu (auctitare) i u Vukovu (auflauen, aufschwellen, intumesco, n. pr. nagreznuli kukuruzi u vodi [t. j. nabubrili], nagreznui kruh [t. j. narastao]). Ondi one spenge nagreznule bi, razsirele se i napile.* B. Žuzerij 13. Do danas se vazda dobro kuhao (t. j. bob) i pod ključ hćaše nabuktati i nagreznuti. S. Lužić prip. 31. *Govori se u riječkoj nahiji:* nagreznuti (s takvijem akc.). t. j. nabohćeti. A. Jovićević.

2. NÀGREZNUTI, nàgrezném, *pf. poplaviti.* *Od na-greznuti (vidi 2 greznnuti); ide među gla-*

gole navedene kod 1 na pod II, 5. *Samo u Vu-kovu rječniku* (überschwemmen, inundo s naznakom, da se govori u Bjelopavlićima).

NAGRĐARITI, nagrđarim, *pf. natovariti.* *Od na-ğgariti; samome ğgariti nema potvrde.* *Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Veliko si breme na se nagrario. J. Bogdanović.*

NAGRGÚTATI SE, nagrgúčem se, *pf. napiti se.* *Od na-ğrutati; samone ğrutati u značenju, koje bi odgovaralo (t. j. pití), nema potvrde.* *Govori se u Lici, na pr. Baš sam se nagrguta dobra vina. J. Bogdanović.*

NÀGRIJATI SE, nàgrijem se, *pf. dosta se ogrijati.* *Od na-grijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (sich satt wärmen, satcalefier s pri-mjeroz iz nar. posl. vuk 66: Dok se čovjek dima ne nadimi, ne može se vatre nagrijati). Da se jarka sunca nagrejemo. Nar. pjes. vuk 1, 12. Čeda éu se načijati, jarka sunca nagrijati.* 1, 219.

NAGRIJÉBÁNE, *n. nom. verb* od nagrijebati. *Samo u Vukovu rječniku (das Umgraben des Kukuruz, circumdatio humi s naznakom, da se govori u Crnici).*

NAGRIJÉBATI, nàgrijebám, *impf. ogrtati.* Glag. je načinjen prema pf. nagrepsti, kojemu u značenju, koje bi odgovaralo (t. j. okopati), nema potvrde, ali vidi grepsti pod a, d. *Samo u Vu-kovu rječniku* (nagrijebati, ogrtati kukuruz, dem Kukuruz Erde umschaufeln, circumdo humum s naznakom, da se govori u Crnici).

NAGRIJEZATI, nagrijezam, *impf. nabubravati, napijati se.* Istoga postuña, kojega je i na-grezzati (vidi tamо). *Samo u Stulićevu rječniku (imbibere, imbuere, humorem attrahere).*

NAGRIŇATI, nagriňam, *pf. riječ tamna zna-čenja i postuña.* *Samo u primjeru:* Hljada ču-ńeva, i oni nagriňani feherima. S. Lužić prip. 20. — *Da nije značenje: nanizati?* ispor. gríňa (t. i. niz).

NÀGRISTI, nagrizém, *pf. malo zagristi.* *Od na-gristi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku Stulićevu (praerodere, morsus infigere, — nagristi kisteňe, castaneus findere) i u Vukoru (aubeissen, admordeo). Posla . . . zmije, koje mloštvo od puka poklaše i na-grizoše. E. Pavic ogl. 159. Divne mi je poklonio dare . . . i jabuku zubom nagrizeni. Nar. pjes. vuk 1, 390. Kako se napila i pogaću nagrizala. Jačke 175. Kad miši nagrizu haštinu, morallo se nešto ukraсти iz kuće. M. D. Milićević živ. srb. glasn. 37, 174.*

NAGRIŠPAÑE, *n. nom. verb.* od nagrišpati. *Samo u Mikalini rječniku* (nagrišpanje, fraska-nje, corrugatio).

NAGRIŠPATI, nagrišpam, *pf. isto što na-grešpati (vidi tamо).* *Od na-grišpati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikalini (nagrišpati, naruditi, fraskati, crispo, rugo, corrugo, capero, — nagrišpan, rugatus, corrugatus, caperatus) i u Stulićevu (rugare, cor-rugare, caperare, crispare, — corrugatus, rugatus, caperatus s naznakom, da je iz Mikalina rječn.). Danas si pun sjedina s mesom nagrišpanim i ustima brez zubi. M. Radnić 71b. *Govori se u Požicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 225.*

NAGRIŠPAVATI, nagrišpavam, *impf. glag.* načinjen prema pf. nagrišpati. *Samo u Stulićevu rječniku* (nagrišpavati, nagrišpati).

NAGRIVA, *f. zemlješte u Kućima (u Crnoj Gori).* Etnogr. zborn. 8, 81. — Tamno: da nije arnautsko?

NAGRIZAĆE, *n. nom. verb. od nagrizati. Samo u Vukovu rječniku (das Anbeissen, admorsio).*

NAGRIZATI, *nagrizām, impf. pomalo gristi. Glag. je načinjen prema pf. nagristi. U rječniku Stulićevu (sa značenjem netočno postavšenim: continuos morsus infigere, t. j. bez prekida gristi) i u Vukovu (anbeissen, admordeo). U jedinom primjeru, što se našao, uzet je glag. u prenesenom smislu: Mlogi ima plemenitu ženu, dobru, lipu i vrlo poštenu, al' ju sobom on isti pokvari, jer ju često nagriza (t. j. pomalo psuje) i kari. M. A. Rejković sat. 98.*

NAGRIZAĆE, *n. nom. verb. od nagristi. Samo u Belinu rječniku (l' addentare).*

NAGRIZIVATI, *nagrizujem, impf. isto što nagrizati. Samo u Bjelostjencu rječniku (nagrizujem, adrodo).*

NAGRK, *adj. podosta gorak. Akc. je postavljen onaku, kako je zabižen u Vukovu rječniku, ali po Hrv. govore takoder nágřka, nágřka. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. Samo u rjećinicima, i to u Mikušinu (nije na svome mjestu po azbučnom redu, već s. v. pogorko, gdje stoji: nagorko, nagrko, subamarus), u Belinu (ainaretto, alquanto amaro, amareggiato), u Stulićevu (nagrk, grkjahan) i u Vukovu (nagrk, malo grk, etwas bitter, subamarus).*

NAGRKAO, *nagrklja, adj. isto što nagrk. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ovo e naše brašno već nagrkljo. J. Bogdanović.*

NAGRLINE, *f. pl. ogrlica. Samo u rječniku Bjelostjencu (nagrline ženske, ovratice, murenulae, monile s naznakom, da je dalmatinška riječ) i u Jambresičevu (nagrline ženske, murenulae, monile).*

NAGRLE, *n. riječ nejasna značenja. Samo u primjeru: Mene sad ostavljaš u žalosti i tugi, a sebi ćeš navrzi nagrje do smrti, sebi ćeš navrzi velik kamen na vrat, ćeš ga morat nosit pak će te i nestat. Jačke 86.*

NAGRNUĆE, *n. nom. verb. od nagrnuti. Samo u rjećinicima, i to u Mikašinu (nagrnutje, skupljenje, congregatio, congeries), u Belinu (nagrnutje, accumulatione, l' accumulare) i u Stulićevu (magna coacervatio, magnus cumulus).*

NAGRNUTI, *nágřněm, pf. congerere, irruere. Od na-grnuti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. Najstarije su potvrde iz pre polovine XVII vijeka (vidi medu primjerima).*

a. nagrnuti (bez rijeće se).

a) gréuci nemetati, natrpasti. U rječniku Mikašinu (nagrnuti, skupiti, congrego, cogō, congero, — nagrnut, coactus, congestus, congregatus), u Belinu (adunare, ragunare, — nagrnut, accumulato, — nagrnuuto, con accumulatione), u Bjelostjencu (nagrnl sem s. v. nagrnujem, accumulo, coacervo, comparto, congero, — nagrnię, accumulatus, coacervatus, congestus . . .), u Voltižinu (ammonticchiare, aufhäufen, — nagrnię, nagrnut, ammoniticchiatto, aufgehäuft), u Stulićevu (congerere, coacervare, cumulare, — nagrnut, nagrnen, collectus, coacervatus, cumulatus, — nagrnueto, cumulate) i u Vukovu (anscharren, corrado, congero). Kotal pun uzdvingnuvi . . . poda jn (t. j. n̄) žeravice nagrnuhu. F. Glavinić cit 130b. Onda važa . . . s okretnotom zubačom zeinju na sjeme nagrnuti. I. Jablanci 102.

b) u skupu navaliti, poteći. Između rječnika samo u Vukovu (scharenweise andringen, irruo: nagrnuše žudi na vrata). Lehi . . . strmosilnom ško-

dom na nas nagrnuše. I. T. Mrnavić osm. 64. Okrene putem, a bježan nagrne za njim. Vuk dan. 3, 200. Sva Turska sila nagrne k Nišu protiv Srba. grada 16. U ta doba svati nagrnuuli, pravo idu niz Večil planinu. Nar. pjes. juk. 317. Nagrnu Mujo sa družinom. 338.

b. nagrnuti se.

a) isto što nakupiti se. Da mi se većma dobrota tvoja odkrije, ljubav se veća nagrne (iz lat. ut bonitas tua mihi magis innotescat, caritas amplior ingeratur). B. Kašić nasl. 248. Novca se nagrnuulo na milijune. M. Pavlinović rad. 180.

b) napuniti se. Samo u primjeru: Turska se zled zvru tako, da Siget grad Turak se nagrnu. B. Krnarutić 19b.

c) nagrabiti se. Kucnu u jedan kamen, a to se izruči iz nega rpa rušpija zlatnijeh, pak se nagrnuše, koliko im je dosta za put. Nar. prip. vuk² 221. Tko se novaca nagrne, popne se na visoko. M. Pavlinović rad. 128.

NAGRNEĆE, *n. nom. verb. od nagrnuti Samo u Bjelostjencu rječniku (nagrneće, accumulatio, coacervatio, coactio, congeries).*

NAGRIVATI, *nagrnujēm, impf. glag. prema pf. nagrnuti. Samo u rjećinicima, i to u Bjelostjencu (nagrnujēm, accumulo, coacervo, comparto, congero), u Voltižinu (nagrnujēm s. v. nagrnuti) i u Stulićevu (nagrnujēm, nagrnuvam s. v. nagrnuti). Kako se viđi, u sva je iri rječnika -n- mjesto -n-, koje bi običnije bilo.*

NAGROBAN, *nagrobna, adj. onaj, koji je na grobu (nad grobom). Samo u rjećinicima, i to u Belinu (nagrobeni, sepoltrale. di sepolcro), u Voltižinu (nagrobeni, sepoltrale, zum Grabe gehörig) i u Stulićevu (sepulcralis s naznakom, da se nalazi u Gundulicu i s primjerom: nagrobeni na kamni za slavno tve biće, — ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz Gundulicu naišao nijedan primjer). — Vidi nadgroban.*

NAGROBNICA, *f. natpis na grobu (nad grobom). U rječniku nijednom. Odijenja sigetskoga dil četrti. Nagrobnice. P. Vitezović odil. 71. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Tidijem vinom nagrobnice djedim ispija. Poslov. danič. — Vidi nadgrobnica.*

NAGROBNIK, *m. isto što nadgrobnik. Samo u Šulekovi rječni. zn. naz. za lat. epitaphium.*

NAGRNDITI, *nagrondim, pf. namrštiti, narygoditi. Od na-grnditi; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Belinu (nagronđiti čelo, increspare la fronte, — nagronđen, accigliato, — nagronđiti se, accigliarsi, fare il grugno) i u Stulićevu (nagronđiti, corrugare, — nagronđiti se, nakostreći se s naznakom, da je iz Mikašina rječen, ali u Mikašu nema ni nagronđiti ni nagronđiti se). — Vidi nagruditi se.*

NAGROZDITI, *nagrozdim, pf. dobro urodit (o grožđu). Od na-grozđiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Loza je nagrozđila, t. j. rodila mnogo grožđa. L. Zore pajtet. 110, 228 (zabižeo akc. u inf. nagrōzditi). — Druge se potvrde nije našlo*

NAGROZITI, *nagrozim, pf. zaprijeti. Od na-groziti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i nagroziti se; oboje samo u jednoj knizi. Ter ga odtira Božjim imenom nagroziši mu, da bezakon ta ne učini. F. Glavinić cit 321a. Djavlu pravični Bog u zemaljskomu nagrozi se raju. 409a.*

NAGRT, m. ono, što je nagrnutu. Samo u primjeru: Znaće ljudsko nije drugo ništa do ngrt malenih činjenica. M. Pavlinović rad. 52.

NAGRATI, nágrém, *imppf. zgrtati*. Od nagrtati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*), na pr. Brže nagréti to žito amo. J. Bogdanović. — U ovome primjeru nagrtati stoji prema nagrnuti pod a, b; Djavli nagréu za pobignut. Blago turl. 2, 42.

NAGRUDAN, nagrudna, *adj. onaj, koji je na grudima*. Samo u primjeru: Pčela prah cvetov . . . s nagrudi dlaka i celog tela svog scisti. A. Maksimović 7.

NAGRUDITI SE, nagrudim se, *pf. namrštiti se, namrgoditi se*. Od na-gruditi; samome gruditi nema potvrde. Samo u rječnicima, i to u Mikaljnu (nagruditi se, napeti obrve, subducere supercilium), u Belinu (nagruden, accigliato) i u Stulićevu (nagruditi se, torvis oculis intueri s naznakom, da je iz Mikaljina rječn.). — Vidi nagronditi.

NAGRUDNIK, m. dio tijela u pčele. Između rječnika samo u Popovićevu (Brustteil am Körper der Biene). Sostoji se pčela iz tri časti: glave, nagrudnika (guša, thorax) i trbna. A. Maksimović 4. Samo zdrave pčele takovi (t. j. plod) u nagrudniku svojemu iznositi moraju. 101.

NAGRÚHATI, nágrúhám, *pf. zapasti, nabubati, natrpati*. Od na-gruhati (uzerši gruhati u značenju: *lupati*); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U krajevima, gdje se h ne izgovara, govori se nagruvati. U rječniku nijednom.

a. nagruhati (bez riječce se).

a) zapasti (o snijegu). Govori se oko Vinkovaca, na pr. Nagruvo snig do kolina. S. Pavičić. — Razroj značenja nejasan.

b) isto što nabubati (pravo će značenje biti: *nalupati*). Govori se oko Vinkovaca, na pr. Nagruvo sam jučer lekciju, a danas već zaboravio. S. Pavičić.

b. nagruhati se, t. j. *nalupati se, nabiti se, najesti se*. Kad mesa ne jede, a nagruva se pasa u kombosta. D. Obradović sov. 80. On će ti se dvadeset i toliko puta najesti i nagruvati. 118. Nagruvo sam se gra, kad nije drugog jela bilo. U Vinkovcima i okolini. S. Pavičić.

NAGRUSHATI SE, nagrušam se, *pf. isto što nagrašiti se*. M. Pavlinović. — Tamno.

NAGUBNÁK, nágubnáka, m. na saonima ono, što je na kolima prekorude. U Vinkovcima i okolini. S. Pavičić. — Postaće nejasno.

NAGUČITI, nagučim, *pf. sagučiti, zgučiti*, t. j. saviti što u guku. Od na-gučiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: U zobnice nešto nagučio. Pjev. crn. 131a.

NAGÚDJETI SE, nagúdím se, *pf. satis superque fidibus cecinisce*. Od na-gndjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (nagudeti se, sich satt geigen). Govori se u Lici, na pr. Umro slijepac Marko; nagudio se siroma za svog života. J. Bogdanović.

NÂGULA, m. čovjek sulud, čaknut. Idi, nágulo jedan! J. Bošković. Druge se potvrde nije našlo. — Postaće tamno.

NAGULIĆ, m. prezime. Rat 412. Postaće tamno; ali ispor. riječ, koja je pred ovom.

NAGÚLITI, nágúlm, *pf. decorticare*. Od naguliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 3.

a. naguliti (bez riječce se).

a) o guženu u obilnoj mjeri. U rječniku Mikaljnu (satis evello), u Stulićevu (copiose e re aliqua evellere, — nagulen, copiose evulsus s naznakom, da je iz Mikaljina rječn.) i u Vukovu (naguliti n. pr. lile, luba, in Mengen schälen, z. B. Rinde von Bäumen, delibro, decortico). Treba takve kore u maju mesecu naguliti. Z. Orfelin 263. Nagule čobani lile (brezove ili trešnove) i metnu u procjepove. Vuk rječn. s. v. Ivaň dan.

b) o početku guženja (ne o potpunom guženu). Između rječnika samo u Vukovu (naguliti n. pr. drvo, aufritzen, scarifico). Uze Jakov zelenijeh prutova . . . i naguli ih do bjeline. D. Daničić 1 mojs. 30, 37.

b. naguliti se, t. j. dobro se napiti. Od naguliti; ispor. 2 guliti. Između rječnika samo u Vukovu (sich satt saufen, satis potasse; nagulio se vodurine, vinušine). Poradi značenja ispor. naciđep se (t. j. napiti se).

NAGULENE, n. nom. verb. od naguliti. Samo u Stulićevu rječniku (copiosa evulso).

NÄGUMATI SE, nágumám se, *pf. Samo u Vukovu rječniku (nagumati se, nagrabiti se). Poradi razlike u značenju i u akc. nije jasna sveza s glag. gúmati, gúmám, t. j. naglo jesti. — Tamno.*

NÄGÜNTATI SE, nágüntám se, *pf. mnogo prionuti*. Od na-guntati; prostome glag., koji je tamna postaća, nema potvrde. Samo u Vukovu rječniku (in einer Menge kleben bleiben, sich anhängen, adhaeresco: naguntalo se blato na točak).

NÄGÜRATI, nágürám, *pf. natiskati, natrpati*. Od na-gurati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Bosni, na pr. jastuk nagurun vunom (nem. mit Wolle ausgestopft). J. Belović-Bern. 197.

NÄGURAV, adj. podosta gurav. Samo u Popovićevu rječniku (*s naznačenim akc. za niem. etwas buckelig*).

NÄGÜSKÉ, adv. natraške. Od na-guz-ke, gdje je na poznati prijedlog, -ke je nastavak za tvorbu prilogu (ispol. bezobzirke, gologlavke, ležečke, pološke i dr.), a guz je dio tijela, što stoji straga, dakle naguske je isto što natraške. Između rječnika samo u Vukovu (rücklings, retrorsum). Ide naguske kao rak. Nar. posl. vuk 96. Kao da je naguske ustao (tako mu sve ide u nazadak). 129.

NÄGUSLITI SE, náguslím se, *pf. isto što naguljeti se*. Od na-gusli; ide među glayole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Sta gusli Rade tako dugo? zar se nije još naguslio? J. Bogdanović.

NÄGÜTATI SE, nagütám se, *pf. glag. o gutanju u obilnoj mjeri*. Od na-gutati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (nagutati se, n. pr. dima, ijeda, sich satt schlingen, satis devorasse).

NÄGUVTATI SE, náguvám se, *pf. isto što naguviti se*. U Lici. J. Bogdanović (zabižio naznačeni akc.).

NÄGUVTITI SE, náguvím se, *pf. lakomo nagubiti, steći novaca, blaga*. Od na-guviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Naguvio se Murgić novaca kod pokojnog strica. J. Bogdanović.

NÄGUZAC, nagusca, m. isto što doguz, doguzac (vidi tamno), osobito u oficiru (nem. Waffenrock). Govori se u Lici. F. Hefele.

NAGUZATI, naguzam, *pf. nabrati*, t. j. načiniti nabore. *Od na-guzati; ide među glagole na-vedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (naguzati, corrugare, — naguzan, corrugatus s naznakom, du je iz Habdeliceva rječni.).*

NAGUZAVATI, naguzavam, *impf. glag. na-čien prema pf. naguzati. Samo u Jambrešićevu rječniku (naguzavam, irrugo, u lat. dijelu).*

1. NAGÚZITI, nágúzim, *pf. nažutiti. Od na-guziti; prostome glag., koji je tamna postava, nema potvrde. Ima i naguziti se, t. j. nažutiti se. Oboye se govorili u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ti si me jutros naguzio radi pet soldi. Petar se na me nešto naguzio, ne znam, šta mu je. J. Bogdanović.*

2. NAGÚZITI SE, nágúzim se, *pf. natréći se. Od na-guziti; samome guziti nema potvrde. Samo u Vukovu rječniku (sich so neigen, dass der Hintere in die Höhe sieht, inclinari podice erecto).*

NAGUZIVATI, naguzujem, *impf. glag. prema pf. naguzati. Samo u Stulićevu rječniku (nagu-zivati, naguzati).*

NAGÚZLEZ, *m. onaj, koji naguske leze; go-vori se u šali za raka. Samo u Vukovu rječniku (der Rückgänger, ein komischer Name des Krebses, canceri nomen comicum, retrogradus. Biće (kao i riječ natragoda) iz kakve narodne pjesmice, kao što je ona pod br. 636 u Vuka 5 (1898).*

NAGUZOV POTOK, *m. suh potok u jagodinskom okrugu na južnoj strani sela Tojevca. Glasnik 61, 134. — Du nije Naguz bilo ime kakovom čovjeku?*

NAGVÁŽDÁNE, *n. nom. verb. od nagvaždati. Samo u Vukovu rječniku (Ziererei beim Essen, Reden, ineptiae; nem, tumačeće ne slaže se s lat.; ono prvo znači, kada tko što gizdavo, kićeno radi, na pr. jede, govoriti; a lat. ineptiae znači: ludovanje).*

NAGVÁŽDATI, nágváždám, *impf. Perf. glag. nagvozdati nema, prema kojemu bi nagvaždati bilo načireno, a nema ni prostoga gvaždati. Možda je -žd- postalо od -žd-. Između rječnika samo u Vukovu (sich zieren, delicias facio, ineptio; nem, tumačeće ne slaže se s ni s jedinim ni s drugim lat.; ono prvo znači: gizdavo, kićeno što raditi, na pr. jesti, govoriti; delicias facio znači: šalim se, a ineptio: ludujem, blebe-ćem, naklapam). Značeće: blebetati, naklapati zabiležio je S. Novaković (postavio akc. kao i Vuk).*

NAGVEROK, *adj. podosta gverok. Samo u Belinu rječniku (guercetto, alquanto guercio).*

NÁGABA, *adv. isto što jaba. Od na-gaba. Govori se u Lici, na pr. Sjaši mi s paripa, na-gaba ti kirija. J. Bogdanović.*

NÁGACINA, *f. augm. od načak. U rječniku nijednom. Luka trže čavlenu batinu, a Hrnića gluvu načaćinu. Nar. pjes. juk. 322. O ramenu tanke talijanke, a u ruke teško načaćine. 559. Govori se u Lici (s nuznačenim akc.). J. Bogdanović.*

NÁGAGBABA, *f. baba (žena) luta, koja bije jezikom kao načakom. Od načak-baba. Samo u Vukovu rječniku (eine böse Frau, die gerne zankt, uxor rixosa).*

NÁGAK, *m. vrsta buzdovana. Od tur. riječi načak, koja isto znači. Između rječnika samo u Vukovu (Art Keule, clavæ genus. Načak je s jedne strane kao mala sjekirica, a s druge strane ima dugačke uši). Kral sred svoga dvora*

udren umira načakom (stamp. načakom) jednoga smiona pastira. G. Palmotić 2, 488. Kamo načak, puška, fišekluci? I. Zanićić 30. Potuće se Mačar i Alaman, vatrui sipa načak i buzdovan. 96. Nije babo raskovao blago na načake ni na buzdovane. Nar. pjes. vuk 2, 101. Udrui nega čelikli načakom. 3, 387. Daše nemu sedepli tambure i načake od svogova zlata. 6, 222. Teži mu je načak od čelika nego mrtv Roša harambaša. Nar. pjes. juk. 51. I konji su i oružje bojno i topuzi i načaci lutti. Osvetn. 2, 53.

NAĞAKOVIĆ, *m. prezime. Aj Turčine, Nağakoč Mujo! Nar. pjes. vuk 7, 28. — Druge se potvrde nije našlo.*

NAHADAÑE, *n. nom. verb. od nahadati. Samo u rječniku Jambrešićevu (nahajaće, inventio) i u Stulićevu (nahadaće, inventum s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha).*

NAHADATI, nähädäm (da je glag. danas običan u štokavaca, bio bi mu takav akc.), *impf. isto što nahoditi, prema kojemu je i izvedeno kao i dohadati, ishodati prema dohoditi, ishoditi, ali se nahadati mnogo manje u štokavskim knjigama upotrebljava negoli nahoditi. U rječniku Bjelostjenčevu (nahajam, nahodim, invenio, reperio, comperio, nanciscor), u Jambrešićevu (nahajam, reperio, invenio), u Voltiđijinu (nahajati, ritrovare, finden) i u Stulićevu (nahadati, inventire s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha, — nahadati se, nahoditi se, reperiri, — nahajati, nahadati s naznakom, da se nalazi u Habdelicevu rječni.).*

a. nahadati (bez riječe se, a u pas. i s tom riječecom).

a) primjeri prema onima kod nahoditi pod 1, a, c. Gustokrat prihojaše domom i ne nahajaše kruha. Korizm. 43a. Ja nahajam 6 likarij ubižati toga griba. 53b. Kada bi se voda ne nahajala. Naručn. 6a. Kada rožic ni jabuk ne nahajaše se. F. Glavinić evit 50a. U nemu (t. j. u Ivanu) bolestni lika nahadaju. A. Knežović 254.

b) primjeri prema onima kod nahoditi pod 1, a, d. Vapi i ne nahaja pomoć. Korizm. 12a. Posluh . . . jošće mu nahaja milost i ljubav pred Bogom i pred ljudi. 34b. Ja ne nahajam v nem nijednoga uzroka smrtnoga 95a. Biše prisluh v toliko nestrpjenje, da ne nahajaše pokoja. Mirakuli 89. V mislu nahaja se ta furma. Naručn. 57a. Nijedna likarija ne nahaja se bojša suprot grihom. 98b. Tako va ovoj epistoli obilno imamo i nahajamo vse, što jest vsakomu krstjaninu potrebno znati. A. Dalmatin apost. h 3. Gdi smrt ptica ište, tu život nahada. A. Kanižić rož. 47.

c) primjeri prema onima kod nahoditi pod 1, a, f. Nahaja se, da plk sega svita jest pokaran ot gospodina Boga za jedan velik grih. Kolumić zborn. 11. Ja nahajam, da se je Isus daroval nam. Korizm. 83b. Sad nahajam, da ste hinci. F. Glavinić evit 307a.

b. nahadati se (reflex.).

a) primjeri prema onima kod nahoditi pod 2, a. Ja se nahajam va veliki nevoji. Korizm. 14a. Nahajajući se u purgatoriji spominaju se od našega moljenja. 19b. Nahajaju se vazda v gorem stanju. 34b. Jedan . . . nahaja se potle prevraćen, zal, čvrst. 84a. Tada se nahaja Judit v gradu tom. M. Marulić 32. Ondi z učenimi nahajaše se (t. j. Toma Akvinac), od zlih bližaše. F. Glavinić evit 67a. Posla ga k Herudu, ki u Jerusolimtu tada se nahajaše. 84b. Nahajaše se u to doba udovica nika Felicita kršćenica. 212a.

Sada, pokle milošćom Božjom jesam kršćenik, mudar nahajam se. 304^a. Kadigodir se nahajaš, ondi tebe Bog glijeda. Michelangelo 38. Najveće pogibili onde se nahajaju, gđi vam se čini, da ne imate, od šta biste se pristašili. I. Marki 43.

b) primjeri prema onima kod nahoditi pod 2, b. Ne nahajući se drugi, ki bi služil. Naručn. 29a. Tri vrste mučenikov nahaja se. F. Glavinić evit 423^a.

NAHAĐAVAC, nahadavca, m. nom. ag. prema nahadati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nahajavec, najditel, nahoditel, inventor, repertor), u Jambrešićevu (nahajavec, inventor) i u Voltižijinu (nahajavec, inventore, Erfinder).

NAHAĐAVICA, fem. prema masc. nahadavac. Samo u Jambrešićevu rječniku (nahajavica, inventrix).

NAHAĐAVKA, f. isto što nahadavica. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahajavka, najditelica, nahoditelica, inventrix, repertrix) i u Voltižijinu (nahajavka, inventrice, Erfinderin).

NAHAHOLOTI SE, nahahođim se, pf. o haholenu u obilnoj mjeri. Od na-haholiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem griješkom stoji -l-mjesto -l- (nahaholiti se, nahungiti se).

NAHAJAJE, n. nom. verb. od nahajati se. Samo u Stulićevu rječniku (nahajače, marenje).

NAHAJATI SE, nahajem se, pf. o hajaňu u obilnoj mjeri. Od na-hajati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (nahajati se koje stvari, diligenter quid-piam curare).

NAHAJDOVATI, nahajdujem, impf. nahramiti, pemalo hramati. Govori se u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. nahajdovati). A. Jovićević. — Tamno.

NAHAJDUKOVATI SE, nahajdükujem se, pf. sati superque latronem fuisse. Od na-hajdukovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Dosta smo se nahajdukovali. Pjev. crn. 90b.

NAHAKATI, nahakam (nahačem), pf. naduhati, napuhati. Od na-hakati (vidi 1 hakati); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Stulićevu rječniku (nahakan, napahan).

NAHALIJA, f. riječ tamna postava i značenja. Samo u primjeru: Šalemo jednu „nahaliju“ v. m. (t. j. vašoj milosti) na poklon (iz pisma pisanoga g. 1558). Starine 10, 12. — Možda se ima citati nahaju.

NAHAMATI, nahamam, pf. upreći, zapreći. Od na-hamati (vidi 2 hamati); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Jure ima hižicu . . . i racu podkovana i gusku nahamanu. Jačke 263.

NAHARATI, náharám, pf. o haraňu u obilnoj mjeri. Od na-harati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Štogod hajdući naharaju para, gotovo sve im odnesu jataci. M. D. Milićević zim. več. 202. — Ima i naharati se. Samo u Popovićevu rječniku za nem. genug rauben.

NAHAŠTRITI, nahaštrim, pf. nakresati (gra-na). Od na-haštriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (plurimos ramos amputare, truncare, decidere, in amputandis ramis defatigare).

NAHAŠTRIVATI, nahaštrujem, impf. glag. načinjen prema pf. nahaštriti. Samo u Stulićevu rječniku (nahaštrivati, nahaštriti).

NAHÈRCÈ, adv. nahero, nakrivo. Između rječnika samo u Vukovu (naherce, nahero, schief, oblique) i samo u primjeru: Ne rani rano na vodu, ne nosi perec naherce. Nar. pjes. marjan. 200.

NAHERENE, n. nom. verb. od naheriti. Samo u rječniku Belinu (il caminare chinato ad un fianco) i u Stulićevu (incepsus obliquus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAHERESITI, naheresim, pf. opojiti. Od nahereti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (naheresiti koga, wheresti).

NAHERICA, m. prezime (upravo nadimak: onaj, koji ide nahero) u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1225 (zabilježeno bez -h-).

NAHERITEL, m. onaj, koji ide nahero. Samo u Stulićevu rječniku (oblique incedens, sc. in dextram vel sinistram partem inflexus). — Slabo pouzdano.

NAHÉRITI, náhérím, pf. nagnuti što nahero. Nije postalo od na-heriti (prostome heriti i nema sigurne potvrde), nego je izvedeno od adv. nahero. Ima i reflex. naheriti se. U rječniku Belinu (naheriti klobuk, portare il cappello alla bizzara da una parte, — naheriti se, caminare chinato ad un fianco), u Voltižijinu (naheriti klobuk, portar cappello a traverso, den Hut nach der Seite tragen), u Stulićevu (naheriti klobuk, ferre pileum ita, ut tactantiam ac superbiam ostendas, — naheriti se, incurvari, inflecti) i u Vukovu (naheriti se, nakriviti se na jednu stranu, sich schief beugen, obliquor). Koji je . . . uho naherito, da skupi po koju riječ. S. Lubiša prip. 95.

NAHERIVATI, naherujem, impf. glag. načinjen prema pf. naheriti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (naherivam se uz inf. naheriti se), u Voltižijinu (naherivam uz inf. naheriti) i u Stulićevu (naherivati se, naheriti se).

NAHÉRO, adv. koso, nakrivo. Od na hero (kao i nakrivo od na krivo). Samo se hero ne nalazi, a tamna je postava, nit u drugim slav. jezicima ima etimologijom srodnijeh riječi. U rječniku Mikaliniu (nahero, na stranu, ad partem inclinatus), u Belinu (hoditi nahero, nakrivo, caminare chinato ad un fianco), u Voltižijinu (nahero hoditi, andare sghembo, schief gehen), u Stulićevu (hoditi nahero, praevericari, oblique incedere s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (nahero, naero, schief, oblique, nakrivo s primjerom iz neke nar. pjesme: Sto nosi pero nahero). Kapu drži sved nahero. J. Kavačić 54a. Dok Dalmacija nije s Hrvatskom sjedinena, kruna stoji nahero. M. Pavlinović razl. sp. 348.

NÁHIJA, f. područje. Iz tur. (upravo arap.) rijeći istoga značenja nahije. Između rječnika samo u Vukovu (nahija, naija, Gebiet, territorium, ager, ditio). Pišem vi bogospasnu zemlju i nahiju Hercegovsku. Glasnik 25, 44. Nahija, paese o territorio. S. Budmani. Čuo sam od jednoga sejaka iz nahije Rudničke. Vuk nar. pjes. 1, 82. Pa se spusti Vađevskoj nahiji. Nar. pjes. vuk 2, 350. Kako se iz nahije Požeške i Užičke izide k jugu. Vuk nar. pjes. 3, 430. Otolen se s nima opraviše, uminuše Riječkom nahijom. Nar. pjes. vuk 6, 278. A ti Mirko, roditelj dragi . . . čuvaj dobro nahiju Léšansku. Osvetn. 3, 72. — U Prčanu se govori nahija (po tamošnjem izgovoru nágija) u značenju: prostota, fukara, nem. Gesindel. M. Reštar štok. dial. 254.

NAHIJAŠ, m. čovjek iz nahije. Vasoevići iz limskog sliva zovu one u Lijevoj Rijeci Lévo-

rečani, ovi nih opet Nahijaši. Etnogr. zborn. 5, 523. Drugižeh se potvrda nije našlo.

NÁHÍJSKÌ, adj. posses. od nahija. Samo u Vukovu rječniku (nahijski, der nahija, agri). Serdar, nahijski starješina. Vuk rječn. s. v. serdar.

NAHÍL, m. čovjek, koji nahiluje. Govori se u riječkoj nahiji (s akc. náhíl), A. Jovićević.

NAHILJIVÀNE, n. nom. verb. od nabiljivati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nahiljivanje [grijeskom štamp. -k- mjesto -h-], loscagine, loschezza), u Stulićevu (oculorum vitium, quo lusciosi laborant s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (das Schauen mit einem halb-blinden Auge, visus oculi semicaeci).

NAHILJIVATI, nabiljujém, impf. škiliti, žmjerati. Glag. je izведен od nahiliti, kojemu nemu poterde, a postao je od na-hiliti (isp. zahiliti, a vidi i hiliti). Samo u Vukovu rječniku (half-blind sein, semicaecus sum s primjerom iz neke nar. pjesme: Na lijevu nogu nahramuje, a na desno oko nahiluje).

NÁHÍNSKÌ, adj. isto što rahijski. Samo u Vukovu rječniku, gdje upravo stoji nahijinski (náhínski, nahijski). Koje parce ne mogu namiriti, one šaju nahijnskome sudu. Vuk rječn. s. v. kmet. — Glas je -n- umetnut kao i u avlinski, komšinski, rakinski (piše se i avlijnski, komšjinski, rakijnski); vidi o tome u T. Maretića gram. i stil. 85.

NAHIT, m. isto što 2 lijep (pod c), žbuka. Samo u Šuljkoru rječn. zn. naz. kao sinonim rječi žbuka. Vidi nahitati pod b.

NAHITATI, nahitam. pf.

a) isto što nahvatati. Od na-hitati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Nahital bi kańac, jer ovdi love se. P. Hektorović 23.

b) isto što nabacati. Od na-hitati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Toliko biše ogrubjen plunkanni i kalom, koga toliko naglobihu na n (t. j. na Isusa) nahitali. P. Bakšić 80. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim glag. žbukati, ožbukati, požbukati.

NAHÍZITI, nahižim, pf. Samo u Voltigijinu rječniku (u kojem griješkom stoji s mjesto ž) za tal. soffittare, nem. vertäfeln, t. j. ispunuti daskama (tavan). Vidi u istom rječniku rječ, koja sad dolazi.

NAHÍŽJE, n. upravo ono, što je na hiži (kući).

a) tuvan, tavanice. Samo u Voltigijinu rječniku (u kojem griješkom stoji s mjesto ž) za tal. soffitto, nem. oberster Boden.

b) ono, što je uzrišeno nad čim drugim, na pr. u sobi. Samo u rječniku Bjelostjendenu (podium) i u Stulićevu (griješkom štamp. „nahische“, podium s naznakom, da je iz Habdelićera rječnika, u kojemu je zabižezeno, kako treba, nahižje).

NAHLADA, f. nazeve, kiharica. U rječniku Stulićevu (destillatio, gravedo s naznakom, da se nalazi u Lastrica, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (nahlada, vide nazeb s naznakom, da se govori u Boci). Na onoj nagloj promjeni vremena puk se poboli s ropotine, vučca, kostobolo, protrijeska i nahlade. S. Lubiša prič. 155. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 209. — u Lici (s akc. nahlada). J. Bogdanović.

NAHLÁDITI SE, nahládím se, pf. nazepsti, dobiti kiharicu. Od na-hladiti se; ide medu gla-

gole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikálinu (nahladiti se, ohropotiviti, contrahere gravedinem, — nahladen, hropotiv, gravedinosus, ex gravedine laborans), u Belinu (pigliar catarro, — nahladen, incatarrato, raffreddato, cioè chi patisce di catarro), u Voltigijinu (incatarrarsi, raffreddarsi, sich erkühlen, erkälten), u Stulićevu (refrigescere, infrigescere s naznakom, da se nalaži u Gundulicu, ali u gradi za ovaj rječnik sabranuj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer, — nahladen, frigens, refrigerans, refrescens s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (u izd. 1898: nahladiti se, vide nazepsti). To se si nahladio (ne raznabira se pravo značenje). M. Držić 321. Mislim, da sam se u snu nahladio. Đ. Daničić u Ivkovićevu rječn.

NAHLADÓVATI SE, nahládjujém se, pf. abundantanter umbrā fruitum esse). Od na-hladovati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Lijepo smo se jučer u sumi nahladovali. J. Bogdanović.

NAHLADEÉNE (ako se danas gdje govori, ja-mačno je takav akc.), n. nom. verb. od nahladiti se. Samo u rječnicima, i to u Mikálinu (nahlađenje, hropot, raucitas, gravedo), u Belinu (raffreddamento), u Voltigijinu (raffreddore, Erkühlung) i u Stulićevu (refrigeratio s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAHLAPATI, nahlapam, pf. pokropiti, poskropiti. Od na-hlapati; samome hlapati nema potvrde. Samo u Stulićevu rječniku (adspergere, conspergere). — Nepouzdano; vidi riječ, koja sad dolazi.

NAHLAPITI, nahlapim, pf. isto što nahlapati. Od na-hlapiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nahlapiti, nahlapati). — Nepouzdano.

NAHLEPA, f. isto što pohljepa. Kao da je to u jedinom primjeru: Tu se biju i nadmeću svi probitici i sve nahlepe. M. Pavlinović razl. sp. 246.

NAHLÍPATI SE, náhlípám se, pf. nabiti se, najesti se. Od na-hlipati; samome hlipati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Govori se oko Dubrovnika (s naznačenim akc.). M. Reštar štok. dial. 254. — Vidi naliplati se.

NAHLIPITI, nahlipim, pf. riječ tamma značena i postaća (ali je jamačno složena s prijedlogom na). Samo u primjeru: Strme rike daždi jesenskim kad su nahliplene. I. T. Mrnavić osm. 53. — Vidi 2 hlipati, hlep.

NAHMÍLETI, nahmilim, pf. navrvjeti. Od na-hmijeti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječniku Belinu (accorrere, concorrere, parlandosi di molta gente) i u Stulićevu (adcurrere).

NAHMURITI SE, náhmurím se, pf. namrgediti se, natmuri se. Od na-hmurišti; samome hmurišti nema potvrde (ali ispor. humoristi se). Govori se u dubrovačkoj okolini (s naznačenim akc.). M. Reštar štok. dial. 254.

NÁHOČE, nahočeta (biće takav akc.), n. nadeno dijete. Od na-hodče. Izmedu rječnika samo u Popovićevu (Findling). Ovo deteće nahoče nazva ona Petrom. M. Đ. Miličević let. več. 155.

NÁHOT, m.

a) uopće ono, što se nahodi, nađe. Samo u rječnicima, i to u Voltigijinu (ritrovamento, Erfindung), u Stulićevu (occursus, inventum, inventio) i u Popovićevu (Fund).

b) nadeno dijete. Izmedu rječnika samo u Vukovu (nahod, der Fund. Pjevaju, kako je ne-

kakav iguman poranio na Dunav na vodu, da se umije, pa našao pod obalom malo dijete u sanduku te ga donio u manastir i nadio mu ime Nahod Simeun; *s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 64*: Lijepo mu ime nadenuo, nadenuo Nahod Simeune i s naznakom, da je stajaća rječ. Uvatite Nahoda Momira. Nar. pjes. vuk 2, 162. Nahod, Findelkind. Jur. pol. termin. 211. Između onih, koji razgališe nebo uzvišenoj znanosti zvjezdarskoga, nahodimo Kopernika . . . d' Alembera, nahoda. M. Pavlinović rad. 11.

c) Nahod, muško imc u ispravi pisanoj oko g. 1300. Mon. serb. 59 i otud u Daničićevu rječn. Ispor. Najdan.

d) navalna, napadaj. Samo u primjeru: Oti poganih nahoda i vsakogoskrbišnjena molitvami spasajta. Domentijan^b 218 i otud u Daničićevu rječniku (nahod, invasio). Ispor. nahoditi pod g, c.

e) nahlada, nazeba. Samo u Bjelostjeničevu rječniku (nahod, huňavica). Razvoj je značenja nejasan; možda je u svezi sa značenjem pod d; t. j. bolest, koja napadne čovjeka.

f) nahod ili nahodnák, bijka Helianthus tuberosus. B. Šulek im. — Tamno i slabo pouzdano.

NAHODAN, nahodna, adj.

a) onaj, koji se može naći. Samo u Stulićevu rječniku (nahodan, nahodiv, t. j. qui inventi potest).

b) nahodan, nalazar, vidi kod te riječi.

c) ne razabira se značenje u primjeru: Da grisi neznačajac, da grisi Čifutin, da grisi Turčin, istina je, čini zlo, ali najposlje ne viruju oni, da je za njih sin Božji umro. Ali da grisi krstjanin, koji viruje, da je za nega sin Božji umro, doisto je to jedna nahodna zloča, i koju ne bi virovali, da ne bi očima vidili. A. Kanižlić užr. 114.

NAHÓDATI SE, náhôdám se, pf. satis supérque ambulasse. Od na-hodati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukoru rječniku (sich satt gehen, ambulando fatigor). Govori se na pr. Jesi li se nahodao po Zagrebu?

NAHODILAC, nahodioca, m. nom. ag. od nahoditi. U rječniku nijednom. Nahodilac oda zla biti će smeten od nega. Zborn. (1520) 22b. Nahodilac od zalah bit će smeten. K. Mazarović 107. Drugi se potvrda nije našlo.

NAHODIŠTE, n. kuća, u kojoj se čuvaju i hrane nahodi, t. j. nadena djeca. Nahodište, Findelhaus. Jur. pol. termin. 211. Ima i u Popovićevu rječn. za nem. Findelhaus. Drugi se potvrda nije našlo.

NAHODITEĽ, m. isto što nahodilac. U rječniku Bjelostjeničevu (pored imenice nahajavec, t. j. nahadavač, vidi tam) i u Stulićevu (inventor, auctor s naznakom, da se nalazi u Lastriću, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Sveti Antune, nahoditeľ stvarih izgubljenih! A. Kanižlić bogoljubnost 408. Drugi se potvrda nije našlo.

NAHODITEĽICA, fem. prema masc. nahoditelj. U rječniku Bjelostjeničevu (pored imenice nahajavka, t. j. nahadavka, vidi tam) i u Stulićevu (inventrix). O blagoslovjena nahoditeljice od milosti, roditeljice od života, majko od spasenja! B. Kašić nač. 82. Drugi se potvrda nije našlo.

NAHODITEĽNICA, f. isto sto nahoditeľica. Samo u primjeru: Da bude obretiteľnica i nahoditeľnica milosti i roditeljica žizni. Š. Budinić suma 22b.

NAHÓDITI, nahodim, impf. i pf. invenio . . . , (nahoditi se), esse. Od na-hoditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1, 4 (nahoditi se i pod II, 3). Po svome značenju stoji ovaj glagol u najviše slučajeva kao impf. prema pf. naći; isto vrijedi i za glagol nalaziti, koji je sinonim prema nahoditi. Nalazi se u svijem rječnicima osim Vrančićeva i Jambrišićeva (vidi daće), a potvrda ima od najstarijih vremena.

1. nahoditi (bez riječce se, a u pas. i s tom riječicom).

a. isto što naći pod a, samo u imperfektivnom značenju. U rječniku Mikačinu (nahoditi, naći, invenio, reperio), u Bjelostjeničevu (nahajam, nahodim, invenio, reperio, — nahodim se, repe-rior, invenior), u Voltigijinu (ritrovare, invenire, erfinden, entdecken; značenja nem. glagola ne odgovaraju sasvijem tal. značenima), u Stulićevu (invenire, reperire s primjerom iz G. Palmotića 3, 68a: ter ih na tle snom priteškijem oborenje svijeh nahodi), u Vukovu (finden, invenio) i u Daničićevu (invenire s primjerima iz XIII—XV vijeka).

a) bez objekta. Jer ova svudi nahodi strilica i prispiva. H. Lucić 214. Tko prosi prima, i tko ište, nahodi. S. Rosa 79a.

b) objekt je čelade ili životinja. Vojska kraljevstva mi gdje lubo nahodi ludi vaše, da imb nikojegare zla ne učini (iz XII vijekaj). Mon. serb. 46. I ne nahodeći ga (t. j. Isusa) vratili se jesu u Jerusalem. Bernardin 15. Oni, ki te nastojno išču s čistim srcem, nahode te. Transit 131. Zač se nahodaše dugov dvi sto dukat (iz XVI vijekaj). Mon. croat. 259. Stvari našaste, ako se gospodari ne nahode, imaju se dati ubozim. Š. Budinić suma 39a. Svak se z groba slavna odijeli ne nahodeć svoga draga. G. V. Bunić 38. U jezeru nahode gizdava gospodiča. Nar. pjes. bog. 11. Desnica Božja svuda ih nahodaše i pe-dipsaše. A. Kačić korab. 144. On s' obrnu . . . put istoka, tu nahodi devojčicu. Nar. pjes. vuk 1, 53. Dokle dođe u selo Šarence . . . tu nahodi Krstovu ljubovcu. 4, 96. Ter pod kulom koňa nahodio pak labuda koňa okročio. 4, 163. Za nevoju babu vode, kad devojke ne nahode. Nar. posl. vuk 84. Zdravo ih (t. j. drugove) doma dovodio, a na domu zdravo i veselo nahodio! Vuk kovč. 73. i t. d.

c) objekt je kakora stvar (što konkretno). Ne nahode puta slavnoga grada Jerusalima. Transit 41. O trgovci lakomiti, ke lakomos čini druge svijete nahoditi! M. Vetranić 1, 35. A gdi evit nahodim, tuj civilim i tužim. 1, 481. Kad je nemoc odkrivena, tada joj se lijek nahodi. G. Palmotić 2, 503. Čini kradnju, koji nahodi koju stvar . . . i vazimle ju za sebe. I. T. Mrnavić istum. 103. Toj se blago ne nahodi na svem svijetu. G. V. Bunić 40. Srećni krstjanin taj čas lijek nahodi. V. M. Gučetić 9. Izgubljena svi nahode. J. Banovac iskaz 35. Te on traži od Bendersa vrata, dokle junak vrata nahodio. Nar. pjes. vila (1866) 647. Kako je Mojsije u velikoj puštišni put nahodio? Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn. i t. d.

d) objekt je štograd bestjelesno ili apstraktno. Iskahu svidočstva protiva Isusu . . . i ne nahojahu ga. Bernardin 77. Razliko varanje nahodim u svakom. Š. Menčetić — G. Držić 498. Ne nahodim v nem nijednogu uzroku. Korizm. 95b. Ne nahodu nijednu sumnju od toga. Naručen. 48b. Ja ne nahodu nijedne krvine u čovjeku semu. N. Račina 104a. Isćući pokoja i ne nahodeći ga pravi. Postila (1562) 46a. Kudgodi

prohodi tva pisan gizdava, vazdi ju nahodi po-hvala i slava. P. Hektorović 74. Hti' dobro va-zeti, dokli se nahodi. N. Dimitrović 20. U pa-meti misleć hodi, kô bi mogla zahvaliti, nu na-čina ne nahodi. I. Gundulić 413. Nijedne krivine ne nahodim u čoviku ovomu. I. Bandulavić 99a. Koje uzdaće nahodite u Erkulu? Č. Palmotić 2, 385. I u bitju svaki svomu duši koris nahodaše. P. Kanavelić 24. Čejad . . . u ognu smrt na-hode, a u moru grob imaju. B. Bettera or. 23. Već jada neg' li mira u djeci svoj nahodi. I. Đordić uzd. 182. Andelska pamet sv. Tomasa nahodi tomu koji razlog. A. Kadžić 113. Kud-gđi se okrenem, mučnost naodim i zapriku. F. Lastrić test. 99a. Prilikli lipu nahodimo u sv. pismu. A. Kanižlić utoč. 197. I tako mnoge druge uzroke oni nahode, za koje odbijaju se od crkve. Đ. Rapić 347. Da vrimena ne nahode, mladim svojim da ugode. V. Došen 249a. Nesmir Kudilović samo jednu mahanu na meni nahodi. M. A. Režković sat. 9. Za udvišenije mi je bilo, kad sam neke naše običaje u Peloponesu i proči ostrovi Arhipelaga naodio. D. Obradović sov. 53. Srećice se nanosili! lepa žitka naživili! dobre sreće naodili! Nar. pjes. vuk 1, 141. Sedamdeset i četiri prosca, što su sestri doslen dohodila, svakom sestra nahodi mahanu. 2, 234. Kad doraslo momče za ženidbu, a devojče maldo za udabdu, jedno drugom manu naodilo. 6, 4. — *Ovamo pristaje i primjer:* Ko ište boje, nahodi gore. Nar. posl. vuk 139.

c) nahoditi sa dra akuzativa. Ustrplivi . . . nahodi Boga smilovan. M. Radnić 3a. Kuća na vrati . . . ali ji(h) naodi zatvorena. F. Lastrić test. 332a. Jer vas izvrstito medu ostalim nahodim dostoje. J. Banovac razg. v. Pa kad Jovan u pećinu dode, ali bonu nahodio majku. Nar. pjes. vuk 2, 31 (nahodio mjesto našao, vidi pod 2, d).

f) nahoditi s dopunom u kakvoj rečenici. Da se ne nahodi u jevanjelu, da Krst ovo na-ređi. Naručn. 13b. U staromu zakonu nahodimo, da čovjek čovjeku . . . noge jest umio. A. Gu-četić roz. jez. 165. Ne nahodim s moje strane, u čem sam te uvrijedio. Č. Palmotić 1, 327. Koliko mogu dokučiti, nahodim, da je Mandalina plakala. Đ. Rapić 76. Ne nahodim, da bi bila koja u saboru od nega uspomena. A. Kanižlić kam. 737. Nahodi se, da sv. Pavao govori: Po-slao je Bog . . . 770.

b) nahoditi je isto što zastajati, zatjecati koga, namjeravati se na koga. Ojme, zač me sad obodiš? al' me u kom zlu nahodiš? P. Hektorović (? 93. Speci ih (t. j. apostole) nahodi (t. j. Isus) i reče. N. Nađešković 1, 129. Kojih (t. j. učenike) nahodaše onako nepomično speci. M. Jerković 44. Al' kad dode na vrata od kule, tu je svoga nahodio baba. de od kule zatvorio vrata. Nar. pjes. vuk 4, 162. Kada dode na vodu čatrnu, tu nahodi deset devojaka. 6, 11.

e) snalaziti, zadešavati.

a) o kakvom zlu i neprijatnosti. Tko dobro čini, tere ga nahode protivštine . . . ima se veseliti. M. Divković nauk 87b. Svi vidite dobro, koja odtole nas zla nahode. Č. Palmotić 2, 103. Koliko teška zled grješnike nahodi. I. Đordić salt. 256. Vidim, gdje te jur nahode tuge. 461.

b) o kakvom dobru (sasma rijetko). Li-jepo zgode nahode te, i sreća je tva velika. Č. Palmotić 1, 299. Radi ovakih kripostih nahodi je udabrena srića. J. Banovac pred. 103.

d) dobivati, stjecati, postizati. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nahajam, nahodim, nanciscor). Bog se uputi za naučiti nas poniženstvu, kojim se raji naodi. I. Ančić ogl. 33. Znajte vi, ki na-hodite vaš kruh po trudu, da bez Boga što tru-dite, sve je zaludu. I. Đordić salt. 439. Više se primjera nije našlo.

e) držati, cijeniti, razabirati. U rječniku *Mikafinu* (comperio) i u *Bjelostjenčevu* (nahajam, nahodim, comperio).

a) uopće. Da k nemu odsvudi na pravdu dohode, er vrhu svijeh ljudi negov um nahode. N. Nađešković 1, 216. Ja će kazat što naodim boje. J. S. Režković 247.

b) nahoditi koga (što) na što. Irud eto za krvca ga (t. j. Isusa) ne nahodi. Č. Palmotić 3, 165a. Iz one zemlje, koju on sam za nerodljivu nahodi . . . plodn načini. I. Jablanci 22. Sla-vonac nahodi za dobro, što Satir govori. M. A. Režković sat. 180. Ako druge nije na ruku vode, i bunarsku za dobro nahode. J. S. Režković 183. Ja za dobro to nahodit ne će. 217.

c) nahoditi sa dva akuzativa. Pokle na-te svak svjedoči i kriva te svi nahode. A. Vi-talić ost. 131. Redovniče, nahodim pamet twoju ne s Bogom sjedištu. P. Knežević osm. 61. Ja nahodim najbolje terziju. M. A. Režković sat. 68.

d) nahoditi s dopunom u rečenici, koja se počiće s vezničom da. Ja scijenim i nahodim, da su dostoje. M. Divković nauk xxiii. Ja na-hodim, da twoj sin ima biti velik i lip. P. Ma-cukat 7. Pokle je pomčivo promislio, a ne nahodi nikako, da je što progucao. A. Kadžić 76. Ja nahodim, da za živu ogragu okolo bašće naj-boji jest glogov trn. I. Jablanci 180. Ja ne na-hodim, da sam ja u tomu štogod krov. M. A. Režković sabr. 68.

f. padati (o kiši, snijegu). U rječniku *Vu-koru* (nahoditi mit und ohne dažd oder snijeg oder vrijeme, regnen, schneien, pluere, ningere s primjerom iz nar posl. vuk 353: Što više grmi, maće dažda nahodi i s naznakom, da se govori po jugozapadnim krajevima). Po Božiću, kad nahodi snijeg. Pjev. crn. 305b. O narango, vojko plemenita! dažd nahodi, tebe korjen raste. Nar. pjes. vuk 1, 74. Otkud vama letni dažd nahodi? 3, 219. Meder nede velika i strašna kiša nahodi. 5 (1865), 481.

g. pojedinačna rijetka značenja.

a) ići. Samo u primjeru: Tko naprijed ne nahodi, nazad se nahodi. Poslov. danič.

b) dolaziti. Samo u primjerima: I more su zdravo prehodili, na latinsku zemlju nahodili. Nar. pjes. stojad. 1, 46. Tud nahode dvije robi-nice, nose gospodsku večeru. Nar. pjes. petr. 2, 654.

c) napadati, navalivati. Između rječnika samo u *Daničićevu* (aggredi s dva primjera, koji se sad ovdje navode). Otb vsakoga zla nahode-štago na ne (iz svršetka xiii vijeka). Mon. serb. 4. Izbavi me otb nahodeštih me ozlobiti me. Stefan pam. šaf. 22.

d) vidjeti, kao da je to u primjeru: Filip imiše ženu Olimpijadu, da priskrbnu na-hojaše ju, jere biše neplodna. Starine 3, 223. Više se primjera nije našlo.

e) nahoditi koga, t. j. progovarati mu. Samo u jednoj knizi. Dragu družbu svoju nahodi s ovezijema besjedami (t. j. Isus). Č. Palmotić 3, 304. Bog . . . bjeguća (t. j. ženu) ozdravjenu s ovom riječim blag nahodi. 3, 139a.

2. nahoditi se (*reflex.*).

a) nahoditi se, t. j. biti (*kao pomoćni glag.*). *U rječniku Mikačinu* (nahoditi se, existo, sum, — od kud se nahodi? quo fit?), u *Belinu* (nahoditi se u bitju, essere, haver l' essere, — nahoditi se u tjesnoći, star alle strette), u *Voltigijinu* (ritrovarsi, sich einfinden), u *Stulicevu* (adesse, interesse s naznakom, da se nalazi u V. M. Gučetića) i u *Vukovu* (sich befinden, reperior [u 3. izd. grijeskom reperio], sum).

a) uopće. Vratiše . . . polaču u onome stanju, kako se nahodi sada (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 370. Teško meni nahodeću se neskladnu životom svetih ljudi Transit 219. Da svi oni, koji se nahodu sada izdišući priprave se dobro na smrt. P. Radovčić nač. 577. Vi svikolic skoti škodljivi, koji se naodite i mogli biste se naći. L. Terzić 298. Naodeći se svi apostoli i učenici zajedno bijaše s njima i . . . majka Isusova. F. Lastrić svet. 63b. Svakolika onako, kako se onda nahodiše, popisana bijah. M. A. Rejković sat. S. Lav . . . naodeći se slaba zdravja ne izlažeše iz svoje peštare. D. Obradović bas. 19.

b) nahoditi se na čemu. Pokli mi si uspomenuo raj zemaljski, reci mi malo, nahodi li se on na slijetu. M. Orbini 20. Prava slados na nebesijeh nahodi se. G. Palmotić 2, 75. Odaj, Šaro, i sam po avlji, naodi se šatoru na vrat. Nar. pjes. vuk 2, 422.

c) nahoditi se u čemu. Neka se i ja nahodu u zapisijeh kako i druga rusaška gospoda (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 312. V pakli se ne nahode razvi oni, ki zlim zasluže zlu plaću primiju (*iz xv v.*). Mon. croat. 164. Koliko bude zadovoljno ljudem, ki se v kaštelu nahode (*iz xvi v.*). 208. Duše, koje se nahode v purgatoriju. Š. Budinić suma 13b. Koji se tada u templu nahodahu. A. Gučetić roz. mar. 153. Nahodećim se u Macedoniji pišu na znanje. Starine 2, 235. Po manastirijeh, u kojijeh se nahode sestre twoje. B. Kašić in. 5. Kriposti u dobromu, kako ono bi Juraj vitez, nahode se. F. Glavinić evit 100b. Vođa u duši, a ne u telu nahodi se. svitl. 4. Ivan nahodeći se u verugah posla učenike k Isusu. A. Kadčić 99. Nahodaše se tada Marija, majka negova, u istoj kući. F. Lastrić test. 103a. Kralj od Arime odredi mučiti krstjane, koji se u negovu kraljestvu nahodahu. J. Banovac razg. 68. Dokle se duša tvoja nahodi u tvom umrlomu tijelu. V. M. Gučetić 200. Poznam i ja bitje naše . . . er u nemu mir se nahodi. A. Boškovića 3. Matatija, koji se u istoj dubravi s mnogim nahodaše. A. Kačić korab. 326. Kada se ovi papa nahodaše u gradu. A. Kanižlić kam. 605. Znajući, kako se stvari u Carigradu nahode. 815. Nahodeći se u družtvu nika čeladi . . . tako čini. M. Dobretić 109. Prorok . . . se tada nahodaše u Samariji. I. P. Lučić razg. 129. Kazalo oniju stvarih, koje se u ovoj knjižici nahode. M. A. Rejković sabr. iv. I. jučer sam za neg razabrala, da s' naodi i da adjukuje u zelenoj gori Garevici. Nar. pjes. vuk 2, 77. Nahodeći se . . . gospodar u Mlecima. S. Lubiša prip. 71. — *U jednoj knizi grijeskom se izostavlja riječca se:* Neka u Rimu u tamnicah nahodeće umore kršćenike. F. Glavinić evit 382b. Zapovida sve glavare kršćenikov u vladanju nahodeće svojem u Rim . . . pripeleti. 424b.

d) s drugijem predjedlozima. Što se nahode vodene . . . odb gorjega ribnika do Sitrice (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 563. Vazmi knige, ke pri Hrvatih ostaše i pri njih se nahode *Letop. duk.* 20. Ako se nahode milosti ke

pri vas . . . združte moj plačni glas. D. Raňina 132b. Sluge . . . ki su se vazda okolu nas na službi našoj nahodili (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 267. Čistoč na sviti, koli se meu nami nahodiš rijetko ti! F. Lukarević 119. Tada oni vsi pri stolu nahojahu se. Starine 3, 251. Gubi se prijateljstvo Božje, koje svejer nahodi se zajedno s rečenom milostju. A. Komulović 28. Kako zec prid hrti Paval se nahodi. D. Baraković jar. 111. Ki radi gneva o nemoći izvan sebe se nahode. M. Orbini 89. Ja premda malovridan nahodeći se pod bremenom pastira duhovnoga. I. Grlić xvii. Među onijem, koji govore, da nije Boga, ne nahodi se nitko pravedan. I. Dordić salt. 35. Oni se naodi brez pameti ili brez vire, koji ne poznaje pritine Božje. J. Banovac pripov. 99. Svako dobro, koje se pod Bogom nahodi. M. Zorić osm. 21. Od šta se među njima nahodi vazdašna smutna i karba. J. Matović 504. Činuše mu se, da se naodaše kod rike Nila. I. P. Lučić razg. 5. Nahodaše se u kraju jedna čer toliko dobroćudna i lipa. 49.

e) s mjesnjem adverbima. Gdi se Ulise zli nahodi. G. Palmotić 1, 207. Zaklinjem vas . . . gdigodi se nahodite i pribivate. L. Terzić 270. Gdi se nahodite, o moje starešine? D. Rapić 14. Bog nahodi se svud i na svako mjesto. I. Nenadić nauk 71. Da se nigdi ove knjige pisip ne nahodi. A. Kanižlić kam. 9. Nisu me mogli sovršeno izvestiti, gdi se sad nahodi (*t. j. Narancić*). D. Obradović sov. 37. Jedan brod se vozi, nutri se nahode dva mlada mornara. Nar. pjes. istr. 2, 135.

f) nahoditi se s predikatom.

aa) predikat je imenica ili pridjev. Da se (*oni*) nahode nevernici Isukrstovi kako Juda. Korizm. 81b. I ako s njim provodim kete tužbe u vaju, vesel se nahodim i vesel ostaju. M. Vetranic 1, 109. Nije putnik prav, ner se kriv nahodi. 2, 110. Tko ima blaga dosti, taj se sit nahodi. P. Hektorović 38. Kigodi se prav i dobar nahodi, taj kripak kako lav brez sunčeve svud hodi. 41. I za toj se lje ne kajem, da nahodim vesel dosti. M. Pelegrinović 196. Jedni se ljudi nahode zli bjestije, druzi se nahode dobro andeli. M. Držić 307. Svak se sit nahodi do site sitosti. D. Baraković jar. 128. U ne tko dohodi, veselo se svak nahodi. I. Gundulić 115. Inim taki ljudi teški se nahode, ali vazda sebi još težji prihode (*iz lat. alius sunt graves, sed sibi semper graviores*). A. Georgiceo nasl. 81. One vječni plam čuvaše, da se uvijek živ nahodi (*t. j. plam*). G. Palmotić 1, 99. Dokgodi Jerina živa se nahodi. 1, 369. Budući bio bogožuban sada se nahodiš studen i suh. M. Radnić 425a. Od velika straha pada na zemlju, sasvim da se prava naodaše. J. Banovac pred. 2. Ako se nahodimo krivci pram negovoj pravdi. razg. 23. Alaj-beg . . . dobitnik se nahodi. Nar. pjes. bog. 162. Knigu ovu složio je . . . premako se nemoćan nahodaše. A. Kanižlić kam. 132. Nahodi li se boles mojoj prilična (*iz lat. si est dolor sicut dolor meus*). Đ. Bašić 308. Koliko se nahodahu svaki dan spravni za primiti svetotajstva. J. Matović 222. Ti ćeš iznač lijek, ako se nemoćan nahodiš. A. Kalić prop. 524. — *Predikat stoji katkad u instrum. ili u akuz. s prijedlogom za.* U toj vojsci nahodeći se Jure zapovidnikom. A. Kačić korab. 445. Petar Vladimirović, koji se naodaše gvardijanom u Lubuškomu. Norini 40. Evo se za sužna tvoj sinak nahodi. N. Našeković 2, 124.

(bb) predikat je partic. pas. Ali ja bludim ali se končeno vsi nahode prehiňeni. Transit 47. Tko mrakom putuje, varan se nahodi. M. Vetranić 2, 240. Tkono se razdijeljen s dragome nahodi. N. Nađešković 1, 182. Jere se nahodim protivnom stvarju spet. J. Vidali 351. Svezan se nahodim, gospoje, ja sada. M. Držić 41. Pluton smiren nahodi se . . . steć ufujuće lipos s gore. I. Gundulić 69. Sada on upitan od jedne službenice nahodi se zapleten, pripada se. B. Kašić is. 53. Zašto se ne nahodi dan na svjetlost općeni nauk. R. Gamačić 3a. Ja smetena nahodim se tegaj dana. G. Palmotić 2, 80. Zlatne rude sakrivene nahodu se malo plodne u planine. J. Kavatin 167a. Ne nahodih se privaren (*iz lat. non sum deceptus*). V. M. Gučetić 46. Istine spomenute nahode se potvrđeno s mnogi generalah svjedočanstvom. A. Kačić korab. xi. Ja žalim, veli ona žena . . . jere se nahodim izdana i ozloglasita. Đ. Rapić 48. Nahodim se smeten luto. P. Knežević osm. 104. Ja kralj slave nahodim se toliko snižen i potlačen. L. Radić 35. Čujući ja vaše govorene naodim se vas smeten i izgubljen. I. P. Lučić razg. 9.

(g) nahoditi se na (u) kakvom stanju ili radnji ili vremenu.

(aa) na čemu. Drugi dan u istoj crkvi nahodeći se na misi viđi . . . Isukrsta. B. Kašić iin. 18. Beside, koje on izgovaraše, kada se nahodaše na sfetomu rvanju od molitve. 52. Roditeljica nahodi se na pogibili od smrti. A. Kadrić 129. Pričestiti jednoga nemoćnika, koji se nahodaše na smrti. V. M. Gučetić 37. Jedan dobar kršćanin nahodeći se na molitvi. M. Zoranić osm. 66.

(bb) u čemu (u što). Mnozi u besidu zalihu zahade, a u svu potribu ludi se nahode. M. Marulić 127. U tijesknjoj kadno se ti nahodiš sreći. F. Lukarević 280. Cijeća pogibili, u kojoj se nahode. M. Divković nauk 5b. Kad se u kakovoj skribi nahodi (*t. j. čovjek*). F. Glavinić svitl. 96. Stvorenenje, koje se nahodi u takovu stanju od grijeha smrtnoga. S. Matijević 9. Zato se i ja nahodeći od mladosti u prolijtu. G. Palmotić 2, 175. Kada se u griju naodimo. I. Ančić svitl. 44. Nahodeći se u kojoj nevojni srdi se na Boga. I. Grlić 46. Da jedan nahodeći se u bezredju dostigne koji dohodak crkveni. A. Kadrić 23. Videći Jure potribu, u kojoj se nahodaše. A. Kačić razg. 60. Građani nahodaju se u velikoj tuzi i žalosti. korab. 255. Da Gospu pozdravi, koje se prilika u velikom poštenu nahodaše. A. Kanižić utoč. 66. Pisao je i car . . . da se u velikoj brigi nahodi. kam. 360. Dok se u siromaštvu nahodahu. L. Vladimirović 62. Koji se nahodu u onu težku nevoju. J. Matović 436. Naodili su se štima u nevoji. D. Obradović živ. 59. Ljudi . . . naodiće se vsegda u dvoumaju. sov. 101. Bili smo siromasi, a sad se naodimo u dobru stanju. I. P. Lučić razg. 8. Dokle ugravljena (*t. j. žena*) bude se naoditi u oblasti gubitaca. nar. 50. Ali smo mladi . . . i u dobroj snazi nahodimo se. B. Zuzeri 156. U razgovor, koji s' nahodiše, stade cika tankijeh pušakah. Nar. pjes. vuk 3, 321. U zloj se koži nahodi (zlo mu je). Nar. posl. vuk 331. Baron . . . se nahodio u tijesnu i rasprodavao je so pojeftino. M. Pavlinović rad. 181.

b. nahoditi se, t. j. biti (kad znači, da što jest, eksistencijalni glag.), imati.

a) subjekt je u nom.

(aa) uopće. Strah se nahodi po 4 rani. Korizm. 28b. Di svaki, da se ne nahodi

sada vitez taki. B. Krnarutić 3a. Ne nahodi se nijedno kraljevstvo . . . gdino ne slove prislavno ime Jezusovo. A. Gučetić roz. jez. 2. Da se još nahode novi svijeti i države. I. Gundulić 297. Od našega svega traga ne nahodi nitko se ini razmi ova kćerca draga. 390. Da samo jedan nahodi se Bog. F. Glavinić evit 306b. Dokle su živili, bili su štogodi; ki bi jih spominal, sad se ne nahodi. A. Georgiceo nasl. 9. Broj se onijema ne nahodi, kijeh . . . oslobođi. G. Palmotić 3, 129a. Ne naodi se čovik, koji ne ima umriti. P. Posilović nasl. 12a. Kad se drugi ne nahodi, koji bi ga pokarao. I. Grlić 42. Nahode se dica, koju ne ljube roditelj. A. Kanižić utoč. 29. Opaka ova i brezobrazna kniga ne nahodi se sada. kam. 132. Mlogi se naode, koji tlesa svoja . . . goje. Đ. Rapić 37. Jere se ne nahodi ikakav grijeh toliko velik i hud, koji se ne pomršuje sakramentom pokore. J. Matović 240. Viškar, toliko nahodeći se biskup, koliko ne, uzdrži mesto izvrsnito među ostalima. A. d. Costa 1, 39. Znam dobro, da nahodi se tko nepravedno zavidi ovu slavu. I. Đordić ben. 170. Ne nahodaše se . . . potriban, kojega on ne pomagaše. I. P. Lučić izkaz. 10. Ovo vrime jedva kokoš nese . . . zato jaja ridko se nahode. J. S. Rejković 62. Da se u svem gradu nahodio jedan čovjek, koji je držao do ňegova pošteña. M. Pavlinović rad. 24. — *O.amo se meću i primjeri:* Šest pisarov nahodi se, ki evangeliye upisahu. F. Glavinić evit 15a. Nahode se šest vrsti opsovanja. I. T. Mrnavić istum. 88. Malo se knigah nahodi, koje bi te slavile jezikom našim. A. Kanižić utoč. xii. Jedan gradić . . . u komu se malo vojnikah naodaše . . . obkoliše Saraceni. fran. 68.

(bb) nahoditi se na čemu. Koji se način od zlobe nahodi na sfitu ovem. M. Jerković 14. Kako se različni na svijetu jezici nahode. R. Gamačić 4a. Ne nahodi se čovik na ovon svitu toliko neprijatelj svoga života, da . . . ne bi hotil iskat sebi lika. P. Radovčić nač. 34. Da se ne naodi nikakav narod na okolišu zemaljskomu, koji je ostavljen u tmina. F. Lastrić test. 272a.

(cc) nahoditi se u čemu. Jeliko se nahode ljudije u crkve te, da ga slušaju (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 116. U pismu ne nahode se vsa ova nazvanja ili imena. Š. Budinić suma 63b. Ne nahodeći se po naredbi Božjoj tada druga kniga u onoj sfoj kući. B. Kašić iin. 10. Evo s' nahodi moj izdavnik u ovoj strani. G. Palmotić 2, 456. Nahodi li se tko u njihovih parokijah, koji jest naučil stvari neprave. M. Bijanković 5. Nijesu svi grisi jednaci, nego je koji veći, koji mači, kako se u komu veća ili mača zloča nahodi. A. Baćić 216. Piše . . . da se naodaše u jednom mistu mladić od plemenita roda. F. Lastrić ned. 22. Ne nahodeći se u mojim križicama mnoge stvari i lipi dogadaji. A. Kačić razg. 1. Nahodi se u ovomu mistu crkva. A. Kanižić utoč. xiv. Još nahode se živi u Rimu, koji su iste knjige pisali. kam. 121. Kao da se u Fociju nika svetišta nahodi. 261. Ova se sva u nesramnoj naode žoni. Đ. Rapić 23. Iduci . . . kroz jednu goru, u kojoj se nahodaše lupež. M. Zorić zrc. 3. U pustini od Afrike nahode se zviri nike. V. Došen 71b. Kaže . . . da se nahodi u Fruškoj gori još jedan pustinik. D. Obradović živ. 73.

(dd) s drugijem prijedlozima. Kraj rike jedne se zvir njeka nahodi, ka na smrt dovodi čovjeka. D. Račina 109a. Ja vjerovat ne ču odi, da se pravda sad nahodi usred vaše strane. I. Gundulić 38. Sve najljepše vile izbrane, ke pod nebom nahode se. P. Sorkočević 575b.

b) mjesto subjekta je genit. partit.

uu) uopće. Ovoga se i sad naodi. I. Ančić ogl. 147. Po isti način naodi se popova i redovnika. S. Margitić fala iii. Kad se ne nahodi druge crkve. A. Kadčić 79. Koliko i(h) se nahodi, da za jednu najmađu korist i vajdu svitovnu pridaju svoju dušu đavlu. J. Banovac pripov. 17. Istina je, da sveti otci pravo prikazuju, ali se nahodi tako otvrđnuti grišnika, da razg. 131. Nahodi se krstjana, koji se s drugim svadaju. J. Filipović 1, 457b. Bog bi dao, da se ne naodi takije (t. j. ljudi)! F. Lastrić ned. 116. Nit se lika već nahodi, od kog rana ta prohodi. V. Došen 87b. Dok svit biše neznabčan nahodit se moglo toga, da rodbina mrtvog svoga ne bi u grob vrgla tila. 170b. Kako zakon mogao bi se ispuniti od ljudi ne nadeći se stvari lastnije od ljubavi. J. Matović 322. Nahodilo se svagda ljudi, od kako je svijeta, koji su se drugima silom za vladace nametali. Vuk u Ivekovićevu rječnicu.

bb) nahoditi se na čemu. Mirnije se na sem svitu vrste od ljudi ne nahodi. Ć. Palmotić 1, 32. Unide na objed, na komu naodaše se naučitelja od zakona i drugi starišinah. F. Lastrić ned. 371. Može biti, da se na ovom svitu i takovih krivokletnikah nahodi. M. A. Režković sat. 19.

cc) nahoditi se u čemu. U.... vnojih mistih nahodi se relikvij ovoga svetca. F. Glavnić cvit 38a. Da se u bludnoj hotimici vjere i časti ne nahodi. Ć. Palmotić 1, 355. Da se nahodi takije sumljivacah u pravovirnomu puku ovomu. F. Lastrić test. 276a. Ne nahodaše se u svoj zemlji tako lijepih djevojaka. Đ. Daničić jov 42, 15.

dd) s drugijem prijedlozima. Nahodi se po svemu svetu mudrih i nemudrih (iz isprave pisane g. 1400). Spom. sr. 1, 28. Još ga se nahodi (t. j. zlatnoga pijeska) toj rici pri kraju. Đ. Baraković vila 88. U majahtih ditića se ne nahodi sržbe ni osfete. M. Jerković 28. Vazda se naodi pri zloj gospodi zločesti sluga. I. Anđić vrata 134. Nahodi li se u sadašnja vrinena među krstjani ovaki griha? J. Banovac razg. 107.

e. nahoditi se, t. j. dogadati se. Jer se je nahodilo, da su ljudi od gladi svake skoti blagovali. J. Banovac pred. 91. Izdaće roditej dicu vlastitu, kako se naodilo na svitu. F. Lastrić ned. 129. Više se primjera nije našlo.

d. nahoditi se, t. j. roditi se. Stiže nemu kniga šarovita da mu se je sinak nahodio. Nar. pjes juk. 483. U tome primjeru stoji nahodio mjesto našao (t. j. rodio) poradi potrebe stiha, kako se često nalazi u nar. pjesmama, da se uzme impf. glag. mjesto pf. (vidi u T. Maretića gram. i stil. 478). Tako je i u ovom primjeru: No se dobar junak nahodio (t. j. našao), dobar junak Čelović serdare. Nar. pjes. vuk 4, 9. Vidi i zadni primjer pod 1 a, e, a vidi i nači pod 2, a, a.

e. nahoditi se, pf. t. j. nahodati se. U rječniku Bjelostjenčevu (nahodil sem se, deambulavi ad sufficientiam) i u Stulićevu (satis deambulare). Hrom se ne može nahodit, a tēpav nagovorit. Poslov. danič.

f. Nejasan je primjer: Prodaj sva, koja se nahodiš imiti (u lat. je samo: vende omnia). A. Georgiceo nasl. 268.

NAHODIV, adj. onaj, koji se nahodi, koji se može nahoditi (nači). Samo u Stulićevu rječniku (qui inveniri potest). Slabo pouzdano.

NÁHODNÍK, m. isto što nahod pod b. Između rječnika samo u Vukovu (Findling, infans expusus et ab alio sublatus s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 65: Simeune, jedan nahodnič! s naznakom, da je stajača' riječ). — Našao se i ovaj primjer, ali se ne razabira značenje: Mrak se miče, nahodnik ga više. Osvetn. 3, 5.

NAHODNÁK, m. vidi nahod pod f.

NAHODOVAC, Nahodovca, m. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Bišeži se Nahodovac u lat. popisu slav. sela g. 1698. T. Smičiklas spom. 69. Pišu ga Naudovac: Šem. pakr. (1898) 65. Šem. mitr. (1900) 185. Moglo bi biti izvedeno od imena Nahod; vidi kod nahod pod c. — Isto selo pišu (važada griješkom) Naudovac: Šem. zagr. (1875) 152 i (1880) 107. Razdjel. hrv. i slav. 80. 165.

NAHODATI, nahodam, impf. isto što nahodati. Samo u Voltigijinu rječniku (nahodam, v. nahoditi). — Sasma nepouzdano.

NAHÓDÉNE, n. nom. verb. od nahoditi. U rječniku Mikaliniu (nahodenje, našastje, inventio), u Vukovu (1. das Finden, inventio, 2. das Regnen, Schneien, pluvia, nives; za ovo drugo značenje vidi nahoditi pod 1, f) i u Daničićevu (nahoždenje, invasio s primjerom, koji se ovde sad navodi na prvom mjestu; a za značenje vidi nahoditi pod g, c). Spaseni byh v. različnyh nuždah i nahoženiji ott inoplemennyh (iz xv vijeka). Mon. serb. 334. Gosp. Guleram Durandi v nahojenju svojem govori. Naruču. 76a. Nahodenje jednoga glavaru među svojim vojnici mnogo je korisno. J. Banovac pred. 62. Prigovoriti ne će, ništanemane ja po mojoj pameti i nahoženju opet sudim, da za značenje vidi nahoditi pod 1, e). I. Jablanci 103.

NAHODIVATI, nahodujem, impf. isto što nahodati. Samo u primjeru: O svite himbeni tad nam zasiduješ tvojima himbami, kad nas nahoduješ slavnih meu gizdam. I. T. Mrnavić osm. 150. Biće poradi stiha i sroka.

NAHOJEVIĆ, m. prezime zabilježeno u lat. ispravi xiv vijeka. K. Jireček spom. 32. — Tamno; od imena Nahoje, kojemu nema potvrde.

NAHOŁAK, nahołka, m. isto što hahołak (vidi tamo). Samo u rječniku Belinu (peculio, danaro o richezza) i u Stulićevu (nahołak, hahołak). Biće, da je u Belinu rječniku griješkom štampano n mjesto h, a Stulić je otud preuzeo, prema to ne veli.

NAHOMURITI SE, nahomurim se, pf. isto što nahmurti se (vidi tamo). Od na-homuriti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (turbarsi in viso, turbari ira, infortunio, eventu aliquo). Vidi nahu-muriti se.

NAHOMURIVATI SE, nahomurujem se, impf. glag. prema pf. nahomuriti se. Samo u Stulićevu rječniku (nahomurivati se, nahomuriti se).

NAHOREVO, n. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

NAHOŠIĆ, m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

NAHOTA, f. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

NAHOTINE, f. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

NAHRAMÍVÁNE, n. nom. verb. od nahrami-vati. Samo u Vukovu rječniku (das — ein wenig — Hinken, claudicatio).

NAHRAMIVATI, nahramujem, *impf. pomalo hramati*. *Glag. je način prema nahramati (t. j. na-hramati), kojemu nema potvrde. Samo u rječniku Stulićevu (noumihil claudicare) i u Vukovu (ein wenig hinken, claudico s primjerom iz neke nar. pjesme: Na lijevu nogu nahramuje, a na desno oko nahiđuje).*

NAHRAMIVATI, nahramujem, *impf. isto što nahramivati*. *Glag. je način prema nahramljati (t. j. na-hramljati), kojemu nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Odavno ja na desnu nogu naramljivam. J. Bogdanović.*

NÁHRÁNCE, náhránčeta (*bíce takav ake.*), *n. tude dijete, koje tko othraní kao svoje. Govori se u Lici. V. Bogišić zborn. 381, — u južnom primorju. Slovinac (1884) 108 (otud preuzeo L. Zore, paletk. 110, 228 i postavio ake. náhranče).*

NAHRÁNITI, náhránim, *pf. alere. Od náhraniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (cibare, dare il cibo), u Bjelostjenčevu (nahrahen, cibatus, cibo pastus, saturatus), u Voltižijinu (cibare, nudrire, náhren), u Stulićevu (alere; u tome je rječniku zabiženo i značene: očuvati, sačuvati, lat. servare, conservere, ali tome nema od drugud potvrde; ispor. náhraniti pod 1, a) i u Vukovu (füttern, pasco, nutric). Najstarije su potvrde iz M. Divkovića (vidi među primjerima).*

a. náhraniti koga, *t. j. dati mu hrane, da se najede.*

a) uopće.

a) náhraniti (bez riječce se). Bio sam gladan, i vi mene ne nahraniste. M. Divković bes. 35. Dila od milosrdja jesu: pohoditi nemoćnoga, náhraniti lačnoga. S. Matijević 92. Ako ogladi neprijatelj tvoj, náhrani nega. A. Baćić 104. Kada sam gladan bio, vi ste me náhranili. Đ. Rapić 9. Sedam dilah od milosrđa: 1. Gladna náhraniti. 2. Žedna napojiti . . . F. Lastrić od' 87. Ne će odit dice gole niti gladne náhraniti. V. Došen 40a. Jer on skupi stotinu čeljadi . . . pak je ondi tri puta náhraniti. M. A. Rejković sat. 78. Vaša nama vole náhraniti. 111. Siroti . . . u manastir uvedi u náhrani. A. Kanižlić kam. 255. Ne samo svoju . . . familiju rani, no i nemoćna i nevoљna često náhrani. D. Obradović sov. 115. Gospode, kad te vidjesmo gladna i nahranismo? Vuk mat. 25. 37. Ona ga (*t. j. careva kći momka*) opet lepo náhrani i napoji. Nar. prip. vuk 78. Devojci zapovedi, da náhrani nenu živinu. 179. Je li kogod starca náhranio? Osvetn. 3, 56.

b) náhraniti se (*reflex.*). U tudoj zemlji tudim se milosrdem jest kadkad náhranila. A. Kanižlić utoč. 600.

b) náhraniti s dopunom u gen.

a) náhraniti (bez riječce se).

a) u pravom smislu. Náhraniti će nega kruha od života. M. Divković nauk 107a. Vala Bogu i čestitome caru, koji nas je náhranio beloga leba i napojio crvenoga vina. Vuk dan. 5, 92. Ti si mene ufatio, Marko, metnuo me na jelu zelenu . . . i junaka mesa náhranio (*govori soko Marku Krajeviću*). Nar. pjes. vuk 3, 327. Dodoš ti do dve sirotice, da j' náhrani leba bijelog. 2, 355. — *Ovano se meće i primjer: Da ju náhrani i nasiti kruha. I. Ančić vrata 36.*

b) u prenesenom smislu sabļu ili pušku náhraniti mesa, *t. j. posjeći, ubiti koga. Je l' je (*t. j. sabļu*) samo krvi napojio ol' junaka náhranio mesa. Pjev. crn. 137a. Daj mi dijku . . . ne bi li je náhranio mesa. Osvetn. 1, 72.*

bb) náhraniti se, *t. j. najesti se, nasititi se. aaaa) u pravom smislu. Veselo se orli i gavrani . . . jer se lipa náhraniše mesa. A. Kacić razg. 104. Jer koje se (*t. j. prase*) tog náhrani gada, od neg napne. J. S. Rejković 235. Luckoga se náhranismo mesa i krvi se luke nápojimo. Nar. pjes. vuk 2, 329.*

bbb) u prenesenom smislu. O lakomi indi ljudi . . . prije dušu izranite, neg' se blaga náhranite. V. Došen 76b.

c) náhraniti s dopunom u instrum.

aa) u pravom smislu. Živim tilom i vlastitom krvju tvojom náhrani nas. A. Kanižlić uzr. 70. Jahela náhrani mlikom Sisaru. Đ. Rapić 113 Mi se drugi po vas dan mućimo . . . čim bi nega mogli náhraniti. M. A. Rejković sat. 150. Náhraniceš ti oca somunima. Nar. posl. vuk 192.

bb) u prenesenom smislu. Starešina . . . mlade ričma da náhrani. V. Došen 219a. Pomirio je nas svojim otcem . . . milostju svom i sakramentima oživio, pokripiro i náhranio. I. Velikanović upuć. 1, 37.

b. náhraniti, *t. j. othraniti, odgojiti. Samo u primjeru: Ptica moja ptica, bela golubica, ja sam tebe branil, veliku náhranil. Jačke 17.*

c. Jedan pisac, koji ne zna dobro jezik, upozrješava glag. náhraniti tako, da se ne može razabrati pravo značenje. Načine i putove poznade, po kojima se one potribe, koje za čovjčanski život svaki dan važaju . . . s fajdom mogu dobiti i náhraniti. I. Jablanici 12. Hoće dobro biti . . . stabre posaditi i tako ondi šume náhraniti. 39. Za sejanskoga čovika bi veoma dobro i hasnovito bilo, da si hoće prvi put kobile zadobaviti, da bi si mogao sam kod kuće od njih za svoj posao konje náhraniti. 114. Najprvo važa oko one bašće, gdi će čovik živu ogradu náhraniti . . . brzopleticu naplesti. 180.

NAHRAJVATI, náhranujem, *impf. vidi náhranivati.*

NÁHRÁNKA, f. hraňenica. Samo u Vukovu rječniku (nahranka, nahrankina, djevojka, koja se uzme pod svoje, das Zuchtmädchen, die Zieh-tochter, puella educata in domo mea).

NÁHRÁNKINA, f. isto što náhranka.

NÁHRÁNKO (*bíce takav ake.*), m. tude muško dijete, koje tko othraní kao svoje. Govori se u Lici. V. Bogišić zborn. 381, — u južnom primorju. Slovinac (1884) 108 (otud preuzeo L. Zore, paletk. 110, 228 i postavio ake. náhranko).

NAHRAJEĆE, n. nom. verb. od náhraniti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahraneće, cibatus, cibatus, refectio, saturitas) i u Jambrešićevu (nahraneće, refectio).

NAHRAJVATI, náhranujem, *impf. glag. prema pf. náhraniti. Ima i náhranivati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahranejem, 1. adnutrio, innutrio, cibo, pasco, saturo, 2. odhranujem), u Voltižijinu (nahranejem s. v. náhraniti) i u Stulićevu (nahraničati, náhraniti).*

NAHRCITI, nahrcim, *pf. nagovijestiti, natuknuti. Od na-hrciti; samome hrciti nema potvrde, a tamna je postanu. Samo u jednoj knizi. Radi smo nahrciti, otkle nam se lijeku nadati. M. Pavlinović razl. sp. 54. Bez koje (*t. j. obitevi*), kao što nahrcisimo, ne može da bude otačbine ni naroda. 162.*

NAHREPETATI SE, nahrepēćem se, *pf. mnogo se grohotom nasmijati. Od na-hrepeti; ide*

medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (multum cachinari).

NAHRIPITI, nahripim, pf. *ridi naripiti.*

NAHŘKATI SE, náhřcém se, pf. *satis super que stertuisse. Od na-hrkati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku* (sich satt schnarchen). Govori se na pr. Ala si se nočas nahrkao!

NAHRLITI, nahrlim, pf. *pohitjeti. Od na-hrliti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjera:* Kada Bodin kral prevrli . . . bojnom spravom na n (t. j. na grad) nahrli. J. Kavačić 182a.

NAHRNUTI, nahrnem, pf. *navaliti, udariti. Od na-hrnuti; samome hrnuti nema potvrde. Samo u jednoga pica. Kaduo s carskim hordijam nahrnu Omer-paša sa četiri strane na Brdane. Osvetn. 1, 13. Na Pirot su skladno nahrnuli (stamp. grijeskom nahrnali).* 5, 85. Kad bi bijesna nahrnula banda. 6, 63. — *Slabo po-uzданo.*

NAHROM, adj. malo hrom. Samo u rječniku Belinu (zoppetto, alquanto zoppo) i u Stulićevu (nahrom, hromjahan).

NAHROMLJIVATI, nahrđmljujēm, *impf. isto sto nahramirati, nahramljivati. Samo u primjera:* Pod Halilom dogat nahromljuje. Nar. pjes. hörm. 1, 478.

NAHRPATI, nahrpam, pf. *skupiti u hrpu, naganilati. Od na-hrpiti; samome hrpati nema potvrde. Samo u jednoj knizi. Narpajte u jedan analog sva zla. A. d. Bella razg. 146. Jeda mogu zajedno sva ova skupjena i nahrpana na kojog da nečin zabiližiti raj?* 181. — *Nepouzdano; vidi riječ, koja sad dolazi.*

NAHRPITI, nahrpim, pf. *skupiti u hrpu, naganilati. Od na-hrpiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjerima: (H)ranu, gdi ti nahrpita stoji, nek tko motri. J. S. Rejković 206. Namislite i narpite u jedan analog, u jedan stog sva teška zla. A. d. Bella razg. 68.*

NAHRULITI, nahrulim, pf. *prevariti. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 88. — Tamno.*

NAHRUPITEL, m. nom. ag. *prema glag. nahrupiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahrupitel, aggressor) i u Voltigijinu (assaltore, Angreifer).*

NAHRUPITEĽICA, fem. *prema masc. nahrupitelj. Samo u Voltigijinu rječniku (assaltatrice, Angreiferin).*

NAHRUPITI, nahrupim, pf. *bahnuti, navaliti, udariti. Od na-hrupiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Voltigijinu (assalire, assaltare, überrumpeln, anfallen), u Stulićevu (nahrupiti, nahripiti) i u Popovićevu (nahrupiti, anfallen). U toj brizi čim vojvoda biše, nahrupiše Cuce i Bajice. Osvetn. 2, 180. Drž' se klance poviše Nozdara, kada prvi tud nahrupe Turci. 3, 100. Dotle b'jeli suparnici bili, a jako im nahrupili crni (t. j. Arapi). 3, 141.*

NAHRUPLEŇE, n. nom. verb. od nahrupiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahrupleňe, aggressio, invasio) i u Voltigijinu (assalto, Anfall).

NAHRUPLJIVATI, nahrupljujem, *impf. glag. načiněn prema pf. nahrupiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahrupljujem, navajujem) i u Voltigijinu (nahrupljujem s. v. nahrupiti).*

NAHUC-, NAHUD-, NAHUĐ-

NAHUHORITI SE, nahuhorim se, pf. *ponijeti se. Od na-huhoriti se; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nahuhoriti se, superbire).*

NAHUHORIVATI SE, nahuhoruje se, *impf. glag. načiněn prema pf. nahuhoriti se. Samo u Stulićevu rječniku (nahuhorivati se nahuhoriti se).*

NAHÚKATI, náhúčem (náhúkám), pf. *huknuti (huknuti, dahnutí) na što. Od na-hukati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. alalaufen (v. Farben), tal. appannare; imu i nahukau za něm. angelaufen, tal. appannato. Něm. i tal. glagol znači: kákvom bojom malko prevući koji predmet, da se čini, kao da je boja postala hukněm (iz ludskej usta), kao na pr. kad se huče u staklo.*

NAHUMORITI SE, náhumorím se, isto što nahumuriti se. Od na-humoriti se; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Stulićevu (nahumoriti se, nahumuriti se) i u Vukovu (finster werden, obnubilior s naznacom, da se govori u Dubrovniku).

NAHUST-, NAHUSK-

NAHUFURITI SE, nahuzurim se, pf. *nauživati se. Od na-huzuriti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (perfrui).*

NAHVAL, adv. *vidi nahvalo.*

NAHVALA, f. *isto što pohvala. U rječniku Belinu (elogio), u Bjelostjenčevu (elogium) i u Stulićevu (elogium s naznakom, da je iz Belina rječn.). Ja od eviča ne pišem nafale, jer kućniku to su stvari male. J. S. Rejković 275.*

NAHVALAN, nahvalna, adj. onaj, koji se čini, koji se događa nahvalice. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. absichtlich, tal. intenzionato.

NAHVALICE, adv. *isto što hotimice. Pored nahvalice govori se i navalice i nafalice (kao i vala, fala pored hvala). Jamačno je u svezi s riječju hvala, ali je tamna razlika u značenju: voja, hoćeće (koje je u nahvalice, t. j. s vojom, hoćećem, hotimice) premu: slava, zahvala. Istu razliku u značenju ima i eč. adv. naschvál (t. j. hotimice). Između rječnika samo u Vukovu (navalice, mit Fleiss. de industria). Nahvalice kažeš, da će poći. Zborn. (1520) 115b. Nahvalice i samohotno opire se. Š. Budinić suma 134b. Tko koga dovede na rasrčbu nahvalice. M. Divković nauk 125a. Ako bi tko za strah aliti za stid samo jedan grijeh ostavio (t. j. na isporijedi). bes. 91. Mnogo puta mati dijete nafalice pusti iz krila. S. Margitić fala 152. Nego sam se, sele, pobolio da glavice, ali nafalice. Nar. pjes. bog. 253. To ja nafalice učinih. A. Kanižić utoč. 547. Spavaše gospodin ne od linosti, nego hotimice (sic!) iliti nafalice (stamp. nafalic). D. Rapić 111. Kao da nu čovik nafalice posjejao. I. Jablanici 102. Mjesto da uzme od ribe desno krilo, on mu (ili navalice ili zaboravivši) kazao lijevo. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xlvi. Onamo, može biti navalice, zametne s Milenkom nekaku raspru. prav. sov. 54. Kad ih zgleda Ivan kapetane, nafalice nogom naramljuje. Nar. pjes. juk. 390. Pa se vojna nahvalice gradi. Osvetn. 3, 26. Riječi, koje su pisici nahvalice ili nehotice ostavili nedopisane, ja sam dopunio. D. Daničić u Ivecović*

ćevu rječn. Govori se u turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 281.

NAHVALICOM, adv. isto što nahvalice. Upravo je instr. sing. od imenice nahvalica, kojoj nema potvrde. a znaćeće bi joj bilo: vođa, hoćeće. Samo u jednom spomeniku xiv vijeka i otud u Daničićevu rječniku (nahvalica, samo instr. nahvalicom, de industria). Ašte li nahvalicom popase, da platiti popašu. Zak. duš. 35. Kto něst prišao nahvalicom . . . da platiti 300 perper. 36.

NAHVALIČAN, nahvalična, adj. koji se čini ili koji se događa nahvalice. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. absichtlich.

NAHVALIĆNOST, f. apstr. imenica prema pridjevu nahvaličan. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Absichtlichkeit.

NAHVÁLITI, náhválím, pf.

a) bez riječce se. Od na-hvaliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom.

aa) isto što pohvaliti. Samo u primjeru: Da te nahvalim jur prid rusagom svim. M. Marulić 256.

bb) nahvaliti komē Boga, dobro jutro i t. d., t. j. nazvati (u pozdravljanu). Potvrda ima samo iz bosansko-hercegovačkoga govora. Noži momaka Boga nafalio. Nar. pies. juk. 92. Sviima Luka Boga nafalio. 302. Susrete ga kume Vukashine, dobru sreću nahvalio Luci. Osvetn. 2, 10. Tko će nemu na uranak doći i dobro mu nahvaliti jutarce. 2, 18. Pošto pošo k vojvodovoj ruci, krotko Božju pomoći nahvalio. 2, 157. Pravo grede na kneževo vrata, dobar danak nahvalio knezu. 3, 84. Pa on banu Boga nahvalio. Nar. pies. hōrm. 1, 267.

b) nahvaliti se. Od na-hvaliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. a) izreći dosta hvale (t. j. zahvale). Ko se čuda ne nagneda, ta se Boga ne nahvali. Nar. posl. vuk 156. — b) izreći dosta hvale (t. j. pohvare). Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. Ne može ga se učite, nahvaliti.

NAHVALNOST, f. isto što nahvala. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nahvala, nahvalnost, elogium).

NAHVAO, odv. isto što nahvalice, s kojim je i istoga poštana. Postalo od na-hval. Između rječnika samo u Vukovu (návô, vide navalice). Ku (t. j. vodu) morebiti da nahval smutile bihu. P. Zoranić 20. Er se ljudi nahvao toliko počeće umnažat. M. Držić 241. Ljudi nahvao zajedno s negromanti pridoše u ove naše strane. 241. Sad mu je was ograd . . . jak kamen samtotvor, a nigdar provalaen van nahval ki prozor. Đ. Baraković vila 105. Nahval, t. j. nahvalice, čuo od neke žene iz Like P. Brantner.

NÁHVATATI, náhvatám, pf. mnogo uhvatiti, ali ne na jedan put, nego pomalo. Od na-hvatati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i nahvatati se. Pored nahvatati govori se i nafatati i navatati. Između rječnika samo u Vukovu (nahvatati, genug fangen, satis capere, n. pr. raka, — nahvatati se, 1. n. pr. nahvatala se čad na verige, sich ansetzen, adharesco, 2. sich satt fangen, satis copisse. Jesu li se glava nakaniali i živijeh roba nahvatali? Ogl. sr. 394. Naklopi se narod na plijen, i nahvatase ovaca i volova i telaca. Đ. Daničić 1 sam. 14, 32. Učinjeću, da se ribe u rijekama tvojim nahvataju na krlušti tvoje. jezek. 29, 4. Nahvataj sebi vode za opsadu. naum 3, 4.

NAHVISTATI, nahvistam, pf. izbiti, istući. Od na-hvistati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (ali quem percutere, caedere, verberare; jamačno je krivo, što se veli, da se slaže s dativom: nahvistati komu).

NAHVJELATI, nahvjelam, pf. izrezati na komadiće. Od na-hvjelati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (multum panis in frusta concidere). — Ne poruzdano.

NAIČIĆ, m. prezime. Potvrda je samo: Radić Naičić, sin Novakov (iz xv vijeka). Mon. croat. 69. — Tamno; a možda je rđavo zapisano ili stampano.

NAIĆE, n. nom. verb. od naići. Vidi naitije. Ispor. iziće.

NAIĆI, náidém, pf. doći, nagaziti, napasti. Od na-ići; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Akc. je kao u nadići (vidi tam); ali u inf. može također biti naići, a u prez. ta kođer náidém (pored náidém). U prez., imper. i aor. može biti ne samo -d-, nego i -d-. Između rječnika samo u Vukovu (vidi daće).

(a) naići, t. j. doći. Kad na vodu naidoše Turci, al' hajduci k vodi dolazili. Nar. pjes. vuk 3, 336. Kad tamo, a to nekake zverke naišle te mekiňe sve pojele. Nar. prip. vuk 174. Bila mu je kuća otvorena i sto postavljen za svakoga, koji bi mu otkud naišao. Vuk prav. sov. 77. A kad druga naišla godina, porodi se kitna Andelija. Nar. pjes. stojad. 1, 174. Ako izade vatra i naide na trne. Đ. Daničić 2 mojs. 22, 6. Voz izide na vrata gradska i sjede ondje. I gle, naide onaj osvetnik, za kojega Voz govorase. rut 4, 1. — Ovamo ide vađada i primjer: Ne može mu kolač na ruku da naide (ne ide mu posao za rukom). Nar. posl. vuk 205. Tako i primjer: Naišla puna kopna vina, angelaufen (aus dem rinndenden Fasse), confluxit. Vuk rječn. Ispor. doći pod II, 13.

b) nagaziti, namjeriti se. U rječniku Vukovu (worauf stossen, offend). Kad na prvi deset (t. j. momaka) naišao (t. j. Nenad), nitko ne sme pred neg da izide. Nar. pjes. vuk 2, 78. Stane ići iz jedne sobe u drugu i tako naide na jednu sobu, u kojoj vidi svoju sestru. Nar. prip. vuk 10. Carev sin lovio u šumi, pa nekako psi naidu na ono drvo. Nar. prip. vuk² 224. Jadi pakleni zadesiće me, naidoh na tugu i muku. Đ. Daničić psal. 116, 3. — Ovamo se meće i primjer, u kojem je naići se (pas.): Kad se naide na zmiju ili na zeca ili predu put ove životinje, nije na dobro. M. Đ. Milićević živ. srb. glasn 37, 172.

c) napasti, navaliti. Udoba jest supostatnom ljestvno na njih naiti. Sava glasn. 40, 166. Egiptene o našđešihs inoplemenylicēhs postradavše mnogo . . . pritekoše. Starine 3, 223. A kad oni govoratu narodu, naidoše na njih sveštenici. Vuk djela ap. 4, 1 (prema crkvenoslav. напоша; u grč. je tekstu ἐπέστησα, u lat. supervenerunt; — u izdalu god. 1870 promijeneno je naidoše u izdoše).

d) pristati; kao da je to u primjeru: Ne može čizma da naide na nogu, ist zu eng. Vuk rječni.

NAIGRATI, náigrám, pf.

a) bez riječce se. Od na-igrati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4 i 5.

(a) igrajem što steći, dobiti. Samo u Vu-

koru rječniku (durch Tanzen erwerben, saltu acquiro s primjerom iz nar. posl. vuk 95: Igraj, igraj, međede, što naigraš, to tebe).

b) učiniti, da koñ poi grara. Samo u primjeru: Lako, vranče, pust mi ne ostao, danas éu te igrom naigrati. Nar. pjes. petr. 2, 516.

b. naigrati se o igranu u obilnoj mjeri; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Belinu (ballare a saziat str. 244a), u Stulićevu (multum tripudiare, jocari, choreas ducere) i u Vukoru (sich satt spielen, satis lusisse, — sich satt tanzen, satis saltasse).

a) uopće. Hudosrjećna se ti naigrala! M. Držić 191. Gost s gostom najide se i napije, naigra se i napiva. B. Leaković gov. 61. Nijesam se nikad naigrala, nego kad sam brata oznila. Nar. pjes. vuk 1, 530. Koja s' bole od nih naigra, ona bude caru vezija. Nar. pjes. petr. 1, 61.

b) s dopunom u gen. Kada li se igre naigraše. J. Krmpotić mal. 20. Nek se moja naiveseli majka i sestrice kola naigraju. Nar. pjes. vuk 1, 246. Želna sam se kola naigrati i u kolu pjesme napjevati. Nar. pjes. vila (1868) 673.

NAIJEDAÑE. *n. nom. verb. od najedati. Samo u rječniku Stulićevu (najedañe, najedeñe) i u Vukoru (das Anbeissen, admorsio).*

NAIJÈDATI. *najedâm, impf. glag. prema pf. najesti. Govori se i piše također najédati; ispor. izjedati pored izjedati.*

a. bez riječce se. Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 3.

a) isto što nagrizati. Između rječnika samo u Vukoru (anbeissen, admordeo). U prenesenom značenju, t. j. pomalo opadati, klevetati uzet je glag. u primjeru: Svaki dan i svaki čas najedati (najedañu, — može se čitati i najedaju) zli i opaci dobre i počtene. M. Divković bes. 469. Ove guske neka se među tijem napiñu i uzalud muće, da besmrtnе najedaju i mrtve ubiju. Vuk pis. 60.

b) najedati koga, t. j. obilno ga hraniti. Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (najedati koga, v. najesti, t. j. alimenta copiose alicui suppeditare).

b. najedati se, t. j. mnogo jesti. Između rječnika samo u Stulićevu (najedati se, najesti se). Ne najeda se vuk po poruci mesa. Poslov. danič. Vuk zavija, grdi oblama medvjed voće, najeda (moglo bi se čitati i najeda) se. N. Marči 19.

NAIJÈDITI, *najedim, pf. nałutiti. Od najediti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se i piše takoder najédiri; ispor. ijediti i jediti. Ina i reflex. najediti se. U rječniku Voltiğijinu (najediti se, arrabiarsi, infuriarsi, sich erzürnen), u Stulićevu (najediti se, razjediti se) i u Vukoru (najediti, erzürnen, irrito). Isprid kučka najedena bježi košuta. N. Marči 77. Što si mi se, snašo, najedila? Pjev. crn. 120a. Na Mitra se Filip najedio. 152b. Da te nije kogod najedio? 217a. A Strahiń se najedi juto. 278a. Amanat ti, ne najedi se! P. Petrović gor. vijen. 85. Uhvativši treći dan treću jeguļu najedi se i reče: Vrag uzeo i ovako ribane! Nar. prip. vuk 147. Kad sagleda sina i nevjestu, najedi se žestoko i stane koriti sina. Nar. prip. vuk² 233. Da je iskuša, šta se to ona na nega najedila. Nar. prip. vrč. 112. Najedi se Kañoš i reče. S. Lubiša prip. 19. No se bojim, da se pop Rade ne najedi. 184. Ali si se najedila, kumo, jer te nisam divno darovao? Nar.*

pjes. vuk 7, 377. Govori se u Lici, na pr. Najedio se na me ka vuk. Ne diraj u me, jer sam najeden. J. Bogdanović.

NÀIHEST, *näjesti, f. sitost, lakomost; t. j. kad se tko najede, ili kad hoće da se najede. Pored najest gorovi se i näjést, näjesti.*

a) sitost. Samo u rjećicima, i to u Belinu (najest, sazietà), u Jambrešićevu (satias. u lat. dijelu) i u Vukovu (najest, Sättigung, saturitas: u tome nije najesti).

b) lakomost. U rječniku Belinu (najest, ingordigia, avidità s primjerom iz Palmotiça 3, 221a) i u Stulićevu (najest, aviditas s primjerom iz Palmotiça, što ga donosi i Bela). Neposlušna za tijem žena cijeća obijesne sve najestи teškom platom bi plaćena, da sved rađa u bolesti. G. Palmotić 3, 121a. Ko grabeća kada ptica cijeće najest svoje hude dode u jato golubica i od nih jednu zgrabiti bude. 3, 221a.

NAÍLAZITI, *nailazîm, impf. nastupati. Kao što nadlaziti, nailaziti stoji prema nadići, naći, tako se i nailaziti osjeća kao impf. glag. prema pf. naci (zato i stoji iza prijedloga -i-: na-i-laziti prema na-i-ci). Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego kod glag. nastupati kao negov sinonim). Daňu nailaze na mrak i u podne pipaju kao po noći. D. Daničić jov 5, 14. Nailazimo dakle ... i na prerađeno djelo Domentijanovo. D. Daničić u Ivankovićevu rječn.*

NAÍMÀČ, *naimáča (jamačno je takav akc.), m. nom. ag. prema glag. naimati. Samo u Popovićevu rječniku (Pächter, Dinger).*

NAIMAÇICA, *fem. prema masc. naimač. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (mercenario, conductrix) i u Stulićevu (naimačica, najamenica s naznacom, da je iz Bjelostjenčevu rječn.).*

NAIMALAC, *naimaoca, m. isto što naimač. Samo u rjećicima, i to u Belinu (affittuario, pigionale), u Voltiğijinu (affittuale, Mietmann) i u Stulićevu (qui inquilinos excipit, qui domum suam alteri locat s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NAIMALICA, *f. isto što naimačica. Samo u Stulićevu rječniku (naimalica, quae ut supra, t. j. kako je kod naimalac).*

NAIMÀÑE, *n. nom. verb. od naimati i naimati se. Samo u rjećicima, i to u Mikařinu (naimanje, datje u najam, locatio, — uzimlenje u najam, conductio), u Belinu (l' affittare, il pigliare ad affitto), u Bjelostjenčevu (naimačne, naječe, conductio, — daňe u najem, locatio), u Jambrešićevu (conductio), u Voltiğijinu (affitto, piggione, Miete), u Stulićevu (naimačne, najmodaňe s naznakom, da je iz Mikařina rječn.) i u Vukovu (das Mieten, conductio).*

NAIMAR, *naimara, m. isto što neimar (vidi tam). Ne bismo mogli ni naimara platiti, a kamoli sve majstore. Nar. prip. vrč. 185. Govori se u Bosni. Zborn. za nar. živ. 1, 34.*

NAIMATEL, *m. isto što naimalac. Samo u Stulićevu rječniku (nimateł, naimalac).*

NÀIMATI, *nàimâm (nàimâm), impf. davati u najam, uzimati u najam. Pored -i- nalazi se i -ji-, a J. S. Rejković ima -j- (vidi među primjerima). Od istoga korijena, koji je u najam i u najeti, najmiti, koje su pf. glagoli prema naimati. U svijet rjećicima osim Daničićeva (vidi daće). Najstarija je potvrda u Bernardina.*

a. naimati, t. j. darati u najam.

a) u akt. i pas. U rječniku *Mikačinu* (naimati, dati u najam, loco, locationem facere, — naiman, dat u najam, locatus), u *Belinu* (naimati, affittare, dare ad affitto), u *Bjelostjenčevu* (naimem, u najem dajem, conducere nummos) i u *Stuličevu* (naimati komu, najmodavati s naznakom, da je iz *Mikačina rječen*). Ki tacim najimlju ili naftiviju ili po koji se hoće iui put dopušćaju pribivališća, da u njih užure činili budu. S. Budinić ispr. 140. Svakomu je zabraćeno primati kainatnike očite u svoje kuće i baštine, niti se mogu naimati kuće ovakovo cejladi. A. d. Costa 2. 143.

b) naimati se (reflex.), t. j. davati se u najam. Između rječnika samo u *Vukovu* (naimati se, sich aufdingen lassen, conducor). Najamnik se ne naima samo da se rani, nego da posluje gospodaru. S. Margitić fala 160. On nije ni za koga u vojnu otiašao niti se je za koga naimao u ajduke (iz g. 1717). Glasnik II, 3, 204. K tom se ljudi najmaju za (hranu). J. S. Rejković 156. Imao je oko 50 svoji ovaca, no ni kuće ni kućista, nego se po selu najmalo te čuvao gazdinske ovce. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xxiii. Krčalije... poslije su se naimali u pāšā i u drugijeh Turskih starješina. Vuk rječn. s. v. krčalija. Čamđije se u dahija i u ostalijeh poglavica Turskih naimali u vojničku službu. Vuk u *Ivekovićevu rječen*. Koji bijahu siti, naimaju se za hjeb. Đ. Daničić I sam. 2, 5.

b. uzimati u najam. U rječniku *Vrančičevu* (naimati, conducere), u *Mikačinu* (naimati, uzeti u najam, conduso, — naiman, uzet u najam, conductus), u *Belinu* (naimati, condurre, in senso di condurre gli operai al lavoro), u *Bjelostjenčevu* (naimem, conduco), u *Jambrešičevu* (naimem, conduco, u lat. dijelu), u *Voltigijinu* (naimati, prendere in affito, mieten), u *Stuličevu* (naimati koga, naimouzeti, naimati težake, operarios conducere s naznakom, da je iz *Mikačina rječen*) i u *Vukovu* (aufnehmen, mieten, conduco).

a) objekt je češade. Ki izajde u jutro rano naimati težake u svoj vinograd. Bernardin 19. Koji izide prvo jutro naimati težake u vinograd svoj. M. Račina 34a. Koji izajde v jutro rano naimati težake u vinograd svój. Postila (1562) 27b. U današnjemu evandelju Isukrst naima težake. M. Divković bes. 208. Koji izajde u jutru rano naimati težake u vinograd svoj. I. Bandulavice 24b. Koji izišavši u jutru rano naimaše težake u svoj vinograd. E. Pavić ogl. 584. Koji najma težake u vinograd svoj. J. S. Rejković x. U Kastelima... imaju narikače, koje prijačeli i poznanici pokojnikovi naimlju i šalu mu kici, da ga žale. Vuk nar. pjes. 1, 89. Jesam li te svagda svjetovala, da svakijeh ne naimaš sluga? Nar. pjes. vuk 2, 459. Koji u jutru rano izide, da najima poslenike u vinograd svoj. Vuk mat. 20, 1. Neka idu (t. j. neferi) ka Kosturu gradu, dali će ih Nina naimati, da kopaju endek oko grada. Nar. pjes. juk 63. Oni naimahu kamenare i drvođeje, da se obnovi dom Gospodni. Đ. Daničić 2 dnevni. 24, 12. Naimahu savjetnike suprot nimu. jezd. 4, 5.

b) objekt je stvar. Zato sam se morao svagda ranije na konak ustavljati, koji sam naimo svagda u krčmama. G. Zelić 179. Više se primjera nije našlo.

c. naimati se. t. j. dobivati prijepliru bolest. Gorori se u Bakru, u Grizanima (u Hrv.), na pr. Deca se u školi naimlju sraba (t. j. okužuju se srbabom). S. Ivšić. Vidi najeti pod c.

NAIMAVAC, naimavca, m. isto što nimatef. Samo u *Jambrešičevu* rječniku (naimavec, conductor).

NAIMAVATI, naimavam, impf. iter. glag. način prema naimati. Samo u *Voltigijinu* rječniku (naimavam uz inf. naimati).

NAIMAVKA, fem. prema masc. naimavac. U rječniku *Bjelostjenčevu* (naimaćica, naimavka) i u *Stuličevu* (naimavka, najamenica). Po *Bjelostjenčevu* je tumačenu značenje aktivno (ona, koja naima), a po *Stuličevu* je pasivno (ona, koja je najmlena), ali je u oba rječnika riječ nepouzdana.

NĀIME, adv. nominativ, praesertim. Od naime. Imu i naimre, koje je postalo od na-ime-že, pošto se ž pretvorilo u r (ispore. moreš, more od možeš, može), a -e- ispalo.

a) isto što po imenu, pojmenice. Između rječnika samo u *Vukovu* (namentlich, nominativ). Umreli Đurađ, da je vođan treti sin Vlkoš kovači utoci, a naimre Lazar (iz svršetka xiv vijekaja). K. Jireček spom. 44. Ove sam pjesme ja slušao od onijeb, koji su sami koledani bili, a naime od Jove Petrovog i Jove Grka. Vuk živ. 17. Upotrebljava se i kad se ne navode vlastita imena, nego se hoće što da osobito istakne. Četvrti dan stvari Bog vidjela na nebū... a naime veliko vidjelo i malo vidjelo. Đ. Daničić u *Ivekovićevu rječen*. Kad glagoli g nati i t kati imaju po prvom razdjelu pete vrste sadašnje vrijeme, prilog sadašnjega vremena i zapovjedno, tada u tijem oblicima imaju i akcenat kao rečeni glagoli, naime kao oni pod (br.) 53. rad. jug. ak. 6, 136. Još nekoliko primjera vidi kod ime pod 2, c, a-d.

b) osobito, navlastito. U rječniku *Bjelostjenčevu* (najmre [naymre]), osobito, praecipue, praesertim, speciatim... specialiter) i u *Jambrešičevu* (najmre, nempe, praesertim). Kadi bi bilo providjenje človičasko, a najmre u nemoci? (t. j. kad ne bi bilo žena). Korizm. 102a. Molitva je vridna, a naime suprot grihom. Naručen. 97b. Kada me ti pozdravljaš, vele mi je draga, a naime kada rečeš: Gospodin s tobū. Mirakuli 13. Čudo za jednog rođenoga Slovinu, da kamoli za jednog inostranca, a najmre Mađara. A. Blagojević khin. vi. U Slavoniji štimaju mudrace gorje neg' zločeste kosce, najmre onih, koji protivnici postadoše prama našim pisci. pjesn. 36. Ņega mora čovik u istomu djelu, ako se naimre s nime često zabavlj, mlogo bole naučiti. I. Jablanci 70. To j' moj cij jedini, ufanje mi pravi, da ēu ga dostignut od vaše ljubavi, najmre kad otvorim, da j' žalost škodljiva. M. Kuhačević 26. Dva primjera vidi još kodime pod 2, c, f.

c) književnici danas pišu na pr. Petrović se upropasti, kad me jučer iznenada ugleda na ulici; on je naime tvrdio držao, da sam jesenjas umrla. Tu je naime uzeto prema nēm. nāmlich, koje se uzima, kad se što naprijed rečeno izbliže objašnaru (lat. enim).

NĀIMENOVĀNE, n. nom. verb. od naimenovati. Uzima se za nēm. Ernennung. Jur. pol. termin. 189. B. Petranović r. k. 54 (ovdje i za tal. nomina). Popović rječn.

NĀIMENOVATI, naimenujem, pf. postariti (kad onaj, koji ima vlast, postavi koga u kakvoj jarnoj službi). Od na-imenovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda i samo imenovati može biti pf. glag.). Između rječnika samo u *Popovićevu* (ernennen). Tako mu dadu barjak i otvoreno pismo, u kome ga naimenjuju bužubašom. Vuk dan. 1, 73. Da vas je

car naimenovao vladikom. Vuk u *Irekovićevu rječn.* Knaž srbski blagovolio je naimenovati vi sočajšim ukazom svojim gospodara Jovana M. Obrenovića generalom. Nov. sr. 1835, 66. Naimenovati . . . ernennen einen Beamten, einen zum Nachfolger. Jur. pol. termin. 189. Naime novati, ernennen, bestellen, nominare. B. Petranović r. kn. 54.

NAISKĀP, adv. do (zadnje) kapi. Od na iskap; ali samo iskap nije u običaju. Između rječnika samo u *Vukovu* (naiskap piti, bis auf die Hefen, ad ultimam usque guttam). Ja bih mislio, da su već i Hrvati popili svoju čašu naiskap. M. Pavlinović razg. 57.

NAISKATI SE, naištem se, pf. o iskašu u obilnoj mjeri. Od na-iskati; ide među glagole navedene kod 1 na, pod II, 3. U rječniku nijednom. Najdoh Kurta i Cesera, od kad jih se sfud na-iskah. M. Gazarović 68. *Govori se u Lici* sa značenjem: namoliti se, na pr. Naiskačeš se, dok šta dobiješ od nega. J. Bogdanović.

NAISTI, naiđem, pf. isto što naići. Od na-isti (isti, t. j. ići, iti). Samo u *Vukovu* rječniku (naisti, vide naići).

NAITIJE, n. nom. verb. od naići. Samo u *Daničićevu rječniku* (naitije, invasio. accessus s ova dva primjeru.) Vši o gospodi slobodnom žitije naše i zemlji našu nerasypanu protivnyh naitijem. Domentjanb 36. Blagovesti jej bez mužno duha svetoga naitijem . . . roditi Hrista. 169. U prvom je primjeru značenje prema naići pod c, a u drugom prema a.

NAÍVAN, náívna (s takvijem se akc. govor), adj. prirođan, iskren. *Govori se i piše u naše vrijeme. Iz franc. pridjeva istoga značenja naif, naïve.*

NAÍVNÖST, náívnosti, f. apstr. imenica značenja od pridjeva naivan. *Govori se i piše (s značenjem akc.) u naše vrijeme.*

NAIVERATI, naiveram, pf. *Glag. se govorio o nekom šarenom vještačkom tkaču.* J. Belović-Bern. 87 (supl., s naznakom, da se govorio u *Vrlici* i *Drnišu* u Dalm.). *U istoj knizi ima i glag. iverati sa značenjem: šare utkivati; ima i iver: narodno tkanje na torbama u drije šare, — iveriće, m. pl. uzorak vezen i tkan.* — Od na iverati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

NAIZMJENCE, adv. na izmjenu, izmjenjujući se. U rječniku *Bjelostjenčevu* (naizmence, na izmenu, vezda jeden, vezda drugi, alternativi), u *Stulićevu* (naizmence, vicissim, vicissatim, alterne s naznakom, da je iz *Bjelostjenčeva rječn.*) i u *Vukovu* (abwechselnd, vicissim, n. pr. čuvaju straže naizmjence, t. j. jedan pa drugi). Primjere vidi kod izmjence pod a.

NAIZMJENICE (jamaeno je takav akc.), adv. isto što naizmjence. U rječniku *Mikašinu* (na izmnicice, vicissim, alternativi, alterne, — na izminice činiti, alterno) i u *Stulićevu* (naizmjencice, vicissim, vicissatim, alterne s primjerom iz *Palmostića* 3, 227b). Primjerima, što su navedeni kod izmjencice pod a, dodaju se još: Kolike ova sličnos od sreća uzrokovane naizmjencice među njima luvezni. Čestitosti 23. Naizmjencice su dakle jadovni osudeni sad u vodi, koja ji(h) ledi i smrzuje, sad u vatri, koja ji(h) palji i žeže. F. Lastrić ned. 391.

NAIZOBIL, adv. izobila, mnogo. Samo u primjeru: Jezera i tromih rječina naizobil (t. j. ima u pruskoj zemljì). M. Pavlinović rad. S.

NAÍZRÉD, adv. poredom, po redu. Između

rječnika samo u *Vukovu* (der Reihe nach, ex ordine). Primjere vidi kod izred.

NAÍZREDICÉ, adv. isto što naizred. Između rječnika samo u *Stulićevu* (gdje se krivo veli, da znači isto što naizmjence, a još se veli, da se nalazi u *Lastrića*) i u *Vukovu* (der Reihe nach, ex ordine). Jedini primjer, koji se našao, naveđen je kod izredice.

NAÍZUST, adv. na pamet. Od na izust, t. j. što se govorí iz ista, a ne čitu se iz knige. Ovaj adv. s istijem značenjem ima i u ruskom jez.: naučuć. Između rječnika samo u *Vukovu* (auswendig, memoriter). Koji izuči naizust mlogo reči i razgovora tuđeg jezika, a no znajući, šta znaće. D. Obradović sov. 102. Kad dak tako iz rukopisa izuči bekavici (mlogi više naizust, nego po slovima), onda uzme časlovac. Vuk dan. 2, 119. Račun je predavao (t. j. Jugović) naizust. prav. sov. 82. Natpis . . . razgledavši ga dobro i pročitavši nekolika puta naučim naizust. 84.

NAIZVAN, adv. isto što izvan, vani. Između rječnika samo u *Stulićevu* (foris). Primjere vidi kod 1 izvan pod A, e i pod B, 2, b.

NAJ, pronom. mjesto onaj. Samo u starijeh čakavaca iza *prijedloga* na, va. Na nom svitu. Korizm. 38a. Va nom vrimeni. 39b. Na nom križi propet. 57a. Pride na no mesto. 93a. Ako je va no vreme zdrav. Naručn. 72b. — *Nalazi se i danas u nar. pjesmama*, na pr. za 'nu čašu. Nar. pjes. vuk 1, 570, na 'no mjesto. 5 (1898) 272, — ali to je samo poradi stihu. — Vidi 2 n.

NAJ, rječica za izricanje imperativa. Ovo je upravo 2. l. sing. imper. od glag. nehati, dakle naj mjesto nehaj; glag. se nehati nalazi u nekim slav. jezicima sa značenjem puštati (slov. nehati, čes. nechatí, poł. niechęć). Rječica dakle naj upravo znači: puštaj; na pr. naj čita (t. j. neka čita, upravo: puštaj, da čita; ispor. rus. пустить читать), naj čitati (t. j. nemoj čitati, upravo: puštaj čitati, puštaj čitanje). Nalazi se samo u kajk. govoru, na pr. naj dojde, naj dojdú (neka dođe, neka dođu), naj kričati (nemoj kričati). Kad treba ispred inf. naznačiti množinu, govore kajkavci najte, na pr. najte kričati. Kako je naj (najte) u kajkavaca veoma obično, tako je i u Slovenaca. Između rječnika samo u *Bjelostjenčevu* (naj, nemoj, neka, noli). Vu tom se naj ništar ne boji (iz kajk. pisma pisanoga oko g. 1650). Starine 11, 91.

NAJ, rječica za tvorbu superlativa, na pr. najbojni, najviše. Ovo je nekad bila osobita riječ, t. j. lok. sing. od imenice naja (ili možda naj masc., naje neutr.), kojoj je trag sačuvat samo u rus. adv. vñati ili vñau (od starijeg вън), koji znači: veoma, vrlo, jako. Što je pomenuta imenica upravo značila, to se ne može reći. Ako je naj; ako komparativ ima brzi akc., onda taj akc. može ostati, ali ne mora, te se govorí na pr. najboli, najljepša, najljepše, najvjše ili najbojni, najljepša, najljepše, najviše, drugi akc. iza naj ostaju; na pr. najgörni, najprívoga, najmudijski, najbogatijski, najplemenitijé i t. d. U tom događaju dakle rječi imaju po dva akc., pa bi poradi toga dobro bilo, kad bi se naj pisalo odjeđeno, na pr. naj mudriji. Takvo bi se pisanje u fonetičkom pravopisu moglo preporučiti osobito poradi onih pridjeva, koji se počinju s glasom j, na pr. naj jači, naj južniji, naj jeftiniji, jer pisanje jj ne odgovara fonetičkom pravopisu. Ali kako je pitanje, hoće li se što pisati zajedno ili rastavljeno, ponajviše sasma neznatne važnosti, tako je sve jedno, hoće li se pisati najmudijski ili naj mudriji; dosta je, da se zna, da je naj oso-

bita riječca sa svojim samostalnim akcentom. Tu riječcu za tvorbu superlativa imaju sví slav. jezici, potječe dakle iz praslavenskoga jezika; u našem joj jeziku ima potvrda od najstarijih vremena. Kao osobita riječ zabilježena je u rječniku Mikačinu (naj, to jest svrh svijeh, veće od svijeh, maxime, u Stulicevnu (naj, to jest svrh svijeh, veće od svijeh, ceteris praestans), u Vukovu (naj, am, um den Superlativ zu bilden: najboži, am besten, der Beste, maxime, super omnes s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 240: Naj ostragu Krla kapetane) i u Daničićevu (naj dodaje se komparativu te biva superlativ). O općenoj službi riječce naj, t. j. da združujući se s komparativom tvori superlativ, nije potrebno ništa daže govoriti, ali neke osobine važa da se odjelito spomenu.

a) *Katkad se naj združuje s pozitivom i tako nastaje superlativ.* Plemića ni kmeta nij, ki se slavi, da j' gospodin Tetta trgovac najpravi. J. Armolušić VIII. Ova dva lika najvlastita. B. Kašić rit. 358. Srne protiv svojoj čudi doli u dna najnizoka (*u sroku!*). J. Kavačin 458a. Moć prostiti djelo je Božje najhrabreno (*u sroku!*). 537b. Od najsilnih nevjernikah. I. Grličić 3. Najucvijen, addoloratissimo. Najbezgrešno, innocentissimamente. Bela rječn. Složil najpoglavitia djelovanja prisvetoga Benedikta. I. Đordić ben. 210. Jest ju mučilo i bolo kano najbodljivo trne. A. Tomović gov. 201. — *Ovamo idu i prilozi:* najnaprijed, najostragu, najožgor, kojima se potvrde navode na svome mjestu. S pozitivom je združeno naj i u superlativima: najdoči, najgorni, najpriči, najstražni, najposjedni, najposlje, najprije, najzad. — *Ne idu ovamo primjeri* iz Gundulića 239. 307. 533: najgorući, najčestiti, nazločesti, jer svuda tu i stoje mjesto -riji po osobitom metričkim pravilima, kojih se pjesnik držao. — *Pojav,* o kojem se govoriti, veoma je običan u bugarskom jeziku, a nalazi se i u onim srpskim narječjima, koja tome jeziku blizu stope, na pr. najbogat, najmalo (t. j. najbogatiji, najmaće) u timočko-lužičkom narječju, — na loš, najslaba (t. j. najlošiji, najslabija) u južno-moravskom narječju. A. Belić 440. 441. U istim srpskim narječjima združuje se naj i s imenicama i s glagolima, na pr. najgazda (t. j. najboži gazda), najnesreća (t. j. najveća nesreća), naj znaju (t. j. najbože znaju), najtrebalo (t. j. najviše trebalio). A. Belić 441. *I taj se pojav* nalazi u bug. jeziku. Ispor. najvoleti, najvolim.

b) *Ispred riječi prije, prvi udvaja se katkad naj pojucenja radi.* Opet k tebi utičem se i naj najpri poklaňam se. P. Knežević pis. 90. Naj najpre naumi, da izbavi. Vuk grada 70 (*u biogr. izdanju* g. 1898 na str. 142 stampano je samo jedno naj). Ići će svi veliki činovnici naj najpre u carski dvor. Nov. sr. 1834, 61. Kako udari grom čoveka, naj najpre i bez zadržavača treba ga izneti na čist vozduh. 1835, 14. Samim nim te i naj najprvim nim. Č. Čojković pjev. crn. 94b. — *Vidi* najnapre.

c) *Kad se jedan do drugoga sastanu dva superlatira, onda se katkad naj uzima samo na prvom mjestu.* Koliko smo najboži i razumnije mogli. Ant. Dalm. nov. tešt. I, predgov. Stavi družba glavom nega (t. j. Omera) razbojnika i lupeža ko najvrljijega i ludega. I. Gundulić 325. Stvorene najgore i nesharnije. F. Parčić 62. Za najbolega i pravednijega sudca svoju vlastitu svijest imenujem. B. Leaković nauk 346.

d) *Riječca se naj rastarla od svoga kompa-*

rativa u primjeru: Naj mi je veća muka, što se pravo ne izpovidi(h). S. Margitić isp. 91. U gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našlo ni jednoga drugog ovakog primjera, ali ispor. Matutalem naj je dože i najveće živel. A. Vramec kron. 1b.

e) *j u naj otpada veoma rijetko.* Nažikuje što može naše (iz neke nar. pjesme južnijih krajeva mjesto najlepše). Vuk rječn. s. v. nažikati. Što u jednoj ispravi xiv vijeka stoji napake, biće pogreška mjesto najpače, kako misli i Daničić u svome rječn. s. v. naj. Vidi nališe kod najliša pod b i napre, naprije.

4. NĀJ, interj. isto što 3 na s dodatijem j, kojemu pravi razlog nije poznat. Između rječnika samo u Vukovu (naj, vide nā. Daj naj; — u nar. posl. vuk 51 tumači se to rječma: iz ruke u ruku; daj novce pa onda nosi). Prije xix vijeka ima potvrda samo u jednoga piscu. Naj, siuko, ubrus ti. N. Našešković 1, 139. Cijeć toga, naj, višo, tebi taj jabuka. 1, 221. A. Nu mi da' ožicu. B. Naj, 1, 213. Ter mi tuj pero da i jedan lis bio pak reče: naj piši. 1, 319. Naj tebi, nejak pobratime! Pjev. crn. 10b. I dade mu opet ostuću: Naj, Andrija, te sijeci Turke. 55b. Daj oruže, a naj ti veregu. 204b. Naj tebi, Ružo, povesmo. Nar. pjes. vuk 1, 164. Naj ti, dušo, svilen jagluk. 1, 392. A naj tebe stotinu dukata. 2, 406. A naj tebe moga ġeverdana. 3, 441. Naj ti, Stevo, dva dukata žuta. 4, 224. I naj tebi jedan tovar blaga. Nar. pjes. vila (1866) 97. Naj ti, sinko, ovu moju pušku. Nar. prip. vila (1868) 652. Naj ti, sine, krvavu gadaru. Nar. pjes. petr. 2, 429. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* Naj, ču li ti, gdje si? pod' brzo. N. Našešković 1, 265. — Prema nate (kad je više čeladi, kojaj se govorit; vidi 3 na pod b) biće najte, ali se ne može potvrditi.

1. NĀJA, f. ime, što ga mlada pridjeva u kući starijem ženskištu. Govori se u Srijemu (s naznačenim akc.). D. Preradović 111. — U ovom primjeru govorit sin materi naja: A. Kako ti je bilo u tamnici, sinko? B. Dobro, najo. M. Đ. Miličević zim. več. 301. — *Riječ je načinena od mila mjesto nána (t. j. majka); ispor. 1 naka.*

2. NĀJA, f. mjesto nahija. Samo u primjeru: Iz Orašja, Smederevske naje. Nar. pjes. vuk 4, 143.

3. NĀJA, f. tamna riječ; vidi kod mulija.

NAJĀČITI, najačim, pf. grieškom mjesto nadjačiti; vidi drugi primjer kod nadjačiti.

1. NAJĀDITI, najjádīm, pf. venenare, irritare. Od na-jáditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom.

ii) isto što otrovati; vidi 1 jad pod a. Pojde zmija vodu pitи . . . počnež vodu hoštel najadi. Starine 11, 201.

ii) isto što rasrditi, razlutiti; vidi 1 jad pod b. Primjera se našlo samo za reflex. najaditi se. Koliko se najadio Đuro! . . . u Đura se srce ražutilo, zubom škrinu, iza glasa viknu. Nar. pjes. vuk 4, 163. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Nešto se moj Jovo danas najádio. J. Bogdanović.

2. NĀJADITI SE, najjadim se, pf. satis superque doluisse. Od na-jáditi se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Uzdajuć se odahnut od straha i svoga se najaditi jada. Osvetna. 2, 68.

NAJADRITI SE, najadrim se, pf. vidi najadriti se.

NAJAĐENO, adv. osobito, lijepo. I. Stojanović, — *Razvoj značenja nejasan, a druge potvrde nema.*

NAJAHALAC, najahaoa, m. onaj, koji na koga najaše, t. j. napadne, navalili. Samo u Daničićevu rječniku (najahalac, invasor s primjerom, koji se ovđe sad navodi). Čovjek najahalci . . . da mučet se jako i volny ubijica. Zak. duš. 37.

NAJAHATI, najašem, pf.

a. bez riječce se. *Od na-jahati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.*

a) isto što napasti, navaliti, udariti. U rječniku Vukoru (najahati, najati, koga ili na koga, anfallen, invehor) i u Daničićevu (invadere s jednim primjerom iz xiv vijeka, a s jednim iz xv). Ašto kogo obrête naježda ili sila pohvalna, onizi koñi najezdny vysi da se vuzmut, polovina caru, a polovina onomuj, na koga su najahali. Zak. duš. 37. Oni že . . . najahavše na blaženašego sego rovь izryše pogybeli svojeje. Danilo 144. Dumčko Bobačević . . . najaha na meno drugovja o Spasově dneve (iz početka xv vijeka). K. Jireček spom. 46. Protiv svakomu inomu, koji bi na nih najahali ali suprotivu nimbili nepravdено (iz xv vijeka). Mon. serb. 455. Nih mnogo na Aleksandra najaha strile noseći i luke. Starine 3, 286. Der odkaži . . . tome paši, što te je najaо. Osvetn. 3, 60. S toga traga mahnuli se Turci pa na brdska sela najahali. 5 (1865), 25. *Govori se u Bukovici (u Dalm.)*: Trevi jednog staroga, de psa bije, naja ovaj na ň: Ne, stari, što to radiš, što ti pas čini? Zborn. za nar. živ. 7, 288, — u Lici, na pr. Čuvaj se Komadine, on često najaje na prava zdrava čočka. J. Bogdanović. Što si najā na me? Đ. Škaric.

b) nagaziti, naiči. Najali su na vuka. J. Grupković. *Druge se potvrde nije našlo.*

c) pognati, potjerati. Omer tude najaha dogata, a zavika Pavle iza stjene . . . Omer šuti, ništa ne govori, već najaha putem utrenikom. Nar. pjes. hōrm. 1, 562.

b. najahati se (o jahašu u obilnoj mjeri). Od na-jahati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukoru rječniku (najahati se, najati se, sich satt reiten, satior equitando).

NAJAHIVĀNE, n. nom. verb. od najahivati. Između rječnika samo u Vukoru (das Anfallen, inventio). Od ženskoga najahivanja na čovika. Statut pol. 256.

NAJAHIVATI, najahujem, impf. napadati, navaljavati. Glag. je načinjen prema pf najahati. Između rječnika samo u Vukoru (najahivati koga, na koga, anfallen, invehor). Ako li bi koja ženska glava na koga najahivala psostmi. Statut pol. 256. I u knizi beže napisao, da je murtat bio na Udbini, na sirote često najahivo. Hrv. nar. pjes. 3, 381.

NAJAKARITI SE, najakarim se, pf. dosta se nařati. Od na-jakariti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samoga jakariti se, t. j. rvati se (na pr. kad se djeca rvu više od šale nego od zbiće) nema u ovome rječniku, ali se govori; ima ga Popović u svome rječen. za nem. sich raufen, balgen; ake. je jakariti se. Glag. najakariti se govori se u Lici, na pr. Bome smo se sinco najakarili. J. Bogdanović. Isti je prinosnik zabiležio, da onamo govore i najakariti u značenju: naprtiti, na pr. Nude na Jovicu najaki ovi vreću.

NÁJAM, nájma, m. conductio, merces. Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima, na pr. rus.

naemt (gen. nájma), češ. nájem (gen. nájma), pol. najem (gen. najmu). Riječ je od istoga korijena, koji je u glag. naimati, t. j. od korijena em, koji može glasiti i ьm, ali ispred ь dolazi po zakonu j, te nastaje јm, i tako je od nájymъ, gen. nájymа nastalo po zakonu nájam, nájma. U rječniku Mikaliniu (nájam, datje u nájam, locatio, — uzetje u nájam, conductio), u Belinu (pigione, cioè prezzo o pagamento della pigione, — dati u nájam, affittare, dare ad affitto, — dan u nájam, dato a vettura, — uzet u nájam, preso a vettura), u Bjelostjeničevu (nájem, 1. merces, meritum, salarium, pensio, 2. nájem školni, minervale, t. j. plača za školu, za nauk u školi, 3. plača, 4. prez nájem, gratis, gratuito, t. j. bez plaće, 5. nájem oblađaњa, niceterium, palmarium, t. j. nágrada pobeditełu), u Jambrišićevu (nájem, merces, meritum), u Voltigijinu (nájam, affitto, pigione, Miete), u Stuličevu (nájam, nájama [sic!], v. náim, a kod náim piše: locatio, merces, salarium, stipendum s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukovu (1. Miete zwischen Personen, conductio: otiašao u nájam, biti u nájmu i s primjerom iz nar. posl. vuk 157: Ko ti je mani, bio ti u nájmu, — 2. Mietlohn, merces: nije mu platio nájma, odbij mu od nájma i s primjerom iz nar. posl. vuk 207: Ne odbi nájam za sjekiru! [kad ko nepravo hoće kome da odbije jednu stvar za drugu]. Čovjek se uzme ili stane u nájam ili se nájmi . . .). i u Daničićevu (nájamb, náim merces s primjerima iz xiv i xv vijeka).

a) nájam je posao, kad se štogod dade ili uzme na porabu ili uživanje, ali da se za to nešto plaća onome, čije je. Hižu dasmo na nájamb i zemlje (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 171. Kem bi oni te pile v nájam dali (iz xv v.). Mon. croat. 56. Od vinograda, koji posadi i dade pod nájam kopačom. M. Radnić 293a. Koji daju u nájam svoje kuće očitnim kamatnikom, da u níma privajaju. A. Kadrić 293. Nasadi vinograd i . . . poda ga u nájam vinogradcima. S. Rosa 133a. Ovi se nahodi dužan . . . za zemlju u nájam uzetu i neplaćenu. Đ. Bašić 172. Ako . . . nije kuće, koju može uzeti u nájam. I. Garanin 7. Kada níova dobra . . . drugim u nájam podaju se. I. P. Lučić nar. 110. Nájam stvari biva, kad jedan ugovornik daje neku stvar drugome, da se náome služi, ali da mu taj drugi plati za tu službu određenu cijenu. V. Bogišić zak. 302. — U Crnoj Gori i Hercegovini govori se: dati kome kuću pod nájam (t. j. pod kiriju). V. Bogišić zborn. 476.

b) stan, u kojem tko stanuje i plača za n. Samo u primjeru: Osta (t. j. Pavle) va svojem nájmu (sa strane stoji: v nájmanjo hiži). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 219a. U lat. tekstu (act. ap. 28, 30) stoji: mansit . . . in suo conducto, a u grč. έμεινε . . . ἐν ἴδιῳ μισθώμαστι.

c) služba na neko vrijeme za plaću, nagradu. Ki li bi kreo gospodara, u koga bi stao u nájmu. Statut pol. 282. Najamnik . . . vođan je pitati od gospodara oni dio nájma, koliko je vrimena zastao. 289. Ki si . . . pri kraju nastanil i Bogu nájam tvoj. P. Vitezović odij. 36. Ono plaće, što od nájma u (stamp. a) gospodara uzimaše, ubogim podiljavše. J. Banovac pred. 137. Bi mu od potribe otić u nájam prasce pasti. M. Zorić osm. 37. Andrija najmenik znade, da ga ide za nájam libara 72. aritm. 112. Dužni su gospodari uzdržavati poštano sluge svoje i najmenike po ugovoru i platiti im nájam. F. Lastrić ned. 132. Jer nas nitko nije u nájam uzeo (t. j. da slu-

žimo). I. P. Lučić bit. 68. Miloš ostane sirotan po ocu i potuće se po najmu kao i braća mu. Vuk grada 169. Stan'der, pašo, da ti najam platim. Nar. pjes. vuk 2. 459. Evo ima devet godin' dana, da ja dvorim Janka gospodara; ne dvorim ga, da dvorbu izdvorim, nit' ga dvorim, da mi najam plati. 2. 618. Ovi su svi bili u mene u najmu (t. j. u službi, služili su). Nar. prip. vuk 28. Naošavši ga u jedrom selu kod popa u najmu. 213. Bio je nekakav Turčin okolo kojega su se mamile sve žene i devojke onog sela, koja će ga u najam uzeti. Nar. prip. vrč. 32. Ja odoh onomu istomu gospodaru u najam. Nar. prip. bos. 2. Došavši gazdi upita ga, hoće li ga primiti u najam. 2.

d) plaéa. Prišdje na more Sirijsko obréte korabj idušty v Anatoliju i davb najem ide v̄ nešta. Domentijana 326. Da mu damo polače zidane prébivati . . . bez nijednoga najma (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 106. Da mu damo kuću podobonu za négę . . . bez nijedne plate najma. (*iz xv v.*) 473. Što nam̄ upisaste za lèkare . . . mi ih̄ imamo na najam i na platu, a podi uvréti nêsu (*iz xiv v.*). Spom. sr. 1, 9. Neplačen najam težaku. A. Baćić 284. Nemoj lin biti, dati hoću i tebi najam. Đ. Rapić 150. Vira ima tminu niku za dat najam svom virniku, stvar otajnu kad viruje, što od strane Božje čuje. V. Došen 257a. Viru ima, s kojom najam slave prima. 267b. Gril je smrtni, koj u nebo viće, kada slugi tko najam ustegne. M. A. Režeković sat. 56. Ako ko uzme u bližnega svojega živinče na poslugu pa ohrone ili ugine . . . da plati samo najam. Đ. Daničić 2 mojs. 22, 15. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Ki (*t. j. kmetovi*) stoje na najam v̄ kućah (*u ispravi xvi vijeka*). R. Lopašić urb. 87.

NAJAMAC, najamca, *m.* isto što *najamnik*. Samo u primjeru: Ne kako najamac, ki vuka videći ostavi broj ovac ter pojde bižeći. D. Baraković vila 116. *Možda je riječ uzeta poradi sroka.*

NAJAMAK, najamka, m. dem. od najam. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (najamek, mercedula).

NÁJAMAN, nájamna (*biće takav akc.*), adj.; onaj, koji pripada najmu, koji je u kakvoj svezi s najmom. U rječniku *Bjelostjenčevu* i u *Jambrešićevu* (najemni, conductitius, mercenarius), u *Voltižijinu* (najemni, conduttiō, mercenario, Miethling) i u *Popovićevu* (najamni, Miet-, Lohn-). Nájamni pastiri jesu úcenici, koji kajšo pravo učo . . . Postila (1562) 78b. V nájamnoj biži. Ant. Dalin. (vidi kod nájam pod b.).

NÁJAMITI, nájamí, pf. dosta nabaviti, ná-kupiti. Od na-jamiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku [aufbringen in hinreichender Menge], herbei-schaffen, comparo, cogo).

NAJAMLICA, f. } vidi najamnica, najamnik.
NAJAMLIK, m. }

NAJAMNICA, f. žensko, koje je u najmu, u službi, koje služi za plaću. Između rječnika samo u Vukoru (najamnica, najamllica, Mietweib, femina mercede conducta). U različnim krajevima najamnica je isto što sluškića. V. Bogišić zborn. 145. — Sedan pisac uzima pravdu najamnica u značenju: pravda, koja se čini za plaću (vidi najam pod d). Druga je pravda, koja ne uvodi u raj, zove se pravda najamnica, to jest, kadano tko čini dobra djela zaradi pohvale i slave tjesne i svjetovne, a ne čini za počtenje Božje.

M. Divković bes. 640. Što -n- može prijeći u -l-, ispor. mlti, mlogi pored mniti, mnogi.

NAJAMNÎČE, nájamnîčeta, n. momče u najmu, u službi. Između rječnika sumo u Vukovu (ein junger Mietknecht, servus conductus iuvenis s primjerom iz neke nar. pjesme: No besjedi najamniče mlado). Dohodi joj momče najamniče: „Najmi mene, lijepa djevojko!“ Nar. pjes. petr. 1. 54.

NAJAMNÍČKÍ, adj. *poses.* od najamnik. Samo u primjeru: Do tri godine, kao što su godine najamničke, ološće slava Moavova. Đ. Daničić is. 16, 14.

NÁJAMNÍK, nájamníka, m. mercenarius. Glas je -a postao po zakonu od negašnega -b-, t.j. najamnik od naјмњиць; od glasova -j- nastalo je po zakonu -i- u staroslov. jeziku: naјмњик; prema tome je najamnik i u srpskošlovnog pisaca. Kako glas b u kajkavaca i inače glasi e, tako oni imaju najemnik. Nejasno je najemnik za štokavski govor, čemu ima nekoliko potvrda (vidi tame). A što -n- može prijeći u -l-, te se govor i najamlik, o tome vidi kod najamnica.

a) najamnik je čovjek u najmu, t. j. u službi za plaću, sluga, nadničar. U rječniku Bjelostjenječevu (najamnik, mercenarius), u Stulječevu (operatorius, mercenarius, mercede conductus), u Vukovu (najamnik, najamlik, Mietknecht, servus conductus) i u Daničićevu (naimbnički, mercenarius s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Naimbnička me stvori pastvē tvojej. Stefan pam. šaf. 26. Ne lèpo mi jest.... naimbničku biti, a ne pastyru istinbnomu. Domenijana 230. Ne more otdati najamniku ni lovaš na gospodara (u èir. ispravi xv vijeka). R. Lopasic urb. 10. Koliki su najamnici u hiži otca moga, ki obiluju kruhu! Bernardin 42. Dostojan jest najamnik plaće svoje. Bernardin 167 i N. Rañina 180a. Kolici jesu danas v erikvi ne pastiri, da najamnici! Transit 44. Difnića pastira, ne najamnika, ne, skril ova zapira kosti ukopane. P. Zoranić 90. Tko bi najaò najamnika koje hoé vrste ali za ku hoé cinu ili na koju hoé rabotu. Statut pol. 288. Ovi momci aliti najamnici dobivši mnogo blago povratiše se k svomu gospodinu. M. Divković bes. 322. Svak gleda plaće tjelesne kako i najamnici, a ne kako sluge Božje. 640. Ako ne bi platil slugu, t. j. najamnika. F. Glavinić svitl. 89. Ovo su najamnici i sluge za plaću. M. Radnić 397a. Najamnik se ne naima samo da se rani, nego da posluje gospodaru. S. Margitić fala 160. Starišine imaju ove poslove zabraniti mladim svojim i najamnikom i slugama. F. Lastric od' 73. Sinu otac ne čini sramote, što najamniku daje po dukat na mjesec najma, a sinu ništa. ned. 234. Kao najamlik čuvajući ove oženi se u tom selu. Vuk dan. 1, 71. Popov najamnik nade vrœeu i uže. Nar. prip. vuk 214. Neka vam bude hrana, tebi i sluzi tvojemu i sluškiñi tvojoj i najamniku tvojemu. D. Daničić 3 mojs. 25, 6. U različnim krajevinama najamnik je isto što sluga. V. Bogišić zborn. 145.

b) najamnik je isto što naimač. Samo u rječnicima, i to u *Bjelostjenčeru* (najamnik, conductor), u *Jambrešićevu* (najemnik, conductor) i u *Voltigijinu* (najemnik, fittajuolo, Mieter).

c) vojnik, koji služi za plaću onome, kome ne bi morao. Samo u jednoga pisca. Treći put ustaše na mladega brata udruživši se s grčkim najamnicima i drugim narodima. D. Daničić istor. 6. Tu bijahu mnogi němački plemići i drugi najamnici samoga kraja. D. Daničić u Ivezovićevu rječn.

NAJAMNINA, f. plaća u ime najma. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Mietzins, tal. pignone.

NAJAMNITEL, m. isto što naimač. Samo u Jambrešićevu rječniku (najamnitel, conductor, u lat. dijelu). — Nepouzdano.

NAJAMNOST, f. isto što najam, t. j. služba. Samo u Voltižijinu rječniku (mercennume, Lohnarbeit). — Sasma nepouzdano.

NAJARAČITI, najaračim, pf. pripremiti sokola za lov. Od na-jaračiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u jednoj knizi. Najarači sokola, sutra čemo u lov. M. D. Miličević zim. več. 128. Najaračiti sokola za lov nije lak posao. 129.

NAJASET, NAJASIT, m. ptica pelikan, gem. Samo u Stulicervu rječniku s primjerom iz Albertija: Upodobih se najasitu pustiňskomu; ali u Albertiju stoji: najazitu; vidi najazet, najazit.

NAJAŠAC, Najašca, m. nekakav zaselak u starij srpskoj državi. Samo u Daničićevu rječniku (Najašček) s potvrdom iz isprave xiv vijeka, u kojoj stoji: s̄ zaselkom Naaščem (nije dakle sigurno, da se ima čitati Najaš). — Tanno.

NAJAŠATI, najašam, impf. približavati se jašći; kao da je to u primjeru (jedinom, koji se našao): Opazimo, da ozgo najaša jedno dijetje na kobil. M. D. Miličević zim. več. 202. — Jašće je u svezi s glag. jahati, jašem, ali je tvorba neobična.

NAJAŠTI, najašim, pf. isto što najahati pod a. Od na-jašti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Da zlottvoru na te ne najaše. M. A. Režković sat. 156.

NAJATI, najmem, pf. vidi najeti.

NAJAŪKATI SE, najaūčem se, pf. o mnogom jaukanju. Od na-jaukati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (sich satt klagen, lamentis fatigari).

NAJAVA, f. nom. act. prema 1 najaviti. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. Ansage.

NAJĀVI, adv. bdeći, ne spavajući. Između rječnika samo u Vukovu (najavi, na javi, in wachendem Zustande, vigilans). Vidi javi, gdje su pod 2, a navedeni primjeri, kojima se ovde dodaje: U snu se ne snilo, a na javi se desilo. Nar. posl. vuk 335.

1. NAJĀVITI, nājavim, pf. prijaviti. Od najaviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i sāmo 1 javiti pf.). Urječniku nijednom.

a. najaviti (bez riječe se).

a) u navedenom značenju. Jere ima dobra prijatelja . . . pak mu može brzo najaviti. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 3. Najaviti koga, privesti javlajući. M. Pavlinović.

b) ne razabira se značenje u primjerima: U to paša na noge skočio i pred turškom vojskom najavio. Ogl. sr. 40. Na Kosor se vojska okupila, pa otote vojska najavila i Moraču vodu pregazila. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 162.

b. najaviti se kao pokazati se, doći. Najavi ny se i otide otv. nasv. Danilo 233. Tu se s četom najavio Turo u jednoga dobra prijatelja . . . divno ih je Ćetko dočekao. Ogl. sr. 148.

2. NAJĀVITI, nājavim, pf. povesti, dognati (ovce). Od na-javiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (najaviti ovce, zuführen, adduco s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i s primjerima: Od

Rovinah ovce najavio, — On projavi, drugi najavio; prvi je stil užet iz Ogl. sr. 115, a drugi iz nar. pjes. vuk 8, 118.). Primjera se našlo samo iz nar. pjesama, i to gotovo samo iz crnogorskih. Ondolen je ovce najavio pod Stari grad na vodu Moraču. Nar. pjes. vuk 1, 199. I najavi ovce očupane, povede ih Zviježdi planini. 2, 631. Kad evo ti Mališe serdara, de najavi ovce Kajovića. 4, 427. Bijele je najavio ovce. 4, 506. Jesi l' naše ovce najavio? Nar. pjes. petr. 1, 285. — U ova dva primjera objekt je vojska: Ako te je porodila majka, ti najavi vojsku na Moraču. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 246. Svaki svoju vojsku najavio. okoliše grada Kolašina. 387.

NAJAVNI, adj. onaj, koji je poradi najave. Našla se samo ova potvrda: najavna straža za něm. Ansage-Posten. Jur. pol. termin. 24.

NAJAVNICA, f. ceduđa, kojom se što najavi (od 1 najaviti). Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. Ansagezettel.

NAJAZET, NAJAZIT, m. ptica pelikan, gem. Između rječnika samo u Belinu (najazit, pelicano uccello unico s primjerom iz Albertija). Upodobih se najazitu pustiňskomu. M. Alberti 323. Najazetu ptici . . . priličan sam. A. Vitačić ist. 337b. Oba su primjera prijevod iz psalma 101, 7: Similis factus sum pellicano. Vitačić istu riječ ima na str. 336: Samoga sebe prilikuje . . . ptici na ime najazetu. — Sva je prilika, da su Alberti i Vitačić uzeli ovu riječ iz kakvoga glag. psaltsira, gdje su našli nejesit, pa su to rđavo pročitali; a Bela je uzeo riječ od Albertija. Ispor. rus. неясныть, f.

NAJĀZITI, nājazīm, pf. navesti, navratiti (vodu). Od na-jaziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (najaziti n. pr. vodu, herleiten, adduco). — U orom primjeru kao da je isto što zajaziti: I stigli jih krvni pratoci i dolinu najazili ravnu. Osven. 5, 80.

NAJBIVUČI, adj. Tako jedan pisac prevodi lat. supersubstantialis. Kruh naš najbivući daj nam danas. S. Rosa 76a i 108a (iz lat. panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. matth. 6, 11). — Sasma nepouzdano.

NAJBLIŽI, adj. proximus. Primjerima, što su navedeni kod bliži, dodaju se još ovi: U sredu najbližu pred blagdanom Tome apostola (iz xvi vijeka). Mon. croat. 232. Ko se nađe najbliži od negova roda. Vuk grada 139. Udare na šanac Stefana Sinđelića, koji je bio najbliži k Nišu. dan. 4, 23. Da uzmemo Ruse, koji su i u ovome nama najbliži. pis. 90. Svak je sebi najbliži. Nar. posl. vuk 278. Najbliži do nega (t. j. do cara) bijahu. Đ. Daničić je-t. 1, 14. — Adv. najbliže. Primjerima, što su navedeni kod bliži pod 6, d. dodaju se još ovi: Od pristolja onoga, koga ti najbliže stojiš, rači nam izprositi. F. Glavinić evit 280a. Tako su majstori i trgovci (osobito mači) najbliže k narodu i najviše mare za nega. Vuk kovč. 15. Koji grad bude najbliže ubijenoga. Đ. Daničić 5 mojs. 21, 3.

NAJBLIŽNÍ, adj. isto što najbliži. Primjerima, što su navedeni kod bliži pod 6, dodaju se još ovi: Spravi se na pastira moga i nad muža, ki mi je najbližni. Proroci 310a. Triješ . . . najbližnega ţato isprli. I. Đordić uzd. 26. Edipat jes kraljevina od poludnevi, nu najbližna istoku. salt. 223.

NAJBOŁAK, najbołka, m. ono, što je u kojoj stvari najbołe. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za něm. Ausstich, Essenz, superfine, extrafeine Waare.

NAJBOŁMA, *adv. superl. od bołma*. Povrijeđamo one rane, koje bi najbołma sobom zaresle. M. Pavlinović razl. sp. 151. *Više se primjera nije našlo.*

NÁJBRŽE, *adv. vařada, po svoj prilici. Govori se u Rijeci. F. Pilepić. Isto značenje ima i kompar. brže; vidi kod brz pod 4, δ.*

NAJCO, *adv. nočas. Samo u primjeru: Jijte, pijte, koni brajna moga, aš vam najco dug put putovati, aš vam najco tri lugi obajti. Nar. pjes. istr. 2, 80. Izdavač 6, 52 kaže, da se govori gdje-što po doñoj Istri. — Tamno.*

NAJDAN, *m. muško ime u Srbiji. Vuk prav. sov. 169. Rat 39. 346. M. Đ. Milicević kral. srb. 316. U Bugara ima muško ime Najden i žensko Najda. Ispor. Nahod pod c.*

NAJDANOVIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena Najdan. Rat 83. Drž. kalend. (1905) 299.*

NAJDEÑE, *n. nom. verb. od naći. Samo u Jambrešićevu rječniku (inventio, u lat. dijelu).*

NAJDIĆ, *m. prezime u Srbiji. Etnogr. zborn. 5, 999. — Biće izvedeno od ženskoga imena Najda, kojemu u našem jeziku nema potvrde, ali ima u bugarskom; vidi kod Najdan.*

NAJDILO, *n. ono, što je nađeno. Samo u Jambrešićevu rječniku (inventum, najdilo, u lat. dijelu). — Nepouzdano.*

NAJDITEL, *m. nom. ag. prema glag. naći. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahajavec, najditel, inventor) i u Jambrešićevu (najditel, inventor, u lat. dijelu).*

NAJDITELICA, *fem. prema masc. najditej. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahajavka, najditelica, inventrix, repertrix) i u Jambrešićevu (najditelica, inventrix).*

NÁJDÖÑÍ, *adj. superl. od doñi. U rječniku Vrančićevu (najdoñi, imus), u Belinu (najdoñi, bassissimo, infimo) i u Stulićevu (najdoñi, maxime infimus s naznakom, da je iz Belina rječn.). Primjerima, što ih ima navedenih kod doñi, dodaju se još ovi: Dali je kćio probiti najdoñe strane zemљe. J. Matović 56. Side u najdoña mjesta zemљe. Vuk ef. 4, 9. Da udrimo na Bjełopavliće, na najdoñe selo Martiniće. Nar. pjes. vuk 4, 111.*

NAJECATI SE, *najecām se, pf. satis superque singultasse. Od na-jecati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Dijete ti se najecalo i naplakalo, dok si došla. J. Bogdanović.*

NAJÉCATI SE, *najéćim se, pf. satis superque gemuisse. Od na-jecati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Najecala se sirota od bola, dok je umrla. J. Bogdanović.*

NAJEĆE, *n. nom. verb. od najeti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naimańe, naječe, conductio) i u Stulićevu (naimańe, naječe s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).*

NAJEDANAK, *adv. najedno, zajedno. Toliko sloboda najedanak! M. Pavlinović razl. sp. 251. Više primjera vidi kod jedanak.*

NAJÉDATI, *najédám, impf. vidi najedati. Krivo bježi Vuk u rječn., da je -je- po istočnom govoru; dolazi i u južnom.*

NAJEDEÑE, *n. nom. verb. od najesti i najesti se. U rječniku Belinu (najedjenje [griješkom -jemjesto -e-], il mangiare a sazieta) i u Stulićevu (actus ad satietatem usque edendi s naznakom, da je iz Belina rječn.). Hodimo . . . ne u na-*

jedenju i odveće napitju. N. Raňina 13a. Najedenje za proždora, a zdravica za junake. Poslov. danić.

NAJEDINI, *adv. nasamo. Od na jedini; ovo jedini je stari lok. sing. Samo u primjeru: Ņuži zlu silu samoj najedini . . . učini. D. Raňina 13a.*

NAJÉDITI, *najédám, pf. vidi najediti. Krivo bježi Vuk u rječn., da je -je- po istočnom govoru; dolazi i u južnom.*

NÁJEDNÁKO, *adv. isto što jednako. Od na jednako. Blagodat Božiju prima svaki čovjek, jer su sví najednako ne nedostojni i svíjemu najednako treba spaseće. Đ. Daničić pis. 182. Više se primjera nije našlo.*

NÁJEDNO, *adv. isto što ujedno, zajedno. Od na jedno. U rječniku Stulićevu (simul, una s naznakom, da se nalazi u Zlatarica) i u Vukovu (auf einmal, simul, eodem tempore). Poradi Vukova lat. tumačenja eodem tempore (u isto vrijeme) razdiđeni su kod 1 jedan pod 2, d primjeri za adv. najedno (na jedno) u dvoje: o vremenu i o mjestu; ali sigurnih potvrda za vrijeme (t.j. da najedno znači: u isto vrijeme) kao da nema.*

(a) u navedenom značenju. Primjerima, što su navedeni kod 1 jedan pod 2, d dodaju se još ovi: Govoraše najedno s mitarom. Korizm. 75a. Tuj stavši najedno ne samo ručismo, da ručak zajedno s obidom združimo. P. Hektorović 34. Voda . . . sva najedno protječaše u naravni sud kameni. I. Đordić uzd. 35. Svi najedno zasjednici moji skupljeni, jaoh, zboriše nepravedno. salt. 94. Stali su se svi najedno . . . ter govore, 233. Tu najedno sedam posjekoše. Nar. pjes. vuk 4, 124. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 131.

(b) sam najedno ili samo najedno je gotovo isto što sam, samo; tu je najedno uzeto samo poradi pojačenja. Brata mu ne će dati, ki će sam najedno veće neg' važiti sva vojska zajedno. H. Lucić 198. Prijati bismo i združeni s velikom ljubavlju, koju ti ne umim ispisati ni mogu. . . Samo ti najedno govoru . . . vazdi smo bili po čudnovati način vidini, ljubljeni i obilno obdarovani. P. Hektorović 53. Drugijeh se primjera nije našlo.

NÁJEDNOČ, *adv. u isto vrijeme. Od na jednoč. Primjerima, što su navedeni kod jednoč pod g, dodaje se još: Da te sluge sve najednoč odužuju duge. Osvetn. 4, 10.*

NAJÉDRATI, *najédrám, pf. postati jedar. Od na-jedrati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (voll werden, impler: najedralo grožde, kukuruzi). Govori se i piše o zdravim i punim (jedrim) obrazima, da su najedrali.*

NAJEDRITI SE, *najedrim se, pf. isto što na-jedrati. Od na-jedriti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Pješenica paký najedriviši (napisano griješkom najadrvibši) se. Starine 2, 304.*

NAJEDRIVÁNE, *n. nom. verb. od najedrivati, kojemu glag. nema potvrde, a bio bi impf. prema pf. najedrati. Samo u jednoga pisca. One su kiše . . . najboje, koje u vreme prvoga rasteća čokota i najedrivańa žegovog grozđa padaju. P. Bolić vinod. 1, 121. Pokaže se grozđe, koje vinodlac veselo gleda, o negovom se najedrivanju stara. 1, 209. Jagode za najedrivańe i umekšavanje svoji kožurica dovoljno vlage imaju. 2, 189.*

NAJEMAN, najemna, adj. isto što *najaman*. Samo u Stulićevu rječniku (najemani, najemni, locatus), u koji je važada ušlo iz Habdelićeva ili iz Bjelostjenjčeva rječnika, u kojima je -je- po pravilu kajk. govora.

NAJEMATI, najemljam, *im pf. isto što naimati*. Nalazi se samo u dvije čakavske knige s nejasnijem -je- (*isp. najemnik*). Najemljući i posuđujući kamele živše. S. Kožičić 42b. Izide najemati težake. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 30a.

NAJEMLIV, adj. isto što *najaman*. Samo u Jambrešićevu rječniku (conductitus, u lat. *dijelj*).

NÁJEMNICA, f. isto što *najamnica*, sluškiňa. Govori se u Lici (s naznačenim ake.). J. Bogdanović. Nejasno je -je- mjesto -ja-; *isp. riječ*, koja sad dolazi.

NÁJEMNÍK, m. isto što *najamnik*. U štokavskom je govoru nejasno -je- (vidi kod najamnik), a u srpskoslov. nije, jer tako može biti i u crkvenoslov. jeziku. Između rječnika samo u Vukovu (najemnik, vide najamnik s primjerom iz neke nar. pjesme: Jer ti dobro najemnika plaćaš). Jako najemniku jemu suštu. Danilo 204. Najemnik i tko nije pastir . . . bježi i ovce ostavlja. S. Rosa 123a. Zato se nikada ne nadaj ot najemnika . . . da će ti ovako vešto rezati. P. Bolić vinod. 1, 199. Nametat im neće najemnika (u pjesmi, koja nije narodna). Pjev. crn. 328a. Novoga našeg najemnika nema. Nar. prip. vuk² 287.

NAJEMNENIK, m. isto što *najmenik*. Samo u primjeru: Primi me, oče, kao zadnjega od tvojih najemnenika. S. Lubiša prip. 260.

NÁJESTI, nájedém (nájjém), pf. admordere satiare. Od na-jesti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 3. Poradi glasova i oblika vidi kod jesti.

a. najesti (bez riječce se).

a) isto što nagristi, naklati. Između rječnika samo u Vukovu (anbeissen, admordeo: nájelo ga pseto). Ovče že Hristovo . . . ni zvérjego može najesti. Domentijana 126. Ako jede od marvinčeta, koje je kurjak bio najeo. M. Đ. Miličević živ. srb. glasn. 22, 154.

b) najesti koga, t. j. *nahrani ga, nasititi*. U rječniku Stulićevu (alimenta copiose alicui suppeditare) i u Vukovu (najesti koga čega, sättigen, satio: Ko bi ga nai, dušu bi stekao, — Najede ga piva i jestiva; prvi je primjer iz nar. posl. vuk 135, a drugi je iz neke nar. pjesme). Vi gladnoga nijeste najeli, a žđnoga nijeste napili. Nar. pjes. herc. vuk 311. Ja ču te najist i napojit. Nar. prip. mikul. 112. Najede stara, jaka i nejaka (t. j. hčeb). Nar. zag. novak. 233. Najedi nas mesa od konica i napoji krvce od junaka. Hrv. nar. pjes. 2, 284.

b. najesti se, t. j. *nahraniti se, nasititi se*. U rječniku Belinu (mangiare a saziata), u Voltigijnu (sazziarsi, satollarsi, sich ersättigen), u Stulićevu (najesti se koje stvari, ad satietatem usque comedere s naznakom, da je iz Belina rječn.), u Vukovu (sich satt essen, satior s primjerom iz nar. posl. vuk 265: Psi ti se mesa najeli!) i u Daničićevu (najasti se, satiari s primjerom iz Domentijana 198).

a) uopće. Iza vuka i lisice se najedu. Poslov. danič. On će ti se dvadeset i toliko puta najesti i nagruvati. D. Obradović sov. 118. Djaci . . . najdavši se i napivši pospaše na onima klupama. M. A. Režković sabr. 40. Gost s gostom najide se i napije. B. Leaković gov. 61. Kad se

prase najje, ono korito prevali. Nar. posl. vuk 120. Dodite, da bismo se i mi najeli. Nar. prip. vuk 16. Uzme nekoliko butova mesa, nataknje na ražań, ispeče i najede se do vrata. Nar. prip. bos. 2.

b) najesti se čega. Žejaše se najesti onoga, što krinci jedu. S. Margitić fala 146. Da se najdu orli i lisice mesa tvoga. A. Kačić korab. 163. Gdi se s mirom ne će najist kruha. M. A. Režković sat. 53. Najide se zapaprane repe (t. j. selak). 166. Kao da se ni na božić nije hleba najio. Nar. posl. vuk 130. — Ovamo se meće i primjer, u kojem je pred genit. prijedlog od: Najadšu se svetomu i všesm̄ . . . oti one rybe. Domentijan^b 198.

NAJEŠKATI, naješkam, pf. metnuti ješku (t. j. mamac, meku, tal. esca). Glag. je način prema tal. istoga značenja inescare. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 305.

NAJETAN, najetna, adj. isto što *najaman*. Samo u Jambrešićevu rječniku (najetni, conductius, u lat. *dijelu*).

NAJETI, najem, pf. dati u *najam*, uzeti u *najam*. Od na-jeti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samojeti pf.). Korijen je em, koji je i lat. glagolu emere (kúppiti, upravo: uzeti), lit. imti (uzeti). Ispor. staroslov. najeti, rus. nánty, slov. najeti, poł. najęć, koji sví glagoli isto znače što i na-najeti. U rječniku Mikaliniu (najati, najmiti), u Bjelostjenjčevu (najel sem s. v. náimlem, — najet, najmen, conductus), u Jambrešićevu (najet, conductius, u lat. *dijelu*), u Voltigijnu (najati) prezzolare, mieten, u Stulićevu (najati, najmiti, i u Daničićevu (najeti, najmu, mercede conductor s primjerom iz xii vijeka). O oblicima i glasovima vidi kod jeti.

a) najeti, t. j. dati u *najam*. Nasadi vinograd . . . i naja ga težakom. Bernardin 40 i I. Bandulavić 46b. Svoj vinograd hoće najeti inim težakom. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 33a. (mat. 21, 41). Nasadi vinograd i naje ga težakom. 118b (luk. 20, 9).

b) uzeti u *najam*. Najemšte grččkiye voje . . . pridoše na svetago. Stefan pam. šaf. 5. Zač nas nitkore ni najal (govore težaci gospodaru). Bernardin 19. Hoće . . . bradu odstrići z najetom britvom. Proroci 15b. Tko bi naja najamnika koje hoć vrste ali za koju hoć cinu. Statut poł. 268. Gdi četa najata bdi stražu i pazi. D. Baraković vila 25. Jur buduć obika nositi knige svud pisanja razlika tko bi me naja kud. 293. Ka je bole najata, četa bole jaše. jar. 28. Zašto nas nitkore nije najal. I. Bandulavić 25a. Bleče ovce, a ovčar najat, da i vuk vuče, ne će lajat. J. Kavačin 378b.

c) najeti se, t. j. dobiti prijeplivu bolest. Govori se u Bakru, u Grizanima (u Hrv.), na pr. Luka se najal sraba (t. j. okužio se svrabom). S. Ivšić. Vidi naimati pod c.

NAJETNIK, m. isto što *naimać*. Samo u Jambrešićevu rječniku (najetnik, conductor, u lat. *dijelu*).

1. **NAJEZDA**, m. muško ime zabileženo u lat. ispravi xii vijeka. F. Rački docum. 153. — Ispor. Pojezda, Prijezda (također muška imena).

2. **NAJEZDA**, f. navala na koga ili na što. Upravo je nom. act. prema glag. najezditi (t. j. navaliti, napasti jezdči), kojemu se nije našlo potvrde. Između rječnika samo u Daničićevu (najezda, invazija s primjerom iz xiv vijeka). O najezdě. A šte li kogo obrête najezda ili sila po-

hvalna, onizi koñi najezdny vysi da se vyzmit. Zak. duš. 37. — *I danas gdjekoji pisci pišu ovu rijeć u navedenom značenju, po svoj prilici prema ruskoj imenici istoga značenja nažazd (ispor. i češ. nájezd, pol. najazd). Tako duga vlada tudinske najezeze nije mogla proći, a ne ostaviti nikakih posledica.* M. Đ. Milićević međudn. 54. *Akc. će biti najezda.*

NAJEZDAN, najezena, adj. onaj, koji je u kakvoj svezi s najezdom. Samo u Stolićevu rječniku (najezdny, invasionis s primjerom, koji je naveden kod najezda).

NAJEZDITI SE, najezdim se, pf. satis superque equitasse. Od najezditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Da se najezdim s junacima dobra koña. Nar. pjes. bog. 55.

NÀJEZNÍK, najeznika (s takvijem se ake. govori), m. onaj, tko čini najezdu. Iz rus. iječi istoga značenja nažadnič (ispor. i češ. nájezdník). Pišu gdjekoji pisci našega vremena. Šaka najeznika grunu na zemlje naše. M. Đ. Milićević međudn. 161. — U Šulekovu rječni. zn. naz. ima pl. najeznici za neke ose, lat. entomophages, ichneumonidae; něm. Schlupfwespen. I to značenje ima rus. rijeć nažadnik.

NAJEŽENÉ, n. nom. verb. od naježiti se. U rječniku Mikaljinu (najezenje od straha, horror, — najezenje od nemoci, horror febris), u Belinu (l' arruffarsi, — gricciore, — horrore, spavento o paura con tremore, — raccapriccio), u Voltigijinu (raccapriccio, Entsetzung) i u Stolićevu (horror, terror, pavor s naznakom, da je iz Beлина rječn.). Najezenje radi noćnih tmina. B. Kašić in. 88. Najezenje po sfemu tijelu jurve prohojaše do duše. fran. 20.

NAJEŽITI, naježim, pf. učiniti, da se što nakostriješi, nastrši. Od na-ježiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Češće se uzima s rijećom se negoli bez ne. U rječniku Mikaljinu (naježiti se od straha, horrore, horresco; — ima i značenje: nabratí, nabratí se, namežurati se, ali tome značenju nema od drugud potvrde: naježiti, narudití, nakrešpatí, crispó, rugo, corrugó, contraho, capero; naježiti se, narudití se, na-krešpatí se, crispor), u Belinu (činiti naježiti kogadodijer, raccapricciare in significato attivo, cagionar orrore; naježen, arruffato, raccapricciato; naježiti se, haver horrore, raccapricciare in neutru), u Voltigijinu (naježiti se, raccapricciarsi, sich entsetzen), u Stolićevu (naježiti koga, exterrere aliquem; naježiti se, horrere, horrescere s primjerom iz Palmotića 3, 14a, koji se navodi daže pod b, b; — naježen, exterritus, terror percuslus s primjerom, za koji se kaže da je iz Đordića: Uze izgled ona iznova za napravu od pramena najezenjeh u dubova i u grma razpleteta) i u Vukovu (naježiti se n. pr. od zime, das Haar sträuben, erigo crines [wie der Igel, jež], schaudern, horreo). Najstarija je potvrda iz Gundulića (vidi pod a, b, aa).

a. naježiti (bez riječce se) u navedenom značenju.

a) u akt. (sasma rijetko). Riječ privodca anđelskoga naježi me i užtrese. J. Kavanin 530a. Nike riči, ke čine drhati i na glavi kose naježiti. L. Lubuški pis. 46.

b) pas. partic. naježen.

aa) uopće. Srši glava naježena, trepte zmajska krila o pleću. I. Gundulić 474. Isred pakla naježena razrtijem glasom buknu nena-

vidos, srda ogrena. P. Kanavelić 557. Naježene nji gledaju sveđe slične oštrom ježu. A. Gledević 288a. Kip je stepnast i uplesan, prsi i glava naježena. J. Kavanin 413a. Noj vrh glave naježena nosvijes staše. I. Đordić uzd. 43. Naježena (t. j. svoga sina) i na tlijeh našteta popade u naručje. ben. 188. Kostret dlakah od bodećih naježena. A. Kanižlić uzr. 229. Vidim . . . centurijsona naježena upit: Ovo je pravi sin Božji! A. Kalić prop. 215. Čas mu uši naježene dovrh roga dohitaju, čas široke oči beći. N. Marči 59. Naježen joj cijeć pripasti uzdignu se vlas na glavi. P. Sorkočević 579b. Kokš, koja je naježena perja. Vuk rječn. s. v. kuštrav.

bb) naježen je isto što strašan. Samo u primjerima: Naježenijeh iz ponora crne magle lut izmeće. I. Đordić uzd. 2. Izviše ne naježena crňavina strašnom međbom spuštava joj na sve strane krupe grada česta. B. Zuzeri 121. Možda je u oba primjera naježen uzeto prema lat. horridus, koje znači i nakostriješen i strašan.

b. naježiti se, t. j. nakostriješiti se.

a) o kosi i dlakama. Naježiše mi se vlasti. J. Armolušić 3. Vlasti mi se naježiše. I. Zanotti en. 50. Ovu muku koji tad vidiše, na njimi se kose naježiše. L. Lubuški pis. 25. Bi li se na vama vlasti naježili? J. Banovac pred. 126. Poliga studeni znoj, naježi se kose, ne more ni riči progovoriti. A. Kanižlić utoč. 70. Iste od straha staju naježec se kose. rož. 44. Da nam se na glavi naježi kose, kad grijeh čujemo imenovati. B. Zuzeri 48. Sva bi mu se kosa naježila. P. Petrović gor. vijen. 61. Sve se dlake naježi čovjeku (t. j. kad ugleda zmiju). 64. Naježi se dlake gledaći po grobu onu rpu kosa. S. Lubuška prip. 168. A oštiri se naježiše brci. Osvetn. 4, 42.

b) o kojem dijelu tijela ili o čitavom tijelu po tome i o čitavom čeladetu; u ovom zadnjem slučaju značenje može biti i preneseno: vrlo se prestrašiti. Nu kad obraz rajske upazi . . . naježi se i promijeni (t. j. Marija), plame ugasi zlijeg požuda. G. Palmotić 3, 14a. Skončanje ju tre veliko, luto se je naježila. 3, 184b. Radi řta imamo se naježiti od straha. I. Marki 53. Protrnuli bi u istinu, naježili bi se od vrh glave do stupaja. D. Bašić 139. Cijenim, da bi se i nevjernici i kipoklaňaoči naježili. 284. Da ti se od stra kose uzdignu, koža naježi. M. Zoričić osm. 21. Naježi se od straha Gala. I. Đordić ben. 138. Bog mrzi grijeh. Nu koliko? Počujte i naježite se. A. Kalić prop. 82. Strašnoodržac mrkle tmine . . . naježi se vas i strese. N. Marči 59. Kadara bi je (t. j. priopovjest) priopovjedo, činio bi se svemu puku naježiti. B. Zuzeri 67. Naježi se od straha nevojni mladić. 123. Kako se ne naježite od straha na ovu rič? A. d. Bella razg. 36. — *Ovamo se meće i primjer:* Naježio se je vrhu mene duh moj (iz lat. anxius est super me spiritus meus. psal. 142, 4). L. Terzić 97.

NAJEŽIVATI, naježujem, impf. prema pf. naježiti. U rječniku Belinu (haver gran horrore), u Bjelostjenčevu (naježujem se, nakuštravam se), u Voltigijinu (naježujem se, naježivam se s. v. naježiti se) i u Stolićevu (naježivati, naježiti). Svi se samo misleći, da imamo u naših unutarijih jednu lutu zmiju, nakostriješimo (stamp. nakostrješimo) i naježivamo. A. d. Bella razg. 16.

NAJEŽUKATI SE, naježukam se, pf. malo se naježiti. Od na-ježukati se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stolićevu rječniku (nonnihil horrere, — ima i naježukan, subhorridus).

NAJGOLIJI, adj. superl. od go. *Samo u Belinu rječniku* (affatto nudo).

NÂJGÔRÑÍ, adj. superl. od gorňi. *U rječniku Vrančićevu* (supremus) i *u Stulićevu* (supremus). Primjerima, što ih ima navedeni kod gorňi, dodaje se ovaj: Niti se što drugo čuje do jejine, koja s najgorne strućice jablana guguće. S. Lubiša prip. 196.

NAJGOROM, adv. u najgorem slučaju. Upravo je instrum. sing. f. od superl. najgori. *Govori se u Trpnu, na pr. Daće mi najgorom dva fjorina. M. Milas rad jug. ak. 103, 81.*

NÂJKÂ, f. isto što 1 naja. Skoroteča (1844) 249. D. Preradović 111 (zabilježio naznačeni ake.).

NAJKOLI, adv. vidi najskoli.

NAJKRAJNÌ, NAJKRAJNÌ, NAJKRAÑÌ, adj. superl. od krajni, krajní, Urječniku Belinu (najkrajni, ultimo), u Stulićevu (najkrajan, najkrajni, ultimus, extremus, postremus, infimus s naznakom, da se nalazi u Palmotića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se nudio nijedan primjer iz Palmotića). *Nije jasno, zašto -j- ispred -i- može ispadati: najkrañi. Primjerima, što ih ima kod krajni i krajní, dodaju se još: Vodi tri čete izdaleče iz najkranih (u dva rukopisa, u drugima je: najdajlejih) držav. I. Gundulić 438. A najkraje bježu od nas ovce Nenezića. Ogl. sr. 39. Izgnaće se u tamu najkrajnu. Vuk mat. 8, 12. Govori se u Lici, na pr. Naša je kuća najkrañá u selu. J. Bogdanović. — U Mikašinu rječn. s. v. najposlidnji ima najkrajinji (ultimus, extremus, postremus).*

NÂJLAK, adv. polako, polagano. Postaće je nejasno; možda je najlak upravo superl. (kao što su riječi najotragu, najostragu, najnaprijed, vidi kod 3 naj pod a), a na kraju je otpalo o (dakle mjesto najlako); prema tome bi najlak upravo znalo: najlakše, pa se superlativno značene pomalo zaboravilo. *Između rječnika samo u Vukovu* (langsam, lente) i samo u primjeru: Najlak ide, često otočiva. Nar. pjes. marjan. 171. — Vidi ponajlak.

NAJLIŠE, adv. najviše, osobito. Upravo je superl. prema pozit. liho i prema kompar. liše. *Najranije su potvrde iz svršetka xiv vijeka, a najkasnija je u Stulićevu rječniku. Primjera se našlo najviše u dubrovačkih pisaca.*

a) najviše. Primjera je nekoliko navedeno kod 1 lih pod 2 (ali većinu tijeh primjera boje bi bilo metnuti ovamo pod b); ovdje se još dodaju primjeri: A sad ču vas moj plać vrh zlostvora uložit... na Beć ču najliše prid Boga plakati, ki cara podviže. M. Vetranić 1, 64. Da vam se minuta sva tuga osladi i žalost prijulta, a najliše tebi, gospoje. H. Lucić 258. Svako djelo dobro... znajte da je prid Bogom, ki srce najliše gleda, toliko dobro, koliko se s draga i veseala srca... čini. B. Gradić djev. 25. Zimi, ljeti i jeseni, a najliše u proljetje ina misal nije meni neg' razliko brati cvijetje. N. Nađešković 1, 206. A i najliše gosposkoga veličina srca sjaje, kad iz tuga nevojnoga izbaviti prignuta je. P. Šorkočević 585b.

b) osobito. *U rječniku Belinu* (particularmente, principallymente o specialmente). Primjerima, što su navedeni kod liše pod 1, dodaju se još: Jer ti znaš svakoga, najliše mu mlados. Š. Menčetić 38. Ovo svak govori, najliše razuman. 137. A mudri govore, najliše Seneka, da ništor nije gore, neg' nemoć bez lijeka. G. Držić 422.

Uticah ja oći li na ňu, najliše kad mi rič potoci. H. Lucić 189. Srce usće zlu boles veliku, najliše skusili po djelijeh kad budu. D. Ražina 18a. Vazdi jazik stisni, za stolom najliše. P. Hektorović 38. Tim prosti najliše... ki te uvridiše. 43. Gdje kod spile slatko pjesance tvorimo, najliše naš Matko. N. Dimitrović 100. Srce moje mač proda od bolesti, najliše kad vidjeh, da moj sin pusti duh. N. Nađešković 1, 118. Lijepo si progovorio, najliše svrh onoga, kako bi imali bogati podstapljavat ňih bogactvom uboštvo. M. Držić 220. Mi smo došli u Rim za imat kigidi pjačer, a najviše s ovizijem Marom. 360. Grešnici običaju umrijeti zlom smrti i prijekom... eječa oholasti u pogrjenju Božjemenu i najliše bjastemom aliti psovkom. M. Orbin 43. U junacijsih, da boj slide, naravna je vazda žela, a najliše kad se vide srećniji od nih neprijateja. I. Gundulić 450. Pristojnije je veličanstvu... sadaće odbit samovoje, a najliše gdje osveta bez pogube bit ne more. 504. Često mladac plah u štepe upada, najliše u vlasti koji se ugleda. G. Palmotić 1, 238. Stvar je veoma nedostojna, najliš svijetlijem gospojami. J. Kavačić 258b. Pjesni svete pjevajući i noseći moći blažene, najliše ruku sv. Maura. I. Đordić ben. 176. *Mjesto* najliše nalazi se katkad nališe. U srce plam veći opet mi povrati, nališe rič milu kad s time sadruži. D. Ražina 42a. Spijevalac nijedan ne ima na sviti sladi řega jezik za pjesni činiti, nališe luvene. 63b. Ima bolest od sfojijeh grijeha, a nališe od onega, koji biše učinio onom neuzdancom. B. Kašić in. 37. *Jednu potvrdu za nališe* (iz Spom. sr. 2, 36) vidi kod liše pod 1. Vidi i nališi.

NAJMAC, najmaca (najmca?), m. isto što naimač. Najmac, Besteller; nei contratti di locazione e conduzione di opere. B. Petranović r. kn. 17. *Druge se potvrde nije našlo. — Nepouzdano.*

NAJMAÑE, adv. saltem. Značenje se razvilo iz prvoribnoga: minimum; ispor. nem. wenigstens, tal. almeno (t. j. al meno). Glas -e može i otpasti, te biva najmañ. *U rječniku Belinu* (najmañe, almeno). Primjerima, što su navedeni kod mao pod 2, e, dodaju se još: Držani jesu spovidati se najmañe u korizmi. Naručn. 75a. Kome pokorom najmañ u kojigod dio činimo zadovoљno za bezakonja. S. Budinić suma 92b. Kada... pomagajemo ili najmañ mučeći potvrdjujemo ono. 126b. Reče Dibranu, da uzme najmañe dvajest ilada konika. A. Kačić razg. 117. Da je on najmañe jednoga majstorskoga najmenika sin. A. Blagojević khin. 28. — *Nalazi se u istom značenju i s prijedlogom za (možda prema tal. per lo meno). Ako ne mogu razumjeti... mogli bi za najmañe razmišljati. J. Matović 47. Ako bi za najmañe dostojni bili blagosova, ovo bi ňima bilo za veliku radost. 74. Svi krstćani jesu držani pričestiti se za najmañe jednom na godište. 221. Za najmañe, almeno. S. Budmani.*

NAJMAŠNI, adj. superl. minimus. Postalo od najmašni, pošto su se glasovi -ň- premetnuli u -š-. Samo u dve knige. Imaš vratiti Bogu razlog najmašni. M. Radnić 345a. Što učinite jednomu od ovizije mojije najmašnije, činite meni istomu. 492b. Ako se i nahodim u prostnim ovim i najmašnim grisih. P. Knežević osm. 108 (u istoj knige na istoj strani ima i najmašni). *Iz Radnićeve knige naveden je još jedan primjer kod mašni, gdje se krivo kaže, da je to jedini primjer i da najmašni stoji grieškom mjesto najmašni.*

NAJMEN, adj. onaj, koji pripada najmu, koji je u svezi s najmom. Ovo nije pas. partic., jer taj oblik glasi najet (od najeti) ili najmen (od najmiti); najmen je adj. s nastavkom -en izведен od osnove imenice najam; ispor. drven, himben, staklen, ženidben i t. d. (od osnova imenica drvo, himba, staklo, ženidba). Neki pisci ipak upotrebljavaju najmen kao pas. partic. U rječniku *Mikajinu* (najmen, dat u najam, locatus, — uzet u najam, conductus), u *Belinu* (najmen, affittato, preso in affitto, salariato, preso a salario, — najmeni, da vettura), u *Bjelostjenčevu* (najmen, najet, — najmeni, najemni), u *Jambrešičevu* (najmeni, conductitus, mercenarius, u lat. dijelu), u *Voltigijinu* (najmen, preso in affitto, gemietet) i u *Stulicevu* (najmen, operarius, opera vel mercede conductus). Uboga oca sin, pastijerče najmeno. M. Vetranić 1, 213. Vi ste svi najmeni i postavljeni u vinograd sv. crkve. F. Lastrić ned. 108.

NÁJMENICA, f. mercenaria, conductrix. Imenica je nastavkom -ica izvedena od pridjera najmen.

a) najmenica, t. j. žensko, koje je u najmu, u službi, koje služi za plaću; vidi najamnica. U rječniku *Belinu* (merceneria, che serve a prezzo, — serva) i u *Stulicevu* (serva, operaria mercede conducta s primjerom iz Ivičevića, koji se sad ovđe navodi). Teško tada najmenici, vaj svakomu, tko te služi. I. Ivičević 170. Spomenite se, ljudi, da žene nisu vaše najmenice ni sužnice, veće drugarice i zaručene. J. Banovac razg. 83. Ako bio bi najmenik oli najmenica, biti će osuden. A. d. Costa 2, 147. U različnim krajevima najmenica je isto što sluškiña. V. Bogišić zborn. 145. Govori se i u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

b) najmenica, t. j. ona, koja naima. Samo u rječniku *Belinu* (colei, che piglia ad affitto) i u *Voltigijinu* (affittuario, Mieterin).

NÁJMENÍČKÍ, adj. posses. od najmenik. U rječniku *Belinu* (di mercenario) i u *Stulicevu* (mercenarius s naznakom, da je iz Belina rječen.). Drži plaću najmeničku. Đ. Rapić 270. Ovakova ljubav nije sinovska, nego najmenička. 329. Uzdržane plaće najmeničke. J. Banovac uboj. 23. Uzdržane plaće težačke oli najmeničke. M. Doretic 199.

NÁJMENÍK, m. isto što najamnik, najemnik. Imenica je nastavkom -ik izvedena od pridjera najmen. Najstarije su potvrde iz prve polovine XVIII vijeka; iz dubrovačkoga govora našlo se potvrda samo u rječnicima.

a) isto što najamnik pod a. U rječniku *Belinu* (mercenario, servo, servitore), u *Stulicevu* (homo operarius) i u *Vukovu* (najmenik, vide najamnik s naznakom, da se govor u Dalmaciji). Učini mene kakono jednoga od najmenika tvorjih. B. Kašić nač. 38. Nijesu li svi najmenici zvani oni, koji platu ištu od utišenja? (iz lat. nonne omnes mercenarii sunt dicendi, qui consolationes semper quaerunt?). nasl. 87. Koliki najmenici u kući otca mogu obiljuju kruhom! I. Bandulavić 49a. Dostojan bo jest najmenik plaće svoje. 201b. Najmenike sve te tribu zvati, koji vazda hoće utibu imati. A. Georgicco nasl. 104. Kako najmenici žudeći ku korist. P. Radović nač. 118. Koliki najmenici u kući mogu otca imaju jezbine! M. Radnić 366a. Koju će (t. j. placu) Bog blagodarac podiliti najmenikom virnim crike. M. Bijanković 11. Sagrisuje mladi ili sluga ili najmenik, koji ne čini... onoga posla. I. Grlić 52. Prilikuje se zločestu naj-

meniku, koji svu plaću izjede. S. Margitić fala. 148. Plaća najmenika tvoga ni po jedan način ne ostane kod tebe. A. Bačić 117. Tvoje imanja kućani razasiplu, najmenici kradu. J. Banovac pripov. 153. Primi me među tvoje najmenike. E. Pavić ogl. 578. Jao tebi, koji uztežeš najmeniku pogodenu plaću! Đ. Rapić 164. Petar najmenik ima plaće od svog gospodara na mises po 6 libara. M. Zoričić aritm. 111. Dužni su gospodari uzdržavati pošteno sluge svoje i najmenike po ugovoru. F. Lastrić ned. 132. Ako bi nešta otac primio na mjesto sluge najmenika. J. Matović 431. Ako bi bio najmenik oli najmenica, biti će osuden. A. d. Costa 2, 147. Ne kti... kao uplašen najmenik ostaviti vuku svoje stado. A. Kanižlić kam. 40. Što se imade dati dužnikom, kućnim slugam i sluškiňam, najmeniku i ostalim. I. Velikanović upuc. 1, 403. Čini, što bi se zlosrdio činiti isti najmenik. I. P. Lučić bit. 57. Koji ukraćuje plaću svomu slugi i najmeniku. B. Leaković nauk 319. Pa dozivle najmenika Luku: vjerna sluga, najmeniče Luka! leti, sluga, u doće podrumе. Nar. pjes. juk. 82. Gospodar pošaće najmenika u bašču, da okopava. Nar. prip. bos. 1. Govori se u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 253, — u *Rajevo Selu* (u Slavoniji). S. Ivšić, — u različnim krajevinama. V. Bogišić zborn. 145. — Jedan pisac uzima riječ najmenik u značenju: kalfa. Da je on jednoga majstorskoga najmenika sin (sam pisac u biliški tumači najmenik: Horvatom detić, Slavoncem kalfa). A. Blagojević khin. 28.

b) najmenik je isto što naimač. Samo u Belinu rječniku (affittuario, colui, che piglia ad affitto). Vidi najamnik pod b.

NAJMENIT, adj. isto što najmen. Samo u primjeru: Tvoja dakle duša nije zaručnica Isukrstova, nego jednoj za novce najmenitoj kurvi prikladna. Đ. Rapić 431.

NAJMILAC, najmioca, m. nom. ag. prema glag. najmiti. Samo u primjeru: Onaj, koji vrši radnju, biva najamnik ili radnik, a onaj, za koga se vrši, najmilac ili naručilac radne. V. Bogišić zakon. 303.

NAJMITEL, m. isto što najmilac. U rječniku *Belinu* (affittatore, colui, che affitta), u *Voltigijinu* (locatario, conduttore, Mieter, Pachter), u *Stulicevu* (locator) i u *Popovićevu* (Pächter, Dinger). Koji ne daju dobar i pravedan račun... na priliku dvornici, najmiteli pojav. I. Velikanović 1, 457. Najmitel, Besteller. Jur. pol. termin. 86. Najmitel, Mieter, inquilino. B. Petranović r. kn. 44.

NAJMITELICA, fem. prema masc. najmitel. Samo u rječniku *Belinu* (colui, che affitta) i u *Stulicevu* (quae locat).

NAJMITI, nájmim, pf. isto što najeti (vidi tano). Glag. je izveden od osnove imenice najam (gen. najma) kao zajmīti od zajam (gen. zajma). U rječniku *Mikajinu* (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 59b. s. v. dati u najam, loco, locationem facere), u *Belinu* (affittare, dare ad affitto, loco, najmiti tkomu kuću, baštinu, — najmiti u tkoga kuću, uzeti u najam u tkogagod, pigliar ad affitto, — salariare, prender qualcheduno a salario, — najmiti težake, condurre gli operai al lavoro), u *Voltigijinu* (najmiti, najmati), u *Stulicevu* (najmiti, naimati s naznakom, da je iz glag. brevijara), u *Vukovu* (najmiti koga, aufdingen, conduco, — najmiti se, sich aufdingen lassen, conductor s primjerima iz nar. posl. vuk 7. 187: Ako sam se najmio,

nijesam se pomamio. Najmio se zao u gorega, Že ga rani, a gore mu radi) i u Daničićevu (mercede conducere s primjerom iz xv vijeka, koji se daže navodi pod a, a). Što ima potvrda osim rječniket, najviše ih se našlo počevši od druge polovine xviii vijeka; prije toga vremena sasma ih je malo: po jedna iz xv i xvi vijeka, dvije iz xvii v. i jedna iz prve polovine xviii v. (vidi među primjerima). — Pas. partic. je po zakonu najmjen (potvrde vidi među primjerima); katkad se mjesto toga oblika uzima adj. najmen (vidi tamo).

a. najmiti, t. j. dati u najam.

a) u akt. Potvrde su se našle samo one, koje su navedene iz rječnika Mikafina i Belina.

b) najmiti se (reflex.). Do mesta, dokla se oni bude najmio, tko je iz našega rusaga ponosnički, a sluga je naš (iz xv vijeka). Mon. serb. 467. Kako se je kod jedne žene za sluškinu, da krave muze, najmila. D. Rapić 181. Tako laje bisno jato, kao da se najmi (stamp. najme) zato, da od strane vražje laže. V. Došen 163b. Vejko . . . otide a Vidin te se najmi u nekaka Turčina, da mu čuva ovce. Vuk dan. 1, 70. Ja se najmi u popa, ja se najmi, da orem. Nar. pjes. vuk 1, 511. Nego se on najmi, da čuva seosku goveda. Nar. prip. vuk 219. Ne ču ti se preskupo najmiti: za tri groša i tri polubljaja. Nar. pjes. petr. 1, 53. Poslije toga najmi se (t. j. Anastasijević) kao sluga nekomu trgovcu. M. Pavlinović rad. 130.

b. najmiti, t. j. uzeti u najam (u akt. i pas.).

a) objekt je čelade. Nitkor nas ne najmi (napisato je: najemi). N. Račina 34a. Koji nih (t. j. vojnike) pinezijema sfojijemi bješe najmio i na taj posao uputio. B. Kašić per. 144. Nego sam ja najmio čovika, koji je tražio (iz pisma pisanočko oko g. 1680). Starine 11, 143. Amonski kralj platom najmio vojnicu suproč Davidu. I. Đordić salt. 287. Zašto nas nije nitko najmio. E. Pavić ogl. 584 i F. Lastrić ned. 104. Ako bi kog najmilo odvitnika, kom su mile, da nih brani i zaklana. V. Došen 250a. Ako gazda mlatce za novce najmi. I. Jablanci 85. Ili vas je tkogod najmio, da za novce . . . to učinite. M. A. Rejković sabr. 43. Sluge, koje je najmio, da ga služe. 66. S onim čobanima, koje je bio najmio, da svine zbijaju. Vuk dan. 3, 156. Jesam li ti svagda govorila, da svakije ne naimaš sluga? a ti najmi pašu Seidima. Nar. pjes. vuk 2, 459. Niko nas ne najmi. Vuk mat. 20, 7. U Kastelima prijateji onoga, koji unre, najme narikaču i posaju mu kuci, te ga žali i za ním nariče. Vuk rječn. s. v. tužiti. Najmi mene, lijepa djevojko, da ti žaňem, da ti snopje vežem. Nar. pjes. petr. 1, 53. Tada sinovi Amonovi . . . najmije Siraca dvadeset tisuća pješaka. D. Daničić 2 sam. 10, 6.

b) objekt je stvar ili životinja. Koju (t. j. špiju) bijase najmio Jozip za potribu svoju. A. Kanižić utoč. 532. Treći put najmio je talige Favo iz Šabca i otisao u Brdaricu. Glasnik II, 1, 65. Tako je privatni dom najmjen bio za obitalište princeva. Nov. srb. (1834) 111. Ako li bude najmeleno (t. j. živinče, da radi). D. Daničić 2 mojs. 22, 15.

c. najmiti se, t. j. pothvatiti se. Kao da je to u primjeru: Najmije se četiri Mađara, da izbače vraga iz mehane. Pjev. crn. 250b. Ispor. poimati se, t. j. pothvatati se.

NAJ MIV, adj. onaj, koji se može najmiti. Samo u rječniku Belinu (cosa, che si puo affittare) i u Stulićevu (locabilis, locandus).

NÁJMLENÍK, nájmjeníka (jamačno je takav akc.), m. isto što najamnik, najmenik.

a) isto što najamnik pod a. U rječniku Belinu (salariato, preso a salario) i u Popovićevu (nájmjeník, najamnik). Najmjenik, Bestellter, Gedungener. Jur. pol. termin. 86. Rim . . . ne će puka najmjenika tuda gospodara. M. Pavlinović razl. sp. 369. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Söldner (t. j. vojnik za placu); voda najmjenikā za tal. condottiere.

b) isto što najamnik pod b. Najmjenik, Besteller, locatore. B. Petranović r. kn. 50. — Druge se potvrde nije našlo.

NÁJMLENÉ, n. nom. verb. od najmiti. Između rječnika samo u Belinu (najmjenje, l' affittare). Najmlene u službu, Engagement, Anwerbung. Jur. pol. termin. 165. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za franc. Engagement.

NÁJMĽIVATI, najmlujem, impf. isto što námati. Samo u primjeru: Za svoje posle on nije najmľivo tuđu momčad. M. Pavlinović rad. 183. — Slabo pouzdano.

NÁJMNIK, m. isto što najamnik. Samo u primjeru: Sagrišuju sluge i najmnici, ako ne posluju svesrdno. F. Lastrić ned. 134. — Po svoj prilici je grijeskom mjesto najamnici ili najmenici.

NÁJMODAÑE, n. dative u najam. Samo u Stulićevu rječniku (locatio). — Nepouzdano.

NÁJMODATI, najmodam, pf. dati u najam. Samo u Stulićevu rječniku (locare). — Nepouzdano.

NÁJMODAVAC, najmodavca, m. onaj, tko daje što u najam. Između rječnika samo u Popovićevu (Bestandgeber). Najmodavac, locator, Vermieter. Jur. pol. termin. 329. Najmodavac, Vermieter, locatore. B. Petranović r. kn. 50.

NÁJMODAVALAC, najmodavaoca, m. isto što najmodavac. Samo u Stulićevu rječniku (najmodavaoc, locator).

NÁJMODAVATI, najmodavam, impf. glag. prema pf. najmodati. Samo u Stulićevu rječniku (locitare). — Nepouzdano.

NÁJMOPRIMAC, najmoprimeca, m. onaj, tko prima što u najam. Između rječnika samo u Popovićevu (Bestandnehmer, Bestandinhaber). Najmoprimec, Mieter. B. Petranović r. kn. 17.

NÁJMOUZETI, najmouzmem, pf. uzeti u najam. Samo u Stulićevu rječniku (conducere). — Nepouzdano.

NÁJMOVINA (biće takav akc.), f. novac, koji se plaća u ime najma. Između rječnika samo u Popovićevu (Bestandzins, Mietzins). Najmovina, Mietzins. Jur. pol. termin. 661. Najmovina. Mietpreis. B. Petranović r. kn. 61. Porezi, koji se plaćaju za samu najmjenu stvar, padaju svi da davaoca; a kad bi ih i platilo uzimalac, on ih može od najmovevine odbiti. V. Bogišić zakon. 99.

NÁJMOVNI, adj. isto što najamni (najaman). Najmovni, Zins-. Najmovni troškovi, Zinsauslagen, Mietzins. Jur. pol. termin. 661. Druge se potvrde nije našlo.

NÁJNAPRE, adv. isto što najprije. Nalazi se samo u jednoga pisca (i to često). Po svoj prilici -na- stoji mjesto -naj-, t. j. najnapre mjesto najnajpre; ali je nejasno, zašto je drugo j ispalo, a isto je tako nejasno, zašto je na kraju -e (po istočnom govoru) mjesto -ili- ije; ali treba znati, da isti pisac piše i samo napre mjesto najprije (vidi kod najprije). O obliku najnajprije (ili naj najprije), što ga tako dobivamo, vidi kod 3 naj pod b. Između

rječnika samo u Stulićevu (najnapre, primo, pri-mum, ante omnia s naznakom, da se nalazi u Lastrića i s primjerom, koji se ovđe navodi na prvom mjestu). Tko je brez griba, nek najnapre kamen baci. F. Lastrić test. 122b. Crkva . . . najnapre počina ovako pivati. 298b. To je ono, što će vam istomačiti najnapre, od' 28. Najnapre očisti srce tvoje i dušu od svake zlobe. ned. 291. Tražite najnapre kraljestvo Božje i pravdu ne-govu. 357. Najnapre otide sa svom onom slav-nom družbom. svet. 40b.

NAJNAPRIJED, adv. najvećma naprijed, naj-prije. Od naj naprijed, vidi o tvorbi kod 3 naj pod a. U rječniku nijednom.

a) **najvećma naprijed** (u prostoru). Idače najnaprid Ana proročica. F. Lastrić test. 391a. Već odoše na susret Turcima, najnaprijed Stojan na mrkovu. Nar. pjes. vuk 4, 188. Vi hoćete drumom udariti, evo drumom najnapred na Turke. 4, 254. Pa Loznicu gradu potekoše, naj-naprijed Srdane Ilija. 4, 257.

b) **najprije** (u vremenu). Pa iznese vezene darove, najnaprijed kolajne od zlata . . . pa za tijem gaće i košulu. Nar. pjes. juk. 103. Pa obuće na se odijelo, najnaprijed (stamp. najnaprije) jelekli jećermu, pa po njoj meku pamukljiju. Nar. pjes. petr. 2, 439. Te oblači duzel odijelo, najnaprijed svilenu košulu 2, 628. Kad izide na na bijelu kulu, na se udri divno odijelo, naj-naprijed kovče i čakšire. Nar. pjes. vuk 7, 78. Zaklet će ih u fermanu momu, najnaprijed Bogom velikijem. Osvetn. 7, 39. Hoću gradit po Bosni hajre, najnaprijed na Drini čupriju. Nar. pjes. hörm. 1, 68.

NAJNAPRIJEDA, adv. isto što najnaprijed. Samo u primjeru: Istom oni u besjadi bili, al' eto ti Turak! iz mehane, najnapreda od Kladuše Mujo, a za nime odgojak Halile. Nar. pjes. juk. 199. Pa se stade Halil oblačiti, najnapreda gaće i košulu. Nar. pjes. hörm. 1, 472.

NAJNATRAGU, adv. napokon. Samo u pri-mjeru: Odmah brata poče opremati sve u srnu i u čisto zlato, najnatragu zlatne perjanice, pa Halilu meće oko glave. Nar. pjes. hörm. 1, 536.

NAJOSTRAGU, | adv. najvećma ostragu
NAJOTRAGU, | (otragu). Vidi o tvorbi kod 3 naj pod a. U rječniku nijednom. Kad po-teče koňa pet stotina, stade crne zemje tutu-vina; nojotragu Krila kapetane. Nar. pjes. vuk 3, 240. A kad blizu Bukovice bili, sve ostaje nojotragu Marko. 6, 136. Ujavi se trideset haj-duka, a pred njima Mijat harambaša, nojotragu Božo barjaktara. Nar. pjes. stojad. 1, 103. Nao-tragu 'naka utvorica. Vuk rječn. s. v. utvorica (iz neke nar. pjesme). Vidi najstrag; najstragu.

NAJOZGOR, adv. najvećma ozgor. Tvorba je kao najnaprijed, nojostrag. Samo u primjeru: A po sedlu turi risovinu, a nojozgor rešmu po-zlaćenu. Nar. pjes. vuk 7, 218.

NAJPAČE, adv. osobito, navlastito. Upravo je superl. naj pače; adv. pače sam sobom znači; većma, dakle najpače upravo je isto što najvećma, a otud se lako razvilo značenje, koje je navedeno; ispor. u lat. kompar. potius (većma), superl. potissimum (osobito, navlastito). Između rječnika samo u Stulićevu (najpače, navlaštito s naznakom, da je iz glag. brevijara). I se jesti . . . věra, nadežda, krotost . . . najpače že . . . poslušanje. Sava glasn. 24, 175. Tuštim se i my podvižušte se oti zemljnyh k' nebesnymy najpače slyšati (u dvije isprave kralja Milutina).

Mon. serb. 73. 78. Polagano hoditi vađa, najpače gdi je zao put. A. Maksimović 96. Da ne bi ma-tica, najpače stara, u travi poginula. 127.

NAJPOKOŃI, adj. isto što napokońi (vidi tam), pošto se na promijenilo u naj, jer se osje-ćalo superlativno značenje. U rječniku Mikafinu (napokońi, najposlidni, ultimus, postremus), u Belinu (napokońi aliti napokońi, ultimo) i u Stulićevu (napokońi, najposledni s naznakom, da je iz Mikafina rječn., — najpokonie, tandem aliquando, denique, demum s naznakom, da se nalazi u Gundulicu, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se tome značenju (st. j. napokon) našlo nikakve potvrde, pa ni iz Gundulica). Po-tvrda iina od xvi vijeka. Pored najpokonie nalaze se i drugi likovi (vidi pod b).

a) **najpokonie**. Nigdar se varene riči ne okusi (t. j. sv. Jerolim), nego samo dvakrat u najpo-konije nemoći. Starine 1, 234. Osudu takojer naj-pokonie dati će Isukrst. M. Orbin 237. Najpo-konie je utočište, komu ufanja ne ostaje. I. Gundu-lić 50. Dobri ovako starac traje najpokonijih dana dio. 377. U kojoj su (t. j. knizi) bogo-lubna razmišljanja . . . od četiriju najpokonijih človika. P. Radovčić nač. 2. Najpokonie smrtno vrime. J. Kavačin 370a. Najpokonie tva razmisli i ne će nikad sagriješiti. 464b. Podaje kripost duši za hrvati se s djavalom u ono vrime najpo-konije. L. Terzić 9. Koju će (t. j. odluku) on dati u najpokonij dan grišnikom. P. Macukat 38. Hotje nih (t. j. psalme) u svojoj najpokonoj nemoći imat sved pred očima. I. Đordić salt. 15. Žudi ove muke trpit tja do najpokonoga vrje-mena. M. Lekušić 127. Dode oni čas najpokonij. Đ. Bašić 135. Ako su . . . toliko ugodne naj-pokonie naredbe roditelja. 146. Da će u najpokon-ju onomu dnevu Jezukrst . . . sudit vas na-rod čovječanski. J. Matović 69. Slijedi . . . naj-pokonie pomazanje. 134. Svrha najpokonije ovoga obvjetovanja jest, da postanemo, koliko se većma može, Jezusu . . . prilični. I. M. Mateić xvi. Najpokonij pri smrti negov uzdah. 119. U naj-pokonij staros staviti se priuredit. B. Zuzer i. Dokli budu u životu najpokonij dah odisat. P. Sorkočević 593b. Jer se bliža vr'jeme najpokonie, štono im je neko prorekao. Osvetn. 5, 27.

b) **Neki se pisici ometaju te mjesto najpokonij pišu drukčije manje ili više osamljene i nepouzdane likove.** a) najpokoniji. Ali mnogo tvrje-hoće ono biti najpokonija rič, ku će izustiti. A. Georgiceo nasl. 106. — b) najpokonji. Izvan najpokonjega pomazanja. M. Bijanković 25. Sa-kramenat od najpokonjega pomazanja. 58. — c) najpokoni. Sruše svoj dan najpokonji (u sroku!). J. Kavačin 395b. — d) najpokonji. Četiri su najpokonjna (u sroku!). J. Kavačin 401b. Da ništa ne ostavljaju crkvam maticam u najpokonjoj odluci. A. Kadčić 313. — e) najpokonji. U ovomu najpokonjnemu iziskovanju naučićemo. A. Kad-čić 78.

NÂJPOSLAM, | adv. isto što najposlije.
NÂJPOSLEM, | Govori se oko Vinkovaca. S. Pavičić. Ispor. najpotlam, najpotlem.

NAJPOSLIJ, adv. isto što najposlije. Samo u primjerima: Najposlij pita se. Korizm. 20a. Zato se govori dvakrat: pomiluj nas, a najposlij: daj nam mir. Naručn. 40b.

NAJPOSLIJA, adv. isto što najposlije. Samo u primjeru: Najposlija jesu postavljene prilipe i mnogo korisne stvari (t. j. u knizi). P. Radovčić nač. 2.

NÂJPOSLIJE, *adv. superl. od poslige. U rječniku Mikašinu* (najposlige, na svrsi, ad extremum, postremum, ultimo, ultimum, tandem, novissime, demum), *u Belinu* (insomma, in fine, pure, finalmente, ultimamente, cioè in ultimo, all' ultimo, alla fine), *u Voltigijinu* (finalmente, endlich), *u Stulićevu* (najposlige, najpokoće) i *u Vukovu* (zuletak, postremo). *Najstarija je potvrda iz N. Rañine* (*vidi prvi primjer pod a.*).

a. najposlige, t. j. napokon, na posjetku (u vremenu).

a) uopće. Mnokrat i mnozijemi načini otprije Bog govoreći otcem našnjem po prorocijeh najposlige ove dni govorio jest nam u sinu. N. Rañina 22^a. Počeše se zgovarati, da ga ubiju, najposlige odlučiše, da ga prodadu. M. Divković bes. 3. U slobodi smiona odviše doć se usudi najposlige u dubravu. I. Gundulić 396. Najposli posla k njim sina svoga. F. Glavinić cvit 442^a. Najposlige u veseju proglasile se ženba slavna. G. Palmotić 1, 194. Mnoge gradove osvojije, najposli Skadar. A. Kačić razg. 4. Pozovi obavda zeta i mene zovni. Ja ēu doći najposli. M. A. Režković sabr. 20. Al' najposlige nuda svime dvije odabira Grkinice. P. Sorkočević 579^b. Braća seju vrlo milovala, svaku su joj milost donosila, najposlige nože okovane. Nar. pjes. vuk 2, 15. Lubi svata jednog do drugoga, pa najposle Avrama spajju. 5, 504. Pobise se te se pomješaše, na luto se gvožde udariše i najposle studenim kameñem. 4, 409. Onda čoban pode kroz šumu i najposle dode na jednu kapiju. Nar. prip. vuk 13. i t. d.

b) mjesto samoga najposlige uzina se katkad do najposlige. Da bismo se vidili do najposli onde, gdi se svaka vide i uživaju u vike vikom. M. Dobretić vi. Svoje su malo obštество utvrđivali i obogaćivali, a veliko varali i kad je do najposle bilo, nogami gazili. D. Obradović bas. 155.

b. najposlige u izbrajanu, kad se što kao posjedne navodi. Ja se spomenujem od drage krví tve ku na obrezanju najprvo proli ti a paka moleći u vrtu pak uz stup stojeći najposlige na križu. N. Dimitrović 94. Nihove ruke jesu mriža nihove riči nisu drugo nego mriža nihove oči najposli nisu drugo nego mriža vražja. D. Rapić 23. Ne ima se dakle dati ovi sakramenat dječici odmeću se jošt sluge odviše ljudi krvnici najposlige jošt ne imaju se primiti, koji se nahodu grubi i klasti. J. Matović 301. Najprvo Jezus sam, a paka misnik pak oni, koji čine prikazati a najposlige oni, koji se tu namjeraju. T. Ivanović 65. Evo tebi moja b'jela kula i gotovih hiljadu dukata i moj dobar dogat iz podruma i najposlje moja rusa glava. Nar. pjes. iuk. 454.

c. o onome, što je posjedne u prostoru. Jaše paša najposlige, koñ pod nime ponosit je. I. Gundulić 426. U zastavi od junačke vojske on jaše najposlige. 444. U oba primjera najposlige znaci: *iza sviju drugijeh. Više se primjera nije našlo.*

d. najposlige, t. j. u ostalom, u kratko, kad se naznačuje, da bi se moglo još i više reći, ali je dosta i ovoliko.

a) uopće. A za bratju najposlige među mudrijem riječ je tako, da velika rijeka nije, ka se u vele dijeli traka. I. Gundulić 303. Upitaj ga, što se srđi na me, a najposle ja ne marim za ňega. Nar. pjes. vuk 1, 376. A najposlige ni-

komu ništa ne namećem, nego samo ištem sebi slobodu. D. Daničić u *Ivekovićevu rječn.* *Vidi i primjer iz A. Kanižlića* uzr. 114 kod nahodan.

b) do najposlige (*vidi pod a, b*). Ah malo je ovo i ništo, zašto do najposli sve su ovo zla tilesna i vrimenita, koja svršaju. F. Lastrić od' 192. Do najposli nemoj se čudit ni narugat, što ovako pišemo. M. Dobretić vi.

e. najposlige, t. j. posjedni put. Samo u primjeru: Povij ispovjedniku, kad si se najposlige ispovjedio. A. Komulović 12. *Vidi najprije pod c.*

f. bar, barem, dajbudi. Samo u jednoga pisca. Sve svoje sam grihe neka ispovidi virno najposlige jedan put u godini vlastitomu misniku. I. Velikanović upuć. 1, 583. Učiniće stvar veoma po volji crkve, ako obidve ili najposlige od onih dviju prvu molitvu rekmu. 3, 456. Koji se ne pričešćuju što imaju činiti, kada se ostali pričešćuju? imaju najposlige željom i pametju priestiti se. 3, 460. *Razvoj je značena taman.*

NAJPOSLIJED, *adv. superl. od poslijed; isto što najposlige. Potvrda se našlo samo u crnogorskom govoru. Svu Srbiju zemlju obrediše, najposlijed pod Topolom doše. Nar. pjes. vuk 4, 154. Najposlijed moliće te Pero. 5 (1865), 18. Kajaće će biti najposlijed. 235. Najposlijed proterah (sic!) i nega. 536.*

NAJPÔSLEDNÍ, *adj. superl. od posjedni. Mjesto -je- u zapadnom je govoru -li, a u istočnom -le-; vaļa dodati, da su stari Dubrovčani, i ako je njihov govor južni, ponaješe pisali -le- (*vidi medu primjerima*). U novije vrijeme mjesto -sje- piše se i govorit kathkad -šje- (*vidi medu primjerima*). Mjesto -n- nalazi se u gdjejkotih pisaca -n-; tako je najposljedna u Matijevića 9, najposlidna u Kavañina 425^b, najposlidne (gen. sing. f.) u Lastrića test. 204^b, najposledna u Matovića 15, najposledne (nom. pl. f.) 45, najposjednomu 108, najposledni 170; čudan je oblik u istoga pisca najposledne za nom. sing. n. 280. 298 mjesto očekivanoga -dne ili -dno (najposjedno ima na str. x). Vrlo se rijetko mjesto -d- nalazi -d-; tako je najposlednu u D. Rañine va i najposlidnu ('najposlihnu'), najposlidnomu ('najposlihnom') u K. Pejkića 42. U rječniku Mikašinu (najposlidni, najkrajniji, ultimus, extremus, postremus), u Belinu (najposledni, extremo, novissimo cioè freschissimo, ultimo), u Voltigijinu (najposlidni, ultimo, ultimissimo, allerletzter) i u Stulićevu (najposledni, ultimus, postremus).*

a. najposjedni je onaj, koji je najdaće na svršetu (u vremenu).

a) uopće. Činu testament moj najposlidni i dobrovojni (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 61. Od sakramenta najposlidnega pomazanija. Naručn. 3a. Bješe namislio dati mu rvaňu najposlednu. D. Rañina va. Da ukripljeni budemo suprot neizbrojenim i ako Bog bude hotil, najposlednim smutnām. Proroci 2. Bog, prvi početak i najposljedna svrha. S. Matijević 9. Najposledna ispovjed bila je cijela. 28. Najposlednu s bratjom milom on večeru tad čineći. B. Kašić rit. 321. Da ti da jakos u najposljednjoj potrebi. V. Andrijašević dev. 8. Sidoše u skupštinu ovu devetu i najposlidnu. K. Pejkić 42. Ja ēu uskrisiti ňega u najposlidni dan. A. Baćić 317. Isus želi najposlidnu večeru. F. Lastrić 102^b. Pisma najposlidna od slavne Bosne. A. Kačić razg. 335. Da je najposlidne ňezino dilo toliko dostojno bilo. A. Kanižlić utoč. 588. Koja je bila bogomiloga otca oporuka iliti najposlidna voša. kam.

789. Najposlidna predika. E. Pavić prosv. 2, 124. Da razumiju strahotu onoga dneva najposlidnega. D. Rapić 11. Tja do dneva najposlidnega suda. J. Banovac blagos. 241. Kad će biti naredeni čas od Boga najposlidni vika tvoga. V. Došen 46b. Na najposjednomu sudu. J. Matović 108. Najposledne pomazane može se ponoviti. — *Óvamo se meće i primjer.* Starac skupivši najposlidnu snagu ove riči izusti. A. Kanižić 211. *U tome se primjeru misli mali ostatak snage, koji je još ostao, pošto je sve ostale snage već nestalo.*

b) najposledne može biti ono čelade, koje što čini poslije sviju drugijeh. Zovi težake i daj jim plaću počanši od najposlidnih do prvih. Bernardin 19. Hoću i ovomu najposlidnjemu (*t. j. težaku*) dati kako i tebi. I. Bandulavić 25a. Ti na bijeće ki se opteno najposledni od svih spravi. G. Palmotić 1, 205.

b. najposledni se uzima o onome, što je na kraju kakvoga reda, a taj red može biti i u prostoru. V najposlidnjem kapituli. Korizm. 25a i 41b. Konstantin najposlidni cesar ne cesarstvovalo. Š. Kožičić 48b. Ako imаш na smrt prit... ne će prvi bit ni pak najposledni. N. Dimitrović 21. Pogleda na ni (*t. j. na episkope*) od prvoga do najposlidnega. A. Kanižić kam. 41. Sto zlamenju ove najposledne riječi? J. Matović 45. Najposledne mjesto ima jerusolimski (*t. j. patrijarh – među drugijem patrijarsima*). 298. Prvi uzrok bila je harnos ... drugi uzrok jes koris ... treći i najposledni jest požuda. I. Đordić ben. 6. Opet šeta care Kostantine, dok došeta sovri najposlednjoj. Nar. pjes. vuk 2, 91. Sve se pero na pero navilo, najpošledne niz leda pušto. Nar. pjes. petr. 2, 486.

c. najposledni može biti *najneznatniji, najsitniji* (*u prenesenom smislu*). Žaleći, što nisam jedan od najposledni negovi lokaja. D. Obrađovanec živ. 70. Kad ko što do najposledne sitnice istražuje. Vuk nar. posl. 59.

d. adv. za najposledne, u najposledne, *t. j. napokon.* Biće prema *tal.* all' ultimo, in ultimo. Evo za najposlidne govorim ti (*s*) svetim Bernardom. J. Banovac razg. 187. Za najposlidne blagosovi, Isukrste, duše sviju moji ovčica. 190. Iz ove osudbine lasno svaki dokučiti može ... Drugo pak primjetiti se može ... U najposledne vidi se, da ... duh bio je otrovan. V. Vrćević pravdonoša (1852) 30.

NAJPOSLEDNICA, f. *sredna snaga, koja iz drugijeh izlazi. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za něm.* Endresulterende, *tal.* risultante finale.

NAJPOŠLE, adv. isto što *najposlije.* Samo u Vukovu rječniku (najpošle, vide najposlije s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 47: Pa najpošle ajuku zametuše).

NAJPOTLA, adv. superl. od potla (*t. j. poslije*). Pa najpotla znadite, ako nijeste znali. Nar. prip. vrč. 36. Turci kažu: poginuo je ta i ta ... dok najpotla pomenu i Hasana. 59. *Drugijeh se potvrda nije našlo.*

NAJPOTLAM, adv. isto što *najpotla.* Govorit se oko Vinkovaca. S. Pavičić. Ispor. najposlam.

NAJPOTLE, | adv. vidi najpotle.

NAJPOTLI, | adv. vidi najpotli.

NAJPOTLEM, | adv. isto što *najpotle, naj-*

NAJPOTLIM, | potli. Oboje se govori oko

NÁJPOTLÉ, *adv. superl. od potle.* Govori se i najpotle i najpotli.

a) najpotle. *Između rječnika samo u Vu-*kovu (najpotle, vide najposlije: I najpotle zla-ćenom maramom, — Najpotle se s Mujom ufa-tio; prvi je primjer iz nar. pjes. vuk 2, 47, gdje stih pred nim glasi ovako: Beg se brani drvjem i kameňem; za drugi se primjer ne može reći, otkle je uzet). Goni tice svačim na svijetu ... a najpotle rukom i jaglukom. Nar. pjes. vuk 4, 502. Najpotle čuje, kako ima negde nekakav prorok. Nar. prip. vrč. 3. Najpotle stignu zdravo i veselo doma i vjenčaju se. Nar. prip. vuk² 222. Pa najpotle ferman načinio. Nar. pjes. hōrm. 1, 50.

b) najpotle. *Između rječnika samo u Stuli-ćevu* (najpotle, najpokoće s naznakom, da se na-lazi u Lastriću, ali u gradu za ovaj rječnik sa-branoj nije se iz toga pisca našao nijedan pri-mjer). *Ovaj lik pripada upravo istočnom gororu, ali potvrda ima i iz druga dva gorora.* Puk najpotle on (*t. j. kralj*) posluša. V. Došen 222b. Dal' najpotle to nauče. 262a. Sve je Uso redom izlubio ... a najpotle Zlatiju devojku. Nar. pjes. herc. vuk 14. Vas je Mostar na sobet sa-zvao, a najpotle Zumbul udovicu. 195. I on se počne zpričati, da će najpotle tancati. Jačke 197. *Govori se oko Vinkovaca.* S. Pavičić.

c) najpotli. *Govori se oko Vinkovaca.* S. Pavičić.

NÁJPÓTOÑÍ, *adj. superl. od potoñi.* U rje-čniku *nijednom.* Tako mi ovo najpotoni zalogaj ne bio! Nar. posl. vuk 303. Začudi se carev sin na ovake odgovore, a najviše na ovi najpotoñe devojke. Nar. prip. vuk 140. Najpotoni u to sam pristao, najpotoñi oču odpanuti. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 19. Povezano do dovet koñica, najpo-toñi Bogičev zelenko. Nar. pjes. herc. vuk 41. Pozdravio vas dužde i ... obdario vas i vaš posledak do najpotoñe kapi krvi mletačkijem plemstvom. S. Ljubiša prip. 264.

NAJPRE, | adv. vidi najprijere.

NAJPRI, |

NÁJPREDE, | *adv. superl. od prede, pride.*

NÁPRIDE, | Milovan Marković da se može najprede isplatiti. Glasnik 11, 1, 80. Najpriđe ti božić čestitamo. P. Petrović gor. vijen. 106. Drago je sam sebi najpriđe vrat slomio. Nar. posl. vuk 69. Ja sam onamo postavila zlatnu ja-buku, koji najpriđe do ne dođe i uzme je, ja će biti negova. Nar. prip. vuk 131. Baci joj naj-priđe vezenu maramu, pa faculet, pa najposlije ogledalo. 154.

NAJPRIJA, *adv. superl. od prija.* U rječniku *Mikalinu* (primum, primo, principio) i u Stuli-ćevu (najpri, najprija, najprijere, primum, primo). Izberite najprija luž i svežito ga. Bernardin 19. Ki najprija sliziše u lokvu ... zdrav budisće. 32. O svemogi Jupitera, najprija se možu tebi. P. Hektorović (?) 84. K sebi čini zvati najprija vas svoj dvor. B. Krnarutić 12b. Zato sada naj-prija nam ... reci. Starine 1, 220. O slavna Cerero, kaž' nam toj najprija. I. Gundulić 86. Pravda ako najprija od sebe počine. 111. On naj-prija, nakon nega Hasan staše. 561 (*na sva tri mesta stoji najprija u sroku*). Najprija jednoga u moru podvrati, brata pak drugoga na kopnu potratio (*t. j. smrť*). I. Ivanjićević 319. Jer je najprija podnija za nas. L. Vladimirović 11.

NÁJPRIJE, *adv. superl. od prije.* *Ovaj je lik najobičniji u južnom gororu, ali se može naći i u zapadnom, kako ga ima na pr. M. A. Režković (pored najpri, — vidi među primjerima).* Lik

najpre pripada istočnom govoru, ali ga ima i Radnić 384^b; što se u nar. pjesmama ispjевatima južnijem govorom, nalazi katkad najpre (na pr. u Vuka 3, 386, — 4, 204 i 257, u Hörmanna 1, 49, 372, to je poradli stiha). U Radnića 416^b nalazi se bez j: naprije; isti pisac, a i Lastrić često imaju bez -j- lik napre (vidi među primjerima, a dodati se može još: napre u Radnića 2a, 57^a, 311^a, 437^b, — u Lastrića test. 277^a, 349^b, od' 294, 339, ned. 38, 131, svet. 69a, 171^a (Lastrić ima i iznajpre, — vidi potvrde kod iznajprije); tako isto bez -j- ima lik napri i Margitić i Glasnik 11, 3 (potvrde vidi među primjerima). U rječniku Belinu (najprije, avanti, prima, — prima d' ogni altra cosa, — primieramente, — nel primo luogo), u Voltigijinu (najprije, primieramente, erstlich), u Stulićevu (najpri, najprija, najprije, primum, primo s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: i ovo bi mače, ki proleti ne najprije tužne prsi) i u Vukovu (najpre, najpri, najprije s naznakom, da je prvo po istočnom govoru, drugo po zapadnom, treće po južnom i s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 444: Ja sam najpri bila za Milošem). Najstarije su potvrde iz xv vijeka (vidi pod a).

a) najprije, t. j. prije svega. Rotismo se i prisegosmo, najpri je gospodina kralj Tvrstko (iz početka xv vijeka). Mon. serb. 256. Najpri s knezom Jurkom... rotismo se i zaklesmo (iz xv v.). 341. Najpri su i s osobitjem načinom iskali čovjeka razumna. M. Divković bes. xxv. Neka bi najpri čast i slavu tvoju, pak svoje spasenje u misli imili. A. Georgiceo nasl. iii. Pitur, koji najpri učini svu priliku prez kolurih i razlučenja udih i paka malo po malo gre do spijući ih. P. Radović ist. 21. Kad si falen ali kuđen, gledaj napre, tko te fali ali kudi, i onda ćeš viditi, oda šta imaš činiti scjenu. M. Radnić 19^b. Koji rukami uzima žeravicu za očeći drugoga, najprije očeže samoga sebe. 384^a. Najpri se počeme kantat prvi veraš... pak misnik reče molitvu. L. Lubuški list 24. Čudim se najpri, kako... mogoše izgubiti svoga sina. Đ. Rapić 81. Podi najpri, pomiri se s onim, koji veliš da te je uvratio, pak ćeš se pribestiti. J. Banovac razg. 55. Da se ujaprije ukloni s puta druge i kameće. M. A. Režković sat. 6. Najpri vaļa da ti zapovidiš, pak da onda sam k poslu prividiš. 73. Da ti možeš dobit agaluke, najprije bi sebe (t. j. sebi) izvadio. Nar. pjes. vuk 2, 343. Pa se brača staše dijeliti i najprije ovce dijelihu. 2, 630. Kniževnici kažu, da Ilija najprije treba da dode. Vuk mat. 17, 10. Kad Bog hoće koga da kazni, najprije mu uzme pamet. Nar. posl. vuk 115.

b) najprije, t. j. prije čega drugoga. Ne mogoše učeti ne isprisovši najpre oblasti. M. Radnić 384^b. Najprije stvari Bog jezbina živinami nerazložitijem nego Judma. 416^b. Kad se iskrni uvridi, vaļa najpri pitat prošteće od Boga, pak od iskrnega, koga si uvratio. J. Banovac razg. 54. Ono vaļa napri, pak da ovo slidi. S. Margitić fala 286. Pametan najprije smisli, što će reći, pak onda rekne, ali budala najprije rekne, pak onda misli, što je rekao. M. A. Režković sabr. 15. Ja će ovdje postaviti najprije od svake zdravice molitvu... pa onda pripjev. Vuk nar. pjes. 1, 77. Svaki čovjek najprije dobro vino iznosi, a kad se opiju, onda rđavije. Vuk jov. 2, 10. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Tako je ovdje (t. j. u riječi uvjedoh) uzeto najprije naše u pred hrvatsko v. Vuk nar. pjes. 1, 400.

c) najprije, t. j. prvi put. Blaženo vidinje, kad te najpri vidih. G. Držić 398. Od kad naj-

prije niče ova dubrava... vjera u njoj krepak stan nade i steće. I. Gundulić 129. Svaki svoju rič posvidoči, kako je i napri kazivao. Glasnik II, 3, 169. Vidi najposlije pod e.

d) isprva, isprvice. Tako običaje pogrditi (t. j. svijet) one, koje napre štovaše. M. Radnić 203^a. Martin Borković najpri biskup zagrebski, pak arcibiskup od Kolace, A. Kačić razg. 16. Jeroboam najpri sluha Solomunov, a posli ga Bog očitova po proroku za kralja. J. Banovac razg. 154. Štije se u životu sv. Ciprijana, koji je napre bio čarovnik. F. Lastrić od' 26. Čudeći se, kako oni nepomplivi napre redovniki promjeni se odma na pokoru, ned. 365. Kad kokoš hoće da pronese, ona najprije kakoće. Nar. posl. vuk 118.

e) najprije se dosta često uzima mjesto adj. prvi; na pr. on je najprije poginuo, t. j. prvi je poginuo. Budući ženska glava napre sagrišila u vrtlu raja zemaljskoga (iz lat. cum femina fuerit prima ad committendum peccatum in paradiso terrestri). F. Lastrić test. 206^b. Kada ima svadna i neprijateljstvo među dvima, koji napre ima ići tražiti pomirena? od' 90. Kada smrda što dopane, najpri glava smrdit stane. V. Došen 82^a. Tko najmaće sebe slavi, najpri slavu zaboravi; tko najniže glavu nosi, najpri krunu on odnosi. 200^b. Ja sam tebe najpre bratimila (t. j. ja prva tebe, onda ti mene). Nar. pjes. vuk 1, 599. No udrite svaki svoga druga, ja će najpre mlada Marijana. 3, 215. Ako tebi Kuna uzgovori, da ti najpre zahodiš dogata. 3, 386. Al' nemoje pušaka metati, dokle moja najprije ne pukne. 4, 148. Srpske poglavice, koj su kavgu najpre zametnuli. 4, 204. Junakova mati najprije zaplače. Nar. posl. vuk 115. Najpri side Reja od Budima. Nar. pjes. marjan. 29.

f) najprije mjesto prvo, kad iza toga još dolazi što kao drugo, treće. Najprije imaš znati.... Drugo imaš znati.... Treće stavi na pamet. A. Komulović 5. Pjenežtvo je smrt nemila najprije duše, pak i tila. J. Kavačin 377^b. Najpri čini mu uši i nos odrizati pak živa u jednu riku baciti. A. Kačić razg. 29. S tudom ženom tko s' mrcini, najpri smradnu bludnost čini, pak nepravdu k njoj pridruži. V. Došen 109^b. Repom zovem laž pogancu, koja troju daje ranu: najpri rani narav mati, drugo razlog lipi blati, treće kraju... prkos čini. 135^b. Najprije dakle muka Gospodinova bi oslobođenje od grijeha.... Pak izbavi nas od oblasti hudoće.... Odviše zaplati zadovoljnom pedepsom za grijehe naše.... Najposlije otvori nami vrata nebeska. J. Matović 51. Najpri tebi kuća ne valjade.... Drugo nejmaš u sobi stolice.... Treće svine tolike imate. M. A. Režković sat. 103. Benedik izgledom najprije, pak naredbom navijesti svojim učenicima. I. Đordić ben. 78. Ti s' se do sad tri put udavala, najprije si bila za Milošem, pak si poslim za vojvodom Jankom, a sad za mnom, od Budima kraljem. Nar. pjes. vuk 1, 443. Najpre uđe stari igumane pa za nime pope sveštene, najzad ode majstore Manojlo. 3, 326.

NAJPRVAĆI, adj. superl. od prvači. Između rječnika samo u Stulićevu (omnium primus) i samo u primjeru: Najprvači srčen, liesnik. J. Kavačin 493^a.

NAJPRVAŠNI, adj. superl. od prvašni. Samo u Stulićevu rječniku (najprvašni, najprvači).

NÁJPŘVÍ, adj. superl. od prvi.

a. adj. U rječniku Mikaliniu (najprvji, prvi od svijeh, najglavniji, primarius, princeps), u

Belinu (primo o primario), u *Voltigijinu* (primo. primissimo, der allererste) i u *Stulićevu* (primus s naznakom, da je iz Mikafina rječn.). Najstarije su potrde iz xv vijeka (vidi među primjerima).

a) najprije je isto što prvi u vremenu. Kada se porodi najprije u plačan glas suzice ter prolih. M. Vetranić 1, 258. Ka si uresom tve ljeposti srce moje osvojila, sred najprije još mladost. G. Palmotić 1, 291. Ovo bi najprije uzrok, s kojega Saul poče Davida nenašvijet. I. Đordić salt. ix. Ko najprije smuti na sastanku? P. Petrović gor. vijen. 14. Ko najprije dodejeli krnoj (iz neke nar. pjesme)? Vuk rječn. s. v. krn. Najprije je Mujo udario. Nar. pjes. vuk 4, 518. U selu oro igraše, u oru moja devojka, najprije oro začine, najprije pesmu počine. Nar. pjes. vila (1866) 606.

b) prvi u kakvom redu, a taj red može biti i u prostoru. Najprije zakon jest . . . Drugi zakon jest . . . Treti zakon jest . . . Četrti zakon jest (iz xv vijeka). Mon. croat. 185. To je najprije i najveća zapovid. Katek. (1561) 61. S junacima svojim uznaće, cara ostavi on najprije. I. Gundulić 324. Najprije bi pohojena od uskrsnuta sina. M. Jerković 77. U bijegu sramotnomu ti najprije bio jesи. G. Palmotić 1, 217. Ti mu se ne ćeš molit, najprvomu iza Jezusa i Marije (t. j. sv. Josifu). Čestitosti 8. Po ženi si privario najprvoga ti čovika. A. Kačić razg. 17. Od najprije rijeće do najzadnje podlagam ponjno istinitomu sudu. I. Nenadić nauk 280. Ako se ne bi negovo poštenje i slava najprije postavila izvan svijeh ostalijeh stvarih. J. Matović 461. Ne udaraj vojsci najprvog, e češ udrit na živome ognju. Ogl. sr. 35. Dajmo toke Peju Markoviću, najprije je posjeka Turčina. 99. I š nōm hojde Veruša devojka, najprije kćer Mihaila bana. Nar. pjes. vuk 2, 62. Štono bješe najprije vojvoda . . . ono bješe Kraleviću Marko; štono bješe za nime vojvoda . . . ono bješe nejačak Ognane . . . a što bješe treća vojvoda . . . ono bješe Jurisiću Janko. 2, 321. Ko najprije bješe pred Turcima? Silno vlaže Petre Mrkoviću. 8, 305. Najprije su mlađi barjaktari, a za nima hrabri načelnici, a za nima sva ostala vojska. 5 (1865), 330. Upita ovu treću babu, što će reći, da mu je ona najprije dala malo kruha, potoňa lešnik, a ona orah. Nar. prip. vuk 117. Redom sjede, rujno piju vino, najprije je lički Mustaj beže, a do nege bukulbaš Mujo, a kraj nega Nakić Useine. Nar. pjes. juk. 173. Ko ne bi slavio i svetkovao sv. Jovana, koji je do Boga najprije? Nar. prip. vrč. 206. — *Osamo se meće i primjer*: Kad u jutru jutro osvanulo najprije od Maja mjeseca. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 339.

c) osobit je ovaj primjer: I manastir osvojio doni i najprije vrata salomio, a na druga zagon učinio. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 204. Primjer je taj zato osobit, jer se najprije (kao i svaki drugi superlativ) može po logici samo ondje uzeti, gdje je bar troje, između čega se nešto svojim superlativnim znacenjem izdiže; a ovduje su samo droga vrata; dakle ona, koja niješ druga, mogu biti samo prva, a ne najprije.

d) najprije je isto što najznatniji, najglavniji. Najprije i najpoglavitiji gradanin i vlastelin grada Dubrovnika (iz xv vijeka). Mon. serb. 496. Ka će u Rimu svojom moći najprije se zvati gospoda. G. Palmotić 2, 486. Obraše . . . Nicetu između dvanaest naučitelja grčkih najprvoga. A. Kanižić kam. 589.

b. adv. najprije. U rječniku Vrančićevu (im-

primis), u *Belinu* (prima, primieramente), u *Voltigijinu* (primamente, erstens) i u *Stulićevu* (primum, primo s naznakom, da se nalazi u Gundulića).

a) isto što najprije pod a. Na sej više pisano prisječe najprije knez (iz svršetka xiv vijeka). Mon. serb. 240. Najprije od ūib da se da gospode Despine 200 dukat (iz xv vijeka). 416. Svezavše ga povedoše najprije k Ani. Bernardin 87. Svita, ka se najprije oblači. Naručn. 30a. Najprije poteče u pustinu goru. Transit 282. U kojugodi kuću uljezete, najprije recite: Mir u ovom stanu! N. Rađina 179b. Jer oni (t. j. proroci) najprije navišćuju i svidoče Isukrstovo kraljevstvo. Proroci 1. Učini posvetiliše velikim bogom, a najprije bogu Merkuriju. F. Vrančić živ. 11. Najprije imam ja koris mu steći. I. Gundulić 111. Cemu na nas tvoje ognene nijesi poslo zgor treskove, a najprije vrhu mene? G. Palmotić 1, 275. Kada se kuća užeže, tko misli ugasiti, najprije se k vodi uteče. S. Margitić fala 250. Kada uskrnsnu i izajde iz groba, kuda otide najprije? F. Lastrić test. 204a. Skupite najprije luž i svežite ga u snopje na sažgaće. ned. 87. Ako želiš s Bogom mir . . . pomirit se važa najprije s iskrnjim. J. Banovac razg. 180. Da je najprije potribno iskati kraljestvo Božje i pravdu negovu. A. Kanižić kam. 624. Nek najprije na ovo pazi, da štogod neuređeno ne poželi. B. Lešković nauk 371. Rimljane najprije važa nam utuci. M. Pavlinović razg. 4. Dođe najprije u kuhinu. Nar. prip. mikul. 2. Najprije eu Nišu udariti i u Nišu posjeti vezira. Nar. pjes. hōrm. 1, 188. *Govori se u Slavoniji, na pr. Tebi sam to najprije rekla.* S. Ivšić.

b) isto što najprije pod b. Svaki človik najprije dobro vino postavi, a kada pijani budu, tada onoj, ko gore jest. Bernardin 16. Ukažu se šes vila, koje najprije pojtu, pak tancaju. M. Držić 35. Ako ne možeš hotiti zlo neprijatelje ubivši najprije samoga sebe. M. Radnić 384a. Očitovaše poklisari najprije dogadaj, kako se je kraj na pravu viru obratio . . . zatim kazase uzrok svoga poklisarstva. A. Kanižić kam. 148.

c) isto što najprije pod c. Samo u primjeru: Postila . . . sada najprije hrvatskim slovima štampana. Postila (1562) u natpisu knizi.

d) isto što najprije pod f. Ja se spomenjem od drage krvi tve . . . ku na obrezanju najprije proli ti . . . a paka moleći u vrtu . . . pak uz stup stojeći . . . najposlije na križu. N. Dimitrić 94. U pakal gredu najprije ki smrtno sagrišu, drugo ki se ne pokajahu, treti ki prez pokore umrihu. F. Glavinić 16b. Tri stvari hoćemo viditi, najprije zašto imamo postiti, drugo zašto četrdeset dan? treti zašto sada u protolitju? 60a. Ne imaju se bojati najprije djavla . . . drugo ne imaju se bojati pakla . . . treće ni smrti se ne imaju bojati. F. Lastrić test. 188b.

e) najprije, t. j. pred svima, osobito, najvećma. To najprije Bog vê . . . da mi imamo (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 8. Kad god ima (t. j. davo) nastojnike i ispunitele opake ludi, a najprije poluvjernike. J. Matović 512. Ispor. i u Vrančićevu rječniku (imprimis, najprije).

f) kada najprije, t. j. čim; ispor. lat. ubi primum. Kada dica najprije dođu na svitlost od razloga. M. Bijanković 33. Pošale ulaka po popa Androvića, da mu dode, kad najprije uzmogne. S. Lubiša prip. 169.

g) za najprije mjesto samoga najprije. U rječniku Belinu (za najprije, alla prima). Za naj-

prvo imaju se vjerni učiti, da . . . J. Matović 95. Više se potvrda nije našlo.

NAJSKOLI (*jamačno je takav akc.*, *adv. na-vlastito, osobito*). *Riječi skoli postane je i pro-bitno značene tamno, a i ne zna se (za sad), nalazi li se gdje sama (t. j. bez nej).* Pored naj-skoli *ima i najkoli, najscole; a ima i nankoli, nañkoli*. *Između rječnika samo u Popovićevu (najskoli, hauptsächlich).*

a) *najskoli*. Da jazikom ne sagrišimo, a naj-skoli nesharnostju našemu spasitelu. F. Parčić 55. Izvrsitom *jbavom svakomu, najskoli k ne-prijatejem . . . nadari mi ga (t. j. srce)*. 69. I na tu svrhu najskoli služi nam dosta bogati izvor narodnih pjesama naših. G. Martić *u nar. pjes. juk. vi.* Plahnula se sjerotina siňa, a naj-skoli domaćini tužni. Osvetn. 5, 20. A na ūsu uzavreli Turci niza Bosnu i Neretvu valnu, a najskoli u prjestolnu gradu. 6, 21. Kad bi se pouzdao u tuđu milost, najskoli u milost vel-moža. M. Pavlinović razl. sp. 187. *Govori se u Policiama (u Dalm.).* Zborni za nar. živ. 8, 203. — *Ima potvrda i za ponajskoli*: Gdje na javnu parbu će izići: znana djela i potajne pletve . . . ponajskoli satrvene mrtve dvje nevine sara-i evske žrtve. Osvetn. 4, 68.

b) *najkoli*. *Samo u jednoga pisca*. Sfako tvrdo srce mladih deklic lasno se da dobiti, nejkoli po nastoju ričnosnih žen. P. Zoranić 6. Dostojan i pravedan sfaki sud Božji jest, najkoli krozi nesaznanje. 15. Mnogokrat prezraz-borno opitanje najkoli od božastvenih čeladi . . . na pogibli zanilo jest. 88.

c) *najskole*. Laban onako lutit, najskole što mu krive bogove odnese, poče ga naslidovati. E. Pavić ogl. 69. Stosstruk plod u duša krst-janski, najskole u ovomu gradu iz ūega porodi-se. M. Pavišić 5. Svagdje joj (t. j. kukavici) ra-duju se glasu, a najskole u gori junaci. Osvetn. 2, 39.

d) *U jednoga se pisca nalazi najskol, a ne zna se, je li on tako govorio, ili je uzeo tako samo poradi stiha (s elizijom vokala e ili i) Najskol grijesnit kad si htio, da te je milno pot-trpio. J. Kavařić 341b.* Zvjerskim djelom po-mrčaju plemenštinu najskol duše. 347b.

NAJSKRADNÍ, *adj. superl. od skradni*. *Znači isto što najskrajní i najzadní, pa je od onoga prvoga po svoj prilici i postal tako, što je . . . prema drugome promijeneno u -d.* *Između rječnika samo u Voltigijinu (estremo, äusserst, letzt)* i *samo u jednoj knízi*. Da isprosiš sričan naj-skradní (*stamp. najskradni*) čas života tvoga. A. Kanižlić utoč. 431. Dopusti meni biti među ūima na najskradném mistu. 723.

NAJSKRAJNÍ, *adj. superl. od skrajní*. Ja bi stajao najskrajni do vrata sa poltavskim episkopom. G. Zelić 252. *Drugijeh se primjera nije našlo.*

NÁJSREDNÍ (*jamačno je takav akc.*, *adj. superl. od sredni*). *Samo u primjeru*: Nijedan je brat ne daje, najsrednii je brat davaše. Nar. pjes. vuk 1, 155.

NAJSTRAG, | *adv. najvećma straga, na-NAJSTRAGU, | pokon*. *Tvorba ista, koja u najostragu (vidi tamo). U rječniku nijednom.*

a) *najvećma straga*. Potekoše preko poja-ravna, najstrag Use na svojem doratu. Nar. pjes. marjan. 119. Za delijom do tri sta Turaka, a najstragu junak izostao. Nar. pjes. vuk 6, 381. Sva se sila ispod kule zbilja, najstrag Tale iz Orašca sade. Nar. pjes. hörm. 1, 541.

b) *napokon*. Evo tebi b'jela kula moja i moj dobar dorat iz podruma i gotovih hišadu du-kata, najstrag, bane, rusa glava moja. Nar. pjes. juk. 454. Divan čini paša u Budimu, sve mu lale na divan izašle, najstrag dođe silan Ali-beže. 490. Al' najstrag joj nije bilo ino, no se svije, da vadim vije. Osvetn. 6, 10.

NÁJSTRAŽNÍ (*jamačno je takav akc.*, *adj. superl. od stražni*). *Između rječnika samo u Vu-kovu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu nego s. v. stražni: najstražni n. pr. čovjek, posao, der letzte, schlechteste, postremus).*

a) *u pravom smislu, t. j. koji je najdaže straga, najposledni, najzadni*. Holi tegli biti prvi do najstražne kapi krvii. V. Došen 8b. Neka dakle unido i stoje ondi na mistu najstražnemu. A. Kanižlić kam. 303. Mislim, da Bog nas apostole najstražne postavi. Vuk 1 kor. 4, 9. Dok na oko svate prikupio od prvoga do najstražnog druga, nabrojio hišadu svatova. Nar. pjes. petr. 3, 600.

b) *u prenesenom smislu, t. j. najgori, naj-rđaviji*. Vidićeš . . . pogrdena i najstražnega od sviju ludi. F. Lastric test. 146b. *Ispor. i naj-stražni u Vukovu rječn. (vidi u pristupu).*

1. **NAJTI**, najdem, pf. vidi naći.

2. **NAJTI**, conj. makar, premda. *Od naj ti, gdje je prva riječeca istovetna s 2 naj, a ti je navezak kao i u iliti, niti (t. j. ili ti, ni ti).* Samo u rječniku *Bjelostjenečevu* (najti je tak, quamvis sit ita) i u *Jambrešićevu* (quamvis, etsi).

NAJU, upravo je gen. du. zamjenice *prvoga lica, ali služi i za druge padeže*. *Potvrda ima samo iz xv i xvi vijeka.*

a) *naju služi za gen. du*. Ja s mojim bra-tom . . . prodasva naju zemlju (iz xv vijeka). Mon. croat 118. Mi trpimo po delih naju (*go-vori hajduk na krstu o sebi i o drugom hajduku*). Korizm. 97a. Nemoj . . . naju majku nikako zlovojiti (*govori brat bratu*). Nar. pjes. u P. Hektorovića 18. Kad nam se viditi ne da sriča naju. P. Hektorović 69.

b) *gen. pl. I hoti . . . svaku vaščinu trpiti za naju*. H. Lukić 279. Gdi rika tecije pod naju nogami. P. Hektorović 12. Drugoga (t. j. sina) ćeš vidit banom od jezika od svih naju gdi sto-luje na Dunaju. A. Cubranović 144. I svi dari, ki se prave u svih naju duš na sviti, svima duša tvoja sviti. 163.

c) *akuz. du*. Spasi se sam i naju (t. j. nas-dvojicu). Korizm. 97a. Andrijaš se mojaše baši . . . ne toliko za sebe, koliko za brata Lazara: puščaj naju, bašo. Nar. pjes. u P. Hektorovića 23.

d) *akuz. pl*. Čuvaj, brani naju. M. Marulić 27. *Biće poradi sroka*. Više se potvrda nije našlo.

e) *instr. pl*. *Samo u primjeru*: Bogatac mnogo je bil', kih se sad meu naju spomena sva zgubil', ter se već ne znaju. D. Rađina 58a. *Po svoj prilici poradi sroka*.

NAJUNUTRNI, *adj. superl. od unutri*. *Samo u rječniku Belinu (nájunutargni, intimissimo, sommamente intimo) i u Stulićevu (najjunutārnji, maxime intimus s naznakom, da je iz Belina rječn.). U Belinu bi se rječn. moglo citati i naj-unutarži.*

NAJÚRITI, nájúrim, pf. pognati, potjerati. *Od na-juriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru*: Da vidite čuda od koňa! . . . Mi ga najurimo odatle, ali malo čas on se vrati. M. D. Milićević zim. več. 218.

NAJVEĆ, NAJVEĆE, NAJVEĆMA, *adv. vidi kod već, veće, većma.*
 NAJVIŠE, *adv. vidi kod više.*
 NAJVIŠI, *adj. superl. vidi kod viši.*
 NAJVIŠNI, *adj. superl. od višni. Samo u primjeru:* Hoću skroz visoke oblake letiti i takmeniti najvišnemu. Proroci 21b.

NÁJVÖLJ, nájvolja, adj. superl. prema kompar. volij, volija. U rječniku nijednom. Ja bih mlada sade najvolja, da ja imam derdan od dukata. Nar. pjes. vuk 1, 328. Ja bih brata najvolja. 1, 330. Ja bih mlada najvolja mlado momče neženeno. 5 (1898), 324. Ciganče odgovori: ja najvolij udrobiti. Nar. prip. vrč. 34.

NÁJVÖLETI, nájvolim, *impf. glag. superlativnoga značenja prema kompar. völjeti, völüm; dakle najviše, najvećma vojeti.* U rječniku Vukovu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. vojeti: najvojeti, am liebsten wollen s primjerima iz nar. pjes. 1, 327: Ja bi burmu najvojela, — Ja bi Janka najvojela) i u Popovićevu (am liebster mögen). Tuj ljubav najvolim. M. Marulić 123. S mužem . . . koga bih iskala, koga najvolila. H. Lukić 254. Nije rado napred u boju trčao, a Miloš je to najvoleo i u tome nikom nije ustupao. Vuk grada 45. Šta bi koja najvolila. Nar. pjes. vuk 1, 326 i 327. Od nas triju kom bi najvolila? 1, 443. Koju muku najvoliš mučiti, onom ču ti dušu izvaditi. 2, 321. Da ja vidim, čija jeste Mačva, to bi sada, braćo, najvojeo. 4, 179. Svaki čoek sebi najvoli. Vuk nar. posl. 18. Zapita ga Bog, šta najvoli, da mu da. Nar. prip. vila (1867) 704. Inglezi najvole pripovijedati o sobstvu. M. Pavlinović rad. 10. — Čudan je ovaj primjer: Kojom smrtjom hoćeš ginut, izberi si najvojenu (stamp. najvojeniju, — možda grijeskom mjesto najvojeniju). Nar. pjes. bog. 122.

NÁJZÁD, *adv. isto što napokon, najposlije. Riječca zad morala je nekad biti adv. sa značenjem: straga. Složena je s riječicom naj kao i najstrag (vidi tamo).* U rječniku Voltigijinu (ultimamente, zuletzt) i u Vukovu (najzad, vide najposlije s primjerom iz neke nar pjesme: Najzad zove paša Vučitrnski).

a) *u navedenom značenju.* Ona noga poznatne mogase, ali ga je najzad poznavala. Pjev. crn. 122a. Najzad usta nina stara majka. Nar. pjes. vuk 2, 119. I najzad je Pangú pogubio. 3, 215. Najpre ude stari igumane, pa za njime pope svešteniče, najzad ode majstore Manojlo. 3, 326. Pa najzad i to još. M. Pavlinović razg. 78.

b) *bar, barem. Našla se samo potvrda: najzad, almeno.* S. Budmani. Ispor. najposlije pod f.

NÁJZADA, *adv. isto što najzad, od čega je i postalo, pošto je na kraju pristupilo a; ispor. nazada pored nazad. Između rječnika samo u Stulićevu (najzada, najpokoće s naznakom, da je iz Habdelićeva rječen), ali u tome rječniku nema ni najzada ni najzad. Komu najzada pride (iz xvi vijeka). Mon. croat. 246. Jakov na večeri, ku i Isukrstom blagova najzada, zagovori se. F. Glavinić evit 120 Kad Bog stvori čovika, najzada učini ga. 167b. Veselo ga sfe prijasmo . . . najzada ga okrunimo. J. Armolušić 4. Najzada odluci, da će mater pitat. Nar. prip. mikul. 18. On posiće dve stotine vojsko i med nimi dvanaest kaludera i najzada cara gospodina. Nar. pjes. istr. 1, 31.*

NAJZADNI, *adj. superl. isto što najzadni.*

Samo u tri knige. Ovo je najzadni kraj. Proroci 220. U najzadnoj večeri reče učenikom svojim. F. Glavinić evit 414/415. Do najzadnoga odisaša duha. J. Matović xi. Bi naređeno na najzadnoj večeri. 228. Ludi gledaju k Bogu kako k najzadnoj svrhi. 484/485. U sve tri knige nalazi se i -n.

NÁJZADNÍ, adj. superl. od zadni. U rječniku Vrančićevu (novissimus), u Belinu (bassissimo, inteso di luogo, estremo, novissimo, cioè freschissimo, ultimo), u Voltigijinu (ultimo, postremo, letzter) i u Stulićevu (najzadni, najposledni s naznakom, da se nalazi u Gradica).

a) *isto što najposledni pod a.* Ta sud najzadni oće biti zalinj zal, a dobrim vele sladak. Korizm. 16a. Prvo nego najzadni tjedan izpisuje. Proroci 231. I došađi najzad dňa ura . . . zaspava miru. F. Glavinić evit 195a. Ah čuji riječi najzadnega razgovora. G. Palmotić 2, 459. Put za vezati ponosi pristojne za najzadni konac. P. Radović nač. 2. Ki su . . . stali najzadnega do vremena. J. Kavačin 566b. Kad dođeš na najzadnji čas tvoga života. J. Banovac razg. 95. Zaklinjem vas . . . najzadnjom naredbom negovom blagos. 308. Ako bi grijesio do najzadnega dneva života. J. Matović 99. Tako razumiju materiju i elemenat u najzadnjemu pomazaňu. 132. Nahođeći se jur u najzadnjemu izdisanju. 411. Sabor državní veliki i najzadni od svih sabora ove vrste. Grgur iz Vareša 12. Tako mi najzadne ure! Nar. posl. vuk 302.

b) *isto što najposledni pod b.* To se ukazuje u čtenju najzadnem na koncu. Naručen. 94a. Sad žudim jednu stvar, za drugom sad grem vrućnikako nač želu najzadnju ne moguć. D. Račina 89a. Riječ je, da tad ranu od vezijera Daut primi i da zato sta na stranu od prvijeh s najzadnjimi. I. Gundulić 527. Na najzadnjemu kraju otara. I. Bandulavić 108b. Od akvilona dari do najzadnih krajin. F. Glavinić evit xv. Tri će najzadna (t. j. kralja), ki redom sad sjede . . . oč. G. Palmotić 2, 488. Od Ivana najzadnega reče Klement. J. Kavačin 132a. Od najprve riječi do najzadne podlagam ponizno istinitomu sudu. I. Nenadić nauk 280. Vidiše veliki broj čeladi, koja hodaju oko crkve . . . najzadni nakon sviju biskup postupaše. I. P. Lučić izkaz. 25. Ne udaraj vojsci najprvojzi, e češ udrit na živome ognju, i ne udri ni najzadnjoj vojsci, e su u njoj krvavi Spužani. Ogl. sr. 35. Djever ne vodi nevjeste za ruku, nego sama ide najzadnja iza sviju. Vuk kovč. 96. Dode red onome, te je bio najpriči, da bude najzadnji, pa i on skace. V. Vrčević igre 57. — Govori se u Lici, na pr. Moga strica kuća je u selu najzadnja. J. Bogdanović.

c) *za najzadne, u najzadne, t. j. napokon. Samo u primjerima:* Za najzadne vam govorim, da se ne maskarite. J. Banovac razg. 89. Ovo je mnogo bole i svjetlijie očitovanio . . . u najzadne. J. Matović 14. Vidi najposledni pod d.

NÁJDOLIÑ, adj. superl. isto što najdoñi. Samo u primjeru: Niki sin hiti svoga oca za vlasti na najzdoliniu skalinu od kuće. Korizm. 44b.

NÁJZGOR, *adv. isto što najozgor (vidi tamo). Samo u primjeru:* Nutar matui trideset prsteňa, a najzgora sviti kaluderske. Nar. pjes. istr. 1, 48.

NÁJŽÁLIJÉ, *adv. superl. prema kompar. žaže i pozit. zao. Između rječnika samo u Vukovu s. v. žalije.* No što nam je najžalije kome na svijetu ovom ostaviti? Ogl. sr. 490. To je mene danas najžalije. Nar. pjes. vuk 3, 23. No je

mene danas najžalije, što ja nemam svilenoga dara. 3, 494. Šta je kome danas najžalije? 4, 19.

NÀK, *Nàka, m. neko mjesto, koje se zove i Nàci, gen. Nàkà (vidi tamo; primjer tamo navedeni uzet je iz nar. pjes. vuk 3, 110). Samo u Vukovu rječniku (Nak, vide Naci s primjerom iz neke nar. pjesme: Pokupi mi po Naku krvavu).*

1. **NÁKA**, *f. isto što 1 naja (vidi tamo). Samo u Vukovu rječniku, gdje se upućuje na riječ zlatanje, a kod te riječi se kaže, da naka ide među imena, što ih mlada nadijeva u kući starijim ženama.*

2. **NÁKA** (*jamačno je takav akc.*), *m. muško ime od mila; biće isto, koje i Nacko (vidi tamo). D. Avramović 212. Naka je po istočnom gororu mjesto Náko.*

3. **NAKA**, *f. žensko ime u južnoj Srbiji. M. Đ. Miličević kralj. srb. 316. Biće isto, koje i Naka (vidi tamo).*

NAKAČKATI SE, nakačkám se, *pf. nagaziti se (po blatu). Od na-kačkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Esi li se nakačkala po blatu? J. Bogdanović.*

NAKADITEL, *m. nom. ag. prema glag. nakaditi. Samo u Jambrešćevu rječniku (nakaditel, fumieus).*

NAKÁDITI, nákádím, *pf. okaditi. Od na-kaditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikačinu (nakaditi, okaditi mirisom, facere suffitum, — nakaditi tamjanom, thurifero, thura accendere), u Belinu (affumicare, cioè dar fumo, profumare, cioè far odorifero), u Voltigijinu (affumare, incensare, räuchern), u Stulićevu (odoribus imbuere, odores incendere, thus incendere s naznakom, da se nalazi u Rose, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (anräuchern, infumo). U Mikačinu i u Stulićevu rječniku zabilježeno je još značenje: mirisima pomazati, ali tome značenju nema od drugud potvrde (u Mik. nakaden mirisom, unguentis delibutus [stamp. delibatus], oblitus, nitens, affluens, unguentarius; — u Stul. nakaditi se, se unguentis ungere).*

a. nakaditi (*bez riječce se*) *u akt. i pas. Blagoslov ogњa za sažgati čare i za nakaditi bonika. L. Terzić 220. Smrikom iliti sirćetom na živom ugļenu poškropitom nadimiti i ne odveć nakaditi (t. j. treba sobu). G. Peštačić 242. To ukazuje očito i tvoje izribano lice i tvoje nakadite kose. A. Tomiković gov. 150. Bure sa sumporom nakadi, ako ovo pre toga nije dovoljno nakadeno bilo. P. Bolić vinod. 2, 263.*

b. nakaditi se (*reflex.*).

a) *u pravom smislu. Blagoslov tamjana i svake druge stvari za nakaditi se. L. Terzić 247. Ako se koji na ne (t. j. na mirisave trave) nakadi ali se s njimi u vodi opere. 254.*

b) *u prenesenom smislu kao napuniti se kakvijeh mirisa. Samo u jednoga pisca. Slušajuć predavača kojega učitelja... mi smo se već mudrosti nakadili. M. Pavlinović rad. 140. Malo i veliko trče, da se nakadi novovjeke prosvjete. razl. sp. 44.*

NAKAĐEĆE, *n. nom. verb. od nakaditi. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (nakadenje mirisom, kad, suffitus), u Belinu (nakadenje, affumicatione, l' affumicare o dar fumo), u Jambrešćevu (fumigatio) i u Stulićevu (suffitio, suffumatio, suffitus s naznakom, da je iz Mikačina rječ.).*

NAKAĐIVÁNE, *n. nom. verb. od nakadivati. Samo u Vukovu rječniku (das Anräuchern, fumigatio).*

NAKAĐIVATI, *nakadujém, *impf. glag. prema pf. nakaditi. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (nakadujem, suffio), u Jambrešćevu (nakadujem, fumifico), u Voltigijinu (nakadujem s. v. nakaditi) i u Vukovu (anräuchern, fumigo).**

NAKAJATI, *nakajém, pf.*

a) *bez riječce se. Znači isto što okajati, pokajati, t. j. osvetiti. Od na-kajati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (nakajati, vide pokajati s primjerom iz neke nar. pjesme: Evo nam je šake zapanulo, da mi jade naše nakajemo na krvnike Čengić Smail-agu) i samo u primjeru: Evo Turci ... no na noge da ih doče kamo, da sramotu našu nakajemo. Nar. pjes. vuk 8, 237.*

b) *nakajati se, satis superque poenituisse. Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici i u Slavoniji, na pr. Prestani kajati se, dosta si se nakajala. J. Bogdanović. S. Pavlić.*

NAKAL, *Nakla, m. selo u staroj srpskoj državi. Nakla (iz XII vijeka). Mon. serb. 11 i otud u Daničićevu rječniku. — Seoce istoga imena (Nakal) nalazi se u Dalmaciji u kotaru spletskom. A. Mašek 123. — Ispor. Nakla, Naklice, Naklo.*

NAKALÀJSATI, *nakalajišém, pf. kalajem pokriti. Od na-kalajisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Popovićevu rječniku (verzinnen).*

NAKALAMAK, *nakalâmka, m. ono, što se nakalami, t. j. nastavi. Samo u Vukovu rječniku (nakalamak, vide nastavak).*

NAKÀLAMITI, *nakálamîm, pf. navrnuti, pricijepiti, nastaviti. Od na-kalamiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (vidi dale).*

a) *navrnuti, pricijepiti. U rječniku Vukovu (pfropfen, insero). Nakalamen čokot prve već godine velike i jake loze tera. P. Bolić vinod. 1, 286. Ide kao nakalamen. Nar. posl. vuk 96. Po tom je zadužbina ... usaditi ili nakalamiti voćku blizu puta. Vuk rječn. s. v. zadužbina.*

b) *nakalamiti n. pr. osovinu, t. j. nastaviti. Vuk rječn. Druge se potvrde nije našlo.*

1. **NAKÁLATI**, *nakálâm, pf. o kálâru u obilnoj mjeri. Od na-kálati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug Fische aufschneiden, um sie zu dörren).*

2. **NAKÁLATI**, *nakálâm, pf. nagrabiti (vode). Od na-kálati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) na pr. Idi, Jovo, uzmi kalač pa nakalaj vode iz bunara. J. Bogdanović. Zabilježio i V. Arsenijević.*

NAKALÀUZITI, *nakalauzîm, pf. pokazati kome put, uputiti ga. Zemljak (1871) 3. Od na-kalauziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.*

NAKÀLEMITI, *nakàlemîm, pf. isto što na-kalamiti. Od na-kalemitsi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. presaditi, t. j. pfropfen, surculum arbori insero). Nakalemitsi pitomu grančicu na divljaku uzima se ... kao dobro delo. M. Đ. Miličević živ. srb. 2 96.*

1. NAKÁLITI, nákálím, pf. okaliti. Od nákaliti (vidi 1 kaliti pod 1); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (nakaliti n. pr. gvožde, kuhlen, refrigerio [ferrum] s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 488: Jesu strele puste otrovane, na zmijinu jedu nakađene) i samo u primjeru: Nije oružje od Venere nakađeno. J. Kavañin 216^b.

2. NAKALITI, nákalim, pf. okajati. Od nákaliti (vidi 2 kaliti); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (delutare, luto inficere).

NAKÁLATI, nákálám, pf. nagaziti, nagrađivati, nastradati. Od na-kađati (ali samome kađati nema potvrde u značenju, koje bi odgovaralo). Između rječnika samo u Vukovu (auf ein Übel stossen, impingere) i samo u primjerima: Nevišt pčelar jer često nakađa. J. S. Rešković 283. Brez neg ovi jer često nakađa. 433.

NAKALENE, n. nom. verb. od 2 nákaliti. Samo u Stulićevu rječniku (actus luto inficiendi, delutandi).

NAKÁLIGAN, nakađigna, adj. prijepliv. Samo u Mikalini rječniku (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. kađigan). Vidi kađigan.

NAKAMČITI, nákamčím, pf. naprositi, upravo: naprositi kamčenjem, t. j. plakajenjem, jaukajenjem. Od na-kamčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Samo u primjeru: Kad čobani tako nakamče dosta jestiva i pića, sednu te se navečeraju. M. Đ. Milićević živ. srb.^a 184.

NAKAMKATI, nákamkám, pf. isto što na-kamčiti. Od na-kamčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Govori se u Lici, na pr. Nakamka sam evo punu torbu sira i kruva po selu. J. Bogdanović.

NÁKAN, nákana, adj. onaj, koji što kani, namjeran, nauman. Između rječnika samo u Vukovu (bio sam nakan da ti dođem, entschlossen, schlüssig, statueram). Govori se u Lici, na pr. Nakan sam u jutru ići u Gospic. J. Bogdanović, — u riječkoj nahiji, na pr. Nakan sam bio, da mu dam. A. Jovićević. Možda ide ovamo primjer: S druge strane razdiriti nakan glavu vuk prežaše i da bude nū zgrabiti, zube i nokte sve ostraše. J. Kavañin 193a.

NAKANA, f. namjera, odluka. U rječniku ni-jednom. Da je baš ovo bilo uprav protiv njegove nakanje. D. Obradović živ. 28. Pošao bi i ja s nim s nakanom, da nadem kakvu pešteru. 24. O zadatku tešku brigajući skromnih tajna i nakanu bajnih. Osvetn. 4, 29. Govori se u Lici (s akc. nákanu), na pr. Bila mu je nakanu, da obadva sina oženi. J. Bogdanović. Ima i u knizi Jur. pol. termin. 645 za nem. Willensbestimmung i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Vorsatz, Entschluss, tal. proposito, risoluzione.

NAKANICA, f. oklijevaće, otezaće (t. j. kad se to samo nakanjuje na što, a ne čini). Kakva te sad našla nakanica? M. Pavlinović. Druge se potvrde nije našlo.

NAKANICE, adv. nakanjujući se, oklijevajući. Svaki vlah nakanice živi (nar. poslovica, zabi-ježio i dđao navedeno značenje) M. Pavlinović. Druge se potvrde nije našlo.

NAKÁNITI, nákáním, pf. inducere, decernere. Od na-kaniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

a. nakaniti, t. j. navesti, navratiti; vidi 1 kaniti pod 1, a. Samo u rječnicima, i to u Mi-

kađinu (nakaniti, činit odlučiti, efficere, ut aliquis statuat vel decernat), u Belinu (commovere, movere l' animo di alcuno, — indurre, cioè persuadere) i u Stulićevu (persuadere aliquid alicui s naznakom, da je iz glag. brevijara).

b. nakaniti se i nakaniti, t. j. odlučiti, na-umiti, pregnuti. Kad glag. ima ovo značenje, trebalo bi upravo, da svagda ima uza se riječe se (t. j. lat. se inducere, navratiti se, navesti se); ali od druge polovine xviii vijeka nalazi se i bez te riječe; o takvom izostavljanu riječe se, gdje bi upravo trebalo da stoji, vidi u T. Matetića gram. i stil. 473—474. U rječniku Mikalinu (nakaniti se, odlučiti, statuo, decerno), u Belinu (nakaniti se, prignuti se, skloniti se, indursi), u Bjelostjenječevu (nakaniti nešto s. v. nakanujem, propnere sibi aliquid animo), u Voltigijinu (nakaniti, intenzionare, risolvere, achten, beschliessen), u Stulićevu (nakaniti se, sibi ali-iquid persuadere, statuere aliquid agere s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha) i u Vukovu (nakaniti se, sich entschliessen, consti-tuo, decerno s primjerom iz nar. posl. vuk 120: Kad se lijen nakaní, sav svijet popali).

a) uopće. Dođe peta postupajuć, lino noge prostirajuć nakaniv se usta otvoriti tere tako progovori. M. Marulić 264. Doliha lisica, kad se u lov nakaní, er mnokrat stupica stuće joj moždani. M. Vetranić 1, 214. Ako se nakaniti ter da ju razboja zlorična obraniš. Đ. Baraković vila 20. Jure se nakaní, nu ženo srdita. jar. 11. Kad obrnu treće leto, nakanih se i otidoh. Vuk kovč. (nar. pjesma). 56. Prođe leto, ne obidoh, prođe drugo, ne otidoh, dove treće, nakanih se. Nar. pjes. herc. vuk 249.

b) s dopunom u inf.

aa) nakaniti se. Da nije zapovijedi crkvene ne bi se nakanili nigda ispođidjeti. F. Lastric od' 200 Neka se moje srce nakaní pokajati se. I. M. Mateić 44. I samo pod silu nakané se prići. 256. Da se je kralj veoma kasno nakanio mir primiti. A. Tomiković živ. 213.

bb) nakaniti. Čovik roda plemenita nakaní utopiti se. A. Kanižlić utoč. 64. Jednoga mladića nakaní otróvati. 242. Kralj je nakanio silom ga uzeti. A. Knežević 264. Čovik misli, da su nakanili sve potrošiti. M. A. Rešković sat. 13. — Ovamo ide i primjer, gdje je elipsa glag. ići: Stiže je (t. j. diake) jedan starac idući u onu istu varoš, u koju su i djaci nakanili (t. j. ići). M. A. Rešković sabr. 35. — Ovamo se meću i primjeri: Kralj nakaní, odluči ne dat mira. M. Kuhačević 154. Bili su nakanili i odredili sebi vojvodu obrati. I. Velikanović upuć. 1, 76.

c) s dopunom u rečenici, kojoj je na početku veznik da.

aa) nakaniti se. Da se puk nakaní, da živa ostane (t. j. Susana). M. Vetranić 2, 373. Dokle se nakaní (t. j. vila), da budem odvezan, da čaval železan iz rane izvadi. Đ. Baraković vila 267. Ali sam se sada i ja nakanio štogod da kažem. Vuk odbr. 2. S Tirkom sam bio dva puta, ali se nijesam mogao nakaniti, da mu govorim. Vuk u Ivekovićevu rječn. — Ovamo se meće i primjer: Kolikrat nakaní se i odredi, da se ne ispođivi. S. Matijević 16.

bb) nakaniti. Al' proždori ne nakaní, da kralestva sriču brane. V. Došen 171^b.

cc) nakaniti se na što. Ja sam se koje-kako nakanio na pisanje ovoga članka. Vuk u Ivekovićevu rječn.

e. pas. partic. nakaňen, t. j. nakan, namje-
ran, nauman. U rječniku *Mikařinu* (accinctus),
u *Belinu* (commosso nell' animo), u *Bjelostjenčevu*
(propositus, intentus), u *Voltigijinu* (intenzionato,
gesinnnt) i u *Stuličevu* (risoluto, persuasus s na-
znakom, da je iz *Belina rječn.*). Između pisaca
našlo se potvrda samo u jednoga. On nije bio
nakaňen osovijiti ga. D. Obradović živ. 22. Od
kud ste vi, deco? daleko li ste nakaňeni?
87. Pozdravi ga i upita, daleko li je nakaňen?
bas. 60.

NAKANIVATI, nakanujem, vidi nakaňivati.

NAKANTATI SE, nakanatām se, pf. napjevati
se. Od na-kantati; ide među glagole navedene
kod 1 na pod II, 3. U rječniku nijednom. Ja
sam se s ňimi veselil i nakantal. Nar. prip.
mikul. 102. Govori se u Lici (s naznačenim akc.),
na pr. Zar se nijeste još nakantali? J. Bogda-
nović.

NAKAÑEÑE, n. nom. verb. od nakaniti (se).
U rječniku *Bjelostjenčevu* (nakaneñe, intentio),
u *Jambrešičevu* (nakaneñe, intentio, propositum)
i u *Voltigijinu* (nakaneñe, intenzione, proponi-
mento, Absicht, Vorhaben). Ki užaju ondi
za vidiť zločeste nečastne žene veće nego za
niko dobro nakanjenje. Transit 62. Da nezino
nakañeñe nebu i zemlji slatko i milo za ži-
vota stavi u dilo. J. Krmpotić katar. 102.

NAKAÑITI SE, nakaňím se, pf. namrštiti se,
naoblacišti se. Od na-kaniti; samome kahtiti (ili
kañiti se) nema potvrde. Samo u *Vukovu rječ-
niku* (1. die Stirne runzeln, rugo frontem: što
si se nakaño? 2. vom Wetter, sich umwölken,
obnubilior: nakaño se vrijeme).

NAKANÍVÁNE, n. nom. verb. od nakanívati
(se). U rječniku *Vukovu* (das Vornehmen, con-
silii captio). Kad već jednom nakon duga naka-
nívaña dode (t. j. skanívaná; vidi nakanívati
pod c). M. Pavlinović razl. sp. 274.

NAKAÑIVATI, nakaňujem, impf. glag. prema
pf. nakaniti. Pored -n- nalazi se i -n-.

a. navoditi, navračati; vidi nakaniti pod a.
Samu u *Stuličevu* rječniku (nakanivati, persua-
dere aliquid alicui).

b. nakaňivati se i nakaňivati, t. j. odlučivati,
namjeravati; vidi nakaniti pod b. U rječniku
Bjelostjenčevu (nakanujem, propono, intendo, sta-
tuo), u *Jambrešičevu* (nakaňujem, intendo, pro-
pono), u *Voltigijinu* (nakanivam, nakanujem s. v.
nakaniti) i u *Vukovu* (nakaňivati se, sich an-
schicken, capto consilium). Nakanivam više po-
kazati. A. Knezović xix. Kao da je nada mnom
nekakva sudsbita meni u onom svem, što
nakaňujem, pomagala. D. Obradović živ. 40.
Jedva sam se nakaňivao izilaziti u šetnju po
gradu. G. Zelić 503. Što se nakaňujem, da se po
tijelu nakaňujem. Vuk 2 kor. 1, 17. Ja sam se
zaista nakaňivao, da vam o tom pišem. Vuk u
Ivekovićevu rječn.

c. nakaňivati se, t. j. skaňivati se, oklijevati,
ščinati se. U rječniku nijednom. Kad se redovnik
nakanivaše zlamenovati je pepelom. Blago turl.
2, 47. Pi, ne nakaňuj se, jer ćeš se kajati. D.
Obradović živ. 90. Turci ovo lasno obreku
ali fermanom potvrditi vrlo su se nakaňivali.
Vuk grada 8. Kad se ko nakaňuje i dugo sprema
kud da ide. Vuk nar. posl. 295.

1. NAKAPATI, nakaþlém, pf. satis destillasce.
Od na-kapati; ide među glagole navedene kod 1
na pod II, 3. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nakapati
s. v. nakaþljem), u *Voltigijinu* (nakapati. na-
kapam, instillare, ingocciolare, pillottare, ein-

tröpfeln), u *Stuličevu* (destillare, stillando effluere
s naznakom, da je iz *Habdelidéva rječn.*) i u
Vukovu (nakapati, nakapje, antropfen, stillando
impleor: nakapala puna kopaña viná und naka-
palo vina puna kopaña). Kapla kaple u kabao,
i nakapa pun kabao. Poslov. danić. Stuci u
avanu pol lota zrnah, nakapli na nih 15 kapli
šrešova olea. Z. Orfelin 43. Već eto ti uz ko-
jeno lube, na desnu se naslonila ruku pa pro-
jeva suze niz obraze; kako ſnjizi grozno udaraju,
sve je tvoje gusle nakapala. Nar. pjes. petr. 2,
507. U prvom je primjeru značenje: napuniti se
kap po kap, u drugome: nacijediti kap po kap,
a u trećem: kapljuci nakvasiti.

2. NAKÁPATI, nákápám, impf. glag. prema
pf. nakopati. U rječniku nijednom.

a) mnogo kopati, iskapati. Samo u primjeru:
Zemlja za peć i sad se nakapa. J. S. Rešković 368.

b) kopajući razbijati (zemlju). Koje jesu ne-
rvne livade, ne kućnici poravnati rade (t. j.
glibovite livade nakapaju se). J. S. Rešković 349.
Kad žene sadu s motikama po oraštu, da razbij-
aju ovace grude zemlje prije držanja, kaže se, da
nakapaju. U *Orahovici* (u Slav.). S. Ivšić.

NAKAPITI, nakapim, pf. isto što nakapati.
Od na-kapiti; ide među glagole navedene kod
1 na pod II, 3. U rječniku *Mikařinu* (stillo, in-
stillo, guttatum infundo), u *Belinu* (instillare) i
u *Stuličevu* (nakapati, nakapati s naznakom, da
je iz *Mikařina rječn.*). Uzmi mlika od smokve
oliti divje oliti pitome pak nakapi na isto mesto.
J. Vladimirović 43 U tom je primjeru isto zna-
čenje, što ga ima 1 nakapati u primjeru iz *Orfeline*
(vidi tam).

NAKAPIVATI, nakapivam, impf. glag. prema
pf. nakapiti. Samo u rječniku *Belinu* (instillare)
i u *Stuličevu* (nakapivati, nakapiti). Vidi na-
kapljivati.

NAKAPLEÑE, n. nom. verb. od nakapiti.
Samo u rječniku *Belinu* (nakaplenje, instilla-
mento), u *Bjelostjenčevu* (nakapleñe, instillatio)
i u *Stuličevu* (actus destillandi s naznakom, da
je iz *Belina rječn.*).

NAKAPLIVATI, nakaþlujem, impf. glag. prema
pf. nakapiti. Samo u *Bjelostjenčevu rječniku*
(nakaþlujem, instillo, guttatum infundo, stillatum
repleo). Vidi nakapivati.

NAKAPNICA, f. jama, u koju se hvata kišna
voda, koliko je nakaþle, čatrna, lat. cisterna.
Između rječnika samo u *Popovićevu* (Cisterne) i
samo u primjerima: Iskopali su sebi bunarove
iliti nakaþnice razasute. A. Kanižlić uzr. 13.
Vrutak ima od sebe vodu živu i tekuću
nakaþnice pako toliko vode imaju koliko na-
kisne. 14. Vidi riječ, koja sad dolazi.

NAKAPNAK, nakaþnaka, m. isto što nakaþnica.
Samo u *Jambrešičevu rječniku* (cisterna, u lat.
dijelu).

NAKAPUCATI, nakaþlám, pf. dosta naka-
dati kap po kap. Od na-kapucati; ide među gla-
gole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u
Lici (s naznačenim akc.), na pr. Gledaj, koliko
je vode nakapucalo u korito. J. Bogdanović.

NAKARA, f. talambas. Iz tal. nacchera, a
ovo iz tur. (upravo pers.) nakara. Između rječ-
nika samo u *Mikařinu* (crotaculum) i samo u
primjeru: Prid kolom bijuci bubnahu nakari (u
sroku mjesto nakare). M. Marulić 14. Vidi riječ,
koja sad dolazi.

NĀKARADA, f.

a) isto što nakara. Biće iz tal. naccheretta (dem. od nacchera) s promjenom glasa -t- u -d-; ali ima i nakarata (vidi tam). Ovo je jamačno provobitno značenje, a kako se razvilo ono pod b, to nije jasno. U rječniku nijednom. Uslyšavše glas trubam i nakaradam i praskavicam. S. Novaković aleks. 30. Velikije nakarade i velikiye truby . . . Filonu predaše. 71. Nemoj ni ti udarati u borije i nakarade. Nar. pjes. bog. 66. Pošli meni . . . sitne nakarade i doboše, čim ideš na vojsku. Nar. pjes. vuk 7, 119.

b) nagrda, nakaza, govori se za štograd ružno ili smiješno, bez reda i ukusa; obično u plur., ali se nalazi i sing. Između rječnika samo u Vukovu (ali sa značenjem rđavo postavšenim: das Rüstnen, die Verrichtung, dispositio: kake su to nakarade? nekake nakarade; iz Vukova tumačenja izlazi dakle značenje: naprava). Razboj vidi pa se čudi: kakve s' ono nakarade? Nar. pjes. vuk 5 (1898), 452. U riječkoj nahiji govori se nākarada (s takvijem akc.) ružnu ćejađetu, a upotrebljava se i za kojekakve sitnarije. A. Jovićević. Govori se u Slavoniji, na pr. Taki nakarada nisam još video! (o čemu ružnu i smiješnu). T. Maretić. S. Ivšić. U Šulekoru rječn. zn. naz. ima nakarada za něm. Caricatur, Zerrbild, tal. caricatura,

c) Sa značenjem pod b u svezi je i ovo: nakarada, psovka ženskome (nečistu i neurednu). Skoroteča (1844) 250. Nakarada, prezime (upravo nadimak). T. Boca 21.

NAKARADALO, m. onaj, tko umije nakaradati. Podunavka (1848) 58.

NAKARÁDATI, nakárádám. impf. čavrјati, naklapati; upravo: govoriti nakarade (t. j. kojekakve sitnice, trice, budalaštine). S. Novaković (zabilježio naznačeni akc.). Nakarada kao baba u bolesti. Podunavka (1848) 58.

NAKARÁDITI, nakárádim (biće takav akc.), pf. ružno i smiješno obuci. Samo u Popovićevu rječniku (lächerlich ankleiden). U istom rječniku im i nakaraditi se za něm. sich lächerlich ankleiden.

NAKARALA, f. igra uz nakare. Iz tal. nacherello (dem. od nacchera). Samo u primjeru: Greduci približaše se k stanu i sliša svirale i nakarale (iz lat. cum appropinquaret domui, audivit symphoniam et chorum. luc. 15, 25). Bernardin 42.

NAKARAŠ, m. onaj, tko udara u nakare. Samo u primjeru: Tuj ti mu zvoňahu gusle s leutaši, dipli privrtahu s nimi nakaraš. M. Marulić 18.

NAKARATA, f. isto što nakarada pod a) i istoga postava. Samo u primjerima: Trube glasne i nakarate i praskavice reče oko njih biti. Starine 3, 232. Trube velike i nakarate mnoge . . . Filonu predaše. 273.

NAKÁRATI, nákárám, pf. isto što pokarati. Od na-karati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 5.

a) malo pokarati, t. j. prekoriti. U rječniku Vukovu (ein wenig auszanken, modice obiurgo). Zato ga i otac nakara i reče mu: zar ja i tvoja mati i tvoja braća da se tebi klanamo? Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn. Možda ide ovamo i koji primjer između onjih pod b.

b) upore pokarati, t. j. prekoriti. Ako ti sagriješi brat tvoj, nakaraj ga. Vuk luk. 17, 3. Svjeh nauči i nakaraj, e su kuće zatrnnuli (iz nar. pjesme). kovč. 109. Razumnoga nakaraj, da razumije nauku. Đ. Daničić priče sol. 19. 25.

c) pokarati, t. j. kazniti. Tada starješine grada onoga neka uzmu muža nězina i nakaraju ga (ispore lat. apprehendentque senes urbis illius virum et verberabunt illum). Đ. Daničić 5 moja. 22, 18. Kazuje, kako je Adam pao, kako su potomeci něgovi griješili i kako su zato bili nakarani. pis. 62.

d) vikom natjerati, nagnati. Govori se oko Vraña i Kumanova, na pr. Nakarali smo goveda u obor. M. Đurović.

e) nakarati se na koga, t. j. prodrijeti se na n i vičuti. Samo u primjeru: Kad bi vidio koga mladića smijati se . . . na n bi se nakara i zavika (t. j. kaluđer). M. Zoričić zrc. 230.

NAKARIĆ, m. prezime tamna postava. Rat 392.

NAKÁRITI, nákárím, pf. namučiti. Od nakariti; samome kariti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Govori se u Dalmaciji, na pr. Nakário me mlin u ova tri dana više, nego od kad sam ga sagradio. M. Pavlinović, — u Lici, na pr. Ako mu ne platiš, nakariće on tebe. J. Bogdanović.

NAKASATI, nákasám, pf. kasajuci naići na što. Od na-kasati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Nakasao kao pas na kijak. Nar. posl. vuk 187. — Ima i nakasati se (o kasaňu u obilnoj mjeri), koji glag. ide među one, što su navedeni kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (genug traben). Govori se u Lici, na pr. Nákasalo se zdrijebe uz kobilu. J. Bogdanović.

NÁKAST, | adv. hotimice, nahvalice.

NÁKASTICE, | Od na-kast(ice); postave drugoga dijela vidi kod kastile. Govori se u Lici, na pr. Ti si nákast učera goveda u mojo livadu. On je ubio moga brata nákasticē. J. Bogdanović.

NÁKASTITI, nákastím, pf. naumiti. odlučiti. Od na-kastiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (glag. kastiti, kako je zabilježen u ovom rječniku, ne odgovara sasvijem ni značenjem ni akcentom). Između rječnika samo u Vukovu (nakastiti, vide naumiti). Veče, brate, kud si nakastio? Pjev. crn. 124a. Evo ti je baš sade nakastio dignut me pod silu. M. Vodopjić dubr. (1870) 13. Vidiš, kako su nakastili, da mi prodala (iz govora hercegovačkog). V. Bogišić zborn. 550. Koja se nije nikad ni nakastila udatati (iz govora bosansko-hercegovačkog). Zborn. za nar. živ. 6, 299. Jutros sluga nakastio, da će svojoj kući (u Dalm.). M. Pavlinović.

NAKÁŠATI, nákásám, impf. glag. naciřen prema pf. nakositi. Govori se u Lici, na pr. Da mi je znati, ko mi je livadu nakaša. J. Bogdanović.

NAKÁŠLATI SE, nákášěm se, pf. parum, semel tussire. Od na-kašlati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku nijednom. Reče se u šali onome, koji se nakašje. Vuk nar. posl. 197. Kad se nakašje, da li liko pukne. 240. Psi pred kućom nalaju, neko se nakašje. M. Đ. Milicević zim. več. 302. Milunko se nekoliko puta nakašja i glasnije nasmeja. jurm. 26. — Ima i nakašlati se o mnogom kašljanu, koji glag. ide među one, što su navedeni kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Noćes sam se nakašala, da sam jedva živa ostala. J. Bogdanović.

NAKATRÀMATI, nakatrámam (biće takav akc.), pf. namazati katramom. Od na-katramati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

Samo u primjeru: Da se na nju navlači nakatramana košuća pa sa četiri strane zaždi. V. Vrčević niz 281.

NAKAVALICA, f. *isto što gostinica*. *Govori se u Lici* (s naznačenim ake), na pr. Svaki dan imam u kući nakavalice. Nakavalica će mene zatrati. J. Bogdanović. — *Tamno*.

NAKAZ, f. *isto što nakaza*. *U svijetu primjera, u kojima se može razabrati rod, riječ je ženskoga roda osim u Vukovu rječniku, u kojem je naznačeno, da je imenica muškoga roda. U rječniku Bjelostjenječevu* (nakaz, nakazen, strašilo), *u Stuličevu* (nakaz, f. nakazan, monstrum) i *u Vukovu* (nakaz, m. nakaza, Missgeburth als Schimpfwort, monstrum). Človik sa nečistimi, pače nakaz sija, jat bisi u prelubodejanju i ubijen. Š. Kožičić 21a. Trpi mir nakaz siju (t. j. cara Eliogabala) 2 leta. 36b. Za tim nakaz strašna izbašnu. I. Zanotti en. 41. Čudna je nakaz puk u svemu, uši i usta pun je s dvora, nu je bez glave, pokli u njemu ne ima svijesti ni razbora. I. Đordić uzd. 169. Bogovi ini svi su vrla nakaz, svi su srde prike, salt. 454. Sjedeći sam na posteli vidje strahovita lava usrnut u stan . . . srdita nakaz budući mu zahitila zubima stegno otole jedan golem kus mesa ocijepi. ben. 169. Ako glas nebeski po Ivanu tolika čudesa čini u kamenju, zašto ne učini u Hirudu? zašto ova nakaz od gruboće imavši sriču Ivana slušati ostade ista u sebi? D. Rapić 22. Govoreći, da je jednu nakaz porodila, koja je više živini nego čoviku prikladna. 179. O moj Bože, što mi se je dogodilo, kada za moju nesreću upanuo sam u grijehu! Ah sada poznajem, da se grijedzi u srcu mojojmu ova nakaz paklena. I. Ne-nadije nauk 213. O nakazi ružna! baš je prava vika na te, da si tužne smrti živa slika. A. Kanižić rož. 33. Tu se određuje, kako smrsit troglavu nakaz (*misle se tri pape u jedno vrijeme*). A. Kalić prop. 535. Ako se kakva nakaz rodi i sumni se, je li čovik ili ne? B. Leaković nauk 165. — *Govori se u selu Gradištu (u Slav.) za nakazno čelade*. Zborn. za nar. živ. 5, 130 (ne razabira se, je li masc. ili fem.).

1. NAKAZA, f. monstrum, portentum, t. j. ono, što je nakaženo, nakazno, neobično, ružno i strašno pogledati. Između rječnika samo u Vukovu (Missgeburth, als Schimpfwort, monstrum; idi nakazo jedna!). Najstarije su potvrde iz prve polovine XVIII vijeka.

a. *u pravom smislu o onome, što je nakazno, grđno, nagrđeno*. Kad bi se rodila koja nakaza, koja ne bi imala sve prilike čovičje. I. Grlić 99. Kad bi se dogodilo, da se nakaza rodi i ne ima zlameća čovičjega, ne može se krstiti. J. Banovac razg. 215. Dade ti sriču, da se nisi radio nakaza. M. Zorić osm. 10. Kad ga (t. j. Nasradina) sibir ugleda, kako je ružan, reče mu: ja nisam ružnije živine video; ako ostalo od životra odgovara obrazu, ti ćeš biti čudna nakaza. N. Palikuća 51. Ako bi bilo dite oliti nakaza od dvi glave jednako učinene. M. Dobretić 33. Zlobno se smjeju slabosti i nakazi od prirode. M. D. Milićević zlos. 268.

b. *isto što nepodoba, strašilo*.

a) *o čemu živu*. Snažni Erkule pridobi tolike živine i strašne nakaze. J. Banovac pred. 3. O nakazu, tko si? (*govori se đavolu*). A. Kanižić rož. 111. Pita me, paklena nakazo, kuda idem? (*govori se đavolu*). I. P. Lučić doctr. 21. Kad pogleda nakaza sa strane (t. j. troglavi strašni Arapin). Nar. pjes. petr. 3, 308. Ti si silom svojom raskinuo more i satru glave vodenim

nakazama (*isp. lat. capita draconum in aquis*). D. Daničić psal. 74, 13. — *Ovamo se meće i primjer: Čarovnik čini, da se siromašica žena promini u obličeje kobile. Muž videći ovu nakazu ostade začuđen. M. Zorić zrc. 185.*

b) *o stvarma*. Sunce jedna sablast ili nakaza naravi bilo bi, kad bi mesto svitlosti razsipalo tmine. G. Peštalić 153. Ali sam dužan reći, da se rječnik ovaj ne može pisati po drugoj gramatici, ako se neće da bude nakaza. D. Daničić u Ivekovićevu rječn.

c. *o čemu, što čovjeka nagrđuje, čini nakazna*. *Samo u primjeru:* Jedna žena rodivši dite s jednom otekli (*stamp. otokli*) na glavi kolik jabuka . . . ožalosti se mater gledajući onaku nakazu ditetu na glavi. J. Banovac pred. 149.

d. *u prenesenom značenju, što je u moralnom smislu nakazno i ružno*.

a) *o čeladma*. Kad čovik sagriši smrtno, učini se jedna nakaza i priličan istom vragu. J. Banovac pripov. 37. O nakazo, ljudska nepriliko! (*govori djevojka turškome caru*). A. Kačić razg. 172. Voli ranu na obrazu neg' imati tu nakazu (t. j. nevjernu ženu). V. Došen 109a. Nikoji opaki u prokleti ljudi, nakaze, kojim bi ih imenom krstjanin nazvao . . . izopaciše. A. Kanižić kam. 166. Nesrične iste kršćanke, nakaze i pogrde svoga ženstva . . . jurve počeše psovati. I. P. Lučić razg. 86. Eto ti smušenaka i možda nakaze ljudske. M. Pavlinović rad. 134.

b) *o čemu apstraktnom i bestjelesnom*. Uzmi, krstjanine, ovu likariju za čuvat se od ove nakaze (t. j. od grijeha). J. Filipović 1, 214a. Neharnost je jedna nakaza od griha. J. Banovac pred. 33. Jer življenje brez obraza pogrda je i nakaza. V. Došen 6b. Što ih (t. j. riječi) literatura ne može i ne smije u se pustiti, jer su nakaze. D. Daničić u Ivekovićevu rječn.

2. **NAKAZA**, f. ono, što se kazuje, pripovijetka. *Samo u Voltižijskom rječniku* (racconto, Erzählung). *Sasma nepouzdano*.

1. **NAKAZAN**, *nakazni, f. isto što 1 nakaza*. *U rječniku Mikalini* (nakazan, monstrum, osten-tum, portentum), *u Belinu* (nakazan, nakazni, f. mostro s primjerom iz Š. Zlatarića: neg' ukaza još nemile srde i nakazni usione), *u Bjelostjenječevu* (nakaz, nakazen, strašilo), *u Voltižijsku* (u kojem se krivo veli, da je imenica muškoga roda: nakazan, nakazna, m. mostro, portento, Ungeheuer) i *u Stuličevu* (nakazan, nakazni, f. monstrum, portentum s primjerom is Š. Zlatarića, koji se navodi i u Belinu rječn.). Primjera ima samo u knigama XVI—XVIII vijeka, najviše u dubrovačkim; nijedan se primjer nije našao u čistih čakavaca u Bošnaku, a između Slavonaca našlo se potvrda samo u Kanižiću, koji je riječ mogao uzeti iz dubrovačkih pisaca.

a. *isto što nakaza pod a*. Nakazan, koja ne ima ljudskoga oblijeva ni obraza, ne ima se krstiti. B. Kašić rit. 7. Hoće mnozi, da bi se mogla ta nakazan s oblijevom luskim krstiti. A. Kadelić 131. Prid sobom vidi druga stojeciga u tavnoj odići kanoti nakazan jednu. A. Kanižić, utoč. 70. Nakazan ćeš jadna biti. B. Zuzeri 78. Činio se se jedna nakazan, jedan mrtac hodeći (*govori se o nekom bolesniku*). A. d. Bella razg. 16. — *Ovamo se meće i primjer: Čovičje tilo za sve da u svih ostalih udih izvrsno i lipo, ako mu je čelo bez uresa od oči, jest grda nakazan*. A. d. Bella razg. 68.

b. *isto što nakaza pod b*.

a) o čemu živu. Posla gospodin na zemlju 10 nakazni i veliku grdost. Zborn. (1520) 159b. Da nijedna nakazan trudna me ne ozobi. M. Vetranić 2, 112. Andromaku lubi Perso želom tome, da za nju zao boj bi s nakazni morskome. D. Račina 10b. Zvijer, ka se rijet može nakazan naravi. F. Lukarević 5. Ali ka nakazan od gorscijeh nemani . . . srdaće me rani. M. Držić 98. Jer nakazni strašne i hude, tmasta propaske sakriva, kupljahu se pune gáiva (*govor je o podzemnom svijetu*). I. Gundulić 66. Nu sam tužna mati ona, o nakazni zla paklena, nemiloga od Plutona koj bi kćerca ugrabljena (*govor Cerera Tisifoni*). 103. Gigante koje on, ke dobi nakazni! G. Palmotić 2, 204. Ki (t. j. Herkul) svom snagom svijet isprazni od svijeh suda i nakazni. 2, 465. Tu (t. j. u paklu) tisuća je zlijeh nakazni u načine strahovite. J. Kavačin 460b. Sve nakazni morske i nijeme ribe. I. Dordić uzd. 188. Klisura otvaraše u sebi jednu spilu tako mrklu i neobičnu, da u njoj iste nakazni tresle bi se pribivati. ben. 15. Nahode se takojer strahovite nakazni, kanoti jest živina ona sedmeroglava, to jest zmaj od sedam glavnih gribah. A. Kanižić utoč. 409. Bit će (t. j. grješnici u paklu) . . . s nakaznim usionijem (štamp. usonjem), srđami nemilijem, s hudobama neizbrojnjem. Đ. Bašić 281.

b) o stvari. Ako sunce . . . kratilo bi ljudem svoju svitlost, bilo bi jedna nakazan na svitu. I. Marki 18.

c. u prenesenom značenju kao nakaza pod d.

a) o čeladma. Ne ē mi uteč nikadar, nakazni svih žena. M. Vetranić 2, 475. Bivši se rodila ona nakazan paklena u godište 1483 (t. j. Martin Luter). B. Kašić iñ. 7. Ludska majka tebe nije, za nakazni, porodila (*govor se kreniku*). G. Palmotić 1, 379. Ah nakazni! Krsčanin brez krsčanstva! krsčen i rob djavla! I. Marki 91. Ter još, Bože, na me gledaš, na nakazan ovu jednu (*govor skrušen grješnik o sebi*). P. Knežović osm. 105. Lativši glavnú goreču zatira tu paklenu nakazan (t. j. pokvarenu ženu). Blago turl. 2, 167.

b) o čemu apstraktnom i bestjelesnom. Strašna se glad broji nakazan na svitu. F. Lukarević 239. Da prime svih kriposti umnoženje, s kojizim dostojno urešen zloča nakazan ubigne u molitvi prevedenoj iz lat. jezika). L. Terzić 358. Tko će se sada opriječiti ovoj prigrdoj i prihudoj nakazni? (misli se krivorjerje). V. M. Gučetić 118. Straše te grdobne prošastih grijah nakazni. A. Kanižić utoč. 38. Na daleko od raja borave zla, srde i nakazni: oholas, nenavidos, omraza, zlobnos. A. Kalić prop. 159. Ne navidos jest jedna nakazan među zlobam. A. d. Bella razg. 54.

d. grdoba, rugoba. Prikaza joj ne dušu s nikim malim pomankačem. Sveta divica toliko se stravi od te grubote, da zavapi i pomoli Gospodina, da je u napridak prve za ono vrime drži u mukam paklenim, nego da joj čini viditi tu nakazan. A. Kadčić 319. Za uteći tako prigrdobnu nakazan iliti strašilo (misli se grijeh) bacio bi se u dno mora. A. Kanižić uzr. 197. Više se primjera nije našlo.

e. utvara. Da se taj nakazan tolikoj gizdava objavi u saj čas u ovoj livadi (*govor je o andelu*). M. Držić 424. Biše kolegijo od Loreta smetano noćnjem nakaznjema. B. Kašić iñ. 72. Smutile se sfe nakazni neprijatejske! (iz lat. conturbentur omnes phantasiae inimici). nasl. 199. Ne straši se i ne preda', er nakazan nije-

sam huda. P. Kanavelić u N. G. Bunića 7. San nije neg' san, ki lažive prikaživa svej nakazni. P. Kanavelić 530. Nakazan je čudna, znade prominjivat lice svoje (*govori se o ljubavi, koja se prikazuje u oblicju žene*). A. Kanižić uzr. 235. Kadar Jezus po vrhu mora hodeći dođe polak njihova broda . . . učenici scijeneći, da je on kojagod nakazan, zavikaše. S. Rosa 94a.

f. napast. Ma to je nakazan, ma sinko, sve djava. M. Držić 87. Da ne bi prišla k nemu koja mračna nakazan, koja bi mogla izbudit u nemu ogań ljubavi svitovne. A. Kadčić 243. Otira od sebe djavla s negovim nakaznim. Blago turl. 2, 39. — Možda ide ovamo i primjer: Nije samo vojevala prema sebi sa svom moći, nu je teški boj imala s nakaznim vječne noći. N. Marčić 84.

g. U nekijem se primjerima ne razabira značenje: Ishode na svu zemlju hude i mrske vode i nezdrava dihanja i sve nečistoće i nakazni segaj svijeta. Zborn. (1520) 161b. Narodi, države čute zli jauci, nakazni nezdrave. I. T. Mrnavić osm. 16. Voda blagoslovjena . . . raspršava nakazni, rasčiňa čari. Blago turl. 2, 38.

2. NÁKAZAN, nákazna, adj. monstruosus turpis. U rječniku Míkařinu (nakazni, monstruosus, portentosus, — adv. monstrose), u Belinu (nakazni, monstruso, — adv. nakazno, monstruosamente), u Voltigijinu (nakazni, monstroso, strordinario, ungeheuer), u Stulicévu (nakazan, nakazni, monstruosus, monstruosus) i u Vukovu (von Gott gezeichnet, gestraft, a deo signatus). Osim Míkařina rječnika našle su se još samo tri potvrde prije početka XVIII. vijeka (vidi među primjerima).

a. nakazan je nakažen, grdan, sakat.

a) adj. Da te nije stvorio nakazna, budalasta, slijepa. S. Margitić ispov. 44. Neka od vas ima jedan samo jednoga sina, koji neka je sakat i nakazan . . . vi ga ljubite, jer je vaš. J. Banovac pripov. 14. Vaše zloče jesu lute zvirke, koje onako nakazna Isukrsta čine. 82. Da ostane klast . . . nakazan u čemgodi ili slip pred. 81. Komu oko izvadi i posla ga nakazna u Bulgariju. A. Kačić razg. 82. Da se rodi jedno stvorenje nakazno od živine. M. Dobretić 34. Kad se čovik po naravi rodi nakazan, na priliku imajući tri ruke oli dvi glave. 194. Namau . . . vas gubav i nakazan u tilu. I. P. Lučić razg. 17. Vidi jedan sveti pustihak, gdi jedan nakazni čovik pomrsivaše. doctr. 23. Koji su klasti, koji odveće zemlju i tilo odvije nakazno imaju. J. Velikanović upuć. 3, 154. Po tomu čovik mogao bi se otrovati, i dijete nakazno i goropadno može se začeti. B. Leaković nauk 257. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem nakazan upravo znači: pogrđen, osramočen.* Rasrdivši se učini nakazne žude Davidove obrivši svakomu polovicu brade i odrizavši polovicu njihovih dolamala pak ih pusti naružene poći g Davidu . . . David ugleda nakazne svoje poklisare. A. Kačić korb. 194.

b) subst. nakazno, nakaznoga, t. j. nakaza, nakazan (subst.). Samo u jednoj knizi. Kako se mlogo putah dogodi, da se nakazno rodi. A. Bašić 207. Kad bi se dogodilo, da bi se nakazno rodilo. 283.

b. strašan, strahovit. One nakazne ribe, koje su polovicu čoeće prilike, a polovicu ribje. M. Radnić 317a. To unuka ovih smitnost kak'no vuće . . . i režeće i nakazne. I. Zanotti en. 25. More izbjuvat će iz sebe sve pogane i nakazne živine vodene. I. Grlić 262.

c. ružan, gadan u pravom i u prenesenom smislu.

a) adj.

aa) o čemu konkretnom. Proglasiti nisu kasni (t. j. zavidljuci), plodi tudi (t. j. kňiževni) da su nakazni. J. Kavatin 79a. S ispovidju iztiruje iz usta onoga djavla, koji ga nakazna čihaše. J. Banovac pripov. 37. Nakazno tilo dignuše i ukopao. A. Kanižlić utič. 71. Ne odnosi ona ni grišnike, premda sinove pogane i po grisih nakazne. 189. Ne more... od nakaznoga Focija pravi i spasonosni nauk izaćikam. 9. Smiluj mi se iz mojih prsi iztrgnuti ovo nakazno srce, srce odviše nedostojno. I. M. Mateić 182. Pogibio, koju uzvraća razgledanje vjelezano goli(h) nakazni(h) slika. I. P. Lučić razg. 68. Slike na posudu bile su jadne i nakazne. M. Pavlinović rad. 68.

bb) o čemu apstraktnom i bestjelesnom. Da je meni moći... spoviditi moj nepokoj i nakazne noćne sjeni. M. Vetranić 2, 405. Duša se po grisi nakazna čini. J. Banovac prisv. ob. 99. Ovu bogopovorku izveo je... iz nakaznoga nauka Arija. A. Kanižlić kam. 202. Zadosti su mu bile (t. j. suze) izčistit mu dušu i svrč mu s obraza nakaznu priliku vičnega odmetnutja. Blago turl. 2, 135. Koliko bolesno čuti prilijepo srce tvoje nakaznu taku nehar sinova Adamovih. I. M. Mateić 327. Na što te dovede ljubav tvoja i naša nakazna opaćina! Štit 16. S rodoškrvnim nakaznom bludnostju ne može zadovoljiti. I. P. Lučić razg. 6. Upao sam... u jedan grih toliko nakazan u sebi. 38. Pogrđuju umijeđu sv. s izmišljaštem novi(h) nakazni(h) postiju. 113. Budući na svitu taka nakazna neurednos, kakono je Božje uvrđenje. A. d. Bella razg. 101. A. Ako moji spisi sadržinom svojom vredne, ne će im nauditi istočni govor. B. Hoće, te mnogo! Nakazan je to govor. M. Đ. Miličević međudn. 316.

b) adv. Nije čovika... povođeno ubio ili nakazno osakatio. I. Grlić 163. Da nije u svomu tijelu nakazno sakat. 163. Nakazno je dobro početi, a zlo dospići. P. Knežević osm. 384.

NAKAZAĆE, n. nom. verb. od nakazati.

a) pouka; vidi nakazati pod b. U rječniku Daničićevu (nakazanje, institutio s primjerom iz XIII vijeka) i u Stulićevu (nakazaće, admonitio, exhortatio). Pombe azb grčkih nakaznije gospodi mojego. Stefan pam. šaf. 23.

b) kazan. Između rječnika samo u Daničićevu (nakazanje, poena s četiri primjera iz XIII i XIV vijeka). Nakazanje se nebesu nekoje ožidaše. Domentijan 118. Simb nakazanjem da nakazuješ se. Mon. serb. 14. Da prime gněv i nakazanje ot krajevštva mi. 16. 105. Pravda božastvena hoće poslati nakazanje i kaštigu vrhu nih. Kolunić zborn. 39. Božastvenim odlučenjem nakazanje veliko bi učinjeno. Naruč. 38b. Ni hoće mimojti zalih bez nakazanja. Š. Budinić suma 9b. Kome oblastiju... služio se jes(t) protiv zalim i neposlusnim na nakazanje i pedipsanje nihovo. 56b. Nakazaće mira našega na nega bilo je stavljeno (is. 53, 5). S. Rosa 13a (u lat. tekstu stoji disciplina, u nem. Strafe, u Daničića kar). Dao bi im krepku zapovet, pod žestokim (stamp. žestočim) nakazanjem, da se nipošto ne usude. D. Obradović živ. 62.

c) znak. Samo u primjeru: Ne poznavаш ga po izvanjajućem čutljivijem nakazaćim. S. Rosa 49a.

NAKAZATELJ, m. nom. ag. prema glag. nakazati (u značenju pod b). Samo u primjeru:

Misliš, da si... nakazatelj bezumnima, učitelj djeci. Vuk rim. 2, 20. Vuk je tu riječ uezio iz crkvenoslav. teksta (u grčkom je παιδευτής, u lat. eruditus).

1. NAKAZATI, nakažem, pf. satis dixisse, iustruere, arguere, punire. Od na-kazati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5.

u) mnogo kazati, mnogo izreći. Govor se u Lici, na pr. Svašta sam joj 'nako ka u šali nakazala. J. Bogdanović. — Ispor. u Voltijinu rječniku: nakazan, raccontato, indicato, erzählt.

b) poučiti, uputiti. U rječniku Stulićevu (instruere) i u Daničićevu (instituere s primjerom, koji se sad ovđe navodi na prvom mjestu). Hristos... vispita me i nakaza i nauči. Stefan pam. šaf. 15. Da povinujete se... besknižni slovesnomu, nerazumny nakazanju. Sava glasnik 40, 168. Ne vishotě poslušati gлагoly roditeљa svogoj... celomudrušu sl̄myslu nakazavša j. Danilo 124. — S dopunom u dativu: Nakaza, dakle Jezus učenikom, da razpravník bješe dostojan hvale. S. Rosa 116a.

c) pokazati, ukoriti; kao da je to u primjeru: Onijeh, koji bih u tamnici... nakaza, navika i ukori. S. Rosa 164b. Ima i u Stulićevu rječniku: nakazati, arguere, corrigere, emendare.

d) kazniti, pedepsati. U rječniku Stulićevu (punire, castigare), u Daničićevu (punire sa tri primjera iz XIII i XIV vijeka) i u Popovićevu (strafen). Nakazavš ju (t. j. ženu, koja pobegne) da ju voditi (t. j. nezin muž). Mon. serb. 14 (iz XIII vijeka). Takovi, iže potveri, da se raspe na kaza (iz XIV vijeka). 135. Za ke grike hoće gospodin Bog nakazati takovih. Kolunić zborn. 12. Ukaž, gospodine, kako s'ukazao, asirske jačine kada s'nakazao. M. Marulić 247. Nakazal da bi nestavistvo klera i plka rimskega. Š. Kožičić 21b. Tvorci toga zla dela nakazani sut. 24a. Ja hoću knaste skupiti... i one, ke sam ja nakazal. Proroci 284a. Da nakažemo, potučemo i potisnemo ovu plt našu. Š. Budinić suma 20a/b. Bi bijen, pedipsan i nakazan tolikimi bići i nakazanji. 186a. Mećem mojim nakazati te imam. Starine 3, 253. Laudon boj obdrža... Fouqueta svojimi čemerno nakaza. M. Kuhačević 135. A. Šta bi ti po tvojoj savesti takim ludma sudio? B. Za niova lažna imena bi ih) nakazao. D. Obradović živ. 62. Koji... mede prekorači, biće oštro nakazat. Glasnik 11, 1, 183. Svi, na me koji mrze i viču, vječnost će ih nakazati. Č. Ćojković pjev. crn. 97a. Eto se pomamio Grubo Milošev, nakaza ga Bog i sv. Jovan. S. Lubiša prip. 144. Sud mletački... nije mogao nikako da toga prokletova ne nakaže, da se drugi pameti uče. 231.

2. NAKAZATI, nakažem, pf. isto što nakazati, t. j. učiniti (koga) nakazna. Od na-kazati; samone kazati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. U rječniku nijednom. Ustne takovih (t. j. grješnika) imele bi se železom ogrećim nakazati. Naruč. 100a. Prilika njego (t. j. pape Benedikta IX) nakazana zelo javi se nikomu po njegovu smrti. Š. Kožičić 23a. Prresoše četiri verni muži jednoga nakazana i knasta nemočnika. Postila (1562) 145a. Tako me nakaza plać, ki mi dodije, da nimam obraza. D. Baraković vila 259. Sto ti učini moj prislaski sinak, da ga si tako nemilostivo razdrio i nakazao? P. Bakšić 182. Tilo naravno, koje je sastavljeno od razlici članaka, zove se načino; ako li mu koji mačka, reku mu nakazano, nenačino tilo. I. Ančić vrata 20. — Možda ide ovamo i pri-

mjer: To je obist razuzdana, to je sablast na-kazana. V. Došen 225a.

NAKAZIT, *adj. isto što nakazan u pravom i u prenesenom smislu. Samo u jednoga písca.* Ako jedan od zaručnikov ogubavi, odrtavi, iz-gubi oko, nos, i nakazit ostane. A. d. Costa 1, 145. Ubojstvo jest vele opaki grib, nakaziti i pogrđeni. 2, 155. Da ne ostane uspomena od tako nakazita sagrišenja. 2, 174.

1. **NAKÁZITI**, nákázím, *pf. něiniti (koga) nakazna. Od na-kaziti; ide medu glagole návedene kod 1 na pod II, 5; samome kaziti nema u našem jeziku potvrde, ali se govorí u drugim nekim slav. jezicima, na pr. rus. ка́зитъ (t. j. nakaziti), čes. kaziti (t. j. kvariti), pol. kazić (t. j. kvariti, uništavati). Ovo je kaziti od istoga korijena, koji je u čežnuti, t. j. kaziti upravo znaci: ciniti, da tko (ili što) čežne (t. j. nestaje).* U rječniku Mikaliniu (nakaziti, naružiti, mancum aliquem reddere) i u Vukovu (nakaziti: nakazio ga Bog, gezeichnet [zur Strafe], signavit eum deus; ima i refleks. nakaziti se: A. Kazaču B. Nakaziceš se, für das Sagen von Gott gestraft werden). Što ti učini moj prislatki sinak, da ga si tako nemilosrdno razdro i nakazio? M. Lekušić 183. Mnoge iscijseli tako, da navaljavahu na řega, koji bijahu nakaženi bolestima. Vuk mar. 3, 10. Čuvaj se od onoga, koga je Bog nakazio. Nar. posl. vuk 350. Kad ih (t. j. vile) ko uvrijedi, onda ga različno nakaze: ustrijele ga u nogu ili u ruku, Vuk rječn. s. v. vila. Eto što su od te sile bojne tebi, care, vratili hajduci, dvije stotine glava bijednjih, nakaženih i straćenijeh. Osvetn. 2, 183. Gospode! nemoj me pokarati u jarosti svojoj niti me u gňevu svomem nakaziti. Đ. Daničić psal. 6, 1.

2. **NÁKAZITI**, nákázím, *impf. činiti (koga) nakazna. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavičić.*

NAKAZITOST, *f. stanje, kad je tko nakazen (u pravom i u prenesenom smislu). Samo u jednoga písca. Grib . . . koji u sebi toliku nakazitost i grdnost uzdrži. A. d. Costa 1, 147. Oni, koji rani i nagrduje u obrazu, ne prihodi biti bezredan, dali oni, koji ostaje nagrđen, ako nakazitost jest velika. 2, 165.*

NAKAZITSTVO, *n. isto što nakazitost. Samo u primjeru: Jedno video i očito nakazitstvo (bez -t-). A. d. Costa 2, 166.*

1. **NAKAZÍVATI**, nakažujem, *impf. glag. prema pf. 1 nakazati. U rječniku Stulićevu (nakazivati, nakazati s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).*

a) satis superque narrasse, prema nakazati pod a. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Dosta mi je o tebi nakazivala. S. Pavičić, — u Lici. J. Bogdanović. *U Lici govorí i nakazivati se, na pr. Nakaziva se i on svašta. J. Bogdanović. Imá i u Popovićevu rječniku (nakazivati, genug vorbringen, erzählen, — nakazivati se, genug erzähle).*

b) poučavati, upućivati; prenu nakazati pod b. *Samo u jednoj knizi. Besjedaše Jezus učenikom svojijem . . . nakazivajući im, da se čuvaju od lici mirstva. S. Rosa 110a. Čim on na-kazivaše, da oni pristupivabu zakon Mojzesov. 118b.*

c) punire; prema nakazati pod d. Dobri mešter . . . kazujući mi uzrok, zašto je on pri-nužden neku od dece nakazivati i biti. D. Obra-dović živ. 21. Kad smo sudeni, nakazuje nas Gospod (iz crkvenoslav. судими же отъ Господа наказуемся). Vuk 1 kor. 11, 32. — Vidi naka-zovati.

2. **NAKAZÍVATI**, nakažujem, *impf. glag. prema pf. 2 nakazati. Govori se u Lici, na pr. Dobro mi šišaj Jovicu, nemoj ga nakazivati (t. j. nagrđivati). J. Bogdanović.*

NAKAZNA, *f. isto što 1 nakaza i 1 nakazan. U rječniku nijednom.*

a) *isto što 1 nakaza i 1 nakazan pod b.* Slijedi družba omrazna skupogriješnih osudnika, srda, vragov i nakazna. J. Kavačin 404a. Kleči Zosim, moli Boga, vidje ondi s jedne strane sjenu tijela od ljudskoga, vas se smuti, ne zna, što je, al' nakazna mni da to je. N. Marci 94.

b) *isto što 1 nakaza pod d, b i 1 nakazan pod c, b.* Da uzrem moje srce ubrojeno s tijem nakazanu nečutljivijem i neharnijem. I. M. Ma-teić 118.

NAKAZNIK, *m. nakazno čežade. Samo u dvije knige.* Polak nakaznika, koji se radaju brez glave, brez nogu, brez ruku oli z dvi glave. M. Dobretić 33. Nakaznici svikolici, Latini reku monstru, to jest polak živine, a polak čovika. 303. — *U ovom se primjeru uzima za đavola (hudobu): Uzima vlast . . . za prognati nakaz-nike hudobe i sfakoga nepodobnoga đavala. B. Kašić rit. 418.*

NAKAZNITI, *nakaznim, impf. isto što nákaziti. U rječniku Belinu (rendere uno monstruoso), u Voltigijinu (rendere monstruoso sfigurare, verunstanten) i u Stulićevu (monstruosum aliquem reddere s naznakom, da je iz Belina rječn.). Ki nepraf boj stiče il' jine nakazni. Š. Budinić ispr. 174. Više se primjera nije našlo.*

NAKAZNOST, *f. apstr. imenica prema pri-djevu nakazan. Samo u Stulićevu rječniku (na-kažnost, nakaz).*

NAKAZOVATI, *nakažujem, impf. isto što na-kaživati pod c. Između rječnika samo u Dani-ćevu (punire sa tri primjera iz isprave XIII vijeka). Simb. nakazanijem da nakažujeti se. Mon. serb. 14. O ne vlastajuštih vla srćkov, kako ih podobajeti nakazovati. Sava glasnik 24, 168. Zač gospodin Bog nakažuje toliko strašno ta grib? Kolunić zborn. 35.*

NAKAŽETINA, *f. augm. od nakaza. Govori se u Trpiju s naznačenim akc. i sa značenjem: nakaza, zločesto čežade. M. Milas rad. juk. ak. 103, 81. — Upravo bi se očekivalo -z- mjesto -ž-.*

NAKAŽIVATI, *nakažujem, impf. isto što na-kaživati, nakazovati. Između rječnika samo u Stulićevu (nakaživati, nakazati s naznakom, da je iz glag. brevijara) i samo u dvije knige. (Isus) Pilatu predajet se i kriza mukoju nakažujet se. Š. Kožičić 3b. Premda je sud smrtno nakaživao one, koji bi objavili službena pisma. S. Lubiša prop. 63. Moji su djedovi . . . zlice stezali i na-kaživali, a dobre tješili i pitomili. 208.*

NAKAZNIVATI, *nakažujem, impf. isto što na-kaživati, nakažiti. Samo u Voltigijinu rječniku (nakažujem, nakažnivam s. v. nakažniti).*

NAKEKERUŠITI SE, *nakekerušim se, pf. opiti se. Od na-kekerušiti; samome kekerušiti nema potvrde. Dobro se nakekerušio! L. Zore paletk. 170, 213 (zabižešo naznačeni akc. i značenje).*

NAKERATI, *nakeram, pf. nakaniti resama. Od na-kerati; samome kerati nema potvrde, ali ispor-kerá, f. (t. j. resa, na pr. na odijelu). Ženske košule imaju jake (u divojaka i mlada), a jake su nakerane mafezom (t. j. mavezom), t. j. mri-žom na iglu opletrenom. Dikoje i prsa nakeraju (u Turskoj Hrvatskoj). Zborn. za nar. živ. 6, 108.*

1. NAKÉSITI, nákésím, pf. t. j. zube, nasmijati se pokazujući zube. Od na-kesiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Govori se u Lici, na pr. Šta si na me te zube nakesio? J. Bogdanović. Onamo govore i nakésiti se; to govore i oko Vinkovaca, na pr. Malo se nakesio pa mi je dao. S. Pavičić.

2. NAKÉSITI SE, nákésím se, pf. napuniti kesu, obogatiti. A. Ostojić (zabilježio i naznačeni akc.). Od na-kesiti; samome késiti nema potvrde.

NAKÉSMATI, nakésmám (jamačno je takav akc.), pf. navrésti, izvrésti česmama. Od na-kesmati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5; samome kesmati nema potvrde, ali ima česmati. Samo u primjerni: Zapó moja sa čizme mamunza za Ajkine gaće nakesmane. Nar. pjes. vila (1868) 58s.

NÁKÍ, náká, pronom. mjesto onaki, onaka. Uze němu knígu iz desnice, onu gleda, drugu naku piše. Nar. pjes. marjan. 110. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Naka joj je i mati bila. Nakog vina nijesam nikad pio. J. Bogdanović. Vidi nakovi.

NAKÍCOŠITI SE, nákicósím se, pf. nakititi se (kako čini kicoš). Od na-kicošiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Popovićevu (sich stutzermässig schmücken). Govori se u Lici, na pr. Bome se Janko nakicošio. J. Bogdanović.

NAKÍČITI SE, nakićim se, pf. isto što nakviti se (vidi tamo), t. j. nagnuti se odozgo. Kuk se nakičio. Sto si se navrh zida nakičio, da padne? M. Pavlinović. Samone kičiti se u značenu, koje bi odgovaralo, nema potvrde.

NAKÍČKATI, nakićkám, pf. nagnati, natjerati. Od na-kičkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govori se u Lici, na pr. Lako e baka na kravu nakičati. J. Bogdanovic.

NÁKÍČ (jamačno je takav akc.), m. prezime. Drž. kalend. (1905) 299. Za cijelo izvedeno od imena Nako (vidi tamo). — Nejasno je postanje prezimena Nakić u katolika i u Muhamedovaca (jer oni nemaju imena Nako). Za katolike do nose potvrde: A. Kačić korab. 457, 482. Norini 66. Schem. iad. (1876) 53. Etnogr. zborn. 12, 335; — za Mukamedovce: Pjev. crn. 137a. Nar. pjes. vuk 3, 230. Nar. pjes. juk. 169. Osvetn. 7, 58. Nar. pjes. hör. 1, 424. Ispor. još: Treću Mujo knígu naktito te je šaće u Nake krvave na Turčina Nakić Ibrahima. Nar. pjes. vuk 3, 110.

NAKÍČATI, nakićam, impf. glag. načinjen prema pf. nakititi. Samo u jednoga pisca. Odrišenje misničko . . . zašto ju (t. j. dušu) nakića milost Božjom. F. Lastrić test. ad. 14b. Naučite dobrim mirisom od kriposti krstjanske nakićati i bogatiti plod utrobe vaše. svetih. 54b.

NAKÍČÁVATI, nakićávám, impf. isto što nakićati. Govori se u Lici, na pr. Šta se nakićáváš? Ne mari on za te. J. Bogdanović.

NAKÍČE, n. nakit (na odijelu). Nakiče, ono srebro i cvancike, što se sprijed na koporanu nosi. Magazin (1873) 130. Govori se u Korenici (u Hrv.): nakiče, nikit. B. Lastavica 764. Ispor. još: nakiče, vierkantige Applicationszacken aus Tuch (u Drnišu i Vrlici u Dalm.). J. Belović-Bern. 87 (supl.).

NAKÍČENICA, f. nakićeno žensko. Samo u Stulićevu rječniku (mulier exornata).

NAKÍČENIK, m. nakićeno muško. Samo u Stulićevu rječniku (vir ornatus).

NAKIĆENOVICI, m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru kotorškom. A. Mašek 23 (višeji jamačno krivo Nakićenovići). Biće od prezimena Nakićenović, koje je izvedeno od pas. partic. nakićen; ispor. Milovanović, Utješenović.

NAKIĆÉNE (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), n. nom. verb. od nakićiti, — isto što nikit u pravom i u prenesenom smislu. Između rječnika samo u Belinu (abbigliamento, cioè l' adornare). Potvrda se našlo samo u jednoga pisca xvii vijeka i u nekoliko pisaca xviii vijeka. Nakićenje žene krstjanske ne imati u zališju od hašina ni u zlatu. M. Radnić 72b. Dohode obučene plemenitijem i dragijem nakićenima. 295b. Da je bila brez nikakva nakićenja i lipote. A. Bačić 432. Sveti oltari, kamo vaše nakićene, kamo li vaša posvetilišta? J. Banovac pripov. 75. Dobrovođnije slušate nakićene riči negoli istinu od evandje. pred. 118. Tijelo ovo prislavno udij bi obogaćeno netrpljivostju, tančinom, bistrostu i hitrinom; to su četiri nakićenja iliti dara tilesah slavnije. F. Lastrić test. 203b. Rečeni cesar učini naredbu i zapovidi, da u napridak križ ne ima nikada služit za smrt i za višala nikomu, nego za nakićene kraljevsko i cesarsko. od' 324. Ne imadijaše šta činiti ona nova crkva sa starom Solomunovom ni u veličini ni u lipoti i nakićenju. ned. 368. Mudraci grčki . . . nadmećući se u nakićenju govorenja. svetih. 121a. Je li moguće, da se jedna divica svoga nakićena . . . zaboravi? E. Pavić prosv. 2, 94. Jere je izgubilo (t. j. dro) nakićene od svoji grančica. Đ. Rapić 48. Koliko se hoće za zadovoљit ju (t. j. mladu ženu) u odići i nakićenju? 95. Na cruzju biše nakićene isto križa svetoga zlameće. Nadod. 19. Među se se nenavide (t. j. žene) zaradi odiće, nakićene i lipote. M. Dobretić 209. Različite zanađije, koji će služiti za ugodenje i nakićene varošah. A. Tomović živ. iv. Vidio je jednu četu svetih dušah . . . promatrao je nivo nakićene. gov. 92.

NAKIDATI, nakiđám, impf. satis superque carpsisse. Od na-kidati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i nakidati se (o kidañu u obilnoj mjeri). Između rječnika samo u Vukovu (nakidati, in Menge pfücken, reissen, carpo, — nakidati se, sich satt hauen, sich anhauen, satiatus sum caedendo s naznakom, da se govori u Crnoj Gori, i s primjerima: Da se danas nakidamo glava, šišarimo koňa i oružja, — Jesu li se glava nakidal, — tu se dosta glava nakidasmo; prvi je primjer iz nar. pjes. vuk 4, 456, drugi iz ogl. sr. 394, a otkle je treći, ne može se reći). Primjera se našlo samo za refleks. nakidati se s objektom glava i samo u crnogorskim nar. pjesmama. Mlogo jada od nih učinile i turškijs' glavah nakidaše. Pjev. crn. 39a. Zarobiće malo i veliko i dosta se nakidati glavah. 75b. Tu ćemo se glava nakidati i živoga robja narobiti. Ogl. sr. 182. Mi ćemo to selo poharati, vlaškijeh se nakidati glavah. Nar. pjes. vuk 4, 111. Da se naša ne usplasi vojska, da se više glavah nakidamo. 5 (1865), 100. Dosta ču se glava nakidati, sve ču muške pod sabiju krenuti. 8, 327.

NAKÍJATI, nakiđám, impf. mnogo napadati (o snijegu). M. Pavlinović. Od na-kijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.

NAKILALO, m. psovka muškome. Skoroteča (1844) 249. — Tamno.

NAKIMAVATI, nakimavam, impf. iter. prema kimat. Samo u Bjelostjenčevu rječn. (nakimavam, namigavam). Ovu riječ ima i Stulić u

istom značenju, ali u liku nakimivati, za koju veli da je iz Bjelostjenčeva rječn.

NAKINČATI, nakinčam, pf. isto što nakinčiti. Od na-kinčati; samome kinčati nema potvrde. Između rječnika samo u Voltigijinu (ornare, abbellire, auszieren). Dođe va kraljevski grad i najde ga nakinčana. Nar. prip. mikul. 86. Ti naberis pune nadra rožic pak nakinčaj svitlu raju vrata. Hrv. nar. pjes. 1, 44.

NAKINČEĆE, n. nom. verb. od nakinčiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (ornatio) i u Jambrešićevu (cultus, exornatio, u lat. dijelu).

NAKINČITI, m. nom. ag. prema glag. nakinčiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (adornator), u Jambrešićevu (exornator u lat. dijelu) i u Voltigijinu (ornatore, abbellitore, Schmückter).

NAKINČITELICA, fem. prema masc. nakinčite. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (adornatrix, ornatrix).

NAKINČITI, nakinčim, pf. nikititi. Od nakinčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nakinčiti s. v. nakinčujem, — nakinčen, ornatus, nacifran), u Jambrešićevu (nakinčen, decorus, u lat. dijelu) i u Stulićevu (nakinčiti, nikititi s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NAKINČIVATI, nakinčujem, impf. prema pf. nakinčiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nakinčujem, concinno, venusto), u Jambrešićevu (nakinčujem, excolo, exorno, u lat. dijelu) i u Voltigijinu (nakinčujem s. v. nakinčati).

NAKINDŪRITI SE, nakinđūrīm se, pf. odviše ili nelijepo nikititi se. Od na-kinduriti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (sich austaffren, exornari inepte). I ova čejad ovako nakinđurena ulaze. M. Đ. Milićević des. para 29. — *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. pas. partic. nakinđurer kao sinonim riječi cifrast za něm. geziert, affektiert, übertrieben, tal. affettato, leccato.*

NAKINĪTI, nakinīm, pf. namučiti, izmučiti. Od na-kiniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku ni jednom. Pravda Božja . . . posli nego ga (t. j. grješnika) pokara i nakini na ovom svitu. J. Banovac razg. 30. Tom ne službom starina nakini. J. S. Rejković 11. Ja ne velim, da mloge godine mladež težko na knjigu nakine. 440. Govori se u Lici, na pr. Nek ti Bog plati, što si me nakinio. Dok sam kuću steka, nakinio sam se. J. Bogdanović. — Vidi glag., koji sad dolazi.

NAKINĪTI nakinīm, pf. isto što nakiniti. Od na-kiniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (quälen, strapazieren, fatigo, — u prvom izdalu imai nakinīti se, sich strapazieren, fatigor). Sad se siti, da ove ledine mlogo tebe dubreñem nakinē. J. S. Rejković 231. U ovom primjeru kao da znači: smesti, smutiti; Pišite vi, ja ēu čekat, ne ēu vas nakinīt. J. Grupković.

NAKIP, m. kamen, koji se načini od vode, koja kipi. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Kesselstein, franc. incrustations, sédiments, dépôts.

NAKIPJETI, nakipjim, pf. uskipjeti, uzavreti. Od na-kipjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (u prenesenom značenju), na pr. Sree mu je nakipljelo na me, bojim ga se. J. Bogdanović.

NAKISAO, nakisla, adj. isto što nakiseo. Upravo je partic. pret. II od nakisnuti, kojemu glagoli u značenju, koje bi odgovaralo (uskisnuti), nema potvrde. Samo u jednoj knizi. Jabučna kiselina mnoga nakisla kovna veštstva lagko razstavlja. P. Bolić vinod. 2, 25. Rada se . . . iz octa voda nakisla, smrdljiva, trula. 2, 139. Misle, da je nakislo vino za pravješne octa boje. 2, 336.

NAKISATI SE, nakisām se, pf. naplakati se. Od na-kisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Slavoniji (o djeci). S. Ivšić.

NAKISELITI, nakiselīm, pf. nakrasiti, učiniti što kiselo, — oboje u čiblnoj mjeri. Od nakiseliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukoru rječniku (1. in Mengen einweichen, macerare, — 2. in Mengen säuern [z. B. Kraut], acidum facere).

NAKISEO, nakisela, adj. podosta kiseo. Postavljeni akc. go.ori se u Hrvatskoj. N. Simić nast. vjesn. 8, 108; Vuk bileži drukčije. U rječniku Jambrešićevu (nakisel, acidulus, u lat. dijelu) i u Vukovu (nakiseo, säuerlich, acidulus). Da bude malo nakiselo po naravi svojoj (t. j. vino). M. Dobretić 347. Ako tko hoće nakiselo (t. j. piće). Z. Orfelin 391. Jedno je vino sladko . . . a drugo je oporo i nakiselo. P. Bolić vinod. 2, 52.

NAKISIVĀNE, n. nom. verb. od nakisivati. Samo u Vukovu rječniku (das öftere Regnen, pluviae frequentes).

NAKISIVATI, nakisujem, impf. prema pf. nakisnuti, ali s promjenom značenja, t. j. često kišiti. Između rječnika samo u Vukovu (nakisivati, n. pr. ove godine često nakisuje, t. j. često daždi, regnen, pluere frequenter) i samo u primjeru: I tako mu uvijek nakisivalo, kad je htjeo. Nar. prip. bos. 39.

NAKISNUĆE, n. nom. verb. od nakisnuti. Samo u Stulićevu rječniku (imbre madefieri, subst.).

NAKISNUTI, nakisnēm, pf. madefieri, implerere, facere, ut pluat. Od na-kisnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (u značenju pod c sa promjenom značenja).

a) isto što pokisnuti, pokrasiti se od kiše. U rječniku Mikašinu (nakisnuti, madefieri pluvia, — nakisnut, madidus vel madefactus pluvia), u Belinu (nakisnuti, bagnarsi alla pioggia), u Stulićevu (nakisnuti, imbre madefieri, — nakisnut, imbre madefactus s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (anregnen, pluvia impleor: dobro je nakislo, mogu se kopati kukuruži). Klasi nakisnuše. I. Jablanci 77. Da imamo . . . srce svetim naukom nakislo, s milostjom Božjom narosito, s plugom pedipsavaña priorato. B. Leaković gov. 63. Što ne bilo kiše tri godine, sve nakisnu za tri b'jela dana. Hrv. nar. pjes. 1, 15.

b) napadati (o kiši). Između rječnika samo u Vukovu (hireinregnen, impluo, n. pr. nakislo u kacu) i samo u primjeru: Nakapnice toliko vode imaju, koliko nakisne. A. Kanižić uzr. 14.

c) učiniti, da kisne, da kiši. Samo u primjeru: Nek ričju svojom nakisne (t. j. prorok Ilija). F. Lastric svet. 107a.

NAKİŠATI, nakišām, pf. Od na-kišati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (nakišati n. pr. bob, vide nakvasiti, pokiseliti s naznakom, da se gorovi u Dubrovniku); pravo je značenje možda: nakrasiti se, namočiti se; vidi kod kišati.

NAKIT, m. ono, čim se tko nakiti, ures. *Između rječnika samo u Vukovu* (Putz, ornatus; ženski nakit, t. j. novci, srebro, zlato, biser i draga kameće, što žene nose na glavi ili o vratu). Nezin (t. j. mlade žene) nakit vrijedi oko dvadeset dukata. Vuk dan. 2, 140. Rat, nakit koński, Pferdeschmuck. Vnk rječn. s. v. rat. Neka svaki čovjek ište u susjedu svojega i svaka žena u susjedu svoje nakita srebrnijeh i nakita zlatnijeh. Đ. Danićić 2 mojs. 2, 11. Nadoše kod nitr. mnogo blaga i dragocjenijeh nakita na mrtvacima. 2 dnevn. 20, 25. Ima zlata i mnogo bisera, ali su mudre usne najdragocjeniji nakit. priče sol. 20, 15.

NAKITITI, nakititi, pf. ornare, exornare. *Od na-kiti-ti; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt. i pas., i reflex. (nakititi se).* U rječniku Mikalačinu (nakititi, naresiti, orno, exorno, — nakićen, ornatus, exornatus), u Belinu (nakititi, ornare, adornare, — nakićen, abbigliato), u Voltigijinu (nakititi, infiorare, inghirlandare, bekränzen, — nakićen, ornato, infiorato, bekränzet), u Stulicéevu (nakititi, ornare, exornare s primjerom iz Gundulića, koji se daže navodi pod a, c, aa, — nakićen, ornatus, exornatus: pomilajuć iza gora glavu rusam nakićenu, za koji se primjer veli da je iz Gundulića) i u Vukovu (nakititi, schmücken, como, — nakititi se, sich schmücken, comere se). *Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.*

a. nakititi, t. j. naresiti, nagizdati.

a) objekt (u pas. subjekt) je čelade ili dijelova u čeladeta.

aa) u pravom smislu.

aaa) uopće. Koliko su vidjet mile, čijem su ljubko nakitile svijetle i čiste prame svoje (t. j. božice). I. Gundulić 74. Procini ovu ženu, kako se obukla u nakitila, svoje lišće zamenila. J. Banovac razg. 101. Snaše . . . odiju se i nakite i s tim muška srca mite. V. Došen 103a. I natrga ružice rumene pak što može lipše nakiti se (t. j. djevojka). M. A. Rejković sat. 46. Ženske glave . . . ne imadu bit nakićene. M. Dobretić 63. Tu mi sedi mlađe momče nakićeno, naredeno. Nar. pjes. vuk 1, 100. Pa gospodski sebe nakitio: na se metnu svilu i kadifu, a na glavu kalpak od samura. 3, 499. Cura žali svoga Nuke baba, pa i suze curu nakitile. Nar. pjes. juk. 290.

bbb) nakititi čega. Samo u primjeru:

Svoj obraz nakiti razlike ljestovi. Š. Menčetić 267.

ccc) nakititi čim. Lijepo vile, druge moje, nakitimo cvijetkom vlase. I. Gundulić 133. Modrim perjem vitez mili vedro je čelo nakitio. 438. Nakitiču tebe biserom i dragim kamećem. F. Lastrić test. ad. 63b. Videći . . . mladića uzorita i plemenitom odićom nakićena. A. Kanižlić uzr. 159. Koje gospodin Bog svitom slave jest zađio i krunom vičnom nakitio. bogoljubnost XIV. Ne dopušta mi na glavi kose urediti i cvitkom, premda poljskim, nakititi. I. Velikanović prik. 16. Momčić ide strančicom, nakiti se grančicom. Nar. pjes. vuk 1, 344. Metni mene na laku nosila, nakiti me smiješ i bosijem. 1, 551. Gosa ti se repom nakitio! (kletva psetu). Nar. posl. vuk 44. Kad se ko vrlo nakiti cvijećem. 131. Sve ih redom pokopala l'jepo (t. j. mati sinove) i zelenim nakitila busom. Nar. pjes. juk. 85.

bb) u prenesenom smislu. Da se nakitimo odićom kripotih. L. Ľubuški list 20. Sv. Jakov bio je tolikim kripotma i svetišnjom nakićen. F. Lastrić od' 185. Milujući . . . čovika nakićena dušom razložitom. ned. 299. Da te vele

kripotna štuju . . . nakićena naucima nebeskim. J. Banovac pred. iv. Nakitila ga bijaše narav darovima svojim. A. Kanižlić fran. 16. Koji bi majku Božju većom falom nakitio i proslavio. utoč. 230. Nakiti falom oteca svoga. kam. 588. Oni mloge lude obratiše, svetom viron kad ji (h) nakiće. Nadod. 66. Ini naravni dari, kojijem te obilno nadari stvoritelj. I. M. Mateić vi. Božanstvo je negovo ovo uskrisito tilo slavom, lipotom i svitlostju nakitilo i nadarilo. B. Leakočić nauk 71. — Katkad pred instrum. stoji prijedlog s. Sv. Vicenco jest . . . s mnogom izvrsnosti nadaren i nakićen. V. M. Gučetić 166. Jer te vidim mnogo nakićena . . . s neizbrojennima kripostima. J. Banovac prisv. ob. 4. Nije malo za ovlišno vrimena nakititi se s ovakom kripotuj. M. Zoričić aritm. 11.

b) objekt je životinja. Samo u primjeru: Iz potaje koňa izvodila, osedla ga i nakiti lepo. Nar. pjes. vuk 2, 452.

c) objekt (u pas. subjekt) je stvar.

aa) uopće. U zelenoj tuj hađini, zlato i biser ku nakiti . . . sjedi Osman. I. Gundulić 299. Zemla ljubko nakićena. G. Palmotić 1, 131. Moj pus klobuk kamilovi, koji je mlađa djevojka svojom rukom nakitila. Nar. pjes. bog. 12. Kako bi se obradovao i kuću očistio? Ne bi li ju nakitio, kako bi najvećma mogao? A. Kanižlić bogoljubnost 155. Sidio bi u gizdavih i nakićenih kočijah. kam. 263. Pak će crkve biti nakićene. M. A. Rejković sat. 36.

bb) nakititi čega. Samo u primjeru: Izvrsno su urešene suze kralja pokornoga od Bettere nakićene sve kamenja pridragoga. B. L. Ricciardi u B. Bettere čut. xxiii.

cc) nakititi po čemu. Samo u primjeru: Veiki car . . . po načinu vojevanja i nauka mlogostrukoga svoje carstvo želi nakititi. A. Kanižlić kam. 858.

dd) nakititi čim. Kad f vencu bisernu cvitjem nakićenu ne lipost nesmerni vidim. P. Zorančić 60. Kruna, ka je nakićena zvijezdama od nebi. N. Dimitrović 44. Prilikovano perivju mirisnjem rusami nakićenu i narešenu. A. Gučetić roz. jez. 8. Niva . . . žitnjem klasom veselime pribogato nakićena. I. Gundulić 481. Bog učini zemju i nakiti ju listom, cvitom i sadom. F. Glavinić cvit 160a. Obstrvši i nakitivši zgrade svilom i zlatnotkaņem. M. Radnić 370a. Tko je nego Bog napunio i nakitio priširovi visine nebeske toliko velikim mloštvom zvizdah? I. Grličić 8. Ukazaće se . . . prisveti križ Isukrstov većim i lipšim zrakama obilat i nakićen svitlostju negoli sunce. F. Lastrić ned. 6. Slavonijo, zemljo plemenita . . . nakićena zelenim gorama. M. A. Rejković sat. 21. U junaka svilen pojas, svilom nakićen. Nar. pjes. vuk 1, 450. Vidite li bijela Karlovača i u njemu trideset i tri kule? ja sam svaku glavom nakitio. 2, 349. Planine se nakite jablanom (t. j. cvijetom toga imena). 4, 211. i t. d. — U ironičkom je smislu ovo: Za odgovoriti na ovu knigu, koju je Focijo pogrdami nakitio. A. Kanižlić kam. 133. — Pred instrum. stoji prijedlog s(a) u primjeru: On (t. j. Bog) nakiti poja sa svakom lipotom. A. Knežović xxiv.

d) objekt (u pas. subjekt) je stogod apstraktno ili bestjelesno. Za razgovor mili . . . ki tako nakiti izvrsni razum tvoj, da sasvim nasiti dušu i život moj. P. Hektorović 63. Koliko je lipša (t. j. duša), kad je nakićena milostju Božjom? J. Banovac razg. 98. Nisam nastojao, da govo-

reće ričma odabranim nakitim i nagizdam. A. Kanižić uzr. ix. Kojim se oče u sadašnja vrijeđena visoka govorena i nakićena. F. Lastrić ned. 111. Kada se nadahu čuti govorene najduje i najnakićenije. F. Lastrić svet. 121a. Čuvao sam se . . . od onoga načina s svakojakima nakićenim ili našarenim riječima pisati. I. Jablanci 9. — *U ironičkom je smislu ovo:* Kada se ova mala pomanka naode . . . gdi očete učiniti koju privratu, smutni, nesklad i ozloglašenje, znadete ji(h) nikititi tako, da ji(h) načinite stablo granato. F. Lastrić od' 183.

b. *odlikovati, proslaviti.* Odlučio sam . . . rečenu komediju stavit prid tvoje svitlo lice, da ju ti tvojom dobrotom nikitisti, tvojijem razumom ureši. M. Držić 63. Rečeni puk . . . plemenitim nazivkom masline lipe i plodne bi nakićen. F. Lastrić test. 15b. Oni su krajevskim dostojsvom bili nakićeni i veličanstvom. 60b. Pir onaj, koga su one dvi svega svita najveće persone, Isus i Marija, nikitile. Đ. Rapić 82. On ih je (t. j. car Konstantin) oba nikitio imenom Augusta. M. Pavlinović razg. 92.

c. *snabdjeti (nem. versehen).* On (t. j. cesar) srdit kruto učini jedno veliko umeštriti kolo ter oštrelj nikititi britav. F. Glavinić evit 386a. Ovi s gvozdenjem sindiri, s ostrim kučicama i zvirkovi nakićenim . . . udaraju. F. Lastrić test. 113b. Sv. četiri ivandeliše . . . bijahu nakićeni obrazima četiriju živina. 222a.

d. *napisati (samo u pjesmama); vidi kititi pod 1, a, c, bb.*

a) *bez objekta.* Knigu piše spuški kape-tane . . . ovako im Turčin nikitio: Slušajte me moje vjerne sluge! Ogl. sr. 43. Knigu piše beže Ľuboviću . . . a posla je paši trebiňskome, ovako mu u nju nikitio: Moj ujače, pašo Hu-seine! 66. U knizi je cura nikitila: Moj dragane, Nuko Novjanine! Nar. pjes. vuk 3, 229.

b) *nakititi knigu.* Od' te, sitnu knigu na-kitimo. Pjev. crn. 74b. Pa nikititi jednu sitnu knigu. Nar. pjes. vuk 2, 208. Kada Márko knigu nikitio. 2, 443. Kad je vezir knigu proučio, on Omeru drugu nikitio. 3, 295. Pa smo knigu sitnu nikitili. 4, 42. Pa je knigu jednu nikitio. 6, 184. On zaška dativ i hrtije, na kolenu knigu nikitio. Nar. pjes. petr. 2, 272. Tako knige nikitili Turci. Osvetn. 2, 76. Tad je Hanka knigu nikitila i svojoj je majci opremila. Nar. pjes. hörm. 1, 100.

c. *napojiti.*

a) *u akt.* Samo u primjeru: Kad je kitne svate sakupio i rujna ih vinca nikitio. Nar. pjes. petr. 3, 876.

b) *pas. i reflex.* Između rječnika samo u Vukoru (nikititi se vina s naznakom, da je stajaća riječ i s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 222: A kada se vina naktiše). Pa se bladna vina naktiše. Ogl. sr. 254. Pa se rujna naktiše vina. Nar. pjes. vuk 2, 255. Kad se Musa nikitio vina, onda poče pijan besjediti. 2, 401. Kad se pobre nikitile vina. 3, 146. Kad se mrka naktiše vina, sve je pjano kako i pomamno. 3, 289. Nikitio se bez cvijeta (opio se). Nar. posl. vuk 188. Poslije ručka Kara-Đordije dobro nakićen vinom i rakijom . . . zametne s Milenkom raspru. Vuk prav. sov. 54.

f. *rijetka pojedinačna značenja.* a) *napuniti;* kuo da je to u primjeru: Ar oni juveni oholi pozor moj . . . tužno me srdače strilami nikitili. Š. Menčetić 42. — b) *saviti (kitu).* Samo u primjeru: Andelina ruže brala . . . divnu kitu na-

kitila. Nar. pjes. vuk 1, 336. — c) *nabockati.* Samo u Belinu rječniku (nikititi lardicom, lardare). — d) *naslagati, nem. aufschichten.* Samo u primjeru: Sve boce tamo pred nega nikitiste, a mi dole da poskapamo od žede. Govori se u Hrv. oko Otočca. F. Kurelac rad jug. ak. 20, 89. — e) *nikititi se, t. j. nakupiti se, nem. sich zahlreich versammeln.* Samo u primjeru: Nikitilo se ljudi oko nega kao oko čuda kakva. Govori se u Lici. F. Kurelac rad jug. ak. 20, 90.

NAKITNI, adj. o onome, što pripada nikitu, što je u svezi s nikitom. Samo u primjeru: A nikitnjeh vrhu kosi trepte cvatni perivoji. J. Kavačić 37a.

NAKITOREP, m. neka riba. Trichiuridae, nikitorepi. Đ. Kolombatović (1886) 9. — Nepoznato.

NAKÍVATI, nákvívám, impf. glag. prema pf. nakovati. U rječniku Stulićevu (nakivati, nakovati) i u Popovićevu (anschmieden). Govori se u Lici. J. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

NÁKJUČÉ, adv. Samo u Vukovu rječniku (nakjuče, treći dan natrag, t. j. uoči prekjuče, kao naksjutra u napredak). Prvi je dio toga složenog priloga nejasna postaća; možda nakjuče stoji mjesto najuče (t. j. na juče), pa je k umetnuto prema prekjuče (tako i u naksjutra prema preksjutra). A možda to nač stoji u svezi s adv. na-uznak (t. j. na uz nak), te bi nakjuče značilo: natrag juče, t. j. od juče natrag. Kad bi to bilo sigurno, onda bi važalo reći, da je nak iz nakjuče prodrio u naksjutra (jer naksjutra ne bi moglo značiti: od sjutra natrag).

NAKLA, f. duboko mjesto u kakvoj riječi. Govore kajkavci u selu Trebarjevu u Hrv. Zborn. za nar. živ. 3, 56 (zabilježen akec. nákla). Postane tamno. Stoji u svezi s čes. nákel (gen. náklu) ili náklí, i ako se značenja ne slažu, jer češke riječi znače: naplavljeno zemljište, naplavak. Ispor. Nacle' u lat. ispravi iz g. 1080, nekakvo zemljište u Dalmaciji. F. Rački docum. 522. Za Naklom (ovo bi moglo biti i prema nom. Nakal) peča. Starine 13, 207. Rajkova Nakla, zemljište u Srbiji na obali dunavskoj. M. Đ. Miličević knež. srb. 952. Vidi Nakal, Naklice.

NAKLAČLÓ, m. dem. od nakladak, t. j. mali sud, sudić. Samo u rječniku Belinu (nakladčić, barattoletto, barattolo piccolo) i u Stulićevu (nakladčić sa krivo postavljenim značenjem, t. j. mali dodatak, appendixula i s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAKLAČITI, naklačim, pf. zaliđepiti klakom (krećom). Od na-klačiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (naklačiti, oklačiti).

1. NAKLAD, m. dodatak, nadometak, t. j. ono, što se na što naklade. U rječniku Vraničićevu (naklad, štamplj, griješkom nadlak, additamentum) i u Bjelostjenčevu (naklad, pridavek). Naklad (t. j. dodatak jednome „razgovoru“). A. d. Bella razg. 75.

2. NÄKLÄD, näklädi, f. naramak, što se nosi u kladnju: donio sam deset nakladi žita. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni akec.).

NÄKLÄDA (s takvijem se akec. govori), f. trošak za izdavanje kniga. Riječ je uzeta u novije vrijeme iz čes. riječi istoga značenja naklad. U rječniku Šulekovu (nem.-hrvatskom) i u Popovićevu za nem. Verlag. Naklada, izdana kniga, Verlag eines Buches. Jur. pol. termin. 567.

NAKLADAČ, m. nom. ag. prema glag. nakladati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Befrächter, Aufländer, tal. caricatore.

NAKLADAJ, m. upravo bi se očekivalo značenje: breme, naramak, tovar, ali tome značenju nema potvrde. U Belinu rječniku nakladaj luka znači isto što vijenac luka (resta d' aglio, — resta o filza di cipolle, aglio). U dvije knjige uzima se nakladaj za neku mjeru težine, lat. libra. Dojde i Nikodem . . . noseći smišanje mire i aloë nigdi sto nakladajih (iz lat. ferens mixturam myrrae et aloës quasi libras centum. ioan. 19, 39). I. Bandulavić 106b. Dojde i Nikodem . . . noseći smišanje mire i aloje nikako okolo sto nakladajih. L. Terzić 31.

NAKLADAK, naklatka, m. dodatak, nadometak, vidi 1 naklad. U rječniku Belinu (aggiunta, che si fa ad un libro, giunta o gionta), u Voltigijinu (aggiunta, appendice, Zusatz, Anhang) i u Stulicevu (additamentum, additio, adjunctio s naznakom, da je iz Belina rječn.). Nakladak (t. j. dodatak jednou „razgovoru“). A. d. Bella razg. 18. 66. U istom značenju uzima istu rječ i J. M. Mateić 132. — Nije jasan razvoj značenja: nekakav zemljan ili stakleni sudić, što ga nalazimo u rječniku Belinu (barattolo, vaso piccolo di terra o di vetro per uso di conserve o simili, — barattoletto).

NAKLADANE, n. nom. verb. od nakladati. Samo u Jambrešićevu rječniku (oneratio, u lat. dijelu).

NAKLÁDATI, nákládám, impf. onerare, addere . . . Od na-kladati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Ima nekoliko različnih značenja, koja se ne mogu lako sjediniti jedno s drugijem.

a) tovariti, trpati. U rječniku Bjelostjenječevu (nakladam zdele z jestvinami, tuniculo, impleo scutellam cibis, — onero), u Jambrešićevu (nakladam, onero) i u Stulicevu (nakladati, nalagati s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). I ovu skušnavu i napast djaval kroz Turke vsemu krstjanstvu vele naklada. Postila (1562) 35b. Bogovih nevoj svrhu nas ne pošila i ne naklada, da bi nas š nimi hotil pogubiti. 123b. I naklada veliko smrda na se (iz něm. und ladet nur viel Schlamm auf sich, hab. 2, 6). Proroci 292a. Nakladaj mi brime. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni akc.). Nalazi se i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. laden (Waaren), tal. caricare.

b) dodavati, nadometati. Lipost ne rič inu, Jiditi prikladam, koj jošće nakladam, ako ni laž i hin, kupeći ča skladam od poetskih taščin. M. Marulić 39. Ne daj, da tobom oblada voljnika takaj, ka paňke naklada ter druzih rasklada i psuje i hudi. 92. Tom Saturnus protivno se vlada, jer suboti hlad, sušu naklada. J. S. Rejković 10.

c) pritiškivati. Oslobodi one, ke nakladaš (iz něm. lass ledig, welche du beschwerest. is. 58, 6). Proroci 62a. Više se primjera nije našlo.

d) naknadavati, nadomještati. Samo u primjeru: Gdgid se pokvari ograda, odmah kućnik nju novom naklada. J. S. Rejković 419.

e) navoditi, upravlјati. Oče i pastiru . . . tvoja milost nas oblada i na pravi put naklada. P. Hektorović (?) 86. Više se primjera nije našlo.

f) govoriti; kao da je to u primjerima: Pijan si pjevoče pa nakladaš ni u čije zdravje. Osvetn. 3, 11. Miće hogá od grada do grada i u svakom jednakom naklada. 6, 16. Vidi 1 klasti pod A, 3.

g) nakladati se, t. j. napuniati se; kao da je to u primjeru: Ki plamen (t. j. u paklu) sve rijeke i s morem ne mogu zagasiti u vijeke, vaj meni nebogu, ner li se naklada dušami od grješnik. M. Vetranic 1, 261.

NAKLADITI, nakladim, pf. onerare, addere, compensare. Od na-kladiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Ima tri značenja, a sva tri se nalaze među onima, što ih ima glag. nakladati.

a) natovariti, natrpati. Samo u rječniku Mi-kašinu (tudiculu, implere scutellam cibo) i u Belinu (nakladiti na tkoga, addossare, mettere qualche cosa sul dorso). Dubre ako . . . u jami leži, mlogo boje postane, nego kada onako u hrpi nakladeno izplisne. I. Jablanci 30. Vidi nakladati pod a.

b) dodati, nadometnuti. Samo u rječniku Belinu (nakladiti, aggiugnere cioè accrescere, — nakladen, aggiunto, accresciuto) i u Voltigijinu (nakladiti, soprammettere, aggiungere, zusetzen, zufügen, — nakladen, aggionto, soprammesso, hinzugesetzt). Vidi nakladati pod b.

c) naknaditi, nadomjestiti. Između rječnika samo u Belinu (ricompensare, cioè supplire al mancamento d' una cosa con l' altra) i u Stulicevu (compensare) i samo u primjeru: Nije mučna stvar gospodinu Bogu nakladiti i namisti sive ono, ča uzroci dilujući po sebi tvore. P. Radović simb. 37. Vidi nakladati pod d.

NÁKLADNÍK (s takvijem se akc. govorí), m. čovjek, koji u svojoj nakladi izdaje knjige na svijet. Riječ je uzeta u novije vrijeme iz češ. jezika, u kojemu nákladník ima isto značenje. U rječniku Šulekovu (něm.-hrvatskom) i u Popovićevu za nem. Verleger. Nakladník, izdavač o svom trošku. Jur. pol. termin. 170. Nakladník, Verleger, imprenditore di uno stampato. B. Pertranović r. kn. 41.

NÁKLADNÁK, nákladnáka, m. podglavak, t. j. gvođe, na koje se nalažu (nakladaju) drva na ogništu, da vatra gori. Reče mi jedan gospodin iz Slavonije, da se onamo govorí. Đ. Daničić (zabilježio i naznačeni akc.).

NAKLAĐAJ, m. isto što nakladaj (vidi tam). Između rječnika samo u Stulicevu (ali sa krivo postavljennim značenjem: additamentum, additio, adjunctio, t. j. dodatak; krivo je i to, što se veli, da je nakladaj imenica i muškoga i ženskoga roda).

a) neka mjera za težine. Najprvo meso od ovna mladoškopca, vojan ga je prodavati naklajej po sodin. Statut pol. 294. Marija uze nakladaj pomasti pridrage (iz lat. Maria accepit libram unguenti. ioan. 12, 3). I. Bandulavić 89b.

b) rukovet (rukoved) žita. Govori se u Dalmaciji. J. Grupković. M. Pavlinović.

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Nakladaj izmiri ognena plamena. Đ. Baraković vila 104.

NAKLADENE, n. nom. verb. od nakladiti. Samo u rječniku Belinu (aggiugnimento, compensamento, ricompensazione, supplimento al mancamento d' una cosa) i u Stulicevu (compensatio s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NÁKLÁDÁTÍ, nákládám, impf. inclinare. Glagol je načinen prema pf. nakloniti. U rječniku Bjelostjenječevu (naklánam, inclino, incurvo, reclino, — inclino me, veneror, adoro; — za naklánam ima još i značenje: propino, t. j. napijam, nazdravjam, ali tome značenju nema od

drukud potvrde), u Jambrešićevu (naklañati se, inclino), u Voltigijinu (naklañam, inchniare, complimentare, verbeugen, beeñren), u Stulićevu (naklañati, nakloniti s naznakom, da je iz ruskoga rjećnika — naklañati se, procumbere, se demittere s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha, — za naklañati imo još i značenje: addere, adjicere, t. j. dodavati, ali je to sasme nepouzdano) i u Vukovu (naklañati se na što, sich darüber beugen, inclinor).

a. naklañati, t. j. nagibati, nagiñati.

a) *u pravom smislu.*

aa) *bez rijeće se. Ima ispovidnik s one strane, kamo uho naklaña, sam rukom svojom kriti lice svoje. Š. Budinić ispr. 13.*

bb) *naklañati se. Kad uzbeježi od bistrjeh jezera, nad ka se čestokrat naklañaš ti sada. D. Zlatarić 42a. Kud se naklaña sve ovo razsužđene? J. Rajić pouč. 3, 4b. — Oramo idu i primjeri, u kojima je značenje: nagibati se glavom ili prednjim dijelom tijela i tijem ciniti kome pošt. Gradani ju (t. j. Katarinu) susrtaše, do zemlje se naklañase. J. Krmpotić katar. 125. Filipu se naklañase. pjes. crn. 15.*

b) *u prenesenom smislu; ridi nagibati pod a, b. I paki mu ukaži teškoču grijihov krajuci ga tvrdo, naklañajući ga na slze i na skrušenje. Naručn. 89b. I on takoje iznutra srca i vesti vernih naklaña i potvrjuje i stanovite čini. Postila (1562) 89a.*

b. *okretati se, obazirati se; kao da je to u (jeđinom) primjeru: Do tri mrka zavijaše vuka u pazaru nasred Sarajeva, to ne bila tri krvava vuka, no to bila tri gorska hajduka u tavicu Božu nesretnicu . . . no na njih se нико ne naklaña do jedina varoška devojka. Pjev. crn. 149b.*

c. *Ne razabira se značenje u primjeru: Mesto kordijala il' dat rani lika naklañanu pelin s kolurom od mlika. M. Kuhačević 77. A u primjeru: Prošle vakte naklañaj (stumačenjem: prošle molitve nadoknadi) Nar. bl. kapet. 410 ne razabira se razvoj značenja.*

NAKLAÑAVAC, naklañavea, m. onaj, tko se naklaña (u značenju pod a, a, bb). Samo u Jambrešićevu rjećniku (naklañavec, adorator, u lat. dijelu).

NAKLAÑE, n. nom. verb. od naklati. Samo u jednogu pisca. Zmija lutica sažgana i učiñena u pepeo jest dobra za ozdraviti naklañe drugije zmije. M. Radnić 132b. Ozdravljahu se od naklana zmijinskije. 277b.

NAKLÁPALO, m. onaj, tko naklapa. Samo u Vukovu rjećniku (Plauderer, loquax, fabulator).

NAKLÁPÁNE, n. nom. verb. od naklapati. Samo u Vukovu rjećniku (das Daherplaudern, confabulatio).

1. **NAKLÁPATI**, náklápám, impf. blbetati, čárržati. Od na-klapati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rjećniku (daherplaudern, fabulor s primjerom iz nar. posl. vuk 188: Naklapa kao baba u groznici).

2. **NAKLAPATI**, naklapam, glag. tamna značena i postána. Samo u primjeru: Zemja za peć i sad se nakapa, kada miseć na mañak naklapa. J. S. Režković 368. Ispor. 2 klapati pod b.

NÁKLASTI, naklädém, pf. isto što nakladati, nakladiti. Od na-klasti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1.

a) *nametati, natovariti, natrpati. Izmedu rjećnika samo u Daničićevu (naklasti, imponere*

s primjerom iz rukopisa xvi vijeka: Naklade kamenija gradnago va bludo). Brime veliko na pleća naklade. A. Knezović 38. Govori se u Lici, na pr. Nákao punu zdjelu palente iz kotla. Nakládi prascima u korito. V. Arsenijević. Đ. Škaric. — Ima i naklasti se, t. j. natrpati se. Ja sam gladan . . . dok se mili moj trbu pun baš na naklade. L. Milovanov 83.

b) *naložiti (vatru). Čim ustane, mora se umiti i obuci . . . pa onda mora da naklade ogań (u Srbiji). Zborn. za nar. živ. 5, 256. Dizaj se, mlada nevesto, svekra ti ogań naklala (iz nar. pjesme u Staroj Srbiji). Etnogr. zboru. 7, 475.*

c) *postaviti se; kao da je to u primjeru: I ptice ostale mrtvu muzadu tužice ne male, kad se na n nakladu. M. Vetranic 1, 94.*

NAKLATI, náklätēm, pf. admordere, satis superque mactasse. Od na-klati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 3.

a. *isto što nagristi, najesti. Izmedu rjećnika samo u Vukovu (naklati, n. pr. kurjak dvije ovce udavio i jednu naklao, anbeissen, admordeo). Vidi klati pod 1.*

a) *u pravom smislu. Jesi priličan psom, koji koju psa naklana. M. Radnić 386a. Umriješe, zašto su naklani od zmija. 429a. Luta zmija kog nakoje, vele, da mu biva bole, onu zmiju kad ubije i na ranu nju privije. V. Došen 115b. Pa Mijata paša dovatio i Zubom ga u obraz naklao. Pjev. crn. 233a. Kurjak barnu izeo, a kusoňu naklao. Nar. pjes. vuk 1, 511.*

b) *u prenesenom smislu. Da smo naklani od mrmnávaca. M. Radnić 142a. Da nakoje naše oči (t. j. dim; vidi klati pod 1 b). V. Došen 30b. Tako bludnost kog nakoje, teško kad mu biva bole. 82b.*

b. *o klanu u obilnoj mjeri. Izmedu rjećnika samo u Vukovu, (eine Menge abstechen, schlachten, satis mactasse).*

a) *u pravom smislu. Nabavio vina i rakiye i simita leba bijelog, naklao je debelih ovnova, spremio se, štogcd levše može. Nar. pjes. stojad. 1, 99. Tada nakla Adonija ovaca i volova i ugojene stoke. Đ. Daničić 1 car. 1, 9. Pičete krvi . . . od žrtava mojih, što će vam naklati. jezek. 39, 19.*

b) *u prenesenom smislu o mnogoj svadi. Govori se u Lici, na pr. Prestanite! zar se niješte još naklale i napravdale? J. Bogdanović.*

NAKLÁTITI SE, náklätim se, pf.

a) *satis superque vagatum esse. Od na-klatiti se; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Slavoniji, na pr. Siroma Đuro naklatio se po svitu. T. Maretic.*

b) *doklatiti se. Ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Navade se i naklate njeki pruzi i gagrice . . . ter kad nikne koje zrno, sve progrizu. M. Vetranic 1, 20. Još je pečao, još je bijeda, što se trpi . . . od medvjeda . . . er kad počnem ja ribati, raždene mi suv ribicu, kad se pečao taj naklati. 1, 21. Krilate zmije, ke putniku, gdi se na n naklate, zadadu smrt priku. 2, 263.*

c) *naklopiti se, svojski se dati na što, pri-onuti, spopasti. Razvoj značenja nejasan. I pride pak sova leteći u nesvijes od njekez iz lova jokino manen bijes; bijesna se naklati ter svraku . . . uhvati. M. Vetranic 2, 86. Tim vazmi prostojoj . . . naglo se naklati, zoblji ga iz šake. 2, 93. Žamanu su još štapi, kad se na n (t. j. na magarcu) naklatim po rebrijeh i sapi ter ga se*

namlatim. 2, 168. *Gorori se u Srbiji, na pr. Naklatio se na jelo i pojao sve. Ako se naklatim pa te stanem biti, teško tebi! S. Novaković. I u Lici, na pr. Što si se naklatio na me pa me tako ružiš? J. Bogdanović.*

NAKLEKAĆE, n. nom. verb. od naklekat. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu (genuflexio, inclinatio) i u Voltigijinu (inginocchiamento, das Knien).*

NAKLEKATI, naklekam, impf. poklecivati. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naklekam, genuflecto, genua curvo, genua submittio) i u Stulićevu (naklekati se, klečati s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn., u kojem stoji: naklekam se, inclino me, genu flecto).*

NAKLEKNEĆE, n. nom. verb. od glag. naklenuti, kojemu nema potvrde. *Samo u Stulićevu rječniku (naklenenje, klečanje s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn., u kojem stoji: naklekneće, inclinatio, genuflexio).*

NAKLENOVATI, naklenujem, ujarmiti, ujarnjavati (ne može se znati, je li glag. pf. ili impf.). *Samome klenovati nema potvrde. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (naklenujem, jugo, injungo, jugo impono, in jugum pono), u Voltigijinu (naklenuti, naklenujem, aggiogare, anjochen) i u Stulićevu (sa značenjem netočno recenim: naklenovati, napratti s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn., u kojem stoji: naklenujem, jugo, jugo impono).*

NAKLENUTI, naklenem, pf. ujarmiti. *Pred -n- je ispalo p; vidi naklepti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naklenen, jugatus, injunctus) i u Voltigijinu (naklenuti, aggiogare, anjochen).*

NAKLENEĆE, n. nom. verb. od naklenutti. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nakleneće, jugatio, in jugum positio) i u Stulićevu (nakleneće, neprćenje s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn., u kojem stoji: nakleneće, in jugum positio).*

NAKLEPITI, naklepim, pf. ujarmiti. *Od naklepti; samome klepti nema potvrde, ali će biti u svezi sa klepati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naklepjen [stamp.griješkom naklepjem] jugatus, injunctus) i u Stulićevu (sa značenjem netočno recenim: klepti, napratti s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.). Ispor. u lat. dijelu Bjelostjenčeva rječnika: jugo, skup vežem, sklepem.*

NAKLEVETATI, naklēvećem, pf. satis su-perque calumniam esse. *Od na-klevetati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Gorori se u Lici, na pr. Bog ti sam zna, što je sve ona na me naklevetala. J. Bogdanović.*

NAKLICE, f. pl. zaselak u Dalmaciji u kotoru spletskom. A. Mašek 118. *Ime je zabilježeno već xvi vijeka, ali sa -k-: Marko Jaković iz Naljic. Statut poč. 311. Vidi Nakal.*

NÄKLIS, adv. isto što naoklis (vidi tamo); od na klis (vidi 2 klis). *Potvrda je samo: Kad se jendek kopa tako, da ide sve na uže, što ide dubje, onda se kaže, da je iskopan „nä klis“. D. Preradović.*

NAKLITATI, naklitam, pf. nadokrpiti, nadositi. J. Belović-Bern. 198. *Od na-klitati; samome klitati nema potvrde. Nego česar niz krajinu krača, da uhodi krajinom palanke, kako bi mu kruni pristojale, kad jih svomu prikorepi carstvu, da naklita, što je okrhalo, kad izgubi Italiju ravnu. Osvetn. 6, 15. Druge se potvrde nije našlo.*

NAKLO, n. ime brdu i izvoru blizu Sarajeva. Etnogr. zborn. 11, 58. 202. Naklo, selo. S. Novaković pom. 139. — Vidi Nakal, Nakla.

1. NÄKLON (s takvijem se akc. gorori), m. inclinatio, reverentia.

a) nom. act. prema glag. nakloniti se. Između rječnika samo u Voltigijinu (inchino, Verbeugung). Budim . . . leži na naklonu brda prema Pešte. G. Zelić 71. Imo i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za lat. inclinatio, nem. Inclination, Neigung.

b) pošta, pošteće, čast; to se zasvjeđočava, kad se tko kome nakloni (glavom ili prednjim dijelom tijela). U rječniku Bjelostjenčevu (salutatio, reverentia), u Jambrešićevu (reverentia, salutatio) i u Stulićevu (salutatio s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.). Koji se nima s pravdanim srcem klanaju i pošteće nivo s istinitim naklonom ljube. E. Pavić ogl. 337. Ispovid Cesarevu s takvim naklonom, kano da ju je . . . Bog sam zapovidio. 480. Josip bi poslušan s istim naklonom, s kojim on prije Božju na-redbu izvrši. 496. Svaki, koji kod pravi slugah Božjih krive i opake naklone traži, zaludu se muči. prosv. 1. 30. Činio je kazati velikomu vezru, da budući se stvari tako imadu, ostati će brez pošteće od njegova pohodka i naklona. A. Tomičović živ. 239. U naše se vrijeme govori: Moj naklon! kao pozdrav prema nem. Mein Compliment!

2. NÄKLON, adj. isto što naklonen (u prenesenom smislu), sklon, nem. geneigt, lat. propensus. *Samo u primjeru: Šafarik . . . u rodbinstvu sa Srbi i Srbim osobito naklon. M. Pavlinović razg. 83. Ako nije tebi vrijeme naklono, budi ti vremenu. Nar. bl. kapet. 431.*

NAKLONAK, naklonka, m. isto što naklon pod a. *Samo u Stulićevu rječniku (inclinatio).*

NAKLONIT, adj. isto što naklonen, nagnut. *Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. inclinatus, nem. geneigt. Nastavak -it kao u sklonit, zaklonit.*

NAKLONITEL, m. nom. ag. prema glag. nakloniti se. *Samo u Jambrešićevu rječniku (naklonitel, adorator, u lat. dijelu).*

NAKLÖNITI, näklonim, pf. inclinare, reclinare, tribuere. *Od na-kloniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikalinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže).*

a. nakloniti, t. j. nagnuti, sagnuti, saviti. U rječniku Stulićevu (nakloniti, inclinare, —nakloniti se, procumbere, se demittere s primjerom: nemu se naklonivši od nega odstupi i s naznakom, da se nalazi u kajk. piscu Mulha, —naklonen, curvatus, incurvatus, u Vukovu (nakloniti se, sich beugen, inclinor s primjerom iz neke nar. pjesme: Nakloni se odaji na vrata pa ćeš vidjet lijeput devojku) i u Popovićevu (beugen, krümmen).

a) u pravom smislu.

aa) bez riječice se. Nakloni obraz tvoj svrhu tvoje vire, zapustit nas nemoj. M. Marulić 215. Ni tribi riči toj samo uho naklonit, da u dobi sfakoj čtovat i poklonit. P. Zoranić 68. Naklonih tad uši, kad slišah to. D. Baraković vila 82. Dali ženu pride žela nakloniti gribu uši. jar. 22. Taščinu ki sliše, uši njoj naklone. 118. Naklon' uši k rijeći mojoj. M. Divković nauk² 166. Naklonivši glavu moreš s Bogom iti. P. Vitezović odiš. 71. Dobiva proštenje

.... trideset danah, koji nakloni glavu. A. Kanižić bogoljubnost 298. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. declinatus, nem. geneigt.* — *Možda ovamo ide i primjer:* Nakloni nebesa tvoja, Gospodine, i stupi dol (u nekoj molitri). F. Glavinić svitl. 129.

b) nakloniti se, t. j. pokloniti se (kada tko nagnе glavu ili prednji dio tijela pred kim u znak štoraњa). Kad to čušo gospoda sabrana svi se ſtemu l'jepo nakloniše. J. Krmpotić mal. 24. *Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. Mladić se nakloni gospodi i ode.*

b) u prenesenom smislu, ponajviše *partic.* nakloñen kao niem. geneigt, lat. propensus. Jesam nakloñen na vsako zlo. Katek. (1561) 37. Pun svake zledi i ka vsakomu zlu nakloñen. 88. I prosi za duha svetoga, da mu srce promini i nakloni k pravomu vojnemu poslušanju. Postila (1562) 53a. Miloš je morao još uz Milana postati nakloñen k strani protiv Crnoga Đordija. Vuk grada 46. Koji je konstitucionalnoj strani odveo nakloñen. Nov. srb. (1834) 63.

b.) skloniti, navesti, navratiti. Samo u primjerima: Što jest Boga na to naklonilo i naredilo ili nagovorilo. Postila (1562) 200b. Ku stvar razmisliši vnozi naklonihu me (stamp. mi). F. Glavinić cvit xix. Vidi nagnuti pod c.

c. nakloniti je isto što nasloniti. Nije jasan odnošaj medu glasovima -k- i -s-; a teško je uzimati, da je nakloniti i nasloniti od istoga korijena. U rječniku Mikašinu (reclino), u Belinu (nakloniti, appoggiare, accostare una cosa all' altra che la sostenga, — nakloñen, appoggiato, — nakloniti se, appoggiarsi) i u Voltigijinu (nakloniti, appoggiare, anlehnen, — nakloñen, appoggiato, angelehnt). Sin človičaski ne jima, gdi glavu svoju nakloni (iz lat. filius hominis non habet, ubi capit suum reclinet). Michelangelo 4. Štapak drugi ni imio, težku starost da nakloni.... nego istu Sunčanicu. J. Kavačin 235a. Ne ima glave gdi naklonit (t. j. Isus). 379a. Bivši glavom više dlanu nakloñenom spustio se jur umoran i kod zida naslonio. B. Zuzer 415. Jedva sjaja i nasloni se na jedan kam (u n. izd. 1889 promjenjeno je nakloni u nasloni). S. Čubiša prip. 276.

d. dati, podijeliti, pokloniti. Vidi kloniti pod 1, b. Komu sva ova, ka ti želiš, nakloni Bog. F. Glavinić cvit 286a. Ku čast znadući on, da mu jest od Boga nakloñena, podloži vrat pod jaram Gospodinov. 352b. Ambroža za svoga prija vičnika ter mu nike u Rimu nakloni časti. 401b. Za zahvalnost nimam, da ti ča naklonim zvan jednoga srca. M. Kuhacović 60. Štogod ga zapisih, iz srca nakloni. 72.

f. primaknuti, dodati. Samo u Stulićevu rječniku (admoveo, addere, adjicere s primjerom iz neke dubrovačke knjige: Ugleda malahneda meda na grani i nakloni usta, da bi mu kanula koj godi kapljica na jezik; ali u tome primjeru neće nakloni značiti: primače, nego: nagnu ili nasloni). — Nepouzdano.

g. napiti, nazdraviti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (napiti komu zdravici ili nakloniti, salutem alicui propinare s. v. napijam). Vidi naklanati iz istoga rječnika kod te riječi u pristupu.

NÁKLONÓST, náklonosti (s takvijem se ake. gorori), f. isto što sklonost, koja je riječ iz rus. jezika (склонность) pa prema noj načinena náklonost (oko nije prema nem. Geneigtheit). Izmedu rječnika samo u Šulekovu nem.-hrv. (za nem. Geneigtheit, Neigung) i u Popovićevu (za nem. Nei-

gung). On može s otim neku náklonost sebi pridobi. Nov. srb. (1834) 152. Princeza prikazuje na sebi osobitu náklonost k evropskim običajima. (1835) 121. Ko bi ikad htio i smislio vas ispraviti s vaše náklonosti. P. Petrović ščep. 95. Preporučujući se vašoj dojakošnjoj milostivoj náklonosti. Vukova prep. 1, 592.

NAKLONSTVO, n. Samo u Stulićevu rječniku (naklonstvo, nakloñenie) — Nepouzdano.

NAKLOÑENICA, f. žensko, koje je kome nákloneno, sklono. Samo u Stulićevu rječniku (quaefavet). — Slabo pouzdano.

NAKLOÑENIK, m. muško, koje je kome nákloneno, sklono. Samo u Stulićevu rječniku (fautor). — Slabo pouzdano.

NAKLOÑENE, n. nom. verb. od nakloniti. Između rječnika samo u Belinu (I' appoggiarsi) i u Stulićevu (inclinatio, modus).

a) isto što naklon pod b. Samo u jednoj knjizi. Da mu svaki prikaže prid negove noge i svoje náklonenie i svoje podloženje. A. Tomiković gov. 9. Nakloñena, koja se daju na svako susratanje, pozdravi, koji se čine na svako vidjenje. 145.

b) način u gramatici, lat. modus (vidi u Stulićevu rječniku). Iz rus. наклонение, na pr. náklonenie neopredđelenoe (t. j. neodredeni način, infinitiv). U Slavenskim gramatikama imaju četiri náklonenijsa, ali glagoli ni naši ni Slavenski nemaju više od tri. Vuk rječn. (1818) LVI. Náklonenijsje izjavitelno (t. j. indikativ). LIX. Izostavi se i u náklonenijsu povelitelnom (t. j. u imperativu). LXVIII.

NAKLÖPITI SE, náklopim se, pf. incumbere, persequi. Od na-klopiti; idé medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5; ali se ne razabira razvoj značenja prema prostome klopiti. Između rječnika samo u Vukovu (naklopiti, losdrängen, losgehen, incumbere s primjerom iz Ogl. sr 397: A da, boga, kud si naklopio, a nijesi druma ugodio? i s naznakom, da se goroi u Crnoj Gori, — naklopiti se, 1. za kim, verfolgen, nachsetzen, persequor, 2. n. pr. na jelo, na kakav posao, sich darauf legen, incumbere).

a. poteci, navaliti.

a) naklopiti (bez riječe se). Da na pole i voda naklop. J. S. Rejković 41. Gledaj, brate, Kandiću Vasiliu, preko pole, hogu pod barjakom, ka je hogā k naina naklopio. Ogl. sr 397. Stan', Turčino, kud si naklopio? ti nijesi druma ugodio. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 340.

b) naklopiti se (za kim). Kad Turci to vide.... pobegnu noću, kako koji može, a Srbi se naklope za njima. Vuk grada 85. Pobegne s vojskom k Deligradu, a Turci se naklope za njim. dan. 4, 24. Rastjerala kud koje, naklopi se za svekrom, preskočio dva plota. Nar. pjes. vuk 1, 520. Kad čuše, da bježe Filisteji, naklopile se i oni za njima bijući ih. D. Daničić 1 sam. 14, 22.

b. naklopiti se, t. j. svojski se dati na što, prionuti.

a) uopće. On mu na ove riječi odgovori: Ako si ti sit, ja nijesam, pa se onda naklopi te pojede svu voćeru. Nar. posl. vuk 286. Ručak se postavi, i Mededović se naklopi i pojede sve, i još da je bilo. Nar. prip. vuk 2.

b) naklopiti se na što. Kad se gošća naklopi na hajvar, a grahu ni mukaet. Vuk nar. post. 95. Naklop se narod na plijen i nahvataše ovaca i volova. D. Daničić 1 sam. 14, 32. Jer se on sve to živje naklopio na nauk. M.

Pavlinović rad. 68. Ako me domaći posli zovu, ja se na ne čio naklopim, dok ih s glave ne bacim. 107.

c. *Ne razabira se pravo značenje u prijemjerima:* Ta i guske čupati naklopi. J. S. Rejković 281. I zemlju joj (t. j. zdjeli) nad vinac naklope. 291. On dode u Rim i naklopi se na stare uzore, koji ga zanesoše. M. Pavlinović rad. 65. Kako bi se htjelo obliku . . . zakona, na kojega će se naklopiti željno malo i veliko. razl. sp. 242. Marko kraju docu sasijeca, a nad krajem sablu naklopio. Nar. pjes. vuk 6, 182.

NAKŁA, f. isto što okuka. Samo u Vukovu rječniku (s navedenim akc. i značenjem). — Tamno.

NAKŁUČAK, nákļučka, m. Tako se u Lici zove komad mesa, koji se metne variti, kad je lo već kluča i koji se prije pojede, a ne nosi se na sto. V. Arsenjević (zabilježio i naznačeni akc.). Odreži nákļučak mesa i slanine. J. Bogdanović.

NAKŁUČAĆE, n. nom. verb. od naklučati. Samo u Stulićevu rječniku (infexus, inflexio s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NAKŁUČATI, nákļučam, pf. pregnuti, saviti. Od na-klučati; ali samome klučati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Samo u Stulićevu rječniku (curvare, incurvare, inflectere s naznakom, da je iz glag. brevijara). Vidi i klučiti.

NAKŁUČIVATI, nákļučujem, irpf. glag. prema pf. naklučati, t. j. pregibati, savijati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (naklučujem, adunco, clino, inflecto, lento, luno).

NAKŁUKAĆE, n. nom. verb. od naklučati. Samo u Stulićevu rječniku (fartus, fartum).

NAKŁUKATI, nákļukám, pf. napuniti. Od na-klučati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Stulićevu (naklučati, farcire, — naklučam, fartus, infertus) i u Vukovu (naklučati n. pr. gusku, vollstopfen, refercio). Koji su u glavu naklučali (štamplj, naklučali) više površne nauke. M. Pavlinović rad. 147. U Lici se govori naklučati se sa značenjem: nabiti se, nabubati se, najesti se, na pr. Baš smo se naklučali grašine. J. Bogdanović.

NAKŁUNAK, nákļunka, m. Znadu dobre kućanice, što se mladoj živadi s klunovah skida; meni se čini, da se ono naški zove naklučak. J. S. Rejković 161. Kad se pile u jaju razvije, treba da se izvali van, da probije ljunpu (lusku). Toga radi naraste mu mala koščica na gorjem kluju i ūome onda oslobođi se razbijevši lusku. Ova koščica naklučak je; poslije otpadne on . . . i danas se čuje u Srijemu. M. Medić letop. 160, 79.

NAKŁUVATI, nákļujem, pf. Od na-kluvati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 3.

a) nakluvati o kluvanju u slaboj mjeri, o početku kluvana. Između rječnika samo u Vukovu (anpiccken, admordeo ut gallina). Kako se mladićem (t. j. pilićima) u nakluvanima jajih pomaze. J. S. Rejković 161.

b) o kluvanju u obilnoj mjeri. Jedri momci ko strževi koci, na njih mesa nema ni za mrsa, nit jih vrane bi se nakluvale. Osvetn. 2, 104. Al' je beže vrlo ořðao, ne bi ga se vrana nakluvala. Nar. pjes. marjan. 166. Nit je junak nit ima junaštva, ne biše ga vrane nakluvale, ja kamoli cure naljubile. Nar. pjes. petr. 3, 231.

NAKNADA, f. nom. act. prema glag. naknaditi. Između rječnika samo u Vukovu (Ersatz,

compensatio) i u Popovićevu (Ersatz, Entschädigung, Compensation). Platim dvjesta dukata globe kao naknadu za učinenu sramotu plemenu. Vuk dan. 2, 141. Ako onaj nema nikoga, komu bi pripala naknada za štetu, neka se dade Gospodu. D. Daničić 4 mojs. 5, 8. U oba se slučaja naknada svagda davaše. istor. 303. Jedno od dva tt moralo je otpasti . . . a pošto je otpalo, došao je u naknadu laki glas i. rad jug. ak. 1. 119. Za sve primi zahvalnost jalovu kano vižli naknadu u lovnu. Osvetn. 4, 66. Još se navode potvrde: Naknada, Entschädigung, Ersatz, Gratification; Jur. polit. term. 171. 191. 258. Naknada, Entschädigung, indennità B. Petranović r. kn. 39.

NAKNADAN, naknadna, adj. onaj, koji pada naknadi, koji je u kakvoj svezi s naknadom. Naknadna stvar, Entschädigungsfrage, naknadni, Vergütungs-. Jur. polit. term. 171. 561. *Ima i u Popovićevu rječn. (za nem. Entschädigungs-, Ersatz-, Zusatz-) i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. nachträglich, naknadna svota, Ersatzbetrag, importo del rimborso. U Hrvatskoj danas obrazovani ljudi govore i pišu adv. naknadno u značenju nem. nachträglich, na pr. Poslaču ti naknadno onu knigu (t. j. za sad ne mogu, nego kasnije ili poslije), ali to nije dobro prevedeno, jer nem. imenica Nachtrag znači: dodatak, a ne naknada, dakle adv. nachträglich se govori za ono, što se dodaje, ali je to značene oslabilo te se uzima u značenju: kasnije, poslije, na pr. ich werde dir das Buch nachträglich schicken; u nas se ne vidi, kako bi značenje: za naknadu (jer to bi upravo imao značenje adv. naknadno) prešlo u: kasnije, poslije.*

NAKNADBA, f. ono, što se dade ili plati za naknadu. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovачki izraz za nem. Ersatzleistung, tal. risarcimento, rimorsazione.

NAKNADBINA, f. isto što naknadbina. Između rječnika samo u Popovićevu (Vergütungsbeitrag). Naknadbina, Entschädigungsbetrag, Entschädigungssumme, Conventionalstrafe. Jur. pol. term. 171. 120.

NAKNADITI, náknaditi, pf. nadomjestiti, t. j. učiniti što mjesto čega drugoga, kako je pravo. Od na-knaditi; samome knaditi nema sigurne potvrde, a čini se, da toga glagola (ni samoga ni s prijedlozima složenoga) nema u drugim slav. jezicima, zato mu je postaće tamno. Teško je dopustiti, da je naknaditi postalo od nakladiti (vidi tamo pod c), jer se ne zna, zašto bi -prešlo u -n- i jer je naknaditi potvrđeno mnogo prije negoli nakladiti (u značenju: nadomjestiti). U rječniku Belinu (compensare o ricompensare), u Voltižijinu (naknaditi, nadoplatiti), u Stulićevu (naknaditi, nakladiti) i u Vukovu (ersetzen, compenso). Jedan samo pogled moći će naknaditi vas moj trud. H. Lucić 205. Jere oca radi meni kralj tuj šetu i bratu naknadi malu još ditetu. 235. Žuč u svoja usta prija, za da slatko okušenje prycoga človika . . . naknadi. F. Vrančić živ. 22. Čtogodir u meni uzmače . . . od zadovoljna skrušenja, naknadi milinje i milosrdje tvoje. M. Alberti 399. I štograd nedosta . . . rači se naknaditi. A. Georgievo nasl. 351. Pravo skrušenje pokornika naknaditi će i napraviti svako pomrankanje. P. Radović ist. 186. Mole Boga, da naknadi milostju svojom nevole onih, koji imaju potribu. I. T. Mrnavić ist. 159. Naknaditi toku štetu nije poufat. J. Kavačić 2b. Jer je dužan naknaditi štetu nepravedno učinenu. A. Kadžić 396. Naknadi podpuno štetu, koju si mu

učinio. S. Badrić pr. nač. 26. Da ti se povrati, što ti je uzeto, da ti se tvoja šteta naknadi. J. Filipović 1, 458b. Krajevo je blago Nepomuk odbitio, posli smrti njemu Bog je naknadio. A. Knežević 236. Dužan si negovoj obitoli svu štetu neknaditi. F. Matić 72. Vaja ispunuti svaka i naknaditi štete po pravdi. J. Banovac razg. 55. Zapovida . . . da se naknadi šteta učinena iskrnemu. Blago turl. 2, 176. Koliko otuzmem, toliko pčeles naknaditi moraju. A. Maksimović 122. Ali se obradoval dolasku Stefaniju i Fortunatovu i Ahajikovu, jer mi oni naknadiše, što sam bio bez vas. Vuk 1 kor. 16, 17. Kad čeok što izgubi, pa mu se ono s druge strane naknadi. nar. posl. 63. Naknaditi, entschädigen. ersetzen. vergüten, wiedererstatten. Jur. polit. term. 171. 193. 561. 643. Naknaditi komu štetu, den Schaden ersetzen, indennizzare il danno. B. Petranović r. kn. 43. Ko bi nehotice jao svetu stvar, neka dometue peti dio i naknadi svešteniku svetu stvar. D. Daničić 3 mojs. 22, 14. Izgubljeno vrijeme mučno se naknadi. Nar. bl. kapet. 307. — *Vrlo je neobična dopuna u dat., kako je u primjeru: Dovukuju blago, da naknade domaćoj nedaći.* S. Lubiša prip. 7. — *Nepouzdan i nejasan je primjer: Naknaditi voliv kriposti i tvrdinu gori rečenih artikulov (u ispravi iz svršetka xv vijeka sačuvanoj u kasnjem prijepisu).* Mon. croat. 170.

NAKNADNINA, f. odgođenje. Potvrdu donosi samo L. Zore paletk. 110, 228 (s tal. značenjem: posticipazione i s akc. náknadnina). — Ne čini se dosta pouzdano.

NAKNADOVATI, naknadujem, impf. glag. prema pf. naknaditi. Samo u primjeru: Ovo veće bogomostvo i užganija ljubav naknадuje ono pomankanje. A. Kadčić 93.

NAKNADATI, naknadam, impf. glag. prema pf. naknaditi. U rječniku nijednom. Dilo pravde, tkojim se povraća stvar prifaćena i uzdržana nepravedno ili se naknada šteta učinena. Blago turl. 2, 176. Ne će više zla činiti i koji ima komu što naknadati, da naknada. Nov. srb. (1832) 194. Tu štetu naknadahu krajšnici. D. Daničić istor. 301. A ni pedja zemje ne dobili, čim bi štete naknadići kivne. Osvetn. 5, 105.

NAKNADAVĀNE, n. nom. verb. od naknada-vati. Samo u Vukovu rječniku (das Ersetzen, compensatio).

NAKNADĀVATI, naknādāvām, impf. iter. glag. izveden od naknadati. Između rječnika samo u Vukovu (ersetzen, compenso). Ove razlike (t. j. između glagola perfektivnih i imperfektivnih) nemaju ni Grci ni Latini, nego to vremennina naknadavaju. Vuk u Ivezovićevu rječniku. Govori se u Lici, nu pr. Šta bi ja njemu to naknadava, kad nijesam kriv? J. Bogdanović.

NAKNAĐEĆE, n. nom. verb. od naknaditi. Između rječnika samo u Belinu (compensamento, compensatione, il compensare). Odmećući . . . plaće, obećača i ostala naknadeća. I. P. Lučić nar. 109. Naknadeće, Schadenersatz, indennizazione. B. Petranović r. kn. 43.

NAKNAĐIVATI, naknādāvām. impf. isto što naknadavati. U rječniku nijednom. Prem ako ščetu tim ne naknajućeš, li želeć osvetu srce naslajuješ. H. Lucić 246. Premda ne znazu ono, što primaju, sveta crikva naknadije ňih nevidnost. I. T. Mrnvić ist. 122. Ako se kašto i učini, da Bog čeoku što s jedne strane uzme, ali mu s mnogo strana ono može naknadići i naknadije. Vuk nar. posl. 17. Naknaditi, naknadi-

vati, ersetzen, risarcire. B. Petranović r. kn. 75. Vjera sveštenika, koji krsti, i roditelja i kumova naknadije neznaće u djeteta. D. Daničić pis. 182.

NAKNITI, naknijem, pf. obojiti knom. Od na-knititi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Nakniše joj i noge i ruke. Nar. pjes. herc. vuk 6, 149.

NAKNÉZITI SE, náknézím se, pf. pripraviti lice za pláć. Od na-knéziti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Šta si se naknëzio? zar ćeš za to plakati? J. Bogdanović.

1. NÁKO, m. muško ime. Vidi kod 2 Naka. U knizi Nar. pjes. vuk 2, 664 služi kao prezime (nešto prenumerantima).

2. NÁKO, adv. isto što onako. U rječniku nijednom. Želim ja njega nako obdržati, kako će po dušu moju boje biti. A. Knežević 47. Ezau . . . nako lutit nazva ga varaocem. E. Pavić ogl. 61. Kako Bog reče, nako se dogodi. A. Kačić korab. 96. Kako sam štio, nako kažem. Nadod. 121. Žene nako srdite . . . otidoše, N. Palikuća 16. Kako s' topi ona gruda snijega, nako s' topi srce moje za tobom. Nar. pjes. vuk 1, 402. Što se, bolan, nako ne vladate, ko su s' stare vojvode vladale? 4, 247. Nako rade, ko su i radili. Nar. pjes. petr. 2, 5. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* Nako što ne bude na vaš način večeras (biće kakva pogreška u rukopisu ili u izdanju). M. Držić 189. — Vidi naki mjesto onaki.

3. NÁKO, adv. osim, osim (već) ako, nego. Postalo stezačem od no ako. Između rječnika samo u Vukovu (nako, n' ako, no ako vide osim, već ako s primjerom iz neke nar. pjesme: Ne sa živa, nako sa mrtvoga i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

a) isto što osim. Pomoći nemamo nako Boga (u crnogorskom pismu vađada xvii vijeka). Starine 10, 22. Ja ne dajem Draška ni Vukotu . . . nako s mojom od ramena glavom. Ogl. sr. '81. Ti nikome ljuba biti ne ćeš nako mene Salim-muselimu. Nar. pjes. vuk 4, 158. Ja ničije gospodstvo ne tražim nako moje što je od starine. 5 (1865), 32. E nemamo topa ni kumbare nako naše puške šarovite. 113. Ode tebe nema dušmanina nako brata vojvode Miloša. 6, 46.

b) osim ako, već ako. Nema, babo, ovde duhovnika, nako ćemo poslat popa Mića. P. Petrović gor. vijen. 90. Drugijeh se primjera nije našlo.

c) nego, no. No veselje ovo ne trajalo, nako samo dva mjeseca danah (u pjesmi, koja nije narodna). Pjev. crn. 5b. Drugijeh se primjera nije našlo.

NAKOBAN, nakobna, adj. onaj, koji je zle kobi. Samo u rječniku Belinu (nakobni, di mal augurio o mal augurato) i u Stulićevu (ominosus, mali ominis s naznakom, da je iz Stulićevu rječnik).

NAKOČITI SE, nakočim se, pf. ukočiti se. Od na-kočiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nakočiti se, kočiti se).

NAKOČEĆE, n. nom. verb. od nakotiti i na-kotiti se. Samo u Stulićevu rječniku (brutorum propagatio s naznakom, da je iz Belina rječnik.. ali u tome rječniku nema riječi nakočeće).

NAKOD, adv. isto što nakon, od čega je i postalo s promjenom glasa -n u -d (tako je postulo i kod od kon, vidi u pristupu kod prijedloga kod). Samo u jednoga pisca. Nakod malo

vremena djavao . . . opet se vrati. M. Divković nauk 50b. Nakod sedam godišta . . . može učiniti. 250b. Nakod godište (*sic!*) priminu s ovoga svijeta. 305a. Nakod malabno kad bismo hotjeli učiniti, ne možemo. bes. 341. Doklo se vrati cesar nakod (*stamp.* nakot) pet godišta. čud. 8a. Nakod malo vremena umrije. 19b. Nakod godišta vidjevi ga stric reče mu. 34b.

NAKOĞATI, nakoğati, pf. stresti, potresti. Od na-kogati; samome kogati nema potvrde. Govori se u Dubrovniku. Iz tal. glag. istoga značenja scutere (-s- na početku shvatio je narod, kao da je prijedlog, te se govori i skogati, — vidi tamo). P. Budmani rad jug. ak. 65, 167 (zabilježio akc. u inf. nakögati).

NAKÖJEDA, f. bolest na noktu, koja ga izjeda. U rječniku Stulićevu (nakojeda, noktojeda) i u Vukovu (nakojeda, Nagelwurzel, paronychia, cf. zanoktice). U ovom drugom rječn. značenje je krivo zabilježeno: Nije na k o j e d a što i zanoktice (die Nagelwurzel), jer zanoktica (u sing., a ne, kako Vuk veli, pl.) znači Nagelwurzel, kad se čovjeku zuguli malo kožice, a kadgod i malo mesa, te mu zadava više dosade nego bolesti. Nakojeda se zove slična bolest, kad oko cijeloga nokta oteće meso, gnjovi se i luto boli, te običajno od ne i nokat otpade sa bolesna prsta. . . . Sto ti je na prstu? Došla mi je vražija naköjeda. M. Milas rad jug. ak. 136, 236. — *Nije jasno nako-, t. j. ne razabira se, zašto je ispalot i zašto se o pretvorilo u a (nako- od nokto-).*

1. NAKOKITI, nakočim, pf. nastaviti kuglu igračima pod batinu (u igri, koja se igra batinama i drvenom kuglom). S. Pavičić. — *Od nakočiti; samome kokočiti nema potvrde. Tamno.*

2. NAKOKITI SE, nakočim se, pf. sjesti tako, da se vidi sramni dio tijela. S. Pavičić. — *Ispor. 4 koka.*

NAKOKÓTITI SE, nakočotim se, pf. rašepiriti se. Od na-kokočiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (sich in die Brust [wie ein Hahn] wernen, superbio ut gallus).

NAKOLCI, Nakolaca. m. pl. ime selu. Samo u Danićevu rječniku s potvrdom iz isprave xiv vijeka: U Nakolčešn. Iz isprave štampane u Glasniku 11, 186 razabira se, da je to selo u sjevernoj Mačedoniji negdje kod jezera Prespe. Onamo se i danas nalaze ribarska seoca Nakol i Nakolec, kojima kuće stope na košu (a kože u vodu). Etnogr. zborn. 4, LIV.

NAKÖLESITI SE, nakolesim se, pf. desiti se. Od na-kolesiti se; samome kolesiti se nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Ako mi se danas na sajmu nakolesi po čudi volić, kupiću ga. Kad se nakolesiš u Gospiću, pozdravi Marka. J. Bogdanović. Đ. Škaric (zabilježili i naznačeni akc.).

NAKÖLITI, nakočim, pf. udariti, zabiti kože. Govori se o vinogradu, na pr. Jesi li nakolio vinograd (t. j. zabio kože uz loze)? Od na-koliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Potvrđeno samo u Ivecovićevu rječniku s naznačkom, da se govori u Hrvatskoj (i s naznačenim akc.).

NÁKOŁE, n. teret na kolima. Između rječnika samo u Stulićevu (carrata, carro, preso per la carica d'un caro, vehes). Imam još dva nakoča sina (t. j. sijena). M. Pavlinović (zabilježio, da se govori u Imoskom, i postavio naznačeni akc.).

NAKÖLÉNČE, nakočenčeta (to će biti pravi akc.), n. malo dijetc, koje se po narodnom običaju meće mladoj na košenu (kao i nakočne, —

vidi tamo). Govori se po Hrvatskoj. V. Bogišić zborn. 235 (zabilježeno za Žumberak). Zborn. za nar. živ. 1, 182 (za hrv. Podravinu). M. Rešetar štok. dial. 254 (za neka sela u županiji mođruško-riječkoj).

NAKOŁUŠTRITI SE, nakočuštrim se, pf. isto što nakostriješti se. Od na-koluštriti se; samome kojuštriti se nema potvrde. Od straha sam se nakočuštrio (t. j. kosa mi se digla u vis). P. Brantner. Druge se potvrde nije našlo.

NAKOM, praepos. isto što nakon (vidi tamo).

NAKOMÁDATI, nakočadati, pf. izrezati, isjeći u komade. Od na-komadati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Što si toliki kruv nakomada? J. Bogdanović.

NAKOMČÍČI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Biće upravo prezime izvedeno od imenice nakomac, kojoj nema potvrde, a mogla bi isto značiti što i rječ, koja sad dolazi.

NAKOMICA, m. čovjek nabodica, naletica. Riječ je po svoj prilici od korijena kom, koji je u komati (vidi tamo). U rječniku nijednom. Potvrda ima samo iz bosanskoga govora. A za nime serat i Krajina pa ostale sve krajiške guje, ubodice, kršne nakomice. Nar. pjes. juk. 170. A Osman je luta nakomica, on zasjeda klance jadikovce. 209. Đidija, nakomica, nabodica čovjek. 618. Ono ti je Derviš-paša, vilo, nakomica u hordiji prva. Osvetn. 3, 153. Pa čak došle iz Taliye ravne nekolike nakomice bojne. 5, 48. Nabraće se puno nakomica. 7, 21. Pozderac je glava ustašnikom, nakomica u krajini prva. 7, 70.

NAKOMICÉ, adv. biće isto što gurimice. Od istoga korijena, koji je u nakomica. U rječniku Stulićevu (magno impetu, magna vi, vehementer s naznakom, da se nalazi u Lastriću) i u Vukovu (nakomice, vide okomice). Niki ga udaraju nogama, niki rukama, oružjem drugi nakomice jedan priko drugoga. F. Lastrić test. 110b. Kako je négova sina . . . neprijatelj iz jedne zaside špadom u polak prsa nakomice udario. Đ. Račić 285. Uđri něga šišom nakomice. Nar. pjes. juk. 217. — To bi značenje moglo biti i u primjeru: Pa Bog dade, uzmakoše Turci . . . a goni ih nakomice Mirko. Osvetn. 3, 127.

NAKÖMITI, nakočim, pf. o koméniu u obilnoj mjeri. Od na-komiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (n. pr. kukuruza, graha, anhülsen, genug anschälen, satis paro).

NAKON, praepos. iuxta, post. Pored nakon nalazi se i nakod (ali samo u jednoga pisca, — vidi tamo) i nakom; prije xvii vijeka nema potvrde liku nakom, a u xvii vijeku imaju taj lik Glavinić i Kušić (objojica pored nakon, — vidi među primjerima); u xviii vijeku nalazi se nakom u nekoliko pisaca (vidi među primjerima), u nekih pored nakon; i u xix vijeku ima potvrdu liku nakom (vidi među primjerima). O postanju vidi kod 2 kon; a o postanju lika nakod vidi tamo; kako se razvilo -m u nakom, to nije jasno. Još ima i lik nakoni (vidi tamo). U drugim slav. jezicima nema prijedloga nakon. U rječniku Mikaliniću (nakon, poslije, postea, post, post haec), u Belinu (nakon, dopo), u Voltigijinu (nakon, dopo, dietro, nach), u Stulićevu (nakon, post, prope, apud, juxta), u Vukovu (nakon, vide nakom, n. pr. nakon toga s naznakom, da se govori u Dubrovniku), — nakom, hinter, post s primjerom iz nar. posl. vuk 188: Nakom boja

kopjem u trne i iz nar. pjes. vuk 4, 229 i 337: Nakom sebe spomen ostaviti) i u Daničićevu (s potvrdoma iz XIII i XV vijeka). U slavonskih pisaca vrlo je rijedak ovaj prijedlog; potvrde su mu se našle samo u Velikanovića upuć. 1, 63 i u Katančića 55.

a. nakon znači mjesto.

a) nakon, t. j. nakraj. Samo u primjeru: Hoće gospodin zvijati muhe nakon rike jejuratske (iz nem. am Ende der Wasser in Ägypten. is. 7, 18). Proroci 15a.

b) pokraj, pored, kod. Koje (t. j. pjesme) u tolikoj velikoj časti scijehaše, da ih vazda pored s mačem nakon glave držaše. Đ. Rađina v.^a. Stati će misnik s negovim službenici nakon glave (t. j. mrtvome). L. Terzić 157. Koja stahu Saulu nakon glave. I. Đordić salt. XII.

c) nakon može značiti isto što za s instrum., kad se govorit, što je za čim u prostoru. Nakon nih (t. j. Pomoranaca) su tvrde čete livonskih iz prostora. I. Gundulić 438. Daut odmetni, on najprija, nakon nega Hasan staše. 561. Nakon tih dviju ban Bajvire . . . motri. J. Kavanić 265^b. Držeći se za ruke slidi jedna nakon druge. L. Terzić 154. Zač je ona majka Božja . . . najmogućija nakon Isukrsta. H. Bonačić 47. Tko je su boje molitve nakon ovijeh? I. Nenadić nauk 84. Nakon kardinali . . . nasliduju patrijarki. A. d. Costa 1, 25. Vidi se veliki broj čeladi, koja hodaju oko crkve, najzadnji nakon sviju biskup. I. P. Lučić izk. 25. — Ovamo se meće i primjer: A nakon Jude dođe (t. j. Isus) k Šimunu Petru. P. Bakšić 30.

b. nakon znači vrijeme.

a) s gen.

aa) s gen. imenica, koje znače vrijeme, radnju, stanje. Nakon preminutja gospode Todore . . . da se da gospodin Ivanisu (iz XV vijeka). Mon. serb. 419. Nakon četvrtoga dne . . . odkla mu glavu. M. Marulić 5. Nakon te beside radost velika sta. 211. Nakon uskrnutja dođoše u sveti grad. P. Bakšić 172. Nakon došpita putovanja ovoga života dostojan bude priči u vištu slavu. L. Terzić 199. Gdi će poći duša . . . nakon suda? H. Bonačić 42. Budi mi nakon vjenčanja s tobom veselo pirovac. V. M. Gučetić 200. Nakom odrješenja nastojat . . . uzdržati se u milosti Božjoj. I. Nenadić nauk 182. Nakom tega razgovora staviše se svikolici. N. Marčić 36. Primaće kad se objavi nakon truda mrazne zime. P. Sorkočević 594^a. Nakom drugoga ili trećega dneva činuha. A. d. Bella razg. 175. Tu me neko nakon godine oblaži, da narodu pričam, kako je došao na Cetiće car moškovski. S. Čubiša prip. 147 i t. d. — Ispor. još: Nakon konca, tandem. Mikača rječen. Nakon konca, na konac. Stulić rječen. (s naznakom, da je iz Mikačina rječen.).

bb) s gen. imenica, koje znače što konkretno, ponajviše čefad, iza koje što biva. Po životě mojemu nakon mene ili ostane děte moje ili unuče (iz XIII vijeka). Mon. serb. 20. Ako bi mu se smrt primirila, vsakojačku marhu, ka bi nakon nega ostala, naj ju imamo dati gospodinu zgor imenovanom (iz XVI vijeka). Mon. croat. 244. Ka će nakon mene, kad me smrt umori, studente vodene uživat po gori. M. Vetrančić 1, 92. Da ostane sirota muška glava nakon roditelji. Statut poj. 291. Slavna Troja, ka je svime njegda istokom gospodila, a sad ino nije neg' ime nakon sebe estavila. I. Gundulić 362. Od kojena nitko moga nakon mene ne će ostati. Č. Palmotić 1, 375. Kako bi naši nakon nas znali,

da smo i kako smo živili. P. Vitezović krom. 11. Sve, što moreš okom viditi, daću ti za baštinu i nakon tebe tvojim sinovom. J. Banovac pripov. 117. Krajeva u miru . . . i ostavi nakon sebe sina. A. Kačić razg. 33. Počeo je kraljevati nakon Saula. A. d. Costa 1, 188. Koje bismo dobro učinili, nakon sebe spomen ostavili? Pjev. crn. 7a. Daću tebi i sjemenu tvojemu nakon tebe zemlju, u kojoj si došlak. Đ. Daničić 1 mojs. 17, 8. Kad nakon Borića dode glasoviti Kulin. M. Pavlinović razg. 35. i t. d.

cc) nakon toga, t. j. iza toga. Jošće nakon toga jednočju (t. j. mrežu) metaše. P. Hektorović 5. Nakon toga reče učenikom svojim. I. Bandulavić 67a. Čudnovata i velika stvar bijaše videti jednoga, koji je bio mrtav i pogreben i nakon toga blagovati i piti. P. Bakšić 3. I danas se govorit i piše na pr. Šta si nakon toga učinio?

b) s brojerima.

aa) s brojerima, koji se sklanaju. Uskrsnuti će nakon dva dana. M. Orbić 196. Mogu razoriti crkvu Božju i nakon tri dana iznova sazidati nu. I. Bandulavić 85^b. Nakon trih let dili se iz kloštra. F. Glavinić evit 51a. Ako se među dva oli nakon dva mjeseca od te učionice ne ostave. A. Kadčić 293. Nakom četr ljeta zazida crkvu. I. Dordić ben. 35. Nakon dva dana vradi se k meni. 81. I danas se govorit i piše na pr. Vratio se nakon dvije godine.

bb) s brojerima, koji se ne sklanaju. Nakon 10 dan pokaza se. Mirakuli 40. Nakon devet dana rodi se. Zborn. (1520) 8a. S koga puta nakon dvadeset i pet dan vrativši se. P. Hektorović 53. Bi dake taj prisveto djelo ispušteno . . . nakon pedeset dana. A. Gučetić roz. jez. 266. Gospa . . . nakon 9 mjeseci porodi sina. F. Glavinić evit 232b. Hotijaše nakon deset godišta da se . . . namjesti. B. Kašić per. 101. Koje se nahodi u djeci nakon sedam ali osam godišta. I. Držić 184. Marija nakon dvanaest godišta po uskrnutju Isukrstovu pode s ovoga svijeta. M. Divković nauk² 295. Čini mu dakle glavu odsići nakon jedanaest godina, kako bijaše Isus muku podnio. F. Lastrić od' 124. Da je bio običaj obrizovati dječicu nakon osam danah. J. Matović 157. Došli su nakon četrdeset i sedam danah. I. Velikanović upuć. 1, 63. I danas se govorit i piše na pr. Vratio se nakon petnaest dana. i t. d. — Ovamo pristaje i primjer: Nakon puno sedam godin dana zamolih se tvojoj staroj majci. Nar. pjes. hör. 1, 241. U tom primjeru puno stoji mjesto punih; vidi u T. Maretića gram. i stil. §. 415. g.

c) s adverbima.

aa) nakon malo, t. j. nakon malo vremena. U rječniku Stušićevu (nakon malo, do malo). Nakon malo kako . . . bješe pao . . . u snu vide andela. S. Rosa 37a. Nakon malo ne ćete me vidjet. Đ. Bašić 69. Izpraznos i izvanštine, koje izvjetre nakon malo. B. Zuzer 18. Imam se i ja iznać nakon malo prid dvoje vrata. 72. Ova pravda čeka i vas nakon malo. 85. Nakon malo počnu se premetati od muke. Nar. prip. vrč. 10. — Ovamo se meće i primjer: Nakon malo veće od godišta . . . dojezdije. I. Dordić ben. 44.

bb) uz adverbe stoji gen. partit. Nakon nekoliko mjeseca jedrvši dođe. B. Kašić fran. 44. Nakon vele godišta bi mu objavljeno. 149. Nakon vele truda i znoja za tvoju me odredilo (t. j. nebo). Č. Palmotić 2, 178. Nakon dugo vremena dođe gospodin. P. Radovčić nač. 84/85.

Nakon malo bremena tako mu dodija. V. Andrijašević put 311. Nakon nikoliko dana kraj čini doniti. P. Macukat 39. Uzdam se, da ēu ti . . . ne nakon vele vremena dobrovođno pokloniti. I. Đordić uzd. vii. Nakon nekoliko vremena sklopi . . . dogovor. salt. xv. Nakon nikoliko vrimena Petar . . . kuša. A. Kadčić 460. Nakon malo vremena eto čuda od naravi! V. M. Gučetić 16. I oni bi pristali govorit za mnom nakon malo dana. Đ. Bašić 15. Pak slijedi nakon malo riječih: Velika bo jest milost Božja. J. Matović 89. Nije potrebno blagovati . . . nego nakon mnogo vremena. 494 Nakon nikoliko vrimena . . . zaprosiše. I. P. Lučić razg. 134. Nakon vremena veoma malo . . . čeka nas poi nogami propas. B. Zuzeri 359. Nakom nekoliko dana . . . pode prosiuti u cara djevojku. Nar. prip. vuk 129. N - kon više vrimena dođe ona. Nar. prip. mikul. 25.

d) nakon s akuz. Nakon treti dan priđ krajicu spravivši se Židovi. F. Glavinić cvit 124b. Nakon treto leto i sedmi mjesec . . . ona hiža bi položena. 140b. Nakon treći dan stiže i patrijarka. S. Badrić ukaz. 70 (*u Pejkica 64 na istom mjestu stoji: Nakon tri dana*) Da bi vas ovi svit bio jedno more i da se od nega diže jedna sama kapla nakon iladu godina. J. Banovac pripov. 213. Nakon godinu dana . . . otide. F. Lastric test. 60a. Nakon nediju danah ukaza mu se svetih. 170b. Da grijeh Adamov bude pridobiven nakon dugo vrijeme. J. Matović 111. Umrije . . . pun slave nakon dugo vrijeme čestita životi. I. Đordić ben. 178. Adam bještu postavljen za uživat svaka dobra, a nakon koje vrijeme iz jednoga raja primjetiti se u drogi. A. Kalić prop. 59. Umro je prvi laik i liječniku nakon vrijeme koje prikazo se. B. Zuzeri 79. Izmilio starac igumane nakon punu nedjeļu danaka. Osvetu. 3, 55.

e) nakon kad, t. j. pošto. Samo u primjeru: Ogњem sažgi posrid varoša, nakon kad se dni podleženja izpune (*iz něm. wenn die Tage der Belagerung um sind. ezech. 5, 2).* Proroci 155a. Vidi iza kad u poslednjem primjeru kod iza.

d. Neobičan je i nejasan primjer: Osman, ki za tobom jedan se tač zove, nakon tvojim grobom do sad on sam slove. I. T. Mrnavić osm. 21.

NAKONČATI, nakončam, pf. svršiti, izvršiti. Od na-končati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. *Između rječnika samo u Daničevu* (nakončati, finire s prinjerom *iz XIV vijeka*). Jakož prémudryj Solomonski i nakonča nedokončana otčeta svojego Davida. Domentijana 65. Da nenakončanaja otčesmaju na tu toboju isplnet se. Domentijanb 93.

NAKONČE, nákónčeta, n. isto što nakonče (vidi *tamo*).

NAKONGODIŠNI, adj. onaj, koji biva nakon godišta. Samo u primjeru: Ima, u se obslužiti na dan od ukapanja ili na dan . . . godni na-kongodišni. B. Kašić rit. 230.

NAKONLETNICA, f. obletnica. Samo u Stulićevu rječniku (*dies anniversarius*).

NAKONI. praepos. isto što nakon. Od na koni (t. j. na koncu, na kraju, nakraj). Samo u jednoj knizi.

a) nakoni znači mjesto; nakoni glave, t. j. čelo (više) glave. Postavi ploču . . . koju kada postavi nakoni glave svetice, otide. F. Vrančić živ. 45.

b) nakoni znači vrijeme: poslige, iza. Nakoni svega toga smrt . . . telesnomu veselju konac

stavlja. 20. Nakoni četvrtoga dne čini im opeta . . . dovest . . . 44. Nakoni nikoliko vrimena odluči . . . u Rim se vratiti. 78. Nakoni nikoliko dan . . . najdoše ju. 80.

NAKONČE, nákónčeta, n. Muško dijete, što se po običaju da djevojci na koňa, kad je svatovi dovedu pred mladoženinu kuću. Po onjem mjestima, gdje svatovi sad ne idu po djevojku na koňma, već na kolima (kao po Srijemu, po Bačkoj i po Banatu), takovo se dijete doda djevojci na kola, ali ne vjerujem, da se zove na kolče, nego opet na konče (kao n. pr. u Risnu što svatovi u napijaču govore: „Koňa uzdaj i više se u piće ne uzdaj“, a koňa nema nijedan, nego idu svi pješice). Vuk rječn. s. v. nakonče (nakonče). Dijete se ovo u Srbiji zove na konče, jer se djevojci daje na koňa, a u Risnu nema imena nikakoga. Vuk kovč. 81. *Potvrde doneose za Srbiju* (sa -n-): M. D. Milićević živ. srbi. 214. Etnogr. zborn. 7, 15 i 14, 155, — za Vasojeviće u Crnoj Gori (sa -n-): E. nogr. zborn. 5, 557.

NAKOŃI, adj. isto što napokońi, poslednji, t. j. onaj, koji je nakon svega drugoga. Samo u primjeru: Gospa vele tamna grešnika u nakoní čas sahrani. M. Divković čud. 38a.

NAKOPÁNÍK, nakopanika, m. Samo u Vukovu rječniku (nakopanik, put nakopan). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Fahrdramm, Fahrdeich, Dammstrasse, franc. levée, jetée, chaussée.

NAKÓPATI, nákopám. pf. satis effodere, fodiendo erigere. Od na-kopati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 4. Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku i u Daničića rad jug. ak. 6, 119 (premda je bez prijedloga kópám).

a) dosta iskopati. Između rječnika samo u Vukovu (genug ausgraben, effodiendo paro). Budući otisao nakopati zemlje i doniti za načiniti peć. F. Lastric ned. 126. Umije junak . . . i raškova nakopat koreňa. Osvetu. 2, 36.

b) kopajući nasuti. U rječniku Vukovu (nakopati n. pr. put, gdje ga je voda izlokala, pa se sa strane motikama naspe i malo raširi). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. aufwärfen (z. B. einen Wall), franc. ériger, éllever.

c) razbiti grude po orani. Govori se u Oravici (u Slav.). S. Ivšić. Vidi nakopati pod b.

NAKOPÁVÁNE, n. nom. verb. od nakopavati. Samo u Vukovu rječniku.

NAKOPÁVATI, nakopávám, impf. glag. prema pf. nakopati. Samo u Vukovu rječniku.

NAKOPČITI, nakopčím, pf. skopčati, zakopčati. Od na-kopčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (ali cuius rei aciem unci instar flectere).

NAKOPČIVATI, nakopčujem, impf. glag. prema pf. nakopčiti. Samo u Stulićevu rječniku (nakopčivati, nakopčiti).

NAKOPITITI SE, nakopítim se, pf. nakotiti se, umnožati se. Od na-kopititi se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (o djeci), na pr. Nakopitila mu se puna kuća djece. J. Bogdanović, — u Raiču (u Slav.) o mišima, parcovima, o muhamama. S. Ivšić.

NAKOPÚNTI SE, nakopúním se, pf. nažutiti se. Od na-kopuniti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se oko Šiña, na pr. Što si se nakopunio? J. Grupković. Vidi kopuniti pod 3, b, b.

NAKOR, m. šteta: Kad mi nije s koristi, nek mi nije s nakora. M. Pavlinović. — *Razvoj je značenja nejasan; očekivalo bi se značenje: ukor, prijekor. Druge se potvrde osim navedene nije našlo.*

NAKORAN, nakorna, adj. onaj, koji kori, prekorava. Samo u Stulićevu rječniku (reprehens, objurgans s primjerom, za koji se veli da je iz Mateića: odgovori mu nakornijem riječima).

NAKORETA, m. pustiňak. Iz lat. anachoreta (a ovo iz grč. ἀναχωρητός). Samo u primjerima u kojima je a - na početku odbačeno poradi stiha): Nakorete ki stanuju pustiňome. J. Kavačić 365b. Nakorete i sve pustiňake ne će viditi. L. Čubuški pis. 54.

NAKORITI, nakorim, pf. načiniti koru. Od na-koriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (nakoriti, činiti koricu, incrusto), u Belinu (nakoriti se, farsi la crosta alla ferita) i u Stulićevu (nakoriti, incrustare, cicatricem crusta obduci s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAKORIVATI, nakorujem, impf. glag. prema pf. nakoriti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nakorivam se uz inf. nakoriti se), u Bjelostjenčevu (nakorivam, flaštram) i u Stulićevu (nakorivati, nakoriti).

NÁKOS, m. ono, što se nakosi. Govori se u Dobroslju (u Lici), na pr. Ove je godine slab nakos, a još slabiji nažan. M. Medić (zabilježio i naznačeni akc.).

NAKOSAN, nakosna, adj. kos, kriv. Ta ti je prag nakosan. M. Pavlinović. Vidi nakosit.

NAKOSCE, adv. koso. Nakosce, schräg (na pr. rezati, vest). J. Belović-Bern. 87 (supl., — s naznakom, da se govori u Ključu u Bosni). — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz: nakosce, poprijeko, durchschnittlich, alla media. Nepouzdano.

NAKOSICA, f. kosidba. Samo u primjerima: Na nakosicu vsaký da izlèze k'to može kosu držati za jed'nu dýnu. Svetostef. hris. 24. Livadu nad řébicom děleče da kose bědbu nakosicem (u spomeniku xiv vijeka rđavo sačuvatu). Mon. serb. 565. Odavde u Daničićevu rječniku, gdje se dodaje: ne mogu se dovit, što bi bilo.

NAKOSICE, f. pl. koso vezani narodni vez (kad je vez u poprečnim kosim prugama udešen. J. Belović-Bern. 198 (s naznakom, da se govori u Banjoj Luci).

NÁKOSIT, adj. isto što nakosan (vidi tamo). To je drovo nakosito. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni akc.). Druge se potvrde nije našto.

NAKOSITI, nákosím, pf. satis superque falco secuisse. Od na-kositi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Mikaljinu (nakositi, kosom narizati, falco), u Belinu (falciare, tagliar molte erbe), u Stulićevu (falce multum secare) i u Vukoru (anmähnen, foenum paro). I tamo kraj rike nakosi tršlike. M. Vetranić 1, 87. Ta krova nakosi ter staniše gradi (šta u tom primjeru znači krov, vidi kod 2 krov pod d). Đ. Baraković jar. 27. Nakosi jim (t. j. kravama) trave. J. S. Rejković 228. Hoću l' ići, majko, za grad u livadu trave nakositi? Nar. pjes. vuk 1, 388. Da ideš na mome koju, da mu doneseš trave, ali onde da nakosiš, gde koń zakopa nogom. Nar. prip. vuk 110. A za čador priveza Šarina nakosi mu snopak deteline. Nar. pjes. petr. 3, 353. — Govori se i nakositi se, na pr. Este li se, ljudi, danas nakosi? (u Lici). J. Bogdanović.

NAKOSOVITI SE, nakosovim se, pf. isto što nakostriješiti se. Od na-kosoviti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Šrbiji, na pr. Nakosovio se pa gleda na me kao krme na sikiru. Ž. Radonić.

NAKOSTREČEĆE , n.	<i>vidi</i> nakostrečenje,
NAKOSTREČITI SE ,	<i>nakostrečiti se,</i>
NAKOSTREŠITI SE ,	<i>nakostrečiti se.</i>

NAKOSTRIJECI SE, nakostriječim se, pf. isto što nakostriješiti se, naježiti se, namršiti se. Od na-kostriječiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Mjesto -ije- nalazi se i -e- u pisaca, koji inače pišu južnjem govorom. U rječniku Belinu (nakostrečiti se, arruffare, disordinare i capelli del capo, — nakostrečiti se, haver gran horrore, — nakostriječiti se suproč komugodijer, rabbuffarsi contro qualche d' uno, — nakostrečiti se u licu, accigliarsi, come suole chi si adira o sta mesto s primjerom iz Đordića ben. 138), u Voltigijinu (nakostrečiti se, accigliarsi, aggrottare ciglia, finster, unwillig aussehen, — nakostrečen, accigliato, der grämmlich aussieht) i u Stulićevu (nakostrečiti se, naježiti se). Zdrhtaše se jazi crni, propas plamom većijem buknu, nakostriječen nesmotri zbor zaplizdri se i umuknu. I. Gundulić 475. Nakostrečen glad stoluje. I. Đordić salt. 373. Nakostrečen i saprišten (t. j. davo) u plamijeh od nenavodnosti prida n̄ skoči. ben. 109. Galla vas naoštren u licu i ognevito nemilosti nakostrečen sta u sve glase revat izdaleka. 188. Nemoj bit tvrdoglav i sved tako nakostrečen (t. j. namršten, namrgoden). B. Zuzeri 129. Da ti se svaka dlaka nakostreči, žile protruna, a krv promuti. S. Lubija prič. 80. Nakostrečiti se, das Haar sträuben. Govori se u Dubrovniku i u Prčanju. M. Rošetar štok. dial. 255.

NAKOSTRIJEŠITI SE, nakostriješim se, pf. naježiti se, nastršiti se. Od na-kostriješiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se i -e- i -i- mjesto -ije-. U rječniku Mikaljinu (nakostrijeti se, nakostrušiti se, inhorresco) i u Vukoru (das Haar sträuben, arrigo pilos). Iz dubine ponorite nakostrešen (možda je krivo štampano mjesto nakostrečen) kraj izlazi. P. Kanavelić 556. Tako se od lutine nakostrešē, tako im se oči užegu tako se svojima nokti grebu baš kako luta mačka. Đ. Rapić 192. Dlake na tijelu mojem nakostriješi se. Đ. Daničić jov 4, 15. I odmah uze Marka no smejući ga ostaviti među selacima, koji se behu jako nakostrešili. M. Đ. Miličević zim. več. 306 (u tom je primjeru značenje preneseno kao: rasrdili se, pobunili se).

NAKOSTRIJETITI SE, nakostrijetim se, pf. isto što nakostriješiti se. Samo u primjeru: Obroe nakostretit, oči užgate s plamenom od krvji. Đ. Rapić 130. Ako nije pogreška mjesto nakostrešite, može se misliti, da je pisac načinio ovaj glagol prema imenici kostret, t. j. obre se načinile kao kostret.

NAKOSTRJEĆE, n. nom. verb. od nakostriječiti se. U rječniku Belinu (nakostrečenje, l' arruffarsi, — nakostriječenje, raccapriccio, il racapricciare) i u Stulićevu (nakostrečenje, naježenje). Pola i brijezi zimno svoje nakostrečenje od travica uvenutijeh i smrznutijeh od dubova ne mijene. B. Zuzeri 51.

NAKOSTRJEČIVATI SE, nakostriječujem se, impf. glag. prema pf. nakostriječiti se. Samo u rječniku Belinu (haver gran horrore, nakostre-

čiti se, nakostrećujem se) i u Voltigijinu (nakostrećivam se, s. v. nakostreći se).

NAKOSTRŠITI SE, nakostrišim se, pf. isto što nakostrijesiti se. Od na-kostrišti se; samome kostrišti se čini se da nema potvrde. Zabižeo samo M. Pavlinović.

NAKOSTRUŠITI SE, nakostrušim se, pf. isto što nakostrijesiti se. Od na-kostrušti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom. Nakostruši se od straha na taki žalostan ogled dobri ispovidnik. Blago turl. 2, 169. Sada glavu prigne, sad se nakostruši (t. j. sova). A. Kanižić rož. 7. Nakostrišti se t. j. nakostrijesiti se. M. Pavlinović. Govori se i u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Vurdeja se nešto na me nakostrušio. J. Bogdanović.

NAKOŠEĆE, n. nom. verb. od nakositi. Samo u Belinu rječniku (nakosenje, il falciare).

NÁKOT, m. ono, što se nakoti: od zla kota mnogo nakota. Vuk rječn. (1898, s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). U Lici se s preziraњem govori o porodici, u kojoj je mnogo djece: puna mu je kuća nakota. J. Bogdanović.

NAKÓTITI, nákotím, pf. satis superque perisse. Od na-kotiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i reflex nakotiti se. U rječniku Mikalinu (nakotiti, naroditi, parere multos animalium, — nakotiti se, naroditi se, plures nasci, multiplicari), u Belinu (nakotiti, partorir molti insieme, inteso degl' animali, — nakotiti se, multiplicarsi col nascere, inteso di cani, gatti, sorci ec.), u Voltigijinu (multiplicare, partorire molti assieme, vervielfältigen) i u Stulićevu (nakotiti, multiplicares foetus procreare [de brutis] s naznakom, da je iz Belina rječn., — nakotiti se, multiplicares quadrupedum foetus nasci).

a) nakotiti. Sve vode Egipa u krv obrati, mnoštvo žab nakoti. F. Glavinić 323b. Govori se u Lici, na pr. Sve ove praščice nakotile su one dvije krmače. J. Bogdanović.

b) nakotiti se. I crvi bi boji bili, koji bi se nakotili od gospodskog negda tila. V. Došen 30a. I otprije tu je lava bilo, al' se danas više nakotilo; tamo ima visoka stijena, u stijeni kamena pećina, pa se u njoj lavi nakotise. Nar. pjes. petr. 3, 287. Jer silna se nakotila raja. Osvetn. 2, 74. Po kamenu porasla mašina, pa se u njoj nakotili vuci. Nar. pjes. hōrm. 1, 56. Govori se u Lici, na pr. Nakotila ti se puna glava ušiju. J. Bogdanović.

NAKOTUMRAČITI SE, nakotumračim se, pf. naoblaci se (o nebu). Od na-kotumračiti se; samome kotunračiti se nema potvrde; nejasno je u nemu kotu. Govori se u Požicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 209.

NAKOV, nakova, m. i nakovi, f. isto što nakova. U rječniku Vrančićevu (nakov, incus), u Belinu (nakov, nakovi, f. ancedine e incudine), u Bjelostjenčevu (nakov, incus, acmon), u Voltigijinu (nakov, nakovi, f. nákovo, incudine, Ambos) i u Stulićevu (nakov, m. incus s naznakom, da je iz Belina rječn.). Kakono na nakov bjena oslabi se (stamp. oslabiše). M. Marulić 83. Jur se blizu nahodimo posrid mlata i nakova. Đ. Baraković draga 386a. Čujući urnebes, ono lupaće od bata, oni zvezek od nakova. A. d. Bella razg. 134. — Ne razabira se značenje u primjeru: On rasiče nakov i nakovač i pod njime kamen od mramora. Hrv. nar. pjes. 2, 175.

NAKOVA, f. isto što nakov. Samo u primjeru:

Nakova od snažne desnice lupana. A. d. Bella razg. 204. — Nepouzdano.

NÁKOVAC, nákovca, m. isto što onakovac (kad se kazuje, kako je tko koga ružio). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NAKOVALNA, f. isto što nakovač. Između rječnika samo u Daničićevu (sa dvije potvrde iz xix vijeka u opisu međa: nákovalna, može biti, da je samo incus). Vbzni dukati čisti i bij na nákovalně. Glasnik 25, 34.

NAKOVALO, n. isto što nakovač. U rječniku Bjelostjenčevu (nakovalo s. v. nakov), u Jambrešićevu (incus, acmon), u Voltigijinu (nakovalo s. v. nakov), u Stulićevu (incus s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Popovićevu (nakovalo, nakovač, Ambos). Razgladiše z mlatom zlato na nákovalu. Proroci 45b.

1. **NAKOVAN**, Nakovana (vařada je tako gen. sing.), m. mjestance u Dalmaciji u kotaru korčulanskom. Upravo su dva mjesta toga imena: N. Gorni i N. Doňi. A. Mašek 238.

2. **NÁKOVÁN**, nákována, m. isto što nakovač. U rječniku Mikalinu (incus), u Belinu (ancudine e incudine) i u Stulićevu (incus s naznakom, da je iz Mikalina rječn.). Vrzite nam ju na nákovan, da kujemo. Starine 4, 114. Među nákovanom je i maljicom. Poslov. danič. Nakovan gozdzoviti, česti udarci koga biju. J. Kavačin 184b. Čini jedan nákovan odnit u tavnicu i zapovidi, da svrhu náveta svim mučeuikom imadu se pribit noge i ruke. J. Filipović 1, 244b. Postaviše ga na jedan nákovan i izmališe ga. M. Pavićić 30. Otvrdnulo je srce návovo kao nákovan kovački. J. Banovac razg. 60. Na nákovanu je udaran i tučen. A. Kalić prop. 476. Više krat je s knige poletio na svoj stari nákovan i opasao se kožnim opregom, da mu znoj probije. M. Pavlinović rad. 136. — Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NÁKÓVÁN, nákována, m. gozdena naprava, na kojoj se kuje. Između rječnika samo u Vukovu (Ambos, incus). Lupam, da se ne samo nákovan, (nákovani, — moglo bi se čitati i nákovan), nego i zemja trese. D. Obradović bas. 202. Eto sabljé, a eto nákována, ti ogledaj sabļu, kakva ti je. Nar. pjes. vuk 2, 405. Da mu donesu mješnice i nákována i vreću čumura. Nar. prip. vrč. 39. Koji klepše, hrabriše onoga, koji kuje na nákovánu. Đ. Daničić is. 41, 7. Danas meni nákována, sutra tebi zemju. S. Lubiša prip. 73. Riječ je ova posve obična u Slavoniji, gdje se u nom. govori nákována. T. Maretić. S. Ivšić.

NAKOVATI, nákujem, pf. multum cudas... Od na-kovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5.

a) nakovati o mnogom kovaču. U rječniku Mikalinu (nakovati, vele ukovati, cedere multum ferri vel opera ferrea multa elaborare), u Stulićevu (abunde cedere) i u Vukovu (voll anschmieden, satis cudas: novaca, prägen). On blaga nakuje, a pak se pokoji. Đ. Baraković vila 66. Trgovac, ki s nami trguje, napuni tobolac, pineza nakuje. 337.

b) nakovati isto što okovati. Između rječnika samo u Voltigijinu (inferrare, mit Eisen beschlagen). Krmu ima (t. j. lađa) srebrrom nákovanu. Nar. pjes. istr. 2, 156.

c) nakovati, t. j. probušiti kakav zlatni ili srebrni novac (da se može objesiti oko vrata ili umetnuti u đerdan). I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

a) nakovati, t. j. *nulàgati*. Između rječnika samo u Vukovu (Lügen schmieden, fabricor mendacia). Govori se u Lici, na pr. Znam ja, šta si ti pred Komadinom na mò nakova. J. Bogdanović.

NAKOVEĐA, f. isto što nakođeda. Gorori se u Stonu. M. Milas rad jug. ak. 136, 236.

NÁKOVÍ, náková mjesto onakovi. Gorori se u Lici, na pr. Nakove se žene više ne rada. J. Bogdanović. Vidi naki.

NÁKOVICA, f. za žensko ono, što je za muško nakovac (vidi tam). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NÁKOVIĆ (jamačno je takav akc.), m. prezime izvedeno od imena Nako. Rat 174.

NAKOVITI SE, nakovim se, pf. nakititi se kovom (vidi 2 kov pod a, b, bb). J. Grupković. Od nakoviti se; samome koviti se nema potvrde.

NAKOVLE, n. ono, što je skovano. Samo u primjeru: Ako zatisnemo uši od kujundinskog nakovja (misle se zlo načinene, skovane riječi od kojekakvih kníževnika). M. Pavlinović razl. sp. 394. — Nepouzdano.

NÁKÖVNIČ (ako se riječ gdje gorori, takav joj je akc.), m. upravo dem. od nakovań. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. incus, nem. Ambos (u uhu).

NAKRÁDATI, nákrádám, impf. glag. prema pf. nakrasti, ali s promijeñením značenjem: po-malo krasti. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Počo mi je neko u bašći luk nakradati. J. Bogdanović.

NAKRAJ, t. j. na kraj, adv. i praepos.

a. adv. t. j. na stranu. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (na kraj, na stran, ad partem, seorsum) i samo u primjeru: Eto ditić jedau neizmirne lipote, zazva ga nakraj ter mu tri rožice . . . poda. F. Glavinić citv 50a.

b. praepos.

a) o onome, što je na kraju, na svršetku čega.

aa) u prostoru. Između rječnika samo u Vukovu (nakraj, am Ende, in extremo: nakraj sela, nakraj svijeta). Do raja dojdosmo, koga ti u knígh tvójih ukazuješ nakraj (stamp. na kraj) zemje biti. Starine 3, 318. Koji pribivaju u Etiopiji nakraj (stamp. na kraj) zemje. A. Vitaljić istum. 289. Šatore su rasplali nakraj ravna Kosova poja. Nar. pjes. bog. 6. Gora od Kazina sjedi nakraj (stamp. na kraj) države od starijeh Samnita. I. Đordić ben. 40. Da jelan tat ukrađe tvoga koňa iz štale, pak ti stigneš nega nakraj sela. M. A. Rejković sabr. 65. Prod veće Srbija (h) sarane nakraj grobja s leve strane crkve. Vuk dan. 4, 16. Pak se manu preko poja kao zv'jezda preko neba. Kad je bio nakraj poja, Tomaš Mari gororio. Nar. pjes. vuk 1, 283. Kad sam nakraj Dalmacije pjesmu o ovome našao. 1, 558. Šarac ide kao gorška vila, brzo ide, daleko odmiče, odlinah biše nakraj (stamp. na kraj) gore čarne. 2, 427. Četa side poju Gatačkome, nakraj (stamp. na kraj) ravna poja p'činuše, nakraj (stamp. na kraj) poja u goru zelenu. 4, 53. Iz sela Tušimče, koje jo nakraj Drobňaka gotovo do Moračke granice. 4, 460. — Možda ovamo ide i primjer: Tuj ima varšnicu nakraj (stamp. na kraj) mora (iz xiv vijeka). Mon. serb. 127. — U prenesenom je smislu: Al' to im nije ni nakraj pameti. B. Radičević (1880) 246.

bb) u vremenu, isto što: nakon, iza. Samo u primjeru: Nu ženi se, mili, odkud ti se

j' drago, nakraj četrnajst dan vzel bi mene rado. Jačke 98.

b) nakraj srca, n. pr. čovjek, t. j. koji se odmah rasrdi, gallsüchtig, biliosus. Vuk rječn. Ala ste ga i vi . . . nakraj srđa! M. Pavlinović razg. 74. — Ne razabira se razvoj značenja.

NÁKRAJ KRÁJCÉ, praepos. isto što nakraj pod b, samo pojačano. Govori se u Lici, na pr. Kuća mu e nákráj krájcé sela. J. Bogdanović.

NAKRAJAN, adj. onaj, koji je na kraju. U rječniku Stuličevu (nakrajan, nakrajni, extremus, ultimus, postremus). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao botanički izraz za lat. terminalis, nem. endständig.

NAKRAJKUČA, m. onaj, kojemu je kuća nakraj sela. Samo u Vukovu rječniku (der das äusserste Haus hat [im Dorfe], cuius domus extrema est).

NAKRALEVATI SE, nakrájujém se, pf. satis superque regnasse. Od na-kralevati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stuličevu rječniku (diu regnare). Govori se i piše na pr. Nije mu bilo suđeno nakralevati se.

NAKRAPATI, nakrapam, pf. o obilnom krapaњu. Od na-krapati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stuličevu rječniku (in irrorando esse).

NAKRASITI, nákrásím, pf. ukrasiti, nakititi. Od na-krasiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i refleks. nakrasiti se.

a) u pravom smislu. U rječniku Stuličevu (nakrasiti, nagizdati) i u Vukovu (nakrasiti se, vide nakititi se s primjerom iz neke nar. pjesme: Još se mlada nakrasila sama malom iglom i crvenom svilom). Pak izvadi burme i prstene, nakrasio prebijelo ruke. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 294.

b) u prenesenom smislu: napiti se, nakititi se. Dade im, da jedu i da piju, doklen su god mogli vilicame micati i dok su se dobro nakrasili vinom. Nar. prip. vrč. 35. Kad se momci vina nakrasile, odoše ti sanka boraviti. Hrv. nar. pjes. 1, 216.

NAKRASTI, nakrádém, pf. početi krasti, mnogo koješta ukrstati. Od na-krasti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 3.

a) početi krasti. Veli, da je nakrađeno (t. j. vino). J. S. Rejković 248. Govori se u Lici, na pr. Neki lopov nakrao mi čele. J. Bogdanović.

b) mnogo koješta ukrstati. U rječniku Vukovu (zusammenstehlen, furtu congero). Ima i nakrasti se, i to u rječniku Stuličevu (furari multum).

NAKRATKOM, adv. t. j. na kratkom, isto što ukratko (u kratko). U rječniku Bjelostjenčevu (na kratkom, v malom, breviter, brevi, summatum . . . , na kratkom govoreće, ali vnogo zadržavajuće, aphorismus, — na kratkom rečeno, aphoristice dictum, — na kratkom se veseliti, pyrastae gaudere gaudium), u Jambriščevu (circumscripte, u lat. dijelu) i u Voltičijinu (brevemente, kurz). Tri su potrrde navedene kod riječi kratak pod 1, d, d.

NAKRCANE, n. nom. verb. od nakrcati. Samo u Stuličevu rječniku (actus onerandi, onera imponendi).

NAKRCATI, nakrcám, pf. natovariti, napuniti (osobito o lali). Od na-krcati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i refleks. nakrcati se. U rječniku Mikaliniu (nakrcati drijivo, onerare navim, — nakrcan, onustus),

u Belinu (nakreati brod, caricar la nave, — nakreati pušku, caricar l' archibugio, nakrean, carico e carco), *u Stulićevu* (nakreati, sarcinam imponero s naznakom, da je iz Belina rječn., — nakrean, oneratus, onustus), *u Voltigijinu* (nakreati, caricare, aufladen, beladen, — nakrean, carico, caricato, beladen), *i u Vukovu* (nakreati n. pr. ladu, vido natovariti s naznakom, da se govoriti u primorju).

a) o lađi. Želeći plav moju nakreat u goju. M. Vetranić 1, 169. Nakrcat plav moju, a nije mi dano znati . . . gdje ju ču iskreat. 2, 20. Nakreat sve na jedan brod. Poslov. danič. Vele je draža i šaćica ovijeh zrna, neg' da i drijivo cijelo tom pržinom nakrete. B. Zuzeri 26. Dok je kapetan nakreao (to će reći natovario) u koračal pšenici. G. Zelić 269. Nakrcavši se duhanom uporaviše (*t. j. brodarji*) natrag put Špane. M. Vodopječ dubr. (1868) 252. Pol' mora sam rožice trgala . . . brajnu sam ih brodić nakrečala. Nar. pjes. istr. 2, 36. Sinoć se je kasno barka nakrcala. 2, 156.

b) o čemu drugom. Tako svaki dojde šiju nakrcavši (*t. j. najedavši se*). M. Marulić 57. Bjehu se u onoj mjesto skupili puk i ludctvo tamnosti nakrcani. Zborn. (1520) 94a. O trgovci lakomiti . . . kada se nakrcate suha srebra, suha zlata. M. Vetranić 1, 35. Prije neg' li je htio nakreat (*t. j. topove puščanim prahom*). B. Zuzeri 199. Štijuc one spjove nakreć glavu punu puncatu junaštvo. M. Pavlinović rad. 67. Kojega je (*t. j. geverdara*) nakreao divno: dva fišeka, dvanaest balota. Nar. pjes. vuk 7, 16. Govori se u Lici na pr. Nakrcala se birtija ludi. Nakrači si puna kola drva, da ne mogu voli vući. J. Bogdanović.

NAKRCÁVATI, nakrcávám, *impf. glag. način* prema *pf. nakreati*. *Između rječnika samo u Stulićevu* (in sarcinis imponendis esse). Slijedili su lumbarde srebrom nakrcavat šalući ga tijem načinom gusarima. B. Zuzeri 371. *Govori se u Lici na pr.* Šta se toliki amo nakrcavate? (*t. j. nagomilavate, natrpavate*). J. Bogdanović.

NAKREČATI, nakrečam, *pf. glag. nejasna postava i značenja*. *Samo u primjeru:* Kad nije cijenjen ni po beča, da se razdre i nakreča. J. Kavačin 451a. *Ispor.* 2 krečiti.

NAKRÉNUTI, nàkrénêm, *pf. okrenuti, obratiti, upraviti*. *Od na-krenuti; ide upravo među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 (*t. j. malo okrenuti na koju stranu*), ali je to pravo značenje osabilo, te nakrenuti znači ono, što je rečeno. U rječniku Stulićevu (sa značenjem krijo postavljenim): nakrenuti, ukrenuti, a kod ukrenuti se meće lat. značenje: large effundere, *t. j. obilno izliti*) i u Vukovu (beugen, neigen, inclino). Ti vladaj s ditetom i kud znaš, nakreni. A. Knežović 18. Bludnik . . . lud se vrti u tamnosti nit se drugud već okrene, neg' kud bludnost nim nakrene. V. Došen 84a. Nakrenu vratom kakono za narugat se od svetoga. Blago turl. 2, 130. Plužni nož važa da k lijevoj strani nakrenut gleda. I. Jablanci 50. Na vodici devet djevojaka . . . k njima Jure koňa nakrenuo. Nar. pjes. marjan. 123.*

NAKRÈSATI, nàkrešêm, *pf. nasjeći, narezati*. *Od na-kresati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Vukovu* (nakresati n. pr. kupusnoga lišća, anpfličken, carpendo paro, decerpo). Vodi jarcu u šumu, da mu nakreše, da ne bi krepao od gladi. Nar. prip. vuk² 244. Ja se popećem, da nakrešem kozama, da brste. M. D. Miličević med. 225. *Vidi kresati*

*pod 1, d, b. — U Vukovu rječniku ima i nakresati se: sichi voll füttern, impleo ventrem (*t. j. najcesti se*). Vidi kresati pod 1, e, b.*

NAKRESIN, *m. brežučak u Počicima (u Dalm.)*. Zborn. za nar. živ. 8, 190. — *Postanje nejasno.*

NAKREŠPATI, nakrešpam, *pf. crispare, rugare*. *Od na-krešpati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Mikačinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. naježiti, — vidi tam).* Druje su se potvrde našle u jednoga pisca, u obje je štampano -je- mjesto -e-. Bješe do pasa za diku niz bil vrat nakrešpan od vlasa prosula venčac zlat. M. Vetranić 2, 101. Meni se još mlaše, pakjena da je neman, gdje joj se viđaše vas obraz nakrešpan. 2, 192.

NAKRET, *m. nakrenut položaj*. *Samo u Popovićevu rječniku (Declination der Magnetnadel).*

NÀKRETÀNE, *n. nom. verb. od nakretati*. *Samo u Vukovu rječniku (das Neigen auf eine Seite, Inclinatio).*

NAKRETATI, nàkrecém, *pf. malo okretati na koju stranu*. *Od na-kretati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Prema prostome kréti, kréčem očekivao bi se akc. nakréti, nàkrecém, kao što je iskréti, pokréti, prekréti, iskréčem . . . Kao nàkretati tako je i okretnati, ötkretati, zákretati, ökrecém . . . Sva je prilika, da se gdjegod govoriti (ili se nekad govorilo) i kréti, kréčem; ispor. skréti, skróćem. — Kada čovik . . . s desnom (stamp. djesnom) rukom plužni nož dol užamši na desnu (stamp. djesnu) stran nakreće. I. Jablanci 51. Pěclar kapu na glavu nakreće. J. S. Rejković 238. Kad pupočka zadio si veče, onda nad neg kora se nakreće od divjake. 271. Govori se u Lici na pr. Nemoj leđa meni nakréti. J. Bogdanović.*

NAKRETNIK, *m. sprava, kojom se određuje magnetska deklinacija (nakret).* *Samo u Popovićevu rječniku (Deklinatorium).*

NAKŘHATI SE, nàkřhám se, *pf. napiti se*. *Od na-krhati (vidi 1 krbati pri kraju); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Jer se Turci nakrhali piva. Nar. pjes. bos. pr. 3, 124.*

NAKRÍČITI, nakríčím, *pf. živo (kao kričeći) kome što preporučiti*. *Od na-kričiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (die Ohren bei einem Auftrage vollschreien, aures obtundo mandatis) i samo u primjeru: Kraljica mu dade . . . ali mu nakriči, da se nôm nîde nikako ne polvali. Nar. prip. vila (1868) 63.*

NAKRÍČIVĀNE, *n. nom. verb. od nakričivati*. *Samo u Vukovu rječniku (das Vollanschreien der Ohren [bei einer Bestellung], moleste repetita mandatio).*

NAKRÍČIVATI, nakričujem, *impr. glag. način* prema *pf. nakričiti*. *Između rječnika samo u Vukovu (einem die Ohren vollschreien bei einem Auftrage, mandatis obtundere anres). I digoše Luticu Bogdana, otera ga Bošnauine Mujo; nakričuje seja nevernica: Skini, Mujo, š nega odijelo. Nar. pjes. vuk 1, 545. On posjede pomamna vrančića pa vijernoj lobi nakričuje: Čuješ mene, Nikolija ljubo, nadgledaj mi prebijele dvore i čuvaj mi dva blizanca sina. 6, 553.*

NAKRILČE, nakrilčeta, *n. na pr. pseto, koje se drži na krilu*. *Samo u Popovićevu rječniku (nakrilče pseto, Schossbündchen).*

NAKRINČICA, f. ime selu u staroj srpskoj državi. Samo u Daničevu rječniku (Nakrinčica s potvrdom iz isprave XIV vijeka). — Postaneće tamno.

NAKRİŞCE, adv. unakrst. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nakriče, na križ, decussatim, — nakriče napravjam, decusso). — Ispor. naokrišce.

NAKRITI, nakrijem, pf. isto što pokriti. Od na-kriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nakriti, pokriti).

NAKRIV, adj. podosta kriv, krivulast. Ako je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj se govoriti nákriv, nákriva. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. U rječniku Belinu (alquanto torto), u Stulićevu (nonnihil inflexus) i u Vukovu (etwas schief, subobliquus). Koje (t. j. orice) imadu široka prsa, dugačak, navinut ili nakriv vrat. I. Jablanci 127. Na usti gaka prišiven je peti obruč od drotu malo nakriv. F. Đorđević 53.

NAKRIVAŃ, Nakrivaňa, m. selo u Srbiji u okrugu vraniškom. S. Koturović 32. Iz Leskovca taj je put vodio . . . preko sela Nakrivaňa. Etnogr. zborn. 6, 91. Nakrivaň. 6, 232.

NAKRVITI, nakrivam, impf. glag. načinjen prema pf. nakriti. Samo u primjeru: Travu mu je postigala, listakon ga nakrivala. Nar. pjes. istr. 6, 36.

NAKRIVITI, nákrívím, pf. krivo postaviti. Od na-kriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2, t. j. osnovno je značenje: malo nakriviti (nakrivo postaviti), ali je to značenje oslabilo, te glag. obično ide među one, što su navedeni kod 1 na pod II, 5. Ima i reflex. nakrivi se.

a) u navedenom značenju. U rječniku Mikašinu (nakriviti, iskriviti, curvo, adunco, sinuo, torqueo . . . nakrivjet, aduncus, flexus, camurus, — nakriviti se, nakučiti se, curvesco, incurvesco), u Belinu (nakriviti, curvare, far curvo, distortere, — nakrivjet, distorto), u Voltigijinu (incurvare, involtare [rdavo, jer taj glag. znači: zamotati], ankrümmen), u Stulićevu (nakriviti, nonnihil inflectere, incurvare, — nakriviti se, nonnihil inflecti, incurvari) i u Vukovu (ankrümmen, schief anstecken, schief halten, obliquus s primjerima iz nar. pjes. vuk 1, 596 i 1, 365: I da krive kape nakrivimo, — [Kad pojša vrane koće, a pripašu britke sablj] pak nakrive vuči-kape). Idahu uz kola upravlajuć jih, da se ne nakriva. A. Kašić kor. 191. Tak se grabice za pol cipele duboke načinju i u ne se koriđeće . . . mrvo nakriveno (sic!) i kao nasloženo postavi. I. Jablanci 176. Prigrnuo divan-kabanicu, nakrivo kriju šušjaicu. Nar. pjes. vuk (1824) 1, xxiv. Alas kapu nakrivo, u meanu gledi. 1, 512 (1841). Naheriti se, nakriviti se na jednu stranu. Vuk rječn. s. v. naheriti se. Svaki momak fesić nakrivo. Nar. pjes. petr. 2, 136. Ponosito momče . . . nakrivilo crn čulav na glavi. M. Pavlinović razg. 3. Nakrivo kapu, da mu je vjetar ne odnese. Nar. bl. kapet. 136.

b) nakriviti se, satis superque clamasse. Od na-kriviti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Vidi kriviti se kod kriviti pod 2, a, e. Dijete se nakrivilo, dok mu je mati došla. J. Bogdanović.

NAKRVLEŃE, n. nom. verb. od nakriviti. Samo u rječniku Mikašinu (curvitas, curvamen, flexus, flexio) i u Stulićevu (plicatio, curvamen, flexio, flexus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

NAKRIVLIV, adj. onaj, koji se može nakrivi. Samo u Stulićevu rječniku (flexilis, flexibilis). — Nepouzdano.

NAKRIVLIVĀNE, n. nom. verb. od nakrivljati. Samo u Vukovu rječniku (das Krümnen, incurvatio).

NAKRIVLIVĀTI, nakrivlujem, impf. glag. načinjen prema pf. nakriviti. U rječniku Bjelostjenčevu (nakrivlujem, incurvo), u Voltigijinu (nakrivlujem s. v. nakriviti), u Stulićevu (nakrivljati, nakriviti) i u Vukovu (krümnen, schief in's Gesicht drücken, z. B. die Mütze, incurvo). Počne plivati po jezeru ujedinena (t. j. guska) kad dižući i protežući, a kad nakrivljujući šiju svoju. D. Obradović bas. 230.

NAKRVNO, adv. krivo. Stoji prema pridjevu nakrivan, kojemu se nije našlo potvrde. Između rječnika samo u Belinu (tortamente, stortamente) i samo u primjeru: Od onih, koji zlo i nakrivo viruju. Š. Budinić suma 4a.

NÄKRIVO, adv. isto što krivo, rdavo. Od na krivo. U rječniku Stulićevu (oblique) i u Vukovu (schief, oblique s primjerom iz nar. posl. vuk 3: Ako je dimák nakrivo, upravo dim izlazi). Primjerima, što su navedeni kod 1 krivo pod 1, a, a, dodaju se još ova dva: Dal' u svakoj riči muca i nakrivo svaku tuču. V. Došen 156b. Ako se što nađe, da mi se pero omaklo, da je što nakrivo učiněno. M. Zorić zrc. vi.

NAKRIŽ, t. j. na križ, unakrst. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nakriže, nakriž). Primjere vidi kod križ pod 2, e, b.

NAKRIZATI, nákrížám, pf. narezati na kriške, i uopće narezati. Od na-križati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Vidi križati pod 2, a, b. U rječniku Stulićevu (multum dissecare) i u Vukovu (nakrižati n. pr. jabuka, hleba, duhana, in Mengen schneiden, concidere), Vaša . . . onu travu, koja se kozalac imenuje, sitno nakrižati. I. Jablanci 148. Nakrižaj srčenaka u vodu. J. Vladimirović 37. Slaviocu polu hleba poda, a u zdjelu nakriža od poli ter bistrijem križke ujem poli. Osvezn. 1, 44.

NAKŘKAČE, adv. t. j. na křkače; nositi koga nakřkače, t. j. nositi ga tako na ledima, da onaj, koji je nošen, onome, koji nosi, obavije ruke oko vrata. U rječniku Mikašinu (in humeris, u Stulićevu (in humeris s naznakom, da je iz Mikašina rječn.) i u Vukovu (nositi dijete na krkače, das Kind auf dem Rücken [huckepack] tragen so dass es seine Hände um den Hals des Tragenden schlingt, — s. v. křkača). Onaj vaša da ide, da donese na krkače onoga, kojega je pipavica prije poslala na vojsku. Vuk rječn. s. v. pipavica. Jedan uzme na krkače svoju ženu, da je baci (t. j. u vodu). Nar. prip. vrč. 33. U Bakru i Grižanima (u Hrv.) govore nakrkāč, na pr. Homo se igrat nakrkāč. S. Ivšić. — Vidi krkače.

NAKRKE, adv., t. j. na krke; isto što nakrake. Samo u primjeru: Plaćući zgrabi ga i na krke (na krke) položivši u kloštar doprimi ga. F. Glavinić cit 16b.

NAKRKLJI. Samo u primjeru: Ako li se ponosi svojom nakrkli dolamom. M. A. Rejković sat. 168. Postaneće i značenje tamno. Ispor. krkli.

NAKRLATI, nákrížám, pf. nakidati na pr. kukuza. Od na-krlati; samome krjati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Na toj smo nivi nakrjali šestora kola kukuza. S. Pavičić.

1. NAKRMITI, nákrmím, pf. *nahraniti*. Od na-krmiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom. Zlatim srpom travu žela, kočka nakrmila. Jačko 11. Poznavam kočica Ive brata moga . . . mnogikrat ga jesam z krilca nakrmila, z vreda napojila. 170. — U Orahovici (u Slav.) znači: *nalokati se, na pr. Nakrmio se vražje rakije pa luduje*. S. Ivšić.

2. NAKRMITI, nákrmím, pf. *naknaditi*. Možda je ista riječ s 1 nakrmiti, ali se ne razabira sveza u značenju. Samo u Vukovu rječniku (nakrmiti, vide naknaditi: nakrmice Bog s druge strane).

NAKRNUTI, nakrnem, pf. *okrnuti*. Od na-krnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nakrnuti, okrnuti).

NAKRÖJITI, nákrojím, pf. o *kroještu u obilnoj mjeri*. Od na-krojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (voll anschneiden, scindendo paro). Jesi li nakrojio dosta oputa? L. Stojanović.

NAKRÖPITI, nákropim, pf. *pokropiti*. Od na-kropiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikalinu (nakropiti, škropiti, natopiti, aspergo, madefacio), u Stulićevu (irrorare s naznakom, da je iz Mikaлина rječen.) i u Vukovu (nakropiti, vide pokropiti s primjedom iz pjev. crn. 263a: Iz oblaka silna rosa nađe pa se crnom krvlju prometnula te svakoga svata nakropila).

NAKROPLENE, n. nom. verb. od nakropiti. Samo u Stulićevu rječniku (irrigatio).

NAKROTAK, nakrotka, adj. *ponešto krotak*. Samo u rječniku Belinu (alquanto modesto) i u Stulićevu (nonnihil mitis s naznakom, da je iz Belina rječen.).

NAKRPÁRITI, nákprárim, pf. s *mukom i s nategom sastaviti*. Od na-kpariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Govori se u Lici, na pr. Da mogu što krajčara nakrpariti, kupio bi kravicu. J. Bogdanović.

NAKRPATI, nákprám (jamačno je takav akec.), impf. natucati, t. j. *rđavo govoriti koji jezik kao krpajući riječ na riječ*. Glag. je način prema pf. nákrpati, kojemu nema potvrde. Razliku je između nákrpati i nákrpati kao i između pogledati, proklúvati, ráskidati: poglédati, proklúvati, raskidati. U rječniku nijednom. Potvrda je samo: I arapski jezik razumijem i nakrpat sitno arnautski. Nar. pjes. vuk 2, 269.

NÁKRPATI, nákprím, pf. *naknaditi*. Od na-kriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5; samome krpiti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Samo u Vukovu rječniku (nakrpiti, vide nakrmiti: ja ču to tebi nakrpati). — U ovom primjeru kao da znači: *sastaviti, zglaviti*: Arhimandrit . . . se vrati u sobu, da istresa svoje uštede, ne će li nakrpati 191 dukat, da plati. M. Đ. Milićević međudn. 119.

NAKRSNICA, f. vez unakrst, nem. Kreuzstich. J. Belović-Bern. 198.

NAKRSNIK, m. kolač, koji se peče za daću. U Srbiji. Etnogr. zborn. 14, 251. Ne razabira se, zašto se tako zove.

NÁKRST, m. štogod ukršteno. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Kreuzband (t. j. kad se što sveže unakrst). Vidi i unakrst (t. j. u nakrst).

NAKRSTICE, adv. unakrst. Između rječnika samo u Popovićevu (kreuzweise). Dvignu ruke

nakrstice. Zborn. (1520) 98a. Redovnik . . . daňne trikrat nakrstice na obraz negov govoreći. I. Bandulavić 286a.

NAKŘŠITI, nákřšm, pf. *nalomiti, natrgati*. Od na-kršiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici na pr. Nakrši mi malo šume za vatru. J. Bogdanović.

NAKRŠKA RIJEKA, f. potok u Srbiji u okrugu pozarevačkom, teče ispod brijege, kojemu je ime Krš. Etnogr. zborn. 5, 406 (gdje upravo piše N. Reka).

NAKRÚNITI, nákruňím, pf. *nakomiti*. Od na-krniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (sa značenjem netočno rečenim: auskörnen, grana eximere; trebalо bi: genug auskörnen, satis superque grana eximesse).

NAKRÜPNO (t. j. na krupno), adv. *krupno, ukrupno*. Primjere vidi kod 1 krupan pod 1, k.

NAKRVAV, adj. *podosta krvav*. Samo u Mikalinu rječniku, ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 217b (nakrvav, malo krvav, suberuentus).

NAKRVAVITI, nakrvavim, pf. *malo okrvaviti*. Od na-kraviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Stulićevu rječniku (nonnihil cruentare).

NAKSJUTRA | adv. o danu, koji dolazi iza

NAKSUTRA | preksjutra. O postanju prve riječce nak- vidi kod nakjuče. Samo u Vukovu rječniku (naksjutra, naksutra, poslije preksjutra).

NAKUCATI, nákucám, pf. *skucati, skunato-ri*. Od na-kucati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5; vidi kucati u značenju pod 1, d. Govori se u Lici, na pr. Lijepo je novce on već nakuca. J. Bogdanović.

NAKUCATI SE, nákucam se, pf. *isto što nakurvati se*. Od na-kucati se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici o rđavijem ženama, na pr. Dok je Aćim bio u Šlavoniji, žena mu se po selu nakucala. J. Bogdanović.

NAKUCKATI, nákuckám, pf. *isto što nakucati u demin. smislu*. Od na-kuckati; samome kuckati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Dok sam nešto krajčara nakucka, lijega sam i bez večere. J. Bogdanović.

NAKUČALITI, nakučalim, pf. *isto što nakučiti*. Od na-kučaliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nakučaliti, curvare, — nakučaliti se, curvari). — Nepouzdano (kao i kučaliti).

NAKUČALIVATI, nakučalujem, impf. *glag. načinjen prema pf. nakučaliti*. Samo u Stulićevu rječniku (nakučalivati, nakučaliti). — Nepouzdano.

NAKUČANI, m. pl. *dva sela u Srbiji, jedno u okrugu podrinском, drugo u rudničkom*. S. Koturović 448. Ina i S. Novaković pom. 139. — Ispor. Okučani (selo u Slavoniji).

NAKUČENE, n. nom. verb. od nakučiti. Između rječnika samo u Stulićevu (aduncitas). Koliko je klas puniji žita aliti loza punija grozdja, aliti stablo voća, toliko se većma povija i g zemlji prigiba; a koliko je klas prazniji ali loza aliti stablo, toliko se većma diže i uprav ide bez nikakova prgnutja i nakučenja. M. Divković bes. 58.

NAKUČITI, nákufím, pf. *pregnuti, sagnuti*. Od na-kučiti; ide među glagole navedene kod 1

na pod II, 5; vidi 3 kučiti. *U rječniku Miklinu* (nakučiti s. v. skriviti, curvo, distorqueo, flecto, — nakučiti se s. v. nakriviti se, curvesco, incurvesco), u Belinu (nakučiti, inarcare, piegare, torcere una cosa senza romperla, nakučen, inarcato, — nakučiti se, aduncarsi, farsi adunco, piegarsi, arrendersi, volgersi senza rompersi) i u Stulićevu (nakučiti, aduncum facere, nakučen, aduncus, ancus, unco captus, — nakučiti se, flecti s naznakom, da je iz Belina rječn.). Kad se bio junak nakučio (možda grieškom mjesto natkučio), ali vide lijepu devojku, ona sjedi na minder od svile. Nar. pjes. vuk 7, 202.

NAKUČIVATI, nakučujem, *impf. glag. način prema pf. nakučiti. Samo u Stulićevu rječniku (nakučivati, nakučiti).*

NAKUĆNAK, nakučnaka, *m. došlak, dohodac, prisupak. Govori se u Srbiji u okrugu jagodinskom. Etnogr. zborn. 6, 276.*

NAKUDJELITI, nakudjelijem, *pf. Samo u Stulićevu rječniku* (nakudjeliti, ukudjejiti, a kod ovoga glag. piše: vuue, lana na kudjeju natknuti, pensa trahere). — *Nepouzdano* (kao i kudjejati).

NAKUDITI, nakudim, *pf. isto što nagrditi, naružiti. Od na-kudit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u jednoj knizi. Uvik misli krive ima i zabavja sebe š nima, koje řega s lažma nude, da istinu s tim nakude. V. Došen 83b. Dici pravoj s tim uđite i rodbinu nakudite. 113a. Vaga, koja krivo kaže . . . svog majstora s tim nakudi, da u poslu svom zaludi. 136a. Sebi glavu da odtrgne, ne bi l' bisno poludio, ne bi l' sebe nakudio? 180b. Pak i oblast linci hoće štit imati svoje zloče, da se nitko ne usudi, nima linost da nakudi. 240a.*

NĀKUHATI, nākuhām, *pf. o kuhańu u obilnoj mjeri. Od na-kuhati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Izmedu rječnika samo u Vukovu (1. genug ankochen, coquendo paro, 2. genug bereiten [Brot], panem paro, cempinso). — U ovom primjeru znači isto što skuhati, iskuhati: Kad se tako već nakuha dosta (t. j. sirće). J. S. Rejković 249.*

NĀKUKATI SE, nākuhām se, *pf. nabugariti se, najaukati se. Od na-kukati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici na pr. Nakukala se sirota za svojim jedincem. J. Bogdanović.*

NAKULSKI, adj. onaj, koji je na kuli. *Samo u primjeru: Pa on ide na kulu kamenu, pukoše mu kratki ġeverdani, otpukoše nakulski mužari, drmnuso mu avlijnske lubarde. Nar. pjes. marj. 58.*

NAKUMITI, nakumim, *pf. mahnuti, dati znak. Kad on nakumi, da će baciti. M. Pavlinović. Od na-kumiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5; vidi 2 kumiti.*

NAKŪNDĀČITI, nakūndāčim, *pf. nasaditi pušku u kundak. Od na-kundačiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. anschäften.*

NĀKUNDRITI SE, nākundrām se, *pf. namrštiti se, o licu (kad čovjeku nije što po voći), o nebu (kad se spremo oluja). Govori se u Prćanu. M. Rešetar štok. dial. 255. Od na-kundriti; samome kundriti nema potvrde.*

NAKUP, *m. kup, skup, gomila. U rječniku Belinu (nākup', mucchio, quantità di cose accumulate) i u Stulićevu (nakup, nagruće s naznakom, da se nalazi u Zuzerija). Vas kapitul crikve sv. Marije v Señi budući na nakup (iz*

xv vijeka). Mon. croat. 71. Vijek nije vrijeme, nije godište, nije nakup od godišta, proždira svako vrijeme i sva godišta. Đ. Bašić 159. Oni spasovni red koristih slijedio je ovu čudovitu obilnost nebeskih darova. Prvo pristupi oni priveliki nakup po dostojanstvu vjere naše. J. Matović 67. Kada bismo učinili nalog svijeh milosti, izvrsnosti dara vrhunaravnijeh podjeleñijeh srcim svijeh svetaca, vas ti čudnoviti nakup bio bi ništa primjeren bogatstvu istoga srca božanstvenoga. I. M. Mateić 109. A. Što je to općeno blago sv. crkve? B. Nakup svijeh zadovoljenja Isukrstovijeh i svijeh ostalijeh pravednika. T. Ivanović 87. Nesrečni jedan nakup od svijeh tuga i nevoja. B. Zuzeri 57. Bišvi učinjeni bilo ovi obilni nakup blaga. 245. Oni grad u to doba kako je bio jedan nakup svake vrste od naroda. 402. Nakup, Aufhäufung, accumulamento. Jur. pol. termin. 2. *Ima i u Šulekovu rječn. zunaz. za něm. Aggregat, tal. aggregato, lat. congeries.*

NAKUPA, *adv. skupa, zajedno. Samo u primjeru: Budući mi prišli nakupa s krajevima človikom (iz xvi vijeka). Mon. croat. 227.*

NAKUPAN, nakupna, *adj. što je u svezi s nakupom. Izmedu rječnika samo u Popovićevu (nakupni, cumulativ). Nakupna peneznica, Cumulativ-Casse. Jur. pol. termin. 122.*

NAKÚPATI SE, nākúpām se, *pf. o kupańu u obilnoj mjeri. Od na-kupati se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (sich satt baden, satis lotum esse).*

NAKUPITEL, *m. nom. ag. prema glag. nakupiti. Samo u rječniku Belinu (accumulatore) i u Šulekovu něm.-hrv. (Anhäufner).*

NAKUPITELICA, *fem. prema masc. nakupitelj. Samo u Belinu rječniku (accumulatrice).*

1. NAKUPITI, *nākupām, pf. colligere, congregare. Od na-kupiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. Ima i reflex. nakupiti se. U rječniku Miklinu (nakupiti, skupiti, congrego, colligo, congero, cogo, accumulo, — nakupiti na rpu, skupiti na rpu, coacervo, — nakuplen, skuplen, — nakupiti se, navrviti, confluo), u Belinu (nakupiti, accumulare, — nakuplen, accumulato, — nakupiti se, accorrere concorrere parlandosi di molta gente, ammassarsi, adunarsi, congregarsi, concorrere), u Voltigijinu (nakupiti, ammucchiare, anbäufen, — nakuplen, aminucchiato, angehäuft), u Stulićevu (nakupiti, nagrnuti, — nakupiti se, navrvjeti), u Vukovu (nakupiti, 1. n. pr. jabuka, krušaka, šljiva, kamenja, drva, auflesen, zusammenlesen, colligo, — 2. svina, volova, zvjerina, draštvu, zusammenbringen, conflo, conficio, — nakupiti se, zusammenlaufen, concorro: nakupili se ljudi kao na čudo) i u Danićevu (colligere s primjerom iz xv vijeka, koji se ovdje navodi pod b, a).*

a. *nakupiti (bez riječce se). Značenje je: skupiti, sabrati, zgrnuti što u duže ili u kraće vrijeme, s većom ili s manjom pomicom.*

a) objekt je što živo. Silnu ču ti vojsku nakupiti. Pjev. crn. 32b. Toliko ču drúga nakupiti. Nar. pjes. vuk 3, 453. Pa on zade po bogatoj Mači te nakupi dvadeset Mačvana i pred njima Čonagu Živana. 4, 275. Tica . . . koja jede mrave pruživši svoj dugi jezik u mravinak, pa na njega nakupivši puno mravin. Vuk rječn. s. v. mravar. Pišite, neka mi nakupi prenumeranta po aradskoj eparhiji. Vuk u Ivezovićevu rječn. Vidi i u Vukovu rječn. nakupiti pod 2.

b) objekt je što konkretno (kakva stvar).

Pomniva pčela još, koja med u cvitu nahodi obhodeć sve strane na svitu, kada ga nakupi i stoji s radost. D. Račina 101^a. Tad Lieo potec će . . . rukovet nakupi lozice zelene. Đ. Baraković vila 145. Sin slobodne didić pravi od otčeva svega blaga . . . ko nakupi i naklada. jar. 37. Dokle imać vrjemena, nakupi tebi blaga neumrla (*iz lat. dum tempus habes, congrega divitias immortales*). B. Kašić nasl. 49. Dajte vodu . . . od jutrane ku ste rose vi jutroska nakupili. Ć. Palmotić 2, 134. Sluge jedva nakupiše malo grožđa. P. Kanavelić 36. Zaludu si, bogaća, nakupio znojenje i trudom toliko blago. D. Bašić 135. Vilajet nakupi suha graňa. M. A. Rejković sabr. 54. Ako imaš nakupljeno sime. J. S. Rejković 63. Lakom hajduk bješe na dukate, nakupio žutijeh dukata u čepove i u čizme žute. Nar. pjes. vuk 3, 8. Nakupila u egbeta blaga, kaka blaga? sve žuta dukata. 3, 201. Nakupiše kameňa i složiše na gomilu. Đ. Daničić 1 mojs. 31, 46. Sve srebro i zlato, što nakupiš u svoj zemlji vavilonskoj. jezdr. 7, 16. Kako je on blago toliko nakupio. M. Pavlinović rad. 127.

c) objekt je štogod apstraktno. Ki . . . prez duha moga obraniteļa išču za nakupiti jedan grih vrh drugoga. Proroci 31^a. Nakupio je suproti nemu neizbrojene laži. A. Kanižlić kam. 298.

d) objekt su zamjenice ili pridjevi. Da izajde puk ta i da nakupi ča im bude zadovoљe za oni dan. Bernardin 68. Neće se odmah ništa reć iz duše, nego čeka, dok mlogo nakupi (*t. j. gneva u sebi*). M. A. Rejković sat. 138. Da je Menijata mloga nakupio za Fociju, koja ga ništa ne mogu pomoći. A. Kanižlić kam. 65. Ne dode više onom, koji nakupi mnogo, niti maće onom, koji nakupi malo, nego svaki nakupi koliko mu je trebalo da jede. Đ. Daničić 2 mojs. 16, 18.

e) objekt je ono, u što se što nakupi. Za sobom ostavljaju klasje i gdikoju rukovet, neka bi lašne vriču nakupila i svojoj baki ponila. A. Kačić korab. 142. Vide, da su nakupili 106 oka maka. M. Zoričić aritun. 100. Viču tako sve selo uzbudi i nakupi punu kuću ljudi. M. A. Rejković sat. 101. On nakupi bisage dukata . . . pa otide glavom po svijetu. Nar. pjes. vuk 2, 48. Pa otvora bijelu riznicu . . . i nakupi egbeta dukata. 3, 125. I nakupiše komada dvanaest kotarica punijeh. Vuk mar. 6, 43.

b. nakupiti se.

a) u značenju prema onome pod a. Dasmo knezu . . . polovicu dohotka . . . što se je do sude nakupilo (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 172. Vojska pristupi, kako množ od mravi kada se nakupi. Đ. Baraković jar. 58. Mnoštvo se biše od puka . . . privoliko nakupilo; sfe kuću bihu pune. B. Kašić is. 8. Toliko se ovijeh samijeh (*t. j. grijeha*) nakupi, da kad se spravlja na ispojives, ne umije iznač broja od nih. Đ. Bašić 151. Malo po malo nakupi se oko nega do šest stotina junaka. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječniku. Tu se dosta nakupilo cura. Smailag. meh. 25.

b) nakupiti se čega, t. j. nakupiti u obilnoj mjeri. Neka ona . . . dobrijeh nauk nakupi se, jak med kupi pčela iz cvijeta. Ć. Palmotić 2, 202. Pričekajte, sluge materine, da s' nakupim svakojaka dara. Nar. pjes. kras. 128. Da udrimo na bijele kule: nekoliko posjeć poglavara, naplačkat se dibe i kadife, nakupit se govorine para. Nar. pjes. hörm. 1, 95.

2. NAKUPITI, nakupim, pf. isto što nakupovati. Od na-kupiti; ide među glagole navedene

kod 1 na pod II, 3. Samo u rječniku Voltigijinu (incettare, aufkaufen) i u Stulicevu (nakupiti, kupiti mnogo, copiose emere s primjerom iz neke dubr. knige: činiošće mu nakupiti baština, neka žive u poštenu).

NAKUPITOST, f. stanje, kad je što nakupljeno. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Aggregationszustand.

NAKUPLAĆE, n. nom. verb. od nakupljati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. aggregation, nem. Aggregation.

1. NAKUPLJATI, nákuplám, impf. glag. na-činen prema pf. 1 nakupiti. Između rječnika samo u Voltigijinu (andar accumulando, an-häufen). Čini minutih 42 i sekundih 56, odkuda se nakupla u 134 godišta pravi jedan dan. I. Bandulavić u (predgov.). Ti po tvrdosti tvojoj i nepokornomu srcu nakupljaš srčbu u dan srčbe. A. Kadčić 350. No sabor se carski nakupljaše. Pjev. crn. 137^b. Nakuplati blago od same po-hlepe za ním, to je lakomost i ništavost. M. Pavlinović rad. 128.

2. NAKUPLJATI, nakupljam, impf. glag. na-činen prema pf. 2 nakupiti. Samo u Stulicevu rječniku (copiose emere).

NAKUPLEĆE, n. nom. verb. od nakupiti. Samo u rječniku Mikačinu (nakupljenje, zgrnuće, accumulatio, coacervatio, coactio, cumulatio) i u Belinu (ammassamento, adunamento).

NAKUPLIVATI, nakuplujem, impf. iter. glag. izveden od 2 nakuplјati. Samo u Voltigijinu rječniku (nakuplujem, s. v. nakupiti, incettare, aufkaufen).

NAKUPNICE, adv. isto što nakupa (vidi tam). Samo u primjeru: Toj sve i nakupnice menje knezbi u vlastele daše (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 507 i otud u Daničićevu rječniku (nakupnice, in universum).

NAKUPOVATI, nakupujem, impf. mnogo ko-ješta kupiti. Od na-kupovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (voll ankaufen, cemo). Sluga nakupova jezika i učini razlike ječeke sve od ní. F. Lastrić ned. 417. Da svatko sebi može . . . pantlikah i zlatnog papira nakupovat. M. A. Rejković sat. 13. Nakupova svake trgovine, po-najviše sjajni ogledala. Nar. pjes. vuk 3, 638. Zapatili su stoke, nakupovali i prikrčili zemaļa, nasadili voća. M. D. Miličević let. več. 239.

NAKURITI, nakurim, pf. nadimiti. Od na-kuriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulicevu rječniku (nakuriti, okaditi).

NAKURJAČITI SE, nakürjāčim se, pf. na-oblaci se, namršti se. Od na-kurjačiti; samome kurjačiti nema potvrde. Govori se u Orahovici (*u Slav.*), na pr. Nakurjačilo se, ali neće padati. S. Ivšić. Po svoj prilici glag. je izveden od osnove imenice kurjak, ali nije jasna sveza u značenju.

NAKÚSATI SE, nákúsám se, pf. o kusaњu u obilnoj mjeri. Od na-kusati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulicevu (copiose mel ac similia edere) i u Vukovu (sich voll fressen [mit vollem Löffel], sat vorrasse s primjerom iz nar. posl. vuk 8: Ako se ne nakusasmo, ne nagrebosmo se). Ko se motikom ne nabusa, ta se kruha ne nakusa (*u tom je primjeru kusaњe jela, za koje ne treba žlice, kao i u trećemu; poslovica je iz Boke*). Nar. posl. vuk 154. Danas nijesi pogodio kuću, de ćeš se

mukte nakusati. Nar. prip. vrč. 30. Dosta smo se nagledali b'jesa, nasitili krvnih urnebeša, dosta praha nakusali crna. Osvetu. 5, 109.

NAKUŠTRAN, nakuštrana, adj. kuštrav, nažezen, nakostrušen. Samo u primjeru: Vas nakuštran, srdit on (t. j. kralj) tute bijaše. A. Knežović 196. Biće partic. pas. od nakuštrati, ali tome glag. nema potvrde.

NAKUŠTRAVATI SE, nakuštravam se, kostriješti se, kostrušti se, impf. glag. načinjen prema pf. nakuštrati se, kojemu nema potvrde. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nakuštravam se, inhorresco, perhorreo).

NAKVASITI, nákvasím, pf. pokvasiti. Od nákvasti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i reflex. nakvasti se.

a. nakvasti (bez riječce se). U rječniku Stuličevu (1. copiose madefacere, 2. nonnihil madefacere s naznakom, da se nalazi u Mateića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer; po Stuličevu lat. tumačenju išao bi ovaj glagol među one, koji su navedeni kod 1 na pod II, 2 i 3, ali ta se značenja ne mogu sigurno potvrditi) i u Vukovu (wüssern, einweichen, macero). Ne ostavljaju.... nakvasti zemlju. M. Radnić 221a. Sve mu (t. j. Isusu) tilo osta izraženo i krvju nakvašeno. J. Banovac razg. 160. Kad iz štale nakvasti ga (t. j. dubre) voda. J. S. Rejković 29. Nakvasti malo (t. j. bradu za brijaće). Nar. posl. vuk 187. — U ovom primjeru znači razvodniti, rastvoriti: Vino.... vodom nakvašeno za piće ugodnijim praviti (t. j. moralo se, jer je bilo jako). P. Bošić vinod. 2, 16.

b. nakvasti se.

a) u značenju, koje odgovara onome pod a. U rječniku Vukovu (sich wässern, einweichen, macerari: nakvasti se, da te obrijem). Ako se ova tako smiješana zemlja s vodom nakvasti. I. Jablanci 19. Jedan se kraj (t. j. grada) nakvasti, a drugi kraj, na koji ne daždje, posuši se. Đ. Daničić am. 4, 7.

b) napiti se (vina ili rakije). U rječniku Vukovu (nakvasio se vina, sich einen Rausch trinken, crapulam potare). Uze slatkoga vinka pak on leže spavati nakvašen pojako. J. Rajić boj 50. Stade Marko užinati tude, nakvasti se vina i rakije. Nar. pjes. juk. 55. Pitali babu, koja se bila malko nakvasila (napila): Je li, bako, u glavi? Nar. posl. stojan. 18.

NAKVAŠATI, nakvašam, impf. glag. načinjen prema pf. nakvasti. Samo u primjeru: Čovik sadi i nakvaša, ali činiti plod dohodi od milosti Božje. M. Radnić 32b.

NAKVAŠAVATI, nakvašavam, impf. iter. glag. izveden od nakvašati. Samo u primjeru: Najpre nakvašavaju bure sa sokom ili kvascem. P. Bošić vinod. 2, 339.

NAKVAŠEĆE, n. nom. verb. od nakvasti. Samo u jednoj knizi. Dobra dila imaju izaći od nakvašenja prve i najveće dobrote. M. Radnić 32a. Zemja prima najveća uliveća i nakvašena nebeska i zato rada mnoge stvari. 354b.

NAKVAŠIVATI, nakvašujem, impf. isto što nakvašavati. Samo u Stuličevu rječniku (nakvašati, nakvasti).

NAKVEĆITI SE, nakvečim se, pf. nagnuti se. Od na-kvečiti; samome kvečiti (se) nema potvrde. U rječniku nijednom. Pođe i nakveči se vrh one jame te zapita. Nar. prip. vrč. 80. Govori se u riječkoj nahiiji: nakvečiti (takav je

onamo akc.), gdje se čuje i partic. pas. nakvečen, na pr. zid, drvo. A. Jovičević. — Vidi riječ, koja sad dolazi.

NAKVIČITI SE, nakvičim se, pf. isto što nakvičiti se (vidi tam). Samome kvičiti (se) nema potvrde. Riječ je nakvičiti (kao i nakičiti) zabilježio M. Pavlinović. — Vidi riječ, koja je pred ovom.

NAKVITATI, nakvitam, pf. namiriti. Od nakvitati; samome kvitati nema potvrde. Iz nem. quittieren. Govori se u Lici, na pr. Ne boj se, sve ču ja to tebi poštено nakvitati. J. Bogdanović.

NAKVITAVATI, nakvitavam, impf. glag. prema pf. nakvitati. Govori se u Lici, na pr. Prodriće me se, ne ču ja vas nakvitavati. J. Bogdanović.

NALAGA, f. kleveta, t. j. ono, što tko na koga nalaže. Između rječnika samo u Popovićevu (nálaga, Verleumdung) i samo u primjeru: Na tebe su nalage prid kraljem prid budimskijem. Nar. pjes. bog. 43.

NALAGĀČ, nalagáča, m. čovjek, koji nalaže, t. j. rukoveda. Govori se u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić.

NALAGĀČICA, fem. prema masc. nalagač. Govori se u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić.

1. NALAGĀNE, n. nom. verb. od nalágati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (one-ratio, congesio, constructio, — nalagaňe ognia, extrektio ignis), a Voltižijinu (impositio, Auflage), u Stuličevu (impositio s naznakom, da je iz ruskoga rječen.) i u Vukovu (das Unterlegen, Füttern, munitio, subsutio).

2. NALAGĀNE, n. nom. verb. od nalágati. Samo u rječnicima, i to u Mikaljnu (nalaganje, potvorenje, calumnia, impostura), u Belinu (calunnia), u Bjelostjenčevu (impositio mendax, calunnia, potvora) i u Stuličevu (calumnia s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

1. NALÁGATI, nálážem, impf. glag. načinjen prema pf. naložiti. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltižijinu, Stuličevu i u Vukovu (vidi daje). Prez. je ne samo nalažem, nego i nalagam (vidi među primjerima).

a. metati, postavljati što na što, u pravom i u prenesenom smislu.

a) uopće. U rječniku Bjelostjenčevu (nalažem, irrogo, impono, — nalagam, appono, compono, impono), u Voltižijinu (nalagati, nalagam, soprapporre, auflegen), u Stuličevu (nalagati, nalagam, in rebus cumulandis esse) i u Vukovu (nalagati, nalažem, fütttern, munio, z. B. samar, haljinu, pamukom, — to se običnije veli postavljati, pf. postaviti; ispor. i pôstava). Povrhu nemocnika ruke nalagat će. S. Rosa 171b. Evo kakva žestoka pravila oni sami (t. j. vustiñaci) na sebe nalažu. D. Obradović živ. 58. Ali čemu trudim nalagajući svak čas nove izglede? I. Đordić ben. 104. Na dvolitnoj nalaži divjadi (t. j. kalame). J. S. Rejković 88.

b) nalagati drva, badnake, t. j. metati ih jedno na drugo pa zapaliti da gore; prema tome ima i nalagati oganj. U rječniku Belinu (accatastar legno o pietre) i u Bjelostjenčevu (nalažem ogenj, excito, instruo, extruo ignem). Ako ti proti meni meč oštiriš, ogajn nalažeš. F. Glavinić evit 47b. Puha, raspuhiva, razgara, razžiže, potiče, nalaga, da je sved jedinako žestoka ova peć. A. Kalić prop. 292. Pa badnake srpske

nalagajte i šarajte uskrsova jaja. P. Petrović gor. vijen. 33. Đaci igraju po kući i nalažu badnake. 100. Šaraju jaja, slave krsno ime i nalagaju badnake. S. Ľubisa prip. 132.

b. *davati nalog, zapovijedati*. Oštro se naže na sveštenike i na knezove i kmetove za svako zlo dělo. Glasnik II, 1, 1. Koje vama oštro kmetovom nalažemo, da od sada, ako bi koji u ajduku otišao, u toga vere nema. 18. Preporučuje i nalažo vladikama (*t. j. mitropolit*), da se poučenija . . . čete bez ikake premjene. Vuk dan. 1, 45.

c. *rijetka pojedinačna značenja*. a) *dodavati, dometati*. Sto se pak nad tijem ne izmišla, ne nalaga, ne pričiña, ne pristavja! (*t. j. u razgovoru*). A. Kalič tri bes. 15. — b) *zasadivati*. Kako se zgodno vinograd nalaže? J. S. Rejković 258. — c) *zalágati, jesti*. Jednog (*t. j. Turčina*) sadi do kojena svoga . . . nek nalaže brava debelog i zalažo sata medenoga. Osvetn. 6, 35. — d) *rukovedati*. Nalágati, nálázem, skupljati rukoveti na jedno mjesto, kad se žane, da se sve skupa sveže u snop. *U Orahovici (u Slav.)*. S. Ivšić.

d. *Ne razabira se značenje u primjerima*: Onъ inog sebѣ, a ne sego (*t. j. igumana*) napisujetь otъca duhovnаго i onomu помыšlenija nalagati prostirjetь. Sava glasn. 40, 162. Da se stane i nalaga na onomu što odsudi oblas crkvena. Š. Budinić suma 55b. Čoek nalaže, a Bog raspolaže. Nar. posl. vuk 348 (*s naznakom, da se govori u Dubrovniku*).

2. NALÀGATI, nàlázem, pf. mnogo slàgati, obijediti, potvoriti. Od na-làgati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. Ima i nalagati se. U rječniku Mikařinu (nalagati, potvoriti, calumnior, impono, imposturam facere), u Belinu (calumniar), u Bjelostjénevú (nalagam, zmečem na drugoga, calumnior, — nalagan, oblagan, mendaciter delatus), u Voltigijinu (mentire, imputare falsamente, unrecht zurechnen; nem. je tumačenje rđavno rečeno), u Stulićevu (nalagati na koga, calumniari, falsum crimen in aliquem injicere s naznakom, da je iz Belina rječen.) i u Vukovu (nalagati na koga, andichten, insimulo, — nalagati se, sich voll lügen, mendacius satior). Starci . . . nalagaše na nù (*t. j. na Susanu*). M. Marulić 69. Vjeruješ li, što ti su nalagali na tvoga dobrogara Mara? M. Držić 256. Krešimir ovi hudi na me kraju nalago jo. A. Gledević 192b. Nalagao je . . . caru, da Ignatija radi o zasidi. A. Kanižić kam. 57. Da Fojcjo ne bude . . . caru na Ignatiju nalagao, da on o zasidah radi. 63. Mnoge nalaga na n (*t. j. na slugu*) stvari kraljici. M. Zorićić zrc. 209. Kažu, da je neko nalagao nešto na nega. Vuk rječn. s. v. jašterica. To nije istina, to si ti na me nalagala. J. Bogdanović.

NALAGAVAC, nalagavca, m. lažac, opadač. Samo u rječniku Bjelostjénevú (nalagavec, calumniator, potvoritel) i u Voltigijinu (impostore, Lügner).

NALAGÍVATI, nalàgujem, impf. glag. prema pf. nalagati. Govori se u Lici, na pr. Nemoj po selu nalagivati na me. J. Bogdanović.

NALAJAÑE, n. nom. verb. od nalajati. Samo u rječniku Mikařinu (latratus) i u Belinu (*I' abbajar molto*).

NALAJATI, nàlajem, pf. od na-lajati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 3.

a) *početi lajati*. Samo u jednoga pisca. Onomadne u veće nalajaše psi. M. D. Milicević zim.

več. 279. Psi pred kućom nalaju, neko se nakašle. 302. U jedan mah nalaja pseto, a uz voće pride kući Živanova Grozdana. let. več. 179.

b) *nalajati i nalajati se o mnogom lajañu*. U rječniku Mikařinu (nalajati, lajati, latro; značenje nije pravo rečeno), u Belinu (nalajati na tkoga ili suproć tkomu, abbajare, latrare contro d' uno, — nalajati se, abbajar molto overo a satietà), u Stulićevu (nalajati, nalajati se, sat latrare s naznakom, da je iz Belina rječen.) i u Popovićevu (nalajati se, sich satt bellent). Govori se i piše na pr. Moji su neprijatelji svašta na me nalajali; to je u prenesenom smislu o klevenju, opadañu; vidi lajati pod 1, b. U prenesenom je smislu i ovo: Umukni već edau put, zar se nijes i još nalajala (*t. j. svašta se ružno nagovorila?*) U Lici. J. Bogdanović.

NALAMATI, nalamac, impf. glag. prema pf. nalomiti. Samo u Stulićevu rječniku (res longas aut subtiles nonnihil frangere, *t. j. malo ulomiti dugih ili tankih stvari*; riječi res longas aut subtiles nijesu potrebne).

NALANDATI, nalandam, pf. nalupati koga šakom. Od na-landati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Bogme ju nalanda (*t. j. svoju ženu*), a ona bijedna viče. M. Držić 51.

NALANOVIC, m. prezime Muhamedovcu u Nar. pjes. hörm. 1, 404. — Tamno.

NALANTATTI, nalantam, pf. nagaziti, nabasati. Od na-lantati; samome lantati nema potvrde. Govori se u Gržanima (u Hrv.), na pr. Nalantal san na nega. S. Ivšić.

NALÀNATI SE, nalánám se, pf. najesti se, nabubati se. Od na-laňati; samome laňati nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Esi li se već nalaňa? J. Bogdanović.

NALARDAÑE, n. nom. verb. od nalardati. Samo u Stulićevu rječniku (conditura laridi frustulis confecta).

NALARDATI, nalardam, pf. natopiti rastopenom slaninom. Od na-lardati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Belinu (lardare) i u Stulićevu (fuso larido unguere, perfundere s naznakom, de je iz Belina rječen.).

NALARDAVATI, nalardavam, impf. glag. prema pf. nalardati. Samo u Stulićevu rječniku (nalardavati, nalardati).

NALARDITI, nalardim, pf. isto što nalardati. Od na-larditi; samome larditi nema potvrde. Samo u Stulićevu rječniku (nalarditi, nalardivati, nalardati).

NALARDIVATI, nalardujem, impf. isto što nalardavati. Samo u Stulićevu rječniku; vidi nalarditi.

NALASNUTI, nalasnem, pf. mánknuti kao lasicia. M. Pavlinović. Od na-lasnuti; samome lasnuti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde.

NALASTÒVATI SE, nalàstujem se, pf. satis superque otiosum fuisse. Od na-lastovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Moja se žena letos nala-stovala. J. Bogdanović.

NALÀŠTITI SE, nalaštím se, pf. uglastiti se. Od na-laštit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Kako se naša Milica namazala i nalaštila! J. Bogdanović.

NALATIČNI, adj. onaj, koji je na laticama. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz botanički za lat. epipetalus. U istome rječn. ima i latice za lat. petalum, nem. Blumenblatt.

NALAZ, m. ono, što se nalazi (u prenesenom smislu). Nalaz, Befund (Bericht über den vorgefundene Zustand einer Sache). Jur. pol. term. 64. Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u rječn. zn. naz. za nem. Befund.

NALAZAK, nalaska, m. ono, što se nalazi (nađe) u pravom i u prenesenom smislu. Nalazak, Fund. Jur. pol. termin. 223. Nalazak, presuda, Erkenntniss. 185. Nalazak, Fund, invenimento. B. Petranović r. kn. 75 (tu ima i značenje nem. Finderlohn, tal. premio del invenimento, — ali to je sasme nepouzdano). Nalazak, koji nije ničiji . . . ide onome, ko ga je našao. V. Bogišić zborn. 298. — U ovom primjeru uzima se za ono, što se iznade, nem. Erfindung: Posle žravnja, koji su u svoje vreme bili veliki nalazak, došla je vodenica potočara. M. Đ. Miličević med. 253.

NALAZAN, nalazna, adj. onaj, koji se nalazi. Samo u jednoj knizi. Nalazan, befindlich. Jur. pol. termin. 63. Nalazne, nabodne ozlede, vorhandene Verletzungen. 571. Nalazna dokazna sredstva, die vorhandenen Beweismittel. 611.

NALAZITI, nálažím, impf. isto što nahoditi. Od na-laziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Prije druge polovine XVIII vijeka potvrda je samo u Belinu rječniku, a i u samoj drugoj polovini XVIII v. nahodi se ovaj glagol samo u nekoliko knjiga, od kojih nijedna nije dubrovačka ni bosanska, a ni čakavsko. Od početka XIX vijeka do danas posve je običan ovaj glag.

a. nalaziti (bez riječce se, a u pas. i s tom riječcom).

a) isto što nahoditi pod 1, a. Između rječnika samo u Vukovu (finjen, invenio). Zato u vrlu života smrt nalaze. E. Pavlović ogl. 226. Ovoj slipoći drugog uzroka ne nalazim nego neznaće M. Zoričić aritm. 10. Što tko ište, to nalazi. V. Došen 203b. Dva redovnika . . . nalaze na jednom mjestu crkvu razvajenu. M. Zoričić zrc. 49. Ide (t. j. živila), gdi je običajna nalaziti travu ili drugu za se jizbinu. M. Dobretić 93. Svakda sebe nalazi pred licem Božjim grēšna (t. j. čovjek). J. Rajić pouč. 3, 3b. Savestu no nalazi dovoljnih uzroka, da bi čelověka izviniti. 3, 10a. U naše vrijeme nalazili su ljudi u zemlji od olova čunkove. Vuk dan. 2, 51. Svaki, koji ište, priina i koji traži, nalazi. mat. 7, 8. Nalazimo se lažni svjedoci Božiji (iz crkvenoslav. oprobraćenici лжесвидетеле Божији; ispor. grč. εργασόμεθα ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, lat. invenimus falsi testes Dei). 1 kor. 15, 15. Da je ova istorija . . . bila još napisana nego sve, koje sam nalazio nju tražeći. prav. sov. 80. Nalazi ovoj mojoj knizi manu, što u njоj ima mnogo prenumeranta. Vuk u Ivezovićevu rječn. Ona skoči od zemlje na noge i tetivo hitro nalazila pa je němu ruke savezala. Nar. pjes. vuk 2, 33. Ja na tebi mane ne nalazim. 3, 500. Kuda vojska prolazi, tud se trava ne nalazi. Nar. posl. vuk 162. Pa otide . . . na bijelu kulu Novakovu i u kulu nalazi Novaka. Ogl. sr. 486. Ti, vladikovo znaš duboke knjige! nalaziš li u njima vještice? P. Petrović gor. vijen. 89. Više Marko ni pitati neće, već nalazi dvore i avliju. Nar. pjes. juk. 65. Mnogi drugi velikaši nalazo zaklona u Dubrovniku. M. Pavlinović rad. 176.

b) isto što nahoditi pod 1, b. Samo u primjeru: Pripovjedi Mojsije tastu svojemu . . . sve nevoje, koje ih nalaziš putem. Đ. Daničić 2 mojs. 18, 8.

c) isto što nahoditi pod 1, e. Što po svome razumu nalazim za dobro i pametno. Vuk odg. na l. i op. 32. Koji sam pisao i pišem i nalazim, da važa pisati. pis. 51. Nalaziti, da ništa ne smeta, ako se pismo preda, die Aushändi ung eines Briefes unbedenklich finden. Jur. pol. termin. 524. Nalaziti, da se što slaže s dužnošću, etwas mit der Pflicht vereinbarlich finden. 554. Rusi nalaze, da im treba učiti naš jezik. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn. Baš da bi se naložilo za potrebno odgovoriti. Đ. Daničić u istom rječn.

d) isto što nahoditi pod f. Samo u Vukovu rječniku (nalazi kiša, es regnet, pluit, nalazi snijeg, es schneit, ningit).

e) isto što nahoditi pod g, b. Između rječnika samo u Vukovu (daher kommen, advenio s prinjérom iz nar. pjes. vuk 1, 293: Tu nalazi star na koňu, stara delija). Primjera se našlo samo u nar. pjesmama. Uz put rasla rumena ružica, tu nalazo Jankovi svatovi. Nar. pjes. herc. vuk 7. Uz put rasla rumena ružica . . . tu nalazi skoro oženeni. 114. Tud nalazi trideset čobana. Nar. pjes. petr. 1, 119. Đevojka je ružu brala te je zaspala, tud nalazi mlado momče iz Sarajeva. 1, 266. Pa će sjeti na sitnu sokaku, a vi ćete tuda nalaziti. 2, 449. Kako koji nalažaše redom, svaki na neg oči oborio. 2, 592.

f) isto što nagrnuti, navrjeti. Samo u Belinu rječniku (accorrere, concorrere, parlandosi di molta gente).

g) doći lazeći, t. j. pužući, gamižući. Samo u Stulićevu rječniku (nalaziti, nahmijeti, serpere, reptaro s naznakom, da se nalazi u Đordiću, ali u građi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pišca našao nijedan primjer; u istom rječn. ima i značenje ascendere, t. j. uzići, popeti se, koje je sasme nepouzdano).

h) Neobičan je ovaj primjer: Koji drži u kući ženu nevinčanu . . . ne može se odrišiti, doklen je ne otira i još ako bi je posli hodio nalaziti. J. Banovac razg. 247. Ovo je uzeto iz Bućića 376, gdje mjesto hodio nalaziti stoji išao polaziti, koje daje dobar smisao.

b. nalaziti se. U rječniku Stulićevu (nalaziti se, nahoditi se s naznakom, da taj glag. ima Lastrić, ali u građi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pišca našao nijedan primjer) i u Vukovu (nalaziti se 1. kod kuće, sich auffinden, adesse, 2. n. pr. još se malo novaca nalazi, vorhanden sein, praesto esse).

a) isto što nahoditi se pod a. I sada se to pleme nalazi u Lovreču. A. Kačić razg. 55. Misto, gdi se ovi grad nalazi, zove se župa „Smuzke“. 189. Ove dvi vrste od grijja mnogo se blizu nalaze u rodstvu od zloče. M. Zoričić osm. 31. Misnik . . . nalazeći se nedostojan primiti Isukrsta. M. Dobretić 14. Ako izajdemo iz ova pogibili, u kojoj se nalazimo. 140. Sada se nalazimo prid vam i prid Bogom kajuci se. 188. U takvoj štetni nalazi se čelověk neosetljiv i slep. J. Rajić pouč. 3, 17b. Kojijeh (t. j. hajduka) se najveća četa nalazi u namastiru Čokošini. Vuk dan. 3, 179. Ostavivši Katića, da se nalazi oko Beograda i da pazi na Gušanca. 5, 34. Ova razlika . . . nije samo u nas, nego se nalazi i u ostalijeh slaveuskijeh naroda. pis. 6. Zašto se novosadska gimnazija ne može drukčije početi,

nego kao što se karlovačka sád nalazi. 72. Svi su . . . poglavari, koji su se ondje nalazili, kod nega jednako ručavali, prav. sov. 76. Da svi cígani, koji se u negovom carstvu nalazo, k ňemu dudu. Nar. prip. vrč. 40. Skupi svo Judoje, što se nalaze u Susanu. D. Danićić jest. 4, 16. Frandipan nalazio se u to doba u ratu s Ugrima. S. Lubiša prip. 82. Medu pokajnicama nalazile so žena i sestra Mijatova. 227.

b) isto što nahoditi se pod b. Stvar se ružna ne nalazi, neg' bi bilo žensko tilo, pokriveno da b' ne bilo. V. Došen 104a. Slova, koja se nalaze u drugim knígam. M. Dobretić vi. Ako se stvari, koje sam pobijezio, u drugijeh knígah i drugijeh jezicijoh nalaze. D. Bogdanić xv. Listje, koje pada s duda, pod šumarci nalazi se svuda. J. S. Rejković 29. Preveć se malo nalazi u prirodi prosti tělesa. P. Bolić vinod. 2, 14. Štamparskih pogrojšaka u ovoj knízi nema mnogo, ali ih se opet nalazi. Vuk nov. zav. xiii.

c) Neobičan je ovaj primjer: Redovniče, koji se sada nalaziš činiti dila duhovna, promisli dobro. M. Zorić osm. 16.

NALAZNICA, fem. prema masc. nalaznik. Samo u Šulekovu ňem.-hrv. rječniku za ňem. Finderin.

NÁLAZNIK, nálažnik (s takvijem se akc. govor), m. onaj, tko nade (nalazi) što. Između rječnika samo u Šulekovu ňem.-hrv. i u Popovićevu za ňem. Finder. Nalaznik, Finder, ritrovatore. B. Petranović r. kn. 76.

NALAZNO, adv. na lazno, t. j. na dokolici, na tenani. Samo u jednoj knízi. Sfaki razgovor břih ter vani lückoga običaja trujah za nalazno moći žeji ljubvenoj i jadofnjim zdahom i čemernim suzam misto dati. P. Zoranić 7. U istoj knízi ima još jedan primjer, koji je naveden kod rječi lazan pod a.

NÁLAŽNÉ, n. nom. verb. od nalaziti. Između rječnika samo u Vukovu (1. das Finden, inventio, 2. das Kommen, adventus, 3. das Schneinen oder Regnen, pluvia aut nives). Drugi je pak baš pravo srícan u nalazeňu (-z- mjesto -ž-). E. Pavić prosv. 1, 28.

NALBÁGIJA, m. isto što nalbanta. Samo u primjeru: Dobar ti je tebi nalbagija, na vjeru te t' koña potkovati. Nar. pjes. marj. 118.

NALBANOVIĆ, m. prezime zapisato xviii vijeka. Letopis mat. sr. 112, 157. Po svoj prilici grijeskom mjesto Nalbantović.

NÁLBÁNTA, m. kovač, potkivač. Iz tur. (arap.) rječi istoga značenja na'lband. Između rječnika samo u Vukovu (nalbanta, nalbantin, kovač, što potkiva konje, Pferdebeschläger, qui equos calceat. U Turskoj obično samo Turčin može biti nalbanta . . .). Ja ne mogu nalbante ljubiti. Nar. pjes. vuk 2, 465. Pak izvadi četiri cekina te ih dade onome nalbanti. 6, 122. — Nalazi se i kao prezime (u Srbiji): Vaso Nalbanta. Etnogr. zborn. 13, 66.

NÁLBÁNTIN, m. isto što nalbanta i istoga postaća. Između rječnika samo u Vukovu (nalbantin, vide nalbanta s primjerom iz neke nar. pjesme: Kuj mi koña, Osman nalbantine). Ona uze dora debeloga, odvede ga Petru nalbantinu. Nar. pjes. vuk 2, 464. Progovara Pero nalbantine. 2, 468.

NÁLBÁNTOV, adj. posses. od nalbantin, upravo od kraće osnove nalbant. Samo u primjeru: Pa izvadi oči nalbantove te ih daje ljubi Andeliji: Naj ti, Ando, oči nalbantove, neka znadeš, da ih ljubit ne češ. Nar. pjes. vuk 2, 469.

NÁLBÁNTOVINA (jamačno je takav akc.), f. ime ňivi u poju sarajevskom. Etnogr. zborn. 11, 120. Imenica je izvedena od pridjeva nalbantov.

NALČA, f. grožde na petici (u čízama). Iz tur. rječi istoga značenja na'lče. Nalča nisam, da me końi gaze. Nar. pjes. juk 58 (u istoj knízi na str. 620 riječ se nalča tumači: podkova od čízmo ili druge obuće). Udrila je nalčom i papučom. Nar. pjes. herc. vuk 181. Više se potvrda nije našlo.

NALE, m. muško ime pokraćeno od Našeško (vidi tamo). Mon. rag. 1, 148 i 2, 244. Uzima se od mila i mjesto prezimena Našešković te se ne sklana po padješima: Kníge Nikole Jere Dimitrovića Nikoli Nalo. N. Dimitrović 97. Razmišjanje Nikole Stjepa Nale (u jednom rukopisu xviii vijeka). N. Našešković 1, 117. — K. Jireček rom. 2, 48 drži, da je Nale pokraćeno od lat. imena Natalis, ali o tom se može sumnati.

NALÉBATI SE, nálébam se, pf. najesti se. Od na-lebati; samome lebati nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Esi li se već naleba? J. Bogdanović.

1. NALECATI, nalecam, impf. postavljati (kao da je to pravo značenje). Od na-lecati; samome lecati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Samo u Bjelostjenječevu rječniku (nalecam, 1. objicio drugomu pogibel, appono modum, occasionem alterius periculi, — 2. nalecam lečku, mečem, appono decipulam, — 3. nalecam mamu, appono escam; — nalecam se, objicio me periculo, do me periculo; — ima i pas. partic. nalečen [upravo bi se očekivalo nalecan], objectus, leviter appositus, suppositus).

2. NALÉCATI SE, nálécam se, impf. leškati, poleškivati. Govori se (s naznačenim akc.) u Lici, na pr. Mi radimo, a Marko se naleca, ka da e boleživ. J. Bogdanović. — Od nalecati se (biće u svezi s lecati se pod b); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2.

3. NALECATI, nalecam, impf. (ili pf.?), dijati. Samo u Stulićevu rječniku (suscitare s naznačom, da se nalazi u glag. misalu). — Sasma nepouzdano.

1. NALÉČI, náležem (nálegném), pf. navaliti, násloniti se. Akc. kakav je u inf., takav je i u aor. (čítavom), u partic. pret. I i u partic. pret. II (čítavom osim nom. sing. m.): náležoh, nálež . . . nálegáv, nálegávši, náleglá, náleglo. U ostalim je oblicima akc. kao u prez.: nálezi, nálegao. Od na-léci; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikalini, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže).

a. náleci (bez rjeće se).

a) navaliti. U rječniku nijednom. (Turci) nálegoše na jazik hrvatski (iz svršetka xv vijeka). Mon. croat. 155. Vidiv tadaš kralj, da nálegoše na ná vele moćno (iz lat. vidit ergo rex, quod irruerent in eum vehementer. dan. 14, 29). N. Račina 81b. Nepravda náleže, ni se gdi uteći. M. Marulić 106. Gdi nálegu gusjenice, ter ne ostane struk rasada. M. Vetranić 1, 20. Kumane sa jedne strane grada tvrdo nálegoše. Starine 3, 241. Kada nálegoše, da joj (stamp. jo) silu učíne. M. Divković čud. 8b. Koji (t. j. pas) s velikom naglosti náleže na náega, da ga razdre. 13a. Kad Rimlani siloviti Jeruzolim glasoviti nálegoše da sameli. V. Došen 58b. Kako malo poprijele, u grkjan mu smrad náleže. 176b. — Jedan pisac grijeskom piše -je- mjesto -le-. Końa žegnu (t. j. Turčin), k Vučjaku nálegnu. Osvetn. 4, 42. Pa

nađego svijet u bježanje. 5, 39. To će dić se bojna Gora Crna i u zemlju naći Hercegovu. 5, 66.

b) navrvjeti, nagrnuti. U rječniku Mikalinu (naleći, navrviti, conflu), u Belinu (concorrere) i u Vukovu (sich sammeln, anhäufen, concurro, congregor: nađešće ljudi, nalegla svjetina). Nađgnulo (griješkom -i- mjesto -i-) sijaseta svijeta. Osvetn. 6, 79. Neg' s' izvile pod oblake jele . . . po jelikam nalegli gavrani. Nar. pjes. hörn. 1, 56.

c) nasloniti se, spustiti se, poleći, pasti. U rječniku Voltigijinu (appoggiare, auflehnen; upravo bi moralo biti appoggiarsi, sich auflehnen) i u Vukovu (naleći, kon na rudu, sich anlehnen, incumbo). Naleg na svoj meč i probode se na drugu stranu (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 134. Evagrid . . . na meč naleg ubode se. Starine 3, 302. Koja se (t. j. trava) od debeline svoje na zemlju naleže i onde stane trunuti. I. Jablanci 159. Zagrlji Samson dva stupa srednja, na kojima stajaše kuća . . . i naleže jako, i pada kuća na knezove. Đ. Daničić sud. 16, 30. Rastjerat ćeće i vi magle, koje na župu vašu od vijekova nađešće. M. Pavlinović razl. sp. 389.

d) Ne razabira se značenje u primjeru (ako nije kakva griješka): Ako bi onda kako smutna v rusag se primirila ali vrimena nemirna ako bi tada primirila se nađeti (u čir. ispravi xvi vijeka). Mon. croat. 255.

b. nađeti se. Samo u rječniku Belinu i u Stulićevu; u prvom je značenje: leći na što (gjacere sopra), a u drugom: nasloniti se s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.

2. NALEĆI, naléžem, pf. Između rječnika samo u Vukovu (naleći, naléžem, nađegao, näléže, naégosmo, nađegoste, nađegoše, nälégao, naégala; u imper. i u partic. pret. I akc. je kao u inf.).

a) isto što nasaditi. Od na-léći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Vukovu (n. pr. kokoš, ansetzen [die Henne, d. i. ihr Eier unterlegen, damit sie brüte], nidum facio gallinae incubiturae). Kad žena breda nađe kokoš, kažu, da će biti sve piplice. Vuk rječn. s. v. piplica.

b) mnogo izleći. Od na-léći; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Vukovu (in Menge brüten, pullus excludo plures: Ova je kokoš nađela sila pilića). Kad je zima jaka . . . ne mogu toliko naroda nađeti (t. j. pčele). F. Đorđević 52.

NALÉĆKÉ, adv. isto što nađeške. Glas -é- stoji mjesto -i- poradi asimilacije sa -k-; ispor. voćkati mjesto vodkati.

NALEDA, f. isto što nađednica (vidi tam). Naleda, nađednica, Indossament eines Wechsels. Jur. pol. termin. 285. Naleda, Indossament, gitata (indossamento). B. Petranović r. kú. 37.

NALEĐAŠKÉ, adv. na leđa, na leđima (na pr. leći, plivati). Između rječnika samo u Vukovu (auf dem Rücken, supinus, n. pr. plivati). Onda legne u kući nađeške i prekrsti ruke. Nar. prip. vuk 215.

NALEĐBA, f. nom. act. prema glag. nađediti. Naledba, Indossierung (bei Wechseln). Jur. pol. termin. 285. Ima i u Popovićevu rječn. za nem. Indossierung.

NALEDE, n. isto što nađednica. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za franc. indossement.

NALEĐICA, f. isto što nađednica. Potvrda je samo: Naledica, Bescheid, attergato (nem. riječ,

t. j. odluka, ne odgovara talijanskoj). B. Petranović r. kn. 7.

NALEĐILAC, nađednica, m. nom. ag. prema glag. nađediti. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Indossant.

NALEĐITI, nađedim, pf. napisati što na leđima (na hrptu, na naličju) kakvoga akta ili isprave (na pr. mjenice). Nalediti, indossieren. Jur. pol. termin. 285. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. indossieren, tal. indossare i u Popovićevu za nem. indossieren. Impf. glag. bi bio nađelativi, kojemu nema potvrde.

NALEĐNICA, f. ono, što tko nađedi. Naleda, nađednica, Indossament eines Wechsels. Jur. pol. termin. 285. Ima i u Popovićevu rječniku za nem. Indossament, Indosso.

NALEĐNIK, m. isto što nađelilac (vidi tam). Nalednik, Indossat (upravo bi trebalo Indossant), girante, indossante. B. Petranović r. kn. 37. 43. Ima i u Popovićevu rječn. za nem. Indossant.

NALEDOVNIK, m. onaj, kojega je ime napisano na leđima (na hrptu, na naličju) mjenice. Naledovnik, Indossator. Jur. pol. termin. 285. Naledovnik, Indossatar, giratario. B. Petranović r. kn. 37. Ima i u Popovićevu rječniku za nem. Indossator.

NALEGNUTI, nađegnem, pf. sleći se, slegnuti se (na pr. o zemlji, o brašnu i t. d.); kao da je to u jedinom primjeru: Modra ploča pritisnala, crna zemlja nađegnula (u nar. pjesmi iz Stare Srbije, koja se pjesma pjeva nad pokojnikom u grobu). Etnogr. zborn. 7, 493. — Od na-legnuti; valjada ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.

NALENŽITI, nađenžim, pf. plakati (o djetetu, kad plače). Govori se u timočko-lužničkom nařečju. A. Belić 695 (na str. 203 veli pisac, da je tuda riječ, ali otkle je?). — Postaće tamno.

1. NÁLET, m.

a) nom. act. prema naletjeti, naletjeti se. Između rječnika samo u Popovićevu (za nem. Anprallen) i samo u primjeru: Drugovi zarobljenoga zatrčavaće se sada . . . da ga izbave iz ropstva, ali će nega čuvati oni, što su ga zarobili. Kada koga u tom naletu i brahenu ma i najmanje dohvati rukom, taj je pobedilac, a dohvaćeni mora biti rob (u nekoj igri). M. Đ. Milićević živ. srbi. 249.

b) isto što naletica, nabodica. Samo u Vukovu rječniku (ein Pumpfan! offendiculum?, homo, qui semper impingit: idi nalete jedan!).

2. NALET, m. kletva, anatema. Iz tur. na'let (kletva). U Hercegovini i Crnoj Gori govori se nalet ga bilo! kad se spomene davno). U putu susrete ga davno, nalet ga bilo! pa ga upita. Nar. prip. vrč. 92. Nalet u Hercegovini znači što i grčki anatema. 104. Kao da ti je davno, nalet ga bilo idaleko mu kuća! polokao mozak. V. Vrćević niz 9. Za Crnu Goru potvrđuje V. Bogišić zborn. 485 i A. Jovićević.

3. NALET, riječ tamna značenja i postaňa. Samo u primjeru: Ženska koja ima malenu kosu, veli joj se, da je nalet (u Duvnu u Bosni). Zborn. za nar. živ. 4, 273.

NALETAČ, naletaća (jamačno je takav akc.), m. onaj, koji naletiće. Samo u primjeru: Drugi opet, iz protivne stranke, dotrcavaće, da te naletaće zarobe (u nekoj igri). M. Đ. Milićević živ. srbi. 249.

NALETAN, naletna, adj. onaj, koji nalijeće na koga. Govori se u riječkoj nahiji. A. Jovićević (zabižežio tamošni akc. naletan).

NÀLETICA, f., m. čelade, koje nalijeće na drugoga, nabodića, natkrusica. Samo u Vukovu rječniku (naletica, der Stänker, homo litigiosus s primjerom iz neke nar. pjesme: Ti ne kupi svate naletice, u vinu će zmetnuti kavgu). Jamačno se može upotrebljavati i za žensko, koje nalijeće.

NALETILIC, m. prezime u Hercegovini. Schem. herceg. (1873) 256.

NALETIVATI, naletujem, *impf. glag. načinjen prema pf. naletjeti*. Samo u primjeru: Neprijatelji . . . na mene kano na plin u zamku zapliten neletivaše. G. Peštalić 22. Značenje je u tom primjeru prema značenju glag. naletjeti pod b.

NALEJTETI, naletim, *pf. advolare, aggredi, impingi*. Od na-letjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Stulićevu (supervolare, intus volare, adoriri, aggredi s naznakom, da je iz Belina rječnika, ali u tome rječn. nema riječi naletjeti; prva dva lat. tumačena, t. j. nadletjeti, uletjeti jamačno su pogrešna) i u Vukovu (naletjeti, 1. n. pr. tica na pušku, anfliegen, advolo, 2. vide naletjeti se, — naletjeti se na koga, anlaufen, anfallen, invado).

a) *doletjeti, priletjeti*. Naleće jedno jato čela pa sve pritiše one bukve i jele. Nar. prip. vuk 209. Tuđ. naleće jato sokolova. Nar. pjes. petr. 1, 88. Zgode . . . uvijek nalete onomu, koji znade jih prihvati. M. Pavlinović rad. 14. Stara sreća neretvanska naletit će opet naskoro, ali će ona u krilo onomu, koji nju bude znao bole dočekati. razl. sp. 389. — *Ovamo se meće i primjer*: Crnogorac, kad mu god naleti, kaže što-god crna. razl. sp. 317.

b) *navaliti, napasti, udariti*. Samo u primjeru: Kao proždor brez pameti i očiju kad naleti i kad bisni juriš čini prama Bogu na visini. V. Došen 184. Na Rama se gnevom povratio (t. j. Turci), u šancu ga opet nalečeše. Pjev. crn. 71a.

c) *nabasati, nagaziti*. Samo u primjerima: Brod . . . uzmućen od talasa do talasa naglo basa, na kameće dok naleti. V. Došen 194b. Na gorčiju naletio korbu ter s nevoljom nastavio borbu. Osvetn. 4, 69.

NALETNICA, f. ženski đavo. Riječ je izvedena od 2 nalet (kao da se reče: prokletnica). U Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 6, 307. — Vidi riječ, koja sad dolazi.

NÀLETNÍK, naletnica, m. đavo, vrag. Da vaskrsne Bog i da se rastoče svi naletnici ne-govi! V. Vrćević niz 75. Ima i L. Zore paletk. 110, 228 (zabižežio i naznačeni akc.). — Vidi riječ, koja je pred ovom.

NALETNÁK, naletnaka, m. isto što naletnik. U Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 6, 307.

NALETOS, interj. u prokličanju. Riječ je po-stala od 2 nalet tako, što joj je dodato -os prema riječi istoga značenja aratos. Samo u jednoj knizi. Đavo, naletos ga bilo! ni ore ni kopa. V. Vrćević niz 86. 119. Knige pišu, da će se pojaviti nekakav Antihrist, da vara svijet, naletos ga bilo! 141.

NALETOSUM, interj. isto što naletos s ne-jasnim dodatkom -um. Samo u primjeru: Nale-tosum đavola i negova brata! V. Vrćević niz 304.

NALEVÉNTATI SE, | nalevéntam se, na-

NALEVÉNTISATI SE, | levéntišem se, pf. satis superque desidiosum fuisse. Od na-leventati, na-leventisati; samome leventati i leventisati nema potvrde, ali ima leventovati, t. j. bespo-sličiti. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NALEŽAK, naležaka, m. isto što nadležac (vidi tamo). Samo u Stulićevu rječniku (malus genius, qui sub viri specie mulieri incubat). — Nepouzdano.

NALEŽATI, naležim,

a) *naležati, impf. ležati na čemu*. Od na-ležati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Belinu (naležeći, chi giace sopra) i samo u primjeru: Pol muški naležeći (iz lat. masculorum concubitores. I cor. 6, 10). Š. Budinić 192b.

b) *naležati o onome, što ima biti, lat. instare, nem. bevorstehen*. Između rječnika samo u Daničićevu (instare s ovijem primjerom:) Vb na-ležeteh braneh (iz xiv vijeka). Mon. serb. 134. Rekoše zvezdari, da naležaše mor, dragiňa žitka i velik niki pobjoj. Š. Kožičić 32b. Više se primjera nije našlo.

c) *U jednom je primjeru značenje: navažati jamačno prema lat. glagolu instare, koji može i to značenje imati. Naležahu pltojadci, po-dal da bi tamjan bogom nih. Š. Kožičić 9a.*

d) *naležati se pf. o ležanju u obilnoj mjeri*. U rječniku Stulićevu (diu jacere) i u Vukovu (sich satt liegen, satis cubuisse s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 553: Do zore se mrtva nale-žala). Dok dodoše kićeni svatovi, dotle s' Milić mrtav naležao. Nar. pjes. vuk 3, 523.

NALEŽNICA, f. posteđa, krevet. Samo u primjeru: Imaju u kutu posteđu, a u Damasku na-ležnicu. Proroci 271a.

NÁLICATI, náličem, *impf. biti nalik (na-koga)*. Glag. nije postao od na-licati (glagola licati i nema), nego je izведен od riječi nalik (kao i nalikovati). U rječniku nijednom. Na ujake Đuro nalicaše, na Balšice na srpske kne-ževe. P. Petrović šćep. 131. Bili oba jednoga stasa i u jednjeh godina, a jedan drugome dosta blizu nalicali. S. Čubiša prip. 224. Ovi lik meni ne naliče, kamoli priliče. prič. 140. — Akc. i prez. po Daničiću rad. jug. akad. 6, 128.

NALICKATI, nalickam, *pf. Samo u primjeru: A ja sam šešir zbrčkavao samo zato, da ne bude nalickan kao u kakvoga lutka*. M. D. Milićević med. 174. Ne razabira se ni značenje ni postaće.

1. **NÁLIČ**, adv. isto što nálik. Govori se (s naznačenim akc.) u Hercegovini. Đ. Šurmin nast. vjesn. 3, 174. Od istoga je pisca zabižežen i primjer iz nar. pjesme bosanske: Već ti traži od Bosne junaka, što je nalič, veli, na Aliju.

2. **NALIČ**, f. ono, što se naliči (vidi 3 naličiti). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao teh-nički izraz za nem. Anstrich, franc. couche, peinturage, tal. pintura. Kredena nalič, Kreidegrund, uževita nalič, Ölanstrich.

NÁLICAN, nálična (jamačno je takav akc.), nalik, sličan. Između rječnika samo u Šulekovu nem.-hrv. za nem. ähnelnd. Ovake su pjesme naličnije na junačke nego na ženske. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xix. Izgovavaju glas između a i e, ali naličnije na e nego na a. Vuk nar. posl. xxvii. Najznačatije je p, koje je najnaličnije na latinsko r. prav. sov. 19. Smeta, da se nalična

srca saznadu. M. Pavlinović razl. sp. 410. — *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. analogisch, tal. analogico.*

NALIČEĆE, *n. nom. verb. od 1 naličiti. Samo u Popovićevu rječniku za niem. Ähneln.*

NALIČINA, *f. a) maska, obrazina. Samo u primjeru: Da naličinu sa sebe zbace. Nov. srb. (1834) 72. Vidi 2 naličiti, naličje pod a. b. — b) u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mineralogije za niem. nachahmende Gestalt, tal. forma imitante. Vidi 1 naličiti.*

1. NALIČITI, naličim, *impf. biti nalik, naličovati. Glag. je izveden od rječi nálik, to dokazuje ake. imperfektivna služba; da je od na i od 4 ličiti, bio bi ake. naličiti i služba bi glagolu bila perfektivna. Između rječnika samo u Šulekovu niem.-hrv. za niem. ähnlichen i u Popovićevu (naličiti, naličovati). Ľubokrvnost u zadrugi naliči svjetlosti u prirodi. M. Pavlinović rad. 172. Zvono zvonu naliči. S. Ljubiša prip. 192. Uvalio ti u ime sv. Nikole neko mladunče, što naliči sv. Stevanu. prič. 37. Koj' bi mogo na neg naličiti. Nar. pjes. hör'm. 1, 180. Naliči na miša. Nar. bl. kapet. 442. Govori se u Lici (s naznačenim ake.), na pr. Simo sasvijem naliči na svoga oca. J. Bogdanović, — i oko Vin-kovaca, na pr. Ti naličiš mome Đuri ko brat bratu. S. Pavičić.*

2. NALIČITI, naličim, *pf. metnuti na lice masku (obrazinu) Samo u Voltigijinu rječniku (naličiti, mascherare, verlarven, — naličen, mascherato, verlarvet). Vidi naličina pod a, naličivati.*

3. NALIČITI, naličim, *pf. namazati (na pr. bojom, vapnom). Od na-ličiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U niem.-hrv. rječniku Šulekovu (naličiti, anschminken, — naličiti se, sich die Wangen anmalen). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. anstreichen (mit Farbe), tal. tingere, franc. peinturer. — Drugih se potvrda nije našlo.*

4. NALIČITI SE, naličim se, *pf. napiti se, nalokati se. Od na-ličiti (vidi 5 ličiti, gdje bi upravo morao biti ake. ličiti, ličim); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim ake.), na pr. Naličio sam se vodurine. V. Arsenijević. J. Bogdanović.*

NALIČIVATI, naličujem, *impf. glag. prema pf. 2 naličiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naličujem, krinku na lice mećem) i u Voltigijinu (prez. naličujem uz inf. naličiti).*

NALIČJE, *n.*

a. *ono, što je na licu, a to može biti:*

a) kaciga, vizir. Između rječnika samo u Belinu (buffa e visiera, cioè la parte dell' elmo, che cuopre il viso) i samo u primjeru: Naličje uza n (t. j. uz Vladislava) stoji viteško. I. Gundulić 429.

b) maska, obrazina. Samo u rječnicima, i to u Belinu (mascara, faccia finta di carta pesta o di altra materia per coprirsi il viso), u Bjelostjenčevu (naličje, krinka, larva), u Voltigijinu (maschera, Larve) i u Stulićevu (persona, larva). — Vidi naličina pod a.

b. lik, oblik, obliće. Između rječnika samo u Belinu (prilika, naličje, sembiante, sembianza, lat. species). Ističe oku se mom sade, da imas naličje (stamp. naličje) od divje me lade. I. Gundulić 166. U naličju ljudskom (t. j. Bog). I. Đordić uzd. 137. Ni pogrdi sina svoga u naličju od uboga. salt. 66. Pod ljudskijem naličjem pri-

tvorivši se u jednoga od rajskejih dvorana. ben. 68. Naličje je ona višta različito uzet na se.... uzme gladna lice sada, sada uzme nemoćnika, sad od žede kauo pada veselog ištuć lika. A. Kanižlić uzr. 235. Eto Naso prikaza se naličju od pjesnika, na čelu mu sijeva se zlatnoperna lovorka. J. Krmpotić kat. 111. Nije dovođeno pokazivati sebe Gospodinu vněšnim naličjem. J. Rajić pouč. 3, 11a.

c. slika, prilika. Između rječnika samo u Stulićevu (imago, effigies, figura, adspectus) i samo u primjeru: Častjeno, ko scjeniš, tovarstvo tve nije, neg' li to, ko nosiš, naličje božije (govori se magarcu, koji nosi na sebi sliku nekakvoga boga, pa mu se ludi klanaju, a magarac misli, da se klanaju niemu). I. Đordić uzd. 148.

d. *naličje je strana, koja je suprotna licu, t. j. pravoj strani. Između rječnika samo u Vu-kovu (die äbichte Seite, pars aversa). Naličje svē ima svaka stvar na sviti, ki se lip prem zatoj može zvat i riti. D. Račina 97a. Naličje, doňa strana lista. P. Bolić slov. vinod. 103. Krojač... niti izvrne jedan komad čohe na lice, a drugi na naličje. Vuk pis. 67. Trava, kojoj je list s naličja žut kao zlato i rutav, a ozgo zelen i gladak. Vuk rječn. s. v. zlatica. I hađini okrenuo lice na naličje platna skerletnoga. Osvetn. 1, 63. Prava strana otke zove se lice, paka strana naličje. I. Kršnavi 79. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz., i to za zid: niem. die Abrechte, Abichte, Rückseite (einer Mauer), franc. envers (d' un mur), parement postérieur, — za list: lat. dorsum folii, — za novac: niem. Revers, Kehrseite, Rückseite, Schriftseite, tal. ro-vescio, franc. revers.*

NALIČNIK, *m. obrub. Između rječnika samo u Popovićevu za niem. Leiste i samo u primjeru: Dva naličnika (lista, Leiste) s jedne i druge strane leta prišivena da imamo. A. Maksimović 36. — Ispor. rus. наличникъ, ono, čim se što obrubi, okruži, na pr. vrata, prozor (niem. Einfassung, Bekleidung).*

NALIĆ, *m. prezime Muhamedovcu. Bošnák (1908) 127. — Tamno.*

NALIĆE, *n. nom. verb. od nalići. Samo u rječniku Belinu (nalitje, l' empire) i u Stulićevu (naliće, naličevanje s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

1. NALIJATI, nalijem, *pf. isto što nalići. Od na-lijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nalejan, infusus) i u Daničićevu (implere s primjerom, koji se ovdje narodi na prvom mjestu). Staklenicu mira (myra) nalijav. Domen-tijanb 75. Zlatu rukomiju vode nalijav. Stariae 3, 222.*

2. NALIJATI, nalijam, *pf. načiniti lije (t. j. lijehe). Od na-lijati; samome lijati u značenju, koje bi odgovaralo (t. j. ciniti lije, lijehe), nema potvrde. Govori se u Dalmaciji, na pr. Prija se nalija, pak se sije, a onda se brana. J. Grupković.*

NALIJEĆAĆE, *n. nom. verb. od nalijeći (t. j. nalijetati; ispor. doljeći, izlijeti kod do-lijetati, izlijetati); samome glag. nalijeći nema potvrde. Samo u primjeru: Dostiženo je obranom od svakog domaćeg naliča na obitelna prava. M. Pavlinović razl. sp. 166.*

NALIJEGĀNE, *n. nom. verb. od nalijestati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nali-ge-ane, acclinatio, innixio, subnixio, nixio), u Stulićevu (continuatio, — nalijeta dažda, imbrium*

continuatio) i u Vukovu (das Gehören, τὸ pertinere).

1. NALIJEGATI, naližežem, *impf. glag. prema pf. 1* naleći. *Prez. je naližežem i nalijem (vidi među primjerima). U rječniku Mikašinu, Bjelostjencetu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače).*

a) primjer prema 1. naleći pod a, a. Ako vode na sitve naližu. J. S. Rejković 418. Više se potvrda nije naslo.

b) vrujeti, grnuti; vidi 1. naleći pod a, b. U rječniku Mikašinu (naligati, naleći) i u Stulićevu (nalijegati, concurrere, adcurrere, — još su zabilježena i značenja: continuare [t. j. nastavljati] i extendi [t. j. protezati se], ali ne daju smisla). Kada množtva naligahu na Isusa, da bi slišali rič Božju (iz lat. cum turbae irruerent in eum, ut audirent verbum Dei. luc. 5, 1). I. Bandulović 164b i L. Terzić 282. Tuj vojnika i dvorana bojno množtvo naliđegaše. A. Vitačić 202. Kada množtva naligaše na nega, da bi slišali rič Božju. B. Leaković gov. 152. — *Ovamo će vađada ići i primjer:* Kako poča provatavu, pčele već naližu nositi. J. S. Rejković 163.

c) naliđegati i naliđegati se, t. j. naslaňati se, spuštaći se, padati; vidi 1. naleći pod a, c. U rječniku Bjelostjencetu (nalegam se, acclino me), u Jambrešićevu (nalegam se, naslaňam se, incubo, u lat. dijelu), u Voltigijinu (prez. naliđegam uz inf. naleći) i u Stulićevu (nalegati, nasloniti se s naznakom, da je iz Bjelostjenceta rječ). Duša . . . pristaje k istini Božjoj i na njou naligaje se i naslaňa. Š. Budinić suma 59a. Svaki dan množ veća turska ih podliga i teškoč na pleća gorčija naliga. B. Krnaruć 14b. Sve na stranu sedla naliđegali, a kolane krvi obojili. Smajlagic. meh. 61.

d) trebatи, lat. oportere, opus esse. U rječniku nijednom. Primotu i bisake spravite na prešu i potrebe svake, ke putom naliđežu. M. Vetračić 2, 238. Lako bes prješe pratešće poskupi sve, što ti naliđež. M. Držić 444. Ča svim znat naliž. Đ. Baraković vila 104. Nam pojti naliž blagoslof prijamši. 260. Drugo ovemu, drugo onemu većma naliže i služi. B. Kašić nasl. 34. Kada čoviku naliže služiti se smrtruživine. I. T. Mrnavić istum. 97. — *Ovamo ide vađada i primjer:* Zbori, Jovo, što ti naliđega. Pjev. crn. 74a.

e) pripadati. Samo u Vukovu rječniku (gehören, pertinere s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). — Tamno i slabo pouzdano.

f) Ne razabira se značenje u primjerima: Neka se himbeni narodi ponize, pokle grih puteni tako jim naliže. Đ. Baraković jar. 18. Videći, da zloba Cesaru naliže. 108. Svak na zlo priliže očućenja klasti, gdi komu naliže. 118.

2. NALIJEGATI, naližežem, *impf. glag. prema pf. 2* naleći pod a. Samo u primjeru: Žene . . . naliđežu kokoske. V. Bogišić zborn. 121.

NALIJEGAVAC, naliđegavca, *nom. ag. prema 1. naliđegati u značenju toga glag. pod c).* Samo u Jambrešićevu rječniku (nalegavec, naslaňavec, incubator, u lat. dijelu).

NALIJEMATI SE, nalijemam se, *pf. satis superque verberasse.* Od na-lijemati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Ako ga uvatim, viđećeš, kako ću ga se naliđemati. J. Bogdanović.

NALIJEN, adj. podosta lijen. Govori se u Lici, na pr. Milica bi bila dobra, samo da nije naliđena. J. Bogdanović.

NALIJEP, m. ime bijki. Iz tal. nappello (s premetnutim glasovima p i l). Pored naliđep ima i naliđip (kojemu Danicić posl. xiv postavlja akc. naliđip po svoj prilici poradi Belina bježenja naliđip). Dubrovački pjesnici imaju jedan i drugi lik (kao i od drugih riječi, u kojima je glas ţ). Stulić u svome rječniku također ima jedan i drugi lik, a Bela i Mateić samo naliđip.

a) ime bijki. U rječniku Belinu (naliđip, nappello, erba velenosa s primjerom iz M. Držića), u Stulićevu (naliđip, trava otrovna, aconit s primjerom iz Š. Menčetića, — naliđip, naliđip s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića) i u Vukovu (naliđep [stamp. griješkom naliđen], nekaka otrovna trava, eine Art Giftplanze, herba quaedam venenata s naznakom, da se govori u Dubrovniku; u izd. 1898 dodaje se lat. ime Aconitum napellus). Čuvaj se druga vuhvenoga ko naliđip otrovnoga i Kalina je vidjet lijepa, nu je gorča od naliđipa. Poslov. danič. Naliđep, 1. Aconitum napellus. 2. Aconitum anthora. B. Šulek im. Nalep, bijka jedići. Aconitum napellus. S. Petrović 21.

b) otrov uopće, t. j. ne samo od trave naliđepa, nego i svaki drugi. Ponajviše u pjesniku. Između rječnika samo u Belinu (naliđip, veleno sa dva primjera iz D. Račine). Pri če gorak bit med, sladak jad i naliđip. M. Marulić 220. Zašto mi srca srid ostavi za naliđip nikoji žestok vrid ter venu svaki hip. Š. Menčetić 171. Kako jelin s naliđipom ustrijen tučem se svudi. G. Držić 411. Šipi su od strijela naliđepom trovani. M. Vetračić 1, 144. Ki (t. j. pehar) naliđep satvara u rajske sladosti. 2, 53. Ki mi oslajuje žuvena naliđip gorkost, ka me truje, ka mi srce cipa. H. Lucić 201. Zmija naliđip svoj na kami tuj stoje izriga. D. Račina 13b. Naliđip hud kti popit Sonofisba. 31b. Ovi svijet . . . gorči je neg' naliđip, žestociji neg' lijad. N. Dimitrović 35. Zašto taj umire tisuć krat svaki hip, tko take nemire probavja i naliđip. N. Nađešković 1, 183 i 2, 82. Da se u moj hip ti budeš stvoriti, znala bi, taj naliđip kakav je popiti. M. Držić 475. Tere sam omrzio sinovom Edipa, jak da sam čovjek zō i gorči naliđip. M. Bunić 42. Koji grih jest naliđip, beteg i smrtna nemoć. Š. Budinić suma 64a. Parjah svijeh onih, kim tude sladosti čemer su i naliđip. D. Zlatarić 55b. Sred dubrav, ma lijepa, imaju stan svudi zmije pune naliđipa, zvijeri i skot vas hudi. I. Gundulić 153. U uresnu lijepu sudu zdrži naliđip i smrt hudu (t. j. svijet). 232. Izmiješaše . . . osta luta s gorkom žuči; na visoku trs stvariš ovi naliđip pun čemera. G. Palmotić 3, 190b. Jur Danojla bješe u medu hudu otrov pripravila, ku s naliđipom bješe u jedu lutijeh zmija raščinila. J. Palmotić 115. Pusti zmija naliđip, kad se pode napit. Poslov. danič. Svijet . . . nosi u sudu zlatnu lipu smrt skrivenu u naliđipu. J. Kavačić 362b. Da se u naliđip zemlja stvori, da se čemer nebo očuti. I. Đordić uzd. 86. Kako pomamjene ištu zdravje od naliđipa, radost od žalosti. I. M. Mateić 333. Napomenjih prigorkijem naliđipom tjera ih zaslijepjene na vjekovita mučila. 335.

NALIJEPAN, naliđepna, adj. otrovan, t. j. onaj, koji pripada naliđepu. Između rječnika samo u Belinu (naliđipni, attossicato, infetto con tossico) i u Stulićevu (naliđipan, naliđipni, veneno infectus). Naliđepna strjelicu pri srcu noseći. M. Vetračić 1, 89 i 1, 388. Oto sad, ma diko, naliđepna ma strilo, što lubi toliko, toj skonča nemilo. N. Nađešković 2, 73. Kada se bolimo i kruto i naliđipno zlovojno. Š. Budinić suma 135b. U poslednjem primjeru značenje je preneseno: futo.

NALIJEVATI, nalijepam, *impf. glag. načinjen prema pf. nalijepiti.* Samo u Stulićevu rječniku (nalijepati, nalijepiti).

NALIJEPITI, nalijepim, *pf. Od nalijepiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.*

a) lijepci nabacati što na što. Samo u Vukovu rječniku (nalijepiti n. pr. blato na duvar, anwerfen, trullissare). Govori se i o lijepljenju u obilnoj mjeri, na pr. Što si tolike bijele (marke) nalijepio?

b) nagaziti, nagrajsati. Po svoj prilici je nalijepiti u ovome značenju isti glagol, koji je i nalijepiti pod a), t. j. kad čovjek nagazi na kakvo зло, može mu se činiti, kao da se prilijepio za n. Upravo bi se očekivalo nalijepiti se, ali u jeziku ima dosta i drugih glagola, uz koje riječca se ne stoji, premda bi morala stajati, jer je glagolu znacene povratno; na pr. krenuti, svrnuti mjesto krenuti se, svrnuti se i t. d. Vidi u T. Maretića gram. i stil 473—474. Između rječnika samo u Stulićevu (nalijepiti na koga, in alicui malevolentiam incidere; značene je krivo rečeno, t. j. pasti u čiju nemilost, trebalo je reći: in malum incidere, t. j. pasti u zlo) i u Vukovu (erwischen, d. i. erwischen werden, capior, offend: nalijepio je negdje, der hat's erwischt). Ali dok se tko ovima kripi, s naglog pića neka ne nalipi. J. S. Rejković 250. Nalijepio negde (nagazio na zlo, dobio bolest). Nar. posl. vuk 188. Da nam nije još nega, nalipismo. Nar. bl. kapet. 420. Govori se u Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 6, 131.

NALIJETĀNE, *n. nom. verb. od nalijetati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nalijetanje, il volare addosso), u Stulićevu (involutus s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (1. das Anfliegen, 2. advolare, 2. das Anfallen. aggressio).*

NALIJETATI, nalijecem (nalijetam), *impf. glag. prema pf. naletjeti. Ima i nalijetati se.*

a. nalijetati (bez riječce se).

a) letjeti na što, u što. U rječniku Belinu (nalijetati, nalijetam, nalijecem, volar addosso a qualche cosa s primjerom iz Ranića, koji se i ovđe navodi), u Stulićevu (nalijetati, nalijetam, supervolitare s naznakom, da se nalazi u D. Raňine) i u Vukovu (nalijetati na što, anfliegen, advolare). Zvir još, ka u ogaň nalita, mni po moć, a sprili krila na n ne može veće poč. Š. Menčetić 20. I kako neznani ljepir taj naliče zaradi svitlosti na plamen od svice. D. Rađina 103b.

b) nalijetati, t. j. napadati, navaljivati, udarati; vidjeti naletjeti pod b). Između rječnika samo u Stulićevu (in adoriendo esse) i u Vukovu (nalijetati na koga, vide nalijetati se). Koji naliče na drugoga. Vuk rječn. s. v. nabodica.

b. nalijetati se, isto što nalijetati pod a, b. Samo u Vukovu rječniku (nalijetati se na koga, anfallen, invadu).

NALIJEVALAC, nalijevaoca, *m. nom. ag. prema glag. nalijevati. Samo u Stulićevu rječniku (qui est a poculis, servus a cyatho).*

NALIJEVĀNE, *n. nom. verb. od nalijevati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nalijevanje, l'empire), u Bjelostjenčevu (nalevaće, infusio, infusus), u Stulićevu (nalijevanje, infusio s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (nalijevanje, vide nalevanje).*

NALIJEVATI, nalijevam, *impf. infundere. Od nalijevati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu (nalijevati, empire*

di cosa liquida), u Bjelostjenčevu (nalevam, natačem, infundo, superfundo), u Voltigijinu (nalevati, sopraversare, auffüllen), u Stulićevu (nalijevati, infundere s naznakom, da je iz ruskoga rječn., — inundare, aquis obruere s naznakom, da se nalazi u Kačića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca za to značene [t. j. potopiti] našao nijedan primjer) i u Vukovu (nalijevati, vide nalevati s primjerom iz neke nar. pjesme). Dava nima piva i jestiva, nalijeva vino i rakiju, prisiple im šerbet medovinu). Oni prinošahu sude, a ona nalijevaše. N. Rađina 62a. Kada počne novina, staro čete proljijevati i prosipati, a novijem čete nasipati i nalijevati. M. Divković nauk 46b. Pakjene nemani . . . sumpora i pakla goruća usta će nalijevati. V. Andrijašević put 313. Svak prežaše (stamp) prezaše . . . Bakovom izabranom slasti bačeve nalijevati. P. Kanavelić 28. Do po čaše pivom nalijevaše, a od poli suzam doljevaše. Osvetn. 1, 24. — Vidi nalivati, nalevati.

NÁLIK, *adv. (adj.), similis. Od na lik (uzevši prijedlog na u značenju, što ga ima pod I, 11, a lik u značenju kod 1 lik pod a). Akc. bi se upravo očekivao nálik (t. j. ná lk kao nátrág (t. j. ná trág, ali je promijenjen u nálik po svoj prilici prema imenicama i pridjevima, kao što su: náčin, nágon, nálet, nálog, náloš, národ, násad, náslon, nástran, nástup, náuk, nážut i t. d.; ispor. osobito adv. návlast (mjesto návlast, t. j. ná vlast). Budući da je nálik upravo adv. (kao i natrag, uvijek, t. j. na trag, u vijek i t. d.), zato se ne mijenja po rodovima i padažima. Našao se samo jedan primjer, gdje se mijenja: Pokliknite okružne hristjane, sve junake na stare nálike. Pjev. crn. 5a i Ogl. sr. 26, ali pjesma, u kojoj se taj primjer nalazi, nije narodna. Obično se nálik uzima u prilikama, gdje bi pri-djev srođna značenja, na pr. náličan ili sličan stajao u nominativu. Između rječnika samo u Vukovu (nálik, ähnlich, similis: sestra nálik na brata). Nijedne potvrde nije se našlo prije xix vijeka.*

a. nálik kao adj.

a) s dopunom u akuz., uz koji je prijedlog na. Ova je pjesma mnogo nálik na onu iz početka. Vuk nar. pjes. 1, 278. Način od čega mu drago na ružu nálik cvijet, 3, 430. Slova, koja po glasu nijesu tako nálik jedno na drugo. Vuk pis. 29. Nálik na dubrovačku vlastelu bilo je u stara vremena gospode naša zakona rimskoga i u Kotoru. kovč. 12. Svaka žena na svog muža nálik. Nar. posl. vuk 276. Svi su nálik tijelom jedni na druge. Vuk u Ivankovićevu rječin. Krasna l'beš . . . i na tvoju dosta nálik Cvetu. B. Radićević (1880) 146.

b) s dopunom u dat. Samo u primjeru: Uvjek jutro nálik bilo danu kano klica žitu usijanu. Osvetn. 2, 149.

c) s dopunom u gen. Samur, kapa od krunice nálik kaluderske kamilavke. V. Vrćević nar. prip. 227. Sedefli, kost od morske kamenice te izgleda nálik bisera. 228. Govori dobru molitvu nálik ove gorne. niz 257. Posla caru nad šarenu ticu nálik naše sojke. S. Lubiša prip. 114.

b. nálik kao adv. Sejaci po onim zemljama . . . žive dosta nálik na ona vremena, što poete nazivaju zlatnim vijekom. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xx. Ko igra mačke . . . počne maukati nálik kakve stare mačke. V. Vrćević igre 63.

NALIKA, f. apstr. imenica prema adj. (adv.) nálik. Između rječnika samo u Šulekovu ném..

hrv. za něm. Ähnlichkeit i u Popovićevu za něm. Form. Nalika, Analogie. Jur. pol. termin. 18. Nalika, něm. Analogie. tal. analogia. B. Petranović r. kn. 4. *Ima i u Šulekovu rječen.* zn. naz. za lat. analogia, něm. Analogie.

NALIKATI, nálíkam, pf. naguliti lika. Od na-likati; samome likati nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Bježimo, nalikali smo dosta lika; uvatiće nas Rukavina. J. Bogdanović.

NÁLIKOVATI, nálíkujem, impf. biti nalik. Glag. je izведен od adj. (adv.) nalik. Između rječnika samo u Stulićevu (nalikovati, prilikovati) i u Vukovu (ähneln, similis videor). Još je lepše svanalo jutarc... reć bi blagu nalikuje danu. Osvetn. 2, 87. Na koga ti nalikuju brci? Nar. pjes. herc. vuk 133. Bješe tvoja slika i prilika, na te bješe dobro nalikovo. Nar. pjes. hörm. 1, 82.

NALIMANKA, f. puška nalimana. Samo u primjeru: Uz poje se pišećac pomolio, na nogam mu na preplet opanci, a na plećim uprthača torba, a na němu duga nalimanka, a na njozi sedamdeset lima. Nar. pjes. hörm. 1, 396.

NALIMATI, nalimam, pf. okovati limom. Od na-limati; samome limati nema potvrde. Samo u primjeru: Pak udara na t'jelo od'jelo... pre-prijeći se šarom (t. j. puškom) nalimanom. Nar. pjes. juk. 294.

NÁLINE, f. pl. govori se mjesto nalune, ali rijetko. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

1. NÁLIP, m. vidi nalijep.

2. NALIP, m. aggressio, impetus, nom. act. prema glag. nalipati. Samo u dva pisca. Svak trudan znoj proli protrofnu do žile videći te boli i nalip te sile (t. j. turske). Đ. Baraković vila 75. Biše se tri lita tajala u meni rana ma skrovita i nalip ogreni. 255. Ki nalip, ki zatač... ka ljudska huda čud... koga je dopala neg, Zadre, li tebe? (1682)39. Obraz mu požuti, a padoše uda, pa nalip prihudi izvrže smrt huda. Aj smrti, još nis' boja sita, neg' to već srdita na starca naval! J. Armolušić vii.

NALIPATI, nalipam i naliplem, impf. glag. nejasna značena i postaća. Samo u nekoliko pisaca. Možda je -i- postalno od -b-. U rječniku nijednom. Ki naliplu, da zemlom, ku vuku, obrove nasplo. H. Lucić 272. Stahu načelnici popovski i kňižnici naliplući (i) svadeći ga (iz lat. stabant autem principes sacerdotum et scribae constanter accusantes eum. luc. 23, 10). M. Alberti 495. A niki nalipa, da druga naskoči. Đ. Baraković jar. 26. I něgova sila prika trudno na nje ne nalipaše. J. Kavačin 434a. Kad paklene sve nazlige na nih s nova nalipaju. 456a. Videć se one (t. j. žabe) nalipati svud po Egiptu i skakati. A. Vitalić istum. 248a. Nalipat će na vas čete male, a na me će okrenuti vojske. Osvetn. 5, 43. — U jednoga se pisca nalazi inf. naliplati (Jamačno prema prez. naliplem): Al' kad s ognjem Zora poče naliplati i triske od zgora Jovo nadhitati. P. Vitezović odil. 52. — U istoga se pisca nalazi i 3 l. pl. prez. nalipe, kao da je inf. nalipiti: Nad te tuge kad nalipe, ne puščaj im duge hipe, priričen. 113. — U nekijem primjerima kao da je značene: napadati, naskakivati, vidi 2 nalip.

NALIPATI SE, nalipam se, pf. isto što naskakati se. Samo u Popovićevu rječniku (genug suppiger Speisen esseu). Postaće nejasno; vidi nahipati se.

NALISNUTI, nalisnem, pf. zalajati kao lisica. M. Pavlinović. — Od nalisnuti; samome lisnuti nema potvrde. Ispor. nalašnuti.

NALISTAN, nalisna, adj. onaj, koji je na listu. Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. kao bot. izraz za lat. epiphyllus.

NALIŠ, adv. isto što nališe, t. j. osobito. Govori se u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. nališ), na pr. On bi to učinio, nališ kad bi ga ti molio. A. Jovićević.

NALIŠAK, nališka, m. suvišak, kao da je to u primjerima xvii vijeka: Dužni su od prasac, pčelac i jačac nališke od leta do leta računati od jačcev i pčelcov; a kadi ni desetoga prasca, tako od vsakoga plaćati po soldini četiri. R. Lopašić urb. 229 (teško je primiti tumačenje izdavača na istoj strani). Dužni su desetinu od pčelac, jačac z nališki. 235. — Vidi 1 lih (suvišan).

NALIŠE, adv. isto što najliše, od čega je i postalo izgubivoši -j- (vidi tamo).

NALITI, nálijem, pf. infundere, implere. Od na-liti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. *Ima i naliti i naliti se (reflex.).* U rječniku Belinu, Voltiđijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daљe). Pas. partic. je nalit i naliven (vidi među primjerima).

a. naliti upravo znači: lijući napuniti. U rječniku Belinu (naliti, empire di cosa liquida, — naliven, empito di cosa liquida), — u Voltiđijinu (sopraversare, voll einschenken), u Stulićevu (naliti, quodvis vas perfecte implere, — nalit, infusus, naliven, impletus, plenus), i u Vukovu (1. angießen, vollgiessen, impleo, — 2. nalila krava [u sise], skoro će se oteliti, die Kuh eutert schon).

a) u pravome smislu.

aa) uopće. Darij reče drugu času němu naliti. Starine 3, 269. Bihu ga (t. j. brod) moje suze do poli nalile. Đ. Baraković vila 286. Divjem oslu dojde vođa, žednu utrobu da nalije. A. Vitalić istum. 350a. Kroz jednu malanu šupljinu ulazi u brod voda i ako mornar ne zatvoriti, pun se brod nalije i najposli se utopi. J. Banovac pripov. 241. Nalivaj iz onoga sudića uže u sudove, dok jih svekolike ne naliješ pune. A. Kačić kor. 252. Jer kad bolan vodu pije, vađa da se već nalije. V. Došen 74b. Crna krvea brda oplavila i cekliške nalila bunare. Osvetn. 3, 154. I kamilama će tvojim naliti, neka se napiju. Đ. Daničić 1 mojs. 24, 19. Ovo su mjeđuhvi viuski, nálimo nove, i eto su se već poderali. is. nav. 9, 13. Kad se lađa nakrivi i u nju uđe voda, govore ribari oko Dubrovnika: nalilo nas je. L. Zore rib. 327.

bb) naliti što čega. A tomuj nije lijeka... neg' kisjela mljeka trbuhe naliti. M. Vetranić 2, 328. Pasite drobne travice, moje primile oficje, da vimenača nadmete, da vidra mljeka naljete. P. Zoranić 55. Turkom prosu kosti, zemlju krvi nali, gusarom ne prosti. Đ. Baraković vila 351. Da se budu naliti vode (t. j. sudovi). S. Rosa 50a. — Ovamo ide: naliti glavu vina, t. j. dobro se napiti, opiti se. U rječniku Belinu (naliti glavu vina, imbriacarsi, divenir imbriaco). Gdi si bio i gdino si glavu vina nališio? M. Držić 31. Vraćaju se doma nalivši glavu vina. J. Filipović 1, 43b. Nalivši glavu vina u vinu psostí jest rigao. I. P. Lučić razg. 91.

cc) naliti što čim. (Pčele) sagrade od voska one kućice.... pak i(h) pune prislatkim medom naliju. F. Lastrić svet. 81b. Prva j' sriča

u cvitu savita, a druga je u suzam salita, a treća je čemerom nalita. Nar. pjes. vuk 1, 444. Tom vodom umijese česnicu i naliju ručak te pristave. Vuk rječn. s. v. božić.

b) isto što uliti. Vina svakojaka u kupe nališe. B. Krnarutić 11b. A u vino dok nalije vode. M. A. Rejković sat. 65. Načini umivaoniku . . . i nalij u nju vode. D. Daničić 2 mojs. 30, 18. Uzadose u šikli odaju, pod nega je šiltu namjestilo, a šekerli rakiju nalila. Nar. pjes. hrm. 1, 135.

c) u prenesenom smislu. Zla je žena gora od zmije . . . sva je žuci nalivena. I. Ivanišević 154. Jer tvoja pamet nebeskom mudrosti biše nalita. A. Vitalić ost. 415. S Isukrstrom, koji nali srđca ljudska milošću nebeskom. J. Banovac blagos. 79. Salomon . . . naliven Božje mudrosti reče ovako. A. Kačić kor. 223. Paša se je mlogo zamislio i jedu se do grla nalio. Nar. pjes. juk. 333.

b. naliti se (*reflex.*) i u pas, t. j. napiti se, opiti se. U rječniku Belinu (naliti se, abbeverarsi, bere assai, bever molto, — naliven, abbeverato, nalit vina, chi ha bevuto bene cioè molto), u Voltigijinu (naliti se, abbeverarsi, sich volltrinken, — naliven, abbeverato, voll getrunken) i u Stulićevu (naliti se, multum bibere, ad satietatem bibere). Meu tim je nudila nega, da ji i pje, ter ga veselila, da se većma nalje. M. Marulić 47. Nalio se kao kimak. Poslov. danič. Koji se jezbinam natrapaju ili pićem naliju tja do bļavača. J. Velikanović upuć. 1, 354. Pa namisli . . . naslagat se, dobro se naliti pa ondeka baš i prenoći. B. Radičević (1880) 121. Govori se u Lici na pr. Nalio se rakije, pa sad spava. J. Bogdanović.

c. naliti, t. j. nadoliti. Samo u jednoj knizi. Uzmi čabar i sipaj unutra krv, što fataš i danas i sutra, nali(j) vodom od bare il' kiše, da je dvaput ne od krvi više. J. S. Rejković 183. Laž je, da se zato sircé kvare, što se . . . u petak ne nalije. 248. A što za tim do vršike fali, to ja topram vrilom vodom nalih. 391.

d. naliti, t. j. napuniti čime nežitkim. Bog u nega (t. j. u pakao) sumpora stavio i ostali smradova nalio. T. Babić 11. Da bi bilo od neba do zemlje sve tučom nalito, moglo bi proći (t. j. blaženo tijelo) krozred onoga tuča. F. Lastric svet. 40b. Naliti zube, tal, piombare i denti. Govori se u Konavlima. L. Zore paštek. 138, 213.

NALIV, m. nom. act. od glag. naliti. Samo u rječniku Stulićevu (naliv, nalijevanje s naznakom, da se nalazi u Mrnacića, ali u toga piscia nema naliv, nego naliva) i u Popovićevu (naliv, Aufguss).

NALIVA, f. poplava; kao da je to u (jedinom) primjeru: Videno je more naglo uzbisnuti . . . nalivom zalistom kraji se propali. I. T. Mrnavić istum. 183.

NÁLIVAK, nálivka, m. isto što nalevak (vidi tam). Samo u Vukovu rječniku, u kojem se kaže, da je nalivak po zapadnom govoru, ali može biti i po južnom (kao i nalivati — vidi tam), i samo u primjeru: Debelo (prase) kao nalivak. Nar. posl. vuk 57.

NALIVAONIK, m. ibrik, umivaonica; kao da je to u (jedinom) primjeru: I pijani budu kako nalivalnik. Proroci 307b (u nem. tekstu je: Becken).

NALÍVATI, nálivām, impf. infundere. Od nalivati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Lik līvati ne pripada samo zapadnome govoru, nego se nalazi i u istočnom i u južnom (vidi kod lijevatí), pa to isto vrijedi i za likove

dolivati, izlivati, nalivati (vidi među primjerima). Između rječnika samo u Voltigijinu (nalivati, infondere, eingießen); ima doduše i u Vukovu rječn., ali s naznakom, da je to po zapadnom govoru; k tome je metnut krivi ake. nálivati, nálivám.

a) primjeri prema onima kod naliti pod a, a). S kim peharom je ona vam nalivala. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 200a (apoc. 18, 6). Kojijem (t. j. vinom) tako nalivahu svekolike bačeve spravne. P. Kanavelić 38. Bog . . . zapovedi moru, da naliva rike i studence. J. Banovac pred. 41. Nalivaj iz onoga sudića ule u sudove. A. Kačić kor. 252. Vina iščeš, otrove nalivaš. Z. Orfelin 24. Sudac vino toči, misli nam ga dati, s kabli nalivati. Nar. pjes. istr. 3, 19. Ovamo se meće i primjer: U proždrlosti sladokusnoj nalivao je glavu vina. I. P. Lučić razg. 28. Viđi primjer iz iste knige i druge takove kod naliti pod a, a, bb.

b) nalivati, t. j. nadolijevati; vidi naliti pod c. Dajuć uzrok od sirćetnog kvara veli . . . petkom nalivano nije. J. S. Rejković 248. Zadni opet bure i naspi svěžím mastom ili starim vinom . . . no mnogo je boje starim vinom nalivati. P. Bolić vinod. 2, 318. Kod nas je običaj . . . kominu u burad ili u kace metati, s vodom nalivati i posle ot ne . . . rakiju peći. 2, 410.

c) isto što polivati, polijevati. Samo u primjeru: Valovi nas od sfud slide, more od sfud nas naliva. M. Gazarović 39. Ispor. u Stulićevu rječniku: nalijevati, inundare, aquis obruerre (t. j. poplaviti).

NALIVEĆE, n. nom. verb. od naliti. Samo u Vukovu rječniku (cujušvis vasis expletio).

NALIVICA, f. jaka kiša. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 4, 240.

NALÍZATI, náližēm, pf.

a) naličiti (bjelilom ili rumenilom lice), námalzati. Od na-lizati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Premda se škrlatom odiješ i zlatom dikom narešiš i obraz tvoj naližeš (iz nem. wenn du dich schon mit Purpur kleiden und mit goldenen Kleinodien schmücken und dein Angesicht schminken würdest. jerem. 4, 30). Proroci 77b. Vidi lizati, t. j. mazati u poslednjem primjeru kod lizati pod 1, a.

b) nalizati se, o lizaču u obilnoj mjeri; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (sich satt lecken, lambendo satori s primjerom iz nar. posl. vuk 7: Ako se kusom ne nakusa, jezikom se ne naliza).

NALKO, m. ime Dubrovčaninu Sarakoviću. Samo u jednoj ispravi xv vijeka. Mon. serb. 536 i otud u Daničićevu rječniku, gdje se kaže, da je vajada pogreška mjesto Palko. Ne mora se uzimati, da je Nalko pogreška; ispor. dubrovačko ime Nale.

NALO, m. ime ili nadimak nekom čovjeku u sarajevskom poju. Zborn. za nar. živ. 11, 246. — Tamno.

NÁLOG, m. multitudo, strues, mandatum. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dafe).

a. množina čegagod više ili maće neuređena. U rječniku Belinu (accumulatione, l' accumulare, — catastà, massa di legne o simili, — mucchio, quantità di cose accumulate), u Bjelostjenčevu (nalog, naloga, vrpa, strues, struix, — analog dry, lignorum strues), u Voltigijinu (nalog, nalogaj,

mucchio, catasto, Haufen) i u Stulićevu (turba, multitudo, strues s primjerom iz Palmotića, koji se i ovdje navodi daže pod c, — smetnut što u nalog, congerere, coacervare, accumulare).

a) nalog je isto što nalog, tišma, vidi naleći pod a, b. Druge brze toli u izišastju bit ne mogu, da ih vlas brža ne okoli neprijateljskom u nalogu. I. Gundulić 408. Videći (t. j. Isus) velik nalog puka gladna i umorena, koji ga slijedaše. Đ. Bašić 103. Svi braniteći . . . u nalogu i u smeći odasvuda tuj doletješe na potmoć. I. Đordić ben. 123. Nalog puka, calca, folla. Bola rječn. Nalog puka, turba, multitudo. Stulić rječn.

b) hrpa. Mogu . . . počinuti grobniјej kosti u nalogu. I. Đordić salt. 298. Pocivaše na oštru sagu prostrtu vrh tvrd nalogu od klaka i od pržine. ben. 30. Da . . . stupaj ne izrani luti nalog trna i drače. pjes. 278. Nalog žita (iz lat. acerbus tritici). L. Radić 85. Smrdeća veće negoli jedan nalog mrcina razpadenjeh. Misli krst. 24. Ne ču ovdi izgovarat . . . rpe mrtvac i naloge rařenika. B. Zuzeri 43. Krvnici usioni razrižaju drva nalog. 333. Namislite i nařpite u jedan nalog, u jedan stog sva teška zla . . . kojim može biti podložna naša tužna narav. A. d. Bella razg. 68.

c) množina. Ove mi, ove, jaoh bolesti, ovi nalog teških zala Simijun znani jur navijesti. G. Palmotić 3, 187a. U toliko ti zaplaka sluteć nalog onijeh zala, ka nam poda sreća opaka. P. Kanalić 441. Kud li vođahu taj uzmniožit nalog živinske brane. I. Đordić ben. 171. S koje će strane oteškat mjerila, s koje se uzdignut pod nalogom i tegotom dobrijeh djela ali opaćina? A. Kalić tri bes. 14. Sakupite ih svijeh (t. j. zavjeti) ujedno . . . što vidite? koji nalog? koju množ? prop. 526. Počinje nalog teški svijeh truda i bolesti. B. Zuzeri 248.

d) česta, gušta. Samo u primjerima: Ter se go vrže u jedan nalog aliti naraštaj kupljene, trna i koprive. I. Đordić ben. 26. Granica mlada od masline . . . usahla je u nalogu šume zapuštenje. B. Zuzeri 247.

e) ono, čim se voda zajazi. Nalog je, kad priliva rika, pa se svašta nametne, da se zapriči. J. Grupković. — Drugih se potvrda nije našlo.

f) navala, lat. impetus; kao da je to u primjerima: Potrti se ne daj krivine nalogu. M. Marulić 140. Odolit ni moći ljubenu nalogu i smrtnoj nemoci. Đ. Baraković vila 272. Ludo jest stalnoga pitati s nalogom, koji se Boga boji. A. Knezović 144. Vidi 1 naleći pod a, a.

b) nalog je ono, što se kome naloži, zapovjedi, naredi. Između rječnika samo u Vukovu (Auftrag, mandatum s naznakom, da se govori u vojvodstvu i s primjerom iz neke nar. pjesme: Nalog majka izvršuje čerke, sve izvrši, što je naložila). Jamačno je . . . slušajući tajne naloge mletačkoga senata izradio, te se ugovor ovaj primi. Đ. Daničić istor. 28. Dvorski znatni vlasteli najprije su mogli izvršiti taki nalog. 274. Ima i u Sulekovu rječn. zn. naz. za niem. Auftrag, Commission, tal. ordine.

c) Ne razabira se značenje u primjerima: Vsakoga naloga i vsake službe da su slobodni (t. j. kmetovi, — da nije: danak, namet? isporus, налог). Mon. croat. 71 (iz xv vijeka). Vazda nam je tribi triznim i oružnim nalog strgući pribivat. P. Zoranić 71. Vino kad se piye nalogom, lene i svraća se u otrove. J. Kavačin 171b. Izgarao bi svojima drvi i s nalogom svoje

krvi. 401a. Uniješe sobom dosti časti, slave i uresa, da raj bude tim nalogom ljepši. 528a (u prva dva Kavačinova primjera ne razabira se ni to, je li nom. sing. nalog ili nalog). Podignu im (t. j. Bog Jevrejina, kad su ušli u Crveno More) s obje strane tvrd u nalog plahu vodu. I. Đordić salt. 260. Kao nalogom duše u grih smrtni i u pakao propadaju. A. Kanižić fran. 225. Da ga (t. j. nauk) Grci nalogom i obima rukama zagrljše. kam. 508 (u ta je dva Kanižićeva primjera nalogom adv., ali se ne razabira, je li prema tome nom. nalog ili nalog). Plodi ne (t. j. kreposti) jesu veselje u duhu, mir, prostost, uzdanost, dostojanstva nalog i plaća slave nebeske. P. Knežević osm. 300.

NÁLOGA, f. multitudo, strues. U rječniku Mikalini, Belinu, Bjelostjenčevu, Stulicevu i u Vukovu (vidi daže).

a) tišma, isto što nalog pod a, a. U rječniku Mikalini (nalog, lustvo, turba vel frequentia hominum), u Belinu (náloga, calca, folla), u Stulicevu (nalog, nalog s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (das Gedränge, z. B. bei der Fleischbank, concursus, turba). Velik broj ginaše naroda svakoga, da već se sciňaše, kolina zaloga (t. j. Turaka) budiše nalog. Đ. Baraković vila 67. Velika od linac nalog, ki gredu dolika. jar. 117. Sraman sobom (t. j. Derviš) u nalcgi s golom sablom skače i vika. I. Gundulić 544. Ako ne može (t. j. ispojednik) u nalogi pokornikah to učiniti. I. Grlić 144. Pratišaše ga s nalogam čeljadi množ velika nemočnika. S. Rosa 116a. Jezus obraćen k onoj ženskoj nalogi reče. 159b.

b) hrpa, vidi nalog pod a, b. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (nologa drva, strues lignorum, meta lignorum), u Bjelostjenčevu (nalog, nalog) i u Stulicevu (nologa drva, lignorum strues s naznakom, da je iz Mikalina rječn.).

c) množina, vidi nalog pod a, c. Pečali na logu Isak, Jakob nosit skazaše da mogu. M. Marulić 34. Kad razbi nalogu vojske kon tabora. 59. Jere čutim mnogu s gorčinom nevoju i grijehom nalogu, ki mi dušu koju. P. Hektorović 58. Trgovine bi nalog. Đ. Baraković draga 380b.

d) navala, lat. impetus, vidi nalog pod a, f. Samo u primjerima: Tuj imam nalogu od želne ljubezni ter veće ne mogu trpit ne boljezni. Š. Menčetić 133. Da daleko odstupi nalogu virov. I. Bandulavić 295b.

e) bijeda, zlo, nevoja, t. j. ono, što na koga nalože (vidi 1 naleći pod a, a), navali; kao da je to u primjerima: Tuj nalogu podnes i kripko stoj. M. Marulić 87. Kad se zgodi more zločestja nalogu. 136. Slidi me nalogu paklene propasti. Đ. Baraković vila 261. Zato strašne boje i smrtnu nalogu nose nam takoje (t. j. Turci). P. Vitezović odil. 18. Vidi nadloga.

NALOGAJ, m. množina, hrpa. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nálogáj; catasto, massa di legne o simili), u Voltigijinu (nalogaj, nalog) i u Stulicevu (nalogaj, nalog, nalog s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NALOGIJA, f. rječ tamna značenja. Samo u primjeru: Da platimo nalogiju crkvi. Glasnik 35, 121. — Ako je iz grč. ἀναλογία (pravi odnošaj, razmjer), ne razabira se sveza u značenju.

NALOJEĆE, n. nom. verb. od nalojiti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (l' insevare), u Bjelostjenčevu (sebatio) i u Stulicevu (obductio sebo s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NALÖJITI, nalojim, pf. *namazati lojem*. Od na-lojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku *Mikašinu* (nalojiti, lojem pomazati, sebo), u *Belinu* (insevare), u *Bjelostjenčevu* (nalojil sem s. v. nalojujem, — nalojen, sebatis), u *Voltigijinu* (nalojiti, insevare, beunschlitten, — nalojen, insevare, beunschlitten), u *Stulićevu* (sebare) i u *Popovićevu* (mit Unschlittschmieren). Nalojio mu je vrlo vaše. Poslov. danič. *Govori se u Lici* (s naznačenim akc.), na pr. Već je konop za te nalojen. J. Bogdanović.

NALOJVATI, nalojujem, impf. *glag. prema pf. nalojiti*. Samo u rjećnicima, i to u *Bjelostjenčevu* (nalojujem, sebo), u *Voltigijinu* (nalojivam uz inf. nalojiti) i u *Stulićevu* (nalojivati, nalojiti).

NALÖKATI, naločem, pf.

a) malo loknuti. Od na-lokati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. *Samo u Vukovu rječniku* (anschlürfen, sorbendo delibo: nalokala mačka mlijeko. Kad pseto što naloče, ono ljudi u nas već ne jedu, nego važa prosuti).

b) nalokati: o lokanju u obilnoj mjeri. Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku *Belinu* (bere assai, bever molto), u *Voltigijinu* (abbeverarsi, volltrinken), u *Stulićevu* (perpotare, potationibus indulgere, — ima i pas. partic. nalokan, large potatus) i u *Vukovu* (sich satt schlürfen, sorbendo satior s primjerom iz nar. posl. vuk 188: Nalokao se kao pas). Peraste mahniti . . . ne moreš gojno stat gospodske želeći krví se nalokat. M. Vetranić 1, 222. Krví se naloči. Đ. Baraković vila 257. Jer kada supsi na piru . . . ne imaju barem toga: nalokat se brez razloga. V. Došen 153a. Tako se pasje krvi ne nalokao! Nar. posl. vuk 310.

NALÖKMATI SE, nalokmám se, pf. isto što nalokati se. Od na-lokmati; samome lokmati nema potvrde. *Govori se u Lici* (s naznačenim akc.), na pr. Kad Savo dode u birtiju, ne izlazi iz ne, dok se ne nalokma. J. Bogdanović.

NALOKMÁRITI SE, nalokmárim se, pf. napijančovati se. Od na-lokmariti; samome lokmati nema potvrde. *Govori se u Lici* (s naznačenim akc.), na pr. Dok je Miloš ima novaca, nalokmario se. J. Bogdanović.

NALÖMITI, nalomím, pf.

a) malo ulomiti. Od na-lomiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku *Stulićevu* (frangere, rumpere nonnihil [de rebus duris, longis atque tenuibus]; ovaj dodatak de rebus . . . zališan je, vidi nalamati) i u *Vukovu* (anbrechen, infringo, modice frango). Štap nalomjen oko kaže, al' je cio. V. Došen 258a.

b) mnogo koješta slomiti. Ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u *Vukovu* (nalomiti n. pr. graňa, hřeba, voll anbrechen, frangendo paro) i samo u pri-mjeru: Leš na lešu, a na glavi glava, lom oružja nalomjen krvava. Osvetn. 2, 173.

NÄLOMKATI, nalomkám, pf. o lomkańu u obilnoj mjeri. Od na-lomkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. *Govori se u Lici*, na pr. Nude mi suvije grančica nalomkaj za podjaru. J. Bogdanović.

NALOMLÉNE, n. nom. verb. od nalomiti. Samo u *Stulićevu* rječniku (actus frangendi).

NÄLOÑA (s takvijem se akc. gorovi), f. uzak povisok stolič u crkvi, na kojem stoe knige i ikone. Iz grč. riječi istoga značenja ávaloyéter. Između rječnika samo u *Popovićevu* (Lesepult in

der Kirche). Tako i mautiju metnu na naloňu. G. Zelić 54. Vladika snimivši s glave diskos s moštima stavi ga na naloňu pred vratima. Đ. Daničić pis. 349. Negde se namesti pred crkvom naloňa s ikonom. M. Đ. Milićević slave 72. U celiji je već inao naloňu, pored koje se obično molio Bogu. pom. 615.

NÄLOŠ, adj. ponešto loš, t. j. bolešliv. Samo u *Vukovu rječniku* (naloš, n. pr. nešto sam na-loš, nicht ganz gut, von Gesundheit).

NALOVÉSITI, nalověsim, pf. *rastreseno namjestiti*, na pr. *kupus*: malo a nalovešeno. J. Bošković. — Postaće tamno.,

NALÖVITI, naločim, pf. *dosta uloviti*. Od na-loviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku *Belinu* (far buona caccia), u *Stulićevu* (copiose venari) i u *Popovićevu* (genug fangen). I rib naloviše . . . koko sami htise, čudo priveliko. P. Hektorović 33. Ako skuša i sardela pak nalove otočari. J. Kavačin 171a. I tu nalovismo raka za večeru. Glasnik 31, 298. Dugo doći ne ču, za punijeh petnaest danaka, dok nalovim lova svakojaka. Nar. pjes. petr. 2, 675. — *Govori se i naloviti se, na pr. Nalovili smo se zimuske zecova (u Lici)*. J. Bogdanović.

NALOŽAK, naloška, m. dodatak. Samo u *Stulićevu rječniku* (naložak, nametak). — Nepouzdano.

NALOŽEÑE, n. nom. verb. od naložiti. U rječniku *Belinu* (l' accatastare, accatastura, accumulatione, l' accumulare), u *Bjelostjenčevu* (1. congestio, constructio, structura, 2. interrogatio, imputatio, impositio, — naložene kaštige, interrogatio multcae) i u *Stulićevu* (j'accumulatio). Ne razabira se značenje u prim eru: Igumenъ . . . naloženje vlobražajetъ pomyšlenija. Sava glasn. 24, 162.

NALOŽITEĽ, m. nom. ag. prema glag. naložiti. Samo u rječniku *Belinu* (colui, che accatasta) i u *Bjelostjenčevu* (constructor, impositor).

NALOŽITEĽICA, fem. prema masc. naložitelj. Samo u *Belinu rječniku* (pored naložitelj).

NALOŽITI, naložim, pf. imponere, mandare. Od na-ložiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. U svijem rjećnicima osim *Vrančićeva* i *Jambrešićeva* (vidi dače). *Ima i naložiti se (pas.)*, — vidi među primjerima.

a. metnuti, staviti, postaviti.

a) uopće. Za gotovom sovrom zasjedoše, dosta bule naložile vina. Pjev. crn. 53a. Prošli bandu, sjeli u lokandu, naložili piva i jestiva. Osvetn. 4, 34. — *Ovamo se meće i primjer*: Da bi ovo lude . . . pobudilo i na ovu krijezvnosti struku naložiti desnicu (jamačno prema niem. Hand an etwas anlegen, t. j. latiti se kakvoga posla). L. Milovanov 11.

b) metnuti, postaviti što tako, da se može zapaliti. Između rječnika samo u *Vukovu* (naložiti drvo na vatru ili vatrnu, drauf legen, superpono, impono). Ki bihu . . . na žerafku živuća ogna tamjana i jinih mirisnih smol naložili. P. Zoranić 90. Gdi se veće drva naloži, onde je veće i ogna. J. Banovac pripov. 211. (*Ptičica „fenice“*) nade nika mirisna drvja i svrhu ní počme s krilmi mlatiti, doklen se ne užegu, a kada se užgaju, sama se naloži, izgori i u lug se učini. 231. Skupiše sva pisma štetna i nečista ter ih naložiše na ogań. Đ. Bašić 271. Eretik bi naložen na vatru od jednoga, u kome bijaše sotona. M. Zorić zrc. 111. Kad na uglen naložiš prladi vrbove. J. S. Rejković 239. Malo prode, badni veće dode . . . naložiše blažene palice

badňakove, pa i badňačice. Ogl. sr. 20. Kad se u veče smrkne, onda domaćin unese badňake u kuću i naloži na vatru. Vuk rječn. s. v. badňak.

b. naložiti ogań, vatru, t. j. zapaliti drva metnutu u smislu pod a, b. U rječniku Mikađinu (naložiti ogań, accendere ignem), u Belinu (naložiti ogań, far foco, accendere il fuoco), u Voltigijinu (naložiti ogań, accendere fuoco, Feuer anzünden), u Stulićevu (naložiti ogań, ignem accendere s naznakom, da je iz Mikađina rječn.) i u Vukovu (vidi pod a, b). Ogań sam ti na plemenšćini naložil (iz xvi vijeka). Mon. croat. 203. Ovi živ plamen sama naloži u moje srdcače. M. Vetranić 1, 403. Ogrevne mnogo okoliň naloži. Starine 3, 232. Zapovida, da se nasrid grada velik ogań naloži. F. Vrančić živ. 11. Zapovida jedan velik nasrid place naložiti ogajn. F. Glavinić cit. 189b. Namjestnik čini, da se velik ogań naloži. B. Kašić per. 21. Što zlamejuće običaj prid crkvom ukresati iz kremena ogań i naložiti vatru? A. Kanižlić bogoljubnost 260. Zakla dva vola i naloživši vatru od rala počasti narod. F. Lastrić svet. 148b. Zapovidi puku, da nalože vatru nasrid grada. M. Zorićić zrc. 107. Ti naloži do dva ognja živa. Nar. pjes. vuk 2, 86. Sluge i momci bijahu naložili ogań. Vuk jov. 18, 18. On projde, naloži ogań. Nar. prip. mikul. 48. i t. d. — Prema naložiti ogań (vatru) ima i naložiti peć: Strne, koji na poju ostanu, vaļa u snope svezati i s nima krušnu peć naložiti. I. Jablanci 177. Naložiti peć, den Ofen heizen, caricare il fornello. B. Šulek rječn. zn. naz. *Govor se i piše:* Naložiti peć, zima je u sobi. — Odveć je slobodno naložiti (mjesto: zapaliti) uzeto u primjeru: Bludnog misli svekolike čine mi se glavne nike, s kojim mahat ne pristane, dok i srce vatrom plane, a kad srce već naloži, smrad se bludni svud razmnoži. V. Došen 84a.

c. naložiti ogań (vatru), t. j. ispaliti, opaliti (o puški i topu).

a) uopće. Jedva reče, napadoše Turci; čim padao, vatru naložiše. Osvetn. 3, 127. Oramo se meće i primjer: Bojni topi ogań naložiše. 2, 128.

b) naložiti iz čega. Dokle i on uz poje sarajsko ne naloži ogań iz topova. Osvetn. 7, 43.

c) naložiti na čemu. Na demire pušku nalonjila pa na pušci vatru naložila. Nar. pjes. juk. 382. Pa poteže do dvije puške male, na njima je vatru naložio. 595.

d) naložiti ogań na koga. I na Turke ogań naložiše. Ogl. sr. 432 (taj se primjer nalazi i u Vukovu rječn., ali bez značenja). Pa izvadi obje puške male, jedanak im vatru naložio u prsim Popoviću Drašku. Nar. pjes. vuk 4, 63. Dočekala šuti Kolašinci te na popa ogań naložiše; ema popu dobri Bog pomaga, nijedna ga puška ne pogada. 4, 400. I na Turke ogań naložiše, mnoge Turke zemlj položiše. 5 (1865), 205.

d. napuniti, natrpati. Pratežce još svake oboje bisake neka mu nalože. M. Držić 441. Bisake naložismo meke vune i kostreti. 452. Listom ćemo za bajrakom poći pa tu Goru potkopati Crnu i proklete ulagumat klance, ubojnoga naložit olovo ter hajdučko zatrapiti leglo. Osvetu. 2, 183.

e. naprtiti, natovariti. U rječniku Belinu (naložiti na tkoga, addossare, mettere qualche cosa sul dorso), u Voltigijinu (soprapporre, addossare, auflasten) i u Stulićevu (naložiti komu breme, onus aliquod alicui imponere s nazna-

kom, da je iz Mikađina rječn., ali u Mikađe nema toga). I na se vazel i naložil grihe svih ljudi. Postila (1562) 55b. Pridite vsi ka mne, ki se trudite i naloženi jeste, i ja vas hoću ispokojiti (iz lat. venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. matth. 11, 28). 185b. Kakovi grëhi su tada ti isti bili, ke su Adam i Eva učinili i na nas naložili. Ant. Dalm. ap. d 3. Ako me umorite, tako hoćeš nedužnu krv na se naložiti. Proroci 103b. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. aufladen, tal. caricare, incarcare i kao sinonim riječma naklasti, natovariti.*

f. nametati. U rječniku Mikađinu (naložiti drva, složiti drva, struo), u Belinu (accatastare legna o pietre), u Bjelostjenčevu (naložen, congestus, constructus), u Stulićevu (naložiti drva, ligna struere s naznakom, da je iz Mikađina rječn.) i u Daničićevu (imponere s primjerom, koji se ovđe sad odmah navodi). Veliku srebrnu bludu člštagnago kamenija gradnago naloživ kraju udajet glagoše. Domentijanb 156. Gdi jizbine biše svake puni stoli naloženi. Đ. Baraković draga 347b. I da mrtvim slavu daje, koji širom naloženi leže redom. V. Došen 151a. Nije niva no laz pustih naložen trupina. Osvetn. 2, 173.

g. postaviti, t. j. načiniti postavu (na kakvoj haljinu). Između rječnika samo u Vukovu (naložiti samar, haljinu, fütttern, munio, subsuo). Zubuni postavljeni platnom i naloženi pamukom. Vuk rječn. s. v. zubun. Steļa, koja je od klašnja i naložena uzduž čitavom slamom. s. v. samar. Na hartiji, kojom je iznutra naložena stražna korica u jednoga kožnog apostola. Đ. Daničić i u Ivekovićevu rječn. Alina naložena pamukom. B. Petranović pjes. 1, 345.

h. naložiti, t. j. dati nalog, zapovjediti. U rječniku Stulićevu (mandare, committere, jubere) i u Vukovu (auftragen, mando s primjerom iz neke nar. pjesme: Nalog majka izvršuje čerke, sve izvrši, što je naložila i s naznakom, da se govori u vojvodstvu). Ním naloži, da ga brane od Tatari. J. Kavačić 146a. Jedva dočekam, da mi to naloži (t. j. vladika). D. Obradović sov. 68. G. Luka nam naložio jest, da izdamo narodu i svaki izun da mora imati. Glasnik II, 1, 70. Od danas naložene poslove imade on vršiti. 72. Ibrahim-paši je bilo naloženo, da se odma u Siriju vrati. Nov. srb. (1835) 90. Naložiti, anweiszen, auferlegen, auftragen, befehlen. Jur. pol. termin. 29, 37. 42. Naložiti, zapovjediti, auftragen, ingiungere. B. Petranović r. kn. 44. *Govor se u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić.*

i. odrediti. Između rječnika samo u Stulićevu (ordinare, disponere). Nalože se porotnici onde stojeći. Statut poj. 278. Na koga bi uzrečena kreja ima mu se naložiti porotje. 280. Ako ne bi imela svedoki, da onda (stamp. ona) ima priseći samo 12, od kih jej se ima naložiti polovica, a drugi pol imej sama najti. Statut vrb. 148.

j. zadati. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (naložiti komu kaštigu, irrogare alicui mulctam s. v. nalažem). Dā Isukrst apustolom oblast odrišiti grihe i naložiti pokoru. Korizm. 104a. K tomu hoće veliku nevoju naložiti kraljevstvu židovskomu. Proroci 7. Naložiti kome kazan, wider Jemand eine Strafe verhängen. Jur. pol. termin. 563. Naložiti kome kakav posao, Jemandem ein Geschäft zuteilen. 679. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. aufgeben, Aufgabe geben, tal. appoggiare.*

k. *Ne razabira se značenje u primjerima:* Polagaju že vsēm, bratije, jedga postaviti se vam igumen, pospēšite se o dušah vaših jemuže naložiti pohoždenija vasa i pomyšlenja vaša duševrđna ispovědati (*ispov. prvi primjer kod nalagati pod d*). Sava glasn. 40, 162. Petr Daročić da ima naložiti Nemaniju i Škvaricu, kako mu je pravda odlučila (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 195. Tvoja beša na moru kovana . . . u Travniku travom naložena, u Stambolu čohom pokrivena. Nar. pjes. petr. 1, 50.

NALOŽIV, adj. *onaj, koji se može naložiti.* Samo u rječniku Belinu (cosa, che si puo accastare) i u Stulićevu (qui in congeriem, in cunctum redigi valet).

NALOŽLIV, adj. *isto što naloživ.* Samo u rječniku Belinu (naloživ, naloživ) i u Bjelostjenčevu (constructibilis, structibilis).

NALOŽNICA, f. *isto što suložnica.* Između rječnika samo u Popovićevu (Concubine, Kebswieb). Jelici naložnici imutu, siih poveljiva venučati zakonno. Starine 10, 56 i Glasnik 32, 253 (sa naložnicice i poveljvaše). Budući da muhamedski zakon 4 supruge i poviše naložnica dozvoljava. Nov. srb. (1834) 98.

NALOŽNIŠTVO, n. život s naložnicom. Samo u Popovićevu rječniku za nem. Concubinat.

NALUČE, ime paščaku kod sela Krnevića u Hercegovini. Etnogr. zbor. 5, 1187. — *Ne razabira se ni rod ni broj; možda je u svezi s rječju luka (t. j. livada).*

NALUČJE, n. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao graditeški izraz za nem. Bogenmantel, Bogentrücke, tal. soprarco, ghiora dell' arco, franc. extrados.

NALUD, adj. podosta lud. Između rječnika samo u Stulićevu (nalud, ludahan) i samo u primjeru: Načela, za kojimi se je naludo evropska zadruha bila zavela. M. Pavlinović razl. sp. 16.

NALÚDITI SE, nálfidim se, pf. *isto što na ludovati se.* Od na-ludit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (genug Dummenheit treiben, sat despiisse, griejschen stoji noznaka, da je glag. impf.).

NALUDÓRISATI SE, naludoríšem se, pf. *isto što naludovati se.* Od na-ludorisati; samome ludorisati nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Zar se nijeste još naludorisali? J. Bógdanović.

NALUDÓVATI SE, naludujém se, pf. *o ludovati u obilnoj mjeri.* Od na-ludovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (naluditi se, naludovati se).

NALUKAV, adj. podosta lukav, polukav. Samo u Stulićevu rječniku (nalukav, lukavjahan).

NALUKAVATI (SE), nalukavam (se), impf. zavirivati. Od na-lukavati; samome lukavati (se) nema potvrde, ali ima lukati (t. j. viriti; — vidi tamo). Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nalukavam se, curiose et indaganter inspecto) i u Voltičijinu (nalukavati, badaluccare, nachgucken).

NALULE, f. pl. *isto što nalune.* Samo u primjeru: Drži Jelku za bijelu ruku, nemu vrazi mirovat ne dadu, već joj čepa sedefli nalule. Nar. pjes. petr. 3, 586.

NALUMBÁRDATI SE, nalumbárdám se, pf. *nabiti se, nabubati se, najesti se.* Od na-lumbardati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3; samome lumbardati u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NALUNA, f. neka osobita papuča. Iz tur. (arap.) nalin (drvena papuča). Između rječnika samo u Vukovu (nalune, u Srbiji i u Bosni po varošima, Art Stelzschuhe, calcei grallati: Na nogama od sedefu nalune, po nalunam sandal-gače panule; ovaj je primjer važda iz nar. pjes. vuk 1, 280, gdje mjesto na nogama stoji: na noži [t. j. na Bugarki Stojni] su). Pa poteže od zlata nalunu (t. j. budimska kraljica) pa udara rumenu Ružicu. Nar. pjes. juk. 128. I Nikola s nōme (t. j. sa djevojkom) aškiuje, sve joj trla srmali nalune. 246. Nalune, drveni poplat, a ozgor (koliko 3 prsta širine) koža, koliko može nogu ženska ulesti. V. Vrčević nar. prip. 227. Nalune, drveni poplati, što se nose kao cipele. M. Milas rad jug. ak. 153, 84. — Promijeđeno je značenje u Lici: Nalune, natikače (t. j. kratke carape) podsjeće suknjom debelom krpom, a nose se zimi, da noge ne zebu. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. Vidi nalule, nauule.

NALUPAÑE, n. nom. verb. od nalupati. Samo u Stulićevu rječniku (nimia verberatio).

NALÚPATI, nálupám, pf. *o lupañiu u obilnoj mjeri.* Od na-lupati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i nalupati se.

a. **nalupati.** U rječniku Mikaljnu (nalupati, nabubati, multum verberare, satis percutere), u Belinu (battere uno ben bene), u Voltičijinu (sbattacchiare, anschoppen, — nem. značenje, t. j. natrpati, ne odgovara), u Stulićevu (multum verberare, nalupati Nikolu) i u Vukovu (voll anschlagen, z. B. Eier, tundendo paro). Matrage podirahu hoteći ju (t. j. Mariju) nalupati (dobro izbiti). M. Vetranić 1, 320. Raskravio masti u jednoj serpi, nalupao (t. j. rastukao) nekoliko jaja i to tako sa šerpom doneo na sto. M. Đ. Miličević zlos. 254.

b. **nalupati se.** a) *u pravom smislu.* U rječniku Belinu (battere uno ben bene, u Stulićevu (multum verberare, nalupati se Nikole) i u Vukovu (sich satt schlagen, caedendo satori). — b) *isto što nabiti se, nabubati se, t. j. najesti se i napiti.* Samo u Vukovu rječniku (sich anschlampen, vino et cibis impleri).

NALUPEŽITI SE, nalupežim se, pf. nakrasti se. Od na-lupežiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (nalupežiti se, nakrasti se).

NALAK, nálka, m. platnena seljačka rekla (kaput). U Orahovici (u Slav.). S. Ivšić (zabižežio i nom. pl. nálkovi). — Da nije postalo od nalačak (t. j. što se nosi na drugoj halji)?

NALEĆI, nálegném, pf. *isto što doći, proći.* Od na-jeći (kao i izjeći od iz-jeći; kod toga je glag. rečeno, zašto ide po 4 razredu I vrste pored izlesti, izjezem; to vrijedi dakako i za najeći); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Akc. ostaje u svijem oblicima bez promjene. Između rječnika samo u Vukovu (naeleći, vide nalesti).

a) *doći, naići (u značenju pod a).* Iz družine stražu ostaviše, a na ime Vuka od Jabukah; kad na nega nalegoše Turci, ne kće Vnče kaževat družini. Pjev. crn. 21b. Nalegoše tri srpske vojvode. Nar. pjes. herc. vuk 15. Da pijemo, kume, amberiju, dok nalegu kićeni svatovi. Nar. pjes. vuk 8, 61. Staće jeka pola širokoga, hoće naleti star Jug-Bogdane, a za njime devet Jugovića. Nar. pjes. petr. 2, 136. Tu nalega dva prvjenga mlada. 2, 609. Nalegnuo Milan uz planinu i za njime ostala družina (nalegnuo, kazda je inf. nalegnuti). Nar. pjes. hörm. 2, 137.

b) proći. Samo u primjerima: Kad nađegu kroz jednu čaršiju. Nar. prip. (iz Mostara) magaz. (1868) 57. Tuda niko nađeći ne smije, ja kamoli provesti devojku. Nar. pjes. petr. 3, 564. *Što u prvom primjeru stoji nađegu mjesto nađenu, biće veoma rijetko.*

c) Jedan pisac piše rječkom -le- mjesto -le-; vidi kod 1 nađeći pod a, a, b.

NALEGOVATI, nađegujem, *impf. isto što* nalijegati *pod d, t. j. trebati, lat. opus esse. Između rječnika samo u Belinu* (naljegovati svaka tkomu, far di bisogno ogni cosa ad alcuno, dicesi di chi vuol ogni cosa, come se gli fosse di bisogno) *i u Stulićevu* (naljegovati komu štogod, unum post aliud omnia inhiare, *t. j. vrlo željeti s primjerom iz dubr. pisca Giva Stulića: Sve, što mi još nađegovaše, prvelikom doisto i jedinstvenom uljednosti i dragosti podade mi. Nađeguje li ti što? numquid vis?* To mi nađeguje, ea re deficio, ea res mih deficit, *t. j. fali mi, nedostaje mi.* U primjerima, što su se našli, značenje je: *trebati (kad se hoće reći, da kome što treba, da mu je nužno).* Sve lakomec nađeguje. Poslov. danič. Ako desna ruka tvoja blazni te, odsijeci ju i vrzi od tebe, nađeguje bo tebi, da izgubiš jedno od uda tvojih već, negoli da sve tijelo tvoje otide u dolinu pečali oguđene. S. Rosa 72b. Naljegovalo bi . . . da budu metnuti u morsku pučinu. 102b. Kad je to tako, nađeguje ne ženiti se. 117a. Čelad . . . iznače ovijem putom sve pomoći, koje nađeguju říhovu biču. I. M. Mateić 8. Sve milosti, koje potrebam našijem nađeguju. 171. Ja ču iznači sve pomoći, koje će mi nađegovati. 192. *Govori se i danas u Prćanju s akc. nađegovati i sa značenjem: ničim ne biti zadovođan.* M. Rešetar štok. dial. 255. Vidi nađežiti.

NALENČOVATI SE, nađenčujem se, *pf. satis superque desidiosum fuisse. Od nađenčovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici na pr. Niko se nije toliko nađenčova koliko Vukelić. J. Bogdanović.*

NALEPOVINA, *f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja kemije za niem. Acocntsäure (od nalijep. aconitum).*

NÄLESTI, nađezem, *pf. doći, proći, izići. Od nađesti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Akc. ostaje u svijem oblicima bez primjene. Između rječnika samo u Vukovu (vorbeikommen, passieren, venio, praetereo). — Vidi nađeći.*

a) doći, naići (u značenju pod a). Svak miňavaše, da Marko spavaše, niko k niemu nađest ne smijaše. Pjev. crn. 221a. Kad nađeze kita i svatovi, skoči junak na noge lagane. Nar. pjes. vuk 2, 518. Kako koji od svata nađeze, ište Arap svakome darove. 6, 218. Otide pobrož naprijed . . . na put, kuda će udariti onaj s bravima. Kad nađeze onaj, što ćera dva brava, digne opanak. Nar. prip. vuk 210. Kad nađeze mladani Nenade, i nega je gospa zamolila. Nar. pjes. petr. 2, 292. Kad nađeze stotinu kavaza, protjeraše koće od mejdana, a nađeze Cuprilicvezire. Nar. pjes. hōrm. 1, 88.

b) proći. Ja ti znadem i bojeg junaka . . . da nađeze drumom ovudije, bi popio i on kupu vina. Pjev. crn. 129a. Sjutra će nađest svatovi kroz ove luge zelene. Nar. pjes. herc. vuk 256. Kad nađeze kraj zemlje arapske, izlaziće na vodu Arapi. Nar. pjes. petr. 2, 549. Gonio čoek na magarcu dvije krošne lonaca . . . Nađeze putem nekakav čoek i začudi se. 76. Bojeći se, da ko ne nađeze onim putem i da ga ne bi

vidio. 174. Pošto se on vrati i snužden nađeze pokraj dućana. Nar. prip. (iz Mostara) magaz. (1868) 157. Tud nađeze vila nagorkiúna. Hrv. nar. pjes. 5, 207.

c) izići. Kapiji se otvoriše vrata, a nađeza dvanaest soldata. Nar. pjes. vuk 3, 281. Pa on pušća trideset Turaka ispod sabje tavnicu na vrata; kad nađeze Kuna Hasan-aga, klonu sabla, otpade mu glava. 3, 292. Udbińska se otvoriše vrata, a nađeze trideset Turaka; kad iz grada izodili Turci, pod gradom su koće ustavili. Nar. pjes. stojad. 2, 113.

NALEŠKO, *m. muško ime. Glas -š- stoji mjesto -ž-; viđi 2 Nađeža. Potvrde donose: Deč. hris. 78. Spom. sr. 1, 18 i 2, 43 (iz svršetka xiv vijeka; na prvom mjestu Naleško, na drugom Nališko), otud i u Daničićevu rječn. U ovom primjeru veli se Nađeško mjesto Nađešković (poradi stiha): K Nađešku (biće upravo: Nalješku) Nikoli, ma knjigo, uhri . . . u lijepi Dubrovnik. N. Dimitrović 100. Vidi Nađe. — K. Jireček rom. 2, 48 misli, da je ime Nađeško postalo od lat. Natalis; ali poradi imena Nađeža (vidi tamo) veća je prilika, da je Nađeško pravo domaće ime izvedeno nastavkom -ko od Nađeža.*

NALEŠKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Nađeško. Između rječnika samo u Daničićevu s potvrđama iz Spom. sr. Nalešković. Deč. hris. 22, 90. Nalešković (Nalescouich). Mon. rag. 2, 201. Nalešković. Spom. sr. 1, 61 i 2, 127 (iz xv vijeka). Nađešković 1, 120 (iz istoga vijeka). Nalešković (iz istoga v.) 2, 111. Nalješković. P. Hektorović 70 i D. Zlatarić 95a. Ne može se razabrati, je li -lje- ili -le-: N. Dimitrović 102. N. Nađešković 1, 340. 344.*

NALEV (biće takav akc.), *m. ono, što se nađeva. Između rječnika samo u Stulićevu (naljev), vis, actus influendi s naznakom, da se nalazi u Nađeškovića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). U jednoga pisca služi nađev za žrtvu, koja se lijeva. I jarca jednoga za grijeh . . . prinosite Gospodu s nađevom negovijem. Đ. Daničić 4 mojs. 28, 15. Bijas je vrlo mnogo žrtava pašenice . . . i nađeva na žrtve pašenice. 2 dnev. 29, 35. Nemu levaš nađev svoj, prinosiš dar. is. 57, 6. — *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja kemije za lat. infusum, niem. Infusion, Aufguss, tal. infusione.* — Ne razabira se značenje u primjeru: Vjerovati stanovitijem načinom, da nebo ili zvijezde usilju našu volju, grijeh jest smrtni. Vjerovati, da prigiblu, nije grijeh. Ovo se ima razumjeti u nike pute, jer ne prigiblu vazdu na svake stvari nebeski nađevi. S. Matijević 46.*

NÄLEVAK, nađevka, *m. štogod nalito do vrha. Samo u Vukovu rječniku (etwas voll Angegossenes, expletum quid infuso liquido: debelo prase kao nađevak). Vidi nađivak.*

NÄLEVÄNE, *n. nom. verb. od nađevati. Samo u Vukovu rječniku (das Angiessen, fusio).*

NÄLEVATI. nađevām, *impf. isto što nađevati. Od nađevati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (1. angiessen, infundo, — 2. nađeva krava, t. j. mljeko u sise, die Kuh eutert schon: krava će se skoro oteliti, jer već nađeva). Vodu erplju šuplijem sudom i sud šupal nađevaju. Ć. Palmotić 2, 462. Vino piće Banoviću Stjepo, služi mu ga ljuba Andelija; kako koju čašu nađevanje, sve je groznim suzam dođevođaše. Nar. pjes. petr. 2, 626. Stadoše zahvatati vodu i nađevati u poljila. Đ. Daničić 2 mojs. 2, 16. Zatvoriti se u kuću*

sa sinovima svojim, pa onda nađevaj (t. j. uče) u sve sudove. 2 car. 4, 4.

NALEŽ, m. isto što 1 nađeza, nađeba. Između rječnika samo u Stulićevu (nađeza, nađeba, donum, manus, praemium repertori cuiusvis rei collatum). Govori se u Prćanju (s tamošnjim akc. nađež). M. Rešetar štok. dial. 255 (zabićežio něm. znacenie: Finderlohn). Riječ je nađeza zabićežena i u Bođišića zborn. 415, kao da se govori u južnijem krajevima.

1. **NALEŽA**, f. dar onome, tko što nađe i doneze. Postalo od nađeza, od korijena, koji je u glag. najesti, nađezem. Imenica nađeza dokazuje, da je ovaj glag. morao nekad znatići: naći (lat. invenire, něm. finden), premda tome znacenju nema potvrde. U rječniku Mikaliniu (nađeza, strena), u Belinu (nađeza, mancia per cose trovate) i u Stulićevu (vidi kod nađeza, — s naznakom, da je iz Belina rječn.). Da približa . . . plaća i nađiza vašemu jur trudu (t. j. za nađenu gospodbu). H. Lucić 228. Ona me svud slijedi i zove i obita nađeza dat onim, ki me njo povijedu. D. Zlatarić 37a. Tko nađe tkoju stvar . . . može li pravedno iskati nađežu? I. Nenadić nauk 137.

2. **NALEŽA**, m. muško ime, koje je upravo sinonim prema imenima Nabod, Najdan (vidi tam); poradi znacenja vidi, što je rečeno kod 1 nađeza. Samo u Deč. hris. 24, 92; na prvom je mjestu zabićeženo Naleža, a na drugom Naléža. — Vidi Nađeško.

NALEŽAK, nađeška, m. ono, što se nađe, nađaz. Samo u knizi Jur. pol. termin. 223. Poredi sveze s glag. najesti vidi što je rečeno kod 1 nađeza. Boje bi bilo nađešak, gen. nađeška.

NALEŽBA, f. isto što 1 nađeza. Između rječnika samo u Vukovu (das Findergeld, praemium, quod datur illi, qui rem cujus perditam invenit. Kad ko što izgubi, on plati slijepcu, koji sjedi na gradskijem vratima i prosi, nekoliko krajcare, te liči po gradu i okolo něga, t. j. više iz glasa: ko je to i to našao, neka donese i uzme nađebu s blagosovom . . . s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Nađeza, Finderlohn. Jur. pol. term. 211. Nađeza, Findergeld, premio, ricompensa (al travatore d'una cosa perduta). B. Petranović r. kn. 62. Govori se u Konavlima. V. Bođišić zborn. 413.

NALEŽBINA, f. isto što nađeza. Samo u Popovićevu rječniku (Finderlohn, Angeberlohn; poradi ovoga drugog znacenja, t. j. soğbina, ispor. riječ, koja sad dolazi).

NALEŽE, n. Samo u Vukovu rječniku (nađeza, vide soğbina s naznakom, da se govori u Bosni). Ova riječ upravo bi trebalo da znači isto što nađeza, nađeza, ali joj je značenje rašireno, te znači: dar soku, t. j. onome, tko što prosoči.

NALEŽIĆ, m. selo u Dalmaciji u kotaru kotskom. A. Mašek 30. — Možda je ovo upravo prezime izvedeno od imena Nađeža, pa po prezimenu (t. j. po ūdima toga prezimena) prozvano selo.

NALEŽITI, nađežim, impf. isto što nađegovati (vidi tam). Između rječnika samo u Stulićevu (nađežiti komu štograd, nađegovati). Govori se u Prćanju (s navedenim znacenjem i s akc. nađežiti). M. Rešetar štok. dial. 255.

NALEŽNIK, m. isto što nalaznik. Potvrda je samo: Nađežnik, Finder. Jur. pol. term. 211.

NALÓLATI SE, nađeljām se, pf. nabiti se, nađubati se, najesti se. Od nađolati; samome lojati nemo potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) J. Bogdanović.

NALÓSKATI SE, nađoskām se, pf. dobro se napiti, opiti se. Od nađoskati; samome loskati nema potvrde. Samo u Vukovu rječniku (nađoskati se, napiti se mnogo, sich besaufen, vino se obruere).

NALUBĀKATI SE, nađubākām se, pf. isto što nađubiti se (pomalo i kao kradom). Od nađubati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Samome lubākati se nema potvrde u ovom rječniku, ali se govori u deminutivom značenju prema ljubiti se, na pr. Već se tri godine ljubakaju, a ne mogu se uzeti.

NALÚBITI, nađubābim, pf. o ljubljenju u obilnoj mjeri. Od nađubiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i nađubiti se.

a. nađubiti. U rječniku nijednom. Ah kad će meni doć ljubena onaj čes, da bi mi slatki moć nađubit tvoj ures? Menčetić-Držić 469. I donese zle glasove . . . da si, bane, preminuo i tudi te oplakali, tuda usta nađubila. Nar. pjes. vuk 1, 95. Za nōm Mujo zatvorio vrata te joj b'jelo lice obljubio; a kada je nađubio lica, ne dade joj, što je obećao. 5 (1898) 314. Nit je junak nit ima junuštva, ne biše ga vrane nakluvalje, ja kamoli cure nađubile. Nar. pjes. petr. 3, 231.

b. nađubiti se. U rječniku Stulićevu (basis satiari s naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića) i u Vukovu (sich satt küßen, sat osculatum esse, sat amasse s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 233: Vjerne sam se ljube nađubio).

a) u značenju glagola ljubiti pod 1, a—c, t. j. lat. amare, něm. lieben. Samo u primjerima: Moj Bože . . . izgubit još nemoj oh moju tač mlados, dokli se ne budu nađubit gospoje. Š. Menčetić 130. Raj živinski opet gubi (t. j. grješnik), jerbo ga se ne nađubi, jer tko na neć većma zine, on izprid neć većma gine, većma gine, dok pogine i trag mu se već ukine. V. Došen 201a.

b) u značenju glagolja ljubiti pod 1, d, t. j. cjelivati. Otvori mi, da se nađublu ljepote lica tvoga. Zborn. (1520) 40a. Dokli se život moj ne liča nađubi. Š. Menčetić 224. Nih se je nađubil grleć im bijeli vrat. F. Lukarević 270. Ako ljubi ti ljubiš, lubi se (stamp. si) nađubio! Nar. pjes. bog. 77. Neka mi se ja nađubim jednoga gizdavala junaka. 230. I nađubivši ga se sit hoteo sam viditi, šta mi piše. D. Obradović sov. 38. Nisi li se nađubio lica lepe Fate, sestre Atla-gića? Nar. pjes. vuk 1, 250. Ja se napih žuber vode . . . a nađubli mlade mome. 1, 362. Dok se Mijat bule nađubio . . . junaci se ponasuše blaga. 3, 433. Kad se majka dobavila sina, nega ljubi u bijelo lice, ne more se lako nađubiti, nađubiti i namilovati. Nar. pjes. petr. 2, 359. Jesi li se ljube nađubio, nađubio pa se negrlio? Nar. pjes. hörm. 1, 394.

NALÚSTITI, nađuštīm, pf. satis superque decorticasse. Od nađuštiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug schälen, in Mengen schälen). U istom rječniku ima i nađuštiti se, i to ne samo u značenju, koje odgovara onome, kad je glag. bez se, nego i u značenju: najesti se, nabubati se (nađuštiti se, genug geschält haben, — sich anschläppen). Ovo je drugo značenje nepouzdano.

NALUT, nájuta (biće takav akc.), adj. podosta lut. U rječniku Mikaliniu (nađut, naocten, acidus), u Belinu (acerbetto, agretto, alquanto acetito, bruschetto, što malo ožimle, stvar, koja potježe na oskurušu), u Voltigijinu (agretto, agrigno,

schärflich), u Stulićevu (subacidus s naznakom, da je iz Mikačina rječen.) i u Popovićevu (etwas scharf, vom Geschmacke). Da bude vino malo našuto il'ti nakiselo. M. Dobretić 343.

NALUTITI, nažutim, pf. učiniti koga lutu, razlutiti, rasrditi. Od na-lutiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i nažutiti se (reflex.). U rječniku Stulićevu (nažutiti se, subirasci s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz zapisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (nažutiti se, erzürnen irascor; — u izd. 1898 ima i: nažutiti, erzürnen, irasco).

a. nažutiti (bez riječe se), u akt. i pas. Nadežmiju najotrovniju, nažuti je pak uzamši stavi ju u nidra. J. Filipović 1, 277b. Da srce Jezusovo nažlučeno na moje řega se u vijeće ohaje. I. M. Mateić 200. Al' ne gleda Marko ni jednoga, do nažuti Šarca velikoga pa je ostra sablu istrgao, u Mađare jurš učinio. Pjev. crn. 128b. U magli je Kraleviću Marko, gle, kako je nažutio Šarca! Nar. pjes. vuk 2, 428. Izidoše u poje široko, nažutiše koće od mejdana. 2, 467. Može biti, da su ga i oblaci nažutili, pak ti u lutini može što učiniti. Nar. prip. vuk 70. Dobra doga Grujo nažutio, te mu dogat skače na kolače. Nar. pjes. stojad. 1, 132. Hoću, no se sve bojim, da kuma ne nažutina. S. Čubiša prip. 140.

b. nažutiti se.

a) uopće. Nažuti se paša Činalija pa otide dvoru bijelome. Pjev. crn. 131b. Rasrdih se i nažutih. Nar. pjes. vuk 1, 423. Kad vidi aga, da mu ništa ne dava, nažuti se te mu reče. Nar. prip. vrč. 93. Na to mi se vezir nažutio pa je sitnu knjigu načinio. Nar. pjes. hörm. 1, 228.

b) nažutiti se na koga. Ako taki budeš s Bogom, ne ćeš li zasluziti, da se na tebe nažuti? I. M. Mateić 178. Na Baja se Ćetko nažutio, što mu ne bi Bajo u pomoći. Pjev. crn. 146b. Kad car to čuje, on se nažuti na svoja dva starija sina i očera ih. Nar. prip. vuk 12. Tad se majka na žiu (t. j. na kćer) nažutila. Nar. pjes. vuk 2, 22. Što li si se na me nažutio? 3, 495. A oni se nažutile na me. 4, 496.

c) nažutiti se na što, t. j. poradi čega. Na tu riječ Strain se nažuti. Pjev. crn. 278b.

NALUTKA, f. vrsta luka, koja se zove i pras, por, Allium porrum. B. Sulek im. (s naznakom, da je iz Bosne). Ispor. Žutika.

NAM, m. ime. Iz tur. nam (a ovo iz pers. name, t. j. ime). Na Hajki su prosci dvoji, troji (štamplj, dvoja, troja), sve po namu Vlasi na strmu. Pjev. crn. 236b. Jazuk tebi i namu tvnjemu, a i tvome rodu i plemenu. Nar. pjes. petr. 2, 233. Jazuk tebi i tvnjemu namu, što ti sestra osta udovica. Nar. pjes. hörm. 1, 253.

NAMA, f. pismo, poslanica. Iz tur. riječi istoga značena namé. Gdje on sitnu naktio namu na akrama indijskoga bana. Nar. pjes. juk. 491. Pa izvadi namu iz nedara, namu daje carskom kapigiji, kapigija namu prisatio. 2, 497. Ondar paše vjeću učinile, a po vjeću námu (tako je zabilježen akc.) načinile. Nar. pjes. hörm. 1, 26. Na str. 620 u nar. pjes. juk. veli se, da je nama, zdogovor o kakvom činu', ali to se značene ne može potvrditi.

NAMAČKARITI SE, namačkarim se, pf. odjeti se ružno i protiv adeta. J. Belović-Bern. 87 (supl.) s dodatkom, da se govori oko Kluča u Bosni. — Tamno.

NAMÁČI, inf. vidi namagnuti i namaknuti.

NAMAĐA, f. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

NAMÁGÁRČITI, namágárčím, pf. nazvati koga magarcem. Od na-magarčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (Einen Esel nennen, appello asinum).

NAMAGLITI, namaglim, pf. pokriti maglom. Ima i namagliti se. Od na-magliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (namagliti, obnubilo, obducere nebula, — namaglen, nebulosus, namagliti se, caligo), u Belinu (namagliti, annebbiare, offuscare con nebbia, — namaglen, annebbiato, — namagliti se, annebbiarsi), u Bjelostjenčevu (namaglen, nebulosus), u Voltigijinu (namagliti se, annebbiarsi, sich benebeln) i u Stulićevu (namagliti, nubilare, obnubilare, obscurare, — namaglen, obnubilus, obnubilatus, — namagliti se, obnubilari, obscurari s naznakom, da je iz Mikačina rječen.).

NAMAGLIVATI, namaglijem, impf. glag. prema pf. namagliti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (namaglavit porez. namaglijem, annebbiare, offuscare con nebbia), u Bjelostjenčevu (nameglujem, innubilo, induco nebulas), u Voltigijinu (prez. namaglijem se uz inf. namagliti se) i u Stulićevu (namaglivati, namaglijem, namaglivam, nubilare, obnubilare, obscurare).

NAMAGLENE, n. nom. verb. od namagliti i namagliti se. Samo u rječnicima, i to u Belinu (namaglenje, l' annebbiarsi, annebbiamento), u Bjelostjenčevu (nameglene, meglenost, nebulositas) i u Stulićevu (namaglene, caeli obscuratio per nubes).

NAMAGLIV, adj. maglovit. Samo u Stulićevu rječniku (caliginosus). — Nepouzdano.

NAMAGNIVATI, namagnujem, impf. glag. prema pf. namagnuti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (namagnujem, namigavam, — namegnijem, annuto). Vidi namagnivati.

NAMAGNUĆE, n. nom. verb. od namagnuti. Između rječnika samo u Mikačinu (namagnutje očiju, nictus, nictatio). Zato se tvrdio tebi čini na namagnutje drugoga hoditi (iz lat. ideo dum tibi videtur ad nutum alterius ambulare). B. Kašići nasl. 204. Namagnutjem hotinje sfoje ima očitovati. rit. 20. Pokazuje jedno drugom milovaće iznutarje i srčanu ljubav kad veselim pogledom, kad dragim namagnutjem. F. Lastrić ned. 305. Idu u crkvu za vidići se . . . s milim i s dragim, tu su nadgledańa, tu su nasmjaja, tu su razgovori, tu su namagnutja. 319.

NAMAGNUTI, námagném, pf. isto što namagnuti. Od na-magnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Kao što ima dići, taći (aor. digoh, takoh) prema dignuti, taknuti (aor. dignuh, taknuh) i t. d., tako se nalazi i namáči (aor. namágoh). U rječniku Mikačinu (namagnuti, annuo, nicto, nictor, — namagnuti glavom, annuo), u Stulićevu (namagnuti, annuere, nictare, nictari) i u Vukovu (namagnuti, na koga, einem winken, innuo, — namáči, námagném, namágoh, namáče, vide namagnuti). Namagne na čehaju, izadu na dvor (iz g. 1678). Starine 11, 116. Namagnuše jedan na drugoga i rekoše. M. A. Reljković sabr. 40. Pa mu stade nogom na pašmage, suviš mu okom namagnula. Pjev. crn. 182b. Namagoše na društvo, koje bješe na drugoj ladi, da dodu, da im pomognu. Vuk luk. 5, 7. Onda namaže na řega Simon Petar, da zapita. nov. 13, 24. Kad to čuo paša gospodine, on namaže okom na gélatu. Nar. pjes. vuk 8, 20.

— Ne razabira se značenje u primjeru: Nu kralice, tva vedrina namagnuti nam ne štedi. J. Kavanić 220a.

NAMAGNE, n. nom. verb. od namagnuti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (namegneće, nictus, annuitus, nutus) i u Stuličevu (namegneće, nutus, nictus).

NAMAGNIVATI, namagnujem, *impf. glag. prema pf. namagnuti. Samo u Stuličevu rječniku (namagnivati, namagnuti). Vidi namagnivati.*

NAMAGĀRITI, namágárīm, *pf. dovesti koga u nepriliku, u nevođu, prevariti ga. Od namágariti; samome mágariti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde. Govorí se u Lici, na pr. Šta buncaš? Ko te je to namágario? Onamo govorí i reflex. namágariti se. J. Bogdanović.*

NAMÁH (jamačno je takav akec.), adv. isto što odmah. Postalo od na mah (vidi 2 mah pod b, a). Između rječnika samo u Popovičevu za nem. gleich. Nek se cidi, namah smrada da ne vidi. V. Došen 34a. Kako što nepovolno u drugom spazi, nama se na se obazre. D. Obradović sov. 111. Kad Marija i tu knigu primi, nū mi gleda, namah drugu piše. Nar. pjes. vuk 3, 478. Namah puče trista geferdana. 4, 481. Kaž djevojku u Šećuru našemu . . . namah će ti nana isprositi. Nar. pjes. juk. 239. Toga će (t. j. leptira) nama pčele ščepati i udaviti. F. Đorđević 38. I namah sam posrnuo, majko. Nar. pjes. marjan. 31. Namah neka gusta i teška magla obasu ladu. Đ. Daničić u Ivkovičevu rječni. Napanula vojska, čim je pala, namah jade dala. Osvetn. 3, 153. Namah daj kazuj: kamo Srbi? M. Pavlinović razg. 29. Namah mu je glava odačena. Nar. pjes. istr. 1, 12. Namah alat niz pože okrenu. Hrv. nar. pjes. 1, 208.

NAMAHÍVĀNE, n. nom. verb. od namahivati. Samo u Vukovu rječniku (das Winken mit der Hand, tō nutare manu).

NAMAHÍVATI, namahujem, *impf. glag. prema pf. namahnuti. Samo u Vukovu rječniku (mit der Hand winken, manu nutare s primjerom iz neke nar. pjesme: Na nū Duro namahuje rukom).*

NAMAHNITATI SE, namahnitam se, *pf. o mahnitau u obilnoj mjeri. Od na-mahnitati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječnicima, i to u Mikaliniu (satis stultizare), u Belinu (matteggjar molto, far molte pazzie) i u Stuličevu (multum insanire).*

NAMAHNIVATI, namahnujem, *impf. isto što namahivati. Samo u Stuličevu rječniku (namahnivati, namahnuti).*

NAMAHNUĆE, n. nom. verb. od namahnuti. Samo u primjeru: Ivan i Jakov . . . spravni ostaviti oca i mater na prvo Isukrstovo namahnutje. A. d. Bella razg. 78.

NAMÁHNUTI, námáhném, *pf. dati znak ma-ha-nem. Od na-mahnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.*

a. namahnuti (bez riječce se).

a) u navedenom značenju. Samo u rječniku Stuličevu (insinuare aliquid alicui, significare, indicare s naznakom, da se naluzi u Rose; ali u gradi za oraj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao primjer za ovo značenje, nego za ono pod b) i u Vukovu (einmal mit der Hand winken, nutare manu).

b) mašuci kosom nakositi. Samo u primjeru: On potježe sabu primorkiňu pa po poju trave namanuo te koňima Mato položio. Nar. pjes. vuk 6, 423.

b. namahnuti se, t. j. desiti se, namjeriti se. Razvoj značenja nije jasan. Između rječnika samo u Vukovu (namahnuti se, n. p. kudijer ga bijes?) De mi se namahne, erreichen, assequi s naznakom, da se govori u Grblju) i samo u primjeru: Petar . . . trgnuvši mac umiješa se među njih i namahnuvši mu se na ruku neki djeteti vrhovnoga svećenika, na ime Malko, odsječe mu uho. S. Rosa 153b.

NAMAJSTIRNIK, m. čovjek (kaluđer), što živi u namastiru. Nejasno je -j-. Samo u jednoj knizi (u kojoj ima i manajstir, manajstirac, — vidi tamо). Nahode se namajstirnici oliti fratri . . . ovi namajstirnici pod ime od crkovnakov primau se. A. d. Costa 1, 18.

NAMÁJSTORITI, námájstorim, *pf. majstorski iniciti. Od na-majstoriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. a) majstorski odgovoriti, priklopiti. Samo u Vukovu rječniku (namajstорити koga, meisterhaft erwiedern, reddo egregie e. g. convicium acute dictum s naznakom, da se govori u vovodstvu). — b) ukrasiti, uličiti (t. j. majstorski učiniti); kao da je to u primjerima: Budući otriveni od ljubavi svitovne i dobro namajstорени i čisti (t. j. apostoli). M. Radnić 225a. Azočani istjeraše korabju Božju iz svoje zemje, zašto bijaše zlo namajstорila (stamp. bez -j-) Dagona idola nihova. 228a. Samson . . . bi ufačen i namajstорen zlo od svojizije neprijatelja. 425a. U drugom i trećem primjeru uzima se glag. u ironičkom smislu (zlo namajstорiti, t. j. zlo, naopako ukrasiti, a onda: nagrditi).*

NAMAK, m. riječ tamna značenja. Samo u primjeru: Ubeliću moje belo lice, namači ču namak na obrve (govori djevojka). Nar. pjes. vila (1866) 832.

NAMAKA, f. nom. act. prema glag. namakati. Samo u Stuličevu rječniku (namaka, namakaće, actus intingendi, mador).

NAMAKAĆE, n. nom. verb. od namakati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (intinctio, instinctum) i u Stuličevu (namakaće, namaka).

NAMAKATI, namačem, *impf. glag. prema pf. namociti (ispore umakati: umočiti). U rječniku Bjelostjenčevu (namačem, intingo, v. močim), u Voltigijinu (namakati, namačem, intingere, endunken) i u Stuličevu (namakati, namakam, intingerere). Kako pada snig i daš s neba i onamo se veće ne povraća, da napaja zemlju i namakuju. Bernardin 29. Namaka zemlju (t. j. dažd) i napaja ju. Postila (1562) u posveti. Kako kasni daž, ki zemlju namaka. Proroci 258. Suza se prolje obilna i jaka, da lišća umije, a zemlju namaka. Đ. Baraković vila 259. Svaki se spovida . . . a suzom li blida sva lišća namače. jar. 93. Od onda ga plaka rika Odarsćica, od ovda namaka struga Njepersćica. I. T. Mrnvić osm. 38. Znoj . . . kapljuci namakaše i natapaše zemlju. P. Bakšić 52. Suhe kosti i gromače, to se rado vse namače. P. Vitezović pririč. 30. Vodi . . . kom se zèle po bašći namače, primišaju govedskoga gnoja. J. S. Rejković 184. Komovače uzmi, nek se nōm fitil namače. 390.*

NAMAKAVAC, namakavca, m. nom. ag. prema glag. namakati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (namakavec, farbavec, tinctor, intinctus) i u Voltigijinu (tintore, Eindünker, Färber).

NAMAKNUĆE, n. nom. verb. od namaknuti. Samo u Stuličevu rječniku (actus subornandi deceptio).

NAMAKNUTI, námákném, *pf. admovere. Od na-maknuti; ide među glagole navedene kod 1 na*

pod II, 1. Pored inf. namaknuti nalazi se i namači; ovome je najstarija potvrda u J. S. Rejkovića 25. Prema inf. namaknuti načinjeni su i ostali oblici: prez. namaknem, imper. namakni i t. d.; a prema inf. namači nalazi se aor. namakoh i partic. perf. namakao, namakla (vidi među primjerima). Nalazi se 3 l. pl. aor. namakoše; vidi pod a, a, b; drugim takvim oblicima, na pr. namči, namknem, namkao i t. d. nema poterde. Akc. kao u iznači (vidi tamо). Između rječnika samo u Stulićevu (subornare, illicere, decipere, fraude ad aliquid excitare, t. j. potaknuti, namamiti, prevariti; od ovijeh značenja samo se prvo može od drukud potvrditi; vidi pod a, f) i u Vukovu (vidi dače). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.

a. namaknuti (namači) bez riječce se, u akt. i pas.

a) maknuti, mači što na što. U rječniku Vukovu (namači, namaknuti kapu na oči, admoveo: Samur-kalpak na oči namače te sastavi samur i obrve; taj je primjer uzet iz nar. pjes. vuk 2, 222, ali tamо mjesto na oči stoji na čelo). Sunčen zrak . . . namače tmine vlak, od jada ne hti sjat. D. Baraković vila 281. Najoše pun kor fratar, koji . . . držahu kapuce namaknute na oči. M. Orbin 114. Kaže žalost jaku sunce pomrknuvši, na lice povlaku čadnu namaknuvši. I. T. Mrnavić ist. 183. Vuk je kapu namaknuo na junačke crne oči. Nar. pjes. bog. 44. One (t. j. žene) pamet vrza se oko načava, one, kako će namaknut na glavu ono, što vidi u druge, a ona ne ima. F. Lastrić ned. 243. Faun nemu suviše i uši natače, povelike od pedi na glavu namače. J. Rajić boj 113. Svi saruke na oči namkoše. Nar. pjes. vuk 4, 187. Zaista se načutio Marko pa na oči kalpak namaknuo, sastavio kalpak i obrve. 6, 137. Namakni mi ambrel na djevojku, da joj b'jelo lice ne pokisne. Nar. pjes. petr. 1, 161. Prode momče kroz selo, namaklo fesić na čelo. 1, 215. Pop Mina . . . namače na vrat petrahi. M. Đ. Milićević međudn. 212. Taj zavijutak smjesti u zlatnu hamajliju, koju Meléca namače sebi na vrat. om. 16. — Oamo se meće i primjer: Namači ču namak na obrve. Nar. pjes. vila (1866) 832.

b) baciti što na što. U rječniku Vukovu (anwerfen, z. B. dem Pferde den Zaun, injicio). Na blaženo tvoje grlo konopac namakoše (t. j. Jevreji na Isusa). M. Vetranić 1, 318. Tu dođe dva gelata mlada, namkoše mu gajtan oko vrata. Nar. pjes. vuk 2, 162. Namakne mu ličinu na grlo, te mu ispane duša. Nar. prip. vrč. 5. — Ovamo se meće i primjer: Pa namače (t. j. aga) oko na družinu, a drugovi jedan na drugoga. Osvetn. 1, 22.

c) namaknuti koga, t. j. krenuti ga, kao zapovjediti mu, da kamo ide, da što čini. Primjera se našlo samo u pjesmama. Car namače žestoke čauše. Nar. pjes. vuk 2, 86. Nema kuda srpski car Stepan, već namače dva gelata mlada. 2, 164. On (t. j. kralj) namače žestoke berbere, te su Đurđu bradu obrijali. 2, 571. Ev' namače moskovska kraljica šest stotina hilada koňika, sve katana juta oklopnika. 3, 564. Mi ćemo mu namaknut stražane, što će nemu stražit bandjeru. Osvetn. 6, 56. Pa je muške namakao momke, što će odnijet muraselu crnu. 6, 78.

d) nabaviti, pribaviti. U rječniku Vukovu (kleinweise zusammenbringen, minutum comparo: namači koňa, t. j. nabaviti. Jedno smakao, a drugo ne namakao. Da je moje stado očerano, ja bi stado lako namaknuo [taj je primjer iz

nar. pjes. vuk 3, 91]; riječi kleinweise, minutum, t. j. pomalo, nijesu potrebine). Da im je namaknuto ono, oda šta imaju potrebu. M. Radnić 96a. L'jepo ga je vezjer poslušao i namače tanahne kočije. Nar. pjes. bog. 313. Kad nije tebe (t. j. moje žene), za koju sam ova (t. j. različno potučstvo) bio namakao, nek ni ūi nije. F. Lastrić ned. 12. Namaknider dva dobra pridučaka, il' je lošiu il' vranotu jaka . . . ne ćeš znati za muku ni malo. M. A. Rejković sat. 114. A ne kaže, šta je namaknuo i zašto je novce dotaknuo. 135. Da provide i namaknu ono, što je potriba. M. Dobretić 384. Skupli su alati . . . a siromah namači jih ne more. J. S. Rejković 25. Ako želiš, da t' zucaju pčeles . . . a jošter je namaknjo nisi. 101. Pokova mu svijetlo oružje, namače mu koňa i sokola. Nar. pjes. petr. 2, 514. Namaknuli robu trgovacku pa trguju, robu prodavaju. 2, 631. Nestalo babi posla, na namakla bijesa. Nar. bl. kapet. 155.

e) naknaditi, nadomjestiti. Samo u primjerima: Štogodi je maňkalo meni sada i inda zadovoљnom skrušenju . . . da ono namakne i ispuni dobrota i milosrdje twoje. M. Divković nauk² 202. Štogod je meni maňkalo . . . neka namakne i ispuni privelika dobrota twoja. A. Kanižić utoč. 666.

f) pojedinačna rijetka značenja. aa) gnati, potaknuti (u prenesenom smislu). Na sržbu namaknēn (iz lat. commotus ad iram). A. Georgiceo nasl. 308. Vidi maknuti pod 1, a, c, dd. Ispor. iz Stulićeva rječnika što je rečeno u stupu. — bb) namači koga na kolac, t. j. nabiti. Samo u Vukovu rječniku.

g) Ne razabira se značenje u primjeru: Zato se nima verovati tim namaknutim, ki govor, da su vidili anjele. Naručn. 112b.

b. namaknuti se.

a) isto što nadviti se. Samo u primjerima: Oto se je siňa magla na to poje namaknula. Nar. pjes. bog. 95. Bješe vedro pak se naoblači i oblak se nad Beč namaknuo. Nar. pjes. vuk 3, 46.

b) desiti se, dogoditi se, namjeriti se. Samo u jednoga pisca. Da bi se namakao u to vreme ondi kojimugod dragu ispoividnik. M. Dobretić 144. Nejma čekat . . . vrimena, dok mu se namakne ispoividnik. 160. Kad im se namakne dan dopušten . . . dužni su govorit. 375. Kako se koji dogadjaj namakne. 486.

c) nasaditi se. Samo u primjeru: Izide (t. j. iz vode) priteško gvozdje i po sebi namaknu se na svoje mjesto (govori se o čudu, kako se gvožđe od maļa samo nasadilo na držak). I. Đordić ben. 187.

NAMAKNENAC, namakneca, m. besposlen čovjek, koji se u svašta mijesha, svuda hoće da bude. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nameknec, ardelio, polypragmon, qui ubique se immiscet et vult esse ubique). Imenica je izvedena od pas. partic. namaknēn (kajk. nameknēn t. j. namaknut), kojemu nema potvrde. Razvoj značenja nejasan.

NAMALATI, namalam, pf. naslikati. Od namalati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Popovićevu rječniku (za něm. malen), u kojem ima i namalati se (za něm. sich schminken).

NAMALO, adv., t. j. na malo, u maloj množini, po malo. U rječniku Mikašinu (namalo, po malo, paulatim, pauxillatim), u Belinu (minutamente, in parti minute) i u Stulićevu (frumento, in parti minute).

statim, minutatim s naznakom, da je iz Mika-
lini rječnika). Jedan primjer iz Baćića naveden
je s. v. mao na str. 456a.

NAMALOM, *adv. t. j. na malom, na kratko,
u kratko. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (ad
modicum, v. na kratkom).*

NAMĀLATI, námájám, *pf. naslikati. Od na-
małati; ide među glagole navedene kod 1 na pod
II, 5. Akc. je postavljen, kako se u Slavoniji go-
vor; prema tome treba mālati u ovome rječn.
popraviti u mālati (a po svoj prilici i mālati u
mālati). U rječniku nijednom. Potvrda se našlo
samо u govoru slavonskom. Prilika Gospo od sv.
Luke namađana i slikovana. A. Kanižić utoč.
456. Štit u ruci imadijaše i na njem slikovan iliti
namađan evitav. uzr. 8. Noseći barjak, na
kome sveti križ namađan biće. Đ. Rapić 195.
Vrata bogato namađana svakovrstnim sličinama
prilikama. A. Tomiković živ. 266. Što je kome
za obraze moje, kad namađam, bar mislim, da
vađam (nar. pjesmica slavonska). Zborn. za nar.
živ. 7, 92. U poslednjem primjeru značenje je upravo:
naliciti (t. j. namazati lice bjelilom ili rumeni-
tom); vidi namalati se kod namalati.*

NAMAMA (námama), *f. ono, čim se tko (ili
što) namamuje, mamac, meka. Između rječnika
samо u Vukovu (Lockspeise, esca). Da čeri tašto
nagizdane služe za namamu mladića. Blago turl.
2, 115. Dali se ti načini imali bi iskorenuti iz
država, gdi su u običaju, jer su tolike namame
na blud. 2, 155. Ako se razlog trizmenosti ne
opre namami. 2, 322. Al' nadmoćja duša ne do-
prla, jer se leha tjelesina prhla još na čuhe
bludnijeh namama (ne razabira se pravo smisao,
jer je mjesto nejasno). Osvetn. 4, 69.*

NAMĀMITI, námámim, *pf. mameći privući,
primamiti. Od na-mamiti; ide među glagole na-
vedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samо
u Vukovu (vidi dače).*

a. namamiti (bez riječce se).

a) u navedenom značenju. U rječniku Vu-
kovu (herbeilocken, inesco: Sto si kosu navra-
nila, to si mene namamila. — Namamiću koga
hoću; drugi je primjer iz nar. pjes. vuk 1, 367).
Sedam stotin' podiže Rvata . . . ter namami na
busiju Turke. A. Kaćić razg. 242. Ako li koga
niti more maknuti zapovid, da posluša, ni pri-
lika, da ga nasliduje, neka ga bari namami obe-
ćanje plaće, koju Isukrst obećaje. F. Lastrić ned.
299. Da lupeštva tamnog dilo vas je na to na-
mamilo. V. Došen 108b. Ako divica dobrovoљno
privođiti bude oli bude namamjena s darovi. A.
d. Costa 2, 170. Za privariti i namamit drugoga
na zlo. M. Dobretić 235. Koje jaħad sad ponesu
ovce, na ne nemoj namamit trgovce. J. S. Rej-
ković 385. Pod Turke je lagum potkopala (t. j.
moskovska krafica) i na lagum Turke namamila.
Nar. pjes. vuk 3, 564. Namamiše Turke na pe-
šaku, pucau stade srpskih ġevedardara. 4, 348. Iz-
goriše moje b'jele dojke; dosti su te puta na-
mamile i dva tvoja othrana sina. Nar. pjes.
juk 426. Ti užajaš na moga dorata, a ja idem
namamit Kostresa (t. j. na busiju). 546. A. Ti
ne mami momke neženene. B. Kad si i ti u ma-
tere bila, mamilia si, dok si namamila. Nar. pjes.
herc. vuk 158. Već devojka u kafazu rasla, na-
mamila mnoge mušterije. Nar. pjes. petr. 2, 652.
Rumu je majka odijevala, kao da je knoževa-
kći, izlagala je momcima na ugledo . . . bi li
koga namamila, da kćer uda. S. Ljubiša prip. 38.

b) navesti (vodu). Samo u primjeru: Sedi
moma u gradini, brazdu brazdi, vodu mami, da

namami u gradinu, da zaliva rano cveće. Nar.
pjes. vuk 1, 330.

b. namamiti se, t. j. namečiti se, navaditi
se. U rječniku Vukovu (sich anlocken lassen,
aufsitzen, inescor). Kad budeš kaluder . . . bićeš
kao Turčin, kad se namami na krmetinu. D.
Obradović živ. 97. Ali sad ostrivivši se tako
srećno na tursku krv i namamivši na plăčku
. . . prosti je narod izgubio voju opet tako po-
statи raja turska. Vuk dan. 3, 219. Srce vuče
pored twoje kuće . . . juče bilo pa se namamilo.
Nar. pjes. vuk 1, 684.

NAMAMLENE, *n. nom. verb. od namamiti.
Samо u primjerima; Kada s namamlenjem od
darova i privarnoga obetanja bila je izmaknuta
(t. j. djevojka) iz kuće očeve. A. d. Costa 1,
161. Četvrta vrsta otetja jest namamlene, pri-
vara, molene, darovi. M. Dobretić 573.*

NAMAMLIV, *adj. onaj, koji namamljuje. Samо
u primjeru: Da je ovo (t. j. vino) u stara vre-
mena kao namamljivo sredstvo bilo . . . za po-
koriti i vlasti svojoj podčiniti narode. P. Bolić
vinod. 1, 2.*

NAMAMLIVĀNE, *n. nom. verb. od namamli-
vati. Samо u Vukovu rječniku (das Locken,
inescatio).*

NAMAMLIVATI, namamljujem, *impf. glag.
prema pf. namamiti. Između rječnika samо u
Vukovu (locken, inesco s pogrešnom naznakom,
da je glag. pf.). Koji niti s čudesma lažljivim
varaju niti olagom namamlju. F. Lastrić ned.
3. Kako orao namamljajući ptice svoje i svrhu
ni poličući. svet. 103b. Bludnica plaćem namam-
ljuje. V. Došen in. Koji (t. j. ludi) da ne daju
i na se ne namamljaju, parasilji bi se i kaluderi
prošne. D. Obradović živ. 66. Al' se Srbi natrag
iznicau i na sebe namamljaju Turke. Nar. pjes.
vuk 8, 345. Govori se u Lici, na pr. Ne daj se,
moj sinko, u zlo društvo namamlivati. J. Bog-
danović.*

NAMAMNICA, *f. žensko, koje muškarce mami,
namiguša. M. Pavlinović. Druge se potvrde nije
našlo.*

NAMARICA, *f. sjekira. Samо u Vukovu rječ-
niku (amarica, vide sjekira s naznakom, da se
govori u Crnoj Gori, i s primjerima: U nju
Derva namaricu nađe, — Ostavi mi moju na-
maricu, da uberem na ogań palicu; ovi su sti-
hovi iz Ogl. sr. 119, gdje drugi i treći upravo
glase: Ostavi mi, Dervo, namaricu, jere nemam
čim ubrat palicu). — Postaće tamno.*

NAMASATITI, namasatim, *pf. noštriti. Od
na-masatiti; ide među glagole navedene kod 1 na
pod II, 5. Samо u Vukovu rječniku (namasatiti
n. pr. nož, t. j. navući, streichen, exacuo).*

NAMASKARENE, *n. nom. verb. od nama-
skariti. Samо u primjeru: Mnozi krstjani . . .
ne će jedne kletve, jedne posti, jednoga nama-
skarenja podnijeti. M. Divković bes. 330.*

NAMASKARITI, namaskarim, *pf. porugati.
Od na-maskariti; ide medu glagole navedene kod
1 na pod II, 5. Samо u jednoj knizi. Negove
sluge nijesu još počeli okušati se negovije do-
bara, kada ji ostavi namaskareno (govor je o
svijetu i o ludima, koji nemu služe). M. Radnić
184a. — U istoj knizi ima i namaskariti se, t. j.
narugati se. Oni vojnik, koji ne kti slušati Eli-
zea i namaskari se negovjem naukom. 464a.*

NAMASNICA, *f. vrsta mehlema. Samо u Jam-
breščevu rječniku (diachason, travosočna smo-
lenica, namastnica, Saft-Pflaster).*

NĀMASTĪR, nāmastīra, m. isto što manastir i istoga posta (s premetnutim glasovima m i n). U rječniku Vukovu (namastir, cf. manastir, das Kloster, monasterium) i u Danicićevu (namastir, monasterium s primjerom, koji se sad odmah ovđe navodi).⁴ namastiri kraljevsci (iz XIII vijeka). Mon. serb. 14. Nakon ovoga primjera nije se našlo drugih do XVIII vijeka. Ode u jedan manastir ter se učini redovnik. J. Banovac pripov. 72. Koja je biše u manastiru uzdigla. pred. 15. Da ide uz brdo u manastir. razg. 18. Namastiru Vočavči vrata . . . zapečatiše (u zapisu iz svršetka XVIII vijeka). Rad 1, 183. Da se svi naši namastiri opisu. Vuk dan. 1, 1. Pokrsti ga u svom namastiru. Nar. pjes. vuk 2, 64. Sagradiše mloge namastire. 2, 199. Porobiće našeg namastira. 3, 73. Popovi i kaluđeri učili su po namastirima. Vuk rječn. s. v. škola. Kosjerevu b'jelu namastiru. Osvetu. ū, 41. A ja idem našem namastiru. Nar. pjes. hörm. 1, 532.

NAMASTIRICA, f. zemljište u Srbiji u okrugu pozarevačkom. Sr. nov. 1875, 362.

NAMASTIRIĆ, m. dem. od namastir. Između rječnika samo u Vukovu. Pust namastirić na desnoj strani Morave. Vuk dan. 1, 18. Bukova je mali namastirić baš kod Negotina. Vuk rječn. s. v. Krajina. Da mu razvajeni namastirić oprave. Nar. prip. vila (1867) 463.

NAMASTIRINA, f. augm. od namastir. Između rječnika samo u Vukovu (u izd. g. 1818). Janko se spusti k staroj namastirini Tresijama. M. Đ. Milićević međudn. 159. Namastirina se zove i neko zemljište u okolini Biogradskoj. Sr. nov. 1861, 701 i 1873, 711. Etnogr. zborn. 5, 1014 (tu se kaže, da se to zemljište zove i Namastirište).

NAMASTIRIŠTE, n. isto što manastirište (vidi tam). Između rječnika samo u Vukovu (Ort, wo einst ein Kloster gewesen, locus, ubi olim fuit monasterium). Namastirište vidi i kod riječi, koja je pred ovom.

NAMĀSTIRSKÍ, adj. posses. od namastir. Između rječnika samo u Vukovu (klösterlich, monasticus [stamp. monasticum]). Da mi kaže namastirsко blago. Pjev. crn. 46a. Kore mene faci namastirske. Nar. pjes. vuk 2, 65. Namastirske blago pokupiše. 4, 262.

NAMĀSTITI, nāmāstīm, pf. namazati mašću, a onda: namazati kakvom bojom i namazati uopće. Od na-mastiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikařinu (namastiti, omastiti, — namašten, omašten), u Belinu (namastiti naredno, lijepo, skladno, miniare, dipingere col minio, — namastiti se, imbelletarsi), u Bjelostjenčevu (namaščen, adipatus, suminatus) i u Stulićevu (tingere, ungere, colorare, colore aliquo inficere s naznakom, da se nalazi u Zlatarića). Vidjeh ga, gdi harbu obrati proć sebi . . . i svojom krvi je namasti nemilo. D. Zlatarić 69b. Krv . . . svud se razlivši murve još namasti korijen. 88a. Ona stara . . . priobrazila sliku bješe, čim oblipi i namasti blijede kože suhor tmasti. I. Gundulić 221. Namastit éu vrat hrabreni. I. Đordić pjes. 167. Govori se oko Vinkovaca, na pr.: Očeš li, sinko, da ti bar kruva nāmāstīm (t. j. da ga mašću namažem)? S. Pavličić. — U ovom je primjeru značenje preneseno: prikriti (jer se gorna strana kojega predmeta prikrije, kad se čim namaže): Ištu vlastiti svoj posao (t. j. mnogi ljudi) namastivši (stamp. namastivša) njihovu zlobu s pomnom od koristi općene. M. Radnić 233a.

NĀMAŠIT, adj. zgodan. Govori se u Lici, na pr. Ako mi ikako bude nāmašto, učiniču ti to. J. Bogdanović. — Ispor. namahnuti pod b.

NAMAŠTATI, namaštam, impf. glag. prema pf. namastiti. Samo u Stulićevu rječniku (namaštati, namastiti s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

NAMAŠTEĆE, n. nom. verb. od namastiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (namašćeće, adipatio, butyratio) i u Stulićevu (namašteće, tinctoria, unctio, color s naznakom, da je iz Mikařina rječn., ali u Mikaře nema te rijeći).

NAMASTIVATI, namaštujem, impf. glag. izveden od namaštati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (namašćujem, adipato, butyro) i u Stulićevu (namaštivati, namastiti).

NĀMATAK, nāmatka, m. prut, šiblika na čokotu, koja se ostavlja, da rađa. A. Ostojić. — Postane nejasno.

NAMATAŁKA. f. naprava za namataće. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Aufwinder, franc. roule, vielle.

1. **NAMĀTATI**, nāmātām, impf. prema pf. namotati. Između rječnika samo u Jambrešićevu (namatam, glomerio). Govori se oko Vinkovaca, na pr. Sta radi Marica? Namata klupko. S. Pavličić.

2. **NAMATATI**, namatam, pf. namamiti, pri-mamiti, privući. Od namatati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u jednoga pisca. Ako i nije sam Miloš namatao na vjeru Karadorda. M. Pavlinović razg. 87. Umiju proljevati krokodiliske suze, ne bi li namatali koga u svoje žvalje. razl. sp. 321.

1. **NĀMAZ**, m, ono, čim se što maže. U Lici se (s naznačenim akc.) govori za maslo, kojim se maže kosa, na pr. Daj mi malo namaza. V. Arsenijević. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Überzug, Anstrich, tal. intonacato (tu se uzima, da je namaz ženskoga roda).

2. **NĀMĀZ**, namáza, m. muhamedovačka molitva, koja se pet puta na dan čini. Iz tur. (arap.) riječi istoga značenja namaz. Između rječnika samo u Vukovu (ein Gebet der Türkten, preces s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 59: Te klanaju turškoga namaza). Aga uze turškoga avdesta, klanat poče turškoga namaza. Pjev. crn. 145b. Dok svršio namaz po zakonu 269a. Nego robi bajdučke nevjeste te ih turči Turčin na namazu. Ogl. sr. 420.

NAMAZAÑE, n. nom. verb. od namazati. Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (namazanje, unctio), u Belinu (namazanje, unzione), u Bjelostjenčevu (inunctio), u Jambrešićevu (unctio) i u Stulićevu (unctio, unctura, unctus).

NĀMAZATI, nāmažēm, pf. inungere. Od namazati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i namazati se (reflex.). U rječniku Mikařinu (namazati mastju, ungo, perungo, — namazati se, staviti na se bilile i crvenilo, fuco, linire se fuco, infuco, — namazan bililom i rumenilom, fucatus, fuco illitus, infucatus), u Belinu (namazati, ungere bene o tutto, — namazati se, ungersi), u Bjelostjenčevu (namazan, inunctus, namazan salom, adipatus, namazan maslom, butyratus, namazan farbum, infucatus, fuco illitus), u Voltigijinu (ungere, beschmieren), u Stulićevu (namazati, ungere, inungere, linire, illinire s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn., — namazati se, fucate colore se illinire [pulchritudinis augendae gratia] s naznakom, da iz Mi-

kašina rječn.) i u Vukovu (anschmieren, beschmieren, illino).

a. u navedenom značenju.

a) namazati (*bez riječce se*) u akt. i pas. Učini ju (*t. j. ruku*) sbraniti namazavši ju murom i balsamom. Mirakuli 94. Doniješe rusata octa, s njekijem riječmi namazaše nam polse. M. Držić 398. Usonom namazana mastim ... hrlo uzjaha ovna vrana. G. Palmotić 1, 45. Kupeć pomas i mirise za namazat ukopana (*t. j. Isusa*). G. V. Bunić 36. Trče udil k ispodivniku, a ovi namazavši rečenim ujem ni(h) ozdravi. F. Lastrić test. 17a. Da ovu travu ljudi sačuvaju, običaj imaju nezin koren s gorkim sokom namazati. A. Kanižić utoč. 490. Namaži vraćenu jamu iznutra sa sirom ili s kravljom balegom. Z. Orfelin 113. Vaše lice ... rumeni do gada mnokrat namazano. B. Zuzeri 33. Odredivaju ruke od straža namazat zlatom (*t. j. podmititi, — u metaforičkom smislu*). 61. U časi s duhom amonijaka namazanoj. P. Bolić vinod. 2, 113. Ti načini lučevu čeliju, namaži je lojem i katranom. Nar. pjes. vuk 2, 91. I kandilo od dvanaest oka sve od srme zlatom namazano. ō, 309. Umijesi od zemlje kolače i ispekvavi ih namaže ih medom. Nar. prip. vuk 228. Svaka nosi kitu cvjeća i u kiti svete masti, čim će Isusa namazati. Nar. pjes. herc. vuk 321. Jezaveša... namaza lice svoje i nakiti glavu svoju. D. Daničić 2 car. 9, 30.

b) namazati se. Nimam nego malo ulica, čim se namažu. Bernardin 45. Vodom po puti umi se i namaza voñom. M. Marulić 37. Da se obraz moj rumeni, namazah se murvam zrelim. I. Gundulić 156. Namaže se nekakvom masti ispod pazuha pa reče. Vuk rječn. s. v. vještica. Umij se dakle i namaži se i obuci hađine svoje. D. Daničić rut 3, 3.

b. izbiti, istući; vidi mazati pod e, c. Samo u primjerima. Pjančina opako namaza jadovnu ženu udarci. F. Lastrić ned. 425. Tali dobro namaza tabane (*t. j. Ilija Smilanić*). Nar. pjes. juk. 441.

NAMAZITEĽ, m. nom. ag. prema glag. namazati. Samo u Jambrešićevu rječniku (namazitel, unctor, u lat. dijelu). — Nepouzdano.

NAMAZIVATI, namazujem, impf. iter. glag. prema pf. namazati. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (namazivati često, unctito), u Belinu (ungere spesso), u Bjelostjenčevu (namazujem, inungo, — z salom, adipio, — z maslom, butyro, — z farbum, infuco, illinio fuco), u Jambrešićevu (namazujem, da bel ali rumen postanem, fuco) i u Voltigijinu (namazujem s. v. namazati).

NAMAZOVATI, namazujem, impf. isto što namazivati. Samo u Stulićevu rječniku (namazovati, namazujem, namazati s naznakom, da je iz ruskoga rječn., ali ruski se kaže namazovati). — Sasma nepouzdano.

NAMAZUKAĆE. n. nom. verb. od namazukati. Samo u Stulićevu rječniku (levis unctio, unctura).

NAMAZUKATI, namazukam i namazućem, pf. malo namazati. Od na-mazukati; samome mazukati nema potvrde. Samo u Stulićevu rječniku (leviter ungere). — Slabo pouzdano.

NAMAZIVALAC, namaživaoca, m. nom. ag. prema glag. namaživati. Samo u Stulićevu rječniku (namaživalac, namaživac, unctor, ungens).

NAMAZIVATI, namažujem impf. isto što namazivati. Između rječnika samo u Stulićevu (unctitare s naznakom, da je iz Belina rječnika, ali u tome je rječniku s. v. ungere spesso jasno

zapisano namazivati) i samo u primjerima: Čim ki bole namažuje, bole s koli napridruje. P. Vitezović pričen. 41. Pomastima se mirisnjem... namaživa, oblači se kraljevskijem hađinami. B. Zuzeri 384.

NAMČI, inf. vidi namaknuti (*u pristupu*).

NAMČOR, adj. nevaljao, gandleriv, naročito neblagodaran; dolazi od persijskoga nan = hlebec, i turskoga čor = slep, dakle onaj, koji ne vidi hleb, što mu je davan, neblagodaran. D. Popović tur. reči 157. Druge se potvrde nije našlo.

NAMÉCATI, námécām, pf. tukuti umekšati. Od na-mecati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (namecati n. pr. jabuku, weich klopfen, contundo, tundendo emollio).

NAMEČEĆE, n. nom. verb. od 1 namečiti. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (namečenje, compressio), u Belinu (namečenje, ammaccamento, acciaccamento, parlandosi come di vasi di rame o altro metallo) i u Stulićevu (namečenje, modica contusio).

1. NAMEČITI, namečim, pf. zgnečiti. Od namečiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (premo, comprimo, conculco, protero, obtero, contundo, — namečen, compressus, contusus), u Belinu (ammaccare, schiacciare come uva e simili, contundo parlandosi di rame, piombo, — namečiti se, ammaccarsi, acciacarsi), u Voltigijinu (namečiti, smečiti, a kod smečiti piše: ammaccare, schiacciare, zerknirschen, zerquetschen) i u Stulićevu (contundere, nonnihil proterere s naznakom, da je iz Mikaljina rječn.).

2. NAMÉČITI, námécām, pf. namamiti, navaditi. Od na-mečiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Oobičnije je s riječicom se negoli bez ne. Između rječnika samo u Vukovu (namečiti se, vide navaditi se s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). Namečio se kao na solilo. Nar. bl. kapet. 136. Govori se u Lici, na pr. Kad se čovjek náměč na rakiju, ne može biti bez ne. D. Skarić, — u Bukovici (u Dalm.) Da je išao čekati zimi zeca, er mu se namečio korjenice od kupusa esti. Zborn. za nar. živ. 7, 268. Da se lisica nameči u kuću, tu je sreća. 7, 286. U hrv. Primorju namečiti se znači: namamiti se na meku: riba se je namečila na meku. I. Milčetić. — Bez riječce se: Naměčiti koga, t. j. navaditi, naučiti, na pr. namečio ga u kuću, — namečila me na meso. M. Pavlinović.

NAMEČIVATI, namečujem, impf. glag. prema pf. namečiti. Samo u Stulićevu rječniku (namečivati, namečiti).

NAMČATI, inf. vidi kod nametati.

NAMEČI, namečem, pf. isto što nametati. Samo u Voltigijinu rječniku (nameči, namečem, nameo, imporre, auflegen). — Sasma nepouzdano.

NAMEDITI, namedim, pf. zasladiti medom. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nameden [sic!], alquanto melato), u Stulićevu (cibos, epulas melle dulces reddere) i u Popovićevu (mit Honig versüßen).

NAMEDIVATI, namedujem, impf. glag. prema pf. namediti. Samo u Stulićevu rječniku (namedivati, namediti). — Upravo bi se očekivalo -đmjesto -d-.

NAMEK, nameka, adj. podosta mek. U rječniku Belinu (alquanto morbido) i u Stulićevu (nonnihil molles s naznakom, da je iz Belina rječn.). Govori se u Dalmaciji, na pr. nameko vrije (t. j. bez mraza i leda). M. Pavlinović.

NAMEKA, f. isto što 2 meka, t. j. *mamac*. Samo u Belinu rječniku (nameka, allettamento, l' allettare).

NAMÈKSATI, namèksam, pf. učiniti što mekim. Od na-mekšati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (weich machen, mollio s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 434: Dobro slugi leđa namekšaše). U primjeru, što ga Vuk navodi, uzima se glagol u ironičkom smislu, t. j. izbiti, istuci.

NAMEL, m. neko žito. Potvrdu donosi samo B. Šulek im.: Secale cornutum. — Ne čini se dosta pouzdano.

1. NAMELATI, namešam, pf. isto što namleti. Samo u primjeru: Tko će drva snjeti, brašna nameleti? Osvetn. 4, 14. — *Sasma ne-pouzdano*.

2. NAMELATI, namešam, pf. uganuti, iščašiti. Biće od na-meleti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Srbiji, na pr. namešana ruka ili nogu, t. j. uganuta, poštunkuta. Etnogr. zborn. 13, 460.

NAMEMATI, namemam (? ili namemlēm?), pf. glag. prema impf. memati (vidi tam). Govori se u užičkom okrugu u Srbiji, na pr. Namemala sam rukave. S. Pelivanović (zabižežio i akc. nàmemati, ali on je zabižežio i mèmati, a jedno od toga dvoga mora biti pogreška; prez. nije zabižežio).

NAMENUTI, namenem, pf. isto što napomenuti. Govori se u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. namenuti). A. Jovićević.

NÀMÈRKATI, nàmèrkam, pf. glag. prema impf. merkati. Od na-merkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se po Hrvatskoj i Slavoniji, na pr. Jesi li namerkala košuje? T. Maretic.

NAMÈSTI, namètēm, pf. pomesti, metući zgrnuti. Od na-mesti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5.

a) isto što pomesti, t. j. metlom počistiti. Samo u Belinu rječniku (nameten, scopato).

b) metući zgrnuti. Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (namesti, mnogo skupiti metući, verendo multum congregare), u Belinu (scopando adunar l' immondezza) i u Stulićevu (immunditias verrendo congerere s naznakom, da je iz Mikařina rječn.).

c) žestoko sniježiti; vidi 1 mesti pod b. Samo u rječniku Mikařinu (namesti, mnogo nasižiti, multum ningere), u Stulićevu (snijeg namesti, abundanter ningere) i u Vukovu (ali ne na svome mjestu po azbućnom redu, nego s. v. namet: što namete snijeg).

NÁMET, m. uopće ono, što se nameće, što je nametano.

a) hrpa, nasip. U rječniku Belinu (riparo, che si fà con legni, terra e simili), u Bjelostjenčevu (namet, nasip, vallum, agger), u Voltigijinu (argine, sopraggetto, Aufwurf) i u Stulićevu (inordinata rerum congeries s naznakom, da je iz Belina rječnika). Namet mucchio. S. Budmani. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: namet od kamenja, Steinwurf, jettée.

b) Namet, zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 643. — Vašada je u svezi sa značenjem pod a.

c) isto što smet (snijega). Između rječnika tamо u Vukovu (namet, što namete snijeg). Govori se u Lici. Namet, snijeg, kad ga vjetar na hrpu nanosi. D Trsteňák.

d) poreza, t. j. ono, što se nametne kome da plaća. Između rječnika u Vukovu (die Auflage, vectigal s primjerom iz neke nar. pjesme: Nametnuo namet na vilajet) i u Daničićevu (namet, indictio, tributum s primjerima iz xiv i xv vijeka). Dohodakъ саљакуј, соће i namet i араћь да dava вљаски љовељ. Zak. duš. 50. Da nije nameta Dubrovčanom u тврђеви gospodstva ni (iz xv vijeka). Mon. serb. 435. Faraun nadostavi im danaka, nameta i harača. M. Radnić 304a. I na Stambol na nametnu namet: svu naocu po jalovu ovcu i furunu hleba bijelogra. Nar. pjes. vuk 2, 388. Pa nametnu namet na vilajet. 3, 2. Namet plaća, Zahlungsauflage. Jur. pol. termin. 39. Namet, Umgeld (umgelegte Steuerauflage). 522. Već navrgo namet na vilaet po trideset žutijeh ducata. Nar. pjes. juk. 100. Jer nikomu ne gradi nasiža a ne meće nameta na glave. Osvetn. 2, 37. Namet, Aufschlag, imposta addizionale (t. j. što se nametne, nadoda na drugu porezu). B. Petranović r. kn. 41. Pa se Arap asi učinio, na vilajet namet naturo. Nar. pjes. hörm. 2, 12. Danas je namet vrlo obična riječ u Hrv. i Slav., na pr. Koliko plaćate školskoga nameta (t. j. pored sve druge poreze koliko još plaćate odjelito za škole)?

e) zao priš. Namet, podljuta na rani, Wund-infection, morbus accidentalis vulnerum. M. Jovanović-Batut. Ne čini se dosta pouzdano; vidi nameta.

f) dodatak, nadometak. Samo u primjeru: Dadoše mu lijepu devojku, už devojku tri tovara blaga i daše mu suru bedeviju i nameta hače bedevijče. Pjev. crn. 276a.

g) čini, madje. Između rječnika samo u Vukovu (kao namet da je na nemu, namet mu je na kuću, kao čini ili madje s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Ove trave blagosivim i posvećujem za prognati čare, vezanja, uzetja, primljenja, namete i svako ino dilo džavaljsko. L. Terzić 254. Svaki duh nečisti, sabilazan, čar, čini, nameti, vezanja da se razmetnu. 256. Govori se u Otoku (u Slav.). Zborn. za nar. živ. 7, 172, — u Pojćima (u Dalm.) 10, 288, — u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. nàmèt). A. Jovićević.

h) Namet, gospodsko žito, koje se razda vodeničarima, da ga sameju preko reda, Zwang-arbeit, vis. Vuk rječn.

i) Namet pletiva znači početak pletiva. L. Zore paletk. 110, 278.

j) Ne razabira se značenje u primjeru: S one strane kupi vojevoda odš Radomirova perivoja što se nahodi i s nameti i s čipurijami (u ispravi iz g. 1388). Glasnik 24, 269.

NÀMETA, f. Kad se na jednu ranu nametne nešto drugo, zove se onamo preko Morave (u Lijevu) nàmeta. Od namete je ovo basma: Pošao putem M. Đ. Milićević živ. srbi. 268. Ima i u Popovićevu rječniku za nàm. Wund-infection.

NAMETAC, nameca, m. isto što nametak. Samo u Stulićevu rječniku (nametac, nametak). Ne čini se dosta pouzdano.

NAMETAČICA, f. žensko, koje se sámo nudi, nameće za kakav posao. Samo u Stulićevu rječniku (donna che spontaneamente offre l' opera sua per qualche cosa, mulier, quae sponte famulando praesto est). — Ne čini se dosta pouzdano.

NÀMETAK, nàmetka, m. nom. act. prema glag. nametati, nametnuti.

a) dodatak, nadometak. Samo u rječnicima, i to u Mikafinu (additamentum, mantissa, corollarium, auctarium, appendix), u Belinu (giunta o gionta), u Bjelostjenčevu (nametek, additamentum, mantissa, appendix... v. nadavek) i u Stuličevu (additamentum, additio s naznakom, da je iz Belina rječn.).

b) isto što prid. Samo u Vukoru rječniku (Aufgabe, Daraufgabe, das Aufgab, collybus).

c) Nàmetak je u švěnu přilepák krpe na sukno, da je debje za zimu. L. Zore pajetk. 110, 228.

d) Nàmetak se zove u Sarajevu onaj loši komadić mesa, što ga kasapin dade uz dobro. D. Šurmin.

e) nametak je ono, što se metne pred koju riječ. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao gramat. izraz za lat. praefixum, ném. Vorsetzsilbe. — Rđavo.

f) nametak, što se kome nametue, was aufgedrungen wird, quod obtruditur. Vuk rječn. Od nametka ne ima napretka. Nar. pjes. herc. vuk 186. Ja Boga mi nametaka ne ču, jer nametku magla pred očima. D. Šurmin (iz nar. pjesme bosanske s bišeškom, da tu nametak znači: momak, koji se djevojci nameće).

g) Ne razabira se pravo značenje u ova tri primjera: Da ne rabotaju sъ gradom ni da imaju namětka (iz xiii. vijeka). I. Stojanović hris. 11. Osvobodi gospodstvo mi ljudi odъ vsѣh rabot... i odъ sěnokosa i odъ ponosa i odъ nametka. Glasnik 24, 271 (iz xiv. vijeka). Što su sela i ljudi crkveni... osvobidi svetejo carstvo mi... otъ priselice i otъ nametku i priplate... i otъ soča i dimnine i perperača i desetka žitnoga i vinnago i vsakogog desetka živaga i nametka svinskoga i ovčega. Glasnik 27, 294.

NAMETALAC, nametaoca, m. onaj, tko se nameće. Samo u rječniku Belinu (scroccone, t. j. čankoliz) i u Stuličevu (uomo, che spontaneamente offre l' opera sua per qualche cosa, homo, qui sponte famulando praesto est s naznakom, da je iz Belina rječnika, ali u tome rječn. nema značenja, što ga Stulić postavlja, s kojim ispor. ono, što ga on ima kod nametačica).

NAMETĀLKÀ, f. neka bolest u očima. Nametačka, u očnim bolestima ono bijelo, što se navlači na oko (dakle biona). I. Pavlović (zbijeo i naznačeni akc.). Nametačka je bolest očnih kapaka; na gorњem kapku iznutra izraste divle meso u vidu čira (u Srbiji u srežu bolevačkom). Etnogr. zborn. 14, 229.

NÀMETAN, nàmetna (biće takav akc.), adj. onaj, tko nameće, — onaj, tko se nameće. Između rječnika samo i Stuličevu (nametan, nametelan, — ina i adv. nametno sa značenjem nepouzdano postaršenim: ultro, sponte, sua sponte, t. j. drage voče; ispor. u istom rječn. nametačica, nametalac).

a) onaj, tko nameće (što na koga). Samo u primjeru: Pošao putem nametan čovek, nametne opanke obuo, nametne kaiše zavio, nametnu košulju obukao, nametnu kapu metnuo. Srela ga majka Bogorodica. „Kud ideš, nametni čoveče?“ — Idem, da zadam Stanoju čireve, kraste, ospu i svakojaku boleticu (u basmi od bolesti nameće). M. D. Miličević živ. srbi. 269.

b) onaj, tko se nameće. Ni nametna nametnica ni udovna udovica. Vuk rječn. s. v. mora (iz nekakve molitve). Mimo nametne ponude ta-

lijanske. M. Pavlinović razl. sp. 98. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. parasiticus, ném. schmarotzend, — nametni korepnaci, Parasita, Schmarotzerkrebs, Fischläuse.*

e) nametan (nametana), nametnut. Samo u primjeru: Nametne i primetne gomile zovu se one, koje su po narodnom općem sudu nekom grob od kamenovača (u Hercegovini). Magazin (1866) 60.

NAMETĀNÉ, n. nom. verb. od nametati. Samo u rječniku Stuličevu (1. superjectio, 2. parasitatio) i u Vukovu (1. das Anwerfen, injectio, 2. das Aufdringen, obtrusio, 3. Dingen, subornatio, 4. die Anleitung, doctio, 5. vom Stappel lassen, projectio [navis, molae] in aquam).

NAMETATELÀN, nametateļna, adj. onaj, koji se može nametnuti. Samo u Stuličevu rječniku (qui superjaci potest). — Sasma nepouzdano.

1. NAMETATI, nàmetem, pf. satis superque imposuisse. Od na-metati; idc među glagole naveđene kod 1 na pod 3. Između rječnika samo u Vukovu (nametati, v. pf. voll auflegen, satis imposuisse).

a) nametati (bez riječje se). U grad namešta suha driva dosti, a pak ga užgaše. B. Krnarutić 17b. Ne češ... zaplesti i nametati trnja za odvratiti oni put. F. Lastrić ned. 355. Nit je naći šta on (t. j. proždriljav) ne će i čim sebe ne nameće. V. Došen 179a. Nameći u levak leskovih ili smrekovih (t. j. strugotina). Z. Orfelin 190. Govori se i piše na pr. Nametao u torbu jabuka. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Kad se žena lipo kiti i cvitove kad nameće, hoće s zvizdam da trepeče. V. Došen 103a.

b) nametati se. Samo u primjeru: Već se digli na Grahovo ravno, da se bojnih nameću pušaka. Osveten. 2, 106. Vidi metati u značenju: putati, strijeđati na str. 622b.

2. NAMETATI, nàmetem, impf. imponere, injicere. Od na-metati; idc među glagole naveđene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikafinu, Belinu, Bjelostjenčeru, Stuličevu i u Vukovu (vidi dale). Pored nametati nalazi se kašto i namećati, na pr. u A. d. Coste 1, 250 (druge potvrde vidi među primjerima); ima i inf. namitati: Mon. croat. 283 (u kajkavskoj ispravi xvi vijeka); prema tome inf. je prez. namitam i namećem, a impf. namitah (potvrde vidi među primjerima).

a. nametati, t. j. metati, stavljati, nabacivati, što na što, na koga. U rječniku Mikafinu (nametati, navrći, impono), u Belinu (imporre tributo o gabella), u Bjelostjenčevu (namećem, na-lažem, impono, superaddo, onero), u Stuličevu (nametati, namećati, superjacere s naznakom, da se nalazi u Rose) i u Vukovu (nametati, namećem, impf. werfen an —, injicio).

a) u pravom smislu. Konope mu jedni tvrde na snježani vrat nameću. G. Palmotić 3, 70b. Na glavu mu pak nameću od trnove krunu drače. 3, 167a. Jer ga podvežuje... i nameće mu brime. A. Kadrić 263. U tom ulago se je slova dvojiti i nadslovke nametati. S. Rosa vii. Nameće suproč sebi gusti glib (iz lat. aggravat contra se densum lutum habac. 2, 6). J. Matović 396 Kajsija se na šlivu nameće (t. j. kad se kalamu). J. S. Rejković 147. U ovom slučaju nije potrebno zaklopac snimati i nametati. P. Bolić vinod. 2, 183. U tom obrist-lejtnant Ivanov stane nametati most. Vuk u Ivekovićevu rječen. — Po svoj prilici ide ovamo primjer: Siju li već Turci lubenice, nameću li Šokci vodenice?

Nar. pjes. vuk 3, 373. *Taj primjer ima i Vuk u svome rječniku s. v. nametati kao potvrdu značenju: vom Stappel lassen, projicio e terra in mare, t. j. puštati, rivati u vodu, ali to značenje ne daje smisla (jer se vodenica ne riva u vodu kao lada); nametati vodenicu ne može drugo značiti nego: metati je, stavlati (na vodu), t. j. graditi, činiti; ispor. primjer iz Pjev. crn. 262a kod 1 nagraditi pod c, a.*

b) u smislu više ili manje prenesenom.

aa) uopće. Počeše zlo vladati, nepravde činiti, novearače namećati. A. Kačić razg. 37. Ova pedipsa zabilježila se i nameće od očite oblasti. A. d. Costa 2, 188. Kad su se (stamp. bez se) prijatelji moji . . . protiva meni dogovarali i pogrde namećali. G. Peštačić 107.

bb) nametati kome. Sluzi kad služba se nameće jakino meni sad. Š. Menčetić 140. Ne scijeni život moj, nu mi još nameće žalosti nepokoj. Menčetić—Držić 464. U kraljevstvu tvomu nije rati ni smeće, da jedan dragomu žalosti nameće. N. Dimitrović 85. Kći ti tezoro ni ja nijesmo uzelj, i nemo' nam te grbuje nametat. M. Držić 235. Ne može oprostiti pokornika od dužnosti, koju mu zakon nameće. A. Kadčić 275. Koji nameću desetine, carine i druga prilična brimena biskupom, popom, redovnikom. 288. Poste im ne namećem, er su oni još drobna dječica. S. Rosa 66b. Ni žalosti négovoj druga žalost ima mu se namećati. A. d. Costa 2, 44. Rič kojom ili se namiču i daju Bogu koja pomačna ili dižu koje négove izvrstnosti. I. Velikanović upuć. 436. Da upadne u tuđe šake i da primi uvjetne, koji mu se budu nametali. M. Pavlinović rad. 118. — *Ovamo ide možda i primjer:* Ne će, da zla har sluzi se vernu vik nameće. D. Rađina 17a.

cc) nametati na koga (na što). Vlise poruganje i viny na se potičete se pisati i nametati. Sava glasn. 40, 145. Da ne napišiju ni namitaju laživo na katolici ono, čto sv. Pavel kara. Š. Budinić suma 249b. Odsvud slave pun izide strah nameću na svakoga. P. Kanavelić 201. Lažete i psto namećete na slast milosrdja Božjega. A. Vitalić istum. 320. Kad se kojigod isповijeda, da je bio ganut od sržbe, on čas nameće uzrok od ovoga smućenja na drugoga. J. Matović 263. Niti namećemo uzrok na ikoga, kako učinio prvi ljudi. 501. Sval za sebe od svojih zloča opravdati krivi zabavu, koju tjera, i na biće svoje, u komu se iznajodi, nameće ih. B. Zuzeri 64. Ona išla na tuđe torove, na torove čine nametala, tuđu muku sebi pribirala. Nar. pjes. petr. 2, 16. Ne nameće na ní nikakoga posla. Đ. Daničić 5 mojs. 24, 5.

b. silom, na silu metati. U rječniku Stulićevu (nametati se, alicuius gratiam parasitorum more captare) i u Vukovu (aufdringen, obtrudo s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 630: Koju ne ču, onu mi nameće).

a) nametati (bez riječce se). Nametati im ne će najemnika. Pjev. crn. 328a (iz pjesme, koja nije narodna). Što je sto puta maňa sramota svoje neznaće priznati negoli ga pod znaće i drugima za nauku nametati. Vuk slav. bibl. 1, 92. *Govori se i piše na pr.* Ne damo mi sebi nametati takva pravila.

b) nametati se (reflex.). Polag ljubavi moje se nastani . . . ka se tebi hrani, ka ti se nameće. H. Lucić 219. Pomisli jošć, traga tko ni gospodita, bi li smil, za draga da mi se namita? 242. Dobra sreća ne bi se meni našla, zla mi se

srjeća i sama nameće. M. Držić 410. Ovu pomoć osobitu ne može čekat od Boga, ko se nameće ter ulazi u crkvu bez Božjeg nadahnutja. Đ. Bašić 255. Nikada nisam mogao u poznanstvo drugih utiskivati se i nametati. D. Obradović bas. 360. Ko te ne će, ne nameći mu se; ko te hoće, ne reci mu: ne ču. Nar. pjes. vuk 1, 360 i nar. posl. vuk 156. Ko ga nagoni, da se nameće svijetu za učitelja u onome, što sam ne zna? Vuk pis. 47. Mnogo se trudio i na silu nametao mitropolit Leontije, da on bude predsjednik. prav. sov. 7. Ima ih toliko, da ti se i sama nameće rijeć: sve može dobra voja. M. Pavlinović rad. 11. Nepozvan ne nameći se puku na dvorbu. razl. sp. 247. — *Ovamo bi mogli ići i primjeri:* Dal' se na to sam nameće, da obori svoga druga. V. Došen 232a.

c. nadometati, dodavati. Žudeji kriva svidočstva na svidočstva namitahu. Michelangelo 11. Rad izmišla i nameće i laž daje za istinu. Došen 132b. I dodaje roba k robu i nameće k globi globu. 227b. — *Možda ide ovamo i primjer:* Grisi dostojno napišuju se, namitaju se i nabrajaju se nam. Š. Budinić suma 125a.

d. bijediti, potvorati. Pravedan sam od krvine, na me zlobni ku nameću. P. Kanavelić 321. Koji za rečene uzroke nameću krivo na jednoga poluvirštvo. A. Kadčić 297. Kako namećat mi, da sam protivnik otcu? S. Rosa 66a. Nameću mi, što nije istina; nije bila istina i što su na me govorili. B. Zuzeri 189.

e. nametati se, t. j. nadmetati se u značenju toga glag. pod 2, a, f. Samo u primjeru: Odmah se za ġamiju s carem poče nametati ter dade novce odmah. Nar. prip. bos. 102.

f. nametati se, t. j. miješati se (u što). Između rječnika samo u Stulićevu (se immiscere alicui negotio) i samo u primjeru: Ne vaja se namećati i zaplićati u ona, koja se komu ne pristope. E. Pavić ogl. 585.

g. nametati koga na knigu, t. j. davati ga na knigu, na nauku. Samo u Vukovu rječniku (anleiten, unterrichten, addoceo: nameće ga na knigu).

h. naimati, nagovarati koga na što. Samo u Vukovu rječniku (dingen, suborno: nameće hajduke na lude; nem. glag. znaci: naimati, a lat.: nagovarati!).

i. nametati se, t. j. izdizati se, ispiñati se. Samo u primjeru: Nameće se kao kila na grbavo drvo. Nar. posl. vuk 189.

NAMETÁVATI, naméťávám, *imf. iter. glag. prema pf. nametati.* U rječniku nijednom. Govorovi se u Lici, na pr. Danas moram predu na taru nametavati. J. Bogdanović.

NAMÉTI (na mèti?), *adv. pri ruci. Samo u Vukovu rječniku:* bei der Hand, ad manum: Daj mi onu knigu (što si mi obrekao), ako ti je nameći. — *Tamno.*

NAMETKIÑA, f. *Samo u Vukovu rječniku:* djevojka ili udovica, koja se nameće kome, da je uzme, die Aufgedrungene, obtrusa s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 630: Koju ne ču, onu mi nameću, a ja junak nametkiñe ne ču (*izatoga dolazi stih:* Nametkiña kuéna razmetkiña).

NAMETLÍV, adj. onaj, koji se nameće. *Samo u Popovićevu rječniku* (zudringlich).

NAMETLIVOST, f. *svojstvo onoga, koji je namećiv.* *Samo u Popovićevu rječniku* (Zudringlichkeit).

NAMETNICA, f. isto što nametkića. U rječniku Stulićevu (nametnica, nametačica) i u Vukovu (nametnica, nametkića s primjerom iz neke nar. pjesme): Koju oču, onu mi ne dadu, koju ne ču, onu mi nameću; a ja junak nametnici ne ču, da se ne bi nikad oženio). E se jesam junak oženio, a Turkićom jednom nametnicom; nametnica na grlo tavnica. Pjev. crn. 169a. Niti si me kao bjeđeniku ni nametnicu uzeo. V. Vrčević niz 16. Koja nema pristupišta prek' ovoga b'jela dvora, ni kamenka kamenica ni vjetrušna vjetrušnica ni nametna nametnica (*iz neke molitve*). Vuk rječn. s. v. mora. A ja, babo, ne ču nametnice; nametnica svaka samovoљna. Nar. pjes. vuk 6, 261. — *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.*: bilina nametnica za lat. planta parasitica, nem. Schmarotzerpflanze.

NAMETNIK, nametnika (jamačno je takav akc.), m. onaj, tko se nameće. U rječniku Stulićevu (nametnik, nametalac) i u Popovićevu (Parasit) Derviš-beg je nyozi (*t. j. Krajini*) baštiča, a ti si joj silan nametniče. Osvetn. 7, 65. — *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao zoologički izraz*: nametnici za nem. Parasiten, Schmarotzer, tal. parassiti.

NAMETNUĆE, n. isto što namet pod d. Kao da je to u (jedinom) primjeru: Dođe novo nametnuće na više nego vridnost istoga poja. A. Blagojević khin. 7.

NAMETNUTI, nametnêm, pf. imponere, injicere. Od na-metnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu, Voltižijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže).

a. metnuti, staviti, nabaciti. U rječniku Belinu (nametnuti breme, addossare, mettere qualche cosa sul dorso), u Voltižijinu (aggiungere, zulegen), u Stulićevu (superjacere) i u Vukovu (werfen an —, injicio, n. p. uže volu na rogove, koňu na vrat).

a) u pravom smislu. Svrhu koga nametnuvi puk gomilu stinah ugasi se srđba Božja. A. Kačić kor. 110. Važa istom malo na kola nametnuti (*t. j. tereta*). I. Jablanici 116. Na Dunavu ćupriju nametnu. J. Rajić boj 66. Ele tako od tučenog lana kasno koja seb' nametne stana. J. S. Režković 255. Da se ... ako bi koji obruč pukao, drugi nametnuti može. P. Bolić vinod. 2, 206. Posle nametni kapak (*t. j. na kotaku*) i dobro oblepili. 2, 423. Pošto ga vešač, nametnuvi mu ličinu na vrat, otisne s merdivena. Vuk dan. 4, 38. Tu na Sali našavši most, koji su Francuzi otkinuli, nametne ga i utvrdi ... Da su, kad su Francuzi od brega potisnuti, bile još samo četiri lade nametnute. Vuk u Ivezovićevu rječn. Nametnuti vodenicu, vom Lande in's Wasser, propello, projicio. Vuk rječn. (*Ovo Vukovo tumačenje nije dobro; vidi kod 2 nametati pod a, a, što je rečeno pri posljednjem primjeru*). Nametnuti vesla ... znači spravit vesla za vožnju (*stamp. vožnje*). L. Zore rib. 326.

b) u smislu više ili manje prenesenom.

aa) uopće. Samo u primjeru: Sudac crkveni ne može nametnuti osuđenje teško. A. d. Costa 2, 53.

bb) nametnuti kome. Takovim zasluženu globu neka rufet nametne (*iz svršetka XVII vijeka*). Glasnik II, 3, 21. Dado zapovid, da se nimaju dvaput veći posao nametne. E. Pavić ogl. 104. Odgovori ... da će im mesto polašnice još veća davaća nametnuti. 297. Ovi trud nametnuše (*t. j. biskupi*) arcižaknom. A. d. Costa 1, 202. Crkva grčka ne će se moći od ovoga jarma oslo-

boditi, koga je ona sebi kao slipa nametnula. A. Kanižić kam. 334.

cc) nametnuti na koga. Ne mogadijahu Berlinci dati sve one novce, koje nametnuo bijaše na ne Haddick. I. Zaničić 123. Mogu lasno poznat velika i težka držanstva, koja nametnuše na se. D. Bašić vi. Da je Formos papa hotio jaram na crkvu carigradsku nametnuti. A. Kanižić kam. 435. I na Stambol on (*t. j. Arapin*) nametnu namet. Nar. pjes. vuk 2, 388. I nametnu zulum na Kosovo (*t. j. Arapin*). 2, 418. Pa nametnu namet na vilaet. 3, 2. Ako ko dometne ovome, Bog će nametnuti na nega zla napisana u knizi ovoj. Vuk otkr. 22, 18. Nametnut éu harač na Bugare. Nar. pjes. juk. 68. Na i su čini nametnuti. Osvetn. 4, 69. Car asirski nametnu na Jezekiju, cara Judina, tri sta talanata srebra. D. Daničić 2 car. 18, 14. Kralj Ludovik ... na Dubrovčane samo nametne 500 dukata na godinu da plaćaju. istor. 232. — *Ovamo se meće i primjer*: Al' u crkvi nejma tko početi (*t. j. pjevati*), jer jim dođe niki stid prokleti ... pak je vrag te stvari premetnuo i na dobro stida nametnuto. M. A. Režković sat. 49.

b. silom, na silu metnuti što. U rječniku Stulićevu (nametnuti se, se intrudere, alicuius gratiam parasitorum more captare) i u Vukovu (nametnuti, aufdringen, obrudo, — nametnuti se, sich aufdringen, obrudri).

a) nametnuti (*bez riječice se*). Jerbo, zejer' jest samo nametnito ime. J. S. Režković 260. Ili im je u novija vremena zakon ovaj na silu nametnut. Vuk u Ivezovićevu rječn. Đevojka je moja objubljena, ljubile je pašine delije, pa je mene silom nametnuli. Nar. pjes. vuk 6, 261. Nek Hrvati ... svakomu nametnutomu zakonu slobodno odpjevaju: Nema za nas zakona bez nas. M. Pavlinović rad. 7. Uzimaju to ime srbsko nametnuto kroz propovijed i nauk hrišćanski ko ime svojoj vjeri. razg. 45. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.*: nametnut, aufgezwungen, Zwang-, nametnut hod, Zwangscours (z. B. der Banknoten), nametnut zajam, Zwangsanhänger, tal. prestito forzato.

b) nametnuti se. Oni se ... nametnu svijem selima i za spahiye i za čitlik-sahibije. Vuk rječn. s. v. čitlik. Kako ste vi vlastela podjarmila puk i silom mu se nametnula gospodarom. S. Lubiša prip. 208.

c. obijediti, potvoriti. Između rječnika samo u Belinu (metnuti krivinu, addossare un delitto ad uno, ciò è incolpare, — nametnuti krivinu na drugoga, scolpare se, incolpar altri) i samo u primjeru: Jeda se može krivina na pripovidaoca nametnuti? A. d. Bella razg. 123.

d. najmiti, nagovoriti, navesti. Između rječnika samo u Vukovu (dingen, suborno, cf. potpustiti: nametnuo hajduke, da ga poharaju; — nem. glag. znači: najmiti, a lat. nagovoriti!). Tu gospoda mnoga izgibose, koji kraja na zlo nametnuše. A. Kačić razg. 98. Da jedan s puškom ili s nožem u rukuh reče divojci: ili pojdi za me ili ču te ubit To isto reci, da druge nametue ter da ju tako strahovito usiluju, da pođe za nega. M. Dobretić 551. Pravi ajduk nikad ne će ubiti čoveka, koji mu ništa ne čini, već ako da ga nametne kakav prijatelj ili jatak. Vuk dan. 2, 92 (*u rječniku Vukovu s. v. hajduk nalazi se ovaj isti primjer, ali je nametne prenijeno u nagovoru*).

e. nametnuti se, t. j. dati se, naklopiti se na što. Između rječnika samo u Vukovu (nametnuti se, sich verlegen, auf etwas begeben,

incumbo in aliquid: nametnuo se na knigu). Nametnu (*stamp.* nametu) se ni dvojica na pazar, u tom svade se. Glasnik II, 1, 184. Zaludu ste se, vi Hrvati, nametnuli na stare listine pa mislite, da cete nas za pas zadeti. M. Pavlinović razg. 25.

f. nametnuti se kao poči, otisnuti se, naturiti se. Između rječnika samo u Vukovu (nametnuti se za kim, sich aufmachen, accingor). Grišnik . . . zašao s puta od spaseña nametnuvi se na stazu od vičnega izgubljenja. F. Lastrić od' 239. Pa se tlakom Ramo nametnuo. Nar. pjes. hörm. 2, 140.

g. nametnuti se, t. j. izdići se, ispeti se. Između rječnika samo u Vukovu (nametnuti se, sich ansetzen, z. B. ein Übel am Fusse, adharesco: nametnuto mu se nešto na nogu) i samo u primjeru: Idaše pepeo po ajeru kako oblak i od onoga nametnuše se na Egipćijani niki čiri i prištovi. M. Radnić 34b.

h. rijetka pojedinačna značenja. a) nametnuti koga na knigu, t. j. dati ga na knigu, na naku. Samo u Vukoru rječniku (anleiten, addoceo: nametnuo ga na knigu). — b) nametnuti što na što, t. j. odbiti. Samo u primjeru: Da ne bi negovi neprijatelji dugo produžeće nametnuli na nemogućstvo. Đ. Bašić 61. — c) pokriti. Samo u primjeru: Nametni me od gore ševarom, da m' ne jede od gore zvjerene. Hrv. nar. pjes. Š, 348. — d) Nametnuti ili navrći bježevu isto je kao splesti kosicu i nanizat šve. L. Zore paletk. 110, 228.

i. Nejasno je značenje u primjerima: Kad prisadiš, nametnu se crvi. J. S. Rejković 139. Čvan ako nametne se suša. 212.

NAMETOVATI, nametujem, *impf.* isto što 2 nametati pod b. Samo u Daničićevu rječniku (nametovati, obtrudere s primjerom iz XII vijeka). Da im' ne nametuje bez vože meso kupiti. Mon. serb. 52.

NAMETPUŠKA, m. (f.?), nametnik, čankoliz. Samo u Stulićevu rječniku (parasitus s naznakom, da je iz Belina rječn., ali u Bele nema te rijeći). — Ne čini se dosta pouzdano.

NAMÈZGRATI, namèzgrām, pf. dobiti mezgru. Od na-mezgrati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Neka piye vodu od breze, kad ona u proleće namezgra. M. Đ. Miličević živ. srb. glasn. 22, 189.

NAMÉZGRITI SE, namézgrím se, pf. glag. prema *impf.* mézgriti se (vidi tam). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Nebo se namezgrilo, biće promjene. J. Bogdanović.

NAMEŽURATI SE, namežürám se, pf. narozi se, smežurati se. Od na-mežurati; samome mežurati nema potvrde, a postane mu je tamno. Samo u Vukovu rječniku (sich runzeln, corrugari: namežurala se halina, kruška, kad uvrene; prsti u ruka, kad se po vodi š nima dugu šta radi).

NAMGALIN HAN, m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Proljeće je riječ tamna.

NAMGE, (važada je) f. pl. ime nekom mjestu za-bižeženo u pomeniku iz g. 1763. I. Stojanović hris. 185.

NAMI, riječ tamna značenja i postana. Samo u primjeru: Pa obuće tri kavada zlatna, jedan zelen do zelene trave, drugi crven do zemljice crne, treći nami (biće nekakva boja), što junake mami. Nar. pjes. stojad. 2, 65.

NÀMICÂNE, n. nom. verb. od namicati. Samo u Vukovu rječniku (1. das kleinweise Zusammenbringen, comparatio lenta et minuta, 2. das Spiessen, infixio, 3. vide natezañé).

NÀMICATI, nàmicëm, *impf.* admovere. Od na-micati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Najstarije su potvrde iz početka XVII vijeka).

a) micati što na što. Feriš-paša . . . vučju kapu nad oči namiče. A. Kačić razg. 110. Sto on klobuk na oči namiče, to on veli: S Bogom ostaj, draga! Nar. pjes. vuk 1, 477. Samur-kalpak na oči namiče, a buzdovan uza se privlači, britku sablu na krilo namiče. Nar. pjes. vuk 2, 431. — Ovamo ide po svoj prilici i primjer: A kad vide srpski car Stjepane, on namiče okom na Lazara. Nar. pjes. petr. 2, 141. Vidi micati s okom u poslednjem primjeru kod micati pod 1, a, b.

b) bacati što na što. Samo u primjeru: Kad vide vješača, da mu namiče ličinu na grlo. Nar. prip. vrč. 8.

c) nabavljati, pribavljati. Između rječnika samo u Vukovu (kleinweise zusammenbringen, lente et minutim comparo; rijeći kleinweise i lente et minutim, t. j. ponalo, nijesu potrebne). Tijelo čovječe . . . ima potrebu od hrane, kojom namiče ono, što naravni ogań smaňkava. M. Divković bes. 508. Što ne možemo stignuti dobra djela čineći, od potrebe je, da ono tuge i nevoje dobrovođno podnoseći namičemo. 532. Težak . . . s pomnom smiče štetnu travu, draču škodnu, a pak sadi i namiče mjesto toga lozu plodnu. A. Vitalić ost. 5. Što je fajda, što svih namiče, kada hranu iz žitnice smiče? M. A. Rejković sat. 106. Dobar kućnik sve (h)rane namiče, zimom gladno da ništo ne viće. J. S. Rejković 114. Kućanin, koji radi posla klijasad namicati mora. 233. Kad su bili (t. j. sinovi) od dvanest godina, namiče im (t. j. krajl) koňe i oružje. Nar. pjes. juk. 45. I štogod mu gotova teciva, sve Novica na oružje sl'jeva . . . pa namiče uvijek oružje. Osvetn. 2, 102.

d) pojedinačna rijetka značenja. aa) zadatavi. Samo u primjeru: Ter mi jad namiču. Đ. Baraković vila 258. — bb) sujetovati, nagovarati. Samo u Stulićevu rječniku (suadere, persuadere, hortari s primjerom, za koji se kaže da je iz kajk. pisca Muliha: jošte i mene na toj namičesh, neka se i ja izgubim). — cc) nabijati. Samo u Vukovu rječniku (namicati na kolac koga, vide nabijati s primjerom iz neke nar. pjesme: Te na kopje Turke namicaše). — dd) natezati, mučiti se. Samo u Vukovu rječniku (n. p. namiče kao mati s jedinčetom, vide natezati).

e) Ne razabira se značenje u primjeru: Na prešlice (sic!) ni pogledat ne će (t. j. djevojka) neg' namiče na oružje svitlo (na istoj strani malo pred tijem stoji: Na prešlice ni gledati ne će, neg' se drži oružja svitloga). Nar. pjes. istr. 1, 12.

NAMIG, m. isto što mig. Samo u primjerima: Sa strašljivošću ispušnje i same namige tuđe diplomacije. Nov. srb. (1834) 56. A kadija gorjiv na turčene, a još vrući na ženske namige. Osvetn. Š, 12. U oba bi primjera oblik namige mogao stajati prema nom. sing. namiga, ali nije prilik.

NAMIGAÑE, n. nom. verb. od namigati. Samo u Jambrešićevu rječniku (nutus, u lat. dijelu).

NAMIGATI, namigam, *impf.* glag. prema pf. namignuti. Samo u Stulićevu rječniku (namigati, namigavati, namigivati s naznakom, da se nalazi

u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

NAMIGAVAĆE, *n. nom. verb. od namigavati.* Između rječnika *samo u Bjelostjenečevu* (nictatio). Uvriđuje poštence i dobar glas iskrnega ričma, namigavanjem oli ostalim bilizim. Blago turl. 2, 192. S nikim zlamećem namigavača zazva me, da bi š nim išao. I. Velikanović prik. 57.

NAMIGAVATI, namigavam, *impf. iter. glag. izveden od namigati.* U rječniku *Bjelostjenečevu* (namigavam, annicto, nicto, nictor, niveo, con-niveo . . .), u *Jambrešićevu* (namigavam, anno), u *Voltigijinu* (namigavati, namigivati, occhieggiare, winken) i u *Stulićevu* (namigavati, namigivati s naznakom, da je iz *Habdeličeva rječn.*). Mimo prolazeći nikoji mladinci . . . smejući se joj namigavali. A. Blagojević khin. 40.

NAMIGIVALICA, *f. isto što namiguša. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.*

NAMIGIVALO, *m. onaj, tko namiguje. Samo u Vukovu rječniku (der gerne zuwinkt, qui innuit).*

NAMIGIVĀNE, *n. nom. verb. od namigivati. Samo u rječniku Belinu (accennamento con gl' occhi) i u Vukovu (das Zuwinken, innutio).*

NAMIGIVATI, namigujem, *impf. isto što namigavati i istoga postana.* U rječniku Belinu (accennare con gl' occhi), u Voltigijinu (namigavati, namigivati), u Stulićevu (oculis nictare: namigiva mi i glavom klima, da umuknem, nutat tapite et nictat oculis, ne loquar) i u Vukovu (namigivati na koga, zuwinken, innuo s primjerima iz nar. pjes. vuk 1, 582). Đegod čuje, poručuje, degod vidi, namiguje). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.

a) uopće. Ner se počne ocijerati (t. j. morski medvjed) i očima namiguje. M. Vetranić 1, 21. Ki riječmi veze, a okom namiguje. M. Držić 138. Koji mrziše na mene hote i namiguju očima (stamp. očiju, — iz lat. qui oderunt me gratis et annuant oculis. psal. 34, 19). B. Kašić rit. 380. Blazni licem, srcem truje ter prijazan sprjed kažuci s strane rotno namiguje I. Đordić salt. 110. Namiguje okom . . . i u srcu uzdrži zlo. J. Banovac pripov. 151. Mnogi zajedno si-deći prođe mimo ne oni ili ona, i udil se počmu niki jedan na drugoga pogledati i nasmijavati, namigivat, glavom krečat razgov. 116. Dohode . . . klimajući glavom, namigivajući okom, bijeg davajući ustima i rukama. A. Kalić prop. 224. Nuto didije, de namiguje! Nar. pjes. vuk 1, 385. Mukom muči Janković Stojane . . . namiguje lijepu djevojku: „Ti ne boj se, Janković Stojane!“ Nar. pjes. marjan. 91. Čovjek nevaļao . . . namiguje očima. Đ. Daničić priče sol. 6, 13.

b) namigivati kome. Jedna drugoj (t. j. zvijezda) želja snići trepteć kano namigiva. A. Kanižić uzr. 233. Namigivahu ocu negovu, kako bi on htio, da mu nadjenu ime. Vuk luk. 1, 62. De me vidi, sve mi namiguje. Nar. pjes. herc. vuk 69. Čoravu nema fajde namigivati. Nar. bl. kapet. 35.

c) namigivati na koga. Prota Nenadović stane namigivati na ň govoreći mu polako: Čuti, od Boga našao! Vuk grada 51. Tomaš kolom uzmahuje, a na služe namiguje: „Prikučite koće kolu“. Nar. pjes. vuk 1, 282. Nuto vid'te Tukunlike bana, namiguje na svoje soldate. Nar. pjes. bōrm. 1, 119.

NAMIGLIV, *adj. onaj, koji namiguje. Između rječnika samo u Popovićevu (kokett).* Sviđu ljudi preziraće . . . posmješanje i pogano namigivo

poruganije. D. Obradović sov. 106. Alaj imam namigliivo jače, i u crkvi namiguje na me (iz nar. pjesme slavonske). S. Ivšić (zabilježio i naznačeni akc.).

NAMIGNUĆE, *n. nom. verb. od namignuti. U rječniku Mikaliniu (namignutje, namagnutje, miganje, nictatio, nictus), u Belinu (namignutje, accennamento con gl' occhi) i u Stulićevu (nictatio, nictus s naznakom, da je iz Mikalina rječn.). Znade on, što po jednomu namignuću more slidit. A. Kanižić uzr. 226. Biti će spravan i podložan na namignuće oka. J. Matović 113. Koliko se muž prikloniti ima vojni žene i također žena vojni i namignuću muža. 390. Zlameća mogu bit također ova: namignuće z glavom, stisnućeoli ufaćeće za ruke i druga prilična. M. Dobretić 459. Negov život vas visjaše . . . o jednom namignuću Davidovu. B. Zuzeri 125.*

NAMIGNUTI, nāmignēm, pf. mignuti (na koga, na što). Od na-mignuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II. 1. U rječniku Mikaliniu (namignuti, namagnuti, hijati očima, annuo, nicto, annicto, nictor), u Belinu (accennar con gl' occhi), u Bjelostjenečevu (namignul sem s. v. namigavam), u Stulićevu (nicere, annuere, nictare, nictari s primjerom iz Đordića: I prijazan sprjed kažuci strane rotno namiguju, — ali taj primjer ide pod namigivati) i u Vukovu (namignuti na koga, zuwinken, innuo, cf. namači, namagnuti). Najstarija je potvrda u Mikaliniu rječniku.

a) uopće. Za ubiti čelade u poštene dosta je glavom krenut, okom namignuti, prstom gnututi. J. Banovac razgov. 119. Kad se namigne okom. Đ. Bašić 93. Usuo je pak namignuo, da pripale. B. Zuzeri 371. Ševa . . . hodeć glavu podigne, skladno sakupi krila, a očima namigne. M. Katančić 74. Velikim je okom prevadio, a desnjem brkom namignuo. Pjev. crn. 48b. Tri puta me lani pogledao, a projetoš okom namignuo. Nar. pjes. herc. vuk 124. Kad sam bila u kolivki mala, još sam onda namigniti znala (nar. pjesmica slavonska). Zborn. za nar. živ. 7, 94.

b) namignuti kome. Ter sokolu namignu u sjeveru ledenomu. Nar. pjes. bog. 146. Namignuše družini . . . da bi došli i pomogli nima. P. Knežević osm. 373. Namignu cesar jednomu od najveće svoje gospode . . . da Jurju odgovori. F. Radman 12. Kada komugod namignemo štogod. J. Matović 126. Meno oni čovjek nije nikada ni čuo ni video, a kamoli poznavao, nego ste mu vi kučke namignule. Nar. prip. vrč. 13. Onda Rado namigne dvjicu, da prođu naprijed. S. Ľubiša prip. 80. Namignuti komu, Jemandem zuwinken. U Dubrovniku i u Prćanu. M. Rešetar štok. dial. 255.

c) namignuti na koga. Car namignu na ciprijanski otok laki. J. Kavanin 190b. Na nega je pobratim desnjem okom namignuo. Nar. pjes. bog. 224. Jedan namigne na drugoga ili ga dotegne laktom. Đ. Bašić 93. Namignuo jedan na drugoga . . . pa u Turke juriš učinili. Pjev. crn. 199b. Na ġelata okom namignuo tere Muju odasjeće glavu. Nar. pjes. vuk 1, 565. Mrsteći se namignuti na koga, da što ne čini. Vuk rječn. s. v. pomrknuti. Namignuše jedan na drugoga. Nar. pjes. juk. 48. Ja ču na te okom namignuti, a ti ćeš se hitar dogoditi. Nar. pjes. pet. 2, 136. Sjed' pred me pa namigni na me. Nar. pjes. kras. 134.

NAMIGOVATI, namigujem, *impf. isto što namigivati. Samo u rječniku Belinu (accennar con gl' occhi s primjerom iz Đordića, koji je u*

ovom rječniku naveden s. v. namigivati) i u Stulićevu (namigovati, namigivati).

NAMIGUŠA, f. žena, koja rado namiguje na koga, die gerne zuwinkt, innutrix. Vuk rječn. Prodi se ofrkuše i namiguše. Nar. posl. stojan. 143. Drugijeh se potvrda nije našlo.

NAMIJENDELEN, upravo *pas. partic. od namijendeliti*, *kojemu glag. nema potvrde, a značio bi: načiniti što (kakvo jelo) s mijendelima. Samo u Stulićevu rječniku (amygdalaceus).*

NAMIJÈNICA, f. prasica, što se namijeni, da se za Božić zakoče. Vuk rječn. (*s naznakom, da se govori u Grblju*). Druge se potvrde nije našlo.

NAMIJÈNITI, námijením, pf. destinare, dicere, decernere . . . Od namijeniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 5. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu (*u ovome s naznakom, da se nalazi u Gundulića*) i u Vukovu (vidi daje). Nalazi se u akt. i u pas. (*u ovome i s riječcom se*). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka.

a. odrediti s kakvom namjerom, odlukom. U rječniku Belinu (predestinare), u Stulićevu (disponere, ordinare, statuere) i u Vukovu (anmeinen, zudenken, destino, cf. nareći, s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 269: Svako slovo u krovokljeno, na junačko t'jelo nam'jeneno).

a) uopće. I s (*štamp. bez s*) bezakonijemi namijeñenih (*iz lat. et cum inquis deputatus est. luc. 22, 37*). N. Raňina 102b. Zašto je crkva mjesto određeno, namijeñeno i posvećeno gospodinu Bogu. M. Divković bes. 709. Da plod od onijeh otajstva bude se namijenit i obratit bude nami u koris. M. Orbin 134. Ako je namijenila već života moga osude ter uzoće moja vila, da svakog umrijet bude. I. Gundulić 257. Učiniše zavjet ostaviti u jedan dan namijenit sfe, što imahu. B. Kašić in. 48. Posli se s ňim upućevaše . . . na namijeñeno mjesto. fran. 107. B. Divica bivši . . . sv. Ivana namijeñena krstiteљa još u utrobi zatvorena posvetila. is. 4. Namijeniti malahnovo vrimena, za da promisi. P. Radovčić nač. 73. Već podeli i nameni, svoje mrtve sve spomeni. Nar. pjes. vuk 1, 188. U štograd kucneš, ondole će izlaziti na stotine onake aspre, kake ti namijenisti. Nar. prip. vuk 120. Pravo palo, komu se poslalo ko u kolu rumena jabuka nam'jenenoj u krilo djevojci. Osvetn. 2, 18.

b) namijeniti kome, čemu. A ňim ti namini zala svake vrsti. M. Marulić 22. Vila bosil dragomu namini. G. Držić 389. Jošte ti nijesam sedam lit imala, otkle me je majka hrabru namijenila. Menčetić—Držić 510. Bogu se namintaj ovnić da zgori. M. Vetranić 2, 296. Sinove izraelski nisu ňih službu nijednomu idolu, nego samomu prvomu Bogu naminili. Proroci 5. Nij daleće namijeniti twojoj sreći. M. Pelegrinović 183 (*č. I. Gundulić 375*). Lubicu . . . Bog išti namijenil tebi jes. F. Lukarević 11. Ŋegovoj milosti . . . sve namijeni i pridaj. A. Gučetić roz. mar. 283. Er velika djela stoje namijeñena velicima. I. Gundulić 505. Ovi dan je namijeñen slavi i časti dive Marije. Michelangelo 47. Spravi na boj tvu desnicu i koju ti Bog namijeni, osvoji lijepu vjerenicu. G. Palmotić 2, 143. Dijak upasti će u osudu od jednoga dukata za namijeniti ga gradenju od zvonika. M. Bijanković 95. Prvi (*t. j. tempal*) Jovu bi sagrajan, pak namijeñen djevi majci. J. Kavaňin 320a. Brez posvetilišča križa, koga dostojaanstva nami jesu namijenena. I. Marki 57. Koji zemlju, od Boga nenu namijeñenu, posjedovahu. I. Đordić salt.

53. Imamo namijeniti svu jakost i način ovoga prošenja Bogu i slavi ņegovoj. J. Matović 485. Ostat hoćeš oslobođen od svih muka tebi namijenih. I. P. Lučić razg. 108. Al' sam Maru drugom namenila, namenila Avramu spajji. Nar. pjes. vuk 3, 501. O devojko . . . od kad sam te sebi nam'jenio, svaka mi je dobra srca bila. Nar. pjes. hrv. vuk 124. Da bude ona (*t. j. djevojka*), koju si namijenio sluzi svojemu. D. Daničić 1 mojs. 24, 14. On je bio neumorni pomagač u svem, što je bilo občemu dobru namijeñeno. M. Pavlinović rad. 26. Dok ne propoje ono starinsko zvono, kojega mi je jedan ded kupio . . . pak ga namijenio crkvi. S. Lubiša prip. 198. Pita vladika kneza, komu će sveću namijeniti novu crkvu (*tu je kao: posvetiti*). prič. 109.

c) namijeniti na što. Zač pjesni . . . sve na čas na twoju tebi sam namijenio. M. Vetranić 1, 410. Čari, koje te muče i još ako su odredene (*štamp. određene*) i namijeñene na smrt. L. Terzić 242. Dužan je svoje pokajanje upravit ili namijenit na ispod, koju želi učinit. I. Grlić 124. Krajevi . . . od Boga pomazani i namijeñeni na vlađane i na spasene naroda. S. Rosa 4a. Obojica bihу ostavjeni i namijeñeni . . . na razsuće. 21a. Zaštobo se sva ova namiňuju ili doisto imaju se naminiti na pošteñe Božje. A. Kanižić bogoljubnost 546. Na ňihovo spasenje namijeni sve čase, sva ganutja svoga živjena (*t. j. Isus*). I. M. Mateić 202. Naredi twoje posle potrebne i namijeni ňih na slavu Božju. Misli krst. 14. Onakovom smrti umru, na kakovu ona (*t. j. vještice*) bude namijenila. Vuk rječn. s. v. vještice. On zna, koje od ovih madija važa sastaviti i na kakovo zlo namijeniti. s. v. madionik. — *Ovamo se meće i primjer:* Koji ste mi podežili i na Boga namenili. Nar. pjes. vuk 1, 146. Tu će na Boga biti poradi kratkoće (*potrebne za stih*) rečeno mjesto na slavu Boga.

d) protiva čemu. Samo u primjeru: Protiv kojegod nemoći budu namijeñene i privite (*t. j. ružice*). L. Terzić 219.

e) u što. Samo u primjerima: Ki ćud svu promini, kako u koju stvar potriba namini. M. Marulić 127. Neka plati dukat, koji se ima naminiti u stvari bogoljubne. M. Bijanković 105.

f) za što. Namini za vazda g. kanonik oni stan za običajnu gostinicu. B. Kašić fran. 25. Prošenje, koje može se naminiti za duše u purgatoriju. P. Radovčić ist. 233. More se . . . naminiti ovo bogoljubstvo za kojigodir naš grijeh. P. Posilović nasl. 91b. Za koju sam (*t. j. dušu*) ja ovo posvetilište prislavno namijenila i odlučila. V. Andrijašević put 216. Štole . . . ke su im za ures namijeñene. J. Kavaňin 522b. Sva rečena prošenja . . . mogu se naminiti za duše. F. Parčić 95. Da misnik ne namini plod osobiti za one, koji bogomiono slušaju misu. A. Kadčić 66. Kad se namini molitva za duše od purgatorija. H. Bonačić 130. More dobiti obilato prošene i ovo isto prošene odlučiti i naminiti za mrtvih duše. A. Kanižić utoč. 251. Šesti očenaš namijeni za svete oce pape. L. Radić 67. (*Župnik*) može naminit posvetilišće . . . za onoga, koji bi mu dao zadužbinu. I. L. Garanin 25. Da misnik odredi misu za jednoga, a ņegov starinsa namini istu za drugoga. M. Dobretić 373. Jest potribito jošt, da Isukrstovo zadovođenje za nas namini se, što se čini po sakramenth. I. Velikanović upuć. 3, 93. Što za Boga udelite i za dušu namenite. Nar. pjes. vuk 1, 137. Najprije se pošile nekoliko momaka, koji su nami-

jejeni za svatove, da iz crkve donesu barjak. Vuk kovč. 47. Djecu, koja su nainijeđena za sveštenstvo, obuku u svešteničke hajine. rječn. s. v. svrzmantija. Kad spusti treću (*t. j. djevojku*), on nu za sebe namijeni. Nar. prip. vuk 11. Namijeni op'jelo za Luku. Osvetn. 2, 27.

b. pokloniti, prikazati. Izmedu rječnika samo u Stulićevu (dicare). Zato s'm odlučio namijeniti i pokloniti vašemu gospodstvu . . . ovo moje djelo. M. Dživković nauk xxv. Kakono ostala proštenja mogu se namijeniti i pokloniti, tako se i ovo proštenje . . . može rjeti za koga je komu draga. 221a. Naminih trud moj pismeni . . . stricu mojemu. I. T. Mrnavić osm. 3. Čim sebe i blago ner Bogu namini. 85. Vružakna nije Cipčića, kom nainijeni prva dila isti Marul. J. Kavačić 95b. Dobra djela ostalih svetih namijeni i prikazi pravdi Božjoj za pokoru. I. Grlić 139.

c. naumiti, odlučiti. U rječniku Bjelostjenu (nameñen, intentus, propositus, institutus, — nameñeno je od mene ili namenil sem, propositum est mihi). u Voltigijinu (nameniti, intenzionare, absehen, Willens sein, — namen, intenzionato, gesintt) i u Stulićevu (sibi proponeere, decernere). Gnjido . . . koja sam namnil dat Ružici mojoj. P. Zoranić 61. Korist od svete mise prima oni, za koga misnik namijeni i odluci misu reći. I. Grlić 77. Ja, koji sam naminio svitovati druge. A. Kanižić utoč. III. (Bog) namijenio bijaš puk oni pokarati, ali nije pokarao. 217. Kada Pavao s Barnabom naminili ići u Mañu Aziju, fran. 44. Kada on u mladosti naminio bijaše ići pod zastavu Isukrstova, uzr. 118. Za koje je misu naminio reći. bogołubnost 78. Vasilija . . . namini prije svega crkvu . . . umiriti. kam. 256.

d. primijeniti. Da se može ova pripovijes na tkoga od onjeh, koji me slušaju, namijeniti. B. Zuzeri 92. Nu sadara onu istinu . . . na nas istijeh namijenimo. 158. Ne možemo li ove riječi kojijem načinom istintijem i na mnozijeh, osobito medu nami, namijeniti? 169. — Možda ovamo ide i primjer: Zato je pridobro . . . da svaki naminili one strahne svomu posobojnomu sudu. P. Radovčić nač. 306.

e. pripisati, prisvojiti. U rječniku Belinu (attribuire, ascrivere, cioè riconoscere, — namijeniti sebi, arrogarsi, attribuire a se) i u Stulićevu (namijeniti sebi, sibi aliquid arrogare, tribuere). Da bi naminio tko sebi što nejma . . . lažju bi svidočio. I. Velikanović upuč. 1, 346. Jest istina katoličanska, kada o Isukrstu govorimo, naminiti Bogu, što je posobno čoviku, i reći od čovika, što je posobno Bogu. A. d. Bella razg. 224.

f. naznačiti. U rječniku Belinu (assegnare) i u Stulićevu (designare, constituer, assignare). Ti ćeš naći doštoje Mesije namijenio od proročanstva. S. Rosa 19b. Spasiteł viseći o križu bješe nuj namijenio na mjesto svoje Ivana za sina. 194a.

g. pojedinačna rijetka značenja. a) ubrojiti. Kao da je to u primjeru: U kojigodi čas . . . uzdahne grešnik, svi grijesi negovi ne će mu se veće namijeniti. M. Dživković bes. 90. — b) zažejeti. Kao da je to u primjeru: Kad uzljezazu u ti dom, namijene mu mir rekuc: Mir ovomu domu! S. Rosa 90a. — c) nanišaniti (u govoru na koga). Samo u rječniku Belinu (alludere, significare qualche cosa) i u Stulićevu (ad-ludere). — d) imenovati. Samo u Voltigijinu rječniku (denominare, ernennen). Šasma nepouz-

dano. — e) Razaviše krstate barjake, okrenuše gradu čifutskome, okrenuše i namijeniše na Jevrema cara čifutskoga. Nar. pjes. petr. 2, 75. U tome primjeru namijeniti barjake na Jevrema znači namjestiti ih tako, kako će se razabradi kakav znak povođen ili nepovođen za Jevrema.

h. Ne razabira se značenje u primjeru: Ne brini se, o kraljice, nega je tko god namijenio (*t. j. kraja Atamanta, koji se pomamio*). F. Lukarević 297.

NAMIJENUTI, namijenem, pf. isto što namijeniti. Između rječnika samo u Mikalinu (naminuti, odsudit, adjudico, destino, applico, addico, assigno, adscribo, mancipio, — namiñen, addictus, mancipatus, applicatus). Bi li mogao rečeni plod drugomu naminuti? A. Kadčić 66. Dobro bi dakle naminuta misnik, da reče ovako. 67. Kolika pedipsa naminuta je od pravde Božje protivna duši, koja . . . I. P. Lučić razg. 48. Pinezne pedipse . . . naminuti će se mistima bogomilnim. nar. 90. Nadarivajući vas s vlastju još isto prošte naminuti na način od podpmagaña za duše svete od očišćenja. Grgur iz Vareša 10. Na zlo sjeme zar nam'jenu tvrdio? Osvetn. 1, 2. Da zauzme (*t. j. narod*) mjesto, koje mu Promisa u kolu naroda namijenuo. M. Pavlinović razl. sp. 393.

1. NAMIJĚNATI, námijenám, impf. o mijeňnánu u obilnoj mjeri. Od na-mijenati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (nameñati, viel wechselen, — nameñati se, sich satt wechseln). Možda ide ovamo primjer: Da se krasne nagledaju crkve . . . i nažube ruku svećenika, na-mjeňaju krstovih bajraka. Osvetn. 6, 12.

2. NAMIJĚNATI, namijenam, impf. glag. prema pf. namijeniti. Samo u primjerima: Svaki tiho zori, ča oni pomina, ča ov odgovori, ča li sam namina (ispore, pominati, raspinati prema današnemu pominati, raspiniati). M. Marulić 28. Isus, učenici i sveti Pavel veri ovu kripost daju i nameñaju. Postila (1562) 160a.

NAMIJĚSITI, námijesím, pf. o miješeniu u obilnoj mjeri. Od na-mijesiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Mikalinu (namisiti, umisiti mnogo brašna, magnam massam conficeri), u Belinu (namijesiti, impastar molta roba), u Stulićevu (namijesiti, plurimum panis conficeri) i u Vukovu (genug [Brot] aamachen, fermentando paro). Činivši namisiti od ne (*t. j. od pšenice*) kruha . . . dijaše sfe ubozijem. B. Kašić iñ. 33. Niko ne može cijelom svijetu kolača namijesiti. Nar. posl. vuk 220. Ne mogu im vatre nadavati, ja kako će hjeba nam'jesiti, kako li će vode nanijeti? Nar. pjes. vuk 4, 165. Ko će ludma jeba nam'jesiti? 6, 458.

NAMIJĚSATI, namijesam, pf. pomijesati, smiješati. Od na-miješati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (mescolar una cosa con l'altra) i u Stulićevu (namiješati, izmiješati s naznakom, da je iz Belina rječn.). Namišavši mu stupri u peharu jednomu dā mu popiti. F. Glavinić evit 103b. Zapovida jedan velik nasrid place naložiti ogajn i sumpora, zemlje, smole i olova va jn namijeti. 189b. Nek je zemlja rad mazi gotova . . . već ju gazi namišavši slame ili plive. J. S. Rejković 246.

NAMILATI SE, námilám se, imp. prema pf. namjeti se. Samo u Vukovu rječniku (žito se namila, giebt viel aus, ist ergiebig). Vidi namijati.

NÀMILOVATI SE, nàmilujem se, pf. satis superque blanditum esso. Od na-milovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (genug liebkosen). Ja zagledah u selu devojku . . . odvedoh je rodu na sramotu, milovah je i namilovah se. Nar. pjes. petr. 1, 102. Kad se majka dobavila sina, nega lubi u bijelo lice, ne more se lako nažubiti i namilovati. 2, 359.

NAMÍLATI, nàmílám (jamačno je takav akc.), impf. prema pf. namjeti. U rječniku nijednom. I vode je teško nanijeti, a nekmoli namljati mliva. Osvetn. 5, 21. U Lici se govori namičati se prema pf. namjeti se. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

NAMIR, m. isto što namirene (duga). Samo u primjeru: Razdio viii. O prestajaju dugova. O namiru uopšte. V. Bogišić zak. 205.

NÁMIRA (s takvijem se akc. govori), f. isto što namirene, t. j. stane, kad je tko namiren. Između rječnika samo u Popovićevu (Befriedigung). Namira, Befriedigung. Jur. pol. term. 64. U nekim slučajevima nije bilo dosta samo vratiti stvar, nego se još nešto uzimalo od krivca. To ne treba pomiješati s globom. Globa je imala značenje i silu kazni, a ono je drugo bilo samo namira. Đ. Daničić istor. 306. — Danas u Hrv. i Slav. namira znači: pismena isprava, da je što namireno, isplaćeno, namirnica, priznanica. To značenje (iem. Quittung) ima Popović u svome rječniku i Šulek u nem.-hrv. U nemu je (t. j. u pismu) namira za novce. Đ. Daničić u Ivezkovčevu rječn. — Ne može se razabratи značenje u primjeru: Tašće jest pastiru suncu se uklanati, pod staru namiru stada podgađati. I. T. Mrnávić osm. 17.

NAMIRAN, namirna, adj. potpun (kao kad je što namireno). Kao da je to (u jedinom) primjeru: Privoljenje (t. j. zaručnika i zaručnice) ima biti svršeno i namirno. A. d. Costa 1, 150.

NAMIRATI, namiram, impf. prema pf. namiriti. U rječniku nijednom. Samo u primjerima: Lubav i vira, me srce ku t' nosi, ona sve namira. H. Lucić 215. Kratki . . . pjačer nevoljam i tugam teško plačaju i namiraju (stamp-namjeraju). V. Andrijašević put 84. U prvom je primjeru značenje prema onome kod 1 namiriti pod c, a u drugome prema onome kod 1 namiriti pod h. Vidi namiravati.

NAMIRENICA, f. Č. M. Todorović, učitelj iz Sremčice, veli, da u valjevskom okrugu postoji običaj pod imenom namirenica, koji se sastoji u izvesnim ceremonijama, svečanostima i molitvama po svršetku žetve. Etnogr. zborn. 9, 33. Druge se potvrde nije našlo nikakve. Razvoj značenja nije jasan.

NAMIRENE, n. nom. verb. od namiriti. Između rječnika samo u Mikafinu (namirenje, nadoplaćenje, compensatio, — namirene, ugodenje, satisfactio) i u Stulićevu (compensatio, satisfactio, rationum exaequatio s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Gospodine moj ljubezni, evo prigode, da mi učiniš ono, ča si želil nadokladajući mi dostojanja i namirenja tvoja (govori se Isusu). P. Radovčić nač. 279. Imaju se jošt učiti vjerni, da su tri dobra ženidbe: porod, vjera i sakramenat, s namirenom kojijeh oblažaju se one dosade, koje apostol prikažuje. J. Matović 314.

NAMIRISATI, namirišem, pf. a) osjetiti miris. Od na-mirisati; ide među glagole navedene kod

1 na pod II, 5. Samo u Popovićevu rječniku (Wind bekommen, riechen). — b) napuniti mirisima. Samo u primjeru: Očutje voň od moška i od ambre, kojim hajne kraljčine sve bijahu namirisane. B. Žuzeri 194. Nepouzdano. — c) namirisati se, o mirisanju u obilnoj mjeri; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (sich satt riechen). Ja se napili žuber-vode, namirisah žute duñe. Nar. pjes. vuk 1, 362.

1. NAMIRITI, nàmirít, pf. pacare, satisfacere, compensare . . . Od na-miriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikafinu (namiriti, spodobiti, nadoplatiti, compenso, — namiriti, nadoplaćen, compensatus, — namiriti, ugrediti, zadovoljno učiniti, facere satis, satisfacio, — namiriti podpuno, cumulate satisfacere), u Belinu (dobro namiriti, accommodare uno ciòe adagiarlo, — dobro se namiriti, accommodarsi, adagiarsi), u Voltiđijinu (vidi daće pod j), u Stulićevu (compensare, rependere, satisfacere alicui, pacare, sedare s primjerom iz Vetranića, koji se daće navodi pod c, a, — namiriti dobro koga, commodis aliquem afficer, — namiriti sebe tuđom štetom, ex incommodis alterius sua commoda comparare), u Vukovu (1. befriedigen, facio satis, 2. vide izmiriti [t. j. isplatići], — namiriti se, sich ausgleichen, pensare: mi smo se namirili; ja sam se s tim namirio) i u Daničićevu (compensare s primjerom iz xv vijeka, koji se navodi daće pod g).

a. namiriti, t. j. umiriti, smiriti, učiniti, da tko miruje.

a) bez riječice se. Dokli se ti smiliš i kraje namiriš, u rati ki stoje. M. Vetranić 1, 88. Ostal je s pastiri u gori sinak twoj, dušicu namiri. 2, 302 i M. Držić 471. (David) budući stavnjem pokojom namirio evrijensku kraljevinu. I. Đordić salt. xvi. Neka mi se žalosnu od grijeha ispovidjeti, dušu moju namiriti! Nar. pjes. bog. 50. Smyrna' oče reći namirena iliti u miru počivanju namiščena. F. Lastrić test. ad. 55a.

b) namiriti se. Kralj (t. j. Isus) se će porodit, da se svijet namiri. M. Držić 447. Gdi kad jednom zažimirimo (t. j. u grobu), za uvik se namirimo, da spavamo brez pristanka. V. Došen 48b.

b. sahraniti, ukopati (upravo smiriti u grobu). Samo u primjerima: Ja ču nega ovde namiriti, gospodara Maksima vladiku. Nar. pjes. petr. 2, 547. Teke jedna namiriše Marka, dokle triput zaizao Šarac. Nar. pjes. vuk 6, 148.

c. učiniti koga mirna, t. j. zadovoљna (vidi 1 miran pod f), izdovoљiti, nadovoљiti, zadovoљiti, povoliti, ugoditi, podmiriti (kako u kojem primjeru).

a) što konkretno. Vašeg starca namirite kriva suda ne čineći. M. Vetranić 1, 208. Moj duh što htješe, tim ga čes namiri. 2, 290. Svaki srce namiri i gojno svak stani. M. Držić 427. (u tome primjeru i u onome pred njim stoji upravo namjeri, ali je to pogreška, i ako stoji u sroku sa zvijeri i pastijeri). Naslaňajući se na visoku pravdu, kom si dostojno namiril za me vičnega otca tvoga. P. Radovčić nač. 272. Da one u svomu kraljevstvu namijeri (sic!), koji su mijer na zemlji ljubili. I. Grlić 257. Sam Bog može nas izpokojiti i namiriti. V. M. Gučetić 209. Ne bi već hajo što te može namiriti ali razžaliti. I. M. Mateić 85. Nu pokoru svih činiše, s kojom Boga namiriše. N. Marči 112. Ako bi ti namirio onoga, komu si kvar učinio. M. A.

Ređković sabr. 65. Tako mi Bog deču namirio u svačem, za što ga molio! Nar. posl. vuk 300. Namiriti vjerovnike, die Gläubiger befriedigen. Jur. pol. termin. 64. Namiriti, podmiriti, befriedigen, soddisfare. B. Petranović r. kn. 80. Šta da vam učinim i čim da vas namirim? Đ. Daničić 2 sam. 21, 3. Važa da daš ili će ti sud liggom prodavati dobra, da crkvu namiri. S. Ľubiša prip. 219. — *Ovamo se meće i primjer:* Jesmo li do sad tako se šime podnosili? Ako jesmo, nemu je namireno. I. M. Mateić 334.

b) što bestjelesno i apstraktno. Smrt ne-gova od ţega bila je povoљno pdnesena za tijem naplatiti i namiriti pravdu Božju. S. Rosa 12b. Iskahu, da im učini koje osobito čudo, koje bi njihovo zlobno srce namirilo. 85b. Kaži, želim ime starija znati tvoga, namirit ćeš s time želju srdca moga. A. Kanižić rož. 24. Namiriju jarost svoju na nima i zadovoljku se. Đ. Daničić jezek. 5, 13. Ko očinu dušu ne namiri, svoju gubi (*gorovi se u južnjem krajevima*). V. Bogišić zborn. 350.

d. namiriti ćejade ili životinu, t. j. dati, prigotoviti mu sve, što mu treba, da se nahrani, da počine. Doke nima tavanaugh noća dođe, te na-miri (t. j. *Turkiňa djevojka*) i oca i majku, ide Jovu na gorine čardake. Nar. pjes. vuk 3, 106. Kad se pođutri, pošto namire stoku, onda sjedu za rukac. Vuk rječn. s. v. božić. Starac ga zapita, je li namirio koja i jede li koju travu? Nar. prip. vuk 110. Lijepo ga (t. j. *Sekulu*) mladi namiriše, namiriše ţega i kulaša. Nar. pjes. petr. 2, 430. — *Uzima se kašto i u ironičkom smislu:* Ti ćeš, Rade, namirit Osmana (t. j. puknuti u niz puške). Nar. pjes. vuk 4, 382. Sada ču ja ţega namiriti britkom sabljom i bijelom rukom. Nar. pjes. petr. 2, 364.

e. nadijeliti, t. j. dati kome ćega toliko, da može biti zadovođen. On ga (t. j. Bog jevrejski narod) napita u pustini manom ter ga namiri svakom blagodarnosti. I. Đordić salt. 222. Jer jih puno biše (t. j. sinora), za namiriti svekolike podpuno, ote državu bratu svomu i dade je svomu sinu Vladimиру. A. Kačić razg. 40. Bog je tebe (t. j. *Slavoniju*) lipo namirio i svakavim plodom nadilio. M. A. Ređković sat. 25. Dosta bi bilo jurve namirenu (*stamp. namirjenu*) dicu istom gdišto pripomagat, sabr. 18. Biti će dužan grabioci ugrabljenu (t. j. *djevojku*) s prćijom podobno namiriti. I. P. Lučić nar. 50. Svaki svoga svata darivaše, dok svatove namiriše darom. Nar. pjes. vuk 6, 279. Namirena prćijom, dotata. Bela rječn. — *Ovano ide valada i primjer:* Tražim od moga tasta prćiju moje žene, a ţegove kćeri Da mi nije obećao, da će joj namiriti, ne bih mu nijedne riječice pisnou. Pravdonoša (1852) 33.

f. nahraniti, nasititi. Samo u primjerima: Isukrst s samijem pet hleba namiri pet tisuću jude. V. M. Gučetić 113. A kad li se namirili mesom. Osvetn. 1, 21.

g. naknaditi, nadoknaditi. Hoteće nimb namiriti (pisano: namēriti) takove čete i njih odobrovođili (iz xv vijeka). Mon. serb. 445. Što živih u mukah, namirit mišlu ja Dosti sam pravedno nadijen za službu. Š. Menčetić 242. Dobitnici pokrijepiše svoja uda, namiriše, što trpeše. I. Nenadić šamb. 25. Crkva dopušta i tomači, da se može šteta namiriti. nauk 135. Vi na mjesto moje blagomu Jezusu namirite, u čemu sam ja pomankao. 228. Da na ovaj način namiriš učišeni kvar iskrlemu tvomu. M. A. Ređković sabr. 64. Mi i ostali što spen-

gali, to Bog namirio domu i domaćinu! (u pa-štovskoj zdravici). Nar. pjes. vuk 1, 81. Car će mene dobro otkupiti, on će vašu namiriti poharu. Ogl. sr. 86. Komu je krivo, namirio mu Bog! Nar. posl. vuk 147. Koliko bi god ob dan popio vina, toliko bi u veće u bačvu metao vode, da bajagi namiri štetu. Nar. prip. vrč. 74. Koja će t. j. desnica) stokratno namiriti ovoj svetoj obitelji svaku štetu. S. Ľubiša prip. 261. — *Ovamo se meće i primjer:* (Isus) ima svojom krvim zaplatiti i namiriti pravdi Božjoj za (stamp. bez za) grijehe naroda čovječanskoga. S. Rosa 10b.

h. platiti (norcima ili kako drukčije). Pravim je osudom oholju trudom hotil ti namirit (t. j. Bog). H. Lucić 243. Budući vele milostiv (t. j. Bog) blagodarno hoće svakomu namiriti. I. Zanotti i ned. priš. 8. Bog podaje tamnim kojegod razkoše vrimenite za namiriti jim radi koga njihova dobra dila. I. T. Mrnavić ist. 31. I svu plaću namirismo, što se od nas tad zapita. P. Vučetić 62. Namirit porez, pagare la tassa. S. Budmani. Čira Matić tuži Mitra Mrcajla, da mu je dužan 21 groš. To namiri mu pred nami ovim načinom, da Čira primi od brata svoga Jovana 12 gr. Glasnik II, 1, 61. Namiriti dug, den Gläubiger durch Bezahlung der Schuld zufrieden stellen. Jur. pol. termin. 666. Da ja agi namirim harača. Nar. pjes. vuk 4, 496.

i. nagoditi, poravnati.

a) bez riječice se. Koje parce ne mogu (t. j. kmetovi) namiriti, one šaju nahijnskome sudu. Vuk rječn. s. v. kmet. Pa se svade ne znajući, kako će to podijeliti, i najposlje reku: Hajdemo k Premudromu, da nas on namiri. Nar. prip. vuk 200.

b) namiriti se, t. j. nagoditi se, poravnati se. De sam se bavio nekoliko mjeseci, dok sam se namirio s onim trgovcem. G. Želić 322. Ima jedan način, kojim se možemo namiriti. Vuk dan. 2, 131. Lakše se pošteno namiriti nego sramotno potezati. Nar. posl. vuk 166. Ako se lupež poplaši, on ide te se s pokradenjem namiri. Vuk rječn. s. v. sok. Pošto se onde s nome (t. j. s djevojkom) namirimo, vratimo se natrag. Nar. prip. vuk 7. Oko svega se pogode i namire. 217. Neka se namire (t. j. tuženi i tužilac). M. D. Miličević opšt. 13. Sad smo se namirili, veli knez. jurm. 66.

i. napuniti, ispuniti. Između rječnika samo u Voltigijnu (colmare, überfüllen). Gradio ih tri godine danah; kad se treća puna namirila. Pjev. crn. 223a. Vojvode Todora biju buzdovanom, namiriše trideset buzdovana. Nar. pjes. vuk 2, 495. I to Stojan jedva dočekao, osta nemu i drugu godinu; namiri se i druga godina. 3, 135.

k. utješiti. Samo u Belinu rječniku (consolare e confortare). — Nepouzdano.

l. Ne razabira se značenje u primjerima: Ako su davali inim pineze ostrigane i maće za pineze dobre i namirene. Š. Budinić ispr. 90. Ako bi se jure zaminili i namirili zemlje jedni drugim. Statut poj. 262. (V. Jagić u knizi Statuta ling. croat. 236 uzima, da tu namiriti stoji mjesto namjeriti i da znači lat. satis metiri, emetiri, t. j. izmjeriti, — ali to tu značenje ne daje pravoga smisla). Krivu je dijelu lasno namiriti. Nar. posl. vuk 160.

2. NAMIRITI, namirim, pf. isto što namirisi (pod a). Od na-miriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru:

Stevan kad ovo izreče, trknu, kao da namiri ometu. S. Ľubiša prip. 61.

NAMIRIVANJE, *n. nom. verb. od namirivati. Između rječnika samo u Vukovu (1. das Befriedigen, satisfactio, 2. Erfüllen, Vollmachen, extpletio). Namirivanje dugova ili nihova otplate biva na ovaj način. V. Bogićić zak. 205.*

NAMIRIVATI, namirujem, *impf. prema pf. 1 namiriti. Između rječnika samo u Stulićevu (namirivati, namiriti) i u Vukovu (namirivati, befriedigen, facio satis, — namirivati se, 1. sich ausgleichen, pensare, 2. voll werden, expleri: namiruje mu se godina). Najstarije su potvrde iz XVII vijeka.*

a) primjeri prema onima kod namiriti pod c. Ľubav, koja sve djeluju i sve hrani ter ljubjena ljubovnika namiruje u ljubavi svoj blažena. I. Gundulić 211. Namjeraju (*sic!*) nihovu voju s velikom štetom duša nihovije. M. Radnić 206b. Što namiriva gorućega svakoga ljubovnika? u istinu jedino ljubav izmjenita. I. M. Mateić 333. Božja pravda milostiva još se s mañim (*stamp mañem*) namiriva. N. Marćić 112.

b) primjer prema onima kod namiriti pod d. Vojnici da svoje koñe namiruju. Vuk rječn. s. v. klepetalo. Više se potvrda nije našlo.

c) primjer prema onima kod namiriti pod g. Dečanski kad se tako ne bi moglo naknaditi, namiruje svojim novcem onome, kome se krivo čini. D. Daničić istor. 295.

d) primjeri prema onima kod namiriti pod h. t. j. plaćati, naplaćivati. Pa nas evo turska pravda prije i životom duge namiruje. Osvetn. 1, 39. On se mašao za kluè od svoje kase i tudim novcem namiravao svoje izdatke. M. Đ. Milićević des. para 37.

e) primjeri prema onima kod namiriti pod i, b. Među sobom neka se bratski mire i namiruju. Vuk dan. 4, 5. Kad se ljudima sudi, i namiruju se za što. nar. posl. 126. Daje odmah naknadu sam pa se poslije namiruje s krivcem. D. Daničić istor. 295.

f) Prema značenju glag. namiriti pod j ima u Vukovu rječniku (vidi naprijed) zabižezeno značenje: napuñivati se.

NAMIRLJIVATI, namirlujem, *impf. isto što namirivati s nejasnjem -t-. Govori se oko Vinčevaca, na pr. Dok sam ja namirljivo koñe, eto ti Petrovića. S. Pavićić. Tu je značenje, što ga ima namirivati pod b.*

NAMIRNE (na mirne), *adv. mirno. Između rječnika samo u Stulićevu (na mirne, na dobre, candide, ingenué, sincere, libere, pacifice, quiète, tranquille). Dva primjera iz Kalića vidi kod 1 miran na str. 736a i kod 1 na str. 197b.*

NAMIRNICA (biće takav akc.), f.

a) isto što namira, priznanica, t. j. pismena isprava, da je što namireno, isplaćeno. Između rječnika samo u Popovićevu (Quittung, Empfangschein, Einkauf, — treća riječ, t. j. kupna, kupovina, ima se odbaciti). Namirnica, Quittung. Jur. pol. termin. 406. Namirnica, Quittung, quietanza. B. Petranović r. kn. 69. Kogod dug namiri, vlastan je iskati o tome pismenu svjedočbu, t. j. namirnicu. V. Bogićić zak. 206. Namirnica je ili odužnica pismo, kojim dužitelj priznaje, da mu je neki dug namiren bio. 336.

b) namirnica, daňa potreba jela i pića, te se kaže, da ima četiri namirnice: hleb, meso, sir i rakija. L. Zore paletk. 170, 213. Namirnica

je dakle ono, čim se čovjek namiri; vidi kod 1 namiriti pod d, f.

NAMIRÖVATI SE, namirujem se, *pf. satis superque quietum fuisse. Od na-mirovati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug Ruhe pflegen).*

NÄMÍSAO, nämäslī, f. (jamačno je takav akc. i kvantitetu prvoga i drugog sloga, te jedno i drugo u sijem oblicima ostaje bez promjene).

a) misao, pomisao. U rječniku Belinu (namiso, sli, f. idea, forma incomutabile delle cose, che non sono ancor formate, — namisao, sli, f. imaginatione, putena namisao, imaginatione carnale), i u Stulićevu (namiso, misli, f. pensiero, Gedanke) i u Popovićevu (namiso, idea). Prazno sumnje i brez temeja iznajđena namisao. I. Jablanci 44. Obvračanih namisla pakleno tavnilo pokrivalo je moga sumuñivoga oka svitlost. G. Peštačić 184. U drugom je primjeru namisao muškoga roda; ispor. promisao, smisao.

b) namjera, namjeranje. Između rječnika samo u Popovićevu (namisao, namislī, Absicht, Vorsatz). Namisao, namjera, Absicht, Vorsatz. Jur. pol. termin. 7, 615. Namisao, namišlaj, Vorsatz, — zla namisao, böser Vorsatz, prava intenzione. B. Petranović r. kn. 45. Joav šešće Adoniju sina Davidova na očino mjesto carem da učini. Ali David i tu namisao za rana pokvari. D. Daničić u Ivezovićevu rječi. Lažne je po stanovitom pravcu svoje namislī izvadati. M. Pavlinović razl. sp. 35. — U Šulekovu rječn. zn. naz. uzima se namisao za něm. Vorsatz, tal. intenzione i k tome još za něm. Project, tal. progetto (t. j. osnova).

NAMISLILAC, namisljoca, *m. nom. ag. prema glag. namisliti. Samo u Stulićevu rječniku (inventor). — Slabo pouzdano.*

NAMISLITEL, *m. isto što namislilac. Samo u Stulićevu rječniku (inventor). — Slabo pouzdano.*

NÄMISLITI, nämislī, *pf. excogitare, perpendere, decernere. Od na-misliti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikafinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dale). Najstarija je potvrda iz XV vijeka (vidi pod d, a).*

a. namisli je isto što izmisli, izmisiliti, do-misli se. U rječniku Mikafinu (namisliti, smisiliti, excogito, configo, invenio, comminiscor, — namišlen, izmišlen, excogitatus, inventus, — namislištī štogod s haranzadstvom, aliquid emen-tiri), u Belinu (figere, inventare) i u Stulićevu (invenire, excogitare s primjerom iz Palmotića 3, 13a, koji se primjer navodi dale pod b). Koji bi dopustil službu Božju namisliti i nastaviti. Proroci 5. Ne može ikad r namislit ljudska svijes od žene grubšu stvar. F. Lukarević 89. Lijepu ti zakletvu namisli si ludjak! D. Zlatarić 54a. Opet ju čini metnuti u tamnicu za namisliti druge vrste žestocijeh mučenja. B. Kašić per. 105. Koji se (t. j. zarjeti) mogahu od ludi dobrjeh i žalosnijeh namisliti. in. 95. Nijesmo ni namisliti mogli veće (t. j. dobro) od ovoga. zrc. 153. Iznajde i namisli jedan način, da ostane u družbi. is. 42. Ali misli sto misleći jedva u smeći namislise misli ove. J. Palmotić 240. Skupiše se i namislise viće i svit suproć tebi. A. Vitalić ist. 272. Ke si lažni namislio. A. Gledević 63a. Namislili su na mene vijeća (iz lat. cogitaverunt super me consilia. jerem. 11, 19). S. Rosa 11a. Svaki se grih najprvo začne u srcu, namisli i zaželi, pak se učini. F. Lastrić

ned. 145. To čudo ko namisli? ko li, da se izvrši, nasavjetova? I. M. Mateić 326.

b. *pomisliti, zamisliti, sebi predstaviti.* U rječniku Belinu (concepire nella mente, — namišlen, ideale, imaginato), u Bjelostjenevu (namišlen, imaginarius, samom imenom vojnik, miles imaginarius) i u Stulićevu (namisliti u pameti, mente concipere s primjerom iz Palmotića, koji se i ovde navodi). Namisli, da ti se daju tri stvari i svijeta. I. Držić 57. Ostavši mu otac s onom žalosti, koju može sfak namisliti. B. Kašić fran. 182. U svijesti je namislila sve, što može najhitrije nega zanijet, ko zanila mnoštvo mlađad bješe od prije. G. Palmotić 3, 18a. Namislite i načrite u jedan nalog . . . sva težka zla. A. d. Bala razg. 63. Uzdržavši u sebi slast svake jezbine . . . koja bi se mogla namisliti. 218.

c. *promisliti, razmisliti.* U rječniku Belinu (namišljen, consideratamente, premeditatamente) i u Voltiđinu (soprapensare, überlegen, — namišlen, pensato, gedenkt [sic!], — namišljen, pensatamente, bedächtig). Samu u sebi namisli i reče. P. Zoranić 38. A. Koja je prva stvar potrebna za dostoјno i koristno ispovidići se? B. Namisliti sve svoje grhe. H. Bonačić 91.

d. *namjeriti, naumiti, odlučiti.* U rječniku Belinu (disignare, ordinare una cosa seco stesso, — namišlen, cosa fata a posta), u Stulićevu (decernere, destinare) i u Vukovu (beschliessen, decerno, statuo: kud si namislio? šta si namislio?).

a) *uopće.* Boљa je razmišljena nego namišljena (iz glag. rukopisa xv vijeku). Arkiv 9, 139. Od stida ne kteje ispovidjeti, kako bješe namislila. M. Divković bes. 183. Odvratise se od zla djela namišljena. B. Kašić in. 24. Poče dogovarati se . . . od namišljena puta. fran. 48. Neka smete namišljene bez razloga ove uvjete. G. Palmotić 2, 121. Dobra je namišljena, nu je boљa razmišljena. Poslov. danič. Imajući baš odluku izvršiti, kako bijaše namislio. F. Lastrić test. 308b. Zločinstva teška i od velike smutne, kakono jest ubojstvo namišljeno, lupoštvu svedokradno. A. d. Costa 2, 203. Ne budući diло doispiveno ni učineno, kako smo bili namislili. M. Dobretić v. Ja se ne bi suprotivila, da učiniš, kako si namislio. M. A. Rejković sabr. 16. Priđoše . . . razbojnici za ispuniti namišljeno sveto grde. I. P. Lučić izk. 17. Namisliti, beabsichtigen; namišljeno zločinstvo, beabsichtigtes Verbrechen. Jur. pol. termin. 59. Biće, kako sam smislio, i kako sam naumio, izvršiće se . . . To je namišljeno svoj zemlji. D. Daničić is. 14, 26. — *Ovamo idu i primjeri:* Ja znam, što sam u pameti namislio. G. Palmotić 1, 326. S njim vladati u svijesti sam namislio. 1, 357. Dosta je, da sam ja ovako u moj glavi namislila. 2, 94. Tim stvar, ku sam u pameti namislio, neka znate. 3, 10^a. *Ispor. u Belinu rječniku:* Namisliti u srcu, havere in animo, proporre, far proposito.

b) *namisliti s objektom.* Da sam istom sad ovo namislila. D. Zlatarić 23b. Taj će kniga kazat boje, što je ne srce namislio. G. Palmotić 2, 249. Ke je stvari namislila? 2, 251. Na njih padi sve ono, što je svijes njihova namislila. I. Đordić salt. 84. Kad video Strahinju, što je ona (t. j. Jelica) namislila. Nar. pjes. bog. 108. Što činiš i što si namislio, čini brzo. F. Lastrić test. 151a. Učiniću, što sam namislio, da bi sad u pakao otisao. ned. 332. Tako učiniti ne može, što biše namislio. A. Kačić razg. 46. Znadući, da će izvršiti, što namislili bihu. kor. 12. Čini sada, kralju, što si namislio. A. Knezović 202. Zato mu Bog dade na znaće, što je namislio.

E. Pavić ogl. 14. Da je ova najbolja prilika za staviti ono u dilo, što bijaše namislio. A. Kanižlić kam. 79. Da se učini ono, što sam namislio. M. Zoričić zrc. 15. Zna Dubrovnik, što si ti namislio. A. Kalić tri bes. 22. Ovaj namisli zlo za naš rod. Vuk d. ap. 7, 19. Čini, pašo, što si namislio. Nar. pjes. vuk 4, 33. Ne opažah, da su mi zlo namislili. D. Daničić pis. 127. Ča sam namislel, namislel, treba mi j' zvrsit, ča san nakanil. Nar. prip. mikul. 58.

c) *s dodatkom u inf.* Lisandro . . . bješe namislio dati mu rvaňu. D. Rađina va. Tko se š iim opravi ter pojti namisli. D. Baraković vila 304. Namislio sam tim odjeće jednoj od njih skrovno uzeti. I. Gundulić 141. Namislile mornari tada ostaviti ga. B. Kašić in. 26. Namislile ozloglasiti ga prid pukom. is. 37. Peleova ja sam sina namislio š nom izvesti. G. Palmotić 1, 121. Ovo u sebi namislile zasladići slatkijem rijeći. J. Palmotić 240. Da si namislio stvar veliku odkrit meni. A. Gledević 35b. Zato smo namislili i cinimo pristojno razlučiti ga. A. Kadčić 170. Danas namislio sam kazat razloge, zašto ovi sud općeni ima bit. J. Filipović 1, 132a. Biće tvoja dika i povala pridobivši silenoga cara brez velike od banah pomoći, koja ti je namislila doći. A. Kačić razg. 176. Budući namislio udariti na zemlju kraja od Damaska. kor. 258. Koju su namislili za grube svoje pokoručiniti. A. Kanižlić utoč. 98. Budući ona namislila udati se. kam. 36. Budući da je namislio siva svoga Izaka ženiti. E. Pavić ogl. 54. Koga bijaše prvo namislio poslat. D. Bašić 232. Kada zločincu kogagodir . . . ufatiti namisle. F. Lastrić ned. 428. Bijaje namislio obranit opaćinu svoju. I. P. Lučić razg. 118. Razumivši, da se je namisli do dat na svitlost ovo iskazanje. izk. 39. Sutradan namislim othoditi iz Petrburga. G. Zelić 209. Smail-agá . . . namisli onamo icti. Vuk nar. pjes. 4, 461. Kako Gospod nad vojskama bješe namislio učiniti nam. D. Daničić zah. 1, 6. — *Ovamo idu i primjeri, u kojima se misli inf. ići, ali nije izrečen:* Da idem, kud sam namislio. A. Kačić kor. 98. Kuda li si bio namislio? Nar. pjes. vuk 3, 120.

d) *s dodatkom u rečenici, kajoj je na početku veznik da.* Namislih u ne kram da prideam na silos puštavši strah i sram. Š. Menčetić 252. Odluči i namisli da pode po svijetu. Zborn. (1520) 46b. Namisli da ga kod njegova obtuži starešine. D. Rapić 33. Zato sam namislio večeras, da učinimo juriš na delibašin šanac. Vuk grada 107. Zato namislim nanovo to da kažem u idućoj sjednici. Vuk pis. 24. Jer je (Gospod) Vavilonian namislio da ga zatre. D. Daničić jer. 51, 11. — *Ovamo ide i primjer, koji u zavisnoj rečenici ima futur:* Da će me jur ubit, odluči luveno, da će me izgubit, namisli svršeno. Š. Menčetić 140.

e) *adv. namišljeno, t. j. s namjerom, hotimice, nahvalice.* U rječniku Mikaliniu (namišljeno, hote, data vel debita opera, de industria, consulto, studiose, ex industria), u Belinu (namišljeno, a posta, scientemente, a bello studio) i u Stulićevu (namišljeno, cogitate, consulto, data opera, studiose s naznakom, da je iz Belina rječen.). Bog namišljeno dopusti ovliko zlo. V. M. Gučetić 41. Hoće, da tko dobro djeluje, dje luje namišljeno i namjereno na ovu samu svrhu za ugredit Bogu. S. Rosa 75b.

f. *Ne razabira se znaćeće u primjerima:* S namišljenijeh tere sila sve podlaga (t. j. Osman) i dobiva. I. Gundulić 359. Stari Katon bivši

došo jur namišlen . . . poče djelom razložiti. B. Zuzeri 157.

NAMISLIV, adj. onaj, koji se može samo namisliti, t. j. pomisliti, zamisliti. Samo u Stulićevu rječniku (namisliv, imaginarius). — Slabo pouzdano.

NAMIŠLAJ, m. i f. namjera, odluka; ispor. namisliti pod d. Ako se riječ danas gdje govor, akc. je namišljaj, gen. namišljaja (isporn. pomišlaj, pomišljaja). U rječniku Stulićevu (namišljaj, m., f. disegno, informatio, descriptio; tal. riječ znači: namjera, odluka, ali može značiti i: nacrt, a to znači i lat. descriptio, dok lat. informatio znači: pomisao, predstava) i u Popovićevu (namišljaj, m. Vorsatz). Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Absicht. Namišljaj taj tvoja dobra mi vidjet jes. F. Lukarević 61. Zaludu sva moja namišljaj bila bi. 75. Kako sam se ja do sad ozvo namišljajem Jezusovijem, kako sam ih izpunio? I. M. Mateić 25. Slaba je moja snaga, nevrijedni su svi moji namišljaji. 255. Ja imam sazvat (stamp. saznat) tvoju djecu za izvršit jednu namišljaj od Višneg. B. Zuzeri 207. Lako je smišlati o bojkutu i o napredku narodnom, ali je težko namišljaje izvadati. M. Pavlinović razl. sp. 33.

NAMIŠLJANE, n. nom. verb. od namišljati. Između rječnika samo u Belinu (namišlanje, fantasticheria) i u Stulićevu (namišljanje, namišljenje). Nemoj scijeniti budalastije namišljanja ljudskije, zašto . . . ūibovi izprazni sudovi biti će smeteni. M. Radnić 155b. U srce im usadimo naša namišljanja, požude, prignutja. I. M. Mateić 229. Misli dangubne nisu drugo nego nika luda namišljanja, s kojim navlastito ubožna i potribna češljad začimaju u svomu srcu niku želu za imati oobilovati. I. P. Lučić razg. 53.

NAMIŠLATI, namišljam, impf. prema pf. namisliti. U rječniku Mikalini (namišlati, misliti, cogito, editor, cogitatione assequor, — namišlati štogod novo, affingere aliquid novi), u Belinu (fantasticare, chimerizzare, premeditare), u Bjelostjenčevu (namišlam, imaginor), u Voltigliju (namišlati, imaginare, einbilden) i u Stulićevu (cogitare s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

a) primjeri prema onima kod namisliti pod a. Izuhodahu zla meni, govorise taštine i himbe vas dan namišlaju (iz lat. inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates et dōlos tota die meditabantur. psal. 37, 13). B. Kašić rit. 85. Iste on i namišla tisuću razloga, kako će se izmaknut. A. Kalić prop. 255. On (t. j. Đordić) je piso uzdahe Mandalijene pokornice i . . . mogo je namišlat, što je hotio, i govorit, kako mu se boje vidjelo. N. Marči 9.

b) primjeri prema onima kod namisliti pod b. Namišlaju, da se može naći i treći put. A. Kalić prop. 44. Grešnici . . . namišlaju, da je u srcu Božjem jedna dobrota. B. Zuzeri 41. Ne umidemo u pameti začeti, što su andeli, nego samo ji(h) namišlamo na priliku ostali bistva tilesni. Grgur iz Vareša 21.

c) primjeri prema onima kod namisliti pod c. Koji sfoje koristi ili dobiti vazduha namišlaju (iz lat. qui sua commoda et lucra semper meditantur). B. Kašić nasl. 87. Još on namišla, što će dat odviše. A. Kalić prop. 187.

d) primjeri prema onima kod namisliti pod d. Namišlaš sliditi i ti ludobnu éud. M. Marulić 140. Nemoj se krenuti za plač od žene, jer ono

čini ju vazdu namišljati, da hini druzijeh. Zborn. (1520) 18a. Polovjernici . . . namišlaju Dominika usmrtili. V. M. Gučetić 120. Evo zlo namišlaju duši mojoj. Đ. Daničić psal. 59, 3. Onaj, koji namišla nasiće nasuprot zakonu. 94, 20.

e) Ne razabira se značenje u primjeru: Ki je vrag, Marija? od kud toj namišlaš? (možda je kakva pogreška u tekstu). N. Nađešković 1, 263.

NAMIŠLAVATI, namišlavam, impf. iter. glag. izveden od namišljati. Samo u primjeru (u kojem je značenje prema onima kod namišljati pod a): Dogovarajući se sfjer od negove smrti, koju mu po sto puta namišlavahu. B. Kašić fran. 95.

NAMIŠLENOST, namišlenosti, f. isto što namišljenje. Samo u Stulićevu rječniku (namišlenost, namišljenje).

NAMIŠLENSTVO, n. isto što namišljenje. Između rječnika samo u Stulićevu (namišlenstvo, namišlenost) i samo u jednoj knizi. Što se vami vidi jedno tašto namišlenstvo, bit će paka prava istina, ako stvar dobro razgledamo. B. Zuzeri 164. Smrt ne gleda ni naša ufaća ni odluke ni namišlenstva ni potrebe. 309. Er je mlados punija vele, neg' ijedno doba od života, namišlenstva i ufaća. 335.

NAMIŠLÉNE (da se danas govor, bio bi takav akc.), n. nom. verb. od namisliti. U rječniku Mikalini (namišlenje, izmišlenje, inventio, excoigitatio, misao, mentis consilium, cogitatum, commentatio, — odluka, consilium), u Belinu (namišlenje, disegno, pensiero, imaginazione, inventione, ritrovamento, premeditatione cioè pensamento prima), u Bjelostjenčevu (namišljenie, imaginatio, impressio, druga lat. riječ, t. j. utisak, navala, nije potrebna), u Jambreščevu (namišljenie, propositum), u Voltigliju (namišljenie, pensiero, Gedanke) i u Stulićevu (inventio, cogitatio, excoigitatio, destinatio s naznakom, da je iz Belina rječn.).

a) isto što izmišlenje, pomislenje. Da dobit bude s uzdancom . . . da nije samo namišlenje tvoje i kimera. B. Kašić zrc. 90. Zamjerno namišlenje od pokore (natpis kazivaňu, kako je sv. Francisko izmislio osobiti način velike pokore). fran. 13. One muke (t. j. na slici) ne bijahu ūusko namišlenje, nego vandeoske istine. A. d. Bella razg. 93.

b) namjera, odluka. Namisli, da pode po svijetu, odluciči naslijedovati svoje namišlenje. Zborn. (1520) 46b. Neka simo dojde namišlenje svetoga va Izraelu (u nem. je tekstu Anschlag, a u lat. consilium). Proroci 13b. Biše odlučio veće po prvomu namišlenju ostati ondi. B. Kašić ih. 27. Kada jedan zaimava s namišlenjem od kojegod dobiti. zrc. 84. Bi odvraćen otac od ovoga namišlenja. fran. 4. Niti bi se povratio od svoga prvoga namišljenja natrag. M. Radnić 227a. Jezus . . . znaše ūibova namišljenja. S. Rosa 67a. Činahu hitro i prešno za prije večera zlotvorno svoje namišljenje opraviti. 156b. Svitnjaci imaju zlu volju i namišlenje protiva crkovníkom. A. d. Costa 2, 62. Da zadovoljš namišljenim ūubovniku tvoga nebeskoga. I. M. Mateić 243. Nejma vremena za u djelo staviti to prijeko namišlene. I. Đordić ben. 175. Nije li te unutrije nadahnucim svraćo mnokrat od tako prikorna namišljenia? B. Zuzeri 262. Razasu namišljenia srdac oholi(h). Grgur iz Vareša 53. Namišljenje, namisao, Anschlag. Jur. pol. termin. 24.

c) U Belinu se rječniku pored navedenih značenja nalaze još ova dva, kojima od drukud nema potvrde: aa) izgovor, izlika (pretesto, co-

lore, coperta, — s namišljenjem, con pretesto). — *bb) davorstvo, vragolstvo (u zlu smislu: dia-*
vleria, prave factum vel dictum).

NAMIŠLIV, adj. onaj, koji se čini s namišljem (u značenju te riječi pod *b*), t. j. s namjerom, s odlukom. Samo u primjeru: Svetoprodaja pametna iliti namišliva čini se, kada brez svakoga ugovora očito i otvorno učinena daje tko što vremenito s ovom pameti odlukom, da primi duhovno. I. Velikanović upuć. 3, 169.

NAMIŠLOTINA, f. isto što izmišlotina. Samo u jednoj knizi. Otkud je prilika tako namišlotine snovat i začinat? A. Kalic prop. 39. Nije trećega puta, to je namišlotina lotrijeh, nije toga Isukrst reko. 44.

NAMIŠNUTI, namišnem, pf. ciknuti kao miš. M. Pavlinović. Druge se potvrde nije našlo. Od na-mišnuti; samome mišnuti nema potvrde.

NAMJEHÚRITI SE, namjeħürim se, pf. načiniti se (o mjehuru). Od na-mjehuriti; samome mjehuriti nema potvrde. Govori se (s naznačenim akc.) u Laci, na pr. Marko se ožega, pa mu se koža namijurila. J. Bogdanović.

NÁMJEN, m. isto što namjena. Samo u Popovićevu rječniku (námen, m. das Zugedachte).

NÁMJENA (jamačno je takav akc., ispor. izmjena, ödmjena, promjena, zámjena), f. odredba, svrha.

a) u navedenom značenju. U rječniku Stulićevu (consilium, mens s naznakom, da se nalazi u Nenadiću) i u Popovićevu (namena, Absicht, Zuneigung). Dali se jema.... pričestiti na ovi konac i naminu. P. Radovčić ist. 223. Kako je miso, namjena i odluka svetijeh otacah papa. I. Nenadić nauk 196. Narod ima svoj um, svoje srđe, svoje tijelo, svoju namjenu, svoj život. M. Pavlinović razl. sp. 235. Za krsno ime svaka kuća mesi po nekoliko naročitih hlebova osobita oblika i namene. Oni su prvo za molitvu, pa tek posle za jelo. M. Đ. Miličević slave 24. Da bi mi dijete izbavio iz namjene i pritrune stare kobne hrđoroge (t. j. kakvu je smrt hrđoroga djitetu namjenila). V. Vrčević niz 328. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Bestimmung, tal. destinazione.

b) padež (u gramatičkom smislu). Samo u rječnicima, i to u Belinu ('námjena', caso, termino grammaticale, — namjena imenita, caso nominativo o retto, — namjena neimenita, caso obliquo, ogni caso, che non è nominato, — namjena jedinita, caso singolare, — namjena umnožita, caso plurale), u Bjelostjenčevu (namena, casus, ut Nom. Gen. Dat.) i u Stulićevu (namjena imenita, casus rectus, — namjena neimenita, casus obliquus). Razvoj značenja nije jasan.

c) imenovanje. Samo u Voltigijinu rječniku (denominazione, Ernennung). — Sasma nepozdano.

NAMJENIŠTE, n. mjesto, za koje je što namješljeno. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za niem. Bestimmungsort, Destination, tal. destinazione.

NAMJENITEL, m. nom. ag. prema glag. namijeniti. Samo u Stulićevu rječniku (qui applicat).

NAMJENIV, adj. onaj, koji se može namješnjiti. Samo u Stulićevu rječniku (qui tribui potest).

NAMJENIVATI, namjenujem, impf. vidi namješljivati.

NAMJENUĆE, n. nom. verb. od namijenuti. Samo u primjeru: Ima biti od vrimena koje uzdrži na se kripost naminutja. A. Kadčić 67.

NAMJEŠLJENICA (jamačno je takav akc.), f. djevojka, koja je kome namješljena, da se za ni uđa. Samo u Popovićevu rječniku (namešenica, das Mädelchen, welches einem Manne als Braut bestimmt wurde).

NAMJEŠLJENÍK, nameštenika (jamačno je takav akc.), m. onaj, kome je namješljeno štogod da mu se preda. Samo u primjeru: Kad ne bi moguće bilo predati namješteniku stvari. V. Bo-gišić zak. 125.

NAMJEŠLJENÍE, n. nom. verb. od namijeniti. U rječniku Mikalini (namještenje, applicatio), u Belinu (namještenje, assegnamento, l'assegnare, predestinazione, elezione alla gloria), u Bjelostjenčevu (nameneće, intentio, propositum propositio, finis ...), u Jambrešićevu (nameneće, destinatio, u lat. dijelu), u Voltigijinu (namešteće, proposito, Absicht) i u Stulićevu (namješteće, mens, animus, consilium, finis, propositum s naznakom, da se nalazi u Palmotića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz Palmotića našao nijedan primjer). U primjerima, što su se našli, značenje je isto, što ga ima i riječ namjena, t. j. odredba, svrha. Eto ti zamjernijem namještenjem Božnjem dode glas veoma ugodan kralju. B. Kašić per. 138. Da nas odriješi imavši intenciju ili namještenje i misao za odrišiti nas. zrc. 135. Nastojati bude s takovom misalju i intencijonom ili namještenjem u atih svršenih. P. Radovčić ist. 198. Od namještenja misa i nje ploda. A. Kadčić 66. Kada inačice ne bi bilo nivo na-mještenje. A. d. Costa 1, 210. Namješteće oliti određene mise nije drugo nego jedna vođa oliti odluka misnika, s kojom razumije i oče prikazati ovo posvetilište. M. Dobretić 372.

NAMJEŠLJEVATI, isto što namješljivati (vidi tamo).

NAMJEŠLJIVÁNE, n. nom. verb. od namješljivati. Samo u Vukovu rječniku (das Zudenken, destinatio).

NAMJEŠLJIVATI, namješljujem, impf. prema pf. namijeniti. Pored -ní- nalazi se i -n- (vidi medu primjerima), a pored -i- u inf. nalazi se -e- (u Radovčiću, vidi medu primjerima). U rječniku Bjelostjenčevu (namenujem, intendo, propono, instituo), u Voltigijinu (namenujem s. v. nameniti, ali za namješljivati prema tome značenju, t. j. naumiti, odlucići, nema potvrde; — namješljujem, namješlivam s. v. namijeniti, t. j. denominare, ernennen, ali to je značenje sasma nepouzdano), u Stulićevu (namješljivati, namješljiviti) i u Vukovu (zudenken, destino).

a) primjeri prema onima kod namijeniti pod a, a. Tukogodi zemaljska i vrimenita prosi u sebi, a ne namješljući kako srdice iliti nike priprave, po kojim će dostignuti vična, ništa ne prosi. F. Lastric ned. 231. Nije dopušteno ženi, da misli o drugom čoviku ili momku namješljući u pameti, kao da š ním diluje. M. Dobretić 541. Spuštajući devojke braći svaku je namješljivao, čija će koja biti. Nar. prip. vuk 11.

b) primjeri prema onima kod namijeniti pod a, b. Pod šatorom djevojčica ter mi vije dva vjenčaca, u jedan biser unije, koji hrabru namješljuje. Menčetić-Držić 511. Kadano sva dobra, koja činimo, gospodinu Bogu namješljemo. M. Divković bes. 220. Tko tamo veće uživa, tom se ovamo pedips veći neprostivo namješljiva. J. Kavačić 444^a. Jagme dobra crkvena

.... i namiňivaju jih svome pristoju. A. Kadčić 297. Zadovoљene Isukrstovo namiňuje se nami po sakramenu pokore. I. Velikanović upuć. 3, 93. Neka uzme devojka tri loze pa neka posadi u bašči nameňujući koju kome hoće. Nar. prip. vuk 102.

c) primjeri prema onima kod namijeniti pod a, c. Može namiňevati one riči na ovi konac, da nimi prosi dobru smrt. P. Radovčić nač. 97. Zašto se sva ova namiňuju ili doisto imaju se naminiti na pošteđenje Božje. A. Kanižlić bogoljubnost 546. Zašto Bog dila ona ne namiňuje na osudeće. I. P. Lučić nar. 8. Vas dan dugi bosiljak sejala, na vojnovu sreću nameňuje. Nar. pjes. vuk 1, 22. A u vino meša svako biće, ponajviše bendeluka teška, a na tvrdi sanak nameňuje, neka spava Naode Momire. 2, 160. Onda Turkom medovinu daje, a baš polak nasu bendeluka, a na tvrdi sanak nameňuje, nek spavaju tri Turčina mlada. 3, 39. Onda mu (t. j. onome, koji je urečen) bajalica gasi uglevle, t. j. živo uglevje baca u nenačetu vodu nameňujući na one, za koje se misli da su ga erekli. Vuk rječn. s. v. gasiti. Al' nū (t. j. kukaricu) hajduk boje razumije i na teške nameňuje slute: ili mu je na umoru majka, ili mu je u nevojli luba, il' će Turci u potjeru poći. Osvetn. 2, 41.

d) primjeri prema onima kod namijeniti pod a, f. Sve ove molitve ki jih za njih namiňuju. Michelangelo 75. Za onih od brašćine jema (t. j. ima) namiňevati svaki ovi plaću. P. Radovčić ist. 221. (Misnik) moli za sv. crkvu a osobito za koga namiňuje posvetiliše. A. Kadčić 101. Pivnica ti puna jančara, papučama piju vino ladno, a za moje zdravje nameňuju. Nar. pjes. vuk 2, 504.

e) primjeri prema onima kod namijeniti pod b. Toj dobro i bogoljubstvo namijenjem zamjernoj blagosti tvojoj. A. Gučetić roz. jez. 312. Ono proštenje mogu prikazivati i namjeňivati za mrtve. M. Divković nauk 224b.

f) primjer prema onima kod namijeniti pod d. Ulazi ovdi Zlatousnik i ovu pripovijes žalostivu namjeňiva na onijeh, koji u životu nahode se izvan puta Božijega. B. Zuzeri 29.

g) primjeri prema onima kod namijeniti pod e. Zla nemu (t. j. davolu) namijenjemo kako tvorcu. J. Matović 523. Ruge i prikore naš spasitelj htje podnijeti, sve to sebi namjeniva (t. j. Mandaližena) govoreći: ja sam kriva. N. Marči 51.

h) primjeri prema onima kod namijeniti pod g, c. Vrata bogato namađana svakovrstnim sličinama prilikama, između kojih vidio se je jedan orao pasti svrhu slona naminjući se ovo na fregatu svecku. A. Tomiković živ. 266. Sve je ovo učinila desnica Božanstvena na što sv. Leo papa namiňuje riči govoreći. gov. 18.

NAMJER, f. namjera, slučaj. Između rječnika samo u Vukovu (Zufall, casus s primjerom iz neke nar. pjesme: Ta ga namjer bješe nanijela). No takva je namjer nanijela, nanijela od Kotara ovce. Pjev. crn. 111a. Dok namjer nanese Mehmeda na pašinu delibašu Ibru. Smailag. meh. 15.

NÁMJERA, f. nom. act. prema glag. namjerniti i namjeriti se. Ako je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, a to se potvrđuje i bježenjem, námjera u Belinu rječn. U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dače). Najstarije su potvrde iz Dušanova zak. i iz Š. Menčetića (vidi pod c, b).

a. susret, kob. U rječniku Belinu (incontro, l' incontrarsi s primjerom iz Palmotića 3, 32, koji se primjer dače navodi pod b, b), u Voltigijinu (namera, incontro, Begegnung), u Stulićevu (occursus) i u Vukovu (Begegnung, obviatio). Nije znaće taj lute ni od gusa namire, drumove i pute da komu zapire. M. Vetranić 2, 266. Pače mnokrat na se skoči cijec namjere tužne toli. I. Gundulić 336. Znati meni danaske moga od sluge poginuti, hoću mu se svakako u namjeri namjeriti. Nar. pjes. bog. 46. Nemoj, lijepa Krinoslav, u najprvoj tvoj namjeri na me sumnit. P. Sorkočević 582a.

b. kob, t. j. udes, sudsina. U rječniku Belinu (zla namjera, malanno, mal incontro) i u Stulićevu (eventus, casus s primjerom iz Palmotića 3, 11, koji se primjer dače navodi pod b, b).

a) dobra kob, t. j. srća. Blaga ot namire i blaga ot milosti Namira se zove tok i kolo ot svita; tok ot věka se obrašta i vrti po zakonu ot malina vitr'noga. Starine 23, 69. Urese na mene donije srećna ma namjera. G. Palmotić 1, 164. Ti se na boju namjeru viku ne ē namjerit. 2, 26. Najposlije me ma namjera na kraj mora donije ovdi. 2, 247. Našu sreću i namjeru slav'te sve, što boje znate. 2, 406.

b) zla kob, t. j. nesreća. Tamo zla namjera put da joj prikrati. A. Sasiu 111. Ali nemu smrt nemila kroz namjeru hudu i priku svih je (t. j. dvanaest sinova) u brzo polomila. I. Gundulić 377. Kletu gusu huda sreća i namjera dotjerala bješe odi. G. Palmotić 1, 22. Ki si čudnu kroz namjeru posvojio mlados moju. 2, 12. (Mandalijena) s hude sreće i namjere bez dragoga čačka ostala. 3, 11a. Smrtne ih od pogube i od namjere brani lute. 3, 32a. Bog ove namire čini na nas iti. P. Vitezović odi. 33. — Ovamo idu i primjeri: Ovcu mi da(j) moju, kleta ti namjera! I. Gundulić 150. Ah plemkińe prike vile, trag vam proklet i namira! 160. Na dvor me istjera ma Milava, bijesna lada, kleta joj namjera! V. Menčetić app. not. 2, 275. Prokleta ti namjera, ka te na njih namjerila! Nar. pjes. bog. 88.

c. slučaj. U rječniku Stulićevu (namjerom, fortuito s naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića), u Vukovu (Zufall, casus s primjerima iz nar. pjesama: Namjera ga namjerila bila na zeleno u gori jezeru. Namjera je starca nanijela, nađe starac sanduk olova; — drugi je primjer iz nar. pjes. vuk 2, 64) i u Daničićevu (naméra, casus samo instr. namérom s primjerom iz Dušanova zak.).

a) uopće. Ne znam, koja nu namjera drži, da još ne vraća se. G. Palmotić 2, 48. S nenađane jer namjere svoju lijepu ljubi upazi. P. Kanavelić 144. Srećna zgoda i namjera na Slovana dovede ga. 412. Petri se i vere (t. j. kuna) i lomi i muči, s ke srećne namjere jeda ga (t. j. grožđe) dokuči. I. Đordić uzd. 146. S hude namjere pirni Bog ubere cvijet. I. Đordić uzd. 178. Blago i dobra svitovná nisu jednako razdilita što doisto ne možemo pripisati samoj jednoj namiri i događaju. B. Leaković gov. 174.

b) namjerom, t. j. slučajno. Ako li se obrêteta (štamp. obrête) dva paršca namérom na dvor carevu. Zak. duš. 48. Ter da se ne zgodi namirom. Š. Menčetić 253.

c) po namjeri, t. j. slučajno. Štijući po namiri jedne knige najdo(h) još jedan razlog vrlo lijep. F. Lastric test. 206b. Nije se ovo po namiri dogodilo nego naredbom Božjom. od 132. Prilično onomu, što po namiri najdo(h).

A. Kanižić kam. 76. — *Možda idu ovamo i primjeri*: Premda po namiri strašilo bi se, da će se dogoditi. A. d. Costa 2, 159. Da mu još ništa kažemo kao po namiri. A. Kanižić kam. 123.

d) namjera može koga namjeriti. Bože, ka namira namiri ovuč vil. Menčetić – Držić 451. Prokleh vrime i namiru, ka me učer na nimiru. Đ. Baraković vila 229. Namira ji(h) namerila biše na Uroša. A. Kačić razg. 54. Po slučaju namera ga nameri na jednog zdravog jelena. D. Obradović bas. 141. Nameru je (*t. j. djevojku*) namerila bila na junaka Orlovića Pavla. Nar. pjes. vuk 2, 315. Namjera je namjerila Marka na Turčinu, careva telala. 2, 345. Namera ga dobra namerila, gdi Seňani piju vino ladno. 3, 426. Pred crkvom ga namjera nameri na junaka vojvodu Maletu. 3, 510. Namjera je i Bog namjerila od Trešnjeva jednu četu malu. 4, 516. Ne bi l' koga sreća nanjela jal' namjera koga namjerila. Nar. pjes. petr. 2, 472. Namjera ga namjerila bila kraj Dunava na zelenu bašču. Nar. pjes. hörm. 1, 257.

e) nanijeti, donijeti, prinijeti. Tuj priniye namjera jednoga od satir. M. Vetračić 2, 85. Na ku (*t. j. vilu*) me namjera donese za moj grijeh. N. Nađešković 1, 180. Namjera nu huda na me te donije. I. Gundulić 142. Namjera ga nanjela na junačko razbojište. Pjev. crn. 3a. Namjera ih nanjela bila na zeleno u gori jezero. Nar. pjes. vuk 2, 426. Namjera ga pred veće nanese na zeleno u gori jezero. 2, 628.

d. događaj. Riječ mi stine, pram se ježi na namjeru nenadanu. G. Palmotić 2, 235. Nastoji se dojti u poznanje od stvari i namira došasni. A. d. Costa 2, 125. Božo . . . okupi ga i gredom pripravi na nenadanu i udesnu ovu namjeru. M. Vodopić dubr. (1868) 249.

e. prilika, zgoda. U rječniku Belinu (occasione, congiuntura s primjerom iz Palmotića 3, 11, koji je ovdje naveden pod b, b). Lijepo namjere, koju Bog poslje nam! B. Zuzeri 124. Čekaše ondi koju namjeru za moć u Kinu uljesti. 412. Čini se onomu dobra ona namira za uzmnioziti svoje imanje. A. d. Bella razg. 96. Namjera dug naplačuje. Nar. posl. vuk 189. (*ispov. u istoj knizi* 88: Zgoda dug i do sto godina naplačuje).

f. nazočnost, prisutnost. U rječniku Belinu (presenza, il contrario dell' assenza) i u Stulićevu (praesentia). U nih (*t. j. u crkvama*) dava očitije bijege od svoje namjero (*t. j. Bog*). Đ. Bašić 117. Urešen s milosti, koju mu Jezus udijeli svojom namjerom. 180. I ako je ovako gorka ne (*t. j. smrti*) uspomena, koliko će biti luta ne namjera? 265. Gospodin je počastio svojom namjerom zdržane ženidbenu. J. Matović 303. Čim bi stojo prid slavnijem svetotajstvom, toliko se razumijaše srce njegovo s Jezusovijem, da mu se u istinu činio namjeru njegovu čutjeti. I. M. Mateić 129. Da budemo imati kod nas blagoga spasitelja istinitijem njegovijem hipom i njegovu namjeru na svetomu otaru uživati. 213. Namira Božja neka bude drug nerazdijeljeni sviju dila, to jest neka dilujući sveder razmišlja se, da je Bog kod nas. I. P. Lučić bit. 40.

g. nakana, namisao. Između rječnika samo u Vukovu (Vorhaben, propositum). Budući da je namjera moja samo najglavniju i najvažniju čast pismenice . . . predstaviti. Vuk skupl. sp. 1, 8. Ti si se ugledao na moju nauku, življeće, namjeru (*u crkvenoslav. tekstu je priuštiti, u lat. propositum*). Vuk 2 tim. 3, 10. S neba oči na

nih mjesec koči, reko bi jim zle namjere znade. Osvetn. 1, 63. Namjera, naumje, Absicht, diviamento. B. Petranović r. kn. 29. Otac je stane odvraćati od tako namere. Nar. prip. vila (1867) 762. Hvata mudre u nihovu lukavstvu i namjeru opakih obara. Đ. Daničić jov 5, 13. Bože . . . veliki u namjerama i silni u djelima. jerem. 32, 19. Tvrtko se dao okrunuti . . . iz namjere, da lakše poda se dobjive Srbiju. M. Pavlinović razg. 36. — *Ovamo ide i primjer*: Jer je Navuhodosor, car vavilonski, namjerio namjeru protiv vas. Đ. Daničić jerem. 49, 30.

h. rijetka pojedinačna značenja. *a) bilje, cilj, meta*. Samo u Jambrešićevu rječniku (namjera, zmera, meta, zaznamenjano mesto, kam gdo dojti, doteči ali strelići mora, *u lat. dijelu*). Vidi namjerak. — *b) suvišak*. Samo u Voltigijinu rječniku (namjera, il soprappiù, Übermass). *Sasma nepouzdano*. — *c) pogled* (*ispov. zamjeriti, t. j. pogledati*). Samo u Stulićevu rječniku (conspectus, adspectus). *Sasma nepouzdano*. — *d) ono, na što se tko namjeri*. Samo u primjeru: I ti meni podade vjeru Boga velikoga, da ćeš mene uzeti djevojku za lubi svoju, moja prva namjera! (*t. j. na koga sam se prvog namjerila*). Nar. pjes. bog. 157. — *e) povod; kao da je to u primjeru*: Ovo (*t. j. rekoh*) po namiri brade (*t. j. u povodu brade, o kojoj sam gorovio*). A. Kanižić kam. 229. — *f) na namjeru, po namjeri, t. j. nasumce; kao da je to u primjerima*: On pak ode još i daže put istoka na namiru. P. Knežević živ. 10. To su samo gorovili po namjeri, ne bi li pogodili. Nar. prip. bos. 93. — *g) namjera kao nom. act. prema namjeriti, t. j. desiti, naci*. Samo u primjeru: Zlu namjeru namjeri Radoňa u Kunari visokoj planini, namjerio trideset Turaka. Nar. pjes. stojad. 2, 53. — *h) namjera, neka teška bolest*. M. Đ. Miličević živ. srb. 316 (*ne kaže, kakva je bolest*). Namera, teška bolest, koja uhvati onoga, tko se namerio (nagazio) na viliće kolo. Od te bolesti čitaju sveštenici n mernu molitvu (*u Srbiji*). Etaogr. zborn. 13, 445. *Da ne ide ovamo i primjer*: Bez viliće djela kobna . . . mora, uroka i namjera. J. Kavaiin 471a?

NAMJERAC, namjerca, *m. isto što namjernik*. Samo u Stulićevu rječniku (qui fortuito adest).

NAMJERAČICA, *f. isto što namjernica*. Samo u Stulićevu rječniku (quae fortuito adest). — Nepouzdano.

NAMJERAK, namjerka, *m. bilje, cilj, meta*. Samo u Jambrešićevu rječniku (namerek, scopus, *u lat. dijelu*). Vidi namjera pod h, a.

NAMJERAN, námjerna, *adj. fortuitus, praesens, in animo habens*. Između rječnika samo u Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Ima i námjerná, *t. j. ono, na što se tko namjeri* (vidi tamо).

a) o onome, što pripada kobi, sudbini; ispor. namjera pod b. Bog je daje dobra ot furtune namirna, to je, ka prihode i othode . . . Blaga namirna suts bogatstva, časti. Starine 23, 69. Više se primjera nije našlo.

b) slučajan; ispor. namjera pod c. U rječniku Stulićevu (fortuitus s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sa branom nije se iz toga pisci našao nijedan primjer). Taka dila . . . da su il' po namirnom dogadaju učinena il' naravnim uplođena kripostma. F. Lastric test. ad. 110a. Drži kao namirni pomičnik. J. Banovac razg. 220. Jedno crnogorsko momče, namjerni gost, upita domaćina. S. Lučić prip. 34. — *Adv*. Kako se namjerno oženih.

S. Lubiša prič. 107. Dovedi ja Arbanasa kao namjerno u onu ulicu. 141. *Sam pisac u bileškama veli, da namjerno u tijem primjerima znači: slučajno.*

c) *nazočan, prisutan; ispor.* namjera pod f. Dade duha svetoga, s čigovom krepot i oblasti napuni ono namjerno množtvo vjernih. J. Matović 66. Kad bili pri objedu, reče iguman namjernom brastvu. S. Lubiša prip. 261. Dva namjerna komšije kumovaše. V. Vrčević niz 153. — *U ovom primjeru namjeren kao da znači: onaj, koga se dosta nalazi, nem. vorräthig, rus. занасчий: Izmjeri Vuk ribu od najlepse namjerne. S. Lubiša prip. 32.*

d) *namjeren, t. j. nakan; ispor.* namjera pod g. *U rječniku Vukovu* (namjeren, n. p. ja nijesam bio namjeren, Willens sein, in animo habere). Ide (t. j. žena) u Ostružnicu i natrag doći namerna. Glasnik 11, 1, 17. Odmah je legao u postelu namjeren, da sjutra kaže majci. M. Đ. Miličević om. 37. *S tijem je u svezi značenje: onaj, kojim se izriče namjera. U susekovu rječn. zn. naz. za lat. finalis, nem. Zweck: namjerni veznik, finalis coniunctio, — namjerna sveza, Finalnexus.*

NAMJÉRATI, námjérám, *impf. prema pf. namjeriti. Postavlja se -je- prema odmjerati, zamjerati; ali se po svoj prilici govori i namijerati; ispor. pomijerati. U rječniku Belinu (tko se namjera, presente, agg. il contrario dell' assente), u Bjelostjenčevu (namjeram se, incido, impingo in aliquid, offendō) i u Stuličevu (namjerati se, namjeriti se s naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.*

a) namjerati (bez riječce se).

a) *napuñati, t. j. puniti što do mjere. Samo u primjeru:* Sedam badni i po punih namirahu (t. j. suha voća). M. Marulić 78.

b) *gadati, nišaniti, smjerati, t. j. mjeriti okom, kad se striješa, puca.* On je svoj luk napel i strilom va me namiral. Proroci 143a. *U tome se značenju govori i danas u Vrbeniku (na Krku).* Zborn. za nar. živ. 7, 298.

c) *navoditi, navraćati.* Nije ga negovala namjerala, da čini onako, kako je činio, nego mu okolnosti ne dadoše činiti drukčije. Đ. Daničić istor. 111. Sama zemja namjeraše ih (t. j. Srbie), da rade, što i danas najviše rade. 188. *Drugih se primjera nije našlo. Vidi namjeriti pod 1. d.*

d) *namicati, pribavljati; kao da je to u primjeru:* Er će tebi blaga sreća kako i dosle namjerati izabranih množ mladića. G. Palmotić 2, 56.

b) namjerati se.

a) *primjer prema onima kod namjeriti pod 2, a.* Često se namjero (t. j. Isus) s učenicima svojijem i učio ih. T. Ivanović 38. *Drugej se potvrda nije našlo.*

b) *primjeri prema onima kod namjeriti pod 2, b.* Kud se godi okrenemo, ili se namiramo na jednoga lašca ili krivokleca. J. Banovac pripov. 158. (Isus) opet namjera se na trgovce, gdi trg činahu. S. Rosa 132a. Neke od ovijeh drača . . . namjerajući se na kosti ostaše u glavi. Đ. Bašić 306. Namira se na jednu crkvu na sami, u nju ulazi i prid otarom zavapi. M. Zoričić zrc. 82. Uzima jedan dan vandeđe sveto i namjera se na one rijeći: vade, vende quae habes. B. Zuzeri 366.

c) *primjeri prema onima kod namjeriti pod 2, c.* Ovde se namira lipa prigoda. M. Bijkanković 90. Može li primiti namirajući mu se prigoda? A. Kadčić 72. Kad se namira koje prošteće od svih grijah i pokornik ga dobije. 353. Namjera se koja dobit, koja koris vremena. B. Zuzeri 40. Svake ti se sreće vazda namjeralo u kući! Nar. prip. vrč. 71.

d) *primjeri prema onima kod namjeriti pod 2, d.* Neka se vazda ja, kad hoću, namiram gdi tvoja lipos sja. Š. Menčetić 213. Namira se tvojoj zaručnici jedno jimanje . . . i želeti ono kupiti zato nikije stvari prodaje. F. Vrančić živ. 48. Zašto kriposti ove na ovom svitu imat se ne mogu . . . zato nigdi drugdi namiraju se. F. Glavinić čet. posl. VIII. (Da bi) svud se namire s pristanišči luke. I. T. Mrnavić osm. 109. Sila ognjenita . . . sve što većoj u tjeskoći namjera se i nahodi, toliko se s većom moći na prostrano tiska i hodi. G. Palmotić 3, 44a. Sama u dvoru da Didone namjera se i nahodi sred sve smeće usione. J. Palmotić 469. Neka se ne namiraju na tance i na igranja (t. j. sveštenici). M. Bijanković 105. Za uresit prame i lice ovdi svega namjera se. A. Gledević 143a. Da je potriba krstiti, a ne namira se druge vode nego juhe, bi li se s ovom moglo krstiti? A. Kadčić 122. Petar . . . namirajući se u Splitu svojim poslom. 268. Ono plaće . . . ubogim podiljavaše, kad bi mu se namirali. J. Banovac pred. 137. Gospodin uze prid pukom, koji se ondi namjerare, slavnu hvalu činit Ivanu Krstitełu. S. Rosa 82a. Evo srićom namira se jedan misnik, dodek bi nemu, pita ga. J. Filipović 3, 229b. Da se i oni namjeraju na nauku krstjanskemu. I. Nenadić nauk 22. Imamo . . . moliti Boga, da bi se namij namjera (taj je primjer prema onima kod nači pod 2, b). J. Matović xixa. Bog . . . namjerajući se i nahodeti se u svakom mjestu. 459. Odlučivam . . . namjerati se pri svetoj misi s većnjem skupjenstvom, priklonstvom, skrušenjem neg' do sada. I. M. Mateić 26. Sva radost napnila bi u ne srce, kad bi se prid svetnjem otarom namjerala. 130. Namjeraćemo se pri svetijeh misah s najvećom smjernosti i priklonstvom. Štit 18. Namjeraju se na negovijem besjedam tamničari. A. Kalić prop. 543. Ne ima jednoga utoplaca, koji dangubi uhititi dasku, koja mu se namira, za isplivati. I. P. Lučić razg. 38. Sriča tebe jest dopala, da mi se na ruku sada ne namira mač. 79. Vazda namjera se okolo vatre čeladi. Nar. prip. vrč. 142. Ja se doma malo namjeram, pa mi je svašto noyo. S. Lubiša prip. 53. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem neobično стоји inf. kao dopuna: Što su držani oni, koji se namjeraju slusati te mrmošena?* T. Ivanović 62. *Sličan primjer iz iste knjige vidi kod namjeriti pod 2, d, a.*

NAMJERÁVÁNE, *n. nom. verb. od namjeravati. Između rječnika samo u Vukovu* (Vorhaben, propositum). Namjeravaće, das Vorhaben, Zweck, Absicht. Jur. pol. termin. 611. 681.

NAMJERÁVATI, namjéravám, *impf. iter. glag. izveden od namjerati.*

a) *prema namjeriti pod 1, f. Između rječnika samo u Vukovu* (vorhaben, molior, cogito). Zato namjeravam različne slučaje, koji su mi se . . . dogodili, napisane ostaviti. D. Obradović živ. 4. Sve, što namjerava preduzeti (t. j. čovjek). sov. 180. Kad u nega ući namjera. J. Rajić pouč. 1, 24b. S onim vinom, koje namjeravaju u buradma na lađe tovariti. P. Bolić vinod. 2, 276. Prijatejl je taj negov namjeravao da ide

u Biograd. Vuk dan. 1, 82. Namjeravati što, etwas vorhaben. Jur. pol. termin. 611.

b) prema namjeriti se pod 2, b. Govori se u Lici, na pr. Ti se na svašta namjeravaš. J. Bogdanović.

NAMJERCE, adv. slučajno (o onome, što se namjeri, t. j. što se sluci, vidi namjeriti pod 2, c). Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. za niem. zufällig, tal. fortuito. Ispor. namjerom kod namjera pod c, b.

NAMJERČINA, f. augm. od namjera u značenju te riječi pod h, h. Samo u primjeru: O ti namerčino, pogubih ti oca, majku, brata, sestru, strica i strinu! (tako baju protiv crvenoga vjetra namjerskoga). M. Đ. Milićević živ. srbi. 272.

NAMJERÉNE (jamačno je takav akc.), n. nom. verb. od namjeriti i namjeriti se.

a) isto što namjera pod g. U rječniku Stulićevu (mens, consilium), u Vukovu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. nijet, gdje stoji: der Plan, das Vorhaben, propositum, cf. namjerenje) i u Popovićevu (Absicht). Udržavanž bystv otv svojih obnamerenja svojego, ježe bě umyslile. Danilo 41. Namereňe moje jest ovo. J. Rajić boj 38. Protiv voje i namereňa. pouč. 1, 2b. Ovo češ namereňe samo onda polučiti. P. Boljši vinod. 2, 412. Vidi se, da je ne-govo glavno i jedino namjereňe bilo mene ružiti i sramotiti. Vuk cdg. na laži 4. Društvo protiv svoga namjereňa pemagalo bi im kvariti jezik. pis. 16. Kad to koga različnim rijećima odvrati od kakva namjereňa. Vuk nar. posl. 269. Ako samo rđavo vreme ovome namereňu na put ne stane. Nov. srbi. (1835) 172.

b) namjereňe prema namjeriti se (kod namjeriti pod 2). Samo u rječnicima, i to u Mikafinu (namirenje, prispitje, interventio), u Belinu (imbattersi, incontro, l' incontrarsi, occorrenza cioè avvenimento, presenza, il contrario dell' assenza) i u Stulićevu (actus interveniendi).

c) Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Ova čest stoji u namjereňu i tvornom uživanju dobarah. D. Bogdanić XII. Ne znamo se, al' se poznajemo po kršteňu i po vjerovanju i po kobna dana namjereňu. Osvetn. 2, 43.

NAMJERITEL, m. isto što namjernik. Samo u Stulićevu rječniku (namjeriteł, namjerač). — Slabo pouzdano.

NAMJERITI, námjerim, pf. prema impf. mjeriti To je pravo značenje, ali mu je vrlo malo potvrđa; iz nega su se razvila druga, a kako i kojim putem, to nije jasno. Od namjeriti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikafinu, Belinu, Voltijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže). Najstarija je potvrda iz srđetka XIV vijeka (vidi pod 2, d, c).

1. namjeriti (bez riječe se) u akt. i pas. U rječniku Belinu (namjeriti na službu, staviti koga za slugu, pristaviti na službu, najmiti, accionare per servitore cioè metter al servizio, — sasma nepouzdano) i u Vukovu (1. beschliesSEN, vorhaben, decerno: kud si namjerio? namjerio sam, da otidem tam, — 2. koga na što, einen wohin bringen, z. B. ins Unglück, induco s primjerom iz neke nar. pjesme: Namjera ga namjerila bila na zeleno u gori jezero, — 3. treffen, finden, offendere: namjerio sam ga doma).

a. u navedenom značenju. Onomje mirom, kom budete namirili, odmiriti se hoće vam (iz lat. eadem mensura, qua mensi fueritis, remittetur vobis. luc. 6, 38). Bernardin 122. Onom

istom mirom, kojom budete namirili, odmiriti se hoće vami. I. Bandulavić 161a. Vaša pitomos namjeri divjači našoj (t. j. vaša uglađenost neka nadomjeri, nadoknadi našu prostotu). M. Držić 189.

b. naći. Na ti moju viru, nom ti se obieću, ja da ti namiru česmenitu sriču. H. Lucić 235. Koń kraj puta po ravniči namjerenu travu pase. G. Palmotić 3, 142a. Ako dobru priliku namériš, poći ćeš i u Ameriku. D. Obradović živ. 116. Idi, majko, u goru zelenou, eda bi te namerilo zverje. Nar. pjes. vuk 1, 124. Usred gore čarne vojno me nameri. Nar. pjes. vila (1867) 63. U Rijeci govore na pr. nameril sam ti kupeca (t. j. našao). F. Pilepić. — Ovamo se meće i primjer, u kojemu namjeriti znači: snaci (vidi naći pod e): Ne bi još do vik suzilo me lice, da mene namirit ne bude nesreća. Š. Menčetić 171.

c. nanijeti, navesti.

a) uopće. Ah ka tamna čes na te me namjeri! G. Držić 410. Odkli je htjela čes namjerit na mene gizdavi tvoj ures. M. Vetranic 2, 186. Nješto nas po sreći na tuj vil namjeri. N. Našešković 1, 230. Jao, na koje ti me je ludi srječa namjerila! M. Držić 251. Na ū opeta sreća me namiri. A. Sasin 114. S Gradimirom hrabrenjem, na koga ju čes namjeri, žive i i opći dugo vrijeme. G. Palmotić 2, 264. Sriča ga namiri na jednoga kripsona ispovidnika. J. Banovac pripov. 42. Nesriča ga namiri na jednoga (t. j. ispovjednika) . . . koji ga vazda održivaše. pred. 73. Jedino je dobro dobar drug vinčani, a tko će te namiriti na takoga? F. Lastrić ned. 66. Zla sreća je na ū ondi namjerila mao brodat od ribara. B. Zuzeri 396. On (t. j. Bog) će ili po sebi nas pomoći ili će drugoga namiriti i namistiti, koji će nas . . . u našoj potriji pomoći. B. Leaković gov. 231. Tako mi Bog moju decu propudio i na dobiti put namjerio! Nar. posl. vuk 300. Đavo namjeri letos dva od ū u primorje, da kopaju. S. Čubiša prip. 191. I Bog namjerio dobiti i mirni čas! V. Vrčević niz 19.

b) subjekt je riječ namjera. Prokleta ti namjera, ka te na ū namjerila! Nar. pjes. bog. 88. Namera i(h) namerila bila, namerila na vodu kladence. Nar. pjes. vuk 2, 325. Namjera me bila namjerila na zelenu svilena čadora. 2, 346. Namjera je Tala namjerila na kurvića Janković-Stojana, na bijele dvore Stojanove. 3, 265. No namjera bješe namjerila na torinu Vukova sijonovca. 4, 514. Više primjera vidi kod namjera pod c, d.

d. naresti, narratiti. Proklet bi čes moju . . . koja me namjeri, da tamo tuguju. M. Vetranić 2, 18. Na zlo si me, majko, namjerila. Pjev. crn. 120b. Da ćeš me pitati, šta me namjeri, da ti pišem. Đ. Daničić pis. 3. Žalosno stane Srba namjeri mitropolita i brata mu, te dodoše. istor. 120.

e. svesti. Samo u primjeru: Kad se rasidite (t. j. muž i žena), psujete jedno drugo: ubio Bog, tko namiri i sastavi (t. j. nas)! J. Banovac razg. 83.

f. nakoniti (se), naumiti. Tko dobro djeluje, djeluje namišljeno i namjerenou na ovu samu svrhu za ugodišti Bogu. S. Rosa 75b. Namjreno dělo sasvim preduzeti. J. Rajić boj 72. Toliko rojeva ostaviti može, koliko je prodati naměřio. A. Maksimović 124. Veće sam se od bolesti pridigao bio i namjerio ići u Elisavet-grad. G. Zelić 251. On namjeri, da ide pravo u Jerusalim.

Vuk luk. 9, 51. Jer je Navuhodonosor, car valonski, namjerio namjeru protiv vas. D. Dančić jer. 49, 30. Opet nameri (*t. j. čovjek*), da će dite hitit. Nar. prip. mikul. 57.

2. namjeriti se. *U rječniku Mikaliniu* (namjeriti se, naći se na štogod, adsum, intersum, praesens sum, — namjeriti se na koga, susristi koga, incidere in aliquem, — namjeriti se na koga, zateći ga u djelu, deprehendo, — namjeriti se, prispiti, intervenio), *u Belinu* (assistere, trovarsi presente a qualche attione, — imbattersi cioè incontrarsi in qualchuno, — namjeriti se na tkoga, incoatrare uno a caso, — intervenire, — occorrere, accadere, avvenire, — esser presente), *u Voltijinu* (namjeriti se, imbattersi, incontrarsi, begegnen), *u Stulićevu* (adesse, interesse, intervenire, — namjeriti se na koga, in aliquem incidere: ako se prigoda namjeri, si occasio erit s naznakom, da je iz Belina rječn., — namjeriti se komu štogod, dokobiti se, accidere s naznakom, da se nalazi u Menetića), *u Vukovu* (1. fallen, kommen, incido: Namjerio se na zlu ženu, — 2. sich treffen, adesse, cf. desiti se s primjerom iz Ogl. sr. 54: Kojino se doma namjeriše) i *u Daničićevu* (namjeriti se, fortuito adesse s jednim primjerom iz svršetka XIV vijeka i sa tri iz XV v.).

a. *sastati se, sresti se*. Gdi se s kim namirih. Đ. Baraković vila 119. Parok . . . neka se na vrime namiri s umirujućim (*sic!*). B. Kašić rit. 113. Znati meni danaske moga od sluge poginuti, hoće mu se svakako u namjeri namjeriti. Nar. pjes. bog. 46.

b. *naići, nagaziti*.

a) *naići na što*.

aa) *uopće*. Od tude pošadu namjeriše se na neke kotorske plavi (*iz početka XV vijeka*). Spom. sr. 1, 58. Namirih se (*t. j. čitajući*) na historiju . . . udovice Judite. M. Marulić 3. Bigaše k materi svojoj i namiri se na stražu Aleksandrovu. Starine 3, 301. Na nega se (*t. j. na sinka troga*) namiri lipa Cvite primorkiňa. Nar. pjes. u Đ. Barakovića vil. 202. Na jednu šipju, palmu i zdenac namirivši se (*t. j. sv. Pavao*). F. Glavinić cvit 10b. Da si se namirio na jedan malašan potočaňak vode. M. Radnić 69a. Kako se može (*t. j. čovjek*) bez teška truda namjeriti na ispodivku. A. Kadčić 74. Tomas štijući sv. pismo namiri se na one riči Isukrstove: ako hoćeš biti svršen, prodaj, koja imаш. J. Filipović 1, 439a. Namjeri se kraju Pavlimire na mladoga bana Lutomira . . . ter se z britkim čordam udariše. A. Kačić razg. 30. Jer se do sad niješ mogao namjeriti na pjevača, koji bi mi kazati mogao. Vuk nar. pjes. (1824) 1, XVI. Namjeri se junak na junaka, deli Musa na Kraljica Marka. Nar. pjes. vuk 2, 408. Namjeri se davno na davola (*t. j. Jovan i Andra*), odmije se jedno od drugoga. 3, 206. Iduće tako po svitu namiri se na jednoga gospodina. Nar. prip. mikul. 11. i t. d. — *Neobična je sveza u primjeru*: Spavaše Faraun i duboko spavajući na dva sna namiri se. Đ. Rapić 116.

bb) namjeriti se *na što povoljno*. Nije se nitko namjerio na srećniju dosle zgodu. G. Palmotić 2, 18. Ti se na boju namjeru (*t. j. na sreću*) viku ne ē namjerit. 2, 26. Na dobru se da namjeriš (*t. j. ženu*). J. Kavačin 46a. Kopajući kamen namiri se srićom na veliko blago. A. Kanižić utoč. 132. Da se oni na takva pomorsnika namjeriše. kam. 175. Najveća je sreća ponaraca namjerit se na jedno dno stavno ter

metnut sidro, da se nega uhiti. Đ. Bašić 243. Na boju se ne namiri(h) . . . neg' je ova lipa fala. V. Došen 269b. Lav i medved: . . . namere se zajedno na jedno debelo jelenče. D. Obradović bas. 25. Ne će već više namjeriti se na gospodara, koji bi mu dobro kako prvi plačao. I. P. Lučić doctr. 12. Da koji brodac . . . na ova zlatna zrna namjeri se. B. Zuzeri 26. Iđi opet . . . ne bi li te Bog namerio na onu devojčicu. Nar. prip. vuk 84. Nije dobro . . . namjeriti se na laku stazu u ovom životu. M. Pavlinović rad. 104. Da se prije svoje smrti namjerim na duhovnika boleća i milostiva. S. Lubišić prip. 227.

cc) *na što nepovoljno*. Človik niki . . . namiri se na razbojnike (*iz lat. homo quidam . . . incudit in latrones*. luc. 10, 30). Bernardin 131 i I. Bandulavić 170b. Ki iz Jerusolima u Jerihu greduci namiri se na razbojnike. Naručn. 46b. Jest tadaj zao dan, kada si se ti namjerio na me. Zborn. (1520) 37a. Nesrećna ona, koja se na zla muža namiri. B. Kašić per. VII. Podi na brije doma i ne će se namjerit na nezgode. I. Držić 74. Ali se namjerismo na ogněne nove boje. G. Palmotić 2, 84. Bjež'mo ovu lutu silu, na ku sad se namjerismo. A. Gledević 53a. Slipac . . . sve rukam pipa i namirivši se na koju zapriku vraća se natrag. J. Banovac pripov. 95. Trgovac idući priko pustiće namiri se na razbojnike. F. Lastić test. ad. 15b. Niki se namire na zla druga. svet. 58b. Namiri se on nesrićom svojom na pustajce. A. Kanižić utoč. 48. Poklisiari brodeći u Ankonusu jesu se namirili na pomorske razbojnike. kam. 341. Namjerio sam se na lupeža. B. Zuzeri 366. Gre po gore i nameri se na negovu nesriću na hajduki. Nar. prip. mikul. 2.

dd) *osobita su ova dva primjera*: Gdi se taj zgoda na nega namjeri. M. Vetranić 2, 263. Il' se zajer nad namiri (*t. j. sreća*) na neg, kadno posve žmiri. V. Došen 27b. *Oobičnije bi bilo*: namjeriti se na zgodu, na sreću.

b) *s dopunom u rečenici, kojoj je na početku veznik da*. Ide Bonifacijo i namiri se, da vnoći kršćeniki nasrid place različitim mučahu se načini. F. Glavinić cvit 144b. Čateći knige namirio se bijaše, da je Ignatija zakoniti pastir. A. Kanižić kam. 256.

e. *dogoditi se, slučiti se*. Da brzo mi se namjeri što hotjeh (*iz lat. ut cito occurreret mihi quod volebam*. gen. 27, 20). N. Ranina 57a. Jednom se namiri, da nemoć najgora život moj dotiri na konac umora. Š. Menetić 282. Ljepos negova mnokrat se namjeri da je grubša ner sova. M. Vetranić 2, 54. Joštera se stvar namjeri, ka im sumnju svu prikrati. G. Palmotić 3, 204b. Kadgodir se bude namjeriti koje ovako obraćenje. M. Bijanković 3. Mučno se može namjeriti ta dogodaj. A. Kadčić 51. Ako bi se u iste dneve namirile veće svetkovine. M. Zoričić osm. 153. Kad bi joj se namjerilo (*štamplj. ,namjettilo'*) vidjet srce koje izpisano ali izvezeno. I. M. Mateić 158. Lijepa se zima namjerila. Nar. pjes. vuk 4, 41. 'Ko bi ti se sriča namirila, oženi se. Nar. pjes. istr. 2, 127. — *Ovamo se meće i primjer*: Kada se draga dva viditi namire (*t. j. kad se dogodi, da se vide*). Š. Menetić 288.

d. *naci se, desiti se, zateći se (kako u kojem primjeru)*.

a) *uopće*. A pak se namjeri mjerilac hitri taj, ki tanko razmjeri. M. Vetranić 1, 9. I dojti ima . . . svezana pešati, ki se namiri,

mećem poseći, ki se namiri (*iz řiem.* und er soll kommen . . . gefangen führen, wen es trifft, mit dem Schwerte schlagen, wen es trifft. jerem. 43, 11). Proroci 125. Vuci će naprijeti . . . ali se namjerit ka gusa potajna, ka nam će rastjerit imanje svijeh strana. M. Držić 439. One ženske glave, koje se budu namjeriti . . . dopušteno im je, da mogu uljeti. A. Gučetić roz. jez. 25. Koji se tu glavom svojom budu namjeriti. roz. mar. 54. Ako bi se tko listo po srići namirio. Statut poj. 292. Zlo t' se bih namiri', pokle me stiže mrak. Đ. Baraković vila 256. Ako se po sreći putem idući namjeri koja živina tere podje na čovika. M. Divković bes. 518. Svaka od vas izaberi . . . što se slično vam namjeri. G. Palmotić 1, 162. Vele žudimo, da kanunici, redovnici i dijaci svikolici od početka do svrhe namire se. M. Bijanković 48. Bi Danijel bačen u jamu medu lave, al' se namiri jedan moguć kraj, koji ga oslobođi. J. Banovac pripov. 20. Puste na voju očima, da gledaju, što se namiri. J. Filipović 1, 475^b. Zli ti se čas namjerio! I. Nenadić nauk 129. Postavlja na nega ruke sa svijema redovnicima, koji bi se namjerili. J. Matović 297. Ako bi mu se namjerila druga lipša i bogatija (*t. j. žena*). M. Dobreć 436. Popališe sve, što im se namjeri zgrada i baština kaluderskih. I. Đordić ben. 173. Ako za dilitati maće redove ne bi se namirili dijaci neženjeni. I. P. Lučić nar. 38. Čekajući, da bi mi se namjerio kakav koraba, koji bi polazio u Krf. G. Zelić 58. Pomozi, Bože, a namjeri se veliki dobri čas! (*u dobroj molitvi paštrovskoj*). Vuk nar. pjes. 1, XII. Petar vata Marunović-Muja, Krsto vata Asan-Begovića, pa se nose po travi zelenoj, a Krsto se jači namjerio pak osvoji Asan-Begovića. Nar. pjes. vuk 4, 101. Ne bi li se Srbin namjerio, ko bi braću moju osvetio. 4, 487. Naredan se Vuko namjerio. 4, 513. Darujte ko može i komu se namjerilo (*t. j. novaca*)! V. Vrćević niz 318. — *Övamo se meće i primjer:* Ko bi se namjerio čuti riječi nepoštene, što bi bio držan učiniti? T. Ivanović 59. *Sličan primjer iz iste knjige vidi kod namjerita pod b, d.*

b) *s dopunom u kojem padažu združenu s prijedlogom.* Kada se, sunaće, namirim u twoj dvor. Š. Menčetić 93. Kad se namiru zlovojan prid ňom ja. 211. Pričestiyši se i namjerivši se u crkvi od frataru. A. Gučetić roz. jez. 55. Da se je namirio na mjestu, kada je on drugomu trgovcu bio zbrojio tisuća dukata. B. Kašić zrc. 103. S mojom plavi namjerili u luci se bjehmo od Gruža. J. Palmotić 24. Oni isti trgovac, koji se je namjerio u tu luku s svojim brodom. I. Nenadić Šamb. 4. Namiri(h) se na planini i ugleda(h). A. Kačić kor. 182. Bi mu dan u ruke zavitak pisma, on ga ovdje i namjerivši mu se pod oko mjesto . . . to je prošto. S. Rosa 58b. Ne budući se namirio u manastiru opat. M. Zorić zrc. 230. Zašto ne mogu, moj Bože, u svakomu mjestu namjeriti se i razglasiti ono? I. M. Mateić 226. Sama češ se namjeriti prid twojijem sudecom puna srama. Misli krst. 34. Medu koji (*t. j. vojnicima*) negov roditelj otijaše da se kadkodi namiri (*t. j. sin*). A. d. Bella razg. 114. Kod nega se bjehu namjerili crnogorski izbrani glavari. Nar. pjes. vuk 4, 71. Namjeri se u selu onaj isti kaluder, koji je izbavio Cvijetu. S. Lubiša prip. 237. — *Övamo se meće i primjer, u kojemu je grijeskom izostavljena riječca se:* Ako biste bili onadi na primorlje namérili (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 97.

c) *s dopunom u kojem mjesnom prilogom.* Gdègodi bi se namérili vaš človékb (*iz svrsetka*

xiv vijeka).

Spom. sr. 1, 7. Ne namiri se tuj knez ř Radoje (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 414. Namiri se onuda znevarka Sokolar loveć projti. P. Zorančić 40. Lovorko, ki se tu namjeri oni dan. F. Lukarević 55. Oni, koji se ondi namjeriše, tutako očutiše. B. Kašić fran. 202. Do jednoga svih pobiše, kikoli se tuj namiri. J. Armolusić 39. Da se je mlados tva hrabrena namjerila srećom odi. G. Palmotić 1, 257. Onde sričom namiri se Žudij mladić. P. Vuletić 34. Ali će nam se obilnije govorenje od ovoga niže namjeriti. A. Kadčić 186. Namiri se tute kapelan negov. J. Banovac pred. 150. Da se tuj namjerio oso i vo. S. Rosa 32a. Svjedočiše oni isti, koji se ondi namjeriše. Đ. Bašić 124. S strahocem neizrečenom od svijeh, koji se tuj namjeriše. I. Đordić ben. 170. Al' se brane trideset Trninaru, kojino se doma namjeriše. Ogl. sr. 54. Moli Boga, da se moja mater nije doma namjerila. Nar. prip. vuk 118. Po nesreći svojoj namjerim se blizu, pritrčim na glas, a oni uhvate i mene. Nar. prip. vuk² 247. No je popu dobra sreća bila, te se bješe blizu namjerio s desne strane Mijate serđare. Nar. pjes. vuk 4, 413. Cetiniani za vladikoni poše, koji su se doma namjerili. 8, 295. Je li se već ko tu namjerio, da može posvjedočiti? Pravdonoša (1852) 8.

d) *s dopunom, koja znači kakvo stane ili radnju ili vrijeme.* Oni, koji se namjere na take psovke i pogrde. A. Gučetić roz. jez. 35. Dođe sv. Toma žlostan, jere se ne bijaše namirio na slavnoj smrti blažene divice. B. Kašić is. 111. Svakomu se na čas od smrti Isukrs raspet namjeri i prikaže. V. Andrijašević put 393. Da se dostojite i na momu ishodu . . . namjeriti se i mene pomoći. 422. Puk, koji se namjeri na negovoj smrti, vrati se s gore. Đ. Bašić 58. Koji bi se namjerili na posvetilište mise. J. Matović 223. Nemoj propustiti nijedan dan, da se ne namjeriš na misi. Misli krst. 52. Da se od straha najčešće kose svijem ondi samoživcom, koji na negovu priminuču namjeriše se. B. Zuzer 54. Tako mi se zli čas na vjenčanje ne namjerio! Nar. posl. vuk 304.

NAMJERIVAÑE, *n. nom. verb. od namjerivati. Samo u Belinu rječniku (l' imbattersi).*

NAMJERIVATI SE, namjerujem se, *impf. isto što namjeravati se i istoga postava.* Izmedu rječnika samo u Belinu (intervenire) i u Stulićevu (namjerivati se, namjeriti se). O nesreću srpska od starine, ti se često u nas namjerivaš! Nar. pjes. vuk 5 (1865) 444. — *Ima potvrda i za namjerivati (bez riječce se), a značenje kao da je: nalaziti.* Golemo je padisahu carstvo . . . lasno ēemo namjerivat vojsku. Osvetn. 3, 121.

NÁMJÉRKA, *f. slučaj, isto što namjera pod c.* Govori se u Lici, ali samo u svezi od námjérke, *t. j. slučajno, na pr. Mile 'nako od nájerke trevi na našu kuću.* J. Bogdanović.

NÁMJÉRNA, *f. ono, na što se čovjek namjeri.* Upravo je fem. adj. od namjerna, ali se upotrebljava kao imenica. Izmedu rječnika samo u Stulićevu (namjerna, res fortuita, na namjernu, uti contingit, — namjernom, fortuito s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga písca nášao nijedan primjer) i u Vukovu (was sich trifft, quod offenditur: što je Bog dao i namjerna, t. j. što se desilo, namjerilo. Namjerna je najboja [kad ko iznenada dode kome na ručak ili na večeru]). Videći (*t. j. Ciganin*), da ima malo večere, počne da jede govoreći, da je najboja namjerna. Nar. prip. vrč. 36.

NÁMJERNICA (*bíće takav akc.*), f. žensko, koje namjerom (*slučajno*) kamo dode. Između rječnika samo u Stulićevu (quae casu occurrit). A. Hajd' otale, iz gorice vilo, što si se ti na nas namjerila? B. Ja nijesam vila namjernica, već Ivica, vaša mila seka. Nar. pjes. juk. 415. Pak će nega (*t. j. čedo*) majka nalaziti, jali majka jali namjernica. Nar. pjes. petr. 3, 260.

NÁMJERNÍK, m. čovjek, koji namjerom (*slučajno*) kamo dode. U rječniku Stulićevu (qui casu occurrit) i u Popovićevu (der Zufällige). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka (iz XVII nema nijedne). Gdi nas (*t. j. u ladi*) biše dvadeset... liše prisidac, namirnikov i prijateļ. P. Hektorović 53. Ko bude namirnik od Polic ali vanianin (*t. j. koji se slučajno namjeri, desi u Poljicima; u druga dva rukopisa na istome mjestu stoji: kogodir se namirijo ili namirnik ili i Poličanin*; V. Jagić u knizi Statuta ling. croat. 236 uzima, da namirnik znači lat. *incola*, *t. j. stanovnik*, ali se ne vidi, kako bi pomenuta riječ to značene dobila). Statut poļ. 305. Da su se vinčali prid jednim redovnikom riščaninom, namirnikom, putnikom. J. Filipović 3, 259a. Namjernik, chi s' imbatte, contra a caso a qualche successo. S. Budmani. Pa se kruhom obitola hrani i još uz tu mnozi namjernici. Osvetn. 2, 25. Kiko viče: kuda namjerniče? zlo je tamo, a još gore amo. 4, 5. Ti bi mene po kim (*sic!*) poručio... po putniku ali namjerniku. Nar. pjes. herc. vuk 123. Ti pričekaj kakva namjernika, ne bi l' koga sreća nanijela, jal' namjera koga namjerila, te mu podaj zlatan pehar vina, nek popije i neka napije. Nar. pjes. petr. 2, 472. Jal' namjernik junak da se nadje, da Arapu posijeće glavu. 3, 454. Saziva prijateļe i dočekuje putnike i namernike te ih gosti. M. D. Miličević slave 8. Nije to begova koňušnica, nego.... dvor za goste, putnike i namjernike. om. 60. A. Imaš li koliko zvanica o kršnomu imenu? B. Imam.... deset petnaest osim namjernika. Nar. prip. vrč. 106. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović, — u Trpiju (s akc. namjernik). M. Milas rad jug. ak. 103, 81, — u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. namjernik). Zborn. za nar. živ. 11, 72. — Oblik namirnike (akuz. pl.) nalazi se i u knjižici M. Pavišića 48, ali je to štamparska pogrješka mjesto namisnike (*t. j. namjesnike*).

NAMJERNOST, f. isto što namjera. a) isto što namjera pod f. Samo u primjeru: Ne izgubi namjernost duha, veće postavi on čas u red čete svoje. D. Bogdanić 131. — b) isto što namjera pod g. Samo u Popovićevu rječniku (Vorbedacht, Absichtlichkeit).

NAMJERSKI, adj. Samo u primjeru: Kad je vetr (*govori se o bolesti crvenom vjetru, t. j. o plameniku, nem. Rothlauf*) namerski, uzme se metla pa se nóm maše po kući i govori se: O ti namerčino, pogubih ti oca, majku, brata, sestru, strica i strinu! M. D. Miličević živ. srbi. 272. Ne razabira se pravo značenje; ali ispor. namjera pod h. h.

NAMJESEČNI, adj. isto što mjesecni pod b. Samo u jednoj knizi. Namjesečna dača, namjesečni podatak, Monat-Zins. Namjesečna soba, Monat-Zimmer. Jur. pol. term. 351.

NAMJESEČNICA, f. mjesecna, namjesečna plata. Samo u jednoj knizi. Namjesečnica, Monat-Geld. Jur. pol. term. 351.

NAMJESIVATI, namjesujem, impf. prema pf. namjesiti. Samo u Stulićevu rječniku (namjesivati, namjesiti).

NAMJESKIĆA, f. Nameskića se u Leskovcu (u Srbiji u okrugu niškom) zove druga žena, koju Turčin uzme poslije prve. D. Daničić (zabilježio od M. D. Miličevića). Druge se potvrde nije našlo. Namjesciña od namjesciña, t. j. koja je na mjestu druge. Akc. nije zabilježen, ali je jamačno namjesciña.

NAMJESNICA, fem. prema masc. namjesnik. Između rječnika samo u Jambrešićevu (namestnica, legata u lat. *dijelj*). Mlada nevjestica.... za mnom namjesnica koja bi ostala (*govori Sara o svojoj snasi*). M. Vetrančić 2, 320. Zdrava, sveta namjesnice arke tvrde. J. R. Gučetić 21. Namjesciña taj se reče milosrdja i milošće (*govor je o pravdi*). J. Kavanin 345a. Da mi uzbude ustim ruka namjesnica. I. Dordić pjes. 23. Šaće.... svoje vjerne vrle namjesnice i službenice. A. Kalić prop. 428. Neka ňegove namistnice budu nam put kazati. A. d. Bella razgr. 125.

NAMJESNIČKI, adj. posses. od namjesnik. Između rječnika samo u Stulićevu (ad vicarios spectans). Pripovušto gospostvo vaše odabraše za svoga u Doljoj Slavoniji vikara iliti namistnika općinskoga.... ne moguće pripričiti put namisničkog gorućnosti vašoj. A. Kanižlić fran. 10. Pape rimski metropolitam tesaloničkim davali su namistničku oblast patrijarsku. kam. 336. Da papa ne ima na zemljì namisničku oblast Isukrstovu. A. d. Costa 1, 20.

NÁMJESNÍK, námjesníka, m. onaj, tko je namjesto koga. Riječ se nalazi u svijem rječničima (vidi daže), a potvrda joj ima od najstarijih vremena.

a) onaj, tko je u kakvoj službi ili u vlasti namjesto koga drugoga. U rječniku Vrančićevu (namistnik, vicarius), u Mikaliniu (namjestnik čijigod, vicarius, — namjestnik kraljev, prorex, interrex, — namjestnik, koji se stavi na mjesto drugoga, substitutus, subditus in locum alterius), u Belinu (namjestnik, luogotenente, sostituito, messo in luogo d'un altro, vicario), u Bjelostjenčevu (namestnik, vicarius, locumtenens, vices gerens, — namestnik, t. j. na mesto drugoga postavljen, substitutus, subrogatus, surrogatus), u Jambrešićevu (namestnik, locumtenens, vicarius), u Voltižijinu (namestnik, luogotenente, vicario, Stellvertreter), u Stulićevu (namjesnik, vicarius s naznakom, da se nalazi u Đordića) i u Vukovu (sa značenjem stegnitim na manastirskega namjesnika: Vikar, Underguardian, Oekonom, vicarius archimandritae, oeconomus monasterii s naznakom, da se govori u vojvodstvu po manastirima). Namestnik vzmožnoga i vzveličenoga gospodina Gerebi Matijaša (iz XV vijeka). Mon. croat. 120. Ne spovida se nemu kako človeku, da kako namestniku Božju. Naručn. 84b. Da tvoji vladave mir budu učili i tvoji namistniki pravici pripovidali. Proroci 64b. Crkve glava.... jest namjestnik Isukrstov. M. Divković nauk 71a. Poznam.... slavna cara namjesnika Dilavera. I. Gundulić 548. O Prijame, kralju izbrani, hod' da vidi tvoja dika, ko Paride.... časti tvoga namjesnika. G. Palmotić 1, 275. Sv. Grgur prvi i Inocentio treći, namjesnici Božji. I. Đordić salt. 15. Jeda ne znaš, što je misnik? andeo doisto iliti namisnik Gospodinov jest. F. Lastric test. ad. 18b. Govoraše od ne nikoji namistnik kraja od Sicilije. A. Kanižlić utoč. 112. Učtu-glijja paša kao namjesnik carev ima vlast u pašaluku svome pogubiti svakoga čoveka. Vuk dan. 2, 83. Predaše zapovijesti careve namjesnicima carevijem i knezovima. D. Daničić jezdr.

8, 36. Crkovnu glavu da počitujete kao namjesnika Hristova. S. Ľubiša prip. 107. i t. d., i t. d.

b) isto što nasjednik, baštinik. U rječniku *Bjelostjenčevu* (namestnik ili ostanek u očinstvu i materinstva imetku, haeres), u *Jambrešićevu* (namestnik vu očinstvu, haeres), u *Stulicevuu* (heres, successor) i u *Daničićevu* (namestnik, successor s nekoliko primjera iz XIII i XIV vijeka). Syna svojego Stefana namestnika vénčeca stola otčestva si postavi. Stefan pam. Šaf. 30. Ja kralj Dabiša namestnik u gospodstvu i vasem inom gospodina Tvrđaka. Spom. sr. 2, 85. David namjesnik Saulov. A. Gučetić raz. mar. 228. Nemanjiću da Stjepanu namjesnički krune carske. I. Gundulić 420. Ako ovi čovjek prodili život, biti će namjestnik (stamp. namjestnjek) sv. Pavla. B. Kašić in. 21. Pravi namjesnik Petra . . . to jest papa. J. Matović 88. Da će Salomon sin njegov (t. j. Davidov) biti baštinik kraljestva i da će biti namjestnik istoga (t. j. Davidov). 845. Po smrti vladike Save nareku mu Crnogorci namjesnikom sinovca, đakona Petra. S. Ľubiša prip. 179.

c) zastupnik, t. j. onaj, ko koga zastupa. Između rječnika samo u *Voltigijinu* (namistnik, ministro, Sachwalter) i samo u primjeru: Stavjan (t. j. stavjam) . . . andela moga stražanina za obranitele i providitele i namisnika duše moje. P. Radović nač. 389.

d) prethodnik, lat. praecessor, něm. Vor-gänger. Samo u jednoj knizi. Običaj staru i od naših pri namistnikov čestokrat zabraňenu . . . odvrći želimo. M. Bijanković 76. Sforz Ponzun blažene spomene naš prvi namistnik u godišće 1620 odredio je zakone redovnikom. 104. Hotili smo ponoviti naredbu nikad učinenu od našega pri namistnika blažene spomene Leonarda Bon-dumerija. 156.

e) J. Mikača u svojoj tal. gramatici 10 uzima riječ namjesnik u značenju: zamjenik (t. j. lat. pronomen). Od namisnika imena. Zove se namisnik imena, jere se stavljaju namjesto imena.

NAMJESNIKOV, adj. posses. od namjesnik. Samo u Vukovu rječniku (des namjesnik, oeconomi). Govori se i piše na pr. To je namjesnickova žena.

NAMJESNIKOVICA, f. namjesnikova žena. Tako u Lici (s naznačenim akc.) zovu ženu protopopova namjesnika. J. Bogdanović.

NAMJESNIŠTVO, n. služba i vlast namjesnika. U rječniku *Bjelostjenčevu* (namestništvo, vicariatus, haereditas), u *Jambrešićevu* (namestništvo, haereditas), u *Voltigijinu* (namestništvo, luogotenenza, Anwaltschaft), u *Stulicevuu* (namjesništvo, vicarii munus) i u *Popovićevu* (namestništvo, Stellvertretung, Statthalterei). Da vam kažem navište Isusovo, quia legatione pro Christo fungimur: namisništvom se služimo Isukrstovim. F. Lastrić od' 61. Koje nositi imade u crkvi dilujući namisništvo Isukrstovo. I. P. Lučić bit. 8. Namjesništvo, Stellvertretung, Vicariat. Jur. pol. term. 480. 600. Namjesništvo, Statthalterei, luogotenenza. B. Petranović r. kn. 51. Sudnica je stara kuća još iz doba prvoga namesništva. M. D. Miličević zim. več. 265.

NAMJESTA, adv. isto što na mjestima; vidi 1 mjesto na str. 802b. Od na mesta. Samo u Vukovu rječn. (1898: namjesta, gdješto).

NAMJESTAN, námjesna (s takvijem se akc. govori), adj. onaj, koji je namjesto koga.

a) u značenju, koje odgovara onome kod na-

mjesnik pod a. Između rječnika samo u *Popovićevu* (namestni, Vice-). Poglavlja namestni. Ant. Dalm. nov. test. 1, 201a (u lat. tekstu stoji: proconsul. act. ap. 18, 12). Rijeh odzgar, da ste vi namjesni bogovi i slavni vrh svega sinovi Višnega (iz lat. ego dixi: dii estis et filii Excelsi omnes. psal. 81, 6). I. Đordić salt. 282. Koji osto bješe za namjesnoga starješinu. ben. 141. Knez Carafta tisućnik namistni. I. Zaničić 225. Namjestni, Vice-. Namjestni ravnatelj, Vice-Direktor. Jur. pol. term. 601. Govori se i piše: namjesni učitelj, namjesna učiteljica za učitelja i učiteljicu, koji nijesu pravi, ali služe kao da su pravi, něm. Supplent, Supplent.

b) u značenju, koje odgovara onome kod namjesnik pod b. U rječniku *Daničićevu* (namestni, qui in alicuius locum succedit s primjerom, koji se sad ovde navodi). Azb grčki Stevan, velij kralj, namestnyj gospodin vše srpske zemje (iz XIII vijeka). Mon. serb. 9.

c) u ova dva primjera ne razabira se pravo značenje (obadva su iz XV vijeka): Postaviš řími pravu veru i ūbovę namesnu (u ispravi pisanoj na turskom dvoru). Mon. serb. 410. Rečeni gospodins herceg reka ovezi rěči namensko govoreče: ovozi je moj testamenat. Spom. sr. 2, 128. Daničić u svome rječniku misli, da je u prvom primjeru namesnu vajada pogreška mjesto ka mestu; — a u drugome postavlja značenje lat. apertus, dakle naměsno: otvoreno. Ali to su samo domišljanja.

NAMJESTITEL, m. nom. ag. prema glag. namjestiti. Samo u rječniku *Belinu* (chi collocata) i u *Stulicevuu* (qui collocat).

NAMJESTITELICA, fem. prema masc. namjestitelj. Samo u *Stulicevuu* rječniku (quae collocata).

NAMJESTITI, námjestím, pf. postaviti na mjesto. Od na-mjestiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U svijem rječnicima osim *Jambrešićeva* (vidi daže). Najstarije su potvrde iz XV vijeka. Nalazi se u akt., pas, i refleks.

a) u navedenom značenju (u pravom i u prenesenom smislu). U rječniku *Vrančićevu* (namjestiti, locare), u *Mikačinu* (namjestiti, postaviti na mjesto, loco, colloco, statuo, constituo, pono, figo . . . , namješten, stavlen, positus, collocatus, constitutus), u *Belinu* (namjestiti, collocare, metter a luogo, situare, — namjestiti se, collocarsi, fermarsi, in un luogo s prijnerima iz Gundulića i Zlatarića, koji se i ovde daže navode), u *Bjelostjenčevu* (nameščen, namešten, locatus, collocatus . . . , namestil sem s v. nameščujem, loco, colloco), u *Voltigijinu* (namjestiti, allogare e rimpiazzare, anlegen und die Stelle ersetzen), u *Stulicevuu* (namjestiti, locare, collocare, — namjestiti se, domicilium aliquo in loco sibi constitue), i u *Vukovu* (namjestiti, unterbringen, colloco, — namjestiti se, sich unterbringen, collocor).

a) uopće. Nut ih mirno poslušajte i muče se svak namjesti. N. Nađešković 1, 158. Ta vrata namisti . . . kraj Irud. D. Baraković jar. 116. Blag Jezuse, i ti prosti . . . uz istinu ka taština ako s moje slabe svijesti priloži se i namjesti. I. Gundulić 217. Namistivši se za slišati nebeske hvale . . . pusti duh. P. Radović nač. 264. Zabilježujući ti mjesto, gdi imaš namistiti tvoje blago. M. Radnić 89a/b. Neka tote slobodno puk tvoj može namistiti se i useliti. A. Vitalić istum. 261. Isukrste, koji si učinio nebo i zemlju, more, naredio si i namistio svaka. L. Terzić 299. Na-

misti se (*t. j. Isus*) i sidi na desno Boga oca. F. Lastrić test. 222a. Buduć namiščeni (*t. j. brojevi*), kako smo rekli, sad se štiju ovako. M. Zoričić aritm. 6. Dok se zvonare sazidaju i zvona kupe i nameste, oče se tome vremena. D. Obradović sov. 25. Znam, kako je rdavo tvoja glava namještena. Vuk dan. 2, 138. Srbi pak dočekaju na zasedama, koje su bili namjestili, pa udri! 3, 172. Lijepo se braća namjestiše (*t. j. hajduci u planini dočekujući Turke*). Nar. pjes. vuk 3, 308. Pa namesti tabļe i topove te na Petru vatru oborio. 4, 220. Gdjekoži već namjeste usta, da mu se smiju. Vuk pis. 22. Zamenuti kome mrežu (kao da bi ga uhvatio u ūu, *t. j. namjestiti pleteke*). Vuk nar. posl. 84. Kad uđu u sobu i nameste se, pokloni im se mati kao gospodi. Nar. prip. vuk 80. Sva se sila kraj Orlova zbilja . . . a svukuda namještene straže. Nar. pjes. hörm. 1, 58.

b) namjestiti na što. Tako je namistio papu na svoje mesto na zemlji. I. Ančić vrata 180. Majku sin . . . na pristoje od slave namisti. A. Kanižlić utoč. 373. Focijo skinuvši redene episkope od Ignatije na njuve stolice je namistio svoje strance. kam. 344. Marija . . . namišćena na jedno pristoje svrhu svijuh kora andeoskih. F. Lastrić od' 355. Ah mučaće blagosovljeno . . . da bih te mogu u neke kuće naseliti i namjestit na jezike ňeve! B. Zuzeri 189. Ovu burad na podvažke upravo nameštenu postavljaju. P. Boljevinod. 2, 338.

c) na čemu. Sa mnom ēu jih namjestiti na stolici. A. Kanižlić utoč. 164. Ignatija na stolici patrijarskoj namišten . . . zabranio je. kam. 265. More zapaliti svijeće na otaru i svitnake na istomu namjistit. M. Dobretić 273.

d) u što. I da ovake dar ljubavi u srce se tve namisti. A. Vitalić ost. 73. U nožnicu mač namisti. 107. Dode i jedan krstjanin i namisti se u drugi nugao. F. Lastrić svet. 57b. Namjestiše . . . ňeko koňe u zborište. I. Đordić ben. 179. Pjesme ove ja sam se starao da namjestim u red, kako koja za kojom ide. Vuk nar. pjes. 1, vii. Da ni gospodini Bog namjesti petogoj (*t. j. patrijara*) u Peć (*u zdravici paštrovskoj*). 1, 79. U otvorena usta (*t. j. ubitog vuka*) namjeste komad crvene svite. 1, 501. Namjesti me degod u mehanu, primakim mi vina i rakije. Nar. pjes. vuk 2, 404. Djeveri dovedavši snahu namjeste je u čelo trpeze. Vuk kovč. 34. Došavši kući namesti koňa u koňušnicu. Nar. prip. vuk 110. On je s Milojem najviše naplačkao i namjestili su u najlepšu kuću. Vuk prav. sov. 22. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu (po običaju nar. pjesama) mjesto akuz. stoji gen.:* Namjesti se bane Milutine u Maglaja bijelogra grada. Nar. pjes. vuk 2, 180.

e) u čemu. Dvor ovi pun nesvijesti, pun smrti, nerazbor u kom se namjesti. D. Zlatarić 1b. Ukaza joj oni isti krstak namjesten (*sic!*) u dragomu kamenju. B. Kašić per. 77. Najde se namišćena u stanju kraljestva nebeskoga (*t. j. duša*). M. Jerković 8. I da sobom jur namjesti gori u rajskej mene slavi. A. Vitalić ost. 98. Bi istiran i namiščen u pustini ovoga svita (*t. j. prvi čovjek*). F. Lastrić test. 13a. Koji namisti pribivalište svoje u Trogiru. J. Banovac pred. v. U ove dodoše strane ter se u različitim mjestim namjestiše. A. Kačić razg. 202. Drugi sin . . . koji se namisti u Kotišini. kor. 469. Po tri škule svagdi ostaviše i u svakom selu namjestiše. M. A. Rejković sat. 41. Zapovidi Ignatiji, da jim vlasti ostrije i u manastiru obidve namisti.

A. Kanižlić kam. 36. On otide u Bosnu . . . i namesti se negde u najji Srebrničkoj, da živi kao kirigija. Vuk nar. pjes. (1833) 4, ix. Što se „od srebra“ u stihu ne može lasno namjestiti. 3, 244. I ova pjesmica . . . mogla bi se namjestiti u prvoj knizi. 3, 519. Smail-aga namjesti se u Dužima kod svoga privrženika. 4, 461. Namjesti stō u šatoru od sastanka. D. Daničić 2 mojs. 40, 22. Brat . . . namesti se va jednoj oštarije. Nar. prip. mikul. 114.

f) s drugijem prijedlozima. Ki me išeu, gospoja srid hižo da jim se namišču. H. Lukić 242. Tebe imaju namiščenu posrid srca sfoga. M. Jerković 90. Pođe gospodin . . . namjesticu se meju brojem od grešnika. B. Kašić is. 22. Da bi ňu namistio meju ine dvice. 85. Vidite, kako su namišteni među sinove Božje. M. Radnić 113a. Meju sjedeće namjestit će najprije svoga ubogoga. J. Kavañin 12a. Pak namisti velike topove pram bijelu gradu Carigradu. A. Kačić razg. 167. Uzmi moje srce, k tvomu ga namjesti i u tvoje spremi prsi lubežlive. I. M. Mateić 297. Kaže neimar . . . da se prvo veče pod ňom (*t. j. pod čuprijom*) negde namjestiti sa sjekirom u ruci. Vuk nar. posl. 242. Dode pod jabuku i namesti krevet pod ňom pa legne spavati. Nar. prip. vuk 19. Poslije dode Jakov i . . . namjesti se prema gradu. D. Daničić 1 mojs. 33, 18. Tada namjesti Izrajl zasjede oko Gavaje. sud. 20, 29. Uzadoše u šikli odaju, pod ňega je šilte namjestila, a šekerli rakiju nalila. Nar. pjes. hörm. 1, 135.

g) postaviti koga za kakav posao. Ljutu zmiju vrag namisti, da ňegovu laž navisti. V. Došen 141b. Dao bih mu hlađadu ovaca . . . namjesto momke i robeve, da mu čine izmet do vijeka. Nar. pjes. vuk 3, 145. Car namesti gela, te kako se pomoli iz galije (*t. j. momak*), odseč mu glavu. Nar. prip. vuk 88. Osmanlija . . . namjesti svoje globniciare (*t. j. da globe narod*). Osvetn. 4, 40.

b) postaviti koga u kakvu službu, posao. Naslijednika ňim je sada duž prevedri namjesto Vitezice. J. Kavañin 132a. Namjestil ga (*t. j. vladika popa*) u parohiju samo na vreme. Glasnik 56, 145. Da je namišten . . . kraljem svrhu svakoga stvorenja. F. Lastrić test. 41a. Ja sam ovdi, da ovo dete u kakvigod zanat namestim. A. Blagojević khin. 63. Isukrst obrao je i namjistro Petra pastirom. A. d. Costa 2, 7. Da nas je desetoro bilo, svi bi mogli namešteni biti (*t. j. za učitelje*). D. Obradović bas. 326. Ova mi je plata ostala i poslije, kad sam namješten u sud biogradski. Vuk odg. na l. 15. Namjestiti, postaviti koga za urednika, činovnika, Jemanden als Beamten anstellen. Jur. pol. term. 27. Kralj ga svojim zvjezdarom namjestio. M. Pavlinović rad. 61. — *Ovamo se meće i primjer:* Tako učini prvoga človika prez otca i prez materu namjesticu zemlju za mater. P. Radović ist. 37.

c) postaviti koga na čije mjesto, na mjesto drugoga. Samo u rjećinicima, i to u Mikajinu (namjestiti koga na mjesto drugoga, instituo, sufficio, subdere aliquem in alicuius locum, — namjestiti, staviti koga u čije [stamp: svoje] mjesto, subrogo, substituo, sufficio), u Belinu (namjestiti jednoga za drugoga: eleggere uno in luogo d' un altro, — sostituire, mettere in luogo d' un altro) i u Stulićevu (substituere, sufficere).

d) namjestiti, *t. j. postaviti koga na dobro mjesto, dobro ga namjestiti u pravom i u prenesenom smislu* (u ovome kao: nadovožiti, zadoljiti). Izmedu rjećnika samo u Stulićevu (namje-

stiti koga dobro, v. namiriti). Otajna navisti, srce mi namisti. D. Baraković vila 300. Zašto hoćeš biti ovdi bogat i namješten? M. Radnić 69a. Udovica . . . ako more dicu namistiti. J. Banovac pred. 103. Mnogi Grci pobigoše iz Cagliarija . . . i utekoše se kraju Ivanu, od koga bih lipo primjeni i namiščeni. A. Kačić razg. 85. Ima svojim blagom namistit Ružicu po oni način, kako bi bila namiščena, da ne bude upala u taku sramotu. M. Dobretić 523. Čeka prigodu za moć kćeri namjestiti. B. Zuzeri 115 (*u tome primjeru i u onome pred njim značenje je: udati, oskrbiti*). Jer je junak dušu namjestio. Osvetn. 2, 28.

e. uređiti, u red postaviti. U rječniku Belinu (accomodare ogni cosa al suo luogo), u Vukovu (u izd. 1898: namjestiti, vide uređiti) i u Daničićevu (naměstiti, disponere sa dva primjera iz xv vijeka, koji se ovđe sad odmah navode). Narediš i utvrdiš i pravo naměštih ods svršena i dobivojna srušca moga prđeš gospodom Bogom. Mon. serb. 457. Da budu . . . moj testamenat ispuniti i naměstiti, razděliti po dostojanju. Spom. sr. 2, 126. Človik . . . pokle se jur osvisti i vrh sebe pomnu stavi i razborom um namisti. D. Baraković vila 171. Mlađić . . . namistivši svoje stvari pode u dala mista. J. Banovac pripov. 42. Ah namistimo, namistimo dakle naše stvari na vrime, ako želimo, da nam se ovako ne dogodi. J. Filipović 181b. Medu to se ima pomja imati najprva namistiti stvari duhovne i ozdraviti dušu. F. Lastric od' 281. Dok još imam malo pameti, oču moje stvari sve namistit i učinit malo testamenta. N. Palikuća 68. Bogaze sam l'jepo iskratio, a staze sam ljepe namjestio. Nar. pjes. juk. 147.

f. naknaditi, nadomjestiti. Jur čeka prigode . . . da otca namisti. D. Baraković vila 355. A vi, ki ste puni uma i svisti, svaki svojim pojmal razum namisti. jar. 4. Što nam uzmaňka, namistimo dobrim naukom i dobrim dilim. I. Ančić svitl. 79. Dobar glas izgubljen mnogo trudno ga je opeta namistiti. I. T. Mrnavić ist. 106. Bog da će ga (t. j. pravednika) osvetiti i krivicu namistiti. V. Došen 198b.

g. upraviti. Samo u primjerima: Videći (t. j. Bog) tvoje umiljenstvo i ustrpljeno namisti dobro twoju želu. M. Radnić 222b. Razmišljanja pak na sveta čisto srce tve namisti. A. Vitalić ost. 52. Nikada ne čedu se oni blagopotrebnii mesta lišiti, gdi mogu pristojno i dostojno svoje blagodějanje upotrebiti i namestiti. D. Obrađović sov. 149.

h. prirediti, pripraviti. U rječniku Vukovu (namjestiti trpezu, vide postaviti, — posteju, das Bett aufschlagen, sternere lectum). Sveti Ivan . . . Krstu put namisti. D. Baraković jar. 97. Namesti mi mekanu posteju. Nar. pjes. vuk 1, 605. Namjesti sve posteže osim svoje, a nezinu vaja da namjesti svekryva. Vuk kovč. 91. Lijepo ih serdar dočekao, pokraj sebe mjesto namjestio. Osvetn. 3, 181.

i. osnovati, utemeljiti, otvoriti. Te je godine radionu namjestio u Burslemu. M. Pavlinović rad. 25. Negova je majka namjestila nešto dučanića, da svoju siročad prihrani. 46. Namistiti trgovinu govori se u Policina (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 188. Drugijeh se potvrda nije našlo.

j. pojedinačna rijetka značenja.

a) sahraniti. Samo u primjeru: Da se sfeto

tjelo Ediltrude časnijem načinom namjesti. B. Kašić per. 102.

b) utvrditi. Kao da je to u primjeru: Kih u viri kad namisti, svako dobro uživahu. A. Vitalić ist. 376b.

c) odrediti, narediti. Samo u primjeru: A. Je li zadostti, da jih (t. j. rijeći) izreče kažono namišćene samo i rečene od našega spasitelja? B. Potribno je, da jih izreče kakono postavljene i rečene od našega spasitelja. A. Kadrić 50.

d) primjeniti. Samo u primjeru: Da se ňoj namiste iliti razumiju . . . i one riči (iz lat. debentur ei accommodari etiam illa verba). F. Lastric test. 395a.

e) namjestiti se, t. j. nagoditi se. U rječniku Vukovu (1898: namjestiti se, pomiriti se bez suda, sich ausgleichen). Za ostalo sve Srbi kažu da će se namestiti i uređiti. Vuk grada 33. Eto bega tamo u zindanu, kakogod se ti namjestiš s njime, ja Boga mi preporeći ne će. Nar. pjes. hör. 1, 292.

f) složiti (rijeći). Samo u primjeru: Što danas jedna pokajnica smisli i namjesti, ono se sutra zaboravi. Vuk kovč. 99. Ispor. namještati pod h.

g) namjestiti nogu, kosti, t. j. opet sastaviti, složiti. Ako ovca slomi nogu, onda zovu koga veštog sejaka, te joj nogu namesti, daščicama utvrdi i dobro uveže. Posle kratkog vremena nogu priraste, i onda skinu sa noge daščice. Etnogr. zborn. 14, 348. Ima i u Stulićevu rječniku: kosti komu namjestiti, luxata reponere.

h) namjestiti koga, t. j. dati kome čije ime. Govori se u Prčanu. M. Rešetar štok. dial. 255. Vidi namještati pod i, c.

i) načiniti od čega što. Samo u muham. nar. pjesmama. Od vrančića đogu namistio (t. j. jašući ga uznojio, da je od pjeće pobijelio). Od dogata šarca namistio (t. j. bojom ga preobrazio u koňa druge drake). Hrv. nar. pjes. 3, 649.

NAMJESTIV, adj. onaj, koji se može namjestiti. Samo u rječniku Belinu (collocabile, che può collocarsi) i u Stulićevu (qui collocari potest s naznakom, da je iz Belina rječen).

NAMJESTIVATI, namjestivam, impf. prema pf. namjestiti. U rječniku Belinu (metter a luogo) i u Stulićevu (namjestivati, namjestiti). Bog . . . tjera iz negova srca smeću, strah i predaće, namjestiva mir, pokoj i veselje. A. Kalić prop. 317.

NAMJESTLIV, adj. isto što namjestiv. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (namestiv, locabilis, collocabilis).

NAMJESTO, isto što 2 mjesto, t. j. prijedlog, koji znači zamjenjivanje. Od na mjesto. U rječniku Mikaljinu (na mjesto, loco, pro, vice, — na mjesto oca, loco parentis) i u Belinu (namjesto, in vece, in cambio). Ja nosit brimena jur namisto nega. Transit 285. Namisto kiše padati će na vas kao kiša kameće. A. Kanižlić utoč. 216. Da ga imadu namisto nega slušati. A. Kačić kor. 103. Josip sveti bi i namislo otca Isusu. J. Banovac razg. 125. Namisto ispuniti, koliko se bijaš pogodio, nevirno slaga. I. P. Lučić razg. 7. Više primjera vidi kod 2 mjesto pod 2, a, a, bb; a za posljedni primjer (u kojemu namjesto stoji pred inf.) ispor. tamo pod 2, a, f. Tako se namjesto (namisto) upotrebljava pred inf. u Požicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 20.

NAMJEŠĆAĆE, { vidi namještaće, namještati.

NAMJEŠĆATI, }

NAMJEŠĆE, *n.* mjesto, zemljište. Postalo od starijega namještja, posto je b' ispalo, a stj prešlo u šč. Između rječnika samo u Daničićevu (vidi pod c).

a) mjesto, prostor. Leži Risan u dnu zaljeva na strmenitu namješću. S. Ljubiša prip. 4. Da im ja odaberem namješće novoj crkvi. prič. 108. — Oko Siña se govor: Ovdje je lipo namišće, t. j. ovdi se lipo i zdravo živi. J. Grupković.

b) mjesto u prenesenom smislu; vidi 1 mjesto pod c. Meni je sriča kazovana, da pripravno mi je namišće Osmana. I. T. Mrnavić osm. 80. I ti noćna zrako, namišće sunčeno! (t. j. koja si mjesto sunca), ist. 183. — *Ima i držati namješće kao držati mjesto;* vidi 1 mjesto pod c, e, cc. Spovidnik ima imiti ali držati namestje duhovnoga likara. Naručn. 84a. Ti namišće Boga držiš meu ljudi. I. T. Mrnavić osm. 70.

c) zemljište, grunt. U rječniku Daničićevu (naměstje), area sa dva primjera iz jednog istog spomenika, od kojih se jedan ovdje sad navodi na prvom mjestu). U Rodimli voděnica s naměstijom i s ovoštijem (iz XIV vijeka). Mon. serb. 565. Priloži carstvo mi u Sérē člověka . . . s dětcom i s kudijom i s všem namištijem, što si imati (iz isprave XIV vijeka). Glasnik 24, 237. Pridahr selo . . . s ljudmi sela togo i s naměstijami ih (iz XIV v.). 49, 362.

NAMJEŠIVATI, namješujem, *impf.* prema pf. namješati. Govori se oko Siña, na pr. Dobro je za blago namješivat sino sa slamom. J. Grupković.

NAMJEŠNAK, namješnaka, *m.* isto što namjesnik. Samo u primjeru: Znan namješnak Relatenske crkve. J. Kavačin 120a. — Sasma nepouzdano.

NAMJEŠTĀJ, námještāja, *m. ono*, što je po kući namješteno, pokućstvo. Akc. je u lok. sing. po svoj prilici namještaju kao dogadaju, običaju, porodaju od dögadaj, običaj, pörödaj. Između rječnika samo u Vukovu (das Hausgeräth, supplex). Za uštediti moći troškove . . . vinske kačare, nameštaja i posuda u njozi. P. Bolić vinod. 2, 88. U nameštaju ove kuće nije samo čistoća i urednost, nego čak i neka igra uobrazile. M. Đ. Miličević zlos. 204. Našao je učitelje, nabavio školske nameštaje i učila. pom. 180. — U Šulekovu rječn. zn. naz. zabilježeno je značenje nem. Stellung, t. j. namještene (kad je tko gdje namješten, u kakvom službi, poslu).

NAMJEŠTALICA, *f.* žensko, koje namješta riječi, kad govor. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Moja je Milica prava namještalica, svaka joj riječ ima svoje mjesto. J. Bogdanović. Vidi riječ, koja sad dolazi.

NAMJEŠTALO, *m.* Samo u Vukovu rječniku: koji namješta, kad govor, der die Worte zusammenstellt. Vidi namještati pod h.

NAMJLŠTĀNE, *n. nom. verb. od* namještati. Između rječnika samo u Vukovu (das Unterbringen, collocatio). Vaša imat veliku pomju u namišćanju brojeva. M. Zoričić aritm. 88. Za nameštanje prorka doveljno dubok i širok jamič. P. Bolić vinod. 1, 143.

NAMJEŠTATI, námještām, *impf.* prema pf. namještati. Mjesto -št- u čakavskih je pišaca -šč-, a tako imaju i neki štokavski pisci zapadnoga govora (vidi među primjerima). U Kašića se mjesto -št- nalazi -st- (vidi među primjerima). Između rječnika samo u Vukovu i u Daničićevu (vidi dale). Najstarija je potvrda iz XV vijeka (vidi prvi primjer pod a). Nalazi se ne samo namještati, nego i namještati se (ovo refleks. i pas.).

a. primjeri prema onima kod namještiti pod a. U rječniku Vukovu (unterbringen, collocare) i u Daničićevu (naměštati, collocare s primjerom, koji se sad odmah ovdje navodi). Vasi ljudije, koji ovamo utiču, da ih primamo i naměštamo po našeh selēh (iz početka XV vijeka). Spom. sr. 1, 41. Neg' ga nad ostalu gospodu svu hvališ veleći, da blizu kraja se namišta. H. Lucić 244. Baruni . . . rekoše: Hladišća tuj su tva, gospoje. Ona se namišća i reče: Dobro je. M. Marulić 45. Marija . . . se namišća srid puta Kalvarije. M. Jerković 62. Stavili smo zlatne broje istijem redom, kojim se običajahu . . . namještati. B. Kašić rit. 12a. Namistamo kami ovi najprije u ovemu temelju. 277. U tebe sfe tugovanje i tješkotu moju namjestam. nasl. 236. Dokle krvnik namišta skale. P. Posilović nasl. 136a. Ko se redom svak namišća pred prestoljem. J. Kavačin 541a. Da užeže veće svicah namištajući na druge načine, nego je običaj. A. Bačić 53. Oko druma namišća busije, sve najboje piše i kočike. A. Kačić razg. 118. Poče kopat tvrde meterize i namišćat goleme topove oko Beča grada bijelog. 232. Vidi se u istoj prilici, kako so namišćaju brojevi. M. Zoričić aritm. 8. Vozeći se priko starih mostovah . . . namišćaše platine, da koni ne propadu. M. A. Rejković sat. 121. Kako je on . . . na iste stolice (t. j. episkopske) strance svoje namištao. A. Kanižić kam. 364. Stavljamo se i namištamo u zgradu. J. Velikanović upuć. 1, 520. Da spisatelj može misli namještati po svojoj voći. Vuk pis. 47. Na svijetnak čisti namještače žiske. D. Daničić 3 mojs. 21. 4. Na ulici namještah sebi stolicu. jov 29, 7.

b. primjeri prema onima kod namještiti pod b. Ja ču i ovo (t. j. dijete) namešćati u jedan zanat (tu je glag. uzet kao da je pf.). A. Blagojević khin. 82. A namješta (t. j. vezir) po Bosni kadije, da mu raji po citapu sude. Nar. pjes. vuk 4, 369.

c. primjeri prema onima kod namještiti pod d. Uzimaše pomnu od koňa, spravjaše ih, čišćaše ih, namještaše ih, prigledaše ih. B. Kašić fran. 84. To li je ljubav prama kćeri svojoj? Tako li se dobro sinovi i kćeri namištaju? B. Leaković govin. 33.

d. primjeri prema onima kod namještiti pod e. Drži na ruci sokola . . . namišta mu gladeći perje. M. Radnić 149a. Od jedne žene, koja s velikijem nastojaњem namišta se i napravlja bjelili. 266b. Nijedna stvar nije toliko malahna, u kojoj ne sja se . . . mogućstvo onoga, koji stvara, mudrost onoga, koji namješta, i provideće onoga, koji vlada sve stvari pripravno. 483a. Tko počina kuću gradit, sve radi, da dobar temelj stavi pak ostale stvari namišta. S. Margitić fala 270. Onda majka ustane lagano pak na kćeri namišta marame il' derdane. M. A. Rejković sat. 47. Ko bi pri svem ovom ne pomislio, da ovo Bog ovako ne namešta? D. Obradović živ. 74. Namještala mu rukom kosu. Vuk u Ivezovićevu rječn.

e. primjeri prema onima kod namještiti pod g. Dvignu oba oka ter pamet namišća, gdino su visoka vična sidališća. Đ. Baraković jar. 25. Sve jakosti svoje i nastojaњa naredjuje i namišta na onu svrhu. P. Posilović nasl. 27a.

f. primjeri prema onima kod namještiti pod h. Gospa sto mu namještaše, gđi imaje sjesti. M. Divković čud. 47b. Ode skidat gospodske haline, a Gruica nameštat duške. Nar. pjes. vuk 3, 21. *Ima i u Vukovu rječniku:* namještati trpezu, vide postavljati, — namještati posteљu, das Bett aufschlagen, sternere lectum.

g. primjeri prema onima kod namjestiti pod i: Ako sad Bog počme svoje kraljestvo namiščat, gđi će se ja nač? J. Filipović 1, 381^b.

h. namještati, t. j. slagati riječi gledajući, da se misao što je pše i zgodnije izreče. U rječniku Vukovu (u govoru čisto namješta, t. j. slaže riječi, zusammenstellen, ordino). Namještaj (stamp, namješta) tvoje lubežljive riječi, kako boje umiješ i možeš. I. Nenadić nauk 231. Nešto je odmah preda mnom u stihove namještao. Vuk odg. na ut. 21. Čovječe, čisto namješćaj, a ne s brda u dolove. M. Pavlinović razg. 46. Vidi namjestiti pod j. f.

i. pojedinačna riječka značenja.

a) primješnivati. Koji one riječi sv. pisma ... namišća majci od milosrđa Mariji (iz lat. illa verba s. scripturae ... applicans matri misericordiae). F. Lastrić test. 395^a i svet. 135b.

b) sastavljati ruku ili nogu. Kad neko uvine ili slomi ruku ili nogu, zove veštog sejaka, da mu namešta. Onaj što namešta, sastavi izlomljene kosti pa onda uzme kućine ... i time obloži mesto, gde je kost slomljena ... Etnogr. zborn. 14, 240. Vidi namjestiti pod j. g.

c) davati kome čije ime. Govori se u Prčanju, na pr. I vi namještate oca i majku? (auch ihr gebt [den Kindern] den Namen des Vaters und der Mutter?) M. Rešetar štok. dial. 255. Vidi namjestiti pod j. h.

d) promišljati, razmišljati. Samo u primjeru: Stisne dobro rukama novce ... pak daje namišta, što će s novcima početi. E. Pavić prosv. 1, 27.

j. Ne razabira se značenje u primjerima: (Grješnik) ugrabila Bogu vrijeme, koje ima doći, i namješta. M. Radnić 175^a. Slatki i namazani jaram djelj od milosrđa namišta rane duše. 493a.

NAMJEŠTÁVATI, namještavām, *impf. iter. glag. izveden od namještati. Samo u primjeru (u kojem je prez. namještajem):* On lijepo vojsku ogledaše, a poboje straže nameštaje. Nar. pjes. vuk 4, 346.

NAMJEŠTÉNÍK, namještenika (s takvijem se akc. gorovi), m. onaj, tko je namješten u kakvoj službi. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za niem. der Angestellte. Govori se i piše na pr. Trgovacki namještenici (t. j. ljudi namješteni kod trgovaca, da im pomažu) traže veću plaću.

NAMJEŠTÉNÉ, n. nom. verb. od namjestiti. Pored -št- nalazi se i -šč- i -st-. U rječniku Mikaliniu (namještenje, stavlenje, collocatio, — namještenje na mjesto drugoga, substitutio), u Belinu (namještenje, collocatione, sostituzione, supplimento, — namještenje, supplimento a qualche persona in qualche uffizio), u Bjelostjenčevu (namješćenje, namešteće, locatio, collocatio) i u Stulićevu (namješteće, collocatio, substitutio). Od uzdržana izlaze misli čiste, žapane srca i namišteće voje za moliti (u tome primjeru kao da je značenje: raspoloženje). M. Radnić 417a. U njih nebo da rojenju bi u najbolesti namješćenju (t. j. zvijezde su bile vrlo dobro namještene). J. Kavačić 469a. Zato se hoće naravsko namješteće života ležeci (govor je o tjelesnom mještanju muža i žene). A. Kadčić 498. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Koji bi izvršili držanstvo zakonitijem namješćenjem. J. Matović 2. — Govori se i piše na pr. Molba za namješteće u državnu službu.

NAMJEŠTITI, námještím, *pf. isto što namještati. Samo u primjeru:* Uranio vojvoda Jovane,

po Lubiću šance ogledati i poboje straže nameštiti. Nar. pjes. vuk 4, 346. — Ispor. puštiti poređ pustiti, a i namjestati poređ namještati.

NAMJEŠTIVATI, namještujem, *impf. isto što namještavati. U rječniku Bjelostjenčevu (namešćujem, loco, colloco), u Jambresičevu (nameščujem, colloco, loco) i u Voltižijinu (namještujem s. v. namjestiti). Koji (t. j. Bog) zali glasi dobrim promiňuje, strahovni uzdasi slavom namisluje. I. T. Mrnavić osm. 67.*

NAMLAČENÉ, n. nom. verb. od namlatiti. Samo u rječniku Mikaliniu (namlačenje, verberatio) i u Stulićevu (namlačenje, nimia excusio).

NAMLAČIVATI, namlačujem, *impf. prema pf. namlatiti. Samo u Stulićevu rječniku (namlačivati, namlatiti).*

NAMLADINSKATI, namladinskam, *pf. izbiti djecu na mladijence (t. j. 28 decembra, — jer se na taj dan biju djeca).* Govori se na Lastovu (stamošnjim akc. -i-). M. Kušar nast. vjesn. 1, 327.

NAMLADÓVATI SE, namladujem se, *pf. Od na-mladovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (jugendliches Alter genug geniessen, satis juvenem vitam egisse s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 146: Mladosti se namladovo).*

NAMLÁTITI, namlátím, *pf. Od na-mlatiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. U rječniku Mikaliniu, Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače).*

a) izbiti, istući. U rječniku Mikaliniu (namlatiti, izbiti, verberare multum, — namlačen, verberatus), u Belinu (namlatiti s vrećicom prasine, sacchettare, percuotere con sacchetto d' arena), u Stulićevu (vrećom pržine namlatiti, sacculis arena plenis percutere [methodus ista homines occidendi propria est sicariorum] s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (namlatiti se koga, sich Einen satt prügeln, satis verberasse: baš sam ga se namlatio). Ter-me namlatiti po grbi tršlikom. M. Vetranić 2, 112. Kad se na ní naklatim po rebrijeh i sapi ter ga se namlatim. 2, 168. Trnjem venčan, povratnicami zaušivan, trstču namlačen (t. j. Isus). M. Alberti 408. Jur vidi, da smo ... agu namlatili. I. T. Mrnavić osm. 123. Dobro ga namlati (t. j. mladić starca). Nar. prip. mikul. 83. Vidi mlatiti pod a.

b) izbiti dosta ili mnogo zrňa. Samo u rječniku Stulićevu (plurimum excutere) i u Vukovu (namlatiti n. p. graha, konopljana sjemena, andreshen, triturando paro). Vidi mlatiti pod b.

c) namlatiti n. p. jabuka, krušaka, genug herunterschlageu (Birnen, Äpfel), decutio. Vuk rječn. Druge se potvrde nije našlo. Vidi mlatiti pod c.

d) nabitи što na što. Samo u primjeru: Jerud učini mu namlatit verige i zatvorit ga u tamnicu. S. Rosa 55b.

NAMLAZ, m. riječ nejasna značenja. Samo u primjeru: A da mljeko napreduje b'jelo i za letna obilna namlaza i za zimna smoka potrošnoga. Osvetni. 2, 29. Ispor. 1 mlaz.

NAMLOŽITI, vidi namnožiti.

NAMJEŠČAK, námječka, m. vo od dvije godine, ein zweijähriger Ochs, bos bimus. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Srbiji). U Drobniaku (u Crnoj Gori) znači namječak (onamo upravo govore namječak) ovna od dvije godine. Etnogr. zborn. 4, 164. Ispor. s tijem: Prve godine jagne, druge dvizac, treće namječak, četvrte

prehodnik i onda jednako prehodi. Vuk rječen. s. v. prehod i (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). To značenje (t. j. ovan u trećoj godini) zabilježeno je za Vasojeviće (u Crnoj Gori) Etnogr. zborn. 5, 573 (gdje se kaže, da je gen. namješčaka). — Riječ je namješčak vađada najprije značila tele ili jagne, koje još sisala; ispor. mlekota.

NAMLETI, námletem, pf. samleti. Od na-mleti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (anmahlen, molendo paro). Namele se puna brašna vrča. M. A. Rešković 67. Kućnik ovom još tare se brigom, da namele, što kuća zaktiva. J. S. Reljković 65. A namlio pšenice bjelice. Nar. pjes. juk. 592. — U Lici namjeti se znači: mejući se umnožiti, na pr. Moja je pšenica blagoslovena, za trećinu se namele. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. Ispor. namilati se, namilati se. — Ne razabira se značenje u primjeru: Mnokrat se namele po srići od Boga, da glafno začeće dopade uboga. Đ. Baraković vila 84.

NAMNOŽITI, námnožim, pf. učiniti, da ćega bude mnogo. Od na-množiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (namnožiti, vermehren, augeo: da vam Bog naspori i namnoži! — namnožiti se, sich vermehren, crescere).

a) namnožiti (bez riječce se). Rukom svojom izagnao si narode, a njih posadio; iskorijenio si pleme, a njih namnožio. Đ. Daničić psal. 44, 2. I namnoži Bog narod svoj i učini ga jačega od neprijatelja negovijeh. psal. 105, 24. Dok je carsku Bosnu popravio i on Bosnu dobro namnožio. Nar. pjes. hörn. 1, 98.

b) namnožiti se (reflex.). Djeca Izraileva.... narodiš se i namnožiše se veoma. Đ. Daničić 1 mojs. 47, 27. Kad ti se namnoži srebro i zlato i štograd imаш, kad ti se namnoži. 5 mojs. 8, 13. Dani bi se vijeka negova veoma namnožili. prop. 6, 3.

NAMOČAVATI, namočavam, impf. prema pf. namočiti. Samo u jednoj knizi. Oni namočavaju u žitarici ili u dobroj komovici zrna ot trešnje. P. Bolić vinod. 2, 292. Da bi voda kroz sve častice žitne probijala, ove namočavala i umekšavala. 2, 419.

NAMOČENJE, n. nom. verb. od namočiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (madefactio, humectatio), u Jambrešičevu (humectatio) i u Stuličevu (namočene, namakaće s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.)

NAMOČITI, namočim, pf. nakvasiti. Od namočiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Voltigijinu (umettare, befeuchten), u Stuličevu (intingere s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Popovićevu (anweichen). Prijahavši u riku pridruži namočiše se, a mnozi zadni kako po suhu preidoše. Starine 3, 293. Ter da zemlu nóm (t. j. vodom) namoči. Đ. Baraković draga 363a. O dušo namočena suzami. P. Bakšić 93. Kiša kad zemlu namoči. J. S. Reljković 220. Kako se vapno sasvim namoči i rastopi. P. Bolić vinod. 2, 76. Običaj imaju s namočenim ili suvim pepelom oblepštivati. 2, 391. Ako mi s' namoči s perjem škrlačica. Jačke 75. Govori se u Lici, na pr. Čekaj, dok namočim košuje. J. Bogdanović, — oko Vinkovaca, na pr. Namđići maramu pa mi ju sveži oko glave. S. Pavičić.

NAMOČIVATI, namočujem, impf. isto što namočavati. Samo u primjeru: Mješte krvi jagatčeve, kojom namočivahu se vrata. S. Rosa 144^b.

NAMODAR, namodra, adj. podosta modar, modrikast. U rječniku Mikaljnu (ali ne na na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 263^a: namodar, malo modar, lividulus), u Belinu (lividetto, alquanto livido), u Jambrešičevu (namoder, lividulus, u lat. dijelu) i u Stuličevu (namodar, modrahan s naznakom, da je iz Belina rječn.). Oči velike namodre i crnim okružene veoma sjajne i obrtne. I. P. Lučić izk. 23. Govori se u Lici (s akc. nāmodar, nāmodra). J. Bogdanović, — u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 238.

NAMODRAST, adj. isto što namodar. Govori se u Policiima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 238.

NAMODRITI, namodrim, pf. lividare. Od namodriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. anbläuen.

NAMOKAR, namokra, adj. podosta mokar. Samo u Jambrešičevu rječniku (liquidiusculus, subhumidus, u lat. dijelu).

NAMOKRITI, námokrím, pf. prema impf. mokriti. Između rječnika samo u Stuličevu (namokriti, madefacere). Oko Vinkovaca govore namokriti (s naznačenim akc.) u značenju, koje odgovara onome kod mokriti pod b, na pr. Taj je evo namokrio ko marvinče. S. Pavičić.

1. NAMÖLITI, námolím, pf. prema impf. moliti. Od na-moliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 4. U rječniku Stuličevu namoliti se, umoliti se s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn., ali u Habdelića nema te riječi) i u Vukovu (vidi daže). Najstarije su potvrde iz druge polovine XVII vijeka.

a) o močenju u obilnoj mjeri.

u) namoliti (bez riječce se). Dulkaduna mobu namolila, sve je kade na mobu sazvala. Nar. pjes. vuk 1, 566. Namolio silni care mobu. Nar. pjes. vila (1867) 62. Ta dva primjera odgovaraju primjeru Moli mobu Kružić gospodaru, koji je naveden kod moliti pod 1, d, b. — Ovamo pristaje i primjer: Mobu moli Bojković Alija, namolio triest djevojaka. Nar. pjes. hörn. 1, 509.

b) namoliti se. U rječniku Vukovu (namoliti se, sich satt beten, satis superque precatus sum: da se pusta Boga namolimo [u priopijeci]). Al' se hleba nahranio nisam nit se Boga namolio s mirom. Osvetn. 2, 68.

b. moleći ganuti, skloniti koga, u akt. i pas. (u pas. i s riječcom se). U rječniku Vukovu (namoliti koga, einen erbitten, bewegen, rogando flecto: jedva sam ga namolio). Zaman ga je i prosioti, ki se ne da namoliti. P. Vitezović priričen. 47. Namoli nikije trgovce, da ga za slugu uzmu. A. Kanižić fran. 220. (Car) namoli redovnike da bi oni u Rim išli. kam. 607. Prikazujući im Boga kano sudca, koji se ne dade namoliti. E. Pavić ogl. 617. Prikazivajući Boga kako sudca pristašnoga, koji se ne može i od koga namoliti. Đ. Rapić 455. Dozva ga i namoli, da mu spušča uže i izbavi. F. Lastrić ned. 388. Znajte, da su uslišane vaše molitve; znajte, da je Bog po dostojanstvu tolikoga posvetilišta jurve namođen. I. Velikanović upuć. 3, 286. Zato ga nijesam mogao namoliti, da pjeva. Vuk nar. pjes. (1824) 1, XLVII. On stane vilu moliti i jedva je kojekako namoli, te mu goste povrati. Vuk rječn. s. v. Kotor. Pjeva se, kako je majka bila namolila Kralevića Marka, da se okani četovača, s. v. revati. Jesi l' ikad namolio vuka, da ti pusti plijen iz čeljusti?

Osvetn. 1, 31. — *U ovom je primjeru refleks.: I beže se bega namolio.* Nar. pjes. bos. prij. 2, 129.

c. namoliti se (*refleks.*), t. j. možešem postići što.

a) uopće. Kada se nismo mogli na području groša namoliti (*iz druge polovine XVII vijeka*). Starine 11, 147. Nikak se nije mogla namoliti. P. Vitezović krun. 168. Ne ču se moći obraniti, ne ču se moći namoliti. A. Kanižić bogolubnost 30. Ali se... gospoda za nega namoliš. kam. 417.

b) s dativom. Noj (t. j. smrti) se nitko ne namoli. V. Došen 50a. Dođi će pravedni sudac... niti će mu se tako moći izgovoriti niti namoliti. B. Leaković nauk 86.

2. NAMOLITI SE, nàmolim se, pf. pomoliti se. Od na-moliti; samome moliti u značenju, koje bi odgoravalo, nema potvrde u našem jeziku ni u drugima slavenskim osim u slovenškom: moliti, t. j. pomilati. Između rječnika samo u Vukovu (sich hervorzeigen, hervorkommen, prodeo, promineo s primjerima iz Pjev. crn. 196b i 50a: Namoli se na pengő od kule, — Al' se drugi bušuk namolio). Livadu je magla pritisnula, iz magle se junak namolio. Nar. pjes. vuk 4, 54.

NÀMOLOVATI, nàmolujem, pf. prema impf. molovati. Od na-molovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Bio je s desne strane kod dveri namolovat go starac. Vuk nar. pjes. 1, 127. Gdje je Marko namolovan, kako... vola drži za rep. rječ. s. v. Marko Krajević. Oj molere, što si namolovo? (iz nar. pjesme slavonske). Zborn. za nar. živ. 7, 93.

NAMOR, m. nahlada, nazeba. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 209, — u Bakru (u Hrv.). F. Pilepić. Ispor. namorati se. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* A sad skuk, plać, oboj ča gori može biti državi namor svoj ku smrt htih oboliti pada stup kamenit i javor zelen mlad. Đ. Baraković vila 352.

NAMÓRATI, nàmôrám, pf. isto što primorati. Od na-morati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 (namorati koga na što, — s promjenom nepreblastnoga značenja u prelazno). Majka za te pita, si li namorana? Nar. pjes. istr. 2, 77 i 161. Govori se u Lici (s naznačenjem akc.), na pr. Ko te može namorati, ako ne češ? J. Bogdanović.

NÀMORINA, f. isto što namor, t. j. nahlada, nazeba, kihavica. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 209. Zabilježio i P. Brantner s naznakom, da je čuo od gospode iz Like. Ima i u Ivankovićevu rječ. (s naznačenjem akc.) s naznakom, da se govori u Otočcu (u Hrv.) u značenju: influenca (poznata bolest od nahlade).

NAMORITI SE, namorim se, pf. nahladiti se, nazepstii. Od na-moriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 (t. j. kad čovjeka što malo umori). Govori se na ostrvu Rabu s tamošnjim akc. namorit se). M. Kušar rad jug. ak. 118, 52, — u Bakru (u Hrv.). F. Pilepić.

NAMOROZA, f. riječ neznana postana i značenja. Samo u primjeru: Mande t'ima njeke namoroze od štopela s plutom i od duple barete. M. Držić 167. Možda bi trebalo postaviti namoroz, m.

NAMOŠKAN, namoškana, adj. pun moška (moska). Samo u rječniku Belinu (muscato e muschiato, che ha muschio) i u Stulićevu (odoro aliquo, quem vulgo museum dicunt, imbutus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAMOTAK, namotka, m. klupko, t. j. ono, što je namotano. Samo u rječniku Mikalini (mattassa), u Belinu (gomitolo, gomicciolo) i u Stulićevu (quaedam quantitas fili glomerati et convoluti s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAMOTAÑE, n. nom. verb. od namotati. Samo u rječniku Belinu (namotanje, aggomitolamento, l' aggomitolare, il gomitolare) i u Stulićevu (namotañe, glomeratio s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAMÓTATI, namótam, pf. prema impf. motati. Od na-motati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.

a) o motanju čega na što. U rječniku Mikalini (namotati, smotati, inglomero, glomero), u Belinu (aggomitolare, far gomitolo, avvogliere come corda intorno le ruote, gomitolare), u Voltigijinu (aggomitolare, aufwinden), u Stulićevu (glomerare, agglomerare s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (anhaspeln, duco fila in rhombum: namotaj tu prednja na ovo klupko). I kad kom se namota klubačke, tada mu se konci dokončaju. Osvetn. 6, 25.

b) o motanju u obilnoj mjeri. Samo u Vukovu rječniku (voll anhaspeln, paro ducendo fila in rhombum: namotala sam danas deset klubaka).

NAMOTAVAC, namotavca, m. nom. ag. prema glag. namotavati. Samo u Jambrešićevu rječniku (namotavec, glomerator, u lat. dijelu).

NAMOTÁVÁNE, n. nom. verb. od namotavati. Samo u Vukovu rječniku (das Anhaspeln, inductio in rhombum).

NAMOTÁVATI, namótávám, impf. glag. prema pf. namotati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (namotavam uz inf. namotati s. v. avvogliere), u Ejelostjenciju (namotavam, agglomero, glomero, fila in modum globi convolvo), u Voltigijinu (namotavam s. v. namotati), u Stulićevu (namotavati, in glomerando esse) i u Vukovu (anhaspeln, paro ducendo fila [stamp. bez te riječi] in rhombum).

NAMOTIVATI, namotujem, impf. isto što namotavati. Samo u Vrančićevu rječn. (agglomerare).

NAMÓTRITI, nàmotrím, pf. prema impf. motriti. Od na-motriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

a) ugledati, opaziti; vidi motriti pod a. Između rječnika samo u Vukovu (erblicken, video) i samo u primjeru: I desno ti oko iskočilo, s kojim si me, more, namotrio! Nar. pjes. vuk 2, 80.

b) namisliti, smisliti; vidi motriti pod b, c. Samo u rječniku Mikalini (namotriti, vidi namisliti) i u Stulićevu (oxcogitare, moliri, struere, — zasjede namotriti, dolis studere; s naznakom, da se nalazi u Lastriću, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

NAMRÁČITI, nàmráčím, pf. obscurare. Od na-mračiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Pored namraciti ima i namračiti se; uzima se u pravom i u prenesenom smislu. Između rječnika samo u Popovićevu (namračiti se, dunkel werden). Vuk Mandušić namračio se i crni mu brci pali na izlomjene toke. P. Petrović gor. vijen. 113. Sve mu kaza, što se dogodilo, a Bogdan se lutu namračio. Nar. pjes. petr. 2, 183. Strašan junak lice namračio. 3, 36.

NAMRAKATI, namračem, pf. ipsrovati. Od na-mrakati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u jednoj knizi. Žestoko na nju

namraka, da bijaše veće činila zapovid muža neg' Krsta. Blago turl. 2, 115. Starijega ne budi namrakat (*iz lat.* seniorem ne increpaveris. 1 tim. 5, 1). 124.

NAMRAVIŠĆEN, adj. *hrapav*. Govori se na Korčuli, i to o lišću (s tamošnjim akc. namravišćen). Slovinac (1880) 87. — Tamno.

NAMRAZ, m. *nahlada, nazeba*. Govore južni čakavci. Slovinac (1881) 436; otud uzeo L. Zore pašetk. 110, 229 (*i postavio akc. nàmràz, — a tamno je nàmràz*).

NAMRAŽIVATI, namražujem, *impf. iter. glag. izveden od* namražati, *kojemu nema potvrde, a značenje bi bilo: mraziti*. Samo u primjeru: Oholstvo . . . namražuje ti sakramenti. Kolunice zborn. 182.

NAMRČEĆE, n. nom. verb. od namrčiti. Samo u Stulicevuu rječniku (nigredo).

NÀMRČITI, nàmrčim, pf. *nigrum reddere, inquinare*. Od na-mrčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. — a) *pocrniti*. Između rječnika samo u Stulicevu (nigrare, denigrare, nigro colore inficere). Kakvoga je namrčena brka (t. j. Jovan Šandić). Nar. pjes. vuk 3, 338. — b) *uprlati*. Samo u Popovićevu rječniku (namrčiti, namrčati). — c) namrčiti se, *isto što namračiti se (o nebū)*. Govori se oko Vinkovaca (s tamošnjim akc. namrčiti se, nàmrčim se), na pr. Vidiš, kako se namrčilo, biće kiše. S. Pavičić.

NÀMRDITI, nàmrđim, pf. *isto što namračiti*. Od na-mrditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ponajviše se upotrebljava reflex. namrditi se.

a) namrditi (bez riječce se). A gospodar štima ne besjedi, no je čelo grdno namrdio. Nar. pjes. vuk 2, 538. Vas se bane on preobrazio, a nemilo čelo namrdio. Hrv. nar. pjes. 1, 247. Ispor. namrden u Belinu rječniku (accigliato).

b) namrditi se, t. j. namrgoditi se. Između rječnika samo u Belinu (namrditi se, accigliarsi, fare il grugno) i u Stulicevu (namrditi se, frontem contrahere, aversari s naznakom, da se nalaži u Rose). Imaš . . . namrdivši se ukazati, da ti je nedrago. B. Kašić zrc. 96. Na me si se namrdio, a pak si i ti česan io. Poslov. danič. Juda vidivši to razlike pomasti namrdi se govoreći. S. Rosa 130a. Planu Leka pa se namrdio. Nar. pjes. vuk 2, 234. Mrke brke nisko objesio, mrki breći pali na ramena, u obraz se luto namrdio. 2, 529. Kad vide trojica Kañoša, namrde se. S. Ljubiša prip. 19. Govori se u Perastu. Š. T. Brajković 20. — U jednoga pisca ima namrdjeti se: Vidje to ljubi . . . i namrdje se. I. Đordić salt. xiii.

NAMRDUKATI SE, namrdukam se, pf. *malose namrditi*. Od na-mrdukati se; samome mrdukati (se) nema potvrde. Samo u Stulicevu rječniku (namrdukati se, naježukati se).

NAMRĐEĆE, n. nom. verb. od namrditi (se). Samo u primjeru: Porugaše se mnom pogređenjem (*iz lat.* subsannaverunt me subsannatione. psal. 34, 16). B. Kašić rit. 380.

NÀMREŠKATI, nàmreškam, pf. *načiniti mreške*. Od na-mreškati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Nude mi tu suknu lijepo namreškaj. J. Bogdanović.

NAMREŠKÁVATI, namrèškâvam, *impf. prema pf. namreškati*. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAMREŽITI, namrežim, pf. *glag. nejasna značenja*. Samo u primjeru: Brzo mreže namrežila, po Dunavu rastirala. Hrv. nar. pjes. 5, 54.

NÀMRGODITI SE, nàmrgodim se, pf. *prema impf. mrgoditi se*. Od na-mrgoditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (die Stirne umwölken, frontem obnubilo s primjerom iz nar. posl. vuk 189: Namrgodio se, kao da će mu kiša iz čela udariti). Ništa ti nije gora od nevesela i namrgodena čoveka. D. Obradović živ. 47. Farisejska dugim postom i pritvornom svetištom pobledena i namrgodena lica . . . nije mogao nipošto trpti. Sov. 21. Namrgodenim licem čine različna primēčanja. bas. 403. Lica je bio malo namrgoden. Vuk dan. 4, 16. To je Peelu žao bilo, namrgodio se na prijateļa. M. Pavlinović rad. 37. Ili vražja! — dodade kaluđer namrgoden. S. Ljubiša prip. 227. Kad dođe doma, da večera, srete ga žena namrgadena i napučena. 265. Šepasti se malo namrgodi, ali ča će, mora poslušat. Nar. prip. mikul. 122. Govori se u Lici (s akc. namrgoditi se, namrgoden). J. Bogdanović.

NÀMRIJETI, nàmrêm, pf. *prema impf. mrijeti*. Od na-mrijeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (s promjenom značenja). U rječniku nijednom.

a) namrijeti se glada (gladi), t. j. *gotovo umrijeti od glada (gladi), dok se dobije što jesti*. Kći ti se namrije glada. M. Držić 193. Govori se u Lici, na pr. Jučer sam se namrio gladi. J. Bogdanović. M. Medić.

b) namrijeti kome što, t. j. *ostaviti my na samrti*. Tako pišu danas gdjekoji hrv. pisci, na pr. Roditeļi mi nijesu ništa drugo namrli nego počteno ime. Biće iz kojega narječja. U Šulekovu ném.-hrv. rječniku ima s. v. ver machen: Einem sein Vermögen ver machen, namreti komu imutak. To bi značenje moglo biti u primjeru: Još po jednu da vi zapjevamo . . . pa nav'jek vi na poklon pjevanje, nek junačtvu namre spominje. Osvetni. 5, 17.

NÀMRKNUTI SE, nàmrknêm se, pf. *namrčiti se*. Od na-mrknuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Šta si se namrko? S. Pavičić.

NAMRKOSITI SE, namrkosim se, pf. *namrđoditi se*. Od na-mrkositi se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Uzdamo se, da se ne će na ovo predriča na-mrkositi na nas . . . prijateļi. M. Pavlinović razl. sp. 248.

NAMRLATI, namrljam, pf. *uprlati*. Od na-mrlati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku (za ném. absudeln) i u Popovićevu (beschmieren, anschmieren, zusammenkritzeln).

NAMRMRAÑE, n. nom. verb. od glag. *namrmrati, kojemu nema potvrde*. Samo u Jambrešićevu rječniku (murmusillum, u lat. dijelu).

NAMRMRAVATI, namrmravam, *impf. mrmnati, gundati*. Glag. je izведен od pf. *namrmrati, kojemu nema potvrde*. Samo u Jambrešićevu rječniku (namrmravam, murmurillo, remurmuro, u lat. dijelu).

NAMRSITI, namrsim, pf. *navaditi, namamiti*. Kao da je to u primjeru (jedinom, koji se nasađo): A snašica gole prsi kaže, ljudi da namrsi, bludni čemer dok objube. V. Došen 105a. U istoga pisca ima i namrsiti se, koje važada znači: navaditi se, namamiti se: Dokla nagnje na smrad prsi, dok se na neg tko namrsi. 10b. Kod voj-

nika kripost jaka . . . k redu kad se već namrsi, vaja kripke pridat prsi. 244a. *Jamačno je u svezi s glag. 1 mrsiti, ali nije jasna sveza u značenjima.*

NAMRSKAĆE, *n. nom. verb. od namrskati. Samo u rječniku Mikařinu (namrskanje, rugatio, corrugatio, — namrskanje obraza, kad se čovjek smije, gelasinus) i u Stulićevu (rugarum contractio).*

NAMRSKATI, namrskam, *pf. nabrati. Od namrskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikařinu (namrskati, fraskati, naježiti, rugo, corrugo, crispo . . . , namrskan, rugatus, corrugatus), u Belinu (namrskati, fare le grinze, namrskati čelo, increspare la fronte, — namrskati se, farsi le grinze, — namrskan, grinzoso, rugoso, aggrinzato, increspato) i u Stulićevu (namrskati, crispare, corrugare, namrskati se, rugare s naznakom, da je iz Belina rječn.). Kakono jest stvar zavidljiva . . . među ženama namrskati bajine. M. Radnić 470b. Čelo namrskano, oči crjene. N. Palikuća 3. Mađonica namrskana čela. V. Vrćeviću niz 93.*

NAMRSKIVATI (namrskujem), *impf. prema pf. namrskati. Samo u Belinu rječniku (namrskivam kao prez. uz inf. namrskati i namrskivam se uz inf. namrskati se).*

NAMRŠĆIVATI SE, namršćujem se, *impf. prema pf. namrštit se. Govori se u Lici, na pr. Kad bi mu ko to reka, on bi se vavije namršćiva u obrazu. J. Bogdanović.*

NAMRŠTITI, namrštīm, *pf. nabratī, navući mrske. Od na-mrštiti (samome mrštiti bez riječice sa nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.*

a. namrštiti (*bez riječice se*) *u akt. i pas. Ali se pri tom nigda nije smejavao, nego je sve bio malo namršten. Vuk nar. pjes. (1824) 1, x. Da ne plaže mlađeži svojim praznjem auktoritetom ili . . . namrštenijem čelom, pis. 61. Oma Marku druga pamet dode, pa veliko čelo namrštio. Pjev. crn. 55a. Podetiňi čelo namršteno, grđne jame nagrdile lice. P. Petrović gor. vijen. 38. Kraste joj lice namrštile još u djetinstvu. S. Šubića prip. 38. Namršten ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao bot. izraz za lat. corrugus, nem. runzelig.*

b. namrštiti se.

a) *u značenju, koje odgovara onome pod a. Između rječnika samo u Vukovu (namrštiti se, die Stirne runzeln, rugo frontem). Vele bē Aceliš žalostan i namrštī (može se citati i -šć-) se. Arkiv 9, 131 (iz glag. rukopisa xv vijeka). Rasrdi se Komnen barjaktare pa s' na Jelu loše namrštio: Kučko jedna, krčmarice Jelo! Nar. pjes. vuk 3, 179. Namršto se, kanda će mu kiša iz čela udariti. Nar. posl. vuk 189.*

b) *naoblačiti se. Samo u Vukovu rječniku (sich umwölken, obnubilior: namrštilo se vrijeme).*

NAMRVITI, namrvim, *pf. mnogo zdrobiti u mrve. Od na-mrviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Mikařinu (namrviti, na mrve smrviti), u Stulićevu (minutatum secare, concidere) i u Vukovu (viel bröseln, frio: namrvi pilićima hjeba; — što si toliko namrvio?). Govori se u Lici. J. Bogdanović.*

NAMRZA, *f. mržna, mrzost. Samo u Stulićevu rječniku (odium, abominatio). — Slabo pouzdano.*

NAMRZAK, namrska, *adj. podosta mrzak. Samo u rječniku Belinu (poco odiato) i u Jambršćevu (namrsek, turpiculus, u lat. dijelu).*

NAMRZGATI, namrzgam, *pf. isto što namrskati. Nejasno je -zg- mjesto -sk-. Samo u primjeru: Kožo namrzgana, sivi su ti vlasti! nemoj tužni mislit, da ti veće mlađi si. Nar. pjes. istr. 2, 147.*

NAMRZOĆA, *f. mržna, mrzost. Samo u Stulićevu rječniku (namrzoća, namrza). — Nepouzdano.*

NAMUCATI, nāmucām, *pf. mucajući izgovo riti. Od na-mucati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Govori se u Lici, na pr. Dok on namuča koju riječ, ne može ga iščekati. J. Bogdanović.*

1. NAMUČITI, nāmučīm, *pf. zadati mūku (ili mūke). Od na-mučiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i reflex. namučiti se. Između rječnika samo u Stulićevu (namučiti se, izmučiti se) i u Vukovu (namučiti, quälen, strapazieren, fatigo, — namučiti se, sich abquälen, se frangere laborando: ja sam se oko toga mnogo namučio).*

a) namučiti (*bez riječice se*) *u akt. i pas. Izpravnost, koju čini jedan život namučen za skupiti blago. M. Radnić 88b. Da ga (t. j. junca) posli oruć ne namuči. M. A. Režković sat. 113. Nego sam te putem namučio i konakom i gladi i žedu. Nar. pjes. vuk 2, 154. I daču ti dosta pusta blaga, samo nemoj decu namučiti. 3, 416. Opomini se svega puta, kojim te je vodio gospod Bog tvoj . . . da bi te namučio i iskušao. Đ. Daničić 5 mojs. 8, 2. Od grijeha se svojega obrate, kad ih namučiš. 2 dnevni. 6, 26. Opkoli grad, namuči ga gladu, ali ga ne može uzeti. istor. 227. Nemoj moga namučiti sina. Nar. pjes. börm. 1, 292.*

b) namučiti se. On se za nom hodeći namuči. M. A. Režković sat. 64. Ko je na to cara naučio, živijeh se muka namučio! Nar. pjes. vuk 3, 69. Dok se pravi ne namuči, ne može se krivi nači. Nar. posl. vuk 66. Ko se ne namuči, ta se ne nauči. 154. Koliko se čovek s hima (t. j. sa pčelama) preko zime namuči. F. Đorđević 39. Heršel stao se mučiti, izmučio se i namučio. M. Pavlinović rad. 60. Plače i nabralja, kako ćeš se namučiti po tudem svetu. M. Đ. Milićević zlos. 65.

2. NAMUČITI, namučim, *pf. posuti mukom, omučiti. Od na-mučiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (namučiti, omučiti).*

NAMUDROVATI SE, namudrujem se, *pf. satis superque sapientem se ostentasse. Od namudrovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Dok se mudri namudrovaše, ludi se naživovaše. Nar. posl. vuk 66.*

NAMUKAO, namukla, *adj. podosta promukao. Samo u Stulićevu rječniku (namukal, subraucus).*

NAMUKATI SE, *pf. vidi namuokati se.*

NAMUŁITI, nāmułīm, *pf. natrgati (lišća). Od na-mułiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Namuli govedama lista. J. Bogdanović. D. Škaric.*

NAMUŁATI SE, namułam se, *pf. prema impf. 2 mułati. Od na-mułati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječniku Belinu (namułati se), mangiare a sazietà s naznakom, da je prostonarodna riječ) i u Stulićevu (implitis buccis ad satietatem comedere s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NAMUŁITI, nāmułīm, *pf. naplaviti. Od na-mułiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (namułila*

voda [zemlju], t. j. nanijela, anschwemmen, aggero). Govori se u Lici, na pr. Kiša mi namuila livadu. J. Bogdanović.

NAMUMATI SE, namumam se, pf. prema impf. mumati. Od na-mumati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (namumati se, namužati se).

NAMUOKATI SE, namuokam se (namuočem se), pf. prema impf. muokati (t. j. mukati). Od na-muokati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (multum mugire), u kojem ima i namokati se, gdje je -o- grijesko mjesto -u-.

NAMŪRATI SE, namūrām se, pf. zažubiti se. Iz tal. glag. istoga značenja innamorarsi. Kada ju on (t. j. Juditu Oloferno) vidi, tudje se namura va ňu vele moéno. Kolunić zborn. 161. Koliko je duša veće namurana v Boga. Korizm. 68v. Ovo je Susana, žena Joakina, na ku se starci namuraše. M. Marulić 69. Kako ju vidje tolikoj gizdavu i lijepu, od prve na ňu se namura. Zborn. (1520) 43b. Govori se (s naznačenim akc.) u Dubrovniku. P. Budmani rad. jug. ak. 65, 167, — u Perastu. T. Brajković 18. Govori se i na Rabu (s akc. namurāt se). M. Kušar rad jug. ak. 118, 25. — Nalazi se primjera i za pas. O sveti Pavle namurani va Isukrsta! Korizm. 80a. To je istina zaručnica, v ku je Bog namuran. 103b. Koji bješe namurana na jednu dumnu. Zborn. (1520) 17a. Sin . . . koji t' je namuran, a brže ti ne znaš. N. Nađešković 1, 279. Služit gospodaru namurana dvoja je fatiga. M. Držić 201. Bogme sam ja namuraniji na ňegovu trapezu neg' on na signoru. 263. Utakne divojku, va ku bih namuran. Nar. prip. mikul. 169.

NAMUS, m. čast, poštene. Iz tur. namus (zakon, stid, čast, a ovo iz grč. ρόμος). Samo u muham. nar. pjesmama. To s' obraza i namusa tiče. Nar. pjes. hōrm. 1, 108.

NAMŪSITI SE, námúsim se, pf. namrgoditi se, namrštiti se. Od na-músiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom. Govori se u Pojicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 235, — u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Šta si se namusio? Onamo se govori i o nebu: Nebo se namúsil, biće kiše. J. Bogdanović.

NAMUSTAPITI SE, namustapim se, pf. isto što namusiti se. Od na-mustapiti; samome mustapiti nema potvrde. Govori se u Pojicima. Zborn. za nar. živ. 8, 235.

NÀMUSTI, namúzēm, pf. prema impf. musti. Od na-musti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. Između rječnika samo u Stulićevu (plurimum mulgere) i u Vukovu (anmelken, mulgendo paro: namuzao punu kravljaku mlijeka). Uspi . . . mleka, koje je sinoć namuzeno. Z. Orfelin 115.

NAMÙSURITI SE, namùsurim se, pf. isto što namusiti se. Od na-musuriti se; samome musuriti se nema potvrde. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAMUŠJELITI, namušjelim, pf. istući mušjelom. Od na-mušjeliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (flagris aliquem vehementer caedere).

NAMUTAN, namutna, adj. podosta mutan. Samo u Stulićevu rječniku (nonnihil turbidus).

NAMÚZATI, námúzām, impf. prema pf. namusti. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Od mojije desetak ovaca svaku veće ovu kravljaku namuzam. J. Bogdanović.

NAMUZUVIRENÉ, n. nom. verb. od namuzuviriti. Samo u rječniku Mikařinu (namuzuvirenje, calumnia, impostura), u Belinu (namuzuvierenje, calunnia) i u Stulićevu (namuzuvierené, calumnia).

NAMUZUVIRITI, namuzuvirim, pf. opasti, potvoriti. Od na-muzuviriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Mjesto drugoga -unalazi se i -o-, a mjesto -vir- nalazi se i -vijer-; vidi o tome obadvome kod rječi muzuvir, muzuviriti. U rječniku Mikařinu (namuzuviriti, potvoriti, calumnior, impono, imposturam facere), u Belinu (namuzuvireriti, caluniar, incolpar falsamente) i u Stulićevu (namuzuvireriti, calunniari s naznakom, da je iz Belina rječn.). Misli ukraсти ili namuzovireriti ili na drugoga mrzi. M. Divković bes. 552. Koji su na me namuzuvirili, ne će ostati brez Božje pedipse. I. P. Lučić izk. 18. Govori se u dalm. Zagorju (sjevernom), na pr. Nisam ništa namuzovirila (s takvim akc.) nikomu (t. j. nijesam naškodila opadanjem). M. Pavlinović.

NAMUZUVJERIVATI, namuzuvjorivam, impf. prema pf. namuzuvjereni. Samo u Stulićevu rječniku (namuzuvjerivam s. v. namuzuvjereni).

1. NÁNA, f. mater, matrona. To je upravo djetińska riječ kao i mama, tata, čača; ispor. nana (t. j. mati) u kašupskom jeziku, u oba luž. jezika nan (t. j. otac), u grč. ούρνη (tetka). Iz xvii vijeka potvrda je saino u Mikařinu rječniku, a iz xviii u Obradovića. Vidi nane.

a) mati. Između rječnika samo u Vukovu (Mama, mater). Po sata ili više bilo mi je u ustima: nano moja! nano sladka! (majku sam moju nanom zvao). D. Obradović živ. 79. Anda majci tiho odgovara: a ču li me, mila nano moja! Nar. pjes. vuk 3, 474. Jao, nano, jao moja rano! (tuguje kći za materom). Nar. pjes. herc. vuk 77. A tako me ne rodila nana! Nar. pjes. juk. 174. Stara nana knigu prifatila. 465. Kad je tebe podgojila nana. Osvetn. 3, 106. Evo, nano, ja sam gotov. M. Đ. Milićević let. več. 262. Jer je tuka svoje roditelje: starca babu i staricu nanu. Hrv. nar. pjes. 1, 35. Kad smo boja bili s Mječićima, nano, lani na staroj Gabeli. Nar. pjes. hōrm. 1, 147.

b) nana se govori starijoj ženi kao od poštovanja. Između rječnika samo u Mikařinu (nana, baba, gospa, avia). Tu riječ pridjeva mlada starijim ženama u kući. Skoroteča (1814) 249. Ču li, nano, go-podo krajice (govori Gojkovicu starijoj jetri). Nar. pjes. vuk 2, 121. Da ispane iz neba jabuka, ona ne bi pala na kaldrmu, već na momku ili na devojku, jal' na nanu jal' na stara dedu. Nar. pjes. petr. 2, 432. Pripovijedala nekakva baba turska turskijem devojaka . . . jedna od ovih devojaka upita: ma, moja nano, što mu hoće toliko devojaka? Nar. prip. vrč. 96. Govori se u Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 7, 374.

2. NÁNA, f. bilka Mentha piperita. Farmak. 100. J. Pančić bot. 252. M. Medić letop. 160, 79. Imu i u Vukovu rječniku (eine Art Kraut, um die Suppe zu würzen, condimentum genus; u izd. 1898 dodaje se: Pfeffer-Mintze, montha piperita). — Iz tur. riječi istoga značenja nané.

NANAJA, ime tamna postaňa, ne razabira se, je li muško ili žensko. Dade Nanaja za dušu (u ispravi xiv vijeka). L. Stojanović hris. 39.

NANAR, m. isto što nanara. Govori se u Pojicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 218.

NANARA, f. morska životinja (trbonožac) Gibula divaricata. Govori se oko Spleta, gdje govore i nanarici i nanarić. S. Brusina rad jug. ak. 171, 154. Govori se i oko Trogira. L. Žore rib. 342. Potvrda je još u primjeru: Sviđi hoće da se peňu kao nanare po kameňu. J. Kavačić 174a. — Postoje tamno.

NANARAVAN, adj. Samo u primjeru: Istina je, nanaravnim načinom govoreći, da gdi je tilo, ondi je i krv. M. Dobretić 319. Biće pogreška mjesto naravnim.

NANARICA, f. { vidi nauara.
NANARIĆ, m. }

NANĀŠATI, nānāšām (jamačeno je takav akc., aко се глаг. данас где говори), impf. isto što nanositi, prema kojemu je u načineno, ali se manje upotrebljava; ispor. donašati, iznašati (prema donositi, iznositi), a ispor. i nabadati (prema nadoditi). Između rječnika samo u Stulićevu (ali sa značenjem krivo postavljenim: superferre, t. j. nadnositi). Evo sriča sada privelika na ňu nas nanaša. H. Lucić 228. I tako redom jajca svoja nanaša (t. j. matica po sacu). F. Đorđević 63. Vatru ložte, vodu nanašajte. Osvetni. 4, 23.

NANATI, nanam, impf. sparati. Djetińska riječ (kao i tal. nanna, t. j. san). Samo u jednoj knizi. Nanaj, nanaj, draga dite moje. Nar. pjes. istr. 2, 72. Nanaj, nanaj, lipi sin. 4, 7. U oba se primjera pjeva djeci uspavajući ih. — Ispor. nianiti, nianiti.

NANAŽATI, nanažam, impf. prema pf. nanoziti. Samo u jednoj pjesmi. Niti spava (t. j. knez) ni noći ni dañom, no sve svoju nagledaše vojsku, a nanaža od boja junake (u biliški se kaže, da nanaža isto znači što: sokoli). Nar. pjes. vuk 5, 219. Tada knaže među ňi izade pa nanaža svoje Crnogorce. 5, 223.

NĀNE, f. isto što 1 nana. Nastavak -e kao u grle, Kate, Mare. Akc. je u vok. nâne. U rječniku nijednom.

a) isto što mati; vidi 1 nana pod a. Stara nano doma dvora čuva. J. Krmpotić mal. 16. Pak je milu majku dozivala: nu starice, mila moja nane! Nar. pjes. vuk 3, 555. O starice, mila moja majko! . . . neg' podosmo nas tri pobratima u zbor, nane, crkvi manastiru. Nar. pjes. marjan. 27. Eto nane će opet sutra ići. Nar. prip. bos. 98. Govori se u Srbiji u Zaplaňu (oko Leskovca). Zborn. za nar. živ. 5, 118, — u riječkoj nahiji. A. Jovićević.

b) svekra. O starice, mila moja nane! (govori snaha svekrui). Nar. pjes. juk. 465. Govori se u riječkoj nahiji. A. Jovićević.

NANEBO, nanebna, adj. modar (t. j. onake boje, kake je nebo). Samo u Stulićevu rječniku (naneban, nanebni, modar). — Sasma nepouzdano.

NANEBOSEN, nanebesna, adj. nebeski. Samo u Stulićevu rječniku (nanebesan, nanebosni, caestis). — Slabo pouzdano.

NANEDJEVNICA, f. nedjeđna plaća. Naneđejnica, Wochentlohn. Jur. pol. term. 649. Druge se potvrde nije našlo.

NANESEÑE, n. nom. verb. od nanesti. Samo u Stulićevu rječniku (casus, sors, eventus, inlatio, actus inferendi s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju i u ruskom rječn.).

NANESTI, inf. vidi nanijeti.

NANEV, adj. posses. Samo u primjeru: Murbaty, Nanev brat (u ispravi xiv vijeka). Glasnik 24, 245 (gdje je mjesto nanev zlo štampano

нанев). Ne razabira se, kako je osnovno ime, od kojega je ovaj pridjev izведен; a možda treba čitati Nanev.

NANITI, nanim, impf. isto što nanati i istoga postaća (vidi tamo). Samo u primjeru: Nani, nani, Bog mi te obrani (pjeva se djetetu uspavajući ga). Nar. pjes. istr. 4, 18.

1. NANIĆ, m. prezime. R. Lopašić spom. 3, 251 (iz početka xvii vijeka). Šem. pakr. (1898) 28. Ispor. Nanko, Nanković.

2. NANIĆ, m. patušak. Samo u Mikačinu rječniku (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. človičac kao sinonim toj riječi). Iz tal. nano (ovo iz lat. manus, a ovo iz grč. νάνος ili νάννος).

NANIĆI, nanićem, pf. isto što naići i istoga postaća. Glas je -n- uzet prema snići, unići. Potvrda ima samo iz bosanskoga govorova. Naniće niz pože zvorničko. Nar. pjes. bos. prij. 2, 100. Povedoše četu pregolemu . . . kuda hoće nanići svatovi. Nar. pjes. juk. 371. U to doba naniće jedan čoban. Nar. prip. bos. 16. Nanićavon s ovnovima vidi jemeniju. 41. Kad je kroz grad nanišao. 55. Jutros rano ni sabaha nema, naniđe dva Crnčeva sina. Nar. pjes. hörm. 1, 396.

NANIJETI, nanešem, pf. superferre, adferre, satis adportasse. Od na-nijeti (nesti); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. Oblici su i akc. kao u donijeti, iznijeti (vidi tamo), dakle inf. ne samo nanijeti, nego i nanesti (ovo je u nase vrijeme rijetko), aor. ne samo nanijeti, nego i nanešoh i t. d. U rječniku Belini, Voltiglijiću, Stulićevu (s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), Vukovu i u Daničićevu (vidi dalje). Najstarije su potvrde iz xiii i xiv vijeka (vidi među primjerima).

a) superferre, t. j. nanijeti što na što, u pravom i u prenesenom smislu. U rječniku Stulićevu (nanijeti, super vel in superiore partem ferre) i u Vukovu (nanijeti, bringen, adferre: sam ga davo nanese na mene ili: te dode k meni).

a) nanijeti na što. Kada su me na te na-nesli grësi, voléla bih, da bi na tebë počtenje ostalo (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 129. Proklinjem brime i prvi stupaj moj, koji me nanese na rajske pozor tvoj. G. Držić 410. Nanese ga (t. j. Vladislava) kon na jednu jamu, i u ňu se upade. Letop. dukl. 22. Zač bi mi družba taj na pamet nanila, što je pakao, što li raj. M. Vetranić 2, 11. Čes svoju moleći, na ňu da bi nanila . . . kugodi od vila. 2, 117. Huda čes tužice prijute nanesla na me jes. 2, 346. Blažena čes moja, koja me nanese na ňu, koj svakoj stvorenenja čude se. D. Rađina 66a. Moj Bože . . . slavica nanesi na mene. M. Držić 431. Njeka huda čes, moj sinko, iz luga nanijela gusu jes na tebe. 467. Od njekud taj tuj gora nanije ovega bez milosti, vajmeh, brža tad gusara. A. Sasin 168a. Budeš mi nanijeti na pamet rečene stvari. M. Orbin 2. Sreća ako nas nanese na koju gizdavu divojku. Nar. pjes. bog. 114. Al' je paši loša sriča bila, nanese ga konic na junaka. A. Kačić razg. 156. Uzda uzdržaje koňa, da čovika ne nanese na vratolom. F. Lastric ned. 43. Namjera ga tako uanijela na studeno zeleno jezero. Pjev. crn. 11a. Na ň zla sreća bješe nanijela, nanijela Piperku devojku. 151b. Jaša (t. j. jašah, jahah) koňa agamiju, nanese me na vlainiu. Nar. pjes. vuk 1, 352. Eda Bog

da, voda ga (*t. j. momka*) odnela, moja majko, na me ga nanela! 1, 383. Vrag nanese pašu Čaja-pašu na junaka Knićanina Vasa. 4, 358. Sreća ga nanela u London za učiteļa. M. Pavlinović rad. 59.

b) bez dopune, kakva je pod a. Jošte se privuč mojemuča mala . . . čes ju ma nanese. M. Vetranić 2, 282. Vaj buda nesričo . . . Tiren u očiju mi odnese, Satira a toli vrlu zvijer nanese. M. Držić 94. Koga sriča nani. D. Baraković vila 73. Dok što sriča ne nanese. V. Došen 218a. Namjera je starca nanijela, nađe stara sanduk od olova. Nar. pjes. vuk 2, 61. Udarila (*t. j. voda Marica*) mutne i kravna pa prinosi koňe i kalpake, ispred podne raňene junake pa nanese jednoga junaka. 2, 340. Vrag nanese i nesreća crna, evo li ti Amze kapetana i sa ňime četrdeset gradana. 4, 38. Tako mi sveta neđela jade ne nanijela! Nar. posl. vuk 304. Putujući jednom notiō nanese ga put pokraj jedne crkve. Nar. prip. vuk 122. Nanese ga sreća u onaj isti grad. 149. Pa idući nanese ih put pokraj kuće nekakva ribara. Nar. prip. vrč. 91. Sjutra ču nanjeti skakavce na zemlju tvoju. D. Danicić 2 mojs. 10, 4. Bog izreče ovo zlo za ovo mjesto i nanese i učini, kako reče, jer zgriješiste. jer. 40, 3. Da se služi . . . dobrom, što mu ga sreća Božja nanese. M. Pavlinović rad. 16. Nanese me neki grijeh, da ovđe ludo poginem. S. Lubiša prip. 20. Pak te žalim, gdje te davo nanio, da ti popijem krv. 21. A treći smo gotovi na ždr'jela, kuda koga sreća nanijela. Osvetn. 5, 42.

b. nanijeti čega u obilnoj mjeri. U rječniku Belinu (nanijeti, accumulare, ammassare, condurre molte robbe), *u Voltigijinu* (nanijeti, ammucchiare, zusammenbringen) i *u Vukovu* (voll antragen, satis adportasse).

a) u akt. i pas. (u pas. i s riječicom se). Sudac pun gniva zapovida okoli Že drv naniti. F. Glavinić citv 413a. Sve darove, koje će nanijet dobre voje puk, sve, što ču i ja zaštedjet . . . sve neka ide za Božju kuću pripraviti. B. Zuzeri 244. Naniješe travu i sijeno, zapališe kuću Rašovića. Ogl. sr. 106. I sijena mnogo nanjeli. 462. Turci bjehu slamu i sijeno oko bjele kule nanijeli pa zaželegi sa svakoje strane. P. Petrović gor. vijen. 114. Snijela voda šušań, pak se nanio ološ. Nar. posl. vuk 291. Odozgo nanesenazemlja te posadeni vinogradi. Vuk kovč. 33. Ne mogu im vatre nadavati, ja, kako ču bleba nam'jesiti, kako li ču vode nanijeti? Nar. pjes. vuk 4, 166. Dosta bi joj (*t. j. vojsci*) potrošiva bilo, šta se puste zalihe nanilo. Osvetn. 3, 59.

b) nanijeti se, t. j. nanositi se. Objubiću Đerzelezu sekū, da se ne bih ni nanio glave. Nar. pjes. herc. vuk 149. Više se primjera nije našlo.

c. nanijeti, t. j. napuniti. Samo u dvije knige. Nade, da su čele učinile sat meda u ustim negovim (*t. j. ubijenoga lava*) i puna ga meda nanile. A. Kaćić kor. 135. Kad naspe veće kese i kopčege kad nanese. V. Došen 75a. Kuća bi mu (*t. j. bogatašu*) do slimena bila veće nanesen. 121b. Ludi da nanesu punu kuću, punu kesu. 219b.

d. zadati, učiniti. U rječniku Stulićevu (nanijeti komu štograd, efficer, gignere, parere, producere, afferre s naznakom, da je iz glag. brevirjara) i u Danicićevu (afferre s primjerom koji se sad odmah ovđe navodi). Nanesets li

nama skršb i pečalb? Stefan pam. Šaf. 11. Mislim, da sam mu čast nanio. Pravdonoša (1852) 1. Doč će Turci . . . jadnu puku zulum nanijeti. Osvetn. 4, 6. Dosta štete zemlji nanijeli. 6, 22. Da koja vjera sebe naziva takim imenom, kojim bi se moglo nanijeti uvrede drugoj kojoj vjeri. M. Pavlinović razg. 13. Dužan sam spomenuti veliki gubitak naneseni prošle godine. D. Danicić u *Ivekovićevu rječnicu*.

e. pojedinačna rijetka značenja.

a) pronijeti. Samo u primjeru: S ňima (*t. j. sa svatovima*) čemo međjan dijeliti, kad navedu (*t. j. provedu*) banicu devojku i nanesu čeiz devojački. Nar. pjes. petr. 3, 358.

b) nadnijeti. Samo u primjeru: Otalen se promolila guja na bijelu Alaginu kulu, svu mu butun kulu opasala, na avliju nanijela glavu. Nar. pjes. hör. 1, 78.

c) nanijeti pušku, t. j. nišaneći pravo je namjestiti, nanišaniti. Samo u *Vukovu rječniku* (im Zielen, Schiessen um soviel seitwärts zielen, als die Flinte etwa abträgt, antragen, corrigo telum).

d) naći se nalik. Samo u *Vukovu rječniku* (nije ni nanijelo, es kommt nicht von weitem gleich, nec appropinquat).

e) nanijeti se, t. j. dogoditi se. Samo u *Danicićevu rječniku* (nanesti se, accidere s primjerom iz xiv vijeka). Ako se po nêkojem grêhu nanese pogoréti manastyrju. Mon. serb. 98.

f) ne razabira se značenje u primjerima: Zač ona svaku zled na mene iznese ter ne vim tomuj red, što čudno nanese. Š. Menčetić 109. Zavičem, štogađ me mah nanese. Pravdonoša (1851) 31. Taj je drugi primjer naveden kod 2 mah na posjednjemu mjestu.

NANIKA, f. isto što 1 nana pod b. Potvrdu donosi samo Skoroteča (1844) 249.

1. NANIN, m. izmišljeno muško ime. Vilozmaj, vilenik. Nanin, negov sluga. G. Palmotić 2, 280. Druge potvrde nema.

2. NÁNIN, adj. posses. od 1 nana. Samo u *Vukovu rječn.* (1898).

NANIŠ, m. ime nivi u Srbiji u okrugu aleksićkom. Sr. nov. (1868), 516. Ispor. 2 nana.

NANIŠANITI, nanišanim, pf. nišaneći pravo pušku (ili strijelu) namjestiti. Od na-nišaniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u *Vukovu* (zielen, collineo, dirigo telum). Pa potrže dvije puške male, nanišani obje na Miloša. Nar. pjes. vuk 4, 285. Onda on (*t. j. lovac*) uzme šarku na oko i na to nanišani. Nar. prip. bes. 105.

NÁNITITI, nánitím, pf. Između rječnika samo u *Vukovu* (nanititi, t. j. niti, načiniti ih povezavši one vunene konce za štapce, kao što treba) i samo u primjeru. Žena ne treba da nanimi niti, ako to nije devojkom radila. M. D. Milićević živ. srb. glasn. 37, 174. — Od na-nititi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

1. NÁNIZ, m. Između rječnika samo u *Vukovu* (nanizani novci ili biser, što se nosi oko vrata ili oko glave, eine Schnur Perlen u. s. w. linea margaritarum). Nadu sanduk, u kom je bilo: 22 dukata devojačkog dara, ostali devojčin naniz i sva babina tekovina. M. D. Milićević zim. več. 304. Ja ču s mene naniz raznizati te ču twoju grivu potkittiti (govori devojčka koňu). Nar. pjes. vuk 7, 178. Govori se u *Zaplanu* (oko Leskovca) u Srbiji. Zborn. za nar. živ. 5, 90.

2. NÀNIZ, *praepos.* Samo u Vukovu rječniku (nàníz brdo [t. j. na nizbrdo, upravo bi trebalo da bude na niz brdo], bergab, deorsum).

NANIZAJ, *m. isto što niz.* Samo u rječniku Belinu (nanizaj, nanizaja, m. filza, ordine di cose inflate) i u Stulicevu (series rerum filo aliquo trajectarum; zabiženo je, da je imenica muškoga i ženskog roda, da je gen. sing. nanizaja i naniži; ali je ženski rod vrlo pod sumišom; uz muški rod stoji naznaka, da je iz Belina rječn.).

NANÍZATI, nanižem, *pf. prema impf. nizati.* Od na-nizati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 5. U rječniku Belinu (infilare), u Voltižijinu (infilzare, infilare, einfädeln), u Stulicevu (filo tracicere s naznakom, da je iz Habdelicheva rječn. i s primjerom, za koji se veli da je iz Gundulića, ali je iz Palmotića, vidi ga pod b) i u Vukovu (nanizati n. pr. biser, novce, dinduhe, aufreihen, infilo?). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka (vidi među primjerima).

a) nanizati što na što. Ufati liti čvrčaka, naniži ji(h) na konac. J. Vladimirović 22. Da tkogod biser . . . bude lipo pokupio . . . i posli na zlatni konac nanizao. A. Kanižić kam. 46. Jezgre oraove ili bademove nanižu na konac. P. Bolić vinod. 2, 321. Kad se meso izreže na komadiće pa se naniže na ražaň. Vuk pis. 41. Devet mrtvi glava odsjekao pa na kople bojno nanizao. Nar. pjes. juk. 482. Sve skočiše, biser pokupiše, na svileni konac nanizaše, privezaše na grlo Zlatiji. Nar. pjes. stojad. 1, 71.

b) bez dopune, kakva je pod a. Kuralnim usnicima narešena, ke razkljopljene unutri nanizan biser kazahu. P. Zoranić 29. Stoklasu ovu, ku zrelijeh nanizo sam kupjenica, nosim oči veselijeh. I. Gundulić 159. Bijele ruke, prsi od lijera rese čudno nanizani obli redi od bisera. G. Palmotić 3, 13b. Metnuvši mu na vrat rožario od dragih kameničića nanizan. A. Kanižić utoč. 256. Pak na kćeri namišta marame il' derdane sitno nanizane. M. A. Režković sat. 47. Rade . . . zaigra. Onaj čas se naniza i desno i levo kolo kao kakva gradina. M. Đ. Miličević med. 224. — *U ovom primjeru uzet je glag. u prenesenom smislu:* Na posjedu mrmošću nanizat cijelo rozario (t. j. imaju običaj opadači). B. Zuzori 387.

c) namjestiti, složiti što u niz, u red. Pravda . . . kada ne će (t. j. lupeži) da od zlottvorstva ohaju se, naniže ih na vjesala. B. Zuzori 342. Gdje li drevne otimati grade niz Krajinu krvnu nanizane. Osvetn. 5, 37. — Neobično je uzet glag. u primjeru: Da je vas (t. j. stup) nanizan brijava. Zborn. (1520) 173b.

d) iskititi, nakititi; kao da je to u primjerima: Imiše širok stan mramorjem sazidan, iznutra ter izvan kolurom napisan, dolji pak nanizan, kolondami sveden. M. Marulić 77. Gdičista grimiza toli se dobavi, kim liča naniza ter gore ūubavi. Š. Menčetić 63. Odzgar grimiz pokrije ga vas biserom nanizani. P. Kanavelić 6.

e) iskazati, ispričati (po redu). Da vam ja jednu po jednu izredim i nanižem Dominikove milosti. A. Kalić prop. 502. Marko . . . pisa u Mletke sve, što ču od one lažice, i u šire izgladi i naniza, kao da je sve očima vidio. Š. Žubiša prip. 65. — Neobično je uzet glag. u primjeru: Bulwer . . . nanizao je neku pripovijest (t. j. napisao, izdao na svijet). M. Pavlinović rad. 17.

NANIZAVATI, nanizavam, *impf. ylag. način prema pf. nanizati.* Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nanizavam, infilo, fila induco).

NANIŽIVATI, nanižujem, *impf. isto što nizavati.* Samo u Belinu i u Voltižijinu rječniku, i to samo prez. nanižujem uz inf. nanizati.

NANKE, *conj. ni, niti.* Iz tal. ne anche. D. Nemanić (1885) 62 (zabižežio akc. nánke i nánke).

1. NANKO, *m. muško ime nejasna postaća.* Potvrde donosi T. Smičiklas spou. 49. 242. — Ispor. Nanić, Nankovci, Nanomir, Nanota.

2. NANKO, *conj. ni, niti.* Samo u primjeru: A. Daj mi, mlada, jedan vez zeleni. B. Ne dan ti ja nanko nijednoga. Nar. pjes. istr. 2, 63. Da nije grieškom mjesto nanke?

NANKOLI, *adv. isto što najskoli i isto tako tamna postaća.* Samo u jednoj knizi. Utisni se u skuđe ove prisvete stine, nankoli u onu, kažja u otvorenom boku. Michelangelo 2. Kada jednoj majki iz ovoga svita premine sin, nankoli jedini, k koj svi . . . gredu na žalovanje. 47. Priporučuju svi vladavci i poglavice kršćanski, nankoli oni, ki nastoje na br. njen sv. materu crikve. 73. — *U druga dva písca (isto tako čakavsko) nalazi se u istom značenju naúkoli.* Stanij dobre voje . . . naúkoli viditi kad budeš matica. M. Marulić 175. Da bi bil želizan čovjek, bi prosulog, naúkoli gdi Ivan za městrom je tužil. 189. Sam naš jazik ne jima (t. j. kniga) nego ništo vele malo, naúkoli od božastvenih riči. F. Vrančić živ. 3.

NANKOVCI, Nankovaca, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Sem. pakr. (1898) 65. Šem. mitr. (1900) 184. *U knizi Razdjel. hrv. i slav.* 79. 165. stoji Naukovac, ali u izdanju 1913 stoji Nankovac. *Ovo je ime jamačno izvedeno od imena Nanko (vidi tamu).*

NANKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Nanko.* Šem. pakr. (1898) 29.

NANODITI SE, nanodim se, *impf. glag. tama značenja i postaća.* Samo u primjeru: Oći poblišćuju, svaki se nanodi (opisuje se, kako ljudi ginu od glada). I. Zanotti skaz. 22. Biće kakva pogrješka.

NANOGLVICA, *f. nazuvak, t. j. ono, što se nosi na nogama.* U rječniku nijednom. I dolame . . . i ječerme . . . nanogvice kovčam pokovane. Osvetn. 1, 55. Znadu inače pesti (t. j. žene u Sarajevu) nanogvice i razne čipke. V. Bogišić zborn. 120. Nanogvica, Überziehstrümpfe, Gamascchen. J. Belović-Bern. 199. — *Nastavak je -vica kao u narukvica.*

NANOMIR, *m. selo u Srbiji u okrugu vađevskom.* S. Koturović 448. — Ispor. Nanko, Nankovci.

NANOMIRICA, *f. potok u Srbiji u selu Nanomiru.* Etnogr. zborn. 8, 385.

NÁNOS, *m. isto što snos, muļ, naplavak.* U rječniku Vukovu (nanos, što nanese voda, alluvio). Svo odnese voda i još zasu i zavađa livadu mujem i nanosom. M. Đ. Miličević zlos. 297. Uputio sam se ka grobovima i počeo sam kucati i od mahovine i nanosa čistiti tihove ploče. pom. III. *Riječ nanos ima i Stulic u svome rječn., ali sa značenjem, kojemu od drugud nema nikakve potvrde (nanos, nanošenje, nonnihil simile esse, adsimilari subst., s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga písca našao nijedan primjer).*

1. NANOSITI, nánositi, *impf. i pf. afferre, adportare . . . Od na-nositi; ide među glagale navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. U rječniku Voltižijinu, Stulicevu (s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj*

nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), Vukovu i u Daničićevu (vidi dače). Najstarija je potvrda iz XII vijeka, izatoga je prije početka XVIII vijeka samo jedna (vidi pod d).

a. nanositi, t. j. nositi što na što. U rječniku Stulićevu (in superiorum partem ferre, inferre) i u Vukovu (Antragen [auf den Haufen], comporto). Vjetar ružu uz poje nosaše, na Jovov je šator nosaše (nepravilno mjesto: nosaše, na-nosaše). Nar. pjes. vuk 1, 197. Vjetar ružu niz poje nosaše, na Jovin je šator nanošaše. Nar. pjes. vila (1866) 801. *Ovamo ide i:* nanositi, naplaviti, anspühlen. Jur. pol. term. 26.

b. o nošenju u obilnoj mjeri. U rječniku Voltigijinu (nanosim uz inf. nanijeti) i u Vukovu (nanositi se, sich satt tragen, gestando satior, n. p. lijepijeh halina; ne će se svoje glave nanositi, t. j. izgubiće život).

a) nanositi (bez riječe se). Čini si od plenitiva i mirisavoga drveta, jednu hrpu nanositi. Đ. Rapić 236. Kako pčele, kako mravi . . . nose, kako kupe, kako spremivaju. A. Kalić prop. 369. I mi radimo kako i čele za smrti naše dobra djela prikupljati i za godišta vjekovitijeh med nanosit. B. Zuzer 210.

b) nanositi se, pf. Vaš bi se vladike crna ruha nanosile. Nar. pjes. bog. 45. A ne bi se glave nanosio. Pjev. crn. 282^b. Srećice se nanosili, lepa žitka naživili! Nar. pjes. vuk 1, 140. Daj ti biće onome junaku, jer se ne ćeš nanositi glave. 2, 218. Ni glave se nanositi ne ćeš, a kamo li blago dijeliti. 3, 311. Ti se ne ćeš nanositi glave. 4, 175. Nismo došli, da tečemo blago . . . već oružja da se nanosimo. Osvetn. 2, 43. Zelen bore, glave im zaštiti, ne će ih se dugo nanositi. 4, 57.

c. navoditi, navračati. Ili je tko podgovori ili je nena pamet onako nanosi (iz početka XVII vijeka). Glasnik II, 3, 133. Svakoga narav nanosi, da želi sebi veće dobro nego drugomu. A. Bačić 46. Ako ga narav nanosi, da se žalosti. F. Lastric ned. 360.

d. činiti, uzrokovati. U rječniku Daničićevu (inferre s primjerom, koji se ovđe sad odmah navodi). Dijavols ne preštajaše napasti nanose pravednomu. Stefan pam. Šaf. 2. Zločestim vstim mnogo zla nanosi se srićom říh. Starine 3, 301. Blago onomu, koji nanosi svakdaće bogoљubstvo pričistoj djevici Mariji. I. Nenadić nauk 208.

e. nalikovati. U rječniku Stulićevu (adsimilari, simile esse, na otca nanosi, patri adsimilat) i u Vukovu (ähneln, simile est: nanosi malo). Ima i u Šulekovu řem.-hrv. rječniku s. v. Ader: niti ne nanosi, er hat keine Ader von ihm. *Vidi nanijeti* pod e, d.

2. NANÓSITI SE, nánósim se, pf. isto što nanositi se (vidi tamo). Govori se u Lici. J. Bogdanović. — Tamno.

NANÓŠENJE, n. nom. verb. od nanositi. Između rječnika samo u Stulićevu (nanošenje, nanos) i u Vukovu (das Antragen, comportatio). Ne razabira se značenje u primjeru: Ne znač neverno nesriće tvoje i neustavna nanošenja. Starine 3, 309.

NANOTA, m. muško ime. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz XII vijeka. Ispor. Nanko.

NANOVIĆ, m. prezime izvedeno od imena Nano, kojemu nema potvrde, a isto je, koje i Nanko, Nanota. Rat 352.

NANOVIT, adj. Samo u primjeru: Jerbo su tri prćije od duše . . . prva je rečena vidjenje

bistro, druga uživanje ljubeživo, tretja se zove držanje nanovito. M. Orbin 293. Da nije griješkom mjesto stanovito?

NÁNOVO, adv. iznova, opet. Od na novo. Između rječnika samo u Vukovu (neuerdings, aufs neue, denuo) I nanovo nadodaje snage. J. S. Rešković 60. Pak nanovo položke podlaži. 101. Biće ih (t. j. pjesama) gotovo toliko nanovo skupljenih. Vuk nar. pjes. 1, xiv. Kad ko poslije kakve časti jede nanovo. nar. posl. 70. Pa se oženi nanovo, i druga mu žena doveđe pastorku. Nar. prip. vuk 172. Proroci Ilija i Jelisiće nanovo se javlaju. Đ. Daničić pis. 312. Medaković se je vratio u Novi Sad i nanovalo kreduo list „Napredak“. M. Đ. Milićević pom. 336.

NANÓZITI SE, nánózim se, pf. natmuriti se, namrgoditi se. Govori se u Lici. J. Bogdanović. — Tamno; vidi 2 nanositi se.

NANOŽITI, nanožim, pf. dići na noge. Od na-nožiti (samome nožiti možda i nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku nijednom. Tade skoči Cerović Novica pa nanoži druga šes stotina. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 409. Nanožiti se, dići se, ustati na noge, oporaviti se (iza kakve bolesti). U riječkoj nahiji. A. Jovićević (zabilježio tamošni akc. nanožiti, a to bi u književnom jeziku bilo nanožiti).

NANUDITI, nanudim, pf. prema nuditi. Od na-nudit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (uz prez. nanujam).

NANUDATI, nanuđam, impf. glag. izveden od pf. nanuditi. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nanujam, offero, insinuo, in sinum et pectus induco . . ., — nanujam se, offero, insinuo, immitto me), u Jambrešićevu (nanujam, insinuo), u Voltigijinu (nanujati, esibire, antragen) i u Stulićevu (nanujati se, se insinuare s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.).

NÁNUKA, m. Tako su zvali ljudi jednoga čovjeka u Dobroselu, koga su najprije nazvala tako řegova djeca. M. Medić. Ispor. lužičko-srpsku riječ nan (t. j. otac) kod 1 nana.

NANUKAĆE, n. nom. verb. od nanukati. Između rječnika samo u Stulićevu (monitio, admonitio, hortatio, cohortatio, incitamentum, impulsus) i samo u primjeru: Ova nanukanja i svišćenja . . . već se imaju činiti ženama i z ditecom nego s ostalimi. Š. Budinić ispr. 23.

NÁNUKATI, nánukám, pf. nagovoriti, potaći (koga na što). Od na-nukati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Vrančićevu (incitare) i u Stulićevu (monere, admonere, hortari, cohortari . . . impellere). On kako da slavićem nanukati tako pojuc kleće. P. Zoranić 30. Ima redofnik ukripti pokornoga i nanukati i svistiti řega . . . da slobodnim srdecem odgovara. Š. Budinić ispr. 23. Žena . . . nagovori ga i nanuka, da reče řič. suma 127a. Od djavola nanukano zankom zaguti se (t. j. Juda). F. Glavinić cvit 58a. Nanukahu pogane nika (t. j. říkovi popovi) proti Filipu. 117a. Ako bjiž vanka samo bil nanukan. A. Georgiceo nasl. 118. I čestokrat nanukaše na grijeħ bijedne svoje mlajše. J. Kavačić 442b. Dok ih muka ne nanuka luta. Osvetn. 5, 20. Govori se u Lici, na pr. Ne ćeš ga ni ti na to nanukati, kad nijesam ja moga. J. Bogdanović.

NANUKÁVATI, nanukávám, impf. prema pf. nanukati. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nanukavam, incito). Govori se u Lici, na pr. *

Što ga nanukavāš? vidiš, da ne sluša. J. Bogdanović.

NANUKIVATI, } nanukujem, *impf. isto što*
NANUKOVATI, } nanukavati. Samo u Stulićevu rječniku (nanukivati, nanukovati, v. nankati).

NĀNULA, f. *isto što naluna i istoga postaňa. Obično se govori u plur. Između rječnika samo u Vukovu (nanule, vide nalune s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 359: Nosi l' Soka od sedefna nanule? po nanulam purli gaće panule). Govorit se u Mostaru. M. Milas rad jug. ak. 153, 84 (zabišežio akc. nānule), — u sarajevskom poju. Etnogr. zborn. 11, 81.*

NANULO, m. muško ime tamna postaňa. Samo u jednoj nar. pjesmi. Kada je Franica na misu hodila, za řun mi Nanulo na koňu teciše. Nar. pjes. istr. 2, 113.

NANUTKAĆE, n. nom. verb. od nanutkati. Samo u primjeru: Knjižice ove . . . nanutkanjem Rafaela Levakovića . . . iz latinskoga prinesene. S. Matijević 3.

NANUTKATI, nanutkam, *pf. prema impf. nutkati. Od na-nutkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u jednoj knizi. Stiskam vas sve nanutkati na posluh. J. Banovac blagos. 247. Vas zato probudujući, uzbucujući, nanutkajući proklinem. 264 (u drugom je primjeru glagol pogrešno uzet kao impf.).*

NANUTRA, adv. *isto što unutra, unutar. Samo u jednoj knizi. Onoj ništa nanutra ne fali. J. S. Rešković 60. Kad ti što fali nanutra il' izvana. 168.*

NAÑANOVIC, m. prezime tamna postaňa. Potvrdu donosi samo Norini 69.

NĀNEGUVATI, nānegujem, *pf. prema impf. negovati. Od na-negovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (mit Pflege befriedigen, curare s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 157: Okupa ga [t. j. dijetet] i na-negova ga).*

NAÑEMČATI, nañemčām, *pf. promrmlati, t. j. nerozumljivo što izreći, kao da je Nijemac rekao. Od na-nemčati (samome nemčati možda i nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govorit se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Dode Rukavina i nešto nañemča pa ode. J. Bogdanović.*

NAÑESKATI, nañeskam, *pf. namamiti (ribu) na udicu. Od na-neskati (samome neskati možda i nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govorit se u Prćanu (s tamošnjim akc. nañeskāt). M. Rešetar štok. dial. 256. Onamo govore i neska, t. j. mamac, meka (iz tal. esca) 258.*

NAÑETAK, nañetka, m. hleb, koji je nagñeten. Govorit se u Vrñniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 6, 17. Onamo govore i nañetat (bez g), t. j. nagñetati.

NAÑETENIĆINA, f. pogrdna riječ za debelu ženu. Govorit se u Vrñniku. Zborn. za nar. živ. 5, 76. — Riječ je upravo augm. od nañetenica (nagñetenica), t. j. nañetak (vidi tu imenicu).

NAÑIHATI SE, nāñihám se, *pf. o níhaňu u obilnoj mjeri. Od na-nihati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (naihathi se, naihiji se koga, čega, genug wiegen, satis agitasse cunas s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 219: Čeda ču se nañijati).*

NAÑKOLI, adv. vidi nankoli.

NAÑUHATI, nañuham, *pf. isto što nañušiti. Od na-nuhati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. U rječniku nijednom. Vuk . . . negde nañuhao lisicu u jednoj dubokoj uskoj jami. Nar. prip. vrč. 185. Sva dolina ječi uzrujana, ni vuk prvi řu nañuhat ne će. Osvetn. 7, 34.*

NĀNUŠITI, nānušim, *pf. nūšeći naći što. Od na-nušiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Akc. može biti takoder nañušiti, nānušim. Između rječnika samo u Vukovu (auf-spüren, aufstöbern, investigo). Govorit se u Lici (u prenesenom smislu o čovjeku, t. j. tražeći i premeteći napokon naći), na pr. Janko nañušio sakrite jabuke. J. Bogdanović.*

NAÑUŠIVATI, nañušujem, *impf. prema pf. nañušiti. Govorit se u Lici. J. Bogdanović.*

NĀNUŠKATI, nānuškām, *pf. isto što nañušiti. Od na-nuškati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Govorit se u Lici (u prenesenom smislu kao i nañušiti), na pr. Ne boj se, nañuškaču ja to. J. Bogdanović.*

NĀNUŠKIVATI, nañuškujem, *impf. prema pf. nañuškati. Govorit se u Lici, na pr. Janko počo nañuškivati, de sam ja sakrila jabuke. J. Bogdanović.*

NAOBAL, naoba, *adj. podosta obal. Samo u rjećicima, i to u Belinu (naobli, bistondo, che ha del tondo, — ovato, che ha forma o simiglianza d'ovo), u Voltigijinu (naobli, ovale, bistondo, eiförmig) i u Stulićevu (naobal, naobl, najaian).*

NAOBLAČAN, naoblacija, *adj. podosta oblačan. Samo u rječniku Belinu (nuvolosetto, alquanto nuvoloso) i u Stulićevu (subnubilus s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NAOBLAČEĆE, n. nom. verb. od naoblaci. Samo u rjećicima, i to u Mikařinu (naoblacenie, obnubilatio), u Belinu (naoblacenie, annuvolamento, l' annuvolare) i u Stulićevu (naoblacenie, obscuratio per nubes).

NAOBLAČITI, naoblacim, *pf. prema impf. oblačiti (kad se oblaci navlače). Od na-oblačiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i naoblaci se (reflex.). U rječniku Mikařinu (naoblaci, obnubilo, nubibus circumfundō, tenebris offundo, — naoblaci se, nubibus obducī, in nubem se inducere, in nubem cogi, obnubilōr, — naoblacen, obnubilatus, nubibus circumfusus), u Belinu (naoblaci, annuvolare, oscurar il cielo, come fanno le nuvole, — naoblacen, nuvoloso, annuvolato, — naoblaci se, annuvolarsi, sich bewölken) i u Stulićevu (naoblaci, nubibus obducere, — naoblaci se, obnubilari, nubibus obducī). Najstarije su potvrde iz pre polovine xvii vijeka (vidi među primjerima).*

a. naoblaci (bez rječce se) u akt. i pas.

a) u pravom smislu. Neka bi se razvedriло ono naoblacio nebo. B. Kašić is. 78. Razvedri se kakono nebo naoblacio duša gospoje ovo. 102. Vidim smučeno nebo i naoblacio. Đ. Bašić 38. Čuven bi (t. j. prorok Ilija), kad htje, i vedro naoblaci i oblačno razvedrit. A. Kalić prop. 541. Premda je meseč kroz jako naoblacio nebo tek slabo svetlio. Nov. srb. (1834) 48.

b) u prenesenom smislu (o čovjeku, kad je srdit ili žalostan).

aa) naoblaci čelo, lice. Ukazivao bi naoblacim licem i pooštrim okom, da mu je . . . omrznulo. A. Kanižlić kam. 18. Znadem,

da od tuge vedra i vesela sve od zbara druge naoblache čela. rož. 24. Luto lice, koje prije naoblaci, razvedri. 45. Na čelu mu zlovojnosti naoblacenu prošto je veoma dobro onu miso. B. Zuzeri 355.

bb) naoblaci oči. *Samo u nar. pjesama.* Kada Mujo razabro besjede, na Iliju oči naoblaci. Nar. pjes. juk. 192. Za đem Tale prijati kulaša, a na Muju oči naoblaci. 234. Na neg Niko oči naoblaci. 278. Uze knigu Señanivane; kad on viđe, što mu kniga kaže, na knig' Ivan oči naoblaci. Nar. pjes. kras. 37. Na njih aga oči naoblaci. 51. A da vidiš luda Milovana, on na baba oči naoblaci. Nar. pjes. vuk 7, 76.

cc) osobit je ovaj primjer: Potamnije joj svijetlijeh oči sunce blago i veselo, a vedorinu od istoči naoblaci bistro čelo. I. Gundulić 547.

b. naoblaci se.

a) u pravom smislu.

aa) u rečenicama sa subjektom. Krvavome kad koprenom sve se nebo naoblaci. G. Palmotić 1, 19. S mala često oblaka naoblaci nebo sve se. 2, 500. U jedan čas sve se nebo naoblaci i poče grmiti. J. Banovac pripov. 11. Nebo se nije naoblacio. Đ. Bašić 48. Po tom se nebo naoblacio i sunce sakrilo. 182. Kad se naoblaci nebo. A. Kalić prop. 313. Kad se bojna brda naoblaci. Osveta. 2, 85.

bb) u rečenicama bez subjekta. Iđadu ijad puta izvedrilo se i naoblacio. J. Banovac pripov. 210. Bog obrani ih čudnovatim načinom činivši, da se u čas naoblaci, pucaju gromovi. A. Kačić korab. 145. Bješe vedro, pak se naoblaci. Nar. pjes. vuk 1, 432 i 3, 46. Do podne im vedro i lijepo, od podne se nešto naoblaci. 3, 419. Jedan dan pred noć nešto se naoblaci pa okrene snijeg sa sjeverom. Nar. prip. vuk 8. Vedro biše, pa se naoblaci. Osvetn. 1, 15. Vedro bješe, pa se naoblaci. Nar. pjes. hōrm. 1, 163. — *Ovamo se meće i primjer:* Na nebu se, ujo, naoblaci. Nar. pjes. vuk 2, 540.

b) u prenesenom smislu. Tako bi mu se lutostju lice, oči i čelo naoblacio. A. Kanižić fran. 158. Na srčbu se odma gane, čelo mu se naoblaci. V. Došen 252b. Naoblacio se, kao da će mu kiša iz čela udariti. Nar. posl. vuk 190.

NAOBLAČIVATI, naoblajuem, *impf. prema pf.* naoblaci. *Samo u rječnicima, i to u Belinu* (naoblacivati, naobljavam, naoblajuem, annuvolare, oscurar il cielo), *u Bjelostjenčevu* (naoblajuem se, innubilor, nubibus obducor, in nubes cogor), *u Voltižijinu* (naoblajuje se *uz inf.* naoblaci se) *i u Stuličevu* (naoblacivati, naoblaci).

NAOBLUČITI, naobljučim, *pf. metnuti oblik* (*na kapu*). *Od na-oblučiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Vukovu* (naobluti se, oko Šina, kad djevojka metne kapu s oblikom na glavu, kažu: naobljila se, den oblik aufsetzen). *Ina i u Šulekovu rječn.* zn. naz.: einen Bogen bilden, tal. inarcare, — naobluti zidove, einen Bogen zwischen die Mauern einspannen, naobljučen prozor, Bogenfenster, franc. fenêtre cintrée, tal. finestra cennitata.

NAOBORITI, naborim, *pf. malo oboriti.* *Od na-oboriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Stuličevu rječniku* (naoboren, semirutus, ruinae proximus). — *Slabo pouzdano.*

NAOBRAZITI, naobrazim, *pf. namolovati, naslikati.* *Od na-obraziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Jambrešićevu* (naobrazim, depingo, *u lat. dijelu*). Ne razabira se značenje u primjeru: Jezabella izpanga oči i ulješa obraz i napravi se lijepo ispletavši kose na glavi, naobrazivša (*sic!*) se na prozor. M. Radnić 170b. — *U Šulekovu nem.-hrv. rječniku uzima se naobraziti, naobraziti se za nem. ausbilden; pa tako pišu mnogi hrv. pisci, na pr. On je bio vrlo naobražen (t. j. nem. er war sehr gebildet); ispor. izobraziti pod b.*

NAOBRAZOVATI, naobrazujem, pf. uređiti, ustrojiti. Od na-obrazovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (organizzare, formar gli organi del corpo, — naobrazovan, organizzato) *i u Stuličevu* (formare, fingere, effingere). *U Šulekovu nem.-hrv. rječniku ima naobrazovati (pored naobraziti) za nem. ausbilden.*

NAOBRUČATI, naobručam, *pf. nabitи obručem* (ili obručima). *Od na-obručati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu* (bereifen, dolium cingere circulis). Bure da bude naobručano krépkimi obruci s obe strane. Z. Orfelin 131. Ova sprava kao ušata merica naobručana. P. Bolić vinod. 1, 240. Bure dobro naobručano s obadvje strane. 2, 95.

NAOBRUČITI, naobručim, *pf. isto što naobručati. Samo u Vukovu rječniku* (naobručiti, vide naobručati).

NAOCELOVATI, naocelujem, *pf. naoštiti (ocalom).* *Od na-ocelovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (naocelujem, excaco).

NAOCTITI SE, naoctim se, *pf. uskisnuti, t. j. postati kiseo kao ocat, prelaziti u ocat.* *Od naoctiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Pored -c- nalazi se i -s-. U rječniku Mičaljanu (naoictiti se, acesco, coacesco, aceo, — naocten, acidus, acer), u Belinu (naosten, al quanto acetito) i u Stuličevu (naoictiti se, naoctiti se, acescere, — naosten, acidus, acer s *znamokom*, da je iz Belina rječn.).* Neće joj se vino naoctiti. S. Čubiša prip. 204.

NAOCTIVATI SE, naoctivam se, *impf. prema pf.* naoctiti se. *Samo u Stuličevu rječniku* (u kojem je -s- mjesto -c-: naoctivati se, naoctivam se, naoctiti).

NAOČALI, *f. pl. isto što očali i istoga postanja; poradi na- vidi kod naočali. Riječ je naočari plur. tant., a rod joj je muški i ženski. U obliku na -ima (dat., lok., instr.) ne razabira se rod: Evo ti popa s naočarima na očima. Nar. prip. vrč. 63. — U Lici govore naočari. J. Bogdanović.*

a) m. pl. Zašto oni ljudi nose naočare. Nar. prip. vrč. 170. Ili mi ne hoćeš prodati dobrih naočara. 170. Stavi na nos naočare. S. Čubiša prip. 11. O nos objesio okrugle naočare. 132. Arhimandrit natače na nos naočare. M. Đ. Miličević zim. več. 55. Do duboke starosti čitao je bez naočara. pom. 698.

b) f. pl. Između rječnika samo u Vukovu (naočari, f. pl. die Brillen, vitra ocularia). Dok su se od stakla počeše naočari graditi. Vuk u Ivankovićevu rječn. Tare oči, budi se, naočari

meće. J. Rajić boj 46. Nego ču i ja kupiti jedne naočari. Nar. prip. vrč. 170. Pletaše čarape na svoje staračke naočari. M. Đ. Miličević zlos. 136. Jovan . . . na naočari glasno čitaše. 269.

NÀOČÀRKA (*s takvijem se ake. govori*), *f. otrovna zmija, kojoj je lat. ime Naja tripudians. Riječ je nascinena prema ňem. Brillenschlange, jer ima oko očiju šare nalik na naočari. U Šulekovu ňem.-hrv. i u Popovićevu rječniku za ňem. Brillenschlange. Naočarka, Naja tripudians. J. Pančić zool. 219.*

NÀOČI, *adv. (praepos.), isto što uoči. Postalo od na oči. Samo u Vukovu rječniku (naoči, vide uoči: naoči badnega dnevi s naznakom, da se govori u Grblju).*

NÀOČICÉ, *adv. isto što naočigled, naočiglece. Između rječnika samo u Vukovu (naočice, vide naočiglece s primjerom iz neke nar. pjesme: Naše lube naočice lübē) i samo u primjeru: Dok je voda naočice podkapala temeđe. M. Pavlinović rad. 175.*

NÀOČIGLÈCÉ, *adv. isto što naočigledice, od čega je i postalo, pošto je ispalo -i, a onda je ispred -c- ispalo i -d-. Između rječnika samo u Vukovu (augenscheinlich, sichtbar, evidenter, manifesto). Kaluđeri nas naočigledce pod aracem drže. O. Obradović živ. 65. Hrista preblagoga spasitelja i apostola Pavla naočigledce lepo polutoranismo. sov. 81. Ili laže naočigledce ili ne razumije. Vuk u Ivezovićevu rječn. Govori se u Lici. J. Bogdanović (zabižeo ake. nǎočiglècē).*

NÀOČIGLÉD (*to će biti pravi ake.*), *adv. očevidno. Postalo od na očigled. U rječniku Mikalinu (na očigled, ad oculum), u Stulićevu (naočigled, očigledno s naznakom, da se nalazi u Đordića) i u Vukovu (nǎočiglēd, augenscheinlich, sichtbar, evidenter, manifesto). Čovik, koji se znade uvidit i ostalima naočigled (štamp. na oči gled) ugodi. E. Pavić prosv. 1, 28. Da se naočigled (štamp. na očigled) sad odmah mrazi oko toga s Crnim Đordijem. Vuk dan. 3, 217. Nestaje tijela negova naočigled (štamp. na očigled). Đ. Daničić jov 33, 21.*

NÀOČIGLEDICE, *adv. isto što naočigled, od čega je i postalo, pošto mu je dodat nastavak za adverbice. U rječniku nijednom. Gdi naaočigledice poznaje istinu od svoje smrti. P. Posilović nasl. 51b. Naočigledice donese andeo s neba dvi krune. M. Zoričić zrc. 42. Govori se u Lici, na pr. Tvoj bi Aćim nǎočiglèdicē (s takvijem ake.) ukra. J. Bogdanović.*

NÀOČIT, *adj. conspicuus.*

a) lijep, krasan. Između rječnika samo u Vukovu (schön zu sehen, aspectu pulcer, bonus). Pištoji . . . dopuštaju se, samo da nijesu onako lijepi i naočiti kao u Turaka. Vuk dan. 2, 88. Kluse, brate, naočito, krasno. B. Radičević (1880) 88. Načiniše . . . oltar onđe na Jordanu, oltar velik i naočit. P. Daničić is. nav. 22, 10. Mati tvoja bi kao vinova loza . . . i bi naočita visinom svojom. jezok. 19, 11. Ugledavši Stojana, mladića zdrava, naočita M. Đ. Miličević pom. 835.

b) znatan, ugledan. Samo u jednoj knizi. Gdekojega su glednjega i naočitijega Turci pogubili tečno. Vuk građa 58. Naumi . . . sve znatnije i naočitije lude po narodu da pogubi. 68.

c) velik, silan. Samo u primjeru: U naske je naočita vojska, lako ćemo ratovati s ňime. Nar. pjes. petr. 3, 80.

d) isto što očit. Samo u primjeru (u kojem je adv.): Držeći nas, da smo naočito od strane

prêvedre republike (iz svršetka xvii vijeka). K. Jireček spom. 96.

NÀOČNICA, *f. osobito staklo za gledanje. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za ňem. Ocular, Ocularglas, Ocularlinse, tal. (lente) oculare, franc. (vere) oculaire.*

NÀOČNÍK, *m. a) isto što naočali, naočari. Samo u Vukovu rječniku (naviše se govori pl. naočnici, die Brillen, vitra ocularia s naznakom, da se govori uz Ibar). — b) isto što naočnica. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. — c) mrena (na oku). Samo u Stulićevu rječniku (albugo, argema).*

NÀOČNOST, *f. nazočnost, prisutnost. Samo u jednoj knizi. Naočnost negova iliti očigled i lice negovo (t. j. Isusovo) nije se moglo uzdržati, da se nije smilovo. B. Leaković gov. 217. Promišljanje Božje naočnosti i očigleda negovoga, 217.*

NÀOČNÁK, *naočnáka, m.*

a) isto što naočali, naočari. Govori se u Lici (pl. naočnaci). I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

b) ono od kože, što se meče krovima uz oči, da ne zaziru. Samo u Vukovu rječniku (naočnaci) [na oglavu], Augenblende, Augenleder, Scheuleder).

c) mrena na oku. U rječniku Bjelostjenčevu (pterygion, pterygium), u Jambrešićevu (argema) i u Stulićevu (albugo, argema s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Ovamo bi mogao ići primjer: Što pak šuple mitozobe, koji sudeć lude robe, radim teke da zakinem, naočnake da im skinem, mlim, da sudci mitozobni ne će zato bit nazlobni, dal' da prostit svaki hoće, što ga ličim od slipoće, za da može progledati i svakome svoje dati. V. Došen 68b.

NAODOVAC, *m. vidi Nahodovac.*

NAODRICA, *f. Samo u Daničićevu rječniku, gdje se kaže, da se nalazi samo instr. naodricom, koji znači: od odra, i to samo u primjeru (iz isprave xiv vijeka): Da daju birb duhovnu naodricom: lukno žita voja dva dinara. Glasnik 15, 305.*

NAODSIJECATI SE, *naodsijecám se, pf. prema impf. odsijecati; ide metu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Mal' ti ruse ne odsjekoh glave, jal' ti moju ne odvali pustu; a šeta je, pobratime dragi, dok se turskih ne naodsijecamo. Osvetni. 2, 132.*

NAOGRADE, *f. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643.*

NÀOKLÍS (*to će biti pravi ake.*), *adv. Samo u Vukovu rječniku (nǎoklis, n. p. moja ňiva ide naoklis, am Ende schmäler). Od na oklis (samome oklis možda i nema potvrde). Vidi 2 klis, naklis.*

NÀOKOLO, *adv. i praepos. circum. Od na okolo. U rječniku Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dafe). Najstarije su potvrde u Posilovića (vidi dafe).*

a) adv. znači okruživanje, opkočavanje (kao i samo okolo). U rječniku Voltigijinu (intorno, dattorno, rundum), u Stulićevu (circum, circa) i u Vukovu (rund herum, circum circa). Gledajući naokolo i na stvari razlike. P. Posilović nasl. 19a. Očitujem . . . prid vami (štamp. nam) svijem ovdi kakono svidoki, koji ste mi naokolo. 98a. Nimfe . . . naokolo pojgrajuć. J. Kavačin 80b. Kada se noć ufati, oticemo pojem naokolo. A. Kačić razg. 124. Znam, da će se ne samo cila Slavonija, nego još svi naokolo narodi . . . čuditi. A. Blagojević khin. iii. Da se svudijer naokolo oglašu u ušima vjernijeh imena. J. Ma-

tović 175. Ter se vrti kolo naokolo. J. Krmpotić mal. 21. Udri klinove ili eksere po noj (t. j. po kadi) naokolo. Z. Orfelin 138. Ostavši sva zemlja naokolo suva. Grgur iz Vareša 114. Sve jezero, sve zeleno, naokolo pczlačeno. Nar. pjes. vuk 1, 275. Pak pogleda kolo devojaka, igraju li kolo naokolo. 4, 158. Crvenom pantlikom naokolo opšiven komad čohe. Vuk pis. 12. Od Jerusalima i naokolo tja do Ilirika napunih jevanđelem. rim. 15, 19. Cerke su naokolo vite. Osvetn. 4, 45. Ostali će kralji pomisliti . . . a ja i ti . . . naokolo, dajo, obljetati. Nar. pjes. hörn. 1, 63. — *Ima i unaokolo* (vidi tamo).

b) *praepos.* znači (kao i samo okolo), da je što okruženo, opkođeno. Stojeci fratri na koliniće naokolo posteže. P. Posilović nasl. 10a. Koji stoje naokolo nemoćnika. 150a. Perje . . . koje jest naokolo očiju. cvijet 67. Ova se igra započinje naokolo vatre. V. Vrćević ig. 6. Pokrije kapom rupu i obigrava sve naokolo ne. 71. Ni tri laka u visinu stasa, a ni podrug naokolo pasa. Osvetn. 4, 11.

NÀOKOVÁN, nàokována, m. isto što nakovan, nakovan. U rječniku nijednom. Govori se u Dalmaciji. Magazin (1873) 129, — u Lici. J. Bogdanović (zabižežio naznačeni akc.).

NAOKRÍŠKÈ (biće takav akc.), unakrst. Mjesto naokrižke (a križ je isto što krst). Samo u Popovićevu rječniku (naokriške n. p. ići, schräg, in die Quere). Ispor. nakriše.

NAOKRUGAO, naokrugla, adj. podosta okrugao, okruglast. U rječniku nijednom. Svitlozelen, gladak, naokrugao i malo brkati list. J. S. Rejković 81. Govori se u Lici. V. Arsenijević (zabižežio akc. nàokrûgao).

NAOKRÙŠCÈ (ako se danas gdje govori, takav je po svoj prilici akc.), adv. u okrug. Samo u primjerima: Naokružće ide, rekao bi, da traži, koga bi ubio. M. A. Rejković sat. 177. Nad nòm prave naokružće jarka. J. S. Rejković 185.

NAOLOVITI, naolovim, pf. okovati olovom. Od na-oloviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Stulićevu (plumbo obducere, operire) i u Šulekovu ném.-hrv. za ném. applombiren (važada iz Stulićeva rječn.).

NAOLOVLENE, n. nom. verb. od naoloviti. Samo u Stulićevu rječniku (naolovjene, plumbo tegere, subst.).

NAOLUMAN, naolumna, adj. olumom (t. j. stipsom) obojen. Samo u Stulićevu rječniku (naoluman, naolumni, alumine tinctus).

NAOPAČAN, naopačna, adj. isto što naopak. Potvrda je samo u kompar. naopačniji (vidi kod naopak).

NAOPAČICE, adv. isto što naopako. Između rječnika samo u Stulićevu (naopačice, naopak). Naopačice, naopako. Zemljak 3.

NAOPAČITI, naopačim, pf. učiniti što naopako, izopačiti. Od na-opačiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Stulićevu (naopačiti, izopačiti) i samo u primjeru: Vedro biše, pa se naoblaci, dobro biše pa se naopači. Osvetn. 1, 15.

NAOPAČKÈ, adv. isto što naopako. Između rječnika samo u Vukoru (naopačke, vide naopako). Pane mu u pamet, da bi se otle mogao izvesti utis naopačke. M. Pavlinović rad. 36. Da je neki državnik činio sve naopačke. 107.

NÀOPÀK, nàopåka, adj. praeposterus, perversus. Postalo od sveze prijedloga na i pridjeva opak. Nalazi se i adv. nàopåko, koji je mnogo

običniji od samoga pridjeva naopak. Kompar. je veoma rijedak, našle su se samo potvrde naopačije u J. Filipovića i naopačnije u Vuka (jedno i drugo vidi među primjerima). Oblik naopačnije postao je upravo od naopačan, ali tome pridjevu nema potvrde. U svijem rječnicima osim Vrančićeva i Daničićeva (vidi dalje). Najstarije su potvrde iz Vetranica i M. Držića (vidi među primjerima).

1. adj. Između rječnika samo u Vukovu (verkehr, perversus: naopak je to čovjek).

a. izvrnut, prevrnut. Samo u primjeru: Susilnik je naopak rob (u prenesenom smislu). M. Pavlinović rad. 175.

b. opak, zao, rđav, nevađao u moralnom smislu. Ina se muž i žena veoma čuvati od naopaka sagrješenja (misli se neprirodno tjelesno mijesane). M. Divković bes. 165. S posluhom je svako dilo napravno i ugodno, a brez nèga naopako i smutljivo. J. Banovac pred. 79. Neuvjedinim to je milo naopako činiti dilo; žive rade pokopati, a pokojne izkopati. V. Došen 133b. Zašto će vjerni ustegnuti naopake požude. J. Matović 275. U nèga su čudi naopake. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 525. Da bi vjerne sačuvali od naopake nauke. D. Daničić pis. 281. Osveta je naopaka i prokleta. S. Čubija prip. 149.

c. zao, rđav, krv u materijalnom smislu. More se uzeti jedno slovo za drugo i učiniti naopako skuplje (t. j. suma u računu). M. Zorić aritm. 10. Kako mogu Srpske gramatike (makar i naopake bile) Slavenski jezik u propast baciti. Vuk u Ivekovićevu rječn.

d. zao, nemio, lut. Samo u primjeru: Upazi mu pogled naopaki kroz kosmate gorne trepavice. Nar. pjes. vuk 6, 109.

2. adv.

a. naopako. U rječniku Mikaljinu (praepostere, perverse, perperam, ordine inverso), u Belinu (all' opposto: on čini sve naopako, egli fa tutto all' opposto, — a riverscio, — roverscio, — sost. opposto al dritto, — sottosopra), u Voltičijinu (all' opposto, a rovescio, umgekehrt), u Stulićevu (praepostere, perverse, e contra, naopako razumjeti, in malam partem aliquid sumere s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (1. nach hinten gekehrt, retrorsum: svezali mu ruke naopako, — 2. n. p. izvrnuo kapu naopako, zamenuo pušku naopako, umkehren, revertere s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 145: Ne nos', sinko, kopja naopako, već okreni kople u napredak, — 3. verkehr, perverse s primjerima iz nar. posl. vuk 91 i 190: zlo i naopako! naopako i u zao čas!).

α) izvrnuto, prevrnuto, t. j. kad prednja i stražnja strana kojega predmeta ili dona i gorina zamijene svoja mjesta.

αα) u pravom smislu. Život je jedno ogledalo duboko izdubeno, koje ukazuje naopako priliku. M. Radnić 407a. Izvratio je kožu naopako. Poslov. danič. Dobitnici dojedriše s veljim stijegom naopako. I. Nenadić šamb. 28. Imaju nikre figurice, koje ako upravo držiš, prikazuju lip i plemenit obraz, ako pak okreneš naopako, onda smrt ukazuju. Đ. Rapić 455. Kako su majstori cakleni iznališi niki očalin, kroz koji gledajući sve se stvari vide naopako. F. Lastrić ned. 166. Da bi znao lako svit ležeći naopako opet natrag izvrnuti i lice mu povrnuti. V. Došen 42a. Tko u bistroj gleda vodi, kad uza

nu čovik hodi, kaže mu se, da je tako, da on visi naopako. 132a. Varate se! nije tako, stvar mećete naopako. 240a. Al' učinjet ništa ne mogče, neg' izvraca čurak naopako. Pjev. crn. 56b. Prevrnuše puške naopako. 73b. Naopako kolom okrenula, okrenula pak se ustavila. Nar. pjes. vuk 1, 580. Usta Marko na noge lagane i prigrnu čurak naopako. 2, 338. Kad to vidli kićeni svatovi, naopako kopja okrenuše, naopako kolo povedoše. 3, 523. Kad izvrnem kožuh naopako. Nar. posl. vuk 117. Tako mi se usta naopako ne obratiš! 305. Hladan vjetar puše i barjakom naopako niše. Nar. pjes. vila (1868) 710. (*Kaluđeri*) u crnjem odeždama, a svijecama naopako. S. Ľubiša prip. 210. Nasadi mi bradvu naopako. Nar. pjes. hōrm. 1, 71.

bb) u prenesenom smislu. Opačina voje sve stvari može naopako okrenuti. M. Radnić 441b. Svijest zla zove se opaka ili privraca naopako. F. Lastrić ned. 51. Darove i dobra.... okrenu naopako i služe se kako oružjem suprot istom spasitełu. 327. Ako bi to učinio otimice za prvrnut naopako pravi način od kršteњa. M. Dobretić 50.

b) natraške, ostrag. I tužne nas uhvatiš te nam, vajmeh, bijele ruke sve naopako obratiš. M. Vetranić 1, 239. Ruke bi(h)u jako svezane mu naopako. P. Knežević muka 22. Svezane mu ruke naopako. A. Kačić razg. 126. Naopako oni (t. j. pijani svat na koňu) sidi, da klesutu sapi vidi. V. Došen 155b. Dovedu magarca, da moju ženu posade na nega naopako pak da je onako vode kroz sve sokake. Vuk dan. 2, 132. Vežte, Turci, naopako ruke! Pjev. crn. 40b. Sveza Vuči ruke naopako. Nar. pjes. vuk 2, 252. Oni vode ličkog Mustaj-bega svezanih ruku naopako. 3, 163. Te mu sputi naopako ruke. 3, 219. Vezaću ti ruke naopako. 4, 296. Ali-bega saletiše živa pa mu vežu ruke naopako. Osvetn. 3, 112. Bací ti palošinu, da ti vežem ruke naopako. S. Ľubiša prip. 21. Ne kladte me va crne tamnice, neg' mi vežte naopako (*stamp. naopake*) ruke. Nar. pjes. istr. 1, 30. Malo goni, bana brže stiže, svezao mu ruke naopako. Nar. pjes. hōrm. 1, 124.

c) zlo u moralnom smislu, t. j. opako, rđavo, nevađalo. Ako se jezik na dobro odriši i pusti, on je kano med, Boga fali, blagosila lude ali ako okrene naopako goroviti, onda nije kano žaoce od pčele, nego zmija otrovana. S. Margitić fala 254. Znam, da su u kući vašoj sva naopako, od jutra do noći cangrizaće, muž protiva ženi, žena protiva mužu. D. Rapić 84. Momci i divojke ublizu side, i što je najopačije, jedno drugo tiče. J. Filipović 3, 124b. Da si se rodio od zločesti roditela, koji bi te naopako uzdigli. M. Zorić osm. 10. Koji zbori s naopako živućim, i on se okrene naopako. 25. Koji za mnom oli protiva meni naopako beside. 117. Kad se ova dobra i darovi žele neuredno i naopako, to jest ne na slavu i poštene Božje, nego na uzvišene vlastito. F. Lastrić ned. 161. Pogrđivaš oni zakon, u kojem naopako živeš. I. P. Lučić razg. 114.

d) zlo u materijalnom smislu, t. j. loše, rđavo, krivo. Tu sve stvari naopako idu. M. Držić 289. Ki ne sluša moga svjeta, neg' sve čini naopako. G. Palmotić 1, 275. Kad se ne razumije, što se štije, naopako se tomači. A. Baćić 105. Tvoji posli sve naopako izlaze, tvoje trgovine štetom izlaze. J. Banovac pripov. 153. Da mene vi naopako ne razumijete. D. Rapić 111. Ako on (t. j. posao oko spaseњa) jednom zlo

otide, otit će naopako po sve vijeke. Đ. Bašić 141. Vi, koji se naopako krstite ili zlamenujete. L. Vladimirović 37. Vidi, da ne zadeš naopako s pametju. M. Zorić osm. 126. Ako bi što i bilo ol'ti reklo se naopako. zrc. vi. Da vi s Čifuti naopako razumijete ovu rič. F. Lastrić ned. 291. Vi činite svaka naopako. M. A. Rejković sat. 86. Ima niki poluviraca, koji krste naopako po svojoj glavi, a ne po naredbi Božjoj. M. Dobretić 35. Prevarili su se neki naopako razumevajući apostola Pavla reči. D. Obradović živ. 103. Četvrti je (t. j. cirkular) bio ustavljen i naopako istokovan od mojje neprijatelje. G. Želić 445. Rekne po koju riječ pametno, pa onda što ludo i naopako. Vuk odg. na sitn. 9. Kad ko što radi naopako. nar. posl. 132. Ona (t. j. gramatika) će učiti naopako kao i prva (i može biti još i naopacki). Vuk u *Ivekovićevu rječn.* Onda su taj zakon naopako razumevali. Đ. Danicić u *Ivekovićevu rječn.* Oni, kojim posli naopako podu, obično se grade kao pravednici. M. Pavlinović rad. 105. Pa bi naopako izgovorio rijeći o džahati, od jedriti. razg. 78. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Sluga pogrdi zapovijedi negove, pečat negovu naopako privrne (t. j. iskrivi). M. Divković bes. 563.

e) zlo, t. j. luto, nemilo, neprijatno (kako u kojem primjeru).

aa) uopće. Sestra brata naopako gleda. T. Babić 20. Tako li je, o srđane? al' jer goriš naopako? jer ne digneš te vrućine? V. Došen 196a. Sve ti uzalud i naopako obršilo! Nar. prip. vuk 144. Evo jada odsvud naopako. Osvetn. 4, 5. Završi mu se svijes naopako, odebija jezik, a usta osuše. S. Ľubiša prip. 276. — *Ovamo ide i sveza zlo i naopako, koja se upotrebljava za veliko kakovo zlo.* Kako ovo može biti? Nikako, već zlo i naopako. J. Filipović 3, 168b. Zlo i naopako za tebe, sinko! Nar. prip. vuk 234. Al' svejednako zlo i naopako po n. M. Pavlinović rad. 22.

bb) u zao čas. O te je li to sve tako? i još većma naopako. V. Došen 242a. Što me tužan ovud poteralo, naopako, a po mojo glavu. Nar. pjes. vuk 2, 80. Naopako da svaku pseto ujede, koje zalaje. Nar. posl. vuk 190. Šta naopako! izišla tvoja žena? Nar. prip. vuk 186. Vuk je i to posluša naopako po sebe. 227.

f) protivno, naprotiv, nasuprot. I kako im Osip reče, izpuni se sve onako, na dobro se jednom steče, a drugomu naopako. P. Vuletić 32. Moralo bi biti tako, ali biva naopako. V. Došen 90a. Nek muž vlada svojom ženom al' tom ne će muške žene, dali rade svakojako, da naredi naopako, da se ženi muž pokori. 107b. Od Boga je nami hrana, da živemo za to dana, a ne za to da živemo, brez razloga da žderemo; ali proždor ne će tako, dali tegli naopako. 145b. Kada se držaše: stvar će poč ovako, prot svakom ufanju ode naopako. M. Kuhačević 159. U jednom gradu bijahu dva zanatnika; jedan od njih dobivaše hranu obilnu i sebi i dici svojoj, drugi naopako (*lat. bi ovdje bilo contra, niem. dagegen*) poslujući vas dan nahodaše se u nevoji. A. d. Bella razg. 12. Ali ne zgada se ovako, kad duša grih porada, paček naopako. 15. Kako sladost i veselje čini lasno, kriosno i izvrsno dilovati, tako naopako smeća cić zlovolnosti ili sasma zapriče kriosno dilovanje ili ga šteti. 209. — *Ovamo se meće i primjer:* Obrati gudalom naopako (t. j. stane protivno goroviti). S. Ľubiša prip. 271.

b. naopak. *Između rječnika samo u Bjelostjenječevu (praepostere, sine ordine, modo inverso) i u Jambrešićevu (naopak, praepostere).* Bi od ovijeh primjeni milostivo, kakono naopak (stamp. naopah) od oniježijeh prioštirimi djelima bi prognan. B. Kašić in. 30. Ti si ista i neizmjerna dobrota, a ja naopak sakrivilih prid tobom grijeseci. I. Nenadić nauk 215. *U obadva navedena primjera znaćeće je ono, koje je navedeno pod 2, a, f.*

c. s naopaka. *Samo u jednoga pisca. Prigréu kožuhe s naopaka. V. Vrćević ig. 59. Pop uždi svijeću s naopaka. niz 260. Što je s naopaka ljepe no s lica? Nar. zag. novak. 270 (zagonetka je od V. Vrćevića). U sva tri primjera znaćeće je ono, koje je navedeno pod 2, a, a.*

NAOPAKORUČICE, adv. s rukom naopako okrenutom. *Samo u Stulićevu rječniku (inversa manu, — dati komu naopakoručice, inversa manu alicui alapam ducere, impingere). Vidi napakoručice. — U istom rječniku ima i naopakoručica f. sa znaćećem: ruka naopako okrenuta (inversa manus), ali to je sasma nepouzdano.*

NAOPĀRAN, nāopārna, adj. isto što suhoparan (u obje riječi -paran stoji s imenicom pāra; ali u naoparan ne razabira se pravo znaćeće čitave sveze). *Između rječnika samo u Vukovu (što nije začinjeno, n. p. kao obareno zeće s primjerom iz nar. posl. vuk 25: Boje je priguta naoparna nego zemlja smođana i s naznakom, da se govori u Boci). Govori se i u riječkoj nahiji, na pr. naoparno zeće, t. j. bez mrsa. A. Jovićević. — Ispornaparan.*

NAOPASNIK, m. isto što napasnik. *Samo u primjeru: Zato se zove (t. j. đavo) naopastnik u sveta pisma. J. Matović 511.*

NAOPAST, f. isto što napast. *Samo u jednoj knizi. Koji se hoće bogati učiniti, upadaju u naopast. J. Matović 398. Molite, da ne ulezete u naopasti. 477. Da ne bismo pristali naopastima. 514.*

NAOPASTOVAĆE, n. nom. verb. od naopastovati. *Samo u jednoj knizi. Da je svaki dan veće oslobođen od svijeh naopastovaňah. J. Matović 262. Vjerni neka se opru svakomu naopastovaňu. 328.*

NAOPASTOVATI, naopastujem, *impf. isto što napastovati. Samo u jednoj knizi. Jedna sama húdoba ne naopastuje čovjeka. J. Matović xxia. Dopusťa, da smo naopastovani. 393. Nemoj biti kako čovjek, koji naopastuje Boga. 442.*

NAOPĀSLEN, adv. *Samo u Vukovu rječniku (1. u napredak, als Gegentheil von naopako, eine glückliche Wendung, glücklich von Statthen gehen, prosperre succedere, — 2. okrenuti što naoposlen, t. j. po suncu, od istoka k zapadu, kao što sunce ide, nach dem Sonnenlaufe, ut sol currit, — s naznakom, da se naoposlen govori u Hrv.). Pored naoposlen ima i naoposlo, naoposlov, naoposum, naoposun. Prva tri sloga ovijeh riječi jamačno su poznati prijedlozi (na, o, po), a što je četvrti slog (t. j. slen, slo i t. d.), to se ne može reci; poradi znaćeća, što ga Vuk piše pod 2, može se misliti, da to stoji u svezi s riječju sunce (koja je nekad glasila slno, suno; ispor. sunovrat), ali je sasma taman odnosač među glasovima različnih likova (slen, slo, slom, sum, sun).*

NAOPOSLO, adv. vidi riječ, koja je pred ovom. *Samo u primjeru: Primajući (t. j. sveštenik) kolač prereže ga nožem po doñoj kori unakrst.... sad kolač ispravi naoposlo pa ga s domaćinom okreće. M. Đ. Milićević slave 38. U tom je pri-*

mjeru znaćeće: na pravu stranu (jer je prije kolač bio okrenut naopako).

NAOPĀSLOM, adv. *Između rječnika samo u Vukovu, gdje se kaže, da je isto što naoposlen, i samo u primjeru: Gospod Bog obil ga učini i s krstom ga naoposlov (stamp. na oposlom) obrnu. Vuk kovč. 68. Znaćeće će biti: u napredak.*

NAOPĀSRED, praep. posred, usred. *Samo u jednoj knizi. Marija postavljena v našu pomoć naoposred nas. Korizm. 10b. Ta korabač biše naoposred mora. 11b. Vidi napsred.*

NAOPĀSUM, adv. u napredak. *Samo u jednoga pisca. Posli kuće Peel, Yates i dr. uvijek naoposum podoši. M. Pavlinović rad. 37. Bojimo se, da družtva sustaju, ako se u koječem odmah s prve naoposum ne okrene. razl. sp. 60. Ne razabira se znaćeće u primjeru: Da pojmovi prava, zakonitosti i vjernosti ne začmu se naoposum u mozgu vatrene omladine. razl. sp. 225. — Vidi naoposlen.*

NAOPĀSUN, adv. u napredak; kao da je to u primjeru: Otac mladožene uzme je (t. j. djevojku) za ruku, okrene tri puta naoposun (u Policima u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 69. Vidi riječ, koja je pred ovom.

NAOPRTITI, naoprtim, pf. isto što naprtiti. *Od na-oprtiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Stulićevu (corrigias perficere) i u Vukovu (naoputiti opanak, oputom ga okolomatiti [onda još samo da se navrňa, pa će biti gotov], umfassen, circumdo). Obuću naoputi, tako te Bog lubi, tere se uputi, a brije me ne gubi. M. Držić 442.*

2. NAOPUTITI, naoputim, pf. naci, nagaziti (na što). Idem, da naoputim na večeru, na novice. J. Bošković. *Isto će znaćeće biti i u Vukovu rječn., samo nije dobro nem. i lat. protumačeno (on je po se na zlo naoputio, er hat schlecht gethan, male egit). — Postaće nejasno; ako je isto, koje i u 1 naoputiti, ne razabira se sveza u znaćeću.*

NAOPUTIVATI, naoputujem, *impf. prema pf. 1 naoputiti. Samo u Stulićevu rječniku (naoputivati, naoputivam, naoputiti).*

NAORA, f. izmišljeno ime. *Samo u pjesmici: Prestan', prestan', kišice, molila te majka; na kamenu sedila, dvoje dece držala, jednom ime Naora, drugom ime Preora. Prevrnu se nebo kao čisto srebro (to se pjeva, da prestane kiša). Nar. pjes. muš. 54. — Naora, koja hoće da naore.*

NAORĀTI, nāorām, pf. o oraňu u obilnoj mjeri. *Od na-orati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Mikaliniu (naorati, orati zadosti, satis arare), u Stulićevu (satis arare) i u Vukovu (fertig ackern, peraro: naorali smo dosta ove godine). Eto ti Afrika ... možeš u njoj dosta naorati, sebe hranit i još braći dati. M. A. Režković sat. 157. — Ina i naorati se: Dan ograna ... da si težák pa da naoreš se. Osvetn. 2, 99.*

NAORŪŽATI, naoružām, pf. prema impf. oružati. *Od na-oružati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (u izd. 1988: bewaffnen, armo).*

a) naoružati (bez riječce se) u akt. i pas., u pravom i u prenesenom smislu. Kako dođe

g bilu Carigradu, naoruža tanene galije. A. Kačić razg. 171. Ovom istinom naoružan sve recenzente na mejdan pozivam. Vuk pis. 60. I družinu svoju okupio, odenuo i naoružao. Nar. pjes. vuk 3, 319. Povede sa sobom podsta naoružanjeh ludi. Nar. prip. vuk 196. Avram naoruža sluge svoje. Đ. Daničić 1 mojs. 14, 14. A sami čemo naoružani junački poći pred sinovima Izrailevjem. 4 mojs. 32, 17. — *Ima i u Šulekovu rječen.* zn. naz.: naoružati magnet za nem. den Magnet armiren, — naoružati brod, nem. ein Schiff ausrüsten, franc. armer un vaisseau.

b) naoružati se u pravom i u prenesenom smislu. Te se preobuku i naoružaju. Vuk u Ivecovićevu rječen. I vi se tom misli naoružajte. Vuk 1 petr. 4, 1. Treba se naoružati, ko će na mededa ići (govore u Lici kao poslovicu). J. Bogdanović.

NAORUŽAVATI SE, naoružavām se, *impf.* prema pf. naoružati. *Govori se u Lici, na pr. Šta se toliko naoružavaš? zar ćeš na mededa?* J. Bogdanović.

NAOSOB, *adv. napose, osobito. Od na-osob. Samo u jednoga pisca.* Hrvati naosob (stamp. na osob) mogli su i svoju nezavisnost izvojovati, al' su oni volili pod końska kopita nego se odružiti od svojih.... susjeda. M. Pavlinović rad. 176. Puštajući slobodu inovjercem, naosob braći svojoj iztočne crkve. razg. 23. Ovde čemo nadostaviti gdjekovo uobće, a po tom naosob o odnošajih crkve i narodnosti. razl. sp. 177. Da carevina ne piri prevratnu politiku.... da na osob štiti pogaženo pravo. 361. — Vidi ponaosob.

NAOSTITI, naostim, pf. *vidi* naoctiti.

NAOSTRITI, naostrim, pf. *vidi* naostriti.

NAOŠTAR, naoštra, adj. *podosta ostar. Samo u rječniku Belinu* (alquanto affilato, alquanto aguzzo) i u Stulićevu (nonnihil acutus).

NAOŠTRATI, naoštram, pf. *isto što naostriti. Samo u primjeru:* Ovaj klin.... mora biti mrvo naoštran. I. Jablanci 49. — *Nepouzdano.*

NAOSTRENE (ako se danas gdje govorit, ja-mačno je takav akc.), n. nom. verb. od naostriti. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (naoštrenje rta, acuminatio), u Belinu (naoštrenje, affilamento, aguzzamento), u Bjelostjenčevu (exacutio, cuspidatio, acuminatio), u Jambrešićevu (exacutio, u lat. dijelu) i u Stulićevu (exacutio, actus exacuendio).

NAOŠTRITI, naoštriti, pf. *acuere, acuminare. Od na-oštriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Pored -š- nalazi se i -s-, kako je u glag. rukopisu xv vijeka, u Banovcu, Lastrića i u Kačića (vidi među primjerima; — u Lastrića i Kačića ima i -s-). Ispor. oštar i ostar. U rječniku Mikalini, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daje). Najstarija je potvrda iz xiii vijeka (vidi prvi primjer pod a, b).*

a. naoštriti u pravom smislu, t. j. učiniti što oštro ili šljasto, u akt. i pas. U rječniku Mikalini (naoštriti, natociliti, acuo, exacuo, — naoštriti, rt učiniti, acumino, cuspido, acuno, inspico, — naoštren, natocijen, exacutus, praecutus), u Belinu (na štriti, affilare, assortigliare, — naoštriti se, aguzzarsi, divenir aguzzo), u Bjelostjenčevu (naoštren, exacutus, acuminatus, — naoštriti sem s. v. naoštrujem, exacuo, cuspido, acumino), u Voltigijinu (aguzzare, affilare, zu-schärfen, schleifen), u Stulićevu (naoštriti, acuere, exacuere, spiculare, cuspidare, acuminare, — na-

oštreni se, acui; s naznakom, da je iz Mikalina rječen.) i u Vukovu (schärfen, acuo).

a) objekt (u pas. subjekt) je kakvo oružje ili oruđe, kojim se reže, siječe. Međ vaš naoštren na macedonijsko gospođstvo danas zatupi se. Starine 3, 232. Naoštrif sikiru siku list i grane. Đ. Baraković vila 80. Neka naoštri Kvincijan britve. B. Kašić per. 37. Svi naoštrite bojne mače. G. Palmotić 1, 281. Abram naoštrev hančar Šari govor. M. Divković nauk 68. Naoštri djavaoo svoje mačeve. M. Radujić 120a. U desnoj ruci drži mač naoštren s obje strane. P. Kanavelić 503. Pile i sikire naoštrene. I. Grlić 128. Jedva oni noće dočekaše, svoje britke sable naoštiriše. A. Kačić razg. 94. S plamenitim mačem s oba-dve strane naoštrenim. E. Pavić ogl. 10. Ako naostrim kako grom mač moj. F. Lastrić ned. 391. Oružao se bijaše dvostrukim mačom, ne zna se, koga bijaše žešće naostrio. svet. 131a. Oružje ču sada primit.... naoštreno na sve strane. V. Došen 10a. Kad kućani što nac̄stribi reknu. M. A. Rejković sat. 136. Pošto se sjekira zavrati, onda se ugrijana na novo iskleplje i poslijе naoštri. Vuk rječen. s. v. zavratiti. Ako naostrim sjajni mač svoj. Đ. Daničić 5 mojs. 32, 41. Ona mu je sabiju naoštrila. Nar. pjes. istr. 1, 31.

b) naoštriti, t. j. *zašljiti.* Gotova strela na to naoštrena. Domentijan^a 151. Sulcu naoštiriše. M. Vetranic 1, 342. Naoštrite strile, napunite lukove. F. Lastrić ned. 337. Suproti svomu patriarhi nove strile jest naoštrio.... to jest pogrde, koje je suproti Ignatiji izrigao. A. Kanižić kam. 27. — *Övamo se meću i primjeri, u kojima je značenje metaforičko (kao što je i u poslednjemu navedenom primjeru): Tada bi pisaocab latinskih naoštrena pera na ūu (t. j. na knigu) navalila.* A. Kanižić kam. 69. Svitovao je episkopa, da i on naoštri pero suprot Cirilu. 759.

b. u prenesenom smislu.

a) naoštriti jezik (u jednom primjeru: zube), t. j. udariti u psovke, klevete; ispor. tal. arrotare la lingua. *Prvijeh pet primjera uzeto je iz psal. 139, 4: acuerunt linguas suas sicut serpentis. Svoje jazike otrovane kako zmije nazoshiše.* I. Ivanišević 110. Naoštriše nihove jezike kakono zmije. M. Radnić 430a. Svoj su jezik naoštrili kako guje. A. Vitalić istum. 500a. Jezike su naoštrili na priliku lute zmije. I. Dordić salt. 468. Naoštrili su jezik svoj kako zmiski. A. Baćić 101. Koji su se pripravili i jezike naoštrili, s kojim žele nas sad raniti. A. Knežević 48b. Kada se grišnikom s oštima ričma prigovori i protiva pristupiteljom zakona jezik naostristi. E. Pavić ogl. 646. Ne imate ići naostrivši jezik za učiniti osvetu, za pogrditi iskrnega. F. Lastrić od 231. Da je proti nami zubo naoštrio. A. Kanižić kam. 278. *Ispor. u Belinu rječniku: naoštriti zube, arrotar i denti, dentes acuere.*

b) podbosti, potaci; ispor. nabrusiti pod a, b. *Između rječnika samo u Vukovu (naoštriti, f. g. ansporen, acuo).* Što jo i nas naoštrio lute voćma, no smo i od sebe bili. Osvetn. 6, 65. — *Možda ovamo ide i primjer: Lubav pamet našu ne naoštri.* M. Gazarović 49.

c) naštuti, ozlovožiti; ispor. nabrusiti pod b. *Našlo se potvrda samo za refleks i za pas. Između rječnika samo u Belinu (naoštriti se u obliju, accigliarsi, como suole chi si adira o sta mesto, — naoštren u licu, accigliato, dicesi di chi per ira o tristezza tien il ciglio basso).* Na-

ostrivši se sruđu poče ruti kako lavica (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkv 9, 135. Tako se gane Božja narav i naostri ňegova žuta pravda na naše grihe. J. Banovac pripov. 68. Koja koris . . . da se domaćin tuži na službu, kad u ňemu nije srca u svomu domu naoštrit se protiva nedrnu življenju službe? A. Kalić tri bes. 16. Vas naoštren u licu . . . sta u sve glase revat. I. Đordić ben. 138.

d) spremiti, pripraviti. Potvrda se našlo samo za refleks. i za pas. Između rječnika samo u Vukovu (naoštriti se, sich bereit zu etwas [z. B. Streit, Zank] machen, se acuere). Videći Abisea sasna naoštrena za pogubit ga (t. j. Saula). I. Đordić salt. XII. Je li se pak kogod naostrio protiva ňemu zapjevati. A. Kačić razg. 387.

e. Ne razabira se pravo znaćeće u primjerima: Spaše . . . na siromaškomu odru naoštrenom kostrijetijemi i drugijemi tvrdinami. B. Kašić fran. 58. Baš sad mi se kose naoštriše, kad za knjaza ti ovde pomenu. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 485.

NAOŠTRIVATI, naoštrujem, *impf. prema pf. naoštriti. U rječniku Bjelostjenčevu (naoštrujem, exacuo, cuspidu, acumino), i u Jambrešićevu (naoštrujem, exacuo, acuo) i u Voltigijinu (naoštrivam s. v. naoštriti). Ako ne vladaju kopjem, naoštrivaju pera. A. d. Bella razg. 72. Vidi naoštriti pod a, b.*

NAOTRUHNUĆI, *adj. Samo u Stulićevu rječniku (naotruhnut, nagnio).*

NAOVRLJČE, } *adv. isto što nakrivo. Samo u Vukovu rječniku (naovrlje, naovrljke n. p. ide, schief, oblique s naznakom, da se govori u Srijemu). Ispor. navrle.*

NAOZÚBITI SE, naobzúbiti se, *pf. uzeti Zub na koga. Od na-ozubiti; samome ozubiti možda i nema potvrde. Govori se u Dalmaciji, na pr. Vidim, da si se na me naozubio. M. Pavlinović (zabiježio i naznačeni akc.).*

1. NĀPA, *f. stolniak, trpežnák (može biti i na oltaru). Iz tal. rijeći istoga znaćeća mappa, koja se u mletačkom narječju govori i napa. U rječniku Belinu (tovaglia, panno lino da apparecchiare la mensa) i u Stulićevu (mantele s naznakom, da je iz Belina rječnika). Košula, napje, ručinici, ubrusiči . . . potrebno je da se peru. I. Držić 145. Blagosov od ubrusa ili napa od oltara. B. Kašić rit. 268. Čista napa lačna mačka. Poslov. danič. Ako bi oštija . . . upala na napu od otara. M. Dobretić 360. Pripraviti će se trapeza s napom čistom. T. Ivanović 124. Govori se i danas u Dubrovniku (s naznačenim akc.). P. Budmani rad. jug. ak. 65, 165.*

2. NĀPA, *f. pokrov nad ogništem poradi dima na ňemu se drži različno suđe. Iz tal. (upravo mlet.) napa. Nāpa, tabula super foco od impoñenda vasa. D. Nemanić (1884) 20. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn za nar. živ. 5, 239—240. Imaj i u slov. jeziku. M. Pleteršnik slov. (za ňem. Herdmantel, Hafengestell).*

NĀPABÍRČITI, nāpabírčim, *pf. prema impf. napabírčiti. Od na-pabírčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (u izd. 1898: napabírčiti, vide nabírčiti) i samo u jednoga písca. Pogibe si nova Venijaminovijeh osamnaest tisuća ljudi, a onih, što se okretoše i pobjegoše u pustiniu . . . napabírčiše ih po putovima pet tisuća ljudi. Đ. Daničić sud. 20, 45. I ona pabírči na nívi do večera i ovrše, što napabírči. rut 2, 17. Može li*

reći, da je sve ono ňegovo, što je napabírčio? M. Đ. Milićević škol. 51.

NAPAČE, *conj. sed. Od na pače. Primjerima, što su navedeni kod 2 na pod a, dodaje se još ovaj: Od te pravde nima se veće naprid brižiti, na pače . . . slobodno i mirno uživaj. Zak. vinod. 83.*

NAPAD, *m. aggressio, nom. act. prema glag. napasti (napadnem). Rijeć su načinili književnici druge polovine xix vijeka. Napad, Anfall, Einfall. Jur. pol. term. 19. 149. Napad na koga, Attentat gegen Jemanden. 36. Neprijateljski napad, feindliche Invasion. 291. Dokle je štampa za nišan svojim napadima najradije uzimala policijskog činovnika. M. Đ. Milićević međudn. 20. U takim napadima vojni komandanti su imali zapovijest, da se ne biju s Arnautima. om. 174. Ina i u Šulekovu ňem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za ňem. Anfall, Angriff.*

NAPÁDÁČ, napadáča, *m. nom. act. prema glag. napadati. U rječniku Vukovu (u izd. 1898: napadač, koji napada, Angreifer). Ubiju dva od napadača. V. Vrćević niz 198. Tom prilikom pogine taj napadač i jedan mu drug. M. Đ. Milićević pom. 619. Ina i u Šulekovu ňem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za ňem. Angreifer.*

NAPADAJ, *m. isto što napad. Samo u dva pisca. Jer umiju (t. j. oficiri) upravljati vojsku i praviti će vaše napadaje. Osvetu. 3, 145. Da može svoje međe braniti od napadaja turskoga. M. Pavlinović razg. 48.*

NAPADAN, napadna, *adj. onaj, koji je u svezi s napadom, koji pripada napadu. Između rječnika samo u Stulićevu (napadan, napadni, imminens, impendens, instans, proximus, ingruens, — sve to upravo znaće: onaj, koji je odmah gotov napasti) i u Popovićevu (napadni, aggressiv, angreifend). Napadni značaj, Aggressiv-Charakter. Jur. pol. term. 14. — U novije vrijeme pišu rđaviji pisci napadan, *adv.* napadno za ono, što u oči udara, a to su načinili prema ňem. auffallend; na pr. Zašto si se tako napadno obukla?*

NAPADÁNE, *n. nom. verb. od napadati. U rječniku Mikašinu (napadanje, naskočenje, aggressio), u Bjelostjenčevu (claudicatio, aggressio), u Stulićevu (aggressio s naznakom, da je iz Mikašina rječn.) i u Vukovu (das Anfallen, Anfahren, inventio). Bore mio, teška napadana! Osvetu. 3, 132. Gospode! otmi dušu moju od napadaña ňihova. Đ. Daničić psal. 35, 17. Ta ne-trplivost često rađa uzajamno napadaće i vredne. M. Đ. Milićević međudn. 28.*

NAPADATI, napadám, *impf. i pf. supercadere, aggredi . . . Od na-padati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. U rječniku Mikašinu, Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daљe).*

a. *impf.*

a) padati na što, nad što. U rječniku Voltigijinu (sopracadere, auffallen) i u Stulićevu (supercadere). Kad vraskavo čelo nad oči napada (t. j. staru čovjeku), P. Hektorović 67. Tako ćeš ti poslim zapovijedati, a ne će posli tebi na vrat napadati. M. Pavlinović rad. 109.

b) nasrtati, navađivati, udarati. U rječniku Mikašinu (napadati, naskočiti, aggredior, adorior), u Bjelostjenčevu (napadam, adorior), u Stulićevu (aggredi, adoriri), u Vukovu (napadati na koga, koga, anfallen, anfahren, invehi in quem) i u Daničićevu (invadere s primjerom iz XIII vijeka).

aa) napadati na koga. Vboruživ se.... braniti vškomb stada tvojego napadajuših (*sic!*) na ňe. Stefan pam. Šaf. 26. Koji v skrbeh i nevoljah, koje napadaju na ň, ne ima onu naděždu. Š. Budinić suma 29b. Da strah na nas ne napada. I. Akvilini 312. Zli duh napadaše na Saula. E. Pavić ogl. 238. Kolika žalost na me napada, kolika me tuga obuzima. A. Kanižić kam. 69. Ko će nas izbaviti.... tolječi pečali i suprotiva, koje po svakomu razlogu napadaju na nas? Štit 21. Žalost napadaše na mene. D. Obradović bas. 391. Da mu ne da mira, nego jednako napada na ň. Vuk prav. sov. 16. Na sirotu napadate i kopate jamu prijetešu svojemu. D. Daničić jov 6, 27. Dokle ēete napadati na čovjeka? psal. 62, 3.

bb) napadati koga. Ne uboju se otvrtim ljudij napadajuših me. Domentijana 17. Ban kih dostiga, tih napada i kroz pleća nje probada. J. Kavačin 265b. *Ispor. u Vukovu rječn.* napadati koga.

c) upadati, zapadati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (napadam, incido, impingo in locum praestigiosum).

d) hramati (t. j. tako ići, kao da čovjek pada na jednu stranu). Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (napadam, šantam, claudico), u Jambrešičevu (napadam, claudico) i u Stuličevu (claudicare s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.).

e) neobično je uzet glag. napadati u primjeru: Videće čudnovato.... napada prid oči vaše. I. P. Lučić razg. 79.

b. pf. o padaju u obilnoj mjeri. Između rječnika samo u Vukovu (darauf fallen, desuper incido, n. p. napadalo dosta krušaka, jabuka). Kiša pada kapljicama, pak napada lokvicama, Nar. posl. vuk 134. Kolika je krupa napadala, begovo je do kojena doga. Nar. pjes. hörm. 1, 163.

NAPADENIK, m. onaj, tko je napadnut. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. der Angegriffene.

NAPADEĆE, n. nom. verb. od napasti. Samo u Stuličevu rječniku (incursio, excursio s naznakom, da je iz glag. brevijsara, — impresio s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

NÁPADICA, f. napadaće, navala. Govori se u Dalmaciji, na pr. Ovo je godine napadica na me od svita (t. j. dosađuju mi siromasi). M. Pavlinović.

NAPADNIK, m. isto što napadač. U rječniku Stuličevu (sa značenjem posve krivo postavljenim successor, t. j. naslednik), u Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu za ném. Angreifer. Seset hiljadina napadnika. Osvetn. 3, 136. Dočikajuće kruta napadnika i goneće ga od doma svojega. 151.

NAPADNUĆE, n. nom. verb. od napadnuti. Samo u Stuličevu rječniku (napadnuće, napadaće).

NAPADNUTI, napadnem, pf. vidi napasti (napadnem).

NAPAHUJATI, napahujam, pf. posuti pahućicama. Od na-pahujati; samome pahujati možda i nema potvrde. Samo u primjeru: Lice mu je (t. j. lištu) golo, a naličje na svojima rebarcima s tankim dlačicama obrastlo i napavljato. P. Bolić vinod. 1, 59.

NAPAJ, m. isto što napoj, napitak. Samo u primjeru (u kojem je poradi sroka): Dodavala vode za napaja, tjesila je, gdje bilo vapaja. Osvetn. 5, 122. — *Sasma nepouzdano.*

NAPÁJALÍŠTE, n. isto što napojište. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NAPÁJÁNE, n. nom. verb. od napajati. Potvrda se našlo samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (aquatio, aquatio, potionatio), u Stuličevu (napajaće, napojeće) i u Vukovu (das Tränken, potio).

NAPÁJATI, nápájám, impf. prema pf. napojiti, potum praebere, irrigare. U rječniku Bjelostjenčevu, Jambrešičevu, Voltigijinu, Stuličevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže).

a) napajati, t. j. davati kome piti. U rječniku Bjelostjenčevu (napajam, aqua, aqua, vino reficio, potionio, poto, do potum), u Jambrešičevu (napajam, poto, — napajam marhu, aqua), u Voltigijinu (abbeverare, betränken), u Stuličevu (potum praebere s naznakom, da se nalazi u Đordića), u Vukovu (tränken, do bibere s primjerom iz neke nar. pjesme: A napajat vodom od Sitnice) i u Daničićevu (potum praebere s primjerom iz xiv vijeka). Potvrda ima za akt., pas. i refleks. Toju svešteniju vodoju.... brata napajaješ i všegog okrapljaš. Domentijanb 137. Da su svoje živine na Lamuči.... napajali (u ispravi xiv vijeka sačuvanoj u prijepisu xvi v.). Mon. croat. 18. Pelin svariv s vodom i napajaj togo (t. j. bolesnika) na vsako utro. Starine 10, 107. Usta napajahu ostom ter gorčinom (t. j. Isusu). M. Marulić 169. Sladje nego medom napaja i siti. D. Baraković vila 14. Gospodine Isukrste, klanjam se tebi.... žučju i ostom napajanu. M. Alberti 411. Gdo lače siti, gdo žedne napaja? P. Vitezović odj. 44. Zato ja dićica k licem pritiskti, svojimi suzami ja ga napajati. Oliva 48. Molim po jistim otajstvom tila i krvi tvoje, s kojima svaki dan u crkvi nasićavamo se i napajamo se. I. Kraljić 31. Da se.... prislatkin pićem négove pridrage i pri svete krvi napajamo. A. Kanižić uzr. 125. Trhem krunjen ne govori, šiban šuti, pribija se čavli, dragovoљno trpi, sirčetom se napaja i podnăša. D. Rapić 73. Neprijatelji, koji ga muča(h)u.... žučju napaja(h)u. F. Lastric ned. 299. Ondi mu je (t. j. Marku Kraleviću) i Šarac ostao, kojega je vinom napajao. M. A. Režković sat. 48. I rani ga jebom bijelijem i napaja vinom crvenijem. Nar. pjes. vuk 2, 445. Iz potoka sladosti svojih ti ih napajaš. D. Daničić psal. 36, 8. Pođašna ruka biva bogatija, i ka napaja, sam će biti napojen. priče sol. 11, 25. Doslje age vami agovale i vašom se napajali krvlju. Osvetn. 5, 24.

b) natapati, zalijevati. Između rječnika samo u Daničićevu (irrigare s primjerom iz xiv vijeka). Ni otec moj nasadivj věroju vas, ni az napajaje učenijemu jesvě čto, ny vžrāštaje vasť Bogъ. Domentijanb 146. Snig i daš.... napaja zemlu i namaka ju (iz lat. imber et nix.... inebriat terram et infundit eam. is. 55, 10). Bernardin 29. Dažd i snig.... napaja zemlu ter natapa ňu. I. Bandulavić 120a. Rosa kad s visine napaja.... planine. I. Đordić salt. 450. Pobi ga znoj krvav, koji.... kapljami oblijevanje ga svega i tle pod ňim protegnutijem napajaše. S. Rosa 152b.

NAPAJAVATI, napajavam, impf. iter. glag. izveden od napajati. Samo u primjeru: Same će (t. j. matere) polagati prvo osnovanje niovog dobrog vospitanija napajavajući i(h) razumom i dobrodjetelju zajedno s mlekom prsiju svoji. D. Obradović živ. 10. — Vidi napajavati.

NAPAK, adv. isto što naopako. D. Nemanjić (1885) 62: nápk, perverse.

NAPĀKAJA, *f.* zločesto dijete. *Govori se u Lici* (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović (*zabježio, da se govori u šali*). — *Možda mjesto naopakaja* (*t. j. naopako dijete*); *vidi napak.*

NAPAKORUČICE, *adv.* *u Boci*, *na pr.* prde-luska napakoručice, *t. j. ne dlanom, nego naopako.* Pravdonoša (1851) 8. *Vidi naopakoručice.*

NAPAKOSTITI, napakostim, *pf.* *naudit.* *Od na-pakosti;* *ide među glagole navedene kod 1 na pod II,* 5. Podunavka 58. — *Druge se potvrde nije našlo.*

NAPALĀČAK, napalačka, *m.* *naprstak na palcu.* Samo *u Stulićevu rječniku* (ditale, instrumento, di cui si servono alcuni artefici per difesa del pollice, — digitale).

NAPALIŠA, *m.* *Tako za šalu zovu mlađeženju u Policima* (*u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 10, 71. — *Biće u svezi s glag. napaliti, ali nije jasna sveza u značenju.*

NAPĀLITI, nápálím, *pf.* *adurere, incendere, ustulare.* *Od na-paliti;* *ide među glagole navedene kod 1 na pod II,* 2, 4, 5.

a) *malо zapaliti.* *U rječniku Stulićevu (napaliti, nažeći, — napálen, semiustus) i u Vukovu (napaliti lepira [kad misle, da je vještica], anbrennen, aduro).* Uhvate u veće kakoga velikog lepira misleći, da je vještica, da ga malо napale na svijeci. Vuk nar. posl. 98.

b) *zapaliti.* *Između rječnika samo u Vukovu (napaliti n. p. rasadnik, anzünden, incendo). Mnoga gospoda Turska . . . napalili čibuke.* Nar. pjes. vuk 5 (1865), 481.

c) *paženjem iščistiti.* Samo *u Vukovu rječniku* (napaliti n. p. bure, ausbrennen, ustulare).

d) *Ne razabira se značenje u primjeru:* *Suvarov . . . pri Fokšanah napali na lager turski.* J. Rabić boj 12. *Da nije pogreška mjesto navali?*

NĀPALETKOVATI, nápaletkujém, *pf.* *prema impf.* *paletkovati.* *Od na-paletkovati;* *ide među glagole navedene kod 1 na pod II,* 5. Samo *u Vukovu rječn.* (*u izd. 1898: napaletkovati, vide nabiračiti.*)

NAPĀLÍVATI, napájujém, *impf.* *prema pf.* *napaliti.* Samo *u Vukovu rječniku* (1. ansengen, aduro, 2. anzünden, incendo, — 3. burad, ausbrennen, aduro, ustulo). Mnogi na mučenike napaju rasadnike, *t. j. na jedno mjesto nanese drva pa zapale te izgore, po tom ono mjesto uskopaju i posiju kupusni rasad.* *s. v.* mučenici.

NĀPAMÉT, *adv.* *isto što naizust.* *Od na pamet.* *U rječniku Mikajinu* (napamet, memoriter, ex memoria), *u Bjelostjenčevu* (memoriter, ex memoria, memorioso), *u Jambrešićevu* (memore), *u Voltigijinu* (a memoria, auswendig, ins Gedächtniss), *u Stulićevu* (memoriter *s naznakom, da je iz Mikajina rječn.*) *i u Vukovu* (*s. v.* pamet; n. p. uaučiti što nā pamēt, auswendig, memoriter). Naučio napamet kako papagao. Poslov. danič. — Ispor. još: na pamet, ako se ne varam, na pr. bilo ih je na pamet dvadeset. L. Zore paletk. 110, 229.

NĀPĀMTITI, nápāmtim, *pf.* *poučiti.* *Od na-pamtiti* (*s promijeđenim značenjem*). *Govori se u Mostaru:* nápāmti mu (pouči ga, dijete). M. Milas rad jug. ak. 153, 91.

NAPANKAÑE, *n. nom. verb.* *od napankati.* Samo *u rječniku Mikajinu* (napankanje, muzuvirstvo, calumnia, impostura) *i u Stulićevu* (calumnia *s naznakom, da je iz Mikajina rječn.*)

NAPANKATI, napankam, *pf.* *vidi napańkati.*

NAPĀNUTI, napanem, *pf.* *vidi napasti (napadnem).*

NĀPAŃKATI, nápańkám, *pf.* *obijediti, potvortiti.* *Od na-pańkati;* *ide među glagole navedene kod 1 na pod II,* 1. Pored -ń- nalazi se i -n-. U rječniku Mikajinu (napankati, namazuviriti, calumniar, imposturam facere, impono), *u Stulićevu* (napankati, calumniari, falsum crimen in aliquem intendere *s naznakom, da je iz Mikajina rječn.*) *i u Vukovu* (napańkati na koga, vide nalagati). Ja ne znam, ki je vrag momu tudešku; tisuću vraga na mene napańkao. M. Držić 384. Ne znam, ko te caru napańkao. Nar. pjes. hör. 1, 180.

NĀPAOČITI, nápaočím, *pf.* *prema impf.* *pa-očiti.* *Govori se u Lici, na pr.* Daj mi brzo nápaoči kotače. J. Bogdanović.

NAPAPREÑE, *n. nom. verb.* *od napapriti.* Samo *u Stulićevu rječniku* (piperis aspersio).

NAPAPRITI, napaprim, *pf.* *prema impf.* *pa-priti.* Samo *u rječniku Belinu* (condir con molto pepe) *i u Stulićevu* (piper adspurgere *s naznakom, da je iz Belina rječn.*)

NAPAPRIVATI, napaprujem, *impf.* *prema pf.* *napapriti.* Samo *u Stulićevu rječniku* (napapravit, napaprivam, napapriti).

NAPARAN, naparna, *adj.* *onaj, koji se napari.* Náparno (*tako je zabilježen akc.*) jelo zove se u Dubrovniku samo obavreno, a nedovreno. L. Zore paletk. 110, 229. — Ispor. naoparan.

NAPARASITI, naparasim, *pf.* *namnožiti.* *Govori se u timočko-lužničkom narječju* (*u Srbiji*). A. Belić 578. *Ako je od na-parasiti, ne razabira se sveza u značenju.*

1. NAPÁRATI, nápárám, *pf.* *o parańu u obilnoj mjeri.* *Od na parati;* *ide među glagole navedene kod 1 na pod II,* 3. Samo *u Popovićevu rječniku* (genug auftrennen).

2. NAPARATI, naparam, *pf.* *Samo u primjeru:* *Idu u crkvu k misi, a u srcu im je misao i žeja oči naparati, nađledati se.* F. Lastric ned. 302. *Da nije griješkom mjesto napariti?* *Vidi napariti pod b.*

NÄPARITI, náparím, *pf.* *prema impf.* *pariti.*

a) *ugrijati toplom parom.* *Između rječnika samo u Vukovu* (mit warmem Dunst einrauchen, infuso vapore calido) *i samo u primjeru:* Snopje lika i ſekovci viti na ognevu plamu napariti. Osvetn. 4, 12.

b) *napariti oči, t. j. nagledati se.* Samo *u Vukovu rječniku* (napariti oči, die Augen weiden, pasco oculos). *Vidi 2 naparati.*

c) *nauditi; kao da je to u primjeru:* Štimal si, moj dragi, da ćeš mi naparit, ča ćeš me ostaviti. Jačke 38. *Razvoj je značena taman.*

NAPARÍZITI SE, napárízím se, *pf.* *nabosti se.* *Od na-pariziti;* *samome pariziti možda i nema potvrde* (*a u svezi je s páratí, parákati, párnuti*); *ide među glagole navedene kod 1 na pod II,* 1. *Govori se u Mostaru* (*s naznačenim akc.*), *na pr.* *naparizih se o draču.* M. Milas rad jug. ak. 153, 88.

NAPARUČ, *adv.* *pri ruci, u pripravi.* *Od na paruč.* *Između rječnika samo u Mikajinu* (naparuc, in promptu, prae manibus). Ako bi pristupil k nej (*t. j. muž k ženi potradi tjelesnoga mijeshaća*) ne samo kako k svojej ženi, da kako k ženi tako, da bi imel drugu naparuc (*stamp.* napaluč) kako ovu, ta-

kaje bi k nej pristupil, tada bi bil smrtni grib. Naručn. 88^a. Primjer iz Lucića 229 vidi kod 1 naruč pod b.

NÁPASAK, nápaska, m. isto što paša. Živoga dobitka napasak budi vam. Đ. Baraković jar. 13. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Nema tu tvome blagu napaska. J. Bogdanović.

NAPÁSÁNE, n. nom. verb. od napásati. Samo u Vukovu rječniku (das Weiden, pastus).

1. NAPÁSATI, nápásám, *impf. prema pf. napasti* (napasem). Između rječnika samo u Vukovu (weiden, pasco: otisao, je u pole, da napasa koće). Da vas ja napasam. G. Držić 435. Dužnost vlastita negova (*t. j. biskupova*) jest . . . činiti svete, s ričju Božjom i svetima sakramentima napasati ji(h). A. d. Costa 1, 18 (*tu je glag. užet u prenesenom smislu kao: hraniti*). Ima šiparaca, koji već idu za stokom, napasaju volove, teoce. M. Đ. Milicević zlos. 279. — *Ima i napasati se (reflex.):* Stado gdi стоји i gdi se napasa. M. Vetranić 2, 327.

2. NÁPASATI, nápašém, *pf. prema impf. pasati*. Između rječnika samo u Stulićevu (napasati, pripasati). *Ovamo će ići primjer:* Krajica ohola . . . na bedri na suhoj nošaše napasan strijelami trkač svoj. M. Vetranić 1, 75. — *Ima i napasati se o pasańu u obilnoj mjeri; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Objubiću Derzeleza sekú, da se ne bih ni nanio glave ni muškoga napasao pasa.* Nar. pjes. herc. vukl. 149.

3. NAPASATI, napasam (? — ili nápašem?), *pf. zasluziti kakvo do svojim djelima, na pr. Napasače veliko zlo* (tamnicu). M. Pavlinović (zabižežio, da se u istom značenju govori i opasati). — Postaće tamno.

NAPASIVATI, napasujem, *impf. izveden od 1 napasati*. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (napasujem, pasco ad saturitatem) i samo u primjeru: Prinesu dva jaganca . . . da ji(h) napasuju za niko vrime. A. d. Costa 1, 31.

NÁPASNICA, fem. prema masc. napasnik. Između rječnika samo u Stulićevu (quae excitat, incitat, impellit). Otira od sebe jedan živi pakao, to jest ženitina napastnicu. L. Čubuški pis. 11. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), nu pr. Bog te sačuva od one napasnice! J. Bogdanović.

NAPASNIČKI, adj. posses. od napasnik. Samo u primjeru: Plemenit odgovor učini obolost napastničku zastiditi se. E. Pavić ogl. 503.

NÁPASNÍK, nápasníka, m. onaj, tko zadaje napast, tko wodi u nju. U rječniku Mikafinu (napastnik, tentator), u Belinu (napasnik, diavolo, tentatore, instigatore al malo), u Bjelostjenčevu (napastnik, tentator), u Jambrešićevu (napastnik, diabolus, tentator, u lat. *dijelju*), u Voltigijinu (napastnik, tentatore, Versucher), u Stulićevu (napastnik, qui excitat: odgovori napastniku sestrica s naznakom, da se nalazi u Kašćaj i u Vukovu (napasnik, koji koga napastvuje, vide naletica: zlotvor i napasnik s naznakom, da se govori u Grbju). Dan jest meni napastnik puti moje. Bernardin 21. I pristupivši k nemu napastnik reče mu. Postila (1562) 34^a. Koje jeste napasničke imali u grigesije, one čete imati porugacce u mukah. M. Divković bes. 177. Bog nije napastnik zlih i on nikoga ne napastuje. I. Bandulavić 236^a. Brani nas siromahе oda sifh napastnika pakjenih. B. Kašić is. 112. Pokara one Farizee . . . nazivajući ji(h) licumircina i napastnicima. M. Radnić 318^b. I pristupiv napasnik reče nemu. S. Margitić fala 171. Tri su naša huda napasnika:

vrag, svijet i put naša. V. M. Gučetić 68. Nije kao Eva nadvladana, nego je napastnik vazda nadvladala. A. Kanižić utoč. 598. Zašto bi... srdito neprijateljom i napasnikom rekao. F. Lastric ned. 14^b. Sve varke i sile himbenoga napastnika. B. Zužeri 55. Ako je sreća veliki napastnik, nesreća je odlučnu čovjeku prava okrepa. M. Pavlinović rad. 154. i t. d. — Govori se u Dubrovniku i u Prčanju (s naznačenim akc.). M. Rešetar štok. dial. 256.

NAPASOVATI, napasujem, *impf. isto što 1 napasati*. Samo u jednoj knizi, i to u prenesenom smislu (kao: *hraniti*). Dužan jest parok . . . ovce svoje ričju Božjom napasovati. A. d. Costa 1, 48. Od dobrogast pastira, koji s ričju i s dobrim izgledom napasovati imao bi puk svoj (govor je o dobru paroku). 1, 228. Vidi drugi primjer kod 1 napasati.

NÁPAST, f. ono, što na koga ili na što napadne. Nalazi se i u drugim slav. jezicima: slov. napast, rus. напасть (nesreća), čes. nápast' (nesreća), pol. napaść (napad, napadaj). Od napad-tb, pošto je d pred t po zakonu prešlo u s. Riječ se nalazi u svijem rječnicima (vidi daže), a potvrda joj ima od najstarijih vremena.

a) bijeda, nevođa, zlo. Između rječnika samo u Vukovu (Unglück, Unfall, malum, casus adversus); primjera su tri (iz mon. serb.) i u Daničićevu rječniku, ali im je krivo zabižeženo značenje (incursio, t. j. napad, napadaj). Vb godb napasti otv zapaljenja (t. j. manastira). Sava glasn. 24, 207 i 40, 165. O napastebh někojih ili o nepravdah da ih ogledaju i ogovaraju crkvni vladalci (iz isprave kraja Milutina). Mon. serb. 62. Da si drži . . . svobodno otv všechny napasti i podaňky (iz xiv vijeka). 145. Ako se shtvoriti nekoje zlo ili napasti Dubrovčanom (iz xv v.). 523. Oti tudaj imamo nenavisti i napasti, a navlašť otv Stepka Muržiča (iz xv v.). K. Jireček spom. 76. Bojeći se napasti od Židov ne mogase mi . . . čtati. Transit 2. Nu kad me taj napas sastiže prihuda, ovdje jedan čas počinut od truda. M. Vetranić 2, 311. Napas, gdje ne mogu ni naprijed ni nazad. M. Držić 297. Gospo, sidi, da te napas ne nađe ov čas. 316. V nemoć veliku i u dvi napasti upadeš, nu od vših ovih Bog izneti te ima. Starine 3, 256. Ako . . . Aleksandra ubiješ, Persidiju vsu od napasti osloboдиš. 3, 264. Vazda je sveta majka crkva imala napasti i protivštine od nevjernika. M. Divković bes. 191. Mogli bi (t. j. učenici) ga ukrasti pak nam biti do napasti, nauk² 32. Ako li vas od mojih Arbanasah . . . kakva napast nade, ja vam ne ču biti kriv. A. Kačić razg. 140. Pak se skoči na koħa viteza . . . oslobođi od napasti Janka. 154. Koji ga je čuvao od neprijatelja i svake napasti. korab. 37. O jablanče, tanko drvce! pod tobom me napast nade: snašico mo potvoriše. Nar. pjes. vuk 1, 509. Ako no če čoek na napast, a ono če napast na čoeka. Nar. posl. vuk 6. Kad čoek kaku napast odbija od sebe. 342. Jere nisam pošo na haraće ni na napast dobra ičijega. Osvetn. 3, 45. Kaluderi večernu čitali . . . za nikakvu napast ne hajali. 3, 53. Tajiti grehotu, javiti napast. S. Lubiša 190. Ako bi Bosna pala u druge šake, oto ti gotove napasti. M. Pavlinović razg. 51. — Ovamo se meće i primjer: Napasti, podi tja (govori mladić gusarima). N. Naješković 1, 235. Ispor. bijeda (o čovjeku, od koga dolazi kakvo zlo) pod 1, a.

b) navođene, poticaće na kakvo rđavo djelo. U rječniku Vrančićevu (tentatio), u Mikafinu

(napast, vidi napastovanje), u *Belinu* (tentamento, tentazione), u *Bjelostjeničevu* (1. skušna, tentatio, tentamentum, 2. napastno mesto, locus praestitius), u *Jambresićevu* (tentatio), u *Voltiđijinu* (tentazione, Versuchung), u *Stulićevu* (incitamentum a malo genio s primjerom iz Ivanševića 26: kad se podoh [u Ivanševića pojdi] pokoriti, napast bi me ostavila), u *Vukovu* (u Novome zavjetu kao i u Slavenskom jeziku Versuchung, tentatio s primjerom iz xiii vijeka). Jegda v̄b napasti vpadajete. Sava glasn. 24, 173. Molite se, da ne ulizete u napast. Bernardin 71. Zatoj te molimo, da ne bi u napas . . . privel nas. N. Dimitrović 96. Progođenje od Farisea, napasti od djavla. A. Gučetić rož. jez. 5. Kako je bio nepomič odagnati napasti za ne pasti u grih. A. Komulović 40. Biše po napasti od hudobe smućeno srce jednomu od negove družine. B. Kašić iñ. 59. Kada radi napasti . . . padu u kigod grih smrtni. P. Radović nač. 35. Kada u razlike napasti upademo. S. Margitić fala 122. Ne ēe od takove napasti i privare da pristane (t. j. davo). D. Rapić 5. Da bi on nas preko vode napasti i preko ogna iskušena blagovolio uvesti u pokoj svoj. J. Rajić pouč. 2, 24^b. I ne navedi nas u napast, no izbavi nas oda zla. Vuk mat. 6, 18 (ispor. u predgovoru Novoga zavjeta ix: napast u Slavenskome [i u ovoj knjizi] znači die Versuchung [i skušenje], u nas pak kao bijeda ili nesreća, koja na čovjeka iznenada napadne). Bogastvo je velika napast, ono čovjeka navodi na milo plandovanje. M. Pavlinović rad. 16. i t. d., i t. d.

c) isto što napasnik, davo (t. j. onaj, koji zadaje napast). U jednomu je primjeru muškoga roda. Između rječnika samo u *Belinu* (tentatore, instigatore al male, — diavolo, satanasso). A. Moka ti si (govori se djevojci). B. Napasti, tamo stoj. M. Držić 273. Nišće se ne boj, hćerce, zaloga onoga napasti (t. j. đavola). F. Vrančić živ. 85/86. Koga malo posliju na priliku Joba taknu napast (t. j. davo), da sve blago izgubi svoje. F. Glavinić evit 314^a. Huda napas (t. j. davo) na se stavi sliku istoga slavnata bana. P. Kanavelić 67. Rijet će napas onoj mladici, koja se čuva od izpraznosti. Đ. Bašić 14.

d) nakaza, nepodoba, strašilo. Ma nu ti krjepko stoj, nemoj se pripasti, kad vidiš toliki broj razlike napasti, napasti velike zač ćeš nač van spile, u zvijeri razlike, ke su se stvorile. M. Vetranić 2, 174. A mi ga stvorimo u paklenu napas, da žene strašimo. M. Držić 57. Ali nás ke hude od noćnijeh napasti zavode? 426. Istariot krvni Juda, koji ljudsko nosi obliče, a u u srcu je napas huda. G. Palmotić 3, 69^a. Ogněnite na ň napasti bez milosti naripiše, 3, 134^b. Ja se uzdam u Boga, da on (t. j. čobanin) može tu aždaju svladati; samo idu sutra s nime, eda bi nas oprostio te napasti, što toliki svet pomori. Nar. prip. vuk 60.

e) muka. Samo u primjeru: Svaki dan oko petog časa posle podne sledočavaše mi napast glavoboje. G. Želić 7.

f) opasnost. Samo u primjerima: Pošto podnese mnoge trude i napasti (iz lat. multis laboribus et periculis transactis) . . . Poslije mnogih i nebrojenih napasti i zasjeda od kraja smotreno naredenih (iz lat. infinitis periculis). Đ. Daničić u Ivezovićevu rječen.

g) bijeda (u značenju te rijeći pod 2), opast, potvora. Samo u primjeru: Brzo pada napast s jednoga na drugoga, da postane čitavi inat sa

smijehom, i koji odmah ne skine sa sebe napast, a ne nagovori na drugoga, izgubi zaklad. V. Vrčević ig. 12.

II) Napast, mjesto u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdjel. hrv. i slav. 81. Ispor. Bi-jeda kod te rijeći pod 3.

NÁPASTAN, nápasna, adj. aggrediens, tentans.

a) onaj, koji napada, žestok, silovit. Niki jesu kako lavi nagli, napastni. Korizm. 49^a. Jeda malo vam jest napasnjem biti ludem, jere napasni jeste i Bogu? (iz lat. numquid parum vobis est molestos esse hominibus, quia molesti estis et Deo? is. 7, 13, — Bernardin 3 ima na tome mjestu: usilni). Darijeve napastne desnice brzo vas sloboditi hoću. Starine 3, 255. Sričan, vitri koga i napastni vali ne primogu. A. Kanižić rož. 73.

b) što pripada napasti, što je u kakvoj svezi s nōm. U rječniku *Belinu* (napasni, di tentatore s primjerom iz Palmotića, koji se i ovdje navodi) i u *Stulićevu* (incitans, excitans, impellens s istiju primjerom, koji je u *Belinu* rječn.). O Boži vsevidešti oči zlē i zélo napastno sveštala jest. Sava glasn. 40, 162. Zač Bog šaše smućenje napastno, nemoći, zle voće. Korizm. 24a. Oslobodi sreca naša od napasnih zlobnjih misli. B. Kašić nač. 97. I napasnu zmiju . . . oštrom kletvom Višni prokli. G. Palmotić 3, 121a. Tko žive razborito . . . čuva se od pogibili napastnije. M. Radnić 157^b. Koliko si se putah na prvo. Posruće napastno neprijateļu podao? A. Kanižić utoč. 410. To ēu prosit Boga . . . da napastno svako varanje nadvladam. rož. 125. On ju ije (t. j. Adam jabuku) suproč zapovijedi Božjoj uveden od napasna razloženja. S. Rosa živ. 3a. Jezus prokara ga oštro zā tu riječ napasnu. 99b. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. To je napastan čojk. J. Bogdanović.

1. NÁPASTI, nápadném, pf. pasti na koga ili na što. Od na-pasti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku *Belinu*, *Voltiđijinu*, *Stulićevu* (u ovome također sa značenjem posve krivo postavljenim: napadnuti, napadsti koga što, pertinere, attinere, spectare, sorte obtingere, t. j. dopasti, zapasti), u *Vukovu* i u *Daničićevu* (vidi dače). — Oblici se tvore prema inf. napasti (prez. napadem), napadnuti, napanutu; vidí kod pasti (cadere).

a. napasti u pravom svome smislu znači: pasti na što. U rječniku *Belinu* (cadere addosso), u *Voltiđijinu* (cascare ingiù, niederfallen) i u *Stulićevu* (napadsti ko na što super cadere). Sanka mi moć tiha napade na oči. H. Lucić 238. Na obraz napade drugi zuoj, ki prolih, pokli to izustih. Đ. Baraković vila 30. Zar ti je napalo na oči, te ne vidiš, da to nije košeno, nego striženo? Nar. prip. vuk 181. Kad te rječi Turci razumiše, na oči im magle napadoše. Nar. pjes. juk. 249. A b'jela je magla napanula po široku polu šibeničkom. Nar. pjes. hörm. 2, 171. Sanan momak na noge skočio, na puške mu napadoše ruke. 2, 247.

b. nasrnuti, navaliti, udariti. U rječniku *Belinu* (napasti na tkoga, andar a volta di qualcheduno per offenderlo), u *Stulićevu* (adoriri, aggredi aliquem s naznakom, da se nalazi u Palmotića), u *Vukovu* (anfallen und anfahren, invehor: šta si napao čovjeka?) i u *Daničićevu* (invadere s jednjem primjerom iz Domentijana).

a) uopće. Vojska . . . silno da je napala i od saraja vrata tvrda straže im sijekuć na tli

rvala. I. Gundulić 584. Jaoh državam, gdi napade vojska otrvona bratje klete! G. Palmotić 3, 11b. Napast znade primoć srdca . . . kada napade. A. Kanižić rož. 112. Kad me grijesi moji pripadu i sotone kad napadu, ti mi budi utočište. I. M. Mateić 295. Napadoše gorske haramije, isjekoše šezdeset delja. Nar. pjes. juk. 615. Daurin je napo iznenada. Osvetn. 3, 115. — *Ovamo se mete i primjer: Žalost mu napade, obuja ga tuga.* B. Krnarutić 17a.

b) napasti na koga, na što. Napadoše na ň razbojnici. Domentijana 185 i Domentijanb 29. Prostri se (t. j. *Oloferno*) tuj nebog prez glave kako paň, Juditi Bog pomog, kada napade na ň. M. Marulić 51. Tolik strah napade na mene. Š. Menčetić 285. Da t' je ne mala od ředa tužica na srce napala. M. Vetranić 2, 181. Neka sve zle muke na mene napadu. D. Ražina 78a. A kad na te napadu gusari u crnoj gori. Nar. pjes. u P. Hektorovića 19. Na te sad koje su napale žalosti? M. Držić 115. Na vojsku Aleksandrovu napadoše i mnogo od vojnikov ubiše. Starine 3, 277. Jadovite na ňe napadu kačke. F. Glavinić čet. posl. 36. Poglavica . . . nerazložno na ň napade. G. Palmotić 3, 210a. Za pokoru neka pače svako na me zlo napade. P. Kanavelić 464. Da će oni napadstiti na krstjane ko moćni sokoli na golube. V. M. Gučetić 96. Zatim napade toliki strah na Madjanite. E. Pavić ogl. 191. Žalos napala je na vaše srce. S. Rosa 149b. Kad lute ognevitne zmije napadoše u pustinji na puk izraelski. D. Bašić 191. Napade na ňega jedan ogań i razboli se. F. Lastric ned. 170. Uzrok svijuh nevojih, koje na pravedna Ignatiju napadoše. A. Kanižić kam. 65. Napadne na nas takova straovita bura, da niko nije već mislio glave na suvo izneti. D. Obrađović bas. 380. Na Maksima krasite napanule te mu bjelo lice nagrdile. Nar. pjes. vuk 2, 528. Dunuše vjetrovi i napadoše na kuću onu. Vuk mat. 7, 25. Zle su misli i na ňih napale. P. Petrović gor. vijen. 104. Napao mi na dijetu nekakav vrisak, t. j. plaće, vrišti. Vuk rječn. s. v. vrisak. Vuci napanu na ňega i na vjerenicu mu. Nar. prip. vuk² 222. Bješe napao na ňih tvrd san. D. Daničić 1 sam. 26, 12. — *Neobično je uzet glag. napasti u primjeru:* Sijeda me dlaka napanula, a starost sam tešku dočekao. Nar. pjes. stojad. 1, 9.

c) napasti koga, što. Ne znam, ča biše, žeja me napade. P. Hektorović 25. Kad je napala . . . dušu ta misao putena. A. Kadčić 521. Koga nagle napadnu nevoje. J. S. Rejković 337. Zdrav došao dvoru bijelome, tek došao, muke te napale! Pjev. crn. 65a. Iznenada svate napadoše, svi su svati nama izginuli. Nar. pjes. vuk 3, 504. Srpsku, kado, vojsku napadoše. 4, 348. Tek domaće napadnemo Turke. P. Petrović gor. vijen. 20. Tako me pomama ne napala! Nar. posl. vuk 299. Svińska bolest, koja ih napadne, kad jedu ſir, a nemaju dosta vode. Vuk rječn. s. v. ognica. Da vas jošt koja bijeda napadne. Vuk u Ivkovićevu rječn. I treća ih napanula horda. Osvetn. 3, 103. Napa tuga stravne slušaoce. 5, 19. Turčin pade u zelenu travu, kako pade, Rade ga napade te mu sveza ruke naopako. Nar. pjes. petr. 2, 544. Kad te napadne zli duh. D. Daničić 1 sam. 16, 16. Ako te je kad napala i opekla końska muha. S. Ľubiša prip. 32. (*Stevan*) stane krojiti način, kako bi napao i opalio Mletke. 83. Pa je luto svate napadnuo i mnogo im jada napravio. Nar. pjes. hörn. 1, 153. Kad koga napadne kakva ospa. M. Đ. Miličević živ. srbi² 261. — *Ovamo pristaje i primjer:* Zasta-

rale iznemoglice napadnute vućem. S. Ľubiša prip. 91.

d) napasti vrhu koga. *Samo u primjeru:* U toj ti svi ovi napadi (*možda: napadu*) vrhu nas kakono vukovi na stado, gdi nije pas. N. Nalešković 1, 231.

e. oboriti se na što. *Samo u dvije knige.* I lakomi ljudi čine tako kao gladne psine, na dobitak kad napanu. V. Došen 73b. Pas kad čuti smrad mrcine, ne prileže nit počine, dokle na ňu ne napane, da žderući sit postane. 84b. Navru miši i jednu mu lubenicu načnu, a napanu na suve dreñine. Nar. prip. vrč. 158.

d. navaliti, zaokupiti, zaintačiti; u slabijem smislu: početi, stati. Prokleše starac čud, kino su lagali ter dati pravim trud s himbom su napali. M. Marulić 91. Z druge strane otac i mati napade i druga rodbina govoreći: hajde, sinko. B. Leakovicić gov. 33. Navale momci i devojke na igru pa napadnu i ſega zvati. Nar. prip. vila (1868) 63. — Kad prigodu vidiš, tude ju popadi ter ča činit misliš, toj činit napadi. M. Marulić 149. Šta si napao tu vikati? Vuk rječn. s. v. napasti i M. Pavlinović razg. 46.

e. navaliti, nagrnuti. *Izmedu rječnika samo u Belinu* (accorrere, concorrere, parlandosi di molta gente). Buduć se je proglašila smrt ne-gova, sve napade. P. Knežević živ. 16. Kako smrt se ova znađe . . . tako množtvo tu napade, da se više ne moguće. 45. Ode Luka i odvede druge, a česarske napadoše sluge. Osvetn. 3, 46.

f. nagaziti, namjeriti se na što. *Samo u jednoj knizi.* Ne znaš, kakav je svijet, pa bi mogla na kakve zamke napasti. S. Ľubiša prip. 71. Da nijesi na sugreb stao ili napao na madiju. 141. A mi napani na gore zlo. 240. — Pop . . . bio je napao na ženu lajavu. 144. Napadoh nehotice na lukeze. 190.

g. dopasti, stići, doći. *Samo u primjeru:* Pa se vrati od polu mejdana . . . a napade Kajtaz na doratu. Nar. pjes. hörn. 1, 138.

h. desiti se. *Potvrda se našla samo ova:* Kad napadne jeftino, kupiću mu lipu kravu. J. Grupković.

i. Nejasan je primjer: Jezus vragove napadene u telesa izagnavaše. S. Rosa 165a.

2. NAPASTI, napásém, pf. satis pascere. *Od napasti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i reflex. napasti se. U rječniku Mikaliniu (napasti, satio, pasco, pascor, pabulor, — napasti se, pasci ad saturitatem, napasen, brañen, pastus), u Belinu (napastiti, pascere a bastanza, napasen, pascinto, — napasti se, pasceri a sazietâ), u Bjelostjenčevu (napasel sem s. v. napasujem, pasco ad saturitatem), u Stulicervu (napasti, napasti se, satis pasci, pabulari, pascere s naznakom, da je iz Mikalina rječn.) i u Vukovu (napasti, weiden, pasco, napasti se, sich satt weiden, pascendo satior: napasli su se końi).*

a. napasti (bez riječce se).

a) u pravom smislu, t. j. pustiti stoku, da pase, dok se nasiti. Dotle je vojan volove u gaju napasti. Statut pol. 267. Ne napaso pastir stada na ravninah na tvojijeh I. Gundulić 90. Kad ti trave nemaš stado da napaseš. Nar. pjes. vuk 1, 171. Ne traže ti, da ovce napasu. 4, 510. Nade čobana . . . i nazvavši mu Božju pomoć reče: Dobro paseš! A on odgovori: Pasem, da ih napasem. Nar. prip. vuk 206. Tud'jer junak napaso dorina. Osvetn. 7, 32. Kad je došla . . .

da napase krvavu. Nar. prip. mikul. 111. Zatvore ih (t. j. ovce) opet u tor, gde stoje do zaranaka pa ih posle napasu u brdskoj paši. M. Đ. Milićević živ. srb.² 143.

b) nahraniti. Samo u primjeru: Ako hoće biti (t. j. ludi) napaseni od Boga. M. Radnić 8^a.

c) ne razabira se pravo značenje u primjericima: Ao moj glase, na zlo ti me napase! Nar. posl. vuk 10. Dobar glase, na zlo li me napase! (Kad ko sa svoga dobrog i velikoga imena do padne kakve muke). 59.

b. napasti se, t. j. nasititi se pasući.

a) u pravom smislu. Ovca ne može naći doča, gdje bi se napasla. M. Vetranić 2, 264. Tovarca privežte . . . ma nu ga bjudite, dočim se napase. 2, 295. S poslenikom u pašu grediše; kad se napasiše, doma ga dorenije. Starine 1, 231. Kad se vo napase trave, izade pake ju priživa. J. Banovac pripov. 151. Nisu li potribiti nam oni ispusti za puščati naše voke na podne, da se napasu? F. Lastrić test. 397a. Pak za lada neka se napase (t. j. ždrebadi). J. S. Ređković 317. Pa j' pustio koňe bez pajvana, da s' napasu trave. Nar. pjes. muš. 146. Na Đurdev dan koňi se siti napasu. M. Đ. Milićević živ. srb.² 121.

b) u prenesenom smislu. Samo u primjeru: Smrt će se nih nasititi i napasti (iz lat. mors depascet eos). V. Andrijašević put 307.

NAPASTITEL, m. isto što napasnik. Samo u jednoj knizi. Tomas srečni i prisrečni vidi se bez napastiteļa. V. M. Gučetić 157. Što čini vrag, prihitri napastitel. 211.

NAPASTITEĽICA, fem. prema masc. napastitel. Samo u primjeru: S ogњem ogaň svoje napastiteľice hrabreno otjera, i tako nesrečna napastiteľica . . . osta pridobita. V. M. Gučetić 145.

NAPASTITI, napastim, impf. zadavati napast, t. j. bijedu, nevoju. Izvedeno od osnove imenice napast. Samo u primjeru: Turke straši i napasti. J. Krmpotić katar. 35.

NAPASTOVANJE, n. nom. verb. od napastovati. U rječniku Mikaljnu (napastovanje, tentatio), u Belinu (napastovanje, tentamento, tentazione), u Bjelostjenčevu (napastovaňe, napast), u Jambrešičevu (napastovaňe, tentatio) i u Stuličevu (napastovaňe, incitatio, incitamentum a malo genio, tentamen, experimentum). Potvrda se naslo gotovo samo iz XVIII vijeka (osim dvije, koje su iz XVII). Blaženi čovik, koji podnosi napastovanje. I. Bandulavić 236a. Kolikogodir veće koji sam sebe Bogu pridaže . . . toliko veće ima napastovanje. A. Georgiceo pril. 68. Da ne bi s ispitovanjem uveo (t. j. ispojednik) koje napastovanje. A. Kadčić 231. Da je od potrebe bilo, da napastovanje iskuša nega. A. Baćić 87. Oni, koji nas u napastovanje stavljaju. J. Filipović 1, 468a. Lucifer hotiјuci se učiniti Bogu priličan u mogućstvu, a po negovu napastovanju Adam u mudrosti. J. Banovac razg. 96. Tuže se, da ne mogu trpeti toliku napastovanju. D. Bašić 13. Napastovanje Ignatije, da patrijarstvo ostavi (natpis poglavju; t. j. kako je Ignatija bio napastovan, da . . .). A. Kanižlić kam. 38. Uhrađenio me tvoj križ suproć napastovanju. I. M. Mateić 275. Božje napastovanje i nije pravo napastovanje, nego samo izkušivanje. B. Leaković gov. 72. i t. d.

NAPASTOVATI, nápastujem, impf. činiti, zadarati napast. Izvedeno od osnove imenice napast. U rječniku Mikařinu (napastovati, tento, napastovan, tentatus), u Belinu (tentare, instigare), u Bjelostjenčevu (napastujem, tento), u

Voltigijinu (tentare, perseguitare, versuchen) i u Stuličevu (incitare ad malum, tentamen facere). Najstarija je potvrda u Bernardina. Upotrebljava se u akt. i pas. (u pas. i s riječicom se).

a. činiti, zadavati kome napast u smislu te riječi pod a, t. j. dodijavati mu, dosadivati mu, mučiti ga (kako u kojem primjeru). Tko me ovo napastuje na mom stanu tere psuje? M. Marulić 317. Pise, da ga ganutja pultena bludom napastovahu. F. Glavinić evit 328a. Počeše vladati slovenskim državam, ali mnogo od Dese napastovani bihu. A. Kačić razg. 8. Za tri dneva bi Samson od zaručnice napastovan (t. j. dodijavala mu je, da joj kaže), ali joj nipošto očitovali ne kti. A. Kačić korab. 136. Filišteji . . . ne smidoše napastovati puk izraelski. 145. (Juda) u isto vrime bi napastovan puno od neznabozach. 329. Muhe, koje napastovaše i lude i ostale živine. E. Pavić ogl. 107. Da će negovo kolino u tudem viletu pritisnuto i napastovano biti. 111. One male mušice . . . mlade guščice teško napastuju. I. Jablanci 149. Priki lik, da kog muhe ne napastuju. J. S. Ređković 323.

b. napadati, navalivati, udarati na koga. Abari Dalmaciju napastuju. P. Vitezović kron. 50. Izišavši prid nega (t. j. pred Samsona) lav napastovaše ga. E. Pavić ogl. 198. Ovo vrime Turci Jajce grad u Bosni napastovaše. A. Kačić korab. 473.

c. činiti, zadavati kome napast u smislu te riječi pod b, t. j. navoditi, poticati ga na kakvo rđavo djelo.

a) uopće. Napastova ju tolikoj, da ju čini jesti od zbraňenoga voća. Zborn. (1520) 16a. Človik, ki u sebi umrl sasvim nije, ti se od napasti hitro napastuje. A. Georgiceo nasl. 12. Koji bez napasti sam sebe napastuje. S. Matijević 40. Receni djavao počinā ga napastovati svrhu vire i postaviti mu u misao, da vira nije istinita. P. Posilović nasl. 3a. Jozip . . . napastovan od gospoje, stavjen u tamnieu. S. Margitić fala 122. Duša biti će napastovana od nečistijeh duhova. K. Mazarović 76. Ako si napastovan od tvoga tila, svita i djavla, nemoj se tužiti. J. Banovac razg. 20/21. Kada te duh pakleni napastuje. A. Kanižlić bogoљubnost 44. Bijaše Gospodin dopustio hubobam, da napastuju sv. Katarinu. D. Bašić 13. Metnuše s nime jednu divokju, da ga napastuje. M. Zoričić zrc. 10. Kad si napastovao žensku glavu? M. Dobretić 227. Svaki čovik može se napastovati. B. Leaković gov. 73. i t. d., i t. d. — Govori se u Slavoniji i u Lici (s naznačenim ake.). T. Maretić. S. Ivšić. J. Bogdanović.

b) napastovati na što. Počeše ih na puteno djelo napastovati. B. Kašić per. 144. Buditi ali napastovati na zlo ali činiti upasti u grih osobito je dilo djavla. I. T. Mrnavić ist. 62. Kad sotona čovika na grijeh napastuje. S Margitić fala 284. Što se ovdje razumi: napastovati na grih? A. Kadčić 334. Bludnica napastovaše jednoga remetu na puteni grih. J. Banovac pripov. 225. Ogovaračeš se, da te je sotona napastovala na one psosti, krive kletve. razg. 113. Divokja žudinska napastovat ga poče na grih. J. Filipović 1, 18a. Jer ga poče napastovati sotona na oholost. A. Kačić korab. 215. Ako se tko napastuje na holost, evo mu taki poniznost, po kojoj može pobiti holost. B. Leaković gov. 74.

c) napastovati od čega. Samo u primjeru: Koji (t. j. Lucifer) napastuje od oholasti. M. Orbinus 8.

d) napastovati s dodatkom u rečenici, kojoj je na početku veznik da. Jedni (t. j. davori) napastuju lude, da se kunu, jedni napastuju, da kradu, jedni, da padaju u bludnost. J. Filipović 1, 93b. Sotona napastova srce tvoje, da laže duhu svetomu. J. Matović 78. — Više se primjera nije našlo.

d. nagovarati, navračati. Murat.... poče opet napastovati kneza Vraňanina, da mu grad pridaje. A. Kačić razg. 113. Ovi licumirci.... počeše ga napastovati, neka odbaci brime patrijarstva. A. Kanižić kam. 39. Počmu mladića napastovat govoreci: hajde, uzmi onu divojku. B. Leakovit' gov. 32.

e. iskušavati. Jini napastujući ga (t. j. Isusa) zlamenje jiskahu s neba. Bernardin 48. Dodoše k nemu (t. j. k Isusu) Farizeji napastujući ga i rekoše mu. N. Raňina 227a. Bog napastuje čovjeka napastju iskušajućom, kakonoti iskusi Abrama, je li poslušan. M. Divković nauk 94b. Poveden bi Isus od duha u pustinu, da bude napastovan od dijavla. I. Bandulavić 34a. Zašto bi to bilo Boga napastovati. F. Glavinić svitl. 29. Nemoj biti kako človik, ki napastuje Boga. A. Georgicev pril. 6. Isukrst je naredio ovi sakramenat.... kada su ga Farizeji napastujući pitali: je li slobodno ostaviti ženu? A. Baćić 412. Ko ste vi, koji hoćete Boga napastovati dajući mu vrime, da vam se smiluje? A. Kačić korab. 284. Razložno je čuditi se onom naučitelju farizejskomu, koji napastujući upita Gospodina: koja je velika zapovijed u zakonu? F. Lastrić ned. 376. Po ovomu svitovanju napastuje se Bog. A. d. Costa 2, 126. Boga napastuje, koji brez potrebe i pravoga uzroka čeka i išeće od Boga, što Bog nije obećao dati. I. Velikanović upuć. 1, 381. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem je značenje: ogledati.* Ča ti malo prudi, napastovat nemoj i ča znaš da udi, ob tomu ne nastoj. D. Baraković vila 157.

f. rijetka pojedinačna značenja. *a)* zlostaviti, silovati (žensku glavu). Muž.... ju je po putu napastoval. Nar. pjes. istr. 3, 21. — *b)* bijediti, potvorati. Jeden.... počne napastovati jedno od one dvojice: što si došao ovde? ukrao si mi lani koňa. V. Vrčević ig. 9. Kad ga ko napastuje, da je on jabuke pokrao. 11. *Vidi napast pod g.* — *c)* tražiti. Dušu moju napastuju. Ant. Dalm. nov. test. 2, 14b (u lat. tekstu stoji: quae-runt, ut grēkōn ἔτονται, rim. 11, 3).

g. Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Od šta su se skule cd mudaraca vazda veoma čudile i veoma napastovale. M. Držić 239. Cesar ne smi ga već drugom napastovati smrtjom. F. Glavinić evit 181a. Vrača se svrhu njihove glave sve ono, što posluju i napastuju protiva dobrijem. M. Radnić 301a.

NAPASTVO, *n. isto što napast. Samo u primjeru:* Dakle je trpit svim pokojno sve napastvo dragovođno. J. Kavaňin 525a.

NÁPASTVOVÁNE, *n. nom. verb. od napastovati.* Između rječnika samo u Vukovu (das Anfallen und Anfahren, inventio) i samo u primjeru: Po někotoryih vrémeneh napastovanju veliku (u jednom rukopisu je: napasti velikoj) výzdvíženija ratnaga i mlyvě ne malé nalezešti. Danilo 318.

NÁPASTVOVATI, nápastvujem, *impf. isto što napastovati.* Izvedeno od osnove imenice napastvo. Između rječnika samo u Vukovu (napastovati koga, einen anfahren, inventio s naznachom, da je glag. *impf. i pf.*) Da se (t. j. pčeles

spravlaju druge napastovati. A. Maksimović 108. Napašnik, koji koga napastvuje. Vuk rječn. s. v. napašnik.

NAPAŠAJ, *m. isto što paša. Samo u primjeru:* Nigdje meka nozi koračaja nit gdje koňu gladnu napašaja. Osvetn. 5, 129.

1. NÁPAŠNÁK, *m. isto što napasnik. Od napastnik, pošto je t. ispalio, a s pred n prešlo u s. Između rječnika samo u Vukovu (napašnák, vide napasnik). Nade, gdi se je obisio nesričnik jer ga navrati isti napašnák. I. Ančić svitl. 19. Čuje oni neglu(h) napašnák, gdi g. Bog po sv. Matiju obetaje život vični. J. Banovac priop. 190.*

2. NAPAŠNÁK, *m. nekakvo poje u Srbiji u okrugu vařevskom.* Sr. nov. 1867, 55.

NAPÁŠTÁNE, *n. nom. verb. od napaštati. Samo u Vukovu rječniku.*

NAPÁŠTATI, nápáštám, *impf. prema pf. napostiti. Samo u Vukovu rječniku (napaštati, vide napostiti).*

NÁPATITI, nápatím, *pf. namučiti, pateći stecí. Od na-patiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4 i 5. Između rječnika samo u Stulićevu i u Vukovu (vidi daje).*

a. napatiti (bez riječce se).

a) isto što 1 namučiti pod a. U rječniku Vukovu (napatiti koga, quälen, vexo). Kako bismo kraja izmolili, da ga kleti ne napate Turci. Pjev. crn. 254b. Pa što bi ih napatio gladom. Osvetn. 5, 126. Povratni mi dvoje djece male, ti ih nemoj vjeron prevjeriti, jal' ih nemoj gladi napatiti. Nar. pjes. hörm. 1, 354.

b) pateći, mučeći se stecí, nabaviti, zapati. Samo u Vukovu rječniku (napatiti n. povaca, svitja, viel aufbringen, verschaffen, conquirro s primjerom iz neke nar. pjesme: I napatiti sivi golubova).

b. napatiti se, t. j. namučiti se (vidi 1 namučiti pod b). U rječniku Stulićevu (perpeti) i u Vukovu (sich abquälen, se frangere). Selimo iz jedne zemje u drugu scineći bole naći i zla se napatimo. S. Margitić fala 169. Bog je dopustio, da negovi pravedni za niko vrime glada se napate. J. Filipović 1, 424b. Kad putujuć glada se napati (t. j. putnik). J. S. Rejković 433. Veće sam se napatio mraka. Osvetn. 2, 137. Bijele se ne jačiše ovce, nikakvo se sjeme ne usija.... i narod se vrlo napatio. Nar. pjes. petr. 2, 3. Svakog se strā napatio (govore u Bukovici u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 7, 275.

NAPAZITELJ, *m. uhoda. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (napazitel, coricaeus, speculator, insidiator) i u Voltigijinu (spione, Nachforscher).*

NAPAZITI, napazim, *pf.*

a) bez riječce se, pf. prema impf. napazivati pod a. Samo u Voltigijinu rječniku (spionare, nachspüren). — Nepouzdano.

b) napaziti se, t. j. nagledati se (u obilnoj mjeri). Od na-paziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Belinu (guardare a satietà s primjerom iz Palmotića, koji se ovđe navodi na prvom mjestu) i u Stulićevu (napaziti se, nagledati se s primjerom, koji je i u Belinu rječn.). Gdi se čuda jur velika israelski puk napazi. G. Palmotić 3, 58a. Tihi ovčari čuda se ovijeh napaziše. 103b.

NAPAZIVATI, napazujem, *impf. a) bez riječce se, uhoditi. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (napazujem, speculator, insidiator, subsido) i u Volti-*

gijinu (napazujem s. v. napaziti). — *b)* napazivati se, o paženju u obilnoj mjeri. Samo u Stulićevu rječniku (napazivati se, napaziti se). Ne-pouzdano.

NAPAŽEĆE, n. nom. verb. od napaziti se. Samo u Belinu rječniku (napazenje, il satiarsi guardando).

NAPECATI, napečam, pf. dosta nähvatati (ribe). Od na-pecati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (napecati, t. j. ribe, in hinlänglicher Menge angeln, hamo capio).

NAPECE, adv. slučajno. Od napetce; korijen je pet, koji i u glag. pripetiti se (t. j. dogoditi se, slúčiti se). Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (napetce, iznenade, fortuito, casu, fortuna, incidenter, occasionaliter), u Jambrešićevu (napetce, forte) i u Stulićevu (napetce, fortuito, casu s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).

NAPEČAĆEĆE, n. nom. verb. od napečatiti. Samo u Stulićevu rječniku (signatio, typus, impressio).

NAPEČATATI, napečatām (biće takav akc.), pf. naštampati. Iz rus. glag. istoga značenja napečatātъ. Samo u primjerima: Da mogu sve pjesme bez brige napečatati. Da će oda biti napečatana crkvenim slovima. Vuk u Ivezovićevu rječ.

NAPEČATITI, napečatim, pf. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što zapečatiti i da se nalazi u glag. breviriju.

1. NAPEČITI, napečim, pf. napricti. Od napečiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: To Satiri učine smijućim i posprđljivim obrazom, napečitom gubicom i razdržitim lalokami. M. A. Rejković sat. 11.

2. NAPEČITI SE, napečim se, pf. nakititi se; kao da je to u jedinim primjerima, što su se našli: Ona žena ištom da se nađe napečena na svakoj svetkovini i posjedu; neka služba i djeca čine doma, što im je draga. B. Zuzeri 183. Neka se i ona (t. j. dumna) narudi i napeči. 297. — Postavne nejasno.

NAPEČATI SE, napečam se, impf. namijerati se. Od kor. pet, koji je u napece (vidi tam). Samo u Bjelostjenčevu rječniku (napečam se, in-cido, incurro, casu impingo).

NAPÈĆE, n. Napeče zovu opitu uvučenu na peti od opanka za utvrđene obuće (tal. rinforzo). L. Zore paljetk. 170, 213 (s naznakom, da se govori u Stonu).

NAPEĆI, napečem, pf. o pečenju u obilnoj mjeri. Od na-peći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (torrere, torrefacere, — met. [t. j. metaforički, u prenesenom smislu], ulcisci, t. j. osvetiti se; ali tome značenju nema od drukud potvrde) i u Vukovu (1. voll anbacken, satis pinsuisse: napekli smo dosta hleba; — 2. genug braten, assare multa; — 3. genug brennen [Brantwein], uro: napekli smo dosta rakije). Mlogim svinjam ne napeče lako (t. j. bundeva). J. S. Rejković 60.

NAPELAĆE, n. nom. verb. od napeleti. Samo u Jambrešićevu rječniku (napeleta, derivatio, u lat. dijelu).

NAPELATI, napejam, pf. navesti. Od napelati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Voltigijinu (indurre, anführen) i u Stulićevu (inducere s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Ako je on hotin'no vlizal v napast ali su ga drugi napejali. Starine 23,

130. Ku (t. j. nesreću) hoću na nju napeletati. Proroci 138. Napejan jest grib na nas po didini skroz staro plteno rojstvo. A. Dalmatin ap. g 2. Strah Božji . . . da nas napeja k napridovanju. Š. Budinić suma 178b.

NAPELAVAC, napejavca, m. onaj, tko napejava. Samo u Jambrešićevu rječniku (napejavac, deductor, inductor, u lat. dijelu)

NAPELAVATI, napejavam, impf. prema pf. napeletati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (napejavam, 1. induco, illicio, allico . . . , 2. napejavam zrň na nit, infilo grana, konec u iglu, infilo acum, filum induco in acum) i u Jambrešićevu (napejavam, derivo u lat. dijelu).

NAPELAVICA, f. ona, koja napejava. Samo u Jambrešićevu rječniku (inductrix, u lat. dijelu).

NAPELIVATI, napelivam, impf. isto što napelevati. Samo u primjeru: Jer s tim se sami u vsaku nesriču napelivaju. Proroci 11.

NAPENGATI, napengam, pf. prema impf. pengati. Od na-pengati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom. Jedan torań . . . mramorom vas zidan i napengan. Zborn. (1520) 82b. Pravica je napengana, da maramu na očima još negdašu i sad ima. V. Došen 69a. Više se potvrda nije našlo.

NAPÉNITI SE, nápénim se, pf. nakititi se, nakinđuriti se. L. Stojanović. — Tamno.

NAPEPELAN, napepelna, adj. pepešav. Samo u Stulićevu rječniku (napepelan, napepelni, cineraceus).

NAPEPÉLITI, napépelim (Jamačno je takav akc.), pf. posuti pepelom. Od na-pepeliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Popovićevu rječniku (mit Asche bestreuen).

NÁPER, m. isto što brana pod 2. Između rječnika samo u Vukovu (s naznakom, da se govori u Lijevču). To mesto, gde se rečno korito preseče, zove se brana ili naper. M. Đ. Milićević živ. srb. 29. Govori se i u slavonskoj Posavini: Naper se zove vaňsko mlinsko kolo na mlinovima; naper ima 16 ili 12 ili 8 pera. F. Hefele.

— Ovamo ide Naper kao ime zemljištu. Niva kod Napera u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1867, 690 i 1875, 521. — Poradi -per u na-per ispor. pero (u vodeničkoga kola).

NÁPERAK, náperka, m. Samo u Vukovu rječniku (1. onaj tanki konac, koji se nastavi na debli, cf. naperiti; — 2. svaki nastavak, Ansatz, adjunctum).

NAPÉRITI, náperim, pf. explere, erigere . . . Od na-periti (ako samome periti ima potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Glagol naperiti upravo znači: načiniti, namjestiti što tako, da strši, kako strše pera na pr. na budzovanu, na vodeničnom kolu. Otud su se razvila druga značenja, kojih sviju svezu s navedenim osnovnim nije lako razabrati. Između rječnika samo u Vukovu (vidi dale).

a. ispuniti, snabdjeti. Na njoj dvoj opas, jedan svitla nada zvonac naperen, drugi vas zlat. P. Zoranić 87. Nemoj . . . lagati ni hitrijom naperene riči jistini podobne govoriti. 94. Cesar postole jedne od želiza ukovavši oštrom od gvozđja iznutra čini ih naperiti trni. F. Glavinić cit. 103a. Kada trnati jež pun naperi se jabuk, tada psi najbolje zgrabe ga. čet. posl. 36. Prije . . . sabљu vsu s dragim kamenjem naperenu. P. Vitezović kron. 205. Koje (t. j. kolo) naperio bijaše prioštima klinci i britvama. F. Lastric test. ad. 80b. Tilesno umrtveše . . . *

kano na priliku postiti se, pasiće nositi ili ko-stretinom (štamplj. kostretine) ili žicom kano drugim iglicam naperene. A. Kanižić užr. 217. Sveti Đurđu, koji ostavivši gospodstvo vojničko za sv. viru napereno s mači kolo i ostale muke . . . podnio jesi bogoljubnost 396. Da se od neba do zemlje sav aer priorština britvama naperi. Đ. Rapić 172. Kola s noži naperite i nū (t. j. Katarinu) brez milosti svu na nožih raznesite. P. Knežević pis. 110. Od dvi vrsti jesu važi ili na-luge: jedan vas drven, obal, drugi gvozdenima klini redom naperiti. J. S. Rejković 23. Na vrh pruta naperi vijuške ter da skidaš jabuke i kruške, nek su malo zakučate dolni, tako voće trgati se voli. 333.

b. upraviti. U rječniku Vukovu (richten, z. B. Gewehr gegen jemand, obverto).

a) u pravom smislu (o kakvom oružju). Misal ma ovo perje napravlja za stril, ku sad misli udilati naperiti. P. Zorančić 95. Strilicu naperi, u vrat ju zdaleče košuti zaperi. D. Baraković vila 130. Pusti strilu smrtnim jadom naperenu. 229. Da bi došle iz gorice vile, naperile svoje lute strile. A. Kačić razg. 39. Reče mu, da strilu naperi i da je baci suprot kraljestvu asirijanskemu. korab. 264. Ubijstvene strele naperene na me od mojije zlotvora. G. Zelić 445. Braćo moja, vi se ne prepan'te, no vi duge puške naperite. Nar. pjes. vuk 3, 306. Oko Spuža šamce zakopali, naperili tope i lubarde. Osvetn. 3, 182. I topove naperili stojne. 6, 52. Kad se skoro u Beču naperio samokres u prsi našoj braći. M. Pavlinović razl. sp. 48. Naperiti na koga strijеле. Nar. bl. kapet. 136. — Neobično je upotrebljen glag. naperiti u primjeru: A sad svaki svoga strilami naperi (mjesto: svaki u svoga strijole naperi) i mača oštrogua u krvi operi. D. Baraković jar. 58.

b) u prenesenom smislu. Samo u primjeru: Narod ne vidi, kako naziv te vjere naperen je na to, da se on otudi. M. Pavlinović razg. 69.

c. dići, podići. U rječniku Vukovu (aufrich-ten, erigo s primjerom iz neke nar. pjesme: Pa padoše oko drama puta, pa pred prsi ploče na-periše, a na ploče puške nasloniše). Pak naperi tanena višala na bedenu od bijela grada. A. Kačić razg. 177. Glasak više podigne, a naperi lukmicu (t. j. ševas). M. Katancić 74. — Ovamo bi mogao ići i primjer, u kojem je refleks.: Jozoti se naperi pak jedno večer upravo u Paska (t. j. pode). M. Vodopjeć dubr. (1868) 223.

d. rijetka pojedinačna značenja. a) najaziti, navesti (vodu). Samo u Vukovu rječniku (naperiti, vide najaziti s naznakom, da se govori u Lijevču). — b) u istom rječniku je i ovo: naperiti konac, t. j. na debli konac nastaviti tani, koji se uvrze u iglu i tako se debelijem veze, ansetzen, adjungo (s naznakom, da se govori u Barau). — c) zabit. Samo u primjeru: Kako ne (t. j. kline) vala po pričinama gredama naperiti. J. S. Rejković 22. — d) naperiti. Samo u primjeru: Zapita Novak naperenijeh ušiju. S. Šubića prip. 204. — e) naperiti na pr. posteju, minder, ein Bett machen (t. j. namjestiti). J. Belović-Bern. 88 (supl., — s naznakom, da se govori oko Kluča u Bosni).

e. Jedan pisac upotrebjava glag. naperiti u značenjima, kojima je teško uhvatiti pravi smisao. Naperena pod oružjem vojska. Osvetn. 2, 65. Pa naperi drvo gudalo ter na gusle na-slonio luka. 3, 9. Pa nikoga da im kaže, nema, česve su im muke naperene. 3, 122. Aga kliče

. . . time stiša naperenu smeću. 4, 54. Pa otle se naperile vojske. 5, 85.

NAPERIVATI, naperujem, *impf. prema pf.* naperiti. U rječniku nijednom. Ne rekoh li ti ja, da mi riči ne naperuješ? P. Zorančić 94 (vidi drugi primjer iz istoga pisca kod naperiti pod a). On oštri mač svoj, nateže luk svoj i naperuje ga. Đ. Daničić psal. 7, 12 (vidi naperiti pod b). Više se primjera nije našlo.

NAPÈRJATI, napèrjám, *pf. natrgati bukova perja*. M. Ružičić. Drugih se potvrda nije našlo. — Od na-perjati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.

NAPERKA, f. U nas se misli za peika da je lijepa stasa i da stoji upravo: Na naperci pašini peici. Vuk rječn. (1898) s. v. peik (navedeni primjer je iz neke nar. pjesme). Značenje bi moglo biti: stanje (ili položaj) onoga, koji stoji upravo, kao da je naperen. Druge se potvrde nije našlo.

NAPESTAÑE, *n. nom. verb. od napestati. Samo u Stulićevu rječniku* (pugnis contusio).

NAPESTATI, napestam, *pf. nalupati pešču, pestima*. Od na-pestatii; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječnicima, i to u Mikalinu (napestati, ispestati, multos impingere colaphos), u Belinu (napestati, pestare o lacerare uno con pugni, — napestan, percossione con pugni) i u Stulićevu (napestati, napestam, pugnis contundere).

NAPÈŠNATI, napèšnám, *pf. isto što napestati. Zabilježio (s naznačenim akc.) M. Pavlinović. — Od na-pešnati (ako samome pešnati, t. j. pestnati, ima potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.*

NAPÉTATI SE, nápétam se, *pf. namučiti se, nahodati se: vala sam so napeta i našeta, dok sam ga uhvatio. M. Pavlinović (zabilježio i naznačeni akc.). — Od na-petati se (ako samome petati se — izvedenome od osnove imenice peta — ima potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.*

NAPÉTI, nápñem, *pf. intendere, erigere, tumefacero . . . Od na-peti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Akc. kao u ispéti (vidi tamо). U svijem rječnicima osim Vrančićeva i Daničićeva (vidi daře). Najstarije su potvrde iz početka xvi vijeka. — Od oblika ne treba drugo odjelito spomenuti osim partic. pret. I napnū u J. Filipovića 3, 83b i napniv u J. Rejkovića 234.*

a. nategnuti, ispružiti (kako u kojem primjeru). U rječniku Mikalinu (napeti luk, adducere balistam, tendere, intendere arcum), u Belinu (napeti luk, tendere o caricare l' arco s primjerom iz Đordića, koji se ovdje navodi pod a, b), u Bjelostjenčevu (napel sem s. v. napiñam, — napet, tensu, intensus, contensus, attractus), u Jambrešićevu (napet, contontus, u lat. dijelu), u Voltigijinu (napeti, inarcare, spannen, — napeti se, standorsi, arrampicarsi, sich anspannen; tal. glagoli inarcare, arrampicarsi, t. j. nakriviti, popeti se ne odgovaraju nemackima), u Stulićevu (arcum intendere) i u Vukovu (in die Höhe richten, aufrichten, erigo: napeo glavu, napela koza rep i t. d.).

a) uopće. Judita napridu uzupi napan vrat. M. Marulić 51. A pak napnu roge i zal glas do-budu (t. j. žene; u metaforičkom smislu, t. j. uzobijeste se) 160. Veće napan glavu poslušahu neg' pasihu. P. Zorančić 57. Tad ostan trojzubi napamši (sic!) kako stril slize van (t. j. Neptun). Đ. Baraković vila 132. Tad skupih sfe sile od

moje jakosti i napeh sve žile. 286. Idu . . . ruke obisivši, glavu napnuvši. J. Filipović 3, 83b. Ako se vidi ići k otaru napevši glavu, tamo amo vi-treći. 3, 103a. Napniv štrange jer uredno vučo (t. j. koň). J. S. Režković 234. Odrt vuk, a na-pet rep. Nar. posl. vuk 235. Da mu se rep napne, mogao bi nadvladati deset ljudi. Vuk rječn. s. v. repač. Napeo nos od aršina. Nar. bl. kapet 136.

b) napeti luk, strijelu, tetivu. Kadano lovjaše Dijana luk napan. M. Marulić 39. Ko-liko da napne na mene luk i stril. Š. Menčetić 31. S lukom napetim poći će. G. Držić 445. Luk napeše zlotvori. M. Vetranić 2, 366. Koji kad te vidi . . . vase luk i nape. H. Lucić 289. Sveder luk napet stoji. D. Rađina ix. Luk napan i stri-lom protegnuf. P. Zoranić 44. Već ne stoj, napni luk. Đ. Baraković vila 72. Mač je svoj izvadio, luk je svoj napeo. M. Divković bes. 563. S ogne-nim su puškam mnozi, mnozi s lucim napetima. I. Gundulić 407. Jedan pastir nape luk. F. Glavić cvit 134. Mač izvađen i luk napet. A. Vi-talić istum. 23. Da je . . . smrtnoga od luka napela tetivu. I. Đordić salt. 28. Luk svede napet . . . ili se slomi ili se oslabiva. A. d. Bella razg. 210. O plećih mu ogneno strjelivo, a u ruci napeto tetivo. Osvetn. 1, 40. Točan kao sunce . . . napet kao strijela na sve malenkosti u svom poslu. M. Pavlinović rad. 110.

c) napeti pušku (*rijetko*). Što se mrakom vuku kano vuci s napetijem dijkama u ruci. Osvetn. 1, 70. Dograbio pušku okretajući pa hće da ju odapne napetu. 7, 57. Pošto Ilija vide . . . onda napne pušku. Nar. prip. vrđ. 91.

d) napeti uši. U rječniku Mikalinu (napeti uši, porriger aures, erigere aures) i u Stu-lićevu (uši napeti, aures erigere). Tulij bi se po-čul uši svoji napan. Transit 284. Svak, ki totu staše, uši gori napan pisan ne slišaše. M. Ma-rulić 62. I vi dekle mlade, uši napnite. H. Lucić 228. Uho nāpam (*sic!*) sliših tolikože slavića. P. Zoranić 30.

b. naduti; obično napeti se, t. j. naduti se. Između rječnika samo u Vukovu (napeti se, vide naduti se). Kad jug . . . nape većma duhe svoje. J. Palmotić 26. Premda se podignu vjetri . . . i talasi da se napnu do neba. M. Radnić 526a. Pijavica . . . od proždrlosti napne se toliko, da je ružna i gledati. Đ. Rapić 270. Važa, da se srce napne, vala, srčba da uzkipi. V. Došen 195b. Kad sok koru napne. J. S. Režković 150. Koje (t. j. žito) vlagom napeto se sili i odviše u travu se dili. 176. Od ne se (t. j. od trave ta-tule) odmah napni i ginu (t. j. svine). 235. Na-peo se kao svećarski lonac uz vatru. Nar. posl. vuk 190. Tu je muka teška, tu se srca napela viteška. Osvetn. 3, 105. Taka ti je i božica slo-boda; gdjegod se napne . . . upekne. M. Pavlinović razl. sp. 253.

e. skupiti, nabrati (samo o čelu i obrvama), t. j. namrgoditi se, namrštiti se. U rječniku Mi-kalinu (napeti obrve, nagruditi se, subducere supercilia), u Belinu (napeti obrve, inarcare le ciglia) i u Stu-lićevu (obrve napeti, mirari, ob-stupescere; značenje je posve krivo postavljeno, t. j. začuditi se). Čelo mi se odma(h) napne. V. Došen 169a. Ponosnos visoke glave i od obrve napete, kojom čini se da se svakomu zapovida. A. d. Bella razg. 74.

d. razapeti. Između rječnika samo u Stu-lićevu (jedra napeti, vela solvere s naznakom, da se nalazi u Hektorovića). Da mi jug ne smeta . . . sva jedra napeta. M. Vetranić 1, 174. Kad jidro napeše, htise se napiti. P. Hektorović 36.

Budući mu oni napeli zamčice od smrti. A. Vi-talić istum. 101. Tu napeše šator baše. I. Za-notti skaz. 5.

e. pripeti. Samo u primjeru: Pravi kesu . . . pak ju napni vrh dugačkog pruta. J. S. Režković 333.

f. napeti se, t. j. ispeti se. U rječniku Mi-kalinu (napeti se, oteći, tumeo, tumesco, turgeo, turgesco, esse in tumore, — napeti se guka, tumor excrevit), u Belinu (napeti so, nascere qualche tumore nel corpo o in simil senso, — napela mu se guka: gli e nato un tumore) i u Stu-lićevu (guka komu napeti se, oteći s nazna-kom, da je iz Mikaolina rječn.). Na puno se mista napelo (t. j. tijelo) kolik jabuka. J. Ba-novac pred. 142. Napeo mi se je bio prišt . . . u prsh. A. Kanižlić utoč. 41. Ružni napnu se mijuri na smrt, ako kužni gnoj iz njih ne curi. A. Kanižlić rož. 106. Prišt, koji se napnu. J. Vladimirović 10. Prišći se napnu težaku, kada radi (*govori se u Policima u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 8, 237.

g. natovariti. Samo u Mikalinu rječniku (napet, nakrcan, tirato, carico, tensus).

h. Ne razabira se pravo značenje u primje-rima: Napeh jim tada grst i pleća obratih. Đ. Baraković vila 336. Od lima rešeto za polivat je višto napeto. J. S. Režković 205. Uze kazivati, kako bijaše napela udati se po drugi put. M. Vodopić dubr. (1868) 211.

NAPETICA, f. ono, što se kome često događa: to ti je moja napetica. M. Pavlinović. — Od kor. pet, koji je u riječi, što sad dolazi.

NAPETITI SE, napetim se, pf. namjeriti se. Od kor. pet, koji je u napetati se. Samo u Bje-lostjenćevu rječniku (napetil sem se s. v. nape-tam se).

NAPETOST, nápétost (*s takvijem se akc., go-vori*), f. staće, kad je što napeto. Samo u Šule-kovi rječn. zn. naz. za něm. Spannung (z. B. der Aufmersamkeit), das Gespanntsein, — napetost užeta, Seilspannung, tensione della fune, — napetost pare, Dampfspannung, — napetost mu-nevna, elektrische Spannung.

NAPETRITI SE, napetrim se, pf. glag. tamna značenja i postaňa. Samo u primjeru: Da se ne bješe napetrio visoko, htijah ga u peče učinit. M. Držić 377.

NÁPICA, f. dem. od 1 napa. Tako se zove u Dubrovniku postolnák, trpežnák. L. Zore paletk. 110, 229 (*zabilježio akc. -á-*).

NAPICILITI, napicišim, pf. nakititi picili-ma. Samo u Stu-lićevu rječniku (napicijen, upicijen, t. j. textileibus pinnatis ornatus).

NAPIĆE, n. nom. verb. od napiti se. U rječniku Mikalinu (napitje, potatio) i u Stu-lićevu (napiće, potatio, potio). Hodimo počeno, ne u najedenju i odveće napitju. N. Rađina 13a. Uka-zavši im, da ovo ne izide od napića, veće da su se ispunila proročanstva. E. Pavlić ogl. 638.

NAPÍČIVATI, napićujem, impf. davati piću, hraniti. Samo u primjeru: Ime ovo (t. j. Isusovo) . . . lačnih napićuje, žeđnih napaja. F. Glavinić cvit 3a.

NAPÍJÁČ, napijača, m. onaj, tko napija. Iz-među rječnika samo u Vukovu (Zutrinker, qui propinat). Jamačno bi se od kakvoga drugog napijača . . . ovo moglo čuti ljepeša. Vuk kovč. 120.

NAPIJALAC, napijaoca, m. isto što napijač. Samo u rječniku Belinu (chi fa brindisi) i u Stu-lićevu (propinat).

NAPÍJALICA (*jamačno je takav akc.*), *f. a)* *ona, koja napija.* Samo u *Stulićevu rječniku* (quae propinat). — *b)* isto što zdravica, nazdravica. Samo u primjerima: Hercegovačke napijalice. Nar. pjes. herc. vuk 349. Kupeći ovde narodne pjesme, običaje, napijalice i drugo, što je narodno. V. Vrčević ig. 1.

NAPÍJALO (*jamačno je takav akc.*), *m. prezime (upravo nadimak).* T. Boca 21.

NAPÍJĀNE, *n. nom. verb. od napijati i napijati se.* U *rječniku Belinu* (il far brindisi), u *Bjelostjenčevu* (napijane, nazdravljene, propinato, oblatio, potus), u *Jambrešićevu* (propinatio), u *Stulićevu* (propinatio) i u *Vukovu* (1. das Zutrinken, propinatio, 2. das Sich-volltrinken, tđ inebriari saepe). Ova se zdravica zove kumovska, no u napijajuću od kuma nema ni spomena. Vuk nar. pjes. 1, 77.

NAPÍJATI, *nápjám, impf. glag. prema pf. napiti.* *Ima i napijati se (refleks.).* U *rječniku Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićetu i u Vukovu (vidi daje).* Najstarije su *poturde u Maruliću* (vidi među primjerima), ali one su jedine iz XVI vijeka.

a. napijati u akt. i pas.

a) isto što ispijati. Samo u jednoj knizi. Koji je prošao noć u krčmi napijajući vino. A. Kadčić 77. Prigoda . . . napijati vino. 250. — *Nepouzdano.*

b) nazdravljati u pravom smislu. U *rječniku Bjelostjenčevu* (napijam, nazdravljujem, propino, offero potionem), u *Jambrešićevu* (napijam, propino), u *Voltigijinu* (fare brindisi, zutrinken), u *Stulićevu* (in propinando esse s naznakom, da je iz *Habdelićeva rječn.*) i u *Vukovu* (zutrinken, propino).

aa) uopće. Jaša blagovati, jaše napijati Bogu hvale daje. M. Marulić 57. Kad bi se zgodio misnik na trpezi i na piru, nije mu posao napijati. I. Ančić ogl. 59. Niste znali, da napijat umim róme (t. j. čašom). P. Vuletić 70. Zlatnom čašom Lazar napijaše, suze roni, tihо besidaše: Ni u zdravje cara ni cesara, već u moga zeta Kobilica. A. Kačić razg. 60. Vino piju, redom napijaju. J. Krmpotić mal. 16. Ovo je . . . od kaludera, koji na častima ponajviše sjede u gorinemelu čelu i počinju napijati. Vuk nar. pjes. 1, 79. Ovo su pripjevili . . . kad se napija. 1, 83. Čašu uze Janković Stojane, a nazdravlja svoj družini redom, a napija što najlepše znade. Nar. pjes. vuk 3, 145. Kad ko napija, ostali prestanu i jesti i govoriti. Vuk kovč. 118. Pak uz čašu srpski napijaše i na desnu stranu nazdravljase. Nar. pjes. petr. 2, 478.

bb) napijati kome. I vami ču, djevojčice, večeraske napijati. A. Gledević 169a. I on pode Milošu zlatnom čašom napijati: Zdrav si, zete Milošu, u moje i tvoje zdravje! Nar. pjes. bog. 6. Gospoda se veselahu zlatnjem čašem u trpezi, svak svakomu napija, nikao Vuku ne napija. 44. Čuše, kako Turci napijahu novomu kralju. A. Kačić razg. 124. Ne napijaj kumu ni deveru, nego onoj lijepoj devojci. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 288. — *Ovamo se uzima i primjer, u kojem je smisao metaforički:* Svak je počeo napijati vjerozakonskoj slobodi xix vijeka (t. j. pozdravljati je, veseliti joj se). M. Pavlinović razg. 71.

cc) napijati čašu. (*Isus*) čašu takoder napijajući nam reče: Pijte. F. Lastrić test. 297a. Stara mu majka čašu napija, a suze roni. Nar.

pjes. vuk 1, 489. Tukelija čašu napijao: Zdravo da ste, četiri adnada! 3, 557.

dd) napijati zdravicu, počasnicu, slavu. U radosti slavnoj dosti noj napija počasnice. G. Palmotić 2, 258. Čašom gospodi, i gospojam zdrav'ce čudne napijaše. J. Kavačić 26b. Stadoše mi pit gospoda tu crveno hladno vino i oni mi napijati lijepe zakoće zdravice. Nar. pjes. bog. 39. Pa uzima kondir vina rujna te napija krasnu slavu Božju. Nar. pjes. vuk 2, 301. Evo sad još većijeh zdravica, koje se napijaju o krsnijem imenima. Vuk kovč. 118. Zdravicu prijateljsku napija domaćin. 118. Obližnja sela počnu napijati im podruglike zdravice. S. Lubiša prip. 240.

ee) napijati u zdravje, u slavu. Na čas dana srećna toli, a u zdravje krajevića zdravice se u okoli napijahu od mladića. I. Gundulić 415. Kom će (t. j. čašom) u zdravje svikolici srbske krune napijati. G. Palmotić 2, 222. Sjede . . . u zdravje napijati plemenitijeh vjerenika. 3, 116b. I u zdravje neg'vo napijaše. J. Krmpotić mal. 21. Napijaju svi u slavu Božu (t. j. Božju). Pjev. crn. 18a. Usta Todor, u slavu napija: O ubava lepa slavo Božja! sveti Đorđe, krsno ime moje, oprosti me tamnice proklete! Nar. pjes. vuk 2, 97. Nigda više u svome dvoru ne će u slavu napijati. 2, 301. Ja baš nemu napijam u zdravje. 2, 213. Kad napijaju kome u zdravje. Vuk rječn. s. v. područje. — *Neobičan je ovaj primjer:* Hladno vince ispijahu, u zdravice napijahu (možda je u griješkom mjestu i). Nar. pjes. bog. 63.

ff) napijati na što, za što. Zgradićemo tri junačke bojne čaše, na čas krune kijem tatarske često ćemo napijati. G. Palmotić 2, 356. Napijaju Komnenu za dušu: Bog da prosti Komnen-barjakarta! Nar. pjes. vuk 3, 190. Stari svat napijajući za zdravje privijenca ovako reče. Vuk kovč. 69.

c) nazdravljati u prenesenom smislu. -

aa) groziti se, prijetiti. A toj ti napija laž. M. Marulić 92. Videći, što nebesa napijaju Osmanovićem. I. T. Mrnavić osm. 4. Napija ti majka; ne mariš se kući vraćati (govore u Lici). I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439.

bb) obećavati. Samo u primjeru: Oblaci . . . ritko brodaru dobro napijaju, putniku i lovčaru misal razbijaju. I. T. Mrnavić osm. 102.

b. napijati se (u obilnoj mjeri). U *rječniku Bjelostjenčevu* (napijam se, bibo, poto, obibo, potum facio) i u *Vukovu* (sich voll trinken, inebrior saepe s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 376: I često se vino napijao). Ona je studenac vode žive, koga se napijaju pravovirni. S. Margitić fala 110. Marva . . . napija se i žabokrećine. J. S. Režković 315.

NAPIJAVAC, napijavca, *m. isto što napijač.* Samo u *rječniku Bjelostjenčevu* (napitnik, napijavec, propinatator) i u *Jambrešićevu* (napijavec, propinatator, u lat. dijelu).

NAPIJEVATI, n. nom. verb. od napijevati. Između rječnika samo u *Daničićevu* (napěvanje, cantus s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Napěvanjem cěvnice i brecanjem gusli. Domentijan 148. Napivanje duhovnih kantil. P. Radovčić nač. 379.

NAPIJEVATI, napijevam, *impf. pjevati;* glagol je načinjen prema pf. napjevati, ali taj nema značenja, koje bi odgovaralo. Samo u primjeru: Oslak mu se (t. j. Isusu) poklaňaše, volak zimu

odgañaše, petešić mu napevaše. Nar. pjes. istr. 6, 36.

1. NAPIKATI, napikam, pf. načiniti točke, nabat. Od na-pikati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. punctiren, tal. punteggiare.

2. NÀPIKATI, nà pikám, pf. nadrškati, napujdati (psa na koga ili na što). M. Ružičić (zabišežio i naznačeni ake.). — Tamno.

NAPÍLITI, nápílím, pf. početi piliti. Od napiliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. anfeilen, ansägen.

NAPINA, f. augm. od 1 napa. Samo u Stulićevu rječniku (vile vel ingens mantile).

NAPINATI, napinam, impf. isto što napiñati (vidi tamо).

NAPINGATI, napingam, pf. nabojadisati (na pr. cipele). Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 6, 46. — Vidi napengati.

NAPINTURATI, napinturam, pf. namolovati, naslikati. Glagol je izveden od osnove tal. imenice pintura (ili Pittura, t. j. molovaњe, slikaњe). Samo u primjeru: To je papina legenda od Danijela kratko ali pravimi besidami napinturana. Proroci 226.

NAPINUTI SE, napinem se, pf. napiti se malo. Od na-pinuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo pinuti pf.), samo je dodata još riječa se. Mlijeka da' od tuda, kako se napine (t. j. pastir). M. Venetrań 2, 327 i M. Držić 477. Trbuhi poslužih, napinuh se. M. Držić 409. Bokaru popadši ter se napinuše. P. Hektorović 43. — U Stulićevu rječniku ima bez se: napinuti (sa značenjem posve krivo postavljenim: nonnihil potus praesbere, t. j. malo napojiti).

NAPÍNAČI, adj. onaj, koji služi za napiňane. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. Spann-(u složenjem riječma), — napiňaća kolatura, Spannrolle, franc. rouleau de tension.

NAPÍNALAC, napinaoca, m. onaj, tko napiñe. Samo u rječniku Belinu (tenditore, quegli che tende) i u Stulićevu (napiňaoc, arcum, funem etc. intendens s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAPÍNAÑE, n. nom. verb. od napiňati i napiňati se. U rječniku Belinu (napiňanje obrva, l' inarcare le ciglia), u Jambrešićevu (napiňahe, intentio, u lat. dijelu) i u Vukovu (1. das Aufrichten, erectio, 2. das Anstrengen, intentio). Ne mari (t. j. naš prosti narod) za veličanstva, jera su mu mrzka napiňaňa. M. Pavlinović razl. sp. 125.

NAPÍNATI, napiňém, impf. glag. prema pf. napeti. Stariji je lik napinati, napinam, koji se nalazi u Divkoviću i u Gunduliću (vidi među primjerima); a i od napiňati katkad je prez. napiňam (vidi među primjerima). U rječniku Belinu (napiňajući, tenditore, quegli che tende, — napiňati luk, tendere o caricare l' arco), u Bjelostjenčevu (napiňam, 1. tendo, intendo, attraho, napiňam luk, intendo arcum, — 2. napiňam vuha, arrigo.... aures; — napiňam se, napuhavam se, naduvam se), u Voltigijinu (napiňam se, napiňem se s. v. napeti se), u Stulićevu (napiňati, napeti s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (napinati, 1. aufrichten, erigo, — 2. anspannen, intendo; — napinati se, sich anstrengten, contendo).

a) primjeri prema onima kod napeti pod a, b. Vlas tva sada ako oni isti luk napina. I. Gundulić 52. Za tobom ki napiňu luk. M. Garzorović 115b. Napiňu luk škroviti drže strile u tulici. A. Vitajić istura. 36a.

b) primjeri prema onima kod napeti pod b. Napiňu se samo novi književnici da čitaju kao h i h. Vuk rječn. (1818) xxxiv. Neka se napiňu i uzalud muće, da besmrthe najedaju. pis. 60. Jer se u tom poslu um ne napiñe. M. Pavlinović rad. 144.

c) primjeri prema onima kod napeti pod c. Niki se napiňu trubje trubeć vele. B. Krnarutić 11b. Sada glasa draga i mila jednoglasno napiňaju (t. j. trubaći). J. Krmptović katar. 119. Dok pup dudov napiňat se stane. J. S. Rejković 401. Što je vino novije većma se u kotlu napiñe. P. Bolić vinod. 4, 423. Pijevci su rastezali i napiňali se, koji će lepše pojati. G. Zelić 156.

d) primjeri prema onima kod napeti pod e. Nigdor ne napiñe šatore moje. Proroci 85. Jedra (štam. виедра) napinajući, spuštajući i vesli vozeći sahraňuju se. M. Divković bes. 208.

e) primjer prema onima kod napeti pod g. Ako se u ňemu (t. j. u uhu) što napiñe ili se provailo. J. Vladmirović 42.

NAPIP, m. nom. act. prema glag. napipati. Samo u Šulekovu ňem.-hrv. rječniku za ňem. Antastung.

NAPIPATI, nápipám, pf. pipajući naci. Od na-pipati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. U rječniku Stulićevu (aliquid invenire palpando) i u Vukovu (durch Tappen finden, invenio circumferendo manus). U dva primjera nalazi se prez. nápiplém. — Napipavši žestoke konopce ostaše sfi smeten. B. Kašić fran. 15. Oni, koji biše s višala dignut, napipa, da u ňegova dobročinka biše jaspri. J. Filipović 1, 98b. Ništa ne napipaju drugo nego jedne tvrde zidine. E. Pavić ogl. 38. Ali nije tako slipa (t. j. snaša), da kašike ne napipa. V. Došen 156a. Kog (t. j. Boga) vidilo oko ne bi niti ruka napipala. 267b. Nit ugleda nit napipa ikad itko Božeg kipa. 268a. Da bi znala napipati glavu diteču. M. Dobretić 27. Krojač kad stane šiti, ne šije koncima, kakve rukom napipa, n. p. sad crvenijem, sad žutijem. Vuk pis. 67. Dešto i slijepac napipa. Nar. posl. vuk 78. Počne ih divljan pipati iza vrata, da vidi, koji je pretli i napiplé popa pretlega. Nar. prip. vuk 187. Mnogi dosta muke vidi, doklen ga (t. j. prsten sakrit u mekićima) napiplé. V. Vrčević ig. 4. Okrenu se kafazlja Ruža pa u mraku napipa Omera. Nar. pjes. hörm. 2, 23.

NAPIPLATI, napiplam, impf. prema pf. napipati. Samo u primjeru: Nijedan se izvorni jezik nije za dugo napiplao. M. Pavlinović razl. sp. 399. — Nepouzdano.

NAPIRAÑE, n. nom. verb. od napirati. U rječniku Bjelostjenčevu (impetus, impetitio, molestia) i u Stulićevu (napiraňe, napor s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika). Da sam tako padiv i tako nemoćan stat prot očućenjim teško meni jest od ňih napiranje (iz lat. quod tam labilis sum et infirmus ad resistendum passionibus mihi molesta et gravis est earum insectatio). A. Georgiceo nasl. 166. Ali jest moguća jošće ovu napast od mene odniti i sve napiranje ňeje ukrotiti (iz lat. potens est etiam hanc tentationem a me auferre et eius impetum mitigare). 192. Kušali jesu usiona napiňaňa hudobah i himbene prijevare. J. Matović 510.

NÀPIRATI, nàpirêm, *impf. prema pf. naprijeti*. *U rječniku Bjelostjenčevu* (napiram, impeto, hostio, ango, premo, molesto), *u Voltigijinu* (napirati se, napiram se, v. napeti se [*sic!*]) i *u Stulićevu* (napirati, napirem, conari, niti, studere s primjerom iz *G. Palmotića* 3, 167^b: Nego jošter na n napire, ko ga udara, da goneta, — napirati se vrh česa, inniti). *Najstarija je potvrda u Bernardina* — *Prez. je ne samo napirem, nego i napiram* (*vidi među primjerima*).

a. napirati, *t. j. upirati*. *Samo u primjeru*: Ferizolić brom nogome napira se na gospoju. J. Kavačin 149a.

b. *nastojati, težiti*. Koja je nesvijes natjecat se s Bogom, napirat protiva vođi Božijo? A. Kalić prop. 420. Suplemenici Hrvata napiru na priznaće osobnoga narodnoga imena. M. Pavlinović razg. 62. Još ne znamo, na što ta družtva poglavito napiru i koliko nastoje razl. sp. 59.

c. *truditi se*. I jaše voziti (*t. j. ribari*), naprid se tiskoše, dobro napirući. P. Hektorović 22. Brže se makoše (*t. j. ribari*) jače napirući, dolame svukoše i potni i vrući. 32. Svrh koga odveće ni se napirati triba (*iz lat. super quo non nimium innitendum*). A. Georgiceo nasl. 132.

d. *navođivati, udarati, dosađivati* (*kako u kojem primjeru*).

a) *uopće*. S oružjem tekući i svaki krvi rad naglo napirući. M. Marulić 36. Nih jedan hoće doći i kako jedna rika napirati (*iz nem. der eine wird kommen und wie eine Fluth dacherfahren*. dan. 11, 10). Proroci 251. Naporno napirač žela znam da sada srdačce pripada. P. Zoranić 9. Vuci ne napiru na stada na naša. M. Držić 425. Jur nitkor van ne će, gdi Turci napiru. Đ. Baraković vila 77. Sriti nas mrkla noć, ka naglo napira. 260. A oni napirahu govorčići: podvižje lude. M. Alberti 494. Tu . . . Erine napiraju jakno psine. J. Kavačin 460b. Što sad krčiš, ako i potira, opet mladik silom ne napira. J. S. Rejković 359. Pčele važa pogledati često, jer jim zima već napira čvrsto. 405. *Govori se oko Vinkovaca na pr. Voda napire* (*gdje je vododerina*). S. Pavičić.

b) napirati što. *Samo u primjeru*: Luti lavi i vuke (*sic! poradi sroka mjesto vuci*) ne mojte stada napirat. P. Zoranić 56.

c) napirati na koga (na što). Vidi tada kralj, da oni naglo na n napiraju (*iz lat. vedit ergo rex, quod irruerent in eum vehementer*. dan. 14, 29). Bernardin 62. Nogami ga poplesaše i na nega napirahu. M. Vetranić 1, 335. Toliko zač mnoštvo napira na mene stavit me u robstvo. 1, 448. Vuci iz gore napiru na stada. 2, 310. Jer pogubitelj napira na nas iznevarice (*iz nem. denn der Verderber kommt über uns plötzlich*. jerem. 6, 26). Proroci 80. Kad jaka pristoga skupno na n napiru. Đ. Baraković vila 80. Na cara napiru, na n se pripravljaju. I. T. Mrnavač osm. 118. Sad s vikanjem, sad s prijetnjami, da se izreče, na n napiru. G. Palmotić 3, 74b. Naši na nih (*t. j. na Turke*) napiraju. I. Zanotti skaz. 18.

d) napirati svrhu koga. *Samo u primjeru*: S veličjem ijedom oni puk napiraše svrhu nega vikajući, da bude umoren. Zborn. (1520) 103a.

e) napirati s dodatkom u rečenici, kojoj je na početku veznik da. Taj čovjek silom napira, da vrata obori. M. Vetranić 2, 205. Nije dosta, da ga udaraju, neg napiru, da goneta, ko ga udara. A. Kalić prop. 445. Strana, koja je najviše napirala, da se svrši ugovor, plača pit

ili ručak (*zabižežio prinosnik iz Dalmacije*). V. Bogišić zborn. 465.

f. napirati se (*refleks.*), *t. j. udarati se, biti se*. *Samo u primjeru*: Jak vjetra dva plaha počnu se napirat, tač vojske bez straha staše se udirat. S. Gučetić-Bend. 221.

f. *Ne razabira se značenje u primjeru*: Slabo vime nój (*t. j. stoci*) maliko napira. J. S. Rejković 155.

NAPÍRITI, nápírím, *pf. naduhati*. *Od napiriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rječniku* (aufblasen, inflo). *Ima, istina, i u Stulićevu rječniku, ali sa značenjem posve krivo postavljennim: excrescere, t. j. izrasti).*

NAPÍRLITATI, napírlitam, *pf. našarati*. *Od napírlitati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru*: Retorike ni poeziјe, nakićena ni napírlitana veza naći ne će. A. Kačić razg. 1.

NAPIS, *m. isto što natpis*. *U rječniku Mikalinu* (scriptum, scriptura, — napis nad grobje, nadpis, epitaphium, scriptio), *u Bjelostjenčevu* (napisek, napis, nadpisek, superscriptio), *u Voltigijinu* (soprascritto, iscrizione, Aufschrift), *u Stulićevu* (inscriptio, epigramma, titulus, index, scriptum s naznakom, da se nalazi u Đordića) i *u Popovićevu* (Aufschrift, Adresse, Inschrift). Zgora (*t. j. na pismu*) napis négga, kako je zgora pisano: knez Ivan (*iz XVI vijeka*). Mon. croat. 229. Upisa i napis Pilat i položi ga na križ. A biše pisano: Isus Nazaranin, kralj žudijski. Ovi dakle napis mnozi čtiše. M. Alberti 508. Napis ruka bana ov vitezu klade. P. Vitezović odi. 77. Ova pjesan u evrijenskih knigah nosi ovaki napis. I. Đordić salt. 24.

NAPISAK, napiska, *m. isto što napis*. *Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (napisek, napis, nadpisek, suprascriptio), *u Jambrešićevu* (napisek, epigraph, u lat. dijelu) i *u Stulićevu* (napisak, napis).

NAPISALAC, napisaoca, *m. slikar, pisac*. *Između rječnika samo u Stulićevu* (pictor, scriptor) i *samo u primjeru*: Ne imaju obličja tilesnoga, koje se može izpisati od piturov ali napisalac. I. T. Mrnavač ist. 81.

NAPISAN, napisna, *adj. onaj, koji pripada napisu, koji je u kakvoj svezbi s napisom*. *U Šulekovu rječn. zn. naz. napisno pismo, Lapidarschrift, — napisni slog, Lapidarstil*. — *U ovome primjeru kao da je značenje: titularan*: Gospodin Puttkamer prvovalstnik napisui u službi kraja. I. Zanićić 101.

NAPISAĆE, *n. nom. verb. od napisati*. *U rječniku Mikalinu* (napisanje, scriptio), *u Bjelostjenčevu* (inscriptio), *u Stulićevu* (inscriptio, descriptio, praescriptum, praescritio, pictura, imago) i *u Daničićevu* (napisanje, inscriptio s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Tvoreće milosti i napisanja virmiš slugam za virna posluženja (*iz isprave pisane g. 1400*, — možda je ovdje značenje: zapis). Mon. serb. 248. V carstvo Avgustovo, ki bě napisal vsu vselenuju; i bě tada tuga velija v ludeh o napisanji tom (*iz glag. rukopisa XV vijeka*). Arhiv 9, 99. Izide zapovijed od Cezara Augusta, da se ispiše vaskolik svit. Ovoj napisanje prvo učineno jest od Cirina (*iz lat. haec descriptio prima facta et a Cyrino. luc. 2, 21*). N. Račina 21a. Cigova je prilika ova i ovo napisanje? (*iz lat. cuius est imago haec et superscriptio?* math. 22, 20). Bernardin 143 i Postila

(1562) 155^b. Koji skrofnimi napisanji osramoćeni i ozloglašeni jesu. Š. Budinić ispr. 118. Običaj . . . od ikonijeh (*sic!*), prilik ili napisanij Isukrsta i svetih. suma 32^b.

NAPÍSATI, nápisom, pf. conscribere, pingere. Od na-pisati; *ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1, 3 i 5. U svijem rječnicima osim Vrančićeva i Jambrešićeva (vidi daje). Potvrda ima od najstarijih vremena.*

a. napisati, t. j. zapisati na čemu. *U rječniku Bjelostjenčevu (napisom, inscriptus) i u Voltigijinu (soprascrivere, aufschreiben).* Reče donesti kami hilanite i na něm biše napisano ime gospodina Boga. Starine 3, 256. Ptolomej i Filon napisaše na stupu: Aleksandar, car, carem. 3, 329.

b. napisati kao pf. glag. prema pisati (*lat. scribere, ném. schreiben*). *U rječniku Mikaljnu napisati, upisati, scribo, — napisan, scriptus), u Belinu (napisati knigu, scrivere una lettera), u Stulicevu (adscribere, exscribere s primjerom, za koji se kaže da je iz Kašića: Ne bismo svršili nikadar, da hoćemo sve napisati bezbrojne milosti), u Vukovu (zusammenschreiben, conscribo) i u Daničićevu (scribere s primjerima iz xiii i xiv vijeka).*

a) uopće. Imaće imena vš pomenovan(i)h napisana suti. Sava glasn. 40, 173. Sij apostolski napisan se vš dñi blagorodnago kraja Stefana Uroša (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 84. Primi knige tvoje i napiši: osamdeset. N. Rađina 152^b. Ploča od mramora napisana hitro odzgora. J. Kavačić 489^b. Napiši mi listak knige bile. A. Kačić razg. 41. Pašina napisana zapovijest ili naredba zove se buruntija. Vuk dan 2, 84. Donesi mi divit i artije, da napišem do dve, do tri reči. Nar. pjes. vuk 1. 245. Pa napisu knigu na kojenu te je šale bijelu Budimu. 2, 604. Sto se naprijed napisala, za našu se nauku napisala. Vuk rim. 15, 4. Vidi napisane riči: Do staklenoga brega. Nar. prip. mikul. 51. Tako mi je ujac napisao, da on peja sve svoje svatove. Nar. pjes. istr. 1, 48. i t. d.

c. napisati se o pisanju u obilnoj mjeri. Samo u Vukovu rječniku (sich satt schreiben, satis scripsisse: baš sam se napisao ovijeh dana).

d. spisati (*o spisatefu, kad što sastavi, složi*). Ovoj jest učenik oni, koji svjedočanstvo izvede i napisala ova. N. Rađina 24a. Od ke sam napisala bez broja ja pjesni. Š. Menetić 177. Prije bi se napisale sve kniga. A. Gučetić roz. mar. 104. Tolika bi se pisma napisala, da ih ne bi mogao vas sfit uzdržati. B. Kašić is. 34. Jošt napisao (*t. j. poluvjerci*) neizbrojne knižice. J. Matović 3. U Saksoniji napisala(h) rečenog 'satira' i u stolnem gradu Dresden pritisnati dado(h). M. A. Rejković sat. 8. Pomislili, da su se mogle mnoge stvari napisati i naštampati, koje niti su bile niti će kad biti. D. Obradović sov. 101. Onda čemo se mnogo maše čuditi velikome čisu kniga, koje su o ovoj struki napisane. P. Bolić vinod. 2, 7. Pravi predgovor . . . moći će se samo onda napisati, kad sve tri knige budu gotove. Vuk nar. pjes. 1, v. Meni se čini, da je ova istorija ovako u kratko bila lješe napisana. prav. sov. 80. Gdje je poslije smrti despotove napisao (*t. j. iguman*) glavnre crte njegova života. S. Lubiša prip. 85. Evo me, da napišem, što sam od nih čuo. M. Pavlinović razg. 4. i t. d.

e. popisati, prepisati. Samo u primjeru: V earstvo Augustovo, ki bē napisal vsu vselenuju (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 99.

f. zapisati. Samo u primjeru: Idijehu svi napisati se svaki u svoj grad. N. Rađina 21^a.

g. namolovati, naslikati. U rječniku Mikaljnu (napisati mastju, slikovati, pingو, — napisan mastju, pengan, pictus), u Belinu (napisan, pinto, dipinto), u Stulicevu (pingere, depingere) i u Daničićevu (pingere s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Izbi napisančnago že obraza svetoga, iže na stčne crkvene, iteče prečjudnaja rēka. Stefan pam. Šaf. 28. Banderice, na kih biše napisan oral. Korizm. 94^b. Bila je v jednoj hiži napisana figura naše gospoje. Mirakuli 85. Vidi na jednoj daski napisanu našu gospoju. 103. Videci priliku sv. Jerolima napisanu v jednoj crikvi. Transit 242. Imise širok stan mramorjem sazidan, iznutra ter izvan kolurom napisan. M. Marulić 77. Luk demirskim tegom hitro napisan. P. Zoranić 43. Ono drijivo, koje gledate na onemu drvu napisano . . . bi sačuvano. D. Bašić 223. Carski dvor pošje odmah slikare (molere), koji su sve, što su god vidjeli . . . na velikom platnu napisati morali. Vuk u Ivankovićevu rječn. Kad bi vidjela lude napisane na zidu, likove haldejske napisane crvenilom . . . upaljavše se za nima. D. Daničić jezek. 23, 14. — Možda ovamo ide i primjer: Veselo je silom zvano kao lito napisano, koje zimi kad gledamo, od lita se spominamo. V. Došen 26^b.

h. iskititi, nakititi. Čaša napisana, patera filicata. Mika rječn. s. v. čaša. Zdjela napisana, lanx caelata. s. v. zdjela. — Ovamo se meću i primjeri: Napisa ne ljepos Bog svakom radostju. Š. Menetić 68. Tko vas je, gospode, ljepotom napisal? 83.

i. namazati, naličiti. Samo u primjeru: Star obraz kogodi napisan kom masti vidjet im se zgodi. M. Držić 84.

j. našarat, išarat. Naš narod o vaskrse-nju pravi šarenih jaja negde napisanih na svakoje grane i cvjetove, a negde prosto crjenih. V. Vrćević ig. 65. Putnik . . . izgledaše osred-ineg rasta . . . ospice mu kožu napisale. S. Lu-biša prip. 90. Više se primjera nije našlo.

k. Ne razabira se značenje u primjerima: Febronija . . . biše vele lipa životu i veseli, kakova se ne bi mogla napisati. F. Vrančić živ. 53. Celovima napisana sad nevidom tva moć gine (*t. j. odušte te cjeļilavju djevojke, i tako gubiš snagu*, — govori Kiron Akilu). G. Pal-motić 1, 124.

NAPISIVATI, napisujem, impf. prema pf. napisati. U rječniku Bjelostjenčevu, Voltigijinu i u Daničićevu (vidi daje). — Vidi napisivati.

a) isto što pisati (*lat. scribere, ném. schreiben*). U rječniku Bjelostjenčevu (napisujem, napišujem, inscribo, superscribo), u Voltigijinu (napisujem s. v. napisati) i u Daničićevu (napi-sovati [*tako je postavljen inf., ali mu nema potvrde*], scribere sa dva primjera iz Domentianab). Abije napisujut se otv. něgo povelenija. Domen-tianab 36. Krsteći ih sfojom rukom, učeći ih, napisivajući za nih . . . knižice, nauke i pjesni. B. Kašić fran. 171/172. Onu posla (*t. j. knigu*), drugu napisuje. Pjev. crn. 104a. Drugu (*t. j. knigu*) šije, treću napisuje. 189b. Onu šale, treću napisuje. Nar. pjes. juk. 130. Na to Janko malo osuto pa on b'jeli knige napisuje. 335.

b) molovati, slikati. Samo u Daničićevu rječniku (pingere s primjerom, koji se ovdje navodi). Obraz gospoda Boga . . . napisujet se (iz xiv vijeka). Mon. serb. 190.

c) *Ne razabira se značenje u primjeru:* On je inogorod, a ne sega napisujet' otca duhovnog. Sava glasn. 40, 162.

NAPISNIČKI, adj. onaj koji pripada napisniku (zapisniku, protokolu), koji je u svezi s njim. Napisnički broj, Protokollsnummer. Napisničko saslušanje, protokollarische Vernehmung. Jur. pol. termin. 402.

NAPISNIK, m. Napisnik, zapisnik, Protokoll. Jur. pol. termin. 402. Napisnik, Protokoll, protocollo. B. Petranović r. kn. 67.

NAPISOVNIK, m. onaj, tko piše napisnik. Napisovnik, Protokollist. Jur. pol. termin. 402. Napisovnik, Protokollist, protocollista. B. Petranović r. kn. 67.

NAPIŠATI, napišam, pf. pišajući napuniti. Od na pišati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (napišati, anharnen, mejendo impleo).

NAPIŠAVĀNE, n. nom. verb. od napišavati. Samo u Vukovu rječniku (das Anharnen).

NAPIŠAVATI, napišavām, impf. prema pf. napišati. Samo u Vukovu rječniku (anharnen, mejendo impleo).

NAPIŠIVATI, napišujem, impf. isto što napisivati. Poradi glasova -s- i -š- ispor. nadvisivati — nadvišivati, oglasivati — oglašivati.

a) isto što napisivati pod a. U rječniku Bjelostjenčevu (napišem, napišujem, inscribo, superscribo), u Jambrešićevu (napišujem, inscribo, u lat. dijelu) i u Stulićevu (napišivati, napisati). Grisi... napišuju se, namitaju se i nabrajaju se nam. Š. Budinić suma 125^a. Da ne napišuju ni namitaju laživo na katolici ono, što sv. Paval kara. 149^b.

b) isto što napisivati pod b. Samo u jednoj knizi. Bog otac napiše se kakono čovik stari. I. T. Mrnavić ist. 82. Anjeli napišuju se mladi, jere su vazda lipi. 82.

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Ljude široke rame napiše (t. j. Bog suncem). I. T. Mrnavić osm. 135.

NAPIŠТИ SE, napištim se, pf. nadutti se. Prostome pištiti (se) nema potvrde (ali ima u rus. пишти, nadimati). U rječniku Daničićevu (napištiti se, inflari s primjerom, koji se i ovdje navodi) i u Stulićevu (napištati [dakle ne napištiti] se, nadimati se s naznakom, da je iz russkoga rječnika; u rus. jeziku doista ima glagol toga značenja напишацься). Ne mekškumy odromu površje napištenu utrobu. Domentijan^b 95.

NAPIT, napitak, koliko se jednim duškom popije. M. Pavlinović (zabićežio naznačeni akc., ali nije zabićežio, je li riječ muškoga ili ženskoga roda).

NAPITAK, napitka, m. piće, — ono, što se piće. U rječniku Bjelostjenčevu (napitek, propotisna, potus, haustus), u Jambrešićevu (napitek, haustus, potus), u Voltigijinu (bevuta, Trunk), u Stulićevu (potatio, modica potatio) i u Vukovu (der Trunk, potus: nema napitka, es ist nichts zu trinken da; neka jo nama napitak, a nima kakav im drago žitak, kažu, da govore ili misle svatovi za mladijence). Kako bi mogao prijati napitak od smrti. Transit 269. Kojigodire vam da čašu vode k napitku. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 64^b (mar. 9, 40). Jer gospodin Bog naš nam hoće pomoći s gorkim napitkom. Proroci 83. Al' mi srčia britka izpit ni prostila žuhkoga napitka. P. Vitezović odj. 6. V nebu napitak dobimo vrh truda. 34. Koju sam slavu dobio

.... za napitak vode studene, što sam dao ubogomu! S. Margitić fala 61. Kano da bi hotio komu napitak dati. A. Kanižlić utoč. 53. Što je manje nego žednomu napitak vodice dati? uzr. 148. Pode.... za napitak vode lipo ju prosi. A. Knezović 115. Nije li malena stvar Bogu za ljubav ustegnuti se od napitka vode? E. Pavić prosv. 2, 40. Ovo je zaisto bio gorki napitak, pače od svakoga pelina i žuci gorčiji. Đ. Rapić 210. Za jedan napitak vode obećaje (t. j. Isus) rajsку vodu. J. Banovac razg. 138. Za jedan napitak, za jednu čašu vode studene Bog daje plaću veliku. J. Filipović 3, 321. Ne imade ni jedan napitak vode studene, kojom bi žedu ugasio. P. Knežević osm. 231. Pao je razgovor posle, šta ćemo na putu jesti.... za napitak nije nam bilo brige. D. Obradović živ. 75. Blagi tvorac napunio je sve jestestvo s ranom i napitkom našim. sov. 117. Budet ovo vino takovim prijatnjim napitkom. Z. Orfelin 149. Za koliko uživa oni sladki napitak mlika? I. P. Lučić razg. 11. Žedao sam, i niste mi dali napitak. I. Velikanović upuć. 1, 320. Ovoj trojici podaj večeru i napitak. M. A. Rejković sabr. 39. Il' joj fali za napitak voda. J. S. Rejković 284. Žedna napojio, gladna napitao, a svakome dao dobar čas i vojni napitak! Vuk kovč. 121.

NAPITAN, napitna, adj. onaj, koji se čini, koji bira uz piće (kad se piće). Samo u rječniku Bjelostjenčevu (napitne popevke, paroenia) i u Voltigijinu (napitne popevke, canzoni di brindisi, Zutrinklieder).

NAPITANE, n. nom. verb. od 1 napitati. U rječniku Belinu (napitanje, cibamento, il cibare) i u Stulićevu (cibus, cibatio, nutrimentum, pabulum). Vrhunaravno pokrjepljenje i napitanje i blaženstva, koje ima doći, slatko okušenje. B. Gradic djev. 112. Po komu.... duhovnu slatku napitanju i naslađenju veće čovjek na nebu negoli na zemlji opć. duh. 69.

1. NAPITATI, naptam, pf. nahraniti. Od napitati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikačinu (naptati, dati jisti, pavez, [sic!], cibo, — naptan, cibatus, pastus), u Belinu (saziare, satollare, — naptan, cibato), u Bjelostjenčevu (naptan, saginatus ad sufficientiam), u Voltigijinu (cibare, saginare, mästen), u Stulićevu (praebere cibum, suppeditare alimenta, alere, nutritre s primjerom iz Palmotića, koji se dafe navodi pod d, a) i u Vukovu (naptati, 1. das Kind satt füttern, saturare infante, 2. vide nahraniti sa četiri primjera iz nar. pjesama, koji se dafe navode pod c, a i pod d, a, — napitati se, sich satt essen, satis comedisse, vide najesti se s primjerom iz nar. pjes. vuk 6, 142, koji se dafe navodi pod c, b). Do xix vijeka glag. je običniji nego poslijepo; najstarije su potvrde iz druge polovine xv vijeka.

a. napitati, t. j. nahraniti, uopće.

a) napitati (bez riječce se). Ne zabivaj nagib odjeti, lačnih napitati, žejnih napojiti (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 140. Zapovida.... jednoj ženi udovici, ka ga imiše napitati i prehraniti. Kolunić zborn. 8. Ako bude lačan tvoj neprijatelj, napitaj nega. Bernardin 17. Napitaj mrućago gladom. Naručn. 94b. Da me nahranis i napitaš lačna. M. Venčanić 1, 449. Zašto ti mene takoj ne napitaš? B. Kašić nač. 36. Ribar, koji hita ribe u moru sfakojake da družinu sru napita. M. Gazarović 65. Kada te vidismo lačna i napitasmo tebe? I. Bandulavić 35a. Da duhovnik toj vrsti će ladi izmrvi kruh i napita iih. A. Kadčić 247.

Da oslobođi ní(h) od smrti i da ji(h) napita u vreme glada. J. Filipović 1, 424a. Čete ispojokjeni(h) i napitani(h) siroma(h)a neka budu družba tvoga sobeta. I. P. Lučić bit. 38. Žedna napojio, gladna napitao, a svakome dao dobar čas i vojni napitak! Vuk kovč. 121. i t. d.

b) napitati se (*refleks.*). Da se napitaju ptići. M. Marulić 51. Više se potvrda nije našlo.

b. napitati oči, t. j. *napariti ih, nagledati se.* Samo u jednoj knizi. Pokol razgledajući ga (t. j. prsten) oči napita . . . na prst live ruke postavi ga. P. Zorančić 42. Oči napitavši otidoše. 43.

c. napitati (*u pravom i u prenesenom smislu*) s dopunom u gen.

a) nahraniti (*bez riječce se*). Napitati će ňega gospodin kruha od života. Bernardin 11. I napitam tebe bašćine Jakoba otca tvoga (*iz lat.* cibabo te hereditate Jacob patris tui. is. 58, 14). Slasti jih napita (t. j. Bog). M. Marulić 124. Milosti nas svoje napitaj i napoj. 215. Molim sv. otca papu, da bi ga hotil napitati hliba nebeskoga. Letop. dukl. 14. Koji (t. j. Isus) more mir sam dati i veselja napitati. P. Hektorović (?) 120. Susresti ga će . . . napitati ga će kruha od života. M. Divković nauk. 107a. Ja ga ēu napitati tijela moga. M. Divković čud. 17b. Zašto tvoga rika koškoga kopita i cvitja razlika međe pčele napita. D. Baraković vila 362. Da ga pak napita Bog nebeske mane. jar. 43. Napitaj je (t. j. dušu) rajske piće tvoje milosti. V. Andrijašević put 347. I tebe ēu napitati brašna svakojakoga. Nar. pjes. bog. 55. Dosta sam je (t. j. sabљu) krvi napojio i junačka napitao mesa. Pjev. crn. 137a. Crne ēu te krve napojiti, a junačka mesa napitati . . . Sad sam sablj Božju riječ duc: kogagode sretem u susreći, crne ēu je krve napojiti, a junačka mesa napitati. Vuk rječ. (iz nekakvih nar. pjesama). — Katkad s prijedlogom od: Jošte ga napita od nebeske mane. M. Vetranić 2, 217. Kad od pet hlib i dvih rib pet tisuć napita ljudi. F. Gavinić cvit 116b.

b) napitati se (*refleks.*). Smiluj se na nas, jer smo se dovoljno napitali sramote; dovoljno se napitala duša naša ruga od ponosijeh i sramote od oholijeb. D. Daničić psal. 123, 3—4. Nijesi li štogod zadobio, da se gladni mesa napitamo? Nar. pjes. vuk 6, 142.

d. napitati (*u pravom i u prenesenom smislu*) s dopunom u instrum.

a) *instrum. je sam.* I manom te pak napita. D. Baraković jar. 49. Napitaj ňih ovim mlíkom i medom. I. Bandulavić 290b i L. Terzić 210. Tva vlas . . . izraelski puk napita doletjelom s neba manom. G. Palmotić 3, 132a. Kojizim (t. j. učenicima) pod dvi vrste put dade i krv, jeda bi dvostrukim bistvom svakoga napitao čovika. I. Ančić ogl. 40. Kruhom tužnih napito bi. P. Kanavelić 24. Bog ga napita u pustini prisladkom manom. I. Đordić salt. 222. Koňe svoje napitao sitnom travom djetelinom. Nar. pjes. bog. 230. Andeoskom jistbinom napitao si puk tvoj. J. Filipović 1, 433a. Evo ja ēu napitati puk ovi pelinom. P. Knežević osm. 162. Ľudska telesa . . . pićami poganijem napitana nezdravijem se napune sokom. B. Zuzeri 423. Nijesi mi koňa napojila, napitala bjelicom šenicom . . . Ti izidi meni na bijegu, na široko na poje Zečevo, da junački život dijelimo, crne vrane mesom napitamo i dolinu krv natopimo. Vuk rječ. (iz nekakvih nar. pjesama). Brže pravi šerbe medovinu, čim možemo napitati d'jete.

Nar. pjes. hörm. 1, 278. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Da je duša ovijem ultijem . . . obradovana i napitana. B. Gradić duh. 70.

b) *instrum. je s prijedlogom s.* Nisi me s tušćinom žrtev tvoje napital. Proroci 48. S malijemi hljebcijem napita mnozijeh (t. j. knigama). B. Kašić per. 86. Ostane naša vođa napitana s kripostima, z dobrim odlukama. M. Zoričić osm. 145. Moga bi se i s ovizim (t. j. knigama) služiti za napitat svoju dušu s kruhom duhovnim. 146. Hoćeš me s tobom istijem napitati. L. Radić 22. Napitan i napojen . . . s tilom i s krvju živom Isukrstovom. I. P. Lučić razg. 97.

e. *Neobično je složen glag. napitati u primjerima:* Od glada (t. j. u gladu, gladne) vas svijeh napita. M. Vetranić 1, 850. Napita ňih iz sala od pšenice (iz lat. cibavit eos ex adipe frumenti. psal. 80, 17). B. Kašić rit. 349.

2. NAPITATI, nápitati, pf. pitajući doznati, naći. Od na-pitati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (erfragen, exquiri, explorō). Da smo za dugo raspitivali i tražili, bole ne bi se mogli napitati i naći (t. j. nas dvojica jedan drugoga). D. Obradović bas. 379. Ljudi poslani od Kornilija napitavši i našavši dom Simonov stadoše pred vratima. Vuk d. ap. 10, 17. Kad uđe u grad, napita i dvor zlatnih paunica. Nar. prip. vuk 24.

NAPITAVATI, napitavam, impf. prema pf. 1 napitati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (napitavam, sagino ad sufficientiam) i u Voltigijinu (napitavam, s. v. napitati).

NAPITI, nápjém, pf. potionare, propinare. Ima i napiti se (*refleks.*). Od na-piti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5 (sa promjenom značenja). U rječniku Mikaljnu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stuličevu i u Vukovu (vidi dale). Najstarija je potvrda u Bernardina (vidi pod b, a).

a. napiti u akt. i pas.

a) napiti, t. j. napojiti.

aa) u akt. Vični te odije i žive, ku t spravi, vodice napije. I. Ivanišević 12. Pokle te, sinko moj, nimam čim dojiti, gorkimi suzam i ja ēu te napiti. Oliva 48. Da napiješ tri srpske vojvode. Ogl. sr. 490. Vi gladnoga nijeste na, eli, a žednoga nijeste napili. Nar. pjes. herc. vuk 311. — *Ovamo se mete i primjer:* Eto t' tijelo svoje daje i krvju te (stamp. ti važada griješkom) svom napiji. A. Vitalić ost. 56.

bb) u pas. napit kao napojen, pijan. Rikardo . . . napit i zaspan svuće se i hoće da se na postelu privali. A. Kanižlić utoč. 69. Cara iza većere napita . . . odnosno na postelu. kam. 253. Kako se običaje napitim Ľudma dogadati. E. Pavlić ogl. 21. Drugi se pak podrugivase govoriti, da su napiti. 637. A pak da se i doskita pravda strta il' napita, na koju bi korist bila? V. Došen 65a. Bija si sinoć malo napit. J. Grupković.

b) napiti, t. j. nazdraviti u pravom smislu; vidi napijati pod a, b. U rječniku Mikaljnu (napiti, napijati, zdravice činiti, propino), u Belinu (napiti tkomu, bere alla salute di qualchuno, — napiti zdravicu, u zdravje, far brindisi a uno e invitario bere), u Bjelostjenčevu (napiti komu zdravicu ili nakloniti, salutem alicui propinare s. v. napijam), u Voltigijinu (napiti s. v. napijati), u Stuličevu (napiti, salutem alicui propinare, — napiti u zdravje ili zdravicu komu s naznakom, da se nalazi u Gundulića) i u Vukovu (zutrinjen, propino).

aa) uopće. Ako ne umije napiti, a on umije popiti (*bice nar. poslovica*). M. Pavlinović razl. sp. 404. Više se primjera nije našlo.

bb) napiti kome. (*Aleksandar*) tom časom napi Roksandi. Starine 3, 324. Zagrlji ovu času, kojom ti napi ovi jagačac. V. Andrijašević dev. 8. Napij skladnoj u besjadi Žubislavi, moj ljubavi. A. Gledević 168b. Ter mi kupom napio (t. j. *kralj*) Barbari, mlađoj djevojci. Nar. pjes. bog. 39. Sva ova mutež ulita je u času od smrti, obidi je, napi nome ovem svijetu. B. Zuzeri 331. Kako komu napiješ, onako će ti i otpiti. Nar. posl. vuk 126. Vi mene (*bice mjesto meni*) napiše u moje zdravje. Nar. pjes. herc. vuk 353. Stari svat od svatova . . . napije starom svatu od doma ovako. Vuk kovč. 69. Koji piće, svaki noj (t. j. *djevojci*) napije. Nar. pjes. istr. 2, 73.

cc) napiti s objektom.

aaa) napiti koga ili što. Samo u primjeru: Sinoć za većerom napil mi je (t. j. *Aleksandar*) twoju kćer i vsu Indiju. Starine 3, 295.

bbb) napiti času, bokal. Imam odlaziti i času s čemerom napitu popiti. A. Knežović 175. On . . . svakomu po jedan bokal napio i svakomu opet, koji nemu napili, otpio. Z. Orfelin 36. Kome će ovu času nazdraviti? Ako ču je napit po starještvu, napiću je starom Jug-Bogdanu. Nar. pjes. vuk 2, 310.

cc) napiti zdravicu, sreću, slavu. Ako bi napio zdravicu. P. Posilović nasl. 114a. Kad mi dadu zlatni pehar vina, da napijem sreću za udaju. Nar. pjes. vuk 1, 395. A još nije ni slave (*mislj se: krsno ime*) napio, a zaista ni metanisoao. 2, 94. Ja sam popil moju kupicu i napil sam zdravicu mojemu pajdašu. Nar. pjes. istr. 3, 11.

dd) napiti u zdravlje, za zdravlje, u slavu. Prode zdravica, i u zdravje kraljevića vjerenice napi slavni Vladislav je časom zlatnom sred desnice. I. Gundulić 415. Od gospode času privatio te napio u slavu Božiju. Nar. pjes. vuk 2, 99. Dvojica mu napili za zdravlje, pa su treću času nemu dali. 3, 191.

ee) napiti zdravjem. Samo u primjeru: Čto je toj neg' napit zdravjem, a pak dati čefer ijad popit, neka me potrat? H. Lucić 202.

c) nazdraviti u prenesenom smislu, t. j. odrediti, namijeniti; vidi napijati pod a, c. Krvav si narodu človičanskому, komu si napio svojimi nagovaranji smrte otrovi (*govori se davolu*). B. Kašić rit. 368. Oloferne . . . strašan dar napije, ako grad ne dadu. Đ. Baraković jar. 76. Sva ta proklijanja doistinje se svrh nih, kako bijahu sebi napili (t. j. sami su rekli, neka im se to i to dogodi, ako ne govore istinu). Blago turl. 2, 187.

b. napiti se u obilnoj mjeri. U rječniku *Mikaliniu* (napi se, piti, bilo, poto), u *Belinu* (bere o bevere), u *Voltižijinu* (sbevezzare, volltrinken), u *Stulićevu* (bibere, potare s primjerom iz *Hektorovića* 36: Kad jedro napeše, htise se napići, — napići se do voje, sitim explore) i u *Vukovu* (napići se n. p. vina, rakije, vode, sich volltrinken, inebrior).

a) uopće. Kada izvedeš vodu iz stine, napijet se vse mnóstvo i dobitak nih. Bernardin 48. Dajte menje malahnio vodice u sudu, da se napiju. N. Ranina 52a. Napih se, brate moji, i jabuku primih. M. Držić 50. Prihodit na vodu . . . jedga napijet se, opijeti se jako oti vina. Starine 11, 192. Siluje drugoga, da se napije zališno. B. Kašić zrc. 120. Žedan sam, napi bi(h) se. J. Filipović 1, 26b. Iz koje (t. j. čase) . . .

imaju napiti se svi grišnici. F. Lastrić test. 108a. Našavši vodu sađe s koňa, da se napije. A. Kačić razg. 80. Odide u najблиžu krčmu, da se napije. M. A. Režković sabr. 27. Prvje nego umru, da se zajedno napiju, da jedno drugom nazdravi. M. Zorić zrc. 5. Gost s gostom najide se i napije, naigra se i napiva. B. Leaković gov. 61. Napij mi se, brate Božo. Nar. pjes. vuk 1, 97. Zvao bi(h) te, da se napijemo. 2, 481. Da rucičamo, da se napijemo, da na gradu vrata otvorimo. 2, 503. Donesi mi vode iza gore, da s' umijem i da se napijem. 3, 553. Daj mi malo vode, da se napijem. Đ. Danić sud. 4, 19. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu je grijeskom uz glagol izostavljena riječa se: Kad oni, koji tako napiju, nisu naučni vazda oli često upadati u piganjanovo. A. Kadčić 250. Vidi primjere iz istoga pisca kod napijati pod a, a.*

b) s dopunom u gen.

aa) u pravom smislu. Ne bi se napiio nigdje vode, ako ne bi bila bistra. Zborn. (1520) 15a. Voda . . . slatka bi, i more svak je se napiti. M. Marulić 23. A vam, martolosi, krvi se ne napit! H. Lucić 250. I napije se one vode. M. Dživković bes. 16. Britki mače . . . moje krvi sad napij se. G. Palmotić 1, 229. Što išteš . . . napići se vode mutne. M. Radnić 322b. Ozdravi, kad se napi vode iz one posude. A. Kanižić utoč. 308. Napi se u Vrbovoj zdencu (t. j. car Josip). M. A. Režković sat. 120. Vaļa da se fitili dobro loja napiju. J. S. Režković 391. Da se rujna napijemo vina. Nar. pjes. vuk 3, 237. Napije l' se ko Vuke i najede l' štuke, ostade u Vukovaru. Nar. posl. vuk 191. Čizme kupi i napij se piva. Nar. pjes. hörn. 1, 167. i. t. d. — *U ovom primjeru stoji pred gen. prijedlog od: Od bistro vodice ne će se napiti (t. j. grlica).* G. Držić 412.

bb) u prenesenom smislu. Truda se napih sit i tužbe, vaj meni, a vode ne okusih. M. Vetranić 2, 114. Razuma se rajskega sit napi. V. Andrijašević put 366. Više se primjera nije naslo.

c) s dopunom u instrum. Samo u primjeru: Mnogi umru na priječac, jer se lakomo napiju nezdravom vodom iz jezera. S. Lubiša prip. 63. — *Nepouzdano.*

NAPITNICA, f. zdravica, nazdravica (kad se napija). U rječniku *Bjelostjenčevu* (napitnica, zdravica, propinatio) i u *Stulićevu* (napitnica, nazdravica s naznakom, da je iz *Bjelostjenčeva rječenj*). Odabra najvjestejšega starog svata, koji u prste i u dlaci zna sve starosvacke obrede, svatovske napitnice i uz svaku času dotičnu pjesmu. V. Vrčević niz 251. Opet se započne jesti i piti i svatovske se pjesme za trpezom uz napitnicu pjevaju. 257. *Govori se u Lici (s naznačenim akc.).* J. Bogdanović. — U *Popovićevu* je rječniku zabilježeno značenje: Trinkled (t. j. počasnica), koje se ne čini pouzdano.

NAPITNIK, m. isto što napijač. Samo u rječniku *Bjelostjenčevu* (napitnik, napijavec, propinat), i u *Stulićevu* (napitnik, napijalac).

NAPITOST, f. stanje, kad je tko napit. Samo u *Popovićevu rječniku* (Trunkenheit).

NAPÍVKA, f. isto što napitnica. Samo u *Vukovu rječniku* (Trunkspruch s naznakom, da se govori u Siňu).

NAPJEV (s takvijem se akc. govori), m. način pjevanja. Između rječnika samo u Šulekovu řem-hrv. (napiev, Arie, Melodie) i u *Popovićevu* (napiev, Gesangsweise, Arie). Al' drhće joj glas

groca b'jela pa joj napjev vele mio kvari. Osveta, 1, 53. U novijoj je knjževnosti to posre obična riječ.

NAPJEVATI SE, napjevam se, pf. o pjevanju u obilnoj mjeri. Od na-pjevati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (satis canere) i u Vukovu (sich satt singen, satis cecinisse s primjerom iz neke nar. pjesme: I u kolu pjesam' napjevaju). Uzmi gusle ta se i napjevaj. A. Kačić razg. 2. Gost s gostom najde se i napije, naigra se i napiva. B. Lešković gov. 61. Nek se moja naveseli majka i sestrice kola naigraju i u kolu pesme napjevaju. Nar. pjes. vuk 1, 246. Želja sam se kola naigrati i u kolu pjesme napjevati. Nar. pjes. vila (1868) 673.

NAPLAČIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Imenik (1906) 446. Biće izvedeno od osnove imenice naplatak, dakle je Naplačić mjesto Naplatić.

NAPLAĆAN, naplačna, adj. onaj, koji je na placi, koji prima plaću. Samo u Jambrešićevu rječniku (mercarius, za plaću najet, najmeni, naplačni, u lat. dijelu).

NAPLAĆAĆE, n. nom. verb. od naplačati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (naplačaće, naplačenje, exsolutio, persolutio, contentatio).

NAPLAĆATI, naplačam, impf. prema pf. naplatiti. U rječniku Belinu (naplatiti se, naplačam se, riuborsarsi), u Bjelostjenčevu (naplačam, ex-solvo, persolvo, contento), u Jambrešićevu (naplačam, exsolvo, u lat. dijelu) i u Voltigijinu (scontare, bezahlen). Nut malom što stvari slu-gam Bog krilati naplača službu i trud. D. Zlatarić 79b. Pčele . . . gospodaru svomu, koji nima pribivališće dade, blagodarnu kiriju s me-dom i voksom naplačaju. I. Jablanici 157.

NAPLAĆEĆE, n. nom. verb. od naplatiti. U rječniku Mikaliniu (naplaćenje, compensatio, retributio, renumeratio), u Belinu (naplaćenje, scontamento, lo scontare, — ricompensazione, supplimento al mancamento d' una cosa), u Bjelostjenčevu (naplačaće, naplačenje) i u Stulićevu (remuneratio). Od naplaćenja desetin, ke crikvam dužne jesu. Š. Budinić ispr. 142. I ako nih trudi želiš naplatiti, naplaćenje budi moći ti služiti. I. T. Mrnavić osm. 101. Da bi povraćenje ili naplaćenje tude stvari bilo na štetu duše drugoga. I. Grlić 69. Da ćeš lubezivo prijati ovu moju knigu za malahnko naplaćenje one velike i prizamirne ljubavi tvoje. A. d. Costa 2, iii/iv. S naplaćenjem od svega potroška. 2, 53. Od smaňača, koje se čini po pravom i do-stojnomu naplaćenju (iz lat. de diminutione, quae fit per iustum compensationem. M. Dobretić 383.

NAPLAĆEVATI, naplačujem, impf. isto što naplačivati (vidi tamo).

NAPLAĆICA, f. plaćica, mala plaća. Samo u Jambrešićevu rječniku (mercedula, plaćica, naplačica, mala plaća, u lat. dijelu).

NAPLAĆIVĀNE, n. nom. verb. od naplačivati. Između rječnika samo u Vukovu (das Eintreiben, exactio, — das Vollendszahlen, exsolutio). I od naplačivanja tko ne da dobrovođno, li gre pristavu deseto. Statut. pol. 273.

NAPLAĆIVATI, naplačujem, impf. prema pf. naplatiti. Ima i naplačivati se (refleks.). U rječniku Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi date). Najstarija je potvrda iz xv vijeka, u kojoj je naplačevati (vidi pod c).

a. plaćati, isplačivati. U rječniku Vukovu (bezahlen, exsolvo).

a) u akt. i pas. Vi meni po vašoj pravici naplačujete (iz pisma pisano ga god. 1700). Starine 12, 27. Ovi harač ili porez . . . naplačuje se. S. Rosa 102a. Tim se dvojim naplačuju trudi. J. S. Rešković 180. Zgoda dug i do sto godina naplačuje. Nar. posl. vuk 88. Namjera dug naplačuje. 189.

b) naplačivati se u recipr. značenju, t. j. isplačivati, namirivati jedan drugoga. Samo u Vukovu rječniku (naplačivati se, sich berechnen, exsolvare mutua debita).

b. izgoniti, t. j. silom nagoniti koga, da što plati. U rječniku Vukovu (eintreiben, exigo). Oglove gorje, nego kad Turci krvarinu naplačuju . . . kako se ne stide od ljudih ovako žestoko krv naplačivati. J. Filipović 1, 459b. Kojo bi (t. j.) slali desetine naplačivat oli kojigod posao opraviti. S. Rosa 68a. Ter Turcima vade oči crne, naplačuju starinske dugove od Kosova i prijed Kosova. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 267.

c. naknadivati (u akt. i pas.). U rječniku Stulićevu (naplačivati, naplatiti) i u Daničićevu (naplačevati — dake s -e mjesto -i, compensare s primjerom, koji se ovđe navodi na prvom mjestu). Ja hoću . . . onej dukate sebe naplačevati odš negova děla (iz xv vijeka). Mon. serb. 501. Na Mjetu se ukradena rogata stoka naknadila desetoro . . . u drugim se opština svaka pohara ili pokrađa naplačivala četvoro. Đ. Daničić istor. 307. I popašu naplačivo skupno. Osvetn. 5, 126.

d. naplačivati se, t. j. uzimati naplatu (u značenju te riječi pod 1). U rječniku Vukovu (sich bezahlen lassen, exigo). Ovamo bi mogao ići primjer: Naplačuje se svaki (t. j. trgovac) na svojoj robi. M. Zoričić aritm. 103.

e. Ne razabira se značenje u primjerima: Ne (t. j. smrti) uspomena u jedan čas naplačuje ljubav, koju imamo svijetu. M. Radnić 328a. Prženo sviško meso prekrsti (t. j. gostoničar) tudim imenom, stavi mu u jelovniku visoku cenu i naplačuje ga, kao da je u Pešti. M. Đ. Miličević medudn. 34.

NAPLAĆNIK, m. Samo u rječnicima, i to u Voltigijinu (pagatore, Ausbezahler, — dakle onaj, tko isplačuje), u Bjelostjenčevu (naplačnik, publicanus, t. j. državni zakupnik) i u Stulićevu (publicanus). — Sasma nepouzdano.

NAPLAKATI SE, naplačem se, pf. satis superque flevisse. Od na-plakati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (naplakati se, izplakati se). Naplačite se, plakali vazda! M. Držić 247. Kada li se biša sita pokornica naplakala. A. Kačić razg. 17. Dozva, posli nego se naplaka, prida se mladića. kor. 183. Kada se je kralju naplakao, lipo svoju čerku obukao. F. Radman 30. Ona ciknu tužno, žalovito, kod majke se grozno naplakala. Nar. pjes. juk. 466. Kad se gospa naplakala bješe. Nar. pjes. petr. 2, 262. Te ćeš, pošto se naplačeš, skršiti jaram negov s vrata svojega. Đ. Daničić 1 mojs. 27, 40.

NAPLANINOVATI SE, naplaninujem se, pf. satis superque ,planinka^t (t. j. gospodarica) fuisse. Od na-planinovati; samome planinovati možda i nema potvrde. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAPLASTITI, naplastim, pf. sadjesti u plast. Od na-plastiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: U samaluku ili gdi drugdi naplašeno sijeno. I. Jablanci 107.

NAPLAŠIT, adj. plašiv. Samo u primjeru: A on je naplašit i tanke naravi, može ga privratišit jedan lis na travi. M. Vetranić 2, 247.

NAPLAŠITI, naplašim, pf. nadrškati. Od naplašiti (*sa promjenom značenja*); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjerima: I to nemu dosta ne bijaše, na nulovske hrte naplašio. Hrv. nar. pjes. 1, 115. On potječe okovane crđe, a naplaši dvje haždaje svoje. 1, 151. Pjesme, iz kojih su ovi primjeri, obje su „iz Luke na Šipanu“, ali ne od istoga pjevaca.

NAPLAT, m. dorsum pedis, obstragulum. Od na-plat; drugi je dio od istoga korijena, koji je u platica (t. j. daska), platina (t. j. cjeđanica), opłata, po(t)plat, splata; ali je teško naći osnovno značenje svim tim rječima.

a) gorni dio noge (upravo stopala). U rječniku Popovićevu (Fussrücken). Náplat (tako je zabižen akc.), gornja strana noge, koja odgovara poplatu; govor se u Imoskom. M. Pavlinović. Govori se i u Bosni (oko Duvna). Zborn. za nar. živ. 4, 257. Ima i u Šulekovu rječn. zn. raz. za lat. dorsum pedis, ném. Fussrücken.

b) onaj dio cipele (čizme), koji je nad naplatom u noge. U rječniku Belinu (tomara, la parte di sopra della scarpa), u Stulićevu (obstragulum s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu (Oberleder am Schuh). Náplat (tako je zabižen akc.) gorni dio crevje. L. Zore paletk. 170, 213.

1. NÁPLATA, f. plata, isplata. U rječniku Stulićevu (remuneratio) i u Vukovu (Betreibung, exactio s primjerom iz nar. posl. vuk 294: Star dug nova naplata; akc. je zabižen náplata i náplata). Do naplate ne ima bojega trga. Poslov. danič. Koje (t. j. dobrodeteli) ovog sveta bez naplate ostaju. J. Rajić pouč. 1, 21b. Naplata troškova, Ersatz der Kosten, rifusione delle spese. B. Petranović r. kn. 73. Sila je imovnih zakona, da dosude materijalnu naknadu ili naplatu. M. Đ. Milićević škol. 82. Možda ide ovamo i primjer: Na čas ti naplata, i uzmi najbrže crevje s dva poplata. N. Nalešković 1, 277. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za ném. Eintreibung, Rückzahlung (z. B. von Vorschüssen), Rembours-Ersatz, tal. esazione, rimborso.

2. NAPLATA, f. isto što naplat pod b. U rječniku Belinu (tomara, la parte di sopra della scarpa) i u Stulićevu (obstragulum). Na dobroj naplati zao podplat. Poslov. danič. U južnijih čakavaca: náplata, gornji dio obuće, što stoji nad nogom. Slovinac (1882) 187. — S tom će rječju stajati u svezi: náplata, t. j. spredni i stražni dio košuće odozdo do pasa. L. Zore paletk. 110, 229.

3. NAPLATA, m. muško ime (prezime) Splečaninu zabiženo u lat. ispravi xi vijeka. F. Rački docum. 77.

4. NAPLATA, f. Ne razabira se značenje u primjeru: Tko li te doveđe, zla naplato, ovdje? (govori prijatelj prijatežu u sali). M. Držić 21.

NÁPLATAK, náplatka, m. jedan od lukova, koji sastavljaju krug oko točka, gobela. Od istoga korijena, koji je u naplat (vidi tam). U rječniku Mikajinu (naplatak od kola, absis, absidia), u Stulićevu (naplatak od kola, absis) i u Vukovu (Radfelge, absis, curvatura rotae). Ide kao kolo bez naplatka. Nar. posl. vuk 96. Osvoline nihove (t. j. točkova), glavčine, naplaci i paoci, sve ljije liveo. Đ. Daničić 1 car. 7, 33. Naplaci im

(t. j. točkovima) bijahu visoki. jezek. 1, 18. S oba predna točka otpao joj po naplatak. M. Đ. Milićević zlos. 192.

NAPLATAN, naplatna, adj. onaj, koji pri-pada naplati (u značenju te rječi pod 1). Samo u Popovićevu rječniku (naplatni, Lohn-, ent-geltlich).

NAPLATAR, naplatara, m. čovjek, koji pravi i prodaje naplatke. S. Pelivanović.

NAPLATITELJ, m. onaj, tko naplaćuje. Između rječnika samo u Jambrešićevu (naplatitelj, remunerator, u lat. dijelu) i samo u primjeru: Dobrostivi svakoga izgubljenja naplatite. I. Velikanović prik. 58.

NAPLATITELICA, fem. prema masc. naplatitelj. Samo u Jambrešićevu rječniku (naplatite-lica, praematrix, u lat. dijelu).

NAPLÁTITI, náplátiti, pf. isplatiti, naknadi-ti, nagraditi . . . Od na-platiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U svijem rječnicima osim Vranićeva i Jambrešićeva (vidi dače); — u Voltigijinu sa značenjem sasma nepozdanim; soprappagare, aufbezahlen t. j. doplatiti, nadoplatiti). Najstarije su potvrde iz xv vijeka (vidi među primjerima pod c).

a. platiti, isplati; vidi naplaćivati pod a. U rječniku Bjelostjeničevu (naplatil sem s. v. na-plaćam, — naplačen, exsolutus, persolutus, contentatus) i u Vukovu (voll auszahlen, exsolvo, cf. platiti s primjerom iz neke nar. pjesme: Al ti potkov naplatiti ne ču).

a) u akt. i pas. Da moj dug naplatim. M. Vetranić 2, 94. Vojan je isprositi pristava, ki ga naplati. Statut poj. 275. Neka se to dugovanje naplati od moje kuće (iz pisma pisano-ga g. 1681). Starine 11, 136. Svaka, koja imadijaše, biše mu prodana, da se dug naplati. S. Margitić fala 280. Da se dug kraljevski naplati. F. Lastric od' 282. Mojaš neća, da ima koji dan ustrpljenje, da bi mu sve poštено naplatio. 283. Gospodine, nemoj mi učiniti po grisih mojih i po nepravdah nemoj naplatiti meni. A. Kanižić bogoljubnost 517. Dobro joj se naplati nadnica. M. A. Režković sat. 120. Te mu mlada čedo naplatila. Nar. pjes. vuk 2, 20. Ne bi li nam najam naplatila. Nar. pjes. juk. 415. — Ovamo se meće i primjer: Svakoje obećanje tko što bude obećati, dokole toj ne naplati, zvat može se dugovanje. A. Sasin 175a.

b) naplatiti se u recipr. značenju, t. j. is-platiti, namiriti jedan drugoga; vidi naplaćivati pod a, b. Samo u Vukovu rječniku (naplatiti se, sice berechnen, invicem solvere debita).

b. Potvrde prema onima kod naplaćivati pod b. U rječniku Vukovu (naplatni, eintreiben, exigo: dužan mi je nešto, pa ne mogu nikako da naplatim). Jakov naplativši dobro svoju putnину kako od Mačvana, tako i od šabačkih Turaka, vrati se s vojskom k Biogradu. Vuk dan. 3, 207. Birtaš misli: ovaj je sad pijan, naplatiće mu koju holbu više. nar. posl. 14. Sad knez naplati od Pavla pare i preda ih Nikoli . . . Petar mi se žalio, da mu je nekakav ortak novce naplatio i s njima pobegao u Tursku. M. Đ. Milićević u Ivezovićevu rječn. — Ima i u Stulićevu rječn., ali kao refleks. (naplatiti se, consecutari debita, debitum exigere).

c. naknaditi, namiriti u akt. i pas.; vidi naplaćivati pod c. U rječniku Mikajinu (naplatiti, vratiti, penso, kompenso, rependo, retribuo, remunero, — naplačen, compensatus), u Belinu (naplatiti, rimborzare, rimettere il danaro a chi

l' ha pagato per noi, — naplatiti štetu, rifare i danni), *u Stulićevu* (naplatiti, compensare, retribuire, remunerari) i *u Daničićevu* (naplatiti, compensare sa dvije potvrde iz xv vijeka i s jednom iz xvi). Ods druge polovice, što je pristojalo Mihailu, da se ima naplatiti pršćija Anuhle (iz xv vijeka). Spom. sr. 2, 120. Ako li . . . veće što budu uzeli, opet da imam naplate (iz xv vijeka). Mon. serb. 484. Jer štetu pak more, gdi hoće, naplatiti. N. Dimitrović 10. Inako ne može grijeh se naplatiti, neg' da sin tvoj, Bože, bude za n umruti. N. Nađešković 1, 143. Za kih imenovanih dukat Juraj Žebić da se ima iz naših prihodiš naplatiti (iz xvi vijeka). Mon. croat. 263. Ar je mene zevsema zadovoili i naplatili (iz xvi vijeka). 294. Bogoljubnost od principa privredoga sve će blagodarno naplatiti. M. Bijanković 151. Ovo je žena (t. j. Marija), prve žene mnoge štete ka naplati. J. Kavanin 519b. Tko ne može . . . štetu drugom učinenu naplatiti ili tudu stvar povratit. I. Grlić 69. Ne samo da se ono vrati, što je uzeto, nego dvostruko da se naplati. A. Baćić 117. Dužan je naplatiti mu svu štetu. 129. Naplatio jo jošter dvostruko grike svega svita (t. j. Isus). F. Lastrić test. 202b. Jedali bi s time naplatili i zadovoili blagodarnosti twojoi? A. Kanižić uzr. 82. I zato se on (t. j. srđitko) sam digne, krivca svoga da dostigne, da učini sam osvetu i naplati srca štetu. V. Došen 198b. I po суду od pravice sam (t. j. Bog) naplati sve krivice. 198b. Uvuče ga u svoju secklarnicu, da mu ne-govu štetu naplati. A. T. Blagojević khin. 38. Twoji će se naplatiti trudi, ako radiš što se većima može. M. A. Ređković sat. 180. Tražio, da mu se žito naplati, sabr. 71. Nastoj izmijeniti i naplatiti sva pogrdjenja, sve neharnosti i bezakonja učinena srcu prisvetomu. I. M. Mateić 266. Nek naplate (t. j. Turci) odavne krvine, koje Srbu čine bez izmine. J. Krmpotić pjes. 10. Da se trud i trošak ne-gove radnje naplatiti može. P. Bolić vinod. 1, 266. Malo će proći sluga tvoj preko Jordana s carem; a zašto bi mi car tako naplatio? Đ. Daničić 2 sam. 19, 36. Navrani se devojčica diñe brati, bob zobati . . . ja je čekah i dočekah ter uhvatih devojčicu i držah je c'jelju nojcu i naplatih bob i diñe. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 439.

d. *nagraditi*. Grbom bi naplaćen za zledi za svoje. M. Vetranić 2, 134. Bog svojom milosti za toj te naplati. P. Tartaljć *u* B. Krnaruća 20b. Ono mu će gospodin Bog naplatiti vječnom plaćom. M. Divković bes. 92. I ako nih trudi želiš naplatiti, naplaćenje budi moći ti služiti. I. T. Mrnavić osm. 101. Jer ćeš biti izobilna naplaćen. M. Radnić 90a. Bog hoti . . . naplatiti obilato vas trud. A. Kaćić kor. 72. Ali od žene što siromah pati, Bog mu posli stos-truko naplati. M. A. Ređković sat. 56. Ona (t. j. pčela) tebe naplati s počela i dade ti i voska i meda. 125. Najmaća milostinica naplatiće se. J. Rajić pouč. 1, 20b. Rdavo naplaćena služba (napatis pjesmi). Nar. pjes. vuk 1, 428. Ja bi(h) ti ga (t. j. konja) poklonio, sine, i tvoju bi(h) trudbu naplatio. 2, 454. — *Ovamo bi mogao ići i primjer*: Odbi ga od sebe naplativši pogrdom oštrom trud negov. A. Kanižić kam. 18.

e. *naplatiti ili naplatiti se*, t. j. *uzeti naplatu*.

a) *bez rječice se*. Samo u primjerima: Ako si dužan uvriđene prostiti, nisi dužan twoje izgubiti, nisi dužan twoje ne naplatiti. J. Filipović 1, 458b. Oga ode u čaršiju, da naplati vola. Nar. prip. bos. 57 (t. j. da uzme platu za vola).

b) *naplatiti se*. *U rječniku Mikačinu* (naplatiti se, accipere compensationem), *u Belinu* (naplatiti se, rimborsarsi, ricompensarsi) i *u Vukoru* (naplatiti se, sich bezahlen lassen). Žudio se ončas pode naplatiti na banku. M. Držić 357. Zapovidi gospodin ne-gov, da se proda on (t. j. sluga) i žena ne-gova i sinovi i svaka, da se naplati. I. Bandulavić 181b. Imam imati od Petra sto škuda, i ne će nikakore, da mi ih vradi; mogu li toliko ih ja nemu uzeti muče ili se inom ne-govom prateži naplatiti ali ne? B. Kašić zrc. 73. Možeš reći Bogu, neka se naplati od tvojizjeste neprijete. M. Radnić 391a. Gospodar hotiše sva ne-gova prodat za naplatiti se. J. Filipović 1, 356a. Dužni su oni, kojim je šteta učinena s ljubavlju bratinskom poravnati se i naplatiti se, kako je pravo. F. Lastrić ned. 159. Dužan je sve i sam platiti ali vratiti, ako ostali (t. j. drugovi) ne hoću, pak se od njih naplatiti. I. Nenadić nauk 133. More li se ovi misnik naplatiti od ove plaće poslidne? M. Dobretić 382. Zato navale te se naplate sasvim pa otidu, kud su naumili. Vuk dan. 5, 27. Kad je kome dužan ko, od koga se ne može naplatiti. nar. posl. 248. Puštaj mene k tebe u bostanu, da ti trgam ružu do akšama, ne ču ti se naplatiti skupo. Nar. pjes. herc. vuk 6, 127.

f. *Ne razabira se značenje u primjeru*: Sada biti ćeš od svakoga željenja svoga naplaćen. Zborn. (1520) 100b.

NAPLATIVATI, naplatujem, *impf. isto što naplaćivati*. Samo u primjeru: Ejahu prišli u Kafarnaum i susreli neke ljudi, koji naplativahu dirahmu za templa. S. Rosa 101b. *Značenje je ono, što ga ima naplaćivati pod b.*

NAPLATLIV, *adj. onaj, koji se može naplatiti (isplatiti)*. Naplatljiv, iztjeriv, einbringlich. Jur. pol. termin. 148. *Drugih se potvrda nije našlo*.

NAPLATLIVOST, *f. apstr. imenica izvedena od osnove pridjeva naplatljiv*. Naplatljivost, iztjerivost, Einbringlichkeit. Jur. pol. termin. 148. *Drugih se potvrda nije našlo*.

NÁPLATNÁK, náplatnáka (biće takav ako.), m. svrđao za vrćene naplataka za paoce (u točka). M. Đ. Miličević živ. srb 2 26.

1. NAPLAV, m.

a) *isto što nanos, muž*. *U rječniku nijednom*. Gdi je naplav od muža. J. S. Ređković 219. Zrilo dubre ili naplav vadi, kog izbacuje il' na-nesu vode. 273. Naplav, Alluvion. Jur. pol. termin. 15. Naplav, Anspülen, alluvione. B. Petranović r. klj. 3. *Govori se oko Dunava u Bosni*. Zborn. za nar. živ. 4, 249.

b) *naplav, potop, diluvium*. Bjelostjenac rječni.

2. NAPLAV, *f. Budući da na Krku malo ima žive vode, to malo imućniji sejaci sazidu uz kuću zdenac, u koji navrate vodu s krova, i tu vodu zovu naplav*: Moja gušterna jima lipu naplav, t. j. u nju dolazi mnogo vode. *U Dubašnici na Krku*. I. Milčetić.

3. NAPLAV, *adj. podosta plav*. *U rječniku Mikačinu (ali ne na svome mjestu po ažbućnom redu, nego s. v. poplav, t. j. malo plav, aliquanto flatus), u Belinu (biondetto, aliquanto biondo) i u Stulićevu (naplav, plavjahan s naznakom, da je iz Belina rječni)*. Za ovijem dohode drugi (t. j. dubi) maňi, slabijom masti i lagahnijom upengani, tere paka naslijeduju i još maňe (stamp. maňi) svjetlijii u sebi i naplavi (govori se o sli-kama s različnim drvećem). B. Zuzeri 155.

NÁPLAVA, f.

a) isto što 1 naplav pod a. Samo u Vukovu rječniku naplava, naplavak, ono, što voda gdje nanese te kako mjesto naplavi, alluvio).

b) isto što poplava, povodan. U rječniku Belinu (allagamento, inundatione) i u Stulićevu (naplava, naplov). Možda ide oramo i primjer: Gdi bi bilo vodenih naplava, od njih pomoći jest lивадам здрава (k tome тумачење у прози: Gdi bit more, livate se naplavljaju). J. S. Rejković 125.

NÁPLAVAK, náplavka, m. isto što naplava pod a. Između rječnika samo u Vukovu (naplava, naplavak) i samo u primjerima: Kada bi travu jurve za tuliko izrasla bila, da bi njoj naplavak mogao nauditi. I. Jablanci 96. Važa čekati, dok jošte prije kosište kiša padne, koja hoće travu od naplavaka oprati. 110.

NÁPLAVCI, Naplavaca (ili možda Naplavaca?), m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan u okružju sarajevskom, drugi u bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NÁPLAVICA, f. isto što naplava pod b. Samo u Stulićevu rječniku (naplavica, naplov).

NÁPLAVINA, f. isto što naplavak. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.

1. NÁPLAVITI, náplavím, pf. nanijeti (o vodi, kad što nanese). Od na-plaviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Popovićevu (anspülen). Ono, što voda gdje nanese te kako mjesto naplavi. Vuk rječn. s. v. naplava.

2. NÁPLÁVITI, náplavím, pf. plavo obojiti. Od na-plaviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Popovićevu rječn. (blau färben).

NÁPLAVJETI, naplavim, pf. postati plav. Od na-plavjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (naplavjeti, poplavjeti).

NÁPLAVLJEĆE, n. nom. verb. od 1 naplaviti. Samo u jednoj knizi. Ako bi čovik takvo čajire kroz rukotvorstvo s vodom naplavljivao i ovako s naplavljenem od druge vrste zemaljah . . . na ne naveo. I. Jablanci 94. Od ovlaženja ili naplavljenja čajirah. 96.

NÁPLAVLIVATI, naplavujem, impf. prema pf. 1 naplaviti. Samo u dvije knige. Zatim se livate naplavuju. J. S. Rejković 305. Vidi primjer kod naplava pod b i prvi primjer kod naplavljenja.

NÁPLEČAK, náplečka, m. dio odjeće, koji stoji na plećima. Misnik . . . kad stavja na se naglavnik ali náplečak. I. Ančić ogl. 187. Náplečak, gospina oájeća, koju u katolika nose bratimi karmelski. M. Pavlinović. Više se potvrda nije našlo.

NAPLESATI, naplešem, pf. nabiti, nagnesti. Od na-plesati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Lupeži . . . budući ukradenjem jestivom naplesali vreće. I. Đordić ben. 186.

NAPLÉSTI, naplétam, pf. attexere, contexere . . . Od na-plesti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1, 3, 5.

a. glag. ide među one kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rječniku (anflechten, adplecto, attexo): napleti malo na taj koš.

b. o pleteštu u obilnoj mjeri. U rječniku Mičelinu (naplesti, mnogo oplesti, multum texere), u Stulićevu (plurimum texere s naznakom, da je

iz Belina rječn., ali u tome rječniku nema glag. naplesti) i u Vukovu (voll anflechten, contexto: napleo sam dosta košnica). Taki pavučine naple se vного. F. Glavinić evit 9b. Nek se sveza od slame naplete, s kima snopje po pojlu se veže. J. S. Rejković 290. I naprele jarine djevojke i naplele bijelih bječava. Osvetn. 2, 29.

c. oplesti, splesti.

a) u pravom smislu. Tri srebrna polutila napletena zlati eviti. J. Kavačić 321a. Najprvo važa . . . brzoploticu naplesti. I. Jablanci 180.

b) u prenesenom smislu kao izmislići. U rječniku Vukovu (naplesti na koga što, t. j. izmislići, potvoriti). Sad mislim, ne ćeš kazati, da su ovo Hrvati napleli. M. Pavlinović razg. 31. Više se potvrda nije našlo.

1. NÁPLET, m. štogod napleteno. Između rječnika samo u Vukovu (das Angeflechte, supertextum). Náplet je na napršnacima i terlnćima ono, što je bijelo opletena u poplat i na prste. M. Pavlinović. Napleti (pl.), ženska kosa, koja ispadala, pa se veže ibršinom i čuva; a kad je se dosta nabere, onda se prodaje. J. Belović-Bern. 88 (supl.).

2. NÁPLET, m. isto što naplat, t. j. gorní dio noge. U Mostaru. M. Milas rad. jug. ak. 153, 83. Nejasno je -e-, ali vidi riječ, koja sad dolazi.

NAPLETAK, napletka, m. isto što naplatak. Između rječnika samo u Bjelostjenječevu (nappletak kolni, absis). Naplecici u točku (odgometljaj zagonetki): Šest veprova u jednom brlogu leže, a ni jedan nije na kraju). Vila (1867) 352. — Nejasno je -e-, ali vidi riječ, koja je pred ovom. Vidi i naplotak.

NAPLETÁNE, n. nom. verb. od napletati. Samo u Vukovu rječniku (1. das Anflechten, adnexio, contextura, 2. das Verleumden, calumnia).

NAPLETATI, náplećem, impf. prema pf. naplesti. Samo u Vukovu rječniku (1. anflechten, adtexo, 2. gegen einen etwas erdichten, calumnior).

NAPLETÁVATI, naplétavám, impf. iter. glag. izveden od napletati. Govori se u Lici, i u pravom smislu, na pr. napletavati čarape, — i u prenesenom (t. j. izmišljati, klevetati), na pr. Ne moj na prave zdrave lude svašta napletavati. J. Bogdanović.

NAPLETEÑE, n. nom. verb. od naplesti. Samo u Stulićevu rječniku (plurimum texere, subst.).

NAPLIĆE, n. nom. verb. od napliti. U rječniku Mičelinu (naplitje, concursus aquae) i u Stulićevu (inundatio s naznakom, da je iz Mičelina rječn.). Posli sudnoga dneva sve zemaljske nečistoće sakupit će se u pakal . . . oh, tko je napliti grúsova i kalova! Blago turl. 2, 311. Više se potvrda nije našlo.

NAPLIJATI, naplijam, pf. isto što napliti (pod f.). Samo u Belinu rječniku (abbondare, obilovati . . . napliti, naplijem, v. g. naplija u bogastvu; inf. naplijati upravo i nije zabilježen, već samo napliti).

NAPLIJÉNTI, náplijením, pf. o plijeñeniu u obilnoj mjeri. Između rječnika samo u Stulićevu (maginas praedas facere). Dode Josafat s narodom svojim, da pokupe plijen . . . i naplijeniše, da već ne moguće nositi. D. Daničić 2 dnev. 20, 25. Da naplijeniš plijena i nagrabiš grabeža. ezik. 88, 12.

NAPLIJEVATI, naplijevam, impf. prema pf. napliti s nepravilnim -ije- mjesto -i-; t. j. naplijevati mjesto naplivati. Samo u primjeru:

Pobi ga znoj krvav, koji . . . tle pod nim pro-tegnutijem napajaše i napljevaše. S. Rosa 152b. (značenje kao da je: *natapati*).

NAPLINIVATI, naplinujem, *impf.* *prema pf.* naplinuti. *Samo u Stulićevu rječniku* (inundare).

NAPLINUTI, naplinem, *pf.* *isto što napliti.* *Samo u Stulićevu rječniku* (inundare).

NAPLITAK, naplitka, *m. upletnák, kojim se vežu pletenice u žena i djevojaka.* U Staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 7, 452. Poradi -i- ispor. uplitke.

NÄPLITI, nählijem (*jamačno je takav akec.*, *pf.* alluere, inundare . . . Od na-pliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1, 3, 5.

a) *isto što 1 naplaviti.* U rječniku nijednom. Što se tiče napliva zemlje pri rijeci, to naplivna zemlja ostaje onome, komu je naplivena (*zabilježio prinosnik iz Hercegovine*). V. Bogišić zborn. 421. Kad . . . voda bez ičijeg djela zemlju malo po malo nanese ili naplige. zakon. 17. Govori se u Požicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 199.

b) *isto što poplaviti.* Samo u rječniku *Voltigijnu* (inondare, überschwemmen) i u Stulićevu (inundare s naznakom, da je iz Mikačina rječn., ali u Mikačinu rječniku nema toga značenja, — napliven, quis obrutus s naznakom, da se nalazi u Rose, ali u Rose nema toga značenja).

c) *plinuti, razliti se.* Između rječnika samo u Belinu (sboccare, sgorgare). Ovamo važada ide primjer: Naplila je i Piva i Tara. Poslov. danič.

d) *uliti se.* U rječniku Mikačinu (napliti, mnogo vode uljeti, multum aquae influere) i u Belinu (entrar molta acqua). Koja rados naplitiće u dušu tako svetomu srcu? I. M. Mateić 71. Sva rados naplila bi u ne srce. 130.

e) *napuniti.* U rječniku nijednom. On napliven duha svetoga . . . uzigra od radosti. S. Rosa 44b. Milostju Božjom naplita. 178b. Duh sveti . . . naplio je daha svoga i Elizabetinu dušu. 181a. Zahvaljivam ti na svijeh milostih, koje su do sad iz tebe nepristano mene i sva stvorenja naplike. I. M. Mateić 297. Koje bogate poplavice izteć će iz raienoga tvoga srca i napliće ih (t. j. pobožne duše) milostima nebesnjem! 334.

f) *naći se u obilu.* Između rječnika samo u Belinu (abbondare) i samo u primjeru: I opojiš se grčilom onijem, kojijem napli to srce božanstveno. I. M. Mateić 235.

NAPLIV, *m. ono, što je naplivano, naplavljeno, naneseno.* Samo u primjeru navedenom kod napliti pod a (na prvom mestu).

NAPLIVAN, naplivna, *adj. ono, što pripada naplivu, što je u svezi s njim.* Samo u primjeru spomenutom kod riječi, koja je pred ovom.

NÄPLIVATI, naplivām, *pf. i impf.*

a. naplivati *pf.* od na-plivati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Značenje je: uplivati, zaplivati. Između rječnika samo u Vukovu (anschwimmen, natare coepi). Pak on pliva na tijelo Dunavo, naplivao i preplivao ga, uhvatio Varadinku Maru . . . pak napliva na tijelo Dunavo i prenese Maru Varadinku. Nar. pjes. vuk 1, 598. Spustih se Trebišnici na obalu . . . namjestim lijepo svoje oružje i odijelo, da ga mogu prenijeti, pa naplivam. Za nekoliko minuta već bijah na drugoj obali. M. Đ. Milićević om. 88.

b. naplivati *impf.* *prema pf.* napliti.

a) *prema napliti pod c. Samo u Stulićevu rječniku* (exundare).

b) *prema napliti pod d. Samo u primjeru:* Koja radost u srce napliva mi! I. M. Mateić 225.

c) *prema napliti pod e.* Uzdignuvši se zla godina uzavre more, i plavčiću već naplivanu valovi. S. Rosa 88a. Kojom poplavicom mir naplivaše sveto srce Jezusovo! I. M. Mateić 150.

d) *navalivati (kao voda kad navađuje).* Kad naplivaju poplavicom na tebe od svake ruke sramote, bolesti i pečali. I. M. Mateić 324. Što mu više posala napliva, to više mu vremena za nove pretiče. M. Pavlinović rad. 110.

NÄPLIVEĆ, *n. nom. verb. od napliti.* Samo u Stulićevu rječniku (inundatio, alluvies, alluvio).

NAPLOD, *m. ono, što se naplodi.* Samo u Stulićevu rječniku (fructuum copia, uberes fructus).

NAPLODAN, naplodna, *adj. onaj, koji (se čini kao da) ima cvijet na plodu.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao bot. izraz za lat. (grč.) epigynus, nem. stempelständig.

NÄPLÖDITI, naplodim, *pf. rasploditi, oploditi.* Od na-ploditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. *Ima i naploditi se (refleks.).*

a. naploditi (bez riječice se) u akt. i pas.

b) *rasploditi, ploděnem razmnožiti.* U rječniku Mikačinu (multum fructum producere), u Belinu (fruttar molto, — naploditi djecu, haver molti figliuoli), u Voltigijinu (fruttare, Frucht tragen), u Stulićevu (fertilem, ubertum esse s naznakom, da je iz Mikačina rječn., — naploditi djecu, plures filios suscipere s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu (viel erzeugen). Naplođiše to gadljivo sjeme. M. Držić 241. Nu videći (t. j. Bog) samu nemu (t. j. Adamu) da nije moći svijet napludit . . . od njegove stvori kosti ženu, druga da mu bude. J. Palmotić 121. Bog nije dao mnogoženstvo prvom čačku, da naplođi zemlju praznu. J. Kavačić 47a. Henrik . . . u kraljevstvu heretike naplodni, viru pravu izkoreni. Đ. Rapić 78. Od dvi ruke bija(h)u narodi, koje Noe (s) sinovma naplodili; prvi biše Žudije nazvani . . . drugi su se neznabozici zvali. Nadod. 7. Da je car veselje posli imao videći uzmložat, obogatit i naploditi grad Petroburg. A. Tomiković živ. 135. Koji imadu naploditi i napuniti raj nebeski, Grgur iz Varažda 43.

b) *oploditi.* Samo u Belinu rječniku (fendolare, far fecondare).

b. naploditi se, t. j. *rasploditi se.* U rječniku Mikačinu (naploditi se, razrodoti se, multiplicor), u Stulićevu (plures propagari s naznakom, da je iz Mikačina rječn.) i u Popovićevu (sich durch Zeugung vervielfältigen). Posvetio se i naplodio se kladenac ovi uljem od spasenja. B. Kašić rit. 48. Da se svit opet od zvirja naplodji (t. j. poslije potopa). A. Knežević 131. Kad se goveda tvoja i ovce tvoje napplode . . . nemoj da se ponese srce tvoje. Đ. Daničić 5 mojs. 8, 13.

NÄPLODIVATI, naplodujem, *impf. prema pf.* naploditi. Samo u rječnicima, i to u Belinu (naplodivati, naplodivam, fruttar molto), u Bjelostjenčevu (naplodujem, multiplico, multum fructifico) i u Stulićevu (naplodivati, naploditi s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NÄPLODНАЧА, *f. naplodna bilka.* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao bot. izraz: naplodnače (plur.) za lat. (grč.) epigyna, nem. stempelständige Pflanzen. Vidí naplodan.

NAPLODŠTINA, f. plod. Između rječnika samo u Stulićevu (naplodština, naplod s naznatom, da se nalazi u Mrnavića). Ostale (t. j. žene) ali imaju slavu divstva brez naplodšćine ali imaju blagoslovljenje naplodšćine brez divstva. I. T. Mrnavić istum. 68.

NAPLOTAK, naplotka, m. isto što naplatak, gobeća. M. Medić. Vidi i napletak.

NAPLOV, m. alluvio, inundatio.

a) isto što naplava pod a. Govori se u Policiću (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 199. Onamo ima i nekakvo zemljište, koje se zove Naplov. 8, 201. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Ablage, der Anfluss, die Anschütt, angeschwemmtes Land, angeschwemmter Boden, franc. terre alluviale.

b) isto što naplava pod b. U rječniku Mikaljnu (inundatio, proluvies, eluvio, eluvies), u Belinu (allagamento, inondazione), u Bjelostjenčevu (inundatio, proluvies, eluvium) i u Stulićevu (inundatio s naznakom, da je iz Mikaljina rječn.). A nigda na mista naplovi i vode . . . rad griha dohode. Đ. Baraković jar. 15. Trus ne trese nit obara, silni naplov ne zajazi (t. j. u raju). J. Kavačić 487a.

c) tijek, tok. Sta trepet od zubi, obilnih suz naplof. Đ. Baraković vila 271. Obilan bi naplov od suz, ke proljeće. jar. 109. Zahvaljam vam prez pristanka na obilnom naplovu milosti i ljubavi, ka izteče iz ove medene i prislatke rane. Michelangelo 59. Pozrite . . . glavn osklizlenu krvavim naplovom, gusto izbodenu pod trnovim krovom. I. T. Mrnavić istum. 182.

d) val; kao da je to značenje u primjeru: Maňi naplovi od vode morske . . . uzrestoše i uzdvigoše se. A. Vitalić istum. 406.

e) Ne razabira se značenje u primjeru: I ovo jest jedna stvar teška i mučna i ne može biti prez naplova od mnogostruke misli. A. Vitanjacić istum. 117.

NAPLOVAN, naplovna, adj. onaj, koji priпадa naplovu, koji je u svezi s njim. Samo u Stulićevu rječniku (inundaus).

NAPLOVINA, f. isto što naplov pod a. Između rječnika samo u Stulićevu (terra, arena et similia ab exundantibus aquis delata, exportata). Kad . . . voda bez ičijeg djela zemlju malo po malo nanese ili naplijije, ta naplovina i prostor, koji otuda postane, biva onoga, čija je i zemlja, na koju je ili kojoj je nanesena. V. Bogišić zakon. 17. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. pored riječi naplov (vidi tam). U Policiću (u Dalm.) naplovine se zovu zemje, na kojima ima naplova. Zborn. za nar. živ. 8, 199. 200.

NAPLOVITI, náplovím, pf. naplivati, naplaviti, poplaviti. Od na-ploviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod 1 i 5.

a) isto što naplivati pod a. Između rječnika samo u Vukovu (naploviti, naplivati). Koj naplovi na vodu Cetiňu pod junačkim ruhom i oružjem. Nar. pjes. vuk 1, 570. No to Ture ni slušati neće . . . pa naplovi na vodu Bojanu, on naplovi i na breg ispliva. 1, 603.

b) nagnati u vodu (na pr. koňa, da pliva). Samo u primjeru: On usede na doru konica pa naplovi doru na Bojanu. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 618.

c) isto što 1 naplaviti. Govori se u hrv. Primorju u značenju nem. anshwemmen, na pr. naplovilo livadu, — naplovilo mušta, pijeska. F. Kurelac rad jug. ak. 20, 69. Ima i u Šulekovu

rječn. zn. naz.: naploviti, nanijeti, ansetzen, an-spülen.

d) poplaviti. U rječniku Mikaljnu (inundo, irrgo), u Belinu (naploviti, allagare, inondare, — naploviten, allagato) i u Stulićevu (inundare, aquis obrere s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga piscas našao nijedan primjer). U ovom primjeru užet je glagol u prenesenom smislu: Tada Ninus naplovi Babiloniju s vojskom. D. Bogdanić 27.

NAPLOVUĆITI, naplovućim, pf. uglađiti plovuccem (kamenom). Od na-plovući; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (pumice polire).

NAPLOVUĆIVATI, naplovućujem, impf. prema pf. naplovući. Samo u Stulićevu rječniku (naplovućivati, naplovući).

NAPLAČKATI, nápláčkám, pf. isto što naplijeniti. Od na-plačkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku nijednom. Kad su Srbi Turke u Biogradu pobili i poharali, on je s Milojevom najviše naplačkao. Vuk prav. sov. 22. — Ima i naplačkati se: Da udrimo na bijele kule nekoliko posjeć poglavara, naplačkat se dibe i kadife. Nar. pjes. hörm. 1, 95.

NAPLESAN, naplesna, adj. podosta plesniv. Samo u Stulićevu rječniku (mucidus).

NAPLESKATI, nápleskám, pf. dati komedosta priušaka. Od na-pleskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (napleskati i napleskati, palma aliquem nude plurimum caedere). Govori se u Lici, na pr. Ako to još učiniš, napleskaće te po obrazu. J. Bogdanović. Isto je značenje zabilježio i M. Pavlinović: napleskati (s takvijem ake. i sa -l- mjesto -i-), zaušnicama dobro izmlatiti.

NAPLESNAV, adj. podosta plesniv. Samo u Stulićevu rječniku (naplesnav, naplesan).

NAPŁUVANIE, n. nom. verb. od napłuvati. Samo u Belinu rječniku (lo sputare).

NAPŁUVATI, náplujém, pf. conspuere, satis superque spuisse. Od na-pļuvati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. Samo u rječnicima.

a) poplavati (koga). U rječniku Belinu (spu-tacchiare uno, — napļuvan, sputato, imbrattato di sputo), u Stulićevu (napļuvati, popļuvati s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (anspelen, conspuo).

b) o pluvanju u obilnoj mjeri. Samo u Belinu rječniku (sputar molto in un istesso luogo).

NÄPNIGUŠA, f. ona, koja napiñe gušu. Samo u Vukovu rječniku (die Kehlaufblaserin, intentrix gutturis [batrachomyomachisches Wort]: napni-gušo! kreketušo! kurvinia magarico! gororio rak zabi, kad su se psovali).

NÄPNIKÜR, m. erigens mentulam. Govori se u Lici s preziranjem o kakvom momčetu, na pr. Zar se ti onog näpnikura bojiš? J. Bogdanović.

NÄPÔ (na po, na pol), adv. po pola, po polak. U rječniku Vrančićevu (napol jiden, semesus), u Mikaljnu (na po, na polovici, in medio, po sri-jedi, dimidiatum), u Belinu (naposlijep, mezzo cieco, — napospeti, dormiglioso, — napospioni, di mezza seta, — napotvoren, semiformato, — napogluh, mezzo sordo, — napopran, mezzo lavato, — naposloboden, mezzo libero, — napozrio, non maturato bene, — napomrtav, mezzo morto, — napomukli, mezzo roco, — napostar, mezzo

vecchio), u Bjelostjenčevu (na pol, na po [uz ovo je naznaka, da je „dalmatinska“ riječ], dimidiatim, — na pol, semi, na pol zdelan, semifactus, — na pol frižek, semicrudus, — na pol leta, media aetate, adulta aetate, — na pol mrtev, semivitus, semianimis, semimortuus), u Jambrešićevu (napol, semi, — napol živ, semivitus), u Voltigijinu (napo, napol, alla metà, zur Hälfte) i u Vukovu (napo, auf halbem [Wege u. dgl.], dimidia [via]: napo puta). Izadože ljudi vridni, napol bozi i nebeske čudi. H. Lucić 285. Herderan iz jednoga pade turna napol mrtav. F. Glavinić 13a. Dojde k němu ubogi jedan napol razdrt. 369a. Nevoљna majka napo mrtva . . . veoma se uzboja. P. Bakšić 177. Početi čes mislu glason napol visokin. P. Radovčić nač. 434. Karlo . . . napol mrtav biše. P. Knežević živ. 46. Jer sam napol osidio. 49. Napo izjedeno i ja i ono (t. j. magare) od muva. N. Palikuća 11. Ostaviše ga napol mrtva. 58. Svaka napast očitovanja ispovidniku napol je pridobivena. I. P. Lučić doctr. 28.

NAPOČAN, napočna, adj. tamna postaňa i značenja. Govori se u Vrbniku (na Krku): Ako se ima udelat povraz od špaga, ontrat se kupi napočni klupčić ali napočnu matasicu. Zborn. za nar. živ. 7, 807. — *Ima i adv.* napočno, kojemu je značenje: nahvalice, hotimice. Dojde kraljev sin i danas napočno tamo na jagu. Nar. prip. mikul. 16. Napočno, de industria. D. Ne-manić (1885) 62.

NÀPOD, *praepon.* isto što naniz. Od na-pod (kao ispod od iz-pod). Između rječnika samo u Vukovu (nàpod: nàpod nogu, abwärts, deorsum, cf. naniz brdo). *Ima i napoda* (kao poda pored pod, na pr. poda se): Pa ga turi negdje napoda se. Osvetn. 4, 7.

NAPODA, f. nekakvo selo u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi xiv vijeka (ali se može sumnati, je li dobro pročitano i štampano). Pri-ložismo i my . . . selo Gabrovo i selo Napodu. Glasnik 24, 254.

NAPODABLJEĆE, nom. verb. od napodablati (kojemu glag. nema potvrde). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za grč. μιμησις, nem. Nachbildung, tal. il copiare. — Vidi napodobiti.

NAPODAN, *praepon.* isto što nadno, udno. Od na-po-dan; tu je dan uzeto u obliku muškoga roda (staroslovenski bi bilo dъnъ) mjesto srednjega dno (staroslov. dъno). Obliku dan (t. j. duo) nema u ovome rječniku potvrde (i ako na str. 259b [II dijela] piše: 5 dan, vidi dno); ali u D. Rapića 15 ima: da su zakopani udan (t. j. udno) pakla. Prijedlog napodan se slaze s gen., a govori se u Pojicima (u Dalm.). Doli napodan varlače svezana. Zborn. za nar. živ. 10, 104. Napodan komina . . . sidi. 10, 268.

NAPODANI, adj. doni, preispodni. Samo u jednoj knizi. Unidut u napodanja zemlje (iz lat. introbunt in inferiora terrae. psal. 62, 10). M. Alberti 190. 288.

NAPODATI, napodam, pf. isto što nàdati pod b. Od na-po-dati. Samo u primjeru: Kako si me stala milovati, svako mi se dobro napodalio. Nar. pjes. petr. 1, 160.

NAPODOBITI, napodobim, pf. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. nachahmen, nach-bilden, nachformen, tal. copiare. Vidi napodablaće.

NÁPÔJ, nápoja, m. napitak. U rječniku Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Stuličevu i u Vukovu (vidi daje).

a) napitak uopće. U rječniku Stuličevu (potio, potus). Ter te žedna bez napoja lutijem octom napojiš. M. Vetranić 1, 321. Gladnja hrana, napoj žednih. Azbukvica 38. Ne samo němu (t. j. sluzi), veće i devama řegovima dragovođno napoj dade. E. Pavčić ogl. 53. Da će mu za napoj dati kalež vina. 684. Da isprazni dušu gladnomu i napoj žednomu da uzme. D. Daničić is. 32, 6.

b) napoj za domaću stoku; taj je napoj obično pomiješan koje s čim, što stoka jede. U rječniku Bjelostjenčevu (napoj, ščava), u Jambrešićevu (siliquae) i u Vukovu (napoj n. p. za svine, kad se hrane, ili za skoro otežene krave, das flüssige Futter). Važa nima (t. j. ždrebada) kadkak napoj od mekiňah . . . davati. I. Jablanici 114. Važade im (t. j. teladma) napoj od mlađnoga mljeka i vode načiniti. 119. Vlažna sička za krave u mlakom napaju boja je. J. S. Rejković 56. Kočma daje bilice pšenice, za napoja vina crljenoga. Hrv. nar. pjes. 5, 151. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavčić.

c) isto što napojnica, bakšiš. L. Zore paletk. 110, 229.

NAPOJATI, napojam, pf. isto što napojiti. Samo u J. Kavaninu na dva mjesta (str. 55a i 69b), i to u sroku. — Sasma nepouzdano.

NAPOJAVATI, napovjavam, impf. isto što napajati. Samo u jednoga pisca. Nivo mlađo srce u ljuboviju pravde, istine, poštenoga misleňa i mudrovaňa kako sladkim maternim mlekom da napovjavaju. D. Obradović živ. 5. Tako i svoju decu istom vraždom napovjavaju. bas. 153. Koju (t. j. vodu) črež malene kanaliće kroz svu bašču navraćaju i drevesa napovjavaju. 382. — Vidi napajavati.

NAPOJEĆE, n. nom. verb. od napojiti. U rječniku Mikašinu (napojenje, pojene, propinatio, — napojenje koňa il' vola, adaquatio), u Belinu (l' abbeverare), u Bjelostjenčevu (napajače, napojeće), u Stuličevu (situs expletio) i u Daničićevu (napojenje, 1. potus, s primjerom), koji se ovdje navodi na prvom mjestu, 2. adaquatio s primjerom, koji se ovdje navodi na drugom mjestu). Meda sladčajšimi napojećimi . . . upokojavajet (iz rukopisa xvii vijeka). Glasnik 11, 108. Naše vêroju nasaždenje i učenijem napojenije. Domentijanb 147. Da bih razmišljao . . . napojenje žuci i octa. B. Gradić duh. 57. Ondi ni betega . . . nego svako nasićenje, svako napojenje. F. Glavinić čet. posl. 74. Pridaju se Božjim sinom napojenjem preugodnim. J. Kavanin 482a.

NÀPOJÍŠTE, n. isto što pojilo, pojíste. U rječniku Jambrešićevu (napojsče, aquarium, u lat. dijelu), u Vukovu (napojsče, vide pojíste) i u Daničićevu (aquarium sa dva primjera iz isprave xiv vijeka, koji se i ovdje navode). Napojsče Golubovčecem. Glasnik 15, 293. Da jesti napojsče Vlahom Crljčki brod. 300.

NAPOJITELJ, m. nom. ag. od napojiti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (napojitelj, potionator).

NAPOJITELJAN, napojiteljna, adj. onaj, koji služi za piće. Samo u Stuličevu rječniku (potorius). — Slabo pouzdano.

NAPOJITELICA, fem. prema masc. napojitelj. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (napojitelica, potionatrix).

NAPÒJITI, nápojím, pf. činiti, da tko pije, dati kome, da pije. Od na-pojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Imma i napojeti se (refleks.). U svijem rječnicima osim Vran-

čićera i Jambrešićeva (vidi dale). Najstarije su potvrde iz XIV vijeka (vidi među primjerima).

1. napojiti u navedenom značenju. U rječniku Mikaljnu (dare potum, miscere potum, propino, — napojiti koňa, adquo), u Belinu (napojiti, abbeverare, parlandosi d' abbeverare bestie, dar a bere, dissetare, — napojiti se, inzupparsi), u Ejelostjenčevu (napojil sem s. v. napajam, — napojen, potionatus), u Voltižinu (abbeverare, betränken), u Stulićevu (napojiti, praebere potum, adquare, — napojiti se, explere sitim, imbibiri s naznakom, da se nalazi u Zlatariću), u Vukoru (napojiti, tränken, do bibere potionem, — napojiti se, sich mit Trank laben, potionie recreari, cf. napiti se s primjerom iz neke nar. pjesme: Te se ladne vode napojili) i u Daničićevu (potum praebere s potvrdom iz Domentijana, koja se daže navodi pod a, a, cc).

a. uopće.

a) napojiti u akt. i pas.

aa) objekt je čelade. Ako bude lačan tvoj neprijatelj, napitaj njega; ako li je žedan, napoj njega. Bernardin 17. Kada ja žedan bjeđ, vi me žedna napoju. Zborn. (1520) 125b. Ni žedni napojen ni nagi odiven. B. Krnarutić 18a. Bio sam žedan, i vi mene ne napoju. M. Divković bes. 35. Iz jedne bačve praznove izide vino izvrsno ovu sv. djevcu napojiti. B. Kašić per. 86. On za napojiti žedne iz kamena vode žive izvede. F. Lastric ned. 372. Donesi mi vina i šerbeta, da napojim moje gospodare. A. Kačić razg. 292. Nisi gladnog naranila ni žednoga napojila. Nar. pjes. vuk 1, 133. Da napojuš u poju svatove. 2, 539. Ja ču te najist i napoju. Nar. prip. mikul. 112. i t. d.

bb) objekt je živinče (domaće). Tri buje mi poj tja ovce napojiti. M. Gazarović 18. Koňa onoga sveži, izčeši ga, napoj ga. J. Filipović 1, 351a. I tvoje deve napoju. A. Kačić kor. 23. Nek je (t. j. stoka) običajno sita, napojita i očišćena. J. S. Rejković 92. Tu je Pavle napojio ovce. Nar. pjes. vuk 1, 199. Devojko moja, napoj mi koňa. 1, 418. Ja poranih rano na Sitnicu, da napojim dora debelog. 2, 346. Napoje stoku pa idite i pasite je. D. Daničić 1 mojs. 29, 7. Slugo moja, napoj mi koňa. Nar. pjes. istr. 2, 56. Ko će meni napojiti dora. Nar. pjes. hörm. 1, 122. Koňa vodim, da ti ga napojim. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 271.

cc) u prenesenom smislu. Hošteti... napojiti dušu jego. Domentijan^b 10. Više se primjera nije našlo.

6) napojiti se (refleks.). Dok se Luka dobro napojio, pade junak trudan i umoran. Nar. pjes. vuk 4, 90. Čudeći se, gde se napoji sto volova od jednoga kabela vode. Nar. prip. vuk² 211.

b. s dopunom u gen.

a) napojiti u akt. i pas.

aa) u pravom smislu. I vode mudrosti od spasenja napojiti će nega (t. j. Bog, — iz lat. et aqua sapientia salutaris potabit illum. eccli. 15, 3). Bernardin 11. Usta napojena žlči i octa. Korizm. 86^b. Žući i luta osta mene napojio. M. Marulić 209. Napoj me studenca ljubavi tvoje. B. Gradić duh. 65. Mlako juhe vaše studenijeh nas vi napojte. N. Nađešković 1, 160. Da mi te je... bistroga rujnoga vinca napojit. M. Držić 249. Napojio si nas vina od skrušenja (iz lat. potasti nos vino compunctionis. psal. 59, 5). M. Divković bes. 167. Usta, koja uče andele, sada su žući i octa napojena. 358.

Ter ti ga je napojila mrzle vode zabitlive. Nar. pjes. u Đ. Barakovića vil. 201. Octa me napoijiše (iz lat. potaverant me acetum. psal. 68, 22). A. Vitajić istum. 208b. Paklom nega naranije (t. j. đavoli bogataša), a sunpora napoijiše. S. Margitić isp. 263. Napoijiše te osta i žući. J. Banovac prsv. ob. 35. Vala Bogu i čestitome caru, koji nas je naranio beloga leba i napojo crvenoga vina. Vuk dan. 5, 92. A ja imam jednu ostru čordu.... dosta sam je krvi napojio. Pjev. crn. 137a. Ko bi mene vode napojio. Nar. pjes. vuk 2, 327 (i Nar. pjes. istr. 1, 35). Ti si mene ufatio, Marko.... i junačka mesa naranio i crvene krvi napojio. 2, 328. On povede Šarca na jezero, da ga ladne napoji vodice. 2, 393. Dosta si me puta nahraniila i žedana vode napojila. Bos. pr. 1, 35. Dosta si me zobi nazobala i vodice napojila hladne. Osvetn. 2, 148. Napoj čete vina mostarskoga. 7, 91. Umornoga nijesi napojo vode. D. Daničić jov 22, 7. Napoje ju (t. j. majku) te hladne vodice. Nar. pjes. istr. 2, 5.

bb) u prenesenom smislu. Milosti nas svoje napitaj i napoj. M. Marulić 215. Tko t' mnogo obita.... on te vitrom pita i napoji dima. Đ. Baraković vila 157. Wolfgang.... gorinoga napojen duha. F. Glavinić cvit. 352b.

b) napojiti se (refleks.). Jeda se napojim ne rajske ljepote. S. Menčetić 194. Ki bih se tve krvi napojil s radostju. 332. Hod' ga se (t. j. kladenca) sad napoj. M. Vetranić 2, 50. Trijebi je, da joj dam togaj se napojit. N. Nađešković 2, 95. Da tuje kako vuk krvi se napoji. Đ. Baraković jar. 28. Spravljahu se ustí ove napojiti krvi hude. G. Palmotić 1, 74. Vodu bi ovu ostavila.... a one bi se napojila. P. Kanavelić 129. Da se budemo napojiti negove krvi. V. M. Gučetić 56. Moja svitla sabљa demščina tvoje će se napojiti krvce. A. Kačić razg. 108. Tko bi se napojio vode, koju bih mu ja dao. S. Rosa 56b. Kad se braća napoju vina. Pjev. crn. 61a. Kad se Mujo napojio vina. Nar. pjes. vuk 1, 545. A mi tice doletisimo gladne.... lučkoga se naramismo mesa i krvi se luke napojisimo. 2, 329. Da se rujna napojite vina. 2, 352. Bogom braćo, dvije tico vrane!.... čije ste se krvi napojili? 3, 562. Ka' se Miloš napojio vina. 6, 43.

c. s dopunom u instrum.

a) napojiti u akt. i pas.

aa) u pravom smislu. Potokom piće tvoje napoiji je. Naručn. 40b. Tere žednu sabљu ište lučkom krvi napojeti. I. Gundulić 525. Napojio si nas vinom od skrušenja (iz lat. potasti nos vino compunctionis. psal. 59, 5). I. Ančić ogl. 59. Zemlja nebo sad napoju suza daždim obilnjima. G. V. Bunić 27. Koga malo prije... krvju napoji. F. Lastric test. 158a. Jezik žučju napojen, prsi s kopljem probodene. J. Banovac razg. 158. Napojili su me octom. S. Rosa 12b. Ja sam napojen žučju (sic!) i octom. M. Zorićić osm. 104. Turci krvjom grčkom napoje sabљe svoje. A. Kanižić kam. 639. Vraň napojen kravljim mlekom udržava must ot vréna. Z. Orfelin 117. A ja éu i(h) vinom napojeti. Nar. pjes. vuk 1, 12. Sostra mo je napojila vinom. 1, 540. Popio je ravan čabar vina, drugim čabrom koňa napojio. 2, 228. Lijepo ih dočekao Vuč, napojio vinom i rakijom. 2, 582. Te svu vojsku napoji rakijom 4, 112. Naranjih lebom bijelijem, a napoji vinom i rakijom. 4, 200. Pošto ga dobro ogriju i napoje rakijom. Vuk rječn. s. v. pirovatra. Kad dogata timar učinio pa ga hladnom vodom napojio. Nar. pjes. hörm. 1, 263.

bb) u prenesenom smislu. Samo u primjeru: Kojega je srdeć zdravom i razumnom naukom napojeno i napušeno. D. Obradović sov. 14.

b) napojiti se (refleks.). Žim se (t. j. vi-nom) napojiše svr pirnici. S. Rosa 50^b. Priniknu gnušnjem kalužan, da se napoje blatom otrov-njem. I. M. Mateić 333. S čim se novi sud najpre napuni, tim se i napoju. D. Obradović živ. 18. Dok se malo vinom napojo. Nar. pjes. vuk 3, 366. Kad s' hajdući vinom napojiše. 3, 440. Pa pošto se vinom napojiše. 6, 314. Ovaj mač... napojo se mletačkom krvju. S. Lubiša prip. 87. — *U ovom primjeru je grijeskom izostavljena riječica se (s'): Kako vojska nije počinula niti gladna hleba založila ni umorna vode napojila.* Nar. pjes. vuk 4, 406.

2. napojiti, t. j. natopiti, saliti; vidi napojati pod b. *Izmedu rječnika u Belinu* (adacquare, innafiare, inteso di erbe o pianto) i u *Daničićevu* (irrigare s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Obnovi kosti... i napoju je rosoju blagodeti twoje. Domentjanb 69. Da bi se Bog dostoja... zemlju kišicom razladiti i napojiti. A. Kanižić utoč. 124. Žednu majku (t. j. zenju), da napoju i plod ūeziu da odgoji (t. j. kiša). V. Došen 260^b.

NAPOJIVATI, napojujem, *impf. prema pf.* napojiti. *Samo u primjeru:* Čaša krvi, s kojom nas Isukrst sladko napojuje. V. M. Gučetić 23.

NAPOJKA, f. pjesma, popijevka. *U rječniku nijednom i samo u primjerima:* Niki pripiva napjke vesele. B. Krnarutić 11^b. Šegljive napojke redom pet ne bih lin. D. Baraković vila 342.

NÁPÓJNICA, f.

a) *isto što napitak.* *U rječniku Mikaljinu* (potio, potus, potatio), u *Bjelostjenčevu* (potio, potica, napitek) i u *Vukovu* (der Trunk, — bez lat. značenja, koje bi odgovaralo tome nemačkom). Sastavnište hiljadu majstora i hiljadu mladih saraora... i carevu haznu zatomiš i nadnicu laku ostaviše, a nadnicu po jednu aspicu, napojnicu po jednu čašicu. Nar. pjes. vuk 2, 206. Napojnica se u *Policima* (u Dalm.) zove ono, što se da pitи (i jesti) onima, koji dođu u kuću, gdje je netko skoro umro. Zborn. za nar. živ. 10, 94.

b) *isto što napitnica, zdravica.* *U rječniku Belinu* (odvratiti napojnicu, čašu, zdravici, farragione, si dice di chi bevendo risponde a chi l' ha invitato a bere) i u *Stulićevu* (napojnica, zdravica s naznakom, da je iz Belina rječen.). Kad bi se zgodio misnik na trpezi i na pиру, nije mu posao napijati ni napojnica ispijati. I. Ančić ogl. 59. Napojnica, zdravica. M. Pavlinović. *U Dubašnici* (na Krku) napojnica se zove zdravica, koju na svadbi napija mladožeća tastu. Zborn. za nar. živ. 1, 167.

c) pjesma, koja se pjeva uz piće. *Samo u primjerima:* U način od napojnic, ke na piro i jinih veselijih peti se moj pastiri mečne budu. P. Zoranić 64. Napojnica ova prva, kad se lije vino, poje se od družbe sfe. M. Gazarović 115^b.

d) poklon (u novcima) na piće. *Izmedu rječnika samo u Vukovu* (das Trinkgeld, congiarium, munusculum). Šerbetašće je reč turska i znači poklon na šerbet (napojnica). Vuk dan. 5, 89. Kad to čuše do dva sveštenika, pa Malisi napojnicu daju. Nar. pjes. vuk 4, 417. Ovo pismo Moler predra opet Peci davši mu 10 dukata napojnice. M. Đ. Miličević pom. 547. — *U ovom će primjeru biti isto značenje, ali u ironičkom smislu:* Pa nevolja voli odrala i Omeru za ja-

buku dala iz pušaka crnijeh krušaka, od bedrice vruće napojnice. Osvetn. 1, 13.

NAPOJŇAK, napojnaka, m. škaf, u kojem se drži napoj za stoku. *U Prigorju* (u Hrv.). F. Hefele.

NAPOKAZÁNE, n. nom. verb. od napokazati, kojemu glag. nema potvrde. *Samo u primjeru:* Hoću li ja moći pomisliti na moga ljubeznivoga Isusa... od svih ljudi za napokazanje i za niščetu držana? Michelangelo 45. Možda je značenje: ugled (t. j. ono, što je postavljeno ludma, da gledaju i da se boje).

NAPOKOJITI, napokojim, pf. Od napokojiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. *Samo u primjeru:* Reče ga (t. j. Faraun Josifa) privesti, i privedoše ga, i reče ga izmiti, izmište ga, i napokojiti, i napokojiše ga. Zborn. (1520) 26^b. Značenje bi moglo biti: namiriti (u značenju toga glagola pod f).

NAPOKOJNI, adv. isto što napokoni. Pridjev napokojni upravo znači: pokojni (koje je značenje zabiženo u Voltigijinu rječniku: napokojni, defunto, abgestorben), a budući da je smrt čovjeku napokoni (t. j. najposlednji) događaj, zato se mjesto napokoni uzima napokojni (po t. zv. narodnoj etimologiji, što Nijemci zovu Volksetymologie). Za napokojni pokoj, utihu i sve blaženstvo moje. P. Radović nač. 554. Hoteći uzeti sveto tijelo Isukrstovo i pomast napokojnu. P. Posilović nasl. 3^b. Napokojno pomazanje. I. Zanotti upit. 18. U napokojni dan u vrime suda svita. i ned. priš. 12. Sakramenat od napokojnoga pomazanja. A. Kadčić 20. Ovi red... bi utemeljen u napokojnoj večeri. 36. Da roditelji ne mogu učiniti napokojnu naredbu. 437/438. Nek ne dopuste... ostaviti jim što po napokojnoj naredbi. M. Pavišić 33. Ostavio nam je sveti sakramenat napokojnoga pomazanja. J. Filipović 3, 220^b (*na istoj strani malodale:* Što daje ovi sakramenat napokojne pomazanje). — Čudno je, što nom. sing. srednjega roda glasi napokojne i što gen. sing. m. i n. glasi napokojnega: Od uja svetoga oliti napokojnega pomazuju... Što je napokojne pomazanje? A. Kadčić 170. Nápkójne, vide napokone. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Srbiji). — *U jednom primjeru nalazi se oblik napokojne (nom. sing. n):* Dati će nam po neizmernom milosrdju svom i na ovom svitu napokojne pravo skrušene. F. Lastrić ned. 316.

NÁPOKÓN, adv. i praepos. tandem, post. Pored napokon nalazi se i napokon i napokom; prvi od ova dva lika mogao bi svoje -n imati prema pridjevu napokoni (vidi tamо); a -m u napokom je nejasno (kao i u nakon pored nakon, — vidi tamо). Prva su dva sloga (t. j. na i po) poznati prijedlozi; a -kon je istoga postanja, kojega i u nakon (vidi tamо). U dva pisca (u I. P. Lučića i u M. Pavlinovića) nalazi se do napokon (donapokon); ispor. do najposlijе kod najposlijе. Za lik napokon našle su se samo tri potvrde (vidi pod a, a, cc i pod e); a za napokom se našlo dosta potvrda XVI—XVIII vijeka (i u Stulićevu rječniku), najviše iz čakavskih knjiga. Lik je napokon xix i xx vijeka posve običan u hrv. knjigama, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj našlo se sasma malo potvrda. Vrijedno je dodati, da od slavonskih pisaca ima samo M. A. Režković ovu rijec, i to samo na jednom mjestu i samo lik napokon, ali pravoga značenja nije joj po svoj prilici znao (vidi pod a, e).

a. adv. isto što najposlijе. *U rječniku Vrančićevu* (denique, tandem), u *Mikaljinu* (napokon,

nejposlije, tandem, demum, postremo), u Belinu (all' estremo, in fine, ultimamente), u Voltijinu (alla fine, endlich), u Stulicevu (napokon, tandem, demum, denique, postremo, — napokom s nazakom, da se nalazi u Rose, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), u Vukovu (napokon, napokoń, zuletzt, zum letzten Male, postremo s primjerom iz neke nar. pjesme: Napokoń ti oženila sina i u z' čas snasću dobila!) i u Daničićevu (napokon, postremo s primjerima iz isprava xv vijeka). Lik napokon ima i Šulek u svome nem. hrv. rječniku (za nem. endlich, schliesslich, zuletzt), a Popović ima napokon i napokoń (za nem. zuletzt, zum letzten Mal, endlich, schliesslich).

a) isto što najposlije pod a.

aa) napokon. Uzeli im' srebro, koće, oružje i vše ino, što nosili, i šihi napokon od svit u odu obuće sviblki (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 104. Sudi napokonu nam' odvorići po našem člověku (iz xv v.). 1, 167. Napokon posla k nim sine svoga govoreći. Bernardin 40. Ti stojiš moleći i razmišljajući . . . napokon posežeš v mošnu. Korizm. 8a. Napokon pridoše i ostale. N. Rađina 222a. Ne ćeš tužno srce ovoj napokon smiriti. M. Držić 15. Jer će mu pošten dar napokon biti dan. B. Krnaruć 10b. Čest moja prvo k mani nasmija se, a napokon gorko k mani ozri se. Starine 3, 264. Hoće da riječ izgovori, žalos brani, boles ne da, nu napokon glas uteče. I. Gundulić 239. Sava izvira u stranah vojvodstva Karniolie i gra tekući proti istoku i sve vode od Ilirika grabeći . . . napokon pod Belgradom udira u Istar. F. Glavinić evit xvi. Napokon kako bi slimjen na zemlju postaviše ga na jedan lincuo. P. Bakšić 179 (M. Lekušić 137 na tome mjestu ima napokoń). I zno sam istino, napokon da ćeš proć. G. Palmotić 2, 475. I lijepa igra napokon dodije. Poslov. danić. Vas zapaňen u razbludi napokon joj Gavan pravi. J. Kavaňin 39a. Napokon na skončanje svit vaskolik hoće priti. A. Vitalić istum. 4b. Kejan prvu noć spava je s Romildom, posli toga pridavši je u ruke mnogi bludnika napokon čini je na kolac nabiti. A. Kačić razg. 7. Ovo dopušeno bilo jest poklisarom papinim, a potle patrijarkom . . . potomtoga mnogima prвostolcima . . . napokon svi arcibiskupi ovo obilježje dotekoše. A. d. Costa 1, 29. Napokon u vrijeme najposljednje našega života . . . srce prijatelja ovoga božanstvenoga bit će nam već neg' igda rastvoren. I. M. Mateić 199. Misniče nesrični, koji si jurve obikao u ovomu pomačavati, otvorji napokon oči i ispravi se. I. P. Lučić bit. 55. Tako on sve jadikovaše nit se ikako davaše utješiti. Napokon prijatelj stade mu ljubeznivo govoriti. M. Pavlinović rad. 142.

bb) do napokon. Isukrst, koji se od blažene divice Marije jest porodio, koji za naše odkupljenje na križu jest umro, koji do napokon . . . imade biti naš sudac. I. P. Lučić doctr. 39. Heršel stao se mučiti . . . svod nebeski prorazgledao, novijih i boljih zvjezdozora iznašao i do napokon odkrio nove zvijezde. M. Pavlinović rad. 61.

cc) napokoń. Samo u primjeru: Glavicu ti osijeće madarskome vojevodi, pak mi nemu pokupi to negovo pusto blago, napokoń mu bijele dvore živijem ogњem popalio. Nar. pjes. bog. 24.

dd) napokom. Napokom kada vrime od smrti pride. Katek. (1561) 31. Napokom posla sina. Ant. Dalm. nov. test. 1, 33a. Ovdje Lubimir

boj bije satirom, koji ga napokom jednom stijenom udari. M. Držić 111. Tada nega ispodnik ispitovati ima . . . ima redofnik ukripiti pokornoga i nanukati . . . zatim napokom ima u ispitovanju projti po deset zapovideh Božjih. Š. Budinić ispr. 24. Napokom povrativši se . . . ovako reče. Starine 1, 219. Posla me na već mist, napokom u Trogir. Đ. Baraković vila 293. Napokom poginu s oružjem u ruci. jar. 31. Ide u Benetke . . . gdi napokom našavši ih kruto se razveseli. F. Glavinić evit 249b. I napokom sil napušen Božjih zaspala u Gospondeve. 363a. Nega bijahu najprija šibicami, paka biči od kopna, a napokom gvozdenimi verugami. Michelangelo 35. Vidjet čete potomtoga, gdje napokom zove Boga. M. Divković nauk² 143. Ne htje on, da me umore, dal' napokom . . . dā me. I. Zanotti en. 12. Postavljajući prvo ruku desnu na glavu . . . potom pod prsi . . . napokom na rame livo i desno. I. T. Mrnavić nauk 4. Misnik oškropi, a pak okadi, a napokom reče: I ne uvedi nas u napast. L. Terzić 158. Napokom se Jakob prignu. P. Vuletić 59. Arcižakan oblasti nijedne nije imao do vika šestoga, dali napokom nadašao jest u oblasti pope. A. d. Costa 1, 35.

b) isto što najposlije pod b.

aa) napokon. Kako on hoteći noge učenikom umiti, svuće s sebe haljine, da tako i mi imamo svući se iz haljine od proklete oholasti. Bio ubrus pripasa prid sobom, da mi pripašemo boke naše čistoćom od srca našega. I napokon, kako on umio je noge učenikom svojijem, da tako i mi umijemo noge učenikom našijem. A. Gučetić roz. jez. 166. Koji su dali svitu dobrar izgled . . . koji su često primali . . . sakramente, koji su pomnivo nastojali na nauk . . . napokon koji dajuufanje, da će biti na korist duhovnau. A. Kadčić 3. Čemu pritisnje ovo siromaštvo? čemu život ovi u zabitju . . . čemu napokon ovi križ, o komu viseći svoj duh volno pridađe? I. M. Mateić 22. Sjedinivši se broj mučenika viđeni(h) od sv. Ivana s onim od ostali(h) mučenika do mira Konstantinova i od ovoga do vrimena naših(h) i nadobrojivši napokon ono mnogo više mučenika, koje će biti smaknuto u vrime progona Antikrsta. Grgur iz Vareša 87.

bb) do napokon. Ovde razgledaj slamne jaslice . . . ovde pustoši . . . ovde trud i uboštvo . . . ovde pogrde, ovde modrice, ovde rane . . . ovde smrt do napokon pogrdnu. I. P. Lučić razg. 22. Priporučiti imademo sve dobre i pravedne, za da u dobru napridiju, sve grišnike i zločince, za da se Bogu obrate, sve nevirnike i neznačioce, za da nađu put spaseњa, sve do napokon svete duše od očišćenja. doctr. 47. Jer je sve potvrđeno od pisama stanoviti(h) upisani(h) od crkovne i svitovne gospode i do napokon od isti(h) neznabojaca. izk. 8.

cc) napokom. Ni gore ni vrha ni rike . . . ni duba ni napokom grma. P. Zoranić 3. On jest načelo i konac svih stvari, on jest svitlost, pačeli istočnik vsake svitlosti . . . otac premilostivi i Bog vsakogu utišenja i napokom on jest toliko velik i tolike sile, da . . . Š. Budinić suma 5b. Stavio sam mnoge stvari od prislavnoga pričestenja, istumačenje . . . sfete misle i punti za razmišljati muku Isukrstovu . . . napokom je pjesan od prečiste Marije. A. Komulović 4. Od života svakogu čovika suditi se ne more prvo smrti . . . tolikojer more se riti od onih, koji smučuju . . . napokom, jere osobiti sud skrovit jest, od potribe jest, da pristupi drugi sud dospiveni i očiti. I. Zanotti i ned.

priš. 10. O jezik blagoslovjen, koji ga časti i slavi! o blagoslovjene ruke, koje ga premičavaju! blagoslovjena napokom prsa, koja ga u sebi prijimaju! I. Kraljević 11. Parok . . . sve one, koje bude krstio, u svojoj parokiji ima u knige od kršćeni(h) zapisevati, na isti način sve one, koje bude viñčavati, tako napokom i one, koji budu umirati. A. d. Costa 1, 48.

c) *isto što najposlije pod d. Između rječnika samo u Belinu* (napokon, in somma). Otac je napokon otac. M. Držić 332. — Od potribe je napokon, da h tebi pridem. M. Jerković 33. Pridaj mu na dar tvoje srce otiravši i odagnafši od tebe svaku drugu svitovnu ljubav, jer napokon sve je taščina izvan ljubavi Božje. Michelangelo 79. Kamo izlazi starost tvoja? kud li gre sad? vrime u ovo te pomoći nije triba . . . dal' napokon simo hodi. I. Zanotti en. 36.

d) *isto što najposlije pod e. To bi moglo biti u primjerima:* Ao, Turci! napokon vi bilo! Osvetn. 3, 96. Al' komu je, napokon mu bilo! 5, 18.

e) *Ne razabira se pravo značenje u primjerima:* I napokon (stamp. na pokon) mi . . . imali i uzeli naša dva dijela. Mon. serb. 510. Primihi . . . perper dvi sti za proviziju od godine napokon (stamp. na pokon). 537. Primihi . . . 4 sta dinara, a taj za proviziju od godine napokon (stamp. na pokon). 538. *Danićev u svome rječn. uzimu i za te primjere (koji su sva tri iz xv vijeka) značenje lat. postremo (kao i za primjere iz Spom. sr. navedene pod a, a), ali to ni malo nije sigurno.* — Prijateljstvo, koje napokon osobitim načinom meni ukazala jesi (u prvoj rečenici posvetne). I. Ivanišević 108. Vi znadete, da je turski zakon iznesao Muhamed napokon. M. A. Ređković sat. 49.

b. *praepos. isto što nakon, poslije.*

a) *uopće. Samo u primjerima:* Napokom vših umri i žena (ispore. lat. novissime omnium mortua est et mulier. luc. 20, 32). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 119b. Napokon svega dogadaji god. 1848 . . . povratiše sve. M. Pavlinović razg. 104.

b) napokon konca, t. j. nakon konca, na koncu, na konac, najposlije. *Između rječnika u Belinu* (alla fine della fine) i u Stulićevu (napokon konca, napokon s naznakom, da se nalazi u Mrnavića). *Primjerima, što su navedeni* od 1 konac na str. 256 pod ee, dodaju se još ovi: Napokon konca sih dan govoril jest nam po sinu. Bernardin 9. Na č napokon konca dođoše. 128. Proklestvo . . . nas izbayla molitav sv. crkve, prijataj svetih sakramenata i napokon konca pogrebenja u mistu posvećenomu. I. T. Mrnavić istum. 137.

NAPOKONAN, napokona (*mjesto napokonna*), adj. onaj, koji je napokon, najposlедни. *Između rječnika samo u Danićevu* (napokon, postremus sa sedam potvrda iz isprava xv vijeka, ali od tijek potvrda samo dviye mogu ići ovamo, a ostale ili jamačno ili po svoj prilici treba metnuti pod napokoni; one dviye potvrde stoje ovdje na prvom i drugom mjestu). Upisa svoju napokonu rěč u testamentu. Mon. serb. 425. Posla svoj napokonni testamenat. 496. Znadu li četiri napokona dogadaja čovika? Blago turl. 2, 28. Što jest sakramenat napokonoga pomažanja? 2, 304.

NAPOKONI, adv. isto što napokon. Od napokoni (t. j. na posjetku). *Samo u primjeru:* Napokoni kada sve bihu izprodavalii . . . na pravdu ju pozva. F. Vrančić živ. 48. U istoj se knizi nalazi i nakoni (vidi tamo) mjesto nakon.

NAPOKOÑAŠNI, adj. isto što napokoni. Samo u primjeru: Jegda načnuta vršiti se ona leta napokoñašna. Starine 4, 85.

NÄPOKÖNÍ, adj. onaj, koji je napokon, najposledni. U rječniku Vrančićevu (napokonnyi, extremus, — ,napokonny', ultimus), u Mikašinu (napokoni, ultimus, postremus), u Stulićevu (napokoni, postremus, extremus, infimus, — napokone [adv.], napokon s naznakom, da se nalazi u Gundulicu, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), u Vukovu (napokon, vide napokon: Zlo ti vino napokoné bilo! primjer je iz nar. pjes. vuk. 2, 267) i u Popovićevu (napokoni, allerletzt). Najstarije su potvrde iz xv vijeka.

a) *isto što najposlедни pod a. Potvrda se našlo vrlo mnogo do svršetka xviii vijeka (nijedna iz slavonskih pisaca!), iz xix vijeka osim Vukova i Popovićeva rječnika po jedna u Pavlinovića (koji je mogao riječ uzeti iz starijih rječnika i drugih knjiga) i u Lubišu. Po svoj prilici nije danas riječ napokoni nigdje u narodu poznata.* — Ody prvoga čela do napokonoga (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 111. Ovaj zapis rječnika upisa svojom rukom (iz xv v.). Mon. serb. 404. Znam, da će uskršnuti u napokoni dan. Bernardin 59. Postavlja versi od konca svita i od suda „napokonéga“. Korizm. 79b. Kad će bit, ne viste, vaš napokoni dan. M. Marulić 236. Da mrtav od matere napokoni celov primi. S. Gučetić-Bend. 229b. Jere si znala moj „napokoni“ dan. F. Vrančić živ. 94. Vazda oni strašni glas napokoné truble zvoni u sviju mojih. M. Divković bes. 423. Ali će biti tvrde začuti onu napokonu besedu. B. Kašić nasl. 88. Kad sjedaše napokonj na večeri. I. Đordić uzd. 121. Po sakramentu pokore, tila Isusova, napokonjega pomazaњa. J. Banovac razg. 201. Da ne bi imao ikakvu oblast u namu u oni napokoni dan. J. Matović 474. i t. d., i t. d. — Iz xix vijeka: Napokoné pomazaњe. M. Pavlinović rad. 66. Opomiňu nam Ružine napokoné riječi. S. Lubiša prip. 89. — *Na jednom je mjestu zapisato između o i n: Četiri stvari napokonjne. F. Lastric od' 85.*

b) *primjer prema onima kod najposlедni pod a, b. Ovi „napokonni“ težali su jednu uru. Bernardin 20.*

c) *primjeri prema onima kod najposlедni pod b.* Ženu jaku tko će najti? Iz daleka i od napokonih stran cina (stamp. cinu) neje (iz lat. mulierem fortē quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium eius. prov. 31, 10). Bernardin 156. V kapituli „napokoném“. Naruén. 47b. Tretje i napokoné nepočtenje bješe, jere svak mu mogao rjeti posst i sramotu. Zborn. (1520) 13a. Od prvoga čovjeka, koji je bio do napokonoga. 175b. Pomañkavše tri kraji osta sin jednoga, ki bi napokoni. Četop. duk. 10. Prigoda mi se po ovomu „napokoném“ uskršnjenu . . . poći do onoga slavnoga grada. P. Hektorović 53. Deveto i napokoné (stamp. napokoná) dobro jest, da se uzdrži kripko. A. Komulović 36. Od kojih (t. j. prijatelja) u isto napokoni nisi. I. Ivanišević 279. Istomači napokoni član. I. T. Mrnavić nauk 9. Dok ne budeš vratit napokonu sitnicu (iz lat. donec reddas novissimum quadrantem. math. 5, 26). S. Rosa 71b. Koji su napokoni, bit će prvi, i koji su prvi, bit će napokoni. 113b. Augustulo napokoni samovladac od latinskoga pristoja. I. Đordić ben. 3.

d) napokoni, t. j. krajni, skrajni, najluči, najveći. U prigodi tiskne i napokoné potribe. S.

Budinič ispr. 49. Nije pomogal onih, koji se nade u napokojoj i velikoj potribi. 60. Užeže se . . . ogaň, koji svijem prijećaše napokonu pogibio. B. Kašić per. 59. Bjehu obsjeli grad . . . i kraja judejskoga na napokone bijede stisnivahu. S. Rosa 6^b. — *Možda ovamo ide i primjer:* Kada čovjek jest pogrdio i pridobio svekolike zloće napokone, ostaje mu tašta slava. Zborn. (1520) 7a.

NAPOKOSCE, *adv. isto što koso. Samo u primjeru:* Obkapa ga do srčene žile, kud se krajne napokosce dile. J. S. Režković 263.

1. NÄPOLA, *adv. na po, popola. Od na pola. U rječniku Stulićevu (dimidiatim, ad dimidiā) i u Vukovu (napola, napolak, napole, zur Hälften, dimidia parte).* Da se razdijeli napola. A. Gučetić roz. jez. 293. I napola tad vidi se zastor crkve razdrijeti se. I. Akvilini 257. Drva u gori napola izgorjela. I. Đordić salt. 505. Boje zlato napola trgato nego srebro iznova kovato. Nar. pjes. vuk 1, 321. Rasjeći će ga napola. Vuk mat. 24, 51. Napola mrtva (*t. j. zaručnica*) od velikoga straha. Nar. prip. vuk 142. Ni napola užinao nije, a nega je sanak prevario. Nar. pjes. juk. 57.

2. NAPOLA, *f. Neapolis, grad u Italiji. Poslalu ga u Napolu. F. Glavinić 67a. Proti Napolu ide brzeći. 334a. U Amalfi, kraljestva od Napole mstvu. 391b.*

NAPOLAC, napolca (napoca?), *m. neka bijka (trava). U Bosni.* Zborn. za nar. živ. 4, 254.

NAPOLAK, *adv. isto što 1 napola. Od na polak. Između rječnika samo u Vukovu (napola, napolak, napole, zur Hälften, dimidia parte).* Koji ga . . . izraňe i napolak mrtva ostaviše. E. Pavić ogl. 568. Da tko na polak dobra svoja razdili s prijatelom svojim. A. Kanižić uzr. 87. Magare . . . napolak izjedeno od muva. N. Palikuća 11. Izvadim iz torbe moj časlovac, koji je bio još napolak nov. D. Obradović živ. 80. Da glavno ostaje onome, čije je, a dobitak na polak. Vuk rječn. s. v. napolica.

NAPOLAN, napona, *adj. onaj, koji je napola. Između rječnika samo u Jambrešićevu (napolni, dimidiis, u lat. dijelju). Govori se u Dalmaciji, na pr. napolna zemja, t. j. koja se obraduje u napolici.* J. Grupković. M. Pavlinović; — napolno žito, isto što napolica pod b. M. Pavlinović.

NÄPOLE, *adv. isto što 1 napola. Od na pole. U rječniku Stulićevu (napole, napola s naznakom, da se nalazi u Š. Mencetića) i u Vukovu (napola, napolak, napole, zur Hälften, dimidia parte).* Otidoše ostavivši ga žalosna napole mrtva. F. Lastrić od' 262. Ako je bio (*t. j. grješnik*) napole očit. M. Dobretić 257. Kad slabí već napole zdvoji. J. S. Režković 417. Napolice raditi što, t. j. na pole. Vuk rječn. s. v. napolice.

NAPOLI, *adv. isto što 1 napola. Od na poli. Između rječnika samo u Stulićevu (napoli, napola s primjerom, za koji se kaže da je iz D. Raćine [a nije]: sva zemja stresе se, a veo napoli u crkvi razdrije se odizgar do doli).* Da se nime (*t. j. mačem*) bude napoli živo djeteco razdijeliti. A. Gučetić roz. jez. 293. Usta joj se bihu napoli pripala. Oliva 48. Sveti odilo raspada se sve napoli. A. Vitalić ost. 322. Sijed napoli bješe pjesnik prigizdavi. I. Đordić pjes. 3. Kao da si jabuku razrezao po napoli (*nejasno je po*). Nar. prip. vuk 149.

NÄPOLICA, *f.*

a) kad se kome da što, da radi napola, n. p. kaku zemju ili kaku stoku da glavno ostaje

onome, čije je, a dobitak na polak), ein Geschäft (Vertrag) zur Hälften, opus dimidiatum. Vuk rječn. Zaklao sam jutros prasicu . . . važa mi je dijeliti s komšjom, jer mi je lani kupio i dao na napolici. Nar. prip. vrč. 132. Volovi se drže na izoru, ovce i krave na mlijeku i hrani kod koga; žito se s kim sije u napolici (*u Lici*). V. Bogišić zborn. 84. Kon se dade na poslugu . . . krava i ovca u napolici, na mlijeko ili hrana (*u Lici*). 444. Od one četiri (*t. j. krave*) . . . dviye su moje, a dviye negove, to je prava napolica. S. Ľubiša prič. 103.

b) die Halbfrucht, žito, u kojemima ima pola raži, a pola šenice, cf. polovnica, suržica. Vuk rječn. *Govore i južni čakavci (s akc. năpôlica).* Slovinac (1881) 436.

c) năpôlica je platno od vlaska (malog vlasa) u Lici. V. Arsenijević. Napolica, pamuk po predi, hrvatsko narodno platno. J. Belović-Bern. 199.

NÄPOLICÉ, *adv. u napolici, na napolici. Između rječnika samo u Vukovu (n. p. raditi što napolice, t. j. na pole, dass die Hälften dem Eigenthümer und die Hälften dem Arbeiter gehört, ad dimidium). Govori se oko Dubrovnika (s naznačenim akc.).* M. Rešetar štok. dial. 256. Žena . . . dâ onu vunu napolice, pa joj sve srede ciganke ili žene iz sela. M. Đ. Milicević zlos. 280.

NÄPOLIČÁR, năpoličára, *m. onaj, tko što radi napolice. Između rječnika samo u Vukovu (ein Kontrahent auf die Hälften, qui dimidiā partem pactus est, partarius [?]).* U srednjoj Hercegovini napoličar daje i po koju oku masla gospodaru ovaca. V. Bogišić zborn. 492.

NÄPOLIČÉNE, *n. nom. verb. od napoličiti. Između rječnika samo u Vukovu (das Miethen auf die Hälften Ertrags, pactum dimidiū).* Na što ta sumjesica (*t. j. hrvatskoga i srpskog imena*)? Na što ta razlika dvaju imena jednoga naroda u jednoj domovini? Na što to napoličene (*t. j. đeđene napola?*)? M. Pavlinović razg. 61.

NÄPOLIČITI, năpoličím, *impf. raditi što napolice. Samo u Vukovu rječniku (zur Hälften miethen, pacisci dimidium lucri).*

NAPOLNIK, *m. isto što napoličar. Samo u Stulićevu rječniku (colonus partiarius, h. e. qui fructuum medietatem fundi domino solvit s naznakom, da je iz Mikačina rječnika, ali u tome rječniku nema rijeći napolnik).*

NAPOLOVITI, napolovim, *pf. isto što prepoloviti. Od na-poloviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (per medium dividere).*

NAPOLUN, *m. zlatni novac nazvan po caru Napoleonu. Govori se na Rabu (s akc. napolún, gen. napolúnä).* M. Kušar rad jug. ak. 118, 24.

NÄPOLÀ, *f. Neapolis, grad u Italiji. U Napolu da Ivu pošaće. Nadod. 30. Možda ima i drugiye primjera, ali ih više nije zabilježeno.*

1. NÄPOLE, *n. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-rječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 13.*

2. NÄPOLE, *adv. von, lat. foras. Od na pole (dakle upravo lat. in agrum). U rječniku Stulićevu (ali sa krivo postavljenim znáčenjem: publice, palam, t. j. javno, očito), u Vukovu (s. v. poje: tjera me na pole, hinaus, um die Nothdurft zu verrichton) i u Popovićevu (hinaus). Neka ga zvirje izjti napole vrgohu. F. Glavinić evit 133a. Dogovorite se na duhovno, kako ne bi reči izišla napole (iz početka xviii vijeka). Glasuik 11, 8, 110. Pilat . . . izide napole k Žudijama govorći. E. Pavić ogl. 615. Uzmi slatkih jabuk,*

ojušti, izsēci na komade, izbaci srce napoje. Z. Orfelin 120. Napoje, napoje, brezobrazna! idi odovuda! I. Velikanović prik. 71. Sve će napoje ići sa svim svojim vidom. J. Rajić pouč. 1, 19^b. Kad čovjek teško ide napoje, angestrengter Stuhlgang, alvus astricta. Vuk rječn. s. v. natezavica. Iz svog čamca tad napoje šetnu. B. Radicević (1880) 248.

NAPOŁSKA, f. ime nekakvom izmišljenom gradu. *Samo u primjeru*: Ima Pojska, a ima Napojska, ja sam glavom od Napojske grada. Nar. pjes. hörm. 2, 72.

NAPOLU, adv. vani, vanka, lat. foris. Od na poju (*dakle upravo lat. in agro*). *Između rječnika samo u Vukoru* (s. v. poje: na poju, drausen, foris) i u *Popovićevu* (draussen). Va oltaru od vastoka tri pengera malena, napolu jedin na desnoj strani. Glasnik 56, 192. *Vidi kod poje*.

NĀPOMĒN, nāpomenā (*jamačno jo takav akc.*), m. isto što napomena. *Samo u primjeru*: Ovo je samo mali napomen, po kome pametaan Srbin može naći i drugo mnogo koješta. Vuk odgov. na l. i op. 22.

NĀPOMENA (*jamačno je takav akc.*), f. nom. act. prema glag. napomenuti. *U rječniku Belinu* (ricordo, avvertimento), *u Stulićevu* (recordatio, monitum, admonitum s naznakom, da se nalazi u kjk. pisca Muliha) i *u Popovićevu* (Erwähnung, Erinnerung). Znajte, da ćeće u ovomu (*t. j. libru*) mnoge vrijedne napomene, razmišlanja, potukanja, nauke i prilike naći. B. Gradić djev. 5. Libarce vele duhovno i kontemplanja s nekjekijem napomenam duhovnjem. duh. 1. Od nikih napomenab potribnih za ovo mesto. A. Kadić 280. Probudit će pomnu tvoju, sabrat će tvoje misli napomenom priještoste ljubavi. I. M. Mateić 144. Pomoli se načinom, koga ćeš naći pod ovijem udije napomenam. 268. O mišljenju, govoreñu, djelovanju i propuštavanju napomena. T. Ivanović 137. Ovo ti je moja napomena za vlađanje s ludima. M. Đ. Milićević zlos. 226. Hoće li ova napomena obratiti na se pažnju kakvoga profesora, međudn. 6. Primačete zahvalno sve, što vam dolazi od ūih: pouke, napomene, opomene, prekore i kaštige. škol. 9.

NAPOMENCA, f. dem. od napomena. *Samo u Stulićevu rječniku* (napomena, napomenka).

NAPOMENITELJ, m. nom. ag. prema glag. napomenuti. *Između rječnika samo u Belinu* (ammonitore, colui, che ammonisce, — bidello, scuolaro, che ha pur ufficio di ajutare il maestro nell'esercitj della scuola) i *u Stulićevu* (mouitor, admonitor). Misto napomeniteļa imadu sliđe ili prilične riči na vratih napisane. A. Kanižlić fran. 175. Vjerni imaju potrebu od vodiča i napomeniteļa. J. Matović 184.

NAPOMENITELICA, fem. prema masc. napomeniteļ. *Samo u rječniku Belinu* (ammonitrice) i *u Stulićevu* (quae monet, admonet).

NAPOMENIVAÑE, n. nom. verb. od napomenivati. *Samo u primjeru*: Ima nemočnik zagrliti svoju nemoć ko jedno napomenivati, da čini pokoru i pripravi se na smrt. T. Ivanović 101.

NAPOMENIVATI, napomenujem, impf. isto što napomenivati. *Između rječnika samo u Voltigijnu* (napomenujem, s. v. napomeniti, t. j. napomenuti) i *samo u tri knjige* (u trećoj veoma često). Ovdje se tomače riječi apostolove i napomenuju se mnozi lijepi nauci. B. Gradić djev. 74. Svrhu ovdi činim napomenujući ti onu riječ: Omnis regula patitur exceptionem. R.

Ćamaňić 27. Napomenujući aposto, da se ima držati red u svakoj stvari. J. Matović 152. Vami napomenjem toliko ljudima, koliko ženama neka znate, da ste postavljeni. 155. Što ovdi napomenjuje balsam pomiješan s ujem? 181. Napomenjem tebi, da bi oživio milost Božju (*iz lat. admoneo* te, ut resuscites gratiam Dei. 2 tim. 1, 6). Nahodu se izgledi svetijeh ludi, s kojijema se napomenujemo, da bismo molili. 439. Odpuštiše dugove one dužnicima, koji se ovde napomenjuju. 504.

NAPOMENKA, f. dem. od napomena. *Samo u Stulićevu rječniku* (leve monitum). *Vidi napomenca*.

NAPOMENUĆE, n. nom. verb. od napomenuti. *Između rječnika samo u Belinu* (napomenutje, menzione o memoria, — ricordo, avvertimento) i *u Stulićevu* (napomenuće, napomena s naznakom, da se nalazi u Đordića). Ne budi ti teško ova kratka napomenutja pogledati. I. Đordić uzd. v. Imahu potrebu od kogagodi tvrda napomenutja za napredovati u kreposti. ben. 156. Napomenutjem susjednjih žetvi mjeseca. S. Rosa 57b. Kojijeh riječih veliko i često napomenuće imati će ovu krepost. J. Matović 327. Napomenuće ono istoga gospodina prikazuje biće čovjekanskih života. 518. Ova i ovijem slična napomenuća plod će velik u duši našoj učiniti. B. Zuzeri 149.

NAPOMÉNUTI, napoménêm. pf. spomenuti, opomenuti. Od na-pomenuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo pomenuti pf.). Nalazi se akt., pas. i refleks. *U rječniku Mikaljinu* (napomenuti, uspomenuti, spomenuti, mentionem facere, memini, — napomenuti komu, in memoriam redigere alicui), *u Belinu* (ammonire, avvertire o avvisare, — menzionare, far menzione, — ricordare ad uno qualche cosa), *u Voltigijnu* (napomenuti, v. opomenuti, — napomeniti, avvertire, avvisare, warnen, erinnern), *u Stulićevu* (monere, admonere, commovere, hortari s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i *u Vukovu* (erinnern, moneo). *U književnosti (izvan rječnikar)* najstarije su potvrde u Badrića.

a. spomenuti, t. j. reći, priopćiti kome štoga, što ne zna, ili ako zna, podsjetiti ga.

a) uopće. Znadi, da se ne će pričestit, ako jim se ne napomene. S. Badrić pr. nač. 49. Da ou nije napomeneno, meni to ne bi ni na um palo. D. Obradović živ. 75. Kako što je s početka napomenuto. J. Rajić pouč. 2, 7a. Onde su napomenute sve fale. Grgur iz Vareša 55.

b) napomenuti što. Ako ona napomenu sinku svomu potribu od vina. A. Kanižlić utoč. 36. Kazaću vam događaj ili da rečem napomenuti, koga ste i dosad mlogi čuli. F. Lastrić ned. 48. Sto va u indi napomenu(h), inačije ne okrenu(h). V. Došen 269b. Ne a napomenemo kojegod male stvari od prilikah. J. Matović 44. Takovomu službeniku tribuje napomenut riči poglavice apostola. I. L. Garađin 22. Jošter jedno napomenut hoću, kod vinčića kakvu čine zloču. M. A. Rejković sat. 87. Ove sam neke priklade napomenuo za predstaviti, kakova silu starci običaji imadu. D. Obradović sov. 54. Dostupi mi, da ti samo jošte jedno napomenem. 59. (Ljetkar) zaiskan od nikre žene, da bi napomenuo istoj kriposnu likariju. I. P. Lučić razg. 91. Napomenuće vam sve, što vam rekoh. Vuk jov. 14, 26. I još mnoge Srbe napomenu. Nar. pjes. vuk 5, 556. Napomeni, Gospode, sinovima Edon-

movijem dan Jerusalimski. Đ. Daničić psal. 137, 7. Ovo je morao činiti naročito za to, da Srbima . . . napomene tursku silu i moć. M. D. Milićević jurm. 86.

c) napomenuti od čega, za koga. Samo u primjerima: Što smo prije napomenuli od kršćana. J. Matović 128. Sv. Ivan u očitovanju napomenu od dneva Gospodinova. 356. — Da biste negovoj ekskenciji napomenuli u ime moje za popa Vuka. Vuk u Ivankovićevu rječi.

d) napomenuti s dopunom u inf. Samo u primjeru: Ne će mu da napomenu pričešće primit. S. Badrić pr. nač. 49.

e) s dopunom u kakvaj rječnicici. Ima se napomenuti vjernijema, da ne bi nagloženo iziskovali. J. Matović 212. Zadosti će dakle biti njima napomenuti, neka bi nastojali. 316. Da bi često napomenuo vjernijema, kolik je velik grijeh. 342. Napomenuo Pilatu . . . Jezukrst, da kraljestvo negovo nije od ovoga svijeta. 469. Ne će izostaviti roditeljem napomenuti, da se staraju. D. Obradović živ. 18. Potreba je, da ovde nama napomenemo, da iz razumnoga i uměrenoga slavojubija nikada ne proizbodi gordost. sov. 105. U predgovoru k poslovicama napomenuto je, da se u Perastu h vrlo izgovara. Vuk nar. pjes. 1, 84. Malo prije sam napomenuo, da su Mlečići priznali. 3, 117. Ja sam u rječniku . . . napomenuo, kako Srbi napijaju. Vuk kovč. 117. Samo ču još ovde napomenuti, da se i u nahiji Barskoj mnogo govori našim jezikom. nar. posl. xxi.

b. opomenuti, lat. admonere, ném. ermahnen. Često se imaju napomenuti vjerni, da je svijema postavljen zakon ovi. J. Matović 221/222. Od kojega držanstva jesmo napomenuti od sv. Basilija u knizi od dobra živjeća. 438. Da bismo ispunili ona djelovaњa, od kojije(h) smo napomenuti u sveta pisma. 478. Metnu na pamet ženi, da bi napomenula čovika svoga . . . da jedno drugom nazdravi. M. Zorićić zrc. 5. Kad se napomene zvonom pozdraviti pričista Bogorodicu, klekni ter smjerno reci. I. M. Mateić 293.

c. podsjetiti u akt. i refleks. Kad je pokornik razuman . . . nije potrbe, da ga ispovidnik ispitiva, već ako bi što zaboravio, može ga napomenuti. J. Banovac razg. 251. Sad je vrijeme, da se od njih napomenem. B. Zuzer 10. Neka se samo za jedan čas napomene (t. j. čovjek), na koje . . . prikorednosti ljubav ga je u ono vrijeme porinula. 111.

d. nazvati (Boga, — u pozdravljanju). Samo u primjeru: Tucak njima Boga napomenu, a oni mu zdravjem prihvatiše. Nar. pjes. hörm. 1, 345.

NAPOMEĆEĆE, n. nom. verb. od napomenuti. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (napomenje, uspomen, mentio), u Bjelostjenčevu (napomenje, mentio), u Voltigijinu (napomenje [stamp. napomenje], ricordo, Erinnerung) i u Stulićevu (napomenje, napomena).

NAPOMEĆEVATI, napomećujem, impf. isto što napomenjati (vidi tam).

NAPOMEĆIVALAC, napomećivaoca, m. nom. ag. od glag. napomećivati. Samo u Stulićevu rječniku (commemorans, in memoriam revocans).

NAPOMEĆIVALICA, fem. prema masc. napomećivalac. Samo u Stulićevu rječniku (commemorans, in memoriam revocans).

NAPOMEĆIVATI, napomećujem, impf. glag. prema pf. napomenuti (upravo izveden od napomenati, kojemu nema potvrde). Između rječnika samo u Belinu (napomećivati, napomećen-

vam, ammonire, avvertire o avvisare, — ricordare ad uno qualche cosa) i u Stulićevu (napomenivati, napomenuti). U dva primjera nalaze se potvrde za napomećevati (napomećevaše). Poče ńoj Vitorija napomećivati ženidbe sfetoga patrijarke Abrama, Isaka i Jakoba. B. Kašić per. 201. Ove i ovima prilične moći će . . . molbe napomećevati. rit. 115. Napomećujemo pomljivo ispodnikom . . . da ih prvo čine reći. M. Bijanković 12. Davidove pjesni . . . došasta naricaju, stara djelovaњa napomećuju. I. Đordić salt. xix. Zato ti dvije stvari sad srčano napomećivam. ben. 116. Eliseo . . . napomećevaše kraju, da bi dao kruh vojnicima. J. Matović 489. Je li trijeba, da ostale tebi napomećivam? A. Kalić prop. 550. Lubežljivo nam Agustin sveti napomećiva: vide, ne te spes occidat. B. Zuzer 40. Roditeљi često mu napomećivahu sad rječ Božiju koga izvrsna pripovijedoca, sad koje prosteće. 122.

NAPOMINAĆE, n. nom. verb. od napominati. Samo u Stulićevu rječniku (commemoratio, mention, recordatio, hortatio).

NAPOMINATELJ, m. nom. ag. od glag. napominati. Samo u Stulićevu rječniku (napominateł, napomećivalac).

NAPOMINATI, napominam, impf. isto što napomiñati (vidi tam).

NAPOMEĆÂNE, n. nom. verb. od napomiñati. Samo u Vukovu rječniku (das Erinnern, admonitio).

NAPOMEĆIATI, napomiñém, impf. glag. prema pf. napomenuti. Stariji je lik napominati, napominam, koji se nalazi u rječniku Bjelostjenčevu i u Stulićevu, za tijem u Kašića i u Lastrića (vidi među primjerima); a i od napomiñati nalazi se prez. napomiñam u Lastrića, Kanižlića i u Matovića (vidi među primjerima); ali je napomiñen običnije. U rječniku Bjelostjenčevu (napominam, mentionem facio, in memoriam reduco, redigo), u Voltigijinu (napomiñati, napomiñam, menzionare, melden), u Stulićevu (napomiñati komu, napomenuti s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer, — napominati koga na što, incitare, impellere) i u Vukovu (napomiñati, erinnern, moneo). Najstarija je potvrda u Kašića.

a. spomiñati (vidi napomenuti pod a).

a) napomiñati što. Nakićeno milostima . . . kojeno napomiñe Pavao sveti. J. Banovac pred. iv. Žalost . . . koju nam napomiña crni ovi pojasac. A. Kanižlić utoč. 384. Ovdje mu za likariju oholosti napomiña izgled ponizena Isukrsta. kam. 457. Prisnici . . . su napomiñali Izraeliçanom nevoje u Egiptu. 498. Napomiñemo na svrhu dužnost priveliku otcima i materam. I. Nenadić nauk 33. Drugo primēćanje . . . koje smo višekrat napomiñali, no nek se opet spomene. D. Obradović bas. 266. Ovo isto i ja za lik psovačima srditim napomiñem. I. P. Lučić razg. 91. Stigne me pismo od g. Kirjakovića, u kome mi napomiñe moje obećaњe. Vuk odg. na ut. 1. Ali vam napomiñem, braćo, jevandje, koje vam objavih. Vuk 1 kor. 15, 1. Neka ove rijeći . . . budu u srcu tvom i često ih napomiñi sinovima svojim. D. Daničić 5 mojs. 6, 7. Naizmjence napomiñe jedna strana drugog dobra, koja mogu otvoriti vrata. pis. 61. Napomiñem nepobitne izvore, da i sljepac vidi, kako . . . M. Pavlinović razg. 32. Varoš Niš napomiñe novi život, koji nastaje balkanskim narodima.

M. D. Milićević međudn. 30. — *Ovamo pristaje i primjer, u kojemu je pas:* Da mu ne bude napomiňan Isukrst od nikoga. P. Macukat 46.

b) napomiñati za što, o čemu. A što napomiňeš za tvoje volove . . . što čemo mi tome? D. Obradović živ. 50. O tome je u nas napomiňato mnogo puta. Vuk pis. 58. Dušan . . . napomiňe za n (t. j. za manastir), kako je osiromašio. D. Daničić istor. 48.

c) s dopunom u kakvoj rečenici. Poče ga nagovarati . . . napominajući mu, da će biti ubojica od samega sebe. B. Kašić iñ. 16. Samo vam napominam, da se ogledate u prisvitlo ogledalo. F. Lastric test. 374^a (*isto mjesto ima isti pisac i u svetá* 26^b, *samo je tamo: napomiňam*). Navišuju mi i napomiňau, kako sva stvorena mene poznaju. od' 49. Samo vam napominam opet, da je holost zlameňe slugah Luciferovih. 273. Bogolubnim dušam napomiňa, što je za ljubav našu Isukrst podnio. A. Kanižić uzr. 139. Jedni mu napomiňaše, kako se je vrlo caru zamirio. kam. 39. Kada napomiňa, da je . . . crkva prilična mreži. J. Matović 86. Nije potrebno napomiñati srcu, koje ljubi, što ima govoriti. I. M. Mateić 154. Mnogo puta napomiňo se tebi, kako je lagko. J. Rajić pouč. 1, 20a. Jer je paša posle često napomiňao, da se oružje kupi od naroda. Vuk grada 135. Kako se malo i rđavo u nas pazilo do sad na ta svojstva jezika, ja sam napomiňao onomadne. pis. 24. Javljajte po narodima djela negova, napomiňite, da je visoko ime negovo. D. Daničić is. 12, 4. Ja ti ne ēu ni napomiñati, kakva te sad veza veže. S. Čubiša priip. 192.

b. opomiñati (vidi napomenuti pod b).

a) napomiñati koga. Glas negov (t. j. Božji), kojim nas zaziva . . . kojim tiče, boca i napomiňa u srcu i pameti onoga holica, onoga bludnika. F. Lastric od' 93. Sv. Petar napominja nas, nagovara i ponukuje, da razumno činimo svaka. ned. 237. Odkud napomina svakoga pričaći Seneka govoreći: štogodi činiš, obazraj se na smrt. 366.

b) napomiñati kome. Ele napomiňa im i ponukuje, da ji(h) smrt ne nađe . . . brez dobr(ih) djela. F. Lastric od' 290. Kada nagovaraše Izraela na pokoru, napomiňaše nemu, da bi razumio čućeš zalah. J. Matović 499. Zatradi kojega uzroka napomiňem ti, da pogrijevaš dar Božij (crkvenoslav. востоминаю твоё, — u lat. je tekstu: admoneo te, ut resuscites). Vuk 2 tim. 1, 6.

c. podsjećati (vidi napomenuti pod c). Samo u primjeru: Trideset i osam moji prošasti godina napomiňu me, da je podne mojega života preminulo. D. Obradović živ. 2.

NÄPOMÖL, t. j. na pomol, o onome, što se pomoli. U rječniku Vukovu (im Angesichte, in conspectu: kad bismo napomol Beču). Druge tvrde vidi kod pomol.

NÁPON, m. nom. act. prema glag. napeti (napeti se).

a) snaga, jedrina. Samo u Vukovu rječniku (die Blüthe des Alters, flos aetatis: sad je u najvećem naponu, n. p. momak). Dakle momak u naponu: čvrst, jedar, t. j. kao da je napet.

b) trud, muka, što koga napiñe. U rječniku Vukovu (die Anstrengung, intentio, n. p. žena, kad rada, krava, kad se teli, čovjek, kad ide napoje). Kad joj (t. j. ženi porodiši) nađu naponi, daju joj, da duva u staklo. M. D. Milićević živ.

sr. glasn. 22, 156 (*u II izdaju 193 promijeñena je na tome mjestu riječ naponi u: bolovi*).

c) nadam u goveda, Trommelsucht, Bläh-sucht. Govori se u Srijemu. M. Medić letop. 160, 79.

d) napon ili paganac, tal. infiammazione, nem. Entzündung. J. Grupković.

e) sila, kao da je to značenje u primjeru: Kuću oném̄ razbiše s veličem̄ naponom (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 162. To značenje (lat. impetus) uzima Daničić u svome rječn.

f) napon ima i Šulek u rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mehanike: napon, natega, napetost, napelost, Spannung, Gespanntsein, tensione, — napon pare, Dampfspannung, najmanji napon, Minimalspannung, najveći napon, Maximalspannung.

NAPONAC, naponica, m. isto što napon pod h. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Spannung, — naponac pare, Dampfspannung. — Nepouzdano.

NAPONASE, adv. isto što napose. Od naponase (a ponase od po-na-se). Između rječnika samo u Belinu (aparte, ua banda, da parte, in privato) i u Stulićevu (naponase, napose s nazakom, da se nalazi u Rose). Najstarije su potvrde u Gunduliću; u xviii vijeku ima ih nekoliko iz dalmatinskih i dubrovačkih pisaca; poslije xviii vijeka slabo se nalazi ta riječ. Da odlučenja sad negova višnjem reče naponase. I. Gundulić 67. Božice su njeke ovo . . . Palađe je i Dijana, na Venere naponase. 69. Ona osta u istom stanu počivati naponase. G. Palмотić 3, 87b. Svijem je blaga, danu pase slatkom pašom od ufanja svačija srca naponase. G. V. Bunić 7. Dvorkinice . . . odi imaju naponase svoje stane. A. Gledević 110b. Svi tri ujedno Bog su jedan, svi tri Bog su naponase. I. Đordić uzd. 115. Sve četres dana pokornijeh . . . privlači zatvoreni i od inijeh naponase. ben. 90. Misnik prikazuje . . . naponase tijelo Isukrstovo, naponase krv Isukrstovu. V. M. Gučetić 13. Vidimo sada naponase bistro zloče. J. Banovac ub. 28. Jeste li vi obslužili sve Božije zapovijedi i svaku od njih naponase? D. Bašić 25. Kad ne bismo naponase besjedili . . . o krajici. L. Radić 88. Da budu zaplaćene ne samo sve ujedno, nu i svaka naponase. A. Kalić prop. 448. Molbe skupno i naponase činiti će se. I. P. Lučić nar. 52. Svaka mu od njih naponase svom ljetopom srce veže. P. Sorkočević 579b. Ko pogine, nek mu nije teško, ima zašto svaki naponase. Osvetn. 3, 150. Osamjene naponase trli bi nas svekolike i nesložne predali zlotvoru u ruke. M. Pavlinović razl. sp. 287. Govori se u Perastu: náponasé (s takvijem ake.). T. Brajković 20. — Na jednom mjestu nalazi se po naponase: Š nima i ukupno i po naponase dogovaraju se. S. Rosa 67b.

NAPONOKAZ, naponokaza, m. sprava za pokazivanje (naznačavanje) napona. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mehanike za nem. Spannungsmesser, Indicator, franc. indicateur.

NAPONSKI, adj. onaj, koji pripada naponu, koji je u svezi s nim. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja filozofije za nem. sthenisch, tal. stenico.

NAPONSTVO, n. riječ tamna značenja. Samo u primjeru: I o sih zakoni naponstva osuđen je (govori se o onima, koji uzimaju crkvene stvari). Sava glasn. 24, 207 i 40, 165.

NAPOPADALAC, napopadaoca, *m. nom. ag. od glag. napopadati. Samo u primjeru:* Ja nisam napopadalac. A. Blagojević khin. 19.

NAPOPADAĆE, *n. nom. verb. od napopadati. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (assalto e presa d' una citta), *u Voltigijinu* (mischia, Handgemenge) *i u Stulićevu* (expugnatio s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAPÖPADATI, napopadām (*ako se danas gdje govor, jamačno je takav akc.*), *im pf.* napadati, spopadati. *Od na-popadati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Stulićevu* (capere, prehendere, apprehendere, arripere s primjerom iz Đordića, koji se ovđe narodi na drugom mjestu). Progonitelj jaki u svemu nepravo me napopada. I. Đordić salt. 225. Neće on pustit . . . da silnik dugo vrijeme vjerne napopada. 437. Farizei . . . napopadaju ga za iskušati ga, je li on Hrist. S. Rosa 97^b. Jedan knjižnik vješ zakonu napopada Jezusa i pita ga, da mu reče, što bi mu bilo od potrebe učiniti. 105^b. Često napopadaše ga težka bolest. I. P. Lučić izk. 40. *U primjerima iz Rose uzet je glag. u slabijem značenju: salijetati.*

NAPÖPASTI, napopadnēm, *pf. napasti, popasti, spopasti. Od na-popasti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu* (assaltare, andar a volta di qualcheduno per offendere), *u Stulićevu* (napopadstī koga, aggredi aliquem s naznakom, da se nalazi u Đordiću) *i u Vukovu* (napopasti koga, anfallen, nicht ausslassen, aggredior, teneo). Usioni vjetri napopadoše. B. Kašić fran. 143. Napopaden nepravedno od kralja Saula (*t. j. David*). I. Đordić salt. 107. Koja ga krivo gledajući opet s vikom napopade: Još li si ovdi? ben. 167. Žudjeli . . . napopadoše gospodina Jezusa govoreći mu: Daj učini nama koje čudesno djelo. S. Rosa 53^a. Ovi stranputnici buduć napopali Hrista, ne za od nega biti prosvijetjeni, neg' za podkušat ga i područjavajući se pitaju ga. 134^b. Jao nesrični grišnje! tako napopaden kamo ćeš uteći? P. Knežević osm. 144. Što je ta tuga, koja te je napopala? I. P. Lučić razg. 9. — *U navedenim primjerima iz Rose značenje je: saletjeti; u ovom primjeru kao da je značenje: susresti:* On u družbi svojih učenika ukreca se u plavčicu, i privezoše se na onu stranu mora Galilejskoga, gdi napopade ga jedan zakona učitelj i prinoseć mu na poklon sam sebe reče mu, da će ga slijedit, kud god on užide. S. Rosa 87. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* Préděpisannye izdani uvejska napopadī i poprozrē. Starine 1, 43.

NAPOPASTITI, napopastīm, *pf. Samo u Vukovu rječniku* (napopastiti, napopasti). *Od napopastiti, ali samome popastiti (čini se da) nema potvrde; ispor. upropastiti od u-propastiti (t. j. dovesti u propast).*

NAPOPRIJEČAC, *adv. isto što naprečac, t. j. prijećem. Od na-po-prijećac. Govori se u Lici, na pr. Šta ideš napoprijēčac?* J. Bogdanović.

NAPOPRIJEČITI, napopriječīm, *pf. postaviti što napoprijeko (od toga adv. je glagol i izveden), ispopriječiti. To je značenje u primjeru: Kad te Luka očuti besjede, stade momće ter se napoprijēči. Nar. pjes. juk. 295. — U istoj knizi ima i napopriječiti oči, t. j. uprijeti, izvaliti. Na neg' d'jete oči napoprijēči. 260. Na nu Stojan oči napoprijēči. 268. Kad te rječi razabrao bane, onda na neg' oči napoprijēči.* 303.

NAPOPRIJEKO (*biće takav akc.*), *isto što poprijeko. Od na-poprijeko. U rječniku nijednom.*

Iskaše s velikom željom ulisti na jedna vrata tisna držeći jedno brvno pridugo napopriko za ulisti. P. Posilović cvijet 154. Već mi bježi kopiju napoprijeko. Nar. pjes. juk. 261. Na Maltiji otvorio vrata, kako može dobar junak proći i proneti kopje napopreko. Nar. pjes. vila (1867) 646. Hajde, diko, napopriko hajde, bako, napopako. Nar. bl. kapet. 71. — *Katkad bez -o:* Tjera napoprijek kroz kola, kroz sedlenike, kroz pješake. M. Pavlinović razl. sp. 64.

NAPOPRIŠTITI SE, napoprištīm se (*jamačno je takav akc.*), *pf. dobiti prište. Od na-poprištit se; ali samome poprištiti se (čini se da) nema potvrde. Samo u primjeru:* Ona je motrila po površini variva i vidjela u něm procijep s vrha do dna, a po dnu bob se očajao i napoprištio, kao da se nije kuhan na vatri, no pržio na suncu. S. Šubiša prip. 31.

1. NAPOR, *m. vis, impetus, labor. Od istoga korijena, koji je u naprijeti, napirati. U rječniku Belinu (impeto, sforzo, lo sforzarsi), u Bjelostičevu (napor, napiraće), u Voltigijinu (napor, napiraće, a rijeći napiraće nema!), u Stulićevu (conatus, nisus, efficacia s primjerom iz Menčetića, koji se i ovđe navodi pod a). Ima i u Šuklevu ném-hrv. rječniku i u Popovićevu za ném. Anstrengung. Najstarije su potvrde iz xvi vijeka.*

a) sila, snaga, žestina (nužna, kada tko živo napire). Tekući jošte gre (*t. j. nenavist*) s naporom kako lav ter obla da poždre hoće me, dim uprav. Š. Menčetić 315. Cara, ki spaše, s naporom probudi. M. Vetranić 1, 64. Da ti tko obori polače i dvore . . . kako ih sad ore s naporom oružnjem, s desnicom krvavom. 1, 100. Duha svoga naporom zaneseni (*t. j. krivi proroci*) glasijahu svoje prazne nauke. S. Rosa 80^a. Ono stado lutijem naporom vratolomeći se metnu se u more i podusi. 88^a. Uzpregnivahu (*t. j. neprijatelji Hristovi*) svoj zli napor. 132^a. Utisaju svoj gniv i promijene nenavidni svoj napor. 158^b. Ovo isto obujetovanje obogatilo bi priličnjem koristima gradove i kuće, kada bi se jednakom željom i naporom služilo i djelovalo. I. M. Matetić 9. Nije li držano s naporom želeti, da te zajedno sva ljudska srca uzljube? 45. Nastojeći svijem naporom potegnut . . . duh oni, kojijem žive srce Ježusovo. 158. Nebukadnezar . . . učini od svijeh stranah s velikijem naporom udariti (*t. j. na Jerusalim*). D. Bogdanić 49.

b) trud, trudba, naprezaće (kada tko živo napire). Žubki silan napor i nesriča moja vodi me na umor. P. Zoranić 11. Ako me od tega toga napor od rati ali nagla smrt ne odvrati. 95. Napor sobstveni, tvorni, samosvojni, taj ti je živac. M. Pavlinović rad. 142. Što se razvija čvrstim naporima, samostalnim radom. 150. Hrvatska ne bi, bojim se . . . duševnomu naporu samsa odolila. razg. 49. Ali su svi naši trošci i napor užalud. S. Šubiša prip. 264. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*), na pr. Veliki sam napor imam, dok sam voz iz ove lokvatine iščera. J. Bogdanović.

c) navalna, napadaj, nasrtaj (vidi napirati pod d). Taj napor videći od zlobnijeh, ki stoje pripravni . . . zadata mi tolik trud. M. Vetranić 1, 474. Ninus naploviti Babiloniju vojskom. Babilonija ne mogase ovomu naporu odoliti. D. Bogdanić 27. Stabrobates čuvši neprijateљne sprave kraljice oružaše se veoma pomno za uždrati moći napor ne sile. 31. Svaki (*t. j. poglavica crnogorski*) može u brdu svojemu po čitavu dočekati vojsku i odolit naporu krvavu. Osvetn. 3, 67.

d) Na Krku leti često nestane mlinu vode, pa je tad zatvore, dok je se dosta nakupi, da mogu mleti, pa onda vele, da meju „po naporih“. I. Milčetić. — Nejasno.

e) nápor (*s takvijem akc.*) je gnoj ispod goveda otvrđnut i osušen. J. Grupković. — Tamno.

f) *Ne razabira se značenje u primjerima:* Jere je po vas dan ljubavi put prvi, gdi kako u svoj stan s naporom još vrvi. Š. Menčetić 126. I sunce svoj napor od kose zlaćene jur skite na prozor. Đ. Baraković vila 328.

2. NAPOR, adj. brižljiv, pomniv. Ja sam napor, da u dugu ne ostanemo. J. Grupković. *Za postane ispor.* adj. opor; kao što je opor onaj, koji se opire, tako je napor onaj, koji napire (*t. j. nastoji, trudi se*).

NÁPORA, f. isto što nafora i istoga postava
Samo u primjeru: Evo dva dana, da nijesam okusio krušne napore. S. Lubiša prip. 176.

NÁPORAN, nápona, adj. onaj, koji je u svezi s naporom, u kojemu ima napora.

a) jak, krepak, snažan u pravom i u prenesenom smislu; vidi 1 napor pod a. Između rječnika samo u Stulićevu (naporan, efficax, —naporno, adv. efficaciter) i samo u primjeru: Marija po napornijemu razlogu stvorena je bila u pravednosti. S. Rosa 174b.

b) žestok, silan. Naporno napirući žela znati da sada usilno skončajuće srdače pripada. P. Zoranić 9. Da tako prez žvala ne bludna misal naporno hotiše. 38. Trijes naporan svojijem mohom udarajući na njih zanese ih i baci nazada. S. Rosa 153a.

c) trudan, mučan; vidi napor pod b. Kako krem ognilom naporno gdo kreše. Đ. Baraković vila 281. Ako se ne skrati naporna rat. 346. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*), na pr. Naporan je to posa. J. Bogdanović.

d) vezan obećaњem. Samo u Stulićevu rječniku (promissis ligatus). — Sasma nepouzdano.

NÁPORÉD (takav će biti akc.), adv. i praepos. u redu, pored. Od na-pored. U rječniku nijednom.

a) adv. I napored kadno trube jedno drugom kažući zube. V. Došen 90b. Da ne trunu kano klade, dal' napored nek š ním rade. 216a. Pa pode s carem napored. Nar. prip. vuk² 207.

b) praepos. s gen. Ide Gašo napored ovaca. Ogl. sr. 137. Ter napored gn'jezda kragujeva ona svoje zakopiti leglo. Osvetn. 1, 5. Idem ja a ona napored mene priko niva (*u Pojicima u Dalm.*) Zborn. za nar. živ. 10, 274.

NAPOREDA, adv. isto što napored, od čega je i postalo, pošto je na kraju dodato a. Samo u dvije knjige. Jer pošteće ići gleda sa življenjem naporeda. V. Došen 6b. Dal' nek oru naporeda, nej jednako jaram vuku. 258b. Sedamdeset učenika, koje dva i dva naporeda činio je hoditi Isukrst prid obrazom svojim. A. d. Costa 1, 24.

NAPOREDAN, naporedna, adj. onaj, koji ide, teče napored. Samo u Popoviceru rječniku za niem. parallel.

NAPOREDE, adv. isto što napored. Samo u primjeru: Po Kerzonu naporedem uzmožite glave šeću. J. Krmptović katar. 102. Od na-poredem.

NÁPOREDO, adv. isto što napored. Od naporedem. Između rječnika samo u Vukoru (neben einander, una s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 558: Pade mrtva š níma naporedem). No stavši vojsku naporedem. Pjev. crn. 121b. Dva su bora naporeda rasla, medu njima tankovrha jela. Nar.

pjes. vuk 2, 14. Naporedem jezde dobre koňe, naporedem nose kopja bojna. 2, 215. Rusija ratovat će s nami naporedem. Osvetn. 5, 93. Dva su kraja bila naporedem. 6, 32. Za njim ide stotinu svatova sve pjevaju po dva naporedem. Nar. pjes. kras. 39. Borio se je za slobodu otađen naporedem s prvim vojvodama. M. Đ. Milićević pom. 189. Sve dva i dva jašu naporedem. Nar. pjes. hörm. 1, 59.

NAPOREDU, adv. isto što napored, od čega je i postalo, pošto se pored shvatilo kao imenica pa joj je dodato na kraju lokativno -u (poradi prijedloga na, koji se slaže s lok.). Samo u primjerima: Sva gospoda sjedi naporedem (štamp. na poredu). Nar. pjes. vuk 5 (1865) 14. Iznova im grebe iskopase, naporedem lipo ukopase. Hrv. nar. pjes. 5, 186.

NAPORIT, adj. silan, žestok. Vidi 1 napor pod a. U rječniku nijednom.

a) adj. Na nesruči i na smrt i sfoju naporit lučaf tuži se. P. Zoranić 52. Ki se mni jak i smin, rado se privrže, naporit sa sfakim, najde tko ga vrže. 66. Angel . . . ta kola velikom silom kako naporita vitra rastrese i raskrši. Starine 1, 223. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* U ovih zagorskih deželjih držali su i nesredan i naporit red hrvacke krbafske gospode. P. Zoranić 28.

b) adv. silom, žestoko; prvo je značenje u prvom, drugo u drugom od ova dva primjera: Čuju, da mi suzami moć žitka kopni, ni ove suze istine jesu, negli tof od udi mojih, ki bi htih naporito van iziti kako voda iz staklena suda, komu je zijatje usko. P. Zoranić 45. A što će im ja! vikne vojvoda naporito. S. Lubiša prič. 83. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* Čestiti dužde, reče naporito, dade mi prepoštenu poruku (iz smisla čitavoga mjesta vidi se, da nije značenje: žestoko; prije bi bilo: blago, umiljato). S. Lubiša prip. 15.

NAPORLIV, adj. tamina značenja. Samo u primjeru: Volj jestu na službu člověkom, vъ srđubci svojemb bezzabolanъ i vasa (sic!) dobra mislitb i imati srđuce naporljivo. Starine 11, 201.

NAPORNOST, f. i samo u Stulićevu rječniku, NAPORNA, f. i gdje se kaže, da je jedna i druga riječ isto što napor.

NAPORSTVO, n. isto što napor pod a. Između rječnika samo u Stulićevu (naporstvo, napor) i samo u primjerima: (Pastiri) predlivi kroz sfakdanje naporstvo od vukof. P. Zoranić 17. Lubvenih zlatopernih striili udorac i mladosti naporstvo, vilo, pisati i peti čini me. 86.

NAPORUČ, adv. o onome, što se kome kao na ruke daje, da onijem raspolaže po svojoj voći kao svojim. Samo u jednoga piscia. Da se zovu, kako im se ljubi, da se krste, kako ih voja, da pišu, kako im je ugodnije. To im je naporuč. M. Pavlinović razl. sp. 95. To su lute varalice, jere obično pamet im je naporuč i neka uredena hitrina, koja lasno ludstvo zavarava. 200. Eto naporuč vam kônič i čamaca. 376. Mi smo ti rastrkana stada i bespravna raja, naporuč jačemu, razg. 6. Sto on dobije . . . to je moje; što ja imam, naporuč mu. 102. Vidi naporuč.

NAPORUČAN, naporučna, adj. naručan, zgodan. Samo u primjeru: Da bi to, kako je komu zgodnije i naporučnije, tudim se jezikom izreklo. M. Pavlinović razl. sp. 220.

NAPORUČEĆE, n. nom. verb. od naporučiti Samo u primjerima: To pisah . . . po naporu-

čenju od ust g. Tomaša više rečenoga (*u ispravi xv vijeka sačuvanoj u prijepisu xvi v.*). Mon. croat. 65. Po naporučenju pomie duš. Naručn. 74.

NAPORUČATI, naporučam, *impt. prema pf. naporučiti. Samo u primjeru: (Isus) mater devu devu naporučajući. Naručn. 40^b. Značenje je: preporučivati.*

NAPORUČITI, naporučim, *pf. naložiti (kome što). Od na-poručiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo poručiti pf.). Između rječnika samo u Daničićevu (mandare sa dvije potvrde iz xv vijeka, koje se i ovđe navode).*

a) u navedenom značenju. Vaša milost zna, kako ste po našem poslu . . . naporučili i knigu upisala vašem vlastnikom, da oprave (*iz xv v.*) Spom. sr. 1, 81. Kako je odupisala i naporučila više rečena žena Mrškšina (*iz xv v.*) 2, 118. Nisi učinil, kako sam ti naporučil. Kolunici zborn. 2. Kako učini prorok Mojsej, kada gospodin Bog naporuči jedno posalastvo, ko da bi učinil k plku do njegove strane. 141. Te vse rici naporučimo na usta vašemu bratu bojeći se, da ne (ete umiti čitati toga lista (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 218.

b) isto što preporučiti. Samo u primjeru: Kada v'padoh v riku, naporučih se blaženoj divi Mariji. Starine 23, 90.

c) oporukom ostaviti; kao da je to u primjeru: Kada je moj brat preminul, tada je naporučil meni vse, ča je inal svoga imanja (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 91.

NAPORUČIVATI, naporučujem, *impt. prema pf. naporučiti (t. j. naložiti). Samo u primjeru:* Mozite opraviti vsa moja dela . . . kako niže naporučuju (*pisano: naporuji*). Mon. croat. 87. (*iz xv vijeka*).

NAPOSAMCE, *adv. napose, odjelito, osobito. Od na-posamce. Samo u primjeru:* Kada tko Bogu naposamce obeća, da će u čistoći uvik živiti. B. Leaković nauk 249.

NAPOSAM, *adv. isto što naposamce. Samo NAPOSAMO, } u jednoga pisca.* U junaku krve uskipila, pa naposam besjedi serdare. Osvetn. 3, 69. Kad ovaki strvni gosti dodu u kršteno selo naposamo. 2, 58. Juri junak svuda naposamo. 3, 155. Da je kneže došo naposamo, lako bi da dočekali gradi. 5, 128.

NAPOSAN, naposna, *adj. onaj, koji je napose, osobit. Govori se u Rijeci, na pr. Bili su naposni ljudi, ki su pazili na to.* F. Pilepić.

NAPÓSE, *adv. odjelito, osobito, pojedince. Od na-pose (a ovo od po-se). Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj se govori nápôse. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. U rječniku Mlačinu (napose, posobito, seorsum, separatim, separate, discrete), u Belinu (a parte, da banda, da parte, disparte), u Voltigijinu (s krivo postavljenim značenjem: dappersè, von sich selbst), u Stulićevu (seorsim, separatim s naznakom, da se nalazi u Đordića) i u Vukovu (für sich, abgesondert, separatim). Prije xvii vijeka nema potvrda; iz xvii vijeka ima ih samo iz dva pisca; u xviii vijeku ima ih podosta, ali samo iz nekih pisaca; iz xix vijeka našlo se u gradi za ovaj rječnik sabranoj vrlo malo potvrda, ali se riječ u novijoj književnosti dosta upotrebljava. Napose koriжен, a napose granje ne može ni jedno po sebi ploda učiniti. M. Divković nauk 45a. Izvede nih va planinu vele visoku napose od ostalije(h). bes. 269. Bolest*

negova rasprostre se na svaki smrtni grijeh napose. P. Bakšić 158. Promišljujući svaku zapovid . . . napose. I. Grličić 149. Priložih . . . sadržaja od svake Davidove pjesni napose. I. Đordić salt. II. U tijelu mom raspetu broje svaku kos napose. 65. UKazuje se svaki razlog napose. A. Baćić 149. Budući nemu samomu napose dao oblast. 162. Ko je dužan sve, kako smo svi mi uopćeni i napose. S. Badrić pr. nač. 9. Koji su se priporučili molitvam mojim uopćinu i napose. B. Pavlović 31. Uči i kara svakog napose pastira. F. Lastric test. ad. 34b. Kad govorite molitve svi zajedno ili napose. od' 178. Premda smo govorili od ljubavi Božje i od ljubavi iskrnećeg napose. ned. 339. Kako će se razumeti napose i zajedno. J. Banovac prisv. ob. 7. Duže . . . svu bratiju toliko uopćinu koliko napose. P. Filipović 5. Sada ćemo od svakoga blaga dana napose govoriti. A. Kanižić utoč. 295. S prijatelji se svakim napose blagoslov. fran. 36. On nadhodi svako stvorene svojom lipotom, dobrotom i svakom napose izvrsnostju. uzr. 3. Najprije govorimo uopćenu, pak ćemo od svakoga napose. F. Matić 79. I to nitko ne smije napose, nego svaki skupa k jednom mistu nose. M. A. Rejković sat. 147. Pedepsajući na drugom svijetu svakoga grešnika napose. A. Kalić tri bes. 12. Kad Bog priputi koje progonstvo i dosade svitovne ili svoj crkvi uopćeni ili komu napose. B. Leaković gov. 43. Da vam jurve članke virovača napose tomačim. nauk 27. Kad se svaka (t. j. ovca) napose opere. J. S. Rejković 230. Napose, osebice, obaška, abgesondert, separatamente. P. Petranović r. kn. 78. Otkrivši sve sudove prekrsti ih svaki napose po tri puta. D. Daničić pis. 357. Ko nije na svaku riječ napose pazio. S. Ljubiša prip. 106.

NAPOSILE, *adv. silom, na silu. Govori se u Dalmaciji, na pr. Uzmi mu naposile. J. Grupkovici. — Od na-posile (a ovo od po-sile).*

NAPOSLIJE, *adv. isto što najposlige. Samo u primjeru:* Naposlige ima se učiti, da . . . bi potrebno. J. Matović 60. Ovo je važda pogreška u štampi mjesto najposlige; u ostalom vidi 3 naj pod e.

NAPOSLIJED, *adv. najposlige, napokon. Biće od na-poslijed; ali poradi najposlijed (vidi tam) može se misliti, da je na- pokraćeno od naj. Između rječnika samo u Stulićevu (naposlijed, napokon s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i samo u crnogorskim nar. pjesmama. Sto bi moglo biti naposlijed, što li biti, ko će pogoditi? Nar. pjes. vuk 5 (1865), 400. E bi mogla naposlijed biti turska radost na žalost veliku. 475. Naposlijed Miloša - pomenu. 556. Naposlijed ne znam, šta će biti. 8, 840.*

NAPOSRED, *praepos. posred, usred. U rječniku nijednom, a samo u primjerima:* I naposred tjedna hoće ofar i jilišna žrtva prestati. Proroci 249. Da si me ranila naposrid srdača. Nar. pjes. istr. 2, 145.

NAPOSTAVITELJ, *m. kao da znači spisatelj, lat. autor u jedinom primjeru, što se našao:* Od naredab svetih skupov s mnogimi napostaviteši. I. Kračić 52.

NAPÓSTITI, nápostím, *pf. posteći naknaditi. Od na-postiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rječniku:* kad ko premrsi, važa drugi put da naposti (t. j. na mrsku da posti); ovo osobito čine Turci, kad na putu uz ramazan ne mogu da poste.

NÄPOSTO, adv. baš, upravo. Govori se u rječkoj nahiji, na pr. NÄposto idem do tebo. A. Jovićević. — Postane tamno.

NAPOŠČÍČÁR, adv. nahvalice, hotimice. Govori se u Lici, na pr. Zašto si napoščicár ugnal svoju kravu u moju livadu? J. Bogdanović. — Postane tamno.

NAPOŠKERAC, adv. nakrivo, nahero. Vajada od na-poškerac. Ležati napoškerac kaže se, kad se dugo čelade u kratkoj posteli naheri. M. Pavlinović. — Postane tamno.

NÄPÖŠTICÉ, adv. isto što napoščicár. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Postane tamno.

NÄPOTLAM, adv. poslige. Od na-potlam. U rječniku nijednom, a samo u primjerima: Kako hočete s listom napotlam razumiti (iz svršetka XVI vijeka). Mon. croat. 309. Kako bi napotlam ... na svitlo dati mogal. P. Vitezović kron. II.

NÄPOTUMRAČEN, adj. namrgoden, namršten; kao da je to u jedinom primjeru, što se našao: (Covjek) nevesela, napotumračena, mrka pogleda. U Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 231. Biće upravo pas. partic. od glag. napotumračiti, kojemu nema potvrde.

NAPOVAL, adv. valjanuci. Od na-poval. Goni stinu napoval. M. Pavlinović.

NAPOVATI, adv. praesto, u pripremi, na ruku. Uvik mu je vrag napovati (vraga zove). Što mu dragi rečeš, uvik mu je besida napovati. M. Pavlinović. — Biće od na-povati. Postane drugoga dijela tamno; da nije od na-pohvati?

NAPOVELATI, napoveljam, pf. spopasti. Od na-povelati (glag. je taj taman). Govori se u Dalmaciji, na pr. Ne znam, kakva ga je bolest napovelala. J. Grupković.

NAPOVIDJETI, napovidim, pf. isto što napovjeti (vidi tamo). Između rječnika samo u Stulićevu (napovidjeti komu, povidjeti s naznatom, da je iz glag. brevijara). Napovidjeti ženidbu, da Ehe verkündigen, fare le dinunzie. B. Petranović r. kn. 26.

NAPOVIJATI SE, napòvijám se, pf. satis supere fasciavisse. Od na-povijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Sita sam se ja naradala i napovijala djece. J. Bogdanović.

NÄPOVIJED, näpovijedi (jamačno je takav akc.), f. nom. act. prema glag. napovjediti. Između rječnika samo u Popovićevu (napoved, Eheaufgebot). Napovijed, napovještaj, Aufgebot (Ehe). Jur. pol. term. 38. Verkündigung der Ehe. 567. Napovijed, Eheaufgebot, dinunzia di matrimonio. B. Petranović r. kn. 26. Govori se u Počicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 67.

NAPOVIJEDÁNE, n. nom. verb. od napovijediti. U rječniku Belinu (napovijedanje, oglašenje, nevištenje, matrimonio) i u Voltigijinu (napoveda, proclama, Ankündigung). Napovidanja, ka gredu pred sv. matrimonija, imaju se u crkvi sv. Jurja ... ovršti. Oni, ki potribuju napovidanja g. plovana, imaju dar prikazati (iz XVII vijeka). R. Lopasjé urb. 160. Ko bi učinio ženidbu brez napovidanja, sagrišio bi smrtno. A. d. Costa 1, 10. Bićemo proroci u napovidaču stvari prošasti. Grgur iz Vareša 61. Govori se u Počicima (u Dalm.) o navješčivanju zaručenih (u crkvi). Zborn. za nar. živ. 10, 69.

NAPOVIJÈDATI, napòvijedám (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), impf. prema pf. napovjediti. U rječniku Voltigijinu (napovi-

dati, annunziare, ankündigen) i u Stulićevu (napovijedati, povijedati). Uzdvigoše se sinove neje i priblaženu ju napovidaše (iz lat. surrexerunt filii eius et beatissimam praedicaverunt. prov. 31, 28). Bernardin 156. Hvalu njih napovijeda svaka crkva (iz lat. laudem eorum nuntiet ecclesia. eccli. 44, 15). N. Rašina 186b. Zato hoće gospodin ... pustiti napovidati, da se vsak plače i žaluje. Proroci 27. A zgora se ... da se napovida post jedan pred gospodinom vsemu puku. 117. Kad jím sve to zusti (t. j. glasnik). Na strani se tumaci riječ zusti riječju napovida. B. Krnaruć 23. Misnik ... Isusu napovidajuć, da sađe s nebesa u njegove ruke. I. Ančić ogl. 118. Ispovidnici, pripovidavci neka često napoviduju ovo držanje. M. Bijanković 13. Ne znate li, što Bog napovida? T. Babić 30. Potom toga napovidaju se blagdani. H. Bonačić 25. Arcižakan ... napovidao je žežine i svetkovine puku. A. d. Costa 1, 35. Najstojnici crkveni ... imali su napovidati, da dila božanstvena imaju se bogoljubno izvrševati. 1, 178. Kako se u dalmatinskim crkvama ... sa oltara nijesu napovijedala i proglašivala brakosčećanija. G. Zelić 371.

NÄPOVJEDITI, napòvijedim (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), pf. javiti, navijestiti, oglasiti. Od na-povjediti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo povjediti pf.). U rječniku nijednom; ali vidi napovidjeti. — Slazim s nebesa svaki čas, kad mi napovidite, u prisveti sakramenat. I. Ančić ogl. 144. Pastiri od duš napoviditi će puku nauk od obsluženja od svetkovin. M. Bijanković 22. Koga on krjepest napovidi. J. Kavanin 120a. Zapovida, da se vinčane trikrat ima napoviditi, prija neg' se učini. A. Kadčić 414. Prokletnici imaju biti napovideni od crkve i očiti svakomu. A. d. Costa 1, 179. Bog poslao je pedipse, koje Jona bio im je napovidio. 1, 191. Kad cinite, da je bila ova zapovid napovijedena? I. P. Lučić razg. 21. Od duha proročanstva bijaše ganut, da ova napovidi. izk. 30. Sva proročanstva ... upravljena bila su za napoviditi otajstvo upućenja. Grgur iz Vareša 56. Da ga preporučim parohima, ne bi li ga napovidili svojim trgovcem, da mu svaki dade ono, što more. G. Zelić 424. Tako su poslani bili cirkulari svijem parohima, da napovide narodu sve ono, što sam ja do sad kazao. 473.

NAPOVJEDITEĽ, m. nom. ag. prema glag. napovjediti. Samo u primjeru: Ne bi samo napovjediteľ smrti Bijanković. I. P. Lučić izk. 30.

NAPOVÍSTI SE, napovízém se, pf. isto što navrsti se. Od na-povrsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo navrsti se pf.). Potvrda se našla samo ova: Napovrzla mi se na dijete nekakva groznica. S. Novaković.

NAPOZNAVOVATI, napoznavujem, impf. po-malo poznavati. Od na-poznavovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 499.

NAPOZRAČEN, adj. na po rasvjetljen. Samo u primjeru: Kad stupaš kroz one mukle i tamne svodove napozračene uskim okancem s visa. M. Pavlinović razl. sp. 424. Biće upravo pas. partic. od glag. napozračiti, kojemu nema potvrde; vidi riječ, koja sad dolazi.

NAPOZRAK, m. ona polovna svjetlost, kad mjesec zade za oblake, jali kad su same zvijezde na vedrini: kad smo putovali, bio je napozrak

(tako je zabilježen akc.). M. Pavlinović. Biće od na po (t. j. nāpō) zrak.

NAPRAHATI, napraham, pf. naprašiti. Od na-prahati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Stulićevu (naprahati kose, vlas, albo pulvare comam conspergere) i samo u jednoga pisca. Vidim jednu onu ženu ne mrtvijem cvijetjem ni rudežim naprahajem, nego lutijem zmijam okrućenu (govori se o paklu). B. Zuzeri 187. Na tebi su inostrange plave kose naruđene i naprahane. 232.

NAPRALATI, napralam, impf. isto što napravlati (vidi tamo).

NAPRALENE, n. isto što napravljené (vidi tamo).

NAPRAM, NAPRAMA, praepos. isto što naprema. Između rječnika samo u Stulićevu (napram, ante s naznakom, da se nalazi u lat. bukvaru). Dareživ napram učecim siromašnim dacom. M. Pavlinović rad. 132. Pa otle se naprile vojske, prve pošle (stamp, poči) napram Belgradčika uzet nega, a zatim Vidina. Osvetn. 5, 85. Napram žarku odsjevnuše sunce (t. j. puške). 7, 45. — Da si s Rusom, s Čehom, s Poljakom pleme jedno naprama Amerikancu, Inglezu, Nijemu. M. Pavlinović razg. 6.

NAPRAMAN, napramna, adj. onaj, koji stoji napram čemu. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. za lat. oppositus, nem. gegenüberliegend, entgegengesetzt, tal. opposto, — napramni kutovi, entgegengesetzte Winkel, angoli opposti, — napramne strane, lat. latera opposita, nem. Gegenseiten.

NÁPRASAN, náprasna, adj. nagao. Riječ se nalazi i u staroslov. jeziku: naprasny (nagao) i u ruskom: напрасный (zaludan, — razvoj ovoga značenja nije jasan). Jamačno je na poznati prijedlog, ali kako se u drugim indeovr. jezicima ne nalazi etimologijom srodnijeh riječi, ne može se reći, šta upravo znači -pras. U rječniku Stulićevu (naprasni, repentinus, subitus s naznakom, da je iz glag. misala), u Vukovu (gäh, praeceps, čovjek, smrt), u Daničićevu (naprasny, subitus s primjerom iz Domentijanab, koji se i ovde navodi) i u Popovićevu (naprasno, adv. plötzlich).

a) nagao, t. j. brz na gniev, gnieviv, pršliv. Ako ga ti uzmēš, kako si ti lut i naprasan, on će treći dan od tebe pobeci. D. Obradović živ. 88. Vino škodi svakome čoveku . . . koji ima naprasnu narav. P. Bolić vinod. 2, 46. Bokej je ozbiljan . . . sujevjeran, osvetliv i naprasne čudi. S. Lubiša prip. 8.

b) nagao, t. j. nenadan. O naprasněj smr̄ti Stržově. Domentijanb 101. Uklonsuvši naprastka prstni nečij, naprasno (stamp, na prasno) prstib otsekajet se, da ne vše tělo jadi obimetib i pogubib. Starine 2, 282. Mnogi . . . o naprasnom na ňih macedonijskom našastju kazahu. 3, 252. Jako i pšenica naprasno požeti se (iz xvi vijeka). L. Stojanović hris. 86. Potamni vozduh od oblačina . . . i naprasna grmljavina stane nad ňim lupati. D. Obradović bas. 449. Tako me naprasna smrt ne našla! Nar. posl. vuk 299. Godinu prije ņegove naprasne smrti. S. Lubiša prip. 47. — Adv. Včešti se sam s velikim vitezovanjem i velim naprasněm iz junosti. Domentijana 134. Tako skoro i naprasno i bezsudno bi (iz početka xviii vijeka). Glasnik II, 3, 136. Vaļan liječnik . . . mu je pretkazao, da će umrijeti naprasno.

S. Lubiša prip. 53. Kad naprasno premine koji pribraniji čeok. 263.

c) nagao, t. j. žestok, silan, lut. Samo u primjeru: Jelena pade vđ lutu nedugu i načetib boleti naprasnoju (u jednom rukopisu stoji krépko) bolézniju. Danilo 83.

NÁPRASIT, adj. isto što naprasan. U rječniku Vukovu (naprasit, naprasan) i u Popovićevu (naprasan, naprasit, gäh, aufbrausend, plötzlich).

— a) isto što naprasan pod a. Iguman Isaija, čeok naravi naprasite, nadut, a neznalica. S. Lubiša prič. 143. — b) isto što naprasan pod c. Srdečne ņegovo podobno letnoj zori, svobodno od svi nagli i naprasiti žeja. D. Obradović sov. 115.

— c) Ne razabira se pravo značenje u primjerima: On će, budući je čovjek naprasite čudi, skočiti s penđera u vrt. Nar. prip. bos. 74. Ljudi naprasiti naglo bacaju i brzo istroše životnu moć. M. Pavlinović rad. 150.

NAPRASITI, naprasim, pf. rđavo učiniti. U zaplaško-svrliškom narječju u Srbiji. A. Belić 594. — Postaće tamno.

NAPRASITOST, f. apstr. imenica izvedena od pridjeva naprasit. Samo u Šulekovu niem-hrv. rječniku za nem. Jähzorn.

NAPRAŠAN, naprašna, adj. brz, hitan, nagao. Postaňa istoga, kojega i prešan (vidi tamo). Samo u primjerima: Taka jest jedna lutina naprašna, jedna srčba načasna, koja čovika u prvi čas tako obujmi i digne mu svist, da ne zna, što čini. M. Dobretić 216. Na to divske usprieše čudi od naprašne umi pokajane, pa se krvna okaniše čina. Osvetn. 1, 48.

NAPRAŠATI, naprašam, impf. glag. prema pf. naprositi. Samo u Bjelostjenečevu rječniku (naprašam, emendico, exoro, impetro).

NAPRAŠIT, adj. isto što naprašan i istoga postaňa.

a) nagao (u značenju toga pridjeva pod a). Samo u primjeru: Nit Bog hoće da zločinca prije, kano priju naprašiti ljudi. Osvetn. 1, 27.

b) požudan; ne razabira se pravo razvoj značenja, ali ispor. značenja: želan, lakom, požlepan kod nagao pod g. Samo u rječniku Belinu (libidinos) i u Stulićevu (luxuriosus, libidinosus, impudicus, lascivus). U oba se rječnika navodi za potvrdu primjer: Naprašiti je od silvana i satira vitorozih, za koji se veli da je iz dubrovačkoga pisca M. Burešića, ali u xi knizi „Starini pisaca hrvatskih“, gdje su štampane Burešićeve pjesme, nema toga primjera. Razdražiše tebe Boga naprašitijem srcem tade. I. Đordić salt. 365. Naprašit, bludan. 503. Oba (t. j. satira) imaju . . . naprašitu čud. pjes. 129.

c) plašiv, strašiv. Samo u primjeru: Ako mi ne lažu . . . vile mi tuj kaži i lombre gorštice . . . a Isak je naprašit; da vidi gdi koju, tuj se će pristašit i ostavit svijes svoju. M. Vetranić 2, 262. — Razvoj je značenja taman.

NAPRÁŠITI, nápráším, pf. posuti prahom. Od na-prašiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Míkašinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. prašiti, gdje stoji inf. naprašit) u Belinu (aspergere di polvere) u Bjelostjenečevu (naprašil sem pušku s. v. naprašivati, — dakle upravo: potprašiti), u Voltigijinu (impolverare, bestauben), u Stulićevu (pulverare, pulvere conspergere) i u Vukovu (bestäuben, pulvere conspergo s primjerom iz neke nar. pjesme: Ja sam, sinko, mlinarica,

brašnom glavu naprašila). Otari naprašeni i neuredni. I. P. Lučić bit. 50. Da ga j' sega popel naprašil. Nar. prip. mikul. 82.

NAPRAŠITOST f. apstr. imenica izvedena od pridjeva naprašit. — a) požuda; ispor. naprašit pod b. Između rječnika samo u Stulićevu (*luxuria s naznakom, da se nalazi u Rose*). Pravi otac Jezusu začetu i rođenu . . . Božijem uredenjem, a ne putenom naprašitostim. S. Rosa 34a. — b) Ne razabira se znaćeće u primjeru: Suze, koje su izvedene iz oči od neuša, od ijeda i srčeve, od naprašitosti . . . u jednu riječ od zemaljskih i naravnih uzroka, nek ne čekaju jedno uzdarje od Boga. S. Rosa 69a.

NAPRAŠIVATI, naprašujem, *impf. glag. prema pf.* naprašiti. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (naprašujem pušku, pulveres pyrios inspergo foco scelopetario, — dakle: *potprašivati*) i u *Voltigijinu* (naprašivam, naprašujem s. v. naprašiti).

NAPRĀŠNÍK, naprašnika, m. isto što potprašlaj, t. j. onoliko baruta, koliko treba, da se puška jedan put potpraši. *Samo u Vukovu rječniku* (naprašnik, vide potprašlaj s naznakom, da se govori u Hrv.).

NAPRASNAČA, f. kutijica od roga, u kojoj se drži puščani prah. Magazin (1873) 131.

NAPRATI SE, náperêm se, *pf. o prahu u obilnoj mjeri*. Od na prati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (bez rijeće se: naprati, plura simul abluere) i samo u primjeru: A da ti je ko u družini žena naprati se suda i pelena. Osvetn. 4, 18.

NAPRATITI, nápratím, *pf. navesti*. Od naprati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. *Samo u primjeru*: Ali se u sobi popovoj zapati silestvo stenica; poša kaže, da je nih neki zlotor napratio na nenu kuću. M. Đ. Miličević zim. več. 249.

1. **NAPRAV**, f. *Samo u dva primjera, od kojih je u prvome znaćeće: sredstvo, a u drugome se znaćeće ne razabira*. O žene . . . što drugo mislit vi umijete, neg' svak čas nečistom napravi grdit vaš lijep obraz? Ah koli gadno jes gledat vas, kad stati budete za ures lišća čijem mazati! (možda je znaćeće: ličilo; vidi naprava pod i, b). F. Lukarević 28. Štgodire narav krilom zakriliće, što nebeska naprav sobom zapasuće, pična štogod zemja z svoga krila rodi. I. T. Mrnavić ist. 184.

2. **NAPRAV**, adv. *pravo, upravo*. Od na-prav; ispor. uprav (t. j. u-prav). Između rječnika samo u Jambrešićevu (naprav, adaeque, u lat. dijelu) i u Stulićevu (naprav, poprav s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Najstarije su potvrde iz XVII vijeka; od početka XIX vijeka vrlo ih se malo našlo; nijedne nema iz slavonskih pisaca, a vrlo ih je malo i iz dubrovačkog govora.

a) isto što pravo, t. j. kako treba. Da se zna zlamenovat zlamenjem sv. križa naprav, podpuno. Arkiv 2, 87. Da naprav sudi i odreduje svaka. I. Ančić vrata 112. Tko se naprav kaje, valja da je poslušan crkvi. svitl. 87. Vodak stada Isusova jedu bi ga vazda naprav vodio ogl. 18. I sred bitja tužna ovoga naprav ne znam mogu imena. P. Kanavelić 191. Nikad naprav ne mogu govoriti. S. Margitic isp. iv. Gdi najdeš, da nije naprav upisano, fala iii. Ako sam ja u čemu zasađao ter sve nisam naprav upisao. L. Lubuski pis. 72. Svaka mu naprav idahu i u svacem obilovaše. J. Banovac pripov. 171. Ne poznaju na-

prav, kako se mogu saraniti. razg. 133. Budući da je dužnost jednoga sudca ne samo suditi, ne: o i pomljivo ispitati, da može naprav suditi. 251. Ima ji(h), koji naprav ne znaju očenaš. J. Filipović 1, 4a. Jedni reku ispovid općenu, ali malo koji naprav. 3, 120b. Koji se naprav ne krste, griše. L. Vladimirović 9. Ako se s ovim blagom neprocinenjem naprav nisi služio. M. Zorić 19. More bit, redovniče, da ti ima trijest i više godiš u redu, a da nisi ni tri naprav živio. 66. Ispovidaše se, ali nigda naprav. zrc. 144. Žena . . . nastoji na sve strane, da u kući sva naprav idu. N. Palikuća 14. Ne zna očenaš naprav ni zdrave Marije. M. Dobretić 64. Ne ima ga (t. j. isponjednik pokornika) odršiti, nego . . . natrag poslati pak ako dođe, naprav ga sudi. 74. Ako komu idu naprav trgovacki posli. A. d. Bella razg. 109. Čovjek, koji naprav misli, prezire besposlicu. M. Pavlinović rad. 129. Još ni naprav izrekla, počela j' Boga moliti. Nar. pjes. istr. 4, 21. Naprav, naprav, recte. D. Nešmanić (1885) 62.

b) upravo. Svak more viditi i zdravom pametju razabrati naprav, da je jedan Bog. I. Ančić vrata 22. Nebesa da nisu jednaka, ne bi se naprav okretala; ptica ne bi naprav letila, da ova krila jednako ne diže. S. Margitic fala 91. Ni u ovoj (t. j. skupštini) ne odgovori naprav Efezijo. S. Badrić ukaz. 81. Terezije, momim, naprav drži. F. Lastric ned. 26.

c) na pravu stranu. Ako dobro izhodi naprav, ižići i naopako. Poslov. danič. Obrni naprav (na pr. knigu). Govore u Rijeci. F. Pilepić. Isti je prinosnik zabilježio, da onamo govore s naprav u znaćeće: s prave strane, na pr. Daču ti jednu s naprav, jednu s nôpk, t. j. plesnuću te jednom i drugom stranom ruke.

NÁPRAVA, f. opus, refectio, instrumentum . . . Upravo je nom. act. prema glag. napraviti. U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daće). Najstarije su potvrde iz XIV vijeka, vidi pod c. Iz slavonskih pisaca našla se samo jedna potvrda (vidi pod f, a); malo ih je od početka XIX vijeka, nijedne nema iz narodnih umotvorina.

a. djelo, radevina, ono, što se napravi (t. j. načini). Ni ko pir napravlja . . . njih podobno, da svakomu u svakoj napravi ugodi. H. Bonačić 9. Da se za napravu takovog kalupa vešt majstor ište. P. Bolić vinod. 2, 76. Naprava, Anlage (ein Werk). Jur. pol. term. 22. Pojas na nemu (t. j. na oplečku) neka bude naprave iste kao i on, od zlata, od porfire, od skerleta (isp. lat. ipsa quoque textura et cuncta operis varietas). Đ. Daničić 2 mojs. 28, 8. Jedne mjere i jedne naprave bjehu ova heruvima (isp. lat. in mensura pari et opus unum erat in duobus cherubim). 1 car. 6, 25. Posla . . . sliku od toga oltara i od sve naprave njegove (isp. lat. iuxta omne opus eius). 2 car. 16, 10. Sva četiri (t. j. točka) bijahu jednaka, obličjem i napravom bijahu, kao da je jedan točak u drugom (isp. lat. aspectus et opera). jezek. 1, 16. Ovamo se neće i ovo: Naprava, vez u košu je niz prsi. J. Belović-Bern. 88 (supl., — s naznakom, da se govori u Dalmaciji).

b. poprava, popravak. Između rječnika samo u Daničićevu (refectio sa dra primjera iz XV vijeka, koji se i ovdje navode). 200 perpera, što osta odi naprave rečene (pisano: rečeno) polače moje. Mon. serb. 3-8. Koju napravu od rečene (t. j. kuće) najdcsmo da je Mihajlo stratio 250 (na mjestu rđavo sačuvanu). Spom. sr. 2, 119.

— *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Bude se moći činuti spomenutje od naprave i uršenja crikve (*iz svršetka xv vijeka*). Mon. croat. 164.

e. sprava, oruđe. U rječniku Vukovu (Vorrichtung, apparatus) i u Daničićevu (instrumentum s primjeram, koji se ovde navodi na drugom mjestu). Potreby i napravy crkovačne (u jednom rukopisu mjesto napravy stoji utvari). Danilo 36. Sb vsom obitelju i rizničom tezi crkve i napravama vsémi (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 191. Nav, ka je lipa i moćna i lipo i dobro napravljena konopt i vsakom napravom. Transit 236. U narodnom je govoru česma što i točak, naprava, gdje istječe vola dovedena. Đ. Daničić u ovome rječniku s. v. česma. Evo dođe veštacki mlinovi s drnogačnjom celom napravom, s drugim kamenovima, pa i sa valjcima. M. Đ. Miličević međudn. 253. — *Ovamo će ići i ovo:* Moj brat ima vole i svu napravu, t. j. sve, što mu treba u gospodarstvu. J. Grupković. *Ima i u Šulekoru rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mehanike i kao sinonim riječi sprava za něm.* Vorrichtung, Einrichtung, Construction, Mechanismus, tal. ordegno, meccanismo, ingegno, lat. apparatus.

d. hašina, odjeća. U nesličnoj da napravi ja te nadoh odjevena. G. Palmotić 2, 32. Svi (t. j. vojnici) naprave žute imaju. P. Kanavelić 92. Uvede me . . . i svuče mi sve naprave. 416. Dohode u crkve . . . za ukazat se svjetu s novijem napravam. Đ. Bašić 117. Zamjeri svetoga čačka . . . odjevena napravam rajskejim. I. Đordić ben. 61.

e. opraca na žudma (na pr. na vojnicima) i na koňima. U rječniku Belinu (naprava ili priprava krajeva, apparato del re) i u Daničićevu (helcium sa tri potvrde iz xv vijeka). Naprava jedna koňska, uzda, prsine i povhi kožne. Spom. sr. 49 i 56. Vsi (t. j. vlastelin prea svoju vojsku) u carskoj stemni na (možda grijeskom mjestu va) zlatih napravah jahaše. Starine 3, 322. Ter pod zlatom dočim sjaju (t. j. vojnici) u napravah bez projene. I. Gundulić 290. Zlatne mu su i odjeće, zlatne koňu sve naprave. 439. A da meni grčke glave . . . sad ne dadu tve naprave, neg' da ih Ajač bude uzeti?! G. Palmotić 1, 219. To li je majka Akilova . . . isprosila u bogova sinu svijetle sej naprave. 1, 220. Ne samo smo mi spravljene tvrdno oklopje dignut s čela, neg' naprave sve gvozdene, kijem se svaka nas odjela. 2, 402. Šaće svoju u napravi vojsku, da u vašu domovinu uđe. Osvetn. 6, 18.

f. nakit, ures. U rječniku Belinu (abbiglamento, cioè l' adornare, — l' acconciamento, l' acconciare, — ornamento, inteso di cosa, colla quale s' adorna), u Voltigijinu (ornamento, Zierde), u Stulićevu (cultus, ornatus, ornamentum, conatus [ova riječ, t. j. namjera, nema ovde smisla] s primjerom iz Gundulića 425: A svjetlosti sunca ugravla, jasna i svitla nih naprava) i u Daničićevu (ornamentum s primjerom iz xv vijeka). *Mnoštvo se potvrda našlo u dubrovačkim pisacima, osobito u Gundulicu, Palmotiću, Zuzeriju.*

g. u pravom smislu. Noža 12 gvozdenijeh u nožnici bez naprave. Mon. serb. 498. S timi napravami, dušo, hoćeš poći na nebo. M. Marulić 100. Ku (t. j. narav) ona (t. j. mladež pastirska) prije reda ne grubi napravom. F. Lukarević 53. Iskušenje . . . od zalih naprave od sfta il' hašina. A. Komulović 38. A ljepotom čistom siva bəz naprave žena svaka. I. Gundulić 160. Pomrzivši sve naprave i isprazno gizde lu-

dijeh djevojčica. B. Kašić per. 9. Kada se približaš za pričestit se s hašinami pri prostijem bez naprava. I. Držić 341. Ne scjen', slaba o naravi, da u napravah ljepon stoji; i zločesto ruho goji od ljepe uresi pravi; bez naprave lir pribijeli lijep je vidjet pod nebesi. G. Palmotić 2, 504. Gdi je sad čoha tva bogata s napravami razkošnime? J. Kavačić 454a. Sviona odjeća . . . noj mladahnj donesse se s mnocijem druzijem napravami. G. V. Bunić 5. Pristojno je, da se ludi približaju bez oružja, a žene bez naprave i tašte ureše. A. Kadčić 157. Užeze sve něgove trese i naprave. V. M. Gučetić 216. Naprave će iste svoje za mene mu priazeti. A. Boškovićeva 39. Ostavlja ga gola bez ikakva uresa, bez ikakve naprave u najvećem ubožtvu. Đ. Bašić 50. Imam . . . u odeći čistoj i skaidnoj bez ikakve ispravnosti i ohole naprave poći u crkvu. I. Nenadić nauk 194. On se je uslobodio svilenu podstavu prodavati i svu napravu. A. Blagojević khin. 53. Krotkoga jaganca probodoše ona prosenja ohola, one izprazne grešne naprave. I. M. Mateić 322. Na otar něgov pun naprava sve mirise nosće u dici. I. Đordić ben. 202. Žena puna ispravnosti hoće napravu veću neg' li ne imanje podnosi. A. Kalić prop. 90. Tvoje hašline i uresne naprave neka budu kriposti svete. I. P. Lučić bit. 38. I počnu se dubla i trave resit listjem u napravi. N. Marčić 31. Držat ēu ih (t. j. kipove) za urešenje i napravu moga dvora. B. Zuzer 351. Sve, što izbranijeh jes naprava, za kijem ženska narav gine, dariva im. P. Sorkočević 579b. Za igre, za poside, za naprave, za izpraznos tratio si dneve. A. d. Bella razg. 84.

b) u prenesenom smislu. Spijevalac urešivši pjesnivim napravam čišćenja hrabrena od starih vrmena. D. Račina viii^a. Ako ovo, što sad pišu, nije naredno u napravi, uzrok dajte zloj lubavi. 54b. Ako u momu spjevanu ne sreće onijeh hitrogovornijeh naprava, koje si srjetat naučio u mojoj Mandalijeni. I. Đordić salt. II. S pozañem svoje krvine, bez naprave od ričih (t. j. treba se isporučiti). A. Kadčić 205. Zaneso ih izbor riječi, naprava razgovora, urednost besjeda. A. Kalić prop. 29.

g. nagodba. Samo u primjerima: Ako je učinena naprava. Zak. vinod. 65. Ondē imej pred nimi (t. j. pred sucima) napravu činuti. Statut vrb. 156.

h. oblik. Samo u Vukovu rječniku (nijesam vidio cijevi na ovu napravu, die Form, forma).

i. rijetka pojedinačna značenja. a) začin; kao da je to u primjeru: Ulovih k večeru plovku . . . tere ju zapekoh s napravam čudnime. D. Račina 55b. — b) ličilo; kao da je to u primjeru: Pepeo lica pogrešpana, suha, žuta i pjejava bi načiniti toli znana hitrom silom od naprava, da za eruo bijelo ukaza na obrazu bez obraza. I. Gundulić 221. Ispor. kod 1 naprav prvi primjer. — c) stanje; kao da je to u primjeru: I jesu li braća zdravi, sve pomrivo izvidi, i kako su u napravi, naša stada ti razvidi. P. Vuletić 3.

NAPRĀVAC, adv. pravcem, upravo, na pr. ići. Samo u Vukovu rječniku (in gerader Linie, ohno Umweg, recta). Od na-pravac.

NAPRĀVAN, napravna, adj. rectus, ornatus, paratus . . . U rječniku Belinu (abbigliato), u Voltigijinu (aggiustato, berichtigt, t. j. ureden, popravljen; tijem značenima nema od drukud potvrde), u Stulićevu (napravan, popravan, t. j. pravi, — adv. napravno, apte, apposite, recte, concinne, ornate s naznakom, da se nalazi u

Zlatarića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našla nijedna potvrda za adv. napravno i u Daničićevu (napravъль, perfectus, ornatus, paratus s jednom potvrdom iz svršetka xiv vijeka i sa četiri iz xv).

a) o onome, što je onakovo, kakovo treba da bude, što je pravo, važno. Uduhni u me duh sfoj, da bude napravan poj moj i uslišan. P. Zoranić 65. Tko se hoće ispoditi napravno. P. Posilović nasl. xlvi. S posluhom je svako dilo napravno i ugodno, a brez nega napakao i smutljivo. J. Banovac pred. 79. Svakoga štoca molim: što nadeš napravno, nauči; što krivo, prosti i napravi. Norini 4. — *Ovamo se meće i dva primjera, u kojima se napravan uzima možda za ono, što je u stanju, u kakovom treba da bude: Dasmo i darovasmo . . . Radosavu i sinu mu Ivanišu polaću . . . napravno (iz xiv vijeka).* Mon. serb. 344. Primih vse sa vijejem napravnu rečenu polaču (iz xv v.). 388. *Daničić za oba ta primjera uzima značenje perfectus, t. j. gotov, svršen.*

b) nakićen, urešen. Dve nožnice napravni srebrom i pozlaćeni (iz xv vijeka). Mon. serb. 498. Ali joj dosti bi ugodno viditi, pristala da bješe, aki ne napravna. D. Zlatarić 53b. Svitje . . . sve bihu bogato naprafne privišće. D. Baraković vila 87. Strila zlatih per napravna bogato. 118. Mnoge gostinice naprafne imaju, litine osinice, gdi gosti primaju. 121. A vitezi od krajine . . . narešeni i napravni pod oružjem svjetjalu se. P. Kanavelić 500. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu je pridjev možda uzet u ironičkom smislu, t. j. nagrđen: Ostavi ga tako napravna, da leža jedno godišće od toga boja (t. j. od udaraca).* Transit 250.

c) pripravan, spremjan. Běše napravane i veliki karavanski (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 16 Sinoćke sutorom jur bivši trpeza napravna zakonom onacih viteza. H. Lucić 271. Stoje pancirci i oklopi, zrna i lumbarde, prah i olovlo i svaka po redu napravna i za boj pripravljena. S. Margitić fala 37.

d) napravljen, načinjen. Kako smo mi začeti u utrobi naših mater i napravni smo od krvi istih mater, tako isti Isukrst bi začet u utrobi svoje matere i tvoren od krvi iste matere. P. Radovčić ist. 36. Napravān, naprāvna, factus. D. Nemanić (1885) 43.

e) prav, t. j. onaj, koji stoji uspravo. Samo u primjeru: Napravni, jedri, dugi (t. j. klasovi). P. Vuletić 36.

f) Ne razabira se značenje u primjeru: Ribna prodaja obilna do voje naprafna. D. Baraković vila 107.

NAPRAVDA, f. parba, raspra. Samo u primjeru: Prihodahu k nim svi, koji imahu napravdu (u izdalu M. Rešetara 152. [na] pravdu). N. Račina 67a. Iz lat. veniebant ad eos omnes, qui habebant iudicia, dan. 13, 6. U Bernardina 50 stoji na tome mjestu: Gredihu k nim fsi, ki se prafduhu. — Nepouzdano.

NÄPRAVICΑ, f. dem. od naprava. Samo u rječniku Stulićevu (parvus ornatus, tenuis ornatus) i u Vukovu (das Werk, opus s primjeroom iz neke nar. pjesme: Da ugledaš twoju napravicu, koju si mi mlada darovala).

NAPRAVIČAN, napravična, adj. onaj, koji je po pravici, pravi. Samo u Stulićevu rječniku (napravičan, popravau, t. j. rectus, ingenuus, sincerus, — adv. napravično, popravično, t. j. recte, ingenue, sincere). — Nepouzdano.

NAPRAVITELJ, m. nom. ag. prema glag. napraviti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (accionatore, — napravitelj aliti urednik spjevanja ili slatkoglasja, accordatore, inteso di voce o stromenti), u Bjelostjenječevu (napravitelj, effector) i u Jambrešićevu (napravitelj, conditor, factor, u lat. dijelu).

NAPRAVITELJICA, fem. prema masc. napravitelj. Samo u rječniku Belinu (s. v. accordatore) i u Jambrešićevu (napravitelica, conditrix, u lat. dijelu).

NAPRAVITI, napravim, pf. dirigere, facere, ornare . . . Od napraviti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U pas. partic. nalazi se -l- mjesto -v-: naprašen. Mon. serb. 498; vidi ispraveni mjesto ispravljeni kod ispraviti. U svijetu rječnicima osim Janbrešićeva (vidi daže); u Stulićevu s naznakom, da se nalazi u Gundulića; ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našla nijedna potvrda. Primjera ima od najstarijih vremena; vrlo ih je malo u slavonskih pisaca.

a) napraviti odgovara značenjem više ili manje glagolima, koji su složeni od kojega prijedloga i od praviti.

a) opraviti, popraviti, obnoviti; vidi naprava pod b. U rječniku Vrančićevu (instaurare, reparare), u Stulićevu (reficere, reparare) i u Daničićevu (reficere sa pet primjera iz xiv i xv vijeka). Mlinarice . . . sēku žrlvnu i napravljaju mlinje crkvene. Svetostef. hris. 26. Gde se gradit oboriti ili kula, da ga naprave graždane. Zak. duš. 40. Ako bi se komu koje oružje razbilo ili ulomilo, obetujemo odv nasib pomoći napraviti. Spom. sr. 1, 49. Da podviju i naprave gradove, koji po poganeh bihu razsuti i požgani. Letop. dukl. 15. Da sva razvržena opeta napravim (iz lat. ut restauram universa). A. Georgicević nasl. 193. Naprav'te mu sgrade svete. N. G. Bunić 5. Da crkve razrušene . . . budu napravljene i ponovljene. I. P. Lučić nar. 86.

b) opraviti, t. j. svršiti, izvršiti; vidi i ispraviti pod 1, e. Samo u primjeru: Budući onde napravio posle svoje uputi se k banu. S. Badrić ukaz. 51 (u Pejkovića 46 na tome mjestu stoji: izpravio).

c) pripraviti, spraviti, prirediti, priugotoviti. U rječniku Belinu (napraviti jestojske, imbandire) i u Daničićevu (instruere s primjerom iz početka xv vijeka).

aa) napraviti bez riječce se (u akt. i pas.). Da mi ovamo napravimo i priugotovimo brodove i ino, što potrebuje. Spom. sr. 1, 50. Napravi ona jestojsku (iz lat. paravit illa cibos. gen. 27, 14). N. Račina 56b. Idu napraviti vam mjesto (iz lat. vado parare vobis locum. ioan. 14, 2). 180a. Side s nebesa andeo i zasta trpezu napravljenu, i počeše blagovati i piti. Zborn. (1520) 40a. Maruša . . . izljezi, trpezu napravi. N. Naletšković 1, 282. Gospodar vika . . . kupi vina, naprav' trpezu. M. Držić 134. Naprav' te mi odar. 268. Napravili bismo trpezu i sto posal učinili. 406. Spasitel šaće Petra i Ivana napraviti, gdi imaš večerati. A. Komulović 60. Poſfećenje . . . sklad napravila (iz lat. concordiam parat). Bernardin 92. Da je svijetlom gostu temu napravio objed lipi. A. Vitalić ost. 66. Domaćin . . . napravio je trpezu, kruh i vino stavio. A. Kalić prop. 197. Napraviše trideset odajah (za pašu i negovo društvo). Nar. pjes. vuk 3, 446. Tu je Ivan svadbu napravio. Nar. pjes. petr. 2, 495. Snime nemotiću s odra na stolac, a ine *

(t. j. žene) brže boje protresu, promiješaju i naprave pak opeta lagahno položše Jeli i namještše. M. Vodopjeć dubr. (1868) 206. Napravi mu posteu z devetim lancuni. Nar. pjes. istr. 2, 41.

bb) napraviti se (*refleks.*). Odrepišite namy, da se i mi ovamo napravimo (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 101. Vojski na boj napraviti se reče. Starine 3, 241. Protu Aleksandru na boj napravio se. 279. Medvedica . . . valje se napravi, da će na ženu. Nar. prip. mikul. 80.

d) upraviti. U rječniku Vrančićevu (dirigere) i u Stulićevu (dirigere).

aa) u pravom smislu. Napravi nož moji na put mirešn. Domentijana 123. Biše prišal v toliku slabost, da se sam ne moguše napraviti. Transit 12. Napravivši na me oči svoji. 118. Da vzmogu napraviti moja stupala na put spasenija. 158. Tad oni ne htio tuj veće siditi, vesla napravio ter jaše voziti. P. Hektorović 24. A pak noga (t. j. mača) vrh bodežni napravivši k srcu klje. A. Čubranović 158. Pantancije pripravite vi, ki ste nad nimi, taraske napravite, hote zidu s nimi. B. Krnarutić 14a. Napravi postupanja moja u ulicah tvojih. B. Kašić nač. 93. Vesalca napravili dva skladna s obih stran. D. Baraković vila 277. Pčela . . . na cvitje leti i sladki med pije pak svoja krela, odkad se nasiti, veselo svoga put stana napravi. A. Vitalić ost. 410.

bb) u prenesenom smislu. Pospěši i napravi srđeće moje načeti bogougodno i razumjeno žitje. Danilo 3. Ja mogu Boga, ki me izvede i napravi me na svoju volju. Transit 105. Napravi sam sebe na vsakoj svetosti i dobroti. 109. Ti poni sad mene tako jur napravi, jazik da pomene, ča misal pripravi. M. Marulić 7. Svu tvu odluku na to ti napravi, da s' meni samom drag (*iz lat. omnem intentionem tuam ad hoc dirige, ut mihi soli placeas*). A. Georgievo nasl. 182. Jesu mnogi toliko oholi i zlo napravljeni, da nijednjem putem ne mogu se votiti. M. Radnić 239a. Tako ćeš na tvoju volju one riči ovim načinom lasno napraviti. A. Vitanović o-t. ix. Vi ste svake suproć nemu zlobe i himbe napravili. 307. Friporući se sinu Božjem, da napravi i upravi sva dila tvoja. P. Knežević osm. 52.

e) uspraviti, ispraviti. Ter od pruta napravljena da izide dobra greda. J. Kavačin 66a. Ulize kakono ovca među vukove za napraviti potlačenu viru. Norini 10. — *Možda ovamo ide i primjer:* Kad napravih obe noge, dobro livu, desnu boje, udrih koňa prez ostroge. D. Baraković draga 356a.

f) ispraviti, popraviti. U rječniku Mikalinu (napraviti pomankanje, corrigo), u Belinu (emendare, correggere) i u Stulićevu (corrigere, emendare). On hoće napraviti sve zgrišenje i krivice tvoje. Starine 1, 220. Naprav' ono, što j' skrivjeno (*iz lat. rege, quod est devium*). B. Kašić nač. 96. Što staros išteti, nijedna stvar ne napravi. Poslov. danič. Što ja nisam umio ispraviti i istumačiti, ti s tvojom vedrom pametju i mudrostju napravi i učini, kako boje znaš. L. Terzić VIII. Tako srećno dovestiti na sfrhu ćeš pjesni tvoje i mudro ćeš napraviti, neispravno u ūih što je. I. Dražić 30. Sve sam (t. j. pogreške) ovde stavio, koje sam mogao nač, a ti, brate, napravi ostale. J. Filipović 1, 581. Reč je dosti, da betega ne bi, koga ne ozdravi, nit bi komu koja steg, da ti svaku ne napravi. P. Knežević pis. 8. Fačena, napravljena (u štampi). M. Zoričić aritm. 118. Jurve zlo

učineno je, niti se može više povratiti ni sakriti niti se može napraviti. N. Palikuća 34. Što nadeš napravno, nauči; što krivo, prosti i napravi. Norini 4. Nijedno pokaranje ne mogući ga napraviti. A. d. Bella razg. 67.

b) napraviti, t. j. načiniti; vidi naprava pod a. U rječniku Mikalinu (napraviti, načiniti, apto, accommodo, coapto, — napravljen, načinen, ap-tatus, accommodatus, aptus, — napravljeno, apte), u Bjelostjenčevu (napravljen, factus, effectus, accommodatus, adaptatus), i u Stulićevu (efficere, aptare, accommodare) i u Vukovu (napraviti, vide načiniti s naznakom, da se govori u vojvodstvu).

a) napraviti bez riječce se (u akt. i pas.).

aa) objekt je što konkretno. Oni tuj staviše nikе cke nad riku, na ke napraviše trpezu veliku. P. Hektorović 10. Ter bisno trapiši sve naše ledine, kuće napravili, skrojili haljine. N. Našeković 1, 283. U jasleh napravili ložnicu na sijenu. M. Držić 420. Hoće napraviti stvari tankovitijim načinom, negoli razlog išće. I. T. Mrnavić ist. 151. Saltijer bi od istoga pro-roka izmijšljen i napravljen na priliku četverouglasta štita. I. Đordić salt. 102. List nauka krstjanskoga napravljen na poštenje gospodina Isukrsta. L. Čubuški list 1. Smradno gnizdo dok naprave, u kome se sve zlo rodi. V. Došen 175a. Jedan se kaštiguje, jerbo je on nove (t. j. crevje) napravio, drugi, jerbo je on stare popravio. A. Blagojević khin. 33. Kad si kalup tako napravio. P. Bolić vinod. 2, 76. Napravio korabe, prevezoše dušice s ovog sveta na onaj. Nar. pjes. vuk 1, 135. Pa napravi do tri čaše zlatne. 2, 126. Napravismo petnaest nosilač. P. Petrović gor. vijen. 16. i t. d.

bb) objekt je što bestjelesno ili apstraktno. Sazida kuće i gradove, napravi zakone. D. Bogdanić 22. Taman trideset glava posjekoše i dosta im jada napravio. Ogl. sr. 258. Pomače se trideset Turaka te i Peru mjesto napravio. Nar. pjes. vuk 4, 105. I u srcu ranu napravili. 4, 487. Do sebe mu mjesto napravio. Nar. pjes. petr. 2, 21. Tu sam mnogo jada napravio. 2, 66. Rujno vince udari u lice, a rakija čeif napravila. 2, 630. Kad je tatar čeif napravio. Nar. pjes. hörm. 1, 5.

cc) objekt su riječi što, sve. Cijeć Mara podim štogodi, ako možemo, napraviti. M. Držić 284. Sve da učinimo, sve da napravimo. 304. Komegodi što napravi, sebi dio on ostavi. V. Došen 121a. Svak je gospar od onega, što je on zaradio, rukotvornik od onega, što je on napravio. A. Kalić prop. 365.

dd) napraviti s predikatnim akuzativom. Sve je troje mrtvo napravio. Pjev. crn. 223b. Bud li vas Bog tako lude napravi. Nar. prip. vrč. 11.

ee) s dodatkom u rečenici, koja se počine s veznikom da. Što zavis ter jezik prokleti žejaše skončat svis od moje pameti, sve milos od vile napravi, dim uprav, da želno ne evile me oči za ljubav. Š. Menčetić 238. Hoće sutra, braćo, napraviti, da se mira nigda ne učini. Nar. pjes. vuk 4, 324.

ff) napraviti što od čega. Suha od zlata napravljeno srce mi se lijepo odkriva zlatnom zicom izvezeno. A. Gledović 143b. Vino-měrník . . . je ot beloga lima napravljen. P. Bolić vinod. 2, 149. S rešetkom ot žice gvozdene napravljennom. 2, 436. Napravio mali žbanic od tisovine. Nar. pjes. vuk 1, 357. Napravio čobani nosila od svojih sjajnijeh pušaka. Ogl.

sr. 81. Ka se dvije muće prekrstiše . . . krst od ogna živa napraviše. P. Petrović gor. vijen. 7. Neka mi od njega (*t. j. od drveta*) napravi kuđelu i vreteno i stative. Nar. prip. vuk 184. — *Ovamo se meću i primjeri:* Od Jovana muku napraviše, obadva mu oka izvadiše. Nar. pjes. vuk 2, 33. Hćaše poći s blagom na Cetinę pa od mene bruku napraviti. 5 (1865) 489.

b) napraviti se (*pas. i refleks.*). Može također kolac ovaj i od rašljatog drveta napraviti se. P. Bolić vinod. 1, 168. Mala joj se rana napravila, i ta joj se rana po zlu dala. Nar. pjes. vuk 1, 400. — *Ima i u Vukoru rječniku:* napraviti se, vide načiniti se (*t. j. sich zu etwas machen*, sich stellen, simulo; *vidi načiniti pod 2, a)* *s naznakom, da se govori u vojvodstvu.*

c. nakititi; vidi naprava pod f. U rječniku *Belinu* (assetare, acconciare, ornare, — napraviti se, ornarsi), u *Stulicevu* (ornare, commodius, aptius, elegantius aliquid reddere) i u *Daničićevu* (ornare s primjerom iz xv vijeka, koji se ovdje navodi na drugom mjestu).

a) bez riječce se (u akt. i pas.). Obetujemo tej polače našimi pinezmi krasno i mnogo slavno, časno načiniti, napraviti i uresiti. Mon. serb. 285. Bucatъ jedan serpentин napraʃenъ zlatomъ. 498. Što je načinio Mihajlo i napravio kuću, koja je bila dana u pršćiju s rečenomъ Anuhlomъ. Spom. sr. 2, 119. Nade ſu (*t. j. kuću*) pustu i metlom pometenu i napravljenu (*iz lat. invenit eam vacantem, scopis mundatam et ornatam.* math. 12, 44). N. Rađina 45a. Ustaše sve djevice one i napravise kandjeli svoje (*iz lat. surrexerunt omnes virgines illae et ornaverunt lampades suas.* math. 25, 7). 222a. Usilovah se rečenu historiju tako napisati, kako bude nikimi izvažanskimi urehami . . . obnajena. M. Marulić 3. U ruhu najlipše obuci grubu stvar, nikako bit lipa ne može nikadar; a lipu i grubim da budeš napravit, ne će se dil toga gruba rit ni pravit. D. Rađina 106b. Vridnije t' je, nastoj, da se zia ostaviš, negoli obraz tvoj da lipo napraviš. P. Hektorović 37. Nespravan, nevjěš lis ovi prim' za ljubav, razum ga tvoj posvīt, nauk vižbuj, naprav'. J. Vidali 352. Švekolike pomne stavi, sve što može bogatije, lijepu ljubu da napravi. P. Kanavelić 418. Tim uresna kad se viši i dvorkinje kad napravi. J. Kavaňin 255a. Božje znanje . . . napravi g' i nakti puna dike i uresa. 480a. Neprocjenivjem uresima napravljena. I. M. Mateić vili. Nijesi dostojna primati stvoriteљa i odkupitelja, čim si toliko gola i nenačinjena. 197. Izberite najbolju odjeću . . . da ga uresim i napravim. A. Kalić prop. 318. Čije ste otare sagradili, uresim zlatnjem, zavjetima i darovim napravili. B. Zuzeri 170.

b) napraviti se. Ova ruha pribogata . . . plemenitoj Captislavi ne svekrva še kraljica, za ſu ſubav da napravi mlađahnja se djevojčica. G. Palmotić 2, 222. Ka (*t. j. duša*) se svijetlim tim rešenjem u lijep način sva napravi. A. Vitačić ost. 71. Nije rekla, da se tašto napravila ni da je stala, Bog zna dokle, prid zrcalom. B. Zuzeri 145. Ti ušetaj u kamari pak se napravi, obuci se u zeleno (*govor mati kćeri*). Nar. pjes. vuk 5 (1898) 9. Al' Vaso Mari govoril: l'jepo se, dušo, napravi. 36.

d. naložiti (vatru); vidi načiniti pod 1, b,
c. Samo u primjeru: Na kuli su vatru napravili. Osvetn. 1, 68.

e. napisati, sastaviti; vidi načiniti pod 1, b, d. On uzima divit i hartiju te napravi jednu

sitnu knigu. Nar. pjes. vuk 3, 377. Šarovitu knigu napraviše. 5 (1865) 40. Drugu Janko knigu napravio. 6, 164. A drugu su knigu napravili. Ogl. sr. 256. Kad bijelu knigu napravili. Osvetn. 2, 116. Kad je junak knigu napravio. Nar. pjes. marjan. 108. Sitnu češ nu knigu napraviti. Nar. pjes. vila (1867) 329. Kad je Murat knigu napravio. Nar. pjes. petr. 2, 273.

f. urediti. U rječniku *Voltigijinu* (aggiustare, acconciare, zurechte machen), u *Stulicevu* (concinnare) i u *Daničićevu* (constituere s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Kakov priobrčtol . . . zemlju i ne oblēnih se ni po koja dah sebē, dondeže vsa napravju. Sava pam. Šaf. 3. Jere gospodin hercegb tozi meju nami napravi. Mon. serb. 256. Takoš ſi nimb napravili . . . da tr̄govići gospodstva dubrovačkoga imaju hoditi slobodno po našem rusagu. 405. Nam poručiste, da pošljemo napraviti za naše dlbge. Spom. sr. 1, 51. Ufamo . . . jeri čete napraviti vaše dlbge medu vama. 1, 85. Ako ſi nimb napravili toj, dobré. 1, 101. Ja vi ču napraviti u gospodara, da sve vi uzme. K. Jireček spom. 72 (*svi su primjeri od drugoga do ovoga iz xv vijeka*). On će napraviti stvari u ovo kratko vreme po ti način, da . . . najde se u meni godir dobro dilo. P. Radovčić nač. 166. Sada napravimo stvari duše naše s Bogom. F. Lastric od' 292. Moreš sve stvari ozgor rečene napravit. N. Palikuća 32. Da se ispovidi i z Bogom svoje stvari napravi i naredi. M. Dobretić 146. — *Možda ovamo ide i primjer:* Imamo uzdanije u svetiteljstvo vi, jere čete o tomu napraviti (*iz svršetka xiv vijeka*). Spom. sr. 1, 1.

g. opremiti. U rječniku *Belinu* (arredare, fornir d' arredi, metter in ordine un luogo, locum omnibus rebus instruere, — fornire, guarnire, — napraviti kuću, corredare, fornir di arnesi una casa). Napraviv moj korabjal ruhom i oružjem i najdoh Aceliša (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 133. Vsu sil'nu vojsku napraviv. S. Novaković aleks. 139. Nav, ka je lipa i močna i lipo i dobro napravljena konopni i vsakom napravom. Transit 236. Ima ju vazeti za ženu . . . ali ju takoj napraviti i dotati, kako se more podobno udomoviti. Statut pol. 296. Napravile dobre koňe. Đ. Baraković draga 375b. Peset koňa napravljenijeh za bojne igre spravnih staše. P. Kanavelić 62. I Marko je Šarca napravio . . . i Marko se junak napravio. Nar. pjes. marjan. 2. Kad je dobra koňa napravio. 73. Roblenicu l'jepo napravio. Hrv. nar. pjes. 5, 520. — *Nejasan je primjer:* Šišak mu j' na glavi, koň mu se napravil, u vojničkoj spravi g boju se je spravil. B. Krnarutić 16a.

h. naknaditi, nadomjestiti. Što bi koji nedostatak crkvi, a oni tijem' naprave (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 417. Da ti meně vše napraviš, što mi si učinio (*iz xv v.*) 500. Ča ne plati moj trud, Bog ti sve napravi. P. Hektorović 64. Sila ņegova napravi, načini i napuni ono, u čem bude pomañkal. Š. Budinić ispr. 18. Vašim razumom moju nedospivenost napravite. P. Radovčić nač. 7. Pravo skrušenje pokornika napraviti će i napraviti svako pomañanje. ist. 186. Što neharni tamnák neharstvom raspravi, toj mili pravednik dobrotom napravi. I. T Mrnavić ist. 185. Da bi tada gospodin Bog napravio svojom milostju to manakaše misnika. A. Kadčić 225. Po ovomu putu ne bi mogao platiti i napraviti štetu, koju je uzrokovao. 397. Kako mogu napraviti rečene škode prijubodivci? 516. Štetu, koju sam učinio, ja ču je opet napraviti. Nar.

pjes. bog. 165. — Neobićno je uzet glag. napraviti u prinjeru: Da po koji način napravimo negovo pošteće uvrđeno. A. Kadetić 853.

i. naputiti, poučiti. Nega (t. j. grješnika ispovjednik) zvru onoga svituje i nega napravi. Narućn. 74b. Kada vi napravite na put onoga, ki bludi. Transit 77. Naučio i napravio me si. Š. Budinić suma 194b. Šest redovnikov . . . koji budu obslužiti, iskusiti i napraviti druge redovnike u dobru obsluženju od misala. M. Bijanović 107.

j. složiti. Sazida otar i odzgar drva napravi (iz lat. aedificavit altare et desuper ligna compositum. gen. 22, 9). N. Rađina 117a. Legši na zemlju napravi ruke po put d križa. Transit 184. Kako se budu koći napraviti jednomu po jednomu čeladetu. M. Orbin 227. Oklopje . . . polak odra koje tvoga u lijep način napravljeno vidjaše se do dne ovoga vrhu mira navjeseno. G. Palmotić 2, 50.

k. ujaloviti, uštrojiti. Samo u Vukovu rječniku (napraviti vola, ovna, vide ujaloviti s znakom, da se govori u Crnoj Gori).

l. napraviti se, t. j. nagoditi se; vidi naprava pod g i načiniti pod 2, c. Samo u primjerima: Ako se ne bude mogal napraviti š. ū. Zak. vinod. 75. Jesu se napravili i kumentali meju sobu, da ne mozi ni jedan biti sastnik. Statut vrb. 157.

m. Ne razabira se značenje u primjerima: Ma nemoj ti mene, moj druže, ostaviti, tako ti juvene ljubavi napravit. G. Držić 429. Jore si napravio skončanje života moga. Zborn. (1520) 178a. Kadno t' se ja u dar darovah, dobro znam, pisah ti, da nigdar ne mogu reć: moj sam. Taj te dar sad mrzi; tijem cvijete gizdavi, pismo mi toj smrzi ali ga napravi; upiši, er ne će tvoj ures oholi, da sam ja tvoj veće, toj mi se umoli. N. Nađešković 2, 76. Kako me ktijaše od krepature ozdravit, tako će i moje kućne nevoje napravit. M. Držić 168. Kada je čovik zdvora opao i zlo napravljen, on (stamp. ono) se iznutra ponavljaj. M. Radnić 118a.

NAPRAVЛАC, napravlaoca, m. nom. ag. od glag. napravljati. Samo u Stulićevu rječniku (napravlač, načinlač).

NAPRAVЛАLO, n. Napravljalo u Bokama i u Dubrovniku kogod zove eklenicu, kojom se hrana začina. L. Zore paletk. 110, 230.

NAPRAVЛАЊE, n. nom. verb. od napravljati. U rječniku Stulićevu (napravljanje, napravljenje) i u Vukovu (das Machen, factio). Isus . . . videći učenike svoje trudeći se u napravljanju konopa (iz lat. videns eos laborantes in remigando. mar. 6, 48; — riječ konopa nema na ovome nijestu smisla). N. Rađina 40b. Ako uzgledaš ulepšaš i napravljaš od svijeta i negove poslove, biti ćeš pridobit i ufačen. M. Radnić 170b.

NAPRAVЛATI, napravljam, īmpf. prema pf. napraviti. Glas -v- kašto ispada; tome donose potvrde: Glasnik 15, 285 i 307. Spom. sr. 1, 55. R. Lopatić urb. 9. S. Novaković aleks. 55. Pjev. crn. 16a. A. Belić 161 (iz timočko-lužničkoga narječja); vidi ispratiti kod ispravljati. U rječniku Mikašnu, Bjelostjenevu, Jambršićevu, Voltižijinu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dače). Najstarije su potvrde iz xiv vijeka.

a. primjeri prema onima kod napraviti pod a, a. U rječniku Mikašnu (napravljati stvari, reficir, instauro), u Voltižijinu (riattare, ausbessern) i u Daničićevu (napravljati, reficere s primjerom iz xv vijeka, — napravljati, reficere sa

dva primjera iz isprave xiv vijeka). Da napravju svoj gradb. Glasnik 15, 307. Da mi napravljaju polaču, što je potrebito tojzi polači napraviti (iz xv vijeka). Spom. sr. 2, 91. Bože, koji oborena napravljasi i napravljena uzdržiš (iz lat. Deus, qui collapsa reparas et reparata conservas). I. Bandulavić 251b. Napravljase monastijere starijom (stamp. starjenom) razrušene. B. Kašić per. 57. Mrežu iz mora izvadenu ja napravljah. G. Palmotić 3, 128a. — Ovamo se meće i primjer: Tvom napravljasi silom gore (iz lat. praeparans montos in virtute tua. psal. 64, 7). A. Vitalić istumb. 189a.

b. primjeri prema onima kod napraviti pod a, b. More se svaki posao z Bogom i s tobom napravljati (iz xv vijeka). K. Jireček spom. 85. Na zlu ū nim (t. j. sa sinom) ne vađa, na dobru nego ve taj se stvar napravlja. N. Nađešković 1, 283. Tko tuje načine napravljati i vrši, malo krat počine. D. Baraković vila 32. Vridno poslovo spasenja našega napravljati će (t. j. Marija, — iz lat. suppliciter et efficaciter salutis nostrae negotia tractabit). F. Lastrić test. 386a.

c. primjeri prema onima kod napraviti pod a, c.

4) napravljati bez riječce se. Spješće napravljahu svaka potribnaja crkvi (iz xv vijeka). Mon. croat. 156. Kada Marta sestra moja govorala, zašto trpezu ne napravljam. Zborn. (1520) 109a. Aleksandar Macedoniam reče . . . počinuti i kone braniti i oružje napravljati. Starine 3, 251. Ne ima šta izjesti, a trpezu napravljati. Poslov. daniči. Napravja oči, srce, jazik, ust, da te ždrokne (t. j. zla žena). J. Kavačin 406b. Kopir napravljati. H. Bonačić 9. Ni njoj bilo trebe ni kuhat ni šit ni posteži napravljati. Nar. prip. mikul. 4.

b) napravljati se (refleks. i pas.). Samo že vojskam reče na boj napravljati se. S. Novaković aleks. 54. Minant vojsku vazam . . . k boju napravljati se reče. Starine 3, 260. Napravljati se trpeza, kaono ti kad se nadaju sastovima. V. Vrčević niz 67.

d. upravljati; vidi napraviti pod a, d. U rječniku Voltižijinu (accomodare) i u Daničićevu (napravljati, instituere s primjerom iz xiv vijeka, — napravljati, instituere s jednim primjerom iz xiv vijeka i s jednim iz xv). Da su vojni zidati zadi . . . prekopati Prevlaku ođu mora do mora i napravljati na svoju vođu. Mon. serb. 106. Da si oni drže i napravljaju onuzi crkvicu kako vsaku baštinu. Glasnik 15, 285. Da si ju (t. j. crkvu) ima i napravljala . . . do svojego života. 24, 244 (sva su ta tri primjera iz xiv vijeka). Iti hoštu Bogu napravljajuštu stopy moje na pntu mirjane. Danilo 174. Da ulézemo i primemo tej našo zemlje . . . i da napravljamo (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 55. Zvezda, ke traci napravljajut nas pojti u nebosko otočastvo. Transit 143. Pravda jes jedna kripos, koja podaje svakomu, što je negovo, i tako neće dilo jest napravljati stvari i postavljati jednačenje u dugovanjih čovičanskih. I. T. Mrnavić ist. 151. Ter napravljala ledeni, da do srca strijelac strijala. J. Kavačin 473b. Jere sudiš puk po pravdi i lude na zemlji napravljasi. L. Terzić 313. Da budeš . . . so mudrosti napravljajući svako dilo ljudsko. J. Banovac blag. 8. Podade mu lubardu prlijerku koja bije grad, i posla mu Petra maštra, da je napravljati. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 405.

b) napravljati se (pas. i refleks.). V tebi i po tebi napravljati se vsaki sud i pravda. Transit

131. Po otcu se sin napravlja, kći majkine čudi zbabja. P. Vitezović priječ. 110.

e. primjeri prema onima kod napraviti pod a, f. U rječniku Bjelostjenčevu (napravjam, emendo, corrigo). Pr goničeli jesu sičiva i poslenici, koji nas napravljaju. M. Radnić 143a. Žena kada se ogleda u ogledalo, izpravi ukrivno, i što je neupravno, što joj ukazuje ogledalo, što ne čini jedan češek, jerbo premda vidi pomačka na svoga obraza u ogledalu, ne napravlja se niti hajo. M. Radnić 465a. Sve brijeome napravlja. Tko ne napravlja kupu, napravljače kuću. Poslov. danič.

f. napravlati, t. j. praviti, činiti, načinati; vidi napraviti pod b. U rječniku Bjelostjenčevu (napravjam, facio, operor, ago, molior . . . accommodo, adaptio, apto), u Jambrešićevu (napravjam, facio, u lat. dijelu) i u Vukovu (machen, facio s primjerom iz nar. posl. vuk 133: Ko bačvu napravlja, meće čap de oče i iz neke nar. pjesme, vidi daže pod i). Kad meštar Dalide pristupi prid kraja, načinom besjede, koji mir napravlja, smjerno se pokloniv došastje objavi. S. Gučetić-Bend. 221. Vidis, bako, kako se čorba napravlja od ništa. Nar. prip. vrč. 137. Da dode . . . pa da napravlja cievaru. 172. Mene dopane, da mu napravljam kolijevku. S. Čubiša prip. 237. Napravlju li se vrata od avlje i od kuće i za što drugo, osim da čovjek svoju muku . . . čuva od zlih ljudi? V. Vrčević niz 49.

g. primjeri prema onima kod napraviti pod c. Napravlja' se i resi i čini sve, što hoće, da satir ti niješ. I. Gundulić 166. Smiona dikla . . . u raskošne tim haljine oblači se i napravlja. G. Palmočić 3, 13a. Svak odjeće ljepše i draže, sve što može, na se stavla . . . svak se resi i napravlja. P. Kanavelić 310. Ona od toga ne stavla se, neg' da je ljepša, napravla se. J. Kavačić 36a. — Ovamo bi mogao ići i primjer: Gdi vila beside naprflja i kiti. D. Baraković vila 82.

h. primjeri prema onima kod napraviti pod e. Buruntiju tako napralaše. Pjev. crn. 16a (iz pjesme štampane i u Ogl. sr., ali tamo je na str. 15: napravljaše). Onu (t. j. knigu) posla, a drugu napravlja (iz neke nar. pjesme). Vuk rječen. Nego mi napravljate putni list. S. Čubiša prip. 18. Nemu bane pero dohvatio, a beg sjede knigu napravljati. Nar. pjes. hörm. 2, 289.

i. primjeri prema onima kod napraviti pod f. Vse po ovom tištamenti napravljam (iz xv vijeka). Mon. croat. 131. Počešće misliti i napravlati, kako bi to učinili, a da bi se ne znalo. Mirakuli 20. Ako su hure neupravljene, daje se pomačanje . . . onomu, koji ima ponru napravlati i(h). M. Radnić 47b. Ode ovaj . . . postoji pretresati i napravlati (ne za spavaće, nego poslije spavaća). Nar. prip. bos. 122.

j. primjeri prema onima kod napraviti pod g. Treti dio (t. j. naroda) da je (t. j. vojnike) napravlja brašnom i kobilama (u ispravi xv vijeka). R. Lopačić urb. 9. Poče napravlati plav u Grke (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 124. Narođi napravljaju hitri brodi, da nas vrgu u podloge. D. Baraković draga 389a. Do malo dan zatim poča se spravljati, navi i galije čini napravlati (t. j. kraft). Oliva 53. Kad to čuo Krušić kaurine, on napravlja lađu šimširovu, puni lađu trga svakojaka. Nar. pjes. bog. 329.

k. primjeri prema onima kod napravljati pod h. Koliko on (t. j. isповједник) može, napravljajući pomačanja pokornih odpravi njih na

stignutje spasonosnoga svršenja ovoga sakramento. Š. Budinić ispr. 17. Čto grih ščeti u nas, to vse pokora napravlja. suma 97a. Ova zabava . . . vrime zlo poharčeno napravlja. P. Knežević osm. 10. Svu štetu s velikim dobitkom duše svoje napravlja. 223.

l. primjeri prema onima kod napraviti pod i. Podobnjetv igumenu . . . naučavati bratiju, pače i po jedinomu naučavati i napravljati na dušopolznoje spasenije. Sava glasn. 40, 144. Ako oblast božanstvenog pisma naredjuje i napravlja čtogradire, bez sumne nijedne imamo tako svršavati i ispušavati. Š. Budinić suma 48a.

m. stjecati, pribavljati. Samo u primjerima: Nemojte vam napravljati blago na zemlji (iz lat. nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. matth. 6, 19). N. Račina 38a. Prinose lis, s kojim se napravlja kruna vikovna. M. Radnić 18b.

n. udarati. Samo u dva pisa. Jema on sam sebe pokoriti s kim god ukročenjem ali telesnim trudom, koji tilo zlo napravlju. P. Radovčić nač. 89. Jimaju biti mnogo karani oni (t. j. muževi) . . . ki jih (t. j. žene) buj i zlo napravlju. istum. 26. Božja sina napravlju svi sržbeni. A. Vitalić ost. 188.

o. napravljati n. p. vola, ovna, vide jaloviti, štrojčiti. Vuk rječen. (s naznakom, da se govorit u Crnoj Gorji). Vidi napraviti pod k.

p. Ne razabira se značenje u primjerima: Maće se trudeći na Tvrdušu momu, kim buduće savezan, kad nega napravljam, i grad i grajski stan vele krat ostavljam. P. Hektorović 4. Sebe poznat tko napravlja, mudrije radi, neg' ki znaju vlast naravi. J. Kavačić 356b. Da se grih jednoga napravlja s grihom drugoga. A. Kadčić 406.

NAPRAVLENE, n. nom. verb. od napraviti. U jednom primjeru xv vijeka ima bez -v; vidi napravlati kod napravljati. U rječniku Mikafinu (napravljenje, aptatio, coaptatio, — napravljenje od pomankanja, correctio), u Belinu (napravljenje, abbigliamento, cioè l' adornare, ornamento), u Stulicevnu (conciinnatio, ornatio, accommodatio, directio, moderatio, emendatio s naznakom, da se nalazi u Đordiću) i u Daničićevu (napravljenje, instrumentum s primjerom iz xiv vijeka, — napravljenje, compositio s primjerom iz xv vijeka).

a) popravak; vidi naprava pod b. Od napravljenja i ponovljenja svita izgubljene. A. Vitalić ist. 3. Potvrda tome značenu nalazi se i u I. Držića 416: Napravljenje, t. j. popravak štamparske pogreške.

b) sprava; vidi naprava pod c. Inaja mnogaja priloženija . . . priložiš vš slobodanijah i vš napravljenijih hrama presvetyje bogorodice (iz xiv vijeka). Mon. serb. 79. Nabukodonozor . . . činio zvoniti trubje, svirke i druga mnoga napravljenia od spjevača. M. Radnić 122a. Da vidi napravljenje kolesa od meljace. 316a.

c) nakit; vidi naprava pod f. Digavši š ňih srebro i zlato i svu lipotu i napravljene, koje su nosili. M. Radnić 303a. Vaše taštine, a osobito vaše nepošteno napravljenie Bogu je dodijalo. A. Kalić prop. 95.

d) oblik; vidi naprava pod h. Samo u primjeru: Luti uznošite zarašle u grmu, dubje od vijeka neohaštreno, spile i prodoli divjačne, zavijevanje od pustijeh živila, strahača, tamnos, nesklad, pogibija činahu temu pribivalištu nesmotorno napravljenie. I. Đordić ben. 15.

e) naknada; vidi napraviti pod h i napravljati pod l. Samo u primjeru: Ako ga

najde koja kvarč ili četa . . . napravljenje sve će biti svrhu vas (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 131. Daničić postavlja značenje: *compositio, t. j. nagonoba, ali neće imati pravo.*

f) uredba. Samo u jednoj knizi. Nauke, napravljenja i naredjenja apostolska i crkvena razlučuju. Š. Budinić suma 57b. Ova znamenja jesu . . . božastvenim napravljenjem i obećanjem nam . . . podana. 62a. Može se lasno potvrditi mnogimi napravljenji i naredbama apostolskim. 83a.

NAPRAVLIVATI, napravljem, iter. *glag. izveden od napraviti.* Između rječnika *samo u Belinu* (fornire, guarnire, ornare, adornare) i *samo u primjeru:* Kad se podre z vrha strme gore kamen . . . gora nižinom put mu napravljuje, narav ga težinom strmo povlaže. I. T. Mrnavić osm. 64. U tom će primjeru značenje biti: *upravlati; vidi napravlati pod d.*

NAPRAVO, adv. nejasna značenja. Samo u primjeru: Prije nego sagriši (2. lice sing. aor.), u svakome si miru živio, a sada isti tvoj život nije ti napravo. D. Rapić 74. — *Od na-pravo.*

NAPRĀZNO, adv. frustra. *Od na-prazno.*

a. u navedenom značenju. Između rječnika *samo u Vukovu* (umsonst, vergoblich, frustra sa tri primjera, koje vidi dače).

a) bez koristi. On je došao, ali napravno. Vuk. rječn. Učini mi to i to, ne će ti biti napravno. Vuk rječn. Jer će Misirci uzalud i napravno pomagati. D. Daničić is. 30, 7. Trgamo naše snage, mučimo se napravno. M. Pavlinović rad. 139. Napravno štijući i razmišljajuć, što su drugi ljudi bili i radili. 145.

b) bez svrhe. Bog, koji je sazdao zemju . . . nije je stvorio napravno, nego je načinio, da se na njoj nastava. D. Daničić is. 45, 18. Ova priprema bila bi napravno, i žeja nezina razmišljanja tašta i nerazborita. M. Pavlinović razl. sp. 195.

c) bez temeљa, bez razloga. Ti tako govorиш, ele opet nije baš sasvime napravno, valada je što to bilo. D. Rapić 392. Obećava mu mazno napravno. Vuk rječn. Kako me dakle napravno tješite, kad u odgovorima vašim ostaje prijevara? D. Daničić jov 21, 34. Psujuć napravno Petra i Pavla. M. Pavlinović razl. sp. 292.

b. o onome, što nije zbića, već se samo misli. Samo u Vukovu rječniku: Sjutra će biti po kojnom sinu mome napravno 20 godina (t. j. da je živ, bilo bi mu toliko).

NAPRAŽIT, adj. isto što napržiti i istoga postaňa (vidi tam). Samo u primjerima: Ivan vam je glave napržito. Š. Štefanac 9. Da je kojegod od nih srdite odviše i napržito naravi. M. Dobretić 434.

NAPRAŽITI, napražim, pf. malo spržiti. *Od na-pražiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Mikačinu rječniku (ali ne na svome mjestu po abzučnom redu, nego na str. 457a: popražiti, napražiti, popržiti, ustulo).*

NAPRČATI SE, naprčam se, pf. najesti se, nabubati se, nalupati se. *Od na-prcati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (saturari, ad satiatem comedere). Govori se u Hercegovini. D. Šurmin nast. vjesn. 3, 174.*

NAPRČ, m. riječ nejasna postanja i značenja. Samo u primjeru: Natrč, naprč. Odgovorio Ciganin, kad su pitali, kako će mu detetu ime nadestti, t. j. onako nešto brzo i okretno. Nar. posl. vuk 192.

NAPRČITI SE, naprčim se, pf. rasrditi se. *Od na-prčiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (naprčiti se, vide rasrditi se s naznakom, da se govoriti u Boci).*

NAPRČATI, naprčam, impf. prema pf. naprtiti. U rječniku nijednom. Koliko je jaram gospodnji lagahan, koji ne samo ne naprča, negoli jošte se nosi. M. Divković bes. 7:9. Ne ću se bojat, koliko me godir hit budu naprčat (iz lat. non timebo, quantumcunque gravatus fuero). A. Georgiceo nasl. 191. Napast ne da pokoj, grisi se naprčam (iz lat. peccatis oneror, tentationibus inquietor). 301 On ga (t. j. tijelo) naprča većma s mnogijem jezbinama i proždrstvama. M. Radnić 420a. I naprča (stamp. naprča), ko podoba, svakom razlog svoje muke. J. Kavačić 430b. Da pomniš na dužnosti, što ti naprčaju svete uprave. M. Pavišić 45. Ovitnik . . . dužan jest ustegnut se i ne branit za ne učinit jednu nepravednost i za ne naprčat na svoga braćenika tratbe nekojistne. Blago turl. 188. Jer se na ispovidi ne pristoji ogovarat naprčajući krivinu na djavla, na iskrnega. 284.

NAPRČEĆE, n. nom. verb. od naprčiti. U rječniku *Mikačinu* (naprčenje, oneratio), u *Belinu* (naprčenje, l' addossare), u *Bjelostjenčevu* (naprčenje, naprteće, oneratio) i u *Stulićevu* (pondus, onus s naznakom, da je iz Mikačina rječn.) i *samo u dvije knige.* Brime moje slatko jest i naprčenje moje lako (iz lat. iugum meum suave est et onus meum leve. matth. 11, 30). N. Radnić 197b. Kada ti uzme Bog ženu ali sinove . . . onda ti vraća Bog zaradi naprčenja, koja činiš ubogijem. M. Radnić 96b. Ako čutiš toliko golemo naprčenje i bole te žujevi, učinićeš svako usilovanje za zbacit ga doli s tvojije pleća. 207a. Poznati ćeš naprčenje, koje nosiš. 305b.

NAPRČITI, naprčim, pf. ispružiti usne (kada tko plače ili se srdi). *Od na-prčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (naprčiti, t. j. usne, die Lippen aufwerfen, protendo os).* U istom rječniku ima i naprčiti se (die Lippen aufwerfen, labii protentis fieri aut irasci).

NAPRČIVATI, naprčujem, impf. isto što naprčati, otkle je i izvedeno. Između rječnika *samo u Bjelostjenčevu* (naprčujom, onero). Koji naprčuju inijem na ramona bremena, koja nositi se ne mogu. S. Rosa 110a. — U ovom je primjeru inf. naprčevati: Da je koristna stvar ne naprčevat se imanjem, negoli ga razdjelevati. I. T. Mrnavić ist. 169. Drugi je primjera nije našlo.

NAPRDAK, naprčka, m. riječ nejasna značenja; samo u primjeru: Ki prez skribi ji ter spava, za naprdački poprdava. P. Vitezović priičn. 112.

NAPRĐATI SE, naprđam se, impf. prema pf. naprđjeti. Značenje je: rugati se, sprdati se. Govoriti se u Bakru i u Grižanima (u Hrv.). S. Ivšić.

NAPRĐICA, m. čovjek, koji naprđa, koji se ruga kome, zadirkuje u koga. Govori se u rijekoj nahiji (s ake. naprđica) i u Grižanima (u Hrv., — s ake. nū, ūrica). Prvo potvrđuje A. Jovičević, drugo S. Ivšić.

NAPRĐIVĀNE, n. nom. verb. od naprđivati. Samo u Vukovu rječniku (das Schwatzen, nugae).

NAPRĐIVATI, naprđujem, impf. isto što sprdati. Izvedeno od naprđati (s promjenom značenja). Samo u Vukovu rječniku (daherschwätzen, fabulor: naprđuje koješta).

NAPRĐETI, naprđim, pf. od na-prđjeti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (anfarzen, vollfarzen, crepitu impleo). — U Lici govoru naprđeti se, t. j. najesti se, nabubati se, nalupati se. J. Bogdanović.

NAPRE, } adv. vidi kod najprije u pristupu.

NAPRI, } Ovdje se dodaje iz rječnika Bje-
lostišnjeca (napre, napred, zpreda, ante, ab ante)
i iz Voltigijina (napre, napred, naprid, innanz, voraus).

NAPREĆAC, adv. t. j. na prečac (priječac). Između rječnika samo u Vukovu (s naznakom, da je tako, t. j. s vokalom -e, u istočnom i u južnom govoru); vidi dale.

a) prijekijem putem, prijećem. U rječniku Vukovu (in gerader Linie, recta: ovuda je naprečac). Dok je moj babo oblazio, donde je kući dolazić, a sad kako pode na prečac, onako i zaglavli. Nar. posl. vuk 64. Put, kojim se obilazi n. p. s kočima, ne mogući ići na prečac, kud samo ljudi idu. Vuk rječn. s. v. ohoda.

b) na jedan put, iznenada. Samo u jednoga pica. Ukiće se hrvatsko namje-ništvo i zemlja se podvrže naprečac ugarskomu namjesništvu. M. Pavlinović razl. sp. 117. Kanda osobe i odbor mogu razmaznuti naprečac gvozdeni kolutar. 311. Da tko sjutra naprečac daruje Srbiji ili Hrvatskoj Bosnu. razg. 48.

c) na brzu ruku, brzo. Čovjek, koji ne pazi šta radi, nego sve na prečac. Vuk rječn. s. v. brzoplet. Da gledamo i dekoje knezove da naučimo ovako na prečac čitati i pisati. Vukova prep. 2, 545. Dok nam je sama glavnica na pogibeli, nije nam naprečac istraživati, na koju bi ju stranu boje ulagali. M. Pavlinović razl. sp. 35.

d) naglo, odmah. U rječniku Vukovu (auf der Stelle, confestim: umro naprečac). Odojen bolesti odoli naprečac. Vuk rječn. s. v. odumijen. Da su moja sva braća naprečac pomrli. Nar. prip. vuk² 215. Tek se zaruciš, omilice ti na priječac radna. S. Šubiša prip. 35. U to doba snađe ga smrt naprečac. M. D. Miličević pom. 368.

NAPREČAN, naprečana i naprečna, adj. napredan, sretan, poročan. Pridjev je izveden od osnove imenice napredak, dakle je naprečan mjesto napredčan. U nekih pisaca ostaje -a- u oblicima na pr. naprečana, naprečano, a u nekih ispada, na pr. naprečna, naprečno. Kako se po red napredak nalazi i napridak, tako se poređ naprečan nalazi i napričan. U rječniku nijednom, a samo u nekoliko bosanskih pisaca xvii i xviii vijeka (ćesto u Divkovića, Radnića i u Lastrića): riječ se nalazi na jednom mjestu i u Kanižića, koji joj po svoj prilici nije znao pravoga značenja (vidi pod b); što se ona nalazi i u jednoga bosanskog pisca xix vijeka, ne će je on biti uzeo iz naroda, nego iz starijih pisaca.

a. u navedenom značenju.

a) adj. Sve, što nam je od potrebe, g. će Bog svekoliko dati i naprečano učiniti. M. Divković nauk 46b. Tko zlo čini tere je napredčan i ne ima protivština, jao nemu. 87b. Što se s nepravdom teče, ne može nikako biti naprečano ni korisno. 92. Čovjek ima biti počten i razložit, koristan i napredčan u činenju i djelovanju. bes. 73. Daj meni, gospodine Bože moj, u napredčanijeh i u nazadčanijeh ne pomañkati; u napredčanijeh da se ne poholim, u nazatčanijeh da se ne izgubim. nauk² 243. Jesu li sva napridčana pri bratji tvojoj i pri dobitku (iz lat. si cuncta prospera sint erga fratres tuos et

pecora. gen. 37, 14). I. Bandulavić 46a. Oni, koji hoće jedriti, čekaju vitra naprična. M. Radnić 38a. Pogibilnija jest sriča naprična negoli protivna. 129a. Vidisi se napričan i bogat. 187a. Kada se brodi s naprečnjem vjetrom, čini se, da ne čini ništa dumengija. 458a. Broz ņe (t. j. bez milosti Božje) nikaku stvar napričnu ne možemo učiniti. 461b. Ukazujući veću jakost i moć od svojih(h) kriposti u protivština negoli u stvari napričanje(h). P. Posilović cvijet 10. Dočim smo bogati i napričani, imamo mnogo prijatelja. S. Margitić f.la 91. Svaka, koja budemo dilovati, biće napričana. 260. Stvari napričane i bogastvo i blago od Božja razdiljuju. 278. Otili bismo sve uvik biti sriči i napričani na zemlji. F. Lastrić od' 328. Zašto je napričan put nepravednije(h)? (iz lat. quare via impiorum prosperatur? jerem. 12, 1). ned. 112. Pravi učenici Isusovi straše se napričani saviše biti. svet. 59b. Jer razvrže igru ponositu u po dana lova naprečana. Osvetn. 4, 22. Pa ne vidam zemlje naprečane nit u značu niti u imaju. 6, 25.

b) adv. Ako se povratim napričano k kući oteca moga (iz lat. si reversus fuero prospere ad domum patris mei. gen. 28, 21). I. Bandulavić 264b. Da kamo nastojimo, naprično pridemo. I. Ančić svtl. 98. Tako mu idahu svi poslovi naprično i čestito. M. Radnić 272b. Da sve stvari Abele svoga brata gredija(h)u napričano. P. Posilović cvijet 45. Ako poslovi tvoji i žele idu napričano imać se sve to više ponizivati. F. Lastrić od' 258.

b. Ne razabira se značenje u primjerima: Ono, što vam je Bog odredio, da se služite s ňime, kako napričnom polovicom iliti podpomoćju, ono za cilj vaš, svrhu i pokoj imate. A. Kanižić uzr. 16. Da naprečna prometnemo doba. Osvetn. 2, 67.

NAPREČNIJI, adj. kompar. preči. Samo u jednoj knizi. Jer ga gone nužde naprečnije. Osvetn. 1, 49. To su neći naprečniji jadi. 1, 65. Nepouzdano. — Pozitivu naprečan u značenju: prijek nema potvrde.

NAPREČANSTVO, n. stanje, kad je tko naprečan. Samo u primjeru: Oni jest vrstan, kojega napričanstvo ne pooholi ni protivština pod noge metne. M. Radnić 58b.

NAPREČATI, naprečam, impf. napredovati. Samo u primjeru: Da zemlaci uzmu upravljaće, bi li ona (t. j. Bosna) ňima naprečala? Osvetn. 6, 86. — Sasma nepouzdano.

NAPREČICA, f. priječac, prijeći put. Samo u primjeru: Znadijaše stazu naprečicu. Nar. pjes. juk. 610.

NAPREČJE, n. isto što naprečanstvo. Samo u primjerima: Napričje vremenito nosi sobom zaboravljenje od Boga. M. Radnić 108a. Ondi (stamp. oni) je poštene, bogatstva, napričje i vesele priobilato. 130b.

NAPREČNOST, f. isto što naprečje. Samo u dvije knige. Veličanstvo i napričnost privrnuše mu mozak, da se pokloni idolom. M. Radnić 41b. Napričnost od svijeta jest vedrina zimnja. 128a. Spjevaše i fališe Boža u napričnostih. 542a i M. Zoričić osm. 122.

NAPREČI, naprečnem, pf. vidi napregnuti.

NAPRED, m. isto što napredak. Samo u primjeru: Za moći prikorna svoja izmišljena s većim napredom uvesti, zasljepe narod. D. Bogdanić 43. — Nepouzdano.

NAPREDAČAN, napredačna, adj. napredan, koristan. Između rječnika samo u Stulićevu

(lucrosus, utilis, proficuus) i samo u primjerima: Polak s soglasijem i s pravdom više je i napredačnije. D. Obradović bas. 26. Keliko je napredačno s istinitim knjižnikom i naučenikom poznaustvo. S. Mrkaj nja.

NAPREDĀJ, nāpredāja, m. onoliko lana, koko se jedan put na preslicu metne, da se prede. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NAPREDAK, nāpretka, m. pravac, kojim se ide naprijed, kojim se napreduje. Riječ se nalazi u svijetu rječnicima (u Stulićevu s naznačkom, da se nalazi u Gradiću, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca nāšao nijedan primjer), a najstarije su potvrdile iz xv vijeka (vidi daže). Glas je -e- postao od negdašnjega -k-, zato u zapadnom govoru mjesto -e- stoji -i-.

a. napredovanje, postizanje čega napredujući. U rječniku Mikafinu (napridak, progressus), u Belinu (napredak, progresso, — naprijedak u dobru, miglioramento, mutazione in meglio), u Bjelostjenčevu (napredek, progressus, progressio), u Stulićevu (napredak, progressus, — ide mi napredak zdravlju, convalesco) i u Vukovu (napredak, der Fortgang, progressus: sreću i napredak!).

a) u sing. Vsa dela noga vazda imaju napridak. Transit 91. Napredak činah v židovstvu. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 70b (gal. 1, 14; ispor. lat. proficiebam in judaismo, — u Vuku: napredovah u jevrejstvu). Tko žive strahom Božjem (sic!), sve mu se koliko obraća u napredak duhovni. M. Divković nauk 6a. Tko ne čini napredka, oni čini nadzadak. bes. 283. Napridak restište narodu svaki dan. Đ. Baraković jar. 14. Da napredak naše slave i čas naša draga ti je. G. Palmotić 2, 224. Da su učinili velik napridak u duševnom životu. P. Radović ist. 187. Dobroćincim našjem daj prošteće od grijeha, u dobrijem djelima naprijedak. I. Akvilini 346. Malo po malo hoditi će tumačeći u napridak nauka. I. T. Mrnnavić ist. 3. Koji su pomnivo nastojali na nauk i pokazali vazda u němu napridak. A. Kadetić 3. Za isprositi u nauku napridak. A. Kanižić utoč. 266. Doisto će veći napridak u mudrosti nebeskoj učiniti. uzr. 171. Iz čega se poznaje, da napridak duhovni i spašenje duša više puta visi o pastiri i upraviteli duševnih. E. Pavić ogl. 180. Tko dade i daje plod tvojoj zemlj i napridak tvome dilovau? J. Banovac razg. 153. Toliki napredak činše Išaćijo u znanju. Đ. Bašić 218. Što se jo znao prometnuti i providit za svoj napridak. M. Dobretić 325. Da to ne bude od mlakoće i od nehajstva za tvoj duhovni napredak. I. M. Mateić 197. Kad bi se ositili, da su oni veći napridak učinili u kriposti od svoga meštra. I. P. Lučić bit. 25. Zavist se radia od dobra napredaka drugoga. J. Rajić pouč. 2, 20b. Ne umijem živjet, er napredak u krstjanskoj kreposti ja ne činim. B. Zuzeri 378. Što se uzalaud nadamo napretku literature naše iz Karlovaca i od Karlovačke gimnazije. Vuk pis. 62. Ta snaga brani zadruge i tjeja napredak narodni. M. Pavlinović rad. 7. Zemlje, koje uz obnovljeni život i napredak Hrvatske dodat će životne snage cijeloj carinji. razg. 49. To je, rode, nedača prokleta, što te grješna u napretku smeta. Osvetn. 5, 5.

b) u plur. Daj građenju tvomu napretku nebeske. B. Kašić rit. 278. Djedi mnogom svom vrijednosti na naprijedke nastojahu. J. Kavačić 105b. Zašto sadaće (t. j. vrijeme) ne uložimo u

napridke duhovne. J. Banovac pred. 45. Tvoj osobiti posao biti će ljubiti kako sinove sve virne i razgledati niove napridke. I. P. Lučić bit. 14. U Italiji slabe je napredke vinodelijske imalo. P. Bolić vinod. 1, 17.

b. uspjeh. U rječniku Vrančićevu (napridak, prefectus), u Bjelostjenčevu (napredek, prefectus), u Jambrešićevu (napredek, prefectus, — napredek činim, proficio) i u Stulićevu (prefectus).

a) u sing. Zato t' napridak gre človiku, ki je zal. M. Marulić 136. V onoj najposlidnjoj nedili imijaše velik napridak evanjelje. Proroči 217. Rijet će samo, da nauci od njihova govorjenja ostaše im tašti u ruci bez napretka, bez poštenja. P. Kanavelić 316. Vojuje Fridrik suprot Matijaša kralju, ali s malim napridkom. P. Vitezović kron. 128. Ne vidi se u nima nijednoga dobra napridka od toga pokaraća. A. Kadetić 298. Bog . . . ne dade jim napridka ni u čemu, da mogu steći koje imaštvu. J. Banovac pred. 81. Sv. Petar došavši u Rim s velikim veoma napridkom pripovidaše Isukrsta. E. Pavić ogl. 465. Sotona ne mogadijući gledati napridka i sriće, koju ovi pridohdite mogadijaše u ovom dveru učiniti. 512. Dražje sam pripovida u ovomu časnom gradu . . . niti se spominjem, da sam toliki napridak učinio kako u svom gradu. M. Pavišić 11. Ne će Bog ustegnuti svoga providenja, nego dati napridak pravednom trudu vašemu. F. Lastric ned. 130. Kako valj rasklij . . . s najbojim napredkom peći. P. Bolić vinod. 1, vi. Ot rezidbe najveći napredak i najbogatija berba zavisi. 1, 171. Da će biti i ostati kod sviju vas na vaš napredak (u crkvenoslav. tekstu je yentx). Vuk filib. 1, 25. Da se napredak tvoj pokaže u svemu (u crkvenoslav. tekstu je precutkasi). I tim. 4, 15.

b) u plur. Da su Makabeji u boju ime slavno i napridke stekli. J. Banovac pred. 67. Ovaj nesrečni dogadjaj, koji pokvari sve napretke po drugim krajevima. Vuk dan. 4, 24.

c. dobro, sreća, korist, bericet (kako u kojem primjeru). U rječniku Vrančićevu (napridak, emolumentum), u Belinu (naprijedak, interesse, utile o commodo, — napredak, prò, utile o giovemento, profitto, vantaggio, utilità) i u Stulićevu (napredak, emolumentum, commodum, utilitas).

a) u sing. Ako bi se zgodila koja teškoča s kojegode strane, da stojimo o ne i o nih napredak (iz xv vijeka). Mon. serb. 421. Ustrp' žene jazik, ka t' čini napridak (iz lat. uxoris linguan, si frugi est, ferre memento). M. Marulić 141. I da želim svaki tvoj napridak i počtenje i čast. P. Hektorović 55. Ustah rano, podoh hode o napredku mom misleći. A. Sasin 177b. Za vaš napridak hotel sam ne trpljenje očitovati. F. Vrančić živ. 39. Njekoga ovi svijet napredkom poviju, a njekoga u istinu protivštinom ponižuje. M. Divković bes. 49. Duhovni ljudi, ki okol nemoćnika stoje, mogu mu učiniti veike dobro . . . čineći ga dobiti velik napridak milosti i slave nebeske. P. Radović nač. 124. Toliko u protivštinama koliko u napridku imać staviti tvoje ufaće u Boga. M. Radnić 375b. Desnica zlamenuje sriču dobru i napridak, lijeva protivštinu i nevoju. S. Margitić fala 131. Da ga prime bogomiono i s većim napridkom duhovnim. A. Kadetić 177. Kad su u jednom gradu skladna i pogodna gospoda i pučani, tada se medu nima nahodi svaki napridak i blagoslov. J. Banovac pripov. 112. Ne može se on najvi na ugodnu i sladku uzglavju vrimenitoga na-

pridka i sriće. A. Kanižić uzr. 214. Promišljavači Jeremija prorok sriću i napridak nemili(h) ljudi. E. Pavić prosv. 2, 124. Jednako se u napridku i nenačeku iliti u suprotivštinaima ima Bog ljubiti. F. Lastric od' 51. Vidi se, da vas isti Bog blagoslov u svakomu napridku i u svakoj srići. L. Vladimirović 4. Da ono za negovu i ciloga vilaeta hasnu i napridak služi. M. A. Rejković sat. 122. Na sramotu živjeliha i napridika vrmenitoga. I. P. Lučić razg. 104. Sve, što se može držati za napredak zemje jedne, to imaše Asirija. D. Bogdanić 23. Ljubav ne raduje se zlu i nesrići iskrnega, nego mu želi svako dobro i raduje se negovoj srići i napridku. B. Lešković nauk 327. Nu (t. j. djetelinu) s napridkom sebi ukašat tko će. J. S. Rejković 127. Drugu svrhu on u temu na imo, nego naše dobro, naš napridak. A. d. Bella razg. 133. Sav ovaj napredak zraka sunčani(h) sljedujuća noć kvari. P. Bolić vinod. 1, 112. Darujte me, braće moja zarad sreće i napretka. Nar. pjes. vuk 1, 143. Onaj drugi brat trudio se oko svoga dobra ali napretka nikakva nije vido, nez sve propast. Nar. prip. vuk 90. Kad je susjed u napredku svomu i nama je l'jepo i prijazno. Osvetn. 3, 119. Đegod deca pala na konake, svak je niha dobro dočekao radi Boga i napretka svoga. Nar. pjes. petr. 2, 492. Sve, što radi, Gospod vodi u napredak u ruci neg-voj. Đ. Daničić 1 mojs. 39, 3. O Gospode, pomozi! o Gospode, daj, da bude u napredak. psal. 118, 25. Hoće li nam letos biti dobra i napretka, a ko ushoće Bog. S. Lubiša prip. 25. Sve zapostiti i muško rad' carskoga zdravlja i napretka. Nar. pjes. hörm. 1, 51.

b) u plur. Koliko isprazna jesu pošteneja u napridci života sadañega. M. Radnić 5b. Sijaju se ovdvi uživanja i napridci ovoga života. 13a. Da grješnici živu mirni i bogati sve u blagu i u naprici(h). J. Kavačin 525b. Radost u protivština(h) svoga iskrnega i žalost u negovi(h) naprici(h). J. Banovac pripov. 234. Nikim poslijje napridakah događaju se gubina, štete i nesriće. F. Lastric od' 265. Daje im zdravje i napridike vrmenite (t. j. Bog). svetn. 72b. Samo nastojahu (t. j. pastiri) umnožiti svoje napridike, a lini bijahu priko reda iskat stadi duhovni napridak. I. L. Garađin 3. Ti ufaće od prodaje tvoga vina, ti dobit na tvoje mјedi i take druge svjetovne napredke na jedno čudo izvanredno ne naslaňaš. B. Zuzeri 110.

d. dobitak, imutak. U rječniku Belinu (napredak, guadagno, acquisto) i u Stulićevu (napredak, lucrum, quaestus). Ti veće scijeniš oni napredak s nepravdom stečen nego dušu. B. Zuzeri 371. Koliko veliko bijaše hrabreno negovo odcijeplje od svakoga vrmenitoga napridaka. I. P. Lučić izk. 13. Svetij je za skitače, probigore i beznišnake, u kojima nije ni kuće ni napretka. S. Lubiša prip. 25.

e. porod, omladina. I da mu (t. j. Zadru) naslidak svaku čast uhrahi plodeći napridak kako grad izbrani. Đ. Baraković vila 152. Koji se mučio daňu i noću, da prehrani sebe i napredak. S. Lubiša prič. 57 (pisac sam na str. 61 tumaći: porod).

f. priplodak, rasplod, mlad (f.). U rječniku Mikafinu (napredak, plod, fructus), u Belinu (napredak, accrescimento, aumento) i u Bjelostjeničevu (napredak, augmen). Stada naša napridak plojahu. P. Zoranić 91. Ne čuva jih (t. j. orce) za napretka gojna. Osvetn. 2, 29. Govori se u Polćima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 55.

g. budućnost. U rječniku Voltigijinu (napredak, napridak, avvenire, Zukunft) i u Daničićevu (napredak, futura s primjerom, koji je ordje naveden pod e, a na prvom mjestu). Poznaje stvari, koje imaju biti u napredak. M. Divković bes. 239 Općenim načinom ljudi zgleđaju veće na prošasto nego na ono, što ima u napridak doći. M. Radnić 11b. Kada misal za napridak nije zaliha, negoli potrebna kakono providiti se za godišće. I. T. Mrnavić ist. 59. Jere tebi Bog ukaza, u napridak što će biti. P. Vučetić 38. Javiće vam, što će biti u napredak. Vuk jov. 16, 13. — Možda ide ovamo i primjer: Taki ako tvoj bit hoće napridak, vazmi mi život moj. Š. Menčetić 130.

h. u napredak.

a) u vremenu. U rječniku Vukovu (u napredak, in Zukunft, in posterum) i u Daničićevu (posterum sa tri primjera iz xv vijeka).

aa) kad je govor o onome, što će od sada biti. Unapredak pljno ufanje imamo da takoj bude (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 165. Od sada v napridak ne će očutiti tako nevoje. Mirakuli 92. Zapovidamo i hoćemo, da se ima nastojati u napridak (iz xvi vijeka). Starine 10, 14. Ništo nije Bogu draže, koliko je grijeha se kajati i u napredak se od grijeha čuvati. M. Divković nauk 40a. Neka bi se u napredak isto pomaćanje ne dogodilo. B. Kašić rit 2a. Jemaš milovati Isukrsta odlučivši u napridak ljubiti onoga, koji toliko oblubi tebe. P. Radovčić ist. 56. Od grijeha se nihovi(h) ne će spominati u napridak. S. Margitić fala 236. Zakle se, da u napredak ne će proklinati zemju. A. Kačić kor. 9. Zato ne će se u napridak nikakve službe crkvene dotaknuti. A. Kanižić kam. 173. U napredak uime haljina i svega ostalog troška daje mu se na godinu 25 do 40 forinti u srebru. Vuk rječn. s. v. namastir. Može biti, da će se u napredak što i popraviti (t. j. žena). Nar. prip. vuk 182. Ja sam spravan svelokoliko prija zgubit i umruti nego tebe u napredak uvriditi. Nar. pjes. istr. 6, 27. i t. d., i t. d.

bb) naprijed, unaprijed. Prihod nihov poznade on dobar komad u napridak. M. A. Rejković sat. 175. Dali su im plaću ne samo do onoga vrimena, veće još za drugih šest mjeseci u napridak. A. Tomiković živ. 98. N'jesam li ja još u napredak znao, da ćeš ti najprije progovoriti? Vuk dan. 2, 137. Gotovo svaki čovjek voli knigu skupje platiti, kad je vidi, negoli dati novce u napredak pak čekati. pis 74. Da je narod naš barem od pedeset godina amo u napredak imao prema sebi ljudi za upravu. kovč. 16. Nego vam to u napredak kažem, da ja ne umijem hvaliti. Vuk u Ivezovićevu rječn.

cc) daće, poslije. Kako je istomačeno (t. j. kako će biti istomačeno) u napredak pet stvari, koje je Isukrst učinio. M. Divković nauk 11b. Mlad-nac od svake u napridak bi izbavljen napasti. F. Glavinić evit 3a. U napridak sila veća mnokrat ga je naskočila. Đ. Baraković vila (1682) 141. Nit je onde u napridak kruha ni vina, nego isto tilo s dušom i božanstvom. I. Ančić svitl. 150. Sad je bila u velikoj radosti, sad opet u velikoj brigi i strahu, kako će u napridak razumiti. B. Lešković gov. 21.

b) u prostoru.

aa) naprijed, daće.

aaa) u pravom smislu. Tako u napridak greduci uzmožan vitar na nas buknu. P. Zoranić 14. One četiri živine grediju u na-

pridak ne obréuci se natrag. M. Radnić 17b. Ludi . . . prodū u napredak. 277a. Odimo u napridak viditi, imamo li pomasti ove (*iz lat. prozreuiamur videre, an non habeamus hanc myrrham*). F. Lastric test. 71a. Odimo u napridak za izbistriti ovu istinu. ned. 315. Ne ideš ti u napridak, nego u nazadak. A. Kanižić utoč. 422. Hodimo sada još u napridak, da odkrijem drugi vilajet. Đ Rapić 96. Vojske ove na tri strane postupe srećno u napredak. Vuk grada 14. Krenuše se iz pola svatovi . . . kako koji konak u napredak, sve gairet boji među braćom. Nar. pjes. vuk 2, 544. Oni malo idu u napredak niz Grahovo niz poje široko. 3, 379. Pa on bjega daže u napredak. 4, 23. Podi malo u napredak, majko, pa pogledaj na tu desnu stranu. 6, 76. Kad bismo se mi sad uputili u napredak, onda bismo se za prošavše tumaraće mogli tješiti. Vuk pis. 21. Ostale djevojke uhvate oko nio kolo pa se okreću na lijevo stupajući po dvije stope u napredak i pjevajući. rječn. s. v. krajice. Onda mu carev sin zahvali pa pode u napredak. Nar. prip. vuk 26. Ona skoči na noge lagane, pode jedna malo u napredak. Nar. pjes. petr. 1, 319. Da nema ništa oni sami vide, ma opet svaki u napredak ide. B. Radičević (1880) 244. — *Katkad ispred riječi u napredak stoji prijedlog za: Kako jest veoma potribno nastajati, da se šume bojma začuvaju i za u napridak i došasta vrjeme na hrane.* I. Jablanci 39. Koji su to kao pravim putem hćeli utvrditi i za u napredak. Vuk dan. 5, 49.

bbb) u prenesenom smislu. Kad kome sreća pode u napredak. Vuk nar. posl. 257. Kome iz početka sreća ide u napredak. 260. Zavarčiti bojeticu, da ne ide u napredak, nego da udari natrag. Vuk rječn. s. v. zavarčiti.

bb) sprijed, sprijeda. Samo u primjeru; Kakav je poklon onima, koji su za novjestom, kad se ona u napredak poklaňa. Vuk nar. posl. 252.

cc) pravce, upravo, napravac. Rak . . . ne ide upravno u napridak kakono cestale živine, nego natrag i na stranu. M. Radnić 124b. Tovarica . . . ne ktijuci proći u napridak goňašju Balaam. 243a. Po tri kopja uprijeko skače, po četiri nebu u visine, u napredak ni broja se ne zna. Nar. pjes. vuk 2, 140. Ne nos', sinko, kopje naopako, već okroni kopje u napredak. 2, 145.

NAPREDAN, napredna, adj. bene succedens, frugi, futurus . . . *O glasu -o- vrijedi isto, što je rečeno kod napredak.* U rječniku Belinu, Stušićevu (*s naznakom, da se nalazi u Đordiću, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer*) i u Vukovu (*vidi dafe*). Najstarije su potvrde iz druge polovine xvi vijeka.

a) napredan je onaj, koji napreduje, koji je zdržan s napretkom, sa srćem, sretan (*kako u kojem primjeru*). U rječniku Vukovu (gute Fortschritte machend, bene succedens [labor]). Kad bi z devocionom slušali misu, ne bi vrimena izgubili, jer bi jim ga Bog napridno učinio. I. Ančić svitl. 15. Podiši nami, molimo, put napredan i vreme mirno. 97. Biti će boji tvoj život i biti ćeš napridniji u kreposti i službi Božjoj. M. Radnić 473a. Videći Cain, da sve stvari Abela idahu napredne. K. Mazarović 26. Dajući tebi veće dobara telesnijeh, veće poštěna, veće stvari naprednijeh negoli družijem. 27. Dakle je Isus oni otac, od koga blagoslov i milost napridnog zaručničkog življenja ističe. E. Pavić prosv. 1, 78. Što može biti, da narod turski po

tminah i u tminah začet toliko jeste napridan? 2, 124. Kako će jedna stvar biti napridna, ako je s početka pokvarita? Đ Rapić 201. Štogod bude dilovati, hoće mu srično i napridno biti. 241. Da sriča vaša od vas odstupa, da vam nije išto napridno, nego svaka nesriča da na vas jest navalila. 436. Ožalosteće u stvarma napridnim iskrnega svoga. M. Dobretić 210. Ah! koliko bi čestito bio napredan, kad bi . . . k svetoj trpezi pristupo. I. M. Mateić 267. Mnogo ćeš u duhu bit napredan. 286. Na koncu jedne godine nadem se napredniji nego drugi, koji su tri i četiri godine pre mene počeli. D. Obradović bas. 343. Kada je tko u svemu napridan i brez svake nevoje, onda najvećma nek čini milosrđe. B. Leaković gov. 139. Medu to niti ona napridna niti ova dosadna mogu se sasvim očita zla nazvati. nauk 450. Kad uvištiš raditi ovako, bit će dilo teb' napridno svako. J. S. Rejković 13. Po posluhu sve naprilično biva. 441. Tako sad posle ovih srećnih bojeva i naprednih pobeda nagovore ga, te pozove Kara-Đordija. Vuk dan. 5, 49. Fala tebi, naša snaho mila! nama sretna i napredna bila! Nar. pjes. petr. 1, 272. Mačarska postane općina čestita i napredna. M. Pavlinović rad. 48. Ogova naprednoga vijeka. 134. Vidim, da se svagdano te stvari preobrazuju i ginu, sve što je napredniji doticaj i popoplavica tudinstva. S. Lubiša prip. iv. Da dave (*t. j. vještice*) stoku, gdje je spaze naprednu. 203. Da bi po mom mišljenju bilo na čast i najnaprednijoj kojoj mu draga književnosti. Đ. Daničić u Ivecovićevu rječn.

b) koristan, dobar, vađan (*kako u kojem primjeru*). U rječniku Stušićevu (*utilis, lucrosus*). Bogoљubnima lučima, kad su u bolesti, mlogo napridn je jest umrti nego opet ozdraviti. E. Pavić ogl. 347. Što se tko češće ispovida, to mu je napridnje duši. prosv. 1, 125. Da nijedan od ova dva nauka nije dobar ni napridan M. Dobretić 442. Od jilab, što je sada napridno i što uđi. J. S. Rejković 106. Kad s' u vreme zgodi sitve, ona tad napridno rodi. 122. Takvi (*t. j. gusak*) dobro čuvat će guščice i napridan za mladinu bit će. 159. Trava ova . . . vrlo napredno prepravila zemlju za mlado čokoće. P. Bolić vinod. 1, 131. Svagda je napredno jedan čokot s drugim zamenući. 1, 265. Blagosloveno ovo piće kad se uměreno piće, vrlo polezno i napredno dejstvuje na sostav i zdravje tela našeg. 2, 41.

c) budući; vidi napredak pod g. Rečeni kuez . . . zavežujući i obligirajući vsa svoja dobra, stabila i mobila, sadaña i napridna (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 281. Molim za njihovo napridno uzdržanje. Michelangelo 73. Ako se ne bi u napredna vremena nahodio ta graduat (*iz xviii vijeka*). Starine 10, 39. Uspomenu od koga ne smrsavaju svi vijekи napredni. N. Marčić 4.

d) postojan, stalni. U rječniku Belinu (*adv. napjedno, krepko, stavno, perseverantemente*) i u Stušićevu (*napredan, perseverans, persists*, — *adv. napredno, perseveranter, constanter*) i samo u primjeru: Koji moguć jest postaviti i ukriptiti onoga, ki stoji, da napridno i potrpivo stoji. Š. Budinić suma 191a.

e) adv. napredno isto što naprijed, daće. Samo u primjeru, u kojem je upravo komparativ: Ne pij krvi, ne grijoši duše, van p jaši malo naprednije. Hrv. nar. pjes. 2, 329.

NAPRÉDÁNE, n. nom. verb. od napredati. Samo u Vukovu rječniku (das Anspinnen, netio).

NAPRÉDATI, náprédám, impf. prema pf. napresti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjen-

čevu (napredam, 1. multum neo, 2. nendo absolvo pensum), u *Stulićevu* (napredati, naprestii) i u *Vukovu* (anspinnen, nendo paro).

NAPREDICA (*bice takav akc*), f. isto što napredak. U rječniku nijednom. Da se nagledamo divnih napredica, koje je srećna škola učinila. M. D. Milćević opšt. 48. Zavidljivca grize neka tajna tuga, kad vidi tudu sreću, tuđ dar, napredicu, škol. 19. Nemu je dano i ponositi se napredicama svoje otajbine. 46. — U ovom primjeru u napredicu znači isto što u napredak (t. j. unaprijed): Izjela baba jednonicu u napredicu. (nar. posl. u Srbiji). V. Ilić. — Drugijeh se potvrdra nije našlo.

NAPREDLJIVOST, f. isto što napredak. Samo u Jambrešićevu rječniku (prosperitas, — u lat. *dijiliu*). Pridjevu napredljiv (t. j. napredan), iz kojega ie ova imenica izvedena, nije se našlo potvrde.

NAPREDNICA, f. Samo u primjeru: Antifona (t. j. kratak stih u erkrenom pjevanju) oliti na pridjevu. L. Terzić (1747) 317.

NAPREDNOVITO, adv. postojano, stalno; vidi napredan pod d. Samo u primjeru: Pristani kriješko i naprednovito. B. Kašić nasl. 162 (iz lat. sta firmiter et perseveranter).

NAPREDNJI, adj. onaj, koji je naprijed, unaprijed. U rječniku nijednom. Kad u napridnū skalini pristojo vinčanja svode se. I. Ančić vrata 211. Napredne plaćane, Vorausbezahlung. Napredni trošak, Vorausgabe. Jur. pol. termin. 606.

NAPREDOVĀNE, n. nom. verb. od napredovati. U rječniku Mikařinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltiđinu i u Vukovu (vidi daće). Najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka.

a) radna, kojom se napreduje. U rječniku Mikařinu (napredovanje, sljedenje u dobru, progressio), u Belinu (napredovanje, accrescimento, aumento, il profitare, cioè il far profitto, progresso, — napredovanje u dobru, miglioramento, mutazione in meglio), u Bjelostjenčevu (napredovanje, sledene dobra) i u Vukovu (das Fortschreiten, progressus). Napredovanje u dobru činenju. Naručen. 30b. Ne će veće biti . . . bogatstvo i veliko napredovanje. Zborn. (1520) 51b. Da se uputi (t. j. pokornik) u napredovanje od milosti. Š. Budinić ispr. 6. Imamo se uteči na to blaženo napredovanje od molitve. A. Gučetić roz. mar. 163. Podaj mi milost od poboljšanja i od napredovanja do smrti. B. Kašić zrc. 18. O da bi u tebi sasma ne drimalo napredovanje od krijenosti! (iz lat. utinam in te penitus non dormit et profectus virtutum!). nasl. 31. S napredovanjem od kreposti činu mu hodići put neba. I. Držić 10. Da grijnici ispušnju svoju zlobu u uzmnožanju i u napredovanju svojih gribov. P. Radović nač. 47. Kada su ljudi ovoga svita u napredovanju, ne znaju broja, kako grijše. I. Ančić svitl. 140. Napredovanje u putu od raja. V. Andrijašević put 226. Da duhovnjem napredovanjem bude vazda napredovati (t. j. crkva). I. Akvilini 107. Da vira i napredovane i ufaće ove žene pokaže se. L. Vladimirović 61. Molim te . . . da mi isprosiš napredovanje u božanstvenoj milosti tja do svrhe. I. Nenadić nauk 262. Besidi se . . . od izhoda i napredovanja života koludarskoga. A. d. Costa 1, v. Videći slavno napredovanje vojske turske. A. Kanižlić kam. 585. Negovo napredovanje bi od čuda . . . redovnicima. I. Đordić ben. 30. Trudolubije daje nam od dan do dan nove krepstvi i sve to veću snagu u napredovanju. D. Obradović sov. 143. Pučanin, koji . . . lubi na-

predovanja svoja. D. Bogdanić XIII. Brez napredovanja u stvarna tilesnima ne možemo važno naš vrimeniti život provoditi. B. Leaković gov. 25. Ne će moći boje utvrditi napredovanje u dobru. Grgur iz Vareša 134. Lubav k narodnom napredovanju Najočitiji znaci književnoga napredovanja. D. Danićev u Ivezovićevu rječniku.

b) postojanost, stalnost; vidi napredan pod d. Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (napredovanje, perseveratio), u Belinu (napredovanje, perseveranza, constanza nell' operare), u Bjelostjenčevu (napredovanje, perseverantia, constantia) i u Voltiđinu (napredovanje, perseveranza, Verharrung).

c) nastavljanje. Samo u rječniku Mikařinu (napredovanje, continuatio) i u primjeru: (Papa) potvrdi produženje i napredovanje sabora u Basilei. A. Kanižlić kam. 646.

d) stepen, stupanj. Samo u jednoj knizi: S kojijema kako postupajima iliti napredovanima ulazi se k onoj božanstvenoj kreposti. J. Matović 235. Lastnije bi se mogli otvoriti put na veća napredovanja. 285. Da bi se učinio prvi postupaj oliti napredovanje k redu. 292. Koji je . . . prinajveći postupaj iliti napredovanje u motilite? 434.

NAPREDOVATI, napredujem, *impf.* progredi, proficere, perseverare . . . Glagol je izveden od priloga naprijed. U svijem rječnicima osim Vrančićeva i Jambrešićeva (vidi daće). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka (vidi među primjerima).

a. ići naprijed, u napredak, daće (u akt. i pas.). U rječniku Mikařinu (napredovati, hodit napred, progredior, procedo, progressionem facio), u Belinu (napredovati, procedere, caminar avanti, — napredovati, far progresso) i u Vukovu (napredovati, fortschreiten, progredior).

a) u pravom smislu. Ki ne napridju ter se nazad vrnu, ti zaman putuju i rado posrnu. P. Hektorović 60. Ah, kako poče ti, napreduj i hodi, poznaćeš, mahniti bijes na što dovodi. I. Gundulić 142. Što napredujete po putu od vjećne pogibili? B. Kašić per. 50. Vazda jesu bodo napridjući sa zla na gore. P. Posilović nasl. 121a. Čim ki bole namažuje, boje s koli napriduje. P. Vitezović prirođen. 41. Ova se (t. j. kći) pristaši čujući plać i jauk žalosni i ne (h)tijaše napredovati. J. Banovac razg. 94. Ni u tomu kraljevstvu n'ova naglost smiriti se ne može, nego hoti napredovati i boju sriču iskat. A. Kačić razg. 20. Balaam hotijući putem svojim napredovati korab. 98. Spasitel napridovaše u početu putu. S. Rosa 81a. Da bi mogli napredovati . . . u putu Gospodinovu bez padaña. J. Matović 232. Nije moći stat na istomu, ili se stječe ili se gubi, ili se napreduje, ili se ustupa i hodi nazada. A. Kalić prop. 488. Drijevo . . . koje rđavo jedri i malo u putu napreduje. B. Zuzeri 279. Davno je rečeno: koji ne napriduje, oni pomañkaje. B. Leaković gov. 25. Napredujuci uprav istim putem evo ti uđem kao u nekakvu varoš. G. Zelić 83. Po podgovoru Rušić-paše, koji je tada slavno napredovao protiv Ali-paše Janinskoga. Vuk građa 179. Brod . . . tek onda hitro jezdi i napreduje. kovč. 67. Napreduje kao rak. Nar. bl. kapet. 137.

b) u prenesenom smislu. Od sada nimate napredovati s tu pravdu veće (iz XV vijeka). Mon. croat. 124. Napreduje razboj od Turaka. A. Sasin 175. Tada će biti mnogo lastnije učiti jedno ali drugo poglavje, ako se ne bi moglo napredovati u sva poglavja. J. Matović 142. S istijem načinom i s putem ima se napredovati

u ovoj zapovijedi, s kojijem smo napredovali u ostale, to jest, da se razmišlaju u njoj dva zatona. 406. Da bi molitva s redom napredovala. 461. Protiva nemu iziskivati i sudno napridovati ne more se. I. P. Lučić nar. 99.

b) činiti, imati napredak (*u smislu te riječi pod a), u akt. i pas.*) U rječniku Mikačinu (napredovati, činiti plod, proficio, progressum facio, progredior) u Beliniu (napredovati, profitare, far proffito), u Bjelostjenčevu (napredujem, napredek činim, proficio, progredior, progressionem, progressum facio), u Vukovu (gedeihen, proficio — samo u izd. 1898) i u Daničićevu (napredovati, progredi sa četiri primjera iz xv vijeka).

a) napredovati uopće. (*Adam*) imaše pitate pomoć . . . neka bude moć napredovati. M. Orbini 37. Trudeći se napreduje, vazda je taman tko počiva. G. Palmotić 2, 175. Da budiemo dobrostani milost tvoju uživat i napridovati za vikovni život. P. Radović nač. 428. I da duhovnjem napredovaњem bude vazda napredovati (*t. j. crkva*). I. Aklivili 107. Dozva k sebi svoje sluge . . . svakomu dade po talenat iliti pinc, da s njim nastoji i napriduje. E. Pavić prosv. 1, 54. Kako ružica napriduje među triem. F. Lastrić svet. 54a. Stvari od velike cene, koje kuću napridovat čine. M. A. Rejković sat. 126. Pak se čudiš, što ne napriduješ i u dobru što ne obiluješ. 133. Line bi (*t. j. učenike*) iskarao i protiraо, slabe svitove i slobodio, napridjuće paflio. A. Kanižić kam. 33. Od tog vrlo napriduje eviće. J. S. Rejković 90. Da ti kreši i reuši svaka tvoja rada (*t. j. raste i napreduje*). Vuk nar. pjes. I, xiii. Ako mi u tome poslu jednako uzradimo ovako, kao što smo do sad radili, a Iliri ako samo ovako uznapreduju, kao što su do sad napredovali, onda ne samo to može, nego će morati biti. pis. 27. Gdjekoji na Đurdev dan izbace pušku preko stoke, da bi im stoka napredovala. rječen. s. v. Đurdev dan. Ne moguće napredovat Turci. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 215. Jer ćeš tada biti srećan na putovima svojim i tada ćeš napredovati. D. Daničić is. nav. 1, 8. David jednako napredovaše, jer Gospod . . . bješe s njim. 2 sam. 5, 10. Čovjeku . . . trebaju tri ulišta, ako će da mu čela napreduje. S. Lubiša prip. 192. Znaće i umjetnost napreduju, gdje je mira i sloga. 257.

b) napredovati u čemu. Ne napredova u dobru, koje bješe počeo. Zborn. (1520) 9a. Sašvam se usilju, koliko mož veće, u dobru napriduj. P. Hektorović 60. Kako do sad, tako i naprijed u ljubavi napredujte. N. Naješković 1, 158. Da napreduje u slavi i slobodi (*t. j. Dubrovnik*). D. Zlatarić 36f. Ako je pravedan, u pravdi će se uzdržati i u svakomu dobru napredovati. A. Gučetić roz. jez. 10. U vrijednosti stari i mladi napreduju. G. Palmotić 2, 5. Malo napriduju u kripto-tje(h). M. Radnić 72b. Koji u krjeposti napreduju. I. Đordić salt. xvii. Da se u svitlosti dobrih dilah napriduje. M. Lekušić 5. Napriduj u dobrih dilih i u svakoj kriposti. J. Filipović 1, 232b. Slidi uzmložajući se (*t. j. crijet*) napridovati u lipoti i mirisu. F. Lastrić test. 386b. Od dneva do dneva napredovaše sve u dobroti i kripostma, od 392. Jonata sve to veće u jakosti vojske napredovaše. A. Kačić kor. 342. Videći, da ne mora ni male mrve napridovati u nauku. A. Kanižić utoč. 58. U ovoj kriposti napridjujući izmisljase načine tilo pokoriti. fran. 159. Napridajući u ljubavi Božjoj. E. Pavić prosv. 1, 54. Ako ćeš živit životom duhovnim i u njem napridovat . . . čini molitvu. J. Banovac razg. 21. Milos . . . čini napredovat u službi

Božijoj. Đ. Bašić 230. Koji želi redovnik napredovat u duševnom spaseњu. M. Zoričić osm. 7. Nego je potrebo sved činiti dobra djela i imati odluku u njima napredovati. I. Nenadić nauk 78. Premda u otčinu zanatu on napreduje. A. Blagojević khin. 42. Ako želimo s savršenim uspehom u tvorenu dobra napredovati. D. Obradović sov. 128. Iskušaj sam sebe, koliko si u životu krstjanskom napredjovao. A. d. Bella razg. 7. Da biste napredovali u svemu, što radite. Đ. Daničić 5 mojs. 29, 9. — *Rđivo je prevedeno:* Napredovah u Žudijih vrhu mnoge vrsnike moje (*iz lat. proficiebam in judaismo supra multos coetaneos meos. gal. 1, 14*). N. Račina 185b.

c) čim ili s čim; samo u primjerima: Isus napridovaše mudrostju i vremenom i milostju prid Bogom i prid ljudmi (*iz lat. Jesus proficiebat sapientia et aetate et gratia apud Deum et homines. luc. 2, 52*). I. Bandulavić 20a. Isus napridovaše mudrostju. I. Ančić ogl. xiii. Velika je slipoča (*h*) otit napridovat s onim, po čemu se nazadan činiš. J. Banovac razg. 34. Isus napridovaše s mudrostju i vremenom i milostju kod Boga i kod ljudi. B. Lešković gov. 25.

d) na što. Samo u primjerima: Dobro, počteno i čisto živući napreduje z dobra na bole. M. Divković bes. 622. Zli ljudi i varalice napredovaće na gore varajući i varajući se. Vuk 2 tim. 3, 13.

e) partic. pas. napredovan isto što napredan. Samo u primjerima: Napredovani put učinio vama Bog. B. Kašić rit. 259. Zdravom i napredovanom bogoљubnosti obiluje. 444. Mogu bih ti ovdi priložiti tolicijeh . . . u Božjom milosti i prijateljstvu veoma napredovanijeh. L. Radić 92. Vidi i primjer pod k.

e. imati uspjeh (vidi napredak pod b). Rič moja . . . napridovati će u onih, na koja sam nu poslao (*iz lat. verbum meum . . . prosperabitur in his, ad quae misi illud. is. 55, 11*). I. Bandulavić 120a. Ništare ne napriduj neprijatelj u nas. 295a. Ništar ne napredovao u njemu neprijatelj. B. Kašić rit. 80. Ništar ne napridova neprijatelj u njemu. L. Terzić 1. Lupež ne će se s lupeštvom utvrditi ni napridovati, dati na rđu spasti. J. Banovac pripov. 174. Scini, da će si romana(*h*)e daviti i njovu krv sve sasnuti krivo čineći i nepravedno napridujući. razg. 90. Ako nikoji napridiju i štogod skupe, dobro stećeno u ruke trećega kolina ne domakne. A. Kanižić fran. 174.

d. ići od ruke, lat. succedere, nem. gelingen. Da mu sve napriduje i na njegovu zgaja se. P. Radović ist. 64. Dobro mu kupus napridova. I. Ančić svitl. 31. Budući Bog obrao Davida za kraja, njegove sve stvari napredovau. A. Kačić kor. 185. On svaki daju misu sliša, i zato mu stvari sve napriduju. M. Zoričić zrc. 208. Tko zlo žive u naša vrime, sve mu stvari napriduju. M. Dobretić 209.

e. rasti. Svetlost svijeteći napreduje i raste. M. Divković nauk 85a. Ča se jema učiniti, kada gre napridjući nemoć. P. Radović nač. 111. Umožilo so je uboštvo i napriduje svaka rđa u vilajetu. J. Banovac pred. 109. To kvarene (*t. j. jezika*) traje i upravo reći, napreduje do današnjega dana. Vuk pis. 17. Kad se sunce sa juga povrati i kad počnu dnevi napredovat. P. Petrović gor. vijen. 110.

f. nastavljati.

a) kao prelazan glag. Zavezujemo se . . . početi ratu bezva vsake otvlake, a napridovati bez pristančka suprotivu hercegu Stipanu

Vukčiću (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 448. Košuja je duga, znamenjuje napridovanje u dobru činjenju, ko ima napridovati pop dar do konca, da bude spasen. Naručn. 30^a. S kom (*t. j. krunom*) utvrjen bi mogao početo dobro delo napridovati i napridujući slavno svršiti. F. Glavinić cvit 287^b. Ne može nipošto daže da put napriduje. E. Pavić prosv. 2, 35. Ninus ne postade malosrdan, veće . . . napridovaše začeto djelo. D. Bogdanić 29. — *Ovamo bi mogao ići i primjer*: Toj uſam da ste vršili i hočete po vašoj mislosti napredovati (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 107.

b) *kao neprelazan glag*. Jošće napridujući u daže ima ga upitati. Š. Budinić ispr. 61. Ne uzdržujući se od toga govorenja, ma u nemu napreduje. A. Gučetić roz. jez. 44. Akoli nemocnik, dokle ga maže, primine, ne ima misnik već napredovati. B. Kašić rit. 75. Tribovalo bi, da se skruši u srcu skrušenjem izvrsnim i da napriduje u misi. A. Kadčić 74. Napredujuće govoreniem vejaše joj. S. Rosa 2^b. Sada s prilikom običajnim napridujmo. M. Zoričić aritm. 66. Rekoše Nikolić: napreduj (*t. j. govoriti*). V. Vrčević niz 31.

c) *s dopunom u inf.* Tako li napriduješ rugati se ljudi? Š. Kožičić 57^a. Zapovidi joj gospodin, da napreduje služiti onoj nemoćnici. B. Kašić per. 73. Čes neprava progont nas napreduje. G. Palmotić 2, 85. Napredovat zato ne će prolivati krv u boju. P. Kanavelić 426. Srece, koje me vas tvoj vijek umrli ljubaše i sada napreduješ u raju ljubit me. I. M. Mateić 264. Posli nego smo te zazvali u pomoć . . . udij napridujemo pozdravljati tebe. Grgur iz Vareša 88.

g. trajati. *U rječniku Belinu* (napredovati, durare, bastare: dvije haſine ne napriduju mu godište, nijesu mu dosta jedno godište, due vesti non gli durano un anno) i u *Stulićevu* (napredovati, durare). Da ovaj naša lubava bude napredovati vžzda krépko (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 473. Suhu i lijepo vrijeme biva i napreduje. I. Jablanci 106. Vaše plemenstvo . . . ne napreduje nego samo do smrti. N. Marčić 4.

h. biti ustrajan, lat. perseverare, ném. verharren, fortfahren. *U rječniku Mikašinu* (napredovati u dobru djelu, persevero, permaneo, persto), u *Bjelostjenčevu* (napredujem, persevero, permaneo, persisto, perpetuo), u *Voltigijinu* (napredovati, napridovati, perseverare, beharren) i u *Stulićevu* (napredovati, perseverare, persistere). Kimi službami i vernostjom on nestanome napriduje i služi nam (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 264. Ko bude napredovati do svrhe, taj shraňen bude (*iz lat. qui perseveraverit usque in finem, hic salvis erit. math. 10, 22*). N. Račina 205^a. U službi napriduj. G. Držić 437. Do svrhe jer trijebi jes napredovati, tko hoće od nebi dara dí imati. N. Dimitrović 95. Koji . . . udiluje i napriduje u zlu i hudu živjenju. Š. Budinić suma 29^b. Da bude napredovao u onoj nenavistosti suprotiva svomu gospodaru. M. Orbin 64. Oni krpac ništa ne govoraše napredujući sfrejer u onomu djelu. 112. Napredujući ili stojeci u grijehu. S. Matijević 93. On napredovaše u svojih grijesijeh. I. Držić 215. Covječanska stvar jest sagriješiti . . . djavačka napridovati u grijehu. K. Mazarović 33. Ako hoće napridovati u grijahu. A. Kadčić 251. (*Saul*) u svojoj dobroti do svrhe ne napridova. J. Filipović 1, 243^b. Od grijehah, u kojih hoće napredovati. J. Matović 436. Dokle napridovati mislite u nevoju sličnosti vašoj? I. P. Lučić razg. 12. Ako bi u svojoj opaćini napridovali. nar. 71. Ne bi zadugo u govorenju mogao napridovati. izk. 9.

i. prebivati, boraviti. Samo u primjerima: U jednu se vele tijesnu čelicu zatvori i u noj do stare starosti napredova. B. Gradić djev. 154. Ako se obećate . . . medu sobom u miru i ljubavi napridovati. J. Banovac priopov. 124.

j. rijetka pojedinačna značenja. **a)** *popraćati, popraćivati.* Samo u primjerima: Učišenja naša, molimo te, gospodine Bože, pogledaj i susreti milostiju tvojom i pomažući napreduj. M. Divković nauk 230^b. Čine naše, molimo, gospodine, nadišuće priteci i pomažući napreduj. I. Ančić svitl. 119. Čišenja naše, molimo se, gospodine, nadišuće priteci i pomagajući napreduj. L. Terzić 105. Djelovanja naša, molimo te, gospodine, nadišuće priteci i pomagajući napreduj. I. Lenadić nauk 25. *Sre je to prevedeno iz lat. molitve: Actiones nostras quae sumus, Domine, aspirando praeveni et adiuvando prosequere. — b)* *činiti, da što napreduje, sporiti.* *U rječniku Daničićevu* (napredovati, promovere s primjerom, koji sad odmah dolazi). Koga volju ne mnimo da jesti ni nam je ni našem prêvrđiti, nare slobosti i vsaki naša dlebg napredovati (*iz početka xv vijeka*). Spom. sr. 1, 58. Bože, ti uzdrži, napriduj, vesi, što vlada, što trži, što misli, što želi (*t. j. Dubrovnik*). H. Lucić 265. — **c)** *koristiti; možda je to u primjeru:* Trećoj kopij već vreme prisipa . . . i kop ova napriduje pańu. J. S. Kejković 327. — **d)** *izvršivati.* Samo u primjeru: Sude moje da čuvate i napredujete (*iz lat. ut iudicia mea custodiatis et operemini. ezech. 36, 27*). N. Račina 73^b. *Ispor. u Daničića:* Zakone moje da držite i izvršujete.

k. Ne razabira se značenje u primjeru: Hottio je pričicom . . . ulasnitи razum napredovana svoga govora. S. Rosa 57^b.

NAPREDSTVO, n. isto što napredak u značenju te rijeći pod c. Samo u primjeru: U tvoru napristvu i bogastvu nači hoće mnoge prijatele. P. Posilović cvit 20. *Ovo dolazi i u K. Mazaroviću 14, ali mjesto napristvu ima on napredstvu.*

NAPREGÁVATI, napregávám, *impf. isto što naprezati.* Govori se u *Lici* (*s naznačenim akc.*), na pr. Nemoj sve snage napregavati. Da se ja tako napregavam ka ti, davno bi me nestalo. J. Bogdanović.

NAPREGNIVATI SE, napregnujem se, *impf. isto što naprezati se.* Samo u *Voltigijinu rječniku* (napregnujem se kao prez. *uz inf.* napregnuti se).

NAPRÉGNUTI, náprégñem, *pf. upregnuti, nategnuti, naduti.* Od na-pregnuti; ide medu glagole naveđene kod 1 na pod II, 5. Ima i inf. napreti, a prema němu i aor. naprégo, particip perf. II náprégao, napréglia. Ima i refleks. napregnuti se. *U rječniku Vrančićevu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dale). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka; iz xvii nije se našla nijedna.*

a) *isto što upregnuti.* Između rječnika samo u *Voltigijinu* (napreći, attaccar cavalli, anspannen) i samo u primjeru: Vuk na vrti sad ore, kozu si napregal. Jačke 217.

b) *napeti, nategnuti.*

a) *u prarom smislu.* *U rječniku Vrančićevu* (napreći, intendere) i u *Stulićevu* (napregnuti, opružiti s naznakom, da se nalazi u glag. breviraju) i samo u primjeru: B g je pripravil svoj meč i napregal je svoj luk za ustirliti vas. Korizm. 30^a.

a) *u prenesenom smislu.* *U rječniku Stulićevu* (naprežen [sic!], attentus, diligens, deditus, studiosus) i u *Vukovu* (napregnuti se, na-

préći se [náprégñem se, naprégo se, napréze se, náprégao se, napréglia se], sich anstrengen, initor: napregao se od smijeha, sich ausser Athem lachen, risu solvi. Gdje su ludi glave i ruke napregnuti morali. Vuk u *Ivekovićevu rječniku* Napreže (t. j. Isaija) snagu duha svojega, da bi mogao gledati Boga. Đ. Daničić pis. 140. Ne mogući duha napregnuti na molitvu. 227. Ali se ni slušati tako napregnuto ne može dugo. M. Đ. Miličević međudn. 281.

c) naduti; ispor. napeti pod b. U rječniku *Belinu* (napregnut podkožnom vodom, hidreplico; uz sinonim: nadut), u *Voltigijinu* (napregnuti se, gonfarsi, sich aufblasen), u *Stulićevu* (napregnuti, napuhati) i u *Daničićevu* (napregnuti se, intumescere s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Vb někojoj hraminy (sic!) bувь i posrđeđe padajeđe luto iznemagaje napregye se (iz početka XVI vijeka). Šafarik letcp 56. Srce níhovo protivu nemu otrovom biše napregnuto. Đ. Rapić 157. Ŋezina divičanska prsa biše napregnuta i od smrdljivoga gnoja sva pozelenila. 190. Imade takovo pijavica tudem krvju napregnutih. 369. Kad ga srđba već napregne (t. j. srdita čovjeka), svakog radi da dosegne. V. Došen 195a. Koň se nalija vode, pa ga napregla. J. Grupković. Napregnut, gonfio di petto. L. Zore pađetak. 110, 230.

d. navaliti, udariti. Ako zima svom silom napregne, zemju, drvje, sve smrzlinom stegne. J. S. Rejković 426. Govori se u Lici, na pr. Kamo sto napregli? Naprega se momak ženiti. J. Bogdanović.

e. Ne razabira se značenje u primjerima: A kad zima odvije zategne i zemja se od sniga napregne. J. S. Rejković 61. Narod upućuje, da mu duševna snaga napregne, da velika djela izvada. M. Pavlinović razg. 56. Beše nevođa, i on napregnutom brzinom prispe noću . . . na Čemernicu. M. Đ. Miličević pom. 182.

NAPRELÁMATI, naprelámam, pf. o prelamau u obilnoj mjeri. Od na-prelamati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u *Vukovu rječniku* (anbrechen, in Menge brechen, frangendo paro).

NAPRELICA, f. tkanina, kod koje je u jednom zupcu jedna žica, a u drugom dvije. J. Belović-Bern. 200 (s naznakom, da se govori u Kapinima u Slavoniji).

NAPRELE, selo u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 643. Ne razabira se, je li fem. plur. ili je neutr. sing.

1. NAPREMA, f. nakit na odjeći, nem. Aufputz. J. Belović-Bern. 200 (ne kaže se, otkle je riječ).

NAPREMA, praepos. isto što prema.

a) praepos. s gen. Samo u primjeru: A evo ti mladi Crnogorci, ide jedan naprema drugoga. Ogl. sr. 233.

b) s akuz. Nalazi se samo u svezi s riječicom se, te naprema se (napremase) znači isto što: prema sebi, preda se. Između rječnika samo u *Vukovu* (nápremáse, gegeüber vor sich hin, e regione prae se: pogledajte napremase, ne vidiš li mi de ovaca). Postaviše vojske napremase (t. j. jednu prema drugoj). Pjev. crn. 121b. Narod uđe u grad, svaki naprema se, i uzeće grad. Đ. Daničić is. nav. 6, 20. Ne okretabu se idući, nego svaki idaše naprema se. jezrek. 1, 9. Da će svi Srbi . . . pogledav naprema se, što biva u drugih naroda, uviditi pravicu i slušati razbor. M. Pavlinović razg. 80.

NAPRÉMITI, náprémim, pf. spremeti. Od napremiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom.

a) isto što spremeti. Samo u primjeru: Sabur, Halko, dok silah napremim. Nar. pjes. hörn. 2, 178.

b) isto što spremeti se. U vrime od pet godina ima se sazidati crkva od onoga, koji je nápremio uzdignuti. A. d. Costa 1, 176. Ima mu se dati . . . slobod posidovati one stvari, koje po početku pravdi napremio je doteći. 2, 54. Kamo li je nápremio kneže, il' će lovit divokoze brže, il' srbskomu u pohode knezu? Osvetn. 5, 75. Više primjera nije se našlo.

NAPREREZÍVATI, naprerézujem, impf. o prerezivanju u obilnoj mjeri. Od na-prerezivati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u *Vukovu rječniku* (in Menge zerschneiden, dissecando paro).

NAPRESTI, naprédêm, pf. nere, multum nere. Od na-presti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5.

a) o predeštu u obilnoj mjeri. U rječniku *Mikajinu* (napresti, opresti dosta, multum nere), u *Belinu* (filar molto), u *Stulićevu* (multum nere) i u *Vukovu* (in Menge anspinnen, nendo paro s primjerom iz neke nar. pjesme: Naprela sam, naprela sedamdeset vretena). I planinke vunu očešale i naprele jarine djevojke i naplele bijelih bječava. Osvetn. 2, 29.

b) ispresti, opresti. Dokle bi on ustao, dva vretena bili naprela, objed bih naredila, sto posala bih učinila. M. Držić 213. Kad naprede udata najprvu žicu. A. Baćić 56. Još ne mogo(h) naprest ni vretena. M. A. Rejković sat. 65. Prele su preje s većera; koja je više naprela? Nar. pjes. vuk 1, 164. Žene vješte predose svojim rukama i donosiše, što napredoše. Đ. Daničić 2 mojs. 35, 25.

NAPREŠAN, naprešna, adj. isto što naprásan i istoga postaňa (vidi tamo). Mjesto -e- nalazi se takoder -i-. Najstarije su potvrde u P. Hektorovića (vidi među primjerima).

a. u navedenom značenju.

a) adj. U rječniku *Voltigijinu* (prestisimo, sporneilig), u *Stulićevu* (naprešan, najprečiji s naznakom, da se nalazi u *Garanina*) i u *Popovićevu* (naprešan, naprešit, eilig, dringend). Dâ svim tugu velu naprišnom tom smrtju. P. Hektorović 61. Pokora naprešna i odmicanje izprazno jesu dvi stvari veoma štetna tvojoj duši. M. Radnić 332a. Ako nije naprišna smrt. L. Terzić 146. Radi drugoga uzroka pristojna i potriba naprišne. A. d. Costa 1, 134. Stvari, koje išču jedno naprišno izvršenje. 2, 42. Naprišna potriba, koja oslobođuje od griha smrtnoga. 2, 193. Može se zgoditi . . . naprišna potriba. I. L. Garaňin 6. Što ima veću potribu od naprišne jake likarije. 13. Pametan čovek nije naprešan, već blag i bojazan. Nar. bl. kapet. 447.

b) adv. U rječniku *Belinu* (affrettatamente, frettolosamente, — ratto, cioè in fretta) i u *Stulićevu* (naprešno, najpreće s potvrdom iz Hektorovića, za koju se krivo veli da je iz M. Držića, ta se potvrda sad ovdje navodi na prvom mjestu). Tko kuga naprišno u sudu, često ogan duha ne praščajuć trudu. P. Hektorović 15. Putnici . . . u onih gradih, proz koje prohode naprišno i potežeći se. P. Radović nač. 55. Tko naprišno mislu govori, u jazovite paklene ponore naprišno i sunovrat propada. I. P. Lučić 55.

b. Ne razabira se značenje u primjerima: Pokazivajući Isukrst našu naprešnu misao. M. Radnić 153b. Kad vojvode sjavilo se silne, malo bilo rječi naprešnjih. Osvetn. 5, 41.

NAPREŠIT, *adj. isto što naprašiti i istoga postaњa* (vidi *tamo*). *Mjesto-e-nalazi se također-i-* (kao i u naprešan, naprišan). *Između rječnika samo u Vukovu* (eilog, velox s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 375: Rovčani su puška naprešita i s naznakom, da se govori po jugozapadnijem krajevima). Da nas . . . naprešita smrt ne postignet. Starine 23, 120. Izvitujući se kraljevom zapovidju i naredbom naprišitom. A. Kačić kor. 168. Uzroci zakoniti jesu . . . naprišita potriba, dužni poslu(h) i očita crkve korist. I. F. Lučić nar. 56. Ako li bi naprišiti i pravedan uzrok i kadgod veća korist iziskovala. 136. S iskušaњem duše naprištim, nepomnivim i laganim. doctr. 10. On je mudar . . . ni strašljiv ni naprešit, jere je tvrde vjere i tvrda ufaša. M. Pavlinović razl. sp. 215. — *Adv.* Rekavši . . . te riči pobliže naprišito nazad. A. Kačić kor. 259.

NAPREŠIVATI, naprešujem, *impf. hitjeti, prešiti, žuriti se. Glag. je izveden prema pf. naprešiti, kojemu nema potvrde. Samo u primjeru (u kojem je oblik prema impf. napriševati)*: Niti su napriševali primati rede. A. d. Costa 1, 223.

NAPREŠTVO, *n. isto što napredak. Samo u primjeru (u kojem je zabilježeno -čstvo): Čestitstvo i napričstvo na ovomu svijetu jest puno gorkosti.* M. Radnić 295b. — *Nepouzdano.*

NAPRETKA, *f. uzlaženje (u retorici). Samo u rječniku Belinu (napredjka, gradatione, figura retorica) i u Stulicevu (napredjka, gradatio).*

NAPRETAKAVAC, napretkavca, *m. onaj, tko napreduje. Samo u primjeru:* Tu su fratri razmišljavci, ki i posleni život traju, početnici, napredkavci i izvrstnici. J. Kavanin 365b. — *Sasma nepouzdano.*

NAPRETKE, *adv. isto što naprijed. Govori se u južnomoravskom narječju u Srbiji.* A. Belić 470. — *Glas je -e- po istočnom gororu, a -ke je navezak u danaske, nočaske i t. d.*

NAPRETKOVAĆE, *n. nom. verb. od napretkovati. U rječniku Belinu (napredovanje, procedimento, il procedere cioè il caminare avanti) i u Stulicevu (napredovanje, perseverantia, constantia, continuitas, continuatio, assiduitas, permensio, progressus, utilitas).* Jedan malahan broj, ki bi za napredovanje časti Božje i řegeove svete besede. Postila (1562) u hrv. posveti. Da tvoje napredovanje očito bude (*iz lat. ut profectus tuus manifestus sit omnibus*. 1 tim. 4 15). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 108a. Oboja su bo potrebna na napredovanje (*iz lat. utraque expediunt ad profectum*). B. Kašić nasl. 33. Povida veselje dobrih i napredovanje nihovo u svakomu dobru. A. Vitalić istum. 171. Koji su se oscipili od svi svitovni dobar radi duhovnoga napredovanja. A. d. Costa 1, 78.

NAPRETKOVATI, napretkujem, *impf. isto što napredovati. Izvedeno od osnove imenice napredak. U rječniku Belinu (napredkovati, procedere, caminar avanti, — far progresso) i u Stulicevu (napredkovati, perseverare, persistere, continuare, perseQUI, insistere, praecire, proficere, utilitatem percipere). Nalazi se u nekoliko kniga XVI—XVIII vijeka.*

a) *isto što napredovati pod a.* Koji čine volju Boga otca hodeći, putujući, napridkujući i naslidujući deri do konca za vojvodom Isukrstrom. Š. Budinić suma 59b. I tako vazda epata na-

pritkuje prilagajući jedanadeste k pridnjemu broju. M. Alberti xxvi. Da bismo dostojni tvu milost uživat i na vikuvički život napridkovat (*iz lat. ut simus digni gratia tua porfrui et ad vitam proficiamus aeternam*). A. Georgiceo nasl. 315. Napridkujuć u napasti vrtlu vrata otvorise. D. Baraković jar. 68. Sila Grkova n pridkuje, rogozorno ulizošo otvorivi sebi puta. I. Zanotti en. 33. Po putu Božjem vazda napridkovat na stojeci . . . nepristojnim hodom k onomu pravom blaženstvu putuju i hode. A. Vitalić istum. 274. Napridkujuć š ním hodahu uz egipsko pićno poje. P. Vučetić 19. Nikoliko veće bihu od onoga mista odašli napridkujuć ter gredihu. 66.

b) *isto što napredovati pod b.* Prihode rvanače veće ner tribuju, a kripost na maie, malo napridkuju (*t. j. ja*). M. Marulić 122. Neka učenici řegevi napridkuju u poučenju i nauchib dobitih. Š. Budinić ispr. 89. U ljubavi Božjoj i i-krnega moga svršeno stati i napridkovati mene učini. M. Alberti 422. Napridkovah u židovstvu vrhu mnogih vrsnikov mojih. I. Bandulović 212b. U mučanju svetom i još u pokoju bogobjubne duše dobro napridkuju (*iz lat. in silentio et quiete proficit anima devota*). A. Georgiceo nasl. 45. U kojem dobru početku da bi svaki dan napridkoval. pril. 81. Koliko je napretkovao u krije postib. B. Kašić nasl. 23. Što tebi ugaja, ne će naprid napridkovati (*iz lat. quod tibi placet, ultra non proficit*). 203. Ki soju od razbora napretkuje u mudrosti. J. Kavanin 206b. Neka u redu svetom stope napredkujuće sve to boje. 503b. Koji naprlikuje u dobru, biti će spasen. P. Posilović cvijet 156. Nastojeći svaki dan napridkovati u kripostib. A. Vitalić istum. 173. Kniga . . . iz koje i priprosti mlogo naučiti i napridkovati mogu u nauku nebeskomu. A. Kanižić uzr. 168. Mješte Božjom milostim napridkovati i ſtom se služiti . . . ti nū propuštuješ, ſtom se ne služiš. A. d. Bella razg. 61. — *Na jednom se mjestu nalazi napridkovati se: Za onih, koji žele napridkovati se i primati crveni redi.* I. Zanotti upit. (*na strani, na kojoj je natpis knizi*).

c) *isto što napredovati pod e.* Napridkuje i plodite (*prema lat. crescere et multiplicamini*. gen. 1, 28). D. Baraković jar. 8. Koje (*t. j. jevanđele*) napridkujući i resteo . . . svim pukom bi pripovidano. A. Vitalić istum. 57.

d) *isto što napredovati pod f, c.* Naprlikujući služiti svoga Boga virno . . . ostane sva priobražena u ſtemu. P. Posilović nasl. 176a.

e) *isto što napredovati pod h.* Da naprlikuju va veri (*iz lat. ut permanenter in fide. act. ap. 14, 21*). Ant. Dalm. nov. tešt 1, 191b. Jednakim redom napridkujmo (*iz lat. in eadem permaneamus regula. phil. 3, 16*). 2, 88b. Pače vsevdil napridkujete va ubojstvu i činite nečistoće. Proroci 190b. Andeoska jest okrenuti se, dja vaoska jest naprlikovati u grihu. P. Posilović cvijet 61.

f) *isto što napredovati pod j, b.* Koji verno napridkuje ovo delo. Postila (1562) u hrv. posveti. Hoće gospodin . . . zidanje templa v miru činiti napridkovati. Proroci 305b.

g) *isto što napredovati pod j, c.* Ako hočoš stogod tebi napridkovat (*iz lat. si vis aliquid proficere*). A. Georgiceo nasl. 48. Da će bližnemu tvomu napridkovat (*iz lat. proximi utilitatem intendis*). 82. Što mnozime veće napridkuje (*iz lat. quod multis proficiat*). 258.

NAPREZ, *praepos.* Složeno od na prez. Vidi kod prez.

NAPRÉZÁNE, *n. nom. verb.* od naprezati. Između rječnika samo u Vukovu (das Anstrengen, intentio). To prekomerno naprezaće obrati na mlađoga slikara pažnju učitelja. M. Đ. Milićević pom. S. Zajedničko naprezaće, da se savlada ne-ravnost zemje. škol. 46.

NAPRÉZATI, náprézém, *impf. prema pf.* napregnuti. *Ima i refleks.* naprezzati se. Potvrda se jednoma i drugom našlo vrlo malo.

a) prema napregnuti pod a. U rječniku Bjelostjenčevu (naprežem koňe, jongo, injungo). Lastovica opomina, volke da si naprežem. Jačke 223.

b) prema napregnuti pod b. Urječniku Bjelostjenčevu (naprežem, intendo), u Stulićevu (extendere, dirigere s naznakom, da se nalazi u glagolskom brevijaru), u Vukovu (naprezzati se, sich anstrengen, innitor) i u Popovićevu (naprezzati, anstrengen, — naprezzati se, sich anstrennen). Svu snagu naprezzati. J. Rajić pouč. I, 83b.

NAPREZÁVATI, naprèzavám, *impf. isto što napregavati (vidi tam)*. Govori se u Lici (i samo i s rječcom se). J. Bogdanović.

NAPREŽEÑE, *n. nom. verb.* od napregnuti. Samo u Stulićevu rječniku (napreženje [sic!], applicatio, attentio, diligentia, cura, studium s naznakom, da se nalazi u glagolskom brevijaru).

NAPRIBÁDATI, napribádám, *pf. dosta pri-bosti (u prenesenom smislu)*. Izvedeno prema napribosti, kojemu nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Bomo sam ja Vurdeši sve nako u šali dosta napribádā (t. j. dosta mu koješta prigovorio). J. Bogdanović.

NAPRIBAVLÁTI, napribavljám, *pf. dosta koješta pribaviti, nabaviti*. Izvedeno prema napribaviti, kojemu nema potvrde. Govori se u Lici (s akc. napribávlati, napribávljam), na pr. Svega sam, vala Bogn, za zimu napribavļa. J. Bogdanović.

NAPRÍBOCKATI, napribockám, *pf. isto što napribadati, samo u umađenom smislu; ispor. bockati prema bosti*. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NAPRIGATI, náprigám, *pf. o prigańu u obilnoj mjeri*. Od na-prigati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (multum frigere).

NAPRIGOVÁRATI, naprigóvárám, *pf. mnogo prigovoriti*. Izvedeno prema na-prigovoriti, kojemu nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Zašto si joj toliko naprigovarala? J. Bogdanović.

NAPRIJE, *t. j. na prije*. Samo u jednoga pisca. a) naprijed, unaprijed. Uzmi sad mita naprije pedeset rušpa. S. Lubiša prip. 174. Nije topac, ko kaže naprijed, da će se topiti. prič. 152. — b) sprjed, sprjeda. Ostali neki naprijede, da kalauze, a neki straga u zapleće. prip. 192.

NAPRIJED, **NAPRIJEDA**, *adv. i praepos. ante, antea, in posterum . . . Mjesto -ije po zapadnom je gororu -i-, po istočnom -e-*. Lik naprijeda (s dodatnjem -a) gotovo je isto tako običan kao i naprijed. Riječ je složena od naprijed (ovo drugo je ista riječ, koja i praepos. pred); a nalazi se i unaprijed (unaprijeda), t. j. u na prijed(a). U rječniku Vrančićevu (napridati, praesentare, — naprid hoditi, praecedere, procedere, progredi), u Mikařinu (naprid, sprid, ante, — naprid, od prije, antea, ante, — naprid hoditi, praeco, anteco, antecedo, praecedo, praegredior, antegredior), u Belinu (naprijeda poći, profitare, far profitto), u Bjelostjenčevu (napred,

zpreda, ante, ab ante), u Voltigérinu (napred, naprid, innanz, voraus), u Stulicérinu (naprijed, naprijeda, ante s naznakom [za naprijed], da se nalazi u Dimitrovića, — naprijed iti, naprijed idem, praeire, praecedere, anteire, antecedore, praegredi s naznakom, da je iz Mikařina rječen.), u Vukovu (naprijed, naprijeda, voraus, voran, prae: on ide naprijed; ko će naprijed? uzeti naprijed platu, in voraus nemnen, anticipare s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 271: Ni kud natrag, ni kud naprijeda) i u Daničićevu (naprèđa, naprèđa, ante, in posterum s potvrdama iz xii do xv vijeka).

a) naprijed za vrijeme.

a) u napredak, odseli, poslije (kako u kojem primjeru).

aa) naprijed. Takozi i naprèđa da jestv (iz xiv vijeka). Mon. serb. 170. Daju znati sa dañijem i naprijed koji imaju biti (iz xv vijeka). 457. Ta ova vinograda . . . darujemo toj erikvi od niña naprid vikuvičnim zakonom (iz xv vijeka). Mon. croat. 88. Da budu tako napred meju sobu mirno živli (u ispravi prepisanoj xvi vijeka). 4. Učinu te vidjeti, kaj hoće naprèđ biti (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 124. Ako vam bude naprijed riječ taj u priču (iz lat. si erit ultra vobis parabola haec in proverbium. ezech. 18, 3). N. Rađina 45b. U ňemu (t. j. u Dubrovniku) . . . tvoj je did ostavil spomenu, ka će biti naprid. H. Lucić 249. Odluci od sada naprid činiti po volji Božjoj. Katak. (1561) 90. Da se boliti za zlobe me budem i naprijed zgrijesiti da t' nigdar ne budem. N. Dimitrović 38. Tere mi dopusti, da se naprijed budem umjet i moć bjasti 52. Kako do sad, tako i naprijed u ljubavi napreduje. N. Naješković 1, 158. Umjet će od tega naprijed se čuvati. 1, 262 Ako kupuju po mañe za platit naprijed I. Držić 208. Sve što mi se naprijed zgoditi, ovamo će kazati tebi. G. Palmotić 2, 185. Jeda i naprijed višni poda kazati mi harnijem djelim, da vašega čas poroda i napredak svaki želim. 2, 331. Neka djelo naprijed svako naša bojna slava vlada. P. Kanavelić 16. I ginut im naprijed ne da. I. Đordić salt. 371. — *Ovamo se meće i primjer*: Nedija je naprid, t. j. pred nami. J. Grupković.

bb) naprijeda. Takozi i ods dñsъ napreda da imaju (iz xiv vijeka). Mon. serb. 148. Ods danas naprijeda, dokole svijet stoji (iz xv v.). 311. Zapovidamo oficjalom, ki su sada i ki budu naprida (iz xiv v.). Mon. croat. 45. Vidjeći vernu službu našega sluge, ku nam služi: ku nam misli naprida služiti (iz xv v.). 85. Od sada naprida očete viditi sina človicaskoga si-deća o desnuju Boga. Korizm. 94a. Tve pisni, s kih će moć sada i u vriime, naprida ko će doć, slavno bit tve ime. H. Lucić 275. Ne bi naprijeda uza me plakala. M. Držić 53. Nu se druga stvar naprijeda od nas ima opraviti. G. Palmotić 1, 122. I naprijeda nigda ne će . . . luto imati smeće i boja. 2, 182. Ne zna, što će bit naprijeda. I. Dordić uzd. 162.

cc) unaprijed. Vazda te voje unaprid hoću bit. H. Lucić 190. Od sad unaprijed hoću pokoru činiti. B. Gradić duh. 14. Ures ňe (t. j. vile) jedini ovoj mi zlo ne će unaprijed da čini. N. Naješković 2, 95. Ima od rečenoga starješine pokaran biti, tako da unaprijed ne bude u taki grijeh upasti. A. Gučetić roz. jez. 37. Činite, da pozna . . . za Boga milosna unaprijed svak mene. I. Gundulić 102. Ki bili su i ki unaprijed rodiće se. 114. Ako unaprijed boj smioni od koristi nije nikomu. 454. I s bistrinom svijesti znane što

ima unaprijed doć, pazite. G. Palmotić 1, 12. U nem ću te dočekati i večeras . . . i unaprijed vazda krati, kad mi poda sreća blaga. 1, 325. Oklope će tvrde imati, da na bojno može trude bole unaprijed nastojati. 2, 375. Druge dare, ine časti unaprijed ćeš ti primiti. P. Kanavelić 114. Obećavajući se, da će unaprijed boju pamet imati. Nar. prip. vuk² 248.

dd) unaprijeda. Ni mislimo, da se potvori odselj unaprijeđa (*iz xiv vijeka*). Spom. sr. 1, 3. Uđionik od stijeh dobrijeh djela, koja su sfeti ljudi do ovoga časa učinili ali ih će unaprijeda učiniti. M. Orbin 86. Naša sloboda neockvrnena . . . uzdržala se i sahranila, što dopusti i unaprijeda svemoguća vlas. I. Guudulić 216. Ali hoće unaprijeda, da ma ruka svijetom vrti. 293. Ovo ćete isto činit od sad unaprijeda u mojoj spomenu. I. Držić 389. Što imam učiniti danaska i unaprijeda. V. Andrijašević put 140. Ako s' dosle na zlo hiti, unaprida budi odluka dobra stvarat. J. Kavačić 16a. Rasap kraljstvima biti ne će ko ni dosle ni u naprida. 365a. Neka budemo s živjem skrušenjem mrzjeti . . . naše grijeha, čuvat se i bježat od sfake prigode za ne činit ih unaprijeda. Cestitosti 35. Odlučujem već unaprida ne sagriševati. H. Bonacić 29. Da ga ne ćete držat unaprijeda za vjerna prijatelja, kako ste ga do sad držali. D. Bašić 7. Ako smo se do sadar oglušili, nemo'mo unaprijeda. 83. Obećate mu, da ćete unaprijeda bježat od razbluda. 239. S odlukom, da već ne ćemo unaprijeda sagriješiti. I. Nenadić nauk 16. Da će oni opazniji biti unaprijeda. J. Matović 353. Ponavljam tvrde odluke . . . da te ne ću unaprijeda uvrijediti. L. Radić 10. Svjedoči ti, da zbiljno žudi daj unaprijeda ljubit te. I. M. Mateić 3. Nijesi se do sad naricala nego mojom robićun, unaprijeda nazivaću te primilom učenicom. 172. Da te pomože svojijem mogućtvom za služit ga izvrsno unaprijeda. Misli krst. 5. Ko iz robstva kad uteče jedna ptica, leti i preda, da slobodu, koju steče, ne izgubi unaprijeda. N. Marčić 18. Ako doslek Božije te je milosrdje pritpjelo, kako znaš, da će te trpijet i unaprijeda? B. Zuzeri 48. Smice zato gore dilovati unaprida. A. d. Bella razg. 192.

b) daće, više (kako u kojem primjeru).

aa) naprijed. Všasici Krhanin odb 14 godište napred . . . všasak da se priseže (*iz xiii vijeka*). Mon. serb. 32. Ot sadb naprēd . . . koni da se ne davaju. Zak. duš. 43. Već se ne ću prigovarat ni se s tobom naprid karat. M. Marulić 319. Svaki hip naprid boji sam. Š. Menčetić 284. Pravo se može svet život rijet i blažen, ki nakon pedeset godiš je ugašen, jer naprijed ki živu, prokljuu život svoj stoeći u grijivu, pateći nepokoj. N. Dimitrović 32. Što će naprijed bit, komedija vam će spovidjet. M. Držić 244. Kako će se rijeti malo naprijed. M. Divković bes. 282. Sti naprid ter sliši. D. Baraković vila 253. Čijem sam štio ovo pismo, i meni se ista miso probudivala u pameti, ali štijući naprijed, isti me je sveti duh naučio, da tko ima strah Božji, moć će iznaći ovakoga prijatelja. B. Zuzeri 147.

bb) naprijeda. Ako li vam se ni ovo ne vidi zadosta, čujte naprijeda. B. Gradić djev. 175. Čujmo naprijeda. M. Držić 257. Kako će se rijeti naprijeda. I. Držić 95. Koji su u twojoj kući od sedam godišta naprijeda. 199. Dokle još naprijeda boje vidim, što čini se. G. Palmotić 1, 368. Što da rečem vam naprijeda? 2, 246. Još htijaš rijet naprijeda, neg' se tužna omramori. J. Palmotić 160.

cc) unaprijed. Mnogo je medena i slatka (*t. j. juvena ţeđa*), kad je sprid, danu je ledena i gorka unaprid. Š. Menčetić 135. Ča unaprid biti može ti. I. Ivanišević 287. U ovemu kad životu unaprijed bi ti živio. G. Palmotić 1, 151. Rasti, sinko plemeniti, rasti unaprijed s tom pameti. 2, 153.

dd) unaprijeda. Čut ćeš unaprida od svestaca družijeh mnoštvo. J. Kavačić 306a.

c) isto što prije, o onome, što je bilo.

aa) naprijed. Kako je rečeno naprid. Naručn. 46a. U naprijed dviju rečenijeh besjedah rečeno je. M. Divković bes. 24. Takmene no bi ga ni naprid ni po tom. D. Baraković vila 370. Isčešnja radi napred vaļa bolest priznati. J. Rajić pouč. 1, 9a. Spomenuto je naprijed, kako je Milan Obrenović bio zapovjednik u nahiji Rudničkoj. Vuk prav. sov. 56.

bb) naprijeda. Daje Bog često krat u mali časa dil, što je on naprida dugo vrime kratil (*iz lat. dat saepe Deus in uno brevi momento, quod longo negavit tempore*). A. Georgiceo nasl. 335. Rekli smo naprida . . . da ima. A. Kadrić 267. Rekosmo negdje naprijeda, da su Mleci okrnuli. S. Lubiša prip. 117.

d) o onome, što se čini misleći na budućnost, něm. im voraus.

aa) naprijed. Ah moje malo naprijed. mišljenje! M. Držić 350. Kad je plača naprijed dana. I. Grlić 64. Naprijed kušaj pak u vaju. I. Đordić uzd. 67. Ove sve strahoče naprijed rečene od Jezusa izpunile su se. S. Rosa 138a. Vaļ napred da smo uvereni, da . . . J. Rajić pouč. 1, 40a. Bog već napred znade, da . . . 2, 6b. Jer sam ja još naprijed sekretaru društva za to govorio. Vuk pis. 22. Eto vam kazah naprijed. mat. 24, 25. Jevandje Božije, kojo Bog naprijed obeća. rim. 1, 2. Telal . . . uvezl svoje naprijed vikne preko čaršije ovako. nar. posl. 177. Iasta sedam godina gladnjeh, kao što je Josif naprijed kazao. D. Danić 1 mojs. 41, 54. Pjevajući psalm Davidove, koji naprijed opisuje ovu duhovnu slavu. pis. 351. Zar hoće da naprijed pogode, gdje će ko nogom stati? S. Lubiša prip. 115.

bb) naprijeda. Ako hoćeš bit zlo poslušan, plati naprijeda. Poslov. danič.

cc) unaprijed. Od onega hipa unaprijed odluci jur Božje . . . prodati. P. Bakšić 5. Ali unapred spominjam, da ja čovjeka . . . kako čovjeka motrim. D. Bogdanić xi. A da dadoh unaprijed blago, kćaše poći s blagom na Cetiňe. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 489.

dd) unaprijeda. Da bi se pripravili unaprijeda za primiti koristno svetotajstva. J. Matović 221. — *Öiamo se meće i primjer, u kojem pred unaprijeda stoji još prijedlog za:* Sve to prosim za unaprijeda i ufam. I. M. Mateić 253.

b) naprijed za prostor.

u) isto što sprijed; protivno: ostrag, satrag, ozad.

aa) naprijed. Sluga naprid sta i pokaza listi (*u ispravi sačuvanoj u prijepisu xvi vijeka*). Mon. croat. 4. Sluge naprijed gredijehu. Zborn. (1520) 1b. Vratimo se tim s besjedom kazati opet od careva vojstva obilna mjesta redom naprijed, nazad, s desna, s lijeva. I. Gundulić 328. Daut im je sto naprijeda: gdi on obraća, kud on ide, bez obzira i bez reda svi ga u skupu slidom slide. 519. Lijevu nogu naprijed stavja. 545. S zvoncem naprid zvoneći koje dite. A.

Kadčić 164. Naprid idu mlađi (*t. j. u procesiji*). A. Kanižić utoč. 452. Imadijahu oči i naprid i natrag. M. Zoričić 46. Naprid širinom je niža. J. S. Rejković 19. Naprid leti kraj ili matica (*t. j. pred pčelama*). 237. Sad su naprid, prije straga bile (*t. j. pčeles*). 237. Pravo idu dvoru devojačkom, napred Marko, a za Markom Janko. Nar. pjes. vuk 2, 242. Al' eto ti sile i svatova, naprijed je alajbeg Mehmede, 3, 196. Okrenuše uz goru zelenu, a naprijed vojska i pjenovi, u zapleće ubojni junaci. 4, 400.

bb) naprijeda. Juda stavi se naprida i reče ka Isusu. Korizm. 93a. Koji naprida mimo hodahu, karahu nega (*iz lat. qui praeibant, increpabant eum, ut taceret. luc. 18, 39.*) I. Gundulić 27b. Uzdrži se u ovoj pišti jedan razgovor duhovni, u kojem budući naprida postavljeno nagovaranje. A. Vitalić istum. 147. A prisveti križ.... naprida bijaše. F. Lastric test. 229b. Naprida se nosi križ i križne zastave. A. Kanižić utoč. 452. Janus imajući dva obrazca, jednoga naprida, a drugog otragu. kam. 63. Uzmi dake tvoj križ i slijedi Jezusa.... on je otioš naprijeda. L. Radic 37. Ko hoće da mu se vidi, neka nosi svijeću naprijeda. Nar. posl. vuk 158. Dok zapjeva neko naprijeda glasovito, ali žalovito. Nar. pjes. hōrm. 1, 56.

b) u smjeru prema onome, što je sprijed, nem. vorwärts, lat. protinus; protivno: natrag, nazad.

aa) naprijed. Sij sveti ljubimiju si lē-toraslb.... naprēdb puštb taže i sam potštaštv se pride. Stefan pam. Šaf. 13. Ne smiše poći naprid. Transit 247. Ne mogu ni naprijed ni nazad. M. Držić 297. Naprid se svak tiska s Turci se bodući. D. Baraković vila 79. Pače sve što naprijed jaše, huda žalost sved ga trudi. I. Gundulić 320. I naprijed se poč ne more kroz nadmene morske vale. G. Palmotić 2, 371. Gdi utruđen koň mi ostaje i ne može naprijed iti. A. Gledević 6a. Sidro brod uzdrži, da naprid ne ide. J. Filipović 1, 173a. Da se ne mogahu ponaknuti natrag ni naprid. A. Kačić razg. 157. Milan.... nije rado napred u boju trčao. Vuk grada 45. Te pod sobom koňa ustavila, naprijed mu ni kročiti ne će. Nar. pjes. vuk 2, 554. Kada gredoše malo tamо napred. Nar. pjes. istr. 6, 31 i t. d. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu je naprijed oslabljeno riječicom po: Ti s' nauk, s kojim grem od tamnijeh ponaprijed.* D. Zlatarić 86a.

bb) naprijeda. Poslije prošadči malo naprijeda nadnože pribivališta. Zborn. (1520) 15b. Po tom toga pojdoše naprida i pridoše u Trnovinu. Letop. dukt. 3. Nazada ne uspreza, neg' stupa naprijeda. M. Vetranić 2, 199. Koriolana tvoga se jest dida slava neskončana mašila naprida. H. Lucić 285. Ma mi bi rečeno, er se već naprijeda ne more proč. M. Držić 240. Poći će naprijeda. A. Sasin 109. Nu stupi naprijeda.... da našijeh besjeda ne čuje tkogodi. S. Gučetić-Bend. 202. Od tuda ustav šesdeset dni hodiše naprida. Starine 3, 277. Ako ti pojdeš naprida, oni će me zada popasti. 4, 111. Ti volac bud' meni, pače se poteži leteći naprijeda. I. Gundulić 133. Nu nije puta već naprijeda, vojska je prid nom (*t. j. pred Sokolicom*), za nom rijeka. 412. Da napreda vi jezdite. M. Divković nauk² 108. Puntuge prem velike svoj naprijeda put obrnu. A. Vitalić ost. 93. Prije neg' prodeš naprijeda, molim te, ne budi ti teško ova kratka napomenutja pogledati. I. Đordić uzd. v. Idi li mi od ruke proz taj tijesan put protisnut se naprijeda. salt.

i. Nastojaše sved pomicat se naprijeda u posluhu.... u bogoljubstvu. ben 30/31. Ne davši mu poč naprida. P. Knežević živ. 27. Ajdemo dakle naprida M. Zoričić artin. 80. Iduće naprida susritega Isukrst. zrc. 21. Od'no naprida. A. d. Bella razg. 105. Idući malo naprijeda sretoša na konu davola. Nar. prip. vuk 107. Kad su bili malonaprijeda. Nar. pjes. herc. vuk 50. On ne jada, što mu srce strada.... već što mu se ne da naprijeda. Osvetn. 3, 157. — *Ovamo se meće primjer, koji odgovara primjeru iz Zlatarića pod aa:* Nego brate, odjezdi ponaprijeda koňa dobra. Nar. pjes. bog. 112.

cc) unaprijed. Mnoge taraske vucišu unaprid. B. Krnaruć 5b. Podi, dušo, podi, srce, unapred. Nar. pjes. vuk 1, 402. Evo dvadeset pošli unaprijed, dvadest osta, da čekaju Turke. Ogl. sr. 95. Preko krša, preko provalija ogledat mrko unaprijed. B. Radičević (1880) 181.

dd) unaprijeda. Nemoj ti (*t. j. hoditi*) kako ja nazada, nego unaprida. A. d. Bella razg. 65. Idu svati dvoru unaprida. Nar. pjes. vuk 1, 243.

c) isto što daće. Mimo Zigb naprēdb morremb (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 127. Naprijed slike koje stahu, sram gledati paši ne da. I. Gundulić 446. Od odlučenja ovi sudaca ne može se naprida pozvati. A. d. Costa 2, 48.

e. daće u brojenju, iza čviga drugoga. Prvo ima čvijk strah imati.... ima također čvijk opas i strah imati.... k tomu se ima čvijk bojati.... naprijed se ima čvijk strašit. B. Gradić duh. 11. Godištu 1582. pridati će se prvi broj od slike ove, koji je 6, a drugi, koji je 7, slidećem listu 1583, i tako naprida u neizbrojstvo. B. Kašić rit. 3a. Četvrti prosećen i ostala unaprijeda. J. Matović 484.

d. naprijed u svezi s kojim glagolom znači isto što napredovati.

a) isto što napredovati pod a.

aa) naprijed. Pop obuče se misu reći i prišavši naprid in misi i spomene se, da je učinil niki grib. Naručn. 43a. Ki (*t. j. lüveni plamen*) svak čas naprijed gre, odliki ga jedini užeže tvoj pogled. N. Nađešković 2, 12. Kad naprijed ide dan, a noć mrak gubi svoj. F. Lukarević 32. Koji bi ustavili i pripriličili, da te prafde ne idu naprid. Š. Budinić ispr. 131. Zlo, koje gledamo, ko sve naprid hodi. I. T. Mrnavić osm. 107. Zabranjše naprijed poći momu htješu himbenomu. G. Palmotić 1, 76. Učin', da ovijeh zatočnika bijeće naprijed proć ne bude. 1, 393. Ne s kriposti neg' s bitrine ljudi naprijed sad stupaju. 2, 122. Da u ovoj kriposti naprid idemo. J. Filipović 3, 312a. Koji bi hotili ukinuti iskrnega doli, jeda bi oni pošli naprid. J. Banovac pred. 101. Da se ona kuća oblaka od onoga griba kako i oni brod od one grivnice, pošla bi naprid svaka dobra sriča. J. Banovac razg. 146. On napredovaše naukom i čudesima.... a oni idabu naprijed otvrdućem i nabunami. S. Rosa 66b. Svim bi tako naprid išli posli. J. S. Rejković 26.

bb) naprijeda. Ne može se izrijjeti, s kolikom taj čas pravednosti od života, čistoćom, svetinjom otide naprijeda. A. Gučetić roz. jez. 68. Pomne za pojti naprida u službi Božoj. A. Komulović 40. Očita nevira naprida grediše. D. Baraković jar. 64. Ako potaknutje projde naprida do naslavljenja putevoga. I. T. Mrnavić ist. 109. U malo bremena proći će veoma naprijeda jedna duša. I. Držić 11. Krepos od čistoće raste i slijedi naprijeda u duši tvojoj. 119. Pošavši rijet misu bez čistoće potrebne.... nikako ne

može poć naprijeda s mirom. 193. Učili bismo i svaki dan u tomu išli bismo naprijeda. R. Gamačić 5b. Gdi neprijatel gre naprijeda. G. Palmotić 2, 108. Sred života trudna i teška može u slavi proć naprijeda. 2, 313. Ne da . . . da s ubojstvom gre naprijeda. 3, 27a. Ali idemo natrag ali naprida u izvrsnosti. M. Zoričić osm. 186. Prema u početak kuća čini se da kamatom ide naprida, na svrhu paka gine. A. d. Bella razg. 30. Ova slipoča . . . ide vazda naprida. 148.

b) isto što napredovati pod b; vidi u pristupu što je navedeno iz Belina rječen.

c) isto što napredovati pod f.

aa) naprijed. S tvoj besjedom naprijed hodi. G. Palmotić 1, 93. Slijedi naprijed tvoj besjedu. 1, 80. S tom odlukom naprijed slijedi. 1, 342. Jezus ide naprijed besjedeći. S. Rosa 63a. On ide naprijed besjedom. 121b. Bio bi naprijed slijedio sićeći (*sic!* t. j. sijekući). 153b.

bb) naprijeda. Ti slijedi naprijeda, ako ti mučno ni, kaži nam. I. Gundulić 80. Htijaše slijidit plač svoj luti Sunčanica još naprijeda. 394.

cc) unaprijeda. To sam zaboravio i povrgo i ne slijedio unaprijeda. N. Marčić 5.

e. naprijed kao prijedlog u značenju: pred, ispred.

a) s gen. Samo u primjeru, u kojem je upravo ponaprijed (ispor. posljednji primjer pod b, b, aa i pod bb): Ponaprid svih podje gizdavoter hodi. Š. Menčetić 76.

b) s dat. Samo u primjeru: Jer si svim ostalim naprida pisnikom. H. Lucić 283.

c) u svezi s glagolima prema lat. prae, ante, na pr. praeponere, praeire, praemittere, anteponere. Na mi zapovid da bi stal i sidil i otca, koga sam tebi naprid stavil (iz lat. utinam . . . ad nutum meum pure stares et eius, quem tibi praeponui, patris). A. Georgiceo nasl. 201. Ne druga jistvina, nego isti tvoj jedinorogeni naprid se postavlja. pril. 85. Zlo naprid stavimo i što može biti. I. T. Mrnavić osm 123. Koga bih staviš vam naprida. I. Ivanović 293. Pošten glas ju (t. j. ženu) naprid klade i dika je svim ostalim. J. Armolović 67. Poslali su naprijed mene, da privredoj tvojoj moći od njih glase dam žudene. G. Palmotić 1, 104. U svijeh djelijeh svaciće dobro stavja dobru svom naprijeda. 1, 375. Izvrsnos je, da naprijeda ne idu druzi tvojoj vlasti. 2, 481. Posla dvojicu naprid, da priprave večeru (iz lat. misit duos praeire praepraturos coenam). F. Lastrić test. 102b. Naprijeda postavio bješe evanđelista overijeći. J. Matović 199.

f. Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Upisa se u drugom tetragu naprida u dva lista (iz xv vijeka). Spom. sr. 2, 66. Što se udrži u drugom listu naprđe u semu tetragu. 2, 69. Nastojće za naprida vsakim zlim protivima njima (iz xv vijeka). Mon. serb. 444. Mi poslušviš napred spasenje duše naše (iz g. 1500). Mon. croat. 180. Rijeti htješe mi otac moj, da me je htio vjeriti; nu da je tolikoj vjera taj naprijeda, kako mi odkriva tvoja sad besjeda, ne scijenim toga ja. F. Lukarević 55. Zasramivši se, da biše toliko naprid popuznuo. B. Kašić fran. 20. Negova se piše naprijeda i u vjeće biježi govorka. Osvetn. 2, 102.

NAPRIJEDE, adv. isto što naprijed, otkle je i postalo s dodatijem -e, ispor. naprijeda s dodatijem -a. Između rječnika samo u Daničićevu s potvrdom iz xiv i xv vijeka, koje se i ovđe navode. Ods dnešnjeg naprđe nikto da ne ima

posla. Mon. serb. 158. Koliko smo pripravni i naprđe vele veće pripravni učiniti. 327. Kad bježi ki človik tekuće napride, negova sjena vik za nime da ide. D. Ratina 44b.

NAPRIJEDI, adv. isto što naprijed s nejasnjem -i. Samo u primjeru: Da im je namere nije na Vetsislam jurišiti, po tomu stupati napredi. Golubica 159.

NAPRIJEDITI, naprijedim, impf. isto što napredovati i istoga postana. Između rječnika samo u Daničićevu (naprđiti sa značenjem po svoj prilici krivo postavljenim; augere, t. j. umnožavati, i s potvrdom iz xv vijeka, koja se i ovđe navodi).

a) isto što napredovati pod h. Samo u primjeru: Kako ste vžda dobré činili i jošte činite i naprđite. Spom. sr. 1, 84.

b) isto što napredovati pod j, b. Samo u primjeru: Da sričeno napride rat moji ljubljeni. P. Vitezović odiš. 47.

NAPRIJEDO, adv. isto što naprijed s nejasnjem -o. Samo u primjeru: Malo po malo stupajuć naprijedo. S. Rosa 35a. — Mogla bi biti stamp. pogreška mjesto naprijeda.

NAPRIJEDU, adv. isto što naprijed. Postalo od na prđu (gdje je prđu lok. sing.). Između rječnika samo u Daničićevu (vidi pod a).

a) u vremenu. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz xv vijeka, koja se i ovđe navodi). Da je vojna rečena gospoda . . . odbiša naprđu. Spom. sr. 1, 176. Nek molitva od svijuh se reče, i to na glas; nek jedno napridu moli, drugi pogovarat idu. J. S. Režković 442.

b) u prostoru. Potok . . . da napridu ka gradu ne teče. M. Marulić 29. Pojdoše po brigu, i kād bi blizu vrat, Judita napridu uzupi. 51. Makne se napridu, gdi ga ne naziru. H. Lucić 242. Mloge bi imao napridu dovesti. A. Knezović 116. Vaļa, da se križ ili barjak napridu nosi. Đ. Rapić 317. Napridu takoder idu ili slide uvišanici. I. Velikanović ipuć. 501. Zloglavac pusti Pravovića napridu, a on za nime lino . . . postupa. M. A. Režković sabr. 49. Užja napridu biti mora. J. S. Režković 19. Dva uz rudo, dva vuku napridu. 278. Vidite li . . . naprijedu Sibianin Jauka? Nar. pjes. petr. 3, 354.

NÄPRIJEKO (jamačno je takav akc.), adv. naprečac, poprijeko, prijeko. Od na prijeko. U rječniku nijednom.

a) isto što naprečac pod a. Kad Urošu duša ispanula, Vukašin ga uzeo za nogu . . . u goru ga nosi naprijeko. Pjev. crn. 285b. Više se primjera nije našlo.

b) isto što naprečac pod c, d. Samo u primjerima: Ako li ga napriko potribujete, moremo ga uslat (iz pisma pisanoga g. 1679). Starine 11, 128. Za izlijetiči napriko koju bolest. I. Grlić 32.

c) isto što poprijeko. Samo u primjeru: No ga gleda mrko naprijeko. Pjev. crn. 318a.

d) isto što prijeko, t. j. vrlo, veoma. Samo u primjeru: Pokliznuli su u svakojaka čelovečeskomu jestestvu napreko protivna mudrovanija. D. Obradović sov. 74.

NAPRIJETI, náprém, pf. uprijeti, navaliti, prionuti. Od na prijeti (samome prijeti kao da nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Akc. kao u doprijeti (vidi tam). U rječniku Mikačinu (napriti, navaliti, sollicito, ango, premo), u Belinu (naprijeti na tkoga, assaltare, andar a volta di qualcheduno per offendelo), u Bjelostjenčevu (naprl sem uz prez. na-

piram), u Stulićevu (naprati, sollicitare s naznacom, da je iz Mikalina rječn., — naprati na što s naznakom, da se nalazi u Barakovića, — naprijeti, aliqua in re se exercere, occupare, alicui negotio cccumbere s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pиса našao nijedan primjer, — naprijeti na koga, adoriri aliquem s naznakom, da se nalazi u Rose, — naprijeti se, appoggiarsi, nisi, inniti) i u Daničićevu (naprati, irruere s primjerom, koji se daže navodi pod c, a). Iz xix vijeka našlo se potvrda samo u M. Vodopića (vidi među primjerima).

a. isto što uprijeti, poduprijeti. Samo u Stulićevu rječniku (vidi u nemu naprijeti se).

b. nastati (pf. prema impf. nastojati), prionuti, navaliti. Čin', da dila, kogodir stvorit napreš, glas . . . po svitu bude znan. M. Marulić 35. Čim su podrijet prag naprili. I. Gundulić 521. Kad bi napro on (t. j. car) nemilo vaše smrtno na skončanje. J. Palmotić 254. Gdi j' verno tribo stat i srcem naprili. P. Vitezović odil. 18. Uzpregnut bi mogla prije . . . vjetar, ki je rvat napro kraj strmeni. I. Đordić uzd. 17. Hudi gusar i nevjerni sa svom jakosti i vrlinom naprije za iskinut im iz srca vjeru, ben. 36. Četa vragova na n udari ter ga svezana ognevijetim verigami naprije smucati put propasti vjekuvjećne. 166. Kukavi bolestniče, kuda si napro? D. Rapić 69. Svećenici napriješe navinivat krvine na Jezusa. S. Rosa 157. Na to sa svijem srcem imam naprijeti, ako se hoće ubrojiti među učenicim negovijem. I. Mateić 149. Farizeji bijabu naprili, da se taj čas pobije s kameňem žena. A. Kalić prop. 312. Budući dužnost onoga, koji hlepi za misničtvom, kripko naprili za do-stignuti kripost izvrsitu. I. P. Lučić bit. 46. Kad vidje, da te je izdati ćernogorska čud naprila. Zgode 8. Svi dakle naprimo snažno ispuniti.... ono, što učiniti moremo. Grgur iz Varaša 32. Koji smo toliko kripko naprili, da proslavimo Mariju. 62. Znala sam, da mi oni pas (t. j. onaj zlikovac) o tomu radi, nu ne cijenih igda, da će tako naprijet. M. Vodopić dubr. (1870) 7.

c. navaliti, udariti, napasti.

a) uopće. Neki brigentini . . . kć naj-bližnemu selu naprše silom (iz početka xv vi-jeka). Spom. sr. 1, 58. Vi kad jih bižeći odgoru vidite . . . slobodno naprite. M. Marulić 54. Turci habreni sablji napriješe jak zmaji ogheni. M. Vetranić 1, 53. Er ti napre boles nika . . . tim ti snaga i moć gine. A. Ćubranović 148. Svak mu se zaveri jedino naprili. D. Baraković jar. 58. Prid nami vas svijet trepti, a ti misliš sam naprili? S. Margitić isp. 191. Tko bi . . . s mačem u desnici napro uzgori i užišo na mire. I. Đordić salt. xiii. Ondi će svaki naprijet, otkle vidi, da će te boje ranit. A. Kalić prop. 130. Puk . . . napro bi viteski, začero, pridobio. 503. Branili su se gradani tako junački, kako su ju-nački Moskovi naprili bili. A. Tomiković živ. 141. — Možda ovamo ide i primjer: Ter mu luta naprije sila, da ukaže groznu u plaču bišeg pravi svoga civila. J. Palmotić 278.

b) naprijeti na koga, na što. Naprije na nega jedino fsi (iz lat. impetum fecerunt una-nimiter in eum. act. ap. 7, 56). Bernardin 10. Kad napru na mene, da me rascvijele. M. Vetranić 1, 386. I ako grib napre srcu mi na vrata. H. Lucić 282. Kako pisano jest . . . tako je vsa ta velika nesričja na nas naprila. Proroci 248b. Na vrata smo vam naprili, svaki nebog štapom kuca. N. Nađešković 1, 160. Vući će naprijeti na

stado bez straže. M. Držić 439. Svak mu se za-veri na Zadar naprili. D. Baraković vila 63. Vojska te susriti; ako se ne opreš, na te će naprili. jar. 108. Naprije jedino na nega. I. Bandulavić 13a. Vidi kraj, da su naglo naprili na nega (iz lat. vidit rex, quod irruerent in eum vehementer dan. 14, 29). 71a. Naprijet imaju i gavezi i sva narav na grješnika (t. j. kad dođe strašni sud). J. Kavačić 557b. Da su na n krivo naprili progoneši. I. Đordić salt. 464. (Sotona) naskoči prve ljudi, naprije na proroke, zateče apostole. J. Matović 509. Tatari naprili su s jedne strane na Moskove. A. Tomiković živ. 45. Naprvi na nega s jedne strane zloglavii sin, a s druge prokleta lakomost . . . privari se. M. A. Reljković sabr. 54.

d. na smrt naprijeti, t. j. umrijeti, poginuti. Samo u jednoj knizi. Zač vole zgubit vrat i na smrt naprili. D. Baraković vila 114. Zač biše, znam, boje, jur na smrt naprili, neg' trpit ne-vole, a ne moć umruti. 280b.

e. naprijeti se na mač, t. j. nabosti se. Stavi na zemlju oštři mač . . . pak se na n naprije vas. F. Lukarević 315. Rekši toj uze mač tere se naprije na n; a svih nas grozni plač niz lica poli za n. M. Bunić 64. — Tako je i ovo: Toj rekši naprije se na gvozdje. D. Zlatarić 89a.

f. napre mjesto napne po svoj prilici griješkom u primjeru: Nijedan od vas nemo' biti tač slobodan, smion toli, da na n napre luk sr-di, da podere mač oholi (t. j. Ruder). G. Pal-motić 2, 59.

g. Ne razabira se značenje u primjeru: Ne mogu ti vragut bata na jednu nogu naprijet. M. Vodopić dubr. (1868) 237.

NAPRIJETITI, naprijetim, pf. poprijetiti. Od na-prijetiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjerima: Mladicu od smrti povrativ toje noj, da taji, naprili. M. Marulić 200. Jer gospodin Sabaot . . . jest tebi nesričom naprilit (iz nem. hat dir ein Unglück gedroht). Proroci 86.

NAPRILIČEN, adj. upravo partic. pas. od napriličiti, kojemu glagolu nema potvrde, a zna-čene mu je: načiniti što po drugoj prilici. Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu): Ecypus, naspodobjen, napriličen, priličliv, iz prilike ali figure kipa zrezanoga ali štampanoga vzet ali izmalan, nachgeformt, nachgemacht, nachge-druckt oder abgewahlen.

NAPRIPOVIJĘDATI SE, napripovijedām se, pf. satis superque fabulatum esse. Od na-pri-povijedati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (griješkom) bez rječice se: napripovijedati, nabe-sjediti; i uz nabesjediti trebalo bi da stoji se). Ne mogući kod kuće dovoljno se napripovedati ženi svojoj. Nov. srb. (1835) 159. Kad se j' tako napripovedala. Nar. prip. mikul. 6. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Sinoć se Marijan svašta napripovido. S. Pavičić.

NAPRIPRAVJATI, napripravljām, pf. satis superque paravisce. Od na-pripravljati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Svašta smo napripravljali za Božić, biće i za Novu godinu. S. Pavičić.

NAPRKONITI SE, naprkoniš se, pf. rasrditi se. Od na-prkoniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (naprkoniš se, vide naprčiti se). Govori se u Lici, na pr. Nešto se na me naprkonila. J. Bogdanović. Isti je prinosnik zabižežio, da

onamo govore i bez riječce se u prelaznom znaćenu, na pr. Šta si te gubićine na me naprkočio? (dikle isto što: naprčio).

NAPRKOSITI, naprkosim, pf. satis superque contumacem fuisse. *Od naprkositi; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (voll, genug trotzen). Ne možeš mi naprkositi ničim. Vuk nar. posl. 5. Govori se u Lici, na pr. Mnogo si mi juče naprkosio. J. Bogdanović.*

NAPRNDIŠTI SE, naprndišim se, pf. *Govori se u Lici, na pr. Šta si se naprndišio? t. j. Šta si zaintačio dokazivati? D. Trstenak. — Od naprndišti (možda prostoga glag. i nema). Postaće tamno; vidi glag., koji sad dolazi.*

NAPRNDULITI, naprndulim, pf. *isto što naprčiti, naprkonuti. Govori se u Lici, na pr. Naprndulio gubićine pa ni s kim ne govori. Šta si so naprndulio? J. Bogdanović. — Od naprnduliti (možda prostoga glag. i nema). Postaće tamno; vidi glag., koji je pred ovijem.*

NAPRÑITI, náprñím, pf. *isto što naprnduliti. Govori se u Lici (bez riječce se i s náom). J. Bogdanović. — Postaće tamno.*

NAPROMJENICE, adv. *isto što naizmjencee, naizmjenice. Samo u primjeru: Nega šestero od onih cocanov naprominice bijahu. Michelangelo 35.*

NAPROPÄSTITI, napropästam, pf. *načutiti koga od obijesti i prkosa. M. Pavlinović. — Od napropastiti; razvoj značenja taman; ispor. upropastiti.*

NAPRÖSITI, náprosim, pf. *prema impf. proziti. Od naprositi; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 4.*

a) *proseći nabaviti, nakupiti. U rječniku Mikafina (naprositi, proseći nakupiti, mendico, emendico), u Bjelostjendevu (naprosil sem uz prez. napräsam), u Stulićevu (naprositi, proseći nakupiti, mendicando multum colligere, comparare) i u Vukoru (anbetteln, zusammenbetteln, emendico). Iz daleka sužni gremo, jeda bismo naprosili, čijem bismo se odkupili N. Nalešković 1, 161. S fricicami gredu vreda ter blaguju, ča naprose. D. Baraković draga 35a. Davaše on ubozijem ... boji i veći dio od onoga, što bi za sebe naprosio. B. Kašić fran. iv. Kaluderi, koji su na ime kakogam namastira naprosili sebi novaca. Vuk dan. 2, 115.*

b) *isto što namoliti pod b. Ja brže mogu naprositi Aceliša nere Urikšēš (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 180. Ni nebesa to ne cíne, da bi vazda iz visine obarala svoje strile, da bi krive pogubile; dal' iú(h) lasno naprosimo, kad im milo što nosimo. V. Došen 70a.*

NAPROSJÄČITI, naprosjäčim, pf. *prosjačeći naprositi. Od naprosjäčiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Samo u rječniku Stulićevu (naprosjačiti, naprositi) i u Popovićevu (zusammenbetteln). Govori se i piše na pr. Sve je to naprosjačio po selu.*

NAPROSTO, adv. *isto što prosto, t. j. lat. simpliciter, nem. eifach. U rječniku nijednom. Nije mu bilo druge, nego da naprosto nagada o sastavinh ostakline. M. Pavlinović rad. 22. "Gentleman" što hoće reći čovjek plementne čudi i srca, mi tumačimo naprosto: čo vje k. 169. Proto, leba ti tvoga, kaži ti meni onako naprosto, Šta je to? M. Đ. Milićević med. 135.*

NAPROŠIVATI, naprošujem, impf. *prema pf. naprositi. Samo u Jambresićevu rječniku (naprošujem, exoro, impetio).*

NÁPROŠNÁK, náprošnáka, m. *jačmičak (jačmen) na oku, što ga tko vračańem naproši na oko. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavičić.*

NAPROT, adv. *nasuprot, nasusret. Od naprot (mjesto na proti). Samo u primjeru: Pridite vi naprot, mili sinci moji! Nar. pjes. istr. 5, 14.*

NÁPROTÍV, adv. *nasuprot, protivno. Od naprotiv. U rječniku Stulićevu (naprotiv, suproć s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Vukoru (im Gegenthel, contra s naznakom, da se govori u vojvodstvu). Blagorodstvo, bogatstvo i nauka bez dobrodeteli nisu destojna najmaće česti; naprotiv koliko više sredstva i sposobnosti za učiniti dobro imadu, a prenebregavaju, toliko više pohuždeniju podležu. D. Obradović nov. 98. Sošestvo rěka i voda može biti vinogradna škodljivo ako je naprotiv zemla vinogradarska odveć suva, onda je nužno. P. Bolić vinod. 1, 108. Čeek se uzda u Boga i u pravdu, ali i neprijatelji kašto učine naprotiv. Vuk nar. posl. 59. Nego je pisao sasvijem naprotiv, nego što Rusi pišu. Vuk u Ivezovićevu rječn. Tako bismo obraz pred svijetom sačuvali Ako mi naprotiv izgubimo Griju, jedna muha maće. S. Lubiša prip. 150. Kad se turski poslanici stanu s Molerom, oni zaištu, da Srbi polože oružje Moler je naprotiv iskao, da ih Turci propuste s oružjem. M. Đ. Milićević pom. 546.*

NAPRSAN, naprsna, adj. *onaj, koji je na prsima. Samo u Stulićevu rječniku (naprsni, pectoralis).*

NAPRSJE, n. *dio odijela, koji je na prsima, naprsnik. Samo u primjeru: Odića biskupova pojasa, efod, naprsje, kapa. I. Velikanović upuć. 1, 73.*

1. NAPRSNICA, f. *Samo u jednom primjeru, u kojem je epitet za zmiju: Dopaše joj (t. j. vili) naprsnice zmije sedmaka je posjela jelena, jednom ga je zmijom zauzdala, a od dvije dizgen načiuila, četvrtom ga po rebrima šiba. Hrv. nar. pjes. 2, 6 (pjesma je iz južne Dalmacije). — Tamno.*

2. NAPRSNICA, f. *salaš u Slavoniji u županiji srijemskej. Razdjel. hrv. i slav. 89 (gdje piše Naprstnica).*

NÁPRSNÍK, náprsnika (viće takav akc.), m. *dio odijela, koji je na prsima. U rječniku Stulićevu (pectorale) i u Popovićevu (Leibchen, Mieder). Ovo su haštine, što će načiniti: naprsnik i oplečak i plašta, košuša vezena, kapa i pojasa. Te haštine svete neka naprave Aronu. D. Daničić 2 mojs. 28, 4. Načiniše naprsnik vrlo vješte naprave. 39, 8.*

NÁPRSTAK, náprska, m.

a) *kao metalna kapica, kojom se zaštićuje prst, kad se šije. U rječniku Belinu (ditale), u Stulićevu (digitale s naznakom, da se nalazi u Gledevića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga piscia našao nijedan primjer) i u Vukoru (Fingerhut, munimentum digitii). Lula ovdje znači kao mala čašica od prilike kao veliki naprstak. Vuk nar. pjes. 3, 2.*

b) *bijka, koja se zato tako zove, što joj je cvjet jet na ono, što znači naprstak pod a. Po tom joj je i lat. i nem. ime. Naprstak, Fingerhut, digitalis. G. Lazić 141. Naprstak, Digitalis purpurea. B. Šulek im. (gdje se navodi i čes. náprstek, pol. naparstek, naparstnik, rus. настекла трава). S. Petrović 288.*

c) *dio obuće na nožnjem prstima. U rječniku Vukoru (naprstak, vide nazuvica s naznakom, da se govori u Crnoj Gorji). Ti imaš sa-*

June, košuje.... s biserom podveze, naprske, jačuse (*govori muž ženi*). N. Nađešković 1, 253. Obuća za muške jest: dokošenice, podveze, čarape, navršci ili naprstci.... Navršci ili naprstci zahvataju vrh ili prste od stopala do sredine nene dužine, otud i njihovo ime. Opleteni su od vune. Zborn. za nar. živ. 8, 64/65 (*u opisu odijela crnogorskog*).

a) naprsi (*gen. náprstákā*) se zovu kolači, koji se prave tako, da se izrezat tijesto nataknue na prste i onda se metne peći. *Govori se oko Vinkovaca*. S. Pavičić.

NÁPRŠČE, náprščeta, n. dijete, koje se nosi na prsima, koje još sisa. Samo u Vukovu rječniku (der Säugling [vom Kinde], lactans s naznakom, da se govori u Baćkoj).

NÁPRŠŇÁK, nápršňáka, m. isto što naprstak. Mjesto naprstnák. Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj govore nápršňák. N. Simić nast. vjesn. 8, 108; takav se akc. čuje i po drugijem krajevima; viđa daže pod a i pod c.

a) isto što naprstak pod a. U rječniku Vrancičevu (napršňák, digitale), u Bjelostjenđevu (digitale, — napršňák šostarski, condulus), u Jambrešićevu (digitale, — napršňák šostarski condalium), u Voltigijinu (napršňák, digitale, Fingerhut) i u Vukovu (napršňák, vide naprstak s naznakom, da se govori u Lici). Iglu nosi v jakete, a naprstnák v žepicje. Nar. pjes. istr. 4, 22. Govori se u Istri. D. Nemanić (1883) 59, — u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 321, — u Slavoniji. T. Maretić (slušao s akc. -á). S. Ivšić (slušao s akc. -á).

b) isto što naprstak pod b. Napršňák, Digitalis purpurea. B. Šulek im. 488. (s naznakom, da govore ugarski Hrvati). Govori se i u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 5, 69.

c) isto što naprstak pod c. Govori se u Bosni, u Sarajevu. D. Šurmin, — u Đurđevu. Zborn. za nar. živ. 4, 264, — u Mostaru (s akc. -á). M. Milas rad jug. ak. 158, 84, — u Imoskom (u Dalm.). L. Zore paletk. 138, 62.

NAPRTAK, naprtka, m. ono, što se naprti, breme, teret. U rječniku Belinu (balla, quantitá di robba accommodata per caricar sopra le bestie) i u Stulicevu (sarcina s naznakom, da se nalazi u Rose). Naprćaju inijem na ramena bremena, koja nositi se ne mogu, a naprtke ne će ni prstom svojijem dotegnuti. S. Rosa 110a.

NAPRTAN, naprtna, adj. naprčen, natovaren. Samo u primjeru: To su strasti, to su jadi, na naprtna koji srnu. J. Kavačin 406a. — Sasma nepouzdano.

NAPRTITEI, m. nom. ag. od naprtiti. Samo u Stulicevu rječniku (qui alterius humeris pondere jactat).

NÁPRTITI, náprtím, pf. natovariti. Od naprtiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Upotrebljava se u akt. i pas. i kao refleksivan glag. U rječniku Mikačinu (naprtiti, natovariti, onero, imponere onus, agravo), u Belinu (naprtiti, addossare, mettere qualche cosa sul dorso, aggravare, gravare, metter peso, incarcare, — naprtiti na se koju stvar, impredere, pigliar un impresa, — naprtiti breme, mettere adosso un peso ad alcuno, — naprtiti se, addossarsi, mettersi addosso, incarcarsi, — naprtiti se dugovanjem, addossarsi il debito d'alcuno, — naprtiti se kojim poslom, imprendere, pigliar un impresa, aliquid aggredi), u Bjelo-

stjenčevu (naprčen, oneratus), u Voltigijinu (incarcare, aufbürgen), u Stulicevu (naprtiti, alterius humeris pondus jactare, onus imponere, humeros alterius onerare, — naprtiti se na koju stvar, naprtiti se kojom stvari, aliquid aggredi s naznakom, da je Belina rječn., — naprtiti se, onus sibi imponere, — naprtiti se na koga, alicuius humeros concendere, super alicuius humeros se projicere), u Vukovu (naprtiti, aufladen, impono humeris, — naprtiti se, sich womit beladen, onero humeros). Najstarija je potvrda u Bernardina (vidi prvi primjer pod a).

a. u navedenom značenju.

a) uopće.

aa) u pravom smislu. Hodite k meni fsi, ki se trudite i naprčeni jeste (iz lat. venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis. matth. 11, 28). Bernardin 172. Vidi recene trgovce i njih kamile naprčene. Transit 15. Na kmetskih kolih blago naprtiše. B. Krnarutić 9b Vidi trgovce, ki gredihu s kamili naprčenimi, a poslenik pred njimi grediše naprčen. Starine 1, 232. Ta na kolih vozi, ta seba naprti. D. Baraković vila 55. Hodite k meni svi, koji trudite i koji ste naprčeni. M. Divković bes. 74. Hodite k meni svi, koji trudite i koji se naprtili jeste. 567. Hrane sprijed jedeke u povodu, naprčene zad sehsane. I. Gundulić 291. Hodite k meni svi, koji trudite i naprčeni jeste. I. Bandulavić 198b i B. Leaković gov. 142. Hodite k meni svi, koji mučite i naprčeni jeste. P. Posilović nasl. 14b. Naprtiše svoje sude (t. j. naprtiše ih na se) diliše se u veselju. P. Vučetić 66. S Isusom, koji nas trudne i naprčene ispokojiva. J. Banovac blagos. 157. Hodite k meni svi, koji se trudite i naprčeni jeste. J. Matović 435. Višni ište od nas srce nago, a ne okovano u zlatu naprčeno srce ne gleda k nebu. I. Đordić ben. 88. Lupeži budući ukradenjem jestivom naplesali vreće priniknuše za naprtit se. 186. Usjeko je drva, naprtio osla. A. Kalić prop. 370. Vaši pratež za nositi bit će konji naprčeni. Zgode 13. Puk iz zemle izlazi jedupacke s životinjami naprčenijem, s kolim i stadima-B. Zuzeri 109.

bb) u prenesenom smislu. Grih vrh griha naprtiste (t. j. na se). M. Marulić 294. Tudje je svoju svist priteško naprtit. A. Georgiceo nasl. 13. Ne ču se bojati, kolikogodijer naprcen budem biti (iz lat. non timebo, quantumcumque gravatus fuero). B. Kašić nasl. 161. Zato biće naprčene duše ministara.... činit sud vrhu ubožtva. P. Filipović 34. Pir se ne svrši, dok se ne naprti po snop griha. F. Lastric od' 173.

b) naprtiti (što) kome.

aa) u pravom smislu. Pak mi vrh pleći taj trupac naprti. M. Vetranić 2, 111. Nosi križ, koji je tebi naprčen. M. Radnić 400a. Koze ne mogu nositi, a volu mi hoć naprtit. Poslov. danič. Uvezvi Avram drva za žrtvu naprti Isaku, sinu svojemu. D. Daničić 1 mojs. 22, 6. Izmjeri šest mjerica ječima i naprti joj. rut 3, 15. Ako pregnete.... oslobođiti ovu vašu otagbinu od turskog jarma, što oni rade, da joj ga naprte. S. Lubiša prip. 264.

bb) u prenesenom smislu. Kriva svidjenja noj naprtiše (t. j. krivo na nju svjedočiše). M. Marulić 86. Neg' obslužiš, što t' naprti moj glas živući i na smrti. J. Kavačin 51a. Opravitež posla nemu naprčenu od otca. S. Rosa 40b. Tu brigunek naprte naučiteljima. Blago turl. 2, 113. Da je od toga brimena oblakša i da se dostoja na-

prtiti ga drugomu. 2, 271. Poslovanje riči Božje, koje je vam neodputivim načinom naprćeno. I. L. Garađan 8. Dužnost, koja je naprćena na svakoga župnika. 25. Kad mu se naprti kakva krvica, da se može odkupiti. D. Obradović bas. 288. Dostojan . . . pokore veoma teške, koju mu su, ne bojte se, naprtili. B. Zuzeri 190.

c) naprtiti (što) na koga, na što.

aa) u pravom smislu. Na se križ naprti (t. j. Isus). M. Marulić 203. Naprti brimena na se. J. Armolnjić 25. I nositi nije muke tegoru onu tja do smrti, od negove koja ruke na rame se nam naprti. P. Kanavelić 404. Pratež i sve, što mogoše, naprtiše na živinu. P. Vuletić 78. Muž ňezin našavši je mrtvu naprti na živinče pak je odnese kući svojoj. A. Kačić kor. 118. Sve rečene stvari naprtivši na svoje tovarčice uputi se. 176. Da na nega sramotnu gredu naprte. P. Knežević osm. 294. Bi mu naprēno na ramena drvo sv. križa. I. Nenadić nauk 242. Gdje mu naprtiše tešku gredu na ramena. N. Marči 52. Sve to da bi Srbija . . . mogla na svoja leda naprtiti. M. Pavlinović razg. 48.

bb) u prenesenom smislu. Veliko brime milost tva na ramena naša naprti. P. Zoranjić 64. Jesi li nastojal na spasenje duš na pleća tvoja naprćenih? P. Radovčić nač. 548. Da s' ne obara s grijeha svoga, koji pako na n naprti. J. Kavađin 574b. Pastiri . . . poznadu stanje duhovno svojih ovčicah, koje su im naprćene na dušu. A. Kadčić 222. Da je to pritežko brime na te naprćeno. J. Filipović 3, vi. Prostivši svomu puku na nū naprti vas pedips. Blago turl. 2, 18. Bi usilovan . . . naprtit na svoje podložnike priteške mnoge porize i haraće. 2, 85. Naprtio bi na tvoju dušu pritežki grib i strahovite pedipse. I. P. Lučić bit. 26. Da ispodnik naprti na se vas grib. A. d. Bella razg. 39. Tko će biti, koji će na sebe naprtiti naučiteljstvo toliko mučno? 134.

d) naprtiti čega.

aa) u pravom smislu. Svega naprćena tuj kola škripahu. M. Marulić 12. Po njoj (t. j. po Juditi) ih (t. j. Jevreje) naprti (t. j. Bog) blaga još svakoga. 62. Bivoli naprćeni hode sva-kojakih stvari. B. Krnarutić 6a. Sa čaušom dođe tada naprćena mnoga sila koňa, massak (stamp. mazak) i kamila zlata iz slavna Carigrada. A. Sasin 188a. Vidiše človika . . . naprćena pšećice u snopih. Starine 4, 113. Oružja ogriena svaki se naprti. Đ. Baraković vila 108. Tko je vrlo naprćen ječaka, nepodoban je za odelijevati protivna gribom. M. Radnić 117b. Granje stablova koliko su naprćenije voća, većma su se skučile k zemlji. 347b. Naprtio se je česvinovijeh drva. Poslov. danič. Počesse sadirati aljne s Turaka mrtvi pak naprćeni robe svakojake . . . povratise se natrag. A. Kačić razg. 55. Uputi se s mnogim devam naprćenim svakoga milinja i bogastva. kor. 23. Počesse sadirati odoru s tilesah mrtvih i naprćeni odore turske nazad se povratise. 427. Naprtivši se vojaci blaga vratiše se natrag. E. Pavlić prosv. 2, 128.

bb) u prenesenom smislu. Velmi tuguju naprćen svijeh tuga. M. Vetranić 2, 94. Grišnik . . . naprćen gribov. Š. Budinić suma 88a. Kad zec prid hrti sve moći vazme big, straha se naprti. Đ. Baraković vila 315. Osujeni biti će naprćeni sfake tegoe. M. Orbini 213. Ja sam ostao naprćen svakoga nepoštinja. P. Posilović nasl. 5a. Hoćeš ti dati se k Bogu naprćen dobara vremenitije? M. Radnić 88a. Koji trudite i naprćeni gribi jeste. S. Margitić fala 185. Marta naprćena brunutja za tolikijem gostima objed spravit. S.

Rosa 106b. Vidi mnoge griha naprćene. J. Filipović 3, 161b.

e) naprtiti čim (katkad: s čim).

aa) u pravom smislu. Žena . . . dobro naprćena mnozijemi siromaškijemi haljinicami, zeljem, voćem i ribicami. B. Kašić in. 53. Bi Gospodin naprćen teškim križem. is. 61. Hoće se naprtiti onizijem robami, koje on ne more nositi. P. Posilović nasl. 20a. Ti ideš naprćen tvojijem jarmom. M. Radnić 301a. Za ljubav ňihovu naprćen ja hodah ko mirno magare drvima. I. Đordić pjes. 333. Premda je duša teščinom tila naprćena. A. Baćić 462. Naprtit će te novim brimenima i dvostrucim trudma. Blago turl. 2, 166. Čele . . . sokom cvijeta i smolome naprte se pak se vraćaju ončas doma. B. Zuzeri 209. Zašto sadar kameđem naprtit se prije vremena? 282. Nikola bi naprćen radniami. M. Pavlinović rad. 65. — Ako naprtiš tvoje tijelo s mnogijem jezbinama. M. Radnić 416a. Naprćen Jezus s bremenima ovako tešcijem. Đ. Bašić 57. Naprćen bi s verugam. I. P. Lučić razg. 8.

bb) u prenesenom smislu. Ne razbijali tebe strudi, kojimi si se naprtio. B. Kašić nasl. 195. Koje ozlovojih kadgod i teškoćom naprtih i smutih. A. Georgicev nasl. 314. Od tužnoga stanja srca grisi naprćena. pril. 15 Sreća zloga naprćite se boleñam. M. Radnić 311a. Kada buděš najnaprćeniji grijesima. 329a. Uteci se za mene grješnika mnozijemi grijesima i zlobami naprćena. I. Akvilini 340/341. Od svakoga zla, kojijem nas grijeh naprti . . . Gospodine, nas slobodi. P. Kanavelić 104. (*Nemoćnik*) naprćen nemoću i napastmi djavla. I. T. Mrnavić ist. 141. Ovijem naredbami naprćeni učenici. S. Rosa 105o. Koji trudite i naprćeni jeste tegobom od griba. F. Lastrić bit. ned. 22. Još se naode . . . zločam naprćeni i oteščani. 141. Naprćeni gribotami civilimo, pritisauti tugom i nevoljom plaćemo. A. Kanižić bogoljubnost 358. (*Isus*) grijisima našima hotio se naprtiti. I. Velikanović upuć. 3, 829. Poznaš li ovoga čovjeka tolikijem mukam naprćen? Misli krst. 71. Htio se je ňima (t. j. tugama) naprtiti po sve vrime života svoga. A. d. Bella razg. 11. — U kojem se stanju nadodiš naprćen z grisi nebrojenimi. P. Radovčić nač. 165. Ostavio bi dičicu svoju s udovicom s dugovi naprćenu. A. Kanižić bogoljubnost 486. Grišna dušo, naprćena s brimenom zloča i opacina. I. P. Lučić razg. 43. Odabere jedan način od živjene naprćen s najtežjim dužnostima. bit. 17. — Još se dodaju ovamo i primjeri: Sa svijeh sedam smrtnijeh grijeha svoju naprti dušu hudu. J. Kavađin 53a. S toliko posala i čineća još u svetce bidnu (t. j. sluškiňu) naprćuje (t. j. godspadarica). A. d. Bella razg. 64.

b. ukoriti, izgrđiti. *Prvo je značenje u primjeru:* Dugom besjedom naprti ih, što . . . propuštašu obslužiti pravednost. S. Rosa 110a. — *Drugo je značenje u primjeru:* Naprtiše ga (t. j. biskup) s prindestojnjim pogrdam i psovkam. I. P. Lučić izk. 16.

c. Ne razabira se značenje u primjeru: Mande . . . vraća zabiližje Petru dajući mu slobod, dalj karajući ga žestoko od nevirnosti i preteći dušu ňegova . . . ova vuhovnost Petrova nejma mu biti od koristi budući Mande naprtila na ňegovo dušu. A. Kadčić 401.

NAPRTIVATI, isto što naprćivati. *Između rječnika samo u Belinu* (naprtivati, naprtivam, addossare, mettere qualche cosa sul dorso) i samo u jednoj knizi. Oni naprtivatu na ňihova ramena bremennā velijeh. S. Rosa 135b. Naprti-

vaju mu križ . . . da ga nosi. 159a. — *Ne razabira se značenje u primjeru:* Žeko samijem riječima odricaše se prid onijem dvoranim, ſeko ne uſtručaše se bezakonim naprtivati ih, a ſeko i ubijati ih. 133b.

NAPRTKA, f. *zmijsa lutica.* Vipera ammodytes. S. Pelivanović javor (1880) 1534 (*s naznakom, da se govoru u niškom okrugu u Srbiji, i da se govoru također zaprtka*). Našla se još ova potvrda: Ne vesi li, jako ukloſnuvši naprtka (*u drugom rukopisu je naprftka*) prst je nečij, naprasno prst otiskejat će, da ne vše tělo jadi obimet i pogubiti (*u grčkom originalu stoji: εἰ δηθῇ τις ἀπὸ ἔχεταις*). Starine 2, 282. — Postane nejasno.

NAPRTIATI, naprtjām (ako se gdje u naruđu govoriti, jamačnu je takav akc.), pf. isto što naprtiti. Od na-prtlati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Stulićevu (clitellariis jumentis sarcinas imponere) i samo u jednoga pisa. Dogođahu . . . i hatove tvorne osedlane i paripe svaciim naprtjane. Osveta. 2, 159. Raja nek pronese, što je naprtjala. 3, 100. A naprijed su zorom izaslanici čusti ludi s koći naprtjani. 4, 24.

NAPRUDA, f. korist. Samo u jednoj knizi. Da meni budu i iskrnemu za naprudu. J. Kavačin 333b. Svoga sina pogubivši bi pravici za naprudu. 463a. Vidi napruditi.

NAPRUDAN, naprudna, adj. škodljiv, štetociňast. Samo u primjeru: Nemoj hajati za prijateljstva, koja poznaješ da su naprudna tvomu duhu. M. Radnić 67b. Upravo bi se očekivalo protivno značenje, t. j. koristan; vidi napruđene.

NAPRUDITI, naprudim, pf. donijeti korist. Od na-prudit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Vrančićevu (proficere), u Mikašinu (napruditi, učiniti korist, prosum, proficio, utilitatem vel fructum afferre, emolumentum facio, utilitati sum), u Belinu (profittare, vale recar profitto) i u Stulićevu (juvare, prodesse). Potvrda se našlo u Bernardina i u nekoliko pisaca (ponajviše čakavskih) XVI—XVIII vijeka.

a) u navedenom značenju. Ništare nam stavitvo roditi se ne naprudi, ako bi nam odkupiti se ne naprudilo. Bernardin 92. Ova voda na zdravje duše i tila da naprudi. 188. Želi sam sebi naprudit spiniv, ča Bog veli. M. Marulić 95. Ljudem svim neznamim, kada mož, naprudi (*iz lat. si potes, ignotis, etiam prodesse momento*). 133. Da im naprudiš sveti pripovisti i naukom dobrih stvari. Nauk brn. 57b. Prijatel ki kara, velekrat naprudi. D. Baraković vila 32. Čovik mnokrat hteći, da drugu naprudi. 91. Da ga kogodir za ni reče, naprudilo bi mu, kako da bi ga on sam rekao. M. Alberti 528. Da svemu puku tvomu naprudi na spasenje. I. Bandulavić 80a. Što će meni zvanje prid tim naprudit? A. Georgicevo nasl. 4. Malo ili skoro ništare ne bi ti naprudilo. pril. 32. A kad je nevira komu naprudila? I. T. Mrnavić osm. 161. Ča jin može naprudit duši? P. Radović nač. 15. Zato pomna . . . naprudi nam, neka virujemo. ist. 50. Kojim nije milosrdje na ovomu svitu učineno ništa naprudio. I. Ančić vratu 66. Moli misnik, da naprudi mu, za koga se moli u misi. svitl. 199. Držimo, da će vele naprudit nastojanje od svestih redov. M. Bijanković 23. Svojim znojenjem naprudiš . . . ilirijske crkve popom. J. Kavačin 125b. Svi slišite, koliko mi Bog naprudi. A. Višetić istum. 193a. Koja bi vam (t. j. oblast) naprudila, da biste se u dobro nom služili. 269.

Da primajućemu našemu bratu prisveto tilo gospodina našega Isukrsta toliko tili koliko duši naprudi. I. Terzić 7. I tako će on poznati, sni što će mu naprudit. P. Vuletić 7. Jere da ga ubijemo, to što će nam naprudit? 9. Kruh duhovni . . . nije određen naprudit duši mrtvoj u mjestosti Božjoj. I. Nenadić nauk 187.

b) isto što napredovati. Samo u primjerima: Ništar ne naprudit neprijateļ u nas. M. Alberti 446. Pomniv naslidnik zdraviji naprudit biti će (*iz lat. diligens aemulator valentior erit ad proficiendum*). A. Georgicevo nasl. 68. Ništa nek ne naprudi neprijateļ u nami. I. Ančić svitl. 97. Jamačno prema lat. glagolu proficere, koji znači i koristiti i napredovati.

c) ugoditi; kao da je to u primjeru: Pilat . . . naprudit Žudijem boteći. D. Baraković jar. 104.

NAPRUDIV, adj. koristan. Samo u Stulićevu rječniku (utilis, commodus). — Slabo pouzdano.

NAPRUDIVATI, naprudujem, impf. prema pf. naprudit. Samo u Stulićevu rječniku (naprudit, naprudivati). — Slabo pouzdano.

NAPRUDIĆ, adj. koristan. Između rječnika samo u Stulićevu (naprudiv, naprudljiv) i samo u primjeru: Nit će mojoj duši biti naprudljivo. A. Georgicevo nasl. 155.

NAPRUDJATI, naprudam, impf. prema pf. naprudit. Samo u jednoga pisa. Put ništa ne napruda, ma mnokrat nauda. I. Ančić vrata 57. Većma nami napruda krstjanom. svitl. 16. Ovo bogoljubstvo primjeno veoma nam napruda za spasenje. 246.

NAPRUDENE, n. nom. verb. od naprudit. Samo u primjerima: Jer ti ne mogu učiniti (t. j. neprijateļi) nikakva naprudonja. M. Radnić 4a. I da svi narodi tebe osude, budući ti prijateļ Božji, koje naprudenje tebi mogu učiniti? 14b. U oba je primjera značenje: šteta, dakle protivno, nego bi se prema glag. naprudit očekivalo (t. j. korist). Taj je razvoj značenja taman. Vidi u istoga pisca naprudan i naprudivati.

NAPRUDEVATI, naprudujem, impf. iter. prema naprudati. Samo u primjeru: Videći Pilat, da ničto ne naprudevaše, nere da pri smetna bivaše, pojma vodu umi ruke (*iz lat. videns Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lavit manus. math. 27, 24*). M. Alberti 461/462. Vidi iz istoga pisca primjer kod naprudit pod b.

NAPRUDIVATI, naprudujem, impf. iter. prema naprudati. Samo u jednoj knizi. Meni malo naprudeuje biti sudenu od vas. M. Radnić 15a. Biti sin Božji primjeni . . . naprudeuje malo živući zlo. 78a. U drugom je primjeru značenje: koristiti, a u prvom je protivno, t. j. škoditi, uditi. Vidi što je rečeno kod naprudeće.

NAPRUŠKE, napružaka, f. pl. isto što čimbari, prugla. S. Vulović (zabižežio akc. -a-).

NAPRUŽAK, napruška, m. šiljak, na koji se nasadi ostań. L. Zore paletk. 110, 230 (zabižežio akc. -a-).

NAPRV, adv. isto što naprvo. Samo u primjeru: Julo, tamo naprvo poj. Jačke 260.

NAPRVA, f. Samo u Vukovu rječniku (vez u košuće niz prsi s naznakom, da se govoru u Dalmaciji).

NAPRVICE, adv. naprvo, naprijed. Naprvice, voraus, antcipatamente. B. Petranović r. kn. 4. Druge se potvrde nije našlo.

NAPRVO, *adv.* naprijed. Od na-prvo. *Akc.* je je postavljen onako, kako se govori po Hrvatskoj. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. U Vukovu je rječniku zabiježeno nápřivo, ali to ne će biti dobro; ispor. ſprva, spřva, u koje je obje riječi r kratko (premda je dugo u p̄vī). U rječniku Bjelostjenćevu (naprvo hodim, antecedo, praeo, — naprvo postavlam, appono, antepono), u Jambrešćevu (naprvo hodim, praecedo, praeo), u Voltiđijinu (prija, dapprima, voraus) i u Vukovu (naprvo, vide naprijed s naznakom, da se govori u Hrv.). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (cidi prvi i poslednji primjer).

a) isto što naprijed pod a, a. Ke službe se mi i naprvo nadijemo od nega (iz xv vijeka). Mon. croat. 83. Oblast naših oficijalov sadaňih i naprvo budućih (iz g. 1500.) 181. Ako odasle naprvo oće se čuvati ne povratit se veće na grih. Starine 23, 152/153. Da odluci naprvo ne ciniti. Naručn. 100b. Ne učite se tomu od sada naprvo vzimati tujega. Transit 16. Od niña naprvo vsaka obitel, sini i hcere, imite hraniti poštano svojih starijih. Statut vrb. 164. I od sad naprvo su na najlijep miru živeli. Nar. prip. mikul. 143. — U ovom primjeru mjesto naprvo stoji unaprvo (ispor. unaprav): Kako se je sluham Božjim va vsako vrime zgodilo i vsaki dan se zgaja i unaprvo se zgoditi boćo. Proroci 8.

b) isto što naprijed pod a, d. Naprvo što dati, etwas vorausgeben. Jur. pol. term. 607. Naprvo odrediti, vcrherbestimmen. 612. Drugijeh se potvrda nije našlo.

c) isto što naprijed pod b, b. Koliko veće greš naprvo, toliko se veće približuješ k smrti. Transit 97. Da bi naprvo ne šal (t. j. Atila), naputi ga (t. j. papa Leon). S. Kožičić 12a. Malo naprvo putujući na jedan velik kup nami se zlata. F. Glavinić cit 17b. Navima osobita jidra, s kimi gre naprvo putujući. 413b. Šuti s tvojim naprvo porivaњem. M. A. Rejković sat. 18.

d) isto što naprijed pod b, c. Ovi (t. j. hajduci) mu si beći i robu pobetu pa ga puste naprvo. Nar. prip. mikul. 2. Jutro projde po beći, i kad jih je dobil, otputi se naprvo. 12. Naprvo, porro. D. Nemanić (1885) 62.

e) isto što naprijed pod c. On ju pita, kako je to dočla za popeljhu simo, kako se j' to pretravarat mogla i tako naprvo. Nar. prip. mikul. 27. On ūo se poveje, ča j' se strpel, kako se j' nameril na tri brati i tako naprvo. 129.

f) isto što naprijed pod d. Meštar jest mrav, zidi ne mogu naprvo p̄jti. F. Glavinić 13a.

g) isto što naprijed pod e, c. Navlastiti (t. j. redovnik) klade se naprvo stranomu (*lat. bi bilo* praeponitur). Naručn. 75a. Ti naprvo kladeš svit pred Bogom. Transit 53.

h) naprvo u svezi s različnjem glagolima o onome, što se pred kim čini, na pr. pred narodom, pred čitateljima, pred skupštinom i t. d. Stavi ņemu (t. j. grješniku) naprvo spovidnik strah i muku pakla. Naručn. 84a. Ki se (t. j. krivi proroci) dižu usredi plka . . . naprvo kladući razlika poluverstva. Transit 21. I učini (t. j. apostol Petar) dva naprvo stupiti, Josefa i Matija. F. Glavinić cit 58a. Jedan po jednom razloge naprvo podavaše svoje. 150a. Pisma očituju negova, ka hoteći naprvo dati, odveć dugo bilo bi nam pisati. 310a. S mlogima dogadaji ovu istinu mogao bi(h) potvrditi, ali druge ostavivši samo nikaje naprvo donosim. A Kanižić utoč. xvi. S mlogima je čudesi potvrđena bogotoč.

jubnost ova; između njih jedan će samo, jerbo domaći događaj, naprvo dati. 426. Kako će svoju molbu bistrije i poniznije naprvo doneti. M. A. Rejković sabr. 23. — Ovamo se meće i primjer: Kadi bi ga (t. j. list) potriba naprvo pomaknuti (iz xvi vijeka). Mon. croat. 249.

i) naprvo u ovom primjeru služi za pojačanje prilogu vanka: Dajte mi vaš sud naprvo vanka po zakonu vašem (iz svršetka xv vijeka). Mon. croat. 167.

NAPRŽENICA, *f.*, *m.* isto što napržica. Samo u Vukovu rječniku (naprženica, vide napržica).

NAPRŽICA, *f.*, *m.* čelade napržito, žestoko, naletica. Između rječniku samo u Vukovu (napržica f. u. m. ein Hitzkopf, homo servidioris animi) i samo u primjeru: A Časlav napržica bivši i na narod ou se razlutivši . . . učini i(h), da svi budu robi. Nadod. 146. — Jamačno se može upotrebljavati i za napržito žensko.

NAPRŽIT, *adj.* vatren, ogneviti, žestok. Od istoga korijena, koji je u glag. pržiti, opržiti. Samo u Vukovu rječniku (hitzig, heftig, fervidus).

NAPRŽITI, napržim, pf. o prženju u obilnoj mjeri. Od na-pržiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (in Mengen rösten [in Schmalz], frigendo paro).

NAPSÖVATI, napsujem, pf. o psovanju u obilnoj mjeri. Ima i napsovati se. Od na-psovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu i u Vukovu (vidi daže).

a) napsovati. U rječniku Stulićevu (multum conviciari). A Židovi . . . rugahu se i smjejahu i k tomu te napsovaše. M. Vetranić 1, 322. A vidim te pogredna, napsovana, popluvana. 1, 323. Kad li gdje napsuju koga oni, tad sebe najveće počtuju. F. Lukarević 159.

b) napsovati se. U rječniku Vukovu (genug schimpfen, conviciatum esse s primjerom iz nar. posl. vuk 190: Napsuj se carice iza glavice). Kad se prigodi, da me se napsuješ. D. Zlatarić 13a. Onda se on š ņima pojnadi i joštere napsuje i svadi. M. A. Rejković sat. 185. Malo kad koje nedje ne zove komšije na čast, samo da i(h) se napsuje. D. Obradović bas. 54. Pridrži mi, sekо, ovo kopile, da se one kurve napsujem. Nar. posl. vuk 262. Ne smijemo . . . napsovati se krst u vršaju. Osvetni. 2, 49.

NAPTATI, naptám, pf. naňušiti, nûšeći naći. Od na ptati; samome ptati (čini se da) nema potvrde, a postane mu je tamno. Samo u Vukovu rječniku (aufspüren, investigo). Vidi optati.

NAPUCATI SE, nàpucám se, pf. Od na-pucati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.

a) o pucaju (iz puške) u obilnoj mjeri. Samo u Popovićevu rječniku (sich genug schiessen).

b) najesti se, nabubati se, nalupati se (tako da sve puca!). Govori se u Bosni, na pr. Ko da su se pečena mesu napucali. Zborn. za nar. živ. 6, 309. — Ispor. opucati, opuckati.

1. NÀPUCKATI, nàpuckám, pf. Od na-puckati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Potvrda ima samo za napuckati se, koje znači isto što napucati se pod b. Govori se u Lici, na pr. Napuckali su se jabuka pa sad spavaju. J. Bogdanović.

2. NÀPUCKATI, nàpuckám, pf. nadrškati (na pr. psa na koga). Izvedeno od užvika puc! puc! i(pu!) puci! puci! kojim se pas drška na koga (u Slavoniji). T. Maretić. S. Ivšić. Vidi napučkati,

napučkati. Onda napucka svoga psa, međeda i kurjaka, te zaplivaju . . . u jezero. Nar. prip. vila (1867) 751. *Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim ake.). S. Pavičić. — Drugijeh se potrda nije našlo.*

NAPUCKAVATI, napuckavām, *impf. iter.* prema 2 napuckati. *Govori se oko Vinkovaca. S. Pavičić.*

NAPUĆĀNE, *n. nom. verb. od napučati se. Samo u Vukovu rječniku (napučane, vide srdeće).*

NAPUĆATI SE, napučām se, *impf. prema pf. napučiti se (t. j. rasrditi se). Samo u Vukovu rječniku (napučati se, vide srditi se s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).*

NAPUĆENOST, *f. stane, kad je što napučeno. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Bevölkerung, Volksdichtigkeit, tal. densità della popolazione.*

NAPUĆEĀNE, *n. nom. verb. od napučiti (t. j. naseliti). Samo u primjeru: Je li to koristno vlađaњu škoditi otčinstvu i zadržati napučene? (sam pisac tumaći tu riječ lat. populatio). A. Blagojević khin. 48.*

NAPUČITEĀ, *m. nom. ag. prema glag. napučiti (t. j. naseliti). Samo u Stulićevu rječniku (qui solitutin loci alicuius frequentat).*

1. NAPUĆITI, napučim (*s takvijem se ake. govori*), *pf. naseliti (pukom). Od na-pučiti; samome pučiti neće biti potvrde. Nalazi se akt., pas. i refleks. Po svoj prilici je ovo uvijek bila samo kruževnička riječ, kako je i danas. U rječniku Belinu (napučiti, popolare, — napučen, popolato e popoloso, dices di luogo, che hā molto popolo, — napučiti se, popolarsi), u Voltigijinu (napučiti, impopolare, bevkern, — napučen, popoloso, volkreich) i u Stulićevu (napučiti, incolarum vel habitatorum numerum, frequentiam augere s naznakom, da se nalazi u Kačića, — napučiti se, incolis vel habitatoribus augeri s naznakom, da je iz Belina rječn.). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. bevkern, tal. impopolare. Najstarije su potvrde iz početka XVIII vijeka. Vas je Egipt podložio . . . i Afriku svu napuči. J. Kavačin 240b. Budući dvori kraljev svitovnih vazda napučeni (t. j. puni ljudi). I. Marki 58. Kojizib poglavica sinovi napučiše Sarmaciju. A. Kačić kor. 11. Rečena dva kraljevstva bihu napučena od kolina Gadova. 102. Kojim . . . dade blagosov i slobod poći u rečena kraljevstva, da jih napuče. 115. U gradovima ili u mjestima napučenim. I. P. Lučić nar. 125. Bog . . . ostavi vrhu zemlje ovi omladak, koji bi iznova nju napučio. Grgur iz Vareša 39. Ne moguše u mjestima napučenim nebeske naredbe izpuniti. A. d. Bella razg. 87. Pustoši, spile i hridi bijahu se napučile tolicim pribivaocima. 126. Kad je knez Evgenij, da odvratи Turke od Ugarske i da ju napuči, hotio da udari preko Save. M. Pavlinović razg. 42. Mi smo ostavili pitoma poja . . . da napučimo divlu i tužnu Kučku stijenu. S. Lubiša prič. 54.*

2. NAPUĆITI SE, napučim se, *pf. rasrditi se. Od na pučiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (napučiti se, vide rasrditi se s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Ture se je napučilo tvrdo. Pjev. crn. 175b. Napuči se serdar na Pavica. Ogl. sr. 250. Evo ide dijete Sekula, na dajka se napučio svoga. Nar. pjes. vuk 8, 219. Ijetko se Jane napučila. 8, 222. To se Pero bješe napučio. 3, 277. Ijetko se napuči Alija, manu sabljom, da ga posijeće. 4, 92. Srete ga žena namrgodenja i*

napučena, pa skoči na n. S. Lubiša prip. 265. Vidi napučiti se.

3. NAPUĆITI SE, napučim se, *pf. glag. neznana značenja i postaća. Samo u primjeru: Tako bo sam i želio, da bi ovo maleno dilo moje palo rukuh takvoga naučenoga i ričnoga štioca, ufajuci se, da što se je kod mene začelo samo i kano napučilo na dobrotu i lipotu, to će se kod nega u svemu proevasti. B. Leaković gov. vi.*

NAPUĆIVATI, napučujem, *impf. prema pf. napučiti (t. j. naseliti). Samo u Belinu rječniku (napučujem uz inf. napučiti). Piše se i danas na pr. Kad je Evropa stala napučivati Ameriku.*

NAPUĆENE, *n. nom. verb. od naputiti. U rječniku Bjelostjenčevu (napučene, directio, in-viatio, informatio), u Jambreščevu (naputeće [sic!], informatio) i u Voltigijinu (direzione, Anweisung). Na konac ganut napučenjem Benedikta . . . reče. S. Kožičić 29a. Isajije sam s prstom svojim čtacem na to kaže, kako k jednomu napučenju i fundamentu njegove knige. Proroci 6. Hoću ja nim z ovim predgovorom jedno maljano napučenje dati. 212. Da rečeni naši komesari budu mogli od njih ispitati i vsako naputenje imati (iz XVI vijeka). Mon. croat. 291. Naučili napučenje, kako se imaju riči i stvari Božje promišlati. A. Georgicev pril. 3.*

NAPUĆI, napučnem, *pf. malo pući, početi pučati. Od na-puči; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Pored napuči govori se i napuknuti; prema ovome inf. glasi prez. napuknem, imper. napukni, pas. partic. napuknut; ostali oblici tvore se prema jednom i prema drugom inf., dakle: napukoh i napuknuh, napukavši i napuknuvši, napukao i napuknuo. Ake. se ne mijenja nigdje. U rječniku Mikačinu (napuknuti, puknuti malo, aliquantulum scindi, findi, — napuknut, fissus aliquantulum), u Belinu (napuknuti, spaccarsi un poco), u Bjelostjenčevu (napuknen, aliquantulum fissus, scissus, modice ruptus), u Voltigijinu (napuknen, aliquanto schioppato, angesprungen), u Stulićevu (napuknuti, nonnihil scindi, findi, hiare, rimas agere s naznakom, da je iz Mikalina rječn., — napukneu [s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.], napuknut, nonnihil fissus, scissus) i u Vukovu (napuči, leck werden, rimas duco, — napukao n. p. lonac, angeborsten, leck, rimosus, — napuknuti, vide napuči). Lonac napuknut, koji ne može u sebi vodu držati. D. Rapić 252. Premako su gusle i napukle, glas će dati, jerbo su navikle. I. Zanićić 247. U Orahovici (u Slav.) govore napuknūt, na pr. zid, lonac. S. Ivšić.*

NAPUĆITI SE, napučēm se, *pf. naduti se srdeći i šuteći. Od na-pučiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (schmollen, grollen, succenseo, iratus sileo). Nalazi se i bez riječice se. Jadne dušice jur su blazni napučene. M. Pavlinović razl. sp. 408. U ovom primjeru napučiti znači isto što naprčiti: Da ne bi napučila na me svoja slatka mala ustanca. M. D. Milicević let. već. 227. — Vuk u rječn. s. v. dajko i i jedak donosi primjere: Na dajka se napučio svoga, — Ijetko se Jane napučila. Ti su primjeri u ovome rječniku navedeni kod 2 napučiti se, t. j. pisani s glasom -č, kako su pisani i u knizi, iz koje su uzeti. Vidi se dakle, da glagoli napučiti se i napučiti se stoje značenjem tako blizu jedan drugome, da ih je Vuk mogao pomiješati.*

NAPUĆIVANE, *n. nom. verb. od napučivati. Samo u Vukovu rječniku (das Anweisen, Anleiten, inductio).*

NAPUĆIVATI, napućućem, *impf. prema pf.* naputiti. *Ima jedna potvrda i za napućevati* (vidi među primjerima). U rječniku *Bjelostjenčevu* (napućujem, naputil sem, 1. dirigo, in viam dirigo, viam ostendo . . . 2. informo), u *Voltigijinu* (napućujem uz inf. naputiti) i u *Vukovu* (anleiten, induco, monstrare viam).

a) *u pravom smislu, t. j. pokazivati kome put, navoditi ga na put.* Mojsej . . . vsevdij je (t. j. Jereje) napućuje onamo, gđi imiše Bog svoj hram i prebivališće. Proroci 3. *Još je potvrda u Bjelostjenčevu rječn. pod 1.*

b) *u prenesenom smislu, t. j. učiti, nagovarati, navoditi.* Petar tako napućujućim prijateljem otide z Rima. Š. Kožičić 4a. Vladislav . . . napućujuću sice cejskomu knezu vrnu se na Ugarske. 57b. On kazaše i napućevaše svih ljudi. Postila (1562) 9b. Proroci, koji krivo napućuju. Proroci 17. Ki napućuju lutstvo ka grijhu s prodikama. 84. Koji suprot svetomu pismu uči i ljudi muti, napućuju krivo učeći. Ant. Dalm. nov. tešt. 1. *predgov.* Pregovarajući i napućujući nih. 202a (act. ap. 19, 8). U mistu onomu . . . napućujući ga pop niki idolski, jamu jednu zapovida izkopati. F. Glavinić citat 110b. Koji napućuju i šalu koga ubiti. A. d. Costa 2, 165. Dobra dila . . . čine srce ponizno, napućuju čovjeka, da ostavi grijh. M. Dobretić 245. Biva jednako ko napućivati ga na težnju . . . da se zdrži. M. Pavlinović razg. 70. Ne ču se ljubiti s proigumnom, kako me vi napućujete. S. Iubija prič. 148. — *Možda ovano ide i primjer:* Nici od kapitula crikave sećinske gredu otajno napućujući gospodu telesnu i nimi se pomagajući (iz g 1500). Mon. croat. 181.

NÄPUČKATI, nápučkám, *pf. nadrškati* (na pr. *psa na koga*). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. Vidí napuckati, napukati; vařada ima (ili je bio) uzvik puć! puć! (kao puc! puc!).

NAPUČKÁVATI, napučkávám, *impf. prema pf. napučkati.* Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAPUDRATI, napudram, *pf. posuti prahom,* koji se nem. zore Puder, franc. poudre. Od napudrati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Smotrimo sad onoga vetranečka . . . nakiti se i napudra. D. Obradović bas. 246.

NAPUDÍKATI, napudikám, *pf. isto što napućati.* Od napudikati; samome pudikati možda i nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), — i u prenesenom smislu, t. j. podgovoriti, podbuniti; na pr. Ti si Miloša na me napudika. J. Bogdanović. — *Možda ima (ili je bio) uzvik pud! pud!* (kao puc! puc!).

NAPUDÍKÁVATI, napudikávám, *impf. prema pf. napudikati.* Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAPUHAÑE, n. nom. verb. od napuhati. Samo u Stuličevu rječniku (inflatio, inflatus, tumor, superbia, fastus, inanis jactantia s naznakom, da se nalazi u Gundulica, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao jedan primjer).

NAPÜHATI, nápüsem ili nápühám, *pf. nadut, naduhati.* Od napuhati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 i 3 (u značenju pod c). Nalazi se akt., pas. i refleks. Najstarija je potvrda u M. Držića (vidi prvi primjer pod a).

a) *u navedenom značenju.* U rječniku Mikaliniu (napuhati, nadimati, naduti, tumefacio, turgefacio, — napuhati se, tumesco, turgesco, — biti napuhan, biti naduven, tumeo, turgeo,

— napuhan, nadiman, inflatus, tumidus, turgidus), u Belinu (napuhati, gonfiare, far gonfio, — napuhan, gonfiato, enfiato, — napuhati se, gonfarsi, enfarsi, divenir gonfio), u Voltigijinu (napuhati, gonfiare, aufblasen), u Stuličevu (napuhati, flando tumefacere, — napuhati se, superbire s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (napuhati n. p. mijeh, aufblasen, inflo, — napuhati se, sich aufblasen, inflor s primjerom iz nar. posl. vuk 191: Napuhao se kao piskavica). Izijeva vas napuhan u ohlasti. M. Držić 143. Koň, koji se bijesan jaha s napuhanjem nozdram. I. Gundulić 399. Ova ohlost jest . . . toliko štetna, koliko većma jest utemeljena u dobra duhovna i tačne napuhana. M. Radnić 497b. Bijahu od grijha usurđeni, od holje napu(h)ani. J. Banovac pripov. 69. Nisu bili prilični ponizname Isukrstu, veće holome Luciferu ter su s holjom napuhani i uzdignuti. 200. Razumiš li, o grišnici, koji si napuhan od tolikoga zla? razg. 90. Napuhani oholnici želete biti proslavljeni. V. M. Gučetić 2. Napuhatomu Amanu ne bi dosta osvetiti se Marđoheu. E. Pavić ogl. 379. Napuhan od ohlosti ne želaš drugo, nego jak i oštar mač. prosv. 1, 109. Tada će se tolikom holostju napu(h)ati, da će se uzdignuti svrhu stvorena. F. Lastrić ned. 2. Nego se napuha tolikim vitrom od holosti, ponostva i tašte slave. 327. Kolikim bi se vitrom napuhao ne samo od sadašnje(h), nego jošte željom sve na viša stupit. svet. 130a. Čeok je kao naduta mješina. Mjesto naduta govorit se i naduvana, a na nekim mjestima i napuhana. Nar. posl. vuk 348. Uzme mješinu od zakianoga brava te je napuše pa udri po njoj palicom. Nar. prip. vuk 212. Napuše kožu ovnovu . . . te uzme motku pa po koži počme bubati. Nar. prip. bos. 42.

b) napuhati, t. j. rasrditi. *Ima i refleks. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (napuhati se suproć tkomu, adirarsi, essere o star in collera), u Stuličevu (napuhati se na koga, vehementer irasci) i u Vukovu (napuhati, vide nažutiti, — napuhati se, vide nažutiti se s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

c) napuhati, anfeisten, anfarzen ohne Geräusch, ventis impleo, cf. puhati. Vuk rječn. — *Druge se potvrde nije našlo.*

NAPUHAVAC, napuhavca, m. nom. ag. prema napuhavati. Samo u Jambresićevu rječniku (napuhavec, flator u lat. dijelu).

NAPUHAVANJE, n. nom. verb. od napuhavati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (inflatio, tumor) i u Jambresićevu (inflatio, u lat. dijelu).

NAPUHAVATI, napuhavam, *impf. prema pf. napuhati.* U rječniku Bjelostjenčevu (napuhavam, inflo, — napuhavam se, inflor, turgesco, intumeo, intumesco), u Jambresićevu (napuhavam se, turgesco, intumesco, tumeo) i u Stuličevu (napuhavati se, napuhati se s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Vino trbuh napuhava, ali srca malo dava. P. Vitezović priređen. 83.

NAPUHIVATI, napuhujem, *impf. prema pf. napuhati.* Između rječnika samo u Stuličevu (pedentim tumefacere). Znanje napuhuje (iz lat. scientia inflat. 1 cor. 8, 1). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 35a. Mnoge takove druge riječi izreče starčina, kako ju sotona napuhivaše. B. Kašić per. 35. S dvora ga večekrat . . . vitri od holosti napu(h)ivaju. J. Banovac pripov. 227. Grišnik tlači zapovidi Božje . . . najveće zaradi oholije, koja ga napuhiva. pred. 98.

NAPUHNUTI, napuhnem, *pf. naduti*. Od napuhnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku *Bjelostičevu* (napuhnul sem, s. v. napuhavam, — napuhnen, nadut), u *Jambrešićevu* (vetren, od vetrov napuhnen, flatulentus) i u *Stulićevu* (napuhnen, napuhan s znakom, da je iz *Habdelićeva rječn.*). Da se pred oholiju ne napuhne. Katek. (1561) 48. Da se ne napuhnute jedan na drugoga (*iz lat. ne unus aduersus alterum infletur. 1 cor. 4, 6*). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 30b. Besede ovih, ki su se napuhnuli, ap. 31. Tako od huka vitrov napuhnu se more, da nav požriti hotijaše. F. Glavinić cvit 135b. More napuhnu se i napuhnuto škojic pokri. 311b. Tašćom napuhnen slavom . . . poče se hvaliti 406a. Ne mogu nikadar biti uzdignjeni s oholjom ili s nome napuhnjeni. A. Georgiceo nasl. 101. Napuhneno črevo prdi, a od glave riba smrdi. P. Vitezović priričn. 77. Onaj izprazno napuhnuti misnik. Đ. Rapić 331. Kad se ono (*t. j. dro*) krupnijom napuhne. J. S. Rejković 271. Luta biše (*t. j. žena*) kako kača, napuhnuta kot skladnica. Jačke 237.

NAPUHŇENOST, f. isto što nadutost. Samo u *Jambrešićevu rječniku* (flatulentia, u lat. dijelu).

NAPUHŇEŃE, n. nom. verb. od napuhnuti. Samo u *Jambrešićevu rječniku* (napuhneńe, empneumatosis, inflatio, u lat. dijelu).

NÀPUJDATI, nàpujdám, *pf. nadrškati* (na pr. *psa na koga*). Od na-pujdati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u *Vukovu rječniku* (napujdati, vide nadrškati s znakom, da se govor u *Srijemu*). Vidi napukati, napučkati, napukati; vařada ima (*eli je bio*) uzvik puj! puj! (*kao puc! puc!*).

NÀPUJKATI, nàpujkám, *pf. isto što napujdati i istoga postava*. Od na-pujkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govori se u *Lici* (s naznačenim ake.), na pr. Nemoj na me psa napujkati. J. Bogdanović.

NAPUJKÁVATI, napujkávám, *impf. prema pf. napujkati*. Govori se u *Lici*. J. Bogdanović.

NÀPUKNUTI, nàpukném, *pf. vidi napuci*.

NAPUL, m. isto što *Napula*, *Napuł*. Samo u primjeru: Brodi često . . . put Napula i Sicile. J. Kavaňin 147b.

NAPULA, f. *Napuł*. U rječniku *Mikařinu* (Napula, grad veliki u Italiji, Neapolis), u *Belinu* (Napula, Napoli, notissima città d' Italia), u *Voltigijinu* (Napula, Napoli, Neapel) i u *Stulićevu* (Napula, Neapolis). Z Napule (*moglo bi se citati i -je*). Korizm. 1a. Bih u Napuli. M. Držić 365. U kraljestvu od Napule. F. Glavinić 134a. Veliki arkibiskupat od Napule. V. M. Gučetić 157.

NAPULATI, napulam, *pf. glag. tamna značenja i postava*. Samo u primjerima: Vasoevci zdrobiše mu vojsku i negova ata ulovili u suhomu zlatu napulana. Osvetn. 3, 117. Nož veliki bijelih kora napulanih koražom. M. Vodopić dubr. (1870) 12. — Ispor. napuškati.

NAPULITAN, | m. čovjek iz Napuła. U

NAPULITANIN, | rječniku *Mikařinu* (Napulitan, Neapolitanus). Petar Carafa Napulitanin. A. d. Costa 1, 98. — Drugih se potvrda nije našlo.

NAPULITANSKI, adj. napuški. Samo u primjeru: Slišati će tebe napulitanski kraji. M. Mařulić 242.

NAPUL, m. Neapolis. Između rječnika samo u *Popovićevu* (Napuł, Neapel). U Napuł su drum

adrile. J. Kavaňin 183b. U današnjoj se književnosti ponavlja tako piše.

NAPUŁA, f. isto što *Napuł*. U rječniku ni jednom. Pisaše udij fratri iz Napułe. I. Ančić ogl. 143. Koje se u Napułi dogodi. A. Kanižlić utoč. 763. U jednome gradiću blizu Napułe. J. Banovac razg. 186. Vicekralj od Napułe. M. A. Rejković sabr. 7.

NÀPÜLKATI, nàpülkám, *pf. pripašlaj ili kožuh nakititi pulijama od kositera*. M. Ružičić. — Od na-puškati; sámo puškati (*t. j. pulijama kititi*) možda se i ne nalazi. Ispor. napulati.

NAPUŁSKI, adj. posses. od Napuł. Govori se i piše u naše vrijeme.

1. NAPUN, m. punina, obilje. U rječniku ni jednom.

a) u navedenom značenju. Viditi čovika podignuta danas u napunu . . . i u malo vrimena spadnuta. M. Radnić 51a. Premda si stavlen u (*stamp. a*) napunu od pošteña, misli, tko si. 352a. Vesel'mo se našoj majci . . . jer Bog dade danas istoj napun čudne veličnosti. P. Knežević pis. 25. Zlamenuje milost i dare duha sv., što su u Isukrstu kakono u svomu vrtku, od napuna i koga mi smo dilnici. Blago turl. 2, 50. Od početka svoga začetja imade svaki napun milosti. 2, 218. Kad se miseć u napunu stvori. J. S. Rejković 79. Onda isti duh sveti snide u nas s napunom sve svetiće i znaća. B. Leaković nauk 180. Kad su cari u napunu bili. Osvetn. 3, 22. Gdjeno sila u napunu bojna hćede Goru pregažiti Crnu. 5, 104. Neretva prigrđena s Norinom kaže se u napun svoje gojnisti. M. Pavlinović razl. sp. 380. Kuća u napunu, t. j. puna svega, izobilna. J. Grupković.

b) množina. Nápun, m. mnoštvo svijeta: Jadodem u crkvu, a to napun. Oko Vinkovaca. S. Pavlić.

c) Katkad se napon (*t. j. snaga, jedrina*, — vidi tu riječ pod a) zamjenjuje riječju napun. A kad bile u napun djevojke. Osvetn. 1, 3: — *Ovamo ide vařada i primjer*: Breska kako bude u napun i počne jadapiti lozu, osuši se. Nar. prip. vila (1868) 502.

2. NAPUN, f. pušnja. Samo u *Šulekovu rječniku* zn. naz. za *nem*. Füllung: jedna napun stubline ili tula, eine Cylinderfüllung. — *Nepouzdano*.

3. NAPUN, adj. pun, potpun. Između rječnika samo u *Stulićevu* (vidi pod b).

a. adj.

a) u navedenim značenjima (kako u kojem primjeru). Da milos napunu dobudeš od Boga. M. Držić 436. Ne umim ti sfu napunu (*stamp. na punu*) reći diku, čast ni slavu. J. Armolušić 4. Koliko će velika i napuna radost biti. P. Radović nač. 330. Zajedno s istumačenjem i napunim uvižbanjem. ist. 181. Kolikije(h) plemenitiji(h) ječeka oni jesu siti i napuni. M. Radnić 299a. Ima napunu i svršnu oblast. A. Vitačić istum. 320. Isprosi mi, molim te, napuno svih gribov prošćenje. L. Terzić 58. A. Ča nam čini napuno prošćenje? B. Prašća nam sve muko od purgatorija. H. Bonačić 102. Kad je bilo napuna nedela, tada Marko na noge skočio. Pjev. crn. 56a. Napun, 1. dobro pun: žena napunih obraza. 2. obilat, bogat: on je od napune kuće. M. Pavlinović.

b) podosta pun. Samo u *Popovićevu rječniku* (napun, ziemlich voll).

b. adv. potpuno, sasvijem. U rječniku *Belinu* (abbondantemente, intieramente, molto, piena-

mente) i u Stulićevu (omnino, prorsus, plane, cumulate, perfecte, plene, ex toto, in totum s *pri-mjerom iz Gundulića* 462). To se ima napuno i svršeno. Naručn. 48^a. Od ovoga oče se roči napunije zdola. 49^b. Ako tko hoće napuno znati naredbu. Ljotop. dukt. 20. Napuno nagledal ne bih se tvih gizda, da bih broj ja imal od oči jak zvizza. D. Raćina 71^a. Koje će napuno i obilno imati svikolici. B. Gradić djev. 64. Eto ja izvrših napuno zakon tvoj. N. Nađšković 1, 142. Pokornik verno, čisto i napuno ispovida.... fso grihe. Š. Budinić ispr. 4. Kojijem se punijem proštenjem vadi i čisti napuno od duga. A. Gučetić roz. jez. 51. Ovi prislavni sakrament napuno nasituje dušu. A. Komulović 47. Da sveti napuno i zadovoљno počivaju. M. Divković bes. 270. Napuno ti ču zadovoљiti. M. Orbini 15. Taj čas misli, ke ga trude, sve napuno zaboravi. I. Gundulić 115. Sreće řegove i nreće napuno sam skazat spravna. 462. Ki hoće napuno svaka znat i umit. A. Georgiceo nsl. 17. Ako meni ne bude slobodno.... do sitosti napit se napuno. 301. Koji napuno želi ispodijeti se. S. Matijević 27. Da ni napuno u svisti i ne može misal na to staviti. P. Radović nač. 58. Da je sedamdeset i dva godišta, ali ne napuno živila. A. Kanižić utoč. 574.

4. NAPUN, *adv. isto što napuno. Samo u primjeru: U toj kući, kad je ona bila napun srećna i vesela. M. Đ. Miličević zim. več. 304.*

NAPUNA, *f. isto što 1 napun. Samo u rječniku Belinu (napuna, podpunos, colmo, cioè pienezza di felicità o vitij) i u Stulićevu (plenitudo, satietas).*

NAPUNE, *adv. isto što napuno (vidi 3 napun pod b). Potvrda ima samo iz XVI vijeka. Svaki čovjek ima prodiKE verno, svršno, naplne i gusto čitati. Postila (1562) 9^a. Tako ti ove dvi zapovedi naplne obsluži. 182^a. Ki jesmo tvoje zapovedi prestupili i ki nismo tvojih zapovedi naplne držali. 213^b. Ki vse moje zakone naplne svršno ne drži. Ant. Dalm. ap. d 2 b. Stanko Drženić preje te pineze vse napune prez vaskoga menkomata. Mon. croat. 306.*

NAPUNI, *adv. isto što napune. Samo u čakavcu XV-XVII vijeka. Budite dužni činiti tu službu napuni vičnim zakonom (iz XV vijeka). Mon. croat. 71. Budući zdrav i u razumu napuni (iz XV v.). 87. Da je napuni prijet od negata isti broj pinez (iz XVI v.). 219. Da pozna ljubiti nega naplni. Korizm. 1^b. Ne znaju se naplni dobra božastvena 16^a. Kako pokazuje veće napuni apostol Paval. Naručn. 3a. Ki drži mesto Hristovo na zemlji i ima napuni oblast. 15^a. Bi naplni naučen knigi grčkog. Transit 1. Oču te naplni utesiti. 171. Človičaska dela i službe naplni svršena nisu. Ant. Dalm. ap. d 2. Ter ti ga rvaše napuni deset dan. B. Krnarutić 15^b. Svitli kral napuni rasputi šereg svoj. Đ. Baraković vila 41. Prozraka i sviča bi svitu napuni Salamun razumni. jar. 56.*

NAPUNIM, *adv. isto što napuni s prvezanim -m (kao u daklem, doklem), Samo u primjeru: Da bi se bil gdo ini ovoga kapitula podjel i napunim istumačil ga. Proroci 221.*

NAPUNIT, *adj. potpun. Samo u jednoj knizi. Od kuda će izhoditi jedno zadovoљstvo napunito. I. T. Mrnavić ist. 46. Kada je jedna stvar napunitim načinom hotina. 166.*

NAPUNITEL, *m. nom. ag. prema glag. napuniti. Između rječnika samo u Stulićevu (implens) i samo u primjeru: Dojdoše za pokloniti mu se*

i poznati ga za napuniteža od njih praznih sudišta. B. Kašić is. 10.

NAPUNITELICA, *fem. prema masc. napunitež. Samo u Stulićevu rječniku (quae implet).*

NAPUNITI, *nápuním, pf. implere, replere. Od na-puniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Upotrebljava se u akt. i pas. i refleks. U svijetu rječnicima osim Jambresićevo (vidi dače). Najstarija je potverda iz XIII vijeka (vidi posljednji primjer pod a, b, bb). — Mjesto -u- nalaze se u starije vrijeme i drugi glasovi (kao u rječi pun, — vidi tamo): -l- u Stefana pam. Šaf. i u starijih čakavaca (vidi među primjerima), — -ul- u Vrančića (vidi u řegova rječniku i među primjerima pod a, c, aa), -uo- u N. Ra-nine (vidi među primjerima).*

a. *načiniti, da bude što puno. U rječniku Vrančićevu (napuniti, completere, — napulniti, implere), u Mikalitetu (napuniti vrječu, infarcio, — napuňen, impletus, expletus), u Belinu (empire, riempire, — napuniti blagom tkoča, arricchire, far ricco, — napuniti želu, soddisfare, dar soddisfazione s primjerom iz Gundulića 228, — vidi pod a, c, bb), u Bjelostjenječevu (napuňen, impletus, expletus, completetus), u Voltigijnu (ricolare, empire, anfüllen), u Stulićevu (implere, completere, explere, infarcire s primjerom iz Palmotića 3, 61^b, — vidi pod a, c, aa), u Vukovu (napuniti, anfüllen, impleo, — laden [Flinte, Kanone], impleo, cf. nabiti, — napuniti se, voll werden, impleor) i u Daničićevu (naplňniti, implere s primjerom iz XIII vijeka).*

a) *uopće.*

aa) u pravom smislu. Da bi mogli boje jisti i veće trbuh naplniti. Kolunić zborn. 145. Ima dati vsako leto po libar 5, dokli se naplni (štamplj napalni) libar 200 (iz XV vijeka). Mon. croat. 132. Rastite i množite se i naplňte zemlju. Naručn. 60^b. Da boje svoj naplne trbuh. Transit 60. Prosa im (t. j. pilićima) uspite, dočim se nasite i voju napune. M. Vetranić 2, 332. Ti nijesi s trbuhom, ki se ne može nigda napunit. M. Držić 257. Neka se budu (t. j. ludi) brzo uzmožiti i napuniti zemlju. M. Orbini 49. Svaka dolina da se napuni, i svaka gora i brdo da se ponizi (iz lat. omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur. luc. 3, 5). I. Bandulavić 8^b. Napuňena i vrhovita mira. A. Georgiceo pril. 82. Koja posala veće čini, vretena ne napuni. Poslov. danič. Ukaza se Murat sa svom vojskom, koja napuni veliko pože. A. Kačić razg. 111. Zinuli ste da vaš kulen napunite, da proždrlost okrunite. V. Došen 173^b. Budući vaš država napuňena našima misnici. A. Kanižić kam. 337. Vodu nosiše i šest kamenitih bokara napuniše. M. A. Ređković sabr. 26. Odmah po običaju svome napuni lulu i zapali. Nar. posl. vuk 77. Teško je prodrtu vreću napuniti. 514. Da bi se napunio peti tabak, dodaču još nešto. Vuk prav. sov. 71. Svakom dade po trijest dukata, a Mutapu ne šće ni brojiti, četiri mu ġepa napunio. Nar. pjes. vuk 4, 308. Godomin su poje napunili (t. j. Turci), koñ do koña, junak do junaka. 4, 311. Sirotinji da napuniš ruke. 5 (1865) 478. Radujte se i množite se i napunite vodu po morima. Đ. Daničić 1 mojs. 1, 22. Stotinu lađa napunio i oružao Ivan beg. S. Lubiša prip. 62. Jedno zrno pšenice ne može napuniti hambara. M. Kapetanović nar. bl. 439. A čudi se care od Stambola kakva l'sila zemlju napunila, te s' od sile crna zemlja trese. Nar. pjes. hōrm. 1, 64. — Ovamo se meću i primjeri, u kojima je objekt puška, top: Ne

dade joj puške napuniti. Pjev. crn. 230a. Nu naprekni, prizovi tobgiye, neka tope pune i napune, nek napune trileset topova. Nar. pjes. vuk 2, 542. Pa jednu je pušku izbacio, a drugu je friško napunio. 3, 507. Napuni mu pušku geverdana. 4, 26. Ne bi dugu napunio dijku. Osvetn. 2, 71. — *Možda ovamo ide i ovo:* Napuniti, hoch sticken; dobro mi je napunila, sie hat es schön hoch gestickt. J. Belović-Bern. 88 (supl.) *s naznakom, da se govoru u Kruču u Bosni. Ispri-* primjer iz nar. pjes. vuk 2, 635 kod ispuniti pod 1, a.

bb) u prenesenom smislu. Poče život i čudesa Isu rsto pripovidati i napuni i utvrdi kraja u viri. Četop. dukt 12. Žalost napuni srce vaše (iz lat. tristitie implevit cor vestrum. ioan. 16, 6). I. Bandulavić 146b. Da jest on čarovnik, cesaru napunihu glavu. F. Glavinić cvit 122a. Veliko veselje napuni srce Susanu. B. Kašić per. 113. Sesdeset biljada ovi (t. j. vojnici) napuniše. I. T. Mrnavić osm. 45. Pak napunit još ne more lakomoga srca more V. Došen 76a. Kara-Dordiju je već Gagić bio napunio glavu, da je Rodofinik Grk kakogod i ostali Grci. Vuk prav. sov. 24. Broj dana tvojih napuniću. D. Daničić 2 mojs. 23, 2b. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu napunen znači isto što pun:* Napunenim blažen načinom. F. Glavinić cvit 1a.

b) napuniti čega (katkad: od čega).

aa) u pravom smislu. Uzam spengu napuoni ju octa. N. Račina 94a. Napuni sve hiže blaga. M. Marulić 8. Ja bjež skut napunio kamenja. D. Zlatarić 61b. Da se vas sfijet napuni zrna od pržine. M. Orbija 167. Žejaše napuniti trbuh svoj žira. I. Bandulavić 49a. Napuniše svoje svitnake ulja. I. Ančić vrata 185. A rodne ti žive žita napuniše koše pune. A Gledević 264b. Ovo imaš tamnice turskih sužań napuñene. Nar. pjes. bog. 41. A kad već napuni svoj gvozdeni sanduk dukata, što će onda? D. Obradović sov. 113. Ko s vaškama spava, napuni se buha. Nar. posl. vuk 152. Kuća.... svalog Božjeg napuñena dara. Osvetn. 1, 43. Sve tamnice Vlāh napunio. Nar. pjes. vuk 4, 99. i t. d. — Tako izgibose, da se od ní(h)ovih tilesah napuniš, jaruge carigradske. A. Kačić razg. 160. — *U ovijem primjerima napunen znači isto što pun:* Da je ova crkva napuñena od pametne čeladi. V. M. Gučetić 163. Cesar.... vas napuñen smrtni(h) rana. I. P. Lučić razg. 97.

bb) u prenesenom smislu. Tada se Nabukodonozor kralj napuni gniva. Bernardin 102. Napuonili se jesu svikolicu duha svetoga. N. Raň na 138b. Tko me tuge sad napuni? M. Držić 111. Napuñen gorčine od srca uzdiše. I. Ivanišević 323. Ondi će se oholi napuniti sfakoga zasramljenja. B. Kašić nasl. 52. Ako slasti neizrečene napuniла moj duh jes. G. Palmotić 2, 30. Radosti me ti ćeš svake.... napuniti. I. Đordić salt. 39. Duh sveti svoje slatkoši mene sunu napu...i. J. Filipović 1, 576a. Absalon napuñen oholosti i slave izprazne. A. Kačić kor. 201. Da budu napuñeni svake nepravde. Vuk rim. 1, 29. Nije dovoljno napuniti glavu misli i znača. M. Pavlinović rad. 142. Smrće se, a ja ne io ništa. no se napunio jada. S. Lubiša prip. 11. i t. d — Napluno se dobro od tih deletov. Korizm 24a. — *U ovom primjeru napunen znači isto što pun:* Prorok měnit blagih děl naplňenu suštu (t. j. ženu). Stefan pam. šaf. 3.

c) napuniti čim (katkad: s čim).

aa) u pravom smislu. Rekli su napuniti kruhom grad i žitom i mukom. F. Lukarević

281. Pulk napulni greb ne muzgom, dragom mastiju i svakim dobrim voñom. F. Vrančić živ. 66. Jabukami stabla napune se. I. Bandulavić 158/159. Otok oni narodom bude napuñen. F. Glavinić cvit 345b. Bistrom vodom i mlakome jedan zlatan sud napuni za umit družbi noge nome. G. Palmotić 3, 61b. Stvori zemju, napuni ju živinam, stablim, plodom razlikim. S. Margitić fala 258. Kakva je ovo crkva.... kakvim li je dimom napuñena? F. Lastric test. 273a. Kako puška napuñena prahom brez olova. ned. 63. Oholas u početku napuni pakoj anđelima odmetnicima. D. Bašić 150. Napuniti éu žitom žitova gumna. 199. Jesen nemu napuni pivnicu novim vinom, voćem komoricu. M. A. Rejković sat. 171. I o sabli rukavice crnom krvlu napuñene. Nar. pjes. vuk 1, 178. Osuše kožu.... pa je napune slamom ili sijenom. 1, 501. Čim se nov sud napuni, na ono uvijek udara. Nar. posl. vuk 347. Svi hardovi vinom napuñeni. Nar. pjes. juk. 76. Kuršumima puške napunite. Nar. pjes. hör. 1, 22. — Blagi tvorac napunio je sve jestestvo s (h)ranom i napitkom našim. D. Obradović sov. 117.

bb) u prenesenom smislu. Mladić naplňen radostiju bezmernu. Mirakuli 114. Naplnila bi se radostju, veseljem.... crkva Božija. Transit 22. Milostju razlikom hoće te napunit. M. Marulić 95. Svu našu okruni stranu mnogom dikom i častju napuni i hvalom velikom. P. Hektorović 24. Svetu vanjelje jest prosvitilo svijet i napunilo ga dobrom mirisenjem slave Božje. A. Komulović 56. Neka budu navijestiti u Sionu Božje ime i hvalami negovime Jerusalalem napuniti. I. Gundulić 205. Da su od zlata pola i gore, da sve rijeke zlatom teku, da je pučina zlatna more.... svim tijem ne bi stotidio ženske žeje napunio. 228. Grišnika grhi napuñena osvadit stvorenje. F. Glavinić cvit 396a. Napunivši nü Bog sfemoguci.... tolikom obilnostju milosti. B. Kašić is. 84. Napuni im sramom lica. I. Đordić salt. 286. Tolikom sam napuñen žalostju. F. Lastric test. 104a. Tko se ne bi pokripi i napuni ufañem? ned. 41. Koga Isus napuni svakom mudrostju. 254. Našedstvo moje napuniše gnušobama svojim. D. Daničić jer. 16, 18. — Napuni duše níhove s neizmjerenjem veseljem. J. Matović 55. S ovom dakle vjerom ljudi napuñeni uzimaju Boga za svjedoka. 318. Napuni prisvetu djevice sa svakom milostju darova nebeskih. 440. Ja napunivši moju glavu detiñsku s kazanijami i s prolozi.... naumio sam. D. Obradović živ. 23.

d) napuniti u što. Samo u primjerima: Da u oni kalež.... tkogod napuni smrada. J. Banovac razg. 61. Niza sovru vino natočeno, u zlaćene kupe napuñeno. Nar. pjes. vuk 2, 231.

b. navršiti (o vremenu). Napuniše se dni, da porodi (iz lat. impleti sunt dies, ut pareret. luc. 2, 6). I. Bandulavić 11a. Ere su se napunile na punahno tri godine, kako mi su.... isprosili. Nar. pjes. bog. 63. Kad se puna napuni neđela, ma kraljica slugu otpravila. Pjev. crn. 26b. Kad napuni do deset godinah, poče nositi svijetlo oruže (t. j. Zmaj ogњeni Vuk). 281a. Kad s' napuni devet godin' dana, nemade se jedno muško cedo. Nar. pjes. vuk 2, 55. Kad se puna napuni godina, svu gospodu pokupio tursku. 2, 610. Kad se treća napuni godina, u žalost jo preminula stara. 6, 52. Kad neđela napuni se dana.... tad je sila turska udarila. Ogl. sr. 166. Kako trideset napuni godinah, svaki dođe kao babetina. P. Petrović gor. vijen. 66. Napunila petnaestu

godinu o Maloj Gospo (*t. j. djevojka*). S. Lubiša prip. 31. Nije ove godine zima mjesec napunila, t. j. nije u svemu bilo zime mjesec dana. J. Grupković.

c. *ispuniti, izvršiti*. Da se napuni govorjenje, ko jest on sam rekao. Bernardin 87. Zač ovo je (*t. j. obećanje*) Bog napunio sinovom vašim (*iz lat. quoniam hanc [t. j. repromissionem]*) Deus adimplevit filis nostris. act. ap. 13, 33). 105. Tako napunite zakon Isukrstof (*iz lat. sic adimpleritis legem Christi. gal 6, 2*). 123. Otežajući napliniti zapoved neveravne kraljevi. Mirakuli 21. Da se napuni zapovid Isukrstova. Naručn. 10b. Potrebitno jest, da se napune sva pisma, ka pišana jesu. N. Rađina 126a. Nijesam došao načinit nauk, ma napunit. 178a. Za da se nebeska uredba napuni. H. Lucić 187. (*Bog*) sva tvoja na pospil želinja napuni! 195. Bog bude svojoj besidi zadovođivo svrši i napuni. Kated. (1561) 79. Da se napuni što jest rečeno po proroku. Postila (1562) 1a i Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 31b. Nego se ima napuniti i izvršiti odluka gospodara. Statut. po. 301. Neka se napuni nebeska odluka. Đ. Baraković vila 149. Tako cete napuniti zakon Isukrstov. I. Bandulavić 172b. Da napuni koliko zapovida sv. otac papa. I. T. Mrnavić ist. 138. Napuni svoja obećanja (*t. j. Bog*). A. Vitačić istum. 242. Da se napuni pismo govorče: razdiliše svite moje sebi. L. Terzić 30. Da se napuni proročanstvo Ilijino. E. Pavić ogl. 331.

d. *dopuniti, po(t)puniti*. Kim zakonom naplnit se čislo popovsko, da budet 40 popov (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 102. Moja pomaúkanja tko će ispraviti i napunit? P. Kanavelić 616. Želeći oni . . . da se napuni nihov broj. A. Vitačić istum. 508. Učinimo čovika na našu priliku, po komu mogu se napuniti sidašiša rajska, koja su izpraznena od ovizi sotona. P. Macukat 25.

e. rijetka pojedinačna značenja. a) *nahrani*. Samo u primjeru: Koji (*t. j. Ius*) jest pet tisuć ljudi žitom napuni. F. Vrančić živ. 10. — b) *nabrediti*. Samo u jednoj knizi. Da se koja divica poštene obitili kradomice napuni i rodi dite. A. Kadrić 135. Da himbeno ulize virenike u redovništvo s teškom štetom virenice, posli neg' joj je poštene uzeo i napunio je. 401. Nahodi se jedna mladica poštena plemena, dali je po svojoj maloj pameti popuzla i napunila se joj s jednim mladićem. 546. — c) *napeti (o jedrima)*. Samo u primjerima: Neka jedra napune se. J. Palmotić 35. Ono malo duha vitra ne more ni zastave napuniti od lade. Đ. Rapić 188. — d) *naknaditi, nadomjestiti*. Samo u primjerima: Sila njegova napravi, načini i napuni ono, u čem bude pomaúkal. S. Budinić ispr. 18. Dužni jesu . . . napraviti i napuniti onomu, ki oščeten jest. 104. Štogradire meni nedostaje . . . ti za mene napuniti hotij dobrostivo. A. Georgijevasl. 301. — e) *razveseliti*. Samo u primjeru: Bože živi pitomu Anicu, koja ga je svela u tavicu, s tijem meni srce napunila. Nar. pjes. hörm. 1, 276.

NAPUNIV, adj. onaj, koji se može napuniti. Samo u rječniku Belinu (empibile) i u Stulićevu (qui impleri potest s naznakom, da je iz Belina rječen.). — Vidi napuniv.

NAPUNIVAÑE, n. nom. verb. od napunivati. Samo u Belinu rječniku (napunivanje, l' empire).

NAPUNIVATI, napunujem, impf. isto što napunivati (vidi tam).

NAPUNLIV, adj. onaj, koji se može napuniti. Samo u Jambrešićevu rječniku (napunliv, explenilis, u lat. dijelu). — Vidi napuniv.

NAPUNOM, adv. isto što napuno, t. j. potpuno, sasvijem. Samo u primjeru: Nije bilo umireno napunom srdećeg. A. Kanižlić utoč. 445. — Postanje nejasno; ne može se razabrati, je li to instr. sing. od napun ili od napuna, ili je od napuno s dodatijem na kraju -m (ispornik), ili je lok., t. j. na punom.

NAPUNOST, f. punina, punoča. U rječniku nijednom. Da dođet svrhu kruha tebi posvećena napunost tvojega blagoslova. I. Krajić 30. U nem bi(h)u sve kriposti u svoj svojoj napunosti. P. Knežević pis. 40. U napunosti sveti(h) zadražane moje (*iz lat. in plenitudine sanctorum detentio mea. eccli. 24, 16*). osm. 343. Daje se u ovomu sakramantu obilnost iliti napunost duha svetoga. J. Filipović 3, 43b. Gospodinova je zemlja i napunost ne. A. d. Costa 1, 208. Potpuno prozračivanje krvi kroz obilatu pluću od potrebe je, ako će se u svojoj napunosti uzdržati životna moć. M. Pavlinović rad. 137.

NAPUNSTVO, n. isto što napunost. Samo u primjeru: Ka ga zgleda u napunstvu veličnosti. J. Kavačin 499b. — Nepouzdano.

NAPUNTATI, napuntam, pf. podbuniti. Od na-puntati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Zašto si ga na me napunta? J. Bogdanović. Potvrđuje za Srbiju M. Ružičić.

NAPUNTÁVATI, napuntavam, impf. prema pf. napuntati. Govori se u Lici. J. Bogdanović, — i u Srbiji. M. Ružičić.

NAPUÑALAC, napuñaoca, m. nom. ag. prema glag. napuñati. Samo u Stulićevu rječniku (napuñalac, napunite).

NAPUÑALICA, fem. prema masc. napuñalac. Samo u Stulićevu rječniku (napuñalica, napuni-tejica).

NAPUÑÁNE, n. nom. verb. od napuñati. Između rječnika samo u Vukovu (napuñaće, vide puñeće) i samo u primjeru: Gojibdi nije poglaviti cilj napuñaće naše pameti tuđim mislima. M. Pavlinović rad. 144.

NAPUÑÁTNI, napuñam, impf. prema pf. napuñati. Upotrebljava se u akt. i pas. i refleks. U rječniku Mikašinu, Stulićevu, Vukovu i u Danićevu (vidi dafe). Najstarije su potvrde iz xii i xiv vijeka; u njima je -l- mjesto -u-.

a. činili, da bude što puno. U rječniku Mikašinu (impleo, exploeo), u Stulićevu (in explendo esse s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga písca našao nijedan primjer), u Vukovu (napuñati, vide puniti s primjerom iz neke nar. pjesme: Popi bardak pa opet napuňa) i u Danićevu (napuňati, implere sa tri primjera iz xiv vijeka).

a) uopće.

aa) u pravom smislu. Tekutu u sarostu nebesnoje napuňajušte liky svetyih. Do-mentijana 131. Da se napuňa na godinu tisuća perperpe (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 167. Četiri stvari jesu, koje se ne nasićaju ni napuňaju nigda. Zborn. (1520) 18a. Rastite i umnožite se i napuňajte zemlju. 25a. Da bi rasli, umnažali se i zemlju napuňali. B. Gradić djev. 17. Mirne duše i snižene napuňaju rajske stole. G. Palmotić 3, 225a. Poja, vinograd i vrtli napuňaju žitnice . . . človika. P. Radović ist. 149. Crkva nebeska napuňa se iz naše sv. crkve rimske. I.

Ančić svitl. xxiii. Rastite i umnožajte se i napuňajte zemju. 187. Što susjeda moja papa, meni trbuš ne napuňa. Poslov. danič. Aer napuňa sve stvari prazne. S. Margitić fala 93. Jeda ja nebo i zemlju ne napuňam? J. Filipović 1, 310a. Bog napuňa svako mjesto V. M. Gučetić 46. Mliko kipiti, uzmložati se i posudicu napuňati poče. A. Kanižić utoč. 625. Napuňat će se pako, gorjet će u ognu osudenici. Đ. Basic 38. Pirovi i udaje napuňaju zemlju. M. Zoričić osm. 113. Kuge pomorom mjestija opustuju, a grebove napuňaju. Štit 16. Rastite se, plodite se, napuňajte zemlju. D. Obradović sov. 75. Bog . . . sveder i na svakomu mjestu pribiva i sva napuňa. I. P. Lučić doctr. 30. Bog . . . svagdi jest, napuňa sva. I. Velikanović upuć. 1, 13. Širu procidenu saliju) u sud jaki . . . i do vrha napuňat ga neka. J. S. Rejković 376. Tužan u ovijem prigodama trojio se oko Jele, kuću je napuňo. M. Vodopječ dubr. (1868) 226. Ima sveder ljudi gotovih, da braneč Turšku sebi tobolac napuňaju. M. Pavlinović razg. 14. Treba da okupjam narod, koji će mi crkvu napuňati. razl. sp. 306.

bb) u prenesenom smislu. Toliko je . . . ovo veselje, da vaskolik svijet napuňa. M. Divković bes. 78. Moždani uzdviži sfe tijelo i napuňaju sfa očućenja. M. Orbin 207. Blaženstvo . . . koje napuňa žudbu blaženjeh. J. Matović 114.

b) napuňati čega (vrlo rijetko: od čega).

aa) u pravom smislu. Vid se gubi, uši ne čuju, nos se napuňa gnušće. M. Orbin 73. On napuňa ribe mriže. M. Gazarović 43. Ter se piva napuňaju i divjači tuse i lijepo. I. Đordić pjes. 215. Ne pristaje se ni danaska napuňati jama paklena nas žalosni sinova. M. Zoričić osm. 34. Dvori gospodara napuňaju se čeladi. I. M. Mateić 252. Propast pakljena nji se napuňa. 316.

bb) u prenesenom smislu. Vsakogu našlaženija i veselija naplňájušte duše i telesa naša (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 89. Zašto se napuňah sva žeje juvene. Š. Menčetić 256. O smrtna kriposti, ka život rajske moj napuňaš radost! D. Račina 72b. Svak čas nove ti radosti napuňaš nas. M. Bunić 67. Lijepo ņo prsi nemira napuňa. D. Zlatarić 47a. Otvoraš ruku tvoju i napuňaš svaku životinju blagoslova. M. Divković nauk 90a i J. Filipović 1, 304a. Goni od čovjeka sfakto zlo i još ga napuňa sfakoga dobra. M. Orbin 300. Napuňahu se one strane svjetlosti. I. Držić 221. Ove stvari ne mogu nasladivati dušu, nego ju napuňaju boleća. M. Radnić 211a. Bog napuňa ponizne dobara. 354a. Svijeh milosti napuňa se. P. Kanavelić 211. Koji . . . napuňaš svako živo blagoslova tvoga. L. Terzić 229. Napuňa se pamet milosti. S. Margitić fala 295. Tijelo tada se napuňa zloča. K. Mazarović 95. Čovjek, koji se zakliňa, napuňa se himbenosti. 107. (*Iesus*) napuňa milosti i darovah božanstvenije(h) duše oniziju. A. Baćić 316. Ovi sakramenat . . . napuna dušu radosti i sladosti. I. Nenadić nauk 159. Otvaraš ruku tvoju i napuňaš svako živuće blagoslova. J. Matović 14. Čovjek . . . kratko živući vrijeme napuňa se mnogijeh nevoja. 518. Povraća se mir i tisina u moje srce, napuňa se pače radosti prisladke. I. M. Mateić 192. Krijepi dušu, cini, da uzraste u krepostih, napuňa mira i veselja. 256. Onda se srce ņegovo napuňa svake sjetiće. J. Rajić pouč. 3, 13b. — Poče se napuňati kraljevstvo nebesko od sveti(h). S. Margitić fala 105.

c) napuňati čim (katkad: s čim).

aa) u pravom smislu. Zemlju plodom napuňate. M. Vetranić 2, 434. Ufaju . . . svo-

jijem plodom i porodom napuňati kraljevstvo nebesko. M. Divković bes. 160. Soklinice duge imaju . . . bumbakom ih napuňaju i zovu ih djevenice. A. Gledević 282b. Sud, koji se napuňa svako jutro ņegovom krvi božanstvenom. Đ. Bašić 270. Ne žali se Druško na kaludere, što manastirskijem napuňaju svoju torbu. S. Lubija prip. 218. Dvore bi im blagom napuňala. M. Pavlinović razl. sp. 253. — Običavaše napuňati trpeze s živim prilikam svake vrste jizbina. I. P. Lučić razg. 4.

bb) u prenesenom smislu. Stavimo prid oči naše kip Božji, kojijeme napuňa nebesa i zemlju. A. Gučetić roz. jez. 71. Ti države . . . napuňaš svijem dobrima. Ć. Palmotić 2, 100. Duh sveti napuňa lude mudrostju. I. Ančić vrrata 73. Koji čudesima sve napuňa strane od svijeta. P. Kanavelić 218. Veličanstvom božanstva svoga napuňa svako mesto. I. Grlić 7. Bog vazdi vas jest napuňajući nebo i zemlju ne samo mogućtvom, nego i bistom. J. Filipović 1, 310a. Takom se napuňaše žalostju, kakva bi joj, more biti, i smrt zadala. F. Lastric test. 204b. Štogodi se napuňaše milostma Božijem više, to se više ona ponizivaše. 370a. Nečistim mislima napuňa pamet onoga. Blago turl. 2, 140. Svaka mjestu napuňa svojijem božanstvom. J. Matović 63. Bog . . . napuňaše srce te svetice raskošam prisladcijem. I. M. Mateić 141. On svakoga . . . općaše napuňat gorućom bogomilosti. I. Đordić ben. 37. — Jošte će se natjecati . . . s mnogom srećom napuňati, s mnogijem blagom naše dvore. Ć. Palmotić 1, 110. On sam napuňa z dobrijem našu želu. M. Radnić 106b. Isukrst napuňa s duhom sjetnjem svoga Dominika. V. M. Gučetić 115. Jere se napuňa duh naš s božanstvenom milosti. J. Matović 167. Ovdje se oni napuňaju s pravijem radostima. 324. S kolikom sladosti i radosti ovi kruh napuňa duše. 493.

b. rijetka pojedinačna značenja. a) ispunjavati, izvršavati. Samo u primjerima: Ka (t. j. milost) zato se daje, neka se zakon napuňa F. Glavinić evit 394a. Da će z besidami obećivamo, z deli napuňamo. 456a. Bog sam, koji stvorio dušu našu, napuňa ne želu i nazadovo li ne hotela. M. Radnić 369a. Vidi napuniti pod c. — *b) dopunjavati, popunjavati.* Samo u primjeru: Junoša ņe naplňaše lišenije starca. Domentjan^b 45. Vidi napuniti pod d. — c) brediti. Samo u primjeru: Nakon nikoliko vrimena Petar kuša se s drugom (t. j. ženom) i napuňa je. A. Kadrić 460. Vidi napuniti pod e, b. — d) zadovoljavati. Samo u primjeru: Što je malo, rijetko i sitno, ne napuňa ih, nije im dosti. J. Kavačin 34b.

NAPUŇAVĀNE (ako se riječ danas gdje govori, jamačno je takav akc.), n. nom. verb. od napunavati. Samo u primjeru: Bure za napuňavanje opredjeleno. P. Bolić vinod. 2, 86.

NAPUŇAVATI, napuňavām (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), impf. iter. glag. izveden od napuňati. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (napuňavam, impleo, expleo, compleo) i u Jambrešićevu (napuňavam, impleo, ad-impleo, expleo). Tada se napuňava dužnost. I. Krajić 73. Svaka ņegova reč i vrsta medotočnom sladostiju napuňavale su me. D. Obradović sov. 39. Napuňava prsi naše s velikom ohotom i revnostiiju za obšte dobro. 149. Onda se žile i žilice dovoljnom vlagom napuňavaju. P. Bolić vinod. 1, 101. Ako se kaca ili bure za nekoliko dana napuňava. 2, 137.

NAPUÑENSTVO, *n.* stane, kad je što napuñeno. Samo u primjeru: S napuñenstvom pridobre kušenje k oltaru tvomu pristupam. I. Krajić 31.

NAPUÑEÑE, *n. nom. verb. od napuniti. Mjesto -ne- nalazi se u nekijem knigama -ne-; u glagolskim se ne može razabrati, je li -ne- ili je -ne-. U N. Rañine mjesto -u- nalazi se -uo-, kao što se u nèga nalazi i napouñiti (vidi kod napuniti). U rječniku Mikaliniu (napunjen, impletio, expletio), u Belinu (napuñenje, l'empire), u Bjelostjenčevu (napuñenje, impletio, expletio, repletio), u Jambrešićevu (napuñenje, expletio) i u Stulićevu (napuñenje, expletio s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). U Stulićevu je rječn. poslednja potvrda, što se našla. Pokle pride napuñenje od vrimena (iz lat. ubi venit plenitudo temporis. gal. 4, 4). Bernardin 12. Zač napuñenje zakona jest ljubav (iz lat. plenitudo ergo legis est dilectio. rom. 13, 10). 18. Napuñenje (naplnenje?) poželenji vsega našega otinja. Korizm. 27b. Da post tvoj bude nasićenje duše twoje, a ne napuñenje (naplnenje?) mošue. Naručn. 96b. Napuñenje dake od zakona jest ljubav. N. Rañina 32a. Pokle pride napuñenje (napunjenje?) od vrimena, posla Bog sina svoga. Postila (1562) 58a. U ñojzi (t. i. u majci) od svijeh milosti postavi napuñenje. A. Gućetić roz. mar. 123. Ki (t. j. Isus) u napuñenju vrimena, leto po stvorenju svita 5199, rači se iz nebes dojti. F. Glavinić evit 18b. Od ne (t. j. Marije) napuñenja prijimlju svi (iz lat. de eius plenitudine accipiunt universi). 445a. Da od napuñenja dara duhovnoga . . . čuje, da jakosti mnogo jest pribilo (iz lat. ut ex plenitudine collatae devotionis . . . vires sibi praestitas sentiat ampliores). A. Georgiceo nasl. 288. Od negova napuñenja mi svi primamo (iz lat. de plenitudine eius nos omnes accipimus. ioan. 1, 16). I. Ančić ogl. 65. Napuñenje trbu(h)a ne dade mu spavati. M. Radnić 553b. Svit i svita napuñenje twoje je dilo (iz lat. orbem terrae et plenitudo eius tu fundasti. psal. 88, 11). A. Vitaljić istum. 297b. Po mini i po napuñenju mjeseca dohodi se osobito u poznanje od vrimen mješenih godišća. 354. Gospodinova je zemja i napuñenje ne (iz lat. Dominus est terra et plenitudo eius. psal. 23, 1). L. Terzić 17. Sude zastada prazno. premako one moliše za napuñenje. E. Pavić prosv. 2, 110. Divico prisveta, u svem napuñenju digni sve, što smeta našemu spasenju. P. Knežević pis. 50. Aposto je potvrdio, da je ljubav svrha zapovijedi i napuñenje zakona. J. Matović 6.*

NAPUÑEVATI, napuñujem, *impf. isto što napuñivati* (vidi tam).

NAPUÑITI, napuñim, *pf. isto što naprñiti*. Govori se u Lici (bez rječce se i s nòm). J. Bogdanović. — Postaće tamno.

NAPUÑIVATI, napuñujem (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), *impf. isto što napuñivati i istoga postańa*. Pored napuñivati nalazi se i napuñivati i napunivati (vidi medu primjerima). Mjesto -u- nalazi se xvi vijeka i -l- (vidi medu primjerima). U rječniku Belinu, Voltigijnu i u Stulićevu (vidi dafe). Prez. glasii takoder napuñivam (vidi medu primjerima).

a. *isto što napuñati pod a, u pravom i u prenesenom smislu, bez rjećce se i s róm. U rječniku Belinu (napuñivati, empire s primjerom iz Palmotića 3, 3a), u Voltigijnu (napuñujem, napuñivam uz inf. napuniti) i u Stulićevu (na-*

punivati, napuniti s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u toga pisca nema potvrde za -ni-, nego za -ni-).

a) uopće. Od milosti, ka vse naplňuje. Korizm. 1a. Počeše činiti sela i pribivališća i napuñevati, što rasuli bihu. Letop. dukl. 9. Evo slava gospodnja napuñivaš kuću. Proroci 203b. Biše velika gora, da vas svit napuñevaše. 237b. Bog nasićuje i napuñuje dušu naše. Š Budinić suma 27a. Bog je vazdi, duh Božji sve napuñuje. Nauk brn. 44a. Lune krug naplňuje se i skončava se. Starine 3, 316. Bog . . . stvoril je sve, napuñuje sve. I. T. Mrnavić ist. 8. Morem krenu rados živa i uzigra skladnjem redom, štogod nega napuñiva. I. Đordić uzd. 136. Kijeh neprave ruke očito napuñiva grabša i mito. salt. 79. Ali zašto mogući se muči . . . pak još više napuñuje dvore. J. S. Rejković 2.

b) s doponom u gen. Ti pitaš ubogoga . . . napuñujući ga vsakoga bogatstva. Transit 131. Duša se milosti napuñuje. A. Komulović 54 i B. Kašić zrc. 156. Došavši jur na leta od razbora . . . svih dobre prilike napuñivaše (štamp. napuñivaše). F. Glavinić evit 404a. Človik . . . napuñuje se mnozib zločestva. B. Kašić rit. 203. Usta svoja napuñuje proklinanja i gorkosti. A. Vitaljić istum. 32b. Pamet se milosti napuñuje. L. Terzić 7. Da prime žakan oblast . . . za napuñivati gostarice zdrava vina. A. Kadčić 36. Siromašad napuñivo je dobara, a bogatce oda-silo je prazne. S. Rosa 30a.

c) s doponom u instrum. Naplňevahu se utišenjem. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 185b. Dva kovčega da trolitnim dankom naplňuješ. Starine 3, 237. Bog napuñivaše nega feudilnijemi sftlostijemi. B. Kašić in. 67. Blaguj i napuñuj se slastju. zrc. 172. Napuñevaše se nekijem nebeskijem veseljem. fran. 181. Koji nebo, zemlu i vode tvom kriposti napuñivaš. G. Palmotić 3, 3a. Zlatnu čašu . . . sladkijem vinom napuñiva. 3, 63b. Bog . . . sva stvorenja svoma milosti napuñiva. 3, 119b. Napuñuje dušu milostju. I. T. Mrnavić nauk 20. Ti svu zemlu napuñivaš blagom tvojim. A. Vitaljić istum. 351b. U virovanju . . . neizmirnosti Božje, kojom nebo i zemlu napuñiva. P. Knežević osm. 61. Vas svima proklestvima napuñujem. J. Banovac blagos. 130. Natjecahu se . . . napuñivat ga neizmjernijem milostima. I. Đordić ben. 68. Neka . . . uzna-stojim bjeguće vrijeme od života kreposnijem djelima napuñivat. B. Zuzeri 5. Sunce . . . žeže tolike zvizde neizmerne ter ih svojom svitlostju napuñiva. A. d. Bella razg. 125.

b. *isto što napuñati pod b, a.* Sada naplňuju moje želenje. Mirakuli 46. Bog . . . nih naplňuje želenije. Transit 171. Koji ne napuñuju voju mrtvih svojih. Š. Budinić ispr. 59. Krotost pokoj večni podaje . . . ljubav zakon napuñuje. F. Glavinić evit 367a. Bog napuñuje . . . želu tvoju. M. Radnić 372a.

NAPUPATI, napupam, *pf. isto što napupiti. Od na-pupati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (pullulare, frutiscere, fruticare).*

NAPUPČATI, napupčam, *pf. isto što napupiti. Od na-pupčati (samome pupčati možda i nema potvrde). Samo u Stulićevu rječniku (napupčati, napupati).*

NAPUPČITI, napupčim, *pf. Od na-pupčiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. — a) isto što napupiti. Samo u rječniku Stulićevu (napupčiti, napupčati) i u Vukovu (napup-*

čiti, vide napupiti s naznakom, da se govori u Dubrovniku). — b) isto što ispučiti. Samo u rječniku Belinu (napupčen, bellicato overo umbellicato) i u Stulićevu (napupčen, umbilicatus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAPUPČIVATI, napupčujem, *impf.* prema pf. napupčiti. Samo u Stulićevu rječniku (napupčiti, napupčivam, napupčati).

NAPUPČITI, napupčim, pf. *pustiti pupke, pu-požke*. Od na-pupiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (napupiti, z. B. Šuma, Knospen ausschlagen, gemmas protendo, — napúpio, n. p. ruža, Rosenknospe, calyx rosae s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 288: Mlad je vojno ruža napupila).

a) u pravom smislu. Ruža, koja se još nije rascvjetala, nego tek napupila. Vuk rječn. s. v. gonge. Na čokotu bjehu tri loze, i napupi i procvate. i grožde na njemu uzre. Đ. Daničić 1 mojs. 40, 10. Drvo . . . čim osjeti vodu, opet napupi i pusti grane. jov 14, 9. Prije berbe kad napupe pupeći i od cvijeta postane grozd. is. 18, 5.

b) u prenesenom smislu. Ubav momak, gizdava devojka, divno li joj napupila dojka! B. Radičević (1880) 101. Ti naraste i posta velika i dode do najveće lepote; dojke ti napupiše i dlake te probiše. Đ. Daničić jezek. 16, 7.

NAPUPULITI, napupulim, pf. *napeti se*. Od na-pupuliti (samome pupuliti možda i nema potvrde). Samo u primjeru: Neko se sa smrću borii, neko kroz ogań klapina, a nekomu napupulile modre kile i nacrveni čiri. S. Ľubiša prije. 51. Sam pisac na str. 56 tumači: napupuliti, kao pupak na pr. od ruže; dakle je u primjeru glagol uzet u prenesenom smislu.

NAPUSATITI, napusatim, pf. *Od na-pusatiti (samome pusatiti možda i nema potvrde)*. Napusati koga, t. j. nakititi na pr. oružjem, svečanom odorom. M. Pavlinović. — Druge se potvrde nije našlo.

NAPUSNIK, m. pastuh, lat. equus admissarius, ném. Beschäler. Samo u jednoj knizi. Za pripaštu kobile (h)rani, sad je mesto . . . da tud šíma prost napustnik hoda. J. S. Rejković 189 (sam pisac u biški piše: napustnik, angir, Be-scheller). Kad je ždrive od dviju nedijah i mat' mu se osnažila zbija . . . tad iznova k noj napustnik prista. 232. — Ispor. napustiti pod a, c.

NAPUST, m. u građenu ono, što je nad čim istureno. U Šulekovu rječn. zn. naz. za ném. Vorbau, Vorlage, Vorsprung, franc. saillie, avance, ressent, tal. aggetto, risalto, sporto, spicatura. I. Kršnavi list. 54 kaže, da je od primorskikh zidara čno riječ napust za ném. Kranzgesimse; a u Slavoniji su mu rekli: što je pred kućom napušteno, to je na kući trijem.

NAPUSTITI, napustim, pf. mittere, admittere. Od na-pustiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 5. Kako se poređ pustiti nalazi u nekijem narječjima puštit, tako poređ napustiti ima i napuštit (vidi među primjerima). U rječniku Belinu (lasciar contro, — napustiti psa za zvijerim, accanare, lasciar il cane dietro la fiera, — napustiti vodu na sidbo, dar l' acqua a seminati, fiori o altro, s. v. acqua), u Voltigijinu (napustiti, napuštit, lasciar correre addosso, an-laufen lassen), u Stulićevu (napustiti, injicere, immittere v. g. canem in feras, militem in hostem, famulum in furem), u Vukovu (napustiti, 1. gehen lassen, permitto: napustio goveda, to razbukala sijeno, 2. pse, loslassen, worauf hetzen) i u Daničićevu (napustiti, immittere s primjerom

iz xv vijeka navedenim daće pod a, b; to je i najstarija potverda, koja se našla).

a. isto što pustiti.

a) uopće, osobito vodu na što. Da se na nju (t. j. na zemlju) u svako vrijeme voda može napustiti. I. Jablanci 95. Gdi su diñe ili lubenice, gaze lozu, kad napuštiš dice. J. S. Rejković 331. Voda, gdigod se more, neka se na livenade napusti. 418. Iz Jezave u Dunavo ima oko grada Šanac, kojim se i voda može napustiti. Vuk dan. 2, 45. Ban . . . rastvori gradu vrata i napusti kolo djevojaka, da igrajuć podu pod turske tabore. M. Pavlinović razg. 40. U planinu kerad napušto, ne će l' kerad zvjerku pokrenuti. Nar. pjes. börm. 1, 162. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: napustiti vodu, Wasser anlassen, dignuti joj zapor, aufschützen, anschleusen, anschützen, die Schützen ziehen (beim Mühlbau).*

b) u neprijateljskom smislu, t. j. *pustiti koga ili što na koga ili na što*. Poslavš junake . . . ter posla nemilostivo i napusti na kuću kneza našega (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 161. A on ga (t. j. hrta) na nju (t. j. na vuka) napusti. P. Zorančić 49. Bog . . . divje ljudi na nas napusti, i carstvo naše zatrše. Starine 3, 280. Napuštiše na nju (t. j. na sv. Teklu) lavi i medvidi. F. Vraučić živ. 5. Ako na me lute zviri napuštiš. 43. Cesar učini divojku nasrid dojti ter jednoga lava na (štamplj. nad) nju napustiti. F. Glavinić evit 21b. Čini . . . dva lava, da ih razderu, na ne napustiti. 176b. Ne budući i to dosta svu drugu vojsku napusti na njih. 318b. Napuštiše za njim djecu, da ga pogrde iz sfega glasa. B. Kašić fran. 96. Jeda ogań misli (t. j. Bog) na nju napustiti? Đ. Rapić 113. Ruka ona, koja za tri dana tmine napusti na Egiptijane. 160. Da je u lovnu od vepru, kojeg Dijana bijaše na nega napustila, nasrtan poginuo. D. Bogdančić 49. Kara-Dordije napusti svoga zeta Kara-Markovića, da mu (t. j. Milošu) prkos. Vuk grada 46. Dužd za níma Turke napustio po svoj Boki i svemu Primorju. Pjev. crn. 20b. Sade Lazar vojsku napušto . . . ote caru blago i zahiru. 121b. Kad vila pobegne . . . preko polja ravna, on napusti dva bijela hrta . . . i tako je savlada i uhvati. Vuk nar. pjes. 1, 183. Pa me pusti u poje široko, a napusti dvjesta jačišćara, neka mene na sabljam raznesu. Nar. pjes. vuk 2, 322.

c) osobito je značenje zabilježeno u Stulićevu rječniku: napustiti bika na kravu (t. j. pustiti ga na nju, da je nabredaj), taurum vaccae admittere. Ispor. napusnik.

b. *pripustiti, pustiti, da se tko ili što kome ili čemu primakne; ponavljaje u crnogorskim narodnim pjesmama*. A među se Turke napuštili, živi ogań na njih oborili. Pjev. crn. 49a. Blizu ga je (t. j. Turčina) napustio Rajko . . . dobro gada, ma loše pogada. 202b. Dok evo ti Corović Osmana . . . Radule ga napušto blizu. Ogl. sr. 11. No Voina blizu napuštiše. Nar. pjes. vuk 3, 322. Kad pogleda drumom zolenjem, ali ide Hrkotića Mujo, napušti ga Radević Šćepane. 4, 180. Mi konici odosmo pred Turke . . . k vama čemo Turke napustiti, vi gledajte svaki po jednoga, pa na Turke ogań oborite. 4, 266. No ču li me, dijete Nikola! dano Ture blizu napuštim. 4, 392. Vladaće se mudro i pametno i na sebe napuštiše Turke . . . ja će udrit iz gore zelene. 8, 344. — *Ovamo bi mogao ići i primjer*: Petar i Pavao ponase (jedan ne znajući od drugoga) obećaju Marti, da ako s níma začme, da će ju vinčati. Marta se prigine i u kratko vrime sa-

grišuje i s jednim i s drugim i ostaje tegotna Jedan od drugoga nije ništa znao, a Marta je znala, jer je jednoga i drugoga napustila. A. Kadćić 396.

c. *ostaviti, zapustiti, odbaciti.* Kako narod, koji pravdu učinio jest i koji sud Božiji od svoga ne napusti (*iz lat. quasi gens, quae justitiam fecerit et judicium Dei sui non dereliquerit.* is. 58, 2). N. Račina 39a. Vinograda, čto imjel, treći god, kako tuča bijet, veće napustil (*t. j. paroh*). Glasnik 56, 156. Da gospod Bog naš budo s nama . . . da nas ne ostavi i ne napusti. D. Daničić I car. 8, 57. I napustiće (*t. j. Bog*) Izrajlja za grjehe Jerovoamove. I car. 14, 16. Crkva poje ili služi, kad nije napuštena, nego se u njoj još služi. D. Daničić u ovome rječn. s. v. crkva, 829a. Vojvode . . . napustiše osvojene gradove. M. Pavlinović rad. 99. — *U naše vrijeme često se upotrebljava u književnosti za nem. aufgeben, na pr. Dobre je, da narod napusti rdave običaje.* Ta je staza već odavno napuštena. *Narod po svoj prilici to ne govori nigdje.*

d. *pognati, potjerati.* Samo u primjeru: Dade pleča, stade bijegati . . . za njim Ivan napusti dorata. Nar. pjes. vuk 3, 397.

e. *napustiti se, t. j. nádati, poteći.* Samo u primjerima: Začula ga Ivanova seka . . . i poježa u bijelu kulu, za níme se napušto Rajko. Pjev. crn. 203a. Vide, bježi kujungija Pavle, za níme se Ibro napušto. 287a. Crnogorci ovce odjavise, za níma se napušteli Turci (*iz crnogorske pjesme*). Nar. pjes. vuk 8, 382.

f. *Ne razabira se pravo značenje u primjerima:* Saki zgubiše se, kad u Cirov okol stupiv objiše se, opiše . . . on na ne napusti, razbi ih. M. Marulić 48. Vrata jim odriči i uzdu napusti. H. Lucić 254. Uzbojah se sam zablusi i buduć mi prez nevoje hoditi se koju napusti nikom dragom kroz prodoje. Đ. Baraković draga 364a. Kad bi se Hrvati napustili u državnu zajednicu. M. Pavlinović razg. 23.

NAPUŠĆAĆE, **NAPUŠČATI,** **NAPUŠČIVATI,** } *vidi napuštane, napuštati, napuštivati.*

NAPUŠĆITI, nápušťm, pf. satis superque fumasse. *Od na-pušti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. punu mi sobu nápušio smradljivog dima.* J. Bogdanović.

NAPUŠKATI SE, napuškam se, pf. najesti se, t. j. nabiti se, napuniti se (*kao što se nabije, napuni pušku*). *Od na-puškat; samome puškati možda i nema potvrde.* Govori se u Lici. F. Kurelac rad jug. ak. 15, 163.

NAPUŠTĀNE, n. nom. verb. od napuštati. *U rječniku Vukovu* (napuštané, napušćané, das Loslassen, immissio). *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: napuštané vode* (*natapana za nem. Bewässerung, tal. irrigazione, adacquamento*).

NAPUŠTATI, nápuštám, impf. prema pf. napustiti. Kako ima puščati pored puštati, tako ima i napuščati pored napuštati.

a) *primjeri prema onima kod napustiti pod a. U rječniku Stulićevu* (napuštati, napustiti) i u Vukovu (napuštati, napuščati, loslassen, im-mitto). Na mene napuščaj zla, koja mogu podniti. A. Knežović 19. Titus . . . jest níh (*t. j. Jevreje*) na očito mesto izvodio i na níh živine nerazložite napuštao i pikao. Đ. Rapić 377. Dakle voda na níu se napušća (*t. j. na lиваду*). J. S. Rejković 125. Napuščajte sive sokolove, nek

fataju tico jarebice. Nar. pjes. vuk 2, 44. Boje je site komarce trpljeti nego gladne napuštati. Nar. posl. vuk 25. Napuščajte rte i zagare, neka taru srne i košute. Vuk rječn. s. v. trti (*tiz neke nar. pjesme*). U koju (*t. j. počanu*) napuštaju lave, risove, slonove, da se kose medu sobom. M. Pavlinović razl. sp. 380.

b) *primjer prema onima kod napustiti pod c.* Narod . . . kad prima nove (*t. j. običaje*), svakad ih popuňava i zaodeva čim bilo od onih, koje napušta. M. Đ. Miličević zlos. 295. Piše se u naše vrijeme na pr. Zašto napuštato taj pravopis?

c) *Ne razabira se značenje u primjeru:* Tad svi na neg (*t. j. na Isusa*) napuštaše, uftatiše i szveže. P. Knežević muka 15. *Kao da je pisac htio reći: navališe, udariše.*

NAPUŠTITI, nápuštím, pf. vidi napustiti.

NAPUŠTIVATI, napuštućem, impf. isto što napuštati, otkle je i izvedeno. Između rječnika samo u Stulićevu (napuštati, napuštivam, napuštujem, napustiti) i samo u primjeru (u kojem je -šc-): Bog . . . strahote v orsag napušćuje, da ga pedepsuje. P. Vitezović odil. 43.

NAPUTA, f. isto što naputak. Između rječnika samo u Popovićevu (naputa, naputak) i samo u primjerima: Malenica po naputi vile sve učini. J. Krmpotić mal. 3. Da ne srne iznenada iz busije sila skokom po naputi Muhammeda, katar. 91. — *Ne razabira se pravo značenje u primjeru:* Naputa današnjeg kazališta odgovara ovomu miltavomu vijeku. M. Pavlinović razl. sp. 409.

NAPUTAK, náputka (*s takvijem se ake. govorit*), m. nom. act. prema glag. naputiti. Između rječnika samo u Popovićevu (naputa, naputak, Weisung, Anrathung, Anweisung, Anleitung, Instruction, Information). Ti mi peja proces, moj ljubljeni sudče . . . i po tvom naputku sada ovdje sidim u vikovnom kutu (*t. j. u tamnici*). M. Kuhačević 62. Kraja pošale Stevana u Mletke s naputkom, da zaključi s duždem ugovor. S. Čubiša prip. 83/84. Gospoda pošlu s naputkom . . . Paskala Čikoiu. 110. Petranović piše banskomu vijeću naputak, kako da se ti pouzdanici vladaju. M. Pavlinović razg. 60. Naputak, Anleitung, Anweisung, Instruction, Unterricht. Jur. pol. termin. 22. 29. 536. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Anleitung, Leitfaden, tal. inviamento, informazione, istruzione, guida.*

NAPUTAN, naputna, adj. prema subst. naputa i glag. naputiti. Naputni, instructiv. Jur. pol. term. 289. Naputni, uputni, Anleitungs- u Šulekovu nem.-hrv. rječniku. — *Ima i u rječniku Stulićevu* (naputan, naputni, viaticus, t. j. koji pripada putu, s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

NAPUTICA, f. ono, čim se tko napućuje na što. U Šulekovu rječn. zn. naz.: naputica na pjeneznici, pjeneznica naputica, Cassa-Anweisung, tal. biglietto di cassa. *Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Anweisung, Assignat.*

NAPUTITELJ, m. nom. ag. prema glag. naputiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naputitelj, naputnik, director, inviator, informator) i u Stulićevu (naputitelj, uputitelj).

NAPUTITELICA, fem. prema masc. naputitelj. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naputitelica, direktrix, informatrix) i u Voltigijinu (diretrice, Anweiserin).

NAPÚTITI, nápútím, pf. uputiti, propututi. Od na-putiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu (naputiti tkoga za slugu, acconciare per servitore, cioè metter al servizio, aliquem in famulatum locare, pored: staviti, pristaviti, najmiti; tome značenju nema od drugud potvrde), u Bjelostjenčevu (napučen, 1. directus, inviatus, informatus, 2. arrectus, — naputil sem, s. v. napućujem), u Voltižijinu (instradare, wegweisen, — napučen, indirizzato, angewiesen), u Stuličevu (naputiti, s naznakom, da je iz Habdeličeva rječ., naputiti koga na koga, k komu, mittere, curare, instruere, — naputiti koga na službu, efficere, ut quis inter alicuius famulos adscribatur, — naputiti se, in viam se dare, viae se committere t. j. zaputiti, s naznakom, da se nalazi u Zlatarića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisa našao nijedan primjer za glag. naputiti) i u Vukovu (naputiti koga, anwiesen, viam monstrum). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi prvi primjer pod b, a).

a. u pravom smislu: uputiti, propututi, t. j. pokazati kome put, navesti ga na (pravi) put. Još čemo nega čut, jedna nas naputi na koji boji put. M. Držić 433. Mir je svijem ubojicam pokajanjem navijestio ih u očinstvo ih od kraljevstva nebeskoga naputio. B. Zuzeri 261. Zamoli, da ga naputi na kakva važana jekara. Nar. prip. vrč. 80. (Stevan) o maloj daci ne udari u bespuće kod neke raskrsnice, da ga mazga ne naputi. S. Lubiša prip. 33. Ti si Mlecima vješt, nastavi me i naputi na kakva vješta zanatliju. prič. 138. — Ovamo se meće iz Šulekova rječ. zn. naz.: naputiti na koga, an Jemand weisen, richten, addressiren, indirizzare, — anweisen, inviare.

b. u prenesenom smislu.

a) naučiti, poučiti, ubavijestiti. Kako vas hote naputit ti plemeniti ljudi (iz xv vijeka). Mon. croat. 129. Jest držan spovidnik naučiti grijšnika i naputiti ga, ča je grih smrtni. Korizm. 61a. Dokle ne bude napučen, da je izgubil svoj zakon. Naručn. 33b. Da me napute (t. j. Muze), kako će boljezni i tužbe prijute skladati u pjesni. M. Vetranić 2, 8. Ktij me naputit, pri nego utoču, kako će dobro it po tvomu zakonu. D. Račina 146b. Anastasio . . . bi od nikih napučen kršćenikov ter na veru obraćen Isusovu. F. Glavinić cvit 32a. Naputite ih, da jest raj, da jest pakal i sud Božji. 157b. Od nega bi kršćen i na dobro napučen. 241b. Zato reče duhovjem svetim napučen, da je Bog ljubav. I. Ančić ogl. 5. Mali projde va grad i važe gre iskati, kako ga stari naputi, sud. Nar. prip. mikul. 11. Prokleta ti majka, ka te tako, Jive, lipo naputila! Nar. pjes. istr. 2, 16.

b) nagovoriti, posavjetovati (kako u kojem primjeru). Ki vas je na to naputil (iz xvi vijeka). Mon. croat. 262. Da bi naprvo ne šal, naputi ga. Š. Kožić 12a. Leon IX . . . prisiljen priyat arhijerejstvo ot Enrika cesara napučen. 23b. On že napučen ot prijateļ . . . otečea. 56b. Malo mačka, da me ne naputiš, da krstjanin budem (iz lat. in modico suades me Christianum fieri. act. ap. 26, 28, — u Vuka: još malo, pa ćeš me nagovoriti, da budem hrišćanin). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 215a. Od koga bi napučen (t. j. Andrija) k Iskrustu pojti. F. Glavinić cvit 201a. Sina naputi svoga . . . da neprijateļa utuče onoga. 215a. Agripa . . . naputi cesa tempal ugraditi. 356a. Smutiti bližnjega, prihiniti ga, na zlo delo naputiti ga. svitl. 22.

Ne važa da starešina brez svita i drugi(h) redovnika, ko-i ga mogu lipo naputiti, ište. M. Zoričić osm. 139. Napute moga bratučeda Stefana, da mi piše. G. Želić 15. Koji me napute, da predstavim mitropolitu prošnu. 87. Koji ga je na zlo naputio. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 335.

c) naputiti prigodu, t. j. pripraviti, pružiti. Samo u primjeru: Čekaše poklisar, da se Frančesko služi onom prigodom, koju on biše naputio na ovu sfrhu. B. Kašić fran. 39.

e. Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Nesreću sad molim i zovem na pomoć, neka me naputi na tužne sej pjesni. Š. Menčetić — G. Držić 464. Svetosti nikije veroju naputi. Š. Kožić 43a. Jesmo ta trud ostavili i naputili, da vsak . . . nastojno pročete. Proroci 150.

NAPUTIVATI, naputujem, impf. prema pf. naputiti. Između rječnika samo u Stuličevu (naputivati, naputivam, dirigere, incitare, instigare) i samo u primjeru: Koji naputuju (t. j. navoravaraju) na ovo opaćinstvo. A. d. Costa 1, 181. Vidi napućivati.

NAPUTKA, f. isto što naputica. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Anweisung, Assignat, tal. assegno.

NAPUTNIK, m. isto što naputitelj. U rječniku Bjelostjenčevu (naputitelj, naputnik) i u Stuličevu (naputnik, uputitelj). Govori se u Dalmaciji. J. Grupković.

NAPUZNUTI, napuznem, pf. napasti, navaliti, udariti. Od na-puznuti; samome puznuti u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde. Između rječnika samo u Stuličevu (adoriri, aggredi, invadere s primjerom iz neke dubrovačke knjige: ali bi u neko doba građani napuznili na nega ter bi ga poveli na jedan otok). Mravi . . . napuzle ke bjehu sve meso do kosti ter moje grizijehu. M. Vetranić 2, 166. Spusti se muha roj s granice borove s priplahom naglosti ter na osla napuze. 2, 169. Napuzni prvi dan, ako mož, do dva put unutar tere van sved, da znaš poginut. N. Našeković 1, 189. — Ne razabira se značenje u primjeru: Kako mora napuznut. Poslov. danič.

NÁPUŽA, f. množina gladne čeladi, izjelice. Biće od korijsena, koji je u puzati, puziti: cega se mnogo nakupilo kao kakve gamadi, što puže. Govori se u Srbiji: Šta je u nega nápužé, ne može im leba nadavati. S. Agić.

NAR, m. šipak. Iz tur. rijeći istoga značenja nar (ili enar). Između rječnika samo u Popovićevu (za nem. Granatapfel). Naščđi odi šipka, što so zove nar tursky. Starine 10, 94. U dolinama . . . rode smokve, nar jabuke, breskve. S. Tekelija letop. 119, 72. Šipak ili nar. Đ. Popović pozn. robe 347. Nar, Punica granatum. J. Pancić bot 313. Vidi i riječ, koja sad dolazi.

NARA, f. isto što nar i istoga postaňa. Između rječnika samo u Popovićevu (za nem. Granatapfel). Nara, Punica granatum. M. Medić letop. 160, 79.

NARABOTATI, narabotam, pf. rabotajući uraditi. Od na-rabotati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stuličevu rječniku, u kojemu ima i narabočati (prez. narabotam, narabočem, elaborare).

NARAČUNATI, naračunām, pf. satis superque computasse. Od na-računati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug rechnen), u kojemu ima i naračunati se (sich satt rechnen).

NARAČIVATI, naračujem, *imf. prema pf.* 1 naratiti. *Samo u Belinu rječniku* (naračujem *uz inf.* naratiti).

1. NARAD, narda, *m. neko dragocjeno uže. Iz grč. vágodos ili lat. nardus. Izmēdu rječnika samo u Belinu* (nard, pianta odorifera). Vaze libricu pridrage pomasti od narda čistoga. Bernardin 75. Nimajući . . . narda vridnoga, da t' glavu pomažu. D. Baraković vila 20. Mire i narda skupom jakim. J. Kavačić 253^a. Nard, nekako biše u Indiji, iz kojega su stari vadili mast. Vuk nov. zav. xi. Narad moj pušta svoj miris. D. Daničić pjes. nad pjes. 1. 12.

2. NARAD, *m. topogr. ime tamna postaňa. a) nekakvo zemljište u Hrv. zabilježeno u lat. ispravi iz g. 1217: terra Narad. I. Tkaličić mon. 1, 42. — b) nekakvo mjesto, ne zna se, gdje. Narad. S. Novaković pom. 139. — c) Narad, selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i hrv. 643. Tome selu zabilježen je u Etnogr. zborn. 5, 876. nom. Narat i lok. Nartu. Ispor. Narat, Nard, Nart.*

NARÁDALO, *m. onaj, koji narada. Samo u Vukovu rječniku* (naradalo, n. *[t. j. neutrum, sredni rod]*, der Fabelhans, fabulator).

NARÁDÁLKA, *f. žensko, koje narada. Samo u Vukovu rječniku* (Schwätzerin, fabulatrix).

NARÁDÁNE, *n. nom. verb. od naradati. Samo u Vukovu rječniku* (das Schwatzen, fabulatio).

NARÁDATI, nárádám, *imf. Samo u Vukovu rječniku* (govoriti koješta, kao gatati, schwatzen, fabeln, fabulor s naznakom, da se govori u Srijemu). — Postaňe tamno.

NARÁDITI, nárádím, *pf. uraditi, mnogo učiniti, izraditi. Od na-raditi; ide među glagole na-vedene kod 1 na pod II, 3, 4 i 5.*

a) mnogo uraditi, mnogo učiniti. *U rječniku Vukovu* (in Menge fertig machen, absolvo). Deder, brate, da ga oženimo, jer mu majka naradit ne more. Nar. pjes. juk. 292. Robert Peel . . . četrdeset je godina sjedio u saboru i naradio je čudo Božje. M. Pavlinović rad. 16. Niš tri nega jednoga moglo su kititi, a to li odevati, i opet svaka sebi da naradi punе sanduke. M. Đ. Milicević let. več. 229. Da vam mogu, moja dico draga, da vam mogu svašta naraditi, da se posli mučiti ne morate. (*iz nar. pjesme slavonske*). Zborn. za nar. živ. 3, 39. — *Ima i naraditi se. U rječniku Popovićevu* (sich satt arbeiten). Govori se i piše, na pr. Ako se ja nijesam danas naradio, onda se nije nitko nikad.

b) izraditi, ispostovati. *Samo u Stulićevu rječniku* (labore, industria invenire, assequi, consequi, — što je iskao, naradio je, scrutator, qui inquirit, rem adipiscitur).

c) učiniti, uraditi. *Samo u primjeru:* On ne htijaše činiti zahihijeh čudesa, kojijem ne bi ino naradio neg' razbludit tvrdoglavoj čeljadi praznu éud. S. Rosa 109^a.

NARADIVATI, narađujem, *imf. prema pf. naraditi. Samo u Stulićevu rječniku* (naradivati, naradivam, v. naraditi). — *Nepouzdano.*

NARÁĐATI, nárádám, *pf. isto što naroditi, od čega je i izvedeno. Imma i naradati se. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (naradati se, molti-plicarsi gli uomini col nascere), *u Bjelostjeničevu* (narajam se, nascor, orior), *u Stulićevu* (prez. naradam *uz inf.* naroditi, — naradati se, homines vel humanum genus propagari s naznakom, da je iz Belina rječin.) *i u Vukovu* (naradati, voll angebären, gigno unum ex alio: naradala dosta sinova, — caru vojnika).

NARAJDAĆE, *n. nom. verb. od narajdati. Samo u rječniku Mikačinu* (narajdanje, nasla-denje, solatium, voluptas, gaudium) *i u Stulićevu* (narajdaće, solatium, voluptas, gaudium s naznakom, da je iz Mikačina rječin.).

NARAJDATI SE, narajdam se, *pf. isto što arajdati se* (vidi tam). Postaňe je tamno; ne zna se, treba li rastavljati na-rajdati se ili narajdati se; ako je prvo, onda bi na bio prijedlog složen s glag. rajdati, kojemu važada i nema potvrde; ako li je drugo, sasma je tamno postaňe glasa n. Ispor. narajiti se. Samo u Stulićevu rječniku (narajdati se, v. arajdati se).

NARAJDAVATI SE, narajdavam se, *imf. prema pf. narajdati se. Samo u Stulićevu rječniku* (narajdavati se, narajdati se).

NARÁJITI SE, nárájím se, *pf. nasladiti se, nauživati se* (kao da je čovjek u raju). Od narajiti se; samone rajiti se možda i nema potvrde. *Izmēdu rječnika samo u Popovićevu* (sich himmlisch ergötzen). Žali (t. j. putnik), da nema jošt zalijeva, da se boje naraji. S. Lubiša prip. 4. Narajili se zlatnjem mu zvukom. 191. Narajiti se, nauživati se. L. Zore paletk. 110, 230 (uzeo iz Slovinca 1884, 144, gdje se kaže, da je riječ iz južnijeh krajeva). — Ispor. narajdati se.

NÁRAK, nárka i náraka, *m. određena cijena, taksa. Iz tur. (upravo pers.) riječi istoga značenja narž. Naznačeni akc. zabilježio S. Novaković; inače se potvrda našlo samo u jednom spomeniku. Iz pravitelstvujuća soveta narodnog izdat ovaj narak. Glasnik II, 1, 36. Presuđeno jest šabačkim meandijama iz Zatrke, koji preko narka rakiju skuple krémili jesu. 88. Današnjim danom u našoj varoši šabačkoj ustanovljavamo slědujući narak. 171. Koji bi preko ovoga naraka prestupio i skuple ove više rečene stvari davo. 171. Što su preko narka po 11 i 12 para davali. 176.*

NÁRAMAK, nárámka, *m. upravo ono, što do-seže do ramena, ono, što je na ramenima. U rječniku Jambrešićevu, Stulićevu i u Vukovu* (vidi daje).

a) isto što naručje, t. j. obje ruke pružene, da što nose. A to twoje mlado štene u naramku kipre žene. V. Došen 235^a. Ja ga uzeh u naramak, donesoh ga svojoj kući. Nar. pjes. marjan. 202. Gdje kog nadu, prte u naramke. Osvetn. 2, 165. Čedo uze u skut od dolame, vjernu ljubu sebi u naramak, pa je nosi na gornje čardake. Nar. pjes. petr. 1, 204. Svaka (t. j. kuma) čedo drži u naramku. 2, 41. Daj ti meni dva blizanca sina u naramak svojemu dajigi. 2, 644. Al' izlazi banica gospoda, ona nosi Lazu u naramku. Nar. pjes. kras. 79. Nade nega na mermer avliji pa ga sebi prti u naramak. Nar. pjes. hörm. 2, 17. Govori se u Lici na pr. Uzo dijete u naramak pa ga nosa. J. Bogdanović.

b) ono, što se naprti na rame ili na ramena pa se nosi. *U rječniku Stulićevu* (sarcinula) *i u Vukovu* (ein Bündel, fasciculus, n. p. pruća, ein Bund Pflöcke, soviel man auf einmal, na rame aufladet). U dvaňkah vas taj žir Abri bi naramak. M. Marulić 38. Dvije bule za naramak drva, dvi djevojke za dvi kite smila. Nar. pjes. vuk 8, 162. Govori se u Istri: naramak, quantum in humero ferri potest. D. Nemanić (1883) 52, — u Lici, na pr. Donio naramak drva. J. Bogdanović.

c) dio odjeće, koji je na ramenu. *U rječniku Jambrešićevu* (naramek, humerale, u lat. dijelu). Govori se u Istri: naramak, pars vestimentorum humeralis. D. Nemanić (1883) 52.

NARĀMČIĆ, m. dem. od naramak. Između rječnika samo u Stulićevu (sarcinula). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Odnesi mu taj naramčić drva. J. Bogdanović.

NĀRĀMČINA, f. augm. od naramak. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ne mogu ja tu naramčinu drva daće nositi. J. Bogdanović.

NARAMENICA, f. upravo ono, što je na ramenu, a to može biti: a) dio svešteničkoga ruha; samo u primjeru: Uze popovsku naramenicu, koju u latinski jezik stolu zovemo. I. Đordić ben. 141. — b) ono u oficira, što se franc. zove épaulette, nem. Achselstück, Achselband; samo u Popovićevu rječniku. — c) naramenice, pl. isto što poramenice, nem. Hosenträger, franc. bretelles. J. Belović-Bern. 88 (supl., — ne kaže, otkle joj riječe).

NARAMENIK, m. isto što naramenica pod b. Samo u primjeru: Da epolete (zlatne naramenike) i uniformu . . . zaviju. Nov. srb. (1834) 121.

NARAMIĆA, f. isto što naramenik. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Achselbaud.

NARAMÍVATI, naramujem, } impf. isto

NARAMÍVATI, naramujem, } što naram-
(yivati (s izostavljenim kons. h). Odnese ga zelenom planinom naramujući, ali ne hajuci. Pjev. crn. 48^b. Kad ih zgleda Ivan kapetane, nafalice nogom naramjuje. Nar. pjes. juk. 390. Kad je Biberagu sputila na zemlju, on počme naramjati. Nar. pjes. bos. 21.

NARAMNICA, f. isto što naramak pod c. Samo u Stulićevu rječniku (naramnica, naramnik s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NARAMNIK, m. isto što naramenik, naramenica. Između rječnika samo u Stulićevu (naramnica, naramnik, ramenik [t. j. humerale] s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Popovićevu (1. Omophor, Kleidungsstück beim Gottesdienst, 2. naramnici, pl. Achselbänder, Hosenträger). Ali je glavni vladičin znak omofor, naramnik. D. Daničić pis. 15.

NĀRAMNĀK, naramnāka, m. drvo, što se na ramenu doneše iz šume. Zabilježio (s naznačenim akc.) u Stupniku (u Slav.) S. Ivšić. Ispor. naramak pod b.

NARĀNCATI, nārāncām, pf. načiniti rancu (t. j. nabor u rukava). Od na-rancati; samone rancati možda i nemu potvrde. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157. Narancati, složiti u bore. J. Belović-Bern. 88 (supl., — s naznakom, da se govori u Malom Bukovcu u Hrv.).

NĀRĀNČA, f. bijka, koja se lat. zove Citrus aurantium. J. Pančić bot. 272. Nalazi se i naranča, neranča, neranđa. Iz tur. (upravo pers.) narindž; otud je i tal. arancio (u mlet. narjerču naranzo), grč. ῥεγάτιον, mađ. narancs. U rječniku Mikašinu (naranča, voće, malum aureum, malum medicum, — naranča stablo, haec malus medica), u Belini (naranča, arancio pomo), u Voltigijinu (naranca, arancio, Pomeranze), u Stulićevu (naranča, dub, malus medica, voće, malum medicum s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca nušao nijedan priuver) i u Vukovu (naranča, vide neranča s priuverima iz nar. pjes. vuk 1, 20 i 287; Cvjetak pada od naranče, — I naranču s listima i s naznakom, da se govori po jugozapadnijem krajevima). — Gen. je plur. naranča (vidi među primjerima).

a) naranča drvo. Dračje (štamp. drače) mi je za ružicu . . . za naranče suh favorak, lovor

mi je za lemune. M. Vetračić 1, 15. Ona mlada poseta u zelene perivoje i otide emiliti pod zelenu pod naranču. F. Miklošić beitr. 18. Čijem će baštrit naranču po gárdinu braca moga. Nar. pjes. bog. 15. Što se vidi nasrid pola ravna, al' je gora al' studena voda al' po polju zelene naranče? A. Kačić razg. 181. Et' naranča zlatnoperma zeleni se i sjaje se. J. Krmptović pjes. 12. Jer te voćke: lemuni, naranče . . . drže gospoda, koja od njih izčekuju roda. J. S. Režković 225. Učinio je, da oni stabar četruna ili naranče prije neplodan bude se kazati voćem obilan. A. d. Bella razg. 105. U gárdinu naranča, a pod narančom postela. Nar. pjes. vuk 1, 333. De rečeno, da se sastanemo, jal' u mome jal' u tvome dvoru, jal' u bašći pod žutom narančom. 1, 354. Vezak vezla Lubovića Fate baš u bašći pod žutom narančom. 1, 562. Naranča se vetru moli, da joj kitu ne spreolomi. Nar. pjes. istr. 2, 28.

b) naranča plod. Naranča nadiju mirisnim zelji. M. Marulić 3. Ter mu pod rep ožmi naranče prijute. M. Vetračić 2, 170. A on sud napuni . . . naranča, limuni. P. Hektorović 36. Kore od naranča . . . skupi. M. Radnić 348^b. Naranča izažeta na koso se meče. Poslov. danič. Lute vide s' preko reda naše naranče i limuni. J. Kavačić 21^b. Uzmi jednu naranču . . . pak izažmi iž ne polak soka. J. Vladimirović 12. Cim mirisu nedra tvoja, oli duhom ol' narančom? Nar. pjes. vuk 1, 407. Pošale nekoliko šipaka, naranča i kojekakijeh slatkiša. Vuk kovč. 96. Jes' vidio naranča? onake su dojke moje. Nar. pjes. herc. vuk 276.

c) naranča, vrlo mala žuta bundevica, Art kleinsten Kürbiss, cucurbitae genus. Vuk rječn. s naznakom, da se govori u Barani (u izd. 1898 dodaje se: Bitter-, Koloquinten-Gurke, cucumis colocynthis).

d) Naranča, žensko ime. S. Novaković pom. 83.

e) Naranča, prezime u Policom (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. S, 185.

f) Naranča, ime ovci, u Lici. V. Arsenijević.

NARANČAN, narančna, adj. onaj, koji je od naranče. Samo u Stulićevu rječniku (narančan, narančni, ex malo medico). — Ispor. narančan.

NĀRĀNČAST, adj. žučkast, t. j. bojom nalik na naranču. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NARANČEV, adj. posses. od naranča. Samo u primjeru: Narančovo bijolo cvitje gorko i luto voće plodi. I. Đordić uzd. 179 i pjes. razl. 139.

NĀRĀNČICA, f. dem. od naranča. U rječniku Stulićevu (parvum malum assyrium) i u Vukovu. Ja usadih vitu jelu . . . a do ruže narančice. Vuk kovč. 56 (iz nar. pjesme). Zrasla mi je narančica zimi zelena. Nar. pjes. istr. 2, 141. — U Vrbniku (na Krku) bijka se matičnák zove narančica. Zborn. za nar. živ. 5, 69. Ispor. nem. ime za matičnák: Zitronenmelisse, Zitronenkraut (poradi slična mirisa jedne i druge bijke).

NĀRĀNČIĆ, (jamačno je takav akc.), m. prezime (čini se, samo u Srbia) izvedeno od ženskog imena Naranča. Potvrde donose: I. Stojanović zap. i natp. 2, 52 (iz početka xviii vijeka). R. Lopatić spom. 3, 344 (iz xviii v.). Šem. pakr. (1898) 29. Šem. mitr. (1900) 214. Imenik (1906) 446. Bošnac (1908) 127.

NĀRĀNČIĆI (jamačno je takav akc.), m. pl. zaselak jedan u Bosni u okružju tuzlanskom, drugi u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 643.

NARANČIN, adj. posses. od naranča. Samo u primjeru: Jelej u kori limunovoj, narančinoj i pr. P. Bolić vinod. 2, 36. — Ne čini se dosta pouzdano.

NARANČINA, f. upravo augm. od naranča; ali u potvrđama, što su se našle, nije značenje augm. U rječniku nijednom. Da počasti tko god tebe narančinom ožetijem, taki dar bi li primio? B. Zuzer 118. Ko ozetu narančinu osušo ga. 379. — U Vrbnku (na Krku) bijku metvicu zovu narančina (vařada poradi mirisa; vidi narančica). Zborn. za nar. živ. 5, 69.

NARANČIŠTE, n. mjesto, gdje rastu naranče. Samo u rječniku Belinu (aranceto, luogo dove sono piantati molti aranci) i u Stulićevu (locus malis medicis consitus).

NARANČOVINA, f. drvo od naranče. Samo u Stulićevu rječniku (lignum e malo assyria).

NARANĀGA, f. isto što naranča (drvo i plod) i istoga postaća.

a) u navedenom značenju. U rječniku Bjelostjenčevu (narangya', malus medica, malum medicum, malum auranticum, chrysomelum), u Jambresičevu (narangya', malum aureum, u lat. dijelu) i u Vukovu (naranga, vide naranča s primjerom iz nar. pjes. vuk 7, 135: U avlji žutica naranga). Nastojao je Khinki . . . dudovini, narangi, ananasu. A. Blagojević khin. 2. Ne mogahu puta razaznati . . . od visine zelene narange. Nar. pjes. vuk 1, 39. Počinuše pod žutom narangom. 1, 40. O narango, vojko plemenita, tanka li si, visoko li rasteš! 1, 74.

b) Naranđa, ime ovci. F. Kurelac dom. živ. 32.

NARANĀN, naranđana, adj. onaj, koji je od naranje. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (narangyni', chrysomelianus). — Ispor. narančan.

NARANĀGICA, f. dem. od naranđica. U rječniku Vukovu s primjerom: Đevojčice narangice, čija li si ti? Nar. pjes. vuk 1, 427.

NARANĀGIĆ (jamačno je takav ake.), m. prezime; ispor. Naranđić. D. Avramović 217. Šem. pakr. (1898) 29. Šem. mitr. (1900) 218. — Ovamo po svoj prilici ide 'Naranđisich' (iz g. 1702). T. Smičiklas spom. 233.

NARANĀLJA, m. Samo u primjeru: Naranđije iliti dokonaci slaptaju se oko neg (u Buvković u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 7, 237. — Postaće tamno.

NARANITI, naranim, pf. vulnerare. Od naraniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo rāniti pf.). Samo u primjeru: Na 'noj mi ga steli junak narađeni. Jačke 157.

NARANĀKA, f. isto što naranča pod c. Govori se (s naznačenim ake.) po Slavoniji. S. Ivšić (zabilježio i u Radu jug. ak. 168, 157). — Nejasno je -k.

NARANĀKUO, nărânkula, m. ime bijki. Iz tal. ranuncolo (a ovo iz lat. ranunculus). T. Brajković 16.

NARANŽA, f. isto što naranča, naranđa i istoga postaća. Samo u primjerima: Gospoje prosiplu . . . s naranđom javora. Đ. Baraković vila 296. Nije mene naranža rodila. Nar. pjes. istr. 2, 63.

NARANŽEN, adj. isto što narančan, naranđan. Samo u primjeru: Protivlaše se obraz čudnomu naranženomu zraku. Starine 3, 249.

NARAPICE, adv. naglo. Govori se u Dalmaciji. Narapice, naglo: doša sam narapice. J.

Grupković. To je značenje i u primjeru: Da se ne imadu (t. j. zanjeti) činit narapice i lako. Blago turl. 2, 98. Ne razabira se značenje u primjeru iste knige 2, 101: Na dan pira, kad se narapice rodbina, prijatelji i gosti vesela(h)u, sama nevista bijaše ublidila. — Postaće tamno.

NARASLICA, f. buhavo meso, tanka crijevca, — upravo ono, što je kao naraslo. Ake je postavljen, kako ga bježi Stulić u svome rječniku i M. Milas rad jug. ak. 136, 237; u Vuka je ake. drukčiji. Samo u rječnicima, i to u Belinu (naraslico [dakle pl.], animelle, sorte d' interiora nell' animale delicate e gustevoli), u Bjelostjenčevu (naraslica, lactes, — a u lat. dijelu stoje: lactes, naraslica, drobčec, t. j. čreva gingava, bela, prazna i tenka), u Stulićevu (naraslica, lactes, glandia s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (naraslica, drüsiges Fleisch, z. B. unter dem Hals oder am Gekröse, caro glandulosa s naznakom, da se govori u Dubrovniku). — M. Jovanović-Batut bježi značenje: Neubildung (t. j. što se na tijelu načini, naraste, s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i u Primorju).

1. NARAST, m. nom. act. prema glag. narasti. U rječniku Bjelostjenčevu (incrementum, accrementum, increasentia) i u Stulićevu (narast, v. narašće s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.). U ovom primjeru je značenje: dodatak, dometak: Quae oratio embolismus appellari solet, to jest narast. I. Ančić svitl. 237.

2. NARAST, f. nom. act. prema glag. narastiti. Samo u Vukovu rječniku (die Begattung des Hahns, coitus galli).

NARASTA, f. Samo u primjeru, u kojemu kao da znači rasteće: Da na jednomu i drugomu štabru . . . kora i sok i snaga i narasta među sobom prikladna jesu. I. Jablanci 191.

NARASTAJ, m. isto što naraštaj. Samo u rječniku Belinu (narastaj, natione o generazione d' uomini nati nell' istessa provincia) i u Voltingijinu (succrescimento, Anwachs). U Belinu rječniku ima i naraštaj (vidi tamo).

NARASTAK, naraska, m. Govori se u riječkoj nahiji: Narastak ili izrastak, t. j. kila, što naraste na drvetu ili na rani. A. Jovićević. Ina i u Šulekovu ňem.-hrv. rječniku za ňem. Anwuchs.

NARASTAĆE, n. nom. verb. od narastati. Samo u primjeru: Ovo narastaće traje neko vreme. J. Pančić bot. 21.

NARASTATI, narastam, impf. prema pf. narasti. Između rječnika samo u Stulićevu (narasti, narastiti s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Oblaci rosom narastaju (štampani narastaju). N. Rađina 206b (iz lat. nubes rora concrescunt prov. 3, 20). Izprazna slava . . . još većma narasta. M. Radnić 33b. Bogatstva dajući ubogijem narastaju. 94b. Lasno opeta omladi se i narasta dub iznova. B. Bettera, čut. 62. Kod samostavnijih riječi, koje u množini narastaju na ovi ili na evi kao n. p. k nezovi i k neževi. Vuk rječ. predgov. — Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Vidismo, kako se narasta finikov cvet roda radi, da održi rod. Glasnik 31, 304.

NARASTEĆE, n. nom. verb. od narasti. Nalaze se i likovi: -rest-, -rašće-. U rječniku Vrančićevu (narestenje, incrementum), u Belinu (narašće, vegetazione, il vegetare), u Bjelostjenčevu (narašće, naraštaj), u Jambresičevu (narašće, incrementum) i u Stulićevu (narašće, narašće, incrementum).

incrementum s naznakom, da je iz Belina rječn.). Ne čeka se pomankanje ove slave, da narastenje. Transit 152. Žilico i korjenčići . . . dosta kri- posti za svoje narašćene u sebe popiti mogu. I. Jablanci 18. — *Ne razabira se znaćeće u pri- mjeru*: Šesti način (t. j. klevetača, opadača) zove se narestenje (možda: povećavaće?). Ko- rizm. 52b.

NARĀSTI, narāstēm, pf. succrescere, adoles- cere. *Od na-rasti; ide među glagole naredene kod 1 na pod II, 5. Kako se poređ rasti, dorasti, iz- rasti nalazi resti, doresti, izresti, tako se i poređ narasti nalazi naresti (ovo u gororu čakavskom i u dalmatinsko-štokavskom, — vidi među pri- mjerima). Akc. je kao u izrasti. U rječniku Vran- Čićevu (naresti, adoleore), u Mikaliniu (narasti, učiniti se velik, adolesco), u Belinu (nascere qualche tumore nel corpo), u Bjelostjenečevu (na- rassel sem uz prez. narastujem, incresco, accresco . . .), u Stuličevu (naresti, narastati s naznakom, da se nalazi u T. Babića) i u Vukovu (narasti, narāstēm, nārāstao, nārāsla, erwachsen, succresco). Najstarije su potvrde u Kolunića i Bernardina (vidi među primjerima).*

a. narasti o čeladma i životiňama, t. j. po- stati veći.

a) u pravom smislu. Narasal jest plk (iz lat. crevit populus. act. ap. 7, 17). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 180b. Pozriti ču vas i činiti ču na- rasti (iz lat. respiciam vos et crescere faciam. lev. 26, 9). I. Bandulavić 159a. Kad čovik na- raste. I. Gličić 109. Ah nehnariče, kako si na- restao, udij si se mene odvrgao! J. Banovac pripov. 30. Dokle je čovik u svomu ditinstvu, ne može činit ono, što čini, kad nreste. J. Fi- lipović 1, 417a. Narestosmo, za rat ne znadosmo, ostarismo, boja no vidismo. A. Kačić razg. 327. Budući jurve pomrli oni . . . a naresli niovi sinovi. korab. 95. Dokle narasteš tu divojka cila. P. Knežević pis. 19. Kako si daklo tako narestao? (pita biskup Turčina). M. Zorićić zrc. 169. I kad veće naraste do vola (t. j. june). J. S. Rejković 94. Kad ja vidim svog dragoga pleča, čini mi se, ja narastoh veća. Nar. pjes. vuk 1, 237. I naresla cura za udaju. 3, 147. Lawrence narestao je u očevoj krčmi. M. Pavlinović rad. 12.

b) u prenesenom smislu kao ojačati, osiliti. Ali su i ostale poglavice isto tako naresle u svojoj slavi i sili. Vuk dan. 5, 48. Protivnici Kara-Đordjevi i Mladenovi jedva dočekaju ovu nihovu neslogu s Rodofinikom, jer strana nihova tijem vrlo naraste i ojača. prav. Sov. 26.

b. o tijelu ili o čemu na tijelu (a onda zna- čene može biti: izrasti, ispeti se). Poslije poro- denja što je u komu tijela i mesa narastao i pri- bilo. M. Divković bes. 400. Narastoše mu kose. S. Margitić fala 40. Hoće se četrdeset dana, da nreste tilo u utrobi materinoj. J. Filipović 1, 78a. Nisu drugo nego kako ono prvo perje, koje na ptici nreste. 1, 264b. Rodivši dite s jednom otokli na glavi kolik jabuka i do dva dnia na- reste kolik i glava diteča. J. Banovac pred. 149. Posli nego ga svega (t. j. jezik) nemilo izgrize, opet mu nreste velik kao i prija. razg. 62. Kad li nima (t. j. sokolima) krila narestoše. A. Kačić razg. 208. Sokoličim panče narestoše. 332. Po- znavši, da mu je kosa naresla. korab. 129. Ostanu u Jerihu . . . dok im i opet brado ne narastu. E. Pavić ogl. 265. Ne naraste odmah stene, pas veliki da postane. V. Došen 192a. Ako bi nareslo divje meso. J. Vladimirović 6. Kosam lik, koje su opale, da nreste. 22. Dokle mu brada ne naraste. A. Kanižić kam. 227.

Sjedite u Jerihonu, dokle vam naraste brada. D. Daničić 2 sam. 10, 5. Al' mu na čelu naraste jedan rog. Nar. prip. mikul. 41.

e. o bišu. Kada nreste trava i plod učini. Bernardin 18 (isto i u N. Raňine 38a, samo je u ňega naraste). Izreste jedan plemenit lijan . . . izreste drugi lijan . . . naraste treći lijan. J. Filipović 83a. Bog učini, da onde nreste jedan brštan. 1, 264a. Cablo kad se često zaliva, vi- solo nreste. 1, 438b. Žito . . . koje biše jurve nareslo i sazorlo. A. Kačić korab. 201. A po gradu biše naresla trava. 328. Da se rodkva sadit može i narasti. V. Došen 205b. Iz usta jednog redovnika ukopana nreste cablo. M. Zorićić zrc. 90. Jer što do sad je trave narastlo. J. S. Rejković 293. Ne lipši, magarče, dok trave naraste. Nar. posl. vuk 202.

d. o različnim stvarima. Side na zemlju . . . zemlja pod njim toliko naraste, koliko bi prilična k stolom, na kih drugi sijahu. F. Glavinić cvit 9a. Gdi se urizaše (t. j. drvo), opet Božju kri- postju narastiš. 126a. More naraste iliti izlazi i opet smankaje iliti opada. A. Bačić 437. Poslije dve tri ure ustupi opet voda, a i ne naraste više od koje stope. G. Zelić 59. Ova knjižica na- raste iznenada. Vuk pis. 81. Kad kruh metnu u peć, da bi kruh narastao i lijepo se razabrao. nar. posl. 231. Kad oni ogledaju, je li im taj hleb pečen, hleb narastao, ništa ti lepše, i digao cropnju nad sobom. Nar. prip. vuk 103.

e. o čemu bestjelesnom i apstraktnom. Zač jest narasla, tolika hudoba i lakomost. Kolunić zborn. 10. Česa ciča je potvrjena naša věra i nareslo je naše ufanje. Transit 122. Nreste čast i poštenje sv. mučenice Agate. F. Vrančić živ. 46. Djelo Božja premda počnu slabo, narastu pak brez mede i omjere. M. Radnić 250a. Ove kriposti u nima (t. j. u ljudma) narestu. J. Ba- novac razg. 13. Srčba časom naraste. V. Došen VII. Imena, koja u mlož. broju narastu na e v i ili na o v i. Vuk u Ivezovićevu rječn. Kriyice naše narastoše od neba. D. Daničić jezd. 9, 6.

1. NARASTITI, narastim, pf. isto što narasti. Pored narastiti potvrđeno je i narastjeti. U rječ- niku Belinu (narastjeti, vegetare, il vivere delle piante), u Voltigijinu (narastiti, succrescere, an- wachsen) i u Stuličevu (narastiti, adolescere, — narastjeti, t. j. oteče, kad što oteče, kad se ispone na tijelu). Ova hrana nima (t. j. jačiće) i za narastiti i snagu i kripost dobiti vele pomaže. I. Jablanci 131. Poslije šest ili osam godina ista mladica ili ucijep hoće osobito debli na- rastiti. 19. I da mu korov na ogništu narasti. D. Obradović sov. 17. Čovek da se u planini rodi i na same narasti, malo bi različestvovao od životiňe. 71.

2. NARĀSTITI, nārāstēm, pf. omrijestiti (o živadi). Premda ima u jeziku i glag. rastiti, opet ne treba misliti, da narastiti stoji prema rastiti onako kao na pr. načiniti prema činiti, već treba reći, da je glag. narastiti izveden od osnove imenice 2 narast, a ta je imenica od istoga korijena nors, od kojega je i riječ mrijest (vidi tam). budući da je ur pomučno izgova- rati, zato se narod tijem glasovima uklanja te ih mijenja u mr (mrijest od mrijest, a ovo od nerst) ili ih rastavlja vokalom a (narast od nrast, a to od norst); tako je i narav postalo od nrav, a to od norv). ili vokalom e (nerast, — vidi tam). Dakle na u narastiti nije prijedlog, ali je narod taj slog počeo pomalo (krivo) osjećati, da je pri- jedlog pa je onda prema glag. narastiti načinio rastiti, a kad su se tako našla ta dva glagola,

onda je narastiti dobio značenje pf., a rastiti impf. — *Glag. se narastiti nalazi samo u Vukovu rječniku* (begatten, vom Getflügel, coeo, de avibus).

NARASTIVATI, narastujem, impf. prema pf. narasti. Samo u rjećnicima, i to u Bjelostjenevuu (narastujem, incresco, accresco . . .), u Jambrešićevu (narastujem, accresco) i u Voltičijinu (narastujem uz inf. narastiti, succrescere, anwachsen).

NARASTI^{IV}, adj. onaj, koji daje rasteće. Samo u primjeru: Da ne bi više narastljive vlage u sebe primala. P. Bolić vinod. 2, 128. — Ne-pouzdano.

NĀRĀSTĀJ, naraštaja, m. uopće ono, što narašte. *Nalaze se i likovi narastaj* (vidi tamo), narašćaj (vidi medu primjerima), narešćaj (u Albertiju, vidi pod b; ispor. naresti pored nraсти). U rječniku Belinu (naraštaj, descendenza, generatione, gente), u Stulićevu (naraštaj, generatio, genus, soboles, progenies s naznakom, da se nalazi u Rose i u Đordića; krivo se veli, da je ova riječ u Đordića f., t. j. ženskoga roda) i u Vukovu (naraštaj, Generation, — sadašnji, das lebende Zeitalter, qui nunc vivunt, aetas nostra). Najstarije su potvrde iz Vetranića i Sasina (vidi pod b i pod c).

a) isto što rasteće. Samo jednoj knizi. Dokle mises u narašćaj slići. J. S. Režković 123. Kako se slabe voćke, koje se ne pomicu, za narašćaj pomažu. 273.

b) ljudi, koji u isto vrijeme žive, osobito se misle oni srednjih godina. Neka tamо mlađi naraštaj oko njih nastoji i radi. A. Sasin 149. Blaženu me rekut svī narešćaji (iz lat. beatam me dicent omnes generationes. luc. 1, 48). M. Alberti 78. Tuj naraštaj vas čestiti . . . odlučio je sveđ živjeti. I. Gundulić 77. Uzvisi Bog ňegovo ime u svije(h) naraštaji(h) i medu svijem puci i narodi. M. Radnić 67a. Čuvat ćeš nas . . . od tač kleta naraštaja. I. Đordić salt. 31. Iz njihove krvi porodenasta novi naraštaj opacijeh ljudi. pjes. 236. Od sadar rijeće me blaženu svī naraštaji. S. Rosa 30a. O naraštaju nevjerni i privraćeni! (iz lat. o generatio incredula et perversa! matth. 17, 16). 101a. Takije(h) nema medu krstjani od sadašnjega naraštaja. F. Lastrić od' 91. Zao običaj sadašnjega narašćaja . . . pristupa. ned. 301. Radi bismo, da naša dićica budu dobra, govorimo i karamo, da budu dobra . . . al' je zao naraštaj. 403. Koje će njoj poklonit svī naraštaji došasti. A. Kalić prop. 517. Ostavi izgled neobičan nadstajućemu narašćaju. I. P. Lučić izk. 15. I našem su narašćaju znani. J. S. Režković 5. U sadašnjega naraštaja dici malo se vidi ploda od vire. A. Tomiković gov. 368. Ostavi došasnomu narašćaju vikovitu uspomenu. Grgur iz Vareša 12. Ovaj naraštaj ne će proći, dok se ovo sve ne zbude. Vuk mar. 13, 30. Od sad će me zvati blaženom svī naraštaji. luk. 1, 48. Sramoto gotovo po sve naše kњiževnike današnjega naraštaja. nar. pjes. 2, 384. Što su kњiževnici naši, ponajviše našega naraštaja, uveli. pis. 34. Dokle ne izumrije u okolu sav onaj naraštaj. D. Daničić 5 mojs. 2, 14. Dobar izgled . . . posvuda se prostire kroz najdale naraštaje. M. Pavlinović rad. 164. Kad bi bilo moguće, da to sve učini današnji naraštaj. razg. 24. Kakav je sad ovaj svijet i narašćaj. Zborn. za nar. živ. 8, 103 (iz Visokoga u Bosni).

c) rod, pleme, narod (kako u kojem primjeru). Zašto Bog sudi dvač človječi naraštaj? M. Vetranić 1, 106. Za spasenje čovičanskoga naraštaja. P. Posilović nasl. 159a. Da se ie sada boje prid

jednim skrovito zasramiti neg' pak prid svim narašćajom luskim. A. Kadčić 246. Za odkupljenje svega narašćaja luskoga. 382. Da se vrati u Jerusalem sa svijem svojijem žudjelskijem naraštajom, koji boravaše u Babiloniji. S. Rosa 14b. Što ne bi bio učinio za dati priliku i izgled ljudskom naraštaju? P. Knežević osm. 276. Pogledajte . . . po zemli pješit neizmjerni naraštaj ljudski. L. Radić 106. Od Stipana kraja mađarskoga, apostola naraštaja svoga. J. Krmpotić mal. 9. Jer to negdje ostat će pričaće u slavnom našem narašćaju. Osvetn. 3, 165. Carska kruna vaše muke znade . . . pod nezinim štitom mogućijem ima puno raznih naraštaja. Osvetn. 6, 21.

d) pokošenje, potomstvo. Samo u primjerima: Od kojega počimje kolino oliti naraštaj. A. Kadčić 424. Kakvi bijaše Focijo . . . takva došastomu naraštaju iliti poslidku grčkomu i latinskomu ispisaše. A. Kanižić kam. 49.

e) gušta, česta, šikara. Samo u dvije knjige. Ter se go vrže u jedan nalog aliti naraštaj kupjene, trnja i koprive. I. Đordić ben. 26. Sijeće taj sgusnuti naraštaj od drača ustaranijeh. 113. — U metaforičkom je smislu: Ako štetni naraštaj nesličnjeh priguća svojih žude posješno razhaštri. B. Zuzer 7.

f) dob, dobu, vrijeme. Da se gospa prisveta čudaše naraštaju i mudrosti prisvetoga sinka svoga. E. Pavić prosv. 1, 63. U svakoj spoli i naraštaju jest gizdava. G. Peštalić 121. — To bi značenje moglo biti i u primjerima: Može čovik u svojoj kući svet biti. Ja velim: istina je, ali u sadišemu naraštaju mučno je virovat. S. Margitić fala 172. Pedipse srditosti Božje, koje ovoga narašćaja općeno podneseš se. I. P. Lučić razg. 132. Jer se dogadaji pripovedaunem iskvare i u onome istom naraštaju, u kome su se dogadali. Vuk grada VII.

g) vrsta; to značenje ima i riječ rod, a značenje smo rod imali pod c. Samo u dvije knjige, od kojih je druga postala iz prve. Usadi . . . svakoga naraštaja stabala. P. Posilović cvijet 13. Zemja čini rasti cabla i svaki naraštaj simea. 218. Presadih svakoga naraštaja stabala. K. Mazarović 10.

h) Ne razabira se značenje u primjeru: Utuđoj državi, u kojoj se nahodi narašćaj od različnih jezikah. A. Kadčić 291.

NARAT, Narta, m. topogr. ime. a) seoce u Dalmaciji u kotaru šibeničkom. A. Mašek 238. — b) selo u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 876 i 12, 103. Tome selu zabižen je u knizi Popis žit. bos. i herc. 643. nom. Narad (vidi tamo). Vidi Nart.

NĀRATAK, nāratka, m. dio obuće, što je na rtu (t. j. što pokriva vrhove prsta). U Sarajevu. Đ. Šurmin, rad jug. ak. 121, 208. U Lici nāratak znaci isto što natikača, priglavak: Imam pun naratak evancika. J. Bogdanović. — Bez sumne je -rat- u svezi s imenicom rt ili -rat-, pa je u Lici značenje rašireno, jer znači doni dio čarape.

1. NARATITI, naratim, pf. naoštriti, t. j. naošniti rt (rat). Od na-ratiti; samome ratiti možda i nema potvrde. Samo u rječniku Belinu (aguzare, far la punta) i u Stulićevu (naratiti, naoštriti).

2. NARATITI SE, naratim se, pf. zaputiti. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Kud si se nāratio? S. Pavićić. — Tamno.

NARATSKI, adj. posses. od topogr. imena Narat (ali se ne razabira, gdje je taj Narat). Samo u primjeru: Ali čemo viru Crnčićkome? ali čemo lugu Naratskome? Pjev. crn. 79^a i Ogl. sr. 176.

NARATUN, m. Samo u Vukovu rječniku bez značenja i s primjerom: Otidoše vozom Naratu-nom. Taj je primjer uzet iz Ogl. sr. 176. Pjesma, iz koje je taj primjer, uzeta je iz Pjev. crn., gdje stih taj glasi: Otidoše vozom Kara-Tunom. 79a. — Ispor. Karatuna.

1. **NARAV**, m. isto što 2 narav i istoga po-staňa. U rječniku nijednom, a samo u nekoliko pisaca.

a) primjeri prema 2 narav pod a. (Adam) prija od g. Boga niki dar svrhu narava. Naručn. 53^a. Kojozji jur vika prikrati sam narav. Š. Menčetić 20. Da v Krste jedan takmice narav bisi. Š. Kožičić 42b.

b) primjer prema 2 narav pod b. Skupljenje narava božanstvenago i človičaskago v osobstvi sina Božija. Naručn. 62a.

c) primjeri prema 2 narav pod d. Koji po naravu jest veće bludnija zvijer. Zborn. (1520) 9b. Vitelij . . . človik nečista narava. Š. Kožičić 34b.

d) primjeri prema 2 narav pod e. Ono, ča biše naravom mali grih, da bude smrtni. Naručn. 54a. Livade slavne plodnoga narava. M. Vetranić 1, 92. Svaka živina još k tomu poznavala, sunčana toplina koga je narava. 2, 65. Neka se poznavala, čestita gospoje, koga je narava vladanje toj twoje. 2, 110. Ovaj dubrava . . . nije togaj narava, da plodi cvjetje toj. 2, 150. Da svaka težina zgora dolje pada sama, dim, po sebi, po naravu svomu. P. Hektorović 14.

e) primjeri prema 2 narav pod g. Lav, kad je za zviri ter ka se pridava, onu već ne tiri, toga je narava. Š. Menčetić 133. Bijesan lav ošal bi loveći zlosrdi svoj narav. M. Vetranić 1, 4. Koga su narava u družbi zli ljudi. 2, 77. — *U ova dva primjera uzet je plur. prema crkvenoslav. i rus. jeziku*: Nivo mlado srce k človekočujiju i k dobrim naravom da okreću. D. Obradović živ. 5. Blagi(h) i neporočni(h) narava čovek. 112.

f) primjer prema 2 narav pod h. Svaka se zvijer spravi i ptica na vođu po naravu svomu . . . da hvalu da onomu, svakojka ki stvari. M. Vetranić 1, 156.

g) primjeri prema 2 narav pod i. Sve, što se gibje, po naravi svojoj i svako letušte po naravu svomu (*iz lat. omne, quod movetur, in genere suo cunctumque volatiles secundum genus suum*, gen. 7, 14). N. Račina 115b. I dubja ostala razlika narava. M. Vetranić 1, 7. Svakoga narava cvjetje captijoše. 2, 108.

h) primjeri prema 2 narav pod j. Koja s' glas i pravu plemštinu svu dala našemu naravu. Š. Menčetić 65. Človečići da narav očuti twoju vlas. M. Vetranić 1, 79.

i) Ne razabira se pravo značenje u primjjerima: Gdi smrtai taj narav . . . ne će se svrnuti. M. Vetranić 1, 5. Pokli je narav twoj, da budeš umrijeti. 1, 38. Ptice ne pojtu protivnjem naravom. 1, 68. — *U prvom primjeru biće smrtni narav isto što smrt, ali nije jasno, zašto je tako rečeno; ispor. iz istoga pisca primjer kod 2 narav pod l.*

2. **NARAV**, f. natura. Nalazi se i narav i ne-rav (vidi tam). Najstariji je lik narav, ali kako je nr pomučno izgovarati, umeće se među te konsonante a ili e (vidi u pristupu kod 2 narastiti).

Rečeno narav postalo je od starijega norv. Riječ se nalazi i u drugim slav. jezicima: staroslov. naravъ (čud), slov. narav, narav (čud), rus. наравъ, norweg. (čud, običaj), čes. mrav (običaj, — mr je postalo od nr poradi lakšega izgovora kao u nas mrijest, vidi tam), pol. narów (običaj). Imenica je ova muškoga roda u staroslov., rus., čes. i pol. jeziku (slov. narav je f., a narav je m.); a da je i u nas kašto m., to se vidi pod 1 narav. Ne može se sigurno reći, da se u drugim indoevr. jezicima nalazi etimologijom srodnijeh riječi, zato se ne može postaviti ni korijen ni osnovno značenje. Čini se, da ovo nikad nije bila pravo narodna riječ: poslovica navedena daže pod g, a mogla bi i ne biti pravo narodna, već više književnička (kako su i druge gdje kaje poslovice); iz nar. pjesama nije se u građi za ovaj rječnik sabranoj našla nijedna potvrda. U rječniku Vrančićevu (natura, — po naravi, naturalis), u Mikafinu (narav, natura, — narav, čud, ingenium, mores), u Belinu (narav, f. complessione, temperatura del corpo, — essenza, cioè l' esser delle cose, — natura, naturalezza), u Bjelostjen-ćevu (narav, f., natura, physis, temperamentum, — narav, t. j. čud, ingenium, mos, indoles, — po svoje narave, suapte natura, suopte ingenio), u Jambresićevu (natura), u Voltiđijinu (narav f., natura, Natur), u Stulićevu narav, f., natura, ingenium, indoles, instinctus, corporis habitudo s naznakom, da se nalazi u Lukarevića) i u Vukovu (narav, f. Gemüthsart, Naturell, indoles s naznakom, da se govori u vojvodstvu). Najstarije su potvrde iz početka xvi vijeka.

a. narav je isto što priroda, t. j. ona moć, sila, koja na svijetu sve rađa, mijenja, uništava. Da se stavi dike twoje peti, ki su vrh naravi. H. Lucić 206. Budući . . . naraf zemlju razlikim procvatom naresila. P. Zorančić 3. Sva narav veselje odasvud kazaše. M. Držić 25. Što se po naravi ne može činiti, čini se po majstori(h). M. Divković bes. 208. Koji čine priveliki i smrdeći grijeh suprotiva naravi. M. Orbin 256. Što je grdo po naravi, zaludu se resi i maže. I. Gundulić 459. Ista natura ili narav navišćuje ga (*t. j. Boga*). F. Glavinić evit 1b. Koji sagrešuje suprotiva načinu od naravi, teže (*t. j. sagrešuje*) nego onaj, koji s naravnijem načinom. Š. Matijević 41. Suproć putu od naravi sunce u istok vratiti mogu. Ć. Palmotić 2, 432. Zemlja po naravi ne plodi žita, ako pravo nije izorana i posijana. I. T. Mrnavačić istum. 15. Aristotel . . . vjerni glasnik od naravi. J. Kavanić 96a. Kako u mih vode stavi s obe strane prik naravi. A. Vitalić istum. 245a. Vola kad urenu u guvno ogradišeno, sve se obzira, kuda je ušao, ne bi li onuda izašao; narav ga uči. S. Margitić fala 174. Lijepa vilu, u kom stavi, skupi i sabra narav blaga . . . sve ljeposti i sva blaga. A. Gledović 9a. Ovome hotljivci providiti milostiva mater narav. J. Banovac pripov. 149. Zakon naravi veće nas duži nego zakon Božji. P. Filipović 8. Izvan čudnovate lipote tilesne, s kojom na-reši narav kralja ovoga. A. Kačić razg. 34. Zato narav naša mati . . . odredi. A. Kanižlić užr. 224. Da se ne nahodaše u svoj naravi stvorenje od ne ljepše. Đ. Bašić 225. Kad tko uzme za sina tudina, koji mu nije sin po naravi. F. Lastić ned. 45. Od Boga je i naravi put ukazan svima pravi. V. Došen 55b. Svak po naravi, čijem propada, uhiti se, za što može. B. Zuzeri 204. Ista nas narav na vesele vuče. M. Katančić 61. Ove velike promjene čini nešto sama narav ili priroda, a nešto opet čini čovjek. Vuk u Ivezkovićevu rječn.

b. narav je isto što biće u smislu te riječi pod 3.

a) o Bogu, ljudma i andelima. Milost . . . čini čovjeku dionika naravi božastvene. A. Komulović 28. Kakono se za nas čovjek učini i našu narav počtova (*t. j. Isus*). M. Divković bes. 77. U luckoj naravi pravi čovjek si i Bog pravi. I. Gundulić 217. Koliko je dopušteno mlahovoj i betežnoj naravi našoj (*t. j. ljudskoj*). A. Kadčić 387. Vaļa reći, da su u lskrstu dvjive naravi, božanstvena jedna, čovičanska druga u jednoj personi. A. Baćić 13. Da imaju (*t. j. andeli*) naravi čisto duhovne . . . puno je sv. pismo. 474. Da je u Bogu narav aliti bitje jedno, u kojoj naravi jesu tri sobstva. L. Ľubuški list 8. Sin Božji jest jedne iste naravi s otcem. A. Kanižlić kam. 83. Da se od nih pamet plaši i čovičja narav straši. V. Došen 15b. Da je jedan Bog u naravi, a trostruk u kipovih. B. Leaković gov. 53. Uzamši na sebe narav čovičanskog (*t. j. Isus*). 208. Da nas . . . bude po srići zapalo poznati izvrsnost naravi andeoske, kako poznajemo, što će reći narav ljudska. Grgur iz Vareša 21. i t. d.

b) o različnim drugim predmetima. Vidimo prija narav ili bitje reda. A. Kadčić 1. Vino . . . ako nije posve izgubilo svoju narav. 53. Od bitja i naravi sakramenta. 108. Ako bi se razmisnila narav kruha i vina. J. Matović 215. Srce sveto, ti si po naravi prilično našijem. I. M. Mateić 212. Trebovalo je . . . privraćat stvoru narav, kruh u tijelo, vino u krv priobraćat. A. Kalić prop. 221. U čemu stoji i uzdržaje se bitje ili narav grihah. I. Velikanović upuć. 1, 468. Od sakramenata naravi ili bitja. 3, 13. Ako (h)rasl suprot svoje naravi kaže i rekne. M. A. Rešković sabr. 52.

c. narav u smislu riječi biće pod 5; uzima se i u značenju: stvorene, jer je i stvorene biće. Jes narav letušta (ovo je ne zlamen) od ogњa gorušta kad vidi gdje plamen, doleti oni čas . . . ter zgori živa na n. S. Menčetić 19. Nijedna narav aliti stvorene nije toliko slabo ni toliko nečisto, koliko je čovjek i čovječja narav. M. Divković bes. 57. Rano ili pozno jednom ima dospijet ljudskih tijek naravi. G. Palmotić 1, 152. Kad god se podaje ime Božje naravima stvorenjem. J. Matović 16. Ovi dar . . . ne bi podan ikakovoj naravi stvorenjem. 101. Ako se ne bi negovo poštene i slava najprva postavila izvan svijeh ostalijeh stvarih i naravih. 461. Da bi kojagod narav odstupila od svojih djelovanja. 467.

d. nepromjenita osobina duše ili tijela, koja je biću, u kojem je, kao prirođena, te ono biće ne može raditi ni osjećati protiv ne.

a) u duševnom smislu. Kad godi vođa u človiku razbor posili . . . pomalo u narav se pritvori. P. Zoranić 84. Mlađahne su djevojčice po naravi sramežljive. G. Palmotić 2, 189. Divičice . . . po naravi slabe i strašive. I. Grlić 5. Pokli ti si (*govori se Bogu*) po naravi milosrdan. I. Đordić salt. 395. Sam ti, Bože, znadeš, koji jesu dobar od naravi i milostiv. M. Zorić 71. Običaj je druga narav. Poslov. danič. Zašto im se nauk okrene u narav, a što je komu po naravi, s onim se rastat ne more, kakono čovik u suprotvštinom od žalosti, a u veselju od smjaja ne more se uzdržati budući mu ovo po naravi. F. Lastrić ned. 121. Jerbo su i onako domorodci moji svi pivači i od naravi pjesnici. M. A. Rešković sat. 8. Jefrem, budući od naravi šajlivica, pripovida. sabr. 59. Bog, koji po svojoj naravi i dobroti oče i želi, da svaki čovik bude

spasen. M. Dobretić 35. Žudije znadijahu narav sudčevu strašljivu. I. Velikanović upuć. 1, 8. Najmanje pogreške, kad se bez svakog opaza učešćavaju, preokreću se u običaj i narav. D. Obradović sov. 120. Zato sve svoje zadovoљstvo u tom polaže niov razum prosvetiti, niove naravi pobožati i ukrasiti. 141.

b) u tjelesnom smislu. Narav negova ne more podnosi posta. S. Matijević 55. Nemoćstvo . . . u muškoj glavi izhodi oli od velika zimogrožja naravi ili studenosti od krvi. A. Kadčić 456. Čovik ima snažniju narav i jaču kripost za uzdržat se nego žena. J. Banovac pripov. 187. Najđe jednoga na toliko nemoćnu, da mu se istom na negov pogled želudac i sva narav smuti. A. Kanižlić fran. 159. Nahode se izmedu Latinah, koji se ne će puža okusiti . . . jerbo ne mogu od naravi. kam. 563. Likari ne znadući negova (*t. j. Nasradinovu*) narav davaše mu likarije protivne. N. Palikuća 64. Vodopije, koji od naravi na vino mrze. I. Velikanović upuć. 3, 63. Tko imade snažniju narav, prija probavi . . . nego oni, koji slaba jest života. I. P. Lučić doctr. 48.

e. svojstvo.

a) u čeljadi. Tada će vidjeti ti, ke će bit naravi tva sestra. F. Lukarević 214. Stvoren sam . . . letušte naravi. M. Držić 9. Druzi (*t. j. ljudi*) imaju taku moć i narav, pa prirastu i veći budu, negoli što im općena narav daje. M. Divković bes. 398. Požuda vječnoga spasenja nastoji na koris duhovnu, a ljubav prema taštini čini sve za tijelo. Kako se dakle mogu naravi ovako suprotivne združiti u istom srcu? Đ. Bašić 81.

b) u životinja. Ova zmija ima ovu narav u sebi: jedno uho pritisne g zemlji, a drugo uho zatine krajem repa. M. Divković bes. 290. Ako poznaš . . . pute od zvijezda, kreposti od travs, čudi čovičanske i naravi od živina. 855. U kniga(h), što pišu od naravi pticah. P. Posilović cvijet 9. Adam mudro poznade naravi od živina. S. Margitić fala 82. Što čovik jezičnik uzme pošteće svoga iskrnega razdiruci časnost negova glasa, jest narav prijute zviri. J. Banovac pripov. 55. Poznajući . . . sviju živinah narav i vlastitost nihovu. A. Kačić kor. 224. Kad bi poznavo zvilde, kriposti travah, nagnuća ljudska, naravi živinske. B. Leaković nauk iii. On (*t. j. roj*) nije po naravi i običaju svom to učinio. F. Dorđević 55.

c) u stvari. Kami, ki gvozdje poteže s potajnom naravi. M. Vetranić 1, 165. Ogaň je po svojoj naravi vruć, voda je po svojoj naravi studena, kamen je po svojoj naravi težak, vjetar je po svojoj naravi lagahan. M. Divković nauk 128b. Sve stvorene po naravi ča mu j' ljubko, tim se slavi. Đ. Baraković vila 96. Sladak bez primjese med je sobom po naravi. I. Gundulić 177. Slova neglasovita to imaju po naravi svojoj, da se ne imaju glasiti cilovito. Mikala rječen. predgov. Narav kamena jest sači doli na svoje stjana. M. Radnić 371b. Svaka stvar ima . . . dilovati po svojoj osobitoj naravi. I. Marki 17. Stablo slabu od svoje naravi ne običaje plemebito voće davati. A. Baćić xi. Voda morska od naravi svoje slana. A. Kanižlić utoč. 206. Voda poče teći po svojoj naravi običajnoj. A. Kačić kor. 107. Od jizbina vele vrućih po svojoj naravi. Blago turl. 2, 140. Da je mučno s tuđim slovima u naš jezik upisat svaku rič po svojoj naravi, izgovaranu i podpunom nezinu zlameňu. M. Dobretić vi. Pučanin, koji po naravi stvarijeh

lubi napredovaњa svoja. D. Bogdanić XIII. Što u sebi naravom je vruće. J. S. Rejković 323.

a) u čega apstraktna ili bestjelesna. Svekolike odzgor rečene kletve i proklinanja po njih naravi grijesi su. A. Gučetić roz. jez. 41. Od svoje naravi nije nego venijali (*t. j. grijeh*). S. Matijević 8. Od onih grijah ili zlih djelih, koja su po sebi i po svojoj naravi zla. I. Grlić 198. Budući to (*t. j. uboštvo*) po svojoj naravi zlo i grišno. M. Dobretić 26. Zemljodjelci po naravi tega svojega zadržavaše se oko nivah. D. Bogdanić 12. Kad je s vojom (*t. j. ženidba*), druga druga podnosi . . . a kad nije, tad ljubav od zime ima narav. J. S. Rejković 416.

f. nagnuće, nagon. Koji su po naravi prignuti na bludnost. Zborn. (1520) 9b. G zlu tvomu pristaješ po grešnoj naravi. M. Držić 17. Narav mladaca jest vruća i vlažna, a starac studena i suha. M. Divković bes. 90. Usiljena od ljubavi, ku svak ima po naravi prema mjestu, gdi se rodi. I. Gundulić 91. Nikoga na ovo, a nikoga na ono narav prigiba. S. Matijević 29. Ovo je narav od svih ljudi: dobru srceu slijedom slijeda. G. Palmotić 1, 297. Zvijer prignute jes naravi na nesvijesni grijeh bludnosti. 3, 31b. Čini . . . ono, ča je priličn i ugodno negovu prgnutut i naravi. P. Radović nač. 169. Istu tjeru bludna žena narav gnušne od živine. A. Gledević 21a. U ovi evit od naše dobi i življenja počimle se narav otrovana od grijha istočnoga micati i užigati. A. Kadčić 245. Jerbo svakoga narav nosi, da želi sebi veće dobro nego drugomu. A. Baćić 46. Da smo po naravi prignuti na zlo. 84. Jer je nemu (*t. j. Milovanu*) po naravi svakoga faliti. A. Kačić razg. 337. Prgnut od naravi mladić na življenje slobodnije. A. Kanižić kam. 17. Promisli dobro, tko je oni, tko ga potiče na zlobu, nenavidost i osvetu, da je djavao, svijet, holost, zao običaj i narav pokvarena. F. Lastric ned. 298. Kano zvirad i živine svoju narav slideće. V. Došen 189a. Sve, što izbranijeh jes naprava, za kijem ženska narav gine. P. Sorkočević 579b. Navodi na milo plandovanje, kojemu lasno narav ludska vikne. M. Pavlinović rad. 16.

g. čud.

a) u čeljadi. Jedni su (*t. j. ludi*) naravi tihe . . . druzi su naravi tvrde. M. Držić 228. Koji su (*t. j. ludi*) vesele i gizdave naravi. M. Divković bes. 296. Koliko je narav nih (*t. j. žena*) lašnja na plač. M. Orbin 304. Grgur jošće u mladosti dobre naravi poda zlamenje. F. Glavinić evit 72a. Imaju bit ludi od dobre naravi (*t. j. suci*). I. Držić 278. Nij u nemu oholosti . . . dobra naraf to donosi. J. Armolusić x. Hvalim, što si čudi mile i naravim tiba i blaga. G. Palmotić 2, 384. A ovi rečeni čovik bijaše zle naravi i tvrde glave. P. Posilović nasl. 10a. Koloman oštiri i hudi, zle naravi, zle besjede. P. Kanelović 4. Ako bi bio odveće oštire i srđite naravi (*t. j. zaručnik*). I. Grlić 171. Ludi . . . koji su se rodili pod jednom zvijezdom, naravno imaju bit jedne naravi i voje. K. Mazarović 19. Da je pokornik tvrde glave, mučne naravi, strahljiv i prilična. A. Kadčić 320. Promišljujući Mojsije opaku narav puka svoga. A. Kačić kor. 85. Na što dosad izopaćena moja narav mrzaše. A. Kanižić uzr. 146. Noj, jerbo muku na plač narav ima, suze virom teku. rož. 24. Kad vide . . . jednoga mladića dobre naravi. Đ. Bašić 108. Da je kojegod od nih srdite odviše i napražite naravi. M. Dobretić 434. Neka oboru dojnice bogoљubne, naravi dobre, u pameti i tilu zdrave. I. Velikanović upuć. 8, 225. Da su na-

ravi oni ludi pitome. D. Obradović bas. 351. Milan . . . meke naravi čovek nije rado napred u boju trčao. Vuk grada 45. Mrzna narav prijeteja ne teče. Nar. posl. vuk 183. Bila nekakva žena tako srdita i zločudne naravi. Nar. prip. vrč. 104. To ti moja narav goropadna ne bi snositi mogla. S. Lubiša prip. 133. Vazda je bio mirne naravi i poštena obraz. 232. Dokle ti dete ne pozna narav. M. Đ. Milićević zlos. 255. *Gorov se u Prčanu za nem.* Gemüthsart: ona je meke naravi. M. Rešetar štok. dial. 256. — *U ova dva primjera uzet je plur. prema rus. i crkvenoslav. jeziku:* Koji piše i želi popravljati naravi ludske, sasvim važa da je čist od ovoga poroka. D. Obradović bas. 89. Koji niti misli niti oče da zna, da važa srce pobješavati, oblagorodavati, naravi svoje ukrašavati. sov. 60. *Ispor. poslednji primjer pod d, a.*

b) u životinja. Koh ni naravi lene. B. Krnarutić 3b. Mazgov pedeset naravi opake. 90. Lav zaboravivši jadovitu narav svoju kako jagati leže. B. Kašić per. 3. Vas vijek zdrži lav očinu čud i narav, s kom se rodi. G. Palmotić 2, 494. Tako i ov puk . . . primi narav od aždaja. J. Kavačić 282b. Vuk promijeňa sebi dlake, al' mu narav sve ista je. 291b. Zvir strahovita . . . naglu i srditu narav u krotku i tihu promini. A. Vitalić ost. 416.

h. način, običaj. Susritih grede vil . . . šegliju umiljenu po naraf božice. P. Zoranić 76. Narav božica ni tužit ni livat suzice niz lica. M. Držić 36. Buduće ovo narav onih, ki se nedobrovoljno ispodivaju. P. Radović nač. 103.

i. vrsta, lat. genus, nem. Art, Gattung. Izvrže zemja travu zelenu i noseću sjeme, kako narav je ne (*iz lat.* protulit terra herbam virentem et facientem semen juxta genus suum. gen. 1, 12; *ispov. u Danicićevu prijevodu*: pusti zemja iz sebe travu, bije, što nosi sjeme po svojim vrstama). N. Rađina 113b. Ni zvijeri ni ptice od svake naravi. M. Vetranić 1, 4. Grisi smrtni . . . po vrstah i naravem nihovih. Š. Budinić ispr. 7. Promišljuvu vrstu i naraf od grijha. 24. Okolovine . . . promjenjuvu narav ili vrstu od grijeha smrtnog u drugu vrstu. S. Matijević 19. Iste se četvrti (*t. j. broj*), koji važa da bude od naravi i vrste drugoga. M. Zorić aritm. 72.

j. rod, lat. genus, nem. Geschlecht. Bog . . . prve naše roditelje stvari, da po nih rasplodenju našom naravim zemju napuni. B. Gradić djev. 11. Rat poguba luke naravi. M. Držić 239. (*Adam*) izgubi milos i život neumrli i svakolika narav luka u nemu. A. Gučetić roz. jez. 48. Koliko veselje onda primi luka narav. 90. Da je čovjek stvoren da ispuniti i za nadomjerit rasap od anjelske naravi. M. Orbin 14. Poslavši jedinoga sina za sloboditi i odkupiti mene i sru narav čovičasku. M. Jerković 12. Isuse spasitelju vse naravi čovičaske! 44. Ludske su oni od naravi, ne tvrdoga od kamenja. G. Palmotić 1, 195. Jedne vjere i naravi i jednoga svi jezika. J. Kavačić 115a. Koji si . . . ženidbu na službu, uzdržanje i umnožanje naravi čovičanske naredio. L. Terzić 264. Najdražu i ti stvar posveti, kom se umrla narav slavi. G. V. Bunić 42. Bog sve mogući svijet satvori i u nemu ludska narav. B. Zuzeri 286.

k. tijelo ili koji dio tijela.

a) tijelo. Ti nisi redovnik, ako život tvoj nije vikovni rat protiv naravi, to jest tilu. M. Zorić osm. 11. Ne davaše svojoj naravi nego što tribovaše za živiti. I. P. Lučić izk. 15.

b) sramni ud, osobito ženski. To značenje može imati i lat. i tal. riječ natura i nem. Natur. Cijeća grijeha putenoga narav, bedre, bokovi, stegna i goljeni neizrečenjem ogњem gore (u paklu nekakvoj grješnici). M. Divković bes. 184. Nemoćstvo, koje izhodi . . . po odrižanju naravi, kako su škopci. A. Kadčić 456. Priveži ga kod naravi doli (t. j. ženi). J. Vladimirović 27. Jednu žilu . . . utaknij u narav žensku. 44. Ako bi imalo (t. j. dijete) dvi naravi, to jest mušku i žensku, i to na različiti misti pod jednom istom glavom. M. Dobretić 33. Sastvim da bi ona (t. j. žena) mogla bit razprostražena od drugoga čovika jače naravi (t. j. negoli je nezin muž). 565. Od strane čovika, koji ne bi nikad bio kadur otvorit naravi ženske tako tisne. 565. *Ima i u Belinu rječniku:* narav, matrice, natura, cice parte genitale di sesso feminile.

c) utroba. Da narav te žene nosi porod veće vrimena od ostalih. A. Kadčić 481. *Ima i u Bjelostjenčevu rječniku:* narav odpiram, lako ventrem.

I. Ne razabira se značenje u primjerima: Prijeku smrt ter toli s velikom ljubavlji zaklina i moli, da svoj bijes ustavi: O smrtna naravi, za mao čas stan' gojno! M. Vetranić 1, 5 (*vidi iz istoga pisca prvi primjer kod 1 narav pod i.*) Krunu . . . jesu po naravi u vječku imao. A. Gučetić roz. jez. 286. Sve morske slanosti, sve mutne naravi, svih vitar naglosti u jedno da stavi. Đ. Baraković vila 19. Ptica gnizdo gradi, da naraf ne zgubi. 91. Ne samo je reko ovi nauk, nego nas još uči narav. Kad imamo izać prijedogna kraja ili jednoga velikoga poglavica svitovnega za s njim govoriti, mi se pripravljamo, kako ćemo prida n doć i izać. L. Vladimirović 45. Ugleda ptičicu, kako veselo provada svoju narav i vrime, kako sladko podigruje. G. Peštalić 185.

NARAVA, f. isto što narav. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (narava, narav) i u Voltigijinu (narava, natura, Natur) i samo u tri pisca.

a) primjeri prema 2 narav pod a. Da je nju učinila milost božanstvena, a ne narava. A. Kanižlić utoč. 756. Jela i pila izabrana iz narave blaga i evijeta. J. Krmotić katar. 116. Mi zakona od narave neznaboški potlačimo. 142.

b) primjeri prema 2 narav pod b. Govore, da u nemu (t. j. u Hristu) nisu dvi narave. A. Kanižlić kam. 117. Koja je sjedinena nerazlučivo s naravom čovičjom. 500.

c) primjer prema 2 narav pod e. Ove prave ljubavi narava čini. A. Kanižlić utoč. 477.

d) primjer prema 2 narav pod g. Siromaštvo smućuje sve obitili i kvari dobrotu svijuh naravah. A. Blagojević khin. 84.

NARAVAC, naraveca, m. čovjek, koji proučava narav (prirodu). Kao da je to u primjerima (jednima, koji su se našli): I naravce iste mudre varu pjenez. J. Kavačin 377a. S toga naravci . . . razmišljajući dan neznani. 389a.

NÁRAVAN, nárvana (s takvijem se akc. govori), adj. naturalis. U rječniku Mikačinu (naravni, naturalis, naturae coniunctus, insitus, comparatus, — adv. naravno, po naravi, naturaliter, secundum naturam), u Belinu (naravni, naturale, di natura, — adv. naravno, alla naturale), u Bjelostjenčevu (naravni, naravski), u Voltigijinu (naravni, naturale, natürlich) i u Stuličevu (naravan, naturalis, congruenz s primjerom iz jedne druge knjige): Koji jest otac naravni svoga jednoga sina, — adv. naravno, natura, juxta natu-

rae leges s naznakom, da je iz Belina rječn.). Najstarije su dvije potvrde iz druge polovine XVI vijeka.

a. o onome, što narav (u značenju te riječi pod a) daje, čini, stvara.

a) o čemu konkretnom. Da njeku skrovitu krepot duhovnu svakoj vodi naravnoj. M. Divković bes. 16. U knigah od naravnijeh stvarih veli, da jest jedna ptica. 21. Da je voda prava i narvana. I. Držić 206. Kad krste . . . da vazmu vodu naravnu. M. Bijanković 30. Poškropi vodom pravom naravnom. I. Grličić 97. Voda.... protjecase u naravni sud kameni. I. Đordić uzd. 35. Pripovijedaju pisaci od stvari naravnijeh. salt. 344. Prva stvar jest voda naravna, ili bila iz mora ili iz rike. A. Baćić 289. U tilu naravnom jesu mnoga uđa. J. Filipović 1, 196b. Obraćači vodu naravnu u čisto vino. F. Lastrić test. 60a. Budući kušala razlike likarije naravne niti se mogla izličiti uteče se k jednom čarovniku. ned. 316. Budući mu draže znaće stvarih naravnih negoli duhovnih. A. Kanižlić utoč. 59. Uzmi soli naravne. J. Vladimirović 15. Izmišaj s ujem od masline naravnim. 38. Voda naravna, kakono iz rike, iz mora, iz bunara. M. Dobretić 24. Služiti se može svakom vodom, samo ako je voda naravna. I. Velikanović upuć. 3, 20. Ova se istina može viditi i u naravnima i vremenitima stvarima. B. Leaković gov. 25.

b) o čemu bestješnom i apstraktnom. Naravnijem načinom bjehu umrli (t. j. Adam i Eva). M. Orbin 38. Ako li se čovjek obzire na djelovanje od družijeh uzroka naravnijeh. 57. Vrijedna su dila svakomu mila, ka druži slavna ljepos naravna. G. Palmotić 1, 247. Da ne poznaš sebe sama ni naravne tve krepsti. 2, 31. Nitko ne bi promislio, da su djela ta vilična, negi naravni način mio da sve resi i načina. 2, 415. Ljepota je naravna ljepota prava. Poslov. danič. Još bi sam razlog naravni u poznanje dovesti nas imac. F. Lastrić test. 222b. Budalaština je dvostruka. Prva jest naravna, koju niki imaju od naravi, zašto im je mozak privraćen. ned. 186. Ima uzdržati naravnu bjeloču i naravno rumenilo. V. M. Gučetić 4. Jedan dijelak onih naravnijeh krepsti, s kojijem od našega stvoritelja vi ste . . . tako obilno nadareni. A. Boškovićeva v. Selimir . . . bi nadaren mnozim naravnim kripostimam, to jest poniznostju . . . milosrdem. A. Kačić razg. 21. Takov slavan dobitak više se može reći božanstveni nego naravni. Đ. Rapić 24. Od naravne neplodnosti zemlje. I. Jablanci 15. Uma tvoga bistrina, pameti živočića, čud blaga . . . ter ini naravni dari, kojijem te obilno nakaniti stvoritevi milostivi. I. M. Mateić v. Stvorena sva . . . povraćena jurve u svoje prvašne naravno stane. I. Velikanović upuć. 1, 201. Koji su za jestestvene ili naravne nedostatke i uzroke i lutom nuždom usijeni ne ženiti se. D. Obrađović bas. 227. Ako jedan čovik po svojima kripostima i darom naravnim postane grof. M. A. Rejković sabr. 66. Ako hoćeš sladke imat višne, ne prisaduj na divjad od tršnje, biće slade od naravne slasti. J. S. Rejković 147. Ter naravne tej urese, koji krune zemlju plodnu, u perivoj svoj prinese. P. Sorkočević 575b. Naravne joj (t. j. Sunčanici) ter ljepote u napravi ures sine. 579a. Da je imao slavno ime, da je bio na glasu, da je bio naravnim darima urešen. A. d. Bella razg. 234. Ako pčele pustimo, da se svojim naravnim pobuženjem roje. A. Maksimović 120. Negova se (t. j. Božja) stvorena mijenjanu i po naravnom uzroku sasvijem preobražavaju. Vuk u Ivezovićevu rječn.

c) *adv.* naravno, *t. j. po naravi*. Biči na-ravno . . . da nakon sedam ali osam godišta imaju jur spoznanje od razloga. I. Držić 187. Prenda se naravno umira, ništanemaće naravno uskrsnut se ne može. J. Filipović 1, 109b. Koja se (*t. j. vjera*) ne ima nasloniti na razloge naravno poznane, nego na očitovanje Božje. F. Lastrić svet. 23a. Rasade naravno izgorjeti i izginuti moraju. I. Jablanci 21.

b) *naravan*, *t. j. mudar, upravo onaj, koji proučava, koji poznaje narav* (*u značenju te riječi pod a*), *jer se drži, da to proučavanje i to znaće daje mudrost*.

a) *upopé*. Govorene ne dostoјno jednoga naravnoga poganina, nego jednoga istinita krstjana. P. Posilović *nasl.* 37a. Kako govor Tulijo naravni u kniga/h) od prijateljstva. cvijet 19. Poznaše novu filozofiju aliti nauk naravni. S. Margitić fala 5. Jedan čovik naravni iliti filosof bi udren. N. Palikuća 9. Pitajući od medikah i drugih naravnih likara i mudracah. M. Dobretić 565.

b) *naravni učitelj, mudrac, t. j. filozof*. Nijedan naravni naučitelj ne more dokučiti. I. Ančić vrata 198. Ona zvizza privari ostale aštrologe i naravne naučitelje. S. Margitić fala 4. Tada oni naravni mudrac reče. P. Macukat 7. Sve uminje, sve poznaće, koje bi u naučiteljih naravnih, u bogoslovcih i drugih. J. Filipović 1, 174a. Anaxagora, naravni naučitelj . . . ne kti se granut. 1, 386a. Kako nas uče naravni naučitelji i likari. F. Lastrić test. 308a. Govore naučitelji naravni, da ima nika majstorija otrovati sve voće. ned. 259. Govore naravni mudroznanci da zvijezda primajući od sunca svoju svjetlos sveder gleda na sunce. V. M. Gučetić 104. Kako uče filozofi oli naravni naučitelji. M. Dobretić 190. — *Oramo ide i primjer*: Mudri naravni veli: svaka stvar biži od svoje protivštine. M. Divković bes. 87. *Vidi mudar pod a, c, aa.*

c) *naravni (bez imenice), t. j. mudrac, filozof*. Da sve stvari . . . razumije, kako govoriti naravni. P. Posilović *nasl.* 38b. Jašući Cesar po jednoj šumi nade jednoga naravnoga sama i učini ga zovnuti. cvijet 99. Tada kralj reče naravnemu. P. Macukat 7. Govore naravni, da je veće svijeta pod vodom nego suha. S. Margitić fala 45. Nade jednoga naravnoga aliti filozofa. K. Mazarović 53.

c. *naravan o onome, što odgovara čijoj naravi* (*u smislu te riječi pod b, d, e, f, kako u kojem primjeru*).

a) *adj.* Naravna ljubav ponukuje, da je sinu žao, kada uvrijedi svoga čáčka. M. Divković bes. 19. U junacijeh, da boj slide, naravna je vazda žela. I. Gundulić 450. Naravnoga otrova gniva krije Turčin. 470. S naravnom nevjernosti svaku (*t. j. djekoju*) hoće, ku zamiri. G. Palmotić 1, 335. Što se kćerca zasramila, stvar i djelo naravno je. 2, 189. Jedna stvar izvan svoga mjesto naravnoga ne opočiva, nego svo stoji silom. M. Radnić 371b. Bog . . . i naravna sva dobrota. J. Kavačin 341b. Naravni otrov negov . . . jedno objeta, drugo misli. 359b. Tva naravna žela ne će doći na maće. I. Đordić uzd. 46. Primi ih s onom milinom i ljubavi, koja mu u svijeh djelijeh bijaše naravna. ben. 44. Drugi je grih od slabosti naravne, a drugi je grih od zloće. A. Baćić 220. Ljubav naravna svrhu potroda općena je ludma i živinam. F. Lastrić ned. 402. Da je on imao prignutje naravno na milosrdje. J. Banovac razg. 13. Svako stvorene sviim naravnim prignutjem želi naći ono mesto,

za koje si ga odredio. M. Zoričić osm. 12. I naravne rad slaboće, a ne radi line zloće od Adama to imamo. V. Došen 246a. On ne kudi naravno držanje, već slavonske one običaje, koje oni od drugih primiše. A. Blagojević pjes. 64. Nije stvar naravna nositi križ, križ ljubiti, satarisat tijelo i podložit ga duhu. L. Radić 40. Naravni red oviju dviju kripostih. A. Kanižić kam. 199. Scineći, da to naslađene budući čoviku naravno nije grišno. M. Dobretić 165. Iz ovoga vida ljubavi rada se . . . sva naša naravna dobrota iliti zloća. D. Obradović sov. 13. Sudi i zaključava, da su svi ljudi za naravno soveršenstvo i za blagopolučje od Boga sozdani. 141. Nije čudo, nego je sasma naravna stvar, ako oni, koji se zovu Srbi, one, koji se zovu Hrvati . . . zovu po sebi Srbima. D. Daničić u *Ivekovićevu rječniku*.

b) *adv.* Slovenski jezik u velikoj časti.... nahodi se imavši mnoge nepredobite krajeve i gospodu, koji nim naravno govore. M. Držić 63. Koji naravno nisu bozi (*iz lat. qui natura non sunt dii. gal. 4, 8.*). I. Ančić ogl. 61. Kakono jest naravno vodi spustiti se, tako je čeiku ljubiti. M. Radnić 383a. Svak naravno želi blaženstvo. 485a. Nu naravno ljudske svake bič nebeski zlobe slidi. J. Kavačin 230b. Oni, koji su se rodili pod jednom zvizdom, naravno imaju biti jedne naravi i voće. P. Posilović cvijet 30. Tako indi krvoljčica otca sin naravno opak imao je biti. D. Rapić 19. Kad uzvidimo priliku srca prisvetoga ali se nešta spomenemo, naravno je, da se jednaga spomenemo negove ljubavi. I. M. Mateić XII. Kakono naravno je ognu gorjeti, tako naravno je sličnjem načinom srcu ljubiti. 50. Naravno je svijem nam malo ljubit, što će nam brzo izvjetriti. B. Zuzeri 11. Kako strela iz luka ispuštena k svom cilju . . . leti, onako i duh človečeski naravno k Bogu teži. J. Rajić pouč. 1, 2a. Koja je odbacila od sebe i ono, sto je noj naravno. A. Tomiković gov. 121. Imajući Turci nad Srbima taku vlast i taka prava naravno je, da se Srbi moraju starati, kolikd je moguće maće da se mijesaju s njima. Vuk dan. 2, 89.

d. *naravan, t. j. pravī, istinit*. U naravnu kad se sliku vilenica huda obrnu. G. Palmotić 1, 96. Višni Jovo . . . u prilici snežanoga kufa dode i naravnu sliku slavnu skri za ljubav svoje gospode. 1, 263. Da se vitezovi u naravni lip obrate. 2, 62. Isukrst dakle kako Bog jest sin oca naravni, a kako čovik jest sin Božji istiniti. A. Baćić 36. (*Isus*) ne samo kako Bog, nego također kako i čovik jest sin Boga otca naravnog. A. Kanižić utoč. 751. Zaštobo ih i ona većma lubi nego naravna majka sinove svoje. fran. 208. I jedan i drugi jest pravi kruh i naravni, pače kruh prisan na niki način jest naravniji, jerbo je brez ikakva primiša zakulan. kam. 488. Josef, koji bi držan da je naravni otac Jezuzu. S. Rosa 26a. Što sam ja u pravom i naravnou momu biću? B. Zuzeri 266.

e. *prijazan*. Čovik naravan je onaj, koji je dobre naravi, prijazan. J. Grupković. *Druge se potvrde nije našlo*.

f. *tjelesni; protivno: duhovni*. Tri stvari ponukuju, da ljubimo našega iskrnega; najprije naravno rodstvo, zašto smo svikolici bratja i rodbina od jednoga oca. M. Divković bes. 801. Idemo na otar kano na naravno blagovanje. I. Ančić svitl. 188. Saul tamo sam uljeze za naravne potrebe. I. Đordić salt. xi. Roditeljstvo jest od dvije vrste, naravno i zakonito. Naravno jest smišljene krvi medu mlogim od jednoga izhodčitim . . . roditeljstvo zakonito jest primješće

inostranca za baštinika . . . to jest, kada se inostranac uzme za sina. A. Baćić 423. Pak se polagano vrati nazad (*t. j. Saul*) opravivši naravno dilo. A. Kačić kor. 173. Oteci naravnici ne mogu ispuniti po sebi te dužnosti. Blago turl. 2, 214. Ne može biti nikakva zla sumnja rad rođstva naravnoga. A. Kanižić kam. 219. Proklet od sveštenika dopade vodostaja, to jest ne može naravne vode pustiti. 839. Otec naravnici i tilesni daje ga (*t. j. dijete*) na svit tilesnim načinom. M. Dobreći 40. Pomačka na naravnu. 119. Rostvo naravno ili puteno jest ono, kad se jedno od drugoga rada po zakonu, po puti. 547. Vidio je on, da je Ivan . . . od mlohavi naravnici u sastavljen. A. Tomiković živ. 25. — *Možda oravno ide i primjer:* Tako rane Jezusove jesu naravno znamenje muke negove . . . er kada ih uzrem, dode mi na um udije sve, što Božji sin htje milostivo podnijeti. I. M. Mateić XIII.

g. naravan je protivan onome, koji je natprirodan.

a) adj. Biše stvoreni (*t. j. andeli*) samo jednjem blaženstvom naravnijem. M. Orbin 5. Još hoće virovati u san, kojino je naravan ili prazan. L. Ľubuški pis. 33. Razum ľuški niti more dosegnuti naravnim načinom ni kazujućem virovati. F. Lastrić test. 100^a. Skrovištah negovih . . . naravno. dosegnuti ne more. 271a. Kada tko samo rad stida jali rad pokaraha, koja on prid svitom za grijhe podnosi, žaleće imade, tada takvi naravno žaleće imade; a kada se on za svoje grijhe kaje rad toga, što je on Boga, najveće dobro, uvridio . . . takvi imade žaleće svrhu naravno. E. Pavić jezg. 70. Ona (*t. j. milost Božja*) uzdiže naša djebla naravna na dostojnost vrhunaravnu. A. Kalić prop. 77. Ovakva vira dvostruka može biti: jedna naravna, druga svrhu naravna ili čovičanska i božanstvena. B. Leaković nauk 21. Petr Veliki ot voska načinjen u veličini naravnoj. S. Tekelija letop. 119, 52.

b) adv. Ovo je otajstvo . . . toliko, koliko ga naravno ne mogu dosegnuti ni andeli. F. Lastrić ned. 255. Ganutja su ovog svita, da naravno ganut mogu, al' ne mogu dovest k Bogu. V. Došen 267a.

h. naravan je protivan onome, koji je umjetan. U vlaštoj napravi s naravnijem uresom . . . svijetu se kažu. I. Gundulić 192. Da uždisanje Mandaljenjeno nije naravno. I. Đordić uzd. vi. Da se hoće ista kniga u naravni (*t. j. prostonarodni*) jezik priobratiti i težačkim ludma poznana učiniti. I. Jablanci 164. Koje (*t. j. vino*) licem naravnim se diči. J. S. Rejković 376. Voća svake vrsti, koja trave oko i užizu požudu, toliko se kažu naravna, ali su laživa ali su himbena (*gorori se o umjetnom crijecu od roska*). A. d. Bella razg. 165. Naravni rojevi . . . mnogo su boži od hudožestveni. A. Maksimović 120. Ne mogu se drugojačje . . . razstaviti nego ili himičeskim hudožestvom ili naravnim putem. P. Bolić vinod. 2, 12.

i. naravan je protivan onome, koji je nasilan, silovit (kad se govori o smrti). Boljezan i jad moj lašne bi podnijeti, po smrti naravnoj da budu umrijeti. S. Gučetić-Bend. 283. Dokle ne dode naravna svrha negova života. Đ. Bašić 148. Ne mogući čekati negove naravne smrti. A. Kanižić kam. 417. Tko želi smrt naravnu sebi oli drugom za izbaviti se iz teške bolesti. M. Dobreći 212. Kad koji od zaručnikah . . . smrtju naravnom umre. I. Velikarović upuć. 3, 212.

j. naravan je protivan onome, koji je pisan, potvrđen (o zakonima, zapovijedima). Ovo je

prva zapovijed naravna, koja veli: učini drugomu što bi ti hotio da tebi drugi učini. M. Divković, nauk 129^b. Kada čovjek djeluje suprotiva zakonu naravnemu. S. Matijević 11. Naravni je zakon oni . . . koji obranu dopuštuje. G. Palmotić 2, 480. Ovo su zapovijedi u zakonu naravnemu obsluživane, zašto je naravno, da onoga ljubimo i štujemo, od koga dobro primamo. A. Baćić 2. Služe se načinima zabraunenim i suprotivnim zakonu Božjem i zapovidima naravnijem. F. Lastrić ned. 129. Ovo je naravna i Božja zapovid. A. Kanižić utoč. 11. Zla, koja su po naravnom i Božjem zakonu zabrauena, kam. 685. Izvan zakona naravnoga i pisanoga. L. Vladimirović 31. Grib naravni zove se oni, koji je protiv zakonu naravnemu; zakon naravni jest ovi: čini i želi drugomu ono, što bi otio, da se tebi čini i želi. M. Dobreći 197. Od Adama . . . do Mojsije bio je samo naravni zakon . . . Od Mojsije pak slidio jest zakon, koji se zove pisani. B. Leaković gov. 57. Naravni zakon svima narodom zapovida: što želiš sebi, ono i drugomu. M. A. Rejković sabr. 48.

k. naravan je protivan onome, koji je zakonit, u zakonitom braku rođen. Tvrtkov sin naravni kraljevstvo bosansko imade. A. Kačić razg. 9. Abimelek, sin naravni Gedeonov . . . otide. kor. 126. Govore, da je Jozip bio sin naravni Jakova. A. Kanižić utoč. 484. Piše knigu potajno negovomu naravnemu sinu, to jest kopilanu. E. Pavić prosv. 2, 128. *Ispor. nem.* natürlicher Sohn, *tal.* figliuolo naturale.

l. adv. naravno isto što dakako, dašto. Da izmedu sebe izbere jednoga, naravno svagda najpoštenijega. Vuk u Ivezkovicevu rječn. A naravno si i drugi vjeru prevraćali, pa naravno njihov poglavar Maksim. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 529. Ali g. Ninković i ne brani svoga dopisnika, naravno jer ga nema oda šta braniti. Đ. Daničić u Ivezkovicaru rječn. Sjedijahu u Kotoru providnik, a u Budvi knez, oba naravno vlastelina mletačka. S. Ľubiša prip. 100. Bosna stupi naravno skupa s Hrvatskom u isti državni odnošaj. M. Pavlinović razg. 34. *Ispor. nem.* natürliche und istom znacieniu, na pr. Ich bleibe natürliche in der Stadt.

m. Ne razabira se značenje u primjerima: Paka će život svoj u vrime naravno dospijeti. G. Palmotić 2, 488. Laž naravnijem dobrom zove. P. Kanavelić 18. Kad je kakvo dilo očitovano mu pod naravno mučane. A. Baćić 130. I jedino fale uzdavaju ter naravne pismice pivaju. T. Babić 45. Mori i tuši mačem, gladom i smrtju naravnom. F. Lastrić test. 181^a. Sin Božji učinio se je čovjek za naravnije trudit z grešnikom svoje milosrdje. B. Zužeri 221.

NARAVIT, adj. isto što naravan. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. uz rječ naravan. Vidi rječ, koja sad dolazi.

NARAVITOST, f. isto što naravnost. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. zu nem. Kunstlosigkeit, Natürlichkeit, *tal.* naturalität.

NARAVLJE, n. isto što narav, t. j. biće. Samo u primjeru: Nije dilo mačše kriposti dati novu naravju stvaram, negoli jest prominiti naravi. Š. Budinić suma 77^b.

NARAVLIV, adj. dobar, srčan. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 436. *Ispor.* naravan pod e.

NARAVNAĆ, n. nom. verb. od naravnati. Samo u primjeru: Kad je suverenstvo podeđeno, onda se izmedu vladaoča i naroda . . . učini neki dogovor i kao neko naravnaće. M. Đ. Milicević škol. 81.

NARAVNATI, naravnām, pf. regulare, componere. Od na-ravnati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Popovićevu (richten). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mehanike za niem. stellen, naravnati dobnak ili sat, eine Uhr richten, regolar un orologio, — einen Vergleich zu Stande bringen, comporre, accomodare, aggiustare, — naravnati se, sich abfinden, sich gütlich vergleichen, accomodarsi, comporsi, accordarsi, aggiustarsi. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) u značenju: umiriti, na pr. Edva nas nekako naravna i složi. J. Bogdanović.

NARAVNIK, m. čovjek, koji proučava, koji poznaje narav (t. j. prirodu), mudrac; vidi naravan pod b. U rječniku Belinu (naravnici, naturali, cioče quelli che indagano le cose naturali), u Voltigijini (naturalista, Naturkundiger) i u Stulićevu (naturalis, physicus s naznakom, da je iz ruske biblije) i samo u nekoliko knjiga. Pišu naravnici, da orao za iskušati, jesu li negovi ptici pravi orlići, da ga čini gledati prama sunce. I. Ančić vrata 196. Da razbire tajstva starih naravnika. J. Kavačić 96a. Konfucija naravnika da ostane davna dika. 372b. Skupi idolske redovnike, kijem bješe pridružila jošter mudre naravnike (stamp. naruvnike). I. Dražić 19. Koji bijaše najmudriji naravnik u negovu kraljevstvu. P. Macukat 7. Štije se kod naravnika, da ima nika živina, koja ne može živiti izvan u ognu. J. Banovac prip. 107. Prilikuje nenavidnika jednoj ptici, koja se zove fenice, koja kad ostari (vele naravnici), odleti u nika mesta vruća. 231. Ima jedna ptica . . . od koje ukazuju naravnici, da . . . D. Rapić 236. Jere crvi, naravnici ukazuju, ne mogu se boje i prije pomoriti i potući nego oštrom i žestokom vodom. 279. Infinito nulla potest fieri additio vel diminutio, alias non osset infinitum. Tako nas uče naravnici oliti filozof. M. Dobretić 370. Ovo (t. j. uče) mudroznani naravnici s razlozima mlogostrukima. I. Velikanović upuć. 1, 10. Ali se ovi naravnici ružno varaju. B. Leaković gov. 181. Drugo name ne kažu u svojih promišljanih naravnici. A. d. Bella razg. 48. Tako Plinijo, pomni naravnik, piše. 92.

NARAVNITO, adv. naravno. Samo u dvije knjige, od kojih je druga prepisana iz prve. Svi ljudi od svijeta naravnito žube prvo svoju korist negoli drugoga. P. Posilović cvijet 31. Koji naravnito jesu prignuti na putene grike. 157. Nije stvari, koja naravnito ne želi svoju priliku. K. Mazarović 19. Koji naravnito jesu prignuti za bludnost. 82.

NARAVNITI, naravnim, pf. izravniti, izjednačiti. Od na-ravniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom. Hoću . . . vse, što je skrivljeno ili grbavo, naravniti. Proroci 47a. S unučadu dedovi igraju, po tri pasa vrte se u kolo, sve bi reka, jednogodišnjici! sve radošću divnom naravneno. P. Petrović gor. vijen. 101. -- Ne razabira se značenje u primjeru: Da se ima kad obazret Dedo, ne bi dvaest naravno šija, a povo je toga dvaestero. Osvetn. 3, 52.

NARAVNOST, f. apstr. imenica izvedena od osnove pridjeva naravan.

a) isto što svojstvo; vidi 2 narav pod e. Poznajući naravnost i vlaststvo nika malašne zmije. F. Lastrić test. 184a. Naravnost, koju grib ima, jest sve rasti priupadajući. od' 212. Oni, koji su nadili ime stvarma, nisu toliko pazili na naravnost, nego su od svoje voje, kako im je

drago bilo, stvarma davali imena. A. Kanižlić kam. 493.

b) isto što čud; vidi 2 narav pod g. Samo u Stulićevu rječniku (natura, indoles).

c) naravnost je imenica prema značenju pridjeva naravan pod h. U rječniku Popovićevu (Natürlichkeit). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Natürlichkeit, Kunstlosigkeit, tal. naturalezza.

NARAVNOZNANAC, naravnoznanca, m. isto što naravnik. Samo u primjeru: Čovik . . . po izpisu naravnoznanacah jest živina razložita. B. Leaković nauk iv.

NARAVNAK, m. čovjek, koji živi u naravi (t. j. prirodi) izvan prosvjećenoga društva ljudskoga. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Naturmensch, tal. uomo naturale.

NARAVNÍ, adj. isto što naravan. Samo u primjerima: O naravna blagosti oca nebeskoga! A. Gučetić roz. jez. 95. Tko gleda vašu vrijednos, razum snage i pravednos naravnemu u plemstvu. I. Akvilini 3. Oholnike on pod noge svoje stavi po naravnoj svoj jakosti. 215. Skladno pjevajući suze i uzdisanja od svetijeh i ne slijedeći nered od naravnega hukača i jaukača. I. Đordić uzd. vi.

NARAVOSLOVAC, naravoslovca, m. Samo u Stulićevu rječniku (naravoslovac, naravnik). Gdje-koji i danas pišu poređ običnjeg prirodoslovac.

NARAVOSLOVAN, naravoslovna, adj. Samo u Stulićevu rječniku (physicus). Gdje-koji i danas pišu poređ običnjeg prirodoslovac.

NARAVOSLOVLE, m. nauka o naravi, t. j. o prirodi, fizika. U rječniku Stulićevu (naravoslovje, physica) i u Popovićevu (Naturlehre, Physik).

NARAVOSLOVSKI, adj. Samo u Stulićevu rječniku (naravoslovski, naravoslovan).

NARAVOUCITELAN, naravoučitelna, adj. moralan. Iz rus. riječi istoga značenja нравоучительный. Samo u primjeru: Prilagaču i pridavati naravoučitelju naznamenovanja i polezne . . . sovjete i nastavljena. D. Obradović živ. 6.

NÁRAVSKÍ (s takvijem se akc. govori), adj. isto što naravan. U rječniku Belinu (naturale, di natura, — adv. alla naturale), u Bjelostjenčevu (naravski, naravni, naturalis, physicus, geninus . . . naravski, po naravsko, naturaliter, physice . . . naravski umreti, fataliter mori, sua morte mori), u Voltigijinu (adv. naravski, naturalmente, natürlich), u Stulićevu (naravski, naravan s primjerom iz Ivanisevića, koji se i ovde navodi pod b) i u Popovićevu (naravski, naravan). Najstarije su dvije potvrde iz xvi vijeka (vidi pod a, b).

a) primjeri prema onima kod naravan pod a.

a) o čemu konkretnom. Vino naravsko od loze. A. Kadčić 52. Ima biti voda naravska. 53. Da prospire sime (t. j. muž) u suds žene naravski. 427. U vodu naravsku rastopite. J. Banovac blagos. 129. Istom da je naravskva voda. I. Nenadić nauk 99. Zadosti je, da bude sama voda i naravskva. Blago turl. 2, 207. Svaka vrsta vode naravskve. J. Matović 145. Da voda prava i naravskva nije potribita. I. P. Lučić nar. 12.

b) o čemu bestjelesnom i apstraktnom. Od nikoga savkupljenja naravskoga. Naručn. 25a. Ne bi zadovoљno Veleviju . . . naravskva otajna znati. P. Zoranić 70. Srce jest . . . početak svih udih i jakosti naravskih. A. Georgicev pril. 92. Jedva po naravskomu razlogu jemaju živiti če-

tiri ali šest godišć. P. Radovčić nač. 15. Oslobođi *ji(h)* od svake štete toliko djavalske koliko naravske. L. Terzić 329. U sladkomu spanju kada opočivah, po načinu naravskomu mir po-kojni kad uživah. P. Vuletić 28. Kako naravskim načinom jedan glas isti nahodi se u ušiju od svili, ki ga slišaju. F. Parić 62. Ogań naravsku imade vrućinu. L. Ľubuški pis. 18. Da vidimo na putu jednu stopu od koča, naravskim načinom poznajemo, da je onuda kon prošao. A. Kadčić 108. Nauk kad je zdržen s naravskim razumom i s pametnostju. 229. Samo su od razuma i značja naravskoga (*t. j. neučeni ljudi*). A. Banovac pripov. iii. Od svake štete toliko djavaoske, koliko naravske, blagos. 317. Je li svaki sakramenat nareden pod kojijem god bilo legom naravskijem, da se može očutiti? I. Nenadić nauk 98. Ženidba kako naravsko združenje. J. Matović 306. Ozdravljajući mnoge druge od nemoći naravskih i zastaranih. I. P. Lučić izk. 29. — Naravski dan, *t. j. astronomički, koji traje 24 sata, na pr. od ponoći do ponoći. Govori se i tal. giorno naturale i niem, der natürliche Tag.* Dnevi naravski počimlju od večera. I. T. Mrnavić istum. 25. Zašto je pokopan stojao u grobu jedan cijelovit naravski dan. J. Matović 58. — *Öwamo se meću i primjeri: A. Što je post naravski i što crkveni i u čemu se razlikuju? B. Naravski jest ustaviti se od svakogja jića i pića od ponoći, dokle se pričetiš; a crkveni jest blagovat samo jednokrat na dan i ustaviti se od jizbine mrsne. A. Kadčić 73. Priprava tila jest post naravski . . . ne uzimajući ništa po usta od ponoći do onoga časa, u koji prima tilo Gospodinovo. I. P. Lučić doctr. 29.*

c) *adv.* Kojega je sve to, što naravski umis (*iz lat. cuius est totum, quidquid boni habueris*). A. Georgiceo nasl. 14. Ostavimo sa strane te stare knižurine, a govorimo naravski. S. Ľubiša prip. 161. *Govori se oko Vinkovaca, na pr. Tko naravski živi, očuva svoje zdravje.* S. Pavićić.

b. *učen, kniževan, mudar (kako u kojem primjeru); ispor. naravan pod b.* Nauči sfake knjige naravske i bogoslovske. B. Kašić is. 117. Aristotil, ki je bio kralj naravske od mudrosti. I. Ivanišević 150. Naučitelji od sv. pisma, od bogoslovstva, od nauka naravskoga. M. Bijanković 2. Likari tilesni . . . privračaju svaki dan i noć knjige naravske od lika. A. Kadčić 226. Vr(h)u naravске mudrosti . . . osam tisuća (*t. j. kniga*). I. P. Lučić razg. 8. Pišu naravski naučitelji. 90.

c. *primjeri prema onima kod naravan pod c.* Jere biše po naravi tupe pameti. B. Kašić is. 117. Naravska (*stamp. naravsko*) bo ljubav sama vjećne plate ne dostoji. J. Kavačin 342a. Ime kojega poganina, koji je bio izvrstan u kojoj kriposti naravskoj. A. Kadčić 133. Premda opako biše uzisa na kraljevstvo, ništanemao imadiše mnoge kriposti i izvrsnosti naravske. A. Kačić razg. 52. Naravsko je dilo, što se pravo lubi, da se kruto žali, kada se izgubi. M. Kuhačević 32. Oslobođen od svake slabosti naravske. J. Matović 99. Udara tovaricu cineći, da radi naravskе linosti otezaše se putovati. I. P. Lučić razg. 46. Lubav naravsku kako matere . . . nadade priko načina ljubav sviju drugi stvorena. Grgur iz Vareša 92.

d. *primjeri prema onima kod naravan pod d.* Otac vieni . . . posvidiči, da je Isukrst negov sin naravski. B. Kašić is. 23. Da su nikije riči u noj (*t. j. u knizi*) naravskim imenom izrečene, pred razumnimi ljudmi za to ne će zasramljena

biti, budući čistim vse čisto: grib i sramota je zlo činiti, ne grib i sramotu s pravim imenom izreći. P. Vitezović priče. x. Isukrst sin naravski i jedini Boga otca. Pisaniča 15. Kruh naravski pseščeni. I. P. Lučić doctr. 31. Posli nego bi isporavio razum (*t. j. smisao*) naravski slova ovandeoskoga. Grgur iz Vareša 13.

e. naravski čovik, *t. j. koji nije ohol.* J. Grupković. *Ispor. naravan pod e.*

f. *primjeri prema onima kod naravan pod f.* Slijedeć naravskima požudami. J. Kavačin 395b. Da tribuje sliditi prgnutja naravska. I. Marki 15. Mogu bogomilo moliti, mirno počivati, piti i ostala naravska činiti i dilovati slobodno. L. Terzić 239. Misnik pospava za probaviti i za smiriti razbučenja naravska. A. Kadčić 78. Puštajući na vođu vašim naravskim prgnutjim, da uživaju naslađe tilesne. J. Banovac pripov. 7. Naravski roditelji čeda. Blago turl. 2, 215.

g. *primjeri prema onima kod naravan pod g.* Mnogo ljubak radi naravskih i svrhunaravskih dario. P. Radovčić nač. 309. Stvar naravska da to nije. J. Kavačin 312a. Da uzdržiš kripost naravski i svrhunaravsku. L. Terzić 245. A. Je li dobra i zadовољna ova boljest i pokajaće naravsko? B. Pokajaće naše ima biti svrhunaravsko. I. Nenadić nauk 164. Stvorite svijuđu dobara naravskih i nadnaravskih. Blago turl. 2, 6. Ostale zapovijedi jesu naravске i vazdašne. J. Matović 355.

h. naravska, *pridjev bez imenice, znači ono, što nije umjetno, nego onakovo, kakovo je narav dala; ispor. naravan pod h.* Samo u primjerima: Boja je naravska no učena. Nar. prip. vrč. 1. Neka mi doveđe popa od naravskie, koji je učan u noš još seoskoj nevolji. S. Ľubiša prip. 235. Da je Bog dao mira i pouke, kakvi smo zaludu od naravskie, mnogi bi prije tebe na tu stolicu sjeli. prič. 84.

i. *primjeri prema onima kod naravan pod j.* Kamata jest zbraćena od zakona Božjega, naravskoga i īuskoga. A. Kadčić 264. Protiva zapovidi naravskoj, koja nas uči, da ne činimo drugome, što nije nama drago. J. Banovac pripov. 181. Po zakonu naravskome može se poznati razg. 265. Takov svaki Boga uvrđuje, kad naravskie ne čuva pravice. A. T. Blagojević pjesn. 24.

j. *primjeri prema onima kod naravan pod k.* Kraja Tvrtda naravski sin. P. Vitezović kron. 113. Koji se zovu sinovi naravski i čine se paka sinovi pravi i zakoniti po ženidbi slidećoj. A. Kadčić 25.

NARAVSTVO, *n. isto što narav. Između rječnika samo u Stulićevu (naravstvo, naravnost) i samo u primjeru (sasma nejasnom):* Da naravstvo, milost zorim, zakon branim. J. Kavačin 224a.

NARAVŠTINA, *f. isto što narav. Samo u primjeru:* Vijeku ne će riječ čovjeska . . . dobro izreć naravštinu, ka je u Bogu. J. Kavačin 528a.

NARAVZNANAC, naravznanca, *m. isto što naravnik. U rječniku nijednom, a samo u dva pisa.* Glasovitomu u svoje vrime naravznanec pokloni. A. Kanizlić utoč. 110. Mudri naravznanac Aristoteles govor. 758. Veliki plod zemlje naravznanici pripisuju snigu. A. Tomiković živ. 3. Koji će pridobiti naravznance brez njova nauka. gov. 177.

NARAZANCE, *adv. odjelito; kao da je to značeno u primjerima (jedinuma, koji su se našli):* I sjatni se zamamiše sini uz jadiku i jadove klance nadmeću se letom narazance, ki će prije na čine vrljje. Osvetn. 1, 8. Da su vode makli uza klance, a tragom im teče narazance svako

muško, što pušci doraslo. 5, 44. *Ispor. u slov.*
narazno, *nem.* anseinander.

NARAZGOVÁRATI SE, narazgđvárám se, *pf.*
satis superque collocutum esse. *Od na-ratzová-*
rati se; ide među glagole navedene kod 1 na pod
II, 3. Samo u primjeru: Pošto se tako Miloš
s pašom sit narazgovara, onda mu pokloni ata.
Vuk grada 117.

NARAZLOŽITI, narazložim, *pf. isto što nad-*
razložiti; važada je grijeskom uzet prijedlog na
mjesto nad. *Samo u primjeru (u kojem je zna-*
ćeće prema nadrazložiti pod b): U ovomu sinodu
narazloženi su ikonoborei. A. Kanižlić kam. 16.

NARCIS, *m. ime cvijetu.* *Iz lat.* narcissus (*a*
ovo iz grč. rágzisostos). *Samo u rječniku Bjelo-*
stjenčevu i u Jambrešićevu (narcis cvet, narcissus).

NARČA, *ime tamna postaća, ne zna se, je li*
muško ili žensko. *Samo u jednom rukopisu xvii*
vijeka (u kojem je zabižen akuz. Narču). S. Novaković pom. 84.

NARČMATI, nařčmám, *pf. isto što navrčati.*
Od na-rečati; ide među glagole navedene kod 1
na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (narčmati,
vide navrčati s naznakom, da se govori u Crnoj
Gori).

1. NARD, *m. isto što 1 narad (vidi tamo).*

2. NARD, *m. selo u Slavoniji u županiji vi-*
rovitičkoj. Razdjel hrv. i slav. 165. Vidi 2 Narad.

NARDATI SE, nářdám se, *pf. najesti se, na-*
bubati se. *Od na-rdati; samome rdati u značenju,*
koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde. *Go-*
vori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NARDOV, *adj. što je od narda (vidi 1 narad*
i 1 nard). *Samo u primjeru:* Uzevši litru pravoga nardova mnogocjenoga mira. Vuk jov. 12, 3.

NARE, *conj. sed.* *Od na-re; prvi je dio conj.*
na (vidi 2 na), a -re je postal od starijega -že;
ispov. jere od je-že. *Samo u Daničićevu rječniku*
s potvrdom iz početka xv vijeka: Koga voju ne
mnimo da jesti ni namib ni našemi, prêvréediti,
nare slobusti i vsaki naš dlbeg naprédovati.
Spom. sr. 1, 58.

NAREBAR, *adv. isto što porebarke.* *Samo u*
primjeru (koji se nalazi na mjestu rđavo saču-
vanu): Na stranu ili narebar se psuju i karaju
i biju se (*iz svršetka xvii vijeka*). Glasnik II, 3,
21. Vidi riječ, koja sad dolazi.

NAREBARKE, *adv. isto što porebarke.* *Samo*
u primjeru: Kako idu, uprav ili narebarke ili
sasvim nastrake. D. Obradović bas. 161.

NAREBRICE, *adv. isto što narebarke.* Kroz
ona tjesna vrata vađa proći narebrice. M. Pav-
linovic. Drugih se potvrda nije našlo.

NAREĆAN, *narečna, adj. tamna značenja.*
Samo u primjerima: Videć, što t' ma pjesan na-
rečna jur reče. D. Rađina 80b. Kad zvjezdari
spovidaju, da narečne sibe natke Božjim htio-
njem uništaju i ostaju taše gatke. J. Kavačin 470b.

NAREĆENIK, *m. onaj, koji je narečen.* *Samo*
u Stulićevu rječniku (destinatus s naznakom, da
je iz glag. brevijara).

NAREĆEĆE, *n. nom. verb. od nareći.* *U rječ-*
niku Belinu (narečenje, augurio, — promessa, il
promettere, — proposizione, proposta), u Stulićevu (narečće, denominatio, nomen, titulus, in-
dictio, decretum, sententia s naznakom, da je iz
glag. misala) i u Popovićevu (Ansage). Ki takovo
vim poštenja narečenjem su se zvali. J. Kavačin 244b. Ovo razloženje . . . ište duže isto-
mačenje, nego se pristoji narečenju postavljenu.

J. Matović 231. Koji vjeruju snima, narečenju i
sluteńu. 329. Neki bilég od proročanskoga nare-
čeća. I. Đordić ben. 157. Narečeće, Ansage. Jur.
pol. term. 24.

NAREĆITELJ, *m. nom. verb. prema glag. na-*
reći. *Samo u Jambrešićevu rječniku (narečitelj,*
dictator, t. j. onaj, koji diktira, — u lat. dijelu).

NAREĆITELICA, *fem. prema masc. narečitelj.*
Samo u Jambrešićevu rječniku (narečitelica, dicta-
trix, t. j. ona, koja diktira).

NAREĆI, *narěčém, pf. dicere, appellare . . .*
Od na-reći; ide među glagole navedene kod 1 na
pod II, 5 (prenda je i samo reći pf.). U rječniku
Belinu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu, Vu-
kovu i u Daničićevu (vidi dafe). Potvrda ima od
nujsatijih vremena; njedne se potvrde nije našlo
iz slavonskih pisaca, a između bosanskih samo
u Grgura iz Vareša. Kakvih oblika ima od
glag. reći, takvih ima i od nareći, na pr. prez.
nareknem, *inf. narijeti i t. d.*

a. reći, izreći (*kako u kojem primjeru*). Zvano
je ime ūegovog Isusa, ko narečeno jest po angelu
(*iz lut. vocatum est nomen eius Jesus, quod vo-*
catum est ab angelo. luc. 2, 21). Postila (1562)
16b. Narečene tve su slave, Božji grade (*iz lat.*
gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei. psal. 86,
3). I. Đordić salt. 296. Čekasko te, o čačko, kako
nam nareče, nu ti no dode. ben. 91. Dosmuća se
u narečenu crkvicu. 192. Od andela sve, što
onada bilo nam je narečeno, sve podpuno od nas
tada vidjelo se ispušeno. A. Boškovićeva 27.
Iza kako bijaše ih (*t. j. Isus osam blaženstva*)
nareko, poslijedio ih je tomačiti. S. Rosa 70a.
Koliko se pristoji k stvari narečenoj. J. Matović
123. Žubav će svemu nadomjeriti i nareče ti,
što imabudeš činiti. I. M. Mateić 243. Ako se vi
uzdate meni nareč broj kuća vaših. A. Kalic
prop. 502. Što ēu učiniti, nareci mi; sve, što
hoćeš, učiniti ēu. N. Marči 48. Odaberli onaka tri
koća, kakva ti je moj otac narekoao. Nar. prip.
vuk 152. Ne mogu ti ja danas nareći cijenu. S.
Lubiša prip. 249. — Možda ide ovamo i primjer:
Da se nas dva nijesmo jutros sastali . . . da
da sud narečemo. S. Lubiša prip. 157.

b. nazvati, imenovati. *U rječniku Belinu*
(narečen, chiamato, nominato), u Voltigijinu (no-
mare, nennen), u Stulićevu (nareći se, vocari,
nuncupari s naznakom, da je iz glag. brevijara,
— narečen, dictus, vocatus, nominatus s nazna-
kom, da se nalazi u Palmotića, — narijeti, vo-
care, adpellare, nominare, nomen imponere) i u
Daničićevu (narešti, nominare s osam primjera).

a) uopće. Postavi me velijega župana na-
rečenago vѣ světěm křyštenji Štěfana Nemaňu
(*iz svršetka xii vijeka*). Mon. serb. 4. Vѣ městě
semъ narečenemъ Déčani (*iz xiv vijeka*). 91. Mo-
nastyrb slobda, jegože i nareče vѣ ime prësvetyje
vladyčice našo. Sava pam. Šaf. 2. Salvestar II.
Jilbert narečen preje. Š. Kožičić 22a. Tu grad
sazida i nareče ime ūemu Aleksandrija. Starine
3, 217. Porodi se ditić, i narekoš mi ime Fran-
cisko. F. Glavinić evit 90b. Divičen porodihu
jednu, koj Ana ime narekohu. 240a. Narekoše
ime jemu Uroš (iz xvii vijeka). Šafarik letop.
57. Obvjetovanje . . . novijem ištom imenom
narečeno. I. M. Mateić 30.

b) nareći sa dva akuzativa. Apostola li
nareku te? Stefan pam. Šaf. 25. Jeda ovo nare-
koh post i dan primljeni gospodinu (*iz lat. num-*
quid istud vocabis jejuniū et diem acceptabilem
Donino? is. 58, 5). N. Rađina 39a. Sveta i ra-
zuma narekoše ga (*t. j. Bernardina*). F. Glavi-
nić evit 145b.

c) mjesto drugog akuzativa je nom. ili *instrum.* Grad sazida . . . i svojim ga imenom Adrianopol nareće. Š. Kožičić 35^b. Krajićom te je svom nareko i ljubljenom vjerenicom. I. Gundulić 37^a.

d) nareći u pas. ili refleks. sa dva nom. Dom moj dom molitve narečet se. Korizm. 48^a. Jako ti sinove Božji narekut se. 103^a. Stanovito Abraam . . . jest pravadan stvoren i otac vših vernih narečen. Ant. Dalm. ap g 2. Ovi sakrament narečen jest imenem evkaristija. Š. Budinić suma 73^b. Da tako nareku se i nazovu se pred Bogom jereji. 99^b. Kako ja nega zabivši inomu narekuse žena? Starine 3, 249. Blaženi mirni, začto se sinovi Božji nareku (*iz lat.* beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. matth. 5, 9). M. Alberti v. Budet velik i sin privisokoga narečet se (*iz lat.* erit magnus et filius altissimi vocabitur. luc. 1, 32). 111. Neka mi pravični narečemo se. F. Glavinić evit 61^a. On, ki nebeska želi, blažen narečet se. 101^b. Naprav ne znam moga imena, znam samo ovo, da od svakoga Rosinda sam narečena. P. Kanavelić 91. Netom se pop nareče, čnčas mu sija otecje. Poslov. danič. Brajičići . . . narečeni prekomoreci. J. Kavaňin 134^b. Razplodi se neizbrojni narod, koji bi narečen puk Božji. S. Rosa 5^b. Dali to nije bio ko drugi pa se tek narekao Janko? M. Đ. Miličević međ. 153. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Od kad mudrac zdrazi Osman se nareče? I. T. Mrnavić osm. 17.

e) mjesto drugoga nom. je *instrum.* Tim ti je vridnije prijateљa steći ner' od sve Vlahije kraljem se nareći. M. Marulić 133.

e. naimenovati, postariti. U rječniku Belinu (nareći koga kraljem, za kraja, nominare uno per rē), u Stulićevu (kraljem, za kraja koga nareći, regem aliquem constitutere s naznakom, da se nalaži u Gundulića) i u Daničićevu (designare sa četiri primjera). Vtorago bo ktitora po manē kraljevstvujuštoga narekohu městu semu (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 75. Bog . . . narek vrbnih care ţe i vlasti i kneze (*iz xiv v.*) 124. Jer smo narekli poklisare gospodinu kralju (*iz g.* 1400). Spom. sr. 1, 33. Vše, jer te je narekao Pribiňa Pričić, da mu si pristavši (*iz xv v.*) 1, 79. Kadi su sudci narečeni delegati? (*iz xv v.*) Mon. croat. 122. (Papa) Karla Velikaga cesarom nareče, kruni i pomaza. Š. Kožičić 18^a. On narečen bisi cesarom. 47^b. (David) nareče kraljom Salamuna ter mu još za životu preda krunu. I. Đordić salt. xvi. Po smrti vladike Save nareku mu Crnogorci namjesnikom sinovaca. S. Lubiša prip. 179. Okupe se na zbor, da nareku kneza. prič. 31.

d. javiti, objaviti. U rječniku Belinu (annunziare) i u Stulićevu (nareći, denunciare, indicare, praenunciare, — a s. v. narijeti *ima primjer, za koji se veli da je iz Đordića*, ali je *iz D. Rañine vīb*). Ako ki koga oče tužit, kada su veća uročna, ima vse prvo nareće. Statut vepr. 215. Koji mu (*t. j. proroku*) višni duh nareče sve, što rit imaže. D. Rañina vīb. O vile . . . nareće sad meni, da mogu ritи stvar, ka se podoba. 135^a. O djevice čiste i blage . . . narecite sad i meni, kako istočnom caru mladu smrt vitezi nesmišleni daše u svom Carigradu. I. Gundulić 28^a. Bog . . . mu posla proroka i nareće mu, da za svoj grijeh od tri bića obere, koji hoće. I. Đordić salt. xvi. Andeo, koji nareče noj štiveña. Grgur iz Varaša 107.

e. proreći. Segu bo kralja . . . proroci na-rekli behu. Š. Kožičić 3^b. Smišja . . . s kom će uživat dragu u sebi dobra tako narečena. J. Pal-

motić 152. Sve ovo hotijaše Isukrs nareć svojijem učenicim. Đ. Bašić 69. Bijaše Isukrs nareko svojijem učenikom, da se imaše nakon malo vremena od njih odijeliti. 72. Prilako mogu nareć vatre, godine, potope i smrti. Blago turl. 2, 53. Ovo sve on nareće biskupu. I. Đordić ben. 122. Kad mu je (*t. j. Petru*) Isukrst nareko, da će ga zatajat. A. Kalić prop. 93.

f. obreći, obećati. U rječniku Belinu (promettere, obligare altrui la sua fede s primjerom *iz Menčetića 248*) i u Stulićevu (promittere, proponere s primjerom *iz Menčetića 218*). Što tebi narekoh i tvojoj mladosti. Š. Menčetić 248. Ruka svjetovna . . . ne ima ticati stvar, Bogu koja se narekla sad dati. F. Lukarević 173. Nareko je (*t. j. Bog Adamu*), da mu će poslat spasitelj. S. Rosa 1^a. Ne će prit u zemlju, ku im narijeh za pokoj vjejkovit. Stulić rječn. s. v. narijeti (*ne kaže, otkle je taj primjer*).

g. namijeniti. U rječniku Belinu (destinare s primjerom *iz Š. Menčetića 248*, koji je naveden i kod značenja pod f), u Stulićevu (dedicare, destinare s naznakom, da se u Š. Menčetića nalazi: nareći komu) i u Vukovu (zudenken, anmeinen, destino). Zatoj se zatekoh, da slidim ne družbu, odkli joj narekoh život moj na službu. Š. Menčetić 82. Narečen biše tempal sa Baku bogu od vina. Š. Kožičić 28^a. Molimo, da ove kralješe . . . na slavu rečene majke sina tvoga narečene i prikazane budeš blagoslovit. A. Gučetić roz. mar. 85. Ali mene većma smeta Miljenkova uspomena, komu je bila od djeteta još Dubravka narečena. I. Gundulić 164. Primi tvoje gospostvo . . . ovi dar nemu podoban, nemu narečen i nemu prikazan. 193. Kraja Ostoje kći ljubjena meni izbrana vjerenica odavna je narečena. G. Palmotić 1, 327. Koga ja, tva majka znana . . . narekla sam vjerenika. 2, 114. Ti si od nas narečena kraljeviću hrabrenomu. 2, 186. Ako me jes narekao Višni drugom ljubovniku. A. Gledević 78^a. Nebu mladijeh cvijet godišta on nareče i posveti. I. Đordić ben. 200. Ban Miljen . . . odavna ki kraju svoju dvorbu nareče. pjes. 40. Još sam onda tebe narekao miloj mojoj dragoj pokloniti. Nar. pjes. vuk 5 (1893), 238. A moj Janko, zete narečene! Hrv. nar. pjes. 5, 292. Narečeni je zet onaj, koji misli čiju kćer ili sestru uzeti. M. Pavlinović. Zet, vjerenik narečen, t. j. namijenjen. Slovinac (1884) 108.

h. odrediti. U rječniku Belinu (nareći dan, determinare il giorno) i u Daničićevu (indicere sa dva primjera). Narek ţe jemu i dňnu, vѣ ţu . . . poslanje proč̄asti. Domentijan 120. Od tēh mu se imējta 2 (*t. j. libre*) nareći. Statut vrb. 155. Narekoše otei sabora nicenskoga II, da jest dopušeno i faljen poštovanje prilika. Blago turl. 2, 81. Uoči narečenoga dana spraviše sve. I. Đordić ben. 90. Er je danas, znaj, nareko Oloferne pir čestiti. I. Đordić pjes. 225. Što nareče car pod nebi svemogućom zapovijedi. P. Sorkočević 586^b.

i. rijetka pojedinačna značenja. a) naslutiti. Samo u Belinu rječniku (augurare, significare qualche augurio, — sinon. kobiti, slutiti, gonestati). — b) izreći čestitane. Samo u Belinu rječniku (nareći čestito novo ljeto, augurare le buone feste, sinon. čestitati, s primjerom, za koji se kaže da je *iz M. Bunića*: Čijem bih ti sej lito narekal čestito; — nareći tkomu čestit Božić, dar le buone feste in tempo di natale, sinon. čestitati). — c) diktirati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (dettare, dire a quegli, che servire), u Jambršićevu (nareći, diktujem, dicto, u lat.

dijelu) i u Voltigijinu (dettare bez něm. značenja, koje bi odgovaralo talijanskem). — *a)* izjaviti. Samo u rječniku Voltigijinu (aussagen bez tal. značenja, koje bi odgovaralo němačkome) i samo u primjeru: Svojijem dvoranim tvrdo nareče, da nijedno čejade . . . ne će bit viku upušteno. S. Rosa 114^b. — *e)* uročiti. Samo u primjeru: (Oton) zboriše nareče i vlaškeje zemje biskupi sabra. Š. Kožićić 21^a. — *f)* namignuti. Potvrda je samo: nareći, accennare, ti mu nareci, fagli un cenno. L. Zore paletk. 110, 230.

j. Ne razabira se značenje u primjerima: Ako Bošnjanin zapši, da nije dužan, da mu nareće prešeci samošestu (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 101. (*Daničić u svome rječni. postavlja tu značenje indicire, t. j. odrediti kao i za primjer naveden pod h*). Nije mu (*t. j. Osmanu*) dosta, što nareće, kad u istok bude otiti, da će iz bliza i iz daleč vernijeh vitez množ skupiti. I. Gundulić 358. Kad su nam stari primili krst, svakoga su od njih kumovi nareklj u jedno novo ime nekog kršćanskog sveca. S. Čubija prip. 28.

1. NARED, *m.*

a) sprava. U Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Rüstung, Armatur, Montirung, *tal.* armatura, montatura, — nared ili oprava kotla, Kesselarmatur, Kesselarmirung, Kesselausrüstung, Kesselgarnitur, Geräthschaften, corredo, arredo, — natra, Zug (bei Webern). — *Ima i u Irakovićevu rječniku:* nared, m. sve one sprave, što pripadaju kućanskomu i ratarskomu življenju, kao nještaj (u sobi), snde (u pivnicu), kola, plug i t. d. u Hrvatskoj, Geräthschaftsbestand, fundus instructus.

b) naredba, nalog. U rječniku Mikašinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 82^a kao sinon. riječi zapovijed) i u Popovićevu (Ordre, — menica na nared, auf Ordre lautender Wechsel, — na moj sopstveni nared, auf meine eigene Ordre). Nared, Ordre (bei Wechseln). Jur. pol. term. 377.

2. NARED, *adv. odmah.* Potvrda je samo: nared, continuo. D. Nemanić (1885) 62. Ispor. ured (*t. j. odmah*).

NAREDA, *f. isto što naredba.* Samo u primjerima: Ako je upitan po naredi od suda, dužan je rijeti istinu. B. Kašić zrc. 46. Ovo će bit najposlidnja moja nareda. M. Pavišić 9.

NÄREDAN, naredna, *adj. naređen, redovan, čestit, lijep . . .* U rječniku Vrančićevu (decorus, elegans), u Belinu (naredni, ministro ordinario, — *adv.* naredno, acconciamente, attamente, aggraziamente, elegantemente), u Bjelostjenčevu (nareden, lastan, commodus, opportunus, — *adv.* naredno, commode, opportune), u Jambrešićevu (*adv.* naredno, commode, diserte, sinon. razborno, z lepim rečmi, u lat. dijelu), u Stuličevu (ordinatus, compositus, digestus s primjerom iz Dordića salt. 493, vidi ga pod d, a, — *adv.* naredno, ordinatus, ordinatim s primjerom iz Palmotića 3, 151^b, vidi ga pod c, b), u Vukovu (naredan, n. p. puška, bereit, gehörig beschaffen, paratus s naznakom, da se govori u Crnoj Gori) i u Daničićevu (narednib, instructus s primjerom iz početka xv vijeka). Teško je u svakom primjeru pogoditi pravo značenje, zato obradivač rječnika ne misli, da ga je svuda pogodio.

a. naredan, t. j. naređen, određen. Jeda je naredno nebeskom kriposti, da su sad zajedno ovdi sve liposti? Š. Menčetić 80. Jer je toj naredno od Boga ter ludi, tko služi pravedno, da zaman ne trudi. 155. Toj, što 'e na nebi na-

redno, svakako učinit jes trijebi. M. Bunić 44. Uzdrže se od jadenja . . . na nikoji naredni i odlučeni dni. Š. Budinić suma 150^a. Što redovnik čini po nikim dilima tila pod narednom formom riči. Blago turt. 2, 304. Budući da nije imala (*t. j. ženidba*) naredni, sveti i pravi početak. M. Dobretić 496.

b. redovan, običan. Ni od potrebe, da grišnik želi stvari vanka reda, nego da se služi narednim obećanjem gospodina Boga. P. Radovčić nač. 196. Otidoše izvan grada . . . oko poja i livada bližnjih zavrč lov naredni. P. Kanavelić 28. Milosrdnjem ki naredno milosrdja svoja daje. J. Kavanić 11b. Grihe ispovidniku svomu narednomu očitujući. A. Kanižlić utoč. 80. Oblast . . . zakonita, naredna iliti običajna. kam. 230. Da se ne imajući narednoga ispovidnika svoga drugome ispovidi. D. Rapić 44. I sad su ista svetotajstva, hladenci naredni Božje milosti, koja bijahu u njihovo doba. D. Bašić 241. Po ispovidi kano po narednomu načinu za odrišće grijah. E. Pavić jezg. 72. Ne budem vik dangubit neg' naredne trude žubit. I. M. Mateić 286.

c. čestit, dobar, vađan (kako u kojem primjeru).

a) adj. Ako takovo pohotinje je naredno. Naručn. 88a. Neugodan čovik . . . naredniji za habara ili porkulaba nego za kralja. Proroci 220. Viteže naredni, Brtučeviću moj, svim ljubki i medni. P. Hektorović 3. Boje t' je pravednu o malu živiti, a dušu narednu i pamet imiti. 41. Da se je sdržula s gospojom Livijom, vladikom narednom, plemenitom i pohvađenom. 53. Življnjem narednjem sva dobra on sledi. J. Vidali 352. Počeše truditi . . . djelima od sfeta i naredna života. B. Kašić iñ. 64. Biše vele krotka i naredna u sfemu. is. 111. Ki biše razumom naredan. D. Baraković jar. 14. I da zakon dā naredan od istoka do zapada. I. Gundulić 557. Mudra pamet i naredna dostojnija jes od hvale. G. Palmotić 2, 218. U srcu su kraljevskomu slavne odluke i naredne. P. Kanavelić 9. Od potrebe je, da se . . . u pristalu i narednu života držaru čuvaš. A. Kanižlić utoč. 646. Ženidba jest naredena . . . za umnožiti narednim, skladnim i svetim načinom narod čovičaski. M. Dobretić 17.

b) adv. dobro, vađano, pravo (kako u kojem primjeru). Kako naredno i početno dela naša imamo činiti. Naručn. 35^b. Koji će privozit vješto i naredno tuj plavcu. M. Vetračić 1, 87. Jer je nezmožno prorokovu misal i riči naredno i svitlo razumiti. Proroci 6. Crkve tač naredno sagradil je Bogu, da zvati pravedno Božji se stan mogu. H. Lucić 262. Ktil bih rit ja tvomu razumu naredno, u srcu što momu sve držim skroveno. D. Račina 42a. Ere se ondje ima svekoliko naredno i s dobrijem načinom činiti. B. Gradić djev. 130. Kaži sve naredno žalosnoj majci ovoj. F. Lukarević 266. Ki tamо Arabe kraljuju naredno. M. Držić 447. Pod'mo sve zajedno vidjet taj čudesna i da se uaredno shrane ne telesa. S. Gučetić-Bend. 319. Ja ti ču naredno za čaćka ovdje dat. D. Zlatarić 13^b. Duša naša ima s redom tih (stamp. tieha) i naredno . . . djelovati. B. Kašić nač. 8. Spravivši se naredno uzdvignu ruke k nebu. is. 108. Mišljahu oba, da naredno žela se od njih carska izreče. I. Gundulić 552. Stupajuć naredno vojsku nam prodiriće. I. T. Mrnavić osm. 52. On naredno reče meni. G. Palmotić 1, 132. Vlas Božja . . . svijeh naredno pita i zori. 3, 151^b. Svo stvari neka se čine naredno među vama (iz lat. omnia honeste et secundum ordinem fiant. 1 cor. 14, 40). M. Radnić

285a. Mi négove svete odluke ispušnamo svi naredno. P. Kanavelić 139. Sve govorenje i dila svoja tako lipo i naredno upravlja, da sve, ča govori i ča diluje, sve s pravim sudom govori i diluje. A. Vitaljić ist. 400. Koja su potribita za dostoјno i naredno služiti sv. misu. A. Bačić 356. K takovomu krstu, da se naredno sastavi, valja 10 snopova imati. I. Jablanci 77. Ako misli svoje oficije i dužnosti naredno dilovati. M. Dobretić 378. Voćka naredno uzgojena ne može neg' obilni plod ukazati. I. Đordić ben. 31. Ovce pasti naredno viština jest. J. S. Ređković 231.

d. lijep, prikladan.

a) adj. Osta tilo slipo, a vele ti biše naredno i lipo. M. Marulić 114. Ako ovo, što sad pišu, nije naredno u napravi. D. Račina 54^b. Ono začinjanje, koje čuh, toliko bi skladno, jedino, naredno i njeko radoši.... puno. B. Gradić djev. 173. Izvrsno smišljanje i ljubko i medno i sve izrečenje lipo i naredno. P. Hektorović 74. Kuća naredna kako crkva bješe. M. Držić 92. Neka u način drag, naredan.... klinke pjevaju pjesan ovu. I. Gundulić 276. Gledaj ovo lipo evitje.... nuti trave gledaj druge, naredno t' je niho bitje. M. Gazarović 61. Bogdan u sfem kipu, znaj, naredan. 85. Isti u pismu iskat jest potribno, a ne govorenje lipo i naredno. A. Georgicević nasl. 11. Ne moj se uznašat, da s' velika kipa, al' da t' je prilika naredna i lipa. 14. Pusti na stranu sve poganske mudrosti i ostavi řihova naredna i naresna govorenja. pril. 65. Koli je uzvišena, moguća, lipa, naredna i slafna (*t. j. Bogorodica*). M. Jerković 8. Da naredna diktla vrijedna budu vojnu jes podložna. G. Palmotić 2, 389. Ti jesi ona žela ljubestiva, dobrostiva, razumna, plemenita, narodna i dostoјna. P. Posilović nasl. 72b. Tko si debar i pravedan, kušaj sreem mir naredan. I. Đordić salt. 215. Ljubih zakon tvoj i putih narednjem se drumim tvimi. 425. Drazijeh glasa sklad naredni. 493. Stvorи ňeke ptice, koje svojijem glasom nared nijem razlučuju vrijeme od vremena. ben. 1. Kniga.... malo naredna i malo pomno pripisana ne imaše lica ni nijedne užudnosti. pjes. 233.

b) adv. Prosu niza ne (*t. j. lica*) naredno bili gij i rosu. Š. Menčetić 63. Ja videći dare složene naredno, kakove nigdare ne vidih zajedno. P. Hektorović 56. Sva tvoja pisanja, ka složi naredno.... i ljubko i medno. 63. Ptice po dubju i črki po grmu.... vrnušu tu naredno rešahu. P. Zorančić 17. (*Bog*) nareši sfistostju i lipostju sfakom sfit ovi i sfaka u nemu lipo i naredno razdili, razluči i odluci. M. Jerković 99. Naš Agirte s trublom tada naredno će zapjevati. G. Palmotić 1, 123. I naredno š nōm zacićia u sve glase (*t. j. pastir s pastircicom*). P. Kanavelić 84. Da bi imao.... vrtle svakim evitjem i zelenom lipotom naredno, pametno i pomljivo posadene. I. Grlić 268. Slaviš.... kraja od svijeta naredno. I. Đordić uzd. 63.

e. gotov, pripravan, spremam. Golije.... skoro hote biti naredne i opraljene (*Daničić uzima značenje lat. instructus, t. j. opravljen, opremljen*). Spom. sr. 1, 96 (*iz početka xv vijekaj*). Otar je postavljen i sve je naredno i ogań pripravljen. M. Vetranić 2, 296. A. Milice, je li vodčera gotova? B. Uzidi ve, gospodaru, sve je naredno. M. Držić 395. Darovi Božji.... kada se primaju s dušom dobro narednom. J. Matović 220. Vazda mu je naredno oruže. Pjev. crn. 144a. Meni ništa nije nepoznato! Štogod dode, ja sam mu naredan. P. Petrović gor. vijen. 102. Nare-

dan se Vuko namjerio. Nar. pjes. vuk 4, 513. Sobom uze naredne Brdane. 5 (1865), 37.

f. nadležan, načineno prema lat. ordinarius. Pođu k biskupu svojemu narednom ili komugod inomu na pokoru. Š. Budinić ispr. 143. S našom oblastju narednom i apostolskom.... dvižemo i gasimo sve zle običaje. M. Bijanković 158. Podiliteł naredni jest sam biskup u svom biskupatu. S. Badrić pr. nač. 48. Da sam biskup imaju oblast narednu ovoga sakramenta. J. Matović 183. Vlast jednoga narednoga redovnika uzdržana bi. 260. Od najvišega narednoga pastira od sve crkve. A. d. Costa 1, 218. Po zapovidi zakona ali čovika, koji ima narednu oblast, 2, 39. Za dati sakramenat potvrđenja, koga sam biskup naredni jest služitelj. I. Velikanović upuć. 3, 519. Da naredni podiliteł svetoga krizma na nije biskup. I. P. Lučić nar. 14. Manastiri.... imadu naredne svoje redovničke pohoditele. 122.

g. zgodan. Ako rič, ku recih, ne bješe naredna. S. Menčetić 276. Kažući naredno, što mi se pak steće. 300. Mirisna zelja i cviti u narednih mistih položena. P. Zorančić 85. Čin', da ne zabudeš pelene i povoju i cstate sve stvari, što ti je naredno. M. Držić 442. Kraj u naredne ove riječi odgovara. P. Kanavelić 348. Maloča ove knjižice jest za lahkotu naredne nošnje, koja i u tesnoj taski ali žepu ne more velike pačke činiti putujućim. P. Vitezović pričen. x. Budi petak, budi sreda, ni naredno prez obeda. 79. Žemlja ova tako naredno jest šuplasta, da zrak i sunce u dostojoj mjeri ulesti može. I. Jablanci 20. Nāredan, nāredna, commodus. D. Nemanjić (1885) 41. *Adv.* naredno, opportune. 62.

h. rijetka pojedinačna značenja. *a) pravilan.* Samo u Jambrišićevu rječniku (naredni, regularis, u lat. *dijelj*); — *adv.* naredno, *t. j. pravilno.* Samo u Belinu rječniku (regolatamente, moderatamente). — *b) idući, najbliži.* Samo u Popovićevu rječniku (nächster, der Reihe nach). *Gdjekoji književnici novijega vremena pišu:* o tom se govori u narednoj glavi, *t. j. u idućoj, u onoj, koja je na redu (iza druge koje glave u kakvoj knizi).* — *c) adv.* naredno, *t. j. metodički.* Samo u Belinu rječniku (metodicamente, con metodo).

i. Ne razabira se značenje u primjerima: Nače.... Belgrad rvati naredna prešastija rike radi. Š. Kožičić 57a. Paka se naredno od svake sumije van sadruže zajedno u slatku juvezan. D. Račina 13b. Mnu, da kti naredno (*t. j. Fortuna*), kad s' imah rodit, sve zvize ujedno najgoro skupiti. 124b. Mahalnu ovu stvar i loše narednu primite vi u dar. N. Nađešković 1, 276. Blagost u čudeh i u običaji trizna, razabrana i naredna. Š. Budinić suma 164b. Tako su naredne te straže prvi vrat. D. Baraković vila 305. Jeda pravdu Bog sabljude, ki je sudac svijem naredan. G. Palmotić 1, 385. U dvanaes u plēmena naredno se razdjeluju. 3, 48a. Djelčići ňezini imadu među sobom naredni prostor. I. Jablanci 20. Veliki prostor bez zadovolje i naredne fajde ostane. 96. U dobro narednomu ovčijem štadu (*sic!*) svakojako zabraniti vajlade. 133. Je li bedem naredan za carstvo? Nar. pjes. vuk 6, 166. — *U ovom je primjeru nekakva pogreška:* Dostojno i pravedno jest.... sa svijem srdecem i pametju, hotjenjem i glasom naredno dozivati (*iz lat. dignum et justum est.... toto cordis ac mentis affectu et vocis ministerio personare; u Bernardina 92 stoji: glasa službom hvaliti, a u Bandulavića 112a: službom glasa glasovati*). N. Ratinina 112a.

NARÉDATI. nárêdám, pf. postaviti mnogo čega u red. Od na-redati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i refleks. naredati se. Oboje se govori oko Vinkovaca (s naznáčenim akc.) na pr. Naredala sam po ormanu lipi jabuka. Naredalo se pedeset veseli momaka. S. Pavičić.

NÁREDBA, f. mandatum, institutio, testamentum, regula, ordo . . . U svijem rječnicima osim Vrančićeva i Daničićeva (vidi daže). Najstarije su potvrde iz druge polovine xv vijeka (vidi pod a). U gen. pl. danas je naredaba, što ima na pr. Daničić istor. 71. 242; tome odgovara naredab u najstarijem primjeru, što se našao. Osim toga nalaze se za gen. plur. oblici naredba (piše se i naredbah) i naredbi (piše se i naredbih); potvrda im se nalazi među primjerima, a dodati se mogu još ove: a) naredba u Kavaćina 74b. 342a, u Kaćića kor. 433, u Bašića 100. 273, u Došena 222a. 246a, u Turl. bl. 2, 30, u Matovića xi. 183, u A. d. Coste 1, 28, u Kanižića kam. 3. 13, u Dobretića v. 496, u Velikanovića upuć. 3, 98, u Grgura iz Var. 22, — naredbi u Divkovića nauk 43a, u Grličića 112, u Lastrića od' 268 i ned. 406.

a. naredba je ono, što se kome naredi, da čini, dakle kao nalog, zapovijed. U rječniku Mihačinu (naredba, zapovijed, mandatum, jussum, constitutio, decretum), u Belinu (canone, decreto, — comandamento, comando, precezzo, — commissione, ordine, — ordinazione), u Bjelostjenčevu (naredba, zapoved, određenje, mandatum, jussum), u Voltigijinu (ordinazione, sistema, Anstalt, druga tal. riječ i nemačka uzete su bez pravoga smisla), u Stuličevu (praeceptum, mandatum, imperium, praescriptum, jussus s naznakom, da se nalazi u V. Gučetića) i u Vukoru (Anordnung, mandatum).

a) uopće. Kako da bi on svih naukov i naredab vere hristijanske . . . plni nauk držal (iz god. 1470). Mon. croat. 107. Ti me si porodio naredbom od Boga. M. Vetračić 2, 300. Po naredbi sv. otca pape. M. Držić 63. Laži . . . kojim bi hotjela naredbu mu smesti. S. Gučetić-Bend. 260. Naredbom Božjom bi drivo odneseno drugovje. B. Kašić in. 26. Po naredbi tve veđrine mi smo u slavnu kraja bili. Ć. Palmotić 1, 244. Ništa se meni ne zgaja po naredbi Božjoj, što nije na moje dobro. I. Marki 66. Primivši Mojsije taku naredbu dili se kući. A. Kačić kor. 64. Proglasio je oštru naredbu, da svi negovi podložnici imadu se krstiti. A. Kanižić kam. 475. Pisalo mi je po naredbi pomenutoga popa Vuka jedno dače iz Srpske škole. Vuk nar. pril. ix. Ja sam silnou podigao vojsku . . . po naredbi cara čestitoga. Nar. pjes. vuk 5 (1865., 200). Uči ih naredbama i zakonima negovijem. D. Daničić 2 mojs. 18, 20. i t. d., i t. d.

b) naredbu dati, učiniti i t. d. (Papa) mnogije stvori naredbi crkve Božje radi. Š. Kožičić 14^b. Štogod hoćeš, zapovidaj i naredbe tvoje davaj. A. Georgiceo pril. 59. Naredbo nam da obilne, da dignemo . . . vjotre silne Ć. Palmotić 1, 7. Po naredbi, ku visoka vlas mi twoja podala je, s bojnijem plivim čuvah kraje. 2, 65. Najbolijem ču strijelaocima ja naredbe ove dati, da potežu i strijelaju. 2, 122. Naredbe im davši neke. I. Akvilini 44. Stupivši Radinu na vlađane dade naredbu banim i knezovim po svojim državam, da sakupe vojsku silnu. A. Kačić razg. 21. Kninu grade . . . u tebi su i bisaupi stali i duhovne naredbe davali. 264. Mojsije davaše naredbu, da se grišnici smaknu. korab. 101.

Dade jim naredbu, da dođu k čemu na pomoć. 114. Ne mogu te odma sliditi, dok naredbe ne učinim od blaga. F. Lastrić od' 93. Nek on gleda, te naredbe neka ne da. V. Došen 68a. Od koga je (t. j. sabora) učišena naredba, da se ima poštene nositi prilikom svetih. A. Kanižić kam. 16. Dade im nikije naredbe, po kojima se imadu vladati. 93. Nije odstupio od naredbah, koje je papa učinio. 283. I da važa čim naredbu dati, kako će se u svitu vladati. M. A. Režković sat. 154. Evo nas kod tebe . . . da daš vojsci na-redu, da prođe mirno. S. Lubiša prip. 185.

c) naredbu držati, ispuniti i t. d. Da hodis puti negovimi i da čuvaš naredbe negove i zapovidi i sude. Bernardin 33 i I. Bandulavić 40a. Odijeli se . . . za izvršiti naredbu oca svoga. A. Gučetić roz. jez. 218. Ko ne haje obslužiti me naredbe i zakone. I. Gundulić 103. Er nisam obslužio tve naredbe i two misli. J. Kavanin 493b. Grešnik ima sedam naredbih obslužit. I. Grličić 147. Mnogo je korisno nika naredbe obslužiti. S. Badrić pr. nač. S. Naredbu ču tvoju obslužiti, štogod rečeš, to ču učiniti. A. Kačić razg. 255. Ta naredba biće brzo izvršena. kor. 114. Koju naredbu Gedeon pomljivo izvrši. 124. Ne kti obslužiti naredbu moju. 157. Koliko imamo naredbu ovu držati, kako poslušno i svršeno ču ispuniti. A. Kanižić uzr. 35. Odluci naredbe apoštolske ispuniti. kam. 257. Kako se izvrši ova naredba negova. E. Pavić prosv. 1, 23. Redovnici, koji ste . . . obslužili naredbe od vaših zavita. Đ. Rapić 17. Zapovida . . . da se obsluže negove naredbe. J. Banovac razg. 27. Da nisu naredbe ispođivnikove ispunili. 121. Kad službenik izvrši naredbu svoga gospora. Đ. Bašić 85. Ko hoće . . . zabraniti, da se ne izpune negove naredbe. 146. Jesu li virno naredbe negove izvršivali. F. Lastrić ned. 406. Ispunio sam naredbu. N. Palikuća 11. Da bi se obslužile naredbe. J. Matović 474. Hoće, da se negova naredba obsluži. A. Kalić prop. 276. Obslužuje ureda Saul Gospodinovu naredbu. A. d. Šella razg. 39. Kao služe moramo vršiti stariju naredbu. S. Lubiša prip. 77.

d) naredbu prestupiti. Prestupaju naredbu starejih. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 22^b (matth. 15, 2). Jere bi privrđili naredbu crkvenu. A. Kadrić 185. Da ne prihodi naredba vojnički(h). J. Banovac pred. 30. Budući da su vašu naredbu pristupile. N. Palikuća 36.

b. uredba, ustanova. U rječniku Belinu (constitutione, ordine, — legge) i u Jambrešićevu (dispositio, sinom uredba, u lat. dijelu). Pokljuje naredba od stvari Božijeh tako upućena, da stvari gorne . . . djeluju u donijeh. M. Orbin 289. Kada bi nareden sakramenat tijela Jezukrstova. Od koje stvari biti će potrebno, da bi najprije istomačili vjernijema naredbu ovoga sakramenta. J. Matović 190. Od naredbe ovoga sakramenta sv. sabor od Treuta ne ostavi ikakvo mjesto sumije, jer je istomači, da bi naredeno na najzadnjoj većeri od Jezukrsta. 228. U svakom gradu i varoši (a ne bi s gorega bilo, da se i po seli ova naredba učini) da se napravi jedan ospital za siromaš. D. Obradović bas. 121. Po novoj naredbi učišnjci na skupštini . . . negovo se područje razdeli različnim vojvodama. Vuk grada 45.

e. oporuka, testamenat. Između rječnika samo u Stuličevu (naredba duše, v. oporuka). Učini naredbu ili testamenat i priminu iz ovoga slijedit. B. Kačić por. 79. Čino svoj testament ali naredbu najposlidnju u dobru zdravju. P. Ra-

dovčić nač. 108. Da roditelji ne mogu učiniti napokojnu naredbu. A. Kadčić 438. Koji se na dalek put dile . . . najprije testamenat iliti na redbu kršćansku učine. D. Rapić 468. Testamenat, to će reći najposlidnja naredba Nasradinova. N. Palikuća 67. Bez krví napokočna naredba nije bila prikazana (*iz lat. nec primum quidem sine sanguine testamentum dedicatum est. hebr. 9. 18.*) J. Matović 201. Učini oporuku ili najzadnju naredbu od svega htjeća svoga. B. Zuzeri 296. Ako je ovaj umro bez riječi ili bez narodbe (ab intestato). V. Bogišić zborn. 310 (*zabižežio pri-nosnik iz južnjih krajeva*).

d. pravilo. *U rječniku Belinu* (precetto, instruzione, che si da per non errare) i u *Bjelostjenečevu* (naredba, navuk, regula, disciplina).

a) uopće. Po naredbi i zakonu pravoga govorenja i pisaña. M. Lekušić 4. Štogod smo negove radi ljubavi obrali, kojegod staće, na redbu iliti regulu, važa da iz sve duše virno obdržimo. D. Rapić 429. No znaju ni naredbe od razdišenja. M. Zoričić aritm. 10.

b) pravilo života redovničkoga. Druga je vrst reda naredbe tisnije. Đ. Baraković vila 117. Otac Franceško u 3. pogl. svoje naredbe zapovijeda svojijem fratrom maloj bratiji govoreći. M. Divković bes. 2. Onako, kako mu regula ili naredba zapovidaše, tako pripovidaše. F. Glavinić evit 147b. Cvatiše u to doba kruto naredba . . . pustiňakov. 328a. Kih (t. j. fratar) jur dvanaestu budući, naredbu življenja upisa jim. 335a. Kad bi nam štogod zapovidio, što bi bilo protiv reguli ili naredbam reda. P. Filipović 15. Naredbe od reda (t. j. kaluderskog). A. Kanižlić rož. 92. Ako zakon, zavite i naredbe tvoje, u kojim se nalaziš, ne obslužiš. M. Zoričić osm. 126. Ponovljenje cjelevitoga obsluženja redovničkih naredba. I. M. Mateić 8.

c. red.

a) u pravom smislu. Devet korov ili složnost angelov u tri jerarhije ili naredbe razdiļeni. F. Glavinić evit 6b. Ko bi našal u jednoj pustoši jedan prilipi i pimplemeniti palac s naredbom jednih ponistar, s dvorom. P. Radovčić ist. 12. Čini mu ukazati po naredbi sve ljudi, žene, konje, pse i ptice. K. Mazarović 102. Tri naredbe andeoske . . . naredjuju se za čuvare ljudem. A. Baćić 433. Ovi (t. j. andeli) u tri naredbe jesu razdiļeni, i svaka u sebi tri kora uzdrži. J. Filipović 66a. Premda za svekolike Boga molit imamo, ništanemaće u ovomu imati bit na redba. Zato najprije Boga molit dužni smo za vladaoce i poglavice crkvene i za sve pastire duša . . . Pak molitvu imamo činit za kralje i druge poglavice svitovne . . . Posli ovi(h) dužni smo naše molitve Bogu prikazivat za naše roditelje, pak za ostalu rodbinu i prijateљe. 329a. Razrediš se gradani nebeski . . . u lipu na redbu i plemenitu (*lat. distributi sunt cives colestes . . . in elegantissimos ordines*). F. Lastric test. 225b. Sa svijem mložtvom dvorana svojije(h), koje bijaše razdilio u naredbe (*lat. cum tota multitudine ciuim suorum, quos distribuerat in ordines*). 391a. — *Možda ovamo ide i primjer:* Po naredbi kad knige stigoše, vojvode se na noge digoše. Nar. pjes. kras. 167.

b) u prenesenom smislu. Gdje su glave bez razuma, tu ćeš no more neg' luda bit; a gdje nije naredbe, tu je smeća. M. Držić 143. Pokle svaka po načinu svemoguci Bog razredi i na redbom svit naredi. Đ. Baraković jar. 8. Kadi ni naredbe, ondi jest zmutna. F. Glavinić evit 421a. Pod naredbom uzdrži sfa čućenja (*iz lat.*

sub disciplina cohibe omnes sensus tuos). B. Kašić nasl. 39. Postavi u naredbu kuću tvoju, naredi tvoju obitil i namisti tvoje stvari, zašto ćeš brzo umrijeti. P. Posilović nasl. 23b. Ovi svijet jest jedna smetna od Babilonije, u komu nigda se ne obslužuje naredba ni mjera. M. Radnić 285a. Gdi je plač i škripanje zubi, gdi nije nijedne naredbe, nego smetna. S. Margitić fala 256. Ona, koja su s naredbom učinena, vazda su lipo i dobro učinena, budući da red jest lipota dilovača i govoreča. J. Filipović 159a. Plaća i pokora iliti muka jesu dva stupa, koji uzdržaju svit u svojoj naredbi. D. Rapić 356. — *Ovamo se meće i primjer:* Kolike stvari jesu u sakramantu naredba (t. j. svešteničkoga reda)? I. Zantotii upit. 10.

f. povorka. *Samo u primjerima:* Veće žena š nóm otiti podoše, i od apostola naredba svakolika i učenici svikolici tuj se skupiše. Zborn. (1520) 120b. Vas puk sa svićama u rukuh u naredbi plemenitoj ide prida se gledajući. F. Lاستفrić ned. 272.

g. način. Ako bi . . . razumel preobratiti naredbu od kršćenja. Naručen. 7a. Ka imamo razmišljavati najprvo od naredbo ispođi. 69b. Ako bi to pohotinje telesno nadišlo naredbo matrmonija. 8sa. S tom naredbom grad obhode, svete moći sobom nose. Đ. Baraković draga 354a. Ova naredba od jesenske sjedbe istom po onih mjestih se obdržuje, gdi se iz prahuje nikava fajda druga ne uzimle. I. Jablanci 60. Ovu naredbu u berbi umijedu lukavi Francuzi . . . pomjivo držati. 211. Po sakramentima samo se mogu odpuštati grijesi, ako se obslužuje řihova naredba. J. Matović 100. Za učiti puk vjerni od imena sakramenta, od naravi i od naredbe negove. 131. Ovdje govorimo od kršćenja sa svim svojim obsluženjem, naredbam i okolostanji. M. Dobretić 31. Među sobom zboreći o naredbah života časna i poštena. B. Zuzeri 148. Dobar ispođenik, koji ga će staviti u naredbu od življenja krstjanskoga. 290. Promijeni ujedno stan, haštinu sa svijem načinim i naredbam od života. 361.

h. nakit, ures, řepota; ispor. naredan pod d. Čudom razgledaš ov tempal . . . čudeći se od velike urehe i naredbe negove. Starine 1, 219. Ja sam dobar i pravedan, ti hud i opak u životu, vrh naredbe ja naredan resim sobom svu lipatu. I. Gundulić 249. Sa onim visokim načinom i naredbom, sa kojom druži pisnici svoje pisni pisaše, ja pisat ne mogoh. A. Georgiceo nasl. v. Gleda i razmišja onu lipost i naredbu od one majke od milosti, ne ures i dike, koli je uzvišena, moguća, lipa, naredna i slafna. M. Jerković S. Solomun zabavljajuć se mnogo u odjevanju i naredbi svojije sluga zaboravi se od Boga. M. Radnić 72b. Bog . . . koji je lipotu nebesku i zemaljsku u plemenitoj naredbi veoma mudro uudio. Đ. Rapić 216.

i. ugled, izgled. Bi Ivan . . . naučitelj života, prilika svetiňe, naredba pravice. F. Glavinić evit 197b. Ka jest . . . zrcalo divic, naredba udovic (t. j. Bogorodica). 279b. Sv. Nikula, redovnikom naredba, pokornikom način i duhovnim pastirom prilika. 401a. Koji je (t. j. vladalac) svojih podložnika izgled i živa naredba. A. Kanižlić kam. 17.

j. rijetka pojedinačna značenja. **a) oprema.** Vsaka golija velika biše, šest sat ludi vlisti vašu sa vsu potribom i naredbu mogase. Starine 3, 247. *Možda ovamo ide i primjer:* Ja naredbu imam za vojnike, imam dosta lada i brodova. Nar. pjes. vuk S, 125. — **b) pričest;** vidi nare-

diti pod n. Samo u jednoga piscu. Jedan lupež posti postove blažene Gospe i ne može umrijeti bez naredbe. M. Divković čud. 13b. Da bih bes pokore i bez naredbe ne umro. 43^a. Kadano s naredbom pode so ovoga svijeta. bes. 622. — *c) namjera.* Ono, ča človik čini, naredbom pravom ima činiti. F. Glavinić svitl. 109. — *d) određenje, subdina.* Naredba jest svijem ljudem jednokrat umrijeti. P. Posilović nasl. 13b. — *e) pripravu; ispor.* naredan pod e. Ti nisi u naredbi danaska za ispovidići se. P. Posilović nasl. 85b. — *f) savjet, dogovor.* Narod od vojske stavi se na mejdan u naredbu i dogovor, i svi stoje jedini, a četa stoji zatvorena. M. Radnić 246a. Crnogorec od boja junaci, među sobom sabor učiniše te naredbu divno napraviše, među sobom žalost oprostiše, oprostiše i ižubio se. Ogl. sr. 166. Kada taku naredbu činiše, onda dobre kćne pojahaše. Nar. pjes. kras. 178. E se mislim danas prestaviti, naredbu ču vama ostaviti i vlađanje od živješa svoga. Nar. pjes. vuk 8, 257. — *g) okolnost, prilika.* Ako ti je Bog dobra vrimenita udilio, živi po naredbi stana twoga. A. Kanižić fran. 156. — *h) narugbina.* Samo u Vukovu rječniku (Bestellung, cf. narugbina, bez lat. značenja, a s naznakom, da se govori u Dubrovniku).

k) Ne razabira se značenje u primjerima: Jedan dub čini boji plod u jednom mjestu negoli u drugom, kako je naredba od zemlje i od aera. M. Orbin 57. Ki (t. j. poslanik) s naredbom tad podpunom bješe u mnogo; poslan žeđi, da s pojačkom slavnom krunom mir utvrdi i utemeši. I. Gundulić 423. Bog jest pravičan, zato prava naredba tako hoće, da i duša . . . bude pravična. F. Glavinić svitl. 10. Ubiti čovjeka . . . bez naredbe od pravde, grijeh jest smrtni. S. Matijević 59. Ako bi napio zdravnicu ali druge naredbe na trpezi, za koje mora biti koja zla rič. P. Posilović nasl. 114a. Odredio sam biti obranitelj ūma . . . i po naredbi nislidovati ču na ovi način. evijet 34. Najprvo čovik ima žubiti Boga . . . a najposlije svakoga čovjeka po naredbi bistva svoga. 110. Zloča jest ne postaviti po naredbi ono, što čovik ima reći. 215. Mnoge ljudi viditi ćeš . . . da posjeduju naredbe i dostojanstva. M. Radnić 135a. Po naredbi voje miču se sva mogućta ostala. 248a. Vazdar se bojale . . . naredba Rustana i Kurtova sveta. P. Vitezović odil. 46. Pošteće je naredba, koja se ima obslužiti u ostale stvari. K. Mazarović 104. Krstenje . . . jest jedno prane izvansko pod osobitom naredbom ričih. A. Kadrić 120. Dostojno je, i naredba nauka iziskuje govoriti od griba, koji su protivni zakonu Božjem. A. Bačić 206. Josip sveti bi najdostojniji, da ga obere (stamp. obre) Bog za mistokrať i urugom u naredba(h) od svita. J. Banovac razg. 124. Kojigod obraća sv. pismo od pravoga negova čućenja u naredbe i u poluvjerstva opakijeh. J. Matović 351. Ona naredba sv. Agustina: Poznado tebe, poznado mene. 525. Dobrota . . . od koje bi se sramili oni isti, da je imaju u naredbi svoje kuće. B. Zuzeri 41.

NAREDBEN, adj.

a) koji pripada naredbi, koji je u svezi s ūm. Između rječnika samo u Stulićevu (res praescriptae, praeceptae s naznakom, da se nalazi u Đordiću). Želim služiti naredbenom tvom hotješu. I. Đordić salt. 410. Ovi način . . . poslje stade posli među svima Izraeličanom kano naredbena zapovid. E. Pavić ogl. 256. Papah rimskih knjige naredbene. A. Kanižić kam. 122. Jerbo mu se Latini protive hotijenčemu pisati

svima crkvama knjige naredbene. 249. Pisma i knjige naredbene, to jest rituali. I. Velikanović upuć. 3, 470. Naredbeni put, Verordnungsweg. Jur. pol. term. 576. — *Ovamo se meću i primjeri:* Koji (t. j. fratri) prvi naredbeno onim mistih biskupi bili su. P. Knežević osm. 372. Druga vrsta zadovođnosti jest ona, koja se zove canonica, to jest naredbena. J. Matović 266. Zakoni su ili naredbeni ili uredbeni. Naredben je zakon onda, kad mu se svak, u poslu, o kome je riječ, dužan bezuvjetno u svakome slučaju pokoravati i po ūmu se vladati Uredbene zakone naprotiv može slobodno zamjećivati zakonita voja pojedinaca ili stranaka. V. Bogišić zak. 266.

b) čestit, vaļan; ispor. naredan pod c. Nosi prid očima najposlidni dan i činiti ćeš jedan život naredben. M. Radnić 481a. Težak naredbeni . . . za izvadit plen medeni, dimom kadi skupne pčele. I. Đordić pjes. 82.

c) adv. naredbeno, t. j. redom, po redu. U rječniku Belinu (ordinatamente, con ordine) i u Stulićevu (ordinate, ordinatim s primjerom iz Palmotića 3, 174b). Naredbeno sved vrteći obraća se sila od nebi. I. Gundulić 210. Od višnega moć jednaka udijeljena nije svijem ūma (t. j. andelima), naredbeno vrsta svaka osobitu kriposima. G. Palmotić 3, 174b. Da u ovomu govorenu naredbeno besidimo. J. Filipović 8, 115a.

d) adv. naredbeno, t. j. lijepo, zgodno; ispor. naredan pod d, g. Samo u Belinu rječniku (accommodata mente, accomodevolmente, sinom. podobno, skladno, uredno, naredno s primjerom iz Gundulića, koji je ovde naveden pod c, — accionamente, attamente, sinom. podobno, ujedno, uredno).

e) Ne razabira se značenje u primjerima: Sv. Jakov uči nas u svojoj knizi naredbenoj. M. Radnić 533a. Sud vlaštiti po zakonu naredbenomu ima se tadar učiniti, kad izdahnemo. B. Zuzeri 95. U ovo doba jedan mladić po naredbenoj običaji nije naprčen još bremenom kuće i djece. 117.

NAREDBENICA, f.

a) upraviteľica. U rječniku Belinu (procu-ratrice) i u Stulićevu (rectrix, moderatrix). Na trude od maćega zabavjenja obiru se vratarice, pomoćnice nemoćniške i naredbenice. A. d. Costa 1, 115.

b) pismena naredba više oblasti. Naredbenica, odpis, Rescript. Jur. pol. term. 480. Drugih se potvrda nije našlo.

NAREDBENIK, m.

a) čovjek, koji ima pravo što naredivati ili koji izvršuje tuđe naredbe u ime onoga, koji ga je postavio. U rječniku Belinu (amministratore de negozi, — commissario, — officiale, quegli che ha officio, — procuratore, agente), u Voltigijinu (sa značenjem krivo postavljenim: ordinatore, Veranstalter, t. j. urednik), u Stulićevu (rector, moderator s naznakom, da se nalazi u Đordiću, ali u gradu za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisci našao nijedan primjer) i u Daničićevu (naredbenik, officialis, curator s primjerima iz svršetka XIV vijeka i iz XV).

a) nastojnik, upraviteľ. Zapověd' te oněm vašem naredbenikom, da veče ne smiju soli dovesti ni prodavati (iz svršetka XIV vijeka, — pišu Dubrovčani vojvodi Sandału). Spom. sr. 1, 11. Naredbenici gospodstva vi, koji su u Šibenici, takođe ni pišu (iz početka XV vijeka, — pišu Dubrovčani vojvodi Hrvaju). 1, 40. Izvadi

dva pineza, poda ih staje naredbeniku. S. Rosa 106^a. Poslan je s Himerijom, primorske vojske naredbenikom, suproti Saracenom. A. Kanižlić kam. 5. Poslao je naredbenika od brodovah. 108. Kako svidoči Guilemo, knigaonice papinske naredbenik. 276. Nisi gospodar samovlastiti od ništa, nego podilite], naredbenik tujih dobara. A. d. Bella razg. 81. — *Ovamo će ići i primjeri:* Naredbenici (stamp na redbenicini) grada Dubrovnika odb vlastelj i odt. općine (iz svršetka xiv vijeka). Mon. serb. 242. Naredbenici po kojnoga Maroja naručili su na Nikšu Vodopića, da onb město říh more primiti (iz xv v.). Spom. sr. 1, 108.

b) *namjesnik.* Da mu čini uzet kraljev naredbenik drugu haštinu. B. Kašić fran. 83. Senčijo Saturnin, naredbenik Cesarov u Sirije ruskagu. S. Rosa 31^a. Prid općenim ňegovim (t. j. biskupovim) namisnikom i naredbenikom. I. P. Lučić nar. 28. Podložnici kraja zemaljskoga obslužuju naredbe služiteljach i naredbenikah ňegovih. B. Leaković nauk 235.

c) *poglavar, starješina.* Protivu človiku se čini sa grēh, a redovnici protivu svojim opatom i protivu svojim priurom i svojim naredbenikom. Kolunić zborn. 261. Redovnici molstirci protivu svojim opatom, priurom i naredbenikom. Starine 23, 72. Vi naredbenici jeste i od Jeruzalema guvernaoci. Zborn. (1520) 78^a. Pilato, Kaifas i Farizei i takođe Ana i Natam i svi ostali naredbenici. 83^a. Krajl sakupi nay-poglavitije naredbenike od vojske. A. Blagojević khin. 12. Stahu podaje oko ňega dvorni građanski i vojnički naredbenici svake vrste. B. Zuzeri 308.

d) *osnovalac, početnik, začetnik.* Samo u jednoj knizi. Toliko mimohodi djevičko bitje ženidbu koliko Isukrs, naredbenik ňegovo, Adama, ki bi početak ženidbe. B. Gradić djev. 20. Sin Božji bi početak i naredbenik djevičkoga života. 21.

e) *naredbenik, t. j. ňem.* Ordonnanzoffizier. Samo u jednoga pisca. Evo stiže stotnik Vanger i drugi ňeki naredbenik kneza Nadasdije, koji navistiše sričan događaj. I. Zanić 91. Šajem ovog naredbenika (to jest oficira, što nareduje kad je što narediti među prosti vojnici). 92. Išće, da mogu naredbenici pri sebi mač uzdržati. 105.

f) *ne razabira se značenje u primjerima:* Prokleti drokun kako naredbenik Simuna maga. Zborn. (1520) 51^b. Naredbenici od mrtvih, starci, dobroćinci i ostali, ki imaju koje starušinstvo. H. Bonačić 70. — *Nejasan je primjer:* Da nas procijene ljudi kako sluge Krstove i naredbenike naredenja Božjega (iz lat. sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. 1 cor. 4, 1). N. Ravnina 19^b.

b. *kniga, u kojoj su kakve naredbe.* Samo u jednoga pisca. Druge stvari, koje se uzdrže u naredbeniku olitivam retualu rimskomu. A. d. Costa 1, 57. Kako se nahodi zabilježeno u naredbeniku biskupovu. 1, 177. U stariji(h) zakoni(h), to jest u naredbeniku Gracijanovu i u kniga(h) Grgura ix. 2, 199.

NAREDBENIŠTVO, n. služba naredbenika. Samo u primjeru: Nadarja dupla redovniška jesu kakono opastva, glavoredstva manastirska, čuvaostva, naredbeništva i nastojanstva manastirska. A. d. Costa 1, 214.

NAREDBENOST, f. naredba. Između rječnika samo u Stulićevu (naredbenost, naredbenstvo, naredba) i samo u jednoga pisca.

a) *nalog;* vidi naredba pod a. Nijesi izvršio naredbenosti od testamenta. B. Kašić zrc. 55/56. — b) *uredba;* vidi naredba pod b. Tvoja sveta naredbenost (iz lat. tua sacra institutio). nasl. 255. — c) *red;* vidi naredba pod e, b. Pod naredbenosti lubi biti držana (iz lat. sub disciplina amat teneri). nasl. 217.

NAREDBENSKI, adv. uređeno; kao da je to u jedinom primjeru, što se našao: S obranjem tvojijemi tako naredbeni činiš (iz lat. cum electis suis dispensanter agis). B. Kašić nasl. 257.

NAREDBENSTVO, n. isto što naredbenost.

a) *naredba.* Samo u Stulićevu rječniku (naredbenstvo, naredbenost, naredba s naznakom, da je iz Belina rječn).

b) *uredba.* Samo u Voltigijinu rječniku (regolamento, Einrichtung) i samo u jednoj knizi. Zagrljo jest vrljem nastojanjem redovna životovanja naredbenstva. B. Kašić nasl. xiii. Oh količak gorući plam bi u početak svetoga řih naredbenstva meju ſimi redovnici! (iz lat. o quantus fervor omnium religiosorum in principio sue sanctae institutionis fuit!). 31.

c) *testamenat.* Samo u jednoj knizi. Da testamenat ili naredbenstvo zakonito učini. B. Kašić rit. 100. Koji (t. j. ludi) obslužuju naredbenstvo ňegovo (t. j. Božje, — iz lat. qui servant testamentum eius. psal. 102, 18). 352.

d) *dužnost, posao naredbenika.* Samo u Belinu rječniku (officio, quel che uno deve per debito e convenienza, — procura e procureria, cioè officio di procuratore).

NAREDBICA, f. dem. od naredba. Samo u Stulićevu rječniku (1. parva regula, 2. [piccola commissione], procuratiuncula).

NAREDBINA, f. naredba, uredba. U rječniku nijednom, a samo u dvije knige. a) isto što naredba pod a. Samo u primjeru: Da bi tko ini sriču prikršio, tvojoj naredbini da bi himben bio, razlog bi imio (t. j. ti) tada se tužiti i himbu bi smio rukom osvetiti. I. T. Mrnavić osm. 159. — b) isto što naredba pod b. Koji nisu Turci ni krstjani, koji su rodbine i zakone smeli, svete naredbine a turske zapleli. 75. — c) ne razabira se značenje u primjeru: Khinki promišjavaše u svojoj pameti prigovaraњa i od-sude, od kojih on svidok biše, otvarajući oči svrhu pameti i naredbina na nerazlične ortačbine od zanatah. A. Blagojević khin. 55.

NAREDBNIK, m.

a) isto što naredbenik pod a, a. Samo u dvije knige. Moguće s velikijem razlogom oni gospodar dignut oučas s ňegove službe onega naredbenika Na ove riječi nadje se nesrečni naredbenik tako smeten i tako prisrušen, da D. Bašić 113. Naučitelj, učitelj, naredbenici i podpomoćnici, koji mladiće učiti imaju u nauku. A. d. Costa 1, 89.

b) najvažniji dio katoličke službe Božje, koji se lat. zove canon missae. Samo u primjeru: Da ostavi nepomínovo koju rič u naredbeniku sv. mise. A. Kadčić 96.

NAREDENE, n. vidi kod naredeće.

NAREDILAC, naredioca, m. nom. ag. prema glag. narediti. Samo u Stulićevu rječniku (naredilac, nareditej).

NAREDILICA. *fem. prema misc. naredilac. Samo u Stulićevu rječniku (naredilica, narediteljica).*

NAREDIŠTE, *n. brdo u Srbiji u okrugu crno-riječkom. Glasnik 73, 36.*

NAREDITELJ, *m. nom. ag. prema glag. narediti.*

a) nastojnik, upravitelj; ispor. naredbenik pod a, a. U rječniku Bjelostjenčevu (temperator, ordinotor) i u Stulićevu (rector, moderator). Narediteł od ove crkve. Zborn. (1520) 92a. Ostavio jest duha sveta naučitelja, predstavnika i narediteļa neće (t. j. crkve). Š. Budinić suma 51a. Bože, naših vremena i života narediteļu. B. Kašić rit. 262. Bože . . . stvoriteļu, vladateļu i narediteļu svih vikov. L. Terzić 269. Biše Adoniram svrhu svih araćah i davanja . . . prigledalac i narediteł. A. Kačić kor. 224. Kakav je narediteł jednoga mista, takovi su i svi, koji ondi pribivaju (iz lat. qualis rector est civitatis, talos et inhabitantes in ea. eccli. 10, 2). A. d. Bella razg 66

b) osnivalac, početnik, začetnik; ispor. naredbenik pod a, d. Između rječnika samo u Jambrešićevu (constitutor, sinom, postaviteł, u lat. dijelu). Stvoriteł i narediteł novoga zakona (t. j. Isus). Naručn. 3a. Gdo je bil narediteł spovidji? 70a. Jedan jest Bog svemu stvoriteł . . . jedan u svemu uzrok i narediteł. Starine 1, 219. One stvari duhovne, koje su naredeno od Isukrsta . . . ne mogu se inako dilovati brez osobitoga dopušćenja istoga narediteļa. L. Terzić 143. Krał, po komu kralj kralju i od zakona narediteļi pravdu nareduju. S. Margitić 184. Kruto se narediteł sveti razžalošći (govor je o sv. Francišku, narediteļu fratarskoga reda). P. Knežević osm. 195. Isus narediteł sakramenata i otajstva. J. Banovac b'agos. 93. Isukrst, gospodin naš, tvorac i narediteł svijuh sakramenta. Blago turl. 2, 235. Ko je tvorac i narediteł od ovoga sakramenta? J. Matović 278. Isukrst bi postaviteł i narediteł od svih sakramenata. M. Dobretić 45b. — Ovamo se može metnuti i primjer, u kojem je značenje lat. fundator, t. j. onaj, koji ostavi kakvo blago u kakvu osobitu srhu: Da ga ne duži ostaviteł i narediteł, kad ne more. M. Dobretić 387.

NAREDITEĽICA, *fem. prema masc. narediteł. Samo u Stulićevu rječniku (quae regit, moderatur).*

NARÉDITI, *náredim. pf. urediti, odrediti, nápraviti, naložiti . . . Od na-ređiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Vrančićevu (ordinare), u Mikašinu (narediti, zapovjetiti, mando, instituo, — odrediti, inpono, praescribo), u Bebinu (comandare, ordinare, constitui, dettare, imporre), u Bjelostjenčevu (naredil sem uz prez. naredujem, — nareden, ordinatus, dispositus, praescriptus, u Voltižinu (ordinare, einrichten), u Stulićevu (praocipere, imperare, indicare, praescribere, — narediti komu štogod, v. nasloniti na koga štogodi), u Vukovu (anordnen, mando) i u Daničićevu (ordinare sa šest primjera iz xiv i xv vijekaj).*

a. isto što urediti.

a) uopće. Kadigodi Bog jednu crikvu uzida, ono takoje dijavat tudje jednu kapelu postavi i naredi. Postula (1562) 115b. Ne htješ tuđe zemlje uzorane i naredene kopat. D. Ranina ix. Da bude nareden i narešen izvan i iznutre (t. j. isporjeđnik). Š. Budinić ispr. 12. Rekli bi joj: Svatovi idu, obuci se. I oto t' ona naredena. M. Držić 406. Na koju svrhu ova družba i ovo rozarijo bi učineno i tko je iznade i naredi? A.

Gučetić roz. jez. 15. Do vrimena sv. Jerolima ne biše oficij narejen. Starine 1, 231. Da se . . . po tvomu dostojarju svakolika djela moja isprave i naredi. M. Divković nauk² 238. Koji se je sa svom pametju . . . i srecem tvomu veličanstvu božanstvenomu naredio i prikazao. B. Kašić nač. 34. Kol'ko na trpljenje bole se narediš, toliko mudrije i dilaš i gradiš (iz lat. quanto melius ad patiendum te disponis, tanto sapientius agis). A. Georgiceo nasl. 163. Onda će biti tvoj život nareden, kada uzprribivaš unutra u tebi. M. Radnić 4a. Naredeni u svemu tilu i duhu neka počnu hvale Božje. M. Bijanković 113. Vojska od vojnika oružani(h) i lijepo naredeni(h). S. Margitić fala 109. Kako svaka dobro naredena skupština tako i ova naredbe svoje imena. A. Kanižlić bogolubnost 286. Dobro naredene obćine podložnici hotili su služiti. A. Blagojević pjesn. IV. U dobro naredenom pojskomu radenju. I. Jablanci 1. Utvori čovjeka . . . tako narešena i naredena s tijelom, da bi bio neumrli. J. Matović 24. Koji premda su tako naredeni, nišanemane svoje vlastite požude jesu nima suprotivne. 477.

b) s objektom. Koga smrt na odar obali u domu . . . i svoje naredi potrebe na volju. P. Hektorović 72. Svaka si stvorio, a pričudnjem ih si razumom naredio. A. Gučetić roz. jez. 81. Kako je stekao, tako more i narediti toj slobodno kud mu godi drago. Statut poj. 259. Sami sebe gospodinu Bogu imamo priporučiti, u ruke mu se pridati i narediti dušu našu. M. Divković bes. 876. Da bude naredit kuću svoju, jerbo imaše umrijeti. M. Orbini 58. Uči nas, kako imamo narediti naš život. M. Radnić 435b. Moj brate, ne uđi na vrime narediti tvoje stvari od kuće. L. Terzić 152. Naredio sam moj testamenat ili oporuču najposlidnju. F. Lastrić test. 164a. Pišu, da je naredio (t. j. Osman) nove čete, koje će on janičaro imenova. A. Kanižlić kam. 634. Tu je Šujo konak naredio, naredio koće i večeru. Nar. pjes. vuk 4, 476. Poglavarji vojsku narediše. 5 (1865), 336. i t. d.

c) narediti za što. Samo u jednoj knizi. Ahitofel otide kući svojoj i naredivši za svoju kuću objesi se. Đ. Daničić 2 sam. 17, 23. Naredi za kuću svoju. is. 38, 1.

d) narediti čemu Samo u primjerima: Naredi kući svojoj. N. Račina 38a. Naredi kući tvojoj. S. Margitić fala 124. Oba su mjesta iz lat. dispone domui tuae. is. 38, 1.

e) s dopunom u rečenici s reznikom da. Stvoriteł zač bješe naredil toj takoj, da hrana ne lipšo naravi človječoj. M. Vetranić 1, 7. Kroz toj te sad moju . . . naredi, da ranu, ku mi da, ona već ne vrijedi. N. Naješković 2, 22. Naredi, da i na konac svakoga psalma jima se govoriti: slava oteu. Starine 1, 231. Jest razborstvo, da se čočk naredi na način, da s djelima negovijem g. Bog bude proslavljen. M. Radnić 506a. Ja ču narediti, da svи ljudi imaju tako na tabanu kao malu dolinu. Nar. prip. vuk 116.

b. isto što odrediti.

a) uopće. Něsamъ vojānъ ni da mogu učiniti gabelu otti prodaje soli nigdirъ u vsemъ našemъ kotaru razma oль oniň gdi su naredila gospoda stará prýva (iz xv vijeka). Mon. serb. 446. Kako bude naredio po svojemъ testamentu (iz xv v.) 496. Je li učinilъ, kako je oni naredili v tištamentu. Starine 23, 149. Treti post narejeni od crikve. Korizm. 2b. Svršivši vreme Bogom narejeno. 18a. Tko časno i početno vlada svoj život, kako je gospodin Bog naredio. M.

Divković bes. 8. Do naredenoga vrimena od otca. I. Bandulavić 15b. S odlukom ispoviditi se na vreme naređeno. P. Radovčić ist. 185. Svi ljudi . . . imaju od Boga naredenu angela čuvara. A. Baćić 483. I ostale svetkovine naređene od sv. crkve. F. Lastrić ned. 124. Da provideće Božje ne bude inačije štume naredilo. A. Kanižlić kam. 2. Naredeni čas od Boga najposlidnji vika tvoga. V. Došen 46b. Među tijekom naređenoga vrijemena. J. Matović 37. Da budu naredene plate dobrijema i pedepsu zlijema. 71. Oblast za odpuštaći grijeho ne uzdržuje se u naredeni broj grijehah. 99. Ako ga naredo radi kakve posluge, on će samo učiniti dosadu. J. Rajić pouč. 2, 17a. U zakoniku je mnogo naredeno o pozivanju na sud. D. Daničić istor. 73.

b) s objektom. Govoru, da jesu vnože riči, ke zakoni sega svita jesu naredili. Kolunić zborn. 4. Zač je Bog naredil i natura piču človiku? Korizm. 2b. Litanijske naredi na ukroćenje gneva Božija. Š. Kožičić 17b. Bazilij . . . 3 sini naslednici cesarstva naredi. 45a. Syrha od života našega, koju je Bog naredio i odlučio, ne može se prodijiti. M. Orbin 58. Tom se ukopna svrši slava, ku naredih družbi mojoj. G. Palmotić 1, 83. Sveta je crkva naredila osobite molitve za tu svrhu. A. Kadčić 86. Bog jest ove svoje služe razredio i razlike jím posle naredio. J. Filipović 1, 66a. Svetci zapovidni . . . svetci, koje naredi biskupi u svojih državah. L. Lubiški list 7. Naredi mi vrime, kada će moliti za te (iz lat. constitue mihi tempus, quando deprecer pro te). D. Rapić 60. Da ga (t. j. bolesnika) topliš . . . i narediš nemu dvorbenika. M. A. Rejković sat. 128. A kad Noje sve lipo uredi i posao svakom svoj naredi. 157. Bog biše zapovidio i naredio načine različite, po kojim se ljudi saranivaju. M. Dobretić 2. Sad ostaje, da naredim koji lijek za oslobođit nevojnika od take nemoci. A. Kalic prop. 119. Ne umije iz rana izžeti ostaranijeh gnj pogani ni podobne lijeke naredit mu. B. Zuzeri 96. Kućnik nek svaku (t. j. ženu) naredi, što će izprest. J. S. Rejković 412. Koje bude rađeno, onima naredi lekare, te zaviju rane. Vuk grada 102. Narediće trideset sluškićica, nek ti drže skute i rukave. Nar. pjes. vuk 2, 284. Car naredi svoje lude, te je noću iskopaju. Nar. prip. vuk 196. Zatekoh se, zarekoh se, da ja ne ču za malena. Bog naredi najmañega. Nar. pjes. marj. 202. Dvadeset drugog srpnja naredi sultan juriš. S. Lubiška prip. 82.

c) narediti na što. Stoji dari do vrimena na to narejena od oteca. Bernardin 12. Ima . . . onoga oca od fratara, koji na to bude nareden, smjerno moliti, da bi ga hotio primiti. A. Gučetić roz. jez. 20. Stvari . . . koje nisu naredene na golo omrtyeće i pogrdeće samoga sebe. M. Radnić 40ta. Koji (t. j. pastiri) bijahu na to narejeni, samo nastojahu pasti. I. L. Garaun 3.

d) s dopunom u inf. Narejeno je človiku umriti. Korizm. 28a. Prišađi dan narejeni poći u grad. Mirakuli 81. Jer bi naredeno Adamu umriti. N. Dimitrović 48. Nih (t. j. djetiće) u dvoru Filipovu naredi biti se. Starine 3, 227. Oni, koji štume bija(h)u naredeni paziti greba. I. Ančić svitl. 212.

e) s dopunom u rečenici s veznikom da. Pod veliku penu prokletstva narediće, da vsaki svoje crkve navadne običaje ima svršeno obdržati (iz xv vijeka). Mon. croat. 107. Naredi, da imat žena s pokrivenu glavu u tempal vnti. Š. Kožičić 4b. Naredi, da ne postit se u nedjeljni dan. 9b. Redovnici, koji su staženi i naredeni,

da paze duša krstjanskije(h). M. Divković bes. 272. Nike pčele naredi, da grodu po cvijet. P. Posilović cvijet 106. Posli toga kraj naredi, da se sagradi ukraj mora jedan grad. A. Kačić razg. 29. Kornelijo papa biše naredio, da ako se komu dogodi, da ima se zakleti za pravicu, imadiše se učiniti u jutru natašte. J. Banovac razg. 173. I Adamu po pravici Bog naredi i svoj dici, da u znoju i u trudu kruh služiti sebi budu. V. Došen 42b. Naredi nam Bog vojvode, poglavare, da puk vode. 243b. Ivan . . . nareden biše, da Besarionu odgovara. A. Kanižlić kam. 681. Pa naredi (t. j. vezir) krvava želata, da izgubi zorna kaurina. Nar. pjes. vuk 2, 610. Jer sam ja naredio, tako da bude. D. Danicić 2 dnev. 11, 4. Naredi senat, da se to mjesto za do vijeka naziva Slavenskijem trgom. S. Lubiška prip. 23.

e. razrediti. Vsi baruni i vladavci po dostojanju naredi (t. j. Aleksandar) sestri. Starine 3, 318. Kako će biti stavleni i narojeni djavli i osuđeni u paklu? M. Orbin 252. Evo se ukazaše andoli po nihovi(h) kori(h) naredeni. J. Filipović 1, 148a. Narediće se svi u plement jedan i slavan procesijon. F. Lastrić test. 202b. U tolikoj slavi pratilaca u lipo naređenije(h) i razredenije(h). 229b.

d. rediti, zapopiti. Sveti muž Kostanc naredi popove i knigu hrvacku . . . istumači evanđelja (ispor. lat. Constantinus, vir sanctissimus, ordinavit presbyteros et litteram lingua Sclovonica componens commutavit evangeliū Christi). Letop. dukl. 12. Otac duhovni . . . da je po zakonu sv. crkve nareden, to jest ordinan. M. Divković nauk 204a. Triba je biti misniku, da je posvećen i nareden od biskupa. I. Ančić svitl. 83. Podaje se nika duhovna oblašt onomu, koji se ima narediti. I. Zanotti upit. 3.

e. napraviti, načiniti, učiniti. Oto sam na onaj uvit, koji ste ondaj st. Restojem naredili, poslao kć vam . . . Maroja Rastića (iz xv vijeka). Mon. serb. 426. I narediti će (štam. bez će) s fami ugovor vikovni. Bernardin 97. Narediće meštirje ot drive vzeše dite van iz vode. Mirakuli 87. Naredite, kako je ugodno vam. 183. Ono delo, ko s tolikim trudom naredih i svrših. Transit 109. Naredili bjehu žih svjetle otajno pogubiti Isusove prijateљe. Zborn. (1520) 103b. Onako, kako hoć, onako naredi. N. Nađešković 1, 256. Dokle bi on ustao, dva vretena bih naprela, objed bib naredila, sto posala bih učinila M. Držić 218. Krotko ju povedi, da malo počire, cedar joj naredi, dočim joj trud mine. S. Gučetić-Bend. 247. Desetine da se imaju plaćati onako, kako je narejeno sa svetim ocem. Statut pol. 249. Dokle viće sede, dokle se skupi puk i dokle naredi krivi sud i nauk. D. Baraković jar. 101. Kad Dedalo zgradi buňu, gdi naredi krive staze. draga 372a. Narediti kegod zadušbine namijene na čast i službu Božju. P. Radovčić nač. 109. (Boy) treći dan naredi more. P. Posilović cvijet 218. Hotiđu se pokloniti svetomu križu ositi se, da ga je zaboravio narediti. A. Kadčić 91. Niti mogu narediti najposlidnje odluke, ako prija ne vrate sve kamate. 264. Dali rade svakojako, da naredi naopako. V. Došen 107a. Štijemo od Davida, koji ovako bješe naredio molitvu. J. Matović 525.

f. upraviti. Gospodin naredi srđca vaša k ljubavi Božjoj (iz lat. Dominus dirigat corda vestra in caritate Dei. 2 thessal. 3, 5). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 103a. Naredi sfa moja dilovanja, da ja dostojam . . . biti uslišan. M. Jarković 60. Srditost razložna i dobro naredena dobra jest. I. T. Mrnavić ist. 171.

g. pripraviti, spremi. Tako naredi se, Izraele, i utakni Boga tvoga (*ispov. ném.* so schicke dich, *lat.* praeparare. am. 4, 12). Proroci 272. Aleksandar nih čekaše narediv se s vojskom pri katalijskom polj. Starine 3, 242. Zašto jest čuo ali razumio izdajstvo (*stamp. izdastvo*), koje mu bijahu naredili. P. Posilović cvijet 101. Covik ima dobro narediti ono, što ima govoriti. 216. Cesar posla uđije po gospodu, koja mu bijahu naredili smrt. K. Mazarović 53. Ako zaručnik tako spamerito i ozirno svoga druga naredi i ugotovi, da bi se ovi istanovice rukovao. A. Kadčić 487. Zato dakle pripravi se . . . i podpuno naredi se. P. Knežević živ. 43. Đevojka stane na bilegu, i svi prosioci naredi se na kočma. Nar. prip. vuk 130.

h opremi. Dokle Mile koňa naredio, u tom majka spremi brašnenicu. Nar. pjes. marj. 122. Divno su mu koňi naredeni, zlatnijem su sedlom osedlani. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 288. Jedva bjebo Turci dočekali pa debele koňe naredili. 8, 353. Vi nared'te koňe od mejdana. Nar. pjes. hörm. 1, 416.

i. nakititi, naresiti. Obitovaše napraviti i narediti tej polače obi mnogo krasno (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 290. Što da molba ne ispitá, kad je slatko naredena? I. Gundulić 118. Kruna lipotom neizmirenom urešena, vridnostju neiztakmenom narejena, a kripostju božastvenom nakićena. M. Jerković 102. Tu mi sedi mlado momče nakićeno, naredeno. Nar. pjes. vuk 1, 100. Skoči Vuće opremat kulaša, a Jakšići naredi devojku, odeše je što se lepše može. 2, 589. *Gовори се у Lici, на пр.* Naredila se djevojka, vađa se nada proscima. J. Bogdanović.

j. naložiti, zapovjediti; ispor. naredba pod a.

a) uopće. Takoj bi učineno, kako on bješe naredio. Zborn. (1520) 8b. Sve sam blago razdilio, kako mi si naredio. P. Hektorović (?) 106. Lijepo opravi, što ti se naredi. M. Držić 441. *Šim* narediše i vkazaše tesnim zakonom da bi činili položiti v pisma. Zak. vinod. 53. I ako ē, da te mi slijedimo, zapovjed nam i naredi. G. Palmotić 1, 50. Poć ēu, ko mi je naredio u kraljeve dvore. 1, 354. Kako starac šim naredi, tako oni obslužiše. P. Vuletić 45. Ne ktijući čekati proroka, kako mu naređeno biše. A. Kačić kor. 153. Pokornici dužni su primit i ispuniti, što im se naredi. F. Lastrić ned. 79. Bog im dakle naredi: onom učinite toliko, onom više. 214. Narediti, anordnen, verordnen. Jur. pol. term. 23. 576. Narediti, zapovidjeti, anordnen, disporre, ordinare. B. Petranović r. kn. 28. Kako joj je babo naredija, onako je mlada učinila. Nar. pjes. istr 1, 55.

b) s objektom. Kralj Konstantin bješe naredio njekoje zapovijedi puku. Zborn. (1520) 8a. Meu ine stvari i naredenja, koja je svemogući Bog naredil i zapovidil. A. Georgiceo 92. Da poslušaju sfe, što bi šima on naredio. B. Kašić is. 33. Ispunit svak leti sve, što nam naredi. G. Palmotić 2, 328. Ti obsluži, što on naredi. I. Đordić uzd. 36. Da će dobrovojno obslužiti sve, što im Bog naredi. A. Kačić kor. 77. Ne ćemo mi izvršiti, što nam naredi roditelj. D. Bašić 146. Zašto naredit mu (*t. j. čovjeku*) jedan zakon, tkođe ne bi mogao obslužiti? Blago turl. 2, 19. Grem mnogom u veselu izvršiti sve, što meni sluzi tvomu dostaja se narediti. P. Sorkočević 586a. Sve učini, što mu car naredi. Nar. pjes. petr. 2, 153. Stari ga pita, ako je zgotovil, ča mu j' bil naredil. Nar. prip. mikul. 55.

c) narediti na koga. Samo u primjeru: Tada care na služe naredi, u tamnicu bacise Jovana. Nar. pjes. herc. vuk 65.

d) s dopunom u inf. Sudac naredi učiniti je obisiti. Transit 235. Vojevoda mu (*t. j. paši*) šes je okolo, kijem naredi kralj ga sresti. I. Gundulić 426. Pomnu imati vaše časti meni čačko vaš naredi. G. Palmotić 1, 132. Od kle Alčina pospiešno mi doč naredi. 2, 22. Učenikom bđet naredi. 3, 67b. Crnci uzdani, kazlar-aga kijem naredi, djevojčica cvijet izbrani iskat s carske zapovijedi. P. Sorkočević 575a.

e) s dopunom u rečenici s veznikom da. Biše naredil, da del od njih stal bi na nikh klancih. Transit 227. Naredi, da oni govore najgore, što znaju onomuj filozofu. Zborn. (1520) 10a. Komu (*t. j. sinu*) otac tač naredi, da zgar pride k nam s visina. M. Vetranić 2, 70. Večeru naredih, da rano oprave. P. Hektorović 44. Naredi Medar Jasniku, da poje. P. Zoranić 23. Narediši (*t. j. ispojednici*) pokorniku, da se povrati. Š. Budinić ispr. 8. Pun srđbe usione naredi riječ svoja, tamburi da zvone na spravu od boja. S. Gučetić-Bend. 221. A zvijezdami svijem naredi (*t. j. Bog*), da mi svaka blaga isteće. I. Gundulić 244. Paček joj naredi, da svekoliko proda i daruje ubozijem. B. Kašić iu. 53. Naredi gvardijan, da uljeze (*t. j. fratar*). I. Držić 177. Naredio iš je šima, da negovu vlas čekaju. G. Palmotić 1, 277. Biše naredila (*t. j. kralica*) jednoj poštenoj gospodi da joj jema reći. P. Radovčić nač. 21. Pak satnikom svojim naredi da ga uhite. J. Kavačin 297a. Tvor Nikaudru, jach, naredi, da me u tvrdū bude odvesti. A. Gledević 4a. Štogod je meni od otca mog nebeskoga naredeno, da učinim. F. Lastrić test. 118b. Andeli nemu narediše, da urani rano. A. Kačić kor. 19. Sv. patrijarka naredi jednomu od svojih službenika, da ga označi. J. Banovac razg. 55. Ispovidnik tvoj tebi bi naredio, da dadeš drugu kravu. M. A. Režković sabr. 64. Ti si meni, aga, naredio, da ti kupim groše i harače. Nar. pjes. vuk 4, 495. Agajlija bješe naredio kaurima, da koju jarčeve. 5 (1865), 501. Odma kralju u dvoru naredi, da se spremi dvanaest katana. 7, 176. Da im je gospoda šezina mačeha naredila, da je vode u prošetnū. Nar. prip. vuk 165. Nekakav čovjek naredio snasi, da mu smlaći vodu. Nar. prip. vrč. 24. Sudnici naredi mučiteljima, da ga prenesu. S. Lubiša prip. 214. — *Oramo pristaje i primjer:* Ti otvori sve dućane i naredi, neka svaki momak pred svojim dućanom stoji. Nar. prip. vuk 86.

k. odlučiti, smisliti, zaključiti. Narediš i utvrdiš i pravo naměstilih odb svršena i dobrovojna sruđeca moga (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 457. Kako naredi (*t. j. Isus*) ostaviti isti sakramenat na svoju uspomenu. P. Bakšić 27. Narediše Nabota kamenovat. I. Ančić ogl. xiv. Otci u ovima saborih ništa od izhoda duha svetoga ne narediš. A. Kanižić kam. 756. Naredismo život i čudi ispraviti. J. Matović 236.

l. postaviti.

a) u pravom smislu kao namjestiti. Va tu crkvu naredi jednoga popa. Mirakuli 51. Legoše vojske i narediše straže. Letop. duklj. 33. Darij car u vojsku posla me straže narediti dobre. Starine 3, 270. Pangratija odpravi u Cililiju, a Apolinara u Ravenu, a Dujma blaženoga u Solin sfakoga u sfomu mistu piskupa naredivši. Archiv slav. phil. 4, 429. Treba, da se u mjesto naredit sveštenik. Glasnik 56, 137. (*Despot Vuk*) slavna kraja naredi na istoga silna cara a

sam sebe naredi na bašu od Romanije. Nar. pjes. bog. 79. Ali se Crni Đordije bojao, da Mladen ne naredi kake lude, da ga (*t. j. Miloja*) otmu. Vuk dan. 4, 26. On (*t. j. Vuča general*) naredi niz poje katane. Nar. pjes. vuk 2, 251. Pojezdije hijala svatova, naredi se alaj za alajem. 3, 252. Kad doveđe Bijeljini robje, na konake robje naredio, pa im daje ručak i večeru. 4, 200. No se Vlasi dobro narediše i velike šance napraviše. 4, 317. Pa zasjede i naredi društvo oko druma s obadvije strane. 7, 109.

b) u prenesenom smislu. Običaje crkvene, ke su naredili sveti biskupi . . . prominiti ne smise (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 107. Sakrament od kršćenja je narejen za izagnati grib istočni. Starina 23, 150. Svršujući zakon, ki im je Bog naredil. Korizm. 31^a. Isusu podoba se narediti novoga zakona sakramente. Naručn. 3^a. Znati imas, da je Bog post naredil. 96b. Ki nareden bi od Boga sudac živijeh i mrtvijeh (*iz lat. qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum. acta ap. 10, 42*). N. Račina 124^b. Narediše gradovom i mistom zakone i običaje. Letop. dñk. 17. (*Isus*) je sv. kršćenje naredil i postavil. Katek. (1561) 10. Likarije, koje naredio jes Isukrst protiv gribom. Š. Budinić suma 14^a. Zakon . . . od oca nebeskoga podan i nareden. A. Gučetić roz. jez. 117. Ovi prislavni sakrament . . . promisi da ga je Isukrst naredio. A. Kolumbović 44. Sakramenat ovi naredio jes. S. Matijević 97. Naredi ih (*t. j. ribare*) biskupima i misnicu. I. Držić 394. Isukrst . . . naredi pri-sveti sakramenat. P. Bakšić 26. Posvetilišće, koji si ti zastavil i naredil. P. Radović nač. 472. Koji mene . . . posridnikom naredio si. I. Ančić svitl. 95. Odluči činiti ono, što je Isukrst naredija. M. Bijanković 26. I zato sv. crkva naredila je kumove. A. Baćić 276. Sakramenat krizme osobito je od Isukrsta nareden za potvrđenje krštenijeh. 285. Nas je naredio Bog, da smo ne-gova svitlost na svitu. J. Filipović 1, 377a. U isto vreme ni(h) naredi misnike (*t. j. Isus apostole*). F. Lastrić test. 103a. Apostoli . . . Jakova narediše biskupom od Jeruzolima. svetn. 56a. Po zakonima naredenijema od Jezukrsta. J. Matović 98. Jere zakletva bi naredena samo radi ovoga uzroka. 344. Kad Jerina Smederevo gradi pa naredi mene u argatluk. Nar. pjes. vuk 3, 1.

m. zadati (osobito pokoru). I hoću jim žalovanje narediti, kako se ima nad jednim sinkom. Proroci 275. I očitu pokoru naredi nemu. A. Baćić 175. Biskup . . . naredi mu malanu pokoru. J. Banovac pripov. 36. Pokora jest ono, što ispodivnik naredi ili mu bit molitva ili post ili lemozina. L. Ľubuški list 9. Budući im ispodivnik lagunu pokoru naredio. E. Pavlić prosv. 1, 15. Ispušte pokore od ispodivnika naredene. A. Kanižlić bogoljubnost 114. (*Sinod*) osudenoj kraljici Teutbergi pokoru je naredio. kam. 90. Biskup im naredi za pokoru, da za svoj grib vazda na sebi nose isto oružje. M. Zoričić zrc. 55. Ispovidnik . . . naredi mu pokoru maunu, nego su dostojni negovi grisi. M. Dobretić 79. On bi tebi opet priličnu pokoru naredio za dilogrišno. M. A. Rešković sabr. 65.

n. pričestiti; vidi naredba pod j, b. Koji se žene i udaju, da se prije toga ispovjedu i naredi. M. Divković nauk 137^b. Dodoše zvati popa, da bi došao poboditi i narediti udovicu. čud. 47. Da se čovjek ispovije i naredi. bes. 90. Kako mu važa na prave pokore doći, kako narediti (*štampl. nariditi*) se? K. Pejković 2. Dobaviše popa

sveštenika pa lijepo društvo narediše, pričestiše i ispovideše. Nar. pjes. vuk 4, 479. Narediti se, t. j. pričestiti se. U Dalmaciji oko Nerete. M. Pavlinović. — *Mjesto samoga narediti nalazi se pričestiti i narediti u primjerima:* Pa doziva (*t. j. knez Lazar*) Srpskog patrijara i dvanaest veliki vladika te pričesti i naredi vojsku. Istom kneže naredio vojsku, na Kosovo udariše Turci. Nar. pjes. vuk 2, 296. Vodi vojsku do Jabuke crkve; tu je malo počinuo s vojskom, dok pričesti i naredi vojsku. 3, 48.

o. rijetka pojedinačna značenja. a) obnoviti. Novom nas je svoje neumrolosti svitlinom naredio (*iz lat. nova nos immortalitatis sua luce re-paravit*). Bernardin 183. — **b) navesti, navratiti.** Sto jest Bog na to naklonilo i naredilo ili nagonovilo. Postila (1562) 200b. — **c) udesiti, ugodići.** Prija citaru naredif . . . tako poče. P. Zoranić 18. Negovi organi sa naređenimi glasi slatko zuće. F. Vrančić živ. 34. — **d) naručiti.** U rječniku Belinu (commettere, dar commissione) i u Vukovu (narediti, bestellen, vide naručiti s naznakom, da se govor u Dubrovniku). Za službu narejenu da jim se plati četrdeset i pedeset dukata. B. Kašić in. 78 — **e) preporučiti.** U rječniku Mikaljinu (narediti, priporučiti, committit). Katon mudri nam naredi, za ustaviti razgovore da njih boje neg' besjedi ne dat svakoj odgovore. J. Kavačin 79b. — **f) namijeniti.** Misnik svoga dila ne more drugomu narediti ni dati. I. Ančić svitl. 38. Niti je (*misnici*) gospodar naredit ga (*t. j. plod od mise*) ni dati komu on oče posli mise. M. Dobretić 374. — **g) naučiti, uputiti.** Naukom naređeni, to jest naučeni, kako ćemo moliti. I. Ančić svitl. 225. Mogao bi jednako uvježbati sve vjernike i narediti u pravo bogoljubstvo. J. Matović 6. Prizovu i Marka, a naredi Niku, kako će se kleti. Pravdonoša (1852) 31. — **h) osnovati.** U rječniku Stulićevu (narediti štograd, fundare, instituere). Otcu, ki za njima svete rede narediše. J. Kavačin 361a. — **i) pozvati koga u ime oblasti na kakav posao, něm. beordern.** Govori se oko Vinkovaca, na pr. Policaj me naredio, da dodem danas na sud. S. Pavičić. — **j) narediti se, t. j. pomiriti se, namiriti se.** Da bi se moga barem narediti s Bogom (*t. j. bolesnik*). M. Zoričić zrc. 192. Narediti se s Bogom, t. j. pobožno se pripraviti za smrt. M. Pavlinović. — **k) nareden, t. j. čedan.** Imaju bit . . . naredeni i priprosti u bajinah i riječijeh. I. Držić 257. Koji (*t. j. David*) bi toliko devot, nareden, umiļen. 270.

p. Ne razabira se značenje u primjerima. Ki bi nasadil vinograd ne narediv zidinom (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 255. Pridana oblast govori se, kada jedan osobiti dogodaj nasloňa se na drugoga. Naredena oblast uzdrži sve dogodaje i posle oli sve stvari od jedne vrsti. Poglavit vikar, kada ima naredenu oblast, zove se sudac naredeni. A. d. Costa 1, 38. Lipim vozeć neka marvu štedi ne čekajuć, dokle se naredi. J. S. Rešković 359. Šišo . . . naredivši šešanu sakrije se za kuću u grah. Vuk rječn. s. v. hajduk.

NAREDIV, adj. onaj, kojim se što nareduje. Samo u rječniku Belinu (pismo naredivo, procura, stromento di facoltà di procurare, litterae procuratoriae) i u Stulićevu (narediv, constituens, — pismo naredivo, scriptum, quo quis procuratore aliquem constituit s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NAREDIVAĆE, n. nom. verb. od naredivati. Samo u Stulićevu rječniku (administratio, procuratio).

NAREDIVATI, naredujem, *impf. glag. prema pf.* narediti; *ima i naredivati* (*vidi tamo*). *U rječniku Belinu* (amministrare negozii, — comandar spesso, — commettere, dar commissione, — dettare, ordinare, dar ordine) *i u Stulićevu* (imperitare s naznakom, da je iz Belina rječn.).

a) primjeri prema onima kod narediti pod b. Tako se no narediva ni postavlja ikakav način i svrha. J. Matović 246. Oblast dade (*t. j. Bog crkvi*) . . . naredivati, na koji se način imadu vjerovati (*t. j. otajstva*). T. Ivanović 23.

b) primjeri prema onima kod narediti pod j. Veomi trudno djelo meni twoja milos narediva. G. Palmotić 1, 324. Narediva . . . rimski česar zbrojio ludstvo svekoliko. 3, 99a. Zakon naredavaše, da budu učiniti. S. Rosa 36b. Sagna svoje učenike na more i ukreia ih u brod naredivajući im, da pribrede u Betzaidu. 93b. Bog . . . naredujući kojegod djelovaće . . . druge zlamene i bijele priloži k rječima. J. Matović 130.

NAREDLIV, adj. *vidi narediv.*

a) onaj, koji što nareduje. Ako riči jesu naredive. Š. Budinić ispr. 123 Razlici od suda naredljivoga. A. d. Costa 2, 39.

b) onaj, kojim se što nareduje. Mandatum jest jedno naredljivo poslanje, koje papa šalje svojim poklisarom za dobro vladati ona mesta i države, di su poslani. A. d. Costa 1, 11. Oblast naredljiva more se dostignuti na tri načina. 2, 38.

c) onaj, koji se daje narediti, t. j. upraviti. Samo u Jambrešićevu rječniku (naredliv, moderabilis, *u lat. dijelu*).

NAREDLIVAC, naredljivca, *m. subst. prema adj. naredljiv* (*u značenju te riječi pod a*). Samo u prinjeru: (Papa) zove se naredljivac najprije. A. d. Costa 1, 22.

NAREDNIČICA, *f. riječ nejasna značenja.* Samo u primjeru. Crikva Božja narednica i ljubovnica od istine i pravednosti. M. Bijanković 89.

NAREDNÍK, *m. onaj, koji što nareduje.*

a) nastojnik, upravitelj. U rječniku Belinu (narednik od gradenja, architetto, colui, che esercita l' architettura, — narednik trpeze, scalco e siniscaleo, seprstante di mensa, — narednik donači, maestro di casa, maggiordomo) *i u Stulićevu* (praefectus, effector). Budući narednik, dvornik i stražnik blaga i imanja kegogod čespolina. Š. Budinić suma 39a. Neka uzbudeš gospodar od čiňeha tvojih i narednik, a ne sluga (*iz lat. ut sis dominus actionum tuarum et rector, non servus*). B. Kašić nasl. 179. Mnogo časni gospodin i narednički prvi Tabanski! (*iz g. 1715*). Glasnik II, 3, 198. Isukrs postaviteł i narednik crkve svete. I. Dordić salt. 223. Budući imali narednike neznašoće učini se svako zlo prid obrazom Gospodinovim. A. d. Bella razg. 67. Ispor. naredbenik pod a, a.

b) niži oficir, stražmeštar. Između rječnika samo u Popovićevu (Feldwebel). Poslani od g. Koste Nenadovića, narednika topg. baterije. D. Avramović 188. Sto su bili vojsci narednici. Osvetn. 5, 81. Čini mi se. Ahmedom se zvase, što nizamski bješo naredniče i stajaše veziru na strazu. 6, 60. Rajović kao već stariji narednik bude stavjen za starešinu. M. D. Miličević pom. 620.

c) narednik, koji lude nareduje na robiju, der Besteller, constitutor. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Srijemu). Više se potvrda nije našlo.

d) onaj, koji razređuje. Samo u rječniku Jambrešićevu (dispositor, *u lat. dijelu*) i u Voltigliju (dispositore, Anordner).

e) onaj, koji što naredi, odredi. Samo u primjerima: Komu narednik od odvećanja (*t. j. testamenta*) ostavio je. A. d. Costa 1, 255. Ako ovi ne sagrišuje čineći protiva voli narednika i dobročinilaca. M. Dobretić 375.

f) učitelj. Samo u primjeru: Naredniče, svu noć trudeći i ribajué nijesmo ništa uhiliti (*iz lat. praecceptor*, per totam noctem laborantes nihil cepimus. luc. 5, 5). S. Rosa 61b.

g) kniga ritual. Samo u primjeru: Kako zapovida narednik rimski (rituale Romanum). A. Kadrić 20. *Vidi naredbenik pod b.*

NAREDNOST, narednost, *f. imenica izvedena od osnove pridjeva naredan.* U rječniku Belinu, Stulićevu i u Popovićevu (*vidi daře*).

a) red, uredeće. U rječniku Stulićevu (bonus ordo s naznakom, da je iz Belina rječn.) *i u Popovićevu* (gute Einrichtung). O čemu se tu misli i govori, ako ne o narednosti i napretku domaćemu? A. Kalić prop. 19. Ostala je kuća potrebna, glave i narednosti. 301. Više se potvrda nije našlo.

b) gotovost, priprava; *vidi naredan pod e.* U rječniku Popovićevu (Bereitschaft). Prosimo način i narednost onoga posluha. J. Matović 482. Više se potvrda nije našlo.

c) zgoda, udobnost; *vidi naredan pod g.* U rječniku Popovićevu (Bequemlichkeit). Marcel . . . naredi parohije lahcine radi kršćenja i narednosti onih, ižo dohojahu vsaki dan od jazik na veru. Š. Kožičić 9b. Više se potvrda nije našlo.

d) pravilo; *vidi naredan pod h, a.* U rječniku Belinu (narednost, regola, norma per operare). Ne drži to gonetanje kakono narednost od sfojih djelovanja. B. Kašić zre. 41. Neka se . . . kom se pristoji pomnom i narednosti uzčuvaju. rit. 1. U drugom će primjeru značenje biti ne toliko: pravilo, koliko: pravilnost.

e) Ne razabira se značenje u primjerima: Bože, koji si hotio meju najveće misnike slugu tvoga neizgovorivom tvojom narednosti pribrojiti. B. Kašić rit. 174. On je znao sve njove brige pak i druge narednosti mloge. A. Blagojević pjesn. 58. Zna se, od koje su čudi sinovi, od koje su narednosti kćeri. A. Kalić prop. 397.

NAREDOVATI, naredujem, *impf. isto što naredivati, uredirati.* Glag. je izведен od osnove imenice nared, premda se značenja razilaze. Samo u primjeru: Kako on (*t. j. Bog*) sve stvari stvoril jest, tako jih moguštovim i silom svojom vlada, uzdrža i nareduje. Starino 1, 219.

NAREDSTVO, *n. isto što narednost.* Samo u Stulićevu rječniku (naredstvo, narednost).

NAREDATI, naredam, *pf. i impf.*

a) pf. prema impf. redati; isto što poredati, t. j. postaviti u red. Od na-redati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (narédati, nárédám, v. pf. in Reihe stellen, ex ordine pono). Miloš . . . nareda koće oko šanca i podigne guševe na koće, da se crni kao vojska. Vuk grada 98. Mali kolačić od prilike kao urme . . . naredaju se po tepsiji. rječn. s. v. pita. Donešoše k Mojsiju . . . svjetnala čisti, žiske negove, žiske naredano i sve sprave negove. D. Daničić 2 mojs. 39, 37. Duž duvarova ispod tavana prišiveni su drveni rafovi, na kojima su naredane sjajne kalažije, čaše, zarfovi. M. D. Miličević međudn 48.

b) impf. prema pf. narediti, isto što naređivati. U rječniku *nijednom*. Narejaše ono, ča biše potribov za mojstir. Starine 1, 235. Zaharija prorokuje od negova sina Ivana, da bude najvišega gospodina Boga verni pripovidavac, bude pred nega sinom našim gospodinom staze narejal. Postila (1562) 205b. Ta isti Bog otac . . . srca i mišljenja ponavlja i nareja. 209a. Neizbrojne grihe i vsega stvora rabotom po vsem svitu nareja (*t. j. papa*). Proroci 223.

NAREDE, *n. isto što naredba. Samo u primjeru*: Naredje jur dano da se hitro slidi. I. T. Mrnavić osm. 52.

NAREĐENIK, *m. onaj, tko je naređen (određen)*: Naređenik, Verordneter. Jur. pol. termin. 576. *Drugih se potvrda nije našlo.*

NAREDENSTVO, *n. isto što naredba. Samo u jednoj knizi*: Ima znati . . . naređenstva sfoje sfake crkve. B. Kašić rit. 51. Krivac si sfemogućem Bogu, koga si naređenstva pristupio. 368.

NAREDENE (*jamačno je takav ake.*), *n. nom. verb. od narediti. Mjesto -d- nalazi se katkad -d- (u Jambrešiću i u Matoviću). U rječniku Vrančićevu (naređenje, dispositio, ordinatio), u Mikaliniu (naređenje, opravljanje, administratio), u Belinu (naređenje, assegnamento, l' assegname, — commissione, ordine), u Bjelostjenječevu (naređene, dispositio, ordinatio, praescriptio, naredba), u Jambrešićevu (naređene, constitutio, — naređene, dispositio, edictio), u Stulićevu (naređene, praescriptum, iussa s naznakom, da se nalazi u A. Gučetiću, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), u Danicićevu (naređenje, dispositio s primjerom iz isprave xv vijeka) i u Popovićevu (Anordnung).*

a) uređene, uredba; ispor. narediti pod a. Počni ga pitati po naređenju zdola pisanom. Starine 28, 131. Ki iznutra ima dobro naređenje (*iz lat. qui intus bene dispositus est et ordinatus*). A. Georgiceo nasl. 77. Palac učinjen s velikom hitrostju i mudrostju, s lipin naređenjem. P. Radovčić ist. 12. Kakvo je to naređene, gdi novci podobnog nadomeščaju? A. Blagojević khin. 47. Da bismo se tako uzdržali u onomu naređenju života. J. Matović 61. Ne bi dano od ikakvijeh sabornijeh ali drugih naređenijeh čovječanskih. 299.

b) određene, odredba; ispor. narediti pod b. Kako se uzdrži u rečenomu pisantiju u notariji dubrovačkoj, a po naređenju rečenoga gospodina vojevode Sandala (*iz xv vijeka*). Mou. serb. 510. Mastor nastoji . . . okol onoga, čto pristoji razloženju i naređenju lesa i materije. Š. Budinić ispr. 5. Navkup skupljeni od voje općinske i jedinom pristanenjom i naređenjem. Zak. vinod. 55. Da meno u svijeh naređenijeh (*stamp. naređenijeh*) budeš osfjetlati (*iz lat. me in omnibus dispositionibus justificaveris*). B. Kašić nasl. 154. Ne umiju odlučiti pridati se naređenju volje Božje. P. Radovčić nač. 76. Ovo je kraljevstvo, u komu po naređenju mudrosti negove odpuštaju se griesi. F. Lastrić test. 65a. Da se služu . . . s formom riječih, koje je vazda držala sv. crkva po naređenju Jesukrstovu. J. Matović 136. Unaređenju pedepse. 273. *Gовори се по Dalmaciji, на пр. To je Božije naređenje. J. Grupković.*

c) razređene, razredba; ispor. narediti pod c. Samo u primjeru: Red jest naređenje većijeh i manijeh stvarih. J. Matović 289.

d) lat. ordinatio, t. j. kad koga zapope; ispor. narediti pod d. Samo u primjeru: Da se ima sv. naređenje ubrojiti među ostale sakramente. J. Matović 289.

e) naredba, nalog; vidi narediti pod j. Za ki uzrok ni onoga negova naređenja svršil. Starine 23, 150. Ki se starišini protivi, protivi se Božju naređenju (*vidi daće primjer iz Bačića*). Korizm. 66a. Nije zadovoљno virovati Bogu i slovu ili riči Božjoj i ispođati naređenja i naređenja. Š. Budinić suma 16b. Al' je i Božje naređenje, da za Bogom svak učini družbeniku sve poštenje. J. Kavanin 74a. Nega duh tvoj isti učaše naređenja rajska izbrana. A. Vitalić istum. 3a. Uživam vršeć twoja naređenja. I. Đordić salt. 426. Mnogo se gorko učini ovo naređenje čoviku nenasitištu. A. Kadrić 261. Da ne dadu ispuniti naređene knigah apostolskih. 287. Koji se suprotivi mogustvu, Božjemu se naređenu suprotivi (*iz lat. qui resistit potestati, Dei ordinatione resistit. rom. 13, 2*). A. Baćić 142. Tako hoće pošteće, Božje naređenje. J. Banovac pred. 28. Tu budući dovršio naređene starijega. P. Knežević živ. 43. Po naređenju starešinah koliko bi puta zatrubio. E. Pavić prosv. 1, 50.

f) postavjeće; ispor. narediti pod l. Jer se slavni dan sfetkuje, u koji se od trpeze naređenje spomenuje (*iz lat. dies eniū solemnis agitur, in qua mensae prima recolitur huius institutio*). B. Kašić nač. 75. Naređenje takova dneva . . . nije naravsko. I. T. Mrnavić ist. 90. Misa čini plod po naređenju i dostojanstvu Isukrstovu. A. Baćić 339.

g) poučenje; ispor. narediti pod o, g. Samo u primjeru: Zapovijedima spasovnjijema napomenuti i s božanstvenijem naređenjem naučeni smijemo reći (*iz lat. praeceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere*). J. Matović 427.

NAREĐEVATI, naređujem, *impf. isto što naređivati (vide tam)*.

NAREĐIVĀNE, *n. nom. verb. od naređivati. Samo u Vukovu rječniku (das Anordnen, mandatio).*

NAREĐIVATI, naređujem, *impf. glag. izveden od naređati. Nalazi se akt., pas. i refleks. Pored naređivati nalazi se katkad i naređevati (vidi među primjerima).* U rječniku Mikaliniu (naređivati, opravljati, ago, administro, procuro), u Belinu (naređujući, precettivo, che da precetti), u Bjelostjenječevu (naređujem, naredil sem, 1. in ordino, dispono, ordino, 2. constituo, demando, instituo, 3. committo, praescrivo, praefinio, praestituo), u Jambrešićevu (dispono, ordinio), u Voltigijinu (prez. naređujem uz inf. narediti), u Stulićevu (1. indicere, praescribere, mandare, praecipere, 2. ordines, quos Christiani sacros adpellant, conferre — s naznakom, da se nalazi u Lastriću) i u Vukovu (1. anordnen, mando, 2. vide naručivati s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Najstarije su potvrde iz xv vijeka (vidi pod a i pod b).

a) primjeri prema onima kod narediti pod a. Kada utvjeđavaše zastave zemaljske, s njim bih naređujuće sfaka (*iz lat. quando appendebat fundamenta terrae, cum eo eram cuncta componebamus. prov. 8, 30*). Bernardin 160. Ki na dcbro život vas svoj naređuju (*iz lat. qui totam vitam suam ad emendationem disponunt*). A. Georgiceo nasl. 288. Da škodi telesnomu zdravlju pri vrimena naređevati duševne stvari. P. Radovčić nač. 104. Meštar . . . gradu naređuje, diže, sastavlja i uzvisuje. A. Kanižlić uzr. 187. Dotiče od svrhe ča do svrhe prijako i naređuje svaka prislatko (*iz lat. attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter. lib. sap. 8, 1*). J. Matović 25.

b) primjeri prema onima kod narediti pod b. Ovo oznanjujući naređujemo i potvrđujemo i hoćemo (iz xv vijeka). Mon. croat. 104. Držan će biti obsluževat sve, što nareduju rečena proštenja. A. Gučetić roz. jez. 19. Sve ovo na mojo korist narejuješ (iz lat. hoc totum ad utilitatem meam ordinans). A. Georgiceo nasl. 279. Ni tko može učiniti nego koliko on (t. j. Bog) nareduje ali dopušca. I. T. Mrnavić ist. 53. Sv. sabor tridentinski nareduje, da negova svrha i misao ne ima biti druga nego virno služiti Bogu. A. Kadrić 2. Bog nareduje ovo pokajanje. J. Banovac pred. 18. Ako se tilo razboli, udij se zovu likari, koji za ozdraviti ga nareduju gorke likarije, a drugim nareduju, da se rižu. razg. 102. Usta nareduju, što se ima činit. J. Filipović 1, 196b. Kako zakon nareduje takve zloče pokarati. A. Kanižić kam. 24. Neka učine podpuno izviđene ništa ne naredujući. 93. (*Skupština*) očito zapovijeda i narediva s onjem otvorenjem riječima. D. Bašić 318. Budući da gazdi domaćinu na glavi stoji u poju posao paziti i oko nega naredivati. I. Jablanci 178. Mnoge lijeke nareduju znani i vještli liječnici duhovni. A. Kalić prop. 119. U svakoj kući ima starješina on nareduje detiče i momčad, kuda će koji ići i šta će raditi. Vuk dan. 2, 100. Iguman u nekakome manastiru naredujući u veće mlađe, šta će koji sjutradan raditi. Vuk nar. posl. 240. Koji lude nareduje na robiju. Vuk rječn. s. v. narednik. Gospodar je za svoje imane mogao naredivati po svojoj volji i dati ga, kome je htio. D. Daničić istor. 69. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem je značenje: raspolagati.* Da su dopustili Ivanu kao glavi svega plemena, da tako slobodno nareduje njihovijem imanju. D. Daničić istor. 99.

c) primjeri prema onima kod narediti pod c. Eno se nareduje četa, da ga vode u Jeruzolim (iz lat. en iam cohors ordinatur, ut ducant eum Jerosolymam). F. Lastrić test. 110b. Svu družinu Bajo nareduje, svu družinu oko druma puta, Vuja nejma nide namjestiti. Pjev. crn. 28b. Nareduj nam silnivitu vojsku. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 406.

d) primjeri prema onima kod narediti pod d. Oni nareduju kano pravi biskupi ostale sve misnike. I. Ančić ogl. 24. Biskup i nitko ini može naredevati. I. Zanotti upit. 6. U isto vreme ni (t. j. nih, — apostole) naredi misnike novoga zakona i dade im oblast, da i oni druge i drugi opet druge naredivati mogu. F. Lastrić test. 103a.

e) upravlati. Kako naukijer zapovijedajući i naredujući drijivo. Zborn. (1520) 19b. Učini se koňik mnogo počtovan i dobro naredevaše koňičtv. 46b. Koji zlo i neharно nareduje obitil svoju. Š. Budinić ispr. 59. Duh sveti stroji i nareduje virnih. suma 5a. Neprijatelj jest kakono jedne ure, koje nareduju tvoj život. M. Radnić 387b. Kako po glavi nareduju se svaka uđa, tako i misli pametju nareduju se. I. Zanotti i ned. priš. 29. On jest mudrac, koji poznaje prvi uzrok i nime nareduju sva svoja čišenja. I. T. Mrnavić ist. 155. Po mudrosti činimo se svršeni naredujući vas život naš i dilovanja naša na slavu Božju. nauk krst. 24. Crkvu putu u Božjem naredivat pomno sjede. P. Kanavelić 387. Josip Isusom nareduje u svemu, u čemu jedan otac uredivat može svojim sinom. A. Tomković gov. 33.

f) primjeri prema onima kod narediti pod g. Dokle krvnici opaki ove stvari nareduju i spravlaju. F. Lastrić test. 112b. Zapovidnik svrhu kraljevi pečarah, koji kruh pripravljaše i naredivaše. A. Kačić kor. 40.

g) primjeri prema onima kod narediti pod j. Na što stvoritelj nareduje: Rastite i plodite se? B. Gradić djev. 31. Proglasi se jedna prijuta zapovijed, u koj se naredivaše, da se imaju pohitati sfe krstjanke. B. Kašić per. 33. Posla jednu zapovid, kom naredevaše svim ljudem od cesarstva negova, da bi upisali ime swoje. is. 4. Kako naredivaše Bog u staromu zakonu. I. Držić 267. Ne mogahu s maće učiniti nego onako pisati, kako jim duh sveti naredivaše. I. Ančić vrtala 19. Niovci ispodnici nareduju nima povratiti tude. A. Baćić 115. Nisu mogli podnositi negovo oštro vladaće i nepravedne naredbe, koje im naredivaše. A. Kačić razg. 25. Nareduje mu (t. j. Bog Josui), da se spravlja Jordan priči. korab. 104. Koji ga slušahu dobrovoљno, što on hotiće i naredivaše. 262. Važa svaka obslužiti, koja Bog nareduje i zapovida. J. Banovac razg. 81. Koji drugojačije čini, nego Bog oče i nareduje. E. Pavić ogl. 601. Zašto sv. Pavao naredivaše Titu, da se on pooštiro vlada. prosv. 1, 27. Što se nareduje ovđi potrebito za obslužiti. J. Matović 388. Kakva bjehu moja djela? jedu kak' Bog narediva? I. M. Mateić 299. Što narediva zapovid Božja. I. P. Lučić razg. 13. Crkva pod veliku kaštigu nareduje: svaki krstjanin barem jedan put u godini danah ima se virno ispodiviti. B. Leaković gov. 91. Pak ču ja nemu (t. j. caru) napraviti sve, što nareduje. Nar. prip. vuk 134. (*Novica*) nareduje Paviću serdaru, da udari na bijele kule. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 386. Dozvao sina te mu naredivao, da preda crkvama. Nar. prip. vrč. 6. Za djelo ruku mojih naredujte mi (ispov. lat. super opus manuum mearum mandate mihi). D. Daničić is. 45, 11. Što maće vlasta propisuje i nareduje, to je ona boja. M. Pavlinović rad. 6.

h) primjeri prema onima kod narediti pod l. Isus naređujući kršćenje reče. Naručn. 6b. (*Iesus*) čini i naređuje pristveti sakramenat. A. Komulović 61. Naredujem tebe sada vrh egipske pokrajine poglavicom nad sve ine. P. Vuletić 39. Kada su sakramenti naredivani. A. Baćić 292. Privrnute vaš običaj od obsluženja pravedni zakona naredujući sada zakon nepravedan protivu krstjanom. F. Radman 11.

i) primjeri prema onima kod narediti pod m. Da za male grike velike pokore ne nareduju. A. Baćić 388. Za jedan grik od ovake vrste taku mi malu pokoru naredjuješ! J. Banovac pripov. 36. Vi ga slušate za ne pasti u penu, što vam kodi nareduje (t. j. zapovednik). 143. Zato ispodnici malane pokore nareduju. F. Lastrić ned. 80. Što bi se imalo naredivati grišnikom pokornim za pokoru vrimenitu, svetn. 99b. Pazi na nauk i na pokoru, koju ti ispodivni nareduje. A. Kanižić bogolubnost 144. Bila jest dužnost paroka nastojati na ispodivi pokore skrovite naredevati, nemoćne pohoditi. A. d. Costa 1, 47.

j) držati, misliti, uzimati. Samo u primjeru: Ovi bo (t. j. pisci) nareduju, da su dvije vrste dobarah. J. Matović 117.

k) Ne razabira se značenje u primjerima: Spovid naređuje na dvoje, ča je na očišćenje griha i na očišćenje. Naručn. 70b. Ne ostavljase ih nikadar, dokle bihu živi, a mrtvijeh primaše ih on na ruke swoje peruci ih, naredujući ih i istijemi sfojijemi rukami pokopavajući ih. B. Kašić fran. 103. Da naredujući novi život lastno, bismo obslužili sva djela bogožubstva. J. Matović 129.

NAREHA, f. nakit, ures; ispor. ureha. *Urječniku nijednom.* Po kom dubju mej listjem i raz-

likozlamenim procvatom i narehom voća ptičice žuberahu. P. Zoranić 85. Plovani . . . imite providiti crkve i narehe crkvene. Arkiv 2, 86. Služit će sve za potrebu i narehu svetijeh otarah. I. Nenadić nauk 135.

NAREHNUTI SE, narehnem se, pf. naresiti se, nakititi se. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 6, 49.

NAREHOST, f. isto što nareha. U rječniku nijednom. Dijamant, drag kamen velike tvrdosti zdavaše svoj plamen u toj narehosti. B. Krnarić 4a. Voća jesu svake vrsti puna rajske narehosti. A. Vitačić istum. 8a. Pristolje řegovo u velikoj slavi i narehosti. 303. Tot' su rude srebra i zlata, tot' biseri od vrijednosti i bogastva obilata i svakake narehosti. ost. 7. Er te je svakom narehosti ma dobrota nadarila. 371.

NAREKA, f. ono, što se nareće (vidi nareći pod d), javi, oglasi. Nareka poreza, Steuer-Ansage. Jur. pol. term. 482. Ima i u Šulekovu iem.-hrv. rječniku za něm. Ansage. Drugih se potvrda nije našlo.

NAREKATI, narekam (tako bi mogao biti prez.), impf. isto što naricati. Samo u primjeru: Sedam ga je godin narekala (t. j. naricala je za njim). Nar. pjes. istr. 2, 74.

NAREKAVICA, f. isto što narikača. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (narekuša, narekavica, praefica), u Jambrešičevu (praefica) i u Stuličevu (narekavica, narikuša s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.). Ne razabira se, je li -e- postalo od negdašnjega -e- ili od -s-.

NAREKOVAĆE, n. nom. verb. od narekovati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (narekuvaće, tužni krič, tužno vaseće, nenia, monodia), u Jambrešičevu (narekuvaće, nenia) i u Stuličevu (narekovaće, destinatio, assignatio, constitutio, definitio s naznakom, da se nalazi u glagolskom brevijaru, — narjekovaće, nomen, nominatio, definitio, adpellatio).

NAREKOVATI, narekujem, impf. prema pf. nareći. Kašto se mjesto -e- piše -je-

a) goroviti. Između rječnika samo u Daničićevu (narékovati, dicere sa dva primjera iz xv i vi vijeka). Obyčnimi tomu slžzamii narekovav. Glasnik 11, 57. Slovesy mirnymi kъ němu narekova. Šafarik letop. 62.

b) nazivati, imenovati. Između rječnika samo u Stuličevu (narjekovati, imponere nomen, nominare, denominare, adpellare s naznakom, da se nalazi u Zlatarića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i samo u primjeru: Ime narekovasta jemu Rastko. Domentijana 120.

c) naricati, tužiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (narekujem, lelekam, ensalmo, lamentor, delamentor) i u Voltigijinu (lamentarsi, urlare, sich beklagan).

d) odredivati. Samo u Stuličevu rječniku (destinare, assignare, constituere, definire, statuere s naznakom, da se nalazi u glagolskom brevijaru).

e) proricati; kao da je to u primjerima: U prividi pun vesela narekuje srećne zgode poglaviti prijeteļa. J. Kavahin 161b. Jejupke.... duga ljeta, česne zgode preugodno narjekuju. 469a. Počuli su očajni gradani, šta im vila narekova gradu. Osvetn. 5, 110.

NAREKUŠA, f. isto što narikuša. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (narekuša, narekavica, praefica).

NAREMÉŽITI SE, naremēžim se, pf. nakostriješiti se. Od na-remežiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (naremežiti se, vide nakostriješiti se).

NARENKOVCANIN, m. čovjek iz Narenkovca (tome mjesnom imenu nema potvrde). U kajkavskom pismu xvii vijeka. Selišča Kolarevce drže Dragičevčani, Cerinu Prñavorci, Knešće i Domitrovec Narenkovčani. R. Lopašić spom. 2, 303.

NARENUTI, narenem, pf. isto što nagnati. Samo u Vukovu rječniku (narenuti, narenem, vide nagnati s naznakom, da se govori u Lici). Potvrda ima samo oblicima, koji mogu stajati i prema inf. nagnati; vidí dorenuti, izrenuti. Koji (t. j. kočijaš) preko jedne lokve . . . narene koňe s koli. G. Zelić 98. Nareni ga pismu zaplatiti. Nar. pjes. marj. 174.

NAREPUŠITI SE, narepušim se, pf. naprčiti se, rasrditi se. Od na-repušti; samome repušti (se) možda i nema potvrde. Govori se (s naznacem akc.) u Lici. J. Bogdanović.

NARESAJ, m. ures. Samo u Stuličevu rječniku (naresaj, narešaj, uresaj).

NARESAN, naresna, adj. narešen, urešen, urešan. U rječniku Belinu (adv. naresno, ornamente) i u Stuličevu (naresan, uresan). O prilipa i naresna kućo! A. Georgicev pril. 31. Pusti na stranu sve poganske mudrosti i ostavi nihova naredna i naresna govorenja. 65. Više se potvrda nije našlo.

NARESITEL, m. nom. ag. prema glag. narestiti. Samo u Belinu rječniku (colui che abbiglia, — ornatore).

NARESITELICA, fem. prema masc. naresitelj. Samo u Belinu rječniku (ornatrice).

NARÉSITI, nárésim, impf. uresiti, nakititi. Od na-resiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. Po red naresiti ima i narešiti (vidi tam). U rječniku Vrančićevu (decorare, ornare), u Mikajinu (naresiti, uresiti, ukrasiti, orno, polio, expolio, decoro, concinno, — narešen, ukrašen, politus, concinnus, elegans, — narešeno, eleganter, ornate, concinne, polite), u Belinu (narešiti se, ornarsi, — narešen, abbigliato, polito), u Bjelostjenčevu (narešen, ornatus), u Stuličevu (naresiti, uresiti s naznakom, da se nalazi u Đordića), u Vukovu (narešiti, vide nakititi s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 150: Podaj mene svjetlost tvoju, da naresim mladost moju, — narešiti se, vide nakititi se s primjerom iz neke nar. pjesme: Svatovi se nareši, — s naznakom, da se govori u primorju) i u Daničićevu (exornare s primjerom iz xv vijeka, koji je najstariji, a navodi se da je pod a, b, aa).

a. u navedenom značenju (u pravom i u prenesenom smislu).

a) naresiti kakvo čelade ili koji dio tijela u čeladeta.

aa) uopće. (Gospa) lipa i narešena v obljenji. Korizm. 25b. Susrite jednoga mladca lipo oblječena i narešena. 32b. Gizzavo, dali počteno narešena biše (t. j. vila). P. Zoranić 3. Ona slavna lica, višna krepos kijeh naresi. I. Gundulić 266. Rastvorite, o biserne kamenice, vaše krilo za naresit ljubi verne lice milo. G. Palmotić 1, 183. Lijepa ti je gorica zelena, a još ljepša mlada narešena. I. Đordić pjes. 193. Koju (t. j. grješnicu) videći onako lipo obučenu i narešenu. J. Banovac razg. 101. Ljubio je ňega

Gospodin i naresio je nega. A. Kanižić bogoljubnost 431. Rimjani su negda znali . . . praviti svilu zato, čisto srebro, suho zlato, mrtvo tilo da narese. V. Došen 150b. U tome se Ivo naresio. Nar. pjes. herc. vuk 136. Vode sestru divno narešenu. Nar. pjes. vuk 6, 243.

bb) naresiti čim. Bi svakom dobrotom narešen. Letop. dukl. 26. O Bogorodice . . . neumrlosti narešena dikom. Š. Budinić suma 24b. Medu ostale krjeposti ne male, kojijem je narešeno vaše gospodstvo. D. Zlatarić 36f. Divica izvrsitom i jedinom lipostju narešena. Starine 1, 218. Naresil me je neizčinjenom urenjom. F. Vrančić živ. 33. Pravedni se vide sunčanom sfetlostju narešeni lipšo neg' nebo ljestviju. B. Kašić u M. Orbina 111. Naresimo vijencim čela. I. Gundulić 133. I dostojno narešena dvjema krunam jedna glava. 429. Bog . . . odluci uzdignut je i naresit je (*t. j. Mariju*) svjema milostima i krepostima. I. Držić 403. Tebe Višni s nebi zgara tač naresi svome moći. J. R. Gučetić 20. Ja ču . . . mom dragonu vjenčac sviti, da nim bude rusu glavu naresiti. G. Palmotić 1, 97. Odjećam se uresnima i biserim naresite. 2, 399. Koji ga je (*t. j. Bog čovjeka*) stvorio . . . naresio pametju, razumom. I. Ančić svitl. 31. Dostoj se . . . naresit me pirnom hađinom od bogoljubnosti. I. Akvilini 330. Glava im je narešena jasnom krunom. J. Kavačin 516a. Jimamo ponoviti s pokorom srca naša kamenita . . . i ljubavlju višnom naresiti. F. Parčić 59. Kad cavit evit . . . tad žudi naresit nime se vil svaka. I. Đordić uzd. 178. Ti nisi većom svetišnjom narešen, nego su ostali. J. Filipović 1, 473a. Pavlimir bi čudnovatom lipotom narešen. A. Kačić razg. 29. Jozep . . . čudnovatom lipotom narešen i nadaren u kipu. korab. 39. Darom razlikih jezika i ostalim nega naresi (*t. j. Bog*). A. Kanižić fran. 20. Bog ga naresi slavom nebeskom. E. Pavić prosv. 1, 5. Obećavam, da ču često razmišljati tvoje kreposti . . . neka ih zatravljen zaubim i nima se naresim. I. M. Mateić 146. Tujidim zahvalami ište naresiti priblaženoga Dominika. I. Đordić ben. 70. Čim mili obraz vide svijem ljetotom narešeni. P. Sorkočević 587b. — *Katkad pred instrum. stoji prijedlog s:* Dike, časti, s kima ti si narešena. J. Kavačin 218b. Narešeni s vjerom, s ufašem i s ljubavlji. J. Matović 51. — *Ovamo bi mogao iti i primjer:* Š čim ćeš pokriti tvoju golotinu i naresiti i ulepšati tvoj kip. M. Radnić 352b.

cc) naresiti čega. Mladac . . . narešen svake dike. G. Palmotić 3, 118a. O Alvize sveti, andelskoga živješta narešen. I. Nenadić nauk 273.

b) naresiti kakvu stvar.

aa) uopće. Hoćemo mu dati polaču . . . naresiv i napraviv (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 157. Knige . . . ke su raznesene po sve svita kraje čudno narešene, svake slasti slaje. P. Hektorović 24. Razmetnuše crkvu, koju bješe Solomun vele čudnjem načinom pogradio i naresio. M. Divković bes. 700. Vjećnica . . . bogato je narešena. I. Gundulić 432. Ustaše sve divočke one i naresiše svitake svoje (*iz lat. surrexerunt omnes virgines illae et ornaverunt lampades suas. math. 25, 7*). I. Bandulavić 253a. Kako je Bog peti dan naresio more stvorivši živine morske, tako je šesti dan naresio zemlju stvorivši živine zemaljske. A. Baćić 450. Ako se naslađuješ u zgradam narešenim. A. Kačić razg. 1. Bi učinen jedan . . . šator velik i sasvim narešen. korab. 83. Vridan sam je iz nebesih evit, grob takav da naresi. A. Kanižić uzr. 65. Ako si

uđego u ovu kuću . . . naresi je dakle ti. I. Nenadić nauk 226. Evo ukaza se jedan dvor lipo narešen. M. Zoričić zrc. 173. Ča se je dogodilo, da se j' grad tako lipo naresil? Nar. prip. mikul. 86. Oj Lošinu mali, selo narešeno! Nar. pjes. istr. 2, 20.

bb) naresiti čim. Zdrav križu prisveti . . . slavnijem još udi Jesusa bil si vas narešen od svudi. N. Dimitrović 42. Ter ti prikazuju . . . vence zelene zlatom narešene, zalite suzami. P. Hektorović 62. Uzda dragim kamenjem biše narešena. B. Krnarutić 4a. Drago mu biše štitni knjige . . . jere bihu narešene lipim i gizdavim govorjenjem. Starine 1, 226. Vrata otvora, sred istoka koja sjaju čistim zlatom narešena. I. Gundulić 27. Spjevanje čestitijem imenom privredre krune kraja polačkoga narešeno. 193. Livade ove narešene razlikoga kitjem cvijetja. G. Palmotić 2, 20. Nebesa zvizdami nakićena, suncem i misesom narešena. S. Margitić fala 93. Pričajujem kitu ne samo voćem narešenu, da joče i listjem zaodivenu. A. Vitalić ost. IX. Jeruzolim . . . dragim kamenjem narešen. F. Lastric test. 391b. Nebo zvizdami narešeno. A. Kanižić uzr. 20. Odvede je . . . u jedan veliki grad narešen zlatom i svakim milinjem Božjim. J. Banovac razg. 94. Dva pristola od zlata dragim kamenjem narešena. M. Zoričić zrc. 173. Na glavi joj zakvrčeni vlasti, a kitice narešene iglam, desno uho nakićeno evitkom. M. Katančić 67. — *Katkad pred instrum. stoji prijedlog s:* Nastoji braniti, s lipima običaji naresiti i uzmožiti svetu katoličansku eriku. M. Bijanković 1. Zagleda se u saranište . . . gizdavos dragim kamenjem narešeno. A. Kanižić fran. 80. Pak će crkve biti nakićene i s naukom lipim narešene. M. A. Režković sat. 36.

cc) narešen od čega. Samo u primjeru: Ti si kluč narešeni od izvrsitih peral. M. Jernković 79.

c) nakititi što apstraktno ili bestjelesno. Ki (*t. j. pisci*) dežele svoje razlikim i narešenim govorjenjem ča već mogu hvale. P. Zoranić 3. Duše slavne i čestite vječnom slavom narešene. G. Palmotić 2, 506. Tvoja lipota naresi po ti način dušu moju. P. Posilović nasl. 69b. Govorenjem narešenijem neizmjerne mu poda hvale. P. Kanavelić 486. Odgovara pripravi negovo narešenoj od pomoćih Božjih. A. Kadčić 136. Imao bi ja još obilatije istinu ovu ukazati i naresiti. A. Kanižić fran. 12.

d) naresiti i nikititi ili nikititi i naresiti. Prilikovo perivoju mirisnjem ruzami nakićenu i narešenu. A. Gučetić roz. jez. 8. Naresil si ga (*t. j. srce naše*) i nikitil razlicimi evitjici. A. Georgiceo pril. 62. Mnogovrstnim historijama . . . knige svoje kanoti drugim evicem nikitise i naresise. A. Kanižić utoč. xxvi. Francesco . . . red svoj sagradi, a ubožtvom ga duha ogradi, naresi i nikitii. F. Lastric svet. 157a. Videli smo mladu Stanu, lijepo je narešena, narešena, nakićena. Vuk kovč. 62. Vjetar je (*t. j. djevojku*) oživio . . . i livada evjećem nikitila i naresila. Nar. prip. vuk 130.

b) naresiti u značenju, što ga ima nikititi pod c. U rječniku Vrančićevu (narešen, praeditus) i u Belinu (narešen, fornito, guernito, instructus). Zašto su narešeni s razlicijem vrstami (*t. j. hfebovi*). J. Matović 195. Koji narešen bi s privelikom oblasti za udijeliti milost i odputati grijeha. 289.

NARESIVATI, naresujem, *impf. prema pf.* naresiti. Pored naresivati nalazi se i narešivati (*vidi tamo*). Između rječnika samo u Belinu (ornare, adornare). Kako je počeo (*t. j. Bog*) velikijem dostojanstvom V. P. G. (*t. j. vaše prisvitlo gospodstvo*) naresivat. M. Držić 64. Kojijem vijencem glavu od prilike prislavne djevice naresivaše. A. Gučetić roz. mar. 285. Koji se ispunom krjeposti naresivaju. I. Đordić salt. xvii. U tebi se naresiva obraz cvijetjem, zvijezdam oči. pjes. 19. Otare gizdavo naresujući i množtvo svičah užičući blagdane proslavljam. A. Kanižić bogožubnost xiii.

NARESKATI, nareskām, *pf. sitno narezati*. Od na-reskati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (na-reskati, dim. v. narezati).

NARESTAC, naresca, *m. nekakav hrast*, *Ilex aquifolium*. B. Šulek im. (*s naznakom, da se govori u hrv. primorju*). — Postane nejasno.

NARESTI, narestem, *pf. vidi narasti, narasteni*.

NAREŠA, *f. nakit, ures. U rječniku nijednom, a samo u dvije knige*. Ti jesi lipota i nareša jedina svega svita. P. Posilović nasl. 73a. Ostaje u blaženima za njihovu veću diku, narešu i slavu. A. Kadčić 120. Koji kradu kameće ili ostale na-reše crkvene. 302.

NAREŠAJ, *m. nakit, ures. Samo u rječnicima, i to u Belinu (ornamento), u Bjelostjenčevu (ali ne na svome mjestu po abzučnom redu, nego s. v. cifra: naprava, ures, narešaj, ornatus, ornamētum) i u Stuličevu (narešaj, narešaj, uresaj)*.

NAREŠAN, narešna, *adj. isto što naresan. U rječniku nijednom*. Narešno, podobno i s mnogim plodom i koristju. Š. Budinić ispr. 7. Pred prestoljem jačica stope narešnim krjepcim boci. J. Kavačić 309b. Više se primjera nije našlo.

NAREŠÉNE (ako se danas riječ govorи gdje, jamačno je takav akc.), *n. nom. verb. od glag. naresiti. U rječniku Mikaliniu (narešenje, urešenje, concinnitas, ornementum), u Belinu (narešenje, abbigliamento) i u Bjelostjenčevu (ornatio, cultus, concinnitas)*. Ča mu ote pruditi narešenja od pogreba? Korizm. 19b. Koristi duhovne s narešenjem od svjetih prilika. A. Gučetić roz. jez. II. Čudi se od narešenja nebeskoga. Starine 1, 219. Procijeni sunce, mjesec, zvijezde, svekoliko nebesko narešenje. M. Divković nauk 7b. Prvi dan učini Bog materiju dali ju učini prez razlučenja i narešenja stvari. P. Radovčić ist. 21. Narešene pravde jest mučane (*iz lat. cultus justitiae silentium*. is. 32, 17). M. Radnić 424b. U tomu narešenu svijetlomu ne ima fajde. I. Đordić pjes. 196. Poslujući svako dilo potribno za čistoču i narešenje kuće Božje. A. Kadčić 3. Divica narešena je u svojoj duši svakim narešenjem božanstvenim. J. Filipović prip. 1, 530a. Jeda ne imaš gizdave odice i sva-kogaka narešenja? F. Lastric test. ad. 81a. One izvrstite kriposti i narešena duhovna, s kojim cvatu pastiri sv. crkve. J. Banovac pred. III. Carigrade di li su ti Grkiće gospoje, koje bibu narešene tvoje? A. Kačić razg. 169. Jer za mukom kano za narešenem leptijaše. E. Pavić prosv. 2, 53. Gdi je ruku moji božanstveni narešene? D. Rapić 74. Kriposti, koje su za na-rešene naše duše. L. Vladimirović 61/62. S kojijem narešenima telesa blaženijeh biti će na-rešena po uskršnjuću? J. Matović 111. Pokaraće narešena izpraznoga. M. Zoričić zrc. 140.

NAREŠETATI, narešetam, *pf. o rešetańu u obilnoj mjeri. Od na-rešetati; ide medu glagole*

navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stuličevu rječniku (multum cibrare).

NAREŠETAVATI, narešetavam, *impf. prema pf. narešetati. Samo u Stuličevu rječniku (narešetavam kao prez. uz inf. narešetati)*.

NAREŠEVATI, narešujem, *impf. isto što na-rešivati. Samo u primjeru: Žene nareševahu se. J. Matović 316*.

NAREŠITI, narešim, *pf. isto što naresiti. Glas je -š- postao od -h-, što ga imamo u na-reha; ispor. prerušiti, utjesiti: ruho, utjeha. Između rječnika samo u Voltigijinu (abbellire, ornare, verschönern). Jedan plemenit človik biše lipimi svitami narešil kip deve Marije. Mirakuli 106. Premda se škrlatom odiješ i zlatom dikom narešiš. Proroci 77b. Tako ju je pametju i uminjem i umjerenstvom i blagodarstvom i pravdom i krepostju narešio. P. Hektorović 53. Pravednos od milosti istočne, kom nas nadario i narešio bijaše. B. Kašić nač. 43. Skupno kosti s njim vaseše ter u naše gredu strane, od pogonov da ih shrane i tim blagom Rab nareše. Đ. Baraković draga 382b. Stan nareši srca moga krvju. I. Ivanišević 68. Oskvrnujući svitu prvu, s kom ti nareši dušu moju. P. Radovčić nač. 275. Koje (*t. j. kćeri*) bihu se tada narešile mnogo. A. Vitalić istum. 370. Često ju (*t. j. dušu*) nareši čistom izpovijedju. S. Margitić isp. 114. I svitovni je čovik dužan pripraviti dušu i narešiti ju s molitvama duhovnim. A. Kadčić 96. Dali ju je (*t. j. dušu*) potriba narešiti s dilima poglavitim jednoga krstjanina. 156. Svom lipotom određivašu narešiti. J. Filipović 1, 534a. Da se dostojiš pripraviti srce moje za pribivalište tvoje i nareši ga s kripostima. J. Banovac prisv. ob. 20. Koji te nareši svim izvrsnostima i milostima. 51. Izvan čudnovate lipote tilesne, s kojom nareši narav kraja ovoga, biše narešen od Boga svim kripostim duhovnim. A. Kačić razg. 34. Otvoru crkvu narešivši je i postavivši u nju sve stvari potribite. kor. 278. Kog nareši darom svakim Bog, još kad ga na svit dade. P. Knežević živ. 37. Oni su vinograd čovičanski dušah s lipima kripostima narešili. E. Pavić prosv. 2, 22. Svaka se obilato pridaju, koja bi mogla narešiti i izbistriti pamet. J. Matović v. Kojijeh (*t. j. andele*) umnoži i nareši s čudnovitijem darom milosti svoje. 23. Koga Focijo imenom arhiepiskopu nareši. A. Kanižić kam. 68. Tako ih je narešio, nadario i moćma providio. I. Velikanović upuć. 1, 31. Lijepo je narešio koču i sebe. Nar. pjes. vuk 5 (1898), 250. Lipo ti se mlađa narešila (*iz pjesme s Korčule*). Hrv. nar. pjes. 5, 341.*

NAREŠIVATI, narešujem, *impf. prema pf. narešiti. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (narešujem, nakinčujem) i u Voltigijinu (narešujem uz inf. narešiti)*. Tako se zaman na-rešuješ. Proroci 77. Bog crkvu svoju dići, narešuje i dariva. Š. Budinić suma 50a. Ponosito on (*t. j. Bog*) na nebi sam sobom se narešuje. I. Gundulić 212. Radajući se ovi malahan plod od pameti moje na svijet s razlogom imenom ga, negovijem narešujem. 216. Kako telo narešuješ. F. Glavinić cit. 142b. Vilna grad poglavni župu narešuje. I. T. Mrnavić osm. 38. Prava kriposta počima narešivati unutarne duše. M. Radnić 265a/b. Dobra dila narešuju zdvora i umiruju unutra. S. Badrić pr. nač. 37. Kakogod boje kite i narešuju figuru, tako dušu kite i narešuju kriposti. E. Pavić prosv. 2, 49. Da se svi s ovijem darom jednakno ne narešuju. J. Matović 112. Božanstvena milost nas narešuje. 159.

NAREŠTINA, f. od naredština. Potvrda ima samo iz čakavskoga govora (sa -šć- mjesto -št-). Narěština (tako je zabilježen akc.), ono, što je naredno, zgodno. Govori se na Krku. I. Milčetić. Narěština, ordo, res ad usum accommodata. D. Nemanić (1884) 53.

NAREŠNI, adj. isto što narešan. Samo u primjeru: Od ljudih narešnijeh s mudrostju. J. Matović 120.

NAREVATI, narèvem, pf. prodrijeti, navaliti (s bukom kao revici). Od na-revati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (heranströmen, heranstürzen s naznakom, da se govori u Grahovu i s primjerom iz nar. pjesme, koja govori o turskom udarcu na Grahovo; taj se primjer ovđe navodi potpunije:) San sasnila vojvodina Stana . . . de je ladna voda porevala iz planine iz brda Bojana od Klobuka i od Korjeniča u široko u pole Grahovo . . . sve široko pole zanjela . . . dok nareva na Nikolsku crkvu, u bijelu urevala crkvu i od crkve oltar odnijela. Nar. pjes. vuk 4, 448. — U Stulićevu rječniku ima narevati se, za koje se veli da je isto što izrevati se (t. j. multum rudere), dakle ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.

NAREVO, n. ime selu u Bosni, koje se zove i Nahorevo (vidi tam). Etnogr. zborn. 11, 279.

NAREZ, m. zarez, zarezotina. U Jambrišćevu rječniku (stria, u lat. dijelu). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao botanički izraz za lat. crena, niem. Kerbe. — U Lici se (s naznačenim akc.) govori u značenju: ono, što je narezano, na pr. popukti taj narez po kući (na pr. izrezane komadiće papira). J. Bogdanović.

NAREZAĆE, n. nom. verb. od narezati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (incisio, incisum, incisura), u Voltigijinu (intaglio, Stich) i u Stulićevu (actus dividendi abunde fercula).

NAREZATI, narežem, pf.

a) o rezaju, koje je tek u početku; od na-rezati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku Bjelostjenčevu (narezan, incisus, superscissus), u Voltigijinu (intagliare, anschneiden) i u Vukovu (anschneiden, scissuram facio: nareži malko do drvo). Dcneste nažbrže masti, ka se strže z driva balsamita, kada sok izvrže narizana kita. M. Marulić 81. Voda, koja kapje iz loze raňene oli narizane. M. Dobretić 24. Otvrdnili su u svom srcu do te mjere, da je res svaki nož izgubio za korisno narezat ih. B. Zuzeri 109. Zgrabi on jednu briaču i raneći jače svoje srce nego sina nareza mu lice i tijelo na sto mjesta. 143.

b) o rezaju u obilnoj mjeri; od na-rezati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Vrancićevo (narizati, scarificare), u Mikačinu (narizati, mnogo urizati, scindere in copia, — izrizati na mnogo mista, lancino), u Stulićevu (escas, fercula abunde dividere s naznakom, da je iz Mikačina rječn.) i u Vukovu (anschneiden, scindendo paro: nareži dosta hleba).

NAREZAVATI, narezavam, impf. prema pf. narezati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (narezavam, incido, superscindo) i u Jambrišćevu (narezavam, scindo).

NAREZIVĀNE, n. nom. verb. od narezivati. Samo u Vukovu rječniku (das Anschneiden, ascisso).

NAREZIVĀTI, narèzujem, impf. prema pf. narezati. U rječniku Voltigijinu (prez. narezujem uz inf. narezati) i u Vukovu (anschneiden,

ascindo). U ovom primjeru znači razrezivati: Na ovo 1812. leto narezujemo na vađevsku naju za potrebu rosijskoj vojski šest stotina goveda i Vama nalažemo . . . ta goveda kao i prošaste godine da razrezete. Golubica 5, 199.

NAREZNICA, f. režan, odrezan komad mesa. Samo u rječniku Vukovu (nareznica n. p. mesa, der Schnitz, segmentum, cf. režan).

NAREŽITI SE, narežim se, pf. Samo u primjeru: U bradi se dlaka svaka narežila (t. j. kraju) kano ježja koža. A. Knezović 165. Biće grieškom mjesto naježila.

NAREŽIVATI, impf. isto što narezivati. Samo u Stulićevu rječniku (nareživati, nareživam, narežujem, in ferculis, escis abunde dividendis esse). — Nepouzdano.

NARGILA, f. isto što argila i istoga postaća (vidi tam). Turčin se odaje misaonom životu samo onda, kad raspali nargilu, lulu ili cigaru. M. Đ. Miličević medudn. 60. Kavu piju, tutun pripalju, proz nargilu tegle tumbećiju. Nar. pjes. vuk 6, 321. — U jednoj je pjesmi prezime Turčinu: Te pogodi Nargilu Aliju. Nar. pjes. vuk 4, 387.

NÄRGNUTI, nařgnem pf. povući. Od na-rgnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji. A. Belić 486.

NARIBATI, naribam, pf. satis superque contrivisse. Od na-ribati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s akc. náribati — náribám), na pr. Naribala sam za zimu punu kacu kupusa. J. Bogdanović. — Onamo govore i náribati so u značenju: nagložiti se, na pr. Zar se ne čete umiriti? ta dosta ste se naribali! J. Bogdanović.

NARICAJ, m. nom. act. prema glag. naricati. Samo u primjeru: Naraštaj će tvoje čutit glase i zapamtit naricaje za se. Osvetn. 4, 9.

NARÍCÁNE, n. nom. verb. od naricati. U rječniku Mikálinu (naricanje, ejulatio, gemitus), u Belinu (naricanje, lamento fatto in morte, luto, pianto), u Stulićevu (naricaće s naznakom, da je iz ruskoga rječn., — v. narečeće s naznakom, da je iz Mikačina rječn., — gemitus, ejulatio, ululatus, — proročno naricanje s naznakom, da se nalazi u Đordića sa značeniem prophetia) i u Vukovu (1. das Zudenken, destinatio, — 2. das Beklagen eines Todten, naenia). Naricanje nad mrcem. M. Bijanković 158. Diše bi se prodijilo ne žalosno naricanje. G. V. Bunić 35. Nad djetetom čiui (t. j. mati) nika naricaña. J. Filipović 1, 26b. U tužbami i naricaňu svrhu mrtvijen telesa govore riječi nedostojne krstjanima. I. Nenadić nauk 114. Negovi blagoslov bježu zakladi od srće, negove besjede proročna naricaña. I. Đordić ben. 37. Pritegnut glasom od negove svetište i od negovijeh proročanskijeh naricanja. 119. Nijesam doznao, da ima postojano naricanje u stihovima, već kako ko osjeća i zna, onako i nariće. Vuk nar. pjes. 1, 89. Čuje ovu riječ, naricanje, koje podižem za vama. Đ. Daničić am. 5, 1.

NARÍCATI, náříčém, impf. prema pf. nareći. U rječniku Mikačinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže). Potvrda ima od najstarijih vremena; nijedna se nije našla iz slavonških pisaca. Prez. ne glasi samo naričem, nego i naricam (vidi među primjerima).

a. izricati; vidi nareći pod a. Srce se čovječe po djelijeh poznava, što jezik nariće, toj srce van dava. N. Dimitrović 12. Nepristale na-

ricaj njoj hvale. 60. Junače, časti ga, narica(j) mu hvale. I. Nenadić šamb. 35. Ti mu naricás osudu, koju žudiš da on izusti. A. Kalić prop. 284. Kud sam zašo naricati hudihe zloba ja krvine? N. Marči 69. Sokolićem oporuke daje i zavjeru narica junačku. Osvetn. 1, 7. Al' će njemi (t. j. kamenovi) prosloviti svjetu i nemilu naricat osvetu. 4, 47. — U Šulekovu rječn. zn. naz. ima naricati kao filozof. izraz za nem. aus sagen, prädicieren, tal. predicare.

b. *nazivati, imenovati; vidi nareći pod b. U rječniku Stulićevu* (dicere, vocare, appellare, praedicare, — naricati se, vocari, nominari, denominari, nuncupari) i u Danicićevu (nominare s primjerima iz xiv i xv vijeka).

a) *uopće.* Priloživješje . . . mnogaja množstva monastyrja svetye Bogorodice naričemom Hilandar (iz početka xiv vijeka). Mon. serb. 65. Nu . . . sad utješi, jer meu tvojim najvernijim nariče se. D. Zlatarić 76^b. Uze . . . naricat imenom svakoga, tko u crkvu ulazaše. I. Đordić ben. 188. Ke su od mene naučile ime tvoje naricati. pjes. 103.

b) *sa dva akuzativa.* Ona že slavy ubegaje nedostojna sebe naricaaše. Domentijan^b 76. Naričiut bo inyhb v monastiri gosti i prišlce. Zak. duš. 81. Ježe jereji tělesniki naricajut. Š. Kožičić 64. Ovih sv. Paval imenuje, narica i zove biskupi. Š. Budinić suma 51^a. Viče i psuje naričući je lukavu vjerolomnicu. D. Obradović bas. 55.

c) *mjesto drugog akuzativa je instrum.* Pjevaj tvoga spasitelja i vojvodom i pastijerom naricaj ga sred vesela. I. Đordić uzd. 123. Nego bi svi na me ziauli i nesrećom bi me naricali. D. Obradović bas. 172.

d) *naricati u pas. ili refleks. sa dva nom.* Da jesti všešl igamen (sic!) vyšši i da naričajeti se prvy. Savu glas. 40, 155. Jako sinove Božji naricahu se (iz glag. rukopisa xv vijek). Arkiv 9, 116. I nisam se dostojan naricati sin tvoj. Kolunić zborn. 28. Pri vrući, ka se Vodica narica. P. Zoranić 7. Da se naricaje i imenuje Isus. Š. Budinić suma 5b. Žalosna taj ptica, proljetni koja se poklisar narica. D. Zlatarić 5^a. Nektenab . . . velik likar i vlah naricase se od ūih. Starine 3, 223. Makari po srbskom jeziku blaženi nariču se, 3, 284. Koga hoćete . . . Barabu ili Isusa, ki se nariče Krst? M. Alberti 461 (na istoj strani malo dače: Od Isusa, ki se narica Krst). U gradu, koji se naricase Kanaan. S. Rosa 4^b. Koliko je dake malo bristjana, kojijem se pristoji, da se nariču Jezusovi učenici? I. M. Mateić 122. Terzija, koji se samo nariče terzija niti zna terziluka. D. Obradović živ. 62. Velika i vitežka dobrodetel nariče se velikodušije. sov. 152.

e) *mjesto drugoga nom. je instrum.* Ako se gdje u ovijeh knjižicah uz nariče svetcom . . . kogod. I. M. Mateić xviii. Nijesi se do sad nricala nego mojom robinom. 172.

c. *javlati, objavljivati; vidi nareći pod d.* Ja sam, po kom se dobra kob nariče. G. Držić 360. Govoreći stvari, ne koje oni (t. j. pjesnici) umiju, neg' koje im duh Boži nariče. D. Rađina viii. Po tebi jedu sad meni se nariče kigodi novi jad? M. Bunić 53. Ke (t. j. djevice) vrh gore slavne i svete slatkome vlasti pjesni drage svijem pjevacim naričete. I. Gundulić 285. Što ti višni Bog nariče, prorokuj nam i besjadi. G. Palmotić 1, 98. Dva konika . . . naricahu poklisarom, da će smiriti sej požude. J. Palmotić 165. Naricaj mi

i tomači . . . što je Bog? I. Đordić uzd. 110. Kad ih čini (t. j. Isus čudesa), ne nariče svoje veličanstvo i svemogućstvo svoje. I. M. Mateić 120. Nastoj . . . na onu priliku, koju ti nariče častiva Margarita. 268. Lasno spoznat možeš istinu, koju ti danas naricam. A. Kalić prop. 496.

d. *proricati; vidi nareći pod e. U rječniku Belinu* (augurare, significar qualche augurio) i u Stulićevu (praenuntiare, praedicere s primjerom iz Đordića ben. 46). Er mu tu cijeć hari nebesa nariči velike prem stvari. F. Lukarević 156. Da im dobru kob nariče, Stojan . . . popijevati prid ním kliče. J. Palmotić 170. Sv. Tomaš . . . nariče im vjekovještvo. J. Kavačin 208^a. Tebi sada ja naričem s blagosovom mir izpuni. Ć. V. Bunić 25. Davidovo pjesni . . . došasta naricaju. I. Đordić salt. xix. Naričem ti joštera, da zaprijeke razlike čekaju vas u putu. ben. 46. Videć, što joj zvijezde opake kobnjem zrakom naricahu. pjes. 201. Koji naricahu došaste stvar i S. Rosa 79^b.

e. *namjenjivati. Samo u Vukovu rječniku (zudenkeu, bestimmem, destino); vidi nareći pod g.*

f. *jaukati, tužiti, žaliti. U rječniku Mikulinu* (naricati [stamp. griješkom: naričati; ispor. u istom rječniku naricanje], eiulo, gemo, ingemisco, u Belinu (lamentarsi piangendo), u Voltigijnu (urlare, heulen), u Stulićevu (ingemiscere s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: ne pristajuć čim narica svu čes hudu tužnu u glasu) i u Vukovu (einen Todten beklagen, queror de mortuo, cf. tužiti).

a) *uopće.* Umorenja sfaja naričuć prihvivam. P. Zoranić 11. Još kose me sijede ostrigoh do pasa u tmasti ter sjede naricah iz glasa. M. Bunić 21. Žena, sinovi, kćeri, služe i službenice, — svekoliko plakaše i naricase. M. Divković čud. 47a. Vičući, naričući, lelečući i plaćući vele tužnijem i žalosnjem glasom. bes. 179. Ta evili, ta viće, ta prosi pomoći, ta raňen nariče. D. Baraković vila 74. Do danas nariče vas narod i tuži. jar. 13. Tko se osvetiti vrijedan nije, neka suzi i nariče. I. Gundulić 468. Mati . . . ne pristaje naricati neutješenjem u jadima. B. Bettera or. 28. Poče ovako naricati u sve glase. P. Kanavelić 193. Žena suzi i nariče, kad se osvetiti vrijedan nije. J. Kavačin 245a. Sestre gredija(h)u i žaleći narica(h)u. P. Knežević muka 20. Svi svatovi grozne suze liju, a najviše Milić barjaktare, đuvegljija jadan naricao. Nar. pjes. vuk 3, 521. Koji je (t. j. iguman) pred smrt naricao, što će manastir bez nega. Vuk nar. posl. 267. Mati opet stane naricati: kuku meni kukavici! Nar. prip. vuk 80. Tužbalice i pokajnice . . . nariči i plaču. S. Lubiša prip. 169. Ljudi trpe, a žene nariče. Nar. bl. kapet. 119.

b) *s objektom.* Nariči kraju, nariči go spou. P. Zoranić 80. Svak sebe nariče, a druga žaluje. D. Baraković jar. 18. Ki plakahu i naricahu Isusa. M. Alberti 497. Jer je usijen putujući onijem istijem, kijeh nariče, końskim stopam kosti tući. I. Gundulić 336. Ter slobodu izgubljenu naricati svak počine. 364. A svud sestre neudane mrtvju bratju naricaju. 517. Strmovrat se vrže odtole naricajući svu čes hudu. G. Palmotić 1, 353. Sta gorcijema u tugami sve nesreće naricati. J. Palmotić 395. Pjesni moje sad bud poraz naričite. B. Bettera u N. G. Bunić dubr. 19. Grozno plačući svega iz glasa smrt negovu naricahu. P. Kanavelić 517. Da naričem sred uzdaha izgubljeno dobro moje. pjes. 296. Upazi devojku, de plače i nariče svoga dragoga. Nar. prip. vuk² 262. Čim nariču dru-

garice nene svoje muže doma pogrebene. Osvetn. 1, 56. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem naricati jade znači isto što jadati, jadovati: Nevjerstvom se tvojijem boli i narići s nega jade.* I. Gundulić 370.

c) naricati nad kim (čim), vrh čega, za kim. Dok nad njim naricaše. P. Knežević živ. 19. Stane ridati i naricati nad mrtvom glavom. Nar. prip. vuk 225. Nad rakanim naricao Mirko. Osvetn. 2, 165. — Neka majka, jaoh, nariče vrh jedine sve razblude. I. Gundulić 109. — Po svemu je narodu našemu običaj, da se nariče ili tuži za mrtvima. Vuk nar. pjes. 1, 89. Ovako se obično nariče za kućnjem starješinom. 1, 90. Čelad, koja žale i nariče za mrtvima. Vuk rječn. s. v. pokajnice.

g. naričuti (jaučuti) spjevavati. Samo u jednoga pisca. U to je vrijeme pjevao (t. j. David) i naricao one psalme od kajaña. — Po tom je Jeremija . . . naricao svoje žalosne pjesme. Đ. Daničić u *Ivekovićevu rječn.*

h. diktirati. U rječniku Belinu (dettare, dire a quegli che scrive). Knigu naricati, t. j. kazivati pismo u pero. L. Žore paletk. 170, 213 (s naznakom, da se govori u Konavlima). Više se potvrda nije našlo.

i. navoditi, spominati. Samo u primjeru: Zakoni prisvetoga Benedikta . . . medu crkovnjem zakonima naricaju se (iz lat. regula sanctissimi Benedicti . . . allegatur in decretis). I. Dordić ben. 148.

j. Ne razabira se značenje u primjerima: Jezik moj spjevati nariče prislavni ures tvoj. N. Dimitrić 44. Osvetu bježi tu, ku ti grijeh nariče tvom hudu životu. F. Lukarević 146. Hristijanin . . . naricaje (stamp. naricajao) se naslidovati spasonosni nauk. Š. Budinić suma 2a. Usliš, čácko, glas mlahovi tvoga roba, ki t' nariče sve tej časti. J. Kavačin 227a. Pak nariče mnoge pobratime i nariče posestrime vile (u prvom je stihu značenje jasno: jaukati, tužiti). Nar. pjes. vuk 6, 521.

NARICAVICA, f. isto što narikača. Samo u primjeru: Kada pride Isus u hizu poglavice, vidi naricavice i mnostvo vapijući. Bernardin 143.

NARIČAVATI, impf. isto što naricati; izvedeno od naričati, kojemu glag. nema potvrde. Samo u primjeru: Po pogodenju, što Latin naričeja pactum. Š. Budinić ispr. 143.

NARIČUŠA, f. isto što narikača. Između rječnika samo u Belinu (donna presa per piangere il morto); samo u primjeru: Nad mrci jaukanja i plakanja číne se još uzimajući naričuše. M. Bijanković 77.

NARIJECATI, narijecam, impf. isto što naricati u značenju toga glag. pod f. Samo u primjerima: Koji plaču mrci . . . narijecajući stvari razlike i neprilične, kakono da ne vjeruju, da imaju uskrstnuti. M. Radnić 161a. Stade da ga tuži i da mu narijeca, kako pogibe ni kriv ni dužan. S. Čubiša prip. 228.

NARIJEČATI SE, | pf. sporiječiti se. Od NARIJEČITI SE, | na-riječati se; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nariječati se, nariječiti se s kijem, rixari, contendere, disputare).

NARIK, m. riječ tama značenja i postaňa. Samo u primjeru: Najmanšega tvoga sluge svedben narik. J. Kavačin 219b.

NARIKAČA, f. žena, koja nariče za mrtvijem. Između rječnika samo u Vukovu (žena, kojoj se

plati, za mrtvacem da nariče, Klageweib, praeifica s naznakom, da se govori u Kastelima). U Kastelima, pored mora između Spjeta i Trogira, imaju narikače, koje prijatelji i poznanici pokojnikovi naimju i šaļu mu kući, da ga žale. Vuk nar. pjes. 1, 89.

NARIKALAC, narikaoca, m. onaj, tko nariče. Samo u Stulićevu rječniku (porušen plakalac).

NARIKAÑE, n. nom. verb. od narikati. U rječniku nijednom. Milo i žalostno narikanje svrh nevistaca, svrh neviste. Postila (1562) 121a. Poj narikanja Vilslava nad nóm (t. j. nad Anicom). P. Zoranić 75. Imali su Moskovi običaj ukazivati na sprovodu svojih roditelja i druge rodbine savišnu žalost čineći plač svrhu načina, viku, jauku i narikaće. A. Tomiković živ. 276.

NARIKATI, narikam (naričem), impf. prema pf. nareći. Između rječnika samo u Stulićevu (narikati, naričem, naricati).

a) isto što naricati pod f. Plakahu i nariku. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 97a. Oni gredu . . . da se plaču i narikaju nad Nebo, Medbu i Moabom. Proroci 22b. Većma narikati neg' peti pristoji mi se. P. Zoranić 22. Dražko grede nad pritvorom Aničinim narikati. 75. Ovo je vrlo nedostojno sa svim glasom u kući ili putem, kada mrtvaca nose, a osobito u crkvi vikati i narikati. A. Kanižić bogoljubnost 549. Marija se nasmijala, vrag se plakal i narikal. Jačke 190.

b) Ne razabira se značenje u primjeru: Svojih knjiga na otvoru čest se mirna ném narika. J. Kavačin 280b.

NARIKAVAC, narikavca, m. onaj, tko nariče. Samo u Stulićevu rječniku (narikavac, narikalac).

NARIKAVICA, f. isto što narikača. Samo u rječniku Belinu (lamentatrice) i u Stulićevu (narikavica, narikuša).

NARIKLA, f. morska životinja, koja se zove i narara. U rječniku Belinu (lumaca marina), u Stulićevu (cochlea marina s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (nekaka morska riba, eine Art Seefisch, piscis quidam marinus s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Po mrki-jentah pak se sprave ter narikle sve poberu. M. Vetranić 1, 19. A vi ste Blaćani . . . s narik(l)om (tako je stampano) pripravni okružit vas svijet saj. 1, 214. Ova je stavila na udicu nariklu za izet smudata. M. Držić 324. Narička (gen. pl. naričkālā), spužić morski, koga svijet vadi iz mora i kuha (a ne riba, kako veli Vuk). M. Milas rad jug. ak. 136, 237. Narička, škakaj, neka morska mušja. L. Žore paletk. 170, 213. Narička, trboñožac, Gibbula divaricata. S. Brusina rad jug. ak. 171, 154 (s naznakom, da se govori oko Dubrovnika). — Postaňe tamno.

NARIKLJIC, m. prezime Dubrovčaninu u ispravi iz g. 1253. i stud u Daničićevu rječniku.

NARIKOVAÑE, n. nom. verb. od narikovati. U rječniku nijednom. Narikovañe staroga Seña. M. Kuhačević 97. Čuje plač i narikovañe. Nar. prip. mikul. 98. Narikovañe, lamentatio. D. Ne-manić (1884) 10.

NARIKOVATI, narikujem, impf. isto što naricati. Glag. je važada izveden od osnove imenice narik ili narika, kojima nema potvrde. U rječniku nijednom. Plačite i narikujte svrhu nevoj (iz lat. plorare ululantibus in miseriis vestris. jac. 5, 1). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 163a. Na sve glase plači, narikuj i hući. M. Kuhačević 97. Ar narikuje, plačući stuguje. Jačke 43. — Pored narikovati ima i narikovati se: Ona ostane sad sama va kuće pa se počme narikovat. Nar. prip. mikul. 98. Sin narikujúc se za sega grla obeća. 110.

NARIKOVNI, adj. lamentans, lamentabilis. Samo u jednoj knizi. Pripravite žene narikovne. Proroci 84. Plaćene kuće, narikovne kuće. 225.

NARIKTATI, nariktam, pf. uređiti, smiriti. Od na-riktati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (riktati iz nem. richten). Govori se u Lici, na pr. Pušti i(h), nariktanje ni(h) žandari. J. Bogdanović.

NARIKUŠA, f. isto što narikača. U rječniku Belinu (lamentatrice, — donna che piange il morto) i u Stulićevu (praefica s naznakom, da je iz Belina rječn.). Na takove plakavice i narikuše sv. Ivan Zlatousti kara se kao na neznabozice. A. Kanižić bogolubnost 549. — Govori se po Dalmaciji. J. Grupković. M. Rešetar štok. dial. 256 (zabižežio naznačeni akc.). Zborn. za nar. živ. 10, 94.

NARIŠATI, narišam, pf. rijajući izvaditi. Od na-rišati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Samo u primjeru: Za zdravlje našega vrata praščića, koji je rijao, a ne narišao. V. Vrćević ig. 4.

NARINIK, m. pisac, spisatelj. Samo u jednoj knizi, u kojoj je jamačno grijeskom štampano mjesto načinik (vidi tam). S toga naš narinik . . . umislio se je, da je stvar najrazbornija. S. Rosa vii. Koga (t. j. grčkoga prijevoda biblije) narinici povijeda se da su bili 70 ili 72 naučitelja. 7a.

NARINUTI, narinêm, pf. navaliti, udariti. Od na-rinuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Vukovu (udariti, losstürzen, irruo s primjerom iz Ogl. sr. 461: U to sila turska narinula i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). — U istom (t. j. aktivnom) značenju stoji narinuti se u primjeru: Narinuše se na oni dom (iz lat. irruerunt in domum illam. matth. 7, 27). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 10a.

NARIP, m. navala, udarac. Samo u primjeru: Neprijateljske silne od vlasti netom dâ se nariplji, grad i bitje naše pasti sred naše će iste krvi. A. Gledević 241b.

NARIPAN, nripna, adj. onaj, tko naripta (naripte). Samo u primjeru: Srid naripta puka staše. I. Zanotti en. 8.

NARIPATI, nariptam i nariptem, impf. prema pf. naripti. Između rječnika samo i Stulićevu (naripti, naripti). Nauči . . . s bojnom vojskom u okoli tvrdi gradi ko se obstiru i nariplju miri oholi. G. Palmotić 1, 125. Od nariptajući na me oslobodi mene. L. Terzić 127. Vihar dublje, crn naripte klasje, a cvijetje suša vedra. I. Đordić pjes. 133.

NARIPEĆE, n. vidi naripte.

NARIPITELJ, m. nom. ag. prema glag. naripti. Samo u rječniku Belinu (assaltatore) i u Stulićevu (aggressor).

NARIPITELJICA, fem. prema masc. nariptelj. Samo u Belinu rječniku (assaltatrice).

NARIPITI, nariptim, pf. navaliti. Od na-ripti (samome ripiti kao da nema potvrde, ali ispor. hrijeti); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nalazi se obično u akt., rijetko u pas. Najviše potvrda ima iz dubrovačkih pisaca. U Kavačina u Stulićima ima nahripti, a u Mikače i u Bogdanića nalazi se narijeti. U rječniku Vrancićevo, Mikalinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Popovićevu (vidi dače). Najstarije su potvrde iz suršetka XVI vijeka.

a. **navaliti, udariti, napasti**. U rječniku Vrancićevo (naripti, impetere), u Mikalinu (narijeti, naskočiti, invado, aggredior), u Belinu (naripti, andare o correre addosso ad uno, — assaltare, andar a volta di qualcheduno per offendere), u Voltigijinu (assaltare, avventarsi, sich losstürzen), u Stulićevu (naripti, nahripti, adoriri, adgredi, invadere s primjerom iz neke dubr. knige: Kako kralj ču te riječi, naripi na nega) i u Popovićevu (naripti, anstürmen, an-drängen).

a) uopće.

aa) akt. Strah me je, iz to da tišine . . . ne naripe zle godine, kijem će daždi teć krvavi. G. Palmotić 1, 277. Kad naripi zima mrazna. 3, 36b. Turci Beć grad obkružiše . . . ko psi tako naripiše. P. Bogašinović 21. Zašto iz Zadra vojska mnoga bješe iznenad nariptila. P. Kanavelić 175. Maltezi pristupiše s tanahnjem galijami paka ti naripiše pod magazu Pa-jovića. Nar. pjes. bog. 172. Naripiše svikolici, svaki se od nas nima opira. I. Nenadić šamb. 7. U Rimu i drugdje tolike nevole, muhe, vjetri, gradi, plami . . . naripiše. I. Đordić ben. 118. Kad obaznaš, da je ini sakrivio, naripiš kako lav s jezikom. A. Kalić prop. 91.

bb) pas. Tač s navale teške ove naripljeni miri stope. I. Gundulić 524. (David) naripljen od himbenijeh neprijateљa. I. Đordić salt. 206. Bi naripljen od potvoriteљa, obsjeden od psovaoca. I. M. Mateić 92.

b) naripti koga (što). Samo u dvije knige. Netom Bog ostavi Saula, naripi ga duh nečisti. I. Đordić salt. ix. Jer me tukne i jadi naripiše svj najveći. 76. Fraortes . . . narijeti strašnom vojskom Asiriju. D. Bogdanić 59.

c) naripti na koga (na što). Na obadva lupeži naripiše. A. Gučetić roz. mar. 289. Zaškripa Zubima razdražen kako pas, naripi na n tada. S. Gučetić-Bend. 308. S andelima htje Mi-hajo da naripi na nas tada. I. Gundulić 476. Paka u skupu svj jednaga na kuću mu naripiše. 558. Nariptila na nje strašoča i trepetanje. B. Kašić rit. 436 i J. Banovac blagos. 336. Na nas bjehu nariptile gjevne vode, vali oholi. G. Palmotić 1, 52. Kad Trojani . . . s gvozdjem, s plami naripiše nam na drjeva. 1, 209. Ogrenite na n napasti bez milosti naripiše. 3, 134b. Ľuto na nih naripiše. J. Palmotić 203. Kad naripti Valak bojni hrabrenoga na Madara. P. Kanavelić 182. Na vas svom vrlinom nahripiše. J. Kavačin 422b. Svi imaju nagli i hrli na mir gradski naripti. A. Gledević 108a. Pohlepni za naripti na malahnju vojsku. V. M. Gučetić 96. Naripti na nje kako ono vukovi na ovčicu. D. Bašić 14. Na koje (t. j. drijivo) bijahu nariptili vjetri nabuñeni i more valovito. 223. Ah! prije nariptile na mene suprotivštine na tisuće. I. M. Mateić 118. Naripti na nje (t. j. na dom) lupeži. A. Kalić prop. 73. Sakupivši vojsku narijeti na države njegove. D. Bogdanić 46. Koje (t. j. nesreće) mogu na te naripti na nega. B. Zuzeri 77. Eto obedvi zviri naripti na nega. A. d. Bella razg. 46.

Govori se u Dubrovniku i u Prćaunu: naripti na koga, auf Jemanden losfahren (besonders von Hunden). M. Rešetar štok. dial. 256 (zabižežio naznačeni akc.). — Sasma je neobičan pas. u primjeru: Prorok . . . uvodi ili tako nariptijeh na nega, da mu i smrt zadavaju. S. Rosa 10b.

d) naripti suprotiva, suproć kome, vrhu koga. Koja se je (t. j. sila) pripravila nju naripti suprotiva. G. Palmotić 3, 32b. Neka jadi . . . vrhu nas bi nariptili 3, 164a. Zašto je Bog

dopustio, da suproć onemu naripi zloba, progostvo? A. Kalić prop. 314.

b) *navaliti, t. j. živo prionuti, dati se na što.*

a) *naripiti na što. Samo u primjeru:* Da ujedno s svojijem vojniciima svi naripe na rasap i pogubu Amaleka ohologa. B. Zuzeri 350.

b) *s dopunom u inf.* Da on (t. j. car) Polake sam naripi razbijati sred tabora. I. Gundulić 327. Zatočnica . . . ugrabit je naripila i užeći Arga nami. G. Palmotić 2, 397. Ah, ka čuda, ke prilike . . . noći me one svekolike naripiše u snu smesti! 3, 87b. Naripiše svi Židovi za njim vikati: ubij! propni! 3, 161b. Naripiše lovci paka od svud tekuć svi vapiti. P. Kanavelić 31. Kad naripe vjetri nabušeni rvati plav. I. Đordić ben. 1. Pandolfo . . . naripi toli srdito progoniti kaludere. 170. Iz ne (t. j. iz rijeke) naripi (t. j. davo) i na zmajsku zvijždati . . . na lavsku režati. 190.

c) *s dopunom u rečenici s veznikom da.* Ka je uredba huda odveće naripila toli priko, ljepos draga ovčliko da sad gine s gorke smrće? I. Gundulić 56. I taj čas bi naripio, da ona prava sama izgine. G. Palmotić 1, 168. Dvanaes gusara . . . naripoš bez milosti, da nam čine, joh, zlo svako. J. Palmotić 189.

e. *prodrijeti, provaliti.* U rječniku Vrančićevu (naripiti, irruere) i u Mikašinu (narijepiti, uljesti silom, irruo, irrumpo, impetum, impressionem facio). S ovijem rijećim . . . bježu na prag naripili. G. Palmotić 3, 77b. Razlaje se na jedan mah Zelovo (ime psu) i naripi u gornji obor oko malijeh vrata. M. Vodopić dubr. (1870) 16.

d. *agnutni; kao da je to u primjeru:* Videć, da on (t. j. Isus) ozdravivaše svakoga, naripiše na řega tiskajući se medu sobom i nastojeći svak, da prije dosegne ga. S. Rosa 68a.

NARIPIVATI, naripujem, *impf. isto što naripivati* (vidi *tamo*). *Između rječnika samo u Stulićevu* (naripivati, naripivam, naripiti, — *ima i nahripivati*) i *samo u primjeru:* Kad vidi vuka naripivat na stado. S. Rosa 123a.

NARIPLĘNSTVO, *n. isto što nariplenje. Samo u primjeru:* Nariplenstvo suprotivnika . . . izkoripi se. B. Kašić rit. 365.

NARIPLĘNE, *n. nom. verb. od naripiti. U Kašića se nalazi naripenje i narjeplenje. U rječniku Vrančićevu (nariplenje, impetus), u Mikašinu (nariplenje, irruptio), u Belinu (nariplenje, abbattimento, attacco, principio della battaglia, — l' andare o correre addosso, — assalto, assaltamento, — entrata con impeto e con forza) i u Stulićevu (nariplenje, irruptio s naznakom, da se nalazi u Gunduliću, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisa našao ni jedan primjer).* Ne ćeš se bojati . . . od naripenja i hudobe. B. Kašić rit. 101. Daleko odstupi . . . narjeplenje od vihara, udaranje od triskova. 406. Svako jako nariplenje . . . neka se iskorenii. L. Terzić 248. Obraňeni od napastovanja i nariplenja sotonskoga. A. d. Costa 1, 183. Tyrda, u kojoj se ne ču bojati nihovijeh nariplenja. I. M. Mateić 104. Oružan . . . suproć svijem nariplenim tvojijeh i mojijeh neprijeteša. 274. Slijedilo je puno dana ovo lijepo od ljubavi nariplenje (*kao nutkanje, nagovaraće, poticanje*). B. Zuzeri 403. Ne mogase . . . oslobođiti onoga jedna pustinjaka od svih vražih nariplenja. A. d. Bella razg. 46.

NARIPLIVATI, naripljujem, *impf. prema pf. naripiti. Između rječnika samo u Voltijiju (prez. naripljujem uz inf. naripiti).* Tko se ište

prijet prvi, prvi i pada; ali opeta naripljuje vas u krvi. I. Gundulić 521. Vele lašne napadaju i nariplju nepodobna pomislenja nego odhode (*iz lat. multo facilius irruunt abominandae semper phantasiae quam discedunt*). B. Kašić nasl. 140. Moć junačka naripljuje bez prepasti. P. Kanavelić 557. Naripljuje ne na mire, nu gomile razorene priki gusar. B. Bettera or. 2. Vuk . . . naripljuje sved na stada. I. Đordić pjes. 255. Tko je boji, naripljuje ali smrtnu prima ranu. I. Neナdić šamb. 17. Vladožnost . . . poče ova malana družtva narjepljivati. D. Bogdanić 82 (*isp. u istoga pisca narijepiti mjesto naripiti*). Nezgode, koje na nas ili od svijeta ili od zlijeh ludi naripljuju. B. Zuzeri 44. Hudoba . . . naripljuje na negočno tilo. A. d. Bella razg. 138.

NARIS, *m. nacrt.* Naris, Zeichnung. Jur. pol. term. 655. Naris. Grundriss, disegno. B. Petranović r. kn. 28. Drugijeh se potvrda nije našlo. — *Ispor. glag. risati (nem. reissen, zeichnen).*

NARIŠITI, narišim, *pf. isto što narešiti, narešiti. Govori se u Vrbniku (na Krku).* Zborn. za nar. živ. 6, 49.

NARJEČAN, narječna, *adj. onaj, koji pripada narječju. Između rječnika samo u Stulićevu (narječan, narječni, quod se habet ad modum adverbii, narječno, adverbialiter, per adverbium).* — *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. (mundartisch, z. B. Ausdruck).* Imena su brojitelna petoroguba . . . 5. narječna, kojima se odgovara na pitanje koliko puta, n. p. jedan put (dakle adverbijalni brojevi). Vuk u gram. pred rječnikom (1818) xlxi.

NARJEĆJE (s takvijem se akc. govori), *n. dialectus, adverbium. U oba značenja uzeta je riječ i noviju vremena iz rus. např. vje.*

a) *dialectus. Između rječnika samo u Šulekovu nem.-hrv. (za nem. Mundart) i u Popovićevu (narečje, Mundart, Dialekt).* Koji je iole učio poznati razliku između Slavenskih narječija. Vuk nar. pjes. 2, 386. Da se sve više približuju k Sremačkom narječiju. pis. 86. I mi smo po primili narječe ercegovačko. M. Pavlinović razg. 78. Jezik pojški, kojemu je po sudu Šlajherovu polapski narječe . . . češki, kojemu će po svoj prilici biti narječja jako razvijena oba lužička. Đ. Danićić u Ivankovićevu rječn. *Danas je u književnom jeziku narječe veoma obična riječ; ne piše se više -čje, kako je pisao Vuk (prema ruskom jeziku), nego -če.*

b) *adverbium, prilog (u gramatici).* Između rječnika samo u Stulićevu (adverbium), gdje je zaboravljeno reći, da je iz rus. např. vje, kako je i u primjeru: Ova se brojitelna imena ne sklanaju kao ni ostala narječja (-čja mjesto -čja premarsus.). Vuk u gram. pred rječnikom (1818) xlxi.

c) *poruka: kao da je to u primjerima:* Vlastasti jemu knigi jeliko pisaniye brata jego, i paký jeliko imē narječja (u jednom je rukopisu izrječja), izvěšta jemu. Danilo 45. Pristupiše . . . k blagočestivomu, i jeliko imējuše narječja (u jednom je rukopisu narečenija), o nihovu vlastlani, všsa izglagolaše. 167.

d) *Ne razabira se značenje u primjeru:* I narječja imam ticat bezzakona njeka i škodna, jeda bi ih moći smicat naše iz zemle. J. Kavahin 156b.

NARJEKOVATI, narjekujem, *impf.* vidi narekovati.

NARNATI, narnam, *pf. isto što dognati; ispor. tornati u pristupu kod dognati. Samo u primjeru:* Ne ktijuci se na bratinsku pomiriti i po-

ravnati, nego ga (*t. j. iskrúega svoga*) narnao na štetu. F. Lastrić ned. 158.

NÀRNUTI, nárném, *pf. jako zalajati*. *Od narnuti; samome rnuti kao da nema potvrde. Samo u Vukovu rječniku* (nárnuti, n. p. nárnuli psi, heftig bellen [wenn der Feind ganz nahe ist], latro vehementer). *Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj govore nárnuti, nárném. N. Simić nast. vjesn. 8, 108.*

NARÒBITI, nárobím, *pf. o robjenu u obilnaj mjeri. Od na-robiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.*

a) narobiti robja. Između rječnika samo u Vukovu (narobiti, in Menge gefangen nehmen, satis cepisse s primjerima iz nar. pjes. vuk 2, 349 i 3, 224: Pa se vale tridest kapetana, što je koji robja narobio; — Dosta, majko, robja narobismo; — narobiti se, sich genug Sklaven machen, satis cepisse s primjerom iz neke nar. pjesme: Tu čemo se glava nakidati i živoga robja narobiti). Je li paša zemlju osvojio i zadosta robja narobio? Nar. pjes. vuk 4, 342.

b) porobiti, poharati. Samo u primjeru: Da se mahnu niz riščansku mahlu pa narobe gotovine blaga. Osvetn. 6, 76.

NAROBÒVATI SE, nárobujém se, *pf. satis superque servum fuisse. Od na-robovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku* (genug lang Sklave sein).

NÀROČAN, náročna, *adj. isto što naročit i istoga postaňa.*

a) isto što naročit pod a. Između rječnika samo u Vukovu, i to samo kao adv. (náročito, náročno, ausdrücklich, plane). Mogu se po náročnoj voći ustanoviteļa vospitati i děca. Nov. srb. (1834) 91.

b) isto što naročit pod b. Samo u primjeru: Aleksandra dobil jesi, velikoga i náročnoga cara. Starine 3, 225.

c) isto što naročit pod c. Potvrda se našlo samo za adv. Obšta je nadežda, da će se političko stane Evrope na boje izméniti i da će k tome náročno ono tako nazvano Torijsko ministerstvo prineti. Nov. srb. (1835) 38. Náročno je prvi i treći dan Voskresenija padao snég neprestano s kišom zajedno. 113.

d) isto što naročit pod d. Samo kao adv. Između rječnika samo u Vukovu (náročito, náročno, de industria; prema tome lat. značenju nema Vuk námačkoga, na pr. absichtlich, vor-sätzlich). On nije náročno učinio. J. Rajić pouč. 1, 9a. Náročno zato visoko se dižu. 1, 9b. Možda je ovo Rajić uzeo prema rus. adv. istoga značenja náročno.

e) onaj, kojim se što izriče. Samo u Šulekovu rječni. zn. naz. za ném. Aussage, — náročna izreka, Aussagesatz, Behauptungssatz. Boje bi bilo izričan.

f) Ne razabira se značenje u primjeru: Odkrit će kratak čas od svega istinu . . . u srcu mi njeka veli misao náročna i udesna. I. Gundulić 51.

NÀROČIT, *adj. plane dictus, insignis, praecipuus Od istoga korijena, koji je u reći, rok, prorok i t. d., osnovno će značenje dakle biti ono, koje se navodi pod a. U rječniku Vrančićevu, Bjelostjenečevu, Stulićevu, Vukovu, Daničićevu i u Popovićevu (vidi daže).*

a. izrijekom rečen, spomenut. U rječniku Vukovu, i to samo kao adv. (náročito, náročno, ausdrücklich, plane). Náročito, ausdrücklich. Jur.

pol. term. 45. *Ima i u Šulekovu rječni. zn. naz. adj. naročit, ausdrücklich, espresso, — adv. naročito, izrijekom, ausdrücklich, espressamente. Drugih se potvrda nije našlo.*

b. znatan, glasovit. U rječniku Stulićevu (insignis, eximus, egregius s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu (insignis sa pet primjera iz xiv—xvi vijeka). Vele naročitomu vojevodi (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 21. Mnogo naročit i mnogo počteni vlastelin (iz xv vijeka). Mon. serb. 292. Srb mnogo naročito i velikago Mahemet bega (iz isprave xv v. pisane na turskom dvoru). 409. Imaše jednoga sužna naročita (iz lat. habebat vincum insignem. math. 27, 16). N. Račina 92b. Nu najveću ima kripis . . . ženska lipos, ka je sama naročita, u vriddnosti tač da nije ništor draže ni slavnije. D. Zlatarić 67a. Imaše jednoga u uzi naročita (vidi primjer iz N. Račine). M. Alberti 451. Načelnici naročiti, ki se svjetle u plemenu. J. Kavanin 74b. Mudromu i plemenitomu, naročitomu vojevode Jankulu (u zapisu neznana vremena). Đ. Daničić rad 1, 175.

c. osobit, adv. oscbito. Između rječnika samo u Popovićevu (besonder, express). Ovo stane kore ima čokot jednak s premnogima drugim loznim rastenjama, a naročito s belom lozom. P. Bolić vinod. 1, 70. Već duboko počine roniti u starine slovenske, naročito srpske. Đ. Daničić starine jugoslav. akad. 4, 81. Za slikane hoće se naročite masti i omaze. M. Pavlinović rad. 74. Už ljudske stanove, a naročito uz mehane, ima zgradicu, koje su prljavije. M. Đ. Miličević međudn. 11. U sobi na istočnoj strani, na rafu ili u naročitoj dupki u zidu stoji koja stara svetogorska ikona. 48. Porta se naročito načuti, što su Srbi Užice osvojili. pom. 286.

d. adv. naročito, t. j. hotimice, nahvalice. Između rječnika samo u Vukovu (náročito, náročno, de industria, vidi kod náročan pod d). To bi značenje moglo biti u primjeru: Koji je za umnoženje lutine ocetne vinu náročito pridan. P. Bolić vinod. 2, 337.

e. pojedinačna rijetka značenja, kojih razvoj nije jasan.

a) zgodan, naredan. One su (t. j. nove puške) naročitije (narednije) na ruku. Zborn. za nar. živ. 7, 298 (u govoru vrbičkom na Krku). Drugih se potvrda nije našlo.

b) visok. Samo u rječniku Vrančićevu i u Bjelostjenečevu (náročit, visok, procerus).

c) star, vremešan. Samo u rječniku Vrančićevu (náročit, grandaevus) i samo u primjeru: Kako to more biti budući ti star i náročit, a ja divojka? F. Vrančić živ. 44.

f. Ne razabira se značenje u primjerima: Nema sumne, da se alkohol ili snaga vinska náročito iz zahara ne rada. P. Bolić vinod. 2, 153. Za nim (t. j. za begom) svita niče náročita svojih ludi i neznanih kmeta. Osvetn. 4, 19.

NÀROČNIK, *m. osobiti poslanik ili glasnik. Samo u Šulekovu rječni. zn. naz. kao trgovac kie izraz za ném. Express, tal. espresso, — po náročniku, per Express. Ispor. náročan pod c.*

NÀROD, *m. progenies, homines, populus, genus Riječ je upravo nom. act. prema glag. národit i znači ono, što se národilo, a nálaže se i u drugim slav. jezicima, na pr. staroslov. i rus. nárođa, čes. národ, poř. národ. U rječniku Vrančićevu (generatio, gens, natio), u Mikašinu (narod, vrsta od ludi, gens, natio, genus), u Belinu (generatione, gente, natione), u Bjelostjenečevu (gens,*

natio, progenies, generatio, genus, — narod ljudih, genus hominum), u Jambresicevu (progenies, natio, gens), u Voltigijinu (nazione, Völkerschaft), u Stulicevu (natio, generatio, progenies, gens s' prijerom, za koji se kaže da je iz Gundulica: svj narodi tvoj glas čuju, — narodom, natione, narodom Slavac, Sloviianin, Hrvat, natione Illyricus), u Vukovu (Volk, genus, populus, natio) i u Daničicevu (populus sa četiri primjera iz XIII—XVI vijeka).

a. porod, rod, potomstvo, naraštaj, kojeno (kako u kojem primjeru).

a) u ludi. Ne mine narod ovi, dokle se fsaka ne svrše (*iz lat. non praeteribit generatio haec, donec omnia fiant. luc. 21, 32.*) Bernardin 1 (tako je i u Bandulavića 2a i u Zanottija i ned. priš. 30, — u Vuka je naraštaj). Ja jesam Bog pohodeći zlobe otac do treтeta naroda. Kated. (1561) 5 (vidi *daјe primjer iz Matovića*). Zmijski narode! (*iz lat. progenies viperarum!* matth. 12, 34, — u Vuka: porodi aspidini!). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 17b. O narode neverni! (*iz lat. o generatio incredula!* matth. 17, 16, — u Vuka: o rode nevjeri!). 1, 26a. I hoće pod nebi od roda u narod spomenu o tebi činiti svaki plod. N. Dimitrović 71. I od svih (t. j. sinova) češ vidit ploda i od tej plodi pak poroda, od poroda još naroda. M. Pelegrinović 185. Spomena je tva velika od naroda do naroda (*iz lat. memoriale tuum in generationem et generatiō nem. psal. 101, 13, — u Daničića:* od kojena do kojena). I. Gundulić 204. Upisana ova biće, kad se narod drugi otvori (*iz lat. scribantur haec in generatione altera. psal. 101, 19, — u Daničića:* napisće se ovo potonemu rodu). 204. Da za tobom rode opeta novi narod nova ljeta. 235. Milost negova od roda do naroda bojećim se nega (*iz lat. misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. luc. 1, 50, — u Vuka:* od kojena na kojeno). F. Glavinić cvit 210b. Ne pustimo, da sloboda hrabrena se na tle obali, od naroda do naroda ku smo dosle uživali. G. Palmotić 1, 65. Er će vidjet boje nova ljeta, narod novi.... ko nekrepak svijet je ovi. P. Kanavelić u N. G. Bunića 17. Koju likariju.... dade udij za svako vrime i pleme od naroda do naroda (*iz lat. de generatione in generationem*). F. Lastrić test 37b. Eva.... tijem prigrješenem potegnu na sebe i na vas ne narod smrt i sve bijede. S. Rosa 181b. Bog.... pohodeći zloču otacah u sinovima u trećemu i četvrtomu narodu onijeh, koji nenavidiše mene (*iz lat. Deus visitans iniquitatem patrum in tertiam et quartam generationem eorum, qui oderunt me. exod. 20, 5, — u Daničića:* do trećega i do četvrtoga kojena). J. Matović 336. Da u tvojih tugah ne budeš mogo imat pomoćnika ni ikoga, koji bi se smilovo igda tvom narodu. B. Zuzeri 101. Hotio je uzdignuti jednu uspomenu, koja bi držala ime negovo neumrlo kod slidećega naroda. A. Tomiković živ. 134. *Ima i u Belinu rječniku:* od naroda do naroda, da generatione in generatione, ex gente in gente.

b) u životinja (rijetko). Er volovnom tom narodu kostne poda rogo narav, kime bodu. D. Račina 114a. Glas ovaj izdaju samo mlade matice, kojim narod svoj k sebi primamljuju. A. Maksimović 57. Pčele.... gdi osete dobro sebi poje, a naroda malo imaju. 96. Neplodna matica narod svoj vesma naglo gubi. 102. Presadi (t. j. pčelinji) bogati s narodom. F. Đorđević 3. Pčele.... saće zidaju i novi narod legu. 7. Kad je zima jaka.... ne mogu (t. j. pčele) toliko

naroda naleći. 52. *Ima i u Popovićevu rječniku* (narod, Bienenvolk).

c) rod u bija. Samo u primjeru: Od širine vitle jelve, od naroda drobne loze. Hrv. nar. pjes. 5, 424.

b. čejad, ljudstvo, ludi, svijet.

a) u sing. Svtvori ukloniti se narodu. Sava pam. šaf. 6. Odsvračaju narod, da ne gredu u naše město po sols (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 123. Govoraše Isus narodu židofskomu i poglavicam popofskim. Bernardin 10. O nemilostivi i čvrsti narode! (*govori se nezahvalnim sinovima*). Korizm. 43a. Ide s mnogim narodom na to mesto. Mirakuli 120. Pride Juda.... i s njim velik narod (*iz lat. Judas venit.... et cum eo turba multa. matth. 26, 47.*) N. Račina 91a. O narode, pristupite poklonit se Isukrstu. N. Nalešković 1, 151. Aman.... progoneći radi zlobe i oholasti svoje vaskolik narod puka židovskoga. A. Gučetić roz. jez. 201. Naùk krstjanski za narod puoka slovinskoga. M. Divković nauk 42b. Narod ga obstupi, ki rabit hotište. Đ. Baraković vila 54. Dali, vajmeh, ni na svitu, jaoh jedina moja dika, sred naroda neg' li prika u zlu mjestu ogrevit (*misle se osuđeni u Tartaru*)? I. Gundulić 88. Epidavro rimske grade.... tvoj narod plemeniti prinijeti će Božja ruka u Dubrovnik grad čestiti. G. Palmotić 2, 276. Da jest tvoja obćina i prijateljstvo z dobrjem i pametnjem ljudmi, a ne s narodom zločesta života. P. Posilović nasl. 32a. Mi budući narod zao i grešnici. M. Radnić 488b. Mnogi ljudi sude za dangubne i brezposlene redovnike i pustiňake i drže za narod nekoristan. 488b. Jer je taki sad narod, da ako se ne zakuneš, ne će da viruje. J. Banovac razg. 174. Koliki stid imam.... videći se go prid ovolikim narodom. F. Lastrić svet. 29a. Pravda veli: narod ljudi! on razumi: narod gubi! V. Došen 247b. Ja sam želja bela sveta.... naroda se nagledati. Nar. pjes. vuk 1, 145. Kad se svijet slež' u Bijelišu, onda Ivan po narodu poda. 4, 201. Niko tebe omrazit ne može, omraziti Bogu i narodu. 4, 335. Nijemci ne pišu káige, kao što govori prosti narod. Vuk pis. 81. Okolni se narod stara i za popravljanje namastira. Vuk rječn. s. v. namastir. Glas naroda glas sina Božjega (najviše knjževnici govore). Nar. posl. vuk 42. Čujte, narode! kad čujete trube da zatrube.... tada po padajuće svi ničke. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn. Onda stane Bogdanova luba pregledati po ženskom narodu i nevjestam skoro dovedenim. Nar. pjes. petr. 2, 37 (vidi *daјe potvrdu iz Belina rječn.*). Marinko im (t. j. ljudstvu) tiho govoraše: O narode, moja braća draga, ko je umro u vašem Trebišu? A narod mu tiho govoraše: Nije niko umro u Trebišu. 2, 645. Pak povede Roksandu đevojkiji i povede hijadu svatova i odoše Biogradu Stojnu, oženije Jakšića Šćepana. Kad dodoše na Jakšinu kulu, progovara Jakša kapetane: O narode, moja braća draga! Meni ima stotinu godina. 2, 691. Prodi se bezakona, o narode čori i glupi! S. Ljubiša prip. 244. Pred Bogom i narodom ispovijedam moj samrtni grijeh. V. Vrćević niz 219. Po ulicama, po dućanima, gostonicama vri narod. M. Đ. Miličević pom. ix. *Ima i u Belinu rječniku:* narod ženski, gennere feminino, genus muliebre.

b) u plur., ali je plur. samo po obliku, a značenje je kolektivno. Kada je otel (t. j. Isus) nasiliti različne narodi od 5 hlib i dviju ribu. Korizm. 59a. Poče Isus govoriti narodom od Ivana (*iz lat. coepit Jesus dicere ad turbas de*

Joanne. math. 11, 7). N. Raćina 14^a. Narodi od svuda Jezusa čekahu. N. Nađešković 1, 120. Mnozi od narodov, ki na to pozorišće prišli bihu, obratiše se k Isukrstu. Starine 1, 223. Meni svjetlos i sloboda jednako se tužnoj brani, osudenijeh sred naroda da u pakjenom cičem strani. I. Gundulić 76. U ono vreme reče Isus narodom priliku ovu (*iz lat. dixit Jesus turbis parabolam hanc*). I. Bandulavić 23^a. Videći to narodi . . . tada reče cesar. F. Glavinić evit 21^b. Biše okol stojeći vas senat i vnoći zbor narodov čudo to gledajući. 131^a. Grobu nikomu . . . priprosti narodi klanaju se. 369^b. O Jezuse . . . svijeh naroda shraniteku! J. R. Gučetić 14. — *Sasma neobično u naše vrijeme*: Jer u ňoj su (t. j. u crkvi) moći Vasilijne, što narodi štuju i cijelu. Osvetn. 2, 16. *Ispor. u grč. λαός (narod) i λαοί (ljudstvo, ljudi)*.

c) puk i narod, isto kao da se reče samo puk ili samo narod. Čuj puče i narode! rodi vučica vuka, svemu svijetu na znaće, a detetu na zdravlje! Nar. posl. vuk 350. *Vidi daće pod d, e i pod f, e.*

c. domaći, kućani. Traže, da se sva vuna metne u komun pa da se podeli „po narodu“, koliko je duša (t. j. u zadruzi, u kući), koliko da bude delova vune. M. Đ. Miličević zlos. 281. Nemam dosta zemlje, ne mogu svojega naroda ishraniti, čuo od nekoga sefaka iz zapadne Šumadije S. Novaković.

d. narod u političkom smislu, t. j. veliko mnoštvo ljudi istoga postana i jezika.

a) uopće. Zač će razsuti Gospodin fse narode ove prid obrazom vašim (*iz lat. disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram*, deuteron. 11, 23). Bernardin 33 (*i* I. Bandulavić 40^b). Navišou zakon Božji vsm općinam od narodov. Transit 107. Sto jezika, sto naroda u jedno se sta s po svijeta. I. Gundulić 322. Da svjetla jes carica svijem narodim umrlime. G. Palmotić 2, 285. Kijeh vitešta glas čestiti po narodijeh svijeh slavi se. 2, 329. Učio sam zaradi imena moga, da se ne grdi prid narodma (*iz lat. feci propter nomen meum, ne violaretur coram gentibus*, ezech. 20, 14). F. Lastric test. 111. Osobitu narod svaki kripost ima, s kom se dići. A. Kačić razg. 2. Da su mnoge kњižice . . . na svitlost izasle u naš jezik kao i u ostali naroda. F. Matić 3. Veliko jest ime moje u narodijeh (*iz lat. magnum est nomen meum in gentibus*, malach. 1, 11). J. Matović 229. Razdjeljena dobarah . . . naredena sudom narodah. 396. Da je pristupio zakon narodah zatvorajući poklisare u tamnicu. A. Kanižić kam. 415. Grci i . . . mlogi narodi različnih jezikah. 848. Sve, što je jezika i ljudscijeh naroda po svemu okrugu zemaljskomu. I. M. Mateić xiii. Potribno je, da jedan čovik umre za puk, a da vas narod ne pogine (*iz lat. expedit, ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat*, ioann. 11, 50). A. d. Bella razg. 95. U velikim narodima geniju se gnjezdo vije. P. Petrović gor. vijen. 1. Da ste i vi dužni sveštenici za krst časni pred narodom ići. Osvetn. 2, 154. Vika stoji ljudstva na gorama, kao da je velik narod. Đ. Daničić is. 13, 4. Da te lijepe pomolimo od strane naroda, da nam pustiš Šćepana. S. Lubiša prip. 126. Narod bez svoga jezika postaje tudom rajom (t. j. kad mu drugi nameću svoj jezik). M. Pavlinović razl. sp. 339. Sećao sam se, da se u nas češće govori: Srbi su narod nezahvalan. M. Đ. Miličević pom. xii.

b) pojmenice se kojim pridjevom izriče, koji upravo narod. Dode sin Božji k nevjernomu i opakomu narodu čiputskomu. M. Divković bes. 3. Uzveliči svitlost svojega plemena . . . i svega hrvaskoga naroda. Michelangelo iv. S. Hrvati, Srbli, Dalmatini i ostalimi slovinskimi narodi združivi se. P. Vitezović kron. 66. U kesarskoj zemlji gde se god nahod narod srbski (*iz početka xvii vijeka*). Glasnik ii, 3, 98. Razgovor ugodni naroda slovinskoga. A. Kačić razg. 1. Solon, Kilon, Kleobul i Periander, mudrači grčkoga naroda, tada su na svitu bili korab. 280. Koliko ga je (t. j. puk Božji) progonio i obnevadio narod turski i naslidba Muhamedska. E. Pavić prosv. 2, 130. Dika i poštenje svega naroda hrvatskoga. A. d. Costa 1, 269. Bijahu apotoli se same moravskoga, nego i drugih narodah slavinskih. A. Kanižić kam. 32. Ta bi zemlja obećana . . . svem narodu evrijenskomu. N. Marci 39. Da je narod srpski prije pet stotina godina govorio, kao i danas što govori. Vuk rječn. (1818) predgov. Arnautski je narod i prema srpskome mali. kovč. 5. Narod hrvatski ne odusta od borbe. M. Pavlinović razg. 38. Narod grčki znao je najbole . . . Narod francuski lako ima lepše prvenstvo. razl. sp. 203. Da to vidi što prije i sam narod hrvatski ili srpski. Đ. Daničić u Ivecovićevu rječn. — *Ovako pišu i govore kњiževnici; u narodnijem pjesmama ne nalazi se na pr. grčki, turski narod nego: Grci, Turci i t. d.*

c) naš narod nalazi se u kњiževnika za narod, kojemu oni pripadaju. Da su toliki misnici naroda našega, koji se latinskim jezikom ne služe. B. Pavlović 3. Ove kriposti malo je u našemu narodu. J. Filipović 1, 82a. Ono, što bi naš narod uživa, to drugi uživa. M. Zoričić aritm. 10. Po sjeveroistočnjem krajevima naroda našega. Vuk nar. pjes. 1, 3. Ja do sad nigdje u narodu našemu nijesam čuo. 1, 79. U narodu se našemu i sad pripovijeda. 2, 124. Jer je istorija naroda našega nama mnogo poznatija. rječn. predgov. Obaziruć se na duševni život našega naroda. M. Pavlinović razl. sp. 227.

d) narod može, kad smisao tome ne smeta, značiti isto što naš narod. Kako se gdje po narodu izgovara. Vuk nar. pjes. 1, v. Ovo svjedoči, da se u narodu još povlači spomen. 2, 573. Ovu riječ ja nigdje više u narodu nijesam čuo. 3, 212. Ako to ne pristane u posao meni, pristaće po smrti mojoj kome drugome, a narodu svakojako. rječn. predgov. Mi hoćemo narod da upućujemo k boljoj budućnosti. M. Pavlinović razl. sp. 8.

e) puk i narod (ili narod i puk); vidi naprijed pod b, c. Čovjek u riječeh i u čišćenju moćan prid licem Božnjem, prid pukom i narodom (*prema lat. potens coram Deo et omni populo*, luc. 24, 19). Zborn. (1520) 112^b. Da imaju straha od něga (t. j. od sultana) svi narodi i svi puci. I. Gundulić 572. Lijepo i mirne strane od svita! vrijedna puka i naroda! G. Palmotić 1, 30. Blaženuće mene zvati i slaviti svi puci i svi narodi (*slobodno iz lat. beatam me dicent omnes generationes*, luc. 1, 48). A. Kanižić utoč. 351. Ne samo ovi ili oni narod i puk, nego svakolic . . . jesu dužni virovati. kam. ii. Od koga puci i narodi mnogi izaći oče. A. Kačić kor. 18. Puci i narodi, bogati i ubozi, sveti i gršnici, sve vas zazivam danas. Đ. Rapić 11. Po komu se razlikuje jedan puk i narod odrugoga. M. Dobretić 19. Za dignuti svake smutne i nesklade među puci i narodi. 420.

e. narod u vjerskom smislu.

a) uopće. Dary darovaše se vsemu narodu pravoslavlja (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 136. U Turcēh i Stracieh i vѣ iněhъ narodehъ poganišćehъ, ki Krstu slavu ne vѣzdaju (*iz xv v.*). Spom. sr. 1, 140. Nisu kopla, nisu stile.... za svojega da ustire, neg' narode za pogane. J. Kavanac 216b. Kako jest običaj rimskim crkvam ot svojega naroda desetinu uzimati (*iz početka xviii vijeka*). Glasnik 11, 3, 99. Od bogova lažljivje, koje štuju narodi nevirni. F. Lastrić od' 44. Ti si dobro poznavao ona dva Božija sveštenika znaš, kako su oni svoj narod svetkovati učili. D. Obradović sov. 84. Odberi se od naroda rišćanskoga. Nar. pjes. vuk 1, 144. Časni krsti na zemlji sijali, sjali krasnom narodu rišćanskom. 2, 89.

b) narod sabran u crkvi na službi Božjoj. Kad bi se sveti dari osveštali i sveštenici se i narod pričestili. D. Daničić pis. 10. Iza amvona vladika pošledni put blagoslovi narod i otpusti ga hvaleći Boga. 34. Zapajene syjeće u rukama pobožnoga naroda prospisav svjetlost po svoj crkvi. 144. *U Lici hrišćani govore* o pr. Narod izlazi iz crkve. D. Škaric. Katolički pisci uzmaju u tom smislu riječ puk.

*c) pl. narodi, t. j. neznabošci, prema lat. nationes, gentes (a ovo prema grč. ἔθνη); sasma rijetko. Začudiše se da i u narode milost duha svetoga izlita jest (*iz lat. obstupuerunt* quia et in nationes gratia spiritus sancti effusa est. act. ap. 10, 45, — *u Bernardina* 116: začudiše se da je uini narod udahnuila milost duha sfetoga). I. Bandulavić 154a. Narodi i Žudjeli nagovornici, tvorci i obslužitelji muke (t. j. *Isusove*) jesu bili. J. Matović 50. Privelika je bila ova opačina jošt i prid narodima. 399.*

f. ljudski rod (sav, što ga ima). U katoličkih pisaca XVI—XVIII vijeka.

a) uopće. Milos ka te ganu na smrt priti, neka narod ne pogine, neg' da odkupljen bude biti. N. Dimitrović 23. Oda zla izbavi, u koje prvi grijeh vas narod postavi. N. Nađešković 1, 115. Vidje (t. j. *Isus*) narod vas gdi vuku djavoli za grijeha u propas. 1, 147. Ti od vjećne smrti i muke ize narod vas od svijeta. J. R. Gučetić 12. Među ostalim grisi, što čini narod umrli. S. Margitić fala 123. Ne samo sami sebi štetu učiniše (t. j. *Adam i Eva*), nego jošter i svem narodu, koji se imadijaše od ni izrodit. F. Lastrić od' 379. Vas je narod ovog svita kano jedna hrpa žita. V. Došen 18b. Istina je, da Bog želi, da vas narod raj naseli. 222a. Tada će vas narod biti umro. I. Nenadić nauk 71.

b) narod čovječji. Bože stvoriteļu i shranitelju čovječjega naroda. Bernardin 198 (i I. Bandulavić 290a). Bogu i narodu čovječjemu su protivni. Zborn. (1520) 93a. Neka istočje človječjega naroda ne bi izašlo od žene. P. Radović ist. 25. Koja mista sv. pisma vas dogadaj naroda čovječjega tomače. A. Baćić 222.

c) narod čovječni. Samo u primjeru: Biti hoću zaklan za človječni narod. M. Marulić 172.

d) narod čovječanski. Govori Isus človječaskomu narodu. Korizm. 86a. (*Isus*) narod človječki izbavljajući. Naručen. 40b. Za grijhe svega človječanskoga naroda. Katek. (1561) 92. Da bude u sfemu narodu čovječanskemu ispušena voja tvoja. B. Kašić nač. 33. Spasenje čovječanskoga naroda. I. Bandulavić 135a. Grijeh čovječanskoga naroda bi težak. P. Bakšić 20. Za spasenje naroda človječanskoga. P. Radović ist. 229.

Ti jesi slava naroda čovičanskoga. P. Posilović nasl. 73a. O primilosrdna odvitnice naroda čovičanskoga! L. Terzić 199. Za vaskolik narod čovičanski. A. Baćić 262. Imadiše vas čovičanski narod u sužaństvo oboriti. J. Banovac pripov. 125. Uskrasnute svega naroda čovičanskoga. pred. 1. U stvarańu naroda čovičauskoga. A. Kanižić utoč. 28. (*Isus*) užgan ogњem ljubavi pram narodu čovičanskemu. kam. 533. Nedvoumni štit naroda čovičanskoga. A. Knezović xt. Goruća ljubav, kojuno prama narodu čovičanskemu imade. E. Pavić prosv. 1, 2. Adam... bi otac naroda čovječanskoga. J. Matović 39. Eva usudi se vas narod čovičanski prikrovati. I. P. Lučić razg. 15. Niki pridi u takvo stanje, u komu će ploditi i uzmložati narod čovičanski. B. Leaković nauk 153. Za spaseće naroda čovičanskoga. Grgur iz Vareša 91. *Još nekoliko primjera vidi kod čovječanski na str. 64.*

e) narod ljudski. Sinak tvoj.... bude ne-pokoj i žalos patiti sve radi ljubavi naroda ljudskoga. N. Dimitrović 66. Postavljen za vladaca i sudca pravednoga od svega naroda ljudskoga. A. Gučetić roz. jez. 294. Prvu milos da ljudskomu dâ narodu. J. R. Gučetić 22. Mir, ki narod ljudski uživa u zlaćena doba ugodna. G. Palmotić 2, 421. Odkupljenje naroda ljudskoga. P. Radović ist. 47. Taj red niži ljudski narod da užćuva. J. Kavačin 504b. Ljubiteļu naroda luskoga. J. Banovac prisv. ob. 40. Za vas narod luski muškoga plemena i ženskoga. F. Lastrić test. 38b. Ovo je dar učinjen narodu ljudskomu. F. Matić 87. Visoke vode podušiše vas ljudski narod. D. Bašić 149. One su razasutje naroda luskoga. N. Palikuća 18. Za spaseće ljudskoga naroda. J. Matović x. Dobročinstva učinjena narodu ljudskomu. I. M. Mateić 249. Izači će od rebra negova vas narod lücki. A. Kalić prop. 438. Podloži sotona pod teško sužanstvo vas luski narod. A. d. Bella razg. 95. *Ima i u Berlinu rječniku:* ljudski narod, genere humano. *Još nekoliko primjera vidi kod ljudski na str. 314a.* — *Ovamo se meće i primjer:* Veselo veliko svemu puku i narodu ljudskomu. S. Margitić fala 113, — *dakle puk i narod kao pod b, c.*

g. vrsta. rod. Stvori Bog fsako leteće po narodu svojem (*iz lat. creavit Deus omne volatile secundum genus suum. gen. 1, 21, — u Daničića:* po vrstama nihovijem). Bernardin 94. Od fsakoga naroda rib skuplajući (*iz lat. ex omni genere piscium. matth. 13, 47, — u Vuka:* od svake ruke ribe). Bernardin 175 (i I. Bandulavić 253b). Troj narod ljudi priimle tělo Isukrstovo nedostojno. Korizm. 84a. Dim negov udavljuje vsaki narod djavalski (*iz lat. fumus eius extricat omne genus diabolorum. tob. 6, 8.* Naručen. 13a. Tri narodi jesu grijoh malih. 54a. Tribi je viditi, ča je prijazan duhovna, koliko je ne naroda. 64a. Tri naroda od ljudetva Bog ne ljubi: najprvo uboga ohola, drugo bogata lakoma, tretje staru u bludnosti. Zborn. (1520) 13b.

h. narod, t. j. postanje, genesis (prva kniga Mojsijeva); sasma rijetko. U knigah naroda. J. Matović 24, 307. Na prvomu listu kniga naroda Mojsija govori. I. P. Lučić razg. 11.

NARODAC, naroca, m. mali narod, narodić. Između rječnika samo u Stulićevu (narodac—narodea, narodak—narodka, parva, exigua natio) i samo u primjerima: S ostalima svojim narodci mučenima (značenje je važada prema onome kod narod pod b). J. Kavačin 304b. Da narodac jedan bez priprave mož ostati i protivu stati divjоj sili. P. Petrović šćep. 17.

NARODAK, narotka, *m.* isto što narodac, narodić. Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod riječi, koja je pred ovom).

NÁRODAN, národná, *adj. posses. od imenice narod. U rječniku Bjelostjenčevu* (narodni, genticus, gentilis, gentiliclus), *u Voltiġijinu* (narodni, nazionale, national), *u Stulićevu* (narodan, narodni, ad nationem pertinens, ejusdem nationis, — *adv.* narodno, 1. natione, 2. generatim s naznakom *fi za adj. i za adv.j. da je iz ruskoga rječn.*) *i u Vukovu* (narodni, jedni, osobito sejaci, govore narodni, Volks, populi, nationis).

a) narodan, *t. j. koji pripada narodu.* Imaju sarađene biti narodne običajnosti. A. d. Costa 1, 3. Imadoš u Kijoviji gradu narodni sinod. A. Kanižić kam. 481. Popivke narodne. M. Katančić 64. Svršavao je druge različne narodne poslove. Vuk grada 49. To se mora iz narodnoga govora naučiti. pis. 56. Ovdje se pokazuje znak narodnoga mišljenja. nar. pjes. 2, 316. Jer su u naše vrijeme narodne starješine kašto nagovaračale hajduke. 3, 445. Nekoliko momaka obučenijeh u narodne svoje haštine. rječn. s. v. halka. Mržna na Turke, odanost pravoslavnoj vjeri i ljubav k slobodi podigoše duh narodni visoko. Đ. Daničić istor. 141. Mojsije bješe javio Gospodu riječi narodne. 2 mojs. 19, 9. Ti ljudi... okupljaju umnu moć narodnu. M. Pavlinović razl. sp. 227. Sve ono, što je narodno, kod njih je zatrveno. razg. 4. Ja se pokorih narodnoj volji. S. Čubiša prip. 69. Mali je Gospodin dan na Cetiňu hram i narodni svetac. 105. Da obeledanim što više osobina narodnoga života. M. Đ. Miličević zim. več. iv. Kada je... iskazivao bole i nade narodnoga srca. pom. 234.

b) narodan, *t. j. koji pripada narodima.* Od njih se razdijeliše ostrava narodna na zemljama svojim, svako po jeziku svojem i po porodicama svojim u narodima svojim (ispov. lat. ob his divisae insulae gentium... in nationibus suis; — *nem.* von diesen sind ausgebreitet die Inseln der Heiden). Đ. Daničić 1 mojs. 10, 5. Više se primjera nije našlo, ali se govori i piše na pr. različni su narodni običaji u Evropi.

c) narodni grijeh *isto što istočni grijeh, t. j. grijeh, u kom se svi ljudi rađaju, a imaju ga od Adama, lat. peccatum originale.* Samo u jednoga písca, koji prema narodni grijeh ima na jednom mestu i narodna pravica (*t. j. pravica, koju je imao Adam prije nego je sagriješio*). Grib narodni s krstom, a ne drugako opira se. F. Glavinić cvit 14^a. Ki ga od grika narodnoga ili istočnoga očisti. 196^b. Od narodnoga nisu izbavljeni gribi. čet. posl. 46. A. Grib narodni ča jest? B. Jest izgubljenje pravice narodne u Adamu, oču našemu. svitl. 2. Ispov. u Voltiġijinu rječniku (narodni, originale, ursprünglich).

d) plodan, rodan. Samo u Stulićevu rječniku (fecundus, fertilis). — Nepouzdano.

NÁRODIĆ (*biće takav akc.*), *m. dem. od narod.* Samo u primjeru: Ne boj se, crviću Jakovlev, narodniču Izrailev, ja će ti pomagati. Đ. Daničić is. 41, 14.

NARODITELJ, *m. nom. ag. prema glag. naroditi.* Samo u primjeru: Pastijer naroditeļ. J. Kavanić 160^b.

NARODITI, národiť, *pf. procreare. Od naroditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5 (premda je i samo roditi pf.). Nalazi se akt., pas. i refleks.* U rječniku Belinu (naroditi se, generarsi, aumentarsi generando, molti-plicarsi gli uomini col nascere), *u Stulićevu* (na-

roditi, plures liberos suscipere s naznakom, da se nalazi u Rose, — naroditi se, plures homines nasci s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: vedri kralj krv poglavna, ki se od Jude narodiše) *i u Vukovu* (naroditi se, in Menga geboren werden, anwachsen, nachwachsen, succresco).

a) naroditi, *isto što roditi.* Grgur papa... narodi se u Rimu od slavne familije. F. Glavinić cvit 71^b. Gdi se nikada Isus narodi. 329^a. Naš naroden spasite]. E. Pavić prosv. 2, 70. Van proklíne svoju staru majku, što mu nije roda narodila. Nar. pjes. marj. 5.

b) naroditi *u obilnoj mjeri.* Grubo je čut: naroditi mlad čovjek ošpedao djece i za hraniti ih grabiti, krasiti i asasinavati. M. Držić 229. Ali se narode mnozi sinovi i mnoge kćeri. M. Divković bes. 163. Sinove se narodiše, ki poroda rasplodiše. Đ. Baraković draga 379^b. Lijepa mnoštva! a ja velu, kad će s' ovo naroditi, veliko će vrijeme iziti (govori Eneja o dušama, koje se imaju roditi). G. Palmotić 2, 478. Puk naroden od Lota, sinovca Abramova. I. Đordić salt. 286. Da oni svi, koji narode se od njega, budu nemu.... poslušni. S. Rosa 5^a. Žudjeli naroden u dvane koljena sinova Jakobovijeh. 41^b. I divan mu porod narodila, dvije šćeri, a četiri sina. Pjev. crn. 205^b. Kad se ljudi počeše množiti na zemlji i kćeri im se narodiše. Đ. Daničić 1 mojs. 6, 1. Djeca Izraileva narodiše se i namnožiše se. 47, 27. Bijela Uroš, za kojega domaći letopisci pišu da se od njega narodilo pleme Nemańino, istor. 3. Narodilo mu se djece puna kapa. M. Pavlinović rad. 35. Govori se u Dubrovniku: narodila je petero djece. M. Rešetar štok. dial. 256 (*s niem. tumačeniem:* der Reihe nach gebären).

c) pojaviti se, nastati. Samo u primjeru: Po drugi mesti, gde se ova bolest narodila (*iz početka xviii vijeka*). Glasnik II, 3, 162.

NÁRODNOST, národnost (*s takvijem se akc. govori*), *f.*

a) ono, u čemu je biće kojega naroda. Ti si (*t. j. otučanstvo*)... věru sohranilo, jezik sačuvalo, narodnost održalo. Nov. srb. (1835) 52. Ako narodnost moju mogu oduzeti i umaliti kojekakve čivte i neprijatelji moji. Vuk u Ivkovićevu rječn. Narodnost, Nationalität, Volks-thümlichkeit. Jur. pol. term. 361, 603. Iz kojega se vidiše grčko mišljenje na zlo srpskoj narodnosti. Đ. Daničić istor. 39. Tu je radila narodnost zajedno s korišću svega vlasteostva. 43. Čuvaj običaj i narodnost kao očiju zenicu. S. Čubiša prip. 69. Jedno se posveti borbom za krst i narodnost. 89. Ja znam, da je danas vijek narodnosti. M. Pavlinović razg. 20. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Nationalität, tal. nazionalità i u Popovićevu* (Nationalität, Volks-thum, Volksthümlichkeit).

b) narodna osobina, narodno, *blago'.* Samo u jednoga písca. Odijelo, kao n. p. i običaji, ide u narodnosti, koje razlikuju jedan narod od drugoga. Vuk odg. na l. i op. 19. Od kako sam počeo kupiti naše narodnosti, jednako sam želeo, da obidem ove jugoistočne krajeve naroda našega. kovč. 1. Da skupi sve naše narodne pjesme, pripovijetke, pripovijesti, zagonetke, običaje i riječi.... ovake narodnosti treba kupiti, dok se nijesu.... zagušile i iskorijenile. nar. prip. IV.

NÁRODNI (*jamačno je takav akc.*), *adj. isto što narodni.* Koje je protiv govorena narodnega. Vuk skupl. sp. 1, 21. Jedni, osobito sejaci, go-

vore narodni. rječn. s. v. narodni. I od Boga i narodne kletve. Pjev. crn. 286a. Da ne varam narodne nade. P. Petrović gor. vijen. 4. Novce u kasu narodnu odma da položi. Djelov. prot. 184. Pa narodnu knigu sačiniše od naroda i od svega suda. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 30. *Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji.* A. Belić 434.

NARODOĽUBIV, adj. isto što rođeljubiv. Samo u primjeru: U duhu narodljubivom. Vuk u Ivkovićevu rječn.

NARODOPIS, m. opis naroda. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Ethnographie, Völkerkunde. Ispor. čes. národopis.

NARODOPISNI, adj. izveden od imenice narodopis. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. ethnographisch.

NARODOV, adj. posses. od narod. Samo u primjeru: Dobrotvore, dušo narodova! Osvetn. 4, v. — Sasma nepouzdano.

NARODOVODNI, adj. onaj, koji pripada narodnjem vodama. Samo u primjeru: Najstarija mjesta u skupština i u narodovodnjem sjedištimu pomčivo iskahu. S. Rosa 110a. — Sasma nepouzdano.

NARODOVOĐA, m. narodni vođa. Samo u jednoj knizi. Ne besjedi o sudbami narodovođa postavljenih po gradovima. S. Rosa 78a. Puk i narodovođe, koji ondi bježu došli govorahu. 160a. Bi od čeonijeh svećenika i od narodovođa pridan i na križ pribjen. 168b.

NARODZNANSTVO, n. isto što narodopis. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Völkerkunde, Ethnographie.

NARODSKI, adj. posses. od narod; isto što narodan. Između rječnika samo u Stulićevu (narodski, v. narodan s naznakom, da se nalazi u Rose, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Jere su svi bogovi narodski ludobe (iz lat. quoniam omnes dii gentium daemonia, psal. 95, 5; misle se neznačački narodi; vidi narod pod e, c). B. Kašić rit. 350. Ne ostavljaj dobra zaradi rečenja narodskoga ne čini scijene od rečenja i mrmčanja ljudskoga. M. Radnić 15b. Ima statuti sakriveni i daleko od buke i vike narodske. 257a. Sinovi prorokov bježaju od buke narodske. 421b. Sabori narodski (t. j. sabori crkveni, koji se sastaju u kojem narodu, a koji nijesu sabori općeni, sabori cijele crkve). A. d. Costa 2, 29. On je po nekim narodskim poslovima celo leto bio na strani. M. D. Miličević zim. več. 34. Zemla je Božja i narodska. jurm. 10. Koji se meša u narodske poslove. let. več. 160.

NARODSTVO, n. Svi jazici i narodstva (t. j. narodi). J. Kavatin 201b. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Volkswesen. Više se potvrda nije našlo.*

NAROĐENIK, narodenika, m. isto što narod. Samo u jednoj knizi. Pravednost će narodenicim iznijeti (iz lat. judicium gentibus proferet. is. 42, 1). S. Rosa 9b. Bog odvrže ih (t. j. žudjele) nit ih već spozna za svoj puk izabrani; na njihovo mjesto prizva narodenike poganske. 21a. Knezovi narodenika nim gospoduju (iz lat. principes gentium dominantur eorum. matth. 20, 25). 128a. — Sasma nepouzdano.

NARODEĆE, n. nom. verb. od naroditi. U rječniku Belinu (narodenje, multiplicazione col nascere), u Bjelostjenevu (narodenje, genesis, genitura), u Jambrešićevu (narodenje, nativitas, u

lat. dijelu), u Voltigijinu (narodenje, nascita, Geburt), u Stulićevu (narodenje, nativitas, dies natalitius s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Mulha) i u Popovićevu (Geburt). Ta obvod jest uzrok narođenja teles; tako govore filosofi: motus est causa generationis. F. Glavinić 7b. Neka narođenje njegovo bude nam na spasenje. 64a. Od narođenja sv. Ivana krstiteљa. 95b. Skot, narodenje od zvijeri. I. Đordić salt. 507. Na poštenje narođenja i obrizovanja Isukrstova. A. Kanžić bogoљubnost 8.

NAROGOZITI, narogozim, pf. rogozom zatisnuti. Od na-rogoziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (narogoziti) n. p. bure, verrohren, canna obturo).

NAROGUŠITI, narogušim, pf. načuliti. Od na-rogušiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (narogušiti, n. p. usi, die Ohren spitzen, aures arrigo). Al' najstarij' (t. j. magarac) usi narođuši, okreće se, da me nogom bije. B. Radičević (1880) 115. — U istom značenju ima Vuk u rječn. narogušiti se (die Ohren spitzen, aures arrigo).

NAROJITI SE, narođim se (biće takav akec), pf. o rođenju u obilnoj mjeri. Samo u Popovićevu rječniku (viele Schwärme entsenden).

NAROK, m. nom. act. od nareći. To je osnovno značenje, iz kojega su se razvila druga. U rječniku Stulićevu (u ovome s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju), Vukovu i u Daničićevu (vidi dače).

a) naziv, t. j. ono, čim se tko nareće. Između rječnika samo u Stulićevu (titulus). Ako se gdje u ovijeh knjižicah uznariće svetcom, sveticom aliti blaženijem i blaženom kogod, koji nije još od svete crkve takijem narocima narešen. I. M. Mateić xviii. Ti si moj čačko; ah slavna meni naroka! ah blage moje česti! 91. Jezus ne samo jes njih Bog, danu prijatelj njihov, brat njihov, zaručnik duše njihove, budući on priuzeo sve te naroke, sva ta imena. 202. S postavljenim neizbrojnjih bratinstava pod narokom i imenom istoga srca Jezusova. Štit. 5. Ja sam tvoja po naroku majka, nerodena kajno i rodena (t. j. ja sam ti samo po imenu majka, pomajka). Nar. pjes. petr. 3, 249.

b) poziv. Samo u primjeru: Ki bi na treti narok ne prišao, svoju pravdu zgubla. Statut kast. 182.

c) blagovijest. Samo u primjeru: Dokle je izišo (t. j. Isus) . . . za navjestivat svoj narok vandelski. S. Rosa 39b. — Da nije narok griješkom stampano mjesto nauk?

d) blagoslov, t. j. dobra žela, koja se kome nareće. Simb. že sice všećim Gospodem Bogom i molitvami prečistije jego matero i dobrum narokom i beldym podvigom prepodobninaago otcica našeg sice sivešenom vutvšim. Domentijana 41. Togo molitvami i narokom jevoj svetym. 116 (u drugom rukopisu mjesto narokom stoji blagoslovenjem: Mon. serb. 48). Ovamo pride poklisař gospodstva vi . . . milostiju Božjom i vašem dobrećem narokom (stamp, narokom) zdravo. Spom. sr. 164 (iz xv vijeka). Milostju Božiju i narokom silnago . . . cara (iz početka xvi vijeka). Mon. serb. 545. Narokom svojim obuci me i molitvami tvojimi oružaj me . . . mnogo bo more narok silna gospodina i čestita; narokom tvojim, Aleksandre, ni gore ne stoje ni rike ni luzi. Starine 2, 293. Ovamo će ići i primjer: U moj narok (t. j. s mojim blagoslavom) pohodi, bozi persidskim ukripit, en budi. Starine 3, 260.

e) sreća. U rječniku Vukovu (narok, vide sreća s naznakom, da se govor i Crnoj Gori i s primjerima: Tako me zli narok ne čerao! Da ni ga je u narok imati! prvi je primjer iz nar. posl. vuk 298, a drugi je iz neke nar. pjesme; — zli narok u prvom primjeru, t. j. zla sreća, nesreća) i u Daničićevu (fortuna s primjerima iz xv i xvi vijeka, ali samo u jednom je značenje fortuna, t. j. sreća, a u drugima je ono, koje je ordje navedeno pod d). Odb Boga zahtevamo tvojoj milosti dobru sreću i narok (iz xvi vijeka). Mon. serb. 553. Dokle opet prit ne bude narok taj, ne da mi žela skrit zdihanje ali vaj. Š. Menčetić 31. Otide sva gizda, otide vas ures vas narok i sva čes. 324. Ovo li bi narok moj, po kom ja mnah bit blažen? G. Držić 399. Radi sreće i naroka svoga. Pjev. crn. 1694. Prije nego sam bio u Crnoj Gori, nijesam znao, da u narodu našemu ima u narok (sreća), a onamo sam je našao i u govoru i u pjesmama. Vuk pis. 79. Kuku onoj duši za dovijek, te je Ruži narok izgubila! P. Petrović gor. vijen. 19. Ko devojci narok gubi, oni dušu gubi (poslovica iz južnijeh krajeva). V. Bogišić zborn. 591. Povrati je (t. j. djevojku) rodu čistu, niti ona za to naroka gubi. S. Lubiša prip. 8. Grdni je narok čerao, dok je živa! (kletva rdavoj djevojci, — u riječkoj nahiji, gdje je akc. nārök). A. Jovičić. Ispor. zli narok u Vukovu rječn. (vidi na početku ove točke).

f) *sudbina*, t. j. ono, što je kome sudeno, rečeno; *ispor.* lat. *fatum*, što je upravo pas. *partic. od glag.* *fari* (*reći*). U rječniku Stulićevu (*fatum*, *sors*, *fatalis vis*, *fatalis necessitas*). Jedan dan Arištotil hotiš ispitati narok Aleksandrov. Starine 3, 227. Na tom kolu dohodeći vitezi.... kob sebi i narok pitahu. 230.

*g) imanje, imovina; ispor. lat. fortuna, koja riječ može isto znaciti, a pravo joj je značene sudbine, sreću. Ne mislim ustupit... da bih zno izgubiti životom narok vas. M. Vetranić 2, 246. Zato ti ja pridaju... i naš dom ostali i našu svu stoku, sve, što smo imali u našem naroku. 2, 367. Veličak grijeh scijehánu (*t. j. kalanderi*), da se jedan dinar po nih (*t. j. po níhovoj smrti*) u nih naroku nađe. B. Gradić djev. 139. Ne nahodahu u svomu naroku ino osvem pet jećmenijeh bljeba. S. Rosa 93^a. Ima li u svomu naroku toliko mјedi, koliko je dosta za posao završiti? 115^a.*

h) Ne razabira se značenje u primjerima: Macedonijiske desnice nepremožne jesu, macedonskim narokom ni kojem nijedna rika ne stoji. Starine 3, 293. Srećni i narok tvoje duge po potoku toke krvi. J. Kavačin 225b. Ne podobahu Božjim sinom tej prividi i naroci 470b. A devojka mače razavila, Jačićima odpuštila ruke, pa u ruke dodade im mače. Ma da vidiš čuda i naroka! Kad se deca mačah dovatiše, pogubiše trideset pašajlijah. Pjev. crn. 171a. (primjer je iz iste pjesme, iz koje je onaj pod e).

NAROSAN, narosna, adj. rosan, rosnat. Samo u rjećniku Mikalušu (narosan, narosna, pun rose, prusicadi) i u Stulicevu (roscidus, rorulentus, pruinosus s naznakom, da je iz Mikalina rječni).

NAROSITI, nárosím (*jamačno je takav akc.*), pf. rosom nakvasti. Od na-rositi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikašinu (narositi, rosom stopiti, roro, — narošen, rosom stoplen, rorulentus), u Belinu (narositi, inrugiadare, — narositi se, inrugiadarsi, — narosen, inrugiadito), u Bjelostjenječevu (narosen, irrugatus), u Voltišišinu inrugiadare, be-

thauen), u Stulicevu (s naznakom, da se nalazi u glag. misalu, narositi, rorare, irrorare, rore aspergere, humectare, — narositi se, rorescere) i u Popovicetu (narositi, bethauen, — narositi se, bethau verden). Rosna, rosna košutice, kadi si se narosila? Nar. pies. istr. 2, 107.

NAROSIVATI, narosujem, *imperf. prema pf.* narositi. *U rjećniku Bjelostjenčevu* (narosujem, irorro, — narosujem se, roresco), *u Voltigijinu* (prez. narosivam, narosujem *uz inf.* narositi) i *u Stulićevu* (narosivati, narositi). *U prenesenom če smislu biti:* U redu svetom čovil žive čistije hodi pomnivije, narosiva se čestje, opočiva uzdanije (*injesto je prevedeno iz lat.*). P. Knežević osm. 187. U redu čovik narosiva se čestje, i jer za primiti milosti jest podobniji i jer milost Božju boje čuva. 188.

NAROŠEĆE, *n. nom. verb.* od narositi. Samo u rječnicima, i to u Belinu (l' inrugiadare), u Bjelostjenečevu (irroratio) i u Stulićevu (irroratio s naznakom, da je iz Belina rječen). U sva tri rječnika stoji -s- mjesto -š-; ispor. pas. partic. narosen kod narositi.

NAROV, adj. posses. od nar. Samo u primjera: Varivo od kore korenja narovog, decoctum granati. Farmak. 83. Ekstrakt od narovog korena, Granatwurzeextract. 95.

NARÓZATI, nárózám, pf. nabrati (*u značenju toga glag. pod b.*). Od na-rozati; ide među glagole navedene kod I na pod II, 5. U rječniku Vukovu (*narožati* se, sich runzeln, corrugari: *narozao se obraz*) i u Popovićevu (*narožati, runzeln, falten*). Pas. partic. narožan ima i u Šulekoru rječen. zn. naz. kao izraz iz područja botanike za lat. rugosus, nem. runzelig, tal. crespo. — U Dalmaciji govore narožati (*s takvijem akc.*) u značenju: lijepo izrezati što u čemu drvenom, tal. cesellare; govore i pas. partic. u istom smislu, na pr. Pokloniću ti dvi čaše narožane. M. Pavlinović. Jedna je strana (*t. j. lopata*) ispisana, narožana (*iz govora pojičkog u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 8, 265.

NARITIĆI SE, nářdžím se, pf. *nakititi* se (o ženama ili djevojkama). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Postane nejasno.

NAROŽITI, narožim, pf. Samo u Stulicevus rječniku (narožiti, naroživati, naroživam, rogom koga udarati, cornu aliquem petere). — Ne cini se dosta pouzdano.

NAROŽIVATI, narožujem, *impf.* *vidi riječ,*
koja je pred ovom.

NÁRPANE, *n. nom. verb.* od nařpati. Samo u Belinu rječniku (naarpanje, l' accatastare, accatastura, accumulatione, l' accumulare).

NÄRPATI, nárpam, pf. skupiti u rpu (hrpu), nagomilati. Vidi nahrpati i tamo navedene primjere,iza kojih treba brisati rijeć „nepouzdano“. Ovdje se dodaje, da se narpati nalazi u rječniku Mikalini, ali ne na svome mjestu po abzvnom redu, nego na str. 569^a: rpano, narpano, coacer-vatus, congestus, cumulatus), u Belinu (naar-pati, accatastare legna o pietre, — ammassare, adunare, metter insieme, — ammontare, ammon-tonare, far mucchio) i u Popovićevu (naipati, anhüfen)

NARPAVAC, nařpavca, m. nom. ag. prema glag. narpavati. Samo u Belinu rjećniku (naarpavazt; accumulatore). — Nepouzdano.

NARPATI, narpatam, *impf.* *prema pf.* na-
rpati. Samo u Belinu rječniku (naarpávati', ac-
catastare legna o pietre, —narpatam [,naarpa-
tam'] uz inf., narpati kod ammontare).

NARPIV. adj. onaj, koji se može nařpati. Samo u Belinu rječniku (naarpiv^t, cosa, che si può accatastare). — Nepouzdano.

NARPIVATI, nařpujem, *impf. isto što narparati*. Samo u Belinu rječniku (prez. nařpujem, [naarpujem] uz *inf.* nařpati kod accatastare).

NARSOJEVIĆ, m. prezime sluzi kraja Vukšina. Samo u Kačića razg. 55 i kor. 428 (na ovom drugom mjestu pored Harsojević). Kačić je priču o tome sluzi, koji je tobože ubio kraja Vukašina, uzeo iz Orbinićeve knjige II regno degli Slavi, u kojoj se sluga i ubojica Vukašinov zove Harsojević, t. j. Arsojević (od Arsoje, t. j. Arso, Arsenije) ili Hrsojević (vidi u ovom rječniku kod Arsoje); Narsojević je svakako pogreška.

NART, m. topogr. ime. a) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. — b) nekakvo zemljište (lug? šuma?) u okolini Valpova. M. Katančić 53. — c) seoce u Poljicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 188. Na poslednjem je mjestu zabilježeno Nařt, t. j. Nařt; otud se može izvoditi, da je i u Nart i u Narat prvi dio prijedlog na, a drugi je dio istovetan s riječima řt (gen. rta), Rāt (gen. Rāta, poluoštvo niže Dubrovnika), Rācanin (čovjek iz Rāta).

NARTA, f. selo u Hrvatskoj u županiji bje-lovarsko-križevačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. U lat. ispravi iz g. 1628 bježi se to selo „Narth“. R. Lopašić spom. 2, 151. Bez sumnje je Narta istoga postana, kojega i Nart.

NARTATI, nārcēm, *impf. nasrtati, napadati*. Od na-rtati; samome rtati možda i nema poturde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Na koga ono psi nāréu? J. Bogdanović.

NARTAVATI, nařtavām, *impf. glag. izveden od nařtati*. Govori se u Lici, na pr. Nemoj na me nařtavati. J. Bogdanović.

NARTICE, f. pl. mjesto u Konavlima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 104. Među Narticama i Rudežem. 8, 105. — Jamačno istoga postana, kojega su i imena Nart, Narta.

NARTIČANIN, m. čovjek iz Nartica. Zborn. za nar. živ. 8, 104.

NARTIČANKA, f. žena iz Nartica. Zborn. za nar. živ. 8, 104.

NARTIČIĆ, m. prezime u Bosni. Samo u ispravi iz sršetka xiv vijeka (Mon. serb. 222) i otud u Daničićevu rječniku. — Postane tamno.

NARUBATI SE, narubam se, *pf. glag. nejasna postana i značenja*. Samo u primjeru: Rezu (t. j. Tereziju) ne će nikdor već, ar se naruba preveć. Jačke 236.

1. NĀRUČ, f.

a. *isto što naruče*. Samo u jednoga pisca. Da me u svoje.... nezlobive čiste devojačke naruči zagrlji. D. Obradović živ. 33. S kolikom milošću malu je děćicu u naruči svoje primao! sov. 20.

b. o onome, što je kome dobro, povođno, zgodno, što mu je kao na ruku, pri ruci. Jer naruč učinit tomu, koga si znal i ki t' je dobar mniti, dobitak je ne mal (iz lat. nam recte fecisse bonis in parte lucrorum est). M. Marulić 143. Da bi često razmišljala, ča s' se Bogu zavećala: ubog život nosit, imit, potriblīvīm (stamp. potriblīvi) naruč činit. 260. Trudili ste, ne za učinit naruč (stamp. naruk) ludem, ner za dobit od svakoga, ča ki more. 288. Sam nas Bog.... u misto dovede bogato, gdi nam bi na paruč kakono na domu i pomoći i naruč u dilu sva-komu. H. Lucić 229. Za naruč i korist nas mis-

nika počeh promišlati. B. Pavlović 3. Govori se u Belinu rječniku, na pr. U ne češ naći svaku naruč, t. j. zdlu, kašku, iglu, šta hoćeš. J. Grupković.

c. posuda, t. j. ono, što se da ili uzme na ruke s dužnošću, da se u svoje vrijeme vrati, i to upravo ono, što je dato ili uzeto; drugo je zajam (vidi tam). Između rječnika samo u Stulićevu (naruč, v. zajam s naznakom, da se nalazi u Mateića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (das Leihen [zum Gebrauch gegen Rückstellung des nämlichen Gegenstandes], commodatio: uzeo u naruč; ne može čovjek ni naruči naći [n. p. u rđavu komšiluku]).

a) uopće. Da je Bog otio užet svoju naruč od ní (t. j. ono, što im je bio posudio). F. Lastrić test. ad. 61a. Svaki čovjek ima nika, ako ne sva dobra i darove i more se u níma po(o)holiti, ako i(h) ne poznaje kako jednu naruč, koju mu je Bog dao nedostojnu. ned. 163. Išti u naruč praznijeg sudova u svijeh susjeda. Đ. Daničić 2 car. 4, 3. Za svaku naruč ide se u susida (iz govora pojičkog u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 21.

b) dati (davati) u naruč, t. j. posuditi kome. Nisu oni gospodari od onoga, što imaju, nego Bog, koji je níma dao samo u naruč. F. Lastrić test. ad. 61a. Ne ktijući povratiti, što ti je dato u naruč il' u zajam. ned. 158. Spomeni se, da ti je Bog život i dušu dao u naruč i na postavu, da mu ju povratiš, kad godi ju zaište. svet. 17a. Došo k суду.... za svoju dečermu, što je dao u naruč Ivanu. Glasnik 11, 1, 29. Pušku, ženu i koňa može čoek pokazati, ali u naruč ne davati. Nar. posl. vuk 268.

c) užeti (uzimati) u naruč, t. j. posuditi od koga. Kalajlija kod gospodina mitropolita Mojseja, što je uzeo u naruč za koje vreme. Glasnik 56, 181. Mnogi imućniji ljudi po selima imaju svoje barjake, koje ostali uzimaju u naruč za svatove. Vuk nar. pjes. 1, 10. Kako je nekakav čoek uzeo u susjeda kapu u naruč. nar. posl. 321. Pade mu sjekira u vodu, a on povika govoreći: Avaj, gospodaru, još je u naruč uzeta. Đ. Daničić 2 car. 6, 5.

2. **NĀRUČ**, adv. zgodno. Govore kajkavci u selu Trebarjevu (u Hrv.). Zborn. za nar. živ. 3, 239.

NĀRUČĀJ, m. (akc.) je u lok. sing. po svoj prilici naručaju; vidi namještaju kod namještaj.

a. ono, što se u jedan put na rukama doneće, soviel man auf einmal auf beide Arme aufladet, quantum in brachiis ferri potest: doneće dva naručaja drva u kuću. Vuk rječen. *Ima i u Belinu rječn.* (bracciata, una bracciata di legna, di fieno e simili). Potvrde su još: Er sila vaša tako je za ništa jak jedan naručaj od slame strništa. M. Vetračić 1, 218. Naručaj, quantum in brachiis ferri potest. D. Nemanic (1883) 59.

b. ruke raširene, da što nose ili obujme. U rječniku Belinu (držati u naručaj, tener in braccio), u Bjelostjenčevu (gremium, sinus, ancon, ulna), u Jambreščevu (gremium, sinus), u Voltigijinu (seno, Arm), u Stulićevu (naručaj, m. /s naznakom, da se nalazi u Habdeličevu rječn.), naručaj, gen. naručaji, f., sinus, ulna, — u naručaju držati, in ulnis habere s naznakom, da se nalazi u Belinu rječn., — što Stulić bježi gen. naručaji i kaže, da je riječ fem., to je jamačno pogreška i u Popovićevu (u naručaju, auf den Armen).

a) u sing. Žena.... jednoga ditička nosi seći v naručaju. Naručn. 100a. Kad ga (t. j.

dijete) vase u naručaj svoj. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 64a. Čuvaj vrata ust tvojih pred onim, ki na tvojem naručaju spi. Proroci 286. Držeći ga (t. j. Isusa) tada starac u naručaju milo su zami polivaše ga. F. Glavinić cit 44a. Videći mati njegova u naručaj ga prije. 71b. Koji bi ih u darežljivi milošće svoje naručaj veselo prijel. P. Vitezović odiđ. vii. Stajaše majka ditešće u naručaju držeći. A. Kanižić utoč. 190. Gospa . . . imajući u naručaju sinka. fran. 203. Uzamsi ona ditešće u naručaj. E. Pavić prosv. 2, 87. Kazujući mu jednu priliku B. Divice s Isusom u naručaju. Blago turl. 2, 79. Koji je u svomu naručaju nosio cara Petra. A. Tomiković živ. 29. Govori se u Istri: naručaj, ulna. D. Nemanjić (1883) 59, — u Dalmaciji, na pr. ne će ona u njegov naručaj. M. Pavlinović.

b) u plur. (rijetko). Hote oni sinove tvoje u naručajih (možda prema něm. plur. in den Armen) simo donesti. Proroci 55. Simeon uzeo ga je u naručaje svoja radujući se. I. Velikanović upuć. 1, 488. S radostju hite na moje naručaje. G. Peštalić 157. Tvoje dite pada na tvoje naručaje. 199.

c. naručaj, isto što naruč, t. j. posuda. M. Pavlinović. Druge se potvrde nije našlo.

NARUČAJAC, NARUČAJČAC, NARUČAJČIĆ, | naručajca, naručajčca, naručajčića, m. dem. od naručaj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što rukovjetvac. — Slabo pouzdano (sve troje).

1. NARUČAK, naručka (biće takav akc.), m.

a) isto što naručaj pod b. Samo u primjerima: Moja majka . . . prineše me u naručku na grob Bijankovića. I. P. Lučić izk. 37. Uze svoju u naručak baku, iznese je na svedenu kulu. Nar. pjes. juk. 280. Srite mene ostarila baka noseć malo čedo u naručku. Hrv. nar. pjes. 2, 337.

b) ono, što se naruči. Samo u Šulekovu rječn. zn. za něm. Bestellung, das Bestellte, tal. commissione.

2. NARUČAK, naručka, m. paša. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. odagna Luka volove na naručak. J. Bogdanović. — Vidi 2 naručati.

NARUČAL, naručla, m. isto što naručaj pod a. Potvrdu donosi samo D. Nemanjić (1883) 50: naručal, gen. naručla, quantum in brachiis ferri potest.

NARUČAN, naručna, adj. commodus, facilis . . . Osnovno je značenje: onaj, koji je na ruci, na ruku i otud su se razvila druga. U rječniku Jambrešićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dače).

a) zgodan. U rječniku Jambrešićevu (adv. naručno, commode, u lat. dijelu) i u Vukovu (nije mi naručno tvoje selo, t. j. nije mi put onuda, aus dem Wege, devius, — naručnije, mehr an der Hand, bequemer, commodius). Vazda pomaže Bog dobre želje i prikazuje vrijeme naručno. M. Radnić 456a. Ovako pristoji se ovo činiti, da se posvećene naručnije i lašne učini. I. Velikanović upuć. 3, 496. Zepter, mrkvu, pastrnak izkapaj i u staje naručne zaklapaj, da ti zimom promrzni te će. J. S. Rejković 378. Glavni dio naroda, koji je bliže ili naručnije Carigradu, ostane s Grcima. Vuk kovč. 4. Gdje koji u bojevima pozadijevaju (t. j. za kapu) fiške, da su im naručniji nego u kesama. rječn. s. v. kariklija. (Providur) preseli u Novi, da mu je naručnije bjezati, ako dođe do muke. S. Lumbiša prip. 101.

b) lak, lasan. Samo u Daničićevu rječniku (naručnje, promptus s primjerom iz isprave početka xv vijeka:) Budi ti milost oni listi slobojni da imamo od kapetana, ako ga more tvoja milost takođe naručno imati; ako li ne more takoj naručno biti, a oni něka stoje. Spom. sr. 1, 46 (Daničić uz značenje promptus dodaje: kao da je to).

c) priručan. Samo u primjeru: Ima i drugih vrstih gribah . . . koji se mogu štititi u naručnima djetinima knižicama. B. Leaković nauk 455.

d) lubežliv, prijazan. Potvrde su samo: Srca užudna i naručna onijem istijem, koji su sasma dobrohotne ljubavi nihove nedostojni. I. M. Matejić 106. Naručan čovik, t. j. lak, da učini ljubav kome. J. Grupković. Poradi razvika značenja ispor. lat. facilis lac, — ali i lubežliv, prijazan, t. j. koji će lako učiniti kome što po voći.

e) Ne razabira se značenje u primjeru: Koje jesu neravne livade, ne kućnici poravnati rade: ili glibe skapajući bilo ili drugo tom naručno dilo. J. S. Rejković 349.

1. NARUČATI, naručam, impf. prema pf. naručiti.

a) primjeri prema naručiti pod a. Naručaše mašćenje onomu, ki pravo sudi. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 124a (1 petr. 2, 23). Umirajuć svoju hađu u naručala va Veliko Ceće. Jačke 161. Sinko Janko, ča im ti naručaš? 296.

b) primjeri prema naručiti pod b. U rječniku Bjelostjenčevu (naručan, naručil sem, significo, nuntio, commendō) i u Jambrešićevu (dictito, gustokrat velim, povedam, naručam, u lat. dijelu). Kako što mi si naručao za onogaj koňa (iz pisma xv vijeka). K. Jireček spom. 78. Svršiti hitim dilo, ko naručal jest meni taj, ki vim, da je mene poslal. M. Marulić 199. Nemoj to mi vaditi sabljice iz srdača, dokle ti ne naručam do dvi i do tri beside. Nar. pjes. u P. Hektorovića 18.

c) postavljati, određivati. Samo u Jambrešićevu rječniku (delego, naručam, mesto mene koga postavljam, u lat. dijelu). Možda ovamo ide primjer: Hotismo učiniti ta testamenat jazikom našim vlaščim naručan (iz xvi vijeka). Mon. croat. 266. Vidi treći primjer kod naručene i naručiti pod h.

2. NARUČATI, naručam, pf. o ručanju u obilnoj mjeri. Od na-ručati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.

a) naručati, t. j. napasti (napasem). Govori se u Lici, na pr. U jutru se rano digni pa volove do naručaj. J. Bogdanović. Vidi 2 naručak.

b) naručati se, t. j. najesti se na ručku. Samo u Vukovu rječniku (sich satt mittagmalen, coena saturari). Govori se i piše na pr. Donesi lijepo jačetine, da se naručamo.

NARUČAVATI, naručavam, impf. prema pf. naručati. Govori se u Lici, na pr. Lako e po tuđoj livadi svoje blago naručavati. J. Bogdanović.

NARUČEĆE, n. nom. verb. od naručiti. U rječniku Jambrešićevu (delegatio, nunciatio, u lat. dijelu) i u Stulićevu (sa značenjem posve krivo postavljenim: liber, quem saepe prae manus habemus [t. j. naručna, priručna kniga] s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju). Slavno naručenje svemogoga Boga (u jednom rukopisu mjesto naručenje stoji navršenje). M. Marulić 166. Koji ovakovo naručenje i zapovid Isukrštova s pripovidanjem isplne i učine. Postila (1562) 77b. Svidoci su tu zdola pisani plemeniti ljudi toga našeg testamenta i poslidnega

na smrtnoj posteli našoj naručenja (*iz xvi vijeka*).
Mon. croat. 267.

NARUČEVNIK, *m. isto što naručnik. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz., gdje se kaže, da je isto što naručnik.*

NARUČICA, *f. štogod zavraćeno na ruku, na pr. na rukavima. Potvrda je samo: naručice, pl. die Stulpfen. J. Belović-Bern. 88 (supl., — ne kaže, otkle joj riječ). — Vidi naručanje.*

NARUČILAC, naručio, *m. nom. ag. prema glag. naručiti (naručivati). Onaj, koji vrši radnju, biva najamnik ili radnik, a onaj, za koga se vrši, najmilac ili naručilac radnje. V. Bogišić zak. 303. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovачki izraz za niem. Besteller, Committent, tal. commettente. Drugih se potvrda nije našlo.*

NARUČIT, *adj. isto što naručan, t. j. zgodan. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. nije mi naručito. J. Bogdanović.*

NARUČITELJ, *m. isto što naručilac. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.*

NARUČITI, naručim, *pf. mandare. Nije postalo od na-rucići, nego je izvedeno od na ruke; t. j. naručiti je kao: dati, predati kome što na ruke, ispor. izručiti, t. j. dati iz ruke; ispor. i lat. mandare, koje je složen glag. od manus (ruka) i dare (dati), a osnovno mu je značenje: predati, povjeriti, prepustiti (t. j. dati u ruke, na ruke); iz toga su se osnovnog značenja razvila i druga (naložiti, objaviti, nem. bestellen), kod kojih je misao na ruku (manus) sasvijem zatrta. Tako su se i našemu glag. naručiti razvila neka značenja, kod kojih se već ni malo ne misli na ruke. U rječniku Vrančićevu (nunciare), u Belinu (intimare, denunziare, far intendere s primjerom iz V. Menčetića: Pače da su na boj spravni, vojevodam svijem naruči, — ali u tome primjeru nije značenje: javiti, nego: naložiti), u Bjelostjeničevu (naručil sem uz prez. naručam, significo, nuntio, commando), u Voltigijinu (ragguagliare, nuuziare, benachrichtigen), u Stulićevu (significare, edocere, monere, statuere, constitutere, denunciare, destinare, assignare, deputare s primjerom iz V. Menčetića, koji je naveden i u Belinu rječn.), u Vukovu (bestellen, committo) i u Daničićevu (mandare s devet primjera iz svršetka xiv vijeka i iz xv). Nalazi se akt., pas. i refleks.*

a. *dati, predati, povjeriti, prepustiti, ostaviti (kako u kojem primjeru).*

a) *uopće. Ako bi veksi (t. j. isповједник) naručil nanestje svoje. Naručn. 82b.*

b) *naručiti kome. Prave, da je bilo nešto imanija Ratkova u vašeh ruku, i toj vse rečeni Ratko vam naručili i rekali, da dajete našemu vlastelinu Nikoli Puciću za dlbg (iz početka xv vijeka). Spom. sr. 1, 49. Što je negova imanja da jesti onomuj, komu ga je na smrtni naručili (iz xv vijeka). Mon. serb. 436. Kim naručena jest pomna duš Naručn. 74b. Komu je mnogo naručeno, ol nege se bude veće tiralo (iz lat. cui multum datum est, multum quaeretur ab eo. luc. 12, 48). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 106b. Kniga kaže na Urošu carstvo, od oca jo ostanulo sinu, nemu carstvo care naručio na smrtni, kad je počinuo. Nar. pjes. vuk 2, 196. Kemu ste vi vaše sirote naručili? (nariču djeca za ocem). Nar. pjes. istr. 5, 7.*

c) *naručiti na koga, na kome. Naši vlastele naručili su na Góンka Gundulića, da je on vođan tozi imanje mesto njih primiti (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 109. Na koga si naručila*

Jova? ko će tebi Jova okupati? ko li će gđojkom odojiti? Nar. pjes. vuk 2, 120. Na smrtni carstvo naručio baš na kuma Vukašina-kraja. 2, 189. Oprala se aga Asan-agha u primorje, da kupuje robe, a na seji naručuje dvore: Za ran', sejo, zatvori čardake. Nar. pjes. muš. 23.

b. *naložiti, obično u blažem smislu. ?*

a) *uopće. A to on umro, no rukopis zista prepravio i na smrtni naručio, da se meni preda. Vuk u Ivkovićevu rječn. Ne bi l' cara uživotu našli, da čujete, šta će naručiti i na kom će carstvo ostaviti. Nar. pjes. vuk 2, 187. Možda ovamo idu i primjeri: Koji zlovoљno naručeni posluh izvršuju. A. Gučetić roz. mar. 210. Sviđeh nas ljubav vodi i vlada, i što od ne mi imamo naručeno, ono samo naš je zakon i drum sada. I. Gundulić 36.*

b) *naručiti kome. Posla carstvo mi vlastelina čeljnika Đurica i naruči mu, da izdasti crkvi sija više pisannaja (iz isprave xiv vijeka). Glasnik 24, 241. Naléško pravi, što mu je bila vaša milost naručila na protovistnjara i na Tripka, da mu plate (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 18. Jerš smo narekli poklisare.... kojim hoćemo i za tozi naručiti (iz g. 1400). 1, 33. Propovideše namu mnogo početne i milostive besjede, što im biše naručio gospodin Stipan (iz xv vijeka). Mon. serb. 430. Jere popom biše naručeno gubave gledati i razlučit je ot ludi. Postila (1562) 134b. Kim ništare nismo bili naručili (iz lat. quibus non mandavimus. act. ap. 15, 24). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 196a. Ča mi si naručil, hoću govoriti. Ivan trog. 13. Likurg.... naruči joj: Tvoje sime ti ne duši. J. Kavačin 344b. Veli pojzi (t. j. svojaj žubi) bane Milutine Gledaj mene prebijele dvore, nemoj moje dvore opustiti, pazi mene dva nejaka sina, udomi mi sestrucu Jelicu, kopaj mene devet vinograda A kad bane žubi naručio, opremi se na carvu vojsku. Nar. pjes. vuk 2, 169. Naručio sam mn, da kaže tome i tome to i to. Vuk rječn.. s. v. naručivati. Izabere onaka tri (t. j. konja), kakva mu je car naručio. Nar. prip. vuk 153. Naručiti, naložiti komu što, Jemanden mit einer Sache beantragen, incaricare qualcuno di qualche cosa. B. Petranović r. kú. 42. Naruči im, neka reku svojim gospodarima (isp. lat. praecipies eis, ut ad dominos suos loquantur). Đ. Daničić jerem. 27, 4. Kako mu j' najmlaja kćer naručila, neka joj donese leh jednu rožicu. Nar. prip. mikul. 3. Gre kovaču i naruči mu, neka mu skuje palicu, ča more veću. 81. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. naručiti komu što, Jemand beauftragen, incaricare, impiegare. — Možda ovamo ide i primjer: Drhćeu blidi naručismo nogam shranu (prema lat. diffugimus visu ex-sanguines). I. Zanotti en. 17.*

c. *opomenuti, napomenuti. Pa je mene Koštretš naručio, da ne hodim ni četu provodim, jer ako mu degod ruke dodam, da č' i mene ukinuti glavu. Nar. pjes. vuk 3, 330. Da joj naruči, da otide k caru (isp. lat. ut moneret eam, ut intraret ad regem). Đ. Daničić jest. 4, 8. Ispor. u Stulićevu rječniku: monere. Drugih se potvrda nije našlo.*

d. *reći, javiti, objaviti, poručiti. Gospodin Mrička rekali mi je i naručili, jer vi je protistil (iz početka xv vijeka). Spom. sr. 1, 71. Po njih (t. j. po poslanicima) jesmo vašoj početnoj prijazni několiko reći naručili (iz xv vijeka). Mon. serb. 488. I naruči mudrim u Babiloniji: ki človik ovo pismo čte i znal bude povidati, ča zlamenuje, ta ima skrlatom biti odiven (iz nem.*

und liess den Weisen zu Babel sagen. dan. 5, 7). Proroci 242. Vidi naprijed (u pristupu) ovo znaćeće u rječniku Vranićevu, Belinu, Bjelostjenevju i u Voltigijinu.

a. za vremena odrediti, da se što učini, pošafe, nem. bestellen. Vojvoda . . . naruči jedne kočije. A. Blagojević khin. 51. Odu „imenu Miloš“ ja sam 1821 godine naručio g. Svetiću u Pešti. Vuk odg. na ut. 20. Kad ko vidi u koga dobru bačvu, on ido k onome, koji ju je gradio, da i sebi naruči. Vuk nar. posl. 284. Čovek odmah naruči mrtvački sanduk. Nar. prip. vuk 17. Čuo se, da mu je u Pešti naručen grobni kamen. Vuk prav. nov. 84. Naručiti što, bestellen eine Sacho oder Arbeit. Jur. pol. term. 85. Da je kasan (t. j. slikar) u radnji naručenoj mu. M. Pavlinović rad. 63. Već smo zvona naručili. S. Lubiša prip. 221. Vidi naprijed (u pristupu) ovo znaćeće u Vukovu rječniku. Ima i u Sulekovu rječn. zn. naz. za nem. bestellen, tal. ordinare, commettere.

f. preporučiti. Samo u primjerima: Ona (t. j. duša) se je naručila Ocu i Isusu. Nar. pjes. istr. 6, 4. Majčica ga naruči svetoj devi Mariji, da bi zdravo on hodil. 6, 12.

g. namijeniti, odrediti, usuditi. Er komu se što naruči, viš ne ubjegne toga suda. Ć. Palмотić 1, 97. Ispor. u Stulićevu rječniku: destinare, deputare. Više se potvrda nije našlo.

h. odrediti, postaviti. Kao da je to u primjeru: Stogodi su vêrovali gospodinu knezu Stefanu, i on po njego milosti rekâš i naručili naručnike, da ih plaćaju (iz početka xv vijeka). Spom. sr. 1, 35. Ispor. naručati pod c.

i. Ne razabira se znaćeće u primjeru: Jerg jest u Zadri naš posal. . . . komu smo joštođiđi prvo naručili ufanje vaše velikosti (pisano na početku xv vijeka hercegu Hrvaju). Spom. sr. 1, 71.

NARUČIVÂNE, n. nom. verb. od naručivati. Samo u Vukovu rječniku (das Bestellen, constitutio).

NARUČIVATI, naručujem, impf. prema pf. naručiti. U rječniku Belinu (naručivam uz inf. naručiti), u Janbrešićevu (naručujem, signifco, t. j. javljam), u Voltigijinu (naručivam uz inf. naručiti), u Stulićevu (naručivati, naručivam, naručujem, naručiti), u Vukovu (1. bestellen, committo, 2. flosobito u pjesmama) empfehlen, curae committo: naručio sam mu, da kaže tome i tome to i to [to nije potvrda za glag. naručivati, nego za naručiti]; — on na žubi čedo naručuje; taj je primjer iz nar. pjes. vuk 1, 572) i u Danićevu (naručevati, mandare s primjerom iz xv vijeka).

a) primjeri prema onima kod naručiti pod a. Na devere čedo naručuje. Nar. pjes. vuk 5 (1888), 575. Ti s' oprajaš na carevu vojsku, a na kime mene naručuješ? 6, 138.

b) primjeri prema onima kod naručiti pod b. Ovolikoj ti govorimo i naručujemo (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 148. Kada mu se (t. j. redovniku) naručuje pomâa. Naruč. 77b. Na počodu majci naručuje: Gradu vrata rano zatvorajte, a u jutru dockan otvorajte. Nar. pjes. vuk 2, 363.

c) primjeri prema onima kod naručiti pod e. On stane po Srijemu . . . poznanicima i prijateljima naručivati, ne bi li mu kako dobavili koji top. Vuk dan. 3, 176. Knižar bi gdjekoje . . . knige mogao i naručivati učenjem ljudma, da mu prevedu ili napišu. pis. 74. Robe, koje

zastaju i ne prolaze, on (t. j. trgovac) i ne naručuje. M. D. Milićević škol. 30.

NARUČJE, n. naručaj, naruč. U rječniku Mikačinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Danićevu (vidi daje). Ima potvrda i za lik naruče (vidi među primjerima). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi pod c).

a. isto što naručaj pod a.

a) naručje. U rječniku Belinu (naručje, bracciata di legna, di fieno e simili) i u Stulićevu (naručje, manipulus, quantum quis brachiis complecti potest s naznakom, da je iz Belina rječn.). Kakono naručje aliti suop božanstvene ljubavi. B. Gradić duh. 27. Naručje, quantum in brachiis ferri potest. D. Nemanić (1884) 11.

b) naručje. Prosuta do dva naruča rjeve slame. S. Lubiša prip. 234.

b. isto što naručaj pod b.

a) naručje. U rječniku Mikačinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 86a: držati u naručje, tenere in ulnis), u Voltigijinu (seno, Arm) i u Vukovu (der Schooss, sinus, z. B. u naručju, auf den Armen, in brachiis). Ki si iz naručja vrhovitoga otca sve-mogućega poslan na svit. M. Alberti 433. U naručju vernijeh tada . . . trepte ustī, glava pada. I. Gundulić 556. Drži ditička u naručju. I. Ančić ogl. 61. Kad ga primi na naručje. J. Kačaňin 329a. Nisam li te u naručju mlikom mom dojila? F. Lastrić test. 101b. Uzme ga majka u naručje. ned. 403. Uzimajući ga s velikijem priklonstvom u naručje. D. Bašić 196. Jest u naručju požuđeni sinak tvoj. A. Kanižić bogoljubnost 371. Gospoja imadijaše u naručju pri-lipo ditešće. M. Zoričić zrc. 43. Kakono djetešće u naručju majke milostive. I. M. Mateić 237. Na tlijeh naštena (t. j. sina) popade u naručje. I. Đordić ben. 188. I doniće sinove tvoje u naručju (iz lat. afferent filios tuos in ulnis. is. 49, 22). I. Velikanović upuć. 1, 209. On će tebe primiti u naručje svoje ljubavi. J. Rajić pouč. 3, 18b. Tu tribuju natirat kućane, da se svaki drva cipat gane i sićena na priliku fatih u naručju da unašat lati. J. S. Rešković 410. Oteo joj iz naručja sina. Pjev. crn. 325a. U naručju nosi sina Panteliju. Nar. pjes. vuk 1, 105. Bogdan nosi u naručju djetete. 6, 13. Biće kao trava . . . od koje ne će žetelac napuniti ruke svoje niti naručja svojega vezilac. D. Danićić psal. 129, 7. Naručje, sinus. D. Nemanić (1884) 11.

b) naručje. Između rječnika samo u Stulićevu (naručje, naručaj). Kako brat stariji mlađega svoga brata u naruču nosi. I. Akvilini 338. No mu dodaj knige u naručje. Pjev. crn. 107a. U naručje zeta zagrljše. Nar. pjes. vuk 2, 263. U naruču nosi (t. j. oružje) na čardake. 2, 527. Uze kume kumče iz naruča. 3, 325. Otud nešto u naručje uze. B. Radičević (1880) 248. Pa uzimle čeda malahnoga, uzimle ga u svoje naručje. Hrv. nar. pjes. 2, 95. — U jednoj knizi nalazi se nekoliko puta naručje mjesto na naruče ili u naruče, — jamačno grijeskom. Uzamši Jezusa naruče izade iz Betlehemske pećine. S. Rosa 36a. Uze ga naručje svoje, prigri ga. 36b. Vidio je Bogorodicu Mariju, gdi drži naruče čeda. 185a. Poteče i uze ga naruče. 187a.

c. Osobit je primjer: Ako bismo i sude htjeli učiniti toj naručje tvojej ljubavi (iz početka xv vijeka). Spom. sr. 1, 36. Danićić u svome rječniku s. v. naručje donosi taj primjer i postavlja mu znaćeće lat. mandatum (t. j. nalog), ali smisao to ne dopušta; prije će biti znaćeće, što ga ima 1 naruč pod b.

NARUČNICA, f. upravo ono, što je na ruci. a) dio ruha svešteničkog. Samo u rječniku Belinu (manipolo, veste sacerdotale) i u Stulićevu (manipulus, vestis genus, quo utuntur sacerdotes s naznakom, da je iz Belina rječn.); vidi naručnik pod b, a. — b) isto što rukavica. M. Pavlinović. Druge se potvrde nije našlo.

NARUČNIK, naručnška (ako se danas gdje govoriti, biće takav ake.), m.

a. o čeladetu: onaj, kome je što naručeno (povjerenio) ili koji je naručen. U rječniku Jambrščevu (naručnik, odlučnik, mesto koga postavljen, poslan, od koga oblast imajući, podoblastnik, delegatus, u lat. dijelu) i u Daničićevu (naručnik, qui mandatum habet s primjerom, koji je u ovom rječniku naveden kod naručiti pod h). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. der Bestellte, Commissionär, tal. commesso, commissionario.

b. o stvarma.

a) dio svešteničkoga ruha pri službi Božjoj, lat. manipulus (od manus, ruka, kao i naručnik, ono, što je na ruci). U rječniku Belinu (manipolo, veste sacerdotale), u Bjelostjenčevu (naručnik mešni, manipulus sacerdotalis) i u Stulićevu (naručnik, naručnica). Zato je 7 svit, v ke se ima pop oblići, kda oče misu služiti, to je košula . . . pas, naručnik, štola. Naručn. 30a. Naredi, da dijakon štuju ruku pokrvenu imat, dojdežo služit se, to je, ježe mi naručnik zovemo. Š. Kožićić 11b. Misnik . . . snimivši planitu i naručnik. L. Terzić 207. Može li spivati pistulu na velikoj misi . . . bez naručnika ili manipula. A. Kadčić 36. Redovnik . . . kada postavlja na ruki livoj naručnik. I. Krajić 6. Manipuo ili naručnik zlamenuje uže, s kojim bijaše k stupu privezan (t. j. Isus). A. Kanižić bogoljubnost 63. Odića misnička jest ova: naglavnik, košula, pas, naručnik, nadramenica, jarmica. M. Dobretić 395. Po naručniku, to je manipulu, na livu ruku postavljenu zlamenuje se plod dobrih dilah. I. Velikanović upuć. 3, 364.

b) priručna kniga. Svrši se tabla ovih knig, ke su djački, manipulus curatorum', a hrvacki, naručnik plebanušev ali popov'. Naručn. 2a. Meštar Gvidon pritvoril je nam naručnik za župnike. J. Kavačić 126a. Od različiti naručnika oliti običajnjika (Latini zovu manuali oli rituali). M. Dobretić 461.

c) naručnici, pl. okovi na rukama. Samo u primjeru: Za privesti cesare ſihove u putilih i plemenitaše ſihove u naručnicih želiznih (iz lat. ad alligandos reges eorum in compeditibus et nobiles eorum in manicis ferreis. psal. 149, 8). M. Alberti 35.

NARUČNINA, f. plaća ili nagrada naručniku (u značenju te riječi pod a). Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za niem. Commissions-Provision.

NARUČNAK, m. a) isto što naručnik pod b, b. Samo u primjeru, koji je naveden kod misničnaka. — b) nekakav dragocjen nakit na rukama. Samo u primjeru: Pa ti drugo dala obitelje, moj Alibeg, zlatne naručnake, u njim', bežo, dvjesta drama zlata. Nar. pjes. hörm. 2, 280.

NARUDITI, narudim, pf. načiniti što kovrčasto. Od na-rudit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

a) u navedenom značenju. U rječniku Mikalinu (naruditi, cespere, tome tal. značenju ne odgovaraju latinska; vidi pod b, — naruđen, crespo, crispus), u Belinu (naruditi, increspere,

far riccio, — naruditi se, incresparsi), u Voltiġijinu (arricciare, aufkräuseln) i u Stulićevu (naruditi, crispare, crispum aliquid reddere s naznakom, da je iz Mikalinu rječn., — naruditi se, crispari s naznakom, da je iz Belina rječn.). Kakono jest stvar zavidljiva među ljudma napraviti kose narudene. M. Radnić 470b. Jedan djak naruden, posut, obučen isprazno. I. P. Lučić bit. 12. S vlasima zasukanim ili dugim, narudenim, umazanim. 49. Na tebi su inostrane plave kose narudene i naprahane. B. Zuzeri 232. Neka se i ona (t. j. dumna) narudi i napeći. 297. Što si kosu narudila, dok si mene primamila (iz neke nar. pjesme, zabilježio) M. Pavlinović.

b) namrštiti. Samo u Mikalinu rječniku (naruditi, nafraskati, rugo, corrugo, capero, — naruden, rugatus, corrugatus, caperatus). Ne čini se dosta pouzdano.

NARUDIVATI, narudujem, impf. prema pf. naruditi. Samo u Stulićevu rječniku (narudivati narudivam, v. naruditi). Vidi narudivati.

NARUDNOST, f. riječ tamna značenja. Samo u primjeru: Negove obadvi žene mamile su s jednim cvatućim zdravjem, š ſiovim neoskrnenjem i jednom veselom čudom pravoga vesela polek, koja je plod neoskrvrena i narudnosti. A. Blagojević khin. 3.

NARUĐENJE, n. nom. verb. od naruditi. U rječniku Mikalinu (narudjenje, corrugatio), u Belinu (narudjenje, l' increspare de capelli) i u Stulićevu (narudjeće, crispatio s naznakom, da je iz Mikalinu rječn.). Ni ženska narudjenja ni dragocine odiće ne podnosi. I. P. Lučić bit. 12.

NARUDIVATI, narudujem, impf. prema pf. naruditi. Samo u Voltiġijinu rječniku (narudujem uz inf. naruditi).

NARUGA, f. rug, rugoba. U rječniku nijednom. Po ki l' put s ovih tmin s narugom zide sad? D. Baraković vila 289. Svaki čas jad veći, gorčije naruge. 318. U tri stotine lit ga ne razcvili ovakovom tugom, kako svi vidimo, takovom narugom, kom se svi stidimo. I. T. Mrnavić osm. 60. Năruga, turpitudo, homo turpis. D. Nemanjić (1884) 33.

NARUGALAC, narugaoa, m. nom. ag. prema glag. narugati (se). Samo u primjeru: Nije sluga Isukrstov, negoli narugalac i pogrdite! Isukrstov. M. Divković nauk 16a.

1. **NARUGAĆE**, n. nom. verb. od 1 narugati (se). U rječniku Mikalinu (naruganje, ruganje, ludificatio, irrisio, derisio, ludibrium) i u Stulićevu (naruganje, irrisio, derisio, jocus). Koikse muke, psovke, naruganja i mučenja za nas podnije. B. Gradje duh. 21. Podnio si naruganje, pogrdanje i psovke neizbrojene. A. Gučetić roz. jez. 206. Dvostruko osudjenje sebi priprala, jedno za naruganje Isukrstovo . . . drugo za grijeh. M. Divković nauk 16a. Također od laganja imamo obrezovati jezik . . . također od naruganja i nasmijanja dobrijeh. bes. 129. Sva naruganja ja uzimam na mene. V. Andrijašević dev. 87. Cica narugaća, koje može izaći od okolostojecih. A. Kadčić 171.

2. **NARUGAĆE**, n. nom. verb. od 2 narugati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (crispatio, caperatio, in rugas contractio, — narugaće ili guze na licu od smeha, gelasini, rugae, lineae).

1. **NARŪGATI**, naruđam, pf. porugati, obružiti. Od na-rugati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nije se našlo potvrda za akt, već samo za refleks. i pas. U rječniku Mikalinu (narugati se, rugati se, illudo, deludo

eludo, ludiflico, irrideo, deridoo), *u Belinu* (narugati se, beffare, beffeggiare, — narugan, beffato), *u Voltigijinu* (narugati se, burlarsi, spotten), *u Stulićevu* (narugati se, irridere, illudere, ludi-brio habere aliquem *s primjerom iz neke dubrovačke knige*: kako ovo oču kralj, naruga se i veće ne hotje stati da sluša) *i u Vukovu* (narugati se kome, spotten, illudo). *Najstarija je potvrda u Domentijana* (*vidi je pod b), ali je sumniva; izatoga su prve potvrde u Bernardina* (*vidi pod a, c*).

a. narugati se.

a) *uopće*. Porugaće jest, kada se čini s ričima ili zlameњem za narugat se i ne poštovat iskrnega. A. Bačić 132. Cinim, da će se kogod čuditi, a kogod i narugati, za koju svrhu zazvane su. A. Kačić kor. xvi. Ako u nima ne najdeš ono hitroznjanje . . . narugat nemoj se. P. Knežević pis. vi. Ono oni . . . prid svima gostima nemu na nos nataknuti, očituju, osmiju, narugaju se i osprdaju. M. A. Rejković sat. 11. Tada djava kao naruga se i reče. M. Zoričić zrc. 1. Nemoj se čudit ni narugat, da smo . . . ruke stisnuli. M. Dobretić v. *Svjjetovan*, da se čuva od bića Božjega, naruga se. I. Đordić ben. 33. — *Ovamo se meću i primjeri*: Ako pogrdil, osramotil ili se ponosil jest čimgodir. Š. Budinić ispr. 62. Al' se šaleć tim naruga (*riječca tim po svoj prilici pripada participu šaleću*). Đ. Baraković vila 206.

b) narugati se *kome*. Rugaocim narugat hoće se Višni zgar. N. Dimitrović 17. Arhidjakon . . . videći ga prez sukne gola naruga mu se. F. Glavinić cit 369a. Ako onoga pozdraviš, koji te je uvridio, on ili će se po(o)holiti . . . ili će se tebi narugat. J. Filipović 1, 458b. Da ide kopati . . . svak bi mu se narugao. 3, 37a. Nemoj se narugat ovomu momu . . . trudu. P. Filipović 3. Nejmaš mi se, moj štioče, narugat ni nasmijati. A. Kačić razg. 10. Ima druga, kom se ne smi da naruga. V. Došen 160a. Oni se tome narugaše. M. Zoričić zrc. 51. Kakono bi se i onomu svu narugali. B. Leakočić nauk 140. Poklići se onoj narugasco. P. Petrović gor. vijen. 18. Kad mu se narugaše, svukoše s nega kabanicu. Vuk mat. 27, 31. Hoće nam se narugati svako. Nar. pjes. juk. 45. Sva će mi se zemja narugati. 208. Vladika se stane smijati pak mu se naruga, kako on ne zna za ovaki mali grijeh pokoru iznaći. Nar. prip. vuk² 298. Da ne dođu ti neobrezani i narugaju mi se. Đ. Daničić 1 dnevni. 10, 4. I nemoj se narugat dočiku. Osvetni. 5, 113. Hoće l' mi se narugat duveli. Nar. pjes. hörn. 1, 455. — *Ovamo bi mogli ići i primjeri*: Da se ne narugaš druzijem (*ne zna se, je li ovo druzijem dat. plur. ili instrum. sing.*). Zborn. 23a. Grib je ne poštovat stvari svete ili se nima narugat (*ne zna se, je li nima dat. ili instr. plur.*). I. Grlić 37.

c) narugati se *kim (s kim)*. Da sam se hotil ním narugati. Bernardin 41 (*i N. Račina 56b*, Bandulavić 47b). I pokle se tako narugaše ním. 78 (*i Bandulavić 93b*). Brat brata ne lubi . . . još se ním naruga. M. Marulić 104. Da se tobom narugaju. M. Vetranić 1, 319. Nesreća ním ti se naruga. P. Zoranić 66. Narugao bi se svestijem Antunom. M. Držić 182. Slišaje Radmila, gdi se mnom naruga. 430. Lubimir da je zamjeril . . . gizdavu koju vil, pri vodi studeni ka se ním naruga. A. Sasin 113. Nime se narugaše. A. Gučetić roz. jez. 188. Kako se Isukrstrom narugaše i pogrdiše ga. M. Divković bes. 99. Lipoćeš se nami narugati. I. T. Mrnavić osm. 117.

Narugavši se nime . . . čini ga obuci u svitu bijelu. P. Bakšić 86. I bolezni videć moje jošće mnom se narugaše. I. Ivanišević 120. Ako sam se narugao niovim zapovidi. P. Posilović nasl. 111a. Mihol naruga se i našali ním (*t. j. Davi-dom*). M. Radnić 217a. Znam, da bi se tom častim narugala. V. Andrijašević put 281. Ne daj, da sad naruga se Trogir tobom. P. Kanavelić 565. Budući se narugo ocem opojenijem. I. Đordić salt. 269. Naruga se u sebi tom zapovijedi. ben. 52. Može bit, da će se i on narugat tvojom besjedom. Đ. Bašić 182. Veoma lasno, da će se nasmijat tobom i tobom se narugati. B. Zuzeri 347. — Ako bi se s nimi narugal. F. Glavinić svitl. 63. Da se poslije s ním narugaše. J. Kavačin 470a. Svi se sa mnom narugaše. A. Vitačić istum. 65a. Biskup od prvoga puta čuvši te glase s nime se naruga. M. Zoričić zrc. 81. Već se š nime mladim narugaste. Nar. pjes. vuk 1, 594.

d) narugati se *od čega*. Samo u *primjeru*: Narugaše se od ne svetkovina (*iz lat. deriserunt sabbatha eius*). I. Držić 6.

b. narugati *u pas*. Javi se jako smehu narugajem (*u drugom rukopisu mjesto narugajem stoji uigrajem*). Domentijana 228. Rugaveci jesu narugani. Zborn. (1520) 23b. Od koga napokon pogrden i narugan opet k Pilatu bi poslan. B. Gradic duh. 56. Od Iruda pogrden, od sluha narugan. A. Gučetić roz. jez. 6. Na komu (*t. j. križu*) . . . bi narugana mudrost. roz. mar. 218. Narugana nepokojni život vodim još ovuda. I. Gundulić 48. Bi oni čas otkrivena i sramotno narugana. Č. Palmotić 1, 96. Kad opaki kralj sumnivi vidje svu riječ naruganu. 3, 110a. Što je tko prijatel veći, narugan se većma srči. Poslov. danič. Od nih biše narugani moji posti i suze. I. Đordić salt. 226. Strana Petrova ostala bi narugana. A. Tomiković živ. 42.

2. NARUGATI, narugam, pf. 'nabrat, naruditi. *Od na-rugati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (narugan, nabran, cispatus, caperatus, corrugatus, rugatus, in rugas contractus, crispus) *i u Voltigijinu* (arricciare, aufkräuseln).

1. NARUGAVATI SE, narugavam se, *impf. prema pf.* 1 narugati se. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (narugavam se, našpotavam se).

2. NARUGAVATI, narugavam, *impf. prema pf.* 2 narugati. *Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (narugavam, crispo, crispum reddo, corrugo, in rugas contraho, — narugati čelo, caperare frontem, — narugati lasi, concinnare, crisperare in annulos crines, commodare capillos), *i u Jambrešičevu* (narugavam, crispo) *i u Voltigijinu* (*prez. narugavam uz inf. narugati, arricciare, aufkräuseln*).

NARUGIVAĆE, *n. nom. verb. od narugivati. Samo u Belinu rječniku* (*il beffeggiare*).

NARUGIVATI SE, narugujem se, *impf. isto što 1 narugavati se. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (beffare, beffeggiare), *u Voltigijinu* (*prez. narugivavam se uz inf. 1 narugati se*) *i u Stulićevu* (narugivati se, narugivam se, narugati se).

NARUĆBA, *f. nom. act. prema glag. naručiti. Naručba, nalog, Auftrag, incarico. B. Petranović r. kn. 42. Prva naručba, velik je to dogadaj u životu mladoga umjetnika. M. Pavlinović rad. 67. Ima i u Šulekovu rječnu zn. naz. kao trgovacki izraz za lat. commissio, ném. Commission, Bestellung, Auftrag, das Bestellen, tal. commesseione, commissione.*

NARUĞBENIK, m. a) isto što naruğbovnik. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. — b) onaj, kome je što narućeno. Potvrda je samo: Naruğbenik, der Beauftragte, incaricato. B. Petranović r. kn. 42.

NARUĞBINA, f. isto što naruğba. U rječniku Vukovu (Bestellung, bestellte Arbeit, res constituta de industria, non facta dubiae venditioni). Slali naruğbine u Mletke . . . ne bi im ga (t. j. zvona) suđeno dobaviti. S. Lubiša prip. 191. U jednoj prilici izvršio je neku naruğbinu Abdul-Kerim paši tako savesne i tačno. M. Đ. Milićević med. 70. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. bestellte Arbeit, tal. lavoro ordinato.*

NARUĞBOVNI, adj. onaj, koji pripada naruğbi, koji je u svezi s niem. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za niem. Bestellungs-, Commissions-, — naruğbovni list, naruğbovica, naruğbovni račun, Commissionsrechnung.

NARUĞBOVNICA, f. pismo, kojim se što naruće. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za niem. Bestellungsschreiben, tal. lettera di domanda.

NARUĞBOVNIK, m. kniga, u koju se biježe naruğbe. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za niem. Bestellungsbuch, Commissionsordrebuch.

NARUK, m. Samo u Stulićevu rječniku (mandatum, imperium, jussa, bona, substantia: ovo je vas moj naruk, hoc est tota mea substantia, questo è tutto il mio avere). *Nepouzдано.* — Riječ naruk ima i u Marulića 288, ali će biti krivo štampano mjesto naruč (vidi kod 1 naruč pod b).

1. **NARUKA**, f. nom. act. prema glag. naručiti. U rječniku Stulićevu (ordo, dispositio, mandatum, praescriptum s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Vukovu (Bestellung, opus mandatum, vide poruka). Ako nisu dosta darovi . . . ako nisu dosta naruke i ostalo, utječu se k istim vragovom i slugama negovim. F. Lastric nod. 306. Koje joj se prvo dijetet namjeri, tisne ga po župnika s narukom, da prije podne javi se nemotnici (instr. narukom mogao bi biti i od nom. naruk). M. Vodopjić dubr. (1868) 219. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za niem. Commission, Bestellung, Auftrag, Commissionsordre, tal. commessione.*

2. **NARUKA**, f. isto što narukva, narukvica; kao da je to u primjeru: Skoči Anka gologlava, gologlava prez marame, goli ruku bez naruka, gola vrata bez derdana, goli prsta bez prstena (iz nar. pjesme slavonske). Zborn. za nar. živ. 8, 114. (naruku poradi sroka mjesto naruka).

NARUKAVLJE, n. a) isto što narućica. Samo u Popovićevu rječniku (Aermelaufschlag) — b) batina u loptanju. Samo u rječniku Belinu (bracciale di legno da giucare al pallone) i u Voltigijinu (bracciale, Armrüstung). U oba je rječnika narukvje, što ne može dobro biti; možda je u Bele grijeskom štampano tako mjesto narukavje, pa iz negova rječnika ušlo u Voltigijin.

NARUKUĆAN, narukućna, adj. isto što na-rućan. Samo u Stulićevu rječniku (aptus, com-modus, facilis, — narukućno, na ruku biti, in promptu esse, facile esse, — nije mi narukućno, nije mi na ruku, haud mihi lubet, haud mihi cadit). — *Nepouzдано.*

NARUKVA, f.

a) isto što narukvica, t. j. nakit (od zlata ili srebra) na ruci (desnoj ili lijevoj). U rječniku

Bjelostjenčevu (dextrale, brachiale, cubitale, — narukva mišić, dardarium, — narukva leve ruke, spinter) i u Jambreščevu (armilla, — narukva leve ruke, spinter) i u Stulićevu (armillae, brachiale). Dvije su ruke, četvere narukve, sve u srmi i u suhu zlatu. Nar. pjes. juk. 141. Više se potvrda nije našlo.

b) isto što narućaj pod a. Samo u primjeru: Žnetužnica snaha sa deverom, kako koju narukvu žnejaše, svaku snahu na devera bacala. Nar. pjes. herc. vuk 147.

c) narukve, pl. kapci u rukava. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157 (zabilježio akc. -á, u knj. ženvenom bi jeziku bilo -á-). Vidi naručica.

NARUKVICA, f. nešto, što se nosi na rukama; iz toga su se osnovnog značenja razvila druga.

a) nakit od zlata ili srebra na rukama, grivna. U rječniku Mikačinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 830a: zaseke, narukvice, armillae, brachiale, spinter), u Belinu (maniglia, ornamento del braccio), u Bjelostjenčevu (dextrariolum), u Voltigijinu (maniglia, Handbinde), u Stulićevu (narukvica, narukva s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.), u Vukovu (das Armband, armilla) i u Daničićevu (armilla s primjerom, koji je u ovome rječniku naveden kod riječi nabedrnica na trećem mjestu; ali u tome primjeru nije značenje lat. armilla, nego je ono, koje se daće navodi pod b). Razdaria ubozijem . . . kolajne, orećine, narukvice, srebro i zlato. B. Kašić per. 6. Žene . . . sa sebe digoše sve menduše i narukvice i kamečke. M. Radnić 99b. Darova joj narukvica i ušnake od zlata. 284b. Skinuše kolajne z grla, ušnake iz ušiju, prstene, narukvice. S. Margitić fala 85. Uzeo sam mu krunu z glave, a narukvice s ruke. E. Pavlić ogl. 259. Izvadivši menduše i narukvice od zlata darova divojku. A. Kačić kor. 23. Da dijamante iz ušiju, biser s vrata, narukvice zlatne s ruku . . . odbacim. Đ. Rapić 385. Narukvice i od zlata ovratice. P. Knežević pis. 121. Među njima snahe i djevojke, po rukah im sjaju narukvice. J. Krmpotić mal. 20. Ustan', Maro, ustan', kćeri moja! došli su ti premlogi darovi . . . od zaova zlatne narukvice. Nar. pjes. vuk 1, 280. Dolazišće ljudi i žene . . . i donosiše spone i oboce i prsteće i narukvice i svakojake nakite zlatne. Đ. Daničić 2 mojs. 35, 22. Pobratime, čoban Simeune! ti natakni narukvicu zlatnu. Nar. pjes. petr. 1, 33.

b) isto što narućica pod a i naručnik pod b, a. Između rječnika samo u Vukovu (das Arm-band des Priesters, armilla serica sacerdotis lutovoyūvros). Jepetrahili že i narukvice zlatomb utvoreny. Danilo 367. Redovnik oblači . . . pas, narukvicu aliti manipuo. M. Divković nauk 161a. Jedin pojas sa srebrnimi pavtami . . . narukvice dvoje, jedino svilene, a druge od bogasije. Glasnik 56, 130. *Dva primjera vidi kod nabedrnica.*

c) isto što narućnik pod b, c. Samo u primjeru: Na grjoce (sic!) gvozdenu verugu, narukvice na bijele ruke i na noge negve do koljina. A. Kačić razg. 126.

d) neka osobita rukavica. Narukvica, rukavica bez prsta ili najviše ako ima samo pô prsta. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. Narukvice su napravljene od sukna i imaju na jednom kraju producene nalik na polovinu elipse, koje služi za to, da pokrije nadlanicu (u Zaplašu u Srbiji). Zborn. za nar. živ. 5, 88. Zimi nosi ženskadija i narukvice, koje imaju samo komadić palca i

sežu do članaka (*u Smiljanu u Lici*). 10, 319. — *Ovamo će važada ići i primjer:* Pak uzima od pamuka rokiju i oplećak od čenara bilog, narukvice kupovnih čipakah. M. Katančić 66.

NARUKVIČAN, narukvična, adj. *narukvicom nakičen*. Samo u Stulićevu rječniku (armillis ornatus). — Nepouzdano.

NARUKVIČAR, m. onaj, tko gradi narukvice. Samo u Stulićevu rječniku (armillarum opifex).

NARUKVIČICA, f. dem. od narukvica. Samo u Stulićevu rječniku (viriola, piccola maniglia).

NARUMEN, adj. podosta rumen. Samo u rječniku Belinu (rossetto) i u Stulićevu (narumen, rumeňahan s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NARUMÈNITI, narumènīm, pf. rumeno oboriti. Od na-rumeniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i refleks. i pas. U rječniku Belinu (narumeniti se, imbellertarsi, linire se fuco), u Stulićevu (narumeniti, v. orumeniti) i u Vukovu (narumeniti, roth schminken, fuco, — narumeniti se, sich roth schminken, fucare se). Pričista krv negova naresi i narumeni jagodice duša naše. I. Ančić ogl. 49. Jedni pésice, a drugi na pozlaćeni kočjami, s narumeñenim obrazzi. A. Blagojević khin. 24. Kad to začu Ana udovica, oblači se, štograd lèpše može, nabjeli se i narumeni se. Nar. pjes. vuk 1, 565. Ti si lepsi od svake djevojke, ti si bijel, i nabjeli te, pa si rumen, narumenicu te. Nar. pjes. hörn. 2, 128.

NÀRUPITI, nàrupim, pf. isto što nahrupiti. Primjerima navedenim kod nahrupiti dodaje se ovde: Kada plaćenici Karla v narupiše i osvojiliše stolični Rim. M. Pavlinović rad. 71.

NARUS, adj. podosta rus. Samo u rječniku Belinu (rossetto) i u Stulićevu (narus, v. rusjan s naznakom, da je iz Belina rječn.).

1. NARUSITI, narusim, pf. učiniti što rusio. Od na-rusiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (narusiti, v. urusiti, t. j. rubro colore tingere).

2. NARUSITI, narusim, pf. isto što narušiti, t. j. natrunuti. Zabižežio V. Ilić.

NARUŠAJ, m. nom. act. prema glag. narušiti. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao astronomicki izraz: Narušaji (plur.), pomethe, Störungen, Perturbationen, perturbazioni.

1. NARUŠÁVATI, narušávám (jamačno je takav akc.), impf. prema pf. 1 narušiti. Između rječnika samo u Popovićevu (verletzen, stören). Koji (t. j. buntovnici) sad mir u Irlandiji narušavaju. Nov. srb. (1834) 60. Da se pri tome pravila blagonaravija i pristojnoga uvaženja ne narušavaju. (1835) 78.

2. NARUŠÁVATI, narušávám, impf. prema pf. 2 narušiti. Govori se u Lici, na pr. lijepo je svoje kćeri narušavala. J. Bogdanović.

NARUŠITEL, m. nom. ag. prema glag. narušiti. Samo u Popovićevu rječniku (Störer).

1. NÀRUŠITI, nàrušim, pf. parum diruere. Od na-rusiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Osnovnome navedenom značenju nije se našlo potvrda.

a), pokvariti. Između rječnika samo u Vukovu (verletzen, turbo). Zmaj narušio s orlom mir. J. Rajić boj 5. Da se obrije glava udatoj ženi, koja dužnost bračne vjernosti nije narušila. Vuk dan. 2, 133. Književnici pišu na pr. Tko naruši ovaj ugovor, zlo će mu biti. Nije mogao doći poradi narušena zdravja.

b) okrñiti. Samo u primjeru: Jakov naruši dojakošni senat otpustivši mloge senatore. Vuk grada 17.

c) natrunuti. Samo u primjeru: A tvoja bi majka sinotnicu pila sinoć donešenu, crepom pokrivenu, praom narušenu; a moja bi majka ju trošnicu pila jutros donešenu, štitom pokrivenu, evecem narušenu. Nar. pjes. vuk 1, 121. Iz toga primjera ušla je riječ narušiti u Vukov rječnik, gdje joj se postavlja navedeno značenje i dodaje taj primjer. Razvilač značenja nije jasan, a možda oblik narušenu u navedenom primjeru nije od glag. narušiti, nego od 2 narušiti (vidi tam).

d) Naruši sijena s tavana, t. j. nabacaj ga vilama. U Orahovici (u Slav.). S. Ivšić.

e) Ne razabira se značenje u primjerima: Premda car privrli vaš kotar razruši, opet se pobrli i opet naruši. D. Baraković vila 82. Godspa sve pogledav jedan drugoga, svak preobražen u svom licu suzom narušen prospipluci suze niz lice. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 454.

2. NÀRUŠITI, nàrušim, pf. snabdjeti ruhom. Od na-rušiti; samome rušiti u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde. Govori se (s naznačenim akc.) u Lici, na pr. majka će tebe lijepo narušiti. J. Bogdanović. Ako cura ima dosta svakojakoga ruva, veli se, da je narušeu (u Smiljanu u Lici). Zborn. za nar. živ. 10, 315. — Možda ovamo idu i primjeri: Dižuć k nebuh bisnu glavu, da naerni Božju slavu i svu svitu sriču sruši, tamnu propast da naruši, da se s novim ruhom slavi. V. Došen 9b. Jer na vami (t. j. na proždorima) krpo nije; tako bo se narušiste, da u grlo sve srušiste. 149b. Zgrnuo bi gada hrpe, da se može sviaško jato narušiti obilato. 206a.

NARUŽEĆE, n. nom. verb. od narušiti. Samo u rječnicima, i to u Mikašinu (naruženje, perditio, destructio), u Bjelostjenčevu (verberatio, sauciatio immanis, laesio crudelis), u Jambrešićevu (deformatio) i u Stulićevu (actus afficiendi injuriis, contumeliis s naznakom, da je iz Mikašina rječn.).

NARUŽITI, nàružim, pf. isto što nagrditi (kao što je ružan isto što grdan). Od na-ružiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. U svijem rječnicima osim Vrancičeva i Danilićeva (vidi daje). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka.

a) isto što nagrditi pod a. U rječniku Mikašinu (naružiti, izružiti), u Jambrešićevu (naružen, deformis, u lat. dijelu) i u Voltigijinu (sformare, verunstalten [stamp, verstanter]). Malo nemoći ščetit i naružit sve ti hoće tilo (iz lat. modica infirmitate corrumpitur et defoedatur, t. j. corpus). A. Georgiceo nasl. 14. Vidimo ju (t. j. narav ljudsku) oblačenu i naruženu. F. Lastric test. 233^a. Ako je . . . naružio i omrečio dušu svoju gribom, ima se priobraziti. ned. 153. Obriješi svakomu polovicu brade i odrijevši polovicu njihovih dolamah pak jih pusti naružene g Davidu. A. Kačić kor. 194. Jere on ružan bijaš, zato gdigod bi koga lipa struka susrio, bi mu takija kose ostrici dao, samo da ga naruži. D. Rajić 133. Zli običaji . . . ovakvi plemeniti vilaet obagavili i naružili jesu. M. A. Rejković sat. 6. Tada plodne zemlje potužiše, jer je Turci štočim naružiše. 30. Licem rumenilom namazanom ili da rekmem naruženim . . . pristupiti ne stide se (t. j. žene). I. Velikanović upuć. 3, 403. Bolest je (t. j. duševnu krasotu) ne može narušiti i porušiti. D. Obradović bas. 188. Premda

su nika tilesa.... romi i klasta ili kakogod drugojače naružita. B. Leaković nauk 128. Rižić paće naruže. J. S. Rejković 216. Koji se je majstor ikada vidio, koji je svojom krvjom opet popravio jednu priliku, koju je on učinio i koja je po krivici drugoga naružena bila? A. Tomićević gov. 141.

b) isto što nagrditi pod b. Svežu Seislava, ruke i noge negove. I svezav ga obruze i onako naružena svakom na oči drže. Četvrti dukt. 30. Miloš otide nači Vuka Brankovića, koga nasavši svakim rugom naruži. A. Kačić razg. 56. Er te smješe prikrati i naružit, Gospodine (iz lat. quod exprobaverunt tibi, Domine. psal. 78, 12). I. Đordić salt. 272. Častim otca moga, a vi naružiste me (iz lat. honorifico patrem meum, et vos inhonorastis me. ioan. 8, 49). S. Rosa 121b. Slavnog Boga da naruže i da tamnom vragu slaže. V. Došen 10a. Što su ga svakom pogrdom naružili (t. j. Jevreji Isusa). B. Leaković nauk 62. Hodi, prokuni mi Jakova, hodí, naruži Izraile. Đ. Daničić 4 mojs. 23, 7.

c) isto što nagrditi pod c. U rječniku Stučićevu (naružiti, izružiti, t. j. dedecare, injuriis aliquem afficer) i u Vukovu (beschimpfen, ignominia adficio). Ona ode pak kućanom tuži i kovača svakako naruži. M. A. Rejković sat. 137. Onda bi ga mogli naružiti i pogrditi, što je tako slab i strašljiv. B. Leaković gov. 247.

d) isto što nagrditi pod d. Da lakomi ono radi, što živine i zviradi.... maće bi se naružili, što b' se tamo pridružili. V. Došen 72a. Boje se i zadužiti nego naružiti. Nar. posl. vuk 26. Niko nikoga ne može naružiti, dok se sam ne naruži. 220. Nemojte ih, braćo, poslušati i nejaku meno obličiti, obličiti pa me naružiti. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 9.

e) isto što nagrditi pod e. U rječniku Belinu (rendere uno mostruoso). Gospodin me je tako naružil, da se ni stati ne mogu. Proroci 141. Da livom usiće desnu i naruži. Đ. Baraković jar. 13. Čauša smrtno naružiše, jer cara posluša. I. T. Mrnavić osm. 126. Radi grijeha svega svijeta vidi sina.... bići naružena. M. Divković nauk² 235.

f) isto što nagrditi pod f. U rječniku Mičelinu (perdere aliquem, destruere, — naružen, perditus, destructus) i u Bjelostjenčevu (naružen, sauciatus, perditus, destructus). Naskočić Latine njih grade naruži (t. j. sultani). I. T. Mrnavić osm. 20. Misleći.... naglom Pojake silom naružiti. 56. Ja mu poskitim moju ruku, neka da se sasvim ne naruži i ne pogine. Mihelangelo 8.

g) opasti, obijediti; kao da je to u primjeru: Istina je sve, što je kazala, ne bi sama sebe naružila. P. Petrović gor. vijen. 88.

h) okužiti, otrovati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (naružen, infectus).

NARUŽIVATI, naružujem, *impf.* prema pf. naružiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (naružujem, mrsko zbijam, 1. graviter, crudeliter saucio, tracto, laedo, verbero, 2. deturpo, inficjo) i u Voltigijinu (prez. naružujem uz inf. naružiti).

NARVATI, nařvem, pf. isto što nadrvati. Od na-řvati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Belinu rječniku (nařvan combattuto, oppugnatus).

NÄRZATI SE, närzēm se, pf. satis superque hinnivisse. Od na-řzati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. nařzali se koňi. J. Bogdanović.

NASAČMATI, nasačmam, pf. posuti kao sačmom; kao da je to u primjeru: Na noj ništa nije ostavio van na Zlati sitnu sačmaliju, kojano je zlatom nasačmata. Nar. pjes. marjan. 154. Od na-sačmati; samome sačmati možda i nema potvrde.

1. NÁSAD, m. nom. act. prema glag. nasaditi.

a) jaja, na koja se nasadi kokoš. U rječniku Vukovu (die Brüteier, die man der Henne unterlegt, ova supposita gallinae s primjerom iz neke nar. pjesme: Za vurunom dva nasada jaja). Skupa jaja da na mlaku čuva.... a za nasad u košaru meće. J. S. Rejković 99. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — U Srbiji govore gdješto nasad za onaj dio tijela u ptice (na pr. u kokoši), koji odgovara jajcima u mužjaka. Etnogr. zborn. 10, 24.

b) ono snopova, što se nasadi (namjesti, složi) na gumnu za vršene. Samo u Vukovu rječniku (nasad, cf. vršaj, Garbenschicht, strues). Sasna je nepouzdano u Šulekovu rječen. zn. naz.: nasad kameňa, eine Schichte Steine.

c) onaj kraj držala, na koji se nasađuje dio kakvoga oruđa određenog za sijećanje, kopaće i t. d. Nasad, prvi kraj od ručica (na plugu). M. Đ. Milićević živ. srb.² 24. Nasad, u pluga dvije ralice, što sastavljaju priruč i plaz; u sjekire, motike kraj držala, na koji se meće proboj. M. Pavlinović. Nasad, onaj dio velike i male ruke, na koji se nasaduje ralo. L. Stojanović (s naznakom, da se govori u okrugu biogradskom). Nasad, isto što i loparica, samo je nasad na plugu, a ne na ralici. P. P. Đorđević. Govori se i u Lici: nasad u motike, lopate, sikire. J. Bogdanović. — Krivo je zabiježeno značenje u Šulekovu rječen. zn. naz.: Stiel, Schaft (z. B. einer Axt), manico, -- t. j. držalo, držalica.

d) ono, što je nasađeno, zasađeno u vrtu, vinogradu i t. d. U rječniku Voltigijinu (pantagine, Pfanzung), u Stučićevu (nasad, mjesto mladicam posadeno, seminarium), u Šulekovu (nem.-hrv.: Anbau) i u Popovićevu (Pflanzung). Nasad, ono, što se nasadi, posadi: malašan mi je rasadnik, ali u nemu ima dosta nasada. M. Pavlinović.

e) Nasad, t. j. prvi namještaj kakva posla, trgovine i t. d.: dobar je nasad. M. Pavlinović.

2. NASAD, m. mala ratna lađa. Iz mag. riječi istoga značenja naszad. Samo u primjeru: Zač ga (t. j. grad Budim) ne more nego po vodi vzeti svojimi nasadi tr fuštami (t. j. turski car). Mon. croat. 217 (iz xvi vijeka).

3. NÄSÄD, adv. naleđaške, nalečke. Govori se (s naznačenim akc.) u Lici, na pr. povali se malo nasad. J. Bogdanović. — Postane tamno ispor. nasatke.

NASADA, f. nasađeno, zasađeno drveće. Samo u Šulekovu (nem.-hrv. rječniku (Anlage von Bäumen). Ispor. nasad pod d.

NASADITEĽ, m. nom. ag. prema glag. nasađiti. U rječniku Belinu (plantatore) i u Stučićevu (sator s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Bezbožniyih jeretiky istovoj potrebiteľ i vlasnogo blagovéria nasaditeľ. Domentijana 287.

NASÁDITI, násádím, pf. učiniti, da tko ili što sjedi (sjedne); to je osnovno značenje, iz kojega su izasla druga. Od na-saditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt, pas. i refleks. U rječniku Mičelinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stučićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže). Potvrda ima od najstarijih vremena.

a. nasaditi *kakvu domaću pticu*, t. j. *namještiti je na jaja, da ih leže, naléći je*. U rječniku *Belinu* (nasaditi kokoš, por l' ova sotto la biocca), u *Stulićevu* (kokoš nasaditi, gallinae ova suppōnere) i u *Vukovu* (nasaditi kokoš, der Henne Eier unterlegen, impono gallinam ovis). U svibaju na jugodne jest vrijeme za pure nasaditi. I. Jablanci 152. Žene kupe sad ponljivo jaja.... pak čuvaju, da kokoš nasade. J. S. Rejković 98. Sva se živad o mini nasadi. 157. Ali guske što prije nasadiš, to od njiju veću korist vadiš. 159. Severijan opet nasadio kvočku. M. Đ. Milićević zim. več. 54.

b. *naslagati (samo o snopovima)*. U rječniku *Vukovu* (Garben zum ausdreschen [bez glagola na pr. bereiten], praeparo frumentum tritura-tioni). Propast (*misli se: davo*) vršaj kad nasadi. V. Došen 164b. Deset krsta nasadio na guvnu. Vuk rječn. s. v. krst.

c. *namjestiti, nastaviti (što na što)*. U rječniku *Bjelostjeničevu* (nasaden, manubriatus, manubrio impositus), u *Stulićevu* (constituere, collocare) i u *Vukovu* (nasaditi sjokiru, auf den Stiel anstecken, iusero manubrio). Nasadite srpe, jer žetva jest zrila (*iz něm. schlaget die Sichel an, denn die Ernte ist reif*. ioef 3, 18). Proroci 267. Kad na stablo kalam se nasadi. J. S. Rejković 146. A drvene noge nasadili pa idahu kao na klučeve. P. Petrović gor. vijen. 61. Drvo, na koje je greben nasaden ili prikovan. Vuk rječn. s. v. grebenište. Kad budzovan nasade na kijaču, Mededović baci ga u nebo. Nar. prip. vuk 3. Nasadi mi bradvu naopako. Nar. pjes. hōrm. 1, 71. *Govori se u Vrbniku (na Krku), na pr. nasaditi motiku*. Zborn. za nar. živ. 7, 311.

d. *posaditi, zasaditi*. U rječniku *Mikačinu* (nasaditi, usaditi, sero, consero, planto), u *Belinu* (piantare), u *Bjelostjeničevu* (nasaden, insitus, implantatus), u *Volitičijinu* (implantare, piantare, pflanzen), u *Stulićevu* (plantare, serere, — nasaditi vinogradare, plantare vineas), u *Vukovu* (nasaditi voća, šliva, in Menga pflanzen, sero) i u *Daničićevu* (plantare sa dva primjera iz Mon. serb.).

a) u pravom smislu.

aa) *bez objekta. Samo u primjeru*: Ja nasadih, Apolo natopi (*iz lat. ego plantavi, Apollo rigavit*. 1 cor. 3, 6). J. Matović 136.

bb) *nasaditi kakvu zemlju (vinograd, vrt i t. d.)*.

aaa) *uopće*. Dvja vinograda tujde (*stamp. Tunge*) nasadih (*iz svršetka XII vijeka*). Mon. serb. 6. Vinogradi mnogije nasadi (*t. j. sv. Sava*). Domentijana 157. Darujemo drugi vinograd ki je nasadil Bezočić (*iz XV vijeka*). Mon. croat. 88. Zemlje nasajene i nenasajene (*iz XV v.*) 100. Človik niki nasadi vinograd i plotom ga ogradi. Bernardin 40 (*i. I. Bandulavić* 46b, F. Glavinić evit 441b). Ti si nasadil ov vinograd. Transit 103. Bi potreblno, da se prvo nasadi dubrava, uzraste i umnoži. B. Gradić djev. 31. Budući ga postavio u raskošni perivoj koji sam nasadi rukami svojijema. A. Gučetić roz. jez. 184. Raj Bog nasadi na istoku. Starine 3, 290. Veće čudo, tvoga luga ki nasadi. Đ. Baraković draga 372b. Evo, kraja, ki nasadi lijep vinograd nad sve ostale. G. Palmotić 3, 210b. Ja nasadi(h) vinograd moj. I. Ančić ogl. 21. Vinograd nasadiše. A. Vitalić istum. 376b. Milostive ruke tvoje nasadiše u red lijepi drag vinograd. G. V. Bunić 21. Izišavši Noe iz korabje među ostalima poslovi nasadi vinograd. E. Pavlić

ogl. 21. Spasitel hotijući vrtao svoje svete crkve nasaditi. prosv. 2, 19. Zemlje ima i poja i ne haje nasadit ih. B. Zuzeri 357. Nasadi Gospod Bog vrt u Edemu. Đ. Daničić 1 mojs. 2, 8.

bbb) *nasaditi čim*. Bivši jur nasadil lijepi svoj perivoj voćima. D. Račina 28b. Tko sijevom livadu neplodnu nasadi, od ne pak u jedu ni sjeme ne vadi. 43a. Po onoj strani goru, ku vidi, voći razlikimi nasajena je. Starine 3, 284. Zemlju z vode van izvadi, dubjom, travom nū nasadi. Đ. Baraković jar. 6. Nijesu Kosovo lijepijem selim naselili, vinogradim nasadili. Nar. pjes. bog. 95. Cvitnāk nasaden razlikim cvitjem. F. Lastrić svet. 46a. Dragi moj ima vinograd i ogradi ga i nasadi ga plemenitom lozom. Đ. Daničić 5 mojs. 5, 2. Nasred toga rta nasadena lozom i maslinom. S. Lubiša prip. 258. Da svoje kameće gorom nasadi (*t. j. nared u Dalmaciji*). M. Pavlinović razl. sp. 347.

ccc) *nasaditi čega. Samo u primjeru*: Nasadi dvije bašće svakogega herzoata (zeleni) pa reče. Nar. prip. vrč. 85.

cc) *nasaditi kakvo drveće ili uopće bije*. Togo že (*t. j. Nemaňu*) izvoli (*t. j. Bog*) nasaditi jako někuju lozu dobroplodnju (*iz XIV vijeka*). Mon. serb. 142. Težak zabrazdi blaženu zemlicu, u koju nasadi razliku lozicu. M. Vetranić 1, 9. Aleksandar na trista mil ku-pinu nasadi. Starine 3, 299. Oko groba crkva sagradili, oko crkve ružu nasadili, oko ruže vodu navratili. Nar. pjes. bog. 261. Jer nasadi zelenih dudovah. M. A. Rejković sat. 119. Nasadimo šliva 400 drveta (*u zapisu iz svršetka XVIII vijeka*). Đ. Daničić rad 1, 184. Mladoženska majka milostiva, nasadila guće i jabuke. Nar. pjes. vuk 1, 18. Kad dođete u zemlju i nasadite svakojakog voća. Đ. Daničić 3 mojs. 19, 23.

b) *u prenesenom smislu*. Konšencija pravdena od razlučnih kriposti nasajena. Korizm. 67b. Da iskorenis od njih vsaki grih i nasadiš v njih vsaku kripost. Transit 108. Duša je ova tva baština, ti u red lijepi nū nasadi; divja od pakla nu živina krepos iz ne svu izvadi. P. Kanavelić 182.

e. *naseliti, nastaniti*. Metohije priloži (*t. j. manastiru*) i ljudi privede otv svojeje si zemlje i nasadi v bniš. Domentijana 157. Neka tvoj puk tote se u toj zemlji namisti i nasadi. A. Vitalić istum. 261 (*ispore. na istoj str. malo naprijed*: neka tote slobodno puk tvoj može namistiti se i useliti). Kako je potrebnito, da se sin odijeli od svoga oca, od svoje matere, da se sastane s ženom ter da oba usade ini dom, da nasade inu čeđad. A. Kalić prop. 348.

f. *činiti, da lada nasjedne*. U rječniku *Vukovu* (nasaditi ladan, scheitern, in arenam impingo navim, — nasaditi se, n. p. lada, scheitern, impingo). Gdje se more kao razdjeluje, nasadi se lada. Vuk d. ap. 27, 41.

g. *isto što nasamariti*. Govori se u Lici na pr. Luka me je po vražiju nasamario. J. Bogdanović.

h. *Ne razabira se pravo značenje u primjerima*: Na kratko nasaden (koji ne zna mnogo za šalu). Nar. posl. vuk 188. Upravda (*Justinijan*) naperio sustav, koji je nasadio carstvo namjestničta, činovnikluka (*birokracije*), prazne hvale i služinske oholije. M. Pavlinović razg. 91.

NASADIVATI, nasadujem, *impf. isto što nasadivati*. Samo u *Stulićevu rječniku* (nasadivati nasadivam, nasaditi).

NASAĐATI, nasadam, *impf. glag. prema pf.* nasaditi. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (1. nasadam motiku etc. na toporišće, apto manubrium ligoni, impono ligonem manubrio, — 2. nasajam kokoš, gallinam ovis superpono, ova gallinae suppono).

— NASAĐEĆE, *n. nom. verb. od* nasaditi. *U rječniku Mikađinu* (nasadenje, satus, plantatio), *u Bjelostjenčevu* (nasadeće, implantatio), *u Stulićevu* (plantatio, satus, collocatio, incubatio) i *u Daničićevu* (nasađenje, plantatio s primjerom iz XIV vijeka). Jaže sutb... vs zapustevši ih metohijah obnovljenja i vinogradnaja nasađenija. Mon. serb. 79. Bog ukrasi nebo... zvezdami, zemju nasajenjem driv. Korizm. 15b. Ogradio sam kuće, posadio vinograd u učinio vrtle i nasađena lijepa. M. Radnić 371b. Da se ne bi mogao zvati vinograd prilipi... nego nasađene trá i dračja. A. Bačić 254. Zlatoustnik naziva... nasađene (*sic!*, — t. j. kršteće on tako naziva). J. Matović 144.

NASAĐIVĀNE, *n. nom. verb. od* nasadivati. Između rječnika samo u Vukovu (1. das Ansetzen der Henne, 2. die Garbenschicht, paratio, 3. das Anstecken der Hacke, insertio, 4. das Scheitern, naufragium) i samo u primjeru: Običajno vrime nasađivanja (t. j. živadi). J. S. Režković 157.

NASAĐIVATI, nasadujem, *impf. glag. izveden od* nasaditi. *U rječniku Bjelostjenčevu* (nasadujem, insero, implanto, — nasadujem drevje na pomoč trsju, arbusto, agrum arboribus consero ad maritandas vites), *u Voltiđijinu i u Stulićevu* (pres. nasadujem uz inf. nasaditi) i *u Vukovu* (nasadivati, 1. die Henne ansetzen, impono, 2. die Garbenschicht [bez glagola na pr. bereiten], praeparo, 3. anstecken, insero, 4. scheitern, frango, impingo navim, — nasadivati se, n. pr. lada, scheitern, impingo). Kalami... s cilom korom nad stablo nasađuju se. J. S. Režković 146. Guske što ranije nasađuju se. 159. Kad bi... mnogo čokoća ot različne struke ne nasađivao. P. Bolić vinod. 1, 6. Od slame... ostavi domaćica po nešto pa kad nasađuje kokoši, pod svaku metnu po malo. Vuk rječn. s. v. božić. Od slame... među pod kokoši, kad ih nasađuju. M. Đ. Miličević živ. srđ. 2. 175. — Ne razabira se znaćeće u primjeru: (Dominik) kupi družinu, izbire nasljednike, nasađuje skupštinu. A. Kalić prop. 482.

NASALIVATI, nasalivam, *impf. satis superque fudisse. Od na-salivati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Tko li će toliko novce nasmagat... tko li će toliko praporacah nasalivat, da svakom isto po nikoliko dopasti može?* M. A. Režković sat. 13.

NASAŁATI, nasałam, *impf. prema pf. nasoliti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (nasałam, solim) i u Stulićevu (in saliendo esse).

NASAMÁRITI, nasamárím, *pf. metnuti na koga samar. Od na-samariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom:*

a) u navedenom znaćeću: nasamáriti, bessatteln (mit dem samar versehen). M. Rešetar Štok. dial. 256 (s naznakom, da se govori oko Spleta).

b) u prenesenom smislu kao prevariti koga (lakovjerna i neopreznja). Govori se u Lici, na pr. Ako se nome čeniš, nasamárićeš se. J. Bogdanović (zabićežio, da se onamo govori i nasamáriti), — oko Vinkovaca, na pr. Zašto si me tako nasamario? S. Pavičić. Zabićežio i Đ. Šur-

min (s naznakom, da se govori u Hrv.): Baš si ga pravo nasamario!

NÁSÁMO, *adv. odijeleno, osamleno. Od na samo. U rječniku Mikađinu* (nasamo, sa strane, seorsum, — mjesto nasamo, locus remotus, locus arbitris remotus), *u Stulićevu* (seorsim, seorsum, separatim s naznakom, da je iz Mikađina rječn.) i *u Vukovu* (seitwärts, ohne Zeugen, sine arbitris). Uzevši ga iz naroda nasamo metnu prste svoje u uši negove. Vuk mar. 7, 33. Više primjera vidi kod sam, gdje ima primjera i za: na sami, na samu, na samom.

NÁSÁNKATI, násánkám, *pf. nasamariti, prevariti. Od na-sánkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić.*

NÁSAP, *m. nasip, nasuće. Vokal -a- između s i p može, ali ne mora ispadati u drugijem padežima, dakle gen. naspa i nasapa, dat. naspu i nasapu i t. d.*

a) ono, gdje je zemja nasuta za obranu od vode ili od neprijatelja. *U rječniku Vrančićevu* (agger), *u Mikađinu* (nasap, zusutje, vallum, pro-pugnaculum, agger), *u Belinu* (nasap, nasapa, argine, riparo, terrapieno), *u Voltiđijinu* (nasap, naspa, terrapieno, Erddamm), *u Stulićevu* (nasap, nasapa, agger, vallum, septum s naznakom, da se nalazi u Gundulicë, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i *u Vukovu* (Damm, agger). Nasapi od zemje nasipane (u ispravi iz svršetka XV vijeka sačuvatoj u kasnijem prijepisu). Mon. croat. 170. Natepen nasap, ki stoji do sada. Đ. Baraković vila 52. Udarivši (t. j. brod) u jedan nasap. M. Radnić 169b. Razgledahu... zapuštene metereze, naspe i grade. I. Zanotti en. 6. Nasap, terrapieno. S. Budmani. S nasapa, koga veoma krasno i dosta hitro učini, poče izmitat topove. I. Zanićić 175. Učinio je on nasap iogradu utvrđio. A. Tomiković živ. 74. Po naspu ćeš prokopat jarugu (t. j. na nivi). J. S. Režković 124. Naspi će mu se razvaliti. Đ. Daničić is. 19, 10. Poč će i na vojsku... rove riti, vas za naspe kriti. Osvetn. 4, 14. S nasapa žene se cirliču, a latovi... viču. 4, 35.

b) hrpa zemje i kameňa. *U rječniku Belinu* (nasap, nasapa, mucchio di sassi). U podrumih prid svetog Mihala nasap praviti od piskuže vađa (t. j. za čuvanje povrća preko zime). J. S. Režković 355. Nasap, kameňe, što se nanese na hrpu. A. Ostojić.

c) nanos. Samo u Vukovu rječniku (što naneše ili na sp e voda, die Anschütt).

d) instr. naspom, t. j. sipajući, a ne zbijajući prstima; na pr. usuo mi soli náspom. *U Dobrošelu*. M. Medić.

NASAPČÍĆ, *m. dem. od* nasap. Samo u Stulićevu rječniku (parvus agger).

NÁSAPINA, *f. išto što nasap (nije augm.). A. Ostojić (zabićežio naznačeni ake.).*

NASAPITI SE, nasapim se, *impf. uzjahati na sapi. Biće izvedeno od: na sapi; ispor. naručiti. Samo u rječniku Belinu* (nasápiti se, montar in groppa, in elunes insilire) i u Stulićevu (nasápiti se, equi etc. clunibus insidere s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NASAPIVATI SE, nasapivam se, *impf. prema pf. nasapiti se. Samo u rječniku Belinu* (pres. nasapivam se uz inf. nasapiti se) i u Stulićevu (nasapivati se, nasapivam se, nasapiti se).

NASAPUŇATI, nasapúnâm, pf. isto što na-sapuniti. Od na-sapunati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Mikašinu (linire smigmate vel sapone). U prenesenom značenju: ispozvati govori se (s naznáčením akci.) u Lici, na pr. Esi čuo, kako ga je Došen nasapuna? J. Bogdanović.

NASAPUŇITI, nasapúnim, pf. namazati sa-punom. Od na-sapuniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (anseifen, einseifen, saponem illino).

NASAR, m. isto što anasar i istoga postanja (vidi tamо). Samo u dva rukopisa. Aleksandar nasar i veliki honakar. Starine 3, 294. Velikyj hokijare i nasare Alekseňdre! S. Novaković aleks. 101.

NÁSASNUTI SE, násasném se, pf. nasisati se. Od na-sasnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku: Slobodno ide za nasasnuti se mlika mudrosti nebeske. F. Lastrić test. ad. 38a.

NÁSATI SE, násém se, pf. nasisati se. Od na-sati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (nasati se, vide nasatisa).

NÁSATICE, adv. porebarke. Postaće tamno. Između rječnika samo u Vukovu (n. p. udario ga lopatom nasatice, t. j. nije plostimice, nego onako, kao što se udara nožem, kad se siječe, cf. tilutice s primjerom iz nar. pjes. vuk 6, 405, koji se daže navodi prostranije). Značenje: porebarke jasno se vidi u primjerima: S dobrnjem se kojma rastaviše (t. j. međanđije), nasatice u travu padaše. Nar. pjes. petr. 2, 533. Stoka, kad pase na vetrnu, nikad ne će stati nasatice prema vetrnu, već svakad gleda uz vetr ili niz vetr. M. Đ. Miličević zlos. 291. Isto značenje za Dalmaciju potvrđuju M. Pavlinović i J. Grupković, na premetnuli stinu nasatice, a ne pološku. — To će značenje biti i u primjerima, koji sad dolaze, t. j. nasatice se ne proteže na oruđe, kojim se udara (siječe), nego na čelade, koje je udarano (sjećeno): Pa poteže perna buzdovana, sedamnaest udari ga (t. j. Bogdan Turčina) puta nasatice među lopaticu. Nar. pjes. petr. 2, 480 (i 3, 179). Dovatiše dva topuza teška; prvom baci Đerzelez Alija te preturi Žmaj ognena Vuka, drugom gađa Vuču na Aliju, i bješe ga momak pogodio nasatice među pećenice, četiri mu rebra salomio. Nar. pjes. vuk 6, 405. Prema tome ne će tunaćene u Vukovu rječniku biti pravilno; vidi i riječ, koja sada dolazi.

NÁSATKÉ, adv. na rebra ili na bokove, a ne uspravo (namjestiti što). S. Novaković (zabilježio i naznačeni akc.). Riječ tamna postanja kao i nasatice; ispor. 3 nasad.

NÁSE, adv. napose, natrag. Od na se.

a) isto što napose. Samo u jednoga pisca. Svi vojvodom nega glase, vojvodom nuda svima, nu opet narod svaki nase paša od mjesta za glavu ima. I. Gundulić 328. Bojnice se sve potreže i s robiňam s koňa skaču, svaka svoju nase veže. 404.

b) natrag, nazad. Značenje se razvilo ovako: kad se kaže: uzeti ili baciti što na se (na pr. torbu, krst), to često znači isto, kao da se reče: na leđa; a otud je tako moglo iziti značenje: natrag, nazad, jer su leđa stražni dio tijela. Između rječnika samo u Stulićevu (nase, v. nazad) i u Vukovu (nase, vide natrag, n. p. pošao na se s naznakom, da se govori po jugozapadnim krajevima). Bila si se jur pripalala već neg' řiba u

malo vode il' godinom ki se brode, kad jidra uzru nase pala. M. Pelegrinović 187. Mnokrat mu se koň poplaši . . . pače mnokrat nase skoči. I. Gundulić 336. Nu opet vojska od kozaka pazi, gdi se nase kupi. 444. Kad se protiv vjetar javi, on ga silom nase odvede. A. Vitačić ost. 180. Sve divojke nase odstupiše. A. Kačić razg. 155. Svak od tebe biži nase. P. Knežević pis. 9. Kad bi do kletve, udriše svj nase. Pravdonoša (1851) 8. Ako onaj, koji je primio kaparu, udari nase, tada vraća dvostruku (u Konavlima). V. Bogišić zborn. 454. Ode Marijan brdim i dolinam, a on Marko nase u Krojana. Hrv. nar. pjes. 1, 218. Povrati se nase, dunde dragi! 5, 339. — Možda ovamo ide i primjer sa značenjem: opet (t. j. natrag): Syako jur lito mlados nase prima (t. j. zmija). G. Držić 362.

NASEKATI, nasekam, pf. Govori se u riječkoj nahiji (s akc. nasekati, što bi u kniževnom jeziku bilo: nasekati) u značenju: nasuti, na pr. ovde je potok nasekao silni pijesak. A. Jovičević. Onamo se govori i nasekati se u značenju: nagažiti, na pr. na zla čovjeka ili na kakvo drugo zlo. A. Jovičević. — Jamačno je od na-sekati ali nije jasna sveza u značenjima.

NÁSELAC, naseoca (ako se danas još govori, jamačno je takav akc.), m. čovjek, koji živi na selu, sešak, ratar.

a) u navedenom značenju. U rječniku ni-jednom. Cesar . . . svesrodo primi i popi jednu čašicu vode studene, što mu donese i darova jedan naselac. M. Divković čud. 5^a. Da se počne nadmetati . . . jedan naselac težak (iz lat. si id unus rusticus concupisceret). F. Lastrić test. 42a. Što smo mi . . . nego naseoci svi i težaci (iz lat. quid sumus nos . . . nisi plebei omnes ac rustici?) 352^b. Zašto su naseoci, nisu gradani. ned. 331. Čuvši jednog naseoca siromaha sići drva dozvga ga. 388. Ne dadu nam (mrmlja jedan nedokučliji naselac), ne dadu nam gospoda . . . sići šumu. M. A. Režković sat. 103. Jedan, veli, pošteni naselac, to jest težak ili požodilac. 163.

b) isto što nasežnik. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Anpflanzer, Ansiedler i u rječ. zn. za nem. Colonist, tal. colono.

NASELAČKI, adj. posses. od naselac. U rječniku ni-jednom, a samo u dva pisca. Čelad naselačka i priprostita . . . ne imaju se krihit niti tirati. F. Lastrić od' 86. Govorečna . . . za lasnoću pastirah naselačkih(p) puka priprostitoga i ne-naučenoga uređena. ned. 1. Najsričnije jest staće težačko i priprosto ono naselačko. M. A. Režković sat. 163.

NASELAK, naseoka, m. mjesto, gdje se žudi nasele, nastane. U tome značenju samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao trgovacki izraz za nem. Etablissement, Niederlassung, kleine Colonie, tal. stabilimento, — trgovacki naselek, Factorei, Handlungsiederlassung, fattoria. — U Vukovoj dan. 3, 234 zabilježeno je ime jednome selu u nahiiji zvorničkoj u Srbiji: Naselak, a M. Đ. Miličević knež. srb. 565 kaže, da toga sela više nema, t. j. opustjelo je; ni S. Koturović ga nema u svome rječniku.

NÁSELAN, naseona, adj. nasejen, napućen. Između rječnika samo u Vukovu (naseon, bevol-kert, frequens, — oblik naseon je pogrješan kao i u primjeru koji sad dolazi). Tko zna, koliko je ovi svijet golem i koliko je naseon? S. Margitić fala 229. — U ovom primjeru kao da znači nasejen: Kmetskih sel osam i pol s kmeti na-selnimi (iz xvi vijeka). Mon. croat. 277.

NASELBINA, f. *vidi naseobina.*

NASELICA, f. *naseđena ččad, naseobina. Vidi posledni primjer kod nadvojica.*

NASELINA, f. *isto što naseobina. Samo u Šulekovu rječen. zn. naz. za niem. Colonie, tal. colonia, — trgovacka naselina, Handlungsniederlassung.*

NASELIŠTE, n. *naseobina. Samo u primjeru: I Galata frénsko naselište. Osvetn. 6, 8.*

NASELITELJ, m. nom. ag. *prema glag. naseliti. Samo u Stulićevu rječniku (coloniae fundator s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).*

NASÉLITI, náselím, pf. frequentare, collocare. *Od na-seliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Mikalini (naseliti se, frequentor, — nasejen, frequens, populosus, celebris), u Beliniu (naseliti, menar gente ad habitare in qualche luogo, popolarlo di habitatori, popolare, — naseliti se, accasarsi overo accasare, aprir casa in un luogo, trovarsi l' habitatione, popolarsi), u Voltigijinu (naseliti se, domiciliari, stanzionarsi, sich ansässig machen), u Stulićevu (naseliti, incolarum frequentiam augere s primjerom iz Palmotića 3, 55^b — nasejen, incolis frequens s naznakom, da se nalazi u Đordića, — naseliti se, locum, habitationem sibi deligere, constitueret), u Vukovu (naseliti, ansiedeln, colloco, — naseliti se, sich ansiedeln, commigro) i u Daničićevu (naseliti, incolis frequentare s primjerom iz Mon. serb. 63, — naseliti se, collocare se (štam. bez se) s primjerom iz Mon. serb. 531). Potvrda ima od XIV vijeka.*

a. napućišto, na pr. selo, grad, zemlju.

a) bez druge dopune. Nade kraljevstvo mi zemlju imenem Jablanicu i dahb mu (t. j. čelniku Radanu), da si naseli i da mu je u baštinu. Deč. hris. 67. Sb vlsēmi ludbmi i naseđeni sel tēhi, što si je naselili oti tudihi zemlj (iz XIV vijeka). Mon. serb. 63. Grad sazida velik.... naseli ga i ukrasi. Š. Kožičić 37a. Plemeniti vojevoda, svetu zemlju ki naseli. G. Palmotić 3, 55^b. Kako se je onda raselilo (t. j. selo), ni danas se nije naselilo. A. Kačić razg. 180. Kad naselih selo na Krajinu. Ogl. sr. 230. Da smo novo selo naselili na Popini sniže Velebita. Nar. pjes. vuk 3, 260. Hercegovina sve zemlju naseli, a sebe ne raseli. Nar. posl. vuk 341. Baňane će tvoje odmetnuti i Grahovo selo naseliti (iz neke nar. pjesme). Vuk rječn. s. v. odmetnuti. Sve prtlajte, gdjegod što imate, a Siget mi samo ostavite, ja cu Siget sebi naseliti (govori turski car). Nar. pjes. hōrm. 1, 127.

b) s dopunom u gen. Pobediv Trajan tu zemlju naseli ju Rimjan. Š. Kožičić 35a. Ki otok videći Maksimo vitezov ili soldatov naseli ga. F. Glavinić cvit 345^b.

c) s dopunom u instrum. Dvanaest kloštrov uzida i zadovođnim naseli redovniku. F. Glavinić cvit 77^b. Pod ovim gospodstvom mnoge su države naseđene mnoštvom. I. T. Mrnavić osm. 38. Veće vidjeh.... rimske plavi teč vesele, kli- sure ove strmenite rimskim pukom da nasele. G. Palmotić 1, 8. Da se vrijednjem vitezima otok ovi naš naseli. 2, 365. Čeh naseli svojim junaci Boemiju. 2, 518. Poja.... svakom vrstom plemenitih živinah naseđena. I. Grlić 268. Država.... naseđena porodajom unuka izišlijeh od Ezau. I. Đordić salt. 197. Odtole.... naseli grčko cesarstvo svojijem redovnicima. ben. 95. Kada su (t. j. Rimlani) ove strane dobili i ne svojima puci naselili. M. A. Rejković sat. 12.

Hoće (t. j. Turci) našu zemlju poplaviti.... pa naselit rodom nečasnjem našu goru, našu zemlju časnu. Osvetn. 3, 99. — Prema takvijem primjerima razvili su se i ovaki: Obra za stan svoj Sionsku goru, nu naseli zamjernijem kućam i plemenitijem gradanima. I. Đordić salt. XIII. Luda ti su negda bila naša ugarska gospoda, koja nijesu Kosovo lijepijem selim naselili. Nar. pjes. bog. 94. Pogleda', služice, po Kosovu poju ravnu, brzo ti se od sinoć lijepijem selim naselilo. 95.

b. nastaniti, namjestiti koga gdje, da tamo živi. Koliko si možet naseliti svetaja crkvi, da si naselit ljudi ili crkvnih ili slobodnyh. Glasnik 49, 363. Tko želi da duh svoj u višnjih naseli. M. Vetranić 1, 313. On bi vođan na svojoj plemenščini veće ljudi naseliti. Statut. pol. 265. Soltan sv. zemlje mesta pod svoju podloži oblast. podloživši kršćenike istira ter pogonov naseli. F. Glavinić cvit 139a. Kraju što naseli mnoge u strane tve junake plemenite. G. Palmotić 2, 164. Baron Beck naseli u gostonicu prvog nimačkog krčmara. M. A. Rejković sat. 27. Soliman.... Srim grad sruši i zemlju savlada i naseli Turke iz Asije. 30. Da bih te mogu u neke kuće naseliti! B. Zuzeri 189. Zarobio mlade Crnogorce naseli ih na njih otačastvo. Ogl. sr. 6. Izvedoše oce vaše iz Misira i naseliše ih na ovom mjestu. Đ. Daničić 1 sam. 12, 8. Gospodaru! ti naseli u Ripań one jude. M. D. Milićević let. več. 273.

c. nastaniti se, namjestiti se.

a) naseliti (bez riječce se i bez objekta). Samo u dva písca. Tko l' se tome ne veseli, med pokojne da naseli, gdi s pokojom sebe zdrži, da se na svit već ne tuži. V. Došen 182a. Koji že, med živinu da nasele. 201a. Takvu (t. j. cijenu) ima, kad odseli i na drugi svit naseli. 254b. Pokle tamо Kadam naselio, čemeru je priklonio glavu. Osvetn. 2, 61. Još odkad su u države ove naselile kćeri Lazarove. 4, 10.*

b) s objektom: naseliti što (na pr. kakvu zemlju), t. j. nastaniti se ondje. Pusta ognišća opet naseliše. Đ. Baraković jar. 26. Turci naseliše Brižnicu. P. Vitezović kron. 155. Farani Dalmatinii naseliše otok Vis. A. Kačić razg. 4. Vas narod žudjelski.... bio je poveden u robstvo za naseliti Babiloniju. S. Rosa 13b. Bog želi, da vas narod raj naseli. V. Došen 222a. Da će nima narav dati, to kučište kad nasele, da već š nega ne odseli. 229a. Kad čestiti raj naseli (t. j. čovjek). 266a. Imadijaše ga uvest u zemlju obetanja, tkoju naselili bija(h)u puci kipoklanavci. Blago turl. 2, 83. Ovi fratri naseliše Omiš i u staro doba Makarsku. Norini 47. Posli kako Turke iztiraste, Slavoniju opet naseliste. M. A. Rejković sat. 33. Da se odrećemo od svega i da idemo pustos naseliti. A. d. Bella razg. 236. Čvrsti Turci kulu naselili. Osvetn. 2, 95. Građani, koji utekoše, naseliše na moru na zgodnom mjestu novi Dubrovnik. Đ. Daničić istor. 196. Volila bi glavu izgubiti neg' aginu kulu naseliti. Hrv. nar. pjes. 3, 439.

c) naseliti se (refleks. i pas.). Tudej da se nasele kmetije crkvenoj (iz XV vijeka). Mon. serb. 531. Čemeran zač duh moj ini dar ne želi, u luven u kril tvoj ner da se naseli. M. Vetranić 1, 277. A druge ne želim milosti i ljubavi, ner da se naselim u vašoj dubravi. 2, 3. Kad se grad naseli. Đ. Baraković vila 145. Er je ono mjesto posrijed zemlje naseđene. M. Orbin zrc. 231. Kad se u n (t. j. u Carigrad) naseli množ pakljenejih hudijsih četa. I. Gundulić 481. Da sva

zemlja zene s tega ter se po njoj puk naseli. I. Đordić salt. 87. Da se dostojuš . . . kod nas naseliti i nastaniti. A. Kanižić uzr. 70. Efrem gradac naseđen od veoma malo čeljadi. S. Rosa 127b. Što je jezika i naroda naseđeno na zemaljskomu okruglu. I. M. Mateić 336. Veće krat do sada odili su naseliti se kod planine rečene. I. P. Lučić razg. 10. Veoma lasno, da bi se bio na drugom svijetu rđavo stogod naselio. B. Zuzeri 254. Oni su srećni, idu u vijeke na dobro mjesto naselit se. 332. Laž, neistina, blaznos, potvorstvo našu će pamet osvojiti i u njoj naselit će se. A. d. Bella razg. 19. Tri sa posljedna ostrva naseđena, a ostala su sva pusta. Vuk dan. 2, 35. Spahijnska zemlja, koja niti je naseđena niti pri-pada kakome selu. Vuk rječn. s. v. alija. Jedne su zemlje opustjele, a druge se naselile. Vuk u Ivkovićevu rječn. U noviju vremena naselilo se u onaj kraj od Morače mnogo uskoka. Nar. pjes. vuk 4, 460. Oni preuzeše zemlju nihovu i naseđiše se na nihovo mjesto. Đ. Daničić 5 mojs. 2, 21. Tako se naseđiše . . . u gradovima svojim. jezd. 2, 70. Samo se ne zna pouzdano godina, kad se naselio novi Dubrovnik. istor. 196. Od Stambola do Budima b'jela svagdje su se Turci naselili. Nar. pjes. hörm. 1, 32.

NASELIV, adj. onaj, u kojem se može tko naseliti. Samo u Stulićevu rječniku (habitatilis). — Slabo pouzdano.

NASELIVATI, naselujem, *impf. prema pf.* naseliti. *U Stulićevu rječniku* (naselivati, naselivam, solitudinem loci alicuius frequentare s primjerom) Zamjera . . . sv. Antuna opata naselivat edipske pustine svećima samoživijem. I. Đordić ben. 2.

NASELNICA, *sem. prema masc.* naseđnik. Samo u Stulićevu rječniku (abitatrice, incola).

NASELNIK, *m. isto što naseđenik.* *U rječniku Stulićevu* (abitatore, incola s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru). *Ima i u Šulekovu nem-hrv. rječniku s pravilnim -o- mjesto -l-: naseonik (Anpfanzler).*

NASELAČ, naseđača, *m. Samo u Stulićevu rječniku* (rusticus, villicus, paganus, agricola s naznakom, da se nalazi u Lastrića, ali u Lastrića nema te rijeći, nego naselac, koju je Stulić krivo pročitao). — Sasma nepouzdano.

NASELANIN, *m. isto što naselac pod a.* *U rječniku nijednom.* Knez prvrja redom naseđane. Osvten. 4, 23. Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.). S. Pavičić.

NASELĀNKA, *sem. prema masc.* naseđanin. Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.). S. Pavičić.

NASELATI, naseđam, *impf. prema pf.* naseđiti. Samo u Stulićevu rječniku (incolarum frequentiam augere, incolis frēquentem reddere s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

NASELAVAĆE, *n. nom. verb. od naseđavati.* *U rječniku nijednom.* Popećite! . . . dužan je iznaći sredstvo, kako bi se strani ljudi u Srbiju naseđivali i olakšavati im naseđavanje. Nov. srb. (1835) 82. Koji je znao, da tamо ima dosta prazne zemlje za naseđavanje. M. Đ. Miličević let. več 255. Cukić je dao . . . zakon o naseđavanju i zakon o rudama. pom. 801.

NASELĀVATI, naseđavām (*jamačno je takav ake.*, *impf. glag. izveden od naseđati.* *Između rječnika samo u Popovićevu* (naseđavati, ansiedeln, — naseđavati se, sich ansiedeln, sich an-sässig machen).

a) naseđavati. On pretvara pustiňu u jezera . . . i naseđava onamo gladne. Đ. Daničić psal. 107, 36. Od nerotkiňe naseđava kuću. 113, 9. *Ispor. primjere kod naseliti pod a, b.*

b) naseđavati se (*refleks. i pas.*). Da su neki Francuzi . . . počeli naseđavati se tamo. P. Bolić vinod. 1, 18. Da se drugi nikaki Turci ne mogu naseđavati po Srbiji. Vuk grada 150. Kad ljudi prvi put dodu u kakvu zemlju, kažo se, da se zemlja naseđava. Vuk u Ivkovićevu rječn. *Vidi primjer iz Nov. srb. kod naseđavanje. Ispor. primjere kod naseliti pod c, c.*

NASĒLE, *n. mjesto, gdje se tko naselio, nastanio.*

a) stan, prebivalište. *Između rječnika samo u Vukovu* (Wohnungsort, habitatio s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 83. 225 i 4, 366: Bog mu dao u raju naseđel). Misleći vrh toga, što nije tuđ od ljudi naselje nijednoga; zač tko bi tužidal s obori naselje, čovjek bi taj imal sve rajske veselje. M. Vetranić 2, 285. Bog ti dao zdravje i veselje, Marku sinku u raju naseđel. A. Kačić razg. 324. Bog ti dao . . . vječnu radost i rajske naseđe! Pjev. crn. 15b. Gospode! omilio mi je stan doma twojega i mjesto naseđa slave twoje. Đ. Daničić psal. 26, 8. Moje srdce je žalilo Mletke . . . čudnovato naseđe niklo iz vode. M. Pavlinović razl. sp. 415. Jedno je pravo selo . . . a drugo je neki ležnikovac, neko ređe naseđe. M. Đ. Miličević zim. več. 81.

b) naseđobina, lat. colonia. Čovjek od starih naseđa rimske. Đ. Daničić rječn. s. v. Vlašev. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Colonie, tal. colonia.* Više se potvrda nije našlo.

c) čast, što daje domaćin (po običaju), kad se preseli u novu kuću. Vuk rječn. *To je jedina potvrda.*

NASELÈNÎK, naseđenika (*po svoj prilici je takav ake.*, *m. onaj, koji je naseđen, koji se naseđo gdje.* *Između rječnika samo u Popovićevu* (Ansiedler, Kolonist). Reče Ilija Tesvičanin, jedan od naseđenika Galadskih. Đ. Daničić 1 car. 17, 1. Da s materom zemljom pomiri naseđenike amerikanske. M. Pavlinović rad. 96. Stupiše u tješnji državni i društveni odnošaj sa kašnijim naseđenicim. razg. 84.

NASELENOST, naseđenosti (*jamačno je takav ake.*, *f. štaće, kad je što naseđeno.* Samo u primjeru: Naseđenost je na tom kraju tako rijetka, da na širini od 6 sahata . . . nema nijednog sela. M. Đ. Miličević zim. več. 173.

NASELENE, *n. nom. verb. od naseliti.* *U rječniku Mikafinu* (naseđenje, frequentia), *u Belinu* (naseđenje, l' accasarsi), *u Stulićevu* (incolarum frequentia) i *u Daničićevu* (naseđenje, colonia sa dva primjera iz xiv vijeka). Dostęb imy Hilendarb sъ vséměs naseđenijem. Domentijan⁹ 47. Sъ vysémi ljudimi i naseđenji (stamp. naseđeni) sel těb. Mon. serb. 63. Kad on dode suditi sve svijeta naseđenje. S. Rosa 68a.

NASELIV, *adj. isto što naseliv.* Samo u Stulićevu rječniku (naseđiv, v. naseđiv). — Slabo pouzdano.

NASELIVATI, naseđujem, *impf. isto što naseđavati.* *U rječniku Belinu* (prez. naseđivam se uz inf. naseđiti se s. v. accasarsi), *u Bjelostjenćevu* (naseđujem se, nastanujem se) i *u Voltiđijinu* (prez. naseđujem se uz inf. naseđiti se). Bogato primorje Prusi naseđuju. I. T. Mrnavić osm. 38. *U naše se vrijeme govori i piše na pr.* Dobro bi bilo siromašni ovaj narod naseđivati na plodnijim zemljama. Različni se tudinci naseđuju po Slavoniji.

NASEĽNIK, *m. isto što naseľník. Samo u primjeru:* Što misli ovi novi naseľník? Ne ima tri dni, da je u naš grad došao pribivati. E. Pavić ogl. 37. — *Da nije griješkom mjesto naseľník?*

NASEOBA, *f. nasele, naseobina.* A vi ste mi jutros pohodani, ne na ljubav prijatelji znani nit na moju naseobu zvani Osvetn. 3, 45. Nasele, nasele, naselbina, Colonie. Jur. pol. term. 112. *Ima i u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. Ansiedlung.*

NASEOBINA, *f. colonia, domicilium. Mjesto -o- u većini je primjera -l-, ali je -o- većma po pravilu.*

a) mjesto (selo, grad, zemla), gdje se ljudi nasele, lat. colonia. Između rječnika samo u Šulekovu něm.-hrv. (Anpflanzung, Kolonie, Ansiedelei) i u Popovićevu (Ansiedlung, Kolonie). Brooke evropsku naselbinu utvrđuje kod divljaka. M. Pavlinović rad. 18. Pripomogao je, da se zasnove naselbina i utočište bijednim crncim oslobođenim. 96. Stoji čisto, da su Paštovići bivali . . . neka slovenska naselbina, koja se izjednačila došlacima. S. Ľubiša prip. 29. Bezugni iz Epidavra i Salone, velikih rimskih naseobina na Jadranskom moru. M. D. Miličević zlos. 110. Vidi potvrdu i iz knjige Jur. pol. term. kod naseoba.

b) isto što nasele pod a. Samo u primjeru: Vidiš, da sam već ostario i da za mene nije u ovom selu naselbine. Nar. prip. vrč. 42.

NASEOCE, *n. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643.*

NASEOCI, Naselaca, *m. pl. ime dvaju zaselaka u Bosni, jednoga u okružju sarajevskom, drugoga u tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 643.*

NASEOKIĆA, *zem. prema masc. naselac (u značenju te riječi pod a). Samo u primjeru: Jedna naseokića skuba kruha u dan svetčani. M. Divković bes. 781.*

NASEON, *adj. vidi naselan.*

NASEONIK, *m. vidi naseľník.*

NASEOSKI, *adj. isto što seoski (upravo o onome, što je na selu; ispor. nasełac). Između rječnika samo u Vukoru (naseoski n. p. čovjek, koji živi na selu, Dorf, paganus) i samo u jednoga pisca. Da sloboda bude jednako svakomu občinaru podijeljena, t. j. i naseoskomu čovjeku kao što gradanu i varošanu. M. Pavlinović razl. sp. 239. Mi naseoski i pomorski ljudi ne razumimo te mudrine. razg. 46.*

NASEOSTVO, *n. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Colonialwesen, tal. sistema coloniale.*

NASIB, *m. sudbina. Iz tur. (upravo arap.) rječi nasič (ždrijeb, sreća). Samo u primjeru: U nasiča peća na očima (t. j. sudbina je pokrivena kao pećom). Nar. bl. kapet. 271.*

NASIĆATI, nasičam, *impf. glag. prema pf. nasičiti. Nalazi se akti, pas. i refleks., a uzima se u pravom i u prenesenom smislu. U rječniku Stulićevu (saturare, satiare, exsatiate, exsaturare, — nasičati se, saturari s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu (nasyčati, satiare sa tri primjera iz XIII, XIV i XV vijeka). Potvrda ima do konca XVIII vijeka.*

a) uopće. Tamo želajemaja polučiv i sladostni nenasyčajemyje isplňiv se. Danilo 280. Četiri stvari jesu, koje se ne nasičaju . . . nigda. Zborn. (1520) 18a (i P. Posilović evijet 192. K. Mazarović 101). Na prvom se skalinu rečena slados obožnaje samo, na drugom okuša, na trećem do opojenja nasiča. B. Gradić djev.

114. Imamo . . . primiti ovu riječ Božju, koja brani i nasiča duše naše. M. Divković bes. 64. Pilat ne nasiča, pazeći ga, sve pozore. G. Palmotić 3, 78b. Blaženi plod tvoj utrobe divičanske, koji nasiča blažene. P. Posilović nasl. 72b. Bog nasiča dušu, a ne nasiča ju svijet. M. Radnić 372a. Drago je duši pokrjepljenje, ke bez muke nasiča. I. Akvilini 228. Ovo je mana nebeska, koja puši Božji nasiča. S. Margitić fala 296. Gledajući, gdi Isukrst gladuje, ti se nasičaš. F. Lastrić ned. 135. Duhočno raskošje . . . obilato čovika nasiča. E. Pavić prosv. 2, 110. Žedaše za ovim . . . mlilikom, koje dušu, a ne tilo nasiča. 2, 111. Žeda požude od tudižeh stvari jest neizmjerna i nedospivona niti se igda nasiča. J. Matović 421. Slava vikovična . . . pravo i zadovoljno nasiča onoga, koji u nju dođe. B. Leković gov. 142.

b) nasičati čega. Bludnjy syn . . . žiruje se s svinjama i těhi piše ne nasytaše se. Sava pam. šaf. 7. Blagoslovimi byvahu . . . i dušepolsznyih slovesi nasytajemyi. Domentjanb 42. Podobajet . . . podobiti se otvrlzajuštomu ruku i nasičajuštomu vysako životno blagovođenja (iz xv vijeka). Mon. serb. 333. Ne nasičajet se oko videnja ni uho slišenja (iz g. 1500). Mon. croat. 180. Žemla, koja se ne nasiča vode. Zborn. (1520) 18b. Ona . . . ne nasičaše se dosti kruha i vode. F. Vrančić živ. 53. Zašto se istinito nasiča duša níh božanstva. M. Divković nauk 157a. Kakono se gladan nasiča blagovanja. bes. 181. Ki . . . tuka pšenična nasičat tebe (iz lat. qui . . . adipe frumenti satiat te. psal. 147, 3). M. Alberti 75. Ņegove oči ne nasičaju se bogatstvje. M. Radnić 88b. Sam stvorite duše nasiča dobara ne želu. 437b. Niti se pohlepljiv nasiča poštěna. 461b. Bog . . . nasičajući usta negova slave i fale neizmirne. S. Margitić fala 31.

c) nasičati čim. Ovo je níh rajska jestojska i pivo, kijem se . . . pasu, nasičaju i opajaju. B. Gradić djev. 50. Bog svojom slavom nasiča one, koji su u kraljevstvu nebeskomu. M. Divković nauk 88a. Moju put blagujete . . . nome se nasičate. I. Ančić vrata 159. Kada ji(h) . . . progona(h)u i nasiča(h)u pogrdama (iz lat. cum eos . . . persequerentur atque opprobriis saturarent). F. Lastrić test. ad. 127b. Ako mi sagrišujemo, i oprastamo se, fala Bogu, na ispodivi, i tako nasičamo vodom životom milosti Božje. svetu. 126a. Kada se budu nasičati jezbinom duhovnom duše. J. Matović 7.

d) nasičati s dopunom u inf. Samo u primjeru: Ne nasičaše se imati ga pri sebi. B. Kašić fran. 38.

NASIČAVATI, nasičavām (jamačno je takav akc.), *impf. iter. glag. izveden od nasičati. U rječniku nijednom. Čemu progonite mene i me-simi mojimi nasičajete se? (iz lat. quare persequimini me et carnis meis saturamini? job. 19, 22). B. Kašić rit. 214. S kojima (t. j. otajstvima) svaki dan u crikvi tvojoj nasičavamo se i napajamo se. I. Krajić 31. Ograduje mede tvoje mirom, nasičava te jedre pšenice. D. Daničić psal. 147, 14.*

NASIČENIK, *m. čovjek nasičen. Samo u Stulićevu rječniku (saturio).*

NASIČENOST, *f. stanje, kad je tko nasičen. Samo u primjerima: Ti budi . . . slast moja, jestojska moja, nasičenost moja. B. Kašić zrc. 173. Evo ovo je bila . . . nasičenost kruha i zadovoljnost (iz lat. ecce haec fuit . . . saturitas panis et abundantia. ezech. 16, 49). A. Bačić 49.*

NASIĆENÉ (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), *n. nom. verb.* od nasičiti. Mjesto -ć nalazi se u jednoga pisca -t- (vidi kod nasiteine). U rječniku Mikašinu (nasičenje, satietas, saturitas, saties), u Belinu (nasičenje, sazieta, il mangiare a sazieta), u Bjelostjenčevu (nasičenje, exsaturatio, exsaturitas, satietas) i u Stuličevu (satietatis). Alčuštem ţe i ţežduštim oběsta nasiteine. Sava glasn. 24, 172. Za cinite srebro ne u krušini i muku vašu ne u nasičenju? Bernardin 97 (i N. Račina 118a. I. Bandulavić 119b). Da post tvoj bude nasičenje duše tvoje. Naručn. 96b. Cića pitja i jidenja tere grla nasičenja. M. Marulić 300. Oni će imati vječne nasičenje svake slatkosti duovne. M. Divković nauk 290b. Običanje života vječnega i nasičenje slave nebeske. bes. 305. Plodi (t. j. pričest) nasičenje od duše. B. Kašić zrc. 148. Ti si bo sladosno nasičenje od duše vjerne, nasl. 252. Ondi ni glada nego svaku nasičenje, svako napojenje. F. Glavinić čet. posl. 74. Nasičenje goruće mnogo ljubavi moje. P. Radović nač. 826. Voila rađa nasičenje, a nasičenje dosadu. M. Radnić 115b. Ovo bi danguba i nasičenje jezbinā. 363a. Izgubi naslađenje, nasičenje, slatkost, pokoj. I. Grličić 129. Ti jesi prava svitlost, puno nasičenje, veselo vikovične. B. Pavlović 54. Koja (t. j. duša) poznaje, da za ţezino nasičenje i za ţezin mir nisu sva stvorena zadosta. J. Filipović 1, 8a. Ima gladni i žedni nasičenje, slabipokripleće, nemočni ozdravljenje. F. Lastrić svet. 125a. Diliju samo za naslađenje i nasičenje puteno. M. Dobretić 536.

NASIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom*. Popis žit. bos. i herc. 643. — *Upravo je plur. od prezimena Nasić, kojemu inače nema potvrde, a tamna je postaća.*

NASIĆIVATI, nasičujem (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), *impf. isto što nasičavati*. Nalazi se bez riječce se i s ňom; za pasivne oblike nije se našlo potvrde, a uzima se u pravom i u prenesenom smislu. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nasičujem, exsaturom cibo repleo, — nasičujem se, exsatiōr, exsaturor) i u Jambrešićevu (nasičujem, saturo, satio). Potvrda se našlo samo u nekoliko kniga xvi—xviii vijeka. Jer je Bog prava ljubav vsaka nasičujući. Naručn. 108a. Timi stvari vi se nasičujete. Transit 56. Duh človičaski ne nasičuje se blagom. Š. Budinić ispr. 93. Bog koji nasičuje i napuniće duše naše. suma 26b. Ovi fervor nasičuje, napuniće i hrani dušu. B. Kašić nač. 8. Salom od pšenice nasičuje tebe. rit. 335. Budući da delo nasičuje človika. F. Glavinić citat xiii. Bi gladan on, ki svakoga nasičuje. 420a. Obilato uživanje onoga dobra, ko nasičuje i napuniće onu neizmirnu ţelu duše. P. Radović nač. 826. Kako Bog nasičuje zemlju. A. Vitalić istum. 348. Tustilom nasičuje se (t. j. crkva) od Božanstva ţegova. 525. (Isus) uzmnaža pet kruha i dvije ribe ter nasičuje pet tisuća ĉeljadi. S. Rosa 92a. S plodom dila tvojih nasičuješ zemlju. J. Banovac blag. 323. Da se nasičuje pamet i duh s primjepinom prisvetog tijela. J. Matović 198. Što u zemlj korenom se vlađa, od kojega nasičuje lude, sada sijat za proljeće trude. J. S. Rejković 330. Naše požude, koje se toliko mučno nasičuju. A. d. Bella razg. 212. — Neobično je uzet glag. nasičivati u značenju: napajati u primjeru: Da i maš bladenac od žive vode, koji nasičuje ţedu. I. Držić 345. Vidi nasičiti pod c.

NASIHAT, *m. savjet*. Iz tur. (upravo arap.) riječi istoga značenja nasihat. Samo u primjeru:

Tko ne traži nasihata, izješće ſamar musibeta. Nar. bl. kapet. 253.

NASIJAČA, *f. isto što sjevača, sjevačka (sevačka)*. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavićić (zabifežio samo plur. nasijače). Vidi nasijevača.

NASIJATI, nasiđem, *pf. serere*. Od na-sijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. U rječniku Belinu, Stuličevu, Vukovu i u Dančićevu (vidi daće).

a) nasijati o sijaňu u obilnoj mjeri. Samo u rječnicima, i to u Belinu (seminare molto), u Stuličevu (abunde serere s naznakom da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (nasijati, n. p. nasiđao sam ove godine dosta žita, genug sāen, satis serere).

b) posijati, na pr. sjeme, kukoł i t. d.; u pravom i u prenesenom smislu. U rječniku Dančićevu (nasējati, serere s primjerom, koji se ovdje navodi na prvom mjestu). Dijavolu nasējavaju pléveli. Stefan pam. řaf. 1. Da prozebneti sême nasējano na ţej (t. j. na zemli). Domenitijana 148. Dijavoli mnogi pléveli zlovjera v bisejenu nasejaju. 238. Nasijaša mnogo kukoļa i luſla. I. Ančić vrata 124. On nasiđa prav nauk grčki i latinski Basiliski u sbor glasoviti. J. Kavačin 177a. Po kojoj pustini nasiđa i posadi trave otrovne. F. Lastrić test. 13a. Dode neprijatejl iz pakla i nasiđa luſ od nevirstva. ned. 91. Dođoše neprijatejl i nasiđaše kukoļ. A. Kanižlić kam. 435.

c) zasijati, na pr. poļe, zemļu. U rječniku Vukovu (nasijati što čim, n. p. nasiđao sam ňivu řenicom, vide zasijati). I nek s mirom svoje poļe ore i nasiđe štogod više more. M. A. Rejković sat. 156. Koji 4 na 100 čistoga prihoda od nasejane zemle dobiva. Nov. srb. (1835) 125. Bože dragi te si prašak svaki oživio, nasiđa ga umnijem sjemenom. P. Petrović gor. vijen. 29.

d) U Lici se govori u prenesenom smislu, na pr. nasijati kome u uši, t. j. napuniti mu uši: Nasiđa mu neko nešta u uši pa oče da me pročera od sebe; — onamo se govori i u značenju: prosuti glas, na pr. Nasijala je ona po svemu selu, da pripaze na onu varalicu. J. Bogdanović.

NASIJAVAĆE, *n. nom. verb.* od nasijavati. Samo u primjeru: Nezgoda ova zemlјedelce neće od daćega nasejavanja odvratiti. Nov. srb. (1834) 146.

NASIJAVAĆATI, nasijavam, *impf. prema pf. nasijati*. Samo u primjeru: Današnji obitatelji nasejavaju pamuk, zejtin, svilu. Nov. srb. (1835) 131.

NASIJEĆĀNE, *n. nom. verb.* od nasijecati. Samo u Vukovu rječniku (das Anhauen, accisio).

NASIJEĆATI, nasijecam, *impf. prema pf. nasijecati*. Samo u rječniku Belinu (prez. nasijecam [nasjeezam] uz inf. nasiđeći na str. 720b) i u Vukovu (anhauen, accido).

NASILAN, násilna (biće takav akc.), *adj.* violentus, per vim factus. *Ima i adv.* násilno.

a) silovit, žestok. Između rječnika samo u Stuličevu (violentus, furens, saevus s naznakom, da je iz glag. brevijara, — *adv.* násilno, violenter s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Videći vjetar násilan. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 22a. More se spodobno od krstjanske crikve i od ne násilnih progonitelji razumiti. Proroci 196. Násilne vlade progone i raztjeruju one, što im se opiru. M. Pavlinović razl. sp. 335.

b) onaj, koji biva na silu, silom. U rječniku Stulićevu (adv. nasilno, per vim, vi s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Popovićevu (nasilan, gewaltsam). Da se nasilno vatanje nije već od 1815 godine ni upotrebjavalo. Nov. srb. (1834) 51. Ako bi se u moreuz nasilnim načinom uči hotjelo. (1835) 99. Nasilno, gewaltsam. Jur. pol. term. 252. Dubrovački su se trgovci svagda oslobođavali od nasilnog dara. Đ. Daničić istor. 241. Nasilno novačeno u službu pomorsku evalo je. M. Pavlinović rad. 94. Bojeći se nasilne smrti u Stambolu. M. Đ. Milićević pom. 788.

NASILATI, nasilam, imp. prema pf. naslati. U rječniku nijednom i samo u primjerima: Potom nasilaše na ne dobre ljudi, jeda bi se hotili okostati k razlogu (iz xv vijeka). K. Jireček spom. 71. Moli i nasila prijatele kraljeve, da se oni mole za nega. M. Divković nauk 113^b. Možeći ju nješto pišući, nješto govoreći, a nješto druge nasilajući. bes. 823.

NASILICA, f. sila, nasiče. Između rječnika samo u Vukovu (Gewaltthat, vis s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Nasilica, Nothzucht: učinio joj je nasilicu, t. j. silom ju je oblikao. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

NASILITI, násilím, pf. silom napasti koga, na koga. Od na-siliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Stulićevu (nasiliti, nasilovati), u Vukovu (nasiliti na koga, andringen, peto: Na me jesu vlasti nasiliili; taj je primjer iz nar. pjes. vuk 4, 357, gdje upravo stoji: Na mene su Vlasti nasiliili) i u Daničićevu (opprimere sa dva primjera iz xiii vijeka). Dedenju svoju nasiljenu byvjušu otv roda grčkog. Stefan pam. šaf. 8. Nasiljen otv sego zlaago zakonoprstupnika. 22. Sb nimi nasili brata svojego. Domentijana 95.

NASILIVATI, nasilujem, impf. prema pf. nasiliti. Samo u Stulićevu rječniku (nasilivati, nasilivam, nasilovati).

NÁSILNÍČKÍ, adj.

a) adj. posses. od imenice nasilnik. Samo u primjerima: Iz ruke nasilničke iskupite mo (ispor. lat. liberare me de manu hostis). Đ. Daničić jov 6, 23. Iskupiću te iz ruku nasilničkih. ierem. 15, 21.

b) isto što nasilan pod a. Između rječnika samo u Popovićevu (gewaltthätig) i samo u primjeru: Teško gradu odmetničkom i oskrivenom, nasilničkom! Đ. Daničić sof. 3, 1.

NÁSILNÍK, m. čovjek nasilan, silovit. U rječniku Daničićevu (nasilnik, homo violentus s primjerom iz xvi vijeka) i u Popovićevu (Gewaltthäter). Nasilnici vase razgrabiše. Glasnik 10, 224. Onda su nasilnici oni dolazili i na trgovacke lade. Nov. srb. (1834) 51. Nasilnik, zulmčar, Gewaltthäter. Jur. pol. term. 252. To je našljedstvo, koje primaju nasilnici od svemogućega. Đ. Daničić jov 27, 18. On će suditi nevolnjima u narodu . . . i nasilnika će oboriti. psal. 72, 4. Nemoj zavidjeti nasilniku. pr. sol. 3, 31.

NÁSILNÍKOV, adj. posses. od nasilnik. Samo u jednoga pisca. Bože moj, uzmi me iz ruke.... bezakonike i nasilnikove. Đ. Daničić psal. 71, 4. Kome se otima, izbavljajte ga iz ruku nasilnikovih. jerem. 21, 12.

NASILOVAĆE, n. nom. verb. od nasilovati. Samo u Daničićevu rječniku (nasilovanije, violencia s primjerom iz zak. duš. 33: O nasilovaniji).

NASILOVATI, nasilujem, impf. prema pf. nasiliti. U rječniku Stulićevu (vim afferre, inferre

vel facere alicui, cogere, opprimere: Bogatei nasiluju vam s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu (vim facere s primjerom iz xiv vijeka). Kraju že mnogo nasilujuju na zemlju otvčestva jego. Domentijana 248. Ako kto ime Što goroviti ili nasilovati gradu Dubrovniku za sizi dohodak . . . da ima kraljevstvo mi otv toga nih braniti i pomagati (iz xiv vijeka). Mon. serb. 188. Prêtanji, Vlkašine, nasilovati. Glasnik 22, 218. Hoćeće po drugi put paki ovde da im nasilujete (iz xviii vijeka). Glasnik ii, 3, 272. Po tom usudio se dve svoje krovne sestre nasilovati. Z. Orfelin 30.

NASILSTVO, n. sila. Samo u primjerima: Viděvše nasilstvo sego kralja, jeliko na nih, šdše slyškupiše okolo sebe vojsku mnogu. Danilo 115. Čineći nasilstvo svojoj savesti. J. Rajić pouč. 2b.

NASILSTVOVATI, nasilstvujem, impf. isto što nasilovati; glag. je izveden od imenice nasilstvo. Samo u Stulićevu rječniku (nasilstvovati, nasilovati: jeda nasilstvovah koga s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

NASILATI, nasišam, impf. isto što nasilovati. Samo u primjeru: Hrami . . . porušen i vlasteli nasišajem ili iste rešti pomerošen (u ispravi xiv vijeka). Glasnik 24, 243.

NASÍLE, n. sila, zulm. U rječniku Stulićevu (vis, violētia s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukovu (u izd. 1898. Gewaltthat, vis) i u Daničićevu (nasiše, vis, violentia sa četiri primjera iz xiii i xiv vijeka). Priobrête pogybsju nekogda otv nasilja svoju jemu dēdinu (stamp. svojeie jemu dēdiny). Sava pam. šaf. 1. Ako ti se zgodii koje nasiše i pribegneshi u gradb naš (iz xiii v.). Mon. serb. 22. Obetujemo . . . braniti odv vsakoga nasišja i zlēh ludi (iz xiv v.). 301. Kažuć nasišja bezakonik suproč Hristu. S. Rosa 10b. Oni su mirili glave, rane, nasiše. Pravdoniča (1852) 5 (u članku V. Vrčevića). Nasiše, Frevel, Gewaltthätigkeit, Gewalt. Jur. pol. term. 220, 251. A nitko se na nega ne tuži, jer nikomu ne gradi nasišja. Osvetn. 2, 36. Kome sam učinio nasiše? Đ. Daničić 1 sam. 12, 3. Jer vidim nasiše i svadu u gradu. psal. 55, 9. Rim nije nikad od pogana podnjo deraćine, nasišja, bezbožja. M. Pavlinović rad. 71. U to se slučilo u Londonu novih nasišja protiva crncim. 95.

NASIŠIVATI, nasišujem, impf. prema pf. nasišiti (u značenju: prisiliti, kojemu nema potvrde). Samo u Jambrešićevu rječniku (nasišujem, adigo, u lat. dijelu).

NÁSIP, m. isto što nasap.

a) isto što nasap pod a. U rječniku Bjelostjenečevu (agger, aggestio, septum, vallum), u Jambrešićevu (agger, vallum), u Voltigijinu (terapieno, Erdmann), u Stulićevu (nasip, nasep s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Vukovu (nasip, vide nasap). Svoj štacun imadijaše na jednom nasuću . . . u štacunu na istom nasipu. A. Blagojević khin. 68. Da se oni brjegovi koji najniže leže i priko kojih voda najprije izlazi, s nasipom zajaze. I. Jablanci 41. Kad se ljudi oblijene . . . onda se zaraňaju oni prokopi (ili kanali), koji su vodu dovodili, i nasipi, koji su je uzdržavali. Vuk u Ivezovićevu rječn. Da postane neprolomnim nasipom proti navalii turskih talasa. M. Pavlinović razg. 99.

b) nasut put. Samo u jednoga pisca. Mesto krčenika poče graditi nasute puteve, koji su udesniji za putovanje . . . kroz nepune dve desetine godina gotovo sva Srbija bejaše isprese-

cana nasipima. M. Đ. Milićević zim. več. 292. Iz Svilajinca lepim nasipom spustio sam se u Požarevac. međudn. 259.

c) nasip, neka igra orasima. L. Stojanović (*s bješkom, da se govori u Užicu*).

d) Nasip, zaselak u Bosni u okružju banjalučkom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NASIPAN, nasipna, adj. onaj, koji je u kakvoj svezi s nasipom. Samo u primjeru: Nasipni zidić koso napravi (t. j. zidić, što služi kao nasip). P. Bolić vinod. 1, 133.

NASIPĀNE, n. nom. verb. od nasipati. U rječniku Mikačinu (nasipanje, expletio, repletio), u Belinu (nasipanje, l'empire), u Bjelostjenčevu (nasipaće, impletio), u Stuličevu (nasipaće, na-suće) i u Vukovu (das Anschütten, affusio). Da dim unutra (t. j. u buretu) ostanet do nasipaće vina. Z. Oreljin 59.

NASIPATI, násipám, násiplám, pf. i impf. affundere, infundere. Pf. nasipati stoji prema sipati i ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5; a impf. nasipati stoji prema nasuti. U rječniku Mikačinu (impleo, repleo), u Belinu (empire di grano, terra e cose simili, terrapenare), u Bjelostjenčevu (nasipan, impletus, exageratus), u Voltigijinu (nasipati, nasipam, na-siplem, spargere polvere, farina ec., einstreuen), u Stuličevu (nasipati, nasiplem, nasipam, in ad-implendo vase aliquo terra, triticum et similibus esse), u Vukovu (nasipati, nasipam, nasiplem, anschütten, affundo) i u Daničićevu (nasypati, infundere s primjerom iz xiv vijeka). Samo je u Vukovu rječniku zabilježeno, da je glag. impf., u drugima ne stoji ništa, ni dali je impf. ni dali je pf.

a) impf. Kada počne novina, staro čete proljevati i prosipati, a novijem čete nasipati i nalijevati. M. Divković nauk 46b. Ta zbija, ta kuje, ta sudi nasipu, ta drugo posluje. Đ. Baraković vila 56. Osip . . . kuće i jače nasipaše žita i svake hrane ine. P. Vučetić 42. Ustaju momci, potkidaju mi noge i nasipaju put k meni, da me upropaste. Đ. Daničić jov 30, 12.

b) pf. Dva kblela srebra nasypačje vđajut. Domentjanb 41. Nasapi od zemlje nasipane (*u ispravi xv vijeka sačuvanoj u kasnijem prijepisu*). Mon. croat. 170. Ki naliplju, da zemljom, ku vuku, obrove nasipu. H. Lucić 272. Popi Đuro, čeif načinio, a drugu je (t. j. čašu) caru nasipao. Pjev. crn. 62a. Leti cura u visoku kulu pa na-sipa jedne egbe blaga. Nar. pjes. juk. 178. Već nasipli na čupriju blago pa ti uzmi srebrenu lopatu pa ti daruj tu premutnu Drinu. Nar. pjes. hörm. 1, 71.

NASIPAVATI, nasipavam, impf. prema nasipati. Samo u Jambrešićevu rječniku (nasipavam, rudero, u lat. dijelu).

NASIPICE, adv. puno, nasuto. Dala sam joj nasipice bukaru talira. M. Pavlinović (*nije za-bilježio akc.*, ali će biti násipicē).

NASIPIVATI, nasipujem, impf. isto što nasipavati. U rječniku nijednom. Jedga komu izlazit će prohodno . . . směsiv s bělim timiamom i nasipuj črèvo. Starine 10, 107. Prez. nasipujem govoriti se u južnomoravskom narječju. A. Belić 502. Drugih se potvrda nije našlo.

NASIPLE, n. nom. collect. prema nasip. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Dammwerk.

NASIPLIVATI, nasipujem, impf. isto što nasipivati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (na-sipujem, impleo).

NASIPOVAČA, f. ime oranici kod sela Uta-juka u Slavoniji. Šem. pakr. (1898) 50.

NASIRĀNE, n. nom. verb. od nasirati. Samo u Vukovu rječniku (das Vollscheissen, concacatio).

NASIRATI, násirám, impf. prema pf. nasirati. Samo u Vukovu rječniku (vollscheissen, concaco: Ejvala ti meni: ovu ti skidam, tu ti nasiram, sagt der Gespiele, der sich höhnisch unterwirft, indem er die Kappe abnimmt).

NASIRITI, násirím, pf. Od na-siriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. *a)* začiniti sirom. Samo u Stuličevu rječniku (escas vel ferula caseo condire). — *b)* násiriti, t. j. načiniti sira: Kad je dosta varenike, lako je onda pune mješine násiriti. U Lici. J. Bogdanović.

NASIRIVATI, nasirujem, inpf. prema pf. na-siriti. Samo u Stuličevu rječniku (nasirivati, na-sirivam, s. v. nasiriti).

NASIROV, adj. podosta sirov. Samo u rječnicima, i to u Belinu (crudetto, alquanto crudo), u Voltigijinu (crudetto, halbroh) i u Stuličevu (non satis coctus, haud bene coctus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NASISATI SE, násisám se, násisém se, pf. o sisanu u obilnoj mjeri. Od na-sisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikačinu (nasisati se, sugere lac vel lactere ad satietatem), u Belinu (nasisati se, lattare, lactere ad satietatem, — dati se nasisati, allattare, dar il latte a sufficienza), u Stuličevu (nasisati se, lac abunde sugere s naznakom, da je iz Mikačina rječn.) i u Vukovu (nasisati se, nasisam, nasišem se, sich voll saugen, sugendo satior). Napoji se neko mjedim, neko častim i raskošam i scijenjen je srećan, blažen, tko je jače nasiso se. B. Zuzeri 13.

NASIT, adj. podosta sit. Samo u Jambrešićevu rječniku (satullus, u lat. dijelu).

NASITAN, nasitna, adj. koji se može nasititi. Samo u Stuličevu rječniku (nasitan, nasitiv).

NASITATI, nasitam, impf. prema pf. nasititi; isto što nasičati. U rječniku nijednom. Koga tuda muka pita, nigdar se ne nasita. Poslov. danič. U lakomosti, koja se nigdar ne nasita. P. Posilović cvijet 83. Slaba j' srča sega svita, malo koga jer nasita. P. Vitezović pričn. 66. Sije čovik, al' ne žene; jede, al' se ne nasita. J. Kavačić 66b. Sam Bog puni i nasita. 73b. Gdi potokom svoje milosti napaja ju i nasita 515a.

NASITEĆE, n. nom. verb. od nasititi; isto što nasičeće. Samo u jednoga pisca. Kći od privilegija i neizmernoga dobra, kći od neizmislenoga nasitenja. B. Kašić nač. 26. Za prislakto ne utišenje i nasitenje i život duhovni. is. 43.

NASITILAC, nasitioca, m. nom. ag. prema glag. nasititi. Samo u primjeru: Hvaliće gospodina Boga u vike, svoga raniteja i nasitioca. I. Ančić svitl. 264.

NASITIŠTE, n. isto što nasičeće. Samo u primjeru: Nasitistje (sic!) svagda hodi sdrženo s bludnostju. Blago turl. 2, 144. — Nepouzdano; ispor. naskočište.

NASITITI, násitím, pf. prema impf. sititi. Od na-sititi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. U svijem rječnicima osim Jambrešićeva (vidi dale). Potvrda ima od najstarijih vremena.

a. nahraniti do sitosti. U rječniku Vrančićevu (satiare, saturare), u Mikačinu (satio, saturo), u Belinu (nasititi, saziare, satollare, — nasititi se, mangiare a saziata), u Bjelostjenčevu (nasičen,

exsaturatus, exsatiatus), u Voltigijinu (saziare, satollare, sättigen), u Stulićevu (satiare, saturare s primjerom iz Palmotića 8, 108b), u Vukovu (sättigen, saturo s primjerom iz neke nar. pjesme: Nijesam te krve napojio ni junačka mesa nasitio), u Daničićevu (nasititi, satiare sa četiri primjera iz XIII—XVI vijeka) i u Popovićevu (nasititi se, sich sättigen).

a) *uopće*. Blaženi alčjušte i žeždušte zde, jako tamo nasytet se. Sava pam. šaf. 8. Blaženi, ki sada gladujete, jere hoćeš biti nasičeni. Bernardin 172. Nasiti lačuščega, i ako ga ne nasitiš, umoril si ga. Naručn. 93b. Nasičen lačnomu ne može misal znati. Đ. Baraković vila 156. Da se ne će nikada nasititi (*t. j. prokleti*), nego će imati vječni glad. M. Divković bes. 27. Jeste blagovali, i nijestete se nasitili. M. Radnić 370b. Jer oče priko načina nasititi tilo svoje. A. Baćić 226. Koji u pustini nasiti pet tisuća ljudi. V. M. Gučetić 109. Da se siti i nigda ne nasiti twoja proždrlos. A. Kalić prop. 259. Jedoše svi i nasitiš se. Vuk mar. 6, 42. Svoje družine nikako ne mogu nasititi. Nar. prip. vuk 92. Još se ni bil nasitil. Nar. prip. mikul. 41 i t. d.

b) nasititi *čega*. Želiš se nasititi mrf, ke padahu od stola onoga bogatca. Bernardin 38. Koliki godišnici u domu otca moga nasičeni su kruha! N. Raňina 58b. Od kuda može ove tko ovdje nasititi kruha u pustini? 151b. Ki mlaka i sira nasiti nas dosti. Đ. Baraković vila 260. Kad se mane nasitiš. I. Ivanišević 61. Da ju narani i nasiti kruha. I. Ančić vrata 36. Koji se žežlaše mrvicah kruha nasititi. A. Baćić 180. Sva njova nastojača nisu zadovoljna, da se kruha nasite. J. Filipović 1, 250a. U tako uboštvo pade, da se žežlaše nasitit one jizbine, kojom se živine nečiste rane. 356a. Premak se oni začuđiše iz početka, kad jim daždaše iz neba ova mana, doskora se je nasitiš. E. Pavić ogl. 117. Domaćeg se kruha djeca brzo nasite. Nar. bl. kapet. 52.

c) nasititi *od čega*. Kada je otel nasititi različne narodi od 5 hlib i dviju ribu. Korizm. 59a. Kadano od pet krušaca i od dvije ribice nasiti pet tisuća ljudi. M. Divković bes. 305. Kako si umnožio pet kruhov i dv ribice u pustini, od kojizi nasitio si pet tisuć ljudije (*sic!*). L. Terzić 281. Od ploda prisvetoga mene nasiti. J. Filipović 1, 551a. Sve se ptice nasitiš od mesa negova. Vuk otkr. jov. 19, 21. Od zemaljskoga roda da nasiti vojna i nevojna. Nar. pjes. herc. vuk 352. Čudeći se, što se nasitiš sto bravaca od jednoga rupnuka proje. Nar. prip. vuk² 210.

d) nasititi *čim* (*s čim*). Kruh, kim se nasiti (*t. j. narod*). M. Marulić 23. Nasitit se žežleć veće pićom, ka se prascim meće. I. Gundulić 218. Ne bi bila dobra pamet hotiti nasititi jednoga kočna mesom ni jednoga lava travom. M. Radnić 372b. Na n svoje oči prostire . . . za nasititi ga kruhom. A. Vitačić istum. 98. Da bi našu utrobu malijem kruhom nasitili. I. Đordić uzd. 184. Žežlaše se žirima nasiti. M. Zoranić osm. 37. Tako nōm se (*t. j. travom*) guščice nasite. J. S. Režković 160. Žežlaše, da se nasiti mrvama. Vuk luk. 16, 21. — Pribiva pod biljezima kruha i vina za nas s svojijem kruhom nebeskijem nasititi i namiriti. V. M. Gučetić 14. S nikoliko ribica i samo sedam kruha nasiti okclo četiri ilade ludi. F. Lastrić ned. 294. Budući Isus s pet kruhama i dvima ribama nasitio pet hiljadah ludi. I. Velikanović upuć. 3, 44.

e) nasititi *u čemu*, *o čemu*. Pribivaj na zemlji i nasititi ćeš se u blagijeh ne (iz lat. inhabitare terram, et pasceris in divitiis eius). B. Kašić nasl. 56. Naša pamet . . . niti se o (stamp. od) drugome more nasititi. J. Banovac pred. 88.

b. *nadovođiti, namiriti*. U rječniku Mikačinu (nasititi voju, explere cupiditates) i u Bjelostjenčevu (nasititi voju, explere voluntatem, iram etc. s. v. nasičujem, — živleňa nasičen, satiatus aevi).

a) *uopće*. Nijedna rič stvorena ni zadovoljna nasititi pohotinje pravđeno od čovika. Korizm. 1b. Ki (*t. j. razgovor*) tako nakiti izvrsni razum tvoj, da sasvim nasiti dušu i život moj. P. Hektorović 63. Obecāl je z drage voje nasititi vaše voje. P. Hektorović (?) 130. Slados je nedraga, s kojom nije smiješane kojegod gorkosti, i brzo nasiti. D. Zlatarić 54b. Reci mi, tko jesi, žeju mi nasiti. Đ. Baraković vila 240. Nasičen, pače trudni hahari jur kad bihu. F. Glavinić cvit 85b. Bit će žežla nasičena svaka u sebi imajući. I. Ivanišević 79. Kad nasitiš tvoje blude. G. Palmotić 1, 285. Ova poganica . . . poče ga (*t. j. bibličkoga Josifa*) napastovati, da ju nasiti tilesno. I. Ančić vrata 33. Kad slavu tvu upazim, nasitit se podpuno ču. I. Đordić salt. 42. Neka bi se duše bogoljubne . . . podpuno i zadovođeno nasitile i nasladile duhovno. M. Lekušić 4. Sam Bog može nasititi naše žežle. V. M. Gučetić 209. Dvije izbrane pastirice . . . izvedoše mile ovčice, da nasite svoju žežlu. A. Boškovićeva 1. Niko ni se mogao nasititi, kad je slušao nega besiditi. Nadod. 39. Na sve jom Zosim odgovori i nasiti ne požude. N. Marči 97. Svjetovne sve raskoše ne mogu te nasititi. B. Zuzeri 66.

b) nasititi *čega*. O gospodine Isuse, kada li se nasiču liposti tvoje? Korizm. 27a. Tako žežleći ne sagrišaš, da poželiti ga (*t. j. blaga*) vazda, nigdar ne nasititi ga se. 64a. Po njoj jih nasiti obilje mnogoga (*t. j. Bog*). M. Marulić 62. Nijesam vješ . . . prit k toj slasti medenoj, koju bih rad piti, da srce i duh moj blaženstva nasiti. M. Vetranić 2, 54. Višne se svjetlosti nasitit žeželeći, 2, 64. Ne čela za diku i za dragost mnogo oči se čovliku nasitit ne mogu. H. Lucić 208. Svak čas me na svit saj ucvija to veće, nigda se nasitit moga zla, mňu, ne će. D. Raňina 124b. Lica tvojega, nemoj nam braniti, negli nas ti nega do voje nasitisi. N. Dimitrović 25. Nasiti mu dušu milosti i slatkosti božanstvene. M. Divković nauk 157a. Na onomu će svijetu biti nasičeni vječne slave. bes. 576. Ako ja ikada budu nasičen pridrage slave i uživanja tvojega. M. Jerković 97. Kad se bude nasitila nih ljepote i ljubavi. G. Palmotić 2, 39. Smrt će se nih nasititi (iz lat. mors depascet eos). V. Andrijašević put 307. Toga bi se zadovođeno u svom srcu nasitio. A. Vitalić ost. 64. Rači se nasititi ga milosti tvoje. L. Terzić 110. Teškijeh jada, ki me more, još nijesi se nasitila ter me trudiš svak čas gore. A. Gledević 53a. Onda čemo se napiti nebeske slatkosti i nasititi slavne radosti. J. Banovac pred. 88. Bijaje k nemu došo . . . za uza n se nasititi duhovnoga razgovora. I. Đordić ben. 128. Kad se hajduk nasiti hajdukovna . . . on se preda. Vuk rječn. s. v. hajduk. Pomenute ove Turkiće nije on samo držao kod sebe u kući, nego je gdjekoje . . . vozio uza se na hintovu; a kad se kojijeh od nih nasitio, on ih je udavao za svoje sluge. prav. sov. 73. Duga života nasitiš ga i pokazau mu spasene svoje. Đ. Daničić psal. 91, 16. Da se ne bi prije vremena nasitio radosti duhovne. pis. 57.

c) nasititi se od čega. No mogu se nasi-titi od negovijeh od besjeda. Ć. Palmotić 3, 17a. Od njih (t. j. od ispravnosti) hoće da se nasi-titi. M. Radnić 131b. — *Ovamo se meće i primjer:* Ovo je ono pet kruha, od koji(h) se nasi-titi vas-svit razlicim milostim. I. Ančić svitl. 179.

d) nasititi čim (s čim). Igumena i vše ... slovesnoje stado jako pažitiju duhovnymi nasityvib vš kupě i pljatskymi utěšiv. Domen-tjanb 173. Ti prostiraš ruku i blagoslovom sve, ča je živo, nasi-ti. Katek. (1561) 45. Pilat čini fruštati Isukrsta za nasi-titi tim jid žudijski. A. Komulović 66. Bog svojom milostju može nasi-titi dušu našu. M. Divković nauk 157a. Nasi-tivši se veće ona nebeskijem nasladjenjem. B. Kašić per. 150. Kojih si nasi-tio sakramenti vaz-menimi. rit. 64. Ne će nigdar dušu dobrim nasi-titi. A. Georgiceo nasi. 4. Dražom stvari nasi-titi ja ne mogu moje poglede. G. Palmotić 2, 24. Nit se mogah nasi-titi slatkostju čudnovatom. P. Radovčić nač. 183. Kruom nebeskim Bog nasi-ti pokornike. I. Ančić ogl. 4. Lašne je nasi-titi žeđe duše naše dobrama ovoga života. M. Radnić 372b. Kako lačnijeh svakijem dobrom Bog nasi-ti. I. Đordić salt. 370. Ide u crkvu za nasi-titi oči svoje pogledani nedopuštenim. F. Lastrić test. 45b. Bludnik tegli, da odbasa, gdi se bludno meso glasa, da glad bludni ním nasi-ti. V. Došen 84b. On se voli smradom nasi-titi. B. Leaković gov. 144. Nasitićemo se dobrom doma twojeg. Đ. Danić psal. 65, 4. — Paprat k vili prišad i nū zagrlif ljubaf s nōm uži-vaše mneći se nasi-titi s nōm krsmaše. P. Zorančić 54. Duše nasi-titi će se s onom vječnom jezbinom slave. J. Matović 121. Srce si do sad lepilo nasi-titi s izpraznim stvarima. I. P. Lučić razg. 1.

e) nasi-titi u čemu. Posilam ti sinka tvoga da nasi-tiš neizrečene tve požude u pogledu i celove daš žuđene mila majka milom čedu. Ć. Palmotić 1, 173. Nasi-titi ne mogu se u pogledu vedre slike. 3, 103b. Kako se ne će razum u ovomu videnu nasi-tit? J. Filipović 1, 230a.

f) s dopunom u inf. Roditeљi ne mogu se nasi-titi celivat ih i grliti. J. Palmotić 210. Slavit koga vik se ne bi nasi-tio. J. Kavačin 463b. Niti se more nasi-titi pivot (t. j. crkva). F. Lastrić test. 180a. — *Ovamo ide i primjer:* Blaženi ne će biti umoren ni će se nasi-titi za hvaliti gospodina. M. Orbin 268.

g) s dopunom u partic. prez. Vijaše se ne moći nasi-titi blagoslavlajući ju. Mirakuli 105. Nigda se ne umori ni nasi-ti služeći te. J. Ba-novac prisv. ob. 25.

c. nasi-titi, t. j. napojiti; — nasi-titi se, t. j. napojiti se, napići se. U rječniku Mikalini (nasi-titi se pitja, explere sitim) i u Belinu (nasi-titi pivom tkogagod, abbeverare, — nasi-titi se pitja, abbeverarsi). Nasi-tim se piva duhovna oti istočnika neprēsahema (iz xiv vijeka). Mon. serb. 110. Neka se krvi me ne srce nasi-ti. F. Lukarević 103. Još će mu dat pitи (t. j. Isusu) i žuči i octa, neka se nasi-ti. M. Držić 457. Diokletijan nigdar krvi ne nasi-ti se krstjanske. F. Glavinić evit 45b. Mažare će Dunaj prvo ostaviti i Bagadatski kraj vodom nasi-titi. I. T. Mrnavić osm. 100. Prosim pitи za nasi-titi žuđu tjelesnu. P. Bakšić 164. Putnik nasi-ti se vode pu-tem. M. Radnić 322b. Tako i gladni čine vuci, kad pitomo jače uhite krvi mu se čim nasi-ti. A. Vitačić ost. 200. Nasi-ti se krvi, koju si žedao i koja se nisi nigda mogao nasi-titi. J. Fi-pović 1, 478b. Pij od ovog zdenca i sebe na-

siti. M. A. Rejković sat. 121. Pij i nasi-ti se moje krv. I. P. Lučić razg. 95.

d. napuniti. U rječniku Mikalini (nasi-titi, expleo, — nasi-titi se, explere se) i u Bjelostjen-ćevu (nasičen, cibo plenus, expletus). Mesto Bogabojećim pukom ustančeno, svakim obiljem nasičeno. F. Glavinić evit 139b. Srce pogrdami nasičeno cijeća nas. I. M. Mateić 310.

NASITIV, adj. isto što nasi-tiv. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (nasi-tivi, koji se može nasi-titi, satiabilis), u Belinu (saziabilis) i u Stulićevu (qui saturari potest s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradī za ovaj rječnik sabranaj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

NASITIVATI, nasi-tujem, impf. prema pf. nasi-titi, isto što nasi-tivati. U rječniku Voltiġijinu (prez. nasi-tivam us inf. nasi-titi) i u Stulićevu (nasi-tivati, nasi-tivam, nasi-titi). Ovi prislavni sakramenat napuno nasi-tuje dušu. A. Komulović 47.

NASITLIV, adj. onaj, koji se može nasi-titi, koji nasi-čuje. U rječniku Bjelostjen-ćevu (satia-bilis) i u Voltiġijinu (sazievole, sättigend). Zob u zrnu punija, jedreja, težija i nasi-tlivaja (sic!). I. Jablanci 72. Jerbo marvi sasma nasi-tivu hranu dade. 101. U ta dva primjera nasi-tiv znaći: onaj, koji nasi-čuje.

NASITOST, f. sitost, nasi-čenje. Samo u primjeru: Ako meni nije dopušteno do nasi-tosti napiti se (iz lat. si mihi non licet usque ad satietatem potare). B. Kašić nasi. 258.

NÀSJECHATI, násječám, pf. o sjecańu u obilnoj mjeri. Od na-sječati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (nasicati, na malo izrizati, frio), u Stulićevu (nasicati, v. násjeckati) i u Vukovu (anhauen [voll], secando paro).

NÀSJECKATI, násjeckám, pf. o sjeckańu u obilnoj mjeri. Od na-sjeckati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (minutatim comminuere). Neki naseckaju kisela hriba, pomesaju meda, oboje skuvaju u vodi i privijaju na trbuh. M. Đ. Mi-licević živ. srb. glasn. 37, 162. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Idi násjeckaj kopriva. J. Bogdanović.

NASJEČENE, n. nom. verb. od nasi-četi. Samo u Jambrešićevu rječniku (nase-čene, detruncatio).

NÀSJEĆI, násjećém, pf.

a) od na-sjeći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku Stulićevu (non-nihil incidere, incisuras facere, ut res facilius abscondi possint) i u Vukovu (anhauen, accido). Živilaše nakraj brdah, koja sva na basame nasi-čena izdaleka neizmirne stupe pridoci stavljaše. A. Blagojević khin. 1. Drvo ukraj puta odmah nasi-čeno. Nar. posl. vuk 69. — U prenesenom smislu násjeći znaći: nagovijestiti, natuknuti. Ovi doisto jesu posidovani od djavla nimoga, zašto im zapriku metne u grlo, da svoga griha ne ispovide, il' ako niki i násječku štogod, ne da im pravo istomačiti i kazati. I služi se drakun razlikim zaprikama, kako koga vidi. Nikim je zaprika strah; ovi metne u pamet nim, koji su digli pošteće iskrnemu, te došav násječku: murmurao sam i t. d., a kad ispovidnik počne tomačiti dužnost pošteće vratiti, ta drakun i vrati se u prse: nisam ozloglasio, isto po čuvenom i t. d. F. Lastrić ned. 154. Govori se u Lici, na pr. Meni je to tvoja žena izdaleka násjeckla. J. Bogdanović.

b) od na-sjeći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i nasjeći se (čega). U rječniku Belinu (tagliar molte legne o cosa simile), u Stulicetu (multum caedere) i u Vukovu (nasjeći, anhauen in Menge, caedendo paro, — nasjeći se, sich satt hauen, sich anhauen, satiatus sum caedendo s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 233: Turski sam se glava nasjekao). Nasikši drv v gori stavljahu je na toga lava. Transit 14. Koji ne će da zametnu rata, da se vlaški(h) glava nasičemo. A. Kačić razg. 327. Vidje čovika, gdi je nasjekao drvah te složio u snop. F. Lastrić ned. 120. Tu se glavah turskih nasjekoše. Pjev. crn. 258b. Dosta sam se nasjekao glava, nasjekao glava od Mađara. Nar. pjes. hörm. 2, 47.

c) nasjeći u prenesenom smislu znači: namijeniti, odrediti. Govori se u Lici, na pr. Ono e moja djevojka, ona e još ka malena meni nasječena. J. Bogdanović.

NASJED, *m. mjesto u rodi, gdje lada može nasjeti, nasukati se. Samo u primjeru: Voobše se misli, da je ono (t. j. Crno More) puno plitkih mesta, peskoviti prudova i kameniti nasjeda (nachda). Nov. srb. (1885) 143.*

NASJEDĀNE, *n. nom. verb. od nasjedati. U rječniku Vukovu (1. das Sitzenbleiben [des Schiffs] auf einer Sandbank, adhaesio navis in syrte. 2. das Anlaufen, Anschwollen eines gepressten Muskels, circumpletio [?], inflatio. — Našla se još ova potvrda: Nasjedaće, Blutstauung, Schwelling. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i u Bačkoj).*

NASJEDATI, *násjedám, impf. prema pf. nasjeti. Izmedu rječnika samo u Vukovu (1. n. p. lada, sitzen bleiben [vom Schiffe], insidere arenas, 2. rund herum anlaufen, inflor cirumcirca).*

a) prema nasjeti pod a. Gdi kolince nasida na drvo, tu će nožem okružiti prvo.... Koru, koju sa divjeg ogulja, uzduž piska pitomog produlji, nega rizom, gdi nasida, veži likom frižkim, al' vrlo ne steži. J. S. Režković 272.

b) prema značenju u Vukovu rječniku pod 1, ali u prenesenom smislu. Na taj lepak srbohrvatstva nasjedaju oni, koji sañaju o jedinstvenoj Jugoslaviji. M. Pavlinović razg. 67.

c) dosadivati, napadati. Samo u primjeru: Gligorije ovu svoju mačiju dobro da pazi i nikakvim zlom na nju ne naseda. Glasnik 11, 1, 178.

NASJEDEĀNE, *n. nom. verb. od nasjeti. Samo u primjeru: Rijeka nasjedanem od pržina nepodnijeh rodnu plodnos od zemađa podušuje. B. Zuzer 128.*

NASJÉDITI SE, *násjédím se, pf. satis superque sedisse. Od na-sjetiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. Zar se još nijesi nasjedio? Ima i u Stulicetu rječniku (u obliku nasidjeti se: diu sedere).*

NASJEDNUTI, *nasjednem, pf. vidi nasjeti.*

NASJEK, *m. nom. act. prema glag. nasjeći. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (za nem. Anhieb).*

NASJEKATI, *nasjekam, impf. prema pf. nasjeći. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nasekujem, nasekam, inseco).*

NASJEKOVATI, *nasjekujem, impf. prema pf. nasjeći. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (vidi kod rječi, koja je pred ovom).*

NASJENICA, *f. greda krajem, na kojoj krajevi drugijeh greda stope, der Seitenbalken, tignum laterarium. Vuk rječn. (s naznakom, da*

se govori u Crnoj Gori). — Postaće nejasno; da nije krivo zabiženo mjesto nastjenica (vidi tamo).

NASJESTI, *násjedém ili násjedném, pf. sjesti na što, na čemu. Od na-sjetiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Prez. nasjednem upravo stoji prema inf. nasjednuti; tako stoje i participi nasjednuo, nasjednut (vidi među primjerima); samome inf. nasjednuti nije se našlo potvrde.*

a) u navedenom značenju. Niti more naša vira imati nikakova dostojanstva kod Boga, ako nije svrhu stvari očitovanije(h) samo, koje se ne mogu dokučiti našim očućenjem, a kako se dokuče, vira doisto izvitri i odstupi, a naside i pristupi znaće i iskušanje. F. Lastrić od 215. Na rub neke kolince naside (kad se kalam). J. S. Režković 144.

b) nasaditi se, nasukati se (o lađi). Samo u Vukovu rječniku (sitzen bleiben [vom Schiffe], insidere arenas).

c) oteći. Samo u Vukovu rječniku (anlaufen, inflor, n. p. da oteče kome čelo, kazalo bi se: nasjeo otok na oči; tako i da ko obuje tijesnu crevju, pa da mu do (možda: od?) ne odozgo nogu oteče, kazalo bi se: nasjeo otok i t. d.).

d) nakupiti se (o krvi i suzama). Izmedu rječnika samo u Vukovu (nasjela krv, unterlaufen, sanguine suffundi). Oni oči neumrli bijahu pokriveni i zatvoreni kryju nasjednutom tako, da ih ne moguće otvoriti. P. Bakšić 101. Na oči mu krv nasjela crna. Osvetn. 1, 59. Uz obraz im ijed udario, a na oči suze nasjednule. 2, 182. Nasela krv, das Blut hat sich gestaut. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i u Bačkoj). Oko kad boli, kaže se: žiča me u oku, nasela (sic!) mi je krv (u Policiama u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 240. Neobično je uzet glag. nasjeti s objektom u primjeru: Dok mu vidješe oko otečeno a bijelu nasjela krv nacrna. S. Čubiša prip. 245.

e) nagrajsati, nastradati. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (übel ankommen, — nasio je, er hat angebissen).

NASJETITI, *nasjetim, pf. isto što podsjetiti. Od na-sjetiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo sjetiti pf.). Govori se u južnomoravskom narječju. A. Belić 535.*

NASJETOVATI, *nasjetujem, pf. vidi nasjetovati.*

NASJEVAČA, *f. isto što nasijača. Govori se u Šaptinovcu (upravo plur. nasevāče, što bi u kniževnom jeziku bilo nasjēvāče). S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157.*

NASJEVINA, *f. isto što naslaga, tal. strato, nem. Schichte. L. Zore paletk. 110, 230 (zabižio naznačeni akc., ali ne kaže, gdje se govori). — Postaće nejasno.*

NASKAKA, *f. isto što naskakivanje. Samo u primjeru: Sve naskake, sve navale nih su igre, šege, Šale. J. Kavanin 199a.*

NASKAKALAC, *naskakaoca, m. nom. ag. prema glag. naskakati. Samo u Stulicetu rječniku (naskakalac, v. naripitej).*

NASKAKANE, *n. nom. verb. od naskakati. Izmedu rječnika samo u Stulicetu (naskakaće, v. naripitej s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i samo u primjeru: Zid grada suproć naskakaću i košenju pristupnikā. S. Rosa 19a.*

NASKAKATELĀN, naskakateļna, adj. onaj, koji naskače. Samo u Daničićevu rječniku (naskakateļna, qui incursat s primjerom: surovo naskakateljnye zloby).

NASKĀKATI, naskācēm, pf. i impf. incurere, satis superque saluisse. Pf. naskakati (se) stoji prema impf. skakati (od na-skakati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3); impf. naskakati stoji prema pf. naskočiti. Prez. je obično naskačem, katkad naskakam (vidi među primjerima). U rječniku Stulićevu, Daničićevu i u Popovićevu (vidi daće).

a. impf.

a) skakati (preko čega). Samo u primjeru: Naskačite preko meteriza, ne čete li do topova doći. Smailag. 57. — Nepouzdano.

b) napadati, nasratiti (u pravom i u prenesenom smislu). Imat jedan primjer i za naskakati se u pas. značenju (vidi pod a, b, cc). Između rječnika samo u Stulićevu (naskakati na koga, conviciais aliquem afficere s naznakom, da se nalazi u Rose) i u Daničićevu (incurere s primjerom iz početka xv vijeka). Potvrda se našlo samo do svršetka xviii vijeka.

aa) uopće. Gdi vitar naskače. Đ. Baraković jar. 93. Taj naskače, ona ostupa. J. Kavačin 422b. Petar gori u srčbi protiva Pavlu, nahodi ga i naskače s mäčem nepravedno za ubiti ga. A. Kadčić 448. Ini kimajući glavami naskakahu: Uh ti, koji razsipleš templo Božje sadi s križa. S. Rosa 160b. Koji naskaču za otimati život oli imanja. A. d. Costa 2, 158.

bb) naskakati koga ili što. Kada naskaču človika napasti i sablazni. Š. Budinić ispr. 94. Naskaču tih, ki nose potribna za žitak. 129. Kojih smrt naskače i umara našastih u smrtnom grihu. suma 174a. Srčeno i nemilostivo druge narode jesu naskakali (t. j. Slovinj). F. Glavinić cvit xv. Da ostane izbačen od protivnikov, koji ga naskaču. A. Vitalić istum. 283. Što se veće čovik odmiče to ga veće neprijatelj naskače. A. Kadčić 152. Koji smetajuoli naskakaju one, koji vode potribna za življenje. 285. Premda dušu naskaču dcdijanja i rastranka ili napastovanja prikoredna. Blago turl. 2, 11. Tad djavaal, put i svit počimaju naskakat svojim napastovanjima duše. 2, 222. Koji naskaču kuće popovske. A. d. Costa 1, 118. Koji posilno naskaču putnike. 1, 181. Ove misli naskaču otce od obitili. I. P. Lučić razg. 55. Povrača se (t. j. vojnik) pak neprijatelja snažno naskače. doctr. 41.

cc) naskakati na koga. Drugi na druga naskakajuste (iz početka xv vijeka). Glasnik 11, 111. Gdi kokot naskače na orla. M. Vetranić 1, 134. Ako li bi koja ženska glava na koga naskakala bojem. Statut poj. 256. Na putnici naskače. I. T. Mrnavić osm. 151. I pobegnu od konika, ki naskaču na ní smioni. J. Palmotić 372. Naskakajuću na nega (t. j. vojnici na Isusa) govorahu. S. Rosa 155b. Oda svijeh strana na tebe se s pomamom naskače. I. M. Mateić 923. Oni na nega naskaču. D. Obradović bas. 105.

dd) naskakati suprot, protiva kome. Samo u primjerima: Djaval suprot takovim naskače velikom naglostju. P. Radovčić nač. 71. Kada dio od puka ustaje i naskače protiv zakonitomu pastiru. A. d. Costa 2, 119.

c) naskakati se, t. j. natjecati se, nadmetati se. Samo u primjeru: Naskaču se mladi Crnogorci, ko će više glava okinuti. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 845.

d) ne razabira se značenje u primjerima:

Ter putnici brodi ukredom naskaču. Đ. Baraković vila 351. Nuhan spade pod kamenu kulu; u tom Vlačhe naskaka hajvana, šinu temre, prihvati hajvana i Nuhanu Božje jutro viknu. Nar. pjes. hōrm. 1, 301.

b. pf. naskakati so o skakanju u obilnoj mjeri. U rječniku Stulićevu (maxime saltare) i u Popovićevu (sich satt springen). Govori se i piše na pr. Djeca su se naskakala po bašči.

NASKAKIVĀNE, n. nom. verb. od naskakivati. Samo u rječniku Jambrešićevu (saltatiuncula) i u Vukovu (das Anfallen, inventio).

NASKAKIVATI, naskakujem, impf. iter. glag. izveden od naskakati. Između rječnika samo u Jambrešićevu (naskakujem, offendō, resulto, salio) i u Vukovu (naskakivati na koga, anfallen, inventio). Počne naskakivati na boje od sebe. D. Obradović bas. 106. Na učenje i dobrodeteљnije od sebe neka ne naskakuje i neka i(h) ne čini plakati. 184. U značenju: navađivati, napadati govori se u Šaptinovcu (u Slav.). S. Ivšić.

NASKĀKUŠA, f. žena grješnica, bludnica. Govori se u Kostajnici. D. Trstenak.

NÂSKE, gen. i akuz. plur. zamjenice 1 lica; od nas i dodate riječice ke. Primjerima navedenim kod ke dodaju se još ovi (svi su iz nar. pjesama): Vodi naske, da Focu robimo. Nar. pjes. vuk 3, 568. Mogo bi se na nas rasrditi i obadva pogubiti naske. Nar. pjes. marj. 9. Ti se spremaš, a naske ostavljaš. Nar. pjes. petr. 1, 78. U naske je zemla silovita. 2, 155. Od kako si naske porodila. 3, 156. Evo naske dvanaest vezira. 3, 527 (i nar. pjes. stojad. 1, 148). Murtati će naske opankati. Nar. pjes. hōrm. 1, 9. Jer je junak nada sviju naske. Hrv. nar. pjes. 1, 274.

NASKITATI SE, naskitām se, pf. satis superque vagatum esse. Od na-skitatī se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (sich satt herumstreichen) i samo u primjeru: Hrvati ne bi se bili toliko naskitali po slavenstvu, po ilirstvu i po jugoslavenstvu. M. Pavlinović razg. 68.

NASKLĀDATI, nasklādām, pf. isto što nasklādati. Od na-skladati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Vrbovi (u Slav.). S. Ivšić.

NASKLĀPATI, nasklāpām, pf. nablebetati, nagovoriti. Od na-sklapati; samome sklapati možda i nema potvrde. Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.), na pr. Sinoć nam je svašta nasklapo. S. Pavičić. — Ispor. naklapati.

NASKO, m. muško ime u južnoj Srbiji. M. Đ. Miličević kralj. srb. 316. Biće pokraćeno od Tansk. Atanasko.

NASKOČENIK, m. onaj, na koga tko naskoči. Naskočenik, napadenik, Angegriffener. Jur. pol. term. 20. — Druge se potvrde nije našlo.

NASKOČEĆE (ako se danas govori, jamačno je takav akc.), n. nom. verb. od naskočiti. U rječniku Mikašinu (naskočenje, impetus, impressio, irruptio, invasio, aggressio, impetus, assultus) i u Jambrešićevu (assultus, offensio, — ovo drugo u lat. dijelu). Da fsako naskočenje hudobe iskoreni se i odrene se. Bernardin 191. Od Bugarov nočnim naskočenjem pritisnut pobijen bisi sa vsu vojsku. Š. Kožičić 44b. Od zlih naskočenjih braňen hoće biti (iz lat. tutabitus ab in-

cursibus malis). A. Georgiceo nasl. 123. Jadoviti ovi lav svaki dan mogal bi dati najzadnje naskočenje. P. Radović nač. 70. Može se reći na prvo naskočenje. ist. 212. Od svake nemoći, bolesti i naskočenja nju oslobođi. L. Terzić 226. Da ne učine juriša aliti naskočenja, da mogu ulisti. S. Margitić fala 187. Kad je crkva . . . ljaljložna navalj i naskočenju neprijatežkomu. A. Kadović 83. Činu se snažniji suprotiva naskočenju puti, svijeta i djavla. J. Matović 186. Koliko su teška naskočenja hudobah protivna nami. 508. U velikoj potribi . . . od naskočenja neprijatežkoga. A. d. Costa 1, 113. Posli bojnoga naskočenja vojske. I. P. Lučić razg. 23. Naskočenje, napad riječju, Angriff (mit Worten). Jur. pol. term. 20.

NASKOČIŠTE, *n. isto što naskočenje. Samo u primjeru:* Za odbit naskočstva (*sic!*) zbrajenog na rasladenu. Blago turl. 2, 167. — *Nepouzdano; ispor.* nasište.

NASKOČITELJ, *m. nom. ag. prema glag. naskočiti. U rječniku Mikačinu (oppugnator), u Belinu (assaltatore), u Bjelostjenčevu (naskočitelj, nadnaskočitelj), u Jambriščevu (naskočitelj, agresor, offensator, proruputor, u lat. dijelu) i u Stuličevu (naskočitelj, v. naripitej s naznakom, da je iz Mikačina rječen.). Za oslobođenje svoje vlastade od naskočitelja ili od jeziva rata. A. Kadović 284. Bože, koji . . . naskočitele u tebe ufajućih pridobivaš. A. Kanižić bogolubnost 469. Fociju naskočiteju i prijubodniku crkve carigradske anathema. kam. 332. Branit oružjem svoje države od nepravednih naskočitelja. Blago turl. 2, 131. Zakoni dopušćaju . . . nepravedne naskočitele od kraljevstva pogubiti. A. d. Costa 2, 156. Da biskup . . . strašan ukaže se protivnikom vire i po dopuštenju Božje milosti jaki zatočnik ili naskočitelj život bude. I. Velikanović upuć. 3, 193.*

NASKOČITELICA, *fem. prema masc. naskočiti. Samo u Belinu rječniku (assaltatrice).*

NASKOČITI, naskočim, pf. insilire, incurrere. *Od na-skočiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Vrančičevu, Mikačinu i t. d. (vidi pod b). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi pod b, b, aa); danas je slabo u običaju.*

a. naskočiti, t. j. skočiti. *Samo u primjerima:* Naskočila Bogdanova žuba pa crvena donijela vina. Nar. pjes. petr. 2, 37. Na oči joj sanak naskočio. 3, 252.

b. napasti, nasrnuti. *U rječniku Vrančičevu (adoriri, aggrediri), u Mikačinu (invado, adorior, aggredior, irrumpo, irruo, ingruo), u Belinu (naskočiti, assaltare, — naskočen, assaltato), u Bjelostjenčevu (naskočiti s. v. naskočujem, adoriri, aggredi, insilire), u Voltižijinu (assaltare, anfallen), u Stuličevu (naskočiti na koga, v. naripiti s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Popovičevu (naskočiti na koga, anfallen).*

a) uopće (u pravom i u prenesenom smislu).

aa) akt. Kada naskoči ono ubožtvo, progonstvo, spomeni se života višnjega. J. Filipović 1, 9b. Filisteji među to naskočivši ufatili ga, svezaše i oči mu izvadiše. A. Kačić kor. 139. Kada naskočila bi velika potriba. A. d. Costa 1, 270. Ako nagla i iznenada smrt naskoči. I. Velikanović upuć. 3, 68.

bb) pas. Svi od djavla naskočeni od ne biše ozdravljeni. S. Margitić ispov. 143. Premda je silno i nepravedno bio naskočen od neprija-

teža. A. Kadović 27. Jedinstvo svete vire . . . naskočene od toliko polovirac. H. Bonačić 34. Bihu od Turaka snažno naskočeni, ter sramotno natrag pobigoše. A. Kačić razg. 9. Premda malahno naskočeni od neprijatelja pridobiveni ostajemo. J. Matović 262. Biti će ubivenoli od neprijatelja naskočen. A. d. Costa 1, 86. Naskočen od nemoći umruti bude. 1, 196. Ako bi bio obastret i naskočen od velike lutine. M. Dobretić 217. Da sam u snu od misli nečiste bila naskočena. I. P. Lučić razg. 50. Bi naskočen od straha privelikoga. izk. 18. Bi naskočen od težke nemoći. 21. Jedva iznese glave iz zasjede razbojnički naskočen. M. Pavlinović rad. 183. Da bi mogli doživiti slavje naše narodnosti sa toliko strana naskočene. razl. sp. 182.

b) naskočiti koga (što).

aa) u pravom smislu. Pristupiše k nemu muži jedni, ki naskočiše drévo spaseniju zavistiju održimi (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkv 9, 95. Cimbri . . . naskočiše Italiju. M. Marulić 72. Tko je, ki ne mrmna, kad ga naskoči zvir? 131. Da te svaki níh (t. j. vjetar) naskoči i korablj svu potop. M. Pelegrinović 192. Koji bi smili . . . naskočiti ili podseći grad Rim. Š. Budinić ispr. 133 Skoči, da se s Turci tira, da cara naskoči. B. Krnarutić 194. Soltan . . . silnu spravivši vojsku naskoči sv. zemlju. F. Glavinić evit 139a. Niki pirata ili razbojnik od mora . . . obnoć kloštar naskoči on. 340a. Sva stvorena . . . virujem da će me svaki čas naskočiti i vezet mi život. P. Radović nač. 33. On ga (t. j. protivnika) slobodno naskoči brez straha i ostane dobitnik. P. Posilović nasl. 49b. Dovjet tisuć naših biše, ki tu vojsku naskočiše. I. Zanotti skaz. 13. Kad su htile (t. j. kobilice) naskočiti negda i tila pogrebenih. J. Kavačin 411b. Tot ga oni naskočiše kako zviri bez misti. P. Vučetić 8. Ter ste mač napravili . . . i givno me naskočili. A. Vitalić ost. 108. Da jednoga redovnika naskoči neprijatelj s oružjem. A. Kadović 26. Neprijatelj bijahu pripravni. za naskočiti selo. 151. Da vas ona . . . obrani od neprijatelja, ako vas kad naskoče. J. Banovac pripov. 133. Svi zajedno naskoče vojsku neprijateljsku. F. Lastić svet. 33a. Usilovao se jest sa svijem jakostima naskočiti ovu tvrdvu. J. Matović 251. Neka ne bi vuk naskočio stado. A. d. Costa 1, 43. (Gladne krave) naskočiše ono 7 pritili(h) i sve ji(h) proždriše. I. P. Lučić razg. 5. Težim napastovanju ne vrag obkoli i naskoči. I. Velikanović upuć. 1, 139. Naskočene onu kuću (t. j. vjetri), doklem padne. A. d. Bella razg. 241.

bb) u prenesenom smislu. Djaval, ki je naskočil srce gršniku. Korizm. 61b. Srce joj naskoče svi jadi čemerni. M. Marulić 187. Prsiljizjem strahom još tuga naskoči. G. Držić 402. Teškoča jest mene naskočila (iz niem. Angst hat mich ergriffen. is. 21, 3). Proroci 26. Ako kada kolikogodi malo usnih, strašne, čudne i pečalne tiňe naskočahu me. P. Zoranić 6. Ako danas naskočiš jedan, a sjutra drugi grih, paka treti, napokon nećeš pridobiti ni primoći ovoga ni onoga. Š. Budinić ispr. 99. Tada niki filozof . . . Dujma sfetoga naskoči. Archiv f. slav. philol. 4, 429. Divica blažena . . . smino naskoči tih mudrih i kњižnih . . . i razlicimi jistinami pridobila ih. Starine 1, 221. Zla me kob naskoči. Đ. Baraković vila 280a. Kad grisi gdi naskoče virnu dušu. jar. 132. Kad me znoj smrtni naskoči. Michelangelo 30. Premda me kaščeta druga naskočila. J. Armolušić vi. Sedam godišta vrla glade naskočit će u naglosti narod, koji bude tada. P. Vučetić 37. Koliko vas puta

naskoče zle misli. J. Banovac pred. 15. Neka mogu pridobiti i naskočiti sve zamčice i napastovanja sotonska. prisv. ob. 83. Jer će ga (t. j. grješnika) onda iznenada smrt naskočiti. razg. 89. Ako me naskočit budu misli tašte. Blago turl. 2, 88. Kad nas naskoči napast. I. Velikajnović upuć. 3, 289.

c) naskočiti na koga (na što). Jedan na drugoga tuj s mačem naskoči. M. Bunić 73. Toliko ih mnogo naskoči na Aleksandrovu vojsku, koliko im čisla ne biše. Starine 3, 278. Začeo naskočiće na me sfidoci nepravedni (iz lat. *quoniam insurrexerunt in me testes iniqui. psal. 26, 12.*) M. Alberti 270. Naskočiv na nega smrt potlači ga. P. Radović nač. 76. Kad na nekrst naskočiti sve krstjanstvo skladno poć. ē. J. Kavačin 227^a. Naskoče na Jerusalem (t. j. Rimljani) s svojijem stijezima. S. Rosa 21^b. Jesi li na drugoga naskočio i pogrdio ga? P. Knežević osm. 19. A kada se on krunio biše, tri vladanja na neg naskočiće. Nadod. 191. Da otac naskoči na nega (t. j. na sina) kod kuće. M. Dobretić 312. Planu Miloš kao vatru živa, na Murata naskočio vučki. Nar. pjes. petr. 2, 299. Naskočila na opet teška bolest. M. Pavlinović rad. 66.

d) naskočiti kome. Samo u primjeru: Poče iskati taňu meštiju za naskočiti tomu mladiću. Transit 266.

e. naskočiti kao jurid. izraz za nem. anfechten, t. j. stati pobijati što. Naskočiti, pobijati, anfechten. Jur. pol. term. 19. *Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku:* naskočiti na presudu, ein Urtheil anfechten, — naskočiti na pravni naslov, einen Rechtstitel anfechten. Više se potvrda nije našlo.

d. Nejasno je značenje u primjeru: Istu stvar naskočiće na drugi način. J. Matović 3. Da nije isto što: pokušaće, probaće?

NASKOČIVATI, naskočujem, *impf. prema pf.* naskočiti. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 299^b uz glag. navađivati, aggredior), u Bjelostjenčevu (naskočujem, insilio, irruo, ingruo, invado, adorior), u Jambrešićevu (naskočujem, assilio, adorior) i u Voltigijinu (prez. naskočujem uz inf. naskočiti).

NASKOČNIK, m. isto što naskočitelj. Samo u jednoj knizi. On braneći se ubije neprijateљa naskočnika. A. Kadčić 26. Koji brane ove naskočnike i zapričitele. 285.

NASKODAN, naskodna, adj. isto što naškodan. Samo u Voltigijinu rječniku (naskodni, danošos, schädlich).

NASKODITI, naskodim, pf. isto što naškoditi. Samo u Voltigijinu rječniku (danneggiare, beschädigen).

NASKOK, m. nom. act. prema glag. naskočiti. U rječniku Jambrešićevu (offendiculum, saltatus, u lat. dijelu). Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Anfall. Anton . . . svaki naskok besa (stamp. bez) hrabrem odbijajući načinom. F. Glavinić cit. 15^b. Ali je samomu narodu red najprije svoje slabosti vidati, da onemogući vježbovi naskok. M. Pavlinović razl. sp. 1.

NASKOKA, f. isto što naskok. Samo u Jambrešićevu rječniku (aggressio, eruptio, u lat. dijelu).

NASKOKCE, adv. skokom, skočivši, skačući. Samo u Jambrešićevu rječniku (assultim, u lat. dijelu).

NASKOKICA, m. možda isto što naskočnik. Samo u primjeru: Muhamede naskokice! ludost tvoga tebe vara. J. Krmpotić katar. 29.

NASKOL, adv. isto što naskoli. Samo u jednoga pisca, koji ima i naskol (vidi tamu pod d). I Petris je . . . s redovnicima naresio naskol ono mjesto rodno. J. Kavačin 149^a. Krunu slijede plemenite druge ljepše sve krjeposti, naskol cetir' poglavite. 343^b. Svi andeli pomozite naskol na smrt dušu moju. 507^b. — Na jednom je mjestu naskol: U fratara malijeh brata naskol je Isus dobrostvorni. 318^a.

NASKORO, adv. skoro, brzo, za kratko vrijeme. Od na skoro. Između rječnika samo u Stulićevu (na skoro, do mala, s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha) i u Vukovu (bald, ehestens, brevi, propedium). Upotrebljava se za prošlost i za budućnost. Važade nama svim naskoro umrit. A. Knežević 158. No i nega naskoro prečeraju iz Srbije u Srijem. Vuk dan. 2, 76. Naskoro po tom dofu oni na jedan izvor kraj puta. 2, 124. Ubija nadeždu, da će se od te nesreće naskoro moći izlječiti. pis. 54. Naskoro će i to vreme doći, kada će ja i tebaka preći. Nar. pjes. vuk 4, 151. Naskoro će to učiniti Bog. D. Daničić 1 mojs. 41, 32. Knez Miloš ode iz Srbije . . . a stariji sin negov naskoro umre. M. D. Milićević pom. 575. Naskoro ti majka zakukala tebe žalec na bijeloj kuli! Nar. pjes. hörm. 1, 109.

NASKORU, adv. isto što naskoro. Od na skoru. Između rječnika samo u Stulićevu (na skoru, do mala s naznakom, da se nalazi u Lاستفica). Sto sam ja sada, ti ćeš biti na skoru. F. Lastric ned. 366.

NASKRBITI, naskrbim, pf. skrbeći steći. Od na-skribiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. U rječniku Popovićevu (anschaffen) i u Ivezovićevu s naznakom, da se govori u sjevernoj Hrv. — Vidi naškrbiti.

NASKROPITI, naskropim, pf. isto što naškropiti. Od na-skropiti. Samo u primjeru: Ka je prazna plav, more ju naskropi. M. Marulić 133.

NASKROZ, adv. isto što skroz, nem. durch und durch. Od na skroz. Samo u primjeru: Kud je naskroz vrtana (t. j. daska). J. S. Reljković 20.

NASKUPNO, adv. zajedno, skupa. Od na skupno. Samo u Stulićevu rječniku (naskupno, v. jednaga).

NASKUPSTI, naskubem, pf. o skubenu u obilnoj mjeri. Od na-skupsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (voll ausraufen).

NASKVARITI, naskvarim, pf. Naskvarila kosu, t. j. namazala skvarom, mit skvara beschmieren, unguento skvara dicto ungere. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori po jugozapadnim krajevima). Druge se potvrde nije našlo. — Od na-skvariti (samome skvariti možda i nema potvrde); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

NASLAD, m. isto što naslada. Samo u dvije knige. Nikdar se uklone nasladu i smihu. Đ. Baraković jar. 119. Zginu glas ljubljeni vašega naslada. P. Vitezović odil. 55. Idem od naslada tvoga k mojoj škodi. 70.

NASLADA, f. nom. act. prema glag. nasladiti (se). U rječniku Belinu (diletto, giocondità, passatempo, spasso, solazzo, trastullo), u Bjelostjenčevu (naslada, nasladnost), u Voltigijinu (piacere, Vergnügen), u Stulićevu (delectatio, oblectatio,

delectamentum s naznakom, da je iz Belina rječn.), u Vukovu (Ergötzlichkeit, deliciae, voluptas) i u Popovićevu (das Vergnügen). Svak ih sluša u nasladi. I. Akvilini 281. Htise imat plandovanja i telesne nih naslade. J. Kavačin 567b. Jer je on drago dobro moje, ah on sam je ma naslada. I. Dordić salt. 353. Važa ostaviti bogastva, dostojanstva, naslade, rodbinu, prijatelje i sve, što se ima. J. Banovac pripov. 4. Sotona donosi mnoge prigode prid naše oči i naslade u pamet. razg. 110. Benedetta od naslada prošastijeh vidi se napastovana. V. M. Gučetić 113. Mi smo raj izgubili za jednu slas bjeguću, za jednu putenu nasladu. Đ. Bašić 39. Bog.... ne samo zabraňuje zlo djelo, nego i svako zlo govoreće i zlu požudu i nasladu. I. Nenadić nauk 128. Svaki dan prima novu nasladu i sladost od nega. J. Matović 217. Da jedan misnik mnogo živi u naslada(h) svjetovni(h). M. Zoričić zrc. 151. Moje srce nije uzdisalo nego za blagom, za veličanstvom, za nasladam svjetovnjem. I. M. Mateić 59. Grijesi se.... s nasladom i s požudom. Što je naslada? Jest ona unutarna povojna ugodnost, koja izhodi iz razmišljanja stvari nama mile. T. Ivanović 95. Koji zabave i igre čine.... za nasladu i veselje puka. I. Velikanović upuć. 3, 157. Što sam isko svjetovne taštine i vрjemenite naslade? Misli krst. 10. Zašto prije obrati kratku nasladu za jedan čas neg' nasladu vјekovitu? B. Zuzeri 238. Čini, da bude naš bić ono, što bijaše naslada naša. A. d. Bella razg. 140. Neki prosvijetljeni Srbi osobitom nasladom kazivahu. M. Pavlinović razg. 54.

NASLADAK, naslatka, adj. podosta sladak. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (naslatko, adv. dulciarius, — na str. 617a: stvar naslatka, dulciarius), u Belinu (dolcetto, alquanto giocondo), u Jambrešićevu (dulciculus) i u Stulićevu (nasladak, subducis s naznakom, da je iz Belina rječn., — nasladko, nonnihil dulce).

NASLADAN, nasladna, adj. onaj, koji naslade, u kojemu ima naslade. U rječniku Belinu (nasladni, gustevole, gustoso, trastullevole, che apporta trastullo), u Bjelostjencju (nasladen, nasladni, voluptarius, voluptuosus, voluptabilis, — nasladno, voluptuose, delectabiliter, genialiter), u Voltiđijinu (nasladan, voluttuoso, wohllüstig, — adv. nasladno, a piacemento, nach dem Willen), u Stulićevu (nasladen, qui delectat, jucunditate aliquem afficit s naznakom, da je iz Belina rječn.; — adv. nasladno, cum voluptate s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Popovićevu (nasladan, ergötzlich). Poštena služba i nasladno djelo jest faliti Boga. M. Radnić 124a. Krepost, stvar nasladna i vesela. 269b. Tim nasladnjem progovorom Bog i čovjek duše tiši. J. Kavačin 512a. Vidi se.... ljubav nasladna, ere se raduje i nasladije u svakoj hvali i službi, koje prima ovo srce. I. M. Mateić 69.

NASLADICA, f. dem. od naslada. Samo u Stulićevu rječniku (levo oblectamentum).

NASLADITELJ, m. nom. ag. prema glag. nasladiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (nasladitelj, oblector, u lat. dijelu).

NASLÁDITI, násladím, pf. delectare. Od nasladiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Mikačinu (nasladiti, arajdati, delecto, oblecto, recreo, reficio, — nasladiti se, arajdati se, delector, oblector, ducor, perfruor, — nasladen, oblectatus, recreatus), u Belinu (nasladiti, addolcire, propriamente far dolce, dilettare, dar gusto, ricreare, ristorare, — nasladiti se, allegrarsi e

rallegrarsi, dilettarsi, pigliarsi spasso, ricrearsi o ritorarsi, trastullarsi), u Bjelostjencju (nasladen, recreatus), u Voltiđijinu (dilettare, wohllüsten), u Stulićevu (s naznakom, da je iz Belina rječn., — 1. delectare, oblectare, 2. mitem reddere, alicuius dolorem vel iram imminuere, — nasladiti se, re aliqua delectari, animum recreare s naznakom, da se nalazi u Zlatarića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), u Vukovu (nasladiti, ergötzen, oblecto, — nasladiti se, sich ergötzen, oblector za oboje s primjerima, koji se daje navode pod a, h) i u Daničićevu (frui sa četiri primjera iz xiii i xiv vijeka).

a. nasladiti koga ili što znači: dati, pribaviti kome nasladu, napuniti ga nōm.

a) uopće (u pas. i refleks.). Tance vodismo, da se duh nasladiti. M. Držić 426. Po nōj svikolici.... vazda su bili nasladeni. A. Gučetić rozm. 4. Osta veoma nasladen i radostan sfeti otac. B. Kašić fran. 32. Kad se uši nasladiše. Đ. Baraković vila 230. Ne vide osuđeni božanstva, neka se ne bi veoma nasladili. M. Orbin 234. Obeselih se i nasladih u momu srcu. I. Držić 75. Hoće se nasladiti videći, kako ove stvari zdrže u sebi nič božastveno. P. Radovčić nač. 154. Pak je vrime od vesela, kad se imamo nasladiti. J. Kavačin 174b. Neka bi se duše bogobljube podpuno i zadovoljno nasatile i nasladile duhovno. M. Lekušić 4. Da se ne strese (t. j. naše srce) na pogled strašnoga sudca, negoli u radosti videći obraz negov veoma se nasladi. L. Ljubiški list 19. To je sve za to, da se oči čovječe naslade. Đ. Rapić 241. Car.... onu prikazu zagrlivši nasladi se. A. Kanižić kam. 381. Koliko se proslavi i nasladi, toliko joj podajte muka i žalosti. Vuk otkr. 18, 7.

b) nasladiti koga (što). Tva neka lipota nasladi srdače. Š. Menčetić 138. Odlučujem kontentati i nasladiti željenje tvoje. Zborn. (1820) 17a. Voju vašu vi nasladite. 84b. Pogrdiše riječi tvoje.... da naslade že svoje. M. Vetračić 1, 321. Da taj slas medena dušu nam nasladi i srca ledena. 2, 51. Tvoja pjesan.... bi toliko dvorna i plemenita, da nam sve srce nasladi. M. Držić 418. Drazijem ču pokojom sred lijepo zeleni s gizdavom vil mojom nasladit sve me dni. I. Gundulić 15. O da bi takova tebe nasladila! (iz lat. o si tibi haec saperent!). A. Georgiceo nasl. 235. I razbludno svako dilo da nasladi moje tilo. J. Kavačin 15b. Ateun hoti.... nasladiti oko smiono. 199b. Ne bi na svitu nijedne stvari.... da mene nije nasladila, kako sam ja hotio. P. Posilović cvijet 14. Ovim pricišenim pomazanjem tebe čo nasladiti duše pobožne. A. Vitalić istum. 139. Srce, koje će tebe ljubiti, slavit i nasladiti. B. Pavlović 26. Po razlogu imate nasladiti ovi nauk. M. Zoričić aritm. 12 (predgov.). Holit želi visok biti, bludnik tilo nasladiti. V. Došen 135a. Koji samo o tom radi, tilo svoje da nasladi. 214a. Poznaće tolikoga svetotajstva može primnogo nasladiti i zanijeti vjerne. J. Matović 147. Ne čo se moći učiniti mendant za nasladiti one, koji budu gledati. A. d. Costa 2, 167. Ružica.... koja stoji, da oči nasladi. J. S. Režković 123. Da te muče, da srce naslade. P. Petrović gor. vijen. 21. Što ne čuva mladu glavu? što krvnika nōm nasladi? 76. Tiraničin srce nasladiše. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 4. Što nasladi srca dušmanima. 429. Dobro moju dušu nasladiste. 551.

c) nasladiti koga (što) čega. Da bi ga hotil napitati hliba nebeskoga i da ga nasladi riči Božje. Četop. dukl. 14. Priniče pak piti, da srce

nasladi od bistroga vrjela tekušte vodice. M. Vetranić 2, 119.

d) nasladiti se čega. Da nasladiv se o Gospodi Božē sladkyje ljubљe. Stefan pam. šaf. 28. Mnogih i velikih darova nasladiti se oti tebe. Sava pam. šaf. 10. Priidi sème v Svetuju Goru i nasladi se sasnaleđnika svojego. Domentijana 140. Ježeze krasoti i pomoći želaje nasladiti se (iz xiv vijeka). Mon. serb. 86. Duša će se naša nasladiti pretiline. D. Daničić is. 55, 2. — *Oramo se meće i primjer:* Dočekah, da se krvnika nasladim (t. j. da ga po vođi izbijem). Nar. prip. vrč. 56.

e) nasladiti se od, vrhu, svrh čega. Ne ćeš se od posvetilišta nasladiti (iz lat. holocaustis non delectaberis. psal. 50, 18). A Gučetić roz. jez. 78. Ako si se nasladio od kojegod osfete. B. Kašić zrc. 59. — Tada se nasladiš vrhu gospodina (iz lat. tunc delectaberis super domino. is. 58, 14). I. Bandulavić 33a. Ne dopusti, da se naslade svrhu izgubljenja moga. A. Vitačić istum. 176.

f) nasladiti (se) čim (s čim). Čim naslajeni budu. M. Marulić 174. Nasladivši ga Božnjem utišenjem posta s njim dobar dio ure. B. Kašić iñ. 70. Zloča je scijenit, da zloča je nasladit se darim Boga. I. Đordić uzd. 54. Da moj lutni protivnici pogubom se mom naslade. salt. 89. — Nasladit se lascivo s komgod živinom grijeh je smrtni. A. Komulović 25. Da će se nasladi s jezbinom božanstvene mudrosti. J. Matović 173.

g) nasladiti se (i pas. naslađen) u čemu. Nasladit se u tustini duša vaša (iz lat. delectabitur in crassitudine anima vestra. is. 55, 2). Bernardin 97. Koliko se je nasladil v naslajeniju. Naruč. 50a. U tebi da se nasladi srce moje. B. Kašić nač. 32. Jesi li se nasladila u nih (t. j. u mislima)? per. 72. Ako si se nasladio, probudivši se, u onomu snu. zrc. 67. U holokaustih ne ćeš se nasladiti (iz lat. holocaustis non delectaberis. psal. 50, 18). rit. 87. Kino se naslade u slatku okusu. Đ. Baraković jar. 119. Nasladiti se bude u prtilini duša vaša. I. Bandulavić 119b (is. 55, 2). Ki u grisih naslajen još stoji (iz lat. quem adhuc peccare delectat). A. Georgiceo nsl. 65. Da se u toj spomeni ne bi kakogod nasladila i mene uvrijedila. V. Andrijašević put 53. Neka su i u tom naslajene (t. j. duše). J. Kavačin 515b. Ako se povolno ne naslade u tomu gledaju. A. Kadrić 523. Ko bi rekao tešku psost . . . na iskrnega ali mu želil koje zlo ali se nasladil u negovem zlu. H. Bonačić 70. Ali se u zloj misli ko nasladi. 89. Kaono činahu Galate u obrizovanju, da se naslade u puti luke. L. Vladimirović 33. Koliko ima svaki redovnik nasladiti se u zvaniu, s kojim je zovnut u red sveti. M. Zoričić osm. 90. Da bi se tko nasladio u zloj misli. I. Nenadić nauk 96. U holokaustijeh (iliti u izgorjeњa) ne ćeš se nasladiti. J. Matović 227. Ako u to nije pristo s voljom ni u tomu se nasladio. M. Dobretić 68.

h) nasladiti (se) na čemu (u značenju, što ga ima poslednji primjer pod d). Ne mogući se on svojim rukam na njemu nasladiti i osvetiti na svoj način. M. Dobretić 207. Nasladio sam ruku na njemu (t. j. izbio ga po svojoj želi) i Da se na njih naslade dušmani (iz neke nar. pjesme). Vuk rječn.

i) naslađen, t. j. sladak, pun naslade. Oime Isusovo! ime nasladeno! M. Divković nauk 241. Življahu . . . u jednoj zemlji toliko nasladojen. M. Radnić 114b. Djelo nasladojen jest fa-

liti Boga u svako vrijeme. 123a. Slatka jest svitlost i nasladeno očima viditi sunce. 269b.

b) nasladiti se, satis superque delectatum esse. *Samo u primjeru:* Nije se mogao čovek nasladiti gledajući. G. Zelić 89.

c. Ne razabira se značenje u primjeru: Zatoj mi, grlice, plačan glas nasladi ter hrlo u krilce u moje upadi. M. Vetranić 1, 189.

NASLADIV, adj. isto što nasladljiv. *Samo u Stulićevu rječniku* (nasladiv, v. nasladi).

NASLADIVATI, nasladujem, *impf. isto što nasladivati.* U rječniku Belinu (nasladivati, nasladiwan, dilettare), u Bjelostjenčevu (nasladujem, delecto, oblecto, recreo, reficio, — nasladujem se, delector, oblector, perfruor delectatione), u Jambrešićevu (nasladujem se, oblector, delector), u Voltigijinu (prez. nasladivam uz inf. nasladiti) i u Stulićevu (nasladivati, nasladiwan, v. nasladi). U Bjelostjenca i u Jambrešića mogao bi prez. nasladujem biti i prema inf. nasladovati (nasladuvati). Želih imat vrat od čaple, da ga duje nasladivam. J. Kavačin 444a. Da se toliko nasladivaju u uspomenu ljudih nemilijeh. J. Matović 173. Pod obličjem onih stvarih . . . u kojih se primnogo nasladivamo. 214. S mirisom ovoga posvetilišta tako se nasladiva Gospodin 230. Koji se nasladuju u zabave nepoštene. 425.

NASLADLJIV, adj. *nasladan, sladak, ugodan.* U rječniku Jambrešićevu (nasladljiv, voluptabilis, — *adv. nasladljivo, voluptuose*) i u Stulićevu (nasladljiv, v. nasladi). Štogradir je on na svitu vidil da je nasladljivo, sve je to pogrdil (iz lat. omne, quod in mundo delectabile videbatur, despexit). A. Georgiceo nsl. 95. Očućene ište stvari izvana, želi nasladjive. M. Radnić 256b. Svako dobro samo po sebi jest nasladljivo. 438a. Ti si rosa nasladljiva . . . perivoj nasladljivi pun dragosti. J. Banovac prisl. ob. 64. Sastavljené ženidbeno bilo bi brez bludnosti iliti užgaña nasladljivoga. A. Kanižić utoč. 488. Dokle narav ovu nasladljivu i čudnovatu . . . prikazu jednu iza druge izvada. M. A. Reljković sat. 173. Imaju život provoditi, ne kako općeno ludi živu, mekoputno, nasladljivo i razkošno. I. Velikanović upuć. 3, 165. Ona, koja su luta i ostra za tilo, ne će da čuju, a ona, koja su razkošna i nasladljiva tilu, dragovoljno slušaju. B. Leaković gov. 67. Kod zlih ljudih pribiva Bog osvetljivim načinom . . . a kod dobrih ljudih pribiva nasladljivim, ljubeznivim i milostivim načinom. 133. S kojim se polepnost na odvišje i nasladljive jegeke usteže. nauk 474.

NASLADNIK, m. onaj, tko naslađuje. *Samo u Jambrešićevu rječniku* (oblectator, u lat. dijelu).

NASLADNOST, f. *apstr. imenica izvedena od osnove pridjeva nasladan; isto što naslada.* U rječniku Belinu (nasladnos, trastullo, passatempo), u Bjelostjenčevu (voluptas, delectatio, oblectatio, libido), u Jambrešićevu (voluptas), u Voltigijinu (volutta, piacere, Wohllust, Vergnügen) i u Stulićevu (nasladnost, v. naslada s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.). Potvrda se našla iz svršetka XVII vijeka i iz XVIII, a poslije toga samo u rječniku Voltigijinu i u Stulićevu. Da bi . . . nasladnost imala barem v smrti vila. P. Vitezović odil. 48. Nero Rim vužgati učini za svoju nasladnost, kron. 33. Ka nasladnost v dobru biva, koje človik sam uživa? prirođen. 80. Napaja ju i nasita spasnim smokom nasladnosti. J. Kavačin 515a. U kojem pribiva svaka sladkost i nasladnost duhovna. Pisaniča 85. Jistvinica je bila siromaška, koja . . . ne bi tilo nasladnostju hranila. A. Kanižić utoč. 630. Ugasi . . . pože-

jeća putena, da u napridak nikakove nasladnosti ne očuti. uzr. 58. Misliš u pristoju tvom uvik sidditi i nasladnost svita uvik uživati. A. Knežević 132. Misto nasladnosti, koju je tražio, gorkost . . . hoće naći. Đ. Rapić 486. Nasladnosti bile su s poslom smeštate. A. Blagojević khin. 3. Niš ni u něm (t. j. u svijetu) stalne . . . trg negov čast, blago i kratka nasladnost. M. Kuhačević 37. Igre i prikave naravi . . . za raskoše i nasladnost težaka bivaju. M. A. Režković sat. 175. Bio je vrtao svake pun nasladnosti. I. Velikanović upuć. 1, 29. Ne od nasladnosti, nego od potribe jedao. 1, 140.

NASLADOST, *f. isto što nasladnost. Samo u primjeru: Zla nasladost mora biti tujemu se priučiti. P. Vitezović priče. 87.*

NASLADOVAĆE, *n. nom. verb. od nasladovati se. Samo u Jambrešićevu rječniku (nasladuvaće, complacentia, delectamentum, u lat. dijelu).*

NASLADOVATI, nasladujem, *impf. prema pf. nasladiti. U rječniku Stulićevu (nasladovati se, v. nasladiti se s naznakom, da je iz Habdelićeva rječnika, u kojem je upravo nasladuvati se, delector, oblector), a možda i u Bjelostjenjevem i Jambrešićevu (vidi kod nasladivati) i samu u primjeru: Požališe staće ono, nad kojemu (sic!) se naslada nerazložnost Hama. D. Bogdanić 8.*

NASLAĐAJ, *m. naslađene, naslada. Samo u primjeru: Svikolici nasladaji od svijeta. Zborn. (1520) 18b.*

NASLAĐATI, nasladam, *impf. prema pf. nasladiti. U rječniku Stulićevu (nasladati, v. nasladiti, — naslađati se, v. nasladiti se) i u Danicićevu (naslađati se, frui sa dva primjera, koji se sad ovdje navode). Dobroto nedomyslnyhs zrénijemъ naslađaju se. Domentijanb 62. Kiždo ihi (t. j. andži) neizrečennago sveta i krasoti božastvene (stamp. -ne) naslađajušte (Danicić u rječ. dodaje: važa da grijeskom nema se). Mon. serb. 133 (iz xiv vijeka). Naslaždah se v jigrah. Starine 23, 119. Človik, ki se boji Boga i naslaja se v něga zapovedih. Korizm. 30b. Jizbine . . . koje pohot mojo budu naslajati. Š. Budinić ispr. 77. Kada se nasladamo u onom, suma 119a. Rađaš djecu . . . u koj se naslađaš. D. Zlatarić 14b. Sluh naslada vid blaženi. J. Kavačin 513a. Naslada se zaručnik sveti u iznutarnjem tomu urešenju. A. Vitalić istum. 140.*

NASLAĐENSTVO, *n. naslađene, naslada. Samo u jednoga pisca. Nosače u blagoslovlenoj utrobi svojoj sladost i naslađenstvo sfega sfita Jezusa. B. Kašić is. 94. U križu ulitje od gornjega naslađenstva (iz lat. in cruce infusio supernae suavitatis). nasl. 89. Vele se čuvaj od tašta naslađenstva (iz lat. multum praecave a vano complacencia). 112.*

NASLAĐEĆE (ako se danas gdje govori, jačačno je takav akc.), *n. nom. verb. od nasladiti (se). U Matovića se nalazi naslađene (vidi među primjerima). U rječniku Vrančićevu (naslađenje, delectatio, oblectatio), u Mikařinu (naslađenje, arajdjanje, delectatio, oblectatio, oblectamentum, solatium), u Belinu (naslađenje, addolcimento, l' addolcire, diletto, giocondità, piacere, ricreazione), u Bjelostjenjevnu (naslađene, recreatio, animi relaxatio, oblectamen, oblectamentum . . .), u Jambrešićevu (jucunditas, oblectamen, u lat. dijelu), u Stulićevu (naslađene, v. naslada s naznakom, da se nalazi u Zlatarića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Daničićevu (naslađenije, deliciae s primjerom iz xiv vijeka). Naj-*

kasnija je potvrda u Stulićevu rječniku. Vsa-kago naslađenja i veselija naplaňujuše duše i telesa (iz xiv vijeka). Mon. serb. 89. Naslajenja moja jesu, da budu s sinimi lutskimi. Bernardin 160. Ako svaka segaj svijeta naslađenja pogrdiš. Zborn. (1520) 173b. Dobro vrime v naslađenju vodi. Proroci 247b. Temistokle, prave, naslađenje njeko, da ga ludi slave, primaše veliko. J. Vi-dali 351. Učini, da čovjek ima njeku dragost i njeko naslađenje i uživanje od onijeh grijeha, koje je učinio. M. Divković bes. 40. U špiju gore nike zakri se i ondi nebeska uživaša naslađenja. F. Glavinić citv 233a. Da mrzim i gnu-sim na putena naslađenja. P. Radović nač. 490. Kad žena u tomu sastavljenu čuti veliko naslađenja. A. Kadčić 427. Pijanstvo jest naslađenje u pitju. A. Bačić 232. Ako si naslađenje da tilu u proždrstvu. F. Lastric ned. 35. Da se ima čini-ti ženidba ne radi naslađenja. J. Matović 318. Koja je (t. j. krepost) našoj naravi na naslađenje prignutoj suprotivna. A. Kanižlić kam. 222. Koja bi se (t. j. žena) otila s mužom sastajati i putena naslađenja provoditi. M. Dobretić 538. i t. d.

NASLAĐEVATI, naslađujem, *impf. isto što naslađivati (vidi tam).*

NASLAĐIV, *adj. isto što naslađiv. Samo u primjeru: Obzira se brzo na štograd naslađivo. B. Kašić nasl. 171.*

NASLAĐIVALAC, *naslađivaoca, m. nom. ag. prema glag. naslađivati. Samo u Stulićevu rječniku (qui delectat).*

NASLAĐIVĀNE (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), *n. nom. verb. od naslađivati. U rječniku nijednom. Naslajivanja, ka imih va svakoj taščini. Transit 253. Služeći tvo-rijem naslađivâna . . . da budeš začaćen u vatru vičiu. M. Radnić 7a. Da si s velikim naslađivâmem grib učinio. A. Kadčić 198. Jesi li . . . upao u naslađivanje puteno? 204. Doisto cijelo jest naslađivanje i prikrasna dragota po-gledati, kako . . . I. Jablanci 64. Da bi mogli . . . sebi pridobiti naslađivanje. J. Rajić pouč. 1, 32a.*

NASLAĐIVĀTI, *naslađujem, impf. glag. izve-den od naslađati. Nalazi se akt. i refleks.; za pas. se nije našlo potvrda. Pored naslađivati ima i naslađevati, i to u Bernardina, u Vitalića i u nekoliko kniga xvi i xvii vijeka (vidi među primjerima). U rječniku Belinu (prez. naslađujem uz inf. naslađiti, addolcire, dilettare, ricreare, allegrarsi), u Voltigijinu (prez. naslađujem uz inf. naslađiti), u Stulićevu (naslađivati se, v. na-sladići se) i u Popovićevu (naslađivati se, sich ergötzen). Najstarije su potvrde iz xv vijeka (vidi među primjerima).*

• primjeri prema onima kod naslađiti pod a, a. Naslajevah se sfaki dan pojigravajući prid nim (iz lat. delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore. prov. 8, 30). Bernardin 160. Vele je kračahn, što naslađuje. M. Divković bes. 583. Ne može nam ostaviti . . . stvari veće naslađujušte ni slade ni ljubeznivije. P. Bakšić 40. Ne moreš dva vesela imati: naslađevati se ovdi na sfitu i poslije kralevati s Isu-krstom na nebū. B. Kašić nasl. 54. Dostoji se . . . doći vas uživati i naslađivati se na nebū. P. Posilović nasl. 188a. Imaš pogrdjivati sve ono, što naslađuje pod nebom. M. Radnić 400a. Vrlo se ja radujem i u srcu naslađujem. L. Lubuški list 18. Imamo se veseliti sada i naslađivati. F. Lastric test. 208a. Bogastva ludma svitovnim jesu meka, ugodna i naslađuju. od'

188. Kadano se naslađivaše zaručnik nebeski. ned. 242. Različito i većestruko štijeće naslađuje. Đ. Rapić predgov. Kao sunce usrid proljetja, koje dragosno naslađuje. J. Banovac razg. 137.

b) primjeri prema onima kod nasladiti pod a, b. Petje naslajuje uši. Naručn. 21b. Premako ščetu tim ne naknajuješ, li želeći osvetu srce naslajuješ. H. Lucić 246. Strah gospodnji naslađivati će i razgovarati će srce čovječansko. M. Divković nauk 6a. Sad te naslaje kuća vikuvična. A. Georgiceo nasl. 242. Blaženim obrazom sfojim obseževanje i naslađevaše žalosna rih srca. B. Kašić is. 104. Ako te naslađuje svijet, vazda hoćeš stajati nečist. M. Radnić 258a. Sad je kao zelena maslina, koja zenice naslađuje. J. Banovac pripov. 27. Neka drugi uživaju, što oči i uši nihove naslađuje. Đ. Rapić 280. Koliko tilo naslađuju, toliko, i još više, ogorčaju dušu. F. Lastrić ned. 398. Koja su tilu ugodna i koja tilo naslađuju. B. Leakovicić gov. 68. Sama ljubav... po sebi naslađuje čovika. 222. Kad tude livade... odgrade i u nima naslađuju vole. J. S. Režković 169. To su male stvari... samo naslađuju oči. 275.

c) primjer prema onima kod nasladiti pod a, d. Da čemo se naslađivati u napredak svakog blagostojanija unutri u zemlji. Nov. srb. (1834) 34. Više se primjera nije našlo.

d) primjeri prema onima kod nasladiti pod a, e. Od řega se naslađevaše (*t. j. mati od sina*). Zborn. (1520) 78a. Tako se Bog naslađuje od srca krotka i ponizna. M. Radnić 428b. Duh istoga Boga naslađuje u svrhu ponizni(*h*). S. Margitić fala 136.

e) primjeri prema onima kod nasladiti pod a, f. Vi se nasićujete i naslađujete pohotju nevoljne plti. Transit 56. Ki naslađevahu mene glasom svojim. M. Marulić 174. Bog ne naslađuje se takim vremenom, nego samo vremenom sadašnjim. P. Posilović nasl. 6b. Tolikijem dobrom naslađivat će se. I. Đordić uzd. iv. Prikazališti ne naslađuješ se. S. Badrić pr. nač. 43. Ti si livada narešena, koja naslađuješ cvičem vikovitim. J. Banovac presv. ob. 65. Koji mnogo naslađivaše se ričma od budalaština. N. Palikuća 4. U jesen Slavča slavnim vinom naslađuje. M. A. Režković sat. 29. Ako vam je bila običaj... naslađivat se grubijem mislima. Misli krst. 29. Smjerni će naslijediti zemlju i naslađivaće se množinom mira. Đ. Daničić psal. 37, 11. Usta bezumnih ljudi naslađuju se bezumjem. pr. sol. 15, 14. S toga su se carevi naslađivali zakidavanjem Hrvatske. M. Pavlinović razg. 98. — Da ga rastavi s onim paklenim ogledalom, s kojim se naslađuje. F. Lastrić ned. 50. Govori i naslađuj nas s tvojom besjedom. D. Obradović živ. 48.

f) primjeri prema onima kod nasladiti pod a, g. Ako se je naslajival tom takovi zlomljenji. Starine 23, 151. Grišnik naslajival se je u misli nepodobni. Naručn. 52a. Kad bi... u samom se Gospodinu naslađevali. B. Gradić djev. 151. Nemo' se tijem ponositi ni u taštoj slavi naslađevati. M. Divković nauk 247a. Nigdar nisan se veselil ni naslađeval u mnogom blagu. P. Radovčić nač. 52. Da ga (*t. j. grijeh*) umije ispovidi onako, kako ga je učinio i u řemu se naslađivao. P. Posilović nasl. xlvi. Sami su želili u svojih grisih živiti, u kojih se naslađevahu. A. Vitić istum. 400. Zašto sam se naslađivala u nepoštenu doticaňu. S. Margitić ispov. 79. Ako se naslađuješ u zgradam narešenim, evo sam ti kameće pripravio. A. Kačić

razg. 1. Poče se razgovarati od lova i pitati ga, naslađuje li se on u lovnu. F. Lastrić ned. 374. On u takvih stvarih naslađivao se je. A. Kanjižić kam. 145. Naslađivaće se u svjetlosti slave řegove. Đ. Daničić is. 66, 11. i t. d., i t. d. — *Ovamo se meće i primjer:* Da tebi samomu bude hvale davati... i u řih se zabavljati i naslađevati. A. Gučetić roz. jez. 272.

g) s dopunom u inf. Moji uši jesu se naslađevali slišati stvari nekoristne. Transit 116. Naslađujete se gospodovat svrhu mnoštva. I. Držić 270. Tko se grijesiti još naslađuje (*iz lat. quem adhuc peccare delectat*). B. Kašić nasl. 54. Oči tvoje jesu se vazda naslađivale viditi stvari nepoštene. P. Posilović nasl. 2b. Naslađuj se biti malahan i ponizan. M. Radnić 349a. Svak se naslađuje većna ondi prinoćiti, gdi je bole prifaćen. 353b. Većma se naslađivao slušati stvari tilesne nego duhovne. S. Margitić ispov. 18. Jer se naslađuje biti u řemu ljubljen. A. Kadrić 384. Isus... ubogo naslađuje se zvati bratjom. F. Lastrić test. 334b. Ne samo naslađivaše se mesti oko ři(h) i prati. test. ad. 108a. Lovac, koji se naslađuje fatati nika ptice. svet. 97a. Naslađivao se je ř řime razgovarati. A. Tomiković živ. 62. — *Ovamo pristaje i primjer, u kojem pred inf. stoji prijedlog za:* Drugi se principi naslađuju za ufatiti jednog jelina, koštu etc. F. Lastrić ned. 374.

h) s dopunom u partic. prez. Naslađivati se misleći djelovanja ili stvari nepoštene.... grijeh je smrtni. S. Matijević 76. Molitve, koje ti dobrovoljno slušaš i naslađuješ se slušajući. B. Pavlovic 27. To su crkve, gdi se naslađuje (*t. j. Bog*) gledajući plodove sitve svoje i uživajući voće. F. Lastrić ned. 318. Naslađuješ se sikući mlade rastice. M. A. Režković sat. 105. Vaša, da se naslađuje štijući i promišljući život od svetih. M. Dobretić 68.

i) s dopunom u rečenici, kojoj je na početku veznik da. Ako si se naslađival, da bi gdo videl tvoje udi nepoštene. Starine 23, 147. Naslađujem se, Bože, da si ti neizmiran, vikovični, svemođuci. M. Zoričić osm. 8. Ako se povoljno naslađuješ, da si ju (*t. j. osvetu*) učinio, opet smrtno sagrišuješ. F. Lastrić ned. 383.

j) Ne razabira se značenje u primjeru: Mislim... ovdi vidjet puk, da se naslađuje Jezusu. A. Kalić prop. 215.

NASLAGA, f. štogod naslagano. Najpre je pregledao kamene naslage pustošnih i nepristupnih predjela. M. Pavlinović rad. 55. *Ima i Šulekoru rječn. zn. naz. kao izraz iz područja mineralogeije za řem.* Ablagerung, Lagerung, franc. gisement.

NASLÁGATI, násłážem, pf. o slaganiu u obilnoj mjeri. Od na-slagati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. *Ima i refleks.* naslagati se sa promišljenim značenjem.

a) naslagati u navedenom značenju. Između rječnika samo u Vukovu (anschichten, sterno). Kada se žita svoze, tako se u ove iste dijele na jednu stran zimna, na druga litna žita odzgor po sijenu iztovare i naslažu. I. Jablanci 75. Odadni čistoje akovče, naslaži toga grozda do polak. Z. Orfelin 163. Dušek bih mu naslagala ruže, vezen jastuk gustog karaafila. Nar. pjes. vila (1868) 645. Tri je debele rukopisne knjižurine naslagao Addison. M. Pavlinović rad. 57.

b) naslagati se, t. j. najesti se, nabubati se, nalupati se. Između rječnika samo u Vukovu (sich voll anschichten, anessen, ventrem implere).

Čudno ti se naslagasmo ovije oklizotina! (rekao Hero, kad su se njih dvojica najeli jela, što je gotovo za pašu). Vuk rječn. s. v. oklizotine. Pa namisli u namastir, pobro, te se onde proveselit dobro, naslagat se, dobro se naliti pa ondeka baš i prenoćiti. B. Radičević (1880) 121.

NÁSLAN (*bíće takav akc.*), adj. *podosta slan.* U rječniku Belinu (naslan, proprio dell' acqua salmastra), u Stulićevu (subsalsus s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu (etwas salzig). Što su morali piti vodu mutnu i naslanu. A. Tomiković živ. 185.

NASLANINITI, naslaninim, pf. *nabockati slanom* (*kakvu pečenku*). Od na-slaniniti (*samome slaniniti možda i nema potvrde*). Samo u Šulekovu *nem.-hrv.* rječniku (za *nem.* anspicken).

NASLAĆA, f. enklitika. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao gram. *izraz za lat. enclitica vocula.* Prevedeno iz grč. *ἐγκλιτος* (t. j. onaj, koji se naslaća; enklitike nemaju svoga akcenta, nego se naslaćaju na riječ, koja je pred nim).

NASLAĆALICA, f. Nove mi bijahu na slalice na posteli. To je naime nekakva rešetka, koju zataknu na uzglavlju postele, da ne spadnu uzglavači (u selu Gradištu u Slavoniji). I. Kršnavi 64.

NASLAĆALIŠTE, n. mjesto za naslaćanje. Samo u Jambrešićevu rječniku (naslaćališče, acclinatorium).

NASLAĆANE, n. nom. verb. od naslaćati. Samo u Vukovu rječniku (das Anlehnen, acclinatio).

NASLAĆATI, náslaňám, *impf. prema pf.* nasloniti. Pored naslaćati (*kojemu je najstarija potvrda u N. Ranine, vidi pod b, b, aa)* nalazi se, ali rjeđe, nasloňati, koje dolazi u Vetranića (vidi pod a, b) i u nekoliko kniga xviii i xix vijeka, među kojima nijedna nije slavonska. U tri se pisca (u Kadčića, Bašića i Zuzerija) nalazi naslaćati i nasloňati; isto se nalazi i u dva rječnika. U rječniku Belinu (prez. naslaćam uz inf. nasloniti), u Bjelostjeničevu (naslaćam, acclino, reclino, — naslaćam se, innitor, admotor, nitor, incumbo), u Jambrešićevu (naslaćam se, innitor, incumbo), u Voltiđijinu (naslaćati, appoggiare, anlehnen), u Stulićevu (naslaćati se, v. nasloniti se, — nasloňati, v. nasloniti s naznakom, da se nalazi u Lastrića), u Vukovu (naslaćati, anlehnen, acclino, — nasloňati, vide naslaćati) i u Popovićevu (naslaćati se, sich anlehnen).

a. u pravom smislu.

a) akt. Dopuštenje od biskupa.... za učiniti oltar izvan crkve naslaćajući ga na zid od iste crkve. A. Kadčić 78. On ga celivaše, on ga grlaše, on ga nasloňaše na svoje prsi. Đ. Bašić 202. Nasloňaše slaba uđa na štap jedva bolno tijelo vukući. A. d. Bella razg. 16. On zapinje tanka geferdana, naslaća ga na zelenu jelu. Nar. pjes. vuk 3, 188. Naslonio joj (t. j. Luka Zlati) na ramena glavu. Nar. pjes. marjan. 77.

b) refleks. Grbom se nasloňah na stabar od jele. M. Vetranić 2, 136. Prilikuju onim, ki se naslaćaju na vodu. Starine 3, 222. Ne uzdaj se i ne naslaćaj se vrh trsti (iz lat. non confidas nec innitaris super calatum). B. Kašić nasl. 75. Gospa se na Martu i na Mandalinu naslaćajući vele trudno.... idaše. M. Divković bes. 373. Ište, za čas da počine i na uzglavlje naslaća se. I. Gundulić 514. Trudnu glavu veće kратi naslaćah mu posred krila. G. Palmotić 3, 254b. Grada naslaća se svrhu stupova, a stupovi svrhu

temeja. M. Radnić 325a. Nemoj se uzdati ni naslaćati na jedan štap od trske. 375b. Slavoje.... naslaća se na jedan sto i spi. A. Gledević 169b. Obogaćena je (t. j. Marija) pače nasloňa se na pridragog svoga. F. Lastrić test. 352b. Razboli se Nemačić Stipane, od jada se na čordu nasloňa. A. Kačić razg. 48. Znadući, da se sva ona kuća na dva stupna nasloňaše. kor. 139. Da se Focijo naslaća na štap priličan onomu, kojim se episkopi služe. A. Kanižlić kam. 319. Umoran u šatoru na kopje za jedan čas nasloňa se i zaspava. B. Zuzeri 43. Tu se jednu Marku dojadio, nasloňa se na panjer tavnički. Pjev. crn. 115b. Nasloňa se cmiće na bosilje, svaka draga na svojega draga. Nar. pjes. vuk 1, 268. Asanaga.... na vitu se jelu nasloňaše. 1, 271. Nasloňa se glavom na Todora (t. j. Momir). 2, 160. Drvo se na drvo naslaća, a čoek na čoeka. Nar. posl. vuk 70. Drag se dragoj na ramo nasloňa. Nar. pjes. herc. vuk 216. I pomamna po gori (h)odila, na studen se kamen nasloňala. Nar. pjes. petr. 1, 184. Car postavi na vrata onoga vojvodu, na kojega se ruku naslaćaše. Đ. Dančić 2 car. 7, 17. Tko se u Osmanliju uzda, štapom se na vodu naslaća. Nar. bl. kapet. 258. — *Ovamo ide i primjer:* Kad se ne stepljaju uda, neg' li stinu, često naslaćaju (bez se, koje se razumije iz onoga, što stoji uz stepljaju) želete, da počinju. P. Hektorović 67.

b. u prenesenom smislu.

a) akt. Na oružje tegaj svijeta vaše ufaće naslaćate. G. Palmotić 2, 101. Dila naslaćajmo na Isusa. I. Ančić svitl. xv. Na tebe samoga poniženo naslaćam i spuštam sve moje ufanje. V. Andrijašević put 71. U tamnici Osip staše ustrpljeno podnosaše sve na Boga naslaćajući. P. Vuletić 25. Na tvoju dakle mudrost nasloňam podpuno ispravljenje. A. Kadčić xl. Na to ne naslaćaj ufaće tvoje, nego nasloni ufaće tvoje na milosrđe Božje. A. Kanižlić utoč. 173. Ti ufaće od prodaje tvoga vina na jedno čudo izvanredno ne naslaćaš. Da kako se uzdaš na jedno čudo Božijega milosrdja sahranene tvoje duše, poso tvoj najglavniji, nasloňati? B. Zuzeri 110.

b) refleks.

aa) oslaćati se, uzdati se. Da ljubite gospodina Boga vašega i da hodite svijetu puti negovijemi naslaćajući se na n (iz lat. ut diligatis dominum Deum vestrum et ambuletis in omnibus viis ejus adhaerentes ei. deuter. 11, 22). N. Račina 48b. Tužiti tko ne će i čutit velik vaj, nemoj se odveće naslaćat na svijet saj. M. Vetranić 1, 271. Moći ćeš Isusa od sebe tirati ako će na izvańska sebe naslaćati (iz lat. potes cito fugare Jesum si volueris ad exteriora declinare). A. Georgiceo nasl. 92. Ter se tko naslaćaj na svita slabosti ter glavu podklaňaj tašcoj oholosti. I. T. Mrnavić osm. 172. Sve uživa dobre sreće tko na višnjih naslaća se. G. Palmotić 2, 157. Virujem i naslaćam se na oblast i dostojanstva Isukrstova. P. Radovčić nač. 154. Mogu vazda odrisiši nasloňajući se na rič Gospodinovu. A. Kadčić 249. Nemojte se unaprijeda na nijednoga čovjeka umrloga toliko naslaćat. Đ. Bašić 135. Naslaćam se na tvoje milosrđe i obećaše. A. Kanižlić bogolubnost 512. Drug se virnu drugu klaha, na virna se drug naslaća. V. Došen 137a. Jere se oni veće naslaćaju na svoje razborstvo, negoli ufuju u provideće Božje. J. Matović 415. Nije uzdat se u saj svijet, naslaćat se na umrle prijete. I. M. Mateić 143. Koji ne ufa u Boga

niti se naslaňa na Božje provideće. I. Velikanović upuć. 1, 381. On na onu ispovijes nasloňo bi se govoreći. B. Zuzeri 154. Puščamo se i na-slaňamo se na voju negovu božanstvenu. B. Leković nauk 418.

bb) opirati se, upirati se. Pokornik ako ne naslaňajet se na dobar i jaki razlog. Š. Budinić ispr. 14. Vsa naša vira naslaňa se na oblast i svemogućstvo Božje. suma 38. Duša pristaje k istini Božjoj i na njoj naligaje se i na-slaňa. 59a. Ovi ati ili djela sfi se naslaňaju na milos Božju. B. Kašić nač. 9. Virovati razlu-čuje se od uminja, ko se naslaňa na očiti razlog. P. Radović istum. 7. Veselje pravednije(*h*) naslaňa se na dobru dušu. M. Radnić 105b. Jere se vira naslaňa na istinu brezhimbenitu. I. T. Mrnavić istum. 146. Ovo su dva temeja na koje se sve kripoti i dobra dila naslaňaju. S. Margitić fala 270. Prva oblast ne naslaňa se potribno na drugu niti o ne kripoti visi. A. Kadrić 49. Doisto na ove razloge naslaňajući se scinim, da F. Lastric test. 42b. Tako ne uče izvrsnit bogoslovci naslaňajući se na svidočbu sv. Pavla. 148a. Naslaňajući se se na isto-mačenje naučiteļah crkvenije(*h*) razumijem. ned. 275. Tlači Božiju riječ, na koju se vjera naslaňa. Đ. Bašić 25. Na što naslaňaju se svoje odluke. S. Rosa 115a. Važa da se prvi i drugi broj naslaňa na stvar istinitu. M. Zoričić aritm. 72. Zakon krstčanski i vjera naslaňaju se na ovi čklan kako na neki temeļ. J. Matović 44. Jere se ima vjerovati, da se ne naslaňaju sva ova na dostojanstvo službenikah. 226. Svi ostali zakoni naslaňaju se na zakon od naravi. M. Dobretić 51b.

c. povjeravati, prepustati (kako u kojem pri-mjeru), u akt. i u pas. (u pas. s riječcom se). Očitovaše (*t. j. roditelj*) poglavici crkvenomu naslaňajući nju (*t. j. svoju kćer*) vrh njegove duše. B. Kašić is. 85. Človik pridaje svoje zdravje jednom ličniku i svoju pravdu jednom odvitniku. Ako jest slip, naslaňa život isti jednomu ditetu i jošće kadagodir jednomu psetu. I. Marki 76. Ostalo se naslaňa na pametnost sudca crkvenoga. A. Kadrić 444. Ima se pomjivo iskušati, je li li-sužan, je li rođen po zakonu, je li zdrav u životu, koja naslaňaju se na biskupa za odpuštiti. A. d. Costa 1, 64. Niti su napriševali primati rede, pače bi ji(*h*) odmetali i veličenja, koja bi pristojala redénu, drugima bi naslaňali. 1, 223. U koju se (*t. j. slugu*) uzda na koju posle domaće naslaňa (*t. j. gospodar*). A. Kalić prop. 392. Što sv. sabor na razborstvo i sud glavara crkvnoga naslaňa. I. P. Lučić nar. 47. To krst-jani imaju dilovati svaku brigu naslaňajući na Boga. I. Velikanović upuć. 3, 277.

d. rijetka pojedinačna značenja. *a)* metati, tovariti. Veliko brime upraviteļ na svoja pleća naslaňa. A. d. Costa 1, 89. — *b)* obarati, bacati (*u prenesenom smislu*): Ne ima razloga tužiti se na Jakova ni na nega naslaňati svoje зло (*t. j. krivicu radi svoga zla*). M. Dobretić 527. — *c)* Lipo naslaňa govornik, *t. j.* navlači na svoj mlin, lipo sklaňa (*lat. movet, permovet*). J. Grupković.

NASLAŇAVAC, naslaňavca, *m. nom. ag. prema glag. naslaňati. Samo u Jambrešićevu rječniku (naslaňavec, incubator, u lat. dijelu).*

NASLASTICA, *f. isto što poslastica. Samo u primjeru:* Siromasi ne ištu naslasticah ni časti, nego se nima oče samo krušca i mlika. F. La-stric od' 8.

NASLJATI, năšlēm (năšlām), *pf. immittere. Od na-slati; ide među glagole navedene kod 1 na*

pod 1 i 3; u prvom je slučaju značenje: poslati koga (ili što) na koga (ili na što), ali je to značenje ponajviše oslabilo, te naslati znači isto što poslati.

a) naslati koga (ili što) na koga ili (na što). *U rječniku Vukovu (naslati koga [na što], zuschicken, mitto ad —; našli mi kakva mušteriju, da prodam svine).* Imam zlotvora, pa je nalašao svoje pčeles na moje. F. Đorđević 4.

b) isto što poslati. *U rječniku Stulićevu (naslati, našašem, mittere s naznakom, da se na-lazi u glag. brevijaru).* Molite se dakle oteu koji je stvoritelj i ove žetve gospodin, da za nū sabrati i skupit naše žničča. S. Rosa 90a. Na-hodeć se sam u svomu pribivalištu s nikom zlom ženom k nemu naslanoj za ugrabiti mu lipo blago čistoće. Blago turl. 2, 167. Ove lude iz bela sveta on i nasla amo u Ripan. M. Đ. Miličević let. več. 272. Da su one lude na-slati oni, koji nisu hteli ustava. pom. 38.

c) poslati u obilnoj mjeri. Samo u Vukovu rječniku (genug schicken, mitto satis).

d) naslati koga, *t. j.* poslati koga krvim putem: Nekaki me obešeňak naslo ovuda, pa sad eto nikako ne mogu da izadem na pravi put. S. Pavićić.

NASLAVIČITI, naslavici, *pf. razglasiti u puku, na pr. kad ko prodaje zemlju pa tu pro-daju razglasiti (ili naslavici).* J. Grupković. *Od na-slavičiti; samome slavičiti možda i nema po-tvrde.*

NASLAVITI, năslavim (*jamačno je takav akc.*). Samo u primjeru: Gde se slava slavila, tu i po-magala, naslavila rod i beričet, život i zdravje, slogu i pravdu! (*u zdravici, kad se slava, t. j. krsno ime, slavi*). M. Đ. Miličević slave 49 i jurm. 19. *Ne razabira se pravo značenje, i ako je glag. jamačno postao od na-slavit.*

NASLIČITI, nasličim, *pf. nabojadisati; kao da je to u jedinom primjeru, što se našao: Iz razni mapa načinim mapu Srbije sam na-sličiti nisam mogao, nego u kasarni pogodio, te su mi malali.* S. Tekelija letop. 120, 22. — *Ne-pouzdano.*

NASLIHATI, naslišem, *pf. poslušati. Od na-slihati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u jednoj knizi.* Kad pasiva tuda krajev sin nasliše kanat. Nar. prip. mikul. 15. Leh su svi voleli maloga naslihat. 31. Projdu do neje kamari i naslišu. 24. Krajev sin to na-sliše, nasliše i sad počme plakat. 66.

NASLIJED, *f. društvo ljudi odvojenih od crkve, koji slijede kakvoga krivovjercu. Riječ je na-činena prema sredov. lat. secta (od sequi, slijediti).* Samo u primjerima: Koji hote uvesti skrovno skđoljive nasledi i naredbe. Postila (1562) 116a. Začetak nazarenske nasledi (*iz lat. aucto-rem sectae Nazarenorum. act. ap. 24, 5*). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 211a. *Vidi* naslijede pod c, nasleda pod b, nasleđba pod b.

NASLIJÉDITI, năsljedim, *pf. sequi, consequi, hereditare. Od na-slijediti; ide među glagole na-vedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Stulićevu (imitari, aliquem sequi, heredem esse, multipli-car e tome značenju, t. j. razmnožiti, nema ni otkle potvrde), — naslijediti se, multiplicarsi, popolarsi [ni tome značenju, t. j. razmnožiti se, naseliti se, nema ni otkle potvrde kao ni ovome latinskom:] solitudinem loci alicuius frequentare [stamp. frequentari, t. j. naseliti koje prazno mjesto], — s naznakom, da se glag. nalazi u Đordića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj*

niye se iz toga pisca našao nijedan primjer), u Vukovu (erben, hereditate accipere s naznakom, da se nalazi u Novom Zavjetu) i u Daničićevu (naslēditi, 1. hereditate accipere sa dva primjera, koji su iz XIII i XIV vijeka, — 2. succedere s primjerom iz XIV vijeka; vidi daže pod a, — 3. suscitari s primjerom iz XV vijeka; vidi daže pod e).

a. naslijediti se, t. j. doći iza koga (čega), poslije nastati, naroditi se, nastaviti se (kako u kojem primjeru). Od kojih ljudi staroga grada jesu se rodili i naslēdili vlastele grada Dubrovnika. Mon. serb. 217 (*Daničić u svome rječn. postavlja značenje succedere*). Od cara Jozefa dvora saj se svijet naslijedi. Zborn. (1520) 28a. Zašto je Bog muško i žensko na ovi način stvorio? Da se čovjek naslijedi, da se čovjek othrami. A. Kalić prop. 105. Ako si u radoći proveo dan, vele boje hotio si noć istratiti; dan iza dana, godište iza godišta vele boje i radostnije nastojo si da se naslijedi. 125. Trag (t. j. natražje, po-klojene) luki... da se i po sebi istomu naslijedi, razgrana i prostere. 332. Naslijediti se, aufkommen, existere: (Smilova se Bog na sirotinu) te se opet svijet naslijedi. Vuk rječn. (*navedeni je primjer iz nar. pjes. vuk 2, 6.*)

b. naslijediti, t. j. iza koga što dobiti, baštiniti. Da bi koja zastava ili podvornica... dostoju naslijena. Statut pol. 267. Mnogi se bogat rodi... ili od kakva srodnika naslēdi bogatstvo. D. Obradović bas. 178. Što žensko iz očine kuće ne može naslijediti. Vuk rječn. s. v. hasaba. Pamet i poštene ne može se svagda naslijediti. Vuk u *Ivekovićevu rječn.* Naslijediti koga, Jemanden beerben, erben. Jur. pol. termin. 62. 178. Naslijediti, erben, ereditare. B. Petranović r. kn. 32. Ili im bijaše uzeto pravo naslijediti prijesto. D. Daničić istor. 11. Od sluškine, kad naslijedi gospodu svoju. prič. sol. 30, 23.

c. dobiti, steći, pribaviti (kakogod, dakle ne samo baštinom). To značenje ima i crvenoslav. naslēditi. Ostavlja i otca svojego i materi... živu vječnu naslēdit. Stefan pam. šaf. 11. Da naslēditi ogreši gejensky (iz XIV vijeka). Mon. serb. 199 (*Daničić u obadva ta primjera postavlja u svome rječn. značenje hereditate accipere, t. j. baštiniti, ali to je protivno smislu*). Premudri među ljudi Solomun ada ženom naslidi. Starine 3, 248. Ki preslišanjem od raja odstupiše, nega pak, poslušanjem naslidi imaju. 3, 281. Nebesno češ naslējediti carstvo (iz pjesme, koja je zapisata od nekoga kaludera). Pjev. crn. 294a. Blago krotkima, jer će naslijediti zemlju. Vuk mat. 5, 5. Oni... ne će naslijediti carstva Božjega. gal. 5, 21. Čuj, Izraiļu, ti prelaziš preko Jordana, da uđeš i naslēdiji narode veće i jače od sebe. D. Daničić 5 mojs. 9, 1. Zemlja, u koju ideš, da je naslēdiji, nije kao zemlja Misirska. 5 mojs. 11, 10 (u crvenoslav. tekstu je na sva ova cetiri mjeseta naslēditi, a u lat. je na proum, trećem i četvrtom mjestu possidere, na drugom consequi). U Bosnu ne taknuše, jer ju jednako s ostalom Hrvatskom naslijedi Stjepan. M. Pavlinović razg. 32.

d. rijetka pojedinačna značenja. a) isto što naslēdoti, lat. imitari. Mlogi čeju stope našo nasliditi. A. Blagojević khin. XIII. Da bi mogli sva ona činiti, u svem svoje stare nasliditi. pjes. 63. — b) nastaviti. Samo u primjeru: Ona... naslijedi na daže svoj put (nekoliko redaka pred tijem na istoj strani: on nastavi na daže put). Nar. prip. bos. 111. Nepouzdano. — c) Na tri mjeseta uzet je glag. naslijediti kao impf.; u proum je primjeru značenje: iti za kim, u drugome:

pratiti, u trećemu: daže dolaziti. Otide naglo i hitro skupa s Ivanom iščući, pitajući i naslideći sinka tvoga. M. Jerković 47. Naslidača žeće naše sriča biše u tom dilu. I. Zanotti en. 27. Kako se nadodaje u ričih naslidečih. I. T. Mrnavić ist. 9.

e. Ne razabira se razvitak značenja u primjeru: Ako bi se kada gospodio Bog u milosrđio... da se onej crkve opet naslēde i ponove (iz XV vijeta). Mon. serb. 533 (t. j. da se dignu, sa-grade; Daničić u svome rječn. uzima: naslēditi se, suscitari, t. j. dići se); vidi naslēdovanje pod f i naslēdenje. Ni samo se značenje ne razabira u primjeru: V dobi mu ne pride glas moje nevoje, a Turci naslide, da se ban zakoše. P. Vi-tezović odil. 5.

NASLIJEDATI, naslijedam, impf. prema pf. naslijediti. Samo u dva pisca. Oni, koji na ňemu (t. j. na konu) jašaše, zvaše se smrt, a naslidaše ga pakao (iz lat. qui sedebat super eum, nomen illi mors, et infernus sequebatur eum. apoc. 6, 8). E. Pavić ogl. 670. Slovinski ga narod naslidaše (t. j. kraja Dobroslava), po gradovim Grke isikoše i za kralja ňega okruniše. A. Kačić razg. 39. Razumivši, kako ga sriča naslidaše. kor. 189. Samo... kuća Judina i Benjaminova naslidaše Roboama. 230. Na svijem je mjestima isto što: sljediti.

NASLIJEDE (biće takav akc.), n. progenies, hereditas, secta. U rječniku Stulićevu (comitatus, imitatio [tijem dvjema značenjima, t. j. pratna, naslēdovanje, nema ni otkle potvrde], hereditas, successio s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), u Daničićevu (naslēdije, 1. posteri, unus e posteris, progenies sa šest primjera iz XIII i XV vijeka, 2. hereditas s primjerom iz XV vijeka) i u Popovićevu (naslēde, Erbschaft).

a) potomstvo, djeca; ispor. naslijediti pod a. Podastib preizobiljne milostyne na pomenu sebe i vsemu naslēdiju jego. Sava pam. šaf. 9. Slišalj ješmy, ježe jesli blagoslovil naslēdije svoje, mi i myna svoje poslednje blagoslovenje daždje im. 11. Tozi je bilb našeh starēh počteni običaj, i dъnašni dъnъ mi, ňih naslēdje, tēm tiparom činimo (iz XV vijeka). Spom. sr 1, 127. — U dvije dubrovačke isprave iz g. 1421 uzima se rječ naslijede u značenju: sin. Postavi vojvodu Radosava... počteno naslēdije gospodina kneza Pavla Radenovića. Mon. serb. 310. Počteno naslēdje rečenoga gospodina kneza Pavla... Radosav. 315.

b) baština; ispor. naslijediti pod b. Ta vasa v naslēdije Hilandaru vđdana byše. Domentijanb 51. Reci bratu momu, da razdijeli sa mnom naslēdje (iz lat. dic fratri meo, ut dividat mecum hereditatem. luc. 12, 13). S. Rosa 110b. Ovo je naslēđnik svomu otcu, hod'te, ubimo ga, i imat ćemo naslēdje negovo (iz lat. hic est heres, occidamus illum, ut nostra fiat hereditas. luc. 20, 14). 133a. Blago narodu, kojemu je Bog Gospod, plemenu, koje je on izabrao sebi za naslēđe (ispor. lat. elegit in hereditatem sibi, n̄iem. zum Erbe sich gemacht hat). D. Daničić psal. 33, 12. Mitrjević ima da izda nekolike legate... pa što preko svega toga preteče, biće negovo naslēde. M. D. Miličević pom. 280.

c) isto što naslijed (vidi tam). Samo u jednoj knizi. Istini hristijanin... osuđuje i biži... vsako ino odsično naslēdje ili inu viru. Š. Budinić suma 2a. Koji naslēduju inu viru, službu ili ino naslēdje izvan... vire katoličaske. 16a.

d) *U ovom primjeru zamijeđena je (jamačno grijeskom) rijeć nasele riječju naslijede: Bog ti dao u raju našledje (sic!). Nar. pjes. vuk 5 (1865) 475.*

e) *Ne razabira se značenje u primjerima: Ki bi vazeli na se stanje il' naslidje fraticelov. Š. Budinić ispr. 135. Ako bezredje dohodi iz nasljeda grijhovnoga. 163.*

NASLIJEP, adj. podosta slijep. Samo u Belinu rječniku (ciechett, alquanto cecco).

NÀSLIKATI, nàslikâm, pf. prema impf. sliki. Od na-slikati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. abmalen i u rječn. zn. naz. za ném. bildlich darstellen, abbilden, tal. ritrarre, figurare, effigiare. Govori se i piše u naše vrijeme (s naznačenim akc.), na pr. On bi mogao to naslikati, da hoće.

NASLINAVITI, naslinavim, pf. slinama uprati. Od na-slinaviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (naslinaviti, v. oslinaviti).

NASLIŠATI SE, naslišam se, pf. isto što naslušati se. Od na-slišati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (naslišati se, v. naslušati se).

NASLIŠKIVATI, nasliškujem, impf. isto što oслушаškivati, t. j. slušati u dem. značenju (kao promalo, izdaleka). Samo u primjeru: Čudi nasliškuju te reč popitku, od kud glasi ovi. Nar. pjes. istr. 2, 139.

NASLIVLATI, naslivljam, impf. poručivati, preporučivati kome, da što dozna. Naslivljuju, da se raspita, tko je ukra vole. Ja sam Nikoli preko moga sina naslišva. M. Pavlinović. — Biće od istoga korijena, koji je u slišati, slušati, slovo, slava; samome slivlati po svoj prilici nema potvrde.

1. NÀSLON, m. fulcrum, aliquid coniectum. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukoru i u Popovićevu (vidi dače). Najstarija je potvrda u Hektorovića (vidi pod b).

a. u pravom smislu.

a) ono, na što se tko ili što naslaňa, na što se upire, na čemu počiva, leži. U rječniku Belinu (appoggio, come di sedia o cosa simile), u Bjelostjenčevu (naslon starosti, v. ščap), u Voltigijinu (appoggio, sostegno, Lehne), u Stulićevu (fulcrum, fultura, fulcimentum, sustentaculum) i u Popovićevu (Lehne, Geländer, Stütze). Ovo su dva temeja aliti naslona od skala, po kojih se ide na nebesa. S. Margitić fala 270. Oltar gubi posvećenje... kad je ploča rastavljena od naslona. A. Kadrić 90. Kralj Salomon učini sebi naslon zlatan (iz lat. rex Salomon fecit sibi reclinatorium aureum. cant. cant. 3, 10). F. Lastric test. 353b. Sjedalište i zadnji naslon sjahu sva u zlato oklopjena. B. Zuzer 174. Prinesen na kraj ostavljen je bez postele, bez naslona, bez jedne sture siromaške. 405. Zatvara se priko sve crkve (t. j. slijepac, kojem se vratio vid) bez naslona, bez voditeļa. 418. Majstori, koji mi učinili i naresili ovi zlatni naslon. A. Tomiković gov. 218. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao graditeški izraz za ném. Balustrade, Geländer, Brüstung, Brustlehne, tal. balaustrata, parapetto).

b) ono, što natkriva što; glagoli nasloniti, naslaňati nemaju značenja: natkriti, natkrivati, ali su ga u vrlo staro vrijeme morali imati; ispor. čes. sloniti (pokriti od sunca), poř. slonić (pokriti), naslonić (natkriti). Načini zavjese od

kostrijeti za naslon nad šatorom. D. Daničić 2 mojs. 26, 7. Neki je podigao sebi i malko naslona od sunca ili od kiše. M. Đ. Milićević zim. več. 43.

c) štograd natkrito. U rječniku Vukovu (bedeckter Gang, Schoppen, tectum suffultum) i u Popovićevu (Bienenstand).

aa) tor za stoku. Rodi . . . ditička Isusa u naslonu Betlema. S. Badrić pr. nač. 66. Jara, kao naslon, gdje stoka zimi stoji. Vuk rječn. s. v. jara. Mali tor, gdje se ovce najprije utjeruju, pa odanle ulaze u naslon. s. v. pritvor. Čudi već polegaše i pospaše; stoka se sabi pod naslone i svote. M. Đ. Milićević međudn. 199. Ako zagrađuje stan za ovce, naslon za goveda, kočinu za prasad. zlos. 290. Govori se u Dalmaciji. J. Grupković, — u Slavoniji oko Vinkovaca. S. Pavličić, — u Srbiji, u Lijevču. Etnogr. zborn. 5, 475.

bb) pojata, šupa. Nije gospionica pribivajućih ljudi, nego samo jedan naslon, pod koji se samo za niko vrime uvraćaju putnici. D. Rapić 443.

cc) pčelinák. Mesto, u kome košnice držimo, pčelník, pčelnák, kovanluk ili naslon pčela imenujemo. A. Maksimović 29 (otud je jamačno Bienenstand u Popovićevu rječn.).

dd) zgrada uz kuću, gdje stoje kola, plug i dr. Naslon ili suldrma, t. j. zgrada, u kojoj stoje kola; zove se i kolarница. M. Đ. Milićević živ. srb. 7. Govori se u Srbiji u okrugu ruđničkom. Etnogr. zborn. 5, 20 (gdje se kaže, da je naslon za kola, plug i t. d.).

b. u prenesenom smislu kao pomoć, potpora. Negovi zakoni hvale su dostojni, u kih su nasloni mirni i pokojni. P. Hektorović 45. Kad mi hćeru ne ostavi, moje starosti naslon pravi. J. Kavatin 237b. (Bog) naslon slabim, dig padućim. 505a. Ko da udovica jedna kuća desetero dijeti ima, a druga jedno ciglo; toliko je ovo ciglo izgubiti koliko sve ono desetero, er jednako vas naslon kuće jedne i druge izgubi se. B. Zuzeri 199. Siromaška djevojčica bez utjehe, bez naslona za podprijeti svoju čas i čistou. 229. Hrvatu je veliki naslon povjestno pravo. M. Pavlinović razg. 57.

c. isto što nom. verb. nasloňenje. Samo u primjeru: Da se dite zaduši u utrobi materinoj . . . naslonom matere na drvo. A. Kadrić 551.

d. Ne razabira se značenje u primjerima: Nego sam hodio u šatoru i u naslonu. D. Daničić 2 sam. 7, 6 (ispor. lat. ambulabam in tabernaculo et in tentorio, — ném. ich habe gewandelt in der Hütte und Wohnung). Kod nas je dvorišće ograjeno, s jedne strane je kuća, s druge štale, a s treće i četvrte naslon (u kotaru ogulinskem u Hrv.). Zborn. za nar. živ. 5, 180.

2. NASLON, m. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i here. 643.

NASLONICA, f. isto što naslon pod a. Samo u Jambrešićevu rječniku (reclinatorium, u lat. dijelu).

NASLONIŠTE, n. isto što naslon. U rječniku Jambrešićevu (naslonišče, acclinatorium, u lat. dijelu) i u Stulićevu (naslonište, fulcrum, fultura, fulcimentum). Učenik, koji ima za naslonište one poštene prsi (govor je o apostolu Ivanu i o Isusu). P. Bakšić 35. Obličja, što prija posvećenja imadija(hu) za svoje naslonišće i ogled kriposti kruha i vina, velikim čudom ostaju u ovomu sakramantu. Blago turl. 2, 237. Ima i u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. Anlehnpunkt.

NASLONITI, násłonić, pf. acclinare. Od nasloniti; iđe među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nalazi se akti, pas. i refleks. U rječniku Vrančićevu (nasloñen, nixus), u Mikajinu (nasloniti, appoggiare, admovere, — naslonen, nixus, subnixus, innixus, — nasloniti se, innitor, nitor, adnitor, haereo, adhaereo, adhaeresco, incumbo), u Belinu (nasloniti, appoggiare, accostare una cosa all' altra, che la sostenga; nasloniti posao na tkoga, addossare un negotio, cioè commettere un negotio ad uno; nasloniti tkomu, commettere, dar commissione; nasloniti na koga što, rimettere, porre una cosa in arbitrio altrui; — nasloniti se, appoggiarsi, nasloniti se na tkoga, addossarsi, qui vale accostarsi addosso ad altri; nasloniti se, rimettersi ad un altro), u Ejelostjénčevu (nasloñen, innixus, nixus, — s. v. naslañam: nasloniti se na šcap, inniti baculo, incumbere baculo, nasloniti se na laket, inniti in cubitum, niti brachii), u Voltijíjinu (nasloniti, appoggiare, anlehnen), u Stuličevu (nasloniti, inclinare, admovere, applicare s naznakom, da je iz glag. brevijara; štograd na koga nasloniti, curam rei alicuius alicui demandare s naznakom, da je iz Belina rječn.; — nasloniti se, niti, inniti, adniti, incumbere) i u Vukovu (nasloniti, anlehnen, inclino). Najstarije su potvrde iz xv vijeka).

a. nasloniti u pravom smislu, t. j. namjestiti što tako, da sasvijem ili jednim dijelom svojim dotičući se čega miruje.

a) akt. i pas.]

aa) bez osobite dopune. Opat vzdignu to tělo i nasloni je i reče. Korizm. 25b. Svetu glavicu nije gdje bi naslonil (t. j. Isus). M. Držić 421. Nasloñen tu stojeci kod visoka kitna čedra. G. Palmotić 3, 4a. Ne imajući ni glave gdi nasloniti. A. Kanižlić bogođubnost 205. Manim matuка pregršt slame za naslonit trudno rame. V. Došen 253a. Nasloniše škale, posvojaše šance. M. Kuhačević 141. A. Prisloni me uza zid. B. Eto sam te naslonio, stojiš li dobro? N. Palikuća 55. Tako ubog, da ne ima ni gdje glavu nasloniti. B. Zuzeri 34.

bb) s dopunom u kojem padajužu zdrženu s prijedlogom. Svoj obraz kad na moj nasloni. Š. Menčetić 263. Biše naslonila glavu na livi dlan.... Vrhu noge nogu naslonila biše. Đ. Baraković vila 28. Na mramornijeh stupijeh.... svakolika nasloñena grada stoji. I. Gundulić 427. Nasloniše ljestve s obe strane križa. P. Bakšić 178. Koji vas ovi sfit drži nasloñen na tri prsti (t. j. Bog). B. Kašić is. 8. Sred mekahnja nje je krila naslonio glavu svoju. G. Palmotić 2, 426. Na skut ruku svoju nasloni, a na ruku plačno lice. I. Đordić uzd. 36. Nasloni svoje čelo na ruku. ben. 48. Nit je zadovoljno pružiti samo ruku oli nasloniti ju na ruku onoga, koji.... A. Kadčić 12. Buduć križu pristupio i na n listve naslonio. P. Knežević muka 50. Koliko lipo bijaše pogledati Katarinu.... nasloñenu na zaručnika. F. Lastrić test. ad. 87a. Vidi Boga na listve nasloñena. A. Kačić kor. 29. Kuca staša nasloñena na beden od grada. 104. Ne ima na što glave nasloniti (t. j. Isus). M. Zoričić osm. 104. Side prid kuću, nasloni lakat na kolino. M. A. Režković sabr. 17. Te nasloni noža na kopnce. Nar. pjes. vuk 3, 41. I ponesi durbin od biljura.... nasloni ga na jelovu granu. 3, 153. Beg Ahmet-beg sio kraj pengera pa na pengera saruk naslonio. Nar. pjes. bos. prij. 2, 106. On ne piye vina ni duhanu, već na demir naslonio glavu. Nar. pjes. hōrm. 1, 419.

b) refleks.

aa) bez osobite dopune. Zvérj jestь imenem slon... jedga nasloniti se počinuti, padjet se sly nim' drevo. Starine 11, 192. Teško umoran nasloni se. A. Kanižlić fran. 31. Da ga privede k rečenim stupim za nasloniti se i počinuti malo. A. Kačić kor. 139. Medu to spasitel naslonivši se spavaše. F. Lastrić od' 177. Pak se posli toga mrvu nasloni, ufat ga san. M. Zoričić zrc. 154. Ružno si se glavom naslonio. Nar. pjes. vuk 2, 542.

bb) s dopunom u kojem padajužu zdrženu s prijedlogom. Poslije nasloni se na jedan rat od mača i pada na zemlju mrtav. Zborn. (1520) 80a. Na meko se češ naslonit. M. Držić 167. Lijepa vila grozne suze utiraše, na suh paup se naslonila. A. Sasin 162b. Na hrek jedan suh se biše naslonio teško odviše. I. Gundulić 218. Prodi ovamo, s desne strane neka na te ja se mogu nasloniti. G. Palmotić 2, 157. Nam se čini da se sva nebeska težina na zemlju zaslonila, ali se zemlja nije ni na što naslonila. S. Margitić fala 84. Nasloni se djeva na me. I. Đordić uzd. 79. Bog biše se na ovu skalu naslonio. J. Filipović 197b. Na ruku se naslonio biše starac Jozip ter ovako piše. A. Kačić razg. 163. Naslonivši se na ruku zaspao. kor. 241. Ostavljen sam nasloni se na svojoj stolici drimajući. A. Kanižlić fran. 96. Ne bi se nigda ktio na klupu ali na koju drugu stvar nasloniti. bogođubnost 449. Komu se Isus na prsi nasloni. J. Banovac razg. 125. Sedeći naslonim se na zid i zadremam. D. Obradović bas. 333. Čobanin se naslonio na grančicu oravou. Nar. pjes. vuk 1, 114. Na bojno se kopje naslonio (t. j. Miloš). 2, 308. Tad se Osman na kamen nasloni. 4, 28. Te se naslonite malo pod ovijem drvetom. Đ. Danićić 1 mojs. 18, 4. Pa se rukam Rade naslonio na Milicu mladu gospojicu. Nar. pjes. iz Foče (zabilježio Đ. Šurmin).

b. u prenesenom smislu.

a) akt. i pas. Branitelji na kih carstvo me nasloni od vladanja svu tegotu. I. Gundulić 494. Prijateljstvo, koje nije nasloñeno na kreposti, nego na zlobi. B. Kašić zrc. 98. Ne na moć moju nasloñen u i nu se uzdajući. rit. 439. Ki vlađaće svoje nasloni na kripesne ludi. G. Palmotić 1, 351. Ki nasloni u vil bludnu svoje ufañe. 2, 73. Dragi sinko na tebi je nasloñena naša kuća svakolika. 2, 118. Nasloñeni na tačea ufanja ne mogu nigda pragnuti se, da viđuju. P. Radović nač. 14. Biti češ izbavljen od pravde Božje, koju ostavlja mnogo puta oni pri-dobroštivi Gospodin izvršiti na grešnicima na-šadši ji(h) nasloñene na pravetne. M. Radnić 314b. Na se odluke sve nasloni, a čut znana svjeta ne će. P. Kanavelić 20. Sve ono, što nas uči vandelje, nasloñeno jest svrhu svjedočanstva riči Božje. I. Marki 14. Ne na mlohatost moju nasloñen i u nu se uzdajući. L. Terzić 331 i J. Banovac blag. 320. Neka nasloñeni na tvój iz-gled i na tvóju pomoć boji učinimo se. Cesti-tosti 24. Na nega ufañe nasloniti i k nemu se uteći nije koristi. A. Kanižlić utoč. 4. Budući car Mihail sve brime i oblast carevaña na Bardu naslonio. kam. 33. Poufao si se ova počinuti nasloñen na oblast cara Mihaila. A. Kanižlić kam. 251. Kralj nasloniše svoja vlađaña svrhu svoji(h) virnih. J. Banovac razg. 122. Koje svrhe nije imao kralj nebeski za naslonit na koga svoga virnoga ovi veliki svit. 123. Molitva ovako nasloñena na riječ Božiju. Đ. Bašić 78. Učahu nasloñeni na ono, što vejahu da

su primili od svojih starijih. S. Rosa 42b. Vjera . . . nasloñena na jakost i krepot Božju. J. Matović 338. Nasloni na Božiju pomoć tvoje ufañe. B. Zuzeri 132.

b) refleks.

aa) osloniti se, pouzdati se. Ufaj u ime Gospodinovo i nasloni se na gospodina Boga svoga. Bernardin 74 i I. Bandulavić 89a (*iz lat.* speret in nomine Domini et innitatur super Deum suum. is. 50, 10, — *u Daničiću*: neka se uzda u ime gospodnje i neka se oslaña na Boga svojega). Uzdaj u ime Gospodinovo i nasloni se svrhu Gospodina. N. Radina 95a. Da se s velikim ufanjem na besedu Božju naslonimo. Katak. (1561) 81. Na sinove se nasloni, našao si štap . . . da se podštapiš. M. Držić 229. Na nas se naslonite, što smo jaci (*iz pisma pisanoga* g. 1588). Starine 10, 12. Imamo se uzdano nasloniti i uzdati u g. Boga. M. Divković nauk 41b. Čovjek ima promisliti, na koga se ima nasloniti i komu se ima pritisnuti. bes. 21. On, ki se prikloni k svitu ter ga druži, na smrt se nasloni. Đ. Baraković jar. 112. Na kojega bi se naučitelja on, koji piše . . . mogao nasloniti. I. Bandulavić iv. Ima se prosići s ufancom naslonivši se na dostojanstva Jezusa. I. Držić 29. Otče dragi, ne straši se niti misli o zlu komu, nego na me nasloni se. P. Vuletić 56. Na mene se ti nasloni i sa mnom se vazda druži. A. Vitaljić ost. 337. Naslonimo se vazda na . . . milosrđe Božje. A. Kanižlić utoč. 633. Nasloni se na Boga i postavi sve svoje ufañe na svemogućega. E. Pavić ogl. 443. Vidite, da jes jedno providjenje, na koje se imamo svi nasloni. Đ. Bašić 132. Dušu, koja se nasloni na čarovnike i gataoce . . . sgubiću (*iz lat.* anima, quae declinaverit ad magos . . . interficiam illam. lev. 20, 6). F. Lastric ned. 325. Nejma pravo virna brata, da se pusti i nasloni, da ga brani i zakloni. V. Došen 181b. Ako se ne bismo naslonili na ono obećane spasiteļa. J. Matović 3. Sudimo, da se nije na n' (*t. j. na neuredna čovjeka*) nasloniti za krupniju koju stvar. M. Pavlinović rad. 109.

bb) oprijeti se, uprijeti se, poduprijeti se. Uzdvashi se, naslonivši se i podapriviši se na desnicu pomoći Gospodinove. Š. Budinić suma 20a. Činjenja dobra potrebnijem se načinom imaju naslonit svrhu Božije milosti. I. Držić 132. Koji se nasloni na lude svjet žene. Ć. Palmotić 2, 93. Da se biskup nasloni na rečeno svidočanstvo. A. Kadčić 233. Premda bi zaručnici sagrišio po toj misli, ako se ova ne bi naslonila na hotiće svoga istoga druga. 489. Koja (*t. j. vjera*) se ne ima nasloniti na razloge naravno poznane, nego na očitovanje Božje. F. Lastric svet. 23a. Jere je smrt . . . sinka moga proždrala, na koga bila se jest naslonila svakolika starost moja. Đ. Račić 77. Naše ufañe neka se nasloni na onu ljubav prema Bogu. J. Matović 482. Ludi naslonivši se slobodno na vikovičnu istinu viruju. B. Lejković nauk 23.

c. povjeriti, prepustiti, naložiti (kako u kojem primjeru), akt. i pas. Da mu zapise i utvrdi gospodarstvo mi u baštinu nemu i negove detce i po negově smlršt na koga bi oni naslonili (*iz xv vijeka*). L. Stojanović hris. 3. Pokli je Muho . . . stvor dila toga na me naslonio. I. T. Mrnavić osm. 59. Službu na mene daron tvojim nasloñenu ne odvrzi. P. Radovčić nač. 472. Što se na me sad nasloni, skoro bit će izvršeno. P. Kanavelić 44. Kraljevstvo ču nasloniti na hrabrena tri junaka. A. Gledević 208b. Bilig od moga prignutja k tvomu vlastitomu dobru i

napriđku duhovnomu dušah krstjanskih, koje su nasloñene na tvoju pomnu redovnišku. A. Kadčić i. Nego je to naslonio (*t. j. Bog*) na svoju zařnicu svetu crkvu dajući joj oblast, da ona odabere i odluči. 145. S kojom izvrsnosti opravi poso, koga nebeski čačko na nega nasloni. Đ. Bašić 202. Jezus nasloni mu stado svoje veleć: Pasi ovce moje. S. Rosa 170a. Ako se čovik pusti i nasloni na narav oslabljenu i pokvarenu grhom istočnim. F. Lastric ned. 298. Koliko se nima ne ima priporučiti ni nasloniti ikakva stvar teška. J. Matović 391. Apostoli obraše sedam dijaka, kojima nasloniše dužnost od posli vremeniti. A. d. Costa 1, 19. Ako bi . . . zađran bio o poslu sebi nasloñenu. 1, 86. Kada su posli nasloñeni na jedno čejade. 2, 39. Ne brinite se, gospodine, naslonite sve na mene. I. Velikanović prik. 39.

d. osnovati, utemeljiti u akt. i pas. Viruje, da ovi način rvañe z djavljom nasloñen je u nauku istinitu. P. Radovčić nač. 167. Ovo moje scijenjenje toli dobro nasloñeno vidim da je vele temeljite neg' li svijeh bogoslovaca, koji mne inako. I. Đordić salt. viii. I. vidje se temelj oni, na ki stvorac svijet nasloni. 47. Da je nasloñeno ufañe naše na ovi temelj. J. Matović 104. Ovo osuđenje nasloñeno jest vrh odgovora Inocenca iii. A. d. Costa 1, 216. Nasloniču ovu istinu na samo pismo sveto. I. P. Lučić razg. 6.

e. rijetka pojedinačna značenja. *a) ustati, pobuniti se.* Kraj . . . hoće se dvignuti i nasloniti suprot vsemu, ča je bog (*iz nem.* wird sich erheben und aufwerfen wider alles, was Gott ist. dan. 11, 36). Proroci 252. — *b) napruti, natovariti.* Zloće mē nemile nadiše su glavu moju ter kao breme teško svoju vlas na mene naslonile. I. Gundulić 197. Brž' bi ipak na n' naslonio najvišega brime viča. J. Kavaňin 132b. — *c) podići.* Vrhу nega (*t. j. mora*) mos veliki on (*t. j. Kserkso*) nasloni. I. Gundulić 363. — *d) nagnuti.* Na očućenja putena nasloñen (*iz lat.* ad sensibilia inclinatus). A. Georgicev nasl. 12. Uši negove jesu nasloñene na molbe negovih virnika. J. Banovac blag. 250. — *e) staviti.* Prvo im na dušu naslonih, da pravo kažu po Bogu i duši (*iz početka xviii vijeka*). Glasnik ii, 149. — *f) dodati.* Komu određenju nasloñena su mnoga istumaženja. A. d. Costa 1, 231.

f. Ne razabira se značenje u primjeru: Ja joj ga ne poklonih, na skupost se tuj naslonih. M. Marulić 260.

NASLONIVATI, naslonujem, *impf. prema pf.* nasloniti. *Samo u rječniku Belinu* (naslonivati tkom poso, commettore, dar commissione) *i u Stuljevcu* (naslonivati, naslonivam, v. nasloniti s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NASLONĀČ, naslonāča, *m. stolica s naslonom, na koji se čovjek može nasloniti.* Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović.

NASLOÑĀNE, *n. isto što naslañañe.* Samo u Vukovu rječniku (naslañañe, vide naslañañe).

NASLOÑATI, nasloniñam, *impf. isto što naslañati (vidi tam).*

NASLOÑE, *n. isto što naslon pod a.* Samo u Jambrešićevu rječniku (reclinatorium, u lat. dijelu).

NASLOÑEÑE, *n. nom. verb. od nasloniti.* Između rječnika samo u Belinu (nasloñenje, l' apogjarsi) *i samo u primjerima:* Budi . . . u tebi jednomu i istinotomu Bogu temeljito nasloñenje i moje svrhe dobro i čestito svršenje. M. Divković nauk² 208. *A.* Ne mogu li rečena dila i svitovni ljudi činiti? *B.* Mogu, dali ne po oblasti,

nego po dopuštenju i po nasloženju. A. Kadčić 32 (*u tom je primjeru značenje prema onome kod nasloniti pod c.*)

NASLOV (*s takvijem se akec. govori*), m. titulus. *Riječ je uzeta u noriye vrijeme iz češ. náslov (koje isto znači).* U Šulekovu nem.-hrv. rječniku (Titel, Adress) i u Popovićevu (Titel, Adress, Aufschrift — pravni naslov, Rechtstitel). Naslov, Titel. Jur. pol. term. 506. Naslov, Titel, titolo. B. Petranović r. kn. 85. Krsto Frankopan dobi sjajni naslov obranitele Hrvatske i Dalmacije. M. Pavlinović razg. 40. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem.* Charakter, Ehren- oder Amtstitel, Würde, tal. dignità, rango; *ima još i značenje: Devise, Wahlspruch (t. j. geslo), ali u tom se značenju ne upotrebljava riječ naslov.*

NASLOVAN, naslovna, adj. onaj, koji ima kakav naslov. Naslovni, titular. Jur. pol. term. 506. *Govori se i piše na pr. naslovni biskup, t. j. koji nije pravi biskup, već ima samo naslov, lat. episcopus titularis.*

NASLOVLE, n. nom. collect. od naslov. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Titulatur, tal. titolo. Čini se, da riječ nije prođala u književnost.

NASLOVSTVO, n. isto što naslovle. Potvrda je samo: Naslovstvo osoba, Titulatur der Personen. Jur. pol. term. 506. *Riječ se ne upotrebljava kao ni glag. naslovstvovati (u istoj knizi na istoj str.), t. j. davati naslov, nem. tituliren.*

NASLUŽITI, nasložim, pf. isto što naslāgati. Samo u primjeru: Što iz boka, što iz oka nasložio golemu kladnju drva. M. Pavlinović rad. 23. — *Nepouzdano.*

NASLUČIVATI, naslučujem, impf. prema pf. naslutiti. Samo u Stulićevu rječniku (prez. naslučujem uz inf. naslutiti). *Govori se i piše na pr.* Dobro si ti naslučivao, da ču se ja prevariti.

NASLUŠATI SE, náslušám se, pf. o slušaniu u obilnoj mjeri. Od na-slušati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Belinu (ascoltare più d' una volta qualche cosa), u Stulićevu (diu aliquem ascultare, — naslušati se svašta, colligere ventos omnium rumorum) i u Vukovu (sich satt hören, auscultando satori). Ljepota s nebesa ja se ovdi nagledah, ma svasma čudesa od tebe naslušah. M. Držić 23. Vele, vajmeh, ti si reko, ja se vele naslušala. G. Palmitić 2; 54. Ah, da vi se nagledati, što se čini u tu luku i da vi se naslušati urnebesa tresku i buku! (akuz. tresku, buku jamačno je samo poradi sroka). I. Nenadić šamb. 27. Toliki poslenici celoga leta žar trpe samo za naslušati se nega. D. Obradović bas. 225. Srećnja bih mnogo bila, da sam onda mrtva ostala, kad mi o tebi čut bi sila sve, što sam se naslušala. P. Sorkočević 581b. Da s' naslušam trupka od kočnice. Nar. pjes. vuk 2, 509. Da je kome stati te gledati i luta se jada naslušati. 4, 312. Ne da ti se okom nagledati i ušima onde naslušati. 4, 401. Oko se ne može nagledati niti se uho može naslušati. D. Daničić prop. 1, 8. Za tri dana i tri noći narod se nasluša, kako Dubrovčani pjevaju. M. Pavlinović razl. sp. 384. Jedva ti će kauju, da koga nadu, da se nasluša tijeh lakrdija. razg. 4.

NASLÚTITI, násłútím, pf. sluteći pogoditi. Od na-slutiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. U rječniku Belinu (augurare, signficar qualche augurio), u Stulićevu (naslutiti, v. slutiti s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (erprophezeien, erahnen, ominando assequor s primjerom iz nar. posl. vuk 290: Sluti, sluto, naslutićes). Rih ti ja, videć te, ne za zlo t' nasluitit, er se med ima twoj zlim jadom zamutit. D. Račina 89b. A. Pa šta može naslutiti ovaj jedni Lazar? B. Može naslutiči kakvu mutljavinu u narodu i kakvo dobro za sirotinu. M. D. Miličević jurm. 13.

NASLUTIVATI, naslutićem, impf. isto što naslučivati. Samo u Stulićevu rječniku (naslutići, v. naslutići).

NASLÚŽITI, násłúžim, pf. implere, ministrare, servitium finire. Od na-služiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

a) naslužiti na pr. čašu, t. j. natočiti je i pružiti kome. U rječniku Mikaliniu (naslužiti, napuniti, impleo), u Belinu (empire la tazza a chi vuol bere), u Voltižijinu (ministrare, bedienen, aufwarten), u Stulićevu (implere: ja sam tebi vina čašu naslužio) i u Vukovu (naslužiti n. p. čašu vina, darreichen, kredzen, ministro). Slobodo jedina, na tvu čas sasma rad čašu ovu ja vina naslužiš punu sad. I. Gundulić 177. Te donesi onu čašu zlatnu nasluži je crvenijem vinom, pokloni je staru Jug-Bogdanu. Nar. pjes. vuk 2, 183. Pa nasluži rujno vino u zlatne čaše. 5 (1898) 34. Mlada nasluži čašu vina i rekne: Zdrav si, dešo! Ona mu zdravi, ali ne piće, nego pruži nemu. M. D. Miličević zim. več. 78. Cibuggija nalije u filgan kave, utne filgan u zarf i nasluži gospodaru. jurm. 60. Od svakoga pića najprije sam popije čašu pa nasluži Ramu. om. 240. Stade Ruža služit vice hladno; najprije babu naslužila pa je drugu čašu napunila pa je dava Kraleviću Marku. Hrv. nar. pjes. 2, 356. U poslednjem primjeru naslužiti znači: natočiti i pružiti; u prvom, drugom i trećem primjeru je samo: natočiti, u petom samo: pružiti, a u četvrtom i šestom ne razabira se, je li oboje (t. j. natočiti i pružiti) ili je samo jedno.

b) doslužiti, islužiti. Samo u Vukovu rječniku (naslužiti godinu ili pogodeno vrijeme, vole dijen, finire servitia).

NASLUŽIVATI, naslužujem (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akec.), impf. prema pf. naslužiti. Samo u rječniku Voltižijinu (prez. nasluživam uz inf. naslužiti) i u Stulićevu (nasluživati, nasluživam, v. naslužiti s naznakom, da se nalazi u Zlatarića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

NASLEDA, f.

a) isto što nasleđba pod a. Samo u primjeru: Ove (t. j. Fariske) nasliduju, a ne Isukrsta svi, koji mormoraju od ove čemo zloče reč nikoliko riči za odvratiti vas od naslide farizejske, da vas ne odvedu, kud ne bi otili. F. Lastrić ned. 417.

b) isto što naslijed (vidi tamo). Između rječnika samo u Bjelostjenevcu (nasleđa, k druge strane odpad, secta) i samo u primjeru: Na dvi nasleđbe razdili se puk, na nasleđu Fo i na Sonjanokondovu. A. Blagojević khin. 57.

c) po nasleđi, t. j. poslije; možda prema nem. in der Folge (ispore folgen, slijediti). Samo u primjeru: Jerbo bi negova deca sini jednoga majstora bili i oslobođita po nasledi od nikih pravica. A. Blagojević khin. 47. Vidi iz istoga pisca nasleđba pod e, e.

d) Ne razabira se značenje u primjerima: Pod jednom dugom naslidom od kraljeva na bili su nauki i zanati slobodni. A. Blagojević khin. 25. Jerbo je to negova naslida odsuđena. 42.

NASLEDAK, násletka, *m.* progenies, hereditas. U rječniku *Voltigijinu* i u *Vukovu* (vidi dače).

a) isto što naslijede pod a. Sudimo . . . Martinu i nága ostanku i ot ostanka naslidku (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 80. On je brezditam i brez naslidka. Starine 3, 220. Znam dobro, da si rad, i srce tve žudi, da Zadru trus ni grad nikadar naudi . . . i da mu naslidak svaku čast uhrani. Đ. Baraković vila 152. Sjetite se, braćo Crnogoreci . . . da ste sinci svojih roditelja i násletki velikih muževa (*iz pjesme, koja nije prava narodna*). Nar. pjes. vuk 8, 195.

b) isto što naslijede pod b. Između rječnika samo u *Vukovu* (nasledak, seguito, setta, Gefolge, Zug; — druga tal. riječ upravo znači isto što naslijed, lat. secta).

d) Ne razabira se značenje u primjeru: Stogod bi mušta kletoga naslidkom dilovanja tvoga, potežu naprirkom zla tvoga i svoga. I. T. Mrnavić osm. 19.

NASLEDAN, následna (*biće takav akc.*), *adj.* sequens, hereditarius . . . U rječniku *Belinu*, *Stulićevu* i u *Popovićevu* (vidi dače). U *Vuka* i *Daničića* mjesto -sl- nalazi se -šl-.

a) onaj, koji naslijede koga, t. j. ide za ním, prati ga. U rječniku *Belinu* (následni, seguace, che seguita qualche cose) i u *Stulićevu* nasledan, consequens, consecutarius, subsequens, continuus). I naslijednom neka mnoštvo srećne i lijepe poda izglede. G. Palmotić 3, 18b (taj se primjer navodi u oba navedena rječnika; — govor je o Isusu i o mnoštvu, koje ide za ním, koje ga prati). S naslijednjem će doći pukom, tve kraljestvo da popade i ugrabi. 3, 163a.

b) onaj, koji dolazi za čim, idući, lat. sequens, ném, folgend. U suboto naslijednu pode Nikodem. Zborn. (1520) 101a. Kako ćemo viditi u naslidnih članih. I. T. Mrnavić istum. 36. Kih ću taknut kripostanje u naslidno pripivanje. J. Kavačin 365b. U dan većere našega Gospodina i u tri naslidna dneva. M. Pa- višić 12. Reku se letanije . . . pak se reku na- slidne molitve. J. Banovac blag. 46. Prid bla- gosovom poja . . . reče se naslidno evandje. 100. U vrimena naslidna ova oblast doteckla je veću snagu. A. d. Costa 2, 6. Radiša . . . k do- bru navodi i nasljedne naraštaje. M. Pavlinović rad. 19.

c) onaj, koji se naslijedi, naslijede, t. j. ba- štini. U rječniku *Stulićevu* (hereditarius) i u *Po- popovićevu* (následni, erblich, Erb-, nasledni za- kup, Erbpacht, nasledne pravo, Erbrecht). Žigmund . . . prijast česko kraljevstvo jakože na- slědnoje. Š. Kožičić 54b. Zabranjuje se sinovom bezakonitim naslidno stupanje na nadarja otač- bena. A. d. Costa 1, 227. Da su svi Indijanci . . . razdijeljeni na četiri nasledna čina (kaste). Vuk dan. 2, 123. U sve četiri Grbaške knežine bili su našledni knezovi. kovč. 37. Osobito su pazili, kad bi zamrla prava našledna loza. D. Daničić istor. 250. Vas uze Gospod . . . da mu budete narod našledni. 5 mojs. 4, 20. Tebi ću dati zemlju Hananskiju u našledni dio. psal. 105,

11. Nasledan, vererblich. Jur. pol. term. 554. *Ima i u Šulekovu* rječn. zn. naz. za ném. erblich, tal. ereditario.

d) onaj, koji naslijede koga, t. j. ugleda se u ní radeći što, lat. imitans, ném. nachahmend. Samo u primjeru: Vidi se . . . ljubav nasledna, s koje nastoji Hristjanin i muči se ugoditi ovomu srcu naslijedujući sve negove jasne kreplosti. I. M. Mateić 69. *Ima i u Belinu i u Stulićevu rječniku*, ali u značenju: onaj, koji se može na- sledovati, imitabile, che si può imitare (u Bele), imitabilis (u Stulića).

e) adv. naslijedno, t. j. dosjedno, konsekventno. U rječniku *Stulićevu* (naslijedno, per consequens, vi consequentiae, ex consequentia s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca nušao ni- jedan primjer) i samo u jednoj knizi. Ateisti . . . taje Boga i njegovo providjanje i naslidno drže raj za jedan san. Blago turl. 2, 29. Ubojice su prijuti neprijatelji naroda ljudskoga i naslidno iste naravi. 2, 126.

f) Ne razabira se značenje u primjerima: Mlad čim kaza uzor meden svoga i znanja je- dinštine, bi naslidno viš priveden na tri prve likarštine. J. Kavačin 108b. Ki (t. j. andeli u nebū) naslidnim udaranjem bude zvonke rajske znanjem. 498b. Nije na svijetu inijeh stvari, ke sram veći našoj daju neharnosti, nego dari, na- sljedno se ki primaju. B. Bettera čut. 78. Da nasljedna nami bude tvoja milos doba u svakou. 79.

NASLEDANSTVO, *n.* isto što naslijedstvo. Samo u primjeru: Držeć Petra naslijedstvo (t. j. papa). J. Kavačin 296a. — *Sasma nepouzdano.*

NASLEDBA, *f.* imitatio, secta, comitatus . . . U rječniku *Belinu*, *Jambrešićevu*, *Voltigijinu* i u *Stulićevu* (u ovome s naznakom, da se riječ nalazi u Đordića). Poslije Stulića nalazi se još samo u Šulekovu rječn. zn. naz., ali to nije dokaz, da je riječ i u xix i xx vijeku obična.

a. isto što naslijedovaće pod d. U rječniku *Stulićevu* (imitatio). Za maknuti vas na niovu naslidbu, ukazaću vam (iz lat. ut excitemini magis ad eorum sequelam . . . ostendam vobis). F. Lastric test. 60b. Uzdam se, da cémo imat ondi maknutje na začudenje, naslidbu i ljubav Isusa. 324a. Dozovimo se i ne kasnimo život naš upraviti na naslidbu svetije(h). od' 372. Samo ću vam metnut još jedno lipo ogledalo prid oči za naslidbu. ned. 373. Naslidba njezinih kripostih jest pravo i istinito bogoljubstvo. A. Kanižić utoč. 116. Imajući kripost ne samo voju našu na naslidbu maknuti, nego i prignuti. uzr. VIII.

b. isto što naslijed, lat. secta. U rječniku *Belinu* (následja, setta). Sržbe, karbe, neskadi, naslidbe, neuavidosti (ovo je iz poslanice gal. 5, 20, gdje u lat. tekstu stoji sectae, u grčkom εἰσετέσθι). I. Bandulavić 171b. Niti je igda ikakva naslidba odmetnička toliko protivna bila puku Božjemu . . . koliko ga je progonio i obn evolio narod turski i naslidba Muhamedska. E. Pavić prosv. 2, 130. Na dvi nasleđbe razdili se puk. A. Blagojević khin. 57. Sržbe, neskadi, nemiri, nasljedbe, nenavidosti. J. Matović 479. Svi ere- tici osvadaju svete sinode, koji opake niove na- slidbe odbacuju i kvare. A. Kanižić kam. 353. Iz grčkoga jezika primio je Creygthon rodom Ingles od naslidbe crkvi rimske suprotivne. 649. Umrvši Makabeo i bratja njegova izašle su mloge naslidbe, koje su zakon (t. j. jevrejski) ocrnile. I. Velikanović upuć. 1, 106. Koje su na- slidbe protiva crkvi do sada vojevale poluvirštrom

ili odmetništvo? 1, 264. Srčbe, neskladnosti, krive naslidbe, nenavidosti. B. Leaković gov. 170.

c. partaja (*partija*), strana, lat. pars, n̄em. Partei. Absalon pritegnu na svoju nasljedbu Akitofela. I. Đordić salt. xv. Meniata ne dovede svidoke Montakutia, Hanckia i ostale iste naslidbe. A. Kanižić kam. 53. Focijo sabra u ovaj razbojnički sabor episkope od svoje naslidbe. 158.

d. pratnja. U rječniku Belinu (nāsljedba', seguito), u Jambrešićevu (naslđba, stipatio, u lat. dijelu), u Voltigijinu (naslđba, nasledak) i u Stulićevu (comitatus) i samo u primjeru: Osobita sreća, koja se rada u nasljedbi velikih ljudi zadržava i s nima prijatejuje. D. Bogdanić 36.

e. rijetka pojedinačna značenja. a) nastavljanje, nastavak. Koje otajnosti u nasljedbi od besjeda naše hoće se napuno ukazati. A. Gučetić roz. mar. 9. — b) red, kojim idu naslednici jedan za drugijem. Producujući naslidbom nepristatom papih od sv. Petra do sada nega pape rimskoga. P. Radovčić ist. 98. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za n̄em. Erzfolge, Succession, tal. successione. — c) nauk; kao da je to u primjerima: Ako dobra jest ova naslidba: Isukrst sam jest posridnik. Blago turl. 2, 65. Naslidba se svidiči s istomačenjem sakramenta. 2, 220. — d) po nasljedbi, isto što nasledno (vidi kod nasledjan pod e). Ondi je božanstveno bistvo negovo i po naslidbi sve neizmirne podpunosti božanstvene. F. Lastrić test. 300a. — e) u nasljedbi, po nasljedbi, t. j. poslije. Odkrilo se je u nasljedbi, da su se služili. A. Blagojević khin. 62. Što se je po nasledbi u krajestvu događalo. 89. Vidi iz istoga pisca primjer naveden kod nasledja pod c.

NASLEDBEN, adj. onaj, koji pripada nasljedbi, koji je u svezi s n̄om. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.: nasledben, Erb- in Zusammensetzungen), nasledben red, Erbfolgeordnung, ordine di successione.

NASLEDBENIK, m. imitator, assecla. Između rječnika samo u Stulićevu (nasledbenik, v. nasledovatelj) i samo u primjeru: Scine, da gdi se u evanđelju govori od Irudovacah, da se imaju razumiti sada gori rečeni naslidbenici (t. j. Heme-roabaptisti). I. Velikanović upuć. 1, 108. U tom primjeru riječ znači onoga, koji pripada kakvoj nasljedbi (u značenju te riječi pod b).

NASLEDBINA, f. Potvrda je samo: Nasljedina, Erbschaftssache. Jur. pol. term. 179.

NASLEDETIL, m. imitator, assecla, successor. Između rječnika samo u Stulićevu.

a) pristalica, pristaša. Osudeni biše naslijedili Vijilancija eretika. Š. Budinić suma 32a. Osudiše Eutika (stamp. Eutića) i Dioškora i sve nasliditelje njihove. K. Pejković 5. Toga bihu uzrok naslijedili Focije. 37.

b) isto što naslijednik pod c. Samo u primjeru: Služitelji i nasliditelji umištenstva. Š. Budinić suma 58a.

c) isto što naslijednik pod f. Preda ovo sveto posvetilište sveštenikom novago zakona i naslijedjem njihovim. Š. Budinić suma 79a. Davida naslijeditelj kralj izraelski. S. Rosa 22a.

d) isto što naslijednik pod g. U rječniku Stulićevu (naslijedilj, v. naslijedovatelj) i samo u primjeru: Bratjo, naslijeditelji moji budite (iz lat. imitatores mei estote, fratres. philip. 3, 17). N. Račina 168b.

NASLEDETELJAN, naslijediteљna, adj. Samo u Stulićevu rječniku (ad successionem, ad hereditatem spectans).

NASLEDETELJICA, fem. prema masc. naslijeditelj. Samo u rječniku Belinu (imitatrice) i u Stulićevu (naslijediteљica, v. naslijedovateljica).

NASLEDIV, adj. onaj, koji se može naslijedovati. Samo u rječnicima, i to u Mikajinu (naslijediv u djelu, što se može slijediti u djelu, imitabilis), u Belinu (naslijediv, imitabile, cosa, che si può imitare) i u Stulićevu (naslijediv, imitabilis). Vidi naslijediv.

NASLEDIVATI, naslijedujem, impf. isto što naslijedovati. Između rječnika samo u Stulićevu (naslijediv, naslijediv, v. naslijediti) i samo u primjeru: Naslijedivaš vlasteostvo i veseliš rodno mjesto (pisac to govori prisvjetloj gospodi Anici Sabovoj; ne razabira se pravo značenje). I. M. Mateić viii.

NASLEDLIV, adj. isto što naslijediv. Samo u rječnicima, i to u Belinu (naslijedliv, imitabile, cosa, che si può imitare), u Voltigijinu (naslijedliv, seguita/bile, imitabile, folgenswürdig; prva i treća riječ upravo znače: onaj, kojega je vrijedno naslijedovati) i u Stulićevu (naslijediv, v. naslijediv).

NASLEDNICA (jamačno je takav akc.), fem. prema masc. naslijednik. U rječniku Belinu (naslijednica, imitatrix, — naslijednica, seguace, che seguita qualche cosa s primjerom iz Palmotića 3, 11a), u Bjelostjenječevu (naslijednica, pedisequa, sectatrix, imitatrix), u Jambrešićevu (naslijednica, consectetur, imitatrix, u lat. dijelu), u Voltigijinu (naslijednica, seguitatrix, Nachfolgerin), u Stulićevu (naslijednica, quae sectatur, heres, f., quae succedit s primjerom, koji je i u Belinu rječn.) i u Popovićevu (naslijednica, Erbin, Nachfolgerin). Najstariji su primjeri iz xvi vijeka.

a) primjeri prema onima kod naslijednik pod a. Milosti božanstvenoj prilagaju se krepoti kaknog naslijednice. J. Matović 167. Dobrostivost jest naslijednica i družbenica ljubavi. 382.

b) primjeri prema onima kod naslijednik pod b. Ova od prije zla bludnica od najdražijeh naslijednica Božijeh bješe u toj dobi. G. Palmotić 3, 11a. Da se dostojiš mene sloboditi i braniti od svakoga djela neprijatelja paklenijeh i njih naslijednika ili naslijednica. V. Andrijašević put 172. Malo posli progovara Isusova naslijednica. A. Kačić razg. 17. Sveta Klara bi naslijednica i hči prislavne Skolastike. I. Đordić ben. 54. Sved i nigda: razumiješ li nesrećna svijeta naslijednico? (govori se taštoj ženi). B. Zuzeri 275.

c) primjeri prema onima kod naslijednik pod c. I mi kako ona vere smo Isukrstove naslijednice. F. Glavinić cvit 49b. Sv. Katarina crikve kataličanske dika zakona naslijednica. 383b. Dumne neka budu naslijednice najdražje krepsti sv. srca. I. M. Mateić 9.

d) primjeri prema onima kod naslijednik pod e. Bjeh stvorena, da budu kći Božja, a naslijednica neba. Zborn. (1520) 154b. Odlučih dakle tebi, gospojo, naslijednici od njih (t. j. oca i muža) kriposti prikazati. B. Kačić is. vi. Er je bila jedinica svojim roditeljim i njihova naslijednica. S. Rosa 183b. Ima i u Šulekovu n̄em.-hrv. rječniku za n̄em. Erbin.

e) primjer prema onima kod naslijednik pod f. Enrik umiraje Jolantu hčer naslijednicu ime. Š. Kožićić 47b.

f) primjer prema onima kod nasjednik pod g. (Zene) naslidnice nihove matere Eve, koja već virova vragu nego Bogu. J. Banovac pripov. 195.

NASLEDNIČI, adj. posses. od nasjednik. Samo u primjeru: Ne slédet juže cesari na cesarstvo nasledničaju praviceju. Š. Kožićić 52a.

NASLEDNIČKI (jamačno je takav akc.), adj. posses. od nasjednik. Između rječnika samo u Popovićevu (naslednički, Erb, erbljich). Nasjedničko pravo, Erbrecht. Jur. pol. term. 177.

NASLEDNIK, násjedníka, m. onaj, koji koga ili što nasleđuje (u kojem god smislu toga glag.), ali imenica nije izvedena od osnove toga glag., nego od osnove pridjeva nasjedan (s nastavkom -ik). U rječniku Mikaliniu (nasjednik, sleditel, sectator, consecutor), u Belinu (násjedník', aderente, partiale d' una delle due parti, — imitatore, — partegiano, che seguita qualche cosa), u Bjelostjenjelu (nasjednik, sleditel, secutor assecla, sequax, assectator, — na peldu drugih čineći, imitor), u Jambrešićevu (nasjednik, assecla, sectator, — spotljivica lukeh rečih ali činov, mimus), u Voltigijinu (nasjednik, seguitore, Nachfolger), u Stulicelu (nasjednik, sectator, heres, successor s primjerom, za koji se kaže da je iz Đordića: časti se negova spomena ponositijem pristavkom od prvomučenika među nasjednicim Benediktovim), u Vukovu (nasjednik, našjednik, der Erbe, heres), u Danicićevu (naslédniček, successor, heres s primjerima iz isprava xii—xv vijeka) i u Popovićevu (nasjednik, Erbe, Nachfolger). U južnom govoru pored s- nalazi se i -š-.

a) pratilac. Gdigođ bi se uputio slavni vitez, za sobom bi mnogo zanio neizbrojnijeh nasjednika. G. Palmotić 3, 149a. Nasjednici inostranci ustrašeni skupno. I. Zanotti en. 27. Dajući poštenu dvorbu i nasjednike tomu kraju. I. Đordić ben. 119.

b) pristaša, pristalica, privrženik. Ašte kto preštupiš naslédničku da budets pređateļu Ijud. Mon. serb. 16 (iz xiii vijeka) i Sava glasn. 40, 155. Kada satarisa djavla paklenoga sa svom negovom družbom i nasjednicu. A. Gučetić roz. jez. 280. Vidjevši Lucifer s svojimi nasjednicima, da se ne može oprijeti. M. Orbin 7. Štit pisma luteranska ili njih nasjednika grijeh jest smrtni. S. Matijević 44. Ondika se pozdravivši Isukrst s učenicima i s onimi nasjednicima negovimi. M. Jerković 81. Cijeća toga u ovoj strani ima mnoštvo nasjednika (t. j. ban). G. Palmotić 1, 339. Reče Sokrat, Krat s nasjednicima, da je uboštvo pričestito. J. Kavatin 381b. Tako svi pravi nasjednici Isukrstovi imaju činiti. S. Margitić fala 186. Ki su godi na svitu oholci, luciferski jesu nasjednici. L. Ľubuški pis. 34. U ovomu saboru skinut je i istiran Focijo i negovi nasjednici. A. Baćić 245. Hoti prije s učenicima, svojim virni nasjednicu, u ljubavi veverati. P. Knežević muka 10. Absalunovi nasjednici videći se pridobiveni među se se razgovarati počeše. A. Kaćić kor. 211. Onaj je siguran, da je sin i nasjednik Isukrstov. E. Pavić prosv. 1, 2. Vidi dakle sada svaki, ali je nasjednik Isusov s ljubavlju ali vrážji s nenavídostju. J. Banovac razg. 39. Svijet obećava velike stvari svojijem nasjednicim. Đ. Baćić 7. Budući oni (t. j. apostoli) nasjednici Isusovi. F. Lastrić od' 318. Sačuvan je za dat razumiti nasjednikom Fociju. A. Kanižić kam. 9. Svaki nenavídiljav jest nasjednik djavla paklenoga. M. Dobretić 209. Onda će svi nasjednici križa, koji su se u pro-

petoga spasiteļa izgledali, poć k Jezusu. L. Radić 37. Živjeće prikladno pravomu kršćaninu i nasjedniku Isukrstovu. I. P. Lučić razg. 39. Gdi je imala (t. j. Petrova sestra Sofija) veliki broj od svojih nasjednikah. A. Tomiković živ. 66. Kakogod su Farizeji učinivši himbeno viće poslali svoje nasjednike k Isukrstu, da ga ufatе u govorenje. B. Leaković gov. 11. Ne samo učenici i nasjednici Isukrstovi posumnjiše. Grgur iz Vareša 106. Istim načinom služi se suproć hudobskim nasjednikom. A. d. Bella razg. 95. U jednom je primjeru zabiježeno -n- mjesto -n-: Na ono odgovaraju nasjednici svetih naučitelja. A. Kadrić 484.

c) onaj, koji se drži čega, nastoji oko čega. Jedan puok dobrovoljan i nasjednik od dobrijeh djela (iz lat. populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. tit. 2, 14). N. Račina 27b. Slavna kripos sama ureosit može bitje ne mlađahna nasjednika. G. Palmotić 1, 132. Učinivši se pustiňak i nasjednik ovoga nauka. P. Radović nač. 83. Vira, koje nasjednici i spovidači jesu pohvaļeni od Boga. 160. Učenici, nasjednici prave vjere istinile. P. Kanavelić 102. Nepravdu tko ljubi i ne je nasjednik. I. Đordić salt. 29. Mlogi nasjednici ovoga zakona prije su hotili svoj tilesni život izgubiti. Pisanica 9. Bilo je veoma korisno našoј vjeri i veoma potrebitno, da ne nasjednjici vjeruju, da Isukrs bijaše Bog. Đ. Baćić 60. Da bude puk ugodan Bogu, nasjednik dobrijeh djela (vidi naprijed primjer iz N. Račine). J. Matović 320. Ufam se da ne će uviditi nasjednike zakona grčkoga. A. Kanižić kam. ix. Ne samo on nije se od opaćinah uzteao, nego kriposti i bogoljubnosti nasjednika od bogoljubstva jest odvraćao. 45. Na to nas ista dužnost naša, kakono stvorene Božje i nasjednike zakona negova, priteže. B. Leaković nauk 260.

d) potomak, sin. Samo u primjerima: Isak bi jedini nasjednik Abraamu, a Isakov nasjednik bi Jakob. S. Rosa 5a. Tako i ti, dragi zaručniče i Adamov grišni nasjedniče, ti si nemu priličan u svemu. M. A. Rejković sat. 96.

e) baštinik. Da rajske ih radostij istinibni naslédničici budem. Domentijana 293. Da ne týkmo vrémennomu semu carstvju prejemnici budem, ný i vêčnomu naslédničici (iz xv vijeka). Mon. serb. 333. Ovo jest nasjednik (iz lat. hic est heres. mat. 21, 38). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 33a. Nasjednici i didiči cesarstva nebeskoga. Š. Budinić suma 18b. Ako bi bio čovik na smrti tere ima dice veće ali nasjednikov, komu negovo ostaje. Statut pol. 259. Ja će pustiti imanje sve moje nadajuć se, da nasjednik otčin ravnati češ tvoje čine na negov čin (govori otac sinu). P. Vitezović odil. 20. Ovo je nasjednik svomu otcu, hođeće, ubimo ga (mat. 21, 38). S. Rosa 133a. Budući jošt živi sinovi nasjednici onijeh mrtvijeh ludi. J. Matović 70. Ovo je našjednik, hodite, da ga ubijemo. Vuk mat. 21, 38. Dok je našjednik mlad, ništa nije bolji od roba. gal. 4, 1. Nasjednik, der Erbe. Jur. pol. term. 177. Eto meni nijesi dao poroda, pa će sluga rođen u kući mojoj biti moj našjednik. Đ. Daničić 1 mojs. 15, 3. Današnji naraštaj je nasjednik svega, što je obrtnost prošastih naraštaja proizvela. M. Pavlinović rad. 28. Oporuka, kojom te ostavlja nasjednikom svega negova imuća. S. Ľubiša prip. 88. Nasjednik dužan je s nasledstvom da primi i krsno ime onoga, čije imanje nasleđuje. M. Đ. Miličević slave 9.

f) onaj, koji poslije koga dolazi u kakvoj časti, vlasti, u službi, u trgovini i t. d. na ne-

govo mjesto, lat. successor, ňem. Nachfolger. Syn ſi naslēdnik prēvisokog kraja Uroša (iz xv vijeka). Mon. serb. 115. Unuk i naslēdnik.... kneza Pavla Radenovića (iz xv v.). 412. Rimski arhijerej je istini Petrov naslēdnik. Š. Kožičić 32a. Komodus, Antona cara sin i naslēdnik. 36a. Papa.... naslēdnik sv. Petra i vikar gospodina našega Isukrsta. P. Posilović nasl. 166a. Petru i inim naslēdnikom Ježus dō je pasti stada. J. Kavačin 455a. Ino nikad ne razumise neg' oblast podanu apostolima i ňiovim zakonitom naslēdnicima. Blago turl. 2, 273. Petroviću, slavnu sinu, svog pristoja naslēdniku.... dvora i carstva skrb pridaže. J. Krmotić katar. 79. Da naslēdnici vaši ne prestanu po spasiteljnim stopam vašim hoditi. D. Obradović sov. 146. Koje ňegov (t. j. Dušanov) osamnaestoletni sin i naslēdnik Uroš ne bude kadar pod uzdom držati. Vuk dan. 2, 75. Jovan je Zlatoust bio dobrostan našednik ovijem vaseleškijem učiteljima, a Bogoslovu i na vladičanskoj stolici u Carigradu. Đ. Daničić pis. 305. Ti će biti krune moje našednik. Nar. prip. vuk² 250. Da bi onda on našednik carski ostao. 251. S jedne (t. j. strane) car, a s druge Petrov našednik (t. j. papa). M. Pavlinović razg. 94. Govori se i piše na pr. našednik Ivana Petrovića (profesora, trgovca, zanatnika i t. d.).

g) onaj, koji koga nasleđuje u čemu, t. j. ugleda se u ň radeci što, lat. imitator, ňem. Nachnahmer. Budite naslēdnici Božji kako sinove pridrazi (iz lat. estote imitatores Dei sicut filii carissimi. ephes. 5, 1). Bernardin 43 i I. Bandulavić 50a. Leon.... otčinjih lotrij naslēdnik. Š. Kožičić 44a. Naslēdnici moji budite (iz lat. imitatores mei estote. 1 kor. 11, 1). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 38b. Bili bismo naslēdnici onih dviju učenikov. A. Vitačić ost. vii. Brez ove molitve mi ne možemo naš život upravit na priliku života Isukrstova, što smo dužni, budući da svaki krstjanin ima bit naslēdnik Isukrstov. P. Filipović 58. Dopusti mi, da ja žubim moje neprijatele.... nek sam naslēdnik tvoje žubave i ustreljena. J. Banovac prisv. ob. 27. Što bi ja himbene Žudije za ňivo mormoraće kara.... ter ne bi tolike krstjane, kojino su u ovome ňivo nesrični naslēdnici? razg. 116. Priminu ovi bogoljubni čovik ostavivši svoje sinove baštiuike žeće svoje i svojih kripostih naslēdnike. E. Pavić ogl. 443. Potribito je, da kako su baštinici imena, onako budu naslēdnici svetiće (iz lat. sicut sunt heredes nominis, ita sint imitatores sanctitatis). F. Lastrić ned. 368. Budite dakle našednici Božji kako sinovi pridrazi (efes. 5, 1). J. Matović 458. Naslēdnici budi evandeoskoga čovika, koji za osvojiti blago sakriveno u ňivi svaka svoja prodavši kupi ňivu onu. I. P. Lučić bit. 73. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Da budem tvoj pravi sluga i naslēdnik (govori se Mariji). P. Posilović nasl. 67b i J. Banovac prisv. ob. 52.

h) natjecalac, takmac. U rječniku Mikačinu (naslēdnik za nenavidost, aemulator) i u Bjelostjenčevu (naslēdnik nenavidni, aemulator, tekmeč). Tko je on, ki će vam nauditi, ako budete dobri naslēdnici? Bernardin 126 i I. Bandulavić 165b (iz lat. quis est, qui vobis noceat, si boni aemulatores fueritis? 1 petr. 3, 13; — nije dobro prevedeno, jer boni nije nom. plur., nego je gen. sing.; ispor. grč. μιμητάς τοῦ ἀγαθοῦ).

i) Ne razabira se značenje u primjerima: Frančisko Martinčić.... naslēdnik dobrih srič. Đ. Baraković vila 10. Ja caru prijatelj, meni car i veći naslēdnik mojih žeđ. 322.

NASLEDNINA, f. poreza od baštine. Potvrda je samo: Naslēdnilna, Erbsteuer. Jur. pol. term. 177.

NASLEDOVANJE, f.

a) baština; kao da je to u primjeru: Suha zlata primiv dosti od ňegove naslēdnosti. J. Kavačin 101a (u izd. 1918: naslēdnost). Ispor. u Šulekovu rječn. zn. naz. Naslēdnost, Erblichkeit.

b) nužna sveza (u prenesenom smislu) medu predmetima. U rječniku Belinu (naslēdnost, concomitance, connoisse, per la quale una cosa è connessa con l' altra). Zašto se združuje krv, duša i božanstvo s tijelom, ova će također sva biti u sakramantu, ne u istinu po kreposti posvećenja, ma kako ona, koja su združena s tijelom. I ova se govoru da su po naslēdnosti i združenju u sakramantu. J. Matović 208.

c) posledica, posledak. U rječniku Stuličevu (consecutio, consequentia). Nije razborit čovik, ki se ne haje za jedan posal, od koga visu naslēdnosti toliko teške. I. Marki 35.

d) Ne razabira se značenje u primjerima: Kraj da je izgled od krjeposti slugam i svojoj naslēdnosti (u izd. 1918: naslēdnosti). J. Kavačin 70a. Grad prosvjetljiva s mnogim blagom i milostju svet pop svetom naslēdnostju (u izd. 1918: naslēdnosti). 149a.

NASLEĐNI, adj. Samo u primjeru: Koji redi vsa sledna i naslēdna crkva po vremena shranila i uzdržala jest. Š. Budinić suma 103b. Ne razabira se pravo značenje.

NASLEDOVANJE, f. vidi naslēdnost pod a, d.

NASLEDOVALAC, naslēdovaoca, m. isto što naslēdnik pod g. U rječniku Belinu (imitatore) i u Stuličevu (naslēdovalac, v. naslēdovatelj). Kakono učenik i naslēdnik naslēdovala Isukrstovih. P. Posilović nasl. 143b. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. Nachahmer, tal. imitatore.

NASLEDOVANJE, n. nom. verb. od naslēdovati. U svijem rječnicima osim Voltigijina (vidi dale); — u Stuličevu s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradu za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer; — u Vukovu je pisano -šl-).

a. značenje prema onome kod naslēdovati pod a; samo u rječnicima, i to u Mikačinu (naslēdovanje, slijedenje, assestatio), u Belinu (naslēdovanje, seguitamento, il seguire), u Bjelostjenčevu (naslēduvanje, secutio, sectatio, consecratio, insecutio, prosecutio) i u Jambreščevu (naslēduvanje, consecratio, u lat. dijelu).

b. primjer prema onima kod naslēdovati pod f. Naslēdovanje sv. evanjelja po Luci. Bernardin I i I. Bandulavić 1b. Stavlja se ukratko početak i naslēdovanje razlučenja crkve istočne. K. Pejković II. Da svi pravovirni.... s početkom godine počnu dobar početak u naslēdovanju svoga paseña i štovaњa imena Isusova. J. Banovac razg. 66.

c. primjer prema onima kod naslēdovati pod g. Šest stvari su mu potrebne: 1. pogrda griha 6. naslēdovanje u dobrih delih do svrhe. F. Glavinić svitl. 1. Ima i u rječniku Belinu (perseveranza, costanza nell' operare) i u Stuličevu (perseverantia).

d. primjer prema onima kod naslēdovati pod h. Od naslēdovanja Isukrstova knige četvere. A. Georgicevo nasl. 1. Pismo od naslēdovanja gospodina našega. B. Kašić nasl. 1. Zlamenuje naslēdovanje srčeno gospodina u nošenju križa. A. Kadčić 104. Isprosi mi oprošteće grijah i viteških kripostih tvojih naslēdovaće. A. Kaučić fran. 241. Naodim u kňizići od nasli-

dovaña Isukrstovoga. E. Pavić prosv. 1, 37. *Ima i u rječnicima Vrancićevo* (naslidovanje, imitatio), *u Mikaljnu* (naslijedovanje u djelu, imitatio), *u Belinu* (imitatione), *u Bjelostjenječevu* (nasleduvaće, na peldu čineće, imitatio, imitamen), *u Jambrešićevu* (imitatio) i *u Stulićevo* (imitatio). *Ima i u Šulekovu rječn.* zn. naz. za nem. Nachahmung, tal. imitazione.

e. rijetka pojedinačna značenja.

a) u rječnicima. U *Mikaljnu* (naslijedovanje za nenavidost, aemulatio; ispor. naslijednik pod h), u *Belinu* (naslijedovanje, concomitanza, concessione, per la quale una cosa è concessa con l' altra; ispor. naslijednost pod b; — naslijedovanje kao sinon. riječi rađene, professione, il professare), u *Bjelostjenječevu* (nasleduvaće jalno, aemulatio), u *Stulićevo* (successio; ispor. naslijedba pod e, b), u *Vukovu* (naslijedovanje, das Bestreben, cura; ispor. naslijedovati pod i, e) i u *Daničićevu* (naslijedovanje, successores s primjerom iz xv vijeka: Gospodin Lazar i... početno negovo naslijedovanje. Spom. sr. 1, 41; ispor. naslijede pod a).

b) Naslijedovanje, Succession. Jur. pol. term. 494; vidi iz *Stulićevo rječnika naprijed pod a.* Naslijedovanje, Erbfolge, successione ereditaria. B. Petranović r. kn. 83; ispor. naslijedovati pod i, a.

f. Ne razabira se značenje u primjerima: O naslijedovanju svetago monastira sego prépondobnym... Simeonib. Sava pam. šaf. 1 (možda: građene; Daničić u svome rječn. postavlja značenje suscitatio, t. j. dizane, ali to nije sigurno; ispor. naslijediti pod e, naslijedite). Negovih dobrog vspomenutja, ki su preminuli, naslijedovanja hvaleno naslijedujući (t. j. knez Frankapan). Mon. croat. 100 (iz xv vijeka). Pri-druživši ovo iskušenje s odlučenjem zgoru rečenim, jošće po inomu ličenju i inoj utubi, ka-se ima činiti i privijati kripkim i udjilnim na-slijedovanjem duha i pomne kripostne. S. Budinić ispr. 40.

NASLEDOVATELJ, m. nom. ag. prema glag. naslijedovati. Između rječnika samo u *Stulićevo* (imitator s naznakom, da se nalazi u glag. bre-vijaru) i samo u tri knige. Crikav, ki su učenikov naslijedovatelji, prignu i nauči, da bi svoje podložne pravim i spasenim naukom naučili (biće isto što naslijednik pod f). Naručn. 99a. Oči-stil bi sebi ljudi prijatni, naslijedovatelji dobrili deanij (prijevod odande, otke je i prvi primjer kod naslijednik pod c). S. Budinić suma 10a. — Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Ako smo sini, očemo biti naslijedovatelji Božji, a to je poslijedovatelji Isusa. Korizm. 41b.

NASLEDOVATELAN, naslijedovateljna, adj. iz-veden od imenice naslijedovateļ. Samo u primjerima: Naslijedovatelju vznenavidost imat k Tur-kom i neprêtannu rat (značenje će biti ono, koje je u naslijedan pod c). Š. Kožičić 37b. Naslijedovateljni dobroli del (prijevod odande, otke je i prvi primjer kod naslijednik pod c). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 117b.

NASLEDOVATELJICA, fem. prema masc. na-slijedovateļ. Samo u *Stulićevo rječniku* (imitatrix).

NASLEDOVATI, násleđujěm, impf. sequi, con-tinuare, perseverare, imitari... Od na-slijedovati; trebalo bi, da ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5, ali je značenje imperfektivno, val-ja prema pf. naslijediti. Obično se upotrebljava akt., rijetko pas., vrlo rijetko refleks. U svijetu rječnicima (vidi daře; — u Vukovu je -š- pored

-s.). Potvrda ima od xiv vijeka; iz vremena poslije Stulićevo rječnika našlo ih se sasno malo.

a. ići, dolaziti za kim (čim) u prostoru. U rječniku *Vrancićevo* (naslijedovati, assectari, pro-sequi, sectari, sequi), u *Mikaljnu* (naslijedovati, slijediti, sequor, sector, assector), u *Belinu* (na-slijedovati, seguitare, seguire), u *Bjelostjenječevu* (nasledujem, sledim, insequor... sequor, pro-sequor, comitatum praebeo), u *Jambrešićevu* (na-sledujem, sequor), u *Voltigijinu* (naslijedovati, se-guitare, nachfolgen) i u *Stulićevo* (naslijedovati, sequi, persequi, sectari, pergere).

a) bez objekta. Posli misnikah da ima naslijidovati vas puk ostali. A. Kačić kor. 108. Posli pape u crkvnou vladaju u staru vri-mena naslijidovali su patrijarki, arcibiskupi i biskupi. A. d. Costa 1, 23.

b) naslijedovati koga ili što. Kada shajaše Isus s gore, naslijidovao nega mnóstvo veliko... tada Isus začudil se jest i naslijidujućim sebe reče. Bernardin 17. Bihu tada ondi žene mnoge iz daleka, ke bihu naslijidovale Isusa. 74. Naslijiduje glas od istinnoga pastira Isusa. Ko-rizm. 74b. Prestrašiše se i čudujuće se naslijedova-vaše ta tužbeni glas in najdoše ju (t. j. djevojku) plačući se. Mirakuli 22. Orao... bi pošao sto miša za izjesti jedan smrad i za toj naslijiduje vojsku. Zborn. (1520) 15b. Onda se hoće gospo-din naslijidovati (iz nem alsdann wird man dem Herrn nachfolgen. os. 11, 10). Proroci 262. Bla-goslovni gospodina Boga i naslijiduj mene. Starine 4, 115. Dujam blaženi... ostavivši roditele sfoje naslijidova Petra apostola. Archiv f. slav. phil. 4, 428. Koje tuge imaše divica Marija na-slidujući Isukrsta na goru od Kalvarije. A. Ko-mulović 67. Razumivši to mati dođe prid kloštar plačući, da ga (t. j. svoga sina) izvadi; bojeći se fratri odpravihu ga u Rim; a zašto i onamo mati naslijidova ga, poslan bi u Pariž. F. Glavić evit 67b. Tudi je Petar skoči se gori ter svetoga biškupa poče naslijidovati. 132b. Kada pripovidaše, tako bi od narodov naslijidovan... da u pojahu bi usilen pripovidati. 183b. Djavli ga vazduh naslijidovahu. P. Posilović nasl. 4a. A zastave... naslijedovati potrebno je za do svrhe doč žudene. P. Kanavelić 450. Odmah progleda (t. j. slijepac) i naslijidovao nega (t. j. Isusa). M. A. Rejković sabr. 26. — Ovamo idu i pri-mjeri, u kojima stoji naslijedovati stope čije, t. j. ići za čijim tragom (u prenesenom smislu); možda je toj porabi izvor u lat. rečenici, koja se navodi ovdje uz prvi primjer. Isukrst mučen bi za nas ostaflajući vam priliku, da naslijidujete stope ne-gove (iz lat. Christus passus est pro nobis vobis reliquias exemplum, ut sequamini vestigia eius. 1 petr. 2, 21). Bernardin 109 i I. Bandulavić 145a. Naslijidujte stopi Isusove. Transit 46. Ako mi ljubimo našega otca, naslijidujmo stope nega. 150. Koji budu naslijidovati stope otca svoga. A. Vitalić istum. 56. Tijem naslijiduj stope moje, ako će dobro toj doteći. ost. 141. Tko misli na-slijidovati stope negove... važa da se ponizi. S. Margitić fala 136. Važa da ljubezni svakoga pokornika primi naslijedujući u tomu stope svoga spasitelja. A. Kadčić 231. Kada naslijidujemo stope našega spasitelja. E. Pavić prosv. 1, 85. — Ovamo pristaje i primjer: Čestito dijete priou s takom pomnom naslijedovati stupaje svoga vlađaoca, da... bi od čuda. I. Đordić ben. 30.

b. ići, dolaziti za čim u vremenu. Naslijidova-paki strašna rat. Korizm. 34a. Prehaja tada mi-lost, naslijeduje ljubav. Naručn. 56a. Kada zaruč-nik vazme drugu i... naslijiduje plteno mi-

šanje, tada razlučuje se prvo zaručastvo. 60a. Svršuje drugi del ovoga kvaterna, a nasleduje treti del. 99a. Onoj, što nasljedova, na drugom mjestu hoće vam kazati. Zborn. (1520) 79b. Malo zatim naslidova velika poloverćija i razpor. Proroci 226. Da ispodnik pomože ovih onima pomičmi, koje zdol nasliduju. Š. Budinić ispr. 36. Nasliduju pak one riči: Blagoslovjen plod utrobe tvoje. suma 23b. Koja zala i koje pogibili nasleduju za grisi. 119b. Pripravljenje počinje od srčane žele.... nasleduje pokupljenje od duše. B. Kašić nač. 5. Po vihu nasliduje tišina, a po dažju suša. A. Georgiceo pril. 72. Imenovati ime Božje.... nije grijeh, osvin ako bi nasledovala velika sramota ili pogrda Bogu. S. Matijević 53. Nasliduje prvo razmišljanje. M. Jerković 11. Nasliduje pridgovor istumačitelja. P. Radovčić nač. 4. Nasliduje, da mi istumači treti član. I. T. Mrnavić istum. 14. Nasliduje sad milošća. J. Kavačin 341a. Kako u naslidujućih šestoredkah povida se. A. Vitačić istum. 56. Skazovanje od čudnovate rati, ka je bila pod Maltom, a za nōm nasliduje rat od Klisa. I. Zanotti skaz. I. — *Ovamo se meće i primjer:* Nasleduje govoriti od griba od grla. Starine 23, 113.

e. pratiti u pravom i u prenesenom smislu. Kada žubav nasleduje znanje, a to je kada gršnik sмиšљa dobrotu Božiju. Naručn. 54a. Škoda, ka po negovu odšastju nasledovati oče nas. Transit 150. Ja vazda naslidovat tebe od poroda tvoga, kamogodi grediš (govori andeo *Tondala*). Starine 4, 111. Slavu svita vazda žalost nasliduje (*iz lat.* mundi gloriam semper comitatur tristitia). A. Georgiceo nasl. 87. Činenje naše, molimo te, Gospodine, nadahnjući priteci i pomagajuć nasliduj (*vidi primjere kod napredovati pod j. a.* pril. 7. I on hrabrenijem pun požuda svoga druga nasliduje. G. Palmotić 2, 490. Ta smradni grib nasliduju smradne misli i pakleno užganje puti. A. Kadčić 157. Jer vođa nasliduje misao nit može veće dilovati neg' misao začimle. 413. Naslidovan od družbe i službe. J. Banovac pred. 96. Roldof... sasvim da imadiše itinu, povrati se naslidovat, od koga imadiše svaku potribu. razg. 45. Blagodarnost nasliduje čelade i svršuje s negovom smrću. A. d. Costa 2, 77. — *Ovamo se uzima i primjer:* Zlamenja stanovito onih, ki budu virovali, ova će se (ovo je se pogrešno uzeto) naslidovati: u jime moje hoće djavle izgoniti (*iz lat.* signa autem eos, qui crediderint, haec sequentur. mar. 16, 17; u grčkom je tekstu παραπολονθάσει). Bernardin 114 (u izdalu g. 1586 nema onoga se).

d. izlaziti u smislu logike, lat. sequi, nem. folgen. Ako bi to bilo ugodno Bogu, nasledovalo bi potle, da bi Bogu bil ugodan grib. Transit 80. Iz toga nasliduje, da meju nami krstjani svi oni odbogometni jesu, koji su nove Božje službe iznašli. Proroci 3. Da čovik bude odrišen od gribhof.... za čim pak nasliduje, da čovik jest izbačen od muk paklenih. Š. Budinić ispr. 4. Odkle nasliduje, da ovi nauk.... jest vele potriban. P. Radovčić nač. 44. Budući istina, da ditić oni ne biše anđel.... nasliduje zato, da biše Bog upućen. 156.

e. nasledovati koga ili što, t. j. držati ga se, prianati za ni, lat. sequi, nem. befolgen, Folge leisten. Ki nasliduje prafdu, požubit ga Gospodin (*iz lat.* qui sequitur iustitiam, diligitor ab eo. prov. 15, 9). Bernardin 170. Ki ima milost, lubi i nasleduje skrušenje. Naručn. 56a. On je blažen ki je nasledoval pravdu. Transit 66. Tko hoće nasledjovati sve svoje hotjenje. Zborn.

(1520) 11a. Ditić restuje naslidovaše zakon gospodstva otca svoga. Letop. dukl. 21. Istini nasliduj, smrsi sržbe tvoje. P. Hektorović 38. Razlici puti i razlici načini naslidova za ukrotiti ju moći. P. Zorančić 6. Istini kristijanin.... nauk Isukrstov kripko drži i nasleduje. Š. Budinić suma 2b. Imaš bižati prid mladimi, ki nasliduju vremeňa. Nauk brn. 62b. Ja nasledujem onezijeh, koji govore, da.... B. Kašić zrc. 38. Nasliduj pravdu, bogoljubstvo, viru. I. Bandulavić 215a. Zašto jedni jednoga, a drugi drugoga naslidovatu (*t. j.* papu). F. Glavinić cvit 285a. Slatkim ričem ti ne viruj i glas nihov ne nasliduj. A. Georgiceo pril. 15. Ja umim.... vole i zakone tvoje naslidovati i obsluževati. I. T. Mrnavić nauk 30. Nastoje li na učenje, nasliduju li sramažljivost, pravednost i bogoljubnost? M. Bijanković 107. Trećega načina nijesam naslidova. I. Grličić xxi. Posla ga (*t. j.* Lucifera Bog) u ogań vični.... s onizima, koji ga naslidova*li*ju. P. Macukat 25. Koji su (*t. j.* zakoni) bili od necijeh hvaženi, od necijeh pohuženi, a od nikoga nasljedovani. I. Đordić uzd. v. Prvu stvar učinih za naslidovati običaj, ki se drži u svakoj crkvi. H. Bonačić 10. Ako voliš tvoju izopacenu vođu naslidovat, zlo češ umriti. J. Banovac razg. 134. Doneće glas, da je Absalon kralj učinen i da ga vas Izrael nasliduje. A. Kašić kor. 203. Nasleduj nihovu običaj. I. M. Mateić 158. Koji prignutja puti ne nasliduju. I. P. Lučić nar. 3. Mi pomamjeni ostavljamo Boga i nasledujemo hudoće pakljene. Misli krst. 93. Nikavku kripost u sebi ne zadržaje, nego sva kijke zloće nasliduje i diluje. B. Leaković gov. 8. — *Vrlo je neobično uz nasledovati uzet dativ u primjeru:* Mi prvomu zlomu običaju naslidovasmo. Starine 3, 280.

f. nastavljati.

a) uopće. Zato nasleduje evanjelist govorći. Korizm. 64b. Danas nasledujući naše govorjenje.... očemo viditi. 83b. Mnozi mladi.... žubav počalu nukahu me naslidovati. P. Zorančić 6. Neka prošti prvo promišljenje i.... misal svoju o nemu zabavi i tako naslidujući s drugim i s trećim promišljenjem neka učini. A. Georgice pril. 8. Sfikolici sfete pjesni pjevajući naslijedavahu put svoj. B. Kašić fran. 14. Putnici.... nastoje koliko pri odpačati se i naslidovati svoje putovanje. P. Radovčić nač. 55. Da se prija ispodni (*t. j.* misnik), paka da misu nasliduje. A. Kadčić 74. Imaće veću želu naslidovati nauk početi. A. Kašić kor. x. Baron Lubibratić.... onaj započeti posao neumorno naslidovaše. M. A. Reljković sat. 117. Frančeska, rimska vladika, naslijedova i uzmnoži nauke svoje majke. I. Đordić ben. 54. Ispovidnik.... odlazi za naslidovati započetu molitvu. I. P. Lučić razg. 101.

b) s dopunom u inf. Paša pri nemu (*t. j.* pri caru) naslidova stati na mistu pridnemu. I. T. Mrnavić osm. 49. Nasliduju sveti apostoli u četvrtom članu istumačiti otajstvo. P. Radovčić istum. 47. (*Iesus*) nasliduje za ovim povidati, kako će se narodi obratiti. A. Vitačić istum. 64. Opet nasliduju govoriti, ki iz početka govorahu. 142b. Naslidujete s vaši grisi Božju dobrotu gaziti. J. Banovac pripov. 74. Reče, da će on biti prvi.... ako se uznasliduje još kasniti. A. Tomiković živ. 49.

g. isto što napredovati pod h. U rječniku Stulićevu (perseverare, persistere, durare).

a) uopće. On ako uznasliduje kucajući (*iz lat.* si ille perseveraverit pulsans. luc. 11, 8). N. Račina 134b. Biše kolegijo od Loreta smetano noćnjem nakaznjijem.... i viđaše se, da

naslidujući ove smetie ne bi se moglo u nemu stanovati. B. Kašić in. 72. Ki naslidoval bude dari do svrhe, spasen budet (*iz lat. qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. matth. 10, 22.*) F. Glavinić svitl. 96. Da kako je naše počalo prijateljstvo od zibke, naslidovati bude do groba. I. Ivanišević 247.

b) nasjedovati *u čemu*. Nasledujte va vših dobrih delih. Transit 106. U bogobjubnijeh molitvah pribivaše i nasljedovaše. A. Gučetić roz. mar. 156. Ko čišćenje drugo ni, nego od zla bizižati i u dobru do svrhe naslidovati. F. Glavinić svitl. 111. Kad bude dojeći na pritru, nu će i dvakrat i većkrat izgovarati . . . i ako upazi, da napredkuje, u noj će nasledovati dvi, tri i četr ure. B. Kašić rit. 359. Koji naslidujući u svomu odmetništvu prima kojigod red sveti. A. Kadetić 313. Sceni, da će ništa manje naslidovati u pribivaňu tilesnomu. 413. Ne čemo da se dozovemo, već u grisih naslidujemo i iznova sina Božjega propiňemo. J. Banovac pripor. 205. Da naslidujem u postu, bdeňu i molitvi. pr. ob. 25. Kad dodu na godišta, naslidju u onim kriostima. razg. 13. Zato vaļa u dobru naslidovat. 185. Nasljedovahu u namišjeňu i odluci učiňenoj Ježusu život dignuti. S. Rosa 132a. Vaļa, da si i sada i u svaku vrime naslidujući u dobru. M. Zoričić osm. 129. Ako naslidovati bude u nemarenju. A. d. Costa 2, 53.

h. nasjedovati *koga ili što, t. j. ugledati se u n radeći što*. U rječniku Vrančićevu (naslidovati, imitari), u Mikalinu (nasljedovati koga u djeli, činiti kako on, imitor, consector, imitatione exprimo), u Belinu (nasljedovati, imitare o seguir alcuno), u Bjelostjencetu (nasledujem, na peldu drugoga činim, imitor, exemplum consector, — nasleduvati druge, na drugeh peldu činiti, applicare se ad exemplum alicujus), u Jambršejetu (nasledujem, imitor), u Voltiglijnu (naslidovati, nachahmen; tal. rijeći, koja bi toj nem. odgovarala, nema) i u Stulićevu (nasjedovati koga u djelu, aliquem imitari). Mi hotiјuci naših prvih naslidovati dobra dela (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 55. Odlučih naslidovati hitrost dice. M. Marulić 3. Budu se siliti nih slavnja i hrađena čišćenja naslidovat. D. Rađina vna. Ova vražja glava i smradna Božja opica (*t. j. rimski papa*) hotila bi ga (*t. j. Boga*) u tom naslidovati. Proroci 223. Kojih ja ne ču vjerovat da vaše prisvjetlo gospodstvo ne naslijeduje u sve visoke krjeposti, kako naslijeduje u hrabros od oružja. D. Žlatarić vni. Koji ga su (*t. j. Isusa*) na ovomu svijetu s pravijem srcem i z dobrjemi djeli nasljedovali. M. Divković bes. 14. Ako jesu grilom naslidovali Davida, nasliduj ga i pokorom. F. Glavinić cvit 406b. Bi u nemu velika ljubav prema Bogu . . . u koj ljubavi vi ga nasledujete. B. Kašić fran. III. Vrači Faranunovi š nihovjem čarańem naslidovahu djela i čudesa Mojsijeva. M. Radnić 264b. Ne nasliduj sej grešnike. A. Vitalić ost. 105. Meni bi ugodno Davidovu miso i srce nasljedovati. I. Đordić salt. II. O plemenita pogledanja i dostojava za naslidovati se! (*iz lat. o paeclarum imitatuque ab omnibus dignum spectaculum!*) F. Lastrić test. 62a. Nije dostojan Ivana imati za zaštititelja, tko se ne usiluje naslidovati nega u kripostma. od' 342. Zvonimir . . . ne kti u zlu naslidovat kraje prošaste. A. Kašić razg. 22. Koga uspomenu činimo, kriposti takojer naslidujemo. A. Kanižić fran. 139. Nasliduj tvoga Isukrsta u odići . . . i u onoj lipoti. J. Banovac razg. 170. Jer mi mladi takovi smo ljudi stare naše naslidujući ludi. A. Blagojević pjesn. 63. Nasle-

djimo onoga istoga, od koga primisimo spaseće. J. Matović 481. Plemenitu ti imadeš dicu, sva hitrinom naslidju pticu. Š. Štefanac 47. Da znade učinit dilo od prave poniznosti . . . naslidujući priliku onoga stotinika. M. Dobretić 63. Promišlajući muku i smrt prigorku za naslidovati kripsoni izgled negov. I. P. Lučić razg. 74. Grešnici čud i narav plăšivijeh riba naslideju. B. Zuzeri 16. Naslidujmo dakle nezinu prigorču ljubav prama Bogu. Grgur iz Vareša 139. Naslidujte mene kako ja Isukrsta (*iz lat. imitatores mei estote sicut et ego Christi. 1 cor. 11, 1.*) A. d. Bella razg. 125. Neka Srbi nasleduju junaštvo i srčanost Miloševu. M. Pavlinović rad. 7. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. nachahmen, tal. imitare. — Ovamo bi mogao ići i primjer: Vsi s nami jedinosrđno naslidujuće cara nebeskago . . . uslišasmo prošiu poklisa-rev (*iz svršetka xiv vijeka*).* Mon. serb. 232. Danićić u svome rječn. s. v. nasjedovati postavlja za taj primjer značeće sequi, t. j. slijediti.

i. rijetka pojedinačna značena.

a) baštiniti. U rječniku Danićićevu (nasjedovati, hereditate accipere sa tri primjera iz xiv i xv vijeka, od kojih se prva dva ovdje navode). Naslēdujte ugotovannoje vam̄ carstvo (iz jevand. mat. 25, 34). Domentijanb 67 i Mon. serb. 99. Gospodu mojemu Bogu spodobitšu me naslēdovati prěstol mojih prēroditelj (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 187.

b) dolaziti, stupati iza koga u kakvoj službi, vlasti. Između rječnika samo u Stulićevu (nasjedovati komu, succedere alicui, in alicujus vicem succedere s naznakom, da se nalazi u Gundulicu, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našla nijedna potvrda glag. nasjedovati). Razložito jest, da nasliduje u trudu, tko nastaje u poštu. A. d. Costa 2, 108.

c) progeniti. Kako jesu mene nasjedovali, tako i vas da nasljeduju (*iz lat. si me persecuti sunt, et vos consequentur. ioan. 15, 20.*) N. Rađina 198b. Živina, koja zna po naravi, da je loveci nasleduju. K. Mazarović 30.

d) boraviti, prebivati, napredovati (*u značenu navedenom pod i*). One, ke priko voje u djevstvu stope i u nemu zlovolno naslēduju. B. Gradić djev. 67. U mlakosti i nepomstvu duhovnom naslēduju. 72. Zatvorivši se u . . . čelicu u kojoj peset godiš do najpokončega dne u postijeh i pokorah naslēdova. 156.

e) polaziti. Biše običaj . . . spravljati se vernim u mista nika moliti . . . a med ostalimi bi najveće mesto ono od Vatikana u Rimu naslēdovano. F. Glavinić cvit 374a. Stipan . . . slobodno naslēduje ne (*t. j. svoje vjereniće*) kuću. A. Kadetić 397. Možda ovamo ide i primjer: Mesto . . . bogaboješim pukom ustaňeno, obiljem svakim nasićeno . . . trgovinami naslēdovano. F. Glavinić cvit 139b.

f) nasjedovati kome, t. j. ugadati mu. Mlogi gazda sam čelad pokvari, kad jednako on za ne ne mari, nego jedno on boje miluje i neg' drugim nemu naslēduje. M. A. Ređković sat. 76.

g) našjedovati čemu, kome, nachgehen, sich bestreben, curo: kad sam se nazvao crkveni načelnik, vaļa mi crkvi našjedovati. Vuk rječn.

h) naslēdovati, t. j. živiti u slozi i ljubavi, na pr. jesu braća, al' ne naslēduju (*t. j. ne gleđaju se dobro*). J. Grupković.

i) biti; kao da je to u primjeru: Od ne (*t. j. od sv. Lucije*) do Božića taman 12 dana, pa biližu, kakav će bit koji dan, onaki će na-

slidovat cili mises dojduće godine (*iz govora poličkog u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 10, 55.

j. Ne razabira se značenje u primjerima: Dokolj řihi postaje i naslđuje ostanak, da su volni uzeti (*Daničić u svome rječn. postavlja za taj primjer značenje succedere, t. j. dolaziti iza koga u vremenu, ali to nije sigurno*). Spom. sr. 2, 68 i 76 (*iz xv vijeka*). Ka nam (*t. j. smrt Isusova*) naslidova vskršenje i oslobojenje. Koz. 55a. Tako je sigurija konticijon i nasleđovat se često u ſoj. I. Držić 134. Ti si se na kršteњu po tvom kumu odvrgao svita, tvoje puti i djavla, a pak si naslđova na naslade tlesne i na ponukovaňa vražja. J. Banovac razg. 92. Da bi puk vjerni naučio nasleđovati darove boje. J. Matović 218. (*Dominik*) nasadjuje skupštinu, koja će se nasleđovati, dokle bude zemlja stati na mjestu. A. Kalić prop. 482. A kažite koji boje znate, čijem ovaci našleđuju znaci? Osvetn. 2, 88. Na Mlado lito ko što učini, naslđovat će tako svu godinu (*iz govora poličkog u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 10, 284.

NASLEDOVIT, *adj. nejasna značenja. Samo u primjeru:* Zlamenati se prilikom križa kaže nam muku i naslđovito upućenje sina Božjega. I. T. Mrnavić ist. 6.

NASLEDOVNIK, *m. isto što nasleđnik. Samo u rječniku Vrančićevu (naslidovnik, asseclia) i u Stulićevu (nasleđovnik, v. nasleđovatelj).*

NASLEĐSTVEN, *adj. izveden od imenice nasleđstvo. Znači isto što nasleđan u primjerima:* Koga je dostoinstvo u muškom polu nasleđstvenno. Nov. srb. (1834) 56. Ili će . . . Don Karlos u svoja nasleđstvena prava biti postavljen. Nov. srb. (1835) 172. — *Ispor. još:* Nasleđstvena tužba, Erbschafts-Klage. Jur. pol. term. 179.

NASLEĐSTVENOST, *f. imenica izvedena od adj. nasleđstven. Značenje je lat. successio, ném. Nachfolge (t. j. red, kojim idu nasleđnici jedan za drugijem) u primjeru (jedinom, što se našao):* Taj dan primio je knaz naš Miloš berat nasleđstvenosti knažeske s oca na najstarijega sina. Nov. srb. (1834) 189.

NASLEĐSTVO, *n. ono, što tko naslijedi, baština. U Vuka je i u Daničića -ši- mjesto -s-. U rječniku Stulićevu (nasleđstvo, hereditas) i u Vukovu (nasleđstvo, nasleđstvo, Erbschaft, hereditas). U svih pokoja iskah i u nasleđstvu Gospodinovu udvorih se (*iz lat. in his omnibus requiem quae sive et in hereditate Domini mortabor. eccli. 24, 11*). M. Alberti 20. Dat će ti narode, da budu tvoje nasleđstvo (*iz lat. dabo tibi gentes hereditatem tuam. psal. 2, 8*). S. Rosa 8a. Preseli ga (t. j. Bog Avrama) u ovu zemlju . . . i ne dade mu našleđstva u ſoj ni stopa. Vuk d. ap. 7, 5. Da biste mogli vidjeti . . . koje je bogastvo slave našleđstva negova. ef. 1, 18. Nasleđstvo, Erbschaft. Jur. pol. term. 178. Nasleđstvo, ostavština, Erbschaft, eredita. B. Petranović r. kn. 31. Edali još imamo kakav dio i našleđstvo u domu oca svojega? D. Daničić 1 mojs. 31, 14. Kupi moju ňivu . . . jer tebi pripada po našleđstvu. jer. 32, 8. Veliko im (t. j. svojoj djeci) našleđstvo ostavljaš. M. Pavlinović rad. 142. Nasleđnik dužan je s nasleđstvom da primi i krsno ime onoga, čije imanje nasleđuje . . . i kolikogod bude nasleđstava, toliko se i slava mora slaviti. M. D. Milićević slave 9. Sloboda je u naroda dragoceno nasleđstvo, koje on treba da čuva. škol. 28. Ovamo će ići i primjer (na nejasnu mjestu): U nasleđstvu da se umiša. J. Kavanin 50b. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za ném. das Erbe, tal. eredita.*

NASLEĐSTVOVATI, *nasleđstvujem, *impf. glag. izveden od imenice nasleđstvo, baštiniti.* Između rječnika samo u Stulićevu (nasleđstvovati, heredem esse, institui, fieri s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru) i samo u primjeru: U Jakovu useli se i u Izraelu nasleđstvuj. M. Alberti 20 i 182 (*iz lat. in Jacob inhabita et in Israël hereditare. eccli. 24, 13*).*

NASLEĐSTINA, *f. isto što nasleđstvo. Samo u J. Kavaninu 90b (na nejasnu mjestu).*

NASLEĐEĆE, *n. nom. verb. od naslijediti. Između rječnika samo u Daničićevu (vidi *daje*). Nasleđeće, Beerbung. Jur. pol. term. 62. — Ne razabira se značenje u primjerima: O nasleđenji svetoga sego manastira prêpodobným otcem ňim Simeonom. Mon. serb. 3 (*iz svršetka xii vijeka*) i Sava glasn. 24, 177. (*Daničić u svome rječn. postavlja značenje suscitatio, ali to nije sigurno; vidi kod nasleđovanje pod f*). Tribuje posluha dati onim popovom, koji u crkvi jesu i koji nasleđenjem (*sic!*) biskupstva prijaše milost i dari od istine. Š. Budinić suma 104b.*

NASLEĐIVĀNE, *n. nom. verb. od nasleđivati. Samo u primjeru: Svuda u svetu vidimo, da ono, što se rađa, zameňuje ono, što umire . . . svuda vidamo neko nasleđivanje. M. D. Milićević škol. 55.*

NASLEĐIVĀTI, *nasleđujem, *impf. prema pf. naslijediti, hereditare. U rječniku nijednom. U Vuka je i u Daničića -ši- mjesto -s-. Tijelo i krv ne mogu naslijediti carstva Božjega niti raspadljivost neraspadljivosti našleđuje. Vuk 1 kor. 15, 50. Ludi našleđuje bezumje, a razboriti vjeronjava se značem. D. Daničić pr. sol. 14, 18. Kuća i imanje našleđuje se od otaca, a od Gospe je razumna žena. 19, 14. Nasleđnik . . . primi krsno ime onoga, čije imanje nasleđuje. M. D. Milićević slave 9. Slava je blago, koje se teče, a ne našleđuje. zlos. 96.**

NASLEPCE, *adv. slijepo. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (naslepce, slepečki, coece).*

NASMÁGATI, *násmážem, *pf. satis superque dedisse. Od na-smagati; ide među glagole naveđene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (zu Stande bringen, herberghaffen). Tko li će tolike novce nasmagat? M. A. Reljković sat. 13. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Ne mogu im kruva nasmágati. S. Pavićić.**

NÀSMICATI, *násmičem, *impf. mraziti, lagati na koga: Što násmičeš na ňu? L. Zore pajetk. 170, 213 (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). — Postaće nejasno.**

NASMIJÁNE (*biće takav akc.*), *n. nom. verb. od nasmijati se. U rječniku nijednom. Da nikako ne propovije . . . ni prikorenjem ni nasmijanjem ni nikakovom stvarju. M. Divković nauk 205a. Od laganja imamo obrezovati jezik. . . takojer od naruganja i nasmijanja dobrijeh. bes. 129. Ovo su ona u crkvi nasmijana u vreme tvoje žalosne molitve. J. Filipović 1, 286b. Tu su nadgledaňa, tu su nasmijana, tu su razgovori, tu su namagnutja. F. Lastrić ned. 319. Nije li istina, da je zora nasmijana neba? A. Tomiković gov. 272. Povedi me preko Romanije bez ljubljenja i bez milovanja i bez svakog slatkog nasmijanja (*iz nar. pjesme bosanske, zabićežio*) D. Šurmin.*

1. NASMIJATI, *nasmijem, *pf. nagnati koga na smijeh. Od na-smijati; samome smijati (bez riječce se) važda nema potvrde. Nalazi se u akt. i pas. Između rječnika samo u Vukovu (nasmijati koga, zum Lachen bringen, risum movere).**

a) akt. Kada, gospoje, pogledaš na meno nasmijav tej twoje jagode rumene. H. Lucić 204. Bјelim ču te zubom nasmijati, a crnijem okom zaigrati (*iz neke nar. pjesme*). Vuk rječn. s. v. zaigrati. Miloš je više čutljiv, smeje se retko, ali kad hoće, govorom svojin može, što ono vele sejaci, nasmijati mrtva usta. M. Đ. Milićević zim. več. 39. Zato bi mu češće pružio rakije, da ga malko nasmije. let. več. 89.

b) pas. Vince toči, a vincu govoriti: Rujno vince, nasmijano lice! Nar. pjes. petr. 1, 46. Dočim Salko čita nagovijesti s pola brka na me nasmijana . . . stade vriska. Osvetn. 6, 40. Nikad nije veseo, nikad raspoložen, nikad nasmijan. M. Đ. Milićević medudn. 192.

2. NASMIJATI SE, nasmijati se, *pf. adridere*, *satis superque risisse, illudere*. *Od na-smijati se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. Za dubrovački govor xvi vijeka ima potvrda liku nasmijati se* (*vidi među primjerima*). U rječniku *Voltigijinu*, *Stulićevu i u Vukovu* (*vidi daže*). *Najstarije su potvrde iz početka xvi vijeka.*

a. nasmijati se kao *pf. prema impf. smijati se*. U rječniku *Voltigijinu* (*sorridere, sohighnare, lächeln*), u *Stulićevu* (*s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn., — subridere, — činiti se komu nasmijati, risum alcui excitare*) i u *Vukovu* (*anlachen, adridgeo*).

a) uopće. Slatko se nasmija ter on čas uteče. Š. Menčetić 202. Dode Abram i vidje i nasmjeja se veomi. Zborn. (1520) 38^a. Ako pijevke stanu pjeti, i ti ih sa mnom pjevaš, i ako se što nasmjeju, i ti smih satvaraš. D. Račina 104^b. Taj čas nasmjeja se (*t. j. vila*) i reče. A. Sasin 185^b. Sara . . . nasmija se i reče. A. Gučetić roz. mar. 118. Nasmijav se car Ververihu reče. Starine 3, 221. Razumivši Artemijo to nasmija se. F. Glavinić cvit 174^a. Govori se, da se veće nikada nije nasmijao. P. Bakšić 3. Nasmija se tad gospoja. I. Ivanišević 232. Turčin jedan . . . vrlo se nasmija. A. Kanižlić bogoljubnost 52. Pogledat čemo, progovoriti čemo, nasmijat čemo se, poigrat čemo se. Đ. Bašić 41. Što vidišši oni sv. redovnik veselo se nasmija i obradova. F. Lastrić ned. 329. Nasmijat (*stamp. nasmijat*) se nitko ne će. V. Došen ažd. 70^b. Moja žena . . . ne moguša učinit na maće da se ne nasmije. N. Palikuća 10. Ovo gospoja čuvši nasmija se. M. Zorićić zrc. 158. Da se gdjekoji uz ove rječi i nasmije u sebi. Vuk nar. pjes. 1, xii. Podigla kalpak sa čela, grotom se mrlada nasmjeja. Nar. pjes. vuk 1, 591. Kad se care grotom nasmijao pak je Markus bio besjedio. 2, 429. Kad se Đurad izmeša sa vinom, desni mu se obraz nasmijao. 2, 571. Al' se Ivo u grot nasmijao. 3, 174. Nasmija se kapetane Jovo. 3, 568. Kad vidi ovoga, de ide k nemu sa sabljom, a on se nasmije. Nar. prip. vuk 197. Od radosti on se nasmijao. Nar. pjes. petr. 2, 282. Za to se nasmija Sara u sebi govoreći. Đ. Daničić 1 mojs. 18, 12.

b) nasmijati se *kome* (*čemu*). Nasmijahu se tomu okolo stojeci. F. Glavinić cvit 132^b. Nasmija se sv. naučitelj tolikoj priprostitosti i budalaštinici. F. Lastrić ned. 255. Niti je dobro ni zlo . . . nasmijat se stvari, koja nije u sebi zla. M. Dobretić 238. Stara mu se nasmijala majka. Nar. pjes. vuk 2, 77.

c) na koga (na što). Na to se je kráju nasmijao. A. Kačić razg. 36. Nasmija se Danijel na te riči. E. Pavić ogl. 418. Na ono se nasmijasmo, što . . . govorиш. A. Kanižlić kam. 134.

Vidio sam lepotu devojku, okrenu se, nasmjeja se na me. Nar. pjes. vuk 1, 359. Tad se Marko na ňu (*t. j. na djevojku*) nasmjejava. 2, 245. Čim je vidla, tim je i poznala i na ňu se grotom nasmijala. 2, 497. Sakupito kolo devojaka i pred ňima lijepu Hajkunu, hoće li se nasmijati na ňu (*t. j. Rade*)? 3, 360. A kad Zuku sitna kniga dođe te video, što mu kniga kaže, na knigu se grotom nasmijao. 3, 378. Kad pogleda knigu šarorivu te kad vidi, šta mu kniga kaže, na knigu se Petar nasmijao. Nar. pjes. juk. 164. Kad bih se nasmijao na ňih, ne vjerovahu. Đ. Daničić jov 29, 24. Na takvo se kazivaće knez . . . u grohot nasmije. S. Ćubiša prip. 97. Na to se Vraćen sitan nasmije. 210.

d) nasmijati se s *drukčijim dopunama; veoma rijetko*. Da bih ja vidil nikoga dobra človeka . . . da nikoga pozdravlja ali se proti nikomu nasmije. Naručn. 34a. Čest moja prvo k mani nasmija se, a napokon gorko k mani ozri se. Starine 3, 264.

b. nasmijati se o *smijanu u obilnoj mjeri*. U rječniku *Vukovu* (sich satt lachen, risu satiari). Tu bijaše i naša gospoja pak se s nami šali i nasmija. M. A. Rešković sat. 58. Nisam se ovako sladko nasmijala, Bog zna kada. sabr. 12.

e. nasmijati se, *t. j. smijući se narugati se* (*u većoj ili u maњoj mjeri, kako u kojem primjeru*). U rječniku nijednom.

a) uopće. Samo u primjeru: Oj tamni, prijudi, zavidni zleće moj, koga vik nijedna vil ne će uzet za dvor svoj, samo ē se nasmijat riječi kom špotnome. D. Račina 120^a.

b) nasmijati se *kome*. Mlogi ē se tada podložnik svome gospodinu zemaljskome nasmijati, mlogi siroma bogatome. Đ. Rapić 9. Al' se šure tebe nasmijaše, u jegleui ružno govorioš? Nar. pjes. vuk 2, 267. Nasmijala se koza ovci (kad je skočivši preko klade digla rep i pokazala zadnječu). Nar. posl. vuk 191. — *Ovamo se mete i primjer*: Nejmaš mi se, moj štioče, narugati ni nasmijati. A. Kačić razg. 10.

c) nasmijati se *kim* (*čim*). Irud ga (*t. j. Isusa*) tad prija i kako u bludu on se ňim nasmija. M. Marulić 184. Svi videći (*stamp. vođeći*) mene nasmijaše se mnom (*iz lat. omnes videntes me deriserunt me. psal. 21, 8*). M. Divković bes. 378. Ako človika budeš privariti, Bogom se ne ćeš moti nasmijati. B. Kašić rit. 371. Projde mimo nega kano mimo prosjaka, još se ňim nasmije. S. Margitić fala 216. Bez sumne bi nerazborna bila i za ňom se nasmijati ta naredba. B. Zužeri 63. Veoma lasno, da će se nasmijat tobom i tobom se narugati. 347. — *U ovome primjeru pred instrum. bez potrebe stoji prijedlog s*: Kada je ona roditeљe razžalostila? . . . kada se s nejakim nasmijala? A. Kanižlić utoč. 630.

3. NASMIJATI SE, nasmijati se (*da se danas govoriti, jamačno bi bio takav akc.*), *impf. prema pf. nasmijati se*. Između rječnika *samo u Jambrešićevu* (*nasmijam se, sutriideo*) i *samo u primjeru*: Odbacivali ste glas moj krećući glavam i nasmijajući se. F. Lastrić ned. 345.

NASMIJAVĀNE, *n. nom. verb. od nasmijavati se. Samo u Vukovu rječniku* (das Anlächeln, arrisio).

1. NASMIJĀVATI, nasmijāvām, *impf. prema pf. nasmijati*. Samo u Vukovu rječniku (zum Lachen bringen, risum movere).

2. NASMIJĀVATI SE, nasmijāvām se, *impf. prema pf. nasmijati se*. Između rječnika *samo u*

Vukovu (nasmijavati se na koga, anlächeln, *ad-
ideo s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 360: De-
snjem se brkom nasmijava*). Nasmijavaše se Danyel i zadržavaše kraja. E. Pavić ogl. 418. Mnogi zajedno sudeći prođe mimo ne oni ili ona, i uđi se počmu niki jedan na drugoga pogledati i nasmijavati, namigivat, glavom krečat. J. Banovac razg. 116. Moj magister kao nasmjejavajući se pita me, gdi sam juče bio. D. Obradović živ. 38. Nit se miće nit dušicom diše nit se livim nasmijava brkom. Nar. pjes. marj. 112. Što ti gledaš u vandelu svome i čemu se grotom nasmjavaš? Nar. pjes. petr. 2, 26.

NASMIJEŠNO, *adv. podosta smiješno. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem nije rečeno pravo značenje, nego isto što smiješno (cum risu, ridicule).*

NASMJEHAVANJE, *n. nom. verb. od nasmje-
havati se. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjen-
ćevu (nasmehavaće, arrisio), u Jambrešićevu (na-
smehavaće, arrisio, u lat. dijelju) i u Voltigijinu
(nasmehavaće, sorriso, das Lächeln).*

NASMJEHAVATI SE, nasmehavam se, *impf.
isto što nasmehivati se. Samo u rječniku Bje-
lostjenćevu (nasmehavam se, subrideo, arrideo) i u Voltigijinu (nasmehavati se, sorridere, soghi-
gnare, lächeln).*

NASMJEHAVAC, nasmehavca, *m. nom. ag.
prema glag. nasmehavati se. Samo u Jambre-
šićevu rječniku (nasmehavec, arrisor, u lat. dijelu).*

NASMJEHIVĀNE, *n. nom. verb. od nasmje-
hivati se. Samo u Vukovu rječniku (das An-
lächeln, arrisio).*

NASMJEHÍVATI SE, nasmjehujem se, *impf.
prema pf. nasmjehnuti se. Samo u Vukovu rječ-
niku (anlächeln, subrideo s primjerom iz neke
nar. pjesme: A desnijem brkom nasmjehuje, —
bez rijeće se, koja se ima razumjeti iz stih-a,
koji je pred tim, na pr. miće se . . .).*

NASMJEHNIVATI SE, nasmjehnujem se,
*impf. prema pf. nasmjehnuti se. Samo u Mika-
linu rječniku (nasmihnujući se, subridicule).*

NÀSMJEHNUTI SE, nasmjehnem se; *pf.
malko se nasmijati. Od na-smjehnuti se; samome
smjehnuti se valada nema potvrde. U rječniku
Mikalinu (nasmihnuti se, subrideo), u Stulićevu
(nasmjehnuti se, v. nasmijati se) i u Vukovu
(lächeln, subrideo). Nasmihnuv se Anka reče. M.
Marulić 251. Nasmihnuv se odgovori mi. P. Zoranić 94. Videći ga Jure nasminu se pak
mu reče. A. Kačić razg. 130. Nasminu se Danyel ter mu odgovori korab. 301. Pogledala na
rukama, nasmjenula se. Nar. pjes. vuk 1, 424.
Kad ih vide Čerimagić Mujo, svijem se je gro-
tom nasmjehnuo (*u tom je primjeru zaboravljeno
pravo značenje, t. j. malko se nasmijati!*). 4, 510.
Al' se Marko nasmjenue bio. Hrv. nar. pjes. 2, 160.*

NASMIJERITI, nasmjorim, *pf. smjeriti na što.
Od na-smjeriti; ide među glagole navedene kod
1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Pustih uzdu
na slobodi kud mu draga, neka hodi (t. j.
kon) i na dobar put nasmiri. D. Baraković
draga 356b.*

NASMOČITI, nàsmočím (*jamačno je takav
akc.*), *pf. začiniti smokom. Samo u Popovićevu
rječniku (mit Schmalz anmachen).*

NASMUDITI, nasmudim, *pf. osmuditi tako,
da udara na paševinu. Od na-smudit; ide među
glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u
Stulićevu rječniku (nasmuđen, rei combustas
odorem redolens).*

NASNAŽITI, nasnažim, *pf. pokrijepiti. Od
na-snažiti; ide među glagole navedene kod 1 na
pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (nasnažiti,
v. pokrijepiti).*

NASNAŽIVATI, nasnažujem, *impf. prema pf.
nasnažiti. Samo u Stulićevu rječniku (nasnaži-
vati, nasnažujem, nasnaživam, v. nasnažiti).*

NASNIJEŽATI, *nasnižeža, nasnižeži, pf. o
NASNIJEŽITI, } sniježenju u obilnoj mjeri.
Od na-sniježati (sniježiti); ide među glagole na-
vedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu
rječniku (multum ningit).*

NASNÍVATI, násnívám, *impf. prema pf. na-
snovati. Nasnivati, osnutak dovršivati. Podunavka
(1848) 58. Govori se u Lici (s naznačenim akc.),
na pr. A. Šta radi Marica? B. Eno' nešto pređe
nasniva. J. Bogdanović.*

NÁSNOV, *m. isto što pređa. Govori se u Lici
(s naznačenim akc.), na pr. Veliki nasnov imam
na vratilu, ne ču tako brzo satkati. J. Bogdanović.*

NASNOVA, *f. tjelesna građa, na pr. dobre je
on nasnove. M. Pavlinović.*

NASNÓVATI, násnújém, *pf. isto što osnovati
Od na-snovati; ide među glagole navedene kod
1 na pod II, 1. Cure prte platno nasnovano, ne-
satkano niti pirlitano. Osvetn. 5, 118. Govori se
u Lici, na pr. Koliko si pasama nasnova? J.
Bogdanović. — U Vukoru je rječn. zabiženo zna-
čenje: mnogo osnovati (in Menge aufziehen, telas
plures ordior); u tom značenju ide glagol među
one, koji su navedeni kod 1 na pod II, 3.*

NASNUBIVATI, nasnubujem, *impf. prema pf.
nasnubiti, kojemu nema potvrde. Samo u Bjelo-
stjenćevu rječniku (nasnubujem, v. snubim).*

1. NASOČITI, nàsočím, *pf. glag. različnih
značenja, koja je teško sjedaliti. Od na-socići;
ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.*

*a) prokazati (onako kako prokaze sök lupeža). Izmidi rječnika samo u Vukovu (anzeigēn, in-
dico, cf. prokazati: nascio brata s naznakom,
da se govori u Crnoj Gori). Nekakvomo popu-
poginu tri ulišta pčela, te obecaji veliku sog-
binu, ko će mu ih nasciti, ali sve uzalud. Nar.
prip. vr. 72. Izgubih jedan zlatan prsten, i neko
mi ga od ove družine našao, daj nasci mi ga
(t. j. kaži mi), u koga je, darovaču te. V. Vr-
čeći igre 1. Da ih (t. j. dukate) damo soku,
koji nasci zvono (t. j. ukradeno) i lupež. S.
Lubiša prip. 190. Gospoda . . . obreku mito, ko
nasci razbojниke. prič. 78.*

*b) preporučiti. Samo u Vukovu rječniku
(anrathen, z. B. Einem eine Braut, suadeo du-
cendam).*

*c) naputiti. Puteći me nekakav čovjek kroz
šumu (blizu Požege) reče mi: Ne bojte se! kad
vas ja nasci, ne čete zaći. S. Ivšić.*

*d) obijediti, potvoriti. Samo u Stulićevu
rječniku (nasci koga, calumniari, falsum cri-
men in aliquem intendere). — Nepouzdano.*

*e) dokazati; kao da je to u primjeru: Mi-
mošasto lito što ov dan obeća, sad poznah očito,
da danas doveća; što lani svidoči mečet Biograda,
eve nam nasci današni plač sada. I. T. Mrnavač
osm. 187.*

2. NASOČITI, nasci, *pf. napuniti sokom,
nakvasiti. Od na-socići; ide među glagole na-
vedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Bje-
lostjenćevu (nascen, insucatus) i u Stulićevu
(quidpiam succo implere, perfundere).*

3. NASOČITI, nasočim, pf. udesiti, narediti, kako treba, na pr. klin na rupu. *Akc. je u Šaptinovcu nasočiti, a to bi u književnom jeziku bilo nasočiti (nasočim).* S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157. — *Tamno.*

4. NASOČIVATI, nasočujem, impf. prema pf. nasočiti. *Samo u Stulićevu rječniku (nasočivati, nasočivam, v. nasočiti).*

5. NASOČATI, nasočam, pf. glag. tamna postaňa i značenja. *Samo u primjeru:* Na nikin se viđa, ka da imaju dvostruku usnicu. To je u stare čeladi, kada in se koža nagrišpa (nagužva, skupi) ili nasoča, to će reći polak pane po zubin na niže, a polak po brkovicu na više (*iz govora poličkog u Dalm.*) Zborn. za nar. živ. 8, 225.

NASÓDATI, násôdám, pf. naslati koga kamo varajući, na pr. nasídala me, da idem prosití onu divoku. M. Pavlinović. — *Postaće tamno.*

NASOKÉRITI, nasökérím, pf. nakriviti. *Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Vide ga, kako on kapu na uvo nasokeri.* J. Bogdanović.

NASOKRÍŽ, adv. unakrst. *Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ja sam Talijansku nasokríž proša.* J. Bogdanović. *Vidi nasukríž.*

NASÓLITI, násolím, pf. posuti, začiniti solu. *Od na-soliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikařinu (nasoliti, osoliti, salio, — nasojen, salitus, salsus, sale conditus), u Bjelostjenčevu (nasojen, salsus, salitus, sale conditus, — adv. nasoleno, salse, salite), u Voltigijinu (insalare, einsalzen), u Stulićevu (nasoliti, posoliti s naznakom, da se nalazi u Ranine) i u Vukovu (1. einsalzen, salio, saliendo paro, n. p. dosta ribe, — 2. salzen, salio, sale conspergo, n. p. slaninu; nije trebalo cijepati u dvoje). Neslanu riječ toliko imaš, da 'u ne bi nasolil' sve soli, koje su pod nebi.* D. Račina 27b. U mlados da' mi kugodi voju ispunit, a u staros me nasoli ter me spremi u ormar. M. Držić 276. Od mesa da jedan dio ispeče, a ostalo da nasoli i na put da ponese. E. Pavić ogl. 367. Sedan baril rib nasoljene. Nar. prip. mikul 92. — *Neobično je nasoliti soli u što, kako je u primjeru: Sad treba nasoliti soli u svaku tu lusku (običnije bi bilo: nasuti).* M. Đ. Miličević živ. srb. 2. 177.

NASOŁEŃE, n. nom. verb. od nasoliti. *Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (nasołenie, salitura, salsura), u Bjelostjenčevu (nasoleńe, salitura, salsura) i u Jambrešićevu (nasoleńe, salitura, salsura, u lat. dijelu).*

NASOLÍVATI, nasojujem, impf. prema pf. nasoliti. *Samo u Jambrešićevu rječniku (nasojujem, salio).*

NASOVUŁATI SE, nasovuļām se, pf. najesti se, na pr. nasovuļati se grožda. L. Zore pašetk. 170, 218 (s naznačenim akc. i s naznakom, da se govori u Konavlima). — *Od na-sovuļati; somome sovuļati vađala nema potvrde.*

NASPARALAC, nasparaoca, m. nom. ag. prema glag. nasparati. *Samo u Stulićevu rječniku (quae auget).*

NASPARALICA, fem. prema masc. nasparalac. *Samo u Stulićevu rječniku (quae auget).*

NASPARAÑE, n. nom. verb. od nasparati. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nasparañe, naspor).*

NASPARATI, nasparam, impf. prema pf. nasporiti. *Između rječnika samo u Stulićevu (nasparati, v. nasporiti, — nasparajuć, augens, ad-augens) i samo u primjerima: Povijeda Villa-*

lunga, da je plemiču . . . nasparalo se vino za deset godišta i veće, premda nije od njega kratio nemoćnicima za lijek udijeliti. A. Kalić prop. 546. Želi svatko, jer bole naspara, bole ono put gladu zatvara, kad je koren (t. j. u persina, u mrkve i t. d.) deblinom kamiša. J. S. Režković 180.

NASPARITI, nasparim, pf. Samo u Stulićevu rječniku (naspariti, sparu komu na glavu natknuti, cesticillum capitum imponere onerum ferendi ergo). *Od na-spariti; samome spariti (t. j. metati sparu) vađala nema potvrde.*

NASPARIVATI, nasparujem, impf. prema pf. naspariti. *Samo u Stulićevu rječniku (naspari-vati, nasparivam, v. naspariti).*

NÁSPATI SE, náspím se, pf. satis superque dormivisse. *Od na-spati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Mikařinu (satis dormire), u Belinu (dormire a saziata), u Voltigijinu (dormir abbastanza, ausschlafen), u Stulićevu (sat dormire) i u Vukovu (naspatti se, naspavati se). Ner bi se sit naspao, da tijelu da pokoj.* M. Vetranic 1, 140. Siti se naspavši rano se ustamo. P. Hektorović 17. Ja pospath i naspah se i ustah (*iz lat. ego dormivi et soporatus sum et exsurrexi. psal. 3, 6.*) B. Kašić rit. 386. Ako sanal ti spavaš, sanka se ne naspao! Nar. pjes. bog. 77. Ne budi mi Jova mogra, nek mi se naspao. Nar. pjes. vuk 1, 193. Jesi li se naspala? 1, 410. Dig' se gore, moj dragi, al' se nisi naspao? 5 (1898) 202.

NASPÁVATI SE, náspávám se, pf. isto što naspatti se. *Od na-spati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (sat dormire) i u Vukovu (sich satt schlafen, satis dormisse). Kad razsudi (t. j. žena), da se je mogao (t. j. muž) naspavati.* D. Obradović bas. 134. Hodi, Jovo, u bešiku, da se sanka naspavamo. Nar. pjes. vuk 1, 192. Naspavati se sit na obadva uha. Nar. posl. vuk 191. Od kad sam postala, nijesam se mlada naspavala. Nar. pjes. herc. vuk 162.

NASPEĆI, adv. isto što speći, spavajući, lat. dormiendo. *Od na-speći. Samo u jednoga pisca. Rekoh vam, ča prisnih prividom naspeći.* Đ. Baraković vila 198. Jak da su naspeći človika pokrili. 350. Odluci priklati grlo mu naspeći. jar. 77. *Vidi primjere kod 1 na na str. 198a pod cc.*

NASPET, adv. opet, iznova. *Od na spet. Samo u primjeru: Tako naspet zadobi vsu Dalmaciju.* P. Vitezović kron. 114.

NASPJEH, t. j. na spjeh, adv. brzo, odmah. *U rječniku Stulićevu (cito, illico, subito, mox s naznakom, da se nalazi u Ranine).* *Vidi kod spjeh.*

NASPJETI, naspjém, pf. iznenada dogoditi se. *Od na-spjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (naspjeti kome što, plötzlich zustossen, praeter spem accedit: nešto mu naspje).* Šta l' je pustim naspilo topovma . . . da ne daju iz svog žđara glasa? Osvetn. 2, 131. Vidje li, Pero, bestije? ko da mu nešto naspje. M. Pavlinović razg. 90. Je li ta devojka luda? Šta je noj naspelo za-ļubljivati se u mene? M. Đ. Miličević međudn. 72.

NASPODOBITI, naspodobim, pf. preslikati. *Od na-spodobiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Jambrešićevu rječniku (naspodobjen, napriličen, priličiv, iz prilike ali figure, kipa zrezanoga ali štampanoga vzet ali izmalan, nachgeformt, nachgemacht, nachgedruckt oder abgemalen, ectypus, u lat. dijelu).*

NASPOMENAVATI, naspomenavam, *impf.* prema pf. naspomenuti. Samo u Stulićevu rječniku (naspomenavati, v. napomenuti s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

NASPOMENIVATI, naspomenujem, *impf.* isto što naspomeňivati. Između rječnika samo u Stulićevu (naspomenivati, v. napomenuti s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru) i samo u primjeru: Što pastiri od duš... pomljivo naspomenivati će (t. j. opomiňati). M. Bijanković 22.

NASPOMENUĆE, n. isto što napomenuće. Samo u primjeru: Ono naspomenutje od hrazenstva... ne bi učineno zamani. I. Đordić ben. 157.

NASPOMÉNUTI, naspoménêm, *pf.* commorare, monere. Od na-spomenuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo spomenuti pf.). U rječniku nijednom.

a) isto što spomenuti, reći. Dobro mi si to naspomenuo. B. Kašić zrc. 15. Ti nam udahni i naspomeni molbe, koje je tebi ugodno slišati. P. Radovčić nač. 473. Neka im se naspomene od duhovne rodbine. M. Bijanković 30. Naspomenut kti sam tebi... da privaren osto ne bi. A. Gledović 290b. Ako bi što zaboravio (t. j. pokornik), može naspomenuti mu (t. j. ispovjednik). A. Baćić 379. Jerbo se crkva počima služiti... za naspomenutu nam, koliko velikom željom... čekaše. A. Kanižić utič. 441. Jesi li... onemu lakomu kamatniku naspomenuo, da ne će sobom na drugi svijet ništa ponijet? A. Kalić prop. 89. Naspomenuće ti potanko sve, što je slijedilo. 129. Koji je od vas najprije naspomenuo, da zakojete? M. A. Rejković sabr. 42. Govori se u Slavoniji u Orahovici, — oko Vinkovaca, na pr. Zašto mu to ne naspomeneš? S. Ivšić. S. Pavičić.

b) naspomenuti *kome*, t. j. opomenuti *ga*, lat. monere, nem. ernahnen. Samo u jednoga pisca. Neka se naspomene ženami, ke su rodile, da... u crikvu dođu. M. Bijanković 31. Pastir od duš neka prvo naspomene domaćoj čeladi, da svekoliko bude spravno. 40.

NASPOMEŇIVATI, naspomeňujem, *impf.* glag. prema pf. naspomenuti (*upravo izveden od naspomeňati, kojemu nema potvrde*). U rječniku nijednom.

a) primjeri prema onima kod naspomenuti pod a. Prilik... ponavljaju uspomenu od svetih i nutkaju naslidovati jih i naspomeňuju, da jih imaju za odvitnike. M. Bijanković 87. Samo ovo naspomeňivam mojim šticima... da toj se ima razumjeti. I. Đordić ben. 73. Ko mu naspomeňiva i otkriva prošasti život? A. Kalić prop. 316. Čujem, da mi ko naspomeňuje Elisea i negovo mogućstvo. 557.

b) primjeri prema onima kod naspomenuti pod b. Zato mi nima naspomeňivamo, da... ne ostave rečenu zabavu. M. Bijanković 181. S ljudjalu otčinom naspomeňivamo svim... i molimo, da budu koliko pri učiniti zadovoљno. 153.

NASPOMINAĆE, n. nom. verb. od naspominati. Samo u Stulićevu rječniku (naspominanje, v. nař omena).

NASPOMINATI, naspominam, *impf.* isto što naspomiňati. Samo u Stulićevu rječniku (naspominati, v. napomenuti).

NASPOMINATI, naspomiňêm, *impf.* prema pf. naspomenuti. U rječniku nijednom. Misli i drži, da su istinite one stvari, ke joj neprijatelj naspomiňa. P. Radovčić nač. 206. Govori se u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić (zabižežio i prez. naspomiňám). Poradi prez. naspomiňam i naspomiňem vidi kod napomiňati.

NASPOR, m. napredak, sreća, berićet. To se znaćeće nalazi samo u rječnicima, i to u Belinu (accrescimento, aumento), u Bjelostjenjevnu (naspor, nasporna, incrementum, accrementum, augmentum), u Stulićevu (incrementum) i u Popovićevu (Gewinn, Zuwachs). — Ne razabira se razvitak znaćeće, što ga ima ta riječ oko Dubrovnika: náspor, das letzte Stück auf der Schüssel, das jeder sich schämt zu nehmen (t. j. stidak). M. Rešetar štok. dial. 256.

NASPORAK, nasporka, m. isto što naspor. Samo u Stulićevu rječniku (incrementum).

NASPORAN, nasporna, adj. napredan, sretan, berićetan. Urječniku Belinu (accrescito, aumentativo) i u Stulićevu (augendi vi praeditus). Ljubav je... najasporniji pritop u stajlači kojena, plemena i puka. M. Pavlinović razl. sp. 162. — Nije pouzdano znaćeće: onaj, koji se može naspričati zabižeženo u Belinu rječin. (moltiplicabile, che si può moltiplicare, sinon. uzmoživ, umnoživ, naspovir).

NASPORED, isto što napored. U rječniku nijednom. a) adv. Koliko moru pasat dva čovika naspored (iz govora vrbačkoga na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 328. — b) praepos. s gen. Već on ide naspored devojke. Nar. pjes. herc. vuk 7.

NASPORENE, n. nom. verb. od naspoviti. Samo u rječniku Belinu (accrescimento, aumento, moltiplicazione) i u Stulićevu (accretio, incrementum).

NÄSPORIT (biće takav ake.), adj. berićetan, obilan. Između rječnika samo u Popovićevu (ergiebig, gedeihlich) i samo u primjeru: Lan kasnije po slabijih nivah sijan dobar i naspovit biva. J. S. Rejković 121.

NASPORITEL, m. nom. ag. prema glag. naspoviti. Samo u rječniku Belinu (colui, che accresce) i u Stulićevu (naspovitel, v. naspalac).

NÄSPÖRITI, naspörif, pf. prosperare, compensare. Od na-sporiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. (refleks. samo u Belinu i u Stulićevu rječin.).

a) učiniti što obilno, umnožiti. U rječniku Mikafinu (augeo, augmento, amplifico, cumulo, multiplico, auctionem vel accessionem facere), u Belinu (naspoviti, accrescere, aumentare [s primjerom iz Palmotića 3, 132a], moltiplicare, — nasporen, accresciuto, aumentato, moltiplicato, — naspoviti se, accrescere, moltiplicarsi), u Voltičijinu (aumentare, vermehren), u Stulićevu (naspoviti, augere, daugare, augescere, retribuer, remunerari, supplere s primjerom iz Palmotića 3, 132a, — Bog ti nasporio! Dii tibi bene vertant! — naspoviti se, multiplicare s naznakom, da je iz Belina rječin.) i u Vukovu (gedeihen machen, ergiebig machen, prospero, diuturnum reddo; da Bog naspovit!). I bi mu dobro nasporen od one ruke priobilate Božje. B. Kašić in. 61. Ti naspoviti i uzmnoži jestojsku ovu. G. Palmotić 3, 132a. Isukrs... blagoslovjući kruh i ribu toliko naspoviti onu jestojsku, da bi zadosta svakom. Đ. Bašić 103. Ilij, ti si jednoj udovici naspovio uže i muku. A. Kalić prop. 545. Vino nasporen u Vilalungi. 560. I ova se brata oženila, oženila, porod ostavila; ha, da im ga Bog naspoviti dragi! Pjev. crn. 171b. Da Bog naspoviti i berićet učini! Nar. posl. vuk 48. Okle ovu čašu natočio, Bog ti samosedmom naspovio! Vuk kovč. 125. Bog da pomože i da naspoviti! Vuk rječen. s. v. moliti se. Jedni mladci i malobrojni, a jedni matornaci i nasporeni. M. Pavlinović razl. sp. 212.

b) *naknaditi, nadomjestiti.* Samo u jednoga pisca. Da je Isukrst... nasporio ono, što po-mačka. B. Kašić fran. 202. Štogod ne imam ja u meni... ti za mene naspori milo i milostivo (iz lat. quidquid mihi deest... tu pro me supple besigne ac gratiose). nasl. 258.

NASPORITOST, f. apstr. imenica izvedena od pridjeva nasporit. Samo u Popovićevu rječniku (Ergiebigkeit, Gedeihlichkeit).

NASPORIV, adj. koji može nasporiti (se). Samo u rječniku Belinu (moltiplicabile, t. j. koji se može nasporiti) i u Stulićevu (augendi vim habens, t. j. koji može nasporiti, s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NASPORICA, fem. prema masc. naspornik. Samo u rječniku Belinu (colui, che accresce) i u Stulićevu (naspornica, v. nasparalica).

NASPORNIK, m. isto što nasporitelj. Samo u rječniku Belinu (colui, che accresce) i u Stulićevu (naspornik, v. nasparalac).

NASPRAM, praepos. s gen. isto što prema. Od na-spram. Između rječnika samo u Vukovu (nasram, vide prema s primjerom iz neke nar. pjesme: A kad bude nasram dvora moga) i još u primjeru: Pored kog se Kneževiću šeće pred po noći nasram mjesecine. Nar. pjes. vuk 6, 82.

NASPRAMAN, naspramna, adj. koji stoji na-sram ćega. Između rječnika samo u Popovićevu (gegenständig s naznakom, da je izraz iz područja botanike). Grane mogu biti po međusobnom položaju naspramne, kad se dve grane nalaze na dve strane od stabla u jednoj visini kao u drena. J. Pačić flora beogr. 12. U poslednjem slučaju kaže se uopšte list perast; ovakav se list još razlikuje na: tako perast... lijo perast... liroperast... naspramno perast, ako su lističi na dve strane od opšte drške po par u jednoj visini stavljeni. 21. Naspramne grane, rami oppositi, — naspramno perast, opposite pinnatus. 484.

NASPRAVA, f. Samo u primjeru: Nek vitezi boje b' znali poslije bit se u nasprave. J. Kavačić 279b. Možda grijeskom mjesto naprave (u značenju te riječi pod e); u izd. 1913: u na sprave.

NÀSPRAVÌ ATI, nàspravlám (ako se danas gdje govoriti, jamačno je takav akc.), pf. sati superque apparavisse. Od na-spraviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Drugoj marvi ti naspravljaš sina... ali svinjam, koje sina ne će, mora čovik da kuhuruz meće. M. A. Režković sat. 106.

NASPRDATI SE, nàspřdám se (ako se danas gdje govoriti, jamačno je takav akc.), pf. o spradni u obilnoj mjeri. Samo u Stulićevu rječniku (diu blaterare).

NASPREMA, praepos. s gen. isto što nasram. Od na-sprema. Samo u dvije knige. Tu stajaše za petnaest danah Crnogorci nasprema Turakah. Pjev. crn. 320a. Te veliki tabor postavio... baš nasprema nahije Crmnice. Ogl. sr. 165. Brzo ide, pod Majine dođe, baš nasprema Budve i Francuza. 409.

NASPROTI, praepos. s dat. contra. Od na-sproti. Samo u primjeru: Najprije prisječe Lukač Zrčić, da su nemu vraćani listi Petkovi... da ih ne da Petku nasproti Grdošu (iz xv vijeka). Mon. croat. 133.

NASPUŽ, adv. poput spuža, kao spuž. Od na-spuž. Samo u Stulićevu rječniku (cochleae instar). — Ne čini se dosta pouzdano.

NASRÁDIN, m. tursko (upravo arapsko) ime. Nasradin hoća, poznati junak mnogih šaljivih priča; u arapskom N'sreddin reči će: pomagač vere. Đ. Popović tur. reči 157. Između rječnika samo u Vukoru (der Eulenspiegel, nom. propr. hominis lepide ineptientis). Prode Nasradin između gospode. N. Palikuća 4. Kad razumje Otmanović care... k sebe pozva stara Nasradina. Pjev. crn. 85a. Za čudo je, da se o Nasradin-hoći, koji je morao biti pametan čoek, ovake budalaštine pripovijedaju. Vuk nar. posl. 47.

NASRADINIĆ, m. sin Nasradinov. Samo u primjeru: S jednim sinom mojim, koji se zove Nasradinić (govori Nasradin). N. Palikuća 69.

NASRADITELJ, m. otac Nasradinov. Za šalu načinjena riječ; samo u primjeru: Ja Nasradin, sin pokojnoga Nasraditela. N. Palikuća 68.

NASRAMOTATI, nasramotam, pf. načiniti sramotu. Od na-sramotati; samome sramotati važada nema potvrde. Samo u primjeru: Svako zlo namota i svaku sramotu nasramota. M. Pavlinović razl. sp. 260. — Nepouzdano.

NASRAMOTICA, f. isto što sramota. U rječniku nijednom. Ne učinivši nasramotice otcu. M. Radnić 154a. Učiniti kojugodi nasramoticu, i ovo se zove nepravda. K. Mazarović 59. Grah jednoga kršćanina jest jedna izdaja i nasramotica Bogu. J. Banovac pred. 59. Kako li će među vama biti sklad i ljubav, kad nije posluha, već sve nike nasramotice? razg. 83. Ne vala jedno drugom činit nasramotice, jer se sagrišuje. 108. Veliku nepodobština, nepravdu, nasramotici i nepoštene čini... Bogu. M. Dobretić 405.

NASRAMOTICE, adv. na sramotu, sa sramotom, sramotno. Samo u Stulićevu rječniku (invite [t. j. nerado], per dedecus et ignominiam). U istom rječniku ima s istijem značenjem i adv. sramotice.

NÀSRATI, nàserêm, pf. Od na-srati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (vollscheissen, concaco) i samo u primjeru: Buha... kad se krvi dost nažere, onda i kupac nasere. Jačke 263.

NASRCITI, nasrcim, pf. isto što nasrčiti, t. j. rasrditi, raspaliti (u prenesenom smislu). Od na-srčiti; samome srčiti (glagolu izvedenom od imenice srce) važada nema potvrde. Samo u primjeru: (Papa) posla propovedavce po vsej Europi, nasrcili da bi krstijane protiv Turkom. Š. Kožičić 32b.

NÀSRČITI, nàsrčim, pf. rasrditi, nažutiti. Od na-srčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku, a i u nemu je potvrda samo za refleks. (nasrčiti se, vide nažutiti se s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 320: Jovanu se družba nasrčila i s naznakom, da se govoriti po jugozapadnim krajevima).

NASRČANE, n. nom. verb. od nasrčati. U rječniku nijednom. Od svakog djavaoskog nasrčana i svitovne napasti može osloboditi. E. Pavić prosv. 2, 113. I činiše viće na sve strane za odbiti tursko nasrčane. Nadod. 39. Jošter odbi česta nasrčaňa iz Mađarske na sebe poslana. 141. Slipim i neauzdanim nasrčaňem... uboge i odmetnute pogazite. G. Peštačić 68.

NASRČATI, nasrčem, impf. isto što nasrčati (vidi tam) i istoga postaňa, samo što je -é- iz prez. (nasrčem) prodrio u infinitivnu osnovu; ispor. mečati poređ metati. U rječniku nijednom. Nemoj, pobro, nasrčati na me. A. Kanižlić razg. 254. Kojigoder na neg nasrčaše. Nadod. 141. Na ono sedam pritili krava ustupice nasrčaše

drugi sedam odveć mršavi. I. P. Lučić razg. 5. Na ležećega i k zemlji považenoga nasrčali su. G. Peštačić 22. I kako su nasrčali pusti (*t. j. momci*) proz pucnju topa i pušaka. Osvetn. 7. 73.

NASRĆAVATI, nasrčavam, *impf. iter. glag. izveden* od nasrčati. Samo u primjeru: I istira grčku silnu vojsku . . . koja na ňi(h) često nasrčava. Nadod. 125.

NASRĆIVATI, nasrčujem, *impf. isto što nasrčavati. Samo u dva pisca*. Da pridobijemo napasti nasrčujućega duha paklenoga. A. Kanižić utoč. 164. Nasrčujuće vuke od ovaca . . . oddijaš. kam. 803. Za istoga Boga ne mare samo na ona nasrčujući, na koja ji(h) izopacita po gribu narav navlači. G. Peštačić 114.

NASRDIT, *adj. podosta srdit. Samo u Stulicevu rječniku* (nasrditi, gnevljanah).

NASRDITI, násrdim, *pf. nalutiti. rasrditi. Od na-srditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2 i 5.*

a. nasrditi (*bez riječce se*). Samo u Vukovu rječniku (nasrditi, vide rasrditi s primjerom iz nar. pjes. vuk 7, 259: Pa nasrdi sebe i dorina).

b. nasrditi se.

a) između rječnika samo u Vukovu (nasrditi se, vide rasrditi se s naznakom, da se govor u Boci i s primjerima iz nar. pjesama: No se Turčin nasrdio ľuto, — A Jovan se dobro nasrdio; drugi je primjer iz nar. pjes. vuk 4, 119). Al' Marko se nasrdio bio. Pjev. crn. 161b. To ţa' Peju na svijetu bilo, nasrdi se, na noge skočio. Ogl. sr. 242. Al' se Đuro ľuto nasrdio. Nar. pjes. vuk 4, 161. Ako bi se care nasrdio. 5 (1865) 33. Ako bi se ľuba nasrdila. 442.

b) nasrditi se, t. j. malo se rasrditi. J Grupković.

NASRDNUTI SE, nasrdnem se, *pf. isto što nasrditi se. Od na-srdnuti se; samome srđnuti se možda i nema potvrde. Samo u primjeru: Al' se ona kila nasrdnula, mene jednom rukom udarnula. Pjev. crn. 162b.*

NASRDSTVO, *n. srđba. Samo u primjeru: Kada srd ishodi meju dvima človikoma, najprije ishodi pričanje, zatim nasrdstvo, ko im ostaje v ňih srdeči. Starine 23, 70 i Kolunić zborn. 227.*

NASREBRNITI, nasrebrnim, *pf. srebrom okovati. Od na-srebrniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulicevu rječniku (nasrebrniti, v. posrebrniti).*

NASREĆSTVO, *n. Samo u primjeru: Da je većše nasričstvo ili paguba, ako si je (*t. j. tijelo Isusovo*) prijel z grihom. Kolunić zborn. 218. Da nije grijeskom mjesto nesričstvo?*

NASRĘD, *adv. i praepos. usred, u srijedi. Od na-sred; a sred može i samo biti prijedlog (vidi tam). Između rječnika samo u Vukovu (mitten in —, in medio —, nasred kuće, nasred i t. d.) i u Daničićevu (s. v. srđa s primjerom iz xiv vijeka).*

a. *adv. Samo u jednoj knizi*. Cesar učini divojku nasrid dojti. F. Glavinić evit 21b. Petru na čast nasrid postavihu stol visok. 57a.

b. *praepos. s gen.*

a) *odgovara na pitanje: gdje?*

aa) *uopće*. Mramorъ nasrđa dubrave (iz xiv vijeka). Mon. serb. 92. Kameni, koji postaviše nasrđe bare. Deč. hris. 96. Biše plaf nasrid mora (iz lat. erat navis in medio mari. mar. 6, 47). Bernardin 26 i I. Bandulavić 33a. Ostavi mene nasrijed poļa. N. Račina 119b. Sta

Isus nasrijed učenikov svojijeh. 126a. Nasrid onoga poļa biše studenac. Starine 4, 115. Stoji Petar nasrid puka reče. I. Bandulavić 138b. Toliko na početku koliko nasrid riječi. R. Čamaňić 8b. Gdigidu budu dva ali tri skupljeni u ime moje, ja sam nasrid ňih. M. Radnić 428a. Pravđni nasrid lăvă, nasrid gromova, gdi ti drago, stoji slcbedno. J. Filipović 1, 174b. Ova govoreći nasrid ogna. J. Banovac razg. 68. Ukaza se Gospodin medu ňima . . . i stavši nasrid ňi(h) reče im. F. Lastrić od' 319. Nahodeći se nasrid mora oceanskoga. M. Zoričić osm. 68. Sretog(h) dragu nasred mosta. Nar. pjes. vuk 1, 396. Stade Petar navr Malovana, a Nikola na dno Malovana, mlađa Mara nasred Malovana. 1, 558. Ja ostao nasred poļa ravha. 2, 329. Kad su bili nasred gore čarne. 2, 521. Ti si mene nasred srca mogu. 3, 127. Vidim . . . ňenu glavu nasred Beograda. B. Radičević (1880) 118. Sad su nasred ravna pola. Nar. pjes. istr. 2, 33. Kad su bili nasred poļa ravna. Nar. pjes. hōrm. 1, 11. Nasrđ, na-srđ, in medio. D. Nemanić (1885) 62.

bb) *između prijedloga nasred i negova genitiva može stajati enklitika. Samo u primjerima: Nego se vila i vila, nasred se pakla savila. Nar. pjes. vuk 1, 275. Dobriň je bili grad, nasred je otoka. Nar. pjes. istr. 2, 98.*

cc) *mjesto samoga nasred može biti nasred od. Samo u primjeru: Kad posjeće glava četrača na Grebice nasred od Rudina. Nar. pjes. vuk 4, 519.*

b) *odgovara na pitanje: kamo? Tako se vodeći pridoše nasrid mosta. Starine 4, 113. Bivši došao nasred refotorija reče. I. Držić 177. Stvorи za tim čovika i postavi ga nasrid raja zemaljskoga. F. Lastrić ned. 343.*

NASRHNUTI, nasrhнем, *pf. isto što nasršiti se, nastršiti se. Od na-srhnuti; samome srhnuti možda i nema potvrde. Samo u jednoj knizi. Nasrhnu svaki vlas okolo ušiju, ki srše do danas. Đ. Baraković vila 280b. Dizje se niki glas, srce mi porazi, nasrhnu kip do vlas. 349.*

NASRHÑENAC, nasrhñenca, *m. čupav, neobrijan čovjek. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 6, 51 (upravo: nasrhñenec).*

NASÉKATI SE, násřčem se, *pf. satis superque sorbisse. Od na-srkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (sich anschlürfen, sorbend sautor). Sve se (*t. j. bule*) od ňe juhe nasrkaše. Pjev. crn. 247b. Gdje se projećem nasrkaš mirisom divesila. S. Lubiša prip. 29.*

NASRŁATI, nasrļām, *pf. offendere. Od na-srlati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rječniku (nasrļati, vide nagaziti).*

NASRNIVATI, nasrnujem, *impf. prema pf. nasrnuti. Između rječnika samo u Belinu (nasrnivati, nasrnivam, inciampare spesso). Koje nasrnivahu na ňega, tiskahu se među sobom, da bi čule riječ Božju. S. Rosa 61b. Usilnosti hubobah, koje i očito na nas nasrnjuju. J. Matović 508. Gdi trudi, gdi bolesti . . . na nas nasrnjuju. A. d. Bella razg. 180. U prvom je primjeru značenje: nalijegati, grnuti, u drugom i trećem: nasrtati. Ispor. nasrnivati.*

NASRNUĆE, *n. nom. verb. od nasrnuti. U rječniku Mikajlinu (nasrnutje, nasrnjenje, offensio, illisio, — nasrnutje, ulizenje silom, irruptio, impetus, incursio), u Belinu (nasrnutje, abbattimento, attacco, principio della battaglia, — l' andare o correre addosso, — inciampo, in-*

toppo, offesa, — sortita, termine militare, l' uscir fuori per assaltare l' inimico) i u Stulićevu (offendiculum s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisa našao nijedan primjer). Turska vojska povratila se jesto rad nasrnua u Siriju Tamerlana. E. Pavić prosv. 2, 126. Vidje morsku pučinu u najvećem nasrnutju od vjetara. I. Đordić ben. 167.

NASRNUTI, násñém, pf. *napasti*, *navaliti*. *Od na-srnuti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikařinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Najstarija je potvrda u S. Gučetića-Bendeviševića (vidi prvi primjer).*

a. *isto što napasti pod b. U rječniku Belinu* (assaltare, andar a volta di qualcheduno per offendero, — sortire, termine militare, uscir da ripari per assaltar l' inimico), *u Voltigijinu* (assaltare, anfallen), *u Stulićevu* (nasrnuti na koga, in aliquem irruere, incurrere, impetum facere s primjerom, za koji se kaže, da je iz Đordića: er me vajmeh muke i jadi nasrnuse i po mojoj duši i tijelu) i *u Vukovu* (drüber her-fallen, cum impetu impingo; *mjesto impingo bole bi bilo adorior ili aggredior*).

a) akt.

aa) *uopće*. Po koj nesreći da oni nasrnui i čine, svi pleći da naši obrnu. S. Gučetić-Bend. 219. Ovdì Daut.... naripi i nasrnui s kravijem ga rvat bojom. I. Gundulić 520. Dgidod strašna vlas nasrne tatarhana Oritrijesa. G. Palmotić 2, 326. Nasrnuso pak mršave (*t. j. krare*), na tle tustih oborise. P. Vuletić 36. Božju pomoć svi zazvaše, s devet topa nasrnuse. I. Nenadić šamb. 15. Do malo će srditije i lačnije (*t. j. zvijeri*) nasrnuti za ňu razdrpiti. A. d. Bella razg. 18. Arbanasi sili nasrnuli željni pljake, a željni plijena. Ogl. sr. 469. Stan, Turéine, kud si nasrnuo? Nar. pjes. vuk 4, 282 i 269. Nasrnuso tri hilade Kuča, Mušinove dvore osvojiše. 5 (1865) 390. Kad opazi onu babu, izvadi sablu i nasrnu s koňem, a nadrška psa. Nar. prop. vuk 150. Ah, što čemo moji sokolovi? al' je bole sada nasrnuti, al' je bole ovdì dočekati? Nar. pjes. bos. prij. 3, 126. Žali dva sina, jer zna, da će oni najprije nasrnuti. S. Lubiša prop. 181. A careva nasrnui ordija, Magari ih spravno dočekali. Nar. pjes. hör. 1, 138.

bb) nasrnuti na koga (na što). Tvoj sin, koji mahnitom pameti nasrnui na andela. B. Kašić per. 21. Zle lavice kad se naglo krvi opojo i nasrnui na ovice. G. Palmotić 2, 463. A vi goro i brjegovi s vašijeu vrsim rasplikima nasrnute sada na me i padite vrhu mene. 3, 187b. Iznenada zvijer srdita na ň nasrnui. P. Kanavelić 33. Treći čeka, dok nasrnui na ň (*t. j. Mauri*). J. Kavačin 350b. Vuk nemili rilo otvori, na ň (*t. j. na jače*) nasrnu. A. Vitalić ost. 261. Skupi svu snagu ter nasrnu snažno na Turke. A. Kačić razg. 120. Nasrnuvši na ňega jedan snažni žiganat korab. 213. Ne stidiše se na umorne i brez oružja lude nasrnuti. E. Pavić ogl. 120. Nasrnuvši na moje stado lav. prosv. 1, 115. Er će sve tuge i sve muke na ňih nasrnuti. Đ. Bašić 280. Ako napast na me nasrnu, zaštiti me. A. Kanižić bogolubnost 354. Gledaše aždaju, koja će na ňega iznenada nasrnuti, kam. 645. Da jedan čovik u prvoj srčbi nasrnu na drugoga. M. Dobretić 216. Nasrnula si na ňega kako jedoviti vuk na mirnoga jagačića. Misli krst. 73. Koji rasap i poraz neće na te nasrnuti. A. d. Bella razg. 157. Marko

na to nasrne na mene kao gladan vuk na prettilu ovcu. Pravdonoša (1852) 31. Na tursku je vojsku nasrnuo. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 136. Turčin nasrne na ňega bijući ga kamišem. Nar. prip. vrč. 29.

cc) *suproč kome. Samo u primjeru: Prije neg' nasrne suproč nami*. B. Zuzeri 36.

dd) nasrnuti koga (što). Prid pojačkom vojskom prvi turske sile on nasrnu. I. Gundulić 340. Ah koje nezgode tad nasrnue svu Europu! I. Đordić ben. 3. Svi u četi nasrnu zemlje i sela katalderska. 183. On pospješno narediva, da put Spuža tijek obrnu i predana bez strašiva gradske tvrde da nasrnu. Zgode 7.

b) pas. Zlamenuje Isukrsta nasrnuta od Židova. I. Đordić salt. 2. Mnokrat bi David nasrnut od razlicijeh neprijateja. 83. Ti me spasi, ti pomože nasrnuta gorkom boli. 403. Nasrnut nesvijesnjem duhom od oholosti uze ovako besjediti. ben. 127. Ovi najveće od svijeh nasrnuti jesu od naskočenih sotone. J. Matović 510. — *Pogrješno je uzet pasiv u primjeru: Vidiši onu množ nasrnutu na svoga učiteļa (t. j. množ, koja je nasrnula)*. S. Rosa 153b.

b. *isto što napasti pod d. Ki smijeh, ki rug, koju viku ňom tvoriti puk nasrnu!* G. Palmotić 1, 96. Vilozmaj nasrnu smesti rados dana ovega. 2, 345. A proždori brez razloga žderu opet zarad toga, iskru svistu da utrunu, pak ne-svisno da nasrnu, slavu Božju da obore. V. Došen 186a. Krvoločno da nasrnu (*t. j. hajduci*), domovinu da privru. 264b. Nasrnula sestrica jedina ňima crne oči iskopati nasrnula sestrica jedina, da i ňemu car iskopa oči. Nar. pjes. marj. 138.

c. *isto što napasti pod e. Tamo idu, tamo grnu, tamo širom sví nasrnu čestitovat lipu sriču.* V. Došen 172a. Nasrnue veliki i mali i ... dođoše k svetomu za primit krizmu. Blago turl. 2, 221. Opazi ga Kostreš harambaša pak poteče, kako doro može, a za ňime sve nasrnu društvo. Nar. pjes. juk. 547. Puče lagum pod bijelim gradom i otvori strugu na bedenu pa na strugu vojska nasrnula, al' ih Turci muški dočekaše. Nar. pjes. bos. prij. 3, 139 (*malo daže na istoj strani: Pa nagrnu vojska cesarova, al' ih muški Turci dočekaše*). Sejani razjareni nasrnu hrpom na grob. S. Lubiša prop. 245.

d. *isto što napasti pod f. U rječniku Mikařinu* (nasrnuti, udariti na kamen al' ino, offendere ad lapidem, impingo, illido), *u Belinu* (inciampare, intoppare) i *u Stulićevu* (offendere, impingere). Tko izhodeći iz kuće sreta kojugod statricu ili nasrnu na štogod te reče: Ne mogu danas nijedno dobro imati. B. Kašić zrc. 42. Pokle nasrnu na skrovne zaside (*t. j. zvijer*). I. T. Mrnavić osm. 48. Koji (*t. j. ūbovnik*) u mrežu ňih (*t. j. vilenica*) nasrnu. G. Palmotić 2, 28. Tko ludo i nerazložito nasrnu na koju očitu pogibio. I. Grlić 242. Bješe sašo u svoju mladost s pravoga puta a bješe poluvjernost zagrljio i na ine opačine nasrnuo. A. Kalić prop. 126. Na busiju Turci nasrnue. Nar. pjes. juk. 264. Na te ruke nasrnuo Luka. Osvetn. 2, 131. — *Ovamo idu i primjeri, u kojima nasrnuti upravo znači: nasjesti, nasaditi se (o lađi): Lada nasrnuvši uđije se otvori ali ostane u pijesku*. M. Radnić 169b. Dvi galije nasrnule su na grebene. A. Tomiković živ. 329.

e. *prodrijeti, provaliti. U rječniku Mikařinu* (nasrnuti, uljeti silom, irruo, irrumpo), *u Belinu* (ontrar per forza) i *u Stulićevu* (irruere)

irrumpere). Pokle sebe sakupimo malahno, tudje mi izvan nasrnemo (*iz lat. post modicam recollectionem foras erumpimus*). A. Georgiceo nasl. 199. Tako u kraju dvoj čuvani sa svom družbom na nasru. Ć. Palmotić 1, 278.

f. rijetka pojedinačna značenja. a) Nasrnu me uspomena (t. j. dode mi uspomena). I. Đordić uzd. 80. — b) nabosti se. (*Saul*) nasrnu na svoj isti mač i tako povolno pogubi se. I. Đordić salt. xii. — c) isto što napasti pod g. Kad umorni dođu Crnogorci, na vodu će žedni nasrnuti. Ogl. sr. 109.

g. Ne razabira se značenje u primjeru: Kada dođe udno Kosovoga . . . uz Kosovo koňa nasrnuo, trči brže pod čadora đjete. Nar. pjes. vuk 6, 54.

NASRNE, n. isto što nasrnue. Samo u Stulićevu rječniku.

NASRNIVATI, nasrnujem, *impf. glag. nacién* od nasrnati, kojemu nema potvrde. *Ispor.* nasrnivati. U rječniku Mikašinu (nasrtati, nasrnivati, vidi nasrnuti), u Belinu (inciampare spesso), u Voltigijinu (prez. nasrnivam uz inf. nasrnuti) i u Stulićevu (nasrnuti, nasrnivam, offensare s naznakom, da je iz Belina rječn.).

a) primjer prema onima kod nasrnuti pod a. Jesu mnozi neprijateži, koji suproć nami nasrnju. B. Zuzeri 45. Ako počne smrt . . . nasrnivat suproć nami. 114. Na nega plaha zvijer i srdita nasrniva. 204. Koliko mu drago on (t. j. đavo) nasrnivao, režao i lajao, ne može ugristi. A. Tomiković gov. 327.

b) primjer prema onima kod nasrnuti pod d. Dijeluje ko jedan slijepac, nasrniva na svaku stranu. Đ. Bašić 151. To je značenje i u Belinu rječniku, a po njemu i u Stulićevu.

NASRPICA, f. posao srpom, t. j. žetva. Samo u primjeru: Nasrpice vsaki da žne tri dñni. Svetostef. hris. 24. *Ispor.* nakošica.

NASRŠATI SE, nasršam se, *pf. isto što nasršiti se. Samo u Stulićevu rječniku (s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju, horrescere, perhorrescere: nasršaše se dlake puti moje, inhorrerunt pili carnis meeae). Nepouzdano.*

NASRŠITI, nasršim (jamačno je takav akc.), *pf. isto što nasršiti* (vidi tamo), s kojim je i istoga postava, samo što nije umetnuto -t-. Vidj i nasrnuti. U rječniku nijednom. Kako jež nasršen. Đ. Baraković vila 253. Čudnovato čudo i ko mene straši, kime svako udo strašno se nasrši. I. T. Mrnavić osm. 31. Kad tu bruku videh i grđilo, sad bi mi se kose nasršile. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 511. Nasršene kose ka' đavolu. 512. Tko nije video . . . nasršenih bradica. M. Pavlinović razl. sp. 260.

NASRŠURITI SE, nasršurim se, *pf. isto što nasršiti se. Govori se u Rijeci. F. Pilepić.*

NASRET, m. isto što nasrtaj. Nasrt, navala, Attaque. Jur. pol. term. 36. *Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Anfall i u Popovićevu (Angriff, Anfall).*

NASRTA, f. isto što nasrt. Samo u primjeru: Nasrta turačka mnokrat se silova. I. T. Mrnavić osm. 51.

NASRTAČ, nasrtáč, m. nom. ag. prema glag. nasrtati. Između rječnika samo u Vukoru (nasrtáč, vide nasrtalo). U borbi proti nasrtáčem našega života. M. Pavlinović razl. sp. 192. Plavinci zaklađuju celu zemlju od ovih opasnih nasrtáča. M. D. Milićević škol. 63.

NASRTAČA, fem. prema masc. nasrtáč. Samo u Vukovu rječniku (ein Frauenzimmer, das gern über andere herfällt, mulier in alios invehí amans).

NASRTAJ, nasrtája, m. nom. act. prema glag. nasrnuti, nasrtati. U rječniku Stulićevu (nasrtaj, nasrnúće) i u Popovićevu (Angriff, Anfall). Govori se u Lici (s naznačením akc.), na pr. Ja sam se samo od njegova nasrtaja branio. J. Bogdanović. — Ne razabira se značenje u primjeru: Stupaj postupanjem vičan gospodskomu, stupaj poskakanju spravan viteškomu, i posegi i pogled, svrtaj i obrtaj, nigdar poznat opred, srdčeni nasrtaj. I. T. Mrnavić osm. 178.

NASRTALICA, govori se u Lici za muško i žensko, koje nasrće. J. Bogdanović (zabižežio naznačeni akc.).

NASRTALO, m. nom. ag. prema glag. nasrtati. Samo u Vukovu rječniku (nasrtalo, n. ft. j. neutrum, sredni rod!), koji nasrće na drugoga, der gern über einen herfällt, qui in alios invehí amat).

NASRTAĆE, n. nom. verb. od glag. nasrtati. U rječniku Belinu (bijenje mačem ali nasrtanje, accollatello, l' accollatelle inteso de gladiatori), u Stulićevu (offendiculum s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u toga pisca nema riječ značenja, što ga Stulić bifeži, t. j. koje bi odgovaralo značenju glagola nasrtati pod c) i u Vukovu (das Herfallen über etwas, impetus). U primjerima, što su se našli, značenje je: napadań, udarań, dakle ono, koje bifeži Vuk. Snažno odbijući tursko nasrtanje. I. T. Mrnavić osm. 53. Sfako nasrtanje . . . izkoripi se. B. Kašić rit. 266. Nasrtanja ki podnose i dobitnu krunu odnose. J. Kavačić 349b. Nasrtanja tokom plaha i toliku podnijet silu ne mogući. 409a. S nasrtanom protivnog tvi se puci da ne straše. I. Dražić 40. Negov ne će lis opasti nasrtanom vihra silna. I. Đordić salt. 1. Osta mirna zemlja . . . od nasrtana filistejskoga. 197. Države bijahri napola opustjele cijeća nasrtana od sjevernijeh puka ben. 3. Da daleko otide nasrtanec od viharu. J. Banovac blag. 324. Da bi nam dao pomoć protivniku nasrtanu . . . neprijeteđah. B. Lešaković nauk 382. Majka . . . koja se ne pripada od nasrtanog četa. Grgur iz Vareša 90.

NASRTATI, nasrćem, *impf. prema pf. nasrnuti. Od na-srtati; ide među glagole navedene 1 na pod II, 1. U rječniku Mikašinu, Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka. Prez. je ne samo nasrćem, nego i nasrtam; ovaj se drugi nalazi u nekoliko pisaca xvii i xviii vijeka (vidi među primjerima).*

a. nasrtati, t. j. srtati, srđati na što. U rječniku Belinu (nasrtati, nasrtam, nasrćem, andar precipitoso, — inciampare, intoppare s primjerom iz M. Burešića: i voće što svrćem pameti za nač mir, na gore nasrćem jak na plam taj ljepjer; pjesma Burešićeva, u kojoj je taj primjer, štampana je u knizi Stari pisci hrv. 5, 347) i u Stulićevu (nasrtati, nasrtam, nasrćem, inconsiderate, temere, coeco animo vel impetu ire s primjerom iz M. Burešića navedenim u Belinu rječn.). Na plam svak čas jak lepjer nasrćeš. Š. Menčetić 52. Kad godi, gospodine, k tebi kakon slijep nasrćem. B. Gradić djev. 114. K tim vratom nasrta zavidost opeta. Đ. Baraković jar. 116. Ne uzmače nasrte bez pokoja među plame, među mače. Ć. Palmotić 2, 186. Gledaj, slušaj, svud nasrće. P. Kanavelić 45. Ono (t. j. čelade) pada i posrće, ono žderat još nasrće. V. Došen 166a. Predstavim mu, u kakvoj se smetni naodim ne smejući u Carigrad na kugu nasrtati. D.

Obradović bas. 333. Plot . . . biće marvi nasrćuoj meda. J. S. Ređković 125. Da k tom domu nasrću (*t. j. ludi*), gdi ima pit i jisti. 437. Smrt, koja pospišno svakomu na vrat nasrće. Grgur iz Varaša 62.

*b. napadati, navajivati, udarati; vidi nasrnuti pod a. U rječniku Belinu (nasrtati, nasrćem, nasrtam, assaltare, andar a volta di qualcheduno per offenderlo), u Stulićevu (nasrćeti [*sic!*]), nasrćem, adgredi, adoriri, invadere s primjerom iz Dordića salt. 378: Eto me řegov sad nasrće govor kleti) i u Vukovu (nasrtati, nasrćem na koga, über einen herfallen, cum im-petu aggredior).*

a) akt.

*uu) uopće. Tako odmetni . . . sveđ na-srću i ustupaju. I. Gundulić 523. Lasnije vazda nasrtaju gnusna razmišjenja nego odhajaju (*iz lat. facilius irruunt abominandae semper phantasiae quam discedunt*). A. Georgicev asnl. 166. Grad, kojega su glavni neprijatelji obastri . . . odsvuda nasrtajué i silom ga jagmeć. pril. 16. Šestoperac nosi svaki (*t. j. vojnik*) . . . i nasrće bez prepasti. P. Kanavelić 93. Već nasrta zima zbića. J. Kavařin 473b. Naš neumirljivi neprijatelj . . . nasrće usrid naši skupština. Grgur iz Varaša 110. Vuci napanu na řega . . . ali kako koji nasrtaše, tako ga on štапom dočekivaše. Nar. prip. vuk² 222.*

*bb) nasrtati na koga (na što). Lofčari ne smiše izvodit van hrtu . . . da na zvir nasrta. D. Baraković vila 76. I nasrće na polače hrabrenoga Dilavera. I. Gundulić 520. Ne prista općeni neprijatelj nasrtati na řega oniježijemi načinjem. B. Kašić iń. 16. Lavica . . . kako blađena na řega nasrta (*t. j. na putnika*). I. T. Mrnavić osm. 50. Ogań, ki nasrta svud okolo na grješnike. J. Kavařin 569b. Nasrta na ū teškijad čemerni. A. Vitalić ost. 258. Nenavidno na te progonstvo nasrće i kano na juriš udara. A. Kanižlić utoč. 37. Da on od nevoja, koje što daže, to žeće na řega nasrću, gine. kam. 64. Progonitele . . . nasrćuci na ū i na uđa ūezina vazda osramočeni oče ostati. E. Pavić ogl. 638. Vukovi grabežjivi nasrću na řega. D. Bašić 55. Nasrtaše na druge, zemlju otimaše. M. A. Ređković sat. 158. S tolikom silom na koga nasrćeš? A. Kalić prop. 380. Vrata, na koja nasrta ne-prijatelj. I. P. Lučić razg. 63. Čovek, koji ne da lasno na se nasrtati. D. Obradović bas. 209. Kad na stado vuk nasrta. Zgode 13. On (*t. j. Svetić*), koji je prvi na me stao nasrtati Vuk odg. na ut. 7. Na nejačicu svak nasrće. Nar. posl. vuk 189. Pređašne glavne starješine nijesu nasrtale na Kara-Dordija, kao ni on što nije na ūih. prav. sov. 16. Počeli su nasrtati na řega oni, kojima nije mogao ništa. M. Đ. Milićević pom. 612. Pa nasrću vižlad na djevojku. Nar. pjes. hörm. 1, 298.*

cc) nasrtati suproć kome. Samo u pri-mjeru: Narodi suproć narodima nasrtat će. S. Rosa živ. 137a.

dd) nasrtati koga (što). Sam nasrta skupne sile, vaļa, udara, siječe i strijeļa. I. Gundulić 327. Sad sram i strah nasrće me. I. Đordić uzd. 9. On me izvadi svijeh iz truda, ki me od-svuda nasrtahu. salt. 104. Čim ga nemilo i ružno krvnici goneći nasrtahu. I. M. Mateić 324. Pre-suđeno Milovanu Božiću . . . koji je nasrto stražu, da primi 10 batina. Glasnik II, 1, 130.

ee) nasrtati kome. Samo u primjeru: Djavo isprazne lako svrta, a trudljivim ne na-srta. J. Kavařin 377a. Sasma nepouzdano.

b) pas. Nenasrtan od ke smrtne protiv-štine. J. Kavařin 572b. Od neprijateļa i zlotvora nasrtan. I. M. Mateić 311. Bi nasrtan od sile pakljene. I. Đordić ben. 32. Da je u lovnu od vepra . . . nasrtan poginuo. D. Bogdanić 69.

c. znaćeće prema onome, koje je navedeno kod nasrnuti pod d. Samo u rječniku Mikařinu (nasrtati, nasrnivati, vidi nasrnuti).

d. prodirati, provalivati; vidi nasrnuti pod e. Samo u rječniku Mikařinu (nasrtati, nasrnivati, vidi nasrnuti) i u Belinu (entrare per forza s primjerom iz Palmotića 3, 45a: U najhudijeh ljudi stane nasrtati ne ima srama).

NASRTICE, *adv. isto što nasatice* (vidi tamo). Zabižežio J. Grupković. — Razvitak znaćeća ne-jasan.

NASRTIT, *adj. isto što nasrtiv*. Zabižežio M. Pavlinović.

NASRTIVATI, nasrtujem, *impf. iter. prema nasrtati. Samo u Belinu rječniku (prez. nasrti-vam uz inf. nasrtati s. v. entrar per forza).*

NASRTLIV, *adj. onaj, koji rado nasrće na druge. Samo u Vukovu rječniku (gern über andere herfallend, in alias invehi amans).*

NASRTNIK, *m. isto što nasrtač. Samo u jednoga pisca. Тако виће туџан злопатниче, ал' не хаје силен насртичи. Осветн. 3, 34. Сву су ноћу рикали кроповци (*t. j. Krupovi topovi*) и свјетлили gradu očajanu i u њег се врли насртници i u њем се трли обједнути. 5, 111.*

NÁSTA (*jamačno je takav akc.*), *f. žensko ime od mila mjesto Anastasija. Potvrde donose: Nar. posl. vuk 335. M. Đ. Milićević pom. 816.*

NÁSTACÍTI, nástacím, *pf. isto što nadosta-čiti. Između rječnika samo u Popovićevu (in ge-nügender Menge auschaffen). Zabižežio i J. Bošković (s naznačenim akc. i s primjerom.) Sve ula-žem u espap pa ne mogu da nastaćim koliko treba. — Postaće nejasno.*

NASTAJAN, nastajna, *adj. onaj, koji ima nastati. Potvrdu donosi L. Zore paletk. 110, 230 (nastajni, budući) i paletk. 170, 213 (nástajní, imminens, na pr. nastajna pogibao s naznakom, da se govor u Konavlima).*

NÁSTAJÁNE, *n. nom. verb. od nastajati. Samo u rječniku Stulićevu (nastajaňe, nastáňe) i u Vukovu (das Herankommen, adventus).*

NASTAJAST, *adj. isto što nastajan. Samo u jednoj knizi. Sve bjeze nastajastijeh zala. S. Rosa 137a. O došastijem stvarima zborio je . . . ko da su mu prid ocima nastajaste. 1490.*

1. NÁSTAJATI, nástajém, *impf. prema pf. nastati. U rječniku Bjelostjenčevu, Stulićevu (u ovome s naznakom, da se nalazi u Mrnavića i s pogrešnim prez. nastajam [*sic!*] pored nasta-jem) i u Vukovu (vidi daže).*

a. postajati, počinjati. *U rječniku Vukovu (anfangen, coepisse: nastaje zima, ſeto, zlo vri-jeme).*

*(a) u vremenu. Ah njeka nenavis ovo sad na-staje. Š. Menjetić 167. Evo vrime nastaje (*iz lat. ecce venit hora. ioan. 16, 32*). Ant. Dalm. nov. teſt. 1, 159a. U gizdah dni traje, proć meni a gorčija na svak čas nastaje. A. Sasin 108. Kad se jur znadiše, da lito nastaje. D. Baraković vila 24. Nomoći nastaju, a gladi sasvime. jar. 15. Studeni misesec nastajašte. I. T. Mrnavić osm. 64. Skrb i leta gda nastaju, sedine i starost daju. P. Vitezović priječ. 21. Poče mrčat uspomena . . . poče nastajat zaboravjeće. S. Rosa 4b. Nego vam samo napominam, da danas nastaju dnevi*

od spasenja. F. Lastrić od' 306. Uz ove svete dneve, koji nam danas nastaju, svetih. 19b. Koliko ti veći i težji posao nastaje. A. Kanižić bogoljubnost 2. Kada nastaje vriime otaru služiti. kam. 217. Noć za dnevom nastaje. I. P. Lučić razg. 11. Gusenice od magle nastaju . . . s magle kadkad postaju i gnide. J. S. Rejković 139. Sad nastaje ugodno proljeće. 152. Kad nastaje zima. Nar. posl. vuk 273. Onda se zapjeva tropar prazniku, koji nastaje. Đ. Daničić pis. 315.

b) u prostoru. Samo u jednoga pisa. Iza Seća nastaje Dalmacija. Vuk kovč. 28. Onamo od Barske nahije nastaje jezik arnautski. rječn. s. v. Bar.

b. približavati se (o čemu neprijatnu). U rječniku Bjelostjenčevu (immineo, impendeo, insto) i u Stuličevu (nastajati, impendere, instare, — nastajeć [sic!], immicens, impendens, instans). Ne vidiš li nastajeće [sic!] pokaraće Božje? A. Kanižić utoč. 457. Poznajući, da mu smrtni čas nastaje. fran. 37. Evo nam dva zla nastaju, jedno je srba cara, a drugo je buna puka. kam. 99. Kao da je očito smrt nastajuću. 789. Sila vrh tužnjeh Rimljana vidim gđi nastaje. I. Đorđić ben. 118. — U Vukovu rječn. nema toga značenja, ali ispor. u istom rječn. nastajaće, das Herankommen, adventus.

c. biti, bivati. Samo u crnogorskim nar. pjesmama. No sam čuo Hajkunu devojku . . . da je take nije nastajalo (t. j. tako lijepe). Pjev. crn. 311a. I prije su cari nastajali, pa se crkve harale nijesu. Nar. pjes. vuk 3, 67. Junaka ga nije nastajalo (misli se: bolega, većega) od Turčina Derzelez-Alije. 4, 327.

d. dolaziti, stupati iza koga. U rječniku Stuličevu (succedere, subsequi). Djelo od vrijedna nije junaka, smrt silnikom koji daje za život se molit paka zlom silniku, koji nastaje. G. Palмотić 2, 493. Ako umrviš oni, koji su rođeni, ne bi nastajali druzi na mesto njih. I. T. Mrnavić ist. 117. Tada je pokornik dužan razdiliti ubozim ili crkvi, jere ubog i crkva nastaju na mesto vlastitoga gospodara u tomu dogodaju. A. Kadčić 258.

e. nastajati za poslom, t. j. pričinjati. Samo u primjeru: Videći Solomun mladića, da nastaje za poslom, postavi ga nad svijem dancima. Đ. Daničić 1 car. 11, 28. Vidi nastati pod e.

f. Ne razabira se značenje u primjerima: Tu (t. j. u paklu) nastaju vikoviti sudeci oholni, ki na svako зло pristaju, sve nemili, sve neumolni, Minos, Eakus i Radamant. J. Kavačin 459b. Sin, koji nastaje uživati otačbena dobra, poštovanje i čast, nastaje uživati oblasti gospodarne; išče se: ovi, koji nastaje uživati poštene gospodarne oblasti, hoće li nastati uživati trude i ostale tožine i dužnosti, koje sobom nositi budu rečena gospodarna poštovanja? Odgovara se, da hoće, zašto razložito jest, da nasliduje u trudu, tko nastaje u poštovanju. A. d. Costa 2, 108.

2. NASTAJATI, nastojim, impf. isto što nastajati, t. j. starati se, gledati, truditi se. Od na-stajati; upravo ide medju glagole navedene kod 1 na pod II, 1; t. j. nastajati je isprva značilo: stajati na čemu, ali se to značenje pomalo sasvijem zaboravilo te se razvilo ono navedeno, jer se starane i trudeće oko čega shvatilo kao ustrajno stajanje na čemu; ispor. rus. наставлять, lat. instare, živo nastojati, raditi oko čega, zahitjевати, — nem. worauf bestehen, t. j. zahitjевати. Pošto se pravo značenje zaboravilo te se nije više osjećala sveza sa stajati, mogao je glag. nastajati postati impf., a upravo bi trebalo da

bude pf. Između rječnika samo u Vukovu (die Aufsicht führen, attendo, adsto s primjerom iz neke nar. pjesme: Svi nastoje, da tebe otkupe; znaćeće nije dobro ni nemacki ni latinski protumačeno; nem. glag. znači: nadzirati; prvi lat. znači: pazuti, drugi: stajati; — navedeni primjer mogao bi ići i pod nastojati, kad se ne zna, kakav ake. ima ono nastoje). Ako ne posli dobro idu, ima nastajat, da jo' i boje idu. M. Držić 275. Tutor naredio, koji će o onoj uredbi nastajati (iz početka XVIII vijeka). Glasnik II, 1, 171. Potribno jest pomilivo nastajati, da . . . ne odteče. I. Jablanci 30. Težački čovik mora nastajati . . . da od ove iste zemje jarke izkopa. 96. Koliko je god nastajala, da je vidi, ništa nije mogla učiniti. Nar. prip. vuk² 215. Može li se što drugo činiti, nego nastajati, da se nanovo izdaju? Đ. Daničić u Ivezovičevu rječn. Otac je priježno nastajao . . . da sinovju glavu osveti. S. Lubiša prip. 174 (u II izd. [1889] promijenjeno je nastajao u nastojao). U jednoj knizi poradi sroka prez. je nastajem i nastajam: Prosim, svaki . . . da sada nastaje rad svoga poštovanja. P. Vitezović odil. 34. Gdo sada nastaja sužna odkupiti? 45. — Možda ovamo ide i koji primjer od onijeh, što se navode kod nastojati; jer gdje nije zabilježen (na pr. u prez. nastojim) akc., tamo se ne može znati, je li to prema inf. nastajati ili nastojati.

3. NASTĀJATI SE, nastojim se, pf. satis superque stetisse. Od na-stajati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se i pise na pr. Sjedite, ta već ste se nastajali. Ima i u Popovičevu rječniku (sich satt stehen). Ovamo ide i primjer: Dosta smo se ovde nastajali (-oprema prez. nastojim se; običnije bi bilo nastajali). Nar. pjes. vuk 6, 279.

NASTAJĀVĀNE, n. nom. verb. od nastajavati. Između rječnika samo u Vukovu (die Aufsicht, inspectio, attentio; rječ nije dobro protumačena, jer ona ne znači: nadgledaće, pažeće, što znači rječ nemacka i latinske). U nastajavanju, okotoga ne hajcući ni za kako tegobe. Đ. Daničić u Ivezovičevu rječn. Ove su klije i negovim nastajavanjem preštampane u Beogradu. M. Đ. Milićević pom. 211. Koji se može da razvije tek s velikom mukom i nastajavanjem. škol. 5.

NASTAJĀVATI, nastajāvām, impf. iter. glag. izvedeš od 2 nastajati. Između rječnika samo u Vukovu (die Aufsicht führen, attendo; glag. nije dobro protumačen kao ni 2 nastajati; vidi tamo). Akademija je nastajavala stupiti u svezu. Koji nastajavahu, da mi se (rukopis) vjerno prepriše. Đ. Daničić u Ivezovičevu rječn. Ne mogu tvrditi, da su ovde baš sve knjige Vujicevo, jer je on vrlo mnogo pisao i prevodio, ali sam nastajavao, da ništa ne ostane. M. Đ. Milićević pom. 67.

NASTAJNOST, f. apstr. imenica izvedena od pridjeva nastajan. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (imminentia, impendentia). Vidi 1 nastajati pod b.

NASTANAK, nastanka, m. nastanje. Tebi, negova dostažnomu ostanku, a slavne negove kriposti i uzdanja svega našega naroda nastanku, isti trud po razlogu prikažujem. I. T. Mrnavić osm. 4. Nastanak stečaja, Ausbruch des Concurses. Jur. pol. term. 44. — Ima i u Stuličevu rječniku sa značenjem: nastanje, kojemu nema od drugud potvrde (domicili collocatio s naznakom), da se nalazi u Mateića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisa našla rječ nastanak). — Ne razabira se značenje u primjeru: Strane suprotivne dobiva lav od ko-

ljena Judina nastanak Davidov (*u molitvi ja-mačno prevedenoj iz lat.*). V. Andrijašević put 169.

NASTANIŠTE, *n. mjesto, gdje se tko nastani. Samo u Jambrešićevu rječniku (nastanište, receptaculum, u lat. dijelu).*

NASTANITEL, *m. nom. ag. prema glag. nastaniti. Samo u Jambrešićevu rječniku (nastanitel, hospitator, u lat. dijelu).*

NASTANITELICA, *fem. prema masc. nastanite]. Samo u Jambrešićevu rječniku (nastanitelica, receptrix, u lat. dijelu).*

NASTANITI, nástánīt, pf. collocare. Od nastaniti; samome staniti u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Mikajinu, Belinu, Bjelostjeničevu, Voltigijinu, Stulićevu (s naznakom, da se nalazi u Đordića) i u Vukovu (vidi daje). Najstarija je potvrda u Bernardina (vidi prvi primjer pod a, b).

a) nastaniti, t. j. namjestiti koga (što), da gdje stanuje, nastava. U rječniku Belinu (nastaniti, collocare, accomodare in un luogo, — nastaniti se, trovarsi l' habitazione), u Bjelostjeničevu (nastañen, sessionatus, v. namešten, — nastaniti se v orsagu, pedem ponere in provincia s. v. nastanujem), u Voltigijinu (nastaniti, albergare, beherbergen), u Stulićevu (nastaniti, locare, collocare, — nastaniti se, insidere, domum sibi diligere) i u Vukovu (nastaniti, unterbringen, colloco s primjerom iz pjev. crn. 57a: Hoću l' naći staňa u Kosturu, da nastanim ovu sirotinu?).

a) akt. i pas. I vi dvorno ju (t. j. Juditu) primite, dobrovođeno nastanite. M. Marulić 4. Jeda me sahrane . . . ter mene nastane u mirnoj državi. M. Vetranić 2, 90. Nastanili jesmo řega v kotaru grada našega (iz xvi vijeka). Mon. croat. 272. I on (t. j. Bog) te nastani još u rajskej slavi. P. Hektorović 64. Ovuj zlicu . . . opet hoće da nastani, opet žubi i draguje. M. Pelegrenović 179. Petar apoštoli . . . bi nastanen od nikoga Rimjanina plemenita. F. Glavinić citv 145a. Bi pokopano telo ne u onom istom kloštru, a duša nastanena od onoga, koga ona nikada u dom nastani svoj. 244a. Nas gori nastani. D. Baraković jar. 123. Gori, gori ū (t. j. dušu) nastani, naše dobro gdi je jedino. A. Vitalić ost. 318. Pože naše vazda brani, pak nas u raj ti nastani. L. Terzić 348. Prikupi mnoge zemlje za nastaniti i prihraniti popove. I. P. Lučić izk. 10. Nastaniti vojsku po selima, das Heer in die Dörfer vertheilen. Jur. pol. term. 589. Na mjestu, koje izbere Gospod, da ondje nastani ime svoje. D. Daničić 5 mojs. 16, 2. — Možda ovamo ide i primjer: Uzmu (t. j. apostoli) svoj križ na se . . . za dušu sahraniti i nastaniti hristijanstvo. S. Rosa 100a.

b) refleks. Pridoše sinove izraelski u Hellim . . . i nastanište se pri vodah. Bernardin 68 i N. Rađina 88a. Ne znajući se gdi nastaniti v noći. Transit 228. Još molimo svijeh vas draga, da se ovdi nastanimo. M. Vetranić 1, 235. U ravnoj poļani da trudan život moj stanom se nastani. 2, 41. Davši red ostalim ljudem, da treti dan za manu pridi nastanivši se po bližnjih selih dotle (iz xvi vijeka). Mon. croat 222. Približajući se vrime nastaniti se . . . dojdosmo. P. Zoranić 57. Prikažuje nam ono veliko uboštvo, ko trpiše u Egiptu nimajući gdi se uteći i nastaniti. P. Radović nač. 413. Jere kuća tu ne bješe, da se mogu (t. j. plemići) nastaniti. J. Palmotić 3. Svijem mučeno je, da se Turci u ū (t. j. u Dubrovnik) nastane. 419. Ostavivši cesara onde ostaše i nastaniše se. P. Vitezović

kron. 38. Nastanište se u toj bogatoj zemlji. A. Vitalić istum. 361. Tote Jakob sa svom svojom obitili nastani se. P. Vuletić 80. Ako je virenik . . . išao u daleke strane i u ňima se hoće nastaniti. A. Kadčić 405. Dodoše dakle rečeni knezovi . . . i svaki se nastani u svomu dilu. A. Kačić razg. 278. Andrijaš, koji se u Kotišini nastani. korab. 469. Da se dostojiš . . . kod nas naseliti i nastaniti. A. Kanižić uzr. 70. Jezus ondi nastani se stanom životovati. S. Rosa 59b. On dopusti inostrancem u Ninivi nastaniti se. D. Bogdanić 28. Isak . . . razape šatore do dolini Gerarskoj i nastani se onđe. Đ. Daničić 1 mojs. 26, 17. Nastanište se po gradovima Hrvatskim. 2 sam. 2, 3. Jedan od sveštenika . . . dođe i nastani se u Vetlu. 2 car. 17, 28. Usred kojega (t. j. slaverstva) je imao se nastaniti raj slobode. M. Pavlinović razg. 7. Car im bizantski pustio Mesiju (današnju Srbiju), da se u ū nastane. 29. — Neobično je (poradi sroka!) užet glag. nastaniti u primjerima: Cipaj dakle . . . dok se kalam med korom nastani. J. S. Režković 144. Vežuć mladice . . . da se one uz koje nastane. 151.

b. naseliti. U rječniku Voltigijinu (nastaniti se, naseliti se). Vitezova odi grede skup izbrani, da se po ňim zemlja ova ljudskijem rodom sva nastani. Ģ. Palmotić 2, 366. Sred aera prazna i laka tešku zemlju ti nastani (govori se Bogu). 3, 219b. Malkoč paša bosanski nastani Bunić u Krbavi i Perušić u Lici. P. Vitezović kron. 148.

c. postaviti, u pravom i u prenesenom smislu. Sedam kloštrov uzida . . . ter u svaki dvanaestaste nastani redovnikov. F. Glavinić citv 72a. Er me htje nastanit u lijepo plandište. I. Đordić salt. 69. Scijene Žudjeli, da Hrist ima . . . nastaniti ih u pokoj. S. Rosa 8a. Zakon Mojzesov bi ukopan i na negovo mjesto bi nastaneno vandjele. 22b. Promjeniše . . . sve običaji žudjelske za mješte ū nastaniti zakone rimske. 40a.

d. nastaniti djevojku, t. j. udomiti, udati, — nastaniti se, udati se, okućiti se, oženiti se. U rječniku Mikajinu (nastaniti, udomiti, udati, dare nuptii vel nuptum, dare vel collocare in matrimonium marito, — nastanit se, oženit se, ducere uxorem), u Belinu (nastaniti, maritare, dar marito, — nastaniti se, accasarsi) i u Stulićevu (nastaniti, matrimonio jungere, — nastaniti se, nubere, ire in matrimonium). Bogati se dići i oholi, jere je sfe svoje kćeri na sjefet poslao i dobro ih nastanio. B. Gradić djev. 149. Nastaniti djevojku, ein Mädcchen unter die Haube bringen. M. Rošetar štok. dial. 256 (s naznakom, da se govori u Prćanju).

e. rijetka pojedinačna značenja. a) nastaniti se, t. j. navratiti se, uvratiti se. Zakeju s' odpuščal ožure grih očit ter si se dostojal tad k ňemu nastanit. M. Marulić 225. — b) spraviti, lat. reponere, nem. aufbewahren. Sad nas ti brodar i trg nam nastani. D. Baraković vila 337. Ki si vazar brandi susedstvo kot dom svoj, pri kraju nastanil i Bogu najam tvoj. P. Vitezović odil. 36.

f. Ne razabira se značenje u primjerima: Poj, hižu nastani, ne budi oglušan (govori Bog Abramu). Đ. Baraković jar. 42. Murat . . . sabljom zlo nastani Skenderbegu dvori. I. T. Mrnavić osm. 20. Car isti ako bude jih bra niti, i řega jednako htijmo nastaniti. 125. Ne će se prignuti okrenuti ňivoj opaki i zli život i ne ištu nastaniti dušu ňivoju. P. Posilović nasl. 39b. Ja hoću mene ispoviditi i nastaniti dobro dušu moju. 40a. Budi u ovomu razuman i nastani dušu tvoju, dokle jesи

živ. 88b. Kad godi i tko ne podrani, dobro se nastani. Poslov. danič.

NASTANIVATI, nastanujem, *impf. prema pf. nastaniti*. *U rječniku Bjelostjeničevu* (nastanujem, 1. hospitio excipio, hospitium do, praebeo, v. na-meščam, 2. udajem, — nastanujem se, 1. collocio, situo me, constituo mihi domicilium, sedem, 2. uxorem duco) i u *Voltigijinu* (prez. nastanujem uz *inf. nastaniti*). Nastanuj uboge, pomagaj . . . vsakoga potribljivoga. Transit 108. Ki se nastanuješ i pribivaš u nih. B. Gradi duh. 85.

NASTANUTI, nastanêm, *pf. vidi nastati*.

NASTAÑATI, nastanám, *impf. prema pf. nastaniti. Samo u primjerima*: V tmisu se nastanám. P. Vitezović odil. 42. Ne će se nastanat nasrid kuće moje, tkoji čini oholost. Blago turl. 2, 116.

NASTAÑE, *n. nom. verb. od nastati*.

a) prema nastati u značenju pod b. U rječniku *Vukovu* (nastañe vidi postane s naznakom, da se govori u Boci, i s primjerima iz nekih nar. pjesama: Je li gr'o te i je li sramote začulo se od nastana svjeta? — On je bio bruka od nastana).

b) prema nastati u značenju pod f. U rječniku *Belinu* (successione, il succedere in luogo d' altri) i u *Stulićevu* (successio s naznakom, da je iz Belina rječn.) Ako promislimo . . . nastanje svetih otac papih svejter jednoga za drugim. P. Radović nač. 159. Ovo biskupstva nastane i nastupanje le i u pismih bilo obiježeno i zlamenovan? I. Velikanović upuć. 1, 249. A. Što razumiješ po riči „pridaña“? B. Razumijem rič Božju nepisanu u knîgah pravih, nego od apostolah do nas ne-prirgnutim iliti sveudiljnim nastanem iz ustah na usta, kako iz ruke u ruku, pridanu. 1, 362.

c) nastup kakve bolesti. Samo u *Belinu* rječniku (nastanje od nemoći, influenza di malattia).

NASTAÑENIK, *m. stanovnik. Samo u Jambrešćevu rječniku* (habitor, u lat. *dijelju*).

NASTAÑENOST, nastanjenosti (s takvijem se akc. govori), *f. apstr. imenica izvedena od pas. partic. nastanen. Nastanjenost, Ansässigkeit. Jur. pol. term. 24. Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. Ansässigkeit*.

NASTAÑE (ako se danas gdje govori, jamačno je takav akc.), *n. nom. verb. od nastaniti i nastaniti se. U rječniku Belinu (l' accasarsi), u Bjelostjeničevu* (nastaneće, sessio, v. na-meščene, — nastaneće vojnikov, stativa), u *Jambrešćevu* (nastaneće, receptio, u lat. *dijelju*), u *Voltigijinu* (stazione, Standort) i u *Stulićevu* (matrimonium, nuptiae, conjugium s naznakom, da je iz Habdešćeva rječn., ali u tom je rječniku zabilježeno samo značenje: sessio). Naode se u Pojicih od dvi vrste gospoda . . . uzrok od niova u Pojicih nastaneća jest ovi. A. Kačić razg. 277.

NASTAÑI, *adj. isto što nastajan. Samo u jednoga pisca. Dobar mu izgled zalazi kroz sva nastana vremena. M. Pavlinović rad. 8. Vrijeme . . . rada bogastvom misli i čina za nastane naraštaje. 57. Svi čemo . . . odgovarati za nastane izbore. razl. sp. 357.*

NASTAÑIVĀNE (jamačno je takav akc.), *n. nom. verb. od nastanivati i nastanivati se. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Ansiedlung*.

NASTAÑIVATI, nastahujem (jamačno je takav akc.), *impf. iter. glag. izведен od nastanati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (prez. nastanujem uz inf. nastaniti s. v. collocare), u Voltigijinu (prez. nastanivam uz inf. nastaniti), u Stulićevu (na-*

stanivati, v. nastaniti) i u Popovićevu (ansässig machen, unterbringen).

NASTAR, *m. prezime zabilježeno xvii vijeka. R. Lopašić urb. 270. — Postarie tamno.*

NASTAS, *m. ime od mila mjesto Anastasije, Anastas. D. Avramović 200/201. M. Đ. Milicević pom. 96.*

NASTASIC, *m. prezime izvedeno od imena Nastas. Šem. mitr. (1878) 94.*

NASTASIJA, *f. ime isto koje i Anastasija. S. Novaković pom. 84.*

NASTASIJEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Nastasije, kojemu nema potvrde. Drž. kal. (1905) 299. Ispor. Anastasijević.*

NASTASOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Nastas. Drž. kal. (1905) 299.*

NASTATELJ, *m. nasleđnik, upravo nom. ag. prema glag. nastati u značenju pod f. Samo u Stulićevu rječniku (successor). — Slabo pouzdano.*

NASTATELICA, *fem. prema masc. nastateł. Samo u Stulićevu rječniku (quae succedit). — Slabo pouzdano.*

NASTATI, nastanêm, *pf. superstare, exsistere, incipere . . . Od na-stati; ide među glagole navедene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikašinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Danicićevu (vidi dafe). Najstarije su potvrde iz xiv vijeka. — Oblici su kao glag. stati; u Stulićevu i Vukovu rječn. poređ inf. nastati ima i nastanuti (u Stulića s naznakom, da je iz glag. brevirjata); ovaj se duži inf. isto kao i avor. nastanuh i partic. nastanuo, nastanula nalazi dosta često u nar. pjesmama (vidi među primjerima).*

a. nastati, *t. j. stati na što. To je značenje sigurno samo u primjeru: Sad put drži, blagorade, na kog dode i nastade. V. Došen 77b. Možda ide ovamo i primjer: I pakysta ubo zvérba na prvoj svojoj oblasti i časti. Starine 2, 309.*

b. postati, biti (prez. budem). Ovo se značenje razvilo iz misli, da ono jest, što stoji; ispor. rus. стать, na pr. онъ стаълъ писателъ (t. j. postao je spisatelj); franc. oblici étais (bijah), étant (budući), été (bio) upravo su postali od lat. glag. stare (stajati). U rječniku Mikašinu (venio, insto), u Belinu (nastati tokom željenje, venire qualche desiderio s primjerom iz Gundulicé 460), u Voltigijinu (nastati, nastajem, soprastare, vorstehen; prema tal. glagolu bože bi bilo bevorstehen), u Stulićevu (nastati s naznakom, da se nalazi u Dordića, esse, aggredi, adcedere, adpropinquare, — nastati komu želješ, desiderio moveri s naznakom, da je iz Belina rječn., — nastanuti, venire, supervenire), u Vukovu (nastati, beginnen, herbeikommen, advenio: nastala godina, zima, ljeto, mjesec, dan, vlađanje čije i t. d., — nastanuti, vide nastati) i u Danicićevu (exsistere s primjerom iz xiv vijeka).

a) nastati kao eksistencijalan glag.

aa) subjekt je riječ, koja znači vrijeme ili dio vremena. Nastaše ljeta žitorodna. Zborn. (1520) 28^a. Baša hrvatski ovu mesečinu, ka nastane, ima van izajti (iz xvi vijeka). Mon. croat. 245. Nastati hote pogibelna vrimena (iz lat. instabunt tempora periculosa. 2 tim. 3, 1). Aut. Dalm. nov. tešt. 2, 113b. Zaštobo hoće onda vrime nastati, u komu će sudac pravoštrašni sva-kome zločincu za dar muke paklene odrediti. Đ. Rapić 2. Budući noći nastale duge. F. Lastric od' 24. I kad gladno gdi nastane lito. M. A. Rejković sat. 57. Kada večer nastade. A. Kanižlić

kam. 657. Kada svanu i danak nastanu. Pjev. crn. 214^b. Jesen prode i zima nastane. Nar. pjes. vuk 1, 389. Kada nasti godina deseta. 2, 66. Nastanuće pošljedne vrijeme, pa će zulum nastanuti teški. 2, 204. Kad je tavnna noća nastanula. 3, 206 i 361. A kad peta nastade godina. 3, 454. Na dobro mi nasti ova godina. 5 (1898), 253. Ne znate, kad će vrijeme nastati. Vuk. mar. 13, 33. Ali je meni već nastala 73. godina. prav. sov. iii. Kad je treća noća nastanula, pobiježe nam Uso kapetane. Nar. pjes. bos. prij. 2, 103. Kad je sinoć noćca nastanula. Nar. pjes. petr. 2, 670. Dokle još ne nasti gladna godina. D. Daničić 1 mojs. 41, 50. Nastati će vremena tamna i krvava. S. Lubiša prip. 69. Kad nastane večer, projdu va jednu kuću. Nar. prip. mikul. 140.

bb) subjekt je štogod bestjelesno i apstraktno. Se boasta nama dňbsi božstvnsaja pamet . . . hrstožubiviyih carb. Danilo 4. Jer mu velika tada rvaňa nastane. Korizm. 83a. Zač je sad sva zloča po svijeti nastala. M. Vetranic 2, 21. Miak će nastati po svijeti. M. Držić 457. Želenje jecj nasti novo, s Krinoslavom da besjedi. I. Gundulić 460. Samodrštvo grčko aliti macedonsko sad nasti. P. Vitezović kron. 19. Biši nastala nova rat medu Evrijencim i Filisteima. I. Đordić salt. xii. Glad strahovit po svemu kraljevstvu nastade. F. Lastrić svet. 106^b. Pak se onom sve raduju danu kao otac, kad žetve nastanu. M. A. Rejković sat. 172. Svud zdravlje nasti i veselje. Štit 4. Od prišastja Isukrstova nastao jest ovi najposlidni zakon. B. Leaković gov. 57. Od kako je svijet postanuo, nije veće čudo nastanulo. Nar. pjes. vuk 2, 223. Tada nastane tuga i plač u carskom dvoru. Nar. prip. vuk² 252. Nastala je već riječ o izvršnosti negove radnje. M. Pavlinović rad. 27. Onda . . . nastane prijateški život između dve zakrvljene kuće. M. Đ. Miličević živ. srb. glasn. 37, 171. Nastane takova zabuna i smjesa, da Turci . . . uzmaknu. S. Lubiša prip. 83. — *Ovamo se meću i primjeri:* Utlanje stče . . . da će štogod još nastati, čim će stanje smirit svoje. D. Zlatarić 66^b. Jedna sama riječ negova dosta je, da nastane sve to. A. Kalić prop. 3.

cc) subjekt je štogod konkretno. Uspomenuše . . . o carinah, koju su srgi nastale, a něsu bile u roditelja carstva mi (iz xiv vijeka). Mon. serb. 168. Ne brižite tih brat . . . i po njih nastanućih (iz xiv v.). Mon. croat. 45. Fratri se nam obećaše, ki su sada i ki po njih nastanu (iz xv v.). 63. Nasta veće ljudi nahvao neg' ljudi nazbilj. M. Držić 241. *Zdanci mu (t. j. dubu)* ostaše, ki nastaf, kad stase mladije u procvit, ta miris van daše, koga već nima svit. D. Baraković vila 6. Nasta jedan pisnik novi. J. Armo- lušić 4. Kojagod čestita čeđad pak nastane, vla- daće od svita u vijeće sve strane. G. Palmotić 2, 484. Onias veliki židovski glavar nasti. P. Vitezović kron. 22. Julius II. papa rimski nast. 133. Sve se sada promjenilo, drugi je nastao svijet opeta. P. Kanavelić 15. Nasta njeka vrst pjesnika, ki se sami proslavljaju. J. Kavačin 79^b. Kad od lovca jelen nasti (t. j. kad se lovac pre- tvorio u jelena). 199^b. Znaju . . . jedan pastijer da nastat će, jedno stado, jedna vjera. 215^a. Za tijem što ćete vidjet? U čas němu na ramenima izniknut, nastat krila. A. Kalić prop. 552. Posli Mojsija nastadoše sveti proroci. I. P. Lučić razg. 18. Od kako je Stambul nastanuo. Pjev. crn. 188a. Od tade su krsta nastauula. Nar. pjes. vuk 1, 123. Greota je tebe pogubiti, jer si teke na svet nastanuo. 3, 395. Od kako je svijet nastanuo. 4, 152. On ne bješe no samo nastao. P.

Petrović gor. vijen. 80. Ako buli Turčin nestane, drugi joj nastane. Nar. posl. vuk 2. Tada nasti nov car u Misiru. D. Daničić 2 mojs. 1, 8.

b) nastati kao kopulativan (pomočan) glag.

Svaka pamet, koja hoće ovdi mudra da nastane. J. Kavačin 355^b. Kad imamo u sebi podobnost . . . nastati koristni crikvi svetoj. H. Bonačić 117. Odvrgoše se, i što od prije biše branitelji, nastase glavni protivnici. I. Đordić ben. 174. Ti li nasti taj junak na zemlji, da zaklaňač čisto carsko lice? Nar. pjes. vuk 2, 130. Bog t' ubio, Rajko vojevod! čim ti nasti na Srijem vojvoda, tako nama Turci dodijaše. 3, 52. Kad nastane u Crnoj Gori vladika Petar II. Vuk nar. pjes. 4, 458. Ko rano ustane, vas daju mu dobar nastane. Nar. posl. vuk 152. Kad Stojša malo poodraste, on nastane junak, da je malo onakih bilo. Nar. prip. vuk 33.

c. stati, početi. Rotnjem srecem sví nastaje podkušivat moć negovu. I. Đordić salt. 260. Nastase sumniti, mogu li im hranu dat. 326. Ali nasta Sviljević silnju caru govoriti. Nar. pjes. bog. 120. Ali nasti jedan Turčin nut ostalim govoriti. 122. Da onamo propanete, kud tegliti nastanete. V. Došen 225^b.

d. ustati. Protiva meni sad vaj svi su nastali. M. Vetranic 1, 445. Ina zlata, srebra i mjadi . . . nastani dakle i radi. D. Daničić 1 dnevni. 22, 16 (*ispore lat. surge igitur et fac, nem. so mache dich auf und richte es aus*). Čim je bukunuo ustakan u Takovu, Stevan je nastao te podigao svu Moravu protiv Turaka. M. Đ. Miličević pom. 142.

e. nastati kao pf. glag. prema impf. nastojati. Samo u jednoga pisa. Nastani, da razberes od otaca řihovijeh. D. Daničić jov 8, 8. Dobro . . . nastati dakle i radi. D. Daničić 1 dnevni. 22, 16 (*ispore lat. surge igitur et fac, nem. so mache dich auf und richte es aus*). Čim je bukunuo ustakan u Takovu, Stevan je nastao te podigao svu Moravu protiv Turaka. M. Đ. Miličević pom. 142.

f. baštiniti, doći iza koga. Samo u rječniku Belinu (nastati u baštinu, succedere nell' heredità, — nastati za kijem, succedere, cioè entrar in luogo d' alcuno) i u Stulićevu (nastati za kijem i nastati komu, succedere alicui s naznam, da je iz Belina rječn., — nastanuti, succedere, subsequi).

g. Ne razabira se značenje u primjerima: Varoš rečeni ne moguć držati . . . Turci u nastaše. B. Krnarutić 15^b. Ali ako ga ona (t. j. vjerenicu vjerenicu) uzčeka, nastaće se mrazna i naga, er po zemlji rana prijeka u krvi je prostrala ga. I. Gundulić 543. Vojevati da pristade (t. j. vojnik) i na slatki mir nastade. V. Došen 182^b. Ti da imaš sina nastaloga. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 10. Ma da ima sina nastaloga. 17. *Ovamo ide primjer iz A. d. Coste 2, 108 naveden kod nastajati pod f.*

1. NASTAVA, f.

a) komad sukna (platna), koji se nastavi na kakvu hađinu, kad se šije ili krpi. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu (sa rđavo protumačenim značenjem: pannus exterior, t. j. lice u sukna), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. Anstückung (u Šulekovu pored nastavak).

b) nauk, nauka, pouka. Imenica je načinena kao nom. act. prema glag. nastaviti u značenju pod d. Izmedu rječnika samo u Vukovu (der Unterricht, institutio s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 95: Ni sirotnu decu tvoju bez nastave i nauke i s naznakom, da se govoriti u Paštrovićima; pjesma, iz koje je navedeni primjer, paštrovska je). Da se poznaje mudrost i nastava, da se razumije

riječi razumne. D. Daničić pr. sol. 1, 2. Strah je gospodnji nastava k mudrosti. 15, 33. Sad spada u najbitnije nastave katoličanstva pa-pinstvo. M. Pavlinović razl. sp. 86. Šta treba činiti, da se dobro koristimo školskom nastavom? M. D. Miličević škol. 16. *Danas je to posve obična riječ u književnosti; narodna (čini se da) nije; što se nalazi u navedenoj paštrovskoj pjesmi, to je moglo doći od književnih ljudi.*

c) *sastavak (u tijelu).* Samo u primjeru: I pristupiše kosti k kostem i fsaka nastava k mistu svojemu (iz lat. accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad juncturam suam. ezech. 37, 7). Bernardin 99.

3. NASTAVA, m. prezime tamna postana za-bježeno xvii vijeka. R. Lopašić urb. 272.

NASTAVAC, Nastavca, m. selo u Srbiji, koje se piše i Nastavci (vidi tamo). Etnogr. zborn. 5, 110 i 172.

NÁSTAVAK, nástávka, m. ono, što se nastavlja na što. U rječniku Vukovu (Ansatz, adjunctum).

a) u značenju lat. continuatio, ném. Fortsetzung. Primo sam u Podunavke Nr. 28, 29 i 31 nastavak g. Vasilija Lazića o čistoći i pravilnosti jezika Srbskoga. Vuk pis. 39. Da je pravi nastavak Srbiji ta ravniča. D. Daničić istor. 33. Ovaj će članak biti nastavak na ono, što sam poceo u knjizi F. Miklošića. D. Daničić u Iteko-vičevu rječn. *Ima i u Šulekovu ném.-hrv. rječniku i u Popovićevu za ném. Fortsetzung.*

b) nastavak, držalo, po komu se tuče, kad se nabiju obruči od bačve. L. Zore paletk. 110, 230. *Isto značenje zabižeo i M. Pavlinović.*

c) palica cd motike ili od objetelice. L. Zore paletk. 170, 214 (s naznakom, da se govori u Konavlima).

d) nastavak, das Brusthemd. J. Belović-Bern. 204 (s naznakom, da se govori u Kapincima u Slav.).

e) nastavak kao gram. izraz za lat. suffixum. Tako je n. p. „žena“ oblik, a tom je obliku osnova „žen“, a nastavak „a“. — Nastavak u osnovi dio je riječi, koji glavno znači, što je u ko-rijenu, nečemu pridjeva, za nešto vežo. D. Daničić u Iteko-vičevu rječn. *U tom se značenju riječ nastavak danas općeno upotrebljava u gram. književnosti; ima je i Šulek u rječn. zn. naz. za ném. Endung.*

f) *Ne razabira se značenje u primjeru:* Tu jarani gaće raskrojiti u duvanske čese pokrojise; ne doteće mom draganu Jovu. Tu jarani porez učiniše te i Jovu česu napraviše od daraka i od nastavaka, od učkura i od učkuraka. Nar. pjes. herc. vuk 192.

NÁSTAVAN, nástavná (s takvijem se ake. go-vori), adj. onaj, koji pripada nastavi, koji je u svezi s nastavom. Između rječnika samo u Popovićevu (Erziehungs-, Unterrichts-; prva je riječ grieškom uzeta, jer nastava ne znači odgojenje). Nastavno područje, Unterrichtsgebiet. Jur. pol. term. 586. Nastavni jezik, Unterrichtssprache. 587. Dodajto k tome još mane nastavnoga programa. M. D. Miličević zlos. 27. Cista je nauka izvor . . . iz koga ističu hiljade nastavnih potoka u narod. 40.

NASTÁVĀNE, n. nom. verb. od nastavati. Samo u Vukovu rječniku (das Wohnen, habitatio).

NASTÁVATI, nástávám, impf. stanovati, pre-bivati. Biće impf. glag. prema pf. nastati, premda ovome nema potvrde za značenje, koje bi odgovaralo. Između rječnika samo u Vukovu (wohnen,

habito: gdje nastavaš sad?). Pa ih svih devet proždre aždaja, koja nastava u jezeru. Nar. prip. vila (1867) 751. Ne skvrnite zemlje, u kojoj nastavate i u kojoj ja nastavam. D. Daničić 4 mojs. 35, 24. Nijesam nastavao u kući . . . nego sam išao od šatora do šatora. I dnevni. 17, 5. Ja ēu nastavati u domu Gospodnjem za dugo. psal. 28, 6. Postaće krasan kedar, i pod njim će nastavati svakojake ptice. jezek. 17, 23.

NASTAVCI, Nastavaca, m. pl. selo u Srbiji u okrugu vraniškom. S. Koturović 448. Pišu ga i Nastavac (vidi tamo).

NASTAVČANIN, m. čovjek iz sela Nastavca (ili Nastavaca). Etnogr. zborn. 5, 172.

NASTAVILAC, nastavioca. m. nom. ag. prema glag. i nastaviti. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. continuator ném. Fortsetzer.

NASTAVITEL, m. nom. ag. prema glag. na-staviti u značenju pod d. U rječniku Stulićevu (institutor, auctor,) i u Daničićevu (institutor s primjerom, koji se ovđe navodi). Pređlagaju te . . . vožda i hraniteљa starosti moje i nastaviteљa puti, po nemuže idyj . . . ne potkušu se. Stefan pam. šaf. 9.

NÁSTAVITI, nástavím, pf. ponere, continuare, instituere . . . Od na-staviti; upravo ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1, ali je to pravo značenje ponajviše zatrto. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu (s naznakom, da se nalazi u Lastricu, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz tog piscu našao nijedan primjer), Vukovu, Daničićevu i u Popovićevu (vidi daže). Potvrda ima od najstarijih vremena (ali samo u značenju pod d).

a. nadostaviti, nadometnuti, nadodati na što (kad se što produžuje). U rječniku Vukovu (an-setzen, hinzusetzen, adjungo) i u Šulekovu ném.-hrv. (za ném. fortsetzen).

a) u pravom smislu. Mora se cev sastojati iz više komadića, koji se . . . mogu ili nastaviti ili snimiti. P. Bolić vinod. 2, 183. Naperiti konac, t. j. na debli konac nastaviti tańi. Vuk rječn. s. v. naperiti.

b) u prenesenom smislu, t. j. lat. continuare, ném. fortsetzen.

au) uopće. Onda on nastavi: Slušaj dobro, što ēu ti kazati. Nar. prip. vuk 56.

bb) s objektom. Svaka (t. j. narikaća) . . . kako koja zna, nastavi livalu mrtvome. Vuk nar. pjes. 1, 89. Djekoje u kolu obično pjevaju ovu pjesmu . . . Iza ove pjesme nastave i druge različene. Kovč. 48. Još nastavi od junačtvat priče. Osvetn. 1, 67. Kojeg (t. j. rata) jošter nismo dokončali, no hoćemo, da ga nastavimo. 5, 92. Vladika nastavi započeti posao. D. Daničić pis. 340. Još nastavi Jov besedu svoju i reče. jov 29, 1. Stevan . . . večera i nastavi put. S. Čubiša prip. 59.

cc) s dopunom u inf. On više ni riječi nego nastavi da je čitati. Vuk pis. 36. Tome se, i sama braća začude, a on nastavi kazivati. Nar. prip. vuk² 193.

dd) s dopunom u rečenici, kojoj je na početku veznik da. Samo u primjeru: Vidjevši, da je to po voli Jevrejima, nastavi, da uhvati i Petra. Vuk d. ap. 12, 3.

b. isto što postaviti. U rječniku Belinu (collicare, accomodare in un luogo), u Voltigijinu (imporre, soprapporre, auflegen) i u Stulićevu (superponere).

a) u pravom smislu. Oslobodi me, da prebudu v krasnom domu tvojemu i nastavi me s prebivateši nine i va veki. Transit 117. On ima va Davidovi hiži rog spasenja nastaviti i narediti. Postila (1562) 205a. Jeroboam ne nastavi samo dva teleca, nego polak toga čini prodikati plku. Proroci 3. I k bi zemlje vazet i nastavi se na svoje noge kako človik. 245. Tu napeše šator baše i u mesto tuj najviše negov dundar nastaviše. I. Zanotti skaz. 5. Kladu da dovala pak uzgoru da nastavi. V. Došen 219a. Kako bi hasnovito bilo snope u krste složiti i nastaviti. I. Jablanci 77. Gnjido mora se guskama na takvo mjesto nastaviti, koje ne bude vruće. 147. A plot kada od pletera praviš i krov nemu od slame nastaviš. J. S. Rejković 49. Upitan, dali su ono njeue prirodne vlasti, ili je nastavila koński rep. G. Zelić 242. Nastaviti ladu, ein Schiff auf den Stappel setzen, mettere un vascello sul cantiore. Sulek rječn. zn. naz. — *Ovamo se meće i primjer:* Semiramis projde Mediju i Persiju, nastavi svuda ugodne vrtele, dvore gizdave, plandišta i ostala. D. Bogdanić 31.

b) u prenesenom smislu. Inuda boje službe Božje narediše i nastaviše. Proroci 3. Ne diže zlamente ričiš od Boga nastavljenih. A. Kadčić 111. U našoj svjeti crkvi bi nastavljeno sveto godište. 375. Posvetilišta budući nastavljena za odpuštenje grijeha. S. Rosa 71b. Kako je naš blagi spasitelj ovi novi vazam nastavio. 143b. Sva dvanes učenika bili su za trpezom s Ježušom, kad je on nastavio pričeš. 144b.

c. pristaviti što k vatru, da se kuha ili grijje. U rječniku Vukoru (nastaviti n. p. kazan, den Kessel über das Feuer setzen, impono, superpono). Zemlja, od koje se srebro čini, nastavi se na vatru u kotlu. S. Margitić fala 273. Jer on hranu u polu ostavi, a kod kuće kotao nastavi. M. A. Rejković sat. 107. U Boci nastave varicu po večeri. Vuk rječn. s. v. varica. Ona dohvati pinatu i nastavi na vatru punu vode i boba. Nar. prip. vuk 133. Domaćica nastavi graha, i kad bude gotov, iznese na trpezu. Nar. prip. vrč. 14. Reče ženi: Nastavi dosta kupusa i krtole. 164. Rekne najmlađemu da nastavi kotlić na vatru pun vode. Nar. prip. bos. 113. Majka nastavila na vatru kotlić kukuruza, da zahraní decu. M. Đ. Miličević pom. viii. Krav vojska pilav nastavila pod kazanim vatrom naložiše. Nar. pjes. hōrm. 1, 63. — *Ovamo se meće i primjer, gdje nije govor o kuhaću, nego o pećenju:* Div sada nastavi ovna na pećenje, pa kad ga je ispeko, rasijeće ga. Nar. prip. bos. 17.

d. naputiti, uputiti, naučiti, poučiti; upravo: postaviti na put. U rječniku Stulićevu (ducere, dirigere, instituere, — instruere, erudire, nastaviti koga u nauk, instituere s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Daničićevu (instituere sa šest primjera iz xiii—xvi vijeka) i u Popovićevu (unterrichten, erziehen, — ova je druga rječ grieškom uzeta, jer nastaviti ne znači: odgojiti). Ispor. staroslov. nastaviti i rus. наставить (naučiti).

a) uopće. Nastavi ny, kako podobajet držati praviju věru. Sava pam. Šaf. 1. Pomožite ih, světujte i naučite, kako vi je Bogъ bole nastavili (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 10. Kto li držnete sija potvoriti vragomu nastavjenъ (iz vremena oko g. 1400). Glasnik 11, 142. Ki ga bihu nastavili, da Olimpijadu pusti. Starine 3, 231. Podě junak Rozgonac Ivane, da on uzme svjetlo oružje, i nastavi mila brata svoga. Nar. pjes. bog. 200. Da i danas tebe upravljaju i na pravu stazu nastavljaju, al' te evo na-

staviti ne će. M. A. Rejković sat. 35. Nijesam nikom mogao moliti se osim Krupskoj bogorodici, da me ona nastavi. G. Zelić 206.

b) nastaviti na što. Iže (stamp. i) nastaviti ih na vlasaku istinu (iz xiv vijeka). Mon. serb. 88. Blagodariću mu, što me je k Jeroteu odveo; Bog ga je sam na to nastavio. D. Obradović bas. 345. Nastavi me i naputi na kakva vješta zanatliju. S. Ľubiša prič. 138.

c) k čemu. Neka.... nastojanjem svojim privedu i nastave virnih ka svršnosti svetiće. Š. Budinić suma 53a. Potrebaje, da ime (t. j. čovjek), ko će ga roditi, odraniti, naučiti i k sovršenstvu nastaviti. D. Obradović sov. 76.

d) nastaviti se čemu. Samo u primjeru: Djeca se mnogom koječemu nastave i priugotove. G. Zelić 4.

e. nastaviti se, t. j. dati se, nametnuti se, naturiti se na što, pothvatiti se cega. U rječniku Stulićevu (nastaviti se na što, aliquid aggredi: alicui rei studere, incumbere s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Vukovu (sich darauflegen, unternehmen, aggredi: na što se on nastavi, ono ne će ostati nosvršeno). Nastavi se iz Terčija Šeho te preprosi Agagino zlato. Nar. pjes. herc. vuk 175.

f. rijetka pojedinačna značenja. **a) odrediti, naložiti;** kao da je to u primjeru: Gospoja optica meni nije ovo bez razloga nastavila. F. Vrančić živ. 87. — **b) naklopiti se, natisnuti se.** Za bulom se hitro nastavio, u Kunari bulu dostignuo. Nar. pjes. juk. 289. — **c) preporučiti se; govoriti se u riječkoj nahiji, na pr. nastavio sam se Nikoli, da mi donese to iz Kotora.** A. Jovićević.

g. Ne razabira se značenje u primjerima: I on (t. j. Miloš) ode u vinsku mehanu pa nastavi rujno piti vino. Nar. pjes. petr. 2, 209 (taj je primjer za to nejasan, jer se u pjesmi naprijed ne kaže, da Miloš vino piye). Ľuto se prepanu Mlečići pa se nastave kraja ugarskoga, da udari Turcima s ledja. S. Ľubiša prip. 83. Čuh, da sok u sumaje nastaviti se na drugu sokodržicu. 191.

NASTAVLAČ, m. onaj, tko nastavlja (u značenju toga glag. pod a, b). U Šulekovu rječn. zn. naz. uz riječ nastavila. Govori se i piše u naše vrijeme, na pr. nastavlač stare one hronike.

NASTAVLJANE, n. nom. verb. od nastavljati. U dva se primjera nalazi ova riječ bez -v-; vidi nastavljati kod nastavljati. U rječniku Vukovu (1. das Ansetzen, adjunctio, — 2. das Darübersetzen, superpositio) i u Daničićevu (nastajanje, institutio s primjerom iz xv vijeka). Zahvaljujemo ti na vsakom dobrom nastajanju rečenoga Ruska. Spom. sr. 1, 131. Da bi paro u vreme nastavljanja kotlova na poje izlaziti mogle. P. Bolić vinod. 2, 372. Imena načinjena od samoga korijena bez ikaka nastavljana. Vuk dan. 3, 92. Koji su u javnom nastavljaju školskom sebi otično ime pridobili. Nov. srb. (1834) 80. U prvom je i četvrtom primjeru značenje prema onome kod nastavljati pod d; u drugom je prema onome pod c, a u trećemu prema onome pod a. — **Ne razabira se značenje u primjeru:** Koji umije bižati i uklanati se od kara i od nastajanja Početno je čuvati se i varovati od prigovaranja i od nastajanja. M. Divković bes. 453.

NASTAVLJATI, nastavljam, impf. prema pf. nastaviti. U jednom se primjeru (vidi pod f) nazi bez -v-; ispor. nastalaće kod nastavljane, — naprajeti, naprajetne kod napravljati, napravljene.

Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu, Daničićevu i u Popovićevu (vidi daže).

a. nastavljati prema nastaviti pod a. U rječniku Vukovu (ansetzen, anstücken, adjunge) i u Popovićevu (fortsetzen).

a) primjeri prema onima kod nastaviti pod a, a. Te nastavljaj sve vlakance po vlakance i po njemu u raj podi. Nar. pjes. vuk 1, 133. Dubovica udara u more, a Cmilova ulica se nastavlja na nju. Vuk rječn. s. v. Cmilova ulica. Teško onima, koji sastavljaju kuću s kućom i nju na nju nastavljaju. D. Daničić is. 5, 8.

b) primjeri prema onima kod nastaviti pod a, b. Iz opisanija, što odovle nastavljau. G. Zelić 4. U 32 Nr. Podunavke g. Lazio nastavlja jednako ovo čišćenje i popravljanje jezika našega. Vuk pis. 45. On je nastavljao, što je otac mislio. D. Daničić istor. 24.

b. nastavljati prema nastaviti pod b. U rječniku Belinu (prez. nastavljam uz inf. nastaviti s. v. collocare), u Bjelostjenčevu (nastavljam, impono), u Voltigijinu (nastavljati, nastaviti) i u Stulićevu (collocare s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga piscis našao nijedan primjer). Jer s tim slobodno nastavljaju oni svoje ufanje v svoja vlašća izabrane dela. Proroci 4. Učitelji laživi, koji uvode, nastavljaju i zastavljaju prësike i s leda pogibili. Š. Budinić suma 134b. Grješnici su nastavljali zlo vrh leđa mojijeh tada. I. Akvilini 89.

c. nastavljati prema nastaviti pod c. U rječniku Vukovu (nastavljati kazan, über's Feuer setzen, superpono). Ako je potrebno noću kotlove nastavljati. P. Bolić vinod. 2, 372. Digne se u jutro rano domaćica, da nastavlja ručak. Nar. prip. vrč. 133. Stade mijesiti ſeb i nastavljati ručak. V. Vrčević niz 313.

d. nastavljati prema nastaviti pod d. U rječniku Stulićevu (instruere, edocere s naznakom, da je iz ruskoga rječn.), u Daničićevu (instituere s jednjem primjerom iz xiii vijeka i sa dva iz xiv) i u Popovićevu (unterrichten, erziehen; o ovoj drugoj riječi vidi kod nastaviti pod d.). Duh Božji da počijet na vaju . . . nastavlja va na put mirjne. Sava pam. šaf. 5. Pomagaj poučavaju, nastavljaju naučavaju i utješaje. glasn. 40, 163. Prosvetiše (t. j. apostoli) vsejenu nastavljajušte vrb razumb tvoj (iz xiv vijeka). Mon. serb. 78. I oči tudi nastavljamo duhom svetym pride vrb svetuji obitelle. Glasnik 56, 72. Koji duh peća i nastavlja istu crkvu svetu u vsaku i na vsaku istinu. Š. Budinić suma 56a. Da i danas tebe upravljaju i na pravu stazu nastavljaju. M. A. Rejković sat. 35. Koji (t. j. redovnici) tebe na put nastavljaju, Božju službu i zakon kazuju. 179. Sudija i sveštenik . . . sve selo na dobro nastavljaju, urazumjavaju. D. Obrađović bas. 226. Da ga nastavljaju i uče, kako će um svoj . . . vozvisiti. sov. 61. Negrava je mudrost tebe pri ovom mnogotrudnom delu nastavala i rukovodila. Nov. srb. (1835) 52.

e. obračati, okretati; kao da je to u primjeru: Oči upišeni put mojih držahu, uši poslušeni k meni nastavljahu. I. T. Mrnavić osm. 36.

f. Ne razabira se značenje u primjeru: Pisat se odpravih tvojozi kriposti . . . ne se nastavljajuć, s tobome da poj, neg' ti hvalu dajuć, slaveć vidros tvoju. P. Hektorović 73. — A u ovom je primjeru jamačno nekakva pogreška: Lubav . . . ne nastavlja se. N. Račina 36b (ispor.

u Bernardina 21: milošća . . . ne srdi se; lat. caritas . . . non irritatur. I cor. 13, 5).

NASTAVLJEĆE, n. nom. verb. od nastaviti. U rječniku Bjelostjenčevu (nastavljene, impositio), u Stulićevu (collocatio, institutio, institutum s naznakom, da se nalazi u lat. bukvaru), u Daničićevu (nastavlenije, institutio s primjerom iz xiv vijeka) i u Popovićevu (Erziehung, Unterricht; prva je riječ grješkom uzeta, jer nastavljene ne znači: odgojenje). Se že vše nastavljeni gospoda Boga mojego byvaaše. Domentijanb 192. Od ovoga oču vam učiniti tri razdjeljenja: prvo oće biti almuštva nastavljene; drugo oće biti almuštva nastavljene; treto almuštva plaćenje. Korizm. 7b. Drugi račun je rečen od božastvenoga nastavljenja. 102b. Mi u ovoj struki ni pravila ni nastavljena imamo. L. Milovanov i. U prvom i četvrtom je primjeru značenje jamačno: poučenje; a to će važada biti također u drugom i u trećem primjeru.

NÁSTAVNICA (biće takav akc.), fem. prema masc. nastavnik. U rječniku Daničićevu (nastavnica, quae instituit sa dva primjera iz xiii vijeka) i u Popovićevu (Erzieherin, Lehrerin; prva je riječ grješkom uzeta, jer nastavnica ne znači: odgojitelja). O presvetjaju moja nastavnice (govori se Bogorodici)! Stefan pam. šaf. 26. Izvoli se Bogomateri i nastavnici našej. Sava pam. šaf. 12. Sušteje vrb manastyr presvetjye Bogorodice nastavnice. glasn. 24, 171. Ona se sigurno spremu za učiteljku . . . slutili smo, da će ona biti nastavnica. M. Đ. Milićević zlos. 240. U prva tri primjera uzima se nastavnica za grč. ὁδηγήτρια, što upravo znači: ona, koja napućuje; vidi odigitrija.

NÁSTAVNÍČKÍ (biće takav akc.), adj. posses. od nastavnik. Između rječnika samo u Popovićevu (Lehrer-). Sav sam se predao nastavničkom poslu. M. Đ. Milićević zlos. 157.

NÁSTAVNÍK (biće takav akc.), m. praceptor, successor, praefectus.

a) učitelj, t. j. nom. ag. prema glag. nastaviti pod d. Isto značenje ima i staroslov. nastavnik i rus. наставник. U rječniku Stulićevu (nastavnik, v. nastavite), u Daničićevu (nastavnik, institutor sa šest primjera iz xiii—xv vijeka) i u Popovićevu (Lehrer, Erzieher; ova je druga riječ grješkom uzeta, jer nastavnik ne znači: odgojitelj). Čto bo j nareku . . . pravovrđiju li nastavnika i blagovrđiju učitelja? Sava pam. šaf. 6. Da i mně budět tobou brati i prosvětňník i nastavňník duši mojej. Danilo 152. Vspomněnijem o gospodi duhovnago nastavnika i učiteľa otvora krajevnstva mi (iz xiv vijeka). Mon. serb. 122. Vb dni episkopijstva i nastavnika i svrštějštej církvi bosanskoj gospodina děda Radoměra (iz xv v.). 253. Da se svidjetstva . . . o návrstvenosti nastavnika zaktevaju. Nov. serb. (1834) 108. Lepotokusnosti naviknuto uvo najboji čini se biti u tom nastavnik. L. Milovanov 47. U našem liceumu može da bude nastavnika, koji ništa toliko ne cene, koliko svoju ugodnost. M. Đ. Milićević zlos. 34. Šaće se više mladića u Nemačku, te se tamo spremaju za nastavnike u osnovnim i srednjim školama. 57.

b) nasleđnik (u značenju te rijeći pod f.). Samo u jednoj knizi. Može ga (t. j. proklestvo) razdrišiti: 1. oni, komu je saraćeno, 2. negov nastavnik, 3. negov starišina. A. Kadčić 18. Posvojivaju dobra, koja tiču oli mrtvoga biskupa ili negova nastavnika. 310. Kluči pridani jesu Petru i negovu nastavniku, papirimskomu. 365.

c) nastojnik. Samo u primjeru: Nastavnici . . . zgrađa bogomilni(h) biti će dužni svake godine dati razlog. I. P. Lučić nar. 88.

NASTAŽIJA, f. Anastasia. Da me pokopa u svetom Mihalji voja u svetoj Nastažiji (iz xvi vijeka). Mon. croat. 326.

NASTEĽ, steļa. Samo u Jambrešićevu rječniku (substramen; nije zabilježeno, je li riječ muškoga ili ženskoga roda). Vidi nastiľ.

NASTERATI, nasterem, pf. satis superque constravisse. Od na-sterati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Nasteraš dubja grane, dokle vide, da je dosti. D. Baraković draga 378^a.

NÁSTIĆ (s takvijem se akc. govori), m. prezime izvedeno od muškoga imena Nasto ili od ženskoga Nasta. Potvrda ima samo za Srbe. Glasnik II, 1, 194. D. Avramović 199, 241. Sem. mitr. (1878) 21, 26. Drž. kalend. (1905) 299.

NASTIDA, f. isto što nastuda. Vokal je -istoga postaňa, kojega i u glag. stinuti, nastinuti. Samo u Mikařinu rječniku (nastida, hropot, gravedo, pituita).

NASTIĽATI, nastiľem, impf. isto što nastirati. Poradi -i- ispor. steļa, nastiľ, nastel. Samo u primjeru: Kad su me vidili, vsi su se vzplakali . . . steje nastiľali. Jačke 59.

NASTIĽE, n. u kući mjesto do strehe: zadij kosir pod nastiľe. M. Pavlinović. Biće u scezi s nastiľ, nastiľati, ali nije jasan razvitak značenja.

NASTINIVATI, nastinujem, impf. prema pf. nastinuti. Samo u Voltigijinu rječniku (prez. nastinujem uz inf. nastinuti).

NASTINUĆE, n. nom. verb. od nastinuti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nastinutje, distillazione), u Voltigijinu (raffredore, Schnupfen) i u Stulićevu (nastinuće, v. nahlada).

NASTINUTI, nastinem, pf. nazepsti, nahladiti se. Od na-stinuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikařinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. na-zešti kao sinonim tome glag.), u Belinu (nastinuti, pigliar catarro, — nastinut, incatarrato raffreddato, cioè chi patisce di catarro), u Voltigijinu (nastinuti, incatarrarsi, den Schnupfen bekommen, — nastinut, incatarrato, heiserig), u Stulićevu (nastinuti, v. nahladiti se) i u Popovićevu (etwas kalt werden, t. j. malo stinuti se, — sich etwas verkühlen, t. j. nahladiti se; ni jedno ni drugo značenje ne čini se za naše vrijeme pouzdano). Jegda kdo nastinjeti i ne možete udružati črivo, nis tečeti. Starine 10, 90. Ovdj unutra ne ulazi zima, da mi čini nastinuti. B. Zuzeri 164. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Plasti moćno ražežene prinesće mi tuj gvozdene, neka mu se okol nega nastinuta steple svega (govori cesar o sv. Lovrinцу). P. Hektorović (?) 187.

NASTIŇAVATI, nastiňujem, impf. glag. izveden od nastiňati, kojemu nema potvrde. Samo u Voltigijinu rječniku (prez. nastiňujem uz inf. nastinuti).

NASTIR, m. isto što nasteľ, nastiľ. Samo u Jambrešićevu rječniku (nastir za živinu, stratum, u lat. dijelu).

NASTIRAÑE, n. nom. verb. od nastirati. Samo u Jambrešićevu rječniku (nastirañe, postirañe, substratus).

NÁSTIRATI, nastirêm, impf. prema pf. nastrijeti. U rječniku Bjelostjenčevu (nastiram, interno, substerno, sterno) i u Stulićevu (nastirati, v. prostrijeti s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječi). Divojčica . . . žetu kosu razstrizala, koňku nastirala. Jačke 11. Govori se u Lici, na pr. Treba pod blago često nastirati. J. Bogdanović.

NASTIVATI, nastivam, pf. glag. tamna postaňa, a značenje kao da je: naslágati. Govori se u Pojicima (u Dalm.). Nastivaju stina malu gomilu, nek se zna, doklen je nivo. Zborn. za nar. živ. 10, 50. Domaćica nastivala pun naramak eipotina. 10, 181.

NASTJENI, adj. onaj, koji je uza stijenu, na stijeni. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. parietalis, nem. waardständig.

NASTJENICA, f. greda nad stijenama (u kuća). Govori se u Vasojevićima. Po sjeku se stave grede . . . ove se grede — našćenice — stave sa sve četiri strane, a na krajevinama se useku jedna u drugu. Etnogr. zborn. 5, 528.

NÁSTO (junačno je takav akc.), m. ime od mila, Anastasius. Ja imadem Bogom pobratima, Bogom pobra Nasta bazerđana. Nar. pjes. vuk 3, 370. — Više se potvrda nije našlo.

NASTOJ, m. isto što nastojaće. Samo u dva pisca. Sfako tvrdo srce mladih deklic lasno se da dobiti, najkoli po nastoju ričonosnih žen. P. Zoranić 6. Ptice i zviri sа svim nastojem išču i žele zadruženje. 7. Vazda su tužbeni bili mi nastoji. 8. Lijepi nastoj od zakoni (t. j. nastojane oko zakona) bacih. J. Kavařin 78^a. Mamiljan, čast pastira, pun nastoja i ozira. 305^a. Znat ćeš molbe i žežine, nastoj negov, ljubav, bude. 325a. Vidi i primjer iz P. Zoranića kod nastojati pod 1.

NASTOJALAC, nastojaoca, m. nom. ag. prema glag. nastojati. Samo u rječniku Belinu (amministratore de negozj, assistente, che assiste a qualche affare, procuratore, agente) i u Stulićevu (nastojalac, v. nastojnik).

NASTOJAN, nastojna, adj. izveden od imenice nastoj. U rječniku Belinu (nastojni, industrioso, intento ciòè attento, — adv. nastojno, esattamente, industriosoamente, instantemente), u Bjelostjenčevu (nastojni, nastojen, sedulus, solers, attentus, intentus, — adv. nastojno, sedule, solerter, industrie, sagaciter), u Voltigijinu (accusato, emsig) i u Stulićevu (nastajan, v. nastojeć, — adv. nastojno, attente, diligenter, sedulo, studiose). Najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka; a poslije Stulića potvrda ima samo u Pavlinovića (vidi među primjerima). Ispor. nadstojan.

a. adj.

aj) osobito je značenje: onaj, koji stoji na čemu. U Pojicima (u Dalm.) nastojni kolači (kojih su obično tri) zovu se kolači, koji se na Božić slože tako, da stoje jedan na drugom. Zborn. za nar. živ. 10, 35.

b) postojan, ustrajan. Pride na ozdravljenje nastojna Hananeja i reče (govor je o ženi jevanđelskoj u mat. 15, 22—28). Korizm. 71^b. Arkwright je bio smrtni radiša, čovjek srčan i nastojan. M. Pavlinović rad. 34. Čudi lepiraste, koje ne znaju na ničem duže ostati, u životu izostaju daleko za čudima nastojnim. 41.

c) nastojan je onaj, koji oko čega nastoji, za što mari, stara se. Da je niki toliko nastojan oko bočastvenih. Naručn. 71^b. Budući nastoj-

niji svojim hotinjem k vam pošao jest (*iz lat.* cum solicitior asset, sua voluntate prefectus est ad vos. 2 cor. 8, 17). I. Bandulavić 230b. Kako ti držiš brezposlenu djecu, koju vidiš nastojnu činiti kućice od gnile. M. Radnić 240b. Divica nastojna o dilu, stidljiva u govorenu. A. Kanižić utoč. 629. Na spaseće iskrnega prinstonj Saverijo! fran. 137 i bogođubnost 424. Nije li stvar plakiva (*sic!*) razgledat ljubovnike veće nastojne na taštine neg' pravedne za službu Božju? Blago turl. 2, 13. Pristaju ovomu redu i ljubovnici svita, svi nastojni ispuñat svoja poželinja i pohlepe. 2, 27. Odrediti će jednoga pomnivca ili više virni(h) i nastojni(h), koji brinuti imadu se od stvari crkveni(h). I. P. Lučić nar. 116. U tom poslu još nastojan budi. J. S. Rešković 45. I za ležaj (*t. j. svinama*) vruć nastojan budi. 424. Hočeš li u obćini video biti, vađa, da za obćinu nastojan budeš. M. Pavlinović razl. sp. 275.

d) pomniv, poman. Kada grišnik ova nastojnu pametju smisli. Naručn. 55a. Naše misli biti će nastojne providjeti. Zborn. (1520) 78b. Imamo biti pomnivi i nastojni u molitvi. Š. Budinić suma 153a. Da će je (*t. j. lijenosť*) nadomiriti s jednjem pomnivijem i nastojnjem izmišljenem i skrušenem. J. Matović 264.

e) paživ. Budi nastojan, kakono zbirash stvari. Zborn. (1520) 8a. I neka uši tve nastojne budu bit na glas me molitve (*iz lat.* fiant aures tuae intendentis in vocem deprecationis meae. psal. 129, 2). N. Dimitrović 76. Neka budu uši tvoje nastojne u glas molena moga (*iz istoga psalma*). B. Pavlović 12. Tu nek leži (*t. j. duhan*) pod nastojnim okom. J. S. Rešković 329.

f) nastojan je onaj, koji k čemu, na što teži. Pamet moju nisam držal nastojnu k tvojemu zakonu. Transit 116. Sva misao srca nastojna biše na zlo (*iz lat.* cuncta cogitatio cordis intenta ad malum. gen. 6, 5). I. Bandulavić 115b.

g) ne razabira se značenje u primjeru: Ovaj ptica toliko je nastojna, jere cijeć vrućine od ogna ne će se krenuti, nego li se pusti izgorjeti. Zborn. (1520) 8a.

b. adv.

a) primjer prema onima pod a, b. Stojići nastojno u ovom prošenju (*iz lat.* cum perseveraret in hac petitione). F. Lastrić test. ad. 62b.

b) primjeri prema onima pod a, d. Koliko nastojno i pripravno i slatko vazda pripovedaš. Korizm. 80a. Nastojno sveta čtaše pisma. Transit 162. Iže nastojno popisali bi. Š. Kožičić 5a. Irud prizvaše otajno mudre nastojno ispitna od njih vrime od zvizde. Postila (1562) 178a. Upitajte nastojno (*iz lat.* interrogate diligenter. matt. 2, 8). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 2b. Kada pomnivo i nastojno razmišla. Š. Budinić suma 89a. Misnik bogomilo i nastojno niže upisana zaklinanja ima početi. B. Kašić rit. 424 i J. Banovac blag. 206. Nastojno držati i temelito obslužiti. I. Ančić vrata 212. Puk.... nastojno obslužujući svete zapovidne poste. Arkiv 2, 87. Vađa, da štiješ nastojno sve nauke naše. A. Kadčić 1. Da sejani svoje ovce pomljivo i nastojno progledavaju. I. Jablanci 138. Nastojno i pomnivo ima se slušati od vjernijeh sveto pri-povijedaće. J. Matović 363.

c) primjeri prema onima pod a, e. Bog gledajući nastojno, kako činimo njegovu vođu. M. Radnić 493a. Dužnost.... govorit svaki dan oficije božanstvene čisto, nastojno i bogođubno, to jest attente, clare et devote. M. Dobretić 275.

d) jako, vrlo, živo. Plakaše nastojno vsaki svoj grib. Transit 162. Nastojno ga prošahu (*iz lat.* rogabant eum sollicite. luc. 7, 4). Ant. Dalm. nov. tešt 1, 92b. Nisu marili tempal i Božju službu narediti, nego samo na njih blago i kuće nastojno hlepihu. Proroci 297. Nastojnije Gospodina moli i veli (*iz lat.* instantius Domini num rogat et dicit). B. Kašić nasl. 81. Prvo nego mene nastojno pomoliš (*iz lat.* antequam me intente roges). 162. Nastojno prosite govoriti. I. Zanotti i ned. priš. 30. Vi mene nastojno ištete. S. Rosa 94b. I od nega (*t. j. od Boga*) nastojno prosimo za biti dostojni. J. Matović 432. Da se moli nastojnije, sveudiljnije i s većim srdeća užgaćem. I. Velikanović upuc. 3, 254. — *Ispor, i primjer:* Jednu noć moleći ona nastojnijim zakonom ukaza jej se Marija. Mirakuli 28 (*tu je nastojnim zakonom isto što nastojnim načinom, t. j. nastojno*).

NASTOJANSTVO, n.

a) isto što nastojaće. U rječniku *Belinu* (attenzione, applicazione d' animo), u *Voltigijinu* (nastojanstvo, nastojaće) i u *Stulićevu* (nastojanstvo, nastojaće). Zato imamo z velikim nastojanstvom i pomnom poslušati. Proroci 213. Čovičanskoj pomljivosti i živomu nastojanstvu ništa nije nemogućno. I. Jablanci 36.

b) služba nastojanika. U rječniku *Belinu* (procura, procureria, cioè officio di procuratore). Nadarja dupla redovniška jesu kakono opatstva, glavoredstva.... i nastojanstva manajstirska. A. d. Costa 1, 214.

NÁSTOJÁNE, n. nom. verb. od nastojati. U rječniku *Vračićevu* (nastojanje, exercitium, industria), u *Mikařinu* (nastojanje, pomňa, attentio, intentio, diligentia), u *Belinu* (nastojanje, l' amministrare negozii, — assistenza, attentione a qualche cosa, — attentione, applicatione d' animo, — exercitio, — il premere, il sollecitare, — studio, diligenza), u *Bjelostjēnčevu* (studium, contentio, sedulitas), u *Voltigijinu* (perseveranza, Verharrung), u *Stulićevu* (attentio, diligentia, cura, sollicitudo, labor, exercitatio, studium s primjером, za koji se kaže da je iz A. Boškovićeve: Samo da je pomňa u svemu i sve naše nastojaće), u *Vukovu* (nastojaće, vide nastajavaće) i u *Daničićevu* (nastojanje, attentio sa dva primjera iz xv i xvii vijeka).

a. nastojaće prema nastojati pod a. Samo u primjeru: Tako je nekih dužnost nastojaće i naučenja, a nekih posluha i podloženja. J. Matović 96.

b. nastojaće prema nastojati pod d.

a) uopće. Dobro zuate o tomu našem nastojanjku (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 146. S velikim nastojanjem iskaše. Korizm. 12b. Žigmund ime nastojaće neverovatno na umnožanje veri. Š. Kožičić 55a. Radi nastojaanja i bogatstva i poželenja života greduci zadušet se (*iz lat.* a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vitae euntis suffocantur. luc. 8, 14). Postila (1562) 29b. Posvetiliše nije toliko draga Bogu koliko željenje i nastojaće o spasenju duševnomu. M. Divković bes. 206. Ti si skazao meni nastojaanja njih (*iz lat.* ostendisti mihi studia eorum. jerem. 11, 18). I. Bandulavić 89b. Sva tvoja nastojaanja kripostna upravljena jesu k jedinstvu. I. Ivanišević 70. Samo da tve nastojaće, kako uafam, pomno bude. G. Palmotić 1, 295. Da obsluženje od sakramenat bude se činiti osobitom bogođubnostju, pomalom i nastojanjem. M. Bijanković 25. Moje književno nastojaće uzdržalo je Jubav svomu rodnom je-

ziku. I. Đordić uzd. vii. Viđ'mo nastojaće vrhu tuđega obraćenā. ben. 94. Sa svijem tijem trudom i nastojaćem na svrhu doći ne mogu. A. Baćić xi. Da bi s Božjom pomoću moglo biti dosta koristno ovo moje, i ako mogu havo nastojaće. H. Bonačić 8. Privruće i sa svim nastojaćem mojaše oca nebeskoga. F. Lastrić test. 155^a. Po milosti Božjoj bijaše stekao, a ne po svom nastojaću. J. Banovac pred. 34. Da su jednaku srćanost i nastojaće imali odgovoriti lude od grijah. E. Pavić ogl. 421. Da je čovjek vazda zabavjen u nastojaću kojegod poštene stvari. J. Matović 315. Biskup koga je dužnost pomju i nastojaće imati svrhu ovaca svoji. A. d. Costa 1, 32. Svrhu dohodak i litina crkovni i vrhu almustva pomju i nastojaće imao je. 1, 35. Lubov je neprestana žela i nastojaće blagopolučije onih, koje želimo, uzrokovati. D. Obradović soy. 9. Po trudu i nastojaću doktorovu ozdravi čovik. M. A. Ređković sabr. 28. Dodoše do uspjeha kroz živo nastojaće i kroz neumorno ustrajanje. M. Pavlinović rad. 39. U čuvstvu svoje dužnosti i u životu nastojaću za rad. 151. Sve javno bratimljene drugo nije nego koprena potajnomu nastojaću o propasti Hrvatske. razg. 64.

b) nastojaće kao objekt (u pas. subjekt) uz glag. postavljati (postaviti), uložiti. Svako nastojaće vaše postavljajuće u ňem. N. Rađina 148^b. Postaviti sve ču moje nastojaće tve potajne misli odkriti. G. Palmotić 2, 201. Svaka pomja i nastojaće ima se postaviti za naučiti jih. M. Bijanković 3. Da i mi u ovakoj stvari budemo naše nastojaće uložiti. 3. U ovomu razloženju svaka pomja i nastojaće ina se postaviti, neka bi se još veće prosvijetlilo. J. Matović 42. Postaviti će najprvo svoje nastojaće i pomju za istomačiti. 394. Kada budu s načinom postavili i miso i nastojaće svoje za steći stvari potrebite. 494. Papa uložio je svu pomju i nastojaće svoje. A. d. Costa 1, 110. Da ulože svu pomju i nastojaće za izkorenutje psostiju. I. P. Lučić razg. 80. Uloživši pomjivo nastojaće našli su. nar. 53.

c. nastojaće prema nastojati pod e. Samo u primjeru: Da vas dan stratimo u molitvi i u nastojaću takovih svetih dugovanjih. I. T. Mrnavić istum. 93.

d. nastojaće prema nastojati pod g. Po toliki nastojaću jidenja pride čovik gori ner jedna živila. Korizm. 2^b. To nam kaže ono skrušenje i ono nastojaće na napridak. P. Radovčić nač. 24. Nastojaće na izvrsnost jest najboji bilig zvana istinitoga. I. P. Lučić bit. 25.

e. nastojaće prema nastojati pod h. Samo u jednoj knizi. Visina ovoga otajstva od vas nastojaće u mučańu iziskuje (iz lat. altitudo mysterii attentionem in auscultando a vobis postulat). F. Lastrić test. 36^a. Ako nisam do stojan nastojaća za moje poštenje, bari ustrpljenje imajte (iz lat. si pro meo honore attentionem non mereor). 44b. Spasenje duša vaših želi od nas mučanje i nastojaće u poslušanju. test. ad. 54^b.

f. nastojaće prema nastojati pod j, b, h. Nediegrijo podbuni vas puk koji po ňegovu nastojaću ubiše vladacoca. A. Kaćić razg. 81. Da je jedva od nega mir ispitao, i to po nastojaću Jurja despota. kor. 432/433. — (Isus) naredio jest apostolom, da sastave one zakone, kojino bi bili za korist duša kršćanskih, obetajuć im moguće svoje nastojaće. A. d. Costa 1, 1.

g. Ne razabira se znaćeće u primjerima: I zdê ubo pokrivaj me ot različnyh nastojaćih vidimyh ubo i nevidimyh vraga (možda prema nastojati pod j, f). Svetostef. hris. 3. Ni nastojaće sadaće ni prišastna ne će nas moći razlučiti (iz lat. neque instantia neque futura. rom. 8, 38). Bernardin 166 (ispov. u Vuka: ni sadaće ni buduće). Ako vidiš (t. j. u snu), da po riječi pliješ, toj prilikuje nastojaće. Zborn. (1520) 133^a.

NASTOJATELJ (s takvijem se akc. govori), m. isto što nastojnik. U rječniku Stulićevu (praeses, moderator, praefectus s naznakom, da se nalazi u glag. brevirjatu), u Daničićevu (nastojatelj, antistes s primjerom iz Domentijanab) i u Popovićevu (Vorsteher, Aufseher). Nastojatelj monastry i bratija udržavaše mo. Domentijanb 29. Lavrentije Gersić, nastojatelj manastira Hodoša. Nar. pjes. vuk 2, 659 (medu prenumerantima). Simeon Todorović, nastojatelj manastira Naupare. Vuk rječn. (1852) 856 (medu prenumerantima). Kaluđeri molbenicom svojom zaištu Rajića za nastojatelja manastiru Koviću. M. Đ. Miličević pom. 613. Nije narodna riječ, već ruska ili crvenoslovenska: настоятель.

NÁSTOJATI, nástojím, *impf.* *praeesse*, perseverare, operam dare Od na-stojati; *sveza je s glag. stojati (stajati) kao i u 2 nastajati (vidi tam). Nejasan je akc., očekivalo bi se nastojati—nástojím; prvi vokal nije dug u jeziku tek od skora; to se dokazuje postojanim býže-niem u Belinu rječniku: nastojati. *Ima akt. i pas. (ovaj ponajviše s rječcom se).* U rječniku Vrančićevu (instare, procurare, satagere, studere), u Mikafinu (incumbo, vaco, operam do, operam navo, attendo, animadverto, — nastojati na knigu, incumbero studio, in studium, ad studium, — nastojati na posle, curare negotia, — nastojati za jednu davu, agere causam, — nastojati na ino, aliud agere, — nastojati na zdravje, dare operam valetudini, servire vel consulere valetudini, curare valetudinem), u Belinu (attendere, — cercare, procacciare, far studio, — industriarsi, ingegnarsi, — procurare, cercare con dili-genza, — zelare, aver zelo, — nastojati u čem-godi, ministrare, amministrare, esercitare il suo ufficio in servizio d'altri), u Bjelostjencēvu (nastojam [sic!], v. trsim se), u Voltigijinu (continuare, fortsetzen; pisac je pobrkao nastojati sa nastavljati!), u Stulićevu (incumbere, vacare, dare operam, studere s primjerom iz Palmotića 3, 65^a, — nastojati komu, alicui favere, — nastojati na knige, bonis artibus studere, incumbere, operam dare, — nastojeć, attentus, sedulus, promptus, studiosus), u Vukovu (nastojati, statuti se oko šta, vide nastajavati s naznakom, da se govori na Zadvarju) i u Daničićevu (instare, niti, attendere, — partic. *praes. act. praesens*, qui exstiterit s primjerima iz xiv i xv vijeka, — navodi se i partic. *pas.* nastojen, collocatus, koji u ovome rječn. vidi s. v. nastojeti). Niedjene potvrde nije se našlo u nar. pjesmama.*

a. isto što nadstojati pod a, b, t. j. biti nastojnik. Sasma rijetko. Arcipop jest oni, koji ostalima popima nastoji. A. d. Costa 1, 37. Prizivajući ostale crkvnake, vrhu kojih on (t. j. biskup) nastoji i prigleda. 2, 8. Samo nad tim tko nastoji, neka ne čeka. J. S. Ređković 111. Postaviše levite, da nastoje nad poslom oko doma Gospodnjega zajedno da nastoje nad poslenicima. D. Daničić jezdr. 3, 8 i 9.

b. isto što nadstojati pod c i 1 nastajati pod b. Razumě, jako nastojeti jemu vѣ toj bo-

lēzni razlučenije oti sego sujetnaga svēta. Danilo 47. Dnev ſe subota nastojaše. Domentijan 28. Svobodi carstvo mi oti vsēh rabiobi . . . koje suda nastoje (iz xiv vijeka). Glasnik 24, 285. Plēn mnogi vitezeti nastojojte vrēme. 42, 302. Strah jest nastojeće ali buduće pogibli misal. Naručn. 66b.

c. biti stalan, postojan, ustrajan.

a) uopće. On ako bude nastojati kučeći (iz lat. si ille perseveraverit pulsans. luc. 11, 8). Bernardin 112. Ako on bude nastojati kucajući. I. Bandulavić 148a. Nastoja zato Feliks sveti pripovidajući i mirakule čineći dari do svrhe. F. Glavinić cvit 10a. Sebastian. . . lubav Isukrsta nastojećim u srcu nošaše načinom. 24a. Serafini nastojećim načinom ljube Boga. 322b. U jajcu, ko kvočka grijе, ne vidimo piple, da akoli grijati bude nastoja, jest ufanje, da hoće biti. 44b.

b) nastojati u čemu. Nastojeći u pokoru i v molitvi. Mirakuli 93. Ufanje svoje u Boga postaviti ima dan i noć u molitvah nastojući. KATEK. (1561) 60. Bi Paval ponizan u srcu . . . ljubezniv med bratju, nastojeć u molitvah. F. Glavinić cvit 207b. Biše u srcu ponizan . . . u zakonu Božjemu nastojeći. 367a. Da u dobru delu imaju nastojati. 416a. Neprijateљi negovi . . . hoće nastojati u svojem nekajanju i u zlobah. A. Vitalić istum. 163. Strah Božji čini odstupit od griba i nastojat u dobru dilu. S. Badrić pr. nač. 34. Nastoj dakle svak u ovom korisnu dlovaňu. J. Banovac prisv. ob. 89. Ne ćeš da se ispovidiš ni s Bogom se pomiriš za stat u prijateljstvu i u milosti Božjoj, već nastojiš u suožanstvu vražijemu. razg. 101. Nastoj u dobru priuzetu. 187. — Ovamo se meće i primjer: Vi li u zlo (možda grijekškom mjestu zlu) nastojašte, Boga ništar ne hajaste. M. Marulić 304.

d. starati se, truditi se, trsiti se.

a) uopće. Pripovidaj rič Božju, nastoj prigodno i zabafno (iz lat. praedica verbum, insta opportune, inopercutere. 2 tim. 4, 2). Bernardin 172. Od toga se ima človak kajati nastojeći i čuvajući se od umnoženija. Naručn. 54a. Gledaj, kako . . . dušam muke podajuci hrlo i žestoko nastoje. P. Zoranić 16. Mladinac tim načinom nastoja, da bi jedan od prvih. F. Glavinić cvit 839b. Psi . . . omirišavši lovini nastoje i ne će se ustaviti, doklem ju nadu. M. Radnić 505b. Podrani, i vidjećeš, nastoj, i načeš. Poslov. danić. Poče dakle udij nastojati i krajstvo prividati. E. Pavić ogl. 86. Koji me moļaše, da za nega govorim i nastojim prid tvojim veličanstvom. A. Kačić kor. 42. Koji svi slezivši se nastoje, traže, okoliša i usiluju se dušu porobiti. F. Lastrić ned. 227. Ako nastojat budete, imaćete. svetn. 97a. Svekoliko to za skulom stoji, ali ne će da nitko nastoji. M. A. Ređković sat. 35. Skita se po svitu, ne nastoji, i što steče, ne nosi doma. M. Dobretić 588. Da arhijereji nastoje i narodu kazuju. D. Obradović živ. 124. Propovijedaj riječ, nastoj u dobro vrijeme i u nevrijeme. Vuk 2 tim. 4, 2. Svijestimo se i nastojmo: naše duše prikovane nisu. M. Pavlinović razg. 110. — Ovamo se meće i primjer: Da nastoje i vrlsi ono, što se piše u zapisijehu medu nami (iz xv vijeka). Mon. serb. 376.

b) nastojati što. Zakon te ne steže ono nastojati, či silom prisječe. D. Baraković vila 157. Helena . . . delo od milosrdja nastojaše. F. Glavinić cvit 150b. Odluči ga (t. j. Mihajla) Bog k sinagogi . . . prigledati, i to nastoja (t. j. Mihajlo) dari do prijastja Isukrstova. 324a.

Hice jo: to nastoji, ner s carom carica da u dvoru

stoji? I. T. Mrnavić osm. 72. Imaš nastojati tri stvari, koje su kako provodič od dobre molitve. I. Držić 21. Ja ču za te s moje strane sve, što uzmogu, nastojati. G. Palmotić 1, 296. U svijem stvarma nastoje Bog tvoje boje. M. Radnić 148b. Poznaj dobra, koja ti nastoje gospodin Bog. 462a. Jesu laže ne nastoješ ono, što se drugijem obećava. K. Mazarović 69. Neka bi ona nastojao i pripravio, koja se pristoj. J. Matović 65. — Ovamo se stavja i primjer: Peti dio mešturu, ki ga (t. j. mlin) . . . načina i nastoje. Statut poj. 283.

c) nastojati kome ili čemu. Zato nastoje crikvam, da mogu viditi i užati s ženama. Transi 85. Miru i spasenju duševnomu da bi nastojal. Š. Kožičić 54b. Ako Gašpar otij bude hištu nastojati (iz xvi vijeka). Mon. croat. 326. Kmet . . . svoje nive i pole gnoji, ore, kopa i svojoj živini nastoje. Postila (1562) 136b. Ona . . . dilu tomu nastojaše. F. Vrančić živ. 86. Tijelu nastoje dan i noć gojeći ga. M. Divković nauk 47a. Kako ima dobar pastir stadiu nastojeći svomu. F. Glavinić cvit 194b. Kako more tužan čovik u ono vrime nastojeći duši i činiti pokoru. P. Posilović nasl. 7a. Nego sebi nastojahu, a ne jacec. J. Kavanin 458a. Odlučuješ li . . . da ćeš većma nastojeći duši i služiti pomljivije Bogu? L. Terzić 62. Mogao bi . . . se istanovice k nemu (t. j. k bolesniku) povratiti za nastojeći mu. A. Kadčić 97. Nastoj šternu, nagovaraš i nauku. J. Matović 7. Uvede u Split 2 otca kapucina, za da bi nastojali ubožnim vojnikom ležećim u pristalištu. I. P. Lučić izk. 7. Sviňan sada nastoje se boje nego litos. J. S. Ređković 60. i t. d.

d) k čemu. Samo u dvije knige. Ki crikvi i k nauku od svih drugih zavitnije nastojaše. F. Glavinić cvit 67a. K molitvi i nauku srčeno nastojaše. 67a. Ni prilično, da mi g delu od ruk nastojimo. 421a. Ti si svetinja . . . a ja nepravedan, zao; zašto dakle ka meni nastoješ? S. Margitić isp. 64.

e) na što. Nevjeste . . . o kući ne rade, na gizde nastoje. M. Držić 90. Ti nastoješ na zakoni poglavic, a ja na Božji zakoni nastojim. F. Vrančić živ. 48. Nastojimo na stvari božanstvene. M. Divković nauk 288a. Način života duhovnoga, na ki nastoje. P. Radović nač. 50. Naučeni od viščih redovnikov, koji na ovo osobitim načinom nastojeći. M. Bijanković 106. Malo sam nastojao na pošteće Božje. S. Margitić isp. 13. Kad imamo pravu misal . . . nastojeći, ča se može, na spasenje dušah krstjanskih. H. Bonačić 117. Svi to traže i na to nastoje. F. Lastrić test. ad. 36a. Slijedite nastojat sveder na veću slavu Božju. A. Boškovićeva VII. Koju si odredeni za nastojeći na spasenje od dušah. J. Matović v. Da nastoja on najviše na to . . . da jedinstvo imaju i slogan. M. A. Ređković sat. 75. Er je sveder nastoje na naše boje. I. M. Mateić 168. Navlastito nastojat imadu na spasenje duša. I. P. Lučić bit. 68. Koju su držani nastojeći na duhovnu korist iskrnega. A. d. Bella razg. 63. i t. d., i t. d. — Ovdje se dodaju primjeri prevedeni iz psal. 37, 23 (intende iu adjutorium meum, Domine) ili 69, 1 (Deus, in adjutorium meum intende): Nastoj mi na pomoć i na me življenje. N. Dimitrović 65. Bože, na pomoć moju nastoj. B. Kašić rit. 94. L. Terzić 103. S. Badrić pr. nač. 82. A. Kanižlić utoč. 327. Gospodine Bože moj, na pomoć moju nastoj. M. Divković nauk² 313. Bože, na pomoć meni nastoj. J. Filipović 1, 281a. Nastoj na pomoć moju, gospodino. F. Lastrić test. 20a. Bože, nastoj na moju pomoć. M. Zorićić osm. 142.

f) o čemu. O čem nastoji, tijemjem ga Bog plati. M. Vetranić 2, 67. Zač bo o tom ti s' nastojal. P. Hektorović (?) 165. Dva goluba na grani od duba o glijedzu nastoje. S. Gučetić-Bend. 301. I ča znaš da udi, ob tomu ne nastoj. Đ. Baraković vila 157. Imaju raditi i nastojati svrhu svake stvari o svom spasenju. M. Divković bes. 206. Ob miru Lehi nastojeći. I. T. Mrnavić osm. 42. Da se o temu nastoji. V. Andrijašević put 360. Svak o sebi sam nastoji, svak vrh sebe misao ima. P. Kanavelić 47. Što bi se nastojalo o miru, to se nagovara na osvetu. J. Banovac prip. 121. Kad on to razumi, poče o sebi nastojati. razg. 82. I mi sviklici o tomu sa svom pomnom nastojati imamo. A. Kanižić uzr. 247. I da o tom sam nastoji, međ sotone da se broji. V. Došen 255b. Imamo nastojati osobito o dobrijem djelima. I. Nenadić nauk 198. Od jutra do noći rade i o svom poslu nastaje. D. Obradović sov. 81. Živo nastaje o poslu. M. Pavlinović rad. 16.

g) oko (okolo) čega. Mastor nastoji tako okol onoga, što kipu negovu pristoji, kakoni i okol onoga, što pristoji razloženju. Š. Budinić ispr. 5. Koji budu bdili i nastojali okolo dila, suma 53a. Nastojahu okolo Helena, da se združi sa Zareom. F. Vrančić živ. 72. Nastaja Inacijo toliko oko oniježjeh dumana (*t. j. starao se za njihovo spasenje*). B. Kašić in. 34. Dijaci neka nastaje okolo tega dila. M. Bijanković 46. (*Sotona*) zazivje u pomoč vas skup pakleni za pridobit onu dušu, oko koje je toliko godišta nastajo. J. Banovac prip. 4. Zato njega određiše, da bi oko njih nastajao. P. Knežević živ. 42. Možemo li nastojati i okolo posalah svjetovnjih? I. Nenadić nauk 79. Žena uzdiže dicu, oko njih nastoji, njih rani. N. Palikuća 14. Čirila oko nega (*t. j. Benedikta*) nastaja sa svom ljubavi. I. Đordić ben. 11. Nastoj oko nega (*t. j. oko tvoga poroda*), koliko možeš. A. Kalić prop. 333. U nekavoj se kući pekla rakija, pa kako se obično noću i danom nastoji okolo vatre i kotla, tako vazda namijera se okolo vatre čeladji. Nar. prip. vrč. 142. Bijahu postavljeni da nastaje oko posla. Đ. Daničić 2 dnevni. 34, 12. Upravljući crkvenim poslom i nastojeći oko blaga manastirskega. S. Lubiša prip. 102. Zlottvor luctog roda nastoji oko svake duše pravoslavne (*t. j. kako bi je pogubio*). 148.

h) u čemu. U ovomu je tvoje sve mogućstvo nastojalo, kako bi tebi pokojno mesto u naših dušicah našal. A. Georgiceo pril. 61. Bože u pomoč moju nastoj (*vidi primjere dodata pod d, e*). I. Anićić svitl. 116. Nastojati će pastiri u istomačenju ovoga mjesta. J. Matović 487.

i) za što, — za čim. Da za toj nastojimo i razuvremo (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 47. Tko ovo, tko ono, nastoji svak za se, a svak, što je osnova, izatkat uzda se. I. Gundulić 148. Imas nastojati veoma sam za sebe. M. Radnić 443b. Nastojajuć, štograd veće mogu, za rečeno riščansko sjedište. S. Badrić ukaz. 6. Nastojte za vaše spasenje. J. Banovac pred. 47. Vrime, koje vam Bog dade, da za dušu nastojite, u što ga uložiste? razg. 100. Koji sve nastojite za tilo, a ništa za dušu. 102. Nabodi se u ovomu mjestu crkva, za koju redovnici družbe Isusove nastaje. A. Kanižić utoč. xiv. Većma nastojimo nego do sada za dušu našu. 444. Koga si odbrao, da nastoji za slavu tvoju. fran. 128. Koliko za spasene naše i iskrnega našega nastojati imamo? 223. Da svaki bude pomni od samega sebe, ma još da bi nastajao za iskrnega.

J. Matović 491. Dokle ne počme nastojati za svoju kuću i čelad. M. Dobretić 538. Toliko smo držani nastojati u ovemu životu za naše spasene. Misli krst. 3. Malo nastojiš za tvoje vikovično spasenje. A. Tomiković gov. 53. — Nigda ne nastojiš nego za onijem, što je tvoj posao. M. Radnić 396a. Za vrime, u kojemu će ona znati za sobom nastojati s jednim dobrim zanatom. A. Blagojević khin. 40. Ti, kralu, imaš nastojati za tvojim stvarima i za tvojim kraljevstvom. N. Palikuća 17. Neka nastoji zasvojim imanstvom. 69.

j) zaradi čega. Samo u primjeru: Ova žeze, zarad ovi(h) nastaje, ova štuju. J. Filipović 1, 2b.

k) s dopunom u inf. Da sam driožan nastojati povratiti župu konavaosku (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 445. Pripravni su i nastaje pogubiti dušu. Korizm. 68a. Nit narav nastoji taku stvar ploditi. M. Vetranić 2, 59. Nastojuć ugoditi ludem. Katak. (1561) 57. Gdje ja nastojim čačka sad osvetit. D. Zlatarić 8b. Koji se veće brinu i nastaje sagraditi kuće i polače. M. Divković bes. 27. Nastojmo se turskoj sili sužni u staros ne učiniti. I. Gundulić 389. Razlozi nam svi govore, da se družba nač nastoji, ku zanese priko more. G. Palmotić 1, 35. Dakle je male pamet, koji ne nastoji ulisti na ovu večeru. S. Margitić fala 232. Oni samo svi nastaje protivnike tlačiti svoje. I. Đordić salt. 25. Sotona te paklena nastaji stisnuti. A. Kanižić utoč. 38. Ne nastaje odhraniti djecu u strahu Božjem. I. Nenadić nauk 96. Ko je god nastojao ludma.... oči otvoriti. D. Obradović sov. 52. Nastojaće vam ljubav u dočeku prikazati. Vuk kovč. 52. Da uvek nastaje razbudit u dece žudnju za značenjem. M. Đ. Miličević zlos. 267. i t. d., i t. d. — *Katkad pred inf. stoji prijedlog za:* Kada ki nastaje za zla se ukloniti. P. Hektorović 59. Kako se ima pomnivo nastojati za plakati. J. Matović xxix. Ne će samo nastojati za postaviti prid očima puka vjernoga gruboču od grisehah. 497.

l) s dopunom u rečenici s veznikom da.

aa) u dodatoj je rečenici indikativ. Kako si vžda dobrā nastojalj i sude nastoj, da imas ne bude zabave (*iz xiv vijeka*). Spom. sr. 1, 10. Nastojte dobro, da prafdu vašu, ča su dobra dila, ne činite prid ljudi. Bernardin 26. Još ljubav nastaji, od oca i od majke da porod razdvoji. M. Vetranić 2, 57. Nastojte, da Aleksandra živa mni dovedete. Starine 3, 271. Imamo nastojati, da se svaki dan pričestivamo. A. Komulović 42. Sa svijem srcem nastojeći, naše odluke da po djelih svršene se budu reći. G. Palmotić 1, 45. Tisnuše me i nastojaše, da sunovrat padem doli. I. Đordić salt. 401. Dijaci vaļa da nastaje, da dica govore s bogoljubstvom. H. Bonacić nauk 121. Djavao nastaji, koliko igda može, da mi u grib padnemo. J. Filipović 1, 411b. Nastojao sam, da ovi dogodaji prude u drugomu obziru. D. Bogdanić xii. Zašto ne nastojiš, da leviti donose priloge? Đ. Daničić 2 dnevni. 24, 6. Nastojao je iz petnih žila, da obrati Bugare. M. Pavlinović razg. 98 i t. d. — *U ovome primjeru ispred da stoji prijedlog za:* Mi ćemo nastojati od naše strane, za da nauk izajde kistan. A. Kadčić 107.

bb) u dodatoj je rečenici kondicional. Nastojeci, da bi se mogli mišati plteno. Naručn. 69a. Nastojaše Teodora, da bi šal Vilijil v Cagligrad. Š. Kožićić 14a. On poče nastojati, da bi cesarica stignula ono, ča želaše. Starine 1, 222. Da su nastojali nekolici, da bi mogli bit joj

drazi vjerencici. G. Palmotić 2, 283. Farizeji . . . na svaki način nastojaše, da bi Isusa u čemu mogli kriva ufatiti. Đ. Rapić 5. Neka nastoje pastiri sa svom pomniom, da bi se vjerni uzdržali. J. Matović 83.

m) s dopunom u rečenici s drugim kakvim veznikom. Dubrovnički nastoji vsakojim načinom i vsakojim zlomy, kako da tebe izgubi (*iz početka xv vijeka*). Spom. sr. 1, 34. Boje je meni nastojat, kako će lopije prodat. M. Držić 368. Ja će . . . ostati, jeda zlobni kralj se istjera, sa svom snagom nastojati. G. Palmotić 1, 14. I čim poče . . . skup sestara nastojati, jeda joj se duh povrati. 1, 192. I sve nastoje (*t. j. neprijatelji*), kako će nas pridobiti. J. Banovac razg. 109. Parok pomnivo ima nastojati, neka bi vjernici ponovili u duhu uspomenu muke Gospodinove. J. Matović 42.

e. činiti, tvoriti što, davati se na što (kako u kojem primjeru).

a) nastojati što. Samo u dvije knjige. Vidili i slišali jeste . . . dela, ka učinih, pokoru, ku nastojah. F. Glavinić cvit 157b. Timotej . . . mrtve pokapajući ter ina od milosrdja dela nastojeći. 289a. Nastaja zato zapovid očinu, ali još već na službu biše prignut Božju. 333b. Ivan . . . podje nastojati svoje prvo čineće. A. Knežović 174.

b) nastojati čemu. Nastojanje dan i noć molitvam. Mirakuli 37. Mladica nastojeći svomu devocionu . . . dostojava bi slave. 39. Osvajajući se moćno, ne nastojeći skuže v grisih. Naručn. 82a. Sagrišuju, ki takovim igram nastoje. 94a. Ta sin . . . nastojeći vsakoj zledi, iduci vsaki dan sa zla na gore. Transit 255. Za nastojati postu i molitvi. Ant. Dalm. apost. 33. Gore onim, ki . . . pitju nastoje. Proroci 13a. Lubidrag . . . već lovnu neg' jinomu nastojeći. P. Zoranić 49. Da nastoji molitvam i molenjem (*iz lat. instet obsecrationibus et orationibus*. 1 tim. 5, 5). I. Bandulavić 255b. Ki kripostam nastoje. F. Glavinić cvit 250b. Zapovida nastojati razmišljenju darov božanstvenih. I. T. Mrnavić nauk 16. Uzrok za nastojati kojemu dilu duhovnomu. A. Kadrić 95. Da bi misu ostavio . . . za nastojati pjanstvu, lupeštini, bludu. 197. Sotona . . . nastoja toliko svojim zasidam. M. Zorić zrc. 44.

c) k čemu. Samo u primjerima: Placid . . . g dilu milosrdja kruto nastojaš. F. Glavinić cvit 314a. Svi k lakomosti nastoje. F. Lastrić ned. 395 (*vidi iz iste knjige primjer pod d)*.

d) na što. Dan današnji veće se nastoji na bludnos, negoli naši stari činahu. M. Orbini zrc. 49. Oklope će tvrde imati, da na bojne može trude boje unaprijed nastojati. G. Palmotić 2, 375. Da nastoje na molitvu. M. Bijanković 135. Za nastojati na kriposti rpu je zlata utopio. J. Kavanin 381b. Odlučujem s pravim srdcem nastojati na dobra dila. H. Bonačić 22. Da većma nastoje na dilovanja od kriposti. F. Lastrić test. 38b. Svi nastoje na lakomost (*iz lat. oīnes avaritiae student. jerem. 6, 13.*) ned. 128. Videći, da svaka misao luska nastojaš na zlo (*iz lat. videns, quod cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum. gen. 6, 5*). 399. Nastojimo na molitvu. J. Banovac razg. 21 (*i* J. Filipović 1, 307b). Ali je ovo naša velika žalost, jer se malo na molitvu nastoji. 23. Svak nastoji na lakomos. D. Bašić 22 (jerem. 6, 13). Da nastojimo na one krepstii, radi kojih su oni sveti u raju. 241. Zavijućem se, da će unapridak nastojati na svaku kripost. M. Zorić osm. 32. Da bi na svoju bludnost tako nastojali kako koň i masak.

J. Matović 308. Tribuje nastojat na dila od milošće. I. L. Garađan 15. Ľuto na zlosti mrzeći i na svaka sveta djela nastojeći. Štit 29. Nek nastoji na radnu i neka mjerom troši. M. Pavlinović rad. 125.

f. raditi o čemu (rđavu).

a) nastojati čemu. Milost ne dostoje, jer služe po hini i himbi nastoje. H. Lucić 243. Sagrišuju . . . koji nastoje smrti ili žude smrt iskrnemu. Š. Budinić suma 36b.

b) na što. Istina bržek to je, i nebesa da nastoje na nesreće žalosnomu. F. Lukarević 261. Koji na neizmerno zlo nastoji. G. Palmotić 3, 65a. Koji na poginutje naša nastoje. B. Pavlović 22. Tko nastoji na zlo, nit mu se spava ni drima. F. Lastrić test. 109a. Žudinke tako ga nenavidišahu, da mu nastojaše na smrt. M. Pavićić 41.

c) o čemu. Vladimir poznajući zloču opatkoga Vladislava, da o nevjeri nastoji. A. Kačić razg. 35. Adonija poče o smutni nastojati. kor. 221. Postavi u tamnicu tri brata svoja, koji o nemiru nastojahu. 351. Arambaša . . . koji nastoji o izgubljenu vrimentom i vičenau. Đ. Rapić 161. Vrag, koji vazda o zlu nastoji, potakne ovu mačehu. Nar. prip. vuk 164.

d) od čega. Samo u primjeru: Onda pozna, da doisto od smrti mu nastojahu. P. Vuletić 8. — *Nepouzdano.*

g. težiti na što, za čim.

a) uopće. Da . . . kamo nastojimo, naprično pridemo. I. Ančić svitl. 98. Svaka stvar teška nastoji niz brdo, a lagana g brdu. S. Margitić fala 122. Plemenitu Bog te stvari, da nastojuš vazda gori. V. Došen 54a. Bog nam zato razum stvari, da nastoji vazda gori. 243a.

b) nastojati čemu. Ka će te naučit zla se vazda čuvat, a dobru nastojat. M. Marulić 100. Ti nastojuš zalomu sagrišenju, bludu, raskošam. Michelangelo 13.

c) k čemu. Koji krjeposno djeluje i k dobru nastoji. I. Đordić salt. 33. Tebe vazda gledat bude i iskati, k tebi nastojati. B. Pavlović 55. Ostavimo naslade svitovne ter nastojmo k raju. J. Banovac pred. 88. K nebu nastojte, o krišćani! 89. S kolikom naglostju srce k onomu, što lubi, nastoji. F. Lastrić test. 149a.

d) na što. Na znanje pridrago nastojat svak ima veće neg' na blago. D. Rađina 57b. Hvalu dostoji, tko na čas nastoji. F. Lukarević 116. Kralj . . . hud je sasma tim, ki na zlo nastoje. 240. Koji nastoje na raskošne jizbine. P. Radovčić nač. 295. Dokle jest mlad i jaki, nastoji na taštine i gribi. P. Posilović nasl. 7b. Ne može nastojati na stvari visoke. M. Radnić 8b. Djedi mnogom svom vrednosti na napridike nastojahu. J. Kavađin 105b. Koji biži od zla, a na dobro nastoji. A. Vitalić istum. 11. Ki u Malti stanom staje, na gusarstvo sve nastoje. I. Zanotti skaz. 3. Na svetištu tko nastoji. I. Đordić salt. 483. Zaludu propuštam nastojeći na izpravnosti svitovne. J. Banovac pred. 45. Kralj na to nastoji, da Ivana umori. A. Knežović 174. U trgovaru više nastojati na dobitak nego na pravdu. F. Lastrić ned. 50. Ludi imaju tada vlaštito nastojati na svetost i na bogogačćeće. J. Matović 359. Lakomos . . . na gnusobu sved nastoji. N. Marči 66.

e) za što, — za čim. Ah, više jesam nastojao za lažljiva dobra ovoga svita! A. Kanižlić bogoljubnost 45. Nastojite li veće za oni ouamo svijet neg' li za ovi? A. Kalić prop. 38. — Nastojte za bogatstvom. M. Radnić 82b. Kada se ne

dostigne ono, za čim se nastoji. 160^b. Nije ništo gore za našu dušu, što nastojat za ovim svitom i za njegovim vajdam. J. Banovac príp. 6. Niti bi lakočci toliko nastojali za blagom. pred. 89. Ovo je tvoj . . . jedini posao. A nastojiš li za ním? P. Knežević osm. 205. Neg se nauk vrlo prifačaše, jer za níme vazda nastojaše. Nadod. 103. Što u dobrim i pametnim ljudima pohvalujemo, za tim da nastojimo. D. Obradović bas. 53.

h. paziti, gledati, obazirati se (kako u kojem primjeru). Okolućine, ke se imaju va vsakom grihu nastojati. Naručn. 79^b. Nastoj, Gospodine, menje i slušaj glas moj (*iz lat. attende, Domine, ad me et audi vocem adversariorum meorum.* jerem. 18, 19, — *u Bernardina* 67: pogledaj, — *u Daničića*: pazi na me). N. Račina 86^b. Nastojte, molim vas, koliko otajno ivandelista ovdij govorij. F. Lastrić test. 35^b. Nastojte i vidite, ima l' muka kako muka moja (*iz lat. attendite et videte, si est dolor sicut dolor meus. thren. jer. 1, 12.*) 144. To ēu vam ukazati u malo riči. Nastojte. ned. 62. Imam ti ništo govoriti, nastojder na moje riči. 231. Nastojte Abramu, otcu vašemu (*iz lat. attendite ad Abraham, patrem vestrum. is. 51, 2, — u Daničića*: pogledajte). J. Banovac pred. 69. Ako moja pamet ne nastoji i ne promišla ono, što govorim. L. Vladimirović 74. Da bismo slusali i nastojali na posvetilište mise s čistom pomnom srca. J. Matović 362. Evo vam razloga. Nastojte, molim vas. A. d. Bella razg. 209.

i. slušati. Uslišao je Bog i nastoji glasu molbe moje. M. Divković bes. 499. Nastoj glasu molbe od moje (*iz lat. intende voci orationis meae. psal. 5, 2, — u Daničića*: slušaj). A. Vitanjć istum. 19^a. Nastoj na glas molitve moje. L. Terzić 128.

j. služiti, dvoriti. Žene . . . ke bihu naslijedovale Isusa od Galileje nastojeći ňemu (*iz lat. mulieres . . . quae secutae erant Iesum a Galilaea ministraentes ei. matth. 27, 55.*). Bernardin 74. Učini se nemoćan i da red, da mu ona nastoji. M. Marulić 69. Marija . . . slišala slovo negovo, a Marta nastojaše i bi vele skrbna služeći ňemu. Postila (1562) 217a. Hoti Anton . . . na samu svimi načini samomu nastojati Bogu. F. Glavinić citv 16^a. Bajazet . . . Bogu nastojeći, zakona višnega vrh svega pomneći. I. T. Mrnavić osm. 85. Ne mogu ovi takovi nastojati Bogu. M. Radnić 86^a. — *Ovamo ide možda i primjer:* Podjakon . . . kako svjedok nastoji na misi. J. Matović 294.

k. rijetka pojedinačna značenja. **a) nalaziti se, biti.** Jeliko svđe tođa nastoještaja bratija vđ monastri. Mon. serb. 79. Da ne uzima carine tezi do veka ni u sina kraljevstva mi, da ni u koga nastoještago kralja u Srbiji. 118. Da imb něst suda razvē prâdja kraljems i prâdib ikonomom nastoještimb. 123. *Sva su tri primjera iz xiv vijeka; Daničić daje participu u níma značenje lat. praesens. — b) nagovarat.* Ova govorij i nastoji (*iz lat. haec loquere et exhortare. tit. 2, 15; — u Bernardina 8: nagovaraj*). N. Račina 20^b. Koji nastoji u nastojanju (*iz lat. qui exhortatur in exhortando. rom. 12, 8; — u Bernardina 16: ki nagovara u nastojanju*). 30b. *Ima i u Belinu rječniku:* nastojati, premere, cioè sollecitare, sinon. poticati, nutkati, nagovarati. — *c) obilovati.* Da nastojite u svako djelo dobro (*iz lat. ut abundet in omne opus bonum. 2 cor. 9, 8; — u Bernardina 157: da budete obilovati u fsakom dobrom dili*). N. Račina 191^a. *Nepouzdano.* — *d) moliti.* Koji nastoji za nas

(*iz lat. qui interpellat pro nobis. rom. 8, 34, — u Vuka: moli za nas*). N. Račina 204^a. Sin nastojeći pri hercegi vele nastojaše, da bi mu dopustil. Mirakuli 23. — *e) baviti se, biti zabavjen.* Kada počeh svetomu pismu nastojati. Transit 2. Cocani . . . svukši Lovrinca stave ga na gradikule, i oni nastojeći oko ňega Valerijan govori. P. Hektorović (?) 159. — *f) napastovati.* Akoprem jesmo s takovimi skušnavami (*štamp. skušnavami*) nastojani, da im se ne podamo. Katek. (1561) 30. — *g) napadati, nalaživati.* Od svih stran nastoje turski na nas lavi. P. Vitezović odil. 18. — *h) pomagati.* Budući da vam nastoji milost i pomoć Božja. J. Banovac pred. 11. Ima biskup obrati namisnika, da mu nastoji u poslih duhovnih. A. d. Costa 1, 37. *Možda ide ovamo i primjer:* Jere se ne ima ikomu nastojati s lažom i s prijevarom. J. Matović 408. — *i) namjeravati.* Ako paka popaženje bude nastojano, a ne izvršeno. A. d. Costa 2, 150.

l. Ne razabira se značenje u primjerima: Jegda bi rimski načelnici nastojali sru ili prazdrovanju. Š. Kožičić 40^b. Koji je moguć s pravim naukom nastojati i opominati. Katek. (1561) 48. Dajte uglenje, dajte ogan, ter nastojte brzo poda ř, da se kako riba peče. P. Hektorović (?) 162. Jer ljubke razboje kad najpri očuтиh . . . u ňega nastoje livom nogom stupih (*ako nije nastoje akuz. pl. od imenice neznana značenja*). P. Zorančić 10. Eto sad veli svijet, po kojno nastoji u krilu kako cvijet, koga ona ne goji. S. Bobačević 219 (*biće kakva pogreška u tekstu*). Pridoše na vele veliko poje, ondi nastojahu mnozi sveti imenom pravim zovući i pozdravljajući i govoreci: Slava tebi, oče Božje! Starine 4, 116. Pisnik hodi nastojeći svojoj boli. Đ. Baraković vila 167. Svaki grad pisnika nastoji i želi od svoga jazika. draga 344. Strahu pridružihu ga Božjemu, komu tim načinom sv. ditić nastoješe, da . . . F. Glavinić citv 259^a. Svetij . . . obećaňa od pošteňa nastoji s sramotom. M. Radnić 188^a. Ne čine scjenu nastojati za svojom riječju niti se stide, što su rekli laž. 288^b. Po kreposti duha svetoga, koji je tako nastao u začeću i u porodu sna. J. Matović 39. Čovik, koji bi nastojao izvrženje od čeda oli svitom oli s dilom . . . upada u bezredje. A. d. Costa 2, 164. Prikuči se k ispodnicu . . . i čudnovatim, nastojećim i svrbećim usima povoljno ču i razum grike onoga pokornika. M. Dobretić 136. Poslidnega četvrtva veļače kućnik voće već saditi zače, on za ovim vremenom nastoji. J. S. Rejković 85.

NASTOJÁVÂNE, n. nom. verb. od nastojavati. Samo u Popovićevu rječniku (Bemühung, Bestreben, Sorge, Aufsicht).

NASTOJÁVATI, nastojevām (*jamačno je takav akc.*, *impf. iter. glag. izveden od nastojati. Između rječnika samo u Popovićevu (Aufsicht führen, besorgen, verwalten, sich bemühen, sich bestreben).* U primjerima, što su se našli, značenje je prema nastojati pod d. Onda pčele o plodorodiju nastojevaju. A. Maksimović 33. Turska vlast je nastojevala, da se tim članovima . . . daju udobni stanovi. M. Đ. Milićević om. 172. Ja sam nastojevao, da uhvatim, kakva je sistema rabošenju. živ. srb.² 334.

NASTOJBINA, f. novci, koji se daju kome za stajanje koje stvari u negovoj kući. Samo u jednoj knizi. Ne čemo mi primati kluča, nego čemo ti dati još preko ujma dvadeset dukata nastojbine, ako se pothvatиш pred sudcem, da ćeš nam čuvati ribu od lupeža i crva. S. Čubiša prič. 150.

NASTOJITI, nastojim, pf. i impf. *a) namje-*stiti. Samo u primjeru: Što ste pređe davali inem vlastelom, koji su pređe nastojeni na tem mesto bili (iz xiv vijeka). Spom. sr. 2, 29. *Daničić u svome rječn. s. v. nastojati postavlja značenje lat. collocatus. Sasma nepouzdano; pri-*mjer se nalazi u pismu, što su ga pisali Arnauti (dakle ne ljudi našega jezika). — *b) nastojiti,* nastojim, impf. isto što nastojati. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Život se mora nastojiti (*t. j.* treba nastojati oko ne). S. Pavičić.

NASTOJLIV, adj. isto što nastojan. Između rječnika samo u Stulićevu (nastojljiv, nastojeći). Nastojljivo imaš bižati prid ženami. Nauk brn. 61b. Da činiš nastojljivo, ča si Isukrstu obecala. 64b. Duše bogolubne jemaju biti veće virne i nastojljive. P. Radović nač. 46. U početak svakog dila pripravljaju se vele nastojljivo. 79. Kako želno i nastojljivo važa da mi molimo. E. Pavić ogl. 638. Molitva oče da je virna, ponizna, nastojljiva (štamp. „nastojljiva“), udjina. L. Vladimirović 80. Jedan nastojljiv mandarin odluci učiniti. A. Blagojević khin. 69. — *U svijem primjerima čini se da je značenje ono, što ga ima nastojan pod d.*

NASTOJNICA, fem. prema masc. nastojnik. U rječniku Belinu (procuratrice), u Bjelostjenčevu (procuratrix) i u Stulićevu (procuratrix). Našla su se dva primjera; u jednom je značenje: ona, koja pazi (vidi nastojati pod h): Blažene oči, koje zatvorene izvratima nastojnice su samo na unutarnja duševna (iz lat. beati oculi, qui exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti). B. Kašić nasl. 97. — *U drugom je primjeru značenje: ona, koja nastoji oko čega (vidi nastojati pod d):* Mibail bio je nastojnik za sjedište, a Eulogija nastojnica za odmetništvo. A. Kanižić kam. 620.

NÁSTÓJNÍK, m. administrator, curator, operrarius Imenica izvedena od osnove pridjeva nastojan. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Najstarija je potvrda u Budinića (jedina iz xvi vijeka, — vidi pod e).

a) nadstojnik, načelnik, upraviteł (kako u kojem primjeru). U rječniku Belinu (agente, qui val colui, che tratta negotii altrui s primjerom iz Palmotića 3, 210b, — amministratore de negozj, fattore, castaldo cioè soprastante alle posse sessioni altrui, — massaro, castaldo, — procuratore), u Bjelostjenčevu (procurator), u Voltigijinu (soprastante, Vorsteher), u Stulićevu (praeses, praefectus, procurator s primjerom iz Palmotića 3, 210b) i u Vukovu (Aufseher, z. B. bei Schweinen, qui attendit s primjerom): Oko nih su mnogi nastojnici, koji vidjeli daže pod d). Kraj većekrat tu (*t. j. u vinograd*) razlike posla sluge, a zaludu i kriposne nastojnike, da ljetinu kupit budu. G. Palmotić 3, 210b. Zet Sifilida, nastojnika crkve carigradske. K. Pejković 60. Bi od oca postavljen za nastojnika više domaćijeh stada. I. Đordić salt. VIII. Nastojnik aliti krčmar pristupi k opatu (vidi taj primjer kod krčmar pod e). ben. 184. Ovo moje spjevanje . . . utješteno bez razumna nastojnika (*misli se nastojnik u štampariji*). I. Nenadić šamb. 3. Kapelica . . . ne moguće imati vlastitoga za plaću nastojnika. A. Kanižić utoč. 53. Znadu od knigaonica nastojnici. Kam. 8. Koliko je sričan svaki kralj, koji razumna nastojnika u kraljestvu imade. E. Pavić ogl. 86. Postavi tri hižade i tri stotine nastojnikah i upravitešah ovoga dila (*t. j. građena crkve*). 287. Nek ne dopuste krstjani, da

žudiye budu desetiñaci, subaše, vladavci baština, nastojnici. M. Pavišić 33. A kada bi plaćati, reče svome nastojniku (iz lat. dicit dominus vineae procuratori suo. matth 20, 8). Đ. Rapić 331. Budući nastojnik nad Žudjelskom Pontinski Pilat. S. Rosa 49b. U večer naredi subaši iliti nastojniku svomu, da plati svima težakom. F. Lastric od' 184. Kad za nega kralj začuo biše, nastojnik svomu knigu piše. Nadod. 29. Isukrst ostavi redovnike svoje namistnike kakono sudice i nastojnike. Blago turl. 2, 283. Jesi li ne hajo za blago sirotinsko, bratinsko, crkovno tebi pridano, ko nastojniku i čuvaocu? T. Ivanović 151. A. Što je činio Josip u Egipcu? B. Služio dugo Putifarju, koji ga je dobrovođeno imao i sve obitili i kuće nastojnika učinio. I. Velikanović upuć. 1, 57. Nastojnici zadužbeni(h) mista mogu biti usilovani s zavezam crkovnim. I. P. Lučić nar. 87. Sviju drugi plodova i useva žitni sobiraњe i žetva nastojnikom može se uredivati, brati i žeti. P. Boljević vinod. 2, 124. Iznajprije postane kod nega pandur a najposlijе kao nastojnik nad soli. Vuk dan. 2, 116. Sastavše hižadu majstora i hižadu mladih saraora, a pred njih Rada neimara, a aščije devet Jugovića, nastojnika starca Jug-Bogdana. Nar. pjes. vuk 2, 206. Pripoznaće one, koji se trude među vama, i nastojnike svoje u Gospodu. Vuk 1 sol. 5, 12. Vrnu oči i na svoje ubogo imanje, gdje će nemu ostanuti pusto, bez vidoka i prez nastojnika. Osvetn. 2, 3. Postavise nad njima nastojnike, da ih muče teškim poslovima. Đ. Daničić 2 mojs. 1, 11. Odredi . . . tri tisuće i šest stotina nastojnika, da nastoje, da radi narod. 2 dnevna. 2, 18.

b) onaj, koji se oko čega stara. Velik bi nastojnik, da se manastir sagradi. P. Bakšić vr. Da se sad veseo, sad žalostan sad bogomili, sad nebogomili, sad nastojnik najdeš (iz lat. ut modo laetus, modo tristis nunc devotus, nunc indevotus, nunc studiosus inveniaris). B. Kašić nasl. 170. Prinešen od Marka Jurine neumornoga za spasenje dušah i slavu majke Marije nastojnika. A. Kanižić utoč. xv. Mihail bio je nastojnik za sjedište, a Eulogija nastojnica za odmetništvo. kam. 620. Ako poznadem, da će nastojnikom dušah i navistitelom podrage biti ove predike. E. Pavić prosv. 1, iv. Poglavaru crkve poručaše, da pošale učne zakonike, pravovirne dušah nastojnike. Nadod. 55. Na koji će način branitelji i nastojnici pravdah moći ispuniti držanstvo svoje? J. Matović 413. Redovnici, nastojnici od dušah izvaditi će. 467. Biskup jest rič grčka, a u našemu jeziku hoće reći promišliteł, nastojnik olitivam prigledalac, koga je dužnost poglavita prigledati i pomju i nastojanje imati svrhu ovaca svoji. A. d. Costa 1, 32. Koji budući općenih službah nastojnici nepravedno istiruju novce. I. Velikanović upuć. 1, 451. Kada parci iliti branitelji i drugi nastojnici na sudu jesu kradljivci. 1, 452.

c) poslenik, radnik, trudbenik. Na velik trud odveće malo imase nastojnika. G. Palmotić 3, 138a. Ne mogu se nazvati gospodari i vlastitelji, nego nastojnici, služitelji i razdilitełi svetotajnih Božji. B. Leaković nauk 122. Dajući se plaća samo trudnikom vandelskim i nastojnikom u vinogradu Božjemu. A. d. Bella razg. 13. — *Ovamo ide možda i primjer:* Nastojnici slovinjskoga jezika u takom su ga scjeni držali. I. Đordić ben. VII (iz predgovora, koji nije od Đordića, nego od izdavača knige).

d) onaj, koji dvori, poslužuje. Djakovi, nastojnici oko trpeze, trknu u kuhinu. S. Lubiša

prip. 261. Posjedaše svi svatovi, de je komu mjesto... Svi pod oružjem, svak šuti i ponosito po trpezi i po nastojnicima smatra. V. Vrćević niz 252. Posjedaše kićeni svatovi, obziru se tamo i ovamo, oko njih su mnogi nastojnici. Nar. pjes. vuk 7, 239.

e) *pomoćnik*. U rječniku Belinu (assistente, che assiste a qualche cosa) i u Stulićevu (assistentis). Ki bi bili uzrok, dejanici, nastojnici ili sridostatnici te simonije. S. Budinić ispr. 143. Za imati ji(h) posli nastojnike na čas od smrti. J. Banovac prisv. ob. 8. Ukaza im, da oni potomu djavački nastojnici i halat niov postadoše. E. Pavić ogl. 564. Tko je indi bio uzrok i početnik, da je tako plodno kukoš ponikao? Bili jesu ljudi, vražji namistnici i nastojnici. Vražje dilo jest kukoš i nesklad posijati, ali da ova plodno i uzmložno rastu i tija do oblaka da se uzdignu, to je skrb opaki ludi, vražji nastojnika. Đ. Rapić 126. Kadgod ima (t. j. davo) nastojnike i ispunitelje opake ljudi. J. Matović 512. Nastojnici i pomoćnici od svetoprodajstva. A. d. Costa 2, 139. Dijaci... ne imadu biti pomnici ni nastojnici svitovnika u niovim poslima. I. P. Lučić bit. 19.

f) *Ne razabira se značenje u primjerima*: Da postanemo nastojnici řegovog neizrečenog ustrpele i poniznosti. E. Pavić ogl. 607. Slava... prikorisnoga nastojnika od Isukrstova imana. I. Đordić ben. 5. Isukrst i řegovi nastojnici hoće, da se s ovom molitvom prisvetoj divici utičemo. B. Lejković nauk 426.

NÁSTOJNÍKOV, adj. posses. od nastojnik. Samo u jednoj knizi. Sužnji se odmaraju i ne čuju glasa nastojnikova. Đ. Daničić jov 3, 18. Ne sluša vike nastojnikove. 39, 10.

NASTOJNIŠTVO, m. služba nastojnička. Samo u Stulićevu rječniku (procuratorium munus).

NASTOJNOST, f. svojstvo onoga, tko je nastojan. U rječniku Belinu (nastojnos, esattezza), u Bjelostjenčevu (sedulitas), u Jambrešićevu (instantia) i u Stulićevu (nastojnost, v. nastojaće). Kralj promisi, da je teško živiti s plugom ili s nastojnjostjom, koja uzrokovala pogibilj jedne obitili. A. Blagojević khin. 89. *Ne razabira se pravo značenje u tom primjeru. Ina i u Voltigijinu rječniku, ali sa značenjem posve krivo postavljenim: continuazione, Fortsetzung; vidi iz istoga rječnika kod nastojati u pristupu.*

NASTOJSTVO, n. a) isto sto nastojnost. Samo u primjeru: A. Koje vrsti ili kvalitadi ima imati ispoivid? B. Tri kvalitadi, to jest nastojstvo u iskušenju srca. Druga... I. Zanotti upit. 17. — b) upravljanje. Potvrda je samo: Nastojstvo, upraviteљstvo, Gouvernement (Behörde). Jur. pol. term. 257.

NASTOLAN, nastolna, adj. a) onaj, koji je na stolu. Samo u primjeru: Prinese... 100 bljuđub nastol'nyih. S. Novaković aleks. 135. — b) isto što prijestolan. Samo u primjeru: Prinese vѣ svoj nastolnyj gradъ Trѣpovъ. Starine 10, 56.

NASTOLNIK, m. isto što naslednik (u značenju te rijeći pod f); upravo nastolnik znači onoga, koji dolazi poslije koga na řegov sto (stol, stolicu). Između rječnika samo u Daničićevu (nastolnik, successor regni s primjerom iz xiv vijeka). Dastv. mјně nastolniku byti imъ. Mon. serb. 74 (ponavlja se i na str. 78, 121). Spodobljen byhi nastol'nik u naslēđnikъ imъ byti. Svetostef. hris. 4. I cesari i kralj imaju sve mogustvo vlađaњa, koje su i prije nij imali

drugi. Zašto dakle ne bi isto mogustvo imali pravi nastolnici sv. Petra, koje je i on imao? A. Baćić 165. I nima (t. j. apostolima) i niovim u misiućtu nastolnikom zapovidi. 341. Da rimski papa ima prvostolstvo svrhu svega svita i da je on nastolnik sv. Petra. A. Kanižić bogožubnost 193. Da je oblast dana apostolom i niovim nastolnikom. I. Velikanović upuć. 3, 70.

NASTOLNIŠTVO, n. red, po kojem dolaze nastolnici. Samo u primjeru: Gdi se vidi, da je sama rimska crkva meštrica istine, u kojoj po nastolničtvu biskupah uzdržani jesu nauci apostolski. A. Baćić 168.

NASTOLOVATI SE, nastolujem se, pf. o stolovanju u obilnoj mjeri. Od na-stolovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (diu regnare).

1. NÁSTOR, m.

a) slama, što se nastre za goveda u staji. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

b) prostirka, prostirač; kao da je to u primjeru: Sama se propre i sta (štampl. ista), skide s odra nastor. M. Marulić 51. To je značenje zabilježeno i u Stulićevu rječniku (tapete, tapetum).

c) čador, šator. Samo u jednoj knizi. Niti težaše zemlju... veće bivaše pod nastorijeh i slijediše pastirski život. D. Bogdanić 4. Abraham razape nastore svoje kod Hebrona. 14.

2. NASTOR, m. mržna, neprijateljstvo, progone. Postaće tamno; nalazi se i u slovenskom jeziku. U rječniku Bjelostjenčevu (nastor, omraza, odium, persecutio), u Jambrešićevu (persecutio, u lat. dijelu), u Voltigijinu (persecuzione, Verfolgung) i u Stulićevu (nastor, omraza). Biste l' sve to vrime od nastora prošti? M. Kuhačević 41.

NASTORENE, n. nom. verb. od nastoriti. Samo u Jambrešićevu rječniku (persecutio, u lat. dijelu).

NASTORITI, nastorim, impf. mrziti, proganjati. Glag. je izveden od osnove imenice nastor.

a) mrziti. Između rječnika samo u Voltigijinu (odiare, hassen). Tašča govorenja kruto nastoraše. F. Glavinić cvit 146b. Kruto pogane nastoraše (t. j. sv. Margarita) i da bi se obratili, za ne Boga možaše. 227a. Oholiju Bog nastori, ku očito upokori. P. Vitezović priričen. 86.

b) progoniti. Slišah zlobu človika onoga i kako svih tvojih nastori vernih. F. Glavinić cvit 35a. Dioklecijan kruto kršćenike nastoraše. 99a. Cara je zbudila, da Siget nastori. P. Vitezović odi. 7.

NÁSTORNÍK, m. neprijateľ, t. j. onaj, koji koga nastori. U rječniku nijednom. Fridah se... opet nastorniku doć momu u ruke. M. Kuhačević 150. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ti znaš, da je on moj zakleti nastornik. J. Bogdanović.

NASTOROVATI, nastorujem, impf. isto što nastoriti i istoga postaňa. U rječniku Bjelostjenčevu (nastorujem, infenso, infesto, odio prosequor, persequor) i u Voltigijinu (nastorujem uz inf. nastoriti). Odmetnike katoličanske vere kruto nastorovaše. F. Glavinić cvit 18b. Heretiki... kruto nastorovahu Dominika. 260b. Simon toliko zloban učini se kršćenikom, da kud hojaše, povsd ih nastorovaše. 203b. U prvom i drugom primjeru značenje je: mrziti, u trećemu: progoniti.

NASTOTAN, nastotna, adj. onoliki, koliki otpada na stotinu. Potvrda je samo: Nastotni pri-paci, Perzentual- Accidentien. Jur. pol. term. 384.

NASTOTNICA, f. onoliko, koliko otpada na stotinu. Potvrda je samo: Siromaška nastotnica, Armen-Perzent. Jur. pol. term. 38.

NASTOŽITI, nastožim, pf. sadjeti u stog, nagonilati. Od na-stožiti; samome stožiti možda i nema potvrde. Između rječnika samo u Popovićevu (anhäufen). Stevan nazrije medu onom na-stoženom hrpom oružja ujčev mač. S. Lubiša prip. 65. Počne vojska... da pali plaste na-stožene slame. 181. Svaki seoski domaćin neka nastoži po hrpu kameňa preda se. prič. 32. Nas tri pokosimo noževima snop trave po šumi pak je nastožimo medu dvije jele. 126. Nastožiti (s takvijem akc.), narpati. L. Zore paletk. 110, 280.

NASTRÁDATI, nastrádám, pf. postradati. Od na-stradati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Mnogo sam se tebe nastrádala. J. Bogdanović.

NASTRAGU, adv. ostrag, ostragu. Samo u primjeru: Osim najposlidnji figurica, koje ostanu nastragu. M. Zoričić aritm. 6.

NASTRAHÓVATI, nastrahujem, pf. mnogo straha pretrpjeti. Od na-strahovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u jednoj knízi. Tu sam se nagledao čudesa... i ujedno sam toliko nastrahovao, da mi može biti dosta, dok sam god živ. M. Đ. Miličević zlos. 107. Od Dubrovnika dovde više sam se namučio i nastrahovao. 133.

NÁSTRAN, adj. onaj, koji je na strani.

a) u pravom smislu. Samo u primjeru: Izabrao sam pute tijesne i nastrane. M. Pavlinović rad. 59.

b) u prenesenom smislu: čudan, neobičan (o čeladetu). U rječniku Vukovu (nastran, osim ostalijeh ljudi, ein Sonderling, qui omnia alio modo facit s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Potvrdu donosi i A. Jovičević: nastran, nastrana.

NASTRANAC, nastranca, m. čudan, neobičan, nastran čovjek. Samo u Popovićevu rječniku (Sonderling).

NASTRANAV, adj. isto što nastran. Govori se u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. nastranav). A. Jovičević.

NASTRANCE, adv. na strani, odjelito. Samo u Stulićevu rječniku (seorsim, separatim, secreto, distincte s naznakom, da je iz Habdeliceva rječnika, ali u tome rječn. nema rijeći nastrance).

NÁSTRÁNCITI, nastránčim, impf. ići, živjeti nastrano. Glag. je izведен od osnove imenice nastranac ili adv. nastrance. Govori se oko Vinčevaca za govedo, koje ne ide s drugom stokom, i za čelade, koje je nastrano. S. Pavičić.

NASTRANI, riječ pokvarena od Nasradin. Samo u jednoj knízi. Trgovac kako Nastrani hoća. Trguje ko i Nastrani hoća. Poslov. danič. 106.

NASTRANIČAV, adj. isto što nastran, nastran. Govori se u timočko-lužničkom narječju. A. Belić 436.

NASTRANOST, f. svojstvo onoga, tko je nastran. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Excentricität, Bizarerie, tal. eccentricità, bizarria.

NASTRAÑATI SE, nastránám se, pf. napu-tovati se (po različnim stranama svijeta). Od na-strañati; samome strañati možda i nema potvrde (ispov. rus. странствовать, t. j. putovati).

Govori se (s naznačenim akc.) u Lici, na pr. Bome si se po svijetu dosta nastraña. J. Bogdanović.

NASTRAŠKE, adv. isto što natraške. Samo u primjeru: Kako idu, uprav ili narebarke ili sa-svim nastraške. D. Obradović bas. 161.

NASTREH, m. neki dio kuće (ne može se razabrat, koji upravo). Govori se u Vrbniku (na Krku), na pr. Po tih deskah od slimena zdolu do nastraha. Zborn. za nar. živ. 5, 248. Govori se i naštreh (naštřih, — vidi tam). Riječ je u svezi s imenicom streha.

NASTRESICE, adv. isto što našte srce, od čega je i postalo (pokvareno). Samo u jednom rukopisu (pisanome bosanskom čirilicom) xviii vijeka. M. Medić čet. 1ek. 273. Ima i naštreshice (vidi tam).

NASTREŠAK, nastreška, m. isto što nastrešica. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Vordach, Wetterdach, franc. appendis.

NÁSTREŠNICA, f. Samo u Vukovu rječniku (nastrešnica, vide nadstrešnica).

NÁSTRIČI, nastrížem, pf. nonnihil tondere. Od na-striči; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. U rječniku Stulićevu (nastriči, v. nastrizati, — nastržen, nonnihil forficibus incisus). Kail sam se s tobom kumovati, da mi ovde kumstvo utvrđimo i nastrži mi sina Marijana. Hrv. nar. pjes. 3, 139. Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. anscheren.

NASTRIJEKATI, nastrijekam, pf. načiniti po čemu strijeke (pruge). Od na-strijekati; samome strijekati možda i nema potvrde. Samo u primjeru: Jer ga (t. j. prijesto) tkalac otkav... biše jimio mar nastrikat cvitja bar svilami razlici i zlatom i još zgar dragimi kamici. M. Marulić 41.

NASTRIJELÁTI, nástrijelám, pf. o striješanju u obilnoj mjeri. Od na-strijelati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (nastrelati, viel zusammenschissen). U ovom primjeru znači isto što ustrijeljeti: Koñica mu nastrijelajte, a nega mi živa dovedite. Menčetić-Držić 509. — Ne razabira se značenje u primjeru: Sree s' mi zranila, još ti ne bi dosti, pak ujad stavila od tvoje gorkosti, a pak nesvidost, nesričini dala, strili nemilosti ko je (štampl. „choie“) nastrijala. P. Zorančić 9.

NÁSTRIJETI, nástrém, pf. prostrijeti. Od na-strijeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Sprezaie i akc. kao u nadrijeti. Između rječnika samo u Stulićevu (nastrijeti, v. prostrijeti s naznakom, da se nalazi u Bjelostjenčevu rječniku, ali u tome rječn. nema rijeći nastrijeti) i u Vukovu (bestreuen, consternere s primjerom iz nar. pjes. vukl 1, 134: Pod nóm sveta posteđa svakog cveća nastrta). Baruni odpariši vrata od ložišća i svuda nastarši sviona krovnišća rekoše. M. Marulić 45. Na mirisne trave i bilja za postiju nastreže za počinut legosmo. P. Zorančić 84. Tač smrdi kip kužan, kada jo nastrež ran. Đ. Barakovć vila 294. U komu su (t. j. životu) zančić svaka nastrvena. A. Georgicev nasl. 167. Ki im spravi sprave vele i obilnu nastri im sobru. J. Kavanin 513a. Oni čas nastrše svojih svit dovože. Oliva 50. Gostim valja nastrijeti lože. Osvetn. 1, 19. Nastrla sam odar svoj pokrivačima vezenjem. Đ. Daničić pr. sol. 7, 16. Onde čete najti dvore otvorene, stole nastrvene. Jačke 64. Koñu nastri slamicu, a mladencu steljicu. 69.

NASTRIZAĆE, *n. nom. verb.* od *nastrizati*. *Samo u Stulićevu rječniku* (modica forficibus incisio).

NASTRIZATI, *nastrizam, impf. prema pf.* nastrići. *Samo u rječniku Stulićevu* (nonnihil forficibus scindere) i u Šulekovu *niem.-hrv.* za *niem.* anscheren.

NASTRKATI, *nastrkam, pf. glag. tamna značea i postava*. *Samo u primjeru:* Prijatelj razlikih evitof i zelaj mirisnih otrea i nastrka tamnicu, ne za nju uresiti, da za prijateja pokripiti. P. Zoranić 94.

NASTRMČITI SE, *nastrmčim se, pf. glag. nejasna postava*. *Potvrda je samo:* Nastrmčilo se vrime, t. j. sprema se snig. J. Grupković.

NASTRMINA, *f. strmac, střměn*. *Samo u Popovićevu rječniku* (die Steile).

NASTRŠITI SE, *nastrišim se, pf. arrigere pilos*. *Od na-stršiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5*. *Samo u Vukovu rječniku* (nastršiti se, vide nakostriješiti se). Vidi nasršiti.

NASTRUC, *m. bilka Nasturtium officinale*. D. Lambi (1852) 56. *Ima i u Popovićevu rječniku za niem.* Kresse. Iz tal. nasturzio.

NASTRUGATI, *nástrúžēm, pf. corrader*. *Od na-strugati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom*. Nastruži ohre i postavi po knjigi. Glasnik 25, 36. Načinaju pogacice . . . i bolesnikom nastrugavši u vodi ili u vinu daju. A. Kanižlić utoč. 626. Kore od imele . . . nastruži u prah(h). J. Vladimirović 38. Kad to vidiš, nastrugaće čadah . . . pak pomislat u ne zemje bile. J. S. Rejković 223. U nakislo vino može se štogod malo bele krete nastrugati. P. Bolić vinod. 2, 280. Neki nabere od vrbe granačica letorasti, nastruže kore i mezgre, to u vinu skuva i procedi. M. Đ. Milićević živ. srb.² 280. Nastrugana rena pomešana s medom tri puta na dan uzimaju. 305.

NASTUD, *m. nahlada, nazeba*. Otъ nastuda Starine 10, 90 i 110. Više se potvrda nije našlo.

NÁSTUDA, *f. nahlada, nazeba*. M. Pavlinović (zabízejši i naznačeni akc.). Vidi nastida.

NASTUDITI SE, *nastudim se, pf. nahladiti se, nazepsti*. *Od na-studit; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru:* Ja se bojah ne nastudit. M. Marulić 265.

NASTUKATI, *nastukám, pf. stuknuti*. *Od na-stukati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, na pr. Zašto vola ne nastukaš? (t. j. zašto ga ne pognaš, da ide?)* J. Bogdanović.

NASTUKÁVATI, *nastukávám, impf. prema pf. nastukati*. Govori se u Lici, na pr. Nemoj volove amo nastukavati. J. Bogdanović.

NÁSTUP, *m. nom. act. prema glag. nastupiti*. *U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Popovićevu* (vidi daje). Najstarija je potvrda u Marulića (vidi pod b).

a) *nagaza, t. j. ono, na što čovjek nagazi, nastupi*. U rječniku Belinu (inciampo), u Bjelostjenčevu (offendiculum), u Voltigijinu (inciampo, Austoss) i u Stulićevu (offendiculum s naznakom, da se nalazi u Đordića). Nástup (s takvjem akc.), incontro, cattivo. S. Budmani. Nástup, ono, na što je čovjek nagazio. Đ. Šurmin rad jug. ak. 121, 208.

b) *juriš, napad, navala*. Da grad Jerosolim Oloferne došad nastupom oholim ne stare. M. Marulić 19. Nijedan nastup tmine iz crne moć te ne će zastrašiti. I. Đordić salt. 314. Da se

Dom Pedro usuditi ne sme nastup (juriš) na grad Santarem učiniti. Nov. srb. (1834) 43.

c) *napad, početak kakve bolesti*. U rječniku Vukovu (nastup n. p. u glavi, u trbuhi, der Anfall der Krankheit, impetus, tentatio) i u Popovićevu (Anfall der Krankheit, Kolik, Magenkampf, rothe Ruhr, Fallsucht, Migräne). Novoje vino . . . često pričinjava izlišnu stolicu i nastup ili trzaće u utrobi. Z. Orfelin 92. Nastup, 1. Anfall (einer Krankheit), paroxysmus, — 2. struna, Magenkampf, cardialgia (sinon. izdat), — 3. srdobožja, die rothe Ruhr, dysenteria, — 4. velika bolest, Fallsucht, epilepsia, — 5. glavobolja (osobito s jedne strane), der halbseitige Kopfschmerz, hemicrania, — 6. ženski nastup, dysmenorrhoea. M. Jovanović - Batut. Nastup, trbožba, struna. M. Đ. Milićević živ. srb.² 287. U Bosni govore nastup za glavobolju. Zborn. za nar. živ. 8, 88.

d) *sablazan*. Samo u dvije dubrovačke knjige. Idi od mene, sotono, polagaš mi nastup (iz lat. vade post me, satana, scandalum es mihi. matth. 16, 23). S. Rosa 99b. Da ne bismo učinili se nastup ovijem. 102a. Koji budu zblaznit i u nastup uvestiti kogagod. 102b. Odijelite se od nas, hudo, er ste nam od zla izgleda i nastupa. Đ. Bašić 108.

e) *nastup prema niem*. Antritt. Nastup službe, Dienst-Eintritt. Jur. pol. term. 688. Nastup na-sjedstva, Erbanretung. 689. U istoj knjizi 82 ima i: Nastup posjeda, Besitzergreifung.

f) *Ne razabira se značenje u primjerima*: Bjehu tužnjem nami u družbi neman, nastup i nesreća. P. Kanavelić 352. Andeli okupiće . . . sve nastupe i zločince i metnuće ih u peć ogna (govor je o strašnom sudu). S. Rosa 87b.

NÁSTUPA, *f. kad se nastupi na što, pa bude zlo: nastupio na sugreb*. M. Pavlinović (zabi-ježio i naznačeni akc.). Dakle isto što nastup pod a.

NASTUPAK, *nastupka, m. isto što nastup*. Samo u Stulićevu rječniku (nastupak, nastup).

NASTUPALAC, *nastupaoca, m. nom. ag. prema glag. nastupati*. Samo u Stulićevu rječniku (ag-gressor).

NASTUPAN, *nastupna, adj. izveden od imenice nastup*. U rječniku Belinu (potreba nastupna, necessità vicina [dakle potreba, koja nastupa, koja je blizu] s naznakom, da se nalazi u ritualu Kašićevu, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se tome našlo potvrde), u Stulićevu (proximus, propinquus, — nastupna potreba, necessitas proxima s naznakom, da je iz Belina rječn., — adv. nastupno, all' inciampo, offensopede) i u Popovićevu (intermittirend, — nastupna groznica, Wechselfieber). Nastupan, n. p. bol, koji se malo smiri pa opet dode, anfallsweise auftrending, intermittirend, intermittens: dolazi mi nastupno (na nastupe), t. j. odumine pa opet dode, — nastupna groznica, Wechselfieber, febris intermittens. M. Jovanović-Batut.

NASTÚPĀNE, *n. nom. verb. od nastupati*. U rječniku Belinu (nastupale od bojnikiā, abbattimento, attacco, principio della battaglia), u Stulićevu (nastupaće, v. nastupanje) i u Vukovu (das Darauftreten, calcatio). Manastijer imaše ostat potlačen kroz strašno nastupanje od grabežljih Longobardia. I. Đordić ben. 116.

NASTÚPATI, *nastupām, impf. stupati na što*. Od na-stupati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Stulićevu (nastupati, v. nastupati s naznakom, da se nalazi u Đordića,

ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našla nijedna potvrda), u Vukovu daraufreten, calco), u Daničićevu (invadere s potvrdom iz xv vijeka) i u Popovićevu (daraufreten, ankommen, antreten, vordringen).

a) stupati na što. Nastupaje na zmije i na skorpije i na vusu silu vražju i ničimizre vrženđu prôbyvaše. Domentijana 306. Često cijela još telesa sledena u krv i smrzuta nastupajuć (t. j. paša) s koñem splesa sjemo tamo preko puta. I. Gundulić 336. Na lava i na aspidu nastupačeš i gazićeš lavića i zmaja. Đ. Daničić psal. 91, 13. — Možda ide ovamo i primjer: Fatma, mila žubi tvoja . . . izgrdi rajska lice i na sablu još nastupa. J. Palmotić 77.

b) nailaziti, nagazivati. Čovjeka, velim vam, žaliti nije milo, ki po svojoj vođi sam nastupa na sve zlo. I. Gundulić 99. Na koju namjoru nastupam ja danas? G. Palmotić 2, 36. Na poraz smrtni očiti u nesvijesti nastupamo. 2, 67. Ja idem i sve što veće idem naprijeda, sve na gore nastupam. A. Kalitić prop. 78. O zaprijekam, na koje čelad dobra roda nastupa u putu od spaseњa. B. Zuzeri 310. Kudgod naš domaćin i negova djeca iz doma postupali, svuda na sreću nastupali! (u zdravici). Vuk rječn. s. v. nastupati.

c) napadati, nasrtati. Kako Vlasi samosiljemy nastupahu na naš kotar (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 91. Nastupaju na nas (t. j. Turci). M. Marulić 245. Govoreći, da joj beteg niki na srce nastupa. P. Zoranjić 40. — Možda ide ovamo i primjer: Ne nastupaj, da te ne uzrinu; ne odstupaj, da te ne zabudu. Zborn. (1520) 33a.

d) pristupati, dolaziti. Koji se inako ne će pripravljati, nego kada blagdan vidi nastupati (iz lat. qui aliter se non praeparat nisi instantia festo). A. Georgiceo nasl. 319. Smrt svaki čas k tebi nastupa. A. d. Bella razg. 69. Sava već s ladjama, kao i Dunavo, nastupa na Srbiju. Vuk dan. 2, 35. Pri slučaju nastupajuće nove godine. Vukova prep. 2, 589.

NASTUPICE, adv. isto što postupice, postupno. Samo u primjeru: Ostala slova . . . ka za tim po redu idu nastupice. M. Alberti XVII.

NASTUPIŠTE, n. mjesto, gdje je kakav nastup (u značenju te riječi pod a). Samo u Stulićevu rječniku (locus, in quo offendiculum situm est vel inventur). — Slabo pouzdano.

NASTUPITEL, m. nom. ag. prema glag. nastupiti.

a) onaj, tko nastupi, t. j. nagazi, nađe na što; vidi nastupiti pod c. Samo u Stulićevu rječniku (in offendiculum incidens).

b) onaj, tko nastupi, t. j. napadne, nasrne na koga; vidi nastupiti pod d. Samo u primjeru: Paklenom nastupitevu ne bi zadosta pristašiti. I. Đordić ben. 188.

c) onaj, tko nastupi, t. j. naslijedi koga; vidi nastupiti pod e. Samo u jednoj knizi. Jedan ima biti i pastir općeni oli nastupitel Isukrstov. Norini 8. Da ćeće uvike biti virni i poslušni nami i našim nastupiteljim (štampl. nastupitelj) na carstvo. 25.

d) onaj, tko čini nastup, t. j. sablazan; vidi nastup pod d. Samo u primjeru: Što će biti od vas, nastupitelj, koji, zasve da se tolici cijeć vas osudiše, ništa ne mañe ne mislite o pokori, ne mislite, kako ćeće za ove grijeha pravdi Božoj zadovoljiti. Đ. Bašić 21.

NASTUPITELICA, fem. prema masc. nastupitelj. Samo u Stulićevu rječniku sa značenjem,

koje odgovara onome kod nastupitelj pod a (quae in offendiculum incidit).

NASTUPITI, nastupim, pf. stupiti, stati na što. Od na-stupiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nalazi se ponajviše akt., vrlo rijetko pas. U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu, Daničićevu i u Popovićevu (vidi dafe). Najstarije su potvrde iz xv vijeka (vidi među primjerima pod d).

a) u navedenom značenju. U rječniku Vukovu (darauf treten, calco) i u Popovićevu (darauf treten, ankommen, antreten, vordringen).

a) u pravom smislu.

aa) nastupiti na što. Kada jur nastupi na gradne zaklopi, zastaše u skupi Oziju sa popi. M. Marulić 33. Ter stupom postupit gli budeš, na viru, vazdi čoš nastupit na tamjan i miru. H. Lucić 197. Za drugim pomož dat na ogań je nastupio. M. Držić 99. Lavica . . . na veo nastupi. D. Zlatarić 87b. Kada smo na ovaj svit nastupili. Đ. Rapić 319. Koliko bi im lašte bilo, da ne budu na ovi put nastupili. F. Lastric ned. 381. No kad na most nastupili Turci. Ogl. sr. 487. Na krajnju Negotinsku ne smije Turči n nastupiti s potkovanjem koúem. Vuk rječn. s. v. knez. Putovali tri četiri dana, na obličko polje nastupiše. Nar. pjes. hōrm. 2, 125. Dočim desnom na prag nastupio. Hrv. nar. pjes. 5, 585.

bb) s drukčijom dopunom. Ni živila brez razloga učiniti ne će toga, jer gdi jednom ružno lupi, već onamo ne nastupi. V. Dosen 83b. Kad nastupi u pobuđenu Srbiju, stanu ga ljudi sretati. Vuk dan. 5, 41. Dok nastupi preko grčke zemlje, pak on dode u grčkoga kralja. Pjev. crn. 296b. Preko mora Prečista pređe suvimi nogama pa nastupi u goru. Nar. pjes. vila (1866) 324.

cc) kao prelazan glag. Samo u primjeru: Ako bi uvatio koga, da nastupi Druinu, da pređe u Bosnu. Glasnik II, 1, 111.

b) u prenesenom smislu.

aa) nastupiti na što. Duša, koja je nastupila na vrime od razuma. I. Grlić 86. Francesco . . . je bio nastupio na stanak neoskviranjenja. F. Lastrić test. ad. 61b. Budući Spasitev nastupio na dvanaest godina, bi odveden . . . u Jerusolim. od' 169. Dužni su roditelji svoju dicu . . . karati za mañe zloče, dok nisu nastupili na veće, ned. 132. Boje bi im bilo, da ne budu ni nastupili na ovo poznahe. svet. 77a. Kada nastupi na vrime razuma, uđi se je k Bogu obratio. A. Kanižić bogolubnost 447. Nastupivši na vrime od svetoga redenja primio je sve redove od episkopa, kam. 4. Dok je na vladanje nastupio. I. Velikanović upue. 1, 97. — Neobičeno je upotrebljen glag. nastupiti u primjeru: Mučna se stvar čini s poklada na post nastupiti. S. Markitić fala 167. — Ovamo se meću i primjeri: Tako išli hoda tri sahata, na četvrti kada nastupili, nešto Krli oči utekoše u napredak uz pože široko, ali pred njim Hrničin Alile. Nar. pjes. vuk 3, 241. Bijela ih vila ispratila, pratila ih dva puna saata; kad na treći saat nastupiše, braća dobre kone zastaviše. Nar. pjes. petr. 3, 336.

bb) kao prelazan glag. Nastupiti službu, ein Amt antreten u Šulekovu nem.-hrv. rječniku. Govore i pišu književni ljudi u Hrv. Načineno prema nem. jeziku.

b. doći, prisjeti. Miseč šesti lit trih j ur biše nastupil. M. Marulić 33. Da ne bi umor ki nastupio i iznenada na grad lupio. J. Kavačić 317b. Posli sedam godina plodnosti . . . drugi (h) sedam godina glad nastupi. Đ. Rapić 116. Ka da

bi već nastupio onaj čas. J. Rajić pouč. 1, 18a. Jedva čeka čelebija Jovo, da mu dođe svijetla nedeđa. Kad nastupi svijetla nedeđa, stade jekat zelene planine. Nar. pjes. herc. vuk 10. A ded babu opet zove čak o jeseni, dok nastupi novo vino i ovnovina. 232. Ako vam nastupe doba ratna . . . evo me opet među vas. S. Lubiša prip. 69.

c. *nagaziti, naći*. U rječniku Belinu (imbattersi, inciampare, intoppare, incorrere), u Voltigijinu (intoppare, inciampare, anstossen) i u Stulićevu (in offendiculum incidere, — nastupiti na koga, incidere in aliquem). Greduci dučavom na gusu nastupih. M. Marulić 158. Tjerajući lisicu nastupio je na vuka. Poslov. danič. Videći, da na zlo bješe nastupio i da ga Filisteji krvavo gledahu. I. Đordić salt. x. Ti si gdjegod u dubravi na ku neman nastupio. pjes. 112. Navede na nega sve jade, bijede i pedepse, na koje on bješe nastupio. S. Ross 3b. Putnik . . . nastupeć iznenadi na lut kamen. 149b. Ovaj djela, ovi grijesi, na koje čovjek . . . ne može ne nastupit. A. Kalić prop. 490. Idući naprijed nastupe na gomilu vukova. Nar. prip. vuk² 222. Šetajući jedan dan nastupi na madije, oboli i klijenit ostane. 262. On nastupi na jednu koledu, gdje on nađe Đulić-bajrakta . . . još na jednu nagazi koledu, gdje bijaše Bojčić del' Alija. Nar. pjes. hörm. 1, 338. Kad na Turke svati nastupiše. Nar. pjes. vuk 6, 193. — Možda idu ovamo i primjeri: Nastupih na plač svim, ma ne vim reč, zašto. Š. Menčetić 98. Nastupih sam na plač, nastupih sam na trud, nastupih na nag mač. 325.

d. *napasti, nasrnuti, navaliti*. U rječniku Belinu (nastupiti na tkoga, assaltare, andar a volta di qualcheduno per offenderlo), u Stulićevu (invadere, adoriri, aggredi, attentare) i u Danićevu (invadere sa dva primjera iz xv vijeka).

a) nastupiti na koga ili na što. Samosiljeno nastupiše na kuću kneza našega (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 162. Ter žudi (t. j. vil), moj Bože, kad na me nastupi, po put ki da može, sve srde da skupi. Š. Menčetić 41. Nastupiše na nega (t. j. na kraju Sebislava) . . . Goti i obsedoše mu Skudar grad. Letop. dukl. 22. Hoć uklet koga uprav, da cvileć sve upi, kuni ga, da ljubav na nega nastupi. D. Račina 1^a. Tad je na me nastupio plač od smrti sej prijut. F. Lukarević 290. Na Asiju i na Pridiju . . . nastupil jesi z dostoјnjimi sebi gusari. Starine 3, 252. Videći Zakarija smutio se jest i strah nastupi na nega (iz lat. Zacharias turbatus est videns, et timor irruit super eum. luc. 1, 12). I. Bandulavić 209a. Ja sam mnokrat smjenstvom mnozim na n (t. j. na Isusa) bez straha nastupio. G. Palmotić 3, 9b. I svi kraji . . . na grad su nam nastupili. J. Palmotić 304. Vi lavi i zmajji najnemilji, nastupite na nas ter na sveršeno razdrpite. D. Bašić 284. Turci će na nas skorim vremenom nastupiti. Djelovod. prot. 180.

b) *kao prelazan glag. (u akt. i pas.)* Koji miri da ne padu, ban Zborovski ke nastupi? I. Gundulić 308. Kada potopa vode nastupiše zemlju. I. Bandulavić 116a. (David) nastupi i bez prestanka prognožen po kraju Saulu. I. Đordić salt. 468. Gusari . . . nastupiše grad od Rima. ben. 172.

c) *nastupiti bez dopune*. Samo u primjeru: Videvš, kdoi oni sejane běhu otisli . . . a on nastupi terz zlē učini (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 118.

e. U Stulićevu su rječn. zabićežena osobita značena, kojim od drukud nema potvrde. a) *uhvatiti* (deprehendere). — b) *susresti* (obviam

fieri). — c) *naslijediti* (nastupiti komu, succedere alicui, in alicius vicem succedere s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se tome našlo potvrde); vidi nastupitelj pod c i nastupnik pod b.

NASTUPKA, f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz., gdje se kaže: nastupka (najdočna stupka), nem. Antrittsstufe, Trittstufe, Auftrittsstufe, Anfangsstufe, Anfänger, Blockstufe, franc. palière, marche de départ.

NASTUPLENE, n. nom. act. od glag. nastupiti. U rječniku Belinu (nastupljenje, assalto s primjerom iz Vladislava Minčetića: od turškoga nastupljenja možeš tvrdju sam oteti) i u Stulićevu (nastupljenje, 1. aggressio, aggressus, 2. successio). Jere ova rode mislih razvučenje i veliko srca od tmin nastupljenje. A. Georgiceo nasl. 181.

NASTUPLJIVATI, nastupljam, impf. iter. glag. izveden od nastuplati, kojemu nema potvrde. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nastupljam, v. napadam) i u Voltigijinu (pres. nastupljam uz inf. nastupiti).

NASTUPNICA, f. groznica. Govori se u Srbiji. Etnogr. zborn. 13, 474. Vidi nastup pod c.

NASTUPNIK, m. nastupitelj.

a) isto što nastupitelj pod b. Između rječnika samo u Stulićevu (nastupnik, v. naripitelj s naznakom, da se nalazi u Đordića). David . . . nariče svojijem nastupnicima žestoko pedepsaće. I. Đordić salt. 189. Ugrabi me nastupniku punu varke i vrline. 468.

b) isto što nastupitelj pod c. U rječniku Stulićevu (nastupnik, podstupnik, t. j. lat. successor s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru). Davši pripojljenim apoštolom svojim oblast i niovim nastupnikom, koji jesu pape, biskupi i misnici. F. Lastrić od 335. Reče Gospodin Petru i svakom zakonitu nastupniku negovu. svet. 99a. Nastupnici Isukrstovi, sveti otci pape dopustiše. B. Leaković nauk 427. Zvonimirovi i Kolomanovi nastupnici, kraji ugarski i hrvatski. M. Pavlinović razl. sp. 116. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Nachfolger, tal. successore.

c) isto što nastupitelj pod d. Samo u primjeru: Kako Višni pedepsa zloizglednike aliti nastupnike. Đ. Bašić 19.

NASTUPOVATI, nastupujem, impf. prema pf. nastupiti. Samo u primjeru (u kojemu je značenje prema onome kod nastupiti pod d): Dokle god želinje njihovo prikrati ili nastupujući u viri privrati (iz lat. quatenus affectum eorum minuta vel fidem impugnando auferat, — govor je o đavolu). A. Georgiceo nasl. 316.

NASTVARATI, nastvaram, impf. prema pf. nastvariti. Samo u Stulićevu rječniku (multiplicare, augere).

NASTVORITI, nastvorim, pf. nasporiti, umnožiti. Od na-stvoriti; samo stvoriti možda se i ne nalazi u značenju, koje bi odgovaralo. U rječniku Stulićevu (nastvoriti, v. nastvarati) i u Popovićevu (nastvoriti, nasporiti). Južni Čakave govore: nastvorit, copiosum reddo. Siromah kad mu što udijeliš, reče: Bog ti namři, Bog ti nastvoroi! Slovinac (1881) 436. Nastvòriti, nasporiti. L. Zore paletk. 110, 230.

NASUĆE, n. nom. verb. od nasuti. U rječniku Mikaljinu (nasutje, impletio, repletio), u Belinu (nasutje, il far l' argine, — l' empire) i u Stulićevu (nasutę, actus vas aliquod terra etc. implendi). Našao se samo jedan primjer, u kojem

je značenje: nasip. Svoj štacun imadijaše na jednom nasutju. A. Blagojević khin. 68.

NASUDÈ, taman oblik nekakvoga grčkog mjesnog imena. Samo u primjerima: Postizajemo do vlastne zemlje grčkiškye u města glagojemago Nasudè (*u ispravi kraja Milutina*). I. Stojanović hris. 20. I tu slavno prazdњstvo slobor... u města glagojemago Nasudè. Danilo 113.

NASUDITI, násúdim, pf. dosuditi, usuditi. Od na-suditi; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Stulićevu (adjudicare, adscribere) i samo u primjeru: Blago majci, koja ga rodila, i divočici, kojoj suden bude, a danas je tebi on nasuden. Nar. pjes. bos. prij. 2, 114.

NASUDIVATI, nasudujem, impf. prema pf. nasuditi. Samo u Stulićevu rječniku (nasudivati, nasuditi s naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

NASUH, adj. podosta suh. Samo u Stulićevu rječniku (nasuh, v. suahan, t. j. lat. aridulus).

NÄŠÚHO, adv. badava. Od na suho. Samo u Vukovu rječniku (1898, — umsonst, ohne Entgelt, n. p. platio, dužan).

NASUKAĆE, n. nom. verb. od nasukati i nasukati se. Samo u rječniku Belinu (nasukanje, l' arrenarsi) i u Stulićevu (actus in arenam impingendi).

NASÚKATI, násúčem, pf. Od na-sukati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 5. Razvitak pojedinih značenja iz osnovnoga (pod a) nije sasvijem jasan.

a) o sukaňu na što. Samo u Vukovu rječniku (nasukati n. p. cijev [i mnogo cijevi], an-winden, agglomero).

b) nasukati lađu, t. j. nasaditi je. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Belinu (nasukati se, arrenare, dar in secco), u Stulićevu (nasukati se, in arenam impingere, arenas haerere) i u Vukovu (nasukala se lada, t. j. nasadila se, nasjela, sitzen bleibon [vom Schiße], insidere arenas s naznakom, da se gorovi u Dubrovniku). Vele krat je isprosio vjetra drijevom, koja se nahodahu u tišini, druzijem nasukanijem dao jo način za izplivati. B. Kašić fran. 169. Drijivo.... nasuka se posred očeana na mrkinte. 207. Dizat idu i nastoje nasukane plavi s stiňa. I. Đordić pjes. 210. Čuvaj od prilike, koja čini dušu nasukat na sike. M. Kuhačević 91. Vidjeli ste.... razlikos prem veliku medu drijevom, kada pluta više voda, i drijevom istijem, kad na plitku nasukano počne izbliza kraj čutjeti. B. Zuzeri 292. On tisnut od silna sjevera nasuka se je. A. d. Bella razg. 43. Nasukati barku, eine Barke sitzen machen. M. Rešetar štok. dial. 256 (s naznakom, da se gorovi u Dubrovniku i u Prćanju).

c) nagovoriti, navesti. U rječniku Stulićevu (nasukati koga na što, v. nasunuti). Kad bi se dali (t. j. Hrvati) nasukati na dale pustolovine. M. Pavlinović razg. 66. Govori se u Lici, na pr. Lako je rdu na zlo nasukati. J. Bogdanović.

d) nasukati se, t. j. nakupiti se. Govori se u Lici, na pr. Šta se naroda danas k nama nasukalo! J. Bogdanović.

e) nasukati se, t. j. zapopasti, saletjeti. Samo u Popovićevu rječniku (sich an einen machen und nicht von ihm lassen).

f) nasukati se, t. j. napiti se, nalokati se. Samo u Popovićevu rječniku (sich voll antrinken).

g) nasukati se čega, t. j. steći. Govori se u Policiama (u Dalm.), na pr. Nasuka se on novaca na selu. Zborn. za nar. živ. 10, 188.

NASUKÁVATI SE, nasukávám se, impf. prema pf. nasukati se. Govori se u Lici sa značenjem, koje odgovara onome kod nasukati pod d, na pr. Šta se toliki amo nasukávate? J. Bogdanović.

NASUKÍVATI SE, nasukujém se, impf. prema pf. nasukivati se (u značenju toga glag. pod b). U rječniku Belinu (arrenare, dar in secco) i u Stulićevu (nasukivati se, v. nasukati se). Greben i razdor podmorski doisto jest.... rdavi dobitak, na koji se nasukuju ne mali župnici. I. L. Garaić 22.

NÄSUKRÍŽ, adv. prekonož. Govori se u Lici, na pr. Sapni koće násukríž. J. Bogdanović. Vidi nasokriž.

NASUKRIŽICE, adv. unakrst. Samo u rječniku Belinu (incrociatamente) i u Stulićevu (na sukrižice, v. na sukrstice).

NASUKRST, adv. unakrst. U rječniku ni-jednom. Jozef staví na ruku desnu Jakovovu Efraima, a na lijevu Manasea.... ali Jakov staví unakrst ruke. M. Radnić 564b. Nade jednu crkvu i dva čovika na konu, koji svaki držaše po jedno drvo dugo nasukrst; hotijući ući u crkvu ne mogahu, jer drvo zapričaše. J. Banovac pripov. 205. Zašto redovnik postavlja pepel na-sukrst na celo virnika? Blago turl. 2, 46.

NASUKRSTICE, adv. isto što nasukrst. Samo u rječnicima, i to u Mikašinu (decussatim, — staviti nasukrstice, decusso, in formam crucis deduco), u Belinu (incrociatamente) i u Stulićevu (na sukrstice, decussatim, — staviti, učiniti štograd na sukrstice, collocare, ut speciem graecae literae X referret).

NÄSULITI, násulím, pf. nagoditi, namiriti. Od na-suliti; samome suliti po svoj prilici nema potvrde; postaće toga suliti je tamno; ako je srođno s ruskijem glag. сутить (nudit, obećavati), nije jasna sveza u značenju. U knizi nar. pjes. hör. 1, 617 i 2, 641 dovodi se u svezu s arapskom riječi sulh (mir, pomirene). Nalazi se akt. i refleks. Između rječnika samo u Vukovu (násuliti se, vide namiriti se). Prije xix vijeka nema potvrda. Među sobom postavili lude, ne te li ih kako nasuliti; nikako ih nasulit ne mogli. Pjev. crn. 148a. U tome se oni nasulili. 239a. I na Čevu dijeliše ovce i Lazaru starješinstvo dali. Divno su se Srbi nasulili. Nar. pjes. vuk 4, 49. No ne zna li degod vode ladue, da otpojim sebe i Sarina? pa čemo se lasno nasuliti. 6, 229. Te ih dobro babo nasulio, da zajedno svi svati svadbuju. 7, 358. Ljudi to razvide i nekako nasule (načine) parničare. V. Vrčević u V. Bojišića zborn. 419. Rijetko se u sud ide, no se nasule između sebe. 563. Pa se tako nasulile Turci. Nar. pjes. hör. 1, 427. Nasuliti se (s takvijem akc.), pogoditi se. Đ. Šurmin nast. vjesn. 3, 174. Luto su se bezi zavadili, ne mogu se oni nasuliti, čij će biti beglug Nevesine. Nar. pjes. iz Hercegovine (zabićio Đ. Šurmin). Jesi li ih nasulio? Jesu li se nasulili? Ž. Radonić. Nasuliti se, posuliti se, nagoditi se. A. Jovićević.

NASÙMCÈ, adv. isto što nasumice (od čega je i postal ižbacivši -i-) i istoga postaća. Između rječnika samo u Vukovu (auf Gerathewohl, temore: pogodio nasumce). Knige uzdržeće lijepih izgleda od same zabave nasumice rasklopljene probudile su moćiju i krepkoć pretajanah i ležećih. M. Pavlinović rad. 164. Odelo to krojeno je nasumce, a ona nije bila vična ni da ga pre-

vije oko sebe, te tako je sve to na njoj izgledalo kao tuđe. M. Đ. Milićević let. več. 247. Udarismo desno, onako nasumice. om. 242.

NÁSUMICÉ, *adv. isto što sumice, utoma, t. j. na sreću, bez promišljanja, kako čovjeku na um padne. Od na-sumice; u svezi je s imenicom um; ispor. ruski adv. istoga značenja kao u umu (t. j. na ob um). Govori se u Lici, na pr. To je Luka násumicé učinio. J. Bogdanović.*

NASUMITI SE, nasumim se, *pf. dići se, ustati na koga: ako se na te nasumi konšija, ti si propa. M. Pavlinović. — Postane nejasno.*

NÁSUMORITI, násumorim, *pf. namračiti, naboljeti. Od na-sumoriti; samome sumoriti možda i nema potvrde; za postane ispor. sumoran. Nalazi se refleks. i pas. Između rječnika samo u Vukovu (nasumoriti se, sich umwölken, obnubilior: nasumorilo se, kad se daňu kao smrkne; cf. natuštiti se). Vrime nam se nasumorilo (govore u Dalm.). M. Pavlinović. Kako právovjerni um je lijep i sjajan, tako raskolnički je nasumoren, tminast, ružan. M. Pavlinović razl. sp. 195. U kojih použeno je nebo i nasumorenino iznad crnih gora. 411. — Ispor. nahumoriti se.*

NASUMPORITI, nasumporim, *pf. okaditi sumporom. Od na-sumporiti; samome sumporiti možda i nema potvrde. Samo u rjećinicima, i to u Stulićevu (nasumporen, sulphure illitus), u Šulekovu ném.-hrv. (abschwefeln, anschwefeln) i u Popovićevu (anschwefeln).*

NÁSÚNCATI SE, násúncám se, *pf. dosta se ogrijati na suncu. Od na-suncati se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (sich genug an der Sonne wärmen).*

NASUNUTI, nasunem, *pf. nadrškati, potaci. Od na-sunuti; samome sunuti u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde. Samo u rječniku Belinu (adizzare o aizzare, cioè incitar il cane a mordere) i u Stulićevu (nasunuti koga na što, aliquem ad aliquid incitare, excitare).*

NASUÑIVATI, nasuñujem, *impf. prema pf. nasunuti. Samo u rječniku Belinu (prez. nasuñjem uz inf. nasunuti) i u Stulićevu (nasuñivati, v. nasunuti).*

NASUPITI SE, nasupim se, *pf. namrgoditi se, namrštit se. Od na-supiti se; samome supiti (se) možda i nema potvrde; istoga je postana rus. nasupititse (namrgoditi se), pol. nasępić (namračiti). U rječniku Belinu (nasupiti se, accigliarsi, come suole chi si adira o sta mesto, — fare il grugno, — risentire, mostrarsi offeso, — nasuplen, accigliato), u Voltigijinu (nasupiti se, fare grugno, muso duro, den Mund ziehen, rümpfen) i u Stulićevu (nasupiti se, supercilia contrahere). Dvor turski začuvši učinitu ovu pogodbu smutio se je nasupivši se veoma jako. A. Tomiković živ. 363.*

NASUPIVATI SE, nasupivam se, *impf. prema pf. nasupiti se. Samo u rjećinicima, i to u Belinu (prez. nasupivam se uz inf. nasupiti se), u Voltigijinu (prez. nasupivam se uz inf. nasupiti se) i u Stulićevu (nasupivati se, nasupivam se, supercilia contrahere).*

NASUPOVIĆ, *m. zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Postane tamno.*

NASUPROĆ, *praepon. contra. Od na-suproć. Samo u primjeru: A. Kad će zliju nestati? B. Kad se sví dobrí nasuproć ní(h) slože i podignu. D. Obradović bas. 37.*

NASÚPROT, *adv. i praepos. contra. Od na-suprot. Između rječnika samo u Vukovu (entgegen, contra).*

a. *adv. Oholim nasuprot stoji g. Bog. Kozirm. 71b. Drugi su nasuprot govorili. J. Rajić pouč. 3, 2a. Govorahu protivno riječima Pavlovićem nasuprot govoreći i huleći. Vuk d. ap. 13, 45. Koji ne da, da mu se kaže i odgovara nasuprot. rim. 10, 21. Neka se ne vraća na vrata, na koja uđe, nego neka izlazi na ona, koja su nasuprot. Đ. Daničić jezek. 46, 9. Da bi se sve ovo nasuprot stavilo starom zavjetu. pis. 129. Kako su ljudi uz rat prebjegavali od Dubrovnika k susjedima i nasuprot. istor. 332. Riječima specijalnoga značenja pisac često daje generalno i nasuprot. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn.*

b. *praepon.*

a) *gen. Samo u primjeru: Sva Srbska stoji nasuprot nas. J. Rajić boj 57.*

b) *s dat. G. Živković . . . kaže (upravo nasuprot Vilandu), da naš spisatelj mora da se trudi. Vuk pis. 69. Ne za dugo po tom dunu nasuprot nemu buran vjetar. d. ap. 27, 14. Ja ёu okrenuti lice svoje nasuprot takom čovjeku. Đ. Daničić 3 mojs. 20, 3. Kad se bezbožni Arija usudi dirati u stari temelj vjeri u Gospoda Isusa nasuprot jasnjem riječima sv. pisma. pis. 231. A tome nasuprot . . . nalazimo primjer. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn.*

NASUPROTI, *adv. i praepos. isto što nasuprot. Od na-suproti. U rječniku Bjelostjenjelu (nasuproti, prema, e contrario, e regione, ex opposito, vicissim, contra, — nasuprot mene sedi, e regione mei sedet), u Voltigijinu (all' incontro, dirimpetto, gegenüber) i u Stulićevu (nasuproti, v. proti) i samo u primjeru: Splava jedna ribica po toj hladnoj vodici nasuproti Lovrineu. Nar. pjes. istr. 6, 12.*

NASUPROTIV, *adv. isto što nasuprot. Od na-suprotiv. Samo u primjerima: Ovo posvećenje dobrim krstjanom daje utišenje i veliko naslanjenje, a nasuprotiv krstjanom zalim . . . nim je žlisko. Korizm. 82b. Budu imenovani učitelji, a niše maće čine nasuprotiv. Transit 42.*

NASUPROTIVA, *adv. i praepos. isto što nasuprot. Od na-suprotiva. Između rječnika samo u Stulićevu (nasuprotiva, v. proti).*

a) *adv. Oda fsega se uzdrži, ka mu su nasuprotiva. Bernardin 19 (i N. Račina 33b). Stotinik, koji nasuprotiva staše . . . reče. I. Bandulavić 94a. Uvriđenje miri se po dostojanstvu onoga, koji je uvriđen, a nasuprotiva zadovoljnost miri se po dostojanstvu onoga, koji zadovoljuje. I. T. Mrnavić ist. 19.*

b) *praepon. Idite u kastel, kí nasuprotiva vam jest (iz lat. ite in castellum, quod contra vos est. math. 21, 2). Bernardin 193. Podite u kašteo, koji je nasuprotiva vam. M. Divković bes. 338.*

NASUPROTIVU, *adv. isto što nasuprotiva. Od na-suprotivu. Samo u jednoj knizi. Nad grišnikom činećim obraćenje na pokoru anjeli mnogo se raduju na nebu, i tako nasuprotivu umrvšu človiku u grihu anjeli smućuju se. Transit 36. Ako ti veruješ, a činiš nasuprotivu. 69.*

NASÚSRET, *adv. Od na-susret. Samo u Vukovu rječniku (1. in entgegengesetzter Richtung, ex opposito, n. p. bio ga budovanom nasusret, t. j. jedan put u prsi, pa onda u leđa, 2. entgegen, obviam). Vidi susret.*

NASUŠITI, násuším, pf. o sušenju u obilnoj mjeri. Od na-sušiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Belinu (seccare gran quantitati di qualche cosa), u Stulićevu (magnam copiam alicuius rei exsiccare) i u Vukovu (in Menge dörren, torreō) i samo u primjeru: Nih (t. j. kopriva) nažani prifativši srpa i nasuši, da postane hrpa. J. S. Režković 229.

NASUŠIVATI, nasušujem, impf. prema pf. nasušiti. Samo u Stulićevu rječniku (magnam copiam alicuius rei exsiccare).

NASUTAK, nasutka, m. nanos, naplavak. Govori se u Policima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 199.

NASUTI, náspém, pf. affundere, infundere. Od na-suti; samome suti nema potvrde. Nalazi se akt. i pas. (veoma rijetko refleks.). Ako kakav je u inf., takav je i u imper. náspi, náspimo, náspite, u aor. násfuh, násfumo, násfute, násfše i u partic. pret. I. násfuv(ši); a kakav je akc. u prez., takav je u 2. i 3. l. sing. aor. násf i u participima násuo, násfila, násfilo, násfut, násfuta. U rječniku Mikalinu (nasuti, nasipati, imploeo, repleo), u Belinu (empire di grano, terra e cose simili, — terrapienare), u Bjelostjenčevu (nasut, nasipan), u Voltigijinu (terrapienare, empire di arena, grano ec., mit Erde, Sand ec. anfüllen), u Stulićevu (vas aliquod frumento, terra etc. impleri) i u Vukovu (anschütten, affundo). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka.

a. nasuti što čvrsto ili sipko.

a) uopće. Sve pokupiše i nasuše gradove i žitnice Faraunove. Zborn. (1520) 27a. Tamo gdi more Aleksandar nasu. H. Lukić 264. Jer kad naspe veće kese i kopčege kad nanese. V. Došen 75a. Ravna zemja il' budi nasuta. J. S. Režković 81. Ona Turkom medovinu daje, a baš polak nasu bendeluka. Nar. pjes. vuk 3, 39. Reč kao nekakav gost grebući žđelu, a domaćica naspo opet punu. Vuk nar. posl. 127. Staza je pravednijeh nasuta. Đ. Danićić pr. sol. 15, 19.

b) nasuti čega u (na) što. U tvrde zatvore žerave nasuše. Đ. Baraković vila 325. Naspe pepela u jegeč. F. Lastric ned. 216. Nasu joj zlata u nedra. Nar. pjes. vuk 1, 410. Odmah Juro na noge skočio, u prostrige nasuo cekina. Nar. pjes. bos. prij. 3, 119. Nasuo si zlata i srebra u riznice svoje. Đ. Danićić jezek. 28, 4. — Te ti uzmi cijel tovar praha i naspi ga na jednu kamaru. Nar. pjes. petr. 2, 67.

c) nasuti što čega. I opet jih blaga naspo. M. Pelegrinović 185. Pruži ruku, da naspe žepe onoga blaga. J. Filipović 1, 250b. Skriňu, u koju ga metnuše, živoga klaka nasuše. J. Banovac pred. 142. Naredi vladalcu od kuće, da jim čini nasuti vrice pšenice. A. Kačić kor. 48. Da svu prazninu, koja je od zemje do neba, naspm prosa. F. Lastric ned. 408. Jedan od sejana nasu vreću šenice. I. Đordić ben. 185. Nemu dade svjetlo oružje a nasu mu pune gepe blaga. Pjev. crn. 270b. Sve je ruo venčano obukla i nasula ġepove dukata. Nar. pjes. vuk 2, 640. Nasula mu zubi zmajevijeh s vrškom sivu na uprte torbu. Osvetu. 2, 65. Zapovjedi Josif, da im naspu vreće žita. Đ. Danićić 1 mojs. 42, 25. — Neobično je uzet glag. nasuti u primjeru (mjesto napuniti): Željan bijaše u gladu svomu pritežkomu nasuti svoj trbu(h) oni(h) želuda, koje prasci grizu. I. P. Lučić razg. 4.

d) nasuti čim. Da hoć sad poje pšenicom nasuti. Đ. Baraković vila 44. Ambarovi nasuti blagom. F. Lastric svetn. 127b. Drumove

po polak piskom i kamećem nasu i utvrdi. M. A. Režković sat. 117.

e) nasuti se (refleks.) u što. Samo u primjeru: U sokake naspu se soldati, na golem nasogań dočekaše. Nar. pjes. hōrm. 2, 187.

b. nasuti što tekuće, t. j. naliti. Samo u primjerima: Nadobno kace popravlati, vodom nasuti, da zabreknut. Z. Orfelin 99. I nad oto dobro sircé naspi. J. S. Režković 249.

NASUTORITI SE, nasutorim se, pf. namrogoditi se, namrštiti se. Od na-sutori; samome sutoriti (glagolu tamna postaňa) možda i nema potvrde. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nasutoriti se, accigliarsi, come suol chi si adira o sta mesto, — fare il grugno, — nasutore, accigliato), u Bjelostjenčevu (nasutorim se, v. nosim nos) i u Stulićevu (nasutoriti se, v. nasupiti se s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NASUZITI SE, nasuzim se, pf. naplakati se. Od na-suziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u dva pisca. Znam, da se nasuzih, ali bi sve zamań. Š. Menčetić 173. Zač se sam u dvoru luvenom nasuzil. 324. Koji trud čovjek živ ne može izrijeti razmi sam život moj, ki se je nasuzil. M. Vetranic 2, 24.

NASVADA, f. tužba. Samo u jednoj knizi. Koju vi krivinu i nasvadu jur nosite čovješkomu suproč sinu? A. Vitačić ost. 153. Nasvada osoba, ku na ne staviše, bi od ubojstva. 425.

NASVADITI, nasvadim, pf. isto što osvaditi. Od na-svaditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Da koga dopade nekoristna žena al' ku mu nasvade da je nepočetna. P. Hektorović 31.

NASVALITO, adv. osobito. Govori se u Vrbniku (na Krku), na pr. Za moga žitka, nasvalito va ditinsti mojen, sen videl dosta puti. Zborn. za nar. živ. 7, 335. — Postanje nejasno.

NASVIJETAO, nasvijetla, adj. podosta svijetao. Samo u Belinu rječniku (nasvijetli, alquanto lucido).

NASVJETOVAT, adj. kaže se o pametnu čovjeku, koji je vrijedan dobro savjetovati. M. Pavlinović.

NASVJETUJEM, pf. dati savjet. Od na-svjetovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Kako se gdješto govori sjetovati mjesto svjetovati, tako se govori i nasjetovati. U rječniku Stulićevu (optimum consilium alicui dare, — riječ optimum nije potrebna) i u Vukovu (Rath geben, consilium dare). To čudo ko namisli? ko li, da se izvrši, nasjetova? I. M. Mateić 326. Kako bi ih ljubko nasvjetovo, da već igda ne pouzdaju se u izdajnu pučinu? 332. Nije se ljubav u tvomu srcu prema nam pogasila, nu te nasvjetovala, da pustiš božanstvenu pravdu. Štit 10. Stani, sinko, da te nasvjetujem. Nar. pjes. juk. 295. Da ja moje nasjetujem d'jete. Nar. pjes. herc. vuk 77. Neka tebe nasjetuje mudro, kako ćeš ti pred kraljicom doći. Nar. pjes. petr. 2, 572. Kad je tako lisica nih nasvjetovala. Nar. prip. bos. 62. Stan', Halile, da te nasvjetujem. Nar. pjes. hōrm. 2, 121. Sjed', Osmane sine, kod meneka, da te, sine, nasvituje babo. Hrv. nar. pjes. 4, 91.

NAŠ, náša, posses. zamjenica 1 lica plur. Akc. ostaje svuda bez promjene. Riječ se nalazi u svim slav. jezicima, a postala je tako, što je nastavak j prionuo uz gen. pl. nas, dakle naš od nas-j; ispor. vaš od vas-j i nihov od nih-ov; nastavak se j za riječi posses. značenja nalazi i inače, na pr. Ivan-, Niko, (od Ivan-j, Nikol-j). Sa znače-

nem lat. noster, tal. nostro, nem. unser nalazi se naš u svijetu rječnicima osim Vrančićeva i Bjelostjencenčeva. Potvrda ima od nastarijih vremena.

1. *Oblici.* Kako se naš sklaňa danas po pronom. deklinaciji, tako se i u starini svagda sklaňalo. Veoma su rijetki oblici po nom. deklinaciji: naša (akuz. sing. mjesto našega). Nar. pjes. vuk 3, 213, — naši (dat. sing. mjesto našoj). I. Gundulić 81 (*u sroku!*), — naši (*instr. plur. mjesto našimi ili našima*). J. Banovac pred. 63, razg. 38. — U dat. sing. obliku našo dodaje se katkad partikula zi, te glasi našozi, kako ima Vetranić 2, 351, Nađešković 1, 167 i 2, 89; u ovoga se drugog pisca 1, 227 nalazi našozi i za lok. sing.

2. *Sintaksu.* Zamjenica naš uzima se u rečenicama, u kojima se proteže na subjekt 1 lica plur. (mjesto svoj). Da mi za naš krstjanski žitak tako uzmemo i stare svidice imamo. Proroci 1. Kako i mi odpušćamo dužnikom našem. F. Glavinić evit 172^a. Zapovida nam, da i našega iskrnega ljubimo. J. Banovac razg. 38. Da junački izginemo za našu braću i da našu slavu ne oskrvnimo. E. Pavić ogl. 453. Da naš život mi čuvamo. V. Došen 180^a. Ljubimo takova blagodeteљa više . . . nego život naš. D. Obradović 131. Radost, koju u našemu srcu osećamo. J. Rajić pouč. 3, 1b. Da se sanka naspavamo i u jutru podramimo, našu majku odmјenimo. Nar. pjes. vuk 1, 192. Što smo daljnou zemlju prohodili i mi naše konje umorili. 2, 233. Hoće care, da se poturčimo i mi našu vjeru ostavimo. 3, 61. Da se našem caru udvorimo. 3, 329. I mi našeg cara ne slušasmo. 4, 135. i t. d.

3. Značenja.

a. *primjeri prema onima kod moj pod 3,* a. Da udari rosnika, da porosi naša pola. Nar. pjes. vuk 1, 111. Šta će naše roble večerati? 1, 487. Hajde, brate, zovi naše sluge. 2, 45. Da mi naše ne harčimo blago. 2, 125. Ne ćeš izći ni iznjet glave iz našega grada Dubrovnika. 2, 470. Nu pohitaj pred kapiju našu. 2, 527. Tad se naši dvori bijeleš. 2, 634. Provede ih ispod naše kule. 3, 140 i t. d., i t. d.

b. *primjeri prema onima kod moj pod 3, b.*

a) *uopće.* Krkvu jego na naši i na čedeh našiň. Deč. hris. 66. Časom cvate naše tilo, a do časa biva gnilo. V. Došen 22^b. Oni nama kaže, koji naše duše važe. 28^b. Pijte vino, gosti naši! Nar. pjes. vuk 1, 61. Eto sabje, evo naše glave. 1, 160. Oj Milice, naša drugarice! 1, 432. Oj Nenade, naš sudeni zete! 1, 581. Latini su stare varalice, ujaka će našeg pogubiti. 2, 136. Eto nama ne će pristat blago ni za zdravlje ni za našu dušu. 2, 199. Nek se naša braća oslobođe. 2, 543. Onde će nas biti i mučiti i vaditi naše oči čarne. 3, 356. Naša se je razbolila majka. 3, 551 i t. d., i t. d.

b) *naši (plur.) znači:* naši ljudi, naši prijatelji, ljudi od naše strane, od našega naroda (kako u kojem primjeru). Borili su se moćno . . . prêmagajućim nikada našim, nikada Turkom; na konac naši otišlo sramotno Turke. Š. Kožičić 57b. Jeda ču k njozi poć, za našijeh da pitam? N. Nađešković 1, 235. Njetko je od našijeh iz Dubrovnika. M. Držić 268. Šator i dundar begov naši vzeš. B. Krnarutić 9b. Ovu našazu zovu . . . naši vukodlaci. A. Kanizlić kam. 839. Ne boj se na vrati kopjaničke straže, jer mu put ne krati, tko „naši smo!“ kaže. rož. 20. A krasnu je pesmu započeo od svi naši boji i stariji. Nar. pjes. vuk 2, 216. Dekoji naši misle

i govore, da rječnik treba čitavo društvo da piše. Vuk u Ivezovićevu rječn.

c. *primjeri prema onima kod moj pod 3, c.*

a) *uopće.* Da ni pomože na suprotivnici naše. Deč. hris. 53. U boju nesmišene razbi naše nevjernike. G. Palmotić 1, 312. Oni, koji našega jezika ne razume. V. Došen ix. Nad ne (t. j. loze) zemlju naš čovik ne tvrdi. J. S. Reljković 397. U Srijemu . . . slijepci naši slabu znadu junačkejih pjesama. Nar. pjes. vuk 1, 127. Ovo se često može čuti u našijem narodnjem pjesmama. Vuk nar. pjes. 1, 622. U Srbiji i po ostalijem krajevima naroda našega. 1, 632. Jer s i u naše vrijeme narodne starješine kašto nagovarale hajduke. 3, 445. Peraštani nijesu među se primali ljudi našega zakona. 3, 448. Ja sam je prepisao našijem slovima. 3, 527. Ta nema ga ni u cara našeg. Nar. pjes. vuk 2, 141. Žderi, Savo, naše dušmanine. 4, 208 i t. d., i t. d.

b) *naš stoji mjesto genitiva subjektivnog.*

Za naše spasenije Bogъ včlověčiti se izvoli. Deč. hris. 64. Na naš nauk upisana jesu. Bernardin i N. Raňina 18^b. Nas Bog vidi zajedno s naši dili. J. Banovac pred. 63. Ako uvene struk ruzmarina, tvoja sramota, naša greota. Nar. pjes. vuk 1, 33. Života mi i moga i tvoga i našega prvog milovańa! 1, 249. Molim tebe, Bogom posestrimo! i tako ti našega bratinstva! 3, 180. Da nas nije prede pregazio i vesloge naša opazio. 4, 82. Da sramotu našu pokajemo. 4, 278 i t. d.

c) *naš mjesto gen. objektivnog.* Otide na smrt sam rad naše ljubavi (t. j. Isus). D. Rafina 131a. Rađen vas cijeć naše ljubavi (t. j. Isus). N. Dimitrović 36. Bi od potrebe Isukrst uskrnuti dobrote naše radi (t. j. jer je dobar prema nama). F. Glavinić evit 88^b. Muka, koju trpije zaradi ljubavi naše. F. Lastric test. 101a.

d. *primjeri prema onima kod moj pod 3, d.*

a) *uopće.* Vidivši lice Boga našega onda čemo se zemljom našalit. S. Margitić fala 170. Ovo i naš Isus reče Farizeom. J. Banovac razg. 75. Nama daje naš Bog hranu. V. Došen 181a. Prije naša, devojačka majko! Nar. pjes. vuk 1, 20. Naš vojvoda, kamo ti svatovi? 1, 44. Rodi sveta Precista Rista Boga našega. 1, 136. Ja ti podi, naša mila sejo. 2, 39. Kruno naša, care Konstantine! 2, 90. Oj Milošu, naš rođeni brate! 2, 136. Teto naša, Jelice devojko! 2, 176. O naš babo, stari Jug-Bogdane! 2, 184. Odjaš' koňa, mila snaho naša! 2, 522 i t. d.

b) *naš se uzima katkad o čemu, što je iz predašnjega kazivala dobro poznato.* Jedan misnik dobra i sveta života . . . bijaše čovik oštrom u nauku . . . Poče naš misnik potezati eretika, da ide. M. Zoričić zrc. 107. Onda domaćin za mačku načini putniku galiju punu srebra i zlata. Po tom naš putnik pode s galijom kući. Nar. prip. vuk 53. Zalud van je sad iskat, — govori naš junak. Nar. prip. mikul. 109.

NAŠA, f. *ime od mila za starije ženske u kući (kao i nana, od čega je možda i postalo).* D. Preradović 111.

NAŠAK, naška, m. *riječ tamna postava i različnih značenja.* a) *isto što motovilo (nem. Wickeholz für das Gespinnst).* Govore ugarski Hrvati. Vrijenac (1878) 692. — b) *sud, u kojem se drži brašno i hleb.* Govori se u kotaru ogulinskem. Zborn. za nar. živ. 5, 185. — c) *našak, gen. naška, onaj dio na kosi, koji drži kosište.* S. Pavićić.

NAŠALAC, našaoca, m. *nom. ag. prema glag naći.* Samo u jednoj knjizi. Da je . . . Tubal.

kovač i našao oružja bio. D. Bogdanić 4. Jesu li odvitnici Edoma . . . mlogijeh naukah našaoči bili. 17. Oni bijahu takojer našaoči magneta. 126.

NAŠALAVRDATI, našalavrdam, *pf. slägati*; *kao da je to u primjeru (jedinom, što se našao):* Hodao Hero po svijetu te po svome običaju lagao i lude varao . . . pa dođe u kuću nepoznatog mu domaćina te tu koješta našalavrdi i izmami u domaćice novu košuļu. Nar. prip. vrč. 102. — *Od našalavrdati; samome šalavrdati možda i nema potvrde.*

NĀŠALITI SE, našalim se, *pf.*

a. malo šale učiniti. *Od našaliti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Između rječnika samo u Vukovu* (ein wenig scherzen, subjocor s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 339: Sad su ljudi svakojake čudi, sad se nije ni našalit s mirom).

a) uopće. Ako li se tkogodir našali . . . pripade se pak mu odgovori. M. A. Režković sat. 98. Ako tko . . . o ljubavi našalit se, to ona (t. j. rđava žena) gotova k nečistoti. Z. Oreljin 13. Ja se, brate, malo našalio. Nar. pjes. vuk 2, 468. Našali se, progovori lubi. Nar. pjes. herc. vuk 22. Knez . . . s početka se našali. S. Lubiša prip. 192.

b) našaliti se *kim ili s kim*, *t. j. malo se narugati*. Mihol naruga se i našali ňim (*t. j. Davidom*). M. Radnić 217a. Našali se ňim Kam, ňegov sin. 230a. Vidivši lice Boga našega onda čemo se zemljom našalit, a svetim veselit. S. Margitić fala 170. Al' da linac ne zažali misleć, da se ň ňim našali(h). V. Došen 211b. Ja se, brate, našalila ň ňime. Pjev. crn. 279a. Barberin . . . heć malo našaliti se s onim mladićem. Nar. prip. vrč. 155.

b. našaliti se, *t. j. mnogo šale učiniti*. *Od našaliti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječniku Stulićevu* (nimium jocari, irriderere) i u Vukovu (sich sat scherzen, satis jocatum esse).

NAŠAŁEŃE, *n. nom. verb. od našaliti se. Samo u primjeru:* Kakono dječica, koja se boje jednoga pristaša, koje im se učini u našańe. M. Radnić 540a.

NAŠANSTVO, *n. isto što našaśe. Postalo od našastvo (kojemu nema potvrde) s umetnutim -n-; ispor. došanstvo. Samo u primjeru:* Zdrav si mi, bane stari svate! za našega dobrog i sretnoga došanstva i vašega dobrog i čestitog našanstva! (*u napijaňu*). Vuk kovc. 71.

NAŠAPTAŃE, *n. nom. verb. od našaptati. Samo u Jambrešićevu rječniku* (našeptanje, insuratio, u lat. dijelu).

NAŠAPTATI, našapćem, *pf. a) šanuti, prišaptati. Od našaptati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Voltigijinu rječniku* (naseptati [*sic!*], insusurrare, barbuligliare, in's Ohr lispelein). — b) našaptati se, satis superque susurasse; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Jeste li se vi tamо našaptali? M. Držić 251.

NAŠAPTAVAC, našaptavca, *m. nom. ag. prema glag. našaptavati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu* (našeptavec, susurro, gen. susuronis).

NAŠAPTAVATI, našaptavam, *impf. prema pf. našaptati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu i Jambrešićevu* (našeptavam, insusurro) i u Voltigijinu (pres. naseptavam [*sic!*] uz inf. našaptati).

NAŠAPTAVICA, *fem. prema masc. našaptavac. Samo u Jambrešićevu rječniku* (insusurratrix, u lat. dijelu).

NAŠARAÑE, *n. nom. act. od glag. našarati. Samo u rječniku Belinu* (našaranje s masti, il' variare con colori) i u Stulićevu (variatio).

NAŠÁRATI, našárām, *pf. načinīti što šareno. Od našarati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikafinu* (našarati, šarati, distinguere colore), u Belinu (variare con colori, divisare), u Stulićevu (variare, distinguere s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu (bunt machen, verzieren).

a) u navedenom značenju. A taj se crni vran tutako satvori papagao našaran. M. Vetračić 2, 100. Kakono je leopardo razlicijemi šarkami našaran. M. Divković bes. 308. Fali svijet . . . tvjove našarane hađine. M. Radnić 100a. Našarana sedmeroglava, desetoroga zvir. I. P. Lučić razg. 79. S ostalim ažinam od razlikih masti našaranim. bit. 49. Nakitivši se i našaravši tudijem perjem nezasluženu (je) slavu pridobio. Vuk odg. na ut. 3. Hajak, kratak guň, koji nije našaran (a koji je našaran, onaj se zove koporan). rječn. s. v. hajak. Svakoga odenu i našara, a sebe golu ostavi (*zagonetka za iglu*). Nar. zag. novak. 69. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. anstreichen, coloriren, Farbe geben, tal. colorire, miniare.* — *Ovamo se meću i primjeri, u kojima je značenje preneseno:* Obojica našaraju list lažima i potvorama. S. Lubiša prip. 51. Bog zna, kako su to zlottori našarali, napravili od muhe końče. 54.

b) napisati; ispor. nakititi pod d. Na ovi način lukavi Focijo je knigu našarao. A. Kanjižić kam. 401. Istor pade knigonošče mlado i donese knigu našaranu. Osvetu. 3, 86. Kad je cura knigu našarala. Nar. pjes. vuk 6, 262.

c) nagrditi. Na Maksima kraste izlazile te su ňemu našarale lice. Pjev. crn. 119a. Na Maksima kraste napanule te mu b'jelo lice nagrađile, bijelo mu lice našarale. Nar. pjes. vuk 2, 528. — *U prenesenom smislu:* Sam neprimožnoga na poljanu cara učini smožnoga, rugom ga našara. I. T. Mrnavač osm. 36.

NAŠARITI, našarim, *pf. isto što našarati. Od našariti; samome šariti možda i nema potvrde. Samo u primjeru:* S svakojakima nakićenim ili našarenim riječima pisati. I. Jablanci 9.

NAŠASNICA, *fem. prema masc. našasnik. Samo u Jambrešićevu rječniku* (našastnica, inventrix, u lat. dijelu).

NAŠASNIK, *m. onaj, tko nađe što. Između rječnika samo u Jambrešićevu* (našastnik, inventor, u lat. dijelu) i *samo u primjeru:* Polovica toga blaga jest onoga, čigova niva jest, a polovica našastnika. Š. Budinčić ispr. 108.

NAŠASTAN, našasna, *adj. onaj, koji se nađe. Samo u primjeru:* Ulizal jest jednokrat u sfetilišće vikovne našastnim odkupljenjem. Bernardin 61. *Ovo je mjesto rđavo prevedeno iz lat:* introivit semel in Sancta aeterna redemptione inventa. hebr. 9, 12. *Ispor. u Bandulavića 69b:* jednokrat ulize u sveta vične našadsi odkupljenje.

NAŠASTICA, *f. isto što našasnica. Samo u primjeru:* O blažena našastice milosti, života rodice, majko od spasenja! P. Radović nač. 429.

NAŠASTILICA, *f. isto što našasnica. Samo u primjeru:* O blagoslovlena našastilice milosti, roditeljice života, majko spaseña! J. Filipović 1, 510a.

NAŠAŠĆE, *n. nom. verb.* od nači. Imenica je izvedena od osnove *pas. partic.* našast. U rječniku Vrančićevu (našastje, inventio), u Mikačinu (našastje, inventio), u Belinu (našastje izmišjeno, inventione finta), u Bjelostjeničevu (našestje, inventio, inventum, commentum), u Jambrešićevu (našestje, inventio), u Stulićevu (našastje, inventio, inventum, excogitatio s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Mulihai) i u Daničićevu (našstje, inventio s primjerom iz xv vijeka). Poslednja je potvrda u Stulićevu rječni.

a) primjeri prema glag. naći pod 1 a. Za jamstvo . . . do našestja rečenoga lista (iz xv vijeka). Spom. sr. I, 134. Na dan našastija sv. križa (iz xv v.). Mon. croat. 148. Ki srebro kuju i pečalni su, a ni našastja tegov níh (iz lat. qui argentum fabricant et solliciti sunt, nec est inventio operum illorum. bar. 3, 18). Bernardin 98. Da se budu . . . radovati radi našastja od one ovčice. A. Gučetić roz. jez. 256. Ako bi tko se našao, ki bi ga (t. j. meso) prodavao draže, nego je zakon počišći, za svako našastje ima biti osuđen libar 5. Statut poj. 294. Našastje tela sv. Stefana. F. Glavinić cvit xxiv. Od velikoga veselja i radosti od našastja tebe sina svoga (govor je o Isusu, kako ga je majka našla u crkvi). M. Jerković 40. Tve srce još veće neka se veseli našastjem od sreće. G. Palmotić 2, 477. Našastje svetoga križa. S. Margitić fala 25. L. Šubuški list 7. F. Lastric od' 323. Ovo bi našastje u lito trinajsto. A. Knežević 271. Na dan našastja sv. križa. A. Kanižlić bogoljubnost 234. Po traženju i našastju. E. Pavić prosv. 1, 88.

b) primjeri prema glag. naći pod 1 h. Ako ovo, ča ovi govore, od Boga jest, zaludo se je nam protiva boriti; da ako li ni, nego ludsko našastje, prez našega razajde se truda. F. Glavinić cvit 203a. On mudrovištim našastjem služaše se s remeničići. A. Kanižlić uzr. 219. Koji sva ona za izmislećia i našastja sparenog mozga drži, koja s razumom svojim nije moguće dohititi. D. Bogdanić xi. Oni praviše staklo, grimiz, platno, i sva ova bijahu vlastita níhova našastja. 65.

c) popis onoga, što ima koja kuća, crkva i t. d., nacićeno prema lat. inventarium (od inventire, naći). Samo u jednoj knizi. Od dobar od crikve i od mist bogoljubnih i od našastja, to jest inventarija. M. Bijanković 148.

d) napad, nasrtaj; ispor. staroslov. našstje, rus. наществие. Samo u primjeru: O naprasonom na níh macedonijskom našastju kazahu. Starine 3, 252.

NAŠATI, našam, *impf. iter. glag.* prema nositi. Samo u rječniku Stulićevu (portare s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Mulihai) i u Popovićevu (tragen, umtragen). — Ne čini se dosta pouzdano.

NAŠAV, našva, *m. isto što šav*. Našav, Naht, das Zusammengenähte. J. Belović-Bern. 205 (ne kaže, otkle joj riječ).

NAŠĆEĆE, zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643 (gde upravo piše -h- mjesto -š-). — Tamno; ne razabira se, je li n. sing. ili je f. plur.

NAŠEBUKATI, našebukam, *pf.* naliti na pr. vode u vino. P. Brantner. Od našebukati; samome šebukati možda i nema potvrde.

NAŠEPURITI SE, našepurim se, *pf. načiniti se gizdar, ohol.* Od našepuriti (se); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Velmoža . . . pomisli: evo bokca na

preporuku, našepuri se i preteče ga. M. Pavlinović rad. 172. — U Lici govore bez riječce se u značenju: napricti; na pr. Šta si te gubićine našepurio? J. Bogdanović.

NAŠESTATI, našestām, *pf. pošestati, ponapraviti.* L. Zore dubr. tuđ. 14 (kaže, da je izvedeno od imenice šest, urednost, skladnost, način, koja je uzeta iz tal. sesto). Samome šestati možda i nema potvrde.

NAŠESTRANAC, našestranca, *m. vidi našostranac.*

NAŠEŠURITI, našešurim, *pf.* na pr. sijeno, t. j. tako ga nadjeti, da se čini, da ga je više, negoli ga doista jest (dakle neu. aufbauschen). J. Bogdanović. Od našešuriti; samome šešuriti možda i nema potvrde. Vidi našušuriti.

NAŠETATI, našētām (našēcēm), *pf. od našetati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.*

a) isto što naići. Između rječnika samo u Stulićevu (supervenire). Ona majka klikovaše . . . na ní mi je našetala bila vila planinka. Nar. pjes. u Đ. Barakovića vila 198. Šetala se Đurđevića ljuba, našetala na kaloper cvjeće, kaloperu cvjeće govorila. Nar. pjes. vila (1868) 673.

b) našetati se, o šetaju u obilnoj mjeri. Samo u rječnicima, i to u Belinu (passeggiare a sazietà), u Stulićevu (ad defatigationem usque ambulare) i u Vukovu (sich anspazieren, satis ambulasse).

NAŠEVAC, našēvca, *m. isto što našinac.* M. Rešetar štok. dial. 256 (s naznakom, da se govori u selu Dreteku u Hercegovini).

NAŠIBATI, našibām, *pf. malo šibom udariti.* Od našibati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Vukovu rječniku (ein weing mit Ruthen streichen, virgis tento).

NAŠIBLJATI, našibljam, *pf. šibljem oplesti.* Od našiblati; samome šiblati možda i nema potvrde. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. (našiblati trskom zid, bercohren, incannucciare).

NĀŠICE, Nāščā, *f. pl. mjesno ime tamna postaňa.* a) trgovište u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165. Spominu ga: A. Kanižlić utoč. xxiv. Nadod. 93. M. A. Režković sat. 23. 119. — b) selo u Bosni (između Vareša i Sarajeva). F. Jukić zeml. 35 (u kúizi Popis žit. bos. i herc. nema ga).

NAŠIGLJATI, našiglam, *pf. glag.*, kojim se naznačuje nekakvo vezeće. J. Belović-Bern. 89 (supl. — s naznakom, da govore Muhamedovci u Skopju u Bosni). Samome šiglati možda i nema potvrde.

NAŠIKATI, našikam, *pf. navesti.* Od našikati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Da mu ja darujem našikani rubac, koga je moja mat tri leta šikala. Nar. pjes. istr. 2, 38. Nalazi se još i u prvom primjeru navedenom kod riječi cekro, ali se ne razabira značenje.

NAŠILI, adj. tamna značenja (jamačno iz tur. jezika). Samo u primjeru: Da užem lijeponj devojci u nezinu našili odaju. Nar. pjes. petr. 2, 654.

NAŠIĻATI, našiljem (našilam), *impf. prema pf. naslati.* U rječniku nijednom. Ovi je tudešak prvi bogatac . . . druge našilju na nega, a ti bježi od tvoje srjeće. M. Držić 255. Kara-Mahmud . . . mice peri, uhode našila. Osvetn. 4, 50. Niti ćemo napadati na vladu, da ona te ljudi našila. M. Pavlinović razl. sp. 231.

NAŠINAC, năšinca, m. naš čovjek, čovjek našega naroda, našega jezika. U dubrovačkih se pisaca nalazi našenac, gen. našijenca. U rječniku Mikaliniu (nostras), u Belinu (nostro, dalla nostra città, — paesano nostro overo dalla nostra patria o gente), u Bjelostjenčevu (našinec, nostras), u Voltigijinu (nostrale, patriota, Landsmann), u Stulićevu (nostras s naznakom, da se nalazi u Rose) i u Vukovu (der Unsriige, nostras). Isti slavni našenac potvrđuje. B. Gradić djev. 20. Po svetoga Tripuna, vi ste našijenci!... Vidim, ti si našenac. M. Držić 245. Ovo slovo g, koje našinci zovu, glagoče. B. Kašić nač. 110. Budući ja složio . . . jazikom dalmatinskim meu našinci. M. Gazarović v. Općeni nauk, kojim bi se mogli našijenci služiti. R. Gamačić 3a. Voљa moja bila je pripravna poslužiti . . . svim našincem, navlastito redovnikom. P. Radovčić nač. 7. Tomas Nigro, i on našinac. J. Kavačić 91b. Oli su tudioli oli našijenci (stamp našenci). S. Rosa 75a. Dal' našinci vele ovo. V. Došen 21a. O koje se mogli našinac u svakoj naškoj knjigi najprije zapne. J. S. Rejković xiii. Tim ga jesu kralji prekorili, jer i u njih ima našinaca. Osvetn. 3, 23. Po govoru raspoznaš, da su to našinci. M. Pavlinović razg. 3. Govori se u timočko-lužičkom i u južnomoravskom narječju. A. Belić 70. 376.

NAŠINKA, fem. prema masc. našinac. U rječniku Mikaliniu (nostras), u Belinu (nostra, dalla nostra città o patria), u Bjelostjenčevu (nostras), u Voltigijinu (donna nostrale, Landsmannin), u Stulićevu (nostras) i u Vukovu (die Unsriige, nostras). Ovo para našijenka. M. Držić 279 (poredi -ije -ispor. našenac kod našinac).

NAŠINICA, f. isto što našinka. Samo u primjeru: Petrunelico, lijepa našijenica! M. Držić 273.

NAŠINKIĆA, f. isto što našinka. Samo u Stulićevu rječniku (nostras).

NAŠINSKÎ, adj. naški. U rječniku Stulićevu (conterraneus, popularis) i u Vukovu (našinski, vide naški). Svak poje i viska u počit čemerni, u petja našinska. Đ. Baraković vila 368. Svi puci našinski, koji žalosno jadaju pod uzom turčkome. I. T. Mrnavić osm. 3. Koji slova latinska i našinska čte. B. Kašić rit. xvii. L

NAŠINSTVO, n. ono, što je naše. Samo u Vukovu rječniku (das Unsriige, quod nostrum est).

NAŠIŠ, našiša, m. našinac. Samo u primjeru: Našišu po punišu, a tudišu po poňišu (našemunu, n. p. čašu vina, a tudišu po n. e.). Nar. posl. vuk 193 (otud i u Vukovu rječniku naznačenim akc.).

NAŠIŠATI, našišam, pf. opiti. Od našišati; samome šišati u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Lucki ga našišaj vina. Onamo govore i našišati se, t. j. opiti se, na pr. Našišacu se vina. Oboje potvrđuje J. Bogdanović.

NAŠITI, našišem, pf. Od našiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.

a) prišiti na što. U rječniku Bjelostjenčevu (našven, acu pictus, acu elaboratus, — svilum našvena svita, phrygiana vestis), u Stulićevu (našven, v. navezen s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika) i u Vukovu (annähen, adsuo). Hašina stara i krpami od njea istoga našvena. B. Kašić fran. 51. Zdal sviona dostegnica lipšim zlatom sva našvena. J. Kavačić 173a.

b) o švenju u obilnoj mjeri. Samo u Vukovu rječniku (annähen in Mengen, suendo paro).

c) našiti se, t. j. dogoditi se, na pr. kakva nesreća: Kazaču ti, kako mi se našilo. M. Pavlinović. Ne razubira se razvitak značenja.

NAŠIV, m. Kreuzstich (t. j. kad konci u švenju dolaze jedan na drugi unakrst). J. Belović-Bern. 205 (s naznakom, da se govori u Hrv.).

NAŠIVAČ, m. Eto jur je dobro popršja (t. j. snijeg), na mista za našivac (koliko noge debela). Zborn. za nar. živ. 8, 202 (iz govora poličkog u Dalm.). — Ne razabira se značenje.

NAŠIVĀNE, n. nom. verb. od našivati. Samo u Vukovu rječniku (das Annähen, adsutio).

NAŠIVATI, našivām, impf. prema pf. našiti. U rječniku Voltigijinu (sa značenjem krivo postavljenim, t. j. vesti, accucire, ricamare, sticken), u Stulićevu (našivati, šiti s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Vukovu (annähen, adsuo). Prela bi mu košulju . . . s svilom bi ju našivala, s kiticami navijala. Jačke 47. I pod nōm je droban šav šivala; kad noj dođe sestra Mandalena: Da biš se ti jada našivala! Nar. pjes. istr. 2, 6.

NAŠKÎ, adj. onaj, koji pripada našemu jeziku, našemu narodu, našoj zemlji; u kratko: naš (ponajviše o jeziku). U rječniku Mikaliniu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daže). Najstarije su potvrde u M. Držića.

a) adj. U rječniku Stulićevu (naški, u naški jezik, patrio sermone). Je li ka kapja dobra na našku? M. Držić 246. Po načini naških. Đ. Baraković vila 368. Pjesni pokorne . . . od mene u jezik naški prinesene. I. Gundulić 192. Odlučiš . . . složiti u naške pisni zgode strahovite onoga vrimena. I. T. Mrnavić osm. 3. Naški mlini ne miriše. J. Kavačić 21b. Pokli svetce naške ruke stavih štioci pred očima. 318a. Štamputur ne znajući naškoga jezika privario se je. A. Baćić 235. U naškomu pismu c nigdi za k ne služi, kako zna svaki, koji bukvicu našku brojiti naučio je. J. Filipović 1, xii. Pisci, koji metase na štampu dila latinskim slovima u jezik naški. F. Lastrić test. xii. Ako ćemo ovi redak u naški jezik upravljive primiti. A. Kanižlić utoč. 351. Naškim, to jest slavnim iliričkim jezikom . . . u jedno skupi i sastavi. A. Knezović i. Ne samo u naški, veće i u mađarski jezik . . . jeste hotili, da se uštampa. E. Pavić ogl. v. Sastavljena u djački jezik . . . u naški ilirički prinešena P. Knežević osm. 1. Slova, koja se nalaze u drugim knjigam naškim. M. Dobretić vi. O koje se mogli našinac u svakoj naškoj knjigi najprije zapne. J. S. Rejković xiii. Svidočanstvo upisano je u turski jezik, ali virno prineseno u naški. I. P. Lučić izk. 28. Počne joj se zet faliti, kako on umije dobro našku knigu. Nar. pr. vuk 286. Ovo je naška poslovnica. S. Ľubiša pr. 149. U sto rječi pomiješaju koju našku izopćenju. prič. 53. Nit se naške jalovile majke. Osvetn. 5, 2. Roba naška, unsere einheimische Waare. M. Rešetar Štok. dial. 256 (s naznakom, da se govori u Podgorici i Crnoj Gori).

b) adv. U rječniku Mikaliniu (naški, u naš jezik, lingua nostra), u Voltigijinu (alla nostra, landsmännisch) i u Vukovu (in unserer Sprache [q. d. unsrisc], nostra lingua). Ova djevojka . . . naški govori. M. Držić 319. Kanoni hoće rijeti naški: sveto naredbo. M. Divković nauk 169a. Turčin ga zove Alla, a naški mi: Bog. M. Orbin 4. Govoreći očenaše i zdrave Marije naški. I. Držić 91. Sanson istomačuje se naški: sunce. P. Bakšić 202. Koji pišu il' naški il' djački. J. Miška rječn. xii. Sakrament ali naški govoreći :

tajanstvo. I. T. Mrnavić istum. 115. Nijednomu slovu nije znao imena niti umije naški nijedne riječi. S. Margitić isp. vi. Niti se može naški u jednu rič reći A. Baćić 49. Od ovoga imena Christus, što će naški reći; pomazan. J. Filipović 1, 12a. Slušaj, pobre, koji znađeš naški, da ti kažem među divojaški. A. Kačić razg. 173. Hermes filozof, naški mudroznac, tada je živio. kor. 104. Naški rekavši: to je ništa. D. Rapić 138. Hyperdulia naški će reći: bogorodičino čašteće. J. Banovac razg 77. Troni naški rekli bismo . . . pristoštva. S. Rosa 177b. Rič amen nije naški, nego žudinski. L. Vladimirović 36. Kažem imena naški i talijanski. M. Zorićić aritm. 12. Krstivši i(h) svetom vodom naški. Nadod. 59. Latini primiše ime ecclesia od Grkah, a naški zove se crkva. J. Matović 83. Al' po duši naški govoreći, umrit čemo. M. A. Režković sat. 34. Koji zna uprav naški ili slovenski govorit. M. Dobretić vi. Riječ misericordia naški milosrdje izgovaramo. B. Zuzeri 223. Kupus, koga drugi zovu zeļe, dobro spravlen svakom je od žeļe, koji naški hraniti se znade ter još suvog k ňem mesu imade. J. S. Režković 406. Gospodin poče sa mnom naški . . . i čah reći, da zanosi kotorski. S. Lubija prip. 14. — Pred adv. stoji katkad prijedlog po: Ja bih voli sad grivnu orahad, da je jednom po naški izbrojim. P. Petrović gor. vijen. 92. O da ima samo tu pastira, da po naški u vruli zasvira. B. Radičević (1880) 348.

NAŠKIĆITI, naškićiti (*biće takav akc.*), pf. malo zaškićiti. Od naškićiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u primjeru: Gdje je svaki čorav, i ti naškićili jedno oko (*po svoj prilici grijeskom mjesto*: jednim okom). Nar. bl. kapet 64.

NAŠKIĆIVATI, naškićujem, *impf. prema pf. naškićiti*. Samo u Popovićevu rječniku (etwas schief sehen).

NAŠKODAN, naškodna, adj. škodljiv. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (naškodni, damnosus, perniciosus nocens) i u Stulićevu (naškodan, v. štetan s naznakom, da je iz Bjelostjeničeva rječn.). Vidi naskodan.

NAŠKODITELJ, m. nom. ag. prema glag. naškoditi. Samo u Jambrešićevu rječniku (offector, u lat. dijelu).

NAŠKODITI, naškodim, pf. naudit. Od naškoditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Stulićevu (naškoditi, v. naudit) i u Popovićevu (schaden). *Mjesto -s- imamo u Voltigliju rječn. -s-*; vidi naskoditi.

a) uopće. Ako t' se i ne mni, velekrat našodi. Đ. Baraković vila 156. Ni, ka prij' našodi, kuga neg' nevernost svoga druga. P. Vitezović priričen. 66. Odgonim . . . svaku živinu, koja bi mogla naškoditi i handiti u trudu čovjčanskemu. L. Terzić 288. Tako snaša goloprsna . . . svagdi radi da naškodi. V. Došen 105b. Jer podmuće vrag navodi, kada hoće da našodi. 137a.

b) naškoditi kome ili čemu. Da ti ča ne našodi ali na život ali na blago. Kolunić zborn. 83. Zla voja za naškoditi inim. Starine 23, 137. Ne mogu ti veće naškoditi. Mirakuli 137. Da mu djavał ne more toliko naškoditi. Naručn. 101b. Zlēd nima moći naškoditi posvetilišeu. Transit 127. Ako bi čto smrtno pili, ne će im naškoditi. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 78a (mar. 16, 18). Nemojte naškoditi zemlji. 2, 182a (apoc. 7, 3). Prestupljenje Adamovo ne samo naudi i našodi ňemu. S. Budinić suma 181b. Ogań mu nišće ne našodi. F. Vrančić živ. 72. Da i našim

velicim bogom morete naškoditi. 79. Nijedan neprijetel moj meni ne bu mogal naškoditi. F. Glavinić svitl. 131. S čim bi ti mogao duši (*stamp.* dušu) naškoditi. A. Knezović 201. Nit luta zmija otrovom može čovika tako ugriсти... kako jezik čoviku može naškoditi. 280. I pomamnu žeļu ima naškoditi ludma svima. V. Došen 116a. Nastoji, da naškodi jatu svome. 188b. Niti ňemu naškodit moga(h)u. A. Blagojević pjes. 50. Francuzi . . . cesaru naškodit ktijahu. Š. Štefanac 24. Ako bi koji iskrnega udario i ništa mu ne naškodio. I. Velikanović upuć. 3, 109. Ako je koga čeladeta poštenu ili dobrima naškodio. 3, 141. Volovi, koji ne će slame niti s'jena, nit im mogu naškoditi vuci. Nar. pjes. kras. 98. Jučerašne mi je jelo naškodilo (govore u Hrv.). F. Iveković rječn. s. v. naškoditi.

NAŠKODIVATI, naškodujem, *impf. prema pf. naškoditi*. Samo u Bjelostjeničevu rječniku (naškodujem, incommodo, adnoceo, laedo, infesto, officio, škodu komu činiti, incommodare alicui).

NAŠKOĐEĆE, n. nom. verb. od naškoditi. U rječniku Vrantićevu (naškodjenje, offensa) i u Bjelostjeničevu (naškodenje [-d-, ne -d-!], 1. incommodatio, documentum, detrimentum, 2. offensio, laesio) i samo u jednoj knizi. Ki je strah naškodenja. Naručn. 54b. Za šalu ali srca naškodenjem (t. j. je li sagriješio). 79b.

NAŠKRAPATI, naškrapam, pf. poprskati, uprskati. Od naškrapati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Mikašinu rječniku (notis maculare).

NAŠKRAPLATI, naškraplam, pf. isto što naškrapati. Samo u Jambrešićevu rječniku (naškraplam, inspergo).

NAŠKRBITI, naškrbim, pf. isto što naskrbiti. Samo u Vukovu rječniku (anschaffen, comparo).

NAŠKRIVATI, naškrivām, pf. napisati. Od naškrivati (ovo iz tal. scrivere); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Naškrivaj mi pismo na Iliju. J. Bogdanović.

NAŠKROP, m. štogod, što je kao naškropljeno. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. Berapp, Rapp-putz, rauher Putz, Rauhwerk, Spritzbewurf, Spritzwurf, tal. rinzaffo.

NAŠKRÖPITI, naškropim, pf. poprskati. Od naškropiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (naškroplen, irrigatus, inspersus, irrotatus, — s. v. naškropljem ima: naškropiti zemlju z vodum, irrорare agrum aqua), u Stulićevu (naškropiti, v. naštropiti s naznakom, da je iz Habdiljeva rječn.) i u Popovićevu (besprengen).

NAŠKROPLJEĆE, n. nom. verb. od naškropiti. Samo u Bjelostjeničevu rječniku (irrigatio, inspersio).

NAŠKROPLIVATI, naškropljujem, *impf. prema pf. naškropiti*. Samo u Bjelostjeničevu rječniku (naškropljujem, irrigo, inspergo, nonnihil aspergo, irro).

NAŠLÍNGATI, našlīngām, pf. navesti. Od našlingati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Našlingaću ti rubac. J. Bogdanović. — U ſali znači: isprebijati (da se vide masnice, kao da je tijelo šlingano). Sad moj šogor otišo u logor, da nasiće drinovi palica, da našlinga šogorici leđa. Zborn. za nar. živ. 7, 98. I švaleru načak sakovala, načak žuti, a na ňemu zv'jezda, nek našlinga svojoj ženi leđa. 7, 112. Oba su primjera iz nar. pjevanja slavonskog novijih vremena.

NAŠLE-, *vidi* naše-.

NAŠLÓKATI, nášlókám, *pf.* šloke kuda priti: Našlokala sam skute. S. Pavičić. -- *Od našlokati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.*

NAŠOKRAJAC, našokrajca, *m.* čovjek iz našega kraja. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOKRAJAN, našokrajna, *adj.* onaj, koji je iz našega kraja. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOKRAJKA, *fem. prema masc.* našokrajac. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOKRAJKIĆA, *f.* isto što našokrajka. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOKRAJSKI, *adj.* isto što našokrajan. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOSTRAN, *adj.* onaj, koji je od naših strana. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOSTRANAC, našostranca, *m.* čovjek od naših strana. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras) s naznakom, da se nalazi u II izdanu Bernadina, ali tamo mjesto -o- stoji -e-: Koji ni po veliku općenju s našestranci našim jezikom izgovarati ne mogu; to stoji u predgovoru rečenoga izdaña [iz g. 1543]; vidi izdane g. 1885. str. vii).*

NAŠOSTRANKA, *fem. prema masc.* našostranac. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOSTRANKIĆA, *f.* isto što našostranka. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOSTRANSKI, *adj.* isto što našostran. *Samo u Stulićevu rječniku (nostras).*

NAŠOZEMAC, našozemca, *m.* čovjek naše zemje. *Samo u Popovićevu rječniku (Inländer).*

NAŠOZEMSKI, *adj. onaj,* koji je naše zemje. *Samo u Vukovu rječniku (von unserem Lande, nostrae terrae).*

NAŠPACIRATI SE, našpaciram se, *pf.* satis superque ambulasse. *Od našpacirati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru:* Našpacira se po svetu kaonoti naše prepodobije. D. Obradović bas. 123.

NAŠPALA, } *f. isto što mušmula.* B. Šulek

NAŠPELA, } *im. Popović rječn. Biće iz tal. nespola.*

NAŠPOTANE, *n. nom. verb.* od našpotati se. *Samo u Stulićevu rječniku (magna irrigio).*

NAŠPOTATI SE, našpotam se, *pf.* satis superque irrigisse. *Od našpotati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (valde irridere, jocari). Vrhu česa ov vuhat našpota se. Transit 248. Sad mu se jedan mali našpota, da je rutav. Nar. prip. mikul. 80.*

NAŠPRIJEVATI, našprijevam, *impf. daždjeti, padati* (o kiši). *Govori se u kotaru ogulinskog. Zborn. za nar. živ. 5, 169. — Tamno.*

NAŠRŠITI, našršim, *pf. isto što nasršiti* (vidi tam). *Zabižežio M. Pavlinović.*

NAŠTAMPATI, náštampám, *pf. stampom izdati na svijet.* *Od naštampati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (drücken, excudo [prelo]).*

a) u navedenom značenju. Ima mnogorazlični bezdělice napisani i naštampani. D. Obradović bas. 239. Boje je mnogo jednu pametnu i poleznu knigu . . . dati, da se na naš jezik prevede i naštampa. sov. 27. Mislim, da ih je (t. j. pjesme) boje i ovdje naštampati, nego da izostanu

savojem. Vuk nar. pjes. 1, 188. Ako bi se dogodilo, da se kniga ne naštampa. pis. 74.

b) skovati, *t. j. nem. prägen, tal. stampare.* *Samo u primjeru:* Puno lipih medaļ i zlatnih kolajan, se lipo naštanpano (-n-, ne -m-!). Nar. prip. mikul. 9.

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Tilesa, koja otac nebeski nakiti i naresi s tolikima kriposti stvorivši dušu u nima od pričistoga zlata Indija nebeski(h), naštampavši dragim kameňem, darovi duha svetoga. Đ. Rapić 138.

NAŠTAPATI, naštampam, *pf. izbiti štapom.* *Od naštati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (verberare).*

NAŠTE, *adv.* isto što natašte (na tašte), s kojim je i istoga postaňa; *t. j. jedno je i drugo postalo od starijega na tvařte (t. j. na prazno), pa je bili ili prešlo, u a (na tašte) ili je ispalo, a onda je i t., koje je pred nim, otpalo poradi lakšega izgovora (na šte).*

a) naše sámo bez ikakvog dodatka. *Samo u Stulićevu rječniku (naše, v. naštesrce).*

b) naše ruke, naše ruku. *To upravo znači: prazne ruke, praznih ruku, t. j. naše se uzelo kao indecl. adj. (staro tříšti upravo je značilo: prazan). Iz navedenog značenja razvilo se: bez boja (u značenu rijeći 1 boj pod 6), bez kazni. Između rječnika samo u Stulićevu (našteruke, našteruku, adv. impune) i samo u primjeru: Ali je često puta žao ocu, kad majka bije kćer, a majci, kad otac bije sina; i kad ova skoči, da otme sina, ni njoj ne bude naše ruku. V. Vrćević u V. Bogišića zborn. 289.*

c) naše srce upravo je: na šte (ovo od tří, a ovo od tří) srce, t. j. na prazno srce (rijec srce uzevši u značenju: utroba), natašte. *Između rječnika samo u Stulićevu (naštesrca, naštesrce, jejuno stomacho, jejune). Nek s neg piye . . . vodu naše srce. Nar. pjes. juk. 117. Govori se u Lici s akc. naštesrce. J. Bogdanović. Onamo govore i (pokvareno) naštesrce. M. Medić čet. 1ek. 273. Vidi i nastresice.*

d) naše srca, ovo treba tumačiti kao i naše ruke (ili ruku) pod b; *t. j. naše je uzeto kao indecl. adj. uz gen. srca (u značenju: utroba). U rječniku Mikalini (naše srca, jejune), u Belinu (naštesrca, a digiuno s primjerom iz Komulovića), u Stulićevu (naštesrca, naštesrce, jejuno stomacho, jejune s primjerom preuzetim iz Belina rječn.) i u Vukovu (náše srca, auf den nüchternen Magen, jejonus, cf. nataše). Potribia je, kad se hoćemo pričestiti, da smo našcesrca (sa -č- mjesto sa -t-, kao što je i natašće poređ natašte). A. Komulović 49. Pričešće ima bit naše srca. I. Držić 191. Tko je naše srca, i za maslinom bi pio. Poslov. danič. Jer će boje zapjevati siti, nego kad su naše srca (stamp. na štersdcu). M. Pavlinović razl. sp. 339. Pa čemo se sutra naše srce razgovoriti. S. Čubiša prip. 267.*

NAŠTÉDJETI, naštédim, *pf. satis superque pepercisse. Od naštedjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (genug sparen, ansparen) i samo u primjeru: Dosta (h)rane da marvi naštediš. J. S. Rejković 364.*

NAŠTEN, pas. partic., *t. j. nađen.* *Vidi kod naći na str. 241a.*

NAŠTÉNITI, nášténím, *pf. satis superque pepercisse (catulos caninos). Od našteniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (in Mengen werfen, von der Hündin).*

NAŠTEŠRICE, adv. *vidi kod našte pod c.*
NÄŠTINA, f. *staće, kad je tko natašte. Samo u Vukovu rječniku* (der Zustand, da man noch nicht gegessen noch getrunken hat, jejunitas). *Imenice naština možda i nema u narodu, nego samo adv. naštinu, t. j. na štinu (štinu postalod tštinu, a ovo od tštinu; vidi naše u pristupu); taj adv. znaći isto što natašte, naše sreća, a govori se u Srbiji.* Etnogr. zborn. 13, 340. 341. — *Osobito je znaćeće (bez kazni) u primjeru: Ako kakvo zlo učinite, ne će vam biti naštinu.* M. Đ. Milićević jurm. 44.

NAŠTINIVATI, naštinujem, *impf. prema pf. naštinuti. Samo u Stulićevu rječniku (naštinivati, v. naštinuti).*

NAŠTINUTI, naštinem, *pf. malo uštinuti. Od na-štinuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Stulićevu rječniku naštinuti, nonnihil vellicare.*

NAŠTIPOĀNE, n. nom. verb. *od naštipati. Samo u rječniku Belinu (naštipanje, l' increspare, lo spizzicare) i u Stulićevu (corrugatio s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NAŠTIPATI, naštipam (naštijem), *pf. Od na-štipati.*

a) *o štipanju u obilnoj mjeri; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječniku Belinu (spizzicare) i u Voltigijinu (naštipati, naštijem, pizzicare, zwicken). U Popovićevu rječniku ima naštipati se (sich satt kneipen).*

b) *narozati, nabratiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Belinu (naštipati, naštijem, increspare) i u Stulićevu (naštipati, naštijem, crispare, corrugare s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NAŠTITI SE, naštijem se, *pf. načitati se. Od na štititi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (sat legere).*

1. **NAŠTRAPATI**, naštrapam, *pf. poškropiti. Od na-strapati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Stulićevu (naštrapati, naštrapam, nonnihil aspergere, conspergere; riječ nonnihil, t. j. malo, nije potrebna). Krvi put naštrapani vidi. A. Vitalić ost. 260. Vučidol su krvlju naštrapali. Osvetn. 5, 90. Savicu videše, da je sva krvlju naštrapana. V. Vrćević niz 280. Pod glavom noj nože nahodio, svih su oni krvlju naštrapani. Hrv. nar. pjes. 1, 129.*

2. **NAŠTRAPATI SE**, naštrapam se, *pf. Tko stane na smeće, kaže mu se, da će se naštrapati, da će dobiti čire ili drugu koju bolest, jer misle, da su coprnice zagadile ono smeće. F. Pilepić. — Tamno; ako je u svezi s 1 naštrapati, nije jasna sveza u značenju.*

NAŠTRIH, m. *neki dio kuće (ne može se razabratiti, koji upravo). Govori se u Vrbniku (na Kru). Zborn. za nar. živ. 5, 228. Vidi nastreh.*

NAŠTROPITI, naštropim, *pf. isto što naštrapati. Od na-štropiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (aspergere, conspergere).*

NAŠULITI, našulim, *pf. lagano napuniti. Nemoj pripuñati lulu, našuli samo. M. Pavlinović. — Tamno.*

NAŠUŠURITI, našušurim, *vf. na pr. drva u kolima, nem. aufbürgmen. J. Grupković. Našušuriti, preobilno i neukusno iskititi. J. Belović-Bern. 89 (supl.). Od na-šušuriti; samome šušuriti možda i nema potvrde. Vidi našešuriti.*

NAŠVA, f. šav. *Samo u rječniku Belostjenčevu (sutura) i u Voltigijinu (cucitura, Naht). U pr-*

vom je rječn. još zabilježeno i: med ritjum i sramom, perineum. Ispor. našav.

NAŠVAVATI, našvavam, *impf. prema pf. našvati, kojemu nema potvrde, a značilo bi: našiti. Između rječnika samo u Belostjenčevu (našvavam, navezujem, pingo acu, opus acu varie elaboro). Govore kajkavci u selu Trebarjevu (u Hrv.). Zborn. za nar. živ. 6, 224.*

NAŠVEĆE, n. nom. verb. *od našiti. Samo u rječniku Belostjenčevu (acu pictura, Phrygia elaboratio) i u Voltigijinu (ricamo, Stickerei).*

NAŠVICA, f. galun, šerit (t. j. ono, što se našto našije). Našvice, nakit odijela ženskog, nem. Borten. J. Belović-Bern. 89 (supl.) s naznakom, da se govori u Vojniću (u Hrv.).

NAŠVICE, f. pl. *mjesno ime. Priniše ga u Našvice. Norini 77. — Da nije grijeskom mjesto Našice?*

NAŠVRAKATI, našvrakam, *pf. ružno napisati, nadržati. Od na-švrakati; samome švrakati možda i nema potvrde. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Esi li već našvraka to pismo? J. Bogdanović.*

1. **NAT**, f. cima, klica. *U rječniku nijednom. Trud biše i muka divine gristi nat. Đ. Baraković vila 331. Nát, gen. náti, cima (boře bi bilo cyma, jer je iz grč. zōuc). D. Nemanić (1884) 65. — Riječ se nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov. nat, čes. nat', pol. nać.*

2. **NÄT**, interj. evo, gle. Kad što iz ubaha bude, reče se: nät, šta ovo bi! A. Jovićević. — Postane tamno.

NATABANČITI SE, natabančim se, *pf. dosta se nahoditi pješke. Od na-tabančiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (viel zu Fuss gehen)*

NÄTABATI, natabám, *pf. dobro nabiti, nagažiti (da bude trdo). Od na-tabati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Trebalio bi na guvno zemlje nавести pa onda s koňma živo natabati. J. Bogdanović.*

NATAČKA, f. ono, što se natakne na što ili u što. *Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Einsetztstück (beim Reisszeuge).*

NATÁČI, natakñem, *pf. vidi nataknuti.*

NÄTÄJNO (jamačno je takav akc.), adv. *isto što potajno. Od na tajno. U rječniku nijednom. Jedan po jedan ispojedite mi se na tajno ili pred svijetom. Nar. prip. vuk 123. Na tajno mu zbole Crnogorci. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 56.*

NÄTAKATI, nátka, m. *navez, pamuk za vezeće. Od na tak (ovome je korijen isti, koji je u glag. tkati). U rječniku nijednom. Pak uzima od pamuka roklu . . . opreg rujnim izvezeni natkom. M. Katančić 66. Govori se u Slavoniji oko Valpova. J. Belović-Bern. 205, — u Orahovici i Stupniku. S. Ivšić (zabilježio naznačeni akc.).*

NATAKAČ, m. cipela. *Potvrdu donosi samo D. Nemanić (1883) 63: natakăč, crepida, pl. natakăči. Ispor. natikača.*

NATAKĀNE, n. nom. verb. *od natakati. Samo u rječniku Stulićevu (actus implendi vasa liquore quoconque) i u Vukovu (das Einschenken, infusio).*

NATÄCΗM, natakēm, *impf. prema pf. natociti. U rječniku Belinu (empire di cosa liquida), u Belostjenčevu (natačem, v. nalevam), u Voltigijinu (sopravversare, aufgiessen), u Stulićevu (implendis liquore quoconque vasibus distineri) i u Vukovu (einschenken, infundo). Nu (t. j.*

rutvicu) na tašte za lik mnogi žvaču, drugi na ňu rukiju nataču. J. S. Režković 170.

NATAKNIVATI, nataknjem, *impf. prema pf.* nataknuti. *Samo u Bjelostjenječevu rječniku* (nataknjem na ražeň, induco in veru, veru carnem figo).

NATAKNUTI, nataknêm, *pf. metnuti što na što tako, da obuzme ono, na što je metnuto. Od na-taknuti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Pored inf. nataknuti nalazi se i nataći. Prema prvome inf. načinjeni su ostali oblici: prez. nataknem, imper. natakn, pas. partic. nataknut (*pored kajk. nataknén*) i t. d., — prema inf. natači načinjen je aor. natakoh, partic. pret. I natakavši, partic. pret. II natakao, natakla. Potvrde infinitivima nataknuti i natači i oblicima, što su prema nima načinjeni, vidi medu primjerima. Još ima i inf. nataknuti (vidi *tamo*). Nalazi se akt, pas. i refleks. Akc. kao u istaknuti (vidi *tamo*). U rječniku *Mikačinu* (vidi daće pod b, a, bb), u *Belinu* (nataknuti, infilzare con legno o ferro, — nataknut, infilzato), u *Bjelostjenječevu* (nateknuti gusku na ražeň, configere verubus anserem, — nateknuti na kolec, impalare, imponere, inducere, agere in palum, — natekni na kolec, na ražeň, — nateknuti konec v iglu, filum in acum inserere, inducere), u *Voltižijinu* (nataknuti, attacare, impalare, anspiessem, — nataknén, impalato, angespiesst), u *Stulićevu* (nataknuti, nataknuo sam, natako sam, trajicere, transfodere, transfigere) i u *Vukovu* (natači, nataknêm, natakoh, natače, natakao, natakla, anspiessem, figo, — nataknuti [1898], vide natači). Najstarije su potvrde iz druge polovine XVI vijeka.*

a. nataknuti bez dopune: na što.

a) uopće.

aa) akt. Evo glavnoga neprijatelja, evo kopja za probit ga . . . nataknut ču ga, kako stoji, da se s zemje i ne krene. B. Zuzeri 124. Ti nataknici narukvicu zlatnu. Nar. pjes. petr. 1, 33. Pode u jedan dučan, de je bilo naočari, i iznesu mu od svake vrste, a on natakne jedne. Nar. prip. vrč. 170. Natače joj dva zlatna prstena. Nar. pjes. petr. 2, 380. O doratu breše objesio . . . natakoše dvanaest julara, povede ga dvanaest Turaka. Nar. pjes. hörm. 1, 117.

bb) refleks. Samo u *Vukovu rječniku* (natači se, hervorkomen, existo, cf. istaći se s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 158, koji potpuno glasi: Natače se svatah šes stotina, ko će prije ugrabiti jabuku). Pravo značenje kao da nije ono, što ga Vuk uzima, nego: skoči, navali, — ali tome nije jasan razvitak.

b) nataknuti zob ili ječam kočima, t. j. ustaknuti, postaviti. A u jutru rano poranili i kočima zobi nataknuli. Pjev. crn. 175a. Kad bi došao k svojoj ljubaznici, natakli bi kočima zob. Vuk rječn. s. v. Trojan. Dobre vaše koče odmorite, dobrim kočima zopce nataknite. Nar. pjes. juk. 145. Kod pivnice koče odsidosmo i kočima ječam natakosmo. Nar. pjes. marj. 29. Pred mehanom odsjede dorata, dobri dori ječam nataknuo. 74. Kad dogata timar učinio . . . u strunci zopcu nataknuo. Nar. pjes. hörm. 1, 268.

b. nataknuti na što.

a) akt.

aa) uopće. A oni, ki bješe skril . . . našadši taj konop . . . srđno ga na grlo natače i stavi. D. Ranića 107b. U tej ranice ujedno utače tanahne hvojice, ke na dub natače. M. Bunić 6. Koje tijelo bi nataknuto na udicu. A.

Gučetić roz. jez. 220. Tko pri dila ražań, a pake zvir išće, dogodi se, da na ň ne natakně nišće. Đ. Baraković vila (1682) 119. Nataknuše na trst spugu. B. Kašić is. 70. Inorogъ . . . jedga viditъ zvěři koju lubo, postignetъ i nataknjetъ na rogъ svoj. Starine 11, 196. Sluga . . . natakavši oni plemeniti prsten na svoj štap maše nim po vitru. F. Lastrić test. ad. 130b. Vladislavu glavu odsikoše, na bojno ju natakoše kopje. A. Kacić razg. 89. Lovac . . . bacivši uže na vrat joj (t. j. živini) nataknui i sobom povede. A. Kanižlić utoč. 74. Jelin . . . udri na kralja i otijući ga ubosti ne s(h)vati ga dobro, već ga natače na jedan rog i pobiže. J. Banovac razg. 155. Diže vidro i okrenuvši ga natače ga sam sebi na glavu. P. Knežević osm. 270. Kad hajduci koga svežu . . . pak na ražań řeg' nataknui. V. Došen 176a. Na kolac nikе natakoše. Nadod. 50. Zapovidi . . . da ga nataknui na ražań. Blago turl. 2, 146. Faun ňemu suviše i uši natače, povelike od pedi na glavu namače. J. Rajić boj 113. Napuni sunder octa pa na-taknuvši na trsku pojase ga. Vuk mar. 15, 36. Kaluder prekrsti one brojanice pak mu ih natače na glavu. Nar. prip. vuk 121. Ona pojede dva sirca odmah, a treći natakne na vrat pa onda ode daće. 226. Tu ima devet divova pa natakli dva češka te ih peku uz vatru. prip. 189. Kupe jednoga brava, oderu ga i nataknui na ražań, da ga peku. Nar. prip. vrč. 107. Vije-nac tudinci natakoše na štap. M. Pavlinović razl. sp. 343. Arhimandrit . . . natače na nos naočare. M. Đ. Miličević zim. več. 55. Pop Marko . . . natače na vrat petrahić. jurm. 34. Danas će vas oba pogubiti, pogubiti, na ražań natači. Nar. pjes. vuk 6, 179. — Preneseno značenje imamo u primjeru: Ako što najmaće od koga govoriti čuju, ono oni prid svima gostima ňemu na nos nataknui, očituju, osmiju, narugaju se. M. A. Režković sat. 11.

bb) nataknuti prsten (na prst). Kada bi . . . prsten na prst nataknula. A. Kanižlić utoč. 510. Po tom joj . . . na prst natakne prsten. Vuk kovč. 45. Predaču mu krunu Šćepanovu, carski prsten natači na ruku. Nar. pjes. petr. 2, 167. — Ispor. u rječniku *Mikačinu* (nataknuti prsten, inducere aannulum), u *Belinu* (nataknuti prsten, porsi o mettersi l' anello), u *Bjelostjenječevu* (nateknuti prsten na prst, inducere aannulum digito) i u *Stulićevu* (prsten nataknuti, in digitum annulum inferre).

cc) nataknuti kapu (na glavu). Spusti kapu na oči i natakne ti je na uši, rekao bi . . . da je sasvim svetu umreo. D. Obradović sov. 108. Uzme je (t. j. kapu) Srbin . . . te natakne na glavu. Vuk grada 116. Ne ustače kalpak i čelenke . . . no hajdučku kapu nataknuo. Pjev. crn. 311b. Kamilavku na glavu natače. Nar. pjes. juk. 64. Na glavu je čulah nataknuo. Nar. pjes. hörm. 1, 460. — Ispor. u *Vukovu rječniku* (natači kapu na glavu, aufstecken, impone).

b) refleks. Samo u primjeru: Tada gvozdje . . . samo po sebi na vrh uzide ter se natakne na držalo. I. Đordić ben. 113.

NATAL, m. ime od lat. Natalis. V vrime . . . gospodina Natala z Bnetak, dostojnoga biskupa Ninskoga (iz XV vijeka). Mon. croat. 89. Bonifatij Natal vrlj. J. Kavačin 122b. — S tijem je imenom valjada u svezi: Natal, brežuljak u Dalmaciji u kotaru spjetskom. A. Mašek 121.

NATALANČITI, natalančim, *pf. navući ružno na se* (kakvu odjeću). Potvrdu vidi s. v. góka. — Postaće tamno.

NATALIĆ, *m.* prezime izvedeno od imena Natal. Potvrda mu ima u spomenicima XIV—XVI vijeka za Splet. K. Jireček rom. 3, 45. Nataliću Jero odšta. J. Kavačiu 187b.

NATĀLJA (*s takvijem se akc. govoril*), *f.* žensko ime od lat. Natalia. Od žene svoje Natalije. F. Glavinić cit 304a. Natalija. S. Novaković pom. 84. Za kćer Nataliju. Nar. pjes. petr. 1, 551 (među prenumerantima).

NATALINCI, Natalinaca, *m. pl.* varošica u Srbiji u okrugu kragujevačkom. S. Koturović 448. — Do g. 1881 zvala se Novo Selo, pa je ovako prozvana važada po ondašnoj kneginji Nataliji.

NATAMĀNITI, natamānūm, *pf.* dosta mnogo utamanić. Od na-tamaniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug, in Menge vernichten).

NATAMAŠNO, *adv.* podosta šalivo. Samo u Stulićevu rječniku (subridicule). — Vidi tamašan.

NATĀMBATI, natāmbām, *pf.* isto što natabati (*s umetnutim -m-*). Govori se (*s naznačenim akc.*) oko Vinkovaca, na pr. Natambaj dobro tu zemlju (*da bude tvrda i dobra za gradnju kuće*). S. Pavičić.

NATAMJANITI, natamjanim, *pf.* nakaditi tamjanom. Od na-tamjaniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (natamjaniti, v. otamjaniti).

NATAMNIČAR, *m.* vrhovni tamničar. Nad-tamničar, Oberkerkermeister, capo custode delle carceri. B. Petranović r. kn. 22.

NATAMNOVATI SE, natamnujēm se, *pf.* satis superque in vinculis fuisse. Od na-tamnovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug im Kerker liegen).

NATANAC, natanca, *m. onaj, tko vodi tanac, tancovođa, kolovođa.* Govori se u Štipu i okolini. Etnogr. zborn. 9, 69.

1. NĀTĀNCATI SE, nātāncām se, *pf.* naigrati se. Od na-tancati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (natančati se, v. naskakati se; značene nije pravo rečeno) i u Popovićevu (sich satt tanzen). Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*), na pr. Natancali su se nočas pa sad spavaju. J. Bogdanović.

2. NATANCATI, natancam, *pf.* nadigrati. Od nad-tancati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem je mjesto -c- krivo zabižezeno -č- (nad-tancati, in choreis ducendis aliquem vincere).

NATANČITI, natančim, *pf.* vidi natančati, natantati.

NĀTĀNCATI, nātāncām, *pf.* isto što natenati i istoga postana. Govori se u Dubrovniku, gdje ima i natantati (vidi tam). ali nema natančiti, koje se nalazi u Vukovu rječniku (natančiti, vide natentati s naznakom, da se govori u Dubrovniku). M. Milas rad jug. ak. 186, 237.

NATANDATI, natandem, *pf.* isto što natančiti i istoga postana (vidi tam). Govori se u Pčraču. M. Rešetar štok. dial. 256.

NATANKO, *adv. t. j. na tanko;* vidi kod tanak.

NĀTĀNTATI, nātāntām, *pf.* isto što natenati i istoga postana (vidi tam). Govori se u Dubrovniku. M. Milas rad jug. ak. 136, 237. M. Rešetar štok. dial. 256 (*i taj veli, da je Vukovo natančiti pogriješka*). Po prvome je prez. natančām, a po drugom nātāncām.

NATAPALAC, natapaoca, *m. nom. ag.* prema glag. natapati. Samo u Stulićevu rječniku (irrigans).

NATAPALICA, *fem.* prema masc. natapalac. Samo u Stulićevu rječniku (irrigans).

NATĀPĀNE, *n. nom. verb.* od glag. natapati. Urječniku Mikačinu (natapanje, irrigatio, rigatio), u Stulićevu (irrigatio, aquatio) i u Vukovu (1. das Schmelzen in Mengen, liquatio, 2. das Tränken, rd imbueren). Kada rosu i natapane nebesko u se prima. E. Pavić prosv. 1, 114. Moba se sazivle samo na žetu i na natapane suhijeh niva. V. Bogišić zborn. 483 (zabilježio prinosnik od Dubrovnika).

1. NATĀPATI, nātāpām, *impf.* prema pf. 1 natopiti. Samo u Vukovu rječniku (in Mengen schmelzen, liquo).

2. NATĀPATI, nātāpām, *impf.* prema pf. 2 natopiti. Ina akt. i refleks. (za pas. se nije našlo potvrda). Urječniku Mikačinu (natapati, polivati, rigo, irrigo), u Belinu (adacquare, inaffiare, inteso di erbe o piante), u Voltigijinu (natapam, v. natopiti), u Stulićevu (irrorare, irrigare, — carnes, dum assuntur, pinguedine aliqua ungere) i u Vukovu (tränken, imbueren liquore, n. p. krplojem, krišku hleba u masti i t. d.).

a. *kvaziti, močiti, zalijevati* (kako u kojem primjeru).

a) u pravom smislu. Zaveza rane negove natapajući je uljem i vinom (*iz lat. alligavit vulnera eius infundens oleum et vinum. luc. 10, 34*). Bernardin 131 (i Postila [1562] 130b. I. Bandulavić 170b). Mi smo davali dažd, da natapa zemlju. M. Divković bes. 33. Suzami mojimi postelu moju natapati budem (*iz lat. lacrimis meis stratum meum rigabo. psal. 6, 7*). M. Alberti 316. Dažd . . . natapa zemlju i napaja nju. I. Bandulavić 35b. Da se zemlja natapase i opijaše krvju. P. Bakšić 65. Voda natapajući zemlju čini ju ploditi i biti rodnua. M. Radnić 429a. Daž natapajući zemlju. A. Vitačić istum. 460. Četiri rike . . . kojim si naredio i zapovidio, da vas svit imaju natapati. L. Terzić 291. Dva studenca vode žive, koji natapaju zemlju. S. Margitić fala 79. Leža(h) kod nogu Isukrstovih, suzam natapa(h) ji(h) i kosam tara(h). J. Filipović 1, 492b. Koji je . . . ugodnim rosama zemlju natapao. F. Lastrić ned. 12. Eno mu ona suzama poliva lice i rane nemu natapa. svetih. 32b. S nebeskom medenom rosom našu zemlju natapa. J. Banovac pred. 24. Ponizno mu odgovara papa, bilu knigu suzicam natapa. A. Kačić razg. 161. Suzami mojijema odar moj natapati ču. J. Matović 505 (psal. 6, 7). Još te (t. j. Slavoniju) druge vode natapaju. M. A. Režković sat. 25. Znoj krvavi kojijem gnezne negova odjeća, a natapa se zemlja. I. M. Mateić 30. Udari čudna obilnos od vode, koja . . . natapa poje. I. Đordić ben. 113. Svud se topi u korisni dažd, svud srečno zemlju natapa. A. Kalić prop. 477. Svaku noć posteljicu svoju natapase s suzam. I. P. Lučić razg. 31. Vodu tko napustit more, njoj protoko nek sad se otvore, kojima se livada natapa. J. S. Režković 41. One kapi krvu, koje su š nega curile i pod njim zemlju natapale. A. Tomiković gov. 61. Pogleda svu ravnici Jordansku, kako cijelu natapase rijeka. Đ. Daničić 1 mojs. 13, 10. Kao pozni dažd, koji natapa zemlju. os. 6, 3. Svojim znojem natapaju narodnu podvornicu. M. Pavlinović rad. 16.

b) u prenesenom smislu. Imaju milost Božju, koja im natapa dušu vlagom duhovnog. M. Divković bes. 315. Sagrisivši učini se čovik nečist i studen i suh, ali čineći molitvu i pla-

čući očišta se, užije i natapa se. M. Radnić 111^b. Ova rosa, ova milost duha svetoga natapa dušu da plodi. J. Filipović 1, 169b. Duh sveti, koji nas natapa rosom dobroćinstvi. F. Lastrić test. 278b. Natapa se on napre mudrostju i naukom. test. ad. 103a. Ti vazda rosom milostih tvojih puk tvoj natapaš. B. Leaković gov. 45. Poslije mojih riječi nitko ne pogovaraše, tako ih nata-paše besjeda moja. Đ. Daničić jov 29, 22.

b. napućati. *Samo u primjerima:* Gdi ga posla Klement rimski papa, da kripostju oni puk natapa. L. Ľubuški pis. 74. Grib smrtni natapa smradom paklenim mesto, gdi se porada. F. Lastrić ned. 221. (Sv. Jakov) milostma svojim natapa ona kraljestva. svetn. 115a.

c. Ne razabira se znaćeće u primjeru: Kamnice morske otvore se zdrakom od sunca, koje u njih natapa, i smrzne se vлага ciklona, i tako radaju biser. M. Radnić 216^a.

3. NATAPATI, natapam, pf. *nagaziti.* *Od natapati.*

a) nagaziti na što; *ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.* Između rječnika *samo u Stulićevu* (natapati na što, incurrere, offendere, incidere). Govori se oko Vinkovaca (s akc. natapati), na pr. Idemo mi tako, idemo pa nata-pamo na jedan jarak. S. Pavićić.

b) nagaziti u obilnoj mjeri; *ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.* Između rječnika *samo u Popovićevu* (natapati stako je zabi-ležen akc. J., anstampfen, in Menge stampfen). Govori se oko Vinkovaca, na pr. Ala sam se blata natapo! S. Pavićić.

NATAPKATI, natapkam, pf. *isto što 3 natapati (samo u znaćeće malo umaranom).* Samo u Popovićevu rječniku (anstampfen).

NATAPLAĆE, m. nom. verb. od nataplati. Samo u *Bjelostjenčevu rječniku* (immersio).

NATAPLATI, natapljam, impf. *isto što 2 natapati.* Vađada je nekad bio prez. natapljem (po-red natapam), pa je otud -l- prodrio i u inf., a prema inf. nataplati nacićen je prez. natapljam. Između rječnika *samo u Bjelostjenčevu* (natapljam, immergo, imbuo). Dažd napaja zemlju i natapla ju. N. Rađina 118b. Od zgar ide nataplati rosa luge. I. Akvilini 121. Ljudi sade, ljudi nataplaju, a Bog daje uzmnenoženje. M. Bijanković 160. Rijeka blizu zemlju mimohodi, a daleku natapla. Poslov. danič. Ni koji sadi, jest štogod, ni koji natapla. J. Matović 487.

NATAR, natra, m. *Samo u Šulekovu rječen-* zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za niem.* Natron, Natriumoxyd.

NĀTĀROŠ, m. seoski bifežnik. Iz lat. notarius. U rječniku nijednom. Između plemića su i ovijeh građana seoskih opština pisari (nataroši). Vuk kovč. 13. Govori se po Slavoniji. Zborn. za nar. živ. 7, 97. S. Pavićić (zabižežio nazna-ćeni akc.).

NĀTĀROŠKA, f. žena nataroševa. S. Pavićić (zabižežio naznaćeni akc.).

NATAŠTE, adv. na prazan želudac, ništa ne jedavši. Vidi našte. Akc. je postavljen, kako je zabižežen u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj i Slavoniji govori se natašte. N. Simić nast. vjesn. 8, 109. S. Ivšić. Pored natašte ima i na-tašće. U rječniku Mikalinu (nije natašte, nego natašte srce, [t j. na tašte srce], jejune), u *Bje-lostjenčevu* (nateče, natašće, jejune, jejunuo stomacho), u *Jambrešičevu* (nateče, natašće, jejune, u lat. dijelu), u *Voltižjumu* (natašte, a digiuno, nüch-

tern), u *Stulićevu* (natašte, natašće, in vanum-s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Mulija) i u *Vukovu* (natašte, vide našte [srca], cf. tašt). Može to učiniti, premda nije natašte. I. Zanotti upit. 11. Nu (t. j. rutvicu) na tašte za lik mnogi žvaču. J. S. Rejković 170. I natašte s tim se pokripljava. 250. Ja sam jošte na tašće, t. j. ni-jesam ništa jeo. Vuk rječn. s. v. tašće (s nazna-kom, da se govori u Hrvatskoj).

NATEĆEĆE, n. nom. verb. od 1 nateći. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (inflatio, inflammatio, tumor) i u *Stulićevu* (natećeće, v. nadimaće, t. j. inflatio, tumor; rijeće se nadimaće u ovome rječniku ne navodi — grješkom — iz Stulićeva).

1. NATEĆI, natećem, pf. *Od na-teći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3.*

a) o tećenju u obilnoj mjeri. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (natećem, naviram, conflu) i u *Jambrešičevu* (natećem, conflu, u lat. dijelu).

b) tekući (t. j. trčeći) nadoći. *Samo u Voltižjumu rječniku* (incorrere, anlaufen).

c) oteći. U rječniku *Bjelostjenčevu* (natećem, intumesco), u *Voltižjumu* (gonfiare, aufschwellen), u *Stulićevu* (natećen, v. nadiman s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru) i u *Vukovu* (natekla mu glava, anschwellen, intumesco). Kako su od udaraca pomoćnica i natekla lica. A. Kanjižić uzr. 88.

d) nabujati, narasti. *Samo u primjeru:* Eva ja raširujem kako natećen potok. Proroci 69.

e) dosta steći. Između rječnika *samo u Vukovu* (genug erwerben, satis conquiro s primjerom iz nar. posl. vuk 6: Ako ne načuva, ne na-teče). Krajevinu u dugove rinuo, a sebi vlaste-linstva natekao. M. Pavlinović razl. sp. 46.

f) snati; kao da je to u primjeru: Kada ga nateće bolzan nevoje. M. Marulić 154.

g) naići, nagaziti; kao da je to u primjeru: Kako bih ja sada sam na smrt natekal. Š. Men-četić 42.

h) zateći. *Samo u primjeru:* Na pivanje to pritekoši ukučni, tkoji je mrtvu natekoše. Blago-turla 2, 4.

i) Ne razabira se znaćeće u primjerima: Naš se kućnik tako s marvom vlada, da joj dice ne more nateći. J. S. Rejković 154. Daj, stubněva da moreš nateći. 284.

2. NATEĆI, natećem, pf. *Od nad-teći; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2.*

a) natrčati (t. j. nadtrčati), preteći, nadići, nadvisiti, nadvladati. U rječniku Belinu (nad-teći, passar correndo, superar nel corso), u *Bjelostjenčevu* (nadtećem, v. pretećem) i u *Stulićevu* (nadteći, superare, vincere s naznakom, da se nalazi u Dordića). Ca je dostojnije, ima nadeći ča je manje dostojno. Naručn. 44b. Mnoge divice sku-piše sebi blago; ti si stanovito svekolike natekla (iz lat. multae filiae congregaverunt divitias; tu supergressa es universas, prov. 31, 29). M. Divković nauk 102a. Ište, da bi uzvišenjem svekolike nadalašao i natekao. 272^a. Jači kada nateće ne jačega, od potrebe je, da ne jači ostane jačemu sluga. bes. 323. Koji si veće puta tvojjem himbenjem i lažljivijem govorjenjem pri-dobio i natekao naučitešo od zakona. 369. Ben-dik nadteće Salamuna u pravom znašu. I. Dordić ben. 99. Rim slavni, ki nadteće bojnom slavom sve narode. pjes. 199.

b) naći se u obiju. *Samo u Belinu rječniku* (nadeći, eccedere, soprabondare).

c) poteći, potrčati. Između rječnika samo u *Voltižijinu* (correre sopra, avventarsi, auf etwas laufen) i samo u primjeru: Tako ga hoću pustiti nadteći, da umre (iz nem. so werde ich ihn lassen anlaufen, dass er muss sterben. ezech. 3, 20). Proroci 153.

3. NATEĆI, nategnem, pf. isto što nategnuti (vidi tam).

1. NATEG, m. nom. act. i nom. instrum. prema glag. nategnuti.

a) nâtèg, t. j. vučeće lađe do lengera. Samo u rječniku *Vukovu* (Kad izlije voda, te koni ne mogu lađe da vuku, onda se sveže lenger na kraj dugačka uža, kojega drugi kraj ostane na ladi pa se odnese naprijed i baci u vodu, potom momci povrh lađe tegle uže i skupljaju ga u čamac, dok lađu ne dotjeraju do lengera; i to se kaže: vući lađu na a n a t e g Mjesto lengera može se uže privezati i za kakvo drvo kraj vode — s naznakom, da se govori *pored Save i poređ Dunava*) i u *Popovićevu* (nâtèg, beim Schiffziehen das Anziehen der Schiffe bis zum Anker beim grossen Wasser). Vidi nategnuti pod a.

b) isto što natega pod a. Samo u primjeru: Htit ih steći bez truda i bez natega (ako nije griješkom mjesto natega) isto je kao htít žeti, gđi nije posijano. M. Pavlinović rad. 15.

c) nateg m. ili natega, f., isto što napetost. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Spannung.

d) nâtèg, isto što nategača pod b. Samo u *Vukovu rječniku* (nateg, vide nategača s naznakom, da se govori u Srijemu).

2. NÂTÈG, m. nekakav plav cvijet, Art Pflanzo, herbae genus. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Barani). Druge potvrde nema. Ne razabira se sveza s riječju 1 nateg.

NATEGA, f. nom. act. i nom. instrum. prema glag. nategnuti.

a) natega, t. j. trud, muka (upravo natežne oko čega). Između rječnika samo u *Vukovu* (n. p. s nategom, knapp, mit Mühe, kaum, vix, anguste). Živeći ja s mukom i s nategom ... bez twoje milostive pomoći teško bi se išto od onoga moglo učiniti. Vuk nar. pjes. 4, v. Nego s velikom brigom i nategom jedva živim koje-kako. Vukova prep. 2, 731. Imala je troje četvero dece, koju je hranila s mukom i nategom. Nar. prip. vrč. 51. Lasno i bez natege nauče. M. Pavlinović rad. 148. Žrtva je teška našemu sa-možubju izreći nategom, što bi mogli sipati ka iz vrće, razl. sp. 220. Upita tetka bratanica podižući nategom glavu i gустe obrve. S. Lubiša prip. 35. Progovori nategom Mijat. 231. Kako niko ne samo ne kazuje ono, o čem misli, nego se još čuva, da se nehotice što ne izgovori, tako i razgovor ide s nekom nategom. M. D. Milićević med. 305. — U ovom je primjeru natega prema glag. natezati pod e: Kad se Slavenska ortografija u Srpskom jeziku mora pokvariti i Srpska ostati opet puna krpeža i natege, zato mislim Vuk u *Ivekovićevu rječn.*

b) isto što napetost. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. Vidi kod nateg pod c.

c) natega, isto što nategača, teglica, t. j. sprava, kojom se piće iz bureta vadi. Između rječnika samo u *Vukovu* (Heber, siphon). Bure.... odozgo na srijedi ima jamu, na koju se piće u želja i nategom (ovo bi moglo biti i prema nom. nateg) iz nega vadi. Vuk rječn. s. v. kaca. U Srbiji govore natega i tikvi s dugačkim i pravim

drškom, kojom vade piće iz bureta. Etnogr. zborn. 10, 64.

d) natega, od gvožda ili od gvožda i od drveta načinena sprava, kojom se obruci natežu na bure, die Reifziehe. Vuk rječn.

NATÈGÀČ, nategača, m. isto što natega pod d. Samo u *Vukovu rječn.* (1898).

NATÈGAČA, f.

a) isto što natega pod c i pod d. U rječniku *Vukovu*.

b) isto što natega pod c. U rječniku *Bjelostjenčevu* (attractorium). Čev nategače u nega (t. j. u bure) umetnutu treba do dna spustiti. P. Bolić vinod. 2, 216. Nategača, sprava za otakanje vina. slov. vinod. 103.

c) isto što natega pod d. Nategača, kojom se obruci natežu na burad. M. D. Milićević živ. srb.² 26.

NATÈGAČICA, f. dem. od nategača. Samo u *Vukovu rječniku*.

NÄTEGLÄJ, nategläja, m. ono piće, što ga tko popije, kad u jedan put nategne (na pr. iz vrća). Samo u *Vukovu rječniku* (ein Schluck, Trunk, potio semel hausta).

NATEGNIVATI, nategnujem, impf. isto što natezati. Samo u *Voltižijinu rječniku* (prez. nategnujem uz inf. nategnuti).

NATEGNUTI, nâtègnûm, pf. extendere, protendere . . . Od na-tegnuti; samome tegnuti možda i nema potvrde. Nalazi se akti, pas. i rejks. Pored oblika načinjenih po II vrsti nalaze se još i ovi: inf. natéći (rijetko), aor. natéghoh, natéte, partic. pret. II nâtègao, natéglja; još treba dodati partic. pas. nategnèn. Potvrde svim tim oblicima vidi među primjerima. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nategnén, extensus, protractus, — nategnul sem uz prez, natežem, protrahō, extendo), u *Jambrešičevu* (nategnén, napet, contentus, u lat. dijelu), u *Voltižijinu* (nategnuti, attirare, anziehen, — nategnen, attirato, angezogen), u *Stulicevu* nategnut, tensus, extensus), u *Vukovu* (anziehen, attraho, adstringo) i u *Popovićevu* (natéći, nategnem, v. nategnuti). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka).

a. potegnuti, povući. Nasradin hoća . . . kad vidi, da će bukva da mu padne niz brdo, on odozgo priveže svoga magarca, da je nategne uz brdo. Vuk nar. posl. 47. Na jednu stranu davo, a na drugu baba, pa ko nategne. 186. Ako treba, da se malo odali od suha lađa, da ne kuca ob kraj, tad malo potegnu uzu od sidra i tad vele: nategnuti na sidro ili potegnuti se na sidro L. Zore rib 325. Nategnuti brod, t. j. izvući ga na suho. L. Mrazović.

b. protegnuti, rastegnuti. Nategnul njoj se dan kodi drugeh dvajset. Nar. prip. mikul. 5. Nategni kao tabaci gredu (Pripovijeda se, da su tabaci nekad nešto gradili te nejmajući dosta dugačke grede užeše onu kratku natezati). Nar. bl. kapet. 137. Nategnueća ja tebi uši, kad te uvatim. V. Arsenijević (zabižežio, da se govori u Lici).

c. nagnuti (kakav sud, kad se pije). U rječniku *Vukovu* (nategao bardak, da pije). Kad to reče, čuturu nateže. Nar. pjes. petr. 2, 379. Napipavši u mraku krčag kaluder ga nateže te se napi vode. M. D. Milićević om. 171. A Šujo je plosku privatio pa nateže tri četiri puta, dok se divno Šujo napojio. Nar. pjes. vuk 8, 60. — Nejasan je rejks. u primjerima: Bukliju najdosmo . . . nom se nategnuše na voju brez mire.

Kada se napiše . . . vrimena ne htiše veće tuj gubiti. P. Hektorović 27. Nudi baka: srkni, dušo! nategni se, ti dragušo! Znam, da nisi piti višta, ali opet za to ništa, vala uzet zarad lika. V. Došen 169a.

d. napeti.

a) uopće. Kad ti nisu twoje žice virne, jer kad jednu počmeš navlačiti, srično ti se ne da nategnuti. A. Blagojević khin. 62. Krava . . . imade sise bistre bijele, nategnute i prostrane. I. Jablanci 117. Da su među njima žice razdora nanovo i jako nategnute. Nov. srb. (1834) 118. — Ovamo će po svoj prilici ići i primjer: Ja ne jio ništa, no se napunio jada od grla do dimača, pak mi se drob nategnuo, da prsne. S. Lubiša prip. 11.

b) napeti, zapeti (lāk, pušku). U rječniku Stulićevu (luk nategnut, arcus extensus) i u Vukovu (nategao pušku na n, t. j. u jedan put je i zapeo i obrnuo na n). Nategao je luk proč vama. I. Đordić salt. 17. Luk nategnjeni lasno se razpukne. A. Knezović 146. Nategao je luk suproč tebi. A. Kalić prop. 56. Kad ugleda druge šest junaka, deno puške drže nategnute. Ogl. sr. 454. Nategne pušku te ubije ovna. Nar. prip. vuk 82. Grješnici nategoše luk, zapeše strijelu svoju za tetivu. Đ. Daničić psal. 11, 2. Odmah prihvati za tančicu (pušku) svoju i nategue na medvjeda. Nar. prip. bos. 61. Skoči busija iza kamena nategnutijem puškama. S. Lubiša prip. 153. Pop Rade . . . trgne iz potaje dvije šparagice, nategne ih i obije upravi paši u prsi. 186.

e. rijetka pojedinačna značenja. a) navući (u pravom i u prenesenom smislu). Pođe jisti, nategne beritu na oči. Korizm. 21a. Tko pristupi nedostojno, nategne na se vične proklestvo i osuđenje. P. Radovčić nač. 513. — b) potaci, navratiti. U rječniku Stulićevu (nategnuti, nategnuto sam, nategao sam, impellere, urgere, instigare, incitare). Tako ćeš ga (t. j. gospodara) boje nateći, da se zauzme za ovi posao. S. Lubiša prip. 45. — c) s natezañem onerediti se. U rječniku Stulićevu (nategnuti se, v. natezati se). — d) silom istisnuti. Suze nategnute, lacrimae simulatae (hoc est vi expressae). Stulić rječn. — e) nategnuto, potpuno, sasvijem. U rječniku Stulićevu (integre). — f) nategnut, t. j. ijedak, srđit. Reče se za čovjeka, koji se za malu stvar nalutji. A. Jovićević. — g) spomenuti; kao da je to u primjeru: Ako bi tko natega ali progovorija, da mu se učini pomilovanje. Statut pol. 316. V. Jagić u knizi Statuta ling. croat. 236 postavlja za to mjesto značenje: mentionem facere, tangere.

NATEGÑEÑE, n. nom. verb. od nategnuti. Imenica je upravo izvedena od partic. pas. nategnēn, kojemu potvrde vidi kod nategnuti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nategnēne, extensio) i u Jambresičevu (nategnēne, intensio, u lat. dijelu).

NATEK, m. otok (kad što oteče, nateče). Samo u rječnicima, i to u Belinu (u kojem grijeskom stoji, du je gen. natekli i da je fem., — infiammagione, tumore), u Jambresičevu (tumor, u lat. dijelu) i u Stulićevu (natek, otok s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATEKAÑE, n. isto što natjecane; upravo nom. verb. od glag. natekati (se), kojemu nema potvrde. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nadeštekaña, aemulatio, competetitia) i u Stulićevu (nadeštekaña, aemulatio s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NATEKAO, natekli, f. otok (kad što oteče, nateče). Samo u Stulićevu rječniku (u kojem je rđavo zapisato: ,natekopoganna', t. j. nateko pogana fispor. poganac): apostema, vomica, abscessus, suppuration, suppuratio).

NATELBATI, natejbam, pf. napuniti što kokejako smeću i tiskajuć. M. Pavlinović. Od na-tejbati; samome tejbati možda i nema potvrde.

NATEMATE, interj. isto što anatemate (s otalijem na početku a). Samo u primjeru: Natemate (stamp. Nate-mate) davola! V. Vrčević niz 12.

NATENÁNI, } NATENÁNU, } adv. vidi tenan.

NATÉNTATI, natentām, pf. navesti, navrati. Od na-tentati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (verleiten, tento, induco: koji ga davo natenta na to!). Reci, da te je čovik natental. Nar. prip. mikul. 110. Natenta ga Lizanka plavinka, pa se oni požubiše mladi. Hrv. nar. pjes. 1, 367.

NATENTÁVATI, natentāvām, impf. prema pf. natentati. Govori se u Lici, na pr. Sve me nešto natentava, da mu kažem. J. Bogdanović.

NATEPATI, natepel, impf. prema pf. natepti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu i u Jambresičevu (natepel, inficio). Vidi natepti pod c.

NATEPSTI, natepem, pf. nabiti, napuniti . . . Od na-tepsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 5. U rječniku Bjelostjenčevu, Voltijinu i u Stulićevu (vidi daže).

a) nabiti, natuci. A sad ni neg' rasap okol svega grada i natepen nasap. Đ. Baraković vila 52. Kamenom ni samo utvrđen, da i gnilom . . . natepen sve silom. 105. U Grižanima i u Crikvenici (u Hrv.) govore natest, natepen u značenju: natuci, izbiti, na pr. dijetet. S. Ivšić.

b) napuniti, prepuniti. U rječniku Voltijinu (natepen, strappieno, zu voll, natepti se, straempirsi, sich überanfüllen). Ovamo važada ide primjer: Tmaste boke kočna strašna napuniše zbranih ljudi i oražja svaka strana natepena bojne hudi (iz lat. huc delecta virum sortiti corpora furtim includunt caeco lateri penitusque cavernas ingentis uterumque armato milite complent. Verg. aen. 2, 18—20). I. Zanotti en. 5.

c) okañati, okužiti. U Bjelostjenčevu rječniku (natepen, infectus). Tako je i u Habdeličevu rječniku (natepen, infectus, — natepti, inficio).

d) natepti se, t. j. namjeriti se, nagaziti. Samo u Stulićevu rječniku (natepti se, v. namjeriti se s naznakom, da je iz Habdeličeve rječnika; u tome rječn. stoji: natepti se, nameđerti se na koga, incido, impingo in aliquem).

e) Ne razubira se značenje u primjeru: Zasnovu rasplita, ku biše kraj dlita natepa' sve silom. Đ. Baraković vila 281.

NATES, m. nom. act. prema glag. natesati. Govori se u Lici, na pr. Da ti gobele nijesu od natesa, dobre bi bile, — t. j. nijesu gobele od sebe krive, nego su nakrivo istesane. J. Bogdanović. Ima i u Šulekoovu rječn. zn. naz. kao sinonim riječi zasjek za niem. Anhieb.

NATÉSATI, natešem, pf. o tesaiu u obilnoj mjeri. Od na-tesati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (genug zimieren). Ima i natesati se, koje se govori u Lici, na pr. Este li se, ljudi, natesali? J. Bogdanović.

NATEZ, m. natezaće, muka. Samo u primjeru: Ako nije opreza, bit će nateza (Ako tko nije u svojih poslovin, obziran, smotren, lako mu se posao zaplete, zamrsi, poremeti, pak onda eto muke, kubure i natezaća). Nar. posl. stojan. 144.

NATEZALAC, natezaoca, m. riječ nejasna značena. Samo u primjeru: Promislio je (t. j. Petar Veliki) da mora vojevati protiva ponosito mu natezaocu (misli se Karlo XII). A. Tomić ković živ. 176.

NATÉZÁLKA, f. isto što istežalka, puzdra. Govori se u Lici (s naznačenim ake). J. Bogdanović (zabižežio, da se govori u šali).

NATÉZÁNE, n. nom. verb. od natezati i od natezati se. U rječniku Stulićevu (tensio, pressura, conatus) i u Vukovu (1. das Anziehen, astrictio, 2. das Anstrengen, astrictio, 3. das knappe Leben, vita indiga, misera). On čuće i jedva se s velikim natezaњem oneredi. Nar. prip. vuk² 258.

NATÉZATI, natéžem, impf. prema pf. nategnuti. Ima akt., pas. i refleks. U rječniku Bjelostjencetu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Popovićevu (vidi daje). Najstarija je potvrda u Vetranića (jedina iz XVI vijeka).

a. protezati, rastezati. U rječniku Bjelostjencetu (natežem, protraho, extendo) i u Voltigijinu (stiracchiare, attrare, dehnen, anziehen).

a) u pravom smislu. Kada djavaao napisa vas oni list poče zubi natezati oni list. M. Divković bes. 229. Kožu rukom natezaše svojom. F. Glavinić cit. 73^b. Djavaao se biše zavrgao jednom velikom kožom i pisaše grije i nestav mu kože, poče ju natezati zubi i nokti. I. Ančić svitl. 7. Misnik vidi djavla, da na jednoj velikoj koži piše i budući je svu ispisao, poče ju zubi natezat. J. Filipović 1, 313^b. Udrivši ňim na križ, čekići klince udarajući, a konopci na vrtline natežući ruke mu i noge prikovaše. F. Lastrić test. 116^b. Budući mu (t. j. davolu) nestalo kože, poče zubi natezati, da ima kud još pisati. ned. 319. Srbi su izostavili u ženskom rodu ja' pa samo glasom natežu i razlikuju. Vuk u Ivezovićevu rječni.

b) u prenesenom smislu kao: vući. Videći, da ovdi ne moguće ništa opraviti, na drugu stranu natežu: Poslušaj, Ivane, vele, kada veliš, da nisi Mesija, barem reci, da si veliki prorok Ilija, i biti će nama za dosta. D. Rapić 35. Posal djavalski jest varat i prihinvat daše i na tu svrhu natežu i krivovirci kugonosnim naucima. Blago turl. 2, 31. Hilferding, koji noppo nateže za Srbe, ne može na ino, da ne prizna. M. Pavlinović razg. 32. Toga ni sami stari Dubrovčani ne učiniše, premda sad neki mlađi na to natežu. 78.

b. napiñati; vidi nategnuti pod d, b. U rječniku Vukovu (natezati pušku na koga). Natežući brz tetivu i strijeljavu vješto iz luka. I. Đordić salt. 259. Grješnik protiva nebu nateže luk. A. Kalić prop. 68. Da bi im pokazao, kako se nateže luk i pušta strela. S. Tekelija letop. 119, 80. Junaci, koji natezahu luk. Đ. Daničić 1 dnevni. 8, 40. Nekoliko puta natezah pušku na grlice pa se uvek pokajah i odustah. M. Đ. Milićević med. 103. — Ovamo se meće i primjer: Izvadim malu pušku i natežući čarak, omakne mi se i pukne. Pravdonoša (1852) 9.

c. navlačiti u pravom i u prenesenom smislu.

a) u pravom smislu. Samo u Vukovu rječniku (navlačiti n. p. čizmu, čarapu).

b) u prenesenom smislu kao poticati, navorati; vidi nategnuti pod e, b. Žela i oči čovika najveće na grijeh natežu. S. Margitić isp. 34. Čini, na što tilesna narav nateže. A. Baćić 221. Natežući ga, da dočeka i primi. F. Lastrić test. 156^b.

d. mučiti.

a) akt. Samo u primjerima: Kad hajdući koga svežu, dugo muče i natežu. V. Došen 176^a. A fukara gola bez dinara da nateže muke svakojake. Osvetn. 6, 49. U drugom je primjeru natezati muku rečeno prema mučiti muku; vidi i mučiti na str. 115^b pod cc.

b) refleks.

aa) uopće. U rječniku Vukovu (natezati se s kim, n. p. s rđavijem drugom, mučiti se, sich abmühen, laborare). Siroma ispovidnik nateže se i muči, dok izažme. F. Lastrić ned. 198. Oči mutno pokravi, iz usta mu siva i grmi, nateže se, sili i davi. J. Krmotić kat. 59. Nije bila šala natezati se onom hrptom zvona niz ove prodoli. S. Lubiša prip. 189. Tko vraga veže, taj se za njim i nateže. Nar. bl. kapet. 260.

bb) natezati se, t. j. s natezaњem, s mukom ići na poje; vidi kod nategnuti pod e, c. U rječniku Stulićevu (natezati se, ventrem multo nisu exonerare) i u Popovićevu (natezati se, sich austrengen, Stuhlzwang haben). I kad hoćeš poč od sebe, krvavijem se natezala! M. Vetranić 1, 23. Natezati se, Stuhlzwang haben. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Srijemu).

e. rđavo što raditi, pešnati, šeprljiti. Slavensku ortografiju da kvarimo i u jeziku našemu protiv zdravoga razuma opet da krpimo i da natežemo. Vuk pis. 7. Nateže kao Švaba s gacama (valjada što nema gatnika, nego ih spučava oko sebe). Nar. posl. vuk 191. Nijemci ovako krpe i natežu u njihovom jeziku. Vuk u Ivezovićevu rječni.

f. rijetka pojedinačna značena. a) natezati se, t. j. prandati se, svadati se; kao da je to u primjeru: Da zlotororu, koji bi se inadio i natezo prid pravdom otet im košulu, pušte mu i plaštenicu. S. Rosa 74^a. — b) natezati se, t. j. mješati se, něm. sich abgeben. Muško ne zna vezat gaća, a htilo bi biti čaca; ne zna kruha odrezati, zna se s ženskim natezati. V. Došen 90^b. — c) vlačiti. Nemoj na nu (t. j. na zemlju) oružja potezat, neg' zubaču za plugom natezat. M. A. Rejković sat. 168. — d) nagiñati. Kada lipaň na maňak nateže (sa strane veli pisac to u prozi: na izlazku lipaňa). J. S. Rejković 261. — e) nabijati. Sprava, kojom se obruči natežu na bure. Vuk rječn. s. v. natega. Vidi natega pod d. — f) kuburiti, životariti. U rječniku Vukovu (knapp auskommen, parvo, angusto vivo: kako živi? nateže). Čini mi se, on nateže s novcima kao i ja. Vukova prep. 1, 320. — g) natezati se, t. j. trudit se, nastojati. U rječniku Vukovu (sich anstrengen, contendo). — h) natezati se klipka, t. j. tegliti se, vući se. Vuk rječn. — i) natezati cijenom, t. j. cjenkati se; kao da je to u primjeru: Pak se meni čini, da je bole, da ne natežemo cijenom. S. Lubiša prip. 140.

g. Ne razabira se značene u primjerima: Kad do ruke dode tica lovca, koja bi jatnica, lipkom konac on nateže pak za nogu tici veže. V. Došen 94^b. Boje je popa vezati nego za njim natezati (valjada su Turci nekakva popa vodili, pa im utekao). Nar. posl. vuk 25. Novi gradski svijet, koji misli na talijansku, nateže se na francesku, a služi po nemački. M. Pavlinović razl. sp. 277.

NATÉZAVICA, *f. muka, koju čovjek ima, kad se nateže (u smislu toga glagola pod d, b, bb).* Samo u Vukovu rječniku (natezavica, kad čovjek teško ide napole, angestrengter Stuhlgang, alvus asticta s naznakom, da se govori u Boci).

NATEŽEĆE, *n. nom. verb. od natežiti.* Samo u Jambrešićevu rječniku (nateženje, navlačeće, zakrivaće, obductio. u lat. dijelu). *Glagolu natežiti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrde.*

NÄTEŽICA, *f. dem. od nätega.* Samo u Vukovu rječniku.

NATEŽIŠTE, *n. nom. act. prema glag. natežiti.* Samo u primjeru: To svidokuju živine (stamp. živina) slidec natežiše svoje naravi. Blago turl. 2, 332. — Nepouzdano.

1. NÄTEŽITI, natežim, *impf. isto što težiti (na što ili za čim ili k čemu).* Nije jasan akc., a ni to, zašto je značenje *impf.* U rječniku *nijednom.* Ufanje na dvi stvari navlastito nateži, to jest na korist i svrhu. Blago turl. 2, 314. *Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.), na pr. Ovo dite slabo nateži k svojoj materi.* S. Pavičić. — *Malo promijeđeno značenje zabićežio je M. Pavlinović: natežiti za koga, voliti komu u kakvoj stvari, tal. aver parzialità.*

2. NÄTEŽITI, natežim, *pf. dosta načiniti, učiniti.* Od na-težiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Jedan pustiňak težaše sprte; po tom, kada ih natežaše dovoљe, nošaše je prodavati v grad. Mirakuli 103.

NATHAĐAĆE, *n. nom. verb. od nathadati.* Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nadhajaće, 1. antecessio, praecessio, 2. inambulatio) i u Voltiđinu (nadhajaće, antecedenza, Vorhergehen).

NATHAĐATI, nathadam, *impf. isto što nathoditi, prema kojemu je i izvedeno (kao i nadhatati prema nahoditi).* U rječniku Bjelostjenčevu (nadhajam, praesto, supero, excello, antecello), — nadhajam više i više, supergredior, — nadhajam, inambulo; ovome posljednjem značenju — t. j. šećem — nema od druguk potvrde) i u Stulićevu (nadhadati, superare, vincere, excedere, excellere, praestare). *Osim ta dva rječnika našlo se potvrda samo u nekoliko čak. kniga XVI i XVII vijeka.*

a) *u pravom smislu.* Samo u primjeru: Valovi silna mora nadhajahu nav. F. Glavinić evit 402b.

b) *u prenesenom smislu.* Ta ogań nadhaja vse muke, ke su ovdi. Korizm. 19a. Ova molitva v mnozih nadhaja vse one molitve. Naručn. 106a. Lubav tva nadhaja vsaku svitu službu. M. Marulić 194. Koliko sunce mises nadhaja, koliko papa cesara. Proroci 222. Lubav vse druge dari nadhaja. A. Dalmatin apost. 41. Mir Božji, ki nadhaja svako učenje. Nauk brn. 48b. Naukom nadhadaš mnozih vrimenitih muži. F. Vrančić Živ. 70. Molitvom i postom i drugimi pokorami sve ostale nadhajaše fratre. F. Glavinić evit 51a. Radi lubavi Božje, ka nadhaja svaku lubav. svitl. xix. Razkoše svita, ke se god imaju, utihe duhovne same nadhajaju (iz lat. excedunt enim spirituales consolationes omnes mundi delicias). A. Georgiceo nasl. 99.

NATHAŁINA, *f. goruha halina, koja se nosi nad drugom.* Samo u rječniku Belinu (nadhalina, zimara, vesta nota, che si porta sopra l' altre vesti) i u Stulićevu (nadhalina, palla).

NATHARAČAR, *m. isto što nadcarinik (vidi tam).* Samo u rječnicima, i to u Belinu (nad-

haračar, contrabandiere, ufficio, che invigila ai contrabandi, vectigalium praefectus), u Voltiđiju (nadharačar, gabelliere, Zolleinnehmer) i u Stulićevu (nadharačar, vectigalium praefectus).

NATHARAČNIK, *m. isto što natharačar.* Samo u rječniku Belinu i u Voltiđiju (u oba nadharačnik pored nadharačar).

NATHERCEG, *m. vrhovni herceg, nadvojvoda.* Samo u Stulićevu rječniku (nadherceg, archidux, titulus principis domus Austriacae).

NATHERCEGOVICA, *fem. prema masc. nat-herceg.* Samo u Stulićevu rječniku (nadhercego-vica, archidux).

NATHITATI, nathitam, *impf. prema pf. nat-hitati.* Izmedu rječnika samo u Stulićevu (sa značenjem posve krivo postavljenim: nadhitati, sumere, capere, t. j. uzimati, — s naznakom, da se nalazi u Vitažića).

a) *nathitati, t. j. hitati (u značenju: bacati) nad čim, hitati ozgo.* Samo u primjeru: Kad s ogrom Zora poče nalipati i triske odzgora Jovo nadhitati. P. Vitezović odil. 52.

b) *nadilaziti, nadmašivati, nadvisivati; vidj nathititi.* Ne kosa nadhita vridnostju i cinom sva blaga od svita i sunce svitlinom. H. Lucić 208. Zrak, kim se hita pozor tvoga oka, sunače nadhita, kad sine s istoka 240. Ni čudo nijedno, da tva pisam sve pisni nadhita. I. Ivanjišević 260 (upravo u pjesmi popa V. Mikelovića). Sva rečena nadhitaju luski razbor primlohavi. J. Kavanin 532b. Neizmirnim načinom nadhita i nadvišuje sve ostale boge. A. Vitažić istum. 322. Slava Božja sve nadhita. 335b. Kako zloba taj nadhita sve opake zlobe ostale. ost. 12. Vjetrom pridiže duh istinam koje nadhitaju razum. M. Pavlinović razl. sp. 193.

NATHITITI, nathitim, *pf. isto što nathvatiti (kao što je hititi isto što hvatiti; vidi kod hititi pod A).* Od nad-hititi; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku nijednom.

a) *nathititi, t. j. nadmašiti u pravom smislu.* Još ne biše istekla danica ni vlašiči goru nadhiti (stamp. nadjiti). A. Kačić razg. 125. Silni vitez Baňalučanine svu je vojsku glavom nadhitio (stamp. nadjiti). 246. Vode vas svit pokriše petnajest lakatah najvišu nadhitije (stamp. nadjiti) planinu. kor. 8. Vrhom jadra nadhitije na visoko Sebast-grada. J. Krmpotić kat. 128. Kolum kreće seka Mujagine, sve je kolo ona nathitila. Nar. pjes. juk. 192. Zlatno klasje nathitilo lišće. Osvetn. 2, 28. Ta se ne bi grada veličala ni do pasa našnjeh munara, a nekmoli da nathitit kani i begovu kubu nebovisnu. 6, 3. Kolo vodi bjelogrla Jaňa sve je kolo glavom nathitila. Nar. pjes. hör. 2, 70.

b) *nadmašiti, nadvisiti u prenesenom smislu.* Već nije ufat, da ki taki tebi će se poroditi. J. Kavanin 290a. Lita ňemu budu taka, do osamdeset da produži, pak nadhiti čagod ta broj sve bi bolest, trud, nepokoj. A. Vitažić ist. 306a. Nijedan od nazvanih nije nadhito drugoga s brojem od polak oberiteži (t. j. nije od birača dobio više od polovine glasova). A. d. Costa 1, 70. Daleko si nadhitala slavne tvoje nadstolnike. J. Krmpotić kat. 84. Da je negova moma sve kolo nadhitala krasotom. M. Pavlinović razl. sp. 124.

NATHITRITI, nathitrim, *pf. hitrinom (t. j. lukavstvom, mudrošću) nadvisiti.* Od nad hitriti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Stulićevu rječniku (nadhitriti, nadhitriti, praestare alicui ingenio).

NATHITRIVATI, nathitnjem, *impf.* prema *pf.* nathitriti. Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod nathitriti; prez. je zabižen nadhitrivam).

NATHNUTI, nathnem, *pf.* isto što nadhnuti (u kojemu je -a- izmedu d i h postalo od negašnega τ, ali je taj glas mogao i ispasti, i tako je nastalo nathnuti). Samo u primjeru: Očuti se snažno nadhnut. I. P. Lučić izk. 4.

1. NATHOD, *m.* riječ tamna značenja, i ako je jamačno u svezi s glag. nathoditi. Samo u primjerima: Bogoslovi . . . izhod, prohod i nadhod vrhu nature ili naravi izvidihu. F. Glavinić čet. posl. 8. Piše sv. Luka od Ane, kćeri Faunelove, udovice da se ne diješa od crkve, gdi besidi po nadhodu hotijući reći, da idaše k crkvi čestokrat. M. Radnić 536b.

2. NATHOD, *adj. onaj, koji nathodi.* Samo u primjeru: Druge s mudrošćom (štamp. mudrostom) svojom nadhodašo; ali ako i nadhod biše u nauku, ne ustegnu pružit no znajućem ruku. A. Knezović 26. — *Nepouzdano.*

NATHODAK, nathotka, *m.* izobije, zališnost Samo u primjeru: Uzrok je tomu čudnovata savišnost, nadhodak i prikomira ljubavi. A. Kanižić uzr. 47.

NATHODILAC, nathodioca, *m. nom. ag.* prema glag. nathoditi. Samo u Stulićevu rječniku (nadhodilac, nadhodite), victor, praecursor).

NATHODITEL, *m.* isto što nathodilac. Samo u Stulićevu rječniku (vidi nathodilac).

NATHODITI, nāthodīm (ako se glag. *danas gdje* govor, jamačno je takav akc.), *impf.* isto što nadlaziti. Od nad-hoditi; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. *Nalazi se gotovo samo u akt.* Ovaj se glag. osjeća kao *impf.* prema *pf.* nadići; ispor. nathodi prema nači. U rječniku *Mikaljinu* (nadhoditi, primoti, praesto, exsupero, excello), u *Belinu* (nadhoditi, avvanzare, esser più d' un altro, — ecedere, vincere, superare, — esser eccellente, — passare, cioè superare o vincere), u *Voltigijinu* (nadhoditi, pervenire, avanzare, precorrere, vorhergehen) i u Stulićevu (nadhoditi, vinecer, superare, praecurrere). *Najstarije su potvrde iz xv vijeka* (vidi među primjerima pod d, a, d); vrlo ih je mnogo u pisaca XVI, XVII i XVIII vijeka; iz xix postiže Stulićeva rječnika našla se samo jedna (vidi pod d, a).

a. *hoditi, dolaziti nada što;* vidi 2 nadići pod a. Valovi gdi od mora svu plaveu nadhode jak vrsi od gora. M. Vetranić 1, 127. Ča vrime starije čovjeka nadhodi, veći znoj prolije. Đ. Baraković vila 275. Orao nadhodi i lijeće svrhu svije ostalije ptica. M. Divković bes. 311. Moje nepravde nadhode moju glavu (*iz lat.* iniquitates meae supergressae sunt caput meum. psal. 37, 5). M. Radnić 209b.

b. *prekoracivati, prelaziti;* vidi 2 nadići pod b. Otidoše s vele veće zlijeh djela, koja nadhodaju dobra djela. M. Orbin 247. Da broj od osuđenih nadhodi broj od izabranijeh. 305. Da ne bi tko cinio, da svetač . . . nadhodijaše meaše pravednosti. M. Pavišić 43. Ostanak 16 nadodi broj razdiliteł 12. M. Zoranji aritm. 48.

c. *nadvladivati, pobjeđivati, odolijevati;* vidi 2 nadići pod c. Potriba jača je, jer svaka nadhodi. P. Hektorović 28. Molitvom se nečisti duhovi nadhode i pridobivaju. M. Divković nauk 214b. Pomaćkava jezik, govorenje pristaje, pamet nadodi se (*iz lat.* deficit lingua, sermo disparet, superatur ingenium). I. Ančić svitl. 177.

Lubav virna nadhodi i nadjače sve neprijateљe. Đ. Rapić 429.

d. *nadvisivati, nadlaziti.*

(*uopće;* vidi 2 nadići pod f, a. Mir Božji, ki nadhodi fsaki razum (*iz lat.* pax Dei, quae exsuperat omnem sensum. philip. 4, 7). Bernardin 2. Ovoga . . . nadhodi vsaku muku. Kozirm. 19a. Jer slavno liče tve i dike ostale nadhode na svit sve i slave i hvale. H. Lucić 206. Koliko li djevstvo utabutu nadhodi. B. Gradić djev. 19. Boje je mučat neg' rijet malo, toj nadhodi svačiju miso. I. Gundulić 456 Koja umstvo tvoje nadhode (*iz lat.* quae tuam scientiam excedunt). B. Kašić nasl. 232. Što će t' sad kazovat, sve strahne nadhodi. I. T. Mrnavić osm. 31. Nih dragoća i njih dika snijeg nadhodi čisti od gore. G. Palmotić 2, 26. Kako sveta, lipa biše, sve gospoje nadodaše. S. Margitić ispov. 174. Bolest i muka Isusova nadodi sve muke svitovnje. J. Banovac pripov. 46. Kakova jest purgatorija, koja nadhodi muke svega svita. Đ. Rapić 68. Kojegova voda nadhodi bistrinu kristala. M. A. Rejković sat. 120. Grom tutni, ali glas protov svu tutnu nadhodi. M. Vodopječ dubr. (1868) 207 i t. d., i t. d.

b) nathoditi koga čim (katkad: s čim); vidi 2 nadići pod f, b. Ki svojom žestinom nadhode lavov svih sve sile jačinom. M. Marulić 20. Od svita blaga sva radostju nadhode, kada se draga dva zajedno prigode. Š. Meučetić 212. Čovjek zlom čudi djavola nadhodi. M. Vetranić 1, 374. Ne kosi . . . zlate pričiste svitlostju nadhode. D. Ratina 1b. Ljepotom da nosi svih nadhodi. N. Nađešković 1, 218. Lipotom nadhodi sve ostale svoje vrste divoke. F. Vrančić živ. 40. Očenaš nadhodi ostale molitve koristju aliti plodom. M. Divković nauk 81b. Sve redovnike onoga manastijera pokor' m nadhodaše. bes 409. Tim brojem lito sunčeno nadhodi to drugo lito. M. Alberti xxvi. Ka božice sve od raja rajskej slavom svom nadhodi. I. Gundulić 264. Nadhodiš sfekolike morske pučine veličanstvom od milosrdja twoga. M. Jerković 31. Tač svom dikom vila izabrana sve ostale nadhodaše. G. Palmotić 1, 143. Ka nadhodi svom bijeločom i dragočom kufa. 1, 264. Ki (t. j. konji) hitrinom svoga tijeka hitru iz luka strijel nadhode. P. Kanavelić 30. Sakramenat od tila Isukrstova . . . dostojanstvom i brojem od otajnosti vele ostale nadhodi. M. Bijanković 36. Koja nadodiš lipotom sve ženske glave. S. Margitić fala 104. Premda je ona svetišnom nadodila sve apoštole. A. Baćić 275. Marija . . . andele čistoćom nadhodi. J. Filipović 1, 82a. Kako sunce miseca nadhodi veličinom svitosti. F. Lastric test. 395a. Koji nas nadhode kripostima, vridnostju i vištinom. ned. 132. Er umrle ljudi u svemu on svetišnom svom nadhodi. A. Boškovićeva 30. Naći ćemo, da duša sva ova svojom lipotom nadodi, i ista nebesa. J. Banovac razg. 97. (*Marija*) kripostju od znanosti kerubine nadhodi. A. Kanižić utoč. 18. Koja je čistoćom i svetišnom sve kore andeoske nadhodila. Đ. Rapić 55. Svojom svjetlosti sunce nadhodaše. I. Đordić ben. 32. — Procinimo dostojanstvo, scinu i plemenstvo duše razložite, s kom nadhodi svekolike stvari telesne. P. Radović ist. 153. Koji s prilikom imaju družih nadhoditi. M. Bijanković 42. Sve stvorene nadodaše s priličnostju božanstvenom (t. j. Adam). A. Baćić 453. Druge s mudrošćom (štamp. mudrostom) svojom nadhodaše. A. Knezović 26.

c) nathoditi koga s čega. Samo u primjeru: S mudre beside Paladu nadhodi. I. Ivanisević (upravo D. Gospodnetić) 14. — *Sasma nepouzdano.*

d) nathoditi koga u čemu; vidi 2 nadići pod f, c. Kada človik ne hotil bi, da ga drugi nadhode ni v dijinitati ni v bogastasti. Starine 23, 134. Kako te u broju od godiš nadhodi. S. Gučetić Bend. 252. Radujte se . . . moj radosti, ka nadhodi svačiju misao sada odi u razbludnoj čestitosti. I. Gundulić 60. Kako u plemenštini nadhodiš sfekolike plemenštine, tako u muci i bolesti nadhodiš sfekolike muke, trude i bolesti sfta ovega. M. Jerković 54. Diomede je ovo, ki junaake u oružju sve nadhodi. G. Palmotić 1, 166. Ki (t. j. koň) crnoćom pakao, a hrle vjetre u tijeku svom nadhodi. 2, 46. Ona rajske u ljestvi druge svoje nadhodaše. J. Palmotić 154. Ti nadodiš u viri patrijarke, u mudrosti proroke. P. Posilović nasl. 74b. Množija od živina brez razloga nadhode ih u ovijem stvarma. M. Radnić 287b. Družih imaju nadhodit u znanju vire (t. j. redovnici). M. Bijanković 12. Jero... gospode evijet nadhodi u hrabrenstvu i slobodi. J. Kavačin 158b. U svetosti i dobroti nadhodjaše . . . kralje, koji bihu naokolo. A. Vitanjć istum. 262. Ne bi hotio, da ga nitko nadodi u čemu. J. Banovac prip. 232. Ova divica u svojoj čistoći nadhodi andele. J. Filipović 1, 530a. Kako sunce mises u svitlosti nadhodi. 1, 569a. Ivan řega (t. j. Petra) nadhodi u priužganoj lubavi Isusovoj. F. Lastrić test. ad. 36a. U dostojanstvu nadhodi svakolike stvorena. svet. 61a. Koji u oblasti duhovnoj nadhodi ostale sluge. 130a. Ovo otajstvo . . . sva ostala u svom veličanstvu nadodi. F. Matić 7. Ako dakle ostale nadhodiš u dostojanstvu, a ostali tebe nadhode u kriposti. Blago turl. 2, 122. Ako bogoslovci nadhode u nauku i u mudrosti prve biskupe. A. d. Costa 1, 13. Bila je scijećena, da u ljepoti tja nadhodi vas spol ženski svijeh vremena. B. Zuzeri 232. — *Ovamo se dodaje i primjer, u kojemu prijedlog u stoji s akuz. (a ne s lok.): Pokli znač, da u toj nadhodiš velmi svijeh.* N. Nalešković 2, 122.

e. nathoditi, t. j. natjecati se. Samo u rječniku Belinu (natjecati se, nadhoditi tkoga ili nadhoditi se s kijem, emulare, concorrere, gareggiare) i u Stulićevu (nadhoditi koga, nadhoditi se s kijem, aemulari, competere, contendere). U Belinu se rječniku navodi primjer iz Đordića: Zlobne u djelijeh, zlobne u riječi ne nadhodi, tko je pravedan, s nepravijem se ne nadtjeći; ali taj primjer upravo glasi: U opacijeh djela i riječi ne izgledaj se, tko je pravedan, s zlijem se pukom ne nadtjeći. I. Đordić salt. 115.

NATHODIV, adj. onaj, koji se može nathoditi. Samo u Stulićevu rječniku (superabilis, vin-cibilis).

NATHODE, n. riječ nejasna značenja. Samo u primjeru: Nemoj ulagati, gdi ne imaš vremena, nemoj činiti takovje nadhoda, jere si ubog i tužan. M. Radnić 173b.

NATHODENE, n. nom. verb. od nathoditi.

a) isto što nadvisivanje; vidi nathoditi pod d. Između rječnika samo u Stulićevu (nadlucenje, excellentia, praestantia). Pravi Bog nadhodi sve ostale boge. I najprvo do istine kaže se ovo nadhodjenje mogućstva negova u dilih njegovih. A. Vitanjć istum. 479.

b) isto što natjecanje; vidi nathoditi pod e. U oba primjera, što su se našla, mjesto -d- stoji -d-. Nemoj činiti nadhodenja ni što je saviše u tvorijem stvarma. Jesu niki nerazboriti, da viđeći velika uzdržanja svetije(h) uđile brez razborišta stave se činiti isto čineći zakon općeni od dopuštenja datije(h) nikijem malijem. M.

Radnić 502b. Ova žalost nije nenavidost, veće jedno nadhodenje oli nadmetaće, Latini reku aemulatio. M. Dobretić 208.

NATHRANIK, m. onaj, koji je nad hranom. Samo u Stulićevu rječniku (nadhranik, v. nadjetnik).

NÀTHVATITJ, nàthvatim, pf. isto što nadmašiti. Od nad-hvatiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1; prvobitno je značenje: hvatiti (uhvatiti nad čim), ali mu nema potvrde; vidi nathititi. Mjesto -hv- govori se i -f-. Između rječnika samo u Vukovu (nafatiti, nathvatiti, übersteigen, supero, cf. nadvisiti s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 227: Sav mu Novi kula natfatila).

a) isto što nadmašiti pod a. Visoko ga (t. j. koňa) kopje nadfatilo. Nar. pjes. juk. 261. Svo je kolo glavom nadfatila (t. j. djevojka). 564. Nar. pjes. petr. 3, 27 585. Hrv. nar. pjes. 4, 515. Među curam šćerca Komnenija, visinom je cure nathvatila. Nar. pjes. petr. 2, 487. Dignućemo na Vodnicu vojsku, Vodnica je Siget nathvatila. Nar. pjes. hörm. 1, 129. A lako je bilu naći kulu, jer je Jašok sobom natfatila. Hrv. nar. pjes. 4, 514.

b) isto što nadmašiti pod b. Samo u primjeru: Sve je ruska slava nadvisila, u junaštvu druge nathvatila. Nar. pjes. petr. 3, 651.

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Ondar sam ti Andu zaiskao, a ti si mi curu poklonio. Sad ja čujem i ljudi mi kažu, gdje su došli, da prose djevojku. Koji mi se nathvati djevojci, nek se danas u odaji kaže; ko je moj Andi mušterija, nek izade na pože zeleno, da junački mođan dijelimo. Nar. pjes. hörm. 1, 431.

NÀTICÁNE, n. nom. verb. od naticati. Samo u Vukovu rječniku (1. das Anspiessen, fixio, 2. das Anstecken, fixio).

NÀTICATI, naticém, impf. prema pf. nataknuti (nataći). Nalazi se ponajviše u akt., za pas. našla se samo jedna potvrda, za refleks. ni jedna. U rječniku Voltigijnu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daje).

a) u navedenom značenju. U rječniku Stulićevu (natjecati [sic!], naticém, natico sam, transfigere, trajicere) i u Vukovu (1. anspiessen, figo, 2. anstecken, figo). Stajaš anđeo držeći jedan konac od zlata i na konac naticaše prilijeput ružicu. M. Divković nauk 223a. Pod ko (t. j. kolo) punu od natacanu oštirih britav podloži dasku. F. Glavinić cvit 102b. Jednog po jednoga živa na ražan naticaše ter k ognu pri-picaše. J. Banovac pripov. 210. Sve na peče ňeki sijoku i na drven ſip natiju. I. Đordić pjes. 215. Na prs ňemu natiče izbrani prsten. A. Kalic prop. 318. Veće je (t. j. prasce) tioši naticuć na ražne. J. S. Rejković 336. Ľudima su i ženama naticali na glave torbe s pepelom. Vuk grada 68. Moma prsten uzimala, na prst natiče. Nar. pjes. vuk 1, 421. Pa prifata burme i prsteće, Jaňa joj ih na prste natiče. 6, 258. Koji s Turkom žele boja biti . . . na bojna ih kopja naticati. 7, 492. U pluga lijova ručica, na koju se dože natičo lemeš. Vuk rječn. s. v. plaz. Kalpak kapu na oči natiče, a dolamu po zemlji povuće. Nar. pjes. bos. prip. 2, 166. Ľudo žive Turci naticahu na koje. M. Pavlinović rad. 98. Čelat odjeja kolac, i već vode Stevana, da ga natiču. S. Šubišić prip. 66.

b) poticati, navraćati. Samo u primjeru: Koji testamenat činu, kakono bogolubnost natiče. M. Bijanković 154.

c) naticati se, t. j. hvatati se, primati se. Samo u Voltiđijinu rječniku (naticati se, naticam [sic!] se, attaccarsi, sich anhängen). — Nepozzano.

d) Ne razabira se značenje u primjeru: Natić li (t. j. Isus) zlobnu svećeniku mrzinu, fariješku zavidost, neharnost židovsku, Judino izdajstvo? I. M. Mateić 90 (možda je: ističe, spominje).

NATIĆ, m. prezime tamna postaća. D. Avramović 269. — Ispor. Natošević.

NATIĆITI SE, natićim se, pf. umnožiti se; reče se o pilićima, a i o ljudima, na pr. od jedne se kuće cilo selo natičilo (kao: napučilo se). M. Pavlinović. — Postane nejasno; samome tići se u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde.

NATIH, adj. podosta tih. Samo u Belinu rječniku (alquanto modesto).

NATJESKATI, natjeskam, pf. vidi natiskati.

NATIKĀČ, natikača, m. isto što natikača. Natikač, suknena čvrsto pletena niska crna čarapa. U Lici. F. Hefele. Natikač, nazuvica. L. Stojanović (zabižio naznačeni ake.).

NATIKAČA, f. ono, što se natiče na nogu. Između rječnika samo u Vukovu (natikača, kao priglavak, što se natiče na nogu mjesto navlačaka, s naznakom, da se govori u Lici) i u Popovićevu (Kamasche, Gallische). Natikača nije samo priglavak (t. j. kako Vuk veli), nego ima i glici, ali nizak, visok dlan, dva; obično je optočena skerletom ili špicama naciframa, a obuva se na navlačke. J. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. Natikače se nose i u Turskoj Hrvatskoj, gdje su od vune. Zborn. za nar. živ. 6, 78.

NATIKAČICA, f. dem. od natikača. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NATIKAČINA, f. augm. od natikača. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NATIMARITI, natimarim, pf. dobro očistiti češagijom (koňa). Od na-timariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (strigili equos, mulos perficere).

NATIPAC, natipca, m. riječ neznana postaća i značenja. Samo u primjeru: Što mrtvom ostade, živ natipac proždrti imade. J. S. Rejković 437.

NATIPATI, natipam (natiplem?), pf. napipati. Od na-tipati; samome tipati možda i nema potvrde. Samo u primjeru: Ako bi ga kako na sriču natipali i našli (iz lat. si forte attractent eum aut inveniant. act. ap. 17, 27). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 200a.

NATIPERČAN, natiperčana, adj. onaj, koji je od natipjerke. Samo u Stulićevu rječniku (natipjerčan, ex malo armeniaca). — Slubo pouzdano.

NATIPERČIŠTE, n. Samo u Stulićevu rječniku (natipjerčište, mjesto natiperkam posadeno, locus malis armeniacis consitus).

NATIPERKA, f. ime voćki, koja se zove i natipjerka (vidi tam). Mjesto je- (upravo -jē-) ima i -i -e. U rječniku Mikařinu (natipirka, malum armeniacum), u Belinu (natipjerka, bacocca, bricoccola, frutto noto, — bacocco, brioccolo albero), u Voltiđijinu (natipjerka, albercocco, bricoccolo, Aprikose), u Stulićevu (natipjerka, malus armeniaca, malum armeniacum) i u Popovićevu (natiperka, Aprikose). Natipjerka, Prunus armeniaca. B. Šulek im. Na Korčuli govorile natiperka. L. Zore dubr. tud. 14.

NATIPJERKOVINA, f. drvo od natipjerke. Samo u Stulićevu rječniku (lignum ex malo armeniaca).

NATIRAĆE, n. nom. verb. od natirati. Samo u primjeru: Natiraće je dubrene pomoću torova, obora ili stanova. Stoka se zatvori u obore, i ovi se redom pomeštaju po nivi, dokle se tako ne prede cela niva (u Srbiji). Etnogr. zborn. 8, 415. Glagolu natirati nema potvrde za značenje, koje bi odgovaralo značenju imenice natiraće u ovom primjeru; ali ispor. toriti, natoriti.

NATIRATI, natirēm, impf. prema pf. natrti. U rječniku Stulićevu (natirati, natiram, v. trti s naznakom, da je iz ruskoga rječen.) i u Vukovu (natirati, vide natrti). Govori se u Lici, na pr. Ti ne znaš kruv dobro natirati. J. Bogdanović (vidi natrti pod c).

NATIS, m. ono, što je natisnuto. Samo u Šuklokovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja tipografije za něm. Auflage, Abdruck, tal. edizione.

NATISKA, f. naloga, navula, tišma. Samo u primjeru: U crkvi krcatko ka oko uz vašku natisku kroz troja prostrana vrata nema ni čuha. M. Pavlinović razl. sp. 65.

NATISKAĆE, n. nom. verb. od natiskati. Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (natjeskanje, nadjenje, fartura), u Belinu (natiskanje, il cacciare, l' empire), u Bjelostjenčevu (fartura, intrusio) i u Stulićevu (fartura, farctura).

NATISKATI, natiskām, pf. tiskajući napuniti, natrpati. Od na-tiskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Pored -i nalazi se i -je. U rječniku Mikařinu (natjeskati, naditi, farcio, infarcio, — natjeskan, nadiven), u Belinu (natjeskati, cacciare dentro, come carta o cosa simile, in qualche luogo, — natiskati, empire), u Bjelostjenčevu (natiskan, fartus, farctus, confertus, intrusus), u Voltiđijinu (natiskati, intrudere, eindringen), u Stulićevu (natiskati, lana etc. implere, — natiskan, fartus, infertus) i u Vukovu (natiskati, anstopfen, infercio). Ne razabira se značenje u primjeru: Mili Ivan, koji iska otakčnike da odkupi slavске i ruke da natiska s pinezima, koje skupi. J. Kavařin 271a. — Ima i refleks.: Šta ste se toliki tu natiskali? (u Lici). J. Bogdanović.

NATISKAVATI, natiskavam, impf. isto što natiskivati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (natiskavam, farcio, infarcio, intrudo) i u Voltiđijinu (prez. natiskavam uz inf. natiskati).

NATISKAVICA, f. žuļ na nogama. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (natiskavica na nogah, myrmecia, naboji na pete nožne, nazeba pete, pernicio).

NATISKIVĀNE, n. nom. verb. od natiskivati. Samo u Vukovu rječniku (das Hinandrücken, protrusio).

NATISKIVATI, natiskujem, impf. prema pf. natiskati. U rječniku Stulićevu (natiskivati, natiskivam, lana etc. implere) i u Vukovu (hinandücken, protrudo). Na prsimo toke žuberkaju, a nad oči kalpak natiskuje. Nar. pjes. petr. 2, 476. — Ima i refleks., i to u rječniku Vukovu (kao impf. prema pf. natisnuti se: natiskivati se za kim, sich aufmachen und einem nachsetzen, insequor) i u primjeru: Da lasno mogu unioditi ne natiskujući se. F. Lastrić ned. 395.

NATISNIVATI, natisnudem, impf. prema pf. natisnuti. Samo u Stulićevu rječniku (natisnivati, natisnivam, versus superiore locum pedetentim.

impellere, — *prve su četiri riječi nepotrebne, dosta je samo peta, vidi kod natisnuti pod a, b.*

NĀTISNUTI, nātisnēm, pf. nabiti, pognati, porinuti. Od na-tisnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo tisnuti pf.). Ima akt. i refleks. (za pas. se nije našlo potvrda). U rječniku Stulićevu i u Vukovu (vidi daje). U ovome drugom rječen. navode se oblici: nātisnuti, nātisnēm, — nātisnū, nātisnū (bole bi bilo nātisnū) i nātiskoh, nātiše, — nātisnu, nātisnula i nātiskao, nātisla; druga su dva participa jamačno nātisnūvši, nātisnūt, nātisnūta.

a. akt.

a) *nabiti*, natuci. Svaki svoje popade oružje, pripasa meč, nape luk, uzdvignu kopje, natisnu šišak. F. Glavinić cvit 346b. Bi od potribe izneti mu trnovu krunu, i pokle ga obukoše, opet mu ju na glavu natisnuše. Michelangelo 39. Trnovu mu krunu staviše na glavu i tako račvatim palicami nemilo nabiše i natisnuše, da mu mlogi trnovi tja do moždani do priješe. F. Lastrić test. 114a.

b) *pognati, potjerati*. U rječniku Stulićevu (versus superiorem locum impellere; prve su tri riječi nepotrebne, t. j. ,na gorne mjesto'; dosta je samo četvrtu, t. j. pognati, potjerati) i u Vukovu (loslassen, um einen zu verfolgen, impello s primjerom iz pjev. crn. 275a: Za nōm Mujo natiše dogata). Već on bježi svojoj tankoj kuli, za njim Sekul natisnu kulaša. Nar. pjes. petr. 2, 440 — *Ovamo bi mogao ići i primjer*: Koliko si duša . . . od Jezusova srca odtrgnuo i suprođ nemu oboruo, natisnu i podpalio? I. M. Matetić 322.

c) *porinuti (lađu)*. U rječniku Vukovu (natisnuti n. p. lađu na vodu, hinandrücken, protrudo). Natisnu sa obale šajku, sa obale moru na Širinu. Nar. pjes. stojad. 2, 95. I na more natisnu lađu. Nar. pjes. kras. 89. Pa na more natiskoše lađu, otiskoše preko mora si neg. Nar. pjes. hörm. 1, 526.

d) *poteći*. Samo u primjeru: Pak natišeće do bjela čadara. Nar. pjes. juk. 262.

e) *naštampati*. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. auflegen, drucken, abdrucken, abziehen, tal. stampare.

b. refleks.

a) *otisnuti se, poteći*. U rječniku Vukovu (natisnuti se za kim, einem nachsetzen, insequiri aliquid). Za njim su se oni natisnuli, da bi stigli Gavran kapetana. Nar. pjes. marj. 67.

b) *navaliti, udariti; kao da je to u primjeru*: Pošto se natiskoše susjedi na Hrvatsku. M. Pavlinović razg. 34.

NATIVITA, nom. indecl. gataće po zvijezdama. Iz tal. natività (namještaj zvijezda pri porodu čijem). Samo u jednoj knizi. Griješi li oni, koji gledajući zvijezde, genota . . . što zovu činiti nativita? B. Kašić zrc. 40. Jedan čini nativita drugomu i govori mu, da ga zvijezde prigibaju. 41.

NATIVITAD, f. isto što riječ, koja je pred ovom, i istoga postana. Samo u primjeru: Tako je bole te nativitadi ne činiti. B. Kašić zrc. 41.

NATJECALAC, natjecaca, m. nom. ag. prema glag. natjecati se. U rječniku Mikafinu (natjecac, koji se natiče, rixosus; poradi ovoga značena, t. j. svadlivac, ispor. 2 natjecati pod b, c), u Belinu (natjecac, competitore, quel che dimanda o pretende con altri la medesima dignità o altra cosa, — emulo, concorrente o gareggia-

tore, — rivale, emolo nell' amore dell' istesso oggetto) i u Stulićevu (natjecalac, natjecaoc, homo rixosus s naznakom, da je iz Mikafina rječn.). Nek ima prvo krilo srdece tvoje, da k Bogu poleti; sve je srdee Bog stvorio, ne može podniti zatočnika i naticaca. P. Knežević osm. 311. Jere je Bog svet i jaki natjecalac niti će oprostiti opačinami vašijema i grijesima (iz lat. Deus enim sanctus et fortis aemulator est nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Jos. 24, 19; ispor. u Daničića: jer je svet Bog, Bog revnite); vidi primjer iz Kalića prop. kod 2 natjecaca pod e). J. Matović 339. Ona malahna nenavidnost prema tvomu naticacu užrasti će. A. d. Bella razg. 52. Lip je i misec, ne samo sunčani namisnik, nego još naticac. 181. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Concurrent, tal. concorrente, competitore.

NATJECALICA, fem. prema masc. natjecalac. Samo u Belinu rječniku (emula, concorrente gareggiatrice).

NATJECANIK, m. isto što natjecalac. Samo u primjeru: Naticanici, to jest oni, koji podložni su biti iskušani, svi imaju biti zatvoreni u jedno mesto, iz koga nitko nejma izaći niti ulisti unutra, dokle svi ne budu dospili odgovoriti u pismu na upitana data njima. A. d. Costa 1, 231. — Nepouzdano.

1. NATJECAĆE, n. nom. verb. od 1 natjecati. Samo u rječniku Stulićevu (nadtjecanje, incursio, excursio).

2. NĀTJECĀĆE, n. nom. verb. od 2 natjecati (se). U rječniku Mikafinu, Belinu i u Stulićevu (vidi daje).

a) prema natjecati se pod b, a. U rječniku Mikafinu (naticanje, nadomećanje, aemulatio, — s naticanjem, nadomećanjem, certatim, mutua contentione) i u Belinu (naticanje, emulatione, concorrenza o gara). Naticanja od sniženstva našijeh otaca i od bogožubnosti od puka. B. Kašić iñ. 104. Što se ovdi mi morimo s natjecanjem od besjeda, djelima se natječimo! G. Palmitić 1, 211. S natjecaćem ter nepravim svak čas veći njim rug tvore. 3, 167a. Trešna i ogaň prije saviše među sobom s natjecanja općen poraz uzročiše. B. Bettera u N. G. Bunića 21. Ne u prigovaranju i nadticanju (iz lat. non in contentione et aemulatione. rom. 13, 13). M. Radnić 268b. Tako njih nutkamo na sveto naticanje. M. Bijanković 86. S čim bi potaknuto ostale narode na naticanje, da videći čestitost Israeličanah obratili bi se. J. Matović 325. Od naticanja ili vam iskušanja parokijanskoga i od načina od naticanja. A. d. Costa 1, 228. Boj nastaje, svud se viće natjecanja sred bojnoga. Zgode 9. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Wettkampf, Wettkampf, Concurrenz, Mitbewerbung, tal. gara. — U pravom, prvo bitnom značenju je ovo: Natjecanje, utrkivanje, Wettkennen. Jur. pol. term. 640.

b) prema natjecati se pod b, b. U rječniku Mikafinu (naticanje, certamen) i u Belinu (naticanje, scaramuccia, cioè combattimento leggero).

c) prema natjecati se pod b, c. U rječniku Mikafinu (naticanje, karanje, altercatio, contentio, jurgium, discrepatio, certatio), u Belinu (natjecanje, rissa, questione) i u Stulićevu (contentio, altercatio, certatio, concertatio s naznakom, da se nalazi u Gradića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca nášao nijedan primjer). Tko je krotak . . . uklanja karne, psovke, natjecanja. S. Rosa 69a. Mrzost i

naticanje, koja otac neskladi siluje se nasijati u nivi sinovah mira. J. Matović xvii:b.

d) nastojaće, pomna, briga. Samo u Stulićevu rječniku (studium, attentio, cura s primjerom, za koji se kaže, da je iz glag. breviijara: s natjecaćem božanstvenih, pisauši^h natjecaće svijeh, studio divinarum scripturarum superabat omnes). — Nepouzdano.

e) Rđavo je iz lat. prevedeno: Čujte, koji-
jem se imenom on nazivše: Deus aemulator (2.
mojs. 34, 14 i jos. 24, 19): Bog od natjecanja. A.
Kalić prop. 230. Lat. aemulator znači doduše
onaj, koji se natječe, ali znači i: revnите (niem.
Eiferer), a Kalić je ta dva značenja pomiješao
kao i Matović u primjeru navedenom kod na-
tjecalac).

NATJECAĆIV, *adj. svadliv.* *Samo u primjeru*
Korisnije jest . . . nego služiti naticanivima be-
sjednjima (*iz lat. utilius est . . . quam conten-*
tiosis sermonibus deservire). B. Kašić nasl. 188.
— *Sasna nepovuzdano.*

NATJECATEL, *n.* isto što natjecalač. Samo u primjeru: Kad se oglasi natječaj za spomenik... mnogo je natjecatelja bilo. M. Pavlinović rad. 73.

NATJECATELJAN, natjecateljna, adj. *svadljiv*
Samo u Stulićevu rječniku (contentiosus, litigious). — *Nepouzdano.*

1. NATJECATI, natječem, *imf.* prema *pf.* 1 nateći. *Između rječnika samo u Belinu i u Stućicevu (vidi pod d).*

a) primjeri prema 1 nateći pod a. Kad rike nativo (iz nem. wenn die Flut überlauft. nah. 18). Proroci 288. Vrutak . . . sveudiš izvira i na- tiče. A. Kanižić uzr. 14.

b) primjer prema 1 nateći pod e. Što imaju trgovaca hrišćanskih, ti su prometni i znadu naticati dukata. M. Pavlinović razg. 46.

c) primjer prema 1 nateći pod g. Ja samo hoć natječu svaki čas, natječu dan i noć, gđi je plač i nečas. Š. Menčetić 124.

d) napadati, nasrtati, navačivati. Samo u rječniku Belinu (natjecati na koga, insultare, faninsulto) i u Stulićevu (natjecati na koga, v. navaliti na koga).

e) Ne razabira se značenje u primjeru:
Ovakoj natječe tvoj život bit plaćen. Š. Men-
četić 300.

2. NÄTJECATI, nätječäm, *impf.* prema *pf.* 2. nateći. Osnovno je značenje: pretjecati, natrećavati (t.j. nadtrčavati), ali mu nema potvrde. Nalazi se akt. (rijetko) i refleks.; za pas. se nije našlo potvrda. Mjesto -je- u dva se pisca xix vijeku nalazi -ije-, što može biti i pogreška (vidi među primjerima). U rječniku Mikašinu, Belini, Volitićinu i u Stulićevu (vidi date). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka. Prez. je natječem i natječam (vidi među primjerima).

a. natjecati (*bez riječce se*).

a) nadlaziti, nadvisivati, nathoditi. Iz među rječnika samo u Stulićevu (natjecati, nad-tjecati, superare, vincere s naznakom, da se na-lazi u Š. Menčetića). Mir Božji, koji natječe svaki razum (iz lat. pax Dei, quae exsuperat omuem sensum. philip. 4, 7). N. Raúina 14b. Bilje i travu krjepostju natječe. Š. Menčetić 59. Bistri vir voden... hladnosti nadtjeće zimá led. M. Vetranić 1, 182. Svu ljepos od svijeta ovi lug nadtjeće. 2, 287. Mala ptica s neajcijem leti krili muklim glasom od slavica natječe žuber mili. I. Gundulić 282. Dujma vidu na-

mjestnika, ki dobrotom svih nadtiče. J. Kavačin 158^a. Ova zborišća... nadtiču i nadhode u dostojaństvu i oblasti sve različite vrsti od crkvenjakov. A. d. Costa 1, 53. Pameti i naukom svoje druge i vrsnike tja nadtjeće. B. Zuzeri 335. Vidi još i primjer iz Stulićeva rječnika naveden kod 2 natjecane pod d.

b) natjecati koga, t. j. natjecati se s kim.
Samo u primjeru: Natječe momak momka, ko
će više okopati. V. Vrćević niz 196.

b. natjecati se

a) nadmetati se (kada tko nastoji, trudi se, da koga nadvisi, nadide). U rjećniku Mikailinu (naticati se za učiniti bole od drugoga, aemulor, certo), u Belinu (natjecati se, competere con qualch'uno, — emulari, concorrere, gareggiare) i u Stulicevu (natjecati se s kijem, certare, concertare s urimjerom iz Gundulića (380))

*au) uopće. Nemoj se meu zlijem na tjecati, to jest, kada vidiš, da tko drugi koje zločini, nemoj ga naslijedovati u zlu djelu. M. Divčić bes. 203. Natječu se tuj pastiri, i ukazati svaki uživa, da skladnije dipli sviri. I. Gandulic 380. Lasno bi inijeh mogla natječeći se pridobivati. I. M. Mateić vii. Da se ne natjecate, komu će biti viši gospodar, no uzdaniji brat. S. Lubiša prip. 69. *Ima i u Šulekovu rječen. naz. za nem. concurrien, tal. gareggare.**

bb) natjecati se s kim. Hotjet se sa mnome natjecat gore t' bi. D. Rađina 56b. Ozori, kad moje dipli se oglase, tih slavic zapoje natjecat š nima se. I. Gundulić 138. I sa mnomo se smije i može natjecati tamci Ulise. G. Palмотić 1, 203. Nestavni vjetri plasi natječeći se s mojim uzdasi. I. Đordić uzd. 6. U kijeh s licem priveselim lijepa krepos nadtjeće se. 173. S zlijem se pukom ne nadtjeći. salt. 115. Lubav je ustrpjena, blaga, ne natječe se s nikijem (*iz lat. caritas patiens est, benigna est, non aemulatur.* 1 cor. 13, 4). D. Bašić 147. Gdi s junacim natječe se dobitnica ter izlazi. P. Sorkočević 587b. Plin, po kojem se može noć s (*stamp. griješkom bez: s*) dnevom natjecati. M. Pavlinović rad. 28. *Govori se u Lici, na pr. Kako češ se ti s Do-šenom natjecati?* J. Bogdanović.

cc) natjecati se čim (s čim). Komu . . .
grlo zamuknu u gradu hoteći s pjevaoci boljima
glasom se natjecat. M. Držić 25. S mojijem dra-
gijem nepristajno luzeznim se natjecati . . .
bjše ružna ma zabava. I. Đordić uzd. 29. Ra-
dom, obrtom natječe se. M. Pavlinović razl.
sp. 389. — Medu nam se segaj dana s bojnijem
trudim natjećimo. G. Palmotić 2, 372.

dd) o čemu. Samo u primjeru: Da im se nije o gospodstvu preotimati, nego da im se natjecati obojici o narodnom napretku. M. Pavlinović rječ. sp. 223.

(*ce*) u čemu. Minute ove dne s (štamp bez: s) Silvanom kadno ja natječeću (bez: se po radi onoga se, koje daće dolazi) u pjesni borah se za obklad. D. Račina 185b. Mnogi od krstjana natiču se u ovoj izpravnosti s očitnicu M. Radnić 102b. Uzvišena duša dosti mnogu od tih ljepos uze, tim u slavi od liposti duša s licem natječe se. B. Bettera or. 18. Nijesi ti od najboljeh, ali se s najbolijem natječeš u raskošama A. Kalić prop. 98. Arcibiskupi . . . naticaju se u časti i popfali. I. P. Lučić izk. 27. Jer se u boju natječe. P. Sorkočević 584b.

ff) s dopunom u inf. Jošte će se natjecati sa svijeh strana zemlja i more s mnogom srećom napuñati naše dvore. G. Palmotić 1, 110

Er me izmijenit oni u svemu natječe se svi po sebi. A. Boškovićeva 28. Kad biste se imali prikazat jednomu skupu plemenitu, u komu se svak natječe sivat ljepše od drugoga. Đ. Bašić 91. Smagnuti i nadicati se steci stvari potribite svomu stanku nije grijota. F. Lastrić ned 157. — *Pred inf. стоји катkad prijedlog за: Žudim ... da od sad naprid se naticu za učinit je (t. j. knigu) boju i izvrsniju. Mikaš rječn. xv.* Množ neizbrojnu tvojjeh naslednica tebe druži, kojijeh za slaviti kreposti nebo se s zemljom natjeće. V. Andrijašević put 182.

gyg s dopunom u kakvoj rečenici. Dugo bjeće i krvavo među njim se ovdje ulaga, da protivnik nije zdravo, natjeće se svačija snaga. I. Gundulić 529. Natječe se, ko će koga blagosvit. N. Marči 96. Kad se dvojica naticaju, da jedan drugoga dobroćinstvima pridobije. A. d. Bella razg. 129. Naticajući se, tko ga većma može pogrditi. 202. Ter se plahim naticaju tekom (t. j. vuci), da ujagme i krvi i mesa. Osvetn. 2, 123.

b) boriti se. U rječniku Belinu (natjecati se mačem, duellare con la spada, naticati se, scaramucciare). Neka dođe suproć meni, s kijem oružjem hoće i žudi, moj neprijatelj odlučeni ili bojnijeh vrhu kola, ili hoće on se rvati vrhu vrana kojha ohola ili pjese natjecati, s mačem, s kopljem, samom rukom ukazat mu spravan stoju, da veoma zlom odlukom, vjerenicu ište moju. Ć. Palmotić 2, 180. Ponoseć se s mnogom dikom (t. j. orao), da je taki boj svršio, gdje s živinom toli prikom (t. j. s medvjedom) natjeci se i jačio. J. Palmotić 323.

c) prepirati se, svadati se (kako u kojem primjeru). U rječniku Mikašu (naticati se, privovarati se, contendere, certo, décret, jurgor, jurgo, concerto), u Belinu (natjecati se rijećima, contendere, contrastare, — natjecati se, questionare, rissare, far rissa) i u Stulićevu (natjecati se s kijem, contendere, altercari). Ti, koji domome sve živeš opako, nemoj se sa mnome natjecat nikako. D. Račina 27a. Nemoj se s njim naticati (iz lat. noli cum eo contendere). B. Kašić nasl. 26. S izpraznjijema besjedama počesmo se natjecati, ki se veći među nami ima u rajskom dvoru zvati. Ć. Palmotić 3, 145a. Tašte rijeći svak ostavi, s kijem natjecat sad se obro. A. Gledović 13b. Zašto ćemo se svaki dan inaditi među nama? zašto ćemo se sveder s razlozima natjecati među nama? V. M. Gučetić 120. Zazava blažene krotnine, koji se s nijekom ne inadu ni natječe. Đ. Bašić 25. Ne imajući duha ni snage za natjecat se š nōm budu usilovani prvi umuknut. A. Kalić prop. 391.

d) hvatati se, primati se. Samo u Voltigijinu rječniku (natjecati se, v. naticati se). — Nepouzdano; vidi naticati pod c.

c) ne razabira se značenje u primjerima: Van razloga tko nastoja na tuja se nadicati, inješte stec ih, gubi svoja. J. Kavačin 262b. Ter se uze natjecat s nevjernicima govoreći im (prema smislu čitavoga mjestu najprije bi moglo biti značenje: razgovarati se). Đ. Bašić 198.

NATJECAV, adj. svadljiv. Samo u Stulićevu rječniku (natjecav, v. natjecatelan). — Nepouzdano.

NATJECAVAC, natjecavca, m. isto što natjecalac. Samo u jednoj knizi. Priti mu, da će viditi svoga naticavca, gdi će u templu vladati (iz lat. videbis aemulum tuum in templo. 1 sam.

2, 32). A. d. Bella razg. 35. Život je kratak, mladost nestavna, naticavci mnozi. 49.

NĀTJEČĀJ, nātječāja, (s takvijem se akc. govor), m. konkurs, t. j. kad se žudi natječe za kakvu službu. Natečaj za službu, Dienstconcours. Jur. pol. term. 116. Natečaj, Concurs (für eine erledigte Stelle), concorso. Šulek rječn. zn. naz. *Ima i u Popovićevu rječniku (natečaj, Concurs).*

NATJEČAJAN, natječajna, adj. onaj, koji pripada natječaju, koji je u svezi s njim. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (natečajni, Concurs-). Govori se na pr. natječajni rok, t. j. rok, do kojega natječaj traje.

NATJEČAN, natječna, adj.

a) onaj, koji se natječe. Samo u Stulićevu rječniku (aemulus).

b) isto što natječajan. Samo u jednoj knizi. Natečni ispit, Concurs-Prüfung. Natečni izradak, Concurs-Elaborat. Jur. pol. term. 116. Natečni rok, Concurs-Termin. 117.

c) adv. natječno, t. j. natječući se. Samo u Belinu rječniku (s natjecanjem, natječno, a gara, certatim).

NATJEDNICA, f. plača na tjedan (t. j. na nedjeļu). Samo u jednoj knizi: Natjednica, plata na nedjeļu. Jur. pol. term. 329.

NATJEKA, f. isto što natjecanje. Samo u Stulićevu rječniku (nadječka, v. nadječane s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju). — Nepouzdano.

NATJEMEN, adj. onaj, koji je na tjemenu. Samo u Popovićevu rječniku (natemena točka, tačka, Scheitelpunkt, Zenith).

NATJER, m. nom. act. prema glag. natjerati. Samo u Jambrešićevu rječniku (natir, impulsus, u lat. dijelu).

NATJERA, f. isto što natjer. Samo u jednoj knizi. Natjera u ceh, Zunft-Zwang. Jur. pol. term. 671.

NATJERAĆE, n. nom. verb. od natjerati. Samo u Jambrešićevu rječniku (natiraće, impulsio, u lat. dijelu).

NĀTJERATI, nātjerām, pf. nagnati, pognati. Od na-tjerati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 5. Nalazi se akt. i pas., sasma riječko refleks. U rječniku Stulićevu (inducere, impellere, propellere, fugam dare), u Vukovu (1. hinantreiben, adigo, n. p. goveda na vodu, 2. nöthigen, impello) i u Daničićevu (natērati, compellere sa dvije potvrde). Najstarije su potvrde iz svršetka XVII vijeka.

1. akt. i pas. (ovaj i s riječcom se, ali sasma riječko).

a) natjerati, t. j. nagnati.

a) natjerati na što.

aa) u pravom smislu. Natera na nī(h) Šaše. Šafarik letop. 87. Razbi mu vojsku i natera na Tisu. 88 (oba su primjera iz svršetka XVII vijeka). Zapovruše sići i natiravši ih na jednu riku što uteči od sabje, ono ne uteče od rike. A. Kačić razg. 55. Vežir biše sabju povadio, jačiće na grad natirao. 173. Zašto ne istira koňe na onu istu laz, na koju su unišli, veće natira na plot? M. A. Rejković sabr. 71. Turci učine juriš na one pešake te ji(h) potisnu s mesta i nateraju na gorni Šanac. Vuk grada 95. Jednu vojsku buzdovanom bije, drugu vojsku britkom sabljom seće, treću vojsku na vodu natera. Nar. pjes. vuk 1, 160. Već načera

Šarca na Dunavo. 2, 248. Kad se Vuče viđe na nevojni, on načera vranca na dogata. 3, 382. Načeraše na Oziju Turke, tu je Turska izginula vojska. 3, 564. Načera ga (*t. j. koňa*) na poje široko. 4, 54. Što Turaka od sabљe uteče, na Drinu ih vodu načeraše. 4, 259. I na Turke načera dorina. 4, 400. Načerao krmka na rast (kad je koji pijan). Nar. posl. vuk 192.

bb) u prenesenom smislu. Ovo je ono, što Jakobona na gorke suze natira. P. Knežević osm. 308. Kakogodir graće svake godine više i gušće naraste, tako ga vaļa na isti način, kao prvi put, onako svake godine na prikokrstice zavinuti i k brzoplotici sve više i više privizivati dotle, dok se ovaj živi plot na tuliku višnu načera, kuliko visokog plota čovik imati želi. I. Jablanci 182. Ovaj odgovor . . . grofici na takvi smij natira, da joj suze iz očiju frcase. M. A. Rejković sabr. 11. Sikira, kad što fali, na pravac natira. J. S. Rejković 17. Glad može čeka načerati na svako зло. Vuk nar. posl. 42. Ľuta nevoja načerala je na izum. M. Pavlinović rad. 53. Prostota i siromaštvo mogu nas načerati na kakvo зло. S. Ľubiša prip. 146. Nije mogao duhovnik tebe silimice načerati na laž. 226.

b) natjerati u što.

aa) u pravom smislu. Udri na Turke, koje srieno razbi i u Kupu riku natira. P. Vi-tezović kron. 174. Srbi Tursku krdisaše vojsku, u Kunaru goru načeraše. Nar. pjes. vuk 3, 116. Odatile ih, kado, počeraše, u Tijanske luge načeraše. 4, 352. Kad to vide Kosovac Ivane, on u vojsku načera zekana. Nar. pjes. petr. 2, 279. A da vidiš Derzelez-Alije! on u vojsku načera dorata. Nar. pjes. hörm. 1, 23. — *Óvamo se meću i primjeri:* Svu ſegovu vojsku u big natira. M. A. Rejković sabr. 31. Pa će jedan trima odoliti, a trojicu u b'jeg načerati. Osvetn. 2, 71.

bb) u prenesenom smislu. Prigovarajući se s Latinom . . . Latine u tisno načiraše. A. Kanižlić kam. 586. Lasnoča, kojom troše, sve, štograd dobiju, često ih načera u škripac. M. Pavlinović rad. 116. Taj ponizni trudnik svijet je u čudo načerao. 133.

c) natjerati s dopunom u kakvoj rečenici. Kada jedan koň upade u jednu jamu, tucite ga, bite ga, ne natiraste ga više, da priko ne pride, da bi ga i ubili. Đ. Rapić 49. Natjerao vrance debeloga, da okuša, je l' kolika Drina. Nar. pjes. hörm. 1, 69.

b. potjerati, pogodi. Kad to dozna Momčilo . . . kobile načera oko jezera. Vuk nar. pjes. 2, 106. Arap užja tanku bedeviju, načera je kroz Stambol bijeli. Nar. pjes. vuk 2, 389. Počeraše kroz Pipere Turke, načeraše niz Orlujske strane. 4, 35. Tu me silni pripaziše Turci te me, brate, načeraše Turci i s družinom mojom razdvojioše. 4, 45. Pravo drumom načera dorina. 4, 403. Dovuku badnake na šest ili na osam volova pa načeraju kroz kuću te istjeraju volove na druga vrata. Vuk rječn. s. v. badnák.

c. primorati, prinuditi, usilovati; ispor. nagnati pod a, c.

a) uopće. Da nije silom i velikim strahom na vinčanje načeran. I. Grlić 175. Mlogo ima krstjanah, koji se . . . teško na godinu jedan put načiraju primiti ga. A. Baćić 333. Ispovidiše, da su od cara načirani na zakletvu. A. Kanižlić kam. 328. Domačin načeran bojem doneše malo meda. Vuk nar. posl. 73. Kako je nekaka mati načerana od haračilje . . . zvala sina kući. 361. Nevoja me, majko, naterala. Nar. prip. vuk 70.

I na silu Turke načeraše (*t. j. na boj, da se biju*). Nar. pjes. vuk 4, 173. Natjerati koga na svjedočanstvo, Jemanden zur Zeugenschaft anhalten. Jur. pol. term. 28. Natjerati, prisiliti koga k čemu, in die Nothwendigkeit versetzen. 584. Miloš . . . krenuo je proti nahijam i natjera ih Turkom pod posluh. M. Pavlinović razg. 87.

b) s dopunom u kakvoj rečenici. Činili su, da ga cesar dozove i natira, da se podpiše. A. Baćić 251. Poklisare je natirao, da starešine svoga zapovid potlače. A. Kanižlić kam. 128. Crkva more ní(h) natirati s proklestvom, da se povrate na pravu viru. M. Dobretić 35. More biti stisnut i natiran od sudca crkvnoga s proklestvom . . . da ju uzme. 417. Molim, da . . . natiraš nega, da on povrati one novce. M. A. Rejković sabr. 51. On nije gledao, da lude straom natera, da ga paze i slušaju. Vuk grada 50. Pa i(h) stade biti buzdovanom . . . pa bijene opet naterao, te bijeni koňe usedoše. Nar. pjes. vuk 2, 495. Silni Turci načerali raju, ona goni kola i volove. 4, 43. Odmah načera Isus učenike svoje, da uđu u ludu. Vuk mat. 14, 22. Knez je . . . i sudio ljudima za kojekake sitnice, ali ih nije mogao načerati, da pristanu na negov sud. Vuk rječn. s. v. knez. Da je muka načerala Vuka, da on išće. Osvetn. 2, 56. Ne bi bio načeran, da pod svoju starost prosjači. M. Pavlinović rad. 105. Ako ga zemajski sud ne načera, da preda zvona. S. Ľubiša prip. 217.

d. Neobično je upotrebљen glag. natjerati u primjerima: Pa crvena donijela vina, na nevjestu vino načerala (*t. j. stala ju je opijati*). Nar. pjes. petr. 2, 37. Da vlada . . . narodni jezik u sudove načera (*t. j. uvede*). M. Pavlinović razl. sp. 320.

e. Ne razabira se značenje u primjerima: Radite, da biste što poviše naterali, nego što su davali (*iz početka XVIII vijeka*). Glasnik II, 3, 159 (*možda isto što izgnati, lat. exigere, nem. erpressen*). Koja voćka rani, nu najprije učipljivat stani, jer kad veće natira se lista, tada ona za kalam ne prista. J. S. Rejković 148. Kad sružuju grane, koje već su na plod načirane. 150.

2. natjerati se isto što nagnati se (kod nagnati pod b, a). U rječniku Vukovu (nagnati se na koga, anfahren, invehor). Ode Turčin u poje široko, osta Vuču čekat na međdanu; na nega se Turčin načerao, i nega je Vuču dočekao te mu bojno kopje salomio. Nar. pjes. vuk 3, 382.

NATJERAVAC, natjeravca, m. nom. ag. prema glag. natjeravati. Samo u Jambrešićevu rječniku (natiravec, impulsor, u lat. dijelu).

NATJERAVATI, natjeravam, impf. prema pf. natjerati. Između rječnika samo u Jambrešićevu (natiravam, redigo, u lat. dijelu). Da me strahom na ispod natiravate. J. Banovac pred. 20. Sa svom jakostju da na svršenost potežimo se, zaviza, priteže i natirava nas ista svršenosti lipota. P. Knežević osm. 204. Pedipsajem tilo moje i pod službu natiravam (*iz lat. castigo corpus meum et in servitutem redigo. 1 cor. 9, 27*). 266.

NATJERAVKA, fem. prema masc. natjeravac. Samo u Jambrešićevu rječniku (natiravka, stimulatrix, u lat. dijelu).

NATJERIVĀNE, n. nom. verb. od natjerativi. Između rječnika samo u Vukovu (1. das Hinatreiben, adactio, 2. das Nöthigen, adactio, 3. das Anfahren, inventio in aliquem) i samo u primjeru (*u kojem se ne razabira pravo značenje*): Vide, da se mloga zla i falinge dogadaju i prvo vinčana i posli vinčana . . . u istoj prošni mloge privare i natirivaña bivaju. B. Leaković gov. 31.

1. NATJERÍVATI, natjérujém, *impf.* *isto što* natjeravati. *Nalazi se akt., pas. (s rjećcom se)* i refleks. *U rječniku Stulićevu* (natjerivati, natjerivam, inducere, impellere, propellere, fugam dare) i u *Vukovu* (natjerivati, 1. antreiben, adigo, 2. nöthigen, adigo, — natjerivati se, anfahren, inverhor). *Najstarije su potvrde iz prve polovine XVII vijeka.*

a) *primjer prema natjerati pod 1, a, a, bb.* Dok si ti nas zagovarao i tvojima fabulama na smij natirivao. M. A. Režković sabr. 60.

b) *primjeri prema natjerati pod 1, b.* No k hajduku koňa nateruje. Nar. pjes. vuk 3, 187. Nateruje vrancia na Ivana. 3, 398. I da se natapa zemlja, natjeruje oblak. Đ. Daničić jov 37, 11.

c) *prinjeri prema natjerati pod 1, c.* Ako bi svoga druga navodio i natjerivao, da učini grib. I. Grlić 179. Narav našu kako zla koňa na uzdi držeći i na djela kriposna natjerujući. 234. Na žalosno ovo dokončanje natirujemo se (*iz lat. ad lugubrem hanc sententiam urgemur*). A. Baćić 169. Kada jedno od ní(h) natiruje drugo ili nagovara na grihe. 420. Natirivaše ji(h) vladaci... da i oni pristanu. E. Pavić ogl. 441. Koji prisobne žene natiruju na take teške poslove. F. Lastric ned. 141. Koji natiruju pritom, strahom i silom dicu svoju na sdruženje ondi, gdi im srce ne ljubi. 307. Ako se marva jedan put tomu orau priući, niti vajlade, da ní čovik više natjeruje. I. Jablanci 51. Natirivao je... putnike, da se podpišu. A. Kanižić kam. 277. Da se nitko silom ne natiruje ovi nadostavak ostaviti. 407. Pravda Božja... níh kara i natiruje na pokornost. 643. Kada matere níove na velik i težak posao natirujete. B. Leakovć nauk 67.

d) *puštati. Samo u primjeru:* Do te dobe natiruje grane (*t. j. drvo*). J. S. Režković 142. Biće prema nem. treiben, na pr. Bäume treiben Blätter.

2. NATJFRÍVATI SE, natjérujém se, *impf.* *prema pf.* natjerati se (*t. j. nad-tjerati se*), *kojemu nema potvrde, a išao bi među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2., nagoniti se, nadmetati se, natjecati se. Između rječnika samo u Vukovu* (natjerivati se, einander überbieten [bei der Lization], quo licente contra liceri, *t. j. nadmetati se na pr. kod kupovaña, kada tko nudi više nego drugi*). Vidi primjer iz Rapića navedeni kod nagoniti pod b, b.

NATKA, f. pamuk za vezeće. J. Belović-Bern. 205 (s naznakom, da se govor u Slavoniji). Imenica je u svezi s glag. natktati.

NÁTKAČITI, nátkacím, *pf.* *Samo u Vukovu rječniku* (natkačiti kao nadmudriti, übertreffen, supero). Od nad-kačiti; ali samome kačiti nema potvrde, a teško je naći svezu u značenju između natkačiti i između okačiti, skačuti, zakačiti, i uopće je glag. kačiti tamna postaća.

NATKAČÍVATI SE, natkáčujém se, *impf.* nadmudrivati se. Glag. je način prema pf. natkačiti. Samo u jednoga pisca. A de će se pametan čovjek natkačivati s budalom? M. Đ. Milicević zim. več. 196. Šale se, natkačuju se, zadevaju se, kao da su sve sami mladići. međudan. 189.

NÁTKASATI, nátkasám, *pf.* *kasajući nadvisti, nadvladati koga. Od nad-kasati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Popovićevu rječniku* (im Trabe übertreffen).

NÁTKATI, nátkám (náčém), *pf.* *od na-tkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5.*

a) *o tkaňu u obilnoj mjeri. U rječniku Stulićevu* (plurimum texere) i u *Vukovu* (eine Menge weben, texendo paro). Niko ne može natkati mahrama, da cijelom svijetu usta poveže. Nar. posl. vuk 220.

b) *isto što otkati.* Na níh krzna črvena natkana zlatom. Starine 3, 244. Svakoga aline natkane (štamplj, nadtkane) razlikostju od razlici dobri dila. I. Ančić vrata 188. — *Značenje je preneseno u primjeru:* Sve, što će narodnjaci zemlji dobra učiniti, da je on to zamislio, zasnovao, ispreo, natkao. M. Pavlinović razl. sp. 334.

NATKAVAÑE, n. nom. verb. od natkavati. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadtkavañe, textus, u lat. dijelu).

NATKAVAVAC, natkavavca, m. nom. ag. prema glag. natkavati. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadtkavavec, textor, u lat. dijelu).

NATKAVAVICA, fem. prema masc. natkavavac. Samo u Jambrešićevu rječniku (nadtkavavica, textrix, u lat. dijelu).

NATKAVATI, natkavam, *impf.* *prema pf.* natkati. Samo u Stulićevu rječniku (plurimum texere).

NATKÍVATI, nátkívám, *impf.* *isto što natkavati.* Natkiva darovske peškire. S. Ivšić (*s naznakom, da je čuo u Vrbovi u Slavoniji; zabilježio i naznačeni akc.*)

NATKLADAK, natklatka, m. dodatak. Samo u rječnicima, i to u *Bjelostjenječevu* (nadkladek, pristava, appendix), u *Voltigijinu* (nadkladek, appendice, aggiunta, Zusatz, Zulage) i u *Stulićevu* (nadkladek, v. nakladaj s naznakom, da je iz *Bjelostjenječeva rječn.*)

NATKLADATI, natkladam, *impf.* *dodavati, nadometati.* Od nad-kladati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u rječnicima, i to u *Bjelostjenječevu* (nadkladam, aggero, accumulo), u *Voltigijinu* (soprapporre, sopragiungere, hinzusetzen) i u *Stulićevu* (nadkladati, v. „kuppiti“ s naznakom, da je iz *Bjelostjenječeva rječn.*)

NATKLANÁTI, natklaňam, *impf.* *prema pf.* natkloniti. U rječniku *Stulićevu* (sa značenjem posve krivo postavlenim: addere, t. j. dodavati i s naznakom, da se nalazi u ruskoj bibliji) i u *Daničićevu* (nadklaňati se, inclinari s primjerom: Na trupъ razslabljennago nadklaňajet se). Domentjanb' 99.

NATKLONITI SE, natklonim se, *pf.* *nagnuti se.* Od nad-kloniti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u *Stulićevu* (sa značenjem posve krivo postavlenim: addere, t. j. dodati). Hteć se nadkloniti, odnam zatvor grebi, nosa će odklonit. M. Marulić 84. Da se on (*t. j. bog*) danas ne nadkloni vrh dubrave ove naše, po tle idahu svi zakoni, sloboda se satiraše. I. Gundulić 171. — U jednom primjeru nalazi se bez riječice se, a sa značenjem: pokriti. Kantajte, divojki, sad je vreme vaše, zaš će van prit vrime, da kantat ne čete, zaš će van obrvi oči nadkloniti. Nar. pjes. istr. 2, 146.

NATKLOPNICA, f. riječ nejasna značenja. Samo u primjeru: Vinčenco... ostavlja gradu od Šamberi natklopnicu glave. A. Kalić prop. 559.

NATKOLITI, natkolim, *pf.* *svladati;* kao da je to u primjerima (jedinima, što su se našli): Postit čemo i Boga moliti, a branit se iz kamena luta, pa čemo mi nadkolit zlobnike. Osvetn. 2, 43. Svake brige Kadam boravio, čjem bi kivnu vaju doskočio i Davora nadkolio krvna

61. *Od nad-koliti; samome koliti u značenju, koje bi odgovaralo, nema potvrdi.*

NATKOŁENICA, f. pregača, kecęla. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nadkolenica, gremiale) i u Voltigijinu (nadkolenica, gremiale, grembiule, traversa, Schürze).

NATKOŃIK, m. vrhovni końik. Samo u Stulićevu rječniku (equitum magister).

NATKOŃUŠAR, m. vrhovni końušar. Samo u primjeru: Nadkońušar (t. j. grékoga cara) se zvao: knez svete końušnice. M. Pavlinović razg. 93.

NATKORJE, n. goria kora. Potvrda se našla samo ova: Natkorje, epidermis, Oberhaut. P. Bolić slovar vinod. 108.

NATKOSITI, nátkosím, pf. koseći nadići. Od nad-kositi; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Popovićevu rječniku (im Mähēn übertreffen).

NATKOŠUŁAK, natkošułka, m. hałina nad kośułom. Između rječnika samo u Stulićevu (chlamys s naznakom, da se nalazi u Rose). Bijaše ostao nadkošułak (stamp. nadkošułak), tako rečen, erbo Jezus nosiša ga na koži (stamp. koši) oliti na golu, mi bismo rekli košuła. S. Rosa 160a. Tunadeće Rosino nije dobro, jer natkošułak ne može biti isto što košuła.

NATKOŠUŁICA, f. isto što natkošułak. Samo u Belinu rječniku (biskupova nadkošułica, rochetto, veste nota de prelati).

NATKOTARNIK, m. načelnik, poglavavar kota. Samo u Stulićevu rječniku (pagi praefectus). — Nije dosta pouzdano.

NATKRAMNIK, m. nastojnik nad kramom (vidi 1 kram pod a). Samo u rječniku Belinu (maestro di camera) i u Stulićevu (cubiculi praefectus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATKRILAK, natkrilka, m. I rep i krila po-krivena su kako zgor, tako i ozdo kraćim, mnogokrat različito bojenim perjem, koje se skupa kaže podkrilak i nadkrilak na krilima, a podrepak i nadrepak na repu. J. Pančić ptice 6. Druge se potvrde nije našlo.

NATKRÍLITI, nátkrílím (s takvijem se akce-govori), pf. nadici, nadmašiti, nadvisiti. Načineno prema nem. glagolu istoga značenju überflügeln. Između rječnika samo u Popovićevu (überflügeln). Nadkriliti, prestići koga, Jemand durch etwas überbieten. Jur. pol. term. 513. Da će ga vojom i trudom nadkriliti. M. Pavlinović rad. 90. Govori se u Lici, na pr. Vidim, da si ti mene u svačem natkrilio. J. Bogdanović (jamčno prodrolo iz škole ili iz kniga u narod).

NATKRITI, nátkritjém, pf. ozgo pokriti. Od nad-kriti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Vukovu (von oben zudecken, contego desuper). Samo daskam nadkri ga (t. j. grožde) ozgora. J. S. Rejković 376. Najde Ibro vodu i livadu, i kod vode sofa ograda... nadkrivena čohom venedičkom. Nar. pjes. bos. prij. 2, 111. U planini tebe ostavila, u planini pod jelovom granom, a nabrala kitu od jablana, nadkrila ti prebijelo lice, da ti sunce ne opali lice. Nar. pjes. petr. 3, 253. Usiječe četiri jaka stožera rašlasta, a toliko i motaka te ih zasadi i motke u nihove rašle metne pa onda lisuatim graňem natkrije i obloži. Nar. prip. bos. 134. Sunce ne ře (t. j. na vile) uprlo svoji zraki. On (t. j. mladić) jih zažali pa jih nadkrije z rubcem. Nar. prip. mikul. 36. Ona lipospis, a sunce baš na nū uprlo svoje zraki. Zato on zame malo graňa i nadkrije ju. A to j' bila

vila. 120. Tvoje vedro čelo s vlasti nadkriveno. Nar. pjes. istr. 2, 18. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. überdachen, überdecken, tal. coprir di tettaja, coprir di sopra.*

NATKRITNIK, m. Samo u Jambrešićevu rječniku (s. v. praestega: nadkritnik, mesto pokrito za spomenek, čerdačec, bedeckter freier Ort zum Gespräch halten). Ispor. natkrovje.

NATKRIVAC, Natkrivač, m. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 165.

NATKRIVAČ, natkrivača, m. čador. Samo u primjeru: Koliko su lijepi tvoji nadkrivači, Jakov! (iz lat. quam pulchra tabernacula tua, Jacob! num. 24, 5). M. Radnić 155a.

NATKRIVALO, n. ono, čim se što (na pr. krevet) natkriva. Samo u Jambrešićevu rječniku (torale, posteže zaslou, pokrivalo, nadkrivalo, u lat. dijelu).

NATKRIVÁNE, n. nom. verb. od natkrivati. Samo u Vukovu rječniku (das Zudecken, coniectio).

NATKRIVATI, nátkrívám, impf. prema pf. natkriti. Između rječnika samo u Vukovu (von oben zudecken, desuper contego) i samo u jednoj knizi. Naspe pravi... dila staje i nadkriva daske. J. S. Rejković 246. Lakomica tad mu se nadkriva. 377.

NATKRIZOVLAN, m. selo u Hrvatskoj u županiji varazdinskoj. Razdjel. hrv. i slav. 53.

NÁTKROV, m. ono, što natkriva. Nadkrov crkveni od vrha do dna jest se razdro. Đ. Rapić 208 (tome se natkrovu u jevandelu na pr. mat. 27, 51 veli lat. velum, u Vuka je: zavjes). Govori se oko Vinkovaca u značenju: nadstrešnica. S. Pavičić (zabižeo naznačeni akc.). Imu i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Überdeckung.

NÁTKROVAK, nátkròvka, m. isto što nadstrešnica. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavičić (zabižeo naznačeni akc.). Imu i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Oberdach.

NATKROVLE, n. isto što natkritnik. Samo u Jambrešićevu rječniku (solarium: letna hiža, čerdak, nadkrovje, u lat. dijelu).

NATKÚČITI SE, nátkúčím se, pf. nadnijeti se. Od nad-kučiti (vidi 3 kučiti); ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Između rječnika samo u Vukovu (natkučiti se n. p. nad rupu, nad bunar, sich darüber beugen, desuper se inclinare). Petar ustavši otrča ka grobu i natkučivši se vidje same haljine, gdje leže. Vuk luk. 24, 12. Tu se Ibro natkučio biše. Nar. pjes. juk. 452.

NATKÚČIVÁNE, n. nom. verb. od natkučivati se. Samo u Vukovu rječniku (das Darüberbeugen, inclinatio).

NATKÚČÍVATI SE, natkučujem se, impf. prema pf. natkučiti se. Samo u Vukovu rječniku (sich darüber beugen, inclinare se desuper, cf. nadnositisi se).

NATKUHAČNIK, m. vrhovni kuhac. Samo u rječniku Belinu (nadkuhačnik, cuoco principale) i u Stulićevu (nadkuhačnik, archimagirus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATKUPALNIČAR, } m. vrhovni kupaoni-
NATKUPALNIK, } čar (kupaonik). Samo u rječniku Belinu (nadkupalničar, stuvarolo, maestro de bagni, — nadkupalnik, chi ha cura de bagni) i u Stulićevu (nadkupalničar, nadkupalnik, balneator s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATKVESITI SE, natkvesim se, pf. objesiti se, spustiti se viseći. Od nad-kvesiti; samome kvesiti nema potvrde. Govori se u zaplaško-svrliškom narječju. A. Belić 594.

NATKVIĆEN, adj. nagnut. Samo u Vrančićevu rječniku (nadkvićen, cernuuus, niedergebogen). Upravo je pas. partic. od glag. natkvičiti, kojem nema potvrde. — Da nije grijeskom mjesto natkućen?

NATLAČITI, natlāčim, pf. zgaziti. Od natlačiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Voltigijinu (conculcare, niedertreten) i u Stulićevu (natlačiti, v. potlačiti).

NATLAČIVATI, natlačujem, impf. prema pf. natlačiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (natlačujem, inculco) i u Voltigijinu (pres. natlačujem uz inf. natlačiti).

NATLICA, f. neka tvrda zemja. Govori se u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 747. Srođno s riječu tle, tli.

NATLIJEH, upravo na tlijeh (t. j. na tlima) uzeto kao adv. Samo u primjeru: Da je uzeo s natlijeh malo zemlje. A. Kalić prop. 309. To je s natlijeh, kao kad se reče: do sutra (a samo sutra je postalo od: s jutra).

NATMURAČA, f. žena, koja je uvijek natmrena, namrgodena. Govori se na Rabu (s tamšnim ake. natmurača). M. Kušar rad jug. akad. 118, 52 (zabifežio, da se govori u šali).

NATMURENOST, f. svojstvo onoga, koji je natmuren. Samo u Jambrešičevu rječniku (tortvitas, u lat. dijelu).

NATMURITI, natmūriti, pf. namračiti. Od na-tmuri; samome tmuriti vařada nema potvrde. Akc. je takoder natmūriti, natmūriti. Između rječnika samo u Vukovu, i samo kao refleks. (natmuri se, vido namrgoditi se s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz nar. posl. vuk 191: Natmuro se, kao da su mu krave posale). Čuješ, majstorice, reče Kostači natmuruši svoje obrve. M. Đ. Miličević međudan. 69. Natmuren čovjek, t. j. ijedak. A. Jovićević.

NATMUŠITI SE, natmušim se, pf. isto što natmuri se. Od na-tmušiti; samome tmušiti vařada nema potvrde. Samo u Vukovu rječniku (natmušiti se, vide natmuri se, s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

NATNUTI, nātnēm, pf. isto što nataknuti, s kojim je istoga postava, samo što negdašnje i između t i k nije prešlo u a (kao u nataknuti), a zato je poradi lakšega izgovora i k ispal. — Ikc. kakav je u inf., takav je i u imper., aor., u partic. pret. akt. I i II; a kakav je u prezantu, takav je i u pas. partic. Između rječnika samo u Vukovu (nātnuti, nātnēm, nātnuh, nātnu i nātkoh, nāče [mjesto natče], vide nataknuti). Natče (boje bi bilo: nače) kalpak na čelavu glavu. Nar. pjes. vuk 1, 523. Svakoj kravi mužari i teglećem volu na svaki rog natnu po jedan sirac. M. Đ. Miličević živ. srb. glasn. 22, 106. Samo Mehmed-Ali-paši odsjekoše glavu i natnuše na kolac. om. 185.

NATOCILITI, natocilim, pf. naoštiti. Od natociliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikaljinu (natociliti, naoštiti, acuo, exacuo), u Belinu (affilare, assortigliare il taglio a ferri, arrotare) i u Stulićevu (natociliti, acuere, exacuere, — natocilen, v. naoštren). Natocil'te, nabrusite vaše oružje veomi priko. J. Kavačić 59b.

NATOČ, m.? ili f.? riječ tamna značenja. Samo u primjeru: Čine u natoč, tko će priteći, ne govorite istinu niti drže prijateljstvo. M. Radnić 135a. Vidi unatoč.

NATOCILATI SE, natocilām se, pf. o tocilaū u obilnoj mjeri. Od natocilati se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Povovićevu rječniku (sich satt gleiten, am Eise).

NATOČEĆE, n. nom. verb. od natočiti. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (natočenje, impletio, repletio), u Belinu (natočenje, il cavar del vino in abbondanza, — l' empire), u Bjelostjenčevu (infusio, v. napuneće), u Voltigijinu (infusione, Einföllung) i u Stulićevu (actus implendi s naznakom, da je iz Mikalina rječen; — još je zabilježeno i značenje: incursio, aggressio, t. j. napadaj, nasrtaj, ali to je sasma nepouzdano).

NATOČITI, natočim, pf. prema impf. točiti. Od na-točiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikaljinu (natočiti, napuniti, impleo, repleo), u Belinu (cavar vino dalla botte, — empire di cosa liquida), u Bjelostjenčevu (natočen, infusus), u Voltigijinu (infondere, sopraversare, eingießen), u Stulićevu (implere vas aliquod vino, aqua etc.) i u Vukovu (einschenken, infundo). Najstarije su potvrde iz XVI. vijeka.

a. natočiti kakav sud (na pr. čašu, krčag i t. d.). Kad jih (t. j. sudove) natočite . . . rec'mo počasnicu oba gospodara. P. Hektorović 9. Uzmi ovi kondijer . . . natoči ga puna i donesi ga. M. Držić 400. Sekul zlatnu čašu natočio pa daig'i svome nazdravio. Nar. pjes. petr. 2, 427. Ona side na izvor i natoči krčag i pode. Đ. Damić 1 mojs. 24, 16. Rume . . . natoči kupe i podijeli rakiju. S. Šubiša prip. 43.

b. natočiti što tekuće, na pr. vodu, mlijeko i t. d. (obično je gen. partit.).

a) akt. Niki vime pipa, da mlika natoči. Đ. Baraković jar. 26. Al' mi sriča britka izpit ni prostila žuhkoga napitka, koga j' natočila. P. Vitezović odil. 6. Od obraza krvi natočio, s krvi nemu knjigu zapečati. Nar. pjes. vuk 2, 247. Gosposki mu čibuk zapalio, a mrku mu kavu natočio. 4, 471. Pošto natoči vodu, nikako nije mogla, da se odande otrgne. Nar. prip. vuk 35. Natočih mu vina i rakije. Nar. pjes. juk. 57. Sve djevojke vode natočile. 572. I hladne je vode natočila. Nar. pjes. petr. 2, 618. Čini . . . motat pite, natočiti piva. Osvetn. 4, 51. Izvadismo hleba bijelog . . . pa mi društvo natočilo pivo. Nar. pjes. hōrm. 1, 443.

b) pas. i refleks. Niza sovru vino natočeno, u zlaćene kupe napućeno. Nar. pjes. vuk 2, 231. Tu se teška krvca projevaše, doline se krvi natočiše. Nar. pjes. petr. 3, 465.

c. natočiti što (kakav sud) čega (tekućega). Natoče mi po pun koršov vina. M. A. Rejković sat. 55. Pa natoči tuluminu vina. Nar. pjes. vuk 2, 248 i 331. Te uzima čašu molitvenu . . . punu rujna natočila vina, 2, 623. Snaha natoči bardak vode. Vuk kovč. 93. Ubila je kaču jadovitu, natočila do dve čaše jada. Nar. pjes. istr. 2, 158. Domačin natoči čašu vina. M. Đ. Miličević jurm. 19. — Ovamo se meće i primjer, u kojem je natočiti neobično i možda grijeskom upotrebljeno mjesto: namočiti, natopiti. Knez Miklauš . . . na boju vazda prvi ter natoči zemlju krvi, svoje grado da osveti. Đ. Baraković draga 375b.

d. natočiti što čim. Samo u primjeru: Natočiše bistrom vodom sude. Nar. pjes. petr. 1, 23-

e. natočiti čega u što. U šaku natočivši otrovne krvi . . . uzdignu je prama nebu. I. P. Lučić razg. 95. Natoči joj vode u sudeve. Nar. pjes. vuk 1, 585. Bojali im pripali čibuke, u finđane kahve natočila. Nar. pjes. hōrm. 1, 230.

NATOČNIK, *n. isto što zatočnik. Samo u primjeru:* Natočnici, to je, koji se pozivaju na boj mača, puške. I. Velikanović upuć. 3, 157.

NATOJAGATI, natojagam, *pf. izbiti tojagom. Od na-tojagati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (natojagati, v. naštati).*

NATOK, *m. nom. act. prema glag. 1 nateći. Između rječnika samo u Jambrešićevu (natok, pritok, skupotečeće već vod, confluens, u lat. dijelu, — dakle: sastavak voda) i u Stulićevu (natok, v. otok [značenje je krivo rečeno] s naznakom, da se nalazi u Vitaliću). Kao natokom rose od sgora zemlja u plodu vesela je (iz lat. in stilicidiis eius laetabitur germinans. psal. 64, 11; značenje je dakle: kāpāne). A. Vitalić istum. 189b. U tome primjeru instrum. natokom mogao bi biti i prema nom. natoka.*

NATOLIJA, *f. zemlja, koja se zove i Anatolija (vidi tamo). U rječniku Mikačinu (Bitinija, Asia minor), u Bjelosteničevu (Natolija orsag, Asia minor, Bitinia) i u Daničićevu (Natolija, Ἀνατολή s jednim primjerom iz svršetka XIV vijeka i sa dva iz XV). Izv. Carigrada i izv. Natolije i izv. vséh zemja carevih (iz g. 1397). Spom. sr. 1, 11. Da mogu hoditi . . . po Natolije (iz XV v.). Mon. serb. 524. Ostavi za sobom vojske iz Natolije (iz XV v.). Mon. croat. 234. V Natoliji pobi Turke. Š. Kočić 37a. Poda se postavili . . . i svu Natoliju s kraljestvom od Troje. M. Vetranić 1, 45. Konja imaše siva z Natolije. B. Krnaruć 5b. Mnu do zemlje Natolije. Đ. Baraković draga 375a. Paša z Natolije. I. T. Mrnavać 60. Slavna kralja naredi . . . na bašu od Natolije. Nar. pjes. bog. 79. Od lijepje zemlje Natolije. A. Kačić razg. 321.*

NATOLJSKI, *adj. posses. od Natolija. Samo u Daničićevu rječniku (natoljskyj, ἀνατολικός s primjerom iz XVI vijeka). Primorskijem i natoljskijem . . . zemljam gospodin. Mon. serb. 550.*

NATOLSKI, *adj. isto što natolijski. Samo u Daničićevu rječniku (natoljskyj, ἀνατολικός s primjerima iz XVI vijeka). Natolskijem i romanjskijem i inem mnozim zemljam gospodin. Mon. serb. 552.*

NATOLEVAC, Natolevca, *m. čovjek iz Natolije. Samo u jednoga pisca. Natolevac sve puškara bilo šeset tisuća je. I. Gundulić 328. Na crno se more uputiti za na pomoć caru svomu Natolevcu podignuti. 534.*

NATOLEVSKI, *adj. isto što natolijski, natolski. Samo u jednoga pisca. Mjesto je ono dano bilo natolevskom Begler-begu (u jednom rukopisu stoji natolinskem, a u drugom natolijenskom). I. Gundulić 328. Natolevsko jezditi pože silini se Orhan š. nom pak vide. 566.*

NATOP, *m. nom. act. prema glag. natopiti. Između rječnika samo u Stulićevu (natop, v. natopljene). U Počicima (u Dalm.) natop znači kiša: Kada su ono zimi veliki natopi, kiša pada ka iz kabla. Zborn. za nar. živ. 8, 196. Isto je značenje zabilježio i J. Grupković: Odavna nema natopa. — Ne razabira se značenje u primjeru: Svojim znojem naprudiše sred nastoja i natopom iliriške crkve popom. J. Kavačić 125b.*

2. NATOPITI

NATOPAN, natopna, *adj. onaj, koji natopi. Samo u Belinu rječniku (natopni, che allaga, inundans).*

1. NATOPITI, natopim, *pf. dosta ili mnogo rastopiti (na pr. olova, loja, masla). Od natopiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (in Mengen schmelzen, liquo).*

2. NATOPITI, natopim, *pf. nakvasiti, namočiti, zaliti. Od na-topiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima akt., pas. i refleks. U rječniku Vrančićevu (imbuere), u Mikačinu (natopiti, vidi natopati), u Belinu (ad-acquare, inaffiare, inteso di erbe o piante), u Voltižišinu (inadacquare, wässern), u Stulićevu (rigare, irrigare, irrigare) i u Vukovu (tränken, imbuo liquore, n. p. krpnu lojem, krišku hleba u masti). Najstarije su potvrde u Bernardina i u Vrančićevu rječn.*

a. natopiti uopće. I. budeš kakono vrtal natopljeni. Bernardin 26. Ja ēu natopiti vrte posadene. M. Divković nauk 108b. Hod' natopi, što suho je. G. Palmotić 3, 226b. Potoci vele lipe vode za natopiti vrtle. P. Radovčić ist 162. Daž se učini za natopiti suhoće. B. Bettera čut. 164. Ostavite nami dažde medorosne . . . za natopiti nive i luge. J. Banovac blagos. 300. Da ga biše krv oblila i još zemlju natopila. P. Knežević muka 29. Zemlja suha . . . koju nikada jedna kap rose ne natopiti. F. Lastrić test. 40b. Kiša . . . kojom buduci se zemlja natopila korisne udij poče činiti plodove. 247a. Počeše vitri naglo puhati i dažditi tako naglo i obilno, da se sva zemlja lipo natopiti. A. Kačić kor. 241. Ja nasadih, Apolo natopiti. J. Matović 136. Neka se na tebe izliju i natope te poplavice Božje ljubavi. I. M. Mateić 229. Niti odmah ne (t. j. fitije) iz loja vadim, već da dobro natope se, radim. J. S. Rejković 391. Koji s natopiti(h) očiju bra ta svoga tare suze nevoļah. G. Peštalić 170. Kriška hleba, što se natopiti u vreloj masti. Vuk rječn. s. v. topljena. Da pognojiš, da natopisti, da pospeš svoju zemlju. S. Čubiša prp. 161.

b. natopiti čim (katkad: s čim).

a) *u pravom smislu. Rosom svoga pri-svetoga mlijeka natopiti usta negova. M. Divković čud. 29b. Da je raj zemaljski . . . skvašen i natopljen pribistrijem vodama. M. Orbin 21. Luge i pola on (t. j. Nil) priklopi svojijem vodam obilnjima i na vrijeme svoje natopiti posijanu zemlju nima. G. Palmotić 3, 111a. Ne budući zemlja ni orana ni posijana ni natopljena dažjen. P. Radovčić ist. 37. Od vesela obilnime suzam lica natopisti. P. Kanavelić 553. Ako nije natopljena daždem (t. j. zemfa). I. T. Mrnavać ist. 15. Su-zami mojimi tleh ēu moj natopiti. L. Terzić 90. Stablo, koga jesu žile krvlju sinka natopljene. P. Vuletić 86. Dajem tebi srce moje . . . da ga natopisti tvojom svetom krvju. I. Grlić 154. Oni krvlji svom nemilom crnu zemlju natopisti. I. Đordić pjes. 249. Mlikom natopiti usta onoga bolestnika. J. Filipović 1, 576b. Posli kako zališe i natopisti svojom krvju sime posijano na zemlji. F. Lastrić od 147. I udij nebesa obilnom kišom zemlju natopisti. 434. Metne im fitije ljubavi nečiste i milovanja u srce natopljene sumporom paklenim od bludnosti. ned. 305. Obilatom kišom zemlja se natopiti. sveth. 107b. Stap putnički imajući, a plasti voskom natopljeni. P. Knežević pis. 182. Ne ima grada, varoša ni mista, što nije okupano i natopljeno krvju sinova ove provincije bosanske. Norini 72. Nije mi dopušteno grozni-jem mojijem suzama natopiti, a krvlji oplakati*

sva ona mesta. I. M. Mateić 42. Da junački život dijelimo, crne vrane mesom napitamo i dolinu krv natopimo. Vuk rječn. s. v. napitati (*iz neke nar. pjesme*). On prolija suze niz obuze, crnu zemlju suzam natopio. Nar. pjes. bos. prij. 3, 146. Knigu gleda, a suze prolija, svu jaziju suzam natopio. Nar. pjes. juk. 567. U liku hleba natopljenoj vinom. Đ. Danićić pis. 58. Svak grabi, da svoju zemlju slatkim vodom natopi. S. Šubiša prip. 173. — Izvadi vodu, s kojom su natopljena povrtaja. M. Radnić 200b. Bila su korena.... natopljena s tolikim suzama, utvrđita s tolikim tugama. A. Tomiković gov. 58.

b) u prenesenom smislu. Ljekarija.... pamet i voju našu natopiti krvju muke Isukr-stove. M. Divković bes. 244. Da blagoslova tvoga rosum nih natopiš. I. Bandulavić 296b. Potopom od rajskega nasladjenja natopi suhu dušu moju. V. Andrijašević put 405. Rosom od mudrosti i spasenja srca ljudska natopiše. S. Margitić fala 92. Natopije ju (*t. j. dušu*) rosum milosti nesbeske. F. Lastrić ned. 33. Krstjani.... daždijicom nebeskijem unutrije nadahnuća natopljeni. B. Zuzeri 361. — Posli nego je je (*t. j. zemlju*) posijao imenom božanstvene milosti i natopio s rosum od tolike ljubavi. J. Banovac pripov. 91.

NATOPIV, adj. onaj, koji natopi. Samo u Stulićevu rječniku (irrigans, irrigator). — Slabo pouzdano; vidi natopliv.

NATOPLITI, natopljam, pf. dosta ugrijati. Od na-topliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (natopliti, natoplaviti, multum calefacere, — natopliti se, multum se calefacere). — Slabo pouzdano.

NATOPLIVATI, natoplujem, impf. prema pf. natopliti. Samo u Stulićevu rječniku; vidi riječ koja je pred ovom.

NATOPLENE, n. nom. verb. od natopiti. U rječniku Mikačinu (natopljenje, vidi natapanje) i u Stulićevu (natopjeće, irrigatio). Plitkim natopljem pisak plakajući. I. T. Mrnavić osm. 18. Nećeš uživati.... natopljena nebeskoga. M. Radnić 514a. Vladajući razum niov.... natopljem pravoga ufanja. F. Lastrić test. 65a. Jug.... ugodno natopljene donit običaje. sveti. 67a.

NATOPLIV, adj. onaj, koji se može natopiti. Samo u Belinu rječniku (che può essere allagato). Vidi natopiv.

NATOPLIVATI, natoplujem, impf. prema pf. natopiti. Samo u primjeru (u kojem je značenje preneseno): Gdi ga posla.... da kripostju oni pak natopljuje. I. Kraljić 95.

NATOPRČITI SE, natoprčim se, pf. trčeći udariti se o što. Od na-toprčiti; samome topričiti nema potvrde, a postanje mu je tamno. Između rječnika samo u Vukovu (anlaufen, incurro s primjerom iz nar. posl. vuk 157: Ko trči, on se natoprči) i u Popovićevu (anrennen, sich anschlagen). To bi značenje moglo biti u primjeru: Gdij god on dopadne i znojan dočri, opet sav je zaled trud, kad se natoprči. J. Rajić boj 16. — Osobit je ovaj primjer: Natoprče dolamu na livo rame, a šešir na desno oko pak viču na ovog mlogog vridnog težaka. M. A. Režićev sat. 167. Tu je dakle glag. bez riječce se, a značenje kao da je: objesiti, spustiti, koje se dakako ne može sjediniti s navedenim.

NATOPRЛИТИ SE, natoprjim se, pf. isto što natoprčiti se (i isto tako tamna postaća). Govori se u Policiama (u Dalm.), na pr. Probije se čovik, kada nesvisno ide pa se natoprči na kakav ča-

brk ili oštruljak. Zborn. za nar. živ. 8, 236. — Govori se i u Bukovici (u Dalm.), ali ne u navedenom značenju: E više nije vajde, nego se natoprči (*t. j. magarac*) pa pobegne u šikaru. Zborn. za nar. živ. 7, 261. Onda jedva se natoprči na noge. 7, 265. U prvom se primjeru značenje ne razabira, a u drugom će biti: dići se, ustati.

NÄTORA, f. običaj. Govori se u Lici (s značenjem akc.), na pr. Ņegova e natora nigda kući prije ponoći ne doći. J. Bogdanović. — Jamacio iz tal. natura.

NATÖRITI, natorim, pf. načiniti dubreta. Od na-toriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (anmisten, stercus facio — vom Vieh).

NATORLÄŠITI SE, natörläšim se, pf. naslagati se (jedno na drugo): Ala se od jutros led natorlašio! D. Preradović (*zabilježio i naznačeni akc.*). Ima i u Popovićevu rječniku (sich stauen). Od na-torlašiti; samome torlašiti možda nema potvrde, a i tamna je postaća.

NÄTOSKATI, natoskám, pf. potisnuti, potjerati natrag. Od na-toskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (natoskati koňa u talige, zurückstossen, retrudo).

NATOŠEVIĆ, m. prezime u Srijemu. D. Avramović 263. Šem. mitr. (1900) 101. Postane tamno; ispor. Natić.

NATOTALITI, natotalim, pf. glag. tamna postaća. Samo u primjeru: Ja de viđi teška udaraća; ne udara, koji koga žudi, no koga mu crn mrak natotali na mah pušci i gvoždu u ruci. Osvetn. 3, 115. Biće: nanjeti.

NATOVARATI, natovaram, impf. prema pf. natovariti. Samo u primjeru: Ne natovarajući ga (*t. j. trbuš*) mnogojem jezbinami. M. Radnić 419b.

NATOVARÈNE, n. nom. verb. od natovariti. Samo u Belinu rječniku (natovarenje, l'addossare).

NATÖVARITI, natövarim, pf. naprtiti. Od na-tovariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Mikačinu (natovariti, naprtiti, onero, aggravo, imponeren onus), u Belinu (natovariti se, addossarsi, mettersi addosso, — natovaren, addossato), u Bjelostjenčevu (natovoril sem uz prez. natovarujem, — natovoren, oneratus, onustus, suffarcinatus; — u istom je rječniku i tovor, tovorim), u Voltigijinu (incaricare, aufladen), u Stulićevu (natovariti, v. naprtiti s naznakom, da se nalazi u Kačića), u Vukovu (beladen, onero) i u Daničićevu (onerare sa dva primjera, koji se i ovdje navode pod a, d).

a. u navedenom značenju.

a) primjeri prema naprtiti pod a, a, aa, bb. Uranivb za utra i natovari mitsky. Domenijana 134. Natovario je tovarca svoga. N. Ranića 116b. Va jedinoj strani natovarene ceramide treba izneti. Glasnik 56, 123. Odite k meni svi, koji trudite i natovareni ste, ja ēu vas oblakšat. F. Lastrić od' 107. Štogodi su oteščaua većma i natovarena (*t. j. kola*), to većma škripju. ned. 76. Da im svu noć spavat ne da natovaren prikoreda (*t. j. trbuš*). V. Došen 248b. Na putu najde magarce natovarene. M. Zoričić zrc. 161. Hodite k meni svi, koji ste umorni i natovareni, i ja ēu vas odmoriti. Vuk mat. 11, 28. Nabatali se, vide natovariti se. Vuk rječn. s. v. nabatali se. Opremi se Jovan-begovica, tri tovara natovari blaga. Nar. pjes. bos. prij. 3, 106. Natovari mloge seisane. Nar. pjes. vuk 4, 476. Zakopaju Mijata

i natovare vrh noga kameće i trne. S. Lubiša prip. 237. — Kad teškoća mnogije griha natovari se svrhu srca. M. Radnić 22a. Nisu li mlogi toliko natovarili ovog duga? F. Lastrić svetn. 127b.

b) primjer prema naprtiti pod a, b. Ja ti breme natovaril, ja ga i stovaram. M. Đ. Milićević živ. srbi. 192.

c) primjeri prema naprtiti pod a, c, aa, bb. Uze idole i natovari na osla i ponese v grad. Zbornik (1520) 38a. Natovarim na magarcu ručak, odaženem nemu (*t. j. vojnu*) na oranje. Nar. pjes. vuk 1, 528. Pak na doru natovari platno. 1, 600. Izvede mu koće iz arova pa na koće natovari blago. 2, 625. Kad se na n (*t. j. na konja*) mnogo natovari. Vuk nar. posl. 7. Natovarivši žito svoje na magarce svoje otidoše. Đ. Daničić 1 mojs. 42, 26. — Da vama istima tko na dušu natovari, da rečete istinu. F. Lastrić ned. 118. Ako muž ne bi htio ranit ni odivat dice, nego natovarit na ženu, neka se ona muči i brine i sobom i dicom. M. Dobretić 538.

d) primjeri prema naprtiti pod a, d, aa, bb. Uzeše našem trgovcem . . . 15 koń natovarenih voska (*iz svršetka xiv vijeka*). Spom. sr. 1, 22. Jerš je bila poslala plav . . . da muju natovari žita (*iz početka xv v.*) 1, 76. Tisuća kapijev natovarenih potribe. Starine 3, 292. Abram . . . natovari magarčića drvah. A. Kačić kor. 21. Magarac natovaren pun drva . . . zavalj se u blato. N. Palikuća 7. Posla još deset magarica natovarenijeh žita i hleba. Đ. Daničić 1 mojs. 45, 23. — Čute gršnici prve grike, ali poslije, kada ih se natovare, ne daju im nikakve dosade. M. Radnić 22b. Običaju otisnuti se od Boga oni, koji su vrlo natovareni bogatstvije. 87a. Ovim lažma natovaren Teodor ode u Rim. A. Kanižlić kam. 382.

e) primjeri prema naprtiti pod a, e. Natovaren priko reda tešćijem brimi od grihova. J. Kavačić 406a. Gospodin zaziva k sebi sve gršnike zločam i opaćinama natovarene. F. Lastrić od' 107. Koji se zavlača po kućama i robe ženice, koje su natovarene grijesima. Vuk 2 tim. 3, 6. — Koji je umro . . . na drvu križa natovaren s tolikom sramotom i pogrdom. A. Tomić ković gov. 84.

b. ukoriti, izgrditi. Samo u primjeru: Natovarice ga i poružiti pogrdama. F. Lastrić svet. 131b. Vidi naprtiti pod b.

c. natovariti se, t. j. nametnuti se, izdići se, ispetti se. Samo u primjeru: Natovario se kao kila na dub. Nar. bl. kapet. 137. Vidi 2 name-tati pod i.

NATOVARIVATI, natovarujem, *impf. prema pf.* natovariti. Samo u rječniku *Bjelostjenčevu* (natovarujem, onero, onus imponeo) i u *Voltigijinu* (incarcare, aufladen).

NATOVARJATI, natovarjam, *impf. isto što natovarivati*. Samo u slavonskoj nar. poslovici, i to poradi sroka: Sveti Karla drva natovarja. Zborn. za nar. živ. 7, 147.

NATÖVITI, natovim (*jamačno je takav akc.*), *pf. utoviti, ugojiti. Od na-to-viti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u dvije knige*. Kad Nikoli ruku nagojila, a dorata kočna natovila. Nar. pjes. juk. 274. Prvo carstvo opilo je Francusku . . . drugo carstvo natovilo Francusku. M. Pavlinović razl. sp. 37. To su ti sve golisi dopuzi, koje je so i hleb naš natovio i uzjogunio. 310.

NATPAD, *m. nom. act. prema glag. natpasti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (nad-

pad, nadpadaće, 1. *impedientia*, 2. *impressio*, v. *navašeće*), u *Voltigijinu* (nadpad, incidenza, Einfall) i u *Stulićevu* (nadpad, v. nadpadaće s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATPADAĆE, *n. nom. verb. od natpadati. U rječniku Mikalini (nadpadanje, nadliganje, imminentia), u Bjelostjenčevu (nadpad, nadpadaće) i u Stulićevu (nadpadaće, v. nadligaće s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).*

NATPADATI, natpadam, *impf. prema pf. natpasti. Od nad-padati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (nadpadati, nadligati, biti blizu, stat nad glavom, immineo, impendeo), u Bjelostjenčevu (nadpadam, 1. v. navađujem, 2. impendeo, 3. superruo), u Voltigijinu (nadpadati, sopracaderere, cadere in acconcio [*st. j. dobro, zgodno doći, sasma nepouzdano*], einfallen) i u Stulićevu (nadpadati s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn., imminere, instare, — nadpadati što koga, interesse, referre, vidi nadlijegati pod a).*

NATPASTI, natpadnem, *pf. pasti nada što. Od nad-pasti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. U rječniku Mikalini (nadpasti, pasti svrh česa, superruo) i u Stulićevu (nadpasti, super cadere, super ruere s naznakom, da je iz Mikalina rječn.; — ima s istijem značenjem i nadpadnuti, nadpanuti). Da vam oni dan kako taj nadpade (*iz lat. ut vos dies illa tanquam fur comprehendat*. 1 thessal. 5, 4). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 99b. Više se potvrda nije našlo.*

NATPASTIJER, *m. vrhovni pastir. Samo u Stulićevu rječniku (nadpastijer, archimandrita).*

NATPETAK, natpetka, *m. dio crevle ili čizme, koji pokriva petu. Samo u Belinu rječniku (nadpetak, calcagnuolo, parte della scarpa, che cuopre il calcagno).*

NATPIJĀNE, *n. nom. verb. od natpijati. Samo u Vukovu rječniku (die Trinkwette oder der Sieg im Trinken, sponsio aut victoria bibendi).*

NATPIJĀTI, natpijām, *impf. prema pf. natpiti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (natpijati jedan drugoga, bere a gara), u Stulićevu (natpijati, certatib berere s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (natpijati, zu Schanden trinken, vinco bibendo; — ima i natpijati se, eine Trinkwette eingehen, contendo bibendo).*

NATPIJÈVÂNE, *n. nom. verb. od natpijevati. Samo u Vukovu rječniku (die Singwette und der Sieg im Singen, sponsio aut victoria cantus).*

NATPIJÈVATI, natpijèvām, *impf. prema pf. natpijevati. Između rječnika samo u Vukovu (natpijevati, im Singen übertreffen, vinco cantu; — ima i natpijevati se, eine Singwette eingehen, contendo cantu). Ostavimo sad vesele naše pjesni i ljuvene, nadpijevamo kijem serene. M. Vetranić 2, 436. Valada su se i prije natpijevali. Vuk nar. pjes. 2, 216. Kuzma . . . u stihirima natpijeva se s Grigorijem Bogoslovom. Đ. Daničić pis. 284.*

NATPIRK, *m. načelnik svadbenoga (pirnoga) stola. Samo u Stulićevu rječniku (nuptialis mensa praeses).*

NATPIS, *m. ono, što je gdje natpisano. U rječniku Mikalini (nadpis od klijige, inscriptio, titulus, — nadpis nad grobje, epitaphium, inscriptio), u Belinu (nadpis, inscriptione, — soprascritta, soprascrizione, — titolo), u Stulićevu (nadpis, inscriptio s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru) i u Vukovu (natpis, Aufschrift, inscriptio). Najstarije su potvrde iz xvii vijeka.*

a) uopće. I napisa nadpis Pilat i postavi ga svrhu križa. I. Bandulavić 105b. Biš napisan ovi nadpis slovni grčkijemi, jevrejskijemi i latinskijemi. P. Bakšić 128. Nek pogleda na vrata ove tamnice . . . i nad njima ovi nadpis. I. Grilić 129. Bi mu svrhu glave nadpis postavljen. J. Filipović 1, 91b. Nego ga je poznao Pilat po nadpisu, koga on zapovidi da se na križ pribije. E. Pavić ogl. 624. Iz kratkog nadpisa, koji se običajno na grobu upisati, lako razumiti može. prosv. 2, 84. Žezino tilo u našem manastiru . . . počiva s ovim nadpisom: *Hic jacet . . . J. Banovac razg. vi.* Postavljen je nadpis svrhu križa. I. Nenadić nauk 255. Postaviti može nadpis i druge bilige. A. d. Costa 1, 257. Načinje na zidu svrhu zdenca ovaj nadpis. M. A. Reljković sat. 120. Ako ne znaš, baš koje je mesto (*t. j. na grobu*), nadpis će ti to kazati isto. Š. Štefanac 20. Ova tri jezika nadpisom križa Isukrstova nikim načinom posvećena jesu. I. Velikanović upuć. 3, 388. Izjeda vrijeme mukljem Zubom sve nadpise i mramorne i mjestene. B. Zueri 8. S otara vašega odmetnute oni nadpis puša prikora. 23. Kopajući crkvi temelj nadu majstori jednu ploču s natpisom, u kome se ništa više ne može dobro pročitati. Vuk rječn. s. v. Prevvlaka. Namjestio se u nečijem podrumu i udario nadpis: „Podzemnomu brijaču“. M. Pavlinović rad. 32.

b) natpis na novcu, pečatu. Juštinijan hoti-jaše svrhu jaspri kovat negovo ime s ovim nadpisom: Bog Rimljanski. J. Banovac prip. 235. Podpita ih, čigova prilika i nadpis bješe ono na onomu pinezu. S. Rosa 134a. Čija je ovo prilika i ovi okolo nadpis? F. Lastrić od' 285. Čij je obraz ovaj i nadpis? Vuk mat. 22, 20. Na pečatu . . . dole ispod grbova bio je nadpis: „pravitelstvujući sovjet serbskij“. prav. sov. 3.

c) natpis knizi. Žeke pjesance . . . s nadpisom od „Razlicijeh pjesni Niša Brne Đordić“. I. Đordić uzd. vii. Da dobrovojni štoci zagledavši nadpis ovi moj trud odmah ne odbace. A. Kanižići uzr. vii. Nadpis negove knige, koju je složio, jest slideći: Kamen smutne, kam. ix. Ovoj knigi nadpis stavljen jest: Upućena. I. Velikanović upuć. 3, iii.

d) natpis pjesmi, pripovijetki, glavi u kakvoj knizi. Kako kazuje nadpis ovoga psalma. M. Radnić 405a. Način za ova učiniti nači će se pod nadpisom: Dilo od zafaleña. A. Kanižić bogoljubnost 115. Sv. Augustin . . . prikažujući nadpis pjesne 33. J. Matović 205. U natpisu nad pripovijetkom stoji . . . Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn.

e) natpis pismu, adresa. Da su prikazane razlike knige . . . na kojima je ovaj nadpis bio: Sanctissimo et beatissimo universali archiepiscopo. A. Baćić 170. Postavši svrhu knige (*t. j. pisma*) ovaki nadpis: Prisvetom i priblaženom biskupu. S. Badrić ukaz. 63. Napisa joj jedan buletin, zapečati ga i učini nadpis. J. Banovac pred. 130.

f) natpis, lat. titulus, nem. Titel, t. j. naslov, koji kome pripada po negovu položaju među ludima. Onda će svikolici cesari ili kralji brez krunah, brez svakoga mogustva i titula ili nadpisa iz grobova ustati. Đ. Rapić 3. David . . . ovako svoje visoke titule ili nadpise jest prominio. 459. Cesarica . . . davši istoj twojoj plemenštini nadpis, da se s njime služiš . . . to jest: de Novska. I. Zaničić viii. Arkiepiskop od istoga grada imade nadpis patrijarke. A. Tomiković živ. 102. Davao je kraju francuskemu nadpis cesara. 239. Kolikogod se uzvišeni(h) i slavni(h)

nadpisah u pismu svetomu daje kćeri, ne može biti, da svikolici također ne ciljaju na poštene i slavu matere. gov. 204.

g) Ne razabira se značenje u primjerima: Koji uzimaju za priimenak najčistiji nadpis nihovije otaca. M. Radnić 76a. Ne imaš nadpisa svrhu jednoga sama dneva od života, i čekaš godišta. 173b.

NATPISA, f. isto što natpis. Samo u primjeru: Nadpise na grebu tako govorahu. P. Zoranić 89.

NATPISAK, natpiska, m. isto što natpis. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nadpisek, nadpisje, superscriptio, intitulatio . . . titulus libri) i u Stuličevu (nadpisek, v. nadpis s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NATPISALAC, natpisaoca, m. onaj, tko natpisuje, adresira. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za njem. Adressant.

NATPISAN, natpisna, adj. onaj, tko ima natpis (u značenju te rječi pod f), naslovan. Samo u primjeru: Koga uđiš iz tisućnika na dostoјanstvo prvovaladaoca nadpisnoga uzdignu. I. Zaničić 111.

NATPISANAC, natpisanca, m. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. Nadpisanc, komu je list namijenjen, Adressat.

NATPISANE, n. nom. verb. od natpisati. Između rječnika samo u Belinu (nadpisanje, inscriptione) i u Jambrešićevu (nadpisane na grobu, epitaphium) i samo u jednoj knizi. Nadpisanje od ove pisni daje na znanje. A. Vitaljić ist. 173. Stvar je očita od nadpisanja ove pisni, da David prorok spival jest nu. 507.

NATPISATI, natpisišem, pf. napisati nad čim, nadmašiti u pisaru. Ol nad-pisati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1 i 2.

a) u prvom od navedenih značenja. U rječniku Mikašinu (nadpisati knigu, inscribo), u Belinu (nadpisati, intitolare, — mettere un inscrittione, — nadpisati list, fare la soprascritta, — nadpisati kúigu, far la soprascritta ad una lettera), u Bjelostjenčevu (nadpisan, inscriptus, superscriptus), u Voltigijinu (nadpisati, soprascrivere, inscrivere, überschreiben, aufschreiben), u Stuličevu (nadpisati, inscribere) i u Vukovu (uat-pisati, darauf schreiben, inscribo). Ta dake put moj pišući planine nadpisah. P. Zoranić 3. Akile, sjepovan po gosparu Đ. Palmotiću . . . koji bi joštera nadpisan Dejidamija. G. Palmotić 1, 113 (nije od Palmotića, nego od onoga, tko je pisao rukopis). U malahno hvalu cilu nadpisa mu u jednu stinu. J. Kavačić 192a. Bijaše nadpis negove krivice nadpisani: car Judejski. Vuk mar. 15, 26. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za njem. einen Brief adressiren, tal. soprascrivere.

b) u drugom od navedenih značenja. U rječniku Vukovu (im Schreiben übertrifffen, scribendo vincere). Pripovijedaju, da je negdje rekao Karadordije: Ko mi nadgovori Ćupića i natpiše Molera, daću mu štagod hoće. Vuk rječn. s. v. nadgovoriti.

NATPISIVĀNE, n. nom. verb. od natpisivati. Između rječnika samo u Vukovu (1. das Darüber-schreiben, inscriptio, 2. die Schreibewette oder der Sieg im Schreiben, sponsio aut victoria scripturae) i samo u primjeru (u kojem je značenje prema onome kod natpisivati pod b): Po otajnomu nadpisivanju, koje je imao u gradu, stavio je s obidnutjem od pet mjeseci u takvu tisoču onoga nesričnoga samovladaoca, da . . . A. Tomiković živ. 311.

NATPISIVATI, natpisujem, *impf.* prema *pf.* natpisati. *Između rječnika samo u Voltigijinu (pres. nadpisujem uz inf. nadpisati) i u Vukovu (1. überschreiben, inscribo, 2. im Schreiben über-treffen, vinco scriptura; — ima i natpisivati se, eine Schreibwette eingehen, certo scriptura). U primjerima, što su se našli, značena ne odgovaraju onima kod natpisati, nego su druga, kojima razvitak nije jasan.*

a) *zapisivati; kao da je to u primjerima: Bog svoje, a djavaao nadpisuju svoje. I. Ančić vrata 76. Bog nadpisuje svoje dobrom, a djavaao svoje gri(h)om. 234.*

b) *natpisivati se, t. j. dopisivati se (slati kome pisma i primati ih od nega). Samo u primjerima: Ona budući zatvorena u manastiru niti mogući drugojače poče se nadpisivati š. Šim. F. Lastrić ned. 155. Pisao sam mu i nadpisivao se s Šim podosta. G. Zelić 593. Vidi primjer kod rječi natpisivanje.*

NATPISJE, *n. natpis. U rječniku Bjelostjenčevu (nadpisek, nadpisje, superscriptio . . .), u Belinu (nadpisje, soprascritta, soprascrizione, come di lettera, — nadpisje prikorno, cartello, compositione in biasimo di qualcheduno), u Voltigijinu (nadpisje, inscrizione, Aufschrift) i u Stuličevu (nadpisje, v. nadpis, — nadpisje prikorno, libellus famosus). Čija je prilika ova i nadpisje? I. Bandulović 182b (mat. 22, 20). Tako leži on brez glave brez nadpisja nikakova. I. Zanotti en. 37. Ki nadgrobja i nadpisja čini. J. Kavačić 181a. Kojegod stvari svjetovne i ne-svetne . . . prijekorno nadpisje iliši pisma (vidi prikorno nadpisje u Belinu i u Stuličevu rječn.). J. Matović 332.*

NATPIŠIVATI, natpišujem, *impf.* isto što natpisivati. *Ispor. ispišivati poređ ispisivati, — nadvišivati poređ nadvisivati. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nadpišujem, superscribere, — nadpišujem list, epistolium inscribo, indorso literam, intitulo), u Jambrešičevu (nadpišujem, superscribo) i u Stuličevu (nadpišivati, nadpišivam, nadpišujem, inscribere s naznakom, da se nalazi u Đorđića, ali u gradu za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).*

NATPITI, nātpijem, *pf.* nadmašiti koga u piću. *Od nad-piti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. U rječniku Stuličevu (nadpiti koga, bibendo aliquem vincere) i u Vukovu (zu Schanden trinken, vinco bibendo). Ako tebe Jandrija natpije, on će tebi odsijeći glavu, a ako l' ga vinom ti natpišeš, on će t' dati svoju vjernu ljubu. Nar. pjes. kras. 47.*

NATPIVNIK, *m. nastojnik nad pićem (nad pivom). Samo u rječniku Belinu (nadpivnik, botigliere, colui, che tiene cura del vino, che si dà a tavola) i u Stuličevu (nadpivnik, vini ad mensam minister s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NATPJEVATI, nātpjevām, *pf.* nadmašiti koga u pjevanju. *Od nad-pjevati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Između rječnika samo u Vukovu (übersingen, cantu vinco). Jer se jesam okladio s ňome, a da ču je s pismom natpivati. Hrv. nar. pjes. 2, 332. Nit je krava vola nadorala, nit bi mene šuga natpivala. Zborn. za nar. živ. 7, 112.*

NATPLAT, *m. isto što naplat pod b. Samo u Stuličevu rječniku (nadplat, obstragulum, calcei pars superior).*

NATPLEĆE, *n. a) isto što naplećak. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nadpleće, nadplečnica, genus vestis sacerdotalis, humerale) i u Stuličevu (nadpleće, humerale s naznakom, da je i Belina rječn., ali u Bele nema toga). — b) diz tijela nad plećima. Samo u Šulekovu rječn. znoz naz. za ňem. Schultergegend.*

NATPLEĆNICA, *f. isto što natpleće pod a. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (vidi tam).*

NATPLIJEVANJE, } *vidi natplijevanje, natplijevanje.*

NATPLINIVATI, natplinujem, *impf.* prema *pf.* natplinuti. *Samo u Stuličevu rječniku (nadplinivati, nadplinivam, inundare). Vidi naplinivati.*

NATPLINUTI, natplinjem, *pf.* isto što natpliti. *Samo u Stuličevu rječniku (nadplinuti, inundare). Vidi naplinuti.*

NATPLITI, natplijem, *pf.* poplaviti. *Od nadpliti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u Stuličevu rječniku (nadpliti, inundare). Vidi napliti pod b.*

NATPLIVAĆE, *n. nom. verb. od natplivati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nadplivanje, l' ecedere, il soprabondare, — ima i s nepravilnim -ije- mjesto -i-: nadplijevanje, allagamento e inondazione) i u Stuličevu (nadplivanje, inundatio, exuberantia, supernatare).*

1. NATPLIVATI, nātplivām, *pf.* nadmašiti koga u plivaňu. *Od nad-plivati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Između rječnika samo u Popovićevu (im Schwimmen übertreffen). Govori se u Lici, na pr. Niko ga nije moga nātplivati. J. Bogdanović.*

2. NATPLIVATI, natplivam, *impf.* prema *pf.* natpliti.

a) *plivati nad čim. Samo u Stuličevu rječniku (supernatare). — Sasma nepouzdano.*

b) *plāviti. U rječniku Belinu (s nepravilnim -ije- mjesto -i-: nadplijevati, allagare, inondare) i u Stuličevu (nadplivati, v. nadpliti). Rijeka tiska i lupa sve zastave, kojijem je zapriječena ter priko ňih razvaljenijeh na poja i na luge razlijeva se . . . nadplijeva sjedbe i vinograde. B. Zuzer 128.*

c) *nalaziti se u obilu. Samo u rječniku Belinu (nadplivati, ecedere, soprabondare) i u Stuličevu (nadplivati, redundare, diffluere).*

3. NATPLÍVATI SE, nātplívām se, *impf.* prema *pf.* natplivati (*natjecati se u plivanju*). *Samo u Popovićevu rječniku (natplivati se, eine Schwimmwette eingehen).*

NATPLODAN, natplodna, *adj. onaj, koji je nad plodom. Samo u jednoga pisca. Ovaj se kolut kaže . . . natplodni (discus epigynus), kad stoji nad plodnikom. J. Pančić bot. 59. Po položaju svome prema plodniku krunica, a tako i perigonija, pak i čaša kaže se nadplodna, kad je utvrđena na plodniku. flora beogr.³ 30. Po položaju svom prema plodniku prašnici se kažu . . . nadplodni, kad su narasli na plodniku. 35.*

NATPLOVLENE, *n. nom. verb. od natploviti, kojemu glag. nema potvrde. Samo u Belinu rječniku (nadplovlenje, allagamento e inondatione, dakle: plavlene).*

NATPOJAS, *m. gorni pojaz. Samo u Stuličevu rječniku (cingulum superius).*

NATPOJITI, natpojam, *pf.* isto što natpiti. *Od nad-pojiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Jer se jesam*

okladio s ňome, a da ču je s pismom natpivati i s rumenim vinom natpojiti. Hrv. nar. pjes. 2, 332. *Biće samo poradi stiha mjesto: natpti.*

NATPOLOVIĆAN, natpolovična, adj. onaj, koji je nad polovicom. Nadpolovična većina glasova, absolute Stimmenmehrheit. Jur. pol. term. 8. Hotili biste nametnuti . . . na temeju svoje jedva nadpolovične većine. M. Pavlinović razg. 60. *Govori se i piše u našem vrijeme u smislu navedenih primjera.*

NATPOLE, n. selo u Bosni u okružju travničkom, — zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 643.

NATPOMNIK, } m. nastojnik, t. j. onaj,
NATPOMNIK, } tko ima pomnu nad čim.
Samo u rječniku Belinu (nadpomnik, sopravente, soprastante, — nadpomnik bolnički, spedaliere dell' ospedale de' malati) i u Stulićevu (nadpomnik, praefectus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATPOMNITI, } natpomnim, natpomním,
NATPOMNITI, } impf. imati pomnu nad čim. Od nad-pomniti (pomniti); ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u rječniku Belinu (nadpomniti, soprastare, cioè aver carico di qualche cosa) i u Stulićevu (nadpomniti, praesesse s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATPOMNEĆE, n. nom. verb. od natpomniti. Samo u rječniku Belinu (nadpomnjenje, sopravtenza) i u Stulićevu (nadpomneće, praefectura s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATPOP, m. vrhorni pop, kanonik. U rječniku Belinu (nadpop, canonico, colui, che ha il canonicato), u Voltigijinu (nadpop, arciprete, Oberpriester) i u Stulićevu (nadpop, archipresbyter). Don Ivan Zaničić crkve sv. Katarine u Dubrovniku nadpop. I. Zaničić 1. Izašli jesu nadpopi olti vam kanunici. A. d. Costa 1, 51. Bili su zvani nadpopi, to jest kanunici. 1, 208. Nadpop velike crkve Eustatijo. A. Kanižić 444.

NATPOPOVSKI, adj. posses. od natpop. Samo u Stulićevu rječniku (nadpopovski, ad canonicos spectans).

NATPOPOVSTVO, n. čast i služba natpoprska. U rječniku Belinu (nadpopovstvo, canonica, la dignità del canonico) i u Stulićevu (nadpopovstvo, archipresbyteri dignitas). Nadpopovstvo (stamp. načpopovstvo), to jest kanunikat od crkve stolne, uzdrži prvo mesto. A. d. Costa 1, 214.

NATPOPOVŠTINA, f. zbor natpopovski. U rječniku Belinu (nadpopovština, capitolo, il corpo de' canonici di qualche chiesa), u Voltigijinu (nadpopovština, capitolo di canonici, Domkapitel) i u Stulićevu (nadpopovština, sacerdotum collegium, quos canonicos vocant s naznakom, da je iz Belina rječn.). Komu nadpopovština ili kapituo popovski oblast udili. A. Kadčić 270. Nadpopovštine . . . ne mogu dopustiti prošteće. 373.

NATPORUČNIK, m. oficir, koji je u časti i službi prvi nad poručnikom. Nadporučnik, Oberlieutenant. Jur. pol. term. 371. *Govori se i piše u našem vrijeme.*

NATPOSTAVITI, natpostavim, pf. nadodati. Od nad-postaviti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u Voltigijinu rječniku (nadpostaviti, v. nadostaviti).

NATPOSTAVLAĆE, n. nom. verb. od natpostavljati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nadpostavljati, parathesis).

NATPOSTAVLJATI, natpostavjam, impf. prema pf. natpostaviti. Samo u Voltigijinu rječniku (nadpostavljati, andare aggongendo, esagerando, nach und nach zusetzen).

NATPOTPUTNITI, natpotpunim, pf. kao da je isto što potputniti. Samo u primjeru: Lekarija za nadpodpuniti dobra jest vratiti se, od kuda smo išlaši. Jest naravno svakoj stvari okreнут se k onoj, od kuda izlazi. U ovomu stoji podpunkt. M. Radnić 374b. *Glag. je, istina, složen od nad-potpuniti, ali se ne razabira pravo značenje prijedloga nad.*

NATPRĆIJA, f. riječ nejasna značenja. Samo u primjeru: Prijubodivina gubi prćiju, koja prihodi mužu pravu, a muž prijubodivac gubi nadprćiju danu ženi. A. Kadčić 519.

NATPRÉDĀNE, n. nom. verb. od natpredati (se). Samo u Vukovu rječniku (die Spinnwette und der Sieg im Spinnen, sponsio aut victoria nundi).

NATPRÉDATICI, natprédám, impf. prema pf. natpresti. Samo u Vukovu rječniku, u kojemu ima i natpredati se (natpredati, im Spinnen übertreffen, nendo vinco, — natpredati se, eine Spinnwette eingehen, contendo nendo).

NATPRESTI, natprédám, pf. nadmašiti koga u pređenu. Od nad-presti; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Vukovu rječniku (im Spinnen übertreffen, nendo vinco s primjerom iz neke nar. pjesme: Koja ume sve natpresti preje).

NATPRETKOVAĆE, n. isto što napretkovanje. Samo u primjeru: Koji . . . krstjansko nadpridavanje čine. Postila (1562) u hrv. posveti. *Biće griješkom mjesto napridovanje.*

NATPREVIŠ, m. dio sela u Crnoj Gori, koje se zove Previš; drugi dio istoga sela zove se Potpreviš. Etnogr. zborn. 4, 428.

NATPRIČATI, natpríčám, pf. nadmašiti koga u pričaňu. Od nad-pričati; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Vukovu rječniku (natpričati, vide natpripovijedati).

NATPRED, praepos. isto što pred. Samo u primjeru: Nadprid (stamp. Nad prid) kraja u polaci skupiše se ljudi mnozi. D. Baraković jar. 72.

NATPRIPOVIJÈDATI, natpripovijedám, impf. nadmašiti koga u pripovijedaňu. Od nad-pripovijedati; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u Vukovu rječniku (im Erzählen übertreffen, vinco narratione).

NATPRIRODAN, natprirodna, adj. onaj, koji je nad prirodom, koji nadilazi prirodu. Naciřeno u novije vrijeme prema drugjem jezicima, na pr. nem. übernatürlich, tal. soprannaturale. *Govori se i piše na pr. Za taj bi posao trebalo natprirodne snage. Ispor. nadnaravan.*

NATPRSTAK, natprstka, m. isto što naprstak pod b. Samo u Voltigijinu rječniku (nadprstak, nadprstka, ditale, Fingerhut). — *Nepouzdano.*

NATPRŠNAK, natpršnaka, m. dio tijela nad prsim. Samo u Šulekoru rječn. zn. naz. (gdje je upravo napisato: nadprsnak) kao sinonim riječi povratniak, za nem. Halschchild.

NATPROZORNIK, m. gorni dio prozora. Samo u Šulekoru rječn. zn. naz. (gdje upravo piše: nadprozornik) za nem. Fenstersturz, tal. architrave de finestra, franc. linteaum.

NATPUCATI, natpucam, pf. nadmašili koga u pučanu. Od nad-pucati; ide medu glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru:

Da se hrveš, odrhvatni ne češ, da puškaraš, nadpučati ne češ. Osvetn. 2, 80.

NATPUNITI, natpuniti, pf. isto što nadopuniti. Od nad-puniti; ne razabira se pravo značenje prijedloga nad. Samo u rječniku Mikaliniu (nadpuniti, ispunuti, adimpleo) i u Stulićevu (nadpuniti, v. nadopuniti).

NATPUŠKARATI, natpuškaram, pf. nadmašiti koga u puškaraju. Od nad-puškarati; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 2. Samo u primjeru: Kad ne mogli nadpuškarati Turke, navezli se Savom u korabi. Osvetn. 5, 57.

NÄTRA, f. razboj (*krosna, stative*), predaja narijena na vratilo. Riječ je složena od na i tra; drugi je dio istoga poštana, kojega i riječ tåra (t. j. razboj). Oba navedena značenja zabilježena su u rječniku Vukovu (natra, 1. vide razboj, 2. ono, što žene u jedan put povrate s gorňega vratila: otkala sam jednu natru ili dvije) i u Popovićevu (Weberstuhl, — die Garnmenge, welche um den Garnbaum einmal geht). Prvome su značenju potvrde: Nova tkača nova natra. Nar. posl. vuk 225. Zlatnu ču ti natru napraviti. Nar. pjes. vuk 7, 318. U tom se značenju govori u riječkoj nahiji. A. Jovićević. — U drugom značenju govori se natra oko Dubrovnika. Zbornica nar. živ. 1, 40, — oko Zemuna. V. Bogišić zborn. 123.

NATRABÙNATI, natrabùnám (*jamačno je takav akec.*), pf. o trabuñanu u obilnoj mjeri. Od na-trabuñati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (volti faselni, genug faselni).

NATRAČEĆE, n. nom. verb. od natratiti, kojemu glag. nema potvrde, a bio bi pf. prema impf. tratiti. Samo u primjeru: Natračeća (to jest trošeća) priteška. A. Blagojević khin. 26. — Nepozdano.

NÄTRÄG, adv. isto što nazad. Od na trag; pored toga nalazi se i na trage, na tragove (dakle s akuz. plur.); vidi kod trag. U rječniku Mikaliniu (na trag, nazad, retro, retrorsus), u Belinu (indietro), u Bjelostjenčevu (natrag, v. nazad), u Voltijinu (indietro, zurück), u Stulićevu (natrag, v. nazad s naznakom, da se nalazi u Lastricu, — natrag uteći, natrag se uzmaknuti, v. nazadovati) i u Vukovu (zurück, retrorsum: otisao natrag; natrag!). Najstarije su potvrde (samo dvijet) iz XVI vijeka; vidi pod a, a, b; iz XVII vijeka našlo ih se samo nekoliko, a iz potonih vremena mnogo.

a. u mjesnom značenju.

a) natrag odgovara na pitanje: gdje? Samo u primjerima: Budu natrag stati. N. Dimitriović 100. Imadijahu oči i naprid i natrag. M. Zorićić osm. 46. Ruke nam natrag vežu. J. Rajić pouč. 1, 24b.

b) natrag odgovara na pitanje: kamo? Ter ga mora natrag odvesti (iz XVI vijeka). Mon. croat. 293. Boje bijaše him puta od pravde ne poznati, negoli poznavši opet se natrag povratiti. M. Divković bes. 18. Učiniću hrlo sada, da stupaje natrag svrne. G. Palmotić 2, 432. Vi ga opet pošaljite natrag (iz druge polovine XVII vijeka). Starine 11, 143. Natrag se povrati od njega. S. Margitić fala 274. Ovaki se natrag obziru. J. Banovac pred. 82. Da se ne mogahu pomaknuti natrag ni naprid (t. j. lade). A. Kačić razg. 157. Što se biše razbignulo puka . . . ono Turčin natrag podeziva. M. A. Režković sat. 31. Dočekavši ih i mloge pobivši ubziju natrag. Vuk dan. 3, 175. Moma đerdan uzimala pak natrag

baca. Nar. pjes. vuk 1, 421. Pa se natrag bio obazreo. 3, 186. Pa se Turci natrag okrenuše. 4, 257 i t. d., i t. d. — *Ovamo pristaju i primjeri, u kojima je značenje preneseno:* Odmetno si govorjenja moja natrag. M. Divković bes. 31. Ne važa od svoje riječi natrag udarati. Vuk nar. posl. 195. Pravo pisanje istorije ne započinje se prije, nego tek od Kira, dakle brojeći od sad natrag tek negdje prije 2250 godina. Vuk u Iverovićevu rječn. Namislili, i ne ču se raskajati niti ču udariti natrag. D. Daničić jer. 4, 28.

b. natrag kao dopuna glagolima. Grib je uzet natrag stvar pokloplenu. I. Grličić 63. Rič, koju je dao, uzeo bi natrag. A. Kanižić fran. 229. On ne uze natrag riči svoje. kam. 52. Car i patrijarha dužni su . . . podpise one natrag uzeti. 334. Nisam tako plaha, da odlučak sveti . . . natrag ču uzeti. rož. 111. Sve mu ruho natrag dade. P. Knežević živ. 7. On dobitka natrag ne da. V. Došen 210b. Zemlju traži ne mršavu, jedva na čoj sime sijač natrag od takove prime. J. S. Režković 117. Nemac daje Belograd Turkom natrag. Rad 1, 186. Da mi berberin vradi jednu paru natrag. Vuk dan. 2, 130. Onda svaki svoje novce ište natrag. 5, 76. Bog . . . može lasno i natrag uzeti. nar. posl. 2.

c. Osobit je ovaj primjer: Natrag hiljadu godina vojske se bijahu, gradovi se sagradivahu . . . brez tebe. P. Knežević osm. 336. Tu je natrag uzeto kao prijedlog u značenju: pred, prije.

1. NÄTRAGA, f. isto što natražje, potomstvo, pokolenje. Samo u Vukovu rječniku (Anwuchs, suboles s primjerom iz nar. posl. vuk 21: Boja je istraga nego rdava natraga s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

2. NATRAGA, adv. isto što natrag s dodatijem na kraju -a. Samo u primjeru: Bi turnut natraga silom neviđenom. M. Zorićić zrc. 99.

NÄTRAGATI SE, nätragäm se, pf. naroditi se. Glag. nije složen od nätragati (samome tragiati u značenju, koje bi odgovaralo, po svoj prilici nema potvrde), nego je izведен prema imenici natraga (kad se nađe mnogo natrage). Samo u Vukovu rječniku (natragati se, vide naroditi se s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

NÄTRÄGODA, m. onaj, koji natrag hodi (mjesto natrag-hoda). U rječniku Vukovu (der rückwärts gehet, retromeator [de cancero]: Kurvin natragodo!) Vidi naguzlez, natraguša. — U Popovićevu rječniku uzeto je natragoda u smislu: natražnik (nem. Reactionär).

NÄTRAGOVAĆE, n. nom. verb. od natragovati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Rücklauf, Rückgang, Rückwärtsgehen (der Locomotive), tal. ricorso.

NÄTRAGOVATI, natragujem, impf. natrag ići. Glagol je izведен od priloga natrag; ispor. napredovati, nazadovati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. rücklaufen, tal. ricorrere.

NÄTRAGU, adv. ostrag, straga. Postalo od na tragu. Samo u primjerima: Mnozi naravni gradija(h)u natragu. P. Posilović cvijet 33. Nas siromahe nemojte natragu ostaviti (iz g. 1712). Glasnik II, 3, 159.

NÄTRAGUŁA, f. ime bilki (travi). U rječniku Mikaliniu (natraguła, zminac trava, aron, arum), u Belinu (gigaro, herba), u Bjelostjenčevu (aron, pes vitul) i u Stulićevu (natraguła, trava, arum s naznakom, da je iz Belina rječn.). Natraguła, Aron maculatum. B. Šulek im. (navodi i češ. nadrahule i mađ. nadragulya, Altropa). — Možda

je od grč. μαρδογά; óga; (premda je to druga trava: Mandragora officinarum).

NATRAGUŠA, m. isto što natragođa. Samo u primjeru: Id' otote . . . natragušo! (govor i žaba raku). Nar. pjes. vuk 5 (1898) 482.

NATRAGUŠE, adv. isto što natraške. Samo u primjeru: Bjegun Turci . . . ter u klanac grabe natraguše. Osvetn. 4, 33 (i sam pisac u bišeški tumaci riječ natraguše onako, kako je rečeno).

NATRAGBINA, f. nekakva poreza. Samo u jednoj knizi; vidi kod istražbina, gdje se kaže, da je istražbina izvedeno od istraga, a natragbina od natraga; ali se ne vidi, kako bi -g prešlo u -g.

NATRÄMPATI, naträmpäm, pf. isto što natrapati. Govori se u Korenici (u Hrv.). B. Lastavica, nast. vjesn. 14, 764.

NATRANI, m. pl. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Natronsalze, tal. sali di soda. Rđavo nacićena riječ, jer s nastavkom, koji je u ne, postaju samo riječi, koje znače lude (na pr. Bećanin, građanin i t. d.).

NATRÄPATI, naträpäm, pf. nabasati, nagažiti. Od na-trapati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Akc. je postavljen prema prostome träpati — träpati; osim toga postavljeni akc. potvrđuje N. Simić nast. vjesn. 8, 109. Pogrešan je dakle akc. nättrapati — nätrapäm u Vuka. Između rječnika samo u Vukovu (natrapati, vide nabasati, nagaziti). Trapa kao kokos slipa . . . kad na meko što natrapa. V. Došen 155a. Natrapati, u pomrčini na štograd naići, nagaziti. Podunavka (1848) 58. Kad mu je u kاشiku skakavac natrapao. Vuk nar. posl. 288. Oni, te su mu zavezane oči, natrapa na ženske i hvata misleći, da je muški. V. Vrćević ig. 48. Nije ni spazio, kud je udario, pa natrapa na eno onu provaliju. M. D. Milićević let. več. 99. — Ne razabira se razvitak značenja: Natrapati, nerazgovorno i kakogod, krupno napisati ili navesti. Podunavka (1848) 58.

NATRAŠCE, adv. isto što natraške. Samo u primjeru: Jer što daže jide (t. j. guska), to debljina njoj natraže ide. J. S. Režković 405.

NATRÄŠKÈ, adv. isto što natrag, ali obično se misli više na način (kako se na pr. ide), nego na mjesto (kamo se ide). Između rječnika samo u Vukovu (rücklings, retrorsum, rückwärts, retrorsum: ide mu posao natraške, retrograde). Uzeće plašt pak natraške idući pokriše očinu potribu. E. Pavić ogl. 22. Svi vojaci natraške upadoše na zemlju. 611. Ide natraške kao rak. Nar. posl. vuk 96. Krađ sam za sobe . . . jednakoj igra uzmahujući mačem i izmicići se natraške. Vuk rječn. s. v. kraljice. Zašto nam se goveda ne dadu, nego sve natraške idu. Nar. prip. vuk 93. Kako umr'je Mehemed Alija . . . sve natraške naše okrene se. Osvetn. 3, 19. Uzeće haljinu . . . i idući natraške pokriše nóm golotinu oca svojega. D. Daničić 1 mojs. 9, 23. Niti znamo, kako otimat se sjedištu ne bi bilo uzmicati natraške. M. Pavlinović razl. sp. 103. Uzmicahu se natraške i govorahu. M. D. Milićević zim. več. 273. Pa Ivana nogom udario, a odletje Ivane natraške. Nar. pjes. hörm. 2, 70.

NATRAŽAČKE, adv. isto što natraške, nazadacke. Samo u primjerima: Al' so Bogdan trže natražačke. Nar. pjes. vuk 6, 9. Spušti dorat krila do kopita, odmače ses Radom natražačke. 538.

NATRAŽAK, natraška, m. porod, t. j. ono, što je čijega traga.

a) potomak. U rječniku Daničićevu (natražak, unus e posteris, ali tome značenju ne nalazi se sigurne potvrde među primjerima, što ih Daničić navodi) i u Popovićevu (natrašci, natražaka, Descendenten). Natražci, Deszendenten. Jur. pol. term. 128.

b) isto što natražje, potomstvo. Između rječnika samo u Daničićevu (natražak, posteri, progenies sa 13 primjera iz xv vijeka). Knezu Vlăku i knezu Vlăku i Stipanu . . . i njih natrašku, što je po muškom kolinu pravo i početno natražje. Mon. serb. 290. Da taj polača nam i našemu natrašku nikada na maće ne može priti. 338. Ako li bi natražka ne bilo, a mi da damo, komu bi mi po sebi ostavili. 352.

NATRAŽAN, natražna, adj. isto što nazadan. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. retrograd, rückläufig, rückgängig, tal. retrogrado.

NATRÄŽITI, naträžim, pf. Od na-tražiti.

a) isto što naći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. U rječniku nijednom. Tražila sam, tkoga lubi duša moja, po ulicam i trgovištu, natražila sam ga, uzdržah ga niti ču ga pušat (iz lat. quaeſivi quem nec dimittam. cant. 3, 4). Blago turl. 2, 7. Je li velik grib uticat se k gatavcima za natražit tkoju stvar izgubjenu? 55. Moguće bi, da mu natraži kuću. 153. Taman smo se, đido, natražili (kad koji koga u čem ulovi). Nar. posl. vuk 311.

b) natražiti se, satis superque quaeſivisse; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (sich satt suchen). Govori se u Lici, na pr. Natražila sam se sinoć ove igle. J. Bogdanović.

NATRÄŽJE (biće takav akc.), n. potomstvo, t. j. ono, što je čijega traga. U rječniku Daničićevu (natražje, posteri, unus e posteris, progenies s jednjem primjerom iz xiv vijeka, a s 13 iz xv v., — značenje potomak [lat. unus e posteris] ne potvrđuje se sigurno ni jednim primjerom, što ih Daničić navodi; vidi natražak pod a) i u Popovićevu (Nachkommenschaft). Dokle jestib živib gospodinb Sandalb, ali odb neova srcta počteuo i pravo natražje i ostanak (iz xv vijeka). Mon. serb. 236. Ako bi bilo natražje u kneza Stépana po muškom spolu. 356. Nijedan poslедnji našib ni naše natražje da ne može ništa veće pitati. 404. Drugi veće neg' od cara po natražju izhodaše. Đ. Baraković vila 175. Ovo ti podpišujem istinitu svidočbinu našega izhoda i natražje ne samo od rečeno gospode, negoli i svojadi, koju naši imiše sa Jankom vojvodom. I. T. Mrnavić osm. 4. Ja ču zatrti natražje Vasino. D. Daničić 1 car. 16, 3. Natražje negovo ne će se nasiliti hleba. jov 27, 14. Izliču duh svoj na sjeme tvoje i blagoslov svoj na tvoje natražje. is. 44, 3.

NATRAŽNAČA, f. enklitika. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao sinonim riječi naslašaća (vidi tamo).

NATRAŽNAČKI, adj. posses. od natražnák. Samo u rječniku Popovićevu (reactionär).

NATRAZNAK, m. čovjek, koji bi htio, da svijet ne napreduje, nego da ide natrag. U rječniku Popovićevu (Reactionär). Tko je mogao kратiti natražnák, da i oni svoju zastavu razviju? M. Pavlinović razl. sp. 237. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. (natražnaci, nazadnaci, retrograde Menschen, Reactionäre, retrogradi).

NATRAŽNAŠTO, n. posao i nastojaće ljudi natražnaka. Između rječnika samo u Popovićevu

(Reaction). Neće se iskoliti natražnačtvom, nego napredkom. M. Pavlinović razl. sp. 163. Ta crkva guši mrak, natražnačtvo. razg. 4.

NATRBUŠCE, *adv. isto što natrbušice. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (pronus in ventrem) i u Voltičijinu (giacere sulla pancia o bocconi, auf dem Bauch liegen).*

NATRBUŠICE, *adv. isto što potrbusice. Samo u rječniku Stuličevu (natrbusice, v. potrbusice s naznakom, da je iz Belina rječnika, ali u tome rječn. nema riječi natrbusice) i u Popovićevu (bäuchlings).*

NATRBUŠE, *n. dio tijela nad trbuhom. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (nadtrbušje, epigastrum).*

NATRBUŠKE, *adv. isto što potrbuske. Samo u Popovićevu rječniku (bäuchlings).*

NÄTRÖ, izmišljena riječ bez osobita značenja. Između rječnika samo u Vukovu (natrō na prč, odgovorio Ciganin ili Ciganka, kad su ga pitali, kako će mu nadjesti ime djetetu; *isto i u nar. posl. vuk 192 s dodatkom: t. j. onako nešto brzo i okretno*). Pitao hoća Ciganina, kad mu je sunetio sina: kako ćemo mu nadesti ime? — Natrō, naprč, ne boj se. Nar. prip. vрč. 216.

NATRČAÑE, *n. nom. verb. od natrčati. Samo u Stuličevu rječniku (incursio, excursio s naznakom, da je iz glag. brevijara).*

1. NATRČATI, natrčim, pf. incurrere. Od na-trčati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1.

a) kao zatrčati se kamo, na što. Između rječnika samo u Vukovu (anlaufen, incurro, n. p. na jamu, na mene). Natrčao kao ždrijebje pred rudu. Nar. posl. vuk 192. Miševi i parcovi trče na sve strane i sluge s batinama stoje te brane, da ne natrče na sto. Nar. prip. vuk 52.

b) nabasati, nagaziti: Samo u primjeru: Jelin udri na kraju i natače na jedan rog i pobije noseći kralja; po srči natrča na ne-gova slugu. J. Banovac razg. 155.

c) prenaglo učiniti što (kao kad čovjek kamo hrupi bez promišljanja). Samo u Vukovu rječniku (sich übereilen, praecipito).

d) napasti, udariti. Samo u Stuličevu rječniku (natrčati se [ovoga se upravo ne treba], excusiones facere s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

2. NATRČATI, natrčim, pf. trčanem nadma-šiti koga. Od nad-trčati; ide među glagole na-vedene kod 4 nad pod III, 2. Između rječnika samo u Stuličevu (nadtrčati, cursu aliquem superare) i u Vukovu (im Laufen übertreffen, cur-rendo supero s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 485: On natrča tri stotin' Mağara).

NATRČAVĀNE, *n. nom. verb. od natrčavati. Samo u Vukovu rječniku (1. das Anlaufen, in-curso, 2. Übereilen, praecipitatio, 3. vide natr-čivāne).*

1. NATRČAVATI, natrčavam, impf. prema pf. 1 natrčati.

a) u značenju prema 1 natrčati pod a. Između rječnika samo u Vukovu (anlaufen, incurro). Sviše su se izmicali od kerova, a sve bliže se primicale k Đordu. Za njima su natrčavali ke-rovi. M. Đ. Milićević pom. 220.

b) u značenju prema 1 natrčati pod c. Samo u Vukovu rječniku (sich übereilen, praecipito).

c) u značenju prema 1 natrčati pod d. Samo u rječniku Stuličevu (natrčavati se [ovoga se

upravo ne treba], natrčati se) i u Vukovu (natrčavati, vide natrčivati).

2. NATRČAVATI, natrčavam, impf. prema pf. 2 natrčati. Samo u Stuličevu rječniku (nadtrčavati, v. nadtrčati).

NÄTRÖITI SE, natrčim se, pf. prema impf. trčiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (natrčiti se, vide naguziti se). Đavo si ti, kad se natrčiš (reč se u šali, kad se ko gradi odviše pametan). Nar. posl. vuk 72. Ono se (t. j. dijete) mora natrčiti, a drugo četvoro uzmu najmaće dijete za noge i za ruke pa negovom zadnicom biju u zadnicu onoga natrčenoga. Vuk rječn. s. v. navlačkapa.

NATREBAÑ, *m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 643. Ne razabira se, je li gen. -baña ili -bña. Postaće ne-jasno.*

NÄTRENÍK, nätreníka, m. Samo u Vukovu rječniku (dobro natrven i čvrst somun, eine Art dichtes Brotes, panis genus s naznakom, da se govorí u Srbiji i u Bosni po varošima). Jekmekčije imalo su otprje prvo obične somune ili sime, po tom natrenike (koji su ponajviše bili kao dva somuna sastavljena jedan na drugome). Vuk rječn. s. v. bocman.

NATREÑE, *n. nom. verb. od natrtri. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (attritio).*

NATREPATI, natrepam, pf. stresti. Od natrepati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Mjerom dobrom, izvršitom, natrepanom i svrhu obilatom dati će u krilo vaše (iz lat. mensuram bonam et confertam et coagitatam et superfluentem dabunt in sinum vestrum. luc. 6, 38; ispor u Vuka: Mjeru dobru i nabijenu i stresenu i preopunu daće vam u naručje vaše). M. Divković bes. 690.

NATRES, *m. bijka čuvakuéa. Nätres, g. nättrësa, semper vivum testorum. D. Nemanić (1883) 37. Ispor. za istu bijku u slov. natres, natresk, netresk.*

NATRESÁVATI, natrésavám, impf. isto što natresavati. Govori se u Lici, na pr. Uspi mu punu vreću žita; šta natrésavás? J. Bogdanović.

NATRESÍVATI, natrésujém, impf. iter. glag. izveden od natresati, kojemu nema potvrde, a bio bi impf. prema pf. natressti. Između rječnika samo u Vukovu (bez značenja, a s primjerom iz neke nar. pjesme: Bijelijem zubom natresuje). Govori se u Lici (kao i natresavati). J. Bogdanović.

NÄTRESKATI, nätreskám, pf. prema impf. treskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (sa značenjem malo promiješenim: nalupati), na pr. Łucki sam Jovanu natreska po ušima. J. Bogdanović. Onamo govore i natreskati se (po rđavu putu u kolima). J. Bogdanović.

NÄTRÉSTI, natrésem, pf. prema impf. tresti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. Akc. kao u istresti. U rječniku Vukovu (in Menge herabschütteln, decutio, n. p. šiva, oraha). Po kojem (t. j. dubretu) slama natrešena gazi se nogama. J. S. Rejković 44. Da natrešesi svrhu nega slame. 353. Puška škrokne, te on drugi put natresi na prašnik. Pravdonoša (1851) 8. — U Jambrščevu rječniku (u lat. dijelu) ima s. v. ebriolus pas. partic. natrešen kao sišion. uz pri-pijan, pripit, prinapit; — prema tome bi natresti se značilo: ponapiti se, a razvitak toga značenja nije jasan.

NÀTRGATI, nàtrgám, pf. o trgańu u obilnoj mjeri. Od na-trgati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rjećnika samo u Stulićevu (sa značenjem krivo postavljenim: contundere, conterere, t. j. razbiti, satri) i u Vukovu (in Menge pflücken, decerpo). Odmah ide u bašće zelene i natrga ružice rumene. M. A. Rejković sat. 46. Ti otidi u tu bašću zelenu pak natrgaj hristograđe zeleno. Nar. pjes. vuk 1, 122. Mi smo dosta sa njim zadobili, vlaškije se natrgali glava. 6, 370. A. Pol mora sam ružice trgala. B. Si l' ih, Mare, čuda natrgala? Nar. pjes. istr. 2, 36.

NATRGÓVATI SE, natrgujém se, pf. satis superque mercatum esse. Od na-trgovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rjećnika samo u Popovićevu (sich satt handeln). Govori se u Lici, na pr. Zar se nijeste još nàtrgováli? J. Bogdanović.

NATRHÉRÉ, adv. isto što nahero, naherce. Govori se oko Dubrovnika (s naznačenim akc.). na pr. stavljati kapu natrhere. M. Rešetar štok. dial. 256. — Tamno je -tr.

NÀTRICA, f. dem. od natra. Samo u Vukovu rjećn.

NATRIJÉBITI, nàtrijebím, pf. o trijeblju u obilnoj mjeri. Samo u Popovićevu rjećniku (natrebiti, eine Quantität fertig säubern). Govori se na pr. Sav smo ovaj grah mi natrijebile.

NATRIJÉSKATI SE, nàtrijeskám se, pf. natrji se, na pr. vina. Od na-trijeskati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici, i to ne samo natrijéskati se, nego i natréskati se. J. Bogdanović. Ispor. otrijeskati se.

NATRKAÑE, n. nom. verb. od natrkati. U rjećniku nijednom. Da duhom svetim skuplena (t. j. crkva) ni po jedan način natrkanjem zlim smuti se. I. Ančić svitl. 113. Za pridobiti svako natrkaće i napastovanje djavaosko. A. Kanižlić bogođubnost 63. U oba primjera značenje je prema glag. 1 natrčati pod d, koje za glag. natrkati nije potvrđeno.

1. NATRKATI, natrčem, pf. nabasati, nagaziti. Od na-trkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rjećniku nijednom, a samo u primjerima: Izide jedan lav iz šume i meni popadavši odnese, i tude Bog dade, da onaj lav natrka (štamp, nadtrka) na pastire, koji mene iz rađah negovih oteše. D. Rapić 205. Pobiljavši s vojskom u planine na zmijinske natrka lutine, zvije lude klati započeše. Nadod. 162.

2. NATRKATI, natrčem, pf. isto što 2 natrčati. Samo u Stulićevu rjećniku (nadtrkati, cursu aliquem superare).

NATRKAVAC, natrkavca, m. onaj, tko se spotiče; samome glag. natrkavati nema potvrde u tome značenju. Samo u Jambrešićevu rjećniku (natrkavec, offensator, der an etwas auf dem Weg anstossen, u lat. dijelu).

NATRKAVAÑE, n. nom. verb. od natrkavati. Samo u Jambrešićevu rjećniku (popikavaće, natrkavaće, titubatio, u lat. dijelu). Vidi rijeć, koja je pred ovom.

1. NATRKAVATI, natrkavam, impf. isto što natrkivati.

a) napadati, udarati. Samo u primjeru: Da ustraše kurjake, koji natrkavaju na stado. J. Rapić pouč. 3, 23b.

b) trpati, natrpavati. Samo u Jambrešićevu rjećniku (natrkavam, effarcio, u lat. dijelu). Nije

jasan razvitak značenja; ispor. u slov. natrkati (napuniti, natrpati).

2. NATRKAVATI, natrkavam, impf. prema pf. 2 natrkati. Samo u Stulićevu rjećniku (nadtrkavati, v. nadtrčati).

NATRKIVAÑE, n. nom. verb. od natrkivati. U rjećniku Mikalínu (natrkivanje neprijateja, incursus, incursio, excursio, decursio), u Stulićevu (natrkivaće, v. natrčane) i u Vukovu (das Anlaufen, incursio). Protiva najačim vraga natrkivamen. S. Badrić pr. nač. 52.

NATRKIVATI, natrkujém, impf. prema pf. 1 natrkati. Potvrda ima samo za značenje: napadati, udarati, koje se glagolu natrkati ne može potvrditi; ali vidi natrkuće. U rjećniku Mikalínu (incurro, facere incursionem), u Stulićevu (natrkivati, v. natrčati se s naznakom, da je iz Mikalina rjećn.) i u Vukovu (anfallen, incurro s primjero iz nar. posl. vuk 191: Natrkuje kao zima na gola Turčina). Napast duha paklenoga, koji onda najveće na čovika natrkuje. I. Grlić 161. Krivovirci na rožarijo laju i da ga raztrgnu, bisno na nega natrkuje. A. Kanižlić utoč. 254. Kao da vidim . . . paklenu budobu, koja natrkujući na me prikazuje mi jednu golemu otvorenu knjigu. bogođubnost 29. Da vuka na crkvu natrkujućega odbijemo. kam. 122.

NATRKNUTI, natrknem, pf. spotači se. Od na-trknuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Jambrešićevu rjećniku (nakoče se natrknuti, popiknuti, pobiti s. v. offendere, u lat. dijelu). Poradi značena ispor. natrkavac, natrkuvaće.

NATRKNEÑE, n. nom. verb. od natrknuti. Samo u Jambrešićevu rjećniku (natrkneće, offensio, das Anstoßen, Anrennen, u lat. dijelu).

NATRKUŠICA, f., m. čejade, koje natrkuje na koga, nabodica, naletica. Samo u Vukovu rjećniku (natrkušica, f., vide naletica). Janačno se može upotrebjavati i za muško i za žensko, koje natrkuje.

1. NATRÌLATI, nàtrjám, pf. prema impf. trjati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rjećnika samo u Vukovu (reiben, anreiben, affrico). Ne razabira se značenje u primjeru: Skoro svaki uze čanak, koji je mogao, i natrjal i se gore nego svine na valov. S. Tekelija letop. 119, 59.

2. NATRÌLATI, nàtrjám, pf. nabasati, nagaziti. Od na-trjati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rjećniku (2 natrjati, v. nabasati).

NATROHA, f. štogod škodljivo, od čega se može oboleti. Potvrda je samo: natroha, res nocturna, per quam facile in morbum incidat. D. Nemanić (1884) 40. Biće uzeto iz slov. natroha (čar, čini, madije); ispor. natruha.

NATROKATI, natrokam, pf. napojiti. Od natrokati; samome trokati vajada nema potvrde. Samo u primjeru: Čilni kočni pira nazobani, silni momci piva natrokani. Osvetu. 7, 13.

NATRÓŁATI, nàtrójám, pf. prema impf. trolati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rjećniku (natrólati n. p. pun tur, onomatop. scherhaft, cum strepitū concaco).

NATROŠAN, natrošna, adj. Potvrda je samo: natrošan, natrošna, objectus. D. Nemanić (1885) 41. Značenje se ne može razabrati, jer lat. objectus ima više značenja.

NATROŠITI, nátroším, pf. prema *impf.* trošiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5.

a) natrošiti se, t. j. mnogo potrošiti. Samo u Vukovu rječniku (genug verschwenden, satis dissipasse).

b) isto što nadrobiti. Samo u Vukovu rječniku (bröckeln, intero, n. p. natroši malo hleba u mlijeko).

c) natrošiti, t. j. napojiti, — natrošiti se, t. j. napiti se. Između rječnika samo u Vukovu (natrošiti, genug tränken, potu satiare s primjerom iz neke narodne pjesme: Donesi mi jošte malo vina, da natrošim sebe i Šarina; — natrošiti se vina, sich satt trinken, satis bibisse s primjerom iz neke nar. pjesme: Kada su se natrošili vina). Značenje će biti izisko iz onoga pod b; ispor. nadrobiti pod c. Kad se Marko vina natrošio. Pjev. crn. 54a. Tu se Sava natrošio vina 151a. I rujnoga natroše se piva, trošili ga u juhačko zdravje. Osvetn. 7, 69. Dok se rujna natrošili piva pa medu se sobet zametnuli. Nar. pjes. hörm. 1, 199. Dok se dobro natrošio vina. Nar. pjes. vuk. 6, 125. Pije Beća kafu i rakiju, a pošto se Beća natrošio, ovaku je riječ besjedio. 8, 366.

NATROVAŠTI, natrovašim, pf. isto što natruuti. M. Pavlinović. Od na-trovašti; samome trovašti valada nema potvrde. Samonikla čut nagloželom natrovašena jali preplićajima uobraze zamršena. M. Pavlinović razl. sp. 157. Gdje ćemo tražiti taj književni jezik? Ako me izvratiš na stare pisce, a ja ču ti odvratiti, da mi ga tamo ne ćemo naći, nego dijelom, a to natrovašena (štamp. natrohašena) i na tuđu nanizana. 398.

NATRÖVATI, nátrujem, pf. satis superque venenasse. Od na-trovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (natrovati, in Mengo vergiften, — natrovati se, in Menge genug vergiftet haben).

NATRPAĆE, n. nom. verb. od natrpati. Samo u primjeru: Beć je grdno natrpaće kuća. M. Pavlinović razl. sp. 412.

NATRPATI, natrпам, pf. prema *impf.* trpati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. Između rječnika samo u Vukovu (anhäufen, accumulo). Da se pridruži vuče hrpa, duple svoje da natrpa. V. Došen 2190. Toliki svih strah naskoči, da se jedan priko drugoga natrpaše na vrata toga stana za pobignut. Blago turl. 2, 149. Sveza rečenog eretika i sve stoice i slamuice na n̄ natrpa. M. Zorić zrc. 111. Šta se nije moglo za devet stotina godina izumiti i natrpati (t. j. u hrišćanstvu)? D. Obradović bas. 309. Koji se jizbinam natrppaju ili pićem maliju tja do bjuvaňa. I. Velikanović upuć. 1, 354. Iznutra okolo slavine natrppaju smrekovine. P. Bolić vinod. 2, 344. Valada je zemlja i onako bila slaba, a oni se opet mlogi zajedno natrppaju te se tako zemlja otisne i više ih ođ stotine pritisne. Vul grada 101. Prudi od sebe ruke, na koje joj natrppaju malijeh pušaka i noževa. nar. pjes. 1, xii. Zato je natrpao jednu kožu ovčiju slamom. Nar. prip. bos. 30. Odyjetniku se verati i peñati uz i kroz natrpane i zadašene svakim dahom dvorane sudačke. M. Pavlinović rad. 137.

NATRPÁVATI, natrпавам, impf. prema pf. natrpati. U rječniku nijednom. Nemoj se natrppavati toliko, da pukneš. M. Radnić 504a. Govori se u Lici, na pr. Šta natrпаваш toliko u kola? J. Bogdanović.

NATRPEZJE, n. služba natrpeznika. Simo u rječnicima, i to u Belinu (nadtrpezje, scalcheria, officio dello scalco), u Voltigijinu (nadtrpezje, scalcheria, Küchenmeisteramt) i u Stulićevu (nadtrpezje, triclinii praefectura s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATRPEZNIK, m. načelnik trpezář. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nadtrpeznik, nadřík, trpez, scalco o siniscalco, soprastante di mensa), u Voltigijinu (nadtrpeznik, siniscalco, Tafeldecker) i u Stulićevu (nadtrpeznik, triclinii praefectus s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NATRPEZOVATI SE, natrpezujem se, pf. isto što nablagovati se. Od na-trpezovati; samome trpezovati valada nema potvrde. Simo u primjeru: Svete rane, prosim te, neka budu meni trpeza, brašno i pijenje, s kojima budem se natrpezovati. I. Kraljić 22.

NATRПPETI SE, natrпpim se, pf. satis superque perpessum esse. Od na-trpeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku nijednom. Dosta su se oni natrptili. Nadod. 65. Govori se i piše na pr. Natrпio sam se glada i zime.

NATRŠЕNE, n. nom. verb. od natršiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu (one-ratio).

NATRŠITI, natršim, pf. natovariti, naprtiti. Od na-tršiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (natršen, oneratus) i u Stulićevu (natršiti, v. natrpti s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).

NATRŠIVATI, natršujem, impf. prema pf. natršiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (natršujem, onero, onus grave impono), u Jambrešićevu (natršujem, onero) i u Stulićevu (prez. natršivam uz inf. natršiti).

NATRTAĆE, n. nom. verb. od natrtati. Samo u rječniku Belinu (natrtanje, inciampo, intoppo, offesa) i u Stulićevu (natrtane, v. nasruće).

NATRTATI, natrtam, pf. nabasati, nagaziti. Od na-trtati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu (andar alla cieca, all' oscuro, caminando urtare in qualche cosa s primjerom iz Držica, koji se daje navodi, — inciampare, intoppare) i u Stulićevu (in aliquid impingere, offendere s istijem primjerom, koji je u Belinu rječn., — još je zabijezeno i značenje: coecorum more tentabundum incidere, t. j. napipati kao slijepac; to će biti Stulić napisao krivo razumevši Beline riječi andar alla cieca, t. j. ići kao slijepac, jer slijepac može na svasta nagaziti). Sama ćeš ti takoj na tve zlo natrtat. M. Vetranić 2, 487. Mnokrat se ne hteći natrta na zao put. M. Držić 89.

NÄTRTI, nätrēm (nätarēm), pf. prema *impf.* trtri; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5. U rječniku Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu (s neodređenim značenjem: natrti, v. trti) i u Vukovu (nätrti, nätrēm, nätrh, nätr, nätr, nätrla). Imper. nätri, partic. nätfv, nätfvsi, — nätfit, nätfita, nätrn, nätrn, nätrn, nätrvna, nätrvna.

a) isto što satrti. U rječniku Bjelostjenčevu (natren, infractus, attritus) i u Voltigijinu (nätrtri, naterem, natre, triturre, stritolare, zermalmen, — natren, stritolato, zermalmet).

b) isto što naribati. U rječniku Vukovu (in Menge anreiben, scindo, n. p. rotkve. Natrti kome rena pod nos; taj je primjer uzet iz nar. posl. vuk 192, gdje se tumači: naprkositi mu, naljutiti ga).

c) isto što natrlati. Pak mu kožu s kopri-
vom ili drugom grižljivom travom nataru. I. Ja-
blanci 155. Sito pčelarsko uzima i natrto pče-
larskom travom na motku ili prut veže. J. S.
Rejković 238. Još po ranah natari mu meda.
421. Kad ga (t. j. papir) cvetom lubičinim na-
treš. P. Bolić vinod. 2, 22. Uzmi dve čaše i
jednu iznutra s duhom soli amonijaka dobro
natri i namaži. 2, 113. — *Ovamo ide i natrti
tijesto, t. j. natrlati ga brašnom, da bude čvrše.*
U rječniku Vukoru (natrti, n. p. pogaču, kad se
mijesi, zusammenkneten, condepso, subigo). Go-
vor se u Lici, na pr. Ova ti pogača nije dobro
natrvena. J. Bogdanović.

NATRUCATI, natrucam, pf. naprkositi. Od
na trucati; ide među glagole navedene kod 1 na
pod II, 3. Samo u prinjeru: Moj mili je štimal,
da će mi natrucat. Jačke 17. Izdavač u biloški
glag. natrucati tumaći: učiniti na žal, niem.
trotzen.

NÄTRUCKATI SE, nätrückäm se, pf. o mno-
gom truckańu. Od na-truckati se; ide među gla-
gole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječ-
nika samo u Popovićevu (genug geschüttelt
werden im Wagen). Govor se u Lici (s nazna-
čenim akc.), na pr. Natruckali smo se preko
Velebita, edva smo živi ostali. J. Bogdanović.
Vidi natruskati se.

NATRUDITI SE, natrudim se, pf. dosta se
namučiti. Od na-trudititi se; ide među glagole
navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika
samo u Popovićevu (sich satt arbeiten). Zatječe
se osobito natruditi, jedu bi kakogod tu žalost
prikratila. I. M. Mateić 218. Da je stajala još
tad ezelovita hrvatska država, o koje osnovu
Grgur VII. toliko se bio natradio. M. Pavlinović
razg. 99. — *O jednom se primjeru nalazi na-
truditi sa značenjem: s trudom steci. Svak bi že-
lio časti, ali malo tko bi hotio da ju natrudi.* M. Pavlinović razl. sp. 275. *Sasma nepouzdano.*

NATRUDEĆE, n. nom. verb. od natruditi,
kojemu glag. u značenju, koje bi odgoraralo (t.
j. nabredati), nema potvrde. Samo u jednoj
knjizi (u kojoj je -d- mjesto -d-). Natruđeće Dine,
kćeri Jakovljeve. E. Pavić ogl. 74. Razumivši
Jakov natruđeće kćerinsko poču mrziti na ovo
opako dilo. 55.

NATRUHA, f. nom. act. prema glag. natru-
siti. Samo u jednoga pisca. U nijednom negovom
dobitku nije bilo ni zera natruhe. M. Pavlinović
razl. 35. Da narodnost... jest poganska na-
truha. razl. sp. 164. Ta gostojučivost... ras-
tvara naša vrata svakoj natruhi i najgoroj tudioj
nevoji 310. *U tijem primjerima kao da je zna-
čenje: natruna; a u orom je natruha neka bolest
grožda: Nabavja se lijek od postojeće natruhe
(crittograma).* razl. sp. 58.

NATRUHLA, adj. fem. isto što breda, trudna.
Samo u rječniku Mikašinu (natruhla, otruhla,
ingravidata, gravidatus, gravidus) i u Stulićevu
(natruhla, gravida). Ispor. truhla, t. j. trudna
(žena).

NATRUHLITI, natruhliti, pf. nabredati. Od
na-truhlti; ide među glagole navedene kod 1 na
pod II, 5. U rječniku Mikašinu (natruhliti, otruh-
liti, gravidio), u Belinu (ingravidare, impregnare)
i u Stulićevu (gravidam vel praegnantem facere
mulierem). Žene... ke se čine natruhliti v pre-
lubodějani. Starine 23, 71. Prosuti sjeme izvan
mjesta dužnoga za ne natruhliti... grijeh jest
smrtni. S. Matijević 85. Govore južni čakavci
(s akc. natruhliti). Slovinac (1881) 436.

NATRUHlivati, natruhlujom, impf. prema
pf. natruhliti. Samo u Stulićevu rječniku (prez.
natruhlivam uz inf. natruhliti).

NÄTRUHNUTI, nätruhnêm, pf. postati na-
truo. Od na-truhnuti; ide među glagole navedene
kod 1 na pod II, 2. Samo u Šulekovu niem.-hrv.
rječniku (natruhnuti) i u Popovićevu (nätrunuti)
za niem. anfaulen.

NATRUNA, f. nom. act. prema glag. natru-
niti. Između rječnika samo u Stulićevu (turbatio,
— još ima i značenje: damnum, detrimentum, t.
j. šteta) i samo u jednoga pisca, koji uzima
rikeć u prenesenom značenju: mača, jagu. Svako-
liko lijepa jesi, prijatejice moja, i natrune nije
u tebi (iz lat. tota pulchra es, amica mea, et
macula non est in te. cant. 4, 7). M. Divković
nauk 101a. Ti si.... ogledalo bez natrune (iz
lat. speculum sine macula. sap. 7, 26). 108a.
Čisti duše od svakoga grijeha i natrune du-
hovne. bes. 59. Kada čovjek po milosti Božjoj
duhovno progleda, tudje počne poznavati natrune
i gnusnoće duševne. 253.

NATRÚNITI, nätrünim, pf. posuti truňem.
Od na-trunuti; ide među glagole navedene kod
1 na pod II, 5. Nalazi se akt, pas. i refleks. U
rječniku Stulićevu i u Vukovu (vidi dale).

a. natrunuti što u navedenom značenju. U
rječniku Stulićevu (natrunuti vodu, aquam tur-
bare, — natruhen, turbidus) i u Vukovu (Splitter
hineinwerfen z. B. in's Wasser, assulis turbo).

a) u pravom smislu. Do jako si pila si-
notičnu natruženu truňem i pelenom. Nar. pies.
vuk 1, 45. Puhni mi u oko, jere mi se grdinu
natrunilo. P. Petrović gor. vijen. 36. Vedro nebo
uma se natruni divnim truňem, zlatnim oblacima.
B. Radičević (1880) 54.

b) u prenesenom smislu. Ima dušu natru-
ženu i pomučenu zločama i grisi. F. Lastric
ned. 42. Mi je jesik imamo obilan, niti nam je do
primjese staroslovenske monokrat tudiinstvom na-
tružene. M. Pavlinović razl. sp. 180.

b. natrunuti kome, t. j. učiniti što nepovoљno.
Vuk rječn. (s primjerom iz neke nar. pjesme:
I caru je nasrunio oko). Kad se ono sklopi i
poče raditi ona čuvena Arnautska Liga, ja sam
nećim, ne znam čime, natrunio nekim nekim
članovima, koji me umalo ne ubiše. M. Đ. Mi-
ličević om. 170. Ko danas vama što natruni,
sutra vam može učiniti uslugu. škol. 71.

c. naškoditi, nauditi. Samo u Stulićevu rječ-
niku (obesse, officere, nocere, damnum offerre,
damno esse); vidi natrunjivati pod b.

NATRUNIVATI, natrunujem, impf. prema pf
natrunuti. Samo u Stulićevu rječniku (natruni-
vati, natrunivam pored natrunuti).

NATRUÑEÑE, n. nom. verb. od natrunuti. U
rječniku nijednom i samo u primjerima: Koji
bješe čist od svakoga natruženja i od svake
maće. M. Divković bes. 16 (ispov. iz istoga pisca
primjere navedene kod natruna). Neka poštenje
negovije prijatelja ne pati natruženja. M. Rad-
nić 28b.

NATRUÑIVATI, natrunujem, impf. prema pf.
natrunuti. U rječniku nijednom, a samo u dva
primjera. a) učiniti kome što nepovoљno; vidi
natrunuti pod b. Da će se koji da ni potuziti,
da im što natrunju. Nov. srb. (1834) 35. — b)
škoditi, uditi; vidi natrunuti pod c. Da kojegod
prijateljstvo od svijeta natrunjuje tvomu napridku
duhovnomu. M. Radnić 28a.

NÁTRUO, nátrula, adj. malko truo. Između rječnika samo u Vukovu (angefault, subputridus). Što natrulo iz rova se vadi. J. S. Režković 421. Ako samo jedan limun bude natruo. Đ. Popović pozn. rob. 282.

NATRUSAN, natrusna, adj. raspoložen za kakvu bolest. Između rječnika samo u Popovićevu (disponirt zu einer Krankheit). Natrusan, empfänglich, disponirt: natrusan sam od groznice, t. j. lasno me uhvati. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Srijemu). — Postanje nejasno.

NATRUSITI, natrusim, pf. posuti, natruniti. Od na-trusiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ispor. u slov. trositi (o od negdašnjega a, — posipati), natrositi (posuti).

a) posuti. Samo u primjeru: Cvitja terezelja tla su natrusili. M. Marulić 58.

b) natruniti, na pr. kakvu vodu. Govori se u Rijeci. F. Pilipović. Ispor. još: Boje se, da ih ne natrusi (t. j. vjetar). Etnogr. zborn. 7, 323.

c) opadati, potvorati. Samo u Stulićevu rječniku (calumniari, falsum crimen in aliquem intendere). Ne čini se dosta pouzdano.

NATRUSIVAÑE, n. nom. verb. od natrusivati. Za natrusivañe bolestna lozja. M. Pavlinović razl. sp. 58. Ispor. natrusiti pod a.

NATRUSIVATI, natrusujem, impf. prema pf. natrusiti. Samo u Stulićevu rječniku (natrusivati, natrusivam, calumniari, falsum crimen in aliquem intendere). Vidi natrusiti pod c.

NÁTRUSKATI SE, nátruskám se, impf. isto što natruckati se. Od na-truskati se (-s- je starije od -c-). Govori se oko Vinkovaca. S. Pavićić (zabižežio i naznačeni akc.).

NATRUSEÑE, n. nom. verb. od natrusiti. Samo u Stulićevu rječniku (sa -s- mjesto -š-: natrusene, calumniatio). Vidi natrusiti pod c.

NATRUTAN, natrutna, adj. slab, slaba zdravlja. Podunavka (1848) 58. — Tamno; — druge se potvrde nije našlo nikakve.

NATUÇAK, natucka, m. a) tvrdo jaje, kojijem se druga jaja razbijaju (o uskrsu), cf. tuçak. Vuk rječn. — b) žuł. Natućak, gen. natücka, callum. D. Nemanic (1883) 51. Ispor. natućak.

NATÚCÁNE, n. nom. verb. od natucati. Samo u rječniku Stulićevu (inepta locutio) i u Vukovu (das Herausbringen, extricatio).

1. NÁTUCATI, nátucám, pf. prema impf. tu-cati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (nátucati, in Mengen stampfen, stossen).

2. NATÚCATI, nátucám, impf. i dem. prema pf. natuci i natuknuti.

a) isto što nabijati (na pr. obruče na bačvu). Govori se u Lici. Đ. Škaric.

b) isto što kucati. Samo u primjeru: Počel sam natucat po mile vratacih. Jačke 78. Vidi natukavati pod a.

c) s mukom čitati (kao izbijati) na pr. slovo po slovo (kad se ne može lako što pročitati). Samo u Vukovu rječniku (mit Mühe herausbringen, z. B. etwas Geschriebenes, vix eruo).

d) slabo, rđavo goroviti koji jezik. U rječniku Stulićevu (sa značenjem posve krivo postavljenim: blaterare, ineplo loqui, t. j. blebetati, naklapati) i u Vukovu (n. p. natuća nemacki pomalo, gebrochen sprechen). Pop Rade znao je nešto natucati arbanaški. S. Ľubiša prip. 186. — Natucati može se i drugo štogod, što čovjek slabo

zna: Formu sv. krštenija vedajet . . . miropomazanje malo natuća. Glasnik 56, 135. Sedm tajni crkvnih naizust znajet, tako i forme polako natuća. 144.

e) isto što nagovješćivati. Vjetrušina, o kojoj natucate, ne duha s neba. S. Ľubiša prip. 256. Govori se i piše na pr. Ne natućaj, nego reci upravo, kako je.

f) Ne razabira se značenje u primjeru: Odmah takvi pomalo kašluca, jedva lito na lito natuća. J. S. Režković 251. Kao da je: dodaje; jamačno samo poradi sroka.

NÁTUCNUTI, nátučném, pf. isto što natuknuti. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NATUČ, isto što natućak (na tijelu). Zabižežio M. Pavlinović (ali nije postavio akc. niti je naznačio, je li riječ muškoga ili ženskog roda).

NATUČAK, natućka, m. a) žuł, kad se tko natuće gdjegod, ili od čega drugog. Govori se u Bosni. Zborn. za nar. živ. 4, 259, — u Vrbniku (na Krku, — upravo natelček). Zborn. za nar. živ. 5, 202. — b) riječ, kojom se što natućne. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Stichwort, Schlagwort.

NATUČEÑE, n. nom. verb. od natući. Samo u rječnicima, i to u Mikafinu (natučenje, namećenje, contusio), u Belinu (natučenje, ammacamento, acciaccamento d' herbe e simili) i u Stulićevu (contusio).

NATUČI, natučem, pf. prema impf. tući; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1, 2, 3, 5 (kako u kojem značenju). U rječniku Mikafinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daљe). Najstarije su potvrde iz XVI vijeka (vidi među primjerima).

a. o tučenju (bijenju, udarañu) u obilnoj mjeri. Samo u Vukovu rječniku (natući, in Mengen stossen, schlagen, macto, contundo, — natući se koga, sich satt einen schlagen, contundere: gdje ga se ne natukoh!).

b. isto što nabiti.

a) udariti, nataći, vidi nabiti pod 1, a. Samo u primjeru (u kojem je značenje preneseno): Prezredno jist i pit nemoć ti će natlić. M. Marulić 145.

b) isto što nabiti pod 1, b. U rječniku Vukovu (natući n. p. kapu na glavu, fest an-machen, figo). Pak još uze Jelino odelo, svoje svuče, kumino natuće. Pjev. crn. 233a. Natukao nekaku veregu. Vuk rječn. s. v. verega. Medvidu su saruk zamotali, vuku kalpak na čelo natukli. Nar. pjes. bos. prij. 2, 130. Pa na rame čurak uzbacio, a na noge postole natuće. Nar. pjes. hōrm. 1, 539. A natuće samur na obrve. Nar. pjes. vuk 6, 320.

c) napuniti, natrpati; vidi nabiti pod 1, d. U rječniku Vukovu (natučen je n. p. pripovijedaka, t. j. pun, — natući se, sich voll anfressen, impleo ventrem: privuci se pa se natuci). Kojima (t. j. ušima) sve posteže bijau napuñene i natućene. G. Zelić 180. U jelu i piću bio je umeren, u društvu razgovoran i što ono vele, pun natučen raznih priča. M. Đ. Milićević pom. 57.

d) zabiti; vidi nabiti pod 1, h. Samo u primjeru: Dva lupotka suhe hrastovine, natućeno u sredi eksera. Nar. pjes. muš. 101.

e. izbiti, istući.

a) uopće. U rječniku Belinu (battere uno ben bene) i u Stulićevu (verberare). Da jedan

natuće jako drugoga . . . s dugim tobocićem punim pržine. A. Kadčić 79. Kad ju je (t. j. ženu) . . . dobro natukal, pobigne ona od nega. Nar. prip. mikul. 79.

b) malo izbiti (*istući*). Samo u Stulićevu rječniku (natući, to jest malo tući, nonnihil tundere).

d. ubiti, pozlijediti. Izvrnuše se pod njim kočije i upavši dolj tako natuće tilo, da se ne mogadijaše vladati. E. Pavić ogl. 447. Ugledaše je, da na kamenu živa sjedi, premda na puno strana natučena i raňena. B. Zuzer 377.

e. pobiti. Samo u primjeru: Mi se bojimo, da grad ne bude vinograde natući. A. d. Bella razg. 94.

f. stući. U rječniku Belinu (*infrangere*, — pestar un poco), u Voltigijinu (*ammaccare*, pestare, zerstossen) i u Stulićevu (*conterere*). Drijenka s bokvicom kamenkom natuće . . . ter muče poveza ranicu. M. Vetranić 2, 92.

g. naklati (u značenju toga glag. pod b, a). Samo u primjeru: Pogače se tu navuku, kokoši se tu natuku, čuturom se tu klokoće. V. Došen 168b.

h. namecati, zgnečiti. U rječniku Mikaljinu (natući, namečiti, contundo, protero, obtero) i u Belinu (*ammaccare*, parlandosi di rame, piombo). Nezrelo i kiselo voće natuće se, da se može jesti. Govore u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić.

i. natuci štograd, t. j. jedva pročitati. Samo u Vukovu rječniku (mit Mühe herausbringen [etwas schlecht geschrieben], extudo: jedva sam natukao). Vidi 2 natucati pod c.

NATUGOVATI SE, natugujem se, pf. satis superque doluisse. Od na-tugovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (genug klagen). Govori se u Lici, na pr. Natugovala se Milica za bratom. J. Bogdanović.

NATUK, m. žuč. Natuk, gen. natuka, callum. D. Nemanić (1883) 36. Zabićežio i M. Pavlinović. Ispor. natukac pod b, natukac pod a.

NATÜKATI, natukam, pf. natci. Govori se u Lici, na pr. Ako ga de natukaš, pozdravi ga i od mone. J. Bogdanović. — Postane tamno.

NATUKAVATI, natukavam, impf. prema pf. natuknuti.

a) isto što kucati. Samo u Voltigijinu rječniku (picchiare, bussare, anklopfen). Vidi 2 natucati pod b.

b) nagovješčivati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu i u Jambrišičevu (natukavam, innuo, insinuo). Vidi 2 natucati pod e.

NATUKIVATI, natukujem, impf. prema pf. natuknuti. Samo u jednoga písca. Sad ti sestra bezbratika . . . obiduje, natukuje, kako će ti kolo vodit (u pjesmi, — znaće se ne razabira). S. Lubiša prip. 40. Ne će da govori srpski, nego natukuju i žvakaju cincarski (tu je znaće, što ga ima 2 natucati pod d). prič. 52.

NÄTUKNUTI, nätnknêm, pf. udariti, nagovijestiti. Od na-tuknuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.

a) udariti, zgnečiti. Samo u primjeru: Kijabuke trese, od kih jednu lipu od drugih viđeći rukom utrgne svojom i utrgnutu u nidra položi svoja, a to neka z drugimi na zemlju letećemi ne natukne se. F. Glavinić evit 408b.

b) nagovijestiti. U rječniku Bjelostjenčevu (natuknul sem uz prez. natukavam, innuo, insinuo), u Stulićevu (insinuare s naznakom, da je

iz Habdelićeva rječn.) i u Vukovu (natuknuti kome što kao nagovijestiti, guknuti, andeuten, indicio). Govori se i piše na pr. Samo mi natukni, pak éu pogoditi.

NATUKNÉNE, n. nom. verb. od natuknuti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (natukneće, insinuatio, significatio).

NATULITI, natuljim, pf. navaliti. Od na-tuljiti; samome tuliti u značenju, koje bi odgovaralo, možda nema potvrde. Natuljiti, navaliti. D. Šurmin nast. vjesn. 3, 174. To je znaćeće u primjerima: Natulili u Gusiće Turci ko gusjeno u kupusno lišće. Osvetn. 5, 136. Zelen-gora i gudure guste, što će u ne natuljiti Turci. 7, 11. — U ova dva primjera kao da je znaćeće: napuniti ili pritisnuti: Silna Klobuk natulila vojska. Osvetn. 2, 96. Sve to ćesta natulila vojska. 3, 98. — A u ovom primjeru kao da je znaćeće: namjestiti ili natrpati: Naložio lubarde na grade, a u grade natuljio momke. Osvetn. 5, 72. — Nije jasna sveza među navedenim znaćećima, a možda sva niješu ni pouzdana.

NATUMÄRATI SE, natumärām se, pf. satis superque vagatum esse. Od na-tumarati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Zar se još nijesi natumara po svijetu? J. Bogdanović.

NATUMÄRITI, natümärīm, pf. tumarajući nagazati, namjeriti se na što. Od na-tumariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Govori se u Lici, na pr. Iznenada sam na nätumárijo u Otočcu. J. Bogdanović, — u Orahovici (u Slav.). S. Ivšić.

NATUPJÉRKA, f. isto što natipjerka (vidi tam). U rječniku Stulićevu (natupjérka, v. natipjerka) i u Vukovu (natupjerkar [bez akc.]), nekakvo drvo i rod s nega, eine Art Baum und Frucht davon, arboris genus s naznakom, da se govori u Dubrovniku; u izd. 1898 stoji: prunus armeniaca?). Natupjerkar, vrsta praske. L. Zore dubr. tud. 14. Ima i B. Šulek im. s naznakom, da je natupjerkar neka poveća kajsija. Ovdje se piše -jé- poradi Stulićeva bježenja, koje će biti pravije od -ije. — Postane tamno.

NATUPITI, natupim, pf. istupiti, učiniti što tupo. Od na-tupiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (ali ne na svome mjestu po azbućnom redu, nego na str. 150^b uz glag. istupiti; tamo je i natupljen uz istupljen), u Belinu (natupiti, rintuzzare, — natupljen, rintuzzato), u Stulićevu (nonnihil retundere, obtundere; riječ nonnihil, t. j. podosta, ne čini se potrebna) i u Popovićevu (stumpf machen).

NATUPIVATI, natupujem, impf. prema pf. natupiti. Samo u Stulićevu rječniku (natupivati, natupivam, nonnihil retundere, obtundere). — Ne čini se dosta pouzdano.

NATUPLÉNE, n. nom. verb. od natupiti. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (ali ne na svome mjestu po azbućnom redu, nego na str. 150^b uz riječ istupljenje), u Belinu (natupljenje, il rintuzzare) i u Stulićevu (actus obtundendi, retundendi).

NÄTURA, f. narav. Iz lat. ili tal. natura. Između rječnika samo u Vukovu (vidi daže pod g) i samo u nekoliko kniga, iz kojih se svijet daže navode potvrde.

a) primjeri prema 2 narav pod a. Žito i vino, ko raste po naturi k našemu dobru. Kolunić zborn. 15. Bog i natura nijedan rič ne čine zaman. Korizm. 1b. Prominiše običnu naturu v neobičnu (iz lat. immutaverunt naturalem

usum in eum usum, qui est contra naturam. rom. 1, 26). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 2a. Ista natura ili narav navišće ga (*t. j. Boga*). F. Glavinić evit 1^b. Naturu ili narav ima dva kraja, vrucištu i zimu. 11a. Divica Marija bi prava mati Isusova i po naturi i vrhu nature. 435a. Mati natura svakom je dovođeno dala. D. Obrađović bas. 204.

b) primjeri prema 2 narav pod b. Videći ga, da jo čovik i po naturi imiše glad i ženu. Korizm. 13a. Nemoć ozlobi i shabi toliko naturu človicišku, da 1 nemočnik veće požeđuje riči, ke mu škode, nego dobre. 56a. Imaju veselje i radost viditi božastvo i sućastvo nature Božje. 100a. Suprot naturi je u sućastvu matromnija. Naručn. 59a. Kada od nature svoje je mali (*t. j. grijeh*). 78a. Po naturi kad vidi (*t. j. vđ*) njeku stvar crlenu, teče na nju kakono mahnit. Zborn. (1520) 1a. Zašto naturu ili narav odiči človicišku (*t. j. Isus*). F. Glavinić evit 87a. Isus ulize u utrobu Marije, ulizši obuće naturu človicišku. 169b. Tada sunce proti naturi svojoj od šeste do devete pomarkne ure. 341b. Što je god k sovremenstvu našemu potrebno i polezno, to mora biti po svojej naturi dobro. D. Obrađović sov. 125.

c) primjeri prema 2 narav pod d. Niki od nature jesu ljubeznivci i dobrostivi, a niki nature krvne. Korizm. 48a. Čovik po naturi želi znati. F. Glavinić čet. posl. vii.

d) primjeri prema 2 narav pod e. Ti znaš dobro, da natura od ogna jest istepliti. Starine 23, 128. Oholac takove jest nature, da kad drugoga sebi prilična vidi, tako ga nenavidi. F. Glavinić svitl. 19. Negove su oči takove nature, da se nima to čini kolik najveći pań. D. Obrađović bas. 252.

e) primjeri prema 2 narav pod g. Bogu se tuži za svoje grihe, za svoju zlu naturu i običaj. Katek. (1561) 90. Daje nam na znanje našu skvarenu gršnu navadu i naturu. [Postila (1562) 110a. Bi poganin, ali zato dobre nature, zašto k miru i k milosrdju kruto prignut. F. Glavinić evit 286. Natura, das Naturell, indoles: rđave nature čovjek, cf. èud. Vuk rječn.

NATURAL, adj. *naravan, prirođan.* Iz lat. *naturalis ili tal. naturale.* U rječniku nijednom, a samo u nekoliko knjiga XVI vijeka i prije toga u jednom rukopisu XV v. Bog je stvoril riči naturale, a to da čovik more hodići odiven i obuven. Kolunić zborn. 30. Strah se nahodi po 5 računi; prvi se zove strah naturali, i ta je općen vsakoj živini naturalim zakonom. Korizm. 28b. Srditost . . . zlamenuje niku muku naturalu. 48a. Naturalo je, da kada čovik tripi niku bolizan i navisti je svojemu prijateљu, da mu pomanka nikoliko one bolezni. 86a. Ako imaju meju sobom red natural. Naručn. 56a. Ki je naturalo mrzal, ne more se oženiti. 61a. Zakon naturali zapovida, da ča bismo radi sebi, to da učinimo inim. Transit 79. Naturalo kolor bjše ve od mene otisao. Zborn. (1520) 94a. Naturali čovik (*iz lat. animalis homo*, 1 cor. 2, 14). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 29a. Sije se telo naturalo (telesno) i vskrsne duhovno. A. Dalmatin ap. 45. Nad Božje naturalo sućastvo ili veličastvo nijedna stvar ne more se uzvišiti. Proroci 222.

NATURALA, natúrálâ, n. pl. neka igra s lopatom. L. Stojanović (*zabilježio naznačeni akc. i dodao, da se govori u Užicu*).

NATURALAN, naturalna, adj. *isto što naturali i istoga postanja.* U rječniku nijednom. Budući darovano kako ot istinog naturalnoga gospo-

dina i zakonnoga patrona (*iz XV vijeka*). Mon. croat. 100. Koji je jedan od prvih i najvećih istraživalaca u naturalnih naukah. — Kao što će i naturalni odsjek dobiti potrebita prostora. Đ. Daničić u *Ivekovićevu rječn.*

NATURALSKI, adj. *isto što naturalan i istoga postanja.* U rječniku nijednom. Imaš užati dobrote naturalske k tvojej potribi. Kolunić zborn. 30. Teplota naturalska od života zbiraše se samo v prsi. Transit 3. Nimaju fundamenta od ljubve, da od jedne neurejene naturalske pothoti. 88. Ako se ki najde predavac gospodina kneza naturalskoga. Zak. vinod. 79.

NATÚRÁNE, n. nom. verb. od naturati. Samo u Vukovu rječniku (naturaće, vide nabaciavaće).

NATURAŠTINA, f. *Potvrda je samo: naturaščina, larva quaedam.* D. Nemanić (1884) 54. Lat. riječ larva znači: ajet, obrazina, ličinka; ovđe je važda uzeta u trećem značenju. Postanje nejasno.

NATÚRATI, nátrurám, *impf. (prema glag. naturiti) i pf. (prema glag. turati); u prvoj službi ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1, a u drugoj medu one kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (1 v. impf., vide nabacivati, 2. v. pf., vide nabacati).* Našao se samo još primjer (*u kojem je glag. impf.*): Ne da Turčin glavu ukinuti, ne da svoje ruke ištetiti, no se brani s onom polovinom (*t. j. sable*); polovinu na vrat naturaše i svojega vrata zakloňaše. Nar. pjes. vuk. 2, 283.

NATURICA, f. dem. od natura. *Potvrda je samo: naturica, vulvula.* D. Nemanić (1884) 55. Značenje je prema onome, što ga ima riječ 2 narav pod k, b.

1. NATURITI, nátrurím, *pf. injicere.* Od naturiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Ima akt i refleks. (za pas. nije se našlo potvrdu). Između rječnika samo u Vukovu (naturiti, vide nametnuti; vidi iz istoga rječnika daće pod b). Potvrda se nije našlo iz vremena prije XIX vijeka.

a. naturiti (bez riječce se).

a) *isto što nametnuti pod a; u pravom i u prenesenom smislu.* Veđu cu vi globo naturiti. Pjev. crn. 53b. Te na lađe silu (*t. j. silunu vojsku*) naturio. 88b. A Mađarka vrata pritvorila pa na vrata rezu naturila. 219a. Naturi mu (*t. j. koňu*) suru mededinu. 226a. Otale mi Iva ispratiše i na more vodu naturiše, iz đemija nęga isturiše. Nar. pjes. vuk 2, 526. Barjaktara Turci dofatise, na vraničića koňa naturiše, niz planinu š nime pobjegoše. 4, 413. Nabavio kacu drvenicu, na glavu je kacu naturio. Ogl. sr. 399. Da je Moskov naturio čine na carevu u Stambolu glavu. Osvetn. 3, 14. Pomože mu tenef naturiti (*t. j. sebi na vrat*). Nar. pjes. petr. 2, 153. Babe vele: Ovo je neko naturio! Činene su braći „čini od omraze“. M. D. Milićević zlos. 277. Sagnite se . . . sami pod jaram, koji ste hteli drugom da naturite. škol. 70. I jelovo temre načinio, a na temre bajrak naturio. Smailag. meh. 14. Pod Sigetom vojsku zastavio i popeo mavi čadorove . . . naturio pet stotin' topova. Nar. pjes. hōrm. 1, 126. Pa se Arap asi učinio, na vilajet namet naturalio. 2, 12.

b) *rijetka pojedinačna značenja.* aa) *nametnuti.* Više Turčin naturio blaga, kažu, brate, punih šest čizama. Nar. pjes. vuk 3, 193. Drugi ti je curu preprosio, preprosio Gojko Mađarine, tri tovara blaga naturio. Nar. pjes. petr. 2, 528. — bb) *dići.* Ajduke da predaje; koji se predati

oce, dobro, koji ne će, da naturi čete i da pobije. Djelovod. prot. 50. Kaurin je naturio vojsku. Osvetn. 7, 17. — *cc) nagovoriti, navesti; ispor.* nametnuti pod d. Pa naturi imenaka svoga, raspop-Luku na Turčina silna. Osvetn. 2, 109. — *dd) namjeriti.* Dobra i(h) je sreća naturila kod Lipljana sela pitomoga, tu nadješ careva nizama. Pjev. crn. 102a. — *ee) upraviti.* Obratio tankoga turbina, naturi ga poju Gatačome, na turbin je poje pregledao. Nar. pjes. vuk 4, 54.

b. naturiti se.

a) krenuti, otisnuti se; vidi nametnuti pod f. U rječniku Vukovu (naturiti se, sich dar machen, accingi s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 461: Odatle se naturi hačija; navodi se još jedan primjer, ali taj se ovdje meće daže pod b, b, aa). Ako bi ih gdigod opazio, da ih odma pobije i da se naturi sam sobom, da ih traži. Djelovod. prot. 161. Pobjeđoše četiri junaka, za njima se Turci naturiše. Pjev. crn. 246b. Pa pobježe kroz Stambol-čaršiju, za njime se naturio Marko. Nar. pjes. vuk 2, 399. Pa pobježe pojem širokijem, za njime se Đemo naturio. 2, 413. Naturi se alaj-beg Mehmeda od Udžbića od Turske krajine te preprosi pitomu Ružicu. 3, 193. Za njima se Srbci naturiše, da isprate uz nahiju Turke. 4, 359. Pleći daše, bježati staše . . . za njima se Srbci naturiše. 4, 527. Mededović . . . bježi preko poja, a Brko se naturi za njim. Nar. prip. vuk 5. Bila se za njima naturila lisica i sve mekiće pojela. Nar. prip. vila (1867) 750. Pa se za njim momče naturilo, za njim trče te iz grla viće. Nar. pjes. vuk 6, 385. — *Možda ide ovamo i primjer:* Ako se bude naturio na dedovnu uježevinu. S. Čubiša prip. 242.

b) rijetka pojedinačna značenja. aa) nataliti, nagnuti. Pak se na nju prosci naturiše. Vuk rječn. iz neke nar. pjesme. Na curu se prosci naturiše, zaprosi je sedam generala. Nar. pjes. vila (1867) 328. — *bb) dogoditi se, namjeriti se.* Ako bi se degod naturnilo, da se s puta ne makneš grđemu. Nar. pjes. vuk 2, 616. — *cc) napasti.* Cim dođe u Beograd, legne u posluju; naturi se na nega crveni vetrar, od koga i umre. M. Đ. Miličević pom. 556.

2. NĀTURITI, nātūrīm, pf. preturiti, prebaciti. Od nad-turiti; ide među glagole navedene kod 4 nad pod III, 1. Samo u primjerima (od kojih se u drugome ne razabira pravi smisao): Miloš topuz tura preo crkve, daleko je crkvu naturio. Pjev. crn. 223b. Još mi niko nije doskočio ni međiana baltom nadturio. Nar. pjes. petri. 3, 171.

NATURKATI, naturkam, pf. navesti, nagnati. Od na-turkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Od kud miso tezijeh zala u tvu pamet ujezla je ter na ove zlo izdaje tač te opako naturkala. A. Glđević 301a. Ispor. naturiti pod a, b, cc.

NĀTURNUTI, nātūrnēm, pf. nametnuti (u pravom smislu). Od na-turnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Pa na Tisu kerek naturnuo, pa na kerek on navede vojsku. Nar. pjes. marj. 164. Ispor. na istoj strani malo ispred toga: Na Tisu su kerek nametnuli, na kerekpu Tisu preplovili.

NATUSTITI, natustim, pf. utoviti, ugojiti. Od na-tustiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i refleks. natustiti se. Između rječnika samo u Stulićevu (impinguaro) i samo u jednoj knizi. Natustil s' mi uljem glavu (iz lat. impinguasti in oleo caput meum. psal. 22, 7). A.

Vitaljić istum. 69b. Puk . . . nebeskim dari natustivši se dostojni će plod duhovni činiti. 190. Da se natuste ovom jizbinom. 476.

NATUSTIVATI, natustujem, impf. prema pf. natustiti. Samo u Stulićevu rječniku (natustivati, natustivam, impinguare). Vidi natuštvati.

NATUŠTAVATI SE, natuštavam se, impf. prema pf. natuštiti se. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (oblaci se natuštavaju, es sammeln sich schwarz Wolken).

NATUŠTEÑE, n. nom. verb. od natuštiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (natuščenje, fartura, u lat. dijelu).

NĀTUŠTITI SE, nātuštīm se, pf. naoblačiti se. Od na-tuštiti se; samome tuštiti se važada i nema potvrde, a u svezi je s adj. tust (t. j. kad se skupe debeli — tusti — oblaci). Između rječnika samo u Vukovu (natuštiti se, vide nasumoriti se: natuštilo se [mit und ohne vrijeme], cf. stuštiti se). Jedne noći bejaše se tako naoblačilo i natuštilo, kao da se spustilo nebo na zemlju. M. Đ. Miličević zim. več. 307.

NATUŠTIVATI, natuštujem, impf. prema pf. natustiti. Samo u primjeru: Prilikuje se rosi onoj, po kojoj od sgare natuščuju se gore. A. Vitaljić istum. 476.

NĀTUTKATI, nātutkām, pf. nadrškati. Od na-tutkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (natutkati, vide nadrškati). Turčin . . . nanovo natutka kerove na svinje. M. Đ. Miličević pom. 220.

NĀTUTNUTI, nātutnēm, pf. nadrškati. Od na-tutnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Popovićevu rječniku (anhetzen).

NATUTŪKATI, natutukām, pf. isto što natutkati. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NATUTUKĀVATI, natutukāvām, impf. prema pf. natutukati. Govori se u Lici, na pr. Nemoj pasa na me natutukavati. J. Bogdanović.

NATUTULITI, natutuljim, pf. reći štogod, ali ne pravo: natutuljio si, ali nijesi pogodio. Govori se u riječkoj nahiji (s akc. natutuljiti). A. Jovićević. Od na-tutuliti; samome tutuljiti možda i nema potvrde.

NATUTULJIVATI, natutuljujem, impf. prema pf. natutuljiti, ali s promjenjenim značenjem: potjeti govoriti (o malom djitetetu). Govori se u riječkoj nahiji. A. Jovićević.

1. NATUŽITI, natuži, pf. navaliti (kada tko ima natezavicu). Od na-tužiti; samome tužiti u značenju, koje bi odgovaralo, ne će biti potvrde (a korijen je isti, koji u natezavica, natezati, natega). Samo u Vukovu rječniku (natužiti kome, drängen [zur Notdurft], urgeo, cf. navaliti).

2. NATUŽITI SE, natužim se, pf. o tuženju u obilnoj mjeri (kad se tko mnogo tuži). Od na-tužiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Stulićevu (natužiti se komu prid kijem, komugodi na kogagodi, više kogagodi, dequeri) i samo u primjeru: Prvi se križari ne mogu dosta natužiti rad deračine i jada . . . pretrpjennih. M. Pavlićević razg. 83.

NATUŽIVĀNE, n. nom. verb. od natuživati. Samo u Vukovu rječniku (das Drängen [zur Notdurft], necessitas).

1. NATUŽIVATI, natužujem, impf. prema pf. 1 natužiti. Samo u Vukovu rječniku (drängen [zur Notdurft], urgeo).

2. NATUŽIVATI SE, natužujem se, *impr.* prema pf. 2 natužiti. *Samo u Jambrešićevu rječniku* (natužujem se, dequeror, u lat. *dijelu*).

NATVARATI, natvaram, *impr.* prema pf. natvoriti. *Samo u Stulićevu rječniku* (natvarati, v. natvoriti).

NATVORITI, natvorim, pf. potvoriti, obijediti. *Od na-tvoriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Stulićevu rječniku* (natvoriti na koga, calumniari, crimen in aliquem intendere).

NATVRD, adj. podosta tvrd. *Samo u rječnicima, i to u Mikačinu* (ali ne na svome mjestu po arbučnom redu, nego na str. 171^a: jaje natvrd, potvrdo, ovum edurum), u Belinu (duretto), u Jambrešićevu (duriusculus, subdurus, u lat. *dijelu*) i u Stulićevu (natvrd, v. tvrđahan).

NAUBIJATI, naučijam, pf. satis superquo occidisse. *Od na-ubijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu* (in Menge erschlagen). *Govori se u Lici, na pr. Šta e Vurdež ove zime zecova naubija!* Onamo govore i naubijati se, na pr. Nalovili smo se i naubijali ove zime svake divjači. J. Bogdanović.

NAUCATI, naucam, pf. isto što nauckati. *Od na-ucati; samome ucati vađada nema potvrde. Samo u primjeru:* Nikad ne ujidaju (t. j. psi) svoje gospodare neg' naucani od sržbe. Blago-turl. 2, 99.

NAUCKALAC, nauckaoca, m. nom. ag. prema glag. nauckati. *Samo u Belinu rječniku* (adizzatore, colui che adizza).

NAUCKALICA, fem. prema masc. nauckalac. *Samo u Belinu rječniku* (adizzatrice, colei che adizza).

NAUCKAĆE, n. nom. verb. od nauckati. *Samo u Belinu rječniku* (adizzamento, l' adizzare).

NAUCKATI, nauckam, pf. nadrškati. *Od nauckati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Belinu* (adizzare o aizzare ciòè incitare il cane a mordere, — instigare) i u Stulićevu (incitare, excitare s naznakom, da je iz Belina rječn.). Činih iz pustiňe dva velika drakuna dojti ter proti apostolu nauckahu. F. Glavinić cit. 317^a. Hrti za nom doletješe nauckani. B. Zuzeri 37. *Govori se oko Vinkovaca* (s naznačenim akc.), na pr. Ne dolazi mi u kuću, nauckat će pse na te. S. Pavičić. *Ima i u Šulekovu -hrv. rječniku za něm. anhetzen.*

NAUČAK, naučka, m. rečenica, kojom se izriče kakav nauk. *Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.: Naučak (naučna izreka), doctrineller Satz, Lehrsatz, Theorem.*

NĀUČAN, naučna, adj. assuetus, peritus, doctus. *U rječniku Mikačinu, Belinu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Popovićevu* (vidi dale). *Najstarije su dvije potvrde iz xv vijeka* (vidi pod a, e); malo je potvrda u novijem jeziku.

a. isto što navadan, nāvikao. *U rječniku Mikačinu* (naučan, ubičajan, assuetus, suetus, assuefactus), u Belinu (avvezzo o solito s primjerom iz G. Palmotića 3, 122^a: Opakovat sved naučna i na gore sved pragnuta, — accostumato, che ha costumi) i u Popovićevu (gewöhnt).

a) uopće. Pisah i znamenjem mojim, kim sam naučan, znamenovah (iz xv vijeka). Mon. croat. 74. Pozdravljenje da nim, kako bješe naučan. Zborn. (1520) 118^b. Svijet . . . rane sve moje ponavlja i vrijedi, naučan kako je. M. Ve-

tranić 1, 109. Vidim te, da s' trudan . . . učeći nih vas dan, kako si naučan. N. Nalešković 1, 123. Cile nedjele posteći, kako biše naučna. F. Vrančić živ. 92. Neka ona tej zabave, ko je naučna, ište i tjeri. G. Palmotić 1, 157. Neka grede Dunav, kuda je naučan. Poslov. danič. Otče prosi . . . ko s' naučan, da odrene Bog padipse. J. Kavačić 224^b.

b) naučan čemu. U bogatih, ki su tomu (t. j. dobru jelu) naučni. Naručn. 88^b. Ne budući boli nijednoj naučan. M. Marulić 188. Jer naučni tomu nismo, što ni naše, uzdrati. P. Vučetić 68. Jezik bogmaňu, prokliňau i ostalim pogrdan naučan. A. Kanižić fran. 104. Ne mogu, jer sam navadan i naučan tomu. B. Leaković gov. 194. Govori se u Dalmaciji, na pr. Kojoj sam babi naučna, onu i zovom, da me babi. M. Pavlinović.

c) naučan na što. *Samo u primjerima:* Bivši ona vrsta od ludi nabunljiva i naučna na privare. G. Palmotić 1, 46. Mladež naša jest brez stida, na psvoke i kletve naučna. B. Leaković gov. 28.

d) naučan u čemu. *Samo u primjerima:* Koji bi dobro bil naučan i običajan u ovomu dilu. P. Radović ist. 197. Vrsni, naučni u (u izd. 1913: i) kriposti (t. j. redovnici). J. Kavačić 194^a.

e) s doponom u inf. U fsakomu pogreju, ko (stamp. ka) je naučan činiti gršnik (iz lat. secundum omnes abominationes, quas operari solet impius. ezech. 18, 24). Bernardin 32. Nisu naučni slišati. Korizm. 49^a. Jer je naučna hvalena biti. M. Marulić 4. Jere sam naučan tve ličce ljubiti. Š. Menčetić 298. Nije dijete naučno putovat po mraku. M. Vetračić 2, 246. Blažen, tko svoju mlados naučan nije voditi, zalihna gdi je rados. N. Dimitrović 4. Vazda ste do zore naučni vi spati. M. Držić 460. Ako si naučna pod zakon moj hodit. S. Gučetić-Bend. 253. Sidaše, zašto ne bješe naučan poslovari. M. Divković čud. 14^a. Duša naučna grijesiti . . . mučeno se može purifikat. I. Držić 142. Iz djetinstva još prvoga naučna sam ja truditi. G. Palmotić 1, 137. Velika bol naučna je potaknuti dušu. P. Radović nač. 244. Paduani . . . sved naučni dare primat. V. Andrijašević pr. nač. 59. Od prvoga vazda puta bivši naučan dobivati. J. Palmotić 369. Čovik . . . naučan živiti opako. M. Radnić 458^b. Ugrabi duše u tminah stat naučne. P. Kanavelić 557. Da je naučan Bog uvađati ljudi u napast. I. T. Mrnavić ist. 62. Koji su naučni čudesa gledati. L. Terzić 204. Koji ima sumnju, naučan je činiti zlo. K. Mazarović 64. Koji nije naučan upadati vazda il' često u poželjene. A. Kadčić 250. Gospoda bulgarska naučna često kraje promiňivati odlučiše ubiti i něga. A. Kačić razg. 78. Ko je naučan jisti ripu. N. Palikuća 65. Ti si znao, da su tvoji koňi naučni ogradi priskakati. M. A. Rejković sabr. 71. Naučni brezudzano živiti ne hotiše ga poznati za biskupa. I. P. Lučić izk. 16.

f) s doponom u rečenici s veznikom da. *Samo u primjeru:* Er nijesem naučna mladijence da dojim. M. Držić 420.

b. vješt. *U rječniku Belinu* (prattico, sperimentato) i u Stulićevu (naučan, v. naučen, t. j. peritus, gnarus, scitus, — adv. naučno, perite, scite).

a) uopće. Rijez naučne ruke. J. Kavačić 481^a. Vaša iskat likara naučna. J. Banovac pred. 72. Naučan i višt likar dva osobito nauka podojaje svakomu boniku. I. P. Lučić razg. 136.

b) naučan čemu. Svršit ga (*t. j. posao*) li ne smi, zač mu ni naučan. Đ. Baraković vila 66. Ta ti put ni mučan buduć mu naučan. 372. Vojnici stari, boju naučni. A. Kačić kor. 208. Čovik mučno onu stvar čini, kojoj nije viši i naučan. A. Kanižlić bogoљubnost 478. Mlad je Filip, al' naučan boju. J. Krmpotić pjes. 11.

c) naučan u čemu, u što. U životu sveta, u delih pravična, u knjigi naučna videći ga. F. Glavinić cvit 132a. Da je temelj i naučan u zakonu krstjanskому. I. Grlić 163. Andrija arcibiskup naučni puno u jeziku grčki. S. Badrić ukaz. 74. Reći će mi ovi niki naučni u sv. pismi(h). F. Lastrić test. 186b. Jedan, koji se držaše najnaučniji u zakonu, upita. od² 273. Usta niki naučni u zakonu i upita ga. ned. 338. Ne nahodaše se u tomu zanatu naučniji ni boji. A. Kačić kor. 160. Da mu pošale šest ljudih naučnih u jeziku ebrejskomu i grčkomu. 316. Vrlo u ovomu zanatu naučan (*t. j. lekar*). J. Filipović 3, 178b. Koji su naučni u bogoslovna prigovaraša. J. Matović v. Ana Komnenica naučna u gizdavomu ispisaňu. A. Kanižlić kam. 586. Iziskuje se u onomu, koji se oče pričestit da je dobro naučan u nauku krstjanskemu. M. Dobretić 63. Prikupivši lude razborite, naučne u zakonu. I. P. Lučić nar. 42. Koji je bio naučan također u matematiki. A. Tomiković živ. 283.

d) s dopunom u inf. Prid čovjekom, koji nije naučan podati ovi sakramenat. J. Matović 154. Koliko parok bude naučniji za pridobiti onijeh, koji se suprotivaju ovoj istini (*tu je pred inf. prijedlog za*). 331. — *Ovamo se meće i prijer*: Neprijateļi naučni i višti vojevati. A. Kanižlić utoč. 408.

e) osobiti su ovi primjeri: Ki nisu naučni knjige latinske. M. Marulić 3. Neka znaju dakle ti naučni od sv. pisama. F. Lastrić test. 186b.

e. učen, lat. doctus, nem. gelehrt. U rječniku Mikajinu (naučan, kniževan, doctus), u Belinu (dotto, sciencito), u Jambrešićevu (adv. navučeno, doce), u Voltiġiniju (dotto, belehrt [*bole bi bilo gelehrt*]), u Stulićevu (naučan, v. naučen, t. j. doctus, eruditus, — adv. naučno, doce, erudite), u Vukovu (gelehrt, doctus s naznakom, da se govori u Dubrovniku) i u Popovićevu (gelehrt, wissenschaftlich). Potvrda se nije našlo prije xvii vijeka).

a) adj.

aa) o čeđadma.

aaa) uopće. Dokle Bog uzbudi koga god naučnjega, koji i obilnije i razumnije upiše i prikaže. S. Matijević 4. Zato vrlo vaјa, da je naučan pripovidalač od evanđelja. I. Ančić svitl. 128. Znanje brez straha Božjega pooholi naučna. M. Radnić 54a. Nitko se naučan ne radia. Poslov. danič. Kojino (*t. j. svešténik*) jeste iskusan i kniževan i naučan (*iz g. 1726*). Glasnik II, 3, 289. Vladoci dužni su podložnikom dati mudre i naučne sude. A. Baćić 95/96. Ima imat pomju toliko od priprostith i nenaučnih, koliko i od mudrih i naučnih. P. Filipović 15. Pustiňak jedan zaželi mudriji i naučniji postati. A. Kanižlić uzr. vi. Kojega se (*t. j. Aristotela*) razumu do današnjeg dneva sv. naučni čude. E. Pavlić prosv. 2, 34. Bijaše jedan od ní(h) (*t. j. od filozofa*) takо naučan, da bi sve razloge prilasno odrišiva. M. Zoričić zrc. 110. Prvi je (*t. j. način*) samo za naučne i kniževne. I. Velikanović upuć. 1, 240. Poslao je Posevina naučna bogoslova kraju poljskomu. A. Tomiković živ. 10. Odmah

je stekao ugleda, kojeg nitko ne ote čovjeku poštenu, ozbiđnu i naučnu. M. Pavlinović rad. 97. i t. d.

bbb) naučan čim. Samo u primjerima: Ovi dojdoše naučni mudrostju zemaljskom. F. Lastrić test. ad. 85b. Trijeba da je tako naučan značem svjetih pismah (*t. j. redovnik*). J. Matović 300.

bb) o čemu drugom, osobito o onome, što pripada čeđadma, što je u svezi s njima. Pritice u naučnom govorenu. J. Kavaňin 354b. Od koga vele naučne i bogoljubne pameti mlogo sam dobra mogao naučiti. I. Grlić xxii. Da dođe u naučno poznanje bitja i kriposti. A. Kadrić 189. Ovi priprosti razlog nedostojan jest naučne glave. A. Kanižlić kam. 233. Slidi odgovor na tako pitaњe veoma naučan. M. Dobretić 225. Ako biste mogli doznati naučno ime toj travi. Premda nijesu naučna istraživaña najpreće potrebe, to su biblioteke i druge naučne zbirke. Posve ozbiđna, temeljita naučna radnja. Đ. Daničić u Ivezkovićevu rječn. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. doctrinell, doctrinar, tal. dottrinale, — naučna izreka, doctrineller Satz, Lehrsatz.*

b) adv. Samo u primjeru: Kako naučno i spomenuto pokažuje kardinal Bona. A. d. Costa 1, 30.

d. pametan, razuman. U rječniku Stulićevu (naučan, v. naučen, t. j. intelligens).

a) adj. Žudi se jedno tilo zdravo jedna duša mudra, razumna, naučna. I. T. Mrnavić ist. 45. Kad je mladić naučan i u stanju za dostoјno se pričestiti. H. Bonačić 81. Biše Tvrtko mladić naučan, mudar, dobar. A. Kačić razg. 65. Da se očito prid svijema upituju dva i dva od naučnijeh među sobom ono, što su naučili (*govori se o narodu u crkvi*). I. Nenadić nauk 13. Pak se povrate u svoju domovinu čitavi i naučni ljudi. M. A. Režković sabr. 47.

b) adv. Samo u primjeru: Tomačecći ovo skrovište isti naučitelj naučno odgovara. F. Lastrić test. 225a.

e. naučen, izučen. U rječniku Belinu (addestrato). Vihra ma od mene naučna jur tako rekla je Dubravku jučera ovaku. F. Lukarević 91. Ne može tko imati ovaku viru, po kojoj bi Bogu drag i ugadan bio, ako nije naučan i ne zna otajstva vire svete. B. Leakočić nauk 14.

f. Ne razabira se značenje u primjerima: Navike naučan vuk planinom šetaje, sve što mu već viška, sve maće toj haje. D. Račina 102b. Glas tvoj po svih zemljah, po kriposnih puti, po naučnih stazah do vika će sluti. Đ. Baraković vila 370. Nagovaraše na pokoru grešnika nekoga zlo na učena u životu. B. Zuzeri 108.

NAUČAĆE, n. nom. verb. od naučati. Samo u rječniku Bjelostjenečevu (navučaće, eruditio, doctrina, institutio) i u Jambrešićevu (navučaće, exercitamentum, u lat. dijelu).

NAUČATI, naučam, impf. prema pf. naučiti. Nalazi se akt, pas. i refleks. U rječniku Bjelostjenečevu (navučam se, addisco, edisco), u Stulićevu (naučati, v. naučiti s naznakom, da se nalazi u glag. misalu) i u Daničićevu (docere sa dva primjera).

a) naučati koga, t. j. učiti ga, poučavati. Blagosloven gospod Bogъ moj, naučaje rucē moji na opšteženje i prsty mojo na branę. Stefan pam. šaf. 24. Jimže vѣrazumljajemii i naučajemii vѣsi sveti slavu polučiše (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 88. Odkupiteł od svijeta učeci i naučajući svoj puok. M. Radnić 227b.

b) naučati što, t. j. učiti. Samo u primjeru: Niti naučaj stvari velike ne budući se kušao u stvarima malahnjem. M. Radnić 478^a.

c) privikavati. Samo u primjeru: Guščad i pačići . . . da na pašu naučaju kijune. J. S. Rejković 161.

NAUČAVAC, naučavac, *m. nom. ag. prema glag. naučati. Samo u Jambrešićevu rječniku* (navučavec, exercitator, *u lat. dijelu*).

NAUČAVATI, naučavam, *impf. iter. glag. izveden od naučati. Između rječnika samo u Daničićevu (docer s primjerom iz Domentijanom). Podobajeći igumenu . . . naučavati bratiju. Sava glasn. 40, 144. Nastavljač naučavaju i utешaje. 163. Vsesakomu blagozakoniju naučavaje. Domentijana 237. Samo sib nimi (t. j. sa zidarima) prebývaje naučavaaše po voći jego ukrasiti. Domentijan 98. Spasenije naše jest dělo naše i Božije, kako naučava bogoslov. J. Rajić pouč. 2, 6a.*

NĀUČEN, naučena, *adj. (upravo partic. pas. od naučiti) isto što naučan. Između rječnika samo u Jambrešićevu* (navučen, doctus) *i u Stulićevu* (doctus, peritus, gnarus, scitus, eruditus, intelligens).

a. vješt; vidi naučan pod b. Biškop . . . naučen mnogo v zakonih i v crmonijah crkvenih (iz svršetka xv vijeka). Mon. croat. 178. Naučena sam u retoriki, geometriji, filozofiji. F. Vrancić živ. 8. Evo niku u zakonu naučen usta. I. Bandulavić 170b. Polikarpo . . . u pismu grčkom i latinskom bi naučen. F. Glavinić cvit 37a. Pismom grčkim i latinskim dobro naučen. 99a. Videći Dioklecijan Jurja u knigi naučena, u oružju srčena. 100a. Da je zadosta naučen i stvari(h) od misničstva. I. Ančić svitl. 77. Premda on bi bil mnogo naučen u strižanju. A. Vitaljić istum. 253. Andrea arkibiskup . . . naučen veoma u jeziku grčkomu. K. Pejković 68.

b. učen; vidi naučan pod c.

*a) adj. Toj su bili naučeni filosofi. M. Marulić 70. Clovik naučen mnogo i rečnik zvrstiti. Š. Kožičić 16b. Naučen knigu i znanjem mnozih jezik. 54b. Clovik mnogo naučen i filozof imenom Kostanc. Letop. dukl. 10. Ki su naučeni, vridni će se zvati. P. Hektorović 30. Mnozi mudri i naučeni jesu, ki sebe i jazik sfoj zadovoljno pohvaliti, proslaviti i naresiti umili bi. P. Zoranić 87. Vazmi svita od naučenijih. Š. Budinić ispr. 145. Kakono sveti i mnogo naučeni otcii najdoše. suma 66b. Cloviku naučenu i mudru . . . tanko i klijnno govorila jesam. Starine 1, 219. Ivan Damašeno čovjek vele naučen bješe. M. Divković čud. 30a. Martinčić . . . zakonom naučen. Đ. Baraković vila 10. Hoteći se ukazati naučeni prid ženami ali ljudmi nenaučnimi. I. Bandulavić iv. Nijedan naučen ne porodi se. F. Glavinić cvit xx. Ovi bi kruto naučen, kako ga pisma očituju negova. 310a. Svi naučeni govore, da Bog plaća dobra dila. I. Ančić svitl. 43. Važa, da sve uči i naučenijega pita poniz. 75. Koji se drže da su naučeni. M. Radnić vrb. Nitko se nije naučen rodio. Poslov. danič. i Nar. posl. vuk 220. Naučene jest pameti stvari znati mimošasne. J. Kavanin 355a. Govori Đura školar, veoma naučen čovik. K. Pejković 78. To posluša siroma, veza kravu i tele pa on ide na pazar, susrete ga naučen. Nar. pjes. vuk 1, 515. Što su već davno o nima kazali i naši slavljanski i drugih naroda naučeni ljudi. Ogl. sr. i. Kolikogod što je Jugović bio naučen i pametan, toliko je bio ponosit i bijesan. Vuk prav. sov. 91. — *Ovamo ide važada i primjer:* Kako dobiti duh mudrosti naučen. Đ. Baraković vila 240.*

b) adv. Samo u primjeru: Pisal je češku istoriju i mnoga ina naučeno i rečno. Š. Kožičić 33a.

c) pametan, razuman; vidi naučan pod d. Da se spovidu . . . ludem naučenim i razumnim. Naručn. 80a. Daj meni srce naučeno, da upravno i pravedno sudim. M. Divković bes. 6. Ispor. značenje intelligens u Stulićevu rječni.

NAUČENIK, *m. čovjek naučen, učen. Samo u primjerima:* Koliko je napredačno s istinitim knjižnikom i naučenikom (Gelehrter) poznanstvo. S. Mrkač mila. Ako koji naučenik ne bi dokazao. L. Milovanov 19.

NAUČENOST, *f. svajstvo onoga, tko je naučiv. Samo u Jambrešićevu rječniku* (navučlivost, naučenost, docibilitas, Gelehrigkeit, *u lat. dijelu*) — *Nepouzdano.*

NAUČEŇAK, *m. isto što naučenik. Samo u primjeru:* Pop Pavle čita knjige i dopisuje se s našim naučenjacima i književnicima. M. Đ. Milicević zlos. 229.

NAUČEŃE (ako se danas gdje govoriti, jamačno je takav akc.), *n. nom. verb. od naučiti.*

a) poučenje, nauk (kako u kojem primjeru). U rječniku Mikašinu (naučenje, vječbanje, doctrina, institutio, eruditio), u Belinu (naučenje, addestramento, ammaestramento, documento, insegnamento), u Jambrešićevu (navučenje, instructio), u Stulićevu (doctrina, scientia, ars . . .) i u Daničićevu (naučenje, doctrina, mos, consilium, t. j. nauk, običaj, savjet, ali u sva tri primjera, što se navode, značenje je isto, t. j. doctrina, nauk). Naučenije sicevo zapovädavš mnê i rekyj (iz xiii vijeka). Mon. serb. 9. Uzbrđivo žimo oběti i krasno naučenje našeh prvâh (iz početka xv vijeka). Spom. sr. 1, 39. Gospodarstvu ti mnogo zahvaljujemo na vsakom lèpom naučeniju (u istoj ispravi, u kojoj je i primjer, što je pred ovijem). 1, 40. Pokaraj . . . u svako ustrpljenje i naučenje (iz lat. argue . . . in omni patientia et doctrina. 2 tim. 4, 2). N. Račina 26b. Nastojal jest umiti naučenja zabraćena. Š. Budinić ispr. 88. Crkva jest . . . jedinosložna u viri i v naučenju vire. suma 12b. Ne obslužuje predavanja i naučenja apustolska. 44b. Svako Isukrstovo čišćenje jest naše naučenje. M. Divković bes. 879 i F. Lastric test. 45a, svetni. 4b. Dovršivši . . . naučenje od gramatike otide u Alkalu naučiti se nauke veće. B. Kašić in. 38. Da mu bi veće krat potreba zapustiti svoja naučenja (t. j. nauke, lat. studia). 45. U svem zahvaljuju tvomu naučenju. I. T. Mrnavić osm. 21. Da su tako bili uvižbani po pridavanju i naučenju. P. Radović nač. 146. Ovo jest jedno naučenje, koje snese meštari božanstveni s neba. M. Radnić 50b. Kojijem je postavljeno držanstvo naučenja. J. Matović 4. Zakon crkveni složen i upravljen za naučenje i prosvitljenje redovnikov. A. d. Costa i, 1. Učili su djake knjižna naučenja. 1, 53. Na to li sam ja upotrebila ona naučenja, koja su meni još ot kolevke davana? J. Rajić pouč. 1, 23a.

b) nauka, navika, navada. Samo u Stulićevu rječniku (assuetudo, consuetudo).

c) zapt. Između rječnika samo u Belinu (naučenje, disciplina) i samo u primjerima: Lubav naučenja, pokore teškoča (iz lat. amor disciplinae, labor poenitentiae). A. Georgiceo nasl. 58. Redovnik, koji izvan naučenja žive (iz lat. reli-giosus extra disciplinam vivens). B. Kašić nasl. 58.

NAUČEVAN, naučevna, *adj. izučen, vješt. Samo u primjeru:* Ugleda Talijanca, de se hitro okreće

sa sjajnom i oštrom sabljom kao naučevan i vješt vojnik. Magazin (1863) 56 (iz narodne pripovijetke hercegovačke posve slobodno zabićežene). — Nepouzdano.

NAUČEVATI, naučevam, *impf.* discere, učiti, proučavati. Samo u primjeru: Čtu velike stvari i naučevaju velike dubine i tanko dešputaju i urašeno govore. Transit 42.

NAUČILAC, naučioča, *m.* Samo u Stulićevu rječniku (naučilac, v. naučitelj).

NAUČILICA, *fem.* prema *masc.* naučilac. Samo u Stulićevu rječniku (naučilica, v. naučiteljica).

NAUČILIŠTE, *n.* mjesto, gdje se uči, škola. Samo u Stulićevu rječniku (schola, academia).

NAUČIONICA, *f.* Samo u Stulićevu rječniku sa značenjem: škola, učiteljica (1. schola, 2. magistra).

NAUČIONIK, *m.* isto što naučilac. Samo u Stulićevu rječniku (naučionik, naučitelj).

NAUČIŠTE, *n.* isto što naučilište. Samo u jednoj knizi, u kojoj grieškom piše -s- mjesto -š-. Hodeći u naučište u rodnom mjestu. Đ. Bašić 108. Traje veće vremena u crkvi nego u naučištu. 218.

NAUČIT, *adj.* naučen, učen. J. Grupković. Druge se potvrde nije našlo.

NAUČITELJ (ako se danas gdje govoriti, ja-mačno je takav akc.), *m.* magister, doctor. Potvrda imu u vijekovima XV—XVIII (u ovome poslednjem vrlo mnogo); poslije Stulićeva rječnika našle su se samo dvije (u Popovićevu rječn. i u knizi B. Petranovića, — vidi pod b.).

a) isto što učitelj. U rječniku Mikačinu (naučitelj, meštar, doctor, magister, praceptor), u Belinu (amaestratore, maestro), u Bjelostjenčevu (navučitelj, naučitelj, uglavitev, instructor, institutor, praceptor . . .), u Jambrešićevu (navučitelj, instructor, doctor, magister), u Voltiđijinu (maestro, Lehrer), u Stulićevu (magister, praceptor, doctor s naznakom, da se nalazi u Gradici) i u Popovićevu (Lehrer). Hvali mnogo slavnog Hristova vojna Jeronima, velikoga naučitelja. Starine 23, 93. Da vam je dal naučitelja pravde. Bernardin 119 i N. Račina 142b. Za našeg naučitelja i meštra očemo vzepti Ivana evangelista. Korizm. 63b. Ireneo imio jes za naučitelja svoga Polikarpa. Š. Budinić suma 105b. Veli sveta mati crkva i s nōme sveti naučitelji. A. Gučetić roz. jez. 49. Juda mu daje celov govoriti mu: Zdrav, naučitelj! A. Komulović 62. Tač dobrogona naučitelja svu pod noge lubav stavja. Ģ. Palmotić 3, 40b. Sveta crikva . . . ima za naučitelja duha svetoga. I. T. Mrnavić ist. 79. S naučitelji najde ga dan treći u svetom templu. A. Vitalić ost. 373. Na čas sv. Augustina, bogoslovnoga naučitelja. I. Đordić salt. 496. Sv. Jerolim Dalmatin, veliki naučitelj sv. crkve. A. Kačić razg. 12. Roditelj prvi naučitelji biti moraju. J. S. Rejković 440. i t. d., i t. d.

b) naučitelj je osobita titula, koju daju sveučilišta učenjem: ūdma, lat. doctor. U rječniku Belinu (dottore, colui, che e in grado o ha privilegio di dottorato) i u Popovićevu (Doktor). Sfake časti dostojnomu gosp. Jeronimu Fasanica, naučitelju od obiju zakoni. M. Gazarović 185. Gospodinu Ivanu Ivanoviću, obojega zakona naučitelju. I. Ivanović (upravo I. Kovičić) 11. Po pripoštovanomu gospodinu D. H. Bonačiću iz Braca, naučitelju od bogoslovja. H. Bonačić 3. Ivan Segedi sv. bogoslovice naučitelj. E. Pavić

ogl. ix. Naučitelj pravah (doktor pravah), Doctor der Rechte, dotto in legge. B. Petranović r. kn. 29.

NAUČITELAN, naučiteljna, *adj.* isto što naučiteljski. Između rječnika samo u Stulićevu (naučiteljan, v. naučiteljski) i samo u primjerima: Koji s mnogima ostalima naučitelji uzdrži . . . Ovo osuđenje naučiteljno (stamp. naučitelino) nasloženo jest vrh odgovora Inocenca III. A. d. Costa 1, 216. U mlogih mudroškupština daju se očito zlameća naučiteljna onima, koji se nadaruju i krune vincem naučitelja. I. Velikanović upuć. 3, 185.

NAUČITELICA, *fem.* prema *masc.* naučitelj. U rječniku Mikačinu (ali ne na svome mjestu po arbućnom redu, nego na str. 249b uz riječi meštriňa, meštrica kao njihov sinonim), u Belinu (amaestratrice, dottoressa, maestra), u Bjelostjenčevu (navučitelica, magistra, praecceptrix, doctrix), u Jambrešićevu (navučitelica, doctrix, eruditrix, magistra), u Voltiđijinu (maestra, Lehrerin) i u Stulićevu (magistra). Da bude meni naučiteljica djevica Marija. Zborn. (1520) 92b. Naučiteljica nih. A. Gučetić roz. mar. 260. O naučiteljice pričudna od posluha! M. Divković nauk 232a. Da bude od tolicijeh djevojčica . . . mati i naučiteljica duhovna. B. Kašić per. 119. Bišvi ona ostala majka i naučiteljica sve crkve. is. 103. Istine jest naučiteljica. A. Georgicev nasl. 266. Što drži sveta mati i naučiteljica crkva. P. Posilović nasl. 133b. Crkvu rimsku za glavu, mater i naučiteljicu svijeh inijeh crkava ja držim. V. Andrijašović put 429. Ona im je naučiteljica. F. Parčić 10. Premda naučiteljica naučiteljih bijaše. A. Kanižić utoč. 571. Marija naučiteljica od pravovjernosti. Đ. Bašić 223. Što ima crkva katoličanska, naša majka i naučiteljica. Blago turl. 2, 223. Poznajem svetu crkvu . . . za mater i za naučiteljicu od svijeh crkavah. J. Matović xi. Naučitelj i naučiteljice od učionice moći će. I. L. Garađin 18. Od svete crkve, jedine naučiteljice i vladalice tacijeh stvari. I. M. Mateić 12. U crkvi rimskoj, koja jest majka i naučiteljica sviju crkava. I. P. Lučić nar. 12. Pomniva majka i naučiteljica pravovirni(h) crkva sveta. Grgur iz Vareša 50.

NAUČITELNICA, *f.* isto što naučiteljica. Samo u dvije knige. Ka je (t. j. mudrost) od svih stvarih naučiteljica i stvoriteljica. P. Radovčić ist. 163. Poznajem . . . rimsku crikvu za mater i naučiteljicu svih crikav. 231. Radi ovoga se zove (t. j. mudrost) naučiteljica ostalih kripostih. I. T. Mrnavić ist. 150.

NAUČITELNIK, *m.* isto što naučitelj. Samo u primjeru: Naučiteljnika (stamp. naučiteljnika) prvoga dostiže. I. T. Mrnavić osm. 20.

NAUČITELSKI, *adj.* posses. od naučitelj. U rječniku Belinu (maestrale, magistrale, scolastico), u Bjelostjenčevu (navučiteljski, professorius), u Voltiđijinu (magistrale, lehrmässig) i u Stulićevu (magistralis). Bio je Marin glava naučiteljska. J. Kavanin 113a. Ter se još nema čude i mnadre naučiteljske pameti. J. Banovac prijov. 198. Od obćine naučiteljske. A. Blagojević khin. 41. Savverijo bijaše steko vijenac naučiteljski. Đ. Bašić 231. Po običaju naučiteljskomu. J. Matović xiii. Svi mudarci naučiteljski slijedili jesu. 125.

NAUČITELSTVO, *n.* služba naučiteljska. U rječniku Belinu (dottorato, lettura dei dottori, magistero, ufficio o grado di maestro), u Bjelostjenčevu (navučitelstvo, doctoratus, professura), u Jambrešićevu (navučitelstvo, magisterium), u Voltiđijinu (magistero, Magisterwürde, Geschickt-

heit) i u Stulićevu (magisterium). Ima očito svidodanstvo od svoga dostopočanstva, kako n. p. od naučiteljstva vire (stamp. vire od naučiteljstva). A. Kadčić 233. Koji su uzdignuti na časnosti, dohodke crkvene, na vladanju od dušah, pastirstvo, naučiteljstvo. 554. Imadu krune u raju dičanstvom, naučiteljstvom, mučenstvom. S. Badrić pr. nač. 31. Što si pod Isukrstovim naučiteljstvom u učionici Isukrstovoj naučio. A. d. Bella razg. 7. Koji će na sebe napraviti naučiteljstvo toliko mučno. 134.

NAUČITI, naučim, pf. docere, discere Od na-učiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. U svijetu rjećnicima osim Bjelostjenčeva i Jambrešićeva ali i u ovome ima partic. pas. navučen, doctus, vidi kod naučen); potvrda ima od najstarijih vremena.

a) naučiti, t. j. dati nauk, lat. docere, nem. lehren. U rjećniku Mikačinu (naučiti, vježbat, doceo, erudio, instituo, condocefacio, — naučiti komu zlu, corrumpo, vitio, — naučen, uvježban, doctus, eruditus), u Belinu (accostumare, addestare, addottrinare, ammaestrare, disciplinare, insegnare), u Voltiđijinu (insegnare, lehren), u Stulićevu (docere, edocere, monstrare, erudire, instruere s naznakom, da se nalazi u glag. breviriju i u Lastriću), u Vukovu (lehren, doceo: naučio ga pisati) i u Daničićevu (docere sa šest primjera iz xiii—xv vijeka).¹

a) naučiti koga.

aa) akt. Pomozite ih, svetujte i naučite (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 10. Da ju možite pokarati i naučiti, kako bi za spasenje duše (iz xv vijeka). Mon. croat. 87. Običaj ga oče naučiti veće nego druga lekcija. Naručn. 89a. Ja ga ništa boje ne viam naučiti. P. Hektorović 31. U kih je svaka slatkost, kako vas naučili u početak govorenja. Starine 1, 227. Nauči luda, i vznenavidi te. 3, 243. Bogat ima ubogoga nadjeljili, razuman nerazumna naučiti. M. Divković bes. S. Niti su vas tako pastiri vaši i pripovidaoči naučili. F. Lastrić ned. 113. Zato jezik svi imamo, da š ním Bogu slavu damo.... i iskrnog naučimo. V. Došen 98a. Miloš mu se iz daleka kaže, ko što su ga braća naučila. Nar. pjes. vuk 2, 139. Moro te je kogod naučiti, veće kazuj, ko te naučio. 2, 244. No vjera je, da ne kažem krivo, jer menije naučila majka. Osvetn. 1, 1.

bb) pas. Tkogodir k tebi dohodi, svak nadaren, ponukovan i naučen odredi od tebe. J. Banovac pred. iv.

b) naučiti što (t. j. čemu, u čemu).

aa) akt. Jezukrst dojde na svijet za naučiti vjeru. J. Matović 2.

bb) pas. Nemoj scijenit da će običaj on promijenit u dni mlade naučenu. G. Palmotić 1, 341. Zašto ne nauk jest istinit naučen od apostola i rasut po svemu okolišu zemaljskomu. J. Matović 92. Koja naučena jesu od crkve katoličanske okolo istine ovoga posvetilišta. 228.

c) naučiti koga što.

aa) akt. Naučiti će nas pute svoje (iz lat. docebit nos vias suas. is. 2, 3). Bernardin 3 i N. Račina 15a. I. Bandulavić 3b. Nauči neumiča knigu. M. Marulić 145. Koji me će naučiti sve, što je potrebno za spasenje moje. A. Gučetić roz. jez. 268. Naučit te će put istini, po kom imaš sved hodići. I. Gundulić 196. Mlada Pira naučićeš sve kriposti. G. Palmotić 1, 199. Neka uspomenu roditejom držanje za na-

učiti dicu dobre običaje. M. Bijanković 16. Nauči me vođu tvoju. L. Terzić 97. Tko i(h) je naučio zanat toliko mudar. F. Lastrić test. 279a. Dužni smo živit u ljubavi i drugim kripostima, koje nas je Isukrst naučio. F. Matić 8. Čuo sam, da te Pan nigdi nove pismice nauči. M. Katančić 41. Tad devojka govorii deveru, što je bješe naučila majka. Nar. pjes. vuk 3, 489. Javiše mu sve, i što učiniše i šta lude naučiše. Vuk mar. 6, 30. i t. d. — *Ovamo pristaje i primjer*: Tko je njozi kosu odgojio, tko li je nju turski naučio? Nar. pjes. bos. prij. 1, 35.

bb) pas. Pamjetu držimo, što jesmo naučeni. F. Vrančić živ. 21. Drugo Kserksan kralj uzmožni bi naučen od naravi i za nauk nam ostavi, da po zemlji stogod hodi, to u zemlju i pogodi. V. Došen 229a.

d) naučiti koga čega. Samo u primjerima: (Bog) slize s nebes na zemlju naučiti te puta pravoga. Korizm. 41a. Divna ču te naučiti veza, dano vezeš po svilenu platnu. Nar. pjes. herc. vuk 224.

e) naučiti koga čemu.

aa) akt. Da čeda svoja strahu Božiju naučiši. Domentijana 48. Jer me mnozim nauči, česa ne znah. Transit 2. Da mi ga naučiš svoj tvojoj mudrosti. M. Divković čud. 30b. Tada ji(h) nauči očenašu, vele dragoj i ljubeznivoj molitvi. I. Ančić vrata 177. Jeda bi svakoga čovika naučio poniženstvu. svitl. 120. Zašto i(h) nisu naučili putu od spasenja. S. Margitić fala 133. Da pitajući (t. j. isповједник) ne nauči pokornika komu grijhu. A. Bačić 379. Naučiću opake putima tvojim. S. Badrić pr. nač. 43. Niti imadu veće dužnosti roditelj, što svoju dicu dobru nauku naučiti. J. Banovac pripov. 248. Ovoj nas ljubavi nauči sv. Martin. pred. 40. Tko će boje naučiti dičicu nauku krstjanskemu. F. Lastrić test. 397b i svetn. 123b. On će vas svakoj pravdi naučiti. odl. 231. Budući čovik opak nauči dicu svakomu vratštu i oapačini. A. Kačić kor. 5. Ti ga (t. j. dijete) ne ćeš dobru naučiti. M. A. Rejković sat. 33. Dužan je naučiti dicu nauku krstjanskemu i stvarima potribitim za saraniti se. M. Dobretić 41. Koji si s neba sišao i takoj véri nas naučio. J. Rajić pouč. 1, 32b. Premami ga moja šegrtica, kojuno sam vezu naučila. Nar. pjes. vuk 1, 273. Tome te je Lazo naučio. 2, 257. Ja sam doru boju naučio. 3, 393. Nevoja svacemu čoeka nauči. Nar. posl. vuk 196. On će vas naučiti svemu. Vuk jov. 14, 26. Uzeo kaluder malo dijete muško i onamo ga othranio i naučio kñizi. rječn. s. v. davolak. Ko te rodio i pameti takoj naučio. Nar. pjes. petr. 2, 582. Naučiću vas strahu Gospodnjemu. Đ. Daničić psal. 34, 11.

bb) pas. Bi naplni naučen knigi grčkoj. Transit 1. Naučena bih svakoj kñizi. M. Divković nauk² 149. Odraniti u pobožnosti i naučiti svakoj službi Božjoj mogli bi crkvu svetu uz-mložavati. B. Lešković nauk 155.

f) naučiti koga čim. Samo u primjeru: Crkvene starešine dužni smo slušati, jer su nas naučili dili duhovni. J. Banovac pred. 82.

g) naučiti koga od čega (u akt. i pas.). Samo u primjerima: Od jinih zavez tolikojer ima naučen biti. Š. Budinić ispr. 9. Naučićeš mlađomisnika od starih potribnih. A. Kadčić 73.

h) naučiti koga (što) na što. Gospodj Bogu moj da naučićeš rucē tvoji na opščenije. Domentijana 42. U rukah svojih redovnikov, kih on na pravi nauči zakon, počinu u miru. F.

Glavinić evit 403a. Neka nauče čelad krstjansku na bogožubnost. M. Bijanković 17. Kada budu dobro naučili sinove na čest Božju. J. Matović 376. Viknu bana . . . hrtu Karamana, što je hrće na lov naučio. Nar. pjes. vuk 2, 285. Na to su ih drugi načerali i na takvu pakost naučili. 5 (1865) 10. Naučio sviće ili pse na vab. Vuk rječn. s. v. vab. Da ga je nevoja na boju pamet naučila. Nar. prip. vuk² 249.

i) naučiti koga u čemu (katkad: u što).

aa) akt. Da znaju (t. j. popovi) plk u členih vere naučiti. Naručn. 2b. Vi ste nih počidili i naučili u vjeri i u zakonu. M. Divković bes. 273. Ki bi ga u tomu naučil. P. Radovčić nač. 61. Posla biskupe Mihailu, kralju bugarskome, da ga nauče u stvari od vire krstjanske. S. Badrić ukaz. 31. Da slušaoc bude naučen u zapovijedima. J. Matović 7. Da bi mogli primiti onu osobitu pomnu za naučiti dječicu u vjeri. 155. Željan za moći učuditi svoj puk i naučiti ga u zanati(h). A. Tomiković živ. 8.

bb) pas. Ako nisu naučeni v veri i v dobrijih načinu od oca. Korizm. 66b. Dobri kraj Budimir, koji po Kostancu biše naučen u viru. Letop. dukl. 12. Da sam naučen u zakonu tvomu. A. Vitalić istum. 442. Koji su u ovoj viri . . . naučeni i uzdignuti. F. Lastrić test. 275a.

j) naučiti koga s dopunom u inf.

aa) akt. I po tom naučista vsu obitel svoju počitovati i klanati se tomu obrazu. Starije 23, 88. Meštare, nauči nas moliti. Naručn. 97b. Pomete, naučit te ču živjet. M. Držić 318. Golom sabljom za zabavu hitro vladati tui (t. j. Krinoslavu) nauči. I. Gundulić 338. Silnjeh zvijeri, ja te naučih u potjeri provoditi tvoja ljeta. G. Palmotić 2, 312. Da me naučiš tvoju svetu voju poznati. A. Kanižić bogožubnost 106. Zašto tebe tvoja draga mati . . . nauči čarati? M. A. Režković sat. 89. Nauči nas moliti se. J. Rajić pouč. 1, 46a. Ne bi li me guđet naučila. Nar. pjes. vuk 2, 35. Već je nega (t. j. koňa) Damjan naučio do ponoći sitnu zob zebati, od ponoći na drum putovati. 2, 306. Koja me je naučila vesti. Nar. pjes. herc. vuk 319. Ko ga je naučio mudro govoriti. Nar. prip. vuk 132. Da vas ne nauče činiti gadna djela. Đ. Daničić 5 mojs. 20, 18. Ki će nega šivat naučiti. Nar. pjes. istr. 2, 68.

bb) pas. Da bude naučen prociniti i razabratiti. Š. Budinić ispr. 7.

k) naučiti (koga) s dopunom u kakvoj rečenici.

aa) akt. Naučiš vy, kako držati se pravovrnyje věry. Sava pam. šaf. 3. Gdo nauči kozlića . . . da kriči? Korizm. 61b. Nauči me, kadi prebiva gospodin moj. Transit 98. Ja bih ga naučio, što je strijat ljudi. M. Držić 104. Ja naučih s pominom tebe, ko podložni puk se vlasta. G. Palmotić 1, 124. Ja je naučih . . . na bojnomu koňu mlada da pobjegne tja daleče. 2, 231. Mole ga sveti apostoli, da ji(h) nauči, kako će Boga moliti. I. Ančić vrata 177. To ču vam ukazati u nikoliko riči i naučiti vas, kako se ima ovo činiti. F. Lastrić ned. 308. Dokle bi ga naučio, što stvar takva ima reči. V. Došen 114a. Da parok nauči, kolika bi gorkost muke. J. Matović 49. Parok će naučiti, da ova sva dobra pristupišo k nami. 51. Koji bi vam mladež naučili, da bi Bogu bole poslužili. M. A. Režković sat. 51. Pa ga naučio . . . da na desetke broji. M. Pavlinović rad. 40.

bb) pas. Samo u primjeru: Od svoga gospodara naučena, da svit vara. V. Došen 67b.

b. naputiti, navjetovati, navesti (kako u kojem primjeru). Koga nauči . . . djavols něčto otuzeti ili potvoriti (iz xv vijeka). Mon. serb. 534. Pri sebe ispravi, a drugih ne muči, pak na put pravi svakoga nauči. M. Marulić 120. Čar Mustafa . . . naučen tako zapovidje, da se u Jedi-kulu vodi (t. j. Osman). I. Gundulić 562. Jer su od djavla naučeni na zlo. I. Ančić svitl. xix. Grib je na ovaku djelu drugoga naučiti ili nagovorit. I. Grlić 36. Ali Vuka Brankovića huda sreća naučila, podje knezu Lazaru prid gospodom govoriti. Nar. pjes. bog. 6. On nauči svoja nekolika momka, te se načine, kao da su dajinske uvode. Vuk dan. 3, 208. I bješe ih Rade naučio, da ne drže vjere u Jerini. Nar. pjes. vuk 2, 502. Ko je na to cara naučio? 3, 69. Ne bi li ga tkogod naučio, šta će poslat u zemlju moskovsku, 3, 79. Bi li mene mogla naučiti, ja kako bih zadobio Hajku? 3, 181. Ona naučena od materi svoje reče. Vuk mat. 14, 8. On reče caru . . . I tako nauči cara, te dozove momče i reče mu, da posadi vinograd. Nar. prip. vuk 82. Ja bih svoga brata pogubio, kad bi tebe na to naučio. Nar. pjes. petr. 2, 696.

c. primiti (steći) nauk, lat. discere, nem. lernen. U rječniku Mikaljnu (naučiti, učiti se, disco, perdisco, condisco), u Belinu (naučiti, imparare, — naučiti se, accostumarsi, addestrarsi), u Stulićevu (naučiti ko štogod, naučiti se, discere), u Vukovu (naučiti, lernen, disco: naučio knigu, naučio pisati, — naučiti se, lernen, adisco) i u Daničićevu (naučiti se, discere sa dva primjera, od kojih je jedan iz svršetka xii vijeka, a drugi iz xiv v.).

a) naučiti (bez riječice se).

aa) bez objekta. Božjoj voli, svak nauči, nije uteč kamo i kuda. G. Palmotić 1, 200. Sviđi se dake . . . i nauči od sv. Josefa. Čestitosti 24.

bb) naučiti što.

aaa) uopće. Ne htij se oblinit naučiti meštiju. M. Marulić 145. Naučivši on prve nauke i knige. B. Kašić fran. 3. Nauč sam naučil koristan. I. Ivanišević 290. Pjesni one, ke naučiste jur od mene. G. Palmotić 2, 255. Nauči kojugod dobru majstoriju i bićeš vazda slobodan. K. Mazarović 42. Da razumiju ono, što su naučili na pamet. A. Baćić 319. Al' smo zao nauk naučili, zao običaj uzeli. F. Lastrić ned. 119. Pokle čovik pamet u se skupi i natuči Božje zapovidi. M. A. Režković sat. 35. Zašto se nazivje lekar, a lekarstva nikad nije naučio. D. Obradović živ. 62. Zlu nauku Miloš naučio . . . pospavati svagda oko podne. Nar. pjes. vuk 2, 139. Kome bi za tijem bilo stalo, odakle će naučiti ove razlike. Vuk pis. 23. Nego se pomiješaše s neznačošćima i naučiše djela njihova. Đ. Daničić psal. 106, 85. i t. d. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Pa je čisto turski naučio, kan' da ga je Turkića rodila. Nar. pjes. vuk 2, 436. Naučio bi nemacki. Vuk u Ivezovićevu rječn.

bbb) od koga (čega). Od nega jest naučil sveto pismo. Transit 5. Od stabra smokvo naučite priču. N. Rađina 170b. Od nega teologiju naučivši prija oblast riči pripovidati Božju. F. Glavinić evit 38b. Nauči . . . od teba smijenstvo i blagos. I. Držić 84. Slovinski smo jezik tada mi od nega naučili. G. Palmotić 2, 265. Naučite od Tigranove zaručnice harnost i spoznanstvo. F. Lastrić test. 165. Naučivši zanat od djavla ili od sluga negovi. F. Lastrić ned.

301. Koju mudrost, koju razumnost imamo naučiti od zmije? 353. Naučite od ove prilike dva nauka. J. Banovac razg. 183. Dok od koga što god naučimo. M. A. Režković sat. 150. Da će on skoro zaboraviti ono, što je naučio. sabr. 5. Nismo nega zvali, da što od nega naučimo. A. Kanižić kam. 308. Naučivši od istoga Selima način od kršteњa. M. Dobretić 46. Naučio si od roditelja to pakleno govoreće. I. P. Lučić razg. 99.

cc) s inf. mjesto objekta.

aaa) uopće. Trijeba je naučit živjet. M. Držić 276. Naučimo sklapati ilu (*t. j. slova*) na način latinski. R. Čamačić 10b. I hrid plačnu uz vilu bješe evilit naučila. I. Đordić uzd. 35. Ako jih (*t. j. otajstva*) ne može razabranu naučiti na pamet. A. Kadčić 247. Učila je i naučila žudinsku knjigu štit. A. Kanižić utoč. 497. Da naš zakon razumimo, da krstjanski živit naučimo. bogoljubnost xv. Da bismo naučili . . . umrijeti. J. Matović 52. Ovo dite imade dobro pamet, da nauči štit i pisati. M. Zoričić zrc. 45. Naučila bi nemački i jelo gotoviti. *Vuk u Ivezovićevu rječn.* — *Pred inf. stoji prijedlog za u primjeru:* Neka ovdje nauče bogatci za ne uzolhit se. J. Matović 491.

bbb) od koga. Naučimo vladat rodne zemlje od nega. G. Palmotić 2, 173. Od Jude su naučili izdavati svoje starije. I. Ančić svitl. 79. Šaće mudri dangubnoga linca k mravu, da od nega nauči zaludu ne stati. J. Banovac pripov. 242. Da na Isukrsta gledamo i od nega živit naučimo. razg. 52. Diteše budući od svoje matere naučilo prve riči govoriti. 71. Od ovoga principa . . . i od rečene žene naučimo uticati se k Isusu. F. Lastrić od' 288.

b) naučiti se.

aa) bez dopune. Ko se ne namrči, ta se ne nauči. Nar. posl. vuk 154. Cerović vele mučno bilo, jer se tako naučio nije. Osvetn. 3, 116.

bb) naučiti se što.

aaa) uopće. Toliko mu Bog pamet prosvitli, da se svršeno nauči knigu gršku, latinsku i židovsku. Starine 1, 226. Upita ga jednoč otac, ča se je u školi naučil? Odgovori, da veru katoličansku. F. Glavinić cvit 111a. Dođe mu vož židovsko naučiti se pismo. 328b. Nike starije gospoje štit znadu knigu, koju su se ali u Bosni ali od Bošnjaka . . . naučile. Pisanica 5. Naučite se pravu mudros. B. Zuzeri 387.

bbb) od koga. Koje stvari ali su se oni od drugih naučili ali drugi od njih. P. Hektorović 55.

cc) naučiti se čega. Samo u primjerima:

Svako dite . . . da se lasnije nauči svoga zakaona. Pisanica 5. Nek se muči, doklem se nauči bože sreće i bože pameti. Nar. pjes. herc. vuk 59.

dd) naučiti se čemu.

aaa) uopće. Tko posal svoj tira, komu se nauči. Đ. Baraković vila 66. Promotrite se nauči poniženstvu. F. Lastrić test. ad. 37b. Niti znam orat ni kopati niti sam se tizim poslovom naučio. F. Lastrić od' 252. Sad ne mogu ostaviti, jer sam se tomu zlu naučio. B. Lešković gov. 29. Sam se graškom naučio množidbi. M. Pavlinović rad. 40. Ne bi imao prigode ni vremena da se jeziku nauči. razl. sp. 220. Koji se u Grku naučiše prijevari, laži i nečovještvo. Đ. Daničić istor. 40.

bbb) od koga. Mati mi je bijarica bila, od ne sam se biju naučila. Nar. pjes. stojad. 1, 134. Da se junaštvo naučio od pasa i od dece. Nar. prip. vuk² 311.

ee) naučiti se čim. Samo u primjeru: Ovi bo dođoše naučni mudrostju zemaljskom, al' od Katarine naučiše se mudrostju nebeskom. F. Lastrić test. ad. 85b.

ff) naučiti se u čemu. I on dobro naučiše se u škrimaňu i jurve obikavši se u boju. P. Posilović nasl. 49b. S čigovom pomoći . . . uzhranio bi se i naučio u nauku. J. Matović 154.

gg) s inf. mjesto objekta.

aaa) uopće. Da vsi . . . naučet' se jubiti Boga (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 89. Nauči se pravi put slidići od spasenja. F. Glavinić cvit 344b. Nije se bježat naučilo moje . . . srce. G. Palmotić 1, 58. Ko se nauči grijesiti prije. J. Kavačić 3a. Biše doveo sobom svoga sina Modra, da se nauči vojevati i krstjansku krv prolivati. A. Kačić razg. 111. Koliko je mučno obiknuti službu onom, koji se naučio gospodavati. F. Lastrić od' 142. Od onda se psovati naučiše viru, dušu. M. A. Režković sat. 32. A presti se nisam naučio. Nar. pjes. vuk 3, 391.

bbb) od koga. Naučite se od istih bojati se Boga. I. Marki 27.

hh) s dopunom u kakvoj rečenici.

aaa) uopće. S izgleda se tim ovoga . . . sad nauči, da nije se uzdat u nikoga. I. Gundulić 483. Naučit se dosta more, šta je tuge i pokore onom, koji nenavidi. V. Došen 144b. Imaju se naučiti vjerni, da ime sakramenta drugojako uzelo se jest. J. Matović 123. Iz ovih ričih naučio se je Toma i mi s njime, da ono, što čovik vidi, nije vira. M. A. Režković sabr. 26.

bbb) od koga. Naučite se otiš mene, jako krotčki jesm' (*iz svršetka xii vijeka*). Mon. serb. 4. Dobro, što idu u Jerusolim, barem će se naučiti od Iruda, koliko važa da bude opazan jedan kraj. A. Tomiković gov. 18.

d. navaditi, naviknuti. U rječniku *Vrančićevu* (naučen, assuetus), u *Mikačinu* (naučiti, uobičajiti, assuefacio, consuefacio, — naučiti se, uobičajiti se, obiknuti, assuesco, naučiti se komu zlu, uobičajiti se u zlu, vitio corrumpi), u *Belinu* (naučiti, avvezzare, assuefare, — naučiti se, assuefarsi, naučiti se na vino, assuefarsi al bere), u *Voltigijinu* (naučen, avvezzo, gewohnt), u *Stulicevu* (naučiti, assuefacere, consuefacere, — naučiti se, assuoscere, consuescere, — naučen, assuetus s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: vrsta ljudi porodena u kamenoj tisnoj strani trudit vas vijek naučena i u maloj živjet hrani), u *Vukovu* (naučiti se, sich gewöhnen, assuesco) i u *Daničićevu* (naučiti se, consuescere s primjerom iz XIII vijeka).

a) akt.

aa) naučiti koga. Onda ga (*t. j. Šarca*) kupi u kirigija, izlječi ga od gube i nauči vino pit. Vuk rječn. s. v. Marko Kraljević. Naučiću ga zeju i slanini. S. Ljubiša prip. 133.

bb) navaditi se, naviknuti se. Ja sam naučio ne odgovarati na tvoje mahnite riječi. Zborn. (1520) 10b. Znadu oni, koji su naučili istinu kazivati. A. Kanižić kam. 802.

b) pas. Uši, ki bihu naučeni slišati petje. Korizm. 86b. Vlastelin . . . naučen vojnici. Đ. Baraković vila 110. Putenu gribu bihu naučeni. jar. 33. Duh goruć i naučen na pravu kontricijon. I. Držić 135. Naučeni su grabiti oni i varati tude žene. G. Palmotić 2, 114. Bogata se Dacija plasti, premda u ratih naučena. J. Kavačić 288a. Naučeni na daleko stat od Božje milosti. 426b. Kučku naučenu masnu ručku

metne. V. Došen 61b. Čovjek naučen na svako dobro djelo. J. Matović 8. Budući odrasla u hladu pod očnim krovom nije bila naučena takođe trudnom putu. Vuk dan. 2, 139. Koji lovaučeni nisu. Nar. pjes. vuk 2, 456.

c) refleks.

aa) bez dopune. Samo u primjeru: Odmah Gruja zadirkivat podje, zavlačit mu ruke u pazuke; no se hajduk nije naučio. Nar. pjes. vuk 3, 21.

bb) naučiti se čemu. Ti se jesu krvu naučio, učimčeš krvcu o prazniku. Nar. pjes. vuk 2, 411. Al' se doro boju naučio. 2, 467. Tvoj se paša plački naučio. 4, 348.

cc) naučiti se na što. Isto imas činiti priko dne za naučit se na one stvari i istine. I. Držić 70. Neka se nauče na trud i na svaku krepas. 73. Voda težka i sirova zasobice pijući ju i naučivša (*sic!*) se trbu na řu s običajom dode, da se čini dobra. M. Radnić 269a. Koji su se na što naučili, navadili i običaj zao uzeli. F. Lastrić ned. 119. Koji se na ne (*t. j. na grijeh*) nauči, mučno se može odučiti. B. Lešković nauk 337. Na to (*t. j. na puštanje krvii*) tko se ne nauči. J. S. Rejković 208. Kad se kučka nauči na ždrmne. Nar. posl. vuk 120.

dd) s dopunom u inf. Kako si se ste naučili naša sela i naše bojary jemati (*iz XIII vijeka*). Mon. serb. 21. Jer se kulaš jeste naučio putovati s kojima carevijem. Nar. pjes. vuk 2, 139. Bugarče se spavat naučilo po planini ovce čuvajući. 2, 140. Jer se Miloš nije naučio podnosit muku i nevoju. 2, 245. Đorđe se jo junak naučio prije zore svagda uraniti. 4, 146. Bijasē se naučio štome sjeći Turke, a činit poštene. 5 (1865) 371.

ee) s dopunom u kakvoj rečenici. Samo u primjeru: Kakono se, kado, naučio, dano lovi srne i košute. Nar. pjes. vuk 4, 392.

e. naučiti se, *t. j. saznavati, doznavati.* Govori se oko Leskovca (*u Srbiji*), na pr. Idi u varoš to se nauči, po što je maslo. M. Đurović.

NAUČIV, adj. isto što naučljiv. Samo u rječniku Belinu (ammaestrevole, atto ad essere ammaestrato) i u Stulićevu (naučiv, naučljiv, docilis).

NAUČIVATI, naučujem, *impf. prema pf.* naučiti. Između rječnika samo u Stulićevu (naučivati, naučivam, exercere). *a)* prema naučiti pod a. Čin, da tebe tude zgode put bolji obrat naučuju. J. Kavačin 88b. — *b)* prema naučiti pod b. Sto veće naučivamo, tot maće umijemo. M. Držić 296. Z lagjega se naučuje, što se vidi, nego što se čuje. P. Vitezović priřičen. 80.

NAUČIVOST, f. isto što naučljivost. Samo u Stulićevu rječniku (naučivost, naučljivost, docilitas).

NAUČLIV, adj. onaj, koji se može učiti. U rječniku Vrančićevu (docilis), u Belinu (ammaestrevole, atto ad essere ammaestrato, — apprendibile, che può essere appreso, — docile, addottrinevole), u Bjelostjenčevu (navučljiv, docilis, docibilis, — navučljivo, dociliter, docibiliter), u Jambrešićevu (navučljiv, docilis, — navučljivo, dociliter), u Voltigijinu (docile, gelehrig) i u Stulićevu (naučiv, naučljiv, docilis). Istumačenje zakona . . . od tri vrsti nahodi se . . . pečaćeno, običajno i naučljivo. . . Naučljivo jest ono, koje se čini od naučitelji zakona. A. d. Costa 1, 16.

NAUČLIVOST, f. svojstvo onoga, tko je naučljiv. U rječniku Belinu (docilita), u Bjelostjenčevu (navučljivost, docilitas, docibilitas), u Jambrešićevu (navučljivost, docilitas), u Voltigijinu

(docilita, Gelehrigkeit) i u Stulićevu (naučivost, naučljivost, docilitas). Naučljivost u primaunu i izpuštenju pravih tadih vičah. I. Velikanović upuć. 1, 402. Ima se slušati rič Božja . . . s virom i poštenećem i naučljivostju. 1, 528. Koje su izvrsnosti i kriposti potribite za djaštvo? . . . poniranje i naučljivost. 2, 158.

NAUČNICA, f.

a) škola. U rječniku Belinu (studiolo, arnesa fatto per uso di studiare) i u Stulićevu (schola, musaeum s naznakom, da je iz Belina rječn.). Da imamo razdižljivati vrste ljudi u naučenici Isukrstovoj. A. Kadžić 362. Gdi su slavne knigaonice, u kijem mudrost sva stolova . . . gdje l' duboke naučnice, gdino mudro savijaše gnijezda bogi i božice? J. Krmpotić kat. 43.

b) nauk, savjet. Kad je dragi pošo na vojnici, dala sam mu jednu naučnicu, nek ne barda, što nas drugi kara, srca smerna, bit će niem verna. Iz nar. pjesme, zabićežio S. Pavičić (s naznakom, da je akc. naučnica).

NAUČNIK, naučnica (jamačno je takav akc.), m.

a) čovjek naučan, učen. Između rječnika samo u Popovićevu (Gelehrte) i samo u primjeru: Ali se vidi, da Grci, to crkovičaci, to vojaci, to naučnici bili su već privikli misli, da . . . M. Pavlinović razg. 92.

b) nagovaralac, savjetnik. Samo u primjeru: Ovi svitnik i naučnik jest krivac tomu izbivenju. A. Kadžić 552.

c) učitelj. Neka druge knige kupe, kakono . . . knigu zgora imenovanu od privelike koristi: Parokijan naučnik. M. Bijanković 99. Sve pokupi razumnike i mudarce u polaču i zakona naučniko. P. Vučetić 33. Kak' Andjelski tumači i za ním naučnik rimske (neka kniga). A. Kadžić 185.

NAUČNINA, f. plata za nauk. Potvrda je samou: Naučnina, Lehrgeld. Jur. pol. term. 322.

NAUČNOST, f. svojstvo onoga, tko je naučan, *t. j. učen.* Između rječnika samo u Popovićevu (Wissenschaftlichkeit) i samo u primjeru: Sv. Toma od Akvina, bički veliki naučitelj, imade sestre svoje, koje poznajuci něgovu svetiňu i naučnost zamoli ga jedna, da bi joj kazao. B. Lešković gov. 38.

NAUDA, f. šteta, škoda. Samo u dvije knige. Er pedipsa porazita Božja je lica izgubljenje, to je nauda (stamp. nahuđa) prem najvoća i nosreća svih nesreća. J. Kavačin 424a. Štogod se . . . ovom vodom oškropi, pomačka svaka nečistoća i izbavi se od naude. J. Banovac blagos. 22 i 358.

NAUDAN, naudna, adj. škodljiv. U rječniku Belinu (naudni, nocente, che nuoce, — adv. naudno, nocevolmente) i u Stulićevu (naudan, noxius, nocuus, nocens, perniciosus, damnosus, — adv. naudno, nocenter). Naudne . . . vile občinke svud se vide. J. Kavačin 356a. Premda jim nije vazda na pomoć . . . jerbo im dobro štetno i naudno (stamp. nahudno) uzkráćeju. A. Kanižlić utoč. 129. Brez tebe je sve neplodno što se čini, i sve škodno, sve je naudno. P. Knežević pis. 164. Ne imate uzdržati u vami zlo godine naudne nami. J. Banovac blagos. 300. Da bi se mogao . . . čičak, kao stvar naudna i štetonosna . . . izkorijeniti i pegubiti. I. Jablanci 74.

NAUDARATI SE, naudarām se, pf. o udarānu u obilnoj mjeri. Od naudarati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (sich satt schlagen). Uzima se i u prenesenom smislu kao: nabiti se,

nalupati se. Dočekavši jedva, da se jedan put najede, kidiše sebi te se naudara onih masnih jela. Nar. prip. bos. 78. *Govori se oko Vinkovaca, na pr.* Baš sam se naudarala rezanaca! S. Pavićić.

NAUDBA, f. škoda, šteta. *Između rječnika samo u Stulićevu* (damnnum, detrimentum, perniciose). Um bez sreća, duh bez dobrote, to su moći, ali moći od naudbe. M. Pavlinović rad. 171. *Govori se u Dalmaciji, na pr.* U Neretvi je naudba od arije. M. Pavlinović (*zabižežio i naznačeni akc.*).

NAUDBICA, f. dem. od naudba. *Samo u Stulićevu rječniku* (exiguum damnum).

NAUDENE, n. vidi naudeće.

NAUDESÁVATI SE, nauděšávám se, pf. o udešavanju u obilnoj mjeri. *Od na-udešavati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku* (naudešavati se, satt sein vom Einrichten).

NAUDIJEVATI, naudijevám, pf. o udijevaњu u obilnoj mjeri. *Od na-udijevati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku* (naudevati, in Mengo einfädeln).

NAUDIRATI SE, naudiram se, impf. *udarati se* (o što). *Od na-udirati; ide među glagole na-vedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Bjelostjen-čevu rječniku* (navudiram se, impingo, offendio, allido ad aliquid in aliquo). Vidi naudriti.

NAUDITEL, m. nom. ag. prema glag. nauditi. *Samo u Stulićevu rječniku* (damnnum afferens).

NAUDITELICA, fem. prema masc. nauditel. *Samo u Stulićevu rječniku* (quae nocet, noxia).

NÄUDITI, năudim, pf. naškoditi. *Od na-uditit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Neki pisci xviii vijeka, koji ne znaju slovo h pravo upotrebljavati, pišu nahuditi; potvrda tome ima daće među primjerima; ovđe se dodaju još:* Kačić razg. 34, kor. 69, Banovac razg. 25, M. A. Rejković sat. 42, 87, Zorićić zrc. 107; neki takvi pisci pišu pravilno i bez h, na pr. Kačić kor. 100, Zorićić zrc. 38, 70. *I pisac xix vijeka Lubiša piše u prip. 31 sa h (ali na str. 172 bez h). Ponajviše se uzima u akt.; pas. je sasna rijeđak, a refleks. se ne upotrebljava. U rječniku Mikařinu (nauditi, ozlediti, noceo, nauditi, uvrijediti, offendio, offenditionem effero), u Belinu (nuocere, far nocumento, — pregiudicare, cioè nuocere, danneggiare), u Voltigijinu (nauditi i nahuditi, pregiudicare, nachtheilig sein, schaden), u Stulićevu (nauditi, obesse, offere s primjerom iz M. Držića 72: Sad revi, toj hoću, sad se, medo, oderi, naudi sad voću i želud poberi, — teško komu nauditi, grave damnum alicui inferre, plurimum alicui obesse, — ima i nahuditi s naznakom, da se nalazi u kajk. piscis Muliha), u Vukovu (Büses zufügen, malo afficio) i u Daničićevu (nocere sa dva primjera iz xv vijeka).*

a) uopće. Imajući vođu i srce učiniti zlo i nauditi ne malo grijeh je smrtni. A. Komulović 22. Ne toliko može hudi neprijatelj nauditi. G. Palmotić 2, 500. Ne može nauditi, nego vele napruditi. P. Radović nač. 104. Zla, koja se prvo vide, maće običaju nauditi. P. Posilović nasl. 51a. Je li ikada teška kiša pala, da nije gdi naudila? S. Margitić fala 169. Gdi ajerska zla lutina ni naudi ni dodije. A. Vitalić ost. 158. Bog je dopuštao sotoni i njihovim naslidnicima, da mogu nahuditi. J. Banovac pripov. 196. Eva ubijajući naudi, Marija oživljajući prudi. J. Filipović 1, 513a. Nit luta zmija može čovika

tako ugristi nit ona otrovom svojom nahuditi, kako jezik čoviku može naškoditi. A. Knežević 280. Ne mogu više nauditi, nego im je od Boga dopušteno. F. Lastrić ned. 214. Drugi grisi ne naude prije pamet neg' probude. V. Došen 192b. Nije stvari, da toliko naudi, koliko neko ne opazno uzdaće. J. Matović 353. Da vi znate jedan lijek . . . koji ne može nauditi. B. Zuzer 380. I začinba žestoka naudi, dobroj krví dā vatrenje čudi. J. S. Rejković 209.

b) nauditi kome (čemu).

aa) akt. Ako odbi kude nasuprotiv ſe kojigodē vētarb čuhne, da joj ne naudi (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 57. Ako bi ča otrovano popili, ne će jimi nauditi Bernardin 114. Nisi nemu naudila, da mani. Transit 145. Ni jimi nitkore moguše nauditi razni gňiv gospodina Boga. Četop. dukl. 32. Svi sebi dvaš gore neg' evitju nande. N. Naješković 1, 315. Prije bi nemočniku naudilo neg' pomoglo. M. Divković nauk 90a. Da ti od vihar i valova ne naudi prijeka sila. G. Palmotić 1, 254. Ne će im veće nauditi sunce ni velika vrućina. P. Posilović nasl. 41a. Da pobignu crvi i svı ostali skoti, koji mogu nauditi našim vinogradom, stablom i poļu. L. Terzić 286. Gospodar je psa sveza, da ne može nikomu nauditi nego onomu, tko hoće da mu naudi k nemu pristupajući. J. Filipović 497b. Da ona golema ptica ditešu ne nahudi. A. Kanjižlić kam. 244. Mađionik . . . kad hoće kome da naudi. Vuk rječn. s. v. mađionik. Budi čovjek . . . pa ti laži ne će nauditi. S. Lubiša prip. 172 i t. d., i t. d.

bb) pas. Da im nije naudeno od grešnika. M. Radnić 238b. Kad se odviše jeduci naudi tilu. A. Baćić 232.

c) nauditi sa dva dativa. Da će nam nauditi spasenju duše. I. T. Mrnavić nauk 13. Nездраве nije vlage, da mi zdravlju može nauditi. B. Zuzer 164. Toliko mi vrag duši naudio! Nar. posl. vuk 318.

d) nauditi (kome) što, išta, ništa. Ta im sisa ništor ne naudi. B. Gradić djev. 146. Ništor ne more nauditi silnoj vojski vlhveno čarovanje. Starine 3, 221. Drakuni biže . . . četa sotonska. ništar ne naudi. L. Terzić 227. Voda . . . niti jim je što nahudila niti svicnjaka utrnula. A. Kanjižlić utoč. 50. Nije ništa mogao jedinstvenu nahuditi. kam. 443. Jer ti u ovakoj pustini ne može nahuditi ništa (t. j. Saul). A. Kačić kor. 171. Ali mu vrilo uže ne naudi ništa. F. Lastrić od' 128. Ne naudi trešnja išta telesim. Stit 4. Kada mi ne bismo privolili . . . ništa nam ne bi mogao nahuditi (t. j. davo). B. Leaković gov. 47. Udari ga sablom na dovatu . . . no Turčinu ništa ne naudi. Nar. pjes. vuk 2, 585. Ako sam ti došo u kaveza, ništa tebi nauditi ne će. 3, 138. Radij' bismo glave izgubiti no nevjero nima učiniti ali nima išta nauditi. 4, 50. On evo dva dana kako se s aždajom boriti pa mu ništa ne naudi. Nar. prip. vuk 60.

e) nauditi kome čim. Da im smrt smiona ne naudi silnom vlasti. G. Palmotić 2, 510. Koja more nauditi ovomu stadu . . . ujidenjem. L. Terzić 226.

f) nauditi kome u čemu. Svak drugu zapira, da u čemogod naudi. D. Račina 37a. Da mu vrli i zlosrdi skup u ničem ne naudi. I. Gundulić 506. Ne će ti ni u kakvoj stvari moći nauditi. M. Radnić 239a. Da tako progoniteš negovi nemu u čemugod ne bi naudili. A. Vitalić istum. 47. Bog zapovida, da ne nahudimo iskrnemu u

tilu i u pošteđu. A. Baćić 109. Niti mu itko igda u čemu može nauditi. E. Pavić ogl. 372. Traže svake načine, kako bi nima naudili u srići. Đ. Rapić 31. Jura izajde iz peći zdrav ne budući mu ni u čemu ogań naudio. F. Radman 16. Koji nima u poslu . . . ništa ne nauđe. I. Jablanci 113. *Ovamo se meće i primjer, u kojem prijedlog u ne stoji s lok., nego s akuz.* U ništar nijednim nigdar ne nauđi. M. Marulić 133.

g) nauđiti proti komu. Samo u primjeru: Jeda bi proti katolikom mogli kako nauđiti. F. Glavinić cit. 8b.

h) nauđiti s dopunom u inf. Samo u primjeru: Evo mi na službi virnu bit nauđi. Š. Menčetić 137.

NAUDIV, adj. isto što nauđiv. U rječniku Mikaljnu (naudiv, što udi i ozleđuje, nocens, perniciosus, detrimentosus) i u Stulićevu (naudiv, nauđiv, v. nauđan) i samo u dvije knjige. Smrtno nas nenavide . . . otvornije i nauđivije. M. Pavilić 49. Da smo oslobođeni . . . od vitara nauđivih. Blago turl. 2, 51. Zmaji i kokodrilii i ine nauđive zviri. 2, 82.

NAUDIVATI, nauđivam, impf. prema pf. nauđiti. Između rječnika samo u Stulićevu (nauđivati, v. nauđuti) i samo u primjeru: Oli tlačimo iskrne oli nauđivamo nami istijema. J. Matović 449.

NAUDLIV, adj. škodljiv, nauđan. Kašto se piše nauđljiv (vidi među primjerima, kojima se još dodati može potvrda u Kanižiću kam. 22), kao što se piše nauđutiti poređ nauđiti (vidi tam). U rječniku Voltićijinu (nauđliv, dannoso, schädlich) i u Stulićevu (naudiv, nauđiv, v. nauđan s naznakom, da se nalazi u Lastrića). Iz vremena poslije ova dva rječnika nije se našlo potvrda. Komu se je bilo . . . zlimi nauđljivimi ljudi psovati. Proroci 71. Dokle će u tebi pribaviti misli nauđljive? M. Divković bes. 128. Pogibilno jest njihovo društvo i nauđljivo njihovo općenje spaseň duše. M. Radnić 313a. Jest veoma nauđiva mlakost na službi Božoj. 504b. Upadaju u napast . . . i poželjenja mloga izprazna i nauđljiva. A. Baćić 229. Bog prividivši, da će biti nauđljiv čoviči jezik zato dade čoviku samo jedan jezik. J. Banovac pripov. 151. Misla mučna i tilu nauđljiva dobrovoљno podnosimo. J. Filipović 1, 174a. Da se očistimo od nauđljivih opaćinah. L. Čubuški list 20. Ako je laž golema ili drugom nauđljiva. F. Lastrić od' 59. Ima strah naravni, po komu se svak straši od dogadjaja nesričnije(h) i nauđivije(h). ned. 208. Drakun pakleni poznaće sve majstoriye ljudma nauđlive. 259. Za ukloniti se od zla tolikoga i tako nauđljiva. A. Kanižić uzr. 196. Nikoja su (t. j. jela) nauđljiva zdravju, pače i smrt mogu zadati. kam. 563. Jesi li učinio diло koje nekoristno, izprazno . . . nauđljivo? P. Knežević osm. 21. Ovakvi tavani za zob . . . nijesu onako nauđlivi kao za pšenicu. I. Jablanci 89. Jošter je lažan, otrovan i nauđljiv spaseň duša (t. j. nauk). M. Dobretić 96. Ne bi bila nima škodljiva i nauđljiva. B. Leaković gov. 120. Kad je takvi zaviti nauđljiv drugomu. nauk 292. Nepravedno i meni nauđljivo zaside tražite. G. Peštalić 14. Ozloglašena . . . koja su nauđljiva iskrnemu. A. Tomiković gov. 122.

NAUDOVAC, Naudovca, m. ime selu; vidi Nauđovac.

NAUDREĆE, n. nom. verb. od nauđriti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (navudreće, nasrnutje, illisio, laesio, offensio . . .).

NAUDRITI, naudrim, pf. udariti (o što). Od naudriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (navudren, appulsus, allisus, illisus, applausus . . .) — navudril sem se uz prez. navudiram se, impingo . . .).

NAUĐAČ, nauđača, m. nom. ag. prema glag. nauđati. Samo u primjeru: Praščam . . . svim mojizim nauđačem i zlohotonikom. I. Ančić svtl. 105.

NAUĐATI, nauđam, impf. prema pf. nauđiti. U jednoga pisača poređ nauđati nalazi se i nauđati; ispor. nauđutiti poređ nauđiti. U rječniku nijednom. Nalazi se u nekoliko pisaca XVII i XVIII vijeka. Oni zmiye uzimaju, al' im ne nauđaju. M. Divković bes. 531. Duh je, koji daje oživljenje, a put ništa ne napruda, ma mnokrat nauđa. I. Ančić vrata 57. Kojijem ne pomažu ni nauđaju (t. j. molitve). P. Posilović nasl. 163b. Sjen od brštana nauđa ljudma, a naslađuje zmiye. M. Radnić 214a. Ře riba jest nezdrava i štetna i nauđa. 479a. Tijelo nauđa, iskrnega smućuje. S. Margitic isp. 40. Onoj živinici ogań ne nauđa. fala 64. Koji nas pogrdaju i ozloglašaju, koji nam po druge načine nauđaju. J. Filipović 329b. Od dvi vrste jesu zla, jedna tilesna, koja tilu nauđaju, a druga duhovna, koja nauđaju duši. 1, 498b. Sotona po čarka(h) nauđa. 3, 265a. Otrovi, koje pijemo, ne nauđaju u ime Isusovo. F. Lastrić test. 16b. Koji su podložni kakvojgodi bolesti te im nauđaju posni jegeci. F. Lastrić ned. 137. Neuredna srditost i duši vlastitoj nauđa i iskrniju. 218. Kada mraz već ne nauđa plodom. J. S. Režković 222. Jere zima nem' nauđa maće. 397.

NAUĐEĆE, n. nom. verb. od nauđiti. Nalaze se i likovi nauđeće, nauđene (vidi među primjerima). U rječniku Mikaljnu (nauđenje, uvriđenje, laesio, offensio, offensum, — ozleđenje, detrimentum, damnum, documentum), u Belinu (nauđenje, nocumento, pregiudizio, danno), u Bjelostjenčevu (nauđene, v. naškodenje) i u Stulićevu (nauđene, nauđene, v. nauđba). Iz vremena poslije Stulićeva rječnika nije se našlo potvrđa. Bolizan od mnogoga naujenja stvoritelja, kada gršišti smisli, da je nauđil Bogu. Naručen. 55a. Vojaše s naujenjem zla glasa umruti nere s neopočtenjem otajnim živiti. M. Marulić 93. Paček bi zlo učinila postiti radi nauđenja, koje se čini . . . životu. B. Kašić zrc. 50. Dilite se od nas . . . bez nauđenja kogagod človika. rit. 431. Zaprosi brez štete i nauđeća trećemu. M. Radnić 137b. Od većega nauđeća jest lubežnivstvo nego nenavidost. 142a. Prez šćete, prez oskrvrenja i prez nauđenja svakoga. A. Vitalić istum. 220. Neka svi pribivaoci ove kuće budu stati u miru . . . brez svakoga nauđenja sotonjskoga. L. Terzić 239. Izjavimo se svakog nauđeća. S. Badrić pr. nač. 3. Koji po svojoj naravi božanstvenoj . . . ne može ni jedno nauđeće trpit. J. Filipović 1, 36a. Jer se je bojati, da vaše odmicaće bude vam uzrokovat vične nauđeće. J. Banovac pred. 19. Možemo li se braniti od djavaoski(h) nauđenja? F. Matić 59. Kuda će veća nesrića, nauđene i otrov jednoj duši, nego iztirati iz ne duha svetoga? F. Lastrić ned. 400. Da se pazimo od ubođstva i svakoga nauđeća u životu iskrnega. B. Leaković nauk 841.

NAUFAN, adj. nejasna znaćeća. Samo u primjeru: Boji j' mir jistinan, nego prem da je dvoj dobital naufan. P. Zoranić 68.

NAUFANO, t. j. na ufano, pouzdano. Vidi kod ufatí.

NAUGLITI, nauglim, pf. dati čemu oblik ugla. U Šulekovu ném.-hrv. rječniku (abecken, aus-ecken i u rječn. zn. naz. za ném. einwinkeln, in den Winkel bringen, franc. équerre, formen selon l' équerre.

NAUHICA, f. isto što nauhvica. Samo u Jambrešićevu rječniku (navuhica, inauris).

NAUHVICA, f. isto što naušnica. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (nauhvice, inaures, stalagmum), u Belinu (nauhvica, orecchino, ornamento, che si porta all' orecchio), u Bjelostjeničevu (nauhvica, v. navušnica) i u Stulićevu (nauhvica, inauris).

NAÚJMITI SE, nájújmim se, pf. nakupiti se (o brašnu, kad ga se pod kamenom u vodenici mnogo nakupi). *Govori se oko Velike (u Slav.). S. Ivšić. Od na-ujmiti; samome ujmiti u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde.*

NÁUK, m. } nom. act. prema glag. naučiti.

NÁUKA, f. } Između jednoga i drugoga oblika nema razlike u značenjima, zato se u vadbenu primjera i ne rastavlja nauka od nauk; tome je uzrok još i to, što se u nekijem padžima jedna riječ od druge ne razlikuje (instr. sing. naukom, gen. pl. nauka, ak. pl. nauke). U svijem rječicima (ali u svima ne dolaze oba oblika). Potvrda ima od najstarijih vremena.

a. učene. U rječniku Vrančićevu (nauk, disciplina, doctrina, institutio), u Mikačinu (nauk, naučenje, institutio, eruditio, doctrina, documentum, praeceptio), u Belinu (nauk, ammaestramento, disciplina, doctrina, insegnamento, — nauka, insegnamento), u Bjelostjeničevu (nauk, doctrina, documentum, didascalia, studium . . .), u Jambrešićevu (nauk, doctrina), u Voltižijinu (nauka, doctrina, Lehre), u Stulićevu (nauk, studium, doctrina, instructio, documentum, — nauka, doctrina), u Vukovu (nauk, m., nauka, f. die Lehre, der Unterricht, disciplina) i u Daničićevu (nauk, doctrina s primjerom iz xiv vijeka).

a) prema učiti, kad znači lat. docere, ném. lehren. Ovi (t. j. redovnik) primivši su pod svoj nank naredi šojoj, da sjedi blizu ňega, kada bude on sferu puku priopovijedati riječ Božju. B. Kašić per. 149. Poslušanje pod naukom učitelešvim u sfb stvarijeh nahajaše se (iz lat. obedientia sub regula magistri in omnibus effloruit). nasl. 31. Sloboda mu (t. j. šegrtu) biva, kada 24 kr(ajcare) položi majstorom za nauku (iz svršetka xvii vijeka). Glasnik II, 3, 17. Ilija Menijata, naukom naučitelj sv. evanđeļa, dostojanstvom episkop. A. Kanižlić kam. viii. Kakav nauk, takvo i čitaće; da sam ima boleg učitelja, te bih i ja danas bole čita. P. Petrović gor. vijen. 84. — *Ovamo će važada ići i primjer: Biše Augustin . . . lahkoga nauka i lipoga go-vorenja.* F. Glavinić evit 294a.

b) prema učiti, kad znači lat. discere, ném. lernen. Ki imajući sedam let dan bi u nauk jednomu meštru katoličanskomu. F. Glavinić evit 111a. Nastojaše na nauk od dobrjeh kniga. B. Kašić per. 16. Rodbina, odbratnje i prvi nauci ňegovi. fran. I. Koji bez dopuštena svojih starinsnih idu na nauk. A. Kadčić 294. Učenik, koji u tuđoj državi pribiva nastojeći na nauk. 465. Nahodaju se dva brata na nauku u u Paridu. J. Filipović 1, 170b. Tiberijo . . . idaše na nauk k jednomu meštru. 297b. Djak nikoji slaba razuma i pameti naučen . . . rožarijo govoriti za isprositi u nauku napridak. A. Kanižlić utoč. 266. Poslaše ga na viši nauk u Pariž. fran. 17. Koje duh sveti šaće k neraz-

ložnim živinama na nauk. F. Lastić svetn. 110b. Koga vidiš da je pragnut na nauk, kaži mu kripost i korist od nauka. M. Zoričić osm. 139. Edemundo bijaše mladić i nahodaše se na nauku u Osoniji. zrc. 7. Kojijeh nagovaraju ne na zakon ni na bogolubstvo ni na nauk dobrjeh zanatah. J. Matović 376. Roditeļi . . . poslaše ga u daleko mesto na zanat oli na nauk oli na trgovinu. M. Dobretić 436. Tri djaka dobre čudi i dobra nauka, ali siromašni. M. A. Rejković sabr. 34. Niti mužko ni žensko ostaje, koje otac na nauk ne daje. J. S. Rejković 443. Kad im sin poodraste, dadu ga na nauku. Nar. prip. vuk² 246. Jer se on sve to živje naklopio na nauk. M. Pavlinović rad. 68. Dok je bio na nauci (t. j. sin). 135. Otac . . . me rano dao na nauke. S. Lubiša prip. 147.

c) ono, što tako uči o kojem predmetu dokazujući ga ili tumačeći ili razlažeći. Hriste slavni, nauči nas vjsakomu nauku blagověrnому (iz xiv vijeka). Mon. serb. 151. Moj nauk ni moj, da onoga jest, ki me je poslal (iz lat. mea doctrina non est mea, sed eius, qui misit me. io. 7, 16). Bernardin 54. Budi po nauku crikvenom, ne po nauku eretikov. Naručn. 81a. Slišeći vsaki dan nauk sv. pisma i nisu ga cinili ništar. Transit 201. Uprosi Jezusa od učenija ňegovijeh i od nauka ňegova (iz lat. interrogavit Jesum de discipulis suis et de doctrina eius. io. 18, 19). N. Rašina 109a. Poluvirnici svojimi krvim nauci trovahu viru Isukrstovu. Starine 1, 227. Er je sila, Božjoj vlasti nauk vraži da se ukloni. I. Gundulić 572. Ti si dostignuo moj nauk, naučenje, odluku (iz lat. tu assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum. 2 tim. 3, 10). I. Bandulavić 238a. Slišali jeste nauk, koga iz neba donesoh. F. Glavinić evit 157a. Dobru priliku davaše i nauk kršćanski dičieu vučaše. 249b. Promisli, što se u ovijem naučim uzdrži, za tijem ili hiali ili huli (pisac govor o svojoj knizi). R. Čamašić 6b. Misleć misli smione nove nauke stavla i sije. G. Palmotić 1, 10a. Učili su niki bogoslovci, da . . . Koliko je bud ovi nauk, pokaza sveta crkva. A. Kadčić 384. Velika je opaćina sagraditi jednu skulu ter u ňoj učiti nauke od griba. J. Banovac pripov. 218. Reci meni, care Konstantine, je li taki nauk od istine? A. Kačić razg. 161. Ide slušat nauk krstjanski i riječ Božiju. D. Bašić 247. Crkva ne može se privariti u naučima od vjere. J. Matović 93. S kojijema poglavito pismima ima se potvrditi nauk od uskrsnuća telesah. 105. Drugo će reći nauk iliti članak vire, a drugo će reći običaji crkveni. A. Kanižlić kam. ii. Za utemeljiti nauk ovi od duha svetoga, naredio je sinod. 182. Da u pameti i u srcu uzdrže nauk od prisvete Trojice. 778. Po nauki Pavlovoj. J. Rajić pouč. 1, 2b. Ako što drugo ima protivno zdravoj nauci. Vuk 1 tim. 1, 10. Vjera, što vam ima Hristove nauke u ňoj, to je Božje. M. Pavlinović razg. 14. Uzimaju to ime srbsko nametnuto kroz propovijed i nauk hristjanski. 45.

b. pouka, naputak, savjet, opomena (kako u kojem primjeru). U rječniku Belinu (ammonimento, ammonitione).

a) uopće. Kagodire pisana jesu, na naš nauk pisana jesu (iz lat. quaecunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. rom. 15, 4). Bernardin 1. Ako nisu naučeni v veri i v dobrim naučil od otca. Korizm. 66b. Da bude u nauk všim mladim, ne ču mlčati. Transit 251. Dobri nauci (natpis pjesmi). M. Marulić 102. (Kraja) knigami i svetimi nauci na Krstovu

veru obrati. S. Kožičić 19a. Bit vam će s nauka vidiv ga u trudu vidit pak, da muka ne bi mu zaludu. H. Lucić 228. Djevojke . . . gluhе na dobar nauk, pune misli ludijeh. M. Držić 143. Slijede korisni nauci za naše spasenje. A. Gučetić roz. jez. 11. Ako dobre kad nauke ču od tvoga sluge mene. I. Gundulić 303. Nauk ili napućenje, kako se imaju riči i stvari Božje promišljati. A. Georgijevo pril. 3. Zašto se ne nahradi dan na svjetlost opteni nauk, kojijem bi se mogli našijenci služiti za pisati. R. Gamašić 3a. Nijedna boje stvar ne nuka plemenito na čišćenje vrijedna i dobra ko nauka i kreposno odhraneće. G. Palmotić 2, 380. Zato sam samo skupil ovdi one nauke, koji . . . jesu namišeni i izređeni za učiniti dobru smrt. P. Radovčić nač. 2. Čijijem svjetom i naukom ovu gozbu smetat dode? G. V. Bunić 18. Ako se ovo sime po nauku i priporuci od likarah uzme u jizbini (*iz lat. juxta instructionem medicorum*). F. Lastić test. 308a. Potribito je, da sa svom i osobitom pomjom upamtite današnji nauk. ned. 217. Ne će moć . . . okoristit se mudrijem naučima staroga Lovorka. A. Boškovićeva vii. Dobroslave . . . nu poslušaj nauk majke tvoje. A. Kačić razg. 39. Po nauku i svitovanju svoga rodjaka . . . pode. kor. 199. Drugo Kserksan . . . bi naučen od naravi i za nauk nam ostavi, da po zemlji štogod hodi, to u zemlji i pogodi. V. Došen 229a. Brez nauka kada gine (*t. j. puk*) od tupoće i od tmine. 236a. Koja se u ovoj knizi za navuk austrijskoga puka nahode. I. Jabolanci 207. Ah! nemoj je bandunatu . . . ni sirotinu decu twoju bez nastave i nauke. Nar. pjes. vuk 1, 95. Knige, iz kojih si ti erpio mnogo koristna nauka, vajat će i nima. M. Pavlinović rad. 142. Lepi moj nauku, kega ste mene učili, ki će ga sada mene učiti? Nar. pjes. istr. 5, 9. — *Neobično je uzeta riječ nauk u primjerima: Nauči nas ti mudru sjetu i nauku.* Nar. pjes. vuk 1, 86. A ja idem svojoj staroj majci, nek me uči svjetu i nauku. Nar. pjes. juk. 176.

b) dati, davati, podati nauk (nauku), *t. j. naučiti, poučiti koga.* Ne daj nauku onomu, koji ima gospodstvo nad tobom, jere ako ga zlo dopade, hoće se tobom platiti. Zborn. (1520) 2a. Tako će . . . tvcem zlobom nauk dat svim ljudem. M. Vetranić 2, 475. Ním nauk dajući, kako će putovat. D. Račina 150b. Još veće čišće za sinu nauk dat. P. Hektorović 27. Nauk ti ču, dušo, dati, da dil toga već ne trudiš. A. Čubranović 149. Ova moja pisma . . . nauk će dati svakomu, da tko se na ovo stavja, da razmišla, hoće li s časti izit. M. Držić 3a. Ja vam sam dao nauk . . . da tako i vi budete činiti. A. Gučetić roz. jez. 166. Stari ima mlajemu dobar svjet, nauk i priliku dati. M. Divković bes. 8. Daj nam pašu . . . jer ti opak nauk dava. I. Gundulić 491. Ki upisa knige i spasitelje poda nauke. F. Glavinić cit 2a. Ako bi učinil ili navuk dal, da žena ne more poroda imiti. svitl. 64. Nauke sve hvajene, ke mi poda ti ne kada, poplesane, pogrdene gledaš sada. G. Palmotić 1, 140. Nauka ti ne ču dati, kako se imas tu vladati. 1, 295. Tko vam poda te nauke, tko vam poda take svjete bez me voje mene vjerat? 2, 216. Davši nima mloge nauke izide na goru maslinskou. A. Baćić 305. Koji meni nauke da vaše i načine lipe naodače, kako ćemo Turke dobivati. A. Kačić razg. 125. Isus razgovarajući se Samaritankom ovi joj nauk dade i po njom nama svim. J. Banovac razg. 74. Otac . . . kakve ti nauke dade? M. Zoričić osm. 2. Put kažite od svitlosti, nauk dajte od kriposti. V. Došen

231a. Takve li mu (*t. j. djetetu*) ti daješ nauke? M. A. Rejković sat. 39. Kakvi je nauk dao poklisaru, po komu bi se imao vladati? A. Kanjižić kam. 272. Važa . . . dat svite i nauke potribite pokorniku. M. Dobretić 10. Ja te gledam, suden gospodaru, kakav ćeš mi sada nauk dati, kako će ti majci ugoveti. Nar. pjes. vuk 1, 60. A vladika okupi glavare . . . tu im nauk i blagoslov daje. Ogl. sr. 218. Slušajte, djeco . . . jer vam dobroj nauku dajem. Đ. Daničić pr. sol. 4, 2.

c) uzeti nauk, *t. j. naučiti što.* Vazmi nauk od nature (*t. j. da ti treba štovati roditelje*). Korizm. 43a. Ter može nauk sad svak vazet od mene, tko se je blusti rad od žeje juvene. Š. Menčetić 11. Imo bi nauk svak od mrava uzeti. N. Dimitrović 8. Uzmite nauk od pomet-družine. M. Držić 243. Neka . . . uzmu nauk unaprijeda, vjernijem lubi vjerni biti. G. Palmotić 2, 392. Od ovoga negova dilovanja mnogi naslidnici nauk uzeše i ob noć Boga moliše. L. Vladimirović 85. Ako ćeš ti bit gospodar pravi, uzmi nauk od malenih mravih. M. A. Rejković sat. 147. Dolazi prid svoga ispođidnika za uzet od istoga svit i nauk, što ima učinit. M. Dobretić 432.

d) primiti, primati nauk. Da zločudni ljubovnici prime nauke vjekovite, u kakvoj se drže dici lijepo dikle plemenite. G. Palmotić 2, 391. Primi . . . nauk dobra umrtja. P. Radovčić nač. 1. Kako bi naši nakon nas znali, da smo i kako smo živili i oni odtud življenju svojem nauk prijeli. P. Vitezović kron. II. Veći dili ne će puka primi nauk, ki im dopada. J. Kavačin 76a. Zato l' negov nauk primaš, za da zloče više imas? V. Došen 142a. Da te izvedemo pred dužda, da mu se pokloniš i nauk primiš. S. Lubiša prip. 14.

e. *navada, navika.* U rječniku Mikalini (nauk, običaj, consuetudo, assuetudo, usus, habitus, mos), u Belinu (nauk, nauka, assuefattione, habito, — nauka, avvezamento), u Stulićevu (nauk, consuetudo, — nauka, assuetudo, consuetudo, usus), u Vukoru (to je nauka, das ist [nicht natürliche Bedürfniss, sondern] Ange-wohnheit, consuetudo, assuetudo) i u Daničićevu (nauk, mos sa 4 primjera iz xiv i xv vijeka). Kako to je bio naše stareši običaj dobrui i početni nauki. Mon. serb. 238. Kako t' je bio naše stareši vazda dobrui i krasni nauki. 258. Idješe po nauku na goru maslinskou (*iz lat. ibat secundum consuetudinem in montem Olivaram. luc. 22, 39, — u Bernardina 82: po običaju*). N. Račina 102b. Komu se obrati u narav nauka, život mu ne krati ni žalost ni muka. Š. Menčetić 333. Koji su po naravi prignuti na bludnost . . . i na ostale zloče, kojim se kreću i prigibuju po naravi aliti po zlu nauku. Zborn. (1520) 9b. Vazda naslijedujući, kako je tvoja staru nauku. 146a. Tko ti psovku reče lažuć po nauk svoj, on sebi doteče grižnu i nepokoj. P. Hektorović 43. Ke (*t. j. pjesme*) počnu (*t. j. ja*) skladati opet po nauk moj mneć od njih imati razgovor i pokoj. 66. Ne može . . . narav ostaviti svoj nauk naučen. Đ. Baraković vila 4. U moje vrijeme narav ina i nauka bješe od ljudi; sve je drugoga sad načina, druga doba, druge čudi. I. Gundulić 142. Koji ima običaj i nauku doma se vraćati. B. Kasić zrc. 76. Ne ču mučati jedan nauk zao i čudan od staraca. P. Posilović nasl. 8b. Nemoj činiti po onomu tvojemu zločestomu nauku i po tvomu opakomu običaju. 36a. Od nauka jer je nemu, što znan vitez reče davno: neprijatelju bježućemu mjesto učini zlatom ravno.

P. Kanavelić 177. Koji ima nauk i običaj zvanični gusle. I. T. Mrnavić ist. 145. Opaka nauka na zlo, koja nas tako potiče i prigine na grih. A. Kadčić 205. Važaju . . . za učiniti nauku u dobru dilovanju. 351. Zašto im se nauk okreće u narav. F. Lastrić ned. 121. Pomalo običaj i nauk grišiti smaňkaje. I. Velikanović upuć. 3, 76. Ja bi rad ostaviti psovke i druge gruhe, al' ne mogu, jer sam zao nauk uzeo. B. Leaković gov. 29. U Momčila čudan nauk ima: svako jutro u svetu neđelu rano rani u lov na Jezera. Nar. pjes. vuk 2, 107. Zlu nauku Miloš naučio kod ovaca u Šari planini pospavati svagda oko podne. 2, 139. Zato je mnoge nauka (die Ange-wohnheit) prevarila, te govore i pišu. Vuk pis. 38. Nauka je jedna muka, a oduka dvije muke. Nar. posl. vuk 192. Vazda je nauk moj simo dohadati. Nar. pjes. istr. 2, 12.

d. *znanje, znanost, učenost; katkad; vještina. U rječniku Belinu (nauk, arte) i u Stulićevu (nauk, ars).*

a) *uopće. (Popi)* imaju imiti tolko nauka, da znaju plk naučiti. Naručn. 2b. Iže tolikej mudrosti i nauka bisi, da složi na kup rimskije zakoni. Š. Kožičić 13b. Potribuje, da ispodivnik ima nauk i da razumi, neka bude umil razabratiti, éto jest grih. Š. Budinić ispr. 7. Porodi li njegda one ti mudarce glasovite, ki nauke i zakone ostavise plemenite? I. Gundulić 369. Dovršivi ovijem načinom naučenje od gramatike . . . otide u Alkalu naučiti se nauke veće. B. Kašić in. 38. Srce razumnoga prijati bude navuk (*iz lat. cor sapientis possidebit scientiam. prov. 18, 15.*) F. Glavinić cvit xviii. Kratki je život, nauka duga. J. Kavačin 118a. Moje kraljevno nastojaće zasve o družijeh naucijeh zabavljeno uzdržalo je sved osobitu ljubav svomu rodnom jeziku. I. Đordić uzd. vii. Druga izvrsnost u ispodivniku jest znaće oliti nauk. A. Kadčić 228. Budući vrlo slab nauk moj za istomačiti mudro istinu kataličanskog. A. Bačić xi. Nisu svi likari u nauku jednaci. J. Banovac pred. 72. Nasladivaše se mnogo u knigam i nauku. A. Kačić kor. 315. Nauk dubok sad ne prosim. P. Knežević živ. 49. U svakima od sada nauci napričujuć (*t. j. Slavonac*). A. Blagojević pjes. 8. Čovik kako velikog nauka tako i kriposti. A. Kanižić kam. 598. Da ispodivnik izvan dvi rečene oblasti imat bude . . . znaće oliti nauk. M. Dobretić 71. Umstva i nauci . . . samo kod kojena Levi stajaše. D. Bogdanić 88. Otac ga zatim posla u skule, da uči nauke. M. A. Rejković sabr. 57. To neka čine profesori svaki u svojoj nauci. Vuk pis. 15. Mi nijesmo od nauka tvoga niti možemo tebe naučiti. Nar. pjes. vuk 3, 79. Bez muke nema nauke. Nar. posl. vuk 11. Dok podraste dijete Juroše i nauči velike nauke. Nar. pjes. petr. 2, 165. Da se dokopati mudrosti i nauke mogu samo oni, koji idu starim putem promatraća, pomne, nastojaća. M. Pavlinović rad. 143. — *Znaće: vještina je u primjeru: Hišenomu jer se u boju kad natječu (*t. j. mladići*) za odoljet u zbiljnomu boju nauk igrom stječu. P. Sorčević 584b.*

b) *u osobitom specijalnom smislu. A nam ne zamirite, zač smo rodom Hrvate, a naukom latinskim priprosti. Korizm. 104b. Penija jošće nauk ime toliko, da složi penije psalmov. Š. Kožičić 16b. Mnozih jošće jezik znanje, meju kimi dijačkoga jezika nauk nadhojaše. 55a. Svakoga nauka kraljčnoga urehom urešena. Starine 1, 218. Ovoga dićita mani danoga vazmi k nauku filozofije kraljčne i mudrosti. 3, 226. Zna vuhujuć*

rijećom blagom od besjede sve nauke i moguće je veće snagom od jezika neg' li od ruke. I. Gundulić 311. Sv. Luka . . . u trih dobro upućen naukikh, t. j. filosofiji, likariji i picturiji. F. Glavinić cvit 342b. Poznaše novu filozofiju aliti nauk naravnih. S. Margitić fala 5. Koji su naučni ne samo u bogoslovna prigovaraća, dali još zadovođeno u nauku skladna govorenja. J. Matović v. Bop, koji je osnovao komparativnu nauku o jezicima. Đ. Daničić u Ivecovićevu rječn.

c. *primjer, t. j. ono, što služi drugima za nauk. U rječniku Mikafinu (nauk, izgled, pri-lika, exemplum), u Belinu (nauk, essemplio, esempio), u Bjelostjenčevu (navuk, pelda, exemplum) i u Stulićevu (nauk, exemplum, — uzeti nauk, v. izgledati se u koga). Mnogih iskrnih zal nauk ondi gledajućih. Naručn. 94a. I sve je pravo toj zarad ne da patim . . . neka ja svijem budu ljuvenijem nauka. N. Nalešković 2, 96. Od ovoga vidimo esemplio aliti nauk u jednom zločincu. M. Orbin 37. Nauk si divicam od svake dobrote. M. Gazarović 125b. Oni će izgledi i nauk svakoga načina oč, kijem se vlada puk i gradska občina. G. Palmitić 2, 487. Da bi druzijama bili za nauk od kršćanskoga držanstva. J. Matović 511.*

f. *Ne razabira se znaće u primjerima: Naukų davati od vse zledi (iz xiiij. vijeka). Mon. serb. 24 (Daničić u svome rječniku postavlja za taj primjer znaće: consilium, t. j. savjet, ali to nije sigurno). K'to držane prvymu naukom . . . rek'še: baština mi je, i pređe smrť tuzi stojal, da plati ū srbu ov'nb. Deč. hris. 56.*

NAUKIR, naukira, m. upravitelj lade. Pored naukir, naukira *ima* naukijer, naukijera *kao* kolijer, kondijer *pored* kolir, kondir *i t. d.* (vidi kod 1 mir u pristupu); *ima* i navkir, navkler (vidi tamо). Iz sredov. lat. nauclerius, a ovo iz grč. *ταυτικός*. Između rječnika samo u Mikafinu (naukir, koji vlada brodom, nauclerus, nauarchus, gubernator). Krjepost od počitanja jest kako naukijer, koji vlada drijivo. Zborn. (1520) 19b. Ne imam . . . vješta naukijera, da u način plav sklada. M. Vetranić 1, 169. Iz pržina vješ izima naukijer sidra i ankre. B. Bettera or. 8. Mnogo naukijera drijivo razbijaju. Poslov. danič. Čovjek, koji ne pazi svoj jezik, jest kako . . . brod bez naukijera. K. Mazarović 105. Iz novijega vremena potvrda je samo: naukir, zapovjednik na brodu. U Drašnicama (u Dalm.). M. Pavlinović.

NAUKLIJER, m. onaj, koji koga na što nalogova, potiče. A. Jovićević. Jamačno je ista riječ, koja i naukir, ali je razvitak znaće taman.

NAUKOĽUBIV, adj. onaj, koji *ľubi* nauk, nauku (*u znaćeju tijek rijeći pod d.*) Samo u jednoga piscu. Vrlo vredan, vrlo naukoľubiv želi on, da se premesti u varoš, gde ima biblioteka za obrazovanje. M. Đ. Milićević med. 303. Bio je neobično naukoľubiv, gotovo je uvek bio u poslu i u studiji. pom. 429.

NAUKOSLOVLE, n. Tako je prevedena (grč.) riječ didaktika, t. j. način učenja. Naukoslovje, Didaktik. Jur. pol. term. 129. *Ima i u Popovićevu rječniku (naukoslovje, Didaktik).*

NAUKOVAN, naukovna, adj. onaj, koji je u kakvoj svezi s naukom, s naucima. Naukovna zaklada, Studienfond. Jur. pol. term. 689. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za lat. doctrinalis, nem. doctrinell, doctrinär, — naukovna zaklada, Studienfond, fundus studiorum.*

NAUKOVINA (s takvijem se akc. govoriti), f. plaća za nauk. Govori se i piše u Hrv. i Slav.,

na pr. siromašniji učenici oprošteni su od na-ukovine.

NAUKOVIĆ, m. prezime. T. Smičiklas spom. 258. *Po svoj prilici je grijeskom štampano mjesto Nanković (vidi tamo).*

NAUKUP, adv. skupa, zajedno. *Od na ukup. U rječniku nijednom. Samo xv i xvi vijeka. U svijem primjerima, što su se našli, piše se navkup. Tako navkup budući ti rečeni redovnici (iz xv vijeka). Mon. croat. 121. Ja . . . navkup sinimi mojimi Radojicom i Radulom dajemo na znanje vsum i vsakomu (iz xvi v.). 335. Jidući navkup smišano slatko s kiselim. Korizm. 11b. Navkup z drugimi jesam osuđen. 74b. Gril i milost ne mogu stati navkup. 76b. Svede samoga človika s samu ženu zajedno navkup. Transit 84. Izbraše se od vsakoga grada vinodolskoga . . . navkup. Zak. vinod. 53 (u izdanju Statuta ling. croat. 4 stoji: na kup). Budući sudac s vičnici navkup učinio je zarok. Stat. vrb. 146.*

NAULARITI, naularim, pf. isto što zaulariti. *Od na-ulariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (naulariti, v. oglavit).*

NAULITI, naučiti, pf. isto što obučiti. *Od na-utiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječnicima, i to u Belinu (sa -l- mjesto -t-: naučiti, inoliare), u Stulićevu (sa -l- mjesto -t-: naučiti, v. obuliti), u Šulekovu řem.-hrv. (naučiti, anōlen) i u Popovićevu (naučiti, bečlen, mit Oel fett machen). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: naučiti, einfetten, inoliare.*

1. **NAUM**, m. ime muško, lat. Nahum. Prorok Naum. Korizm. 45b. Naum prorok. J. Banovac razg. 4. Kniga od utvare Nauma Elkošanina. Đ. Daničić naum 1, 1. G. Naum Malin, trgovac. Vuk rječn. 854 (među prenumerantima).

2. **NAUM**, m. namjera, nakana. *Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Vorhaben, tal. disegno. Dosta ima književnika, koji pišu na pr. ništa ga ne može od toga nauma odvratiti.*

NAUMA, f. voila, žela. *Izjedi ovo meso, kad te nauma potegne. M. Pavlinović. Drugi je se potvrda nije našlo.*

NĀUMAN, nāumna, adj. nakan, namjeran. *Između rječnika samo u Vukovu (nauman, vide nakan). Naumni su preko planina prici. Djelovod. prot. 218. Ako je nauman dati, on ih rado pozove (zabilježio prinosnik iz Srbije). V. Bogišić zborn. 165. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. absichtlich, tal. intenzionato.*

NAUMICE, adv. nahvalice, hotimice. *Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. absichtlich, tal. con intenzione, a bello studio.*

NĀUMITI, nāumf, pf. namjeriti, nakaniti (se). *Od na-umiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj govore naūmiti (nāumf). N. Simić nast. vjesn. 8, 109. Između rječnika samo u Stulićevu (naumiti, naumljeti, cogitare, recognitare, meditari, constituere, assignare, statuere, animo destinare, vel proponere: ako si što naumio opraviti, a ti opravi, si mavis, facito) i u Vukonu (sich vornehmen, decerno). Meni važa . . . dilo naumito na svrhu dovesti. A. Knezović 43. Nit bi lasno ulovila, što je bila naumila (stamp. nahumila). V. Došen 99a. Kazao iuu je, da je naumio, kad se dobro izučim, ozenniti me. D. Obradović živ. 22. Istom vračar bijaše naumio da počne svoj posao. Vuk dan. 2, 136. Ti ako si, sestro, naumila, uzet, sekо, dobrog*

junaka. Nar. pjes. vuk 2, 237. Ode pravo, kud je naumio. Mirno dode u Lijevna grada. 3, 412. Ako Bog da, te se ono steče, što sam danas radit naumio. 4, 147. Stan'te, Turci, kud ste naumili? 6, 265. Teško se češku samo od kuće otisnuti, a poslije ode kud naumi. Vuk nar. posl. 165. Koju si (t. j. košnicu) naumio podrezati, zakadi je malo dimom. F. Đorđević 40. Najposle naumi da ide u svet, da traži svoju paunicu . . . pa onda otide k ocu i kaže mu, što je naumio. Nar. prip. vuk 20. Tko bi znao . . . a šta li je naumio Luka? Osvetn. 2, 13. Neka ti kažu, ako znadu, što je naumio za Misir Gospod. Đ. Daničić is. 19, 12. Po narod tvoj zlo naumišće. psal. 83, 3. To ste odavna naumili i osnovali. S. Lučića prip. 181.

NAUMIVATI, naumivam, impf. prema pf. naumiti. *Samo u jednoj knizi. Po pravici tvojoj, po kojoj si iznovintima i opakima pokore naumivao. G. Peštačić 37. Mlogo puta odbaci(h) tvoja očinska ponukovača, koja samo jedino moje blaženstvo naumivaše. 215. Otče, posveti mi sr. e, da moja mišljenja i riči samoga tebe naumivaju. 218.*

NAUMKO, m. muško ime izvedeno od Naum. Zemjak 3.

NAUMLATI, naumljam, impf. prema pf. naumiti. *Samo u Stulićevu rječniku (naumiti, naumljam).*

NAUMLIVATI, naumljem, impf. iter. glag. izveden od naumljati. *Samo u primjeru: Šetao bi se pojem daleko sмиšlјajuć slike, što bi naumljivao izvaditi. M. Pavlinović rad. 66.*

NAUMOVIĆ, m. prezime izvedeno od imena Naum. M. Đ. Miličević pom. 623. Drž. kalend. (1905) 299.

NAUN, m. muško ime tamna postaća. Djelovod. prot. 56. *Vidi prezime Naunović.*

NAUNĀŠATI, naunāšam, pf. mnogo čega unijeti. *Od na-unasati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se oko Vinkovaca, na pr. Eto smo naunašali drva, bit će dosta za cilu zimu. S. Pavličić.*

NAUNCUTÁRITI SE, nauncutárim se, pf. dosta uncutarije načinuti. *Od na-uncutariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.*

NAUNOVIC, m. prezime izvedeno od imena Naun. L. Stojanović zap. i natp. 3, 175 (zabilježeno g. 1660). Etnogr. zborn. 5, 375 (prezime porodici, koja se doselila u Srbiju iz Makedonije).

NAUOČICE, adv. u oči, na oči. *Samo u Daničićevu rječniku (nauočice mjesto načvočice, coram s primjerom iz xv vijeka:) Tebē nauočice, a prēdā našēmi posli zapovidē. Spom. sr. 1, 143.*

NAUPARA, f. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 448. *Tako se zove i manastir kod toga sela. Glasnik 21, 39. M. Đ. Miličević knež. srb. 770. — Tamno.*

NAUPAST, f. isto što napast. *Samo u primjeru: Ne uvedi nas u naupast. J. Matović VIII. U istoj knizi ima i napast (vidi tamo).*

NAUPĒTI SE, nāupnēm se, pf. isto što upeti se. *Od na-upeti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Sve se selo na me naupelo, fala Bogu, ništa mi ne mogu (iz nar. pjesme slavonske). Zborn. za nar. živ. 7, 97.*

NAUPRAV, adv. isto što uprav, upravo. *Od na-uprav. Samo u dvije knige. Sude nauprav onako, kakono je. F. Lastrić ned. 51. Još ne zna*

ni očenaša nauprav. 404. Jer mu one nauprav ne služe. J. S. Rejković 252 (*u tom je primjeru značenje: pravo, vađano*).

NAUPRAVAN, naupravna, *adj.* *upravan, vađan*. *Samo u primjeru:* Tako kuća i kućinstvo tako more biti naupravno svako. J. S. Rejković 71.

NAUPRAVO, *adv.* *isto što nauprav. Samo u primjeru:* Učini zakon novi ne za razrušiti stari, nego za ispuniti i naupravo istomačiti. F. Lastric ned. 297.

NÄUPRÄT, *adv.* *Samo u Vukovu rječniku:* nauprav, n. p. nositi što, t. j. svezavši i uprtivši na leđa.

NAUREDITI, nauredim, *pf.* *naknaditi; kao da je to u primjeru (jednom, što se našao):* Prit če jedan pop z onoga svita, ki je, dokle je bil na ovom svitu, tolike maši znemaril pak je mora z onoga svita prit navredit (iz govor na ostrvu Cresu). Zborn. za nar. živ. 8, 134. — *Od na-urediti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo urediti pf.).*

NAURKATI, naurkam, *pf.* *nadrškati, navrkati. Od na-urkati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Belinu (naurkan, adizato), u Stulićevu (naurkati, v. nasunuti) i u Popovićevu (naurkati, naurkam, hetzen, anhetzen).* Krivi su nam kleti protivnici, što ga s čini na zlo naurkaše. Osvetn. 3, 18.

NAURKIVATI, naurkujem, *impf.* *prema pf.* naurkati. *Samo u Stulićevu rječniku* (naurkati, naurkativi, naurkivam, v. nasunuti).

1. NÄUSNICA, *f.* lanugo, mystax, *dlake na usni (gornjoj).*

a. nausnica se zovu u mlađića one male, iz kojih će poslije biti brkovi. *U rječniku Stulićevu* (nausnica, lanugo) i u Vukovu (nausnica, naustica, der keimende Schnurbart, lanugo in labio superiori: tek mu se trgla nausnica [i s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 155:] Garila ga mrka nausnica).

a) sing. se nausnica prima (*na mjestu rđavo sačuvatu; govor je o nekakvom mlađiću*). M. Držić 252. Bilo lice, mrka nausnica. Nar. pjes. vuk 3, 512. Malo momče, ni golemo nije jako nega mrči nausnica. Nar. pjes. bos. prij. 3, 140. Godine su nagarile mrkom dete nausnicom. B. Radičević (1880) 39. Za njim trči jedno momče mlađo, malo nega gari nausnica. Nar. pjes. hōrm. 1, 409. Istom momku crna nausnica. Hrv. nar. pjes. 2, 285.

b) plur. Visok junak, tanak u pojusu, bela lica, crnih nausnica. Nar. pjes. vuk 2, 484. Crnu perčin beo vrat pokrio, bela lica, crnih nausnica. 5 (1898), 420. A kakav je, vesela mu majka! nausnica nema ni brkova. Ogl. sr. 472 (pjesma, iz koje je taj primjer, preštampana je u knjizi nar. pjes. vuk 8, ali tamo na str. 267 stoji: nausnice nema ni brkova). Mlađi bez nausnica. M. Pavlinović rad. 166. Branko.... nausnica je bio tankih, a brade još gole. M. Đ. Milićević pom. 584.

b. *isto što brk. Samo u primjerima:* Ljudi imajući naustnice priko ustih visuće dužni su podrizati. B. Lešović nauk 193. Sjedaše sredovječan čovjek obilate crne naustnice. M. Pavlinović razg. 3.

2. NAUSNICA, *f.* časoslov (*kniga*). Govori se u Staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 7, 412. Postoje nejasno; vidi 2 naustica.

NÄUSNICÉ, *adv.* *isto što naustice.* Ove male stvari želim od tebe imati, kako će ti prikazat

nausnice Mustapa. A. Kačić razg. 132. Još mu cura nausnice kaže. Nar. pjes. juk. 157. Omer Tali nausnice kaže. 228. Pa mu nemoj knige ni davaći, vet mu selam nausnice kaži. Smailag. meh. 35. Adv. nausnicē (isto što u Vuka naustico) čuo sam u selu Bogatiću u Mačvi. S. Novaković. — U Dalmaciji govore nausnice u dva značenja: 1. naizust, na pamet, na pr. ja sam joj nausnice kazala, — 2. po čuvešu, na pr. ovu sam pjesmu ja nausnice naučio (ne iz knjige). M. Pavlinović.

NAUSNIK, *m. surla, rilo. Samo u jednoj knizi.* Pod vilicami imaju pčeles naustnik (proboscis). A. Maksimović 5. Naustnik pčela počti elefantovom je podoban. 5.

NAUSPUT, *adv.* *isto što uz put. Govori se u rječkoj nahiji, na pr. Da i ovo nausput svršim. A. Jovićevit.*

NAUST, *adv.* *isto što naizust, na pamet. Samo u jednoj knizi.* Desyat zapovijed božijih ne značaj naust. Glasnik 56, 143. Desyat zapoved božijih ne vedaj naust. 146.

NAUSTAN, nausna, *adj.* *onaj, koji se čini naustice. Samo u primjeru:* Oni više cijene dobru uputu umnih moćiju nego naustno predavanje. M. Pavlinović rad. 142.

NAUSTAVKE, naustavaka, *f. pl.* *isto što ustavci, t. j. prvi dan po kršnom imenu. L. Zore paletk. 110, 231.*

NAUSTEĆE, *n. nom. verb.* *od naustiti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nahustene, incitabulum, incitamen, incitamentum ...).*

1. NÄUSTICA, *f.* *isto što 1 nausnica. Između rječnika samo u Vukovu (nausnica, naustica, der keimende Schnurbart, lanugo in labio superiori). Drugi junak smedi naustice. Nar. pjes. vuk 3, 337.*

2. NAUSTICA, *f.* *isto što 2 nausnica. Samo u jednoj knizi.* Pop Nikolaj Desinački ... nausticu i psaltil preučil. Glasnik 56, 141. Izučil nausticu, psaltil, moleben presvetija Bogorodici i akatist. 280. Kod kojego bivši 2 goda preučil nausticu i psaltil. 250.

NÄUSTICÉ, *adv. usmeno. U rječniku Stulićevu (naustice, na usta, coram, oretenus) i u Vukovu (mündlich, viva voce s primjerom iz neke nar. pjesme: Sitno piše sičana fermana pa još slugi naustice kaže). Apoštoli jedna upisaše, a jedna pravovirnim naustice rekoše. J. Filipović 1, 27a. Sve mu onda naustice kaži. Nar. pjes. petr. 2, 201. Onda će mu naustice kazat. 2, 582. Govori se u Dalmaciji. J. Grupković.*

NAUSTITEL, *m. nom. ag. od glag. naustiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nahustitel, incitator, instigator ...) i u Jambrešićevu (nahustitel, incitor).*

NAUSTITI, naustum, *pf.* *nagovoriti, navratiti. Od na-ustiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1; samome ustiti po svoj prilici nema potvrde u našem jeziku, ali ima u staroslov. (ustiti, incitare). Piše se i nahustiti, što je po kajk. govoru. U rječniku Bjelostjenčevu (nahusten, nadražen, instigatus, incitatus ..., psi nahusteni na jelene, canes immisii cervis), u Jambrešićevu (koga suprot drugomu nahustiti, instigare, u lat. dijelu), u Voltigijinu (nahustiti, v. razdražiti) i u Daničićevu (nahustiti, concitare s primjerom:) Nausti nečestivij 2 carja, da oskrbi me. Stefan pam. šaf. 27. Aranitović i Karanović... pašu naustiše i umazdiše i monastira Vočavče zemlju nasilno.... oteše. Glasnik 25, 68. — Ima i u Stulićevu rječniku, ali sa značenjem,*

koje se ne čini pouzdano (naustiti, parlar a bocca, coram loqui, t. j. naustice reći). Stulić ima i nauštitи sa značenjem: podbadati i s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika, ali je Stulić Bjelostjenčevu nauhsten krivo pročitao i izveo kriji inf. nauštitи. — Jedan je prinosnik zabilježio: nauštiti komu, t. j. kazati mu, da što izreće. M. Pavlinović.

NAUSTIVATI, naustujem, *im pf.* prema *pf.* nauštiti. U rječniku Bjelostjenčevu (nauhstujem, inhortor, incito . . .). Ima i u Stulićevu rječniku, ali sa značenjem, koje se ne čini pouzdano (naustivati, naustivam, parlar a bocca, coram loqui, t. j. naustice goroviti).

NAUŠCATI, naušcam, *im pf.* prema *pf.* nauštiti. Samo u Stulićevu rječniku sa značenjem, koje se ne čini pouzdano (parlar a bocca, coram loqui, t. j. naustice goroviti); vidi nauštiti, naustivati, nauštati.

NAUŠJE, *n. oboci, minduše.* Samo u rječniku Bjelostjenčevu (u kojem uz riječ naušnica stoji kao sinonim naušje s naznakom, da je „dalmatinska“ riječ) i u Voltigijinu (orecchino, Ohrenring, Ohrengehäng).

NAUŠKATI, nauškám, *pf.* nadrškati, podbu-niti. Od na-uškati; samome uškati ne će biti potvrde, a stoji i svezi s glag. ustiti (vidi kod nauštiti), t. j. uškati mjesto ustkati s ispalim po pravilu t i sa promijenjenim (s neznana razloga) -s- u -š-. Cucke mi nauškali otca izraniti. Jačke 178 (s glasom -h-, kao što je i nauhstuti mjesto nauštiti, — vidi tam). Gorov se oko Vinkovaca, na pr. Nauškali cilo selo na bježnika. S. Pa-vičić (zabilježio naznačeni akc.). Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. anbetzen.

NAUŠKE, naušaka, *f. pl. igle, na kojima su bušeni novci (nakit na glavi u žena).* M. Đ. Mi-lichević živ. srb.² 39. Jamačno je riječ najprije značila nekakav nakit na usima.

NAUŠNICA, *f. minduša.* Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (navušnica, fela kinča, ki se na vuha obeša, naušje, nauhvica, inauris . . .), u Jambresičevu (navušnica, inauris), u Voltigijinu (navušnica, orecchino, Ohrgehänge) i u Popovićevu (navušnica, Ohrring).

NAUŠTATI, nauštam, *im pf.* prema *pf.* nauštiti. Samo u primjeru: Nauštajetъ Vlčkašina . . . dijavola i naušćejetъ svoje sluge ubistvu. Glasnik 22, 219.

NAUT, *m. nekakav grah.* Između rječnika samo u Popovićevu (Kichererbse). Cicer L. naut. Naut se u istočnoj i južnoj Europi, kao i druga variva, troši u jela; prženo zrnavlje prodaje se na istoku, gdešto i u nas, pod imenom leblebjija; brašno od nauta služi u nas kao kvasac pri pravještu simita. J. Pančić bot. 293. 294. Gorov se oko Niša. M. Đ. Milićević kraj. srb. 12. Naut, m. od arapskoga nakhud, rogačica, slani grah. D. Popović tur. reči 158.

NAUTOĆ, *adv. natječući se; kao da je to u primjeru (jedinom, što se našao):* Širokijem druhom koni i kola nautoć obtrkuju pod jablan-skim lugom. M. Đ. Pavlinović razl. sp. 418. Od na-utoč.

NAUTORITI, nautorim, *pf.* načiniti utore. Od na-utoriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Šulekovu rječ. zn. naz. za nem. ausnuthen, ausspünden, abfalten, tal. caprugginare, franc. travailler au bouvet.

NAUVIJATI, nauvijám, *pf. o uvijanju u obilnoj mjeri.* Od na-uvijati; ide među glagole na-

vedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (nauvijati, genug einwickeln, — nauvijati se, sich satt wickeln).

NAUVITAO, *adv. naokolo, okolo.* Od na u vitao. Govori se u riječkoj nahiji, na pr. stade vojska nauvita' grada. A. Jovićević.

NAUZDANO, *t. j. na uzdano, pouzdano.* Vidi kod uzdati (se).

NAUZETI SE, nauzměm se, *pf.*

a) uzeti u obilnoj mjeri. Od na-uzeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Bogme t' ne uzeš zla brimena s oniježijem du-brovačkijem vlastelinom tako i ne nadavši se, da bi se Tripče moj muž i drugovja opio, da se ja ovakoga dobra brjemena nauzmem. M. Držić 164. — Iz novijih vremena našlo se potvrda samo u crnogorskim nar. pjesmama. Ne bi li se nauzeli glavah, turskih glavah i svakog šicara. Pjev. crn. 49a. Danas bi se nakidali glavah, nauzelji turskih pušakah. 76a. Tu se blaga dosta nauzeše i turskoga svjetla oruža. 199b. Tu se dosta glava naukaša i oružja turska nauzeše. Ogl. sr. 142. Eda bismo šicar šicarili i dosta so blaga nauzeli. Nar. pjes. vuk 4, 50. Da se mogu nauzeti blaga. 5 (1865), 19. Eda bismo noga osvetili i dosta se blaga nauzeli. 8, 391. — U jednom je primjeru bez riječce se: Šicar dobar i tad šicariše, nauzeše svjetla oružja. Pjev. crn. 69a.

b) uzeti Zub na koga, izuzeti se. Samo u Popovićevu rječniku (nauzeti se na koga, gegen Jemand einen Zahn haben).

c) nauzeti se, n. p. zime, t. j. vrlo ozepsti, erfrieren, frigesco. Vuk rječ. Druge se potvrde nije našlo. Razvitak značenja taman.

NAUZIMATI, nauzimām (nauziměm), *pf.* isto što nauzeti (se). Od na-uzimati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vu-kovu rječniku (in Mengen nehmen, sumo).

NAUZLATI, nauzlam, *pf.* zavezati uzao (uzlove). Od na-uzlati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikačinu (nauzlan, pun uzal, nodosus), u Bjelostjenčevu (navuzlan, pun vuzlov, nodosus), u Voltigijinu (navuzlan, annodato, angeknüpft) i u Stulićevu (nauzlan, nodosus). Našaši neke konopce utvrđene i nauzlavši ih množijemi uzlijemi stijesnu nimi liste od mješica (*sic!*) i od stegana. B. Kašić fran. 14.

NAUZNAČ, *adv. nauznak, naledaške.* Od na-uznač. Između rječnika samo u Stulićevu (ventre in coelum verso, — padst nauznač, supinum cadere). Nauznač ležaše meju trnjem. M. Pavićić 38. Nauznač pade i umri. Blago turl. 86. U oba je primjera zapisato: nauznač, t. j. nauznač.

NAUZNAČARKA, *f. nekakva stjenica, što na-ledaške pliva.* Samo u Popovićevu rječniku (Ru-derwanze).

NAUZNAČICE, *adv. nauznak, naledaške.* U rječniku Mikačinu (resupine), u Belinu (alla su-pina, con la faccia volta in sù), u Stulićevu (ventre in coelum verso) i u Vukovu (rücklings, auf den Rücken, supinus). Boni legne nauznačice. M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 37, 147.

NAUZNAČITI SE, nauznačim se, *pf.* leći, osloniti se nauznako: na me se nauznačio. M. Pavlinović, Glagol je izveden od *adv. nauznak*, nauznako. Ne razabira se pravo značenje u pri-mjerima: Čudno je Slovinac na jugu namješčen! zakoraciv u egejsko more . . . trupom nauznačen na Kosovu. M. Pavlinović razl. sp. 182. Gordost napučenih vladika, koje kaono bogiće nadinde-

tene, nauznačene diće se sobom. 412. Bakoňa je, koji izvrati, izbeći prsi, nauznači se, kada oda, zavrti glavom i oštro gazi (*u govoru poličkom u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 8, 233.

NÄUZNÄK, *adv. od na uznak.*

a) naleđaške. U rječniku Belinu (alla sū-pina, con la faccia volta in sù), u Stulićevu (ventre in coelum verso) i u Vukovu (rücklings, auf den Rücken, supinus). Kad u grob nauznak prostre se jur ležec. M. Marulić 18. Govori se u Rijeci, na pr. ležati náznam, pal je naznak (mjesto navznak). F. Pilepić, — u riječkoj nahiji: nauznak leći ili panuti. A. Jovićević.

b) natrag, natraške. Sad se je obalil žitak moj nauznak. P. Zoranić 10. Pri če se ugasiti sunčeni plam zgor, vruje se vratit nauznak na izvor. 64. Obe ruke meni zaveza nauznak. 77. Svrati nom (t. j. zastavom) nauznak. D. Baraković vila 16. Venac nauznak se svali. M. Alberti 371. Nauznak biv se privrnuo. J. Kavačić 447a.

NÄUZNÄKO, *adv. od na uznako.*

a) natrag, natraške. U rječniku Vukovu (rücklings, auf den Rücken, supinus: naopako i nauznako! taj primjer upravo ide pod b). Guja na stazi, koja ujeda koňa za kićicu, te pada konik nauznako. D. Danićić 1 mojs. 49, 17. Pade Iliju sa stolice nauznako i slomi vrat. 1 sam. 4, 18.

b) isto što naopako. Gdi stvari uprav i kako vaļa idu, a ne naopako (štoto reč) i nauznako. D. Obradović bas. 169. Piše sve i veruje sve, naopako i nauznako! sov. 28. Naopako i nauznako! Nar. posl. vuk 190 (t. j. zlo i naopako!).

NAUZURITI SE, nauzurim se, *pf. isto što nauživati se. Od na-uzuriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječniku Mikaliću (nauzuriti se, nauživati se) i u Stulićevu (nauzuriti se, v. nauživati se).*

NAUZURIVATI SE, *impf. prema pf. nauživati se. Samo u Stulićevu rječniku (nauzurivati se, nauzurivam se, v. nauživati se).*

NAUZVRH, adv. uvršno. Od na uz vrh. Samo u primjeru: Ta bratinska ponuda biti će nauzvrh nadoknađena. M. Pavlinović razl. sp. 348.

NÄUŽINATI SE, naužinām se (jamačno je takav akc.), *pf. o užinau u obilnoj mjeri. Od na-užinati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Onda se on naužinio i sit se naužina. M. D. Milićević let. več. 206.*

NAUŽIVAÑE, n. nom. verb. od nauživati se. Samo u rječniku Belinu (godimento molto) i u Stulićevu (magnum gaudium).

NAUŽIVATI SE, nauživām se, *pf. satis superque perfructum esse. Od na-uživati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Mikaliću (oblector, oblecto, perfruor), u Belinu (godere lungamente o molto), u Stulićevu (perfrui) i u Popovićevu (sich satt geniessen). Što se u ljetu svoja pozna ne nauživa rajske sreće. G. Palmotić 3, 106b. Eh, što bih ti se onda pogospodio, svašta nauživao, dobro io, a bole pio! Nar. prip. vrč. 144. Jura se i na ovom svijetu svoje slave nauživao. M. Pavlinović rad. 72. Ona se svoje slobode nauživala. razg. 107. Pošto sam se nasetao i nauživao te divote. S. Lubiša prič. 18.*

NAV, navi, f. brod, lađa. Iz tal. riječi istoga značenja nave. U rječniku nijednom. Nav, ka je lipa i močna i lipo i dobro napravljena konopij.

Transit 236. Prikrcana nav rado se potopi. M. Marulić 133. Veći broj galij ter navi jest, u kih brodeći vojska se priplavi. H. Lucić 270. Vstupivši v nav. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 215b. Pride k portu, da u nav ulize. Starine 1, 233. Da brodi pristaju, galije i navi. D. Baraković vila 106. Nav trgovacka iz daleka noseći kruh svoj. I. Bandulavić 255a. U niku drugu stupivši nav. F. Glavinić cvit 247b. Izhodeći oni van iz navi. 314a. U nike navi od Tarsije ubrodivši se. 427a. Popadši se kako jedna nav za velu ankoru. P. Radovčić nač. 162. Kapitani od galij, navih. ist. 189. Navi jiman (t. j. imam) dosti, u njih ljudi od vridnosti. I. Zanotti skaz. 12. Niki ju mornare iz navi vidiše. Oliva 24. Blagosovi nav ovu. L. Terzić 230. Otvori se nav pod nima i padaše u more. J. Banovac prisv. ob. 74. Da otidete na nijedan način udeći nijednom stvorenu u navih. blago 344. Bojne navi i trgovacka driva. M. Dobretić 400. Sad eto ti bojne navi dvije. Pjev. crn. 304b. Govori se u Vrbniku (na Krku) za nekakav veći brod sa tri jarbola. Zborn. za nar. živ. 7, 335.

NAVA, f. isto što nav i istoga postaňa. U rječniku nijednom. Ki imijahu nave na moru. Ant. Dalm. nov. tešt 2, 201a. Z navami onimi priko voje mornarov igrahu (t. j. valovi). F. Glavinić cvit 248a. Ubrodi se oni sveti zbor divojak u nave k tomu pripravne. 346a. Pohodi ju kako gospodar navu svoju. 441b. Ki kradu blago nav ili brodov. svitl. 113. Korabaž za Veneciju bila je velika nava od linije. D. Obradović bas. 358. Ja ču udrit s mojom bojnom navom na Turčina pašu kapetana. Pjev. crn. 304b.

NAVÁBITI, návábim, pf. vabeći privući, dosta namamiti. Od na-vabiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. Između rječnika samo u Popovićevu (anlocken, — genug locken). Da smijese meku, na koju bi navabili sve suplemenike. M. Pavlinović razg. 65. Govori se u Lici, na pr. Nude navábi onog pjeviča amo. J. Bogdanović.

NÁVADA, f. nauka, navika, običaj. U rječniku Mikaliću (navada, običaj, nauk, consuetudo, assuetudo), u Belinu (avvezamento, l' avvezzare), u Bjelostjenječevu (consuetudo, mos, ritus), u Jambrešićevu (consuetudo), u Voltižijinu (usanza, Gewohnheit), u Stulićevu (assuetudo, consuetudo s naznakom, da se nalazi u kajk. pišca Muliha) i u Vukovu (Angewöhnung, Ge-wohnheit, consuetudo, assuetudo). Jere je običaj i navada vših pripovidavac imiti utočišće k studencu od miosrdija. Korizm. 88a. Daje na znanje nam našu skvarenu gršnu navadu i naturu. Postila (1562) 110b. Kako je nikih navada. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 151b (hebr. 10, 25). Polag navade donese (iz xvii vijekaj). Starine 11, 118. Znam, stare navade da i sada imaš. P. Vitezović odił. 57. Vsakom voću ta'j navada, kad je zrelo, samo pada, priči. 64. Sve časti i slave, koje se od navade naroda daju. A. Knezović xx. Od strilovitih molitvicah običaj i navada. A. Kanižići uzr. 204. O paklenia navado brez svakoga skoro lika! D. Rapić 22. Opet po nauku i navadi slide svoj zao običaj. F. Lastrić ned. 118. Jer zločesta ova je navada. A. Blagojević pjes. 41. Po hajnam srebreni panciri i maite po navadi staroj. J. Krmptić mal. 20. Navada vrhnaravna, koja čini čelade pravijem prijateljom Božijem. T. Ivanović 71. Kad poznademo, da smo u kakvoj zloj navadi, ne vaļa, da ju trpimo. B. Leaković gov. 49. Starim nisu te navade bile. J. S. Rešković 72. A navadu lošu na-

učio: otimati lovak od drugoga. Nar. pjes. vuk 2, 426. Pusti ti nas, da se držimo stare navade. S. Lubiša prip. 115. Ni glasa se ni od něga čulo, a to j' bilo proti navade. Nar. prip. mikul. 6. — *Ovamo se meće i primjer:* Jegda car po navade naneseš komu muku. Starine 2, 276. Izdavač bižži, da tu po navade stoji prema grč. εἰς ἴνολήψεως (t. j. po domišljanu, sumnju).

1. NÁVADAN, návadna, adj. assutus, consuetus. U rjećniku *Bjelostjenčevu* (navadni, solennis, solitus, usitatus . . . , adv. navadno, solenne, solemniter, consuetum), u *Jambrešićevu* (navaden, consuetus, — navadni, ritualis, oboje u lat. dijelu), u *Voitičijinu* (navadan, accostumato, gewohnt, — adv. navadno, abitualmente, gewöhnlich), u *Stulićevu* (navadan, solitus, consuetus, assuetus; — navadno, cum importunitate, immoderate, t. j. bezobrazno, neumjerenzo s naznakom, da je iz *Habdeličeva rjeć.*, ali u tome rjećenju stoji: navadno, consuetum), u *Vukovu* (navadan n. p. vo u kukuruze, angewöhnt, assuetus), u *Popovićevu* (navadno, gewöhllich) i u *Daničićevu* (navadny, consuetudinis s primjerom iz xv vijeka, vidi ga pod b).

a. navadan, t. j. koji se navadio, naučan, navikao. Navadna je crikav vse nauke . . . braniti (iz xv vijeka). Mon. croat. 107. Vrativši se muž domom i ne našađi ništar pripravno (t. j. za jelo) kako biše navadan, mnogo se smuti. Mirakuli 98. Silvan . . . kako biše navadan, radujući se. Transit 221. U kakovijeh pristupanjah takovi navadni su sagrešivati. S. Matijević 30. Vlastelin jedan griju nečistomu navadan . . . pristade viču ovomu. A. Kanižlić utoč. 223. Alfonso navadan nū obdan, kad bi ure bile, pozdravljati. 227. Zato običajnim i navadnim grišnikom . . . pripovidati jest sijati sime riči Božje po kamenu. F. Lastrić ned. 118. Recite krstjaninu navadnomu na proždrlost. 261. Upitajmo jednoga, koji je navadan na psvkve. B. Leaković gov. 194. Pojd' s Bogom, dragiću, kamo si navadan. Nar. pjes. istr. 2, 12. Ne će jedna, već što je navadna. Nar. bl. kapet. 139. Navadan, navádno, assuetus. D. Nemanic (1885) 41.

b. običan.

a) adj. V starih zakonih i v pravdah navadnih (iz xv vijeka). Mon. serb. 279. Vsaki svoje crkve navadne običaje ima svršeno obdržati (iz xv v.). Mon. croat. 107. Dasmō im ta naš list otvoreni pod naše pečati navadne (iz xvi v.). 259. Ne tijući mu dati něgovu navadnu piću govoru. Transit 14. Opet pali bi v navadne grihe. 216. Djaval vršeci svoje navadne lasti . . . važga. 261. Na slatke njove razgovore istinske i navadne potožnosti zaboraviti. A. Knezović xviii. Da videći mi naše slipoče ostavimo navadne nesriće. A. Blagojević pjes. 44. Jedna je milost navadna (abituale), to jest svestotvorna. T. Ivanović 71. Mučno se čini navadne grihe ostaviti. B. Leaković gov. 151. Kom je sička navadna za ranu, nek uzima slamu izabranu. J. S. Rejković 56.

b) adv. U koje smo navadno padali. A. Blagojević pjes. 44. U čelade, koje je navadno nemarljivo, mučno će se tko pouzdatis. M. Pavlović rad. 107. Večeras ćeš poč spati kako navadno. Nar. prip. mikul. 5. Navádno, ex more, plerumque. D. Nemanic (1885) 62.

2. NAVADAN, návadna, adj. onaj, koji vabi, mami. Samo u *Mikačinu rjećniku* (i to samo adv. navadno, cum alliectatione, t. j. vabeći, mažeći). Vidi 2 navaditi.

NAVADBA, f. isto što navada. Kako je svitova navadba, da oni, ki se najveće na dvoru trude, najmaće imaju. Proroci 234 Navadba Danijelova trikrat va dne moliti. 244. Navádba, consuetudo. D. Nemanic (1884) 41. — *Drugijeji se potvrda nije našlo.*

NAVADICA, f. dem. od navada. Samo u *Jambrešićevu rjećniku* (mosculus, u lat. dijelu).

1. NÁVADITI, návadim, pf. naučiti, naviknuti. Od na-vaditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. *Nalazi se akt., pas. (rijetko) i refleks.* U rjećniku *Vrančićevu* (navaditi, assuetare, facere), u *Belinu* (navaditi se, avvezzarsi, assuefarsi), u *Bjelostjenčevu* (na slasti koga navaditi, illecebris aliquem assuefacere, — navajen, navaden, suetus, assuetus, consuetus . . . , navadil sam se, navadu imam, assoleo, soleo . . .), u *Jambrešićevu* (navadim se, assuesco, assuefio), u *Voitičijinu* (navaditi se, avvezzarsi, sich gewöhnen), u *Stulićevu* (navaditi se sa značenjem rđavo rečenim: immoderate facilitate vel humanitate alicuius abuti, t. j. zlo se služiti čijom dobrotom, — navaden, v. navadan) i u *Vukovu* (navaditi, angewöhnen, assuefacio, — navaditi se, sich angewöhnen, assuesco).

a) akt. ņe (t. j. kokoši) uz kuću navadi u zgradu, ondi one jaja nesti znadu. J. S. Rejković 62. Zima ne ima kućnika linosti navaditi. 417. Mi čemo te sad navadit poštenu. Nar. prip. mikul. 113.

b) refleks. Bio je u čovjeka mlin, i bješe se kućka navadila okoliš zobati. Zborn. (1520) 37b. Što si em u škrapice, navade se i naklate njeki pruzi i gagrice . . . ter sve pogrizu. M. Vetranic 1, 20. Čemu su se navadili. F. Lastrić ned. 50. Da se ne kunemo brez potribe i nedostoj za ne navaditi se na zakletve sveudijne. 113. Niki se navadili na pjanstva i prijubodinstva. 248. Tko se ovim otrovom navadi (h)raniti, ne ima mu likarije. 400. Da bi rekao: ne ēu ostaviti ono, na što sam se navadio. B. Leaković gov. 194. Koji bi se navadili na ove putene grihe. nauk 337. Sadila Mara vinograd, navadi joj se vragavran, ozoba Mari vinograd. Nar. pjes. vuk 1, 213. Posija dede po dolu diñe, navadiše se do tri devojke te pokradaše dedove diñe. 1, 297. Tri devojke cveće posejale . . . navadi se momče neženeno te počupa cveće devojkama. 1, 396. Nego ima godinica dana, kako je se zmaje navadio te dolazi na bijelu kulu. 2, 256. Ja posija(h) bob, Navadi se vrabac pipac u bobac. 5 (1898), 473. Navadio se kao Turcin na krmetinu. Nar. posl. vuk 185. Tamo se je navadil mili vole napajat. Jačke 45. Dosta sam se toga navadil. Nar. prip. mikul. 11. Al' se od nekoga navadili (iz gorova creškoga). Zborn. za nar. živ. 3, 267.

2. NAVADITI, navadim, pf. namamiti, navabiti. Od na-vaditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samome vaditi u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde u našem jeziku, ali ima u ruskom: вадить (vabiti); ispor. i privada (mamac, mēka). Samo u rjećniku *Mikačinu* (navaditi, alleクト, allicefacio, — navaditi se, allector) i u *Stulićevu* (navaditi, navadivati, navadivim, illicere, allicere). Možda ovaj glagol ne bi trebalo odvajati od 1 navaditi; t. j. možda im se značenja mogu složiti. Vidi 2 navadan.

3. NAVADITI, navadim, pf. dosta izvaditi. Od na-vaditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rjećnika samo u *Vukovu* (genug herausnehmen, satis prompsisse) i samo u primjeru: Za tim malo stavši kopit navadiše pak plav privezavši obid pripraviše. P. Hektorović 23.

4. NAVADITI, navadim, pf. *navesti*, *navratiti*, potaći. Od na-vaditi; samome vaditi u značenju, koje bi odgovaralo, važada nema potvrde. *Isti* glagol istoga značenja (na-vaditi) ima u staroslov. jeziku. Samo u Daničićevu rječniku (incitare s primjerom iz xiv vijeka:) Kto se potvrdi sije razoriti vragom navažden. Mon. serb. 87.

5. NAVADITI, navadim, pf. *Samo u primjeru*: Da teku navadit ja lovišće kako riba nepogub sfoj. P. Zoranić 35. — *Značenje i postaće tamno*.

NAVADIVATI, navadujem, impf. prema pf. 2 navaditi. Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod 2 navaditi).

NAVADLIV, adj. naučan, navikao. Samo u primjeru: Kukavica.... kakono je navadljiva bila. Osvetn. 2, 35. — *Nepouzdano*.

NAVADNOST, f. consuetudo. Samo u Stulićevu rječniku (navadnost, v. navada).

1. NÀVADÀNE, n. nom. verb. od 1 navadati. Samo u Vukovu rječniku (das Angewöhnen, assuefactio).

2. NAVÁDÀNE, n. nom. verb. od 2 navadati. Kada mi ne bismo privolili negovomu napastovanju, navada i probadanju, ništa nam ne bi mogao nahudit. B. Leakočić gov. 47. Živite ne po nagnuću tilesnomu.... niti po nagovaranju i navadaju djavaoskomu. nauk 381. Ovoga ne bi bilo bez domaćega masla i navada na. S. Lubiša prip. 189. *Ima i u Popovićevu rječniku* (Citiren, Citat, Anführung einer Stelle im Buche).

1. NÀVADATI, nàvadám, impf. prema pf. 1 navaditi. Između rječnika samo u Vukovu (navadati, angewöhnen, assuefacio, — navadati se, sich angewöhnen, assuesco). Ovi budu li to slovom, s produktem evanjelija ljudi učili, navajali i vabili k pravoj veri. Postila (1562) 220a. Zašto se navadaju na zlo, a slabe u dobro to većma. F. Lastric svet. 45b. Mladež neka se od mala k sebi prikladnim poslovom navada i priteže. J. S. Režković 156. Koći negovi nisu se navadali na nepotrebnu last, nego su redovno vukli jedan te jedan teret. M. Đ. Miličević međ. 3. Govori se u Dalmaciji, na pr. Navadali su se mnogi prosci, ali ja nisam (h)tila nikom da podem. J. Grupković. *Zabićežio i L. Zore paletk.* 110, 231.

2. NAVADATI, nàvadám, impf. prema pf. 2 navaditi. Samo u primjeru: Sačuvao Bog, da koji s nikom žestinom.... odbije ovčice, da im se ne mili k njemu pristupiti u potriba duhovnim, nego i(h)ima navadati s ričma ljubeznim i mekim. F. Lastric od' 11.

3. NAVÁDATI, nàvadám, impf. isto što navoditi, prema kojemu je i načineno, ali se slabo upotrebljava; ispor. dovodati, izvadati (prema dovoditi, izvoditi), a ispor. i nanašati (prema nanositi). Između rječnika samo u Popovićevu (citiren, anführen, na pr. kako mjesto iz koje knige). Činiš.... potok da se kopa i voda navaja. H. Lukić 286. S nami vojevahu.... ter nas navadaju na svoji dušmani. I. T. Mrnavić osm. 90. Koji na grih navadaju. D. Rapić 237. Jarci.... kojima se u proljeće na ne (t. j. na livade) voda navada. J. S. Režković 41. Ova pridobrostiva majka.... gršnike na pokoru navada. Grgur iz Vareša 10. Govori se u Lici, na pr. A. Nemoj ti toga potočića na moju ňivu navadati. B. Potočić se sam na tvoju ňivu nàvadati, kad je ňiva niža od nega. J. Bogdanović.

NAVADÈNÍK, navađenika, m. Samo u Vukovu rječniku: koji se na što navadio, der etwas gekostet und sich daran gewöhnt hat, qui as-

suevit (s primjerom iz nar. posl. vuk 185:) Navađenik je gori nego krvnik.

1. NAVAĐEĆE, n. nom. verb. od 1 navaditi. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (navajeće, navađeće, consuetio, adsuefactio, usus, habitus) i u Stulićevu (immoderata consuetudo, cui nullus est modus s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika; — sve su riječi sasvijem zališne osim consuetudo).

2. NAVAĐEĆE, n. nom. verb. od 2 navaditi. Samo u Mikafinu rječniku (allectatio).

3. NAVAĐEĆE, n. nom. verb. od 4 navaditi. Samo u Daničićevu rječniku (navaženije, incitatio s primjerima): Otvrgb zlobu dijavoļu, ježe navaženijem bratije jego. Stefan pam. šaf 3. Svojego nepokorstva vunu otv vlastel navaženijem i podviženijem ih byti jemu glagolavša. Domentjanb 97. Kto se obrēte otv takovih poteštavš dijavorškym navaženijem razoriti (iz xiv vijeka). Mon. serb. 116.

NAVAĐIVATI SE, navađujem se, impf. iter. glag. izveden od 1 navaditi. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (navađujem, insuefacio, assuefacio, condeceo...), navadujem se, insuesco, assuesco, cousesco), i u Voltigijinu (pres. navađujem se uz inf. navaditi se).

NÀVAGA, f. priložak (kad se meso prodaje). Riječe je načinena od něm. riječi istoga značenja Zuwage. Govori se u Lici (s naznačenim akc.) na pr. Daj mi malo gígerice za navagu. J. Bogdanović.

NAVAJATI, navajam, pf. izdjelati (kakav kip). Od na-vajati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Proz prozore promolili glave pa motrili krste navajane. Osvetn. 6, 12.

NAVÀKA, f. isto što nafaka i istoga postaňa (s promjenom glasa f u v). U rječniku nijednom. Drugi dan druga navaka (Što drugi dan treba — za jelo — to će Bog dati). Nar. posl. vuk 70. Pribira navaku (Kad ko pred smrt mnogo jede, t. j. hoće da pojede ono, što je negovo na ovome svijetu). 261. Danas lijepo otočinimo.... pa sjutra novi dan i nova navaka. Vuk kovč. 69.

NÁVAL, m. Samo u Vukovu rječniku (naval, vide navala).

1. NÁVALA (návala), f. nom. act. prema glag. navaliti. U rječniku Mikafinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dale). Najstarije su potvrde iz xvii vijeka.

a) napad, nasrtaj. U rječniku Mikafinu (navala, naskočenje, aggressio, irruptio, impressio, invasio, impetus, incursio), u Bjelostjenčevu (navala, navalene, irruptio, impressio, aggressio, insultus, impetus...), u Voltigijinu (irruzione, empito, Anfall) i u Vukovu (Drang, impetus, proclivitas: To je negova navalna bila, da se tako učini). Tvoji junaci.... cesarstvo njemško brane od navale plake i štete. I. Gundulić 281. Dostojnije što je hvale? umjet shranit al' doteći? dat al' branit od navale svoja dobra? J. Kavačin 189b. Kad je crkva podložna navalni i naskočenju neprijateljskom. A. Kadelić 83. Navale ňiove podniti i vike ne mogući (t. j. Pilat) odredi, da se Isus žestoko ofrušta (iz lat. ferre non valens impetum eorum). F. Lastrić test. 112b. Rike navalne iliti naglost veseli grad Boži (iz lat. fluminis impetus laetificat civitatem Dei. psal. 45, 5). 254a. Navalna voda ljudi.... poduši. S. Rosa 138b. Sa svom navalom od vojnika ne moguše ga pridobit. Đ. Bašić 105. Ako redovnik ne usi-

luje se . . . ganutja i navale prgnutja zauzdati. P. Knežević osm. 238. A što sova (*t. j. kad na nju ptice navale?*) sidi smućena i tužna, jer navalu vidi. A. Kanižlić rož. 7. Zlameće sv. križa . . . po komu se bude slomit sila i navalna djavaoska. M. Dobretić 50. U navalni . . . svijeh strahoča . . . lijepijem ufašem dojiti će vas. B. Zuzeri 122. Stevan . . . učuva gradove od čestih turskih navalna. S. Šubića prip. 132. Premda je sve više i više strašna i neodoljiva nastajala turska navalna. M. Pavlinović razg. 38.

b) sila, žestina. (*Rijeka*) gorske postranice navalom dostiže, drvo i kamenje silom zavađaju. I. T. Mrnavić osm. 106. Koža naša suha je sada cijeć navale silna glada, ki nas hara gospodeći. I. Đordić uzd. 184. Ladari smućen prijeke smrti vidi silu i navalu. J. Krmpotić katar. 130. Navalni putenika silna . . . da odoli neva. Osvetn. 1, 26. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Višni bijaše poslu to navalu od zle godine. I. Đordić ben. 48. Udari na poganske korabje taka navalna zle godine i žestocina od mora, da . . . 173. Poče nebo oblačit se i prijetiti mučam čestijem i gromovima tešku navalu od godine. B. Zuzeri 121. Obvezbijediše svoje plavčice proć navalni zle godine. M. Vodopić dubr. (1868) 207. *Ima i u Stulićevu rječniku:* navalna zle godine, tempestas s primjerom iz Đordića ben. 48. *Ovdje se godina uzima u značenju navedenom kod te riječi pod c.*

c) naloga, tišma. U rječniku Mikaliniu (navala, frequentia, turba, caterva, colluvies hominum, — s navalom, catervatim), u Belinu (affolamento per condensamento di gente, calca, folla, frequenza di popolo, concorso, moltitudine), u Bjelostjenčevu (turba, caterva, frequentia, colluvies hominum), u Stulićevu (navala, multitudo concursus, — s navalom catervatim) i u Vukovu (Zulauf, concursus n. p. u dučanu). Mre hodeći srđ navale gnevna puka. I. Đordić uzd. 82. Ako nije velika navalna od puka na ispodnici. A. Kadčić 187. Od navalne čejadi ne moguće ufat ugledat ga. S. Rosa 128a. Što su pet hlebac za ovlike navalne od puka? D. Bašić 31. Kad bi velika navalna puka bila na kakvu veliku svetkovinu. M. Dobretić 84. Nijesu pune crkve, nije tiske za ulesti, prid crkvama nije navalne. A. Kalić prop. 214. Štuju me ljudi i žene, srću k meni u navalni. N. Marči 23. Ne mogući radi navalne čejadi pokornik uđiš mesto imati. I. P. Lučić doctr. 15. Navalna puka muška i ženska. Grgur iz Vareša 110. Ovo je . . . navalna toliko velika, da ne mogu otiti naprida. A. d. Bella razg. 213.

d) Neobično je uzeta riječ navalna u primjeru: Budući da u tipografiji nije s poslom navalne (*t. j. nije mnogo posla*). D. Obradović bas. 422.

2. NAVALA, f. neka bilka. Navalna, Polystichum filix mas. J. Pančić flora beogr.³ 473. S. Petrović 450. U Srbiji se tako zove neka trava, koja se bere pred Đurdev dan za stoku, da daje dosta mlijeka. Etnogr. zborn. 7, 102. *Ovamo će ići iz Vukova rječnika:* Ciganke prodaju devojkama navalnu (biće ili čini), da na njih navalne prosioci. — Tamno.

3. NAVALA, f. Žagra ili navalna, stoji navrh jarma i sastavlja oja sa jarmom. Magazin (1873) 126. — Tamno,

NAVALAN, navalna, adj. onaj, koji pripada navalni, koji je u svezi s navalom. Samo u rječniku Stulićevu (navalan, per catervas, *t. j.* koji biva, koji se događa u navalni, u nalozi) i u Šu-

lekovu ném.-hrv. (navalan, Angriffs-, — adv. navalno, angriffsweise).

NÀVÁLDATI, náváldám, pf. nabrati, načiniti nabore. Od na-valdati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (valdati iz ném. falten). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Bosiljka mi je lijepo navalda košuju. J. Bogdanović.

NAVALICA, f.

a) isto što navalna pod c. Samo u primjeru: Rasprodala se u dvorani sva sijela, jer bila navalica kupaca. S. Šubića prič. 80.

b) množina. Samo u primjeru: Kad je navalica goleme radne. V. Vrčević u V. Bogišića zborn. 147.

c) silan posao. Samo u jednoj knizi. Danas imamo mnogo navalice, nego dodi prekosutra. S. Šubića prip. 11. U onoj hithi i navalici okropi ih po koja kap one pogane krvušine. 243.

1. NAVALICE, adv. nalogom; vidi 1 navalna pod c. Samo u primjeru: Otvorivši vrata počeše navalice izlaziti na dvor. A. Kačić kor. 257. — *Sumnivo je, ide li ovamo primjer:* S tima četa smradnijih lotri, navalice koja ločuč pusto vino krčme smotri. J. Kavačin 441b.

2. NÀVALICÈ, adv. isto što nahvalice (u krajevima, gdje se h ne izgovara). Između rječnika samo u Vukovu (mit Fleiss, de industria). Primjerima navedenim kod nahvalice dodaju se još ovi: Kad mi grijeošimo navalice. Vuk jevr. 10, 26. Da se navalice vrijeda druga zapovijed Božja. M. Pavlinović razg. 28. On te glasove navalice nije pobijao, nego ih je još podupirao. M. D. Miličević pom. 667. Govori se u rječkoj nahiji. A. Jovićević. Nejasno je -a u navalicâ, kako se govori po Hrv. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. — *Nije sigurno, idu li ovamo primjeri:* No učini s' glavobolan juto od glavice, teko navalice. Pjev. crn. 163b. Pa on leže sanak boravita, navalice kano od istine. Nar. pjes. vila (1866) 100. Pa se junak s toga razbolio od glavice, ali navalice. Nar. pjes. petr. 2, 647. — Možda navalice u tijem primjerima ne znaci isto što nahvalice, nego: gradeći se, pretvarajući se; a ako je tako, onda je postane tamno.

NAVALIČNOST, f. apstr. imenica izredena od adv. navalice (*t. j. navalice*). Potvrda je samo: Navaličnost, Absichtlichkeit. Jur. pol. term. 8. Boće bi bilo nahvaličnost.

NAVALIĆI, m. pl. zaselak u Bosni u okružju baňolčkom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Ispor. Navalin.

NAVALIJA, f. nekakva sabљa. Samo u jednoj nar. pjesmi. Pošli meni . . . sabљu navaliju. Nar. pjes. vuk 2, 502. Prebi britku sabљu navaliju. 2, 505. — Tamno.

NAVALIN, n. selo u Srbiji u okrugu vranjskom. S. Koturović 447. — Ispor. Navalici.

NAVALIŠTE, n. mjesto, na koje se navađuje. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. Angriffspunkt.

NAVALIT, adj. nemiran, nasrtljiv; kao da je to u primjeru: Ah moj dragi, što mi gdje ne dodeš? ili su ti puti kameniti? ili ti je navalito more? Nar. pjes. bos. prij. 3, 110.

NAVALITEL_u, m. nom. ag. prema glag. navaliti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (assaltatore), u Jambresićevu (navalitel, aggressor, pro-raptor, u lat. dijelu) i u Stulićevu (qui adgre-

ditur). *Ima i u něm.-hrv. rječniku Šulekovu za něm.* Angreifer.

NAVALITELICA, *fem. prema masc. navalitej.* Samo u Stulićevu rječniku (que adgreditur).

NAVÁLITI, náválím, *pf. advolvere, imponere, aggredi, concurrere . . . Od na-valiti; ide među glagole navedeno kod 1 na pod II, 1. Najobičnije je akt., rijeđak je pas. i refleks. U rječniku Mikalini, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dale). Najstarija je potvrda u Bernardina (vidi prvi primjer pod a).*

a. *privaliti, privalači (na što). U rječniku Vukovu* (daraufwälzen, advolvo, n. p. pań na jamu). Biše spila onde i kamen na ňu biše zgora navaļen. Bernardin 59. Navalni sve gore vrh mene neboga. M. Vetranić 2, 76. Navalni kamen velik na vrata greba. I. Bandulavić 88b. Izide on . . . krenuvši kamen navalni i zapęcaćeni. B. Kašić is. 77. Ni grm cil ostaje, na ki se navalni (*t. j. kamen*). I. T. Mrnavić osm. 64. Kamen . . . navaļen je bio na vrata. S. Rosa 164a. Sad navalni na ňeg kamen. V. Došen 204b. Kamen, koji navalise Žudije na grobniču. M. Dobretić 410. Navalni kamen veliki na vrata groba i ode. I. Velikanović upuć. 1, 186. Na ňe kamen pak navalni veći. J. S. Režković 409. Navalivši veliki kamen na vrata od groba otide. Vuk mat. 27, 60. Sad mi se tek nekakav kamen navalni na srce. M. D. Milićević zlos. 14.

b. *nametnuti, naprbiti, naturiti. U rječniku Mikalini* (navaliti, natovariti, onero, aggravio), u Belinu (navaliti breme na tkoga, addossare, mettere qualche cosa sul dosso), u Stulićevu (navaļen, oneratus, onustus) i u Vukovu (vidi dale pod c, bb).

a) *u pravom smislu.* Križ spraviše ter ga tebi na ramena bolježljivu navalise. M. Vetranić 1, 320. Navalih sam brime priteško na pleći. Đ. Baraković vila 252. Teško brime na me navaliste. I. T. Mrnavić osm. 184. Bud' veliki, budi mali, svoj se svakom križ navalni. V. Došen 25a. I dogata hitro opremio, na ňega je oklop navalio. Nar. pjes. juk. 295. Timar čini doru koňa svoga, čul svalio, sedlo navalio, osedla ga sedlom tatarijom. Nar. pjes. marj. 72. Navalite Marka na Sarina. Nar. pjes. petr. 3, 203. Pak navalni topuz na ždralina. 3, 279. Opletene lugovi koševi, navaļeni na ňihke topovi. Nar. pjes. hōrm. 1, 58. Na dogata hegbe navalio. 1, 264.

b) *u prenesenom smislu.* Da mi se težak trud navalni vrh pleći. M. Vetranić 2, 5. Hoće gospodin na ňe navaliti velik i jak povodaň. Proroci 15b. Ča ne će životu ni stanju ňegovu navalit grihotu. P. Hektorović 68. Što ti skrivi, da ove muke na ňi navalni, smioni puče? G. Palmotić 3, 191a. Hteći teško breme od krvina navaliti sve na pleći svoga blaga gospodina. G. V. Bunić 20. Arandeo navalni brijeeme, Nikola im zatisnu brodove. Nar. pjes. vuk 2, 5. I na raju globe navalismo. 4, 185. Naš car hotijaše . . . da i na nas porezu navalni. Osvetn. 2, 50. Na Kadma je navalio kletvu . . . da mu brani blago. 2, 63. Vaļa navaliti poslove na te lude. Đ. Danicić 2 mojs. 5, 9. Kad glad navalim na vas. jezek. 5, 16. *Ima i u Belinu rječniku:* navaliti krvinu na tkoga, addossare un delitto ad uno. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem je znaćeće, što ga ima nametnuti pod b.* Pak je nije (*t. j. paša svoju kćer*) mogo udomiti, već je danas meni navalio. Nar. pjes. petr. 2, 447.

c) *navaliti kakvo jelo ili piće. Samo u nar. pjesmama.*

aa) uopće. Vojvoda ih divno dočekao, navalio pivo i jestivo. Pjev. crn. 76b. Na konaka na povede Marka, navalni mu vino i rakiju. 132b. Kad sjedemo za stolove zlatne, ti navalni šećer i rakiju. Nar. pjes. vuk 2, 182. Za gotovu sofru zasjedoše, navalije vino i rakiju. 7, 129. Ali sidi beže Ahmed-beže, gospoja mu kavu navalila, tutungije čibuk raspalile. Nar. pjes. bos. prij. 2, 115. Dok vozari vino navalije i u vino teške bendeluke . . . opojiše Vlahović Stojana. Nar. pjes. vila (1866) 426.

bb) na koga. Na ňega si navalio vino, od vina ga luto boli glava. Nar. pjes. vuk 2, 159. Uvede ih Jerko u galiju, na junake navalio vino, opiše se šezdeset junaka. 3, 298. *Ima i u Vukovu rječniku:* navalio na ňega vino i rakiju, hat ihn voll gemacht, obruo. — *Neobično je navaliti vinom, kako je u primjeru:* Pogledaše jedan na drugoga, na Andriju vinom navalise, udariše vinom na junaka, opojiše Knežević Andriju. Nar. pjes. vuk 6, 86.

c. *napasti, nasrnuti, udariti. U rječniku Mikalini* (navaliti, naskočiti, ingruo, invado, adorior, aggredior, incurrire caeco impetu in aliquem), u Belinu (navaliti na tkoga, andare o correre addosso ad uno, assaltare, andar a volta di qualcheduno per offenderlo), u Voltigijinu (assaltare, anfallen), u Stulićevu (adoriri, vi agredi) i u Vukovu (stürmen, impetum facio: navalise ljudi na kuću, na ňega).

a) uopće. Ako pričenje pomoći ne će, navalni s kaštigom, kugom (*t. j. Bog*). Proroci 2. Nudjer svak sada nas srčano navalni . . . u ruci sad mačem otmimo ovu vil. N. Nalešković 1, 228. Navalise udorci vrh udoraca i rane vrh rana (*govor je o Isusu, kad su ga bičevali*). B. Kašić is. 56. Navalivši drugi put pogani dosta im zla zadaša. I. Ančić vrata 94. Sva vojska navalni. J. Radojević 25. Mauri svi od svudi navalise. J. Kavačin 351a. Neka navale svi neprijateji naši. S. Margitić fala 115. Kad bi koga otio ubiti jako navalivši. A. Baćić 197. S vojskom obside jedan tvrd grad . . . najposli navalni sa svih stranah. J. Banovac pripov. 92. Navalise oda svuda, s konopi ga utegoše. P. Knežević muka 12. Puk navalivši sve jih do jednoga posice. A. Kašić kor. 241. Ter sad ovaj, sad onaj navalni. M. A. Režković sat. 30. Neprijatelj da odkud navalni. 154. Al' su teško rti navalili. Nar. pjes. vuk 1, 476. Sad navalni, luta Arapijo! 2, 366. Tad iz gore navalise Turci i na Dmitra puške oboriše. 3, 340. U to doba navalise Turci. 4, 386. Vitezovi boje navalise, nagnaše ih na Orlovu Stjenu. Ogl. sr. 104. Na to se rasrdi Mart pa navalni sa snijegom i s mrazom. Nar. pjes. vuk 15. Muhe ove stoci tako dosađuju, da kašto i crkava od ňih, osobito koňi i goveda, jer im navale u usta i u uši. Vuk živ. 228.

b) u prenesenom smislu. Pristupi noć, navalni zima. S. Margitić isp. 9. Sedam godišta kad mimođe, glad žestoki tad navalni. P. Vuletić 42. Ne čekajući, dok se veliki navuće oblak i dok nagla navalni mečava. Đ. Rapić 136. Potop navalio je, kad ćejad o ňemu ne misleći vesele dnevi provodahu. S. Rosa 138b. I kada ga već san svilada, bludni(h) misli ne oblada, dali onda i navale, i to većma ňega pale. V. Došen 83a. U ono isto vrijeme mlađstvo drugoga poljskoga posla navalni. I. Jablanci 54. Dok ne navalni golima zima, vaļa često prigledati. 66. Čijem je daž navalio u velike. B. Zuzeri 371. Ako suša prolitne navalni. J. S. Režković 184. Kad po podne sunce navalilo, on otide u pećinu k majci.

Nar. pjes. vuk 2, 28. Navalni voda i usta jako po zemlji. D. Daničić 1 mojs. 7, 18. *Ima i u Stulicevu rječniku*: navaliti dažd, effusis imbris bus fluere.

c) navaliti koga. Samo u primjeru: Posli ga (t. j. Isusa) iz bliza navalije (t. j. muke), da mu ne dadu odanuti. J. Banovac razg. 157.

d) na koga, suprot kome.

aa) u pravom smislu. Na Sigel navalni, jagmi ga i mori. B. Krnarutić 16a. Arpija . . . navalni veće puta na čovjeka i ubije ga. M. Divković bes. 20. Vojsku od vjetar punu gniva podiguite, da navalni na zle plavi. G. Palmotić 1, 9. Ki nasadi lijep vinograd tvrdijem plotom ter obgradi, da na n̄ zvijeri ne navale. G. Palmotić 3, 210b. Navalili su na me kako tolici lavi. P. Radovčić nač. 290. Puntari . . . luto navalije na Kašu varoš. P. Vitezović kron. 202. Naši . . . na Turke navalije. I. Zanotti skaz. 14. Tu ga pjeju dočekali vrli Turci jahičari i na nega bijahu brzijem strijelam navalili. Nar. pjes. bog. 61. Pak mu ruke oprostite i na n̄ opet navalije biju, ružeć i psujući. P. Knežević muka 29. Svi zajedno navale na vojsku neprijateljsku. F. Lastrić test. 182b. Kada navalije na nega . . . kamenujući ga. svetn. 190a. Puk negov uzbuni se i navalni na nega i svezana u tamnicu zatvori. A. Kanižić utoč. 104. Velike i male ptice kad na sovu jurišom navale. rož. 5. Da kako na nega (t. j. na kraja) ne b' puk navalio. A. Knežević 238. Navalivši Izraeličani na ne prijatele sve do jednoga iziskoše. E. Pavić ogl. 173. Navalije na vrata od kuće vičući. A. Kačić kor. 118. Pak na Pruse ondi navalite. I. Zanotti 161. Pak na nega (t. j. na Miloša) Turci navalije. Nar. pjes. vuk 2, 308. Pak na tursku zemlju navalite. Ogl. sr. 26. Tudice . . . onda navale na košnicu i opuste je. F. Đorđević 10. Turci opet bijahu navalili na Jajce i oteli ga. M. Pavlinović razg. 36. — Navalije svi suprot niemu, iz grada ga istiraše i kamenovaše. F. Lastrić od' 389.

bb) u prenesenom smislu. Kad navalni srđobola na čovika al' groznica. P. Bakšić 221. Mlogo veće srditost na kraja navalni. A. Knežević 136. Navalila na budobe ove straha i trepet. J. Banovac blagos. 341. Tu na Marka navalije sanci. Nar. pjes stojad. 1, 3. Strahote navalije na me i kao vjetar tjeraju dušu moju. D. Daničić jov 30, 15. Navalije na Glavića godine, bolesti i zla sreća. M. Pavlinović rad. 71.

d. navaliti na koga, oko koga, t. j. saletjeti ga, zaokupiti. U rječniku Stulicevu (navaliti na koga rječim, djelom, insultare alicui, hoc est irridere, dictis aggredi aliquem). Ovijemi riječimi (štamp. rečimi) na n̄ navalije. B. Kačić per. 31. Tada svi na Pilata navalije, da ga (t. j. Isusa) osudi. J. Banovac razg. 161. Navalni na mene s ukorom i sa psvokom. Vuk dan. 2, 131. Paša . . . navalni na Vnicu i na protu Nenadovića: „Kamo Miloš? Mene prevari Miloš!“ grada 128. Dijete . . . navalni s plaćem na oca, da mu ište. nar. posl. 354. On jednom navalni na svoju mater, da mu kaže, ko je negov otac. rječn. s. v. Sibišanin Janko. Mačeha navalni na svoga muža, da se krava ona zakoče. Nar. prip. vuk 159. I navalni na n̄ (t. j. Jakov na Isava), to primi (t. j. Isav dar). D. Daničić 1 mojs. 33, 11. Sad pak navalni pa pismu na sina, da ca' j' to šal zet (t. j. išao uzetiti). Nar. prip. mikul. 22. — Navale oko Jakova, da se postavi seumat. Vuk dan. 5, 49.

e. poteći, jurnuti, provaliti, nagrnuti (kako u kojem primjeru). U rječniku Mikašinu (naval-

liti, naripiti, facere frequentiam, turbam vel cattervam, — navaliti, ullesti silom, irruo, irrumpon, impetum, impressionem facio), u Belinu (accorrere, concorrere, parlandosi di molta gente, — affollare, dicesi di moltitudine di popolo, che si stringe insieme) i u Stulicevu (navaliti, irrumper, irruere, — navaliti, v. navrjeti). Puk navalni kraju u dvore. P. Vučetić 42. Tad svak navalni, srišni, star i mali, da vide čuda. P. Knežević živ. 58. Sleti se i navalni puk, da žubi svete one noge. A. Kanižić fran. 75. Navalni vas nadro gromilco na nega za razveseliti uši svoje s nebeskim naukom negovim. E. Pavić ogl. 515. Kada puk navalni, ostade on isti pogražen i udušen od puka. A. Kačić kor. 257. Uvodeć cesar Arkadijo ostadke proroka Samuela u Carigrad navalni toliko množtvo puka, kakono da bi imao ujt isti prorok. Blago turl. 2, 66. U tom vojska Turska navalni u Srbiju. Vuk grada 1. Onda navale iz okolnih krajeva sve besposlice u Biograd. dan. 3, 146. Onda Bošnaci . . . spremivši se nagnu na pole. A. Biogračići pomisle u sebi . . . pa navale i oni uz Bošnake. 3, 172. Navalije trista janičara u dvorove Mine od Kostura, bijele mu dvore poharaše. Nar. pjes. vuk 2, 373. Na gradu se otvori kapija, a navalni i muško i žensko, no da sretu u polju svatove. 2, 547. Pa otide preko Lipovice i navalni dolom pitomijem i izlaze uz Ostrog planinu. 4, 90. Kad se čuje u gradu, da je došla galija iz nepoznate zemlje, navale mnogi, da je gledaju. Nar. prip. vuk 52. Turski konici navale za njima te ih mnoge postižu i isijeku. Vuk prav. sov. 30. Za Halilom narod navalio te gledaju nega i dogata. Nar. pjes. hōrm. 1, 496. — *Ovamo se meću i primjeri*: Glas je dala na četiri strane, te su na n̄ svati (t. j. prosci) navalili (t. j. nagrnuli, slegli se) . . . te mi prose lijepu djevojku. Nar. pjes. vuk 3, 472. Al' na Maru prosci navalili, braće moja, sa četiri strane; najposlijje Turci navalili, a prositi lijepu Mariju. 3, 476.

f. svojski prionuti za kakav posao, naklopiti se; — u slabijem smislu: početi, stati.

a) uopće. Jakovjevcu sjednu sa Simom nā nekako kladi pak navale te ga opoje. Vuk dan. 3, 206. Navalite, mobo moja, pod veće. Nar. pjes. vuk 1, 169. Navalije sluge i sluškiće, neko dvori, neko vino služi. 2, 263. Baveći se u Budvi trgovinom Vrjević navalni te nauči i nemački jezik. M. D. Miličević pom. 61.

b) navaliti na što. Koja zla da se ukinu i da se izkorenju . . . imate se prifatiti i na to navaliti. B. Leakočić gov. 64. Navale momci i djevojke na igru. Nar. prip. vila (1868) 63.

c) s dopunom u inf. Svak navalni hađine sadirat s Turaka. A. Sasin 174. Razbijati ter navalni (t. j. Daut) tvrda vrata od saraja. I. Gundulić 531. Služiti me svak navalni. G. Palmotić 2, 329. Navalile jedne s kraja bez pristanka strijeļat jesu. 2, 317. Đavo pakleni s napastjom nega bijaše navalio pridobiti. D. Rapić 146. Taj čas ga navalni koriti i osramljivati prid svjema. I. Đordić ben. 188. Milošu navale pisati i poručivati, da gleda što brže da ide. Vuk grada 128. Svi navale od Salija iskati novce. dan. 5, 26. Iskočiše tri žene i navalije psovati. Pravdonoša (1852) 8. Koze navale brstiti. Nar. prip. vila (1867) 704.

g. navaliti može znaciti, da tko silom ili naglo hoće što da učini, silom što zahtijeva. U rječniku Vukovu (navalio da ide, dringen, festino). Veoma navalili su, da se muči Isus i propne. F. Lastrić test. 115b. Bijaše jedan mladić protiva

vođi svoje matere navalio, da uđe u red. M. Zorić osm. 83. Koji sam navalni, u dubine da se svali. V. Dušen 226a. Stani, momče, kud si navalio? (*govori spori i lijeni orač marljivome*) M. A. Rejković sat. 111. Bio sam sasvim naumio i navalio, da se posvetim. D. Obradović živ. 34. Ajde, kad je tako navalio, da ga pošlemo. Vuk dan. 1, 73. Polako! šta si navalio? zar hoćeš ti sam sve da pojedeš? nar. posl. 49. Moja žena jutros bješe navalila, da ti ponesem jedan čup masla. 61. Nekakav čoek navalni da pusti telala. 177. Kad im se stane tužiti, da mu je umrla žena, svi navale, da ga žene. 293. Kad dijetje naraste poveliko, ono navalni, da ido iz pećine u svijet. Nar. prip. vuk 1. Dva starija brata ne htendu mu je odmah dati . . . ali najmladi navalni, da je dadu. 109. — *Neobično je uzet glag. navaliti u primjeru:* Zaštobo je on za živoga Ignatije na njegovu stolicu navalio (*t. j. silom ju je htio ugrabiti*). A. Kanižić kam. 306.

h. rijetka pojedinačna značenja. *a) uvaliti.* Jaše sići guste jele, udilaš klade vele, u more ih navalise. D. Baraković draga 377b. — *b) osiliti.* Jerbo je navalio neprijatele i objaćao (*iz lat. quoniam invaluīt inimicū*). F. Lastrić test. 105b. — *c) navaliti se, t. j. nasloniti se.* U rječniku Stulićevu (navaliti se na koga, na što, inniti, navaliti se na tkoga, alicuius humeris inniti) i u Vukovu (navaliti se, sich anlehnen, innitor). Umorne i sanne navale se na bešiku (*t. j. žene*) pak dojeći zaspri te utuše ditešce. F. Lastrić ned. 141. — *d) oboriti (vatru iz pušaka).* Na svatove ogaň navalise, pet stotinah puče geferdarah. Pjev. crn. 263a. A Jakovu kulu osvojise i na kulu vatru navalise. Nar. pjes. vuk 4, 445. — *e) navaliti vatru, t. j. naložiti.* U rječniku Vukovu (navalio vatru, grosses Feuer machen). Navalim vatru i sit se ogrijem. Nar. prip. vuk 204. — *f) Navalilo mi n. p. napole, gedrungen werden zur Notdurft.* Vuk rječe. (*kad je kome sile napole*). — *g) nazuti.* Kad na noge čizme navalio, niz bijelu silazio kulu. Nar. pjes. petr. 2, 376. — *h) navalen, t. j.agnut.* Hoćeš, da ga oborite kao zid navalen (*ispov. lat. tanquam parieti inclinato*). D. Daničić psal. 62, 3.

i. Ne razabira se značenje u primjerima: Pšenica mu po dolu polegla, a po bregu na srp navalila Nar. pjes. vuk 1, 380. No je nima danak navalio, vrijeme je vojsci polaziti. 4, 396.

NAVALIV, adj. onaj, koji navađuje. Samo u primjeru: Ne pušćaju (*t. j. neki ispovjednici*) izreč riječ p. korniku smetajući ga nepristanim pitanjem i razbijajuć (*sic!*) ga navalivim iziskavanjem ovakovim: kaješ li se? Blago turl. 2, 287.

NAVALAĆE, n. nom. verb. od navaljati. Samo u rječnicima, i to u Mikašinu (navaljanje, magna voluntatio, voluntatus), u Bjelostjeničevu (advolutio, accumulatio) i u Stulićevu (sa značenjem rđavo rečenim: violenta circumactio, t. j. žestoko okretanje, s naznakom, da je iz Habdelićeva rječnika, ali u tome rječniku je onako kao i u Bjelostjeničevu).

NAVĀLATI, náválām, pf. advolvere, accumulare. Od na-valati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. U nekoliko rječnika (vidi daje).

a) isto što navaliti pod a. U rječniku Bjelostjeničevu (navalam, advolvo), u Jambrešićevu (navalam, advolvo), u Voltigijinu (sa značenjem netočno rečenim: rotolare, voltolare, rollen, walzen, t. j. važati) i u Vukovu (hinanwälzen, advolvo).

b) o važanju u obilnoj mjeri. U rječniku Mikašinu (navalati, mnogo važati, pervolvo, per voluto, multum volvo, — navalati se, mnogo se valati, volutor) i u Stulićevu (navaljati, mnogo važati, circumagere, violenter circumferre, — navaljati se, violenter circumagi, — navaljati se u kalu, in luto voluntari; značena circumagere, violenter circumferre, violenter circumagi, t. j. okretati, žestoko, jako okretati, okretati se, rđavo su rečena; Stulić dodaje naznaku, da je riječ iz Habdelićeva rječnika, ali u tom je rječniku ono, što i u Bjelostjeničevu). Gadna svina kad se vala, izvala se i ukaja . . . nit se može da navala. V. Došen 87a.

c) važajući nagomilati. U rječniku Bjelostjeničevu (navaljam, accumulo). Nalazi se akt., pas. i refleks. Tako bihu oni druži . . . navaljali teles poje, a raňenih puni luzi. D. Baraković draga 376a. Tu (*t. j. u paklu*) u snope navaljani jedan vržen vrh drugoga, J. Kavačić 396b. Kolane bi donijela, što je ljudskog navaljao mesa (*t. j. koliko je ljudi u boju poubijao*). Osvetn. 2, 155. Jer je pokroj lice svoje pretilinom i navaljao salo na bokove svoje. D. Daničić jov 15, 27. Mrta glavo bega Lubovića, dosta ti si caru navaljala i vlaških glava pogubila! Nar. pjes. hōrm. 1, 217. Koń do koňa, junak do junaka (*govori se o mrtvijem koňma i junacima na razbojištu*) . . . doline se glava navaljale. 1, 412.

d) Ne razabira se značenje u primjeru: Al' prestigoh na Fundini Turke . . . ter sam ih se navaljao divno; leže leša petica tisuća. Osvetn. 5, 83.

NAVALIĆE, n. nom. verb. od navaliti. U rječniku Vrančićevu (navaleuje, irruptio), u Belinu (navaljenje, affollamento pet condensamento di gente, — l' andare o correre addosso, — assalto, assaltamento, l' assaltare, — insulto), u Bjelostjeničevu (navalene uz riječ navalna), u Jambrešićevu (irruptio, aggressio) i u Stulićevu (actus ouerandi, aggressio, aggressus, insultatio). Za istomačenje od istine i za navaljenje od potrebe (*t. j. kad potrebu navaliti*). B. Kašić rit. 77a. Neprijateljskim nikakore navaljenjem ne smete se. 343.

NAVALIĆAĆE, n. nom. verb. od navaljati. U rječniku Mikašinu (navalivanje, naskočenje, aggressio), u Stulićevu (actus onerandi, aggressio, aggressus, insultatio) i u Vukovu (navalivanje, n. verb. v. navaljati). Štit protiva navaljivanju i zasidraju i varaju od djavila nečistoga. P. Posilović nasl. 98a. Gluh si, kad ne čuješ žapaña vlastite duše, i većma neočučljiv nego kamen, ako ne čutiš ne navaljivanja (*ovdje je značenje prema navaljativi pod d)*. M. Radnić 210a.

NAVALIĆATI, navalujem, imij. prema pf. navaliti. Nalazi se akt., — refleks. je vrlo rijedak, a za pas. se nije našlo potvrda. U Kavačiću se na jednom mjestu nalazi navaljevati (vidi pod h). U rječniku Mikašinu, Belinu, Bjelostjeničevu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu (u ovom je: navaljativi, navaljivam, navalujem, v. navaliti) i u Vukovu (vidi daje). Najstarije su potvrde iz xvii vijeka.

a) navaljativi prema navaliti pod a. U rječniku Voltigijinu (prez. navalijam uz inf. navalati) i u Vukovu (hinanwälzeu, advolvo). Te spletos (t. j. Crnogorci) od boja košove, navaluju zemlju i kameće, na košove tope uzvaljuu. Nar. pjes. bos. prij. 2, 152.

b) prema navaliti pod b. U rječniku Belinu (addossare, mettere qualche cosa sul dorso) i u

Vukovu (navalivati vino na koga, voll machen, obruo). Sebe i svoje rodjake vadi izpod bremena, a navala je ih drugim. I. Držić 303. Piju vino za tri bjela dana . . . a sve care navala je vino, ne bi l' kako Srbe opojio. Pjev. crn. 62a. Na tig kraje navala je pivo, dok je Vuka pivo privatilo. Nar. pjes. petr. 2, 516. Pićem niko ne navala je.

e. prema navaliti pod c (u pravom i u prenesenom smislu). U rječniku Mikačinu (navalivati, naskočivati, aggredior), u Bjelostjenčevu (navalujem, invado, aggredior . . . adorior), u Jambrešićevu (navalujem, aggredior), u Voltigijinu (prez. navalujem uz inf. navaliti, t. j. assaltare, anfallen) i u Vukovu (stürmen, impetum facio). Janičari . . . na dvore carske navaluju. I. T. Mrnvić osm. 13. Ako navaluju (t. j. panduri) na koga veće, neg' je učinio, za strašit ga. I. Držić 307. Navaljujući tada potriba. I. Ančić vrata 215. Djavao . . . tri puta navaliva, da pridobije državstvo apoštolsko s ovom napastju. M. Radnić 51b. Kada se spravlju i navaluju zle godine. M. Bijanković 72. Za neprijateljstvo navaluju na onoga, koji . . . nosi rečene stvari. A. Kadčić 285. Oni većma navaluju i na mene zamaluju. I. Nenadić Šamb. 7. Da na vas ne navaluje sa strilama od bludnosti djavao. F. Lastric ned. 150. Baš u ono vrijeme . . . mloga djela (t. j. poslovi poški) navaluju. I. Jablanci 60. U prva vrimena neznabozni na svetu crkvu navalivaše. A. Kanižlić kam. 67. Sin Božji . . . pušta se, da svako iztočalo na nega navaliva još u beški ležećega. A. Tomiković gov. 32. Ti iznesi tri tovara zlata te pozlati na Maltiji vrata, neka više Turci navaluju. Nar. pjes. vuk 3, 88. Konji klimaju glavom te se brane od muha, koje im u nos navaluju. Vuk rječn. s. v. klimalica. Navalivaše voda sve većma po zemlji i pokri sva najviša brda. D. Daničić 1 mojs. 7, 19. — Neobično je u primjeru: Na ūu (t. j. na sočivici) golubovi i druge ptice teško željno navaluju i zrna izjedoc mlogo štete učine. I. Jablanci 81.

d. prema navaliti pod d. A brat Ruben vele veće na ne ričmi navaliva. P. Vuletić 53. Što se on više braňaše, ona sve više navalivaše na ūu, da joj kaže. Nar. prip. vuk 17. Nastojnici navalivahu govoreci: svrsjuje poslove svoje. D. Daničić 2 mojs. 5, 18. Ona mu dosadivaše svojim riječima svaki dan i navalivaše na ūu. sud. 16, 16.

e. prema navaliti pod e. U rječniku Bjelostjenčevu (navalujem, irrumpo, irruo, ingruo) i u Jambrešićevu (navalujem, irruo). Kad mloštva navalivahu na Isusa, da slišaju rič Božju (iz lat. cum turbae irruerent in Jesum, ut audirent verbum Dei. luc. 5, 1). F. Lastric ned. 279. Da su turmice naličili i navalivali na Isusa, da bi im nadije pripovida. B. Leakočić gov. 152. Svaki navaluje, da uđe u nega (t. j. u carstvo Božje). Vuk luk. 16, 16. Kad kučku (u igri) koji udari, ona navaluje onđe da prodre iz kola, gdje je ruka puštena. rječn. s. v. iz kola kučke. Da se brane od jačišara, koji su iz Vidina navalivali u Biograd. prav. sov. 71. (Pčele) navaluju na pole i mnoga se pčela pogubi. F. Đorđević 48. Kao širokim prolomom naviru i navaluju preko razvalina (t. j. momci). D. Daničić jov 30, 14.

f. prema navaliti pod g. U rječniku Vukovu (dringen, festino). Osavadiše ga nepravedno navalujući toliko, koliko usilovaše Pilata . . . da nega osudi. F. Lastric test. 200a. On sasvim tizim navalivaše govoreci: Gospodine, (h)odi prija nego unire sin moj. od' 281. Knez Sima

ne dopusti . . . da izbave Lešnicu, kao što su vojvode navalivale. Vuk grada 36.

g. rijetka pojedinačna značenja. a) naslañati se. U Vukovu rječniku (navalivati se, sich anlehnen, innitor); vidi navaliti pod h, c. — b) navalivati vatru, grosses Feuer machen. Vuk rječn.; vidi navaliti pod h, e. — c) Navaja mi (stamp. me) n. p. svaki dan na pole, es nötigt mich zum Stuhlgange, mihi voluntas desiderandi est. Vuk rječn.; vidi navaliti pod h, f.

h. Ne razabira se značenje u primjeru: Ki ne budu navaljavati svoje govore, zlobni i hudi da se obore. J. Kavatić 566b.

NAVAO, navla, m. brodarina. Iz lat. riječi istoga značenja nauolum (a ova je iz grč. ναῦλον). U rječniku Mikačinu (navao, plača za brodarinu, nauolum) i u Bjelostjenčevu (navao, v. brodarina). Drugi navao činiti ē u uzezi. Zborn. (1520) 62a. Ima mi platit navao do Jakina. M. Držić 269. Za moći platiti mnoge navle i carine. B. Kašić fran. 23. Oni trgovac, koji davaše dvostruk navao. 190.

NAVAR, ne zna se, je li m. ili f. Govori se u Dubašnici (na Krku), na pr. imi návar, t. j. imaj pažnu, pazi. I. Milčetić. Zabižeo i L. Zore palekt. 110, 231: návar (s takvijem akc.), nastojaće (s naznakom, da se govori u Dobroti, — ali je čovjek iz Dobrote obrađivaču rječnika rekao, da riječ navar nije onamo poznata). Riječ je složena od prijedloga na i od var (t. j. pažna, vidi tamo; vidi i varovati).

NÁVARA, f. isto što navada, običaj. Govori se u Lici, na pr. To je négova návara. J. Bogdanović. — Tamno.

NAVARAN, navarna, adj. zlo kuhan (varen), blutav. Navarno zeče. M. Pavlinović. Zabižeo u Severinu (u Hrv.). L. Mrazović. — Govori se (u prenesenom smislu) o čefadetu, t. j. slabo, nevalao. M. Pavlinović.

NÁVARATI, návarám, pf. dosta izvarati. Od na-varati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (navarati, navarati se, genug betrügen). Puno ti si mene navarala. Nar. pjes. herc. vuk 6, 128. Oj devojče, dugo bolovalo! što si mene ludo navarala, danas jutre po tebe da podem (iz nar. pjesme s Kosovom Pošta). Etnogr. zborn. 7, 208.

NAVÁRDATI, navárdám, pf. nagomilati. Od na-vardati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Navardala je pred nas mesa ka cijepanica. J. Bogdanović.

NAVARDÁVATI, navárdávám, impf. prema pf. navardati. Govori se u Lici, na pr. Sto toliku drva navardavaš na vatru? J. Bogdanović.

NAVÁRITI, návarím, pf. o mnogom vareni. Od na-variti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (genug gar kochen). Govori se u Lici, na pr. Sta si toliko jela návarila? J. Bogdanović. — U Orahovici (u Slav.) naváriti znači dva komada gvožđa užariti i spojiti, lat. conferruminare, nem. zusammenschweissen. S. Ivšić. Isto značenje ima i slov. glag. zvariti (t. j. s-variti) i rus. сварить.

NÁVATRITI, návatrím, pf. opaliti (iz puške). Od na-vatrati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: I mojom ē puškom navatrati na Turčina Đurđević-Murata. Nar. pjes. vuk 4, 324.

NAVAŽAĆE, *n. nom. verb.* od navažati. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Beschotterung, Kiesschüttung einer Chaussée (*t. j. posipanje ceste šunkom*).

NAVAŽATI, navažam, *impf. isto što navoziti, prema kojemu je i načineno kao navađati prema navoditi* (*vidi 3 navadati*). Samo u Bjelostjenčevu rječniku (navažam, inveho, induco, adduco).

NAVČAR, *m. isto što načvar (s premetnutim glasovima -ćv- u -vc-)*. Govori se u Vasojevićima. Etnogr. zborn. 5, 532.

NĀVČE, *f. pl. isto što načve (s premetnutim glasovima -ćv- u -vc-)*. Samo u Vukovu rječniku s naznakom, da se govori u Dubrovniku.

NAVČI, *f. pl. isto što navče*. Govori se u Dubrovniku. M. Milas rad jug. ak. 136, 236 (*gdje se još kaže, da je gen. načavā, dat. nāvčima i da se nāvče onamo rijetko govori*). Još se navći govori u Vasojevićima. Etnogr. zborn. 5, 532, — u Hercegovini. 5, 1141.

NAVDĀR, *m. čovjek na službi, koji nadzire težake*. A. Ostojić (*zabižežio akc. nāvdār*). Riječ je ista, koja i nabdar (*vidi tam*) s promijenjenim b u v.

NAVEČARJE, *n. isto što navečerje*. Poznaje se svečar po navečarju. Podunavka (1848) 58. *Druge se potvrde nije našlo. Možda je -a- između č i r uzeto po analogiji riječi pojutare*.

NAVEČER, *isto što večer*. Samo u primjeru: Dobar se dan po dobru navečeri poznavala. Poslov. danič. U tom je primjeru nekakva pogreška: ili mjesto dobru mora biti dobroj ili mjesto navečeri mora biti navečeru. Ovakvo, kako je, ne razabira se rod riječi.

NĀVEČERI, *f. pl. isto što navečerje*. Samo u jednoj knizi. Dan uoči krsnog imena zove se navečeri (ili návečje). M. Đ. Miličević slave 32. Meseč se dva kolača: jedan za navečeri, a drugi za prvi dan slave. 25. Eto i zvanice počinju dolaziti. Svaki ulazeći naziva: Dobro vi veče i čestite vam návečeri! 33.

NAVEČERATI SE, navěčerám se, *pf. o obilnom večeraju*. Od na-večerati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (sich satt essen zu Abend, satiari coena). Kad večera, nek se navečera. Nar. pjes. herc. vuk 156. Kad čobani tako nakamče dosta jestiva i pića, sednu te se navečeraju. M. Đ. Miličević živ. srb. 184.

NAVEČERJE, *n. isto što navečje*. U rječniku Stulićevu (navečerje, scriptores ecclesiastici vigilium nuncupant s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Daničićevu (navečerje, sacra permeridiana ante diem festum s 4 primjera iz xiv vijeka) i u Popovićevu (Vorabend). Byvšu navečeriju prazdњnika . . . crkova okrasi. Domenitijana 85. Vb dñs že subotnjy vb navečerije nedjelje slobtvo veliko veselije. 125. Prilagaju světu na navečerije arhangela. Glasnik 15, 205. Listy . . . pisani na (stamp. bez na) navečerije sv. Lovrenca. Mon. serb. 250. Na navečerje božića (iz xv vijeka). Mon. croat. 62. Pridoše v sredu v navečerje sv. Ursule (iz xv v.). 121. Na navečerje božića biše učinil grih. Korizm. 61a. Vsako godišće na navečerje sv. blagovešćenja postil sam. Mirakuli 53. Kako se vidi, u poslednja tri primjera između v i č stoji i.

NĀVEČJE, *n. upravo veče uoči kakvoga blagdana, ali može značiti i čitav onaj dan*. Između rječnika samo u Vukovu (der Vorabend eines Festes [z. B. des Hauspatrons], vespera proxima

ante diem festum: Dobar veče i čestito ti naveče! [kad se dolazi uoči krsnoga imena na navečeru]. Náveče, vigilia, uoči: danas je naveče je Nikoja dne. L. Zore pajek. 110, 231. U Lijevcu (u Srbiji) govore naveče. V. Ilić.

NAVEDATI, navedam, *impf. prema pf. 1 navesti*.

a) *navraćati, poticati*. Samo u jednoj knizi. Ti si došao . . . da me vrijedaš i navedaš, da prodram obraz. S. Lubiša 175. Ima samoživaca, da draže i na svako zlo navedaju. 218.

b) *navedati se, isto što navoditi se (pod d), t. j. teturati, posrtati*. Između rječnika samo u Stulićevu (navedati se, v. navoditi se s primjerom iz Palmotić 3, 192b: Uzvišene kuće i tvrde počeše se sve navedati). Pod bremenom gdi teškijeme naveda se, trepti i pada. G. Palmotić 3, 173a. Već na nogah stat ne mogu . . . navedam se na svu strane. A. Gledević 169b.

NAVEDENE, *n. nom. verb. od navesti*. U rječniku Mikačinu (navedenje, karanje, altercatio; u istom rječn. ima i navesti se, karati se, altercor), u Belinu (navedenje, il menar al luogo) i u Stulićevu (impulsus, persuasio, altercatio s naznakom, da je iz glag. brevijara). Navedena aliti podicača, koja rastu i nijesu zauzdana i uztegnuta, smučuju pamet. M. Radnić 316b.

NAVEGANJE, *n. nom. verb. od navegati*. Samo u primjerima: Ako hoćeš po naveganju toliko dugu . . . uhitiči porat. I. Držić 21. Ne bi ga u karti od naveganja našao. Poslov. danič.

NAVEGATI, navegam, *impf. isto što navigati i istoga postaňa*. Samo u primjeru: Suproc Jeruzalemu navegaše. Zborn. (1520) 75a. — Ne razabira se značenje u primjeru: Jamiše se po ja zelenoga, ičindiji navegalo sunce, kada čudno čudo opaziše. Nar. pjes. hörm. 2, 248.

NAVEHNUTI, navehnem, *pf. malo ure(h)nuti*. Od na-vehnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u Stulićevu rječniku (navehnuti, navehnuo sam, naveho sam, nonnihil flaccescere, — navehnut, nonnihil vietus, flacidus).

NAVESÉLITI SE, navěselím se, *pf. dosta se razveseliti*. Od na-veseliti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (sich satt belustigen, satis se oblecasse s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 246: Nek se moja naveseli majka). Otac se jako naveseli, kad ih opazi. Nar. prip. mikul. 80. Najde sin jedan črjeni pas i jako se naveseli. 103.

NAVESEO, navesela, *adj. podosta veseo*. Samo u Mikačinu rječniku (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 772a: poveseo, naveeo, malo veseo, hilarulus).

NAVÈSLATI SE, navěslám se, *pf. satis superque remigasse*. Od na-veslati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

1. **NAVÈSTI**, navèdêm, *pf. adducere, inducere*. Od na-vesti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Akc. kao u dovesti, izvesti (*vidi tam*). Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Mikačinu, Belinu, Völtigijinu, Stulićevu, Vukovu, Daničićevu i u Popovićevu (*vidi dače*). Najstarije su potvrde iz xiv vijeka.

a) *dovesti, privesti (koga ili što)*. U rječniku Mikačinu (navesti, dovesti koga na štograd, induco, adduco, — navesti vodu, navrnuti vodu, derivare vel deducere aquam vel fluvios), u Be-

linu (addurre, val condurre, — navesti vodu, condur o tirar l' acqua), *u Voltigijinu* (indurre, anführen), *u Stulićevu* (navesti vodu, acquam deducere), *u Vukovu* (verleiten, induco, navesti koga na tanak led, t. j. prevariti ga, — navesti vodu na vodenicu, anleiten, derivo) i *u Daničićevu* (adducere sa 4 primjera iz xiv—xvi vijeka, ali samo jedan ide ovamo).

a) u pravom smislu. Ihže (t. j. Turke) navedoše na srbsku zemlju, i porobiše (iz xvi vijeka). Šafarik letop. 62. Navedi na njih razbojnička nagloga. Bernardin 67. Evo ču ja navesti potop vodenim sfrhu zemlje. 95. Srjed gore zelene grđobna i ružna navede čes mene. M. Vetranić 2, 116. Ka zla kob na me te navede, vilo? P. Zoranić 50. Na nega oni dan sriča me navede. Đ. Baraković vila 262. Ovi svjetli perivoji, kijeh studene vode moje trak naveden tiho poj. G. Palmotić 1, 290. Cari ako su njih viliće zrake tminom jake smesti, dan pocnjeti i navesti vrhu sunca mrake siñe. 2, 28. Bog navedavši vode sva stvorenja smaće za grijie. I. Ančić vrata 153. Zato ga (t. j. starca) navedoše u jednu dolinu punu kamenja. ogl. 68. Navedi ji(h) (t. j. vojnike) na riku. 125. Da je zatradi ovoga griha naveo potop općeni svrhu zemlje. A. Baćić 107. Ondi bi vađalo do ove jame vodu navesti (štamplj. navjesti). I. Jablanci 41. Zato k pčelam još mačku navedi. J. S. Rejković 64. Usadil lozu sred vinograda, navedoh vodu sa tri hladenca. Nar. pjes. vuk 1, 86. Dal' će doći, dal' navesti Turke? 3, 105. Ne navedi nas u napast. Vuk luk. 11, 4. Bog navede potop na svijet bezbožnički. 2 petr. 2, 5. Navedoh na njih more, koje ih zatrpa. Đ. Daničić is. nav. 24, 7. Negov rad obogatio je obrtnost francusku i naveo u domovinu svoju potoku zlata. M. Pavlinović rad. 25. Kaže Marija Radu sve redom i nauči ga, da ugrabi Ružu s puta ili s vode, a da će mu je ona navesti. S. Lubiša prip. 45. Pa telali naveli jedeke pred čadora Gazi Husrev bega. Nar. pjes. hörm. 1, 15. *Ima i u Šulekovu rječn.* zn. naz.: navesti muninu za nem. induciren, tal. indurre.

b) u prenesenom smislu.

aa) uopće; samo u primjeru: Ne znaše, ku kob to navesti jimaše. P. Zoranić 38. Jer mi je tijem naveo priliku, da popravim neke pogreške. S. Lubiša prip. iii.

bb) navesti koga (ili što) na što. Mudro ima pop dugovati ispitujući po ta put, da ga nima navesti na niku osebujnu priliku. Naručn. 87a. Vekše će nevoje napokon ga navest na spasenje boje. M. Marulić 55. Ali se čuvaj, da te na sramotu ne navede (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 140. Mahomet najveći del ljudi od Isukrstoje vere na svoju djavlu kriju veru jest obratil i navel. Postila (1562) 164b. Er će stvari svijeta ovoga navest tebe na zla mnoga. A. Vitalić ost. 23. Grib je navesti jih na srditost ili na smutnju. I. Grličić 52. Da nisu naveli svoje roditelje na srčbu. A. Kadčić 246. Da se na privaru navedu (ako je moguće) još i obrani. F. Lastrić ned. 2. Koliko ste i(h) puta na suzo naveli i na uzdisaňa. 60. Bog njih uzdržuje cjelovite i zdrave budući navedeni na veliku pogibiju. J. Matović 522. I on sam ju na srčbu navede. M. A. Rejković sat. 99. Na koju si težku pogubu naveo ovi puk? A. d. Bella razg. 186. Da je Šćepan lažac, koji će navesti Crnu Goru na propast. S. Lubiša prip. 113. To je već dovođeno bilo, da Miloša na ovu misao navede. Vuk grada 67. Ako svoga

narodnog jezika on upravo ne zna, Slavenski će ga prije navesti na pogrješke. pis. 50.

cc) navesti što na koga. Samo navedej na se velikuju gybeli svoju. Danilo 228. Ne znaš, koju sramotu na tebe hoće navesti. Zborn. (1520) 33a. Da navede na me proklestvo mesto blagoslova. Bernardin 41. Navedi na njih dan nevođnji. 66. Kom (t. j. jabukom) Adam smrt navede na sfit. P. Zoranić 26. Da navede na njih strah, nesan, plać i glad. Đ. Baraković vila 64. I dan na me navedoše, dan od tuge i žalosti. A. Vitalić istum. 52b. Biše jih gospodin odvrgal i navel na njih žalosti mnoge. 253. Navede na nega sve jade, bijede i pedepse. S. Rosa 3b.

dd) navesti u što, svrh čega. Gdi me su boljezni naveli u nemoć. Š. Menčetić 148. Svrh sve zemlje glad i neplođašćini biše vazdi i svuda općeno navel. A. Vitalić istum. 362.

b. provesti; kašto u nar. pjesmama. Sutra će vas navest niz čaršiju. Nar. pjes. petr. 2, 449. S njima ćemo međjan dijeliti, kad navedu banicu devojku i nanesu ćeiz devojučki. 3, 358. Da pijemo, kume, amberiju, dok nađegu kićeni svatovi i navedu prikladnu devojku. Nar. pjes. vuk 8, 61.

c. nagovoriti, navratiti, nagnati (kako u kajem primjeru). U rječniku Mikalinu (navesti, činit prignuti na štograd, persuadeo, induco), *u Belinu* (indurre cioè persuadere), *u Stulićevu* (persuadere aliquid alicui), *u Vukovu* (führen, anleiten, induco, n. p. prosce na devojku, t. j. navratiti ih, da je prose, hajduke na koga, t. j. nagovoriti ih, da ga poharaju ili ubiju) i *u Daničićevu* (adducere sa dva primjera, koji ovamo idu).

a) uopće; samo u primjeru: Da ja od istinske ljubavi k slavonskomu narodu naveden podfatio se jesam. I. Jablanci 9.

b) navesti koga na što (ponjviše na što rđavo). Navedoše jego na takovo dělo strašnoje (iz xiv vijeka). Mon. serb. 89. Navesti druge na kletvu grijeh je smrtni. S. Matijević 53. Da družijeh navede na smrtni grijeh. B. Kašić zrc. 25. Djavao navede ostale vragove na grijeh(h) lažu. I. Ančić vrata 33. Mnoge pravde privare ali na koje zlo i na koji grijeh navedu. S. Margitić fala 240. Da nisam imao zlu družbu, koja me je na to navela. A. Kadčić 194. Nastoje navesti nas na zlo. H. Bonačić 46. Bog prokles zmiju, što učini smutnju navedavši naše prve roditelje na grib. J. Banovac pripov. 225. Prokleti roditelji, koji me na zlo navedoše! pred. 91. Da ga je djavao naveo na grib. J. Filipović 411b. Djavao privari čovika i na grib navede. F. Lastrić test. 148b. Koja bi te na pristuplje zapovidi Božjih navesti mogla. A. Kanižlić utoč. 223. Vidim, da će on mloge na krivokletvu navesti. kam. 6. Lasno cara na osvetu navede. 95. Duh nečisti navede i ostale lude na svakojake zloče. E. Pavić ogl. 13. Rasrdi se protiva smutljivcem, koji ga bih na to naveli. A. Kačić kor. 313. Kad god koji djavao koju dušu privari i na grib navede. Đ. Rapić 5. Naše prve roditelje djava na grib navede. M. Zoričić osm. 13. Sve ostalo, što može navesti na djelo bludno. I. Nenadić nauk 131. Kad koga navedemo mi isti na zlo. M. Dobretić 201. Da ga na svakojake grike lašne može navesti. B. Leaković gov. 98. Da se on kakogod k nami ne prikući i nas na zlo ne navede. M. A. Rejković sabr. 47. Radio je, da smetne oca. Nega je mogla na to navesti mladost. Đ. Daničić istor. 39. Ti lakounnici navedeni su do

napokon na sramotna djela. M. Pavlinović rad. 120. — On jest vazda nastojao i nastoji, da te na dobro navede. D. Rapić 71. Ispovidnik znade tako ponukovati rečenoga, da ga navede na pravo skrušenje. F. Lastrić ned. 385. Odluči općiti s kipima, koji će te navesti na dobro. I. P. Lučić bit. 22.

c) u što; samo u primjeru: Da je po pritki i mitu naveden u nepravdu. A. Kanižić kam. 127.

d) s dopunom u inf. Ne mož se sad tužit, da sam ja počela što psovati ter toj rit da te sam navela. D. Zlatarić 13b. Ako si . . . navede druge znajući kleti se krivo. P. Posilović nasl. 108b. — Pred inf. stoji prijedlog za u primjeru: Naveden od družijeh za sagrijesiti. S. Matijević 39.

e) s dopunom u rečenici s veznikom da. Sr velikom usilostju i trudom mogli ste nавести gospodinu kralja, da toj isplnili (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 159. Kad ga ti navede, da staromu gosparu ukradete dvije tisuće cekina. M. Držić 258. Da ju lipimi besidami navedu, da bogom posvetilišča čini. F. Vrančić živ. 41. Navela me ljubav slijepa, da potkradem. G. Palmotić 1, 380. Bijaše jednoga oca djavaoo navedeo, da posumji od divičanstva pričiste Marije. I. Ančić ogl. 11. Navedoše koga Grci, da se u svoju krv omrči. J. Kavačin 254a. Zašto bi ovo bilo navesti ní(h), da sagriše. A. Baćić 274. Možeš . . . nавести ga, da koje zlo veliko učini. J. Filipović 1, 464b. To tvoje gledaće nавести će te, da zapovid Božju pristupiš. 1, 472b. Žena navede Irudu, da smakne . . . sv. Ivana. 1, 493a. Duh nečisti navede Kaina, da ubije brata svoga. E. Pavić ogl. 13. Ufalu Ivanovi učenici Ivana nавestiti, da kakogod odvrati čelad. S. Rosa 54b. Nije od potribe, da svakoga navedeš, da posve žive, kako i ti žives. M. Zoričić osm. 139. Odlučiš Ignatiju nавести, da on od svoje voje patrijarstvo ostavi. A. Kanižić kam. 38. Koga Focijo navede, da se podpiše. 276. Tko te navede, da papu izružiš? 421. Svakojako su ogledali, da bi nas kako naveli, da progovorimo, no sve uzalud. Vuk dan. 2, 135. Jerovoam . . . navede ih, da grijese grijehom velikim. Đ. Daničić 2 car. 17, 21. Negovo slabo zdravje navelo ga, da ispituje tajne. M. Pavlinović rad. 30. Navede me luta nevoja, da se svadam. S. Lubiša prip. 259.

f) s dopunom u rečenici s veznikom te. Samo u primjeru: Da je on sam Turke naveo, te toliku štetu počiniše. Vuk dan. 3, 204.

d. nавести što, t. j. spomenuti, reći, — i kad se što citira. Između rječnika samo u Popovićevu (citiren). Da se ona mesta iz zakona . . . od reći do reći navedu. Nov. srb. (1835) 68. Nавести činjenice, Thatsachen anführen. Jur. pol. term. 19. Navedeni razlog za diobu slovenskih jezika: . . . nije toliko jak. Primjeri naprijed navedeni za pravi lokativ. Đ. Daničić u Ivekovićevu rječn. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: nавести razloge, Gründe anführen, addurre le ragioni.

e. rijetka pojedinačna značenja. a) uzeti (za ženu). Mariju ženu u kloštre zaprivš Teodoru hotnicu navede. Š. Kožičić 44a. — b) nавести se, karati se, altercor, facere alterationem, habere alterationem, commutare verba. Mikala rječn. Ima i u Belinu rječn.: nавести se na rječi, contendere, contrastare. — e) okrenuti. Bjehu kreveti, na kojijem gosti uzlijegahu za blagovati, često nasloženi na lakat svoje ruke obrazom navedenjem k trpezi. S. Rosa 142b. — d) nавести platno, t. j. iglom uvući pređu, gdje se u tkaňu

od osnove žica prekinula. Nавести platno, cf. nавoditi. Vuk rječn. Žica, koja se u platnu navede, s. v. navodnica. — e) posrnuti, kada tko tetura. Nавести se, wanken (vor dem Falle), labasco. Vuk rječn., vidí navedati se.

f. Ne razabira se značenje u primjerima: Da se ne navede pristavu na ženu, jedga nestr muža jeje v domu. Zak. duš 38. Ispor. Zabranjuje se pristavu, da ma što sudsko istražuje od kuće, kad je kod kuće samo žena i kada joj nije doma muž. S. Novaković zak. stef. duš. 209 (u tumačenju onoga mjesta). Svak nih slova navodi i sklapa na svoj način za izrijeti nima riječi naše čineći se svakomu, da je onako dobro, kako on jest navedo. R. Čamačić 5a. Dobri . . . idu z glavom prgnutom i zlo navedeni; doći će vrime, da će podignuti glave. M. Radnić 112b. Podoravši navedi vađugu, ona pomoć učinit će plugu. J. S. Režić 174. Opet zemlju po vrhu navedi. 223. Da se putevi krče, trgovina miče, žežeznica navede. M. Pavlinović razl. sp. 316.

2. NAVESTI, navězêm, pf. advehere, impellere. Od na-vesti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. Akc. kao u 1 nавести.

a. akt.

a) vozeći udariti o što. Samo u Mikařinu rječniku (navesti na štograd kočijam, vəhendo impingere ad aliquid).

b) nавести lađu, t. j. pustiti je u vodu, da plovi. Samo u Vukovu rječniku (navesti, navězêm, návezao, navězla, n. p. lađu na vodu, abfahren [mit dem Schiffe], impello navim).

c) nавести (koga ili što) na kakvu vodu, t. j. pustiti ga, da otplovi, odjedri. Samo u primjeru: Sakupić silnu vojsku mojo, nавесу је na široko more. Nar. pjes. petr. 2, 556.

d) mnogo čega dovesti. Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (navesti, dovesti mnogo, advehere copiam alicuius rei), u Belinu (condurre molte robbe) i u Stulićevu (navesti, res copiose advehere, — piše prez. navodim, perf. naveo sam!). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: nавести pruda na put, nавести put prudom, die Strasse beschottern, bekiesen, ciottolare, inghiajare).

b. refleks.

a) nавести se, t. j. otploviti, odjedriti. U rječniku Vukovu (abfahren, avehor: naveze se na more). Kako se oni naveze na Dunavo. Gušanac . . . uđe u varoš. Vuk dan. 3, 209. Naveze se trista kaludera, naveze se u to siće more. Nar. pjes. vuk 2, 100. U siće se more navezoše. 2, 547. On se naveze na more i pode morem putovati. Nar. prip. vuk 236. Kad ugleda te silne korabje, pohiti u čamac, naveze se do nih. M. Pavlinović rad. 12. U otvorenom čamcu . . . uz mrtvu jugovinu naveze se i pregleda otok. 86. Ili čamac lagani uzesmo pa s' na Dunav ladni navezozmo. B. Radičević (1880) 83 Navezli se Savrom u korabi, plav plovila, Turci puškarali. Cvetn. 5, 57.

b) ne razabira se značenje u primjeru: Sve je listom iz Seña izašlo, staro, mlado, malo i golemo; djevojke se u kolo navezle, mlađi momci igru zametnuli. Nar. pjes. juk. 326.

3. NAVESTI, navězêm, pf. izrésti. Od na-vesti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Akc. kao u izvesti. Nalazi se akt. i pas. U rječniku Mikařinu (navesti, vesti iglom, pingere acu, opus acu varie elaborare, — navezen, pictus), u Belinu (ricamare), u Bjelostjenčevu (navezzen, v. našt), u Stulićevu (navesti, vesti iglom, acu pin-

gere, phrygio opere distinguere s primjerom iz G. V. Bunića 5: sviona odjeća, ku naveze zlato, biser i dragi kami, — navezen, acu pictus, phrygio opere distinctus s primjerom iz Đordića uzd. 100: vifah poje evitjem bijelim jakno zvijezdam navezeno) i u Vukovu (navesti, navézém, návězao, navézla, sticken, acu pinxisse).

a) u navedenom značenju. Prid smrt svuče se košuje iz ove, ku ruka naveze sestrice negove. S. Gučetić-Bend. 229. Odića istom rukom.... navezena. B. Kašić is. 66. Crne od svile odjeću ima.... s bijezima zelenima i žutijema navezenu. G. Palmotić 1, 389. Lijepa odjeća svakolika navezena sijaće mu 3, 93a. Po komu su navezene čistijem zlatom slike milo. P. Kanavelić 30. Sag mu prostrije navezeni. 296. Pala.... ozgor može biti od svile i zlatom navezena. A. Bačić 358. Vidivši odiću svilom i zlatom navezenu. F. Lastrić test. 352b. Tilo cara je poznano po rumenih pucah i po orlovih zlatom navezenih. A. Kanižić kam. 826. Koliko imas navezenijeh carigradskijeh mahramica? B. Zuzeri 26. Zubune su teržje šarale, rukave su vezile navezele. Nar. pjes. vuk 1, 5. Jesi 1', devojko, peškir naveza? 1, 21. Imam seju veziju, naveše ti košušu. 1, 439. Paramente zlatom navezena. Nar. pjes. bos. prij. 3, 145.

b) iskititi, nakititi. Oklopja se zlatna od zgora pod grimiznim plaštom rese, sunčanim ih zrakom zora, tako saju, svih naveze. I. Gundulić 442. Čeverdani srebrom navezeni, svitle puške u Breši kovane. A. Kačić razg. 822. Pogledam.... na zemlju eviće kano zvizdami navezenu. A. Kanižić uzr. 210. Nijesu ovo uveličena od besjede hitrijem rijeđim navezena, nego istine iz pisma svetoga izvadene. B. Zuzeri 124. Grci bili su čudni sveder za korisne neke istine pripovijestim hitrijem i pričicam navesti nam, dobrovoljnije da se čuju. 177. Kolo, kolo naokolo, vilovito, plavito, napleteno, navezeno, okiçeno, začineno. B. Radičević (1880) 175.

c) navesti govoriti se u osobitom značenju u Lici, na pr. Već osam dana da se kiša navezla i nikako ne će da prestane. J. Bogdanović. Vidi se, da se tu glag. navesti pomiješao s glag. navezati.

NAVEZ, m. ono, što se navézē, vez. Samo u primjeru: (Lađa) krmu ima srebrom nakovanu a konopi ima od svile zelene, a jedarca ima drobnoga naveza. Nar. pjes. istr. 2, 156.

NÁVEZAK, náveska, m. konac, koji se na drugi naveze. Samo u Vukovu rječniku (der Faden, der an einen anderen angebunden wird, filum adnexus).

NAVÉZATI, návěžém, pf. adiligare. Od navezati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nalazi se akti, pas. i refleks. Između rječnika samo u Vukovu (vidi dafe).

a) u pravom smislu. U rječniku Vukovu (daran binden, adligo). Da mu se naveže mlin oši na grlo negovo. N. Račina 196b. Lisicam ogaň na rep navezavši pusti u žita ňih i požga. M. Marulić 69. Svršeno naveže svoj pratež na pleće. Đ. Baraković vila 54. Navezaše na motuzi košiske uzde i popruzi. draga 378a. Veli gospodin Bog: naveži zapovijedi moje na grlo twoje. M. Divković nauk 127a. Kada čovjeku navežu kamen nu noge, a uže na vrat. bes. 441. Golubicam na krila navežu knige. S. Margitić fala 9. Ne mogući rastrgnuti uzla na jeziku, koga im je drakun nijem i ispletavši od nikoga stida prokletoga navezao. F. Lastrić od' 200. Svi kučani dadu sa

sebe po tkanice jednoj ženi, te ona naveže jedne na druge. M. D. Milićević živ. srbi. 2 309. Pol' mora sam rožice trgala brajnu sam ih brodić nakrcala, a žubčiću facol navezala. Nar. pjes. istr. 2, 36.

b) u prenesenom smislu. U rječniku Vukovu (navezati se, 1. vide obavezati se [t. j. zaokupiti koga moleći ga], 2. navezala me se bolest, ne mogu da je se oprostim, nicht nachlassen, adhaerere). Ako se sad ne ukažeš odlučnim i srećnim navezati će ti se navade i ime besposlice. M. Pavlinović rad. 84. Ovaj se Blagoje naveza oko Ružice; stade se privlačiti, gde bi god doznao, da će biti ona. M. D. Milićević let. več. 237. U Dalmaciji govore: On će reći, što mu se god naveže na jezik (t. j. što mu dođe na usta). M. Pavlinović.

NAVEZEÑE, n. nom. verb. od navesti (navézém). Samo u rječnicima, i to u Mikajinu (navezanje, phrygia elaboratio), u Belinu (navezanje, il ricamare) i u Stulićevu (opus phrygium, opus acu distinctum).

NAVEZILAC, navezioca, m. isto što navezitej. Samo u Stulićevu rječniku (navezio, phrygio).

NAVEZITEL, n. nom. ag. prema glag. navesti (navézém). Samo u rječniku Mikajinu (navezitelj, koji veze, phrygiarius, plumarius) i u Stulićevu (phrygio).

NAVEZITELICA, fem. prema masc. navezitel. Samo u Stulićevu rječniku (quae acu pingit).

NAVEZÍVÂNE, n. nom. verb. od navezivati. Samo u Vukovu rječniku (das Daranbinden, adligatio).

NAVEZÍVATI, navézujem, impf. prema pf. navezati. Između rječnika samo u Vukovu (daranbinden, adligo). Navezuju velika brimena i teška i postafļaju ňih na pleća ludska. Bernardin 37 (u izdanu g. 1586 stoji: navežuju). Navezuju brimena težka i nepodnosna i postavljaju na pleća ludska. I. Bandulavić 43b. Uzmem nož pa sve dlaku po dlaku odrezuj i navezuj. Nar. prip. vuk 204.

NAVEZÍVATI, navežujem, impf. prema pf. navesti (navézém). Samo u Stulićevu rječniku (pres. navežujem i naveživam uz inf. navesti, t. j. acu pingere). Nije pouzdano -ž, običnije bi bilo -z.

NÁVIČÁJ, návičaja, m. mos, solum natale. Akc. će u lok. sing. biti navičaju.

a) isto što običaj. U rječniku Vukovu (Ge-wohnheit, Sitte, consuetudo, mos, cf. navika s primjerom iz nar. posl. vuk 145: Koliko je sela, toliko je navičaja i s naznakom, da je ta poslovica iz Boke). Pa ne haješ moje navičaje. Osvetn. 5, 65. Više se potvrda nije našlo.

b) isto što zavičaj. Samo u primjeru: Ali ti je žao navičaja ili žališ stare roditele? Nar. pjes. vuk 6, 305.

NAVIČAJAN, navičajna, adj. običan. Samo u primjeru: Da ga pali vatrica navičajna. Osvetn. 6, 50.

NAVIČENÉ, n. nom. verb. od naviči (navičnuti). Samo u primjeru: Podobajet pokarajuštom se, ašte li hošteti podobnoje naprđe stupačije ukazati i vše navycenije po povoljeniju gospodnju života obnažena vlsa predstavljati igumenu svojemu. Sava glasn. 40, 146 (isto mjesto i u glasn. 24, 187).

NAVIČÉ, n. nom. verb. od naviti. Samo u rječniku Belinu (navitje, aggomitolamento, l' aggomitolare) i u Stulićevu (glomeratio).

NÀVIĆI, nàvknêm, pf. vidi 1 naviknuti.

NAVIDAN, navidna, adj. invitus, perosus, invidiosus.

a) mrzak. Samo u jednoj knizi. O glavo navidna! tebi li, reci mi, samoj smrt oca uze? D. Zlatarić 7b. Človiku navidnom da šle toj. 10a. Ne budi t' ostat mučno u tač navidnu mjestu. 73b.

b) onaj, koji mrzi; samo u primjeru: Vidi s okom srđbenjem i navidnjem, da su negove žeće zaludne. Đ. Bašić 157.

c) zavidlîv. Između rječnika samo u Voltijinu (invidioso, neidisch) i samo u primjeru: Za te boje ni prosi . . . jer si bila vik navidna, kako jesi i dan danas. Hrv. nar. pjes. 1, 42.

NAVIDJELAC, navidioca, m. zavidljivac. Samo u primjeru: Lakomost ne ostari nigdar ni navidilac odpočine u vike. P. Posilović cvijet 84.

NÁVIDJETI, návidim, impf. diligere, odire, invidere. Glag. nije složen od na i do vidjeti, jer da je tako složen, bio bi akc. návidjeti (isp. izvidjeti, razvidjeti), a značenje bi bilo pf. Treba uzeti, da je návidjeti glag. izreden od osnove negdašnje imenice navid ili navida, koja se izgubila, a značila je: videće, gledane, pažeće; prena smislu u rečenici i u govoru mogla je ta riječ značiti sad: prijazno gledanje, pužna, ljubav, — a sad: nemilo gledanje, mržna, zavist. Tako je glag. navidjeti dobio u jednu ruku značenje: paziti, milovati, ljubiti, a u drugu ruku: mrziti, zavidjeti. Zanijekani glag. nenávidjeti (t. j. upravo ne navidjeti) dobio je značenje: mrziti, zavidjeti (t. j. ne paziti, ne milovati, ne ljubiti). Ispor. u drugim slav. jezicima: češ. náviděti (rado gledati, milorati), nenáviděti (mrziti), pol. nawidzieć (rado gledati, milovati), nienawidzieć (mrziti), malorus. náviditisa (rado se gledati), rus. ненавидѣть (mrziti).

a. paziti, milorati. Potvrda je samo u Vukovu rječniku: návidjeti se, návidim se, v. r. pf. (ovo je pogreška mjesto impf.) kao slagati se, živjeti u ljubavi, sich vertragen mit Jemand, cum quo concorditer vivere: Vuk i lisica ne mogu se navideti (s naznakom, da se govor u Risnu).

b. isto što mrziti.

a) akt. Dake ti . . . navidiš twoju čes? F. Lukarević 97. Oni . . . moju čes navide i kako s krvnicom sa mnom sveđ beside. 237. Odveće nemoj navidit krvnike D. Zlatarić 5b. Sve što ih (t. j. kraje) veća kripa slavi, sve je veće, ko ih navidi. I. Guđuljić 482. Milošta nikogare ne navidi, ne čini nepravedno. I. Bandulavić 27a. Abela on ljublaše . . . a Kaina navijaše. J. Kavačić 16a. Svim je dobro želila, prid starijim se ustajala, a jednake nije navidila. A. Kanižlić utoč. 630.

b) refleks. (upravo recipr.). Samo u primjeru: Počeće naviditi se, inaditi i klati (t. j. brača). Nar. prip. bos. 133.

c. isto što zavidjeti. Vi meni ne providate kakono roditeli, negoli mi navidite kakono ubojice. B. Gradić djev. 106. Ako ti navidiš meni ova moja go-postva, ka vidiš, nemoj ih tvojima sinovom navidit. F. Lukarević 228. Neprijatelj mogu spasenja i napredka zlobno navideći mojoj sreći. I. M. Mateić 192.

NAVIDNIK, m. neprijatelj, t. j. onaj, koji mrzi. Samo u primjeru: Moj jezik . . . govorit će suprotiva mojijem navidnicima. V. M. Gučetić 162.

NAVIDNOST, f. Samo u primjeru, u kojem se ne može razabrat značenje: Jer znano je to

po svemu svitu, da putnici kupiju po putu, da med ňima takva je navidnost. A. Blagojević pjesn. 67. Da nije griješkom mjesto navadnost?

NAVIDOST, f. mržna, zavist. U rječniku Belinu (navidos, invidia, — navidos otejna, simultà, odio coperto), u Voltijinu (invidia, Neid), u Stulićevu (invidia s primjerom, za koji se kaže da je iz A. Gučetića: Lucifera zlobom i navidosti svojom) i u Popovićevu (Neid). Rit se može hudo ženi, da je u ňoj jaz pakleni, zla navidos, jadna zloba. M. Orbin 26. Mećahu oči s navidosti zglede otrovne, zlobne i krive. I. Gundulić 225. Kad ištući hudo i prijeko zla navidos da ga strati. I. Đordić pjes. 148. Polovjernici puni zlobe i navidosti viču. V. M. Gučetić 121. One mrzine, one navidosti, oni nemiri, kojim se gasi ljubav bratinska. I. M. Mateić 322. Ne može se razabrat, koje je upravo značenje u kojem od ovih primjera, dali: mržna ili: zavist. — Nije pouzdano značenje: pohlepa, požuda, što ga imamo u primjeru: Vidite s vašijem očima ono djetešće u povodu, s kojom pohlepom traži, ište bradavicu svoje mile majke, i kada on nu ugleda, kada je on iznade, s kojom navidosti s kojom brzočom prilijepi usta svoja i svoj jezik za posisati. V. M. Gučetić 59.

NAVIDOVATI, navidujem, impf. Samo u Stulićevu rječniku (navidovati, v. nenavidjeti). — Nepouzdano.

NAVIGACION, navigaciona, m. brođenje. Iz tal. rijeći istoga značenja navigazione. Samo u primjeru: U navi jest harta od navigaciona, po kojoj mornari vladaju se. F. Glavinić cvit 444b.

NAVIGATI, navigam, impf. broditi. Iz lat. ili tal. glagola istoga značenja navigare. U rječniku nijednom. Ki navigamo v toj drazi tamnoj. Korizm. 10b. Po valovih(h) hodeći i navigajući. P. Posilović nasl. 179a. Da mu ne dođe volja... navigat po moru. J. Banovac pred. 124. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 335.

NAVIGOVATI, navigujem, impf. isto što navigati. Samo u primjeru: Jedan brod se vozi posredi Kvarnera . . . sestra naviguje (stamp. navoruge), bratac pospavuje. Nar. pjes. istr. 2, 135.

NAVIJAČA, f. sprava za navijaće pređe. Govori se u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 88.

NAVIJAĆA DOLINA, f. zemljište u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1189.

NAVIJAK, návijka, m. ono, što se navije oko motke, n. p. drače. M. Milas rad jug. ak. 153, 88. Druge se potvrde nje našlo.

NAVIJALO, n. isto što navijačka. Između rječnika samo u Vukovu (navijalo, vide navijačka s naznakom, da se govor u Šiňu) i samo u primjeru: Lemeš gladan na lijehi (stamp. lieji) ječi . . . navijala ištu runa vlasna. Osvetn. 5, 27.

NAVIJALA, f. žina, koja navija pređu. Kamo li su s kudjelom djevojke i nevjeste, vještice navijaće? Osvetn. 5, 27. Govori se u Lici (s akc. navijala). J. Bogdanović. Druge se potvrde nje našlo.

NAVIJĀLKA, f. Samo u Vukovu rječniku: sohe, vozačka i ono mjesto, gdje se navija pređa (pređa se metne na vozačku, a vratio na sohe, pa se vratio okreće, te se vozačka primiče i navija se pređa).

NAVIJANKA, f. puška, koja se navija. Samo u primjeru: Pripasuju po dvoje silaje, a na rame šarke navijanke. Nar. pjes. bos. prij. 2, 147.

NAVÍJÁĆE, *n. nom. verb. od navijati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (navijanje, aggomitolamento, l' aggomitolare), u Stulicevu (glomeratio) i u Vukovu (1. das Aufwickeln, Aufwinden, glomeratio, 2. das Beugen, flexio, 3. das Lenken, flexio, 4. das Aufziehen, intentio, 5. das Schwan-ken, inflexio).*

NAVÍJATI, *návijám, impf. prema pf. naviti. U rječniku Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulicevu i u Vukovu (vidi dale).*

a. namotavati; vidi naviti pod a. *U rječniku Bjelostjenčevu* (navijam, motam), *u Voltigijinu* (navijati, v. navjati, aggomitolare, incannare, issare, aufwinden), *u Stulicevu* (glomerare) i *u Vukovu* (aufwinden, glomero).

a) *u pravom smislu.* U varoške preslice ono gore, na što se povjesmo navija. Vuk rječn. s. v. bašluk. Drvo, što se metne na nega predā, kad se navija. s. v. vožalja. Vratilo predne (ili šuple), na koje se navija platno. s. v. vratilo. Oprana vuna posle se tekar češla... pa snuje, navija, uvodi u nite i u brdo. M. Đ. Miličević med. 258. *Ovamo ide i:* navijati sahat, aufziehen, intendo. Vuk rječn.

b) *u prenesenom smislu.* Čuj se lažnih čudi, laža zlo navija. M. Marulić 92. Svake tlapce i napastovanje na njegovu glavu (*t. j. na glavu napasnika*) navijat tribuje (*iz lat. cuncta phantasmata in caput eius sunt retorquenda*). A. Georgiceo nasl. 316. Koji su silom navijali na svoju ruku kanon ili naredbu sinoda. A. Kanjižić kam. 404. Zaludu Grci oni odlučak efeski na svoju stranu navijaju. 710. Zaludo je Marko navijao na svoju ruku svetoga Vasiliju. 723. Čaja-paša je mlogo navijao, da Miloš ostane u Beogradu. Vuk grada 71. Navijati na svoju ruku, t. j. govoriti (*stamp. govorit*) ono, što je po n̄ dobro, zu eigenem Nutzen reden. Vuk rječn.

b. *savijati, sagibati;* vidi naviti pod b. *U rječniku Bjelostjenčevu* (navijam, inflecto, intorqueo) i *u Vukovu* (beugen, flecto s primjerom iz neke nar. pjesme, u kojemu znaćeće nije jasno: Ode Ture navijati nime, zavija mu do doline glavu). *Ovamo ide i* navijati se, schwanken, vacillo, inflector. Vuk rječn.

c. *savijati (na pr. vijenac).* Samo u primjeru: Z pavenke bi venac navijala. Jačke 53. Vidi naviti pod c.

d. *savijati, salijetati.* Samo u primjeru: Čapaše se za grla bijela, nosiše se tamo i ovamo, nosiše se jetni dan do podne... stade Liman navijat Iljom. Pjev. crn. 205a.

e. *okretati, obrtati.* Između rječnika samo u Vukovu (anlenken, flecto s primjerom iz nar. pjes. vuk 8, 187, koji se ovdje potpunije navodi: Nađuti se Komnen barjakture pa navija tanka ţeferdana, nasloni ga na jelovu granu, još zaleda Frcu Ibrahima baš u prsi, gde puca spučava: kako puče puška ţeferdane, pade jadan Frcu Irahime). Delibaša s kopljem se provija, na Miloša u prsi navija. Nar. pjes. vuk 8, 205. Vidi naviti pod d.

f. *privlačiti.* Samo u Bjelostjenčevu rječniku (navijam, attraho).

g. *zasukivati, zavraćati.* Samo u primjeru: Niki svalci odiču i na stran odlaže, drugi navijaju rukave. A. Knezović 207. — *Nepouzdano.*

h. *uzvijati.* Samo u primjeru: Ma beli je srca junačkoga, ali nije pogleda muškoga, jer navija često ţrepavice. Nar. pjes. bos. prij. 3, 152.

i. *kititi.* Samo u primjeru: Prela bi mu (*t. j. mladome mužu*) košulicu s svilom bi ju našivala, s kiticami navijala Prela bi mu (*t. j. starome mužu*) košulicu s licinom b'ju našivala, s trnem bi ju nakitila. Jačke 47.

j. *Ne razabira se znaćeće u primjerima:* Sada glasa draga i mila jednoglasno napiňaju (*t. j. svirači*), sad na dvista opet dila do oblaka navijaju. J. Krmpotić katar. 119. Mlado žito, navijaj klasove, pređe roka došla ti je žnetva. P. Petrović gor. vijen. 25. Naučio Marko u Mlećima, da navija licem ne po srcu, no po pameti. S. Šubiša prip. 53.

NAVIJEDATI, *navijedam, impf. prema pf. navjediti. Samo u primjeru: Bolnih ili nemoćnih navidat ili pohoditi. Š. Budinić suma 157a.*

NÀVIJEK, *adv. za uvijek. Od na vijek. Između rječnika samo u Vukovu (ewig, auf immer, in perpetuum). Još je bila velika sreća, te me nijesu navijek iščerali iz braminskoga društva. Vuk dan. 2, 142. Cijela trećina ovijeh poslovica ostala bi od mene za sad (a može biti i na vijek) neskupljena. nar. posl. v. Ode, ode, jošte malo, pa ga navek noj nestalo. B. Radicević (1880) 272. U ovom primjeru стоји pred navijek *prijeđlog* za: Dajte pomoze, pa će na proleće za navijek bježati iz Beča. Vuk u Ivezovićevu rječn. — *Znaćeće: uvijek (ne: za uvijek) potvrda je: navěk, semper. D. Nemanić (1885) 62.**

NAVIJEST, *f. annunciatio. Samo u Stulicevu rječniku (navijest, vide navješteće).*

NAVIJÈSTITI, *návijestím, pf. annuntiare, promulgare, explicare Od navijestiti; samome vijesti vađala nema potvrde. Nalazi se akt. i pas., refleks. veoma rijetko. U svijem rječnicima osim Bjelostjenčeva i Jambrešićeva (vidi dale). Najstarije su potvrde iz xv vijeka. Iz narodnih štokavskih umotvorina, iz Vukovih i Danicićevih djela nema ni jednoga primjera.*

a. *javiti, objaviti, očitovati, obznaniti.* U rječniku Vrančićevu (navistiti, annunciare, indicere, praedicare), u Mikajinu (navistiti, dat na znanje, nuncio, significo, indico, defero, afferre nuncium, — navišten, delatus, nunciatus), u Belinu (navijestiti, annunziare, intimare, denunziare, nunziare, avvisare, portar o dar nova), u Voltigijinu (navistiti, annunziare, ragguagliare, ver-kündigen, ankündigen), u Stulicevu (navijestiti, nunciare, praenunciare, nuncium afferre s primjerom iz G. Palmotića 3, 187a: Ovi nalog teškijeh zala Simiun znani jur navijesti, — naviješten, praenunciatus, praedictus s primjerom iz A. Boškovićeve 20: Er uživam ja u sebi svijem ludima naviješteni mir i pokoj pravi s nebi), u Danicićevu (navestiti, nunciare sa dva primjera iz xv vijeka) i u Popovićevu (navestiti, ankündigen).

a) *navijestiti ono, što jest ili je bilo.*

aa) *bez objekta.* Sluge to slišavši navistiše cesaru. Starine 1, 218. Koga najdu nepričešćena, neka nami naviste. M. Bijanković 40. Kadno tebi navistiše, da Isusa uhitiše. L. Ljubuški list 22.

bb) *navijestiti što.*

aaa) *uopće.* Navisti puku momu zlobe níh (iz lat. annuncia populo meo scelera eorum. is. 58, 1). Bernardin 25. Navijesti ti tebe samoga svjetu (iz lat. manifesta te ipsum mundo. ioann. 7, 4). N. Račina 82b. Prvo neg' peteh novi dan kukurikom navisti dati hoću. P. Zoranić 81. Odlučih sítu navistiti izvrsite hrabrosti istoga gospodina. B. Kranarutić 2a. Po komu bi

naviješteno i očitovano ňegovo slavno porodenje. A. Gučetić roz. jez. 5. Kada andeo navijesti porodenje Isusovo pastirem, reče. M. Divković bes. 5. Jer nepravdu hudu moju svakomu ēu navijestiti (*iz lat.* iniquitatem meam annuntiabo. psal. 37, 19). I. Gundulić 199. Ja trčesi navijestiti ovu sriču i čestite glase reći krajeviću. G. Palmotić 2, 233. On . . . navisti on čas svemu množtu kraja Boga porojena. J. Kavačin 338b. Rič Božja naviješena nam i pripovidana od pripovidavac. I. T. Mrnavić nauk 12. Sveti dikla . . . k učenici otisla je i sva im je navijestila. G. V. Bunić 38. Očito svjetu semu sve sam hotio navistiti. A. Vitačić ost. 122. Kada su apoštoli primili duha svetoga i zadosta navistili evanđelje. A. Baćić 141. Posla Bog Mariji svoga poklisara, da joj navisti voju nebesku. J. Banovac pripov. 125. Svi od Sabe doći će . . . i falu Bogu navistiće (*iz lat.* omnes de Saba venient . . . laudem Domino annuntiantes, is. 60, 6). F. Lastrić test. 61a. Ter jim navisti odluku Božju, kako jih hoće izbaviti. A. Kačić kor. 64. Navistite ovo Jakovu i braći. E. Pavić prosv. 1, 7. Da navijestim novi zakon. D. Bašić 58. Ta odica vaša bila što bi drugo navistila, neg' andelska da ste slika? V. Došen 92b. I druzijem gradovima potrebuje da ja navijestim kraljestvo Božje (*iz lat.* et alii civitatis oportet me evangeliare regnum Dei, luc. 4, 45). J. Matović 465. Izavrije iz zemlje jedna prilipa zlatotožutina i navisti nam blizoču žarkoga sunca. M. A. Rejković sat. 172. Da navisti svitu došastje sina Božjega. B. Leaković gov. 16. Ali srce, ke ne vara . . . Korevskoga gospodara svijem krenućem njoj navijesti. P. Sorkočević 580a. — Neobično je uzet refleks. u primjeru: Luka se narod pjesnikom navijestio. M. Pavlinović rad. 49. — Vrlo je neobično uzet pas. u primjeru: Divica Marija . . . od angela bi naviješena i po duhu svetomu sinu zače Božjega. F. Glavinić cit. 139a.

bbb) navijestiti *glas* (*glasove*, *novine*). Jeda mi dobar glas navijesti svijes moja. M. Vetranić 2, 83. Otišo je Merkuriju kralju, koji vjetrim vlada, da bi od voje višnjeh sada glas mu stavam navijestio. I. Gundulić 10. Kad jim se navisti glas, da će umriti, prezredno se smute. P. Radović nač. 75. Kad pridoše svojoj kući . . . dobre glase navistise. P. Vuletić 77. Šale ga, da navisti otcem u limbu dobre glasove. S. Margitić fala 15. Šađuci on Mandalinu, da radosne od uskrsnuća glase učenikom navisti. A. Kanižić uzr. 119. Srične ove novine navisti u gradu. kam. 853.

ccc) navijestiti *mir*, *veseљe*, *radost*. Navijestite mir (*prema lat.* primum dicitur: *pax huic domini*, luc. 10, 5). M. Orbin 150. Andeli . . . navistiše pastirom veseљe. S. Margitić fala 190. Navistimo vam sada radost. T. Babić 43. Gospodin tri puta navisti mir apoštolom i svima nam navištuje priuzimajući ove riči: Mir vam! F. Lastrić ned. 192. Andel pride nebeski ter pastirom navisti prvelike radosti. F. Radman 51. Focijo . . . na božić, kada spominamo andele ljudma na zemlji mir navistujuće, navistio je takojer puku mir. A. Kanižić kam. 43.

b) navijestiti *ono*, *što će biti*.

aa) bez objekta. Ako uvēmo, tko bi imao hoteli zlo učiniti, da imao navěstimo i prepočvemo (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 567. Koja imaju priti, hoće vam navistiti. Bernardin 111. Ode prorok . . . da mu navisti od strane Božje, da će do malo vrimena saći s kraljevstva. J. Banovac pripov. 74. Kako sam ti navistio u početku tvoga

vladanja, onako će ti se dogoditi. A. Kačić kor. 180. Biti će dakle zlamenja druga, koja će očito navistiti, da se prikučio dan odredeni. F. Lastrić ned. 1. Da naviste gospodaru, da će doći Isus večerat. 264.

bb) navijestiti *što*.

aaa) uopće. Kraljevstvo Isukrstovo po prorocih naviješeno. Proroci 1. Tužno i boliznivo naviješenje, koje ti bi naviješeno od gorke i boliznive muke. M. Jerković 30. U ovi dan Isus navijesti očito rasutje crkve i razorenje grada. P. Bakšić 12. O djevice . . . ti si u svestom pismu bila od proroka naviještena. J. R. Gučetić 19. Sibila . . . nam je navijestila strašne boje i nemile. G. Palmotić 2, 86. Toli ste ove meni česti u porodu navijestile? (*govori se zvijezdamu*). A. Gledević 21b. Isto pokaranje bi mu naviješeno drugi put po Samuelu. A. Kačić kor. 143. Primloge stvari došaste . . . prije navisti i očitova. A. Kanižić fran. 30. Ova će zlamenja biti kao niki poklisari, po kojim će se grišnikom boj navistiti i satrenje. F. Lastrić ned. 11. Navisti majci negovoj prijetu žalost. 37. Andeo dođe k njoj, da joj upućene sine Božjega navisti. B. Leaković nauk 429.

bbb) navijestiti *boj*, *rat*, *vojsku*, *t. j. objaviti*. U rječniku *Mikačinu* (navistiti boj, indicare bellum, denunciare bellum) i u *Belinu* (navijestiti tkomu boj, movere la guerra ad uno). Frančesko . . . navijesti (*stamp*, *'naviestie'*) boj suproć općenjem neprijateljem. B. Kašić fran. 21. Jabin, kralj kananejski, navisti vojsku Žudijam. E. Pavić ogl. 180. Ovi hrabren bojnik Isukrstov imajući pakljenom mogućstvu boj navijestiti. I. Đordić ben. 100. Koji (*t. j. uzroci*) su ga zadužili vojsku navistiti kralju sveckomu. A. Tomičić živ. 113. Kada se je navistila vojska, bili su zatvoreni svi trgovci. 231. Ja ēu tebi rata navistesti. Nar. pjes. istr. 1, 40.

b) *oglasiti*, *proglasiti*, *razglasiti*. U rječniku *Vukovu* (vidi pod *b*) i u *Popovićevu* (navestiti, verkünden).

a) uopće. Ako ki bude . . . naviješen za prokleta. S. Budinić ispr. 48. Tebi, sudje, zapovidamo, da učiniš klicati i navistiti vsêm tim ljudem, da nigdor od njih ne буди toliko smin, da bi smel prijet. Statut vrb. 163. Tko bi se našao gribom proklet očito i naviješen za prokleta. Statut pol. 249. Navistih ove poštovanje naredbe prid pukom. 308. Ja se ne imam ispodijeti zradi ovoga, da me ne navijesta puoko. M. Divković nauk 199b. Vojsci pak navijesti, da je odluka tvoja ova. I. Gundulić 506. Ako bi bilo naviješteno proklestvo suprot onjem, koji znaju. B. Kašić zrc. 74. Vi podite svijem vitezim navijestiti . . . da tko bude doć braniti, daču nemu vjerenicu. G. Palmotić 1, 377. Misnik . . . navistiti će puku prošćenje, koje dopušćaju sveti otići pape. L. Terzić 8. Kad poluvirac oli prokletac jesu naviješeni od starišine crkvene. A. Kadrić 81. Ako jih biskup navisti za proklete. 301. Zakon . . . ako je zadosta naviješen ili proglašen. A. Baćić 142. Bi okružena B. Divica i kraljicom naviještena. F. Lastrić test. 393a. Koji su u očitom proklestvu naviješteni. sveth. 149a. Prvi dakle on ime majke Marije u onomu kraljevstvu proglaši i navisti, da je majka Božja svijetlju ljudi utocište. A. Kanižić fran. 202. Cesar učini jedno pismo . . . u komu navijesti i proglaši kraja od Brandiburske protivnika i dušmanina. I. Zaničić 12. Misnik niki upade u proklestvo, bi očitan i naviješten od biskupa svemu puku. M. Dobretić 83. Kojigod je u velikom

proklestvu očitomu i navištenomu. 116. Arcibiskup . . . zapovidi i navisti, da svi dijaci imadu se ispođiti i pričestit svakoga miseca. 163. Da David . . . bude svim narodima navištiti, da se nemu, kako stvoritelju od svega, svak pokloni. A. d. Bella razg. 80.

b) oglasiti u crkvi čije vjenčanje. U rječniku Vukovu (aufbieten [Brautleute], annuncio s naznakom; osobito po zap. krajevima). Da se navisti (t. j. ženidba) do tri puta u svetac na kuratskoj misi. L. Terzić 175. Da bi se moglo dobro navistiti vinčane. A. Kadrić 414. Kad se produži vinčane za 4 miseca poslije navištenja, opet je od potrebe iznova navistiti. A. Baćić 429. Da budu navišteni (t. j. oni, koji će se vjenčati) u svojim vlastitim župam. M. Dobretić 478. I danas se govor u Slavoniji.

c. kazati, reći, priopćiti (kako u kojem primjeru). Neka vi budu teži reči navěstilb (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 160. Imaju ljudi poći k pomu . . . i navistiti nim svoje grihe. Korizm. 59b. Naturalno je, da kada človik trpi niku bolizan i navisti ju svojemu prijatelju, da mu pomanka nikliko one bolezni. 88a. Navisti im ono, ča jesu videl. Transit 138. Pod', navijesti tvomu puku, na oružje da ne teče. G. Palmotić 1, 72. Od kada se, kraju, od mene voja tvoja noj navijesti. 2, 226. Dujde likar navistiti jim, da zlo stoje. P. Radović nač. 103. Bog . . . koji mi je činio navistiti od anđela, da ja imam dojti k tebi. P. Macukat 24. Al' su ti ini navijestili ove od mene riječi tebi. A. Vitalić ost. 155. Ima mu bistro navistiti ispodivnik: Ti prija izvrši, što si dužan A Kadrić 252. Ova (t. j. ove riječi) kad mu navistise. P. Knežević muka 35. Posla mu četiri poklisara, da mu od strane negove zapovide i naviste, da rečene Grke iztira. A. Kaćić razg. 85. Nek se barem s ovim svisti (t. j. oholi čovjek), mudroznanač što navisti. V. Došen 44a. Komu sudac navisti, da na nega meće veliko proklestvo. M. Dobretić 120. Ova osuda u tamnici mu se navijestila. B. Zuzeri 199.

d. protumačiti, razložiti. Kako ubo mogu v'zvestiti visinu žitija jedu svetago, ku vših smrťnih jazici jed'va dostojno navistili bi (iz lat. cunctorum non sufficienter mortalium linguae, ut eius excellentiam explicarent). Starine 23, 93. Očemo navistiti, da šest urešenji ima imiti almuštro. Korizm. 8a. Vsi jazici . . . ne bi mogli navistiti muk paklenih. 25b. Navijesti nam priču ovuj (iz lat. edissere nobis parabolam istam. matth. 15, 15). N. Rađina 63b. Ugodne bile mi su tvoje riječi, kojnjema mi si navijestio napastovanje, koje hudoba čini. M. Orbin 87. Navijesteno . . . od našega biće tebi kanđilijera velikoga, uvjetovati sve što je trijebi I. Gundulić 455. Takoder će . . . otiti i našega svrhu boja svijem pomorcem navijestiti. G. Palmotić 2, 406.

e. izvijestiti, naputiti, poučiti (kako u kojem primjeru). U rječniku Vukovu (navijestiti, uputiti: navijesti me, da ēu kupiti dobru kuću, koňa i t. d. s naznakom, da se govor u goriem primorju) Zašto me navijesti (t. j. stražarin), što ne znah uvik ja. Š. Menčetić 253. Navijesti tva dobrota skladnjem pismom meno svoga od življenja dobra tvoga, vrijedna stanja i života M. Pelegrinović 1° 6. I da nas kad godi navijestiti od zdravlja. N. Nalešković 1, 380. Možda ovamo ide i primjer: Navijesten još sam tač, da ēu tuj ozdravit. M. Vetranić 2, 193.

f. pozvati koga, da što učini, něm. auffordern. U rječniku Stulićevu (jubere, praescribere) i samo u primjeru: Misnik obrati se k puku i

obrativši se navisti moliti: Orate, fratres. F. Glavinić evit 171a.

NAVIJEŠTATI, naviješćam, *impf. isto što naviještati (vidi tamo).*

NAVIJEŠĆE, *n. isto što navješteće. Samo u Stulićevu rječniku (naviješće, v. navješteće).*

NAVIJEŠTALAC, naviještaoca, *m. nom. ag. prema glag. naviještati. Samo u Stulićevu rječniku (naviještalac, v. navjestite).*

NAVIJEŠTAĆE, *n. nom. verb. od naviještati. Naviještaće (objava) parnice, gerichtliche Anzeige des Rechtsstreites, denunzia della lite. B. Petranović r. kn. 24. Više se potvrda nije našlo.*

NAVIJEŠTATI, naviještām, *impf. prema pf. navijestiti. Između rječnika samo u Belinu (naviještati, annunziare s primjerom iz Zlatarića 2b) i u Stulićevu (naviještati komu v. navijestiti komu s naznakom, da se nalazi u Margitića). Pored naviještati nalazi se i naviješćati (vidi među primjerima).*

a) primjeri prema onima kod navijestiti pod a. Načeš očitim glasom všim navištati slavu blaženih duš (iz lat. cooperunt beatarum animarum gloriam . . . omnibus intimare). Starine 23, 107. Vira nas uči . . . i navija nam. Š. Budinić suma 11a. Kako zvijezda, ka pramen pronosi ter gork vaj naviješta ne zlamen. D. Zlatarić 2b. Svemogući car od cara, ki naviještat opći boje. I. Gundulić 447. Zvijezda ona od ljubavi, ka naviješta dan veseli. B. Bettera or. 6. Jedno i drugo Bog navišća. J. Kavačin 73b. Kokot ptica, ka naviješća zoru bilu. A. Vitalić ost. 138. Videći . . . da jedau inostranac novi zakon naviješta. A. Kanižlić frau. 40. Koji su Isukrstovo božanstvo i upućenje naviješćali. bogoljubnost 88. Isus reče učenikom, kad ih posla navijestiti novi zakon. P. Knežević živ. 8. U se vrime godišta mir se svitu naviješta. F. Radman 47. Uz njih vile kolo zaigrale . . . harnu sreću njima navještale. Osvetn. 4, 30.

b) primjer prema onima kod navijestiti pod b. Dobra imaju, neka ih svuda naviješćaju. A. Vitalić istum. 313b.

NAVÍJORKA, *f. tuko pomorci zovu grad New-York. L. Zore pašek. 110, 231., dubr. tud. 14.*

NAVIJÚTAK, navijútka, *m. isto što navitak. Samo u Vukovu rječniku.*

NÁVIKA, *f. nauka, navada. Između rječnika same u Vukovu (Gewohnheit, consuetudo s primjerom iz nar. posl. vuk 183: Navika je jedna muka, a odvika dvije muke). Gojio je dragocjenu naviku na razumno motreće. M. Pavlinović rad. 30. U djetinštvu dobra navika lako se prima. 171. Tolika je moć loše navike, da nam se nije uzdati odlučnu koraku bez vaške pomoći. razl. sp. 248. To su stare navike naroda pridušenih. 314 Tu svoju manu pravdu navikama svešteničkog reda. M. D. Miličević med. 122. Niti je Omer imao navike pogovaratiti niti Hamza voje trpjeli pogovora. om. 38.*

NAVIKANJE, *n. nom. verb. od navikati. Samo u rječniku Belinu (navikanje, bravata, riprenzione, sgridamento, lo sgridare) i u Stulićevu (objurgatio, increpatio s naznakom, da se nalazi u Dordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).*

NAVÍKATI, *návīčēm, pf.*

a) navikati (na koga), t. j. povikati karažuci, pokarati, ukoriti. Od na-vikati; ide među

glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikafinu (navikati, karati, increpo), u Belinu (navikati na koga, bravare, minacciare, riprendere, sgridare) i u Stulićevu (navikati na koga, objurgare, increpare). Koja gnijevno navika na rečene lupeže. A. Gučetić roz. mar. 290. Onijeh, koji bihu u tamnici nakaza, navika i ukori. S. Rosa 164^b. Pokarati će tebe zloča twoja, i odvraćenje tvoja navikati će na tebe (siz lat. arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te. jerem. 2, 19). P. Knežević osm. 99. Da bi on (t. j. biskup) mogaooli otajno nagovarati svakoga i dati na znaće oli očito pokarati i navikati. J. Matović 295.

b) navikati se (u obilnoj mjeri). Od navikati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (sich satt schreien, clamando satiari).

NAVIKAVATI, navikavām (jamačno je takav ake.), impf. prema pf. naviknuti (naviči).

a. navikavati (bez riječce se).

a) navikavati koga, t. j. učiti ga, privikavati ga. Govoraše nam ona, dokle nas navikavše na to. M. D. Miličević zlos. 204. Govori se u Lici, na pr. Treba momka na svaki posa navikavati. J. Bogdanović.

b) navikavati što, t. j. učiti, privikavati se. Samo u primjeru: Dijakonovati i većbine crkvene navikavati i sveštenikom jego mitropolit postavil. Glasnik 56, 255.

b. navikavati se. Između rječnika samo u Popovićevu (sich angewöhnen). Primećavamo, da se Turci sad na menjenja naša o ovom predmetu navikavaju. Nov. srb. (1884) 164. Sastajane, družene, izmjena misli i osjećanja navikava lude, da jedan drugova više uvažavaju. M. D. Miličević zim. več. 240. Dete treba iz maleuna da se navikava poštovati lude, koji vrše neku službu u državi. škol. 10.

NAVIKNUĆE, n. nom. verb. od naviknuti (naviči). Samo u primjeru: Zašto naučene ili naviknutje, koje oblikšava stvari, učiniti će slatko i ugodno sve ono, štogod se sada čini oštro i mučno. M. Radnić 477^a.

1. NÁVIKNUTI, návkném, pf. naučiti, obiknuti. Od naviknuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5; samome viknuti važada nema potvrde, a korijen mu je isti, koji i glag. učiti. Pored inf. naviknuti nalazi se i naviči; ovome se potvrda nalazi samo u Vukovu rječniku. Prema inf. naviknuti načinjeni su i ostali oblici: prez. naviknem, aor. naviknuh i t. d.; a prema inf. naviči nalazi se aor. navikoh i partic. perf. navikao, navikla. Akc. je svuda kao u inf. osim u 2 i 3 l. sing. aor. návknū (ali pored toga náviče). Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Stulićevu (naviknuti sa značenjem netočno rečenim: exercere, t. j. vježbat), u Vukovu i u Daničevu (vidi daže). Potvrda ima od najstarijih vremena.

a. naviknuti u akt. i pas.

a) isto što naučiti pod a. Samo u primjeru: Nijemci nijesu bili pitomi ni druževni, dokle ih god nijesu Rimljani na plug navikli. Vuk u Ivezovićevu rječn.

b) isto što naučiti pod c. U rječniku Daničevu (navyknuti, discere sa dva primjera iz xiii i xiv vijeka).

au) bez objekta. Samo u primjeru: Da navyknutu nečestivi vrazi, kako možet vêra tvoja. Stefan pam. Šaf. 7.

bb) naviknuti što. Vlsa, jaže otv mene viděste i navykoste, sii tvorite. Domentijan^b 37. Poučenija božanstvena i pravila zakonja na dobré navyče. Danilo 296. Heruviku i pričastnu pervago glasa dobro navikal. Glasnik 56, 250. Što dijka navikla, to nevjesta ne odviče. Nar. posl. vuk 355.

cc) s dopunom u inf. Samo u primjeru: Ves psaltir, moleben, akatist iz knjige navikal čitati. Glasnik 56, 271.

c) isto što 1 navaditi pod a. Samo u Vukovu rječniku (naviknuti, gewöhnen, assuefacio, cf. naviči).

d) obiknuti, navaditi se; vidi naučiti pod d, a, bb, c.

aa) bez objekta. Na tožde inočno mesto otvoždaše jeliko navyklis bē. Danilo 39. Pa ko nije ovde naviknuo, od jeke bi stravu zauzeo. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 494. Pripasa David mač negov . . . i pođe, ali ne bješe navikao. Đ. Daničić 1 sam. 17, 39. Mi smo navikli zlopatnici. S. Ľubiša prip. 124.

bb) naviknuti što. Samo u primjeru: Da od smrada, kog navikne (t. j. bludnik), već nikada ne odvikne (stamp. odnikne). V. Došen 94b.

cc) naviknuti čemu. Navyk blagorastvorenomu žitiju i ispravljenju. Danilo 298. Je muže nravu i dejstvu kćeto navyknet, na to i upovajet. 325. Dete . . . što vidi da se pred nim svaki dan čini, tome mora naviknuti. D. Obradović živ. 18. Bez vina ladnu vodu pijem, a ni malo tome (jao i pomagaj!) nenaviknut. sov. 91. Biloj (t. j. repi) naša čelad su navikla. J. S. Režković 135. Pokušaj se, da izlijeciš navikloga lijenosti. M. Pavlinović rad. 171. Bio je narod opak i zlu svakome navikao. S. Ľubiša prip. 95. Koji je iznio nogu iz opaska . . . te nekakvoj svječkoj gospoštini navikao. V. Vrčević živ. 300. Navikao kao ciganski koň bubnú. Nar. bl. kapet. 138.

dd) na što. Samo u primjeru: Kao divja magarica, koja je navikla na pustinu . . . kad navalí, ko će je vratiti? Đ. Daničić jer. 2, 24.

ee) s dopunom u inf. Vlsa zemla navyče slaviti Hrista. Domentijan^b 30. Ako ne navikne držati ovo nepovinstvo i priprošćinu. Transit 81. Silni borići mrijet naviknuti. Osvetu. 3, 136. Ti nijesi vješt našijem bojevima, jer smo ih mi navikli snovati na krvavoj połani krvniku u oči. S. Ľubiša prip. 115.

e) suzni, doznačni; vidi naučiti pod e. Samo u Daničevu rječniku (navyknuti, reperire s primjerom iz xvi vijeka.) Demir . . . naviknu, jako sestra priluci se byti Stefanu despotu. Šafarik letop. 62.

b. naviknuti se, t. j. obiknuti, navaditi se, naučiti se. U rječniku Vukovu (naviknuti se, sich gewöhnen, assuesco, — naviči se, vide naviknuti se).

a) bez dopune. Samo u primjeru: Pa mi je iznajprije, istina, bilo teško, a poslije sam se bio kojekako navikao. Nar. prip. vuk 183.

b) naviknuti se čemu. Koji se obslužujući naviknu onima dvima najvećima zapovidma Božjima. E. Pavić prosv. 1, 4. Kako pristaste vi prsti za takvu jakost, koji ste se vretenu navikli? 2, 39. Kad se veće toj navikne (h)rani (t. j. tele). J. S. Režković 94. Ali čo se po svoj prilici i tome malo po malo naviknuti (t. j. Srbij). Vuk kovč. 6. Poglavitia je stvar naviknuti se

radni. M. Pavlinović rad. 41. Tko je dugu navikao, taj se poštenih osjećaњa odvikao. 123.

c) na što. Samo u jednoga pisca. Da bi mu se jezik navikao na izgovor francuskijeh riječi. Vuk prav. sov. 88. Na anatemiju nijesam mogao da se naviknem. Vukova prep. 1, 15.

2. NAVÍKNUTI, návíkném, pf. povikati. Od na-viknuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo viknuti pf.). Samo u Vukovu rječniku (navíknuti u pjesmi mjesto nazvati: Božu mu je pomoć naviknuo) i samo u primjeru: Al' je na te naviknuo kráju? Nar. pjes. marj. 5.

NÁVIKSATI, návixám, pf. isto što nabiksati i istoga postaňa. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NÁVILÁJ, návilaј, m. isto što navišak. Govori se u Lici. J. Bogdanović. Ima i navišaj (vidi tam).

NÁVILAK, návílka, m. isto što navišak. U rječniku nijednom. Navilak po navilak — baglič; baglič po baglič — plast. Nar. posl. stojan. 215. Govori se oko Vinkovaca. S. Pavičić (zabilježio naznačeni akc.).

NAVILNAK, m. isto što navišak. Govori se na Krku. I. Milčetić (zabilježio akc. navílnak).

NÁVILÁJ, náviliјa, m. isto što navilaj (vidi tam). Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NÁVILAK, návílka, m. onoliko sijena (ili slame), koliko se jedan put može uzeti na vile i ponijeti. U rječniku Stulićevu (ea foeni quantitas, quam tridens sustinet) i u Vukovu (navišak, mali plastič, der Heuhaufen, foeni cervus. Sijeno se najprije po nívi pokupi u navilke pa se navilci poslije snesu na ono mjesto, gdje će se sijeno sadjesti. Navišci se snose na sijenskome koju . . .). Govori se u Šaptinovcu. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157, — u Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 102.

NÁVILČÉNE, n. nom. verb. od navišiti. Samo u Vukovu rječniku (das Heuhaufen-machen, foeni in metas exstructio).

NÁVILČITI, náviličim, impf. kùpiti u navilke. Nije od na-višiti, nego je glag. izveden od osnove imenice navišak. Samo u Vukovu rječniku (Heuhaufen machen, foenum in metas exstruere).

NAVILE, n. isto što navišak. Samo u Stulićevu rječniku (navile, ea foeni quantitas, quam tridens sustinet) i samo u jednoga pisca. Pak ćemo vrh négta red ploča, gomilu kameňa i navile drača (t. j. nabacati). S. Ľubiša prip. 236. (Domovi) zagradeni naviljem drača. prič. 51. Iz ova se dva primjera vidi, da se naviše uzima za drače (dakle ne samo za sijeno).

NAVINIVATI, navinujem, impf. prema pf. navinuti. U rječniku Bjelostjenčevu (navinujem, izvinujem, eluxo) i u Voltigijinu (pres. navinujem uz inf. navinutin). U ovom primjeru biće isto što navijati u prenesenom smislu (vidi kod toga glag. pod a, b): Poglavní svećenici već neg' igda naprijše navinivat krivine na Jezusa. S. Rosa 157b.

NÁVINUČE, n. nom. verb. od navinuti. Samo u rječnicima, i to u Mikařinu (navinutje, eluxatio, luxatio), u Belinu (navinutje, sloganamento, smovimento d' ossa), u Bjelostjenčevu (navinutje, eluxatio) i u Stulićevu (luxatio, luxatura s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NÁVÍNUTI, návíném, pf. inflectere, eluxare. Od na-vinuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo vinuti pf.).

a) naviti, saviti, sagnuti. U rječniku Bjelostjenčevu (navinut, inflexus, attractus) i u Voltigijinu (piegare, biegen). Ove . . . koje imadu široka prsa, dugačak navinut ili nakriv vrat. I. Jablanci 127. Govorio je po izbor, al' je znao navinuti po vrsti svojih slušaoca. M. Pavlinović rad. 16.

b) iščašiti, uganuti. U rječniku Mikajinu (navinuti koje udo, luxo, eluxo, navinuti u krstijeh, delumbo, navinut, luxatus, eluxatus), u Belinu (navinuti u krstijeh, slombare o dilombare cioè rompere o indebolire i lombi), u Bjelostjenčevu (navinut, eluxatus, intortus [štamperintors]), u Voltigijinu (slogare bez ném, riječi, koja bi odgovarala) i u Stulićevu (navinuti koje udo, luxare, navinuti nogu, intorquere talum). Margarita bivši . . . navinula jedno pleće i pri-lomila jedno rebro. B. Kašić iñ. 97. Limo . . . navine desnu nogu i razbije glavu pod slijepo-oko. S. Ľubiša prič. 74. Navinuti nogu, ruku, verstauchen. M. Rešetar štok. dial. 256 (s naznakom, da se govori u Dubrovniku i u Prćanu).

NAVINÉNE, n. nom. verb. od navinuti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (navineňe, inflexio, intorsio, attractio), u Jambrešičevu (navineňe, attractio) i u Stulićevu (navineňe, v. navinuće s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.).

NAVIÑIVATI, navinujem, impf. isto što navinivati. Samo u rječniku Jambrešičevu (navinu-jem, attraho) i u Stulićevu (retorquere s naznakom, da se nalazi u Rose, ali u toga je pisca-navinivati, a ne navinivati).

NAVIOCI, Navilaca (valada je tako gen.), m. pl. selo u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 643.

NÁVIRÁNE, n. nom. verb. od navirati. Samo u Vukovu rječniku (1. das Aufschwollen durch Sieden, bullitus, 2. das Durchwollen mit Gewalt, impetus).

1. NÁVIRATI, návirém, impf. prema pf. navirjeti. Samo u rječniku Stulićevu (sensim ex crescere ebulliendo nimis, sicut fabis etc. accidit, — u istom je rječniku bez ikakvoga smisla zabilježeno i značene: in offensa apud aliquem esse, t. j. biti kome nemio) i u Vukovu (durch Sieden aufschwellen, intumesco coquendo).

2. NÁVIRATI, návirém, impf. prema pf. navirjeti. Između rječnika samo u Vukovu (mit Gewalt durchwollen, impetu velle perrumpere aliquo). Bogastva obilnije naviru, gdi se porad Ľubavi Božje obilno razdiljuju. Blago turl. 2, 183. Turci hoće sve, što im je milo, pak naviru na 'nu sirotinu, da je ne bi kako satrijeli. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 537. Na nas često naviraše Turci. Momci . . . kao širokim prolomom naviru i navalju preko razvalina. Đ. Dančić jov 30, 14. Svaki će ići svojim putem i na mačeve naviruti ne će se raniti. joil 2, 8. Šta su lute muke podnijeli proz tu Goru navjerajuć (sic!) Crnu. Osvetn. 5, 101. A sa sela navjerao (sic!) puče, silan puče s brda i dolina. 6, 11.

NÁVISITI, návisím, pf. isto što našešuriti. Od na-visiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Čuo sam od sejaka na biogradskoj pijaci, koji je prodavao drva: Nisam samo na-visio, nego je lepo tovareno. S. Novaković.

NAVIST, f. isto što zavist; vidi navidjeti pod c. Samo u primjerima: Hudi moj zlotvore, kim nams zla vlada! . . . Znaj dobro, Zoile moj, s kim navis sve slove. D. Raština 68b. Navist, medi (sic!) ka priliči. J. Kavaňin 417a.

NAVIŠE, *adv. isto što najviše. Samo u primjeru:* A naviše (štamplj. na više) zbole za jučaštvo. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 411. Vidi 5 na i 3 naj pod e.

NAVITAK, navitka, *m. predava navijena na vratilo, der Aufzug (bei den Weibern), stamen. Vuk rječn. Navitak, onoliko osnove, što se jednom navije na vratilo. M. Pavlinović.*

NÁVITI, návijem, *pf. glomerare, flectere . . . Od na-viti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt., pas. i refleks. Akc. kao u izviti. U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače). Najstarije su potvrđene iz XVI vijeka.*

a. *namotati; vidi navijati pod a. U rječniku Belinu* (naviti, aggomitolare, far gomitolo, avvogliere come corda intorno le ruote, — naviti urice, caricar l' oriulo), *u Voltigijinu* (aggomitolare, incanuare, issare, aufwinden), *u Stulićevu* (naviti, glomerare, — ure naviti, instrumenti, quod motum in horologio gignit, vires intendere) i *u Vukovu* (naviti n. p. predu, aufziehen, anscheren, stamen intendere, — naviti sahat, aufziehen, intendere).

a) *u pravom smislu. Svilice klubačac naviju. M. Držić 213. Biše klapko navit' tankoga predena. D. Baraković vila 51. Tanku sam predu navila. Nar. pjes. vuk 1, 408. Kastavka je osnovala, Vološćica je navila, Opatijka je satkala. Nar. pjes. istr. 2, 42.*

b) *u prenesenom smislu. Ako su Dubrovčani i bili sasvijem u ruku susjedima, opet su umjeli trgovacke koristi naviti na svoju stranu. D. Daničić istor. 258. — Ovamo bi mogli ići i primjeri: Veras snaga mojih nju hvaliti slaba jest i naga, ništar maú naviti ne ēu se šcedeti hvale, koko mogu. M. Marulić 59. Kolike mi naviti na dušu gorkosti. 235. Pamet mu je (t. j. lakomcu) sve navita promišljajué blago svita. V. Došen 53b.*

b. *saviti, sagnuti; vidi navijati pod b. U rječniku Vukovu* (naviti, beugen, flecto, — naviti se, sich beugen, schwanken, inflector). Koji vihor hrastom kreće, jeda l' brize navit ne ēe? V. Došen 92b. I pogodi Vrčić Ibraima . . . još se nije s koňa ni navio, al' mu Vide odsekao glavu. Nar. pjes. vuk 7, 407.

c. *saviti vjenac, gniyezdo; vidi navijati pod c. Da ti venac navijemo. M. Marulić 251. Pak na gojtan krunu navit. D. Baraković vila 228. Idu, da . . . gniždo naviju. M. A. Rejković sat. 160. S tim slavnim dobićem naviti čes . . . krunu. A. Kanižić rož. 124. Navila sam tri vence zelene. Jačke 54.*

d. *okrenuti, obrnuti; vidi navijati pod e. U rječniku Vukovu* (anlenken, flecto s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 185: Komnen navi tanka ġeveddana, navi nega s desna na lijevo). Navi brešu na lijevu ruku, desnom rukom živu vatru daje. Nar. pjes. 3, 93. Komnen navi tanka ġeferdana, a zagleda Tala na kulašu, nega gleda, puške ogan dade te pogodi Tala na kulašu. 3, 186. Koji može stići i pobjeći, na strašivu mjestu ostanuti, na navitu pušku udariti. Nar. pjes. juk. 343. Kiko . . . navi pušku do obraza spremnu. Osvetn. 4, 32.

e. *krenuti; samo u jednoga pisca.*

a) *krenuti kao prelazan glag. Posilili bez ponositi, silni smogli vezira naviti iz Travnika, stola bosanskoga. Osvetn. 4, 49. Vaške viju, da vuka naviju. 5, 32. Jer što bješe sile u Srba, i uprave i oprave prave, sve je tamo navio Mi-*

lane. 5, 71. Pratili ga sarebrice Turci, ko da su ga u bježan navili. 5, 80.

b) *krenuti, t. j. poći. [Navi natrag usfajuc u slute. Osvetn. 4, 42. Otle navi kneže uznatrage. 5, 80. Pa krenuo za pomoći vojsku i navio preo Martinica. 5, 101. 'Vaka kniga iz Beča navila od zlaćena stola česarova, još se bijela na Savu ne svila, a na nju su uzavreli Turci. 6, 21. Konsul navi drumom mostarskijem. 6, 69.*

f. *rijetka pojedinačna značenja. a) naviti kao naknaditi, ersetzen, compenso. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Grblju). — b) naviti, t. j. narediti: Bog mu navio, da se saludu ni za kamen ne dofati. A. Jovićević.*

NAVITLATI, navitlam, *pf. naviti na vitao. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. anwinden.*

NÁVITNÁK, návitnáka, *m. Samo u Vukovu rječniku (1898): navitnák, vide vitao, vitnák (s naznakom, da se govori u Boci).*

NAVIČELICA, f. naušnica, minduša. *Govori se u Vrbniku (na Krku). I. Milčetić. Zborn. za nar. živ. 5, 41. — Onamo se ta riječ govori i za bijku, kojoj je lat. ime Astragalus. Zborn. za nar. živ. 5, 69. Iz tal. (upravo mlet.) riječi istoga značenja nавеселе.*

NAVJEĆAVATI, navjećavam, *im pf. prema pf. glag. navjetiti, kojemu nema potvrde, a bio bi izveden od osnove imenice navjet. Samo u Daničićevu rječniku (navještavati, suadere [t. j. svjetovati, nagovorati] s primjerom iz XIV vijeka:) Tkogode je gospodina Kostadina navještavlj (štamplj. navještavlj) i na to navodi, ne čini dobré. Spom. sr. 1, 2. Prema crkvenoslav. jeziku je -št- mjesto -é-.*

NAVJEDITI SE, navjeditim se, *pf. glag. tamna značenja. Samo u primjeru: Navědív ny se i otide otb. nass. Domentijana 143. 258.*

NÁVJESITI, návjesím, *pf. objesiti. Od navjesiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Vrančićevu (navisiti, appendere), u Bjelostjeničevu (inf. navesiti uz prez. navesujem), u Voltigijinu (navesiti, appicare, anhängen), u Stulićevu (navjesiti, suspendere, appendere, affigere, adnectere, — navješen, suspensus, pendens; nosaće bisake pune navješene na grlu) i u Vukovu (navjesiti n. p. kotač na vatru, t. j. objesiti s naznakom, da se govori u Grblju). Na drvo bi navšen. F. Vrančić živ. 22. Oklopje polak odra tvoga . . . vrhu mira navješeno. G. Palmotić 2, 50. Hitri lovec, pogubite zvijeri srca chologa ter im glave navjesite po granami dubja ovoga. A. Gledović 198b. Džese se, staknu vatru, navjesi ručak i zapreti pogaću. Vrčević niz 75. Govori se u riječkoj nahiji, na pr. navjesio sud na verige, da se vari jelo. A. Jovićević.*

NAVJESIVATI, navjesujem, *im pf. isto što navješivati. Samo u Voltigijinu rječniku (pres. navesujem uz inf. navesiti).*

NAVJESNICA, fem. *prema masc. navjesnik. U sredini je -je-, premda se u Belinu rječn. bježi -jē-, ali nema prilike, da bi bilo -jē- ili -ije-. U rječniku Belinu (navjesnica, annunziatrice, — navjesnica, nunzia s primjerom iz G. V. Bunić 38), u Voltigijinu (navjesnica, annunziatrice, Verkündigerin) i u Stulićevu (navjesnica, nuncia, — navjesnica sunčana (jamačno iz I. Đordića pjes. 62], aurora, phosphorus). Tijem velika prije grešnica . . . navjesnicim navjesnica, da bi od Boga određena. G. V. Bunić 38. Navjesnice od*

pokoja. A. Gledović 208^b. Lijepo je pjesnim navjesnicam tebe, Bože, klikovati. I. Đordić salt. 317. Ištom se je zaletjela bojna slava navjesnica priko raškijeh plodnijeh sela. pjes 37. Zora je meni, nu ne zora, ka slavimicu zvana ustaje, ka iz rajskejih hodeč dvora navjesnica sunčana je. 62 (taj se primjer navodi u Belinu rječn. s. v. alba).

NAVJESNIK, m. onaj, tko navješće, vjesnik, glasnik. U sredini je -je-, premda se u Belinu rječniku bižež sad -jē-, sad -jee-, ali nema prilike, da bi bilo -jē- ili -jee-. U rječniku Belinu (navjestnik, araldo, messaggiere, — navjesnik, nunzio s primjerom iz Palmotića 3, 91a — navješnik [sic!], annunciatore), u Voltigijinu (navjestnik, nunzio, Verkündiger, Botschafter) i u Stulićevu (navjesnik, nuncius s primjerom iz Palmotića 3, 91a). Posla k nemu Helizeo navjesnika govoreći. N. Ratina 60^b. Pod' mučeći navjesniča srca moga. I. Gundulić 254. Bi Ivan početak pustiňakov i navistnik Isusov. F. Glavinić cit 197^b. Kad navjesnik od bogova Merkurija k meni dođe. G. Palmotić 1, 240. Navjesnici (stamp. -ije-) moj Idmone, u trojanski tabor teci. 2, 112. Ter nebeskom navjesniku odgovore ove odvratih. 3, 91a. Tijem velika prije grešnica ... navjesnicim navjesnica da bi od Boga odredena. Č. V. Bunić 38. Prem pravedni navjestnici bila jesu sved nebesa. I. Dražić 13. Proroci i navjesnici upućenja. Čestitosti 11. I srećni su navjesnici, da ja bit' ču ljudi nemu. A. Gledović 200b. Po usta reče od presvetijeh svojih proroka, navjesnika i svjedoka. I. Đordić uzd. 190. Bili su čestiti navjesnici od božanstvenijeh kreposti. ben. 75. Po tom ga je Pavlo treći učinio svoga navjesnika. Đ. Bašić 232. Bileg kakono jednoga navjestnika. J. Matović 337. Ta riječ andeli hoće rijeti navjestnici. T. Ivanović 33. Došao ga je pohoditi prisvitli navjestnik papin. A. Tomiković živ. 287. Nezgode i bolesti na svitu ne gredu u čete, dali jedna za drugom kako žalosni Jobovi navismici. A. d. Bella razg. 216.

NAVJESTEVATI, navjestujem, *impf. isto što navjestivati*. Samo u primjerima: Zato će čestokrat puku ... navistevati, da kada uzbude potreba ... dozovu ga. B. Kašić rit. 1. Sutri Gosподinovu navjestevati čete. J. Matović 194.

NAVJESTILAC, navjestioca, m. *isto što navjesnik*. Između rječniku *simo* u Stulićevu (navjestilac s. v. navjestitelj). Ovo ime andeo hoće rijeti navjestilac aliti skazalač stvarih božanstvenijeh. M. Divković bes. 50. Nečisto oko nečista srcu jest poklisar aliti navjestilac. 129. Misnik Boga je priištinoga andeo, to jest navistilac. I. Anić ogl. 44.

NAVJESTILICA, fem. prema masc. navjestilac. Samo u Stulićevu rječniku (navjestilica s. v. navjestiteljica).

NAVJESTIONICA, fem. prema masc. navjestionik. *Simo* u Stulićevu rječniku (navjestionica s. v. navjestiteljica).

NAVJESTIONIK, m. *isto što navjesnik*. Samo u Stulićevu rječniku (navjestionik s. v. navjestitelj). — *U dvije knige značje je. mjesto u crkvi, s kojega se narodu što navješće ili propovijeda, propovijedaonica*. Može li pripovidati puku s navisionika? A. Kadrić 46. Papa uzišavši na navisionik u crkvu sv. Petra... prokleo jo Focija. A. Kanižić kam. 415. Biskup iz navistionika pročatio je papinu knigu. 653.

NAVJESTITELJ, m. nom. ag. prema glag. navijestiti. U rječniku Belinu (navjestitelj, intimi-

tore, nunzio, — navistitelj, messaggiere, — navještitele, annunziatore) i u Stulićevu (navjestitelj, navjestilac, navjestitionik, nuncius, praenuncians, praeco s naznakom, da se nalazi u Gradica). Nalazi se u nekoliko kniga XVI—XVIII vijeka; što se nalazi i u Popovićevu rječniku (navestitelj, Verkündiger, Bote), to nije dokaz, da se riječ danas govoriti u narodu. Katkad se mjesto -s-nalazi -š- (samo u Dubrovčanu; vidi među primjerima).

a) *isto što navjesnik, navjestilac*. Ot dobra je navistitelj. Naručn. 37a. Ki me je ... navještiteљ svoje slete voše učinio. B. Gradić djev. 35. Od koga mu drago poklisara apostolskoga, navještiteљa, vladaca. A. Gučetić ruz. mar. 81. Što zakon nareduje da se navještiteљu dâ. I. Držić 305. Anjeo drugo ne hoće rijeti negoli navjestitelj. M. Orbin 6. Kripost istine, koja jih siluje, da se učine navistiteљi neje. P. Radovčić nač. 149. K-ji po andelu navistiteљu ... poznasmo. Azbukvin. 31. Dati će svojim navistiteљem i pripovidacem ... plaće. A. Vitačić istum. 201. Koji smo po andelu navistiteљu ... poznali. Pisaniča 68. Navistiteљi prave vire ... postađoše. A. Kanižić fran. 47. Kada biste onoga imali glasonošu i vaše smrti navistiteљa. Đ. Rapić 418. Svečano slavi ... porođeće sv. Ive, navistiteљa i krstiteљa Isukrstova. F. Lastrić od 340. Budući biskupi ... kakono neki tomačitelji, navještiteљi i poklisari, koji uče ljudi božanstveni zakon. J. Matović 285. Poklisari ... ovi se nazivaju navistiteљi apostolski. A. d. Costa 1, 83. Da ja budem danas navjestitelj ove tvoje zapovijedi. A. Kalić prop. 272. Budući Mojsija zakona službenik i navistiteљ. I. Velikanović 1, 149. Ja sam u vami poslan navještiteљ. B. Zuzer 23. Crkva je prvi navistiteљ i tomačitelj istinitoga nauka Isukrstova. B. Lešković nauk 487. Ime apoštola ... drugo ne zlamenuje, nego poklisara, glasnika, navistiteљa ili poslana. Grgur iz Vareša 63.

b) *prorok, t. j. onaj, tko navješće, što će biti*. Samo u jednoj knizi. Ispitivaše Nabukodonosor sve navistiteљe, mudrace i врачare ... za isti san. E. Pavić ogl. 899. Govori, da je Danijel jurve onoga vrimena najmudriji između sviju navistiteљa i poznavaoaca (stamp. poznaoaca) vrimenah držan bio. 412.

c) *propovjednik*. Samo u jednoj knizi. Ako poznadem, da će nastojnikom dušah i navistiteљom podrage biti ove predike. E. Pavić prosv. I, IV. Naš spasitelj očituje nam osobita otajstva ... po usti(h) pripovidaoca i navistiteљa evanđelski(h). 1, 107.

NAVJESTITELICA, fem. prema masc. navještiteљ. Samo u rječniku Belinu (annunciatrice, intimatrice, nunzia) i u Stulićevu (nuncians, praenuncians, nuncia) i samo u primjeru: Lubav goruća ... navistiteљica mira. A. Kanižić kam. 263.

NAVJESTIVAĆE, n. nom. verb. od navjestiti. Samo u Belinu rječniku (annunciare).

NAVJESTIVATI, navjestujem, *impf. prema pf. navijestiti*. Oblici navjestujem ..., navjestujući mogli bi biti i prema inf. navjestovati, ali se primjeri s tijem oblicima među ovamo, jer je navjestivati običnije od navjestovati; dakle je veća prilika, da rečeni oblici stoje prema inf. navjestivati. U rječniku Belinu (annunciare), u Voltigijinu (pres. navistujem uz inf. navistiti) i u Stulićevu (navjestivati, navjestivam, frequenter nunciare). Da negovu slavu nebesa i ostalo stvo-

renje nije svjedokovalo i navjestivalo. A. Gučetić roz. jez. 119. Poče navjestivati i pripovijedati slave. roz. mar. 156. Pišući sv. Pavao i navjestujući Tesaloničensom . . . ovako govori. M. Orbin 194. Evangelje idolu pripovijajući i veru navistujući. F. Glavinić citv 178b. Imaju . . . navjestivat i izgovarat zapovijedi i na-redbe (*t. j. biskupi*). I. Držić 252. Ovu svu riječ navjestiva na Jakobu svom vjernomu. I. Akvilini 101. Kojijem sv. Ivan . . . pokoru navjestiva. I. Đordić salt. 15. Diteše ovo . . . bilo jesveto, kako svidoči andeo Gabrijel divici Mariji navistujući ga. F. Lastrić test. 35a. Misnikom . . . pristoji istinu božanstvenu poznavati i nju ostalim navistivati. E. Pavić prosv. 1, 31. Jakob . . . pri svojoj smrti navjestivajući došaste zgođe. S. Rosa 23b. Blagovještenje navistivaše siromašadim. 82a. Ovako naš spasitelj napomenuje i navjestuje. J. Matović 249. S riječju Božjom, s kojom se navjestuje vođa negova. 343. Na božić, kada spominamo andele ljudma na zemlji mir navistujuće. A. Kanižić kam. 43. Navistujte nima, da je meni data oblast na nebu i na zemlji. M. A. Rejković sabr. 32.

NAVJESTOVATI, navjestujem, *impf. isto što navjestivati. Sigurno samo u primjeru:* Mnogi hoće navistovati: Isukrsta evo, hodte! J. Kavačić 558b. *Neki od primjera navedenih kod navjestivati mogli bi ići ovamo* (*vidi tamo u pristupu*).

NAVJEŠATI, navišam, *pf. i impf.*

a) *pf. Od na-vješati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Popovićevu (navešati, genug aufhenken). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Naviša sam dosta mesa za zimu.* J. Bogdanović.

b) *impf. (prema pf. navjesiti).* *Između rječnika samo u Jambrešićevu (navešam, appendo) i samo u primjeru:* Svetiju nabedrnicu sam piskup za navišajet jemu na lèvu bedru. Sava glasn. 40, 156.

NAVJEŠČENIK, *m. Samo u primjeru, u kojem se ne razabira pravo značenje:* Ovi ljudi . . . služili bi biskupima u prilici od poklisari i naviščenikov, koji prinosili bi ostalima kruv bla-goslovjeni za bilig smirena i ljubavi. A. d. Costa 1, 63.

NAVJEŠĆEĆE, *n. nom. verb. od navijestiti. U rječniku nijednom.* Zato mu jo navišćenje priduce kaštige slišati. Proroci 14b. Po navišćenju začetja. A. Gučetić roz. mar. 29. Od navišćenja D. Marije. F. Glavinić citv 81a. Navišćenje divici Mariji po anjelu. M. Jerković 10. U obadvi parokije neka se učine navišćenja (*t. j. čijega vjenčanja*). M. Bijanković 67. Lubovnici svitovni ne mogu imati gorega navišćenja negoli slišati imenovati dan sudni. I. T. Mrnavić ist. 54. Ko je negovo (*t. j. Božje*) navišćenje. J. Kavačić 563b. Po adelskomu navišćenju put čovičansku prijati otio si. L. Terzić 218. Navišćenje rođenja tvojega po Gabrijelu. A. Vitić ist. 401. Navišćenje blažene vazda divice. A. Kadčić 83. Vinčajući zaručnike bez navišćenja. 414. Što biste onda od vesela činili čuvši ovako sršno navišćenje? J. Banovac razg. 42. Koji prvi prinese na svijetu pričestito uavjestće (sic!). J. Matović 38. *Vidi navješteće.*

NAVJEŠĆEVATI, navješćujem, *impf. isto što navješćivati. U rječniku nijednom. Ovamo se meću samo primjeri, u kojima je inf. navješćevati (navješćevati) ili drugi oblik, koji je načinjen prema*

*tome inf. Oblici navješćujem, navješćujući navode se kod navješćivati. — Smrt će gospodinu navišćevati, dokle pride. Bernardin 85. S nikim pismom, ko ima navišćevati, da je kriv. Naručn. 42b. Imaju nositi v sebi nauk i on navišćevati podložnim svojim. 99a. Pođi i postavi strašca, ki bude gledal i navišćeval. Proroci 26a. Hote slavu moju meju pogani navišćevati. 69b. Svitla zora . . . navišćevaše svitu, da skoro sunčena svitlost sviti dojti hoće. P. Zoranij 54. Bernardin . . . navišćevaše, da cholac ima biti ponizan. F. Glavinić citv 147b. Stefan poče . . . Isusa navišćevati. 420b. Pripivahu, slavljahu i navišćevahu porođenje tvoje (*t. j. andeli*). M. Jerković 25. Oni navišćevahu samim sobi smrt svakdaňu. P. Radovčić nač. 81. Koja se (*t. j. istina*) navišćevaše svemu svitu. A. Vitić istum. 315. Svaki će . . . navišćevati slavu tvoju. P. Vuletić 85. Arcižakan . . . nesklade smirevao bi oli biskupu navišćevao. A. d. Costa 1, 35.*

NAVJEŠĆIVĀNE, *n. nom. verb. od navješćivati. Samo u Vukovu rječniku (das Aufbieten der Brautleute, annunciatio).*

NAVJEŠĆIVATI, navješćujem, *impf. iter. glag. izveden od navješćati. Između rječnika samo u Vukovu (vidi pod b).* Pored navješćivati nalazi se navješćevati i navješćivati (*vidi tam*).

a) *primjeri prema onima kod navijestiti pod a.* Evo navišćuju vam veselje vele veliko. Bernardin 8. Pride tada Marija Mandalena navišćujući učenikom: vidila sam gospodina. 107. Ja ti navišćuju, da oćeš zlo pojti. Korizm. 39b. Ča vidismo i slišasmo, vam navišćujemo. Transit 21. Vam se navišćuje prošenje grihov. Katek. (1561) 99. Oni (*t. j. proroci*) najprvo navišćuju i sviđeće Isukrstovo kraljevstvo. Proroci 1. Ne taji, da bi Boga ne bilo, zašto ista natura ili narav navišćuje ga. F. Glavinić citv 1b. Mnozimi nemoći obnevojeni, koje jim navišćuju smrt blizu. P. Radovčić nač. 14. Jeda biste kriposti navišćivali. I. Ančić ogl. 57. Nebesa Božju slavu raskazuju i negovih ruk čudesa tvrdjavine navišćuju. J. Kavačić 478a. Zato i ja sad navišćuju: dojt će vrijeme, kad . . . A. Vitić ost. 132. Onda se ispunjeno, što ostali (*t. j. proroci*) bijahu navišćivali, budući da svi iz daleka navišćivaše Isusovo začetje, porođenje . . . i ostala. J. Filipović 1, 71a. Malo pozor imademo na ono, što nam Bog govori jali što nam po svojima slugama čini navišćivati. E. Pavić ogl. 539. Tito dode u Dalmaciju rič Božju Slovincem navišćivati. A. Kačić kor. 392. Ali mu Bog poprati . . . navišćujući mu pedipsaće. J. Banovac razg. 34. Što je Bog očitovalo sv. crkvi, i ona nama navišćuje. F. Lastrić od' 18. Sv. Ivan navišćujući Žudijom, da priprave put došastju Gospodinovu . . . gorovare. ned. 35. Da ti je doša andeo stražanin i da ti navišćuje smrt do malo dana. M. Zoričić osm. 59. Evo navjesteu (sic!) vami veselje veliko. J. Matović 38. Il' mu kobue navišćuju sluti, da so ne će vrnut. Osvetn. 1, 32.

b) *primjeri prema onima kod navijestiti pod b.* Ti oćeš škode tvemu iskrnemu navišćujući nega slabosti. Korizm. 52b. Neka, neka navišćuju, da je pravedan naš Gospodin. A. Vitić istum. 313b. Oloferne . . . posla ulake po svim mistim i gradovim navišćujući im, da se brez njihova zla imadu odma podložiti. A. Kačić kor. 232. Koji svuda prošenja navišćivaju. I. P. Lučić nar. 34. Navješćivati, aufbieten (Brautleute), annuncio. Vuk rječ.

c) čestitati; samo u primjeru: Komu se pokloniše svi glavari čestitu mu sriču navišeujući. A. Kačić kor. 219.

NAVJEŠEĆE, *n. nom. verb. od navjesiti. Samo u Stulićevu rječniku (suspensio).*

NAVJEŠTIVATI, navješujem, *impf. iter. glag. izveden od navješati (pod b). Samo u rječniku Bjelostjenjelu (navješujem, navesiti, obešam, apendo) i u Stulićevu (navještivati, navješivam, v. navjesiti).*

NÀVJEŠTÀJ, nàvještâja, *m. isto što navješteće. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu (navještaj, v. navješteće s naznakom, da je iz glag. brevirjara), u Šulekovu nem.-hrv. (Ankündigung), u Popovićevu (naveštaj, das Aufgebot der Ehe) i u Itekovićevu (nàvještâj, djelo, kojim se navijeste mladijenci u crkvi s naznakom, da se govori u Hrv.).*

NAVJEŠTEĆE, *n. nom. verb. od navijestiti. Nalazi se i navješće (vidi tamo) i katkad navjesteće (vidi među potrrdama). Urječniku Mi-kašinu (navištenje, opovidjenje, nunciatio, delatio, significatio), u Belinu (navještenje, l' annunciare, — navjostenje, intimatione, denunciatione), u Jambrešićevu (navesteće, nunciatio), u Voltiži-jinu (navišteće, annunziazione, Verkündigung) i u Stulićevu (navješteće, annunciatio, nuncium: navješteće andelsko). Došlo nam je iznova na znanje po navještenju, koje se dostojno može vjerovati. A. Gučetić roz. jez. 317. Po navještenju andeoskomu . . . poznajemo. M. Divković nauk 228. I razlici drugi plodi, koji izhode od naravi, navještenja jesu odi negovozi mnogoj slavi. I. Gundulić 212. U vreme od začetja i navistenja andelskoga. B. Kašić is. 3. Navjostenje B. D. Marije, blagovist. rit. 57a. Andeoskim navištenjem poznasmo. I. Anđić svitl. 112. Po andeoskomu navještenju. I. Akylini 112. Ne slušavši vi od proroka ni od zakona navištenja. J. Kavačin 15a. Blagovist, to jest od blaga navišteće. S. Margitić fala 16. Među jednim i drugim navištem (t. j. mlađenaca u crkvi) imaju proći barem dva dnia. A. Kadčić 414. Svaki je . . . razumio ovo navišteće. A. Baćić 141. Kada se produži vinčanje za 4 mjeseca poslije navištenja. 429. S andeoskim navištem . . . poznali smo. S. Badrić pr. nač. 6. Navištenje b. dive Marije. L. Ľubuški list 7. Jeruzolim prosjaj . . . navištenjem doštaša od Mesije. F. Lastrić test. 61b. Cijuci ovako navišteće očemo li moći spavati? J. Banovac pred. 1. Na navišteće divice Marije. razg. 186. Vidom svojih oči uistinise . . . navišteće. S. Rosa 32a. Evandjele reči će: dobri glasi iliti dobro navišteće. A. Kanižlić bogobuđnost 73. Posli zakonitoga navištenja i očitovanja negova biskupa. M. Dobretić 133. Imadu učiniti prija vinčana trostruko navišteće prid svim pukom. 556. Koji dan zove se navišteće gospodin ili navišteće blažene divice Marije. I. Velikanović upuć. 1, 477. Svi gradovi primili bi i častili tako draga navišteće. B. Zuzeri 14. Navišteće najveći(h) božanstveni(h) određena. Grgur iz Vareša 29.*

NAVJEŠTEVATI, navještujem, *impf. isto što navještivati. Ovamo se meću samo primjeri, u kojima je inf. navještivati ili drugi oblik, koji je načinjen prema tome inf. Oblici navještujem, navještivati navode se kod navještivati. Između rječnika samo u Daničićevu (navještivati, nunciare sa dra primjera, ali u oba su oblici, koji mogu biti i prema inf. navještivati). Od potrebe je manje navještivati kraljevstvo Božije. N. Ra-*

nina 64b. Smrt gospodinovu budete navještavati, dokla pride. 106a. Koliko veće zapovijedaše, toliko većma navještavahu (t. j. razglušivahu). 155a. Navištevali jesu sfitu hrabrosti poglavitih ljudi (t. j. pjesnici). B. Krnarutić 2a (čudno je u čakovskoga pisca -t.; prije bi se očekivalo -č-).

NAVJEŠTITELJ, *m. isto što navjestitež (vidi tamo).*

NAVJEŠTIVALAC, *navještivaoca, m. nom. ag. prema glag. navještivati. Samo u primjeru: Budi riči Božje navištivalac. A. Baćić 404.*

NAVJEŠTIVAÑE, *n. nom. verb. od navještivati. Samo u primjeru (u kojemu se ne razabira pravo značenje): Karanjem, navještivanjem i izgonenjem iz puoka za grijeha . . . veće se puta mnogi grešnici obrate na pravi put. M. Divković bes. 620.*

NAVJEŠTIVATI, navještujem, *impf. iter. glag. izveden od navještati. Nalazi se akt. i pas. U rječniku Belinu (navještivati vandelje, evangelizzare), u Voltiži-jinu (navještivati, navještivam, predicare, predigen) i u Stulićevu (navještivati, v. navjesticati, -- prez. navještujem, navještivam uz inf. navjesticiti).*

a) *primjeri prema onima kod navjesticiti pod a. Vsakomu človiku sadišnjemu i posle budućemu navještujemo (iz xiv vijeka). Mon. serb. 217. Navještaje dare, koje im će gospodin kralj dati (iz svršetka xiv v.). 242. To govoraše navještajući, kom smrtju imao umrijeti. N. Rannina 88a. Andeli . . . zamjernom radosti nebesa i vas svijet napuniše navještajući svjetu milosrdje i mir od Boga. A. Gučetić roz. jez. 105. Andeo Gabrio navještajući Gospo reče joj. M. Divković bes. 4. Zlato i tamjan noseći i slavu Gospodinu navještajući. I. Bandulavić 18b. Navještujem veselje veliko . . . svemu puku i narodu. S. Margitić fala 113. Proročanstva navještjuju nam, što bit ima. I. Đordić salt. xviii. Koji u svomu pripovidaňu navještiju puku kriva oli lažna čudesa ili proročanstva. A. Kadčić 299. Zašto su ova tri (t. j. andela) ukazivala se i navještivali skrovišta Božja ljudma. A. Baćić 483. Isus šalući svoje učenike . . . da negovo ime idu navještivati. J. Filipović 555a. Načinjući korablu (t. j. Noje) navještivaše im potop voden. F. Lastrić ned. 11. Gospodin tri puta navistivati mir apostolom i svima nam navještaje priuzimajući ove riči: Mir vam! 192. Ako taj opaki priopovjedalač bude navještivati riječ Božju nevjernicima. V. M. Gučetić 167. (Isus) navještajući zakon nebeski svud po svih misti(h). J. Banovac prisv. ob. 26. Istini, koju navještivaše, ne mogu dijahu odoliti. A. Kanižlić fran. 40. Što će on počiniti, tebi navještujem. kam. 7. Bija(h)u došli poklisari navještajući nemu rat. 821. Koje su brez umorne nastojaña mir ludem i svaku sričnost navještivale. D. Rapić 20. Da bismo u blagovau duhovne ove jistbine smrt negova navještivali. I. Velikanović upuć. 3, 56. Što nam vira sveta navještaje slavno Gospodinovo uzaštje na nebesa. B. Leaković nauk 74. Oni, koji . . . navještaju pucima stvari došasne prija nego se dogode. Grgur iz Vareša 48. Čuste sve, što pričekani poklisar mi navještaje. P. Sorkočević 585a. Da te upoznam s nekijem zimskijem noćima, koje navještaju bijesnu juževinu. M. Vodopij dubr. (1870) 9.*

b) *primjeri prema onima kod navjesticiti pod b. Mudrost Božja ima se falit, ima se slaviti, ima se navještivati i pripovidat. J. Filipović 3, 59a. Ne kti . . . da se ovo čudo svuda glasa i navještaje. E. Pavić prosv. 1, 7.*

NAVJEŠTOVATI, navještujem, *impf. isto što navještavati, navještivati. Samo u primjerima:* Da navještovati buda čudesa. N. Račina 49a. Navještovaše gradovom svijem. 128a. Smrt svoju navještovaše ter pitomo nih učaše. M. Divković nauk² 51.

NAVJET, *m. napast, zasjeda. Od na-vjet; drugi je dio od istoga korijena, od kojega su riječi vijeće, savjet, zavjet, uvjet, obećati, ali se ne razabira razvitak značenja. Ima i u ruskom jeziku navětъ sa značenjem: kleveta. U rječniku Stulićevu (navjet, insidiae, dolus, — navjete komu gotoviti, ugottoviti, insidias alicui struere, parare s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru), u Daničićevu (navětъ, insidiae s primjerom iz isprave xiv vijeka) i u Popovićevu (navjet, Nachstellung). Kto navětomъ člověčkýmъ držnetъ sija razoriti. Daničić rječ. Kaluderij . . . puku propovijedaju mjesti slova Božjega navjeto davoje. S. Lubiša prip. 218. Koliko na svijetu može vražje iskušane i navjet. 261. Prodi se toga navjeta. prič. 76 (na str. 77 pisac sam sumatiči: iskušene, tentazione, Versuchung). Nalazi se i u primjeru, u kojemu se ne može razabrati značenje: Za strēlčevēh radi navětъ. Sava glasn. 40, 172.*

NAVJETAN, *navjetna, adj. napastovan. Samo u Stulićevu rječniku (navjetan, insidiis petitus, — adv. navjetno, insidiose). — Slabo pouzdano.*

NAVJETNICA, *fem. prema masc. navjetnik. Samo u Stulićevu rječniku (quae insidiatur).*

NAVJETNIČKI, *adj. posses. od navjetnik. Samo u primjeru: Vlžiskaše razbojnički i navětnički prěstol . . . všhytiti. Danilo 384.*

NAVJETNIK, *m. napasnik, zasjedač. Samo u rječniku Stulićevu (insidiator s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu (navětníkъ s primjerom iz xv vijeka: Synъ kupno i na-větníkъ).*

NAVJETOVATI, *navjetujem, *impf. napastovati, zasjedati. Samo u Stulićevu rječniku (insidiari, insidias struere, tendere, parare s naznakom, da je iz glag. brevijara).**

NAVJEŽBATI, *navježbam, pf. obavijestiti. Od na-vježbati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Daničićevu rječniku (navěžbatи, certiore facere s primjerom iz isprave xv vijeka: Ods všegha ih smo navěždbali).*

NAVKIR, *m. isto što naukir i istoga postaňa. Samo u primjeru: Nijednъ naukirъ ni nijednъ sami človikъ ne smѣ voziti vanъ z otoka. Statut vrb. 151.*

NAVKLER, *m. isto što naukir i istoga postaňa. Samo u Daničićevu rječniku (navvklerъ, ναύκληγος s primjerom:) Navvkleru že mnogih radi větř všesu hyrosti pravjenija izuměvšu.... vši strahom skončavahu se. Domentjanb 183.*

NAVLAČAK, *návlačka, m. uopće ono, što se na što navuče. Ako je postavljen, kako je u Vukovu rječn., ali će običnije biti návlačak.;*

a) isto što nazuvak, nazuvica. Između rječnika samo u Vukovu (návlačak, vide nazuvica). Návlačak, návlačka, obuća od bijele vune, umjetnije pletena na škupice, a obuva se na golu nogu. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. Govori se u Bosni. Đ. Šurmin (zabižžio akc. návlačak, plur. návlačci).

b) navlaka, pavlaka (u jastuka). Govori se u Lici. J. Bogdanović (zabižžio akc. návlačak).

c) prtena rekla, što je selaci nose po zimi. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 158 (zabižžio akc. návlačak po govoru šaptinovačkom, prema čemu bi u kniževnom jeziku bilo návlačak).

NAVLAČAN, *navlačna, adj. onaj, koji se navlači, koji se može navlačiti. Samo u Šulekovu nem.-hr. rječniku za něm. ansteckbar, Anzieh-*

NAVLÁČÉNÉ, *n. nom. verb. od navlačiti. U rječniku Bjelostjenčevu (1. inoculatio, emplastratio, 2. flašter, kem se oko obvija ali cep, intrita, 3. in diversum tractio) i u Vukovu (1. das Anziehen, indutus, 2. [navlačen] obvra, das Schminnen der Augenbrauen, fucatio palpebrarum, 3. das Verleiten, inductio). Vrazi nas napastuju, koji sa svojim navlačenjem protiva nama vojuju. D. Rapić 424. Trpimo sad od djavla po napastovanju, sad od tila po navlačenju na naslađenja. E. Lastric svetn. 165a. U ta je dva primjera značenje, koje je u Vukovu rječn. pod 3.*

NAVLAČICA, *f. ono, što se povrh čega navuče kao kožica. Samo u jednoj knizi. Kožurica ili navlačica (t. j. u grožđa) dovoljno je tvrda. P. Bolić vinod. 1, 36. Na stablu (t. j. čokota) vidaju so něke suve navlačice, koje se ot něga ili kao liko ili kao tanki i uzki končići razstavljaju. 1, 70. Ispod listića nalazi se kao něka navlačica, koja je kao pamučna. 1, 73. Kad su navlačice i kožurice jagoda i sve časti čokota do najkrnjega svoga razsirivača dospele. 1, 248.*

NAVLAČITEL, *m. nom. ag. prema glag. navlačiti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (navlačitel, 1. inoculator, 2. superinductor, 3. in di-versum trahens).*

NAVLÁČITI, *návlačím, *impf. prema pf. navući. Nalazi se akt. i refleks. (za pas. se nije našlo potvrda). U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dale). Najstarije su potvrde iz prve polovine XVIII vijeka.**

a. uviči što na što, oblaci.

a) u pravom smislu. U rječniku Belinu (vestire una veste sopra d' altra), u Bjelostjenčevu (navlačim, superinduco), u Jambrešićevu (navlačim, superinduco), u Voltigijinu (attrarre, anziehen), u Stulićevu (pulvinos etc. panno tanquam in volvuro obtegere, — rđavo rečeno, bole je tal. tunacéne: metter la fodera ai cuscini, capezzali etc.) i u Vukovu (navlačiti haljine, čakšire, anžichen, induo, — navlačiti se, sich dariüberziehen, inducor, z. B. oblak, bijelo na oko, navlači mu se nešto na oko; u rječn. 1852. kaže se griješkom, da je navlačiti se pf., u izd. 1898 je ta pogrješka popravljena). Sunce na sebe tmine oblaci, a mīsec oblak navlači. D. Rapić 215. Koje (t. j. požude) navlače im maglu na oči od pameti, da razumjet ne mogu. S. Rosa 8b. S něga svači turško odijelo, s něga svači, na sebe navlači. Ogl. sr. 140. Ovo trne nije sve na jednu stranu obrnuto, već neko naprijed, neko natrag, neko uprijeko, i tako kad bi čovjek povukao, s jednoga se svači, a na drugo navlači. Vuk rječn. s. v. vukodržica. A što se od mora navlači (t. j. oblak). Hercegovu kršnu zemlju mrači. Osvetn. 5, 64. Petrovu kapu Pavlu, a Pavlovu Petru navlači. Nar. bl. kapet. 187. Neobično je rečeno: Sjeli druži . . . mrske brazde na celo navlače. Osvetn. 2, 45. — U Dalmaciji govorje kašto navlačiti mjesto navlačiti se: oblaci navlače na jug, t. j. kreću na jug. J. Grupković.

b) u prenesenom smislu. U rječniku Vukovu (verleiten, induco). Koliko je velik grib, kako navlači na nas pedipsaňa. J. Banovac

pričov. 169. Što bi ti mene odvratila od griha ti me navlačiš i usiluješ. pred. 63. Evo što čini kriva kletva i kakva pokaračna na se navlači. razg. 177. Zato i sebi i nima pravedne sude Božje na vrat navlače. E. Pavić ogl. 219. Grisi nad nas navlače ruku Božju, ali srditu i osvetljivu. Đ. Rapić 437. Koji me navlače na grih. F. Lastrić ned. 280. Čuješ glas tijela svoga, kada te navlači na naslađenja putena. 341. Kadano najviše običaje djavao svit na svoja poželenja i raskošja navlačiti, svetih. 157a. Gněv Božij na se navlače. J. Rajić pouč. 1, 27a. Mi samo taj grēh nazivamo velikim, koji nam javno pagubu navlači. 3, 10a. Izgled jest jednoga dila ili govorča prikazaće, po komu se drugi uči i navlači, da isto čini i govor. B. Leaković gov. 237. Drugo ne čine, nego nas vazda vuku, zovu i navlače na različite grike. nauk 141. Pokvaren želudac svake bolesti na čovika navlači. J. S. Režković 371. Ako se prigne svomu sinu za uzdržati ga, kuda je i ista narav navlačila. A. Tomiković gov. 26. Na što ga navlačiše tilo, krv i narav porušena. 264. Da ne bi navlačili na njih kara za prijestup. Đ. Daničić 3 mojs. 22, 16. Nevažalstvo, za koje je znao da nim navlače na se prokletstvo sinovi negovi. 1 sam. 3, 13. Bez potrebe navlači na se oštiju kritiku. Đ. Daničić u Isekovićevu rječn. Navlači na dušu veliku pogibje. M. Pavlinović rad. 128.

b. rijetka pojedinačna značenja. a) vući, pričaći. U rječniku Bjelostjenčevu (navlači, huc illuc traho, in diversum traho). Ako joj (t. j. djevojci) mati ista navlači ašike, da se s nōm nadgledaju. F. Lastrić od¹ 167. Već je gromada zemlje uklojenica, a građa jednako se navlači. Nov. srb. (1834) 11. — b) izvlačiti. Ribari navlače čunove i čamce, t. j. izvlači ih na suho, osobito kad se boje vjetra. Hoćemo li navlačiti čunove? Ja sam svoj navukao. M. Medić letop. 184, 25. — c) navlačiti obrve, die Augenbrauen schminken, fuco (t. j. mazati čim ili posipati obrve). Vuk rječn. Oblači se štogradjepše može, nabjeli se i narumeni se i navlači tanane obrve. Nar. pjes. vuk 1, 566. Ispor. Ne bјeli se i ne bakati se ni navlači surmu na obrve. Nar. pjes. here. vuk 158. — d) oštriti, brusiti (na pr. nož vukući ga preko čega). Reče se u šali, kad se navlači nož. Vuk nar. posl. 245. Ispor. navudi pod c, c, a ispor. i nem. schleifen (vući, oštiti). — e) navrijati (sahat). Govori se u Orahovici (u Slav.), na pr. Znaš li navlačiti sate? (koji vise i imaju uteze). S. Ivšić. — f) nahukavati. U rječniku Belinu (navlačiti, appannare, offuscar, come fā il fiato nello specchio o simile, — navlačiti se, appannarsi). — g) cijepati, kalamiti. U rječniku Bjelostjenčevu (navlačim, inoculo arboreum). — h) potezati se (recipr.). Tad se slipo kolo fata pak se svu noć vuku i navlače, koje može skakat jače. V. Došen 163b. Posvrte djeca kape jednu na drugu pa se onda oko njih uhvate za ruke i navlače se, koje će ih oboriti. Vuk rječn. s. v. navlačkapa. — i) natezati. Jer kad jednu (t. j. žicu) počneš navlačiti, srieno ti se ne da nategnuti. A. Blagojević pjes. 62.

NAVLAČIVATI, navlačujem, *impf. iter. glag. izveden od navlačiti. Samo u rječniku Voltigijinu (prez. navlačivam uz inf. navlačiti) i u Stulićevu (navlačivati, navlačivam uz navlačiti).*

NAVLĀČKAPA, f. neka igra, u kojoj se djeca navlače oko kapa. Samo u Vukovu rječniku: navlačkapa (u Srijemu, ponajviše se govori gen. pl. navlačkāpā) ein Kinderspiel, ludi puerilis genus. Posvrte djeca kape jednu na drugu, pa

se onda oko njih uhvate za ruke i navlače se, koje će ih oboriti; pa koje navuku, te ih obori, ono se mora natrčiti

NÀVLAČNICE, f. pl. opata od nosca do pola opanka niz dužinu (zgodno za tal. rimonte). L. Zore paštek. 170, 214.

NAVLADATI, navladam, *pf. vincere. Samo u primjeru:* Nikada na vojski nejmajuci srice vazda navladan povratio se je doma. A. Kanižlić kam. 15 (biće grijeskom mjesto nadvladan).

NÀVLAKA, f. ono, što se na što navlači, — ono, čim se što na što navlači. Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, u kojem ima i návlaka.

a) isto što navlačak pod b, pavlaka. U rječniku Belinu (fodera da cuscino o simile), u Voltigijinu (foderetta, federa, Überzug), u Stulićevu (pannus, quo tanquam in volucro pulvinus vel culcita obtegitur) i u Vukovu (der Überzug [eines Kissens], superindumentum). Uzmi, majko, štaku i navlaku. Nar. pjes. muš. 75. Govori se u Trpňu (s akc. návlaka). M. Milas rad jug. ak. 103, 80.

b) nekakve čarape. U Mikašinu rječniku (navlaka, kalčine, soccus). Ispor. još: nazuke, vunene navlakte na nogu. L. Zore paštek. 170, 214.

c) čorojica, obrazina. L. Zore paštek. 110, 231.

d) kao kožica, što se navuče na oko. U rječniku Stulićevu (navlaka bijela u očiju, albugo) i u Vukovu (das Fell auf dem Auge, cataracta). Koji ne znadu zapovedi Božjih, vazda je kano navlaka na očiju i na pameti nivoj. S. Margitić fala 244. Na oči se navlaka navuče, uši zaglunu. J. Banovac pričov. 3. Skinuće ona svitlost milosti s razuma onu navlaku (*ovdje je riječ uzeta u prenesenom smislu*), pred. 11. On zaista leči i crnu navlaku na očima. Nov. srb. (1835) 156. Ima i L. Zore paštek. 110, 231.

e) navlaka, omarina, kad se oblaci mišaju sa suncem. J. Grupković.

f) isto što nategač. U rječniku Bjelostjenčevu (navlaka, kum se obruči natežu na lagev, harpago, harpagus, canis, lupus). Ima i u Sulikovu rječn. zn. naz. za nem. Reifzange, Reifzwinge, franc. davier.

g) navlaka, drvena sprava nalik na kuhaču, kojom opančar opanak na kalup navlači. F. Hefele (s naznakom, da se govori u Hrv. i Slav.).

h) isto što kućica pod b, a. L. Zore paštek. 110, 231 (s naznakom, da se govori u Konavlima).

i) drvena navlaka od mišice ali drven oklop, bracciale di legno da giuocare al pallone. Bela rječn.

j) Ne razabira se značenje u primjeru: Ja sam jela meda rojevoga, a ljubila lice u drugoga; nije slatka medena navlaka, ko je slatko oko u naka. Nar. pjes. petr. 1, 131.

j) NÄVLÄS, adv. bez nabijanja, navišeno, našešreno. Govori se u Lici, na pr. Uspi mu vreču žita, ali nemoj nabijati, nego nako nävläs. Kaže se i za drva na kolima, kad je samo na oko pravi voz, a nije. J. Bogdanović. U istom značenju govore onamo i nävläs.

NAVLASATI, navlasam, *pf. lijepo dići dlake (vlase). Od na-vlasati; samome vlasati možda i nema potvrde. Samo u rječnicima, i to u Belinu (podignuti vlas sviti, začešlati svitu, navlasati svitu, zarudit svitu, accotonare, arricciare il pelo al panno di lana), u Voltigijinu (arricciare, ac-*

cotonare, die Haare kräuseln) i u Stulićevu (navlasati svitu, pannum ita fricare, ut villus ap pareat).

NAVLASIVATI, navlasujem, *impf. prema pf.* navlasati. *Samo u Voltigijinu rječniku (prez. navlasujem uz inf. navlasati).*

1. NAVLAST, *f. riječ tamna značenja. Samo u primjeru:* Težaćini kaono najboloj navlasti poslovanja izmed svih mestrija iliti zanatah (čitavo je mjesto, otkle je ovaj primjer, nera zumljivo). A. Blagojević khin. 2.

2. NAVLAST, *adj. osobit. U rječniku nijednom.* Lubav jest navlasta i posobnja kripost svetih. Nauk brn. 15a. — *Adv. navlasto:* Čini me . . . onoga navlasto razumiti boli, koji je ni za što osuđen da boli. H. Lucić 247. — *Ispor. navlast, navlastit.*

3. NÁVLAST, *adv. de industria, praecipue. Od na vlast; razvitak je značenja nejasan.*

a) *isto što hotimice, navhalice. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (navlast, hotomce, hotco, de industria, ex destinato consilio, dedita opera, consulto, opera data, studio, studiose) i u Jambrešičevu (studio).*

b) *osobito. Samo u Vukovu rječniku (besonders, praecipue s naznakom, da se govori u Lici).*

NAVLASTAN, navlasna, *adj. proprius, praecipuus. Prvo je značenje jasno, razvitak drugoga je nejasan. U rječniku nijednom.*

a) *isto što vlastit. Kada navlasne ovce izvede, grede prid nimi (iz lat. cum proprias oves emiserit, ante eas vadit. ioan. 10, 4). Bernardin 117. Človik toliko je oslipljen od ljubavi navlasne (govori se o lakovcu). Korizm. 7b. Možda ovamo ide i primjer: Osujenium . . . od milosti navlastne nima se dati sv. telo Naručn. 33a.*

b) *isto što osobit. 3 vrimena jesu navlastna, v kih se more reći misa. Naručn. 27b. Svaki ima imiti svoga navlastnoga izpovednika. Arkv 2, 87. — Adv. U tisaku vrime, da u ovom navlasno dnevnu. Bernardin 183 (u izd. g. 1586 na str. 107a stoji navlašno). Sagrišuje najprije navlastno i smrtno ukladajući se u sakramente. Š. Budinić ispr. 123.*

c) *Ne razabira se značenje u primjeru: Grisi mali se odpušćaju . . . po spovisti navlastnoj, ka se čini . . . na početku misne. Naručn. 78a.*

NÀVLASTICÉ, *adv. osobito. Između rječnika samo u Vukovu (navlastice, vide navlastito) i samo u primjeru: Navlastice oni, koji za občeno dobro rade, vaļa da se trude. M. Pavlinović rad. 42*

NAVLÁSTIT (nàvlastit), *adj. proprius, praecipuus . . . U svijetu rječnicima osim Vrančićeva (vidi daje, — u Daničićevu sa dvije potvrde iz svrštka xiv vijeka i s jednom iz xv v.). Za naše vrijeme potvrda je samo u Vukovu rječniku i od S. Ivšića (navlastito, osobito s naznakom, da je čuo u selu Gradištu u Slav. i da je tamošni akc. navlastito).*

a. *isto što vlastit. Između rječnika samo u Daničićevu (proprius sa dvije potvrde, od kojih se jedna ovamo meće, a druga pod e). Zajasmo u gospode Jelene . . . ne navlastitēb pênezi šesti tisuće duktatov (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 176. Ne po krvi jarčenoj ali telčenoj, da po navlastitoj krvi sfsoj ulizal jest (iz lat. neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit. hebr. 9, 12). Bernardin 61. Onda si držan pitati dopuštenje od*

tvoga navlastitoga biskupa ali plovana. Korizm. 3b. Navlastiti naš razum oče nas ujidati. 17b. Čovjek ima promisliti smrt svoju navlastitu (stamp. navlastitu). M. Divković nauk 41a. Ne moćnici veća nastoje . . . razrediti baštine, a ne nastojati na navlastito svoje spasene. P. Po silovič nasl. 6b. — Možda idu ovamo i primjeri: Tko će otme vojski . . . tada je onogak, ki otme . . . da će je ino, to je onih, (ki) otmu navlastito. Statut pol. 291. Bog svojim pokaraњem ni malo ne čeka, kada čovik navlastite grihote zanimi. E. Pavić prosv. 1, 126.

b. *osobit; to se značenje razvilo iz onoga pod a, jer što je kome vlastito, to se lako može shvaćati kao nešto osobito (što se ne mijesha s tudim); ispor. grč. ἄτος, 1. vlastit, 2. osobit. U tom je značenju mnogo običniji adv. nego adj. U rječniku Mikalini (navlastiti, posobiti, praecipius, singularis), u Belinu (navlastito, singolarmente, particolaramente), u Bjelostjenčevu (navlastit, praecipius, singularis, — navlastito, praecipue, singulariter), u Jambrešičevu (navlastito, praesertim, praecipue, potissimum), u Voltigijinu (navlastit, principale, vorzüglich [jedno i drugo netočno rečeno]), — navlastito, singolarmente, besonders), u Stulićevu (navlastit v. osobit), u Vukovu (navlastito, vide navlast, navlastice s naznakom, da se govori u Imoskom) i u Daničićevu (praecipius s primjerom iz svršetka xiv vijeka).*

a) *adj. Vidjeliš tuj negovo věrnostъ učinismo mu navlastitu milosti kraljevstva mi. Spom. sr. 2, 39. Ima u sebi 5 navlastitih jakosti (t. j. molitva). Korizm 7a. Nije to niglare dopušćeno bilo prez navlastitoga Božja odlučenija. Naručn. 66b. Boga imamo počtovati navlastitim počtenjem. 107a. Budući se navlastitom pomnōme uvijbal istinito. I. T. Mrnavić osm. 3. Srično se do istine uputi posao ovi po navlastitoj pomoći gospodina Boga. K. Pejković 15. Koji krsti, ima navlastitu odluku krstiti ono ditešće. A. Kadčić 129. Istina je, da je g. Bogu drag i ugodan vazda i u svako doba dobar život . . . ali navlastitim načinom iziskuje svrhu od života, da bude dobra. D. Rapić 341. Stari naši moraše navlastiti uzrok imati. I. Jablanci 83.*

b) *adv.*

aa) *služi za isticane koje riječi u rečenici. Rih: žeja me tira, nu mi dajte piti, nije toj zamira navlastito liti. P. Hektorović 25. Misa uzdrži se navlastito u konsekracioni i u pričeštenju. A. Komulović 57. U čemu stoji navlastito vira Isukrstova? Azbukv. 1. Za tri razloga navlastito dužni ste uboge pomagati. J. Banovac pred. 39. Obnoć navlastito čine se lupežtva i druge opačine. J. Filipović 1, 323b Dva navlastito prignutja mi u nama imamo; ovo su srditost i požešće. 1, 344a. Dužni smo navlastito (stamp. navlistito) Boga molit, kad smo napolstani. L. Vladmirović 85. U onomu navlastito časte i drže bogoljubstvo. J. Matović 3. Ove misli naskaču navlastito otec. I. Lučić razg. 55.*

bb) *služi za dodavanje čemu.*

aaa) *navlastito. Naslajivanja, ka imih v vsakoj taščini, navlastito mnogo sam užal igru. Transit 253. Zlobe krstjanom i nepravde činaše, navlastito koji u primorskih gradih pribivahu. Letop. dukl. 7. Imaju svi krstjani, navlastito bratja . . . staviti pamet za obslužiti. A. Gučetić roz. jez. 33. Nastoji ondi stati skupljeom pamjetu, navlastito kad misnik ima konsekreti. A. Komulović 57. Cijeć ženske jedne glave silne*

boje i krvave nije spametno zametati, navlastito tko se spravlja otimati tude lobi, na veliko zlo se stavja. Ć. Palmotić 2, 128. Vođa moja bila je pripravna poslužiti svim našincem, navlastito redovnikom P. Radovićem nač. 7. Nositi pri sebi oružja, navlastito ogњevita, — i ovo se zabranjuje. A. Kadrić 4. Ban Mladin mnoga zla činaše u Dalmaciji, navlastito Trogiranom. A. Kačić razg. 9. Moglo bi se veće puta dogoditi, da se prolije krv, navlastito kad je tišma. J. Banovac razg. 235. Nikakav strah svitovni ne bi imao usiloviti jednog krstjanina na sagrišće, navlastito smrtno. F. Lastrić ned. 209. Pohodi crkvu, navlastito ako se u njoj nahodi prilika Gospe. A. Kanižić utoč. 368. Koliko je velika potreba od ne se čuvati, navlastito u mладости. D. Obradović sov. 110. Da je putovanja dobra stvar, navlastito za mlađe lude. M. A. Ređković sabr. 47. Da ga sada potvrdite, navlastito vi, koji niste bili zadovođeni. G. Zelić 55. i t. d.

bbb) a navlastito. Da oni, ki sliše, a navlastito žene, bude ih sram. Starine 23, 136. Činimo dobro ka fsim, a navlastito k pitomim od vire. Bernardin 133. Prinesi knige, a navlastito žive harte (*iz lat. affer tecum et libros, maxime autem membranas. 2 tim. 4, 13.*) Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 114b. Svakoga nauka knjižnoga urehom izvrsitom urešena, a navlastito sedmimi nauci liberalskimi naučena. Starine 1, 18. (*Iesus*) ide pohoditi učenike i kara ih, jer spe, a navlastito Petra. A. Komulović 61. Misli prihode po očećenjih izvaških, a navlastito po vidinju kakovoged stvari. A. Georgiceo pril. 3. Imamo najprija se kajati vazda, a navlastito kad očemo s Bogom što dilovati. I. Ančić svitl. 2. Način, kojim se ima vladati človik pravedan, a navlastito jedan poglavica. A. Vitalić istum. 334. Pomozni nas na svrši života našega, a navlastito onda, kadno naš jezik ne moć bude zazivati tebe. L. Ľubuški list 20. Čemu se je čudio sav svit široki, a navlastito papa. D. Rapić 78. Dobro ga istuku, a navlastito po ledim. N. Palikuća 22. Malo će se ko posle dvadeset godina pokaluideriti, kad sebe pozna, a navlastito kad sazna, što je monah. D. Obradović živ. 68. On će se od nevirnikah, a navlastito od Žudijah vehoma poštovati. B. Leaković gov. 260. i t. d.

cce) i navlastito; samo u primjerima: Da se odkinemo od stvari svitovnije(h), i navlastito od onizije(h), koje nas smetaju od službe Božje. F. Lastrić od' 197. Biti će dužni obslužiti način sveti(h) naredba, i navlastito Inocenca iv. I. P. Lučić nar. 97.

ddd) navlastito pako; samo u primjeru: Molitva, kojom se bogoljubna duša Isukrstu veće puta može darovati, navlastito pako onda, kada se podaje u bratovštinu. Pisaničica 95.

c. osobito, odjelito, napose. Očemo viditi navlastito tri artikule od ovoga suda. Korizm. 15b. Ako navlastito govori misu za nikoga. Naručn. 39b. Da se ne spominha od nega ni u opšćini ni navlastito. 53b. To se zove navlastito grib sodomski. 87a. Tužim se, da sam kriv mnozih gribih navlastito učinih ta i ta grib. Katek. (1561) 36. Kad tko čini stvar, ka posvojno i navlastito jest uzrok toga ubojstva. Š. Budinić ispr. 161. Hristijanin ima navlastito i poglavno virovati što se uzdrži u simbolu apostolskomu suma 15b. Reci mi navlastito, koja će dobra biti u životu vičnemu? I. T. Mrnavić ist. 45. U čemu se uzdrži navlastito vira Isukrstova? nauk 3. Što navlastito i svakojako ima se viro-

vati od Boga? 6. Oni jest navlastito lakom, koji drži ono, što ima potratiti, a trati ono, što ima uzdržati. P. Posilović cvijet 82.

d. adv. hotimice, nahvalice; razvitak značenja nejasan, kao što je nejasan i pod e, f. Samo u primjerima: Kadano bi navlastito grijeh bio učinjen u pogrdu od svetca. S. Matijević 22. Onaj divji hmel.... onuliko kriposti ne imade kao onaj, koji se navlastito sadи. I. Jablanci 168.

e. isto što naročit pod a; samo u primjerima: Mi tuzi zemlju brez tvojega prve navlastitoga svetovanija, kako si nas svetoval, nemo bili iskali (*iz svršetka xiv vijeka*). Spom. sr. 1, 21. Navlastito spovidaju, da je pakal. Korizm. 22b.

f. adv. lat. scilicet, videlicet, to jest; samo u jednoga pisca. Budući da se različitim načinom od pisaña služimo, jedni navlastito ovim i drugi drugim. A. Kanižić utoč. xxvi. Scinahu navlastito oni, da su sigurniji. fran. 54. Da providene Božje ne bude inačice š nime naredilo, da navlastito sv. crkvu vlada. kam. 2. Razumio je Vasilija dvostruki Focijov jezik, da on na navlastito lisiči. 252.

NAVLASTITAN, navlastitna, adj. isto što navlastiti. Samo u jednoj knizi. Budī molitva navlastitna za onih, za kih si dužan. Naručn. 39b. Od ove navlastitnim zakonom imamo govoriti. 48b. Ovoga bo je navlastitno ime skrušenje. 50a. *Na sva tri mjesata značenje je: osobit; vidi navlastit pod b.*

NAVLASTITOST, f. osobitost. Samo u Jambrešićevu rječniku (singularitas, u lat. dijelu).

NAVLASTITSTVO, n. svojstvo, t. j. ono, što je kome osobito. Samo u primjerima: Navlastitstvo od vode najveće podoba se kršćeniju. Naručn. 5b. Promisli dobra navlastista (tako je štampano), koja jesu primio. P. Posilović cvijet 11.

1. NÁVLAŠ, adv. osobito, nahvalice. Od navlašt (vidi 2 navlašt); ispor. još od jošt (a ovo od jošte). U rječniku Mikaljnu, Belinu, Voltigijnu, Stulićevu, Vukovu i u Popovićevu (vidi dale). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi prvi primjer pod a).

a) osobito; razvitak značenja razabira se iz onoga, što je rečeno kod navlastit pod b. U rječniku Mikaljnu (navlaš uz navlaštit), u Belinu (particolarmente s primjerom iz Vetraćea 1, 12 i s primjerom, za koji se kaže da je iz Kašića: Slava ti i hvala, Bože moj, za neizbrojna milosrdja, a navlaš za ovo sadašnje) i u Stulićevu (praeartim). Ott tudaj imamo nenavist i napast, a navlaš otv Stepk Muržića (iz xv vijeka). K. Jireček spom. 76. Vazimlu glas Lukreciji navlaš ke hvale Serene. Š. Menčetić 78. Stan'te, zvijeri, stan'te, ptice, i ostali Boži stvore, navlaš ribe pliskavice, ko plove se i moze. M. Vetrać 1, 12. Vazda je pripravna svakoga pomoći, a navlaš vojnike. 1, 373. Mnokrat smo Dubrovnika razumjeli čudne hvale, navlaš slavnijeh vašijeh dika. N. Nađešković 1, 165. I obilje svako ino mirno ćemo uživati, navlaš maslo, med i vino. M. Držić 413. Čutijaše toliku veliku bolest i muku u tijelu, a navlaš oko srca. B. Kačić nač. 58. Hotijaše prije iskusiti nego vjerovati satvar toliko podložnu privari, navlaš u ženskoj glavi. in. 82. Priporučujući im se krepasti, a navlaš umiještvo. per. 131. Duh sveti piše se u priliku golubice navlaš vrhu Isukrsta. I. T. Mrnavić ist. 34. Zla družba navlaš žena zlijeh podaje škodu.

J. Kavačin 47b. Tamo ti je otit boje, gospodine, navlaš sadi. 220a. Tvoja tajna i skrovena navlaš ženi ne htij riti. 356b. Ah Fidalba, navlaš sada tvoju s mojom miso uputi. A. Gledević 16b.

b) *nahvalice, hotimice; razvitak značenja nije jasan; ispor. navlastut pod d. U rječniku Mikalinu navlaš uz navlastito, u Belinu (a posta, scientemente, a bello studio), u Voltigijinu (apostata mente, vorsätzlichen), u Stulićevu (consulto, de industria, cogitate, data opera, scienter), u Vukovu (navlaš, vide navalice) i u Popovićevu (vorsätzlichen). Navlaš oni evit utrgoh. Š. Menčetić 223. Mogli biste se shraniti, a ne čete, navlaš se u pakao stavjate. Zborn. (1520) 56^a/b. Hadumu Etiopu Gospodin navlaš . . . apostola posla. B. Gradić djev. 146. Znam, vrijedna er nije, neg' navlaš toj činu. N. Nađešković 1, 268. Poslala me bješe navlaš. M. Držić 153. Da bi nitko zgradio stane navlaš blizu drugoga meaša. Statut pol. 265. Dati uzrok navlaš drugizm, da prokunu Boga . . . grijeh je smrtni. A. Komulović 19. Koji navlaš daleko od Malake prohojahu za ne tegnuti kraj. B. Kašić fran. 142. Koji navlaš hudobno sagrešuje. S. Matijević 38. Čine tresku i skandao navlaš za vadit mjedi. I. Držić 307. Navlaš oslablja se luk, neka pomaže većma na svoje vrijeme. M. Radnić 506b. Ili se je utopio ili navlaš hteć krije sa. P. Kanavelić 203. A to navlaš on kazaše. P. Vuletić 48. Focijo prije navlaš mučaše. K. Pejković 37. Navlaš pogrdujem svako urešenje od besjeda. I. Đordić salt. II. Ako je navlaš iskao ispodivnika gluba oli neumitna. A. Kadrić 212. Povoljno se i kakonoti navlaš čini. A. Baćić 209. Koji navlaš u crkve idete, da koga vidite. J. Banovac pripov. 263. Kad je zamuknuo navlaš i zatajio koji grijeh. I. Nenadić nauk 43. Da ih bijaše navlaš u onu pustoš doveo. A. d. Bella razg. 229. Navlaš bupne o dolinu, kao da je poginuo. V. Vrčević ig. 54. Još navlaš ispuštajte rukoveti i ostavljajte joj. Đ. Danić rut 2, 16. Ako se navlaš ne oklopi (t. j. Dalmacija) kitajskim zdinam. M. Pavlinović razl. sp. 298. Daňu ovaj ňegov žubor, i kad se navlaš osluškuje, ne može da se čuje. M. Đ. Miličević med. 76. Govori se u riječkoj *navlji* (navlaš ili nalaš) ne samo u značenju: *navlalicu, nego i: zlaradice*. A. Jovićević.*

c) *Ne razabira se značenje u primjeru: Navlaš spravnu plav nađosmo P. Kanavelić 353. Nekakva je pogreška u primjeru: Koji sam od sebe govori, slavu navlaš ište (iz lat. qui a se metipso loquitur, gloriam propriam quaerit. ioan. 7, 18). N. Račina 72b.*

2. NÄVLAŠ, adv. isto što navlas (vidi tam). *Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović. — Biće u svezi (i postaňem i značenjem) s adv. ovlaš.*

NAVLASAN, navlašna, adj. isto što navlastan, navlastit. Riječ bi mogla biti izvedena od adv. navlaš; ispor. napredan, nazadan od adv. naprijed, nazad; ali u svijem potvrđdama, što su se našle, može se uzimati da je između š i n ispalot, na pr. navlašna da stoji mjesto navlašta (od navlaštan, vidi tam). U rječniku Stulićevu i u Popovićevu (vidi daje).

a. *vlastit; vidi navlastan pod a, navlastit pod a. Samo u primjeru: Ku bi on učinil od svoga vina navlašnoga. Zak. vinod. 69.*

b. *osobit, odjelit, poseban; vidi 1 navlaš pod a.*

a) *adj. Nijedni zavezi ne mogu se . . . zavezati ili zagovor položiti občinski voja na-*

navlašni (moglo bi se čitati i navlašni). Zak. vinod. 59. Od hvale nam rič navlašna (iz lat. laudis thema specialis). B. Kašić nač. 75.

b) *adv. U rječniku Stulićevu (navlašno, praesertim, praecipue s naznakom, da je iz glag. brevijara). Smisliv i smotriš veliku ljubavlj . . . a navlašno sade videv veliku milost i ljubavl (iz svršetka xiv vijeka). Mon. serb. 239. Kad je navlašno gdi među gospojam. Š. Menčetić 35. Tere Bogu hvale ne daš, a navlašno kako te Bog stvorio i u svojoj krvi okupao. Zborn. (1520) 166b. Želenje na bogactvo, navlašno gdje se nepravo teče. 167a. Vidi još što je rečeno kod navlastan pod b uz primjer iz Bernardina.*

c. *onaj, koji se čini ili koji se događa navlaš, t. j. nahvalice, hotimice. U rječniku Popovićevu (navlašni, vorsätzlichen, vorbedacht). Navlašni, absichtlich, geflissenlich. Jur. pol. term. 7. 229. Više se potvrda nije našlo.*

NAVLAŠICE, adv. isto što navlaš pod b. *Samo u primjeru: Može sam znati i razabratи, ako se navlašice ne šali. M. Pavlinović razl. sp. 70.*

NAVLAŠNOST, f. apstr. imenica izvedena od adj. navlašan (u značenju pod c). *Samo u rječniku nem.-hrv. Šulekovu (za nem. Absichtlichkeit) i u Popovićevu (Vorbedacht, Absichtlichkeit).*

NAVLASNI, adj. isto što navlašan i istoga postaňa. *Samo u primjerima: Pomrju od spašenja navlašnu vazdu imaj (iz lat. sit tibi praecipue, quod primum est, cura salutis). M. Marulić 187. U špiju uliši pridosmo u mesto, kako da bi navlašne stanje bilo. P. Zoranić 7. U drugom se primjeru ne razabira značenje.*

1. NAVLAŠT, adj. isto što navlastit. *Riječ je postala od navlastj, navlastja . . . (u starome jeziku ima i samo vlašt, vlašta, t. j. vlasti). Mjesto št u čakavaca je šć. U srednjem rodu i u adv. na kraju je ne samo -e, nego i -o (vidi među primjerima). U rječniku Belinu i u Stulićevu (vidi daje).*

a. *vlastit; vidi navlastit pod a. Služe po navlašće voći i nisu sileni. Korizm. 34b. Bilo bi u slobodi i u navlašće voći. 54b. Da je učinil grih od navlašće hudobe. Naručn. 82a. Na Asiju i na Pridiju, navlašće zemlje moje, nastupil jesi. Starine 3, 252.*

b. *osobit; vidi navlastit pod b.*

a) *adj. Samo u jednoj knizi. Fakoga trbuje ispitovati od onih, ka već navlašća jesu ňejava. Š. Budinić ispr. 25. Korist, ka jest navlašće dilo i konac ovoga sakramenta. 87.*

b) *adv. U rječniku Belinu (navlašto, masimamente, specialmente, particolarmemente s primjerom iz Nađeškovića 1, 322: [Grešnici pred Bogom proštenje mogu steć] navlašto u sedam pjesni, ke ti složi, po tvoya usta sam govori duh Boži) i u Stulićevu (navlašće, praesertim, praecipue s naznakom, da je iz glag. brevijara, — navlašto, v. osobito s naznakom, da se nalazi u Đordića). Zač je man i tašto po roku svaka stvar, luvena navlašto. Š. Menčetić 140. Sada se jur tašto ne zvoni ni poje, kad je dan navlašto od svete gospoje. 338. Nemoj puštati ljubavi . . . navlašto tve sada Lubice. F. Lukarević 11. Da što bi napokon bilo pak od mene, navlašto otac moj kada bi čuo toj? 59. Tijem što nam ostaje neg' Boga slaviti . . . navlašto jer i mi do malo jošte dan imamo poći svi u vječni, Petre, stan. N. Nađešković 1, 329. Može pomoći . . . človikom, navlašće kada oni priporučaju sebe ňoj. Š. Bu-*

dinić suma 23b. Da se ima postiti navlašće post korizmeni. 150b. Ah navlašto ja bit gledan do stojan sam. I. Đordić salt. 63. Ako primi, a na vlašto prigrli me ma luvezan. pjes. 135.

c. adv. navlašto, t. j. nahvalice, hotimice; vidi navlastit pod d. Samo u jednoga pisca. Dohodi navlašto, kad priđu, da shitri štogodi. Š. Menčetić 29. Ako jur odluči navlašto činit toj. 162.

2. NAVLAŠT, adv. osobito. Riječ je po svoj prilici postala od starijega oblika navlašte (sto je srednji rod od adj. navlašta), pošto je -e otpalo; ispor. adv. već od veće; poslje je i -t otpalo te ostalo navlaš (vidi 1 navlaš). Između rječnika samo u Daničićevu (navlaš, praecipue sa četiri potvrde, od kojih je jedna iz svršetka xiv vijeka, a druge su iz xv), a još se jedna potvrda iz xv vijeka navodi s. v. vlaštv. Koju je (t. j. prijazan) imao vazda, a navlašta sada. Mon. serb. 238. Navlaštv na toj oba poslana. 512. Dubrovnik je slobodno mesto vsakomu, a navlaštv ljudem vojevode Sandaja. Spom. sr. 1, 66. Mjesto št je šć u primjeru: Ki navlašć na to delo pride iz Benatka. Naručn. 116a.

NAVLAŠTAN, navlašna, adj. isto što 1 na vlašt, otkje je i postalo s nastavkom -њом; ispor. milostivan, obilan: milostiv, obil. Mjesto št u čakavaca je šć. Između š i n može ispadati t ili č (na pr. navlašna mjesto navlaštna, navlašćna), zato bi se primjeri navedeni kod navlašan mogli i ovamo uzeti. Između rječnika samo u Daničićevu (vidi dače).

a. vlastit; samo u jednoj knizi. Ki su poslušni, jesu potajili navlašćnu volju. Korizm. 34b. Biše se zabilo ne navlašćno ime. 58b. Dal joj je (t. j. Bog duši) pravdu istočnu, svetu, bessemrtnu, navlašćnu volju. 69b.

b. osobit. U rječniku Daničićevu (navlaštv, praecipus sa tri potvrde, od kojih su dvije iz xiv vijeka, a jedna iz xv).

a) adj. Drži gospodina Stefana kraja za svoga srđečanoga i navlašnoga prijeteja. Mon. serb. 211. Čini sedam dělov navlašćnih. Kolinic zborn. 214. I to je prvi del navlašćni stlmačen. Krizm. 23b. Uzroki navlašćni stiskaju čovika bojati se Boga. 29b. Propacija (t. j. praefatio) navlašćna se iina peti (t. j. na misi). Naručn. 36a. Vsi zavezi, ke bi knez od sebe položili ili prije učinil obćinskim i navlašćnim zakonom. Zak. vinod. 75. Više obćinsko ili navlašćno v gradu ili indi. 75.

b) adv. Jer se su bili mnozi popitali i navlaštno . . . kralj Žigmund (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 19. Da je vsaki jezik . . . u vsakoj dobroj ljubvē i miru, a navlašćno Ugre (iz xv v.). 1, 70. Više se potvrda nije našlo.

c. onaj, koji se čini ili koji se događa na vlaš, t. j. nahvalice, hotimice. To bi značenje moglo biti u primjeru: Post je navlašćno vzdržanje od jidenja i pitja. Korizm. 2b.

NAVLAŠTI, adv. osobito. Od na vlašti (gdje je vlašti lok. sing.). Samo u primjeru: U svakoje vreme . . . a na vlašti sade (iz xv vijeka). Mon. serb. 308. Taj se primjer navodi u Daničićevu rječni. s. v. vlaštv.

NAVLAŠTICA, m. poglavatar, poglavica, t. j. čovjek navlaštit (osobit, osim drugih ljudi) Samo u primjeru: Irud večeru učini knezovom i na vlašticom od Galileje (iz lat. Herodes coenam fecit principibus et tribunis et primis Galilaeae. mar. 6, 21). N. Račina 193a.

NAVLĀŠTIT, adj. isto što navlastit. Glas je š- nastao onako kao u riječi vlaštit (vidi tamо). U Crnoj Gori ispred 1 (kao i inače) is pada v; vidi pod d. U rječniku Mikaljinu, Belinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dače). Najstarije su potvrde u Daničićevu rječn. (vidi dače pod b, b); iza toga vremena nalazi ih se podosta, ali samo u nekoliko kniga, među kojima nijedna nema bosanske ni slavonske, a samo je jedna čakavska.

a. vlastit; vidi navlastit pod a. Ne po krvi jarčenoj ali telčenoj, da po navlaštitoj krvi svojoj uljeze (iz lat. neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introit. hebr. 9, 12). N. Račina 161a. Prigne se (t. j. Bog) izvestit sebi jedan navlaštit narod. S. Rosa 4b. Biti navlaštit komu, moris esse alicui, morem esse alicuius, in more positum habere. Stulić rječn.

b. osobit; vidi navlastit pod b. U rječniku Mikaljinu (navlaštit, vlaštitim načinom, praesertim, maxime, potissimum, praecipue), u Belinu (massimamente, particolaramente, principalmente o specialmente, precisamente, — ovo posljedne značenje, t. j. baš, upravo, nije točno), u Stulićevu (navlaštit, v. osobit, — navlaštit, v. osobito s naznakom, da se nalazi i Đordića), u Vukovu (navlaštit, vide navlastito s naznakom, da se govori u Crmnici) i u Daničićevu (navlaštit, praecipius samo adverbialno sa dva primjera, od kojih je jedan iz xiv vijeka, a drugi iz xv, a s. v. vlaštit navode se dvije potvrde iz xv v.).

a) adj. Procijeni velika druga dobra na vlaštit, koja jest tebi učinio Bog. K. Mazarović 27. Bog . . . navlaštitom pomnivosti čuva. I. Đordić salt. 59. Ako ga ne prosvijetli isti Bog nekijem navlaštitijem zrakom vrhunaravnijem. ben. 129.

b) adv. Pristašo i potvrdiše . . . vsi naši vlastele, a navlaštit Mile Tutleković (iz xiv vijeka). Mon. serb. 219. Smisliv i smotrevše . . . krasnu ljubav . . . i navlaštit video; da . . . (iz xv v.) 315. Kraljem Ostojojim i všem velmožami rusaga bosanskoga, a navlaštit gospodinom vojevodom Hrvatovom potvrdjeni (iz xv v.). Spom. sr. 1, 45. Činimo dobro svijem, navlaštit pitomijem. N. Račina 158a. Koja (t. j. vola) izhodi i dohodi navlaštit od srca. Zborn. (1520) 9b. Treti je način . . . ispojives činiti, navlaštit od grijeha smrtnjeh. A. Gučetić rozej. 47. Naš je život prikratak, navlaštit budući izjednačen vremenu sadašnjemu. M. Orbini zrc. 50. V(aše) Gosp(ovdstrv) navlaštit je, komu želi ja u to pogodit želim. I. Gundulić 2. Bile su u istinu sfe (t. j. krepasti) u nemu u visini izvrsnoj, ali su tri navlaštitilo bile prisfjetle. B. Kašić fran. 78. Mladijem diktam navlaštit s plasijem mlacim govorene, to je nih prikor. G. Palmetić 2, 384. Kada čovjek žalosti se i boli od jedne stvari veće, nego se pristoji, i ova navlaštit zove se žalost. K. Mazarović 27. Virujem sve člane sv. vire, a navlaštit sve ono, ča viruje sv. crkva. H. Bonačić 25. Ovo čudo štijemo . . . navlaštit u životu prisfete Katarine. V. M. Gučetić 32. Ovo je nauk mnozijen svetijeh otaca, navlaštit sv. Agustina. D. Bašić 51. Iz naše Dalmacije, a navlaštit iz Dubrovnika. I. Ne-nadić nauk 7. S ovoga navlaštit ponavlja se ispojivest 43. Od opéenijeh sabora, a navlaštit od Tridentinskoga sabora naučena. J. Matović xi. Odkle se navlaštit poznava veličina dobročinstva? 26. Nek budem . . . Jezusu vjerno slu-

žiti vazda, a navlaštit ovi dan današni. I. M. Mateić 292. Kako ćete vas život, a navlaštit sva mlada vaša ljeta provesti. B. Zuzeri 196. Navlaštit ti, mladosti moja pridraga . . . spomeni se. 253. — *Neobičan je komparativ, kako je u primjeru: A osobitije i navlaštitije što je držan vjerovati?* I. Nenadić nauk 63.

e. primjeri prema onima kod navlastit pod c. U tom bi se najlješe imala radovat i na tom pomaćanju navlaštit Boga hvalit. B. Gradić djev. 150. Među kojijemi posobno i navlaštit bi zvana neharna sinagoga židovska. A. Gučetić rez. jez. 161.

d. náhvalice, hotimice; vidi navlastit pod d. U rječniku Miklašinu (navlaštit, navlaš, hote, dedita opera, consulto, ex destinato consilio, de industria, cogitatio). Ma je kuma nemu izlazila nalaštit, da Mijatu kaže, o zaisto poginuti hoće. Pjev. crn. 182°. Nalaštit, hotimice (u riječkoj náhvi). A. Jovićević.

NAVLATATI, navlátam, pf. ratrgati (upravo vlača). Od na-vlatati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 (samome vlatati u značenju, koje bi odgovaralo, možda nema potvrde). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Navlataj zreljeg ječma, pa čemo ga osušiti i užrvati. J. Bogdanović.

NAVLAŽEĆE, n. nom. verb. od navlažiti. Samo u Belinu rječniku (l' appannarsi, l' appannamento).

NÁVLAŽITI, návlažím (jamačno je takav akc.), pf. učiniti što vlažno. Od na-vlažiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rjećnicima, i to u Belinu (navlažiti hakom, appannare, offuscar come fà il fiato nello specchio o simile), u Šulekovu nem.-hrv. (anfeuchten) i u Popovićevu (befechten).

NÁVLINA, f. ime vrelu u Lici. J. Bogdanović. — Tamno.

NAVLÍŽATI, navližám, pf. Iz tal. noleggiare (t. j. najmiti [latu]), — natovariti, nakrcati). L. Zore dubr. tuđ. 14. Ispor. navo, navlum.

NÁVLM, m. isto što 1 navo. Samo u Vukovu rječniku s naznakom, da se govori u Srbiji. Iz tur. navlun (brodarina), a ovo iz grč. rāvλοv.

1. **NÁVO**, návla, m. kirija, kad se što nosi na ladi (u Srbiji navlum), der Schifflohn, naułum. Vuk rječn. (dakle brodarina). U Dubrovniku znaci: breme, teret broda. L. Zore dubr. tuđ. 14 (zabilježio akc. návō, gen. návla). Iz grč. riječi rāvλοv, koja ima oba navedena značenja; u Dubrovniku bi moglo biti iz lat. naułum (koje je iz grč. rāvλοv).

2. **NÁVÔ**, adv. nahvalice, hotimice. Postalo od nahvao (u krajevima, gdje se h ne govori), a to od nahval (t. j. nahvalb). Samo u Vukovu rječniku (navo, vide navalice).

NAVOD, m. nom. act. prema glag. 1 navesti, navoditi. U rječniku Daničićevu, Šulekovu (nem.-hrv.) i u Popovićevu (vidi dače).

a) potvrde prema glag. 1 navesti pod a, a. U rječniku Popovićevu (Anleitung). Odaleće od prirode, mekušna uglađenost . . . težki su navodi k kreposti. M. Pavlinović razl. sp. 413. Navod, Induction, induzione, — magnetski navod, Magneto-Induction, induzione magnetica, — muhnevni navod, elektrische Induction, induzione elettrica. B. Šulek rječn. zn. naz.

b) isto što nagovor; vidi 1 navesti pod c. U rječniku Daničićevu (navod, inductio sa dva

primjera iz xv vijeka), u Šulekovu (Antrieb) i u Popovićevu (Verleitung). Primili smo odb. něga po navodu i nagovoru zlēhъ ljudi velike štete. Spom. sr. 1, 86. Po navodu zla čovika postavih. Mon. serb. 281. Kad se nevirnik oli nevirnica podlagaju živiti s drugom krstjenim . . . bez jezivosti od navoda druga krstjena na grih. A. Kadčić 490.

c) citat; vidi 1 navesti pod d. U rječniku Šulekovu (Anführung) i u Popovićevu (Anführung, Citat). Ja sam ovde samo neke navode poizpravio. M. Pavlinović razg. 4. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Anführung, tal. citazione.

d) Ne razabira se značenje u primjeru: Ili bude navodъ koji na zemљу (iz xiii vijeka). L. Stojanović hris. 11.

NAVODI, m. pl. ime nekakvim livadama kod sela Mikleuške u Hrv. Šem. pakr. (1898) 57. — Nejasno; da nije zemljište, na koje se voda navodi?

NAVODÀGLIJA, m. isto što provodađija, t. j. čovjek, kojega šaťu, da prosi za koga djevojku. U rječniku nijednom. Kad dođe vrijeme, da se momak ženi, onda od strane njegove ide ko djevojačkoj kući (a taj se zove navodađija ili provodađija), da pita, je li slobodno prosiocima u kuću doći. Vuk (?) živ. 302 (u opisu svatovskih običaja u Srijemu). Iz toga se primjera vidi, da je navodađija onaj, koji navodi nego dođu pravi prosiocci. Govori se u Srbiji. L. Stojanović (zabilježio značenje akc.). S. I. Pelivanović jav. (1880) 593. Zborn. za nar. živ. i ob. 5, 288. Etnogr. zborn. 7, 8 i 185 (na ovome mjestu zabilježena je riječ za Kosovo Poje).

NAVODAĞILUK (jamačno je takav akc.), m. posao navodađije. Govori se u Srbiji oko Lijevča. S. I. Pelivanović jav. (1880) 593.

NAVODAK, navotka, m. isto što navod. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.: Citat, Allegat, Anführung einer Stelle, Antrieb, Beweggrund, Motiv, impulso, motivo (povod, nagon).

1. **NAVODAN**, navodna, adj. voden, vodom rastvoren. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (navodeno, navodno vino, vinum dilutum) i u Voltigijinu (navodeno, navodno vino, adacquato vino, gewässerter Wein).

2. **NAVODAN**, navodna, adj. onaj, koji se navodi. U Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Inductions-, — navodna cijevka, Inductionsrolle, rochetto d' induzione. Ne razabira se značenje u primjeru: Navodno dijete mnoci, da je koludrić stan najgori. J. Kavačin 1690. — Neki hrv. pisci pišu taj adj. prema nem. angeblich, na pr. To su mi kazali negovi navodni prijatelji. Luka je navodno lani bio u Beču.

NAVODAÑ, navodna, m. isto što povodañ. Samo u jednoj knizi. Čiju zemlju navodañ popoti. Proroci 24. Ki simo hitiš, kako navodañ, i vali nega se dvizahu kako vode. 128.

NAVÓDATI, návódám, pf. satis superque ductavisce. Od na-vodati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se oko Vinčevaca, na pr. Navodo sam ga po svima sokačima, — i navodo sam ga se. S. Pavićić.

NAVODČIJA, m. onaj, tko što oda, prokaže (koji navede koga na pravoga krvica). Samo u Daničićevu rječniku (navodčija, index sa dva primjera iz xiv vijeka). Za vraždu . . . crkvji polovina, a navodčiji polovina. Mon. serb. 99. Polovina navodčiji, a polovina crkvji i vražde

globe. Glasn. 15, 308. Možda bi trebalo postaviti za nom. sing. oblik navodčić (navodčiji); ispor. krmčij. Imenica je izvedena nastavkom -iji (ili -ija; ispor. sudij ili sudija) od osnove imenice navodčić (navodac), kojoj nema potvrde. Skrajne dakle -čija na navodčiju ne stoji i ne može stajati u svezi s turskim nastavkom -čija u riječima miraščija, poreščija.

NAVODEN, navadena, adj. isto što 1 navoden. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (navoden, navodno vino, vinum dilatum, — navodi se još značenje: natoplen, vlažan: irriguus, riguus, aqua fluxa humectus) i u Voltižijinu (navoden, navodno vino, adacquato vino, gewässerter Wein).

NAVODENICA, f. izdubena klada, na kojoj naper od vodenice leži. F. Hefele (*s naznakom*: u Posavini).

NAVODIĆ, m. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja fizike za niem. Inductor, tal. induitore.

NAVODILO, n. isto što navodić. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Inductor, tal. apparato d' induzione.

NAVODITELJ, m. nom. ag. prema glag. navoditi. Samo u rječniku Belinu (adducitore, quella che adduce) i u Stulićevu (suasor, impulsor).

NAVODITELICA, fem. prema masc. navoditelj. Samo u rječniku Belinu (adducitrice, quella che adduce) i u Stulićevu (quae suadet, impellit).

NAVODITI, navedom, impf. prema pf. 1 navesti. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Mikašinu, Belinu, Voltižijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dače). Najstarije su potvrde prve dvije pod b, b.

a. primjeri prema onima kod 1 navesti pod a. U rječniku Voltižijinu (indurre, anführen) i u Vukovu (l. hinführen, anleiten, induco, 2. verleiten, induco, 3. vodu na vodenicu, anleiten, derivo).

a) u pravom smislu. Na ruke mu vrancia navodila. Pjev. crn. 50a. Sakupiše kolo devojaka i pred njima lijeput Hajkunu, na Rada je kolo navodila, preko Rada nogama igrala. Nar. pjes. vuk 3, 360. Za alu se misli da leti i vodi oblake i grad navodi na letinu. Vuk rječn. s. v. ala. Ja ēu oko klupa šlive posaditi, oko šliva vodu navoditi. Nar. pjes. marj. 142. On je kolom zavodio, na seju je navodio. Nar. pjes. vila (1866) 273. Tud Jovo momče nalazi, dorata koňa navodi, devojku samu nahodi. Nar. pjes. petr. 1, 120. Navoditi muštinu, inducire, indure. B. Šulek rječn. zn. naz.

b) u prenesenom smislu.

aa) uopće. Jer ništa činjenje navodit sgršešte. A. Komulović 70. Truje (t. j. lažac), na laž kad navodi. V. Došen 137a. Lijenost navodi tvrd san. D. Daničić pr. sol. 19, 15.

bb) navoditi koga na što. Hotje znati od sina svoga onoj, što ga navodaše na onoj. Zborn. (1520) 19a. Ako te tve oko navodi na zlo. N. Dimitrović 22. Na što plahos tvoja mnoga dovodi ga i navodi. I. Gundulić 362. Prigorštijem besidenjem navojaše na plač puk i na uzdisanje. B. Kašić iñ. 66. Ako laž i hina na smrt nas navodi. I. T. Mrnavić osm. 162. Sinovi sagrišuju roditelje na srčbu navodeći. A. Baćić 93. Ki čovika na srčbu navodi. T. Babić 28. Niovza prilika mlade navodi i ostale, koji gledaju, na niovu naslidbu. F. Lastric od' 183. Obećajući nas navodi na ufaće (t. j. Bog). J. Matović 488. Ja ne kazah za lažljive oči, koje

su me na zlo navodile. Nar. pjes. vuk 3, 357. Bogastvo čovjeka navodi na milo plandovanje. M. Pavlinović rad. 16.

cc) navoditi što (koga) na koga. Dočime mi zbori bez pruda zborimo, ne misleć zlostvori na nas navodimo. I. T. Mrnavić osm. 103. Ne razmišljajući stvari pričastne navode sami na se muke. A. Vitalić istum. 147. Da sržbu Božju ne navodi na nas. M. Pavlinović razg. 43.

dd) navoditi svrhu koga, u što, k čemu. Ako ne oprštaš tvojim neprijatelem navodiš svrhu tebe prokletstvo. M. Divković bes. 845. Grci počesno Rosijane u različna zabludeća navoditi. A. Kanižić kam. 482. Radisa k dobru navodi i nasledne naraštaje. M. Pavlinović rad. 19.

b. primjeri prema onima kod 1 navesti pod c. U rječniku Mikašinu (nije na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 300b: tko navodi i čini prignuti, impulsor, suasor), u Belinu (indurre, ciòè persuadere), u Voltižijinu (sedurre bez nem. riječi, koja bi odgovarala), u Stulićevu (navoditi koga na što, aliquem ad aliquid incitare s primjerom iz Palmotića 3, 39b) i u Daničićevu (adducere sa dva primjera, od kojih je jedan iz svršetka xiv vijeka, a drugi je iz xv).

a) uopće. Navoditi i napastovati može (t. j. davo), ma porazit ni nauditi ne može. V. Andrijašović put 370. Jer podmuče vrag navodi, kada hoće da naškodi. V. Došen 137a.

b) navoditi koga na što (ponajviše na što rđavo). Tkogde je gospodina Kostadina na to navestivali (štamplj, navestivali) i na to navodi, ne čini dobré (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 2. Koji (t. j. zao čovjek) gospodstvo ti na grēh navodi (iz xv v.). 1, 123. Svega čovjeka na grike navode (t. j. sree i jezik). P. Hektorović 68. Psijući, bijuci i na grijeh navodeći. M. Divković bes. 27. Ako je družijeh na grijehu smrtnje navodio. B. Kašić zrc. 22. Dogadaji, koji navode nas na grijeh. M. Radnić 308a. Odmetnikom ki navodu na posrte. J. Kavašin 455a. Na koji (t. j. put) zlobna čućenja ponutkuju i navode. A. Vitalić istum. 93. Navodeći ženu na dila od posteđe. A. Kadčić 409. Mi nikoga na grih ne navodimo. J. Banovac pripov. 220. Na koji grijeh nas naš jezik ne navodi. J. Filipović 1, 478b. Da je pogibljeno drugoga na grih navoditi. A. Kanižić utoč. 63. Koje me (t. j. poželenje) prigiba i na zlo dilo navodi. 720. Djavli pakleni sa svom pomjom lude na grih navode. D. Rapić 5. Užije na osvetu, navodi na proždrstvo. F. Lastric ned. 3. Bog nikoga ne može na zlo navoditi. B. Leaković gov. 72. Navodiš na grijeh narod moj. D. Daničić 1 car. 16, 2.

c) navoditi koga u što; samo u primjeru: Djavao brez pristanka čovjeka u svaki grih navodi. J. Filipović 3, 32a.

d) s dopunom u inf. (samom ili zdrženom s prijedlogom za); samo u primjerima: Od narančnoga ganuća koje (štamplj, koji) navodi ljubiti svoju rodbinu. K. Mazarović 12. Onijema, koji se navodu za ukrasti. J. Matović 404.

e) s dopunom u rečenici s veznikom da. Kad ih dobrjem djelejanjem našijem navodimo, da nih zlobe i grijehu budu pustiti. A. Gučetić roz. jez. 170. Ki navode jedne umrle, u zločinstvu da se smrznu. G. Palmotić 3, 8b. Nesvijes, koja siluje te i navodi, da robuješ bez pokoja. 3, 39b. Ako bi svoga druga navodio ili natjeriavo, da učini grih. I. Grličić 179. Prokletstva protiva koludricam, koje navode čelad, da učine

zavit. A. Kadčić 295. Poče ga napastovati po svaki način i navoditi, da s njim puteno sagriši. F. Lastrić ned. 43. Poklisare lipim ričima i obećaňem navodiše . . . da pristanu. A. Kanžlić kam. 96. Neka se s tihostju krstjanskom navode, da se ove bogopovske ostave. 403. Prigoda, koja većma uzbuduje i navodi misnika, da misu govori. M. Dobretić 379. — *Ovamo ide i primjer:* Navodimo jednoga misnika opaka, za da nam udili sakramenat. A. Kadčić 112.

f.) s dopunom u rečenici s veznikom te: Koji pusti ženu svoju, osim za prežubu, navodi je, te čini prežubu. Vuk mat. 5, 32.

e. prijneri prema onima kod 1 navesti pod d. Raić u svojoj istoriji na mlogo mješta navodi njege riječi. Vuk u Ivekovićevu rječniku. Bandurije navodi riječi Lučiceve. Đ. Daničić istor. 9. Objelodanio svoje misli u malenoj kњizici navodeći potanko dvadeset i tri slučaja. M. Pavlinović rad. 59. Navoditi razloge, Grunde anführen, addurre prove. B. Šulek rječnik. zn. naz. (*tumači se i glagolima lat. citare, něm. citiren.*)

d. navoditi se, t. j. posrtati, teturati. U rječniku Mikašinu (navoditi se, titubo, vacillo, haesito), u Belinu (navoditi se, titubare caminando, traballare, non potersi tener in piedi), u Stulićevu (navoditi se, titubare, ebrii instar incedere: opazi se sveti mladić da se navodi i lebeće i sjemo i tam) i u Vukovu (navoditi se, schwanken, vacillo: navodi se da padne). Zatoj se navodiš i trtaš toj takoj. A. Sasin 121. Bolesnici, koji ne mogu sami sebe na nogu uzdržati, već se navode tamo amo. J. Banovac pred. 13. Ban . . . pod silu naprijed hodi, sad posrće, sad pristaje i na svak se čas navodi. P. Sorkočević 590b. Vidi 1 navesti se pod e, e i navediti pod b.

e. rijetka pojedinačna značenja. *a)* navoditi se, t. j. svadati se. Samo u Belinu rječniku (contendere, contrastare); vidi 1 navesti pod e, b. — *b)* navoditi platno, t. j. iglom uvlačiti predu, gdje se u tkanu od osnove žica prekinula pa ostalo kao rijetko (s naznakom, da se gorovi u Srijemu); vidi 1 navesti pod e, d.

f. Ne razabira se značenje u primjerima: Svak nih (t. j. Latina) slova navodi i sklapa na svoj način za izrijeti nima riječi naše. R. Gašić 5. Samo sebe hoće osvaditi u učiniti očito, ča se ne znaše, navodeći na se osobito, ča sam ja rekao općeno. I. Ivanišević 145. Progonstva, koja su im susjedi navodili. S. Rosa 138a.

NAVODIVATI, navodujem, *impf. iter. glag. izveden od navoditi. Samo u primjeru:* To čišće navodivaš ih na izvrsno skrušeće. S. Rosa 54a.

NAVODLIV, *adj. Samo u Vukovu rječniku* (navodljiv, t. j. točak, kojega su se paoci počeli izglavljivati). Jamačno je u svezi s glag. navoditi, ali je razvitan značenja taman.

N. NAVODNICA, *f. Samo u Vukovu rječniku* (žica, koja se u platnu navede). Vidi navoditi pod e, b.

2. NAVODNICA, *f. vodovod. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (aqua ductus, aqua-gium), u Voltiđijinu (acquidotto, Wasserleitung), u Stulićevu (navodnica, v. vodotočje [t. j. aquae-ductus] s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika) i u Popovićevu (Wasserleitung [auf den Feldern]).*

NAVODNIK, *m. a) onaj, tko svodi (muškińe i ženskińe, da bludno grijese). Samo u primjeru, koji je naveden kod nagańač. — b) među interpunkcijama znak, koji se upotrebljava, kad se*

navode čije riječi. Samo u Šulekovu rječniku. zn. naz. za něm. Anführungszeichen, Gänsefütse, tal. virgolette.

NAVODNITI, navodnim, *pf. irrigare, redundare. Od na-vodniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Vidi navodniti.*

a) natopiti. U rječniku Stulićevu (irrigare, irrorare s naznakom, da se nalazi u glag. bre-vijaru), u Daničićevu (navodniti, irrigare s pri-mjerom iz xiv vijeka) i u Popovićevu (wässern, bewässern). Jevanđeliskoj istočnici navodni vše i pokry vlast zemlju. Domentijana 38. Uz-rše . . . grob mirom (murom) jako vodami navodnivši se. Domentijanb 71. Ima i u Šulekovu rječniku. zn. naz. za něm. bewässern, franc. égayer, arroser. — *U prenesenom smislu uzet je glag. u primjeru:* Nisi oka video, koje nije bilo navodnjeno (t. j. suzama). Nov. srb. (1834) 167.

b) navodniti se, t. j. razliti se. Samo u pri-mjerima: Kada rodi se Hristos gospod naš, povelje navodniti se Jerdanu i raznesti kosti Adamle (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 98. Tudi je navodni se rika, i sudac vpade se v riku. Starine 23, 90.

N. NAVODNÁK, *m. prijesadnica, prisad, saže-nica. Zabilježio L. Zore paletk. 110, 231: návod-ník, propago (loza i drugoga rašéa), a uezd je iz Slovinca (1884) 95, gdje stoji: navodník, rasklad (kad se loza povali i od dva nezina pruta dvije loze naprave).*

NAVODNÁVATI, navodnúavám (jamačno je takav akc.), *impf. prema pf. navodniti. Između rječnika samo u Daničićevu (navodnávati, irrigare s primjerom iz xiv vijeka).* Pošto tojužde rēkoju navodnávajemo. Glasnik 11, 69. I sad mi izviru suze i navodnávajući oči moje jedva mi daju pisati. D. Obradović bas. 372. Mesta su ova na peskovitim ravnicama, koje se dovedenima iz daleka potocima navodnávaju. Nov. srb. (1835) 144. Zato treba livadu navodnávati. K. Crnogorac zool. 48.

NAVODNÉNE, *n. nom. verb. od navodniti. Samo u Popovićevu rječniku (Bewässerung).*

NAVODNÍTI SE, návodním se, *pf. napuniti se vodom. Od na-vodniti; samome vodniti možda i nema potvrde. Govori se u navedenom značenju i s naznačením akc. oko Vinkovaca, na pr. Mlogo je kiše napadalo, pa se livada navodnila. S. Pavičić. Vidi navodniti.*

NAVODNÍVAÑE, *n. nom. verb. od navodnítati, kujemu glag. nema potvrde (a bio bi impf. prema pf. navodniti ili navodniti). Samo u Šulekovu rječniku. zn. naz. za něm. Bewässerung, tal. irrigazione.*

NAVODNÉNE, *n. nom. verb. od navoditi i na-voditi se. U rječniku Mikašinu (navodenje, titu-batio, vacillatio, haesitatio), u Stulićevu (navo-denje, v. lebecáne), u Vukovu (1. das Führen, Anleiten, induktio, 2. das Verleiten, induktio, 3. das Leiten des Wassers, derivatio, 4. das Wan-ken, vacillatio) i u Popovićevu (das Anführen, Citireñ). Značenju navedenome u Popovićevu rječniku odgovara u Šulekovu rječniku. zn. naz.: An-führung; citazione. Našao se i primjer: Tvoja j' vojska tvoje navođene. Hrv. nar. pjes. 4, 565 [značenje će biti prema onome u Vukovu rječniku pod 1].*

N. NAVOJ, návoja (biće takav akc.), *m. upravo nom. act. prema glag. naviti, navijati.*

a) navijanje. Samo u Šulekovu rječniku. zn. naz. za něm. Aufwickelung, avvolgimento. U istom

rječn. uzima se navoj za uzdignutu zavojicu u šarafu: Schraubengewinde (die Erhöhung der Schraubengänge), vermi di vite. *Ispor.* zavoj.

b) navitak, navijutak (o predi). Između rječnika samo u Popovićevu (navoj, v. navitak). Kad se snovaće svrši, medu čini se udenu štapići ili cepci, i osnutak (osnovutak) se skida sa snovaćke pa se nosi na navoj. Navoj se vrši ili na razboju, u otvorenom prostoru, ili na dve sohe, koje se pobiju u zemlju i na koje se namesti vratilo, kao i na razboju, zgodno za navijaće Kad se osnova navije na vratilo, onda se uvodi u niti, pa posle u brdo, i kad se to svrši, onda se nagraduje razboj za tkaće. M. D. Miličević živ. srb.² 20.

c) svitak, t. j. štogod savijeno, lat. volumen. Samo u primjeru: Ne bi bio zadosti navoj knige, koliko hoćeš velik, da bi se izpisale sve milosti. I. M. Mateić 110.

d) dovođene, navođene, uvođene. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (inductio, — navoj vode, inducitio deductio aquae) i u Voltigijinu (condotto, Einleitung). Sasma nepouzdano.

NAVOJAĆ, navojača, m. razboj, stan (za tkaće). Potvrdu donosi samo J. Belović - Bern. 205 (s naznakom, da se govoru i Bosni).

NAVOJAK, navojka, m. konopac, uže. Samo u primjeru: Želec se objesit jedan skup lakomac opet se k stanu svom najbrže zavrati, gdi našad jedan star navojak za vrat i ońem se objesi. Toj jedan videći oni čas priskoči ter konop osiječe, da mu smrt ne uzroči. Đ. Račina 106b. Taj se primjer navodi u Belinu rječniku, ali se ne tumači pravo: picciolo gomitolo (t. j. klupče, klubasce). Sasma krivo tumači navojak u navedenom primjeru Stulić: candela cerea tenuior, quae constat filo bis vel ter cera illito (t. j. tačna roštana svijeća, u koje je svještito dvaput ili tripot namazano voskom). U istom su rječniku još značenja: involucrum (t. j. korice), glomus (t. j. klupko) i stoji naznaka, da se riječ nalazi u Gundulica, ali u gradit za ovaj rječnik sabranaj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer. — Ne razabira se značenje u primjeru: Prnut u navojak. Poslov. danič.

NAVOJÈVATI SE, navođujem se, pf. satis superque bellavisse. Od na-vojevati; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (sich satt kriegen).

NAVOJKA, f. zavojica u uri. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. Schnecke (in Uhren), tal. piramide.

NAVÓJŠITI, návójštím, pf. zavojštiti. Od na-vojštiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku nijednom. Idu, da otimaju od Srbije zemju i upravo da navojuće na ňu. Nov. srb. (1884) 33. Pa i drugom na mene navojući. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 538. Ako ikada navojući na ovaj manastir. Nar. prip. vrč. 31. U zo čas ga navojuće, sine, niz otoka na sedam gradova. Nar. pjes. petr. 2, 124. Na Srbe će navojući Turci. 3, 384.

NAVOJNO, adv. po voći. U rječniku nijednom. Navojo drobne travice pasti živinama daće. P. Zoranić 37. Čagodir poželiš, oni čas tudiće ga navojećno ečutiš. 91. Govori se u Dalmaciji, na pr. Nije mi bilo navojo. M. Pavlinović.

NAVOLNOST, f. napredak, sreća. Samo u Jambrešićevu rječniku (prosperitas, u lat. dijelu). — Slabo pouzdano.

NAVONAV, adj. podosta voňav. Samo u Stulićevu rječniku (aliquantulum odorus).

NÁVORA, f. isto što nafora, napora i istoga postaňa. Između rječnika samo u Vukovu: die Anaphora der griechischen Kirche, anaphora, antidoron, cf. vaskrsenije. Mogao bih navoru uzeti (kad ko hoće da reče, da onaj dan još ništa nije jeo). Sunce zade za goru, daj mi, pope, navoru (ne zna se, iz koje je nar. pjesme taj primjer). Od teške sile i obesti ne će ulaziti u crkvu, da prime navoru. M. D. Miličević med. 165.

NAVÓRATI, návôrám, pf. nabrati, narozi. Govori se oko Vinkovaca, na pr. navorano lice. S. Pavićić. — Nejasno je -v-; prije bi se očekivalo -b-; ispor. bora (t. j. mrska, nabor). — Tamno.

NAVOŠTE, f. pl. ono, čim se povrh čarapa obmotavaju noge; navoše su od bijelogu suknu, a nose ih sefaci oko Pirotu. M. D. Miličević živ. srb.² 46. — Tamno.

NAVOŠTEĆE, n. nom. verb. od navoštiti. Samo u Stulićevu rječniku (actus cera illinendi).

NAVÓŠTITI, návôštím, pf. namazati voskom. Od na-voštiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Mikašinu (ali ne na svome mjestu) po abzućnom redu, nego na str. 397b: ovoštiti, navoštiti, cera linire, cera obducere, u Belinu (incerare molto; rijeć molto, t. j. mnogo, nije potrebna), u Bjelostjenčevu (navojsčen, v. ovojsčen, ali ovojsčen nema na svome mjestu, nego ovoščen, inceratus, ceratus; poradi -j- ispor. u istom rječn. vojsk, t. j. vosak), u Jambrešićevu (navoščen, ceratus, inceratus, u lat. dijelu), u Stulićevu (cera satis illinire; rijeć satis, t. j. dosta, nije potrebna) i u Vukovu (mit Wachs überziehen, cero: navoštiti konac). I izvadi vezene košule, navošti je i okatrani je. Nar. pjes. vuk 7, 340.

NAVOŠTIVATI, navoštujem, impf. prema pf. navoštiti. Samo u Stulićevu rječniku (navoštivati, navoštujem, navoštivam, cera satis illinire).

NAVCTINA, f. dio sela, koje se zove Rijeka Marsenića (u Vasojevićima). Etnogr. zborn. 5, 593. — Tamno.

NAVOZ, m. štogod navezeno. Samo u primjeru: Do skora je niže sadašnjeg navoza bila jedna kruška (ne razabira se pravo značenje). M. D. Miličević pom. 17. Rijeć navoz ima doduše i u Stulićevu rječniku: navoz, fimus (t. j. dubre), ali je uzeta iz ruskoga rječn., a u rus. jeziku doista ima rijeć navošt, t. j. dubre.

NAVÖZITI, návozití, impf. i pf.

a) impf. navoziti stoji prema pf. 2 navesti. U rječniku Vukovu: navoziti ladu, abfahren (vom Ufer), solvo navem a litore (vidi 2 navesti pod a, b); — navoziti se, abfahren, discedo, avehor a litore (vidi 2 navesti pod b, a). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: navoziti pruda na cestu, schottern, ciottolare (vidi 2 navesti pod a, d).

b) pf. navoziti stoji prema impf. voziti i ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (diu cymba vel curru vehi). Našao se i primjer: Što u zimi ti drvah navoziš, polovicu da u fati složiš, mogao bi za novce prodati. M. A. Reljković sat. 104. Ima i refleks. Ala smo se danas navozili! U Stonu. M. Milas.

NAVOZIVATI SE, navozujem se, impf. prema pf. navoziti se. Samo u Stulićevu rječniku (navozivati se, navozivam se, diu cymba vel curru vehi). — Nepouzdano.

NAVÖŽEĆE, n. nom. verb. od navoziti. Samo u Vukovu rječniku: das Abfahren (vom Ufer), aevectio, discessus.

NAVRĀČATI SE, návrāčam se, pf. satis superque divinasse. *Od na-vračati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.* Govori se u Lici, na pr. Umrla Smilja vračara, navračala se. J. Bogdanović.

NÁVRAČÁNE, n. nom. verb. od navračati. U rječniku *Bjelostjenčevu* (diversio, diverticulum), u *Jambresičevu* (diverticulum, iz puta izhajaće, kam drugam navračaće, navrneće, navratilišće, u lat. dijelu) i u *Vukovu* (1. die Leitung, ductus, 2. die Verleitung, inductio, 3. vide uvračaće). Kojihje ste ponukanje i navračanje slijedili i činili. M. Divković bes. 178. Ako iznutra uzimaš duh od skrušenja, pristati će svako zlo navračanje z dvora. M. Radnić 109a. Navračaće ili metaće piska (*govori se o tome, kako se navračaju, t. j. navrču, voče*). J. S. Režković 272.

NÁVRAČÁTI, návráčam, impf. prema pf. navratiti. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku *Mikařinu*, *Bjelostjenčevu*, *Voltijíjnu*, *Stuličevu* i u *Vukovu* (vidi daje).

a) *voditi, navoditi, skretati, upravljati (kako u kojem primjeru)*, u pravom i u prenesenom smislu. U rječniku *Mikařinu* (navračati vodu, vidi navrnuti vodu), u *Bjelostjenčevu* (navračam, navodim, induco, derivo), u *Štuličevu* (vodu navračati, aquam deducere) i u *Vukovu* (navračati n. p. vodu, leiten, duco, ducto). Čuli smo, da nekako nemarljivo pomažete Dravicu navračati v grabu (iz svršetka XVI vijeka). Mon. croat. 303. Misnik, koji nam navraća ta vrutak nebeski. A. Kadrić 118. Kako se rika navrača... na mlin. F. Lastrić test. 354a. Na se i na svoj porod navrača sržbu Božju. A. Kačić kor. 167. Pastir svitovní ima veliku pomku od svoga stada i radi razza navračati po paša(h) pritili(h). J. Banovac razg. 191. On navraća vodu na svoj mlin (u prenesenom smislu). N. Palikuća 63. Voda, koju ... črez malene kanaliće kroz svu bašcu navračaju. D. Obradović bas. 382. Ranljiv sok samo u one loze i pupe navrača da teče. P. Bolić vinod. 1, 182. Pasla moma jelenke, na vodu ih navraća, jelenci joj predoše, al' ne može ta moma. Nar. pjes. vuk 1, 167. Svak na svoju vodenicu vodu navrača. Nar. posl. vuk 278. Čovjek hitar ... vješto počne navračati glupaštvo na svoju korist. S. Lubiša prip. 92. Da vam obće blago stane navrača (t. j. vlasta). M. Pavlinović razl. sp. 362. Sta se pitи voda nepijača iz bistjerna dažda navračana. Osvetn. 5, 108. — Možda ide ovamo i primjer: Loza u vezanu nek se višto navrača, prikršća i redi. J. S. Režković 178.

b) *cijepiti, kalamiti, navrtati; samo u dvije knjige*. Težaci ... masline navračahu. F. Vrančić živ. 25. Tad se vrime navračat prikući. J. S. Režković 148. Smotri šlivu il' divjaku trišnu, na toj trišnu navrača il' višnu. 272.

c) *navračati se, t. j. vračati se, povračati se; samo u primjeru*: San se odvraća, jere se navrača pečal. M. Marulić 10.

d) *navračati se; t. j. svračati se, uvračati se*. U rječniku *Bjelostjenčevu* (navračam se, divertō, divisor, invio) i u *Vukovu* (navračati se, vide uvračati se). Te se staše navračati ljudi u sjerotnu kuću Vukalovu. Osvetn. 2, 30.

e) *zavračati, ubzijati*. Samo u rječniku *Bjelostjenčevu* (navračam, navodim, reflecto, retrorsequo) i u *Voltijíjnu* (navračati, rimenare, ri-battere, zurückführen, zurückschlagen). — Ne-pouzdano.

f) *nagovarati, navoditi, poticati*. U rječniku *Mikařinu* (navračati, nagovarati, hortor, suadeo),

u *Bjelostjenčevu* (navračam, impello, cogo, induco, — navračati na složnost, cogere ad concordiam, v. nagovarjam), u *Štuličevu* (navračati koga na što, v. nasunuti) i u *Vukovu* (verleiten, induco). Tko učini, na što ga navodi i navrača djavao. M. Divković nauk 95b. Djavao ponukuje, navrača i navodi čovika na grijeh. bes. 40. Ľude na grijeh navračaju. I. Ančić vrata 148. Ľubav, koju nosiš samomu sebi, jest ono, što to navrača i gibje. M. Radnić 325b. Ne kti Gospodin sači s križa, premda bijaše navračan od svojizije neprijatelja. 401b. Svak od sebe umije grijeh učiniti, nije potribe navračati nikoga. S. Margitić fala 155. Kad je to sve oko koga i navrača ga na koješta. Vuk rječn. s. v. podsjeti. Svi gospodari od robova navračali su i nagonili robje, da se turči. s. v. rob.

g) *Ne razabira se značenje u primjerima*: Za rug veći jedan vika ... š ním se vapit svak navrača. I. Gundulić 564. S kupusa se lišće sada kida ... na korene zemla se navrača, tako boje glavicama plača. J. S. Režković 305.

NAVRAČAVAC, navračavca, m. onaj, tko se navrača, t. j. uvarača, svrača. Samo u *Bjelostjenčevu* rječniku (navračavec, diversitor).

NAVRAČÉNE, n. nom. verb. od navratiti. Samo u *Vrančićevu* rječniku (navračenje, insitio, t. j. cijepljeće, kalamleće).

NAVragòlisati SE, navragolišem se, pf. isto satis superque petulantem esse. *Od na-vragolisati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3.* Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAVragòvati SE, navragujem se, pf. isto što navragolisati se. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NAVRAKATI, navrakam, pf. naliciti. Od na-vrakati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u *Popovićevu* rječniku (stark schminken; u istome rječn. ima u istom značenju i vrakati i vrakam i refleks. vrakati se).

NÁVRAKATI, návrákam, pf. natrgati. Od na-vrakati; samome vrakati u značenju, koje bi odgovaralo, možda i nema potvrde. Govori se u Lici, na pr. Návrakáj mi řeškova lista za tuke. J. Bogdanović.

NAVRÁNITI, návráním, pf. ocrniti, pocrni, t. j. učiniti, da bude što vrano (t. j. crno). *Od na-vraniti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 5.* Samo u *Vukovu* rječniku (navrani, schwarz machen, reddo atrum s primjerom iz neke nar. pjesme: Što si kosu navranila, to si mene namamila, — navrani se, sich schwarz färben, atrum se reddere).

NAVRÁNITI SE, návráním se, pf. navaditi se, zgrnuti se. Prostoga glag. vraniti (se) po svoj prilici nema; složeni navrani (se) izveden je od osnove imenice vrán (t. j. gavran) ili vrána te znači: navaditi se, kao što se navade vráni (vráne) dolaziti kamo, — zgrnuti se, kao što se zgréti vrani (vráne) na pr. na strvinu.

a) *navaditi se*. Između rječnika samo u *Vukovu* (sich angewöhnen, assuesco s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 397: Navrani se momée neženeno, devojkama bostaň pogazilo i s naznakom, da se govori u jugozapadnjem krajevima; — u istom rječniku ima i bez riječce se: navrani, angewöhnen, assuefacio, što je nacićeno prema refleks. navrani se). Navrani se mlado momče, slomio joj mali žbańic. Nar. pjes. vuk 1, 357. Ja posijah bjelicu šenicu ... navrani se koka s plićima te pojede bjelicu šenicu. 1, 502. Ja po-

sijah bob i diñe, navrani se đevojčica diñe brati, bob zobati. 5 (1898), 439.

b) zgrnuti se, sleći se. Između rječnika samo u Popovićevu (navrani se — s takovim akc. — sich in einen Haufen in Menge versammeln, z. B. um etwas zu sehen). Što ste se, ludi, na mene navraniili (sam pisac tumači to u bifeški: napali kao vrane na mrcinu)? S. Lubiša prič. 108. Govori se u Omišlu (na Krku). I. Milčetić (zabilježio tamošnji akc. navraniit se), — u riječkoj naihiji: Što ste se na nas navraniili ka vrane na strvinu? A. Jovićević.

NÁVRAŇÁNE, n. nom. verb. od navraňati, navraňati se. Samo u Vukovu rječniku (navraňáne, vide navadaće).

NÁVRAŇÁTI SE, návraňám se, *impf.* prema pf. 2 navraniiti. Samo u Vukovu rječniku (navraňati se, sich angewöhnen, assuesco, cf. navadati se; — prema refleks. načineno je návraňati, angewöhnen, assuefacio, cf. navadati s naznacom, da se govoriti u Srijemu).

1. NAVRÁÑITI SE, návraňám se, *pf.* isto što 2 navraniiti se pod a. *Poradi -í-ispòr,* vrán (neka ptica, phalacrocorax pygmaeus). Između rječnika samo u Vukovu (navraňati se, sich angewöhnen, assuesco; prema refleks. načineno je navraňati, angewöhnen, assuefacio). Govori se u Srbiji, na pr. Navraňio se ko prase u surutku (*nar. posl.*). M. Ružičić (zabilježio akc. návraňiti se).

2. NAVRAÑITI, navraňím, *pf.* inducere. *Potvrda je samo:* Navraňati, nagovoriti koga na kakov posao, koji će zlo po nega ispasti. Podnava (1848) 58. — Tamno.

NÁVRAÑÍVÁNE, n. nom. verb. od navraňati. Samo u Vukovu rječniku (navraňáne, vide navadaće).

NAVRAÑÍVATI SE, navraňáujem se, *impf.* iter. glag. izveden od navraňati (se). Samo u Vukovu rječniku (navraňivati se, vide navraňati se; — ima i bez riječce se: navraňivati, vide navraňati).

NAVRAP, m. riječ tamna značenja i postanja. Daničić joj u svome rječn. postavlja značenje: impetus (t. j. navala), ali to nije sigurno (za jedini primjer, što ga navodi). Bezvredne mistosti počeš streljati u navrap na nih (iz početka xv vijeka). Spom. sr. 1, 38. Miklošić u svome etim. rječniku na str. 395^b navodi staroruske riječi navrant (pljenješte), voront, navront (provala), navroništvo (navaliti). — Tamno je dakako i Navrapa (ime čovjeku) i Daničićevu rječi, s potvrdom iz isprave xiv vijeka.

NAVRAPAN, navrapna, adj. žestok, nagao; kao da je to u prinjeru (jedinom, što se našao): Iměje (t. j. turski car) dvó izestnyje skiptrē (t. j. čete) jedino navrapno narek, vtoroje že viteško (malo daže na istoj strani veli se o istoj četi) naprasnoje skiptro. Glasnik 42, 305.

NAVRASKATI, navraskati, *pf.* isto što navraskati. Od na-vraskati; samone vraskati možda i nema potvrde. U rječniku nijednom. Još su nici jur prizrili, ki se ženit čekaju, navraskani, osidili, a zubi jim klapaju. M. Marulić 253. Návraskati se, t. j. nabrat se, tal. corrugarsi, govoriti se o bobu, o koži, kad se smoči. A. Ostojić.

1. NAVRAT, m. put, krat. Biće u svezi s glag. vrtjeti, obračati (od: obvratjati); *ispòr. tal.* volta, na pr. una volta (jedan put, upravo: što se jednom obrne, obrati). Samo u dva písca (koji su iz istoga kraja). Tempao žudinski u tri navrata jest

bio sagraden. I. P. Lučić razg. 135. Malo po malo dade (t. j. hleba) boniku u dva navrata. izk. 34. Ovoga je navrata Phipps sretniji bio. M. Pavlinović rad. 78. U tri navrata, u dugoj i žestokoj borbi, nismo uzdahnuli. razl. sp. 297. Mlečići su... kušali u više navrata bojnu sreću. 383. Pripovijeda, da je vojvoda Petras toga navrata udario. razg. 43.

2. NAVRAT, *adv.*

a) natrag. *Ispòr.* vratiti (t. j. krenuti koga natrag), vratiti se (t. j. poći natrag). Samo u primjerima: Vrgal bi se navrat, al' se boril ne bi. M. Marulić 39. Tu slobodu vašu navrat odnesite. I. Đordić pjes. 210. Svijet bjega navrat u neznaće. Osvetn. 5, 37.

b) strmoglav, strmoglavce; *ispòr.* na vrat na nos, nem. über Hals und Kopf. Samo u Belinu rječniku (abbandonatamente cioè senza ritegno, sinon. razpušteno, razpuštno, bezuzdno, vratomlorno, — a rompicollo, sinon. strmovrat, strmowrat, strmoglavo).

NAVRATA, f. nagovor (kada tko koga na što navgori, navrati). Samo u dva písca. Po navrati sluge odreće se g. Boga. M. Đirković čud. 65b. To i to zlo učinih po navrati. bes 258. Ne smije se pravo ispođijeti cijeća srama i straha, po navrati i po zabraćenju djavaoskomu. 288. Koji po navrati djavaoskoj sagriši. S. Margitić fala 143.

1. NAVRATAK, navratka, m. isto što 1 navrat. *Potvrda je samo:* U dva tri navratka govorio sam ti, da ideš. M. Pavlinović.

2. NAVRATAK, navratka, m. jastučić pun vune ili plevi, što ga meću na vrat nosioci, da lakše što nose. Samo u rječniku Belinu (ciuffo, stromento da facchino, instratum) i u Stulićevu (pulvillus lana vel etiam palea plenus, quem baluli collo imponunt ferendis oneribus).

3. NAVRATAK, navratka, m. davoratak, dovratnik; *kao da je to u primjeru:* Uzidaj gvozdenu vrata s gvozdenima navratcima napravljena. P. Bolić vinod. 2, 395.

4. NAVRATAK, navratka, m. Ne razabira se značenje u primjeru: I u vrtao otiašo bi, di navratke sad bi čistio, sad zalivao, gulio, trapi. J. Kavačin 82a. Nom. sing. možda bi trebalo postaviti navratka, gen. navratke.

NAVRATILIŠTE, n. Samo u Jambrešićevu rječniku; vidi kod navračaće.

NAVRATINKA, f. jaka, kolijer, ogrlica. *Potvrda je samo u knizi* J. Belović-Bern. 89 (supl.), gdje se tumači: das Halscollier, der Halskragen (s naznakom, da se govoriti u Nišu).

NAVRÁTITI, návrátim, *pf.* adducere, inducere, reddere.... Od na-vratiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Vraučićevu, Stulićevu (s naznakom, da se nalazi u Rose, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga písca našao nijedan primjer), u Vukovu i u Daničićevu (vidi daže). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi pod d).

a) primjeri prema onima kod navračati pod a. U rječniku Stulićevu (vertere, convertere, dirigore: navratiti koga na staze krepstne i na Božju službu, rijeku navratiti, fluminis cursus alio deflectere s naznakom, da se nalazi u Lastrica) i u Vukovu (das Wasser leiten, duco aquam). Ter žalos na me si, trud i plač navratil. N. Dimitrović 71. Oni vodu navratise od Du-nava put od brijege. A. Sasin 191b. Navrati....

svrhu duše moje kladenac rajske one radosti. V. Andrijašević pr. nač. 11. Oko groba crkva sagradili, oko crkve ružu nasadili, oko ruže vodu navratili. Nar. pjes. bog. 261. Ovu napuni žubavju svojom . . . kako riku navratiše žubav u ūnu. F. Lastrić test. 354a. Ignatij . . . navrati ovi bistri potočić na staze od kriposti. test. ad. 103b. Ovoga plamena . . . ni muke, koje navrati na nega progonitelj, mogahu utruniti. svet. 50b. Baška će nam dvore pograditi, između njih trne posaditi i kroz trle vodu navratiti. Nar. pjes. vuk 2, 43. Pokraj glave vodu navratiše, ispod nogu evjeće posadiše. Nar. pjes. juk. 19. Hajduk Vejko sa svojim bećarima povede ovu vojsku rusku uz Timok . . . ja mislim, da je na ovaj zahodni put grafa Orurka najviše navratio hajduk Vejko, da bi mu uzeo Banu od Turaka. Vuk prav. sov. 42. Kraj groba joj vodu navratiše, pokraj vode ružu posadiše. Nar. pjes. petr. 2, 625. Ja volim ovako da navratim čitavu reku. Nar. prip. vila (1867) 717. Da mu Božja volja . . . navrati protivnike i zlotvore, da mu dobra misle. S. Ľubiša prip. 33. Da ih (t. j. dograđaju) navrati na svoju korist. M. Pavlinović razl. sp. 313. Oko neg je hendek načinio pa je Dravu vodu navratio. Nar. pjes. hörm. 1, 204. U hendek je voda navraćena. 1, 488.

b) *nakalamiti, navrnuti. Samo u Vrančićevu rječniku* (inserere). *Vidi navraćati pod b.*

c) *navratiti, t. j. vratiti, povratiti, — navratiti se, t. j. vratiti se, povratiti se. U rječniku Stulićevu* (navratiti, restituere, reddere, — navratiti se, redire, reverti). Da na svoje plemenike novom bunom ne bi s' više navratili. J. Kavačin 183b. Pa s' navrati svojoj b'jeloj kuli. Nar. pjes. kras. 21. *Vidi navraćati pod c.*

d) *navratiti se, t. j. svratiti se, uvratiti se. U rječniku Vukovu* (navratiti se, vide uvratiti se) i u *Daničićevu* (diverti s primjerom, koji sad odmah dolazi). Zašto se něsu k nama navratili po običaju (t. j. dubrovački poslanici, — iz xv vijeka). Mon. serb. 535. I greduće navrati se na kraljevstvo svetoga puka. Četop. dukl. 12. Pustinja . . . k nemu se navrati moleći ga, da bi kod nega prinoći mogao. A. Kanižlić utoč. 131. Nikad ne bi ostavio navratiti se u crkvu. 238. Nitko ga ne mogadijaše nagovoriti, da bi se k starici majci svojoj navratio. fran. 158. Nismo smeli ni navratiti se u ove manastire. D. Obrađović živ. 81. Kralj se iznova opet navrati, da vidi, šta rade ono dvoje dećice. Nar. prip. vila (1868) 653. Navrati se vojevodi Janku pa mu krsti dva nejaka sina. Nar. pjes. kras. 21. *Vidi navraćati pod d.*

e) *primjeri prema onima kod navraćati pod f. U rječniku Vukovu* (bereden, verleiten, induco). Ispraznos . . . na svaki grijeh čovjeka navrati. N. Dimitrović 4. Ali je drugoga navratio, da ukrade. M. Divković nauk 199a. Duh sveti nikoga niti može niti hoće povesti ni navratiti, nego samo na korist i na dobro. bes. 256. Poglavnice popovske i stariji navratiše puok, da prose Barabana. 379. Koga je naučio i navratio na zao put i na zlo djelo. nauk 303. Kad na zlo navrati i nečiste misli čini te imati (t. j. davo). A. Georgiceo nasl. 133. Koji na zlo navrati tolike anđele. I. Ančić vrata 56. Koji ga bijaše navratio, da se u griju pričesti. svitl. 48. Žato ga navrati djavao obisiti se. 93. Bog naredi post prvomu čoviku . . . a zmija navrati na prozdrstvo. M. Radnić 118b. Jedan zao drug može na zlo stotinu navratiti. S. Margitić fala 155. Svojevođno ili navraćen od koga sudi o stvarma, od

kojih ne zna ni azbuke. Vuk dan. 1, 98. Onda se Miloš stane kleti, da ga nije niko na to navratio ni nagovorio. grada 49. Koji te je davo navratio, da ti dodeš u moje svatove? Nar. pjes. vuk 2, 398. Lasko je nevalala na zlo navratiti. Nar. posl. vuk 166. Najposla navrati muža, te joj reče, da će sutra odvesti. Nar. prip. vuk 173. Da te ne navrate, da se ogriješi o mene. Đ. Daničić 2 mojs. 23, 33. Opet ga navratiše na grijeh žene tudinke. nem. 13, 26. Razlozi, koji su mogli pisca navratiti, da odstupi od onoga, što je poznato. Đ. Daničić u *Ivekorićevu rječenju* navratiti se, t. j. dati se na što, naklopiti se. Množ kniga navodi štoice, da se . . . na preveć mnogo predmeta navrate. M. Pavlinović rad. 148. On bio gladan, pa se navratio na meso. M. Pavlinović. *Više se potvrda nije našlo.*

g) navratiti se na koga, t. j. udariti, navaliti. *Potvrda je samo:* On se na me navratio. M. Pavlinović.

h) *Ne razabira se značenje u primjeru:* Prva vrsta kad pogleda, druga prvo pogled vratiti, svaki pogled slad je meda, a s pogledom svih navrati. D. Baraković draga 347b.

1. NAVRATNICA, f. što se nosi na vratu.

a) *dio ruha svešteničkog pri službi Božjoj. Samo u jednoj knizi.* Navratnica oliti štola postavljena na livo rame. A. Kadučić 47. Bez navratnice mogla bi se misa reci. 86.

b) *lančić, verižica; samo u primjeru:* Koji mu za obilježje od slobodnosti donese carevu zlatnu navratnicu. Ignatija ovu verižicu na vrat metnuvši prikaza se Bardi. A. Kanižlić kam. 109.

2. NAVRATNICA, f. dovratak, dovratnik. *Zabilježio* J. Grupković. — *S tijem će značenjem biti u svezi značenje u primjeru:* Komore bilu na vsakoj strani tri, nad vratni suprot istoku, jedna toliko koliko i druga, stahu na oba kraja jednake navratnice (iz nem. der Gemächer waren auf jeglicher Seite drei am Thore gegen Morgen, je eines so weit als das andere, und standen auf beiden Seiten Erker, die waren gleich gross. ezech. 40, 10). Proroci 200.

NAVRATNIČKI, adj. posses. od navratnik. Samo u primjeru: Svi arcibiskupi resiti se mogu s navratničkim urešenjem. A. d. Costa 1, 30.

1. NAVRATNIK, m. plašt katoličkih arcibiskupa. Samo u jednoga pica. Zove se ovo urešenje djaškim jezikom palium, a našim slovinskim navratnik. A. d. Costa 1, 30. Papa dopušća navratnik arcibiskupov biskupu. 2, 76.

2. NAVRATNIK, m. isto što 2 nadvratak. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz., gdje se kaže: navratnik, v. nadvratak.

NAVRATŇAK, m. Samo u Jambrešićevu rječniku (ogrlin, navratníak, focale, Halsbinde, Hals-tuch, — pesji z čavli naperen ogrlin, navratňák, millus, stachlichtes Halsband oder Ring der Hunde, — oboje u lat. dijelu).

NAVRĀZAČĀ, f. oputa (u opanaka). M. Pavlinović (zabilježio naznačeni akc.). U Policiama (u Dalm.) znaće navrazače: gornji dio opanaka. Zborn. za nar. živ. 8, 203. — Ispor. povrazača.

NAVRAZAN, adj. tamna značenja i postanja. Samo u primjeru: (Luka) prispije doma u crni mrak pak navrazan i umoran zaspa kao zaklan. S. Ľubiša prip. 139.

NAVRÁZITI SE, navrážim se, pf. nažutiti se (kao vrag). Od na-vražiti se; samome vražiti se možda i nema potvrde. Govori se (s naznačenim akc.) u Lici, na pr. Nešto se svekrva na me navražila. J. Bogdanović.

NÀVRCATI, nàvrcàm, pf. nàroditì. Od nàvrcati (s promjenom značenja); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se (s naznačenim akc.) u Lici, na pr. Žena mu nàvrcala djece punu kuću. J. Bogdanović.

NAVŘČMATI, navřčmám, pf. isto što nàvrčati. Od na-vrčmati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (navrčmati, vide navrnčati s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

NAVRČAÑE, n. | vidi navrtañe, navrtati.
NAVRČÁTI, pf. }

NÀVRČÍ, nàvrgném, pf. nametnuti, namètati, naturiti. Od na-vrči; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. Nalazi se akt., pas. i refleks. U svijem rječnicima osim Jambresićeva (vidi dañe; — u Stulićevu je većina lat. značná bez smisla: praescribere, constituere, tribuere, ascribere, actuarium reddere). Najstarija je potvrda iz xiv vijeka (vidi pod a, b); iz xv nema ni jedne. Pored navrči, navržem . . . nalazi se i po II vrsti: navrgnuti, navrgnem, ali tome je najstarija potvrda tek u Kanižića (vidi pod c, e).

a. isto što nametnuti. U rječniku Mikašinu (navrči, impono), u Belinu (navrči, apporre, por di sopra, attribuire, addossar un delitto ad un altro, — navrči breme na tkoga, addossare, mettere qualche cosa sul dorso, — navrči harač, imporre tributo o gabella), u Bjelostjenčevu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. namećem: navrči komu breme, imponere alicui onus), u Voltigijinu (navrči, apporre, addossare, aufbürden), u Stulićevu (navrči, superjacere), u Vukovu (navrči, navrgnem, vide nametnuti, — navrči se, navrgnem se, vide nametnuti se, ali ni jednom od onijeh značenja, što ih Vuk navodi kod nametnuti se, nema potvrde za navrči se) i u Daničićevu (navrči, navržgu, obtrudere s primjerom iz xiv vijeka).

a) primjeri prema onima kod nametnuti pod a, a. Navrzi tve uze . . . na mene, er me uze za roba. N. Našešković 2, 19. Srce mi iztrže . . . a na me pak uze od zlata navrže. 2, 22. Svak ustān' najbrže, na koňa tko more da sedlo navrže. S. Gučetić Bend. 221. Akoprem zamčice vidliš ga prostirat, na nega navrzi. A. Georgiceo nasl. 133. Stope u snopu navrženi . . . pruti. J. Kavañin 388a. Ovdji mi je Gospodin . . . navrgao singre. Đ. Rapić 28.

b) primjeri prema nametnuti pod a, b. Trgovići, koji grede po carevoj zemljì, da ne volju nikoji vlastelinu . . . zabaviti po silē ili zagrabitij kuplu, a dinare mu silom navršci. Zak. duš. 39 (u izdaji S. Novakovića 1898 na str. 217 stoji navrešti). Ne smutile dakle tebe tuje zle misli od koje mu drago stvari navržene i nanesene. B. Kašić nasl. 110. Misletine . . . na glavu hudu negovu imaju se navrči (iz lat. cuncta phantasmata in caput eius sunt retorquenda). 271. Ne htje (t. j. kralj) od službe navré nima teška jarma ni carine. G. Palmotić 2, 162. Kad zlo . . . sam navrže na svoga iskrnega. I. Ančić svitl. 1. Što ti je učinio ovi puk, da si mu navrgao taki težak grib? (iz lat. quid fecit tibi hic populus, ut induceres super eum peccatum maximum? ex. 32, 21). M. Radnić 47b. Štogodi navržemo tuge, jada i bolesti na puk i grad. P. Kanavelić 559. Navrž mu bijedu, da je tovar psa uio. Poslov. danič. Buduci mu papa navrgao koje brime. A. Kadrić 287. Izvršuje brime navrženo od ispovidnika. 357. Navrgoše na me pineznu bantu nebrojitu. A. Blagojević khin. 77. Potvrđiše, da se na svakoga onoga gazdu pe-

dpsaše i kaštiga navrže. I. Jablanci 74. Oblast za primati litine . . . oli niki dio podobni navržen od onoga, koji ima oblast vrh ovoga porizenja. A. d. Costa 1, 249. Navrči mogli bi porizenja. 1, 250. Navrgoše na nje takovi strah, da . . . M. A. Rejković sat. 23. Već navrgo (t. j. ban) namet na vilaet. Nar. pjes. juk. 100. — Možda ovamo idu primjeri: Ta bi i kralju navrgla i caru zabave. H. Lucić 248. Osijali svaki dvoru svomu (t. j. poslanici), a Rusiji navrgli vršaja, al' ga ona ne će vrijeć sama. Osvetn. 5, 90.

b. isto što namètati, natrpati. Ter ono, čto s potom i krvju navrgu, u grad oni po tom po rapah uvrgu. H. Lucić 272. Kamenja ju (t. j. gustijernu) sfu navrže. J. Armolusić 50. Sto nadodi da bi bilo navré trbub, pokrit tilo. V. Došen 210b. Vaļa po ovoj istoj zemljì . . . dubre navrči. I. Jablanci 202.

c. rijetka pojedinačna značenja. a) isto što nametnuti pod a, b. Trijeba je, da mu se ova žena navrže na ki mu drago način. M. Držić 373. — b) isto što nametnuti pod d. Djavao . . . navrže ga, da se obisi. I. Ančić svitl. 48. Navrgao sam druge, da piju suviše. Blago turl. 2, 289. — c) isto što nametnuti pod h, b. Izopačenje opéeno ljudske éudi . . . ne može se toliko pravđeno navré na drugu stvar, koliko na grube riječi i na nečiste razgovore. Đ. Bašić 107. — d) isto što nametnuti pod h, c. A t'jela im s bande pomakao, podaleko od druma krvava, navrže ih listom i travicom. Nar. pjes. vuk 6, 41. — e) isto što i naturiti pod a, b, aa. U rječniku Belinu (navrči, aggiungere alla misura, mensurae superaddere). Nego ču ti moju dužnost željom platit i na miru (t. j. mjeru) tvoju navrgnuvši vratit. A. Kanižić rož. 34. — f) ubrojiti, uračunati, ném. zurechnen. U rječniku Vrančićevu (navrči, imputare). Blažen muž oni među sva stvorenja, kojemu Višni ni navrgo zgrješenja (iz lat. beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum. psal. 31, 2). N. Dimitrović 57. — g) odrediti. Po pravdi Bog navrže, da . . . starešina cielo jato tare kriji narod zato. V. Došen 246a. — h) potjerati, pognati. Pa pobježe Knežević Stjepane, za njim paša navrže kulaša. Nar. pjes. kras. 9. On je svoga koňa povratio, za njim Tade koňa navrgao. 44. — i) navrči se na pamet, t. j. pasti na pamet. Kad mu se opet navrže na pamet, da je već prevadio. Nar. prip. bos. 138. Nepouzdano. — j) naviti, namotati. Bilo je platno navrgla, muško je čedo rodila; bilo je platno trgjivo, muško je čedo plačljivo. Hrv. nar. pjes. 5, 227. Ispor. Muško sam čedo rodila, tanku sam predu navila; muško mi čedo plačljivo, tanka mi preda kidživa. Nar. pjes. vuk 1, 408.

NAVRÉBATI, nàvrébam, pf. isto što uvrebati. Od na-vrebati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Govori se u Lici, na pr. Ajdemo, ne bi li za sjutra koga poslenika de navrébali. J. Bogdanović.

NAVREMAN, navremna, adj. onaj, koji biva, koji se događa na vrijeme. Samo u primjeru: Koliko navrimnije učiniš ovo, toliko će ti biti korisnije. M. Radnić 528a.

NAVREÑE, n. nom. verb. od navreti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (ebullitio) i u Stulićevu (incrementum ex coctura).

NAVRETI, nàvrím, pf. nabujati, dići se od vreña. Od na-vreti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Ako se ne mijenja. U rječniku Stulićevu (coctura excrescere) i u Vukovu (durch Sieden aufsehwellen, intumesco coquendo:

Navrela vara od Dundulova dola). Kada veće u loncu navrije (*t. j. kvas*). J. S. Rešković 344. U Grblju gledaju na Božić, s koje će im strane piñata navreti, pa kome navri od istoka, onaj se nuda sreći one godine. Vuk rječn. *s. v. božić*. Varica se . . . pristavi još u veče, pa se ujutru gleda, s koje je strane navrela. *s. v. varica*. — *U ovom primjeru navreti znači: nabreknuti (ne od vreña, nego od placa):* Tako sam mlogo plakao, da mi su oči od suzah bile navrile i potavnile. G. Peštalić 14.

NAVRGLAV, *m. obješenjak, nestaska*. I. Stojanović (*zabižežio i naznačeni akc.*). — *Riječ je složena, ali je prvi dio taman.*

NAVRGNOTI, návrgném, pf. 'isto što navréti (*vidi tamо*). U rječniku Vukovu (navrgnuti, vide navréti, — navrgnuti se, vide navréti se). *Osim toga samo je još jedna potvrda, i to u Kanižića (vidi kod navréti pod c, e).*

NAVRH, *praepon. t. j. na vrh, na vrhu. Akc. u Vukovu rječn. nije zabižežen, ali u tom rječn. ima izvrh, povrh, savrh, uvrh; vidi još u ovome rječniku s. v. izvrh (ispod). U rječniku Stulićevu (super) i u Vukovu (zu oberst, oben, in summo cacumine: navrh brda, navrh kuće, navrh sela i t. d.). Stoji kako navrh drača (*u izd. 1913. navrg*), J. Kavačin 407b. Kolom zvijezda navrh glave od sinka je okružena 481a. Navrh toga brda imaju zidine od crkve. Vuk nar. pjes. 1, 188. I gori joj kosa navrh glave. Nar. pjes. vuk 2, 13. Ali Turčin čeka na bižezi, navrh poja šator razapeo. 3, 467. Navrh kule vrgoše tepsijs. 4, 182. Nego je pisao svaki po svojoj volji, kako mu se kad navrh pera desilo. Vuk pis. 85. Boje se navrh vinograda dogovorati, nego se nadno nega karati. Nar. posl. vuk 26. Sjutradan ustavši poduze navrh gore. D. Daničić 4 mojs. 14, 40. Navrh gide od aždahe glava. Nar. pjes. hōrm. 1, 428. Navrh, super. D. Nemanić (1885) 62. — *U ovom primjeru mjesto navrh stoji navrh od (možda poradi stika):* Kad su bili navrh od Jadije, udariše niz dugu pojanu. Nar. pjes. hōrm. 1, 322.*

NAVRHLÚKA, *f. bijeli lnk, u kojega na vrhu izraste opet glavica, a iz te glavice opet češevi. S. Pavičić.*

NAVRIGATI, návrigám, pf. satis superque assavisse. *Od na-vrigati (frigati); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Navrigala punu tavu pilića.* J. Bogdanović.

NAVRJEDITI, *navrijedim, pf. uvrijediti, polzijediti. Od na-vrijediti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Da more biti ne navridiš (stamp, navrdiš) o kamen noge tvore. E. Pavić ogl. 503.*

NAVRJESTI, *navrijezem, pf. navezati, privezati. Od na-vrijesti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u primjeru: Sebi ćeš navrizt nagrje do smrti. Sebi ćeš sad navrizt velik kamen na vrat. Jačke 86. Vidi navrsti (s kojim je istoga postanja).*

NAVRIJETI, návrém, pf. *navaliti*. *Od na-vrijeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Razvitak značenja prema prostome vrijeti nije jasan. Akc. kakav je u inf., takav je i u aor. (u 1 l. sing. i u plur. návrjeh, návrjesmo . . .), u imper. (návri) i u partic. pret. akt. I (návrv, návrvi, — ako se taj oblik govori); u 2 i 3 l. sing. aor. i u partic. pret. akt. II akc. je kao u prez., dakle návrje, návrio, návfla. Potvrda ima samo u nekoliko kniga.*

a) *navaliti (u različnim značenima toga glag.). U rječniku Stulićevu (s. v. navirati ima primjer: što si na me navro? perchè ai urtato contro di me? quid me impellis?) i u Vukovu (mit Gewalt durchwollen, vi Perrumpere velle). Kada navri i nagnu na nega hotijući se š nime boriti. D. Rapić 232. Želeći prolit svoju krv za poštenje Božje to veće ih navri karat i svistit. Blago turl. 2, 149. Na mojo kuću navre potok, a ni na čiju drugu. Nar. prip. vrč. 85. U nekakvom selu navru skakavci i najprije panu na kupus. 147. U to i sejani navru na vrata. 152. Od nekud navru miši. 158. Navro si kao voda. D. Daničić 1 mojs. 49, 4. Rijeka navre s mesta svojega, da joj nikao ne može pristupiti. jov 28, 4. Drugi posli navru. M. Pavlinović rad. 108. Istor navru strašila užasna. Osvetu. 4, 68. Sve, što može, teče na gledaće, ponajprije navrle djevojke. 7, 13. Kad se udali čak na kraj hodnika, ja navrem, obijem kasu i uzmem pare. M. D. Miličević med. 295. Navrlo mleko, navrla krv, t. j. navalilo mleko (u dojke), navalila krv (na jedno mesto); andringen, Milch-, Blutandrang. M. Jovanović-Batut.*

b) *nugaziti; kao da je to u primjeru: Mi krenusmo, doma da idemo, no na jedan bogaz navrjesmo. Pjev. ern. 176a.*

NAVRKATI, návrkám, pf. *nadrškati. Od navrati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u Vukovu rječniku (anhettzen, incito).*

NAVRLÁN, *Navrjlána, m. tako dalmatinski pomorci zovu grad New-Orleans (u Americi).* L. Zore dubr. tuč. 14., — paštek. 110, 231.

NAVRLATI, návrłam, pf. *mnogo poroditi, izroditi. Od na-vratati (u značenju toga glagola: bacati; ispor. nem. werfen o životinjama); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (navrjalala mnogo djece, t. j. izrodila, in Menge gebärden, progigno).*

NAVRLE, *adv. isto što navrće. Između rječnika samo u Vukovu (schief, oblique, cf. nakrivo: Ona muči, ništa ne govori, navrje ga mlada poglediva) i samo u primjeru: Ne gledaj navrje, nego kazuj. M. Pavlinović razg. 44. Za postane ispor. vrjav, vrlook.*

NAVRŁITI SE, návrłim se, pf. *nakriviti se (tijelom na koju stranu). Glag. će biti izveden od adv. navrle. Potvrdu donosi samo M. Pavlinović, koji je zabižežio i naznačeni akc.*

NAVRNCATI, návrncám, pf. *naplesti vrnča-nice na opanak. Od na-vrnčati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (navrnčati, t. j. opanak, auriem, die Riemen anmacheu, lora adnecto). Naoputiti opanak, oputom ga okolomatiti (onda još samo da se navrnča, pa će biti gotov). s. v. naoputiti.*

NAVRNDATI, návrndám, pf. *napresti (rdavo i kokejako). Od na-vrndati (s promjenom značenja); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (von den Spinnenden in Menge fertig machen, conficio. Spinnenden in Menge fertig machen, conficio. Se reče na vrnđala, može se misliti, da nije sve onako lijepo, kao što bi trebalo). Ne razabira se značenje u primjeru: Muva kapu na-krivila, komar gaće navrndao. Nar. pjes. kras. 139.*

NAVRNILAC, *m. isto što navrniteł. Samo u Stulićevu rječniku (navrioc, insitor).*

NAVRNITEŁ, *m. nom. ag. prema glag. navrnuti (u značenju: nakalamiti). Samo u rječnicima, i to u Belinu (insitatore, innestatore), u Bjelostjeničevu (ali ne na svome mjestu po azbućnom redu, nego na str. 57b: ceplenik, navrnitel, prisaditel, insitor) i u Stulićevu (insitor).*

NAVRNITELICA, *fem. prema masc. navrnitelj.* *Samo u Stulićevu rječniku* (quae inserit).

NAVRNIVATI, *navrnujem, impf. isto što navrnivati* (vidi tam).

NAVRNUĆE, *n. nom. verb. od navrnuti. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (navrnutje, insitio, insitus, — navrnutje na očce, inoculatio, emplastratio), u Belinu (navrnutje, insitamento, innesamento, — navrnutje na očce, na štitak, inssitamento a occhi, — navrnutje granicom ali piskom, insitamento di puche o zeppe) i u Stulićevu (s naznakom, da je iz Belina rječnika: navrnueće, insitio, insitus, — navrnueće na očce, inoculatio).*

NAVRNUTI, *návrném, pf. navratiti, obratiti . . . Od na-vrnuti (mjesto vrtnuti); ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Mikačinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu (s naznakom, da je iz Belina rječnika) i u Vukovu (vidi dale). Najstarije su potvrde iz XVII vijeka.*

a. *navrnuti vodu, t. j. navratiti* (vidi taj glag. pod a). *U rječniku Mikačinu (navrnuti vodu, svrnuti vodu, derivare vel deducere aquam vel fluvios), u Belinu (navrnuti vodu, condur o tirar l' acqua), u Bjelostjenčevu (s. v. navračam: vodu navrnuti, derivare, inviare, infletereo aquam), u Stulićevu (navrnuti vodu, aquam deducere) i u Vukovu (navrnuti vodu, leiten, duco s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 361: A navrnuh žuber-vodu i iz druge neke nar. pjesme: Na grob Mehov crkvu ogradio, na srce mu ružu usadio, a na noge vodu navrnuo). Onu vodu . . . na svoje čajire navrne i navede. I. Jablanci 96. Odkud moreš navrniti (s-i mjesto -u, kao što je često u slavonskih pisaca i od drugih glagola II vrste) vode. J. S. Rejković 418. Ja usadili vodu jelu . . . i navrnuh živu vodu. Vuk kovč. 56. Pokraj groba vodu navrnuše. Nar. pjes. vuk 6, 58.*

b. *navrnuti voćku, bogiňe, t. j. pricijepiti, nakalmiti; vidi navratiti pod b.*

a) *voćku. U rječniku Mikačinu (navrnuti voće, insero, — navrnuti na očce, na koru, inocolo, emplastro, — navrnuti granicom, prutkom, serere taleis), u Belinu (navrnuti, insitare, innestare, — navrnuti ošce na koru, navrnuti ošcem, insitare a gemma o a occhio, — navrnuti granicom ili na pisak insitare a sorcoli), u Stulićevu (navrnuti, inserere, — navrnuti na očce, na koru, inoculare) i u Vukovu (navrnuti voćku, einpropfen, surculum arbori inserere, cf. pricijepiti, nakalmiti). Granu je od carskoga stabla odmetnuti, drugu vrh istoga stabla navrnuti. I. T. Mrnavić osm. 134. Prut i loze uzdijljane navrn' na se, neka rode. J. Kavačić 66b. Od stabra navrnuta. A. d. Bella razg. 225. — U prenese-nom je smislu: Ne bi navrnuo brata na gospodstvo. I. T. Mrnavić osm. 134.]*

b) *bogiňe. Da je svomu sinu tri put navrnuo bogiňe. M. Pavlinović rad. 59. Navrnuti na pr. kraste, vidi navratiti. M. Jovanović-Batut.*

c. *vratiti, povratiti; vidi navratiti pod c. Samo u Voltigijinu rječniku (navrnuti, ricondurre, zurückführen, — navrnuti se, rivolgersi, ritor-nare, zurückkehren).*

d. *navrnuti se, t. j. svratiti se, uvratiti se. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (s. v. navračam se: iz puta k nekomu se navrnuti, ab itinere ad aliquem divertere, digredi) i u Vukovu (navrnuti se, vide uvratiti se).*

e. *obratiti, okrenuti. Samo u primjerima: Sfak na sfoj način navrnuvši slovo kojegodir po sfojoj običaji. B. Kašić rit. xv. Jedni meću u vino drinine . . . drugi čelik vruć u vinu trne, al' ga slabo na sirće navrne. J. S. Rejković 247.*

f. *šarafeći pričvrstiti. U rječniku Vukovu (anschrauben, befestigen, insero, figo). Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za ňem. anschrauben, tal. invitare. Vidi navrtati pod c.*

g. *nataći. Samo u Vukovu rječniku (navrnuti pecivo na ražan, aufspiessen). Vidi navrtati pod d.*

h. *navaliti (u smislu toga glag. pod c, b). Samo u primjeru: Kad bi navrnuli posli. M. Pavlinović rad. 107. — Slabo pouzdano.*

i. *navrnuti se, t. j. dati se (u smislu toga glag. na str. 300b pod b, bb), nastati. Zasmrdi rana . . . navrnula se od jednom živina. S. Lubiša prip. 91. Navrnula se neka pogan na ranu, t. j. naišlo nešto (bolest). M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).*

j. *Ne razabira se značenje u primjeru: Na nisu čini nametnuti, a na blago čini navrnuti. Osvetn. 4, 69.*

NAVRNEĆE, *n. nom. verb. od navrnuti. Između rječnika samo u Jambrešićevu (navrneće, diverticulum, diverticulum, u lat. dijelu; — to je prema glag. navrnuti pod d). U ovom je primjeru značenje prema glag. navrnuti pod b: Navrnenje čini se, da dva stabla budu jedna sama voćka. A. d. Bella razg. 224.*

NAVRNIVALICA, *fem. prema masc. navrnivalac (kojemu nema potvrde). Samo u Stulićevu rječniku (quae inserit).*

NAVRNIVATI, *navrnijem, impf. iter. glag. izveden od navratiti, kojemu nema potvrde, a bio bi izveden od osnove glag. navrnuti. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 471b: potok, brazda, po kojoj se voda navrnuje), u Voltigijinu (prez. navrnivam uz inf. navrnuti) i u Stulićevu (navrnivati, navrnivam, in inserendo esse). — Pored navrnivati ima i navrnivati (ispore, napunivati, nastanivati pored napunivati, nastanivati), i to u rječniku Jambrešićevu (navrnjem, derivo) i u Voltigijinu (prez. navrnijem se uz inf. navrnuti se) i u primjeru: Milo mu je saditi izbrane mladike, navrnivat ih u svoja doba. A. d. Bella razg. 105.*

NAVRSIT, *adj. nemio, lut, žestok. I četeći ne čini, da stoji navrsit tvoj obraz (iz lat. nec vultu cetera duro perlege. Ovid. her. 15, 11). H. Lucić 187. Ima još samo u Popovićevu rječniku (hoftig, grob), ali to je za naše vrijeme sasma nepouzdano. Možda je prvobitno značenje bilo: najezzen, nakostriješen; vidi glagol, koji sada dolazi.*

NAVRSITI SE, *navrsim se, pf. najezžiti se, nakostriješiti se. Od na-vrsiti; samome vrsiti možda nema potvrde; ispor. rus. ворсить, наворсить (nadici dlake na suknu, da bude hrapavo), ворса (dlake na suknu). Navedeno je značenje u primjeru: Po sfem kipu vlasti, dlake i mah navršiše mi se. P. Zoranić 13. Možda je to značenje i u primjeru: Naskoč' ga na speci . . . čin', da se navrši, da sahne i vene. D. Baraković vila 59.*

— *Ne razabira se razvitak značenja: Kad se noblači pa priliči, da će udariti kiša ili snijeg, govori se: navrsila se kiša (snijeg); kad je kogotov zaplakati, reče se: navrsilo mu se suze u očima. M. Ružićić.*

NAVRSTATI, navrstam, *pf. isto što uvrstati.* *Od na-vrstati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku nijednom.* Oni se (*t. j. kosi*) podiglošo (*stamp. pogose*) i navrstaše jedan za drugim. M. Đ. Milićević zlos. 297. Okova svakoga alkoma oko vrata i alkumu svakome zakova za jedan željezni lanac, pa tako navrstane posla preko Srbije u Carigrad u zatočenje. om. 2. — *Osobito je značenje: napisati (t. j. ispuniti vrste): Navrsta sam pun list.* J. Grupković.

NAVRSTI SE, navržem se, *pf. navezati se (u prenesenom smislu).* *Od na-vrsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Akc. se mijenja samo u 2. i 3. l. sing. aor. návřze se i u nom. sing. masc. partic. pret. act. II: návřza se.* *Između rječnika samo u Vukovu (navrsti se oko koga ili na što, sicc an Jemand, an etwas machen und nicht nachlassen, intendo: navrzla me se nekaka bolest, cf. navezati se) i samo u primjeru:* Posle nekog vremena navrzu se Turci, da im otmu jednu odivu te da je poturče. M. Đ. Milićević pom. 812. *Vidi navrijesti, odvrsti, razvrsti, zavrsti.*

NAVRŠAK, navrška, *m. isto što naprstak pod c (tamo je navedena potvrda i za navršak).* *Gовори se u Vasojevićima (upravo plur. navršci, t. j. dio obuće, koji zahvata prste i polovinu stopala).* Etnogr. zborn. 5, 550. — *Još je zabilježeno iovo značenje:* Udica je sastavljena iz tršlake, navrška, konca i udice. Tršlaka je dugačka trska. Navršak se pravi od šipkove mladike i nadasi na vrh tršlake (*u Crnoj Gori*). Etnogr. zborn. 13, 202.

NAVRŠATI, navršam, *impf. prema pf. navršiti.* *Samo u Daničićevu rječniku (navršati, perficere s primjerom iz xiv vijeka).* Da se isplňa i navrša, jakože jest ustavljeno otv svetyih hitorib. Mon. serb. 139.

1. **NAVRŠITI**, navršim, *pf. izvršiti, ispuniti, učiniti.* *Od na-vršiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima akt., pas. i refleks.* *U rječniku Belinu (navršiti godišta, compire gli anni, v. g. navršio sam deset godišta, s primjером iz Palmotiće 3, 221a), u Voltigijinu (terminare, beendigen), u Stulićevu (s naznakom, da se nalazi u Palmotiće; finire, perficere; navršiti, navršiti se komu štrogod, completere, elabi, accidere, evenire; navršilo se toliko godina, da te nijesam viđio, jamdudum te non vidi; navrši se meni pedeset godina, quinquagesimum annum complevi; navrši se, da on mačem poginu, evenit se gladio periisse) i u Vukovu (navršiti, vollmachen, erfüllen, exploeo: navršio u službi tri godine, — navršiti se, voll werden, erfüllt werden, exploeo: navršila mu se godina). Najstarije su potvrde iz druge polovine xvi vijeka.*

a. navršiti uopće. To neka v onom drugom životu navršeno i ispušteno bude. S. Budinić suma 95a. Tako ima činiti, dokle navrši sedam očenaša. M. Divković nauk 227a. I. vas ču ti hatar navršiti. Nar. pjes. vuk 3, 70. Časti svate tri bijela dana, dok navrši što je kome drago. 3, 517. Hoćeš bratu hatar navršiti? Nar. pjes. stojad. 1, 169. Da bi Gospod navršio na Avraamu, što mu je obećao. Đ. Daničić 1 mojs. 18, 19. Nije izostalo ništa od svega dobra, što vam je obrekao Gospod, sve vam se navršilo, nije izostalo ništa. is. nav. 23, 14. Tako ču navršiti gnev svoj na njima. jezek. 6, 12. Nade, koje se ne mogu navršiti. M. Đ. Milićević med. 73.

b. navršiti kakvo vrijeme.

a) akt. Navršilo deset dana žarko sunce veče, da im pomoći obećana dode. G. Pal-

motić 3, 221a. Izraeličani podoše iz Egipta navršivi u rečenomu viletu oko četiri stotine i trideset godinu. E. Pavlić ogl. 110. Jeroboam . . . umri navršivši dvaest i dvi godine svoje vlade. 301. Ti je fratar pošao s ovog svita navršivi više od sto lita. Nadod. 78. Koji jurve godinu dana u tavnici jest navršio. M. A. Rejković sabr. 61. Ovea kada godinu navrši. J. S. Rejković 190. Dokle mlađežna 18-a, a mlađa nevesta 16-u godinu ne navrše. Nov. srb. (1835) 189. Kad bi to mi dane navršismo, izjavši idasmo. Vuk d. ap. 21, 5. Boja su mi tri ciglena dana, gdje no ima o Turcima glaza, no stotinu da navršim leta. Osvetn. 2, 20. Mnogo se popova u to selo promijenilo, i malo je koji godinu u ono selo navršio. Nar. prip. vrč. 64. Bio je Stevan navršio šesnaestu godinu. S. Lubiša prip. 25.

b) refleks. Eto se bez broja godišta navrši. N. Dimitrović 31. Potpuno se mjesec dana bješe veće navršio. J. Palmotić 34. Kad se navrši četereset godina vašega putovanja u pustini. E. Pavlić ogl. 154. Kad se sedam navršilo dana. Nar. pjes. vuk 2, 572. Kad se sedam navršilo sata, ev' Nedjeli rana dopadoše. 4, 172. Kad se navršiše dani negove službe, otide kući svojoj. Vuk luk. 1, 23. Rastali su se prije, nego su se dviye godine navršile. Vuk rječn. s. v. sastaviti. Nedjeljica kad se navršila, čauš viknu, dabulana riknu. Nar. pjes. petr. 2, 605. Javljajte mu, da se navršio rok negov. Đ. Daničić is. 40, 2. Kad se j' navršilo do punih sedam let. Nar. prip. mikul. 150. Navrši se tri pune godine. Nar. pjes. hör. 1, 300. — *Neobično je bez riječice se: Kad godina navršila c'jela, opet Spasov danak osvanuo.* Osvetn. 2, 177.

2. **NAVRŠITI**, navršim (*jamačno je takav akc.*), *pf. satis superque triturasse.* *Od na-vršiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (genug dreschen).*

NAVRŠIVĀNE, *n. nom. verb. od navršivati.* *Samo u Vukovu rječniku (das Vollmachen, Vollwerden, expletio).*

NAVRŠIVATI, navršujem, *impf. prema pf. navršiti.* *U rječniku Voltigijinu (pres. navršujem uz inf. navršiti), u Stulićevu (navršivati, navršujem, navršivam, v. navršiti) i u Vukovu (navršivati, vollmachen, erfüllen, exploeo s primjерom iz nar. pjes. vuk 2, 263: Svakom Juže hatar navršuje, — navršivati se, in Erfüllung gehen, expleri, cf. vršiti se: navršuje se voja Božija).*

a) *primjeri prema navršiti pod a.* Po sili i kriposti kryi Isukrstoje navršuje nesvršenost tih dilovanji. S. Budinić ispr. 37. Prerana smrt nije dala, ni da počne navršivati one nade. Judejei . . . sad počnu osjećati, da se sve navršuje, što su proroci proricali. Moja se slutnja sve više navršuje. Sva su ta tri primjera iz Đ. Daničića u Ivezkićevu rječn.

b) *primjeri prema navršiti pod b.* Ovo mi se danas devet godin navršuje. Nar. pjes. bog. 46. Godine izbrojene navršuju se. Đ. Daničić jov 16, 22.

NÁVRT, *m. kalam, t. j. ono, što se navrće.* *U rječniku Belinu (insito o innesto), u Stulićevu (surculus insitus, tradux, insitum) i u Vukovu (das Pfropfreis, surculus).* Prilikuje ovi sveti apostol Božju rič navrtu. A. d. Bella razg. 124. Što bi mogao ploditi navrt, kad neplodni hrek ne bi ga ljubko primio u svoj skut? 225. Mi viđamo rasadnik u Gružu ko neki perivoj . . . u njem voćaka navrnutih i za navrt. M. Pavlinović

razl. sp. 59. *Riječ navrt može značiti i materiju, koja se navrće u čelade: Impfstoff, virus, lympha.* M. Jovanović-Batut. — *Ne razabira se značenje u primjeru: Čuješ ti s navrtom.* M. Držić 248.

NÁVRTA, f. a) *riječ bez pravoga smisla; vidi kod kolovrta.* — b) *isto što nameta, t. j. kad se na kaku ranu nametne nešto drugo.* M. Jovanović-Batut.

NÁVRTAK, návrtnka, m.

a) *isto što navrt. U rječniku Stulićevu (surculus insitus, tradux, insitum) i u Vukovu (navrtak, vide navrt).* Jeste li igdar s pomjom razgledali navrtak? A. d. Bella razg. 225. *U prenesenom će smislu biti: Onda bi navrtak sinovljubio.* I. T. Mrnavić osm. 134. *Može značiti i materiju, koja se navrće u čelade:* Nisi mogli kravinički primiti ni prijepom ni navrtkom. M. Pavlinović rad. 59. *To značenje potvrđuje i M. Jovanović-Batut: navrtak, navrt.*

b) *ono, što se navrće (u značenju toga glag. pod c). U rječniku Vukovu (das Angeschraubte, quod cochlea adstringitur).* *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Schraubenmutter, tal. madrevite, vite femmina, franc. écrou.*

NAVRTALAC, navrtaoca, m. nom. ag. prema glag. navrtati. *Samo u rječniku Belinu (insitatore, innestatore) i u Stulićevu (navrtalac, v. navrtnite).*

NAVRTALIŠTE, n. mjesto, gdje se voćke navrću, voćniak. *Samo u Stulićevu rječniku (semiarium).*

NAVRTAĆE, n. nom. verb. od navrtati. *U rječniku Stulićevu (navrtaće, v. navrnuće) i u Vukovu (1. das Anschauben, insitio, 2. das Pfropfen, insitio, 3. das Leiten, ductio).* Mladica osjećena za navrtaće. Vuk rječn. s. v. vijoka. *U jednoga je pisca -č- mjesto -č-* (vidi navrati kod navrtati). Na još gore jade udario Jenner, kad je iznašao navrćaće boginju. M. Pavlinović rad. 58. Družtvu, koje bi radilo . . . o navrćaćevočaka. razl. sp. 320.

NÁVRTATI, návrčem, impf. prema pf. navrnuti. *U rječniku Mikačinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače).* Pored navrtati nalazi se i navrčati (navrćao); ispor. mećati pored metati.

a. *navrtati prema navrnuti pod a. Samo u rječniku Stulićevu (navrtati, navrčati, v. navrnuti, t. j. aquam deducere) i u Vukovu (navrtati vodu, leiten, duco).*

b. *prema navrnuti pod b.*

a) *o voćkama. U rječniku Mikačinu (tko navrće voće, insitor), u Belinu (navrtati, insitare, innestare), u Stulićevu (navrtati, navrčati, v. navrnuti, t. j. inserere) i u Vukovu (navrtati voće, pfropfen, insero).* Jes' navrće na gloginu grožđe? Osvetn. 1, 17. Ko kada bi navrćao grožđe (stamp. gvožde) na jehovo il' vrbovo proše. 2, 187. Ona kniga, koja će . . . blagorodno navrtati mladež potudven (tu je u prenesenom smislu). M. Pavlinović razl. sp. 99. Tako u pupolku neplodnica navrće se na rodnu voćku. 391.

b) *o boginjama.* Navrtati n. p. ospe, krasto, impfen, vaccinare. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Dalmaciji i u Crnoj Gori). Navrčati, impfen, vaccinare. A. Ostojić.

c. *početi vrtjeti; vidi navrnuti pod f. U rječniku Voltigijinu (navrtati, navrtam, succhielare, spillare, anbohren) i u Vukovu (navrtati, anschrauben, insero, adigo, cochlea).* Tvoja majka sfedrom bacvu navrtala. Nar. pjes. istr. 3, 8.

Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. vorbohren, (zemlu) aufbohren, anbohren, franc. forer, sonder le terrain.

d. *naticati. Samo u primjeru: Navrčite dobre ovne na ražnjevima (mjesto: na ražnjeve).* Nar. pjes. herc. vuk 339.

e. *navařivati; vidi navrnuti pod h. Govori se u Bukovici (u Dalm.) na pr. Kad ženi dijete umre, pa za odbiti mljeko, da joj ne navrće, natrpa puna nedra do gole kože trave ustuka. Zborn. za nar. živ. 7, 290.*

f. *navrtati se, t. j. nalaziti se, vrzati se; kada je to u primjeru: Jadna baba, kojoj je vrlo mila bila rakija, često se navrtala kod kotla rkinskoga. Nar. prip. vrč. 143.*

NAVRTAVATI, navrtavam, impf. iter. glag. izveden od navrtati. *Samo u Bjelostjencevu rječniku (navrtavam, inforo, incharaxo).*

NAVRTE, f. pl. mjesto pod nivama kod sela Sibnice. Glasnik 61, 134.

NAVRTIVATI, navrtujem, impf. prema pf. navrtjeti. *Samo u Stulićevu rječniku (navrtivati, navrtivam, nonnihil forare).*

NAVRTJETI, navrtim, pf.

a) *početi vrtjeti. Od na-vrtjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u rječnicima, i to u Belinu (navrtjeti bačvu, spilare una botte), u Stulićevu (navrtjeti, nonnihil forare) i u Vukovu (navrtjeti [jugoz.], navrčeti [juž.], 1. anbohren, terebrare: nijesam provrtio, nego samo malo navrtio, 2. n. p. bure, probušiti ga, gdje će se udariti čep, anbohren, terebra dolium [stamp. dolum] aperio).* Vidi navrnuti pod f i navrtati pod c.

b) *nataći (na ražnji).* Od na-vrtjeti; samome vrtjeti u značenju, koje bi odgovaralo, možda nema potvorde; ako ima, onda navrtjeti ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Između rječnika samo u Vukovu (navrtjeti, navrčeti pecivo na ražnji, anspiesen, figo s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Na gvozden je ražnji navrtite, kako jagne crno ispečte je. Pjev. crn. 185a. Navrtite te pet šest ovnovah, da ručamo, da doma idemo. P. Petrović gor. vijen. 55. Pošto se pričestije, navrćešće peciva. 108. Oni navrte na ražnji srce i glavu i dadu jednomo detetu, da obre. Nar. prip. vuk 137. Spopane ga i ubije, navrti na ražnji i metne kraj ogna, da se peče. 187. Vidi navrnuti pod g.

NAVRTOGLAVATI SE, navrtoglavljam se, pf. o vrtoglavanju u obilnoj mjeri. Govori se u Lici, na pr. Dosta si se navrtoglavat (t. j. bio vrtoglav). J. Bogdanović (zabižežio i naznačeni akc.).

NAVRTOGLAVIĆATI SE, navrtoglavljanā se, pf. isto što navrtoglavati se. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NAVRUĆITI, navrčim, pf. ugrijati. Od navrčiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Stulićevu rječniku (navrčiti, v. natopliti).

NAVRVJETI, navrvim, pf. satis superque confluxisse. Od na-vrvjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Nalazi se akt., pas. i refleks. (drugo i treće rijetko). U rječniku Mikačinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače).

a) *akt. U rječniku Mikačinu (navrviti, nakupiti se mnoštvo, confluuo), u Belinu (navrviti, accorrere, affollare, — navrvjeti, concorrere), u Voltigijinu (navrviti, vermicolare, wimmeln), u Stulićevu (navrviti, concurrere, concursum fieri,*

— navrvjeti, confluere) i u Vukovu (navrvjeti [jugoz.], navrvjeti [juž.], zusammenströmen [i za stvari, kad ih se nakupi mnogo], sich anhäufen, confluere). Priveliko množtvo, koje bjše navrilo u oni grad. B. Kašić per. 169. Videć, u Rim da usilna Longobarda množ navrvi. A. Vitalić ost. 113. Tutako sve stvorene navrvje ňu izvršiti. S. Rosa 21^a. Ču vas puk, koji na ňim onđe bjše navrvio. 81^a. Da oda svijeh strana navrve Judska srca i da se dragovođno podlože. I. M. Mateić 224. Na nega s velikom naglosti navrvriše (t. j. učenici). A. d. Bella razg. 133. Navrvješe okolo nega Bog zna koliko jagnica. Nar. prip. vuk 127. Na četiri ždrijela svijet navrvio . . . da unosi trgovinu. M. Pavlinović razl. sp. 377. Od podneva u gamicu Turci navrvili, kako nikad dotle. Osvetn. 6, 30.

b) pas. U rječniku Belinu (navrvjeno, affolatamente, con folla) i u Stulićevu (puk navrvjen, magnus hominum concursus, conventus, — navrvjeno, cum magno hominum concursu). Što začudi veoma vas puk tute navrvjen. Blago turl. 2, 316.

c) refleks. Grkov se množ tu navrvi. I. Zanotti en. 34. Primjen . . . od svijuh crkvenika, tkoji se bija(h)u tute navrvili. Blago turl. 2, 221.

NAVRVLENE, n. nom. verb. od navrvjeti. Samo u rječnicima, i to u Mikaljnu (navrvljenje, frequentia), u Belinu (navrvjenje, affollamento per condensamento di gente, frequenza di popolo, concorso, — navrvljenje, accorrimento di moltitudine) i u Stulićevu (navrvjenje, v. navalna).

NAVRVLIVATI, navrvlujem, impf. prema pf. navrvjeti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (navrvlujem, concorrere), u Voltigijnu (prez. navrvlujem uz inf. navrviti) i u Stulićevu (prez. navrvlujem, navrvivam uz inf. navrviti).

NAVRZAN, navrznja, adj. pijan. Žemlak (1871), 3. — Tamno.

NAVRZICA, m. i f. čelade svadljivo, napržito. Govore se u Vrbju (u Slav.). S. Ivšić (zabilježio i naznačeni akc.). — Postanje nejasno.

NAVRŽAJ, navržaja, m. vijenac (na pr. smokava). D. Nemanić (1883) 60 (zabilježio akc. navržaj, gen. navržaja). Biće u svezi s glag. navrči, navržem (vidi osobito značenje toga glag. pod b.).

NAVRŽAK, navrška, m. dodatak, t. j. ono, što se navrgne (vidi značenje glag. navrči pod c, e). Samo u Bjelostjenječevu rječniku (navržek, additamentum, mantissa).

NAVRŽENÉ, n. nom. verb. od glag. navrči. Samo u primjeru: Od poriza ili platnoga navrženja. A. d. Costa 1, 249. Vidi iz iste knige primjere kod navrči pod a, b).

NAVTA, f. naphtha. Tu su zemlje od mnogo ruku, pjesak, kameňe, sumpor, kameni uga, mineralno ulje (kao navta), metali i t. d. Vuk u Ivekovićevu rječn. Piše se i nafta; ispor. jeftin i jeftin.

NAVÚCARITI, navúcarīm, pf. satis superque attraxisse. Od na-vucariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Ima i navúcariti se; obave se govori oko Vinkovaca, na pr. Šta si navúcario toliku slamu u sobu? Navúcarila sam se šljiva iz vinograda. S. Pavićić.

NAVUCNUTI, navucnem, pf. závijati kao vuk. M. Pavlinović. Od na-vucnuti; samome vučnuti možda i nema potvrde.

NAVÚČI, navúčēm, pf. attrahere, multum contraxisse . . . Od na-vuci; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 3. Nalazi se akt.,

pas. i refleks. U rječniku Belinu, Stulićevu (pored drugoga ima i sasma nepouzdano: navući se, reptare [t. j. puzati, gamizati], dispergi, dissipari [t. j. rasuti se] s naznakom, da je iz Zlatarića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našla nijedna potvrda glag. navući) i u Vukovu (vidi daže). Najstarije su potvrde iz xvi vijeka.

a) navući prema navlačiti pod a. U rječniku Belinu (navući, vestire una ueste sopra d' altra, — navući se, annebbiarsi, v. g. magla se navukla u povjetarcu, — navući se nebo oblacima, annuvolarsi s primjerom iz Ć. Palmotića 3, 169^b), u Stulićevu (navući koga na što, v. nasunuti, — navući se komu krv na oči, oculos inflammari) i u Vukovu (anziehen, induco: navući čizme, — hinaufziehen, educo s primjerom iz nar. poslovuk 67: Dok su mededa navukli na krušku, otigli mu uši, — verleiten, induco, — navući se, sich dazwischen ziehen, inducor, n. p. oblak, bijelo na oko).

a) u pravom smislu.

aa) akt. i pas. Urehe sve svuče, ostar na sebe cilicij navuče. M. Marulić 220. Postole na noge na gole tutak navuče. M. Vetranić 2, 161. Opel kortinu iliti zastor navucimo. D. Rapić 220. Da zavidost iz omrznuće na navuče ti na oči oblake. S. Rosa 109^b. Navuću na sva leđa vaša vriču (iz lat. inducam super omne dorsum vestrum saccum. am. 8, 10). I. Velikanović upn. 1, 176. Ali joj papuča ne može ni na prste da se navuče. Nar. prip. vuk 163. Otisne se s prozora, navuče hađinu. M. Vodopić dubr. (1868) 207. Navukao si na me kožu i meso. Đ. Daničić jov 10, 11. A navuče na noge čakšire. Nar. pjes. petr. 3, 128. Gđe na oči obrve navuče (t. j. ju-nak). Osvetn. 6, 63. I odletje u svoju odaju te navuče lijepe hađine. Nar. pjes. bōrm. 1, 519. — Ovamo se mece iz Šulekova rječn. zn. naz.: navući, prevući, streichen (Magnet), fregare, ripassare.

bb) refleks. Tko kojom majstorijom čini, da jedna stvar poteže veće, negoli je sobom težka i vrijedna, kako reksi druge koje stvari primjesiti ali na rosu ali u vlažno mjesto staviti, neka se vlage navuče, paker veće poteže. M. Divković bes. 702. Er se nebo sve navuče oblacima crnjem tade. Ć. Palmotić 3, 169^b. Nebo se u to sve navuče, muha ognena tero sinu. J. Palmotić 27. Na oči se naylaka navuče, uši zagnulu, usta ne mogu govoriti. J. Banovac pripov. 3. Ne čekajući, dok se veliki navuče oblak i dok nagla navali mečava. Đ. Rapić 136. U čas jedan uzbuni se povjetarce, nebo se navuče oblaci. I. Đordić ben. 48. Krvca mi se na oči navukla. Pjev. crn. 62^b. Više vojske oblak se navuče. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 344.

b) u prenesenom smislu.

aa) uopće. Ře ista plašljivost navuče kupce. A. Blagojević khin. 81. Moj trud . . . navuče mi mržnju Karaman-paše. S. Ljubiša prip. 147. Više se primjera nije našlo.

bb) navući koga (što) na koga (na što). Srčbu navući češ na sebe i biti češ svakomu mrzak. M. Radnić 443^a. Navuče na se nenavidoš od Filištea (t. j. Samsun). J. Banovac pred. 16. Da koga . . . ne navučete na grih. F. Lastrić ned. 303. A radi ga na ponostvo navući (t. j. davo). 328. Navuče na se i svu svoju porodicu snope svijuh zalah i nesričah. svetn. 174^a. Kada ga je himbeni svit nastojao navući na raskošja svoja. A. Kanižić fran. 148. Spomeni se nesriče, koju ti malo na nas ne navuče. E. Pavić ogl.

43. Da na se ne navuku srčbu Božju. 208. Tražimo ji(h) uživati za navući sebi na vrat poka-raće vikovične. prosv. 2, 48. Kad bi ovi i iste apostole . . . na smrtni grib bio navukao. P. Knežević osm. 115. Polako na pobožnost navuci ga. 376. San na oči dok navuče (*t. j. vino*). V. Došen 67a. Takav dom može navući prokletinu na ceo grad. J. Rajić pouč. 1, 22b. Da namisto milosti negove nemilosť na sebe ne navuče. M. A. Rejković sabr. 24. Ako te je žela navukla na dobitak nepravedni. A. Tomiković gov. 268. Te ćeš navući na se prokletstvo mjesto blagoslova. Đ. Daničić 1 mojs. 27, 12. Zašto si navukao to zlo na narod? 2 mojs. 5, 22. Da nas ne osramoti, da ne navuče na dom opće prokleštvo. S. Žubiša prip. 36. Pošto navučemo na sebe janičare i Malisore . . . mi ćemo do kraja izginuti. 124. Na sebe navukoh Božju srđbu. 259. Dušan . . . navuče na se anatemu grčkoga patrijara. M. Pavlinović razg. 82. Kako bi ih (*t. j. Srbe*) kašnje navukli na razkol. 95. Te si okrenuo, da na sebe navučeš novu bruku. V. Vrćević niz 9. Jedan je ne slušajući napomene, koju su mu davane, navukao na se bolest. M. Đ. Miličević škol. 9. — *Ovamo se meće i primjer:* Navukosmo Turke na Vlahiće, ostaćemo vazda prijekorni. Nar. pjes. vuk 4, 319.

(cc) s dopunom u rečenici s veznikom da. Koji ga navuče, da jošter i sagrisi š iome. F. Lastric test. 252b. Tako ćeš ga navući, da iz-prazni oba ġepa. S. Žubiša 140. Više se primjera nije našlo.

b. navući čega u obilnoj mjeri. Pogače se tu navuku. V. Došen 168b. Neka u svoje saće meda navuče, dokle je vreme toplo. F. Đorđević 47. Više se primjera nije našlo.

c. rijetka pojedinačna značenja. a) izvući; vidi primjer kod navlačiti pod b, b. — b) navući prema navlačiti pod b, c: navući obrve, schminken, fuco. Vuk rječn. Primakni se vedrom ogledala pa navuci tanke obrvice. Nar. pjes. juk. 219. Te navuci tanke obrvice. Nar. pjes. petr. 1, 82. Ispor. još: Navuci mu surmu na obrve. Nar. pjes. herc. vuk 32. — c) navući prema navlačiti pod b, d: navući nož (ognišlom), brijaču britvu (na kaišu), abziehen, exacu, cf. namasatiti. Vuk rječn. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.:* navući nož, abstreichchen, abziehen eiu Messer, affilare. — d) navući prema navlačiti pod b, e: navući sate (koji vise i imaju uteze). U Orahovici (*u Slav.*). S. Ivšić. — e) navući prema navlačiti pod b, f: navučen, appannato. Bela rječn. — f) navući prema navlačiti pod b, h: Posvrate djeca kape jednu na drugu, pa se onda oko njih uhvate za ruke i navlače se, koje će ih oboriti; pa koje navuku, te ih obori, ono se mora natrciti. Vuk rječn. s. v. navlačkapa.

d. Ne razabira se značenje u primjeru: Zima bijaše zemju veoma i odviš navukla i rijetku načinila. I. Jablanci 57.

NAVUDITI, navudim, pf. osušiti na dimu. Od na-vudit; samome vuditi možda i nema potvrde u našem jeziku, ali ima u slov.: voditi. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (navuden, infumatus, infumigatus, — navudena govedina, caro bubula infumata, arefacta). Najfrizijska riba budi, smrdi, ak' se ne navudi. P. Vitezović priričen. 144.

NAVUDIVATI, navuduјem, impf. prema pf. navuditi. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (navuduјem, sušim na dimu, infumo, infumigo, arefacio).

NAVUHVITI, navuhvim, pf. prevariti, slugati. Od na-vuhviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Mikaljinu (na-

vuhviti, nalagati, mentior, ementior) i u Stulićevu (mentiri).

NAVUKOVATI, navukujem, impf. prema pf. navući (dakle isto što navlačiti); ispor. obukovati prema obući. Samo u primjeru: I kad god inaci cari gospoduju, na sunce oblaci svoje navukuju. I. T. Mrnavić osm. 136.

NAVUNITI SE, navunim se, pf. naoblačiti se, zastrijeti se tankim oblakom (kao vunom): Svaku se večer ovako ništo navuni. M. Pavlinović. Od na-vuniti; samome vuniti važada i nema potvrde.

NAZABADANE, n. nom. verb. od nazabdati. Samo u Mikaljinu rječniku (nazabadanje, fixio, infixio).

NAZABÁDATI, nazabádám, pf. satis superque infixisse. Od na-zabadati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu (nazabadi, mnogo izbadati, infigere copiam), u Stulićevu (plures clavos, sudes, palos etc. configere, defigere, plantare) i u Popovićevu (voll einstecken).

NAZÀBAVLATI, nazàbavljám, pf. o zabavljánu u obilnoj mjeri. Od na-zabavlati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Popovićevu rječniku (1. genug unterhalten, 2. genug Ausstellungen machen).

NAZABIJATI, nazabijam, pf. satis superque infixisse. Od na-zabijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Priko one lokve biše most . . . vas ostrih čaval (stamp. čava) nazabijan. Starine 4, 113.

NAZAČAN, nazačana, adj. isto što nazadan. Pridjev je izveden od osnove imenice nazadak, dakle je nazačan mjesto nazadčan. Samo u primjeru iz M. Divkovića nauk² 243 navedenom kod naprečan pod a, a.

NÀZÂD, NAZÂDA, adv. i praepos. retro, retrorsum, abhinc. Postalo od na zad; samome zad (imenici za ono, što je straga) možda nema potvrde, ali je od ne izveden i pridjev zadni; liku nazad može se dodati -a, te biva nazada, koje je gotovo tuko obično kao i nazad; ispor. naprijed i naprijeda. Nije jasno, zašto se pored nazad u tri glag. knige piše nazzad, kojemu su potvrde: Korizm. 67a, 93a, Mirak. 142, Transit 227. U rječniku Vrančićevu (nazada', retrorsum), u Mikaljinu (nazada, retrorsum, retrorsus), u Belinu (nazada, indietro, — per l' addietro, ciòò per il passato, tri dni nazada, tre giorni addietro), u Bjelostjenčevu (nazad, natrag, retro, retrorsum, retrorsus), u Voltigijinu (nazad, indietro, zurück), u Stulićevu (nazad, nazada, ante, abhinc, v. g. decem ante annos, decem abhinc annis, — nazada statviti, ostaviti, postponere, posthabere; udriti nazada, svrnuti tijek nazada, v. odstupiti) i u Vukovu (nazad, nazada, 1. zurück, retro, cf. natrag, 2. dva dana [tome] nazad, ante duos dies s naznakom, da se govorio po zapadnjem krajevima). Najstarija je potvrda u Bernardina, vidi pod a, b, aa, bbb; nijedne potvrde nije se našlo u slavonskih pisaca.

a. nazad, nazada za prostor.

a) na pitanje: gdje?

aa) u pravom smislu. Aleksandar od vših vitezi brže poteče, i vsakoga koñ biše nazad ostal. Starine 3, 229. Vratimo se tim s besjedom kazati opet od careva vojstva obilna mjesto redom naprijed, nazad, s desna, s lijeva. I. Gundulić 328. Koliko bi nazada ostali (iz lat. quanti retro manerent). A. Georgiceo nasl. 162. Nazad stoji, er se srami. Ć. V. Bunić 20. Do

nih sjedi trideset vojvoda, nazad stoji vojvoda Miloše. Nar. pjes. petr. 2, 172.

bb) u prenesenom smislu. Nu osta nazada taj slados od vila pri ovoj, ka sada nam se je zgodila. M. Držić 426. Kralica, mňu, Ester, úojoj nazad ostaje. D. Baraković vila 9. Moja hitrost nih hitrosti ništa nazad ne ostaje. G. Palmotić 1, 357.

b) na pitanje: kako?

aa) u pravom smislu.

aaa) nazad. Koga strila nigdar se ne povrati nazad. Transit 145. More v nich městeh otstupi nazad. Š. Kožičić 25^a. Ki ne napridju ter se nazad vrnu, ti zaman putuju. P. Hektorović 60. Svak čas nazad hitro uzmiče (*t. j. Derviš*). I. Gundulić 529. Odkuda si došal, poj opet nazad. F. Glavinić evit 235^a. Er ne prije Sava rika nazad svoj tijek obratiti. G. Palmotić 1, 320. Kako rak nazad stupa. J. Kavačin 473a. Ne možeš se već povratiti nazad. A. Kadčić 37. Da se nejma niko nazad obzirati. A. Kačić kor. 19. Siromah vuk loči, loči, dok mu trgne voda nazad. Nar. prip. vuk 226. Al' koliko naprijed koračali, još podaže nazad uzmičali. Osvetu, 3, 132. Kad se svača nazad povratila. Nar. pjes. istr. 1, 16 i t. d.

bbb) nazada. Obazri se nazada i vidi Isusa steci. Bernardin 107. Poče se moliti oružnikom tada . . . da bi ju nazada ne htjeli rivati. M. Marulić 186. Vidiv toj vas strahom nazada uspregnuh. G. Držić 387. Da oće car . . . vrnuti se nazada (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 217. Ne bi ga . . . jednu ped nazada potiskli u polu. M. Vetranić 1, 60. Jedan (*t. j. ribar*) sprid vozeći, a drugi nazada. P. Hektorović 26. Odstupi nazada, tamo se ne usud', daleko od grada ovoga podi kud. S. Gučetić-Bend. 231. Ako silni vjetar kada zadme i pomoć valim poda, plahi obraća tijek nazada (*t. j. rijeka*). I. Gundulić 449. Obrati se nazada i vidi Isusa stojeći. I. Bandulavić 142b. Videći, kako duša odstupaše nazada. P. Radovčić nač. 40. Mnozi od učenika otidoše nazada. I. Ančić vrata 57. Prešno odstupa on nazada. P. Kanavelić 249. Koji im se suprotivi ali ih potiskuje nazada. I. T. Mrnnavić ist. 156. Drugi štu se, jach, nazada. J. Kavačin 489^b. Stan'te, uprav' te ter nazada s blidjem strahom hitru nogu. A. Vitalić ost. 99. Noć poslanom iz visina pred svjetlosti gre nazada. I. Đordić uzd. 124. Ne htje Benedik vratit se nazada. ben. 111. Obratili se nazada i zasramili se. J. Banovac blag. 332. Prije bi rijeke tijek nazada k rodnom viru obratile. P. Sorkočević 582^b. Skupiše se jednom stariji raci za svitovati se među sobom, jedu bi se mogao naći koji način za hoditi uprav kako ostale živine, a ne nazada. A. d. Bella razg. 65. Niki lotri vraćaju se nazada. 214. Kada mi se Ive nazada obrne. Nar. pjes. istr. 2, 62.

bb) u prenesenom smislu.

aaa) nazad. Za te nazad žena stavi (*t. j. ostavi te za sobom, preteće te*). D. Baraković jar. 90. Od lagahne nazad skačem protivnosti (*iz lat. ex levi resistantia resilio*). A. Georgiceo nasl. 264.

bbb) nazada. Izgibe pravi mir . . . vržen je nazada. M. Marulić 105. Kako nazada od užbe mjesec gre. Š. Menčetić 107. Po malo . . . vrže sramnu čas nazada. G. Palmotić 3, 11^b. Zašto Božje obećanje ne može ikad poč nazada. P. Kanavelić 442. O Božje, čemu odmećeš nas nazada? I. Đordić salt. 142. Moj nauk mrzio si i vrgo si zapovjedi mē nazada. 163.

b. nazad, nazada kao dopuna glagolima. Lutiti Boga vsu dušu ni ino nego nazad (*nazzad'*) položiti i pogrditi vlašći život. Korizm. 67a. Hotio sam je (*t. j. komediju*) drugi put na dvor izvesti . . . ne ostavivši nazada truda. M. Držić 62. Sfe zlo, koje imaju osujeni . . . ne može se poreći ni nazad vratiti. M. Orbin 182. Što ti nazad dati pravčino bih dužan. P. Vitezović odil. 23. Pošteće se nazad vrati onjem, ki su mudri i znani. I. Đordić uzd. 167. Koji čine . . . naradbe, da se imaju plačati kamate oli plaćene da se ne mogu nazada iskat. A. Kadčić 298. Krv mu živne, život se uskrsti ter veseo prošlu smrtcu brati, gdje u n̄ nazad mrvšu dušu sprati. Osvetu. 4, 23. A prsten srebrni moram nazad dati. Jačke 73. Kad su brati knjigu razumili, oni su mu nazad otpisali. Nar. pjes. istr. 1, 57.

c. nazad, nazada isto što naprijed, sprijed. Razvitku toga značenja ne treba se čuditi, jer što je jednome ostrag, to drugome može biti sprijed prema tome, otkle se gleda na koji predmet. Vidismo nazad, da druga izvrsnost jest znaće. A. Kadčić 228. Da prid nōme . . . pobožno se uzbudeš zabavljati, kako smo nazada pokazali. I. M. Mateić 143. Više se primjera nije našlo.

d. nazad, nazada isto što natraške. I tuj ga vezaše nazad ruku s rukom k stablu. M. Marulić 26. Svezavši Židovina rukama nazad popeša ga v grad. Mirakuli 121. Budući pejani . . . s rukama svezanimi nazad. Transit 277. Gdje mu su nazada svezane ručice. M. Vetranić 2, 59. Sveži mi i obrati nazada ručice. M. Držić 435. Držte toga vi čovjaka . . . ter mu ruke nazad svežte. P. Hektorović (?) 106. Nazad ruke ním svežimo. G. Palmotić 2, 396.

e. nazad, nazada za vrijeme.

a) uopće. Čas, ku vijeke sve nazada trojstvo u svomu bitju hrani, glasovito slijedi sada. I. Đordić salt. 390. Ovo svekoliko nedavno nazada . . . staše ispisano na jednom miru, ben. 158. Od dvanes ljeta nazada truđena tekućom iž ne krvim. S. Rosa 88b. Uzmite na um, od toga dana nazad, od dana dvadeset četvrtogta, mjeseca devetoga. D. Daničić ag. 2, 18. Da smo nazad dvaestak godina, mi bi vidili svečenstvo razdijeljeno. M. Pavlinović razl. sp. 129.

b) pred, prije, poradi razvitka značenja vidí, što je receno pod c. Sfeta crkva vidje se nazad ne vele godišta nemilo progona. V. M. Gučetić 161. Da bi ona bila majka Boga čovjeka, koji bijaše nazad toliko vremena obećan prvoroditeljim. D. Bašić 204. Vidoše je sveti proroci nazad toliko stotina godišta. 224. Nazad koje vrijeme dode s puta inostran čovjek. A. Kalić prop. 250. Moći stoprva na svijet izašle, nazad malo mjeseci rođene. 541. Ovo je bilo nazad trijes godišta . . . Kako sam došo paka u ovu pistinu nazad godište, dodoše u mene neki moji prijatelji. N. Marčić 5. Nazad koje vrijeme odkri kraj Mardokeo zasjede skrovne. B. Zuzeri 9. Znam, da sam nazad puno ljeta . . . pripovidio. 22. Nazad malo dana prije nego si se razbolio, nijesi imo u ustijeh take riječi. 192. Spomenivam se, da tri ili četiri godišta nazada iz ovoga mista prikazo sam. A. d. Bella razg. 142. *Óvamo se meće i primjer, u kojemu mjesto samoga nazad stoji od nazad:* Prisveto čovječanstvo Jezusa jur od nazad četres dana uskrsnuto ulazi . . . na nebesa. B. Zuzeri 63.

c) nazad malo, t. j. prije malo vremena, nedavno. Samo u primjerima: Nazad malo uteko si od topleka, da te kameňem ne pobiju. S. Rosa 126a. Umrijeće ti sin, koji ti se nazad malo rođio. A. Kalić prop. 180.

a) neobične su sveze u primjerima: Ondi ležaše stiješten od nazad trideset i osam godišta svojom nemocim (t. j. već trideset i osam godina). S. Rosa 65a. Žena od nazad osamnes godišta zgrčena (t. j. već osamnaest godina). 113a. Od nazad mjesecā suša pali tvoje nive (t. j. već nekoliko mjeseci). A. Kalić prop. 541. Nazad vrimena, ante paucum tempus, paulo ante. J. Grupković. — *Óvamo se meću i primjeri, u kojima ispred nazada stope prijedlozi po, za:* Dnevi predne spomenite, ke provede po nazada (t. j. nekad, negda). N. Marčić 73. Ostaje mi za nazada (t. j. napokon) upitati te. I. T. Mrnavić ist. 139.

NAZADAČAN, nazadačna, adj. isto što nazadan. Izvedeno od osnove imenice nazadak; ispor. napredaka od napredak. Samo u Stulićevu rječniku (damnosus, perniciosus, damnum inferens).

NÀZADAČKÈ, adv. natraške. Između rječnika samo u Vukovu (nazadačke n. p. poći, rückwärts, retrorsum) i samo u primjeru: Kad to čuo Boičić Alile, preko kule ide nazadačke. Nar. pjes. vuk 3, 353.

NÀZADAK, nazatka, m. ono, što je protivno napretku.

a) isto što nazadovaće (protivno: napredovanje). U rječniku Voltigijinu (rincipium, Zurrückweichen). Ostajaše oni dio prazan . . . a Jeli nazadak u zdruđuju i u životu. M. Vodopivec dubr. (1868) 226. Napredak narodni, to ti je krepot, radinost i srčenost svih pojedinaca skupa, kao što nazadak narodni jest sveta kukavština, sebičnost i zloča sviju. M. Pavlinović rad. 6. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Rück-schritt.*

b) šteta, nesreća, zlo. U rječniku Belinu (dissavantaggio, discapito), u Stulićevu (nazadak, damnum, jactura, detrimentum, — nazadak komuti, poći, priti, ingravescere, — očutjeti nazadak, malum experiri; — bez pravoga je smisla: otisao mi je nazadak zdravja, aegritudo mea ingravescit) i u Vukovu (der Rückgang, schlechter Erfolg, successus adversus: bije ga nazadak). V tom ne činite nam ni orsagu nazadka (iz sveršetka XVI vijeka). Mon. croat. 293. S kojih kraljevstava često gredu na nazatke. J. Kavačić 258a. U svem viđaše nazadak, i sve ga siromašto slijdeše. M. Zorić zrc. 207. Ovijem šteta, nazadak, vami paka dobit, koris, napredak. A. Kalić prop. 258. Bacajući jedan na drugoga krivcu, što im je ovaj posao tako u nazadak pošao. Vuk dan. 5, 26. Tako mu sve ide u nazadak. posl. 129. Okrenula mu se sreća u nazadak. 257. Ako je bilo i takih pokretnih stvari, kojih vrijednost samim vremenom opada, kao što su: pokućstvo, hajine i t. d., uživalac će samo vratiti stvar, koju je primio, a ne odgovara za prirodnji nazadak. V. Bogišić zak. 58.

NÀZADAN, názadna, adj. retrogradus, damnum habens, noxijs.

a) onaj, koji ide nazad. U Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. retrograd, rückläufig, tal. retrogrado, — nazadno gibanje, rückgängige Bewegung. *Ovamo će ići (ali nije dosta pouzdano) i: nazadna kupna, Rückkauf, Wiederkauf.* Jur. pol. term. 436. 641, nazadna prodaja, Wiederverkauf. 644.

b) onaj, koji je u nazatku (u značenju te riječi pod b), štetan. U rječniku Vukovu (krebs-gängig, male succedens s primjerom iz nar. posl. vuk 181: Mnogi čovjek nije nazadan Bogom, već sobom). Velika je slipoča otit napridovat s onim, po čemu se nazadan činiš. J. Banovac razg. 34.

S toga mi je nazadna kuća sto talira. M. Pavlinović.

c) škodljiv. Koliko bi dosta puti nazadno i ustrašiteljno bilo moći iz malena predvideti. G. Zelić 2. Kad u koga dučangije ujutru ište ko što na veresiju, a on donde nije ništa pazario, odgovori mu: nijesam se ručio, t. j. nijesam ništa pazario za gotove novce, i ne da mu, jer kažu, da je to nazadno. Vuk rječn. s. v. rucići se. Naumio je, da svoga magaraca oduči od jedne stare, nazadne i skupe navike, da ga oduči od jedeha. M. Đ. Milicević med. 13.

d) neobično se čini: kasno i nazadno ćeš nač koča, t. j. proteći će mnogo vrimena. J. Grupković.

NAZADE, adv. isto što nazad, nazada. Samo u jednoj knizi. Moraše prama velikoj vojski nazade stupiti. I. Zanićić 148. Usiliše Brandibura nazade poći. 170.

NAZADI, adv. isto što nazad, nazada. Samo u primjeru: I stupiv nazadi rekoše. M. Marulić 40.

NAZADIJEVATI, nazadijevam, pf. o zadijevanju u obilnoj mjeri. Od na-zadijevati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (nach einander anstecken, impono aliud ex alio) i samo u primjeru: Lardica okolo nazadijevana, a garofalići neistučeni nacičena. M. Držić 271.

NÀZADITI, názadim, pf. baciti u nazadak. Izvedeno od priloga nazad. Govori se u Lici, na pr. ovo će nas vrijeme u oraunu názaditi. J. Bogdanović.

NAZADŇAK, m. isto što natražnik (vidi tam). U Šulekovu rječn. zn. naz. (nazadnaci, retrograde Menschen, retrogradi) i u Popovićevu (Reactionär).

NAZADŇAŠTVO, n. isto što natražnašto (vidi tam). Samo u Popovićevu rječniku (Reaction).

NAZADNÍ, adj. onaj, koji je nazad. Samo u Stulićevu rječniku (postremus).

NAZADOKUPAN, nazadokupna, adj. onaj; koji se može nazad kupiti. Potvrda je samo: nazadokupan, wiederkäuflich. Jur. pol. term. 644. Nepouzданo; vidi nazadan pod a.

NÀZADOVÁNE, n. nom. verb. od nazadovati. U rječniku Vukovu (Rückgang, regresus) i u Šulekovu rječn. zn. naz. (Rücklauf, ricorso, — Rückgang, Rückwärtsgehen, rückgängige Bewegung).

NÀZADOVATI, názadujem, impf. ići, udarati nazad. Glag. je izveden od priloga nazad. U rječniku Stulićevu (retrogradi, regredi, retrocedere) i u Vukovu (zurückgehen, regredi). Neka Srbi nasluđuju junaštvo i srčanost Miloševu.... ne će im kneževina nazadovati. M. Pavlinović rad. 7. Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Ka bi (t. j. neprijazan) uzrok mogla biti nazadovati ali skršti više rečeni mir (t. j. s Turcima). Mon. croat. 243 (iz XVI vijeka).

NAZADOVOLATI, nazadovođam, impf. prema pf. nazadovođiti. Samo u primjeru: Ni andeli ni druga stvar stvorena ne nazadovođaju dušu našu. M. Radnić 373b.

NAZADOVOLITI, nazadovođim, pf. isto što izdovoliti, nadovoliti. Od na-zadovođiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo zadovođiti pf.). Samo u jednoj knizi. Žele primiti utišenje . . . i zajedno nazadovođiti njihove požude. M. Radnić 1a. Ja sam mogu te nazadovođiti i nasititi. 370b. Nikakva stvar izvan

Boqa ne nasića nas niti nas može nazadovožiti. 371^b. Stavio je Bog u dušu niku takovu ljubav, da izvan nega ne ima dobra, koje ju može nazadovožiti. 437^b. — *Glag. se slaže s dat. u primjeru: Izgubio bi želu od one časti, zašto je jurve nazadovožio gladu.* 85^b.

NAZADOVOLOVATI, nazadovožujem, *impf. iter. glag. izveden od nazadovožati. Samo u primjeru: Andele, koje imadijaše prid sobom, ne nazadovoživahu Mandalinu.* M. Radnić 373^b.

NAZADU, *adv. isto što nazad, nazada.* U rječniku nijednom. Ki minuješ ovda . . . nazadu se ozri. M. Marulić 209. Kad ne ima drugih figurina nazadu (*stamp. na zadu*). M. Zorićić aritm. 39. Al' pucaju nazadu lumbare. Nar. pjes. istr. 1, 53.

NAZAHARITI, nazaharim, *pf. zašećeriti, t. j. šećerom (zaharom) začiniti. Od na-zahariti; samome zahariti možda i nema potvrde.* Samo u Stulićevu rječniku (nazahariti, saccharo condire, nazaharen, saccharo conditus).

NAZAHARIVATI, nazaharujem, *impf. prema pf. nazahariti. Samo u Stulićevu rječniku (sacharo condire).*

NAZAJ, *adv. isto što nazad. Nejasno je -j. Samo u primjerima: A mi vam poštenu viru nazaj (t. j. dajemo).* Starine 11, 128 (*u kajkavskom pismu iz druge polovine XVII vijeka*). Ne znam, ču li nazaj doći. Jačke 69. Govore kajkavci oko Zagreba, na pr. obrni se nazaj. *Ima i u slov. jeziku (pored nazad).*

NAZAJEDNO, *adv. isto što zajedno, ujedno. Od na zajedno. Samo u primjeru: Ki neprestanno vide obraze ženske i nazajedno govore po vas dan š nimi.* Transit 268.

NÄZALÜD, *adv. isto što zalud, uzalud. Od na zalud. Samo u Vukovu rječniku (umsonst, vergeblich, frustra s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 276: Kome puška nazalud ne puca).*

NAZAMJERATI SE, nazamjeram se, *pf. nügledati se. Od na-zamjerati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Ne mori se, nagledat se ne češ . . . nit junak nazamjerati.* Osvetn. 2, 103. *Poradi -jē- ili -ije-vidi kod namjerati.*

NAZANATITI, nazanatim, *pf. načiniti, skovati, slupati. Od na-zanatiti; samome zanatiti (t. j. raditi kakav zanat) možda i nema potvrde.* Samo u primjerima: Tako se izrađuje nazanatena smjesa više jezika. M. Pavlinović razl. sp. 391. Jezici premetani, razglobljeni i nazanaćeni ljudskom rukom. 399. *Ne čini se pouzdano.*

NAZAPADNI, *adj. onaj, koji je na zapadu, zapadni. Samo u primjeru: Jure sunce u nazapadne more svitlo lice ukri.* P. Zoranić 27.

NAZARANIN, *m. čovjek iz Nazareta. Imenica je načinena, kao da osnovno ime glasi Nazar. U svijetu primjerima, što su se našli, proteže se Nazaranin na Isusa Hrista.* Nom. Nazaranin. Bernardin 13. F. Glavinić cit 124^a. I. Bandulavić 27^b. B. Kašić is. 21. P. Posilović nasl. 136^a. M. Divković nauk^a 133. J. Filipović 1, 91^b. S. Rosa 39^b. Gen. i akuz. Nazaranina. Korizm. 93a. F. Glavinić cit 34^b. M. Jerković 45. P. Bakšić 58. F. Lastrić ned. 183. 319. Vok. Nazaranine. J. Filipović 3, 13^b. Instr. Nazaraninom. Bernardin 72.

NAZAREĆANIN, *m. čovjek iz Nazareta. Samo u jednoga pisca. Vuk mat. 2, 23. Jov. 18, 5. djela ap. 3, 6.*

NAZAREN, *isto što Nazarenin. Samo u primjeru: Da će zvan biti Nazarenom (u sroku mjesto Nazareninom).* G. Palmotić 3, 114^a.

NAZARENIN, *m. isto što Nazarećanin. Nazarenin Jezus je ovo.* G. Palmotić 3, 182^a. *Ispoz: Isukrst bi zvan Nazaranin, negovi naslijedici biše zvani Nazareni.* J. Filipović 1, 12^a. *Više se primjera nije našlo.*

NAZARENA, *m. tako u Vrbniku (na Krku) podruglivo zovu lijepo počešljana i namazana mladića.* Zborn. za nar. živ. 6, 51. *Biće iz tal.; ispor. capelli alla nazzarena (duga kosa lijepo u srijedi razdjelena).*

NAZARET, *m. mjesto u zemljama judejskoj, otkle je bio Isus Hrist; lat. Nazareth, grč. Ναζαρέτ. U grad galilejski, komu jime biše Nazaret.* Bernardin 4 i t. d., i t. d.

NAZAVALSTVO, *n. opklada. U južnomoravskom narječju.* A. Belić 391. — *Postane tamno.*

NAZAVATI, nazavam, *impf. isto što nazavati. Ispoz. dozavati (t. j. dozivati).* Između rječnika *samo u Bjelostjencu* (nazavam, vocito, appellito) i *samo u primjerima: Jeda j' ban, al' jeda j' sultana tvoga glava?* ter mu se u ruke daj, ki se god nazava (*stamp. nažava*). P. Vitezović odil. 42. *Pokošena već ni trava, senom se jur tad nažava.* prirođen. 118.

NAZBÍJATI, názbjám, *pf. satis superque condensasse. Od na-zbijati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Nazbijali smo punu škrinu brašna, -- punu štalu sijena.* J. Bogdanović.

NAZBIL, *adv. zbiļa, doista. Od na zbiļ. U rječniku Mikařinu (nazbiļ, brez šale, serio, ioco remoto), u Belinu (da dovero, da senno cioè senza burla, seriamente), u Bjelostjencu (nazbiļ, serio, v. z istine), u Voltigijinu (nazbiļ, dobro, ben davvero, ja wohl, riječ dobro sasvijem je ne-potrebna, uzeta je prema tal. ben i nem. wohl). i u Stulićevu (serio). Najviše se potvrda našlo u dubrov. pisaca, nijedne u bosanskih i stavonskih. Ako mi to nazbiļ velite da sudim. N. Nalešković 1, 216. Tkogodi će uzeti nazbiļ, da je u nas te-zoro.* M. Držić 193. *Nazbiļ da su još ti tvoji za-vjeti.* S. Gučetić-Bend. 260. *To li nazbiļ tkogod minu . . . ueh suminu za krivinu.* I. Gundulić 226. *Govoraše kakono oblast imajući, et imaješ nazbiļ vlast.* B. Kašić iin. 88. *Nije nazbiļ zla stvar, da se ja uresim.* per. 92. *Koji se nazbiļ obraća ī nemu.* I. Držić 129. *Imaju . . . na-stojat nazbiļ za sahaniti se.* 285. *Ter nas topry huda sreća nazbiļ vrijedat počela je.* G. Palmotić 3, 108^a. *Nazbiļ sasvijem zaboravi.* P. Kanavelić 567. *Ne će se činiti trudno . . . nazbiļ razmi-šati.* I. Marki 11. *Sad ču nazbiļ ja civiliti.* A. Gledević 81^b. *Tko plaće nazbiļ svoj grijeh.* I. Đordić uzd. vi. *Ako se vi žuditate nasbij sahra-niti.* Đ. Bašić 229. *Nasbij izpuniti će se to, što mu bješe reko.* S. Rosa 28^b. *Ovo je nazbiļ pro-rok.* 93^b. *Pokajan i skrušen nazbiļ odluci Bogu se obratiti.* I. Nenadić nauk 180. *Premda bi on nazbiļ i iz srca rekao.* J. Matović 351. *Ako na grijeh nazbiļ mrzimo.* T. Ivanović 83. *Dostojna nazbiļ nije prič u templo.* N. Marčić 43. *Nazbiļ ovo kad grešnici nesvijesni bi promislili, pokoru bi svikolici dobrovođeno učinili.* 112. *Naš gospodar i spasitelj nazbiļ nam je uskrsnuo.* B. Zuzeri 60. *Draga majko, imam li umrijet nazbiļ?* 67. *Kad se iwa nazbiļ na poso osobit vičnoga spa-seña nastojati.* A. d. Bella razg. 235. *Govori se i danas u Dubrovniku: názbiļ, im Ernst, à propos.* M. Rešetar štok. dial. 256.

NAZBILA, *adv. isto što nazbilj. Samo u primjerima*: Čuje se dva miša, gdje se tui mlaskaju celivom nazbijala. M. Vetranić 2, 330. Da se hoće bit nazbijala. G. Palmotić 2, 315.

NAZBILAN, nazbijna, *adj. ozbiljan, zbiljski. Samo u Stulićevu rječniku (nazbijan, serius, gravis, efficax, — adv. nazbijno, serio, efficaciter).*

NAZBILLE, *adv. isto što nazbilja. Samo u primjeru*: A Jezus uljeze u crkvu udije i sasta tuj gđi se trguje nazbijše. N. Nađešković 1, 121.

NAZBILJNOST, *f. isto što ozbiljnost. Samo u Stulićevu rječniku (gravitas, efficacia).*

NAZBILJSTVO, *n. isto što nazbiljnost. Samo u Stulićevu rječniku (gravitas, efficacia).*

NÀZBORITI SE, názborim se, *pf. nagovoriti se. Od na-zboriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u Vukovu (genug sprechen, satis locutum esse s primjerom iz Ogl. sr. 1: No kada se ponapiše vina i ju-načka zborna nazborište). Sastaju se.... da se gospodskoga sabora nasbore. M. Pavlinović razl. sp. 254.*

1. **NAZDA**, *selo u Bosni u okružju tuzlanskem. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno i ne razabira se, je li f. sing. ili n. plur.*

2. **NAZDA**, *adv. isto šte nazad, nazada. Potvrda je samo: názda, rursus. D. Nemanic (1885) 62.*

NAZDAK, *m. isto što nazadar. Samo u primjerima*: Svekoliko dobrovoљno podnosim ili je napredak ili nazdar. M. Divković bes. 87. Ne ideš ti u napridak, nego u nazdar. A. Kanižić uoč. 422.

NAZDATEL, *m. nom. ag. prema glag. nazdati. Samo u primjeru*: Moju staryje ne byti mňstitelem ni razoriteljem svetomu městu semu, ne pače nazdatelem i svršitelem. Svetostef. hris. 39.

NAZDATI, nazdam, *pf. sazdati, sagraditi. Od na-zdati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Daničićevu rječniku (aedificare s primjerom iz xiv vijeka.) Iže (govor je o nekakvom torňu) oto osnovanja jego vlezdviš i nazdavš svrši j. Mon. serb. 122.*

NAZDOLICA, *f. nizdolica, nizbrdica. Zabilježio L. Mrazović (ne naznačivši, gdje je čuo). Porađi naz- vidi riječ, koja sad dolazi.*

NAZDOLUN, *adv. nizbrdo. Potvrda je samo: názdolun, deorsum. D. Nemanic (1885) 62. Po svoj prilici od na-s-dolun (s nejasnim -un).*

NAZDRAVICA, *f. isto što zdravica. U rječniku Belinu (brindisi), u Stulićevu (propinatio) i u Vukovu (nazdravica, vide zdravica s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 606: Kružić za te nazdravici pije).*

NAZDRAVITEL, *m. nom. ag. prema glag. nazdraviti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (chifa brindisi), u Bjelostjenčevu (nazdravitel, propinator) i u Stulićevu (propinato).*

NÀZDRAVITI, názdravím, *pf. napiti (kome) u zdravje. Od na-zdraviti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Nalazi se akt. i pas. U rječniku Belinu (far brindisi a uno e invitarlo bere), u Voltigijinu (sa značenjem krivo rečenim: salutare, grüssen, t. j. pozdraviti), u Stulićevu (propinare alicui) i u Vukovu (pazdraviti kome, zutrinken, propino. Kad koji hoće da piye, onda nazdravi onome, što će da piye poslije nega . . .).*

a) u pravom smislu. Prvle nego umru, da se zajedno napiju, da jedno drugom nazdravi. M. Zoričić zrc. 5. Nazdravi mu zlatnu kupu vina: Zdrav da si mi, vojvoda Miloš! Nar. pjes. vuk 2, 200. Đe doneće jednu kupu vina.... nazdravi je begu Radul-begu. 2, 449. Dode čaša Hasan-agji Kuni, nazdravi je u svoju družinu: Zdravi ste mi, moja braća draga! 3, 289. Zdravici prijateljsku napiju domaćin i nazdravi je svome sinu ili bratu. Vuk kovč. 118. Zato Marko haje i ne haje, nego s kupom rujno vino piće i još nima l'jepo nazdravio. Nar. pjes. juk. 74. U birtiji trideset Turaka, oni piju baš rujeno vince, Turci Jandri čaše nazdraviše. Nar. pjes. marj. 33. Miloš ih je vinom poslužio; po dvaput se čaše obredile, treću dade srpskom car-Lazaru, pa je care s náme nazdravio. Nar. pjes. petr. 2, 179. Kome ču ja sada nazdraviti? po starini da bih nazdravio, nazdraviću starcu Jug-Bogdanu. 2, 294. Uzme knez cunet pun rakije i nazdravi družini ovako. S. Ľubiša prip. 195. Domaćin.... nazdravi kome od gostiju. Ovaj opet nazdravi trećemu, treći četvrtome. M. Đ. Miličević slave 49. Što mi čašu ti tako nazdravi? Nar. pjes. hörm. 1, 480. Hvala vami, moja braća draga, na zdravici od kuma napitoj, od vas pitoj, meni nazdravitoj. Hrv. nar. pjes. 2, 378.

b) u prenesenom smislu; vidi napiti pod a, c. Da ou ne bijaše odlučio kalež, koga mu je otac négov nebeski nazdravio, popiti. E. Pavić ogl. 611. Pozavavši ga on (t. j. Isus apostola Andriju) k sebi, da ga nasliduje, nazdravi mu čašu istog vlastitog trpleña. prosv. 2, 53. Ja živ i zdrav mrem pomalo.... dok čašu svu ispijam, koju narav svim nazdravi. V. Došen 47a.

NAZDRAVIVATI, nazdravivam, *impf. prema pf. nazdraviti. Samo u primjeru*: Prvu čašu svetom Petru dava, a Nikoli Petar nazdraviva. Hrv. nar. pjes. 1, 17.

NAZDRAVLAČ, nazdravljacha, *m. nom. ag. prema glag. nazdravljati. Samo u primjeru*: To u velike stoji i do rečitosti samoga nazdravljacha (dolibaše). M. Đ. Miličević slave 56.

NÀZDRAVLAĆE, *n. nom. verb. od nazdravljati. Između rječnika samo u Vukovu (das Zutrinken, propinatio) i samo u primjeru: Siromasi krenu na konak s (stamp. bez s) blagoslovom i nazdravljašem. S. Ľubiša prip. 34.*

NÀZDRAVLIATI, názdravljám, *impf. prema pf. nazdraviti. U rječniku Voltigijinu (pres. nazdravljam uz inf. nazdraviti), u Stulićevu (nazdravljati v. nazdraviti) i u Vukovu (zutrinken, propino). Nazdravljao zlatnim čašam u zdravje. J. Banovac pred. 20. Načini čašu, s kojom na sobetom vino piše i gospodi nazdravljase. A. Kačić razg. 79. Vino nazdravljao dabo. E. Pavić ogl. 507. Kad joj stanem čašu nazdravljati. Nar. pjes. vuk 1, 394. Čašu pije, caru je nazdravljao. 2, 203. Čašu uze Janković Stojane, a nazdravljaju svoj družini redom, a napija što najlepše znade. 3, 144. Hoće li što ostati onome, kome se nazdravljaju. Vuk nar. posl. 89. Vi se vinca napojili i zdravice nazdravljali! Nar. pjes. petr. 1, 98.*

NAZDRAVLENE, *n. nom. verb. od nazdraviti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nazdravljenje, il far brindisi), u Bjelostjenčevu (propinatio) i u Stulićevu (propinatio s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

NAZDRAVLIVATI, nazdravljujem, *impf. iter. glag. izveden od nazdravljati. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nazdravljujem, propino) i samo u primjeru: Pored Marka sjede piti vino,*

vino pije, Marku nazdravljuje. Nar. pjes. stojad. 2, 15.

NAZDRETI, nazdrem, pf. isto što nazreti (vidi tamo).

NÄZÉB, f. isto što nazeba. Između rječnika samo u Vukovu (Erkühlung, Erkältung, refrigeratio, pituita s naznakom, da se govor u Crnoj Gori). Prekomerno naprezaće u učenju, a i nazeba pre toga u vojsci svale ga u bolest. M. D. Milićević pom. 235. Kad goveče u proleće iznemogne pa ne može da ide i ne može dobro da jede, onda kažu, da ima nazeb (u Srbiji). Etnogr. zborn. 14, 349.

NÄZÉBA, f. nahlada, nazima. U rječniku Mikalini (nazeba, hropot, gravedo, distillatio, pituita, — nazeba, nastinutje, refrigeratio), u Belinu (distillatione), u Bjelostjenčevu (distillatio, gravedo, pituita, congelatio), u Voltigijinu (rafreddore, Schnupfen), u Stulićevu (pituita, distillatio, gravedo, epiphora, rheuma) i u Vukovu (Erkühlung, Erkältung, refrigeratio, pituita). Kako so od nazeba čuvaju (t. j. kalami)? J. S. Rešković 149. Kalami zamataju se od nazeba mlačenom slamom. 400. Govori se u Požicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 242.

NÄZÉBAO, názébli, f. isto što nazeba. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nazebel, v. nazeba) i u Vukovu (Erkühlung, Erkältung, refrigeratio, pituita).

NAZEBEĆE, n. nom. verb. od nazepsti. Samo u primjeru: Podnesoše čudnovato nazebenje od zime. M. Radnić 64b.

NAZEBITI, nazebim, pf. isto što nazepsti. Samo u Voltigijinu rječniku (gelare, erkälten). — Sasma nepouzdano.

NAZEBIVATI, nazebujem, impf. prema pf. nazepsti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nazebujem, congelasco, refrigeror), u Jambrščevu (nazebujem, congelasco) i u Voltigijinu (prez. nazebujem uz inf. nazebiti).

NAZEBLEĆE, n. isto što nazebene. Samo u Stulićevu rječniku (nazebjeće, v. nazeba). — Nepouzdano.

NAZELEN, adj. podosta zelen. U rječniku Belinu (nazelen, verde chiaro, — nazeleno, mischio, colore tra verde e bianco) i u Stulićevu glaucus s naznakom, da je iz Belina rječn.). Nazelenka na okruga oka obraniti pokrijuje (mjesto je nejasno). J. Kavačić 530a.

NAZELENITI, nazelenim, pf. učiniti što zeleno. Od na-zeleniti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u rječniku Belinu (far verde) i u Stulićevu (viridem efficere).

NAZELENIVATI, nazelenujem, impf. prema pf. nazeleniti. Samo u Stulićevu rječniku (nazelenivati, nazelenivam, viridem efficere).

NAZÉPSTI, nazébem, pf. ozepsti, nahladiti se. Od na-zepsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Akc. kao u natresti. U rječniku Mikalini (nazebsti, nastinuti, frigeo, frigesco, — nazebsti, ohropotiti, contrahere gravedinem, — nazeben, refrigeratus, — nazebao, ohropočen, gravedinosus, ex gravedine laborans, pituousus), u Belinu (nazebsti, raffreddarsi, divenir freddo, — nazebao, raffreddato, cioè chi patisce di catarro), u Bjelostjenčevu (nazebel, nazeba, refrigeratus, gravedinosus, pititosus), u Stulićevu (nazepsti, frigere, frigescere, gravedinem contrahere, pituita laborare, — nazebao, pituousus, ex gravedine laborans, — nazeben, pituitosus, rheumaticus) i u Vukovu (sich erkälten, refrigeror).

Mene uvati groznica, i to upravo što sam nazebao. Vukova prep. 1, 354. Vasa odo, u putu nazebbe, i ona mu se ranica podjuti. M. D. Milićević pom. 556.

NAZEZLATI, nazezlam, pf. glag. tamna postana i značena. Samo u primjeru: Druga je (t. j. vračarica) govorila, da je ta divojka vasred poja stala, ter da su divojki zeci nazezljali. Jačke 66.

NAZGAZITI, nazgazim, pf. očepiti. Od nazgaziti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2. Samo u primjeru: Uzalud je stara Frenčevička namigivala okom, uzalud je i nogom nazgazila Tevtordarevicu, da prekine taj razgovor. M. D. Milićević jurm. 79. — Ne čini se pouzdano.

NAZGORU, adv. ozgo, odozgo. Govori se u Vrbniku (na Krku). Zborn. za nar. živ. 7, 295.

NAZIBATI SE, nazibam se, pf. o zibańu u obilnoj mjeri. Od na-zibati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Kod mene š (== češ) se kola naigrati . . . nejaka š se ceda nazibati. Nar. pjes. vila (1868) 673.

NAZIDAK, nazitka, m. prizidani dio u kuća, prinovak. Govori se u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 739.

NAZIDATI, názidám (názidém), pf. Od nazidati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1, 3 i 5.

a. zidajući načiniti što na čem. Samo u Vukovu rječniku (daraufmauer, addere murum).

b. mnogo sazidati. Samo u Vukovu rječniku (in Menge bauen, construere, n. p. nazidao mnogo kuća).

c. sazidati, sagraditi. U rječniku Stulićevu (nazidati, v. sagraditi s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu (aedificare sa dva primjera iz Domentijanab).

a) u pravom smislu. Nedostatljivo je bě potřebnymi, ili korabъ svrъšiti ili doma nazidati. Domentijanb 65. Postavil tebe . . . da naziděš i nasadiš. N. Rašina 182a. Opet one (t. j. pčeles) nazidat če škule. J. S. Rešković 285. Na zidu Ofilu mnogo nazida. Đ. Daničić 2 dnevn. 27, 3. Te se samo posvećeno t'jelo nazidanu ma-nastiru seće. Nar. pjes. vuk 6, 76.

b) u prenesenom smislu, lat. aedificare, nem. erbauen. Běše bo j viděti pače i pače dobrymi děly po duši nazidajušta se. Domentijanb 65. Sad vas predajem Bogu . . . koji može nazidati. Vuk d. ap. 20, 32. Ako se vratiš k svemogućemu, opet češ se nazidati. Đ. Daničić jov 22, 23.

d. nabacati, natrpati. Samo u primjeru: Kamenja gomilu na nbi nazidali. I. T. Mrnavić osm. 171. — Nepouzdano.

NAZIDAVATI, nazidavam, impf. isto što nazidivati. Samo u primjeru: Na ovim blagorodnim čuvstvovanijam osnovavaju se i nazidavaju sve druge bogougodne dobrodeteli. D. Obradović živ. 71.

NAZIĐIVĀNE, n. nom. verb. od nazidivati. Samo u Vukovu rječniku (das Daraufmauer, impositio murii).

NAZIDIVATI, nazidujem, impf. iter. glag. izveden od nazidati, kojemu nema potverde. Između rječnika samo u Vukovu (daraufmauer, impono murum). Oltar vidi se da je nazidivat. Vuk dan. 1, 22. A vi, ljubazni, nazidujte se svojom svetom vjerom i molite se Bogu duhom svetijem. jud. 20.

NÁZIMA, f. nazeba, nahlada. Između rječnika samo u Vukovu (nazima, vide nazeba). Govori se u Bosni (u okružju sarajevskom). Zborn. za nar. živ. 8, 87. 102.

NÁZIMAC, názimca, m. prasac, vepar. Jamačno je u svezi s prijedlogom na i s imenicom zima; po tome će pravo značenje biti: prase, koje se zimi izleže, ili: koje se zimus izleglo. Između rječnika samo u Vukovu (nazimac, vide vepar). U istom su rječniku i ove potvrde: Nazimac kus kopa bus pod kotlokropovom kućom (nar. zagonetka bez odgometljaja, ali se odgometljaj nalazi u S. Novakovića nar. zag. 201: svilena buba). s. v. bus. Pečenica obično biva . . . nazimac od dvije godine. s. v. pečenica.

NÁZIMÁD, názimádi, f. nom. coll. od nazime, t. j. prasad od godine dana. Razvitak značenja vidi kod nazimac. Samo u Vukovu rječniku (einjährige Schweine, sues anniculae).

NÁZIMAK, názimka, m. prase, koje se zimi izleže. Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.). S. Pavičić. Ima i F. Kurelac dom. živ. 40 (ali bez značenja).

NÁZIMČIĆ, m. mladi nazimac. Samo u Vukovu rječniku (dim. v. nazimac).

NÁZIME, názimeta, n. prase od godine dana. Između rječnika samo u Vukovu (einjähriges Schwein, porcus anniculus). Pečenica obično biva čitavo krme (prase ili nazime). s. v. pečenica. Pojeli sad uz post svu slaninu od onoga nazimeta. M. Đ. Miličević zim. več 286. — U Omišlu (na Krku) názime (s takvijem akc.) znači ovcu ili ovnu od tri godine. I. Milčetić.

NÁZIMICA, f. prasica od godine dana. Razvitak značenja vidi kod nazimac. U rječniku Vukovu (einjährige Sau, porca annicula). — U Omišlu (na Krku) názimica (s takvijem akc.) znači ovcu od tri godine. I. Milčetić.

NAZIMITI SE, nazimim se, pf. nahladiti se, nazepsti. Od na-zimiti; samone zimiti u značenju, koje bi odgovaralo, možda nema potvrde. U rječniku Voltiđijinu (nazimiti se, raffreddarsi, sich erkälten) i u Stulićevu (nazimiti [bez riječice se], v. nazebstvi). Rožica se jako nazimila. Jačke 247.

NAZIMIVATI, nazimujem, impf. prema pf. nazimiti (se). Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nazimujem, frigesco, frigidus fio), u Jambrešićevu (nazimujem, frigesco, frigefio) i u Stulićevu (nazimivati, nazimivam, v. nazebstvi).

NAZIMJETI, nazimim, pf. isto što nazimiti (se). Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nazimel sem uz prez. nazimujem).

NAZIPARITI SE, naziparim se, pf. navikati se. Od na-zipariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (perclamare, clamitando defatigari).

NÁZIRÁNE, n. nom. verb. od nazirati. Samo u rječnicima, i to u Belinu (naziranje, l' affacciarsi, il guardar di sopra), u Stulićevu (actus despiciendi) i u Vukovu (das undeutliche Sehen, visio indistincta).

NÁZIRATI, názirém, impf. prema pf. nazreti. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Belinu, Voltiđijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače). Prez. je ne samo nazirem, nego i naziram (vidi među primjerima).

a. gledati, vidjeti.

u) akt. i pas. U rječniku Stulićevu (nazirati, nazirem, naziram, v. nazreti s naznakom, da se nalazi u Vetranića). Zašto ja umiram od želje žubavi, kadgodi naziram tvoj obraz gizdavi.

Š. Menčetić 148. Život moj zatira ne pogled gizdavi, u kom se nazira plam gorke žubavi. G. Držić 400. U nemu lipotu izvrsnu naziram. D. Radina 95b. Djelica . . . putevni smrad nazira kadgodi za pomrzit ga. B. Gradić djev. 56. U sama tri lita tri cara vidismo; ovoga istoga, koga naziramo, Bog zna koliko ga uživat imamo. I. T. Mrnvić osm. 89. Gdignodi se ke glavice, vlake i poja ka naziru. J. Kavačin 118b. Koje (t. j. čuće) sbira sve, što tiče i nazira. 349b. Aklice ne sunčano, pravi u kom se raj nazira, ne bude mi vidjet dano, ne će imat ikad mira. A. Gledević 195b. David . . . nazire neke dvornike, gdje se šapcu (iz lat. cum David vidisset servos suos mussitantes. 2 reg. 12, 19). B. Zuzeri 384. Među ovijem kaluderima bijaše starac sijedom bradom do pojasa, na koga paša često naziraše, jer mu se činilo, da ga je negdje poprije gledao. S. Lubiša prip. 86.

b) refleks, gledati, naglédati se, zavirkivati. U rječniku Belinu (nazirati se, naziram se, affacciarsi, metter fuori la faccia dalla finestra o da altro luogo, — affacciarsi spesso, — guardar di sopra al basso), u Voltiđijinu (nazirati se, naziram se, fare capolino, affacciarsi, gucken) i u Stulićevu (nazirati se na što, despicare, — nazirati se s prozora, e fenestra adspicere). Ovamo se meće i primjer, u kojem se ne razabira pravo značenje: S veom razabranjem opipom imamo se na sveta kazaña davnjih doba nazirati. S. Rosa v.

b. nejasno razabirati (kad se što ne vidi pravo). Između rječnika samo u Vukovu (undeutlich sehen, video obscure s primjerom iz nar. posl. vuk 34: Vidiš li, baba, kulu? Ne vidiš. — A vidiš li starca? Nazirem). Između primjera, koji sad dolaze, možda bi gdjekoji bože bilo staviti pod a, a. Vrat još bili kroz vlast naziru. Š. Menčetić 106. Zraku s istoči daleće naziram. M. Vetračić 1, 480. S ovim kad otidu druzi u potiru, makne se (t. j. Derenčin) napridu, gdi ga ne naziru. H. Lucić 242. Koriolaua tvoga se jest dida slava neskončana mašila naprida toliko, da veće nitkor od Trogira tekuć za nóm. ne će moći da ju nazira. 285. Čelije su grad nje-kada glasovita bila imena, obilježja jedva sada naziru se iz kupjena. I. Gundulić 319. Koje su ono tužne sjene, koje oko mē nazira? G. Pal-motić 2, 461. Jedva se nazira ovo pismo nad vratim. V. Andrijašević put 267. Sva rečena nadhitaju luski razbor primločavi, neg' se istom naziraju svićom vire. J. Kavačin 532b. Blagujudi nazirahu na daleko lude nike. P. Vuletić 9. Kroz maglu se malo naziraše Jankovića krilo-pozlaćeno. A. Kačić razg. 258. Pak pobježe preko Nevesiña . . . koñici ga malo nazirahu, a pješci ga ni čut ne mogahu. Nar. pjes. vuk 3, 540 (i 4, 23). Djevojke i nevjeste doklegod svatove naziru, jednako pjevaju različne pjesme. Vuk kovč. 62.

NAZIRLIV, adj. nazorliv, zazorliv. Samo u Stulićevu rječniku (qui exterretur [štampl. exterrit] h. e. de equis, mulis etc.).

NAZIRNUTI SE, nazirnem se, pf. nágledati se, zaviriti. Od na-zirnuti; samome zirnuti možda i nema potvrde. Samo u primjeru: Projde pa se nazirne va kamaru. Nar. prip. mikul. 93.

NAZIROVAC, Nazirovca, m. izvor kod sela Dołana (u Slav.). Šem. pakr. (1898) 49.

NAZIV, m. appellatio, denominatio. U Šulekovu rječniku zn. naz. za lat. terminus technicus, niem. Kunstausdruck, technischer Ausdruck, tal. termino tecnico, — i u Popovićevu (Benennung,

Name, Termin). Hrvatom ne smetaju ničiji nazivi. M. Pavlinović razg. 66. *Danas je to u književnosti posve obična riječ.*

NAZIVAK, nazivka, *m. isto što naziv*. Između rječnika samo u Stulićevu (nomen, appellatio, nominatio s naznakom, da se nalazi u Lastrića). Primjera se našlo samo u dva pišca. Niti znajući, kojim bi ga nazivkom prozval. F. Lastrić test. ad 33a. Pod ovim imenom iliti nazivkom ovo dilo . . . vama prikazujem. od' 3. Da smo sinovi Božji . . . o slavna imena i nazivka! ned. 368. Ima mu se dati dakle nazivak i poštene vojvode prvrsnog i kapetana. sveti. 115b. Zato ga nazivkom apoštola, proroka, naučitelja, čudotvorca štovati i slaviti imamo. A. Kanižlić fran. 20. Area foederis . . . i ovi nazivak daje se Gospo. bogolubnost 345. U ovoj knjigi papa daje Fociju nazivak čovika pametnoga. kam. 305. Car nazivkom mudrac. 431.

NAZIVALO, *n. isto što naziv, nazivak*. Između rječnika samo u Vukovu (etwa der Namen, nomen). Vaše je nazivalo, a naše proždiralo (reče domaćin gostima). Vuk rječn. s. v. proždiralo. Jednoga nazivalo, a drugoga izdiralo (kad se jedan oko čega trudi i muči, a za drugoga se misli da to radi). Nar. posl. vuk 112. .

NAZIVAN, nazivna, *adj. onaj, koji pripada nazivu, koji je u svezi s njim*. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (nazivni, terminologisch, terminologico).

NAZIVÂNE, *n. nom. verb. od nazivati*. U rječniku Belinu (nazivanje, augurio, l' augurare in senso di buone feste), u Voltigijinu (invocazione, Anlehnung; nem. riječ, t. j. naslon, ovdje je bez smisla), u Stulićevu (invocatio, appellatio, nominatio, denominatio) i u Vukovu (1. das Nennen, Heissen, appellatio, 2. das Grüsgott! salutatio). Jedan sam Bog prislavni, svemogući, primudri . . . sa svimi drugimi izvrsnimi nazivanji. P. Radović nač. 116. Budući da su razlika nazivanja, ka se Isukrstu, gospodinu našemu, pristoje. 443. Fala ti na nazivânu dobrog dneva. E. Pavić prosv. 1, 14. Treća vlaštost crkve jest ova kako katoličanska, to jest općena, koje nazivâne istinito njoj bi dano. J. Matović 91. Jer s početka Slovinci se zvaše . . . je l' od slova ovo ime došlo il' od slave nazivâne pošlo, znati nije. M. A. Rejković sat. 27. Govoreći božanstvene riči s nazivâhem svete trojice nega ćeš okrstiti. A. Kanižlić kam. 574.

NAZIVATI, nazivâm (nazivâm), *impf. prema pf. nazvati*. *Nalazi se akt., pas. i refleks.* U rječniku Mikačinu, Belinu, Voltigijinu (u ovome je pored drugih značenja i nem. anlehnen, t. j. nasloniti, što je ovdje bez smisla), Stulićevu (s naznakom, da se nalazi u Đordića), Vukovu i u Daničićevu (vidi dače). *Najstarije su potvrde iz xv vijeka* (vidi pod a, b, bb).

a. *zvati, naricati, imenovati*. U rječniku Mikačinu (nazivati, zvati, appello, nomico, nuncupo), u Stulićevu (nazivati, nazivâm, appellare, nominare, denominare s primjerom: opće razumnici nazivat ga rijećima vrhuznositijem, — nazivajuć, nazivajući, denominativus, denominans), u Vukovu (nazivati, nennen, appello, — nazivati se, heissen, vocor) i u Daničićevu (nazivati, invocare sa dva primjera iz xv vijeka).

a.) *akt.*

aa) *uprće*. Svi, da jest sveta, nazivahu ju. F. Glavinić evit 227a. Ovim ga imenom nazivâše. A. Kanižlić fran. 64. Turci . . . nazivaju ga, da je veliki prorok. I. P. Lučić izk. 20. Gdjekojima

ako se i spominâlo staro prezime, najviše su ih kao poruge radi ňime nazivali. Vuk rječn. s. v. prezime. Da koja vjera sebe naziva takim imenom. M. Pavlinović razg. 13.

bb) *sa dva akuzativa*. Nazivahu vsi Gruga ubijieu. Š. Kožičić 23a. Da Boga nepravedna naziva. I. Grlić 205. Sv. Pavao naziva Korintijane posvećene i svete. J. Matović 91. Zašto ja na toliko mesta nazivjem sujeverije glupo? D. Obradović sov. 86. Čestituje i srično naziva nivo veličanstvo kraljevsko. A. Tomičkić živ. 284. — *Ispred drugog akuz. stoji prijedlog za u primjeru*: To li me, gospoje, za slugu nazivaš. N. Našeković 2, 6.

cc) *mjesto drugog akuz. je nom.* Turci Egipat nazivju Mizra. I. Đordić salt. 269. Ako ji(h) ivandelišta i naziva samo mudraci. F. Lastrić test. 60b. U putu, koji ovi nazivaju jeres, tako služim Bogu. Vuk d. ap. 24, 14.

dd) *mjesto drugog akuz. je instrum.* Sad me jednom ženom, ne majkom nazivaš. M. Marulić 187. Jegda ga cesarom nazivahu gospoda. Š. Kožičić 52b. Od naroda, koga slavskim on naziva. J. Kavačin 114b. Koji svoga mladega . . . opisuju nazivajući ga psom ili sotonom. I. Grlić 54. Al' ne muči Arbanasin Musa, već ga psuje i řenom nazivje. A. Kačić razg. 122. Mariju nazivje (sic!) materom. S. Rosa 34a. Siliime pridivaju i řu mobom nazivaju. V. Došen 60b. Dobrim bratom Đukom nazivljući ga. D. Obradović živ. 17. Oni su mene nazivali svojim mlađim učitelemb. mas. 327. Papa nazivje řega pri-milosrdnjem blagajnikom. I. Đordić ben. 103. Naziva ih prijateljima. B. Leakovć nauk 57. Istočnom te čim caricom i ljubovcom mom nazivam. P. Sorkočević 58b. Oždrijebi krilata koňa, kojega jedni u ovoj pjesmi nazivaju vrcancem, jedni doratom. Vuk nar. pjes. 2, 106. Staša Marka nazivati kurvom. 2, 374. Devet puta majkom te nazivam. 3, 537. Da su ovi glavari . . . Malovića nazivali Turskom udvoricom. 4, 460. Više vas ne nazivam slugama. jov. 15, 15. Nazivaše me blaženjem. D. Daničić jov 29, 11.

b) *pas. i refleks.*

aa) *uprće*. Kojijem se imenom nazivah prije. I. Đordić uzd. vii. Držaše ga kao za nedostojna, da se imenom krstjanina naziva. A. Kanižlić kam. 28. Da bi se boje videlo, kako je senat Srpski onda zapovedao i kako se nazivao i potpisivao. Vuk dan. 5, 53.

bb) *sa dva nominativa*. Da se nazivaš jedan od našega grada (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 41. Tko se naziva človek gospodina Radosava (iz xv v.). Mon. serb. 315. Zatoj me sradace blago se naziva, pokoli sunaček kon sebe uživa. Š. Menčetić 265. Oču, da se (t. j. ove knige) nazivaju naručnik. Naruč. 3a. Sego radi preštol oni gnojni nazivajet se. Š. Kožičić 19a. Jadovan i tužan da s tužbom pribiva, da se rob i sužan ljubavi naziva. M. Vetranić 2, 68. Toj kući Jove tast silom se naziva. H. Lucić 192. I ova danica moja i gospoja dužnica naziva se tvoga. 258. Jedan se (t. j. ribar) Debeja, drugi zet naziva. P. Hektorović 4. Isus . . . nazivaje se takojer Hristos, t. j. pomazan. Š. Budinić suma 6a. Kad bi znao . . . blažen bi se nazivao. I. Gundulić 184. U ono vrime bi jedna žena . . . nazivana Marija. P. Radović ist. 46. Od ovoga nazivâna Marija. I. T. Mrnavić ist. 13. Polikarko . . . svaštoznanac nazivan. J. Kavačin 122b. Treće sobstvo naziva se s obćenijem imenom duh sveti. J. Matović 78. Prva skula naziva se prelo, druga divan ili posilo, treće

kolo, gdi se uče igrat. M. A. Rejković sat. 41. Bijaše dostojan, da se naziva Nikola Veliki. A. Kanižić kam. 78. Zašto se nazivje lekar, a lekarstva nikad nije naučio. D. Obradović živ. 61. Peta dobrodetelj nazivje se postojanstvo. sov. 138. Nijesam dostojan nazivati se tvoj sin. L. Radić 44. Arkižakni, koji se nazivaju oči biskupove. I. P. Lučić nar. 112. Što se dobro i lipo naziva. J. S. Rejković 4. Vojela bih s'jedu kosu plesti no ja poći u Prilipa grada, Markova se nazivati žuba. Nar. pjes. vuk 2, 238.

c) mjesto drugog nom. je instrum. Koji se hoće nazivati carom rimskim. A. Kanižić kam. 133. Više se potvrda nje našlo, ali se govori i piše na pr. šta se nazivaš mojim dobro-tvorom, kad nijesi?

d) nazivati se za što. Samo u primjeru: Svakomu darivam a ja se nazivam za tvrda lakomca. M. Vetranić 1, 481. Vidi posljednji primjer pod a, a, bb.

b. želeti (u pozdravljanju). U rječniku Belinu (nazivati, augurare, — nazivati dobro, benedire, pregar bene, — nazivati komu zdravje, salutare, far complimento con pregar altrui salute), u Voltigijinu (augurare, wünschen), u Stulićevu (nazivati komu štograd, auspicari alicui, bonum alicui ominari s naznakom, da se nalazi u Lاستفrića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Vukovu (vidi daže pod c).

a) nazivati dobar dan (jutro, večer, noć). Ni mi tko nazivaj dobar dan ni večer. Š. Menčetić 146. Nazivam dobar dan, mirnu noć i pritilo godište svitljem vlastelom. M. Držić 239. Ni mu se ima dobro jutro ni dobar večer nazivati. M. Divković nauk 265a. Ona ide gospodi dobro jutro nazivati. Nar. pjes. bog. 5. Svaka Marku djevojka dobro jutro nazivaše. 14. — *Ovamo se meću i primjeri:* Pak u dvore bile ulizoše, na dobro mu Božić nazivava. A. Kačić razg. 301. Ovo vam sada drugi put nazivam svim čestit božić. P. Knežević pis. 29.

b) n. Božju pomoć. Ali joj pode Stjepane Božju pomoć nazivati: Božja pomoć da ti je, gizdava mlada djevojko! Nar. pjes. bog. 118. Kad ulize u tamnicu tamnu, Božju mu je pomoć nazivao. A. Kačić razg. 42. Božju joj je pomoć nazivao: Božja pomoć, Kopčica robino! Nar. pjes. vuk 1, 457. Božju su mu pomoć nazivali: Božja pomoć, dakone Stevane! 2, 7. On joj Božju pomoć nazivao: Božja pomoć, moja snaħha mila! 2, 351. Božju pomoć curi nazivao, ona īemu pomoć privatila. 2, 589. Pak im Božju pomoć nazivahu. 5 (1865), 284. Božju mu je pomoć nazivao, a on īemu lepše odaziva. Nar. pjes. bos. prij. 2, 167. Božju straži pomoć nazivaše: Bog pomozi stražo carovle! Nar. pjes. istr. 1, 8. — *Mjesto Božja pomoći imano od Boga pomoći u primjeru:* Pozdravljući te lipo nazivam ti od Boga pomoć. L. Vladimirović 10. *Mjesto Božja pomoći nazali se kašto samo pomoći:* Tu nađoše Pekovića kneza, oko nega deca Moračani, onde īima pomoć nazivaše, lijepo im pomoći prifatiše. Nar. pjes. vuk 4, 325. Onde īemu pomoć nazivaše, vojvoda im pomoć prifatio. 4, 396.

c) nazivati Boga kome, t. j. reći mu: pomozi Bog! U rječniku Vukovu (nazivati Boga, sagen pomoz' Bog! Deum praefari s primjerom iz nar. pjes. vuk 4, 179: Vojvodama kada ono dode, ono īima Boga ne naziva, već ovako īima progovara i s naznakom, da je stajaće'). A on Marku Boga ne naziva. Nar. pjes. vuk 2, 353. U tom došla tri Turčina mlada, Maksimiji Boga

nazivaju: Božja t' pomoć, gospodo nevesto! 3, 35. Iva im je Boga nazivao, banica mu Boga privatila. 3, 499. Pa mu Turski Boga nazivaše, a Kulin mu Boga privataše. 4, 197. Ako Boga nazivate samo svojoj braći, šta odviše činite? (ispov. lat. si saluta veritus fratres vestros tantum, quid amplius facitis?). Vuk mat. 5, 47. I kumama Boga nazivaše, kume īemu lepše prihvatahu. Nar. pjes. petr. 2, 41. U selaka Boga naziva stariji mlademu. M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 22, 149.

d) n. drugo što. Gdi zdravje naziva svojemu brajenju. Š. Menčetić 67. Oni nazivajući zdravje ūoj. Zborn. (1520) 58a. Mir ti nazivamo. M. Držić 152. Ter im pode Jakšićima dobru sreću nazivati: Dobra vami sreća буди, dva Jakšića mila brata! Nar. pjes. bog. 114. Komu nazivjem pokoj vični, a sinu mu zdravje, veselje, dug život. A. Kačić razg. 208. Ja mu dobru sreću nazivam. 337. Ja vam nazivjem čestitu sriču i vikovne veselje. kor. 127. Od Boga nazivam svaku pomoć, korist i blagoslov vami. L. Vladimirović 8. Ni selam joj Mujo ne naziva. Pjev. crn. 64a. Kad ga viđe Strahiniću bane te mu selam Turski nazivaše. Nar. pjes. vuk 2, 273. Mrtvim ēemo pokoj nazivati. Nar. pjes. juk. 181. Selinu je pokoj nazivala. Hrv. nar. pjes. 5, 153.

e) u svim pod b dovre navedenim primjerima želi se štograd dobro, a u ovom primjeru zlo: Budi moje krvi žedan i sve tuge nazivam. Š. Palmotić 1, 223.

c. zvati u pomoć, zazivati. U rječniku Voltigijinu (invocare, anrufen) i u Stulićevu (invocare). Vrle zvizde sve naziva. M. Držić 112. Na pomoći ga tvoje svak čas na pomoći nazivam. 181. S kojijem ēete srcem īubit Isukrsta, s kojijem ēete ga ustima nazivati u pomoći? Đ. Bašić 21. Koga si tolikrat u pomoći nazivo. I. Đordić ben. 197.

d. pozivati. Puke nutka i naziva, da hvale Gospodina. A. Vitačić ist. 86. — U ovom primjeru nazivati se znači: pozivati se, t. j. apelirati: Koji se odzivaju ili nazivaju, to jest apeliraju od pape rimskega k zboru il' konciliju općenomu. Š. Budinić ispr. 128.

NAZIVKA, f. isto što naziv, nazivak. Samo u Stulićevu rječniku (nazivka, v. nazivak).

NAZIVLE, n. nom. coll. od naziv. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (terminologia, glossologija, Kunstsprache) i u Popovićevu (Terminologie).

NAZLABATI, nazlabam, impf. prema pf. nazlobiti. Samo u primjeru: S jakе zime jer je marva slaba, š ne joj ćešće i nemoć nazlaba. J. S. Rejković 56.

NAZLAMENATI, | vidi naznamenati,
NAZLAMENOVATI, | naznamenovati.

NAZLATAN, nazlatna, adj. onaj, koji se posmalo kao zlatni. Samo u Stulićevu rječniku (nazlatan, nazlatni, badius, ad aureum colorem vergens).

NAZLI, adj. indecl. gizdar, ponosan. Iz tur. nazli (kićeno, koketno). Samo u primjerima: Jesi l' vid'la, Maro, mlade Sarajlje, kako nazli hode, kako duzel nose? Nar. pjes. bos. prij. 2, 96. Sve bi tebi pregorela mlada, al' ne mogu nazli (h)oda tvoga. Nar. pjes. petr. 1, 193.

NĀZLICA, f. zla žena. Govori se u Lici, na pr. Znam da dobro onu názlicu. J. Bogdanović.

NĀZLIJA, m. zao čovjek, zlikovac. Između rječnika samo u Vukovu (u izd. 1898: nazlija,

vide zlikovac s *naznakom*, da se govor i Hrv.). Lubav sama predobije nam protivne sve nazlje. J. Kavačin 64b. Hrabri gdi su Peraščani . . . caru dušmani i nazlje? 133b. Prijateļ ti je al' nazlja. 342a. Kad paklene sve nazlje na nih s nova nalipaju. 456a. *Govori se u Lici*, na pr. Čuvaj se onoga nazlje. J. Bogdanović. — *Ujednoj nar. pjesmi bosanskoj nazlja se veli ženskome od milosti* (kao muškome didija): Ta nazlja, čeri materina, svemu si mi rodu omilela, a i meni na srdače pala, na srdaču ranu otvorila! Vila (1866) 801.

NAZLITI, nazlim, pf. zlo učiniti, pakostiti. *Od na-zliti; samome zliti važada nema potvrde; ispor. pozliti od po-zliti.* Samo u primjeru: Tutilo . . . da bi narodu nazlilo i crkvu okašalo. M. Pavlinović razl. sp. 12.

NAZLIJĀN, nazlijána, m. isto što nazlja. *Govori se u Lici* (s naznačenim akc). Đ. Škaric.

NAZLOB, m. zloba. U rječniku Bjelostjenčevu (nazlob, zloba, mrzeće, odium, invidia, simultas, — star nazlob, odium diuturnum, očivest nazlob na koga nosim, manifeste odio persecutor quempiam), u Jambrešićevu (odium, invidia), u Voltigijinu (nazlob, nazlobi, f. [dakle fem. !], malignità, Schadenfreude) i u Stulićevu (nazlob, m. odium, invidia s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.). Al' ne htih pustiti nesriča nazloba. P. Vitezović odil. 6. Nazloba vičnoga ja se od vas bojim. 17. Gorši nazlob jest pokriven neprijateļ neg' odkriven. priič. 8.

NÁZLOBA, f. išto što nazlob. U rječniku Jambrešićevu (infestatio, u lat. dijelu). Kad jih tako nazloba naduhne, jedno drugo nepristance kune. J. S. Rejković 15. Zeče ima protivnike svoje (a na svitu brez nazlobe tko je?). 139. *Ima i u Ivekovićevu rječniku* (s naznačenim akc i s naznakom, da se govor i baniji u Hrv.).

NÁZLOBAN, názlobna, adj. isto što zloban. U rječniku Bjelostjenčevu (nazloban, infensus, infestus, invidus, invitus, — adv. nazlobno, infense), u Jambrešićevu (nazloben, invidus, invidosus, — adv. nazlobno, invidiosus), u Voltigijinu (maligno, schadenfroh) i u Stulićevu (nazloben [sic!], invitus, cui ali invident s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn.; u tome rječn. stoji: nazloben, invidus, i to je pravo, a u Stulića je znáćene protumačeno krivo, t. j. mrzak). Kako se siluju oni nazlobni neprijateļi srce doli pritisnuti. A. Georgicev pril. 16. Mlím, da sudci mitozobni ne će zato bit nazlobni. V. Došen 68b. Ali nazlobna je bila (t. j. Petrova mati). Jačko 191. *Ima i u Ivekovićevu rječniku* (s naznačenim akc. i s naznakom, da se govor i baniji u Hrv.). *Govori se i u Lici*. J. Bogdanović (zabižežio ake nazloban).

NAZLOBEĆE, n. nom. verb. od nazlobiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (invidentia).

NAZLOBITEĽ, m. nom. ag. prema glag. nazlobiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (nazlobiti, infestator, u lat. dijelu).

NAZLOBITI, nazlobim, impf. biti nazlobun, pakostiti, mrziti. Glag. nije postao od na-zlobiti (jer bi onda bio pf.), nego je izведен od osnove imenice nazlob ili nazloba. U rječniku Jambrešićevu (nazlobim, invideo), u Voltigijinu (malignare, schadensüchtig sein) i u Stulićevu (nazlobiti, v. mrzjeti). Nas će krstjane Siget još nazlobit. P. Vitezović odil. 69. Među to joj (t. j. pčeli, pčelama) i miši nazlobe. J. S. Rejković 64. Mlade guske još nazlobe muhe (guske je akuz., muhe je nom.). 317.

NAZLOBIVATI, nazlobujem, impf. prema pf. nazlobiti. U rječniku Bjelostjenčevu (nazlobujem, nazlobival sem, mrzim na koga, odi, avesor, odio habeo . . . insector, — jako ga nazlobuje, magnum eius est odium in illum), u Voltigijinu (prez. nazlobujem uz inf. nazlobiti) i u Stulićevu (nazlobivati, v. mrzjeti). Vnogi neprijateļi nazlobuju Dalmaciju. P. Vitezović kron. 74.

NAZLOBNIK, m. nazloban čovjek. U rječniku Bjelostjenčevu (osor, invidus, invidiosus, insectator, persecutor, inimicus), u Jambrešićevu (invisor, u lat. dijelu) i u Voltigijinu (malevolo, ein Schadensüchtiger). Nazlobnika ne pogrdi, al' niti š ním vere tvrdi. P. Vitezović priič. 8. Vboga sriča jest sa vsima, nazlobnika koja nima. 18.

NAZLOBNOŠT, f. zloba, nazloba. Samo u primjeru: Za gušće se ljubeznosti taje nego nazlobnosti. P. Vitezović priič. 162.

NÁZLOBRŽ, m. t. j. na zlo brz. U rječniku Vukovu (hastig nach einer Übelthat, mali cupidus). Služi i kao prezime: Povrati koňa Petru Nazlobrovu. Djelovod. prot. 114.

NÁZLOBRŽOVIĆ, m. isto što nazlobrz. Prebijate jednome mi rođaku nazlobrzoviću. S. Lubiša prič. 9. Služi i kao prezime: Sa svatovim Nazlobrzovića (iz neke nar. pjesme). Vuk rječn.

NAZLOČEST, adj. podosta zločest. Samo u rječnicima, i to u Mikaliniu (nazločest, malo zločest, improbus), u Bjelostjenčevu (improbulus) i u Stulićevu (improbulus s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NAZLONOŠA, f. ona, koja zlo nosi. Samo u primjeru: Da rušimo crkve, jer su one nazlonoše prve. Osvetn. 6, 6. Šasma nepouzdano.

NAZLÓPATITI SE, nazlópatim se, pf. multa mala perpeti. Od na-zlopatisi se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Potvrda je samo: Nazlopatio sam se svake tuge i nevoje. M. Pavlinović.

NAZLÓSRDITI SE, nazlósrđim se, pf. rasrditi se. Od na-zlosrditi se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NAZMENCE, adv. kajk. mjesto naizmjence. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (periodice, v. premence), u Voltigijinu (alternativamente, wechselweise) i u Stulićevu (nazmence, v. na izmjenice s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NAZNAČAJ, m. nom. act. prema glag. naznačiti. Samo u Popovićevu rječniku (Bezeichnung, Consignation).

NAZNAČAN, naznačna, adj. onaj, kojim se što naznačuje. Potvrda je samo: naznačna riječ, Schlagwort. Jur. pol. term. 447.

NAZNAČEЊE, n. nom. verb. od naznačiti. Naznacéne, Aufzeichnung, Bezeichnung. Jur. pol. term. 43. 94. Druge se potvrde nije našlo.

NAZNAČITI, náznačim, pf. notare. Od naznačiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Stulićevu i u Vukovu (vidi dale). Potvrda se našlo samo u nekoliko pisaca (najviše u Vuka).

a) zabižežiti, obiježiti. U rječniku Stulićevu (naznačiti, v. zabižežiti s naznakom, da se nazlazi u lat. bukvaru) i u Vukovu (bezeichnen, anmerken, noto). Za sad sam hoteo nakratko naznačiti, od kud proizhodi . . . tvrdoglavica. D. Obradović živ. 33. Naznačena mesta s tačkama pobeleži. P. Bolić vinod. 1, 164. Da bi se pjesme bolje razumjeti mogle, kod mnogijeh sam na-

značio, otkuda su. Vuk nar. pjes. 1, vi. U Srpskome je rječniku (kod riječi *zadužbina*) naznačena razlika između graditi zadužbinu i činiti zadužbinu. 2, 386. Susjedni primorci izgovaraju glas između *a* i *e*, koji ja ovde ne znam drukčije naznačiti nego sa *ā*. nar. posl. xxvii. Krojač . . . uzme kredu i konac i aršin te izmjeri i naznači, kud vaļa sjeći, pa onda siječe. pis. 66. Gdje koji priopovijedaju, da su ono Kain i Avel što se vidi u mjesecu kao nekaka sjenka, i da ih je Bog ondje naznačio svjetu za ugled kao preveliki grijeh, što je brat brata ubio. rječn. s. v. Kain. Jagnećom krv naznačite vrata na kućama svojijem, da morija k vama ne dođe. D. Daničić u Ivetovićevu rječn. *Ima i u Šulekovu rječn.* zn. naz. (anzeigen, indicare, — označiti, bezeichnen, mit einem Zeichen versehen, segnare, marcare, notare, — brojem naznačiti, beziffern, mit Ziffern ausdrücken, ridurre a numeri).

b) upamtit; kao da je to u primjerima: Pre nego počnemo o ovoj materiji besediti, ovo naznačite. D. Obradović živ. 56. Ovo vaļa dobro naznačiti, da potajena gordost najviše viće na javnu. nov. 110.

NAZNAČIVĀЊE, *n. nom. verb. od naznačivati. U rječniku Vukoru* (das Bezeichnen, notatio). Naznačivanje, naznaka, Consignation. Jur. pol. term. 118. *Ima i u Šulekovu rječn.* zn. naz. (Bezeichnung, — naznačivanje brojem, Bezifferung).

NAZNAČIVATI, naznačujem, *impf. prema pf. naznačiti. Između rječnika samo u Vukoru* (bezeichnen, anmerken, noto). Žitija pojedinih ljudi . . . u njima se naznačuju mloge sitnice, koje se u istoriju ne mogu pometati. Vuk dan. 4, 1. Za sad ovđe naznačujem samo ono, što mislim da je osobito nužno. Vuk nar. pjes. 1, v. Za to sam ja ondje značenje riječi naznačivao samo na onjem mjestima, gdje sam vidjeo da se može kazati. odg. na ut. 10. Najprije načini mirom tri krsta na trpezi naznačujući mjesta, gdje će stajati jevandje. D. Daničić pis. 341.

NAZNAKA (*jamačno je takav akc.*), *f. nom. act. prema glag. naznačiti. U rječniku nijednom. Naznaka puta, Instraditung. Jur. pol. term 288. Naznaka, Signatur, Bezeichnung.* 462. Naznaka spisa, Actenverzeichniss, elenco degli atti. B. Petranović r. ká. 31.

NAZNAMEAЊE, *n. nom. verb. od naznamenati. Između rječnika samo u Stulićevu* (naznačenje, v. naznamenovanje s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) *i samo u primjeru:* Umolihs blagovrjeno one care, kako da ne hode igumenije kć pim naznamenanjem radi. Sava glasn. 24, 198.

NAZNAMENATI, naznamenam, *pf. naznačiti. Od na-znamenati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. U rječniku Stulićevu* (signare, notare, notam ad aliquid apponere), *u Daničićevu* (signare, assignare sa tri primjera iz XIV vijeka) *i u Popovićevu* (bezeichnen). Obrēta město krasnjo . . . naznamenav i pročeje blagoslovi svetyma rukama svojima (iz XIV vijeka). Mon. serb. 91. Naznamenaj pěsni prazdnici (iz XV v.). Glasnik 13, 360. Sicevju naznamenajušte vešt tainstva tvojego (iz XIV v.). 15, 265. Pojdoše i naznamenaše kamik od groba. Korizm. 97b. Naznamenani jeste duhom svetim. Ant. Dalm. nov. test. 2, 48a (ef. 1, 13). — *Město srednega -n- je -l- u primjerima:* Znamenjem mojim navadnim nazlamenah (iz XV vijeka). Mon. croat. 115. Zlamenjem mojim običajnim nazlamenah (iz početka XV v.). 187. Ispor. zlameće, zlamenovati pored znameće, znamenovati.

NAZNAMENAVATI, naznamenavam, *impf. prema pf. naznamenati. Samo u primjeru (iz početka XV vijeka):* Prěstom pomaja . . . pravednu naznamenavaše kaznu (Glasnik 11, 88) i otud u Daničićevu rječniku (sa značenjem: signare).

NAZNAMENITI, naznamenim, *pf. isto što naznamenati. Između rječnika samo u Stulićevu* (signare, notare, notam ad aliquid apponere) *i samo u primjeru:* Podobajets že pročeje . . . tvoriti neprěložno i neprestupno, jakože zdě naznameniš. Sava glasn. 24, 197.

NAZNAMENIVATI, naznamenujem, *impf. prema pf. naznamenati. Samo u Stulićevu rječniku* (naznamenativi, naznamenivam, signare, notare, notam ad aliquid apponere).

NAZNAMENOVAЊE, *n. nom. verb. od naznamenovaći. Samo u Stulićevu rječniku* (signatio, notatio).

NAZNAMENOVATI, naznamenujem, *impf. prema pf. naznamenati. Između rječnika samo u Stulićevu* (naznamenovati, naznamenujem, v. naznamenati s naznakom, da je iz glag. brevijara; — ina i nazlamenovati, v. naznamenovati).

a) isto što značiti. Ta sakramenat ot matri monije naznamenuje našega gospodina Isuhrsta jedinstvo. Kolumb zborn. 72. On telac črvleni, ki se ubijaše, naznamenovoše gospodina našego. Isukrast, ki bi oblit vas krviju. 120. — *Město srednega -n- glas je -l- u primjeru:* Moremo reći, da ta golubica nazlamenuje crikav. Korizm. 61b.

b) izabrati. *Samo u primjeru:* Žigmund . . . naznamenovan bisi cesarom vsimi glasmi. Š. Kožičić 54b.

c) naznamenovan, *t. j. odličan. Samo u jednoj knizi.* Srca tvrdostanstvom i tela kreposti naznamenovani. Š. Kožičić 24b. Muž naukom i iskušenjem naznamenovan. 29b. Muž vsmi krepostami naznamenovan. 52a.

NAZNANITI, naznamim, *pf. Upravo bi se očekivalo, da znači isto što obznaniti (kako je u slovenskem jez.), ali u Stulićevu i u Šulekovu rječn. (zn. naz.) zabilježena su sasvijem druga, sasma nepouzdana značenja; u prvom je značenje: naučiti, obavijestiti (instruere, certiore facere), a u drugome: nagovijestiti (andeutzen, zu versteben geben). Druge se potvrde nije našlo nikakve.*

NAZNAĆEЊE, *n. nom. verb. od naznaniti (t. j. obznaniti). Samo u rječniku Jambrešićevu* (naznačenje, insinuatio, notificatio, u lat. dijelu) *i u Stulićevu* (naznaće [sic!], monitum, admonitum, monitio, admonitio).

NAZNAVATI, naznavam, *impf. prema pf. naznati (kojemu nema potvrde), znati. Govori se u timočko-lužničkom narječju.* A. Belić 492.

NAZNAVOVATI, naznavujem, *impf. isto što naznavati. Govori se u timočko-lužničkom narječju.* A. Belić 499.

NAZNÖJITI SE, náznojím se, *pf. satis superque sudavisce. Od na-znojiti; ide medu glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Naznojicē se, dok se onamo popneš. J. Bogdanović. Ima i u Popovićevu rječniku (genug schwitzen).*

NAZNOKO, *adv. nazočno. Potvrda je samo: naznōko, coram. D. Nemanic (1885) 62. Nije jasno -n-.*

NAZÖBATI, názobjem, *pf. o zobaňu u obilnoj mjeri (ne samo zobi, već i drugoga čega; vidi zobati). Od na-zobati; ide medu glagole navedene*

kod 1 na pod II, 3. Nalazi se akt., refleks. i pas. U rječniku Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dale).

a. *isto što nazobiti. Samo u primjerima: Dobar konić vikom odgovara . . . nazobli me misirskom pšenicom. Nar. pjes. bog. 232. Dosta si me zobi nazobala i 'vodice napojila hladne. Osvetn. 2, 148. — U ovom je primjeru kao napuniti: I svoje su topa nazobali pa na uzdar jabuke poslali. Osvetn. 7, 42.*

b. *nazobati se, t. j. najesti se. U rječniku Belinu (nazobati se, satiarsi beccando), u Stulićevu (nazobati se, nazobjem se, acinos vinaceos similesque fructus, qui acinus constant, ad satietatem usque comedere) i u Vukovu (nazobati se, nazobjem se, sich anessen, satis comedisse [von Haber, Kirschen, Trauben], cf. najesti se).*

a) *u pravom smislu. Sad se ču nazobat (t. j. prosa), sad se ču nasitit. M. Vetranić 2, 157. A on joj se (t. j. muž ženi) ozva nazobavši se (stamp bez se) grozđja. Poslov. danič. 45. Oj na delu na golemu bob se zeleni . . . Ruža ga se nazobala, srce je boli. Nar. pjes. vuk 1, 497. Kao da se buna nazobao. Nar. posl. vuk 130. Čilni konji pira nazobani. Osvetn. 7, 13. Dođu . . . da se napiju rakije, a nazobju koliva. S. Lubiša prip. 191. Sve sam pože pozobao, još se nisam nazobao. Nar. zag. novak. 134.*

b) *u prenesenom smislu kao napuniti. Samo u primjeru: Veće sam se krvi napojio i ubojna nazobao praha. Osvetn. 2, 187.*

NAZÒBITI, názobím, pf. nahraniti zobju. *Od na-zobiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Između rječnika samo u Vukovu (nazobiti koga, anfüttern [mit Haber], satis avenae praebeo). Burak čeka . . . napojen i nazobjen. J. Rajić boj 103. I izvede dogu babajina, triput ga je zobi nazobio. Nar. pjes. vuk 2, 490. Ko ne ustav' te ter ih nazobite. Nar. pjes. juk. 258. Koja će mu . . . šarca nazobiti. M. Pavlinović razl. sp. 393. Da koňa odmorim i nazobim. M. Đ. Mihićević zim. več. 192.*

NAZOČAN, názočna, adj. prisutan, t. j. koji je kome kao na očima. Mjesto na stoji u toj riječi naz kao i u nazuti; to je z osobiti dodatak, koji stoji na kraju nekih prijedloga; ispor. bez (u litavskom jez. be), proz. (t. j. pro-z), rus. дозволить (doz mjesto do), čes. povoliti pored povoliti (dopustiti) i t. d. Između rječnika samo u Vukovu (anwesend, praesens). Ako samo razmišljajući muku ne pridragoga sinka bogolubno učini nas kako odumrijeti, što hcijeniji ti, da učini onada nazočna muka u onoj razvijenoj majci? P. Bakšić 133. Nazočna stranka, koja je pred sudom, eine erscheinende Partei. Jur. pol. term. 191. Više se potvrda nije našlo, ali se govor i piše na pr. Svi nazočni tome se začudiše.

NAZOČNE, n. prikazane. Upravo je nom. verb. od nazočiti, ali tome glag. nema potvrde. Samo u Jambrešićevu rječniku (apparentia, skazuvaće, nazočeće, skazaće, Erscheinung, äusserliches Ansehen, — u lat. dijelu). Nepouzdano.

NAZOČI, adv. i praepos. coram. Od naz-oči; o z u naz vidi što je rečeno kod nazočan.

a) *adv. nazočno, na oči, u oči. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nazoči, na oči, ad oculos, in praesentia, incoram, — nazoči dajem, praesento). Ti si mu rekao nazoči zlo, ko je učinil. Starine 23, 186. Totu budući obi više rečeni strani nazoči (iz xv vijeka). Mon. croat. 130. Mi videći rečene Tomkoviće nazoči pred nami budući (iz svršetka xv v.). 171. Zač sam totu na-*

zoci bil (iz xvi v.). 229. Matrmonij se more nčiniti po prokuraturi, da bi si oni ne bili nazoči. Naručn. 61b. On, ki jest osvajen, nazoči im onih, ki su ga osvadili (iz lat. is, qui accusatur, praesentes habeat accusatores. act. ap. 25, 16). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 213a. Kad sam nazoči pri vas (iz lat. cum praesens sum apud vos. gal. 4, 18), 2, 74a. Tako čine vsi proroci, da oni nazoči plk uče i karaju. Proroci 7. Redovnik biše on list pročital proroku Jeremiji nazoči. 107. Redovnik ima biti nazoči. Arkiv 2, 88.

b) *praepos. s gen. pred, kod. Samo u dvije knige. Ki svidočstvo daše ljubavi tvojoj nazoči crkve (iz lat. qui testimonium reddiderunt caritati tuae in conspectu ecclesiae. 3 joan. 6). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 139b. Verno ide Isusa naslidovati i bi nazoči svih mirakulov negovih. F. Glavinić cvit 316b. Nazoči svih mirakulov najduhu se negovih. 349a.*

NAZOČJE, n. isto što nazočnost. L. Zore paletk. 110, 231 (zabižežio ake. názočeje).

NAZOČNOST, f. stanje, kad je tko nazočan. Potvrda se našlo samo u rječnicima, i to u Jambrešićevu (praesentia, u lat. dijelu), u Šulekovu ném-hrv. (Anwesenheit) i u Popovićevu (Gegenwart). Književnici pišu na pr. To mu je rekao u mojoj nazočnosti.

NAZOPET, adv. opet, iznova. Od na-zopet; zopet je u kajkavacu isto što opet. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (iterum, iterato, de-nuo) i u Jambrešićevu (denuo, u lat. dijelu). Tu mu se vsi pokloniše bližnji i daljni nazopet (iz xvi vijeka). Mon. croat. 149. Ako li ga nazopet . . . ne izplati. 337. Nazopet izidi. P. Vitezović odil. viii. Bugari nazopet po Dravi dovezoše se. kron. 63. Ali mu nazopet vojska . . . poginu. 146.

1. NÁZOR, m. nom. act. prema glag. nazreti, nazirati.

a) *pozor, pažna. Samo u Stulićevu rječniku (observatio, animadversio, adnotatio s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga piscia našao nijedan primjer).*

b) *instr. nazorom kao adv., isto što nazorice. U rječniku Stulićevu (nazorom koga slijediti, attentis oculis aliquem prosequi explorandi ergo eius actus). Za nóm oni čas nazorom potekoh. Š. Menčetić 262. Slijedih ju nazorom. M. Vetranić 2, 95. Pojeh nazorom po tragu hodeći za tijemjem blavorom. 2, 142. Otidoh i slijedih ga nazorom. M. Držić 416. — Isto znači i po nazoru; samo u primjeru: I obuci bugarske aljine, po nazoru odi za svatovim. A. Kačić razg. 154.*

c) *duševno shvaćanje, mnijeće, ném. Ansicht, Anschauung. Uzeto u novija vremena iz češke riječi istoga značenja nazor. Čuvaj, Bože, i nas . . . od nazora iz tudih mozaka, ispijanih! M. Pavlinović rad. 9. Književnici pišu na pr. To se ne slaže s mojim nazorima.*

2. NÁZOR, adv. (adj.), attendens. Samo kao predikat glagolu biti: nazor biti, t. j. paziti. Riječ se nazor ne mijenja kao ni nalik (vidi tamo). Između rječnika samo u Vukovu (budi nazor, ne češ li ga gdje vidjeti, gib Acht u. s. w., attende). Budi nazor i babajku mome. Osvetn. 3, 126. Više se primjera nije našlo.

3. NAZOR, m. poglavatar, načelnik. Riječ je istoga postava, kojega i naazar (vidi tamo). Samo u dvije knige. Nazor i kadija gdi se ki nahodi, i svaki spahija da vred k caru hodi. B. Krnarić 3a. Koji onadar bješe nazor rimske i Si-

riji. S. Rosa 38b. Nazori crkveni i poglavice svetiteljski . . . primili su. 53a.

4. NAZOR, m. Nazarius (*ime stecu*). F. Glavinić evit 242b (Nazor pored Nazarija). *Istoga će postanja biti prezime Nazor na Braču, — za-bišežio M. Pavlinović.*

5. NAZOR, riječ nejasna značenja u primjericima: Ali nemoj ti nazor načati. Nar. pjes. juk. 101. Za bijele crnogorske ovce, koje nazor u Sozinu pasu. Nar. pjes. vuk 8, 366.

NAZÖRCÉ, adv. isto što nazorice. Samo u Vukovu rječniku.

1. NÀZORICÉ, adv. nazorom, nazirući; ići za kim nazorice, t. j. poizdaleka, ali tako, da se može vidjeti (nazirati) onaj, za koga se ide. U rječniku Stulićevu (slijediti koga nazorice, v. nazorom koga slijediti) i u Vukovu (nazorice, von weitem, doch so, dass man den, den man folgt, sieht, e longinquo, ita ut videoas: otiašo za njim nazorice i s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 538: Dvije sluge idu nazorice). Za svatovim ide nazorice. A. Kačić razg. 154. Za Turcima ide nazorice. Pjev. crn. 270b. Hoćeš, brate, nezvan za ujakom u svatove poći nazorice? Nar. pjes. vuk 2, 138. Orlen ode crni Arapine, za njim ide Jovan nazorice. 3, 318. I odoša za nom nazorice. Nar. pjes. bos. prij. 2, 147. Ode Luka . . . pratila ga nazorice luba. Osvetn. 2, 3. Koji kao hromac trčaše nazorice za drugima. M. Đ. Miličević om. 29. Mujo skače na dogina svoga pa za njima goni nazorice. Nar. pes. borm. 1, 550. Govori se u Dalmaciji. M. Pavlinović. — Neobično je ići pred kim nazorice, kako je u primjeru: Razvij barjak Crnogorac Ivo, pred svatovim pode nazorice. Nar. pjes. juk. 143.

2. NAZORICE, adv. silom, silimice. Govori se u Dalmaciji, na pr. ne uzimaj ništa nazorice. M. Pavlinović. Riječ je u svezi sa zor (t. j. sila, žestina), — na zor, t. j. na silu.

NAZORITELJ, m. nom. ag. od nazoriti. Samo u Stulićevu rječniku (inspector, invigilans).

NAZORITI, nazorim, impf. nazirati, gledati. Ne će biti od na-zoriti, nego je glag. izveden od adv. (adj.) nazor. Između rječnika samo u Stulićevu (nazoriti koga, adspicere, intueri, inspicere, curam adhibere). Postavit će ga, da nazori povrhu svega svoga imana. S. Rosa 112a. Za devera Vida barjaktara, da nazori trideset endija. Nar. pjes. vuk 7, 150. Govori se u Bosni, na pr. Ko je to za posljednih godina nazorio. Zborn. za nar. živ. 6, 159.

NAZORIVATI, nazorujem, impf. iter. glag. prema nazoriti. Samo u Stulićevu rječniku (nazorivati, nazorivam, adspicere, intueri, inspicere, curam adhibere).

NÀZORLIV, adj. isto što zazorlīv. Samo u Vukovu rječniku (nazorliv, n. p. koň, koji zazire, scheu, pavidus). Vidí nazirliv.

NAZORNIK, m. isto što nadzornik. Samo u jednoga pisca. Postavio sam te i dao nazornika kući mojoj (iz lat. speculatorum dedi te domui Israel. ezech. 3, 17). F. Lastrić od' 12. Učini ga dvornikom, subašom iliti nazornikom. ned. 313.

NAZOSPET, adv. isto što nazopet. Samo u primjeru: Turci drće . . . koje nazospet razbi Korvin ban. P. Vitezović kron. 133.

NAZOV, m. isto što naziv. Samo u Stulićevu rječniku (nazov, v. nazvaće).

NAZÖVI, upravo imper. od nazvati; uzima se u složenim riječima sa značenjem: tobožni, t. j. onaj, koji se samo naziva, a nije pravi. Između

rječnika samo u Vukovu (nazovi [rod], sogenannt, vorgeblich, simulatus, dictus: nazovibrat, nazovisistra i t. d.). Pop sa nekolika čovaka dove, te onoga nazovimre metnu na nosila. Nar. prip. vuk 216. Ali se nazovimrtvac u jedan put ispravi. 217. Nazovirimo podrijetlo izjednači vlastelu svakoga grada. Đ. Daničić istor. 329. Da je nešto u Hercegovinu udarilo ova tobožna civilizacija i nazoviprovjeta. Đ. Daničić u Irevkovićevu rječin. Kakva pogibija prijeti crnogorskoj teokraciji od ovoga nazovicara. S. Lubiša prip. 102.

NÀZOVNUTI, nazovnem, pf. isto što nazvati. Od nazovnuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo zovnuti pf.). Samo u primjeru: Što biste vi kazali, da se katolici nazovnu pravovjerci? M. Pavlinović razg. 13. Božju joj je pomoć nazovnino: Božja pomoć, dvice Marijo! Hrv. nar. pjev. 1, 3.

NÀZRENE, n. nom. verb. od nazreti. Između rječnika samo u Belinu (nazrenje, l' affacciarsi, il guardare) i u Stulićevu (visio, adspectus) i samo u primjeru: Proći će kakono nazrene noćno. M. Radnić 267a.

NÀZREO, nazrela, adj. podosta zreo. Samo u Stulićevu rječniku (nazrio, nazreli, nonnihil maturus).

NÀZRETI, nàzrêm, pf. conspicere. Od nazreti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 2, 3, 5. Glas je -e- postao od staroga -k-, zato se poređ nazreti nalazi i nazrjeti i nazruti. U dva pisca iz preve polovine xviii vijeka nalazi se -d- između z i r (vidi među primjerima); ispor. zdreo, zdrela (pored zreo, zrela, maturus). Akc. kakav je u inf., takav je i u prez. nàzrím (pored nàzrêm), aor. nàzreh, nàzre, nàzresmo, nàpér, nàzri, partic. nàzrév(ši) i nàzreo, nàzrela; — a kakav je u prez. nàzrêm, takav je i u pas. partic. nàzrén, nàzrénna. Nalazi se akt., pas. i refleks. U rječniku Mikačinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže). Najstarije su poturde iz Domentijana, a iza toga su tek iz xvi vijeka. Na jednom se mestu nalazi prez. nazrijem (upravo 3. l. plur. nazriju. Osvetn. 2, 123), — ali to je jamačno samo poradi stihu.

a. ugledati, opaziti. U rječniku Mikačinu (nazriti, vidi, video, — nazren, viden, visus), u Belinu (nazreti, guardare, mirare, — nazreti se, affacciarsi, metter fuori la faccia dalla finestra o da altro luogo), u Voltigijinu (nazreti se, v. nazirati se) i u Stulićevu (nazreti štogod, koga, attente adspicere, intueri . . . s naznakom, da se nalazi u Dordića — nazron, visus s naznakom, da je iz Mikačinu rječn. — nazrjeti s primjerom: kako Josafat nazrije ova dva prosjaka, — nazreti se na štogod, na koga, attente adspicere, intueri . . . s primjerom: vječni kralj svijeh stvora nazre se jednomo s rajskoga prozora).

a) akt.

aa) s jednim objektom. Učini, me oči da nazru tvoj obraz . . . ako sad nazrati ne budu tve lice. Š. Menčetić 7. Pijerske te vile kom me nazriše, tri utve pribile tudjer se stvorise. M. Vetranić 2, 115. Onda mi dan svita . . . kad tebe gdi nazrem. H. Lucić 219. A netom me oči kon sebe nazre (mjesto nazru poradi sroka) te, on čas se ma pamet u mislech zamete. D. Rađina 93b. Kadgod okom nazrim nesmernu lipotu. P. Zorančić 20. Lubav se izgubi, da je moć nazriti ni. N. Dimitrović 7. Er nebog ne dike ne mogu nazrjeti, kijem nije prilike. N. Naješković 2, 112. Ni ga veće vidjeh ni ga veća nazrijeh. M. Držić 145. Zašto mi uteće, ter ju već ne nazrijeh. D. Zla-

tarić 62^b. Nazrifši obrve sve zabih do mrve. D. Baraković vila 30. Nazrela sam sva ta poča, ka spovijedaš toli draga. I. Gundulić 112. Kada dode . . . i skup nazrje križa siona. G. Palmotić 3, 184^b. Nijesam dostojan nazreti nebesku visinu. V. Andrijašević djev. 67. Gdje je veće ni vidjelo ni nazrelo nije oko. P. Kanavelić 493. Nazri, Ante, svitle izglede. J. Kavačić 87^b. Mandalijena . . . zraku dana bila nazreti je opet mogla. G. V. Bunić 15. Kako suknju Jakob nazdri, pozna, da je Osipova, svoje haće tužan razdri. P. Vuletić 13. Kad u vodi toj pazeći nazre sliku svoju po sreći. I. Đordić uzd. 36. Da ga samo mož nazriti, pak kakav je procinuti. P. Knežević muka 16. Majka rastužena tražeći ga namiri se nazrit ga u bunaru. M. Pavičić 25. Nazrivši jih sveti reče. Blago turl. 2, 90. Uzdigнут vrh naravne tvoje svijesti nazrio si ga u duhu muokrat. B. Zuzer 317. Niti srećan bi nazreti saraj išta uresnije. P. Sorkočević 575^b. A nazreše lut Arbanasi nekolika mrtva i raňena. Ogl. sr. 481.

(bb) sa dva objekta. Da to ne bi kogod gnušnu nazrio. V. Andrijašević put 299. Kad ja nazrem muža moga malo zlovoljnoga oli srditoga, tad mučim. Blago turl. 2, 333. Kad nazreše krstjansku vojsku tako malu i nejaku. B. Zuzer 400.

(cc) s dopunom u kakvoj rečenici. Samo u primjeru: Nazri, u momu srcu boles kolika je. B. Bettera čut. 150.

(dd) s dopunom u objektu i inf. Samo u primjeru: Tad nū u igri nazrijeh često plakat. I. Đordić pjes. 118.

(ee) s dopunom u objektu i kakvoj rečenici. Samo u primjerima: Nazriše s očima čeri ludske . . . da bijahu lipe. I. P. Lučić razg. 74. To rekvāši (t. j. knez) ſekog nazre znanca, gdje pješice bulu vodi bolnu. Osvetn. 5, 121.

(ff) nazreti na koga. Samo u primjeru: Oče sveti, nazri doli na pjesnika. I. Dražić 35.

(bb) pas. U hladan skrib se mrak od dubja sred gore, sunčani gdi se zrak vik nazrit ne more. D. Rađina 28^a. Neka u ovakoj crnoj noći ne budem se nazret moći. I. Gundulić 243. Da zemlja bude na nebu . . . kakono jedna od osta-lijie zvijezda, ne bi se mogla odovud ozdo nazriti zaradi svoje maline. M. Radnić 9^a. Prašak . . . zašto je toliko malašan, ne može se nazriti u tmina(h). 411^a. Bi nazren Pandolfo u okovijeh. I. Đordić salt. 172.

(cc) refleks.

(aa) nazreti se, t. j. nágledati se, zaviriti. U rječniku Belinu i u Stulićevu (vidi naprijed) i samo u primjerima: Er sam prije ja stavio moju miso vrh Danice, nego si je ti vi-dio, neg' se nazre na ne lice. G. Palmotić 1, 328. S rajskega se svoga dvora nazdrje višni kraj na ludi. I. Đordić salt. 171.

(bb) nazreti se, t. j. nágledati se u obilnoj mjeri. U rječniku Daničićevu (nazréti se, satis spectare s primjerom, koji se ovđe navodi na prvom mjestu). Da nazrivše se anđelskaago obraza nosimago tobou. Domentijana, 133. Da nazru se tvojih svetyih sédin. 150. Također i ljeti zelence i cvijetja žela se nazreti. M. Vetranić 2, 265.

(b) nejasno razabratati (kad se što ne vidi pravo). Između rječnika samo u Vukovu (undeutlich anblicken, obscure conspicor). Koji (t. j. ogań) da bi jednom i izdalek nazrele, zaisto bi se probudile. B. Gradić djev. 98. A pokle ga nazrih samo, nj' moć vidit riči draže. D. Bara-

ković vila 221. Obziruć se na sve strane, da bih mogao gdi nazriti, da me vila moja sriti. 231. Žene . . . ritko ih nazru, nikad vidu. J. Kavačić 368^b. Koju (t. j. gospodu) jur bijaše ištom u prohodu jednom nazdrio. I. Đordić ben. 25.

NAZRETIĆ, m. prezime nejasna postaća. Samo u jednoj nar. pjesmi. Ja sam sestra Nazretić Alije. Nar. pjes. juk. 456.

NAZRITELJ, n. nom. ag. prema glag. nazreti. Samo u Stulićevu rječniku (qui contemplatur, obseruat, speculator). — Nepouzdano.

1. NÀZUBAK, názupka, m. mjesto nazuvak s promjenom glasa -v- u -b- (kao i u nazubica). O toj promjeni obradivaču rječnika reče Đ. Škaric: Mislim, da je ime nazubak otud, što je ozgo naka radi kao nazublen. a) isto što nazuvak. Samo u Vukovu rječniku (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). — b) isto što navlačak. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 439. — c) Prije su mnogi nosili -nazupke, t. j. natikače, koje su bile visoke koliko i navlačci ili samo malo kraće; no ti su nazupci sad već izišli iz mode (u Smiljanu u Lici). Zborn. za nar. živ. 10, 316. — d) nazupci se u Vasojevićima zovu kratke čarape do članaka. Etnogr. zborn. 5, 550. — e) grlo u čarape, die Röhre vom Strumpf, fistula canalis tibiae, cf. grlić. Vuk rječn. (s naznakom, da se govori u Dalmaciji).

2. NAZUBAK, nazupka, m. isto što navlak. D. Hirc (s naznakom, da se govori u selu Letini (blizu Suće u Hrv.).

NAZUBAN, nazubna, adj. kivan, pizmen, t. j. tko ima Zub na koga. U rječniku Stulićevu (sa značenjem krivo rečenim: canina rabie actus, agitatus, percitus, t. j. bijesan, pomaman) i u Vukovu (nazuban na koga, aufsässig, infensus). Slijedim plačni vaj rascvijegen i trudan kako sve čovjek taj nesreći nazuban i svijetu tamnomu, koji me izdava životu ter momu plačni trud zadata. M. Vetranić 2, 118. Svakomu je nazuban. Poslov. danič. Na koje je odavno nazuban bio. Magaz. (1868) 72. Odavna sam na něga nazubna. Nar. pjes. stojad. 1, 4. U riječkoj nahiji nazuban znači: Zubat, t. j. tko svakome u brk kaže, što misli. A. Jovičević.

NAZUBICA, f. isto što nazuvica, nazuvak. Govori se u Kućima. Etnogr. zborn. 8, 256. Što se tiče glasa b, vidi kod 1 nazubak.

NAZÙBITI, názùbiti, pf. od nazubit; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. a) načiniti na čemu kao zube, zupce. U rječniku Vukovu (nazubiti n. p. žensko brdo, mit Zähnen versehen, instruo dentibus, — n. p. srp. testuru, zähneln, dentire); ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. einzahnhen, abzahnen, franc. denteler, endenter (u građenju), — auszacken, nareckati (u tehnicici), — nazublen zid, Zackenmauer. — b) zubačom podržati, pozubiti. Samo u primjeru: Kad pooreš i zemlju nazubiš. J. S. Rejković 220. — c) zgrabiti zubma. Samo u rječniku Belinu (addentare, prendere o ferire con denti) i u Stulićevu (dentibus aliquid adoriri).

NAZUBIVATI, nazubujem, impf. prema pf. nazubiti. Samo u Stulićevu rječniku (pres. nazubivam uz inf. nazubiti). — Slabo pouzdano; prije bi se očekivalo nazubljivati.

NAZUBLJEĆE, n. nom. verb. od nazubiti. Samo u Belinu rječniku (l' addentare).

NÀZUBRATI, názubrám, pf. navesti (upravo nazubiti) štograd tako, da je vez nalik na petlu, samo je malo oštrlast. S. Pavičić. Od na-zubrati; samome zubrati možda i nema potvrde. Porad-

-r. -iza -b. -ispor. rus. ѡубрина (zubac, na pr. u testere), ѡубрить (zubiti, na pr. testeru), пој. забр, јазбр (izrastao na zubu u koňa).

NAZUKAO, nazukla, adj. podosta kiseo. Od na-zukao; drugi je dio upravo partic. pret. od zuknuti, zuknem (t. j. kisnuti). Samo u rječniku Belinu (nazukao, proprio dei frutti immaturi, acerbetto) i u Stulićevu (nazukao, nazukli, v. načut).

NÁZUKE, f. pl. vunene navlake na nogu. L. Zore paštk. 170, 214 (s načenim akc. i s naznakom, da se govoriti u Stonu).

NAZUPKA, f. prezime nekoj ženi xvi vijeka. R. Lopašić urb. 103, 119. Otac joj se ili muž vjada zvao Nazub ili Nazubak, ali tome prezimenu nema potvrde.

NAZUPČITI, nazupčim, pf. isto što nazubiti pod a. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz., a i u niemu samo partic. pas. nazupčen za nem. ge-zähnelt, franc. dentelé (u tehnicu).

NÁZUTI, názujem, pf. obuti, navući na noge. Od na-zuti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1; o glasu -z- vidi, što je rečeno kod nazočan; samome glag. uti nema potvrde, a nálati se još u iz-uti, ob-uti. U rječniku Belinu (calzare, vestir gamba o piede), u Stulićevu (názuti, calceare, tibialibus vel soccis aliquem calceare s primjerom iz Našeškovića, koji se primjer i ovde navodi, — nazuti se, se calceare, calceos induere) i u Vukovu (nazuti n. p. čarapu, anziehen [Schuhel], induo). Ištorn bjež obuću nazuo na noge. N. Našešković 1, 215. Pa joj brže boje papuću nazuje na desnu nogu. Nar. prip. vuk 163. A na noge nazu jemenije. Nar. pjes. kras. 91. A na noge nazu jemenije, a veliki čurak prigrnuo. Nar. pjes. vuk 7, 209. Ona nazu vezenne papuće. Hrv. nar. pjes. 4, 7.

NAZUVÁČA, f. isto što nazuvica, nazuvak. Između rječnika samo u Vukovu (nazuvaca, vide nazuvak). Resavka ima košulju, čarape, nazuvaca (nazuvice), beo pojas. M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 22, 146. Više se potvrda nije našlo.

NÁZUVAK, názuvka, m. ono, što se nazova, navlači na nogu preko čarape. Samo u rječniku, i to u Belinu (nazuvak prteni, scarpino ovvero pedale), u Bjelostjenčevu (nazuvek prteni, soccus lineus), u Stulićevu (nazuvak, calceus, — nazuvci, pedulia, soleae) i u Vukovu (nazuvak, nazuvaca, nazuvica, navlačak, nazubak, der wolle Überzug über den Strumpf bis an den Rist herauf, calceamenti genus).

NAZUVÁNE, n. nom. verb. od nazuvati. Samo u Vukovu rječniku (das Anziehen der Schuhe, calceatio).

NAZUVATI, názuvám, impf. prema pf. nazuti. U rječniku Stulićevu (nazuvati, v. nazuti) i u Vukovu (die Schuhe anziehen, induo [stamp, induco] calceum). Poče se sa mnom rugat i postole moje na noge nazuvati. M. Vetračić 2, 282. Ona počne se češljati i gladiti i nazuvati nove sestrine opanke. Nar. prip. vrč. 20. Kako koji Turčin svrši molitvu, ustaje, izlazi i gámjije, nazuva svoje jemenije i odlazi na svoju stranu. M. Đ. Milićević om. 135.

NÁZUVICA, f. isto što nazuvak. Između rječnika samo u Vukovu (nazuvica, vide nazuvak) i samo u primjeru: Ali se nazuvice nose u opancima, kojih Turska gospoda ne nose nikako. Vuk nar. pjes. 3, 533.

NAZUVKA, f. isto što nazuvak, nazuvica. Samo u rječniku Mikaliniu (nazuvke, udo, undo) i u Stulićevu (nazuvke, nazuvaka ili nazuvci).

NAZUVNIK, m. naprava za lakše nazuvanje cipela ili čizama. Samo u rječnicima, i to u Belinu (calzolato, istromento per calzar scarpe), u Voltigijinu (calzatojo, Schuhlöffel), u Stulićevu (instrumentum pedibus facilius calceandis s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu (Schuhlöffel, Schuhzieher).

NAZVAÑE, n. nom. verb. od nazvati. U rječniku Belinu (nazvanje dobra dneva, il dare il buon giorno), u Stulićevu (vocabio, nominatio, nuncupatio, denominatio, inscriptio) i u Popovićevu (Benennung). Čisti se i peri nazvanjem božanstvenoga milosrdja. B. Gradić duh. 18. U pismu ne nahode se vse ova nazvanja ili imena (t. j. sakramentina). Š. Budinić suma 63b. Ne malo nazvanje od krjeposti bi tebi podano. P. Bakšić 144. Nazvanje od knig. I. Ivanišević 6. Bi poštovan od otca nazvanjem izvrsnoga popa. I. T. Mrnavić ist. 13. Ivandelišta . . . naziva ji(h) samo mudrake . . . ovo isto nazvanje ukazuje, da su oni bili kralji, zašto i ono vrime filosofi mudri kraljeva(h)u. F. Lastrić test. 60b. Ako je nama Isus misto mlogi litah sričnu vjekovičnost nazvao i čestitovalo i po ovomu nazvanju naše čestitovalo pritekao. E. Pavić prosv. 2, 87. O nazvanju sela Metliča (natpis narodnoj priči od onoga, koji je priču zapisao). Vila (1867) 656.

NÁZVATI, nazovém, pf. vocare, appellare, nominare. Od na-zvati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Akc. i oblici kao u dozvati (vidi tam). U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže). Najstarije su potvrde iz xv vijeka.

a. nareći (u značenju toga glag. pod b), imenovati. U rječniku Belinu (nazvati, intitolare, — nazvati se, esser intitolato, chiamarsi), u Voltigijinu (nomare, intitolare, nennen, betiteln), u Stulićevu (nazvati, vocare, nominare, nuncupare, denominare, dicere, dare, inscribere s primjerom iz Đordića ben. 103: Nazivje nega primorsrdnjem blagajnikom Isukrstovijem, — nazvati se, vocari, nominari, inscribi s primjerom iz Našeškovića 1, 153: dušu mi iz ove tamnice slobodi, neka se nazovem tva raba kad godi, — nazvan, inscriptus, dicitur de illis, qui alicuius dignitatis titulum habent, eius vero functiones nequaquam exercent), u Vukovu (nazvati, nennen, zurufen, voco s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 255: I turškijem ne nazvala glasom, — nazvati se, sich nennen, appellor) i u Daničićevu (nazvati, invocare [bože bi bilo: vocare ili appellare] sa tri primjera iz xv vijeka).

a) akt.

aa) uopće. Jakov . . . nazva ime mistu onom Fanuel. F. Lastrić test. 369a. Drugo ču im im dat i pomekše ní(h) nazvati. V. Došen 61a. Ovima imeni ovi sinod nazvata. A. Kanižić kam. 105. Kako Adam nazove koju životinju, onako da joj bude ime. Đ. Daničić 1 mojs. 2, 19.

bb) sa dva akuzativa. Ja négia cara imam, a on mene razbojnika nazva. Starine 3, 253. Kako hoćeš, nazovi me, il' tvo slugu il' tvo lubi. G. Palmotić 2, 56. I čestita nazvat će me naši puci. J. Kavačin 78b. Kad ti nazvana sriču slipu. V. Došen 28a. Sudim, da ju . . . možemo istinito nazvati smutnou veliku. A. Kanižić kam. vi. Zato ju (t. j. crkvu) nazva sv. Pavao stup i tvrđavu istino. 894. Ako ono, što . . . u prostoru i u vremenu stoji, svijet nazovemo. D. Bogdanić ix. Dvije odabra (t. j. car) Grkihice ter sve nazva vjerenice. P. Sorkočević 579b. Svjetlost nazva Bog dan. Đ. Daničić 1 mojs. 1, 15.

cc) mjesto drugog akuzativa je instrum. I tim ti da ime nazvav te milostju. G. Držić 350. Voinstvo nazvalo biše Julijana Avgustom. Š. Kožičić 39^a. Nazva ju gresnicom. M. Radnić 219a. Nazva ih sinovma. 382^b. Mogli bi ga zakinut i krivcom nazvati. S. Rosa 110^a. Nazvati koga budalom . . . jest grib. F. Lastrić ned. 186. Maslinom plodnom i lijepom nazva Bog ime tvoje. I. Đordić ben. 140. Nazove ga svojim posinkom. Vuk dan. 4, 28. Odgovori žena, kad je ko nazove babom. Vuk nar. posl. 88. Onda ti je koňa nabavio . . . i dao ti zelena bajraka i nazvo te, sine, bajraktarom. Nar. pjes. hōrm. 1, 316.

b) pas. i refleks.

aa) uopće. Da smo mi poslani pred sudece nazvane delegate od strane g. biskupa (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 122. A ne može od silnika imenom se car nazvati, ki vrh kletijeh izdajnika od osvete sabљu obrati. I. Gundulić 495. Tri imenom ovim . . . bihu nazvani. F. Glavinić evit 2a. Kći udana susjeda nazvana. Poslov. danič. U prislavnomu imenu sina negova, koje nazvano bi Isus. F. Lastrić test. 12^b. Koliko je svom nazvanom ocu smrt u prislaski san prominio (*t. j. Isus Josipu*). svet. 21^b. Braća podijeljena susjadi nazvati. Nar. posl. vuk 29.

bb) sa dva nominativa. Da smo prokleti . . . i da se nevirnici nazovemo (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 291. Dostojno nazvan je Benedikt, ježe je blaženi. Š. Kožičić 19^a. Neka se nazovem u muci dionik tvoj. M. Vetranić 1, 398. Mati velikomu caru nazoveš se. Starine 3, 224. Ne dostojim, ne, jach, sin se tvoj nazvati. I. Gundulić 249. Koga pamet vladat bude, gospodin se svud nazove. M. Divković nauk² 151. Podložnici ter negovi veseli se nazovite. P. Kanavelić 150. Luka nazvan biskup Šibenški. J. Kavačin 142^a. Srećan bih se nazvao, kad bih moju krv za ovu istinu prolio. I. Nenadić nauk 221. Pak kako će postat kućanica i nazvat se dobra gazzdarica. M. A. Rejković sat. 82. Pođi, Maro, za Bugarska bana, da s' nazoveš banica gospoda. Nar. pjes. vuk 1, 550. Evo ima tri pune godine, kako si se ti moja nazvala. 2, 624. Dušan . . . nazava se car srpski. Đ. Daničić istor. 45. i t. d.

cc) mjesto drugog nominativa je instrum. Nazva se Jozep carom. Zborn. (1520) 27a. Pače voju, znaj, bez plate robinom se tvom nazvati, ner se drugim samo ozvati. M. Pelegrinović 169. Juraj Kastriotić . . . kraljem bi nazvan. P. Vitezović kron. 120. Vaš knez . . . ki je nazvan vrhuknezom. J. Kavačin 191^b. Bodin, ki se nazva carom. 250^b. Zemla se upravo može nazvati rodnom. Vuk dan. 2, 28. Stefan Dušan . . . nazove se carem. 2, 75. Jakov . . . nazove se zapovednikom naije Vajevske. 5, 48. Ja bih volio spustiti dušu na kocu nego se nazvati brackijem izdajnikom. S. Ľubiša prip. 175.

b. naimenovati, postaviti. Bneci Tomaša Murrižina patrijarhom nazavaše. Š. Kožičić 47^b. Sada će mene car nazvati patrijarhom. A. Kanižlić kam. 41. Nazvavši ga (*t. j. car Uroš Vukašina*) od despota kraljem. Đ. Daničić istor. 82.

c. poželeti (u pozdravljanju). U rječniku Belinu (nazvati tkomu dobar put, dare ad uno il buon viaggio, — nazvati tkomu dobar dan, dire ad uno il buon giorno) i u Vukovu (nazvati kome Boga, t. j. nazvati dobro jutro, pomoz' Bog ili dobar veče, Deum praefari s primjerom iz nar. pjes. vuk 3, 468: Kada sjede, onda Boga nazva: dobro jutro, beže Ľuboviću!).

a) uopće. Ulazeći u kuću nazovite joj: mir kući ovoj! Vuk mat. 10, 12. Kako dode, nazva materi pomoz' Bog. Nar. prip. vuk 72. Primaknu se oni blizu i nazovu: dobar veče! ima li ko tamo? 186.

b) nazvati dobar dan, dobro jutro, noć, veče. S velikom ljubavi nazva ti dobar dan. M. Vetranić 2, 327. Nazva mu dobar dan. E. Pavić prosv. 1, 14. Na jutru mu nazva dobro jutro. Nar. pjes. vuk 2, 173 i 538. Hoću ňemu nazvati dobro jutro. 4, 260. Sjedoh i ja uza ňe nazvav im dobro jutro. M. Pavlinović razg. 4. Nazvav tetki dobru noć ode. S. Ľubiša prip. 36. Nazove mu dobro veče i pristupi k ogništu. 190. — *Ovamo se meće i primjer:* Kad mu sinoć nazva povočerje. Osvetn. 6, 58.

c) n. Božju pomoć. Ugledah devojčicu . . . i nazvah joj Božju pomoć. Nar. pjes. vuk 1, 422. Mato ňemu Božju pomoć nazva: Božja pomoć, Kuno Hasan-ago! 3, 387. Nada čobana . . . i nazvavši mu Božju pomoć reče. Nar. prip. vuk 206. Još mu mlada Božju pomoć nazva: Pomoz, Bože, Marko Kraleviću! Nar. pjes. istr. 1, 28.

d) n. Boga. Ňima Todor višna Boga nazva. Nar. pjes. vuk 2, 491. Gospoda mu višnega Boga nazva: Božja t' pomoć, bušimski trgovče! 2, 640. Kad ko nazove Boga, t. j. kad ko reče: dobro jutro! ili pomoz' Bog! ili dobar veče! Vuk nar. posl. 60. Što im Boga nazva iznenada, svu mu s nogu odzdravili zdravje. Osvetn. 5, 22.

e) nazvati drugo što. Kada mi nazove dobru čes i sreću. Š. Menetić 202. Lipo mu se (*t. j. kraju*) pokloni, čestitu sriču u vladanju i dug život ponizno nazva. A. Kačić kor. 52. Običaje na današnji dan jedan drugomu nazvati i čestitovati novo godište. E. Pavić prosv. 2, 85. Slavy su pjevali andeli Bogu, mir ljudma nazvali. jezg. 159. Spomeni se nazvati mi od Boga, duši i tili zdravje. L. Vladmirović 10. Običavaju poklisari stranski, kada se odabere novi vezir, ići k ňemu pokloniti se i nazvati srično dostojanstvo. A. Tomiković živ. 239. Iza tog im nazva srećna puta. Osvetn. 4, 15. Na Lojinu kuću na basali i sa praga selame nazvali. 6, 78. *U Požicima (u Dalm.) govori se:* nazvati kome Božić, t. j. čestitati mu. Zborn. za nar. živ. 10, 37. *U Lici se govori na pr.* Išao sam stricu nazvati Mlado ljeto, pa mi dao rakije. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 440. — *Neobično je rečeno nazvati pozdrav, kako je u primjeru:* Svemu puku slovinjskomu ljubeznivu pozdrav nazva. A. Kačić razg. 3.

d. zornuti u pomoć, zazvati. Samo u primjeru: Kojigodje nazove ime gospodinovo (*iz lat. quicunque invocaverit nomen Domini. act. ap. 2, 21*). N. Rađina 141a.

e. isto što pozvati. Samo u primjerima: Človik niki učini večeru veliku i nazva veliku množ na ňu. Bernardin 123. Človik niki biše pripravil veliku večeru i mnozih nazva. Postila (1562) 103^a. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 109b. Iz jevanđelja Lučina 14, 16.

NAZVIJERITI, nazvijerim, pf. *Od na-zvijeriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5.*

a) nažutiti se, razgoropaditi se (kao zvijer). Samo u Stulićevu rječniku (*nazvjēriti*, ferocire, saevire). — Nepouzdano.

b) prepasti se, uplašiti se. Govori se u timočko-lužničkom narječju (*gdje nije z nego z*). A. Belić 533. — Ispor. zvjerati, t. j. plašljivo se ogledati (kao zvjerka, kad je uhvate).

NAZVIJESTITI, nazvijestim, *pf. isto što nažestiti*. Mjesto navzv- po kajkavskom govoru (štokavski bi bilo nauzv-); to odgovara starome na-vizv-v-; dakle je glag. složen sa dva prijedloga. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nazvestiti boj, indicere, denuntiare bellum, pugnam etc., — nazvestiti buduča, praedicere, praenuntiare) i u Voltigijinu (nazvestiti, annunziare, ankündigen) i samo u jednoj knizi. Posla ga Isukršt otcem u limb dočastje nazvistiti svoje. F. Glavinić cit 76a. Današnje na kratkom hodu nazvistiti ukazanje. 134a. Da ono jesu nebeski proroki, nazvisti mu. 349b.

NAZVIJEŠČATI, nazviješčam, *impf. prema pf. nazvijestiti*. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nazveščam, annuntio, significo, edoceo, facio certiorem, declaro), u Jambrešićevu (nazveščam, annuntio) i u Voltigijinu (prez. nazveščam uz inf. nazvestiti).

NAZVJERIVATI, nazvjerujem, *impf. prema pf. nazvijeriti*. Samo u Stulićevu rječniku (nazvjerivati, nazvjerivam, ferocire, saevire). — Ne-pouzdano.

NAZVJESTITELJ, *m. nom. ag. prema glag. nazvijestiti*. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nazvestitelj, annunciator, nunciator, denunciator, nuncijs, — nazvestitel budučeh, aruspex) i u Jambrešićevu (nazvestitel, nuntius).

NAZVJESTITELICA, *fem. prema masc. nazvestitelj*. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nazvestitelica, nunciatrix).

NAZVJEŠTEĆE, *n. nom. verb. od nazvijestiti*. Samo u rječniku Jambrešićevu (nazvešće, annuntatio) i u Voltigijinu (nazvešće, annunziazione, Ankündigung).

NAZVJEŠĆIVATI, nazvješćujem, *impf. iter. glag. izveden od nazviješčati*. Između rječnika samo u Voltigijinu (prez. nazvešćujem uz inf. nazvestiti) i samo u primjerima: Život verom, užganom ljubavlju Isukrsta nazviščiavaše. F. Glavinić cit 58b. Nazvješćujući on to bi uzrok, da vnoći pogani obratihu se. 95a.

NĀŽALITI SE, nažalim se, *pf. isto što natužiti se*. Od nažaliti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Govori se u Lici, na pr. Došla sam, da ti se nažalim. J. Bogdanović.

NĀŽAŃ, *n. ono, što se nažańe*. Samo u Vukovu rječniku: ove godine slab je nažań (malo je žita bilo snopom), ali rodno, Einschnitt, messiss.

NAŽĀRITI, nažārī, *pf. ožariti, opeći*. Od nažariti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (nažariti, vide nažiriti 2 [st. j. izbiti koga, da ga sve žari], cf. ožariti).

NAŽBILJE, selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. Ne razabira se, je li n. sing. ili je f. plur.

NAŽDĒRATI SE, nažderem se, *pf. o žderati* u obilnoj mjeri. Od nažerati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (ingurgitari) i u Vukovu (sich voll fressen, satis vorasse). Da ga može pogubiti ... da se brani i naždere. V. Došen 100a. Blago bere, da se naglo neg naždere. 202a. Kada bi se koji priko razloga nažderao. M. A. Režković sat. 12. Tako se naždere, da posle s punim trbuom ne moguće izvući se. D. Obradović bas. 57. Nažderao se mesine. Vuk rječn. s. v. mesina. Ima i naždrijeti se, nažerati se, nažrijeti se (vidi tamo). — U Orahovici (u Slav.) govove i u znacenu: nalokati se, na pr. nažderali se rakije. S. Ivšić.

NAŽDÍMATI SE, naždímam se, *impf. isto što nadimati se (s nejasnim -ž-)*. Govori se u Lepe-nici (u okrugu kragujevačkom). P. P. Đordjević.

NAŽDIRATI SE, naždirem se, *impf. prema pf. nažderati se*. Samo u rječniku Belinu (prez. naždirem se uz inf. naždrijeti se) i u Stulićevu (naždirati se, naždiram se, ingurgitari).

NAŽDITI, naždim, *pf. užediti, zažediti*. Od nažditi; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u primjeru: Ukrešu mu svi... te mu nažde argilu. Nar. prip. vrč. 55.

NAŽDREÑE, *n. nom. verb. od naždrijeti se*. Samo u rječniku Belinu (naždranje, l' empirisino alla gola) i u Stulićevu (naždrjeće, actus sese ingurgitandi, cibo ac potu intemperanter se obrudi).

NAŽDRIJETI SE, naždrem se, *pf. isto što nažderati se*. Od naždrijeti. U rječniku Mikalinu (naždriti se do grla, ingurgitari), u Belinu (naždrijeti se, naždro sam se, empirsi sino alla gola, mangiare e bere a più potere), u Voltigijinu (naždriti se, satollarsi, gozzogliare, prassen) i u Stulićevu (naždrijeti se, ingurgitari). Jer vuk kad se naždre, leži. V. Došen 72a. Neka rupi... naždrti se željog smrada (naždrti po slavonskom govoru kao i razrti, umrti i t. d.). 148b. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Sad se naždri mesine. J. Bogdanović.

NAŽEĆI, nažēžem, *pf. napaliti, zapaliti*. Od nažeći; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 5 Samo u rječnicima, i to u Mikalinu (nažeći, nagoriti, aduro, — nažezen, adustus), u Stulićevu (nažeći, v. nagorjeti, — nažezen, v. nagorjen) i u Popovićevu (aufbrennen, einbrennen).

NAŽELETI, nažēlīm, *pf. doželeti, t. j. želeti dočekati, polučiti*. Od naželeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 4. Između rječnika samo u Vukovu (erwünschen, exoptare: ako ti to i želiš, ne možeš naželeti) i samu u primjeru: Ako bismo to i želili, znamo, da ne možemo naželiti. M. Pavlinović razg. 74. — Ima i naželeti se o želetu u obilnoj mjeri. Od naželeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Stulićevu rječniku (ardenter maxime optare; značenje nije dobro rečeno, t. j. vrlo želeti).

NAŽEŇ, *n. isto što nažań*. Potvrdu je zabi-ježio samo M. Pavlinović: nije ove godine dosta nažańa.

NAŽERATI SE, nažerem se, *pf. isto što nažerati se (bez unetnutoga -d-)*. Samo u primjerima: Pobjdi i izij ostanak... tere se nažeri. Starine 1, 232. Kad se prase nažeri, tad koritom privrati. Poslov. danič. — Ispor. nažrijeti se.

NAŽESTITI SE, nažestim se, *pf. ražestiti se, rasplaliti se*. Od nažestiti se; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku ni-jednom. Kad elefant ugleda vruću krv prolivenu, vrlo se na boj usnaži i nažesti (stamp. nažesti). J. Bauvac pred. 103. Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.), na pr. Tako sam se nažestio, da već nisam znao, šta ču. S. Pavičić.

1. NĀŽETI, nažańem (nāžēm), *pf. satis mes-suisse, metendo comparare*. Od nažeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3 i 4. Akc. i oblici kao u nadžeti (vidi tamo); samo se ovdje dodaje, da se u jednoga pisca nalazi i prez. nažetem (i ženem, — vidi u prvom primjeru). U rječniku Mikalinu (nažeti, dosta nažeti, demetere satis), u Belinu (nažeti, mietere molto), u Stulićevu (nažeti, copiosam messem facere, — nažeti, nažnen lovaj je pas. partic. sasna nepo-uzdan), v. nažeti) i u Vukovu (nažeti, erernten,

einernten, meto, metendo nanciscor, — nažeti, vide nažeti s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 168: Momak nažne dvadest i tri snopa, a devojka dvadest i četiri). Da uzme srp i da žeće, pak što nažeće, da je nećino. E. Pavlić ogl. 213. Zapovideno bijaše Žndijam drugi dan prisnikah nažeti rukovet klasovah ječmenih. A. Kanizlić kaun. 533. Onda vađa i kopriva mlada; nih nažni prifativski srpa i nasuši, da postane hrpa. J. S. Rejković 229. Devojka nažnela tri sta i tri snopa, momak je nažneo dve sta i dva snopa. Nar. pjes. vuk 1, 171.

2. NAŽETI, nāžmēm, pf. sūžēti, izažeti. Od nažeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ako, kao u napeti (vidi tam). Između rječnika samo u Stulićevu (nažeti, v. nažinati). Nažni lijevu sisu i ožmi jednu kap mlijeka. Nar. prip. vrč. 109. Govori se u Stonu, na pr. nažni mi čir. M. Milas.

3. NAŽETI, nagnem, pf. isto što nagnuti, nažeti (vidi tam). Taj je inf. način prema 2 i 3 l. sing. aor. (naže). Samo u primjeru: Da mi počasimo, dok vidimo, kud će nažet Turci. Osvetn. 3, 69. (Ispor. u istoj knjizi 142: Ko je vitez, osta na međanu, ko je rda, naže uza stranu). — Nepouzdano.

NAŽEŽFNE, n. nom. verb. od nažeći. Samo u Mikaljini rječniku (naženje, adustio).

NAŽGAĆE, n. nom. verb. od nažgati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (incepsio, accensio) i u Jambrešićevu (accensio).

NAŽGATI, nažgati, pf. isto što nažeći. Od nažgati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. U rječniku Bjelostjenčevu (nažgan, incensus, adustus, adustulatus), u Voltiđijinu (nažgan, acceso, angezündet) i u Stulićevu (nažgati, v. sažgati s naznakom, da je iz Habdeličeva rječn. u kojem se doista nalazi: nažgati, incendo, succendo). I tebi se molim . . . da mi nažgeš (štokavski bi bilo nažgaš) sviću. Jačke 122.

NAŽIGĀČ, nažigáča, m. nom. ag. prema glag. nažgati. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. Anzünder. Govori se u Zagrebu (s naznčenim akc.).

NAŽIGATI, nažigam, impf. isto što nažizati. Govori se u Zagrebu.

NAŽIKATI, nāžkām, pf. žikom iskititi. Od nažikati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Zlatnom ga žicom obvijaj, zlatnjem žikom nažikaj. Nar. pjes. vuk 5 (1898), 204. Odoz dol su srebrrom potkovane (t. j. pašmage), a odozgor zlatom nažikane. 6, 186. Kovaču ti sedla srebrnoga . . . biserom ti grivu nažikati. 7, 142. — Ima i u Vukovu rječniku sa značenjem: nažikitati: nažikati, nāžkām, tränken, imbuo i s primjerom: crevle junačke krvi nažikane. Nije jasan ni razvitak postavljenoga značenja ni dodati primjer.

NAŽIKIVĀNE, n. nom. verb. od nažikivati. Samo u Vukovu rječniku (das Verzieren mit žik, ornatio ope auri tremuli).

NAŽIKIVATI, nažikujem, impf. prema pf. nažikati. Samo u Vukovu rječniku (mit žik verzieren, auro tremulo ornare s primjerom iz nar. pjes. vuk 7, 499: Kulu gradi, o veselu radi, nažikuje, što može nažeš).

NAŽIMAĆE, n. nom. verb. od nažimati. Samo u Stulićevu rječniku (actus exprimendi).

NĀŽIMATI, nāžimām (nāžimlēm), impf. prema pf. nažeti (nāžmēm). Između rječnika samo u

Stulićevu (parum exprimere). Počne nažimati sok od one trave sinu u rane. Nar. prip. vuk 142. Nalazi se i u Kavačina 171a (3 l. pl. nažimaju), ali na mjestu tamu, gdje se ne može razabratи značenje. — Ima potvrda i za značenje: stiskivati lice (kada tko silom plače ili se gradi, da plače), i to u rječniku Stulićevu (nažimati, nažimlēm, similate fieri) i u Popovićevu (nažimati se, nažimlēm se, mit Gewalt weinen wollen, Grimassen machen).

NAŽIÑATI, nažiñem (tako je valjada u štokavaca prez., ako se gdje govori), impf. prema pf. nažeti (nažiñem). Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nažiñam, cum profectu et incremento meto) i samo u primjeru: I ja z bratjom naše idoh pomoći žito žeti, i što koji nažiñase, veživaše rukoveti. P. Vuletić 16.

NAŽIRITI, nāžirīm, pf. nāpitati žirom. Od nažiriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (nažiriti n. p. svine, mit Eicheln satt füttern, sagino). S prezirašnem veli se za lude u primjeru: Nema zemlę, ali ima prosvjete, — više nažirena pasmina. M. Pavlinović razl. sp. 344. — Ne razabira se razvitan značenja: nažiriti djetetu guzicu, t. j. izbiti ga prutom, fetzen (bez lat. značenja), cf. nažariti. Vuk rječn.

NAŽIVIČITI, nāživičīm, pf. živicom ogradići. Od naživičiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u Vukovu rječniku (naživičiti obalu, einem lebendigen Zaun ziehen, viva sepe munire s naznakom, da se govori u Srijemu). — U istom rječn. ima i ovo: naživičiti drvo, t. j. tako ga presjeći, da se ne razdvoji, nego samo da se prevali, i ono prevalelo viseci o paňu opet da ostane živo i da lista; ovako se radi, kad se živiče obale (da bi obala bila gušča).

NAŽITITI, nažitim, pf. Samo u primjeru, u kojem je po svoj prilici griješkom štampano mjesto nasitići: Duša . . . ne može se nažititi ovima stvari svitovnimi. A. Komulović 47.

NAŽIVJETI SE, naživim se, pf. o življenju u obilnoj mjeri. Od naživjeti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. U rječniku Stulićevu (naživjeti se, viver molto lungamente, provivere, pervivere) i u Vukovu (naživjeti se, naživjeti se, sich satt leben, satis vixisse s naznakom, da je prvo po jugozapadnom, a drugo po južnom govoru). Srećice se nanosili! lepa žitka naživili! Nar. pjes. vuk 1, 141. Da ga čeok pošte po smrt, mogao bi se naživjeti. Nar. posl. vuk 49. — Ima i naživjeti (bez riječce se), koje u oba primjera, što su se našla, kao da znači: poživjeti. Bog se veće s nami brine, ki nam život ne htje uzeti, kad učini zgor s visine trešnöm inijem naživjeti. J. Palmotić 406. Kakvijem se silam obraniše i koliko doba naživlješ. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 552.

NAŽIVOVATI SE, naživujem se, pf. isto što naživjeti se. Od naživovati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u primjeru: Dok se mudri namudrovaše, ludi se naživovavaše. Nar. posl. vuk 66.

NAŽIVSTI SE, naživem se, pf. isto što naživjeti se. Od naživsti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Samo u Vukovu rječniku (naživsti se, vide naživjeti se s naznakom, da se govori po zapadnjem krajevinama).

NĀŽIZĀNE, n. nom. verb. od nažizati. Samo u Vukovu rječniku (nažizaće, vide zapaživanje s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).

NAZIZATI, nàžižem, *impf.* prema *pf.* nažeći. Samo u rječnicima, i to u *Bjelostjenčevu* (nažižem, incendo, accendo), u *Jambrešićevu* (nažižem, accendo), u *Stulićevu* (prez. nažižem uz *inf.* nažižem) i u *Vukovu* (nažizati, vide zapaživati s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). U prva tri rječnika prez. nažižem mogao bi biti i prema *inf.* nažigati (vidi *tamo*). U *Stulićevu* rječn. ima i *inf.* nažizati, koji je nepouzdan (nažizati, v. *nagarat*).

NAŽLEPATI SE, nažlepam se, *pf.* napiti se, nalokati se, na *pr.* vode. Od nažlepati; samome žlepati možda i nema potvrde. Govori se u hrv. Zagorju. F. Hefele.

NÁŽLIJA, m. isto što nazlja. Govori se (*s naznačenim akc.*) u riječkoj nahiji. A. Jovićević.

NAŽMIRAK, nažmirka, m. *nom. act.* prema glag. nažmiriti. Samo u *Stulićevu* rječniku (oculi directio).

NAŽMIRATI, nažmirám, *pf.* nanišaniti. Od nažmirati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1. Samo u *Vukovu* rječniku (nažmirati pušku, t. j. nanišaniti s naznakom, da se govori u *Dubrovniku*). Akc. je postavljen, kako je u *Daničića*, korijeni 52 (prema žmírati, žmírám), a u *Vukovu* je rječn. nažmirati, nažmirám.

NAŽMIRITI, nažmirim, *pf.* Od nažmiriti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 1 i 5. a) isto što nažmirati. Samo u *Belinu* rječniku (prender la mira). — b) isto što zažmiriti, zažnuriti. Samo u *Stulićevu* rječniku (aliquid uno oculo intueri).

NAŽMIRIVATI, nažmirujem, *impf.* prema *pf.* nažmiriti. a) u značenju prema nažmiriti pod a. Samo u *Belinu* rječniku (prez. nažmirivam uz *inf.* nažmiriti). — b) u značenju prema nažmiriti pod b. Samo u *Stulićevu* rječniku (nažmirivati, freq. nažmiriti).

NAŽMOKATI SE, nažmokam se, *pf.* slatko se najesti čega. Od nažmokati; samome žmokati možda i nema potvrde. Govori se u *Bosni i Herc. Zborn.* za nar. živ. 6, 130. — Vidi nažokati se, nažvokati se.

NÁŽNETI, nážném (nážnáém), *pf.* isto što 1 nažeti (vidi *tamo*). Od nažneti.

NAŽNIVATI, nažnívam, *impf.* isto što nažniti. Samo u *Stulićevu* rječniku (prez. nažnívam uz *inf.* nažeti).

NAŽOKATI SE, nažokam se, *pf.* napiti se, nalokati se. Samo u *Šulekovu* ném.-hrv. rječniku za ném. sich ansaufen, sich anzechen. — Vidi nažmokati se.

NAŽONTATI, nažontám, *pf.* dodati, priložiti. Od nažontati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5 (premda je i samo žontati *pf.*). Govori se u *Perastu*. T. Brajković 18 (akc. i značenje priopćio pisac obradivaču rječnika).

NAŽRIJETI SE, nažrem se, *pf.* isto što naždrijeti se (bez umetnutoga -d-). Samo u primjeru: Oni prodičuju, da hoće dobro biti, kad jim se dadu nažriti. Proroci 283.

NÁŽRVNATI, nážrvnám, *pf.* samjeti. Od nažrvnati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Govori se u *Lici* (*s naznačenim akc.*). J. Bogdanović.

NAŽUČITI, nažučim, *pf.* žučju nakvasiti. Od nažučiti; samome žučiti možda i nema potvrde. Samo u *Stulićevu* rječniku (nažučiti, v. užučiti, t. j. felle tingere).

NÁŽUČKAST, adj. podosta žučkast. Govori se u *Lici* (*s naznačenim akc.*) na pr. Prodali mu onoga nažučkastog vola za dug. J. Bogdanović.

NAŽULITI, nažulim, *pf.* isto što nažužiti (vidi *tamo*).

NAŽUŁATI, nažułám, *pf.* isto što nažužli. Između rječnika samo u *Vukovu* (Schwielen machen, callum facere s primjerom iz neke nar. pjesme: Kade šeta, da je ne nažula). Hti i s ním ruke nažužli. J. Kavačin 338v. Nije nem žužla nažužao. Osvetn. 2, 94. — U jednom primjeru kao da je značenje: najesti se: No da djeca očim' pogledaju i svoga se hlebca nažužaju. Osvetn. 2, 90. Tamno.

NAŽUŁEŃE, n. *nom. verb.* od nažužiti. Samo u *Stulićevu* rječniku (actus callendi).

NAŽUŁITI, nažułim, *pf.* nažinuti žuž (ili žuževe). Od nažužiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Ima i nažužlati (vidi *tamo*) i nažužli. U rječniku *Vrančićevu* (nažužli, callere), u *Mikařinu* (nažužli, žuž učiniti, calleo, obcallere, obducere callum, — nažužli utiskujući, uro), u *Stulićevu* (nažužli, callere, callum obducere, — nažužlen, callosus, callo obducto duratus) i u *Vukovu* (nažužli, Schwielen machen, callum facere). Govori se i piše na pr. Nažužila me cipela, pa ne mogu ići.

NÁŽUREN, adj. nedokuhan (na pr. grah). A. Ostojić (zabilježio i naznačeni akc.). Upravo je pas. partic. od glag. nažuriti, kojemu nema potvrde.

NAŽUK, adj. podosta žuk (gorak). Samo u Belinu rječniku (amaretto, alquanto amaro).

NÁŽUT, adj. podosta žut, žučkast. Akc. je postavljen, kako je u *Vukovu* rječniku, ali po Hrvatskoj govore nážút, nážúta. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. U rječniku *Mikařinu* (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, već na str. 246a: mast nažuta, kakoti naranca ali zlato, color fulvus, mustellinus i na str. 601b: masti nažute, fulvus, mustellinus), u *Belinu* (gialletto, alquanto giallo), u *Voltičijinu* (giallastro, giallicio, gelblicht), u *Stulićevu* (nažut, v. žutjahan) i u *Vukovu* (nažut, vide žučkast). Plaćenadan, nažut obraz. M. Gazarović 66. Nažuta konopja. S. Lubiša prip. 151. Od nažute kadife, prič. 156.

NAŽÚTITI, nažútím (jamačno je takav akc.), pf. požutiti. Od nažutiti; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 5. Samo u *Popovićevu* rječniku (gelb färben).

NAŽVÁKATI, nažváčem (-č- mjesto -č-, vidi kod nažvakati), pf. satis superque manducasse. Od nažvakati; ide među glagole navedene kod 1 na pod II, 3. Između rječnika samo u *Popovićevu* (nažvakati, nažváčem, genug kauen). U *Lici* govore nažvakati se, na pr. Esi li se, bako, nažvakala kruga? J. Bogdanović.

NAŽVÁKOLITI SE, nažvákolím se, pf. isto što nažvakati se (ali u dem. smislu). Od nažvakoliti; samome žvakoliti možda i nema potvrde. Govori se (*s naznačenim akc.*) u *Lici*. J. Bogdanović.

NAŽVÁTATI SE, nážváčem se, pf. isto što nažvakati se. Govori se u *Lici*. J. Bogdanović.

NAŽVOKATI SE, nažvokam se, pf. napiti se, nalokati se. Od nažvokati; samome žvokati možda i nema potvrde. Samo u primjeru: A on često pod kazan potiče, samo da se puste ne (t. j. rukje) nažvoka. M. A. Režković sat. 107. — Vidi nažmokati se, nažokati se.

1. NE, enkl. akuz. plur. zamjenice 1. lica mjesto nas; upravo bi trebalо da bude ni, jer je u starome jeziku bilo ny, ali je ni pretvoreno u ne prema akuz. plur. imenica i pridjeva, na pr. narode, žene, dobre i t. d. Između rječnika samo u Vukovu (ne statt nas, uns, nas s primjerom iz neke nar. pjesme: Oba će no u odaju naći). Potvrda ima samo iz crnogorskoga govora. Pomami so Jordan voda ledna, e ne hoće voda potopiti. Nar. pjes. vuk 1, 123. Da bježimo, sinko, po svijetu.... de ne care ni čuti ne može 2, 27. Spuški su ne Turci pristignuli. 4, 65. Ne brane ne sabljom i oružjem, al' nas brane prahom i slovom. 5 (1865), 2.

2. NE, riječca za nijekaće (poričanje). Kako ne ponajviše stoji pred drugim riječima, nema samostalnog akc., nego je proklitika, na pr. nè vidim, nè pohvalf (3. l. sing. aor.), ne pletémo i t. d. Kad je samostalna riječ (vidi pod 1 b, b, d, e), akc. je nè. Nalazi se u svim slav. jecicima, a i u nekimā īndoev.: staroind. na, lat. no (rijetko, na pr. nefas, necesse, nescio), got. ni, lit. nò. Sa značenjem lat. i tal. non, nem. nicht, nalazi se u svijem rječnicima, a potorda ima iz svijeh vremena i krajeva. Svojim značenjem ne je protivno riječi da, kad se nom što tvrdi; ispor. Neka bude vaša riječ: da, da; ne, ne. Vuk mat. 5, 37. Nalazi se često u složenim rječnicima (u imenicama, u pridjevima i u prilozima), a onda ponajviše znači suprotnost; tako na pr. riječi nemar, nesloga, nečist, nesretan, nerado znaće protivno onome, što znaće riječi mar, sloga, čist, sretan, rado. Kad se rečenica na pr. bio je sretan hoće zanjekati, onda se reče: nije bio sretan; a kad se hoće izreći protivno onome, što ona znači, onda se kaže: bio je nesretan. Razliku između rečenica: nije bio sretan i bio je nesretan lako je shvatiti; tako je isto lako shvatiti, da je rečenica: bio je nesretan isto onako pozitivna kao i rečenica: bio je sretan. Sasma riječko ne u složenim imenicama i u pridjevima od njih izvedenima služi za nijekaće (dakle ne za protivnost); takve su književničke riječi na pr. nečlan (prema nem. Nichtmitglied), nehrvat, nehrvatski (prema nem. na pr. Nichtdeutscher, nichtdeutsch), nehrščanin (nekrščanin), nehrščanski (nekrščauski), nepušać (prema nem. Nichtraucher). U gdjekojim složenim imenicama ne znači, kao da se reče: zao, na pr. nebrat (t. j. zao brat), nečovjek (t. j. zao čovjek), nevrijeme (t. j. zlo vrijeme). U složenicama s pas. participom znači ne katkad, da ono ne može biti, što znači dotični glagol, na pr. nebrojen, neiskazan, nezaboravljen (t. j. koji se ne može izboroviti, iskazati, zaboraviti); to je znaće i u nenasit, nesit (t. j. koji se ne može nasititi). Rijetko se nalazi ne u glagolskim složenicama, kakove su nemoći, nenavijesti, nestati. Kad se u rečenici nalazi zamjenica složena s riječom ni, na pr. nikakav, nitko, ništa, nigdje i t. d., onda je po pravilu glagol u takvoj rečenici zanjekan, rijetko je bez negacije; vidí kod tijekh riječi.

1. Poraba.

a. U rečenici je zanjekan predikat. Ne ostavi mene vladika moj (iz svršetka XII vijeka). Mon. serb. 5. Pristavi i pozovnici jesu verovani, ako se krivi ne najdu. Zak. vinod. 78. Ne davahu redovnikom njih desetine. Proroci 312. On toga ne gleda. B. Gradić djev. 163. Takove mladice već se ne rodi. D. Baraković vila 129. Oče vječni, ne umijem rjeti. I. Gundulić 248. Kad rečemo: grad ide na ovu vodu, ne razumije se, da idu židovi. F. Lastrić ned. 98. Pazi dakle, da te svit ne prevari. I. P. Lučić razg. 10. U dobru se ne ponesi, a u zlu se ne ponisti. Nar. pjes.

vuk 1, 137. Noje . . . opet ispusti golubicen, a ona mu se više ne vrati. D. Daničić 1 mojs. 8, 12. i t. d., i t. d.

b. ne se uzima eliptički.

a) bez glagola, koji se razumije, jer je već naprijed rečen ili će biti daće rečen (ovo drugo je mnogo rjeđe). Pitam, ako sagriša ali ne? Odgovaram, da ne. Korizm. 3b. Dobri vide zalih, a zali dobrih ne. 24a. (*Kralj*) posla k toj opatiji proseći, da mu pošte tu mladicu; ako li ne, da joj (h)oce kloštar strti. Mirakuli 37. I to se moguće očito pokazati imaju se krstiti; ako li se ne more pokazati, tako ne. Naručn. 11b. More li pop ali ne od ovoga posvećenija posvetiti? 21a. Jedna voja hotiše umriti, a druga ne. Transit 210. Iže (t. j. knez) dvoji se nikoliko, šal bi ili no. Š Kožičić 57b. Svjet . . . vas od ne izlazi, od tebe ne, nikad. D. Zlatarić 8b. Primite me za gradana, ne za kraja. (i. Palmotić 1, 109. Ludske su oni od naravi, ne tvrdoga od kamena. 1, 195. Diklica je lijepa mene za dvorkišu svoju obrala š ne dobrote neizrečene, ne er ja sam dostojala. 1, 293. Plaćem grijeha učinene, ne učinjeni meni stetu. P. Kanavelić 464. Ne gledajući, biše li protiva duši ili ne. J. Filipović 1, 133a. Oni ga pogodiše, a ja ne. 1, 146a. Jeda su oni ovo od straha činili? ne, zaisto. J. Banovac pred. 29. Neki govorahu, da on (štampan) da je on) bješe dobar, a neki, da ne. S. Rosa 118b. Jesi li odluke tvoje obslužio ili ne? P. Knežević osm. 71. A. Bi li dobra bila naša ispojed? B. Ne. I. Nenadić nauk 167. Kako ob dan pošteno hodajmo, ne u žderau i u pijanstvu, ne u komoricah ni u nepostidnosti, ne u kavgi ni parbešu. M. A. Režković sat. 15 (rim. 13, 12). Niti se on više obzire niti misli, smatra li ga ko za takova ili ne. D. Obradović sov. 153. Svaki čovjek ne može lasno znati, koje riječi ovako narastaju, koje li ne. Vuk rječn. (1852) predgov. Trava, koja povrh Velebita miriše, a po Lici no. s. v. vrijesak. Hodи, da te opipam, jesli si sin moj Isav ili ne. D. Daničić 1 mojs. 27, 21. Zar ne znaš, što je to? i rekoh: ne, gospodaru moj. zah. 4, 5. — Ne ti meni, neg držana ja sam tebi. G. Palmotić 2, 240.

b) mjesto nemoj (t. j. ne mozi) uzima se samo ne, kad se iz situacije dobro razabira, što ne treba da se čini. Ne na dijete! Vuk rječn. s. v. ne. Pa zamanu sabljom okovanom, a devojka podbacila ruke: Ne, Stojane, tvoga ti junaštva! Nar. pjes. vuk 3, 128. Pa on bjega s glavom bez obzira; a kad dođe na most na Bojanu, dočeka ga hoga i kadija pa ovako nemu govorahu: Ne naprijed, Vuksane vojvoda! jesli si svoju izgubio glavu. 4, 23. Josif kad vidje, gdje otac inetnu desnu ruku svoju na glavu Jefremu . . . reče ocu svojem: Ne tako, oče. D. Daničić 1 mojs. 48, 18.

c) mjesto nemojte uzima se nete (t. j. ne-te) u slučaju, koji je rečen pod b. Kad začuše devet Jugovića, potegeš mače kovrdine, da pogube cara u stolicu; moli im se stari Jug Bogdane: Nete, sinci, ako Boga znate! Nar. pjes. vuk 2, 185. Nete, Turci, žalosna vam majka! 3, 36. Nete, bezi, od Boga vam bilo! Osvetn. 4, 14.

e. Zanjekana je koja druga riječ ili dio rečenice, a ne predikat.

a) uopće. Ne malb gnēv i nakazanije ima v̄sprijeti otti krajevštva mi (iz XII vijeka). Mon. serb. 20. Tu běše běda ne mala (iz glag. rukopisa XV vijeka). Arkiv 9, 96. Govorim, da sagriša smrtno i da je vridan ne jednih višal, da 2. Korizm. 3b. S plaćem ne malim sylkoše

nego. Transit 85. Mojodzi ljubavi ne malo zavideć. D. Račina 35. Ovo su oči one, koje sam upisal u srce . . . o oči, oči ne, neg' sunce s nebesa, kime se svit ovi radosno uresa. 95a. Gdi će bit ne malo uzdaha suzami. M. Vetračić 1, 85. Vlasi ne duzi, dali kako zlate žice. P. Zoranić 43. Šteto čini ne malu. A. Komulović 21. Da slove glas ne mal. Đ. Baraković vila 15. O moj verni, koga u vjeri čas ljubljenijeh mojih kćeri uzdo sam se dat na strazu, ne bez jake priporuke, da s velikom pomnom vlađaš. G. Palmotić 1, 156. Ne moj mili čačko veće, neg' krvniče moj nepravi! 1, 179. Ah Danice, ne danice, neg' zla zvjezda i neobična. 1, 325. Od ne maće dike i slave kraljevsku češ naći lubi. 2, 242. Gdino slavu svu dobije ne tko počme, neg' dospije. J. Kavačić 77b. Priušilo (t. j. Isus) ne više podložno muci i smrti, nego slavno. F. Lastrić test. 182a. Pripravi i on jednu vojsku ne mašu od nihove. J. Banovac pred. 21. Među vama ima ne jedna oštija posvećena, ma tolike, da im se broja ne zna. razg. 46. One razblude, koje su uživali u ne svoje vrijeme. Đ. Bašić 27. Da se morete namiriti . . . na starišine ne vami jednake. I. P. Lučić razg. 124. Kome je hvala ne od ljudi, nego od Boga. Vuk rim. 2, 29.

b) *zanijekan je infinitiv*. Tko bi mogao ne čuditi se, ako . . . F. Lastrić test. 325b. Blagodarnost dopušćena od princa ima ne svrševati. A. d. Costa 2, 81. Da bi bole bilo i ne roditi se. J. Rajić pouč. 2, 25a. Mi bi sad hoteli tomu ne verovati, 3, 6b. Bole je ne obreći nego riječ ne držati. Nar. posl. vuk 24. Može i da ne poštuje oca svojega. Vuk mat. 15, 6. Kako ja mogu ne znati svoga jezika? Ja mogu ne znati latinski. Vuk u Ivezovićevu rječniku. *Još se dva primjera nalaze u ovome rječniku s. v. moći na str. 886a pod bb.*

d) *U emfazi uzima se ne dva put ili više puta*. Mniš li, ča je činil . . . špot s proroci va no vrime? ne, ne. Korizm. 98a. Ja ēu gledat na me oči? Ne ču, ne, ne, razlog nije. I. Gundulić 165. Nije mene varala požuda moja, ne. Ć. Palmotić 2, 475. Ne ēu nitko, ne, sakriti vino, kaša, lub, zavidos. J. Kavačić 116a. Ne nam, ne, nego samomu tebi slavu i hvalu dajemo. A. Vitalić istum. 82. Ispovida, da je on imal, ne, ne po slabosti svojoj, nego po daru Božjemu svako dobitje. 511. A nije li ovo sve jedno? Nije sve jedno, ne! F. Lastrić test. 67a. Ne imam, ne, drugoga kralja izvan gospodina Isusa. 70b. Što misliš, da će te smrt čekati? . . . Eh ne če, ne. J. Banovac pred. 19. Eh nemoj se čuditi, Saule, ne. 21. Uzdaju se, da je u njima vira živa. Ah nije, ne. 58. Tužni grišniče, da moreš kako god Bogu uteći . . . al' ne moreš, ne. razg. 31. Nejma, ne, u tebi više nijedne kapčice radosti. G. Peštačić 180.

e. ne se uzima, kad se što odbija, kada tko ne ēe o čemu ni da čuje (kao nem. nein).

a) jedno ne. Priloži, da ēe oni zemju posvojiti, ali koju zemlju? jedu onu, koju plešemo? ne, moji pridrazi. Đ. Bašić 25. A Isus reče narodu: kad ostavite Gospoda i stanete služiti tudim bogovima, okrenuće se i zlo ēe vam učiniti i istrijebiće vas, pošto vam je dobro činio. A narod reče Isusu: ne, nego ēemo Gospodu služiti. Đ. Daničić is. nav. 24, 21. A. Hodit i ti s manum. B. Ne, ne ču. Nar. prip. mikul 76. Govori joj Anica divojka: „Oj starice, mila majko moja, da mi pila vode iza gore, moja bi mi majko ozdravila“. Atrici je besedila majka: „Ne, Anice, drago dite moje, ne hodi mi za gorom po vodu“. Nar. pjes. istr. 1, 60. — *U ovom primjeru uzeto*

je takovo ne kao imenica: Jedini način opirača stoji u osjećitom: ne. M. Pavlinović rad. 123.

b) *dva ne ili više*. Ne, ne, ne, ne, nije razloga, da se mladoš moja izgubi. Ć. Palmotić 1, 335. Bježe! i trpi, Bojni slave, tva junačka bojna sila tej sramote tač neprave! Ne, ne, ne, da se izgubi svijem krajestvom život prije, neg' da osvojiti tvoju lubi silni gusar može i smije! 2, 247. Da to ēemo mi ovako pustiti, ovo da se zgodi vjerujući laž opako dubrovačkoj zloj gospodi? Ne, ne, uzmnožni gospodine, ne daj, da se taj stvar čini. J. Palmotić 133. Neg' ēu svejer za milost i nega uvrijat? ne, ne, dosti! J. Kavačić 18b. A. Dakle jesu tri Boga? B. Ne, ne, dali jest samo jedan Bog. L. Čubuški list 8.

f. s. v. moći na str. 886a pod cc kaže se, kad je glag. moći zanijekan, a zanijekan je i infinitiv, koji mu služi za dopunu, da je onda značenje gotovo isto, što ga ima glag. morati zdržati s inf. Onim tamo navedenim primjerima dodaju se ovdje: Ne bih mogao ne bit tvoj. M. Držić 401. Ka roda ne mogu ne ljubit. M. Bunić 9. Ne mogu se ne zabenut. J. Kavačić 120a. Ne moreš me ne griliti. 462a. Ne moremo ovo ne virovati. F. Lastrić test. 153a. Ova poznavši ne može ne biti pridostojna svake službe. P. Knežević osm. 54. Jer mi ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo. Vuk d. ap. 4, 20. — *Oramo pristaje i primjer, u kojem je mjesto inf. rečenica s veznikom da: Sud . . . nije mogao nikako da toga prokletova ne nakaže. S. Čubuški prip. 230. Nekoliko takvih primjera ima s. v. moći na str. 886b pod c, bb.*

g. ne u upitnim rečenicama i u onima, koje su se iz upitnih razvile.

a) u upitnim rečenicama.

aa) bez upitnoga veznika. Ne znaš kaka bija od omraze? Nar. pjes. vuk 2, 15. Jamačno ima i više takvih primjera, ali ih se nije našlo u gradi za ovaj rječnik sabranoj.

bb) s veznikom da. Pomisle, da ne će u onom čardaku biti njihova sestra. Nar. prip. vuk 9. Više primjera vidi kod da na str. 169a.

cc) s veznicima jeda, li u pitanjima, na koja se očekuje afirmativan odgovor. Jeda se i sada ne nahodi nikre čeljadi nemile? J. Banovac pred. 100. Ne zname li, da po razlogu ni vašjem se istijem briut veće ne imate? B. Gradić djev. 52. Ne štije li se u pismu staroga zakona, da . . .? M. A. Rejković sat. 13. Više primjera vidi s. v. jeda na str. 509 i s. v. li na str. 31b pod b.

b) u uzviciima. Na ki skandal ne pripelaš sreca človječaskoga! govori poeta Virilić. Korizm. 64a (iz Virg. Aen. 3, 56). Jakov s Rake, Siken s Dine što ne čini, što ne tvori! J. Kavačić 7a. Kud ne snova tvoje preje! 24b. Što ne čini, dok ju nade! F. Lastrić test. 149a. Kolika i kakova sladka voća drevesa ne radaju! D. Obradović sov. 117. Kakvih načina, kakvih sposoba, kakvih trudova ne upotrebljava on! J. Rajić pouč. 3, 15b. A i osim ove opštne polze kaku ona (t. j. kniga) polzu no čini našemu jeziku! Vuk drž. izd. 2, 183.

c) u namjernim rečenicama s veznikom li.

aa) u rečenici je kondicional. Čubimo se i pomirimo (stamp. pomierimo) se . . . ako naše i pogine tijelo, ne bi li nam duši boje bilo (stamp. bielo). A. Kačić razg. 167. On prodaje devet vinograda, ne bi li se odužio duga. Nar. pjes. vuk 1, 548. Juraj utekao u Rim, ne bi li se u umjetnosti usavršio. M. Pavlinović rad. 71. Više primjera vidi s. v. li na str. 32 pod c.

bb) u rečenici je futur. Ona počne obukovati gaće, a on podviruj, ne će li joj blegu videti na nogama. Nar. prip. vuk 128. Obzire se ka Kruševcu b'jelu, ne će li se šure prisjetiti, ne će li se nima ražaliti. Nar. pjes. vuk 2, 271. No se moli gospodi Jerini, ne će li ih ona pokloniti. 2, 500. *Više primjera vidi s. v. li na str. 33a pod b, c.*

h. Mjesto samoga ne ima ne da u primjeru: Tko bi igda mogao izreći veselje, kojim ne da ide polagano, nego uzradovan trčeći snide? F. Lastrić test. 149^b.

i. ne samo nego i ne samo nu. Ne samo se ne obradova, nego jošter veoma ožalosti. F. Lastrić test. 162^b. Meće ní(h) zajedno i slavi sv. crkva ne samo zašto su se vazda milovali, nego zašto umriše za Isukrsta isti dan. od' 114. Kada neprijatel jači biži, ne samo nejma se tirati, negoli mu jošter most od zlata učiniti. A. Kačić razg. 140. Ne samo ovi ili oni narod, nego svikolici jesu dužni virovati. A. Kanižlić kam. II. Srbi ih tako razbiju, da ih ne samo doteraju do Morave, nego i preko Morave predu za nima. Vuk grada 94. Ako mi u tome poslu jednako uzradimo ovako onda ne samo to može, nego će morati biti. pis. 27. Ne samo svaki ostane u griješu, nego se svakojaka idolopoklonstva u narod uvuku. Đ. Daničić u *Ivekovićevu rječniku*. *Više primjera vidi kod nego pod II, 4, a.* — Načemo, da ljudi ne samo, nu zviri taj iskra ljubena pedipsa i tiri. D. Račina 118a. Da ne samo srca i duše omekšaće, nu bi reko stijena. I. Gundulić 43. Ne samo bi pala na vas osuda nu biste bili jur osuđeni. Đ. Bašić 158. *Ima i:* ne samo ali vidi s. v. ali na str. 74a pod 4, — ne samo da, vidi s. v. da na str. 205 pod c, — ne samo dali, vidi s. v. dali na str. 240b, — ne samo danu, vidi s. v. danu na str. 270a pod e, — ne samo ma, vidi s. v. ma na str. 342a pod b.

j. ne — nego, vidi nego pod 5, a, b.

2. *Namještaj. Riječca ne ponajviše stoji tik pred onom riječi, koja se poriče, rijetko pred drugom kojom; ovdje će se govoriti samo o takvim slučajima.*

a. *U složenim vremenima poriču se ponajviše glag. jesam, hoću (na pr. nijesam bio, ne ču doći); rijetko se porice particip (na pr. bio) ili inf. doći.*

a) *nijekaće participa pret. II.*

aa) *partic. je u svezi s glag. jesam.* Jako ne vratilo se jestib sije dělo. Deč. hris. 2. Prija bo pomoći nega si ne htila. H. Lucić 244. Jer ga si životu gorku ne otela. 244. Dva mista krajevića od bojka ne dobegla. P. Hektorović 22. Mi smo ne scinili, koga smo primilo ljubiti imili. 42. Što tebi prudi sad, ako si život tvoj ne scijenil? N. Dimitrović 29. Što si mi neizmirnoga milosrđa tvoga utrobu ne zatvorio. G. Peštašić 100.

bb) *partic. je u svezi s glag. budem.* Ako vi ne htili budeste poslušati. L. Terzić 269. Ako ne htio bude. P. Macukat 57. Ako vi ne ktili budeste ići. J. Filipović 1, 126^b. Kad ne mogli budeste sagrijevat. J. Banovac pred. 113. Tvoji baštinici, koji budu znati, da si jim tudega ostavio, a ne ktili budu povratiti. razg. 35. Dok me drugi put ne vidiš budeš. A. Kačić kor. 237. Ako li ne vidiš budeš. 250.

cc) *partic. je u svezi s glag. bih.* Ti bi sagrišil semrtno, ako bi ne karal ali ne kaštigal. Kolunić zborn. 61. Kada bi se ne moglo učiniti. Korizm. 63^a. Ke (t. j. grijeha)

bi oni ne pomislili učiniti. Naručn. 86^b. Kada bi ne dala tebe tada. H. Lucić 279. Da bi jim niki stid od dvorna činenja u srcu ne bil. P. Zoranić 43. Da bi ne bilo duhovne koristi. B. Gradić djev. 35. Da bismo ne imali riči ni stvari nijedn e draže. Š. Budinić suma 19^a. Da bi on ne veroval, ne bi ka nam došao. F. Vraučić živ. 18. Da bi se ne obratio i ne povratio. M. Divković bes. 40. Ne taji, da bi Boga ne bilo. F. Glavinić cit 1^b. Ako bi stvar ne bila velika. L. Terzić 361. Da bi sto se ne izgubili. S. Badrić pr. nač. 16. Kako bi ne mogao ispuniti! F. Lastrić test. 22^b. Koliko da bi zdvora ne bio ništa video. 352^b. Ako bi pomoći ne došla. A. Kačić kor. 150. Ako bi tko takve knige ne imao. A. Kanižlić uzr. 168. Ko bi dakle ne obslužio. A. d. Costa 2, 202. Premda bi ne dali zlameća pokore. I. Velikanović upuć. 1, 518. Da bi k nama nigda ne dolazila. J. Rajić pouč. 1, 21^a. Kada bi ovo ne bila istina. 1, 35^b. Tko b' naše stare pivao da b' kola ne bilo? M. Katančić 58. Ovaj veli, ako se krivo kune, da bi u negovu rodu niko ništa ne učinio, što bi važalo hvaliti. Vuk nar. posl. 308. Nikad bi me kuća ne vidila. Nar. pjes. juk. 350. — *Premda za ovaki namještaj u kondicionalu ima; kako se vidi, dosta potvrda, ali je običnije i u starjem i u današnjem jeziku, da ne stoji pred bim, bi Vrijedno je dodati ove primjere iz današnjega jezika, kojima se izriče zaklinanje, proklinanje i dopuštanje:* Da bi mene ne rodila majka, već kobila, koja ata moga. Nar. pjes. vuk 1, 474. Ne će tebe pogubiti uja, da bi nikad ne video carstva. 1, 628. I da bi ti duša ne ispala, dok turskoga cara ne dvorio! 3, 197. Da bi mene majka ne rodila, no kobila, koja doga moga. 3, 263. Čarne oči, da bi ne gledale! 3, 355. Da bi tako, Stoko, i na bilo, dosta mene, što govorиш rabro. 4, 291. Makar blek ne ostao, t. j. da bi nijedna ovea ne ostala. Vuk rječn. s. v. blek. Idem, da bih se i ne vratio. Nar. prip. vuk 117.

dd) *Poznade, da mu ne pristaje oružje, budući se on ne obikao. E. Pavić ogl. 240. To je jedini takav primjer, što se našao.*

b) *nijekaće pas. participa. Samo u primjeru:* Obećao si, da od nijedne kužne muke ne uvriđen bude. G. Peštašić 224.

c) *nijekaće infinitiva.* Kako ču ne ljubit tebe ufanje kako li u te ne ču imati? H. Lucić 280. Dokle sine človjčanskoga ne vidić bude. F. Glavinić cit 44^a. Da ondi ne moći budebitinjedno pribivališće djavalsko. L. Terzić 216. Ali će ga ovako ne dočekat. J. Filipović 1, 133a. Ja ču poći, ako ču ne doći. A. Kačić razg. 285. Ako će im ništa ne ostati. M. A. Rejković sat. 141. Ako će ga i ne primiti za baštinika. A. Tomiković živ. 294. Al' ču poći, makar ču ne doći. Nar. pjes. vuk 1, 395.

b) *Riječca ne kašto se rastavlja od glagola, što ga poriče.* Ne od samoga hléba žive človik (iz lat. non in solo pane vivit homo. math. 4, 4). Korizm. 13^a. Ne jarostiju tvojeju oblići me ni gnevom tvojim pokaži me. 17^a. Ne vapaj, nego ljubav vhodi va uho Božje. Naručn. 39^a. Biše grad učinjen, kako ne verovati je ljudem, vas od dragoga kaminja. Starine 3, 300. Ne s tolikom željom leti zlatna vojska drobnijeh čela, kako duša moja hlepi. G. Palmotić 2, 14. Ne s tolikom nemilosti grad s nebesa ljetni pada. 2, 53. Ne svaki, koji govorи meni: Gospodine, uljeti će u kraljevstvo nebesko (iz lat. non omnis, qui dicit mihi: Domine, Domine, intrab in regnum caelorum. math. 7, 21). J. Matović 467. Neka mi ne za nas, negoli za nega živemo. I. Đordić ben. 43. Vaše reči ne više znače nego slovo Judino.

J. Rajić pouč. 3, 20b. — *Poradi stiha namješteno je ne tako u primjeru: Drugarice, naša nevernice! ne l' se sinoć nama zaklinaše, da ne staneš kod tuđina? Nar. pjes. vuk 1, 6.*

c. *Primjere za malo ne i ne malo vidi kod mao na str. 460b i 461a. Tamo navedenim primjerima dodaju se ovdje ova dva, u kojima malo ne ne ističe glagola: Sto si ti malo ne svaki dan u bedi umirao. J. Rajić pouč. 1, 16b. Malo ne u svima jezičkim knigama nalazimo. 3, 6a. Još dva primjera za nemalo navešće se na svome mjestu.*

d. *Primjere za ne dobro i dobro ne vidi kod dobar na str. 498b pod c. Ovdje se dodaju tri primjera za ne dobro: Ne dobro izreče te beside Eugenija, da se tudje zemja strese. F. Vrančić živ. 80. Ki (t. j. kralj) ne dobro još vidjeno s tolkom nas primi časti. G. Palmotić 1, 148. Ne dobro se toj dogodi, a kralj stavlja krvne ruke. 1, 184.*

e. *Mjesto upitnoga dali ne nalazi se u jednoga pisca ne dali; vidi s. v. dali na str. 241a (u dnu).*

3. NE-, prvi dio neodređenih zamjenica neki, netko, nešta, negdje i t. d. U starom je jeziku bilo ně, a tako je i u staroslov., po tome bi u južnom govoru trebalo da bude neki, netko, nešta i t. d., kako se u nekim krajevima i govoru, ali u drugim je krajevima južnoga govoru onako kao i u istočnom, dakle neki, netko, nešta i t. d. Tako u ovom rječniku piše sadašni obradivač, a predašni su obrađivači pisali u tijem riječma ň; ali Daničić je prije pisao neki i t. d. držeći se Vuka, koji je u svome „Novom Zavjetu“ i u kasnijim djelima pisao n (a prije je pisao dosta često i ň). U zapadnom je govoru i mjesto ē, dakle niki i t. d., kako je po pravilu toga govoru; tako su u zapadnom govoru izjednačene zamjenice, o kojima se ovdje govoriti, sa zamjenicama, koje i u južnom i u istočnom govoru imaju i: nikakav, nitko i t. d. — Postaće riječce ne-nije do sad pravo protumačeno, jer se u srodnim indoевropskim jezicima ne nalazi ništa, što bi joj sigurno odgovaralo.

NEA mjesto neka; ne zna se, zašto je k ispalo, kao što se ne zna, ni zašto je ispalo u kao, preo (mjesto kako, preko). Samo u dva pisca Dubrovčanina xvi vijeka. Nea se toli ne oholi ňe lipota. D. Račina 117a. Scijeni bjestija, da ga ne čujem. Nea, usaznaču, kud ideš. M. Držić 173. Bit ćeš, gdi hoćeš, nea ti furencija prode. 264.

NEAKI, pron. isto što nekaki. Samo u primjeru: Neaki čoek kupio na pazaru jednoga vuka. Nar. prip. vrč. 204. Da nije štamp. pogrješka?

NEANOVICI, m. pl. selište u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 361. Biće mjesto Nejanovići od imena Nejan (vidi tamо).

NEAPOLA, f. isto što Napuł. Otišavši iz Neapole. A. Tomiković živ. 297.

NEAPOLITANSKI, adj. isto što napułski. Od vječkraja neapolitanskoga. A. Tomiković živ. 300.

NEATAN, } vidi nehatan, nehatost.
NEATOST, } vidi nehatan, nehatost.

NEBA(H)T, m. nesreća. Riječ je složena od ne-be-(h)t; vidi baht i 3 bat. Car po batu Mijinu, a nebatu Ciganina izide. Nar. prip. bos. 96. Gđe je sreća, i nesreća dode; vid' nebahta toga Alibega. Nar. pjes. hōrm. 2, 282. — *Ne razabira se pravo konstrukcija u primjeru: Vakat momku na Ploču kamenu, al' nobahta Kumalić Nuhana. Nar. pjes. hōrm. 1, 296.*

NEBATRIV, adj. plašliv, strašliv; protivnobatriv. Samo u Jambršićevu rječniku (exordatus, — u lat. dijelu).

NEBAVAC, něbavca, m. jadnik, nesretnik, siromah. Imenica je izvedena od pridjeva nebab, kojemu nema potvrde, a izведен je od ňega i glagol nebabiti (vidi tamо). U rječniku Mikašinu (nebabac, siromah, misellus, miser), u Belinu (meschinello, miserabile, povero cioè degno di compassione), u Bjelostjenčevu (nebabac, v. nebog) i u Stuličevu (misellus s primjerom iz neke dubrovačke knige: ah nebabče, brzo ti te nađoh). Dijavao dođe k onomu nebabcu. Zborn. (1520) 89a. Mneti se nebabac oda psa ubraen. G. Držić 394. Da evilit i plakat budem ja nebabac. M. Vetranić 1, 259. Napokon izajdoh iz krova nebabac. 2, 120. Ovd prah ukopan skroveno sad stoji nebabca onoga, ki se drag moj broji. D. Račina 81b. Bjeh glavicu nebabac priklonio na drobnu travicu. M. Držić 431. Ov nebabac što je imi neg' jedan glad i golotu? J. Kavačić 399b. Govori se i danas (s naznačenim akc.) u Mahali kod Podgorice. M. Reštar štok. dial. 256 (koji se domišla, da nebabac stoji možda u svezi s ubav i da znači upravo; nebab, — ali je to domišla teško prihvati).

NEBAVICA, fem. prema masc. nebabac. Samo u Stuličevu rječniku (misella, infelix).

NEBAVITI, nebabim, impf. truditi (se), mučiti (se). Glagol je izведен od pridjeva nebab, kojemu nema potvrde, a i tamna je postaća, a morao je značiti: mučan (u značenju toga pridjeva navedenome na str. 108a pod b); od istoga su pridjeva izvedene i imenice nebabac, nebabstvo (vidi tamо). Samo u rječnicima, i to u Mikašinu (nebabiti, truditi, nevoliti, travagliare, faticare, laboro), u Belinu (faticare gagliardamente, elaboro, mučiti se, nebabiti, kršiti se trudom) i u Stuličevu (laboro s naznakom, da je iz Mikašina rječi).

NEBAVSTVO. n. trud, muka, nevođa. Imenica je izvedena od pridjeva nebab (vidi kod nebabiti). Samo u primjeru: Stvari zle, koje trpe i podnose vjerni od zlijih, pomagaju im vele . . . za ukazat im nebabstvo od ovoga slijeta. M. Orbin 176.

NEBERIĆETAN, neberićećna, adj. nekoristan; protivno: berićećan Samo u primjeru: Postavi još od dvi ruke persone za izvaditi iz ňih način od berićećne i neberićećne molitve. E. Pavrić ogl. 582.

NEBESAN, něbesna, adj. isto što nebeski. U rječniku Stuličevu (nebesan, coelestis, aethereus s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru, — nebesno, divinitus), u Vukovu (nebesni, himmlisch, coelestis) i u Daničićevu (nebesni, coelestis sa 7 primjera iz srpskoslovenskih isprava XIII i XIV vijeka). Ove kriposti . . . čine blaženih i nebesnih vših tih. Š. Budinić suma 2b. I prim' slavnoj na trpezi kruh nebesan, ki t' se daje. J. Kavačić 69a. Kadgod razuvišavam veliku milost nebesnog promista. D. Obradović živ. 1. Žitije i nauka našeg nebesnog učitelja. nov. 19. Okrenut . . . k jednoj ili drugoj glavnoj strani nebesnoj. P. Bolić vinod. 1, 9. Lijepa je ka nebesna zv'jezda. Pjev. crn. 164a. Dade Bogu nebesne visine. Nar. pjes. vuk 1, 156. Car nebesni kad žešaše sunce. Nar. pjes. horc. vuk 304. Kad nebesne prilike su strašne. Osvetn. 2, 88. A mi hajd'mo u nebesnu bašču. Nar. prip. vrč. 55. Kako bi čist ulegao u carstvo nebesuo. S. Lubiša prip. 227.

NEBESIĆ, m. mahala u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i horc. 643.

NÈBESIT, adj. obijestan, ohol: Ne budi nebesit, Bog će te pokarati. I. Kasumović nast. vjesn. 12, 440. Za Liku zabićežio i Đ. Škaric (s tumačenjem: nèbesit je onaj, koji i na nebo laje, — no samo na zemlju i na lude).

NÈBESKÀ, f. (upravo adj.) nekakva igra u Srbiji. Etnogr. zborn. 9, 58 (ne kaže se, zašto se tako zove).

NÈBESKÎ, adj. posses. od nebo (upravo od nebesa). Sa značenjem lat. cœlestis, tal. celeste, nem. himmlisch nalazi se u svijetu rječnicima (u Danicićevu [nebeskiy]) sa tri potvrde iz xiv i xv vijeka, a u Stulicevu s primjerom iz Palmotića 3, 91a: ter nebeskomu navjestaiku odgovore ovo odvratiti; osim navedenih značenja nalazi se još lat. aetberere i divinus; prvo u rječniku Vrančićevu i Stulicevu, drugo u Mikačinu.

a. nebeski je onaj, koji pripada nebu, kad se shvaća kao onaj plavi svod nad zemljom; vidi nebo pod 2, a.

a) u svezi s imenicom, koja znači što konkretno. Sin', sunače oboje, i nebesko i moje. P. Zorančić 35. U provodu zvizde nebeske. A. Gučetić roz. mar. 304. Kolo kruga nebeskoga u luni stoji. Starine 3, 225. Priličaše obraz neće nebeskoj luni. 3, 249. Umnožiti će sime vašo kakono zvizde nebeske. I. Bandulavić 62b. Zlamenova ga otcu Noe u luku nebeskomu. F. Glavinić cvit 417b. I nebeske dvorne zvizde slijede putom neća gizde. J. Kavačić 480b. Da poginut ima daždem ognja nebeskoga. 563b. Otvore se žlibovi nebeski i otisnu na zemlju čitave valove vodene. M. A. Ređković sat. 177. Kad je sunce ušlo u znak nebeskoga jarca. Vuk dan. 1, 17. Lice nebesko umijete poznavati. mat. 16, 3. A mjesec... šetni boje na nebesko poje, nagleđaj se jada krvavijeh. Osvetn. 1, 57. Mogu li biti rane žestocije, no kad udri nebeska strjela te ustrjeli golema junaka? Nar. pjes. vuk 4, 72.

b) u svezi s imenicom, koja znači što besjelesno ili apstraktno. Sile bo nebeske krenut se. N. Rađina 13a. Od visine nebeske na nizinu segavštinu slize. Naruč. 46b. Kriposti nebeske hoće se ganuti. I. Bandulavić 1b. Hoti priti s nebeskih višina. M. Jerković 27. Kad nebeske sred visine vesela se kaže lica (t. j. danica). G. Palmotić 2, 495. Sinu svitlost nebeska. A. Kadčić 91. Nebeska nas sva visina... dira, budi. V. Došen 262b. Kumu daje nebeske visine. Nar. pjes. vuk 1, 156. Siromahu nebeske prostorine pukle pred očima. M. Pavlinović rad. 60.

c) nebeski mjesto genetiva objektivnog imenice nebo. Čudi se od narešenja nebeskoga, od sunca, od miseca, od zvizd. Starine 1, 219. Gospodine Isukrste, stvoritelju nebeskii i angelski! 1, 223.

d) pticama se kašto reli: nebeske, što pod nebon leti, k nebu se dižu; možda je to prodrlo iz biblije; ispor. gen. 2, 20, 1 sam. 17, 44, matt. 6, 26 (volatilia caeli), 13, 32 (volucres caeli). Nebeske ptice imaju ložnice, gdi sinke usbrane. M. Držić 421. Hrani ptice nebeske. Š. Budinić ispr. 93. Gospodar i od rib morskih i od ptic nebeskih. A. Vitaljić istum. 26. Osvadiće jih... ptice nebeske. F. Lastrić ned. 8. — Na mjestima prevedenim iz sv. pisma: Bernardin 94. N. Rađina 114a. Korizm. 1b. Vuk mat. 6, 26 i 13, 32, Đ. Daničić 1 mojs. 2, 19, i t. d.

b. nebeski je onaj, koji pripada nebu, kad se shvaća kao stan Boga i anđela i svetaca, — protivno: zemaljski, vidi nebo pod 2, b.

a) bez imenice. Hoteći obrnuti zemaljska v nebeska (iz xv vijeka). Mon. croat. 106. Ne-

beskim takmeđah se, a sada ni zemaljskim do- stojan bih. Starine 3, 272. O nebescijeh uživanje. A. Boškovićeva u Mateića 361.

b) u svezi s imenicom, koja znači što konkretno. Utegnu u svojem koncu poći v raj nebeski. Mirakuli 142. Svih verujućih u nega na nebeska kraljestva dovel jest. Starine 1, 219. O kojo se poštenju veseli vas dvor nebeski. M. Divković bes. 36. Jedan u kraljestvu nebeskomu, a drugi u raju zemaljskomu. F. Glavinić cvit 3b. Kada istinom načinom gredu s ovoga svita na nebesku dijinu svoju. P. Radovčić nač. 82. Vrata nebeska (natpis knizi). I. Ančić. Put nebeski (natpis knizi). I. Grlić. Ako bi htio svu noć projti u razmišljenju stvarih nebeskih. A. Kadčić 78. Ova (t. j. ljudba) jest ogan nebeski. 137. Nega se tiče kripiti s pašom nebeskom svoje ovčice. 161. Razbojnika na križu hoti uslišati i raj mu nebeski obećati. A. Knežović xxxvi. Odite.... posidovat kraljestvo nebesko. J. Banovac razg. 6. Tako čine svi grišnici i nebeski odpadnici. V. Došen 2a. Mnogi voli kesu punu neg' nebesku imat krunu. 7a. Tko zemaljski grad uzima, nek viteško srco ima.... a nebeski grad uzeti vojnici se hoće sveti. 200b. Da mu je lašće carstvo nebesko nego carstvo istočno steci. A. Kanižić kam. 3. Grigoriju kako čovika nebeskoga štovaše. 29. Postade dostojan krune nebeske. 46. Ako bi narešeni bili s darovima nebeskijema. J. Matović 23. Čineći ga sinom Božnjim i baštěnikom nebeskim. M. Dobretić 16. Ne će nikoga na silu metnut u kraljestvo nebesko. 35. Koji su oko prijestola Božeg i svega dvora nebeskoga. Nar. pjes. vuk 1, 78. Dostiže ga na nebeska vrata, za desnu ga nogu ufatio. 2, 83. Ili voliš carstvu nebeskome, ili voliš carstvu zemaljskome? 2, 295. Kažem, da je teško bogatome ući u carstvo nebesko. Vuk mat. 19, 23.

e) u svezi s imenicom, koja znači što besjelesno ili apstraktno. Dostojan bi slave nebeske. Mirakuli 12. Za stignuti radosti nebeske neuredna i mlojava. Starine 1, 220. Svitlost joj progori s nebeskoga stana. 1, 222. Dostojan si placi nebeske. A. Komulović 10. Da pameti naše k nebeskomu poželinju upraviš. I. Bandulavić 131a. Poda s ovoga svita u slavu nebesku. A. Kačić razg. 13. I nebesku slast ostavlja. V. Došen 63a. Da nebesku išteš slavu. 147a. Ter svak redom te pričesti kuša, da mu bude dionica duša rajske hrane i nebeske slasti. Osvetn. 1, 45. Duša spasena va dike nebeskoj. Nar. prip. mikul. 151.

d) u svezi s imenicom, koja znači Boga ili drugoga stanovnika nebeskog. Naslidujuće cara nebeskago (iz xiv vijeka). Mon. serb. 232. O Marija, kraljice nebeska! Korizm. 6a. Krađ nebeski s nebes shodi. Zborn. (1520) 28b. Kada nam otac nebeski daje svoj duh sveti. Katek. (1561) 26. Stvori čovjeka.... anđelom nebescijem prilična. B. Gradić djev. 9. O Božje nebeski, koji vas svijet stvari. M. Držić 472. Jerusolim prijasmo i tu Bogu nebeskomu poklonismo se. Starine 3, 260. Imajući brzo bit zajedno s njima grajani nebeski. M. Orbin 131. O djevice.... mila ocu nebeskomu! J. R. Gučetić 21. Nebeski vas kralj smirio. G. Palmotić 2, 250. Arkanđeo čuvat bjeti grad cesaru nebeskomu. J. Kavačić 492a. Nebeskih telesa plemenstvo razmišljući. A. Vitaljić istum. 26. Može znati.... sam Bog nebeski. A. Kačić kor. 288. Odite.... na našem otcu nebeskome. J. Banovac razg. 6. Dvorani nebeski brez Boga ništa. V. Došen iv. Što nebeski sam kralj stvoril. 111b. Nikakvo drugo stvorene ni nebesku ni zemaljsko ni pakleno. M. Dobretić 19. O vi moji andeli, tri nebeske voj-

vode! Nar. pjes. vuk 1, 128. Da falimo cara nebeskoga! 2, 158.

c. nebeski je isto što božji, božanski; vidi nebo pod 2. c. Neposluh od nebeskih zapovijedi. M. Orbini 70. Ter rebeske voće i svjeta, kako je pravo, ne slušate. G. Palmotić 2, 101. Pod nebeskom zapovijedi tko ne stoji, tko ne daje posluh Bogu? 2, 512. Ludske svake bić nebeski zlobe slidi. J. Kavačin 230b. Ko bi t' rekao Mandalijena . . . da će biti ulovljena od nebeske ljubavi? G. V. Bunić 6. Zna, koje primi dare od nebeske veličine. 17. I nebesku kad pravicu za zemaljsku da krivicu. V. Došen 63a. Dal' nebeski to dar biva, kada kripost s kim privriva. 17. Primaju blagoslov i nebesko zaštićenje. M. Dobretić 460.

d. divan, prekrasan. Puno je tve lice nebeske radosći. M. Držić 35. Smrt . . . u proljetju od mladosti vil nebesku pleše i hara. I. Gundulić 264.

NEBESKI CVIJET, m. bilka Iris Germanica. B. Šulek im. (iz rukopisa XVIII vijeka).

NEBESKOPLODAN, nebeskoplodna, adj. koji se u nebu plodi. Samo u primjeru: Koja sva cvatu iz milosti Božje kako iz cabla nebeskoplodnoga. A. Kadčić 136.

NÈBESNICA, fem. prema masc. nebesnik. U rječniku Stulićevu (coelicola) i u Vukovu (die Himmlische, coelestis s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 148: Darivo vas car nebeski i carica nebesnica).

NÈBESNÍK, nebesnika (jamačno je takav akc.), m. stanovnik nebeski. Između rječnika samo u Stulićevu (coelicola) i samo u jednoj knjizi. Kojijem te časte čete andioske i svi blaženi nebesnici. I. M. Mateić 263. Bila uza me tad priblažena djeva Marija, sveti andjeli i nebesnici parci moji. 295.

NEBIĆE (jamačno je takav akc.), n. stanje protivno onome, kojemu se kaže: biće.

a) nebiće je ono, kad što nije, kad čega nema. U rječniku Daničićevu (nebytije, tò non esse sa četiri potvrde iz XIV i XV vijeka) i u Popovićevu (Nichtsein). Timže vlsa otb nebitja va bitje sastala biše (iz početka XV vijeka). Mon. serb. 253. Sazdav vsa ot nebitija u bitje (iz rukopisa XV vijeka). Arkip 9, 93. Nitko s pravijem razlogom ne može žudjeti nebitju. M. Orbini 165. Bog kte za svoju neizvršenu dobrotu izvadit te od nebitja na bitje. I. Držić 48. Frike nego ikakvo stvorene iz ovoga nebitja i ništarstva izajde. A. Kanižić uzr. 20. Sve je iz tamne pućine od nebića na biće izveo. A. d. Bella razg. 80.

b) neimaće; vidi biće na str. 287b pod 8. Samo u Stulićevu rječniku (nebitje, bonorum, fortunarum defectus, inopia).

NEBIJEL, adj. koji je bez bjeline; protivno: bijel. Samo u jednoj nar. pjesmi. Neg' ti reci majki, da sam v trgi ostal, da majki kupujem nebelo ruhance. Jačke 151.

NEBINE DOLINE, f. pf. mahala u Bosni i okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643. Prva je riječ nejasna postaća i značenja.

NEBIRIĆI, m. pl. mahala u Bosni i okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 643. — Tamno.

NEBISTAR, nebistra, adj. mutan; protivno: bistar. Samo u Stulićevu rječniku (impurus, inundus).

NEBISTVO, n. isto što nebiće; protivno: bistro. Samo u primjeru: Nastaje s dvim nebitvom. J. Kavačin 436b.

NEBITAK, nebitka (s takvijem se akcentom govoriti), m. isto što nebiće. Samo u primjeru: Gđe se danas vodi borba za bitak ili nebitak hrvatskoga naroda. M. Pavlinović razl. sp. 347. U tom smislu pišu i drugi pisci našega vremena.

NEBITAN, nebitna (s takvijem se akc. govoriti), adj. onaj, koji je u nebiću. To je značenje samo u primjeru: U nebitnom takom stanju Bog videće sva. J. Kavačin 71b. — U naše vrijeme govor se i piše u značenju: neznatan (nem. unwestlich). Jur. pol. term. 542. B. Petranović r. kn. 36. On ne zna razlikovati bitno i nebitno (govor se poknisti u naše vrijeme).

NEBITLIVOST, f. kao da je isto što neizbitljivost (vidi tamo). Samo u primjeru: Zapovidam sada, govorim i pripovidam . . . za neizmornost Božju, za nepromišljene Božje, za nebitljivost Božju, zu nedospitak Božji. J. Banovac blagos. 282.

NEBIVSTVO, n. isto što nebiće; protivno: bivstvo. Samo u primjeru: Da se prostire prid noge jednoga čovika, kojega bivstvo jest gorje od nebivstva. A. Tomiković gov. 50.

NEBJEŽAĆE, n. nom. verb. prema glag. ne bježati. Samo u primjeru: Od nebježanja od zlijeh zgodu. B. Kašić zrc. 132. Riječ bi se mogla i danas upotrebiti, na pr. Ne znam, šta je sad boje: bježanje ili nebježanje.

NEBJEŽIV, adj. onaj, od koga ne treba bježati, lat. non fugiendus. Samo u primjeru: A. Od koliko se vrstih nahode prokleti? B. Od dvi vrste, t. j. biživi, od kojih smo dužni bižati, i nebiživi oliti prirpeni, od kojih nismo dužni bižati i možemo s njima općiti. A. Kadčić 18. — Sasma nepouzdano (kao i bježiv).

NEBLAG, neblaga (jamačno je takav akc.), adj. nemio, nemilostiv; protivno: blag. U rječniku Stulićevu (malus, pravus, — adv. neblago, inclementer), u Daničićevu (neblaga, improbus s jednom potvrdom srpskoslovenskom) i u Popovićevu (unsanft, rauh). Mnokrat se pritvori s jednoga nedraga, ki ne će pokori, desetim neblaga (nije jasan smisao). Đ. Baraković vila 239. Koliko blagostiv biše prema družnjem, toliko oštar i neblag biše prema sebi. B. Kašić in. 92. Svo nekobne, sve neblage iztječite zvijezde meni! I. Đordić uzd. 13. Smrt neblage čudi . . . ne ču sadar protresati. B. Zuzer 249. Nijesam čudi lute i neblage. 296. Adv. Čemu tač neblago tjerat dušu moju iz mene? I. Đordić salt. 300.

NEBLAGOĆA, f. svojstvo onoga, koji je neblag; protivno: blagoća. Samo u Stulićevu rječniku (neblagoća, v. neblagostivost).

NEBLAGODARAN, neblagodarna (s takvijem se akc. govoriti), adj. ingratus, illiberalis; protivno: blagodaran.

a) prema blagodaran pod 1, t. j. nezahvalan. U rječniku Stulićevu (ingratus, beneficii immemor) i u Popovićevu (undankbar). Neblagodarni sinovi (natpis pjesmi). Vuk nar. pjes. 1, 125. Biće sinovi najvišega, jer jo on blag neblagodarnima i zlima. Luk. 6, 35. Jer će ljudi postati samoživi . . . neblagodarni, nežubavni. 2 tim. 3, 2. Kad je darivalac doznao za djelo obdarjenika, koje pokazuje, da je krajno neblagodaran. V. Bogićić zakon. 161. U tom je značenju riječ uzeta u novije vrijeme iz crkvenoslav. ili iz ruskoga jezika (kao i blagodaran u značenju: zahvalan); što je i Stulić to značenje zabilježio, jamačno ga je uzeo iz ruskoga rječnika, samo je

to zaboravio naznačiti. Vuk u predgovoru Novoga Zavjeta vi navodi riječ neblagodaran među onima, „koje su od Slavenskih posrbjene.“

b) prema blagodaran pod 2, t. j. onaj, koji nerado daje darove. U rječniku Belinu (non liberale), u Bjelostjeničevu (neblagodarni, v. nedareživ), u Voltigijinu (illiberale, unfreigebig) i u Stulićevu (illiberalis). Zabraniti će biskupi neprigodna i neblagodarna oduživača le-mozina. I. P. Lučić nar. 35.

NEBLAGODĀRNÍK, nèblagodárnička (jamačno je takav akc.), m. onaj, tko je neblagodaran, t. j. nezahvalan. Samo u primjeru: Vidi se eto, da neblagodarnik mora biti čovek veoma izo-paćen. M. Đ. Miličević škol. 22.

NEBLAGODÁRNÖST, neblagodárnosti (s tak-vijem se akc. govor), f. svojstvo onoga, tko je neblagodaran.

a) prema neblagodaran pod a. U rječniku Stulićevu (ingratus animus, beneficiorum obliuio) i u Popovićevu (Undankbarkeit). Pravo iskati povraćaj dara radi neblagodarnosti zastaruje za deset godina. V. Bogišić zakon. 160.

b) prema neblagodaran pod b. U rječniku Belinu (illiberalità), u Bjelostjeničevu (neblagodar-nost zabiženo uz nedareživost), u Voltigijinu (illiberalità, Unfreigebigkeit) i u Stulićevu (illi-beralitas). Takoder ima se uklanati, da nijesmo tvrdi i nemilostni ubogijema ne govorimo, da se ne može moliti za krivine učinene, uboj-stva, rasržbe, za neblagodarnosti. J. Matović 444.

NFBLAGODARSTVO, n. isto što neblagodar-nost. Samo u Stulićevu rječniku (ingrat us animus, beneficiorum obliuio, illiberalitas — s naznakom, da je iz ruskoga rječenja).

NEBLAGORJEĆAN, neblagorječna, adj. onaj, koji ne umije govoriti, koji nije rječit; protivno: blagorječan. Samo u Belinurječniku (ineloquente).

NEBLAGÒRODAN, neblagòrodna, adj. onaj, koji nije blagòrodan, pače protivniv tome. Po-tvrdja je samo: Neblagorodni sin (misli se sin nemio i nemilostiv prema svojoj materi, — natpis pjesmi). Vuk nar. pjes. 1, 123. Riječ je u novije vrijeme uzeta iz ruskoga jezika (kao i blagòrodan). Akc. će biti, kako je postavljen, premda Daničić u ovome rječniku piše blagoròdan; ispor. brzòordan.

NEBLAGOSLOVLIIV, adj. onaj, koji ne može biti blagoslovjen. Samo u Belinu rječniku (ne-blagoslovliiv, che nou può esser benedetto). — Nepouzdano.

NEBLAGOST, f. svojstvo onoga, tko je neblag; protivno: blagost. Između rječnika samo u Stulićevu (neblagost, v. neblagostivost). Srce može umire s neblagosti me gospoje. A. Gledović 165b.

NEBLAGOSTIV, adj. neblag, nemilostiv; pro-tivno: blagostiv. Samo u Stulićevu rječniku (in-clemens, durus, asper).

NEBLAGOSTIVOST, f. isto što neblagost.

NEBLAGOSTIVSTVO, n. isto što neblagostiv. Oboje samo u Stulićevu rječniku (inclem-tia).

NEBLAGOVAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne blagovati. Našao se samo primjer: Post uz-drži se u jednom samo blagovaču na dan i ne neblagovanu mesa. M. Dobretić 391.

NEBLATAN, neblatna, adj. onaj, koji je bez blata, čist. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (ne-blatan, illimis) i u Stulićevu (neblatan, absque caeno, luto).

NEBLAZNIV, adj. onaj, koji se ne može bla-zniti, kojemu se ne može laskati. Samo u Belinu rječniku (chi non si lascia adulare, overo chi non può esser adulato).

NEBLIŽNI, adj. dalek, dałni; protivno: bližni. Samo u primjeru: Da bližni predide nebliznega. Naručn. 96a.

NÉBLUSI, Nébjuhâ, m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji ličkoj. Razdjel. hrv. i slav. 8. U Ne-blusih i u nebluškom kotari (iz xv vijeka). Mon. croat. 69. U istoj ispravi na str. 70 Nebłusi se zovu stanovnici toga sela: Koga zaroka pol gospodinu budi, a pol rečenim Nebłuhom. Vidi i nebluški. Naznačeni akc. zabižeo V. Arseni-jević. — Postaće tamno.

NEBLUSICE, adv. isto što iznebuha, iznebu-sice. Samo u jednoj knizi. Nebłusice ovd' svrati-ti hote. I. Zanotti en. 14. Ka podade neblusice svim ukora. 16. Na ova mjesta moglo bi se čitati i neblušice, jer pisac u svojoj grafici ne razlikuje s od š.

NÉBLUŠANIN, m. čovjek iz Nebluha. V. Arse-nijević (zabižeo i naznačeni akc.).

NÉBLUŠANKA, f. žena iz Nebluha. V. Arse-nijević (zabižeo i naznačeni akc.).

NÉBLUŠICA, f. Samo u svezi: iz neblušice, t. j. iznenada. Primjerima navedenim kod izne-blušice dodaje se još: Hoće pedipsati iz neblušice. I. Zanotti. I ned. priš. 32.

NÉBLUŠKÍ, adj. posses. od Nebłusi. U Ne-blusih i u nebluškom kotari (iz xv vijeka). Mon. croat. 69. Oda vših četirih kolen plemena ne-bluškoga. 69. Naznačeni akc. zabižeo V. Arse-nijević.

NEBNI, adj. isto što nebeski. Samo u primjeru: Znamo, da je Isukrst z Bogom otcem u neboj slavi. M. Dživković nauk 65a.

NÈBO, n. caelum, palatum, baldachinum Akc. se u sing. ne mješa, a u plur. je nebësa, nebësà. Riječ se nalazi u svim slav. jezicima, na pr. staroslov. i rus. nebo, češ. nebe, poj. niebo; a u srodnim indeovr. jezicima istoga su postana riječi: staroind. nabhas (oblak, magla, vlaga), grč. νέφος, νεφελη (oblak, magla), lat. nebula (magla), lit. debesis (oblak), něm. Nebel. Značenja je lako sjediniti, kad se pomisli, da su oblaci na nebu, a magle da se spuštaju s neba ili se uz-dizju k nebu. Sa značenjem lat. caelum (aether), tal. cielo, něm. Himmel nalazi se riječ nebo u svijet rječnicima (u Vukovu s primjerom iz nar. pjes. 2, 2, koji se ovdje navodi pod 2, b, d i iz nar. pjes. 3, 236, koji se navodi pod 2, a, c, bb, — a u Daničićevu sa tri primjera iz xiii vijeka).

1. **Oblici.** Ovdje će se spomenuti samo oblici, koji su više ili manje ovoj riječi osobiti.

a. gen. sing.

a) nebesa. Mon. serb. 220 (iz xiv vijeka), 438 (iz xv v.), Korizm. 4b, 41a, 70b, Naručn. 100a, Kožičić 39b, Alberti 7, Ančić svitl. 164.

b) nebi. Gundulić 266, Č. Palmotić 1, 275 i 3, 48b; — vrlo često u sroku (ponajviše u dubrovačkim pjesnicima): D. Račina 128b, Na-ješković 1, 226, Zlatarić 18b, Baraković vila 126, Gundulić 6, 195, J. R. Gučetić 8, Č. Palmotić 1, 200, Kanavelić 576, Kavačin 10a, 312b, Vi-tačić ost. 197, Đordić uzd. 32, Gledović 6a. Ne-mamo razloga držati s Daničićem (istor. obl. 19 i 88), da je nebi, kad služi za genitiv; upravo genitiv plur.

c) nebe. D. Račina 71a (nije u sroku).

b. dat. sing. nebi. *Nađešković* 1, 134. *Gundulić* 248 (*na oba mesta u sroku*).

c. lok. sing.

a) nebesi. *Mon. serb.* 17 (*iz XIII vijeka*), *Deč. hris.* 2, *Korizm.* 14b, *Nauk brn.* 6a, *Starine* 1, 221, — *u sroku*: *G. Palmotić* 2, 100, *Kavačin* 256b, *Dordić* ben. 209.

b) nebi. *Korizm.* 100a, *Katek.* (1561) 9, *Nauk brn.* 56b, *Jerković* 25, — *u sroku*: *Hektorović* 64, *M. Držić* 8, *Gundulić* 62, 105, *J. R. Gučetić* 7, *Kavačin* 10a, 412a, *Dordić* salt. 38.

c) nebe. *Kavačin* 14a, 30b, 468b (*na sva tri mesta u sroku*). *Nepouzdan*.

d. instrum. sing. nebi (*samo s prijedlogom pod i samo u sroku*). *Menčetić* 26, *Dimitrović* 50, *Nađešković* 1, 180, *Zlatarić* 5a, *Baraković* vila 5, 132, *Gundulić* 265, 305, *Mrnavić* osm. 23, *G. Palmotić* 1, 159, *Kanavelić* 190, 613, *Kavačin* 13b, 180a, *Dordić* uzd. 33.

e. *Vrlo je neobičan plur. bez -es-*: nebom (*dat.*) *Glavinč* evit. 455b. — *Sasma su nepouzdani oblici u primjerima iz Kavačina*: Tko će obrani poč na nebi 15a. A uče se žele upravljat na nebesi. 525a. I videc ih . . . smučen užit na nebesi 558b. *Na sva tri mesta u sroku*.

2. *Značenja*. U značenjima a, b, c nalazi se često plur. nebesa upotrebljen sasvijem kao sing. nebo; toga ima i u drugim jezicima, na pr. lat. sing. caelum, plur. caeli, grč. sing. οὐρανός, plur. ὥστε. Kako nema nikakve razlike među sing. i plur., to dokazuju primjeri, u kojima dolazi nebo i nebesa jedno poređ drugoga, a ne vidi se nikakva razlika: Oči sklopilih, grdan sanak videh, grdan sanak, da ga Bog ubije! de u sanu gledam na nebesa, na nebu se, ujo, naoblaci. Nar. pjes. vuk 2, 540. Kad lagumu živu vatru dade, odletiše pod nebesa Turci, treći dan su iz neba padali. 3, 564. A Stefan pogleda na nebo . . . i reče: evo vidim nebesa otvorena. Vuk d. ap. 7, 55—56. (*Tako je i grč. ἐπεισίας εἰς τὸν ὥστε* . . . kui εἴπερ θύση τοῖς ὥστες ὥστες ἐρεψυχέρους, — lat. intendens in caelum . . . et ait: ecce video caelos apertos; tako je i u crkvenoslav. tekstu i u *Bernardina* 10 i u *Bandulavića* 13a). *Isto je i u očenašu*: Oče naš, koji si na nebesima . . . da bude vođa tvoja i na zemlji kao na nebu. Vuk mat. 6, 9—10 (*tako i grč. i lat. i crkvenoslav.*).

a. nebo je onaj plavi srod nad zemljom.

a) uopće.

a) sing. Nizvede. ogaň s nebesi. *Korizm.* 4b. I zvizde tej sjaju u višnili na nebi. *M. Držić* 8. Ali u nebu (*običnije bi bilo*: na nebu) razvedrenou prije bi zbrojil sitne zvjezde. *I. Gundulić* 410. Nebo se u to sve navuče muňa ogrena tere sinu. *J. Palmotić* 27. Prije će nebo na tleh pasti. *J. Kavačin* 62b. Ko će skupit po nebu oblake, ko l' ispijovat po svijetu junake? *A. Kačić* razg. 2. Nebrojeno jato zvijzda, s kojim nebo Bog nagizda. *V. Došen* 260a. Nebo vedro oblaci prikriše. *A. Kanižić* kam. 114. Trijes iz vedra neba udari. *P. Sorkočević* 581b. Mamile bi sa neba oblake, kamo l' ne bi sa zemlje junake. Nar. pjes. vuk 3, 568. A da padne iz neba jabuka, ne bi pusta na zemlju panula. 4, 453. Po nebu se pognaše oblaci. *Osvetn.* 2, 120 i t. d., i t. d.

b) plur. Ilijia prorok nebesa zatvoril. *Korizm.* 4b. Prija ćeš nebesa uzdržati, da se ne sliju i ne putuju. *Starine* 1, 236. Daždiše nebe, a i da zemlja plod svoj. *M. Divković* bes. 513. Pjaneti i nebesa ne prihode svoj hod. *M. Orbini*

13. Prosvjetli nam sgar s nebesi svjetlije sunce iz oblaka. *I. Gundulić* 82. Da oblaci crni i tamni sad pokriju sva nebesa. *G. Palmotić* 2, 446. Što su zvijezde padale s nebesa na crnu zemlju. Nar. pjes. bog. 5. Andelom zapovidje, da ga čuvaju, nebesom, da mu rosom zemlju natapaju. *F. Lastić* ned. 268. Iz nebesa sitan dažd uđari. Nar. pjes. vuk 2, 329. Uoči Bogojavljeњa otvaraju se nebesa. *M. D. Miličević* živ. srb. 179. i t. d.

b) nebu se stavja nasuprot zemlja.

a) sing. Konac od vsake stvari stvorene na nebesi i na zemlji. *Korizm.* 14b. Nije stvari slavom više ni na zemlji ni na nebi. *I. Gundulić* 238. On vladavac zemlje i nebi. *A. Vitanjaci* ost. 197. Koliko je nebo od zemlje, toliko je i moj rod od mene. Nar. pjes. vuk 2, 624. Pade tama od neba do zemlje, nit se vidi nebo ni zemljica. 3, 270. Bog na nebu, a car na zemlji. Nar. posl. vuk 18. A za njima stupi magla tavnja od neba do tala. *Osvetn.* 2, 124.

b) plur. Od zemlje bo do nebesa protegnuti sebe znade. *V. Došen* 130a.

c) nebose uzima, kad se hoće izreći velika visina.

a) sing. Gdijoj (*t. j. vojsci*) vitar vija horuge zgar, a prah spod ne k nebu svija. *B. Krnaruć* 8a. Do neba uzneseš i doada snideš. *Starine* 3, 238. Nebu leti prah, ča vojska podviže. *D. Baraković* vila 77. Brz poda manom kako ptica on se (*t. j. krilati konj*) u nebo taj čas savi. *G. Palmotić* 2, 316. Za vrat ga ču psa stisnuti pak u nebo ním metnuti, da svijet veće ne vidi ga. 2, 319. Mededović da bi ga (*t. j. buzdoran*) ogledao, je li dobar, baci ga u nebo. Nar. prip. vuk 3.

b) plur. Zgrade ohole, kevisje ne-kada se do nebesa, sad rvane po tleh leže. *I. Gundulić* 233. Iz česvine je zlatne nikla, ka uzrastje do nebesi. 282. Koža mesa kad smrad digne do nebesa. *V. Došen* 2a. Vranac mu se mahom pomamio, po tri kopja u nebesa skače. Nar. pjes. vuk 3, 236. Nega (*t. j. onoga koňa*) ko dobije, može u nebesa ići. Nar. prip. vuk 28. Umeće se baltom pod nebesa. *Osvetn.* 4, 42.

d) pjevati, vikati do neba (nebesa), k nebu.

a) sing. Začnimo svi pjesan iz glasa do nebi. *N. Nađešković* 1, 226. I biše vapaj do neba. *Starine*, 3, 242. Mrmžahu naňu i zdvizahu glas svoj ka nebu. *F. Vrančić* živ. 37. Cesar i vas puk dari do neba zaviknuhi govoreći. *F. Glavinč* evit 488a.

b) plur. Glase uzdigoše do nebesa. *B. Zuzeri* 45. Užas će se čuti do nebesa. *Osvetn.* 3, 91.

c) pod nebom (nebi) ili pod nebesima (nebesi), t. j. na svijetu.

a) sing. Je li gdi pod nebi ovaki veće cvijet? *Š. Menčetić* 26. Pod nebom stvar veću ne želim. 208. Ni srca kamena toliko pod nebi, koga rič smučena stvorila ma ne bi. *D. Račina* 128b. Er take ni dike pod nebom sad ine. *N. Nađešković* 1, 178. Jeli itko pod nebom gospodar od ljudi, kako sam ja? *M. Držić* 289. Ali se ni tebi . . . samoj zgodila pod nebi nesreća. *D. Zlatarić* 5a. Obišla sam, znađ, sve zemlje . . . ke se mogu naći pod nebi. Jedupka nezn. pjesn. 239. Od ljubve Aleksandrove no more me razdiliti vas svit pod nebom. *Starine* 3, 295. Nijo pod nebom druga stvar, koja se pravije ima verovati. *F. Vrančić* živ. 18. Lubi Boga . . . veće negoli jednu stvar pod nebom i na zemlji. *M. Divković*

nauk 12^a. Moj otac pod nebi mimo te druge ni. Đ. Baraković vila 163. Ah dvije vrste protivnije i razlike toli u sebi tko sad vidi, tko li prije vidje združit vik pod nebi? I. Gundulić 305. Sama ostaješ ti pod nebi bez oružja i bez znanja (*govori se Grčkoj*). 370. Što ne bi od vika ni budi pod nebi. I. T. Mrnavić osm. 23. Rečla mi je, da nikomu ne otkrijem to pod nebi. Ć. Palmotić 1, 159. Pod nebom truda ne ima, ki vi dobit ne možete. 2, 368. Ako li je tko pod nebi ku krivinu učinio. P. Kanavelić 190. Ki si rođen slijep pod nebi. 613. Imaš pogrđavati svo ouo, štono naslađuje pod nebom M. Radnić 400a. Pod nebom što se veće scijeni da je. B. Bettera u N. Ć. Bunić dubr. 19. Nije nač plate, znat, pod nebi za moj platit dug nepravi. I. Đordić uzd. 33. Izvuče se iz ova košulice, pa je onda devojka, što je nigde pod nebom nema. Nar. prip. vuk 208. Nije imao pod nebom ništa osim jedne male puške. S. Lubiša prip. 176. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem je pod nebo mjesto pod nebom: Smislaje nevole i gorke boljezni, pod nebo kojijem ni nit će bit prilika.* N. Dimitrić 50.

bb) plur. Nije pod nebesi nikoje stvorenje. A. Gučetić roz. mar. 11. Što činit ostaje pod vedrijem nebesi. I. Gundulić 175. Da joj pod nebesi glas u vijke bude sjati. 273. Vaša kripos plemenita slove u hvalah pod nebesi. Ć. Palmotić 2, 506. Sve što ikada jes naštena pod nebesim srebra, zlata. 3, 6^a. Pod nebesi ne bi zgrade izvrsnije. P. Kanavelić 5.

f) nebo u zaklinanju. Kumim nebo, nad tobom koje je, zemlju kumim, pod tobom koja je, ne otimaj moje ikonije (*vidi o tome primjeru kod kumiti pod 1, d.*) Nar. pjes. vuk 2, 603. Tako mi neba i zemlje! Tako mi nebesa! Nar. posl. vuk 302. No me pusti, kumim te nebom i zemljom. S. Lubiša prip. 143. Prodi se, ja te kumim od neba do zemlje. 175.

g) zrak, uzduh, otvoreni prostor. Samo u primjeru: Jer put naša sve zlo prima i se nezdrav i poteza s mraka mrzla i s nebesa, s kijeh vlage svak zlo ima. M. Pelegrinović 198.

h) nebo u prenesenom smislu, kad se što vrlo hvali i slavi.

aa) sing. Svi ga polvališe, razum, moć s ričima do neba uzniše. M. Marulić 8. Visokim rad bih ja glasom zazvoniti i twoje hvale tja do neba poniti. H. Lucić 261. Nastojim, da tebe počitam i da ime twoje ponesu k nebu der. 284. Svi te glasom hvale do neba i čuju. P. Hektorović 63. Vaše će onime do neba dignuti. Ć. Palmotić 1, 68. Do neba vas uzvisiva ovijeh krjepos i dobrota. 2, 41. Pjeva i diže svak do neba Lazarovo uskrasnute. 3, 129a. Orla u mnogoći dižući i do neba svak ga hvali. J. Palmotić 323. Ove su Turkiće velikodušje Miloševe podizale do neba. Vuk građa 102.

bb) plur. Činil bih svud glas tvoj k nebesom toliko visoko da otide. D. Račina 56b. S čemera jošte ćeš puknuti videć ma pera k nebesom dignuti. 64b. Učiniti će, na sve strane da ti pređe slava uresa i glas visok do nebesa twoje pjesni da ostane. S. Bobaljević 225. Ova sva družba hvali te do nebes. M. Držić 438. Krnarutiću moj, slovući do nebes! P. Tartajić u B. Krnarutića 20b. Divstvo do nebes uzdvignuvši hvalim. Starine 1, 230. Hrvat bojni dizat će te do nebesi. Ć. Palmotić 1, 111. Kad ga cijenih do nebesa s mojijem značem uzvisiti. 2, 353. Slavu (će) prostrjeti k visocijem nebesim (t. j. Rim). 2, 504. Hvaliceš ga do nebesi. J. Kavačin 97a. Do nebesa kad slavit pjesnim

ljepos. I. Đordić uzd. 37. Dalmacija do nebesa uzdiže twoje hvale. J. Filipović 1, v. Papa pohvali je do nebesa. V. M. Gučetić 152. Poče svaka svoga muža faliti, navlastito Vukosavu uzdižući svoga muža do nebesa. A. Kačić razg. 56. Uzvisuje sva zemlja žudinska do nebesa Judit udovlju. 170. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem se neobično veli:* poklon do nebesa (*običnije bi bilo:* do zemlje): O kruno izbrana od mene Šišmana poklon ti do nebes. M. Držić 445.

i) nebo se shvaća kao čelade. Gdi nebesa najgjivnija, gdi sveđ mora smućena su slijedimo vođu twoju. I. Gundulić 14. Treskovima nebo prži dubja, ka mu nijesu kriva. 243. Vihri, valovi i nebesa nemilosna jaoh odveće ostaviti se nas ne htješ, dokli ne razbiše sva nesrećna naša drijeva. G. Palmotić 1, 52. Prijе ogiće sve trijesova gjevno nebo na me obori, 2, 13.

b) nebo (nebesa) kao stan Boga i anđela i svetaca. U rječniku Belinu (paradiso, luogo do beatu nel cielo).

a) uopće.

aa) sing. Snide s nebesa na zemlju člověkožubno (*iz xiv riječi*). Mon. serb. 220. Zavidil vik ne bi tim višnjim od nebi, ki čute vječnu slas. D. Račina 128b. Kako Bog stvorio nebo za izabranje, takojer stvorio pakao za osujene. M. Orbin 105. Kojom bi se stranom povratio na put od neba. I. Držić 10. Zdrav Isus, rajske zlato, voće neba obilato! P. Radović nač. 561. Svo, što je tvoje, kralju od nebi. I. Đordić uzd. 32. Jerbo nije vrime još u nebo tilu iti. A. Kanižići uzr. 65. Nit u nebo doći žele. V. Došen 229a. O vi moji anđeli, tri nebeske vojvode, sidje s neba na zemlju. Nar. pjes. vuk 1, 128. (*Isus*) odstupi od nih i uznošaće se na nebo. Vuk luk. 24, 51. Mučenik je, u nebo će poći. Osvetn. 3, 33. i t. d.

bb) plur. Po tom siđe s nebesa anđeo na zemlju. Zborn. (1520) 40a. O sladki Jezuse džem glas k nebesom dan i noć moleći. N. Dimitrović 43. Kako ju lipotom višnji Bog s nebesi uresi. M. Držić 6. Kako je djavao izaguau s nebesa. M. Divković nauh 32a. Da bi ti podal (t. j. Bog) ruku milosrdja svoga iz nebes. A. Georgiceo pril. 17. Sjedi Bog, kralj od nebesi, na pristožu. I. Đordić salt. 334. Budući se približalo vrime od sviju vrimena nebesom najčudnovatije paklu užajalošnije. F. Lastrić test. 101a. Dražim im je zlata kesa neg' Bog isti od nebesa. V. Došen 79a. Već sam žudan piće od nebesa. Osvetn. 2, 19. Nebesa neka se dobrojno vesele, a zemlja neka se raduje Đ. Daničić pis. 161. i t. d., i t. d.

b) nebo stojeći u lokativu obično se slaže s prijedlogom na, rjeđe s prijedlogom u.

aa) sing. Anđeli i sveti, ki su na nebi. Korizm. 100a. Ona duša blaženja posajena na nebu. Transit 139. Dohrani ti (t. j. Bog) pokoj čestiti na nebi. P. Hektorović 64. Biti će kako anđeli Božji na nebu. M. Orbin 276. Riječ prid Bogom bi na nebi. J. R. Gučetić 7. Ti jedina slika jesi dobra, ke je na nebesi. Ć. Palmotić 2, 100. Priporuči se svetim na nebu. P. Radović nač. 431. Na nebu krunom slave od sinka je okrušena. J. Kavačin 481a. Ti na nebi vratiti ćeš ga (*o Bože!*). I. Đordić salt. 33. Koje plate sada prima na nebesi. ben. 209. Kojega pribivalište i pristože jest na nebu. M. A. Reljković sabr. 56. — *Po svoj prilici nalazi se katkad u nebu, ali u gradi zaovaj rječnik sabranoj nije se tome našlo nijedne potvrde.*

bb) plur. Vaša plača velika jest na nebesih. Transit 76. Koje će blaženi imati goru na nebesijeh. M. Orbin 276. Jemamo jednoga oca pridobrostiva na nebesih. P. Radovčić 191. Da je na nebesije(h) pristoje negovo. A. Baćić 83. Zajedno na nebesije(h) s ocem kraljuje. F. Lastrić test. 63a. O moj kralju na nebesih! A. Kanižić fran. 142. (*Marija*) kraljuje na nebesih. utoč. 374. Andeli, koji su na nebesih i ostali blaženi. J. Banovac razg. 37. Na nebesim Boga grdi. V. Došen 2a. Vije mi se kruna na nebesima. A. Kalić prop. 443. Da će ga blažena na vike učiniti na nebesih. M. A. Rejković sabr. 56. *Tako je i u očenušu:* Oče naš, koji jesi na nebesijeh. J. Matović 449. Oče naš, koji jesi na nebesijem. T. Ivanović 46. A. Kalić prop. 332. Oče naš, koji si na nebesima. Vuk mat. 6, 9. — Čagodi svežeš na zemlji, to bude u nebesih svezano, i čagodi odrišiš na zamli, to bude odrišeno na nebesih. Katek. (1561) 12. Dvorani od visina, u nebesim koji sjaju. V. Došen 268a. *I s akuzativom nebesa običniji je prijedlog na nego u:* Na nebesa vlastnese se k otčcu. Deč. hris. 1. Kada Marija uzide na nebesa. A. Gučetić rozm. 225. Slavno uznešenje pričiste divice na nebesa. P. Radovčić nač. 460. Zašto Isus na nebesa uzade? J. Filipović 1, 119b. Ako hoćemo na nebesa poč, vaļa gledat život Isukrstov . . . inačije na nebesa doć ne čemo 1, 345a. Jerolim . . . pun svetinje pode na nebesa. A. Kaćić razg. 12. Tade care u more upliva, a poleće Jovan na nebesa pred Gospodom te je izlazio. Nar. pjes. vuk 2, 82. — Sin Božji bi vazet u nebesa. F. Vrančić živ. 23. U nebesa tko doč može, nego milost kog pomože? V. Došen 226a.

c) ima potvrda za mišenje nekih bogoslovaca, da ima više nebesa nego jedno; najniže od tijeh nebesa zove se mjesecno. Deri do mjesecnoga neba korabja dođe. P. Zoranić 47. Zgar s neba osmoga pozivši djevice. N. Nalešković 1, 345. Vrhу svih nebesi višni Bog da svoj raj još većna uresi, uze nam cvitak taj. 2, 129. S pristoljem on (t.j. Bog) sjedi vrh neba ogrena. M. Držić 473. Druzi hoće . . . da je (raj) u jednom mjestu privisoku i da dohodi do neba mjesecnoga. M. Orbin 22. Jest nebo jedno gori najviše vrhu svih ostalih nebes. F. Glavinić cvit 6a. Tri su neba, kako pisma prave: nebo od ajera, od zviza i nebo emperio. P. Radovčić ist. 69. Febo meu ostala svoja čuda kad ostavi treće nebo. J. Kavačin 197a. Vi svi dusi prokleti, koji s tojte niže neba mjesecnoga. L. Terzić 328. Molićemo Boga istinom, nek nam dade ključe od nebesa, da zatvorim' sedmera nebesa. Nar. pjes. vuk 2, 2.

c. nebo se uzima mjesto: Bog (bogovi), božanstvo, Božja voљa.

a) sing. Arijadna srećna u nesrećah, ostavljena od svijeta, pomožena od neba. I. Gundulić 3. Kad joj, ko bi nebu ugodno, prispje u pomoć ribar čota. 42. Ali nebo . . . ugrabi ti mladca mila. 269. Dubrovič, bijeli grade, slavan svijetu, nebu, ugodan! 390. Kojoj nebo odluči boje sreće. G. Palmotić 1, 34. Protivit se volj od nebi zamani se čovjek krši. 1, 200. Gdi me osvetno nebo prokle ma dospjeti ljeta tužna. 2, 354. Jeda od svoje krune ikako svrne tešku silu od nebi. 3, 7a. I od neba pomoć prosim, da tu svetu milost imam. V. Došen 144a. Budući da ne je promisal neba opredělio, da provedem život moj s razni narodi. D. Obradović živ. 7. Jedali svrhu vas nebo misli promine. M. Katančić 55. Za malo što nije glavu izgubio . . . no nebo ga je spasio. G. Zelić 177.

b) plur. Tko ne bi u sebi milosti imio . . . široka nebesa ku malijem podile. P. Hektorović 74. I lijep život moj jes bio, čim nebesa jesu htila. I. Gundulić 49. Bez zlameña nije velika i bez voje od nebesi. G. Palmotić 2, 194. Vi ste ugodne nebesima rad čistoće i kreposti. A. Gledović 2a. Tužaše se nebesom, da se ne izpušta ţeja negova. F. Lastrić test. ad. 62b. O, nebesom vična fala, da me sriča ta zapala. V. Došen 127b.

d. nebo je isto, što klimat, podnebje. Samo u dvije knige. Medija . . . imade nebo veoma studeno . . . ali od poludneva nebo jest zdravo i ugodno, premda u premalitju i jeseni mlogomu daždu i naglijem vjetrovom podvržano. D. Bogdanić 53. U gradovih zdrava neba. B. Zuzer 27. Studeni vjetri i nezdravo nebo gospoduju. 289.

e. nebo se zovu neki predmeti, koji su kakav svod ili su nalik na svod.

a) svod u kakve zgrade. U rječniku Mikalinu (nebo od kuće ali crkve, laquear, lacunar, tectum laqueatum vel caelatum), u Belinu (nebo od kuće ili crkve, soffita o soffitto intavolato sopra le camere e simili, laquearium) i u Stulićevu (nebo od kuće, crkve, laquear, lacunar). Lat. laquear, laquearium, lacunar neznači upravo svod, nego: tavan, tavane, tako i tal. soffitta, soffitto. A nebom se naziraju čudesa osam, ka učini Poncun pengač glasoviti (govori se o lepoti spletske crkve). J. Kavačin 320a. U naše crkve popucala nebesa. Ž. Radočić. Okrečili smo nebo. S. Novaković.

b) isto što nepce, t. j. gorni dio u ustima; isto značenje ima riječ nebo u slov. i u rus. jeziku, a u grč. jez. οὐρανός. U rječniku Vrančićevu (palatum), u Mikalinu (nebo od ustijeh, palatum), u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu (nebo vustno, palatum), u Stulićevu (nebo od ustijeh, palatum i u Vukovu (der Gaumen, palatum). Jezik se k nebu priljeputje. M. Orbin 73. Da bi se prilipila sveta ostija k nobu. H. Bonačić 114. Ako bi ti oštija za nebo prianula. J. Filipović 3, 103a. Da bi se prilijepila sveta partikula k nebu. I. Nenadić nauč. 195. Da bi se za nebo prilipila (t.j. ostija). I. P. Lučić doctr. 45.

c) natkrov nad čim, nadsjenica, baldachin. U rječniku Bjelostjenčevu (nebo, pod kem se sv. olatarska skrovnost nosi, umbella, baldachinum) i u Vukovu (der Himmel, Baldachin, coelum). Primjer iz Velikanovića vidi kod nadsjenica.

f. Ne razabira se razvitak značenja: nebo, 1. zove se ona polovica pojavnice, gdje su kićene šare, 2. velika pačetvorina u sredini pojavnice. J. Belović-Bern. 206 (s naznakom za prvo, da se govori u Otoku u Slavoniji, a za drugo u Slavoniji).

NEBOBAŠTINIK, m. baštinik neba. Samo u primjeru: Tada će biti medu Isukrstom i nebo-baštinicima jako i kruto sjediće. I. Velikanović upuć. 1, 322.

NEBODAN, nebodna, adj. onaj, koji ne bode, protivno: bodan. Samo u primjeru: Mi grišimo svaki dan vojno, prosto i nebodno niti zato ikakovu grižnu u duši našoj čutimo. Đ. Rapić 279. Ako nije stamp. pogreška mjesto: slobodno, moglo bi nebodno značiti: tako da nas grije ne bode u duši.

1. NEBOG, m. krivi, lažni bog. Potvrda ima samo za plur. U rječniku Belinu (nebogovi, idoli, dij. fictii) i u Stulićevu (nebogovi, idola, numina fictitia) i samo u dvije knige. Psujem vāše bo-

gove . . . i kažem, da su nebogovi. B. Kašić per. 170. Bješe . . . učinio posfetilište smrdećjom nebogovom. 187 (*taj se primjer navodi u Belinu i u Stulićevu rječn.*). Da se moja pratež trati . . . na službu od poganijeh nebogova. 213. Odmetnici svetoga zakona i klaňavci od nebogova. Đ. Bašić 196.

2. NÈBOG, adj. pauper, miser. *Znaćeće je upravo: nebogat, t. j. siromašan; srođno je i ubog. Iz znaćeća: siromašan lako se razvilo znaćeće: jadan. U rječniku Mikrašinu (nebog, siromash, miser), u Belinu (disgraziato, miseraabile s primjerom iz D. Zlatarića 19a: Gdje da grem neboga? — povero, cioè degno di compassione s primjerom, za koji se kaže, da je iz D. Raćine: neka ja nebog prav prije pogineno, u Bjelostjenčevu (nebog, miser, aerumnosus, — nebože, misellus), u Jambrešićevu (miser, miserabilis), u Voltigijinu (meschinello, armer Tropf), u Stulićevu (miser, infelix, afflictus s primjerom iz D. Raćine 3a: a nebog tužan ja nikako ne čuju) i u Vukovu (nebog, vide ubog s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi prvi primjer pod b, b, aa).*

a. Oblici. Spomenuće se samo ono, što bi u današnjem knjiž. jeziku bilo maće ili više neobično.

α) dat. sing. fem. nebozi. Korizm. 44b (jao materi nebozi).

b) vok. sing. fem. nebogo: O nebogo duše, ni ga, ki te izbavi, nego Isus. Korizm. 70a. Na Ružiču pogledav: Aj nebogo, reče . . . kako i sebi prostile nisi! P. Zoranić 41. Reče knez (t. j. svetoj Ceciliji): Nebogo, ne znaš li, da mi jest dana oblast nad životom i smrtju? zašto mi tako oholo odgovaraš? F. Vrančić živ. 30. Dalí éu ti istinu, jedna majko, povidati, starice nebogo. Nar. pjes. u Đ. Barakovića vila 201. Zato žubi Boga, o dušo nebogo. A. Georgiceo nasl. 29. Otvoři oči, bidna, ča činiš, dušo? pristan'jur, nebogo, ter upili oči u ovo propetje. Michelangelo 22. Reče ona jedna (t. j. starica starici): nebogo, hodimo. Oliva 50.

c) nom. plur. masc. nebozi ima Marulić 106, Korizm. 6a, 46a, M. Bunić 40, više potvrda vidi daže među primjerima. Ima i nebogi. A. d. Bella razg. 95.

d) gen. plur. nebozih ima Radovčić ist. 220, Osvetin. 1, 70; više potvrda vidi daže među primjerima.

e) za komparativ našla se samo jedna potvrda: „neboziji“. Nauk brn. 52a, ali kako u tome rukopisu slovo z služi za glas z i ž, tako se ne zna, treba li čitati neboziji ili nebožiji (biće po svoj prilici ovo drugo).

b. Znaćeće i poraba.

a) siromašan, ubog. Ti nebog ne mogaše toralu kruha kupit. M. Držić 342. Gdi mori nebozih glad, nagost i ščeta. Đ. Baraković jar. 116. Usliš' molitvu sluge nebogoga (iz lat. exaudi orationem pauperis servi tui). A. Gergiceo nasl. 281. Neprijatelju proslit ne će ni se smilit na neboga. I. Ivanišević 37. Ako taština ulije u kuće neboge. Đ. Bašić 82.

b) jadan, kukavan, nevojan.

aa) kad se izriče sažljavaće. Čto sadē dějete, nebozi, kako se jeste sadē obréli (iz glag. rukopisa xv vijeka)? Arkiv 9, 112. Susana neboga susami roňaše. M. Marulić 88. Ne čin', da tuži sve dni me ja nebog. Š. Menčetić 150. O nebogo stvorenje, kako si se ponizilo? Korizm. 12a. Neboge me kosti da budu počinut. M. Vetranić 2, 74. Da me utope sasvima, ne mogu (t. j. suze), da svak čas li kropi lica mi nebogu.

H. Lucić 207. Da me hote kako nebogu ovčicu na mesnicu peleti. Proroci 86. Nesmijem neboga objavit ni rjeti ikomu ja toga. F. Lukarević 57. Kad duša neboga izido iz tijela. N. Našeković 1, 150. Neboge Maruše! ostaće cvileći . . . bijedna Maruša suze će prolivat. M. Držić 40. Pomislih, da j' žena . . . zaklana neboga. Đ. Baraković vila 26. Čin, da me nebogu smrtni strah ostavi. M. Divković nauk³ 72. Ovi drakun napastuje na oni čas neboga nemoćnika. M. Orbin 81. Prigni k meni nebogu uši twoje. M. Jerković 16. Zaboravi neboge i potrebne tamničare. B. Kašić fran. 105. Gospodine moj jedini, pomozi me jur neboga. I. Ivanišević 121. Svrhu nebožijeh duša u porgatoriju. V. Andrijašević put 219. Tko neboga poznal bi me, ne bi ikoga. A. Vitačić istum. 507b. Utješite za Boga darom slijepca neboga. I. Đordić pjes. 197. Još ne bješe raňen junak ove r'jeći izgovorio, nebog raňen junak. Nar. pjes. bog. 71. Kako je nesričan i nebog čovik, koji ne žubi Boga! A. Kanižić uzr. 149. Što će ovdi nebog David? B. Zužeri 124. Kad to čula neboga djevojka. Nar. pjes. juk. 415. Skuhala ūin je, ča j' bila neboga napetjala. Nar. prip. mikul. 18. Al' zavapi sirota neboga. Nar. pjes. istr. 2, 68. — Osobit je ovaj primjer, u kojem se nebozi veli ženama: Ako hoćete da zginete, nebozi moji. Starine 3, 297.

bb) jadan u prezirnom smislu (kao nem. elend, kad se na pr. reče: er ist ein elender Kerl). Če se liniš ter neboga sobom hiniš? M. Marulić 265. O nebozi žrlci, o nenasicieni ljudi! Korizm. 65a. Ne misle nebozi, da jesemrt blizu. Transit 62. O nebogo i žalosno tijelo! (govori duša tijelu psujući ga). Zborn. (1520) 154a. O prijadi ter nebozi! ovo li su vaši bozi? P. Hektorović (?) 103. Ti si mamen tere nebog od vrh glave do pet od nog, ki idole štuješ. 144. Nuder vid'te sad nebozi, od česa su vaši bozi. M. Divković nauk² 162. Jedni jedva po naravskom razlogu jemaju živiti četiri ali šest godišć, a grade polače nove od velike scine . . . a ča bi činili nebozi, da bi živili kako Adam ali Matužalem? P. Radovčić nač. 15.

c) Oblik nebogo (važada nom. sing. neutr.) užima se katkad bez prave potrebe i bez određenoga znaćeća, onako kao nebore (vidi tamo pod b). Nebogo, mi o ave Marija ustajahomo. M. Držić 218. Vidiš li nebogo, kako nas je našao? 310. Nut nebogo, gdje nas sijeće! 310. O nevoljnici, o nevoljnici, što tuguješ? . . . ali ne boj se nebogo, evo tvoja od utočišta majka! A. Kanižić uoč. 37. Možda ovamo ide poslednji primjer, što je naveden pod a, b.

NEBOGAR, m. čovjek nebog (u znaćeću te riječi pod b, a), siromah. Samo u jednoj knizi. Er će vam poslat . . . duha svetoga, daritelja od milosti, čačka od nebogara. Đ. Bašić 79. Da se ne uklahaše od potištenika i od nebogara. 296. Vide toliku lakomos u bogacih . . . toliku nenavidos u nebogarim 304. Još jedan primjer vidi kod golotina.

NEBOGAT, adj. siromašan; protivno: bogat. Samo u primjeru: Kada darkom malim dođe te darovat prijatelj nebogat (iz lat. exiguum munus cum dat tibi pauper amicus). M. Marulić 129.

NEBOGLE, m.

a. onaj, koji gleda (u) nebo. a) zvjezdars, astronom. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nebogled, premišlavec nebes, uranoscopus). — b) nebogled u Policiama (u Dalm.) zovu čovjeka, koji naeri glavu i vavik gleda u nebo. Zborn. za nar. živ. 8, 233. — c) ptica, koja se zove i nebunac, a

*učeno joj je lat. *ime* Botaurus stellaris. D. Kolumbatović (1885) 22.*

b gledanje neba. Samo u Stulićevu rječniku (coeli contemplatio).

NEBOGLEDALAC, nebogledaoca, *m. isto što nebogled pod a, a. Samo u rječniku Belinu (contemplatore del cielo, uranoscopus) i u Stulićevu (coeli contemplator).*

NEBOGOBOJAN, nebogobojna, *adj. Deum non timens; protivno: bogobojan. Samo u Stulićevu rječniku (nebogobojan, v. bezbogobojan).*

NEBOGOČASNICA, *fem. prema masc. nebogocasnik. Samo u Stulićevu rječniku (religionis expers).*

NEBOGOČASNIK, *m. imenica izvedena od pridjeva nebogocastan; protivno: bogocasnus (vidi tam). Samo u Stulićevu rječniku (religionis expers).*

NEBOGOČASTAN, nebogočasna, *adj. Deum non venerans; protivno: bogocastan. Između rječnika samo u Stulićevu (irreligiosus, religionis expers) i samo u primjerima: Ulizavši u jednu crkvu težko smuti se vidivši ovaku misu nebogočasnu (t. j. misu, koju je misnik čitao nemarno). I. P. Lučić bit. 53. Izvit kršćanski(h) zabava nebogočasnoj slobostini stvar je za zgroziti se. Grgur iz Vareša 112.*

NEBOGOČAŠĆE, *n. nečašće Boga; protivno: bogocašće. Samo u Stulićevu rječniku (nebogocastje, religionis defectus, mores religioni contraria).*

NEBOGOČAŠĆENE, *n. isto što nebogočašće; protivno: bogocašćene. Samo u Stulićevu rječniku (nebogocastje, nebogocastje).*

NEBOGOŁUBAK, *adj. isto što nebogoluban; protivno: bogolubak. Samo u primjeru: Ili ju je (t. j. misu) neharno i nebogolubko slušao. S. Budinić suma 33a.*

NEBOGOŁUBAN, *adj. Deum non amans; protivno: bogoluban. U rječniku Belinu (indevoto, irreligios), u Voltigijinu (indevoto, empio, gottlos) i u Stulićevu (nebogoluban, v. bezbogoluban, — nebogolubno, cum defectu pietatis vel obseruantiae in Deum). Nebogolubnim priti . . . i ako priče pomoći ne će, navali s kaštigom. Proroci 2. Plk židovski na nijednu zavezu nebogolubna plka nima se zanesti. 16. Oponašajuć nepokorni, nebogolubni žitak i choliju. 16. Naj-nebogolubniji i tvrdi ako će biti. M. Radnić 110b. Istrinuo je od nebogolubnih ričih jezik moj. A. Kanižić bogolubnost 530. Ako si toliko nebogoluban. I. P. Lučić bit. 13.*

NEBOGOŁUBNOST, *f. imenica izvedena od pridjeva nebogoluban; protivno: bogolubnost. U rječniku Belinu (indevotione, irreligiosità), u Voltigijinu (empietà, Gottlosigkeit) i u Stulićevu (nebogolubnost, v. nebogolubstvo). To makar učinio . . . za nebogolubnost. A. Gučetić rozm. 24. Štogradijer sam nepomstvom, nebogolubnosti . . . zapustio. 283. Koji je uzrok ove nebogolubnosti? A. Kanižić fran 172.*

NEBOGOŁUPSTVO, *n. isto što nebogolubnost; protivno: bogolupstvo. U rječniku Belinu (nebogolubstvo, indevotione, irreligiosità), u Voltigijinu (nebogolubstvo, empietà, Gottlosigkeit) i u Stulićevu (nebogolubstvo, defectus pietatis vel obseruantiae in Deum). Budući da nebogolubstvom tvojim pogrdnješ Boga. A. Kanižić fran. 171. Povrati se na svoju staru običaj od nebogolubstva. I. Đordić ben. 108.*

NEBOGOMARAN, *adj. onaj, koji za Boga ne mari; protivno: bogomaran (kojemu nema potvrde). Samo u jednoj knizi. Kaže jim nih nebogomarni žitak. Proroci 75. Navišćenje Božje kaštige vrh nebogomarno gospodstvo. 98.*

NEBOGOMILOST, *f. isto što nebogolubnost; protivno: bogomilost; imenica je izvedena od pridjeva nebogomio. U rječniku Mikaljinu (indevotione, irreligiositas), u Belinu (irreligiosità), u Bjelostjenječevu (nebogomilost, v. nepobožnost), u Voltigijinu (irreligiosità, Unfrömmigkeit) i u Stulićevu (nebogomilost, v. nebogocastje). Koji iz nebogomilosti sva ona za izmišljena drži. D. Bogdanić xi.*

NEBOGOMIO, nebogomila, *adj. isto što nebogoluban; protivno: bogomio. U rječniku Mikaljinu (nebogomili, irreligiosus, indevotus, impius), u Belinu (irreligioso) i u Stulićevu (nebogomio, v. nebogocastan, -- adv. nebogomilo, v. nebogolubno). Ere su od sebe studeni, tvrdi i nebogomili (iz lat. quia ex semetipsis frigidi, duri et indevoti). B. Kašić nasl. 257.*

NEBOGOMISAO, nebogomisa, *adj. onaj, koji na Boga ne misli; protivno: bogomisao (kojemu nema potvrde, ali ima bogomisalan). Samo u primjeru: Bog hrani nevirnike, koji ga ne poznaju, pripinjuće milostih nebogomisle, koji psuju negovo sveto ime. I. Marki 76.*

NEBOGOMOLAN, nebogomolna, *adj. onaj, koji Boga ne moli; protivno: bogomolan. Samo u Stulićevu rječniku (qui Deum haud rogat, precatur).*

NEBOGOMOLNICA, *fem. prema masc. nebogomolnik; protivno: bogomolnica. Samo u Stulićevu rječniku (quae Deum haud rogat, precatur).*

NEBOGOMOLNIK, *m. imenica izvedena od pridjeva nebogomolan; protivno: bogomolnik. Samo u Stulićevu rječniku (qui Deum haud rogat, precatur).*

NEBOGOMOŁA, *m. i f. čelade (muško ili žensko), koje Boga ne moli; protivno: bogomoła. Samo u Stulićevu rječniku (nebogomola, c. g. [t. j. communis generis], qui v. quae Deum haud rogat, precatur). — Slabo pouzdano.*

NEBOGOŠTOVAC, nebogoštoveca, *m. onaj, tko Boga ne stuje; protivno: bogosťovac. U rječniku Belinu (empio) i u Stulićevu (impius). Nebogoštovci k теби obratet se (iz lat. impii ad te convertentur. psal. 50, 15). M. Alberti 281. Bože, ki opravduješ nebogoštovca i ne ćeš smrti gršnika. 332. Antio . . . bio je nebogoštovac i zločinac. I. Velikanović upuć. 1. 100. Akaz, koji bijaše nebogoštovac. Grgur iz Vareša 58.*

NEBOGOŠTOVAN, *adj. isto što nebogočastan; protivno: bogosťovan. U rječniku Belinu (nebogoštvni, empio, i u Stulićevu (impius, — adv. nebogoštvno, impie). Videć, da se nebogoštvni cesar jednako podnošaše s dobrim tkoliko s zlim. Blago turl. 2. 121. Da se odvratí od puta svoga nebogoštvnoga. 2, 177. Uzrok, da se ime Božje psuje među neznabozicima i nebogoštvnima. I. Velikanović upuć. 1, 296. Koji s psostima nebogoštvnimi protivise se. Grgur iz Vareša 116. Koji su ljudi hudi i nebogoštvni. A. d. Bella razg. 250. — Adv. Svi zlo i nebogoštvno živili su. I. Velikanović upuć. 1, 92.*

NEBOGOŠTOVAЊЕ, *n. neštovanje Boga; protivno: bogosťovanje. Samo u primjeru: Koji su puk od nebogoštovaњa odgovarali. I. Velikanović upuć. 1, 92.*

NEBOGOŠTOVKA, f. nauk, [kojim se Bog ne štuje (nego pogrđuje)]. *Samo u primjeru:* Saturnin i Basilides slidili su zablude i ludosti Simuna Vilovnika i Menandra, kojima i oni nadometnili su mloge nebogoštvke. I. Velikanović upuć. 1, 265. — Nepouzdano.

NEBOGOŠTOVLE, n. neštovaće Boga; protivno: bogoslovje. Između rječnika samo u Belinu (nebogoštvje, empiezza). Po mnoštvo nebogoštovja izarni ih (*iz lat. secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos. psal. 5, 11*). M. Alberti 257. Nebožtovja naša ti očistiš (*iz lat. impietibus nostris tu propitiaberis. psal. 64, 4*). 285. Začito je veće milinje tvoje nere nebogoštovje (*stamp. nebožtovje*) moje. 396. Svojimi knigami nečistimi punimi poluvirštva i nebogoštovja. P. Radović ist. 82. Vidi bezočnost Eroda u zakletvi i nebogoštovje istoga u izvršenju, od što se bijaše zakleo učinit. Blago turl. 2, 90. Veće su zadiraњa nebogoštovja negoli dilovanja bogičnosti. I. P. Lučić nar. 23. Neuljubnost bila bi prineharna i nebogoštovje svetogrdno. doctr. 45.

NEBOGOŠTOVNIK, m. isto što nebogoštvac; protivno: bogoslovnik. Između rječnika samo u Belinu (empio). Ako se otezati budeš nebogoštvnik ćeš biti. P. Knežević osm. 69. Neznabužci i nebogoštvni na tilo crkve obaraju. I. Velikanović upuć. 1, 296.

NEBOGOŠTOVSTVO, n. isto što nebogoštovle; protivno: bogoslovstvo. Samo u jednoga pisca. U svojemu nebogoštvstvu zadržaju se. I. Velikanović upuć. 1, 296. Ovi način učinjen jest bio od otacah Nicenskih skupštenih za satrti nebogoštvstvo Arijansko. 3, 400.

NEBOJAGA, f. dijete u nekakvoj igri, koje kaže, da se ne boji. M. Đ. Miličević živ. srđ. 228.

1. **NEBOJAN**, Nebojana, m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. 36. Da se kraj Nebojanu sagraditi imadu. Regul. sav. 134. Spomiňe se u nemačkom pismu iz svršetka xvii vijeka. R. Lopatić spom. 3, 81.

2. **NEBOJAN**, nebojna, adj. isto što nebojazan. Samo u Jambrešićevu rječniku (informidatus, — u lat. dijelu). — Nepouzdano.

NEBOJAZ, m. svojstvo onoga, koji se ne boji; protivno: bojaz. Samo u primjeru: Al' silničke odjekuju c'jevi sa srđana nebojaza vela. Osvetn. 1, 20.

NĚBOJÁZAN, něbojázna, adj. onaj, koji se ne boji; protivno: bojazan. U rječniku Stulićevu (nebojazan, v. bezbojazan) i u Vukovu (nebojazan, z. B. dijete, ein Kind, das sich nicht vor den Drogungen fürchtet, inians nil curans minas parentum). Koliko većma živjale nebojazan i pokojau. M. Radnić 512^b. Izbačen od suza i uzdisa, nebojazan od straha smrtnoga. 565^a. Brez stida u stvarma grdobnjima, nebojazan u pogibili. Đ. Rapić 156. Ali ljudi nebojazne čudi u vis zjaju, da se nagledaju. Osvetn. 1, 40. Nebojazni čobani sasvim su dovoљna zaštita. M. Đ. Miličević zim. več. 84. — Adv. Kano drvo i kamen oglunut stojim i u obraćenju k tebi sad ovamo, sad onamo nebojazno potipam se. G. Peštalić 140.

NEBOJIŠA, m. isto što nebojša (vidi tam).

NEBOJNIK, m. isto što nebojša. Samo u primjeru: Ode sila, kakva nikadare, a prati je Lojo nebojniče. Osvetn. 7, 18. — Nepouzdano.

NEBOJSE, f. pl. selo u Hrvatskoj u županiji varażdinskoj. Razdjel. hrv. i slav. 51. Tamošnji

sełaci — kajkavci — govore: Prešel je iz Nebojs. Bili su v Nebojsah (*priopćio nihov župnik*).

NÈBÔJŠA,

a) m. onaj, tko se gradi, da se ne boji. Između rječnika samo u Vukovu (einer, der vor gibt, nicht zu fürchten, der Furchtlose, qui nil timere se simulat s primjerom iz nar. posl. vuk 195: Nebojšu najprije psi ujedu). Takovi nesmisleni nebojša i delija vsegda bez potrebe u veliku bedu strmoglavice skače. D. Obradović sov. 140. Al' nebojša kučavici viknu. Osvetn. 7, 56. *Govor se u Bosni (s naznačenim akc.).* D. Šurmin. — Jedan pisac piše -ji-: Nebojšu izjede vuk. S. Ľubiša prip. 269.

b) Nebojša kula u Biogradu. Vuk rječn. (s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 626: Dmitar uze doći kraj od grada i Nebojšu na Dunavu kulu). Porobiše stojna Biograda do Nebojše do Jakšića kule. Pjev. crn. 9b. Zagrabije vode iz Dunava, na Nebojšu kulu iznesoš. Nar. pjes. vuk 4, 182. Sve su kule davno porušene (*t.j. u Biogradu*), samo je ostala Nebojša. M. Đ. Miličević knež. srb. 38. — *Kula toga imena ima i u Nikšiću (u Crnoj Gori):* Stigosmo u Nikšić u gradu, priča mi Simeun, ima kula, koja se zove Nebojša. M. Đ. Miličević om. 104.

NEBOL, m. (f.?), staće bez bola; protivno: bol. Samo u Jambrešićevu rječniku (indolentia, — u lat. dijelu). — Nepouzdano.

NEBOLAN, nebolna, adj. onaj, koji je bez bola; protivno: bolan. Samo u Stulićevu rječniku (indolentia laborans, qui animi affectionibus caret, de aliqua re parum diligens, parum sollicitus).

NEBOLEĆ, adj. isto što nebolan. Samo NEBOLEŽLIV, } u Stulićevu rječniku.

NEBOLEŽLIVOST, } f. staće bez bolezljivosti, NEBOLNOST, } bez bolnosti; protivno: bolezljivost, bolnost. Samo u Stulićevu rječniku indolentia).

NEBONOSAC, nebonosca, m. onaj, koji nosi nebo. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nebonosec, caelifer).

NEBONOSAN, nebonosna, adj. onaj, koji nosi nebo. Samo u Stulićevu rječniku (caelifer).

NÈBORE je upravo vok. sing. m. od pridjeva nebog; očekivalo bi se nebože, ali je ž ispred z pretvoreno u r kao u jore (mjesto ježe), u moreš, more (mjesto možeš, može). Prema tome nebore upravo znači: siromaše, jadnike, i to je značenje sačuvato u najstarijim primjerima (vidi pod a). Ponalo se to pravo značenje zaboravilo, te se nebore stalno upotrebljavati ne samo bez prave potrebe i bez određenog značenja, nego i na mjestima, gdje bi po smislu trebalo uzeti neboga (vok. sing. f) ili nebogi (nebozi), neboge (vok. plur.) Da se gdjejkoljim pridjevima može zaboraviti rod i broj, tome ima i drugih potvrda; ispor. žimi majka (mjesto živ mi, a ovo mjesto živa mi)! Menčetić—Držić 506; žimi moja glava. Nar. pjes. vuk 1, 18; — tako je i bolan u primjeru: Što se, bolan, 'nako ne vladate (mjesto bolni)? Nar. pjes. vuk 4, 247; vidi o bliski mile kod mio na str. 723^b pod cc, aaa; — ovđje se može dodati i riječ more, koja je po svojem postanju upravo vok. sing. m. (vidi kod 2 more). U slov. jeziku zaboravilo se, da je nebore ili nebože upravo vokativ, pa se uzima kao nominativ i prema tome se sklaňa: gen. neboreta, nebožeta i t. d. (u značenju: jadnik, nesretnik).

Između rječnika samo u Stulićevu i u Vukovu (vidi dale); a najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka.

a) jadan, kukavan, nevojan; vidi nebog pod b, b.

a) u sažašavaňu.

aa) uz vok. sing. m. O nebore človiče, razmisli. Korizm. 24a. O Jerusolime nebore jao tebi! 45b. O nebore Saule, ti si dal poročnost tvojej slavi. 58a. O nebore človiče, ne misliš li ti, koliku imas pogibeli? 61a. O krstjanine nebore, o nesrična duše! 101b.

bb) uz zamjenicu ja. Manije tribi umriti, ajme nebore ja! Korizm. 39a. Počeh se kubit sam sebi govore: ne more t' neg' zlo bit, tužni ja nebore. G. Držić 394. Ako mi ne more pomoci tko dati, čemu ēu nebore žalosti kazati? N. Našeković 2, 101. Čuvši toj Tondal reče: Hajme nebore ja, da mi se je u moje tamno tilo vratiti! Starine 4, 118.

cc) uz vok. plur. m. O nebore, o nesrični, o prespametni! vi ste osujeni i skončani. Korizm. 74a.

b) u prezirnom smislu (kao more). Ah nestrpljivče, držiš, da skrušeno i bogolubno živeš; lažeš, nebore, sam tebi. Michelangelo 70. Bre nebore care, pomrča ti slava. J. Radojević 38. Nebore spahija, premlahav si meni. Jačke 199. Leži, leži, moj nebore (govori žena mužu, kojega prezire). 267. Hodi s Bogom, ti nebore, nisu za te te kamore. Nar. pjes. istr. 6, 33.

b. Pošto se riječi nebore pravo značenje zahoravilo, uzima se, kad se neće da kaže kome samo ti (ili ako ih je više: vi), dakle bez prave potrebe i bez određenog značenja.

a) kad se govori jednomo muškom.

aa) uopće. Ne znaš li, nebore, tada t' pomoći dati nitkore ne more? M. Marulić 113. Ludos te, mogu reć, dobiva, nebore. S. Menčetić 55. Platil bih štogodi, aji Pasko nebore. P. Hektorović 10. Diliti od svita spravljaj se, nebore. 59. Aj nebore, znaj, da sam ja brat tvoj. P. Zoranić 42. Vjerujem ti, nebore. M. Držić 175. Može li, nebore, koga tuj poznati? A. Sasin 102. A ne znaš, nebore, da sam neumrla? Đ. Baraković vila 31. Zač tako daleče, nebore, zabludi? 258. Jur muči, nebore, jar. 81. Ak' uzrok iščeš, slišaj ga, nebore. A. Georgiceo nasl. 120. Obrati se jurve na pravu viru, nebore. P. Radovjević nač. 136. Išti mesto to, nebore, koječini svakoga sata. P. Posilović nasl. 197b (u Knezovića 7a: To mesto išti, o nebore). Pribivat ćeš tu, nebore. 202b. Stan' gori, nebore, vidiš li, da je dan? Oliva 35. Er mi ga je vjeriti i oženiti, moj brate nebore. Nar. pjes. bog. 65. Ne daj, kneže Dabise, Turkom grada Samobora kneže moj nebore! 132. Viči ti, nebore, onomu, koji ti može odgovoriti. Đ. Rapić 143. — Stulić u ovakim primjerima nije razbirao značenja riječi nebore te ju je shvatio kao uzvik i zabižežio joj značenje lat. eja, age, euge, age vero i dodao primjer iz Zlatarića 47b: Parjaj strah, nebore, — k tome još: što nebore? come a dire, verbi gratia?

bb) moj nebore. Ojme, moj nebore! godstvo ča t' prudi? M. Marulić 9. Kasnit nije, nu, moj nebore! s Bogom, tonem u ponore. J. Kavačin 418a. Štome se svituj, moj nebore. 478a.

b) kad se govori jednomo ženskom. Nebore Maruša to riječi ostavi. N. Našeković 1, 243. Nebore, muči tja (govori muž ženi): 1, 251. Ne boj se, nebore (govori baba gospodji): 1, 270.

c) kad se govori muškiňu. Nebore, još me nijeste upitali, odkle idem. M. Držić 277. Junaci nebore, brijeme je ustati. 460. Junaci nebore, jeste li svi zdravi? M. Divković nauk² 89. Zove li ko mene, nebore? V. Vrčević ig. 61.

d) kad se govori ženskiňu: Je li još ka s vami? rec'te mi, nebore. N. Našeković 1, 207. Nebore, čemu ste same bez mene ishodili na dvor? M. Držić 322.

e. Još je više pravo značenje riječi nebore zatrto, kad se uzima kao adv. u značenju: zaista, bogme. Samo imam sad rados, jere ljubih u mladlos i s vilama nebore tance vodih do zore. I. Đordić pjes. 194. Prez rakije ništa bit ne mere, jer se ne da orati nebore. M. A. Rejković sat. 110. U Crnoj Gori i po okolini govori se (t. j. něbore) u govoru kao zaista, bogme, n. p. oj more nebore! Umije, nebore, i Latinsku, te da znaš kako (rekao polaža, kad je laža kazao za nekoga da umije knjigu). Vuk rječ.

NEBOSKLON, m. horizont, t. j. onaj krug, što ga čini nebo sa zemljom, do kud oko ljudsko dopire. Riječ je u novije vrijeme uzeta iz rus. jezika (небосклонъ). Samo u primjerima: Pod vrhovnim neboscloonom neba. P. Petrović u ogl. sr. (u posveti: Sjeni A. Puškina). Kruti vrsi u nebo uprti, a neboscloon razvalio krila. Osvetn. 2, 97.

NEBOSTANIK, m. isto što nebesnik, t. j. onaj, tko u nebu stanuje. U rječniku Bjelostjenčevu (caelicola), u Voltigijinu (celicolo, Himmelwohner) i u Stulićevu (nebostanik, v. nebesnik s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.). Sv. Saverije priličniji nebostanikom nego umrlim ljudima. A. Kaničić fran. 237.

NEBOŠ, m. brdo u Srbiji u okrugu čačanskom. M. Đ. Miličević kralj. srb. 645. 675.

NEBOŠTVO, n. stanje, kad je tko nebog, siromaštvo. Između rječnika samo u Jambresićevu (miseria, — u lat. dijelu) i samo u primjeru: Da nihovo vijek neboštvo ne utiši zadužbina. J. Kavačin 567a.

NEBOTIČAN, nebotična, adj. visok tako, da (se čini, da) tiče nebo. Samo u Popovićevu rječniku (in die Wolken reichend). Čdjekoji pisci pišu na pr. nebotične planine.

NEBOTVOR, m. stvoritel' neba, t. j. Bog. Samo u primjeru: Gdi je nih nebotvor, ča jih ni pomagal? M. Marulić 31.

NEBOŽA, f. metek u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 12, 476.

NEBOŽAC, nebošča, m.

a) čovjek nebog, jadnik, kukavac. Između rječnika samo u Jambresićevu (nebožec, misellus). Ja ti se hotjali prik svita nebožac da odbignu, ajme strilo jadovita, brzo ti me dostignu! H. Lucić 214. Ne razdiraj kosti nebošču, Marcela (sa strane se to veli latinski: quid miserum laceras, Marcella?) P. Zoranić 48.

b) nebožan, bezbožan čovjek. Samo u jednoj knizi. Biše i nečist i hudočlan človik reče ta nebožac: počekaj me malo. Korizm. 61b. Kako nebožac pogine prez ispodivi? 63a.

NEBOŽAN, nebožna, adj. impius. Samo u Stulićevu rječniku (nebožan, v. bezbožan).

NEBOŽASTVO, n. isto što bezbožstvo. Samo u Vrančićevu rječniku (impietas).

NEBRAČAN, nebračna, adj. onaj, koji je izvan braka; protivno: bračan. Samo u Popovićevu rječniku (nebračni, unehelich). Govori se i piše na pr. nebračno dijete, t. j. izvan braka rođeno.

NÈBRAĆA, f. coll. od nebrat. Između rječnika samo u Vukovu (die Unbrüder, nonfratres s prijerom iz nar. pjes. vuk 4, 124: A kamo ve, nebraćo Piper!). O nerodbino i nebratju, ma progoniteži, no morete li mi razumiti? I. Ančić vrata 160. Rodena braća danas često žive kao nebraća. M. D. Milićević zim. več. 41.

NEBRADAST, adj. golobrad; protivno: bradast. Samo u rječniku Bjelostjencu (imberbis, impubescons) i u Voltijinu (imberbe, unbärtig).

NEBRADAT, adj. golobrad; protivno: bradat. Samo u Belinu rječniku (chi non mette barba).

NEBRAD, m. muško ime. Potvrda je samo u adj. Nebradov: Nebradova luka. Glasnik 27, 293.

NEBRANIV, adj. koji se ne može braniti. Samo u Stulićevu rječniku (nebraniv, v. nebraniv).

NÈBRAT, m. zao brat. Govori se i piše na pr. to mi je učinio onaj moj nebrat; ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj našle su se potvrde samo u rječniku Stulićevu (fraterno amore carentis) i u Vukovu (Unbruder, nonfrater).

NÈBRATSKÍ, adj. posses. od nebrat; protivno: bratski. Povèrili su me bratu momu Petru no on svagda mi bi nebracki. S. Tekelija letop. 119, 17. Za n̄ pozlobnost nebratska prijašnja. Osvetn. 5, 3. Govori se i piše na pr. to je nebratski čin, — ti si se vladao nebratski.

NÈBRATSTVENÍK (jamačno je takav akc.), m. tko nije član bratstva; protivno: bratstvenik. Samo u primjerni: To se dogodi, kad kakav bratstvenik, a kad god i nebratstvenik dode na pustu zemlji (zabilježio prinosnik za Hercegovinu i dio Crne Gore). V. Bogišić zborn. 408.

NEBRDAN, nebrdna, adj. onaj, koji je bez brda; protivno: brdan. Samo u Stulićevu rječniku (mjesta nebrdna, loca, ubi nulli sunt montes).

NEBRDILo, n. mahala grada Sarajeva, upravo: Nebrdilo Hađi-Ali. Popis žit. bos. i herc. 643.

NEBREGOŠTA, f. selo u staroj srpskoj državi. Samo u Daničićevu rječniku (Nebrégošta) s povrdom iz isprave XIV vijeka).

NEBREGOVINA, f. ime nekakvom zemljištu u Hercegovini. Etnogr. zbor. 5, 1188.

NEBREGOVO, n. ime selu u staroj srpskoj državi. Samo u Daničićevu rječniku (Nebrégovo) sa dvoje potvrde iz XIV vijeka).

NÈBREME, nèoremena, n. isto što breme. Mučno je svoje nebrime nositi. Nar. bl. kapet. 129. Govori se (s naznačenim akc. i značenjem) u Lici. J. Bogdanović. Čudna je ta riječ; Miklošić u svome Etym. Wörterb. 212^a navodi nekoliko riječi iz slov. jezika, koje su složene s riječicom ne pa znače isto što i nesložene: negnusen, nekrivičen isto što gnusen, krivičen, navodi i malorus. her.yp, za koju kaže da znači: sehr dummm. Tölpel. Kako se ima ne u tijem riječima razumjeti, to nije jasno.

NEBREŽENJE, n. nebriga; od korijena, koji je u glag. brijeći. Iz rus. riječi istoga značena nebreženje. Sa nebreženjem. Glasn. 56, 132. Rajačić vađa ima dvo godine, kako nije služio, a dobro zna, čime mu zakoni za tako nebreženje prete. M. D. Milićević pom. 606.

NÈBRIGA,

a) f. incuria; protivno: briga. Između rječnika samo u Stulićevu (nebriga, v. nehajaće). Loša razredba oli nebriga o vremenu dotjeruje nas uvijek na hitnu. M. Pavlinović rad. 109. Ništa toliko ne cene koliko svoju ugodnost, svoju slatku nebrigu. M. D. Milićević zlos. 34.

b) m. čovjek, koji se ni za što ne brine. Samo u Vukovu rječniku (Hans ohne Sorge, homo nihil curans).

NEBRIGEŠ, m. isto što nebriga pod b. Nebriga, čovek bez brige. Ž. Radošić.

NEBRIGOSTIV, adj. bezbrizan; protivno: brigostiv. Samo u Belinu rječniku (spensierato, senza brighe, — chi non si prende pensiero).

NÈBRIJEME, nèbremena, n. isto što nevrijeme. Između rječnika samo u Vukovu s naznakom, da se govori u Boci i u Crnoj Gori. U nebrijeme se zaludu kajati. V. Andrijašević put 305. Ili jo trijebu noga bilo za dragoga moga uzeti il' zajedno š ním nemilo u nebrijeme meni umrijeti. G. Palmotić 2, 250. U nebrije razglasit ju ne hotjaje, 3, 210b. Dobro u nebrijeme učineno obraća se u zlo. Poslov. danič. Ere će te kleti Turci u nebrijeme zastanuti. Nar. pjes. bog. 71.

NEBRIJEŽAN, nebriježna, adj. onaj, koji je bez brijege, t. j. bez obale. Samo u Stulićevu rječniku (absque littore).

NEBRILLOVIĆ, m. prezime zabilježeno XVI vijeka. R. Loparić spom. 1, 83.

NÈBRIŽAN, nèbrižna (jamačno je takav akc.), adj. bezbrizan, protivno: brižan. U rječniku Belinu (spensierato, senza brighe), u Stulićevu (incuriosus, negligens) i u Popovićevu (fahrlässig, sorgenlos, der keine Sorgen haben will). (H)ranu nek se u oknu privraća, nōm nebrižan jer štetom se plaća. J. S. Rejković 245. Da ne bi počem i n̄egov dio nebrižna družinica opuhala. M. Pavlinović razl. sp. 333. — Adv. Tako nebrižno živu ljudi. D. Rapić 465. Stajati nebrižno ne trpi srdece ljudi. I. Velikanović prik. 53.

NEBRIŽLIV, adj. isto što nebrižan; protivno: brižliv. Između rječnika samo u Popovićevu (fahrlässig, sorgenlos, der keine Sorgen haben will). Za obšće dobro nebrižljivi Arađani. S. Tekelija letop. 119, 49. Za sutraňu nebrižljivi hranu. Osvetn. 1, 18.

NEBRIŽLIVAC, nebrižljivca (jamačno je takav akc.), m. nebrižljiv čovjek. Samo u primjernu: Može nebrižljiveca ukoriti dobrog pohvaliti (zabilježio prinosnik iz Srbije). V. Bogišić zborn. 44.

NEBRIŽLIVOST, nebrižljivosti (jamačno je takav akc.), f. svojstvo onoga, tko je nebrižljiv; protivno: brižljivost. Samo u Popovićevu rječniku (Sorglosigkeit, Fahrlässigkeit). Govori se i piše na pr. Propašeš sa svoje nebrižljivosti.

NEBRIŽNICA, fem. prema masc. nebrižnik. Samo u Stulićevu rječniku.

NEBRIŽNIK, m. nebrižan čovjek. Samo u Stulićevu rječniku (nebrižnik, v. nehajalac).

NÈBRIZNÖST, nèbrižnosti (jamačno je takav akc.), f. svojstvo onoga, tko je nebrižan; protivno: brižnost. U rječniku Stulićevu (nebrižnost, v. nehajaće) i u Popovićevu (Sorglosigkeit, Fahrlässigkeit). Nebrižnost naših. J. S. Rejković 384.

NEBRODIV, adj. innavigabilis; protivno: brodiv. U rječniku Mikaliniu (nebrodiv, koji se ne može broditi, minime navigabilis), u Belinu (innavigabilis, che non può navigarsi), i u Stulićevu (innavigabilis). Nebrodiv, unschiffbar. Jur. pol. termin. 532.

NEBRODIVOST, f. imenica izvedena od prijeđeva nebrodiv; protivno: brodivost (nema potvrde u ovom rječniku, ali ima u Šulekovu niem-hrv. za nem. Schiffbarkeit). Potvrda je samo: Nebrodivost, Unschiffbarkeit. Jur. pol. termin. 532.

NEBRODŽIV, adj. isto što nebrodživ; protivno: brodživ. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (innavigabilis, minime navigabilis) i u Voltigijinu (innavigabile, unschiffbar).

NÉBROJAN, něbrjona (biće takav akc.), adj. isto što bezbrojan; protivno: brojan (u značenju lat. numerabilis). Između rječnika samo u Stulićevu (nebrojan, v. bezbrojan). Da otmanske vojske rasu, kihnebrojni bježu broji. I. Gundulić 314 i J. Kavanin (koji je to uzeo od Gundulića) 239a. Suliman mećeti pogradi nebrojni. I. T. Mrnavić osm. 84. U razlicijem stranam svita s nebrojnom se bih čeladi. G. Palmotić 2, 402. Ako bih prem nebrojne grhe učinil. P. Radović nač. 273. Nebrojne j' on (t. j. Bog) mudrosti (iz lat. sapientia eius non est numerus. psal. 146, 5). A. Vitaljić istum. 522b. Ki (t. j. glad) umrljih broj nebrojni nemilosno pobi. I. Đordić salt. 356. Hrle na zavjet nebrojni putnici. ben. 62. Ne pripadajte se od poganske nebrojne mnoge sile. V. M. Gučetić 126. Eto ti ga na Hercegovinu sa nebrojnom silnovitom vojskom. Nar. pjes. herc. vuk 34.

NÉBROJEN, pas. partic. zanijkani prema brojen; onaj, koji se ne može izbrojiti. Između rječnika samo u Belinu (nebrojeno blago, tesoro immenso) i u Vukovu (něbrojení, -ná, -nô, n. p. nebrojeno blago, unzähbar, innumerabilis). Živio u zlobah nebrojenjih. A. Gučetić roz. jez. 97. Bude meni nebrojene grijeha prosti. roz. mar. 310. Nebrojeni pasu bravi kako polem litní mravi. D. Baraković draga 381a. Vid me rane nebrojene i imaj milos vrhu mene. I. Gundulić 250. Silnom caru lasno je bilo podložit pod sve krilo nebrojene kraljevine. 449. Druge dare nebrojene caru od kraja još odnije. 455. Svoju vojsku nebrojenu tisni. J. Kavanin 220a. Tvoj zakon draži je meni neg' broj svaki nebrojeni srebra i zlata. I. Đordić salt. 414. Ako li ti je ponestalo nebrojene drobne spenze. Nar. pjes. bog. 132. Nebrojeno dat ē blago. V. Došen 123b. Nebrojeno jato zvizza. 260a. Biše Slavi, Longobardi, Huni i estali nebrojeni više. M. A. Režković sat. 160. Množestvo naroda nebrojeno. J. Rajić pouč. 1, 35b. Na drugoj trpezi blago nebrojeno. Nar. pjes. vuk 1, 107. Nima spenu nebrojenu daje. 2, 37. S nima ide nebrojena vojska. 4, 293. Car mu daje vojsku nebrojenu. Nar. pjes. bos. prij. 2, 103. Bogat čeok da čobanu silno nebrojeno blago. Nar. prip. vuk 210. Poslje mnogih i nebrojenih napasti i zasjeda. D. Daničić u Iekovićevu rječn. Dočekaše Milicu kraljicu i nezinu nebrojenu vojsku. Nar. pjes. hör. 1, 64.

NEBROJICE, adv. ne brojeći. Samo u primjeru: Daje nima nebrojice blago. Pjev. crn. 274b.

NEBROJIV, adj. onaj, koji se ne može izbrojiti. Samo u rječniku Belinu (non computabile) i u Stulićevu (nebrojiv, v. bezbrojan s naznakom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

NEBROJNOST, f. imenica izvedena od pridjeva nebrojan. Samo u Belinu rječniku (innumerabilità).

NEBRUH, m. samo u gen. sing. s prijedlogom iz: iz nebrula (iznebrula) t. j. iznebuha, iznebušice. Zabilježio F. Kurelac s naznakom, da je čuo u Srijemu oko Besenova. Ta se riječ nalazi i u dva slavonska písca, koji nijesu za ovaj rječnik upotrebljeni; to su: J. Marević, dila svetih muđenika, II. dio u Osiku 1800 i K. Pavić, po-

litika za dobre lude, u Pošti 1821; — u prvoga se na str. 259 i 337 nalazi iznebrua (t. j. iznebrula), a u drugoga na str. 13 iznebruva (v mjesto h).

NEBRZ, adj. spor; protivno: brz. Između rječnika samo u Stulićevu (nebrz, lentus) i samo u primjeru: Vele staro i zato mlohavo i nebrže od noguh mojih pero moje. A. Kanižić kam. 890.

NEBRZAN, nebrzna, adj. isto što nebrz; protivno: brzan. Samo u Stulićevu rječniku (nebrzan, nebrzni, lentus).

NÉBUČA, f. sestričina, sestrična (t. j. sestrina kći). U rječniku Vukovu (s naznakom, da se govori u Boci). Govori se u Perastu (s naznačenim akc.). T. Brajković 16. Riječ je iz sredov. lat. nepotia. M. Rešetar štok. dial. 257. Vidi nepuča.

NÈBUD, m. nečak. Govori se u Perastu (s naznačenim akc.). T. Brajković 16. Riječ je iz tal. nepote (nipote).

NÉBUH, m. samo u gen. sing. s prijedlogom iz: iz něbuha (izněbuha); něbuhs, m. in der Redensart: iz něbuha, t. j. iznenada (n. p. kad ko udari na koga), plötzlich, subito. Vuk rječn. Prinjere vidi kod iznebuha. Riječ je nebuhs od istoga korijena, koji je u glag. būšti (kad stogod padne pa lupi), bahnuti (t. j. iznenada doći), u adv. izobušicē (iz obušice, t. j. iznenada), izubaha (iz ubaha, t. j. iznenada). Nije dosta jasno ne u nebuhs; možda je ono uzeto zato, što se izriče nešto nenadan, pak se prema riječma nenadan, iznenada (iz nenada) počelo gororiti iznebuha mjesto izbuha. Nejasno je r u iznebrusa (vidi kod nebruh).

NEBUNAC, nebunca, m. ptica, koja se zove i nebogled (vidi tamо). D. Kolombatović (1880) 42, (1885) 22.

NÉBUŠICA, f. samo u gen. sing. s prijedlogom iz: iz něbušicē (izněbušice); něbušica, f. in der Redensart: iz nebušice, t. j. iznenada. Vuk rječn. Prinjere vidi kod iznebušice. Postaća istoga, kojega je i nebuhs (vidi tamо). Nejasno je ! u iznebušicē (vidi tamо).

NEBUVJETAN, adj. isto što nebu uvjetan. Samo u primjeru: Nebuvjetnjem redovnicam sto razgovora duhovnjich ne bi bilo zadosta. I. Đordić ben. 51. Sasma nepouzdano.

NÉCA (jamačno je takav akc.), f. tako u Bosni i Hercegovini zovu stariju sestrju, kad ima u kući više braće i sestara. Zborn. za nar. živ. 7, 374. — Od mila mjesto nena (vidi tamо).

NÉCATI, něčam (jamačno je takav akc.), impf. tkati ili resti na mrežice. Iz něm. netzen (od Netz, mrežica u vezevu). J. Belović-Bern. 206 (s naznakom, da se gorori u Kapincima u Slavoniji). Govore i kajkavci u selu Trebarjevu u Hrv. Zborn. za nar. živ. 6, 224.

NECEHOVNI, adj. onaj, koji ne pripada cehu. Potvrda je samo: necelohovni zanat, unzünftiges Gewerbe. Jur. pol. termin. 543.

NECEVIJA, f. velika nepristupna visina. A. Jovičević (zabilježio i akc. necevija). — Tamno.

NÉCIC (jamačno je takav akc.), m. prezime izvedeno od imena Neco. Drž. kalend. (1905) 300.

NECIFIRKA, f. ime, što ga mlada pridijeva mlademu ženskom. Skoroteča (1844) 249. — Tamno.

NECIJEĆ, ime selu; vidi kod Necvijeće.

NECIJELOST, f. imenica prema pridjevu necio; protivno: cijelost. Samo u Stulićevu rječniku (integritatis defectus).

NECIJENITI, necijenim, *impf. psovati, grditi;ovo nije negacija glag. cijeniti, nego je necijeniti protivno tome glagolu.* Samo u primjeru: Počeo se tim rugati i neciuti rečenu koludricu zovući ju manenicu i govoreći: brže je sinoć toliko pila, da biše pijana. Transit 238. *Ima doduše u Stulićevu rječniku, ali ne u navedenom značenju, nego u značenju glag. ne cijeniti (flocci pendere, t. j. ništa ne cijeniti).*

NECIJEŃEN, *pas. partic. od glag. cijeniti, onaj, koji se ne može procijeniti, bescjen. Samo u primjeru:* Da ti imaš necećeno blago, tvoju čorcu milu jedinicu. Nar. pjes. vuk 3, 500.

NECIO, necijela, adj. non integer, mancus; protivno: *cio.* Između rječnika samo u Stulićevu (necio, necijeli, v. necjelovit). U dva primjera, što su se našla, značeće je: sakat. Tilo naravno, koje je sastavljeno od različih članaka, zovo se nacino; ako li mu koji mačka, reku mu nakanano, nenačino tilo i necilo. I. Ančić vrata 20. Nek tko svoje rani tilo, bolano je i necilo. V. Došen 91b.

NECJELOĆA, f. imenica prema pridjevu necio; protivno: *cjeloča.* Samo u Stulićevu rječniku (integritatis defectus).

NECJELOVIT, adj. isto što necio; protivno: *cjelovit.* Između rječnika samo u Stulićevu (non integer, deficiens, — adv. necjelovito, ex parte). Obustavljenje . . . cilovito i necilovito; cilovito zabraňuje svako dilo, necilovito zabraňuje samo kojegod dilo. A. Kadčić 19. Tako bi bez njih (t. j. bez jevanđela i bez epistole) misa bila necilovita. 96. Čineći povoljno ispoivid necilovitu i tako nevaljalu. F. Lastrić ned. 54. Svaka vrst od ovi(h) obustavljenji razdiđuje se u cilovi u i uncilovitu. A. d. Costa 2, 200.

NECJELOVITOST, f. imenica izvedena od pridjeva necjelovit; protivno: *cjelovitost.* Samo u Stulićevu rječniku (necjelovitost, v. necjelova).

NECJEN, adj. onaj, koji je u necjeni. Samo u Stulićevu rječniku (neglectus, non aestimatus, — adv. necjeno, per contemptum s primjerom, za koji se kaže da je iz Š. Menčetića: Tako ih jur začće necjeno razdirati; ali u građi iz toga piscia za ovaj rječnik sabranoj nije se taj primjer našao).

NECJENA, f. protivno: *cijena.*

a) isto što bescjeće. Samo u primjeru: I prodajo za necinu. V. Došen 55b.

b) neštovanje, preziraće. Između rječnika samo u Stulićevu (despicatio, contemptus, despctus, — držati u necjeni, v. nemariti s naznakom, da se nalazi u Belinu rječniku, ali u tom je rječni nesecjena). Ko ovo s necjenoj slobođeno saviše sred naše općene radosti uzdiže? I. Gundulić 103. Priplos bojnik u necjeni ukopan ćeš odi stati. G. Palmotić 2, 33. Tebe uvrijedih u necjeni djelujući naopako. I. Akvilini 289. Jest oholost od necine, to jest ne činiti nikomu pošteno, a pogrdajući svakoga čovika. P. Posilović cvijet 172. Pleš se u necjeni zakon vjere božanstvene. I. Dražić 14. Provede umrli život do trideset godišta u uboštvo, u podnjiženstvu i u tugah, živje u necjeni i u nepoznanju. D. Bašić 228 Mrzite na necjenu, koju ste učinili od tijela Isukrstova. 300. Što ćemo (t. j. reći) od necjene i pogrde rijeći božanstvenijeh? J. Matović 443 Čim necjenu i tlačenja . . . ludske prima s neharnosti. A. Boškovićeva u I. M. Mateića 339. Da u cini držat budemo što bez truda stekši držali bismo u neceni. A. d. Bella razg. 44. Budući ti u necinu stavio mognća go-

spostva. 113. *Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za něm. Nichtachtung, tal. disistima.*

NECJENIV, adj. inaestimabilis; protivno: *cjeniv.* Samo u Stulićevu rječniku (necjeniv, v. neprocioniv).

NECKNÉÑE, n. stanje protivno onome, kojemu se kaže: ckáne. Samo u Belinu rječniku (necjnjeće, affrettamento, accelerazione).

NÉCO, m. ime od mila mjesto Nonad ili Ndjelko. Đ. Daničić kor. 101.

NECVIJEĆE, n. selo u Hercegovini u kotaru trebiškom. Popis žit. b.s. i herc. 643. Etnogr. zbor. 5, 801. Lazo Vučetić Sarajlija rodom iz Trebića iz Necvijeće (god. 1763) L. Stojanović zap. i natp. 2, 213. *S tijem je imenom jamačno i svezi ime sela Nećice, za koje se u ispravi iz g. 1465. kuže da je u župi trebiškoj; ne razabira se, je li mas. ili sem. Možda je to Nećicev rđavo zapisato bez v (iza e), a možda je u Necvijeće glas v umetnut poslije xv vijeku; ako je ime u rečenoj ispravi dobro zabilježeno, postane mu je tamno. Daničić se u svome rječniku domišla, nije li Nećicev zapisato mjesto H užb, ali to je od Necvijeće još daže nego Nećice.*

NECVJETAĆA, f. bijka bez cvijeta; protivno: *cvjetetača.* Potvrda je samo: Kriptogamske su bijke one, koje nemaju ni prašnika ni tučkova, i zovu se drukčije: necvetače. K. Crnogorac bot. 16.

NEĆ, pronom. u čakavaca, isto što nešto (vidi tam).

NEĆAJ, m. neko zemljište u Policima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 188.

NEĆAJA, f. voda u Srbiji (u okrugu šabačkom). U Pocerini ima jedna rijeka, koja se zove Nećaja i blizu ne poče, koje se zove Pustopoje. Sad oni dokazuju, da je poslije Kosovske bitke došao glasonosa s Kosova i našao Miloševu majku na toj rijeci kod ovaca pa joj rekao: Ne čaj vše, Miloševa majko! Odbij ovce u to pusto poče, Miloš ti je juče poginuo. — I od tada je ostalo Pustopoje i rijeka Nećaja. Vuk rječn. s. v. 1 dvorište. To je narodno tumačenje, koje dakako nije ništa drugo do narodno pričanje; što upravo znači ime Nećaja, ne može se reći.

NEĆAS, m. nezgodan, zao čas. U rječniku nije jednom. Potvrda se ništo samo u četiri pisanice xvi vijeka. U nečas mladost mojoj Bić da krjepos. S. Menđetić 111. U nečas, vaj, pogled oni bi 325. Koja se nazada obazre u nečas. M. Vetranić 1, 173. Vinograd splesa vas (t. j. vepar) i obujmi sve lozje prišadi u nečas. 1, 455. O vodo studena, u nečas izvrila! 2, 116. Kada sritom prvim, ki u moj nečas bi, pogledom ljubvenim srdače m' pogubi. P. Zoranić 19. Vaš bih svjet mogla sad u nečas prijati. D. Zlatarić 112.

NEĆASAN, nečasnina, adj. onaj, koji se u nečas događa. Samo u Stulićevu rječniku (intempestivus, — adv. nečasno, intempestive, intempestiviter).

NEĆASNICK, m. čovjek nečastan, sramotan, prost, opak. U rječniku Belinu (nečastnik, irriterante) i u Stulićevu (nečastnik, vir iururbanus s primjerom iz Palmotića 3, 71b). Nečasnika himbenoga priku voju ispunite G. Palmotić 1, 381. Da obolu glavu odsjiceš nevjernou nečasniku. 2, 178. Nečasniku na zlo hrulu života se on hitaše 3, 71b. Dahom svojih usni stratić će nečasnika Božjega (iz lat. spiritu labiorum suorum interficiet impium. is. 11, 4). S. Rosa 9a.

NEČASNOST, *f.* isto što nečast; protivno: časnost. U rječniku Belinu (nečasnos, ignominia, cioè dishonore o vergogna) i u Stulicevu (nečastnost, dishonestatio, dedecoratio). Sva propuštenja, nečasnosti i sagrišenja, koja budu učinjena u pivaču i moleču. A. d. Costa 1, 50. Biskupi zabranili su običaj pričešćivati se s krvlju radi koje nečasnosti. 1, 136.

NEČAST, nečasti (*biće takav ake.*) *f.* bečast, sramota, pogrda; protivno: čast. U rječniku Mikačinu (nečast, pogrda, dehonestamentum, sramota, nepoštenje, ignominia, dedecus, probrum), u Belinu (nečas, dishonore, disonestā, infamia, vituperio), u Voltiđijinu (disonore, Unehre) i u Stulicevu (ignominia, dedecus, opprobrium s primjerom iz knjižice: Štit 15; Stulić kaže, da je iz Mateića). Najstarija je potvrda iz početka XVI vijeka (vidi prvi primjer pod b, a); danas slabo u običaju.

a. u aktivnom smislu, t. j. djelo, kojim tko koga sramotan, pogrdjuje.

a) uopće. Osuđuje i kara nečast i razgrđe tih, koji kunu se i prisiju krivo. Š. Budinić suma 33b. Prošenje od svih mojih neposluhih i nečastih, ke učinih mojin roditeljen. P. Radović nač. 453. Vrhу časti i nečasti, koja se čini Bogu. I. T. Mrnavić ist. 83. Povida se jedan teški prikaz i nečast, kojom zlobnici ružahu puk virni. A. Vitaljić istum. 296. Oni mu činju tri časti i tri nečasti. K. Mazarović 89. Bila bi nečast, da jedan službenik mimode svoga gospodara ne skidajući mu klobuk. A. Kadčić 228. Da umirujući na kriju bude . . . zadovoliti svu nečas, svu omrazu Božjoj pravdi. V. M. Gučetić 79. Prineharni nespoznanci u zamjenu ti odvratise bezpristane nečasti, obruženja. I. M. Mateić 262. Tlačimo i grđimo tvoje veličanstvo ponosito oblasti, raspršašem, smijesima, govorima i gorijem nečastima. Štit 15. Da ne vidim nečas, nepoštenje, kojijem veći dio od krstjana stoji, kad se ponavlja smrt Jezusova. A. Kalić prop. 215. Mlađe . . . u svoje srđe pušta po koji tračak sumučavost, negodovanja, nečasti prama osobam, koje bi inače u srđu i na pamoti čuvala kao uzor svomu rodu. M. Pavlinović razl. sp. 302.

b) tvoja nečast, Božja nečast i t. d. kao da se reče: nečast učinena tebi, Bogu i t. d. Cije tebe doći ltih, da nečas tvoju strem. D. Zlatarić 3a. Bez nečasti i pogrde négove drugoga uzeti ne mogu. B. Kašić per. 150. U koju će toliko duša bit upalo s tolikom nečasti Božjem i štetom svom. I. Držić 128. Ne su dike tve sramote, ne uresi tve nečasti. G. Palmotić 2, 181. S tve nečasti sved me sreća kopnilo je. I. Đordić salt. 423. (Bog) gleda svoje nečasti i pogrde, čuje prske suproć sebi. B. Zuzeri 41.

b. u pasivnom smislu: sramotno, pogrdno stanje, u kojemu se tko nalazi. Otide vas porugan i stideći se s mnogo nečastju. Mirakuli 132. Od muke zle umre s velikom nečasti, tko počet čin pusti želeć stati u lasti. D. Rađina 88b. U kojega nečast i sramotu to pinezo dano jest. Š. Budinić ispr. 52. To t' je uzrok od nečasti i od tuge i bolesti. M. Gazarović 94. Da mu pogrdne riječi donose tešku nečast. B. Kašić zrc. 97. Već nas nečast zbadja, koju tad dobismo. I. T. Mrnavić osm. 52. Ke nečasti, ke krivine ti čoš imat prid svijem ljudim. G. Palmotić 1, 269. Pazi u koje srneš smeće, koje stječeš sad nečasti. 3, 41a. To učinit jer ne može bez zamjere i nečasti. P. Kanavelić 317. I ka nečast nega kosi meu ovimi razbojnici. A. Vitaljić ost. 197. Ke je čudo . . .

dikla mlada iz zla u gore da upada u nečasti i u bludu? G. V. Bunić 7. Kad s nečasti sliku svoju ma kći kaže potamnenu. A. Gledević 230b. U toliko tva diktika, ke se nečas sumnj u puku . . . smuti lice. I. Đordić uzd. 170. Je li čas jedne kuće, da se na nu tuže nebogari? . . . nije čas, neg velika nečas i velika sramota. D. Bašić 167. Jesi li odkrivo tdu nečas nerazglašenu? T. Ivanović 145.

c. nečast se kaže čeladetu, koje svojim životom i djelima sramoti sebe i druge. Samo u primjeru: Prikoru mladosti, nečasti plemena, pomrka tamnosti svjetloga kojena! (psuje otac svoju kćer). S. Gučetić-Bend. 261.

NEČASTAN, nečasnica (*biće takav ake.*), adj. dishonestus, turpis; protivno: častan. U rječniku Mikačinu (nečastan, sramotan, dishonestus, turpis, foedus, deformis, dedecorus, — adj. nečasno, sramotno, indecor, ignominiose, dishoneste, turpiter), u Belinu (dishonorato, dishonesto, ignominioso, — adv. nečastno, disonestamento, ignominiosamente, vituperosamente) i u Stulicevu (dishonestus, obscenus s primjerom iz Kašića is. 83, — adv. nečastno, dishoneste, turpiter). Najstarija je potvrda iz početka XVI vijeka (vidi prvi primjer pod c); danas slabo u običaju.

a. onaj, koji ne časti, ne štuje. Samo u jednoj knizi. Koji jest nepodnosit, netrpiv, srdit i nečastan roditeljem svojim. Š. Budinić ispr. 58. — Adv. Je li nečastno i neharno stal na misi govoreći s kim god? 57.

b. sramotan, ružan.

a) adj.

aa) o čemu konkretnom. Samo u primjerima: Provodim život moj u rahu nečasnu ovomu i sramnu. D. Zlatarić 5b. Ne imaš govoriti ni pjevati ni legati stvari nečasne. I. Držić 72.

bb) o čemu apstraktnom ili bestjelesnom. Zašto se nijesi ti nečasna kroz dila od oca na svijeti sramotna rodila. F. Lukarević 161. Činješ stogod nepohvalno i nečastno. Š. Budinić ispr. 57. Kad čini zanat nečasni i potišten. Statut pol. 317 i A. Kadčić 438. Dalj ova krunu stće s huda dila nečasnoga? I. Gundulić 24. Ah koja ti čas u vijeće iz nečasnijeh djela dođe? 510. Na to mene . . . silova nečasna nescina, kom se pogrdjuje slavni i andeoski život. B. Kašić per. vi. Izgovori . . . s zakletvami i s prithiami nečasnijemi. fran. 36. U onomu puku i narodu židovskom biše neplodnost stvar sramotna i nečasna. is. 83. Ovi, ko se pripovijeda, bi nečasne plod ljubavi. G. Palmotić 3, 131a. Jeda si govoril prazne riči . . . ujedne i nečastne uvrijdujući bratišku ljubav? P. Radović nač. 537. Što nečasna kroz privaru svoje junaško grdiš imo? J. Kavačić 236a. Saludu ste pokrivale nečasne igre, ženske glave. 562b. I veća je tva dobrota negli je moje krivovanje nečasnoga od života. G. V. Bunić 22. Možeš lasno mu očistit nečistoću i življene mo nečasno. A. Vitaljić ost. 290. U svakoj vrsti nečasnoga rukotvorena i zanata. J. Matović 286. Tad će se čut sve, što je ružnijeh psovaka, sve, što je nečasnijeh riječi. A. Kalić prop. 380.

b) adv. Trijeba li nemu se pridati nečasno. S. Gučetić-Bend. 216. Čini smrtni grijeh od zakletve zazivajući nečasno gospodina Boga za sfidoka od laže. B. Kašić zrc. 46.

c. nepošten (o čeladma), t. j. koji je na zlu glasu, te ne može biti čaščen (štovan) od ljudi. Užaju ondi . . . za viditi zločeste, nečastne žene. Transit 62. Er mu se ne uzima čast buduci

ozloglašen i nečastan. B. Kašić zrc. 94. Ko ne-časna hotimica prid tobom je obadena. G. Pal-motić 1, 399. Sva nečasna, sva himbena (*t. j.* žena). J. Kavatić 258a. Da žena časna huli ne-časnu, vrijedna zločesnicu. A. Kalić prop. 91. Ova je žena nečasna. A. d. Bella razg. 19.

d. *Ne razabira se značenje u primjeru:* Sve je tursko povrilo carstvo, hoće našu zeinju po-plaviti . . . pa naselit rodom nečasnijem. Osvetn. 3, 99.

NEČASTITEL, *m. onaj, tko ne časti; protivno: častitel.* Između rječnika samo u Belinu (nečastitelj Božji, irreligioso) i samo u primjeru: Koje ufanje od spasenja mogu imat ovaci nečastitelji i po-grditeći blazijeh dana? D. Bašić 145.

NEČASTIV, *adj. upravo isto što nečastan, nečašćen, a onda: bezbožan; protivno: častiv. Značenje: bezbožan zabiježeno je u rječniku Stu-lićevu (impius) i u Daničićevu (nečastiv, impius sa dva primjera srpskoslavenska). Usijeće nečastivi Trod car glavu Ivanu krstitelu. Zborn. (1520) 160a. — Iz toga značenja lako se moglo razviti značenje: davo, vrag. U rječniku Vukovu (nečastiv) kaže se mjesto davo [da mu se ime ne bi spomenulo], der Böse, Teufel, cacodaemon . . . Ne popusti, Bože, oblasti nečastivome i nekršte-nome! [kad se mole Bogu]. Za grlo joj vežite to studeno kameće, za kameće vežite nečastive davole, nek je voze po muci kao šajku po moru. Nar. pjes. vuk 1, 132. Dolazi nečastivi i krade posijano. Vuk mat. 13, 19. Tako mi Bog dušu od nečastivoga sačuvao! Nar. posl. vuk 300. Već si osuden, i mrze te ko nečastivoga. M. Pavli-nović razg. 80.*

NEČAŠĆEĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne-častiti. Samo u Belinu rječniku (nečastenje, irri-verenza, — nečašćenje Božje, irreligiosità).*

NEČATIV, *adj. koji se ne može čitati; pro-tivno: čativ. Jur. pol. term. 531 (gdje se kaže, da je isto što neštiv). Druge se potvrde nije našlo.*

NEČATIVOST, *f. imenica izvedena od pridjeva nečativ. Potvrda je samo: nečativost, Unleser-lichkeit. Jur. pol. term. 531.*

NEČEDAN, nečedna, *adj. immodestus; pro-tivno: čedan.* U rječniku Bjelostjenčevu (nečeden, immodestus, immoderatus, intemperans, irrever-rens . . . , adv. nečedno, immodeste, intemperan-ter, irreverenter), u Voltiđijinu (scostumato, ineducato, unerzogen) i u Stulićevu (immodestus s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen.) Govori se i piše poknjiški na pr. Ne smijemo biti ne-čedni.

NEČEDNOST, *f. svojstvo onoga, tko je nečedan; protivno: čednost. U rječniku Bjelostjenčevu (im-modestia, intemperantia) i u Voltiđijinu (scostu-mateza, Unzerogenheit). Govori se i piše poknjiški na pr. Bila bi nečednost, da ga to pitam.*

NEČEKALJE, *n. nom. verb. prema glag. ne-čekati. Samo u primjeru: Požrlost jest jedna hlep brezredna, koje brezredstvo stoji . . . u ne-čekanju vrimena blagovanja. I. T. Mrnavić ist. 171.*

NEČEMURAN, nečemûrna, *adj. slaboduhast, onaj, koji teško diše. A. Jovićević (zabilježio i naznačeni akc.) — Postaće tamno; na svezu s kajk. adj. ničemuran ne može se misliti.*

NEČESNIK, *m. nesretnik; imenica izvedena od adj. nečestan. Samo u primjeru: Nečesnič, gdi ideš? (kao da se reče:jadniče s preziranjem). B. Kašić iú. 46.*

NEČESOV, nečesova, *pron. isto što nekakav; vidi česov. Između rječnika samo u Vukovu (ne-česov, vide nekakav s naznakom, da se govori u Hercegovini i u Crnoj Gori). Kraj Akis cineći, da je nečesova budala, reče. A. Kaćić kor. 169. Manastir najpri ničesovi(h) kaludera Grka, pak posli fratara. Norini 39. Šteta će me nečesova nači. P. Petrović gor. vijen. 31. Ali jeku neče-sovu čujem. 105. Nikola priča nečesova čuda od junaka. A. Jovićević. — Jedan pisac našega vremena izostavlja -o-: Udaje se cura Nevesinika za nečesva proša nehajana. Osvetn. 5, 75. I Srbija za nevoju lutu nečesvu se pokloni pri-mirju. 5, 90. Pa na što se i oni ponjoli uz ne-česve šare darovano. 6, 6.*

1. **NEČEST**, *f. zla čest, t. j. zla sreća, nesreća, bijeda, nevođa; vidi 1 čest pod 3. U rječniku nijednom, a samo u tri pisa. Najliše nečesti gđe čine. M. Vetranici 1, 128. Rodena s nečesti. M. Bunici 6. Koji se tužaše radi sfoje nečesti. B. Kašić per. 31. Život . . . tolicima nečestima i nevođama podložan (iz lat. vita . . . tot subjecta calamitatibus et miseriis). nasl. 141.*

2. **NEČEST**, *adj. rijedak; protivno: čest. Samo u Stulićevu rječniku (rarus, insolitus, insolens, — ad. nečesto, v. rijedko).*

NEČESTAN, nečesna, *adj. nesretan, bijedan, nevođan; protivno: čestan. Samo u dva pisa. Ako stanovito to drži, da su taka sretanja ne-česna i zla. B. Kašić zrc. 42. Tko drži [dan ili mises] kojigod nečestan (stamp. nečesan) u sfijeh sfojijeh poslijeh. 43. Koja zgoda videna i uzeta za prižalosnu zlu čest od sfrhe nečesne. fran. 142. Kakono u dobročesnijeh nemu sam ugodan, tako nijesam neugodan u suprotivnjih i nečes-nijeh. nasl. 109. Ne časti i jednom utjehom i po-moćim svoga nečesna oca. S. Rosa 96b.*

NEČESTIT, *adj. infelix, nequam; protivno: čestit. U rječniku nijednom.*

a) *nesretan, t. j. onaj, koji donosi nesreću. Možda je to značenje u primjeru: Oni će mi s pleći udariti za Drobničko nečestito blago. Nar. pjes. vuk 4, 489. Vidi čestit pod 1.*

b) *nevaļao, loš, rđav; vidi čestit pod 3. Zato kričaše Isaija prorok, da izrenet se nečestiti, da ne vidi slavi Božje. Korizm. 42a. Izprazne jesu misli, koje se priguši služiti ovomu svijetu ne-čestitomu. M. Radnić 6b. Izpraznosti ovoga ne-čestitoga svijeta. 15a. Nečestita sriča jest ona, koja ne ima neprijatelja. 141a.*

NEČESTITOST, *f. nesreća, bijeda, nevođa; protivno: čestitost. Samo u dviđe knige. Obrati od mene ovu nečestitost, ovo priveliko pokaraće. M. Zoričić osm. 36. Starost jest ista bolest, i tko ju želi, hoće sebi jednu veliku nečestitost. M. Radnić 165a. Koliko je veća nevođa i nečestitost no vidiš onoga. 434/435.*

NEČEŠLA, *f. čupava žena ili djevojka; go-vori se za pogrdju. V. Arsenijević (s akc. nečešla). S. Pavlić (s akc. nečešla). L. Stojanović (s akc. nečešla).*

NEČIGOV, *pron. isto što nečiji; vidi čigov. Između rječnika samo u Popovićevu (irgend Je-mandes). Sad sam, reče, začuo na daleko glas nečigov. Nar. pjes. bog. 9. Něčigov, něčigovo, cuiusdam. D. Nemanic (1885) 6.*

NĚČIJÍ (něčij), *něčijá, pron. koji pripada ne-komu. Između rječnika samo u Vukovu (něčij, irgend Jemands, alicuius). Rob da sam něčiji bez nijedne slobode. D. Račina 118b. Něčiji vapač uzlazi lako, polako, a něčiji uzlijeta put nebesa. A. Kalić prop. 507. Kad su dviđe koňokradice u*

poju uhvatile nećijega koňa. Vuk nar. posl. 4. Hajduci, koji su rečije dvore bili poharali. Nar. prip vuk 216. Zanese me koń zelenko pred nećije b'jeli dvore. Nar. pjes. petr. 1, 170

NEĆINIDBA, f. stanje, kad se ne čini; protivno: činida (nema potvrde). Nećinitba, Nichtleistung. Jur. pol. term. 365. Druge se potvrde nije našlo.

NEĆISLAC, nečislace, m. čovjek nećist. Samo u primjeru: Prilubodivac ili nećistlač . . . ne ima baštine u kraljevstvu Krstovu (iz lat. fornicator aut immundus . . . non habet hereditatem in regno Christi. ephes. 5, 5). I. Bandulavić 50a.

NEĆISLET, m. pagan, gadan čovjek. A. Jovićević (s ake. nećislét i s naznakom, da se govoriti u Moraći.) Jamačno je u svezi s adj. nećist (dakle mjesto nećistlet), ali je nejasno -let.

NEĆISNICA, f. žena nećista, t. j. bludnica. U rječniku Belinu (nećistnica, meretrice, donna di mal affare) i u Voltigijinu (nećistnica, meretrice, Hure). Opat . . . susritavši niku nećistnicu tašto urešenu poče plakat. Blago turl. 2, 13.

NEĆISNIK, m. čovjek nećist, bludnik. U rječniku nijednom, a samo u tri piscu. a) čovjek nećist. Poznaj mene nedostojnoga . . . premda sam prijrost i nećisnik. B. Kašić zrc. 164. b) bludnik. Kako dake hoće ovi nećistnici, da im se dopusti pričeštenje? B. Kašić zrc. 140. Broj neizbrojni pod nama je priljubotih nećistnika. J. Kavačić 447b. Priložite nećistnici, da Go-podin ne samo gleda u grijehu bludnomu, s kojijem ga vrijedate, vaš grijeh, nu i . . . Đ. Bašić 151.

NEĆISNOST, f. nećistota. Samo u primjeru: Nijedan ot mesarov nećistnost i pagan jedan drugome pred dućan da ne baca (iz xviii vijeka). Glasnik II, 3, 28. — Nepouzdano.

1. **NEĆÍST**, nećisti, f. immunditia. U rječniku Stulićevu i u Vukovu (vidi dače).

a. u konkretnom smislu: gad, gnušoba, nećistoča.

a) uopće. Od smetne nećisti sve svitlo ostaje. Đ. Baraković vila 308. Nećist iz korabja bi metnutu u dubine vodene i izbačena, da ne smrdi. I. Ančić vrata 98. Užeći čete se iznutra ovim ogњem, koji odgorni tamnosti svojom svitlostju, sažiže nećisti svojom (h)itrostju. 161. Daj, Gospodine, kripost rukami mojim za otrti svaku nećist. svtl. 138. Ako je koji trun ali nećist u ovoj vodi. 157. Trudovi i zla, koja zaradi Isukrsta trpe pravedni, čini se svitovnijem da su kao i zemlja i nećist. M. Radnić 113a. Kakve su jimi crkve iznutra ogoljeue, a zdvora opoganeue s nećisćeu! J. Banovac pred. 61. Nategača staklena najboje se čistom držati može, jer se u njoj i najmađa nećist vidi. P. Bolić vinod. 2, 217. Kad je poplav, uz nećist i jabuka pliva. M. Kapetanović nar. bl. 91.

b) izmet iz čovjeka i životinje. U rječniku Vukovu (der Unflath, sterlus, nahraniti koga nećisti, t. j. reći mu, da jede g . . .). Ni li naše tilo od nećisti vriča? M. Marulić 115. Upade mu u oči vruća nećist od lastavice, i oslipi. A. Kačić kor. 273. Ono bilo od kokošine nećisti J. Vladimirović 15. Uzmi nećisti od miša. 27. Kad pristupi k kapi, vidi je punanu nećisti. Nar. prip. vječ. 6. Turčin pomisli, da se ono maže svojom nećisu. Nar. prip. vuk² 258. Ne može izvuci mača iz trbuha, i izide nećist. Đ. Daničić sud. 3, 22.

b. nećistota u prenesenom (moralnom) smislu, ono, što čovjeka i dušu mu gadi. U rječniku Stulićevu (impuritas, sordes, inquinamentum, foeditas s primjerom iz Gradića, koji se ovdje navodi).

a) uopće. Moleći ter plače skrušeno do groba, da plaćem oplače svu nećist od zloba. M. Vetračić 1, 371. Dokli slijet bješe prazan, toj bi potrebno (t. j. da se ljudi žene i rasplodaju) . . . ere bi se inako i u gore nećisti umeli. B. Gradić djev. 22. Izgoni svaki grijeh(i) i nećist du(h)ovnu. I. Ančić vrata 8. Tamjan otira nećist od duše. svtl. 209. Nas . . . krotke učini brez nećisti. Blago turl. 2, 166. Oprani od svake nećisti grija istočnoga. Grgur iz Vareša 130.

b) bludni grijeh, bludnost. Ki se (t. j. čovjek) po grijehu i nećisti ne samo dobitku bespametnom, negoli još istomu djavlu bješe slišan učinio. B. Gradić djev. 22 Svi grisi Bogu mrsci, ma nećist najmrža. I. Ančić ogl. xxix. Vađao se u brlogu nećisti. M. Pavlinović rad. 151.

c. nećist, coll. a) divlja zvjerad. Samo u primjeru: Prid glasom negovim bižaše svu nećist (govor je o dubro pastiru). M. Gazarović 122b. — b) nećist: vještice, vile i druge noćne aveti. Vidio je on onda svakaku nećist. S. Pavičić.

2. **NEĆIST**, adj. immundus; protivno: čist. U srijem rječnicima: u Vrančićevu (squalidus), u Mikaljincu (nećist, gnusan, immundus, illotus, impurus), u Belinu (immundo, non polito), u Bjelostjeničevu (nećist, pagan, immundus, impurus, inquinatus, pollitus), u Jambrešićevu (immundus, impurus), u Voltigijinu (immundo, unrein, — adv. nećisto, sporcamente, smutzig), u Stulićevu (immundus, impurus, spurcus s primjerom iz Guaduljica 218, — adv. nećisto, impuro), u Vukovu (unrein, immundus) i u Daničićevu (nećist, impurus sa dvije potverde srpskoslovenske).

a prjav, gadan, pagan (kako u kojem primjeru).

a) u pravnom smislu.

aa) o čeladma i životinjama. Pokriveno (t. j. tijelo) nećistimi i smrdećimi črvi. Korizm. 25b. O prasci, o skote nećisti! (govori se grješnicima). 56a. Nećist i posut prahom i obljen va vretišće (govori se o pokorniku). 9a. Kada se upored s grešnicima kako nećis hotje oprati (t. j. Isus). A. Gučetić roz. jez. 118. Kad Atila, zvir nećista, biše silom svit primoga, prozaše ga bić od Boga. Đ. Baraković draga 375b. Ljekar . . . ištećeno ranu odkrije, ni ga smuća ni ga trudi, što nećisti crv izije. I. Gundulić 218. Gavran budući živila nećista . . . ne biži od stvari nećisti(h) F. Lastric test. 256b. Scini, da su onoptice pogane i muhe nećiste. L. Vladimirović 52. Svaka životinja, koja ima papke, ali nerazdvojeno, i ne preziva, da vam je nećista; ko ih se god dotakne, da je nećist. Đ. Daničić 3. mojs. 11, 26. — Ovamo se meće i primjer: Od nećistijeh tu nakazni činih donjet kroz drum jasni kletu glavu od pobune. G. Palmotić 1, 45. — O ženi, kad ima svoje vrijeme (pranicu), kaže se da je nećista: Ako . . . k ženi nećisti ne pristupi (iz lat. si ad mulierem menstruatam non accesserit. ezech. 18, 6). Bernardin 31. Sagriša muž s ženu svoju . . . kada je žena nećista. Narčen. 87b.

bb) o stvarima i o čemu apstraktnom ili bestjelesnom. Rubaču mi čistu nosi, da se obuku, a ovu nećistu i znojnu izvuku. B. Krnarutić 18b. Pogani u niko nećisto misto porinuhu telo. F. Glavinić evit 27b. Od nećiste gube koga nekada ozdravi (t. j. Isus). G. Palmotić 3, 18a. Tko svuče košulu nećistu za priobuc se pak u jednu

čistu. M. Radnić 334^a. I da zlato čisto ostane, plam ga kuha, mlati tuku, ki ga svake tako od strane od nečiste trohe svuku. A. Vitić ost. 15. Ne može se mesto nečistije zamislit, nego je jedno srce, u komu je nenavido-t, bludnost ili koji drugi grib. J. Filipović 1, 290^b. Jedan sud, koji prija biše nečist i smrdljiv, u nega se ne ulivaju ona, koja su plemenita. 1, 344^b. Isusa stavise . . . u jedno mesto dosta nečisto. F. Lastrić test. 111^b. Kako u jednoj nečistoj vodi dubre mrežom privlačit se. Z. Orfelin 32. Dušu . . . pogrdnju učinim od najnečistije krošnetine. I. P. Lučić razg. 112. Kad bi nečista streš prodavali. P. Bolić vinod. 2, 33. Natrpa u jedan ēcup nečisti. Nar. prip. bos. 31.

b) *u prenesenom (moralnom) smislu.* Reci onomu plku nečistomu. Korizm. 4^b. Biše 1 nečist i budeban človik, ki bišo učinil življenje s jednim djavлом. 61^b. Jedan brat ubije drugoga za nečisto i prokletlo poželēnje od blaga. 64^a. Nečisto oko nečistu srcu jest poklisar aliti na-vjestilac. M. Divković bes. 129. Muoz tamnaci svojimi knigami nečistimi i nepoštениmi . . . čine škodu. P. Radovčić ist. 82. Blago reste . . . s nečistima gamatami. J. Kavačić 48^b. Nečistijem požudama srcu u svoje put ne otvora. I. Đordić salt. 71. Koji živeš utoplen u tolikih nečistih grisima. J. Banovac pred. 22. Što je nečistije ali grubije . . . s istijem jezikom, s kojijem blago-sivlamo Boga, proklinamo ljudi. J. Matović 414. Sadašnjoj zakletvi ne tribuju nego tri stvari: šešir pod pazuhom, tri zdrava prsta i nečita svist. M. A. Rejković sat. 19. Kad se dobiva (*t. j. novac*) nečistim prometom, to je još gore. M. Pavlinović rad. 128.

b. ružan, sramotan. Samo u primjerni: (*Iesus*) oti položiti se na smrt pogrijenu, nečistu i smrdeču. Korizm. 70^b.

c. bludan. U rječniku Belinu (*impudico, osceno, disonesto, o sia di fatti o di parole, sporco, — adv. nečisto, impudicamente, oscenamente, sporcamente*) i u Bjelostjenčevu (*adv. nečisto govoreći, spurcidičus, — nečiste popevke, spurcidiči versus, — nečisto govorene, spurciloquium*).

a) adj.

aa) o čejadma, koja bludno žive. Narod zali i nečisti zlamenja jišće (*iz lat. generatio mala et adultera signum quaerit. math. 12, 39*). Bernardin 30. Ki bi se s jednu ženu našal, ka bi nečista, v posteli . . . nigdor ne more pomisliti, da ni sagrišil š nū. Naručn. 34^a. Človik sa nečisti, pače nakaz sija, jat bisi v prelubodejanji i ubijen. Š. Kožičić 21^a. Prohode bludnici nečisti. D. Baraković jar. 116. Zašto je velika novjera bit bezočni i nečisti s ženam i od kuće (*govor je o slugama*). I. Držić 293. Jedan nečist mladić imadijaše nepošteno prijateljstvo s jednom nečistom ženom. J. Banovac pred. 17. Nije pustio bludnicam i ženam nečistim, da ga u ruku polube. A. Kanižić utoč. 188. — *Ovamo se meće i primjer:* Čut imate još po meni, na što umrle blud dovodi, i tko slijedi stijeg juveni, da nečista zvijer dohodi. A. Gledović 2^b.

bb) o čemu apstraktnom, što je samo sobom bludno.

aaa) u pravom smislu. Biše svak níh uzet ljubavju nečistom. M. Marulić 80. Daj mi pomoć od moga nečistoga griba. Korizm. 5^a. Prvi grib oholost, drugo je lakomost, tretje blud nečisti. D. Baraković vila 316. U nečistoj koga želi ne prigrli i ne primi (*t. j. bludnica!*)! I. Gundulić 220. Suzam peruć tamne zlobe u životu nečistomu. 248. Nu nečista ljubav ako u moiemu

srcu ovo je. Š. Palmotić 1, 41. Sred nečistijeh ako bluda sramne misliš dni voditi. 2, 33. Kada joj ne (*h*)ti pristati k vođi nečistoj (*govor je o bibličkom Josipu*). I. Ančić vrata 33. Kade bi kojega človeka u nečistomu poslu stigli ili našli . . . kako nepočtovanago i nečistoga človeka da ga od sebe odbiju i nakažu (*iz svršetka xvii vijeka*). Glasnik II, 3, 18. Erbo zlobe dvoje struke ima u sebi grib nečisti. J. Kavačić 429^a. U djevici da nečistu djaval ljubav užgao biše. A. Vitić ost. 43. Filide će sad poznati, što je u bludu nečistomu zlatne veze darivati nevjernomu vojnu momu. A. Gledević 41^b. Ima se čuvati . . . od griba nečistoga svake vrste. A. Kadetić 48. U bludnoj i nečistoj ljubavi život svoj provodaše. A. Kanižić utoč. 95. Koji pišu . . . knige od nečiste i pogane ljubavi. M. Dobretić 98. — *Ovamo se meće i primjer:* Koji su na ženidbu kao stvar nečistu i poganu mrzili. A. Kanižić kam. 716.

bbb) *u prenesenom smislu.* Daj mi suze, da ja ugasiš plam nečisti. Š. V. Bunić 39. Sad te ljubi, da nečisti plam ugasi, ki ju prži. A. Gledević 21^a.

cc) *o onome, što navodi na bludnost, jer je besramno, bestidno.* Kada človik govori riči grde i nečiste, da negov iskrni bude se sramoval, kako je imenjući udi nepočtene od muža ali od žene. Starine 23, 136. Ne bi stolicijem nesramom te nečiste riječi govorio. B. Kašić per. 19. Počinući od nečistijeh misli. zrc. 64. Grijeh je govoriti ili pjevati . . . pjesme nečiste i pogane. I. Grlić 61. Nečistijeh od celova čini mi se romon čuti. A. Gledević 247^b. Ne govore li se riči nečiste, putene i smrdljive? A. Kanižić utoč. 476. Imamo se čuvati . . . od misli nečisti(*h*), od dodavača, od pogleda nečista. M. Zorićić osm. 65. Počena čutjet u pameti misli bludne i nečista ponukovanja u tijelu. I. Đordić ben. 25. Opira oči svoje s nečistim pogledom oskvrnute. I. P. Lučić razg. 29. Zabraniti će . . . sva pivača, u kojim . . . umišava se štogod razbluden ili nečisto. nar. 35. Koji . . . na prikaze prizorne, to jest komedije, osobito nečiste, idu. I. Velika-nović upuć. 3, 60.

b) adv. Onde razstrati blago svoje živeći nečisto u bludu. Bernardin 42. Ona (*t. j. djevica*) žive nečisto. Mirakuli 20. Je li celival i' nečisto tikal? Š. Budinić ispr. 65. Koji su š nome bludili i nečisto živili, plakati će. E. Pavić ogl. 686. Koju (*t. j. bludnicu*) kada oko vidi, la-čno nega srce slidi, k noj nečisto da se svrne. V. Došen 87^b.

d. nečist se uzima kasto za Turke, jer im je (po kršćanskom shvaćanju) vjera nečista. Vazet bisi (*t. j. Carigrad*) ot nečistih Turak. Š. Kožičić 48^b. Ko nečisti Turci tlače po tvoj viri i po tebi. J. Kavačić 293^a. Ja ču prija u more skočiti i na vatri živā izgoriti neg zanikit stvoriteљa moga i ljubiti cara nečistoga (*t. j. turskoga*). A. Kašić razg. 172. Izbavlajte te srbijanske duše a od turske od nečiste ruke. Nar. pjes. vuk 4, 201.

e. nečist se uzima i za đavole, jer su izgubili čistoću, koju su imali, dok su bili andeli; tako se đavolima veli često i u Novome Zavjetu. Žena jedna gonima duhom nečistim . . . nače glagolati (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 97. Kada nečisti duh izide iz človika (*iz lat. cum immundus spiritus exierit de homine. lue. 11, 24*). Bernardin 43. Koji bjehu mučeni od duhov nečistijeh, ozdravljuh (*iz lat. qui vexabantur a spiritibus immundis, curabantur. luc. 6, 18*). N. Račina 173^a. Dokle nečisti duh i grijeh vrhu ljudi gospodstvo imahu. B. Gradic

djev. 22. Zenu duha nečistoga imijuću ozdravi. F. Glavinić cit 8^a. Imaće običaj nečista hudoba varati ljudstvo. B. Kašić is. 6. Ki (t. j. *oganj*) Bog džavlu spravio je i andelom svim nečistim. J. Kavačić 74^a. Suproć sedam nečistijeh duhova. I. Đordić salt. 15. Uzdajući se duhovi nečisti... navesti ga na grijh. F. Lastrić test. 201^b. Dvi ženice obođene od duha nečistoga. A. Kanjižić kam. 375. Bijaje u zbornici nihovoj čovjek s duhom nečistijem. Vuk mar. 1, 23. — *Katkad se veli samo nečisti (bez imenice): Da je ovo kuća od nečisteh. Nar. prip. mikul.* 112.

f. nečista, t. j. vještica; obično u plur. nečiste, t. j. vještice. Na onoj se livadi kupe obnoćnečiste. S. Pavičić.

NEĆISTAC, nečisca, adj. onaj, tko je nečist. Između rječnika samo u Stulićevu ali sa značenjem krivo postavljenim (efferatus, ferus, immanis, vitiosus, t. j. divlji, strašan, pogrešan). U tri je primjera značenje: čovjek nečist, t. j. bludan (vidi 2 nečist pod c, a, aa). Fasici prijubodivac ali nečistac... nima didine u kraljestvu Isukrstovu. Bernardin 43. Bludnik (pisano: bludnik) ali nečistac... nima očinstva u kraljestvu Božjem. Nauk brn. 51^a. Svaki kurvar aliti nečistac.... ne ima baštine u kraljevstvu Isukrstovu. M. Divković bes. 196. *Sve je to prevedeno iz lat. omnis fornicator aut immundus.... non habet hereditatem in regno Christi. ephes. 5, 5. — U ovom je primjeru značenje: čovjek zao, griješan (vidi 2 nečist pod a, b): Koliko štentanje čini on nečistac! (govor je o Faraonu, koji nije htio putstviti Jevreja iz Misira.) Korizm. 39a.*

NEĆISTAN, nečisna, adj. isto što nečist u moralnom smislu. Samo u primjeru: Ako nečistan blaguješ Isukrsta, voja duša neka čeka, neka se nada vidjeti Božju rasrđbu. V. M. Guče-tić 35.

NEĆISTIĆA, f. isto što nečistota; protivno: čistina. Samo u primjeru: Da pomačka fsaka nečistinu (iz lat. ut careat omni immunditia, — u molitvi crkvenoj). Bernardin 191.

NEĆISTIĆNIK, m. isto što nečistac. Samo u primjeru: Puti vaše nočističnici, u svem Božji nevirnici. M. Marulić 304.

NEĆISTIT, adj. isto što nečist. Samo u primjeru: Kako sada moći ne će čista učiniti skrušenoga i svit mao naš nečistit u potopu ne će očistit. J. Kavačić 65^b.

NEĆISTITI, nečistim impf. činiti što nečisto, kažati, prlati. Između rječnika samo u Voltigijinu (nije dobro protumačeno: non nettare, nicht reinigen, t. j. ne čistiti) i u Stulićevu (nečistiti, v. gnusiti s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru) i samo u primjeru: Koji sina Božjega potite i krv od zakona nečisti. I. Ančić ogl. 118.

NEĆISTIV, adj. isto što nečist. Između rječnika samou Stulićevu (impurus, sordidus, iniquus, impius, scelestus s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru). Potvrda se našlo samo u nekoliko čakavskih rukopisa i kniga xv i xvi vijeka.

a) primjeri prema onima kod nečist pod a, b. Nečistivi nigrade ot ploda ne nasitit se imenija svojego (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkv 9, 139. Poslavši nam... nečistivim grišnikom. Kolunić zborn. 155. Kada obratit se nečistivi od nepravdi svoje. Korizm. 38b. Više nečistivih obide ju. Transit 145. Koji nečistivim srcem i nepravednom misaši služi Bogu. S. Budinić ispr. 53. Račio jest podložiti se sudu nepravednoga i nečistivoga sudsca Pilata. suma 7^a. Začeti od imena grišna i nečistivoga. 7^a. Na ta nečistiva

i nepodobna dilovanja poče zvati i nukati verne krstjane. Starine 1, 218.

b) primjeri prema onima kod nečist pod c, a, aa. Se sut... bludnici nečistivi (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkv 9, 115. V nenavist su Božju nečistivi i nečistoća nih. Korizm. 26b. Vas rod nečistivago načelnika pobivši. Š. Kožićić 42b.

c) primjeri prema onima kod nečist pod c, a, cc. Pridal jest kojegod nečistive i grdne pesni. S. Budinić ispr. 53. Nastaje čtenju knig nepodobnih i nečistivih. 89.

d) primjer prema onima kod nečist pod d. I bi skrb velja... jakože nestrila bila ot vrimene Tatarov i Gotov i Atelija nečistivih (iz svršetka xv vijeka). Mon. croat. 155.

e) primjeri prema onima kod nečist pod e. Tolika množ nečistivih duh pripade. Starine 23, 114. Jedan človik, u kom biše duh nečistivi, i biše gluhi i nim. Kolunić zborn. 33.

NEĆISTOĆA, f. isto što nečistoća. Samo u primjerima: Odvrgšo svaku nečistoću. Bernardin 111. Ispovida nečistoću grijhov svojih. Naručn. 82^a. Noseći smočen isop kroplaša, da snime nečistoću onime, ki se ockvrniše. M. Marulić 58. Zašto bi dakle Bog na(h)odeći u mistih nečistih mogao koju nečistoću primit? J. Filipović 1, 364b. Svetlost premda mista nečista prosvitljuje, ona nečistoća ne prima. 368a.

NEĆISTOĆA, f. immunditia; protivno: čistoća. U svijetu rječnicima osim Voltigijina i Daničićeva (vidi daže). Najstarije su potvrde iz xv vijeka (u Starinama 23, — vidi među primjerima). Pored nečistoća ima i nečistota (vidi tamo).

a. u pravom smislu.

a) gad, gnusoba, nečist. U rječniku Vrančićevu (spurcitia), u Mikačinu (nečistoća, gnusoba, sordes, immundities), u Belinu (immondezza, sporchezza), u Bjelostjenčevu (nečistoća, pogost, immunditia, impuritas), u Jambrešićevu (nečistoća, immunditia), u Stulićevu (nečistoća, v. nečist, f.) i u Vukovu (Unreinlichkeit, immunditia, sordes). Ima i u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu rječniku za nem. Unreinlichkeit. Iz pisaca xix vijeka i iz narodnih umotvorina nije se u graditi za ovaj rječnik sabranoj našlo nijedne potvrde.

aa) uopće. Razgledat ćeš dobro, da počihi ne bude ka nečistoću. Starine 23, 129. Voda očišća nečistoću. Naručn. 5b. Ako vidiš (t. j. u snu) nečistoće, toj prilikom mnoga trudo. Zborn. (1520) 134b. O(d) te jame ishode na svu zemlju hude i mrske vode i nezdrava dihanja i sve nečistoće 161b. Rugahu se nim poplavljajući ga kalom i nečistoćom ružeći i pogrdajući. M. Divković bes. 382. Da bude bez sfake nečistoće. B. Kašić rit. 251. Sud nezatvoren prima nečistoće. M. Radnić 425a. Sve je veće oskvrneno, sve razrušeno, sve puno smrada i nečistoće. A. Vitačić istum. 304. Kako je voda u običaju potrebna za oprati nečistoće. A. Bačić 307. Jer ne (t. j. pčele) svaka nečistoća smeta. J. S. Rejković 242.

b) telesna nečistoća, kad se tijelo čim opogani, što izlazi iz njega. Kada nikica nečistoća telesna ima priloženje nikica od smrtnoga griha... to je blud, ki se zgaja u sani. Naručn. 31b. Ako muž prosi dug va vrimo te nečistoće, žena ima koliko more, nagovaratiti ga, da toga ne prosi, govoriti, da jo nemočna (misli se: žensko vrijeme, pranica), — vidi kod 2 nečist posljedna dva primjera pod a, a, aa). Naručn. 87b. Da žena, koja

bi rodila sina, bude stati četresti dana u biću svoje nečistoće. S. Rosa 186b. Komu se dogodi u sru nečistoća od simena. M. Dobretić 60.

b. u prenesenom (moralnom) smislu: grjehota, opaćina, zloča, bezakone (kako u kojem primjeru).

a) uopće. Grib od grla privodi človika na opojstvo i na vsaku nečistoću. Starine 23, 143. Zač nas ni zval gospodin Bog na nečistoću, da na posvećenje (*iz lat. non enim voeavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem.* 1 thess. 4, 7). Bernardin 36. Biži to takove nečistoće i hudobe. Korizm. 37b. Veća je milost g. Boga nego tvoja nečistoća. Naručn. 51b. Odvrzite svaku nečistoću i mnoštvo od zloba. N. Rađina 133a. Neka se te zrake ma dušu nasiti, nečistoće svake kada se očisti. M. Vetranić 1, 469. Budući se dostoјao . . . doći na saj svijet za oprati sveko-like nečistoće njegove. A. Gučetić roz. jez. 139. Duša moja, koja dosle cijeća ne nečistoće bila je sužna djavla. 164. Neka se nitkor ne uči takove hudobe i nečistoće činiti. Statut pol. 282. Hudobe . . . vas na blud i ostale nečistoće gono. F. Vrančić živ. 8. (*Zli*) čiste svojijem progostvom dobre od onije(h) duhovnije(h) nečistoća. M. Divković bes. 200. Tako Bog pedepsa hudu nečistoću . . . prihudoga vladavca. B. Kašić per. 45. Nastoje . . . biti čisti od svake griješne nečistoće is. 23. Očisti srce moje od sfake nečistoće i gribi. M. Jerković 53. Al' ćeš gledat nečistoće (*govori se Bogu*) I. Ivanjićević 42. Ne ostavi mene cica nečistoće moje. P. Posilović nasl. 80a. Oprati dušu od svake zloće i nečistoće. F. Lastrić test. 252b. Niti je sina začela u nečistoći. svet. 11a. Da očituju puku sve tvoje užgane bludnosti i druge nečistoće. J. Banovac pred. 4. Pun si zemaljskih nečistoća. L. Radić 91. Biti ēete očišteni od svih nečistoća vaših (*iz lat. mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* ezech. 36, 25). A. Kanižić kam. 571. Čisti i posvećiva od nečistoća sinova izraelskih. I. Velikanović upuć. 3, 318.

b) riječi nečistoća dodaje se još genitiv riječi grijeh. N. mozi izgubiti ufanja tvoga cica množastva nečistoće od gribov tvojih. Naručn. 49b. Uvalah se u blato nečistoće gribov. Nauk. brun. 72b. U nih će se viditi i poznati sve gnušoće i nečistoće od grijeha tvojih. B. Kašić zrc. 33. Čovik rada se u nemilosti Božjoj i u nečistoći ovoga griba (*t. j. istočnoga*). I. Grlić 187. Odkle izvire oni vjejkovi vrutak za oprati nečistoće grijehali. J. Matović 495. Milost, s kojom se čovik čisti od nečistoće gribi. M. Dobretić 50. — *Ovamo se meće i primjer:* Kad upazi nečistoću od svijeh bluda. G. Palmotić 1, 350.

c) nečistoća može značiti: blud, bludnost; vidi 2 nečist pod c. U rječniku Belinu (*impudicizia, oscenitā disonesta di fatti o di parole*). Posteći stiska udi plte i bije se s nečistoću. Korizm. 4a. Ki ti u bludnoj nečistoći sved uza se sina vriježi. I. Gundulić 510. Kako ste pridali uda vaša služiti nečistoći (*iz lat. sicut exhibuitis membra vestra servire immunditiae.* rom. 6, 19). I. Bandulavić 166b. Tako i ova s Jurjem sinom s nečistoće svoje pade. J. Kavanin 259a. Tijelo zove na nečistoću, i pristanu mnogi. S. Margitić fala 233. Ista narav osobitom načinom mrzi na takovu nečistoću. A. Kadetić 212. Sagriši Mandalina živuć toliko godišta u nečistoći. J. Banovac pred. 22. Što se ima reći od riči pogani(h), t. j. od nečistoće bludne? razg. 60. Uteče se k caru . . . ali mu ne kti kazati nečistoću svoju. A. Kacić razg. 66. Bludnik . . . mlogu vrimena u nečistoći proveđe. A. Kanižić

utoć. 22. Da najmaunu nečistoće rič ne htise ni slišati. P. Knežević živ. 40. Baš se malo kad razstanu brez besida nečistoće. V. Došen 93b. Koji žudi ukrotiti svojo nečistoće. J. Matović 389. Koji bi pećgali stvari, koje prikazuju nepošteće i nečistoću. M. Dobretić 98. Kada nevazdržni nečistoću ne ostavlja. J. Rajić pouč. 1, 32a. Držeći . . . nenasitivu nečistoću, ijed i omraze, nepravdu i grabše. B. Zužeri 365. U nečistoći, pijanstvu i kavgi pribivaju. B. Leakovčić gov. 9. — *U jednom primjeru nečistoća znači: nečiste riječi* (*vidi 2 nečist pod c, a, cc*). Poče govoriti tolike nečistoće, da smuti moćno uši slišatelji. Transit 218.

e. Osobit je ovaj primjer: Listor nečistoća jest u gradu ostala (*iz nem. eitel Verwüstung ist in der Stadt geblieben; ispor. lat. relicta est in urbe solitudo.* is. 24, 12). Proroci 29. *Ne zna se, zašto je nem. Verwüstung, lat. solitudo prevedeno riječju nečistoća.*

NEČISTOLAC, nečistolac, m. isto što nečistac (*vidi tamu*). **Samo u primjeru:** Syaki prijubodivac ali nečistolac . . . ne ima očinstvo u kraljevstvu Krstova (*prevedeno odande, otlike su i primjeri navedeni kod nečistac*). J. Matović 470. — *Da nije kakva pogreška?*

NEČISTOST, f. isto što nečisloća, nečistota. Između rječnika samo u Stulićevu (nečistost, v. nečist, f.). *U svijem primjerima, što su se našli, uzima se nečistost u prenesenom (moralnom) smislu* (*vidi nečistoća pod b*). Otpustil jesu nečistost srca mojega. Korizm. 7a. Koliko čašće ispovi nečistost griba, toliko lagje najde odpušćenje. Naručn. 81a. Oholost, srd, zavidost, blud, nečistost, plteni grib. Katak. (1561) 109. Bludni grib, prelubodejstvo i svaka nečistost jest gospodinu Bogu suprotiva. Postila (1562) 21a. Duh sveti . . . daje čovjeku pravo sponznanje njegove vnutrje nečistosti. 100b. Bivši on živio u bogastvu . . . priput svake nečistosti. J. Kavaćin 390b. Voda smiče š nio (*t. j. sa duše, kad se krsti*) svu gnus i nečistos. A. Kalić prop. 289.

NEČISTOTA, f. isto što nečistoća; protivno: čistota. U rječniku Stulićevu (nečistota, v. nečist, f.), u Vukovu (*Unreinlichkeit, immunditas, sordes*) i u Daničićevu (*impuritas s primjerom iz Domentijana*). Nije se našlo nijednoga primjera iz vremena između Budinića i Orfelinia, nijednoga iz narodnih umotvorina.

a) primjeri prema onima kod nečistoća pod a. Ona grisnica porodi sina . . . brez nijedne boljezni i prez vsakog premeñenija i brezvake nečistoti. Starine 23, 92. Kada blaženi Jerolim bi svlčen iz mrskosti i nečistote od plti. Transit 165. Grob vsakoačkim rodom nečistote oskrvnji. S. Kožičić 28a. Pere se i čisti se nečistota telesna. S. Budinić suma 62b. Imadu silu (*t. j. neka vina*) bubrege i bešiku čistiti i pesčanu nečistotu izvoditi (*t. j. iz čovjeka*). Z. Orfelin 58. U košulji ili gača(h) kupati se ne trpu, ibo kažu, da taki mora imati kraste ili kakvu nečistotu tela. S. Tekelija letop. 119, 51. Okrenjeni grobovi, koji se spola vide lijepi, a unutra su puni kostiju mrtvačkih i svake nečistote. Vuk mat. 23, 27. Ušavši sveštenici u dom Gospodnji, da ga očiste, iznesoše svu nečistotu, što naduše . . . i iznosioše na poje na potok Kedron. D. Daničić 2 dnev. 29, 16. Jer su svi stolovi puni bluvotine i nečistote, nema mjesta čista. is. 28, 8.

b) primjeri prema onima kod nečistoća pod b, a, b. Smisljavajući nečistotu sega svita obratiše se k Bogu. Korizm. 25b. Telo Isukrstovo umara

poželjenje hudo telesnih i nečistot. 85^b. Reče Kain: veća je nečistota moja, neg da bih prošćenje prijal (*iz lat.* maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear, gen. 4, 13). Naručn. 51^b. Nečistotu protiv Bogu i prilikom jego srovna. Š. Kožičić 43^b. Bez vsake nečistote griha. Š. Budinić suma 23^b. Nejma smrada i nečistote, koju se on ne uzda, da ne će s kiselicom i s sircetom oprati (*t. j.* otpostiti ono, što je sagriješio). D. Obradović sov. 80. Bog nas ne dozva na nečistotu, nego u svetost. Vuk 1 sol. 4, 7.

c) primjeri prema onima kod nečistoča pod b, c. Skupost, nečistota, nenavodist, ubojstvo (*izbrajaju se različni grisesi*). Naručn. 85^a. Ako peo jes pisni bludne . . . izbudujući sebe i inih na nečistotu. Š. Budinić suma 37^b. Makar u kakvom bi stepenu nečistote mi priznavali ovu grēšnicu. J. Rajić pouč. 1, 22a.

d) nečistota u prenesenom, ali ne a moralnon smislu. Samo u primjeru: Ovaka je nečistota jezika u bukvaru. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn.

NEČISTOVATI, nečistujem, *impf.* biti nečist (*u smislu toga pridjeva pod c, a, aa*). Samo u rječniku Vrančićevu (nečistovat, mochari) i u Bjelostjenčevu (nečistujem, v. praznim, — ali praznim nema, nego praznjujem: fornicor, futuo).

NEČIŠĆE, *n.* isto što nečistoča. Samo u jednoj knizi (*u crkvenoslav. obliku nečistije*). Otpustil jesи nečistije srca mojego. Naručn. 56^a. Otpustil jesи nečistije griha moga. 80^a.

NÈČIŠNÀK, *m. onaj*, tko je nečist. Između rječnika samo u Belinu i u Stulićevu (vidi daće).

a) čovjek nečist u smislu toga pridjeva pod a, b. U rječniku Stulićevu (nečistnák, homo impurus). Sakramenti ockvrniti se ne mogu od nečistnaka (govor je o rđavim misnicima). B. Kašić rit. 1.

b) bludnik; vidi nečist pod c, a, aa. U rječniku Belinu (nečistnák, impudico). Nahodi li se i jedan od ovakih nečišnaka, da ište kripsona likara? J. Banovac prip. 188. Pri vami samo razbludni nabode se nečistnaci. B. Zuzer 382. Nije se zasramio među družbom razpuštenijeh nečistnaka besjediti o ljeptci ūhovijeh bludnici. 410. Nečistoča ne rastavlja se nečistnacom deri do greba. A. d. Bella razg. 70.

c) davo, vrag; vidi nečist pod e. Nije korisno biti napastovanu od nečišnaka. M. Divković bes 256. Ima biti nečistnák zločesti nehanj i porugan. B. Kašić nast. 271. Čuje i nekakav pop pa reče, da ta čoječ nije bez nečišnaka u utrobi. Nar. prip, vrč. 68. Govori se u Otoku (*u Slav.*) Zbor, za nar. živ. 7, 184, — u Prćanu (*s naznačenim akc.*) M. Rešetar štok. dial. 257, — oko Vinkovaca (*s naznačenim akc.*) S. Pavičić.

NÈČITAK, nèčitka (*biće takav akc.*), adj. onaj, koji se ne može lako čitati; protivno: čitak (*nema u ovome rječniku, ali ima u Ivezovićevu*). U rječniku Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu za nem. unleserlich. Rukopis mu je bio sitan i dosta nečitak. M. Đ. Milićević pom. 508.

NEČITAN, *pas. partic.*, nečaćen, neštovan, preziran; vidi glag. 2 čitati. Samo u primjeru: Da rečeš smiona ovako nečitanom oču tvonom. Ģ. Palmotić 2, 112.

NEČITAV, adj. běnar, budalast, *t. j.* onaj, kojemu pamet nije čitava. Između rječnika samo u Stulićevu (non integer, mente laesus) i samo u primjeru: Poj, zlobniče nečitavi. Ģ. Palmotić 2, 108.

NEČLÁN, něčlāna (*s takvijem se akc. govori*), *m. onaj*, tko nije član; riječ načinena u novije vrijeme prema nem. Nichtmitglied, na pr. Akademija izdaje na svijet radne ne samo svojih članova, nego i nečlanova. Vidi kod 2 ne u pristupu.

NEČLANIT, adj. onaj, koji je bez članaka. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. unartikulirt, tal. inarticolato, — nečlanit govor, unartikulirte Sprache.

NEČMA, *adv.* nekmoli, a kamo li, lat. nedum; U čakavaca, u kojih ima i nešma (vidi tam); pokraćeno od nečma. Potvrdu za nečma donosi A. Ostojić; ista se riječ nalazi i u Kavanina 386^a, ali na mjestu tako nejasnu, da se ne može uhvatiti sveza ni smisao.

NEČMAŃ, *adv.* nekmoli, a kamo li, lat. nedum. Postalo od neč (*t. j.* nešto) maće, dakle upravo znači: nešto maće. Samo u primjeru: Ja ne cinim, da će ona smiti doći prid lice jednoga razumnika, nečmań da će smiti nemu što odgovoriti. F. Vrančić živ. 9.

NEČÖJK, *m.* isto što nečovjek. Govori se u Mostaru (*s naznačenim akc.*) M. Milas rad jug. ak. 153, 88.

NEČÖVJEČAN, nečđvječna, *adj.* inhumanus, rudis; protivno: čovječan.

a) nečovječan je onaj, koji živi i čini kao nečovjek, zao, krvoločan, okrutan. U rječniku Mikařinu (nečovičan, inhumanus, humanitatis expers), u Bjelostjenčevu (nečlovečen, inhumanus, — *adv.* nečlovečki, nečlovečno, inhumane, inhumaniter), u Jambrešićevu (nečlovečen, inhumanus, — *adv.* nečlovečno, inhumane, inhumariter) i u Stulićevu (nečovječan, inhumanus). Selen biše jedan lut i nečovičan človik. F. Vrančić živ. 52. Koliko biše bogat, toliko i još veće mabnit i nečovičan. A. Kačić kor. 174. Drugi su nečovječni i pakosni prema drugima. Vuk u Ivezovićevu rječn. Zakoni, koji bi povlađivali kakvu nečovječnu ustanovu (na pr. ropstvo). V. Bogišić zakon 4. Govori se u Lici (*s naznačenim akc.*) s značenjem nem. unmenschlich. J. Bogdanović.

b) prost, neotesan, nečujdan, neprosvjetlen (*kako kad*). U rječniku Mikařinu (nečovičan, rudis, illiberalis, inurbanus), u Belinu (nečovječan, incivile, rustico, scortese, scostumato, — *adv.* nečovječno, scortesemente), u Bjelostjenčevu (nečlovečen, inurbanus, incivilis, — *adv.* nečlovečki, nečlovečno, inurbanus, rusticus), u Jambrešićevu (nečlovečen, inurbanus, — *adv.* nečlovečno, inurbanus, inofficiosus, — *adv.* nečovječno, inurbanus, inofficiose). Čovik, koji se razgovara pošteno s ženama za ne biti scišen nečovičan. A. Kadrić 539. Izgrdi ga govoreći mu, da je nečovičan, da je neharan i da je lupež. I. P. Lučić razg. 80. Tako je učinio (*t. j.* Bog) srdećem triju krajah narodah još nečovičnih. A. Tomiković gov. 18.

NEČOVJEČANSTVO, *n.* nečovječnost, *t. j.* svojstvo onoga, tko je nečovječan (*u smislu toga pridjeva pod a*). Samo u primjeru: O velika nemilosrdja, bratjo, i nečovičanstva! J. Banovac prirov. 50.

NEČOVJEČINA, *m. augm.* od nečovjek. Samo u primjeru: I nečovičine ime pribavio jak pravi divjadi. I. T. Mrnavač osm. 39.

NEČOVJEČITI, nečovječim, *impf.* činiti koga ili što nečovječnim (*u smislu toga pridjeva pod b*). Samo u primjeru: Siromaštvo mnokrat nečovječi plementi značaj hrvatski. M. Pavlinović razl. sp. 126. — Nepouzdano.

NEČOVJEČKI, adj. isto što nečovječan. U rječniku *Mikašinu* (adv. nečovječki, illiberaliter, inhumane, inhumaniter), u *Belinu* (adv. nečovječki, scostumatamente), u *Bjelostjenčevu* (nečlovečki, nečlovečno, inhumane, inhumaniter, inurbane, rustice), u *Voltigijinu* (nečlovečki, incivile, disumano, unartig, unmenschlich), u *Stulićevu* (nečovječki, inhumanus, inurbanus, inofficiosus, — adv. nečovječki, nečovječao, inurbanus, inofficiose) i u *Daničićevu* (nečlovječskyj, inhumanus s primjerom iz *Domentijana*).

NEČOVJEČNOST, nečovječnosti f. svojstvo onoga, tko je nečovječan; protivno: čovječnost. U rječniku *Bjelostjenčevu* (nečlovečtv, nečlovečnost, inhumanitas, inurbanitas), u *Jambrešićevu* (nečlovečnost, inhumanitas, rusticitas), u *Voltigijinu* (nečlovečnost, disumanità, sgarbatezza, Unmenschlichkeit, Unartigkeit) i u *Stulićevu* (nečovječnost, nečovječtv, inhumanitas, illiberalitas). Zakon veže čovika u slogu, brez neg vidiš nečovječnost mlogu. J. S. Rešković 441. Ta nečovječnost u srednja vremena nije bila rijetka. Vuk u *Ivekovićevu rječn.* U ta je dva primjera značenje prema pridjevu nečovječan pod a. U istom se značenju govorio nečovječnost (s naznačenim akc.) u Lici. J. Bogdanović.

NĚČOVJEK, n.

a) zao čovjek. Između rječnika samo u *Vukovu* (Unmensch, monstrum hominis). Zakljuće, nečovječe! M. Držić 182. O Saule, o nečoviće, o krvoločna životu! D. Rapić 332. Jer mi decu pokla, nečovječe? Ogl. sr. 4. Prezri onog bijelog nečovjeka, k-ji sa svojom crnom braćom ne postupa kao s ljudima, nego kao sa stokom. Vuk u *Ivekovićevu rječn.* Nego me ostaviše, da živim s ovim nečovecom. M. Đ. Miličević lot. več. 151. — U tom značenju ima i plur. nežudi (vidi tam).

b) onaj, tko je bio čovjek, pa se pretvorio u drugo što, u pravom i prenesenom smislu. Nemilosrda vila prika . . . učini me nečovikom (t. j. pretvori me u dub). G. Palmotić 2, 37. Da nečovili iz nega biva, pa kad čovik bit pristane, sablast iz nega tad postane. V. Došen 190b. Koju korist srčba čini, neg čovika što razčini, da nečovik iz čovika bude jošter za svog vika? 199b.

c) nečovjek je čovjek bez ikakve vrijednosti, nitkov, ništavac. U rječniku *Stulićevu* (homo nauci). Čovječto je pravo plemstvo . . . koje svake ruke čovjek može, dapače je dužan u sebi imati, jer inače postaje nečovjekom nikogovićem. M. Pavlinović rad. 169.

NEČOVJESTVO, n. isto što nečovječto, gdje je -š- zakonito, a -s- je po analogiji rijeći na pr. carstvo, prijateljstvo, ropstvo i t. d. Između rječnika samo u *Vukovu* (Unmenschlichkeit, inhumanitas) i druge potvrde vidi kod rijeći, koja je sad dolazi.

NEČOVJEŠTVO, n. isto što nečovječnost; protivno: čovječstvo. Pored -š- nalazi se -č-, -č- i -s-; vidi među primjerima, a vidi i rijeć, koja je pred ovom.

a) svojstvo onoga, tko je nečovječan u smislu toga pridjeva pod a; nečovječto može biti u većoj mjeri (kao: okrutnost, krvoločtv) ili u manjoj (kao: nemilosrde). U rječniku *Mikašinu* (nečovječtv, inhumanitas), u *Bjelostjenčevu* (nečlovečtv, inhumanitas), u *Voltigijinu* (nečlovečtv, nečovičtv, disumanità, Unmenschlichkeit), u *Stulićevu* (nečovječtv, inhumanitas) i u *Vukovu* (nečovještvo, Unmenschlichkeit, inhumanitas). Ne vidiš, da je jedno nečočetvo ne primiti onoga, koga ti Bog šaće (t. j. siromaha)? M. Radnić 94b. Evo vaše nečovječstvo, bratio! J.

Banovac pripov. 51. To bi veliko nečovječstvo bilo i nemilosrdje, da je (t. j. žru) opet ne milovat budem, ako ozdravim. F. Lastrić ned. 385. Jednoč (h)otijući Isukrst s učenicu uniči u Samariju nektiše i(h) primiti, zarad koga nečovičtv srd- nuviši se Jakov i Ivan zaprosiše od Gospodina: (h)očeš li, da rečemo, neka snide ogau s neba i sažeš i(h)? sveti 108a. Kazavši mu nečovječstvo Nabavovo. A. Kačić kor. 175. O nemilost! o nečovičtv! A. Kanižić bogoljubnost 554. Ne bi se moglo virovati tako nepoznaće, nečovječstvo, taka nejudnost. A. d. Bella razg. 55. I vidi(h) ti do tri nečovječta (govoriti *Marko Kralević begu Kostadinu*; prvo je nečovječtv, što je otjerao iz svoje kuće dvije sirote, drugo, što je boje častio novu gospodu nego staru, a treće, što oca i majku nije pozvao na čast). Nar. pjes. vuk 2, 355—357. Kome zakon leži u topuzu, tragovi mu smrde nečovječtvom. P. Petrović gor. vijen. 44. Još se hvali s nečovječtv svoga. Osvetn. 1, 70.

b) svojstvo onoga, tko je nečovječan u smislu toga pridjeva pod b. U rječniku *Mikašinu* (illiberalitas, u *Belinu* (nečovječtv, incivilità, — nečovječtv, malacreanza, scostumeanza, scorutesia), u *Bjelostjenčevu* (inurbauitas), u *Voltigijinu* (sgarbatezza, Unartigkeit) i u *Stulićevu* (illiberalitas); osim toga našla se samo potvrda: Da besideć ti s krajem veća s družijama bilo bi nepristojno i jedno nečočetvo. M. Radnić 534a.

c) Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Dali će se u muku odru ja uz ljubove pokojiti, dočijem moj vojvoda Joab i moji druzi junaci leže na tvrdoj zemlj pod šatorima? A tako mi kraljeva zdravlja, ne će tu nepotobnos i nečovječtv učinut u vijeće (govoriti *Urija Davidu*). I. Đordić salt. xv. Bolest od griha zaradi ružnoca od istih jest dvostruka budući dvostruku ružnoca od griba, to jest naravna i svrhnaravna; ružnoca naravna zove se ona, koja se po istoj naravi poznaje tako, kako na priliku ružnoca nečistoće u grihu bludnomu, ružnoca nedostojanstva i nečovječtva pridjudma u gribu od kradive i lupeštine. M. Dobrotić 184. Da nije značenje: nepodopština, rugoba?

NEČITIV, adj. vidi noštiv.

NEČUJAM, Nečujma, n. luka na ostrvu Šolti (blizu Spleta). Pojdosmo k Nečujmu za kušati sriču. P. Hektorović 24. Talijanski se zove ta luka: Porto sordo (t. j. gluha, tihu luka, — a to znači i Nečujam). Da je Hektorović na navedenom mjestu doista mislio luku na rečenom ostrvu, to se vidi iz onoga, što daže dolazi, gdje se kaže, da je kod te luke negd i boravio Mirko Marulić, — a I. Kukuljević u životu Marulićevu (Starci pisci hrv. 1, L) piše, da je Mirulic dvije godine živio u manastiru sv. Petra „u Gluhoj Dolini na otoku Šolti“. — K. Jireček rom. 1, 57 piše Nečujan (možda grijeskom).

NEČUJAN, adj. onaj, koji se ne čuje. Samo u primjeru: Da nečujno i neviđeno izmiču. M. Đ. Miličević pom. 270.

NEČUJGLAS, m. geogr. ime. Samo u *Daničićevu rječniku* s potvrdom iz isprave xiv vijeka: Oti Pagaruso na Nečujglas (stamp. Ne-čuj-glass) i preko děla (u staroj srpskoj državi). Mon. serb. 87.

NEČUSTVEN, adj. vidi nečuvstven.

NEČUVAN, nečuvna, adj. nejasna značenja. Samo u primjeru: Ki glasmi čudnimi grade napuniše, putmi nečuvnimi čudesa praviše. I. T. Mrnavić ist. 183.

NEČUVĀNE, n. nom. verb. prema glag. nečuvati (se). U rječniku nijednom (osim *Ivekovićeva*). Sagrisujo, tko stvar sebi priporučenu ne

čuva i ako po njegovu nečuvanju pogine, dužan ju je platit. I. Gličić 63. Nepriznavaće i nečuvanje ove razlike i granice najveći je uzrok, što Vuk pis. 88. Ne znam, kako joj se pozlijedi ona nesretna rana, i od nečuvanja i od neviđanja umnoži se i zapušti. Pravdonoša (1852) 9. Mnogi ga (t. j. život) čovek sam prekrati neumerenosću, nečuvanju i nepažnjom. M. D. Milicević zlos. 293.

NEĆUVEN, nečuvana. *pas. partic. zanijekani; protivno: čeven.*

a) onaj, o kojem se nije ništa čulo ili se ništa ne čuje. U rječniku *Mikačinu* (nečuvan prija, nov, inauditus, novus), u *Belinu* (inauditus) i u *Stulićevu* (inauditus). V celu, v koj stah, vnuđe s neizrečenoju i nečuvenuju vojne blagohaniće. Starine 23, 97. Ah kreposti plemenita nečuvana prije na sviti! I. Gundulić 271. Trusi nečuvenu jaše zemljom tresti. I. T. Mrnavić osm. 29. Koji se (t. j. *Ius*) načinom toliko nečuven i nečuvenim porada na zemlji. P. Radović nač. 155. Čudo bo se nečuveno zgodi. J. Kavanin 94. Gorčina od mukah prije nečuvanije(h). F. Lastrić test. 146a. Videći čudesa i zlamanja nečuvana. 201^b. O nemilosrdje nečuveno! J. Banovac pred 129. Al' poslušaj, moj mili brajene, jedno čudo prija nečuvano. A. Kačić razg. 321. S. ljubavlju nečuvnoga bogoljubstra okušaše sladkost. P. Knežević osm. 62. Iznes Focijo novo i nečuveno krovivirstvo. A. Kanižić kam. 31. Pisao je knigu djavaosku i do onoga vrimena nečuvenu. 172. Ovo su samo primjeri od muka nečuvanij(h) u naše vreme. Vuk grada 69. Vidi knigu, nečuvenih jada! Nar. pjes. vuk 2, 265.

b) u jednoj knizi nečuvan znači: onaj, koji nije na glasu, nije čeven (vidi kod čuti pod 11), nije poznat. Mi smo dužni još i mnoštvu omanjih i nečuvenijih ljudi. M. Pavlinović rad. S. Al' se našao čovjek nečuvan i skroman, koji je bio proučio taj nepozнатi jezik. 45.

NEČUVSTVEN, adj. onaj, koji nema čuvstva; protivno: čuvstven. Samo u *Stulićevu rječniku* (nečustven [-č- mjesto -č-], nečuvstven /s naznakom, da je iz ruskoga rječn./ v. bezčustven) i u *Daničićevu* (nečuvstven, carens sensu s primjerom iz *Domentijana*).

NEČVEN, m. mjestance u *Dalmaciji* u kotaru kninskem. A. Mašek 56.

NÉĆ. Zá něc se djeca tuku, — kažu u Lici djetetu, kad mu se što reče, da učini, a ono odgovori: ne ču. M. Medić (s naznakom uz neć, da je masc., ali bi mogao biti fem.) V. Arsenijević (zapisao poslovicu, ali nije naznačio rod; a nije ni mogao naznačiti, jer se osim navedene poslovice važala neć ne govoriti).

NÉĆA, f. a) od mila mjesto nećaka ili nećačica. U *Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 7, 374. — b) Ako neće neća, a ono hoće hoća, reku prosci, kad se devojka nećka. V. Arsenijević. Vidi nećo pod b.

NEĆAC, nećaca, m. isto što nećak. D. Nemanić (1883) 38 (s akc. nećac, gen. nećaca).

NEĆAČICA, f. dem. od nećaka. Samo u *Vukovu rječniku* (dim. v. nećaka s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 30: Al' govoriti ujna nećačici: podi s Bogom moja nećačice!).

1. **NÉĆAK**, něćaka, m. sestrin sin. Iz primjera, koji je naveden kod nećačica, vidi se, da i ujna može reći nećak sestrini sinu svoga muža; a u *Zborn.* za nar. živ. 7, 374 kaže se, da u *Bosni i Herc.* nećak može značiti i sestrina i bratova

sina. Pored nećak nalazi se i netjak i netjak. Između drugih slav. jezika samo se u slov. nalazi riječ s istijem nastavkom: nećak, netjak. Vidi više kod netj. U rječniku *Mikačinu*, *Belinu*, *Bjelostjenčevu*, *Voltigijinu*, *Stulićevu* i u *Vukovu* (vidi daže). Najstarija je potvrda iz xv vijeka.

a) nećak. U rječniku *Belinu* (nećak, nepote dal canto del fratello, cioè figlio del fratello, — dake sinovac ili bratī!), u *Bjelostjenčevu* (nećak [sic!], ex sorore nepos), u *Voltigijinu* (nećak, nipote, Neffe) i u *Vukovu* (nećak, der Schwestersohn, Neffe, ex sorore nepos). Nećak je samo ujak, a teci je samo sestrić: Vrgao se nećak na ujaku. Dajem vinograd moj Martina Domjanica, mojega nećaka, dici. Mon. croat. 64 (isprava je iz god. 1445, ali se suočava samo u prijepisu xvii vijeka, i to lat. slovima, pa je izdavača ta slova okrenuo na glagolicu; ne može se znati, kako je bilo u originalnoj ispravi, dali-čili-tj.). Hoteći Abižaj, nećak Davidov, učiniti osvetu. P. Radović nač. 178. I nećaka rukom peja. I. Zanotti en. 23. Ki bi od sestre nećak niemu. J. Kavačin 119a. Ostav dva nećaka. 188a (na oba je mjesta tako u izd. 1913, u u izd. 1861 je -tj.). Prepaše se dva moja nećaka. Nar. pjes. vuk 1, 539. Ta ti li si, dijete Milošu! ta ti li si, moj mili nećače! 2, 154.

b) netjak. U rječniku *Mikačinu* (netjak, sestrić, nepos ex sorore), u *Stulićevu* (netjak, nepos ex sorore s naznakom, da je iz *Mikačina rječn.*) i u *Vukovu* (netjak, vide nećak s naznakom, da se govoriti u *Hrvatskoj* i po obližnjim krajevinama Bosne). Oslobođi jednoga netjaka Cirilova. Transit 244. Evjenija iv netjak. Š. Kožičić 33a. Od sestre netjaka naslednika stvari sebi. 42. Sluzi put ukaza, sluzi Derenčinu, netjaku banovu. H. Lucić 227. To smo vse mi darovali rojene sestre bivše gospo Katarine od Frankapanov sinom, a našim netjakom (iz xvi vijeka). Mon. croat. 267. I tom netjakom priporuč' me milo. H. Brtučević u N. Naleškovića 1, 353. Prizva netjaka svojego Đurđa. Glasnik 32, 274. Justinijan netjak Justina cesara. A. Kačić razg. 11. Zapovidaše svom vojskom negovom sestrići aliti netjak negov. korab. 193. Da se u Lici govoriti netjāk, to potvrđuje I. Kasumović nast. vjesn. 12, 440.

c) netijak. Pridaje kartu s grisima negovim ujcu kazujući mu jadne dogadaje od negova netjaka. M. Zoričić zrc. 135. On je imo do dva netjaka. Nar. pjes. marjan. 14. Da mu pušta netijaka Luku. 104. Te padošo k Sekul-netijaku. Hrv. nar. pjes. 1, 591. Da se u Lici govoriti nētijāk, to potvrđuje I. Kasumović nast. vjesn. 12, 440.

2. **NEĆAK**, m. prezime u Lici. Šem. mitr. (1878) 60; možda bi pravije bilo Netjak.

NÉĆAKA, f. sestrina kći. Između rječnika samo u *Vukovu* (die Tochter der Schwester, Nichte, ex sorore neptis. Nećaka je samo ujak, a teci je samo sestrična) i samo u primjeru: Mal' ne uze nećaku za ljubu. Iz nar. pjesme slavonske, zabižeo D. Šurmin.

NÉĆAKIN, adj. posses. od nećaka. Samo u *Vukovu rječniku* (der Nichte, neptis).

NÉĆAKIĆA, f. isto što nećaka. Između rječnika samo u *Šulekovu* (icem.-hrv.) i u *Popovićevu* za něm. Nichte. Opatica ... imiše jednu svoju netjakiňu. Mirakuli 41. Opatica videći mrtvu svoju netjakiňu. 42 (u ta se dva primjera ne razabira, je li netjakiňa sestrina ili bratova kći). Govoriti se u *Bosni i Herc.* (za bratovu i sestrinu kćer). Zborn. za nar. živ. 7, 371 (zabiženo -č-).

U Lici govore netjakića (za sestrinu kćer). J. Bogdanović.

NEĆAKOV, adj. posses. od nećak. Samo u Vukovu rječniku (des Neffen, nepotis).

NEĆAĆE, n. nom. verb. od nećati (se). *U rječniku Vukovu* (das Ausschlagen für sich oder statt eines Andern, repudatio, rejectio suo vel alias nomine). *Ima i u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm.* Ablehnung. Kad ne će, udare u nećaće; a ako hoće, onda se smiješe (*napisao prinosnik iz Srbije*). V. Bogišić zborn. 199.

NEĆATI, něćám, impf. glag. načinjen prema 1 l. prez. ne ču; osnovno je dakle značenje: gororiti ne ču, — a onda uopće ne htjeti. *U Vukovu se rječniku razlikuje* nećati i nećati se; za prvo se kaže: ausschlagen in eines Andern Namen, repudio pro altero: što ga nećaš? (kad se ko ponudi čime pa neko drugi reče, da on to ne će), — a za drugo: ausschlagen für sich, repudio, recuso. *Ovome Vukovu razlikovanu nije se našlo druge potvrde, a uopće je vrlo malo potvrda; našle su se samo: nećati, nećati se, negare, abnuere u Stulićevu rječniku (s naznakom, da je iz glag. breviraja), — nećati, gororiti ne ču.* L. Zore paletk. 110, 232. Vidi nećatki se.

NEĆICA, f. kći bratova ili sestrina. Govori se u Bosni i Herc. Zbor. za nar. živ. 7, 374.

NEĆKALICA, f. žensko, koje se nećka. Govori se u Lici. J. Bogdanović.

NEĆKALO, m. čovjek, koji se nećka. Govori se u Lici, na pr. Ne će ti taj nećkalo ništa po-moci. J. Bogdanović.

NEĆKĀNE, n. nom. verb. od nećkatise. Našao se samo primjer: Domaćin poslije još nekoliko kiceća i nećkaća usliši molbu. V. Vrčević u V. Bogišića zborn. 580.

NEĆKATI SE, něćkám se, impf. isto što nećati se samo kao u mađoj mjeri, kao da se reče: ne htjeti pravo. Između rječnika samo u Vukovu (u izd. 1898: nećatki se, dim. v. nećati se). Još tada mu Franze Bosnu davo, a nećka se uzeti cesare. Osvetn. 6, 15. Treba, ako se dužnik nećka da sud i njegove razloge uporedi s tvojim razlozima. V. Bogišić zakon. 299. Govori se u Lici, na pr. djevojka se nećka poći za njega. V. Arsenijević, — u Dalmaciji. M. Pavlinović, — oko Vinkovaca, na pr. Sta se nećakaš? uzmi. S. Pavičić (zabilježio tamošnji akc. nećatki se, něćkám se).

NEĆKAV, adj. Samo u primjernu: Hitro skoči s nećkava dorata. Nar. pjes. juk. 457. Smisao kao da je: s dorata, koji ne će pravo da trči.

NEĆNUTI SE, něćném se, pf. prema impf. nećati se. Govori se u Dobroselu u Lici, na pr. Od kad je ovđe, još se nije něćnuo (t. j. kad mu se kaže, da što uradi, nije nikad rekao: ne ču). M. Medić.

NEĆO, neća m. a) od mila mjesto nećak. U Bosni i Herc. (za sestrinu i bratova sina). Zborn. za nar. živ. 7, 374. — b) onaj, koji se neća, ne htješa. Samo u Vukovu rječniku (der nicht will, qui non vult s primjerom iz nar. posl. vuk 6: Ako ne će nećo, a ono će hoće).

NEĆOŃA, m. čovjek, koji se neća, nećo, ne htješa. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NEĆUĆAN, nećućna, adj. onaj, koji ne čuti. Samo u Mikaljnu rječniku (nećućni, stvar brez duše, sensu carens, non sentiens, stupidus). Ispor. nećutan.

NEĆUĆENSTVO, n. isto što nećućeće. Između rječnika samo u Belinu (nećutjenstvo, apatija o privazion d'affetti, — nećućenstvo, insensibilità, nećućenstvo bolesti, impassibilità). Nećućenstvo jest, kada čovik varuje se svake raskoši i nasladjenja, da ne će blagovati stvari potrebne za zdravje, za ne čutiti ono malo nasladjenje, koje sa sobom nosi naravskim načinom blagovanje podobno. I. T. Mrnavić ist. 153. Nećućenstvo, to jest dar i narešće, koje će učiniti, da ne će moći imati (t. j. blaženi u raju) ikakvu stvar dosada, niti će čutiti bolijest ikakvu ali ne-pokoj. J. Matović 111. To je nećućenstvo prilično kamenu. A. Kalić prop. 168.

NEĆUĆEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne čutjeti. Piše se i nećuteće. U rječniku Mikaljnu (nećućeće, nećućnost, stupiditas, insensibilitas), u Belinu (nećućenje, insensibilità), u Bjelostjenčevu (nećućeće, nećutljivost, insensibilitas), u Jambrešićevu (nećućeće, insensibilitas), u Voltigijinu (nećućeće, insensatezza, Unempfindlichkeit) i u Stulićevu (nećućeće — bez značenja! s naznakom, da je iz Habdelićeva rječnika; u tom rječniku ima nećućeće so značenjem: insensibilitas). Ništar se ne čine boji (t. j. grješnici), paček se dovode na tako nećućeće i nehajstvo od pameti, da ne poznavaju nesrećno bitje sfoje. B. Kašić zrc. 139/140.

NEĆUĆIV, adj. isto što nećutiv, nećutljiv. Između rječnika samo u Mikaljnu (nećućiv, ono, što se ne može čutiti, insensibilis, sub sensu non cadens, adv. nećućivo, insensibiliter) i samo u primjeru: Podložnost, koju imahu stvorenja nećućiva prema ovomu specu počinući od zemlje, od vode, od ajera. B. Kašić fran. 161. Po Mikaljnu je tumačenju značenje: onaj, koji se ne može čutjeti, a u Kašićevu je primjeru: onaj, koji ne čuti.

NEĆUĆNOST, f. svojstvo onoga, tko je nećućan. Samo u Mikaljnu rječniku; vidi kod nećućene.

NEĆUDNOST, f. riječ nejasna značenja; samo u primjeru: Imaš nepristajno činiti stražu tvomu srcu i prijeći se njegovu zlojstvu i nećudnosti njegovoj. I. M. Mateić 164.

NEĆUDOREDNOST, f. mores depravati; protivno: čudorednost. Potvrda je samo: nećudo-rednost, Unsittlichkeit, immoralită. B. Petranović r. k. 40.

NEĆUTAN, nećutna, adj. onaj, koji ne čuti; valada je to u primjeru (jedinom, što se našao): Ti čutenje svih nećutnih, svitovanje svih nećutnih (u pjesmi sv. Duhu). Azbukvica 38.

NEĆUTIV, adj. onaj, koji ne čuti. Između rječnika samo u Belinu (insensibile, — adv. nećutivo, insensibilmente) i u Voltigijinu (insensibile, unempfindlich). Razmišljući mnoštvo stvorenja neražložitih i nećutivih u ispuštanju voće Božje. Blago turl. 2, 5. Biti će sva telesa jednako nećutiva, to jest ne će čutit muku. J. Matović 112. Koliko tvrdi a nećutiva učini se moja duša! L. Radić 5. Stabla ista, premda nećutiva mene osvadaju. I. Velikanović prik. 54. Vi sva stvorena nećutiva civilité smrt vašega stvoritelja. A. d. Bella razg. 206.

NEĆUTLIV, adj. isto što nećutiv. U rječniku Bjelostjenčevu (nećutljiv, insensatus, anima et sensu carens, insensibilis, — adv. nećutljivo, insensate), u Jambrešićevu (nećutljiv, insensibilis, u lat. dijelu) i u Voltigijinu (insensibile, unempfindlich). Imaš slušati onoga, koga slušahu stvorena nećutliva. M. Zorićić osm. 120. Klahaše

se živinam, klaunaše se (ko bi virovalo?) potištěním stvorima nečutlivim. A. d. Bella razg. 238. — U jednom je primjeru značenje: onaj, koji se ne može čutiti. A. Što su svetotajstva? B. Jesu znamena čutiva milosti nečutljive. T. Ivanović 71.

NEĆUTLIVOST, f. svojstvo onoga, tko je nečutljiv. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (vidi kod nečućene) i u Jambrešićevu (nečutljost, insensibilitas, u lat. dijelu) i samo u jednoj knizi. Ni ogni pakleni ne mogu dostoјno izpeditati taku savršnost nečutljosti. I. M. Mateić 118. Nije li toliku nečutljost prikladna mraznijem stijenam? 254.

NÉDA, m., f.

a) muško ime od mila mjesto Nedjelek. Neda, 'Koikovich' (da nije grijeskom mjesto Gojković?). T. Smičiklas spom. 75 (iz svrsetka xvi vijeka). Vidi Neda.

b) žensko ime od mila mjesto Nedjeleka. U rječniku Vukovu (Neda, Frauenname, nomen feminae). Jovan Paranosić i žena mu Neda. Glasnik 31, 297. Oj snašice Nedo, otkup' ovo čedo. Nar. pjes. vuk 1, 108.

c) ime kravi, koja se otelila u nedjele. Karagić 2, 16. Vidi nedjeleka pod c. — vidi i nedona.

NÉDAČA, f. res adversae, penuria. Pravo je značenje: staće, kad se kome što ne da, oko čega radi i nastoji. U rječniku Belinu, Voltižijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače). Najstarija je potvrda u Terziću (vidi pod b.).

a) nesreća, neuspjeh. Jesi li se tužio na Boga u tvojim trudim, poslovačim, nedaćam, suprotivam? T. Ivanović 138. Pričaše . . . što je bilo za ňegova vjeka i kakve se kolile nedaće. Osvetn. 6, 22. Napokon je . . . prekužio svaku nedaću. M. Pavlinović rad. 24. Govor se u Lici, na pr. Ima nedaću u svakom poslu. J. Bogdanović, — u riječkoj nahiji. A. Jovićević (zabižežio tamošnji akc. nedaća).

b) oskudica hrane, žitka. U rječniku Belinu (raccolta cattiva, — nedaća od brašna, carestia di vettovaglie, nedaća pšenice, carestia di grano), u Voltižijinu (penuria, carestia, Theuerung) i u Stulićevu (annonae difficultas s primjerom iz knige Štit 8). Ne poginuše od glada od sedam godišta od priteške nedaće. Čestitosti 42. Bi jedno godište tolika nedaća (grijeskom neduća), da drugu nedjele korizmenu nađe se puk ne samo bez žita, bez kruha i bez sočiva, nego i bez ribe. D. Bašić 35. Nemojte veće iskat uzrok od nedaće, od suše, od poganijanja voda, od grada i od ostalih nezgoda. 119. Oslobodi nas od svijeh pedepsa, koje smo grijesili zasluzili, od kuge, trešnje, nedaće. Štit 8. Stoga nam laki se ne plodao zemlja, hranu nam krati telesnu, nedaćam i gladom mori nas. 16. Iza sedam godišta obilnijeh . . . pridoše druge sedam od skupoće i nedaće. B. Zuzeri 116. Bijaše se po svoj pružila Italiji zla nedaća od svatresa 422. No je ove godine ribom zlo i nedaća. S. Lubiša prip. 30. Nedaća i skupoća osromoba puk i ostave ga bez hleba 52. — Po svoj prilici ide ovamo i primjeri: Neka im (t. j. vinogradima, pojima) ne može nauditi . . . ni suša ni nikakvo drugo zlo ali nedaća. L. Terzić 290. Podnoseći ustrpljivo i ponizeno tuge, nedaće i ostale suprotivnosti, koje nema Bog hoće poslati. I. Nenadić nauk 203.

c) nedaća se uzima (kao i nesreća) za zlo četvrtde. U rječniku Vukovu (nedaća, als Scheltwort, Ungereathener! malus eventus: idi, nedaćo jedna!) Onomu je maća; znaš li, kakva je ona

nedaća? Maća malo za pastorče mari. J. S. Rejković 221.

NEDAČAN, adj. onaj, koji ima nedaću, nesrećan. Samo u jednoga pisca. Napadoše zdraviraňenike; mili Bože, da nedaćna danka! Osvetn. 3, 102. Sa Vratnika grada nedaćnoga. 7, 56.

NEDAČNICA, fem. prema masc. nedaćnik. Potvrda je samo: Ona (govori se o ubitoj zmiji) ne će nedaćnica skrajčiti. Zborn. za nar. živ. 6, 125 (rijetki prinosnika za Bosnu i Hert.)

NEDAČNIK, m. tko ima nedaću, nesrećnik. Samo u primjeru: Gdje je sreo Loju nedaćnika. Osveta. 6, 64.

NÈDÀJNO, n. selo u Pivi. V. Lešević.

NEDAKUSI, m. pl. selo u staroj srpskoj državi. L. Stojanović hris. 9 (iz xiii vijeka).

NEDAL, m. prezime tamna postaća. Kliman Nedal. Zak. vinod. 55.

NEDALEČAN, nedalečna, adj. isto što nedalek. Samo u Stulićevu rječniku (non longinquus).

NEDALEČE, adv. blizu; protivno: daleče. Između rječnika samo u Stulićevu (non procul, non longe s naznakom, da je iz glag. brevijara). Primjerima, koji se mogu naći kod dalek (pisano ne daleče), dodaje se ovdje: Koga (t. j. mora) kraju nedaleče (stamp. ne daleče) od Priveze vali stoje. I. Gundulić 370.

NEDALEČNOST, f. blizina; protivno: dalečnost. Samo u Stulićevu rječniku (nedalečnost, v. nedalekost).

NEDALEK, adj. koji je blizu; protivno: dalek. Između rječnika samo u Stulićevu (nedalek, v. nedalečan, — adv. nedaleko, v. nedaleče). Za adj. nedalek nije se našlo potvrda, a za adv. nedaleko (osim onjekh, što ih ima kod dalek) navode se ove: Zade u jednu dolinu nedaleko (stamp. ne daleko) od mista, na komu se bih pobili. A. Kačić razg. 103. Nedaleko (stamp. ne daleko) od Drinopola grada. A. Kanižić kam. 2. Nedaleko ot Strasburga. Z. Orfelin 51.

NEDALEKOST, f. blizina; protivno: dalekost. Samo u Stulićevu rječniku (proximitas).

NEDALAN, nedalna, adj. koji je blizu, protivno: dužan. Samo u Stulićevu rječniku (nedaljan, nedaljni, v. nedalečan).

NEDALINA, f. blizina; protivno: dužina. Samo u Stulićevu rječniku (nedalina, v. nedalekost).

NEDANGUBAN, nedangubna, adj. marljiv; protivno: danguban. Samo u Stulićevu rječniku (indeses, inotiosus).

NEDAHNIMICE, adv. bez dahnuća. Samo u Popovićevu rječniku (nedanimice [bez h], ohne aufzuhmen, athenlos).

NEDAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne dati. Potvrda je samo: Nedañe tužbe, Nichteinbringung der Klage. Jur. pol. term. 365.

NEDAREŽLIV, adj. illiberalis; protivno: darežljiv. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nedarežljiv, v. neblagodarni, illiberalis), u Jambrešićevu (illiberalis, adv. nedarežljivo, illiberaliter), u Voltižijinu (illiberal, unfreigebig, karg) i u Stulićevu (nedarežljiv, v. lakom) s naznakom, da je iz Habdelićeva rječen.

NEDAREŽLIVOST, f. illiberalitas; protivno: darežljivost. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (ne darežljivost, neblagodarnost, illiberalitas), u Jambrešićevu (illiberalitas), u Voltižijinu (illiberalita, Unfreigebigkeit, Kargheit) i u

Stulićevu (nedarežljivost, v. lakomost s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.)

NEDAROVIT, adj. isto što nedarežljiv; protivno: darovit. Samo u primjeru: Bogatac je nedarovit kako stabar neplodovit. Poslov. danič. — U Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu) narodi se uz nedarovit lat. značenje irremunerabilis, niem, unvergeltlich, t. j. koji se ne može naplatiti; ali tu je sasma nepouzdano.

NEDAROVLIV, adj. Samo u Jambrešićevu rječniku pored nedarovit s istim lat. i nem. značenjem i isto tako nepouzdano.

NÉDAŠA, m. tko ne daje rado; protivno: daša. Samo u Vukovu rječniku (Nichtgeber, qui non dat s primjerom iz nar. posl. vuk 277: Svaki daša dobar daša, a nedaša didibaša).

NÉDATI, nědám, različno od ne dati, ne dam; ovo je zanijekano dati, — a nedati ima afirmativno značenje kao: ukratiti, lat. negare, denegare, nem. verweigern. Jasno se to značenje vidi u primjeru: Nije zaludu Bog nedao (stamp. ne dao) kozi dugačak rep. Nar. posl. vuk 214. — Osobina je zanijekanova ne dati, da nije svagda pf. (kao što je u primjeru: Svu noć meni zaspal ne dadoše. Nar. pjes. vuk 1, 482), nego je često impf., na pr. Ne daš blaga, sa mnom se podsmevaš. Nar. pjes. vuk 2, 424. Ne damo ti tri aršina platna. 2. 507. Više takovih primjera vidi kod dati na različnim mjestima. Da negativno ne dati može biti impf., vidi se otud, što se i danas, a i u starije vrijeme nalazi od ne dati imperfekt. Potrdama, što se navode kod dati na str. 288b, dodaju se ovdje: ne dadiše (non dabat). J. Banovac prip. 250. A. Kačić kor. 26, — a iz Vukova i Daničićeva jezika potvrde za imperfekt ne dadijahu . . . vidi u T. Maretića gram. i stil. na str. 228. U Kačića kor. 180 nalazi se i partic. prez. ne dadući, dakle oblik, koji se po pravilu tvori samo od impf. glagola.

NEDAVAN, adj. skorašni; protivno: davan. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nedavni, fresco), u Voltigijinu (nedavni, recente, fresco, neu, frisch) i u Stulićevu (nedavan, nedavni, non antiquus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). — Više potvrda ima za adv. nědávno (t. j. skoro; protivno: davno); poradi akc. ispor. ódávno. U rječniku Mikaljnu (nedavno, skoro, paulo ante, dudum, iamdudum, — ova je posljedna lat. riječ pogrešno metnuta, jer znači: davno, odavno, a dudum znači i davno i nedavno), u Belinu (frescamente), u Voltigijinu (non molto, unlängst, jüngst), u Stulićevu (paulo ante) i u Popovićevu (unlängst, jüngst). Da vam obznanju, što mi se dogodilo nedavno (stamp. ne davno). F. Lastrić test. 206a. Nedavno baš od žeje, da dodem u trag istini, proputujem Bosnu. M. Pavlinović razg. 25. Govori se i piše na pr. Nědávno su se pomirili.

NEDAVIĆ, m. nekakvo zemljište, gdje se zimi drži stoka, u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 350. — Tamno.

NEDÁVĀNE, n. nom. verb. prema glag. ne davati. Našav se samo primjer: Za davaće treba skupa i zborna, a za nedavaće svak je ma koji čas gotov. S. Lubiša prip. 220.

NEDÀVNAŠNÍ, adj. skorašni; protivno: davašni. Samo u Popovićevu rječniku (unlängst, recent).

NEDEJKA, f. žensko ime, isto što Nedjeđka (s nejasnim -j-). S. Novaković pom. 84.

NEDES, m. neko zemljište u Policiima (u Dalm.). Zbor. za nar. živ. 8, 200.

NEDEVOCION, m. nebogožubnost; protivno: devozion. Samo u jednoga pisca. Nismo li te vidili okrenuta . . . na brezposlicu i nedevocion? F. Lastrić test. 165b. Kleknete na jedno kolino s velikim nedevocionom, svetu. 10a.

NEDEVOT, adj. nebogožuban; protivno: devot. Samo u jednoj knizi. Dobra od mise i zla nedevotim. I. Anić svitl. xiv. Da sada se izvišaju svii nedevoti misnici. 19.

NEDIČAN, adj. neslaven; protivno: dičan. U rječniku Bjelostjenčevu (nedičen, neslaven, ingloriosus, inhonorus) i u Stulićevu (indecens, — adv. nedično, indecent; značenje nije dobro rečeno, jer lat. riječi znače: nepristojan, nepristojno). Da će najzad morat . . . sebe ukloniti od nedične slave. M. Kuhačević 158. Drugih se potvrda nije našlo.

NEDIČNOST, f. biće onoga, tko je nedičan. Samo u Stulićevu rječniku sa značenjem rđavo rečenim: indecentia, koja lat. riječ znači: nepristojnost, i s naznakom, da se nalazi u Đordiću, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer.

NEDIĆ, m. prezime izvedeno od muškoga imena Nedo (Neda) ili od ženskog Neda. D. Avramović 242. 266. Nar. pjes. vuk 4, 170, Schem. bosn. (1864) xxviii, Schem. diac. (1877) 62, Drž. kal.-nd. (1905) 299, Imenik (1906) 447. Običnije u Srbu nego u Hrvata.

NEDIGNUĆE, n. nom. verb. prema glag. ne dignuti. Samo u primjeru: Svetij hoće, da mu prikažeš službu, koju mu činiš, pokrivenu s kožom od naslađenja . . . Viruj mi, da sve zlo stoji u nedignutju kožu oda zla. M. Radnić 185a.

NEDIH, m. sipna, zaduha. Potvrdu donosi samo D. Nemanić (1883) 29: nèdih, gen. nèdiha, asthma.

NEDIHLAVAC, nedihlavac, m. tko je sipliv, zadušiv. Govori se u Vrbniku (upravo nedihjavac po tamošnjem narječju). Zborn. za nar. živ. 5, 82.

NEDIHLAVAC, nedihlavac, m. tko je sipliv, zadušiv. Govori se u Vrbniku (upravo nedihjavac po tamošnjem narječju). Zborn. za nar. živ. 5, 82.

NEDIJELENE, n. nom. verb. prema glag. ne dijeliti se (t. j. ne rastavljati se, ne odlažiti). Samo u primjeru: Navojaše na plač puk i na uzdisanja i na nedijeljenje iz crkve bez ispoštovnosti. B. Kašić in. 66.

NEDIKLICA, riječ tamna postana i značenja. Samo u primjeru navedenom kod gundurica.

NEDIMOVIĆ. m. prezime nejasnja postana. Dušan N. Bošnák (1908) 127. — Nedimovići plje ime dvjema mahalama u Bosni, jedna je u okružju bihaćkom, a jedna u travničkom. Popis žit. bos. i herc. 643.

NEDIONIK, m. tko nije dionik. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nedelinik, exsors). — nedelinik krvine, exsors culpa, non particeps).

NEDIRAC, nedirca, m. bilka Ecballium elaterium. B. Šulek im. (iz rukopisa početka XIX vijeka, u kojemu ima i nepouzdanih imena). Šulek poredi rusko ime ne trojno mene (t. j. ne diraj me) za bilku Impatiens noli me tangere (kurijača, Wolfskraut).

NEDJELAK, nedjelka, m. ono, što se ne može dijeliti, atom. Samo u rječniku Belinu (nedjelak', punto, cosa indivisibile, che non ha parte vera) i u Stulićevu (nedjeljak, nedjelka, punctum s nuznakom, da je iz Belina rječn.).

NEDJELAN, nedjelna, adj. na pr. dan, t. j. dan, kad se ne djela. Samo u primjeru: Ja dje-

lujem i djelni i nedeljni dan na sahraćeće na-
roda. S. Rosa 66a.

NEDJELAVAN, adj. besposlen; protivno: dje-
lavam. Samo u primjeru: Zato sam vam ja ta-
koje po vsih vaših varoših nedilavne zubi (*iz
rim. müssige Zähne*) dal i pomankanje kruha.
Proroci 271.

NEDJELICA, f. stanje, kad se ne djela, ne radi.
Samо u Šukovу rječa. zn. naz. za niem. Un-
thäitigkeit, tal. inazione.

NEDJELO, n. zlo djelo, zločinstvo. U rječniku
Stulićevu (actus, actio dedecens, t. j. nepristojno
djelo, — rđavo rečeno) i u Vukoru (u izd. 1898:
Unthat, maleficium). Da je grijeh kigod moj ne-
sreći u ovoj, koju grijeh držiš ti, a grijeha nije
u ňoj, ali u ňemu nedilo najmaće nu koje mi-
šenje da je bilo pameti zle moje . . . ne bi mi
bilo trudno umrijet (mjesto je rđavo sačuvano
ili štampano). F. Lukarević 125. Uvriđuje se
iskrñega pošteće po nepravednomu potvaraonu;
to je, kad bi tko na drugoga kakvo nedilo metao.
B. Leaković nauk 358. Prodi se tvojih nedjela i
pokori se zapovijedim crkvenim. M. Pavlinović
razg. 93. Govori se i piše na pr. Tko bi izbrojio
sva ňegova nedjela? — U jednom primjeru kao
da je značenje: nedjelovanje (što je dakako sasma
nepouzданo). Dilo mu je (t. j. ogûn) sažezenje,
a nedilo zagasanje. J. Kavañin 341b.

NEDJELOVAÑE, m. nom. verb. prema glag.
ne djelovati. Između rječnika samo u Stulićevu
(praetermissio, otium s naznakom, da se nalazi u
Đordića). Pokli on djelujući čudesa bez pristanka
učini, da se za čudo broji isto ňegovo nedjelovo-
vanje od čudesa. I. Đordić ben. 65.

NEDJEŁA, f. dies solis, hebdomas; upravo:
dan, kad se ne djela. U prvom značenju (dies
solis) imaju riječi sri slav. jezici, na pr. staro-
slav. i rus. nedjeli, čes. neděle, pol. niedziela,
a u drugom značenju (hebdomas) samo neki. Na-
lazi se u svijem rječnicima osim Vrančićeva (vidi
dale) a potvrda ima od najstarijih vremena.

a) nedjeła je dan izmeđa subote i ponedje-
nika, u svijeh kršćana blagdan. U rječniku Mi-
kašinu (nedjela, dan Gospodinov, Dominica), u
Belinu (nedjeła, domenica), u Bjelostjenčevu (ne-
deja, dan nedelni, dan Gospodinov, Dominica,
dies Dominicus, dies solis), u Jambrešićevu (ne-
deja, dies Dominicus), u Voltižiñiu (nedjeła, ne-
dija, domenica, Sonntag), u Stulićevu (nedjeła,
hanc diem vulgo dominicam adpellant), u Vu-
kovu (Sonntag, dies Dominicus, dies solis s prim-
jerima iz nar. pjesama: U nedjeļu, koja prva
dode, — Od nedjeļe jedne te do druge) i u Da-
ničićevu (nedeja, dies solis sa tri potvrde [dvije
su srpskoslovenske] iz XIII—XV vijeka).

a) uopće. (II)ote služiti svake nedjele jednu
misu za naše grhe (iz XV vijeka). Mon. croat.
63. V nedjelu prvu posta. Korizm. 12b. Ima se
svaku drugu nedjeļu svakog mjeseca činiti pro-
cesion. A. Gučetić roz. jez. 24. Nedjeła, pone-
djeļnik i utornik. M. Divković nauk XVI. U
ovom prvom dnevi, koji bi od nedjeļe, učini
svjetlost (t. j. Bog). M. Orbin 10. U nedjelu po-
slijе ponoc̄ jest uskrsnuo. A. Baćić 40. Izadi mi
na međan junački u nedjelu, koja dode prva. A.
Kaćić razg. 285. Slušati misu svaku nedjeļu. I.
Nenadić nauk 147. U ňemu (t. j. manastiru)
nedelom o praznicima služe leturdiju. Vuk dan.
1, 26. Danas jeste nedjeła, u ňoj s' ništa ne deša.
Nar. pjes. vuk 1, 135. Da se spremi ka Žabljaku
gradu u nedjeļu, koja druga dode. Osvetni. 3, 87.
i t. d.

b) svakoj se nedjeļi u godini može reći:

aa) carica; vidi primjere kod 1 carica
pod 5.

bb) sveta. Ti se zakleše vlastele, a u
izabrani dan svetu nedjelu (iz XV vijeka). Mon.
serb. 472. Mir Božji s tobom, sveta te nedjeļa
pomogla! M. Držić 263. Često u nar. pjesmama:
A tako se dodesi baš u svetu nedjeļu. Nar. pjes.
vuk 1, 129. Jedno jutro u svetu nedjeļu izišli su
daci namastirski. 2, 65. Svako jutro u svetu
nedjeļu rano rani u lov na Jezera. 2, 107. Pravo
ode ka Solunu gradu baš u jutru u svetu ne-
deļu. 2, 383. Kad je bilo u svetu nedjeļu, onda
stade Niko patrijare. 3, 64. Jedno jutro u svetu
nedjeļu poranio Milić barjaktare. 3, 515. Kada
bude u svetu nedjeļu, ja ěu Turcim predati Loz-
nicu. 4, 249. Svaka se nedjeļa zove sveta
nedjeļa. Vuk rječa.

cc) svjetla. Danas petak, a sjutra su-
bota, prekosutra svjetla nedjeļa. Nar. pjes. vuk
2, 182. Te ti řeňeš bijelu šenicu u svjetlu ca-
ricu nedjeļu. Nar. pjes. herc. vuk 316.

c) neke nedjele u godini naznačuju se
osobitim pridjevima.

aa) cvjetna. U rječniku Belinu (ne-
deja cvjetna, domenica in albis). Nakon cvjetne
nedjele. P. Bakšić 11. Od cvitne nedjele do osmine
uskrsa. M. Dobretić 65. Više primjera vidi kod
3 cvjetan na str. 872a.

bb) mlada. Svake mlade nedjele dolazi
na tu vodu mlađstvo naroda. Vuk dan. 1, 36.
Više primjera vidi kod 2 mlad na str. 814a pod ee.

cc) velika, isto što cvjetna; ispor. veliki
petak, velika subota. U rječniku Belinu (nedjeła
velika, domenica delle palme s primjerom iz
Đordića ben.) U prvi dan po velikoj nedjeļi, koji
bi peti prid smrti ňegovom. I. Đordić ben. 58.

b. nedjeła isto što sedmica, t. j. vrijeme od
sedam dana. U rječniku Mikašinu (nedjela dana,
hebdomada, hebdomas), u Belinu (nedjeła dana,
settimana, lo spazio di sette giorni), u Bjelo-
ženčevu (nedjeła dan, tjeden, hebdomada, heb-
domas), u Stulićevu (hebdomas dierum), u Vu-
kovu (die Zeit von einem Sonntag zum andern,
die Woche, in der Zeitrechnung mit und ohne,
dánâ, hebdomas, septimana: ove nedjele, druge
nedjele; već je prošla nedjeła dana; do dvije
nedjele dana) i u Daničićevu (nedeja, hebdomas
sa tri potvrde iz XIII i XIV vijeka).

a) uopće. Mi da se vrgotovimo najveće
(sic!) za dvađe nedjele (iz XIII vijeka). Mon. serb.
36. Da se može vsaki odi ňih vratiti slobodno
domom za nedjeļu po kúizé onojzi (iz XIV v.)
186. Brojiti čete . . . sedam nedjelj punih (iz lat.
numerabitis septem hebdomadas plenas. lev. 28,
15). Bernardin 120. Pošću 2 krat u nedjeli. Na-
ručn. 78a. Ufamo se skupiti ove nedjele na dvajset
tisuć ljudi (iz XVI vijeka). Mon. croat. 217. Za-
poveda, da 7 nedjelj pred pasku post čtujet se. Š.
Kožičić 5a. Sedam dana od nedjele. B. Gradić
duh. 8. Što će bit za svu ovu nedjeļu, M. Držić
261. Ako ne svaki dan, a ono (stamp. on) jednom
na nedjeļu. A. Gučetić roz. jez. 12. Poče se ona
dvaš na nedjeļu . . . hraniti. B. Kašić per. 12.
Biće razdijeljeni po dnevijeh od nedjele. I. Držić
77. Razdiliti cemo . . . po dnevih od nedjele ali
sedmice. P. Radovčić nač. 409. Naj maće jednom
na nedjeļu. M. Bijanković 25. Svaki dan priko
nedjele. J. Banovac prisv. ob. 7. Priko sve
nedjele zabavja se o poslu. E. Pavić prosv. 1, 104.
A što steče priko sve nedjele. M. A. Rejković
sat. 69. Uzetezane od mesa one nedjele prid po-

klade ne poznaju. A. Kanižić kam. 241. Za svaki dan nedjele. I. M. Mateić 154. Ispovida se u ňega jedan ili dva krat na nediju. I. P. Lučić bit. 23. Kud su ošli tri mjeseca dana, neka idu jošte tri nedjele. Nar. pjes. vuk 3, 314. Postim dvaput u nedjele. Vuk luk. 18, 12. Juriš čine za više nedjele. Osvetn. 3, 109.

b) mjesto nedjele često se uzima nedjeļa dana. Posteći triš na svaku nedjeļu dana. A. Gučetić roz. jez. 49. Koja na nedju dana za dragost darivaše sfece ňemu miru pšenice. B. Kašić in. 38. Danijel posti tri nedjeļu dana. M. Radnić 417a. Može se na nediju danah jedan put misa reći. A. Baćić 199. Da sam prije šest nedjila dana . . . otiašao. F. Lastric test 224b. Muči ňega nediju danaka. A. Kačić razg. 137. Radi barem jednokrat na nediju dana. M. Zorićić osm. 59. S kojijem bi se pristojalo truditi preko sve nedjele danah. J. Matović 357. Pak pojdu za nediju danah tvoju hranu. M. A. Rejković sat. 83. Ako ideš k ňoj svaki dan oli dva tri puta na nediju dana. M. Dobretić 106. Nakon dvi nedjele dana dođe glas. I. P. Lučić izk. 29. Ta se vojska kupila . . . gotovo nedjeļu dana. Vuk dan. 3, 201. Nije prošla ni nedjeļa dana. Nar. pjes. vuk 1, 573. Piše vino za nedjeļu dana. 2, 582. Čekaše ga još nedjeļu dana. 3, 374. Te se stanu veseliti za nedjeļu dana. Nar. prip. vuk 39. A kad prode nedjeļa danaka. Osvetn. 3, 97. Da su ovako stojali . . . tri nedjele dana. S. Lubiša prip. 127.

c) neke nedjele u godini naznačuju se osobitim pridjevima.

aa) bijela nedjeļa i vodena nedjeļa vidi kod bio na str. 314b pod f, bb, cc.

bb) Sebična nedjeļa, die drittletzte Woche vor der Faste, da man alle Tage, selbst Mittwoch und Freitag, Fleischspeisen essen darf, hebdomas antepenultima ante quadragesimam. Poslije sebične nedjele nastane zadušna, a poslije zadušne bijela. Vuk rječn. s. v. sebični.

cc) sirna. Dolazi pred sam post kao neki početak sirna ili bijela nedjeļa, koja ne dajući mesa jesti polako nas privodi k pravome postu. Đ. Daničić pis. 85. Bela nedjeļa, koju neki zovu i sirna nedjeļa, za kojom dolaze časni posti. M. Đ. Milićević živ. srbi. 2 90.

dd) velika nedjeļa je poslednja nedjeļa korizme (časnoga posta). Ona korabja zlamenovala svetu korizmu i osobito veliku nediju. F. Lastric test. 207b. Od danas počina nedjeļa, koja se zove velika, inačije sveta. ned. 180. U ponedjeljak, utorak i u sruđu velike nedjele. A. Kanižić bogoljubnost 250.

ee) nedjeļe časnoga posta: Prva se nedjeļa zove čista, druga pačista, treća bezimena, četvrta sred oposna, peta gluva, šesta cvjetna, sedma velika. Vuk rječn. s. v. bezimena nedjeļa. Po Vuku velika je nedjeļa upravo uskršna, koja se počinje s prvim danom uskršja; a pod dd se vidi, da je u katoličkih pisaca velika nedjeļa poslednja u korizmi.

c. U narodu se našem misli, da je nedjeļa nekaka sveta žena, kao što se i govori: sveta Petka nedjeļina majka, a i na ikonama se nalaze gdješto ove obadvije. Vuk rječn. Kako je narod izmislio svetu Nedjeļu nije jasno; ne može se reći, da je on to načinio prema sv. Petki, jer sv. Petku poznaje samo istočna crkva, a za sv. Nedjeļu zna i narod zapadne crkve. Sveta Petka i sveta Nedjeļa obje meni stadoše zboriti. Pjev. crn. 65a. Navrh sofre Gromovnik Ilija, nasred

sofre Sava i Marija, po dnu sofre Petka i Nedjeļa. Nar. pjes. vuk 2, 100. Petka kune, Nedjeļa prokline. Nar. pjes. vila (1866) 486. Za sv. Nedjeļu narod misli da je žena i ňoj se mnogo molii, a u crkvama gde ima ňenu ikona, meću na ňu darove (u Staroj Srbiji). Etnogr. zborn. 7, 408. Žene zamišlaju, da su sv. Petka i sv. Nedjeļa žene kao i sv. Bogorodica. Zato mnoge žene daju ňenskoj deci imena Petkana i Nedjeļa (u Srbiji u srežu bolevarčkom). 14, 325. Po sv. Nedjeļi provata su neke crkve. Na Nedjeļu (u staroj srpskoj državi, xiv vijeku; Daničić u svome rječn. misli, da je to crkva). Mon. serb. 563. I oni ih stigoše za crkvom svete Nedjeļe. Nar. pjes. bog. 159. Crkva sv. Nedjeļe u Krasici (u Hrvatskoj) spominje se već u xiv vijeku. R. Lopatić urb. 225. U okrugu krusevačkom u Srbiji ima crkva sv. Nedjeļa. M. Đ. Milićević knež. srbi. 721. — Ovdje se navodi i sv. Nedjeļa, selo u Hrv. u županiji zagrebačkoj. Razdje. hrv. i slav. 39.

d. Nedjeļa žensko ime. Glasnik 49, 100 (potvrda je za knaževački okrug u Srbiji); vidi potvrdu i pod c iz Etnogr. zborn. 14, 325. Možda se ovo ime uvjrije davalo ženskoj djeci rođenoj u nedjeļu; ali ispor. u Belinu rječniku 216b: Domenica, nomen proprio di donna, Dominica. Imu i grčko kršćansko ime Krovizija, koje potpuno odgovara lat. Dominica, t. j. znači također: nedjeļa (t. j. dan Gospodnji).

NEDJELJKA, nedjeļka, m. nedjeļa dana. Samo u rječniku Stulićevu (hebdomas) i u Vukovu (dim. v. nedjeļa, die Woche, hebdomas: nedjeļak dana).

NEDJELJAN, nedjeļna, adj. vidi nedjeļni.

NEDJELJANAC, Nedjeļanca, m. selo u Hrvatskoj u županiji varazdiškoj (upravo kajk. Nedjejanec). Razdje. hrv. i slav. 53.

NEDJELJCI, Nedjeļaca, m. pl. selo u Staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 278 („iz Nedjeļaca“).

NEDJELJČIĆ (biće takav ake.), m. prezime. Šem. pakr. (1898) 29 (gdje upravo piše Nedelčić).

NEDJELICA, f. dem od nedjeļa. Između rječnika samo u Vukovu. Primjera se našlo samo u pjesmama, u kojima je nedjeļica uzeto poradi stilika mjesto nedjeļa.

a) primjeri prema onima kod nedjeļa, pod a. Dok i sveta nedjeļica dode. Nar. pjes. vuk 3, 206. I kad je došla nedjeļica sveta . . . ja s ňome onda na poje išeta(h). B. Radičević (1880) 336. Koja prva nediljica dode, da si mojoj dohodio kuli. Nar. pjes. bos. prij. 3, 117. Ne svetkuju svete nedjeļice. Nar. pjes. petr. 2, 2.

b) primjeri prema onima kod nedjeļa pod b. Nije vičnost nediljica dana. L. Lubuški pis. 57. K Carigradu Grke potiraše, sikošo ji(h) nediljicu dana. A. Kačić razg. 39. Evo danas nedjeļicu dana. Nar. pjes. vuk 1, 480. Mi ćemo te često pohoditi: u godini svakoga mjeseca, u mjesecu svake nedelice. 2, 39. Vino piše nedjeļicu dana. 2, 133. Pa hodaše nedjeļicu dana, niti traže piva ni jediva; pa hodaše drugu nedjeļicu, niti traže piva ni jediva; kad nastala treća nedjeļica, Andriji je žeda dodijala. Nar. pjes. juk. 46. Hoćemo te pohoditi često: u godini svaki mjesec dana, u mjesecu svaku nediljicu. Nar. pjes. istr. 1, 22.

NEDJELICE, f. pl. dva sela u Srbiji u okrugu podrinskom (N. Gorje i N. Donje). S. Koturović 448. Nekakav je Prodanović iz Nedjeļica bio prosio tu devojku. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xxv.

NEDJELJIN, adj. posses. od nedjeļa. Kao što se i govori: sveta Petka nedjeļina majka. Vuk

rječn. s. v nedjeļa. Sveta Petko, nedjeļina majka! Nar. prip. vrć 175.

NEDJELINA, f. rabota od nedjele dana; kao da je tu u primjeru (jednom, što se našao): Ine metobije vše redom da drže nedješinu. Svetostef. hris. 25.

NEDJELINA CRKVA, f. nekakva crkva (ili možda selo?) u staroj srpskoj državi: U Danićevu rječniku (Nedješina crkve) s potvrdom iz isprave XIV vijeka u Mon. serb. 94. Ista se crkva (selo?) spominje i u Deč. hris. 57.

NEDJEŠKO, m. prezime u Hrvatskoj XVII vijeka. R. Lopasić urb. 301 (gdje upravo stoji Nedeliško).

NEDJEŠIĆE, n. geogr. ime. a) varošica u Medumurju. Schem. zagr. (1880) 96 (štamp. Nedelišće). I Pergošić na natpisu svoje knjige „Decretum“ kaže, da je štampana u Nedelišću 1574. U kajk. jednoj ispravi iz g. 1592 zove se ta varošica Nedelski varaš (nekoliko puta). Mon. croat. 293. — b) selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herec. 643 (štamp. Nedelišće). — c) neko zemljište u Pošćima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 188 (štamp. Nedelišće).

NEDJELIV, I adj. onaj koji se ne može dije-

NEDJELIV, J liti, protivno: djeliv, djeliv (oroga nema u orom rječniku, ali ima u Miklinu: dijiv, razdijiv, koji se može razdijeliti). U rječniku Miklinu (ali se ne na svome mjestu po abzućnom redu, nego na str. 64b: nedjeliv, nerazdijiv, koji se ne može razdijeliti, individuus, individibilis), u Voltigijinu (nedjeliv, impartibile, untheilbar) i u Šulekovu nem. hrv. (nedjeliv) za nem. untheilbar. Još je potvrda: nedjeliv, nedjeliv, nerazdijeliv, untheilbar, indivisibile. B. Petranović r. k. 43. Ima i u Bjelostjenčevu rječniku, ali s osobitim značenjem: onaj, koji ne će da „djeli“ svoje misli, svoje tajne s drugim (nedjeliv, incommunicabilis). U djeliv je nastavak samo -iv (kao u milostiv, plašiv i t. d.), a u djeliv je I uzeto prema lažliv, marljiv, stidljiv i t. d.)

NEDJELKA, f. a) žensko ime; vidi Nedješa pod d. U rječniku Vukovu (Frauenname, nomen feminae). Potvrdu donosi i S. Novaković pom. 84. — b) Nedješka, zapuštena crkva u Hercegovini; kažu i Sveta N. Etnogr. zborn. 5, 1176. — c) ime kravi, kod Virovitice i Daruvara. D. Hiric. Vidi neda pod c.

NEDJELJKO, n. muško ime. U rječniku Vukovu (Nedješko, Mannsname, nomen viri, — ima i Nedješko s naznakom, da je stajaće i s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 543: Pa priziva stara Nedješko) Jo li u njoj zatvoreni s Ljubicom Nedješko (ne -i) mili moj? F. Lukarević 110 Nedješko. S. Novaković pom. 84. Nedješko, Domenico. S. Budmani (pri tal. imenu Domenico, t. j. lat. Dominicus, mislio je Budmani na riječ domenica, t. j. nedješa, pa je prema tome uzeo Nedješko za ono tal. ime). Pa pitajte protopop Nedješko. Pjev. crn. 118a. Suze roni protopop Nedješko. Nar. pjes. vuk 2, 191. Te kazuje protopop Nedješko. 3, 223. — Možda se ime Nedješko najprije davalo muškoj djeci rođenoj u nedješu.

NEDJEŠKOVAC, Nedješkovac, m. Samo u primjeru: Toponičkom kmetu bilo je ime Nedješko . . . Granični potok od toga doba prozove se Nedješkovac, i tako se zove do danas. M. D. Miljević zim. več. 90.

NEDJEŠKOVIĆ, m. prezime izvredno od imena Nedješko: po istovremenu govoru Nedješković. Veoma običro u Srbu. T. Smičiklas spom. 292 (Nedje-

kovich). D. Avramović 184 Šem. pakr. (1898) 29. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 447.

NEDJEŁNI, adj. posses. od nedjeļa. U rječniku Belinu, Bjelostjenčevu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dače). Veoma je rijedak neodređeni oblik nedjeļan; našle su mu se (osim Stulićeva rječnika) samo dvije potvrde: Svaki nedjelan dan . . . ima stati u kori. Arkiv 2, 79. Razvi ako bi nedjelan dan. 2, 82.

a) o onome, što pripada nedjeļi u smislu te rječi pod a. U rječniku Belinu (dan nedjeļni, domenica), u Bjelostjenčevu (s. v. nedjeļa: dan nedelni, dan Gospodinov, dominica), u Stulićevu (nedjeļan, nedjeļni, ad diem vulgo dominicum spectans) i u Vukovu (nedjeļni, sonntäglich, diei dominici). Je li stal na misi vsaki dan nedjelni. Starine 23, 132 Jedan dan nedjelni (h)oteći vnitri v crkvu. Korizm. 49b. Va vse dni nedjelne. Naručn. 38a. Naredi, da ne postit se v nedjelni dan. Š. Kožičić 9b. U nedjeljni dan . . . uskrstnuši spasitel naš. B. Gradić duh. 48. Razlike besjede . . . svrhui evangelia nedjeļnije(h). M. Divković bes. XVI. Poščaše sfaki dan . . . osven u dni nedjelne. B. Kašić iñ. 14. Dva slova nedjelna upored postavljeni su. I. Bandulavić vi. Tko ne čuje misu podpuno u nedjeļne dni. I. Držić 184. Izvan onoga dne nedjeljnoga. L. Terzić 367. Sutoba je kanoti vrata i ulaz u dan nedjelni. A. Kanižić utoč. 615. U nedjeljni dan prode kroz žita. E. Pavić prosv. 1, 104. U nedjeļno (štamp. nedjeljno) osvanuće uskrstnu Isukrs. D. Bašić 61. Spomeni se, da dan nedjelni posvetiš. F. Lastrić ned. 124. Dužnost krstjanska u dnevi nedjelne. I. Neadić nauk 57. Kazalo evangelijah nedjeļnijeh. J. Matović XIII. U dneve nedjelne i u vece svetkovine. I. P. Lučić nar. 36. Dan nedjelni i ostale svetkovine. B. Leaković nauk 299. U prvi dan nedjeļni dedoše vrlo rano na grob. Vuk luk. 24, 1. Sto bi zapamtio nedjeļne pripovijedi. M. Pavlenović rad. 41. Jeno jutro nedjeļno. Nar. pjes. istr. 6, 11. — Velika je pogreška u primjeru: Shodeći se vam zajedno jur u nedjeļnu večeru blagovati N. Račina 106a (iz lat. convenientibus ergo vobis in unum jam non est Dominicam coenam manducare. 1 cor. 11, 20; Račino je riječ Dominicam — t. j. gospodinu — shvatio posve krivo, t. j. doveo ju je u svezu s Dominica, što znači nedjeļa).

b) o onome, što pripada nedjeļi u smislu te rječi pod b. U rječniku Vukovu (nedjeļni, der Woche, hebdomadis). Nedjeļni vašar, Wochemarkt. Jur. pol. term. 649.

NEDJEŁNIČIĆ, m. prezime u Staroj Srbiji (upravo Nedješničić). Etnogr. zborn. 6, 451. — Postane nejasno.

NEDJEŁNIK, m. a) onaj misnik, koji vrši kakvu službu, kad negova nedješa (sedmica) dode. U rječniku Stulićevu (nedjelnik [1-mjesto -i], qui in sacerdotum collegis integrum dierum hebdomadam preces in choro canere incipit). Ne imi biskup najtušće hlibe, da nedjelnik. Arkiv 2, 82. To će značenje biti i u primjeru: Pridu bratja pred stol i rečet nedelnik: blagoslovite. Starine 23, 76. U ovom primjeru znači glavnog misnika, kad ih je više pri kakvoj crkvenoj službi: Najstariji družbe redovničke pristupi k otaru i uzamši pokloni granu blagosloviju nedjelniku aliti domadaru I. Bandulavić 80b. — b) nedjeļnik se zove Lastrićeva kniga štampana g. 1766: Nedjelnik dvostruk . . . to jest po dva govorena za svaku nedjelju priko godinu. — c) Ne razabira se pravi smisao u primjeru: Banu je i knezu sved nedjeļa (nedjeļnik). Poslov. danić.

NEDJELJNI, adj. isto što nedjejni. Samo u primjerima: Svaki dan nedilji (-i mjesto -j-) potribuo je da se štuje. A. Baćić 188. Po mini bližnji dan nedilji biti će mlada nedila. A. Kanižić bogolubnost xxxi.

NEDJELJSKI, adj. isto što nedjejni. U rječniku nijednom. Imejte . . . del vina i kruha nedjelskoga. Arkv 2, 81. Postila, to jest istlmačenje svih nedjelskih evangelijskih. Postila (1562) na natpisu. Nedjelska evangelija. Ant. Dalm. nov. tešt. i predgovor. U dan nedjelski (štamplj, -i) ili drugih praznikov. Glasnik II, 3, 25 (iz vremena oko g. 1700). Više se primjera nije našlo.

NEDJELJSKA GORICA, f. I dva sela (u op-

NEDJELJSKI BRIJEG, m. I čini Sv. Nedjele) u Hrv. u županiji zagrebačkoj. Razdjel. hrv. i slav. (1913) 49; u izdalu iz g. 1903 nema tijek selja.

NEDJELJSKI VAROŠ, Nedješkoga varoša, m. isto što Nedješte (vidi tamo pod a).

NEDJEVA, adj. ona, koja nije djeva (djevojka), koja je uodata. Između rječnika samo u Stulićevu (nedivi, nuptus s naznakom, da se nalazi u Mrnavića). Sagrisiti s ženom nedivom. I. T. Mrnavić ist. 100.

NEDJEVER, m. zao djever; ispor. nebrat, ne-kum, nemati. Samo u primjeru: Ona mi se sa deveri kara: O deveri, moji nedeveri, ne gaz' te mi s koňma vinograde. Nar. pjes. vila (1866) 324.

NEDJEVICA, f. ona, koja nije djevica. Samo u primjeru: Veselje vlaštito djevic Isukrstovoj nije ono isto, koje nedjevic (štamplj. ne djevic). B. Gradić djev. 177.

NEDLAKAV, adj. onaj, koji je bez dlaka; protivno: dlakov. Samo u rječniku Belinu (non peloso) i u Stulićevu (pilis carens).

NÉDO, m. ime od mila mjesto. Nedješko. Potvrde donose: S. Novaković pom. 81. Glasnik II, 3, 71 (iz početka XVIII vijeka). U jednoj je pjesmi ime Turčinu: Progovara Čidovina Nedo. Nar. pjes. petr. 2, 478.

NEDOBA, n. (indecl.) nezgodno, neprilično doba, vrijeme. Između rječnika samo u Bjelostjeničevu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego uz riječ neprigoda kao nezin sinonim) i u Stulićevu (nedoba, indecl. tempus improprium, — adv. intempestive). Tada svaka nečista sila ima oblast nauditi čovjeku, koga bi u nedoba desila van kuće. M. Đ. Milićević živ. srpski glasnik 22, 128. Hađi-Prodanova buna buknula je u nedoba. pom. 774. — Jedan pisac uzima ovu riječ kao ſem. i sklađa je: Hora pobru u nedobi nađe, hora hoće, al' nedoba ne će. Osvetni 7, 1.

NEDOBAN, nedobna, adj. onaj, koji se u nedoba događa. U tome značenju samo u Stulićevu rječniku (nedoban, v. nečasan). — Ima potvrda i za značenje: nedorastao, t. j. onaj, koji još nije dorastao do određenoga doba. Nedoban, unmün-dig. Jur. pol. term. 693.

NÉDOBÁR, nělobra (biće takav ake.), adj. zao, rđav; protivno: dobar. U rječniku nijednom. Pisci obično pišu ne dobar.

a) u navedenom značenju. Nike (t. j. duše) jesu nedobre plnim zakonom. Korizm. 18a. Te su skortižane zle i nedobre. M. Držić 321. Koji hode u putijeh nedobrijeh. M. Divković bes. 824. Ako si se zavjetovao učiniti stvar nedobru. B. Kačić zrc. 45. Er je požudio stvar nedobru. J. Kavačić 493b. Koji su rođeni izvan prave ženidbeoli od ženidbe nedobre i za nedobru po-znane. A. Kadrić 481. Kad vide dila nedobra od

mladije(h). F. Lastrić ned. 218. Predobar nedobar. Nar. posl. vuk 261. — Adv. Gusle se pri mlinu nedobro skladaju. I. T. Mrnavić osm. 157. — U jednom primjeru u nedobro znači kao: u zao čas. Vratio se u Pariz; al' ga u nedobro došao. M. Pavlinović rad. 66. — Oko Vinkovaca govore nedobrā (dat. i lok. nedobrōj) mjesto: vještice, mora ili druga avet. S. Pavličić.

b) naloš, bolešiv. Samo u primjeru: Da se on nedobar čuteći bješe prilego i pripočinuo. I. Đordić salt. x.

NEDOBÍŠ, m. Samo u nar. priči navedenoj kod mekoris; akc. zabižežio onaj, koji je priču zapisao.

1. **NEDOBIT**, f. isto što nedobitak; protivno: dobit. Između rječnika samo u Stulićevu (damnum, detrimentum) i samo u primjeru: Ere bi istinom štetan ti onom nedobiti, premda ne imas ſu onu dobit ufanu uzeti. B. Kačić zrc. 89.

2. **NEDOBIT**, pas. partic. zanijkani prema dobiti; invictus. U rječniku nijednom. Sred dobitih vitezova dobitnika nedobita (štamplj. ne dobita). I. Gundulić 333. Nedobitu sablj svoju ne bi uzeo. P. Kanavelić 150. I zato te dobio sam, kneže od prije nedobiti. 167. S cijelom vojskom sam boj bije junak Marko nedobiti. I. Đordić pjes. 39.

NEDOBITAČAN, nedobitačna, adj. onaj, koji ne daje dobitka; protivno: dobitačan. Samo u Stulićevu rječniku (qui lucrum non affert vel paucum lucri affert).

NEDOBITAK, nedobitka, m. nestaćica dobitka. Samo u Stulićevu rječniku (lucrum cessans).

NEDOBITAN, adj. invictus. Između rječnika samo u Belinu (nedobitni, incontrastabile, invincibile, — adv. nedobitno, invitramente) i u Stulićevu (invincibilis, insuperabilis s primjerom, za koji se kaže da je iz Đordića: vidim opet truda tega nedobitnu veličinu). Potvrda se našlo u pisaca XVII i XVIII vijeka, najviše u dubrovackih.

a) nedobitan je onaj, koji se ne može dobiti u smislu toga glagola pod II, 2, t. j. pobijediti, nadvladati.

a) o ljudma. Kraleviću živi, živi nedobitan do vik vika. I. Gundulić 316. Množ hrabrenijeh vitezova nedobitnjeh sveđ u boju. 349. Nedobitni sada, Ajače . . . sebi život htje skratiti. Č. Palmotić 1, 230. Nedobitni, uzvišeni, pričestiti care izbrani. J. Palmotić 303. Nedobitni htje Mihajlo da pravedno satariše. I. Đordić uzd. 132. Benedik bojnik nedobitni Isukrstov. ben. 25. Bojni i nedobitni generali na moru i na zemlji. A. Kačić razg. 189. Ovako učiniše oni nedobitni vojnici krstjanski. Blago turl. 2, 34. Da bude vojnici nedobitni protiva djavlu. M. Dobretić 51.

b) o srcu, o desnicu. I ovako mu čisto otvori nedobitno srce moje. P. Kanavelić 321. Ranu kad da meni nedobitna tva desnica. 433. Zaradi veličnosti nedobitne tve desnice. P. Vuletić 84. Faliti Boga srcem visokijem i nedobitnjem. J. Matović 343.

c) o maču (sabli). Hoću . . . izvaditi nedobitnu sabļu moju. P. Kanavelić 9. Bojnijem desnicam i mačima nedobitnjem. I. Đordić ben. 31. Pruži svoj mač nedobitni do svete zemlje. 177.

d) o čemu apstraktnom. Djelo to je nedobitne tve kreposti. I. Gundulić 53. Ištem prikazati nedobitna tvoja djela. 286. Matijaša sliši kraja nedobitno . . . ime. 314. Nedobitnoj tvojoj slavi širine su svijeta tijesne. 495. Kriposti tvoje

nedobitnu jakost molim . . . vični Bože. I. Bandulavić 276^a. Opak čovjek koji nije nedobitnu svjetlu istinu tamnjem lažom da prikrije. G. Palmotić 2, 206^b. Istina nihova bi toliko jaka i nedobitna. P. Radović nač. 147. Kako li će odoljeti nedobitnoj mojoj sili. P. Kanavelić 178. Cvjetislava, ti odoli nedobitnoj moj požudi. A. Gledević 188^a. Glas . . . strijet će krila za na-rodim svijem glasiti nedobitna moja dila. 221^a. Uzvsi se nedobitnom tvom jakosti. I. Đordić salt. 62. — *Ovamo bi mogao ići i primjer: Ne-znanstvo nedobitno (stamp. nedoitno), to jest kad ne moreš nipošto znati, da je to grib . . . ignorantia invincibilis.* M. Dobretić 217. Vidi iz iste knige primjer kod nedobitiv.

b. nedobitan je onaj, koji se ne može osvojiti.

*a) adj. Lijepi Požun, Seget bojni i Navorin nedobitni. G. Palmotić 2, 316. Nedobitne Betulije vladaoče plemeniti. I. Đordić pjes. 228. Križu sveti, stijegu nedobitni moga vojvode! I. M. Mateić 336. Grad je tvrdam nedobitnjem svud okružen. B. Zuzeri 185. — *Ovamo bi mogao ići i primjer: Grad od Raba . . . nedobitan (stamp. nedohitan) u starini. J. Kavačić 143b.**

b) adv. Na visokom u klisuritom brdu nedobitno utvrđeni (t. j. ljudi). I. Đordić salt. XII.

c. Osobit je ovaj primjer: Doniješe grane kitne . . . slavne od pome nedobitne. G. Palmotić 3, 102^a. Tu se palmi veli nedobitna, jer je znak pobjede.

NEDOBITNOST, f. svojstvo onoga, tko je nedobitan. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nedobitnos, invincibilità), u Voltiđijinu (invincibilità, Unüberwindlichkeit) i u Stulićevu (nedobitnost, nedobitstvo, quo quis invictus redditur, quod homines invictos reddit).

NEDOBITSTVO, n. Samo u Stulićevu rječniku; vidi kod riječi, koja je pred ovom.

NEDOBIVEN, pas. partic., isto što nedobit. Samo u primjeru: Ako ne budemo stojati nedobiveni u boju. J. Matović 167.

NEDOBIVLIV, adj. koji se ne može dobiti, pridobiti, sviadati; protivno: dobivljiv. Samo u primjeru: Ima se znati, da neznanstvo jest odvi (t. j. od dvi) vrste, to jest dobivljivo i nedobivljivo, ignorantia vincibilis et ignorantia invincibilis. Dobivljivo jest ono, kad čovik ne znaudaci jednu stvar, metnuvši pomlu i način more doći u poznaće od iste; nedobivljivo jest ono, kad metnuvši svu pomlu i načine ne more nikako doći u poznaće od te oli od te stvari. M. Dobretić 165. Vidi iz iste knige primjer kod nedobitan pod a. d.

NEDOBROGLASAN, nedobroglasna, adj. koji nije na dobru glasu; protivno: dobroglasan. Samo u Stulićevu rječniku (infamis s naznakom, da se nalazi u nekoj dubrovачkoj knizi).

NEDOBROSTIV, adj. inclemens; protivno: dobrostiv. Samo u Stulićevu rječniku (malignus, improbus, — adv. nedobrostivo, maligne).

NEDOBROSTIVOST, f. i svojstvo onoga, tko

NEDOBROSTIVSTVO, n. I jendobrostiv. Samo u Stulićevu rječniku (maligntas, malus animus).

NEDOBROTA, f. svojstvo onoga, tko je ne-dobor; protivno: dobrota. Između rječnika samo u Stulićevu (malignitas, malus animus) i samo u primjeru: Moju nedobrotu oprostite meni. Jarke 132.

NEDOBROTAN, nedobrotna, adj. isto što ne-do rostiv; protivno: dobrotan. Samo u Stulićevu

rječniku (nedobrotan, v. nedobrostiv; — adv. nedobrotno, v. nedobrostivo).

NEDOBROTVIĆ, adj. isto što nedobrostiv: protivno: dobrotv. Samo u Stulićevu rječniku (nedobrotiv, v. nedobrostiv; — adv. nedobrotivo, v. nedobrostivo).

NEDOBROVOŁAN, adj. invitus; protivno: dobrovořan. U rječniku Belinu (samo adv. nedobrovořo, malvolentieri, di mala voglia), u Voltiđijinu (samo adv. nedobrovořo, malvolentieri, unwilling) i u Stulićevu (nedobrovořan, bezdobrevořan). Budući ovo narav onih, ki se nedobrevořo ispodaju. P. Radović nač. 103.

NĚDOČEŠLA, f. isto što nečešla (vidi tamo). Govori se u Lici (s naznačenim akc.). V. Arsenjević.

NEDÓDIJA, f. izmišlena zemlja, iz koje se ne dolazi; ime je načineno od imperativa ne dođi s nastavkom -ija (na pr. Dalmacija, Srbija, Rusija). U rječniku Vukovu (das Land Nimmerkommen, terra, unde nogant rediri: otišao u nedodiju; nek ide u nedodiju s naznakom, da je riječ komična). Otišao u Nedodiju (bez traga, da ne dode). Mjesto u Nedodiju govori se i u Nedodin. Nar. posl. vuk 243.

NEDÓDÎN, Nedodina, m. izmišlen grad, iz koga se ne dolazi; ime je načineno od imperativa ne dođi s nastavkom -in (na pr. Negotin, Ogulin, Vidin). U rječniku Vukovu (Stadt Nimmerkommen, urbs, unde negant rediri s naznakom, da je riječ komična). Vidi primjer iz nar. posl. vuk 243, koji je naveden kod nedodija. Čim Koprivić ode na skupštinu, odmah i ona akta, u kojima su razne tužbe na ňega, jedna za drngima, odlazahu u Nedodin. M. D. Miličević let. več. 115.

NÉDOGLÉD, nédogleda, m. velika dažina, koja se ne može dogledati. Između rječnika samo u Popovićevu (weite Ferne). Govori se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. A. De je Jovo? B. Otiša u Nedogled. J. Bogdanović.

NÉDOGLÉDAN, nédogledna (biće takav akc.), adj. koji se ne može dogledati. Samo u Popovićevu rječniku (unabsehbar). Govori se i piše na pr. u nedoglednoj dažini, budućnosti.

NEDOHITAN, adj. koji se ne može dohititi, t. j. dokučiti, doseći (umom); protivno: dohitani. U rječniku Belinu (nedohitan, cosa imperceptibile, che non si può capire s primjerom iz G. V. Bu-nića 15: Nedohitnoj tvoj mudrosti lasno je učinit te pritvore, — nedohitni, incomprehensibile) i u Stulićevu (nedohitan, što se ne može dohititi, in-accessus, qui attingi nequit, incomprehensibilis s primjerom iz A. Boškovićeve 33: Ovo čudo od ljubavi izvrsnosti sve Božije nedohitue, i iz Gundulića 314, ali tamo ne stoji nedohitno, nego nedobitno, vidi nedobitan pod a. d; k tome Stulić uzima nedobitno u tom primjeru za adv.) Ima i u Popovićevu rječniku zu nem. unerreichbar, unbegreiflich, ali je Popović to uzeo po svoj pri-luci iz Stulićeva rječn. Potvrda se našlo u jed-noga pisca xvii vijeka (Dubrovčanina) i u ne-koliko pisaca xviii v. (ponajviše Dubrovčana). Prid licem tvoga nedohitnoga smilovanja pro-stra molim te. V. Andrijašević put 70. Kako si nedohitna u tvojijem sudin. 229. Ko l' razumjet dila može nedohitne tvoje mudrosti? J. Kavačić 70a. Bog s nedohitne svoje visine zamjera . . . sva došasta, sadaña i minuta vremena. I. Đordić salt. 5. Pojte od Boga slobodnika nedohitne ve-ličine. 221. Tve je slavno djelovanje nedohitnoj pameti. 461. Bog, čigove misli i naredbe nedohitne mi ne razumijuci. V. M. Gučetić 69.

S nedohitnom mudrosti vlada svijetom. D. Bašić 134. O visino nedohitna milosrdja Boga moga! P. Knežević osm. 166. Što ēu dake učiniti zadovoljno . . . za zaplatiti dar toliko nedohitan? L. Radić 21. Moj Jezuse, svjetlosti nedohitna i prilijepi uresu raja! 65. Živem po smijenju, kojim se htje ganuti ovo srce moga gospodina blago prema meni načinom nedohitnjem. I. M. Mateić 174. Srce puno ogna i razgorjeno plamima ljubavi nedohitni, neizrečene, neizmjerne. 213. S te ljubavi nedohitne. Štit 14. Po mjeri Božije nedohitne mudrosti. A. Kalić prop. 3. Er su nedohitne svrhe višnega vladana 55. Nedohitni sudi Božji. I. Velikanović upuć. 1, 36. Držaše, da nije nedohitna Božja narav. 1, 271. Prosti mi za tvoje nedohitno milosrdje. Misli krst. 11. Za u níma se o pojiti svom sladosti nedohitnom božanstvenoga uživanja. B. Zuzeri 21. Spoznajući David veoma dobro nedohitnu svu tegotu od takoga zasljepljenja. 52. U tomu nedohitnom djelu Božjeg svemogućstva. A. d. Bella razg. 5. Bog za ukazati našem svitu svoje nedohitno milosrdje zove nas k sebi. 218.

NEDOHITIV, adj. isto što nedohitan; protivno: dohitiv. Između rječnika samo u Stulićevu (nedohitiv, što se ne može dohititi, inaccessus, qui attingi nequit, incomprehensibilis) — adv. nedohitivo, uti comprehendendi non possit) i samo u primjeru: Zaklapa u ditinska uda svoje nedohitivo veličanstvo. A. d. Bella razg. 226.

NEDOHITIVOST, f. svojstvo onoga, što je nedohitivo. Samo u Stulićevu rječniku (id, per quod res incomprehensibilis est).

NEDOHITLIV, adj. isto što nedohitiv. Samo u dvije knjige. U onoj svjetlosti nedohitljivoj. J. Matović 17. Imamo smionstvo uvrijediti nedohitljivo ono veličanstvo Božje. 497. Koliko su nedohitljivi sudi negovi. I. Velikanović upuć. 3, 11.

NEDOHITNOST, f. neizmjernost; upravo svojstvo onoga, što je nedohitno (ali za nedohitan nema potvrde, da znači: neizmijeran). Samo u primjeru: Nedohitnos božanstvena . . . svojijem neizmijernijem skutom obstire sve. I. Đordić ben. 157.

NEDOHOD, adj. onaj, kojim se ne dohodi (više), na pr. put. Samo u Vukovu rječniku (bez značenja, a s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 91: Ti su puti nedohodi, to znam dívno (govori se mrtvome o negovu putu na drugi svijet).

NEDOHODAN, nedohodna, adj. onaj, koji ne dohodi, koji neće doći; protivno: dohodan. Samo u Stulićevu rječniku (non venturus, non futurus, non eventurus).

NEDOHRANAK, nedohranka, m. čelade nedohraćeno. Samo u primjeru: Koju majku ucvjeli bojnu, komu momku izuli opanke i sjadili níne nedohranke. Osvetn. 5, 53.

NEDOISTINIV, adj. koji se ne može dokazati; protivno: doistiniv. Samo u rječniku Belinu (improbabile) i u Stulićevu (improbabilis).

NEDOISTINIVOST, f. svojstvo onoga, što je nedostinivo. Samo u Stulićevu rječniku (id, per quod res improbabiles est).

NEDOJED, m. slabo jedeće, kad ko malo ima jesti (čovjek ili goveče), pa samo toliko jede, da ne pogine. U Lici. J. Bogdanović (zabilježio i naznačeni akc.).

NEDOJENIK, m. riječ neznana značenja. Samo u basmi: Nemitenici, nedojenici, nevenčanici, vile, vetrovi . . . izidite iz Petrove glave. M. Đ. Mićević živ. srđ. 290.

NEDOKAZIV, adj. koji se ne može dokazati. Potvrdu donosi samo Jur. pol. term. 527: nedokaziv, unerweislich.

NEDOKLAN, m. prezime (možda izmišljeno). Šimo u jednoj knizi. Pred kućaru Bože Nedoklana. Osvetn. 4, 41. — Upravo nadimak: koji nije doklan.

NEDOKNADICA, f. potreba; kao da je to u primjeru (jedinom, što se našao): Vi, naša dica i sluge i živila imate dilovati i svake vaše nedoknadice ispuniti. J. Banovac prip. 141. Jamančić je srodn s glag. naknaditi, nadoknaditi, sknaditi, ali se ne razabira sveza u značenju.

NEDOKONAĆE, i n. nom. verb. prema glag.

NEDOKONČAĆE, j ne dokonati, ne dokončati. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (infinitas, imperfectio).

NEDOKONČLIV, adj. koji se ne može dokončati. Samo u Jambresićevu rječniku (nedokončliv, infinitus, u lat. dijelu).

NEDOKUĆAN, nedokučna (biće takav ake.), adj. koji se ne može dokučiti. Između rječnika samo u Popovićevu (unerreichbar, unergründlich, übersinnlich). Značna, osude i odluke Božanstvene . . . drngda se zovu oblak, a drugda svitlost nedokučna. M. Zoričić osm. 72. To će značenje biti i u primjeru: Ali uz to i učio momče Arapova pisma nedokučna. Osvetn. 6, S.

NEDOKUĆEN, pas. partic. zanijekani prema dokučen; onaj, koji se ne može dokučiti. U rječniku nijednom. Pravedni Bog rad svojih nedokučenih sudeva priputi. E. Pavić prosv. 1, 40. Motriše sve ono, što je nedokučeni uzdržitelj zemaljskoga klupka . . . ostavio. M. A. Režković sat. 5. Nemu se pridaje nedokučeno otajstvo sina Božjega. A. Tomiković gov. 35.

NEDOKUĆIT, pas. partic. zanijekani prema dokučit (kao što je u slavonskih pisaca na pr. i stvorit, učiniti mjesto stvoren, učinjen i t. d.). Samo u jednoj knizi. O nebesa! o nedokučito veseja mjesto! Đ. Rapić 172. O čudo nedokučito! 229.

NEDOKUĆLIV, adj. protivno: dokučljiv.

a) onaj, koji ne može što dokučiti, nedokučljiv. Samo u primjeru: Mrmja jedan nedokučljivi naselac. M. A. Režković sat. 103.

b) onaj, koji se ne može dokučiti. Između rječnika samo u Vukovu (unerreichbar, quod prehendi non potest). Bože, koga su sudi nedokučljivi. G. Peštalić 72. Nedokučljive sude tvore ukazujuće. 111. Bog je nedokučljiv. M. A. Režković sabr. 6. Kako su mi nedokučljive pomisli tvore Bože! Đ. Daničić psal. 139, 17. — Adv. Satire (t. j. Bog) jaké nedokučljivo i postavlja druge na njihovo mjesto. jov 34, 21.

c) Ne razabira se značenje u primjeru: Dio nedokučljivi u trgovinam od jednoga beća. M. Zoričić aritm. 105.

NEDOKUČLIVOST, i nedokučljivosti, nedokuč-

NEDOKUČNOST, j nosti (biće takav ake.), f. svojstvo onoga, što je nedokučljiv, nedokučan. Samo u Popovićevu rječniku za něm. Unergründlichkeit, Unerreichbarkeit, Unbegreiflichkeit, Übersinnlichkeit.

NEDOLAZAK, nedolaska (s takvijem se ake. govor), m. apstr. imenica prema glag. ne dolaziti; protivno: dolazak. Samo u Popovićevu rječniku za něm. das Nichtkommen. Pokriški se govor i piše na pr. Kajaćeš se poradi svoga nedolaska (narod bi rekao: što nijesi došao).

NEDOLETAN, adj. upravo: kamo se ne može doletjeti, a onda uopće: kamo se ne može doći, nepristupan. Samo u jednoga pisača. Koji su ... bježali u one nedoeletsne haluge i klisure. V. Vrćević u V. Bogišića zborn. 8. Odstupi od moje kuće, nečastivi duše u nedoeletsne planine, u pustošne doline (u zaključanju). niz 53.

1. **NEDOMAK**, m. tko se nije domakao. Samo u složenici hađinemdomak (vidi tam).

2. **NEDOMAK**, adv. isto što nadomak; negacija je na početku zato, jer se misli mjesto, kojemu se tko (ili što) približi, ali mu se sasvijem ne domakne. U rječniku nijednom. Iz Vraća dojdočmo nedomak 40 crkvi. Glasnik 31. 298. Budući prošo u Enon polak Salima nedomak jezera. S. Rosa 54a. Isto se Boško poslje u Rusiju odselio nedomak Odese naučio se. Č. Cojković u Pjov. crn. 32a. Nedomak svoje kuće ugleda popa. Nar. pribos. 7. Nedomak careva dvora nadu jednu kažunju. 77.

NEDOMAKNUĆE, n. nom. verb. prema glag. ne domaknuti (se). Samo u primjeru: Spoznaje vlastitoga nedomaknutja jest jedno veliko domaknutje. M. Radnić 37a.

NEDOMISAL, Nedomisla, m. muško ime zabilježeno u lat. ispravi ix vijeka (Nedamuslo'). F. Rački docum. 5. Vidi Nemisal (u istoj ispravi).

NEDOMISALAN, nedomisalna, adj. kojemu se ne može domisliti. U rječniku Daničićevu (nedomyslnp., qui intelligi non potest sa dvije poterde srpsko-slovenske). Osim toga se našao adv. nedomisalno. Starine 3, 228 na mjestu rđavo sačuvanu.

NEDOMIŠLANI, m. pl. selo u Hrvatskoj. Dažubi Stanka z Nedomišlan. Mon. croat. 45 (iz xiv vijeka).

NEDOMIŠLAT, adj. koji se ne domišla; protivno: domišlat. Samo u Stulićevu rječniku (s ne-pouzdano postaršenim značenjem: nepažljiv: qui non advertit, animadversionis incapax).

NEDOMIŠLATAN, nedomišljata, adj. isto što nedomišlat; protivno: domišljatan. Samo u Stulićevu rječniku (nedomišljata, nedomišljatan).

NEDOMIŠLAV, adj. isto što nedomišlat; protivno: domišlav. Samo u Stulićevu rječniku (nedomišljata, nedomišljavan).

NEDOMIŠLEN, adj. nedomišljat. Vidi dva primjera iz Zoranića kod domišjen. Ima i u Voltigijinu rječniku (s nepouzdano postaršenim značenjem: zaboravan: dimentico, vergesslich).

NEDOMIŠLENOST, f. nepažnja. Samo u Bjelostjeničevu rječniku (inadvertentia).

NEDOMJERNOST, f. nepotpunost; protivno: domjernost. Samo u primjeru: Neiniri, nedomiernos imaju, u neplodnosti žalost, u plodnosti boles i skončana, ovo su tvoji dari. A. Kalić prop. 424. Vidi iz istoga pisca dva primjera kod domjeren.

NEDONOSAN, nedonosna, adj. koji nije nošen (u utrobi), koliko bi trebalo. Samo u primjeru: Nedonosno ili rodi ili ga skrovno što u srcu boli. Poslov. danič. 127.

NEDONOŠČAD, nedonoščadi (jamačno je takav akc.), f. coll. od nedonošće. Samo u primjeru: Vidimo iz dačnih maglina nerazvršenih doba jomaštati se različne nedonoščadi narodne u svojoj osobnosti. M. Pavlinović razl. sp. 161.

NEDONOŠČUĆE, nedonoščeta, n. dijete ili mlado živinče nedonosivo; protivno: donošće. Između

rječnika samo u Vukovu (na pr. dijete, tele, nicht zu Ende getragen, vor der Zeit geboren, fetus praecox s primjerom iz nar. posl. vuk 105: Iskrivio noge kao tele nedonošće). Poslije sviju javi se i meni kao kakom nedonoščetu. Vuk 1 kor. 15, 8. Zašto ne bih kao nedonošće sakriven? D. Daničić jov 3, 16.

NEDONOŠNI, adj. isto što nedonosan. U rječniku Stulićevu (foetus immaturus; prema određenom obliku nedonošni ima tu i neodređeni oblik: nedonošan — sic!) i u primjeru: Dijete nedonošne živjeti ne more. Poslov. danič.

NEDONA (jamačno je takav akc.) m. vo, koji se otelio u nedjeļu. Karađić 2, 16. Vidi neda pod c.

NEDOPADĀNE, n. nom. verb. prema glag. ne dopadati se. Samo u rječniku Šambresićevo (displacentia, — u lat. dijelu) i u Popovićevu (Miss-fallen); ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za nem. Missfallen, tal. dispiacere.

NEDOPJER, m. isto što netopjer. Samo u primjeru: V kom zver je mleko i v zimē i v lété? v nedopérē (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 107.

NEDOPLATAK, nedoplatka, m. ono, što nije doplaćeno. Između rječnika samo u Popovićevu (Rückstand eines Restes), u koji je to (s istim nomen. tumačenjem) uzeto iz Jur. pol. term. 436.

NEDOPŠTINA, f. isto što nepodopština. Samo u primjeru: Bi potvaran od velikih nedobšćin (možda grieškom mjesto: nepodobšćin). Michelangelo 33.

NEDOPUN, adj. nepotpun; protivno: dopun. Samo u primjeru: Sve, što čine, sve zlovoљno, nesmotreno, nedopuno. A. Kalić prop. 390.

NEDOPUSTIV, adj. koji se ne može dopustiti; protivno: dopustiv. U rječniku Belini (che non si può concedere, indispensabile), u Voltigijinu (inammissibile, unzulässlich) i u Stulićevu (qui concedi nequit, — adv. nedopustivo, absque ulla indulgentia). Potvrda je još: nedopustiv, unzulässig. Jur. pol. term. 543.

NEDOPUSTIVOST, f. stanje, kad nije što dopušteno. Potvrda je samo: nedopustivost, Unzulässigkeit. Jur. pol. term. 543.

NEDOPUŠTEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne dopustiti. U rječniku Bjelostjeničevu (nedopušćene, skraćene, denegatio, inhibitio, prohibitio, vetitum), u Voltigijinu (nedopušteće, negativa, Abschlagung) i u Stulićevu (nedopušteće, contrarium permissi). Gorko ražađen radi takoga nedopušćenja. I. Đordić ben. 168.

NEDORASLICA, f. nedorasla djevojčica. Samo u Stulićevu rječniku (adolescens).

NEDORASLIĆ, m. nedorasli dječak. U rječniku Stulićevu (adolescens). Potvrda je još samo: nedoraslić, unmündig. B. Petranović r. kn. 41.

NEDORASLOST, f. stanje, kad je tko nedorastao; protivno: doraslost. U rječniku Stulićevu (adolescentia) i u Popovićevu (Minderjährigkeit). Istu riječ za nem. Unmündigkeit imaju još: Jur. pol. term. 532 i B. Petranović r. kn. 41.

NEDORASNICA, fem. prema masc. nedorasnik. Podunavka (1848) 58.

NEDORASNIĆ, nedorasnička, m. pogrdan naziv za čelade, koje je nevažalo, a prema godinama kržljavo. D. Preradović 96. Ima i Podunavka (1848) 58.

NEDORĀST, nedorāsti, f. a) isto što nedorastao; protivno: Samo u Stulićevu rječniku (adolescentia).

— b) Idi luka nedorasti! govore u Lici onome, što je ostao malen i slab rugajući mu se. J. Bogdanović (zabižio i naznačen akc.).

NEDORĀSTAO, nedorāsla, partic. pret. akt. zanijekani prema dorastao, — onaj, koji nije dorastao. U rječniku Stulićevu (nedorasli, adolescentis s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: U igri plahoj kraja svoga nedorasla djece učine). Ima i u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu rječn. za nem. unmündig. Nedorasla (štamp. ne dorasla) još djeteta je te naučih. G. Palmotić 2, 312. Nejaka dječica i nedorasle djevojčice. V. Andrijašević put 10. Ako tko . . . bude slip, hrom ali nedoresta (t. j. nedorastao; ispor. resti pored rasti). I. T. Mrnavić ist. 44. Bili su još nezdrele pameti i nedorasla razbora. S. Rosa 38a. Od koga doba, od kojih ljeta negovijeh brojiti se imo ovaki život? Od nedorasla djeteta. A. Kalić prop. 489. Pohičavaju . . . nevine i nedorasle djevice. G. Zelić 406. Nedorasli se nije davalo da se zakunu. Đ. Daničić istor. 286. Nedorasli, unmündig. Jur. pol. term. 532.

NEDOSEG, m. muško ime u Zadru xii vijeka pisano lat. „Nedoseccus“. K. Jireček rom. 3, 45.

NEDOSEGGA, f. djevojčica od 10–12 godina, podraslica. Govori se u Lici (snaznačenim akc.) V. Arsenijević.

NEDOSEGUĆE, n. nom. verb. prema glag. ne dosegnuti (t. j. umom). Samo u jednoga pisca. Otajstva ovoga neistomačnost i nedosegnutje. F. Lastrić test. 324b. Ovo je neistomačnost i nedosegnutje otajstva. svetn. 186a.

NEDOSEGNUĆE, pas. partic. zanijekani prema dosegnut (umom). U rječniku njednom. Uživati za vazda veličanstva nedosegnuta trojstva prsvetoga. V. Andrijašević put 217. Vidićemo nedosegnuto veličanstvo i kripost stvoriteљa. F. Lastrić test. 277b. Nedosegnutu visinu ovoga skrovišta ostavljam prigovaranju bogoslovaca. 325a. Nedosegnutim načinom veća je milost učinena meni. 353b. Da je nedosegnuti i neumrli Bog . . . muku i smrt patio. Đ. Rapić 229.

NEDOSEŽAN, nedosežna, adj. koji se ne može doseći (u pravom i u prenenom smislu). Između rječnika samo u Popovićevu (unerreichbar, unbegreiflich) i samo u primjeru: Tu je stabar... nedosježan (sic!) čica plota. J. Kavačin 366b.

NEDOSEŽNOST, f. svojstvo onoga, što je nedosežno. Između rječnika samo u Popovićevu (Unerreiehbarkeit, Unbegreiflichkeit) i samo u primjeru: Da tko vičneg Gospodina mudrost piše sto godina . . . nedosežnost dosižuci. V. Došen 3a.

NEDOSIŠANIĆIĆ, m. Deca, koja ne sisaju dugo, zovu se nedosišanići i retko da ostanu živa (u Staroj Srbiji). Etnogr. zbor. 7, 365.

NEDOSJETLIV, adj. nedotupavan, koji se ne dosječe; protivno: dosjetljiv. Samo u primjeru: Snaša, neko nedosjetljivo čelade, ne će ništa da prihvati. M. Đ. Miličević let. več. 317.

NEDOSKODICA, f. isto što nedoskudica. Samo u primjeru: S nedoskodicem vrhovne uprave. M. Pavlinović razl. sp. 118. Da nije grijeskom mjesto nedoskotica ili nedoskudice?

NEDOSKOTICA, f. isto što nedoskudica. Prijenosnim nedoskoticama ubožnog svijeta. M. Pavlinović razl. sp. 100. Govori se u Dalmaciji. Nedoskotica, nužda, potreba. J. Grupković.

NEDOKUDICA, f. oskudica, nužda. Biće postalo od ne-doskudica, ali samone doskudica nema potvrde; riječci je ne u toj složenici služba

isto onako nejasna kao i u riječi nebreme (vidi tamo). Nejasno je i -o- u nedoskodica, nedoskotica, tako je isto nejasno i -t- u nedoskotica, nedoskutica, nedoskutan (adj.) Između rječnika samo u Vukovu (Mangel, Dürftigkeit, penuria). Usprkos svim zaprekam i svim nedoskudicam uspeo se do časti. M. Pavlinović rad. 80. Hrvati su od vajkada imali . . . težkih nedoskudica i mahna. razg. 97 (ovdje će značene biti: nevoja).

NEDOSKUTAN, adj. oskudun; poradi postaњa vidi kod riječi, koja je pred ovom. U rječniku njednom. Tko li može izmisli . . . tko li našom slabom i nedoskutnom pamjeti razumjeti i upamtiti? M. Divković bes. 360. Budući život toliko kratak, vrijeme toliko nedoskutno . . . jest veliko čudo, da nahodiš vrijeme besiditi od tuge života. M. Radnić 442a. Nedoskutan, sprovisto. S. Budmani.

NEDOKUTICA, f. isto što nedoskudica, o postaњu vidi tamo. Između rječnika samo u Vukovu (Mangel, Dürftigkeit, penuria). Ima . . . tuge, nevoja, nedoskutice i pomačanja skupiti u pamet. M. Divković bes. 587. Najbolji ako ćeš ti biti, imaš nedoskutica i pomačka na kakono čovik grišnik. M. Radnić 53a. Svekolike . . . kuša vatrom od suprotivština, žalosti i nedoskutica. F. Lastrić svetn. 132b. Blagoslovite li Boga u nevoja(h), nedoskutica(h) i nenapridku? 139b. Moliti se važa s priznaćem naših nedoskutica. J. Rajić pouč. 1, 45b. Milost sve naše nedoskutice dopuňa. 2, 23b. Što je stane naše literature . . . zbog crkvenoga jezika i drugih kojekakih smetnji i nedoskudica teško. Vuk dan. 5, 73. Meni je prijateljstvo Vaše dovođala nagrada za sve ostale nedoskutice. Vuk u Ivekovićevu rječn.

NEDOSPIJEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne dospijeti; protivno: dospijeće. Samo u primjeru: Gledaj nedosipite i uznemjereće (sic!), koje s sobom donose (t. j. bogatstva zemaljska). M. Radnić 358b. Značene je po svoj prilici: nesavršenstvo.

NEDOSPIJEN, pas. partic. zanijekani prema dospijen (t. j. svršen). Između rječnika samo u Belinu (manco, manchevole; t. j. nepotpun) i samo u primjeru: Čovjek . . . se rodi neizvrstan i nedospijen. Đ. Bašić 1.

NEDOSPIJENSTVO, n. stanje, kad nije što dospijeno (t. j. svršeno). Samo u Belinu rječniku, u kojem je grijeskom štampano: ,nedospijnost' (infinita).

NEDOSPIJET, pas. partic. zanijekani prema dospijet. a) neograničen, beskrajan. Zloba mu je (t. j. grijehu) nedospita. J. Kavačin 5a. Ere rana im nedospijeta da se. 569b. — b) nepotpun. I ovako slava svita osta uvik nedospita. V. Došen 13a.

NEDOSPIJETAK, nedospijetka, m. beskrajnost; kao da je to u primjerima: Da ste prokleti od nedospitka Božjega. J. Banovac blag. 64. Zaklinjem tebe, zemlo, nedospitkom Božnjim. 81. Još jedan primjer vidi kod nebitljivost.

NEDOSPJELAC, nedospioča, m. tko u čemu ne dospije. Samo u primjeru: Čovek za priču vredan, ali nekako u svačem nedospelac. M. Đ. Miličević zim. več. 302.

NEDOSPJETAN, adj. infinitus; protivno: dospijetan. U rječniku Belinu, Voltigijinu i u Stulićevu (vidi daže). Nalazi se u jednoga pisca xxvij vijeka i u nekoliko pisaca (najviše Dubrovčana) xviii v.

a. beskrajjan u prostoru. U rječniku Belinu (nedospitni, infinito, — adv. nedospitno infinita-

mente) i u Stulićevu (nedospjetan, termino carens, — *adv.* nedospjetno, absque ullo termino, infinite). Po srijedi mu bistre vode nedospjetni vir izvire. G. Palmotić 3, 25^b. Ne ču vrć te u pučinu oceana nedospjetna. J. Kavahin 436a. O dubino nedospitna strašnog jaza paklenoga! P. Knežević osm. 166. Pučinu vam rastvaram nedospjetnu. I. M. Mateić 171. U svojoj puti paze nedospjetni vir i kladenac od svoga blaženstva. I. Đordić ben. 183. Slidi, da je on (*t. j. Bog*) nedospitan, to jest brez kraja i svrhe, ono bo se zove nedospitno, što se krajevinama ne završuje. I. Velikanović upuć. 1, 12. Bože, koji si vir nedospjetni od dobrote i milosrdja. B. Zuzeri 19. Vidićemo onoga Boga, koji je nedospitno vriło od svake slasti. A. d. Bella razg. 183.

b. beskrajān kakročom. Po naravi nedospjetna mudros, pravda, moć, dobrota. J. Kavačin 3b. Beskončane, nedospitne prepun sreća. 200b. Bog svako dobro nedospitnim načinom nadhodi. P. Knežević osm. 42. Budući dakle Bog dobrota neizmirna i nedospitna. 91. Udijeli mi jednu mrvu s blage trpeze nedospjetna tvoga milosrđa. L. Radić 5. Er sam uvrijedio Boga dobrotu nedospjetnu. 94. Pristoje se tebi hvale nedospjetne. I. M. Mateić 231. Pod strašnjem valovima muka i gorkosti nedospjetnih. B. Zuzeri 21. — *Adv.* Nedospitno dostojna ljubavi neizgovorne. P. Knežević osm. 83. Uđionik one čestitosti, s kojom ti si nedospjetno slavan i čestit. Misli krst. 9.

c. nedospjetan u vremenu.

a) vječan. U rječniku Belinu (nedospitni, eternale, — *adv.* nedospjetno, eternalmente). Vaš će se plač vremeniti u veselje nedospjetno obratio. Đ. Bašić 11. Da ču izgubit najmači dio moje sreće nedospjetne. 38. Ne za jedan dan nego za vijek nedospjetni. 283. Onjem zamjernjem putom imaće užit duša Benediktova na nedospjetna uživanja. I. Đordić ben. 32. Nedospjetni dugi vijeci od takoga uživanja. N. Marčić 111. Za ulisti u nedospitno vikovičanstvo. A. d. Bella razg. 8.

b) neprestan. U rječniku Belinu (nedospjetni, incessante, — *adv.* nedospjetno, incessabilmente). Tebe Serafini nedospjetnjem glasom (*iz lat. incessabili voce*) poju. I. Đordić uzd. 192. Držanstvo je bit boj nedospjetni suproć sotoni. S. Rosa 115b. Komu ni negova zamirna pamet bi zadosta za obratit ga k Bogu ni štene nedospitno ni nastojaće nepristavno. A. d. Bella razg. 122. — *Adv.* Ostaje mi gizdavu sreću nepristavnom službom nedospjetno utežljivati. I. Đordić uzd. iv.

d. nepotpun; vidi nedospjet pod b. Samo u Voltižijskom rječniku (nedospitni, incompiuto, unvollständig).

e. Ne razabira se značenje u primjeru: Božanstveno milosrđe prema nedospjetnoj duši čovjekanskoj. I. Đordić sat. 349.

NEDOSPJETNOST, *f. svojstvo onoga, što je nedospjetno.* U rječniku Belinu (nedospitnos, infinita), u Bjelostjenčevu (nedospitnost, v. nedokončanje) i u Stulićevu (nedospjetnost, infinitas). Ima i vijek nedospjetni, koji ga muči u svaku dobu svojom nedospjetnosti. Đ. Bašić 157. Da bi negova božanstva nedospitnosti i vikovičnosti dionik bio. P. Knežević osm. 33. Grah pogrduje veličanstvo i nedospjetnost Božju. 119.

NEDOSPJETSTVO, *n. isto sto nedospjetnost.* Izmedu rječnika samo u Stulićevu (nedospjetstvo, infinitas) i samo u primjeru: Zapovidam vam nedospitvom Božjim. J. Banovac blag. 305.

NEDOSPJEVEN, nedospjevēna, pas. partic. zanijkani prema dospjeven. Izmedu rječnika samo u Belinu (nedospiven, non fatto, imperfetto, — *adv.* nedospiveno, infinitamente). Nalazi se u dva pisca xvii vijeka i u nekoliko pisaca xviii v.

a) nesvršen, nedovršen. Neka pravda ne bude produžena za dugo i nedospiveno vreme. A. d. Costa 2, 63. Tako i ostade nedospiveno, što smo bili začeli. M. Dobretić v.

b) nesavršen. Jerbo si stvorene od svake strane tužno i nevoljno, nedospiveno, prah i pepeo. M. Radnić 352b. Dokle sam još ditićem nedospiven i nesvršen u putih svetih tvojih. A. Vitaljić istum. 342. — *Adv.* Ne dostignu ono, ča nedospiveno žele. P. Radovčić nač. 19. Sakramenat od ispovidi pokornika nedospiveno skrušena čini dospiveno skrušena. ist. 184.

c) beskrajān, neizmjeran; vidi nedospjetan pod b. Uvridera radi Boga nedospiven grijeh bijaše i pokornik cijeća togu nedospiven bitimače. A. Vitaljić ost. 34. Milosrdje moga gospodina Boga, koje je nedospivenim načinom veće od svih mojih grijih. L. Terzić 40. Gospodine Bože, dobroto nedospivena. H. Bonačić 23. Među materom Božjom i slugam Božjim nedospivena jest razlikost. J. Filipović 1, 562b. Ufam u tvoje nedospiveno milosrdje. L. Ľubuški list 11. Nije li čudna i nedospivena ljubav s neba doli sici? E. Pavić prosv. 1, 2. Dobrota nedospivena s malim trudom našim jest zadovoljna. D. Rapić 150. Od nedospivene mudrosti i pravde Božje. J. Matović 71. Za istomačiti nedospivenu ljubav Božju. 394. Žeda požude od tudijeh stvari jest neizmjerna i nedospivena niti se igda nasića. 421. Pisma toliko srčene harnosti prama negovoj nedospivenoj dobroti. Grgur iz Vareša 106. — *Adv.* Bog nedospiveno dobar, nedospiveno pravedan. I. P. Lučić razg. 95.

d) vječan; vidi nedospjetan pod c, a; samo u primjeru: Održeni na muke nepristajne i nedospivene. A. Vitaljić istum. 98.

e) nebrojen, lat. innumerabilis. Samo u jednoj knizi. Budući oni podložni malomani nedospivenjem pogibilima. J. Matović 158. Podaju priocitu svjedožbu ne samo riječi istoga spasitelja, ma malomani nedospivena mjesta svetijeh pisma. 320.

NEDOSPJEVENOST, *f. svojstvo onoga, što je nedospjeveno.* Samo u primjerima: Vašim razumom moju nedospivenost napravite. P. Radovčić nač. 7. Nedospivenost Božja, tkojoh odgovara najveća čast i poštovanje. Blago turl. 2, 60. U prvom je primjeru značenje: nesavršenost (vidi nedospjeven pod b), a u drugome: beskrajnost, neizmjernost (vidi nedospjeven pod c).

NEDOSPJEVENSTVO, *n. isto sto nedospjevenost.* Samo u primjeru: Gospodin zna dobro našu nevrđnost i nedospivenstvo (*t. j. nesavršenost*). P. Radovčić nač. 220.

NEDOSTAJA, *f. nedostatak.* Samo u rječniku Belinu (defitto) i u Stulićevu (nedostaja, v. nedostatak; — *ima* i nedostaja, defectus s naznakom, da je iz Belina rječi; ali u Bele nema nedostaja, nego samo nedostaja).

NEDOSTAJĀNE, *n. nom. verb. prema glag. nedostajati.* Samo u rječniku Bjelostjenčevu (defectio, recessio) i u Vukovu (das Mangeln, defectus).

NEDOSTAJATI, nedostajēm, *impf.* prema pf. nedostati. Ponajviše se uzima u 3 l. sing. U rječniku Bjelostjenčevu (vidi pvd c), u Voltižijsku (prez. uedostajem uz inf. nedostati) i u Vukovu (mangeln, deficio).

a) *faliti, maňkati.* Da im ove ili one stvari nedostajet. S. Kožičić 40^b. Ja éu nadopunit, što ti nedostaje. A. Georgiceo nasl. 327. Raduj se, kada ti koja stvar nedostaje. M. Radnić 152^b. Na jednomu kraju pritiče mu lijesa, a na drugomu nedostaje mu. 184^a. Ako bi mnozi došli na sveti krst, a viimena pokrstiti svih nedostajalo. I. Zanotti upit. 20. Ubogu malo nedostaje, a skupu sve. Poslov. danič. Neka se níme možeš i naplatiš ono, što ti nedostaje. I. M. Mateić 118. Vrijome mi sadar nedostaje. B. Zužeri 153. Ako nedostaje (*h*)rane. J. S. Rejković 299. Ako li kome od vas nedostaje premudrosti. Vuk jak. 1, 5. Ako bi se dogodila novčana kakova smetna, da ono, što mi nedostaje, na negov račun metnem. Vuk nar. posl. LIII. Ništa ti nije nedostajalo. D. Daničić 5 mojs. 2, 7. Za to mi i riječi nedostaje. jov 6, 3.

b) *ne zadovojavati, ne činiti dovođno.* U svakih ričih nedostajem bidan (*iz lat. in omnibus deficitio*). A. Georgiceo nasl. 216. Kada budeš učinio sve ono, štogodi možeš i imaš, jošter nedostaješ u mnogijem stvarma. M. Radnić 558^b.

c) *odmetnuti se, otpaditi se, iznevjeriti se.* Samo u Bjelostjenjevru rječniku (nedostajem, znevjerujem se, deficitio, descisco, dissentio, recedo....). Nije jasan razvitak značenja; možda prema lat. deficitio, koji glag. može značiti i ono pod a i ovo pod c.

d) *Ne razabira se značenje u primjeru:* Srce čudeći se nedostaje videć Boga, što mu daje. A. Georgiceo pril. 87. Možda grijeskom mjesto nepristaje (*t. j. ne prestaje*).

NEDOSTANAK, nedostanka, m. nestatak, neštašica. Između rječnika samo u Stulićevu, ali sa drukčijim značenjem (non perseverantia finalis, t. j. kad tko ili što ne može opstati, ustrajati do kraja) i samo u primjeru: Da bi uzmnožio nedostanak vina. M. Radnić 190a.

NEDOSTANUTI, nedostanem, pf. isto što nedostati. Samo u Stulićevu rječniku (deesse, deficere).

NEDOSTAÑE, n. nom. verb. od nedostati. Samo u rječnicima, i to u Vrančićevu (nedostanje, deficitio, t. j. kad se tko odmetne od koga ili od čega), u Belinu (nedostanje, imperseveranza t. j. kad tko ne može opstati, ustrajati), u Bjelostjenjevru (defectio, recessio t. j. kad se tko odmetne) i u Stulićevu (inconstantia, t. j. nepostojanstvo).

NEDOSTAŠAN, adj. slab, nemoćan (*t. j. kojemu nedostaje koješta*); kao daje to u primjeru: No je to Božja voja, pred kojom su nedostašne sve luke javne i tajne sile. S. Ľubiša prip. 255. Našlo se još i ovo: nedostašan, tardivo (*t. j. spor*). S. Budmani.

NEDOSTÁTAK, nedostátka, m. inopia, vitium, pravo je značenje: stanje, kad čega nedostaje. U rječniku Stulićevu (penuria, inopia, indigentia, paupertas, nedostatak imati, trpjeti, inopem esse s naznakom, da je *iz ruskoga rječn.*, u Vukovu (Mangel, defectus) i u Daničićevu (nedostatky, inepia sa tri potvrde *iz srpskoslov. jezika i s jednom iz narodnoga*). Najstarija potvrda (*iz narodnoga jezika*) je *iz xv vijeka*, *iz xvi v. nema nijedne*, *iz xvii se nalazi samo u jednoga pisca, a iz xviii samo u dvojice*.

a) *nestatak, nestaćica, oskudica.* Nedostatak crkvki da naprave (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 2, 122. Vrmenitih ričih nedostatak imal jesam (*iz lat. defectum rerum temporalium magnum habui*). A. Georgiceo nasl. 161. Zač' s' u svemu

najde nedostatak koji (*iz lat. quia in omni re reperietur aliquis defectus*). 188. Uzmimo za primer jednu vešt, koja najveću čest roda čelovečeskoga udručava, muči i zlopolučnom čini; ova je vešt skudost, nedostatak iliti siromaštvo. D. Obradović bas. 300. Što sam kazao, da se nedostatak sposobnijeh ljudi za narodne službe u Srbiji ne može naknaditi. Vuk odgov. na laži 7. Da naš suvišak bude za tihov nedostatak. Vuk 2 kor. 8, 14. Da ispunimo nedostatak vjere vaše. 1 sol. 3, 10. Da je narod naš barem od pedeset godina amo u napredak imao prema sebi ljudi za upravu, on bi već davno bio sam svoj, i taj mu je nedostatak i danas najveća smetnja i nesreća. kovč. 16. Nedostatak dohodaka, Abgang (thailweiser) von Einnahmen. Jur. pol. term. 2. Nedostatak vode, Wassermangel. 632. Ovu tajnu svršaju sedam sveštenika, ali kad ih nema ovako, može ih i maće dopuniti ovaj nedostatak. D. Daničić pis. 226. To je mjesto, gdje nema nedostatka ni u češin. sud. 18, 10. Da se zemje radi nedostatka vode ne bi ni topiti moglo. V. Bogišić zakon. 47.

b) *mana, pogreška, t. j. kad kome ili čemu što nedostaje, da bude onako lijepo, dobro, zdravo, kako bi trebalo da je. Ne obzirući se ni malo na svoje nedostatke i nesovršenstva.* D. Obradović živ. 2. Sam je Bog bez pogreške i bez nedostatka. 15. Otac ako i ima koji nedostatak u sebi, on ne želi, da ga i sinovom svojim pripoda. bas. 271. Najprije vidimo mi nedostatke naše. J. Rajić pouč. 1, 3b. Kao što su druga životna i proizvodi rastenja raznoj bolesti, nesovršenstvu i nedostatu podložni, tako isto i vino bolovati i svoje nedostatke imati može. P. Bolić vinod. 2, 258. Da će se u svemu ovome naći pogrešaka i nedostatka, to se razume samo od sebe. Vuk opit xii. I u andela svojih nalazi nedostatka. D. Daničić jov 4, 18. Sva si lijepa, draga moja, nema nedostatka na tebi. pjes. nad pjes. 4, 7. Taj duh je živac-odolitelj pogreškam i nedostatcim ustava. M. Pavlinović rad. 19. Sudili bi zborno po grackome starostavniku, kako su ga sami razumjevali i nedostatku mu samovoljno dopuñali. S. Ľubiša prip. 214. Pošto strane poprave pokazano im nedostatke (*t. j. u ugovoru*). V. Bogišić zakon. 13.

NEDOSTATAN, nedostatna, adj. onaj, kojemu što nedostaje. Potvrde su: nedostatna isprava, mangelhafte Urkunde, documento difettoso. B. Petranović r. ká. 29, nedostatan, mangelhaft, difettivo. B. Šulek rječn. zn. naz. Što se danas u književnom jeziku nalazi dostatan, nedostatan u značenju: dovošan, nedovošan, to je uzeto iz češkoga jezika.

NEDÓSTATI, nedostanem, pf. deficere; protivno: dostati. U rječniku Vrančićevu, Voltižijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daje). Potvrda ima samo iz nekoliko kniga.

a) *pomaňkati, premaći se.* U rječniku Vrančićevu (deficere), u Voltižijinu (mancare), u Stulićevu (deesse s naznakom, da je *iz glag. brevirijara*) i u Vukovu (ormangeln, deficio). Štogod nedosta rači se naknadit. A. Georgiceo nasl. 351. Scijeni, da služeći bogatstvami imae ono, što ima od potrebe, a da služeći Bogu nedostače mu. M. Radnić 355a. Nedosta jednom vino u manastijeru. I. Đordić ben. 184. Dohodis mi raj iskati, kadar ti su mijedi i način za u pakto trčat nedostali. B. Zužeri. 119. U toliko im pića i voda nedostaše. 400. Kad sastavi ručak i večeru, onda joj je ruha nedostalo. Nar. pjes. vuk 2, 242. Da ne bi nedostalo i nama i vama

bole je, idite k trgovcima i kupite sebi (*t.j. uka*). Vuk mat. 25, 9. Ko je malo skupio, nije mu nedostalo. 2 kor. 8, 15.

b) *tsčjeti, poginuti, nestati.* Evo svi u ništaridu veie labko, jer će s glasom ričih svojih nedostati, istina će Božja uvik pribivati (*iz lat. deficient enim cum sonitu verborum*). A. Georgicev nasl. 154. Izmišla i postavlja način, kako neće negov duh nedostat na svijetu, dok ne bude nedostat čovjek na zemlji. A. Kalić prop. 482.

c) *ne opstati, ne ustrijati; vidi dostačati pod 1. a.* Samo u rječniku Voltigijinu (nicht aus halten) i u Stulićevu (nedostati, rei alicuius finem non expectare, re nondum absoluta recedere, discedere; prez. i pf. je uz navedeni inf. krivo naznačen: nedostojim, nedostoco sam).

NEDOSTATNOST, f. *svojstvo onoga, što je nedostatno. Samo u primjeru:* Nači će se i tu, koji će ono, što je (*h*)romo, ispraviti i nedostatnost dopuniti. L. Milovanović III.

NEDOSTAVATI, nedostavam, *impf. isto što nedostajati. Između rječnika samo u Stulićevu (deesse, deficere) i samo u primjeru:* Gdi jestoska nedostavat njoj počinje. G. Palmotić 3, 62b.

NEDOSTIGOM, *adv., upravo instrum. sing. od nedostig (ili od nedostiga?) Govori se u Dalmaciji, na pr. Ono su gospoda nedostigom, t. j. otpali od naroda, a gospodi ne dopali, nisu ih dostigli, ostali su prostaci.* J. Grupković.

NEDOSTIŽ, f. U rječniku Vukovu (1. što nije dostiglo, na pr. u platnu; ovo tumaćene Vukovo nije jasno; da nije isto što nedokta?, — 2. u letini, na pr. pozni klas od žita, die spätern, im Reifen zurückgebliebenen Aehren, spicae alii tardiores). — Osobita su značenja u primjerima: Ako izvađeni od prodaje novci ne namiruju svega duga sa priložjem, ta nedostiz ostaje na dužniku, ona se namiruje kao svaki prosti dug. V. Bogišić zakon. 64. Kad napolica (*t. j. u poslu oko stoke*) prestane . . . davalac prije svega uzimje natrag sve glave životinje, koje su od glavnoga još na srijedi; nedostiz se pripašom ne dopuňa, nego se cijela pripaša dijeli među davaocem i napoličarem. 111. U prvom je primjeru značenje: ostatak neisplaćena duga, — a u drugome: mlad (coll. od mlade).

NEDOSTIŽAN, nedostižna, *adj. protivno: do stižan.*

a) žito je nedostižno, t. j. jedno visoko, a drugo nisko naraslo, ili jedno zrelo, drugo nedozrelo (im Reifen zurückgeblieben, maturitatis ratardatae). Vuk rječn.

b) slab, loš, t. j. koji ne dostiže drugih; samo u primjeru: Kako nezadovoљni i kako nerazumnici i nedostižni govornik reku. Transit 27.

c) koji se ne može dostići umom, t. j. do kući, shvatiti. U rječniku Stulićevu (nedostižan, v. nedohitan s naznakom, daje iz ruskoga rječn.) i u primjeru: Slava tebi, čudni i divni i nedostižni . . . Božji promisle. Starine 3, 315.

NEDOSTOJA, f. ono, što nije dostojno, što je ružno. Samo u Jambrešićev rječniku (dedecoramentum, u lat. dijelu). Slabo pouzdano.

NEDOSTOJAN, nedostojna adj. *indignus, nequam, indecorus, turpis; protivno: dostačan. Akc. je postavljen prema dostačan (vidi tano).* U svijetu rječicima osim Vrančićeva i Vukova (vidi daje).

a) nevrijedan, onaj, koji što u moralnom smislu ne zasluzuje; vidi dostačan pod 1, a. U rječniku Mikašinu (*indignus, — adv. nedostojno,*

indigne, immerito), u Belinu (indeguo, immeritevole, — adv. nedostojno, indegnamente, immerritamente, senza merito), u Bjelostjenčevu (adv. nedostojno, immerito, indigno), u Voltigijinu (indegno, unwürdig, — adv. nedostojno, immerritevolmente, unwürdiglich), u Stulićevu (immrens, indignus s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Daničićevu (nedostojn, indignus sa dvije potvrde srpskoslovenske iz XII i XIV vijeka) i u Popovićevu (unwürdig).

a) *adj.*

aa) *s dopunom u gen.* Ki se nedostojan života bješe učinio. B. Gradić duh. 53. Zašto ga nedostojna čini kraljestva nebeskoga. F. Glavinić svitl. 17. Da je grešnik i nedostojan proštenja. B. Kašić zrc. 12. Pokli se učiniste nedostojni take sreće. P. Kanavelić 39. Nije se ukazao nedostojan istoga poklona. I. Grličić 63. Jesi se nedostojan ove slave učinio. J. Filipović 1, 413a. Ah nedostojni imena krstjanskoga! F. Lastrić test. 71b. Da se ne učinim nadostojan tvoga odvitovača. J. Banovac prisv. ob. 49. Pročinjući, da si nedostojan tolikih darovah Božjih. A. Kanižić fran. 156. Koji se pčini nedostojan svoga dostojarstva, kam. 253. Negovo ime nedostojno spomenutja . . . pomrsiše. 468. Ja ne držim tebe ni ostale poglavice nedostojne velikoga misništva. A. Kačić kor. 90. Er smo nedostojni ove časti. D. Bašić 204. Jer su svi najednako ne (*t. j. blagodati*) nedostojni. D. Daničić pis. 182. — Osobit je ovaj primjer, u kojem riječ, koja stoji u gen., znači češade: Janko, koji se (kao nedostojan svoga brata) . . . preda Turcima (*t. j. bio je nedostojan imati takoga brata*). Vuk dan. 4, 30. — Katkad pred gen. stoji prijedlog od: Samoga sebe sramotiš i činiš nedostojna od poštenja. F. Lastrić test. 233b i svetl. 62b. Da se srcu i duši vašoj, kakonoti nedostojni od piće nebeske, grsti. test. 309a. Da koji nedostojan od ovoga držanstva ne bi uzašao na ovi red. J. Matović 295.

bb) *s dopunom u akuz. Samo u primjeru:* Prenda smo svi ovo nedostojni. A. Knežević 264.

cc) *s dopunom u inf.* Račite ponit of moj mukal glas nedostojan prit u gorinu vlas. P. Zoranić 64. Silnik, koji krv proliva, nedostojan jes živjeti. A. Gledević 31a. Čineći se nedostojan u ono mesto pogledat. L. Vladimirović 49.

dd) *s dopunom u rečenici s veznikom* da. Ma je ljepos nedostojna svijetlom kraju da omili. G. Palmotić 1, 44. Držaše ga kao za nedostojna, da se imenom krstjanina naziva. A. Kanižić kam. 28. Očiti krivac i nedostojan, da mu virujemo. 56. Zašto su nedostojni, da bi ulegli. J. Matović 172.

b) *adv. nezasluženo, bez zasluge.* Nosi nedostojno . . . od viteza ime bojno i od poroda gospodskoga. G. Palmotić 1, 395. Ja nedostojno nosim ovo teško breme manastirske starješine. S. Lubiša prip. 255.

b, nevrijedan u smislu, koji se više ili manje približava smislu pridjeva: nevađao, rđav, zao; vidi dostačan pod 1, a, b, bb.

a) *uopće.*

aa) *o ljudma.* Moju te, da pomeneši me raba tvoga nedostojnjoga. Starine 23, 100. Koga je oficije čuvat vrat od crkve, da nedostojni ne vnuđu. Naruč. 45b. Nedostojan nu se čuju o gospoje, tamo grješnik da putuju. M. Vetranić 1, 416. Smjereno te ja nedostojni grješnik molim. A. Gučetić roz. mar. 218. Nijesam ne-

dostojan sluga vaše vrijednosti. D. Zlatarić iv. Ja nedostojna grišnica celivala sam jasla, u kih se plaka Gospodin. Starine 1, 234. Vašega najmañega i nedostojnoga sluge na uspomenutje. M. Divković bes. xvi. Tvoga svemogućstva nedostojno stvorenje (*govori pisac o sebi*). A. Georgicco pril. 2. Izprosi za mene nedostojna grišnika milost. M. Jerković 19. Hvale t' davam neizrečene nedostojan sluha. J. R. Gučetić 15. I mi ēemo . . . gusare nedostojne vam pedepsat zajedno doći. G. Palmotić 2, 341. Vidio sam nedostojne vrh dostojnjih uzdignute. P. Kanavelić 161. Hrabreno naripiti na zlotvore nedostojne. 261. Što se daje nedostojnjem i nepotrebnijem, ono jest sve izgubljen. P. Posilović cvjet 73. Primajući dostojne, a izgoneći nedostojne. A. Kadrić 32. O koliko će se viditi na livo nedostojni(h) misnikah i redovnika! F. Lastrić ned. 7. Koju (t. j. muku) si podnju zaradi naš nedostojnih grišnika. J. Banovac blag. 53. Premda sam nedostojni sluga vaš. A. Kačić razg. 61. Poklisari rimski po nami nedostojnim zapovidaju ti. A. Kanižić kam. 97. Ja sam nedostojni sluga Isusa. M. Zorićić zrc. 4. Tisnu jednoga nedostojna crkovnaka suproč̄ nemu. I. Đordić ben. 37. Ja nedostojni Isukrstor namisnik. I. P. Lučić razg. 51. Govoreći, da je najnedostojniji sluga nī(h)ovog veličanstva. M. A. Relković sabr. 23. Pokazujemo, da smo im nedostojni potomci. D. Daničić u Ivezkovićevu rječen.

bb) o čemu drugom. Molimo te, da uslišiši naše nedostojne molitve. Transit 233. Koja smućivaše tolike svojim životom nedostojnim. F. Lastrić ned. 299. Da mu da pomoć i način izbaviti se od onoga žitka nedostojnoga, svetū. 110b.

b) s kakvom dopunom.

aa) nedostojan za što. Samo u primjeru: Procini sebe nedostojna za misničko dostojsvo. F. Lastrić test. ad. 19a.

bb) s dopunom u inf. Scinit se nedostojan činiti takova dela. Korizm. 68b. *Pred inf. je prijedlog za u primjeru:* Toliko nedostojna samoga sebe procinivaše za početi staviti ruke na ovo prisfeto posfetilište. B. Kašić in. 61.

c. o onome, što nedolikuje, ne pristoji se; vidi dostojan pod 1, b. *U rječniku Belinu* (disdicevole, — *adv.* nedostojno, sconvenientemente), *u Bjelostjenčevu* (nedostojen, indecens, indecorus, — *adv.* nedostojno, indecenter) *i u Jambrišićevu* (inconveniens, indecens, — *adv.* nedostojno, indecenter).

a) adj.

aa) uopće. Ki nedostojnim zakonom primaju tolik sakrament. Korizm. 83a. Razdri, mladče, sramno odjeće, vrzi urese nedostojne. G. Palmotić 1, 120. Nije u nju bilo viditi kojigodi čin neprikidan, nije hod razpušten, nije glas nedostojan. A. Kanižić utoč. 630.

bb) s dopunom u gen. Govore riječi nedostojne krstjanina. I. Nenadić nauk 114. Nevirnost kao zloču najvećima poklisaarah nedostojnu . . . baciše im u oči. A. Kanižić kam. 120. Ovi priprosti razlog nedostojan jest naučene glave. 233.

cc) s dopunom u dat. Ja da utečem, ja da diло meni učinim nedostojno! G. Palmotić 1, 57. Od bitja se oslobodi nedostojna tvoj mlađosti 1, 153. Od šta ne može biti stvar nedostojnija čovjeku kršćaninu. J. Matović 263.

dd) s dopunom u inf. ili u rečenici s veznikom da. Stvar je veoma nedostojna ljubi,

ka ima svoga vojna, na svu ljubav primamiti. G. Palmotić 1, 243. Ljubi (stamp. ljubit), ka ima svoga vojna, da pak ine sebi mami, stvar je veomi nedostojna. J. Kavačin 258b (uzeo iz Palmotića prva dva stiha).

b) adv. Ki ga ji nedostojno. Korizm. 41b. Er ko stupa nedostojno, na smrt stupa. J. Kavačin 68a. Nedostojno psima dani od sinova kruh istini. I. Đordić uzd. 125. Koji se ním dobro ne služite, pače još služite zlo i nedostojno. F. Lastrić test. 22b. Budući se Juda pričestio u griju smrtnom nedostojao. 103b. Primajući nedostojno tilo Isusovo u svoja prsa. ned. 53. Nikoji krstjani vrime ono pod sv. misom tako nedostojno provode, da . . . A. Kanižić bogolubnost 52.

d. gadan, ružan, sramotan.

a) adj. Hoće te umoriti sramotnu smrtju i nedostojnu (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 125. Ludo govorenje i nedostojno. Bernardin 43. Ockvrnjenja nedostojnoga da se bude varovati. 186. Odvrn od mene nedostojne požude očućenja mojih. A. Gučetić roz. mar. 110. Biše u gradu Barceloni nedostojno neko općenje od nekolicih mlađica. B. Kašić in. 34. Sagrisujući pram tebi nedostojnimi grisi mojimi. M. Jerković 57. Nedostojno vidjeaje očima krstjanskijema i dostojno za bit plakano. I. Držić 114. S tve plahosti i s tve žeje nedostojne. G. Palmotić 1, 32. Svu negovu tu vrlinu nedostojnjem vrši dilom; vidiš, kako svomu sinu vjerenicu grabi silom. 1, 80. Posješno se svikolici zarad grabše nedostojne kupe voci i bojnici. 2, 280. Nedostojnu sramotu ovu s naše krune da dignemo. 2, 261. Primivši jedno uvrijedjenje ali riči nedostojne ali zaušnice ne nastoji osvetiti se. P. Radovčić nač. 173. Riči nedostojne prosiple. A. Vitalić istum. 335. Kada s kuće Jakobove nedostojno robstvo ukloni. I. Đordić salt. 290. Gorki muke i smrt nedostojnu primili ne sinak podnese. F. Lastrić test. 204b. Koji sasnu krv siromašku . . . za nasitit svoju vođu od nedostojne lakomosti. J. Banovac pred. 106. Nitи se u dilo nedostojno pustila. A. Kanižić utoč. 630. Pustio se je u piće, igre izprazne i u ostala raskošja nedostojna. kam. 17. Budući ženidbu četvrtdu odbacili kao nedostojnu i neuztegnutu požudu bludnu. 440. Gdi se nī(h)ovi sinovi i kćeri žene i udaju na sto nedostojni(h) načina. M. Dobretić 501. To je nedostojno pritvorstvo. M. Pavlinović razg. 18.

b) adv. Žena, svit, ki nedostojno ljubil je, nega k sebi zovu. Naručn. 73a. Koju ljublaše priko načina ljubavi smrdljivom nedostojno s nōm živući. F. Lastrić ned. 385. Koludri . . . živili su neredno i nedostojno. A. d. Costa 1, 110. Da ne bude Ignatija tako nedostojno, kao jedan razbojnik, izbijen. A. Kanižić kam. 63. Focijo . . . nepravedno i nedostojno Nikolu papu pogrdjuje. 175.

e. rijetka pojedinačna značenja. a) nezaslužen. Da me si osobojno tvojim prijaznim, zalihim i od mene nedostojnim počitanjem mnogo tvrdo obezao. H. Lucić 225. — *b) nejednak, neravan;* vidi dostojan pod 1, c. Komu vas mir nedostojan viteštvu ni lipoj dobroti. Starine 3, 249.

NEDOSTOJÁNSTVO (ako se danas gdje govor, jamačno je takav akc.), *n. indignitas; protivno: dostojanstvo. U rječniku Belinu i Voltigliju (vidi dale). Najstarija je potvrda (nom. nedostojanstvo) u Zborn. (1520) 17b; ali na mjestu nepotpuno i rđavo sačuvanu, da se ne može uhvatiti sveza s drugijem riječima.*

a) nedostojanstvo je stane, kad je tko nedostojan (u smislu toga pridjeva pod a). U rječniku Belinu (indignita) i u Voltigijinu (nedostojanstvo, v nedostojnost). Posvetilišće, koje ne može biti . . . pomašano od nijedinoga pomankanja ili hudosti onih služiteža ili sveštenika, koji ga prinose. Š. Budinić suma 79b. Pram nedostojanstvu momu veliku ti stvar iščem, gospoje. M. Jerković 31. Ne strašeći me tvoje veličanstvo ni smetajući moje nedostojanstvo. I. Držić nauk 7. Koji se ne mogu poznati u svoji(h) nedostojanstvije(h). I. Ančić vrata 155. Koji vidiš moja slaba nedostojanstva i nepravedna dila. P. Posilović nasl. 16b. Budući dostojni pogrđeši i smetne zarad našega nedostojanstva i grijeha. M. Radnić 347a. Da sam za malo držan . . . radi moga nedostojanstva. A. Vitačić istum. 445. Ako se budu razgledati moja nedostojanstva. L. Terzić 79. Ovo je ono čisto prikazane, koje nijednim nedostojanstvom ili zločom prikazujući(h) oskvrnit se ne može. A. Bašić 337. Čini sa mnom po dobroti tvojoj, a ne po moji(h) nedostojanstvih ni po mojoj zloči. B. Pavlović 38. Plakaš (t. j. Marija) nedostojanstvo ovoga svijeta, kojim se zakasnivaše negovo (t. j. Hristovo) došastje. F. Lastrić test. 369b. Nadmeću se imati gospostvo i vladašte ne gledajući na svoju nevridnost i nedostojanstvo. ned. 335. Nije dostojno nedostojanstvo moje milosti tvoje. A. Kanižić utoč. 684. Čini poznat grdoči grijeha učinena i nedostojanstva za živjet iza neposluha. D. Bašić 120. Ne bi mogao cica prvelikoga nedostojanstva u crkvu ulisti. I. P. Lučić razg. 116.

b) nevaljstvo, zloča; vidi nedostojan pod b. Ulaze u našu pamet . . . požude od svakoga nedostojanstva. J. Banovac prip. 241. Kako bi ja to nedostojanstvo učinio i sagrišio prid mojim stvoriteljem? pred. 63. Dosadivši Bogu nedostojanstvo obadvaju. 73. Kojihed nedostojanstvo i opaćina ište priveliku mrzost Božju. J. Matović 473. Sakramenat učinjen od jednoga, ko je u smrtnomu grijhu oli u drugom nedostojanstvu. M. Dobretić 4. Ružnoca nedostojanstva i nečovještva prid ludma u grijhu od kradnje i lukeštine. 184. Psot to veću pogrdu bitju Božanstvenomu nadodava i uzmnaza, koliko veće jest nedostojanstvo i neharnost psovaoca. I. P. Lučić razg. 99.

c) nečast, pogrda, t. j. kada tko čini kome ono, što ne dolikuje, ne pristoji se; vidi nedostojan pod c. Imaju nastojat na ures i čistoću od crkve i otara i ne dopustit nedostojanstva u templu. I. Držić 254. Posla drugoga poklisa u Rim s listi puni pritenja, sramote i nedostojanstva. K. Pejković 28. Da naprijateći ne bi učinili koje nedostojanstvo i nepoštovanje spasitelju našemu. A. Kadetić 165. Koji čini učiniti koje nedostojanstvo biskupu. 315.

NEDOSTOJAÑE, n. nom. verb. od nedostojati se. Samo u Jambrešićevu rječniku (dēdignatio, u lat. dijelu).

NEDOSTOJATI SE, nedostojim se, impf. nalažiti što za nedostojno; vidi 1 dostojati pod 3, c. U rječniku Belinu (nedostojati se, nedostojim se, sdegnare e sdegnarsi, non degnarsi) i u Jambrešićevu (nedostojim se, nedostojam se, kaj za nevređeno držim, dedignor, u lat. dijelu). Ako li se kogod nedostoji svoje stare vitezove gledati u mnoštvu ljudi različiti(h). A. Kačić razg. 337. Ovamo bi mogla ići i dra prinjera naredena kod 1 dostojati pod 3, c, i to jedan iz Narucen. 86a (u tom je primjeru štampano griješkom kurenje mjesto korena), a drugi iz G. Palмотića 3. 78b.

NEDOSTOJNICA, fem. prema masc. nedostojnik. Samo u Stulićevu rječniku (mulier indigna).

NEDOSTOJNIK, m. čovjek nedostojan. Između rječnika samo u Stulićevu (homo indignus s naznatom, da se nalazi u Đordića). Koja ja nedostojni uzeti odlučujem. B. Kačić zrc. 168. Muke tvoje, koje ja nedostojnik uspomenjem. rit. 181. Tolici nedostojnici uživaju bogastva. D. Bašić 133. Kako može, o nedostojniče, dlohat jedan sakramenat toliko veliki? Blago turl. 2, 248. Pedepsu nedostojnici tisuć krati iznađoše. I. Dordić ben. 62.

NEDÓSTOJNÖST, nedostojnosti, f. isto što nedostojanstvo; protivno: dostojnost. U rječniku Mikalini, Belinu, Bjelostjenićevu, Jambrešićevu, Voltigijinu, Stulićevu (s naznatom, da se nalazi u Đordića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranou nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Popovićevu (vidi daje). Najstarija je potvrda u Matijevića (jedina iz xvii vijeka).

a) isto što nedostojanstvo pod a. U rječniku Mikalini (indignitas), u Belinu (indignità), u Bjelostjenićevu (indignitas), u Jambrešićevu (indignitas, u lat. dijelu), u Voltigijinu (indignità, Unwürdigkeit) i u Popovićevu (Unwürdigkeit). Koji si moguć oprati svaku moju nedostojnost. S. Matijević 99. Boļe poznajemo potribu i nedostojnost našu. A. Kanižić utoč. 123. Ispovidam nedostojnost moju, da ja nisam vridan biti u crkvi. bogolubnost 90. Ne gledaj, moj dragi Ježuse, na moju nedostojnost. T. Ivanović 122. S pravom poniznostju neka poznadu nedostojnost svoju. I. Velikanović upuć. 3, 457. Nedostojnost našega tila, malovridnost našega plemena, nezaslužene naše naravi. A. Tomiković gov. 373. Osjećajući svoju nedostojnost plaćemo kao Adam na vratima od raja. D. Daničić pis. 121.

b) isto što nedostojanstvo pod b. Može ngrabitati nedostojno prisveto pričešteće i u druge nedostojnosti posrnuti. A. Kadetić 322. Ne mogući podniti toliku nedostojnost pera Meniatova. A. Kanižić kam. 79. Ne znam nedostojnos tvoju, rad koje te grdi. A. Kalić prop. 443.

c) isto što nedostojanstvo pod c. Samo u primjeru: Koji se suprotive nepravedno jednomu odabranu prospilići protiva nječmu nedostojnosti. A. Kadetić 310.

d) sramota, rugoba; vidi nedostojan pod d. U rječniku Stulićevu (dēdecus, turpitudo). On (t. j. kralj Sardanapal) nosišće urese ženske i predijaše kakono žena. Ovu nedostojnost i toliki prikror kraljevskog pristola ne moguće podnositi podložnici negovi. D. Brgdanić 32.

e) nepristojnost; vidi nedostojan pod c. Samo u Bjelostjenićevu rječniku (indecentia).

f) Osobit je ovaj primjer: Upasti će u nedostojnost Božansku i blaženih apostolov Petra i Pavla. I. Krajić 70. Ovo je prevedeno iz bule pape Pija v štampane na početku rimskoga misala (indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum se noverit in cursurum). Krajić je riječ indignatio (t. j. srđba) krivo shvatio i preveo uzevši je za indignitas.

NEDOSTOJSTVO, n. isto što nedostojanstvo; protivno: dostojstvo. Između rječnika samo u Stulićevu (dēdecus, turpitudo) i samo u jednoj knizi. Kojoj se nikakor ne pristojaju ova nedostojstva neumičnih poganih. P. Ralovićić nač. 152. O veliko zaisto nedostojstvo jednoga redovnika! 513. U prom se primjera ne razabira

pravo značenje, a u drugom će biti isto što nedostojnost pod b.

NEDOŠAST, adj. (upravo partic.), non futurus; protivno: došast. Samo u primjeru: Ako stavimo nedošasto jurve za prošasto. M. Radnić 330b.

NEDOŠAŠĆE, n. isto što nedolazak; protivno: došašće. Nedosašće pred sud, Nichterscheinung vor Gericht. Jur. pol. term. 365. Ima i u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. das Ausbleiben.

NEDOTAKLIV, adj. koji ne može dotaknuti; protivno: dotakliv, kojemu nema potvrde. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nedotakljiv, intactilis) i u Voltigijinu (intangible, unborührlich) i samo u primjeru: Ukažao se je u jednomu priprostomu i nedotakljivomu poradi svega trna grma. A. Tomiković gov. 198.

NEDOTKA, f. ono mjesto na platnu, de je ispuštena žica pri tkanju pa ostalo nedotkano. M. Ružić (zabiće i naznačeni akc.). Dručije u Vukovu rječniku: nedotka (-ô- mjesto -o- biće pogreška; ispor. pôtka), platno, koje na obje strane nije jednako sabijeno; a opet drukčije u Šulekovu rječn. zn. naz.: nedotka, Treppe (in der Leinwand), t. j. kad platno nije svuda jednako debelo. Ima i u Stulićevu rječniku, ali vrlo pogrešno: nedotka, inopina, paupertas (t.j. oskudica, siromaštvo) s primjerom: Bivši doveo sebe i svojijeh na veliku nedotku; za taj se primjer kaže da je iz Palmotiće, ali to ne može biti istina, jer od Palmotiće nema proze, a navedeni je primjer očevidna proza.

NEDOTRESAK, nedotreska, m. biška, koja se zove i netresak (vidi tam). B. Šulek im. (upravo nedotresk) s naznakom, da se govori na Rabu. Zabižezeno od čorjeka ne sasvijem pouzdana.

NEDOTUPAVAN, nedotpavna, adj. koji nije cijele, zdrave pameti; protivno: dotupavan. Između rječnika samo u Vukovu (unvollkommen, besonders an Vernunft, non integer, in primis ratione). Po Vukovu ném. i lat. tumačenju upotrebljava se osobito za pamet, ali se može uzimati i za drugo što krne, nepotpuno, manjkavo; to bi značenje moglo biti u primjeru: Nakazan je to govor. Ja držim, da se nime ljudi ni pošaliti ne umiju. Tako mi se čini oskudan. sv. krn. nedotpavan. M. Đ. Milićević med. 316. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za ném. begriffsstützig, tal. ebete (t. j. onaj, koji je tupe pameti).

NEDOTUPAVNOST, nedotpavnosti (jamačno je takav ake), f. slaba pamet, bezumje. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. za ném. Begriffsstüzigkeit, tal. ebatazione i u Popovićevu rječniku (Unvernünftigkeit).

NEDOTUPIT, adj. isto što nedotpavan. Nedotupit, slabe pameti: ti si nedotupito čelade. J. Grupković. Druge se potvrde nije našlo.

NEDOUMICA, f. dojvođa, koleba (kad čovjek ne zna, šta bi radio). Riječ nacišena prema rus. rijeći istoga značenja nedoumčenje. Između rječnika samo u Popovićevu (Schwanken im Entschluss) i samo u primjeru: Opet ustaju nekoliki i u nedoumici polaze. M. Đ. Milićević zlos. 22. □

NEDOVIĆ, m. prezime (u Srbiji) izvedeno od imena Nedo. Rat 332. Drž. kalend. (1905) 300. Etnogr. zborn. 6, 791. — Nedovići m. pl. zove se ġemat sela Rtara u Srbiji u okrugu rudničkom. Etnogr. zbor. 4, 200.

NEDOVOLJAN, nedovoljna, adj. insufficiens, non contentus; protivno: dovoljan. Ake. je postavljen prema: zádovôđan, zádovôđna.

a) o onome, čega nije dovoljno (dosta); vidi dovođan pod a, a. U rječniku Stulićevu (nedovođan, v. bezdovođan, t. j. nezgodan, nemoćan, ali tal. ima insufficiente), u Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu (ungenügend). Zato je poznavanje vina po licu znak nepostojan i nedovođan. P. Bolić vinod. 2, 200. Sume novaca pokazalo su se kao male i nedovođene. Nov. srb. (1834) 155. Nedovođan, ungenügend, unzulänglich. Jur. pol. term. 529. 543. Sve, što bi se u tumaču moglo naci nedovođno. Đ. Daničić i Ilevkovićevu rječn. Pokuški se govori i piše na pr. Nedovođan napredak u naucima.

b) isto što nezadovođan; vidi dovođan pod a, b. Sa svega mog bogastva štetom nedovođenja još i pošteće moje lažom i ogovarašem korili su. G. Peštalić 22. Nedovođni stin, što su mi krunu kraljevsku oteli. 76. Ma još Drago nedovođan biva, što mu nitko dišće ne dariva. Osvetn. 1, 62.

NEDOVOLJNOST, f. stanje, kad je čega nedovođno. Potvrda je samo: Nedovođnost, Unzulänglichkeit. Jur. pol. term. 543.

NEDOVOLJSTVO, n. isto što nedovođnost; kao da je to u primjeru (jedino, što se našao): Sve priroda snabdjeva oružjem! protiv neke neobuzdne sile, protiv nužde, protiv nedovođstva. P. Petrović gor. vijen. 94.

NEDOVRSAN, adj. nepotpun; kao da je to u primjeru: Ona riječ nedovrsna sperabamus kaže vjoru u srcu nedovrsnu. B. Zuzeri 61. — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz.: nedovrsni glagoli (trajni glagoli).

NEDOVRSNE, n. nom. verb. prema glag. ne dovršiti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (imperfectio).

NEDOVRSIV, adj. beskrajan, bez svrhe. Samo u primjeru: Prid róm se z desne i lijeve dva vjekuvječanstva nedovrsiva zatvoraju ko dva mora bez dna i jednoga i bez kraja. B. Zuzeri 21.

NEDOZNAN, pas. partic. zanijekani prema doznan; onaj, koji se ne može dozнати. Samo u jednom spomeniku. Božji veliki i nedoznani i neposramljivi promisal. Starine 3, 228. Slava tebi, čudni i divni . . . i nedoznani Božji promisle! 315. Vidi primjer iz istoga spomenika kod doznatih pod b.

NEDOZOVLIV, adj. koji se ne može natrag dozvati; protivno: dozovljiv (kojemu nema potvrde). Samo u rječniku Bjelostjenčevu (irrevocabilis) i u Voltigijinu (irrevocabile, unwiderruflich).

NEDOZRELOST, f. stanje onoga, što je nedozrelo. Samo u Stulićevu rječniku (maturitas imperfecta).

NEDOZRENE, n. nom. verb. prema glag. ne dozreti.. Samo u Stulićevu rječniku (maturitas imperfecta).

NEDÖZREO, nedözrela, partic. pret. zanijekani prema dozreo; immaturus. Urječniku Belinu (nedozrio, non maturato bene), u Stulićevu (nedozrio, nedozreli, immaturus, acerbus, crudus, voće nedozrelo, fructus immaturus, acerbus s naznakom, da je iz ruskogarjećn.) i u Vukovu (unreif, immaturus). Duša, kojoj mačka rosa od molitve, plodi i čini djela nedozrela i neizvrsna. B. Gradić djev. 40. Priklonili se poljubiti dvi jabuke nedozrele. Đ. Baraković draga 363b. I videći . . . usred bijela rastjet snijega dvije jabuke nedozrele. P. Kanačević 71. Da im ne daju . . . voće nedozrela. D. Obradović živ. 4. Vino . . . koje se iz greša ili nedozrelog grozđja cedi i pravi. P. Bolić

vinod. 2, 22. A ja bijah voćka nedozrela, poslušah ih te procerah strica. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 585.

NEDOZVĀN, *pas. partic. od dozvati (se), nerazuman; ispor. dozvati pod 3, b. Samo u primjerima:* Ma družini tumačit valade, jer su ljudi prosti, nedozvani. Osvetn. 2, 90. Duh preobratiti u igračku.... bijeg je plitka i nedozvana uma. M. Pavlinović rad. 147.

NEDOZVĀNE, *n. nom. verb. prema glag. ne dozvati (se). Samo u primjerima:* Za slabost i nedozvanje Bog bi mu prosto (*tu je značenje: nesjećanje; govor je o pokorniku, koji se ne sjeća svih svojih grijeha*). I. Anić svitl. 88. I one ju s nedozvanja grde (*tu je značenje: nerazumnost*). Osvetn. 4, 18.

1. NEDRAG, *m. muško ime.* Zak. vinod. 55 (dvaput, za dva različna čovjeka). *Pravo se značene razabira iz onoga, što je rečeno kod 2 Mrza.*

2. NËDRÄG, nêdrâga, *adj. ingratus; protivno: drag.* U svijem rječnicima osim Vrančićeva i Jambresićeva (vidi dače). Potvrda ina od svršetka xiv vijeka. U jednoj knizi nalazi se kompar. nedraži (vidi posljednji primjer pod a, b, aa).

a. *isto što nemio, neprijatan, neugodan.* U rječniku Mikačinu (nedrag, nemio, neugodan, iniucundus, insuavis, — *adv.* nedrago, nemilo, neugodno, iniucunde), u Belinu (discaro, disgratiato, ingrato, ciće disgustebole), u Bjelostjenčevu (nedrag, nevgoden, ingratus, iniucundus, insuavis), u Voltigijinu (discaro, unangenehm), u Stulićevu (iniucundus, insuavis, — *adv.* nedrago, invite, iniucunde, insuaviter) i u Daničićevu (nedrag, ingratus sa dva primjera iz svršetka xiv vijeka i s jednim iz xv v.).

a) *uopće.* Bolezan je nedraga. Naručn. 51a. Nedragu nijednu stvar nijesam vam tužna ja stvorila nikadar. F. Lukarević 270. K nemu će poći ja za vidjet štogodi prije neg' se stvar koja nedraga dogodi. 277. Kad srcem sluga drag počla kigod dar, ne može bit nedrag, još da je mala stvar. 286. Dragiću nevjerni, Dragiću nemili, Dragiću nedragi! M. Držić 126. Život odveće neslađa i nedrag. D. Zlatarić 39a. Čuh raspi nedrazi. Đ. Baraković vila 349. Daleko od sfake nedrage požude. B. Kašić per. 182. Sušega je vele tijela neg dub, za sveđ koji usahne, sva je (t. j. vilenica) nedraga, sva nemila. G. Palmotić 2, 60. Uze zlobe sve nedrage glasit pjesnim pritužnoma. G. V. Bunić 16. Sprava im je nedraga gotova. J. S. Rejković 280.

b) *s dopunom u dat.*

aa) *adj.* Tomu pisaniju mnogo se čudimo, i bi ni nedrago (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 21. Grah ima bit tol'ko nedrag vođi, da Naručn. 50b. Nije stvari, koja bi bila tolikoj nedraga Bogu, koliko je ohlast. Zborn. (1520) 14a. Toga, znaj, radi Bogu si nedraga. H. Lucić 243. Koja (t. j. stvar) mu je mrska i nedraga. M. Divković nauk 275a. Herud sliša te nedrage nemu stvari. F. Glavinić evit 427b. Imaš ukazati ... da ti je nedrago ono traćenje. B. Kašić zrc. 96. Da se ne nahodi u noj stvari grube i nedrage toliko veliku pribivaocu. I. Držić 141. Veoma je nemio gradanom nebeskijem i nedrag je Bogu. 144. Kagodi se stvar zgodila nemu prem nedraga i nemila. G. Palmotić 1, 348. Bjež' od nega, kad mu je družba tva nedraga. 2, 353. Bul! svakomu drag, a nikomu nedrag. Poslov. danič. Nije druge stvari nedraže veće Bogu. K. Mazarović 92.

bb) *adv.* Toj nam' mnogo mrsko i nedrago bi (iz xv vijeka). Mon. serb. 375. Koliko je protivno človiku, a nedrago Isusu. Korizm. 55b. Nedrago ti je čuti od njih besjediti. B. Kašić zrc. 108. Joni bi vrlo nedrago, i rasrdi se. Đ. Daničić jon. 4, 1.

b. nedrag, nedraga *je isto što neljubljen, neljubljen, o mužu, o ženi, o ljubavniku i ljubaznici.* Između rječnika samo u Vukovu (nêdrâgi, der Ungeliebte, Unliebe, non amatus s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 220: Ne daj mene majko, za nedraga; volim s dragim po gori (h)oditi, glog zobati, s lista vodu piti, studen kamen pod glavu metati neg's nedragim po dvoru šetati i s drugim iz iste knjige 1, x: Draga moja, jesli l' se udala? Jesam, dragi, ali za nedraga, sa nedragim i čedo rodila; — nêdrâga, eine ungeliebte Frau oder Geliebte, amasia non cara). Bog ubio Omerovu majku, što rastavi i milo i draga, a sastavi nemilo, nedrag! Nar. pjes. vuk 1, 255. Kad ti ženi brata Mehmed-bega, što ga ženi nedragom djevojkom? Nar. pjes. hörm. 1, 357.

c. nedrag nemajući uza se imenice služi kao imenica.

a) nedrag je isto što neprijateł. Veće muke ja ne vim ... ner se dat u ruke nedrazim svojim sam. Š. Menčetić 342. Kad se sad nedrazim navijesti smrt moja. D. Zlatarić 2b. Ne čete se, bračo, zagrljeti (sic!) sa svojim rodom draganijem no sa svojim rvat nedragijem. Osvetn. 3, 151.

b) do nedraga poći t. j. poći kamo nije kome draga; samo u primjeru: Otidoše niz Dunav (t. j. Turci) pošli do nedraga! J. Rajić boj 86.

c) od nemila do nedraga, na pr. ići, potucati se, t. j. od jednoga zla do drugoga. Između rječnika samo u Vukovu (od nemila do nedraga, na pr. prebjija se kod riječi nedragi). Idući od nemila do nedraga. J. Banovac pred. 94. Ode proseć od grada do grada, od nemila,obre, do nedraga. A. Kačić razg. 55. Skitamo se od nemila do nedraga. F. Lastric ned. 355. Dali ište pustog blaga od nemila do nedraga. V. Došen 210b. Bižaše od nemila do nedraga. A. Kanižić kam. 108. Da se skita od nemila, do nedraga. M. Dobretić 121. — *Sasma je neobičan namještaj u primjeru:* Tko ostane, neka sreću traži od nedraga pa do nemiloga. Osvetn. 2, 70.

d. *adv. nedrago isto što jestino.* Potvrda je samo u Voltigijinu rječniku (non a caro prezzo, wohlfeil). Ispor. drágó, t. j. skupo kod drag na str. 741b pod II, 1.

e. *U jednoga se pisca mjesto kako, koji mu dragu nalazi kako, koji mu nedrago. Robe, žegu, kako nima draga, s'jeku, koju, kako mu nedrago.* Osvetn. 3, 53. Da se moje pjesme, koje mu nedrago one pjesničke vađanosti bile osnovane. 5, 1.

NEDRAGOĆA, f. *isto što nedragost. Samo u Stulićevu rječniku (nedragoća, nedragost).*

NEDRAGOST, f. molestia, indignatio; protivno: dragost. U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Daničićevu (vidi dače). Potvrda ina od xv vijeka do početka xix (t. j. do Stulićeva rječn.).

a. *neprijatnost, dosada.* U rječniku Daničićevu (molestia s jednom potvrdom). Požali nedragost našu i nam' nedvorno učištenje (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 162. Ne vim ja praviti nedragos alijad, od koga ozdraviti ne budeš mene tad. Š. Menčetić 118. Da žalos drug drugu ne stvari ali ku nedragos. 296. Najmahe nedragosti

podnijeti ne možemo. B. Gradić djev. 181. Da u čem nedragos očuti. D. Zlatarić 98^a. Onijem načinom, kojijem običaju sfeti očitovati sfoje tuge i nedragosti. B. Kašić fran. 165. Ne je blagos sve nedragos, nemile su ne milosti. G. Palmotić 2, 74. Da su grke i oštire nedragosti i suprotive. V. Andrijašević dev. 5. Ľubav Božja . . . sve nedragosti čini da su mile. put. 12. S jednom dragostju dohodi hiljadu nedragosti. M. Radić 409^a. Lahša je stvar bježati nedragost uboštva negoli nenavidost bogastva. K. Mazarović 25. Ufaće uskrsnuća veoma je podobno razgovorit nas u našijeh nedragostih. Đ. Bašić 62. Da ne primi od vas koju nedragos. 166. Pritrpi kojeg god nedragos za ľubav D. Marije. L. Radić 92. Ne nadaj se, moje srce, inoj plati . . . nego samo nedragostim i mukam prigorcijem. I. M. Mateić 149. Pridode koja nedragos, da srce smete i ožalostivi. A. Kalić prop. 412. Ako si primio kojugod nedragos. A. d. Bella razg. 7.

b. *negodovanje, lutina*. U rječniku Belinu (nedragos, dispetto), u Voltiđijinu (dispiacere, Missvergnügen), u Stulićevu (animi abalienatio, odium, displicentia, fastidium s potvrdom iz Menetića 296, koja je ovđe navedena pod a) i u Daničićevu (indignatio s jednom potvrdom). Toj će biti u veliku nedragost i neugodaj kraljevstvu mi (iz xv vijeka). Mon. serb. 375. Kada čovik od nedragosti griha pride na plač. Naručn. 52b. Ne govorao o drugomu nego o Bogu kažući veliku nedragost, kada bi tkogod o drugomu progovorio. B. Kašić iin. 24. Tuj vike, tu žalosti, tu nedragosti, tu pogrde, a što je najgore, i udorci. per. 93. S bojezni i s velikom nedragosti od twoje nemoći (iz lat. cum dolore et magna displicantia propriae infirmitatis). nasl. 264. Misli grijhe twoje s mnogom nedragostju (iz lat. cogita peccata tua cum displicantia magna). A. Georgiceo nasl. 123.

c. rijetka pojedinačna značenja. a) staće, kad nije ti hoćak, vođan. To je nedragost od voje, da vođi ni drago niku stvar, ku čini. Naručn. 50b — b) mržnja. Što je linost? Jest nedragost ili mraž dobra duhovnoga. I. Zanotti upit. 16. — c) žalost. Govori, da mu je veoma žao . . . Pita se: je li ova nedragost oliti žalost zadovoљna za moći ga odrišiti? M. Dobretić 92.

NEDRAGOSTAN, nedragosna, adj. izведен od imenice nedragost; protivno: dragostan. Između rječnika samo u Daničićevu (vidi daže).

a. adj.

a) neprijatan; vidi nedragost pod a. U rječniku Daničićevu (nedragostъ, molestus s primjerom:) O vsakoj vašoj skrbi i vsakomu vašemu nedragostnu namje je nedrago (tu je adj. uzet bez imenice i služi kao imenica). Spom. sr. 1, 89 (iz xv vijeka; isprava, iz koje je ovo uzeto, stampana je i u Mon. serb. 250 s pogreškom našoj mjesto vašoj).

b) lutit; vidi nedragost pod b. Samo u primjeru: Bješe onđe njekoji nedragosni i medu sobom govorahu (iz lat. erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos et dicentes. mar. 14, 4). N. Račina 96a.

c) žalostan; vidi nedragost pod c, c. Vši vlastele biše o tomu mnogo nedragostni (iz xv vijekaj. Spom. sr. 1, 85 (Daničić postavlu u tome primjeru značene indignabundus, t. j. lutit, ali će boće biti onako, kako se ovđe uzima). Mnogo nedragostni bismo toliki priroki primiti ods našeh. 1, 162. Utješenje nedragosnjeh. Zborn. (1520) 168b.

b. adv. nedragosno, t. j. nedragovočno, nerado; vidi dragostan pod a, c i pod b, b. Samo u primjeru: Narav nedragosno hoće umrijeti (iz lat. natura invite vult mori). B. Kašić nasl. 216.

NEDRAGOSTIV, adj. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kaže, da je isto što nedrag; — protivno: dragostiv.

NEDRAGOSTIVOST, f. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kaže, da je isto što nedragoča; — protivno: dragostivost.

NEDRAŽICA, f. šuma u Hrv. kod Vojnog Križa. D. Hirc. Spomiňe se u něm. aktu iz svršetka xvii vijeka. R. Lopatić spom. 3, 81.

NEDREMČIV, adj. insomnis; protivno: dremčiv. Samo u Stulićevu rječniku (nedrjemčiv, v. bezdrjemav).

NEDREŠLIV, adj. koji se ne može odriješiti. Samo u Belinu rječniku (nedrješiv, neoprostni, che non può assolversi).

NEDRHITLIV, adj. koji ne dršće; protivno: drhitljiv. Samo u Jambrešićevu rječniku (i to samo adv. nedrhltivo, intrepide, u lat. dijelu).

NEDRUG, m. Samo u primjerima: A tko bi ga žalio, nedruže, kad ga svoji barjaktari ne će? Osvetn. 6, 81. Putovačeš svojim nedrugom, što je skoro na svijet postanuo (iz nar. pjesme za biježene u Lici). Đ. Surmin. Ne razabira se pravo značene.

NEDRUGOJAKO, adv. jednako, isto tako; protivno: drugojako. Samo u Stulićevu rječniku (non aliter, ea ratione).

NEDRUGORADAN, adj. onaj, koji nije drugome rad, koji ne žubi druge lude (nego samo sebe); protivnome adj. drugorad nema potvrdje. Samo u primjeru: Duše Bogu nevirne i neposlušne, a iskrnemu nedrugoradne. P. Zoranić 15.

NEDRUŠTVO, n. zlo društvo; kao da je to u jedinom primjeru, što se našao: Ako vidiš (t. j. u sru), da nož daruješ, toj prilikuje nedruštvo. Zborn. (1520) 128a.

NEDRUŽEVAN, nedruževna (biće takav ake.), adj. insociabilis; protivno: druževan. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nedruževni, cosa che non si può accoppiare), u Stulićevu (insociabilis; on je nedruževan, hominum societatem evitata solitaria vita contentus), u Šulekovu něm.-hrv. i u Popovićevu za něm. ungesellig. Govori se i piše na pr. Idi među lude; šta si tako nedruževan?

NEDRUŽEVNOST, nedruževnosti (biće takav ake.), f. svojstvo onoga, tko je nedruževan; protivno: druževnost. Samo u Popovićevu rječniku (Un geselligkeit).

NEDRUŽEVSKI, adj. isto što nedruževan. Samo u Stulićevu rječniku (insociabilis).

NEDRUŽIV, adj. isto što nedruževan; protivno: druživ. Samo u Stulićevu rječniku (insociabilis). — Slabo pouzdano.

NEDRUŽINA, f. zlu, rđava družina. Samo u primjeru: Zaludu se nedružina druže. P. Petrovic gor. vijen. 74. Tako bi se združila nedružina: korist i zabava, pouka i šala. S. Ľubiša prič. 81.

NEDUBOK, adj. plutak; protivno: dubok. Samo u primjeru (u kojem je adv., i to u prenesenom smislu): Pismo nedlboko (štamplj. nedlbko) složeno prorocasko ne biše mu ugodno. Transit 3.

NEDUBRAVAN, nedubravna, adj. koji je bez dubrava. Samo u Stulićevu rječniku (absque silvis,

— mesta nedubravna, loca absque silvis, loca porrecta). — *Slabo pouzdano.*

1. NEDUG, m. staće bez duga. *Potvrde donose samo:* Jur. pol. term 365 za něm. *Nichtschuld i B. Petranović r. kn. 43 za něm. Nichtschuld i tal. indebito.*

2. NEDUG, m. bolest. *Riječ se istoga značenja nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: staroslov. nedagъ, rus. недугъ, slov. nedožje, češ. neduh; na početku je riječka ne, a -dug stoji u svezu s rus. adj. дужий (ili доужин) i češ. dužný, kojemu je značenje: jak; po tome dakle nedug upravo znači: nejakost, slabost, otkle se lako moglo razviti značenje: bolest; ima li u drugim indoevr. jezicima srodnih riječi, ne može se sigurno reći. Između rječnika samo u Stulićevu (langor s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu (nedug, morbus sa dvije potvrde srpskoslovenske). Rassrdi se Pebuš bog i pusti v grčku vojsku velik nedug, i vsaki dan umirahu mnozi vitezi (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 130. Čini čovika priti v nedug ili v nevmožstvo. Kolunić zborn. 230. Veliko jedenje, koje čini čovjeku nedug. Zborn. (1520) 166b. Vr ne-dug črvenljivi vrpasti imati. Starine 2, 279. Nedug moj i mrtvilo u glavi ne može ništa drugo biti nego pokaraće Božije. G. Zelić 5. Samo u trećem primjeru mogla bi riječ nedug biti narodna, jer je u tome rukopisu jezik naroden bez smjese crkvenoslavenske; u drugima uzeta je ponuđena riječ iz crkvenoslav. jezika.*

NEDUH, m. isto što neduha. *Između rječnika samo u Popovićevu (Asthma, Hektik; ora je druga riječ — t. j. sušica — pogrešno uzeta).* Čini ga često krat vpasti v nemošt žegomu ili v tugu ili v neduh. Starine 23, 70. Bolesti, koje se kočma najčešće (sic!) dogode, jesu: keh, sekundija, neduh ili sputljivost. I. Jablanci 115.

NEDUHA, f. teško dihaće, sipina, staće, kad tko slabo ima duha (u značenju te riječi pod 1, a, a). *Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (neduha, težko dihaće, sip, asthma, difficultas respiratio, anhelatio), u Jambrešićevu (asthma), u Voltigijinu (asma, Engbrüstigkeit), u Stulićevu (neduha, v. zaduha s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.), u Šulekovu něm.-hrv. (Apnoë) i u Popovićevu (Asthma, Hektik, za ovu drugu riječ vidi, što je rečeno kod neduha).*

NEDUHAT, adj. mrtav; protivno: duhat (u značenju: živ). *Između rječnika samo u Stulićevu (exanimis). Izbacene iz ženske utrobe zametka čovičanskoga ili neduhata ili duhata. A. Kadčić 542. Greb něgov slavan jest, gdi něgovo leža tilo neduhato. Blago turl. 2, 319.*

NEDUHATAN, neduhatna, adj. isto što neduhat; protivno: duhata. *Samo u Stulićevu rječniku (exanimis).*

NEDUHOVAN, neduhovna, adj. protivno: duhovan (u značenju te riječi pod a, f). *Samo u Stulićevu rječniku (irreligiosus, — adv. neduhovno, irreligiose); u tom je rječin. još zabilježeno značenje: mrtav (non animatus, animo privus), dakle isto što neduhat; ali to je nepouzdano.*

NEDUHOVNOST, f. staće onoga, što je neduhovno (u značenju protivnog značenja adj. tjelesan, kojemu nema potvrde, ali vidi duhovan pod a, c). *Samo u primjeru: I druga narodna mahnja, koju bi mi nazvali neduhovnost. Od ne ono pjesništvo nadojeno tjelevnimi čuvstvi priznat nam je, da i pjesništvo naše zadiše tje-lovošću M. Pavlinović razl. sp. 203.*

NEDUŠAN, | nedušna, neduševna, adj.
NEDUŠEVAN, } isto što neduhovan; protivno: dušan, duševan. Oboje samo u Stulićevu rječniku (improbus, impius, devotionis expers, — adv. neduševno, v. neduhovno).

NEDUŠEVIT, adj. isto što neduhat; protivno: duševit. *Samo u primjeru: Čini izbiti zametak žuski duševit oli neduševit. A. Kadčić 547.*

NEDUŠEVNOST, f. imenica izvedena od adj. neduševan; protivno: duševnost (u značenju te riječi pod b). *Samo u primjeru: Udario kriviti podupravljivost i neduševnost naših vremena. M. Pavlinović rad. 105.*

NEDUŠLIV, adj. koji boluje od neduha, neduhe. *U rječniku Bjelostjenčevu (nedušliv, sipliv, asthmaticus, laborans difficultate spirandi), u Jambrešićevu (asthmaticus), u Voltigijinu (asma-tico, engbrüstig) i u Stulićevu (nedušliv, v. pje-hav s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.). Govori se u Krašiću (u Hrv.). S. Ivšić (zabilježio naznačeni akc.).*

NEDUŠLIVAC, nedušljiveca (jamačno je takav akc.), m. nedušljiv koň. F. Kurelac dom. živ. 9.

NEDUŠLIVOST, f. staće, u kojemu je onaj, koji je nedušljiv. *Samo u Jambrešićevu rječniku (nedušljivost, dyspnoea, u lat. dijelu).*

1. NEDUŽAN, adj. non debens, insons; protivno: dužan. *U rječniku Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Šulekovu něm.-hrv. i u Popovićevu (vidi daće).*

a) onaj, koji ne mora; vidi dužan pod 1, b. *Samo u rječniku Voltigijinu (unverbunden) i u Popovićevu (unverpflichtet).*

b) nevin; vidi dužan pod 1, c. *U rječniku Šulekovu něm.-hrv. i u Popovićevu za něm. unschuldig. Neoskrvána i nedlžna janca. Ant. Dalm. nov. test. 2, 122b (1 petr. 1: 19). I gnjezdio im obara nedužno. Osvetn. 1, 5. Nedužan, nevin, unschuldig, innocent. B. Petranović r. kn. 91. Nedužan, innocens. D. Nemanić (1885) 39. Što danas hrv. književnici uzimaju često nedužan u ovome značenju (na pr. postradali su i mnogi nedužni), to će biti prema něm. unschuldig; — budući da je dužan isto što schuldig (na pr. nijesam vam ništa dužan), uzima se nedužan prema unschuldig (t. j. nevin).*

c) o onome, što se kome ne pristoji, što mu ne patri; vidi dužan pod 2, a. *U rječniku Bjelostjenčevu (nedužen, indebitus) i u Voltigijinu (indovuto). Da pokažeš jasnu zraku s nedužnoga tebi mista. V. Došen 31a.*

d) nezaslužen. *Samo u primjeru: Da si me danas po nedužnoj milosti tvojoj obaroval. Katek. (1561) 44.*

e) nekažen. *Samo u primjeru: Gospodin neće ostaviti nelužna onoga, ki ime negovo v taščinu prijimje. Katek. (1561) 6.*

f) Ne razabira se pravo značenje u primjeru: Da je pero moje u dužnoj stvari pomačalo ili se u nedužnoj nepomučivo zabrzilo. V. Došen x.

2. NEDUŽAN, adj. bolestan; vidi 2. nedug. *Između rječnika samo u Daničićevu (nedužan, aegrotus s primjerom srpskoslovenskim) i još u primjeru: Tu isčuvaju se nemošći i nedužni (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 95.*

NEDUŽNOST, f. svojstvo onoga, koji je nedužan (u smislu toga adj. pod b). *Između rječnika samo u Šulekovu něm.-hrv. za něm. Unschuld. Nam bude prilučena takova pravica, nedlžnost i čistoća. Katek. (1561) 100. Pravica i*

nedužnost, ako nije razuma, ne mogu od prevare spasiti. S. Lubiša prip. 71. Više se primjera nije našlo, ali danas mnogi hrv. književnici pišu na pr. Dokazao je svoju nedužnost. Vidi, što je rečeno kod 1 nedužan pod b.

NEDVA, f. bička Nepeta Cataria. B. Šulek im. s naznakom, da se govori u Istri. — Tamno.

NEDVOJAN, adj. simplex, indubius; protivno: dvojan.

a) jednostavan; vidi dvojan pod a. Samo u Stulićevu rječniku (simplex s naznakom, da se nalazi u Andrijaševića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer; — u istom rječniku ima s istim značenjem još i nedvoj, nedvojat, ali je oboje sasma nepozdano).

b) nerazdvojen. Samo u primjeru: Da smo jedni po krv u nedvojni, jer ista nas odojila majka. Osvetn. 6, 31.

c) onaj, o kojemu se ne može dvojiti; vidi dvojan pod b. U rječniku Bjelostjeničevu (samo adv. nedvojno, v. nozahodno, indubio, indubitate, sine dubio, u lat. dijelu; ima i adv. nedvojno, indubitabiliter), u Voltigijinu (samo adv. nedvojno, indubitatamente, zuverlässig) i u Stulićevu (adv. nedvojno, procul dubio, indubitanter, sine dubio s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Nedvojno i bez sumne nijedne viruju. S. Budinić suma 3a. Sviđočastvo od vire . . . pri nas jest tvrdo, nadano, nedvojno, stanovito 15b.

NEDVOJBEN, adj. onaj, o kojemu se ne može dvojiti; protivno: dvojben (nema u ovome rječniku, ali ima u Šulekovu nem.-hrv. za nem. zweifelhaft, a poknjiški se govori i piše na pr. u dvojbenim slučajima treba pitati pametnije lude za savjet). Nedvojben, nesumniv, unzweifelhaft. Jur. pol. term. 526. Nedvojbeni posjed, unstreitiger Besitz. 533. Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. unzweifelhaft.

NEDVOJBENOST, f. stajne, kad je što nedvojbeno. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Unzweifelhaftigkeit.

NEDVOJLJIV, adj. isto što nedvojben. Samo u Jambrešićevu rječniku (indubitabilis, u lat. dijelu).

NEDVOJNOST, f. i isto što nedvojbenost.

NEDVOJSTVO, n. i Samo u Stulićevu rječniku (certitudo).

NEDVOLIČAN, adj. iskren; protivno: dvojčan. Samo u primjeru: Dušo svoje očistivši . . . za bratoljubje nedvolično. Vuk 1 petr. 1, 22. Ispor. crkvenoslav. въ братолюбие нелицемерно; грч. εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόζητος.

NEDVORAN, adj. neužadan, grub; protivno: dvoran (u značenju togu adj. pod a, c). U rječniku Belinu (nedvorni, agresto, cioè ruvido nel procedere), u Voltigijinu (nedvorni, scortese, unhöflich), u Stulićevu (nedvoran, nedvorni, inurbanus) i u Daničićevu (nedvornja, asper s primjerima iz xv vijeka). Stvor ne dvoran, koji bi do danas k nama od gospodina vojevode Radislava bio. Mon. serb. 310. Ako je koja zločaja i nedvorno učištenje od strane gospodina Radislava. 315. Požali nedragost našu i nam te nedvorno učištenje. Spom. sr. 1, 162. Odšporući nam, a po našem človiku mnogo nedvornih i nepočtenih i zlēh rěci. 1, 167.

NEDVORANSTVO, n. neužudnost, gruboča. Samo u Jambrešićevu rječniku (nedvoranstvo, infacetiae, u lat. dijelu).

NEDVORNOST, f. svojstvo onoga, koji je nedvoran; protivno: dvornost. Samo u rječniku Voltigijinu (increanza Unghöflichkeit) i u Stulićevu (inurbanitas, inculti more).

NEDVORŠTINA, f. upravo isto što nedvornost, ali u većoj mjeri kao nasiče. Samo u Daničićevu rječniku (nedvorsština, asperitas s primjerima iz xv vijeka). Stid naš je pisati vi za veliku nedvorshtinu Brankovu. Spom. sr. 1, 167. Za nedvorshtinu, koja je našemu knezu učinena. 1, 169 (to se tiče onoga, što se govori u ispravi na str. 162, t. j. kako su Brankovi ljudi razorili i porobili kuću kneza dubrovačkoga, i u toj se ispravi tome nasiče kaže: velika nedvorshtina).

NEDVOUMAN, adj. isto što nedvojben; protivno: dvouman. Između rječnika samo u Stulićevu (nedvouman, v. nedvojan, — adv. nedvoumno, v. nedvojno) i samo u primjeru: Nedvoumni štit naroda čovičanskoga. A. Knezović xi.

NEĐO, m. ime Turčinu; samo u jednoj nar. pjesmi. Te je (t. j. knigu) šilo u l'uklina grada pobratimu Nedj od Duklina. Pjev. crn. 237a. Otle Nedj sa snahom okrenu. 238a.

NEĐARIĆI, m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 613.

NEDUBREĆE, n. nom. verb. prema glag. ne dubriti; samo u primjeru: S nedubreća jer sveg malo nosi. J. S. Rejković 56.

NEFALIĆNOST, f. instinitost; protivno: faličnost. Samo u primjeru: Vična istina negova, nefaličnost i mudrost (govor je o Bogu). B. Lea-ković nauk 25.

NEFAJ. U rječniku Vukovu (in der Redensart: u nefal [bez akc.]), vide nehotice, s naznakom, da se govori u Boci). Akc. za Boku priopćio naustice T. Brajković: u nefal; isti je priopćio, da se govori i u Perastu s tamošnjim akc. u nefal. Jamačno je nefal upravo imenica, ali se ne razabira, je li m. ili f. Može se misliti, da -fal (t. j. -hval), stoji u svezi s riječju hvala, ali je razvitak značenja taman; vidi nahvalice, ufal.

NEFER, m. prost vojnik. Iz turskoga jezika, u kojemu ista riječ isto znači. U rječniku ni jednom. Dvi paše zgubismo, najbolje nefera družbe pozelismo. I. T. Mrnavić osm. 57. Da će prominiti sve nefera stare i zlo nastaniti iste janice. 75. S neferima vojskom od krajine. Nar. pjes. bog. 322. Još mi pošli trideset nevjesta za mojih trideset neferah. Pjev. crn. 35a. S Halilagom do tri sta nefera. Nar. pjes. juk. 63. Brže diži trideset delija i mojih sve sedam nefera. Nar. pjes. marj. 157. Dok je aga, biće i nefera. Nar. bl. kapet. 353. A skupi se silovita vojska . . . ni se aga ni neferi znaju. Nar. pjes. hör. 1, 53. Sedam aga, osam barjaktara i pet stotin' mladijih nefera. 1, 291.

NEFEROVIĆ, m. prezime. Fraňo N. Imenik (1906) 447. Milan N. Bošnák (1908) 127.

NEG, mjesto nego (vidi tamo).

NEGĀNIV, adj. isto što neganliv. Samo u rječniku Belinu (che non può esser commosso) i u Stulićevu (u prenesenom smislu: immisericors, t. j. nemilostiv).

NEGĀNLIV, adj. onaj, koji se ne može ganuti. Samo u rječniku Jambrešićevu (negenliv, immobilis) i u Voltigijinu (immovibile, unbeweglich).

NEGĀNUĆE, n. svojstvo onoga, što se ne giba, što se ne može ganuti. U rječniku Mikalinu (ne-

ganutje, stanovitost, immobilitas, stabilitas), u Belinu (neganutje, immobilita), u Bjelostjenčevu (negnutje, v. negećeće), u Voltigijinu (negnutje, immobilita, Uubeweglichkeit) i u Stulićevu (neganutje, firmitas, stabilitas). Neganutje u tebi prebiva (gorori se Bogu). F. Glavinić cit 2a.

NEGANT, upravo pas. partic. zanijekani od glag. ganuti, — ali znači i: nepomičan, nepokolebljiv, t. j. onaj, koji se ne može ganuti. Između rječnika samo u Mikačinu (neganut, nekrenut, immotus, — adv. neganuto, stanovito, immobiliter. (Bog) učini Luciju tako tvrdnu, stalnu i neganuto, da tri sto ljudi potežući ju od mesta onoga ganuti ne moguju ju. F. Glavinić cit 412b. U kojoj je stavljena i utemeljena i neganutijem načinom vazda ukorijećena misao moja. M. Divković nauk² 211. Stajaše u svomu odlučku jal i neganut kaono u moru nepomična stina. A. Kanižić kam. 40. Obstajasmo neganuti ni prije ni poslije općeti s Focijom. 429.

NEGANTAN, neganutna, adv. isto što neganut (t. j. nepomičan). Samo u rječniku Belinu (samo adv. neganutno, immobilmente) i u Stulićevu (immobilis, — adv. neganutno, firmiter, constanter).

NEGANTIV, adj. isto što neganutan; protivno: ganutiv. U rječniku Mikačinu (neganutiv, što se ne može krenut, immobilis), u Belinu (constante, immobile, — adv. neganutivo [stamp. nehanutivo], con constanza, constantemente] i u Stulićevu (immobilis). Stajaše neganutiv i čekaše ju s četama. D. Bogdanić 31.

NEGANTSTVO, n. nepomičnost. Samo u Stulićevu rječniku (neganutstvo, v. neganutje).

NEGAĆEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne ganuti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (negneće, negnutje, negibljivost, immotus) i u Jambrešićevu (negeneće, immobilitas).

NEGASIV, adj. onaj, koji se ne može (u)gasiti; protivno: gasiv. Samo u Stulićevu rječniku (qui extingui nequit).

NEGAŠLIV, adj. isto što riječ, koja je pred ovom. Samo u primjeru: O luču negašliva u slici smerna čoveka, kuda se uklanja? M. D. Miličević pon. 501.

NEGATI, negam, pf. zanijekati, poreći. Iz tal. negare. Govori se u Perastu. T. Brajković 18 (zabićežio akc. negati, — a obrađivaču rječnika naustice priopćio znaćeće, pa i to, da je glag. pf.).

NEGBE, f. pl. isto što negve (vidi tam). U rječniku nijednom. Sindiri spadu i negbe s onog žalosnoga Arapina. F. Lastrić test. ad. 15a. Negbe na sebi noseći i lance za sobom vukući. Đ. Rapić 19. Stvar svakoga čuda vridna jest, da je sv. Ivan u težkih negba(h) zatvoren, a Hirud savsim prost, brez negbi, broz singira. 22. Ovo je ura, da raztrgneš negbe tvojih gribah. A. Tomičković gov. 62. Niti komu razvezuje negbe i singire gribah. 133. — U najstarijoj potvrdi nom. glasi negbi: Šesta je muka, koju će imati prokleti u paklu: sinčiri, verige, negbi. M. Divković bes. 198.

NEGBIN, m. selo u Srbiji u okrugu užičkom. S. Koturović 418. Iz Negbina. Etnogr. zborn. 8, 921. — Kao da se govori i Negbina, f.: Iz Negbne. Etnogr. zbor. 8, 815, — 13, 43.

NÈGDA, adv. olim, aliquand; nostalo od neka, a to od nekada, otkle je postalo i nekada (nekad); dakle su negda i nekada ista riječ. Riječ je složena, a prvi joj je dio riječca ne, o

kojoj vidi kod 3 ne. Pored negla nalazi se i njegda, negda, nigda, a nalazi se i s dodatim -r na kraju (vidi među primjerima); u Kavačina se dvaput (na str. 281a i 302b) nalazi tida u sroku, što je dakako sasma nepouzdano. Riječ se nalazi u svijetu rječnicima (vidi dače).

a. negda se uzima za neodređeno vrijeme u prošlosti ili u budućnosti. U rječniku Mikačinu nigda bi, bi u neko vrijeme, iam diu fait, olim fuit, u Belinu (nigda, già), u Bjelostjenčevu (negda, aliquando, quondam, iam diu, olim, — negda prvo, olim, aliquando), u Jambrešićevu (negda, aliquando, olim, quondam), u Voltigijinu (negda, un tempo, zumahl), u Stulićevu (negda, aliquando, olim, quondam, s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukoru (negda, einst, olim; ima i negda s naznakom, da se govori u Dubrovniku) i u Daničićevu (nigda, aliquando su dva primjera iz xv vijeka).

a) u prošlosti. Koje je nigda bilo u podvržanju dubrovčko (iz xv vijeku). Mon. serb. 293. Čuli ste općenje moje njegda u Žudibju. N. Račina 185b. Već mi nigda zarobiše tri junačke dobre konje. Nar. pjes. u P. Hektorovića 17. Veliki Pomete negda (njegda?), ma si sad mali. M. Držić 256. Gdi su mladci . . . ki cijeúahu negda u slavi pored suncem u vik sjati? I. Gundulić 234. Ovaka se negda objavi i božica svijetla od lova. 406. Da othraňi dijete moje, kako i mene negda othran. G. Palmotić 1, 156. Tako i negda Troja pade. P. Kanavelić u N. G. Bunića 11. Papalići negda biše prvi našu meu gospodu. J. Kavačin 101a. Miri dragi . . . ki sjedište jeste bili veličine negda moje. A. Gledović 15b. Ovo je kletva, kom zakle se (t. j. Bog) negda Abramu. I. Dordić uzd. 191. Veći razlog imam ja danas reći negoli negda Mosije. F. Lastrić test. 99a. Da se negda mana izabrana nije iz rana prikupljala. A. Boškovićova 9. Toliko se može od ní(h) reći, da su nigda živili. E. Pavić prosv. 1, 20. Premda je negda s grijesima različnjem vječnoga sudca uvrijedio. Đ. Bašić 140. Štjen, negda na hilade Rim bogova da imade. V. Došen 79a. Srcu tvomu pridavamo . . . negda za nas skončanomu dušu, tijelo srca draga. I. M. Matejić 290. Grad i crkva Jerusalimska, gdi nigdar Bog ukaziva slavu svoju, bili su prilika grada nebeskoga. I. Velikanović upuć. I, 323. Davam na svjetlos život Marije Edipkiće negda velike grešnice, a paka ne maće pokornice. N. Marčić 5. Kako što je negda došao u strane Kesariske. J. Rajić pouč. 1, 33b. Moguća nigdar s bogastvom, al' sada s uboštvo mlogo mogućnija. G. Peštašić 67. Da je takova životna zaista negda bila. Vuk pis. 33. Važada su se negda dvojica otimali oko obuće. nar. posl. 148. Negda ih je govorio i ostali narod. Đ. Daničić u Ivankovićevu rječn. Negrda, negdar, olim. D. Nemanjić (1885) 62.

b) u budućnosti (rijetko). Tko će nigdar spaseni biti, ako budeš grib gledati? I. Ivanišević 42. Pazi indi, oholiti, gdi ti imaš negda biti. V. Došen 28b. Nek ní(h) bludna prazi zloba do nesrećnog negda groba. 90b. Jer to negda ostat će pričane u slavnomu našem naraščaju, kad negovih nestane dušmana. Osvotn. 3, 165.

b. isto što katkad, počesto (kako kad).

a) negda (jedno samo). U rječniku Vrančićevu (nigda, subinde) i u Stulićevu (negda, interium). Vazda so gizlašo družinom okolo, a nigdar sidaše na sadu oholo. Đ. Baraković vila 12. Nigla kleknišo (t. j. sv. Antun) na molitvu,

da sunce u pleća nega udaraše. F. Glavinić evit 16a. Lupeži bi lako mali taj odgovor negda dali. V. Došen 57b. Jer smrad gadni kad se gane, negda smrdit večma stane. 113b. Oni (t. j. psi) vazda i ne laju . . . dali negda muče preže. 118a. Ostavlja nêgda Bog na vrome biti gonimim . . . pravednikom. J. Rajić pouč. 3, 9b.

b) negda i negda, — negda ter negda. *U rječniku Mikafinu* (nigda i nigda, kad i kad, identidem, saepe, frequenter), *u Belinu* (negda, negda [dakle bez veznika i ili ter], di quando in quando), *u Bjelostjenčevu* (negda i negda, interdum, quandoque, subinde) i *u Jambrešićevu* (negda i negda, quandoque, interdum, subinde). Razlike je smrte grejhe Gospodin negda ter negda vele strašno . . . pedepsao. B. Gradić djev. 137. Samo ne pozor nigda i nigda pozirah. P. Zorančić 88. Nigda ter nigda dobro budet prikazati jim strah sržbe Božje. Š. Budinić ispr. 28. Jošće jema se usilovati nigda i nigda zbudjevati ufanje, skrušenje i ljubav. P. Radović nač. 244. Imadu so govoriti nigda i nigda nemoćniku lu-bezivo, brez priše. L. Terzić 126.

c. negda — negda znači isto što sad — sad ili čas — čas, t. j. uzima se kad se hoće reći, da se dogada jedno, a onda drugo što. Nêgda vi prave, da će činiti . . . a nêgda reku: i onoj će priložiti (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 156. Stratil bi s tovariši . . . nigda libru i dvi, a nigda i dukat. Starine 23, 144. Budëše negda dlgo (*t. j. drvo*), a negda kratko (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkv 9, 96. Nigda kleknutv . . . nigda nica legnuv govori. M. Marulić 207. Vazda kradisë nigda jabliku, nigda jaje. Korizm. 44a. Bio sam dub . . . negda lijep, negda grub (njegda?). M. Vetrančić 2, 145. Nêgda lega, njegda Boga moli, a njegda živo trudi. B. Gradić duh. 33. Koji brodeći se nigda s ovim, a nigda s onim nisto su od ovoga, a ništo od onoga slišali. P. Hektorović 55. Nêgda stane u zabiti podnamski se nim, uhijen, njegda pače grozno učvilen prične glasit i vaptiti. A. Čubranović 157. Nigda s tobom lipo i dvorno, nigda rotno i rogorobno. M. Pelegriňović 177. Interdit . . . nigda izhaja i ističe iz zakona, a nigda iz človika. Š. Budinić ispr. 152. Nigda zoram, nigd' o podne jah prohodit poljske staze. Đ. Baraković vila 231. Bježeć razlog, slijedeć voju negda bogat, negda služen sad sam upao u nevođu. I. Gundulić 249. Hoteć ju za ženu vezati često krat želaše joj, nigda skrovito. a nigda očito želenje očitovati svoje. F. Glavinić evit 320a. Kako se riječi naše imaju pisati negda s jednjijem, a negda s dvjema slovima. R. Gamanjić 21b. — *Övamo se meću i primjeri, od kojih je u prvome: nigda — nigda kрат — nigda, u drugome: nekad — negda, a u trećemu: nigda — drugda.* Tako se diliše . . . nigda se brodeći po moru s plavami, a nigda truneći rosan evit gorami, nigda kрат z družbami od mista do mista, a nigda pak sami. Đ. Baraković vila (1682) 94. Nekad sumneć u ljubavi, u požudam negda varan. B. Bettera èut. 12. Razumim, da se nigda primaju sveti sakramenti dobri i plodni, a druguda dobrí, a neplodni. A. Kadocić 119.

d. Ne razabira se značenje u primjeru: Ne toliko negda gusto rodna iz dvora pčele izhode, kad studeni vjetri puste. Ģ. Palmotić 3, 10b.

NEGDAÑI, adj. onaj, koji je negda bio; isto što negdašni, nekadani, nekadašni. *Između rječnika samo u Stulićevu* (negdah, negdašni, v. nekadašni) i *samo u jednoj knizi*. I sadañih (h) još dana pravica je napengana, da maramu na očima još negdañu i sad ima. V. Došen 69a. U negdañia

još vrimena bludni človik, bludna žena . . . živi biše sažeženi. 110b. Kolika je Božja milost, kad negdañe sužne čini kralevati na visini. 222a. — *U ovom primjeru uzima se za budućnost (t. j. negdaii, onaj, koji će negda biti; vidi negda pod a, b).* Mnogo lita i godina rod negdañih (h) do kolina . . . misli, čestit da postane (t. j. lakomac misli, koji za svoj rod skuplja blago). 73a.

NÈGDAŠNI, adj. isti što negdani. *Između rječnika samo u Stulićevu* (negdah, negdašni, v. nekadašni) i *u Vukovu* (einmalig, ehemalig, pristinus). Neka budeš znati, ko nam je hotenje za moć ti zdržati nîgdašne poštenje. P. Vitezović odij. 29. Ke spominu . . . negdašni dilopra(v)ci: J. Kavañin 177a. Koji bija(h)u jedna cega nîgdašnih neznabožkih sumnih bogovah. M. A. Reljković sat. 10. Takovi su komadi i od znatno pjesme o negdašnemu turškom i nêmačkom ratu. Vuk nar. pjes. (1824) 1, 1. Onda on izvadi onaj novčić svojega negdašnega sluge. Nar. prip. vuk 52. Opomeni se negdašnih dana. Đ. Damčić 5 mojs. 32, 7. Pri obali podno poja leži blato i močvara, negdašni ribnaci. S. Lubiša prip. 257.

NÈGDJE, adv. alicubi. *Riječ je složena, a prvi joj je dio riječa ne, o kojoj vidi kod 3 ne. Pored negdje nalazi se i negdi, negde, negde, nede, njegde, njegdi, negdje, negdi (vidi medu primjerima).* *Urječniku Bjelostjenčevu, Jambrešićevu i u Vukovu (vidi daje), a najstarija je potvrda u Bernardinu (vidi prvi primjer pod c).*

a. negdje se uzima za neodređeno mjesto. *U rječniku Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu (negde, alicubi) i u Vukovu (negdje, an einem unbekümmerten Ort, alicubi s naznakom, da se govori u Srijemu).*

a) na pitanje: gdje?

aa) uopće. Čujem ju (*t. j. vilu*), gdi poje u strani njegdje tuj. N. Nađšković 1, 206. Kan' da oblast negdi dobi, da slobodno svakog robi. V. Došen 121a. Čuo sam, da te Pan nigdi nove pismice nauči. M. Katančić 41. Kako je Janko stao negdje raspiñati čador, kod zeleni ugori jezera'. Vuk nar. pjes. 1, 183. Da je ova pjesmica spjevana u novija vremena negdje u Srijemu. 1, 395. Koji je može biti onaj pečat negdje i načinio. odgov. na laži 16. Otkuda tebi to? ti si to negde ukrao. Nar. prip. vuk 77. Za Bajice sjeća se i Cuce da se negdje bave u plačkanu. Osretin. 2, 159. Nêgde, alicubi. D. Nemanjić (1885) 62. — *Övamo se meću i primjeri:* Iz valova morskih izljeću . . . golubice njegdi jedna, a njegdi dvije, a njegdi veće. M. Divković čud. 25b. Jere su nigdi za potribu i pomoći, a nigdi za lipotu. I. Bandulavić iv. Negdje ulaze, a negdje izhode. Ģ. Palmotić 3, 38a. Negdje vađa kapa, a negde šapa. Nar. posl. vuk 196.

bb) isto što gdjedje, gdješto. Naokolo stijene (negde gole, a ponajviše obrasle malom šumom). Vuk dan. 1, 3. Leš do leša, a krv do kolina, negdje i koń zaplivati može. Nar. pjes. bos. prij. 3, 144.

cc) isto što gdjegod. Samo u primjeru: Ja da bude negde na međdanu . . . kaku bi mi pomoći učinili? Nar. pjes. vuk 3, 178.

b) na pitanje: kamo? isto što nekamo. nekud. Ne hodi, er ču tja u goru negdje poć. N? Nađšković 1, 175. Odasao ga negdi (njegdi o, bješe. M. Držić 337. Marko . . . otide negdje p) svijetu, da mu se ne zna traga. Pravdonosa (1852) 23. Kad doma upita ženu za šećer, ona mu odgovori, da je negde odbjegla. Nar. prip. vuk 166. Pode negdje izvan kuće. Nar. prip. vuk² 213.

b. negdje se uzima za neodređeno vrijeme.

a) isto što jednoč, jednom. Njegdje pošao vuk po ovčem tragu. Zborn. (1520) 37a. Eješte njegdje ponoća minulo. 59b. Nigdi se tužio velebiše jedan. P. Hektorović 6. Negdi paka privedešte čovjeka vragoduha. S. Rosa 108b. Mogli bi ti neda (u budućnosti!) trebovati. Pjev. crn. 120b. — *Ovamo bi mogli ići i primjeri:* Odluči mu nigdi (u budućnosti!) u drugom ugodići. F. Glavinić cvit 215b. Pa negde u šali reče nekome Mitru Mijailoviću. Vuk nar. pjes. (1824) I, xxvi. Otide negde u veće samo sam, da ubije nekaka spajaju. xxx. Poslije toga negde Solomon materi svojoj nekako dokaže. Nar. prip. vuk 199.

b) do negdje u dva pisca (od kojih je mlađi uzeo od starijega) kao da znači: za neko vrijeme, iza nekog vremena. Pak do nigdi jur za time opet mramor progovori. A. Ćubranović 158. Pak do negdi jur za time obiljnije dažde suz... besedu istu glasit uze. I. Gundulić 239.

c. nekako, od prilike. U rječniku Vukovu (beiläufig, circa: negdje oko Božića s naznakom: u vremenu; ali iz primjera, koji dolaze, vidi se, da ne služi samo za vrijeme). Sedoše tada muži nigdi brojem pet tisuću. Bernardin 52. Njegdi o četvrtoj uri dove Isus. N. Račina 40b. Biše negdi okol desete ure. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 132a. Iz glasa viknuše bokaru popadši ter se napinuše nigdi o večerhōj, u najbolje doba. P. Hektorović 43. Ka je (t. j. polača) nigdi tri milje daleka od Solina. Arch. slav. phil. 4, 432. U kojem (t. j. manastiru) biše nigdi okolo sto i trideset žena. F. Vrančić Živ. 82. Noseći smišanje miro i aloc nigdi sto nakladajih. I. Bandulavić 106b. Bihu, koji blagovaše, nigdi okolo četiri tisuće. 166b. Tako hoti pribivati meu mrvimi nigdi trideset i tri ... vrimena. I. T. Mrnavić i st. 25. Ne bihu daleko od kraja, da nigdi dvisti lakov. L. Terzić 282. Eto ima šest hilada već godina negdi sada. V. Došen 48b. Negde oko Đurđeva dne dode u Zemun. Vuk dan. 3, 185. Jer mu bješe negdje oko sto godina. rim. 4, 19. Rodi se negdje oko cvjetne nedjele. S. Čubiša prip. 242.

d. vađada, po svoj prilici; kao da je to u primjeru: Mili Bože, i ta vojska prode! Al' da tkogod od ljubavi pita, tko tu vojsku mače na oružje s lomnih Brda i Cetiña ravna? Il' ih sjetne dovikale vile, il' je negdje u njih bio Luka pa nemile potužio Turke, sjerotinske (*sic!*) povidio jade. Osvetn. 2, 105. Više se potvrda nije našlo, ali se govor i piše na pr. Sad se oni negdje kaju, što nas nijesu slušali. Negdje ti se majka obradovala, kad je taj glas čula.

e. negdje стоји bez prave potrebe uz priloge prije, poslije. Naslidovahu to dičica, ča nigdi prvo sa starijih u crikvi vidihu čineći. F. Glavinić cvit 121a. Poslije nigdi poveli joj sv. Frane u crikvu sv. Domijana priti. 274a. Kako i naš niki duhangija, štono kod vas nigdi biše prija. M. A. Režković sat. 64. Ja doneso(h) nigdi malo prija za dva rifa lipoga damaška. 68.

NEGDO, nekoga, pron. isto što netko (vidi tamo).

NEGIBAK, negipka, adj. isto što negiblīv; protivno: gibak. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. kao izraz iz područja gramatike i fizike za lat. inflexibilis, indeclinabilis, ném. unbiagsam, unbeweglich.

NEGIBAN, negibna, adj. onaj, koji se ne giba; protivno: giban (tome adj. nema potvrde za značenje, koje bi odgovaralo). Samo u Stulićevu rječ-

niku (negiban, negibni, non agitatus, inagitatus s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika, ali u tome rječn. nena te riječi).

NEGIBLIV, adj. onaj, koji se ne može gibati (u pravom i prenesenom smislu); protivno: giblīv. U rječniku Bjelostjenčevu (inagibilitis, — adv. negiblivo, immobiliter), u Jambrešićevu (inagibilitis, u lat. dijelu) i u Stulićevu (inflexibilis, inexorabilis s naznakom, da se nalazi u Radovičića). On je (t. j. Bog) stanovit i negiblīv. P. Radović ist. 11. Ovi (t. j. dobar čovjek) ne pristaje u naredbi Božjoj, zašto je stanovit i negiblīv u svijem stvarima. M. Radnić 482^a.

NEGIBLIVOST, f. svojstvo onoga, koji je negiblīv; protivno: giblīvost. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. negeneće, t. j. negeće).

NEGIBLJUĆI, partic. prez. sa značenjem adj. negiblīv. Samo u primjeru: Ili mu bila stvar negibljuća, kako kuća, vinograd, poje ili gibljuća, kako kou, odića. A. Baćić 121.

NEGIBUĆI, partic. prez. sa značenjem adj. negiblīv; protivno: gibuci (vidi tamo i o obliku toga partic.). U rječniku Bjelostjenčevu (negibući, immobilis, — dobra negibuča, bona immobilia) i u Stulićevu (negibuc, immobilis). Ostavljam mojemu bratu Marku vse blago gibuće i negibuće (iz xv vijeka)... Mon. croat. 132. Ganu se tada Bog; kako ganu, ako jest negibući? F. Glavinić 2a. Nebo jest u bitju oblo i u prohodu mirno i negibuće. 6a. — *Ima i u Voltiđijinu rječniku, ali sa značenjem pravoga partic. prez: negibući, non movendo, unbewegend.*

NEGIZDAV, adj. onaj, koji je bez gizde; protivno: gizdav. Samo u rječnicima, i to u Mikalinu (negizdav, nekrasan, invenustus, — adv. negizdavo, invenuste), u Belinu (inelegant, — adv. negizdavo, inelegante) i u Stulićevu (infacetus, illepidus, insulsus, — adv. negizdavo, infacete, illepide, insulse).

NEGIZDAVOST, f. svojstvo onoga, što je negizdav; protivno: gizdavost. Samo u rječniku Belinu (negizdavos, ineleganza) i u Stulićevu (insulsitas).

NEGIZDAVSTVO, n. isto što negizdavost; protivno: gizdavstvo. Samo u Stulićevu rječniku (insulsitas).

NEGLADAK, adj. hravap; protivno: gladak. Samo u primjeru: Nijesam čudi tako lute i noblage, da vas hoću sasma oštре u općenstvu i negladke u načinijeh. B. Zuzeri 296.

NEGLADAN, adj. sit; protivno: gladan. Samo u primjeru: Dva su sela rodna i negladna. Osvetn. 4, 1.

NEGLASAN, neglasna, adj. onaj, koji je bez glasa, koji nije na glasu; protivno: glasan. Samo u rječnicima, i to u Belinu (neglasni, non vocale, agg. che non ha voce, ispor. glasan pod a, b), u Voltiđijinu (non sonoro, clanglos, ispor. glasan pod a, c) i u Stulićevu (incelebris, non famosus; ispor. glasan pod a, d; — consonans; ispor. glasan pod a, b).

NEGLASOVIT, adj. isto što neglasan; protivno: glasovit.

a) potvrde prema glasovit pod a, b. U rječniku Stulićevu (consonans). Razdiljuju se sfa slova u slova glasovita i neglasovita. Glasovita jesu ova pet: a, e, i, o, u. Ostala sfa bez ovih pet zovu se neglasovita. B. Kašić nač. 109 i M. Orbin 329. Među njimi su (t. j. među slovima) samo pet glasovita (a, e, i, o, u), a sfa ostala sama po

sebi ili slučena s drugim neglasovita bez glasovitih. B. Kašić rit. xvii. Italija poznaje ovo dvoje: i, j, prvo glasovito, drugo neglasovito. I. Grlić xxi. *U tijem primjerima uzina se ne-glasovit za lat. consonans, jer konsonanti nemaju (tovože) sami sobom glasa, nego samo kad su zdržani s vokalima. Mikača u predgovoru svoga rječnika zove neglasovita ona slova, koja se ne izgovaraju svojim glasom, nego drugim, na pr. sgena' (t. j. žena), ili koja se nikako ne izgovaraju, nego samo naznačuju, kako se druga slova izgovaraju, na pr. j u 'sgjalost' (t. j. žalost).* str. XII—XIII.

b) potvrde prema glasovit pod a, d. Samo u rječniku Voltigijinu (non rino-mato, ruhmlös) i u Stulićevu (incelebris, non famosus).

NEGLATKOST, f. hrapavost; protivno: glat-kost. Samo u rječniku Jambrešićevu (negladkost, scabie) i u Stulićevu (negladkost, asperitas).

NEGLEĐED, m. nemar, kad se ne gleda, ne stara za koga. Samo u Vukovu rječniku (Nachlässigkeit, incuria: Mnogi ti tu od negleda leži, — kazao Ciganin iduci pored grobja).

NEGLEĐEDAN, neglednina, adj. protivno: glđan. Između rječnika samo u Vukovu (negledan, neviđen, neugledan [nije na očima], von keinem Anscheine, non conspicuus s primjerom iz Ogl. sr. 127: Ala more negledna junaka! i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Čovek je omalen, sitan i negledan na oči. M. D. Miličević zim. već. 299. Na mestu današnje velike beogradskе crkve bila je stara, mala, niska, negledna bogomođa. pom. 807.

NEGLEDUŠA, adv. Samo u Vukovu rječniku: na pr. pazariti (u Srijemu), t. j. promijeniti s kim jednu stvar za drugu ne gledajući, ohne anzusehen, quin videas; cf. čopazar.

NEGLI, t. j. neg li; vidi kod nego.

NEGLIBAN, neglibna, adj. onaj, koji je bez gliba. Samo u Stulićevu rječniku (negliban, v. nekužan).

NEGLISORI, m. pl. ime selu; vidi Negrišori.

NEGLITERA, f. Engleska; načineno po tal. Inghilterra. Samo u primjeru: Kralj po imenu Rikardo z Neglitere. Mirakuli 37.

NEGLITORSKI, adj. Samo u primjeru: Aleksandri prišdje se neglitorski vitezoma. S. Novaković aleks. 15. Da nije mjesto neglitorskim od Neglitera? Ali otkle engleski vitezovi u onom spomeniku?

NEGLOTAN, adj. čist; protivno: glotan; samo u primjeru: Ovdi bijaše zdenac neglotni, kog voda bistra prosvitljiva; nikad taknula marva nega nit vodu muti zvirad bližnjeg nit grančica stabla. M. Katančić 48.

NEGNINA, f. neko mjesno ime. Potvrda je samo: Negnina. S. Novaković pom. 139.

NEGNEVIV, l adj. koji je bez gneva; pro-

NEGNEVLI, f. tvrno: gneviv, gneviv. Samo u Stulićevu rječniku (mansuetus, qui facile non irascitur s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NEGÑILA, f. Tako u Lici zovu bijku, kojoj kažu i smrdljika (Sorbus aucuparia). M. Medić letop. 181, 96.

NEGÑIO, negñila, adj. (upravo partic. pret.), onaj, koji ne gnije; protivno: gño. Samo u rječniku Mikačinu (negño, negñila, negñilo, neštestan, integer, incorruptus) i u Stulićevu (negño, negníli, incorruptus).

NEGO, conj. i adv. quam, sed, nisi. *Ima i neg, nero, ner, nežo* (vidi daže pod I); a *ima i negoli, negli* (t. j. nego li, negli). *Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: staroslov. než, slov. nego, neg, rus. нежели* (t. j. neže li), češ. než, nežli (t. j. než li). *Riječ je složena od ne i od go (že); ovo go ili že je osobita partikula, koja se dodaje gdjejkoljim riječima, imamo je na pr. u jer ili jere, koje je postalo od starijega ježe (t. j. je že), u ondar, tadar (od starijega ondare, tadare, a to od još starijega ondaže, tadaže). Da ž ispred e, a iza kakvoga vokala katkad prelazi u r, te se vidi i u nebore (mjesto neboje), moreš, more (pored možeš, može). Prvi dio složene riječi nego (než, nere) biće isto što staroind. riječca na, koja znači: kao, kako; je li slav. ne u negoi pomenuto staroind. na ista riječ, koja i negacija no ili nije, to se sigurno ne zna. Premda tome je riječi nego (než, nere) pravobitno značenje: kao, kako, koje se sačuvaju i značenju lat. nedum (vidi pod II, 1); običnije se nalazi nego iza komparativa (vidi pod II, 2, a). Iz toga — modalnoga — značenja razvila su se druga. U svijetu rječnicima: u Vrančićevu (nego, quam, praeterquam, — nego ako, ni, nisi), u Mikačinu (neg, nego, sed, verum, at . . . , negli, negoli, nedum), u Belinu (nego, ma, — nego još, ma anche, — nego samo, fuorchè), u Bjelostjenčevu (neg, nego, sed, nisi, — neg samo, praeterquam, — nego da, praeterquam quod, — ima i ner s naznakom, da je dalmatinska riječ), u Jambrešićevu (neg, sed, verum, — nego, nisi, sed), u Voltigijinu (neg, nego, ma, sondern), u Stulićevu (nego, neg, quam, — nego ako, ni, nisi forte s naznakom, da se nalazi u Đordiću, — negoli, quam, — nego što, nisi quod, praeterquam quod), u Vukovu (nego, 1. sonder, verum: nije tako, nego ovako; cf. već, — 2. als, quam: volim to nego ovo; bole je tako nego ovako; — 3. [u izd. 1898] vide osim; — negoli, vide nego) i u Dančićevu (nego, 1. quam sa pet primjera iz XIV i XV vijeka; 2. sed sa četiri primjera iz ista dva vijeka; — negoli, quam, sed s potvrdoma iz ista dva vijeka navedenima s. v. nego; — negli, 1. fortasse s primjerom iz Domentijana, 2. sed s primjerom iz isprave XIV vijeka; — nere, 1. quam sa četiri potvrde iz XIV i XV vijeka; 2. nere li, sed sa tri potvrde iz ista dva vijeka; 3. nere, sed sa tri potvrde iz ista dva vijeka).*

I. Likovi.

1. nego se nalazi već u ispravama XIV vijeka, i od tada pa do danas veoma je običan taj lik u svim štokavskim knigram, a nalazi mu se dosta potvrda i u čakavskima.

2. neg je pokraćeno od nego; često u pjesama poradi stiha, ali ima dosta potvrda i iz proze; najstarija je potvrda u ispravi iz god 1478 u Mon. serb. 520: nek (prvo nek se rokje svrši), samo je grješkom napisato k mjesto g; iza toga su najstarije potvrde za neg iz početka XVI vijeka: Marulić 78, Š. Menčetić 100, Ć. Držić 429. U prvom izdanju Kavačina (1861) nalazi se nek mjesto neg na str. 220b, 298b, 411a, 411b, 472a, ali u drugom izdanju (1913) svuda tu stoji neg.

3. negor (od negore, t. j. nego-re, a to od nego-že) samo na dva mesta: u zapisu općine šideničke iz početka XV vijeka u Spom. sr. 1, 40 (i otud u Dančićevu rječniku), — i u Nar. pjesmistr. 2, 20.

4. než se nalazi samo u knigama i rukopisima, u kojima je jezik više ili manje pomiješan s crkvenoslavenskim; Dančić u svome rječniku

navodi za neže potvrde iz sv. Sive i Domentijana (iz ovoga drugog ima potvrda i za neželi); na hrvatskoj strani često ima neže samo Kožičić, a inače je vrlo malo potvrda: Mon. croat. 94 (iz xv vijeka), Starine 23, 114, Naručn. 22a.

5. nere se nalazi u nekim štokavskim ispravama xiv i xv vijeka; poslije toga ima potvrda iz Menčetića i iz govora čakavskoga; posljedna je potvrda u Jerkovića.

6. ner se nalazi u nekim štokavskim ispravama xiv i xv vijeka, osim toga dosta često u Vetračiću, kada u Menčetiću, u G. i M. Držiću; često u čakavskom govoru, gdje je prva potvrda u glag. rukopisu god. 1468, a posljedne su u knizi Nar. pjes. istr.; u toj se knizi jednoč nalazi i lik nero (vidi tam).

II. Značenja.

1. Već je naprijed rečeno, da je riječi nego najstarije značenje: kao, kako; ono se sačuvalo u značenju lat. nedum, niem. geschweige; kad se na pr. kaže: nijesam ga ni viđao, a negoli ulovio, to je isto, kao da se reče: nijesam ga ni viđao, a kako li ulovio? Takve su dakle rečenice najprije bile upitne, pa se to pomalo zaboravilo.

a. među riječima; više primjera za ovo i za ono pod b vidi kod riječi a na str. 17^b pod a.

a) a neg. Gradove bi tvrde oteo, a neg tebe nečuvanu. G. Palmotić 1, 273.

b) negli. Ne mogoh mu ni vidjeti vrata, negli uzet tvrda Kostur grada. Nar. pjes. bog. 235.

c) a negoli. Taka dobrota podobna ne bi bila za vladati ni malahnom jednom kućom, a negoli svijem svijetom. B. Zuzeri 46. Ne mogahu ni krečat se, a negoli vojevati. 401.

b. medu rečenicama.

a) a nego, a neg. Ali ti od mane draža je voń toli... a nego da bilos prsi t' se otvori. Š. Menčetić 88. Ni me će čut sada, priklono gdi molju, a neg liječ da mi da u moju nevoju. N. Nalešković 2, 98. Ne mogu ni hodit, a neg da se igraju. M. Držić 191. Prid svijem moja veličina u neizmjernoj slove scijeni, a neg moja kći jedina da pogodit ne ima meni! G. Palmotić 2, 94. Od kopja bi našijeh teškijeh uzdržano nebo bilo, a neg vrha tatarskom jednom kralju doč ne ćemo. 2, 341. Tko je svijesti tako tvrdo... da promislit može u glavi bez prijute svoje pogube, a neg djelom da se stavi na izdaje toli grube? 3, 66a.

b) negli. Ne bih mu se (t.j. kraju) djevojka ja ni malo poklonila, negli ču se pokloniti ja jednomo hurjatinu? Nar. pjes. bog. 13.

c) a negoli. Svem bi svijetu odojela. a negoli kralja opaka suprotivne sprave smela. G. Palmotić 1, 11. Ne će ptica proletjeti po nebeskom moć prostoru, a negoli plav po moru bez moje voje da odleti. 2, 24. Hrabrena je ruka ova množ zatočnijeh vitezova k crnoj zemlji oborila, a negoli sjutra dobit nečasnika zloga ne ima. 2, 119. Nijednog lova nijesam ni viđao, a negoli lova ulovio. Iz nar. pjesme šipańska, za lježio Đ. Šurmin.

2. nego služi za izricanje načina iza komparativa i iza riječi, koje u neku ruku imaju komparativno značenje. Ta poruba nije ni malo čudnovata, jer se i u drugijem jezicima često vidi, da ista riječ služi za izricanje načina uz pozitiv i uz komparativ; takve su riječi na pr. lat. quam, nem. als, slov. kakor, češ. jak, koje upravo znaće:

kao, kako, ali imaju i istu službu kao naše nego uz komparativ.

a. iza komparativa.

a) među riječima.

aa) uopće.

aaa) nego. Što ću reći pravije za te nego za mene (iz xv vijeka). Mon. serb. 500. Ne znaš li ti, da je boji posluh nego žrtva? Korizm. 34a. Sluga nije veći nego gospodar negov. N. Račina 198b. Da mu se j' braniti veće negolau. B. Krnarutić 5b. Veće nego pet sto učenikom račil jest ukazati se. F. Vrančić živ. 23. Većma svijesti nego rukom svoju kripas kazat ima G. Palmotić 2, 117. Jest uzdanije bježat ju nego čekati. M. Radnić 362a. Budući veće tvoje milosrdje nego naše sagrišenje. H. Bonačić 28. Jezik slovinski veći je i širi nego ijedan drugi. A. Kačić kor. 12. Dalj smardi u starosti (t. j. tijelo) gore nego u mladosti. V. Došen 88b. Jesi li danas pametniji nego jučer? F. Radman 14. Ona će te svjetovati boje nego majka tvoja. Nar. pjes. vuk 1, 36. Pazite mi mogu gospodara... boje nego starog Milutina. 2, 172. Jača su dvojica nego sam Radojica. Nar. posl. vuk 111. Aršić lipši nego sve dvojke. Nar. pjes. istr. 1, 31. i t. d.

bbb) neg. Mojijemi jadovi boliš se većma ti neg moji sinovi. M. Bunić 5. Eto si tužnija neg žena ti druga. 8. Vele jača jes hitrina neg snaga. G. Palmotić 1, 226. Boje biti tebi slipu neg viditi ženu lipu. P. Posilović nasl. 201b. Od česa ne imamo se maće čuditi neg cviliti. M. Bijanković 24. Boje je imati vrabca na ruci neg škola u polu. Poslov. danič. Što je ljepše neg zora? I. Đordić uzd. 180. Veće moreš neg svi sveti. L. Čubuški list 10. Tad bi bili ljudi gori neg u crnoj zvirad gori V. Došen 43b. Nije sudac stariji i veći neg zakon. A. d. Bella razg. 22. Mekska mi je tvoja desna ruka neg četiri najmekša jastuka. Nar. pjes. vuk 1, 198. Vrednija je ta nedjela dana neg majkin sva godina dana. 1, 634. Nerodeno j' boje neg rođeno. 4, 201.

ccc) negoli. Ništora nije ugodnije gospodin Bogu i žudem svetovnjem negoli mir i ljubav sa vsaćem čověkom imati (iz xv vijeka). Mon. serb. 367. Nijedna zloča na svijetu nije gora negoli nespoznanje. Zborn. (1520) 11a. Veće ljubi smrt... negoli živa porobiti se. Starine 3, 249. Koji veće čica neznanja negoli čica zlobe sagrišuju. M. Bijanković 3. Boje je biti ludo negoli hudu. Poslov. danič. Koga on ljublaše veoma većma negoli njednoga drugoga čovika. P. Posilović cvijet 33. Ti si reka, da većma želiš život grišnikov negoli smrt. L. Terzić 122. Veći razlog imam ja danas reći negoli negda Mosije. F. Lastrić test. 99a. Budući da se imamo brinuti više dobrom duhovnim negoli tlesnim. od' 267. U trgovini više gleda na dobitak negoli na pravdu. ned. 119. Nij li Tomas veće audio negoli čovjek? V. M. Gučetić 157. Gordost veća negoli Luciferova. J. Rajić pouč. 1, 34b. Čini se, da bi boje bilo i ne roditi se.... negoli toliko stradatejni potezati život. 2, 25a. Tako narodu opet postane miliji rat negoli taki mir. Vuk grada 58. Boja je prazna torba negoli vrag u torbi. Nar. posl. vuk 21. Sad je boja krivda negoli pravda. Nar. prip. vuk 107.

ddd) negli. Lašne će kamilja uljesti proz uši od igle negoli bogatac uljesti u kraljevstvo nebesko. N. Račina 228a. Podložan već mu jes negli rob. N. Dimitrović 14. Ka je brža negli stril puštena iz luka. A. Sasin 113. Veće mrtva negli živa. I. Gundulić 43. Zakoni su prave

vire straža puku vele jača negli tvrde imat mire. G. Palmotić 1, 86. Bliže je košula negli dolama. Poslov. danič. Djelo nijedno nije zamernije i čudnije negli opravda od grešnika. G. V. Bunić 14. Odgovaram veće srcem negli očima. I. Dordić uzd. 22.

(eee) nego i. Što je milije nego i carev vezir biti (natpis pjesmi). Nar. pjes. vuk 1, 341. *Tako se često dodaje i riječima kako, kao; vidi potvrda kod kako na str. 751a pod b i kod 1 kao na str. 830a pod b, c; — a vidi i primjer daće pod b, f, aa, ecc.*

(fff) nere, ner. Neka je mnê câna boja nere inomu (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 217. Zna boje neće vsi kmetice (*iz xiv v.*) Spom. sr. 1, 8. Za veće hoće vaše pisanje imati nero naše moljenije (*iz xv v.*) 1, 78. Ja brže mogu naprošiti Acéliša nere Urikšes (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 130. Kaže nam veću milost nere pravdu. Kolunić zborn. 26. Pomański jesmo veće nere fsi narodi. Bernardin 65. Ni li život veći nere pića? Postila (1562) 135b. Pokle je ovaj vil gočija nere mač. Š. Menčetić 6. Svitlja biše ner sunce. H. Lukić 216. Ljepša si ner sunače. M. Držić 81. Veće budi pripravna prijati vaščinu ner ju dati. Nauk brn. 48b. Riči slaje nere med. Starine 1, 227. A kad se razljuti, već riže ner kosor. Đ. Baraković vila 32.

(ggg) neže. Prsijane lastiju veće neže krepostiju pobedi. Š. Kožičić 36a.

(bb) nego, neg iza adv. malomań, malomańe (t. j. malo mań, malo mańe). Napuniše obadvia broda ribe, tako da malomań neg podušivahu se. S. Rosa 62a. Tako malomań neg sve štete vremenite imaju svaka od njih koju pokrjepu. B. Zuzeri 19. Malomańe nego svi svjetovni naši posli taki su u sebi. 19. *Još jedan primjer viđi kod malomań.*

(cc) između dva komparativa. Pak se bojim, da nisi gladniji nego žedniji. D. Obrađović bas. 39. Srećniji si nego pametniji. Nar. posl. vuk 293.

b) među rečenicama.

(aa) nego. Veće se otešuju (*t. j. grješnici*) po pričešćenji, nego da budu očišćeni nim. Korizm. 84a. Ni stvar boja ni ljubljenja, nego je mir. 103a. Veća je nečistota moja, nego da bih prošćenje prijal. Naručn. 51b. Sada veće jest bliže naše spasenje, nego mňahomo. N. Ranića 13a. Čestitije družbe nije, nego kada muž i žena vode ljeta sva ljubena. G. Palmotić 2, 126. Ne virujem, da tebe jest veća bolest pritisnula, nego je nikada Augustina. Đ. Rapić 65. Pomišliše, da se on čini više, nego je. F. Lastric od' 276. Tu se tutan čini gori, nego da se gora ori. V. Došen 157a. Veća je zloča moja, nego da bih dostojan bio oproštena. J. Matović 235. Nikada čovik nije trpio težja nego ja trpim. A. Kanižić kam. 363. Lepši svati nisu projezdili nego danas svati projezdile. Nar. pjes. vuk 3, 15.

(bb) neg. Miris slaji staše neg izreć se mogase. M. Marulić 78. Čovjeku jes boje smrti se dat dobit, neg da ke zle voje budu ga pridobit. N. Dimitrović 4. Tim pole sve gudi već, neg da vije vuk. Đ. Baraković vila 74. Već vrijući, neg bi triba bilo. F. Glavinić cvit 122a. Ako navauju na koga veće, neg je učinio. I. Držić 307. Jeda Bog ti boju sriču, neg se nadam, bude dati. G. Palmotić 2, 112. Veću štetu uzrokuje u jedan čas, neg donese koristi u toliko ljeta. Đ. Bašić 9. Druga stvar ne more nagrditi

holog gore, neg kad s Bogom na visini po holosti rat učini. V. Došen 13b. Videć mnogo teže brime, neg je kripost vladat nime. 25b. Ti hrazenstvo veća objavi, neg pod jaram tvoje vlasti da kraljestva sva postavi. P. Sorkočević 579a. Ere je hotio veće, neg mu se pristojaše. A. d. Bella razg. 80. I još ču ti više pokloniti, Crnogorko, neg sam govorio. Nar. pjes. vuk 4, 14.

(cc) negoli, negli. Ponižiti se veće, negoli se pristoji, nije dobro. Zborn. (1520) 11b. Ponizi se većma, negoli se ijedno stvorene ponizilo. M. Divković bas. 11. Ja sam veće učinio djela, negli ih mogu izrijeti. G. Palmotić 1, 213. Psa većma kos veže, negli ga veriga steže. Poslov. danič. Želeć još više, negol' tada biše, potriban biti. P. Knežević živ. 55. Da su oči Božije hiljadu put svetlijie, negoli je sunce. J. Rajić pouč. 1, 29b. On je bolji, negoli ga fale. Nar. pjes. vuk 1, 9.

(dd) nego što, neg što. Ili se većma sakrušavamo, nego što već vredi. J. Rajić pouč. 2, 25a. Više ga tlači, neg što ga pase. Nar. pjes. vuk 1, 21. Da ja uzmem ljubu lepušu, nego što si ti. 1, 270. Više tlači konic Jabučilo, nego što Momčil britkom sabljom s'ječe. 2, 111. Lepše grlo u Miloša carsko, jeste lepše, nego što je bilo. 2, 218. Većma nosi Jovanovu lađu, nego što voze trideset vesala. 2, 641. Nije lepši cvijet procvat, nego što je ovijeh godina. 3, 543. Ako sin tvoj uzima u svome dvoru svašta boje, nego što je u mome. Nar. prip. vuk 66. Taj će sad još više znati, nego što je znao. 88. Više donosi narod, nego što treba. Đ. Daničić 2 mojs. 36, 5. — *Katkad se što rastavlja od nego.* Ono Gospod boje zna, nego oni što kažu. Nar. pjes. vuk 1, 132. Nije nikо brže pokajao, nego Bjelić što pokaja Miču. 4, 286. *Da se tako u današnjem jeziku rastavlja i kao što, to se vidi u Ivezovićevu rječniku s. v. 1 kao na str. 512a i u T. Maretića gram. i stil. 430—431.*

(ee) negoli što. Da bi on jošt više izmučen bio, negoli što ga sad vidite. J. Rajić pouč. 3, 21b.

(ff) nere, ner. Brže bi se ustavilo nebo ot vsedannago tečenija, ner bi ti mogal razumiti. Starine 23, 98. Kada ti tratiš veće, nere si vzmožan. Kolunić zborn. 80. Ne htite veće znati, nere je od potribe znati. Bernardin 15. Ku mi stanovito nosite veće, ner sam dostojan. M. Marulić 3. Jer me veće muči, nere je potribo. 122. Maće stoji umruti jednu smrt prijavši nere smrt želiti smrtno živ ostavši. Š. Menčetić 146. V ko vreme bi dobila veće, nere ste jej dali. Korizm. 9b. Moju dušu tad obujmi veća slas, ner se izrit može ikad. M. Držić 25. Koji mni imiti već, ner ima. Š. Budinić ispr. 69. Zađo je veće milosrdje twoje, nere je sagrišenje moje. M. Alberti 396. Slavna tva lišca zrake su sunčene, lipla, ner su sfe liposti. M. Jerković 103.

(gg) nereli, nerli. Ako ini kto bude imati boju pravu ili razlogu, nereli ga ima gospoda kraljica (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 177. Nigdar se ljepši cvijet u zemlji ne plodi, nerli je cvijetak taj. M. Vetranić 2, 30. Bješa svoja put tvój bješe vidjeti, nerli je bil labut. 2, 139.

(hh) neže. Nikadaže mu veselije slunce nest prosejalo, neže pokle od gospodstva odstupi. Š. Kožičić 39a.

b. iza riječi, koje u neku ruku imajn komparativno značenje. Kad rečemo na pr. koñ je brži od vola, tijem izričemo ne samo, da koñ ima brzinu u većem stepenu negoli vo, nego i

stavljamo koňa nasuprot volu. Tako i druge neke riječi služe, kad se nešto nećemu nasuprot stavla; takove su: drugi, ini (prema: isti); različit (prema: jednak), prije, poslije (jedno prema drugome), vojeti (prema: hoću).

(a) drugi (u značenju te riječi pod 1), drukčiji i t. d., više primjera vidi kod riječi drugi (na str. 800b pod ccc), drugač, drugaćici, drugda, drugojači, drugojačiji, drukčiji.

(aa) među rijećima.

(aaa) nego. Da sakrament od potvrjenja i od drugoga se more dati nego od skupa. Naručn. 15a. Tko je meni drugi gospodar nego ti, gospodine? M. Držić 396. Ne po drugi način nego po svojoj muci jima. F. Vranić živ. 22. Može li se posvetiti drugi kruh nego pšenični? I. Zanotti upit. 18. Negova svrha i misao ne ima biti druga nego virno služiti Bogu. A. Kadetić 2. Nevoje, koje na nas dohode, nisu drugo nego zlameća ljubavi Božje. J. Banovac pri pov. 100. Dakle more drugačije reći nego Job. razg. 14. Drugo ne žaće nego tugu, nego žalost. A. Kanižić utoč. 37. Zašto se ne straši čovik od drugoga nego od muke. F. Lastrić ned. 210. Što drugo čine oni nego sramotu čine Bogu? 285. Al' srditi drugo čini nego zvire u planini. V. Došen 189a. Nit su drugo moje riči, nego melim, koji liči. 251a. Misli dangubne nisu drugo nego nika luda namišlja. I. P. Lučić razg. 53.

(bbb) neg. Nije život ljudki drugo neg smućeno jedno more. I. Gundulić 233. Druzi neg on vitezovi zaman jesu mene iskali. G. Palmotić 1, 309. Ne ištete drugo blago neg ono, koje vidite. Đ. Bašić 184. Ne vidim u dili(h) vaši(h) drugoga mirisa posli ispodivi i pricešteuna neg oni isti, koji i prije. F. Lastrić ned. 95. Jer lakomi(h) vas vik ljudi nije drugo neg san ludi. V. Došen 76b. Drugdi nemu ne nauđi neg kod tupi(h). 138b. Ondi nije druge ljubavi neg Božje. L. Radić 80.

(ccc) negoli, negli. Ne osta mi drugo u trudu negli žalos i kajanje. I. Gundulić 228. Da riječ druga ne izide tva prid nome negli ova: mre tvoj sluga. 257. A to drugi ogań nije negli ogań od ljubavi. G. Palmotić 1, 239. Na drugo ne nastoji negoli na likarije. P. Posilović nasl. 6a. Nitkor neka ne pristupi za služiti ispodiv brez duge bajline ne u drugo vrime negoli obdan i ne drugako negoli u ispodivnicu. M. Bijanković 53. Ja nisam ima u mojoj misli drugoga konca u tumaćenju ovi(h) kniga negoli slavu Božju. L. Terzić ix. Da ga za drugo ne ljubi negoli za svoju korist. K. Mazarović 18.

(ddd) neg ako li; vidi primjer iz Došena kod riječi drugač.

(eee) negoliti; samo u jednoga pisca. Ne nadoše drugog halata i pomoći za ispuniti ovu zapovid negoliti milost istoga, koji ovu zapovid postavi. E. Pavić ogl. 558. Ne će drugo reći negoliti biti otajnim prijateljem Božnjim. prosv. 1, 4.

(bb) među rečenicama.

(aaa) nego. Cna drugo ne nastoje, nego da vas deru i plijene. G. Palmotić 2, 41. Drugu plaću od tebe ne išćem, nego da ga štiješ. H. Bonačić 9. Od ovoga kralja drugo se ne štije, nego da dodose k nemu glavari. A. Kačić razg. 25. Koji drugojačje čini, nego Bog (h)če i na-ređuje. E. Pavić ogl. 601. Nit na stranu drugud hodi, neg ako l' ga vitar splete. V. Došen 196b. Drugač odgovoriti ne mogu, nego da nije samo prijatelj, koji A. Blagojević khin. iii. Ko-

liko se lipi(h) uspomena izgubilo, ne za drugo, nego zašto nisu uštampane. Norini 3. Sve drukčije, nego se govori (natpis pjesmi). Nar. pjes. vuk 1, 361.

(bbb) negoli, nego što. Da prikažem ne za drugu svrhu nijednu, nego li samo, jeda bi(h) u njima uzbudio ovo dilo bogoљubno. M. Zoričić osm. v. Da se ništa ne kaže drukčije, nego što jest. Vuk pis. 47.

(b) ini, inako, inačije i t. d.; više primjera vidi kod riječi in na str. 827b i 828a, inako, inačije (oboje pod inak na str. 832b), inamo, indje pod a, inud pod a i d.

(aa) među rijećima.

(aaa) nego, neg, neg ako. Ničijere ino nije Hlivno nego tvojega prvog bilo (iz god. 1400). Mon. serb. 429. Gribi ni ino nego pogređe dobra. Korizm. 56a. Ne imi inog utocišća nego ſu. Mirakuli 58. Od potribe je, da se zna inako nego po ispodivi. Naručn. 92b. Za stvar inu u ovu dušo nije krajina neg za ljubav lijepe Elene. G. Palmotić 1, 251. Ne smijete pristupati inačije nego plamenom užgani ljubavi negove. F. Lastrić test. 307a. Do isto ju najposli zadobi, ali ne inačije nego na međdanu. ad. 56a. Da je ne budeš imat inačije neg ako po riči negovoj. F. Lastrić svet. 106a.

(bbb) nere, nere li, ner. Ne čete inšđe tržiti nere li u mom vladanju (iz xiv vijeka). Mon. serb. 247. A. Da čim se jizbine i pitja slačaju? B. Ne znam stvari ine nere glad i žaju. P. Hektorović 29. Jer u stvari inoj, znaj, da mi n' lika ner f tebi jedinoj. P. Zoranić 19.

(b) među rečenicama. Ino se ne čuje, neg koňi gdi vište. M. Bunić 12. Nišće jino ne prosim, nego samo da i moga brata rači osloboditi. F. Vrančić živ. 18.

(c) razlik, različit. Bog po putu prem razliku, neg je ludska miso i žela, nenadana še vesela. G. Palmotić 1, 196. Različitim načinom učini Isus, negoli čine ludi. F. Lastrić test. 103a. Da se mnogo razliko ima učiti ovi pristavak izvršnjem ... nego putenijema. J. Matović 337.

(d) prije (prede), prvo.

(aa) jedna je riječ do druge, t. i. prije nego.

(aaa) nego, neg. Prvo neg bi god otih priti. Naručn. 68a. Prije nego kokot zapoje, trikrat se čes odvri od mene. N. Račina 90b. Prvo nego bješe poroden (t. j. dijete), otac i mati negova bjehu sluge Božje. Zborn. (1520) 3a. Izbavi me zla pokoja pri nego me doć umori smrt žestoka. D. Račina 111b. Pišemo ti, da misliš prvo nego dojdeš k nam. Starine 3, 297. Ako bi on dan pri neg se zamini rekao. Statut poj. 262. Prije neg si se pričestila potlačila si sve twoje grijehje. V. M. Gučetić 24. Pal se liči, ne dangubi prije neg te smrt pogubi. V. Došen 51b. Prije nego ležeš, klekni. I. Nenadić nauk 56. Prije nego mu vrati zdravlje, upita ga. A. d. Bella razg. 76. Ti ustani pre neg zora svane. Nar. pjes. vuk 1, 210. Gledaju, ne bi li ga kako uhvatili prije nego padne na zemlju. Vuk rječn. s. v. klis. To može biti prije nego božić. Nar. posl. vuk 319. Ali me ugrabi prije nego pop prispije. Nar. prip. vuk 123. Ne mogući se od turske sile odbraniti prije nego prispije veća vojska. Vuk nar. pjes. 4, 459. i t. d.

(bbb) negoli, negli. Ako li bi go spoda Marija iskala gospodina kralja Stefanu pređe negoli bi oni ulézli u Dubrovnik (iz xiv vijeka). Mon. serb. 211. Ovozi da se

da . . . prvo negoli se testamenat̄ otvori (*iz xv vijeka*). 499. Prije negoli zapoje (*t. j. kokot*), udara trikrat krili. *Zbornik* (1520) 21a. Sa mči u ruci hoćemo umrijeti prije negli od glada. 80a. Ovo budi zadovoljno za pripraviti se prije negoli počnemo molitvu činiti. A. Gučetić roz. jez. 80. Prvo negoli budem pridan u ruke židovske, stati ču s vami. P. Bakšić 2. Prije negoli ga na smrt povedoše, poznade sebe od verigah prosta. A. Kanižić utoč. 265. Bivaju matere prije negoli zaručnice. F. Lastric ned. 306. Ti si joj malo prije negoli je ovdji sišla, prikaživo prošteće od grijeha. B. Zuzeri 19.

ccc) nego što. On znade prede nego što mi prosimo. J. Rabić pouč. 2, 13a.

ddd) nere, ner. Obćetova, da mu plati prè nere odbi ovude pojde (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 73. Ako bi pošal na drugoga tužit prvo nere bi se nima pritužil. Statut kast. 187. Prvo nere peteh dvakrat zapoje, trikrat me ćeš zatajati. *Bernardin* 78. Ne jidić prvo ner je vrime jidenja. Korizm. 2a. Potribno je, da očisti grihe prvo nere more prijeti v raj. 19a. Ako nisi bil grišnik prija ner si slagal. *Naručn.* 80b. Tijem se ja sakrih tač prije ner mi nebogu zadadu grozni plač. M. Vetranić 2, 123. Koja bi se ne mogla odrišiti prije ner se dobro razmisli. Š. Budinić ispr. 8. Prija nere to učini, čuda svoga blaga ubozim razdili. *Starine* 1, 233. Biti će mina dvadeset i dva dñi prvo nere je bila toga prvoga lita. M. Alberti xxvi. Pri ner se vstase. Oliva 15.

eee) neže. Bē pisan dan prvo neže pridoše kneza Ivana ludi (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 94. Preje neže muku trpe . . . vsu vlast crikvenu da Stipanu. Š. Kožičić 8b.

bb) jedna je riječ od druge rastavljena, *t. j.* prije — nego.

aaa) nego, neg. Prije bi se odvrgal Boga nego dati mučiti tēlo. Korizm. 29a. Ima znati . . . da mu je prvo mnoga pretrpeti nego slavu i gospodstvo dostigne. Proroci 1. Mene bi pri muke ljubene satrle neg bijele tve ruke hrlo me zagrle. N. Našeković 2, 103. Prije nadmeno more opkruži i potopi naše zgrade nego da ova zemlja služi. G. Palmotić 1, 66. Er će prije Sava rika nazad svoj tijek obratiti neg drugoga vjerenika razmi tvoja ja ēu biti. 1, 320. Prvo obra smrt na križu nego oteu posluh pristupiti. J. Banovac pred. 80. Jer bi prija zvizde pribrojio nego vojsku cara Vasilija. A. Kačić razg. 39. Budući papa prije svoj život nego ovu pravdu svršio. A. Kanižić kam. 27. Jer će se narod pre opet pobuniti nego će oružje dati. Vuk grada 135. Prije će mati zaboraviti svoje rođene nego Bog svoje stvorene. Nar. posl. vuk 262. — *Ovdje se meću i primjeri, u kojima mjesto prije stoji najprije (u značenju te riječi pod b).* Napre dojilica uzme jaček i okrene ga u svoje bitstvo nego zađođi djetešće. M. Radnić 57a. Najprije stvari Bog jezbine živinami nerazložitijem nego ljudma. 416b.

bbb) negoli, negli. Hotel bi prvo trpiti kugodi muku . . . negoli sagrišti. *Naručn.* 51b. Pri će se mrkla noć obratiti u bijel dan negli će ijedan mir od ne bit vik mi dan. D. Rađina 15a. Jer bih pri, mnim, puknul od tuge i jada, negli bih zamuknul. P. Hektorović 70. Čovjek prije ođe u fajau život svoj negoli tuj dođe. M. Bunić 24. Neka se prvo ne čine navošenja negoli budu i mati svidočanstvo. M. Bijanković 67.

ccc) ner. Prije će u bezred vas saj svijet pogorit ner ćeš ti nijednu zlet u zlobi satvorit. M. Vetranić 2, 45.

ddd) neže. Prije ubo vsaki čověk plamenu ogan'nu podal bi se neže nih obraz . . . poczriti. *Starine* 23, 114.

e) poslige; primjera se našlo samo za nego, neg; *u svima osim u prvome dolazi jedna riječ do druge.* Posli (*h*)ijadu godišć nego Bog bijaše postavio Adamu na ovi svit, rodi se . . . Abram. P. Macukat 27. Zašto podslužitelj pristupa k misniku posli nego je svršio pistulu? A. Kadčić 99. Posli nego nas ludoba sputi s naši grisi, lasno se možemo odvezati. J. Banovac pred. 72. Posli nego se razgovoriše, postaviše jih na trpezu, da blaguju. A. Kačić kor. 24. Treći dan posli nego uhode dodoše, diže Josue puk svoj. 106. Tako posli neg bi stavlen u broj sveti(*h*), slidi biti. P. Knežević živ. 48. Posli nego sam nadojen bio toliki(*h*) dobara u kući twojoj, jesam ti tolilik zlom vratio. osm. 84. Posli nego pri-*(o)*holi Oloferno mloge kraje pridobi . . . dode pod Betuliju. F. Lastric ned. 136. Posli nego izvitri vas dio baštine twoje, ides na najam. M. Zoričić osm. 38. Tri brata redovnika umriše posli nego se pričestije. zrc. 186. Nasradin posli nego je večera, otide spavati. N. Palikuća 15. Prorokovanja negova izjedoše na svit poslige nego deset kolina bili su odvedeni u sužaństvo. A.d. Costa 1, 192. Koji se broj smaňka posli nego se ispunije proročanstva. Grgur iz Vareša 102. — *Govori se i danas u Pojicima (u Dalm.)*: Poslin nego svećenik posveti, nevista dili lemozinu. *Zborn.* za nar. živ. 10, 84.

f) voleti, volim.

aa) nego (neg . . .) stoji u istoj rečenici, u kojoj je glag. voleti.

aaa) nego, neg. Volim, volim ja umrijeti privarena neg se rijeti. G. Palmotić 1, 64. Voleći sadirati s mrtvi(*h*) odoru nego žive sići. A. Kačić razg. 9. Mlogi vole . . . nebo izgubiti nego grib svoj oprati. Đ. Rapić 394. Mnogi vole . . . nebo izgubiti nego grib svoj oprati. Đ. Rapić 394. Mnogi voli kesu punu neg nebesku imat krunu. V. Došen 72. Volim s dragim po gori (*h*)oditi . . . neg s nedragim po dvoru šetati. Nar. pjes. vuk 1, 220. Koga voliš nego dobra doga. 2, 274. Volim, brate, izgubiti glavu neg ljubiti svoj zemlji dušmana. 2, 419. A da mi se s nima udesiti volio bi(*h*) neg carevo blago. 4, 179. Volela j' šetati nego k maši hoditi. Nar. pjes. istr. 6, 11.

bbb) negoli, negli. Volio bih bit prasac Jerudu negli sin. S. Rosa 38b. Volio je pravedan stajat u tavnicu . . . negoli samo jednoč Boga uvrđiti. F. Lastric od' 51. A ja ga volim buditi negol' ga stara ljubiti. Nar. pjes. vuk 1, 288. — *Pred negoli stoji a jamačno poradi stiha:* Car voledje carstvu nebeskome a negoli carstvu zemaljskome. Nar. pjes. vuk 2, 296.

ccc) nego i. Volim brata nego i gradove. Nar. pjes. vuk 2, 570. *Vidi primjer naprijed pod a, a, aa, eee.*

bb) nego (neg . . .) stoji u drugoj rečenici, a ne u onoj, u kojoj je glag. voleti.

aaa) nego, neg. Volju umriti, nego da moje srce zagrlji neharnost. J. Banovac pred. 37. Voleć, da svj mrtvi leže, neg dušmanin da kog veže. V. Došen 193b. Volim, da ste ga i vi načinili, nego da je grbav. M. A. Režković sat. 4.

bbb) negoli. Voliobi(*h*) paši doći glave, negoli da me okrune Lazarevom krunom. S. Lubiša prip. 171.

3. nego služi za izricanje načina iza superlativa. To zato može biti, jer se superlativom može izricati poređenje kao i komparativom; rečenica na pr. Sokrat je bio najmudriji od sviju ljudi znači isto tako poređenje kao i rečenica Sokrat je bio mudriji od sviju ljudi. Potvrda za nego iza superlativa našlo se samo u tri knjige (za neg, nere i t. d. nije se našlo nikakve potvrde). Obra vrije najstudeniije i najtminastije, nego je u svem godištu. P. Radovčić ist. 44. Dohodeći na svit nahodaše ga u najvećim tminah . . . nego nigdar biše bio. 45. Zaštićuješ najvećega nepristojeta nego imas. M. Radnić 39b. Koje jest najozgorne i najviše dostopjanstvo, nego ima na svijetu. 43a. Da je Mojsije bio najkročičovik, nego se je onda mogao naći na svijetu. 119b. Ostavši on u najboljoj zgradji, nego ima. 353b. Sada mi je najpotribnija (t. j. pomoć) nego nigdar. L. Terzić 85.

4. nego ima adversativno značenje, t. j. izriče suprotnost među riječima ili među rečenicama. To se značenje moglo lako razviti iz onoga pod II, 2, jer stavljane nečega nasuprot nečemu (vidi pod II, 2, b) stoji vrlo blizu pojmu suprotnosti. Suprotnost može kao i svemu drugome tako i u jeziku biti jača ili slabija; jača je na pr. s veznicima ali, već, slabija s veznicima a, li. Riječi nego može suprotnost još i daže oslabiti, te se uzima samo za prelaženje u govoru od jednoga na drugo.

a. iza negacije.

a) jaka suprotnost.

aa) među riječima.

aaa) nego. Nigdar ne mogu učiniti dobro, nego зло. Korizm. 54b. To ni istina, nego manenja i velik blud. Naručn. 43a. Ne imamo kraja, nego cesara. N. Račina 110b. Toj nije čovjek, nego mahnitac. Zborn. (1520) 1b. Rekla mi je, da riječima ne vjerujem, nego u djela. G. Palmotić 1, 159. Zove se čovik, a nije, nego mrlina brez duše. I. Ančić ogl. 57. Ne imase hafaliti oni, koji počne, nego oni, koji svrši. K. Mazarović 79. Ne plaće radi života . . . nego radi pošteta. Đ. Rapić 390. Oni zlijem izgledom ištete ne jednoga, nego tisuću pravednijeh. Đ. Bašić 19. Sišla je nad pakao ne za patiti, nego za ukazati slavodobiće svoje. I. Nenadić nauk 70. Ne bijahu rodom Latini, nego Grci. A. Kanižić kam. 52. Tu danaske ne pomaže majka, nego sabla i desnica ruka. Nar. pjes. vuk 2, 561. No ne vodi tudina devera, nego brata ili bratućeda. 3, 584. Kad bi trgovac svagda dobivao, ne bi se zvao trgovac, nego dobivalac. Nar. posl. vuk 115. i t. d. — U ovom primjeru ispred nego stoji a poradi stiha: Zla, rič ni slovo iz ne ust ne pode, a nego dobrota. Š. Menčetić 56.

bbb) neg. Istočnoga vojska zmaja ne može se vojska rjeti, neg pučina bez dna i kraja. I. Gundulić 335. On da svitlos nije u sebi, neg ne pravo svjedočanstvo. J. R. Gučetić 8. Ono nijesu zli gusari, neg prijatelji naši starici. G. Palmotić 1, 187. Ter mi dvorbu dvoraše ni za srebro ni za zlato, neg za dragu sestricu Ivana Hrvaćanina. Nar. pjes. bog. 101.

ccc) negoli, negli. Nijesam došao zvati pravednijeh, negli grješnike. N. Račina 196a. Nijeste ba vi, koji govorite, negoli duh otca vašega. 205a. Čovjek ne poznaje se po haljinah, negoli po činjenju. Zborn. (1520) 10a. Nejmaš se bojati, od šta nije uteč moć, negoli stojati slobodno dan i noć. N. Dimitrović 21. Zašto se u ňemu plode ruse ne zemaljske, negoli ne-

beske. A. Gučetić roz. jez. 8. Rodi se ne od žene, negoli od divice. M. Divković bes. 5. Dalj vajmeh ni na svitu, jaoh, jedina moja dika, sred naroda negli prika u zlu mjestu ognevitu? I. Gundulić 88. Krajevstvo svakako hranim ti za pokoj neprijatelj nikako, negoli sluga tvój. 189. Slovo sastavljeno od dva, koje ne ima izričenje ni od jednoga ni od drugoga, negli treće osobito. R. Čamačić 7b. Mene ne varaš, negli sama sebe. V. Andrijašević put 55. Štega grubša nije, negli većma svijem gizdava. Ć. V. Bunić 10. Od nega nam nije trijebi nikako se uklaňati, negli ovi dar od nebi u radosti uživati. A. Boškovićeva 18. Tijelo ljudsko ne mogase ni na koljenjeh stati, negoli sved položeno. I. Đordić ben. 16. Komu nijesam od nijedne tegote, negoli . . . od kojegod koristi. 29.

ddd) nere, ner. Oi vašega ne ču reći zemljaka, nego najmanjega služe. M. Alberti vi. Ogań nî, ner otrov, ča u srcu čujem. M. Gazarović 106b. Nemoj toj sciniti stvar od male scine, nere za vele vridan dar. M. Jerković 9. Ne kolite mene, ner moga pasića. Nar. pjes. istr. 6, 19.

eee) ne samo — nego (neg, negoli). Nije samo tijem načini neizvršiv Bog, neg svima. J. Kavačić 534b. Da se po krštenju ne samo opire grih istočni, negoli svi grisi. A. Baćić 284. To ne samo korisno bi kralju, nego svemu puku. F. Lastrić ned. 111. Sveti apostol ne samo ište od nas dobra djebla, nego odiše taka i tolika, da po njima naše utvrđimo sahrane. B. Zuzeri 387.

fff) ne samo — nego i. Hoće dati ne samo vam, nego i svim ostalim. F. Vrančić živ. 27. Murmuračući ne samo suprot iskrñemu, nego i suprot Bogu. F. Lastrić test. 121a. Daja ne samo ričma, nego i lipim izgledom druge učim. A. Kanižić fran. 123. Scinio sam, da je ne samo korisno, nego i potribito. uzr. viii. Da sažeš ne samo kuće i (stamp. ni) gradove, nego i sve ostalo, što se u kućam nađe. A. Kačić kor. 158. Da ne samo se grozdje, nego i loza izgubila. Đ. Bašić 6. Ne imamo samo za nas Boga moliti, nego i jedan za drugoga. L. Vladimirović 43.

ggg) ne samo — nego (nere) još. Podaj mi gospodinega tila i krvi ne samo prijati sfetbu, nere jošće stvar i kripost sfetbe. M. Alberti 402. Ne samo tko se ispovidi brez skrušenja, ne čini sebi koristi duhovne, nego još veću štetu. F. Lastrić ned. 63.

hhh) ne samo — nego (negoli) još i. Koji nošaše uza se ne samo vodu . . . nego jošter i vatru. F. Lastrić test 255a. Isus ne samo zabraňuje ubojstvo, nego jošter i ona svaka, koja dovode na ubojstvo. ned. 139. Ne samo u duši lip . . . biše, negoli još i u kipu čudnovatom lipotom narešen. A. Kačić kor. 39.

iii) ne samo — nego pače. Po-kornik ne samo ima se boliti od grihov va općinu, nego pače od vsakoga griha. Naručn. 49b.

bb) među rečenicama.

aaa) nego. Da mi ne će nijednoga suprotivstva učiniti, nego da mi će ugadati (iz xv vijeka). Mon. serb. 461. Listi . . . nisu bili dobivočni, nego su storeni prek njih voje (iz isprave xiii vijeka sačuvane u prijepisu xvi v.). Mon. croat. 18. Govore, da su Judeji, a nisu, nego lažu. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 177b (apoc. 3, 9). Ne će da tada vrati, nego pripravan jest u drugo vrije povratiti. Š. Budinić ispr. 116. Ne hoti jisti, nego moleći Bogu se priporučivaše. F.

Vrančić živ. 16. Najposlije ne pogubiše ga, nego samo prodaše. M. Divković bes. 3. O veselu ne mišlaju, nego ko će klete zvijeri ubjegnuti srđbu plahu. G. Palmotić 1, 29. Ne da ga ubije nego da ga bođega učini. S. Margitić fala 122. Lemozine prosi ne ktijaše, nego linac veliki bijaše. L. Ľubuški pis. 43. Bolest tilesna, koja je odavna u tilu, ne more se lako izličit, nego važa mnogo trudit. J. Filipović 1, 344a. Ne biste toliko saviše mislili o nevoj vašoj, nego biste se zabavljali o službi Božjoj. F. Lastrić od' 121. Ali mu ovo ne bi dosta, nego spomenuvši se od jaspri, prikrsti se. L. Vladimirović 70. Ne ćemo dirati u njegov štap episkopski, nego ćemo samo njegovo pero protresti. A. Kanižić kam. 55. Dever spava, a snaha ne spava, nego runi cvijet od narance. Nar. pjes. vuk 1, 41. Koja se nije bojala nikoga, nego je činila sve, što joj god dragobilo. Vuk nar. pjes. 4, 93, i t. d.

bbb) neg. Viđ, da nikomur ne spoviješ, neg podi i ukaži se ti popu. N. Račina 31b. Otac nebeski ne sudi jur nikoga, neg svu oblas od suda podao je sinu svomu. A. Gučetić roz. jez. 278. Dali evo ne znadem za njih smrti ni života, neg su mi se zli bilizi jednoj majci ukazali. Nar. pjes. u D. Barakovića vila 199. Zlom Hrvatu ne bi dosti smesti kćerku tvu jedinu, neg s izdavnom nemilosti posla zaklat i Jerinu. G. Palmotić 1, 395. Ufanje ne izgubi neg grijeh mrzi. G. V. Bunić 4. Ako li ne jaš bogoљubnost, neg se čutiš suha duha. L. Radić 12. Ne krije se u zabiti potajna prikorna zloča, neg se hvasta u družinah. B. Zuzeri 46. Ne mole se Bogu istinitomu, neg od srebra Bođa sačovali pa se mole Bogu srebrnome. Nar. pjes. petr. 2, 2. Brat ne spava, neg se razgovara. Nar. pjes. istr. 1, 51.

ccc) negoli. Da se tēzi dvē kući ne razdvojiti negoli da jesta oboje jedna kuća (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 176. Nije takoj, negoli je sin tvoj umro, a moj je živ. N. Račina 71a. Da budu dobri, ne bismo ih prodavali, negoli jere su stari, zato ih prodajemo. Zborn. (1520) 5a. Skratl oholi, vajmeh, još ne tkaħu, ušibnu negoli odjeću nošāhu. M. Vetranić 1, 10. Da je djevstvo dobro i dostoјno svake povhale, ne ere je djevstvo, negoli ere je Bogu prikazano. B. Gradić djev. 58. Ako si u vaju, ne jer ćeš s svijeta poći, negoli jer mladu domaću imas oč. N. Dimitrović 30. Neka ja ne budem na vječnu smrt priti, negoli da budem bez konca živiti. 49. Nikomu ti nemoj izreći tužice negoli kad budeš gospodji u ruci pozdravi i reci. N. Nađešković 2, 14. Stavše pogodaj ne stati noć ni dan zajedno čas jedan, negoli na izminu da svaki o sebi po jednu godinu kraljuje u Tebi. M. Bunić 8. Dobra vremenita nijesu prava dobra, negoli su prije uzrok oda zla. A. Gučetić roz. jez. 107. Koja izlazi ne od pomankanja od pinez, negoli zašto pomankaje bogoljubnost. M. Bijanković 79. Koja ni imala počela, negoli je vazda bila. I. T. Mrnavić ist. 3. Ne nosi nima jisti, negoli oni živu od aera i od rose. P. Posilović evijet 50. Nije on čovik, negoli jest kakonoti jedna živila. 160. Čini, da se ne izgubi ova duša, negoli ju brani. L. Terzić 85. Molimo te, da trude sluga tvojih ne pokudiš, negoli tvojim prisvetim blagoslovom od njih svaka zla odnimiš. 284. Ne će dobro nemu, negoli hoće svoje vlastito dobro. K. Mazarović 17. Da se ne strese (t. j. naše srce) na pogled strašnoga sudca, negoli u radosti videći obraz negov veoma se nasladi. L. Ľubuški list 19.

ddd) negli. Ne bi li vam dosti

.... negli se ujedno svi htjeste sastati? D. Račina 45a. Kad se ne stopeļaju uđa, negli stinu. P. Hektorović 67. O tretjega ne mogoše junaci se pogoditi, negli su se razgovala i mnogo se sapsovala. Nar. pjes. u P. Hektorovića 18. Ne imam boljezan od zuba u glavi, negli sam zavezan od gorke ljubavi. N. Nađešković 1, 187. Dali nesreće i ūven nepokoj do smrti oč ne će žalosni život moj? negli mi nebogu ne daš do danas, počinut da mogu. 2, 84. A ti sad od mene i moje ljubavi ne činiš spomene, negli me ostavi. 2, 113. Nijesu to laže, negli je bio prava. M. Držić 433. Ti htje, nitko da ničesa ne ima svoga osobita, negli jak Bog od nebesa, tač da je jedan car od svita. I. Gundulić 573. Nigda se ne uzoholi, negli nastojaše svod promicat se naprijeda u posluhu. I. Đordić ben. 20.

eee) nego jošter. Ne more se reći, da viruje u nega nego jošter odučuje se od nega. F. Lastrić test. 67b.

fff) nego pače, negoli pače. Ne hotje se suprotiviti Ivanu, negoli paček prista. P. Bakšić 185. Da ti nikakove gruboće dat ne će, nego pače oice ti nakićenje niko. F. Lastrić ned. 189. Požuda grišna opirajući se ne more nauđiti, nego pače, koji zakonito rvati se bude, okrunuti će se. I. P. Lučić nar. 3.

ggg) nere, ner, nerli. Pojti ne umi kamo, ner se vrti samo. M. Marulić 9. Sad nije ni hrvatske slave, nerli je pogibla vojnika sva slave. M. Vetranić 1, 56. Prosimo od Boga, da ne dopusti nam poginuti nere da izbivi nas. Š. Budinić suma 20b. Ribe nabodoše ne prem kako htiše, ner kako mogoše. P. Hektorović 48. Nemoj, da plač gorko dile ner luveno svih priguli. Jedupka nezn. pjes. 236. Ne će, bri dak mač na prsi da stavlam, ufanje ner slatko obećava meni. M. Držić 76. Primili Bože, ki se (stamp. bez se) od grihov, ki se k tebi obraćaju, ne spominješ, nere njihova uzdahe dobroštivo uslišuješ. M. Alberti 346. Ke ne bili majka ni sestrica, ner ju bili tiba godinica. Nar. pjes. istr. 1, 44. Nije ovo sirota neboga, ner je ovo vojevoda Janko. 2, 69.

hhh) ne samo — nego (neg). Da se smeće nijesu ne samo utažile, neg da svak čas rastu veće. I. Gundulić 534. Ne samo joj ne dohodi srđba u pamet toga cića, neg s ukradom oči svodi na lijepoga kraljevića. G. Palmotić 1, 253. Ne samo da se ono vrati, što je uzeto, nego dvostruku da se naplati. A. Bašić 117. Ne samo nih ne pokara, nego im put otvori priko mora. F. Lastrić test. 14b. Meće njih zajedno i slavi sv. crkva ne samo zašto su se vazda milovali, nego zašto umriše za Isukrsta isti dan. od' 114. Ne prozira se samo, nego očito vidi iz knige. M. A. Rejković sat. 15.

iii) ne samo — nego i. Da bi se boje vidjeti moglo, ne samo kako su o jednoj stvari različne pjesme postale, nego i kako se jedne pjesme po narodu različno pjevaju. Vuk nar. pjes. 1, 240.

jjj) ne samo — nego (neg) još. Što ne samo ne možemo reći, nego jošter ne imamo ni pomisliti. P. Filipović 40. Ne samo ga on potvrdi, nego još navijesti svakomu. D. Bašić 126. Nije samo dostojan, da bude od Boga u vijeće istjeran iz nebeske slave, neg još nije među ljudima razboritijem, tkoj se ne bi negovo mahnitosti veoma čudio. Misli krst. 3. Drug mu ne samo što po običaju svome ne pohvali kupusa, nego još rekne, da to nije negov kupus. Vuk nar. posl. 340.

kkk) ne samo — nego još i. Ne samo da ste mi ostavili tolike lijepe izglede, nego još i ukazali pravi put. A. Boškovićeva III. Nije samo govorio nego ga je još i ubio. Vuk nar. pjes. 4, 12.

lll) ne samo — negoli još. Ne samo svoje djevstvo Gospodinu prikaza, negoli još svoje blago ubozijem razdijeli. B. Gradić djev. 91. Ne samo da pohodi narod ljudski, negoli jošte da ga oslobođi. M. Divković bes. 3.

mmm) nego to, nego ono *mjesto samoga* nego. Dali ne htia na mene huda ptica ni gledati, nego to mi odleti u planinu. Nar. pjes. u Đ. Barakovića vila 200. Ne mogo ga leventa ni uzdom ustegnuti, neg ono mi otide bratu Mitru govoriti. Nar. pjes. bog. 111.

b) nego *iza negacije rijetko služi za prelažeće i nadovezivanje u govoru*. Ovi novci ne mogu biti naši zato, što smo mi ne našli nego da mi ne pridamo sudsnu, neka u puku proglasiti, najti će se gospodar. M. A. Rešković sabr. 48. Ne vješaj se, mila kćeri moja! ne vješaj se, ne grijesji duše; nego čuješ, moja kćeri draga, eto blizu Seina bijelogra Nar. pjes. vuk 3, 200. Ja ga noću na zemlji nisam nigdo video, nego idu ti k vetrnu te nega zapitaj. Nar. prip. vuk 72.

b. iza afirmacije.

a) jaka suprotnost.

aa) među riječima (*rijetko*). Idu na službu bez plate, nego s pogojom, da im se dava hrana. B. Kašić zrc. 75. Mala fala duždu od Mletaka mašna fala caru čestitomu nego fala Kraljevome Marku. Nar. pjes. vuk 1, 624.

bb) među rečenicama.

aaa) nego, neg. Ako bi se našao pankavac ili klevetnik da mu glavu gospoda pedepsaju Nego ako bi tko što video da ima reći pred gospodinom hercegom (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 459. Sad život minuti smišljaje i ovi žalos se očuti i rana ponovi, neg jedan imamo razgovor na svijeti. N. Nađešković 2, 71. Ja sam s ne nemiran, nuće Bog učinit, do malo da će dan nemirna ona bit; neg molim ja Boga, da budem umrijeti. 2, 133. Spomena me čini mrtvi, jaoh, izhodim izvan sebe, neg mi ufanje krepko ostaje, da ti praštaš, tko se kaje. I. Gundulić 250. Još htijaše rijet naprijeda, neg se tužna omramori. J. Palmočić 160. Ja bjež opet odlučila otiti i iskat trude nove, neg me tvoja ustavila ljubav. P. Kanavelić 446. On mogaše, nego ne hočaše. Nar. pjes. vuk 2, 30. I Smiljanić je Ilija živjeo u Dalmaciji drugoj polovini xvii vijeka, nego može biti, da je malo malidi bio on Stojana Jankovića (*Vukove riječi*). 3, 142. Primiće se (*Ivan*) poju mostarskome, nego bula prede dohodila. 3, 541. Doista ga ubiti hočaše, nego Petru sreća priskočila. 4, 58. I to Srbi oprostiti čahu, nego Turci viši zulum grade. 4, 153. Kad ižlegli Lukavici maloj, lijepo ti bješe pogledati, kad se turski plijen sastavio nego evo muke i nevoje, e ih stiže potoc od Turaka. Ogl. sr. 238. Lasno je naučiti, nego je muka odučiti. Nar. posl. vuk 166. Došao bih, nego preko, ove rijeke ne mogu pregaziti. Nar. prip. vuk² 296. Srbija sveder će nas naći u broju najvjernijih prijatelja Nego Srbija ima svoje poje. M. Pavlinović razg. 111. — *Tako se gdješto uzima nego u odgovoru ili u prihvatašu tudiših riječi; na pr. A. Jesi li mu dao? B. Nego (biće pokraćeno mjesto: nego kako? ili mjesto: nego što?;*

ispore, dakako, dašto, t. j. da kako? da što?) To je običnije u kajkavaca nego u štokavaca; a samo je u kajkavaca na pr. A. Dobre su ove jabuke. B. neg (obično se izgovara nek).

bbb) negoli, negli. Daje venu gospodin Žurđa vlastelom dubrovačkim negli (*pisano: negli*) ako se bi nekoja svada učinila daju Dubrovčanom uvesti (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 185. More svaki viditi, tko hotio bude razumiti negova pisma. Negoli ja virujem, kada on reče ove stvari. P. Posilović cvijet 39. Zato govoriti Arištotil, da starci jesu po naravi sumnivi. Negoli znaj, da jesu stvari razlike meu sumniom i sumniom. 122. Ja sam odlučila učiniti vam naželuvašu. Negolivas molim, pustite me vratiti se. 188.

ccc) neg što, ner ča. Mnoga j' slabost moja i zloba velika, ner ča ljubav Božja ne će smrt gršnika. M. Marulić 122. Zrih Šimuna s vlaške klete ruke umrijet bez osvete, neg što Bog ga je osvetio. J. Kavačić 123b. Poče perom pisat rano neg što žena nega ustavi. 128b.

b) slabija suprotnost.

aa) među riječima (*rijetko*). Objavi, da će diva roditi čista krala srid uboga mista, ueg u onoj suhoj travi. J. Armolušić 30. Žao se je nima okajati, neg kamoli krv poškrpati. Nar. pjes. hörm. 1, 323.

bb) među rečenicama.

aaa) nego, neg. Tri je dni ležala kakono bez duše, nego joj sama liječka (*sic!*) rumena drhtahu. B. Kašić per. 11 Posud okolo obtiče ju more nego od istoka drži se z gorami. F. Glavinić cvit xiv. Mirakule ja za ne biti dug, propušćam, nego samo jednoga taknuti odlučih 274. Sva rečena nadhitaju luski razbor primlohavi, neg se istom naziraju svićom vire. J. Kavačić 532b. Jamačno je ova pjesma u narodu našemu starija od Turaka u našjem zemljama, nego su ova imena poslije uzeta. Vuk nar. pjes. 2, 48. Otac ga stane odvračati i govoriti mu, da se mahne toga, nego će mu on naći drugu devojku. Nar. prip. vuk 20.

bbb) negli. Nu stavio mene jesи, gdi su poja plača puna negli zloban išteš k tomu, što mi vijeku ni podniti. I. Gundulić 68.

c) prelažeće i nadovezivanje u govoru.

aa) uopće. Da sam u mlogima ričih i imenih potlam G nadomita H, to jesam činio, da ti, štioče dragi, ne štješ po starom običaju Niti jest ovo tebi, dragi štioče, za regulu ovdi postavito; nego samo za viće, da slidiš, ako ti se vidi povolno. Nego jedno tebe srčano molim, da se jid u tebi ne gane, ako vidiš ovu kćigu ne toliko pisanu, koliko iz drugih pripisanih. D. Rapić *predgovor*. Pravi predgovor k ovome izdanju moći će se samo onda napisati, kad sve tri knige budu gotove; nego za sad ovđe naznačujem samo ono, što mislim da je osobito nužno. Vuk nar. pjes. 1, v. Deco moja, devet Jugovića! ja ēu lasno piti kupu vina, nego mislim, moja deco draga, čime ēu ja darivati Lazu. Nar. pjes. vuk 2, 185. Kad me pitaš, pravo ēu ti kazat: svašta dosta u dvoru našemu, nego ima godinica dana, kako je se zmaje navadio te dolazi na bijelu kulu. 2, 256. I ja sam se lutu razdertio, da kad dodem novu prijatelju, prijatelj će mene zastideti i turiti kavgu u svatove; nego, braćo, kićeni svatovi! desio se danas među nama glavan junak vojvoda Milošu, ta Milošu Obrenbegoviću da skinemo perje i čelenku sa

Maksima mila sina moga na Miloša Obreubegovića, da Miloša zetom učinimo, dok devojku otud izvedemo. 2, 545. Ja ne imam nikoga od rođa, već Turčina Bogom pobratima u Kočiću gradu bijelome; kod nega sam tri zime zimio i s mirom se vina ponapij, i ovu ču zimu prezimeti i s mirom se vina ponapiti; nego, braćo, da se poslušamo: kada dode lijep danak Đurđev opet ovde da se sastanemo. 3, 371. Od Boga je velika grijota, a od ljudi ukor i sramota izdavati Brdane junake, Brđani su naša braća mila. Nego, braćo, ako Boga znate! da idemo u Bjelopavliće, da branimo Brdane junake. 4, 72. Evo ga, sad će me stići! Nego što ču činiti? sakrij me de! Nar. prip. vuk 6. Bogme aki i ne ču, ja idem; nego je li ovo put? 116. Sluge sam opravio u to i to mjesto. Nego šta imam priuci? daj mi. D. Daničić 1 sam. 21, 3.

bb) nego, neg pred imperativom ili pred oblikom, kojim se zamjenjuje imperativ. A osta mi kuća pusta neg daj, prijo, te kolače. V. Došen 167a. Sramota je vode iznijeti, nego uzmi u kondijer vina. Nar. pjes. vuk 1, 416. Ja sam mlada, dvoriću se sama; neg tako ti zdravo glava bila, nemoj mene zimovat u majke. 1, 462. To je nama zazor i sramota, da ti nama ladno vino služiš; nego sedi s nama za trpezu. 2, 94. Što me care za svatove pita, neka kupi, koliko mu drago, po devojku, kada nemu drago; nego čoš mi cara pozdraviti, uek ne vodi svoja dva sestrića. 2, 133. Majka je na smrti, pak te zove, da te blagoslovi, da na tebe kletva ne ostane; nego brže hodi b'jelu dvoru. 2, 136. Eto ozdo Kune Hasan-age s negovijeh trideset Udbišana; nego da ih dobro dočekamo. 3, 208. Ja umrije, vama dobih carstvo; nego omo mene poslušajte, da vam carstvo dugovječno bude. 4, 184. Kaže mu, da će onu noć udariti uskoci na ni, nego odmah da bježi (*t. j. neka bježi*) odande (*Vukove riječi*). 4, 461. Evo ovde ima zakopan pun kazan dukata; nego sjutra dodi s kolima te ga nosi kući. Vuk nar. posl. 60. Ovo je sve tvoje blago, to je tebi Bog dao. Nego ti načini sebi kuću pa se ženi. Nar. prip. vuk 15. One (*t. j. paunice*) dolaze svako podne ovde na ovo jezero te se kupaju; nego se ti prodi paunica. 21. Danas imamo mnogo navalice, nego dodji prekosutra. S. Ľubiša prip. 11. Pakal očeš vas spraznititi, a raj očeš utesnititi, meni oče tesno biti; nego stresi povisanec, da se ove duše stresu. Nar. pjes. istr. 6, 8.

5. nego ima ekskluzivno značenje, *t. j. izriče izuzimanje onako kao prijedlozi do, osim. Ta se služba razvila iz one pod 2, jer se svuda pred ekskluzivnim nego može misliti ili adv. više (koji je upravo komparativ) ili koja od riječi: drugi, drugčiji, drugdje i t. d. Kad se na pr. kaže: nemam nego pet novčića, to je isto, kao da se kaže: nemam više nego pet novčića; — a kad rečemo na pr. što si nego sluga? to je isto, kao da rečemo: što si drugo nego sluga?*

a. među riječima.

a) *iza afirmacije (u rečenicama, koje nijesu upitne).*

aa) nego, neg. Da ne da Bog, da se ja budu veseliti nego u križu gospodina našega. N. Račina 197a. Kakono nevista, kaželi oviše, a reć se ujima ner tretom pitana, da muža vazima. P. Hektorović 8. Ustanovićen dub teško neg sikirom primore se P. Zoranić 84. Svemu je remedijo neg samoj smrti. M. Držić 208 i 302. Ali ukloni višni s nebi, da u tvom zdravju, care Osmane, zapovijedat itko tebi neg tva voja sama

stane. I. Gundulić 497. Ne čin' samo, da strah krne me nego tvoj. I. Ivanišević 298. Sve jest ispravnost nego ljubiti samoga Boga. M. Radnić 60. Ako ištes gospodstva nego od negove ruke. 42b.

bb) negoli. Svaki razgovor od mene tja prođe negoli poč na dvor od moje gospode. S. Menčetić 211.

cc) nego ako. Tko odusti ženu svoju neg ako za bludodjelevanje prijubodjeluje. S. Rosa 117a.

dd) nego samo. Svaka na svit stvar dodije nego samo zrak ljubavi Božje, kojom svrha nije. D. Račina 143a. Svakomu sunce sja, svak ima svu rados neg samo nebog ja želodi tvu mlados. N. Načeković 2, 51. Sve toj može razčinit smrt prika neg samo jedan glas, ki bude za nami ostat. 2, 66. Jur već svak zna neg samo on, er ne hoće da zna. M. Držić 319.

ee) nere, ner, nego samo. Rani bi svakoj lik ner samoj ljubavi. G. Držić 365. U prigovaranju jest tvrd i strmenit no hteći, da jest nere onako, kako on govori. Š. Budinić ispr. 69. Živi svaki duh tebi je na posluh ner samo živ čovjek. M. Vetranić 2, 45.

b) iza negacije.

aa) nego, neg uopće.

aaa) nego. Jošte odrije crkvu konavaosku i ne ostavi u řoj nego mire (*iz xv vijeka*). Mon. serb. 413. Sada se je baša vrnul porobivši i ne ostavivši mi nego puste grade (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 221. Ta sakramenat nima se dati nego nemoćnim. Naručn. 57b. Nijesam poslan nego k ovacam, koje su pogible. N. Račina 46b. Koja čuda nam nije dopušteno nego samom misli od srca i duše razbirati. A. Gučetić roz. mar. 135. Ne misle (*t. j. vile*) nego o njih samom uresu. I. Gundulić 158. Ako na svitu svem ne bi bila nego dva hliba. F. Glavinić evit 338b. Pčele ne piju nego vodu bistru. M. Radnić 158b. Duh sveti ne će utišiti nego one, koji imaju potribu. S. Margitić fala 207. Golubica ne pribiva nego u mistu čistu. J. Filipović 1, 168a. Sadašnjoj zakletvi ne tribuju nego tri stvari: šešir pod pazuhom, tri zdrava prsta i nečista svist. M. A. Rejković sat. 19. Nitko rostu proči ne može nego jedna bosa Mare. Nar. pjes. vuk 1, 154. Doveo sam tri ijade vojske, a ne vodim nego pet stotina. 2, 505. Da mi ne govoris nego istinu. D. Daničić 2 dnevni. 18, 15. Francuska nije tadar imala nego vrča i lonaca od nacrne pješčine. M. Pavlinović rad. 21. i t. d.

bbb) neg. Ali ja ne imam neg dvije tisuće. N. Načeković 1, 280. Do smrti do moje ne budem služiti neg tebe, gospoje. 2, 18. Iz nevoje uteč ne mož neg po smrti. D. Baraković vila 166. Sunce je s nebesi izvrsne liposti, zašto se ne resi neg svojom svjetlosti. I. Gundulić 145. Od dvanaest svojih sinova ne osta mu neg hćer ova. J. Kavačin 235a. Nije se neg osmero čeljadi u korablj sahranilo. P. Knežević osm. 151. Ne služahu neg prilikam i osinim zakona. Blago turl. 2, 120. A ja ne ču nikoga voditi neg Andušu moju seju milu. Nar. pjes. vuk 3, 377. Jer ja nejmam sina neg jednoga. Nar. pjes. petr. 1, 13.

bb) nego, neg iza glag. ne moći; vidi značenje i još nekoliko primjera s. v. moći na str. 886a pod dd. Ne more t' neg zlo bit. G. Držić 394. Ne mogu neg reći pravedno ja sada. D. Račina 48a. Ne mogu t' neg sve reć,

zač mira ne imam. N. Nađešković 2, 32. Moja pisma ne mogu neg koris učiniti. M. Držić 3. Ne mogu nego negova bit. 124. Sved nahodi u pameti veće sumne, vrlje strahe, da ne može tim neg rjeti carske sprave sasma plahe. I. Gundulić 298. Ja ne mogu neg hvaliti tvoje odluke. G. Palmotić 1, 320. Što u srcu čutim momu ne mogu ti nego izrijeti. 1, 339. Hudo srce i kameno ne može nego sved varati. 1, 336. Ne mogu se neg bojeti na negova bisna djela. 2, 106. Nu ne mogu nego odkriti, što se meni dobro čini. P. Kanavelić 13. Ne mogu neg zavapit pun žalosti. B. Zuzeri 113.

(cc) negoli, negli. Ne ēu ijedne odgovoriti negoli pridi mojim gospodinom (iz xv vijeka). K. Jireček spom. 71. Nikogare ne vidješe negli samoga Isusa. N. Rađina 50a. Da se u ničem ne budem hvaliti negoli samo u tvomu križu. A. Gučetić roz. jez. 20a. Ovomu sakramenu nije protiv negoli samo grijeh. A. Komulović 50. Da s vitezom nijednim ne sklopi se i ne sljedi vjera moja negli štome. G. Palmotić 1, 41. Dali ih ne mogu učiniti negoli od kogagod lisa. I. T. Mrnavić ist. 10. Koji ne zapovida negoli stvari dobre i ne zabraňuje negoli zale. 38. Ne gojase u noći i u dne negol' trbuhi. J. Kavačin 20b. Jere nī(h) druži ne svitaju negoli ono, što je nima draga slušati. P. Posilović cvjet 98. Srdit ne može govoriti negoli zlo. K. Mazarović 33. On nije poslan negoli k ovacima, koje su poginule. S. Rosa 97a. — *Ovamo se meće i primjer, koji odgovara onima pod bb.* Ne mogu negoli zajedno s Jeremijom rijeti. A. Gučetić roz. jez. 285.

(dd) nego (neg) samo. Ne mogaše mi nego samo v noći čitati. Transit 2. Nigdje pod nebi ne najdoh ja pokoj neg samo u tebi na svijetu jedinoj. N. Nađešković 2, 103. Ne imajući nego samo čim prihrani sebe. Š. Budinić ispr. 114. Mos bo oholi Dunav ne da vrh sive rijeke držat brze neg same oni, ki mu od leda stavi sjever, ki ga smrže. I. Gundulić 320.

(ee) nere, ner. Ku zemlju nigdor ni oblastan ner naša bratija i mi (iz xv vijeka). Mon. croat. 62. Nimamt nere jedno malo muke i malo ulja. Kolunić zborn. 8. Ni se okušaše ner jur sunce zapad. M. Marulić 45. Drži, da ih ni nere 12. Naručen. 21b. Manna se nima brati nere v vrime podobno. 27a. Zač pleme ni držano nere od pol. Zak. vinod. 63.

(ff) neže. Zapoveda, da niktože ne taknet svetbi . . . neže slugi svetiň. Š. Kožičić 5b. Tako da se podsesti ne možet neže mnogimi vojskami. 25a.

c) iza pitanja, koja su ponajviše afirmativna.

(aa) nego. Plode otkud imamo nego od Boga? Korizm. 15a. Ko stanje ima biti negovo nego v jami tamnoj? 39a. Gđo more odustupiti grijhe nego sam Bog? Naručen. 74a. Što se moglo dogoditi nego što se dogodilo? G. Palmotić 1, 195. Najposli ēe se učiniti od nega jedno pri veliko blagovaće, a komu nego cryom? P. Posilović nasl. 18b. Tko ima krvicu od grijeha nego ti, koji si sagrišio? M. Radnić 39a. Što su sujetna sva čudesa . . . nego sgrade na obaru? J. Kavačin 486a. Tko je nego Bog napunio . . . vi sine nebeske? I. Grlićić 8. Odkuda ovi miris nego od cvita čistoće divičanske? A. Kanižlić fran. 75. Odkud bi ovo zabludeće nego iz pakla izšlo? kam. 202. Što nam ovo zlamenuje nego dostojanstvo i oblast pape? 299. Što čini pasti s neba Luciferia u pakao nego negova voja? J. Banovac

razg. 114. Komu su prilični nego psu? F. Lastrić od' 112. A po čemu od Boga moremo imati ovu vridnost nego po molitvi? ned. 226. Tko oslobodi Daniela proroka od lava u spili nego andeo? svet. 154b. Što si nego vriča blata? V. Došen 21a. U nebesa tko doć može nego milost kog pomože? 226a. Kud će guba nego na jare? Nar. posl. vuk 163.

(bb) neg. Što je ljubav neg jedna oč ita izpraznos? D. Rađina 145a. Jesu li ikoga bolesti sapele neg mene neboga? N. Nađešković 1, 186. A s koga neg s te tri? 1, 271. Ča ti mogu odgovoriti neg bolit se protif tebi? M. Gazarović 72. Koji može dar to biti neg ja, kćerka draga i mila? G. Palmotić 1, 313. Što je čovjeku korisnije neg ljubovca blage ēudi? 1, 333. Kud će suza neg na oko? Nar. posl. vuk 163.

(cc) negoli, negli. Koji milos možeš steći . . . negli ovu samo, braće? I. Gundulić 96. Što je zlato, što li imanje . . . negol' kal? J. Kavačin 48b.

(dd) neg ako. Tko bi već u pjesni neg ako naš Matko pripjeval ljubezni tač milo? N. Dimitrović 103. Dali nitkore neg ako ti, Bože, nači se ne more, da joj sad pomože? N. Nađešković 2, 135. Tko da mi svjedoči neg ako samati? 2, 105. Tko može oprostit grijeh neg ako sam Bog? S. Rosa 63a.

(ee) nere. Gdi li pribignem nere k tebi, Bože moj? M. Alberti 273.

b) među rečenicama.

a) iza afirmacije (u rečenicama, koje nijesu upitne).

(aa) nego, neg. Orudje je nesvršeno, nego ako je podobno načinno. Naručen. 108b. Malo t' me griziše taj škoda takova, neg ča mi drag biše, ki mi ga darova. P. Hektorović 26. Mrem za svijeh, neg ako tkogodi ne bude pustit grijeb. N. Nađešković 1, 139. Sve ti je toj bilo, neg ako jošte hoće vidjeti, ma višo, da budu na smrt doc. 2, 93. Glava, prsi i sve ostalo pod zlatom je zlato u nega, usred čela neg što malo-srebrenu mu stoji biljega. I. Gundulić 343. Malo se razgovaraj, nego ako su od Boga . . . tvoji razgovori. B. Kašić per. 9. Ovi su općeni sva komu, nego ako kigodir učini se nedostojan. P. Radović ist. 98. Malo kad se linac digne, neg da kraduće što dostigne. V. Došen 210a. Sved življaše o sebi, neg ako ga redovničke potrebe kad godi svratile bi na koji usilovan razgovor. I. Đordić ben. 90. Zdrav i snažan, hvala Bogu, neg ako ta zlovojnost tvoje zdravje ne prigrabi. B. Zuzeri 391.

(bb) nego (neg) samo. Smrt na svrhu svih tjera, neg samo dobar glas satrui ne može. N. Nađešković 1, 328. Prija sve rados na svit saj, neg samo ti i ja patimo juven vaj. 2, 67. Očitoznači svaka, kad koja vas umre, da će bit ovaka, neg samo što djela vaša će ostati. 2, 129. Ako je blago gibuće, toj je lahko pravo razdiliti, nego samo ako bi soda ali provižiun od gospode, toj gre onoj glavi, komu je pisano. Statut pol. 250. Omramorji vas u sebi, neg što samo suze proli. J. Palmotić 11.

b) iza negacije.

(aa) nego, neg. Nijednoga . . . ne priimlu, nego ako je zadovoljan. Naručen. 3a. Lipež ne grede, nego da ukrade. N. Rađina 140b. Židovi ne žele, neg da te umore. N. Nađešković 1, 120. Ne more bit, neg da hoće skrit stogodi ovi starac. M. Držić 222. Ne more nišće zapovidati voja vzetii, nere gda on sam pošje. Zak. vinod.

57. Nikada se od čovjeka ne dijeli, nego ako čovjek smrtno sagriješi. M. Divković bes. 17. Ovde čut zle zvijeri ni inoga glasa ni, neg što sam žuberi tih slavici. I. Gundulić 128. Obilježja crkve nije, na zavjetne boga Apola gdje iđaše vas svijet prije, neg što na glas prazne jame iz pustoši k svakom kraju zamnjivaju i one same odgovore mukle daju. 366. Nimahu muke nijedne, nego da lice Božje ne vijahu. F. Glavinić cvit 9b. Ne imaju so d'vjema slovima pisati....neg kada bi ista riječ dvije stvari zlamenovala. R. Čamačić 23b. Ja ti nijesam jaku izrijeti, neg ako ču od goruće žeje umrijeti. G. Pa'motić 2, 12. Nek nitko ne priuzima nego tko bi bio zazvan. I. Ančić svitl. 130. Nemo, iskati stvari velikije(h) nego poslijе kad' si obslužio malabne. M. Raduć 478b. Blaženi nisu blaženi, nego jere njihovo hotinje jest prikladno hotinju Božjem. I. Marki 65. Takve, mislim, ni u šali nikad nitko ne povali neg akoli u općinu tko kukošu dade cinu. V. Došen 128a. *Vidi još nekoliko primjera kod ako na str. 56b pod h.*

bb) negoli; *vidi dva primjera iz Gradića kod ako na str. 56b pod h.*

cc) neg samo. Ne znam na svijetu mir ini, neg samo kad zgledam ne obraz jedini. N. Nađešković 2, 69.

dd) ner. Sve se skončaje, ner Bože priblažen, tvoja riječ ostaje. M. Vetranić 1, 178. A znat toj ne može, ner tko bi rasvjelen. 2, 8. Nit može virovat, ner tko se tu zgodи. I. T. Mrnavić osm. 31.

e) iza pitanja (potvrda se našlo samo za afirmativna i samo za nego, neg). Znati mož, česa dil toj tvori, neg da me većma još željah izmori. Š. Menčetić 142. U nevojih što možemo, neg da k tebi vapijemo? M. Bunić 40. Što slijep želi, neg da bi vidio? Poslov. danić. Zač je jazik stvoril nami neg da uznosimo u vik nega? A. Vitaljić istum. 321b. Zašto su sva ova svrhu ni(h) došla, nego zašto su ostavili Boga svoga? A Baćić 31. Koji je uzrok, nego jerbo živo ne prociňuju? A. Kanižić fran. 226. Što odovud sledi, nego da su ona istinita? A. Kanižić kam. 55. Kad tako on dvostruči, što neg druge onda uči, da ni pravom ne viruju? V. Došen 131a. Oda šta on peče kolače.... neg od twoga brašna odasije? M. A. Režković sat. 67. Što sad ostaje, nego da psosti ostavite? I. P. Lučić razg. 122. Baci oni prsten, te će će? nego odskoći s doline te negovoj šeri na skut. Nar. prip. vuk 144.

6. nego znači isto što *adv. samo. To se značenje razvilo iz eksklusivnoga* (*vidi pod 5*), osobito kad stoji iza negacije; kad se na pr. kaže: nemam nego pet novčića, to znači isto, kao da se kaže: imam samo pet novčića.

a. nego, neg, ner ne stoji u osobitoj rečenici. Bihu zvani plk Božji, zač nego n'üm samim biše dan zakon Božji. Korizm. 40a. Jesu bila dva roda, a sada je nego jedan. Naruču. 67b. Danas ner jedan rod stoji. 67b. Priopova se evangeliye od deset gubavac, od kojih neg jedan hvalu izda. Postila (1562) 133a. Bud' slava neg Bogu. Đ. Baraković vila 33. Po svemu otoku vidi se nego dim. 327. Biše u obliju tako prikladan Isukrstu, da nego občeni razaznati ih mogahu. F. Glavinić cvit 118a. Svuda ti naprimali išči uhititi i nego s napridkom život provoditi. A. Georgiceo nasl. 68. Ako ner ričami budeš nas pitati. I. T. Mrnavić osm. 117. Turci se neg u gradu obraniše. P. Vitezović kron. 176. Kih je bilo četiri tisuće, a Señanov neg osem sto. 180. Tržac svoje blago slavi, neg da ga se

prvje zbavi. priričn. 48. Sto je prilik za umruti, a neg jedna za raditi. 107. Prvo čine i pogani, drugo dobri neg kršćani J. Kavačin 342a. Drži jim naprvo sunčene razloge, pri njih su neg riči gole i uboge. M. Kuhačević 53. Lubila sam, kog sam štila, a sad moram neg jednoga. Jačke 10. Mati, naša mati, neg nas dvi imate. 14. Moj mili se srdi i srdit se kani; srdi se neg, mili, nigdo ti ne brani. 17. Poglej, mila, poglej, neg mrvu spod oka. 36.

b. u privezanoj rečenici.

a) nego, neg, ner. Minut kroz tvoj dvor svak mors, nego ja ne smim te viditi. S. Menčetić 188. Vaze mu sve blago, s' svijem garaštavi, ner golo i nago tijelo mu ostavi. M. Vetranić 1, 148. Spahu svi stražci, nego sam vratar stražu čuvaše. F. Glavinić cvit 71a. Vsi Turci mu izginohu, neg jednoga propuščahu. Nar. pjes. bog. 122. Svi mi, majko, godni i ugodni (t. j. jesu), nego nije moj mlađani vojno. Nar. pjes. istr. 1, 18.

b) nego samo, nego što. Svaka su no-stala, neg samo tve ime smrt nije skončala. I. Ivanišević 329. I vsa trudna čelad mirno si po-čiva, neg samo junaki mirno virostuju. Jačke 77. Od cvita je većma lipa, nego što je malo slipa. V. Došen 156a.

7. različni, što neobični, što nejasni pri-mjeri. Ner tko je srce lav i kamen u sebi (*to je prvi stih u pjesmi*), a kamo tko ljubav očutil sad ne bi? Š. Menčetić 29. Ponižena premda stanja neg u gradih ovđika su (*kao da je naprijed rečeno*: većma, više ponižena). M. Gazarović 61. U dan šesti budu dvostruko, nego u ostale dui nabirahu (*iz lat. die sexto sit duplum, quam colligere solebant per singulos dies. exod. 16, 5*). I. Bandulavić 77b. Dobro je užadi i u Gospodinu nego se užadi u čoviku (*iz lat. bonum est confidere in Domino quam confidere in homine. psal. 117, 8, u lat. jeziku dolazi katkad ovako quam uz pozitiv*). B. Kašić rit. 132. Svakomu je draže staviti mašnu zakrpu nego može (*smisao je: zakrpu što n'üm može*). M. Radnić 419b. Dovede Ignaciju u crkvu deveto godište nego biše ostavio svoju crkvu (*kao da je naprijed rečeno*: deveto godište poslije). S. Badrić ukaz. 33. U crkvu nike idu, da se čine viditi, nego se Bogu pokloniti (*kao da je naprijed rečeno*: više idu). J. Banovac pred. 59. Zašto će trgovac kupiti po treći dio cine istu stvar negoli težak, koji ne zna (*kao da naprijed stoji*: kupiti jeftinije). F. Lastrić ned. 356. Neg se nitko pak ne boji (*stamp. pogrješka mjesto nek*). V. Došen 10b. Jere je na zemli prem malo poštovan, nego je pravo (*kao da je rečeno*: mnogo maće poštovan). J. Matović 462. Gusenice i pruge ti na me iz-vodiš, negli mojim orlićem večeru gotoviš. J. Rajić boj 5. Eto žena negova dotrka gđovoreći: Evo gdi čovik prav pravcat umira! Sokrata reče: Nego da! zar ti voliš, da ja kriv umrem nego prav? M. A. Režković sabr. 2. *Ispor. s tijem u Vukovu rječniku*: nego ne! (u Dubr.), dakako. freilich, utique (*to se može čuti u razgovoru, kada tko hoće da poreče ono, što je drugi rekao*; na pr. A. On me nije vido. B. nego ne; t. j. svakako te je vido. *Obradivaču rječnika priopćio M. Rešetar*). — No učini s' glavobojan luto od glavice teke navalice i od srca nego zloradice (*stamp. zloradica*). Pjev. crn. 163b. Ni takova driva (t. j. lađe) nutar dojadrilo neg ča je nočaska (*kao da je mjesto takova rečeno lipšega*). Nar. pjes. istr. 2, 156.

NEGOCIJAN(A)T, negocijanta, *m.* *trgovac*. *Iz tal.* negoziante. *Samo u primjeru:* Da ih budu negocijanti odkupljivat. I. Držić 305.

NEGOCIJANE, *n.* *nom. verb.* od *glag.* nego-
cijati, kojemu nema potvrde, u uzet je iz *tal.*
negoziare (trgovati). *Samo u primjeru:* Pravo i
plemenito negocijanje i trgovanje. I. Držić 266.

NEGOCIJO, *n.* posao, *trgovina*. *Iz tal.* negozio.
Samo u primjerima: Ima se čovjek ukloniti od
izvanskih . . . negocija. B. Kašić nač. 6. Ako
čine trgovine svjetovne . . . i negocija, kako od
lijecnika, prokuratura i ostalijeh. I. Držić 296.

NEGOČANI, *m. pl.* nekakvo mjesno ime zabi-
ježeno u pomeniku XVIII vijeka. L. Stojanović
hris. 185.

NÉGODA, *m., f.* muško i žensko ime. U rječ-
niku Vukovu (Mannsname, nomen viri, — Frauenn-
name, nomen feminae). *Ima potvrda i u S. No-
vakovića pom.* 84, ali se nerazabira, je li muško
ili žensko. *Pravo će značenje biti: onaj, koji (ona,
koja) ne godi, neugodan (neugodna); vidi 1 Ne-
drag.*

NÉGODINA, *f.* zla, rđava godina. Ej godine,
moje negodine, kako mi se rano izbrojisto! Smailag. meh. 54. Ej godine, moje negodine, baš
ste sada meni omrznaće! *Iz nar. pjesme herce-
govačke zabižežio* D. Šurmin (zabižežio i nazna-
čeni akc.). *Druge se potvrde nije našlo.*

NEGODOVAÑE, *n. nom. verb.* od negodovati.
*U novije vrijeme uzeta je ta riječ iz rus. hero-
lovavie; ima je Šulek u svome nem.-hrv. rječniku
za nem.* Unwilli i u rječn. zn. naz. za nem. Miss-
fallen, tal. dispijacere i Popović u svome za nem.
Missbilligung, Unmuth, a pokniški se govor i
piše na pr. Pročitao sam taj članak s velikim
négodovanjem. — *Ima i u Stulićevu rječniku*
(contemptus, despiciatus, despiciatio, deginatio,
t. j. prezirane, odbijanje), ali s naznakom, da je
iz glag. misala; *ima i u Daničićevu rječniku*
(negodovanje, indignatio), ali s potvrdom iz
srpskoslov. rukopisa.

NÉGODOVATI, negodujem, *impf.* ne odobrati,
biti nezadovođen, srditi se. *U starije vrijeme*
rijec je uzeta iz crkvenoslav. jezika; *ima je Stu-
lić u svome rječniku* (odio persequi, odio habere,
odium in aliquem habere, s naznakom, da je iz
glag. brevijara) i Daničić u svome (indignari sa
dvije potvrde iz Domentijana). Cast i vesele ne
samu nije negodovao, no tome je i sam sa uče-
nici svoji pričastnik bivao. D. Obradović sov. 20.
Negoduju na ovoga sveta nepostojanstvo. J. Rajić
pouč. 3, 6a. — *U novije vrijeme uzeto je nego-
dovati iz rus. negodovati; nalazi se u Popovićevu
rječniku za nem.* missbilligen, unmuthig sein. *U kњiževnom se današnjem jeziku slabo upotrebljava,*
rjede nego nom. verb. negodovaњe. Da tko koju
negodovo glavu, sad će svoju pregoriti za nju
(značenje kao da je: mrziti). Osvetn. 2, 91. Narod
negoduje ovakove roditelje (značenje kao da je:
osudjavati). V. Bogišić zborn. 196 (napisao pisac
, Osvetnika'). Bože bi bilo negodovati na koga ili
na što, jer se i ruski glag. tako slaže, negoli
negodovati koga ili što; ali crkvenoslav. glag.
negodovati slaže se na oba načina, a ima još i
treći: negodovati o čem (o kom).

NEGOĐE, *n.* neprijatno osjećanje. *Samo u Šu-
lekovu rječn. za naz. za nem.* Unlustgefühl, tal.
il dispiacere.

NEGOLEM, *adj.* parvus; protivno: *golem.*
Samo u primjeru: Gde dvojica idu preko poja
na šarinu koju negolemu. Nar. pjes. vila (1866)
88.

NEGOLI, *t. j.* *nego li, vidi kod nego.*

NEGOR, *vidi kod nego I, 3.*

NEGORINAC, Negorinaca, *m.* zaselak u Dal-
maciji i kotaru spjetskom. A. Mašek 123.

NEGOSAVIĆ, *m.* prezime u Srbiji izvedeno od
imena Negosav, t. j. Negosav, Negoslav. Etnogr.
zborn. 6, 791.

NEGOSAVLJE, *m.* selo u Srbiji u okrugu vrani-
skom. S. Koturović 448. *U južnom govoru bilo*
bi Negosavje.

NÉGOSLÁVCI, Négoslaváci, *m. pl.* selo u
Slavoniji u županiji srijemsкоj. Razdjel. hrv. i
slav. 88. *U južnom govoru bilo bi Negoslavci.*

NEGOSPODARAN, negospodarna, *adj.* koji je
bez gospodara; protivno: *gospodaran, ali tome*
prijevu nema potvrde za značenje, koje bi odgo-
varalo. *Samo u Stulićevu rječniku* (domino carens,
— dobra negospodarna, bona, quae nullius sunt).

NEGOSTAN, negosna, *adj.* koji ne prima rado
goste; protivno: *gostan.* *Samo u Stulićevu rječ-
niku* (inhospitalis, inhosplitus).

NÉGOTÍN, Négotina, *m.* varoš u Srbiji u
okrugu krajinskem. Š. Koturović 448. *Ima i u*
Vukovu rječniku (s naznačenim akc.). Negotin
je po pričaju starih ljudi novije mesto. Kažu,
da je na tom mestu nekakav Negota imao svoj
stan za ovce. . . Od Negotinoga stana ostane
samo pridev Negotin, a imenica stan i zaboravi
se sasvim. M. Đ. Miličević knež. srb. 980.
Pričane bez vrijednosti; vidi Nečaja. *U južnom*
govoru bilo bi Negotin. Ispor. muško ime Negotia.

NEGOTÍNAC, Negotinaca, *m.* čovjek iz Negoti-
na. *U rječniku Vukovu* (Einer von Negotin).
Razlika . . . između Negotinaca i Trebiňana.
Vuk nar. posl. xx.

NEGOTÍNKA, *f.* žena iz Negotina. *U rječniku*
Vukovu (Eine von Negotin).

NEGOTINO, *n.* nekakvo mjesno ime zabižeženo
u pomeniku XVIII vijeka. L. Stojanović hris. 185.

NÉGOTÍNSKÝ (négotinski), *adj.* posses. od
Negotin. *U rječniku Vukovu* (von Negotin).

NEGOTÓV, *adj.* koji nije gotov (t. j. pri-
pravan); protivno: *gotov.* *Samo u Daničićevu*
rječniku (negotov, imparatus s primjerom srpsko-
slovenskim:) Ženih pri dvoreb, a ti negotova.
Stefan pam. Šaf. 12 (isto i u Domentijana 28).

NEGOVAC, Negovca, *m.* selo u Hrv. u župa-
niji bjelovarsko-križevačkoj. Razdjel. hrv. i slav.
63 (gdje upravo piše — po tamošnjem govoru —
Negovec). *U južnom govoru bilo bi Negovac.*
Biće izvedeno od ljudskoga imena Neg ili Nego.

NEGOVANOVIĆ, *m.* prezime izvedeno od
imena Negovan (t. j. Negovan). Etnogr. zborn.
5, 56.

NEGOVOR, *m.* kada tko ne govor. Kad dvojica
zarate, oni su u nezbor ili negovor. Negovora
ima, de jedan drugom ne će reći ni „pomaga
Bog“, a ima ga, de jedan drugom naziva samo
Boga, kad se sretnu, ema više ni rijeći (u riječkoj
nahiji u Crnoj Gori). Zborn. za nar. živ. 11, 76
(zabižežen akc. négovor; u kњiževnom jeziku bilo
bi négovör, gen. négovora).

NEGOVORAN, *adj.* onaj, kojega ne važa ni
govoriti, spominati; protivno: *govoran, ali tome*
prijevu nema potvrde za značenje, koje bi odgo-
varalo. *Samo u jednoga pisca.* Ki negovorni čini
grib. Š. Budinić ispr. 75. Brane nas od ovejzi
negovorne i nepodobne sminosti. suma 57b. Koji
ne oskrvn se negovornimi oskrvneniji sodo-
m itskimi. 183b.

NEGOVORIV, adj. isto što negovoran; protivno: gorovir, ali tome prudjevu nema potvrde za značenje, koje bi odgovaralo. Samo u rječniku Mikalinu (što se ne može rijeti, nefas dictu) i u Stulićevu (što se ne može rijeti, infandus).

NEGOVORNOST, f. doba, dok čovjek ne govori (najranije djetinjstvo). Samo u primjeru: Sedam jest vikov ili dob čovjeka: negovornost, ditinstvo, razbornost F. Glavinić čet. posl. 11. Jamačno je pisac načinio tu riječ prema lat. infantia.

NEGRIJEŠEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne grijesiti. Samo u Voltižijinu rječniku (negrišenje, impeccabilita, Unfehlbarkeit).

NEGRIPONIT, m. isto što Negropunt (vidi tam). Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz početka xvi vijeka: Primi carb Mehméđ gradb Negripontis. Šafarik letop. 81.

NEGRIŠORI, m. pl. selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 448. Etnogr. zhorn. 4, 125. Govori se i Neglišori. Etnogr. zhorn. 4, 71. Ime jamačno tude, ali iz kojega jezika?

NEGRJEŠAN, adj. bezgrješan; protivno: grješan. U rječniku Belinu (negrešni, impeccabile) i u Stulićevu (negrešan v. bezgrješan). Vodi me u krilo jedne negrišne i mile vrste. G. Peštalić 168.

NEGRJEŠIV, adj. isto što negrešiv. Samo u primjeru: Erbo ih isto blaženstvo čini negrešive. D. Bašić 311.

NEGRJEŠLIV, adj. isto što negrešan; protivno: grješljiv (grešljiv). U rječniku Bjelostjenčevu (negrešljiv, impeccabilis) i u Voltižijinu (negrešljiv, impeccabile, unsündig). Jerbo je on bio negrešljiv po naravi. A. Kanižić utoč. 489. Ako je divica negrešljiva bila. 762. Budući negrešljiv ili ne mogući gristi. uzr. 91. U dobroj vriji, u priroštini i nezanstvu negrešljivu žive. M. Dobretić 75.

NEGRJEŠLIVOST, f. svojstvo onoga, tko je negrešljiv. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (negrešljivost, negrešnost, impeccabilitas) i samo u primjeru: Ova negrešljivost i potvrđene u mislosti Božoj. A. Kanižić utoč. 762.

NEGRJEŠNOST, f. svojstvo onoga, tko je negrešan. U rječniku Belinu (negrešnos, impeccabilita), u Bjelostjenčevu (uz riječ negrešljivost) i u Jambrešićevu (negrešnost, innocentia). Svakokliko stvorena čistoćom duše ili negrešnostjom nadhodi. A. Kanižić utoč. 757. Ne znahu negov božanstveni rod i negrešnost, paček ne-moćnost grijesnja. S. Rosa 32b. Ima vjeru, negrešnost, istinu štititi. 70a. Nit ne ogorča jedna učinena nepravda jali omaći negrešnost. G. Peštalić 163.

NEGROJE, m. muško ime jamačno tude. S. Novaković pom. 84.

NEGROMAN(A)T, negromanta, m. čaralac, rještac. Iz tul. negromante. Zajedno s negromanti pridoće u ove naše strane. M. Držić 241. Na veru obrati Hermogena i Fileta negromante. F. Glavinić evit 238a. Jesi li i ti negromant ili čarovnik? 276a. Odgojeni imaju biti negromanti, vilenici, gonetaoci. B. Kašić rit. 61.

NEGROMANCIJA, f. čaranje. Iz tal. negromanzia. Samo u primjeru: Učinite po vašoj negromanciji, da ovi ožive. M. Držić 241.

NEGROPUNT, m. grčko ostrvo Eubeja (Eubœa), koje se tal. zove Negroponte. Samo u pri-

mjeru: Vaze Buetskem Negropunt otok. Š. Kočić 504.

NÈGVE, nègâv (nègvî), f. pl. okovi, puto. Postane tamno; u drugim slav. jezicima nema srodne riječi. Ima i negbe, nègne (vidi tam). Između rječnika samo u Vukovu (negve, vidi puto s naznakom, da se govori u Bosni i s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 236: Čini mi se, negve su mi na nogu). S nevirtvata pada u negve i sinžirstva. J. Kavanin 289b. Noge vežu plamenite negve (štampl. negve). L. Ľubuški pis. 47. Al' na nogu negve do kolina. A. Kačić razg. 36. Čini ga zakovati u negve. I. P. Lučić razg. 126. Gdje su druzi jedan do drugoga usko speti u negve i like. Osvetn. 1, 38.

1. NÈHÀJ, nèhâja (jamačno je takav akc.), m. nehajaće, nemar; imenica načinjeni prema glag. nehajati. Između rječnika samo u Stulićevu (negligentia, indiligentia, incuria). Nerazbor i Nehaj jedino se srotif . . . dozvase Zavidost i tako riše njoj. P. Zoranić 79. Ah nepomio i nehaju jezika hrvackoga! 87. Ter čim nehaj dare od-nosi. J. Kavanin 168a. Ki ju (t. j. pravdu) drže u nehaju. 539a. Probija ti dušu led općenoga nehaja za twoje spise. M. Pavlinović rad. 47. Te će i nih da preoblada nehaj u poslu. razl. sp. 281. — Nije sasvijem jasno značenje u najstarijem primjeru: Ukaži, da si haj ufajućih u te, ukaži, da s' nehaj ufajućih u se. M. Marulić 27.

2. NÈHÀJ, Nèhâja, m. topogr. ime; biće, da upravo znači mjesto (grad, kula), koje ne haje, ne mari za neprijatelja, t. j. ne boji ga se; ispor. Nebojan, Nebojša. — a) Urječniku Vukovu (Pavloški [sad pust] grad blizu Železnice, sad pod Turcima; cf. Haj. — b) Nehaj (ili Neaj) je ime mjestanca u Dalmaciji u kotaru spiljskom. A. Mašek 131. To će biti: I u selu svojem Nehaju traje. J. Kavanin 101a. — c) mjestanee s osam-đenom lugarskom kućom u Slavoniji u županiji virovitičkoj (ime će biti po svoj prilici iz novijega vremena). Razdjel. hrv. i slav. 78. — d) kula (već odavno pusta) u Seini. — e) Nehaj u Biogradu: Nehaj mesto tvrdo posrid Biograda . . . posridu Nehaja mećet se rašira. I. T. Mrnavić osm. 31. Da nije isto što Nebojša?

NEHAJA, f. isto što 1. nehaj. Samo u Stulićevu rječniku (negligentia, indiligentia, incuria).

NEHAJALAC, nehajaoca, m. onaj, koji ne haje ne mari. Samo u Stulićevu rječniku (qui neglilit).

NEHAJALICA, fem. prema masc. nehajlac. Samo u Stulićevu rječniku (quae neglilit).

NÈHÀJAN, nèhâjna, adj. koji ne haje, ne-maran.

a) u rječniku Belinu (adv. nehajno, negligente, con negligenza), u Bjelostjenčevu (adv. nehajno, v. kod nemarljivo), u Stulićevu (nehajan, negligens, incuriosus, — adv. nehajno, nemine adjuvante, intercedente, deprecante, sa-svijem krivo tumačenje, t. j. bez ičiće pomoći!) i u Popovićevu (nehajan, der sich nicht kümmert, gleichgültig). Upazi ovo, duhovniče, pománo za upraviti duše zabludene i nehajne u svomu spa-seňu. A. Kadžić 342. Tko je nehajan Bogu za-vjetje ispuniti. I. Nenadić nauk 119. U čejadi ne-umjetnoj i nehajnoj od svoga spaseňa. 206. Kojih (t. j. svetaca) koji ne slijedu, jesu ne-hajni i bezumni. J. Matović 315. Uvijek za opće dobro nehajna. M. Pavlinović razl. sp. 277. Govori se u Lici (s naznačenim akc.), ali rijetko. Đ. Škarić. — Adv. Da ne bismo nehajno i ne-pomivo iskuševali dušu. J. Matović 259. Kato-

lijčki svijet ne gleda nehajno, kako.... M. Pavlinović razl. sp. 87.

b) nehajan je onaj, za koga nije vrijedno hajati, prezren; vidi nehajati. Samo u primjeru: Stogod se s karitadi čini, kolikogodijer malahno uzbude i nebajno jošter, sfe se plodno učini (iz lat. quidquid ex caritate agitur, quantumcumque etiam parvum sit et despiciunt, totum efficitur fructuosum). B. Kašić nasl. 25.

c) osobito je značenje u Šulekovu rječn. zn. naz.: niem. indifferent, tal. indifferente, t. j. onaj, koji ni za što ne haje; vidi u istome rječniku nehatan.

NEHAJANSTVO, n. isto što nehaj, nehajaće. Između rječnika samo u Stulićevu (nehajanstvo, v. nehaja) i samo u jednom rukopisu. Mnozi za nehajatovo pogledanja upali su u pogibio duš svojih. Nauk brn. 27b. Da ne budemo pokarani za nebajanstvo zapovidi. 54b.

NEHAJAĆE, n. nom. verb. od glag. ne hajati. U rječniku Mikačinu (nehajanje, nemar, incuria, negligentia), u Belinu (nehajanje, negligenza, trascuragine), u Bjelostjencu (v. kod nemarljivost), u Voltigijinu (noncuranza, Sorglosigkeit) i u Stulićevu (nehajanje v. nebaja). Veća srčba ne može se učiniti jednomu, koji govorи psočt, negoli ukazati nehajanje od negovijeh riječi. Zborn. (1520) 11a. Kada bi pokornik ostavil ne svršiti pokoru, koju bi zabil radi nepomne i nehajanja Š. Budinić ispr. 10. Grib, koji se naziva propuštenje i nehajanje bratskoga pokaranja. suma 129b. Primiće trudnu osudu za platu od njih nepomstva i nehajanja. A. Gučetić rez. 35. Najveća jest mudrost ne hajati za svit i po nehajanju u raj nebeski prit. A. Georgicev nasl. 2. Rad srca mekote i rad nehajanja pomaňkanjih naših. 48. Reci od tašte slave zališne i od nehajanja od družijeh (t. j. da nijesi hajao za druge, da si ih prezirao; vidi nehajati). B. Kašić zrc. 107. Kako može stati u duši jednoga kršćanin jedno nehajanje toliko pogibilno? P. Radović nač. 34. Ne izličivši grijač tvojim nemitenstvom al'ti ne(hajanjem). I. Ančić vrata 66. Koliko blago gubimo u ne(hajanju) promišlati muku Isusovu! F. Lastrić ned. 181. Pogrednja tebi učinena od zlobe njihove, od njihova nehajanja. I. M. Mateić 232. Kako da to nehajanje bi malo bilo. A. d. Bella razg. 12.

NEHAJATI, nehajem, impf. upravo znači isto što ne hajati, t. j. ne mariti. Tome se ne će ordje potvrde navoditi, jer ih dosta ima kod hajati. Ordje treba reći, da nehajati može značiti isto što: prezirati (o onome, za što nije vrijedno hajati). Tome su značenja potvrde u rječniku Vrančićevu (nehajati, contempnere, spernere, posthabere, — nehajati se, aspernari) i u Belinu (nehajati, dispreggiare). Druge su potvrde: Ja ēu nehajati neprijatele moje (iz lat. ego despiciam inimicos meos. psal. 117, 7) B. Kašić rit. 132. Volić, vuga, bravarice nehajane su, er opjene. J. Kavanin 22a. Jezus bi metnut u zabit, bi nehajan, bi pogrdan. I. M. Mateić 22. Huli ga, nehaje ga. A. d. Bella razg. 148. Još jedan primjer iz te knige i iz knige B. Zuzerija vidi kod hajati na str. 551a pod 3; — a vidi i nehajan pouč i primjer iz Kašića kod nehajače.

NEHAJAV, adj. isto što nehajan. Samo u primjeru: Ah! koje krivo ne činite Božijoj pravdi držeci je za nehajava, za beztrušu! B. Zuzerija 122.

NEHAJBA, f. isto što nehaj, nehajaće; protivno: hajta. Samo u Stulićevu rječniku (nehajba, v. nehaja) — Slabo pouzdano.

NEHAJKA, f. ime ptice, kojoj je učeno lat. ime Pyrophthalma melanocephala. Đ. Kolombatović (1885) 17. Pisac dodaje, da se tako ptica zove: zato, što ne haje za poje, već nastani se u gustim gajevima. — Slabo protumačeno.

NEHAJLIV, adj. isto što nehajan. Između rječnika samo u Stulićevu (nehajliv, v. nehajan) i same u primjeru: Tak nehajliv kad će vrijema domolit (iz lat. tam negligens in horis persolvendis). A. Georgicev nasl. 308.

NEHĀJNÍK, něhājníka (jamačno je takav akec.), m. čovjek nehajan, koji ne haje za što. Samo u dvije knige. Istinjena od sfijeta nehajnikom obećano dobro. B. Kašić nasl. 141. Slabiću, lijencu, nehajniku ne pomažu najbolje zgode. M. Pavlinović rad. 55. To je navada nehajnika i besposličara. 107.

NEHAJNOST, f. svojstvo onoga, koji je nehajan. U rječniku Stulićevu (negligentia, incuria). Nehajnost i nesramnost grijeha kažući. I. Nenadić nauk 43. S cesa dakle dolazi tomu neka mala pomīna, nehajnost i tvrdost srca? 197. Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. za niem. Indifferenz, tal. indifferenza; vidi nehajan u istom rječn.

NEHÁJSTVO, n. isto što nehajnost. U rječniku Belinu (dispreggio, negligenza) i u Stulićevu (nehajstvo, negligenta, incuria) Eva raj upušta zemaljski nehajstvom. Š. Menčetić 87. Ako je ostavio koji grijeh za svoje nehajstvo. M. Divković nauk 203a. Karajući i pogrdajući našu lijjenost i naše nehajstvo. bes. 127. Koje su izgubili svojom nepomnom i svojijem nehajstvom. 461. Ne hodeći u svetac na misu za nehajstvo. B. Kašić zrc. 54. Nehajstvo od pripavljenja za ispodijet se. I. Držić 142. Uzrok od toga rekao bih da je nepomstvo i nehajstvo od ljudi. R. Čamaćić 4b. Koji od nehajstva čekaju ispodijeti se. I. Nenadić nauk 151. Kad uzvidin ... u srcu čovjeka za Boga nehajstvo toliko. I. M. Mateić 59. Da to ne bude od mlakoće i od nehajstva za tvoj duhovni napredak. 197. Nehajstvo je, a nije milosrde, koje propuštuje veće, nego je razložito. A. Kalic prop. 323. Troma lijenos tu pribiva cijeć nehajstva progona. N. Marčić 69. Spomeni se, da je bole rjeti s pomštom jedan očenaš neg tisuću s presom i nehajstvom nerazložitijem. Misli krst. 87. Koje nehajstvo, koja pogrda na svjetovne sve taštine! B. Zuzerija 197. Ovo nehajstvo i malo brinutje za svoju dušu sahraniti. A. d. Bella razg. 150 I od ovoga nehajstva, od ovoga nepomstva ko se skriva, ko se izpovida? 188. Ko bi važo da nam snagu dava, taj nas jadan nehajstvom smaňkava. Osvetn. 3, 18. Govori se u riječkoj nahiji (s na značenim akec.), na pr. To je bilo iz tvoja nehajstva. A. Jovićević. — U jednoj se krizi piše bez -j. Što ne znajući ali za ne(h)astvo ali za aramzastvo učinio sam. P. Posilović nasl. 10b. Jedan grijeh od velike obolosti i nehastva. 32a. — Ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. — i niem. Indifferentismus, tal. indifferentismo; vidi nehajan i u istom rječn.

NEHĀR, něhāři (ako se gdje govori u narodu, biće takav akec.), f. inclemencia, ingratitudo, negligentia; protivno: har. U rječniku Belinu, Voltigijinu i u Stulićevu (vidi daže pod b).

a) svojstvo onoga, tko je nemio, nerilostiv; vidi 1 har pod b. Ne nadoh hudi stvar do danas pod nebi, koliko zlu nehar, koja je u tebi. Š. Menčetić 137. Tvoja ta nehar uzrok će biti. M. Vetranić 2, 150. Tko hoće da čuje, tve što su

nehari, ove sve trebuje da pati cn stvari. D. Rađina 8^b. Da mi sad tuj nehar ti budeš stvoriti. 141^a. Trpjeli ćeš, da pati Miona tva tu nehar. F. Lukarević 64. Ne ima biti pogrdjena i, što teška prem nehar (*stamp.* nekar) je, nemilosno privarena. G. Palmotić 2, 292. Zasve ga ona prži i nehar svak čas trudi . . . nemilosti svekolike nega od ne odvratise. A. Gledević 141^b. Zasve er tom nemilosti bi plaćena ljubav moja . . . ja te ljubim i ljubit ēu . . . pokli nije nehar jaka tva mū ljubav zagasiti. 299a. Dobar zajam zlo vračahu tvorec zlobnemu nehar u me. I. Đordić salt. 109. — *Ovamo se meću i primjeri:* Prislavna gospode, molim te ovu stvar, mošenje ti može ne primi u nehar (t. j. ne primi nemilo, nemilostivo). Š. Menčetić 94. Ako nikadar pisni ti ne šalu, ne primi za nehar (t. j. ne primi to za zlo, ne -zamjeri). H. Lucić 266. — *Teško je uhvatiti pravu svezu u primjeru:* Ka te sili stvar, da svrćeš tač moje služenje u nehar? Š. Menčetić 130.

b) nezahvalnost, vidi 1 har pod c. U rječniku Belinu (ingratitudine), u Voltigijinu (sconosenza, Undankbarkeit) i u Stulićevu (ingratus animus s primjerom iz Š. Menčetića 137, koji je ovđe naveden pod a). Clovjek tuj tebi pokaza zlu nehar. M. Vetranić 1, 79. Višni zgar . . . videći zlu nehar grešnoga čovjeka. D. Rađina 144^b. Harim har ne platit nehar se to zove. J. Palmotić 449. Har se nehar plaća. Poslov. danič. Ožali se s me tvrdine i nehar (t. j. Isus). J. Kavačin 32a. Ki za haru vraćaju nehar i privaru. 150^a. Obzirući se pričesto . . . na priružnū nehar umrljeh suproć īemu. I. M. Mateić 250. Vaj! čuda još grđega, naše nehar! 254. Mrzak nehar (dakle masc.!) . . . otrova mu dušu. Osvetn. 4, 66.

c) nemar, nehaj, vidi 2 har. Kada bi pokornik za veliku nehar, nepomnu i pogrijeće ostavil. Š. Budinić ispr. 10. Ne očistivši prije grij te ūihove nehari i nepomne. 142. Da ih ne vrže u nehar i nemareme. suma 113a. Dali ju u nehar neharno pustiše, nikakor imat var vrhu ne ne htiše. D. Baraković vila 18. Odlučih taku stvar . . . ne pustit u nehar. 298. — *To ēe značenje biti i u ova dva primjera, u kojima je nehar masc.:* Zato oni neharom se krivi, koji društvo lindovanec vara. J. S. Rejković 4. I nad tvojim neharom se bidaš. 194. — *Isto bi značenje moglo biti i u primjeru:* Tko čini, da služba ma ide u nehar (t. j. da se pušta u nemar, da se zanemaruje), da mu je vaj, tužba i čemer gospodar! Menčetić — Držić 501.

d) Ne razabira se značenje u primjeru: Po svijeh putijeh ktje da saspe zloubu, nehar, smeće, rati, bune, omraze, štete, raspe. G. Palmotić 3, 37a.

NEHARA, f. isto što nehar. *a)* isto što nehar pod b. Samo u Stulićevu rječniku (ingratus animus). — *b)* isto što nehar pod c. Samo u primjeru: Još li leži u vas nehara? I. Zanotti en. 7.

NÈHÀRAN, nèhárna, adj. inclemens, ingratus, negligens; protivno: *haran.* Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali u Dubrovniku govore također nèháran, nèhárna. M. Milas rad jug, ak. 136, 237. M. Rešetaš štok. dial. 257. U rječniku Mikaljnu, Belinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi daže).

a. nemio, nemilostiv; vidi nehar pod a.

a) uopće. Neharne sve tuge da mi su u družbu. D. Rađina 99b. S tobom su neharna sva zla se jur stisli. 131^b. S neharnom zgodom pri-

kom nemila te smrt porazi. I. Gundulić 168. Koliko neharni bihu mu roditelji, koliko nezahvalni prijatelji, koliko nenavidni jednaci. F. Glavinić čet. posl. viii. Najpri domovinu i svoje se Jane, pak tuju baštinu i podaje strane desnicom neharnom robiti, pliniti. I. T. Mrnavić osm. 18. Neharne bih i kamene bila i tvrde prem naravi. G. Palmotić 1, 258. Štetno je haran bit neharnom zlobniku. I. Đordić uzd. 149. — *Adv.* Papu no(h)arno progonio je. A. d. Costa 2, 27.

b) o ljubavi, o dragom i o dragoj, kad koje ne vraća ljubav ljubavlju (možda prema tal. integrato; a onda bi ovi primjeri išli pod b). A ljubav neharnu jak tvrdko kamenje ne bi moć da svrnu na niđno smijeće. G. Držić 394. Još neharna ljubovniče, ne ćeš poznat grijeha tvoga. F. Lukarević 224. Uteče od mene, neharna diklice! M. Držić 82. Ob zla nemilosti, koj slike ni na svit! o srce neharno, o ženo neharna! o triš i četrkrat neharni zli spole! D. Zlatarić 60a. Na smrt gre nemilu, tko neharno diklu ljubi, tko nevjernu dvori vilu. G. Palmotić 1, 354. Ter neharna ljubovnika tijek ustavi, stupaj smeti, 2, 433. Sred srdca ti neharnoga zima gorki led prostire. I. Đordić pjes. 323. — *Adv.* Okavo li ljubav moju prem neharno zaboravi! P. Sorkočević 581^b.

b) nezahvalan; vidi 1 har pod c, 1 haran pod a, a. U rječniku Mikaljnu (immemor beneficij, indignus beneficio, ingratus, — *adv.* neharno, ingrate, animo ingrato), u Belinu (neharni, ingrato, sconoscente, — *adv.* neharno, integramente, sconoscentemente), u Stulićevu (qui ingratia animi vitio laborat, qui pro beneficis grates non rependit s primjerom iz Zlatarića, koji je ovđe naveden pod a, — *adv.* neharno, ingrate, ingrato animo s primjerom: da odkad sladjcem Božijem milostim neharno bezakonima odgovorismo, za koji se kaže, da je iz Mateića, a upravo je iz knižice Štit 5), u Vukovu (undankbar, ingratus s naznakom, da se govori u Dubrovniku) i u Daničićevu (neharni, ingratus s primjerom iz svršetka xiv vijeka).

a) adj.

aa) uopće. Neharna duše ti, otidi prokleta! M. Marulić 236. Nisam te poznal u tvojih darih, bil sam neharan. Transit 115. Ovu stvar neharni narod židovski učini. M. Divković bes. 3. Neharniji od istih živin. P. Radović ist. 206. Od koje duše ja neharan i grišnik jesam bio čuvalac. P. Posilović nasl. 182a. Veće je bil neharan neg židovski puk nevirnik. J. Kavačin 452b. A neharan čovjek hudi . . . ne nastoji. A. Vitalić ost. 11. O neharni puče oholi! I. Đordić uzd. 79. Od koga do malo neharnijem djelom bi . . . zadavljena. ben. 121. Što učini neharni sin? J. Banovac pripov. 255. Poznajući, da ga vojska i mnoga gospoda zlo gledaju zared neharna dila, koje biše učinio prama svomu šuri. A. Kačić razg. 86. Od ūega smo primili toliko dobra . . . premda neharni i nezafalni. A. Kanižlić fran. 204. Stid te budi u neharunu srđcu tvomu, nezafalniče! uzr. 49. Ne zanici nam pomoći, premda zli smo i neharni. P. Knežević živ. 32. Budući gavran prilika od neharne(h), kad bo ga Noe pusti iz korabje . . . zabavi se i zaboravi od Noja, dobročinioča svoga. F. Lastrić ned. 387. Ja nisam bio toliko ne(h)aran, da ne pozajem tvoje dostojanstvo. N. Palikuća 37. Padajući prid noge ūegove kakono sin ne(h)arni prid pojavljenogoca. M. Dobretić 142. Ah neharni i nezafalni sinovi! B. Leaković gov. 42.

b) neharan *kome*. Da svētъ ne reče, da smo neharni Dubrovnički (*iz svršetka xiv vijeka*). Mon. serb. 242. Tko bude neharan iskrnem svomu bit, ne će se negov stan u imanju uzmniožit. N. Dimitrović 13. Adam neharan bi stvoritelju svomu. A. Gučetić roz. jez. 134. Zašto bih neharan svim, ki me žubiše. Đ. Baraković vila 321. Jere smo neharni dateju. B. Kašić nasl. 83. Ali mu neharan paka će bit puk. G. Palmotić 2, 499. Jer si Bogu tvom neharan. 3, 23b. Ne(h)aran tebi i Isukrstu. S Margitić isp. 51. Neharna višnem Bogu. G. V. Bunić 4. Poznaj sada, kao neharan ňemu jesи. A. Vitalić ost. 4. Bogu se neharan učini. M. Zorić osm. 43.

cc) neharan *prema kome*. Neharni pram neizmirnoj Božjoj dobroti. J. Banovac pred. 38. Ne budite toliko neharni prama Bogu. I. P. Radić razg. 93.

dd) na čemu, na što. Da je neharan na darioj primjenih. A. Komulović 41. Vidim te toliko neharna na svije(h) mojije(h) dobrje(h), koja sam tebi . . . učinio. M. Divković nauk 26b. Bio sam neharan na velikomu dobru, koje mi Bog daje. 208a. Bog videći, da si mu toliko neharan na tolika dobra primjena. M. Zorić osm. 75.

ee) s čim. Samo u primjeru: Posve se neharni ukazujete s Božji dobročinstvi. J. Banovac pred. 36.

b) adv. Kojega si toliko neharno i bezčeno pogrdio. A. Kadrić 247. Neharno odvratih tvom prošteńu. L. Radić 9. Pristupajući neharno i brezobrazno svete zapovidi negove. M. Dobretić 64. Mnogi ti je neharno odvratio. M. Pavlinović razl. sp. 293.

c. nemaran; *vidi nehar pod c.* Koji retko krat, neharno i ne dobro ispovidaju grike svoje. Š. Budinić ispr. 17. Ako jest odveć . . . neharan pomniti vrhu ňeje. 84. Lino i neharno nastoje nauku. 89. Onaj, koji od voje jali koje neharne neopaznosti zataji (*t. j. grijeh*). E. Pavić jezg. 73. — *Možda ovamo ide i primjer:* Dali ju u nehar neharno pustiše. Đ. Baraković vila 18.

d. zao, opak. Jedali no imaš jezik, lupežu neharni? P. Bakšić 71. Umri posli osam godišta negova neharna vladanja. A. Kačić kor. 257.

e. ružan (*razvitak je značenja nejasan*). Kakan posla (*t. j. Bog*) Egiptu komarice i neharne žabe. M. Radnić 343a. Promišljajući nečestito bitje, koje bijaše dopao, i neharno mjesto, koje onda imadijaše, reče ovako. 366a. Premda niki cica neharno nenavodisti to ne razune. A. Kačić razg. 289. Koji Amnonu biše neharnan nauk dao. kor. 200. Petar pogrdi veoma istoga ispodivnika . . . i tako otide izpribi nega neharno kakono jedna živila. M. Dobretić 122.

f. nenagrađen (*razvitak je značenja nejasan*). U rječniku Daničićevu (neharnъ, ἀχριστός, in-honoratus s primjeron, koji sada dolazi na prvo mjestu). Da tolikaj ljubav ne bude neharnja, paće vѣ svemu slavnja i haranja da bude (*iz svršetka xiv vijeka*). Mon. serb. 238. Da tolikaj ljubav i krasno obetovanje k nama ne bude neharnja, paće vѣ svemu slavnja i mnogo hranja da budet (iz početka xv v.). 258.

g. militav; ispor. 3 haran. Samo u primjeru: Da ne bi neharno štograd odpuštili (*t. j. roditeљi*) sinovima po oprošteńu. J. Matović 375.

NEHARNICA, *fem.* prema *masc.* neharnik. Između rječnika samo u Stulićevu (beneficii im-memor) i u Popovićevu (Undankbare).

a) nemilo, nemilostivo žensko. Samo u jednoj knizi. Odovud gre s robićicon, sa ňegovon neharnicon. M. Gazarović 68. Služeć Stanku neharnicu sfoju dragu ljubovnicu. 85. *U oba je primjera imenica neharnica uzeta u smislu pridjeva neharan pod a, b.*

b) nezahvalno žensko; *vidi neharan pod b.* I prid Bogom i prid ljudem neharnica kriva i huda. G. Palmotić 1, 358. Neharnice, hvali ňega. I. Đordić uzd. 57. I ti neharnico . . . uzdiši i moli. L. Radić 60. Što ti podnije ah za mene, neharnice potištene. N. Marči 90.

NEHARNIK, *něhárník, m. neharan čovjek.* U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Popovićevu (*vidi daže*).

a. onaj, koji je neharan u smislu te rijeći pod a.

a) uopće. Neharnikom ovim prosti, ki mi daju gorku muku. P. Hektorović (?) 157. Više se primjera nije našlo.

b) ljubavnik, koji ne vraća ljubav ljubavlju. Svri k meni jedro bijelo, neharniče! S. Bobalević 226. Neharniče, gđi je vira, gđi su kletve, ke činaše? I. Gundulić 46. Ajmeh, nisi procinio, neharnikom da ē' zvan biti. M. Gazarović 114. Sve trjeskove s neba upravi vrh nevjerna neharnika, koji ovako mene ostavi. G. Palmotić 2, 57. Odijeli se, ah odijeli, neharniče! 2, 436. Nu što vidim! eno plavi neharnika huda moga! A. Gledović 132a. Što si umuko, neharniče? što mi uzročiš trude teže? I. Đordić pjes. 185.

b. onaj, koji je neharan u smislu te rijeći pod b. U rječniku Belinu (ingrato, sconoscente), u Voltigijinu (uom ingrato, undankbarer Mensch), u Stulićevu (beneficii immemor s primjerom iz Palmotića 3, 66b) i u Popovićevu (Undankbarer). Bogu neharnici biti će moreni, u vičnoj tamnici uvik zatvoreni. M. Marulić 116. Za neharnike, zločince i neprijatele tvoje mojaše. A. Gučetić roz. jez. 207. Mnozi neharnici i nespoznanici . . . ne mare. M. Divković bes. 734. Vele neharnika na toliko velike milosti približaju se. I. Držić 205. Ako se natjecati, neharniče, hoć sa mnome. G. Palmotić 1, 208. Što imaš činit, brzo čini, neharniku još prikrići. 3, 66b. Sve te bolesti za nas neharnike podnesene. V. Andrijašević dev. 144. U plame podi ognene, neharniče hudi i vrlji. P. Kanavelić 128. Na lude, neharnike božje hude. J. Kavačić 563b. Zašto taku vi krvininu, neharnici, učiniste? P. Vuletić 67. Ti si ta neharnik protiva Bogu. A. Kadrić 247. Ah neharnici, ovaki li zajam vraćate meni i mojoi ljubavi? J. Banovac pripov. 19. Ovo je vaš Bog, vejaše im oni neharnik. razg. 154. Taki neharnik . . . nije zaslužio rečeni(h) milosti. F. Lastrić test. ad. 130b. O još većega ukora i pogrde neharniku! ned. 387. Ruka Božja . . . pedopše neharnika. V. M. Gučetić 182. I ja ubrojih se s tijem neharnicima. I. M. Mateić 42. Pogledaj, neharniče, što sam ja dao za te. A. Kalić prop. 8. Pa ti napokon neharnici htješe i samo ime . . . okalati. M. Pavlinović razl. sp. 295.

c. zlikovac; *vidi neharan pod d.* Samo u primjeru: Ako bi se naša ko neharan, da će oni sami svojom rukom neharnika u(h)iti. Statut pol. 311 (*govori se o različnim zlikovcima*).

NEHARNOST, *něhárnost, f. svojstvo onoga, koji je neharan.* U rječniku Vrančićevu, Mikačinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Popovićevu (*vidi daže*).

a) *isto što nehar pod a.* Ma višo, nemoj mene sadaj umorit, nemilo . . . jere ta neharost vazda će t' priok bit. P. Zoranić 22. A ja vidiš, nijesam tvoja, er neharnos tobom vlada. S. Bobaljević 226. Tad neharnos huda i prika ne svejaše lijepijeh vilu; svaka bješe lubka i mila službi vjernijeg ljubovnika. I. Đordić pjes. 245. Vidi neharan pod a.

b) *isto što nehar pod b.* U rječniku Mikačinu (neharnost, neharstvo, ingrati animi vitium vel crimen), u Belinu (neharnos, ingratitudine), u Voltigijinu (sconoscenza, Undankbarkeit), u Stulićevu (ingratus animus, ingrati animi vitium s primjerom iz neke dubrovačke knige: križ saставljen od toliko mojijeh grijeha, neharnosti i izvrsnosti) i u Popovićevu (Undank). Imit žalost, da ćeš ga vratiti, nika je neharnost. M. Marulić 150. Od korēna lēnosti ishaja . . . neharnost. Naručen. 850. Da nas ne pokara za neharnost. M. Divković bes. 188. Sam ja biju vrh svih zviri . . . s neharnosti, koju tiri moj u zlobah život budi. I. Gundulić 245. Od neharnosti prema gospodinu Bogu. B. Kašić zrc. 133. Veliku neharnost vraćamo Bogu. P. Radovčić ist. 40. Ki neharnost Bogu kažu. J. Kavačin 13a. Smišla u svem svom životu svu neharnos toli mnogu. G. V. Bunić 16. Čica neharnosti protiva tolikomu dobročinstvu Božjemu. A. Kadčić 181. Ponizno te molim, prošti mi moju neharnost. S. Badrić pr. nač. 63. O moja privelika neharnost! P. Filipović 55. Razumivši mahnitoga Nabala nepoznastvo i neharnost prama dobročincu. A. Kačić kor. 175. Ah neharnost! ah nespoznanost! Đ. Rapić 77. Neharnos, kojusmo ti iza tolike blagodarnosti ukazali. Đ. Bašić 205. Neharnost zatvora, a harnost otvora vrilo od milosti. F. Lastric ned. 387. Ovako negovu neharnost pokara. M. Zoričić zrc. 97. Neharnost bi bila, da . . . ne učini se časna uspomena i od onega, koji . . . I. Đordić ben. 17. Nepoznaće i neharnost na tolike darove i dobročinstva. I. P. Lučić razg. 96. Neharnost i zloba ne pustiše na miru Tegetova. M. Pavlinović rad. 89. Ne obziruć se na harnost ili neharnost pojedinih osoba. razl. sp. 311. Vidi neharan pod b.

c) *isto što nehar pod c.* U rječniku Vrančićevu (incuria). Radi vele negove nepomije i neharnosti nije hotel znati. Š. Budinić ispr. 151. Od onizih duša, koje su pomorili i u pakao poslali (t. j. rdavi misnici) svojim neumitenstvom, ne(h)arnostju i zlom prilikom. I. Ančić ogl. 112. Ezau . . . otide malo mareći za prvo rođenstvo svoje . . . što dočuvši Ezau poče hukati poznavši neharnost svoju. E. Pavić prosv. 1, 15. Rad svoje neharnosti dade prigodu (t. j. car grčki) . . . papi, da mu svoje čete, koje mu u pomoć bijaše poslao, valjade natrag povratiti. 2, 126. Da od podložnika i ovaca razlog dadu, koje su po neharnosti izgubili. Đ. Rapić 6. Od kuda je takova hitroća i lakoća suditi drugoga, a tolika nepomja i neharnost suditi sebe istoga? 315. Mećuti tako svoje vikovične spaseće i svoju dušu u neharnost i u zaboravljenje. M. Dobretić 160. Poštenuim dušam i radišnim rodočlubom dozlogrdit će neharnost i sljepoča. M. Pavlinović razl. sp. 281. Neretva . . . danas je neharnošću vlada nazvana prokletom. 387.

NEHARSTVO, n. *isto što neharnost.* U rječniku Vrančićevu, Mikačinu, Belinu i u Stulićevu (vidi daže). Najranije su potvrde iz početka^{xvi}

vijeka, a najkasnije su u Banovcu i Lastriću.

a) *isto što neharnost pod a, b (za značenje, što ga ima riječ neharnost pod a, a, nije se našlo*

potvrda). Još k tomu neharstvo gdi s' zduži. Š. Menčetić 147. Sreem jur ne daj neharstvo da t' vlada. G. Držić 383. Da si tako ti pripravna, u neharstvo sve da obratiš tere gorkom smrtju platiš tvoga slugu toli slavna. A. Ćubranović 155. Cijeć ljubavi tač izdane pri neharstvu mom pod nebi gore, poja luzi, strane suproć meni vapile bi. I. Đordić pjes. 97.

b) *isto što neharnost pod b.* U rječniku Mikačinu (neharnost, neharstvo uz riječ neharnost), u Belinu (ingratitudine) i u Stulićevu (ingratus animus, ingrati animi vitium s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića). Neharstvo ne mislim satvorit, neharstvom još carstvo da bih znal izdvorit. Š. Menčetić 215. Od svih zloča nijedno nije veće od neharstva. Zborn. (1520) 14b. Može li veće bit neharstvo na saj svjet? N. Dimitrović 36. Boli se grešnik od neharstva put svoga stvoritelja. B. Gradić duh. 17. Bog hoće toj za pokoru od našega neharstva. M. Orbin 22. Za dobro čišćenje neharstvo sam primal. A. Georgicevo nasl. 161. Da mi prošti moje grijeha i neharstvo za toliko vele dara. I. Držić nauk 95. I velike harljubavi s tijem neharstvom da mi platiš. G. Palimotić 1, 255. Ki s neharstvom svijem bije one, koji ga vjerno ljube. 2, 114. Od ovoga neharstva . . . imać se kajati. P. Posilović nasl. 131b. Na pamet nemoj staviti tako hudo mē neharstvo. I. Akvilini 292. Neharstvom ga ne vrijedahu. P. Kanavelić 524. Što neharni tamnák neharstvom razpravi. I. T. Mrnavić ist. 185. S neharstva preda od straha puna sumje duša moja. J. Kavačin 574a. Nije pravo, da neharstvo ja odvratim nemu tako. P. Vuletić 24. Prid vam je sve to ostalo u neharstvu. I. Đordić salt. 279. Posli tolikoga vašega truda i muke, koju ste imali oko vaše dice . . . stičeta veliko neharstvo i uvrudu. J. Banovac pripov. 255. Već se po takom ne(h)arstvu Bogu nepoznani ukazujete. pred. 37. Ne bijaše toliko muka tilesna, koliko sulica ledena od neharstva. F. Lastrić test. 154a. O koliko je ovo neharstvo i nespoznanstvo mlogi(h) krstjana mučno Isusu! ned. 181.

c) *isto što neharnost pod c.* U rječniku Vrančićevu (negligentia). Čuvajmo se, da jih ne prepričimo ni neharstvom ni mlakosti od pameti. B. Kašić nač. 9. Više se potvrda nije našlo.

d) *zloča, opačina; vidi neharan pod d.* Samo u primjeru: Vodi na pijanstvo, na proždrstvo i svako ne(h)arstvo. T. Babić 28.

NEHARŠTINA, f. *velika neharnost; upravo augm. Samo u Stulićevu rječniku (magnum ingrati animi vitium). — Nepouzdano.*

NEHASNOVIT, adj. *nekoristan; protivno: hasnovit.* Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenevuu (inutilis, infructuosus, inanis . . . , nehasnovit človek, homo nauci, nihil, nehasnovite reči, tricae, nehasnovita dugavaña, nugatoria, numenta, — adv. nehasnovito, inutiliter, inaniter), u Jambrešićevu (inutilis, — adv. nehasnovito, inutiliter, objeto u lat. dijelu), u Voltigijinu (inutile, unnützlich) i u Stulićevu (nehasnovit [griješkom] nehaznovit], v. nekoristan).

NEHASNOVITOST, f. *svojstvo onoga, što je nehasnovito; protivno: hasnovitost. Samo u rječniku Jambrešićevu (inutilitas) i u Voltigijinu (inutilità, Unnützlichkeit).*

NÉHÁTAN, néhátna, adj. onaj, koji ne hata, t. j. ne haje, ne mari. U rječniku Vukovu (nēatar, nachlässig, unachtsam, negligens). Pak me ne bi nehatna kudio. M. A. Rejković sat. 117.

— Osobito je značenje u Šulekoru rječn. zn. naz.: *nem.* indifferent, *tal.* indifferent, — nehatan kis, indifferente Oxyd, ossido indifferente (*u kemiji*), nehatna ploha, indifferente Ebene, Indifferenzfläche (*u fizici*); vidi u istome rječn. nehajan.

NEHATNOST, f. svojstvo onoga, koji je nehatan. *Samo u primjerima:* Čim si mene bio ukorio i nehatnost na me oborio. M. A. Rejković sat. 116. Koji takve grihe ili od nehatnosti ili od nerazumnosti ili od istoga stida ne izpovidaš. B. Leaković nauk 336. — *Ima i u Šulekoru rječn. zn. naz. za nem.* Adiaphorie (ἀδιαφορία), Indifferentismus, Indifferenz, Passivität, *tal.* indifferentismo, passività (*na pr. u kemiji*); vidi nehatan u istom rječn.

NEHATNA, f. isto što nehatnost. *Samo u primjeru:* Da s nehatne užgav se ne gnije (*t. j. duhan*). J. S. Rejković 329.

NEHÁTÖST, nehátosti, f. isto što nehatnost. *Samo u Vukoru rječniku* (neatost, Nachlässigkeit, negligentia, cf. nemar).

NEHIMBEN, adj. iskren, istinit; protivno: *himben.* U rječniku Belinu (ingenuo, — adv. nehimbeno, sinceramente, con sincerità), u Bjelostjenčevu (sincerus, verus, probus), u Voltiđijinu (sincero, aufrichtig) i u Stulićevu (sincerus, ingenuus, — adv. nehimbeno, sincere, ingenuus, candide). Ustrpljenstvo hrabreno i karitad nehimbena. B. Kašić fran. 78. Ispovijed imala biti ne(h)imbena, čista i otvorena. Odviše imala se nastojati, da je isповijed gola, čista i otvorena, ne(h)imbena učišćena. J. Matović 259. Vidi i primjer kod nelukavan.

NEHIMBENOST, f. svojstvo onoga, što je nehimbeno, ili onoga, koji je nehimben. U rječniku Belinu (nehimbenos, sinceritas, — u Voltiđijinu (sinceritas, Aufrichtigkeit) i u Stulićevu (ingenuitas, candor). Blagujmo . . . u prisnicih nehimbenosti i istine (*iz lat. epulemur . . . in azymis sinceritatis et veritatis. 1 cor. 5, 8*). A. Kanižić kam. 458. Prisan kruh zlamenju i prilikuje čistoču, nehimbenost i istinu. M. Dobretić 353. Isto Žudijah zaslijeđeno i ovdrednutje potvrđuje nehimbenost proročanstvah. I. Velikanović upuć. 1, 124.

NEHITAN, nehitna, adj. spor; protivno: hitan. *Samo u Stulićevu rječniku* (nehitan, v. nespešan).

NEHITAR, adj. nevešt; protivno: hitar (vidi značenje toga pridjeva pod 1, b, 2, b). *Samo u primjeru:* Da ma svis ljubavi nehitro (štampano ne hitro) što reče. D. Račina x^a.

NEHITREN, adj. spor; protivno: hitren (ali tome adj. nema potvrde za značenje: brz). *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (ali ne na svome mjestu po arbućnom redu, nego uz riječ nenaglen kao sinonim za lat. improperatus).

NEHOCE, t. j. nehotce, nehotice, adv. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (nehotce uz riječ nehotice).

NEHOĆ, f. nehotjene. *Samo u primjeru:* Dila tvoje nehoći. J. Kavačić 535b. Ispor. 1 hoća.

NEHODAN, nehodna, adj. onaj, kojim se ne može hoditi (*na pr. put*); protivno: hodan. Između rječnika samo u Stulićevu (impervius). Nehodan, ungangbar (von Wegen). Jur. pol. term. 528.

NEHODAÑI, m. pl. vidi Neodani.

NEHOĐEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne hoditi. *Samo u primjeru:* Vandelista ne govoreć . . . ni o hodeću ili nehodeću Jezusovu sprijeda, da . . . S. Rosa 40a.

NEHORA, f. nezgodno vrijeme; protivno: hora (vidi 2 hora). Između rječnika samo u Popovićevu (Unglücksstunde). Godinice, nehorice moja! vrlo ti mi u nehoru dođe! Nar. pjes. bog. 255. Al' je stigo u nehoru hađo. Osvetn. 6, 10. Što je tada u nehoru bilo, to je sada hora, ako Bog da, 7, 9.

NEHORAN, adj. onaj, koji biva u nehoru. *Samo u primjeru:* Zao je i opak običaj to vaše milovanje neuredno i nehorno od toliko vrimena prije združenja. F. Lastrić ned. 307.

NEHORICA, f. ono, što dolazi u nehoru (o godini, o kiši). *Samo u nekim nar. pjesmama.* To ne pada kiša nehorica, veće to je tvoja nesretnica. Nar. bl. kapet. 337. Ej kišice, moja nehorice, vele ti me u nehori nadeš! Iz neke nar. pjesme zabilježio A. Ostojić. Vidi i prvi primjer kod riječi nehora.

NEHORIĆ, m. mahala u okružju sarajevskom. Pop. žit. bos. i herc. 643.

NEHOTAN, nehotna, adj. non voluntarius, invitus; protivno: hotan.

a) isto što nehotičan. U rječniku Belinu (nehotni, involontario, adv. nehotno, involontariamente), u Bjelostjenčevu (adv. nehotno uz nehotomce), u Voltiđijinu (nehotni, v. nehotjen) i u Stulićevu (qui absque voluntate vel contra voluntatem fit). Kolikogodi krat ova zlobna . . . i opaka misal meni se prinese nehotno. F. Parčić 72. Straža ga milost ista i od nehotne bludi svake. A. Kanižić uzr. 237.

b) onaj, koji ne će. U rječniku Stulićevu (adv. nehotno, v. bezhotno s naznakom, da je iz ruskoga rječn., ali u rus. jeziku nije tako, nego nehotino). Ne će biti silovani, da nehotni k prvo-stolnoj crkvi priđu. I. P. Lučić nar. 63.

NÉHOTÉ (biće takav akc.), adv. isto što nehotice. Upravo je partie. (gerund.) prez. prema nezgodnemu ne hotę; vidi oblik hote s. v. hotjeti na str. 666b pod k. Često se piše ne hote. U naše vrijeme slabo je u običaju. U rječniku Mikačinu (casu praeter voluntatem, fortuito), u Belinu (impensatamente, involontariamente, inconsideratamente) i u Stulićevu (inconsiderate). Za ubojstvo, ko je nehot, pokora 5 lét. Naruču 99b. Već rici ne reci, nehotе zgrisišmo. P. Hektorović 9. Da se to sve dilo nehotе zgodilo. F. Lukarević 59. Kučki jednoj i nehotе se je srjeća rodila. M. Držić 186. Kojimgodir putem ali načinom ili hote ili nehotе čovik čoviku učini koju štetu. Statut pol. 283. Tko je drugom nehotе štetu učinio. I. Grlić 69. I u dobro, gospo, primi, što proc tebi riječ nehotе. I. Dordić pjes. 34. Da jedan žakan nehotе ubije čovika. A. Kadčić 26. Da bi ko nehotе zaboravil grih. H. Bonačić 101. Nehotе je nega udario iz svijetle puške talijanke. A. Kačić razg. 326. Ako bi tko nehotе . . . čovika ubio. A. Kanižić utoč. 1. Ako je šteta ili potrica dogodila se ne(h)ote. F. Lastrić ned. 168. Bog oprašta nam i grijehе nehotе i po slabosti zaboravljene. I. Neadić nauk 169. More . . . upustiti nehotе gostaricu iz ruke. M. Dobretić 136. Aman ne(h)ote reči istinu. I. P. Lučić razg. 3. Koji bi nehotе zgneo i utušio. I. Velikanović upuć. 3, 108. Koja bi ga mogla i nehotе zavesti. M. Pavlinović rad. 174.

NEHOTICÉ, *adv. ne hoteći; protivno: hotice.* Između rječnika samo u Stulićevu (inconsiderato) i u Vukovu (ohne zu wollen, ingratiti). Po Hrvatskoj govor te također nehoticé. N. Simić nast. vjesn. 8, 109. On iz kotla izvadi . . . svitu nehotice doli upustiti. Nadod. 36. Jednako je govorio, da ga je ubio ne(h)otice. Vuk dan. 4, 25. Pogrješke, koje čovjek učini nehotice, odg. na ut. 30. Ljudi zijejavaju nehotice, kad drugi zivejne, nar. posl. 87. Ko se prevari te se ogriješi nehotice o stvari posvećene Gospodu. D. Daničić 3 mojs. 5, 15. Čud negova prima se nehotice života tuđega. M. Pavlinović rad. 8. Da su se Stevanu i nehotice omicali pogledi na curu. S. Šubiša prip. 30. Napadoh nehotice na lupeže. 190. Nehotice čovjek vrat slomi. Nar. bl. kapet. 143.

NEHOTIĆAN, *adj. onaj, koji biva nehotice.* Između rječnika samo u Šulekovu zn. naz. za niem. uwillkührlich, tal. involontario i u Popovićevu (gegen den Willen, unfreiwillig). Prijepis vjeran osim nehotičnih pogrješaka. D. Daničić u Ivecovićevu rječniku. Hus na spalištu vredi koliko stotina onih nehotičnih junaka. M. Đ. Miličević zlos. 303.

NEHOTIMCE, *adv. isto što nehotimice; protivno: hotimce.* Samo u jednoj knizi. Koji bi nehotimice . . . ubio čovika. B. Leaković nauk 323. Stogod u neznan i nehotimice učine. 458.

NEHOTIMICE, *adv. ne hoteći; protivno: hotimice.* Između rječnika samo u Popovićevu (ohne zu wollen). Što ne(h)otimice nevažalo upisano i rečeno. M. Dobretić vi. Učineno . . . po privarenju oliti ne(h)otimice. 269. Da to bude po dogadaju i ne(h)otimice. 487.

NEHOTIMIĆAN, *adj. onaj, koji učini što ili koji biva nehotimice.* Samo u primjerima: Nehotimični ubojica ne zasluzuje drugo, nego da ište prošteće. V. Bogišić zborn. 587 (zabićežio prinosnik iz Bosne). Narod pravi razliku između hotimičnog i nehotimičnog ubijstva (zabićežio prinosnik iz Srbije). 589.

NEHOTITEL, *m. onaj, koji ne će.* Samo u primjeru navedenome kod hotitelj.

NEHOTJEN, *adj. (upravo pas. partic.) nehotičan.* U rječniku Belinu (involuntario) i u Voltigijinu (involuto, widerwillig). Da se nahodi u prigodi nehotinoj. A. Kadčić 253. Ako si . . . neznano i nehotino upustio koji grib. 213. — Vidi hotjen kod hotjenan.

NEHOTJENAN, *nehotjena (t. j. nehotjenna), adj. nehotičan; protivno: hotjenan.* Samo u primjeru: Muim, da se toliko razumi u ubijstvu nehotinnom. Naručn. 99b.

NEHOTJENSTVO, *n. nehotičnost; protivno: hotjenstvo.* Između rječnika samo u Stulićevu (actus recusandi) i samo u primjeru: Od ubojstva povoljnoga a učinena po nehotinstvu (natpis glavi, u kojoj se govorio o ubijstvu, koje se učini hotimice, i o ubijstvu nehotičnom). A. d. Costa 2, 155.

NEHOTJEĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne hotjeti.* U rječniku Vrancićevu (nehotjeće, recusatio), u Bjelostjenčevu (nehoteće, nehtene, noluntas s primjerom, koji sad prvi dolazi). Ašto li kto obrěšteti se . . . preštipivš čto lubo vojeju i nehotēnijem. Zak. duš. 29. Bolezan je nehotinje voli. Naručn. 51a. Kako je vam jedno ime, tako budi jedno nehotenie i hotenie. Transit 50. Ve-

rujem . . . da hotenie vaše hotenie Božje jest i nehotenie vaše nohotenie Božje jest. F. Glavinić svitl. 133. Među prijatelja jest jedno hotenie i nehotenie. M. Radnić 279b. Kad nejmaš biliga oli zlameća ni od negova hotiña ni nehotiña. A. Kadčić 203. (H)oteće obično . . . premda nije ne(h)otećem pritrgnuto. A. Baćić 269. Kako su u paklu sve nove muke s ne(h)otećem osuđeni(h), onako su u raju sve nove radeosti s ní(h)ovom željom. J. Banovac pred. 88.

NEHOTNOST, *f. srditost.* Samo u Jambrešićevu rječniku uz riječi zlovojnost, nepodnosnost, žutost za lat. indignatio, nem. Unwille, Zorn (u lat. dijelu). — Nepouzdano.

NEHOTOMCE, *adv. isto što nehotice, nehotimice; protivno: hotomce.* Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nehotomce, nehotce, nehotno, praeter voluntatem, casu, non voluntarie, fortuito).

NEHOV, *adj. posses. od imena Noho, kojemu nema potvrde, a i nejasna je postava.* Potvrda je samo Dragija, Nehovs sin (u ispravi XIV vijeka). Glasnik 27, 292.

NEHRABREN, *adj. onaj, koji je bez hrabrosti; protivno: hrabren.* Samo u primjerima: Danas od nehrabrenih i od nepotribnih ubojaste se Indijan. Starine 3, 291. Na nega skoro najavavši kako na nejakoga i nehrabrenoga i nevišča boju ubiti ga hoćeš. 292.

NEHRABRENSTVO, *n. svojstvo onoga, koji je nehrabren.* Samo u jednoga pisa. S nehrabrenstva s njim vojuje. J. Kavačin 270a. Čič nihova nehrabrenstva. 412b.

NEHRANKA, *f. žena, koje nema tko da hrani (a sama se ne može); kao da je to u primjeru (jednom, što se našao):* Procivilne dvje zlogučne vile . . . dvje nehranke doklikuju majke. Osvetn. 4, 57.

NEHRİŞČANIN (biće takav akc.), *m. onaj, tko nije hrišćanin, na pr. Jevrejin ili Muhamedovac.* Rijeć načinjena u novije vrijeme prema nem. Nichtchrist. Vidi kod 2 ne u pristupu.

NEHRİŞČĀNKA (biće takav akc.), *fem. prema masc. nehrışčanin.*

NEHRİŞČĀNSKÎ, *adj. posses. od nehrışčanin.* Rijeć novijega vremena. Za sve nehrışčanske bogomođe. V. Bogišić zakon. 243.

NEHRVĀT, *nehrváta, m. onaj, tko nije Hrvat, na pr. Nijemac ili Mađar.* Rijeć načinjena u novije vrijeme prema nem. na pr. Nichtdeutscher. Vidi kod 2 ne u pristupu.

NEHRVĀTSKÎ, *adj. posses. nehrvát.* Rijeć novijega vremena. Govori se na pr. i piše: Promučao je sve nehrvatske riječi.

NEHTAR, *m. nektar, piće grčkih bogova.* U rječniku Belinu (nettare s primjerom) Draži s' meni, sinko u ludni, nego je nehtar, Božja pića. I. Ivičević 196. S koga cvitja izimle se nehtar. J. Kavačin 482a (u izd. 1913). Više se potvrda nije našlo.

NEHTEN, *n. muško ime.* Nehten. L. Stojanović hris. 180 (jedina potvrda). — Tamno.

NEHTIJEĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne htjeti; vidi nehotjeće.* U rječniku Mikaliniu (nehtijenje, recusatio, refutatio), u Belinu (nehtijenje, il recusare, ricusamento), u Bjelostjenčevu (nehtene uz rijeć nehtene) i u Jambrešićevu (nehtene, detrectatio, involentia, — u lat. dijelu). Nehtinjem hoć me raniti. M. Gazarović 116.

NEHTJELAC, nehtioca, m. *Samo u primjeru: Trčimo k oklaju stavjenou nam prid oči pogledajući na nehtioca naše vire.* M. Radnić 42a. *To je mjesto prevedeno iz lat. curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei.* hebr. 12, 1—2. *Vidi se dakle, da je riječ nehtioca sasvijem krivo uzeta za lat. auctorem; ne zna se, je li ta pogreška od pisca ili od štampara.* Ispor. u Vuka na onome mjestu: gledajući na načelnika vjere.

NEHTJELIĆ, m. onaj, koji ne će. *Samo u primjeru:* A slušaju vojni narednici, nehelići hoće, da i ne će. Osvetn. 6, 44.

NEHTJEN, pas. partic. od ne htjeti. *Između rječnika samo u Belinu (involontario, ricusato). Primjer iz Kašića vidi kod hotjeti na str. 659b pod k, b.*

NÈHTJEŠA, m. *Samo u Vukovu rječniku: onaj, koji (kaze da) ne će, der nicht zu wollen angibt, qui se nolle dicit. Ima i nèkčeša (s naznakom, da se govori u Boci): vide nehtješa s primjerom iz nar. posl. vuk 205: Nemogoše pojedoše, a nekćeš sve popiše. Uz jednu i uz drugu riječ stavlja Vuk slovo f., t. j. da su ženskoga roda, ali iz negovih riječi: onaj, koji vidi se, da su muškoga. Izvan navedene poslovice riječ se važada ne govori.*

NÈHVÀLA (biće takav akc.), f. ono, u čemu nema hvale; protivno: hvala. *Između rječnika samo u Stulicevu (absque laude).*

a) protivno značenju rijeći hvala pod a, b. Sad se na plav uklonimo za ne steći sej nehvale. G. Palmotić 2, 395. *Možda ovamo ide i primjer:* Taj delija, nehvale mu bilo! zahalaka drtno, očajano. Osvetn. 8, 157.

b) protivno značenju rijeći hvala pod d, a, b. *Jest na svitu takova nehvala suprot Bogu. Poštala (1562) u posveti. Da su skrozi nih nehvalu i neveru odvrženi.* A. Dalmatin ap. 12. Veliku kaštigu oni radi nihove nehvale . . . imaju čekati. Proroci 12.

c) protivno značenju rijeći hvala pod d, c. Nefala ti na tvojem viču. M. A. Rejković sat. 65. Tebe fala na daru tvojemu, al' nefala na takoj besjadi. Pjev. crn. 38a. Fala vama, moja braćo Turci, de vi brata ne izdaste moga, al' nevala na vašoj vijeći. 177a. Vala tebe na tvojoj zdravici . . . al' ne vala na takoj besjadi. Nar. pjes. vuk 2, 311 (u rječniku s. v. hvala navodi Vuk te stihove, ali mjesto vala, ne vala piše on tu: hvala, nehvala). Hvala mu kao i tetki bez kolača (t. j. nehvala mu!) Vuk rječn. s. v. kolač. Nefala (stamp. Ne fal) ti, od Budima bane, nefala (stamp. Ne fal) ti na tvojoj Mariji, kad je iskah, ti mi je ne dade, a sad ti je ni iskati ne će. Nar. pjes. vuk herc. 16. *Još četiri primjera vidi kod hvala na str. 741b u dnu.*

NEHVALAN, adj.

a) onaj, koji nije dostojan hvale; protivno: hvalan pod a, a. *Između rječnika samo u Stulicevu (qui laude haud dignus est) i samo u primjeru iz Kožičića navedenom kod hvalan pod a, a.*

b) u kojem nema hvale, pohvale. *Samo u primjeru:* Vredan čovek! rekoh ja ne znajući, kako da presećem taj nehvalni nekrolog. M. Đ. Miličević med. 215.

c) isto što nezahvalan. *Samo u primjerima:* Ona sta bila suprot Bogu vele nehvalna. Ant. Dalm. ap. d 3. Zato mi krstjani nimamo tako grustni i nehvalni vseumijući biti. Proroci 1.

NEHVALEŽAN, adj. nezahvalan; protivno: hvaležan. *Samo u primjeru:* Cić toga Bog jest svrhu ovakove nehvaležne i nespoznare, nepokorne i neverne ljudi mnoge . . . kaštige pošilal. Postila (1562) 149b.

NEHVAL, viđi nefal.

NEHVALENOST, f. svojstvo onoga, što nije hvaležno. *Samo u primjeru:* Pjesan moja časti malom hvalit pjesni tve ne more, da hvaležene svojom hvalom nehvalenos ne ne kore. I. Đordić pjes. 75.

NEIČTEN, pas. partic. neizbrojen. *Oblik je upravo staroslovenski: ičtenz od glag. ičisti (mjesto izčisti), t. j. izbrojiti. Samo u jednoj knizi. Ihže čislo malomaň neičtenoje.* Š. Kožičić 24b. *Pride s neičtenim voinstvom.* 24b.

NEJEDIV, adj. koji se ne ijedi. *Samo u Stulicevu rječniku (qui non irascitur).*

NEIMAĆSTVO, n. isto što neimaće. *Samo u primjeru:* Ja ne vidu tamu zakloája . . . i tamu je kršno neimaćstvo. Osvetn. 5, 35.

NEIMALAC, neimaoca, m. onaj, koji nema. *Između rječnika samo u Stulicevu (nejmalac, mendicus) i samo u primjeru:* Jest razmetan za obećati, a neimalac za nastojati ono, što je obećao. M. Radnić 183b.

NEIMALICA, f. žensko, koje nema. *Samo u Vukovu rječniku:* die etwas nicht hat, quae non habet s primjerom: U neimalice bilo gibaniroe, pa nije dala nikom.

NEIMANAC, m. isto što neimalac. *Samo u primjeru:* Boje je, da t' reku: lakomće negli: neimanče. Poslov. danič.

NEIMANŠTINA, f. neimaće, siromaštvo. *Potvrda je samo:* Neimanština, Nothdürftigkeit. Jur. pol. term. 368.

NEIMÀNE (neimaće), n. nom. verb. prema glag. ne imati, — siromaštvo. *U rječniku Belinu (neimanje, inopia, povrtà) i u Vukovu (das Nichthaben, die Entbehrung, inopia s primjerom iz nar. posl. vuk 200: Neimaće nemir od svijeta). Poradi nesavršenosti stare grafske ne zna se, nije li u kojem od primjera iz xvii i xviii vijeka, koji se ovdje navode, zapisano neimaće (nejmanje). Nahodeći se . . . u neimanju većemu od sfjeh stvari. B. Kašić fran. 92. Lakomeći biti će stijeskan prizločestim neimanjem. nasl. 52. S neimaće svak tuguje. J. Palmotić 63. Ubožstvo stoji u neimaću onoga, što se želi. M. Radnić 551a. A. U čemu stoji svitovanje ubožstva? B. U neimanju nijedne stvari vlastite. I. T. Mrnavić ist. 112. Neimaće je jače od cara. Poslov. danič. U tešku ubožstvu i neimanju telesnomu. I. Đordić salt. 203. U čistoći svoga tijela i u ubožtvu svoga neimanja. V. M. Gučetić 168. Neimaće na to stisnivaše ih. S. Rosa 183a. Ubožstvo se uzdrži u neimaću onoga, što se more poželiti. M. Zorić 107. A što je blaženstvo? Jest podpuno neimanje poželjena. P. Knežević osm. 230. Imaće i neimaće učinilo je gospa i slugu. A. Kalić prop. 375. Ustrpljenstvo u protivyah i u neimaću. B. Zuzeri 10. Umori me Jeminovo blago, neimaće Alil-čelebije. Nar. pjes. vuk 1, 616. I neznaće i neimaće . . . sve se na te strovalilo. M. Pavlinović razl. sp. 356.*

NEIMÀNSTVO, n. neimaće, siromaštvo. *U rječniku nijednom:* A on došav gladan iz prog-nanstva hoće kuću patit s neimaćtvom. Osvetn. 4, 67. *Govori se oko Stona (s naznačenim akc.), na pr. Od bogastva spao sam na neimaćstvo.* M. Milas.

NEİMÂR, neimára, m. graditelj. Iz tur. riječi istoga značenja mi'mar (a ova iz arap. mejmár). U rječniku Mikašinu (neimar, protomajstor nad gradom, architectus, machinator), u Stulićevu (neimar, architectus, architecton s naznakom, da je iz Mikašina rječin.) i u Vukovu (Baumeister, der den Bau [die Mauerung] leitet, architectus s primjerom iz neke nar. pjesme: Slugo moja, Rade neimara!) Da ti reče jedan vrstan majstor neimar, da kuća, gdi pribivaš, stoji za upasti, ne bi li iz ne izašao? M. Radnić 193b. Tri (h)lade i šest stotina neimara aliti prvi(h) meštara. S. Margitić fala 30. Nek pokupi tri stotin' majstora, a pred njima Marka neimara. Pjev. crn. 180a. Tuđ prolazi Rade neimare. Nar. pjes. vuk 1, 478. Dok ne nađeš trista neimara. 2, 126. A kad vidje Mitre neimare. Nar. pjes. hörm. 1, 69. U Budimu prijateљa nemam, nego jednog Bogom pobratima, pobratima neimara Đura. 1, 242.

NEIMÁREVIĆ (jamačno je takav akc.), m. prezime u Bosni. Nar. pjes. petr. 1, 350 (među prenumerantima).

NEIMÁROV, adj. posses. od neimar. Samo u Vukovu rječniku (des Baumeisters, architecti).

NEIMÁROVIĆ (jamačno je takav akc.), m. prezime u Srbiji. D. Avramović 207. Drž. kalend. (1905) 300.

NEİMÂRSKÎ, adj. posses. od neimar (o onome, što pripada neimarinima ili neimaru kojemugod). Samo u Vukovu rječniku (Baumeister-, architectorum).

NEIMÂRSTVO (jamačno je takav akc.), n. neimarski posao, neimarska umjetnost. Samo u Popovićevu rječniku (Architectur).

NEIMAŠTINA, f. neimaće, siromaštvo. Između rječnika samo u Vukovu (Dürftigkeit, inopia s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Uboština i nemaština. Nar. posl. vuk 323.

NEIMENI, adj. isto što bezimeni. Samo u primjeru: I to namješće neimeno zamislio je i zasnovao brez imena i brez podpore. M. Pavlinović razl. sp. 420.

NEIMENIT, adj. protivno: imenit. Samo u rječnicima. a) neimenovan. U rječniku Voltijijinu (innominato, unbenannt). — b) isto što neglasovit pod b. U rječniku Bjelostjenčevu (incelebris) i u Stulićevu (neimenit, v. neglasovit s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NÉIMEŇÁK, nímeňáka, m. isto što beziméňak. Neimeňák iz vojske careve. A. Kačić razg. 146 (griješkom stamp. nemeňák) i Nar. pjes. vuk 5 (1865), 203. Na oba mjesta o čovjeku, koji se u pismu, što ga piše, ne imenuje. Govori se u Dalmaciji (s naznačenim akc.). M. Pavlinović.

NEIMJEŃE, n. nom. verb. prema glag. ne imjeti (vidi imjeńe, imjeti). Ki izlaze iz smene negova, nimaju toga dara, i to neiménije zove se grih istočni. Naručn. 53a. Ima i u Daničićevu rječniku (neiménije, inopia s potvrdom iz Domentijana).

NEIMUĆNOST, f. siromaštvo; protivno: imućnost. Potvrda je samo: Neimućnost, nemaština, Mittellosigkeit. Jur. pol. term. 350.

NEISCIJEŃEN, pas. part. zanijekani prema isciđen; onaj, koji se ne može isciđeniti. Samo u primjerima: O miru neisciđeni daru! Korizm.

103b. Naresil me je neisciđenom urehom. F. Vrančić živ. 33. O radosti neisciđenja, o veselju neizmišljeno! B. Kašić nač. 27.

NEISCJELAN, neiscjelna, adj. koji se ne može isciđeliti. U rječniku Stulićevu (neiscjelan, v. neizlijječan). Jezična jazva neiscjelna jest. Starine 2, 296. Ima i u Daničićevu rječniku (neiscjelna, insanabilis sa dvije potvrde srpskoslovenske).

NEISCJELIV, adj. isto što neiscjeljan. Samo u Stulićevu rječniku (neiscjeliv v. neizlijječan).

NESCJENITELJAN, adj. onaj, koji se ne može isciđeniti (u značenju: procijeniti). Samo u jednoj knizi. Od vsakoga skrovica neiscjelitnoga. Korizm. 58b. On jo (t.j. Bog) v sebi neiscjeliten. 72b.

NEISCRPAN, pas. partic. zanijekani prema iscrpan; onaj, koji se ne može iscrpati. Samo u primjeru: Rečeno bitje kako ono neizmireni i neizcrpani zdenac svaka ova uzdrži. F. Glavinić evit 164a.

NEISCRPIV, adj. isto što neiscrpiv. Između rječnika samo u Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu (unerschöpflich). Svaka je štednja neiscrpivo blago (ta poslovica nije narodna). Nar. bl. kapet. 452.

NEISCRPIVOST, svojstvo onoga, što je neiscrpivo. Samo u Popovićevu rječniku (Unerschöpflichkeit).

NEISCRPLEN, pas. partic. zanijekani prema iscrplen (oblik prema inf. iscrpiti, kojemu nema potvrede). Samo u primjeru: Razmišla od luke negove jednu neiscrpljenu dubinu neizmirnu. A. Vitalić istum. 106.

NEISCRPLIV, adj. onaj, koji se ne može iscrpsti. Između rječnika samo u ném.-hrv. Šulekovu (unerschöpflich). Jaz neizerplivi milosrdja tvogega. P. Knežević osm. 173. Neiscrplivi izvori ugjene kiseline. J. Pančić bot. 3. Opet je neiscrpliva briga tvorca za svoje stvorene. M. D. Miličević zim. več. IV.

NEISCRPLIVOST, f. svojstvo onoga, što je neiscrplivo. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku (Unerschöpflichkeit).

NEISCRPNUĆ, partic. prez., isto što neiscrpliv. Samo u primjeru: Ti Bože, koji jesu milosrdija neizerpnuća bezdna. J. Rajić pouč. 3, 1a. — Sasma nepouzdano.

NEISHIČEN, pas. partic. zanijekani prema ishičen; onaj, koji se ne može ishičiti (t.j. shvatiti). Samo u jednoj knizi: O ognu neizhičeni, uželi me u tvojoj ljubavi. I. Držić 348. Da je Bog vječni, neizrečen, neizhičen, primudar. 365.

NEISHITAN, neishitna, adj. isto što nedohitan; protivno: ishitana. Vidi i neishičen. Između rječnika samo u Belinu (neizhitni, incomprehensible) i u Stulićevu (incomprehensibilis). Cim razmišlam vrh dubina neizhitne tve mudrosti (taj se primjer navodi u Belinu i u Stulićevu rječniku). I. Gundulić 217. Ou (t.j. Bog) neizhitnoj u svjetlosti srvice svuda sve pozore. G. Palmotić 3, 174b. Gdi neishitna nih sladića dobabi ih i dozove. J. Kavačić 189a. U neizhitnoj dici i scjeni. B. Bettera čut. 83. Srđed neizhitnjih veličina. I. Đordić uzd. 192. Negovu poj sada neizhitnu visinu. salt. 436.

NEISHODAN, neishodna, adj. onaj, iz kojega nema ishoda. U rječniku Stulićevu (inextricabilis s naznakom, da je iz ruskoga rječin.). Ima i u Daničićevu rječniku (neishodnja, exitu carens s jednom potvrdom srpskoslovenskom).

NEISKALAĆE, *n. nom. verb. prema glag. neiskalati. Samo u primjeru: Neiskalaće svitl. 78.*

NEISKĀZĀN, *neiskazâna, pas. partic. zanijekani prema iskazan, onaj, koji se ne može iskazati. Između rječnika samo u Vukovu (unsaglich, unaussprechlich, inenarrabilis, ineffabilis, inexpressibilis). Budući ní(h) jedan broj neiskazani. J. Banovac pred. 110. Bog nije li ti učinio neiskazana dobra? razg. 173. Zadaće jim strah neiskazani. F. Matić 46. Ovakov posao . . . jest sramota velika i smetna neiskazana. D. Rapić 152. Videći, da je dobra zemja, neiskazanom pomnom sijaše sime. A. Kanižić kam. 156. Od neiskazane pohlepe Focija. 437. Sa neiskazanom rabošću udari. Vuk dan. 1, 84. Neiskazano sam se obradovao, kad sam . . . našao. nar. pjes. 1, 558. Hvala Bogu na njegovu neiskazanome daru. 2 kor. 9, 15. Jer se ne uzdamo u službu svojih ruku, nego u neiskazanu blagodat Božiju. D. Daničić pis. 340. — U jednom je primjeru oblik neiskazat: Neiskazatom gorkostju pritisnuti. D. Rapić 436. — Osobit je ovaj primjer: O neiskazna bolesti žalosne majke! P. Bakšić 139. Možda je između z i n grijeskom izostavljeno a; ali može i to biti, da neiskazna nije pas. partic., nego pridjev kao na pr. nedohitan, nedohitna.*

NEISKONAČAN, *adj. koji je bez konca (svrhe); protivno: iskonačan. Samo u primjerima: Ki je (t. j. grijeh) hudoba i koren neiskonačnoga zla. Korizm. 64a. Intencionalni človičaski jesu neiskonačni. Naručn. 85a. Dlžna muka grihu smrtnomu je neiskonačna. 91a. Neiskonačna zala mogu se reći od ovoga grijha. 100a.*

NEISKONČAN, *pas. partic. zanijekani prema iskončan (od iskončati t. j. svršiti). Samo u primjerima: Bolest . . . duše Jezusove biše neiskončana. P. Bakšić 150. Ina zla děla neiskončana. Korizm. 48b. Ko je (t. j. dobrota Božja) neiskončana. Naručn. 91a.*

NEISKONČLIV, *adj. isto što neiskorjenljiv. Samo u Jambrešićevu rječniku (neizkončliv, inextirpabilis, u lat. dijelu). — Razvitak je značenja nejasan.*

NEISKORJENIV, *adj. onaj, koji se ne može*

NEISKORJEPIV, *iskorijeniti (iskorijepiti). Samo u Stulićevu rječniku (inextirpabilis).*

NEISKORJENLIV, *adj. isto što neiskorjenljiv. Samo u Jambrešićevu rječniku (neizkorenliv, inextirpabilis, u lat. dijelu).*

NÉISKREN, *adj. insincerus; protivno: iskren. Samo u Šulekovu niem.-hrv. i u Popovićevu rječniku (unaufrichtig). Govori se i piše na pr. Zašto si tako neiskren? kaži, što misliš.*

NÉISKRENOST, *néiskrenosti, f. svojstvo onoga, tko je neiskren. Između rječnika samo u Popovićevu (Falschheit). Neiskrenost, lukavstvo i prevara neki(h) boćara iziskuju, da . . . P. Bolić vinod. 2, 97. Govori se i piše na pr. Čudim se njegovoj neiskrenosti.*

NEISKUSAN, *adj. imperitus; protivno: iskušan. Samo u primjerima: Kamo sam pošao preko voje bivši mladi i još neiskusan za parohiju. G. Želić 48. Ako neiskusno radiš. F. Đorđević 12.*

NEISKUSTVO, *m. svojstvo onoga, tko je neiskusan. Između rječnika samo u Stulićevu (imperitia s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i samo u primjeru: Da bi im mladi, posle osveđeni o svom neiskustvu, bili poslušniji. M. D. Miličević međ. 186.*

NEISLEDITELAN, *adj. onaj, koji se ne može islijediti (t. j. istražiti). Iz crvenoslav. jezika. Samo u primjeru: Slava tebi, čudni i divni . . . i neisliditeui Božji promisle. Starine 3, 315.*

NEISLEDOVATELAN, *adj. isto što neisleditelan i isto tako iz crvenoslav. jeziku. Samo u primjeru: Da navistim neisledovatejna bogatstva Isushristova. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 80a (iz lat. evangelizare investigabiles divitias Christi. eph. 3, 8).*

NEISPISAN, *pas. partic. zanijekani prema ispisu; onaj, koji se ne može ispisati. U rječniku Voltigijinu (indescrivibile, unbeschreiblich); ima i u Daničićevu rječniku (neispisan, qui depingi nequit s jednom potvrdom srpskoslovenskom). U veliku i čudnu i neispisanu pripovist prigodiste se v svitu. Starine 3, 250. Bog . . . neobujmoni i neizrečeni i neizpisani. F. Glavinić evit 164b. Pak će svaka duša obrana s neispisanim i neizrečenim veseljem tilo svoje pozdraviti. D. Rapić 3. Mudrost Božja neizpisana. V. Došen v.*

NEISPITLIV, *adj. onaj, koji se ne može ispitati (u značenju, kojemu za taj glag. nema potvrde, t. j. dokučiti). U rječniku nijednom. Kako su neispitljivi negovi sudovi (t. j. Božji). Vuk rim. 11, 33 (ispot. lat. quam incomprehensibilia sunt iudicia eius). On čini stvari velike i neispitljive i divne. D. Daničić jov 9, 10. Vuk veli u predgovoru Novoga zavjeta vii, da je ovu riječ sam načinio; upravo ju je načinio prema crkvenoslav. riječi neispytan (ispot. jako neispitani sudove jego).*

NEISPLATAK, *neisplatka, m. ono, što nije isplaćeno. Potvrda je samo: Neizplatak, Rückstand einer Zahlung. Jur. pol. term. 436.*

NEISPLATLIV, *adj. koji se ne može isplatiti. Samo u Jambrešićevu rječniku (neizplativ, insolubilis, u lat. dijelu).*

NEISPOSTAN, *adj. Između rječnika samo u Popovićevu (durch Fasten nicht zu sühnen). To bi bio neisposni grijeh. S. Lubiša prip. 209. Neisposni grijeh, koji se postom ne može okajati. L. Zore pař. 110, 232.*

NEISPONVIJEDANE, *n. nom. verb. prema glag. ne isponvijedati. Samo u primjeru: Duša ide v pakal za neispovidanje jednoga smrtnoga grijha. Mirakuli 41.*

NEISPONVIJEST, *f. kad se što ne isponvredi. Samo u Stulićevu rječniku (praetermissio alicuius errati in confessione). — Slabo pouzdano.*

NÉISPRAVAN, *néisprávna (biće takav akc.), adj. neprav, nevađao; protivno: ispravan. U rječniku Belinu, Stulićevu, u Šulekovu i u Popovićevu (vidi dale).*

a) u navedenom značenju. U rječniku Belinu (scoretto), u Stulićevu (neispravan, injustus, ini quis, incorrectus s naznakom, da se nalazi u Zlatarić, -- ima i neispravan, falsus, fictus, inordinatus), u Šulekovu zn. naz. (unrichtig, incorrect, incorretto, scoretto) i u Popovićevu (unrichtig). U njih će razluku, ka je među udanom i djevicom i pravom, razumnom i neispravnom ludom djevicom naći. B. Gradić djev. 42. Kad nepravno komu skratila život ruke neispravne. D. Zlatarić 4a. Jer bi sad neispravnim činila besjedam zvečat grad. 15b. Od crkve Božje, od koje sam i ja sin, premda neispravan. I. Aničić svitl. 103. Znaće se, da su bili nesrični misnici, ma neispravni. ogl. 24. Da pridobijem sve moje ne-

ispravne požude. V. Andrijašević put 142. Po putim neispravnijem i Bogu mrzećijem. 301. I mudro ćeš napraviti. neispravno u njih (*t. j. u pjesmama*) što je. I. Dražić 30. Po neispravnome . . . našem pismenu izgovoru. S. Mrkač 8. Neizpravan, neprav, što nije u redu, unrichtig. Jur. pol. term. 532. Kad bi dužnik dokazao, da neispravnome izvršešnu ugovora nije on kriv. V. Bogišić zakon. 185.

b) koji se ne može naknaditi (upravo praviti). Samo u rječniku Belinu (irreparabile) i u Stulićevu (irreparabilis s naznakom, da se nalazi u Rose; ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). — Nepouzdano.

NEISPRAVIV, adj. isto što neispravljiv; protivno: ispraviv. Samo u Stulićevu rječniku (inemendabilis).

NEISPRAVLJIV, adj. onaj, koji se ne može ispraviti; protivno: ispravljiv. Između rječnika samo u Belinu (incorrigibile) i samo u primjeru: Učini se mnogo neizpravljiviji, tvrdi i gorji u manastiru, nego bijaš na svitu. P. Knežević osm. 238.

NEISPRAVNOST, f. svojstvo onoga, koji je neispravan. Samo u rječniku Belinu (neispravnos, incorrigibilità), u Stulićevu (mores inemendabiles) i u Šulekovu zn. naz. (Unrichtigkeit, Incorrectheit, tal. scorrezione).

NEISPRAZNIV, adj. onaj, koji se ne može isprazniti. Samo u dvije knjige. Od něga izlaze svata dobra kako od nekoga vazdašnega i neizprazniva vratka dobrote. J. Matović 14. Ne pristaje prosipati neizprazniva bogastva milosrđa. 454. Sprema neizprazniva svakoga blaga i pomoći. Štit 3. Treći primjer ima Stulić u svome rječniku kod riječi neizprazniv (ali u samom primjeru piše -n- s naznakom, da je iz Mateića).

NEISPULKIV, adj. onaj, koji se ne može ispuknuti (vidi 'ispuknuti'). Samo u Jambrešićevu rječniku (neizpukliv, inexstirabilis, u lat. dijelu).

NEISPUN, adj. nepotpun; protivno: ispun (vidi 2 ispun). Samo u primjeru: Ako ja pomakah . . . u zamršenu govorenu i neispunu očitovanju. V. Andrijašević dev. 35.

NEISPUNA, f. isto što neispunjene. Potvrda je samo: Neispuna, neizpušteće, Nichterfüllung. Jur. pol. term. 365.

NEISPUNLIV, adj. isto što neispunljiv; protivno: ispunljiv. Samo u Stulićevu rječniku (quod observari, adimpleri, fieri nequit).

NEISPUNLJIV, adj. koji se ne može ispuniti; protivno: ispunljiv. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (inexplibilis).

NEISPUNJEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne ispuniti. Između rječnika samo u Stulićevu (non observare, non adimplere praeceptum, legem). Još jednu potverdu vidi kod neispuna.

NEISPUNIV, adj. isto što neispunljiv. Samo u primjeru: Pogasit će se ovom riječi žela ona neispuniva. B. Zuzer 8.

NEISTAC, neistaca, m. nezakonit sin; protivno: istac (vidi 1 istac pod b). Samo u primjerima: Govoraše sv. Augustin od svoga sina neistacea Deodata. P. Radovčić ist. 131. Isti neistaci nisu izvađeni od ove oblasti. A. d. Costa 1, 256.

NEISTAĆNO, adj. nezakonito (o porodu). Samo u primjeru: Koji se neistačno rada. I. T. Mrnavač ist. 101. Vidi riječ, koja je pred ovom.

NEISTIN, adj. isto što neistinit; protivno: istin.

a) lažan, prijevaran. U rječniku Mikačinu (noistini, falsus) i u Stulićevu (neistin, v. neistinit s naznakom, da se nalazi u Zlatarića; ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Aj neverna, nejistina, himbena i prezrazborna nesričio! P. Zoranić 45. Kojim je govorio stvari lažive i neistine. A. Komulović 9. Ah kako nam odi sada ti sve veliš neistino. I. Gundulić 89. Od onoga himbenoga i neistinoga veselja. M. Orbin 180. Veliki se Rim nekada, za sve vjerom neistinom, u početku svomu vladu. G. Palmotić 1, 99. U viri ne može nijedna stvar neistina ni himbena biti. P. Radovčić nač. 135. Da Toma i Maruli neistini su. J. Kavačić 114b. Jezik naš neistini pokrijepimo prevarami. I. Đordić salt. 30.

b) nesiguran, sumniv; vidjeti istin pod d. Samo u jednoj knjizi. Vazda držimo se vrimena došastoga i neistinoga govoreći vazda: učinicemo. P. Posilović nasl. 6b. Ovo jest jedan život sumnjiv i neistini. 40b. Ura od smrti jest neistina. 117b.

NEISTINA, f. ono, što je neistinito; protivno: istina.

*a) laž, prijevara. U rječniku Voltigijinu (falsità, Unwahrheit), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu (Unwahrheit). Drži tada istinu, a pusti neistinu. Naručen. 73a. Koju si nejistinu od nas čula? F. Vrančić živ. 31. Djavao nečisti uči čovjeka svakoj laži i neistini. M. Divković bes. 555. Opaka huda zmija, prava mati od neistine (*govor je o onoj zmiji u raju*). G. Palmotić 3, 121a. Ne vidiš li očito himbu i neistinu, u koju su te uveli? P. Radovčić nač. 135. Čisto znah, da ni nego neistina. M. Kuhačević 54. Bojeći se, da mi tko ne usfati pero u neistini. A. Kanižić kam. 47. Ne moguće inačice nego neistinom ovo iskažaće zaglaviti. 445. Budući da broj laža i neistina veći je i odviše nego broj istina. A. d. Bella razg. 19.*

b) ono, što je neistina u smislu toga prijevara pod b. Samo u jednoj knjizi. Od neznačajne i neistine česa od smrti. M. Radnić x. Razlog te usiluje i steže, da žives dobro zarad neistine, koju imaš od časa i hure od smrti. 331b.

NEISTINAN, neistina (t. j. neistinna od neistinba), adj. isto što neistin; protivno: istinan. Samo u Daničićevu rječniku (neistinъ, fallax s primjerom): Koji bi se godbe našao među njimi takovi zao i neistinans člověk (iz xv vijeka). Mon. serb. 459.

NEISTINIT, adj. isto što neistin; protivno: istinit.

a) isto što neistin pod a. U rječniku Belinu (falso, non vero, favoloso, — adv. neistinito, favolosamente), u Bjelostjenčevu (falsus, non verus, iniquus, — adv. neistinito, false, inique), u Voltigijinu (false, unwahr), u Stulićevu (mendax s naznakom, da se nalazi u Lastrića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu (unwahr). Na ovomu (h)imbenom i neistinitomu svitu. I. Ančić vrata 152. Neistinito vijek ne istakni se s istinitijem. Poslov. danič. Kako je krivo i neistinito negovo govorje, da je onako neistinito sv. evandelje. J. Baranovac prip. 164. Da su imali nauka otrovnih i neistinitijeh. S. Rosa 43a. Ma je bila stvar neistinita. N. Palikuća 45. Da ti brzo omrznu sva himbena naslađenja i sva neistinita dobra svje-

tovna. I. M. Mateić 100. — *Adv.* Nije bilo dopušteno ni neistinito ni izprazno zakleti se. S. Rosa 72^a. Koja budu neistinito ili laživo dostignuta. I. P. Lučić nar. 80.

b) isto što neistin pod b; vidi istinit pod d. Budući tako neistinita ura od smrti. P. Posilović nasl. 14^a. Bog učinio je, da je nam neistinit čas od smrti. 15^a. Kad je vrijeme toliko neistinito, promijeni tvoj život na boje. M. Radnić 180^b. Neistinita jest hura od smrti. 331^a. Zašto je smrt istinita, a vrime neistinito. J. Banovac razg. 189. Ovi dogodaj jest vele nejistinit i ne niki način čudan. A. d. Costa 2, 159. Ja sudim po komugod złameńu . . . a tko ne zna, da złameńa jesu čestokrat neistinita? a najveće jesu dosta za posumniti, a ne za suditi. A. d. Bella razg. 21. — *Adv.* Vazda imaž živiti dobro, jerbo je neistinito, kada imaž umrijeti. M. Radnić 330^a. — *Možda ovamo idu i primjeri:* Razumnaš od neistinitih sumniah očistit ima se. P. Knežević osm. 64. Oni niti znadu istinu niti će nas čuti priuzeti neistinitima sumnāma. A. Kanilić kam. 84.

NÉISTINITÓST, n. èistinitosti, f. svojstvo onoga, što je neistinito. U rječniku *Bjelostjenčevu* (falsitas, iniquitas), u *Voltigijinu* (falsità, Unwahrheit), u *Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu* (Unwahrheit). *Potvrda je još:* Neistinitost, laž, Unwahrheit. Jur. pol. term. 542.

NEISTINOST, f. svojstvo onoga, što je neistino. Između rječnika samo u Belinu (neistinos, falsità), i u Stulićevu (falsitas) i samo u primjeru: Da neistinost ili laž izrečene molbe nije ištetila. I. P. Lučić nar. 90.

NEINSTINSTVO, n. isto što neistina; protivno: istinstvo.

a) isto što neistina pod a. U rječniku Belinu (falsità), u Voltigijinu (falsità, Unwahrheit) i u Stulićevu (falsitas). Od ne jest daleko svaka privara, svako neinstinstvo. I. Velikanović upuć. 1, 241.

b) isto što neistina pod b. Meće nam u pamet neinstinstvo od smrti. P. Posilović nasl. 15^a. Reci bogatcem od ovoga svijeta, neka se ne ufuju u neinstinstvo od bogatstvije (iz lat. divitibus huius saeculi praeceps non . . . sperare in incerto divitiarum. 1 tim. 6, 17). M. Radnić 55^b.

NEISTLÉNAN, neistljena (od neistlenna, a to od neistlénnya), adj. onaj, koji nije saglio; kako je glag. istjeti iz crkvenoslav. jezika (vidi tam), tako je i ovaj pridjev istoga izvora. Samo u primjeru: Vstrubit trubija, i mrtvi vstanut i neistlenni. Korizm. 102^a.

NEISTOČAN, adj. koji se ne može istočiti. Između rječnika samo u Stulićevu (inexhaustus) i samo u primjeru: Sud, kijem se iz onoga neistočnoga hlađenca neprocijeno veselje i slava creple. B. Gradić djev. 65. Taj se primjer navodi i u Stulićevu rječniku, samo se krivo kaže, da je iz Gundulića.

NEISTOMAČAN, adj. koji se ne može istomaciti; protivno: istomačan. U rječniku Belinu (neiztomačni, inesplicable), u Bjelostjenčevu (neistomačni, inexplicabilis) i u Stulićevu (inexplicabilis, inenodabilis, — *adv.* neistomačno, inexplicabiliter, modo, ratione inexplicabili). Neistomačno veselje sv. crkve. F. Lastrić test. 178. Sto imamo znati i virovata od ovoga najvećega i neiztomačnoga otajstva, od' 233. Mučaću . . . kriposti bogoslovne kakonoti neistomačne. svet. 101^b. U paklu je plam i ogań neistomačni. D.

Bašić 156. Jedno blago nepristavno i neiztomačno 313. — U *Lastrića adv.* neistomačno može značiti: bez tomačeća, ne tomačeći (a istomačno može u nega značiti: s tomačećem, tomačeći). U općinu i neistomačno dužni su virovati sve ono, štogodi viruje sv. crkva; a istomačno iliti napose dužni su znati poglavita otajstva od vire, od' 30. Virovati se more dvostrukou, to jest istomačno, znajući svaki članak napose i neistomačno iliti sve u općinu. svet. 73^a. *Ispor. još primjer:* Kojo svaki krstjanin dužan je istomačno znati iliti kazati, kada se upita, i istomačiti, što se razumije. od' 24. *Prema ovome treba ispraviti ono, što se za adv. istomačno kaže kod istočan.*

NEISTOMAČEN, pas. partic. zanjekani prema istomačen; onaj, koji se ne može istomačiti. Samo u primjeru: Tomačeći neiztomačene zrake zvizza (iz lat. ut recensem irrecessibiles siderum radios). F. Lastrić test. ad. 111^a.

NEISTOMAČENOST, f. svojstvo onoga, što je neistomačeno, t. j. što se ne može istomačiti. Samo u primjeru: Nauči od andela neistomačenost sv. trojstva. F. Lastrić ned. 254.

NEISTOMAČIV, adj. isto što neistomačiv. Samo u rječniku *Mikalinu* (neistomačivi, neizrečivi, inexplicabilis, ineffabilis) i u *Stulićevu* (inexplicabilis, inenodabilis).

NEISTOMAČIVOST, f. svojstvo onoga, što je neistomačivo. Samo u *Stulićevu* rječniku (id per quod aliquid inexplicabile est).

NEISTOMAČLIV, adj. koji se ne može istomačiti. Između rječnika samo u *Jambreščevu* (neiztolmačliv, inexplicabilis) i samo u dvije knige. Videći, da su neiztomačljiva niti se mogu iskazati. F. Lastrić test. 352^a. Prikažuje neistomačivo provideće i priveliku ljubav Božju. J. Matović 102. Na neki čudoviti i neistomačljivi način. 203. Neistomačljivo otajstvo muke Jesu-kristove. 495.

NEISTOMAČNOST, f. svojstvo onoga, što je neistomačno. Samo u jednoga pisca. Evo otajstva, ovoga neistomačnost i nedosegnutje. F. Lastrić test. 324^b. Nego sam odlučio ukazati vam neistomačnost negovu. svet. 185^b.

NEISTRAZLIV, adj. koji se ne može istražiti. Samo u primjeru: Kako su . . . neistražljivi negovi (t. j. Božji) putovi. Vuk rim. 11, 33.

NEIŠČISAN, adj. koji se ne može izbrojiti. Samo u *Danicicevu rječniku* (neizbrišný, innumerabilis s primjerom iz dubrovačke isprave konca xiv vijeka): Ne(i)zbrišnaja milost . . . Isu Hrsta. Mon. serb. 237. *Ispor. čislo (broj).*

NEIŠTEĆEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne išteti. Samo u Belinu rječniku (neištetene [-t-mjesto -ć-], incorruptione).

NEIŠTETIV, adj. koji se ne može išteti; protivno: ištetiv. Samo u primjeru: Ja sam put neištetivi (iz lat. ego sum via inviolabilis). B. Kašić nasl. 225.

NEIZBAŠAN, adj. tamna značenja; protivno: izbašan (vidi tam). Samo u primjeru: Niha pisma er se užgaše, i velika kuga strašna sva pomete neizbašna. J. Kavačin 101^b.

NEIZBAVIV, adj. koji se ne može izbaviti; protivno: izbaviv. Samo u Stulićevu rječniku (quod liberari nequit).

NEIZBITLIVOST, f. svojstvo onoga, koji je neizbitljiv, ali tome adj. nema potvrde kao ni adj. izbitljiv; po svoj prilici noizbitljivost znači:

svojstvo, po kojemu tko ni otkud ne izbiva, t. j. tko je svuda (kao Bog). Samo u primjeru: Zakušnju vas neizbitljivošću Božjom. J. Banovac blagos. 103. Vidi nebitljivost.

NEIZBIVATI, neizbivam, *impt. svagda prebitati. Samo u Stulićevu rječniku (non deficerere, non deesse s naznakom, da je iz Mikačina rječnika, ali u tome rječniku nema toga). Bože je: ne izbivati; vidi kod izbivati.*

NEIZBJEŽAN, adj. *kojemu se ne može izbjegići. Između rječnika samo u Stulićevu (neizbježan, v. neubježan) i samo u primjeru: Treba da namiri . . . sve neizbježne troškove. V. Bogišić zakon. 154.*

NEIZBJEŽIV, adj. *isto što neizbježan. Samo u primjeru: Jer je radna bila i bit će do vijeka neizbježiva cijena svakoj stvari, koja vrijedi. M. Pavlinović rad. 141.*

NEIZBROJAN, adj. innumerabilis, immensus; protivno: *izbrojan. U rječniku Mikačinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Voltigijinu i u Stulićevu (vidi daže). Potvrda ima dosta XVI—XVIII vijeku; posljedna je u Stulićevu rječniku.*

a. onaj, koji se ne može izbrojiti. *Urječniku Mikačinu (neizbrojni, innumerabili), — adv. neizbrojno, neizbrojivo, innumerabiliter), u Belinu (neizbrojni, innumerabile, — ado. neizbrojno, innumerabilmento), u Bjelostjenčevu (neizbrojni, innumerabilis, innumeratos . . . , — adv. neizbrojno, innumeraliter, innumerose), u Jambrešićevu (neizbrojni, inumerabilis, — adv. neizbrojno, innumerabiliter), u Voltigijinu (neizbrojni, innumerabiles, unzähllbar) i u Stulićevu (innumerabilis s primjerom iz Palmotića 3, 4a: skup čeladi neizbrojni, — adv. neizbrojno, innumerabiliter). U rječnicima se nalazi, kako se vidi, potvrda za adv. neizbrojno, ali u drugijem knjigama nije se našlo za adv. nijedne potvrde.*

a) *uopće. U neizbrojnoj družbi angeljskoj. Ant. Dalm. nov. test. 2, 155a (hebr. 12, 22). Da mi budě prostiti neizbrojne grijehje moje. A. Gučetić roz. jez. 324. Neizbrojne na oblomu nebu zvijezde. B. Kašić nač. 93. Svomu slavnom slobođniku neizbrojne dajuće hvale. G. Palmotić 1, 29. Ja sam učinila grijeha neizbrojne. V. Andrijašević put 47. U nemu (t. j. u moru) neizbrojne ribe plivaju. A. Vitalić istum. 354. Neizbrojne tuge i suprotive, koje podnese David. I. Đordić salt. 53. Neizbrojno mnoštvo pomačanjah nije mi dopustilo svaka upaziti. A. Kadčić xl. Nega nahodimo u neizbrojnijem crkvam. V. M. Gučetić 59. Koji je nima neizbrojna zla učinio. A. Kačić kor. 137. Razplodi se neizbrojni narod. S. Rosa 5a. Sved spravna za primati neizbrojne goste. Đ. Bašić 32. Napisala neizbrojne kњižice. J. Matović 3. Trjebe nam . . . neizbrojnijem našijem bijedam lijeku prosit. I. M. Mateić 32. U mnoštvu neizbrojnomu posala. B. Zuzeri 6. i t. d.*

b) *neizbrojan broj. Vim neizbrojni broj pjesnika. J. Kavačin 205b. Broj neizbrojni pod nama je prijubotnih nečistnika. 447b. Broj neizbrojni (t. j. ljudi) pomno sluša Vicenca. V. M. Gučetić 172. Vidi broj neizbrojni od svih grijeha. Đ. Bašić 54. Broj neizbrojni od svetih djevica. 244. Bio bi neizbrojni broj svih raskošah i uživanja. J. Matović 120. Jest malomađa neizbrojni broj onjih, koji Boga umoliše. 444. Broj onih (h) blaženih (h) duhova . . . imademo virovati da je neizbrojni. Grgur iz Vareša 26.*

b. *isto što neizmjeran. Tvoje priblago i neizbrojno milosrdje. A. Gučetić roz. jez. 210. Pri-*

doše meni svaka dobra zajedno š nōm i neizbrojno poštje (iz lat. — — — innumerabilis honestas. lib. sap. 7, 11). I. Bandulavić 199a. Da kad razlog pitat bude . . . moj neizbrojni dug zabude. I. Ivanišević 102. Po neizbrojnomu tvomu smilovanju slobodi mene. V. Andrijašević dev. 158.

NEIZBROJEN, pas. partic. *zaniđekani prema izbrojen; onaj, koji se ne može izbrojiti, nebrojen, neizbrojan, neizbrojiv. Između rječnika samo u Vukovu (neizbrojen, unzähllbar, innumerabilis). Osim te potvrde nije se u gradi za ovaj rječnik sabranoj našla nikakva druga iz vremena poslije XVII vijeka, a najstarije su iz početka XVII vijeka. Koji jest obujet neizbrojenimi redi anjelskim. F. Vrančić živ. 41. Svaki dan neizbrojeno umiraše vnoštvo ljudi. F. Glavinić evit 74a. Družina nas neizbrojena na ravnici bojnoj čeka. G. Palmotić 2, 341. Bog . . . Abramu učini neizbrojena dobroćinstva. M. Radnić 460a. Neizbrojeno mloštvo svetih andelah. I. Grlić 126. Koliko će golema i neizbrojena biti ona dobra. S. Margitić fala 61. Ja gradove neizbrojene pod mu vlas sam podložio. A. Gledević 76b. Jedan singir, koji ima neizbrojene zglavke. A. Bačić 3. Posli se učini mračna grobnica neizbrojnije(h) mrtvac. J. Banovac pripov. 198. Crkve učinene od drvja i kameja jesu neizbrojene. J. Filipović I, 178a. Da se ozdravljuju često . . . neizbrojeni bolesnici. F. Lastrić test. 17a. Neizbrojeno mnoštvo naroda slavnoga slovinjskoga. A. Kačić razg. 19/20. Žalostan događaj neizbrojeni(h) suza dostojan. Đ. Rapić 72. Veće važa jedan listić podpisana negovim imenom nego od drugoga jaspri neizbrojene. M. Zorić osm. 105. Koji ima neizbrojene ovce. M. A. Rešković sabr. 60. Još nekoliko primjera vidi kod izbrojiti pod b.*

NEIZBROJIV, adj. *isto što neizbrojan; protivno: izbrojiv. Između rječnika samo u Mikačinu (ali ne na svome mjestu po abućnom redu, nego na str. 153b: neizbrojivi, innumerabilis, — adv. neizbrojivo ima uz rječ neizbrojan) i samo u dvije knjige. Neizbrojive su hitrosti i podobnosti budobe. B. Kašić rit. 357. Odvede u robstvo neizbrojivo mloštvo ljudi. D. Bogdanić 15. On se vazda vraćaše blagom neizbrojivim. 91.*

NEIZBROJLIV, adj. *isto što neizbrojiv. Samo u Jambrešićevu rječniku (i samo adv. neizbrojivo, innumerabiliter, u lat. dijelu).*

NEIZBROJNOST, f. *svojstvo onoga, što je neizbrojno. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (innumerabilitas), u Belinu (neizbrojnos, innumerabilitas), u Bjelostjenčevu (innumerabilitas, innumerositas), u Jambrešićevu (innumerabilitas), u Voltigijinu (innumerabilita, Unzähligkeit) i u Stulićevu (innumerabilitas).*

NEIZBROJSTVO, n. *isto što neizbrojnost. Između rječnika samo u Stulićevu (innumerabilitas) i samo u primjeru: Godištu 1582 pridati će se prvi broj . . . a drugi broj slidećemu litu 1583, i tako naprida u neizbrojstvo. B. Kašić rit. 3a.*

NEIZBUDLIV, adj. *onaj, koji se ne može izbudit (od mrtvijeh). Samo u Bjelostjenčevu rječniku (ali ne na svome mjestu po abućnom redu, nego uz rječ neoživljiv kao nezin sinonim za lat. irrevivus).*

NEIZDAJAN, adj. *onaj, u kojemu nema izdaje, koji ne izdaje; protivno: izdajan. Samo u jednoga pisca. Oba stara druga neizdajna. Osvetn 2, 100. Gdje je bratska vjera neizdajna. 5, 31.*

I primio gosta na noćište i dao mu vjeru neizdajnu. 6, 83. — *Adv.* Da ćemo ih dvorit neizdajno. 5, 137.

NEIZDRJEŠAN, neizdrješna, *adj. onaj, koji se ne može izdrješiti. Samo u primjeru:* Na grlo moje jes postavil . . . neizdrišan prem tvrd vez. D. Rađina 18b.

NEIZGASIV, *adj. koji se ne može izgasiti. Samo u Stulićevu rječniku (neizgasiv, v. neugasiv).*

NEIZGLED, *m. zao izgled; kao da je to u primjerima: Sili se uz tobžne javno mneće i uz neizglede. M. Pavlinović razl. sp. 194. Mi viđamo . . . zasebice takih neizgleda u vladarskih dvorovih. 201. Drugih se primjera nije našlo. — Nepouzdano.*

NEIZGLEDAN, neizgledna, *adj. onaj, kojemu nema izgleda, t. j. primjera. Između rječnika samo u Belinu (neizgledni, senza esempio) i u Stulićevu (exemplo carens, — *adv.* neizgledno, sine exemplo) i samo u jednoga pisa. Od ljudavi prave i vire lijepi izglede neizgledni! G. Palмотić 2, 245. Sreće su ove neizgledne. 2, 275. Neizglednome još zlobom tvoreć strašnu rogoboru. 3, 168b (taj primjer navode i Bela i Stulić).*

NEIZGOŠEĆE, *n. nom. verb. prema glag. neizgoniti. Samo u primjeru: Od neizgošenja od zlijeh misli. B. Kašić zrc. 132.*

NEIZGORIV (*jamačno je takav akc.*), *adj. koji ne može izgorjeti; protivno: izgoriv. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. unverbrenlich, a u Šulekovu zn. naz. za nem. unverbrennbar, tal. incombustibile.*

NEIZGORIVOST, neizgorivost, *f. svojstvo onoga, što je neizgorivo. Samo u Stulićevu rječniku (rđavo tumaćeno: id, per quod aliquid explicari nequit, vel quod aliquid infandum reddit).*

NEIZGORLIV, *adj. isto što neizgoriv. Samo u primjeru: Marija . . . jest prilikovana u neizgorljivom grmu kipiće. A. Tomović gov. 366.*

NEIZGOVORAN, *adj. koji se ne može izgoviti. U rječniku Belinu (neizgovorni, indicibile, inesplicable, — *adv.* neizgovorno, indicibile, u Bjelostjenčevu (neizgovorni, ineffabilis, indicibilis, inenarrabilis, — *adv.* neizgovorno, ineffabiliter, indicibiliter, inenarrabiliter), u Jambrešićevu (neizgovoren, ineffabilis, — *adv.* neizgovorno, ineffabiliter), u Voltigijinu (neizgovorni, indicibile, unaussprechlich) i u Stulićevu (infandus s primjerom, za koji se kaže da je iz Mateića, a upravo je iz knjige Štit 13: kakono stan tijeh eučea i svijeh neizgovornijeh štamp. u Stulića neizbrojnijeh] kreposti, — *adv.* neizgovorno, v. neizgovorivo). Poslike Stulićeva rječnika nije se našlo potvrda. Slava neizgovorna po svem svitu. F. Glavinčić cit. 297a. Po svojoj neizgovornoj milosti podaj. čet. posl. 41. Čineći vsake i neizgovorne nemilosti. P. Vitezović kron. 25. Nasladjenje će biti neizgovorno. I. T. Mrnvić ist. 46. Na spomenutju od neizgovorne tvoje milosrdnosti. I. Kralić 46. Koji ga s neizgovornim veseljem primi. A. Kačić kor. 37. Štiti od suhogra zlata i oružja cine neizgovorne. 830. Priteže te negovo neizgovorno dostojanstvo. P. Knežević osm. 56. Ovo pomješanje zemaljah . . . neizgovorne jest koristi i fajde. I. Jablanici 21. Otvori joj prvi put neizgovorna otajstva srca svoga. I. M. Mateić 31. Ovu neizgovornu silu odvede Ninus na Baktrijane. D. Bogdanić 29. Izlaze zla velika, raspe općene i pogube neizgovorne. B.*

Zuzeri 128. Imaduć svaka trptiti za moć do stignuti ona neizgovorna dobra. A. d. Bella razg. 13.

NEIZGOVOREĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne izgovoriti. Samo u primjeru: Slovi se . . . za pokazati neizgovorenem, da se izgovoriti ne mogu. S. Rosa 192a.*

NEIZGOVORIV, *adj. isto što neizgovoran; protivno: izgovoriv. Između rječnika samo u Mi-kašinu (neizgovorivi, neizrečivi, ineffabilis, ine-narrabilis) i u Stulićevu (infandus, — *adv.* neizgovorivo, ratione infanda) i samo u dva pisca.*

a) u navedenom značenju. Vratiše se puni veselja i radosti neizgovorive u grad. B. Kašić is. 111. Neizgovorivo milosrdje tvoje nama . . . ukaži. rit. 96. Neizgovoriva jest slatkost od kontemplacija tvoga, nasl. 119. Razmišljanjem . . . ljubavi neizgovorive našega spasitelja uzmu snagu. Blago turl. 2, 47. Bog objavljivaše privisoka i neizgovoriva skrovišta. 2, 165. Još jedan primjer vidi kod neizjednačiv.

b) izgovoren, izgovaran. Samo u primjeru: Ja sam dužan učiniti diло vire oli izgovorivo ispovidajući otajstvo istinitoga bitja tila Isukrstova u sakramantu oli neizgovorivo. Blago turl. 2, 28. Dručiće se shvaća taj primjer kod izgovoriv pod b.

NEIZGOVORIVOST, *f. svojstvo onoga, što je neizgovorivo. Samo u Stulićevu rječniku (rđavo tumaćeno: id, per quod aliquid explicari nequit, vel quod aliquid infandum reddit).*

NEIZGOVORLIV, *adj. isto što neizgovoriv. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (neizgovoriv, neizgovorni), u Jambrešićevu (neizgovoriv, ineffabilis) i u Voltigijinu (indicibile, unaussprechlich). — U Bjelostjenčevu rječniku još je zabilježeno: neizgovoriv, ki zgovarjati nemre, improloquibilis. Nepouzdano.*

NEIZGOVORLIVOST, *f. isto što neizgovorivost. Samo u Jambrešićevu rječniku (neizgovorivost, ineffabilitas).*

NEIZGOVORNOST, *f. svojstvo onoga, što je neizgovorno. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (ineffabilitas, indicibilitas, inenarrabilitas, u Jambrešićevu (ineffabilitas) i u Stulićevu (tumaci se kao neizgovorivost).*

NEIZISKIV, *adj. koji se ne može iziskati. Samo u primjeru: Naučio sam iz ovoga neiziskiva sudjenja tvoga ustrašiti se (iz lat. Didici ex hoc inscrutabile iudicium tuum expavescer). B. Kašić nasl. 203.*

NEIZJEDNAČIV, *adj. koji se ne može izjednačiti. Samo u primjeru: Ovo svojom neizgovorivom izvrsnostju i neizjednačivom lipostju dariva nam jednu priliku. Blago turl. 2, 227.*

NEIZLAZAN, neizlazna, *adj. onaj, iz kojega nema izlaza. Samo u Stulićevu rječniku (neizlazan, v. neishodan).*

NEIZLIJEČAN, *adj. onaj, koji se ne može izlijeciti; protivno: izlijecan. U rječniku Belinu (neizliječni, incurabile, non medicabile), u Bjelostjenčevu (neizliječni kod rječi neizvračiv) i u Stulićevu (insanabilis, immadicabilis). Neizliječne rane stisnutim davahu. I. T. Mrnvić osm. 48. Rja ga na stann, van stana tirala, neizličnu ranu k srdu mu zbirala. 104. Povređuju se većma rane tako, da se učine neizliječne. M. Radnić 387a. Nemoć protiva porodu . . . nemoć franačka i svaka neizlična. A. Kadčić 403. Ovo od ubo-*

zijeh, od neizliječnjeh nemoćnika ... pristalište. B. Zuzeri 166. Negovo zlo čini se neizlično. A. d. Bella razg. 67.

NEIZLIJEĆEN, *pas. partic. zanijekani prema izliječen; onaj, koji se ne može izliječiti. Samo u primjeru:* Nikoga od neizličenoga betega molitvom ozdravlja človika. F. Glavinić cit. 296a.

NEIZLJEĆIV, *adj. isto što neizliječan; protivno: izlečiv. U rječniku Mikačinu (neizličivi, što se ne može izličiti, incurabilis, desperatus), u Šulekovu něm.-hrv. (neizlečiv) i u Popovićevu (neizlečiv) za něm. nuheilbar. Ospedao od inkurabila ili neizlečivih. B. Kašić fran. 18. U sljepcu malone neizlečivu upadaju kadgod. nasl. 112. U neizličivoj bolesti jeći i uzdiše. A. Kanižlić utrč. 24. Ozdravljala bi ... i druge noizličive nemoćnike. fran. 70. Ona teška i neizličiva, tako rekavši, rana. uzr. 126. Rana smrdeća i neizličiva. A. d. Costa 2, 130. Da neizlečivom nesrećom promijeni se. I. M. Mateić 72.*

NEIZLJEĆIVOST, *neizlečivosti, svojstvo onoga, što je neizlečivo, ili onoga, tko je neizlečiv. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku (neizlečivost) i u Popovićevu (neizlečivost) za něm. Unheilbarkeit.*

NEIZLJEČLIV, *adj. isto što neizlečiv. Između rječnika samo u Voltigijinu (neizličiv, incurabile, unheilbar) i samo u primjerima: Konstantin ... dade gubu neizličilju od likaroh. F. Lastrić svet. 201b. Kako se govorí kojagod nemoć neizlečljiva radi ovoga uzroka, zašto je nemoćnik toliko nemoćan, da nenavidi krepot ljekarije. J. Matović 241.*

NEIZMISALAN, *adj. onaj, koji se ne može izmislići, pomisliti. Samo u primjeru: O Isuse slatki, o ljubav neizmisalna (štamp. neizmisulna). Korizm. 103a.*

NEIZMIŠLEN, *pas. partic. zanijekani prema izmišljen; onaj, koji se ne može izmislići, pomisliti. U rječniku Belinu (incomprehensibile) i u Stulićevu (inegotabile, incomprehensibilis). Zamamjen od neizmišljene ljubavi, opojen neprocijenjenjem dobrohtjenstvom. B. Gradić djev. 16. Čudnjem i neizmišljenjem načinom veće je privratio. M. Divković nauk 7b. O radosti neizciňena! o veselje neizmišljeno! B. Kašić nač. 27. Tač s načinom neizmišljenjem u mom djevstvu sahrađena. G. Palmotić 3, 92a. Na vrhu se od nebesa u neizmišlen način stere zlatna grada puna uresa. 3, 174a (taj se primjer navodi u rječniku Belinu i u Stulićevu).*

NEIZMIŠLJIV, *adj. koji se ne može izmislići, pomisliti; protivno: izmišljiv. Samo u primjeru: Neizmišljivo dostojanstvo, koje se samo nalazi u jednomu sobstvu božanstvenomu. A. Kanižlić učoč. 10.*

NEIZMJENIT, *adj. koji se ne izmjenjuje, t. j. ne mijenja; protivno: izmjenit. Između rječnika samo u Stulićevu (immobilis s naznakom, da se nalazi u Đordića, — adv. neizmjenito, immutabiliter) i samo u jednoga pisca. Nepomični, neizmjeniti (t. j. Bog). I Đordić uzd. 112. Izraela on novoga Bog je i stražnik neizmjeniti. salt. 222. Moj pokolu neizmjeniti! 414.*

NEIZMJENITELJAN, *adj. isto što neizmjenit; protivno: izmjeniteljan. Samo u primjeru: Kako si ti vskrsnul neporušitešni i neizminitešni. Transit 122.*

NEIZMJENIV, *adj. koji se ne može izmjeniti; protivno: izmjeniv. Samo u Stulićevu rječniku (immobilis s naznakom, da je iz glag. brevi-jara, — adv. neizmjenivo, immutabiliter).*

NEIZMJENIVOST, *n. svojstvo onoga, što je neizmjenivo. Samo u Stulićevu rječniku (immutabilitas).*

NEIZMJENIVLI, *adj. isto što neizmjenit. Samo u primjeru: Jedan zakon ne vremeniti i izmjenivli ... neg vječni i neizmjenivli. S. Rosa 16a. Vidi, što je rečeno kod izmjenivli.*

NEIZMJER, *adj. isto što neizmjeran. Samo u jednoga pisca, koji uzima tu riječ samo u sroku. Koja (t. j. milosrđa) jesu neizmjera vrh svih mora i jezera. J. Kavačić 11b. Al' se uzdrže neizmiri u njoj vici ko pučine. 427b. Još se dva primjera nalaze na str. 488a i 566a. — Ne-pouzdano.*

NEIZMJERAN, *neizmjerna (biće takav akc.), adj. onaj, koji se ne može izmjeriti, kojemu nema mjere; protivno: izmjeran. U rječniku Mikačinu (neizmjerni, bezkončiv, infinitus, immensus, — adv. neizmjerno, brezkončivo, brez svrhe, infinite), u Belinu (neizmjerni, immenso s primjerom iz G. Palmotića 3, 3a: kroz neizmjerno tvoje djelo, infinito, non misurable), u Bjelostjeničevu (neizmerni, immensus, infinitus, — blago neizmerno, tbesaurus immensus, penezi neizmerni, immanis pecunia, — adv. neizmerno, immense, infinite), u Jambrešićevu (immensus, — adv. neizmerno, immensum), u Stulićevu (neizmjeran, qui mensura deprehendi non potest s primjerom, što ga ima i Bela, — neizmjerni s primjerom, za koji se kaže da je iz Đordića: vas začuden vijek razgleda mū neharnost, milost moga uvrijedena Neizmjernoga, — adv. neizmjerno, immensus, infinite), u Daničićevu (neizmērīnъ, immensus s jednom potvrdom srpskoslovenskom), u Šulekovu hrv.-něm. (neizmjeran) i u Popovićevu (neizmjeran) za něm. unermesslich.*

a) adj.

a) o čemu konkretnom (uzimajući ovamo i Boga). Koliko velika je kuća Gospodinova i neizmjerno mjesto države njegove! N. Račina 119a. Vazeša naši neizmerno blago. Š. Kožičić 24b. Nije maće vami draga ... neizmjerne velje blago. D. Račina 50b. S neizmjernom vojskom da se car na něga podignuo. I. Gundulić 416. Mudrost Boga neizmornoga i primudroga. B. Kašić is. 28. Po neizmjernoj morskoj vodi. G. Palmotić 1, 235. Puk neizmorni na put od spašenja izvede. S. Margitić fala 24. Nije njere grijeha moga, pokli uvrijedih Neizmjernoga. I. Đordić uzd. 33. Tonu u pučine neizmirthe. A. Kadrić 290. Budući ti Bog neizmorni jesu se učinio malakan. J. Filipović 1, 339b. Moro neizmjerno od opačine. D. Bašić 47. Dar jest neizmorni. A. Kanižlić rož. 65. Vrati se s neizmjernim blagom. D. Bogdanić 50. Da je ona (t. j. Marija) neizmornna u dobroti i milini srda. A. Tomiković gov. 194. Sam Bog neizmjeran i bezkončiv. A. d. Bella razg. 33. i t. d.

b) o čemu apstraktnom. Neizmernije bvali vzdah Tvorcu. Starine 23, 106. Jest pokazal svoju slatku i neizmernu ljubav. Korizm. 85a. Pastijeri veselje neizmerno čutjahu. A. Gučetić rož. jez. 18. Da bude dobiti priveliku i neizmornu slavu kraljevstva nebeskoga. M. Divković bes. 3. Glas pun slave od neizmorne svim lipostim Sunčanice prizgizdave. I. Gundulić 372. Moja veličina u neizmernoj slove scijeni. G. Palmotić 2, 94. Neizmorni tej kriposti. J. Kavačić 355b. Da sam uvridio tvoje neizmorno veličanstvo. L. Terzić 76. Neizmernu milos steče. I. Đordić uzd. 16. Razmišljači težinu neizmornu mojih grijihov. H. Bonačić 28. Neizmornu onu

božanstvenu lipotu . . . vide. A. Kanižić užr. 2. Među visinom stvoriteža i nizinom stvorena razlučenje i dalečina jest neizmerna. F. Lastrić ned. 254. Po neizmernoj dobroti istoga Boga. M. Dobretić 72. Uvik je među Bogom i stvorenjem jedna neizmerna različnost. A. Tomiković gov. 89. Svašta je radio i prikupio je neizmerno blago znaua. M. Pavlinović rad. 12. i t. d.

b) *adv.* Bog, koji je neizmerno dobar i milosrdan. A. Kanižić fran. 45. Bijaše sin Božji . . . neizmerno moguć, neizmerno bogat, neizmerno sričan i blažen. užr. 90. Bjehu neizmerno obogatili. I Đordić ben. 122. Neizmerno ljubiti, unendlich lieben. Šulek nem.-hrv. rječn.

NEIZMJEREN, *pas. partic. zanijekani prema izmjerenu; isto što neizmjeran. Između rječnika samo u Voltigijinu (neizmiren, immenso, unermesslich).* Človik veličanstvo sv. trojstva neizmireno ne more doseći. F. Glavinić citv 163a. Najde . . . polag ne angela z dvimi krunami neizmirene lipote. 379a. Bog . . . neizmirene pameti, neizmirene voja, čet. posl. 63. Koji je neizmijereno vrelo od sfacijeh i sfijeh milosti. B. Kašić zrc. 153. Mila i milosrdna majko, koja si neizmirena dobrota. M. Jerković 52. Evo sada tvoga od grozda neizmjerena svo ufanje i sva nuda u tri sama koša zbijena. P. Kanavelić 36. Koji mu biše u božanstvu jednak, svemoguć vični i neizmiren. A. Vitalić istum. 380. Snialazak bio je neizmiren, od Boga do ljudih. A. Tomiković gov. 47.

NEIZMERICIV, *adj. isto što neizmjeran; protivno: izmjeriv. Samo u Stulićevu rječniku (neizmjeriv, v. neizmjeran).*

NEIZMERICIV, *adj. isto što neizmjeran; protivno: izmjeriv. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (neizmjeriv, immensurabilis).*

NEIZMJÉRNOST, *neizmjérnosti (biće takav akc.), f. svojstvo onoga, što je neizmjérno. U rječniku Maķinu (immensitas, infinitas), u Belinu (neizmjernos, immensità, dismisurata grandeza), u Bjelostjenčevu (neizmernost, immensitas, infinitas), u Jambrešićevu (neizmernost, immensitas), u Voltigijinu (neizmernost, immensità, Unermesslichkeit), u Stulićevu (immensitas, infinitas s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Šulekoviem.-hrv. (neizmernost) i u Popovićevu (neizmernost) za nem. Unermesslichkeit, Unendlichkeit. Potrebno je . . . razmišljati svemogućtvu, neizmernost, mudrost . . . ovoga privisokoga Gospodina. A. Gučetić roz. jez. 73. Bog . . . po razlogu svoje neizmernosti. F. Glavinić svitl. 35. Neizmernos od ljubavi, koju twoje veličanstvo nosi dušama. I. Držić 3. Promisli negovu neizmernost, vičnost, svemogućstvo. P. Radovčić nač. 151. Zapovidani vam . . . neizmernostu Božjom. L. Terzić 322. Da zajedno može biti bolest i zdravje, neizmernost i malanoća. S. Margitić fala 5. Tko je neizmernost Marije izmirio nego oni sam, koji nu jest učinio? J. Filipović 1, 569a. Koji je mogao metnuti neizmernost svoju u utrobu divičansku. F. Lastrić test. 298b. Svaki dar . . . zaradi rečene neizmernosti imamo za vele mlogo i neprocijenivo držati. A. Kanižić užr. 50. Da budemo dokučiti neizmernost bistva tvoga. P. Knežević pis. 21. Lubi te Božje svemogućstvo . . . lubi te bistvo i neizmernost. M. Zoričić osm. 118. On svuda s negovom neizmernostu . . . odkriva svoje božanstvo. Đ. Bašić 117. Neizmernos negova sve puni, sve optjeće. A. Kalić prop. 220. Ni doprije srce ljudsko ne-*

izmjernos od čestitosti, koju je . . . pripravio Isukrs. I. Đordić ben. 157. Bog . . . tako se svuda po svomu bitju i neizmernosti nahodi. I. P. Lučić doctr. 30. *Jedan primjer iz Peštalića naveden je kod izmjernost.*

NEIZMJERSTVO, *n. isto što neizmernost. Samo u tri knige. Spovijedat će oni očito tve neizmjerstvo vjekovito. I. Đordić salt. 482. Bog . . . u svomu neizmjerstvu božanstvenom dojde. J. Filipović 3, 59b. Neizmjerstvo ovoga tolikoga otajstva mogli bi razmišljati. J. Matović 47.*

NEIZMORAN, *adj. neumoren; protivno: izmoran. Samo u primjeru: O dusi blaženi bez pristanka slazeći i neizmorni na nebesa uzlažeći! V. Andrijašević put 436.*

NEIZMOŽAN, *adj. nemoguć; protivno: izmožan. Samo u primjerima: Ovo imam veće za neizmožno. Naručen. 71b. Ništar nij neizmožno pred tobom. Proroci 112.*

NEIZNAHODIV, *adj. onaj, koji se ne može iznahoditi; protivno: iznahodiv. Između rječnika samo u Stulićevu (neiznahodiv, v. nenahodiv) i samo u primjeru: Bog . . . čini velička i neiznahodiva na nebū i na zemli (iz lat. Deus . . . facit magna et inscrutabilia in coele et in terra). B. Kašić nasl. 296.*

NEIZNAŠAST, *pas. partic. zanijekani prema iznašast; onaj, koji se ne može iznaći. Samo u primjeru: Koliko su nesuuzetna vijeća negova i neiznašasti puti negovi! (iz lat. quam incomprehensibilia suat iudicia eius et in investigabiles viae eius. rom. 11, 33). F. Lastrić ned. 254.*

NEIZNAŠTEN, *pas. partic. zanijekani prema iznašten (od iznaći, vidi tam); onaj, koji se ne može iznaći. Samo u primjeru: Koliko su neizrečeni negovi sudi i neiznašteni negovi puti! I. Držić 4. Vidi riječ, koja je pred ovom.*

NEIZOSTAVNO, *adv. prema adj. neizostavan, kojemu nema potvrde, a imao bi znaci: onaj, koji se ne može izostaviti, koji mora biti. Samo u jednoga pisca. Lisće je za pribavljeće (h)ranе čokotu . . . neizostavno nužno. P. Bolić vinod. 1, 76. Iz ovoga neizostavno sljede to, da vino izvlači . . . oporost. 2, 103. Ovaj je (t. j. alkohol) neizostavno potreban, da se dobar ocet napravi. 2, 277.*

NEIZRANIV, *adj. onaj, koji se ne može izra-niti; protivno: izraniv. Samo u Belinu rječniku (affatto, che non può esser ferito).*

NEIZRECIV, *adj. onaj, koji se ne može izreći; protivno: izreciv. Samo u Stulićevu rječniku (infandus).*

NEIZREČAN, *adj. koji se ne može izreći; protivno: izrečan. U rječniku Belinu (neizrečni, indicibile, inesplicable, — adv. neizrečno, indicibilmente), u Bjelostjenčevu (neizrečni, indicibilis, indicendus, nefandus, inenarrabilis) i u Stulićevu (infandus). Vidio bi . . . i tisuću zlijeh obrazu u načine neizrečne. Ć. Palmotić 3, 8a. Slavni, sveti, neizrečni . . . svemoguć Bože vječni. P. Kanavelić 283. On je milos i dobrota nedobitna (stamp. nedobitna) i neizrečna; on čovjeku od života daje način dugovječna. 428 (stamp. u prvom primjeru: neizrečeni, a u drugome: neizrečena; ali da mora biti neizrečni, neizrečna, to dokazuje srok; tako je i na str. 506 stampano neizrečenijeh, a mora biti neizrečnijeh, jer stoji u sročku sa vječnjim). Kako*

će.... priyat utihu al' rashladu u neizrečnom raspa jadu? J. Kavanin 408^b. Neizrečan je (*t. j.* Bog) i neobhitni. I. Đordić uzd. 112. Srđed neizrečne veličine.... strahovit je u jakosti. salt. 327. S neizrečnom pomnom i ljubavju. J. Filipović 3, vi. Neizrečeno veselje čuje se. P. Knežević osm. 12. Priteže te.... negova neizrečna dobrota. 56.

NEIZREČEN, *pas. partic. zanijekani* prema izrečen; *onaj*, koji se ne može izreći. *U rječniku Belinu* (neizrečeni, indicibili, che non si può raccontare), *u Voltigijumu* (neizrečeni, indicibili, unaussprechlich) i *u Daničićevu* (neizrečeni, ineffabilis sa tri potvrde srpskoslovenske). Vnide s neizrečenju u nečuvenco voňoju blagouhanija. Starine 23, 97. Vratiše se vsi s neizrečenu radostiju v grad. Mirakuli 30. Budući.... božanstvo tvoje privisoko i neizrečeno. A. Gučetić roz. jez. 285. Neizrečeni strah u srcu svom očuti. I. Gundulić 422. Daj mi milost razmišlati ovu muku neizrečenu. I. Ivanišević 102. Uživačeš na nebu neizrečenu lipotu. M. Radnić 71a/b. Svaka s' u něm kripost vidi, neizrečeno (štam. ne zrečeno) jošč poštenje. P. Vučetić 20. Da je Bog dobrota neizrečena. A. Kadčić 342. Tako je tijelo Isukrstovo mloge i neizrečene muke podnijelo. A. Bačić 307. Od koje smo neizrečena dobra primili. J. Bauvac pred. 38. Možemo kazivati svakomu neizrečeno vitežtvo tvoje. A. Kašić razg. 123. Ova će živina.... obilovati bogastvom neizrečenim. F. Lastrić ned. 2. Da mi budešo pjevati negova i tvoja neizrečena milosrdja. I. Nenadić nauk 238. Grci.... neizrečene nesreće dopadošo. A. Kanzišić kam. 905. Uđijelio nam je neizrečene pomoći. I. Đordić ben. 1. i t. d. *Jedan primjer iz Rapića vidi kod neispisan.* — *Ne razabira se pravi smisao u primjeru:* Da je mloge i neizrečene grišnike k putu spasenja doveo. A. Knežević 87 (možda: grješnike, koji su neizrečene grijehe počinili).

NEIZREČENOST, *f. svojstvo onoga, što se ne može izreći. Samo u jednoj knizi.* Zaklinem tebe, zemljo, s neizrečenošću Božjom. J. Banovac blagos. 81. Zapovidam sada.... za neizrečenost Božju. 282.

NEIZREČIV, *adj. isto što neizrečan. Samo u Mikašinu rječniku* (neizrečivi, vidi neistomačivi).

NEIZREKIV, *adj. isto što neizrečan. Samo u primjeru:* Neizrekivo milosrdje tvoje.... ukaži. B. Kašić rit. 345. — *Sasma nepouzdano.*

NEIZREKLIV, *adj. isto što neizrečan. Samo u jednoga pisca.* Od ove neizreklike otajnosti. B. Kašić in. 18. Od nega smo ljubljeni neizrekливом ljubavju. zrc. 27. S neizrekливјем trudom negovijem. fran. 45.

NEIZREKOM, *partic. prez. pas. zanijekani prema izrekom (od izreći); onaj, koji se ne može izreći. Oblik je crvenoslavenski, ali se nalazi u dubrovačkoj ispravi (iz svršetka XIV vijeka).* Neizrekoma.... milost je višnago i velikago vladike (i ovi su oblici na -ago iz crvenoslav. jezika!) Mon. serb. 237 (otud u Daničićevu rječniku).

NEIZUVIĐEN, *pas. partic. zanijekani prema izuviđen; onaj, koji se ne može izuviđjeti (vidi tam).* Samo u primjeru: Hudobno jest srce človečje i neizuviđino (iz lat. pravum est cor omnium et inscrutabile. ierem. 17, 9). Bernardin 38.

NEIZUVJEDLIV, *adj. onaj, koji se ne može izuviđjeti (vidi tam).* Samo u primjeru: Koliko

su neshitlivu sudi negovi i neizuviđivi puti negovi! I. Bandulavić 160^a. *Vidi primjer kod neiznašast.*

NEIZVVEDIV (*s takvijem se akc. govori*), *adj. onaj, koji se ne može izvesti (u smislu toga glag. pod 1, f, e); protivno: izvediv (nema potvrde u ovom rječniku, ali se piše).* Obje su riječi, t. j. izvediv i neizvediv, književničke, načinene prema nem. ausführbar, unausführbar. Potvrda se našlo samo u jednoj knizi. Smijem se.... jer je nesmisao ili koprena težnam neizvodivim. M. Pavlinović razg. 6. Sveslavenstvo je neizvedivo. 10.

1. **NEIZVIDAN**, *adj. onaj, koji se ne može izvidjeti, t. j. pregledati (ali tome značenju glag. izvidjeti nema potvrde).* Samo u primjeru: Jer im posla.... neizvidno množtvo miša. I. Đordić salt. 269.

2. **NEIZVIDAN**, *adj. onaj, koji se ne može izviditi; protivno: izvidan.* Između rječnika samo u Belinu (neizvidni, incurabile, irreparabile, non medicabile) i u Stulićevu (irremedialis). Da mi su s njih strane neizvidne mě rane. Č. Držić 334. Ter se si plameni neizvidnim užgalia. D. Zlatarić 20b. Učinilih duboku i neizvidnu ranu jednoj vil. 37a (taj se primjer navodi u Belinu i u Stulićevu rječi). Jedan primjer vidi kod 1 izvidan.

NEIZVIDIV, *adj. isto što 2 neizvidan; protivno: izvidiv.* Samo u Stulićevu rječniku (irremedialis).

NEIZVJEDLIV, *adj. onaj, koji se ne može izvidjeti (vidi taj glag. pod a).* U rječniku ni jednom. Vici (t. j. vijekovi) neizvijedivi premasvima. J. Kavanin 437b. Otajstvo prisv. trojstva neizvijedivo. F. Lastrić test. 273^b. Privisoko i neizvijedivo skrovisti od upućenja sina Božjega. 366a. Koliko su nesuuzetna vijeća negova i neizvijedivi (štam. ne izvijedlini) puti negovi! ned. 254. To isto dolazi na istoj strani još jedan put, ali s riječju neiznašasti mjesto neizvijedivi; vidi neiznašast.

NEIZVJESNOST, *neizvjesnosti (s takvijem se akc. govori), f. neizvjesno stane; protivno: izvjesnost.* Uzeto u novije vrijeme iz rus. jezika, u kojem ima riječ istoga značenja неподостоность (iz istoga je jezika uzeta i riječ izvjesnost). U rječniku Stulićevu (neizvjesnost, incertitudo, dubitatio s naznakom, da je iz ruskoga rječn.), u Šulekovu nem.-hrv. (neizvjesnost) i u Popovićevu (neizvjesnost) za nem. Ungewissheit. Pri neizvjesnosti političeski(h) obstojačstva. Nov. srb. (1834) 157. Budući da ovde svi u velikoj neizvjesnosti stoje. (1835) 154. Pokriški se govori i piše na pr. Dokle čete nas puštati u toj neizvjesnosti?

NEIZVJESTAN, *neizvjesna (s takvijem se akc. govori), adj. neodređen, nesiguran; protivno: izvjestan.* Iz rus. неподостоный. U rječniku Stulićevu (incertus, dubius, anceps s naznakom, da je iz glag. brevijara, — adv. neizvjetno, dubie, incerte s naznakom, da je iz ruskog rječn.), u Šulekovu nem.-hrv. (neizvjestan) i u Popovićevu (neizvjestan) za nem. ungewiss; ima i u Šulekovu rječn. zn. naz. kao matem. izraz za lat. indeterminatus, nem. unbestimmt. I ovo je neizvjetan znak vremena za otakanje vina. P. Bolić vinod. 2, 200. Što u predašnjim ugovorima ili nije stavljeno ili je mračno i neizvjetno bilo. Nov. srb. (1834) 130. Riječi, koje pokazuju neizvjesno mlaštvo stvari. Vuk u Ivetkovićevu rječn. — *Ima i u Daničićevu rječniku (neizvjetan), incertus s jednom potvrdom srpskoslovenskom.*

NEIZVODAN, neizvodna, adj. onaj, koji se ne izvodi (t. j. koji se ne sklaňa, — u gramatici). Samo u rječniku Belinu (neizvodni, indeclinabile) i u Stulicevu (indeclinabilis) s naznakom, da je iz Belina rječn.). U Belinu rječn. ima i glag. izvoditi za tal. declinare i imenica izvođenje za tal. declinazione. — Nepouzdano.

NEIZVRAČLIV, adj. onaj, koji se ne može izvrati. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (neizvračljiv, neizlični, immedicabilis, insanabilis, incurabilis) i u Voltiijinu (incurabile, unheilbar).

NEIZVRGLIV, adj. | vidi neizvrživ, neiz-
NEIZVRGLIVOST, f. | vrživost.

NEIZVRSIT, adj. isto što neizvrstan; protivno; izvrsit. U rječniku nijednom.

a) nesavršen. Samo u primjeru: Prilika... za poznati razlikost skrušeљa izvrsitoga od ne-izvrsitoga, I. P. Lučić doctr. 11.

b) loš, rđav. Samo u primjeru: Otide u one strane, gdi bihu sfe stvari priproste i neizvrsite. B. Kašić fran. 33.

c) beskrajan, t. j. onaj, koji nema kraja, svrhe. Samo u jednoj knizi. Bivši negovo (t. j. Božje) veselje neizvrsito, kako se dostoji negovoj neizvrsitosti dobroti. M. Radnić 106^a. Ako je dobro živiti mnogo godišta, bole je živiti neizvrsita godišta. 164^a. — Adv. Bog neizvrsito nadhodi svoja stvorena 377^a. Ovo značene stoji u svezi s onim pod a; pojmovi: savršen — svršen i nesavršen — nesvršen doticu se, a što je nesavršeno, to se lako može shvatiti, da je bez svrhe, bez kraja.

NEIZVRSNIT, adj. beskrajan; vidi *neizvrsit* pod c). *Sumo u primjeru*: Učini, da srce moje tebi ugodi sasvijem i duša moja tebe žubi neizvrstnijem načinom. P. Poslovicič nasl. 76b.

NEIZVRSNITOST, f. nesavršenost; vidi neizvrsit pod a. Samo u primjeru: Ako toliko ljubiš stvorene zarad jedne stopne od dobrote, koju u nima vidiš, budući puna (*stamp. punc.*) hijadu neizvrsnosti. M. Radnić 378b

NEIZVRSNOST, *f.* svojstvo onoga, što je neizvrsno, nesavršenost, nedostatak; protivno: izvrsnost. U rječniku Mikašinu (imperfectio), u Belinu (neizvrsnos, imperfettione) i u Stulićevu (defectus, vitium s primjerom iz neke dubr. knjige: Krži sastavljen od toliko mojih grijeha, neharnosti i neizvrsnosti). Sva izvrsnost u ovemu životu ima kojudog neizvrsnos (*iz lat. omnis perfectio in hac vita quandam imperfectionem sibi habet annexam*). B. Kašić nasl. 7. Tijelo moje ne učini sljepo, gluho, krivo i druzijeh neizvrsnosti obilno. V. Andrijašević put 73. Neizvrsnosti paček moje.... ovijeh dara ne dostejo. P. Kanavelić 335. Poznam sve opačine i neizvrsnosti moje. S. Badrić pr. nač. 55.

NEIZVRSTAN, adj. imperfectus, non integer; *pratimō: izvrstan*

a) nesavršen; vidi izvrstan pod f, c, d.
U rječniku Mikajinu (neizvrsan, imperfectus), u Belinu (imperfetto, — adv. neizvrsno, difetto-samente, imperfettamente) i u Stulićevu (imperfectus). Bog . . . izpunice sfe ono, što bješa neizvrsno od naravi. M. Orbin 210. Što zlamenuje neizvrsno skrušenje? zlamenuje neizvrsnu bolest od grijeha. B. Kašić zrc. 12. Da učini u tomu dogodaju skrušeće neizvrsno. A. Kadčić 341. Čovjek . . . se rodi neizvrstan u nedospijen. Đ. Bašić 1. Imaduci skrušenje barem

neizvrsno. J. Filipović 3, 35b. A. Kada sin ljub i otca za ne bit istjeran, za imat aspre kakva je ova ljubav? B. Lubav neizvrsna. I. Nenadić nauk 86. Uzrok od pokajaњa neizvrsnoga 163. Zašto sam ja slabahan u ljubavi i neizvrstan u krepotii. L. Radić 100. Iztjera iz ne srca sva neizvrstna prugnitja. I. M. Mateić 124. Što je pokajaњe neizvrstno? zašto je neizvrstna ova bolest? T. Ivanović 82. Ne more dopriti za poznat nego samo s jednim načinom mnogo neizvrsnim. Grgur iz Vareša 21. Premda su slaba bila ova tumačenja i neizvrsna izrečea, s kojim sam se služio. 30. Vidi još dva primjera (jedan iz Banovca, drugi iz Velikanovića) kod izvrstan pod f, d, a jedan (iz Velikanovića) pod g. — Adv. Tko se kaje radi straha od Boga neizvrsno se kaje. I. Nenadić nauk 164.

b) nepotpun; vidi izvrstan pod h i poslednji primjer pod g. Neizvrstan će biti i ovni krug. B. Kašić rit. 5a. Što je petogradnost neizvrsna? A. Kadrić 585.

NEIZVRSTIT, adj. isto što neizvrsit pod c.
Samo u primjeru: Za svoju neizrečenu dobrotu
i neizvrstitu milost. P. Posilović, nasl. 14a

NEIZVRŠAN, adj. imperfectus, infinitus; protiro: izvršan. U rječniku nijednom, a samo u jednoga pisca. a) nesavršen, nepotpun (kako u kojem primjeru). Ako komu štogod pomankava od veličine kojegod, u istomu neizvrsan jest. J. Matović 15. Čije djelovanje slabo i neizvršno jest. 20. Ona ljubav neizvršna, s kojom ljubljahu Jesukrsta. 68. Svaki dio, od svega razdijeljen, jest neizvršan. 107. — b) beskrajan. Stvorio je (t. j. Bog) općenstvo stvarih s velikom mudrostju i s neizvršnom krepstju. 22. Ispor. neizvršit pod c, neizvrsnit i neizvršen pod c.

NEIZVRŠEN, *pas. partic.* *zanijekani* prema izvršen.

a) u pravom smislu, t. j. nesvršen, neučinjen. U rječniku Jambrešićevu (imperfectus, —adv. neizvršeno, imperfecte). Neizvršeno vrijeme je imah, t. i. imaše J. Mikala gram. 16. Razluciо je ženidbu neizvršenu Grgur vii. A. d. Costa 1. 172.

b) nesavršen. Samo u Voltigijinu rječniku (imperfetto, unvollkommen).

c) isto što neizvršan pod b. O radoći, o prvelikom čudo, o slatkosti neizvršena! B. Kašić
nač. 27. Zašto ti čini tolika dobra? Za negovu
neizvršenu ljubav. I. Držić 43. Na ovi način
ukaza dobrota božanstvena neizvršena ljubav
M. Radnić 377b. Mogao bi jošte poznati neizvr-
šeno milosrdje Božje. P. Posilović cvijet 42.
Za neizvršenu milost, dobrotu i provideću tvoju
priporučujem ti mene istoga. S. Badrić pr. nač.
104. U biću Božjem jesu neizvršene lipote. J.
Banovac pred. 86. Podnose muke neizvršene.
126. Peccavi protiva neizvršenoj dobroti tvojoj.
Đ. Rapić 104. Djavla sa svojim neizvršenim mo-
gustvom pridobi (t. j. Isus). 232. Porad uvrđenja
i pogredna neizvršene dobrote Božje. B. Leako-
vić gov. 78. On neizvršena i neskončana izvrsti-
stost, a mi jedno ništo prama nemu. 137. —
Ovamo ide i primjer: Onaj, koji se je u grisu(h)
... vaļao, hoće se s neizvršitom, s neizrečenom
i neizkazatom gorkostju pritisnuti. Đ. Rapić 436.
U tome primjeru je neizvršit pas. partic. s na-
stavkom običnim u slavonskom govoru, kako je
na pr. i kupit, otvorit i t. d. pored kupljen,
otvoreno i t. d.

NEIZVRŠENOST, *f. svojstvo onoga, što je neizvršeno. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (neizvršenost, nezvršenost, imperfectio), u Jambrešićevu (imperfectio) i u Voltigijinu (imperfezione, Unvollkommenheit).*

NEIZVRŠENSTVO, *n. beskrajnost; vidi neizvršen pod c. Samo u primjeru: Razmišlati veličanstvo, uzmnoganstvo, neizvršenstvo, svemogüćvo . . . ovoga privisokoga Gospodina. A. Gučetić roz. jez. 73.*

NEIZVRŠEĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne izvršiti. Samo u jednoj knizi. Da mu naknadni štetu, koju od toga neizvršeća ima. V. Bogišić zakon. 104. Kad neizvršeće (t. j. ugovora) dolazi od namišlaja. 160. Akc. je posturđen, kao što ga ponajviše imaju nom. verb. od perf. glagola, na pr. dopušteće, postaće, pozlaćene i t. d.; zato ne će dobro biti izvišene, kako je u ovome rječniku.*

NEIZVRŠIV, *adj. isto što neizvršan pod b. U rječniku nijednom. Nije samo tijem načini neizvršiv Bog, neg svima. J. Kavačin 534b. O virnosti svemoguća i neizvršiva! A. Kanižić fran. 108. Da nije zlo veliko . . . trpjete muke nedosjetne i neizvršive. D. Bašić 283.*

NEIZVRŠLIV, *adj. isto što neizvršiv. Samo u primjeru: Vične spaseće, koje također jest neizvršljivo i neizmirno. A. Kanižić užr. 50.*

NEIZVRŠNOST, *f. svojstvo onoga, što je neizvršno t. j. nepotpuno. Samo u primjeru: Ne može biti ono odsjećene, da ne bi bila neizvršnost tila. J. Matović 110.*

NEIZVRŽIV, *adj. onaj, koji se ne može izvrći (u smislu toga glag. pod 1, b, e). Potvrda je samo: Neizvrživ, neizvržljiv, unabsetzbar. Jur. pol. term. 523.*

NEIZVRŽIVOST, *f. svojstvo onoga, koji je neizvrživ. Potvrda je samo: Neizvrživost sudaca, neizvržljost, neizbacivost sudija, Unabsetzbarkeit der Richter. Jur. pol. term. 523.*

NEJ, *isto što ne će (t. j. ne ćeš). Samo u primjeru: Ako li ti istina ne bude, nej se junak nanosi glave. Nar. pjes. bog. 257. — Da nije rđavito zapisano ili stampano? Ispor. nejte.*

NEJA, *f. žensko ime. Potvrda je samo: S. Novaković pom. 85. Moglo bi biti od mila mjesto Nedjeleka.*

NEJĀČ, *nějáči, f. nejaka češad, osobito djeca. Između rječnika samo u Vukovu (coll., die Schwachen, meistens von Kindern, debiles). Robje i nejač da uklana. M. Nenadović protok. 78. Starost i nejač ne bi mu se lomile dalekijem putom. S. Šubiša prič. 107. Nezino je droňavo odelo pokrivalo toliko ljubavi i milošte sproću slabotine i nejači. M. Đ. Miličević let. več. 176. Govori se u Dalmaciji, na pr. Pritisla me nejač, t. j. imam mnogo nejake djece. M. Pavlinović.*

NEJAČAD, *f. isto što nejač. Samo u primjeru: Jao našoj djeci nejačadi! Osvetn. 3, 19.*

NEJAČAK, *nejaka, adj. isto što nejak, samo u unaženom smislu. Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrv. govore nejáčak, nejáčka i nejáčak, nejáčka. N. Simić nast. vjesn. 8, 109. Između rječnika samo u Vukovu (nejáčak, dim. v. nejak). Iz vremena prije xix vijeka našla se samo jedna potvrda. Divovjeće slabe po plemenu ženskom, nejake po doba dijinoj u mladosti. F. Lastrić od 383. A. ostade sestrica Jelica čekajući nejakača Jovana. Nar. pjes. vuk 2, 42. Ono bješe nejakač Ognane, mio sestrič Krajevića Marka, 2, 321. Što će tebi*

nejakača Marija, kad ja imam boju curu za te? Nar. pjes. petr. 2, 119. On je nejakaču svoju djecu sabrao oko sebe. M. Pavlinović rad. 73. Mora sve svoje imane i troje nejakačke dečice da ostavi. M. Đ. Miličević zim. več. 339. Teško kapi na manitoj glavi . . . i djevojci na nejakačkoj ruci. Smilag. meh. 73. Jesi l' čuo sa Krajine Muja i Mujova nejakača Halila? Nar. pjes. hörm. 1, 491. Služi vino nejakačal Omere, 2, 3. Govori se u Konavlima. Zborn. za nar. živ. 8, 106.

NÉJAČICA, *f. Između rječnika samo u Vukovu, u kojem značene ne će biti pravo protumačeno, t. j. kaže se, da znači: slabost (Schwachheit, imbecillitas s primicerom iz nar. posl. vuk 200: Nejačica pravdu gubi). Pravo će značene biti: nejakača češad. Na nejakačicu svak nasreće. Nar. posl. vuk 189. Negov je pokojni otac bio vrlo brzoruk na nejakačicu. Pravdonoša (1851) 8 (tu se kaže, da nejakačica znači: nejaci od sebe, piu debole).*

NEJAČNICA, *f. zavod za malu djecu (nejaci). Samo u Šulekovu rječn. zn. raz. za nem. Kinderbewahranstalt.*

NÉJAD (jamačno je takav akc.), *m. isto što jad, samo je ta imenica složena s rječicom ne, da ne bi bilo primijećeno. Samo u primjeru: Zorne nevjeste! ubili je nejadi! V. Vrćević ig. 17.*

NEJAHAVAC, *nejahavca, m. čovjek, koji ne jaše ili ne umije jahati. Samo u primjeru: Sa zla koňa na gori (sic! mjesto: na gorega) shodi nejahavac. Poslov. danič.*

NEJAHŁIV, *adj. onaj, koji se ne može jahati; protivno: jahļiv. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (inequitabilis).*

NÉJÁK, *nějáka, adj. slab; protivno: jak. U rječniku Vrancićevo (impos), u Mikálinu (nejaki, slab, debilis, imbecillus . . .), u Belinu (fiacco, debole, impotente, tenerello), u Bjelostjenčevu (debilis, imbecillus, infirmus), u Jambrešićevu (debilis, imbecillus), u Voltigijinu (debole, schwach), u Stulićevu (debilis, infirmus, languidus s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukovu (schwach, debilis, — ima i ovo: nějak, m. der Schwache, debilis homo s primicerom iz nar. posl. vuk 135: K medi nejače! i s naznakom, da se govori u Grbju) i u Daničićevu (nejak, infirmus s potvrdom iz xvi vijeka, koja se i ovdje navodi na prvoime mjestu daće među primjerima i koja je najstarija). — Kompar. je nejači; ima mu dosta potvrda, a nekoliko ih se nalazi daće među primjerima; za superl. najnejači potvrde su u Belinu rječniku (tal. fiacchissimo) i u nar. prip. vila (1868) 111 (bio je najnejači među čobanima). Za adv. nejako našla se samo jedna potvrda: Sve radi nejako (t. j. slab). J. S. Režković 70. a. slab, bez jakosti.*

a) uopće.

a) o češadma. Jere sъm mnogo boljn i nejaki od bolesti moje (iz xv vijeka). Mon. serb. 518. Sanson . . . osta nejak, i uhitiše ga neprijateži. M. Marulić 69. Ne bojaše se nejaki . . . da mu vazme jaki. Letop. dukić 32. Jezusa tuj vide, svak čas je nejači, ne može da ide. N. Našeković 1, 138. Znahu (t. j. žene), koliko su one slabe i nejake. A. Gučetić roz. jez. 244. Ali je čovjek slab i nejaki. M. Divković bes. 260. Vele nejači jesu, nego moreš dohititi pametju. B. Kašić nasl. 104. Ku da obranu suproć sili tva nejakača lubi učini? G. Palmotić 1, 279. Sveče vidjet, da nejači većma bući, većma traći. J. Kavačin 78b. Goji majka tri sina nejakača. A. Kačić razg. 54. Grišnik sve to nejači biva suprot neprijate-

jom. F. Lastrić od' 113. Kako bi se tad nejaci osvetili. V. Došen 198b. Videći . . . stare i nejake i potribite svoje roditelje. M. Dobreć 501. Ovo je puk sad nejak ko plašivo stado, sad ja-kostan ko lav. A. Kalić tri bes. 13. Počne uzo-hođen siromaha tlačiti i nejačega. B. Zuzeri 114. Ćuti nejak carević Uroš. Nar. pjes. vuk 2, 190. A to gleda Ivan i Nikola i Ilija, dite prinejako. Nar. pjes. bos. prij. 2, 148. Da nejaci jačemu previje prsto. V. Vrčević ig. 55. Zna gospodar moj, da su ovo djeca nejaka. Đ. Daničić 1 mojs. 33, 13. Zlostavlju nejace od sebe. M. Đ. Milićević zlos. 268. i t. d.

(bb) o životinjama. I lute zviri lube nejaki plod svoj. A. Kanižić utoč. 34. Jošte nejaki (stamp. neaki) evo jarići. M. Katančić 54. Raste (t. j. june) malo i vele nejako. J. S. Rejković 94. Nejaki još uz mater viču (t. j. pras-čići). 386. Stoji buka nejakih telaca, stoji bleka malenih jačaca. Nar. pjes. hörm. 1, 25.

(cc) o dijelovima tijela u čovjeka i u životinje. Smrskah rebra i nejake moje pleći. M. Vetranić 1, 24. Ćućenja se smute, ruke su nejake (u starosti). P. Hektorović 67. Mršavom i nejakom rukom se podpisasmo (iz xvi vijeka). Mon. croat. 268. Mala ptica s nejacijem leti krili. I. Gundulić 282. I nejaku još joj glavu pod kacigu tešku skući. 338. Ne idu veći, nego mladež od nogu nejakinj. J. S. Rejković 154. Teška vedra, a nejake ruke. Nar. pjes. vuk 1, 306. Nejake su noge u Stevana. 3, 37. Lubi brata među oči crne, pa u obraz i čelo nejako. 6, 14. — *Ovamo se mogu metnuti i primjeri:* Nerazborna o mladosti, kad se ljuven plam usjekne u nejake twoje kosti. Ć. Palmotić 2, 28. Tim za ruke u nihovu krv nejaku ne okrvavit potreba je zemlju ovu i ova mjesta nam ostavit. 2, 395.

(dd) o stvarima. Štapak nejaki. M. Vetranić 1, 271. Nejaka morska plav, u moru ka gine. D. Račina 40b. U plavci er se sad nahodim nejakoj. N. Dimitrović 45. Ona mjesta, koja su slabija i nejaka, većma ih utvrjuju. M. Orbini 20. Nije stvari zločestije i nejache negoli oni, koji stoji u grijehu smrtnom. I. Držić 33. Prid zrakom sunčanime nejaki se snijeg rastopi. Ć. Palmotić 2, 16. Da ga neprrijatelj nejaci pri-dobije oružjem. F. Lastrić test. ad. 103b. Kalamita . . . kad je obučena, tako je nejaka, da jedva može jednom igliom krenuti. J. Banovac pred. 50. Ako li je slabo i nejako vrilo, i potok biva nejak i malen. B. Leaković gov. 236. Jedva nikne razsada nejaka. J. S. Rejković 139. Jagode grozđa . . . mogu za jelo sladke biti, ali opet slabo i nejako vino davati. P. Bolić vinod. 1, 87. Teško . . . junaku u selu nejaku. Nar. pjes. vuk 1, 513. Dok je carstvo avavilonsko bilo malo i nejako. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječn.

(ee) o čemu apstraktnom i bestjelesnom. Muža me ohodi . . . a slabos pohodi i snaga nejaka. M. Vetranić 1, 126. Slas vrijedna od pjesni rados daje mladosti, a staros nejaku veselu satvara. D. Račina vnb. Misleć, da bi carska bila vlas nejaka i prikorna. I. Gundulić 492. Grijeh čini nejake snage od duše. I. Držić 33. On bješe nejaka zdravja. B. Kašić nasl. xv. Pamet mu j' nejaka kakono utal brod. J. Armo-lušić 71. Noćna ptica kroz poglede sve nejake sunčanoga svijetla lica ne podnosi jasne zrake. Ć. Palmotić 1, 134. Da staros nejaka ne slutti. 1, 147. Sumne . . . čine mlohavo i nejako ufanje. P. Radović nač. 219. Nu negove sve jakosti nejake se iznadoše. P. Kanavelić 66. Moć je

umrla prem nejaka. Ć. V. Bunić 11. Nejaka umrla je mudros svaka. I. Đordić salt. 100. U nejako sijedo vrime (t. j. u starosti) daj mi obranu. 235. Nejaka je snaga negova. I. P. Lučić razg. 1. Ovo proizići može ot nejaka uvereňa o istini. J. Rajić pouč. 2, 19a. Jer mu je um nejak prema onome, što bi trebalo da razumije. Đ. Daničić u ovome rječn. s. v. bezuman.

b) nejak s kakvom dopunom.

(aa) nejak za što, na što. Hotijahu ga izagnati kakono čovjeka, koji se . . . učinio biše nejaki za sfe posle. B. Kašić in. 71. Prem sam nejak na takve udare, udrio bih. Osvetn. 6, 59. Više se primjera nije našlo.

(bb) s dopunom u inf., pred kojim može stajati prijedlog za. Raduj se, da s' nejak ne-pravde tvoriti. M. Marulić 156. Djaval je nejaki silu učiniti, ako ti ne htiti budeš. A. Komulović 71. Ako je prem nejak ono izpuniti. A. Georgiceo nasl. 264. Ludi bjehu nejaci za zahvalit mu. I. Držić 364. Tad pristupi majka slavna . . . nu nejaka riječ izreci. I. Đordić uzd. 84. Ja zauzet tolikom slavom spoznam se nejaki za ispunu pohvaliti mudros Benediktovu. ben. 145. Za nju izrijeti ma je pjesan nejaka. pjes. 42.

(b) pojedinačna rijetka značenja. — *a)* nejaka žena, t. j. trudna, schwanger, gravida. Vuk rječn. — *b)* plašliv, strašliv, nejunački. U rječniku Vrančićevu (imbellis, tal. timido, nem. unkriegisch). Ko Dolona nejakoga . . . umori (prema Ovid. metam. 13, 98: imbellemque Dolona). Ć. Palmotić 1, 209. — *c)* klast. Dobro jest tebju u život priti nejaku ali hromu (iz lat. bonus tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum. matth. 18, 8; lat. debilis ne znači samo: slab, nego i: sakat; ispor. u Vuka: boje ti je uči u život hromu ili klastu). N. Račina 197a. — *d)* hrom. Vračajući slipim vid, a glusim slih, nejakim, da mogu hoditi. Ivan trog. 15.

NĚJÁKÀ VÓDA, f. ime nekom izvoru u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 12, 480. Ispor. primjer iz Leakovića kod nejak pod a, a, dd.

NEJAKOSNICA, f. | nejako žensko,

NEJAKOSNIK, m. | nejako muško.

Samo u Stulićevu rječniku (infirmitus, debilis).

NEJÁKÖST, nejákösti (biće takav akc.), f. slabost; protivno: jakost.

(a) u navedenom značenju. U rječniku Mikalini (nejakost, oslabljenje, debilitatio, imbecillitas), u Belinu (nejakos, fiacchezza, impotenza, tenerizza), u Bjelostjenjevu (imbecillitas, debilitas, infirmitas), u Jambrešićevu (imbecillitas, debilitas), u Voltiđijinu (impotenza, Kraftlosigkeit), u Stulićevu (debilitas, infirmitas) i u Popovićevu (Schwäche). Ne moći podnijeti nijedne suprotive, toj se zove nejakost od srca. Zborn. (1520) 6b. Hita njekoja nejakos život moj. F. Lukarević 46. Da joj si (t. j. materi) odmjena i štap ne starosti i slatka spomena u nejakoosti. M. Držić 87. Znajući i razumijući nih nejako, slabost M. Divković bes. 269. Ondi jest . . . kri-post prez nejakoosti. F. Glavinić čet. posl. 83. U nih slabostih uzmnjaše nejako i malu snagu. B. Kašić is. 104. Ti znaš moju slabos, gospodine, i moju nejakos. V. Andrijašević put 369. Ne čini, da bi ustala nejako grijehom pala. I. Đordić uzd. 68. A. Što se ovdi (t. j. u ženidbi) razumi pod nejako oliti nemoćstvo? B. Ne razumi se drugo nego: ne biti vridan za ispuniti dilo od ženidbe. A. Kadčić

455. Zec poznajući svoju nejakost, kako što čuje, uđiš biži. J. Banovac pred. 125. Sve pakjene vrline i sile napastnika čiňahu mi se nejakosti i mlohaštvo. I. M. Mateić 99. Niti bi dobio po hrabreanstvu vojnika ni po nejakosti izgubio. A. Kalić tri bes. 18. Procinujući nejakost svoji(h) četa za oprati se. I. P. Lučić razg. 64. U rukah negovijeh ista nejakos čudesa čini. B. Zuzeri 396. Starost nejakost (*narodna poslovica u južnijem krajevima*). V. Bogišić zborn. 122. it. d.

b) oskudica. Samo u Daničićevu rječniku (nejakost, inopis s primjerom iz xv vijeka:) Videvši nejakos negove gospode i negova dečo i negovih ostalih, onihz sto i pete litare srebra ostavismo dětci Marojevi, da se oni těmzi pomogu. Spom. sr. 2, 79. Razvitak značenja nejasan.

NEJAKOSTAN, adj. isto što nejak; protivno: jakostan. Između rječnika samo u Stulićevu (im-firmus, debilis) i samo u jednoga pisci. Taj nikačko moguć nije, regoli prem slab i nejakostan. I. Đordić salt. 309. Bez negove pomoći sve je nekrepko i nejakosno. 439.

NEJAKUŠICA, m. Između rječnika samo u Vukovu (1898, nejak, inokosan čovjek s naznakom, da se govor u Crnoj Gori) i samo u primjeru: Na kući bio potreban i inokosan, ili kao što se onamo (t. j. u Crnoj Gori) kaže: nejak i nejakušica. Vuk nar. pjes. 4, 93. Uz riječ nejakušica stoji u Vukovu rječn. slovo f., t. j. da je ženskoga roda, ali se iz negova tumačenja i iz primjera vidi, da je muškoga.

NEJAN, m. muško ime u ispravi xiv vijeka (Spom. sr. 2, 24) i otud u Daničićevu rječniku, gdje se dodaje: ako nije pogreška mjesto Pejan. Po svoj prilici nije pogreška; vidi Neanović, Neja, Nejić.

NÉJASAN (s takvijem se akc. govor), adj. obscurus; protivno: jasan (u pravom i u prenesenom smislu). U rječniku Stulićevu (nejasan, v. tmast s naznakom, da je iz ruskoga rječn.), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. unklar. Nejasni li govor evangelijski? J. Rajić pouč. 1, 10a. Poknjiški se govor i piše na pr. Ta je kniga nejasna, — ili nejasno napisana, t. j. teško ju je razumjeti.

NEJASIT, m. ptica gem, pelikan, nenasit. Iz rus. nejasnyi (ženskoga roda!), t. j. nesita ptica (s nejasnim -a-); da je to u nas narodna riječ, bilo bi nejesit (-je- prema rus. -a-, koje je postalo ad negadašnega -je-). U rječniku Voltigijinu (nejazit [sic!] m., pellicano, Pelikan), u Stulićevu (nejasit, v. nenasit s naznakom, da je iz ruskoga rječn.), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu (u ovome s naznakom, da je muškoga roda) za nem. Pelikan.

NEJASITKA, f. morska životinja, bodlkaš. Anseropoda placenta; zove se i guskinsa nogu. S. Brusina rad jug. ak. 171, 61. — Nepouzdano; vidi riječ, koja je pred ovom.

NEJASNOST, f. osobina onoga, što je nejasno. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Unklarheit.

NEJAŠAN, pas. partic. zanijekani; isto što nejahan. Samo u primjern: Neka vode konje nejašane. Pjev. crn. 147b. Taj je particip naciřen prema inf. jašati, kojega u ovome rječniku nema; prema tome inf. naciřen je i adj. jašaći (vidi tam).

NEJAŠIV, adj. koji se ne može jahati; protivno: jašiv. Samo u Belinu rječniku (non cavalescere). — Slabo pouzdano.

NEJEĆE, n. isto što nejedeće, nejelo. Palissi... već je izvistio od truda, od muke, od nejića i nespavaњa. M. Pavlinović rad. 24. Govori se u Dubrovniku, na pr. oslabio je od nejeća. Slovinac (1881) 418.

NEJED, isto što nejedeće. Samo u Jambrešićevu rječniku (inedia, u lat. dijelu). Ne razabira se, je li m. ili f., je li gen. nojeda ili nejedi.

NEJEDEĆE, n. nom. verb. prema glag. nejesti. Između rječnika samo u Daničićevu (nejedenje, inedia s jednom potvrdom srpskoslovenskom). Da mu se da pokora od nejedenja s niskim molitvama. Naručn. 43a. Kad te htijas nejedenjem pedipsati ter nespanjem. M. Marulić 319. Mučeci ga... bđenjem, postijem i nejedenjem. B. Kašić fran. 21. Kako lekar stavi nejedeće Adamu (t. j. Bog). M. Radnić 356b. Negovo jedeće bijaše kakono nejedeće i pitje kakan nepitje. 416b.

NEJEDIN, adj. koji nije s kim u jedinstvu, nesložan. U rječniku nijednom, a samo u primjerima: Elementi vazda bili u jedinstvu nejedini, među sobom svih protivni, nigdje mira ne imaju. D. Baraković jar. 5. Podjednaka družina jedo mesa i na veliki petak, a nejedina ni na pretili četvrtak. Nar. posl. vuk 251.

NEJEDINOST, f. svojstvo onoga, što je nejedino; protivno: jedinost. Samo u Jambrešićevu rječniku (discidium, u lat. dijelu).

NEJEDINSTVO, n. isto što nejedinstvo; protivno: jedinstvo. Samo u jednoj knizi. Tko hoće primiti duh sveti, od potrebe je da odmetne svekoliko nejedinstvo. M. Divković bes. 536. Bog lubi i hoće mijer i jedinstvo, a svijet hoće ne mijer i nejedinstvo. 757.

NEJEDNAČINA, f. isto što nejednakost; protivno: jednačina. Samo u primjeru: U stranam Saksonije nika se divojka vele bogata obeta za ženu jednomu gizdavomu mladiću, dali imanja vele manega. Ovi misleć o nejednačini svoga bitja i o nestavnosti spola ženskoga.... Blago turl. 2, 101.

NEJEDNAČIV, adj. onaj, koji se ne može jednačiti; protivno: jednačiv. Samo u Mikačinu rječniku (nejednačiv, što se ne može izjednačiti, inaequabilis).

NEJEDNAČLIV, adj. isto što nejednačiv; protivno: jednačliv. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (inaequabilis).

NÉJEDNÁK, nějednáka, adj. inaequalis; protivno: jednak. Akc. je postavljen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrv. govoru nějednák. N. Simić nast. vjesn. 8, 109. U rječniku Mikačinu (inaequalis, — adv. nejednako, neravno, inaequaliter, inaequabiliter), u Belinu (ineguale, — adv. nejednako, disugualmente), u Bjelostjenčevu (inaequatus, inaequalis, impar, dispar, — adv. nejednako, inaequaliter, inaequabiliter, inique), u Jambrešićevu (inaequalis), u Voltigijinu (disuguale, ungleich), u Stulićevu (inaequalis, dispar, — adv. nejednako, inaequaliter s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.) i u Vukovu (ungleich, inaequalis).

a) adj. Pusti nejednaci... duzi, a ne tanci. D. Baraković vila 17. Ako bi nejednaci (t. j. bili), samo oni veći bio bi Bog pravi. P. Radović ist. 14. Nejednake milosti primaju se. I. Ančić svitl. xvi. Ne vidiš velikije(h) griha, u kojije(h) živeš, a vidiš grili malahnji u tvomu izkrnemu. Nejednako nadašastje jest brvna od

očiju. M. Radnić 24^b. U drugim stvarmam ne-slični i nejednaci. A. Kačić razg. 338. Kad je dakle razlika usivom, nejednakom jerbo rode-šivom. J. S. Režković 108. Kad ko poredi ne-jednake stvari jednu s drugom. Vuk nar. posl. 188. Drugo je pismo vrlo nejednako. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječniku. A sreća je bojcem nejed-naka. Osvetn. 7, 54. Na nima je popovsko odjelo, dva ih daka dvore nejednaka. Nar. pjes. hörm. 1, 339.

b) *adv.* Koji uživaju prem nejednako, nego po dili(h). I. Ančić vrata 200. Prilika od simena, koja se siju iz jednoga anbara, kad nejednako radaju. svitl. 49. Zrna od proje u klasu veoma nejednako zazriju. I. Jablanici 81. Ona nima nejednako meće. M. A. Režković sat. 140. Takva sviča nejednako sviti. J. S. Režković 392. Zubci su zatubasti, plitko i nejednako izrezkani. P. Bolić vinod. 1, 37.

NEJEDNAKOST, *f. svojstvo onoga, što je nejednako; protivno: jednakost. Akc. je nejednakost (*gen. nejednakošti*); ili nejednakost (*gen. nejednakošti*); vidi nejednak. U rječniku Bjelostjeničevu (nejednakost, nejednačtvo, inaequabilitas, inaequalitas . . .), u Jambrešićevu (disparilitas, u lat. *dijelju*), u Voltiđijinu (disugualanza, Ungleichheit) i u Stulićevu (inaequalitas, disparitas s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Ne plača tebe Bog za nejednakosti jednoga ali drugoga, kih prijemlješ ili ním daješ almužstvo. Naručn. 95^b. Peto je zbrajanje nejednakost zakona, to jest krstjanin ne ima se oženiti jednom nevjernikom. M. Divković nauk 258^a. Velika je također nejednakost među rečenima zlameñima. E. Pavie prosv. 1, 42. Da pro-misli i poznade nejednakost i razliku prama Boga i čovika. V. Došen 2^a. Ostaje vazda nejednakost velika među grijhom i zadovoљenjem. I. Velikanović upuć. 3, 116. Sve ove nejednakosti samo sam za to spomenuo, da . . . Vuk nar. pjes. 1, xiii. Pomenute pogreške i nejednakosti ja sam popravio i izjednačio. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječniku.*

NEJEDNAŠTVO, *n. isto što nejednakost; protivno: jednaštvo. Samo u rječniku Mikaliniu (nejednaštvo, neravnost, inaequalitas) i u Bjelostjeničevu (vidi kod nejednakost).*

NEJEDOVAN, nejedovna, *adj. onaj, u kojemu nema iđeda; protivno: jedovan. Samo u Stulićevu rječniku (mansuetus, mitis).*

NEJEDOVIT, *adj. isto što nejedovan; protivno: jedovit. Samo u Stulićevu rječniku (mansuetus, mitis).*

NEJELICA, *f. isto što nejelo. Samo u primjeru: Vidje aga . . . koňsku nejelicu. Osvetn. 4, 41.*

NEJELO (biće takav akc.), *n. isto što nejedenje. U rječniku nijednom. Gladan, skoro bolestan od nejela. S. Tekelija letop. 119, 40. Dušo moja, koja se postiš ne jedući, a nijesi se očistila od strasti, uzalud se raduješ nejelu. Đ. Daničić pis. 86. Najposle snade ga nesanica i nejelo. M. Đ. Miličević pom. 503.*

NEJEPTIN, *adj. skup; protivno: jeptin (t. j. jevitin, jeftin). Samo u primjeru: Što je na trgu nejeptino. J. Kavařin 23^b.*

NEJEŠA, *f. staňe, kad se kome ne rači jesti. Između rječnika samo u Stulićevu (ciborum fa-stidium). Neješa, Unlust zum Essen, Appetitlosigkeit. M. Jovanović-Batut (s naznakom, da se govori u Bačkoj). Ispor. ješa.*

NEJEZDIV, *adj. onaj, koji se ne može jezditi; protivno: jezdiv. Samo u Belinu rječniku (non cavalcabile).*

NÉJIĆ (jamačno je takav akc.), *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena Nejo, kojemu nema potvrde, ali ima Nejko (vidi tamo). D. Avramović 231. Drž. kalend. (1905) 300.*

NEJKA, *f. žensko ime izvedeno od Neja (vidi tamo). S. Novaković pom. 81. Glasnik 49, 100 s potvrdom za okrug knaževački.*

NEJKO, *m. muško ime izvedeno od Nejo, kojemu nema potvrde. S. Novaković pom. 84. M. Đ. Miličević kral. srb. 316 (s potvrdom za južnu Srbiju). Moglo bi biti od mila mjesto Nedjeđko.*

NEJMALAC, *nejmaoca, m. Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod neimalac).*

NÉJMÁÑE (jamačno je takav akc.), *n. isto što nejmaće, nejmaština. Između rječnika samo u Stulićevu (paupertas, pauperies). Ja ēu biti miran u nejmaštu i ubožtvu. Đ. Bašić 28. Nejmaće tvrđe od kamena. Nar. bl. kapet. 315. Vidi nejmaće.*

NEJMAÑSTVO, *n. isto što nejmaće. Samo u primjeru: Trudna pohot s nejmaštvom se bije. Osvetn. 4, 4. U istoj knizi ima i nejmaštvu (vidi tamo).*

NÉJMATI, *néjmam, impf. isto što ne imati (non habere), otkle je i postalo tako, što je i sto-jeći iza vokala prešlo u j, a onda se i akc. pro-mijenio. U rječniku Stulićevu (re aliqua privari, sibi aliquid deesse) i u Vukovu (nejmati, v. pf. [sic! pogreška mjesto: impf.], vide nemati, ne imati, s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 47: Al' na bratu ruse glave nejma). Sigurno se nejmati javla tek u xviii vijeku; možda se i prije toga vremena tako govorilo, ali to se ne može potvrditi, jer u staroj cirilici i glagolici nije se dobro razlikovalo i od j; od pisaca, koji su pisali latiničicom, mnogi također nijesu na pismu dobro razlikovali ta dva glasa; gdješi su, istina, razlikovali, ali iz nih se sigurnih potvrdra za nejmati nije naslo u gradi za ovaj rječnik sabra-noj. Što se u Dimitrovića 4 nalazi nejma, to ni malo nije sigurno, da je sam pjesnik tako na-pisao. Kod riječi imati navedeno je za nejmati, nejmam dosta potvrdra iz xviii vijeka, i to iz ovih pisaca: iz Vitačića (str. 800a), Đordića (str. 803b), Kadčića (str. 800a, 801b, 802a), Ra-pića (str. 810a), Kanižlića (str. 799a, 799b, 802a, 803a), Došena (str. 809b, M. A. Režkovića (str. 798b, 799a, 806a, 809b), Dobretića (str. 803a, 809b) i iz Katančića (str. 801a). Ovdje će se sada na-vesti nekoliko drugih potvrdra iz xviii vijeka, nejnam. Kačić kor. 70, Macukat 48, 61, nejmaš. Knežević osm. 82, 171, nejma. J. Filipović 1. 530, Kačić kor. 3, 140, Knežević osm. 48, 73. L. Vladmirović 19, 33, Lučić razg. 18, 38, Dobretić 103, Orfelin 32, Kalić tri bes. 21, Obra-dović sop. 80, nejmamo. Knežević osm. 45, L. Vladmirović 48, 84, nejmate. Kačić kor. 53, 129 nejamdu. Macukat 11, nejamdući. Kačić kor. 17, 230, nejmaše. Macukat 78. Potvrde iz xix vijeka: nejma. nar. pjes. vuk 3, 227. 422. 487, nar. pjes. juk. 47, 313, nejmade. nar. pjes. vuk 3, 484, nej-maše. nar. pjes. vuk 2, 211.*

NEJTE, *2. l. plur. mjesto nemojte. Samo u primjeru: Nejte (heute) mu više uzimati (u pismu pisanom g. 1679). Starine 11, 127. Biće pogreška ili u samom pismu ili u štampanu. Ispor. nej.*

NEJUNAČKI, *adv.* bez junaštva; protivno: *junački*. Samo u Stulićevu rječniku nejunaški (*sic!*, non stremne).

NĚK, *conj.* isto što 2 neka.

1. **NĚKA**, *f. od mila mjesto nevjesta*. *Između rječnika samo u Vukovu* (hyp. v. nevjesta s pri-mjerom iz nar. pjes. vuk 1, 622: Već on ide, da pogubi neku, daleko ga neka ugledala). Dok sam osam oženio braće, dok sam, nekam, seko, ugodo. Hrv. nar. pjes. 1, 515. Da Bog da te neka oženila. 5, 494. *Govori se u Bosni i Hercegovini*. Zborn. za nar. živ. 7, 374. — *Oko Vinkovaca zaboravilo se pravo značenje, te se neka govori za stariju sestru i za stariju ženu uopće*. S. Pa-vičić.

2. **NĚKA**, *conj. i adv. sine, ut, nedum*. *Nalazi se i s otpalim -a: nek; tome krušem liku najstarija je potvrda u Divkovića čud*. 67^b, *iza toga je prva u G. Palmotića* 1, 164; *u obadva ta pisca mnogo je običnije neka*. *Iz xvii vijeka još su potvrde za nek u Starinama* 11, 93, *u Anđećea* svitl. 59, 243 i *u Zanottijsa* en. 33; *od početka xviii vijeka nek je isto tako obično kao i neka*. *Budući da je neka (nek) po svojem postanju upravo imperativ, zato mu se (kao i dragim imperativima) pojačena radi može dodati riječa der, i tako nastaje nekader ili negder (t. j. nekader); prvo se nalazi u Divkovića bes. 219, nauk² 67, u Lastrića ned. iv. 76, u Dešena 152a, drugo u Pavića prosv. 1, 9 i 2, 71, u Obradovića živ. 56, bas. 64, 333, sov. 66, 85 (u ovoj posljednjoj knizi na str. 13. 21 nalazi se i bez -r: negde)*. *Mjesto -der nalazi se -djere u N. Rañine* 164b (nekadjere), *a -dire u Bernardina* 139 i *u P. Hektorovića* (?) 161 (nekadire). *Akc. u Vukovu rječniku nije zabilježen, ali se govori něka, něk; vidi u N. Simića nast. vjesn. 8, 109; tome odgo-vara něka (t. j. něka) u Nemanje (1885) 62. Riječ je neka istoga postana, kojega je i 2 naj (vidi tamo), t. j. neka je postalo od negdašnjeg imperativa nehaj tako, što je j otpalo, a h je prešlo u k; ne može se reći, ni zašto je j otpalo, ni zašto je h prešlo u k. Prema tome neka upravo znači: *pusti, a nekste isto što: pustite, dakle ono isto što i kajk. naj, najte; a i razvitak značenja je isti* (vidi tamо). *Glas se j još sačuvao u Ant. Dalm., u kojega se nalazi za 2 l. plur. nekajte, u u knizi Jačke nalaze se oblici nekaj, nekajmo, nekajte; za sve te oblike s glasom j vidi potvrde daže pod 1, a i c, b aa; ovde se dodaje još: nekaj znate (t. j. znajte)*. Mon. croat. 293 (iz xvi vijeka; primjer bi se ovaj mogao metnuti daže pod 2, a, g, aa, aaa). *U svijetu rječnicima osim Vrančićeva i Jambrešićeva (vidi daže)*. *Riječ neka svagda treba da stoji pred svojim glagolom, zato su pogreške, što poradi stika i sroka stoji neka iza svoga glagola u Kavačina 223a, 251b i u J. S. Režkovića (potvrde vidi daže pod 1, c, bb).**

1. neka u svome prvobitnom značenju, t. j. *pusti* (plur. *pustimo, pustite*).

a. *uopće*. Ostali govoraju: neka, viđ'mo, ako dođe Ilijā (iz lat. ceteri dicebant: sine, vi-deamus, an veniat Elias. math. 27, 49). N. Ra-nina 91a. Neka, da vidimo, ako pride Ilijā (iz lat. sinite, videamus, si veniat Elias. mar. 15, 36). Nekajte ih (iz lat. sinite illos. act. ap. 5, 38). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 178b.

b. neka s akuz. lične zamjenice, na pr. neka ga, t. j. *pusti ga* (ne diraj u n, ne mari, ne pitaj za n, kako u kojem primjeru). *Urječniku Vukovu* (nek, neka, nur zu! immerzu, pergis

pulchre. A. Odoše goveda u livadu. B. Neka ih!). Brate, neka ga, niemu se ne veli ustati. Zborn. (1520) 1^b. Molim te, neka me, ino t' ne ču riti. P. Hektorović 31. Brže spi (t. j. *gospodar*), neka ga, nije nočas ospao. N. Nađešković 1, 202. Tvrdo ti je upro oči u mene neka ga. M. Držić 273. Neka ih, neka, brzo ima zgar pravedna plata doći. G. Palmotić 1, 69. Nek se lutti, neka ga! J. Rajić boj 3. A. Ovce ti za lug zadoše. B. Neka i(h), sejo. Nar. pjes. vuk 1, 162. A. Devojka ti se udaje. B. Neka je, nek se udaje. 1, 269. — *Omamo se meće i primjer, u kojem bi upravo trebalo da stoji nekate (t. j. množina), ali je uzeto neka, jer se pravo značenje te rijeći zaboravilo*. A. Jelen ti u dvor ušeta, bosiljak bel ti popase. B. Neka ga, druge, neka ga; za nega sam ga sejala. Nar. pjes. vuk 1, 12.

c. neka s infinitivom.

a) neka, t. j. *pusti, dopusti, daj ono činiti, što inf. znači*. Neka mi sa nōme malo pobesiditi (*govori Derencin gusaru*). H. Lucić 232. Plakaše govoreći jim: nekate me gorko plakati za sestricom. F. Vrančić živ. 60. Pokle ti sam to povidaš, neka mi ti (*ovo je ti dat., pisano ti; da je nom, bilo bi napisano kao ti u prvoj rečenici, t. j. ,tij!*) reći, ča hoću. 81. Zašto me plaćeš toliko, sestrice moja? neka mi odpočinuti jure, jere sam sva bez jakosti. 95. Neka nam stablo spored s plodom pogubiti i iskoreniti (*iz nem. lasset uns den Baum mit seinen Früchten verderben. jerecm. 11, 19*). Proroci 86. Nekadire meni vezat. P. Hektorović (?) 161.

b) neka t. j. *pusti čišće onoga, što inf. znači, dakle isto što nemoj*.

aa) nekaj, nekajmo, nekajte. Nekajmo si seda mi klinčacov zibrat, neg na protulitje. Jačko 18. Moje rožice zabit se nekajte. 133. Nekaj, stara mati, va žalost upasti. 199. Vi rumeni venci, nekajte venuti. 288.

bb) neka, nekate. *Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. naj, gdje stoji: naj, ne-moj, neka, noli). Neka na me mrziti, moj go-spodine. F. Glavinić svitl. 127. Neka se na me srđiti, molim tebe. 127. Nekate se, Slavonci, ču-diti. A. Blagojević pjesu. 35. Na nju neka voziti od svašta. J. S. Režković 108. Neka žalit, što bi više evalo. 226. Mlugo neka polivati loze. 264. Nekate mi gazit. Jačke 21. Neka me dat majko, oholu junaku. 102. Zato se nekate sada žalostiti. 125. Po Slavoniji u katoličkom dijelu naroda veoma je obično na pr. neka se bojati, — nekate larmati i t. d. — U J. S. Režkovića nekoliko puta stoji neka iza svoga infinitiva parodi sroka. Sviñe držat u zatvoru neka. 61. Nitko sada oku-sit se neka. 106. To nijedno zakasniti neka. 208.*

cc) neka bez infinitiva, koji se ima u misli dopuniti prema smislu. Misto dara i časti glavu niemu odsiti hoćeš? Neka, sinu, neka (t. j. odsjeći glavu). Starine 3, 310. Neka, Mujo (t. j. tako govoriti), ženska strašivice! ne me-ćimo straha u družinu. Pjev. crn. 142^b. Nekate ga (t. j. pogubiti), moja družbo draga. 263^b. Danu nekate (t. j. govoriti), malo prekinite! V. Vrče-vić niz 52. U popasno doba zamuknuće pop Jo-van decu: anu nekate! 206.

2. neka kao veznik. U toj službi tako se neka približilo vezniku da, da se veoma često može uzeti jedno mjesto drugoga; osim toga ima slučajeva, gdje se mjesto samoga neka uzima neka da ili da neka (vidi daže), t. j. neka uzima

k sebi pojačena radi riječ istoga značenja da. U rječniku Mikašinu (neka, da, ut, uti), u Belinu (neka, accio, che, acciochē, — neka ne, accio non, accioche non), u Voltigijinu (neka, che, affinchē, damit), u Stulićevu (neka, ut, quo), u Vukovu (nek, neka, 1. dass, auf dass, ut: podaj mu, neka jede, pošti ga, neka ide, — 2. u Dubr., vide da: čekaj, neka zatvorim vrata) i u Daničićevu (neka, ut, sa sadašnjim vremenom znači što i imperativ sa 9 primjera iz XIV—XVI vijeka, u tom smislu dolazi i s da sa dva primjera iz XV vijeka).

a) neka (nek) s prezentom naknadava imperativ, a kako imperativ može značiti različna očitovala duševna (zapovijed, na pr. donesi vode, želu, na pr. putujte sretno! opomenu, na pr. čuvaj se srge i t. d.), tako i neka sa svojim glag. oblikom može različno značiti. Pomenuta duševna očitovala nijesu među sobom svagda oštro odijeljena, te se kašto dogada, da tko god drži što na pr. za zapovijed, što će drugi držati za vođu i t. d.

a) zapovijed, — u nijećnim rečenicama zabrana. Po trgovičkih neka ne stope zaludu. M. Bijanković 94. Dok je živ, nek mu se ulazak u crkvu zabranji. A. Baćić 323. Tad nek ne spavaju. I. Garašić 21. Koji piju, nek se ne opijaju. J. Rajić pouč. 2, 12b. Koja je tu Roksanda devojka, nek savije skute i rukave, neka kupi burme i prsteće. Nar. pjes. vuk 2, 151. Ko se lubi na bijeloj kuli, nek izlazi iz bijele kule. 2, 260. Ko je ovde aga od Ribnika, neka meni na međan izide. 3, 395. Ko je ovde Selak Vasojević, nek izide pred tavnici kletu. 4, 21. Mojsije sam neka pristupi ka Gospodu, a oni neka ne pristupe; i narod neka ne ide gore s njim. D. Daničić 2 mojs. 24, 2. Neka opere hađine svoje i obrije sve dlake svoje i neka se okupa u vodi. 3 mojs. 14, 8. i t. d.

b) vola.

aa) glag. oblik je u 1. licu. Neka ovozi vašoj milosti damo uznati (iz XV vijeka). Spom. sr. 1, 96. Neka t' ludosti skažem puka moga. M. Marulić 42. Neka te u lice požubim studeno. N. Naješković 1, 194. Jedni su (t. j. ljudi), neka ostalo ostavim, naravi tih. M. Držić 228. Neka t' se pohvalim. D. Baraković vila 33. Zato, gospodine, neka ih ja žežem u vijke vijekom. M. Divković bes. 33. Nekader ja vidu najprvo, što je to. nauk² 67. Ah vlaštite ti države od turških sila bludi, a neka ja sred krvave rati tjeram narod hudi. I. Gundulić 339. Neka čujem, što će rijeti. Č. Palmotić 2, 364. Ali se čudim, s kojom dušom i s kojim obrazom, neka ovako rečem, smidu ovo reći. J. Filipović 1, 185b. Tako vama, vrali Turci, u Bogu u velikom! neka mogu ja s carem dvije riječi progovoriti. Nar. pjes. bog. 138. Ma neka ja tebi rečem, o griniča: ecce homo! J. Barbovac razg. 161. One razblude, koje su, neka ovako rečem, uživali u ne svoje vrijeme. D. Bašić 27. Nego ji(h) dajem (t. j. pjesme na svjetlost), nek rečem, usilovan. P. Knežević pis. vi. Čudi se (nek ovako rečem) Bog i pita. osm. 87. Smucati se, neka ovako rečem, od manastira do manastira. A. d. Costa 1, 100. Nekader se i ja počnem ulagivati. D. Obradović bas. 64. Počekaj malo, ozebo sam, neka se ogrijem, a pak eu doći. B. Zuzeri 93.

bb) glag. oblik je u 3. licu. Sđi neka uzna vaša milost (iz XV vijeka). Spom. sr. 1, 96. Neka se zna, što jeuzeo (iz XV v. Mon. serb. 442. Neka pride k meni. Bernardin 44.

Ostavi ju, i neka stoji ondi, i ne iznimli je. Naruč. 43b. Zapovijed od Boga neka se obsluži. M. Vetranić 2, 299. Tko želi vidjeti ovaj istinu, neka uzme prida se ovo prisveto rozarijo. A. Gučetić roz. jez. 4. Uživajmo slatke hладе... a koňi nam sred livade neka pasu kod kladanca. I. Gundulić 403. Ako ne bi mogao zadovoljno učiniti, tada neka poruka najde. F. Glavinić svitl. 124. Ti, Paride, lubi u vike, neka se Ektor bojni bije. Č. Palmotić 1, 262. Ako ne će, rek ide (iz vremena oko g. 1655). Starine 11, 93. Ako o miru Samuel radi, poklisarstvo šaće neka. J. Kavačić 251b. Želite li, da je Bog s vama.... mir neka je među vama. J. Banovac pripov. 119. Nekader uzmu sv. pismo i štiju proročanstvo sv. Ezekiela, nači će ove riči. F. Lastrić ned. iv. Nekader mi sad kaže. D. Obradović bas. 333. Kade nije dore koňa moga, neka nije ni mene junaka! Nar. pjes. vuk 1, 605. Od zla roda nek nema poroda, od zla pseta nek nema šteneta! 2, 625. Neka nosi kobac prepelicu, neka nosi, i jeste za něga. 3, 547. Na meni, gospodaru, neka bude ta krivica. D. Daničić 1 sam. 25, 24. Neka tanca moja žena. Nar. pjes. istr. 4, 13. i t. d.

cc) glag. oblik je ili bude nije uz neka izrečen. Neka Bogu fala, da su vam živi. M. A. Režković sabr. 11. Ima, brate, u mene dosta, neka tebi, što je tvoje. D. Daničić 1 mojs. 33, 3. Neka joj, da se ne sramotimo; ja sam joj slao jare, ali je ti ne nade. 1 mojs. 38, 23. Kad tresē masline svoje, ne zagledaj granu po granu, pošto otreseš, neka doščaku, siroti i udovici. 5 mojs. 24, 20.

dd) neka da. Neka da onomuj čověku plýt pati (iz XV vijeka). Spom. sr. 1, 138. A neka da ti vidi tvoja ljubima družina. Nar. pjes. u P. Hektorovića 19.

c) žela.

aa) uopće. Neka nam ste veseli! (iz XVI vijeka). Mon. serb. 557. Neka ide k šetni (upravo stoji: da neka, ali je da po svoj prilici adversativno i ne čini jednu cijelinu sa neka). M. Držić 31. Neka se fali Bog, neka se lubi! A. Kanižlić fran. 204. Neka živi kralj naš! A. Kačić kor. 148. Ako su je lovci uvatili, Bog neka im moju sreću dade! Nar. pjes. vuk 1, 274. Nek me žali doro, kada draga ne će. 1, 394. Nek su žive sve junačke glave, koje dižu čete na krajini! 3, 192. Nek mu Bog da i sreću i zdravlje! 4, 529. Dok smo, nek smo, kad umromos, nek se spominemo. Nar. posl. vuk 67. To neka učeni Bog neprijateljima Davidovijem. D. Daničić 1 sam. 25, 22. Nek se protivnici moji obuku u sramotu. psal. 109, 29. Klad' me sesti pod jelu visoku, neka mi se (mjesto: neka mi se je) sunca nagrijati i lipe se Ane nagledati. Hrv. nar. pjes. 5, 126.

bb) blagoslov ili kletva; glagol nije izrečen, a teško je reći, što se upravo ima u kojem primjeru dopuniti. Samo u pjesmama.

aaa) blagoslov. Pade Pero na zelenu travu i dobru mu posjekoše glavu.... ah, neka ga (može se dopuniti na pr. Bog pomiluje), svijetla mu duša! Nar. pjes. vuk 4, 89. A neka te, protopope Šćepo! vazda li si srca junačkoga! a tvoja se posvetila usta! 4, 455. A neka vas, moja sjerotinio! iz neba vam kišica padala, rodila vam u poju šenica, a u brdu vinova lozica! Nar. pjes. petr. 2, 110.

bbb) kletva. A. Ne daj majku, dijete Jovane! izgorje ti majku ogań živi. B. A neka te (može se dopuniti na pr. davo nosi),

prokleta ti duša! Nar. pjes. vuk 4, 38. To gledahu dva ručna devera, ah, neka ih, crn im obraz bio! to nijesu bile muške glave, no su grdi od svake devojke. 4, 157. Čudno li ne, Gano, razgovori! a neka te, voda ti stanula! 5 (1865), 517. Zapjeva tica slavica: svatovi grijesni li ste vodeći staro za mlado! Veli joj starac sa koňa: Neka te, tico slavico! brěno ti perje opalo! Nar. pjes. herc. vuk 257. A neka te, Banoviću Stjepo! na kom si me dobro ostavio, to te dobro kod tvog dvora stiglo! (to govori s groznjem suzama na rastanku s Banovićem djevojka, koji misli, da je od nega prevarena). Nar. pjes. petr. 2, 619.

d) nagovaraće, — u nijećim rečenicama odvraćaće. I oni, koji se kasno Bogu obrate, nek ne gube ufaće. B. Leaković gov. 60. O junaci, koji ljube nema, neka kupi sebi vjernu ljubu. Nar. pjes. vuk 1, 548. Tuđ nikad neka ne bude, koji svoj biti može. Nar. posl. vuk 322.

e) nutkaće. Ako hoćeš, neka učinimo ofde tri pribivališća (iz lat. vis, faciamus hic tria tabernacula, matth. 17, 4). Bernardin 35. Neka iznademo, ženo. Zborn. (1520) 26a. Da neka ovu stvar čistije protumačimo (*ovdje treba da razumjeti onako kao u primjeru iz M. Držića naprijed pod c, aa.*) Š. Budinić ispr. 4. Ako ti se vidi, neka ubignemo. F. Vrančić živ. 55. Nekder dodemo sad k kaluderom. D. Obradović živ. 56. Nekde čujemo, šta i on govori.sov. 21. Nekder malo o ovom prodivanimo! 66. Nek pristupimo sad k prvom stablu! 105. Vaše gospodstvo neka se ništa ne smučiva. I. P. Lučić izk. 11. Moje seke, devet sokolica, neka malo kolo zastavite. Nar. pjes. petr. 2, 246. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem mjesto samoga neka stoji neka to.* Neka to ih pojdemo, junaci, razjagmiti. Nar. pjes. u P. Hektorovića 20.

f) opominjanje. Nek upazi ovdi krstjanin, koliko je potribo. A. Kadčić 242. Svak nek svoga mista pazi, za da u zlo ne nagazi. V. Došen 18a. Tko kradijaše, juh nek ne krade, a boje nek se trudi poslujuć rukama svojim. Blago turl. 2, 182.

g) obraćanje čije pažne na što; primjera se našlo samo za glag. znati.

aa) neka (nek).

aaa) s 2. licem. Priti će, neka viš... vrime, koje ne mniš. M. Marulić 113. Neka znaš, diklice, žela mi dotuži. Š. Menčetić 101. Gotova sam učiniti tvoju volju, ali neka znaš, da moje devstvo... hoću shraniti. Mirakuli 47. I neka znaš, va 'noj stvari neposvećeni ne more biti. Naručen. 14b. Prijateљi poštovani! neka znaš, kako pride pred nas poštovani redovnik (iz XVI vijeka). Mon. croat. 193. Neka znaš vaša milost, kako ovo razumismo (iz XVI v.). 262. Moj oče, neka znaš, od straha ne trudim. M. Vetranić 2, 298 (i M. Držić 470). Platiti će, neka viste, ljudi, koje odmamiste. P. Hektorović (?) 88. Vila tvoja ne će bit, neka znaš. M. Držić 119. Neka znaš, vojvoda, da bogovi tvoji hinci jesu. F. Glavinić cvit 349b. Neka svi znaš, da i ja jesam kršćenik. 366a. Državinci, neka znaš, svud da je vridnom otažbina. J. Kavačin 129a. Neka znadete dakle, bratje, ovi se mladić zove Isus. F. Lastrić tost. 145a. Neka znaš, da ja oružan običajem pomagati. svet. 117b. Ali neka znadeš, Radovane, da.... A. Kačić razg. 2. Neka znaš.... da u velikoj pogibili stojite. Đ. Rapić 34. Neka znadeš, da on ne govori drugo. A. Kanižić kam. 185. Neka znaš, odlučio sam.

629. Ako l' mi ga dobaviti nećeš, neka znadeš, osjeć ćeš ti glavu. Nar. pjes. vuk 2, 455. Neka znaš, dobra biti nećeš. 3, 260 i 4, 146. Ako li me nemu dati nećeš, neka znadeš, živa bit ne mogu. 3, 485. Neka znaš, naš će mejdan biti. 4, 185. Neka znadeš, da ćeš tvoja biti. Nar. pjes. vila (1866), 99.

bbb) neka znaš, neka ti je znati, neka ti je na znaće. Neka t' je još znati.... trudna je vele stvar. M. Vetranić 2, 165. Neka je svim znati, da jedan tuj od nas ima me izdati. N. Nalešković 1, 127. Nije zdravo mjesto ovo, neka t' je, Vule, znat. M. Držić 42. Neka ti je na znaće, sestro kraja budimskoga, Sekula sam vjero. Nar. pjes. bog. 61. Kogod dode Urvinom planinom medu jele studenu bunaru te zateče onde deli-Marka, neka znaš, da je mrtav Marko. Nar. pjes. vuk 2, 442.

bb) neka da. Petre, neka da znaš, kako ovo postavi (iz XVI vijeka). Mon. croat. 229. Neka da znate.... ja takove pjesni ne začuh. M. Držić 414. Neka da zna vasa svjetlost, da nije mala u 'noj mudrost. M. Divković nauk² 163. Kojigod bude imati.... neka da zna, da će on upanuti. J. Matović XII.

h) dopuštanje nečega, što može biti, što se može dogoditi, — priznaće nečega, što jest.

aa) uopće. Neka je drugim sve imanje od svita, a meni ličce tve! Š. Menčetić 51. Zatoj grijeh ostavi i tvoje raskoše.... a neka oholi svoju krv prolju. M. Vetranić 1, 51. Vazdu su na dvoru (t. j. nevjeste), a neka stan gine. I. Gundulić 158. Neka dode suproć meni.... vrha mu će doći svudi. G. Palmotić 2, 130. Neka je to istina, ali jeda iz toga slidi, da....? A. Kanižić kam. 500. Nek je to jedan vjetar, jedna sjena, jedna iskra, ti si tijem sit, opojen, zadovoljan. A. Kalic prop. 67. U ono teško doba k tebi pritisni me, a neka poslije vas pako suproć meni nabuni se. B. Zuzeri 56. Nek je Manda i lipša i viša.... kada nije mome srcu mila. Nar. pjes. vuk 1, 242. A. Jošte je rano. B. Neka je rano. 1, 613. A. Ima Marko dosta uzavnica. B. Neka ima, neznana delijo. 2, 412. Nek zovu i loncem, samo nek ne razbiju. Nar. posl. vuk 200. A. Mile su mu seke ponosito. B. Pa neka su, mila majko moja! Nar. pjes. petr. 1, 282. Ako li ostanem bez djece, neka ostanem bez djece. Đ. Daničić 1 mojs. 43, 14. Ako sam, neka sam, uboge majke sin. Jačke 13.

bb) znaće se vrlo približava pogodenom. Neka si najveći grišnik, ako se pokajao iza svega srca, Bog će ti prostiti. J. Banovac pripov. 36. Neka jedan posti, Boga moli.... kad smrtno sagriši, sva s dušom umru. razg. 145. Neka je jedan najpravedniji, neka u sebi nijednoga gribi ne čuje, neka je najveći, ako se u molitvi prid Bogom ne ponizi, negova molitva dobra nije. J. Filipović 1, 294b. Neka tko čini dobra, koja igda može, sve je zaludu, dokle se on ne pomiri. E. Pavić prosv. 1, 2. Neka je kandilo i gírak od najsvitljeg zlata i s najvećom majstorijom učineno, brez svitlosti za službu čovičju ne mogu pristati. 1, 5. Negder kogod baci čisto pšenično sime i plivu u dobru zemlju, pšenično će mu zrñe doniti rod. 1, 9. Negder se uzapre protiva nama sva sila paklena, ništa nam ne će moći naudit. 2, 71. Nekader vas povuku.... tada ćete viditi. F. Lastrić ned. 76. Nitko na svitu brez križa svoga ne žive, neka je bogat ili siroma(h), neka je kralj il' cesar. svet. 173b. Nek se malo poizsteti (t. j. tijelo),

odma duša iz neg leti. V. Došen 50^b. Na stotine i hiđade neka blaga tko imade, pa nekader često časti, sve će otić i propasti. 152^a. Nek buništa našeg tila jedna mala pukne žila, odma nega krv zaduši. 177^b. Nekde samo vnitrateljno proprazmotrimo, lasno čemo poznati, da.... D. Obradović sov. 13. Nekder samo podemo nogu pred nogu istinu tražeći, zdravi razum će nam je pokazati. 85. Neka dopustimo, da gordeljivi čovek ima velike vrednosti.... ništa maće sve s gordinom pokvari. 109. Neka joj tko rekne: Bog je zatvorio svoje uši za ne uslišati nezinu molitvu, ali ona veli, da je Bog oni gospodin, koji se uvik i do svrhe ne srdi. A. Tomiković gov. 209. Nek je ona od gorice bona, odvešen je Gospu na Omlovo, meni će je Gospa ozdraviti. Nar. pjes. vuk 1, 578. Nek vlada prekoraci, narod će ju na svoju stopu vratiti. M. Pavlinović rad. 6. Često im dogori do nokata, nek samo jedna godina ne ponese. 116.

cc) značenje se vrlo približava onome, što ga ima riječca bud' u primjerima navedenim s. v. biti na str. 368^a, među kojima je prvi iz Ljubuškoga, a posjedni iz nar. poslovica Vukovih. Neka uzešto dušu ljubezniwe majke naše, zašto nam ne ostaviste na zemlji bari tila ne di vičanskoga? F. Lastrić test. 386^a. Neka sam ja obecao stotinu dukata onomu, tko bi mi kazao zašto se ne najde tatkod drugi, već bašt? M. A. Rešković sabr. 29.

dd) značenje se vrlo približava koncesivnom. Neka sam u smeti, krepka je ma odluka daleko uteći himbenijeh iz ruka. G. Palmotić 2, 443. Neka je tilo izgorilo i u lug se obratilo, neka su ga živine izile, neka se u grobnici raspolo, da se za n' ne zna, neka je po svemu svitu razdijeljeno i razneseno, Bog.... skupice ga. J. Filipović 1, 218^a. Nek su bili tešci i velici grijesi nezini, to bi sve noj prošteno. A. Kalić prop. 227. Nek je Turak' sto hiđada vojske, nas u gradu dvadeset stotina.... razbićemo Turke. Nar. pjes. vuk 4, 243.

ee) kako se reznicima makar, premda može dopuštati samo koja riječ u rečenici ili dio rečenice, tako se u jednoga pisea nalazi takovo dopuštanje riječju neka (nek). Svaki čovjek voli živjet nek u tijesnu, neka u tužnu i nevojničku, nego dospjet sasvijem. A. Kalić prop. 36. Svakomu narodu templo svoga Boga nek himbena, neka još i huda, jes nešto sveto. 229.

ff) glag. oblik je ili bude nije izrečen, a neka može biti udvojeno. Onog onde stoji dreka, onaj veli: neka! neka! drži, što te sad zapalo. V. Dešen 173^a. Al' more bit i ne čeka, dali veli: neka! neka! nek raj gornji drugi cine, držaću se ja živine. 201^a. Dici zubi stoji zveka (t. j. od zime); oci vele: neka! neka! zašto vatre ne ložite? 209^b. A. Vodiču je dvoru bijelome. B. Neka, Petro, sretna tebe bila! Nar. pjes. vuk 1, 235. Vidite, šta čini zavist i zloba; al' neka, neka: pritisnuto jače sve to više skače. Vuk u Ivezovićevu rječen. Ferik-Salih.... tu pašinstvo svoje izgubio; neka, — tu je nega i, dobio. Osvetn. 3, 128.

i) prijetnja. Koji djela od milosrdja ne čine, nek se ne nadaju slavi, nego mukama vičnim. F. Lastrić ned. 373. Drugi primjer vidi kod riječi nečistan.

b. neka s prezentom naknadava kondicional. Bi aše tada u Jeruzolimu neka Bog zna, koliko stotina (hiđada ludi. F. Lastrić od' 231. Nade

jednu glavu.... mrtva čovika, neka Bog zna, od koliko vrimena. ned. 381. Neka Bog zna, dobra biti ne će. Nar. pjes. vuk 2, 110 i 2, 428. *Mjesto neka Bog zna moglo bi se u tijem primjerima reći: Bog bi znao. Ispor. Gdje je to vrzino kolo, i šta je, Bog bi ga znao. Vuk rječen. s. v. vrzino kolo. Taj se primjer u T. Maretica gram. i stil. § 603^b krivo tumači; bole bi bilo, da je metnut u § 604^c, t. j. među primjere, u kojima kondicional služi za ublaženu tvrdnju, na pr. ja bih rekao, — još bih te molio; u navedenom Vukovu primjeru Bog bi znao znači ublaženu tvrdnju: Bog zna; tako i u primjerima, koji su pred tijem, neka Bog zna isto tako znači ublaženu tvrdnju: Bog zna.*

e. neka (nek) s perjektom služi za odvraćanje u primjeru: Poglavar je otac puka, indi nek mu nije ruka stisla nokte kao klišta. V. Došen 231^a, — a za dopuštanje u primjerima: Ništa zato, dosta, da su se Turci uplašili, a kud su pobegli, nek su pobegli, o tom nije govorena! D. Obradović sov. 28. A. Ja sam sinoć u vas na konaku bio. B. Neka si bio, put te nanio. Nar. prip. vuk 206.

d. neka s futurom.

a) za želu. Neka ti budu služiti puci i narodi. A. Kačić kor. 28.

b) za nutkaće. Neka bude svititi svitlost vaša prid ljudi. F. Glavinić cvit 352^a. Lubav ljubavi, sfetina sfetini neka bude među nama sveder odgovarati. V. M. Gučetić 36. Neka nastoji paroh nih pomnivo istomačiti puku i pomnivo neka bude općiti u prigovaraňu. J. Matović 389.

c) za dopuštanje. A. Eto ti svatova.... odvešće te, šerčer! B. A neka će (t. j. odvesti), majko! Nar. pjes. petr. 1, 88.

e. neka (nek) s kondicionalom služi ponajviše za dopuštanje.

a) kondicional je potpun. Tva razbludna neka bi ona sama bila, da božica još i vila ti milovo nijesi svuda. I. Gundulić 63. Žo mi je samo, da bojnici mojiistočni nijesu uza me, a neka ovi svikolici došli bi i vas zapad na me. 505. Da ne bude nitko prija vas ovu zapovid obslužio, neka biste rekli, da je mučno, ali.... J. Filipović 1, 45^b. Sebe s pravdom kad prodaje, da bi zašto, nek bi bilo, nego za smrad i za pilo. V. Došen 63^b. Al' da linost veći(h) ljudi ništa drugo ne nauđi.... nek bi onda ljudi veći isli, kad im drago leći. 215^b. Pak neka bi i to bilo. 253^a. Neka ti bili bez ikakva čuća muke, ništanemaće bjehu bez videća Božjega (taj je primjer neobičan, jer kondic. u nemu služi za prošlost, t. j. kao da je rečeno: premda su bili). J. Matović 55. Uoči rođestva sv. Joana Predteče nejma kuće, pred kojom se vatra ne naloži, pak neka bi momci i devojke preskakale, nego dode i koja baka, da preskoći. D. Obradović sov. 53. Nek bi bilo, da domaći drže način.... ali što ćeš, kad naše čelade uz svoj radit razgovor ne znaće. J. S. Rešković 254. A devojku drugi preprosiše; neka bi je junak preprosio, neg mi s dvora kučka poručuje, da će mi se udavati mlada na mom koňu, u kavadu mome. Nar. pjes. vuk 1, 375. Na sve strane digli su se Turci, svaki tvojoj rusoj prjete glavi; nek bi tvoja i platila sama, da bi druge ostanule cjele. Osvetn. 3, 38. — U ovom je primjeru vođa: Ko bi mene otvorio, neka bi me polubio. Nar. pjes. petr. 1, 100.

b) mjesto potpunoga kondicionala samo je bi (bez participa). Te da i(h) je malo takije(h), neka bi. F. Lastrić ned. 70. Kad bi bilo za veliku potrebu i na polzu obštewta, neka bi. D. Obradović sov. 57. Ispor. primjer: Da bi nama u čas dobar! kod da na str. 167a.

f. neka (nek) u namjernim rečenicama (uzetima u najširem smislu).

a) s prezentom.

*aa) rečenica, u kojoj je neka (nek), stoji iza one, o kojoj zavisi. Takode i ja vojvoda Radosavlj potvrđuju, neka se i ja nahodu u zapiseh (iz xv vijeka). Mon. serb. 314. Ovi listi pisalih mojom rukom, neka je knezu i vlastelem za veću tvarlju (iz xv v.). 520. Plebanuši ovo knige budu nositi u rukah, neka vide, ča imaju učiniti. Naručn. 3a. Bože, milos daj i ljubav ne skrati . . . neka se svijet ovi opeta ponovi. M. Vetranić 1, 11. Dragi, pojdimo, neka čujemo, ča gospodin govori. Proroci 191a. Na toj stanovito ovdj trudimo i bojujemo, neka onamo budemo krušeši. B. Gradić djev. 179. Vazda se zabavljaj o komugodi dobru djelu, neka te djavli maće napastuju. M. Divković bes. 265. Postimo u letu, neka duha svetogra primemo. F. Glavinić cvit 64a. Od kamena draga uzimam ja zrcalo ovo za me, nek od nega svjete primam, ko ču resit lice i prama. G. Palmotić 1, 164. Pridajem dušu i tilo moje, neka po dostojanstvu tvomu i molbah dostignem život vični. L. Terzić 54. Izmoli nami bolest za grife naše, nek vas ne more neprijatelj prihiniti. L. Ľubuški list 19. Toliko ču ti ukazat u malo riči, nek misliš za vrimena, što imas činiti. F. Lastrić ned. 29. Bog i narav svitu dade . . . nek muž vlada svojom ženom. V. Došen 107b. Nego daj da je (t. j. projut) razdamo narodu, neka se za(h)rani sad u ovoj nevojli. Vuk dan. 4, 3. Pošalji mi sina Mijaila, nek raščera oko Beča Turke. Nar. pjes. vuk 3, 47. Daj me, majko, na daleko, neka ti se rodom hvalim. Nar. posl. vuk 50 (*u biješki toj poslovici dodaje Vuk: neka mjesto da kazano, da bi se stih ispunio; — ali ni malo nije potrebno uzimati, da je neka uzeto poradi stiha.*). Zapreći jajo u vatru, neka se ispeče. Vuk rječnik. v. zapretati. Naruči mu, neka skuje palicu, ča more veću. Nar. prip. mikul. 81. i t. d., i t. d. — *U jednoj knizi mjesto prezenta kojega glagola stoji prezent od imati združen s inf. onoga glagola (na pr. ukloniti imamo mjesto uklonimo). Nehti mu odgovoriti, zašto proklet biše . . . neka i mi od prokletih ukloniti se imamo.* F. Glavinić cvit 85a. Zapovida tada, neka idolom se pokloniti ili umorenim imaju biti. 101b. Uzaka (t. j. papa), neka prez kvasa oštija peći se ima. 126b. Hoti zlamenje ostaviti, neka i mi od bezakona takova imamo se stiditi. 332b. *Jedan takav primjer iz iste knige naveden je kod imati na str. 808 pod c.**

bb) rečenica, u kojoj je neka (nek), stoji ispred one, o kojoj zavisi. Da neka poznate, da sin človičaski ima oblast odpuščati grife, reče (iz lat. ut autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem dimittendi peccata, ait. luc. 5, 24). Bernardin 119. I neka togaj rad ne sumniš štrogodi, nu prosi milos sad od mene kugodi. N. Naješković 1, 197. Neka mu jo ovo slavno djelo svasma lašće i ugodnije djelovati, dano mu je, da . . . A. Gučetić roz. mar. 8. Nu s većom potajom neka je stat meni, krila sam i trkač i luk ostavio. D. Zlatarić 37a. Neka nega iz uzeđjavalske iznemeš, dosta si se s nebes slisti.

Starine 1, 223. Neka ih umiš promisliti, stavi na pamet dobro ova. A. Komulović 28. Put snježana neka je meni, vas se izmazah klakom bijelim. I. Gundulić 156. I neka mi prostite grife moje, hoću koliko prija ispođit jih. P. Radović nač. 67. Neka ti viruješ, da je Bog svemođuguć, stavja ti se prid oči jedno dilo Božje. ist. 19. Neka život naš jest životom, imaju biti mnogi mrtvi (smisao je: *da mi možemo živjeti, moraju mnogi umrijeti*). M. Radnić 409b. Neka Bog čuje naše žele i vapaj srca, vaļa, da je čisto i inostrano od grijeha. 531a. Mi neka ono zlo ispravimo, zapovidamo pastirom, da . . . M. Bijanković 19. Neka ja ne zgini, umrit se ne liniš. I. T. Mrnavić ist. 185. Nek razumiješ, o čovječe, što je grijeh smrtni . . . prikažujem ga. J. Kavanin 8b. I neka se ne raščina (t. j. snijeg), ima u mračnom mistu stati. 368b. Neka još boje istinu poznate, hoće da so čiste vas grad i kruntrade. Oliva 54. Neka se ne čudiš i ne rugaš, evo ti kažem uzrok. A. Kačić kor. xvi. Neka ni u čem ne pomañkam momu učeniku, pristupam. M. Zorićić aritm. 32. Neka daklen naš narod poznade veličanstvo Jurja svetoga . . . (h)otio sam ukratko život negov u slovinski jezik primiti. F. Radman 4.

b) s kondicionalom.

aa) primjeri prema onima pod f, a, aa. Da meni . . . tij ptica upade eviječe u krilo, neka bi vidjela moj čemor. M. Vetranić 1, 189 Mnosi su, ki nasut obrov bi hotili, neka bi ravan put ka gradu imili. H. Lucić 272. Molim vas svijeh milo, da biste htjeli dat, kad umrem. me tijelo majci mi ukopat, neka bi majka ma i draga i mila pokoñim suzama mrtva me zdržila. F. Lukarević 272. Bratju bi ti bez milosti podavila i poklala . . . neka u tmine iz svjetlosti i drugi put ne bi upala. I. Gundulić 300. Odluči . . . nastojati na nauk od kniga, neka bi tako slobodnije mogao nastojati na pomoc od duša. B. Kašić in. 31. Hotio jest, da bude zaručena . . . neka bi imala, tko bi njoj služio. ist. 3. Skrovito zato čihaša toga radi, neka kršćenike braniti mogal bi. F. Glavinić cvit 24a. Da znam, ko me sahranio od nemile smrti prike, neka bih mu dužan bio sva ma ljeta. G. Palmotić 2, 184. Učini veliki dar svim popovom, neka bi molili. P. Macukat 6 Bihu poslani kraljici Teuti, da je mole, neka bi pokarala svoje podložnike. A. Kačić razg. 4. Parok ima nastojati, neka bi vjernici ponovili uspomenu muke Gospodinove. J. Matović 42. Potribno bi, da on uskrstne (sic), neka bi se ukazala pravda. 59. Od ovijeh se mnoga pridaju vlaštitu duhu svetu tomu, neka bismo razumjeli, da . . . 81. Postavi otarsko svetotajstvo, neka bismo u ňemu imali ga sveder s nami na zemlji. I. M. Mateić 24. Posla Benedikta . . . neka bi nčinio novi raj na zemlji. I. Đordić ben. 4. Da je mogo pospješno zazvati svoga druga, nek bi i on . . . dohrlio. 132. Sunce u krugu pozlaćenu leti, nek bi zlatnjem zrakom diglo (stamp. digo) zemlji noćnu sjenu. N. Marči 26. Potkuji i mene, mladi junace, neka bih koñem u goru utekla. Nar. pjes. vuk 1, 88.

bb) primjeri prema onima pod f, a, bb. Najposli, neka ne bi pomañkala nijedna vrsta od prosvjetljenja vrhunaravnijeh . . . bi nadaren proročanstvom. B. Kašić in. 21. Komu Iñaciju, neka bi uzazno sve negove grijeha . . . ispođi s fsekliko grijeha. 65. Juda . . . neka bi lašće mogao prodati svoga meštra, reče. P. Bakšić 24. Neka bi se razabranjije i bistrije poznalo

mogujstvo Božje, ne hti Bog učiniti sve stvari u jedan čas. P. Radović ist. 20. Neka bi se lastnije uzdržala ova sveta družba, imaju se učiti držanstva muža i žene. J. Matović 315. *U prva tri primjera rečenica sa neka upravo je umetnuta u onu, o kojoj zavisi.*

c) s futurom. Da ju stumačim našim jazikom, neka ju budu razumiti i oni.... M. Marulić 3. Izbavi tužna me života, neka mir.... budem meu mrtvim imati. D. Račina 82^a. Ja ču vam spovidit, neka toj vi znati budete. 102^a. Sina na saj svit neharni posla k nam, neka plać jadovit utješit bude nam. N. Dimitrović 36. Reče, da ćeš trpit muke veće, neka paka imat buděš veću krunu. P. Hektorović (?) 139. Može bit, dobra čes k meni te tako sad dovela trudna jes, neka, jaoh, s tobome žalostan budem ja idući gorome u lovnu nač nega F. Lukarević 40. Rijet ēu u vas glas, neka me čut budu, okolo ki su nas. 141. Naredio je ovu bogožubnost.... neka po ovezijeh molitvah budemo utažiti rasrgbu oca nebeskoga. A. Gučetić roz. jez. 16. Vez da odriješi smrtni i luti, neka budu navijestiti u Sionu Božje ime. I. Gundulić 205. Odiči Bog nebo svitlinami, neka budu razdilevati dan od noći. F. Glavinić cvit 3^a. Ostavljam te, neka apostole moje budeš nukati. 158^a. Hitro uvedoh kraja zloga, neka mene držat bude Krstimirza za dragoga. G. Palmotić 1, 60. Foglavice sve crkovne nabunite, neka budu svoje izrigat ijede skrovne. 3, 10^a. Ogań vrli mē razblude sve pepelom htje pokriti, neka zlobe meni hđe sve se budu oprostiti. P. Kanavelić u N. G. Bunića dubr. 14. I tilesa naša kripi (t. j. Bog), neka moći budu i mora prizgati. J. Kavačin 17^a. *Nekoliko primjera iz dalmatinskih pisaca XVIII vijeka vidi u članku T. Maretića o mihovu jeziku*, rad jugoslav. akad. 211. str. 83, 84. — Mnogo je rđedi u ovom službi futur složen od prez. budem i od participa pret. Učini nas (t. j. Bog), neka budemo nemu služili. F. Glavinić cvit 3^b. Danas nam ga pošale, neka mi u milosti budemo počivali negovo. 160^b. Vazda ēete ovo isto činiti, neka umili budete kazivati vašim poslidnim. A. Kačić kor. 71.

d) a to neka. Samo u jednoga pisca. Zvizde po nem (t. j. po nebu) jesu posijane, a to neka budu svititi ludem u vikovna vrimena. F. Glavinić cvit 8^a. Umri.... a to neka mi imamo glodovati i žejeti pravdu. 420^b.

e) da neka. Vjekovito sved plaćimo, da daj neka voda obilna uluši nas i utopi. I. Gundulić 265. Daj mi milost tvoju priveliku, da neka sva dilovaća.... budu učitena na slavu i poštene tvoje. M. Zorićić osm. 1. Poslušaj, sinko moj, nauk oca tvoga i ne zapušti zakon matere tvoje, da neka se dade milost glavi tvojoj (iz knige sv. pisma proverb. 1, 8). 2. Nenavidoš koji (t. j. vrag) uči, da nek i svit š ním se muči. V. Došen 144a. I pravice ne upušti, da nek i puk milost vidi. 223^a. Na sve strane sunce siva, da neka ga svit uživa. 230^b. Vidi nekoliko primjera još kod da na str. 211^b pod 29 (poslednji je primjer s kondicionalom).

f) neka da; ponajviše s prezentom. Ovozi upisamno velikosti vi, neka da zna (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 171. Hoću ti dati blago.... neka da znaš, da sam ja gospodin Bog. Bernardin 6. Neka da vi budete.... raznimi, oćemo držati ta red. Korizm. 2a. Odmetni to od sebe tvoje junačko oružje, neka da se meju sobom junaci pozdravimo. Nar. pjes. u P. Hektorovića 21.

Imamo priručiti se š ním, neka da skupno s nami mole. Š. Budinić suma 31^a. Bi pod prokletstvom, neka da nas od proklesćine oslobođi. F. Vrančić živ. 22. Pridi hitro i primozи djavla.... neka da ne reče: kadi jest Bog ne? 40. Počni bozi štovati, neka da ne izgubiš život. 43. Zaspa u mal hip, neka da uživa slatki san. Đ. Baraković vila 131. I neka da one duše mogu rijeti šnih potrebe, posila ih na ovi sfijet, da se očiste. M. Órbin 111. Hotih ga proslaviti, neka da on.... podade nam kripot. F. Glavinić cvit xvii. Uprosihu ga kršćenici, neka da ono, ča pripovida, u pismo položi. 425. Neka da jesmo od ūega dionici.... dao si duh tvoj dobrui službenikom tvojim. S. Matijević 96. Ja mu poskitim moju ruku, neka da se sasvim ne naruži i ne pogine. Michelangelo 8. Vidi još prvi primjer kod da na str. 211^b pod 29.

g) za neka; to je prema tal. perchē (t. j. per che) kao i za da, koje vidi kod da na str. 212^b pod 48. Onomu potribno je znati sve pute i načine.... za neka umi sve tej pute i načine zapričiti. H. Lucić 185/186. Običaj biše moj ishodit u šetnju, za neka minu znoj i vrućinu ljetnju. 238. Ščedit ne možem života ni blaga, za neka pomožem oba vas jednaga. 247. Nastoji.... da se povidi negov, premda nije, za neka svak vidi dobro ga svudije. 264. Najpodobnije nazvanje negovo jest, da je svemognuci, za neka nam se ne čini mučno virovati. I. T. Mrnavić ist. 9. Rpu je zlata utopio, za neka se nega oprosti. J. Kavačin 381^b. Razloži ga i podade učenikom, za neka.... razdijeljeno u dile hrani. F. Parčić 8. Tilo i krv za jizbinu našu kti podati, za neka on u nas, a mi u ņemu pribivamo. 64. Vidiše negovo dušu.... u velikoj slavi, za neka se pozna, koliko je procinēna bila negova smrt. J. Banovac pred. 141. Za neka more učenik posvebiti izvrstan u ovome poslu, mećem mnoge prilike da razdijeva. M. Zorićić aritm. 35. Pak neplodne lude ove mlate većma neg volove.... koji ništa ne donese, za nek od sad barem pazi, da već prazan ne dolazi. V. Došen 67^b. Za neka nejakost može razčiniti ženidbu, tri stvari išču se. A. d. Costa 1, 160. — *U jednom primjeru nalazi se za da nek: Još nek linac k tome znaće, za da nek se ličit dade. V. Došen 251^a.*

g. u eksplikativnim rečenicama, kakovih ima kod da na str. 178—179 pod d. Samo u primjeru: Kad ēu mloge rascveliti majke, boje, neka plaće moja sama. Nar. pjes. vuk 3, 425.

h. u posledičnim rečenicama, kakovih ima kod da na str. 182^b pod a. Samo u primjeru: Elene zač ljebos i ures gizdavi imal je tuj kraj posadne ljubavi, neka se u polu rad toga uresa krajevi iskošu i mnoštvo viteza. M. Vetranić 1, 202.

3. neka kao adv. u značenju lat. nedum, t. j. kamo li, nekmoli. I to se razvilo iz značenja: pusti, t. j. ne spomišli, ne govor. U rječniku Daničićevu (neka, nekali, nedum sa tri potvrde iz dubrovačkih isprava konca xiv vijeka).

a. neka. Nêsmo nigda uzeli nêdne carine Ulciňanowę.... a neka bismo vašoj milosti uzeli. Spom. sr. 1, 5. Naše hotenje nê bilo nigda ni jest, da nitko jedan dinar odi vašega uzme preko vaše voje, a neka da vam užymo vaše ludi. 1, 16. Kad ovu silu (t. j. zemlje) preore i posije, a neka požne? Nar. prip. vrč. 46. Da me je danas ne samo od moje, nego i

od sviju žena, a neka ljudi, stid. V. Vrčević niz 33. Zaista bi se i tvoga, a neka moga, obrazu taknulo. 272.

b) nekali. Naš običaj ně ne odřípsat i lě komu, a nekali veličstvu ti. Spom. sr. 1, 29. Ne bi mene boj čovík opsovao, a nekali Držić (iz xv vijeka). K. Jireček spom. 75. Nije dostojava ně grubost samo pozret moju ljepost, a nekali da je dostojava zaručnica biti moja. M. Divković nauk² 181. Da je mrtav, trmiznut bi mora, a nekali da je u životu. Pjev. crn. 92a. Ne odbi mu klaka ni pržine, a nekali da on grada primi. 281b. Već brat brata poznat ne mogao, a nekali Turčin kaurina. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 102. Svi davoli, što su iz svijeta, tvome bi se u zboru nasmijali, a nekali mi, oden koji smo. 517.

4. Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Sto mi ne daste někoje běčvi dobiti, a neka bih toj odbi vas viděl (iz xv vijeka). Mon. serb. 142. Tvojom besidom izpovi mi, a neka meni pak. P. Zoranić 81. Slavní kraju, neka je nami, neće u zahod sunce pasti, dokle . . . ne osvetimo. G. Palmotić 1, 12. Hod'mo na plav, da mijenimo bojne odjeće, neka je meni. 1, 123. Ja ēu otiti tvojo voju ispuniti, neka je meni. 2, 24. I ostale čine nepodobe ne pazeci, ni što je sramota, nek ne znaju bar, što je grijota. M. A. Režković sat. 84. Probudi se starac Vasilija, na nas pušti studeno kameňe, Crnogorci ogњem iz pušaka, od nas grdu bruku napraviše. Neka što ne stukoše kameňem, što pobije ogњem iz pušaka. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 509. Mi živi umiremo na nogama, a neka što nas ljudi po prstu kazuju. S. Lubiša prip. 241.

NĚKAD, NĚKADA, adv. isto što negda i istoga postaňa (vidi tam). Od nekada postal je nekad, pošto je a na kraju otpalo; isporuka i kad. Pored nekada, nekad nalazi se još někada, někada, nikada, — někad, někad, nikad. U rječniku Vrančićevu, Belinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dače).

a. potvrde prema onima kod negda pod a. U rječniku Vrančićevu (nikada, aliquando, quondam), u Belinu (nekada, già, per il passato, un tempo), u Stulićevu (nekad, někada, olin, quandam, aliquando s primjerom iz neke dubrovačke knjige: Rim, tvom krvi ki nekada posvetio si, tì ga brani i narode sve sahrani), u Vukovu (nekad, nekada, vide negda) i u Daničićevu někada, aliquando s primjerom iz xv vijeka).

a) za prošlost.

aa) nekada. Koju kuću gospodarstvo dubrovačko někada darova . . . hercegu (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 177. Někada běh v mišenju, da . . . (iz xv v.). Mon. croat. 93. Ivan je někada krstio krštenjem od pokore. N. Račina 138a. Ja, ki ti někada mio bjež tolikoj. D. Račina 24b. Ko sprva někada bilo je, bud' sada. N. Dimitriović 78. Bili ste někada tamnosti, sada ste u istinu svjetlost u gospodinu. M. Divković bes. 282. Suze, ke razmetni sin někada kajan s griješta lijevit uze. I. Gundulić 217. Sto někada dva na nebi sunca ujedno vidješe se. 446 Ov nikada prija od Boga obećanje. F. Glavinić evit 43b. O Hekture, kom někada ni odolje grčka sila ni moguštvu silna Akila. G. Palmotić 2, 470. Dobiste vi někada vlas rođnoga vrhu puka. 2, 507. Svirjetao Dujmi bi někada knez i vitez hrabreut. J. Kavačin 146a. Da završim ričma sv. Jakova, koji někada reče andelu. F. Lastrić test. ad. 21b. Stalo si někada,

o sunce, gledajući srični dobitak Josuev. 124b. Dobri likar nebeski dostojo more od tebe reći, što je nikada rekao od puka svoga. Đ. Rapić 69. Oba někada patrijarke od Mletakah. I. Ne-nadić nauk 9. I ti někada očutje, koliko je sladak Gospodin. I. M. Mateić 151. Kako učiniše ove dvi žene nikada raspuštena i zla glasa. A. d. Bella razg. 85. Nekada sam vidarica bila. Nar. pjes. vuk 2, 50. — *S dodatijem r:* Zapovijeda vragu, da ne muči lijepu Benedetu bludnicu nječadar glasovitu, nu sada skrušenu pokornicu. V. M. Gučetić 113.

bb) nekad. Čud imah pjet nječadar jak slavice u lugu, a ovo civilim sad jak zmija u krugu. Š. Menčetić 163. Nekad rad toga Gove se satvori u vola. D. Račina 10b. Jesi li oni ti, ki někad (nječadar?) svakoga učaše živiti? M. Držić 101. Ka (t. j. žubav) někada pribiva u prsi u tvrđe. S. Gučetić-Bend 201. Neka može u svakoj se dičit zgodi někad srečno biće naše. B. Bettera u N. G. Bunića 20. Nekad na obrizovanju, kako sad na krštenju, ime nadivaše se. F. Lastrić test. 85a. Anicijo, někad glava od vijeća rimskega. I. Đordić ben. 9. Grijesi s veseljem někad i s razbludom učišteni stisnuti će srce tužno. B. Zuzeri 37. Kažu, da se nekad bio odvalio (t. j. oltar). Vuk dan. 1, 22. Kao da su se onđe někad doselili iz južnoga primorja. pis. 86. Tada ga povedoše k Farisejima, onoga, što bješe někad slijep. jov. 9, 13. Kamo oni slatki cjevolj, što ti nekad dah? Nar. pjes. vuk 1, 424.

b) za budućnost. I ti někada obrativši se potvrdi braťu svoju. F. Glavinić evit 442b. Istomačio je, da će biti někada sud općeni. J. Matović 72. Primiše obećaće, da će se někada dogoditi. 311.

b. potvrde prema onima kod negda pod b. U rječniku Vrančićevu (nikada, interdum, nonnunquam, quandoque). Izpravaše se od oteca, da može vani grada izhoditi u vrtli za prošetati se někada. F. Vrančić živ. 71. Na naličje platna skerletnoga, što mu někada za prisvlaku služi. Osvetna. 1, 63. Drug kosović . . . što ga budi prije jutra rana i uspana někad preko dana. 2, 35.

c. potvrde prema onima kod negda pod c. Staše jedan muž pri vratih, někada se smejaše, a nikada plakaše (iz glag. rukopisa xv vijeka). Arkiv 9, 89. Iz koga (t. j. oblaka) padaju dažji, snizi i gradi, někada po gaju, nikad po livadi. P. Hektorović 15. Nikad se čujaše . . . nikad jih brojaše . . . nikad govorase. 34. S brodci hodeć okol kraja někada s mrižom, někada s rozgrom ona i ja. M. Gazarović 31. Někada naziva grob, někada nasadeće, někada križ. J. Matović 144. — *Ovamo pristaje i primjer:* Ovo kad god apostol zove slavu, někada žubav. J. Matović 112. Vidi još primjer iz Bettere kod negda pod c.

NĚKADAŠNÍ (jamačno je takav akc.), adv. isto što negdašni. Između rječnika samo u Stulićevu (někadašni, quondam, quadam vice, d'una volta, — rdavo protumačeno, t. j. nekad, negda) i u Popovićevu (einstig). Da povrati slavu někadašnju. Pjev. crn. 291b. S Bogom svete, někadašni raju, ja sad moram drugom idti kraju. B. Radičević (1880) 351. Više se potvrda nije našlo.

NĚKADAŠNÍ, adj. isto što negdašni. Između rječnika samo u Vukovu (někadašni, vide negdašni). Jaohi meni, moja jakosca někadašna (někadašna?)! ne mogu se krenut. M. Držić 391. Někadašne slipote. J. Kavačin 239a. Ah někada-

dašna ma ljeposti! I. Đordić uzd. 62. Da ga Filitsteji krvavo gledaju ko njihova nekadašnega satriteja. salt. x (taj se primjer navodi u Stulićevu rječniku s. v. nekadašnji). Neka ko gospa nekadašnji od tijeh zemala poda red svemu. ben. 35. Nemojte cijenit, da bi ti sam jedan nekadašnji nemili lakomi bogatac. A. Kalić prop. 255. Neharnjem zaboravljenem od mnoga i mnoga truda njihova nekadašnjeg. B. Zuzeri 12. Kamo otide ona ljepota nekadašnja? 58. Nijesu nam svi na okolo prisušili viri obilnosti nekadašnje. 217. *Jos je potvrda: nekadašnji, pristinus.* D. Nemanjić (1885) 41.

NEKADE, adv. isto što nekada, nekad; od ovoga drugog je i postalo tako, što mu se dalo -e. U rječniku nijednom. Koji nevjerovanji bježu njekade. N. Račina 128b. Dvorna njekade bi... božica Palade rad knižne mudrosti. D. Račina 72b. Pade ukrasni vjenčac moj, kojim se njekade gizdah ja tolikoj. 130a. Ona, ka vas kako kćeri hrani i žubi jur njekade, ostavi vas eto sade. M. Bunić 76. Dvorjše me nekade dični mladci. I. Đordić uzd. 6. Što... podnije za moj grijeh nekade. 65.

NEKÁDER, m. slab čovjek. Govori se u Lici, i to obično od šale, na pr.: Odlazi, nekádere, ostavi to! Jesi li vidio de onoga nekadera? Đ. Škaric (zabilježio i naznačeni akc.). — Tamno; vidi riječ, koja sad dolazi.

NEKADURSTVO, n. slabost. Samo u primjeru: Slabost, mlo(h)avost, nekadurstvo i nemogustvo, koje se more naći u čoviku i u ženi da dilovati stvari ženidbene. M. Dobretić 564. Jamačno je ora riječ u svezi s riječju, koja je pred ovom, i isto je tako tamna.

NEKAJAN, pas. partic. od kajati (vidi taj glag. pod I. a), onaj, koji se ne kaje. Između rječnika samo u Stulićevu (nekajan, nekajani, in criminis obfirmatus, obstinatus, adv. nokajano, absque poenitentia; — ima i nekajan, nekajni, cuius non poenitet, ali tote nema druge potvrde). Bog je pravden nekajanim, milosrdan pokajanim. M. Marulić 283. Tvoje nekajano srce. Naručn. 73a. *Ispor još:* Po žestočanstvu tvojemu i nokajanu srđbici. Danilo 187. *U tijem je primjerima značene refleksivno, a u ovome je passivo:* Nekajan... grijeh kako će moć bit protestan? J. Kavačić 423. — *U jednoga se pische ne razabira ovoj riječi pravo značene.* I. Čistoča rumena ružica sramotnjem gnušom nekajana, za nu mrijet kropost nekajana. Osvetn. 1, 25. To mu (t. j. hajduku) hrani i od glada brana, kuća jela, rudina prost'jerka, suložnica okovana dijka, drug kosovič ptica nekajana. 2, 35. Raňenci ječe, aman viču, al' nega ne tiču ti amani, znaci očajani iz turačkih usta nekajanih. 3, 156. Do nih upa Huso s koňa vrana ter se zadrže duša nekajana: pomagajte b'jednu samrtnaku! 4, 48.

NEKAJAĆE, n. nom. verb. prema glag. ne kajati (se). Između rječnika samo u Stulićevu (sa značenjem rdavo postavljenim: animus in malo obfirmatus, t. j. duša, otvrđnula u zlu). Pokle hoće nastojati u svojemu nekajaju i u zlobah. A. Vitaljić istum. 163. Ovo isto nepokorstvo i nekajanje jest nova i veća zloča od griga učinjenoga prije. F. Lastrić ned. 64.

NÉKAKAV, někakva, pron. quidam. Riječ je složena, a prij joj je dio riječcu ne, o kojoj vidi kod 3 ne. Nalazi se i nekakav i nikakav (ovo u zapadnom gororu). Nom. sing. m. glasi někakav; za određeni oblik nekakvi (isporekakvi)

nalazi se samo jedna potvrda, i to u knizi, u kojoj je oblik nekakav mnogo i mnogo običniji: dođe nekakvi hoća u selo, nar. prip. vrč. 48. U xix vijeku ima za gen., dat. i lok. sing. muškoga i srednjeg roda potvrda i no određenom i po neodređenom sklađanju, dakle nekakvoga, nekakvom(e) pored nekakva, nekakvu; prije xix vijeka nema ovim kraćim oblicima potvrde, — a uopće se za ovu riječ u knjigama štampanim prije xix vijeka našlo sam, nekoliko potvrda. Između rječnika samo u Stulićevu (nekakav, quidam), i u Vukovu (nekakav, irgend einer, quidam). — Adv. prema nekakav ne nalazi se, kako se ne nalazi ni prema kakav, nikakav.

a) uopće. Ne stoji u svijem primjerima, što se ovdje navode, nekakav prema kakav, nego u nekim stoji prema koji, t. j. nekakav se uzima u značenju: nekoji, neki; to je lako razumjeti, kad se uzme na um, da kakav može značiti isto što: koji, t. j. pojam kakvoće, što ga ima riječ kakav, zatro se, te se kakav izjednačilo sa koji. Nekoliko potvrda tome može se naći s. v. kakav pod 2, a (samo što takvi primjeri nijesu tamo odijeljeni od onjeh, u kojima kakav znači kakvoće), na pr. trpe gladu i junačku žedu niti kakav riječi besedi, — kad bi došla kakva srota pred kuću i dr. I stranikom srca kradu kroz nikakve skrovne sile. J. Kavačić 200a. Dođe nekakvi vješći... izpitivajući, gdje je. S. Rosa 34a. Imaše uljesti u nekakav grad. 123b. Evo nikakav čovik dođe. F. Lastrić svet. 23a. Ište hrane i odiće i nikakve puste sriče, koje ovi svit ne daje. V. Došen 215a. Neg se čini nem nikakva dika, kad ga čuje. M. A. Režković sat. 43. On za običestvo jest kako nekakvo strašilo djavolsko. J. Rajić pouč. 2, 17a. Bio jest nekakav filosof po imenu Leontij. 2, 21a. Pod tom planinom imaju zidino od nekakvog grada. Vuk dan. 1, 24. Opominjem se, da sam čitao u nekakvome ruskom žurnalu. odgov. na sitn. 3. Pisati nikakijem narječjem, nego mijesati jedino s drugima i tako praviti nekakvo novo.... to je još gore. pis. 8. U jugozapadnijem krajevima naroda našega ima zaista nekakva trava, koja se zove šemišlja. nar. pjes. 2, 558. Ovo su bili nekakvi kmetovi. 4, 347. Za kućom nekakvoga čočka... bila u rupi zmija. nar. posl. 63. Kad je nekakav veliki pomor bio. 179. Du nekakav vihar i svi tri odnese. Nar. prip. vuk 33. Pa se pribije u nekakva bogata čoveka, da ga služi. 50. Prolazio nekakav putnik kroz jedno selo. Nar. prip. vrč. 19. Bio je u nekakvu manastiru jedan kaluder. 123. Umrije stari iguman u nekakvome manastiru. 126. Požalili se nekakvi sečani planinštaci primorcima. 150. Da si ti ušao u nekakve tajne dogovore s pašom. S. Lubiša prip. 185.

b) u jednoga pische nalazi se nekakav bez imenice, ali samo u sing.; vidi neki pod a, c, aa. Pripovijeda se, kako je nekakav tako iskao jedno po jedno. Vuk nar. posl. 50. Kazao nekakav, koji je stao na časnu trapezu. 196. Pa je ovo nekakvome kazala mlada. 207. Nekakva se poturčila u subotu pa to kazala svome ocu. 258. Pripovijeda se, da je rokao nekakav pijan pošvsi, da uzjaše na koňa. rječi. s. v. bogonosni.

c) u narodnjem pjesmama nalazi se nekakav dosta često pred vlastitim imenima. Kniga glasi od moje devojke, da se skoro misli udomiti za nekakvim Begić Asan-agom. Nar. pjes. vuk 1, 395. Što kazuju čudo u Prizrenu u nekakva Leke kapetana. 2, 223. Otale se Demo podigao kroz nekakvu Jaćinu planinu. 2, 414.

Već je mati Maru poklonila a nekakvu Kuni Hasan-ag. 3, 481. Ni tader je tebi dati ne ču, no nekakvu popu Mrkočiu. 4, 161. I tu treći konak učinio u nekakva Aleksića kneza. 4, 472. *Ovo se po svoj prilici nalazi i izvan pjesama, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se našlo potvrda. Vidi neki pod a, e.*

d) osobit je ovaj primjer, u kojem nekakav kao da jače ističe pokvalu. Nekakav si stavan i prikladan, kako da si roda gosporskoga. Pjev. crn. 11b. Ispor. kakav pod 1, a, d, bb.

e) u ova dva primjera biće njekakve štamp. pogrješka mjesto nikakve; inače bi ti primjeri bili jedine potvrde za nekakav iz vremena prije xviii vijeka. Da se bez njekakve (njekakve) pomoći usta. B. Kašić in. 100. U blagu nije stavnosti njekakve (njekakve). V. Andrijašević put 284.

NÈKAKÎ, pron. isto što nekakav. *Riječ je složena, a prvi joj je dio riječca ne, o kojoj vidi kod 8 ne. Ima i adv. nèkako, kojemu ima potvrda od početka xvi vijeka (vidi daže pod b), a samoj zamjenici nekaki nije se u gradi za ovaj rječnik sabranoj našlo potvrda prije xix vijeka; u rječniku je nema nijednom.*

a. nekaki. Za nom. sing. m. potvrda je nèkakî u Daničića kor. 31, a za oblik nekak (upravo nèkak) u D. Nemanića (vidi daže pod a). Za gen., dat. i lok. sing. muškoga i srednег roda vrijedi ono, što je receno kod nekakav.

a) primjeri prema onima kod nekakav pod a. Poslije ubije nekaka Turčina. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xxxii. Onda opkoli nekaka bega u kuli, dan. 1, 73. Kratošija se onamo zove nekako crno grožđe. Vuk nar. pjes. 1, 31. Kažu, da i sad iz onijeh prozora . . . teče nekaka morkrina. 2, 124. Da je vodeći iz Udbine nekaku robinju stao u planini. 3, 142. Na daleko zaprosi devojku u nekaka primorskoga bana. Nar. pjes. vuk 3, 192. Samo zavist pripisuje meni u tome nekaku slavu. Vuk odg. na ut. 27. Iguman u nekakome manastiru . . . reče nekakome Petroniju. nar. posl. 240. Otiše k nekakome kovaču i reče mu. Nar. prip. vuk 3. Dok nabasa u nekaku gustu goru. 117. Nèkak, nèkako, nèkaka, alicuius generis. D. Nemanić (1885) 10.

b) primjer prema onima kod nekakav pod b. Kako su u crkvi nekakome rekli, da preskoči nešto u kñizi. Vuk rječn. s. v. preskočiti.

c) primjeri prema onima kod nekakav pod c. I b'jeli mi dvore po harala sa nekakim Dukom Hercegovcem. Nar. pjes. vuk 2, 178. Ban poglednu pašenoga svoga, nekakoga mlada Nemanjića. 2, 271. Viknu bane iz bijela grla nekakoga hrta Karamana (taj je hrt Karaman već naprijed u pjesmi spomenut). 2, 285. Hoće care sa svom silom svojom nekakome Beču nèmačkome. 3, 51. I sad nèga u hajduke kažu u nekakoj Kunari planini. 3, 498.

b. adv.

a) na nekaki način, nekakim načinom. U rječniku Vrančićevu (nikako, quodam modo), u Stulićevu (nekako, quodam modo s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Vukovu (nekako, irgend wie, quodam modo). Nikako pozira toliko juveno, da človik umira i vene skroveno. Š. Menčetić 24. Mojotu tuj misli cna se vil, tada nekako (njekako?) domislji. N. Nalešković 1, 319. Naš jezik jest težak, zato mučno ga je nèkako latinskim slovi izpiševati. F. Glavinić evit xx. Odveć nikako u svitovnom naslajeva se pi-

smu. 328b. S ovijemi zajedno scjenu svoju jošte staviti nèkako na pogibiju u istinu zamjerno jest milosrdje. B. Kašić fran. 104. Ostala imena . . . nikako su općena zlu i dobru čeladetu. I. Ančić svitl. 229. Jere je ovo otajstvo nikako najmučnije. I. T. Mrnavić ist. 27. U meni s tijem nèkako većma ogaň moj razgaraš. A. Boškovićevica 22. Jer su došla nikako godišta tanka. J. Banovac pred. 41. Vaša okrivjena . . . nèkako mogla bi se podnijeti. S. Rosa 85a. Nekako mu srce ne podnosaje od nas se odalečiti. I. M. Matetić 24. Čini mu se nèkako, da u nòj gleda vrata od raja. I. Đordić ben. 16. Ja nèkako ne hoteći ispustiti riječ. N. Marčić 5. Kniga dopadne nekako Mladenu u ruke. Vuk grada 47. Te i nih nekako uvatio Vuča. nar. pjes. 2, 253. Te ga nekako ubijo. 4, 94. Po svoj prilici se nèkako uvuklo iz Srpskoga jezika. pis. 50. Miriše nekako osobito. D. Popović pozn. robe 197. Nèkako, nekakör, quodam modo. D. Nemanić (1885) 62.

b) od prilike, negdje. U rječniku Vukovu (um, herum, circa: to je bilo nekako oko božića; sad je nekako godina). Biše Betanija blizu Jeruzolima nekako petnaeste stanak. I. Bandulavić 67a. Biše petak vazmenu, vrime nekako šesto. 105b. Bi(t) bi dug nekako jedan pedaj. I. T. Mrnavić ist. 129. Noseći smišanje mire i aloje nekako okolo sto nakladajih. L. Terzić 31.

c) osobit je ovaj primjer: Jezik naš po mnogih državah jest raztrkan, ter nigdi nikako, a nigdi nikako (t. j. ovdje ovako, a onđe onako) riči unašaju. F. Glavinić evit xx. Vidi neki pod a, f, cc.

d) pogrješke su u primjerima: A nèga nekako ne mogosmo uhiti (mjesto: nikako; ispor. lat. et illum quidem non quivimus comprehendere. dan. 13, 39). N. Rađina 68a. Zločest sam i nikakogod obuzen (mjesto: nikako bez: god; ispor. lat. miser sum et quodam modo in-carceratus). B. Kašić nasl. 144.

NÈKAKOV, prom. isto što nekakav. Između rječnika samo u Vukovu (nekakov, vide nekakav). Vode je po svemu svijetu dosta: njegdi njekakove, a njegdi njekakove (vidi primjer kod nekakih pod b, c). M. Divković nauk 144b. Stane brati nekakovijeh travu. Nar. prip. vuk² 261. Više se primjera nije našlo.

NEKALAN, nekaona, adj. onaj, koji je bez kala; protivno: kalan. Samo u Stulićevu rječniku (nekalan, v. nekalovit).

NEKALOVIT, adj. isto što nekalan; protivno: kalovit. Samo u rječniku Belinu (senza loto) i u Stulićevu (absque coeno, luto).

NEKALUŽAN, nekalužna, adj. isto što nekakovit; protivno: kalužan. Samo u rječniku Belinu (senza loto) i u Stulićevu (absque coeno, luto).

NEKAMA, f. padavica (bolest). M. Đ. Milićević živ. srb.² 290 (u basmi). — Tamno.

NÈKAMO, adv. neodređeni prema kamo složen s riječicom ne, o kojoj vidi kod 8 ne. U kajkavaca je nekam (kao što je u nih i kam mjesto kamo). U rječniku Bjelostjenčevu (nekam, aliquo, quemcumque in locum), u Jambrešićevu (nekam, aliquo), u Voltiđijinu (nekamo, in qualche luogo, wohin), u Stulićevu (nekam, aliquo s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Vukovu (nekamo, vide nekud s naznakom, da se govor i Crnoj Gori). Oteći dlgo nikamo zajti. Korizm. 98a. Ima nikamo pojti. Naručn. 33a. Da putuje

nikamo. P. Posilović *nasl.* 7^b (*Starac*) otide nikamo u mrak. M. A. Režković *sabr.* 39. Nekamo, aliquo. D. Nemanić (1885) 62.

NEKAMOLI, *adv.* nedum; *vidi* nekmoli.

NEKARAÑE, *n. nom. verb.* prema *glag.* ne karati. Samo u *Stuličevu rječniku* (impunitas).

NEKARLIVAC, nekarlivca, *m. čovjek*, koji nije karliv. Samo u *Stuličevu rječniku* (qui lites aver-satur). — Slabo pouzdano.

NEKAŠNEÑE, *n. nom. verb.* prema *glag.* ne kasniti. Samo u *Belinu rječniku* (nekasnjenje, affrettamento, accelerazione).

NEKAŠTIGAÑE, *n. nom. verb.* prema *glag.* ne kaštigati. Samo u *Bjelostjenčevu rječniku* (impunitio, impunitas).

NEKATA, *f.* nekakvo geogr. ime (selo? brdo?) u staroj srpskoj državi. Samo u *Daničićevu rječniku* sa dvije potvrde iz isprava xiv vijeka (na jednom se mjestu piše Nekata). — Tamno.

NEKAZALAC, nekazaoca, *m. čovjek*, koji se pretvara, pretvorica. Samo u *rječniku Belinu* (dissimulatore) i u *Voltižijinu* (simulatore, Versteller). Vidi nekazanje.

NEKAZAN, nekazni, *f. isto što nakazan* (gen. nekazni). Samo u jednoj knizi. Koju žalos očuti jedna mati . . . kada spozna, da je dala na svijet jednu nekazan. D. Bašić 65. Koja iza šestostecijeh bolesti od radaña porodi onu nekazan. 65. Jamačno je pogrješka na oba mjesta mjesto nekazan.

NEKAZAÑE, *n. nom. verb.* prema *glag.* ne kazati. Samo u *rječniku Belinu* (nekazanje, dissimulatione) i u *Stuličevu* (dissimulatio). U *Belinu rječniku* ima i *glag.* ne kazati (nekazati) sa značenjem: pretvarati se (dissimulare), ali je to nepouzdano, jer to značenje ima kazati, vidi kod te riječi pod 2, c, b i 2, e, b.

NEKAZNENOST, *f. stanje, kada tko nema biti kažen*. Nekaznenost, bezkaznenost, Straflosigkeit, impunität. B. Petranović *r. kn.* 41. Druge se potvrde nije našlo.

NEKAZNIV, *adj. onaj, koji nema biti kažen*. Potvrda je samo: Nekazniv, unsträflich. Jur. pol. term. 533.

NEKAZNIVOST, *f. stanje onoga, koji je nekazniv*. Potvrda je samo: Nekaznivost, Unsträflichkeit. Jur. pol. term. 533.

NEKČI, nekčeri, *f. zla kći*. Samo u *Stuličevu rječniku* (filia impia).

NEKE, *conj. isto što neka, nek*. Samo u primjeru: Koji su toj glasovi, neko ga pitamo. M. Držić 476. *Mjesto*, u kojem taj stih dolazi, uzeo je iz M. Vetranića 2, 326, gdje stoji neka. Osim toga u samoga Držića malo dale na istoj strani dolazi stih: Da kažeš glasove, neka te pitamo. Ne može dakle biti sumnje, da je neko pisarska ili štamparska pogrješka mjesto neka.

NÈKÎ, *pron. quidam*. Potvrda za neki ima već u xvi vijeku u dubrovačkijeh pisara: neki (nom. pl.) N. Rađina 129^a, nekome D. Rađina vrb, ali njeki se nalazi još u Orbina (vidi pod a, bb), u I. Držića (vidi pod c) i u Belinu rječniku. Pada u oči, što ikavac Došen ima nekoliko puta neki, na pr. na str. 52^a, 76^a, 106^a, 226^b, ali je niki u nega običnije. Što se u Kalića prop. 363 nalazi neku, to je jamačno izda-

račevo maslo mjesto neku. Riječ je neki složena od riječce ne (o kojoj vidi kod 3 ne) i od negašne zamjenice ki, ka, ko. U rječniku Vrančićevu, Belinu, Stuličevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dale). — Za nom. pl. m. nalazi se u stariji dosta potvrda obliku neci (njeci, neeci, nici): Spom. sr. 1, 42 (iz početka xv vijeka). Mon. croat. 57 (iz xv v.), 181 (iz god. 1500), Kolunić 232 (na istoj strani ima i lok. nicih), Bernardin 10, 43, N. Rađina 87^a, 129^a (na str. 154a dat. njecijem), Mrnavić ist. 106, Bašić 1, 61, Mateić 27. Što se i u knizi Osvetn. 1, 65 nalazi neci, to nije uzeto iz narodnoga govora. U Matovića 186, 197, 233, 405 nalazi se nom. pl. m. nekizi, a na str. 264 gen. pl. nekizijeh; nom. pl. nekizi nalazi se i u knizi nar. pjes. vuk 5 (1865), 523, a lok. sing. f. nikozzi u Lucića 216.

a. neki se uzima za štogod nepoznato ili za ono, što se neće da naznači kao poznato; u mnogo slučajeva znači isto što jedan (vidi kod te riječi na str. 519—520 pod 6). U rječniku Belinu (njeki, un certo), u Stuličevu (neki, aliquis, quidam s naznakom, da je iz glag. brevijsara), u Vukovu (ein gewisser, certus quidam) i u Daničićevu (někyj, aliquis sa šest potvrda od xiii—xv vijeka).

a) uopće.

aa) sing. Slipac niki sijaše kon puta. Bernardin 22. Pode ispovijeti se u njekoga remete. Zborn. (1520) 9a. Ja mi se činiti u sni jak u javi u neznanoj biti nikozzi državi. H. Lucić 216. Ki bješe nekome nemoći od budoga duha . . . pedjepsan. D. Rađina vrb. U rečenom gradu biše nika divojčica imenom Katarina. Starine 1, 218. Biše u kloštru onomu mladić niki . . . ki od nikoga razbolivši se betega umri. F. Glavinić evit 368a. Niki mudri reče: što počnu veliki nadpisi? M. Radnić 74a. Stojeci... spasitel' za unići u kuću nikoga čovika vlastelina vele bogata. F. Lastric od 271. Šalivčina neki piše. V. Došen 76a. Dunderin niki na jednoj crkvi lip načini toran. M. A. Režković sat. 3. Nagovaraše na pokoru grešnika nekoga. B. Zuzeri 108. Ondje bješe neki učenik po imenu Timotije, sin neke žene Jevrejke, a oca Grka. Vuk d. ap. 16, 1. i t. d., i t. d.

bb) plur. Na to piše (stamp. biše) al-domaćinci dobrí ljudi (iz xv vijeka). Mon. croat. 57. Prve, ke . . . pristupiše zavjet od čistoće, biše njike udovice. B. Gradić djev. 129. Rijetiji ču njike stvari od Boga i od anjela. M. Orbini 3. Pomañkanje mnozi čine u nekijema rijećima. R. Čamañić 25^b. Kad bi stala na nike zabave, kako je običaj u krajevu dvoru. P. Radovčić nač. 21. Što nam neći pisaci pri povijedaju. D. Bašić 1. Zašto se je dalo isto ime nekijema drugijem ljudma? J. Matović 29. Neći mali ostaci od dvorova ponositijeh. I. Đordić ben. 12. Da beži uz Moravu pod neko stene. Vuk grada 92. Jer ka imam neke prijatele, kojizici su lakomni na blago. Ogl. sr. 213. Zvaču neke turske poglavice. Nar. pjes. vuk 3, 274. Gredu jako štrot-potajuc neki ljudi. Nar. prip. mikul. 112. i t. d., i t. d.

b) neki i neki ili neki te neki znači isto što samo neki; rijetko. Čudim se, da nika te nika (t. j. zaručnice) ostavile (stamp. ostavili) ste samu majku. F. Lastric test. 163^a. Nika i nika zapovidi od staroga zakona nahode se upisane u kniga(h) crkovni(h). A. d. Costa 1, 7. Čini, da u niki(h) i niki(h) dogodaji(h) ne pod-vežuje (t. j. zakon). 1, 16.

c) neki bez imenice.

(aa) sing. (samo u muškom rodu); rijetko. Neki je pozavido sreći Eudokinoj. J. Rađić pouč. 2, 21b. O ženo, dobro li te neki uči, da me kušaš. Nar. prip. vuk² 204.

(bb) plur. (samo u muškom rodu). Jerg su u našem gradu nēci, koji se zlomъ tvoje dêce peku (*iz početka xv vijeka*). Spom. sr. 1, 42. Da nici od kapitula crikve seške gredu otajno (*iz god. 1500*). Mon. croat. 181. Nici su ožurnici, ki zajemu pinezi za pinezi. Kolinjic zborn. 232. Ustaše se tada nici od sinagoge. Bernardin 10. Kako neki ulagaju. R. Čamać 19b. Neka navistiš nekijem, neka se ne zabavlaju u privara(h). M. Radnić 75a. Nici ga (*t. j. dobar glas*) scine veće nego isti život. I. T. Mrnavić ist. 106. Pavao budući došao u Efes nađe onde nike, koji ispoividahu, da su učenici Isusovi. J. Filipović 1, 162b. Imena, koja se nekim nadivaju od Boga. F. Lastrić test. ad. 123b. Fale se niki, da će mi činiti pjesme poruglive. A. Kačić razg. 336. Prije uskrstnica Isukrstova uskrstnuše nēci, koji bijahu priminuli. D. Bašić 61. Neki misle i govore, da se mito uzet more. V. Došen 62a. Kako se ima providjeti studi i sramu nekizijeh? J. Matović 264. Neci cijene, da je vlaštito. I. M. Mateić 27. I kad neki bijahu otvrdnuli i svadahu se. Vuk d. ap. 19, 9. i t. d.

(cc) neka, f. znači isto što: nešto, nešto osobito. U rječniku Vukovu (to bez neko nije, t. j. nije bez osobitoga uzroka). Dode mi, od mene da stvorim ja neku (njeku?) od muke luvene. N. Nađešković 2, 56. Kad tko tebe opusje ili ružnu rič reče, ne moreš ga podniti, već hoćeš, da niku učiniš. J. Banovac pripov. 60. Ajme! dogodiće se nika. 192. Začudno je svitu, kad po mrca sunce. Nije ova brez nika, — kažu (*u govoru poličkom u Dalm.*) Zborn. za nar. živ. 10, 223. — *Dručkiji je ovaj primjer:* Meni je Steva u neku mio, jer on očito kaže (*t. j. u neku ruku*). M. Pavlinović razg. 18.

d) neki se uzima uz ono, što nije sasvim izrazito ili nije sasvijem potpuno.

(aa) uopće. Još da niki opor bude, opletoše sela tere dvor. M. Marulić 19. Život ov živiti, a pak imit žalost, da ćeš ga vratiti, nika je neharnost. 150. Njeki na licu kažeš raj, a u srcu pak imaš pakleni žestok vaj. D. Račina 90a. Odkle izlazi i nikne njeka žeđna pohlepnos. B. Gradić duh. 63. Ili me ovo nerazložna neka žeđa veže i hita. G. Palmotić 1, 41. I ja čutim neko u sebi uživanje milo i slavno. 2, 282. I mir neki, rijet ču, imaju. I. Đordić uzd. 162. Zadosta bi bilo . . . metnut u srce naše žalost niku. F. Lastrić test. 144a. Grisi . . . tijelu daju niko zadovoљstvo. ned. 110. Odmiće se neki skrovni strah u meni. A. Boškovićeva 12. Jeli zbijato govori ili niko rugo tvori? V. Došen 234b. Nike divje éudi car bijaše. A. Kanižlić kam. 855. Izgled tvoj jest meni neki nauk, koga moje oholo srce ne može okušat ni probavit. I. M. Mateić 122. Od onda ona otrov prokleta ostavila je u nemu neku (*stamp. neku*) slabos, neku (*stamp. neku*) lijenos i neugodnos na sve ono, što je Božije. A. Kalić prop. 363. Obuzme ga niki sveti strah. M. A. Režković sabr. 24. Da mi neku poštu učinimo. Nar. pjes. vuk 2, 264. Uloži da kopa zemlju, ali s nekim strahom, da ne bi opet čuo kakav glas. Nar. prip. vuk 125.

(bb) na neki način ili po neki način, kad se hoće reći, da što nije pravim, potpunim načinom. Po niki način govori se i voda živa ona, koja izvira. I. T. Mrnavić ist. 47. Poče mučiti po niki način. F. Lastrić test. 147b. Po niki način zle misli jesu veći neprijateљi. J. Banovac pred. 17. Na niki način jesu neizmirna. A. Kanižlić fran. 226. Premako je po niki način u nebu. E. Pavić ogl. 20. Ide na neki način prema Bogu. D. Bašić 47. Na neki način poznajući sebe. J. Matović 32. Na neki način uzdrži zloču. T. Ivanović 21.

*(c) neki se uzima uz vlastita imena, kad onaj, o kome se govori, nije pravo poznati onome, koji govori, ili on misli, da nije poznati onome, kome govori. Obično su to ljudska vlastita imena, rjeđe geografska. Klimenta nikogo papu stvorili (*t. j. car Henrik iv.*) Š. Kožičić 24a. Cerera pak njeka ralom grm privrati. M. Vetranić 1, 9. Kakanon je naš niki Pavao jednog takvog ždribca prodavao. M. A. Režković sat. 121. (*Pjesma*) od nekoga učiteљa Proka rodom iz Pirotu. Vuk nar. pjes. 1, 121. Ovu je pjesmu pjevala uz gusle neka Jeca. 1, 128. U nekoga Lutice Bogdana, u nega mi lepu sestru kažu. Nar. pjes. vuk 1, 537. Vino piju Novak i Radivoj kod nekoga kneza Bogosava. 3, 1. Hoće Turčin brzo sa Kosova, hoće zemlom nekom Šumadijom. 3, 51. A udaje Jelu sestrinu dragu za nekoga popa Mrkonića. 4, 55. A neki Ananija, čovjek pobožan po zakonu . . . stade i reče mi. Vuk d. ap. 22, 12. *Govori se i piše na pr.* To mi je lani kazivao neki Filip Lastrić.*

f) neki — neki, t. j. ovaj — onaj ili jedan — drugi; mjesto neki može se na drugom ili na trećem mjestu uzeti: drugi, ostali.

(aa) sing. U rječniku Vukovu (einer, aliquis; neki plati, neki ne plati). Izajde ki sije sijati sime svoje, i kada sijase, niko pade kom puta i potlačeno jest . . . a niko pade svrhu kamika i izniknufši usahnu . . . a niko pade meju drače . . . i drugo pade na dobru zemlju i izniknufši učini plod. Bernardin 21. Odkud ishodi, da se niki brzo rasrdi, a niki kasno. Korizm. 47b. Nika je (*t. j. sumna*) silna, nika da se more ukazati, a nika lakva. Naručn. 34a. Matrimonij niki je po zakon, a niki skrovani. 61b. Od grihov je niki mali, a niki veli. 78a. Težaci uhitivši sluge negove njekoga vrgoše, a njekoga ubiše, a njekoga kamenjem pobije. N. Ranina 56a. Ta (*t. j. riba*) jure izdiše, ta jošće kopore, nika repom plešće, nika se primeće. P. Hektorović 34. Neka čačka draga svoga, nika bratju milu, a nika zove u pomoć vjerenika. I. Gundulić 401. Neki u ruci harbu nosi, kopje vito neki ima. 407. Niki junce pejaše, niki telce goňaše, niki skopco tiraše, niki ovce nukaše, niki kolaše, niki deriše. F. Glavinić cit. 384a. Neki u blagu, neki u maču, neki u peru snagu kaže, neki trgom gori skaču, neki čedom, što je najdraže. J. Kavačin 105b. Neki vešaše: kupio sam baštinu, neki: kupio sam pet dvačak volova, a neki: poveo sam ženu. S. Rosa 114b. Uhitivši dvornike negove njekoga izmatiše, njekoga zaklaše, a njekoga kameñem pobiše. 133a. Nika vapijaše: ah, nemilosrdni krvničel! . . . druga vapijaše: što me ostavljaš? F. Lastrić svet. 197a. Neka u smijehu dui provodi, neka sbori od ljevezni, neka glasom taštijem slavi boga gnusna od ljbavi. N. Marči 12. Svaki sebe zadužbinu gradi, neki gradi, neki načinio. Nar. pjes. vuk 2, 208. Neki veli: jao moja majko! neki veli:

prifati me, druže! neki veli: ukloni me s puta. 3, 162. Onda puče trideset pušaka, neki zgodi, neki i ne zgodi. 3, 316. Nogo lubiš Prizrenske devojke, neku na čas, neku na sramotu. 3, 429. Ovo trne nije sve na jednu stranu obrnuto, već neko naprijed, neko natrag, neko uprijeko. Vuk rječn. s. v. vukodržica. — *Ovamo bi mogli ići i primjeri:* Nikomu j' na glavi šišak od železa, nikomu j' u spravi čalma od meleza. B. Kranjutić (1866) 14. Daruje nekoga od kućana košuljom, nekoga čim drugim. Vuk nar. pjes. 1, 73. *Nije sigurno, da ta dva primjera idu ovamo, jer bi oblici nikomu, nekoga mogli biti od netko.*

b) plur. Nemoći jesu nika kratke.... druge nemoći jesu duge. Naručn. 58a. Njeki su mahniti očito, a njeki su mahniti na vrjeme... a njeki su mahniti od hude. Zborn. (1520) 1a. Kršćenici niki ovamo, a niki onamo.... razstrkni. F. Glavinić citv 431a. Služili su se neki slovom X, a neki S naški pišući. J. Mikala predgov. xii. Ne povidaju viru cilovatu i napuno, da niki jedan dilak, niki drugi, a niki nijedan. P. Radović ist. 3. Ne budi ti težko ova kratka napomenutja pogledati, neka za tvoje lašne razumjeće, neka za moje opravdaće. I. Đordić uzd. v. Vidi se, gđi se mnogi u malo godišta uzdignu i užvise, niki u srči, niki u poštešu. J. Banovac pripov. 174. Niki smo naučili proklinati, niki psovati.... niki lagati, niki murmurati. F. Lastrić test. 16a. Nika sa sobom izvede, a druge ostavi. 203a. Dobra dila.... nika su živa, nika zatušena i uvenuta, a nika su sasvim mrtva. ned. 284. Nikim hoti ja-kost dati.... hoti nika odabrat, da nebesko sime siju. P. Knežević živ. 37. Da bi se neke (t. j. zapovijedi) pristojale k prvoj ploči, a neke k drugoj. J. Matović 366. Kćige su kao i je-geći, niki sladki, niki kiseli, a u nikima ima i paprike. M. A. Režković sat. 20. (*Saul*) onde nika fata, onde druge veže, onde tolike na smrt osudiva. I. P. Lučić razg. 33. A neki od onih, što stajahu onđe, govorahu.... a ostali govorahu: stani, da vidimo. Vuk mat. 25, 47. Bež-te, bež-te, niki k milo majki, drugi tec-te ka svojoj ljubovci. Nar. pjes. istr. 1, 34.

cc) osobita su ova dva primjera: Njetko njekom krepostju urešen i užvišen, a njetko nje-kom. M. Divković bes. xv. Niki z nikim, a niki z nikim ranihu ga oružjem. F. Glavinić citv 416b. Vidi nekaki pod b, c i nekolik pod 2, g.

g) neki uz lične zamjenice.

aa) uz mi. Samo u primjeru: Ipak mi niki volimo dati srce dјavlu nego Isukrstu. J. Banovac pred. 27.

bb) uz vi. Samo u dva pisca. A vi se niki tužite, da ne morete. J. Banovac pred. viii. Kažite mi malo, kakve su vama nikitim ispovali? 113. Veće se putah vi niki ogovarate, da vam dјavao zabraňuje. razg. 88. Vi niki nit znate nit obslužujete. 131. Vi niki ne iskušujete kri-posti ovog oružja. F. Lastrić svet. 58a.

h) uz pokazne zamjenice ovaj, onaj. Samo u jednoga pисца. A kako izreći mogla bi.... čuda onaj nika. H. Lucić 206. I ovu niku čud uza tvoja ima, mañi mi daje trud, što veće za-zima. 207. Samo ova nika stvar je, ka me muči. 221.

i) uz pridjev sav. Samo u primjeru: Pri-dobiti sve nika ozire ludske pohvale. P. Radović nač. 419.

*j) neko uz glavne brojeve, na pr. neko sedam dana mjesto nekih sedam dana; to je onako kao i na pr. u ovo sedam godina mjesto u ovih sedam godina i t. d. Vidi u T. Maretića gram. i stil. 407. Prode niko 5199 godina, da sta zatvoren raj. I. Ančić vrata 108. Ne more se naći ženska glava za niko pet tisuća godina.... dostojna. svitl. 188. Posli niko 20 godina kada ču starac Jakov.... zavapi. F. Lastrić test. 178a. Izgubivši u jedan dan svoja dobra, niko 7000 ovaca, 3000 kamili.... čobane sve i služe. ned. 411. Zašto ne dode brzo, nego posli niko četiri, pet li (h)ijada godina? svet. 47a. Da po-šaće na svit odkupiteđa za niko četiri (h)ijade godina. 177b. Propadne sav šanac osim neko desetak ljudi. Vuk grada 16. Do prije neko dvadeset godina bio je u Budvi običaj. nar. pjes. 1, 188. Varošica od neko 150 turskih kuća. rječn. s. v. Lubiće. Prije neko osam mjeseci ja sam pisao. prim. 18. *Óvamo ide i primjer, u kojem neko stoji uz broj dva:* Dvije stražare kraj puta oko neko dva puškometa hoda porazdaleko. Vuk rječn. s. v. Mojkana. — *U primjerima, što su ovdje navedeni, moglo bi biti nekih (u posljednjemu neka), ali to se može potvrditi samo ovi-jem primjerom (više ih se u graditi za ovaj rječnik sabranoj nije našlo).* Poklonio bi svećeniku.... neke tri mjerice muke. S. Rosa 62b.*

k) riječju neki izriče se preziraće kao ri-ječju jedan na str. 521a pod d. Samo u pri-mjeru: Ti s' neka (njeka?) oslica (govori go-spođa sluškiui). N. Našešković 1, 258.

l) riječju neki izriče se pohvala kao ri-ječju jedan na str. 521 pod e. I on je neki obor-bokman (ovdje je upravo pohvala u ironičkom smislu). Vuk rječn. s. v. oborbokman. Be i Brko je neki. Nar. prip. vuk 5.

m) neki u poređenju kao jedan na str. 521b pod f. Samo u primjeru: Jer ujide (t. j. jezik) kao zmija nika. M. A. Režković sat. 61.

n) neki s imenicama vrijeme, doba, dan, čas.

aa) s imenicom vrijeme.

aaa) uopće. Baše podrže neko vrijeme pašu kao sužna. Vuk dan. 3, 144. Posle nekoga vremena pode carica u šetnu. Nar. prip. vuk 24. Malo za tim neko vreme prode. Nar. pjes. petr. 2, 658.

bbb) u neko vrijeme, u neka vre-mena, t. j. negda, nekad (u prošlosti ili u budućnosti). Primoguci u nika vremena kralj.... drhtati će. D. Rapić 13. Dadu ga na nauku, koja će mu u neko vrijeme i pomoći. Nar. prip. vuk² 246. *Ima i u Belinu rječniku (ali bez pri-jedloga u): neko vrime, già (kao sinonim riječma nekada, negda).*

ccc) u neko vrijeme kao da znači isto što: na jedan put, u jedan put. Samo u primjeru: Budući jure podaleč u niko vrime ne ugleda sinka svoga kon sebe. M. Jerković 37.

ddd) osobit je ovaj primjer: Dogodi se pak do niko vremena, to jest.... kad Izak od trideset i sedam godinah bi. E. Pavić ogl. 47. *Po svoj prilici je značenje: za neko vrijeme.*

bb) s imenicom doba: neko doba noći, t. j. kad se dobro unoča. Ki u (stamp. bez u) niku dobu noći svitlost zagleda veliku. F. Glavinić citv 71a. Ali kad bi u niko doba noći.... usta se ona mrtva. J. Banovac pripov. 36. I kad bi u nika doba noći, evo čuju, da jedan s na-

glostju dojde na vrata. razg. 36. Ču u neko doba noći, de dodoše vile na izvor. Nar. prip. vuk 107. Kad bude neko doba noći, zašlu se jezero. Nar. prip. vuk² 187. Kad je bilo oko neko doba noći. Nar. prip. vila (1868) 447. Kad je bilo neko doba noći, al' zavapi Andžela divojka. Nar. pjes. str. 2, 68. U nika doba probudi se Stricalo (*iz govoru požičkog u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 10, 268.

cc) s imenicama dan, čas.

aaa) neki dan, neki čas, t. j. neko-liko dana, nekoliko časova. Samo u primjerima: Strpi se nejki dan. G. Držić 437. Ono je neki (njeki?) dan odkoli, evijeto moj, no daš mi, da sunčan obazrim obraz tvoj. N. Našeković 2, 50. Čudo t' bi, jaoh, bilo, da nebog ja miran od tebe, ma viho, poživem neki (njeki?) dan. 2, 121. Kad pospim neki (njeki) čas, probud'te pak mene. M. Držić 41.

bbb) neki dan, t. j. onomadne. U rječniku Vrančićevu (niki dan, nuper). Pak gdi ju ne iskah, nadoh ju neki (njeki?) dan. N. Našeković 2, 54. Niki dan sam odlučio za Petra reči misu. M. Zoričić osm. 5. *Sasvijem jeobično u naše vrijeme, na pr. Opomenuo sam ga neki dan.*

o) neki uzima se kašto bez prave potrebe. Kada Bog vam daje niku nemoć dugu. Korizm. 19a. Pokora je nika stvar velo dobra i svršena. Naručn. 47a. Da je bližike negova ali nevesta ali nika strina. 69a. Rekoše zvezdari, da naležaše mor, dragića žitka i velik niki pobje. Š. Kožičić 32b. Ove orgije bijahu niki šumne igre, skupštine i sastanci. M. A. Rejković sat. 11.

b) neki, t. j. koji (u značenju navedenome kod te zamjenice na str. 155a pod b). Ako neki Kranjani pakostili ili ima pakostiti Dubrovčanom (iz XIII vijekal). Mon. serb. 31. Ašte klučiti srmjetu nekomu člověku ili kupcu (iz XIII v.). 37. Ako bi bil niki redovnik nemoćan (iz XV v.). Mon. croat. 134. Ako s(e) bi on zabludil u nikoj stvari. Korizm. 60b. Ako bi bil niki nega sinjal na smrti nemoćan. Naručn. 18b. Ako se boji od bljuvanja, jii niku stvar, ka zabraňuje bljuvati. 42b. Ne moguće ulisti, ako ne davaše niki broj pinez. Transit 237. Dok je ko živ ili izvršuje neku dužnost. D. Daničić istor. 61. — *Ovamo se meće i primjer:* Od ke (t. j. nemoći) bih slobodan svršeno ostao, kad bi ju neki (njeki?) dan prid tobom skazao. N. Našeković 2, 29. *Biće, da neki dan tu znači: kojigod dan, kadgod; ispor. na istoj strani u istoj pjesmi:* Ne bih ja dostojan, bolesti da moje skažem ti jedan dan (t. j. jednoć, kadgod).

e. neki, t. j. gdjekoji. To bi značenje moglo biti u primjeru: Običajše jedan dobar čovjek obhoditi sv. Benedeta njeke dni. I. Držić 198.

NÉKIĆ (s takvijem se akc. govor), m. prezime. A. Kačić kor. 486. T. Boca 20. Imenik (1906) 447. Etnogr. zborn. 5, 1020. *Biće izvedeno od imena Neko, kojemu nema potvrde, a moglo bi biti od mila mjesto Nedjeđko. Vidi Neković.*

NEKIDAŠNI, adj. onaj, koji je bio, koji se dogodio neki dan. *Upravo bi imalo biti nekidašni (ispore. daňi od dan), ali je šuzeto prema riječima današni, jučerašni, svagdašni i dr. Samo u primjeru:* Da sam niki dan odlučio reći misu za Petra, a jutros promišljem odluku i govorim: luču je reći za se, tada ona nikidašnja odluka ne bi više važala. M. Zoričić osm. 5.

NEKIPAN, nekipna, adj. onaj, koji je bez kipa, t. j. bez oblika; protivno: kipan. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nekipen, prez kipa, informis, amorphus).

NEKIPLJV, adj. onaj, koji je bez kipa u značenju te riječi pod 1, a); protivno: kipliv. Samo u primjeru: Ako pozvani jošte nekipljivo, bili bi brezočno neposlušni. I. P. Lucić nar. 107.

NEKISAO, nekisla, adj. isto što nekiseo. Samo u Voltigijinu rječniku (nekisal, nekisla, azimo, ungesäert).

NEKISEO, nekisela, adj. prijesan (o hlebu); protivno: kiseo. U rječniku Mikaliniu (nekiseo, prijesan, azimus), u Beliniu (nekisio, azimo s primjerom iz Palmotića 3, 47a: I s ločikam divjačnim nekisio kruh blaguju) i u Stulićevu (nekisio, non fermentatus s primjerom istijem, koji je u Belinu rječen.). Ovi kruh ima biti nekiseo. M. Divković nauk 154b. U toj bio kruh nekisjeli Jezus u svoje ruko uzima. G. Palmotić 3, 63b. U kruhu neuzkvajušu aliti nekiselu. P. Radović 544. Kada se ova rič prisnili nekiseo pridaje kruhu, onda se razumije, da jest prisni kruh. A. Kanižić kam. 490. *Što se nalazi nekisio, nekisjeli, o tome vidi kod kiseo.*

NEKLI, conj. isto što da (u namjernim rečenicama). U Daničićevu rječniku (sa pet potvrda srpskoslovenskih). Ima i u staroslov. jeziku. Poštane nejasno.

NEKMOLI, adv. isto što kamo, kamoli (vidi kod kamo na str. 810b pod c), lat. nedum. Poštanim od ne kamo li. *Važada je najprije stajalo u rečenicama, kao što je ova na pr. to bi i koňu bilo dosta, a kamo li ne čovjeku, — pa je ne sa svoga mjesta pomaknuto naprijed; ispor. ne malo od malo ne kod 2 ne pod 2, c. Pošto se pravo postaće zaboravilo, počelo se nekmoli uzimati i onđje, gdje je ne zališno, na pr. ne mogu ga ni vidjeti, nekmoli uloviti. Zašto je a u kamo ispolo te nastalo nekmo, na to se ne može odgovoriti. Kod riječi a na str. 18a pod c veli se, da je nekmo važada postaće istoga, kojega je neka (u značenju te riječi navedenome kod 2 neka pod 3); kad bismo to tumaćenje privatili, nejasno bi nam bilo -mo u nekmo. Potvrda negdašnjemu nekamoli nalazi se u D. Obrađovića: Ni koňa moga ne bi(h) ja dao takvom lêkaru. nekamoli telo moje. živ. 62. Mëšinu od tvoje kože da vidimo, ne bi k nojzi pristupili, nekamoli k tebi. bas. 78. Koliko je mučno samo jednog čoveka dotele privesti, da pozna i ispo-věda, da je imao krivo, nekamoli jedan celi narod. nov. 52. — Između rječnika nalazi se nekmoli samo u Vukovu (nekmoli, vide kamoli s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 478: Ja ga ne bih ni za slugu mlada, a nekmoli za mog gospodara). Ispred nekmoli ponajviše stoji riječca a. Nejmam za što ni podkovat dora, a nekmoli da s' napijem vina. Pjev. crn. 11b. Bi li s' ovde ukrla jabuka, a nekmoli čedo pod pojasom? 1, 565. I sam bi se, pašo, prevario, a nekmoli ova ludaja. 3, 430. Ni nogu mu zemlje ne uzesmo, a nekmoli sve negovo carstvo. 5 (1865), 492. Djeca . . . koja ne počeše misliti i lude poznavati, a nekmoli za slobodu naroda raditi. M. Pavlinović razg. 65. Nijesam te nikad ni video, a nekmoli još te pobratio. Nar. pjes. hōrm. 1, 240. *Još nekoliko primjera vidi kod riječi a na str. 18a pod c. — Mjesto a stoji ja, koje isto znači, u primjeru: Ne češ ići ni iznijet glave iz našega grada Dubrovnika, ja nekmoli izvesti devojke. Nar. pjes. vuk 2, 470. — Pred nekmoli**

ne stoji a u primjeru: Niti vidi sunca ni mjeseca niti vidi dana bijelog, nekmoli će lica jučnog. Nar. pjes. petr. 2, 118.

NEKNA, *adv. jučer, prekjucer, onomadne. Govori se gdješto u Srbiji.* Nekna, juče, pre neki dan (oko Niša). M. Đ. Milićević s dun. 109. Nekna, prekjuce, pre neki dan (*u timočko-lužničkom narječju*). A. Belić 467 (*zabilježio, da se govori i nekne*). U Leskovcu govore nekna i nekne sa značenjem: onomadne. M. Đurović. — Po-stane tamno.

NEKNIŽAN, *adj. isto što neknijezan; protivno: knižan. U rječniku Belinu* (chi non ha lettere), *u Bjelostjenčevu* (neknijzen, illiteratus, analphabetus) *i u Stuličevu* (ignarus, indoctus, illiteratus). Sto oni, ki su neknijini i bezsloveci, ni znaju ni razumiju. B. Gradić duh. 24. I neknijezan premda biše, k nem mudraci dolazahu. P. Knežević živ. 41. Pun buduć slabosti, neknijezan i pun mračne neznanosti. pis. 60. Neknijezan i neprikladan jesam, osm. 377. Razgovori ludem navlastito neknijenim vidjeće se mučeni za razumiti. I. Velikanović upuć. 3, iii. Koji su neknijini i nevišti. I. P. Lučić nar. 71.

NEKNIŽEVAN, neknijevna (*biće takav akec.*), adj. neuk. neučan; protivno: kniževan. U rječniku *Mikačinu* (neknijevan, neznan, idiota, illiteratus, imperitus, ignarus), *u Belinu* (idiota, ignorante, illiterato, non letterato), *u Voltigijinu* (illitterato, ungelehrt) *i u Stuličevu* (ignarus, indoctus, illiteratus). Otac duhovni ima znati, ili je pokornik . . . kuiževan ili je neknijevan. M. Divković nauk 199a. Zlota će i himba Antikrstova primoći blagom bogate, uboga, lude, mudre, kuiževne i neknijevne. bes. 889. Čovjek sasma neknijevan. B. Kašić in. 72. Od naroda nenaučnoga i neknijevnoga, kakono ste vi. F. Lastric od' 103. Ogovarata se, da ste priprostiti, neknijevni i nenaučni. 279. Kada neknijevni i priprosti čuju od svojih duhovnika. A. Kanižlić kam. 846. Čeladi neknijevnoj trijeba je prvo posavjetovat se. T. Ivanović 53. Ovo su svi bili ljudi nenačni i neknijevni. I. Velikanović upuć. 1, 142. Da ovo razlučene učiniti mogu neknijevni i nenačni, 1, 363. Znajući, da su ljudi neknijevni i prosti. Vuk d. ap. 4, 13.

NEKNIŽEVNOST, f. svojstvo onoga, tko NEKNIŽNOST, je neknijevan, neknijezan. Samo u Stuličevu rječniku (literarum ignorantia).

NÉKO, někoga, *pron., isto što netko (vidi tamo).*

NEKOB, nekobi, f. zla kob, nesreća. Samo u primjeru: Od Edipta prem daleće nekob stoji i potreba. N. Marči 15.

NEKOBAN, *adj. onaj, koji je zle kobi. Između rječnika samo u Stuličevu* (infaustus, mali omnis, infelix s primjerom iz Đordića, ben. 122, — *adv. nekobno, infauste, infelici quodam fato, infelicitas s naznakom, da se nalazi u Đordića*) *i samo u jednoga pisca.*

a) zloslutan. Sve nekobne, sve neblage iztječite zvjezde. I. Đordić uzd. 18. Tamnos vazda nekobra je, er je slika blijeđe smrti. 174. Nekobno, nesrećno, malagurato. 207. Dosadno zavijevanje od nekobnijeh zvijeri. ben. 22.

b) nesretan. Naredi, da sud s užem . . . kako stvar prokleta i nekobna vržen bude niz hridi. ben. 82. Svojijem nekobnjem zlatom ponose (stamp. ponoše) se. 122.

NEKOČ, *adv. negda, nekad, jednoč. Samo u jednoga pisca.* Gdјeno nekoč dočekaše Turke. Osvetni. 3, 126. Što su nekoč Muhač razdrobili. 4, 40.

NEKOČNI, *adj. onaj, koji je nekoč bio. Samo u primjeru:* Nikočni rimski vičnik Cicero, najboji latinskoga govorena naučitelj. J. S. Režko-vić xvi.

NEKODAÑI, } adj. onaj, koji je bio, koji NEKODAVNI, } se dogodio neki dan (t. j.

NEKODNEVNI, } onomadne). Samo u Jambrešićevu rječniku (za lat. nuperus, — u lat. dijelu). — Sredni je lik nepouzdan.

NÉKOJÍ, *pron. isto što neki. Potvrda za nekojima ima samo u D. Ranine (vidi među primjerima) i u Stuličevu rječniku. Pada u oči, što ikavac Došen ima ne samo nekojima, nego i nekojima (vidi među primjerima).* Riječ je nekojima složena od rjeće ne (o kojoj vidi kod 3 ne) i od zamjencice koji. U rječniku Vrančićevu (nikoji, plurius, alcuri, etliche), u Bjelostjenčevu (nekoj, aliquis, nonnullus, quispiam), u Voltigijinu (nekoj, qualcheduno, jemand, u Stuličevu (nekoj, v. neki s primjerom, za koji se kaže da je iz Dimitrovića: za vrijeme nekojje prodiši rok smrti) i u Daničićevu (někoj, aliquis s potvrdoma iz xiii—xvi vijeka). Iz vremena poslije Stuličeva rječnika nije se u gradi za ovaj rječnik sabranoj našlo nijedne potvrde, ali se govori i piše, premda rjeđe nego neki; treba uzeti na um, da se nekojima uvijek manje upotrebljavalo nego neki.

a) primjeri prema onima kod neki pod a, a. Kako někojino inostranci dovezoše soli pod Novi i tuj prodaše někojima děl, a ostalo izbrosiše (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 107. Čusmo . . . jer minu někojima katruga bnetačka s onydě se svrati (iz xv v.). 1, 125. Skijepac někojima sjediće pri putu. N. Račina 37a. Človjek někojima imaše dva sina. 58a. Žena někojima upijaše. 61b. Vodahu i někojima dva krivca s ním. 105a. Ovi lik daval jest někojima naučitelj. Š. Budinić ispr. 41. Obrativ se k někojim cesarovim slugam reče: Starine 1, 218. Žena někojima svet život provodaše. A. Kanižlić utoč. 80. Kaži mi takove někojima pri-like. 580. Někojima carski naredbenik imenom Leo tako je pobisnio, da . . . kam. 57. Kad někojima poglavari čine iznit skupe stvari. V. Došen 151a. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu mjesto samoga někojima stoji jedan někojima.* Jedan někojima mladac . . . bi poznat, da je učenik Isukrstov. P. Bakšić 62.

b) primjeri prema onima kod neki pod a, c, bb. Někojima se stiskovahu u ramenijeh glavom vrteći. Zborn. (1520) 116a. Krunicu ovu někojima . . . na ovi način govore. A. Kanižlić utoč. 377. Hotijući někojima zaznati, što Saverija obnoć čini . . . vidiše ga prid propelom na molitvi. fran. 168. Jer někojima kada sude, razgledaju vrlo lude. V. Došen 69a. Te někojima imaš rada, koji su ti negda bili u mladosti tvojoj mili. 126a.

c) primjeri prema onima kod neki pod a, d. Ljubav se govori někojima čudan san. Š. Menčetić 124. Srid oči tvojih ti . . . vidiš se nositi někojima taku čes, da tko te pozriti uzbude kon sebe, siliš ga, ljubiti da počne on tebe. D. Ranina 36a. Svijet ovi . . . u medu sve tají někojima žestokjad. 89a. Hita někojima nejakost život moj. F. Lukarević 46. Ime prijeteja zlamejuće někojima jednačstvo. A. Kanižlić usr. 128. Da štiocu ne bi(h) kako uvridio ili po někojima način ozloglasio. V. Došen ix. — *Ovamo bi mogao iti*

i primjer (ako njekoji nije zlo zapisano mjesto njekoji): Njekoji razgovor odkle mi veće ni. N. Dimitrović 58.

a) primjeri prema onima kod neki pod a, e. Izdaše ga uikojemui Ponciju Pilatu poglavniku (ovo se govori čovjeku, koji nigda ništa nije čuo o Ponciju Pilatu). F. Vrančić živ. 22. Učil knigu u monastiru Tušini kod nekojega duhovnika Nikodima. Glasnik 56, 136. Dođe Karlo njekoji Solenka . . . pak donese svilene bagude. M. A. Režković sat. 118.

e) primjeri prema onima kod neki pod a, f. On poda nikoje apostole, a njeke proroke, a nikoje vandelisti, a nikoje pastire. N. Ranina 203b. Rodbina poče plakati, prijatelji prijatelja žaliti, a njekoji vaptiti: blago nemu! njekoji, koliko je lemozina korisna, pripovidati. A. Kanižlić fran. 88. Brijati se njekojima je domorodno, a drugima je zabraćeno. kam. 116. Stražane nikoje posikoše, nikoje podavise. 608. Da nikoje čini srične (t. j. Bog), a nikoje pak nesrične. V. Došon 185a. Gdi se nastani Joktan, nije znano; nikoji sude u rodnoj Arabiji, nikoji pako u istočnoj Indiji. D. Bogdanić 13.

f) primjeri prema onima kod neki pod b. Da se njekoji krivina među ní čini, da ta krivina se (pisano sê) sr̄ pravimom ispravi (iz xiii vijeka). Mon. serb. 29. Ako ja čuju nêkoje zlo . . . na vaš grad (iz xiii v.). 37. Ako se po nêkojem gréhu nanese pogoréti manastyrju (iz xiv v.). 98. Obećaje ti još nikoju uru tvoga života. A. Tomiković gov. 73.

g) primjer prema onome kod neki pod c. Kaplice nikoje mlika na kamen padoše. A. Kanižlić utoč. 626.

NEKOKO, *adv. isto što nekoliko; ispor. koko mjesto koliko kod riječi kolik na str. 194b pod 3. Samo u četiri čakavca xvi i xvii vijeka.*

a) isto što nekoliko za količinu (lat. aliquot) i za način (isto što nekako). Crjen biše obraz, brada jur nikoko prosida. M. Marnlić 13. U mošnju mu stavili nikoko dinari. P. Hektorović 23. Da se ja od nega do nikoko viimena razlučim. P. Zoranić 12. Na to kralj poprili, nikoko uspreda. D. Baraković vila 36. Zač noge doline nikoko razvodi. 100. Tada se zabili nikoko moru vrh. 280a.

b) za vrijeme, lat. aliquamdiu. On tomu čude se pomuča nikoko. M. Marulić 9. Nikoko mučavši sam sebe izmori, a pak se ustavši istom progovori. P. Hektorović 8. Zabivši se staše (t. j. ribari) nikoko mučeći. 26.

NEKOLASTVO, *n. riječ tamna postava i značenja. Samo u primjeru: Grësi moji pamet mi vzeše, a nekolastvo srdcu daše. Starine 23, 76.*

NEKOLI, *adv. isto što nekoliko; vidi koli (isto što koliko) kod riječi 1 koje na str. 221b pod 5. Od nikoli kraja Zveskih. J. Kavačin 250b. Miseć za tim do nikoli potopio ih u dno rika. 307v. Ima i u Daničićevu rječniku s potvrdom: Pozde nêkoli otedyhav. Domentijanb 7. Više potvrda nije se našlo. — U Daničićevu rječniku ima nêkoli sa značenjem: nekad (lat. aliquando) s potvrdom srpskoslovenskom; ispor. kolê, koli kod riječi 1 koje na str. 221a pod 4.*

1. NEKOLICA, *f. stâne, kada tko ima mnogo posla; protivno: dokolica, a vidi i 1 koje pod 1. Govori se u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. nekolica), na pr. nemam kad od nekolice. A. Jovičević. Vidi i nekolinica.*

2. NEKOLICA, *f. isto što nekolicina. Samo u dva pisca. Nakon godište nikolice našast. J. Kavaihi 325a. Znadu i sami, što je prava državna korist, što li korist nekolice ludi. M. Pavlinović razl. sp. 232. Narodni list izasao je na svjetlost kroz trude i kroz žrtve nekolice rodožuba. 269. Djelovanje nekolice književnika. razg. 106.*

NEKOLICINA, *f. nekoliko (samo o ludma).*

NEKOLICIĆA, *f. Izmedu rječnika samo u Vuk ovu (Einige, aliquanti s naznakom, da se nekolicića govori u Boci). Uzvši na stranu nekolicinu od knezova. Vuk dan. 3, 164. Ja sam se . . . o tome razgovarao s nekolicinom od učenijeh Srba. pis. 34. Nadu se nekolicića od muškaraca i podijele se. V. Vrčević ig. 4. I uzev nekolicinu braće svoje, pet ludi, izvede ih pred Faraona. D. Daničić 1 mojs. 47, 2. Dali će dobro ostati jednomo ili nekolicini suvlasnika. V. Božišić zakon. 41.*

NEKOLIČAK, *nekolička, m. isto što nekoliko u unašenom smislu; ispor. desetak prema deset. Govori se u Dalmaciji, na pr. daj mi nikoličak jabuka. M. Pavlinović. Izabrasmo naše zastupnike; u mnogih luto se prevarismo . . . nego imo ih opet nekolicićak, što se ponose narodnim imenom. M. Pavlinović razl. sp. 219. Po svoj prilici ne govore se drugi padžeti osim nom. i akuz. sing.*

NEKOLIČINA, *f. isto što nekolicina. Samo u dvije knjige. Mnóstvo zlijeh skupla se protiva nikoličini, malini dobrijem. M. Radnić 236b. Otvore se nekolicičini seljana. S. Lubiša prip. 191. — Čudno je golema nekolicina u primjeru: Privari mnoge i jednu golemu nikoličinu naroda zasljepljuje. M. Radnić 183a.*

NEKOLIK, *pron. aliquantus. Potvrda za glas na početku ima iz xvii vijeka, i to u Kašića i u G. Palmotiće, koji (za čudo) ima i nekolik (vidi među primjerima). U kajkavaca je nekoliko, to se nalazi i u poličkom statutu 267; ispor. kulinik, kulik. Poradi stihu nalazi se katkad s izbačenim -i- (vidi među primjerima). Riječ je složena od riječice ne (o kojoj vidi kod 3 ne) i od zamjenice kolik. Nalazi se u svojem rječnicima (vidi daže), a potvrda ima od pamтивjeka.*

1. kao adj. koji se sklanja. U rječniku Belinu (njekolik, alquanto, aliquantus, — nekolici [sic!], parecchi, ma nou molti, — nekolici, molti e molte, plerique, t. j. mnogi; to je značenje krivo uzeto), u Stulićevu (nekolik, aliquantus, — nekolici, plerique; to je krivo uzeto), u Vukovu (vidi daže pod c), i u Daničićevu (nekoliki sa dvije potvrde iz xiv i xv vijeka).

a. sing. Krał po nikoliki vrimeni vze drugu ženu. Mirakuli 19. Ovo videnje se hoće za nikolikim vrimenom dogoditi. Proroci 250a. Po nekolikom mučanju opet bi počeo govoriti. D. Obadović živ. 26. — Ovamo ide po svoj prilici i primjer: I potomtoga nikoliko vrime . . . mi uzesmo u naše ruke (iz xv vijeka). Mon. croat. 95.

b. plur. Nêkolici odbi našehs trjevovac pošli su (iz xiv vijeka). Spom. sr. 1, 7. Eri sami ono razbudiši nekolicim (iz xv vijeka). Mon. serb. 545. Minuvšim nikolikim dnem . . . ukaza se. Transit 261. Posla po njekolicijeh, kojijeh znaše da su najvrljega i najgorega jezika. Zborn. (1520) 10a. Nikolikimi boji pobejene. Š. Kožičić 45b. Ugre pobivši nikolikimi poboji. 51b. Znajte, da sam . . . njekolika libra privratio. B. Gradić djev. 4. Sveti Pavao pišući Galatom njekolike kreposti broji. 69. Nêkolici govorahu i sfjedočahu.

B. Kašić iñ. 20. Sfeti su nikolici htili krstiti se u Jordani. is. 23. Z nikolikimi oboružanimi pri-skocičivši. F. Glavinić evit 278b. Viñogradu u jednomu simena su nikolika. I. Ivanišević 218. Općenu svijeh odluku řekolici združit neće. G. Palmotić 1, 147. Da su od njih sa svom snagom nastojali ňekolici. 2, 283. Jesu ňekolici bogoslovci, koji govore. I. Đordić salt. viii. U isto se mjesto pristoju ňekolike prilike. J. Matović 470. Kad vidješe Turci, glave ňekolike da padaše. Zgode 10. Sastali se ňekoliki sveci. Nar. pjes. petr. 2. 1. Ja sam ovde naveo ňekolike primjere, da pokažem, kakva je ova igra. V. Vrćević ig. 20. — Nejasan je primjer: Stavljaju se ovdji nikolika slovā (više ih je od četiri!) pri-like. I. Bandulavić iv.

c. dual. U rječniku Vukovu: několika, t. j. mañe od pet, einige (für das männliche und sächliche Geschlecht, bis fünf ausschliesslich): ňekolika čovjeka, ňekolika povjesma; a od četiri daje govor se ňekoliko s rod. mn. u sva tri roda, n p. ňekoliko ljudi, ňekoliko povjesama, ňekoliko ovaca, — ňekolike, t. j. mañe od i t., einige (bis fünf ausschliesslich, für das weibliche Geschlecht): ňekolike žene, ňekolike pare i t. d. Prije Vukova vremena za dualno ňekolika našla se samo jedna potvrda, a za dualno ňekolike ni jedna; izvan Vukovih i Daničićevih djela i nadnih umotvorina izdanih od Vuka našlo se za dualno ňekolika sasma malo potvrda, a za dualno ňekolike ni jedna sigurna.

a) ňekolika (za muški i srednji rod).

aa) akuz. sam ili s prijedlogom (pri-jedlog ne mora biti između onijih, koji se i inače slažu s akuzativom; može biti i drugi koji, kao što to biva uz brojeve 2, 3, 4, na pr. kod dva brasta, sa tri vojnika i t. d.). Staršeine opredjele poslati . . . u druga ňekolika mesta. D. Obrađović bas. 350. Posijeće ňekolika od omi(h) vezira. Vuk dan. 3, 140. On nauči svoja ňekolika momka. 3, 208. Te ňekolika Arnautina ubiju i ňekolika rane. grada 92. Zato je žena . . . prijevala n̄ ňekolika mjesta. nar. pjes. 1, 87. Udari ga ňekolika puta. Pjev. crn. 272a. Dok s' okrenu ňekolika puta. Nar. pjes. vuk 2, 221. A nazreše lutji Arbanasi ňekolika martva i raňena. Ogl. sr. 481. Poslije ňekolika dana ražali se čočku. Nar. prip. vuk 182. Svaka se od dvije i šездne grane razdijelila u ňekolika ogranka. D. Daničić u Ivezovićevu rječn.

bb) nom. i gen. (rijetko). ňekolika Dubrovačanima zapitana o te dvije riječi odgovorile, da ih ne govore. D. Daničić u ovome rječniku s. v. 1 ač. ňekolika primjera su dva akcenta na jednoj riječi već su spomenuta. D. Daničić u Ivezovićevu rječn. Zato je ona (t. j. Matica) . . . moralia biti oruđo jednoga ili ňekolika svoja člana. Vuk pis. 5. U posjednjem primjeru ňekolika člana upravo je akuzativ, ali služi za gen. (kako se nalazi akuzativ i od brojeva 2, 3, 4 u službi genitiva, na pr. sa znamen dva mlada brata, prije čitanja četiri prošta; vidi u T. Matica gram. i stil. § 243b.

b) ňekoliko (za ženski rod).

aa) akuz. sam ili s prijedlogom. Tako bi se gotovo o svakom dogadaju moglo naći po ňekolike pjesme. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xxxii. Vrijedno je još ňekolike riječi reći. dan. 1, 93. Jer se događaji pripovedačom iskvare . . . za ňekolike stotine godina. grada viii. Ovu je pjesmu meni sa još ňekolike junačke pjesme . . . pre-

pisao. nar. pjes. 1, 128. Uzevši kao uzdarje za pogaću ňekoliko pare. nar. posl. 354. U Negotinu je bio mali gradić sa ňekolike kule. rječn. s. 7. Negotin. ňekolike očevide pogreške pi-sarske ne će biti s gorega da spomenem ovdje. D. Daničić u Ivezovićevu rječn. — Možda ovamo idu i primjeri (ako ňekolike u nima nije plur.): Posjekoše ňekolike glave. Pjev. crn. 211a. Da-doše mu čaše ňekolike. Nar. pjes. vuk 4, 106. ňekolike pogubio glave. 4, 338.

bb) nom. (rijetko). Da je od Beograda izašlo ňekolike stotine Turaka . . . iz Vařeva ňekolike stotine Turaka da idu u pomoć. Vuk grada 84. Da su se ňekolike stotine plugova bile sastale. Nar. prip. vuk 2. — Možda ovamo ide i primjer: Pa usjede na koňa golema i sa nime ňekolike sluge. Nar. pjes. petr. 2, 141.

2. adv. ňekoliko. U rječniku Vrancićevu (ni-koliko, aliquantum, aliquot), u Mikalinu (nje-koliko, vidi ňekoliko, — ňekoliko aliquot; — pogrešno je: ňekoliko ludi a' žena, množi, multi, plures, plerique, permulti, quam plurimi), u Belinu (njekoliko, aliquanto, un poco), u Bjelostjen-ćevu (nekoliko, aliquantum, aliquot), u Jambre-šićevu (nekoliko, aliquantum), u Voltigijinu (ne-koliko, aliquanto, etwas), u Stulićevu (nekoliko, aliquot, aliquamdiu), u Vukovu (nekoliko, einiges [mehr als vier], aliquantum: ňekoliko ludi) i u Daničićevu (s potvrđama iz xiii i xv vijeka).

a. s imenicama.

a) imenica je u instrumentalu ili (sasma rijetko) u lokativu. Pobiže . . . biškop s ňekoliko kanonici (iz xv vijeka). Mon. croat. 155. Po ňekoliko vremenom on pop ide. Mirakuli 9. Gredući s ňekoliko svojimi vitezi. 21. Zdržena ňekoliko slugama . . . ulize u tempal. Starine 1, 218. Ide z ňekoliko vitezmi putujući. F. Glavinić evit 34b. Došavši Flako z ňekoliko vladikama. 156a. Z ňekoliko svetimi divojkami zatvori se. 244a. Side . . . Silvestar z ňekoliko biškupi. 433a.

b) imenica je u gen. sing., a ponajviše pripada među kolektivne, materijalne ili apstraktne.

aa) ňekoliko služi kao nom. Da mu pojanka ňekoliko ono bolezni. Koriz. 86a. Ne-łoliko jes vremena, da te . . . zamislena vidim. G. Palmotić 1, 298. A sad ima dobra ňekoliko, kad su mi se Brda posahlas. Ogl. sr. 214. Prode ňekoliko vremena, i carica ne vidi svoje snahe. Nar. prip. vuk² 215.

bb) ňekoliko služi kao akuz. (sam ili s prijedlogom).

aaa) uopće. Ima vzeti ňekoliko vina za oprati usta. Naručn. 40b. Prébi ňekoliko vremena v dubravi jednoj. Š. Kožičić 21a. S kimi ňekoliko postavši vrimena. F. Glavinić evit 205b. Postavih ňekoliko truda za ponapraviti ga. I. Nenadić šamb. 3. Imaduci Vladislav ňekoliko vojske. A. Kačić razg. 51. Trebujt za popravak po ňekoliko troška. Z. Orfelin 109. Uspi ňekoliko mleka u čist lonac. 128. I ponesi blaga ňekoliko. Nar. pjes. vuk 2, 227. Nek mi vradi ňekoliko vojske. 3, 76. Kotare ēu ravne poharati . . . ňekoliko Mletka zavatiti. 3, 263. Daću ēima mita ňekoliko. 4, 71. Poslije ňekoliko vremena srotoše se ova dva brata. Nar. prip. vuk 105. U to vrijeme začu ňekoliko, ma ne baš onoliko uke. Nar. prip. vuk² 232. Mle-čići . . . okupe ňekoliko vojske. S. Čubiša prip. 116.

bbb) do (za) nekoliko vremena, t. j. neko vrijeme, za neko vrijeme. Potom toga do nekoliko brjemena pride gospodin. N. Raúina 27a. Da on tu bude do nekoliko vremena (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 229. Za nekoliko vremena misal svoju o nemu zabavi. A. Georgiceo pril. 8. Ovdje se biju, i do nekoliko vremena pada Strašimir. G. Palmotić 2, 357. Ova čudesna vidjela su se za nekoliko vremena u početku. J. Matović 139. Tebi je bila pridana za nekoliko vremena. Misli krst. 74.

- c) imenica je u gen. plur.

aa) nekoliko služi kao nom. Skupihu se žen nekoliko. F. Glavinić cvit 128b. Nije svjeda nego andeo stražarin i nekoliko djavola. J. Filipović 1, 135a. Bijaše prošlo.... nekoliko (h)ilada godina. F. Lastrić test. 226a. Obuku se nekolike momaka u kožne hajne. Vuk rječ. s. v. dedovi. Nekoliko ljudi mogli su lasno pisati kćerjako. Vuk u *Ivekovićevu rječniku* Nekoliko pogibe junaka. Nar. pjes. vuk 4, 338. Ali eto nekoliko ljeta. Osvetn. 3, 40. Tu pogibe nekol'ko svatova. Nar. pjes. hörn. 1, 23.

bb) nekoliko služi kao akuz. (sam ili s prijedlogom). Posla ga na trg prodavati nekoliko osala. Zborn. (1520) 5a. Minute dui upita me ti sfrhu njekoliko stvari. M. Orbin 1. Budući se uharačila država i grad od Atene slat svako ljeto njekoliko mladića.... kraju od Kanđije. I. Gundulić 3. Poveli joj nekoliko zaušnic dati. F. Glavinić cvit 21b. Ovi posli nekoliko godina bi za kraja. A. Kačić razg. 33. Da bi ti istinito znao, da će se do nekoliko godina sve ove kuće soriti. J. Banovac razg. 90. Na(h)očeći se s ono nekoliko učenika. F. Lastrić svet. 67b. Po nekoliko meseci prestavila se. D. Obradović živ. 19. Nekoliko u svetom vandelju nahodimo nemoćnika. B. Zuzeri 5. Ja sam ..., veće nekoliko putah promišljavo. M. A. Rejković sabr. 68. Da je služio nekoliko godina. G. Zelić 241. A sa Markom ne ima nikoga do nekol'ko Grka i Bugara. Nar. pjes. vuk 2, 360. Pa počinu nekoliko dana. 2, 473. U dogovoru sa nekoliko nezinijeh članova. Vuk pis. 3. Ja sam naštampao nekoliko našijeh narodnjijeh pripovijedaka. Vuk nar. prip. III. i t. d.

cc) nekoliko služi kao gen. Samo u primjeru: U svidočbi nekoliko Grkah. A. Kanižić kam. 866.

b) nekoliko s prilozima. Nekoliko malo prebyv sib mnogo (*iz svršetka xii vijeka*). Mon. serb. 4. I nekoliko malo mimošadće drugi ga vidi i reče. Bernardin 82. Da vi budete nekoliko boje razumili. Korizm. 2a. Druzi pobje služe nekoliko malo godišć. P. Radovčić ist. 30. Ubaci nekoliko malo pinezi u korabu. M. Radnić 87b.

c. uz glagole. Da onih ljudi sablazan nekoliko ukrotili bi. Starine 23, 123. Ki su se nekoliko bojali. Korizm. 74b. Moli, da nega povede od kraja njekoliko. N. Raúina 149b. Tribuje obslužiti zakon i običaj i paket nekoliko i pridomišlenije, koje stoji u onih, ki budu vrh toga dugovanja određeni. Statut pol. 267. Postavši nekoliko tako pade u jedan čas. B. Kašić nač. 58. Od kih nakratko hoćemo nekoliko progovoriti. F. Glavinić cvit 5b. Spusti oči i prigne nekoliko glavu. I. Ančić svitl. 162. I kad mi se bijaše nekoliko odmaknuo. Nar. pjes. bog. 41. Već ste nekoliko razumeli. J. Rajić pcv. 3, 15b. Vi ćete me otpratiti onamo, kad se najprije nekoliko nasitim vas. Vuk rim. 15, 24. — Možda ovamo

ide i primjer, u kojem pred nekoliko stoji još prijedlog po: Da svakom isto po nekoliko do pasti može. M. A. Rejković sat. 13.

d. nekoliko služi za vrijeme i za ići: neko vrijeme, lat. aliquamdiu. Nikoliko kopajuć najdoše to kamike (*u ispravi xiv vijeka sačuvanoj u prijepisu xvi vijeka*). Mon. croat. 6. S kom (t. j. ženom) nekoliko u strahu živući Božjem. F. Glavinić cvit 194a. Ki nekoliko postavši u Samariji ide u Aleksandriju. 203b. Nikol'ko po-misliv ja pitati. Oliva 45. Idući pak putem nekoliko ugleda vatru. M. A. Rejković sabr. 59. Za grla se b'jela usatiše, nosiše se tako nekoliko. Pjev. cru. 310a.

e. donekle; kao da je to u primjeru: Ne bih rad ucknutjet, jes njekoliko (nekoliko?) do negovijeh dvorova. M. Držić 403.

f. do (po, za) nekoliko, t. j. za neko vrijeme. Ovdje se bije sam Vladimir i Oritrijes, koji do nekoliko pada smrtno rašen. G. Palmotić 2, 358. Kad sam se po nekoliko opet u sebe vratio. D. Obradović živ. 78. Pridoše u dvor jedne go-spode, gdje.... za nekoliko ispokojio se. I. Đordić ben. 125.

g. Osobit je ovaj primjer: Ter nikomu nekoliko, a nikomu nekoliko po miri razdili zemlje (t. j. jednome ovoliko, a drugom onoliko). F. Glavinić cvit 345b. Vidi neki pod a, f, cc.

NEKOLIKOSATNI, adj. onaj, koji traje nekoliko sati. Samo u primjeru: Posle nekolikosatne pucnave. Vuk u *Ivekovićevu rječniku*.

NEKOLIKRAT, adv. aliquoties, isto, kao da se reče nekoliko krat, od čega je i postalo, kao što je od mnogog krat postalo mnokrat (*vidi tamo*); tako je i kolikrat postalo od koliko krat; drugiče se postane riječi kolikrat tumači kod te riječi. U rječniku nijednom, a samo u tri pisca xvii vijeka. Budući ga on nekolikrat poslušao. B. Kašić iin. 34. Budući nekolikrat veoma pečalena i mučena. per. 129. Da je učinil nekolikrat atti ali zlameni od skrušenja. P. Radovčić nač. 114. Koje jemaju činit nekolikrat na godišće. ist. 228. Premda se dilila nekolikrat krv od tila. I. Ančić svitl. 245.

NEKOLIŠ, adv. nekoliko puta; postalo od nekolisti, a to od nekolisti; ispor. još od jošt, a to od jošte. Samo u primjeru: Jur se je nekolis.... nebeski okoliš obrnul okolo. N. Dimirović 98.

NEKOLIŠT, i adv. isto što nekolis. Samo u **NEKOLIŠTI**, i Daničićevu rječniku (nekolišti, nekolisti, aliquoties po s jednom potvrdom iz xv vijeka). Jer je si nam je nekolisti upisale. Spom. sr. 1, 81. Evo nekolisti razumēsmo, da 1, 123.

NEKOLNICA, f. isto što 1 nekolica (*vidi tamo*). Govori se u riječkoj nahiji (s tamošnjim akc. nekolnica). A. Jovićević.

NEKONČIV, adj. onaj, koji je bez konca; protivno: končiv. Samo u Stulićevu rječniku (infinitus, immensus s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NEKONTENTAĆE, n. nom. verb. prema glag. ne kontentati. Samo u primjeru: Odkud nih nekontentanje i zlovoštvo ishodi. B. Gradic djev. 107.

NEKONTJENT, adj. nezadovođen; protivno: kontjent. Samo u jednoj knizi. Da nađe tužna, nekontjenta i žalosna, što je će utješit. B.

Gradić djev. 5. Ni same ne znaju, ali su kontjente ali nekontjente. 98. — *Adv.* U ne su (*t. j. u manastire*) . . . zlovođno i nekontjento pošle. 98.

NEKOPI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom*. Popis žit. bos. i herc. 643.

NEKORIĆI, *m. pl. neko mjesto u Hrv. zapisano u ispravi xvi vijeka*: *Tomaš Jurješevac z Nekorić. Mon. croat. 211.*

NEKORISNOST, *f. svojstvo onoga, što je nekorisno. U rječniku Belinu (nekorisnos, inutilitā), u Bjelostjenčevu (nekoristnost, neprudnost, inutilitas) i u Voltigijinu (nekoristnost, inutilitas, Unnützbarkeit). O nekorisnosti dobrijeh djela učišenijeh u grijehu smrtnomu. B. Zuzeri 345.*

NEKORIST, *f. šteta, kvar; protivno: korist. Između rječnika samo u Belinu (disavantaggio, inutilità). Ako vidiš (*t. j. u snu*), da ženu vodiš, toj prilikuje nekorist. Zborn. (1520) 184b. Sam sebi čini veliku štetu i nekorist. M. Divković nauč. 274b. Tri velike štete i nekoristi dobiva. bes. 234. Kada korist može se razlucići od nekoristi. A. d. Costa 2, 92. A. Na što je držan, ko laže na štetu iskrnega? B. Sve nekoristi nimiriti i nadomjeriti, kako bole može. T. Ivanović 62. Jesi li . . . nekorist činio iskrnem? 146.*

NEKORISTAN (*jamačno je takav akc.*), *adj. onaj, koji je bez koristi, beskoristan; protivno: koristan. U rječniku Mikačinu (nekoristan, nevrijedan, ad nullam rem utilis, — *adv. nekorisno, inutiliter, frustra*), u Belinu (non giovevole), inutile, — *adv. nekorisno, inutilmente*), u Bjelostjenčevu (nekoristen, inutilis, — *adv. nekoristno, inutiliter*), u Jambrešičevu (inutilis), u Voltigijinu (inutile, unnutzlich) i u Stuličevu (nekoristan, v. bezkoristan s naznakom, da se nalazi u Gradića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).*

a. u navedenom značenju.

a) *adj.* Nici jesu obviti v mnoge istvari nekoristne i zalihe i tače. Transit 40. Moji uši jesu se nasljevali slišati stvari nekoristne. 116. Vsa otvrže, jaže nekoristna zbivati vijahu se. Š. Kožičić 13b. Upadaju . . . u mnoga poželinja nekorisna i štetna (*iz lat. incident* . . . in desideria multa et nociva. 1 tim. 6, 9). I. Bandulavić 215a. Ostale nekorisne vrzi svijete. G. Palmotić 2, 109. Pohodi i utiši ovoga tvoga slugu nekorisnoga. P. Posilović nasl. 75a. Sva stvorenja . . . jesu nekoristna, kada ne služe na ovu svrhu. I. Marki 36. Sluge nekorisne jesmo, ono, što smo dužni bili učinit, učinili smo (*iz lat. servi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. luc. 17, 10*). J. Filipović 1, 261b. Nijesu nekorisne one besjede, ona nagovaranja. D. Bašić 298. Ne imamo ni činiti dobr(ih) dila, kada su nam zaludu i nekorisna. F. Lastrić ned. 286. Kad ste truli il' obismi, mladim svojim nekorisni. V. Došen 236a. Nemoj čekati, da na oni sud poveden budeš, na komu je svaka pokora kasna i nekorisna. A. Kanižlić kam. 364. Ako raztrkaće pameti povoljno jest, nekoristna molitva jest. I. Velikanović 3, 251. U razgovorih nekorisnjih, u snu dugu, u šetaju zaludnom prehode nam dni i ljeta. B. Zuzeri 27. Đubre nekoristno nije. J. S. Rešković 411.

b) *adv.* Sada ga nekorisno tratiš. B. Kašić nasl. 48. To je za kuću nekorisno. V. Andrijašević put 297. Ovo će reći trudit brez ploda i nekorisno. J. Filipović 1, 263b. Kada vidi, da je

sve zaludno i nekorisno. D. Bašić 30. Jer nekorisno dosta služi (*t. j. kon*), nekorisno dok se pruži. V. Došen 204a. Svada i prepričala o zakonu kloni se, jer je to nekorisno i prazno. Vuk tit. 3, 9.

b. *nevaļao, rđav, zao. (Čovjek)* vsih najnekoristniji, zališčinu i praznostiju zgubljen. Š. Kožičić 45b. Da koga dopade nekoristna žena, al' ku mu nasvade, da je nepočtena. P. Hektorović 31. Ali Pilat kad jur biše slušao vapaj puka huda, srce nemu obastriše nekoristne (*stamp nekorijestne*) misli od svuda. A. Vitačić ost. 180.

NEKORISTOĽUBIV, *adj. onaj, koji ne žubi svoju korist (na štetu drugoga); protivno: koristoľubiv. Samo u primjerima: Da čovek sa svoje strane gleda, da je pošten, nekoristolubiv, dobar i razuman. D. Obradovč bas. 367. U tome nekoristolubivom razmišljanju on uvek tegli k onome, što je dobro. M. Đ. Miličević škol. 64.*

NEKOTERI, *pron. isto što neki, nekoji. Riječ je složena od riječice ne (o kojoj vidi kod 3 ne) i od koteri (vidi tamo). Samo u primjeru: Slišajući popi balvanski i pogani nikoteri. F. Glavić evit 107b.*

NEKOV, *m. nekovano zlato ili srebro. U Dančičevu rječniku (nekovъ, argentum et aurum infectum) s primjerom iz xv vijeka: Knezъ i vlastele daše kovъ zlati i nekovъ i kovъ srebrъni i nekovъ i dragoga kamenija. Mon. serb. 507 i Spom. sr. 2, 129. — Našao se još primjer: Nekovovima nazivaju se sve one rude, koje se iz zemlje kopaju ili se po zemlji na(h)ode, a nekuju se. D. Popović pozn. rabe 4; po tome dakle nekov može biti svaka nekovana ruda.*

NEKOVIĆ, *m. prezime. Rat 180. Za postanje vidi, što je rečeno kod Nekić.*

NEKOVINA, *f. ono, što je nalik na kovinu, a kovina nije. Samo u Sulekovu rječn. zn. naz. za nem. Nichtmetall, Ametall, Metalloid, tal. metalloide.*

NEKRAJAN, *nekrajna, adj. onaj, koji nema kraja. Samo u Stuličevu rječniku (nekrajan, v. bezkrajan).*

NEKRASAN, *nekrasna, adj. ružan; protivno krasan. Samo u rječnicima, i to u Mikačinu (nekrasan, grub, invenustus), u Belinu (sgraziatto, senza grazia, sgarbo, inelegante, — *adv. nekrasno, inelegante, senza grazia, inelegantemente*) i u Voltigijinu (disadorno, unzierlich).*

NEKRASNOST, *f. svojstvo onoga, što je nekrasno; protivno: krasnost. Samo u Belinu rječniku (nekrasnos, ineleganza).*

NEKREĆIV, *adj. onaj, koji se ne kreće. Samo u primjeru: Vidjeli ste tadar priliku istu vašu doć prid oči i stat u vodi prema vami nekrećivu. B. Zuzeri 239. U istoga pisca ima i adj. protivnoga značenja krećiv (koji nije unesen u ovaj rječnik); vidi pretposlednji primjer kod nekrepk pod b. — Nepouzdano.*

NEKRENUTIV, *adj. onaj, koji se ne kreće, ne giba; protivno: krenutiv. Samo u rječniku Belinu (immobile) i u Stuličevu (immobilis).*

NEKRENUTLJIV, *adj. isto što nekrenutiv. Samo u jednoga pisca. Začudenosti ostaše kako nekrenutljivi. B. Kašić in. 52. Stanovito i nekrenutljivo vazda budi ukorijplena pamet moja. zrc. 173.*

NEKREPAK, *adj. slab, nepostojan; protivno: krepak.*

a) slab. U rječniku *Belinu* (non fermo). Nekripkih vazda u crkvi mnogo jest. Š. Budinić suma 53b. Žena stvar nekripka po svojoj naravi. D. Zlatařić 44a. Vjeru i ljubav tko god scijeni u nekrepkoj naći ženi. I. Gundulić 226. Tko scijeni, da može bit vjera nekrepkoj u ženi. Ć. Palmotić 1, 369. (Žena) nekripkija od trstica. J. Kavačin 45a. Bez njegove pomoći sve je nekrepko i nejakosno. I. Đordić salt. 439. Svom nekrepka zemja u kipu, a bez ploda voda staše. pjes. 238. Nekrepko je naše tijelo. A. Kalić prop. 505.

b) nepostojan, nestalan. U rječniku *Mikalinu* (nekrepak, nestanovit, levis, inconstans, — adv. nekrepko, inconstanter), u *Belinu* (inconstante, instabile, — adv. nekrepko, inconstamente, instabilmente), u *Bjelostjenčevu* (nekrepak, v. nestalen) i u *Stuličevu* (levis, inconstans s primjerom, za koji se kaže da je iz Gundulica: nekrepka si u tvom bitju i u svem vazda promjenita, — adv. nekrepko, v. nestanovito, nestalno). Blaženstva tva su sva, zasve er su zrit lipa, nekripka, laživa (*govori se sreći*). D. Rahina 131b. Izdavnice . . . koga nijesi privarila? sved nekrepka, sved razlika, tamna, tašta, huda i prika. I. Gundulić 220. O bjeđuće sasma vrijeme! o nekrepka sreća odveće! 369. Sved nekrepak (t. j. puk), nigda stavan, ljubi, mrzi, hoće i ne će. 488. O nekrepka bez prilike ljudska tašta prem pameti! Ć. Palmotić 1, 133. Nestavni su ljudski sudi i nekrepke sve odluke. 1, 196. Nekrepkoga svijeta dobra i raskoše tašte ostavi. 3, 106a. Er će vidjet bole . . . ko nekrepak svijet je ovi. P. Kanavelić u N. Ć. Bunića 17. Nekripka je sriča u bojih. J. Kavačin 287a. Ni-hova slava . . . nije drugo bila nego kako jedna prilika nestanovita, nekripka, slaba, mlohabava, biguća i prohodeća. A. Vitaljić istum. 228. Izprazne taštine od nekrepke segaj svijeta. Ć. V. Bunić 10. Tko je nekrepak, sve stvari svoje postavlja na sreću. K. Mazarović 80. Vlađanje od nabušenijeh i nekrepkih misli. I. Đordić salt. xvii. Putujemo bez pristanka priko mora nekrepkoga, sved krećiva, sved razlika. B. Zuzer 14. Mojzes ostavila svoja mati na nerazbor i slobodu nekrepkih tekućijeh voda. 227.

c) Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Polak nekrepkoga poja tvrda Gaza ustaje. Ć. Palmotić 3, 111a. Mrzili jesu na svitovna nekripka prikaza. A. d. Costa 1, 91.

NEKREPČINA, f. svojstvo onoga, što je nekrepko; protivno: krepčina. Potvrda se našlo samo u dubrovačkih pisaca i samo za značenje: nepostojanstvo, nestalnost, koje odgovara značenju adj. nekrepak pod b. Između rječnika samo u *Belinu* (inconstanza, instabilità) i u *Stuličevu* (nekrepčina, v. nestanovitost). Čejad najsvjesniju nekrepčinom svom pogube (t. j. žene), čijem poznati ne umiju, ali mrze, ali ljube. Ć. Palmotić 2, 237. Vazda u svoj nekrepčini himbena se ona (t. j. sreća) vidi. 2, 483. Višnji nebo učini i s vodama nekrepčima zemju, ka u nekrepčini nepomična svoj stan ima. 3, 120a. Ona (t. j. žena) mu se molit čini i moljena većkrat muči, dokli u svojoj nekrepčini hude laže spravi. J. Palmotić 106. Slavna od Cipra kraljevina čim svjetovnijeh s nekrepčina dobita osta najposlijе. B. Bettara or. 1. Sreća u hitrom kolu svomu . . . kroz naravne nekrepčine u kolovrat sve promeće. P. Kanavelić 265. Pod'te, ah pod'te, misli od mene krepke u vašoj nekrepčini, misli u tmimi porodene i prem slične slijepoj tmini. I.

Đordić uzd. 57. Ona prilika, koja na istoj tekućijeh voda nekrepčini svu prikazu čini. B. Zuzer 239.

NEKREPČINA, f. isto što nekrepčina; protivno: krepčina. Potvrda se našlo samo za značenje, koje je zabilježeno kod nekrepčina. U rječniku *Mikalinu* (nekrepčina, nestanovitost, inconstanza, levitas), u *Belinu* (nekrepčos, inconstanza, instabilità; — ovamo će ići i značenje: prolazeće, t. j. kad što prolazi, gine, propada: temporalità, l' astratto di temporale e caduco) i u *Stuličevu* (nekrepčost, v. nestanovitost). Razmišljajući također taštinu sega sfijeta i nekrepčos i privaru stvari minutijeh. B. Gradić djev. 85. Ima čovjek strah imati od promjene i nekrepčnosti svoga bitja. duh. 10. Kolika je kratkos i nekrepčost sadañega života. 79. Nekrepčost . . . jest ne imati nikakve stanovitosti u duši. K. Mazarović 80.

NEKREPOSTAN, adj. onaj, koji je bez krepčnosti: protivno: krepčostan. Samo u primjeru, u kojem je značenje prema onome kod krepčostan pod 1, b, d: S živješta nekrepčostana uze sliku od živina. I. Đordić salt. 158.

NEKRETAN, nekretna, adj. onaj, koji se ne kreće, ne giba, koji se ne može kretati, gibati. U Šulekovu rječn. za naz. i u *Popovićevu* za nem. unbeweglich. Gde je takođe imao lepo nekretno imanje. M. Đ. Miličević pom. 159.

NEKRETLJIV, adj. onaj, koji se ne može krenuti, ganuti (s mjesta). Samo u primjeru: Niti je vrag, koji mene čini nekretljivu (*govori sv. Lucija, koju nitko nije mogao maknuti s smjesta*). B. Kašić per. 198.

NEKRETNICA, f. Samo u *Popovićevu* rječniku: nekretnica zvezda za nem. Fixtern, t. j. zvijezda, koja se ne kreće, ne miče sa svoga mesta.

NEKRETNINA, f. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.; isto što nepokretnina (vidi tamo).

NEKRETNOST, f. ono, što se ne kreće, na pr. riva, kuća (*nasuprot drugome imanju, koje se kreće, na pr. novci, stoka, žito*). Samo u primjeru: Da se ništa ne proda od njegove nekretnosti. M. Đ. Miličević pom. 84.

NEKRIV, nekriv (jamačno je takav akc.), adj. nevin; protivno: krviv. U rječniku *Mikalinu* (nekriv, bez krivine, innocens, insons), u *Belinu* (innocente), u *Bjelostjenčevu* (nekrov, praveden, innocens, insons, innocuous, — adv. nekrivo, pravedno, innocenter, innoxie), u *Jambresičevu* (innoxius, innocens, innocuous), u *Voltigijinu* (non reo, schuldlos), u *Stuličevu* (innocens, innocuous, — adv. nekrivo, innocenter, innoxie, justus), u Šulekovu nem.-hrv. (unsohuldig) i u *Daničićevu* (nekrov, insons s primjerom, koji ovđe dolazi na prvom mjestu) Jersi si naše ludi svezali . . . prave, ničimi nekrive (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1. 73. Znajući se nepovinan i nekriv v tom delu. Transit 218. Hotiš osvetiti se nad nekrivim. 221. Videći se nekrivi va ubojstvu. 232. Ta nedlžni, nekrivi jačac. Ant. Dalm. ap. d. 1. On čovjeka nekriva i pravedna ne će ikad na smrt osuditi. S. Rosa 158b. Nekrov, nevin, unschuldig, unverschuldet. Jur. pol. term. 532. 541.

NEKRIVAC, nekrivca, m. nekriv čovjek; protivno: krvac. U rječniku *Belinu* (innocente) i u *Stuličevu* (innocens, innocuous). Ako jest osudil ili pedipsal čovjeka pravedna, nekrifica. Š. Budinić ispr. 63. Ne boj se suda ljudskoga, gdi

sfijest tebe čini bogomila i nekrivca. B. Kašić
nasl. 175. Nekrivci većekrat pribivaju u tminah.
D. Bašić 176.

NEKRIVIČAN, nekrivična, adj. isto što nekriv; protivno: krivičan. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (samo adv. nekrivično, immerito, injurie) i u Voltižijinu innocentē, unschuldig, — adv. nekrivično, innocentemente, unschuldigerweise).

NEKRIVIČNOST, f. svojstvo onoga, koji je nekrivičan. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (nekrivičnost, v. nekrivost) i u Voltižijinu (innocenza, Unschuld).

NEKRIVINA, f. nevinost; protivno: krivina. U rječniku Mikašinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego s. v. pravednost), u Belinu (innocenza), u Voltižijinu (innocenza, Unschuld), u Stulićevu (nekrivina, v. nekrivost) i u Daničićevu (justitia s primjerom, koji ovdje dolazi na prvom mjestu). Ufajuće, da će obnaci našu nekrivinu (iz xv vijeka). Spom. sr. I, 87. Ako vam moju nekrivinu ukažem. F. Vrančić živ. 102.

NEKRIVNOST, f. isto što nekrivost. Samo u Jambrešićevu rječniku (innocentia).

NEKRIVOST, f. nevinost; protivno: krivost. U rječniku Bjelostjeničevu (innocentia), u Voltižijinu (nekrivost, v. nekrivičnost) i u Stulićevu (innocentia). Nekrivost, nevinost, Schuldlosigkeit, Unschuld. Jur. pol. term. 452. 532. Drugijeh se potvrda nije našlo.

NEKROČINA, f. svojstvo onoga, tko je nekrotak; protivno: kročina. Samo u rječniku Belinu (nekrotčina, immansuetidine) i u Stulićevu (nekrotčina, v. nekrotost s naznakom, da je iz Belina rječn.).

NEKROTAK, nekrotka, adj. onaj, koji je bez krotosti; protivno: krotak. U rječniku Mikašinu (immansuetus, ferus, — adv. nekrotko, immansuetus), u Belinu (immansueto, indomoito, — adv. nekrotko, immodestamente, indomitamente), u Bjelostjeničevu (nekrotek, immritis, immansuetus, ferus, — adv. nekrotko, immite, immansuetus), u Jambrešićevu (nekrotek, immritis), u Voltižijinu (non ammansato, ungezähmt), u Stulićevu (immansuetus, barbarus, inhumanus, ferus, crudelis, — adv. nekrotko, immansuete, immodeste) i u Daničićevu (nekrotčki, immansuetus s primjerom iz Domentijana). Drugijeh se potvrda nije našlo.

NEKROTAN, nekrotna, adj. onaj, koji se ne može ukrotiti. Samo u Stulićevu rječniku (nekrotan, v. nekrotiv).

NEKROTIV, adj. isto što nekrotan. Između rječnika samo u Stulićevu (indomabilis). Osim toga su se našle još dvije potvrde, ali obje nejasne. Svojih riječi nekrotivih. J. Kavačić 350b. Ne vrnuv se osta nima krivo, do umrlog časa nekrotivo. Osvenet. 4, 6.

NEKROTKOĆA, f. isto što nekrotost. Samo u Bjelostjeničevu rječniku (vidi kod rijeći, koja sad dolazi).

NEKROTKOST, f. svojstvo onoga, tko je nekrotak; protivno: krotost. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nekrotos, immansuetidine, immoderatione, immodestia), u Bjelostjeničevu (nekrotost, nekrotkoča, immansuetudo, feritas), u Voltižijinu (immansuetidine, Unbezähmtheit) i u Stulićevu (feritas, inhumanitas).

NEKRSMAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne krsmati. Samo u Belinu rječniku (nekrsmanjo, affrettamento, accelerazione).

NEKRSNIK, m. isto što nekrštenik. Samo u primjeru: U krvi nekrstnika prinemilih. J. Kavačić 210a.

NEKRST, m. f.

a. nekrst, nekrsta (biće takav akc.), m.

a) nekršćanin (nehrišćanin), vidi 3. krst. Samo u jednoga pisca. Krate, nekrst ki je bio. J. Kavačić 381b. Nevirnike i nekrste sad pregone, sad podnose. 381b.

b) collect. nekršćani (nehrišćani); vidi kod 3. krst ono, što se navodi iz Vukova rječnika. Samo u jednoj knizi. Da čemo vazda i u svakom ratu biti družina protiv nekrstu. S. Lubiša prip. 16. Kad ih nema ko voditi na plebove i hajdučinu protiv nekrstu. 95. Da se na sve strane započnu zadjevice protiv nekrsta. 125. U sva tri primjera misle se Turci.

c) nekrštenje, t. j. stanje, kada tko nije kršten. To će značenje biti u primjeru: Kih je u limbu zatvorila prinezgoda od nekrsta. J. Kavačić 560a.

b. nekrst, f. isto što nekrst, m. pod b. Između rječnika samo u Vukovu (die Ungetauften, non baptizati s naznakom, da se govori u Crnoj Gori). Ovi sami (t. j. kršćani) imaju doći u raj . . . a nekrst sama se osuđuje. I. Ančić svtl. 121. Izbaelite od nekrsti vjeru braneć. J. Kavačić 211a. Da čistimo zemlju od nekrsti. P. Petrović gor. vijen. 4. Da naš pazar ne smrdi nekršću. 112. — *Ovamo će ići i primjeri:* Kad na nekrst naskočiti sve krstjanstvo skladno poče. J. Kavačić 227a. Da izgoni nekrst iz naroda. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 476.

NEKRŠĆANIN (biće takav akc.), m. onaj, koji nije kršćanin, na pr. Jevrejin ili Muhamedovac: Rijeć načinena u novije vrijeme prema ňem. Nichtchrist (vidi kod 2 ne u pristupu), ali se nalazi već xvii i xviii vijeka: Nikako se ne ima . . . krstjanka za nekrstjanina udati. M. Divković nauk 259a. Pogledaj imenom krstjanine, a nekrstjanine dilom. F. Lastrić test. 106b. — Što je u Stulićevu rječniku zabiženo značenje: rđav kršćanin (nekrstjanin, improbus Christianus s naznakom, da se nalazi u Lastriću), to bi odgovaralo riječima, kao što su: nebrat, nečovjek, nedjelo, nevrijeme.

NEKRŠĆANKA (biće takav akc.), fem. prema masc. nekršćanin i isto tako rijeć novijega vremena, premda se nalazi već xvii vijeka u primjeru: Nikako se ne ima krstjanin nekrstjanom ženiti. M. Divković nauk 259a. — Što je u Stulićevu rječniku zabiženo značenje: rđava kršćanka (nekrstjanka, improba Christiana), to odgovara riječi nekršćanin u istom rječniku.

NEKRŠĆĀNSKÎ (biće takav akc.), adj. haud christianus; protivno: kršćanski. Između rječnika samo u Stulićevu (nekrstjanski, christianae religionis oppositus). Blude čine i druge zloče i dila nekrstjanska. J. Banovac pripov. 251. Koliko djela nekrstjanskih imali bi niki obrizovati! F. Lastrić test. 45b. Provodiš život malo čestit i nekrstjanski. ned. 35. Koji se zovete imenom krstjani, a nekrstjanska djela činite. 368. — Adv. Znaš, da ćeš dilovat nekrstjanski. J. Filipović 1, 48b.

NEKRŠĆENIK, m. isto što nekršćanin; vidi krštenik. U rječniku nijednom. Kojim se očućenja varaju nekršćenika. I. Ančić svtl. 183. Nekršćenik, Nicht-Christ. Jur. pol. term. 365. Više se potvrda nije našlo.

NEKRŠIV, adj. onaj, koji se ne krši; protivno: *kršiv*. Samo u Stulićevu rječniku (infran-giliš).

NEKRŠLIV, adj. isto što nekršiv; protivno: *kršlīv*. Između rječnika samo u Belinu (non rom-pevole) i samo u primjeru: Ki ima dobra izuča, nekršljiva, nebjećuća. J. Kavačić 10^a.

NÈKRŠTEN, pas. partic. non baptizatus. a) nèkršteni dani. U rječniku Vukovu (tako se zovu oni dani od Božića do Krstova dne). Od Božića do Krstova dne zovu se nekršteni dni. I tada svaka nečista sila ima oblast nauditi čoveku, koga bi u nedoba desila van kuće. M. Đ. Milićević živ. srđ. glasn. 22, 128. Vreme od Božića do Bogojavljenja zovu se nekršteni dani. Narod (u Srbiji i srezu boževackom) veli, da je tih dana Isus Hristos bio nekršten, pa se zato ti dani tako zovu. Etnogr. zborn. 14, 7. — b) nekrštene noći zovu se (u Srbiji) noći od Božića do Bogojavljenja. Etnogr. zborn. 13, 448 — c) Nekršteni, m. pl. *ime selu u staroj srpskoj državi*. U Daničićevu rječniku s potvrdom iz isprave xiv vijeka: selo Nakrštenii. Mon. serb. 197.

NEKRŠTÉNICA, fem. prema masc. nekrštenik. U rječniku nijednom. Može krasjan in zaručiti i isprositi nevjernicu i nekrštonicu s ovijem ugovorom: ako se krstis, hoće te uzeti. M. Divković nauk 258^b. U Lici se gorovi (s naznačenim akec.), kao psovka ženskom čeladetu (kao da nije kršteno). V. Arsenijević. J. Bogdanović.

NEKRŠTÉNÍK, nekrštenika, m. čovjek, koji nije kršten, nekrštanin. U rječniku Stulićevu (sacro fonte haud ablutus) i u Vukovu (der nicht getauft ist, non baptizatus). Ako bi se koja udala za nekrštenika. M. Divković nauk 258^b. Zli običaji . . . od nekrštenika ostavljeni. M. A. Rejković sat. 6. Da kazne . . . gusare nekrštenike na jugu. M. Pavlinović razg. 26.

NEKRŠTÉNÁK, nekrštenáka (jamačno je takav akec.), m. isto što nekrštenik. Između rječnika samo u Stulićevu (sacro fonte haud ablutus). Gorovi se po Srijemu za Jevreje i Turke. V. Bogićić zborn. 649.

NEKRVAN, adj. onaj, koji je bez krvi; protivno: *krvan*. U rječniku nijednom. Nekrvno je žrtvovanje. Š. Budinić suma 79^b. Samo se od dvi vrste nahodi posvetilište, t. j. krvno, s prolijem krvi, i nekrvno, bez proljeća krvi. A. Kadrić 62. U otajstvenom nekrvnom posvetilištu sv. mize. I. P. Lučić doctr. 36. Prvo nekrvno posvetilište sv. mize prikaza Gospodinu, izk. 3. Posvetilište ovo nekrvno od posvetilišta Isukrstova krvnoga ništa u bistvu nije razlučeno. I. Velikanović upuć. 1, 7. Na vatri sažiža se . . . u posvetilištih nekrvnih brašno, sol, ulje, vino. 3, 306. Svaki dan nekrvnjem svetilištem prid oca ide nebeskoga (t. j. redovnik). B. Zueri 196.

NEKRVAV, adj. onaj, koji je bez krvi; protivno: *krvav*. U rječniku nijednom. Pričajuće se u posvetilište nekrvavo. I. Držić 53. Triba je ponizeno primat žrtvo (sic!) nekrvavo. J. Kavačić 67^b. Prikaza . . . srce svoje divičansko na posvetilište nekrvavo. F. Lastrić svet. 11^b. Po posvećenju nekrvavomu primamo od Boga sve milosti. Blago turl. 2, 249.

NEKTAR, m. piće grčkih bogova (réztao). Ambrožiju i nektar s veseljem priživa. M. Vetranić 2, 32. Ambrožijom diha i nektar prolje. H. Lucić 282. Ptotoci i vrulje, provrite . . . nektarom božastvenim. P. Zoranić 56. Vidi nehtar.

NEKTEN, m. dolina na južnoj strani sela Božurovca pod nivama i livadama. Priča se, da je na ovom mestu neki čovek molio neku mlađu ženu, da bude s njim, a ona ne htela, a posle jo pristala i s njim bila, i otuda je ovo mesto ime dobilo. Glasnik 61, 135. — *Ime je tunno, a uvedeno narodno pričanje bez vrijednosti*; vidi Nečaja, Negotin, Nekudim.

NEKUĆAN, nekućna, adj. onaj, koji se ne drži u kući (na pr. kakva životinja); protivno: *kućan*. Samo u Stulićevu rječniku (nekućan, nekućni, silvestris). — *Slabo pouzdano*.

NÈKUD,) adv. neodredeni prema kud, kuda

NÈKUDÂ,) složen s riječom ne, o kojoj vidi kod 3 ne. Zašto na kraju a može biti, o'i ne mora, to se vidi iz onoga, što je rečeno kod kud pod A. Za glas nā na početku iina sigurnih počvra tek iz xix vijeka. U rječniku Bijelost/jenčevu (nekud, nekuda, aliqua), u Stulićevu (nekud, nekuda, aliquia s primjerom iz Š. Menčetića 246) i u Vukovu (nekud, nekuda, irgendwohin, aliquo).

a. nekud, nekuda bez prijedloga od pred sobom.

a) primjeri prema onima kod riječi kud pod 1, a, b i pod 3, b, a. Zatoj mni, kad uzri, da ēu poč nikud tja. Š. Menčetić 246. Moj obraz nikuda utječe. 247. Njekuda taj pode i veće uteče. N. Našešković 1, 231. Ovi se spravljaju nekud, ovi bježi. M. Držić 408. Otišli (t. j. kaluderij) nekud u pisaniju. Vuk dan. 1, 35. One ploče . . . nema višo onđe, nego je nekud uklođena. Vuk prav. sov. 84. Skoro bješe, pa nekud otide. Nar. pjes. vuk 3, 495. Tu sad bješe, pak nekud otide. 4, 147. Zamahnuli konji nekud pa ih ne mogu da nadem. Vuk rječa. s. v. zamahnuti. Da je sama jutros rano nekud pobegla. Nar. prip. vuk 141. Putovač nekud čekal sa ženom. 181. Sve nešto sluša, sve nekud pogleda. B. Radičević (1880) 228. A i oni za Lučina zuadu, da nekuda po brdijeh vrja. Osvetn. 2, 124.

b) nekud isto što: nekim smjerom. Samo u primjeru: Grād . . . nekud udari, a nekud i ne udari. Vuk nar. posl. 45.

c) isto što nekako. Samo u jednoj knizi. Jer bi vam se činilo, da biste tim vi nekud priznavali, da ste krovovjeri. M. Pavlinović razg. 13. Nekud se zlo desilo, i Turci bana zarobili. 39.

d) od nekud, od nekuda, t. j. od neke strane, od nekoga mjesto. Sta da me još gleda od nikud skroveno. Š. Menčetić 325. Naglos priješa od njekuda prješi. M. Vetranić 1, 81. Od nekud hodabu dvije vile. 2, 137. Prema te Bog, starče naš, donese od njekud. N. Našešković 1, 230. Od nikuda klapat čuju. M. Gazarović 67. Doplazi od nikuda u jedno jezero . . . diakun. F. Glavinić citv 244^a. Kao da su se onđe nekud doselili od nekuda iz južnoga primorja. Vuk pis. 86. Moj pokojni otac skunatori od nekuda pare. Pravdonoša (1832) 3. Tu silena naseli se ala od nekuda iz mračnij zemala. Osvetn. 1, 4. Dok evo ti od nekud doleće na krilima preda n̄ oni čovjek. Nar. prip. vuk² 219.

NEKUDIM, m. *ime selu*. Nekudim, despot je Đurad 1428 pisao Dubrovčanima poveju u Nekudimu. M. (t. j. Mon. serb.) 355. Može biti da je sadašnje selo blizu Veleza, koje Hahn, Reise 183 piše Nikotim, a na karti Nikodim. Daničić rječen. — *Sasvijem drukčije i jamačno boje piše o Nekudimu* M. Đ. Milićević knež. serb. 163—164 dokazujući, da se današnje mjesto Jabučar

(u Srbiji u okrugu smederevskom) nekad zvalo Nekudim. Samo je ime Nekudim tamno; narod ga na svoju tumači pričajući, da je despotica Jerina za nji jednoć rekla: Ono ne kudim, ali jo i ovo dobro (t. j. i Smederevo je dobro). Vidi kod Nekten takvo tumačeće.

NEKUDINE, f. pl. nekakvo zemljište u Hercegovini. Etnogr. zborn. 12, 222.

NEKUHAĆE, n. nom. verb. prema glag. nekuhati. Samo u Bjelostjenevu rječniku (inccetio).

NEKUHATLIV, adj. onaj, koji se ne može kuhati; protivno: kuhatljiv. Samo u rječniku Bjelostjenevu (incoetibilis, incoetus) i u Stulićevu (nekuhatljiv, v. nevarak s naznakom, da je iz Bjelostjeneva rječen).

NEKUKO, adv. isto što nekoliko; postalo od nekuliko (vidi to kod nekolik u pristupu), kao što je nekoko postalo od nekoliko. Samo u pet čakavskih kniga XVI vijeka.

a) isto što nekoko pod a. Pridajmo ovdinikuko, ča je potribno. Korizm. 83a. Požre nikuko malo vode. Naručn. 32b. Dopusti mi reći nikuko riči. Transit 263. Mnu, da sam tužbe nikuko vile gore rečene utišia. P. Zoranić 3. U tvojoj zabavi nikuko nigujuć. 9. Naredi sinom, da me nikuko puta doprati. 71.

b) isto što nikoko pod b. Samo u primjeru: Žive nikuko o hlebē i vode takmo. Š. Kožičić 14a.

c) isto što nekako u značenju navedenom kod nekaki pod b, b. Samo u primjeru: Bisi nikuko va vrime Teodozija. Š. Kožičić 11a.

NÈKÙM, m. zao kum. Samo u Vukovu rječniku (der Unpath, non-kum); ispor. nebrat, nečovjek, nedjelo, nevrijeme.

NEKUPOVAN, nekupovna, adj. onaj, koji se ne kupuje; protivno: kupovan. Samo u Stulićevu rječniku (invendibilis).

NEKUTNICA, f. žena, koja često bježi iz kuće svoga muža. Bjegunica nekutnica (kao poslovica u južnjem krajevinama, zabilježio V. Vrčević). V. Bogićić zborn. 297.

NEKVARAN, nekvarna, adj. nepokvaren; protivno: kvaran (u značenju te rijeći pod a, a). Između rječnika samo u Bjelostjenevu (nekvaren, indemnis, innoxius, integer, innocuous) i samo u primjeru: To sve tebi ostat će nekvarno. J. S. Rečković 257.

NEKVARLIJ, adj. onaj, koji se ne kvari. Samo u primjeru: Jerbo je rakija izredno, jako i nekvarlivo piće. P. Bolić vinod. 2, 364.

NEKVARNOST, f. stane, kad što nije kvarno. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenevu (indemnitas), u Jambrešićevu (indemnitas, u lat. dijelu) i u Voltiđijinu (indennità, Schadlosigkeit).

NEKVASAN, adj. načinjen bez kvasa; protivno: kvasan. Između rječnika samo u Stulićevu (non fermentatus s naznakom, da je iz ruskoga rječen.) i samo u primjeru: U kruhu prisnu ili nekvasnou. A. Kanižlić kam. 448.

NEKVI, pron. isto što nekakvi, od čega je pokraćeno. Samo u primjerima: Jere nosi nekve moći crne. Osvetn. 6, 7. Jer u srcu jade osjećaše i nesreće nekve izgledaše. Nar. pjes. hörm. 1, 181.

NEL' conj. isto što neli (vidi tamo).

NELAC, m. ime junca ili volu. F. Kurelac dom. živ. 25 (nije zabilježio ni gen. sing. [je li neka ili neoca] ni gdje je riječ čuo). — Tamno.

NELAGAHAN, nelagahna, adj. dosta težak; protivno: lagahan. Samo u Stulićevu rječniku (ponderosus, — adv. nelagahno, graviter, cum pondere).

NELAGAHNOST, f. svojstvo onoga, što je nelagahno. Samo u Stulićevu rječniku (gravitas, pondus).

NELAGAŠAN, nelagašna, adj. isto što nelagahan; protivno: lagašan. Samo u Stulićevu rječniku (nelagašan, v. nelagahan).

NÈLAGÔD, f. bolešljivost, slabost. Za postanje i osnovno značenje vidi, što je rečeno kod lagoda. Samo u Vukova rječniku (Beschwerlichkeit, incommodum: kad čovjek ostari, onda dode na nega svaka nelagod, n. p. kašalj i šlepota). Akc. je postavljen kao u izdanju Vukova rječn. 1898; u izdanju 1852 je nèlagôd.

NÈLAGODAN, nèlagodna, adj. debilis, aegrotus; protivno: lagadan. Akc. je postavljen kao u izdanju Vukova rječnika 1898; u izdanju 1852 je nèlagodan. Nalazi se u slijjem rječnicima osim Daničićeva (vidi dale). Najstarije su potvrde u Vrančiću, a u naše vrijeme malo se gdje govori.

a. slab, bolestan. U rječniku Vrančićevu (aegrotus, imbecillus, valetudinarius, vietus), u Mikaliju (imbecillus, infirmus), u Belinu (convalescente, che doppo la malattia và racquistando la sanità e le forze, fiacco, debole, indisposto, ammalato, infermiccio, malaticcio, — adv. nelagodno, fiaccamente), u Bjelostjenevu (nelagoden, nemoćen, infirmus, debilis, aegrotus), u Voltiđijinu (fiacco, matt), u Stulićevu (debilitatus s primjerom, za koji se kaže [po svoj prilići krivo] da je iz Palmotića: ostaje čelade u svemu životu nelagodno) i u Vukovu (matt, unpass, languidus: nešto sam nelagodan). U značenima: slabuňav, bolešljiv gorovi se nelagodan u Srbiji u okrugu kragujevačkom. P. P. Đorđević.

a) slab, slabacák. Jere sam nelagodan i neumitejan u tih stvari(h). F. Vrančić živ. 101. Koliko slabost nihova nelagodna je za izvršiti dostoje pokore. F. Lastrić svet. 127b. Kako da to ti opraviš, ti bijedno stvorene inokostno, nelagodno, poluživo? I. M. Mateić 243. Neki starac kaluder idaše jednu noć na svoje potrebe i kako je običaj starcima nelagodnjem, jedva se smucaše od slabosti. I. Đordić ben. 168. Govori se u Pojicima (u Dalm.), na pr. Kada čovik smrtva, nelagodna je života. Zborn. za nar. živ. 8, 240. — Možda ovamo ide i primjer: Nelagodna svist se roni. J. Kavačin 293b.

b) bolestan, bolešljiv, naloš (kako u kojem primjeru). Koji (t. j. bogovi) ne mogu nelagodnih ozdraviti. F. Vrančić živ. 114. U to k milom Isukrstu posilahu svaku vrstu nelagodue od čejadi. G. Palmotić 3, 17b. Neg bih imao snage i moći zbrojiti ljudi nelagodne, od razlicijeh kijeh nemoći mirne učini i slobodne. 3, 129a. Čini štetu jesti na trbuš nelagodan. M. Radnić 382b. Ako imaš dušu tvoju nelagodnu i bolesnu kako spavaš brez misli tako svu noć? 467b. On dojde tako nelagodan, da se ne moguše dignuti. P. Macukat 65. Ter da ima s druge strane bolna sužna nelagodna, teško tuge koga rane i zlo mori boles škodna. A. Vitanović ost. 30. Ter od slasti neizrečene nelagodna često biva. 65. Nelagodnjem on podijeli (t. j. Isus) pokrjepljeće tijela svoga. I. Đordić uzd. 127. U njem ne bi nač nikoga nelagodna moći i snagom. salt. 359. Nage obucite, pohodite nelagodna, ukopajte mrtva. ben. 92. Onda vam je

.... nad nelagodnim Boga molit. F. Lastrić od' 7. Od dičice i nelagodni(h) zapušteni(h) ako ditešće oli bolesno čeljade bude zapušteno. A. d. Costa 2, 153. Videći nas Isukrst nelagodne i od lijeka potrebnite dohodi pohodit nas. B. Zuzeri 25. Još su one (t. j. duše) nelagodne ter iza nemoći svojih grijeha nepotpuno ozdravljeno. 143. Iz nelagodni(h) uda bez krsmanja pobigoše. A. d. Bella razg. 115.

b. težak; vidi lagadan pod 2, b. Samo u primjeru (u kojem je adv.): Dio od njih sad mi je rit prigodno, svih bo je praviti nelagodno. J. Kavačić 295a.

c. nezgodan, nespretan. Samo u Jambrešićevu rječniku (nelagoden, ineptus). — Nepouzdano; u lat. dijelu kod ineptus stoji samo: neprikladen, nespreten.

NELAGODANSTVO, n. stanje, kad je tko nelagoden (bolestan). Samo u primjeru: Starost ukrivljuje, nelagodanstvo tišći, sržba smućuje. F. Vrančić živ. 20. — Nepouzdano; vidi nelagodstvo.

NELAGODNICA, fem. prema nasc. nelagodnik. Samo u Belinu rječniku (ammalata).

NELAGODNIK, m. nelagoden čovjek, bolesnik. Samo u rječniku Belinu (ammalato) i u Stulićevu (infirmae valetudinis).

NELAGODNOST, f. stanje onoga, tko je nelagoden. U rječniku Mikačinu (imbecillitas), u Belinu (nelagodnos, convalescenza, fiacchezza, debolezza, indispositione), u Bjelostjeničevu (languor, imbecillitas, infirmitas, aegritudo), u Voltigliji (fiaccheza, Mattigkeit) i u Stulićevu (incommodum s naznakom, da je iz ruske biblije). Ima i u Jambrešićevu rječniku, ali sa značenjem nepouzdano postavljeno, koje odgovara onome kod nelagoden pod c (ineptia); u lat. dijelu kod te riječi stoji samo: neprikladnost, nespretnost, bedalija, norija.

a) slabost. Kad ćemo bit oslobođeni od nelagodnosti i slabosti ovoga tijela? B. Gradić duh. 90. Osmrtiti sebi istoga najveća je nelagodnost; ki se ubi, nije moga postrpiti ku nesgodnost. J. Kavačić 352b. On će ukrijepiti i usnažiti nelagodnos puka svoga. I. Đordić salt. 222. Da bude uzkušat svu nelagodnost i nemoć ljudske naravi. S. Rosa 152a. Ako bi izšao neposluhi od nelagodnosti i pomačanja svita, biti će pedipsan s lakšima pedipsami. A. d. Costa 2, 123. Vrlo ti je meni sladko spominjati se, da se ne ču veće toliko jadovati s nelagodnosti moga srca. I. M. Mateić 192.

b) bolest, bolešljivost. Ne hteći pritrpti nemoći, potrebnosti i nelagodnosti u tijelu. B. Kašić zrc. 132. Grijeh prvoga oca razsija po došastijeh sinovijeh nelagodnos i nevoje. I. Đordić salt. 310. One te nazivaju lijejom nihovijeh bolovanja i nelagodnosti. I. M. Mateić 160. S ovim se služaše za ozdravljati od različnih(h) nelagodnosti. I. P. Lučić izk. 32.

NELAGODSTVO, n. isto što nelagodnost. Samo u Vrančićevu rječniku (languor).

NELAKOM, adj. onaj, u kojega nema lakomosti; protivno: lakom. Samo u primjeru: Može se prilikovati kripot od nelakomosti orlu, koji jest veće nelakoma ptica, da druge nije na svijetu, zašto da bi imao toliki glad, ne bi izio svoje lovine, da ne ostavi polovicu ostalim pticam. P. Posilović cvijet 75. Isto u K. Mazarovića 40, samo što on ima najnelakomija mjesto veće nelakoma.

NELAKOMOST, f. svojstvo onoga, tko je nelakom. U rječniku nijednom. Protiva je oholosti umjenstvo protiva lakomosti nelakomost. M. Divković nauk 273b. Nelakomost jest dati svoga blaga s mirom ludem dostoјnjem i potribnitijem. P. Posilović cvijet 73 i K. Mazarović 39.

NELAKOMSTVO, n. isto što nelakomost. Samo u primjeru: Nelakomstvo čini čovjeka pripravna i podobna k večeri vječne slave. M. Divković bes. 617.

NELASAN, nelasna, adj. težak, mučan; protivno: lasan (vidi 2 lastan). Samo u Stulićevu rječniku (difficilis, arduus, laboriosus, — adv. nelasno, v. mučno).

NELASNOST, f. teškoća, mučnost; protivno:

NELAST, lasnost, last (vidi 2 last). Oboje samo u Stulićevu rječniku (difficultas, labor).

NELASTIV, adj. istinit, iskren; protivno: lastiv. Samo u jednoj knizi. V. Žubović nelastivi. Transit 90. Postavi v meni nelastivu bratinsku Žubović. 156.

NELAŽAC, nelaža, m. čovjek, koji ne laže; protivno: lažac. Samo u Stulićevu rječniku (verax, verus, sincerus).

NELAŽAN, nelažna, adj. istinit; protivno: lažan. U rječniku Mikačinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 43a: čovjek nelažan, istinit), u Belinu (nelažni, verace, veridico), u Stulićevu (verax, verus, sincerus, s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru, — adv. nelažno, v. istinito) i u Daničićevu (nelažnici, mentiri nescius s jednom potvrdom srpskoslovenskom). Govori se u Pojicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 272. Vidi i primjer kod nelažana.

NELAŽIV, adj. isto što nelažan; protivno: laživ. Samo u rječniku Mikačinu (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego na str. 44b: čuti što od čovjeka nelaživa [štamplj, ne laživa], accipere de bono auctore) i u Stulićevu (verax, verus, sincerus).

NELAŽLIV, adj. isto što nelaživ; protivno: lažljiv. Samo u primjerima: Čini čovjeka u svakomu svomu obećanju i u ugovoru vjerna i temeljita i nelažljiva. I. Grličić 254. Vjeru vjerni nelažljivu vežu: dokle traju, da se ne izdaju. Osvetn. 4, 30.

NELE, m. ime od mila nekom čovjeku, koji se zvao i Nedeđko. Glasnik 61, 135. Ispor. Nelević, Nelicia.

NELEPIĆ, m. prezime staroj plemenitoj hrv. porodici. Po smrti Nelepića, kneza kninskoga udova Nelepićka i ostali knezi hrvatski svojih građevina kluče pridaše. P. Vitezović kron. 103. Da je u Kninu umro Ivan Nelepić, knez kninski. A. Kašić kor. 426. U pomagarenom obliku piše se to prezime Nelepaci. Mon. croat. 207. Starine, 5, 167. 210. — Danas bi u južnom govoru bilo Nelepić, t. j. -lep, -lep stoji u svezi s adj. lijep, prezime je dakle izvedeno od imena koje znači čovjeka nelijepa, ružna; ispor. imena Grdan, Grdaš, Grdoš; pravo značenje takvih imena razabira se iz onoga, što je rečeno kod 2 Mrza; a vidi i ime 1 Nedrag. Hrvatskome prezimenu Nelepić potpuno odgovara rusko prezime Некрасовъ izvedeno od Некрасъ (t. j. nekras, nelijep).

NELETAN, neletna, adj. onaj, koji ne može letjeti. Samo u Stulićevu rječniku (qui volare nequit). — Tamno je ovo: nélétan, tna: daću ti i neletnu paru, auch das Unmögliche werde ich leisten. Popović rječnik.

NELEVIĆ, m. prezime u Crnoj Gori. Etnografsk. zborn. 8, 165. Piše se i Nelević. — Tamno; ispor. Nele, Nelica.

NELI, conj. isto što dali u pitanima; kao što je dali složeno od da i li, tako je neli složeno od ne i li. U rječniku Bjelostjenčevu (neli? nonne? an ne? numquid?) i u Jambrešićevu (neli? numquid? nonne?). U timočko-lužničkom i u južnomoravskom narječju govoriti se neli i pokraćeno nel' (ispor. al', il' od ali, ili), u negativnim i u pozitivnim pitanima, na pr. nel' ti kažem? nel' su zdravi? nel' on reče? neli ga zakopao? neli iska, da mu kažem? neli ne pristaje? A. Belić 270. 652.

NELICA, m. prezime tamna postaća. Šem. pakr. (1898) 29. Ispor. Nelević, Nelković, Nelević.

NELICEMJERAN, nelicemjerna, adj. onaj, u kojeg nema licemjerja; protivno: licemjeran. Između rječnika samo u Daničićevu (nelicemjerna, non simulatus sa tri potvrde iz XIV i XV vijeka i u Popovićevu (nelicemeran, aufrichtig). Bi milost velika nelicemirjana.... kralja Stipana (iz XV vijeka). Mon. serb. 294. Pravo i istinno i nelicemerno prostih (iz XV v.) 457. Lubav od čista srca i dobre savjesti i vjere nelicemjerne. Vuk 1. 1. 5. Opominući se nelicemjerne u tebi vjere. 2. 1. 1. 5. — Ima još potvrda za značenje: onaj, koji ne gleda na lice, t. j. pravedan, nepristran. Na strašnem i nelicemernem sudilišti gospoda našeg Isusa Hrista (iz srpskoslov. isprave XIV vijeka) Mon. serb. 194 (i otud u Daničićevu rječniku sa značenjem: personae rationem non habens). Sudac strašni i nelicemerni sđediti. Starine 3, 313.

NELICUMJERAN, nelicumjerna, adj. isto što nelicemjeran; protivno: licumjeran. Samo u dvije knjige. U milosti nelicumirnoj (iz lat. in caritate non facta, 2 cor. 6, 6). I. Bandulavić 244a. Milosć, koja izlazi iz srca čistoga i dobre vijesti i vjere nelicumjerne (stamp. ne liečumiernę). M. Radnić 495a.

NELIČAN, nelična, adj. onaj, koji je bez lica; protivno: ličan (u značenju toga adj. pod 1, b). Između rječnika samo u Stulićevu (neličan, v. nesoban, — adv. nelično, v. nesobno s naznakom, da je iz ruskoga rječni.) i u Šulekovu nem.-hrv. (amorph). Ako je uživalac kakav nelični īmaonik. V. Bogišić zakon. 61. Nelični je īmaonik samo ona ustanova (kao država, īmaoničko društvo i t. d.), koju zakon smatra, poput čovjeka, īmaonikom kakvih dobara. 328.

NELIJEČAN, adj. isto što neizječiv; protivno bi bilo: liječan, ali tome adj. nema potvrde za značenje, koje bi odgovaralo. Između rječnika samo u Belinu (neliječni, iremediabile) i u Stulićevu (neliječan, v. neizligečan s naznakom, da se nalazi u Rose, ali u gradu za ovaj rječnik sabranoj nije se našlo potvrde iz toga pisca). Neliječne (stamp. neličnje) tve rane gdi će vik plač vridat. M. Vetranić 2, 397. Da mu je i krn nos neliječni. J. Kavačin 91b. Ako on ranam ne probude, nelične su i ubah hude. 403a. Odničući likarije nemoci čine se nelične. I. Marki 39. Sa šta u mlogima kućama jesu čeđad nelična. J. S. Rejković 207.

NELIJEČNIK, m. rđav rječnik. Samo u jednoga pisca. Pa se donapokon našlo nežudi i neliječnika, koji se pokušaše da bi Jenneru oteli slavu. M. Pavlinović rad. 59.

NELIJEN, adj. onaj, koji je bez lijeposti; protivno: lijen. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nelen, indeses) i u Stulićevu (promptus, impiger), Nelin (stamp. Ne lin) Paprat k vili prišad i nju zagrlif lubaf s njenim uživašem. P. Zoranić 45. Čoviku nelinu (stamp. ne linu) vazda jest vrimena. I. T. Mrnavić osm. 92. Malentije je bio čovek nelen izložiti se i velelikoj neprijatnosti, samo da uradi, što je držao da je pravo. M. D. Miličević pom. 762.

NELIJEPO, neličepa, adj. ružan; protivno: lijepe. Između rječnika samo u Stulićevu (aeforis, — adv. nelijepo, indecenter, indecor) i samo u primjeru: Ja nelijepa (stamp. ne lijepe) jesam, kad se zrak tvoj meni objavi. J. Kavačin 513a. Poknjiški se danas piše na pr. Neličepa svojstva njezina poznata su žudma. Vladao si se prema nemu nelijepo.

NELIKAT, adj. onaj, koji je bez (pravoga) obličja; protivno: likat. Samo u primjeru: Divio sam se tomu jatu djevojačkom nihove kobi crvenkaste, bjelušaste, nelikate, bez očišćenja odbijahu motriteživo srđe. M. Pavlinović razl. sp. 407.

NELKOVIĆ, m. prezime zabilježeno XV vijeka. Grgur Nelković. Mon. croat. 188. 161. 175. — Tamno; ispor. Nelević, Nelica.

NELOBA, f. lijepost. Potvrda je samo: neloba, pigritia. D. Nemanjić (1884) 40. — Tamno.

NELOMIV, adj. koji se ne može lomiti; protivno: lomiv. Samo u Stulićevu rječniku (nelomiv, v. nekršiv).

NELOMLEN, pas. partic. zanijkani prema lomlen. U bosanskim nar. pjesmama djevojci se veli: nelomljena grana. Lijepa Ano, nelomljena grano! Nar. pjes. bos. prip. 3, 129. Nego Ano, nelomljena grano po čemu si mene pozvala? Nar. pjes. hörm. 1, 272. Još jedan takav primjer vidi kod lomiti na str. 146a pod 2.

NELOŠ, adj. dobar, vađan; protivno: loš. Samo u jednoga pisca. Peel mu podmetnu pladaň zamašćen po nacrtima i izvuče neloš uvis. M. Pavlinović rad. 36. Znamo, da se nešlo nastoji o stočarstvu. razl. sp. 59.

NELOTAR, nelotra, adj. marljiv; protivno: lotar (vidi tu riječ pod 2, b). Samo u Stulićevu rječniku (impiger, diligens).

NELOV, m. kad se ne može ništa uloviti. Samo u primjeru: S nelovom su uhijeni (na mjestu nejasnu, da se ne može uhvatiti prava sreza). J. Kavačin 319b.

NELÖVAN nelična, adj. onaj, koji nije za lov; protivno: lovan. Samo u Vukovu rječniku (neličnī, nicht zur Jagd gehörig, non venaticus s primjeroom iz neke nar. pjesme: Podi s Bogom, moj sokole nelovni).

NELOVIĆ, m. prezime. Potvrda mu je samo u: Nelovičska niva, kosa na medi kragujevačkog i jagodinskog okruga. Glasnik 61, 186. — Tamno; ispor. Nelković.

NELOVLIJIV, adj. onaj, koji ne može biti uloven; protivno: loršiv. Samo u Belinu rječniku (chi non può esser preso in caccia).

NELUD, adj. pametan; protivno: lud. Samo u primjerima: A ja ti hoću dat svita sad neluda. M. Marulić 143. Ma ču reč neludo: vidih sva čudesa. Š. Menčetić 164.

NELUKAV, adj. onaj, koji je bez lukavstva; protivno: lukav. Između rječnika samo u Stulićevu (sincerus, candidus) i samo u primjeru: Somoreni prosto i nelukavo. J. Rajić pouč. 1, 10^a.

NELUKAVAN, adj. isto što nelukav; protivno: lukavan. Između rječnika samo u Stulićevu (sincerus, candidus) i samo u primjeru: Hode u lubavi nelukavni, nelažni i nehimbeni. Š. Budinić suma 28^b.

NELEČIV, adj. isto što neliječan; protivno: lečiv. Samo u rječniku Belinu (iremediabile, non medicabile) i u Voltigijinu (neličiv, incurabilis, unheilbar).

NELENIV, adj. isto što nelijen; protivno: leniv. Samo u Stulićevu rječniku (agilis, aptus, dexter, promptus).

NELEPOTA, f. svojstvo onoga, što je nelijepo; protivno: ljeputa. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (neleputa, inelegantia) i samo u primjeru: Oti nebytija u bytije vesa slobodavši, nelēputu roda člověčskaago vblagoobrazije ustrojivši. Danilo 328.

NELEVČIĆ, m. prezime, vidi Nelević.

NEŁUBA, f. žena, koja ne lubi. Potvrda je samo: nełuba, donna che non ama. S. Budmani.

NELUBAK, nělupka, adj. onaj, koji je bez ljkosti; protivno: ljabak. U rječniku Belinu (disamorato, scortese, — adv. nełubko, scortesemente), u Stulićevu (amoris expers, — adv. nełubko, invite) i u Vukovu (unlieblich, non amabilis s primjerom iz neke nar. pjesme: Jedni vele, nełupka je roda). Rad družbe nełubke i dobra zgubljena. Đ. Baraković vila 306. Treći vele, nełupka je roda. Nar. pjes vuk 1, 276. Drugi vele, nełubka je roda. Nar. pjes. bos. prij 2, 95. — U Bjelostjenčevu rječi, uz riječ netsčan (netečen) stoji kao nezin sinonim nełubek (stamp. nełubkek, insipidus, inconditus ... ingratii saporis), vidi nełupkost.

NELUBAN, adj. isto što nełubak; protivno: luban. Samo u primjeru: Jer znam Stanke ja nemilo i nełubno govorenje. M. Gazarović 105.

NELUBAV, f. stanje, kad tko koga ne lubi; protivno: ljabav. U rječniku Belinu (disamore s primjerom iz Đordića, koji se ovdje navodi pod a), u Voltigijinu (disamore, Unliebe) i u Stulićevu (odium, actus, quo aliquid aversamus s primjerom iz Menčetića, koji se ovdje navodi pod b).

a) nełubav uopće. Nełubav nije ovoj, nego vođa od Boga (govori Abram Isaku, kad se sprema, da ga žrtvuje). M. Vetračić 2, 297. To sa gršišmo ne toliko od nas ni od nełubve. Starije 3, 275. Ne možeš ni vidjeti nełubavi meu nami; hoćeš, da se dobro hoćemo, hoćeš, da se podnašamo, hoćeš, da praštamo. B. Kašić nač. 40. Djavli ga obuku nełubavju Ečjom, ter ne misli tegote od svojje(h) grijaja. I. Ančić ogl. 187. Da jedan poglavica dijeleći se ostavi svojoj zaručnici jedan bogat dragi kamen i da ga ona promijeni i dade drugomu, bila bi jedna velika nełubav i nespoznanje. M. Radnić 246b. Tebi (t. j. Bogu) ispodam sve grize moje, sve nečistoće moje, sve nepravde, sve nełubavi. I. T. Mrnavić nauk 29.

Koji važaše da budu izgled mira i lubavi, bijahu nemira i nełubavi početak. K. Pejković 31. Lubit će te (t. j. Boga) na sramotu od pakljene nełubave. I. Đordić uzd. 102. A mi sudimo naša djela, našu oholas, našu slobodu, našu nełubav, naše izpraznosti, ter ne ćemo biti osuđeni. Đ. Bašić 89. Da ti imаш nemir, nesklad i nełubav s kojim god iskrnjem twojim. F. Lastrić od' 214. Cijec nełubavi, kojom tolici plačaju lubav negovu (t. j. Isusovu) prigoruću. I. M. Mateić 334. Za jezik izhodi od nełubavi, od omraze, iz otrovna srca ustaje. A. Kalić tri bes. 15. Da je nemilost, nełubav prema sebi istomu krotit put i satirat. prop. 27. Lubav ga je (t. j. Isusa) privukla s neba na zemlju k nami, a nełubav razstavila ga je od nas. A. Tomiković gov. 55. Ta rječija nełubav prama svemu, što je hrvatsko. M. Pavlinović razg. 64. U poslednjem primjeru upravo je značenje, što ga bježi Šulek u rječniku naz. (Abneigung, antipatia, avversione, disgenio).

b) nełubav protivna spolnoj lubavi (vidi kod lubav na str. 273). Mlju, bi me satrila nečudna nełubav. Š. Menčetić 143. Ako je nełubav vrloče prilika, vrloča, dim uprav, krepos je velelika. F. Lukarević 7. Sebe istu privari pustivši mu lubav bez vjere i hari sadruživ nełubav. 138. Tvrđost Stanke i nełubav čine me umrít. M. Gazarović 85. Ako vazda ne govorim, nije nełubav. I. Ivanišević 195. Ne može istiniti lubovnik biti pedepsan nemiliće koliko studenilom i nełubavi. I. M. Mateić 327.

NELUBĀVAN, nělubávna (biće takav akc.), adj. isto što nełubak; protivno: lubavan. Samo u primjerima: Da budu napušteni svake nepravde nerazumni, nevjere, nełubavni. Vuk rim. 1, 31. Jer će ljudi postati neblagodarni, nepravedni, nełubavni. 2 tim. 3, 2.

NELUBĀZNICA (jamačno je takav akc.), f. nedraga. Samo u primjeru: Nazvaću narod svojijem, koji nije moj narod, i nełubazuinu lubaznicom. Vuk rim. 9, 25. U predgovoru Novoga Zavjeta vi veli Vuk, aa je ta riječ od slavenske posrbljena; ali da je posrbljena, to se pravo ne vidi; crkvenoslavenski je vozljubljena.

NELUBEZNIK, adj. isto što nełubak; protivno: lubeznik. Samo u Stulićevu rječniku (nełubeznik, v. nełubezjiv).

NELUBEŽLJIV, adj. onaj, koji je bez lubezljivosti; protivno: lubezljiv. Između rječnika samo u Belinu (nełubežljiv, disamorato, scortese, — adv. nełubežljivo, scortesemente) i u Stulićevu (nełubežljiv, inamabilis, — adv. nełubežljivo, sine amore) i samo u primjerima: Što si toliko neharan i nełubežljiv tvomu spasitelju? B. Kašić zrc. 152. Ima jednu čud u volju svu nełubežljivu iliti hatoru budući lubav negova od sama interesa iliti hatora. Đ. Rapić 167.

NELUBEŽLJIVOST, f. svojstvo onoga, koji je nełubežljiv; protivno: lubezljivost. Samo u rječniku Belinu (nełubežljivost, scortesia) i u Stulićevu (nełubežljivost, odium).

NELUBIV, adj. nełubak, nełubežljiv; protivno: lubiv. Samo u primjeru: Izvrsnosti izmiješane s tolicjem načinima nełubivijem, koji veće odalečivaju od nih našu lubav, neg je prijeđe. Đ. Bašić 315.

NELUBŁEN, pas. partic., ponavljaje znači: onaj, koji nije lubljen, lat. non amatus, ali ima potvrdu i za značene: nemio, nedrag, neprijatan; vidi lublen kod lubiti na str. 294 pod 2, b. Samo

*u rječnicima, i to u Belinu (ingrato, cioè disgusto, disvole), u Bjelostjenčevu (inamabilis, ingratus, injucundus, insuavis, illepidus, — *adv.* neľubjeno, v. nedrago, odiose) i u Jambrešičevu (inamabilis, — *u lat.* dijelu).*

NEĽUBLIV, *adj. isto što neľubiv; protivno: lubliv. Samo u rječniku Jambrešičevu (inamabilis).*

NEĽUBOVAN, neľubovna, *adj. isto sto neľubavan; protivno: lubovan. Samo u Stulićevu rječniku (parum amans, boje tal. disamorevole, s naznakom, da je iz glag. brevijara).*

NEĽUBOVNIK, *m. neprijateľ; protivno: lubovník (vidi značenje te rijeći pod e). Između rječnika samo u Stulićevu (inimicus) i samo u primjeru: Obkržuit će te neľubovnici tvoji (govori Hristos Jerusalimu). S. Rosa 131a.*

NEĽUDAN, neļudna, *adj. isto što neļudski; protivno: ludan. Samo u rječniku Voltigijinu (incivile, unartig) i u Stulićevu (adv. neļudno, v. neļudski).*

NEĽUDI, neļudī, *m. pl. zli ļudi; plur. prema sing. nečovjek. Između rječnika samo u Vukovu (die Unmenschen, monstra hominum). S Pometom imate što činit, kanaļo, neļudi, siromasi. M. Držić 294. Sad neļudma i izrodu, da ne čine veću škodu, odkriti ēu tamne ēine. V. Došen 145a. Ne trebuje carstvo neļudima. P. Petrović gor. vijen. 44. Oude su neļude Kalvine potukli. Jačke 306. Branit će svoju vjeru od nekrsta, svoj rod od neļudi. M. Pavlinović razl. sp. 12. Kara Turke, jer neļudi bili. Osvetn. 7, 25. Viđi po jedan primjer još kod rijeći koližiti, neliječnik.*

NEĽUDNOST, *f. svojstvo onoga, tko je neļudan (t. j. prost, surov). U rječniku Belinu (neļudnos, malacreanza), u Voltigijinu (incivilità, Unartigkeit) i u Stulićevu (inhumanitas). Ne bi se moglo virovati tako nepoznane, nečovištvo, taka (štamp. tako) neļudnost. A. d. Bella razg. 55.*

NEĽUDSKI, *adj. onakav, kakav se ne pristoji (pravijem) ļudima; protivno: ludski (u značenju te rijeći na str. 315b pod b i na str. 316 pod b). U rječniku Mikafinu (adv. neļudski, inhumane, inhumaniter, illiberaliter, inurbane), u Belinu (incivile, rustico), u Bjelostjenčevu (neļudski, v. nečlovečki) i u Stulićevu (inhumanus, — *adv.* inhumane). Štogod sam u ovomu prisvetomu posvetilištu neļuski, neznanu i nepomljivo učinio. B. Pavlović 49. Rad ovoga protiva braći svojoj neļudskog dilovaña pokarani biše. E. Pavić ogl. 839. Ovi mises bivaju poklade, s kojih mlogi i griha dopade.... neļudski se vlada mlogi. J. S. Rejković 72.*

NEĽUDSTVO, *n. isto što neļudnost; protivno: ludstvo (u značenju te rijeći pod 2, b). Između rječnika samo u Stulićevu (neļudstvo, v. neļudnost). On tvoj milost izgubi.... ludstvo svoje pogrubi, neļudstva se dobavi. I. T. Mrnavić 150. Opanka mu je znak prostote i neļudstva. M. Pavlinović razl. sp. 130. Zgrnula je, što je mogla, bezakońa, klevete i neļudstva. 302.*

NEĽUPKIŇA, *f. neľupko žensko. Samo u primjeru: Ne žen'te ga primorkiňom: primorkiňa neľupkiňa, voli ļubit stinu kamen neg di-vera rođenoga (iz nar. pjesme poličke u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 10, 108.*

NEĽUPKÖST, neľupkosti (jamačno je takav akc.), *f. svojstvo onoga, koji je neľubak. Govori se na pr. i piše: Nijesam još vidio takve ne-*

lupkosti. — U Bjelostjenčevu rječniku s. v. nećećnost stoji: neľupkost k jelu ali k pilu, inapetentia, fastidium cibi; vidi u istom rječniku neľubak.

NEĽUVEN, *adj. isto što neľubak; protivno: ļuven (u značenju toga adj. pod 1, d). Samo u primjeru: Jes i takijeh gospara, neļuvenijeh, srditijeh, oštrijeh. A. Kalić prop. 398.*

NEĽUVENIK, *m. neprijateľ. Samo u primjeru: Dragujte neļuvenike vaše (iz lat. diligite inimicos vestros. matth. 5, 44). S. Rosa 75a.*

NEĽUVEZAN, neļuvezna, *adj. neprijateľski. Samo u Stulićevu rječniku (inimicus).*

NEĽUVEZNIK, *m. neprijateľ. Između rječnika samo u Stulićevu (inimicus) i samo u jednoj knizi. Žudili isti naši neļuvezniči nama su dohranili. S. Rosa 6b. Rug tvorili su neļuvezniči twoji, gospodine (iz lat. exprobraverunt inimici tui, domine. psal. 88, 52). 12b. Da će nam dat spaseće od neļuveznička našijeh. 30a.*

NEMAĆAN, *adj. tamna postanja i značenja. Samo u primjeru: Zauzda ga nemaćnjem klijom. Pjev. crn. 226a. 227b. Isti se stih nalazi i na str. 226b, ali tu je -t- mjesto -é-: Zauzda ga nematnjem klijom (sva tri stiha su u istoj pjesmi).*

NEMAĆIVOST, *f. stanje onoga, što je nematičivo; tome adj. nema potvrde, a značio bi: onaj, na kojem nema nikakve maće. Samo u primjeru: Kolikom tilovnom čistoćom i duševnom nematičivosti ota božanska i nebeska žrtva ima se dilovati. I. Kraljić 27.*

NEMAHĽIV, *adj. onaj, kojim se ne može mahati. Samo u rječniku Jambrešičevu (nemahľiv, inagitabilis, — *u lat.* dijelu).*

NEMAKĽIV, *adj. koji se ne miče, koji se ne može maknuti; protivno: makľiv. U rječniku ni-jednom. Poslije mlogostrukih darovah.... još, jao! ostajemo neprigibljivi i nemakľivi. A. Kaničić uzr. 52. Tijelo pruženo nemakľivo, reko bi, da je mrtvo. M. Vodopić dubr. (1868) 182. Duh mu se uspregne, nemakľiv upaňi se. 248. Još jedan primjer vidi kod makľiv.*

NEMAKNIV, *adj. isto što nemakľiv; protivno: makňiv. U rječniku Mikafinu (nemakniv, negativ, stauovit, immobilis, res solida, — *adv.* nemaknivo, neganutivo, stanovito, immobiliter), u Belinu (immobile), u Voltigijinu (immobile, unbeweglich) i u Stulićevu (immobilis, — *adv.* nemaknivo, firmiter, firme s naznakom, da je iz Belina rječn.). Ko na sidru nemaknivu uzdrži se. B. Zuzeri 300. Ondi on nemakniv staje ko jedan kami vrh drugoga. 421. — Adv. Ustavi se posred voda nemaknivo. 335.*

NEMAKNIVOST, *f. svojstvo onoga, što je nemaknivo. Samo u Stulićevu rječniku (immobilitas, firmitas).*

NĚMALAC, némaoca, *m. isto što neimalac. Samo u Vukovu rječniku (der Dürftige, inops).*

NEMALI, *adj. bole: ne mali; vidi primjere kod 2 ne pod 1, c, a. U Stulićevu rječniku ima adv. nemalo (haud parum s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). I tu bi bole bilo: ne malo (na pr. novaca).*

NEMALIŠ, *adv. često; protivno: mališ. Samo u Stulićevu rječniku (nemališ, ne malo krat). Ispor. nekoliko.*

NĚMALO, *adv. isto što malo ne, t. j. gotovo, skoro (vidi kod 2 ne na str. 788a pod c). Između*

rječnika samo u Vukovu (nemalo [ne malo, malo ne], beinahe, prope: Ja sam nemalo kao i ti velik). Kad je nemalo svu zemlju tama pokrivala. J. Rajić pouč. 3, 4a.

NEMAMLIV, adj. koji se ne može mamiti; protivno: *mamliv*. Samo u Belinu rječniku (che non può esser allottato).

NEMAN, f. larva, monstrum . . . Postaće tamno. U rječniku Mikašinu, Belinu, Stulićevu i u Popovićevu (vidi dače). Riječ se nalazi xvi-xviii vijeka, ponavljaju u dubrovačkih pisaca. Danas je više nema u narodu; što je gdje kaj pisci xix vijeka upotrebljavaju i što je ima. Popovićev rječnik, to je uzeto iz starijih kniga i rječnika. Pogrješka je gen. pl. nemana (kao da je riječ muškoga roda) u Kavačinu 501b (pozadi sroka).

a. avet, utvara. U rječniku Mikašinu (larva), u Belinu (spiriti, cioè anime dannate, che apprendono spaventano) i u Stulićevu (larva, umbra, spectrum s primjerom iz Č. Palmotića 3, 7b [krivo se kaže, da je iz Gundulica]: Brzijem tijekom vrvi i srne zlijeh nemani vojska prika, ali u tome primjeru nije značenje: avet, nego: davo). Učenici kad vidješo njega hodeći svrhu mora, mnahu, da nemani bješe (iz lat. — — putaverunt phantasma esse. mar. 6, 49). N. Ranića 40b. Koja nemani prijeka prevariti hoće nene? P. Kanavelić 252. Koji se strašite, kad vidite mrtvo tijelo ali kad čujete nemani spominat. D. Bašić 174. Noćne zvijeri izvlače se . . . i skita se nemani huda strašit luda i plasiva. N. Marči 20. Tašte nemani među svojijem krutijem tminam prikažu. B. Zuzeri 54. Ne zna, nemani al' strašiva, al' je u ljudskoj čovjek puti. P. Sorkočević 580a. Pognaše se po mraku nemani. Osvetn. 4, 4.

b. grdopština, grdosija, nepodoba. U rječniku Belinu (mostro, cosa, che viene fuori o contro natura s primjerom iz Č. Palmotića 3, 7a: Kral ognjeni, jadna nemani i nesramuna) i u Popovićevu (Ungeheuer, Ungethüm).

a) o čeladetu vrlo ružnu ili vrlo zlu. Lubav, vjera, služba, lipos i običaji i zakoni, sve bi zaman, jaču kriplos grda u zlatu nemani doni (govor je o bogatom, a ružnom Grdanu). I. Gundulić 165. I u tijelu i u duši opak i pun zlobe mnoge vas nemani se viđah grda vrh na kazni, vrh svijeh srda. 225. Da dozove.... vojvodu suprot ovoj nakazni i nemani paklenoj (misli se Martin Luter). B. Kašić in. 9.

b) o čemu drugom. Vidah kod mene.... basiliske jadne i strašne kimere k nemani prikladne i lute vipere. M. Vetranić 2, 101. Koje li nemani, koje li zle zgodbe, putniče neznani, gorom te zavode? 2, 179. Ali ka nakazan od gorscijeh nemani zaspavši za san srdače me rani. M. Držić 98. Tebe su nemani uzele, ti nijesi zdrav. 390. Toj ti se prizrila ka nemani od gore. A. Sasin 119. Srde, nakazni i nemani i sve, što igda ukaza se vrla i grda.... u paklenom vijeću sta se. I. Gundulić 474. Ončas dusi strahoviti zli bogovi od ponora skupiše se svi nemani, svi nakazni. J. Palmotić 53. Zmije, drokuni, lavi, cerberi, basiliski i ine pakljene nemani. V. Andrijašević put 313. Ki giganti, ke nemani sastache se vam protiva? A. Gledavić 71a. Ti si gdjegod u dubravi na ku neman nastupio. I. Đordić pjes. 112.

c. ďavo, vrag. U rječniku Belinu (diavolo s primjerom iz Gundulica 225, koji je ovde metnut pod b, a). Silni pako i paklenih zlijeh nemani strahovito mnoštvo jako. Č. Palmotić 2, 68. Nećistijeh jur nemani ognjenita vojska noćna bješe izašla pakla vani. 3, 37a. Strašaše se za ne vidjeti očima umrlijem nemani paklenu. V. Andrijašević put 383. Vrsna, uresna i čestita duša je stvari nad sve ine.... zato nemani za nom gine. J. Kavačin 48b. Kral oholi vične noći.... zvijezda negda najsvitljija, a sad nemani najgrdija. 412a. Strašni plami obsetani tamo i amo nakaznim grdijem od nemani paklenih. B. Zuzeri 2.

d. Ne razabira se značenje u primjeru: Ako ova nemani čini vam kojigod strah (ne vidi se iz predašnega, kakva bi to nemani mogla biti). I. Marki 46.

NEMAN, m. vidi Nemaňa pod a.

NEMANICA, f. selo u okrugu niškom. M. Đ. Milićević kral. srb. 124. U knizi S. Koturovića nema toga imena.

NEMANIĆ, m. vidi Nemaňić.

1. NEMANSKI, adj. posses. od nemani. Samo u Stulićevu rječniku (monstruosus, t. j. grdan, strašan kao nemani; bole bi bilo: monstrorum, t. j. onaj, koji pripada nemanim).

2. NEMANSKI, adj. posses. Samo u primjeru: Ovu zgradu spravi Nemanska rodbina. I. T. Mrnavić osm. 31. Po svoj prilici je značenje: rodbina Nemaňićka.

1. NEMANŠTINA, f. Samo u primjeru: Ovolihni bješe, a nemanstina u nem velika bješe. M. Držić 279. Jamačno je rđavo štampano mjesto manenština; značenje će biti: mahnost. U istoj komediji istoga pisca ima još primjer: Love li sada.... one manenštine (stamp. manenstine) u Dubrovniku? 273. Tu je značenje ono, koje je rečeno u ovome rječniku kod te riječi

2. NEMANŠTINA, f. augm. od nemani. Samo u Stulićevu rječniku (spectrum).

NEMAÑA (s takvijem se akc. danas govorii), m. muško ime. Postaće nije jasno; -maña stoji jamačno u svezi s -man u imenima Budman, Grdman (Grdoman), Radman, Vukoman i s mani u imenu Manislav, ali se ne zna, što upravo znači man (ili mani) u tijem imenima, a kad bi se i znalo, još bi ostalo nejasno ne u Nemaňa. a) Najpoznatiji čovjek toga imena je srpski veliki župan druge polovine XII vijeka, otac Stefana Prvovenčanoga i sv. Save; pod kraj svoga života pokaluđerio se i uzeo imz Si-meun. U rječniku Daničićevu s potvrdoma iz XIII-XVI vijeka. Druge su potvrde: Pisma od kralja Stipana Nemaňe. A. Kačić razg. 48 (u samoj pjesmi zove ga Kačić ne samo Nemaňa Stipan, nego i Nemaňić Stipan). Nemaňa.... za kraja slovinskoga bi učinjen. kor. 422. Kod Nemaňe velik imo dio. Š. Štefanac 34 (u bješki dodaje pisac, da je Nemaňa bio bosanski kral!). Kud se dede car Nemaňa blago? Nar. pjes. vuk 2, 101. 102. Srpski vladaci loze Nemaňine zovu se Nemaňi u primjerima (u kojima je ta riječ uzeta kao adj.): Stjepan, Uroš i ostali od Nemaňijeh kuće cari. I. Gundulić 813 (sam u jednom rukopisu). Nemaňijeh, raškijeh cara, pod njim (t. j. pod Turcima) leži kruna strena. Č. Palmotić 1, 338. — Po tuđim izvorima (ispor. u Grka Νεμανή) piše Kavačin 244b Neman; tako je i u Kačića razg. 48: Ovi kral na kr-

šteñu bi imenovan Neeman oliti Nemaña; a iz Kaćica je to uzeo pisac knjizice Nadod. 189: Tad Neeman posta kralj Rašije.... kad pak pomri braća Nemanova. — *b)* *Ima potvrda iz starine, da su to ime i drugi ljudi inali:* Prvo-slav Nemaña. (upravo zapisano -na, ali se jamačno ima čitati -na). Starine 18, 207. *Druge potvrde donosi K. Jireček rom. 3, 45: za Crk (xii vijeka), za Zadar (xiii v.), za Dulovnik (xiv v.), za Grbač (xv v.). — c) Nemaña se zove nekakav potok u Srbiji u okrugu Čuprijskom.* Prije se, da se neki Nemanić bolestan okupao u toj vodi i ozdravio, pa se i izvor prozvao po njegovom prezimenu Nemaña.... Potok Nemaña sliva se u reku Ravauicu. M. Đ. Miličević knež. srb. 1092. Nacedeno je narodno pričanje bez vrijednosti kao i ona, što su navedena kod Negotin. Nekten, Nekudim.

NÉMÁÑE, m. nom. verb. od nemati (*t. j. ne imati*). Samo u Vukovu rječniku (nemañe, vide neimañe).

NEMAÑICA, f. selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 643; tu se navodi i ime mahali u okružju sarajevskom Nemañice (pl. f.). Ne može se reći, stoji li to ime u kakvoj svezi s ūđanskim imenom Nemaña. Ispor. mjesna imena u Češkoj: Nemañov, Nemanice. K. Jireček rom. 3, 46.

NÉMAÑIĆ (*s takvijem se akc. gorovi*), m. nom. patronym. i prezime izvedeno od imena Nemaña. Pored Nemanić nalazi se i Nemanie; ovo je drugo postalo od prvega poradi dissimilacije, t. j. n kao palatalan glas poradi palatalnoga glasa ē, što iza n-ega dolazi, pretvoreno je u nepalatalni glas n; tako je i Vukelić postalo od Vukešić (a ovo od imena Vukeša), Pavelić od Pavelić (a ovo od imena Pavelja), Dobronić od Dobrošić (a ovo od imena Dobrona), Radonić od Radošić (a ovo od imena Radoša). Vidi u članku T. Maretića: o narodnim imenima i prezimena, rad jugoslav. akad. 82, str. 101, 123. — *a)* *Jedan pisac samoga velikoga župana Nemariju zove Nemanićem:* Razboli se Nemanić Stipane. A. Kaćić razg. 48. — *b)* *Sinovi i potomci Nemanini zovu se Nemanici:* Poslijе plavi i galije ubrabiše Nemaniju. J. Kavañin 1848. Svitla krano, Nemanić Stipane! A. Kaćić razg. 49. Stipan Nemanić, sin rečenoga Nemañe. kor. 422. Tilo sv. Save Nemanića. Norini 37. Te zatrije pleme Nemanici. Pjev. crn. 288a. Tu se desj Nemaniju Savo. Nar. pjes. vuk 2, 101, 103. Što bijahu Nemanici stari, carovaša pa i preminuše. 2, 199. Pošli štaku Nemanića Save. 3, 80. Kad su išli crkvi u Dečane te tražili Nemanića blago. 4, 107. — *c)* *U jednoj se pjesmi sin Milice (i Lazara, koji je poginuo na Kosovu 1389) zove Nemanić:* Ondaj ste mi zarobili sina, sina moga Nemanića Vuka. Pjev. crn. 295. — *d)* *Nemanić je prezime različnim ljudima, koji za ciljelo nijesu loze Nemanine.* U smrt gospodina Andruška Nemanića. D. Zlatarić 95a. Nemanić od Mostara (spominje se među knezovima i vlastelom „naroda slovinskog“). A. Kaćić kor. 456. Nemanić (prezime u Srbiji). Drž. kalend. (1905) 300. *U nekim glagolskim ispravama iz vremena oko g. 1500 spominju se različni Nemanici u Hrvatskoj; budući da glagolica nc razlikuje -ni- od -ni-, ne može se znati, kako se upravo izgovaralo; ovđe se piše -ni-: Sada se Nemanić hvali. Mon. croat. 128. Mikula Nemanić z Šćitar. 130. Paval Nemanić. 141. Mihovil Nemanić. 188.*

NÉMAÑICKI, adj. posses. onaj, koji pripada Nemañicima. Samo u jednoj knjizi. Da je Zeta bila osobina plemena Nemaničkoga. Đ. Daničić istor. 13. Ono prijeđe u pleme Nemañisko i u njemu traja sve do Dušana. 49.

NÉMAÑIN, adj. posses. od Nemaña. Između rječnika samo u Daničićevu (Nemañin, tov Nemaña s jednom potvrdom iz xiv vijeka i s jednom iz xvi). Vnuka otv plemene kolene Nemañina (iz xvi v.) Šafarik letop. 72. Nemañino je djelo, što je Srbija.... dobila državno značenje. Đ. Daničić istor. 14.

NEMAÑŠTINA, f. isto što neimaština. Govori se u Stonu (s naznačenim akc.). M. Milas.

NÉMÁR, némára, m. nemarene, nehajaće, nebrigă; protivno: mar. Katkad se uzima kao fem. (potvrde vidi među primjerima). U rječniku Mi-kañinu (nemar, nehajanje, incuria, negligentia), u Belinu (negligonza, trascuragine), u Bjelostjeničevu (nemar, v. nemarljivost), u Voltigijinu (aneuranza, Sorglosigkeit), u Stulićevu (nemar, nemari, f. v. nehaja) i u Vukovu (Sorglosigkeit, Nichtachtung, Vernachlässigung, negligentia). Najstarija je potvrda iz početka xvi vijeka (vidi prvi primjer pod b, f).

a) nemar uopće. Rodi pak Zlo i Zloba: Neviru, Nerazbor, Nesvist, Nemar. P. Zoranić 16. Ki se pusti po nemaru, rad se 'zući pak po kvaru. P. Vitezović priričn. 44. Po lenosti i nemari veliki se čine kvari. 58. Dosta stari propustiše čić nemari. J. Kavanjin 168a. Što se ono s pogrdnjim za te nemarom sada k ovomu, sada k onomu... prilipiše. A. Kanižić uzr. 29. Ne bi(h) se ja od onoga uklapaо i bižao.... to jest od nemara za sebe istoga. 31. Jedan sam (*t. j. grivjeh*) ostavio povoljno il' mu od stida il' od nemari il' kako mu draga. F. Lastrić ned. 54. Treći uzrok jest nemar božanstvene milosti. Blago turl. 2, 313. Češće nemar slabu marvu rada. J. S. Rejković 193. Sa remara kuća se obara. Nar. posl. stojan. 121. Vojvode prije boja hrabre ugledima i riječima vojnike razbijajući nemar i strah. Đ. Daničić pis. 79. Ima on pamet, al' mu je u nemaru zakopana. M. Pavlinović rad. 41. Kad ko prouzrokuje kakvu štetu.... to je već krajnji nemar. V. Bogišić zakon. 319.

b) u nemar, za nemar kao dopuna nekijem glagolima, a čitavoj je svezi značenje ponajviše: zanemariti (zanemarivati).

a) baciti (zabaciti, zabacivati) u nemar. Kako se Focijo vlada bacivši u nemar svete kbrane. A. Kanižić kam. 874. Andronik zabaci u nemar očinju knigu. 642. Imamo.... svitovna vesela u nemar baciti. A. Knezović 95. Koji rič Božju čuju i u nemar zabacuju. E. Pavić ogl. 41. Koji.... vikovična u nemar zabacuje. prosv. 2, 20. Cuvaj se, da ne zaboraviš Bogu svojega bacivši u nemar zapovijesti negove. Đ. Daničić 5 mojs. 8, 11.

b) držati. Opaza na broj nejma se za nemar držati. A. Kanižić utoč. 255. Svitoljuboci gospodina Isukrsta za nemar drže. uzr. 14. Za nemar držaše (*t. j. poklisari*) pape zapovid. kam. 120. Farisei ponizenstvo i ubožstvo za nemar drž. 767. Pak ustade na ne težka vika, svog jezika da za nemar drže. A. Blagojević pjesn. 42. Koji ovo gospodarstvo s ovacama za nemar drži. I. Jablanci 122.

c) hitati. Samo u primjeru: Sve srčbe kraljevske on u nemar hita. A. Knežović xxxiv.

d) imati. Na imij za nemar nauka Gosподњa (*iz lat.* noli negligere disciplinam Domini. hebr. 12, 5). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 154a. U nemar ga ima Hirud sa vojskom svojom (*iz lat.* sprevit illum Herodes cum exercitu suo. luc. 23, 11). M. Alberti 495. Tva mudros u nemare ima kralj i cesara. J. Kavačin 212a (*dakle plur.* u nemare! *vidi primjer iz istoga pisca pod f).*

e) metati, metnuti. Ki malahna v nemar meće, vse to maće ima sreće. P. Vitezović pričn. 114. Grozni i pritine on u nemar meće. A. Knežović 160. U nemar on sva metnu nit za riči on mari. 193. Vi ste moje božanstvene milosti u nemar metnuli. Đ. Rapić 9. Koliko su škodljivi grisi mali u nemar metnuti. 135. U nemar metnjuši sva kolika Božja dobročinstva. 246. Jerbo si za nemar tvoj život meto dobro želeći općeno. I. Zaničić viii. Tko ovo u nemar metne, reći će... da nije dostojan one slave. F. Lastric od' 851. Danas zmija ujede dvojicu: jedan odma(h) pritisnu avdovinu.... a drugi metnu u nemar. ned. 195. Zakletva sadašnjeg vrimena.... često se ponavlja, za nemar meće, i tako ne viruje joj se. M. A. Rejković sat. 18. Al' ti tako, moj Slavonče, ne ćeš, neg za nemar bolestnika mečeš. 128. U nima se Bog uvriđuje.... Bog za nemar meće. B. Leaković gov. 61. Kad bi, tebe za nemar metnjuši, poznavo zvize. nauk iii. U nemar meću ono vrime od svoga spaseњa. A. Tomiković gov. 15. Za nemar je metal naše vojšcane. Jačke 202.

f) pustiti (zapushtati). Ako bi plebanuš.... za nemar to pustil. Naručn. 69b. Kolika tolika obitna budi stvar, tamnos je velika pustit ju u nemar. Đ. Baraković vila 345. Ako je kripos ka u kemu, zapushta se u nemare. J. Kavačin 167a (*vidi iz istoga pisca primjer pod d).* Ne pusti u nemar dar u sebi, koji ti je dan. Vuk 1 tim. 4, 14. Što je htio.... pustiti u nemar stariji red u našedstvu. Đ. Daničić istor. 29.

g) staviti (postaviti), stavljati. Ne bi do stojno ni pravedno bilo, da se u nemar postavi niva ona. M. Lekušić 4. Kada se ište glas sladak, stavi se u nemar život razborit. M. Radnić 470b. Stvari, u kojima se čovik zabavit može i za nemar stavit službu Božju. A. Baćić 80. Koji ne kti ovu opačinost i pristupljenje u nemar staviti (t. j. ostaviti bez kazni). E. Pavić ogl. 208. Tilo.... zabačeno i u nemar sasvim stavljeno. P. Knežević osm. 210. Morali bi vazda nebeska tražiti i želiti, a zemaljska za nemar stavljati. B. Leaković gov. 145.

h) ne razabira se značenje u primjeru: Štogradir veće razmišlam našu stvar, to se već odmeće ma misal u nemar. I. T. Mrnavić osm. 73.

NEMĀRAN, němārana, adj. koji ne mari, nehajan, nehatan; protivno: maran. U rječniku Bjelostjeničevu (samo adv. nemarno, contemptim, contempte, contemptibiliter, t.j. prezirući, s preziraњem, *vidi značenje: prezirati u glag. nemariti*), u Voltigijinu (samo adv. nemarno, spensieratamente, fahrlässig), u Stulićevu (nemaran, v. nehajan), u Šulekovu něm.-hrv. (fahrlässig, serglos) i u Popovićevu (sorglos, unbekümmert).

a) u navedenom značenju. Ti imaš v mrs-kosti.... nemarnoga i ohologa. Transit 131. Ne budimo nemarni (*iz lat.* non deficimus. 2

cor. 4, 1). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 51b. Plk naš jest ovako nemaran. Proroci 29. Zašto bih neharan svim, ki me žubiše, i slugam nemaran, ki za me boj biše. Đ. Baraković vila 321. Kada bi otac i mati u ovomu bili nemarni. I. T. Mrnavić ist. 123. Odmiču pokoru i spavaju nemarni od spaseњa duša nihovije(h). M. Radnić 260a. Postavi.... za glavara nemarnoga človeka. P. Vitezović kron. 186. Od nemarno slabe svijestji. J. Kavačin 156b. Nevešt i nemaran kopač veliku štetu pričiħava. P. Bolić vinod. 1, 221. Nemarna ruka osiromašava, a vrijedna ruka obogačava. Đ. Daničić prič. sol. 10. 4. Ko je nemaran u poslu svom, brat jo raspliće. 18, 9. Ne mogoh ostati nemaran prema koristi duše svoje. pis. 370. Ako vidimo koga, da je nemaran u trošenju vremena, odmah sudimo, da on ima isto nemaranu biti u opremanu posala. M. Pavlinović rad. 109. Da budu nemarni prema sreći ove zemlje. M. Đ. Miličević zlos. 21. Govori se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

b) Ne razabira se pravo značenje u primjerima: Žubavi nemila s nesrićom nemarnom, to su vaša dila. P. Zoranić 9. Najpri domovinu i svoje sejane, pak tuju baštinu i podađa strane desnicom neharnom robiti, pliniti, odlukom nemarnom pak sebi svojiti. I. M. Mrnavić osm. 18. Možda je u oba primjera značenje: nemio, lut, t. j. koji ne mari za tuđe зло.

NEMARAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne mariti. Samo u Jambrešićevu rječniku (neglectio, u lat. dijelu).

NEMAREN, pas. partic. zanijekani od glag. mariti. Samo u Belinu rječniku (dispregiato).

NEMÁRENE, n. nom. verb. prema glag. ne mariti. U rječniku Stulićevu (nemarene, v. nehaja s naznakom, da se nalazi u kakj. pisca Mulika) i u Vukovu (Sorglosigkeit, Nichtachtung, Vernachlässigung, negligentia). Da ih ne vrže u neharu i nemarene protiv pravdi. Š. Budinić suma 113a. Nemarenja tako naša dari gube. J. Kavačin 126b. Ovo će biti s nemarena i nepomje. S. Margitić fala 232. Drugo jest.... u nemarene metnuti.... ona, koja su za dobro živjeće potribita. J. Banovac ub. 26. Ako nislidovati bude u nemarenu poslušati. A. d. Costa 2, 53. Nemojte je gubit nemarenom. J. Rajić pouč. 1, 28a. Nemarene za malosti vodi do najjačih razvraštenij. 3, 10b.

NEMARIKA, f. nekakva bijka. Samo u primjeru: Luto kune nemariku travu. G. Martić u nar. pjes. juk. 23.

NEMARIŠ, m. a) isto što nemar, nemarene. Govori se u Lici, na pr. Teško onoj kući, u koju se uvali nemariš. V. Arsenijević (zabilježio akc. němarř i nemarř). — b) nemar ţovjek. U rječniku Vukovu (Hans ohne Sorge, negligens). Vi ste pravi nemariš za sebe. Vuk u Ilevkovićevu rječn. U izdanju Vukova rječn. od g. 1852 zabilježen je akc. němarř, a u izdanju g. 1898: němarř.

NEMARITI, nemarim, impf. upravo znači isto što ne mariti, t. j. ne hajati. Tome ne treba ovdje navoditi potvrda, dosta je reći, da se našla jedna potvrda za značenje: prezirati (isp. isto značenje u g/ag. nehajati). Nemoj ditištvmo moje toliko nemariti (stamp. ne mariti). F. Vrančić živ. 35.

NEMARIV, adj. onaj, koji ne mari; protivno: mariv. Između rječnika samo u Belinu (negligente, trascurato) i u Stulićevu (nemariv, v. nehajan) i samo u primjeru: Ti si se ukazao nemariv za staviti se u zabavu i posao vojnički. A. Tomiković živ. 293.

NEMARLIV, adj. negligens, ignavus; protinuo: marliv.

a) isto što nemaran. U rječniku Bjelostjeničevu (nemarliv, nepoman, indiligens, negligens, incurius, — adv. nemarljivo, nehajno, negligenter, indiligenter), u Jambrešićevu (negligens, — adv. nemarljivo, negligenter), u Voltigijinu (trascurante, unsorsam), u Stulićevu (nemarliv, v. nehajan, — nemarljivo, v. nepomono) i u Vukovu (farlässig, negligens). Človik nemarliv ne mari se ni početi činiti kokoli dobro. Starine 23, 140. Nemarljivo sreća imejaše za pugube. Š. Kožičić 53a. Čuli smo, da nakako nemarljivo pomažete Dravici navračati v grabu (iz svršetka xvi vijeka). Mon. croat. 303. Sami sebe činimo nemarljivima. J. Rajić pouč. 3, 11a. Ja sluga nemarljivi. G. Peštalić 134. Ovo bi bila jedna ružna nemarnost vlastitoga spasenja svoga.... O nemarljivi i nezafalni ljudi! B. Leaković nauk 205. Onaj je svaki vinodělac vrlo nemarljiv i léniv, koji svoje bure s klujom ne povezuje. P. Bolić vinod. 2, 62. Ako se o sačuvanju vina neuredno i nemarljivo radi. 2, 259. Niko da ne postane nemarljiv za tvoju mladost, nego budi ugled vjernima. Vuk 1 tim. 4, 12. Koji (t. j. robovi) imaju krštene gospodare, da ne postaju nemarljivi za nih, što su braća. 6, 2. U čelade, koje je navadno nemarljivo, mučno će se tko pouzdati. M. Pavlinović rad. 107.

b) nemarljiv isto što neradljiv, lijen. U rječniku Bjelostjeničevu (ignavus). Nemarljiv učenik (natpis pjesmi). Nar. pjes. petr. 1, 300. Li-jestnost navodi tvrd san, i nemarljiva duša gladorače. D. Daničić priče sol. 19, 15.

NEMARLIVAC, nemarljivca, m. nemarljiv čovjek. Samo u Vukovu rječniku (ein fahrlässiger Mensch, homo negligens).

NEMARLIVOST, f. isto što nemar, nemarnost. U rječniku Bjelostjeničevu (nemarljivost, nemarnost, nehajaće, negligentia, indiligentia, incuria), u Jambrešićevu (negligentia, incuria), u Voltigijinu (trascurattagine, Unachtsamkeit), u Stulićevu (nemarljivost, v. nehaja) i u Vukovu (nemarljivost, vide nemar). Primjer se našao samo ovaj: Ako bi ka mat dite umorila po nemarljivosti i nepomne. Statut trs. (Statuta ling. croat.) 223.

NEMARNICA, fem. prema masc. nemarnik. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (contemptrix, t. j. ona, koju prezire, poradi toga značenja ispor. u istom rječniku riječ nemarno, — vidi kod nemaran) i u Stulićevu (vidi riječ, koja sad dolazi).

NEMARNIK, nemarnika (biće takav ake.), m. onaj, koji ne mari. Između rječnika samo u Bjelostjeničevu (contemptor, t. j. onaj, koji prezire; poradi toga značenja ispor. u istom rječniku riječ nemarno, — vidi kod nemaran) i u Stulićevu (nemarnik, v. nehajjalac s naznakom, da je iz Bjelostjeničeva rječn.). Vsih ver nemarnik (tu je značenje ono, što ga postavlja Bjelostjenac). Š. Kožičić 36a. To je nemarnik, koji će ostati neznačica, dok je god živ. M. D. Milićević zlos. 292.

NEMÁRNOST, f. svojstvo onoga, tko je nemaran; protivno: marnost. U rječniku Bjelostjeničevu (nemarnost, v. nemarljivost), u Stulićevu (nemarnost, v. nehaja s naznakom, da se nalazi u glag. misalu) i u Vukovu (nemarnost, vide nemar). Treti list je rečen nemarnost, jere toliko scini zlo koliko dobro. Korizm. 68b. Ne posluh, bezumuost, nemarnost.... jesu smrtni grisi. Naručn. 85a. Ihže nemarnostju padet četogodi na zemlju. Š. Kožičić 6b. Cesarski stvari zapusti nemarnostiju i lenostiju. 54b. Ali je to vaša nemarnost, da se ta profout tako uazad vozi (iz xvi vijeka). Mon. croat. 293. Ako bi skratil.... radi zlobe ili nemarnosti. F. Glavinić svitl. 85. Ako radi nemarnost ne učini ju (t. j. pokoru). 104. Ti se malo time brineš, pišeš, jideš i veselo stojiš, a odkuda ta nemarnost? D. Rapić 75. Za slovesnost.... toliko malo marimo. Odkud toliko nemarnost? D. Obrađović bas. 187. Posledovača ovakove nemarnosti tako su škodljiva. J. Rajić pouč. 2, 19b. Nemarnostju i lenostju zadržan jesi istražiti istinu. 3, 21a. Od same nepomne i nemarnosti svoje nije ju hotio primiti. B. Leaković gov. 235. Pričinava nemarnost i lakomstvo vino-dělca. P. Bolić vinod. 1, 253. Turci.... s pomou ondašnega vremena nemarnosti i oko zakona svada okolni(h) riščanski(h) država sasvim oblađuju Srbijom i Bosnom. Vuk dan. 2, 76. Još jedan primjer iz Leakovića vidi kod nemarljiv pod a.

NEMARNAK, m. isto što nemarnik. Samo u primjeru: Da ju obljube isti nemarnaci i zlice. M. Pavlinović razl. sp. 189.

NEMARŠTINA, f. isto što nemarnost. Samo u primjeru: Po nemaršćine tih sudac pridu takove angarije na veliku sumu. Statut kast. 196.

NEMASTAN, nemasnica, adj. Očekivalo bi se značenje protivno značenju adj. mastan, ali znači drugo. t. j. blutav (protiv.fo: tečan, o kakvom jelu) u pravom i u prenesenom smislu. Moždā se nemastan govorilo najprije o ječu, koje bi trebalo da je mašću začinjeno, a nije, i zato ne može biti tečno. U rječniku nijednom, a samo u dva pisca. — b) blutav u pravom smislu. Ako nije kruha na trpezi, sve je nemasnica i neugodno. V. M. Gučetić 30. — b) u prenesenom smislu, t. j. nepristojan, nečist, sramotan. Razgovori neslani i nemasni drakune paklene zazivaju k vama. F. Lastric od 24. Dode prigoda.... slišati mrmžljana ili izkazi ono neslane i nemasne. 382. Slično e onije(h) riči neslanije(h) i nemasnije(h), pače smrdljivije(h) i otrovnije(h). ned. 148. Ispor. mastan pod b, d.

1. NEMAŠTINA, f. isto što neimaština. U rječniku nijednom. Dok on beše živ, ne osetis o ni u čemu nomasta. M. D. Milićević des. para 55. Niko se ne žali pri takovu obroku na neimaština. med. 50. Kaka mene nužda oterala u prostranu goru Romaniju.... nemaština i siromaština. Nar. pjes. vuk 7, 316. Gorori se u Lici. J. Bogdanović (zabižežio ake. nemäština), — u riječkoj nahiji. A. Jovićević (zabižežio ake. nemäština). Ispor. 1 nemanština.

2. NEMAŠTINA, f. augm. od neman. Gorori se u Stonu, ni pr. Bog te sačuvao nemaštine! M. Milas (zabižežio ake. nemäština). Vidi 3 ne-maština.

NEMATAN, nematna, adj. vidi nematan.

1. NÈMATI, nèmaterè, f. zla mati. Samo u Vukovu rječniku (Unmutter, non mater s pri-mjerom iz nar. pjes. vuk 1, 615: Vi kažite ne-materi mojoj); ispor. nebrat, nekum.

2. NÉMATI, némam. impf. isto što ne imati, nejmati, nou habere. Od sastavka vokala e (u ne) i od i (u imati) postao je u strom jeziku glas b (e), od kojega se poslije razvilo u jednu ruku e (nemati), u drugu i (nimati). U rječniku Vrančićevu (nimati, careo), u Bjelostjenčevu (nemam, non habeo, careo, egeo), u Jambrešićevu (nemam, careo), u Stulićevu (nemati, v. nejmati s naznakom, "da je iz Hubdeličeva rječnika"), u Vukovu (nemati, 1. nicht haben, non habeo, 2. nema vina, es ist kein Wein da, deest, nema ga kod kuće, nema ništa, 3. nemam kud s pri-mjerom iz nar. pjes. vuk 3, 178: Nema kude Komnen barjakture, — nemati se, cf. imati se, nicht auf die Welt kommen, non nasci s pri-mjerom iz nar. pjes. vuk 2, 53: Nemado se jedno muško čelo, no s' imade jedna zmija luta) i u Daničićevu (s. v. imati s potvrđama za némati, nemati, nimati).

a. Glas u prvom slogu.

a) némati. Za taj lik iz staroga jezika (xiii—xv vijeka) vidi potvrde kod imati pod A, 4. Po svojstvu južnog i gorora trebalo bi od du-goga -é da nastane -ije-, ali za lik nijemati našlo se vrlo malo, i to sasme nepouzdanih po-tvrda. U Divkovića nauk 70a nalazi se „nema“, ali to je za cijelo štamparska pogreška, jer na istoj strani odmah u idućem retku stoji „nema“. Još se nijemati nalazi u dva pisca (u svakoga po jednom), ali su ta dva pisca često u koječemu nepouzdani, pa im se ni u ovome ne može vje-rovati; jedno je Kavačin, koji na str. 319a (u izd. 1913) ima „nimaš“, drugo je Jablanci, u koga se na str. 21 nalazi „nemadu“, (3. l. plur.).

b) nemati. Najstarije su potvrde za taj lik navedene u Daničićevu rječniku iz isprava xiv vijeka (nemam, nema, nemaju). Sve četiri isprave, u kojima se taj lik nalazi, napisate su na području današnjega istočnog govora; sva je dakle prilika, da je pomenuti lik u njih ušao iz togu govora; jasno se to vidi iz isprave u Mon. serb. 207—209, u kojoj pored nemam nalazimo još ove riječi zapisane s -e mjesto staroga b (e): mestu, svedok, htelj. Iz vremena poslije reče-nih isprava po do xix vijeka sigurno se lik nemati može potvrditi samo iz Bjelostjenčeva i Jambrešićera rječnika, a to je sasvijem po svoj-stvu kajkavskoga narječja. Što osim tih kajkav-skih potvrda ima drugih za lik nemati iz reče-noga vremena, sve se imaju odbaciti, jer upravo nijesu potvrde. Tako u Radovića nač. 272 na-lazi se imper. nemaj (uemaj me pogrditi), ali to je po svoj prilici stamp. pogreška mjesto ne-moj. U Karađinu pored vrlo običnoga nimiti nalazi se nekoliko puta nemati, na pr. na str. 56a, 76b, 396b; tako je u izd. 1861, ali u izd. 1913 na svim tim mjestima stoji nimati. U ovome rječniku kod imati nalazi se oblik nema u pri-mjeru iz Dobretića 44 (na str. 802a), iz Kadčića 12 (na str. 808b) i iz Kalića prop. 403 (na str. 807b); ali važa znati, da je u primjerima iz prva dva pisca u rječniku griješkom štampano nema, jer Dobretić na onome mjestu ima dosta neima, a Kadčić nejma; a što se tiče Kalića, sva je prilika, da je on na onome mjestu napisao nejma, pa je izdavač negovih propovijedi promijenio to u nema, kao što je on učinio i na str. 594 pro-povijedi Kalićevih, gdje stoji nema, a Kalić na

tome mjestu u svojoj knizi tri bes. 21 piše nejma. Od početka xix vijeka lik je nemati veoma običan u svijeh štokavaca; dosta mu je potvrda navedeno kod imati među primjerima.

c) nimati. Za taj se lik u Daničićevu rječniku navode dvije potvrde iz ikavskih isprava xv vijeka (prva je isprava sačuvata u prijepisu latiniskim slovima xvi vijeka i upravo je ča-kavka, kako dokazuje riječica ča [t. j. što], koja se u njoj nalazi); nimate. Mon. serb. 280, nima (dra put) 281. Poslije xv vijeka ima za nimati potvrda gotovo samo iz čakavskoga narječja, dosta ih se može naći u primjerima kod imati. Između štokavskih pisaca mogu se samo dva na-restiti, u kojih se taj lik nalazi; to su Ć. Držić (nimavši 363) i Terzić (nimam 41, 76, nima 36, 143), ali treba znati, da su ta dva pisca uzimali i drugo koješta iz čakavskoga narječja. Što se pomenuti lik nalazi i u Dubrovčanini Ćubranovića (na str. 151: nimaš), to treba odbiti na rdaro sačuvani tekst toga pisca, t. j. često se ne može znati, kako je što Ćubranović upravo napisao; osim toga u štampanom izdalu g. 1599 stoji na pomenutom mjestu ne imaš, a tako je i u jednom rukopisu.

b. Oblici. Navešće se samo ono, što se čini potrebno; ponajviše se oblici glag. nemati tvore sasvijem onako kao na pr. od čuvati, pitati i t. d.

a) prezent. Ponaješće se nalazi nemam, nemaš... ili nimam, nimaš.... Vrlo je malo potvrda za oblike prema imadem, imadeš. Našle su se ore: nemade (3. l. sing.) nar. pjes. juk. 313, nemadu. Parlinović rad. 123, nimadu. Terzić 165, „nemadu“. Jablanci 21. Još se dodaje oblik nemadne (3. l. sing. u perfektivnoj službi) Vuk dan. 3, 212, nar. prip. vuk 102.

b) aorist. Najobičniji su oblici prema imah, ima, imasmo; tako je na pr. 3. l. plur. nimaš. Marulić 39, Kavačin 116a. U Marulića 41 nalazi se za to lice i oblik nimiš, koji je upravo prema inf. nimiti (t. j. ne imeti, — vidi imjeti). Rjeđi su oblici prema imadob: nemadob. nar. pjes. vuk 2, 55, nemade (3. l. sing.), 2, 53.

c) imperfekt. Nije se našlo oblika prema imadijah, imadah, imadih, nego samo prema imah, i to samo za 3 l. sing. i plur.: nemaše. nar. pjes. vuk 4, 36, nimaše, nimahu. Bernardin 21, Marulić 8, Budinić suma 128a, Glavinić cvit 9b, Kavačin 170a. Još se ovđe dodaju oblici: nimiš (3 l. sing.) Baraković vila 282, nimibomo (1 l. plur.). Marulić 102, koji su oblici upravo od nimišt, t. j. ne imeti.

d) partic. prez. Nije se našao oblik prema imaduci, nego samo prema imajući; danas je nemajući posve običan oblik, a bio je i u starini: nemajući(Lucić 243, Vrančić živ. 8, Glavinić cvit 73a, Radović nač. 36, Kavačin 130a).

e. Značenja. Budući da je kod imati navedeno dosta primjera i za nemati (iz današnjega jezika) i za nimati (iz starijega), nije nužno ovđe obilno navoditi potvrde za ta dva lika, zato će se ovđe navesti samo nekoliko primjera, koji se čine potrebni za dopunu onoga, što je rečeno kod imati.

a) dopune primjerima kod imati na str. 808b pod c. Oču učiniti, da budu sijati, a ne budu žeti, i vinograd i njih da nimaju ploda vzdati. Kolunić zborn. 15. Ki onde bě postavljen sluga takim zakonom, da nima zlata pasa nositi (iz isprave xiv vijeka sačuvane u prijepisu xvi

vijeka). Mon. croat. 4 Ja hoću ime Baalimovo iz ust njih odvrići, da se takova imena Baali-mova veće spominati nimaju. Proroci 5. Mudri ne će, da se nitkor nima hvaliti odveće. P. Hektorović 26. Poučivi jih, da se nimaju strašiti... muk telesnih. Starino 1, 222. Ako ono želite, ovo prijati kратiti se nimajte. F. Glavinić evit 25b. Ter nimaj biti neveran, da veran. 415a. — *Ovamo pristaju i primjeri: Srce plemenito truda nima se strašiti (t. j. neka se ne straši).* F. Glavinić evit xiii. Nima se hvaliti on, ki... uživa. xix.

b) dopune primjerima kod imati na str. 806a u dnu i na str. 812a pod b. Onda car nemadne kud, nego dâ kcer. Nar. prip. vuk 102. Ali sad se nema kud. 56. Vidi još naprijed u Vukovu rječniku primjer iz nar. pjes. vuk 3, 178.

NEMČEVAC, Nomčevca, m. selo u Hrv. u županiji varaždinskoj; mještani ga zovu Nemčevac, a u južnom govoru štokavskoga narječja bilo bi Nijemčevac. Razdjel. hrv. i slav. 50.

NEMÈCATI, nemčam, *impf. rado i mnogo nemački* govoriti. S. Pavičić (zabižežio i naznačeni akc.).

NÈMECKÎ, adj. isto što nemački. Govore gdje-koji po Slavoniji. Biće, da su naši ljudi to uzeли od činovnika i oficira Čeha, kojih je nekad dosta bilo u Hrvatskoj i Slavoniji. (Česi govore: německý). S. Pavičić (zabižežio i naznačeni akc.).

NÈMEĆANIN, m. čovjek iz sela Németsa u Banatu. V. Arsenijević (zabižežio i naznačeni akc.).

NÈMEĆANKA, f. žensko iz sela Németsa u Banatu. V. Arsenijević (zabižežio i naznačeni akc.).

NEMENIKUĆE, f. pl. selo u Srbiji u okrugu podunavskom. S. Koturović 448. U selu Nemenukućama rodio se. M. Đ. Milićević knež. srb. 101. — Riječ je jamačno složena, ali je prvi dio taman.

NEMERA, f. riječ tamna značenja i postaća. Samo u primjeru: Tako hotijući ta naša nemera. I. Zanotti skaz. 24.

NEMERTUČLIV, adj. neumjeren; protivno: mertučliv. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (immoderatus, intemperans).

NEMERTUČLIVOST, f. svojstvo onoga, tko je nemertučiv; protivno: mertučlivos. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (intemperantia, immoderantia).

NÈMEŠ, m. plemić. Iz mađ. nemes (ptemennit, blagorodan). U rječniku nijednom. Pa nek bi se i bratili knezi i nemesi od Budima grada. Osvetn. 6, 44. Govori se oko Vinčevaca (s naznačenim akc.). S. Pavičić. U jednoj se pjesni uzima kao prezime nekakom banu. Kod Nemeša, bana Vršačkoga. Nar. pjes. vuk 2, 482. Za Nemeša, bana Vršačkoga. 2, 486. — Mlade od mila daju muškiňu u kući, u koju ulaze, ime nêmeš-dika. D. Preradović.

1. NEMEŠKA, f. ime, što ga mlada pridijeva mlademu ženskiňu u kući, u koju ulazi. Skoro-teča (1841) 249. Riječ je jamačno izvedena od nemeš.

2. NEMEŠKA, f. neka kruška u kajkavaca; zovu je i nemiška. B. Šulek im. — Vidi riječ, koja sad dolazi.

NEMEŠNICA, f. neka kruška, vařada ista koja i 2 nemeška; oko Varaždina. D. Hirc, Vidi nemušnica.

NEMEŠTAR, nemeštra, m. rdav meštar; kao da je to u primjeru (jedinom, što se našao): U nemeštru nije meštra. Poslov. danič.

NEMEŠTARSKI, adj. onaj, koji nije meštar-ski, t. j. majstorski; protivno: meštarски. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nemešterski, inartificialis, inartificialis, sine arte factus, impolitus, — adv. inartificialio, infabre, sine artificio).

NEMEŠTVO, n. plemstvo, plemičstvo; riječ izvedena od nemeš (vidi tam). Samo u primjeru: Od kraljeva nemeštvo zadobi. Š. Stefanac 24.

NÉMET, m. selo u Banatu. Šem. mitr. (1900) 278. Naznačeni akc. zabižežio V. Arsenijević.

NEMIČAN, nemična, adj. isto što nepomičan. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.

NEMIČNOST, f. isto što nepomičnost. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz.

NEMIČIĆ, m. prezime. Imenik (1906) 447. Vařada bi po južnom govoru upravo bilo Nemičić (vidi tam).

NEMIĆ, m. brdo u Srbiji u okrugu podrinskem. M. Đ. Milićević knež. srb. 519.

NEMIL, m. muško ime zapisano u lat. ispravi xiii vijeka. (Neemilus³). I. Tkalcic monum. 1, 67. *Ime upravo znači: nemio; ispor. 1 Nedrag, Nelepić; a vidi i ime, koje sad dolazi.*

1. NAMILA, f. žensko ime. S. Novaković pom. 84. Vidi ime, koje je pred ovim.

2. NAMILA, f. selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 643. — *Ne razabira se, je li imenica ili je pridjev, je li dat. i lok. Nemili ili Nemiloj.*

3. NAMILA, f. neznaće. Reče se: prođe meso u nemilu, t. j. koliko da ga nije ni bilo, da se za nega nije ni znalo. A. Jovićević. — Tamno.

NAMILAC, nemioca, m. nemio, zao čovjek. Između rječnika samo u Stuličevu (nemioc, v. nemilovnik) i samo u dvije knjige. Nemilci prihudi nisu l' muške glave? J. Armolušić 24. Imam li ga svijetu darovati, ovem neharniku, ovem izdajniku, ovem nemiocu? I. M. Mateić 151. Omjeraš, kako tvoje... nemioce oprostiti, tvoje izdajnike zagrliti. 323.

NAMILAN, nemiona, adj. isto što nemio. Između rječnika samo u Voltigijinu (nemilni, crudelo, grausam) i samo u dva pisca. Mogu li se nemiluiji neprijateži naći? F. Lastric nad. 299. Jer kon tebe stotinu godina narod gleda sudbina nemilna. Osvetn. 5, 2. A kako je vidjet nemiono! 5, 76. Što će sprječiti priče nemione, 6, 48.

NÈMILICA (jamačno je takav akc.), f. m. Između rječnika samó u Stuličevu (vidi pod a, a).

a. nemilica kao fem.

a) nemila, t. j. lut, zla žena. Samo u Stuličevu rječniku (mulier crudelis).

b) nemilica mjesto nemila kao atribut uz imenicu ženskoga roda. Samo u primjerima: Tebe sruši smrtca nemilica. G. Martić u nar. pjes. juk. 27. Ter nastani alu nemilicu. Osvetn. 1, 5.

c) *jadnica, nesretnica. Samo u primjeru:* Nemila je vaša sirota . . . tujica nemilica nemila (*nariće kći za materom*). Nar. pjes. str. 5, 10. Vidi nemio pod d.

d) *nemio događaj, jad, nesreća. Mili Bože, čuda nemilice!* tko će ljubit moje b'jelo lice? *U nar. pjesmi iz Hrvatske zabićežio* Đ. Šurmin. Nemilica pala na me (*govore u Dalmaciji*). M. Pavlinović.

b. nemilica kao mase. *Samo u jednoga písca, koji uzima riječ u značenju: nemio, lut, zao čovjek.* Da je bio priličan najglasovitijemu nemilici i silniku ovoga svita Neronu. A. Tomiković gov. 105. Nijedan Juda neka se ne približi k ovomu prisv. sakramenu, nijedan lakomac, nijedan nečovičan, nijedan nemilica. 170. Nit je mcgla svakolika srditost nemilicah oborit ju (t. j. crkru). 326. — *Ovamo će ići i primjer:* Trčali su (t. j. Kozaci) kano jedan silni potok i svuda ostavljali stope od nemilicah. živ. 23.

NÈMILICÈ, adv. *nemilo. Između rječnika samo u Vukovu* (ohno Schonung, unbarmherzig, misere: udario ga nemilice, troši novce nemilice).

a) *nemilo, nemilostivo, luto.* I glednu nemu u to bledo lice, što smrt razvlači tako nemilice. B. Radičević (1880) 245. Cijepa mi bubrege nemilice. Đ. Daničić lov 16, 13. Gospod potr nemilice sve stanove Jakovljeve, plač. jer. 2, 2. Eto pluska, koji nemilice uzvaja brodom. M. Pavlinović razl. sp. 421. Turčin . . . stane nemilice tući sviňe. M. Đ. Miličević pom. 220.

b) *neštedice, t. j. ne štedeći, bez štedje.* Imaće . . . dopadne kakvome, koji ga nemilice troši i prosipa. Vuk nar. posl. 288. Latini će jedva dočekati pa će davat nemilice blago, da nestane bega Ibrahima. Nar. pjes. hör. 1, 157.

NEMILIČINA, f. augm. od nemilica. *Samo u Stulićevu rječniku* (mulier maxime crudelis). Vidi nemilica pod a, a.

NEMILINA, f. *svojstvo onoga, tko je nemio; protivno: milina (u značenju te riječi pod b, c).* U rječniku nijednom, a samo u dvije knjige. Protivnici moji . . . utvrđeni stanovito u svakoj nemilini i nenavodnosti suproć meni. A. Vitalić istum. 49. Budući povidil nemilinu i naglost svojih protivnika. 169. Puni nemilino prosiše, da ga smrtju umore. 391. Lav naravne nemiline zaboravljen tad otide. N. Marčić 110.

NEMILOCUDAN, nemiločudna, adj. onaj, koji je nemile čudi; protivno: miločudan. *Samo u Stulićevu rječniku* (inamabilis).

NEMILOCUDNOST, f. *svojstvo onoga, koji je nemiločudan; protivno: miločudnost.* *Samo u Stulićevu rječniku* (morum feritas).

NEMIODARAN, adj. *plačen, nepoklođen; protivno: mildaran (u značenju toga adj. pod b).* Samo u primjeru: Razumije se svaki dobitak i stečeće nezasluženo i nemilodarno. I. Velikanović upuć. 3, 169.

NEMILOMA, adv. *nemilo, nemilice.* Samo u primjeru: Be razbijen, vlovjen i nemiloma vmarjen. P. Vitezović kron. 116.

NEMIOMCE, adv. *nemilo, nemilice.* Samo u dvije knjige. Isti ne sinovi nemilomce progone ju. B. Leaković gov. 40. Nemilomce i brezobrazno pristupaju zakon Božji. 46. Na pir ne da nemilomce vući jelo, piće (u tom je primjeru značenje ono, što ga ima adv. nemilice pod b.). J. S. Rejković 365.

NEMILOSCA, f. *dem. od nemilost.* Samo u primjeru: Jur bi sunce, mises, zvizde mogal s visin priteć dolu, a ne može, vaj, oholu nemiloscu tvoje gizde. A. Ćubranović 156.

NEMILOSNIK, m. *immisericors, impius. Potvrda se našlo samo u dubrovačkim knjigama.*

a) *čovjek nemilostan, nemilostiv, nemilosrdan.* U rječniku Belinu (spiatato) i u Stulićevu (nemilosnik, v. nemilovnik). I tako ovi nemilosnici poč će u muko vječne. S. Rosa živ. 140. Misto steći slavno ime od poslušnika tako ime nečasno od nemilosnika (bez glagola! mjesto tako imalo bi biti: steće). A. d. Bella razg. 214.

b) *bezbožnik; nije jasno, kako se to značene razvilo;* vidi nemilost pod d, nemilosrdan pod c. U rječniku Belinu (empio). K tebi se će nemilosnici obratiti (iz lat. impii ad te convertentur. psal. 50, 15). A. Gučetić roz. jez. 78. Ovo su oni nemilosnici, s kojima se hrva Isuksa u vrtu. A. d. Bella razg. 100.

NEMILOSRD, adj. isto što nemilosrdan; protivno: *milosrd.* Samo u Stulićevu rječniku (nemilosrd, nemilosrdan, v. nemio).

NEMILOSRDAN, nemilosrdna (biće takav ake.), adj. koji je bez milosrđa, nemio, nemilosrd; protivno: *milosrdan.*

a. *u navedenom značenju.* U rječniku Belinu (spiatato, non misericordioso, — adv. nemilosrdno, spietatamente, non misericordiatamente, senza misericordia), u Bjelostjenjelu (nemilosrden, immisericors, — adv. nemilosrdno, immisericorditer), u Voltiđijinu (nemilosrdan, v. nemili), u Stulićevu (nemilosrdan, v. nemio s primjerom iz Ivaniševića: koliko nemilosrdne . . . vidi taj primjer daže pod a, bb, — adv. nemilosrdno, v. nemilo), u Šulekovu ném-hrv. (unbarmherzig) i u Popovićevu (unbarmherzig, gefühllos).

a) adj.

aa) o čejadetu ili o životinji. A ti se bojiš vsaki dan pred strahom nemilosrdnoga. Proroci 56. Vid ga strašna i nemilosrdna protivna zlobnjem. A. Gučetić roz. jez. 297. Bijaše čovik nemilosrdan protiva kršćanom. P. Mačukat 5. Da će vratiti . . . opakim i nemilosrdnim, nepokornim mirov punom od nevoje i gorkosti. S. Margitić fala 275. Onda će biti kao nemilosrdni vuk. J. Banovac pripov. 27. A vi nemilosrdni ne ćete imat milosrđa. pred. 180 Ono su nemilosrdni lakomci. ned. 84. Nikad nije korisno, što je nemilosrdno (iz lat. nunquam est utilie, quod est crudele). svetn. 105^v.

bb) o kakvoj stvari, o čemu bestjelesnom i apstraktnom. O nemilosrdno dijenje, o strašno odlučenje! Korizm. 17^a. Koliko nemilosrdne i boliznive muke trpi! I. Ivanišević 104. Procini prsi gole nemilosrdnom probodene sulicom. 104. Bijaše povedena za ispunit se na ijoj nemilosrdno osuđene od smrti. M. Radnić 204^a. Bažiliško . . . čini cabla i trave usanuti svojom nemilosrdnom parom. P. Posilović evijet 71. Strašno čudo . . . stvar nemilosrdna i dostojna oplakati se gorkim plačom. F. Lastrić test 97^a. Nemilosrdna bolest i otrovna opuštaše sela i gradove. svetn. 188^b. Ubojstvo, koje se čini s oružjem, jest krvavije, mali ono s jezikom jest nemilosrdnije. J. Banovac razg. 117.

b) adv. Nemilo vlastaše nad pogani tere je progañaše nemilosrdno. Proroci 21. Židovi

ga vodo vele nemilostivo i nemilosrdno. M. Divković nauk 227b. Počeš ga frustati.... nemilosrdno i žestoko. F. Lastrić test. 159b.

b. opak, bezbožan; nije jasno, kako se to značenje razvilo; vidi nemilosnik pod b. Samo u primjeru: On će dati nemilosrdnih za greb (iz lat. dabit impios pro sepultura. is. 53, 9). Bernardin 80 i N. Rađina 101a.

NEMILOSRDNIK, m. čovjek nemilosrdan; protivno: milosrdnik. Između rječnika samo u Belinu (spietato) i u Stulićevu (nemilosrdnik, v. nemilovnik). i samo u primjeru: Jao tužan misnič, koji umro si na nebesi(h), a živeš u paklu i djavla imaš u srcu tvomu i k svetom pristupaš otaru.... ti nemilosrdnič, smiješ se (govori se rđavom, bezbožnom misniku; vidi nemilosrdan pod b). I. Anić ogl. 190.

NEMILOSRDNOST, f. svojstvo onoga, tko je nemilosrdan; protivno: milosrdnost. Samo u rjećnicima, i to u Bjelostjenčevu (immisericordia), u Voltijijinu (spietatezza, crudezza d' animo, Hartherzigkeit) i u Popovićevu (Unbarmherzigkeit).

NEMILOSRDŇAK, m. isto što nemilosrdnik, Samo u primjeru: Vapije, da je pomožeš, a ti, nemilosrdnac, ne češ. J. Banovac pripov. 51.

NEMILOSRDSTVO, n. isto što nemilosrdnost; protivno: milosrdstvo. Između rječnika samo u Stulićevu (nemilosrdstvo, v. nemilost) i samo u primjeru: Odveži zaveze od nemilosrdstva (iz lat. dissolve colligations impietatis. is. 58, 6). Bernardin 25. Poradi značenja u tome primjeru, t. j. bezbožnost, ispor. nemilosrdan pod b i primjer naveden kod nemilosrdnik.

NEMILOSRDE (biće takav aks., vidi milosrde), n. svojstvo onoga, tko je nemilosrdan; protivno: milosrde.

a) u navedenom značenju. U rječniku Stulićevu (nemilosrdili -dje?), v. nemilost s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). i u Daničićevu (nemilosrdije), immisericordia s primjerom iz Domenijana), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu (u oba za nem. Unbarmherzigkeit). Z velikim mojim srdom, gnivom i nemilosrdjem. Proroci 112. Krotki jagaćac tuj nih zlosrdos i nemilosrdje trplaše. A. Gučetić roz. mar. 208. Ratno nemilosrdje. Đ. Baraković vila 72. Kaže ti svitlost nemilosrdja... ti obiraš tmine nemilosrdja. F. Glavinić čet. posl. 51. Pogrdavati otca i mater zarad Boga jest slijediti krepost. Ovo nemilosrdje jest veoma golema milošta i milosrdje. M. Radnić 324a. Nemilosrdje jest zloča protiva kriposti od milosrdja. P. Posilović cvijet 70. Nepravdu Bogu činite s vašim nemilosrdjem. J. Banovac pred. 42. Niti je moguće, da on hoće trpit nemilosrdje 'vako. A. Knežović 132. Ako je nemilosrdje ružno i mrsko svakomu. F. Lastrić svetn. 105a. Da je lašne dati razlog Bogu za milosrdje nego za nemilosrdje. M. Dobretić 112. Ako bi što i bilo u mužeskom polu tvrdosti i nemilosrdje. D. Obradović bas. 280. Još jedan primjer iz Lastrića vidi kod nečovještvo pod a.

b) opaćina, bezbožnost; nije jasno, kako se to značenje razvilo; ispor. nemilosrdan pod b. Samo u primjeru: Da se odvrgu nemilosrda (iz lat. abnegantes impietatem. tit. 2, 12). N. Rađina 20b.

NEMILOST, nemilosti, f. offensa, immisericordia, impietas; protivno: milost. U svijetu rječ-

nicima osim Daničićera (vidi dače). Najstarija je potvrda iz xv vijeka (vidi pod e).

a) nemilost je nestaćica milosti u značenju te riječi pod a. U rječniku Stulićevu (u čiju nemilost upadst, in offensam alicuius incidere) i u Vukovu (Ugnade, offensa). Ča je krstjanin u milosti pomoći drugoga, ki je u nemilosti (misli se milost i nemilost Božja). Korizm. 20b. Ne more mi sada veće nemilosti pokazati krajeva svitlost (iz xvi vijeka). Mon. croat. 223. Jere do malo vrimena hoće se nemilost moja suprot pregršenju nihovu skončati (govori Bog). Proroci 18. Ki u nemilosti umiraju Božjoj. F. Glavinić cvit 17b. Budući neprijatelj i u nemilosti Božjoj. S. Matijević 10. Korotnjem rubom od Božje nemilesti prikriven k tebi se utječem. V. Andrijašević pr. nač. 48. Svaki čovik rada se u nemilosti Božjoj. I. Grlić 187. Poče pod njim jamu kopati, da ga u nemilost kraljiča saracenskoga uvede. A. Kanižić utoč. 46. Očito Ivan kralju reče: volim ja u twojоj nemilosti biti negoli od Isusa slatkog odstupiti. A. Knežović 120. Važa nači način, kako će sagrišti i u nemilost njegova Boga upasti. A. Kačić kor. 100. Koji bihu u nemilosti kraljevoj. 169. Naši prvi roditeљi.... navukli su nemilost Božju i smrt. E. Pavlić jezg. 21. Boji se čovik, da ne učini se neužudan prid krajem i namisto milosti njegove nemilost na sebe ne navuče. M. A. Rejković sabr. 24. Sinovi, koji bijaju u nemilosti kod oca. Đ. Daničić istor. 11. Nego se moram uvjeriti, da sam ja kod vas u vjećnu nemilost pao. Vukova prep. 2, 558. — Otamo će ići i primjer: Onima, koji.... pokoravaju se nepravdi, nemilost i gnev (t. j. od Boga; u lat. je tekstu: ira et indignatio, u crkvenoslav. јрость и гнѣв). Vuk rim. 2, 8.

b) nežubav; vidi milost pod c; našlo se primjeru samo za spolnu nežubav među muškim i ženskim. Misleći na twoju žestoku i lutu nemilos. D. Rađina 127b. Lipost ona i mlajahna srdačka tvrdost i pram meni nemilost vazda mi srdačco griziše. P. Zoranić 6. Zvijer je nemilos vrla tva. F. Lukarević 6. Kunuci nemilos gospoje svih vila. M. Držić 4. Oh zla nemilosti, koj slike ni na svit, o srce neharno, o ženo neharna! D. Zlatarić 60a. Ako od oči ne svjetlosti vidiš gorjet nemilosti. I. Gundulić 255. Čud združena s nemilosti s ljepotom se ne pogada. G. Palmotić 1, 256.

c) nemilosrdje; u gdjekojim primjerima: nečovječnost, okrutnost; vidi milost pod e. U rječniku Vrančićevu (cruelitas, immanitas, saevitia), u Mikačinu (nemilost, gnivnost, immanitas, crudelitas, acerbitas), u Belinu (nemilos, acerbizza, asprezza di fatti o parole, atrocità, ferrezza), u Bjelostjenčevu (vidi kod nemilošta), u Jambrešićevu (cruelitas), u Voltijijinu (spietatezza, crudezza d' animo, Hartherzigkeit) i u Stulićevu (cruelitas, inhumanitas s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru). Pravda prez milosrdija je nemilost. Korizm. 17a. Sva je s njim nemilos. D. Rađina 60a. Može se velika nemilos zvat i rit uboga čovika znojem htjet bogat bit. N. Dimitrović 5. Ter tom hudom nemilosti hotje (t. j. nebo) srce tve kušati. I. Gundulić 269. Za odvratiti ga od zločinaca, od kojih nemilosti kazahu nova djela. B. Kašić in. 44. Plakalu okolo stojeći nemilost silnikovu. F. Glavinić cvit 271a. Vrhу svake nemilosti jest hotjeti ubojstvom jednoga prosjaka obogatiti se. S. Matijević 34. Nemilost je smrt ucknuti jednoj, koja želi umrijeti. G. Palmotić 2, 52. I Rim

tako negda izgorje cijeć cesarske nemilosti. P. Kanavelić u N. G. Bunića 12. Budući po pričnjem daru Božjem svržen jaram od nemilosti turske. M. Bijanković 42. Bradu, kom se lice nebesko ponosi, hudo desnice nemilost pokosi. I. T. Mrnavić ist. 184. Za tebe trpi veće nemilosti, bolesti, mukali i poruganjah. P. Posilović cvijet 16. Može se prilikovati zloča od nemilosti bazilisku, koji ubija druzijeh samo svojijem pogledom. K. Mazarović 38. Lav nesvinjeni, vepar hudi pri razbludi svoju nemilos zaboravlja. I. Đordić pjes. 89. Kada ga (t. j. Isusa) prikovaše s običajnom nemilostu i pomamom F. Lastrić test. 117a. Na toliku nemilost i krvločnost opaka ona žena jest ovoga čovika dovela. D. Lapić 20. Ter ga lupaju s istom nemilosti. D. Bašić 55. On je lutit i silovit bio i nemilost mlogu učinio. Nadod. 135. Dlizu život neprijateljima . . . nezaneseni od žudbe i nemilosti. J. Matović 378. Plakati ču . . . onijuhi, koji me i rogojiše, lutu nemilost. A. Kanižić kam. 107. Razbijajući prijatu nemilost Naasa kralja. I. P. Lučić razg. 64. Osim ostalih nemilosti, koje su učinili oni opaki ljudi, pobili su nemilo tri stotine Moskovah. A. Tomiković živ. 344. Bila bi nemilost, koja ne bi se mogla trpit, da bi jedan gospodar zapovidio jednomu svom sluzi bez nogu, da trči. A. d. Bella razg. 77. Pa ni ljudi nisu krivi hudi, već je zloba i nemilost kriva. Osvetu. 2, 176. Otac joj pogibe . . . a ona osta na mačuhinoj nemilosti. S. Čubiša prip. 67. i t. d.

d) opaćina, bezbožnost; nije jasno, kako se to značeće razvilo; vidi nemio pod c. U rječniku Belinu (nemilos, empiezza). I nemilos taj čas mnogu grijeha moga ti odputi (iz lat. et tu remisisti impietatem peccati mei. psal. 31, 5). I. Gundulić 195. Veće je smilovanje tvoje nego nemilost moja. B. Kasić zrc. 164. Nego je nemilos mnogim trudila za razuriti ga (t. j. član rjere). J. Matović 104. Ako bismo odvrgli nemilos i svjetovna poželjena (iz lat. abnegantes impietatem et saecularia desideria. tit. 2, 12). 115. Ti si oprostio nemilos grijeha moga (iz psal. 31, 5). 250. Viđ, s kojom se nemilosti darim mojijem ružno plaća (govori Isus). A. Boškovićeva u I. M. Mateića 350. — Možda ovamo ide i primjer: Zatisnite uši za ne čuti negovo (t. j. Judinu) nemilos i negovu lakovom. D. Bašić 55.

e) Ne može se razabratи sveza u primjeru: Ne znah, da Bog da v nemilosti raba svoga věrnoga ot plene tegoti otriši (iz lat nesciebam, quod Deus antiquae miserationis servum suum fidelem a carnis immunditis dissolvisset). Starine 23, 97.

NEMILOSTAN, nemilosna, adj. immisericors, impius; protivno: milostan. Između rječnika samo u Belinu i u Stulicēvu (vidi daže). Primjera se našlo samo u pisaca XVII i XVIII vijeka (prvi primjer pod a, a, a biće iz XVII vijeka).

a. isto što nemilosrdan pod a. U rječniku Belinu (nemilosni, non misericordiosos, spietato s primjerom iz Palmotića 3, 11a, — adv. nemilosno, non misericordiatamente, senza misericordia, spietatamente) i u Stulicēvu (nemilostan, v. nemio s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: nemilostnom lutom smrti).

a) adj.

aa) o čeladetu. Muke, ke vam zadat išće Decij cesar nemilostni. P. Hektorović (?) 86. Zašto ljudi nemilosni htijahu život tebi uzeti? G. Palmotić 1, 383. Milostiv se sužnu kaže (t. j.

kraj), nemilostan sinu svomu. A. Vitić est. 31. Nemilosni vaši unuci. I. Đordić uzd. 79. Da dica toliko nemilosna i nepoznana jesu, da ne samo krate roditeljima pristojnu čast, dali ih pogrdjuju. Blago turl. 2, 112. Da nijesmo tvrđi i nemilostni ubogijema. J. Matović 443. Da sađe ogan s neba, da bi izgorio one otrvdnute i nemilostne. 481. Natom začu otac nemilosni ovu besedu . . . zamlati ih u verige. B. Zuzori 22.

bb) o kakvoj stvari, o čemu bestjelesnom i apstraktuom. Ah valovi, sasma vi ste nemilosni meni sada, što mi stupaj ustaviste. I. Gundulić 42. Svjedočite . . . našu boles usionu s ove smrti nemilosne. 272. Sred divjači vuku prike vukovi ovoce u načine nemilosno i razlike. 401. Svoj družini posred mora potopnoga nemilostan grč učini. G. Palmotić 1, 52. Bodin vrlji pun poraza nemilosna na Dubrovnik s vojskom hrli. 1, 79. Tebo neuilosne zvijezle prijete mlada s majkom razdijeliti. I. 142. Zatočnoga pune gneva nemilosne čine boje. 3, 11a. Turkića puna vaja nemilosnom smrti izliše. J. Palmotić 97. Podnjo si prinemilostne muke. I. Nenadić nauk 251. Priveden k Ani prima nemilostnu zaušnicu. 253.

b) adv. Robišnica . . . nemilosno zaplijenena. I. Gundulić 393. Vij sulicom gole prsi nemilosno probodene. I. Ivanisević 100. Vjerenika sad miloga nemilosno grabiš meni. G. Palmotić 1, 61. Nemilosno svi se smiju, nepravedno svi ga kore. 3, 18a. Bojni pješci . . . nemilosno je potezau. J. Palmotić 96. Ki umrlijeh broj nebrojui nemilosno pobi i zakla. I. Đordić salt. 356. Koliko je bjesē nemilosno udarila. F. Miklošić beitr. 18.

b. nemilostan je onaj, u kojem je nemilos u značenju te riječi pod b. Nemilosna mom životu od kamena kaže prsi, kriješ rajska tva ljestvica. I. Gundulić 181. Ona ko me vidi i pozna u ne mrežu uveznutu, kaže mi se nemilosna i na moj plam ostituta. 222. Nemilostna s' provi meni krijuć obraz tvoj ljubeni. M. Gazarović 119b.

c. opak, bezbožan; vidi nemilost pod d. Duhom usan svojih pogubiti će nemilosna (iz lat. spiritu labiorum suorum interficiet impium. i. 11, 4). I. Bandulavić 5a. Luuo i nemilostno izmislile mnoge bogove. J. Matović 16.

d. Ne razabira se značeće u primjeru: Gleđa, u rukah kako nosi nemilostne teži uviti od z. a. čenijeh svojijeh kosi plijen bogati i čestiti. G. V. Bunić 16.

NEMILOSTINSTVO, n. isto što nemilosrdje. Samo u primjeru: Videći tude nemilostinstvo . . . nož bolesti prođe dušu tvoju. P. Posilović nasl. 78a. Vidi milostinstvo, nemilostinstvo, nemilosrdinstvo (see u istoj knizi Posilovićevoj).

NÈMILOSTIV, adj. nemilosrdan, nemio; protivno: milostiv.

a. onaj, koji je bez milosrđa, nemilosrdan, nemilostan. U rječniku Mikaljnu (nemilosativ, nemio, immanis, ferus, inhumanus), u Belinu (non misericordiosos, — adv. nemilosivo, non misericordiatamente, senza misericordia, spietatamente), u Jambrešićevu (cruelis, — u lat. dijelu), u Voltigijinu (inflessibile, disumano, hartherzig), u Stulicēvu (nemilostiv, v. nemio s naznakom, da je iz ruslaga rječin, — adr nemilosivo, v. nemilo), u Vukovu (unbarmherzig, immisericors) i u Daničevu (nemilostiv, immisericors s potvrdom iz isprave XV vijeka).

a) adj.

aa) o češadetu i o životinji. Se sut nemilostivi knezi i biskupi nenavideće ubozēh (*iz glag. rukopisa xv vijeka*). Arkiv 9, 115. Nemilostiv toko on jest, da grad vazam ne praća ni ženam. M. Marulić 20. O bogatče nemilostivi! Korizm. 8b. Zašto ste same sebi nemilostive i krudele? B. Gradić djev. 116. Nemilostivi i lutici cesar povelju u tamnicu postaviti. Starine 1, 222. Ovi zli nemilostivi na sem svitu carstvali jesu. 3, 305. Prikore ga, da je nemilostiv. B. Kašić is. 38. Da se ne će najti nigdar nije dan tollko nemilostiv, da pitajući ga sin řegov kruha, hoće mu dati kamen. P. Radovčić nač. 190. Da je na bogate milostiv, a na uboge nemilostiv. J. Banovac pred. 41. Tko iskrnjem bude nemilostiv. S. Rosa 69b. Car svima blag i dobrostiv, a meni samom nemilostiv i silovit. A. Kanižić kam. 69/70. Svima je milostivi sudija, sebi je samom neumitan i nemilostiv. D. Obradović sov. 111. Reče naš nemilostivi lekar. Vuk dan. 2, 136/137. Da je pored svega provelikoga bogatstva bio vrlo tvrd i nemilostiv. Vuk nar. pjes. 1, 127. Svekrva bijaše lukava i nemilostiva na sirote. Nar. prip. vuk 104. Nemilostiv je pticima svojim (*t. j. noj*), kao da nijesu negovi. D. Daničić jov 29, 19.

bb) primjeri prema onima kod nemilostan pod a, a, bb. Učini nemilostivu kaštigu nad tim lakovim. Korizm. 8b. Toliko je nemilostiva ta rana. 64a. Oti umruti za nas smrtju čvrstu, nemilostivu i pogrijenu. 73a. Mnoge ljudi je potopil (*t. j. Bog*) za ovih nemilostivim sudom. Transit 83a. Nigda se nije čuo tolikoj nemilostiv boj. Zborn. (1520) 82a. Ne će biti pamet toliko nemilostive tvrdosti. P. Bakšić 148. Abimelek ... učini toliko nemilostiv boj Šikimićanom. M. Radnić 135b. Pokarao je zloču toliko teškom i nemilostivom mukom. I. Grlić 194. Sreća Samuelova biše vazda tvrdo, luto i nemilostivo, navlastito prama sužnijim. A. Kačić razg. 34.

b) adv. Junake ... posla nemilostivo i napusti na kuću kneza našega (*iz xv vijeka*). Spom. sr. 1, 161. Po tom ga sudac zapovida vele luto i nemilostivo biti. Transit 3. Zašto se mnogo tvrdo i nemilostivo bijahu (*t. j. vojske*). Četop. dukl. 3. Zapovidi, da ga gola sfuka i nemilostivo izfrastuju. Arch. slav. phil. 4, 431. Židovi ga vode vele nemilostivo i nemilosrdno. M. Divković nauk 227b. Nemilostivo druge narode jesu naskakali. F. Glavinić cvit xv. Ako bi ... nemilostivo i živinski svoga druga morio. I. Grlić 179. Kad jedan drugoga nemilostivo ima, bije, udara, mori. A. Kadčić 520. Nemilostivo zaušaju ga (*t. j. vojnici Isusa*). F. Lastric test. 112a. Koja (*t. j. sulica*) ulogu nemilostivije raňaše. 154a. Videći tako nemilostivo nagradene sinove svoje. A. Kačić razg. 61. Nemilostivo kao jedan usilnik je vladao. A. Kanižić kam. 102. Nosi li se š nom odviše tvrdo i nemilostivo ispodnik? M. Dobretić 103. Usadi nemilostivo strilu u prsi ... otca. I. P. Lučić razg. 93.

b. nemio, grdan. Ne vim, ke oholosti ali smenosti duha nemilostivoga nadahnut (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 107. Znajte, da vam se ugotavljaju većne bolezni s nemilostivu družbu djavlu u pakli. Transit 63. Mrmoreći i govoreći nemilostive riječi. Zborn. (1520) 14b. Grad Dubrovnik nemilostiv stan čeladi nam protivne i mrzeće. G. Palmotić 1, 75. O nemilostive ludosti! od rane se ne stidi, a od zavoja se stidi (*iz lat. o*

crudelis insania! de vulnere non erubescit et de ligatura vulneris erubescit). D. Rapić 46. — *Adv.* Oholi ... pomriješe nemilostivo. M. Radnić 344b.

c. opak, bezbožan; vidi nemilostan pod c. Šakom udirate iskrnjega zlobedi nemilostivo (*iz lat. percutitis pugno impie. is. 58, 4*). Bernardin 25. — *Možda ovamo ide i primjer:* Ov sakrament nima se dati grišnikom nemilostivim i nečistim. Naručn. 31a.

NEMILOSTIVAC, nemilostivca, m. isto što nemilostivnik. Samo u primjeru: Ako bi otac nebeski bil jedan pritvrdi nemilostivac. P. Radovčić nač. 194.

NEMILOSTIVAN, adj. isto što nemilostiv; protivno: milostivan. Potvrda se našlo (*i to malo*) samo za značenje, koje odgovara onome kod nemilostiv pod a. U rječniku Bjelostjenčevu (nemilostiven, inclemens, immritis, saevus, crudelis), u Jambrešičevu (nemilostiven, crudelis), u Volitičićevu (inflessibile, disumano, hartherzic) i u Stulićevu (nemilostivan, v nemio s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn., — adv. nemilostivno, v. nemilo). Bili ste nemilostivni, zato milosrdja mojega ne ćete dostignuti. F. Glavinić čet. posl. 40. — *Adv.* Kada poglavice Žudijah apoštola nemilostivno mučiše. A. Kanižić utoč. 560.

NEMILOSTIVNIK, m. nemilostivan čovjek. Samo u dvije knjige. Oni nemilostivnici s velikom naglosti istegnuše ga iz tavnice. P. Bakšić 79. Videći oni nemilostivnici, da ... ne mogahu. 121. Vidi, nemilostivniče, da kako ti odpravljaš ubogoga od vrata kućnje(h), tako će te odpraviti Isukrst od vrata nebeskije(h). M. Radnić 95a.

NEMILOSTIVNOST, f. svojstvo onoga, koji je nemilostivan. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (vidi kod riječi nemilošta).

NEMILOSTIVOST, f. svojstvo onoga, koji je nemilostiv. U rječniku nijednom, a samo u nekoliko knjiga xviii vijeka. Da je bože Bogu dati razlog od milosrdja ... nego od nemilostivosti. A. Kadčić 360. Da je on ... Dioklecijana nemilostivostju nadišao. A. Kanižić kam. 60. Koju živinsku nemilostivost ne mogući Cesar podniti ... prikori ga. I. P. Lučić razg. 97. Faraun uzmuoči nemilostivost progonstva svoga. 128. Pode za iskaliti svoju nemilostivost u krvi ovoga pravednika. izk. 17. Bludnost, proždrlost, pjanstvo, neuztognuće, nemilostivost (*navode se različni grisesi*). I. Velikanović upuć. 1, 402. Pravda brez milosrđa nije pravda, nego zloba i nemilostivost. B. Lešković gov. 141. Brez da se je pripala od nemilostivosti krvnika. Grgur iz Vareša 106.

NEMILOŠTA, f. isto što nemilost; protivno: milošta. Pored -št- nalazi se i -šč-.

a) isto što nemilost u značenju te riječi pod a. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (u nemilošču opasti, dojti, in disgratiem cadere, incidere) i samo u primjeru: Zašto su u nemilošči Božjoj. F. Glavinić cvit 13a.

b) isto što nemilost u značenju te riječi pod c. U rječniku Vrančićevu (nemilošća, feritas), u Bjelostjenčevu (nemilošća, nemilostivnost, nemilost, inclemency, inhumanitas, animi durititia), u Stulićevu (nemilošća, v. nemilost s naznakom, da je iz Habdelićeva rječnika, u kojem stoji: immisericordia, feritas, immanitas) i u Daničićevu (iniquitas s primjerom, koji sad odmah

ovđe dolazi). Da ne mogu... učiniti nijedno zlo ni nepravdu ni nemiloštu kućam našim (iz XV vijeka). Mon. sorb. 459. Ki bi u gladu i golilu s nemilošću bogatoga. J. Kavačić 518a. Da se ne razruši plodi ljuhovim nenavđenjem i nemiloštom. J. Banovac blagos. 236. S kojom nemilošćom rane ponavlja... Gospodinu. I. P. Lučić razg. 90. To l' nas huda nemilošća paći, da i vjeru s nevjерom jednači. Osvetni. 3, 46.

NEMILOŠTINSTVO | *n. isto što nemilostin-*

NEMILOŠTISTVO — (n. 180 u nemilosti). Oboje samo u jednoj knizi (u kojoj je i nemilostinstvo). S tolikojem nemiloštinstvom daše mu smrt. P. Posilović nasl. 143^b. Čineći mu svaki način od nemiloštinstva. 134^b. Možda je št- zavučeno iz nemilošta.

NEMILOVAN, nemilovna, adj. isto što nemio. Samo u Stulićevu rječniku (nemilovan, nemilovni v. nemio).

NEMILOVNICA, f. } nemila žena, nemio čo-
NEMILOVNIK, m. } rjek. Oboje samo u Stu-
lićevu rječniku (homo vel mulier immisericors).

NEMILSTVO, *n.* isto što nemilost u značenju te riječi pod c. Samo u primjeru: Znaš, kojim usiljstvom porobi susede, znaš, kojim nemilstvom podaljih pokrede. I. T. Mrnavić osm. 19.

NEMINOVAN, adj. onaj, koji ne može minuti, siguran. Samo u jednoga pisca. Pripremali su . . . narodu ustanač, a Turcima neminovnu pogibiju. M. Đ. Milićević zim. več. 152. Gde ga je čekala neminovna smrt. pom. 156. — Adv. Ona neminovno gine sa svima svojim pretećima. zim. več. 332.

NEMINUĆ, partic. prez. prema glag. ne minuti, onaj, koji ne može minutu, t. j. proći, nego uviiek traje. Samo u Stulićevu rječniku (perpetuus).

NÈMIO, nèmila, adj. ingratus, immisericors, impius . . . , protivno: mio. U svijem rjećnicima osim Danicićeva (vidi daje). Najstarije su potvrde iz početka xvi vijeka. Običnije u poeziji nego u prozici.

a. nemio je onaj, koji ne samo nije mio, već je mrzak. U rječniku Mikašinu (nemio, nedrag, neugodan, iniucundus, insuavis, molestus, — adv. nemilo, nedrago, neugodno, iniucunde), u Belinu (discaro, ingrato cioè disgustevole), u Bjelostjeničevu (adv. nemilo, neugodno, iniucunde, insuave), u Stulićevu (ingratus s primjerom iz Đordića uzd. 4) i u Vukovu (unlieb, unange-nehm, ingratus: Od nemila do nedraga; za tijem s primjerom iz neke narodne pjesme: A da vidiš nemila sastanka, i s primjerom iz nar. pjes. vuk 6. 57, koji se ovdje navodi pod b, a, ee, ill, — adv. nemilo, ingrate s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 616: Nemilo je Petar dozivaše, nemilo se Joka ozivše, ali u tom se prijumeru pravo zna-čenje ne razabira).

a) mrzak u značenju toga adj. pod 1, a.
Na tabore Krunoslava vraćaše se, nu pod silu; 'što ne vodi, trud joj dava, zatočnicu svu nemilu (t. j. Sokolicu). I. Gundulić 347. Veoma je nemio gradanom nebeskijem i nedrag je Bogu. I. Držić 144. Ko bi imao dvije žene, jednu milu, a drugu nemilu. Đ. Daničić 5 mojs. 21, 17. — Ovamo ide i primjer iz nar. pjes. vuk 1, 255 naveden kod nedrag pod b. Još ide ovamo i primjer: Da se bijem i prebijam od nemila do nedraga. Nar. pjes. vuk 1, 139. Više takvih primjera ridi kod nedrag pod c, c.

b) *mrzak* u zraćenju toga adj. pod 1, b.
Začuvši nemile tej glase. D. Račina 138b. Kada
je čovjek nemoćan... sve mu je nemilo. M.
Divković nauk 187b. Za želud li, ah jaoh moni,
luti, gorki i nemili, ostaviću pir blaženi? I. Gundulić 248. Nemilo nam je od inih oproštenje
(*iz lat. displicet larga aliorum licentia*). B. Kaštić
nasl. 27. Ti su glasi prem nemili. G. Palmitić
1, 77. Komu je ljepos tih nemila, rijet se može
kami tvrdi. 1, 121. Strah i golet, glad i zima
biše srca ne premile, jer nemile bježu očima.
I. Đordić uzd. 4. Znudemо, da je siver ostar,
nemio i studen. F. Lastrić test 218b. Što je
tebi mrsko, bude i meni nemilo. J. Banovac
prisv. ob. 40. Ako li bi to nemilo gospodarom
supljim bilo. V. Došen 61a. Smrad nemili ružno
smrdi. 209a. Znao ie, kakvu će nomilu svrhu
imati negova ljubav. A. Tomiković gov. 72. Mio
druže! nemilijeh gosta! Osvetni 1, 21. Mili Bože,
nemila sastanka! Nar. pjes. vuk 4, 432. Nar.
pies. petr. 2, 299. Nar. pjes. hör. 1, 144.

c) mrzak u značenju toga adj. pod 1, c.
Gdje se sva zla goj i gadi nemili. F. Lukarević 140. Ti strašiš . . . s grdoće nemile od ove sve strane pastire i vile. I. Gundulić 137. Nemila drača i trava svuda po noj porasla jo. G. Palмотić 3, 51a. Telesa řihova (t. j. zmajeva) jesu strahovita i nemila. A. Vitačić istum. 529. Izjame se libi lisičina i jeina nemila tičina. A. Kačić razg. 332. — Adv. Tko ve ti što slaga na mene nemilo? N. Nađešković 2, 121. Nije li ona nemilo zriješila na sviti? I. Gundulić 91.

d) nežubak, neprijazan; vidi mrzak pod 1, d. Nemio posmijeh pusti plačna vil pod silu. I. Dordić uzd. 61. Čelo umorno i nemilo (t. j. u žle žene). D. Rapić 97. — Adv. Nemilo koja veće da nikomu ne govori. N. Našeković 1, 198.

b. nemilosrdan, nemilostiv, zao (t. j. zločud), lut (kako u kojem primjjeru). U rječniku Vrančićevu (nemil, crudelis, severus, truculentus), u Mikašinu (nemio, nemilostiv, — adv. nemilo, nemilostivo, oštro, acerbe, crudeliter), u Belinu (atroce, fiero, crudo, feroce, inhumano, non misericordioso, spietato, — adv. nemilo, acerbatamente, con acerbità, atrocemente, con atrocità, barbaramente o barbarescamente, alla barbara ciò inhumanamente, ferocemente, fieramente, spietatamente), u Bjelostjenčevu (nemil, lut, zlosrđen, austerus, durus, ferus, agrestis, — adv. nemilo, austere, crudeliter, dure), u Jambrešićevu (nemil, austerus, severus, — adv. nemilo, austere), u Voltijinu (crudele, spietato, grausam, unbarmherzig) i u Stulićevu (crudelis, inhumanus, saevus, immisericors s naznakom, da se nalazi u Gunđulića).

a) adj.

(aa) o ēčadma. Huda, nemila maćeha prokleta. F. Lukarević 213. Koji bil jest nemil protiva ubozim. Š. Budinić ispr. 60. Nemil ov cesar prit veli. Starine 1, 221. I na tužbe cara mлада Turci vrli i nemili . . . daj su žalos očutili. I. Gundulić 569. Radi žestokosti od pogana nemilijeh. B. Kašić fran. 46. Da tebi ne nauđi himbena Libija, nemilijeh stan ljudi. G. Palmotić 2, 475. I nemilih strah krvnja. J. Kavačin 459b. Nemili Arkelao imadiše progoniti Isusa. H. Bonačić 146. Nemili Turčin ní(h)ovo veliko cesarstvo posiduje. J. Filipović 1, 167b. Ne ima nijednoga ġelata nemilijega od nenavjlosti. D. Rapić 131. Još se nalazi koliko nemilih i prokletih roditelja. M. Dobretić 578. S straha Turka, nemila hajduka. Nar. pjes. istr. 1, 40. i t. d.

bb) o dijelovima čovječjega tijela. Ne bista . . . za utažiti ona nemila i gúivna srca. B. Kašić is. 59. On kažuć srce opeta oštra od noža nemilije. G. Palmotić 1, 179. Desnicom svom nemilom pogubi nas i posijeće. 2, 53. Ne moj biti nemila srca kao Juda. J. Banovac pred. 65. Tvrda srca i nemila prama siromahu. M. Zoričić csm. 150.

cc) o životinjama. Mni (t. j. jelen) bit ubrajen oda psa nemila. Š. Menčetić 39. Kad sred zvijerja nemiloga probudenu ljubav vidiš. S. Bobađević 223. Nemile vukove odasvud gledaju. N. Nađešković 2, 58. Sedam nemilih vukova sagledah. D. Zlatarić 64^a. Kad nemili drokun hudi . . . izgori. G. Palmotić 1, 27. Ne rodi te lav nemili. J. Kavačin 40^a. Gladan lav nemio. I. Đordić salt. 26. Ako je Bog dao najnemilijim živinam, da ní(h)ov porod čuvaju. J. Filipović 1, 248^a. Neron . . . prija nego se biše nemila tigra učinio. J. Banovac pred. 40. Pak čemo reći, da ga je nemila zvirina proždrala. E. Pavie prosv. 1, 8. Kade zinu nemila aždaja. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 448.

dd) o stvarima. O more, što se tač kažeš proč meni nemilo? D. Račina 58^b. Tim dobro rit mogu . . . žestoče da s' veće neg pakao nemili. D. Račina 127^a. Britka sabla, mač nemili, oštiri noži. N. Dimitrović 26. Britka sabla, mač nemili, nisu močni nikad bili. B. Kašić per. x. Čini mi se, da nemili prid očima još mač gledam. G. Palmotić 1, 386. U nemilojovo ovoj strani neprilicičnu sliku nose. 2, 47. Nemilim želizom rebra probodena. I. T. Mrnavić ist. 182. Videše . . . nemile klinke gvozdene, kojim imadijaše biti prikovan. F. Lastrić test. 153^b. Kada nemila sulica prsa . . . otvorí. 300^a. Žemlja je pram rajem jedna nemila pustinja svetn. 134^a. Isuks probjen od nemilijeh čavala. V. M. Gučetić 190. Boles od udarca kopja nemiloga. 195. Kada su ti . . . s nemilim gvozdom otvorili prsa. A. Tomiković gov. 72. Pa se stase darivati darom, a ninijem darom nemilijem: iz pušaka crnijeh krušaka. Nar. pjes. vuk 2, 561.

ee) o čemu bestjelesnom i apstraktnom.

aaa) uopće. Ajme nesrećo zla, ajme nemilosti, što s' toli nemila mojojzi mladosti! Menčetić—Držić 470. Daj meni u dilu s pedjepsom pokoru odveća nemilu. D. Račina 6a. Ljubav je nemila toliko tvrdime vezom, jaoh, smrsila srdače tužno mē. I. Gundulić 22. Sto bješe rijet spravio tužan uzdah, plać nemio. 240. Ne pusti Bog nepedepsano nemilo poruganje. B. Kašić iñ. 29. Oni čas bili mrtav bio s odgovora ne nemila. G. Palmotić 2, 192. Iz nemile crne noći veće inajau bit otete i na rajsку svjetlos poći. 3, 7^a. I tu dospjet da htijaše udes česti prem nemilo. B. Bettera u N. G. Bunića 20. Er ped strahom i nemilom vlastim služi svaki silom. J. Kavačin 207^a. Sudbine . . . ako su mloge bile i nemile. G. Zelić 2. Al' će n'jemi prosloviti svjetu i nemilu naricat osvetu. Osvetn. 4, 47. i t. d.

bbb) boj, rat, vojska. Gdi nemili boj gorjeti ne pristaje. G. Palmotić 2, 4. Lijepa Begum uza n̄ stase mučna gledati rat nemilu. I. Gundulić 538. Ondi će se imati tvoju vlastitu volju, koja će ti činiti nemilu vojsku. M. Zoričić osm. 125.

ccc) bolest, bolezan. Akile zaradi luvuzni kolike nemile podnese boljezni. D. Račina 11^a. Pravedni Bog posla nemilu bolest svrhu onoga laživoga gospodičića. D. Rapić 34.

ddd) éud. Što će imanje, gdi je neznaće i nemila éud opaka? G. Palmotić 2, 128. Nije mogao pokriti lutu i nemilu éud svoju. A. Kanižlić kam. 66.

eee) djelo. Tko zna, da dilo nije sobom nemilo hoteć bit milostiv toj, koja svršiti kroz boles htje sve dni? F. Lukarević 134. Pred očima grijeh mi stoji i nečista i nemila sva ostala huda dila. I. Gundulić 250. Hotio je car, da kojigod nije hotio primiti sv. krst, utopi se u potok, — dilo istinito nemilo. A. Tomiković živ. 9.

fff) gnev, jed, lutina. Misli su nedredne i gňivi nemili . . . nevojnju moju svis od svuda obujmil'. D. Račina 119^a. Obrativ svu ljubav u srđbu nemilu. F. Lukarević 21. Tim ustegni gnev nemio. G. Palmotić 2, 311. Ne dopušćajući mu proliti negovu nemilu sržbu i gňiv suprotiva nemu. P. Radovčić nač. 216. Oni krivo potvoraju . . . puni jeda nemiloga. I. Đordić salt. 175.

ggg) jad, tuga, žalost. Pomozi me, ako što nemilebole te tuge mē. F. Lukarević 14. Ali slušaj svu nezgodu i naš teški jad nemili. I. Gundulić 388. Brzo se je taj nemila žalos . . . u veselje obratila. G. Palmotić 1, 93. Duša éuti gorku žalos, jad nemio. 2, 49.

hhh) muka. Trpi muke sved nemile. I. Gundulić 349. Podnjo pedepse i muke nemile. J. Matović 109.

iii) način. Tere tužnoj ako naći nije nalipa, uze i strile, vidu druge, jaoh, nemile. ja načine, s kijem éin obači. I. Gundulić 188. Nemilim poče načinom crikvu progánat. F. Glavinić evit 129^a. Na neizrečene nemile načine smičeni (t. j. smican). A. Kanižlić kam. v.

jjj) odluka. Zgar s nebes odluka nemila od tebe mene jes odilila. M. Držić 14. Pride na uši cesarice preljuta i nemila odluka cesara muža ne. Starine 1, 222. Učini onu pogani i nemilu odluku. B. Kašić is. 17.

kkk) rana. Da ti ranu da nemilu. G. Palmotić 1, 280. Ka mu ranu da nemilu. J. Kavačin 38^b.

lll) smrt. Ja toj videći rijeh: o nemila smrti! P. Hektorović 72. Zvati smrt nemilu odlučih. S. Bobađević 210. Da meni prije da rukom smrt nemilu. N. Nađešković 2, 15. U zemlju pode lipos, smrt nemila ku nam uze. I. Gundulić 268. Tako smrt nemila poluti nam ranu. I. Ivanišević 319. Da nemila smrt mē danke satre sade. I. Đordić salt. 395. Da ne čujem tvoju smrt nemilu. A. Kačić kor. 210. Ortak ti je smrt nemila. V. Došen 46^b. Priti oće smrt nemila. Nar. pjes. istr. 6, 3. Jesu l' brate, rane od vidaña, il'su rane od smrti nemile? Nar. pjes. vuk 6, 57. i t. d.

mmm) udarac, zaušnica. Ti lo mrtvo ne očuti udorac nemili onoga oštrog kopja. B. Kašić is. 71. Kad će se nemilim udoreci razbiti sanduk ovi? F. Lastrić test. 150^a. Zaušnicu primi toliko nemilu, koliko se nebesa ista stresoše. 158^b. Udari s jednom nemilom zaušnicom sv. Franu. I. P. Lučić razg. 44.

b) adv., t. j. nemilostivo, luto, žestoko.

aa) adv. stoji, kad se izrič: kakva nemila radnja, što je tko na kome vrši. Na križ raspihati hoće jih nemilo. M. Marulić 175. Ka (t. j. nevojla) srce mi kože toliko nemilo. D. Račina 56^a. Nikogar nemilo da nitko ne ubije. P. Hektorović 46. Ki toli nemilo na križu tuj pribi

prislavno tve tilo. N. Nađešković 1, 110. Da nemilo ne prožderu i raskinu psi negovo mrtvo tilo. I. Gundulić 550. S teškom pod Jerusolim došavši vojskom nemilo oglobi ga. F. Glavinić evit 31b. Udarajući je nemilo. A. Kadčić 505. Nemilo ga tu frustase. L. Čubuški list 22. U ovomu frustanju . . . nemilo Isusa izraniše. F. Lastrić test. 114a. Isukrst ga u pakljene muke nemilo osuduje. V. M. Gučetić 12. Potajuci lina vojnika nemilo pedepsati. A. Kanižlić utoč. 380. Ulizavši u zemlju žudinsku nemilo je porobi. A. Kačić kor. 257. Što nomilo nega davi. V. Došen 22b. I kućnika nemilo porobe. J. S. Rejković 64. Nemilo se oni pozdravise, a živijem ognjem udariše. Pjev. crn. 301b.

bb *adv. stoji, kad se izriče kakvo nemilo stane, u kojem se tko nalazi, ili muka, koju trpi.* Prolil si nemilo, Isuse, krv svoju. M. Marulić 208. Nemilo plaču sve želete dan vidiuti. D. Račina 15a. Oh nemoj toli se nemilo brinuti. 100b. Da sam veomi nemilo omrzal sebi sam. N. Nađešković 1, 306. Nemoj, da krozi te umiru nemilo. 2, 66. Cutim juven nož u srcu nemilo. 2, 122. Vas moj život sved nemilo od bolesi valom bijen je. I. Gundulić 246. Ako rajska ne dobrota tač nemilo bude umriti. G. Palmotić 1 374. I sve rane . . . ke nemilo svi prijaše s propastnoga grijeha na se. J. Kavačin 293b. Bi nemilo iztjerana. I. Đordić uzd. 4. Nahode se zapušteni i postavljeni nemilo na putu ili kod vrata od grada. A. Kadčić 138. Jeda si poludio ter hoćeš da nemilo unreš? J. Filipović 1, 393b. Imaj milosrde na vojsku tvogu, koja nemilagine. A. Kačić razg. 113. Plaćem gorko i nemilo. N. Marčić 51. Dal' nemilo ti junak poginu. Nar. pjes. vuk 3, 423.

c. zao (*u moralnom smislu*), *opak, bezbožan.* Značenje: *zao, što ga ovdje imamo, razvilo se možd i iz značenja, što smo ga imali pod b: zao, t. j. zločud; onaj, koji je zločud, lako može i u moralnom smislu biti pun zloče i opačine; ispor. nemilosrdan pod b, nemilostan pod c, nemilostiv pod c.* *U rječniku Vrančićevu (nemil, impius) i u Belinu (empio, — adv. nemilo, empicamente).*

a) adj. Čim me vrti i probada oštra drača, grijeh nemio. I. Gundulić 195. Sa nemilimi nigdare tvoj svit ni (*iz lat. consilium tuum non est cum impiis*). A. Georgicevo nasl. 350. Odvrzi nepodobno čete od nemilih (*iz lat. respue nefarias sectas impiorum*). B. Kačić rit. 27. Nije mira nemilima grešnikom (*iz lat. non est pax impiis*) nasl. 72. Vjekovitom ove osudom svoj nemili grijeh plačaju. G. Palmotić 2, 462. Prodite se dila nemilogu. A. Kačić razg. 315. Ali se nahodi na svijetu matera tako hudičih i nemilijeh, da ne samo ne posvećuju sinove Višnemu, nu ih hudobam pridavaju. Đ. Bašić 196. Ja sam bio neharan i nemio prema tebi (*govori grijesnik Bogu u molitvi*). I. Nenadić nank 215. Koji grijeh toliko je žestok i nemio. J. Matović 352. Izvestivaju oni nemili glas protiva Bogu. 493. Učiš ču opake pute tvoje, i nemili k tebi će se obratiti (*iz lat. docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur. psal. 50, 15*). 519. — *Možda ovamo idu i primjeri:* Ja nih nemilu videći ranavis. D. Račina 98b. Nenavis ne more učinit nemila, da ruža od gore ni rumena i bila. M. Držić 121. Ah stvorene jaoh nemilo bez razbora, bez razloga! A. Vitalić ost. 3.

b) adv. Ņeki ne maće nemilo nego bes-pametno cijeniše . . . J. Matović 53. Od koga prije nemilo odstupismo. 131. — *Možda ovamo*

*ide i primjer: Ne čin', da opet k toj ljubavi nemilo na službu budem prit (*pjesnik molí Boga, da ga overati od svjetske ljubavi*). N. Dimitrić 38.*

d. jadan, žal, stan, nesretan. Samo je u ovomu moj život nemili (*pjesnik gorori o svome jadnom životu i radi nesrećne ljubavi*). D. Račina 103a. Nemila je vaša sirota (*nariče kći za maternom*). Nar. pjes. istr. 5, 10. — *Možda ovamo ide i primjer, u kojem je adv.:* Brzo ćeš na svit saj nemilo začuti, gdi vas svit govor: ah neboga Dinka, kako ga umori Livija Latinika! (*rdavo rečeno nemilo mjesto: nemili glas*).

e. adv. nemilo, t. j. nerado; vidi mio pod 2, d. *Samo u primjeru:* Slišaju vele nemilo i i zlovoljno. M. Divković bes. 716.

f. Ne razabira se značenje u primjeru: Brštan, koji jest jedna trava nemila, uzlazi i rasto naslonivši se na jedan zid. M. Radnić 131b.

NEMIONSTVO, *n. svojstvo onoga, tko je nemilan. Samo u rječnicima, i to u Belinu (cru-deltà, fieračza, fiertà), u Voltigijinu (nemionstvo, v. nemilost) i u Stulićevu (nemionstvo, v. nemilost s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

1. NEMIR, *m. inquies. U četiri bosanska pisca mjesto -i- nalazi se -ije (vidi među primjerima, — a vidi i mjer poređ mir kod 1 mir. U rječniku Belinu (discordia, disunione d' animo, inquietudine), u Bjelostjēčevu (nemir, v. nemirnost), u Voltigijinu (disturbo, Unruhe), u Stulićevu (discordia, dissidentia, dissensus, inquietatio s primjerom, za koji se kaže da je iz Palmotića: U bolesti, u nemiru svi smučeni tamno i blijeđu, — nemir zavrči, zametnuti, discordiam excitare), u Vukovu (Unruhe, inquies) i u Daničićevu (nemir, perturbatio sa dva primjera iz isprava xv vijeka). — Jedan pisac na jednom mjestu naziva nemir kao fem. (vidi primjer iz Pavića pod b, a).*

a. nemir je stanje bez mira; protivno: 1 mir pod a i b. U nemir postavi i u tužbu vas svijet saj. M. Vetračić 1, 9. Veće ne mogu nemira podnosit neboga od ovijeh satira (*govori rila*). N. Nađešković 1, 224. Gđi znaće otrovne, zmaji gorući, zle nakazni, srde vrle hude jade, nemir lući daju kletim (*t. j. u paklu*). I. Gundulić 236. Ti požudo od tuđega, mir odagna, nemir stavi. G. Palmotić 1, 249. Mjer puku i duhu misliškom od Isusa, nemijer od djavla zlijem I. Ančić svitl. xxx. Koji od mijera mislite, a nemira se bojite. S. Margitić fala 196. Raju bo je mir pri lika, a nemir je paklu slika. V. Došen 52b. Svaka na svitu želi mira, a nemir ga uvik tira. 181b. Neimaće nemir od svijeta. Nar. posl. vuk 200.

b. svađa, kavga, nesloga, razdor (kako u kojem primjeru); protivno: 1 mir pod c.

a) uopće. Vazda li na nemir dohodim doma ja (*govori muž misleći na svoju ženu, s kojom se često svađa?*) N. Nađešković 1, 247. Što s mjerom boja mož imati, nikada s nemirom ne imać toj iskat. M. Držić 119. Rit se može hudoj ženi, da je u njoj jaz pakleni, zla navidos, jadna zloba, nemir, smeca . . . zlobni jezik, gnev protkleti. M. Orbin 26. Ugodajim svud i skladom i malahna stvar uzrasti, a nemirom i zavadom i velika bude pasti. I. Gundulić 503. Velika pod nebi po svomu nemiru ore se u sebi, rasipju i stiru. G. Palmotić 2, 479. Taci su prignuti na svako zlo i grije . . . jer su odredili se na nemire i nesklađe. I. Ančić svitl. 75. Neka smire nemire i karanja učinena meu nihovima podložnici. M. Bišanković 101. Tako na svit vlasti

sione u nemiru kad trajaše, krvju svojih zle i hude naplauše sve požude. J. Kavačin 283b. Kuću ovu ostavio svaki zlobni nesklad i nemir. L. Terzić 10. Ona ne samo ositi dicu u sebi, veće još poznade i nemir ni(h)ovu, kano da jedan drugoga bije. E. Pavić ogl. 57. Veće puta smrtnu i nemir uzrokuje (*govori se ženama*). J. Banovac razg. 82. Zavidosti, sržbe, neskadi, nemiri (*iz lat. aemulationes, irae, rixae, dissensiones.* gal. 5, 20). J. Matović 479. Eto sa šta nemir kući biva. M. A. Ređković sat. 137. Budući o nemiru mislio i jid zakuhao. A. Kanižlić kam. 56. Za dignut smrtnu i nemir iz kuće. M. Dobreć 333. One navidosti, oni nemiri, kojijem se gasi ljubav bratinska. I. M. Mateić 322. Zato je kuća sveder u nemiru. B. Zuzeri 354. Bože se je dijeliti neg u nemiru živjeti. Nar. bl. kapet. 29.

b) nemir s kim. Mahnita nikako ni karaj ni svijesti, jer ćeš š čim tutako u nemir uljeti. N. Dimitrović 7. Imamo . . . otici se umjeriti s onijem, s kijem imamo koji nemijer. M. Divković nauk 93b. Budući čovjek sagrijeo . . . i učinio veliku razgrdu i nemijer z gospodinom Bogom. bes. 12. Da je u neprijateljstvu i u nemijeru s onim gospodinom. I. Grlić 194. Ne prima Bog nijedno tvoje dobro dilo, ako si s vodjim bratom u nemiru. J. Filipović 1, 462a. Kad je tko u grijahu, s Bogom je u nemiru. J. Banovac razg. 178.

c. buna (*u kojoj zemlji ili državi, u kojem narodu*). Ah, da je proklet, tko zameće u rođnomu nemir gradu! I. Gundulić 372. Odvrže se od njega sva (*H*rvaska zemlja . . . dignuvši oružje protiv nemu; oli uzrok toga nemira biše oštro vladaće kraljevo oli holost bana. A. Kačić razg. 25. Da je ovo nemiran puk, koji . . . sve kraljestvo u nemir postavlja. E. Pavić ogl. 379. Kad su u zemlji kake bune i nemiri. Vuk dan. 2, 86. Kazumevši, da se Srbija nije umirila i da se sad tek pravi nemir otvoriti može. 5, 32.

d. boj, rat. Čujemo, da ste u rashoméri i u nemiru . . . voleli bismo, da stojite u miru i u jedinstvu (*iz početka xv vijeka*). Spom. sr. 1, 44. Kćdi u rati i u nemiru běše kraljevstvo ugarsko s kraljevstvom bosanscēm (*iz početka xv v.*) 1, 114. Što s miron bez boja mož imat, nikada s nemirom ne imaš toj iskat. M. Držić 119. Zasto u ova vremena veće se običaje zapodijerati vojske i nemjerove. M. Divković bes. 494. Poklisari . . . luti nemir sobom nose i ognene boje. G. Palmotić 2, 238. Povrati se u Francu, gdi tada bijahu vojske i nemir. F. Lastrić od 358. Jer je nemir velik među svijem stanovnicima zemaljskim. D. Daničić 2 dnev. 15, 5.

e. duševni nemir, t. j. kad je tko s čega u brizi ili se čega boji, kad je uzrujan; protivno: 1 mir pod f.

a) uopće.

aa) sing. Tko š nim (*t. j. s bogatstvom*) pribiva, s nemirom dni vodi. N. Dimitrović 6. Nu sada svaki vas odvrzi nemir taj. N. Nađešković 1, 237. Nješto sam neboga sva puna nemira. M. Držić 461. Nut' moga nemira, gdi mene sad ode. A. Sasin 109. Kada nam uzimahu dušu rečenoga redovnika, velik se nemijer meu nami učini. M. Divković nauk 51a. Tad se nje mirni san obratio u nemir. D. Baraković vila 133. Bio je nemir najžestoči, ki stravljena dikla očenti. I. Gundulić 396. Za drugo vas (*t. j. žene*) narav nije neg za nemir dala od ljudi. G. Palmotić 1, 326. Ne znam, što će uzrok

biti od ovega ne nemira. 2, 189. Na ložnici ležiš, koja nemir kleti tvoj će biti i vječnoga nepokoja prvi uzrok stanoviti. A. Vitaljić ost. 24. Svaka nam se rados skrati, naša srca nemir uze. I. Đordić uzd. 185. Gdje me prijeka sila i teški nemir smeо. salt 294. Srdeč i pamet svoju drže u nemiru vazda misleći, kako bi dobra zemaljska stekli. A. Kanižlić utoč. 639. Kako do sad u nemiru uznemiren od pochlepjeњa život je provodio. kam. 259. U komu ćeete se naći nemiru, u kojoj smeći na času od smrti? D. Bašić 21. Nemir u duši, to jest nika briga sveudilna i strah isprazni za ne rasteći i ne ispustiti dobara stičenje(h). F. Lastrić ned. 128. Je l' te obastrla magla od izprazni(h) misli, od nemira u duši, od požuda? M. Zoričić osm. 96. Tkogod blago spravljat stane, mirovati svak pristane i pakleni nemir kuša. V. Došen 52b. Svak može lasno razsuditi, koliki nemir i smuštenije ova strast (*t. j. oholost*) uzrokuje. D. Obradović sov. 110. Trese se vaskolik smeten . . . vas je u nepokoju i nemiru. Misli krst. 29. U istom tvomu plandovanju . . . nemir kušaš. B. Zuzeri 66. Bože je malo sa strahom Gospodnjim nego veliko blago s nemirom. D. Daničić priče sol. 15, 16.

bb) plur. Tvoju mlados razveseli i iždeni zle nemire, ki su tvoje srce smeli. G. Palmotić 1, 32. U ove li me ti postavi nenađane sad nemire? 1, 296. I savišne ko u vami sad nemire vi čuite. B. Bettera u N. G. Bunića 19. Čim svi trudi nihovi su i nemiri dovršeni. or. 30. Čovjek . . . budući obastrt od nemjerova i pečaćenja. M. Radnić 258b. Ukopaču u snu odi moje vaje, mē nemire. A. Gledović 34a. Nek ti on gorke mē nemire i moj grozni plač svjedoči. P. Sorkočević 577a.

b) nemir u ljubavi. Bože bi, da me lav razdere kako zvir, negoli da ljubav daje mi sve nemir. Menčetić—Držić 465. Sve mirne pameti u nemir stavlaš ti (*t. j. ljubav*). F. Lukarević 140. Molim vas togaj rad, da mi ne zazrite, neg srcem da moj jad i nemir žalite. N. Nađešković 2, 6. Nemir me ljoveni nikadar ne pusti, neg celov medeni kad mi daš iz ust. 2, 103. Ah, je li ki pastir u kojoj dubravici, da druži gork nemir i da ga jad davi, kako u san i javi ja družim moje dil nesrećne ljubavi? A. Sasin 107. Pogledajte, od kolika uzrok mi je, jaoh, nemira moja ljubav. I. Gundulić 48. Da te ovdj već ne trudim, čuj ljувene me nemire. G. Palmotić 1, 329. Vidiš, ke nemire trpim tvoje cijeć ljeposti. P. Kanavelić 70. Kad je on vidi sred nemira, š nōm jednaku boles ima. I. Đordić pjes. 67.

f. buka; protivno: 1 mir pod e. Samo u primjeru: Nit je (*t. j. svilene bube*) (h)ranom nit nemirom kini. J. S. Ređković 243.

2. NEMIR, m. ime psu. F. Kurelac dom. živ. 46 (*nije zabilježio, gdje je rijec čuo*). — Tamno.

1. NEMIRA, f. žensko ime u Spletu xii vijeka. K. Jireček rom. 2, 74. Poradi značena vidí, što je rečeno kod Nelepić.

2. NEMIRA, f. potok u Policiima (*u Dalm.*). Zborn. za nar. živ. 8, 197. Ispor. Nemirań.

NËMÎRAN, némîrna, adj. inquietus; protivno: miran. U dva bosanska piscia nalazi se nemirana (*vidi među primjerima pod a, a).* U rječniku Mikađinu (*inquietus*), u Belinu (*agitato*, inteso d' animo, affannato, che ha sollecititudine, inquieto, non pacifico), u Bjelostjenčevu (*nemiren*, nemiroven, inquietus, irquietus), u Voltigijinu (*inquietus*, unruhig), u Stulicēvu (*inquietus*, tur-

bulentus, — *adv.* nemirno, inquiete s primjerom, *zr* koji se kaže da je iz Nađškovića: nemirno ter ginem na pospjeh prije roka), u Vukovu (unruhig, inquietus s primjerom iz nar. posl. vuk 179: Mirno srco Boga moli, a nemirno suzoroni) i u Daničićevu (nemirnъ, turbidus s primjerom, koji se ovđe navodi pod a, c).

a. nemiran je onaj, koji nema mira, koji ne miruje, nije na (*u*) miru.

a) o čeladma. Nemiran svijet je vas . . . i vjera svaki čas na maće dohodi. M. Vetranić 1, 446. A ovo ti piše nemiran sam sobom, ki plačuć uzdiše. P. Hektorović 62. Kada je čovjek nemoćan, vazda je nemijeran i sve mu jo nemilo. M. Divković nauk 187^b. Duhovi gnušni i nečisti . . . nemirnijeh čine oniježjeli, ki spe. M. Orbini 7. Što ste srca tač nemirna? G. Palmotić 2, 343. Ići ćeš nemijeran i smućen, ako uzslužiš tvojim željama. M. Radnić 294^a. Sad gledajmo jato piro (t. j. svatore), je li mirno il' nemirno; čut je, kako širom buči, nije vidit, da tko muči. V. Došen 162^b. Dica su mu nemirna u kući. M. A. Rejković sat. 171. Kaže se ko nemiran bez tebe. I. M. Mateić 328. Svevojna djećetina sved nerazložna, sved nemirna. B. Zuzeri 7. Kao da mu sto šljaka pod kožu uđe (tako je nemiran). Nar. posl. vuk 130. — Ovamo se meću i primjeri, u kojima nemiran znači: onaj, koji nema mira od drugih. Oni su nemirni s nami, a mi š nimi. M. Držić 277. Ovi kralj biše nemiran u svom kraljestvu. A. Kačić razg. 51.

b) o stvari. Samo u primjeru: Nemirna vrela žuboreći tek. B. Radičević (1880) 334.

c) o čemu apstraktnom. Ča su imili trpeći v ona minufša nemirna vrimena (*u ispravi xv vijeka sačuvanoj u prijepisu xvi v.*). Mon. serb. 279. Vrimena nemirna ako bi tada primirila se naleći (*iz xvi vijeka*). Mon. croat. 255. Aristobul budući nemirne naravi i željan za kraljevati. A. Kačić kor. 353. Podnose se muke i trudi . . . nemirne noći, košne od srca i predaña. B. Zuzeri 177.

b. nemiran je onaj, koji čini ili uzrokuje nemir, koji uznamiruje.

a) o čeladma. Ako je ki miran, govore ga straživa, ako je pravdan, govore ga nemirna. Korizm. 52^b. Ni lika nahodim . . . sej da se slobodim ljubavi nemirne. G. Držić 365. Jere mi dodija nesreća nemirna. 421. Slavo sega svita, kako si nemirna! I. T. Mrnavić osm. 171. Tko bi držo i cijenio, da pod slikom mirnijeh ljudi nemirni se gusar skrio? G. Palmotić 1, 170. Ne mogući veće podnesti ovu nemirnu nutarnu griziju. A. Kanižlić utoč. 64. Za dignuti oholoj i nemirnoj glavi prigodu od zametnuća smutne i bune, kam. 447. Da je ovo nemiran puk, koji . . . sve kraljestvo u nemir postavlja. E. Pavić ogl. 379. Kad je svaka nemirna glava nove zakone izmišljala. D. Obradović sov. 82. (*Glavni kmet*) može nemirnim ljudima i skitačima udariti do 25 batina. Vuk grada 191.

b) o čemu apstraktnom, o kakvoj radnji. Tad Mila poče plač tvoriti ne moguć pritrptjet nemirnu boljezan. D. Zlatarić 45^b. Gdi nisu razlukе ni smrtni nesklađi . . . ni razbojni strasi, nemirna omraza. D. Baraković jar. 126. U veselu dan provodi od nemirna dalok boja. G. Palmotić 1, 180. Mirni ures tve prilike za nemirna boja nije, 1, 262.

e. bezobrazan, obijestan. Samo u Belinu rječniku (insolente, arrogante, — *adv.* nemirno, insolentemente). — Ne čini se dosta pouzdano.

NEMIRAN, *m.* potok u Šumadiji. Etnogr. zborn. 6, 830. Ne razabira se, je li gen. Nemirana ili Nemirna. — Vidi 2 Nemira.

NEMIRISAN, nemirisna, *adj.* onaj, koji je bez mirisa. Samo u Stulićevu rječniku (inodorus).

NEMIRISAV, nemirisava, *adj.* isto što nemirisana. Samo u Stulićevu rječniku (inodorus).

NEMIRIŠAN, nemirišna, *adj.* isto što nemirišan. Samo u Voltigijinu rječniku (nemirišni, senza odore, geruchlos).

NEMIRITI, nemirim, *impf.* *uznemirivati.* U rječniku *nijednom. a)* akt. S kojom silom biše pogani prišao, da virna cesara hinbeno nemiri. J. Radojević 58. Nemiriti koga, *uznemirivati.* Zemjak 3. — *b)* refleks. Kada se more počne nemirit, sprva su malakni valovi. S. Margitić fala 290. Lasno bi upazio u sebi blago od mira niti bi se toliko nemirio ni smućivao u duši tvojoj i u srcu. F. Lastrić ned. 193. S jedne riječce, koja mi ne ide po čuti, nemirim se, sržim se, tužim se. I. M. Mateić 291. Više stvari vremenitijeh nemirimo se. B. Zuzeri 238. Kako prid umjerenstvom od višnega veličanstva smijemo se nemiriti, ako se ne vrše ohole naše žeje? 285.

NEMIRIV, *adj.* onaj, koji se ne može umiriti; protivno: miriv. Samo u Stulićevu rječniku (implacabilis).

NEMIRJE, *n.* nemir. Samo u primjeru: Rati velike i nemirja, jažo priključiše se v vrimena naša (*iz xv vijeka*). Mon. croat. 155.

NÈMÎRKO, *m.* čovjek, kojemu je ime Mirko, ali je nemiran. Samo u Vukovu rječniku (Un-Mirko, cui nomen Mirko male convenit).

NEMIRNA, *f.* *srđoboja (bolest).* M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 37, 151. *Otud je jamačeno uzeo Popović (nemirna, bolest, rothe Ruhr).*

NÈMÎRNÎK, nèmîrnîka (*biće takav akc.*), *m.* onaj, koji je nemiran. Između rječnika samo u Stulićevu (*homo inquietus*) i samo u jednoga pisca. Da bi učinio, da zamukne neprijatelj i nemirnik. Đ. Daničić psal. 8, 2. Vino je podsjevač i silovito piće nemirnik. priče sol. 20, 1. Opaliće kraj Moau i tjeme nemirnicima. jer. 48, 45.

NEMIRNOĆA (*jamačeno je takav akc.*), *m.* svojstvo onoga, tko je nemiran; protivno: mirnoća. Između rječnika samo u Stulićevu (*nemirnoća, v. nemir*) i samo u jednoga pisca. Od nemirnoće i lutine kopja zemlju (*t. j. koň*). Đ. Daničić jov 39, 27. Znao se sasvijem odvojiti od vlasteoske družine i užvistiti se iznad nezine nemirnoće. istor. 154.

NEMIRNOST, *f.* isto što nemirnoća; protivno: mirnost. U jednoga bosanskog pisca mjesto i-nalazimo -ije-. U rječniku Mikafinu (inquietudo, turbatio, perturbatio), u Belinu (nemirnos, inquietudine), u Bjelostjenčevu (nemirnost, nemirrovnost, nemir, inquietudo), u Voltigijinu (inquietezza, Unruhigkeit) i u Stulićevu (nemirnost v. nemir s naznakom, da se nalazi u kajk. pisea Muliha). Zlo po se nemirnost za našu radiše (*ovđe je upravo značenje, što ga ima riječ nemir pod a*). I. T. Mrnavić osm. 165. Ova sloboda . . . jest veoma velika prama nemirnostju i strahom zlije(h). M. Radnić 49^b. Niti bi ikakvu

nemirnost u tili ili u duši osjeća. F. Leaković nauk 42. Viliti, koliku nemirnost i štetu naredi čovičanski trpi porad strah(a) ubojstva. 320. — *U Belinu se rječniku nalazi još znaćeće: bezobraznost, obijest (insolenza, arroganza), koje se ne čini dosta pouzdano; vidi nemiran pod c.*

NÈMÎRŇAČA, fem. prema masc. nemirňač. Gовори se u Lici (s naznačenim akc.), na pr. Ti si bila prva nemirňača u školi. J. Bogdanović.

NÈMÎRŇAK, m. isto što nemirnik. U rječniku nijednom. Isak Barow bio je poznati nemirnik i ljenčina u učioni. M. Pavlinović rad 158. Gовори se u Lici (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NEMIROTVORAC, f. nemirotvorca, nemir.

NEMIROTVORNIK, f. rotvornika, m. onaj, tko tvori nemir; protivno: mirotvorac, mirotvornik. Samo u Stulićevu rječniku (dissidiorum auctor).

NEMIROVAN, nemirovana, adj. isto što nemirani; protivno: mirovan. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nemiren, nemiroven, inquietus, irrequietus), u Jambrešićevu (nemiroven, inquietus) i u Stulićevu (nemirovan, nemirovni, inquietus).

NEMIROVAĆE, n. nom. verb. prema gлаг. ne mirovati. Samo u primjeru (u kojem je -jemojstvo -i). Vazda podnosi more brez pristanka nemjerovanje. M. Radnić 258a.

NEMIROVATI, nemirujem, impf. uz nemirivati. Samo u Voltiđijinu rječniku (inquietare, importunare, beunruhigen). Sasma nepouzdano. — Ima i u Bjelostjenčevu rječniku (nemirujem, non quiesco, non cesso, perturbo, turbo, — perturbor, turbor, inquietor), ali to je upravo ne mirovan.

NEMIROVNOST, f. svojstvo onoga, koji je nemirovan; protivno: mirovnost. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nemirnost, nemirovnost, nemir, inquietudo), u Jambrešićevu (inquietudo) i u Stulićevu (nemirovnost, v. nemir s naznakom, da je iz Habdeličera rječen.).

NEMIRSTVO, n. isto što nemir. Samo u primjeru: A nepravda i vrlina u nemirstvo često obara. J. Kavačin 208a.

NEMISAL, Nemisla, m. muško ime zabilježeno u lat. ispravi ix vijeka (Nemuso). F. Rački docum. 5. Vidi Nedomisal (u istoj ispravi).

NEMIŠKA, f. neka kruška u kajkavaca; zovu je i nemšl i B. Šulek im.

NEMIŠLE, n. selo u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi xiv vijeka. Priloži krajevštvo mi selo Nemyše. Glasnik 49, 363. Po svoj priči oramo ide „otv Nemyšla“, kako se čita u drugoj isprivi istog vijeka, a Daničić u sromu rječniku po arbi tome imenu nom. Nemyšl (dakle masc.).

NEMIŠLEN, pas. partic. zanijekani prema mišlen. Ima potvrda i za znaćeće: nenadan, ne nadan, i to u rječniku Belinu (improviso, subito), u Voltiđijinu (impensato, unvermuthet) i u Stulićevu (adv. nemišleno, inopinato). — Adv. nemišljeno može znaći: bez promišljanja; potvrda je u rječniku Belinu (inconsideratamente, spensieratamente, senza pensiero) i u Stulićevu (inconsiderate).

NEMIŠLENOST, f. svojstvo onoga, tko radi nemišleno, t. j. bez promišljanja. Samo u Jambrešićevu rječniku (incogititia, — u lat. dijelu).

NÈMÎŠLÉÑE, n. nom. verb. prema glag. ne misliti. Gовори se i piše na pr. Katkad je nemišljene boje od mišljenja. — Ne razabira se pravo znaćeće u primjeru: Da bi mu na jednog sve suprotivšćine viditi: betege, ke podnese, ludesti, ke nčini, nemišljenja, ka mu se prigodihu, novoje, ke mu se primirihu. F. Glavinić čet. posl. viii.

NEMIŠLIV, adj. onaj, koji ne misli, ne proprieta, lat. inconsideratus, nem. unbesonuen. Samo u primjeru: Jest stvar za plakati videći te toliko nemišliva. M. Radnić 557a.

NÈMÎTAN, némítaná (jamačno je takav akc.), adj. isto što bezmitan. U rječniku nijednom. Na nemitnom Božjem sudu. J. Kavačin 10a. Začu ga Božja majka nemitna Bogorodica (u basmi). M. Đ. Miličević živ. srbi. 290.

NÈMÎTNÍK, némítňák (jamačno je takav akc.), m. nemitan čovjek. Samo u primjeru navedenom kod nedojenik.

NEMJENITEĽAN, adj. onaj, koji se ne mijenja. Samo u primjeru: Odvrići se od dobra nemjiteľnoga. Korizm. 56a. Vidi nepremjeniteljan.

NEMJENIV, adj. nepromjenit; protivno: mjeniv. Između rječnika samo u Stulićevu (immobilis) i samo u primjeru: Poznajući tvoju lutiv prema meni i nemjenivu vjernos tvojih riječi. Misli krst. 95.

NEMJENIVOST, f. svojstvo onoga, : zo je nemjeniv; protivno: mjenivost. Samo u Stulićevu rječniku (immutabilitas).

NEMJENOV, m. prezime izvedeno od imena Nemjen, kojemu nema potvrde. Samo u jednoj ispravi xiv vijeka. Kupi otv Rajka Neměnova. Glasnik 24, 269. U istoj se ispravi nalazi i prezime Bugov (vidi tam, — dakle također na -ov).

NEMJERAN, nemjerna, adj. neizmjeran. Samo u Stulićevu rječniku (nemjoran, v. bezmjer. s naznakom, da je iz ruskoga rječn., — adv. nemjerno, v. bezmjerne).

NEMJEREN, pas. partic. zanijekani prema mjeru; onaj, koji se ne može izmjeriti. U rječniku nijednom. Sve od suha nemjerena zlate Pjev. crn. 30b. Ujko Janko, nemereno blago! Nar. pjes. vuk 2, 506.

NEMJENITEĽAN, adj. onaj, koji se ne može mijenjiti (mijenjati). Samo u primjeru: Grih ni nio nego.... odvrići se od dobra nemjiteľnoga. Korizm. 56a.

NEMJERIV, adj. onaj, koji se ne može mjeriti; protivno: mjeriv. Samo u rječniku Belinu (non misurabile) i u Stulićevu (incommensurabilis, incapax mensurae).

NEMJESTIV, adj. nejasna znaćeća Samo u primjeru: Ne su meje nemjstivo (kao da znači: koje se ne mogu pomjestiti). J. Kavačin 349a.

NEMJESTO, n. zlo, nezgodno mjesto. Gовори se u Dalmaciji, na pr. Kuća mu je u nemjstu. M. Pavlinović. Ima i u Stulićevu rječniku (locus inopportunitus); u tom rječniku zabilježeno je još i osobito znaćeće, koje se ne čini pouzdano: sramno mjesto na tijelu (parti vergognose, genitalia).

NEMNOGO, adv. malo; protivno: mnogo. Samo u primjeru: Slomi nogu i nemnogo po tom umri. S. Kočićić 4a.

NEMOČENKA, f. neka bijela ženska holina. F. Hefele (zabilježio: u Posavini). Možda: hašina, koja se ne smije moći.

NĚMÔČ, němoći, f. debilitas, infirmitas; protivno: moć. Ako je kao u rječi milost. Riječ se istoga značenju nalazi i u drugim slav. jezicima, na pr. staroslov. nemošť, rus. немочь, čes. nemoc, pol. niemoc. U srijem rječnicima (vidi dače).

a. slabost; ridi moć pod e. U rječniku Vrančićevu (imbecillitas). Narav je dala . . . mladosti snagu i veselje, dala je starosti nemoć i dreselje. M. Držić 94. Prilikujući s mlohatvom i s nemoću človičanske naravi. A. Vitačić istum. 26. On pozauje mlohatvinu i nemoć lusku. A. Kadčić 246. Dica su slobodna do nikoliko godinah po nerazumu i nemoći. F. Lastrić ned. 150. Ne mogući od starosti i nemoći činiti crkvenih službah. A. Kanižlić kam. 86. Post plot našu istaćava i nemoć nam uzrokuje. J. Rajić pouč. 1, 26a. Uz plemento srca . . . puku će bole prionuti svijest svojih nemoći i snage svoje. M. Pavlinović razl. sp. 217. *Ima i u Šulekovu rječniku naz. za lat.* (grč) asthenia, nēm. Asthenie.

b. isto što bolest; ridi moć pod f. U rječniku Vrančićevu (infirmitas, morbus), u Mikučinu (aegrotatio, aegritudo, infirmitas), u Belinu (indispositione, infermità, malitia, inale), u Bjelostjenčevu (aegritudo), u Jambrešićevu (infirmitas, morbus), u Stuličevu (morbus, aegrotatio, infirmitas, s naznakom, da se nalazi u glagolskom breviriju), u Vukoru (Krankheit, morbus) i u Daničićevu (nemošť, infirmitas, morbus s jednom potvrdom srpskoslovenskom i sa dvije iz isprava xv riječka).

a) u pravom smislu.

aa) sing. Měste kneza běše Maroja Črivića, ki za nemošť ne mogaše siděti (iz xv riječka). Spom. sr. 2, 91. Ako bi bil redovnik nemočan, za ku nemoć ne bi mogao služiti (iz xv v.). Mon. croat. 134. Febra ali ina nemoć ozlobi i shabi naturu človičasku. Korizm. 56a. Dođe mi jedna čudnovata nemoć, koja mi omrazi život moj. P. Hektorović 54. Samu tako bivšu v nemoć veliku upade Filip. Starine 3, 231. Iste zdravje u nemoći. I. Gundulić 226. Kad je nemoć odkrivena, tada joj se lijek nahodi. G. Palmotić 2, 503. Ova pjesan složi David u jednoj negovoj teškoj nemoći. I. Đordić salt. 134. Misto naše sa svim pravovirnim, koji u nemu pribivaju, oda svake nemoći, kuge, glada . . . sahrani. L. Lubuški list 17. Kada bismo zadržani bili od koje velike nemoći. J. Matović 102. Žena . . . u dane, kad se odvaja radi nemoći svoje. D. Daničić 3 mojs. 12, 2. Naholi uzroke, tražanje i lijek nemoći. S. Lubiša prip. 92. i t. d., i t. d.

bb) plur. Ako si bil pokojan u tvorjih suprotivščinah, a navlastito u svojih nemoćeh. Starine 23, 187. Kolike nemoći se rode u teleših. Korizm. 2b. Da se vas veselješte v svojih nemoćih i mukah. Transit 180. Slavit se ču v nemoćeh mojih (iz lat. gloriabor in infirmitibus meis. 2 cor. 12, 9). N. Račina 35b. Na nas su nemoći napale. Zborn. (1520) 38a. Rimski plk padajući gladom i nemoćami. Š. Kožičić 40b. Kad nemoći mnoge kupo se i goje. P. Hektorović 67. Nemoći najgore, ke imaš (govor se smrti), sve pusti, da koju, da more. S. Bobačević 211. Kako se v nemoćah prigaja. Š. Budinić ispr. 20. Koji ozdravlja sve nemoći tvoje. M. Divković bes. 238. Oni (t. j. davoli) ubijaju ljudi s razlicim nemoćima. M. Orbin 7. Nemoći naše on podnese i bolesti naše on nosi (iz lat. languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit. is. 53, 4). I. Bandulavić 95a. Jako i

snažno tijelo pada jake i snažne u nemoći. J. Kavačić 222b. Da se ti dostaža mene uzdržati u snagi mojoj za dovršiti kiuigu ovu u nemoćih i ostalih nevojih mojih. A. Kanižlić utoč. xvii. Ježbine . . . uzrokuju volike nemoći. J. Matović 220. Sol nek ovca kamennit liže, ta nju kripi i nemoći dižo. J. S. Rojković 97. On bolesti naše nosi i nemoći naše uzo na se. D. Daničić is. 53, 4.

cc) nemoć u svezzi s nekijem pridjevima znači osobite bolesti.

aaa) debla nemoć, isto što vodena bolest, hydrops. Nemočnik, koji bješe nemočan od debele nemoći (iz lat. ecce homo quidam hydropicus erat. luc. 14, 2). M. Divković bes. 779. Evo jedan siroma(h) bolesnik od debele nemoći prikaza se Isusu. F. Lastrić ned. 371. *Još četiri primjera vidi kod debeo na str. 327a pod c.*

bbb) franačka nemoć, t. j. franc, frenga. Jedan primjer iz Kadčića vidi kod franački.

ccc) kužna nemoć, t. j. kuga. Vidi primjere kod kužan pod I, a, a.

ddd) ognena nemoć, t. j. ognica. Samo u primjeru: U nemoći ognenoj . . . odmah on ozdravi. A. Kanižlić utoč. 627.

eee) tanka nemoć. Samo u primjeru: Koruča . . . jest dobra i korisna za bolesnike od tanke nemoći. M. Radnić 436b. Ne razabira se značenje.

fff) velika nemoć, t. j. relika bolest, padavica. Samo u Mikaljinu rječniku (nemoć velika, koja čini padati, morbus comitialis, major morbus).

ggg) vodena, vodna nemoć, t. j. debela bolest. Samo u rječniku Vrančićevu (vodena nemoć, hydrops) i u Belinu (nemoć vodna, hidropsia).

hhh) zla nemoć, t. j. padavica. Mučen vele godišta od zla nemoći. B. Kašić in. 52 (na istoj strani toj se zlo nemoći kaže: zlo padaće). Ne ide ovamo primjer: Nemoć mu zla ne prode, neg se u kosti sasma usadi (govor je o bolesniku, o kom se govori u jevanđelu ioann. 5). G. Palmotić 3, 21a.

b) nemoć u prenesenom smislu. Ka mi je, ne vim, zled na srcu i nemoć, ma vidu, kako leđ gdje kopnem dan i noć. Š. Menčetić 98. Zavidos jes nemoć, kojoži ni lijeka. N. Dimitrović 18. Ja ču poći k sinku, koji liči juvene nemoći (govor Venera o svome sinu). M. Držić 37. Otac duhovni . . . jest vrijedan za ozdraviti nemoć od duše. S. Matijević 6. Stvar upastit teška nije u juvenu nemoć. G. Palmotić 2, 42. Lakomost je ona trudna težka nemoć bezličana. J. Kavačić 55a. Neka nima izvaditi tešku nemoć od juvezni. G. V. Bunić 3. Izteći će drage pomasti od nauka spasonosnoga za ozdraviti otvrdnutje, nevirstvo, holost i ostale nemoći duhovne. F. Lastrić test. 249a. Kaže, da je oholost stara nemoć partrijarhah carigradske. A. Kanižlić kam. 454. Poglavitno se prilikuju nemoćima duše. J. Matović 300.

c. nemoguénost, nemogućstvo; vidi moć pod d. U rječniku Bjelostjenčevu (impotentia, invalentia) i u Voltigijinu (impotenza, Unmacht). Vidimo nauk u jednom zločincu, koji ne čini zlo, jer ne može radi kojegodi nemoći. M. Orbin 38. Nemoć od poroda ne razmeće ženidbe, nego samo nemoć od putenog sastanka (iz lat. impotentia generandi non dirimit matrimonium, sed impotentia coeundi). M. Dobretić 567.

NEMOĆAN, nemoćna, adj. impossibilis, debilis, infirmus; protivno: moćan. U svijem rječničima (vidi dalje).

a. nemoguć, t. j. onaj, koji ne može biti; vidi moćan pod 1, c. U rječniku Stulićevu (impossibilis) i u Daničićevu (nemoćnina, impotens sa dva primjera srpsko-slovenske iz XII i XIV vijeka). Drugih se potvrda nije našlo.

b. slab; vidi moćan pod 1, d i nemoć pod a. U rječniku Ejelostjenčevu (nemoćen, invalidus, impotens), u Voltižiju (impotente, unmächtig) i u Daničićevu (nemoćnina, impotens s primjerom iz XIV vijeka, koji ovdje sad odmah dolazi). Krépost jeje (t. j. grlice) nemoćnina. Mon. serb. 65. Pamet človičaska mnogo je slaba ali nemocna od strane pohotenja. Naručn. 51b. Duh krjepak jest, a put nemoćna. N. Račina 91a. Premda slab, nemoćni i mlohavi . . . da bismo ga poslušali. Š. Budinić suma 19a. Silniji padose, a nemoćni dvigoše se. Starine 3, 245. Ako koga nadu slaba i nemoćna u vjeri. M. Divković bes. 273. Dobro razumim, koliko jo veliko mlohvstvo človičasko i da se nikadar jimamo uafati u našu nemoćnu moć. Michelangelo 31. Zašto sam nemoćan učiniti koje dobro dilovanje za moje grihe. P. Posilović nasl. 29b. Poznaj, da si nemoćan i grišnik. M. Radnić 31a. Od strane nemoćne i slabe naravi človičanske. A. Vitić istum. 63. Pokazao bi (t. j. pokornik) nemoćno svecje skrušeće. A. Kadrić 355. Toliko nemoćni i slabici jesu bili. J. Matović 187. Nijedno živinče ne dolazi na svijet tako nemoćno i tako jadno. Vuk u Ivezovićevu rječn. Šta rade ti nemoćni Judejci? Đ. Daničić nem. 4, 2 (ispor. lat. quid Judaei faciunt imbecilles? n̄em. was machen die ohnmächtigen Juden?). Ja ti jesam star već i nemoćan, nisam s' kadar ni koňa držati, a kamo li s Turci vojevati. Nar. pjes. kras. 73. Nemoćan, asthenisch. Šulek rječn. zu. naz. — Ovamo će ići i primjeri: Zakon ne mogaše buduć nemoćan skroz plit. Postila (1562) 58a. Kadno je zla zima, tjerati s nemoćnim stupima jeljena plahoga. D. Račina 9b.

c. bolestan; vidi moćan pod 1 f i nemoć pod b. U rječniku Vrančićevu (nemoćnu biti, aegrotare, infirmari), u Mikařinu (nemoćan, bolestan, infirmus, aegrotus, aeger), u Belinu (ammalato, indisposito, infermiccio, malaticcio, malato, infermo), u Ejelostjenčevu (nemoćen, infirmus, aeger), u Jambresićevu (nemoćen, infirmus, morbidus, aeger), u Stulićevu (aeger, infirmus, aegrotus), u Vukovu (krank, aegrotus) i u Daničićevu (infirmus sa tri primjera, od kojih je najstariji iz sv. Save).

a) u pravom smislu.

aa) uopće. Jedga běh nemoćnina u Prištine (iz XIV vijeka). Mon. serb. 113. On ozdravlaše nemoćne. Starine 23, 127. Ja sam nemoćan, daj mi zdravjo. Korizm. 5b. Ne ima se prodavati na trgu meso nemoćno ali mrlina. Statut pol. 295. Nije ljekar od potrebe onijem, koji su moćni, nego onijem, koji su nemoćni. M. Divković nauk 50a. Blagoslov soli, koja se dajo nemoćnoj živini. I. Bandulavić 293b. Koji ima oči nemoćne. M. Radnić 110b. Nisu podobni prijati ovi sakramenat, zašto doisto nisu nemoćni. L. Terzić 148. On nemoćan ne će da se omrsi. V. M. Gučetić 107. Priprava na smrt čovika nemoćna. A. Kanižić bogoljubnost 479. Moja mati bijaše nešto nemoćna. Vuk dan. 2, 133. Ne požali ni mladiću ni djevojke ni starca ni nemoćna. Đ. Daničić 2 dnev. 36, 17. i t. d.

bb) nemoćan čim. Kigoder . . . k pravdi ne pride ne budući nemoćan životom. Statut kast. 186. Punica Simunova biše nemoćna velikom ogñicom. Bernardin 47. U odicu nike svojo znanice nemoćne žestokom ogñicom. Blago turl. 2, 52. Da je nemcian řekom neznanom bili. I. Đordić ben. 191.

cc) nemoćan od čega. Od kegodi nemoći nemoćan biše. Bernardin 32. Čudesna na ljudih nemoćnih od sfacih vrsta nemoći. B. Kašić is. 32. Starac . . . nemoćan sad od gute, sad od kašla, sad od dalaka. P. Posilović nasl. 7a. Ne bjeju mogli ozdraviti řekoga djetiça nijema, nemoćna od padaña. S. Rosa 101a.

b) u prenesenom smislu. Nemoćne duše vaše zdravje i spasenje sebi dobivaju. A. Gučetić roz. mar. 12. Gdi je nemoćna duša moja. I. Gundulić 246.

d. nezdrav, o vodi. Samo u primjeru: Martesa ležaše od srca i srdoboje od zle rijeke Vojuše, nemoćne i prokletuše, arbanaške rijeke. Nar. pjes. bog. 182.

NEMOĆATI, nemoćam, impf. biti nemoćan, bolovali (različno od ne moći, non posse). Između rječnika samo u Stulićevu (aegrotare) i u Vukovu (krank sein, aegroto: nešto nemogu) i samo u primjeru: Vidahu zlamenja, koje činilo svrhu onijehet, koji nemogahu (u štampanom izdalu: ne mogahu; — iz lat. videbant signa, quae faciebat super his, qui infirmabantur. ioann. 6, 2). N. Račina 70a.

NEMOĆICA, f. dem. od nemoć. Samo u primjeru: Da se od nemoćice ove izbavim. A. Kanižić bogoljubnost 484.

NEMOĆIV, adj. isto što nemoćan (u značenju toga adj. pod c). Samo u primjeru: Niki se ogovaraju s svojom starostju ili da su nemoćivi. I. L. Garašić 8.

NEMOĆNICA, f.

a) fem. prema masc. nemoćnik. U rječniku Belinu (ammalata), u Stulićevu (mulier infirma) i u Vukovu (nemoćnica, vide bolesnica). Nemoćnici i nemoćnice u posteljah. A. Gučetić roz. nar. 91. Ne mogaše nemoćnica ni ruke ni noge krenuti. B. Kašić in. 101. Katarina služi svoje nemoćnice. V. M. Gučetić 199/200. Onda nemoćnica . . . zdrava ustađe. A. Kanižić fran. 68. On k nemoćnici pristupa. S. Rosa 60b. Povrati se, ne ostavlaj nemoćnicu. B. Zuzori 38. Stavši kod nemoćnice. I. P. Lučić izk. 30.

b) kuća za nemoćnike, bolnica; kao da je to u primjeru: Sgradi crkvu, nemoćnike, manastire muži i žena. J. Kavačić 261b.

c) bijka Draba verna. B. Šulek im. (s znakom), da se gorovi u Gospicu u Hrv.).

NEMOĆNIČKI, adj. posses. od nemoćnik. Samo u dvije knjige. Ima se nositi . . . po nemoćničkih kućah. B. Kašić rit. 68. Da Bog . . . nije nami u purgatoriju providio ko jednu knću nemoćničku. B. Zuzeri 143. Za utjehu . . . u nemoćničkom pristalištu. 423.

NEMOĆNÍK, nemoćnika, m. onaj, koji je nemoćan (u značenju toga adj. pod c), bolesnik. U rječniku Mikařinu (nemoćnik, vidi nemoćan), u Belinu (ammalato), u Stulićevu (infirmus, aeger) i u Vukovu (der Kranke, aegrotus: Nemoćnik malo jede, a mnogo troši; taj je pri-

mjer iz nar. posl. vuk 207, ali tamo ne stoji nemoćnik, nego nemotuik). Najstarije su potvrde u Bernardina (osim potvrde malo daće navedene ima ih još nekoliko na pr. na str. 27, 47, 164); iz vijekova XVI–XVII našlo se veliko mnoštvo potvrda, a od početka XIX vijeka sasma malo. Na nemoćnike će ruke postaflati i hoće jih ozdravljati. Bernardin 114. Nemoćnik poželjuje riči, ke mu škode. Korizm. 56a. Zlovlači tijem stoju jak bolan nemoćnik od groze boleći. M. Vetranić 1, 446. Kakono nemoćnik, ki grede k ličniku za od njega imat lik. D. Ranina 146b. Liječnik rijet će, da nemoćnik ima umrijeti. M. Orbin zrc. 58. Steče kripost čudnovato ozdravljati nemoćnike. B. Kašić is. 23. Da me ucviljena nemoćnika u smetuenu vodu vrže. Č. Palmotić 3, 21a. Razdiđenje od onih dragih stvarih, ke nemoćnik okol sebe vidi. P. Radović nač. 49. Ovi sakramenat jest nareden mazati nemoćnike. L. Terzić 148. Djela od milosrda prema remoćnicima. I. Đordić salt. 132. Jeda nejma sin, što bi otcu, nemoćnik likaru govorio? A. Kanižlić utoč. 80. Toliko prudi ona (t. j. ţekarija) nemoćnicima. J. Matović 520. i t. d. — Iz XIX vijek: Sirotin okom pogledao, nemoćniku dae oblakšicu. Nar. pjes. juk. 224. U jednom primjeru kao da je značene (ncpouzdano!): Jadnik, siromah, nevođnik. Svima im se kori nemoćniče. Osvetn. 5, 10.

NEMOĆNIKOV, adj. posses. od nemoćnik. U rječniku nijednom. Ne bi bila krivina ljekarova, nego nemoćnoga. M. Divković nauk 195b. Ostija postavi se na srce nemoćnikovo. I. Držić nauk 195. Ako vrijeme i bitje nemoćnovo dopuštuje. B. Kašić rit. 74.

NEMOĆNITI, nemoćnim, impf. činiti koga nemoćna (t. j. bolesna). Samo u primjeru: Nemoćni tijelo, prikraćuje život (t. j. prozdrivo). K. Mazarović 96.

NEMOĆNOST, f. svojstvo onoga, tko je nemoćan.

a) isto što nemoć pod a, t. j. slabost. U rječniku Bjelostjenčevu (nemoćnost, impotentia), u Jambrešičevu (nemoćnost, debilitas, invaliditia, — lat. dijelu), u Voltižiju (langoure, Schwächlichkeit) i u Stulićevu (nemoćnost, v. nemogućnost [t. j. impotentia] s na nakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen.). Ako meni istomu budem ostavljen, evo ništa i sfa nejakost i nemoćnost; ako li me časom budeš pogledati, tatako se jaki učinim. B. Kašić nasl. 116. Ere mi maňka milost za pomoći moju nemoćnost. 222. Naša slabost i nemoćnost imade po mogućству Božjemu pokripljena i objaćena biti. E. Pavić prosv. 1, 79.

b) isto što nemoć pod c, t. j. nemogućnost. Samo u primjeru: Ne znahu negov božanstveni rod i negrešnost, paček nemoćnost grijšešna. S. Rosa 32b.

NEMOĆNI, adj. isto što nemoćan, t. j. bolesan. Samo u dvije knjige. Da mu reče misu za zdravje sina nemoćna. A. Kadčić 67. Nahodi se ženska glava čini se nemoćna ne budući. 326. Bila jest dužnost paroka nemoćne pođoditi. A. d. Costa 1, 47.

NEMOĆNICA, f. isto što nemoćnica. Samo u primjeru: Napastovan od jedne lažne nemoćnice. A. Kadčić 336.

NEMOĆNIČKI, adj. isto što nerioćnički. Samo u dvije knjige (u obje sa -š- mjesto -č-). Mačući s ujem od potvrđenja namisto uļa nemoćniškoga.

A. Kadčić 171. Na trude od mađega zabavjenja obiru se vratarice, pomoćnice nemoćniške. A. d. Costa 1, 115.

NEMOĆNIK, m. isto što nemogni, t. j. bolesnik. Samo u jednoj knizi. Je li dužan nemoćnik veće krat se pričestiti? A. Kadčić 147. Da misnik pride k nemoćniku. 177. Kad su zvani (t. j. lječnici) nad nemoćniškom. 219.

NEMOĆSTVO, n. isto što nemoć, t. j. slabost. Samo u dvije knjige. Što se ovdi razumi pou nejakost oliti nemoćstvo? Ne razumi se drugo nego: no biti vridan za ispuniti dilo od ženidbo. A. Kadčić 455. Ako se odkrije medu jednim mužem i među jednom ženom ovo nemoćstvo vikovito, ima se razmetnuti nihova ženidba. 457. Podpomaže slabost i nemoćstvo nihovo. I. Velikanović 3, 116.

1. NEMOG, m. muško ime zabiđezeno u lat. ispravi xiii vijeka. I. Tkalić monum. 1, 19.

2. NEMOG, adj. onaj, koji ne može, slab, nejak, protivno: mog. Samo u primjeru: Jur počinimo svakim nemožim pomoći ne kratit. M. Marulić 61.

NEMOGA, f. isto što nemoć, bolest. Govori se u selu Gradištu (u Slavoniji u kotaru brodskom). Zborn. za nar. živ. 5, 129.

NEMOGOŠA, m. Samo u Vukovu rječniku: koji (kaže da) ne može, der sich stellt, als ob ex nicht könne, qui se non posse dicit s primjerom iz nar. posl. vuk 205: Nemogoše pojedoše, a nekčeš sve popiše. Uz nemogoša stavla Vuk slovo f., t. j. da je ženskoga roda, ali iz negovih riječi: koji, der, qui vidi se, da je muškoga. Izvan navedene poslovice riječ se ne govori.

NEMOGUĆ, nemoguća, adj. (upravo partic. prez. od ne moći), impotens, impossibilis, inutilis. Akc. kao u moguć (vidi tamo). U većini rječnika (vidi daće).

a) nemoguć je onaj, koji nema moći u značenju te riječi pod a, b, koji ništa ne može; protivno: moguć pod a, a; vidi tamo primjer iz Transita 31.

b) nemoguć je onaj, koji nema moći u značenju te riječi pod e, nemoćan, slab. U rječniku Mikašinu (nemoguć, nejaki, impos, impotens, biti nemoguć, habere impotentiam), u Belinu (impotente), u Bjelostjenčevu (impotens, impos, invalidus), u Voltižijinu (impotente, unvermögend) i u Stulićevu (impotens, infirmus). U ovome primjeru odgovara značene onome kod moguć pod b: Car Ivan nije bio nemoguć, kako se je virovalo, budući da carica postala je nakorno od njega utudna. A. Tomiković živ. 44.

c) nemoguć je onaj, koji ne može biti; protivno: moguć pod f. U rječniku Belinu (impossible), u Bjelostjenčevu (nemoguće, impossibile), u Jambrešičevu (nemogući, impossibilis), u Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu za ném. unmöglich. Pri ném (t. j. pri Bogu) ni nijedna reč remoguća; čagodi hoće, to more učiniti. Katedek. (1561) 79. Ča biše zakonu nemoguće (iz lat. quod impossibile erat legi. rom. 8, 3). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 10a. Boga buduć nemoguće razumiti. J. Kavačić 527a. Otreći se samog sebe jest stvar nemoguća. J. Rajić pouč. 1, 39. Što je u ljudi nemoguće, u Boga je moguće. Vuk luk. 18, 27. Nima je posao g. N. gotovo nemogućim učinio. Đ. Daničić u Ivezovićevu rječen. Još dva primjera vidi kod moguć pod f, a.

a) nemoguć je onaj, koji nije kadar, podoban učiniti što, nesposoban; vidi moguć pod g. U rječniku Belinu (inhabile uz riječ impotente). Koliko da jest čovik u oni čas nemoguć činiti ubojstvo, krasti. P. Posilović nasl. 3b. Kad rečeni nemočnik bio bi sasvijem nemoguć povratiti. 140b. Zašto se čini čovik po takvom zavitu nemoguć i neslobodan zaručiti se. A. Baćić 423. Ti si još malahan i sasvim nemoguć z Golijatom boj biti. A. Kačić kor. 162. Kad bi se ja učinio nemoguć za platit ono, što sam dužan. M. Dobretić 429. Malen sam ja i nemoguć k slavi . . . stogod pridati. J. S. Režković v.

NEMOGUĆAN, nemogućna, adj. isto što nemoguć. Akc. kao u mogućan (vidi tamo). Riječ je slabo u običaju i bila je svagda.

a) isto što nemoguć pod b. U rječniku Stulićevu (impotens, infirmus). U ovom primjeru znaćeće odgovara onome u primjeru navedenom kod nemoguć pod b: Dužan je živiti ujedno s drugom svojim nemogućim ne kako muž i žena, nego kako brat i sestra. A. Kadčić 462.

b) isto što nemoguć pod c. U rječniku Bjelostjenčevu (nemogučni, impossibilis) i u Šulekovu nem.-hrv. za nem. unmöglich. Sve je nemogućno bojažljivcem i sumnivcem. M. Pavlinović rad. 83.

c) isto što nemoguć pod d. Nemogućan platiti, zahlungsunfähig. Jur. pol. term. 653.

NEMOGUĆNOST, nemogućnosti, f. svojstvo onoga, koji je nemogućan: protivno: mogućnost. Slabo u običaju (kao i nemogućan).

a) znaćeće prema znaćenu adj. nemogućan pod a. Samo u Stulićevu rječniku (impotentia) s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru.

b) znaćeće prema znaćenu adj. nemogućan pod b. U rječniku Bjelostjenčevu (impossibilitas, facultatis privatio), u Voltiđijinu (impossibilita, Unmöglichkeit), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. Unmöglichkeit. Nemogućnost prelazka . . . pojavljivala se od dana na dan. Nov. srb. (1831) 179a.

c) znaćeće prema znaćenu adj. nemogućan pod c. Nemogućnost plaćanja, Zahlungs-unfähigkeit. Jur. pol. term. 653.

NEMOGUĆSTVO, n. isto što nemogućnost; protivno: mogućstvo. Kao što se pored mogućstva nalazi i mogućstvo, mogustvo, mogućovo, tako se i ordje nalazi ne samo nemogućstvo, nego i nemogućstvo, nemogućstvo, nemogućstvo (ovo samo u Jambrešićevu rječniku).

a. isto što nemogućnost pod a. U rječniku Mikađinu (nemogućstvo, nejakost, impotentia, imbecillitas, debilitatio, infirmitas), u Belinu (nemogućstvo, impotenza), u Jambrešićevu (nemogućstvo, impotentia) i u Stulićevu (nemogućstvo, impotentia).

a) uopće. Moći umriti i sagrišiti nije mogućstvo, negoli nemogućstvo. I. T. Mrnavić ist. 10. Poznavši slabost svoju i nemogućstvo, u komu se nahodaše. A. Kačić razg. 65. Crkva dili prošteće . . . da našoj slabosti i nemogućstvu u pomoć dode. E. Favić jezg. 79. Čutim veće moje mlhavstvo i nemogućstvo to izvršiti. I. M. Mateić 21.

b) u ženidbenom poslu. Naturalno nemogućstvo jest jedno vrimenno, a drugo večno. Naručn. 69b. Kada nevajalost (t. j. ženidbe) izhodi od nemogućstva. A. d. Costa 1, 170. Imajući viko-

vito nemogućstvo učiniti podpuno puteno dilo. I. Velikanović upuć. 3, 215. Nemogućstvo ili nevrđnost, to jest kad drugovi (t. j. muž i žena) nikad ne bi mogli svoje puteno dilo podpuno učiniti. B. Leaković nauk 251. Još jedan pri mjer vidi kod nekadurstvo.

b. isto što nemogućnost pod b. U rječniku Belinu (nemogućstvo, impossibilità). Tri stvari jesu, koje mogu spričati čovika od povraćenja . . . prva jest, kad gospodar pristaje . . . druga jest razložito neznanje zakona . . . treta jest nemogućstvo (t. j. vratići tuđu stvar). Š. Budinić ispr. 114. Za nemogućstvo se ne haje ni trudi (t. j. lubav), jer svaka da može, ona mani i sudi (iz lat. de impossibilitate non causatur . . .).

A. Georgiceo nasl. 128. Bi potrebito, da se vele ne produži uskrsnuće, da ne bi negovi neprijatelji dugo prouđene nametnuli na nemogućstvo. D. Bašić 61. Lubav ne cijeni trude, žudi činit veće nego može, ne vadi se s nemogućstvom, zašto misli, da sve može. L. Radić 101. Nemogućstvo od tri načina uahodi se: nemogućstvo po zakonu, nemogućstvo po dilu i nemogućstvo po naravi. A. d. Costa 2, 76. Da jedan ne more otici na misu u dan svećani, zašto nejma noguh, ovo se zove nemogućstvo na-ravnin (impotentia physica). M. Dobretić 217. Kad pokornik ima koje osobito nemogućstvo u sebi, da ne more izvršiti tolike pokore. 251.

c. isto što nemogućnost pod c. Ne hteći poznati mogućstvo svoje i nemogućstvo (t. j. što može i što ne može). B. Kašić zrc. 109. Da je društvo spalo na nemogućstvo plaćanja. V. Bo-gišić zakon. 253.

NEMOJ, noli. Ponajviše služi za opisani zanijekani imperativ, na pr. němōj plakati je isto što: ne plaći; tako i u plur. němōjmo plakati, němōjte plakati. Kod moći je na str. 884b (u vrhu) rečeno, da je nemoj postalo od ne mozi tako, što je z (s neznana razloga) ispalo, a o se pretvorilo u oj. Dokaz tome nalazimo u jezicima staroslov. i u ruskom, na pr. ne mozi plakati sq, — ne mogu plakать (ovoga nema u književnom ruskom jeziku, ali ima u prostonarodnom); tu dakle ne može biti sumnje, da ono mozi, mogu dolazi od glag. moći (staroslov. mošti, rus. mość). Pita se, kako se razvilo znaćeće riječi nemoj, jer ona očevidno znači: ne htij (na pr. nemoj plakati, t. j. ne htij plakati)? Na to se odgovara, da je glag. moći nekad morao imati i znaćeće: htjeti, ali se to znaćeće sačuvalo samo u riječi nemoj; da isti glag. može značiti i moći (lat. posse) i htjeti (lat. velle), to se lijepo vidi iz nem. glagola mögen, koji je istoga postanao, kojega je i slavenski glag. moći, pa pored svoga glavnog znaćeća: moći (posse), na pr. mag sein (t. j. može biti), ima i znaćeće: htjeti (velle), na pr. ich mag nichts hören (t. j. ne ču ništa da čujem). U dubrovačkih pisaca nalazi se cesto bez j, dakle nemo, rjeđe nemomo, nemoite; potvrđde vidi daže među primjerima; ovđe se još dodaju: nemo. Gundulić 205, 513, Bašić 140; nemo ima i Đuković nauk 7a, 258, nemote 258a, čud. 9b. U rječniku Voltiđijinu (nemoj virovati ec. [t. j. et cetera], non credere, glaube nicht), u Vukovu (nemoj, nemojte, nicht doch, noli, nolite s primjerom iz neke nar. pjesme: Duše naše gubiti nemojmo) i u Daničićevu (kod moći: nemoj sa dva primjera iz xiv vijeka, nemojte s jednim primjerom iz xv v., — kod moj [mjeseč: mozi]: nemoj sa tri primjera iz xiv i xv v., nemojte sa dva primjera iz ista dva vijeka). — Inf. u običnom govoru стоји svagdaiza nemoj;

ispred nemoj stoji katkad u poeziji: Već prid mnogo stat nemoj. B. Krnarutić 16a. I cknjet nemo, o moj mili. P. Kanavelić u N. Č. Bunića 16. Odvrz' i s nōm stati nemoj. J. Kavačin 34b. A v zloj srći tužit nemoj. P. Vitezović pričen. 89. U sebe se pouzdaci nemoj. Nar. pjes. vuk 2, 277. Lagat nemoj, veće pravo kaži. 3, 116. Vi se onda javljati nemojte. 4, 305. *U prvom, trećem i u četvrtom primjeru takav je namještaj poradi sroka.*

1. nemoj u opisanom zanijekanom *imperativu.*

a. drugi je dio opisanog *imperativa inf.*

a) nemoj.

aa) za 2. l. sing. Nemoj se, gospode, počuditi (*iz svršetka xiv vijeka*). Spom. sr. 1, 2. Nemoj se veseliti nagloj smrti zalih. M. Marulić 149. Nemoj me čemernim jezikom gristi. Naručn. 47a. Nemoj se sa mnoge natjecat nikako. D. Rađina 27a. Nemoj to mi vaditi sabljice iz srdača. Nar. pjes. u P. Hektorovića 18. Nemoj pojti. P. Bakšić 6. Nemoj pokazati . . . oštrinu tvoje pravde. P. Radovčić nač. 269. Ti me nemoj zaboraviti . . . mene nemoj ti ostaviti. I. Akvilini 288. Nemoj nepomničiti milost. A. Kačić 113. Nemoj se dakle stiditi. A. Kačić kor. 12. Al' mi nemoj štograd zamiriti. M. A. Rejković sat. 41. Nemoj mene vojsci prokazati. Nar. pjes. vuk 2, 276. i t. d.

bb) za 3. l. sing.

aaa) u rečenicama sa subjektom (i inf. može biti subj.). Nemoj vam trudno biti ovo sveto pismo . . . često čititi. M. Vetranić 1, 327. Nemoj te biti sram. 2, 208. Nemoj mu trudno bit . . . ovi grob okropiti blaženom vodicom. N. Dimitrovic 106. Nemoj ti trudno bit sve nam toj sada rit. F. Lukarević 119. Nu vam pak nemoj bit na rene što žao. N. Nađešković 1, 220. A molim vas milo, nemoj vi biti muka. 1, 221. Nemoj te sram biti. 1, 231. Nemoj ti trud biti. 2, 12. Nemoj vam trudno biti besjetiti. M. Orbin 69. Nemoj vam mučno biti rijet mi. 140. Vedrina tva nemoj cijec tog strah imat. I. Gundulić 27. Nemoj se slaviti razuman u razumu svomu (*iz lat. non glorietur sapiens in sapientia sna. jer. 9, 23*). F. Glavinić 453a. Nemoj se dakle srce tvoje smučevati. B. Kašić nasl. 163. Nemoj ti se činiti za čudo izgubiti kojegod milošte. M. Radnić 310a. Nemoj ti biti mučno ni oporo žubit ga. 383a. Nemoj se nitko ogovarat, da ne ima. J. Barovac pred. 15. Nemoj vas stid biti. F. Lastrić test. 163a. Nemoj vam se mučno činiti ispuniti. J. Filipović 3, 364b. Nemoj se koji ponijeti, nemoj se koji ponosito uzoholiti. J. Matović 516. Nemoj nikо puške izmetnuti. Nar. pjes. vuk 3, 316. Bogom bračo, mlađi Crnogorci! nemoj koji pušku opaliti. 4, 57. Bračo moja, ljubimna družino! nemoj koji pušku opaliti. 4, 386.

bbb) u rečenicama bez subjekta.

Nemoj vam se mnjeti tamno. Zborn. (1520) 122b. Nemoj vam se u to ckniti. I. Gundulić 120. Nemoj ti biti dosadno. P. Bakšić 5. Nemoj ti mučno biti, ako kojigod zlo od tebe scine. B. Kašić nasl. 159. Nu da ja sam svjetlos ova, nemo u pamet vami upasti. Č. Palmotić 3, 125b. Nemoj nikomu biti za čudo, što . . . F. Lastrić test. 305a.

b) nemojmo. Prascu života nemojmo skrati. M. Vetranić 2, 140. Hodи, nemojmo stat veće. N. Nađešković 1, 316. Ma nemomo se oglušit. M. Držić 283. Ne samo nemojmo . . . proštenje pitati. A. Gučetić roz. jez. 79. Toliko ne-

mojmo se strašiti. I. T. Mrnavić osm. 109. Nemojmo odi veće stati. Č. Palmotić 1, 104. Nemojmo se pustit ovdi, gori od nas da nas tlače. 2, 135. Nemojmo djavli stati u grisije(h). I. Ančić svitl. 46. Nemojmo se varati. P. Posilović nasl. 3b. Nemojmo se opriječiti. P. Kanavelić 121. Nemojmo se povraćati na opačine. V. M. Gučetić 12. Nemojmo ga mi biti. A. Kačić kor. 38. Nemojmo se s njima razgovarat. D. Bašić 14.

c) nemojte. Nemojte inoga učiniti (*iz xiv vijeka*). Mon. serb. 185. Nemojte inaku učiniti. Zborn. (1520) 84a. Nemojte biti gorki suprot njim. Katak. (1561) 54. Drazi prijatelj, nemojte scijenit, da . . . M. Držić 3. Nemojte zle voje na nas imati (*iz pisma pisano na početku xvii vijeka*). Glasnik 11, 78. Nemojte ga odmetati. I. Ančić svitl. 110. Nemojte sfakomu duhu virovati. M. Bijanković 111. Nemojte jih nevoliti. A. Vitaljić istum. 362. Nemote se strašit veće. A. Boškovićeva 25. Nemojte me posići. A. Kačić kor. 137. Nemojte se indi sami nagibati. V. Došen 230a. Vi nemojte raju razgoniti. Nar. pjes. vuk 4, 134. i t. d.

b. nemoj s elipsom *infinitiva.*

a) *inf. se razumije iz onoga, što se naprijed govori.* A. Ja više u ne ticit ne ču. B. I nemoj (t. j. ticati). N. Palikuća 20. I tudina zovi za divera, nemoj Ive brata rodenoga (t. j. zvati). Nar. pjes. vuk 1, 579. Vi udrite, koji koga može, Hasan agu nijedan nemojte. 3, 208. Zar ćete toga radi stajati neudate? Nemojte, kćeri moje. D. Daničić rut 1, 13.

b) *inf. se razumije iz situacije.* Rekoše mu: Nemoj tako (t. j. govoriti). P. Vučetić 49. Govorila gospa banovica: „Bog ubio dva slavuju mlada! svu noć meni zaspas ne dadoše“. Govori joj bane gospodine: „Nemoj, gospo, nemoj, dušo moja!“ Nar. pjes. vuk 1, 482. Nemoj mene (t. j. udariti), no udri Strahina. 2, 284. Tri stotine glava osjekoše; grlovi viće Jakšiću Todore: Nemoj, brate, dijete Stjepane! 2, 604. On potrže mača zelenoga, da poseće stara igumana . . . al' govori stari igumane: Nemoj, brate, ako Boga znadeš. 3, 326. Al' ovako Đuro besjedio: „Petre babo, otvori mi vrata, jere će ti nestanuti glave.“ Tako nemu Petar odgovra: „Nemoj, sinko, vojevoda Đuro! Jovana si brata osvetio, to ti Turci oprostiti ne če.“ 4, 163. Stane ga nagoniti (t. j. hajduk slijepca), da skine i opanke, a slijepac moleći mu se reče: Nemoj, hađaš, Boga ti! Vuk nar. posl. 206.

c. drugi je dio opisanog *imperativa rečenica s veznikom da.*

a) za 2. l. sing. i plur. Nemoj mene Turkom da prokažeš. Nar. pjes. vuk 3, 180. Nemoj da se plasiš. Nar. prip. vuk 76. Nemoj da ideš nipošto. Nar. prip. vuk² 196. Nemoj da se polakomiš na srebro. D. Daničić 5 mojs. 7, 25. Nemoj malo da išteš. 2 car. 4, 3. Dodite, nemojte, da ne dodete. Vuk rječn. s. v. krsno ime.

b) za 3. l. sing. Nemoj da vas trud priпадa za činiti dobro koje. D. Rađina 150b. Nemoj da ti se smiješta stvar učini. S. Rosa 24a. Bračo moja i družino redom! nemoj koga da ujje guja. Nar. pjes. vuk 3, 307. Nemoj da ti je krivo radi djeteta (*isp. lat. non tibi videatur asperum super puer*). D. Daničić 1 mojs. 21, 12. — *Ovamo ide i primjer:* Nemoj da vas itko (te riječi nema u rukopisu) privede u tašte rijeći (*iz lat. nemo vos seducat inanibus verbis*. ephes. 5, 6) N. Rađina 59b.

2. nemoj ne služi za opisivanje imperativa, već je samo sobom imperativ sa značenjem: ne hiti; u gdjejkim primjerima kao: ne daj, ne pusti. Nemoj, da gorkosti i vječni patim civil. N. Dimitrović 41. Nemoj, da sam karan, čim reku moj razlog. N. Nađešković 1, 213. Nemoj, svi Hrvati da na te plaču sad. 1, 314. Nemoj, da sluga tvoj gre cvilec tebe rad. 2, 7. Nemoj, da plač gojko dile, sa svijem srcem ki te lube. Jedupka nezn. pjesn. 236. Nemoj, drage bez gospode naša družba, jaoh, da pode. I. Gundulić 118. Nemo, slavni care od cara da Otmanska sluća stara trepti. 303. Ah nemojte davnu slavu novi prikori da obliči. 568. Nemoj, da te misao mori, ko će toj bit ispušteno. G. Palmotić 3, 91a. Nemojte, da itko ovo obezna. S. Rosa 89a. Pazi dobro, nemoj da izgori. J. Vladimirović 43. Nemoj, da se svadamo ja i ti. Đ. Daničić 1 mojs. 13, 8. Nemoj, sine, nemoj, da idemo svi. 2 sam. 13, 25. Nemojte, da vas nagovoriti Jezekija. is. 36, 15. Nemoj, da te vara Bog tvoj. is. 37, 10.

3. nemoj da isto što: već ako, osim. Samo u dvije knjige. Nije pristojno, da u ono jutro, u koje ima doč u prsi tijelo Gospodinovo, side prije u ne koja jestoska žemaljska, nemo da se ko ima pričestit za vječno putovanje. Đ. Bašić 321. Ništa ne manje jes običaj, da se ne pričestivaju prije desetoga godišta, nemo da se nahode u nemoći svrtno. 328. Parok, koji svedima posla, nemoj da ne će izvršivat svoga držanstva. N. Marčić. — Razvijak je značenja tamam.

NEMOJE, isto što nemoj. Samo u primjeru (u kajemu će biti parodi sroka): Svakoju nemoje čovjeku htjet kazat, razuman jer svoje satvari ne da znat. N. Dimitrović 4.

NEMOKRINA, f. stanje bez mokrine; protivno: mokrina. Samo u Stulićevu rječniku (humoris defectus).

NEMOLITVA, f. riječ nejasna značenja. Samo u primjeru: Ako je snašasje od vjetra izgonio nekom nemolitvom. B. Kašić zrc. 35. Možda znači: čaraće, vraćaće.

NEMORÂLAN, nemorâlnâ, adj. protivan moralu. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném.-unsittlich, unmoralisch. Pokúniški se gorovi i piše na pr.: Čuvaj se nemoralnih ljudi. Bacu tu nemoralnu knjigu.

NEMORÂLNÔST, nemorâlnost, f. svojstvo onoga, koji je nemoralan. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku za ném. Unsittlichkeit. Pokúniški se gorovi i piše na pr. Knjiga je ta puna nemoralnosti.

NEMOSTAN, adj. onaj, koji je bez mosta. Samo u primjeru: Mnoge bare i nemostne rjeke. Osvela. 7, 11.

NEMOŠTVO, n. nemogućstvo, stanje onoga, koji je nemožan. Samo u Stulićevu rječniku (nemožstvo, id per quod aliquid fieri nequit). — Ne-pouzdano.

NEMÖTNICÀ, f. isto što nemoćnica (s promjenom glasova -én- u -tń- kao i u božitih, kutri, notári od božićni, kučni, noćni). Između rječnika samo u Vukoru (nemotnicà, vide nemotnica) i samo u jednoga pisca. Podigne nemotnica ruku. M. Vodopić dubr. (1868) 183. Pripovijajući ga k usnama nemotnice. 196.

NEMOTNÎCIN, adj. posses. od nemotnica. Samo u jednoga pisca. Stara pripovijije trgaće i

iznesuješteće nemotničino. M. Vodopić dubr. (1868) 188. Pogleda put vrata nemotničinjeh. 197.

NEMÖTÑÍK, nemotníka, adj. isto što nemoćnik; o promjeni glasova -én- u -tń- vidi koa nemotnica. Između rječnika samo u Vukoru (nemotník, vide nemoćník). Nemotník malo jede, a mnogo troši. Nar. posl. vuk. 207. Ali će jutros parok srediti kakva nemotníka. M. Vodopić dubr. (1868) 175.

NEMOZINA, f. isto što lemozina, od čega je i postalo s promjenom glasa l u n. Samo u jednoj knizi. Ne mogu postiti ni činiti nemozinu. P. Posilović nasl. 161b. Dajte nemozinu. 162a. Koji čine nemozinu. 162b.

NEMOŽAN, adj. isto što nemoguć; protivno: možan.

a) isto što nemoguć pod b. Samo u Stulićevu rječniku (impotens).

b) isto što nemožan pod c; ispor. možan pod b. Samo u rječnicima, i to u Mikafinu (samo adv. nemožno, neuzmnožno, što ne može biti, impossibilis), u Belinu (nemožni, impossibile), u Stulićevu (qui fieri nequit, — adv. nemožno, ea ratione, ut fieri nequeat) i u Šulekovu ném.-hrv. za ném. umogličnih.

c) isto što nemoguć pod d; ispor. možan pod c. Samo u primjeru: Nije učinjen ubožiji i nemožniji za naplatiti prvo lihve ili užure. Š. Budinić ispr. 117.

NEMOŽEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne moći; stanje, kuda tko šta ne može. Između rječnika samo u Stulićevu (nemoženje, v. nemožnost s naznakom, da je iz glag. misala) i u Daničićevu (nemoženje, impotentia s primjerom, koji sad odmah ovđe dolazi). Nemoženje poslati dlebg. jest skrozé dlebg., što im je gospodstvo vi dležno (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 92. Vsako nemoženje sagrisiti ne čini to. Naručn. 68b. Naše nemoženje. Transit 193. Nemoženje od smješanja svojijem drugom, to jest, kada žena i muž ne mogu imati putenoga smješuju. M. Divković nauk 260b.

NEMOŽNOST, f. nemogućstvo (u značenju te riječi pod b); protivno: možnost. Između rječnika samo u Stulićevu (id, per quod aliquid fieri nequit) i u Šulekovu ném.-hrv. za ném. Unmöglichkeit. Potvrde su samo još ove: Nemožnost, Unvermögenheit. Jur. pol. term. 541. Nemožnost, Unvermögenheit, impotenza. E. Petranović r. knj. 41.

NEMPAVICA, f. riječ tamna postava i značenja. Samo u primjeru: Vadeć iz krinica šakami što more, kako nem pavica gdi žere, gdi more. N. Dimitrović 101.

NËMRA, f. žena vrlo stara, koja ne može da umre, a trebalo bi. J. Bogdanović (zabilježio naznačeni akc.). Vidi nemre.

NEMRAK, m. nekakvo zemljište u Srbiji i okrugu kragujevačkom. Niva u Nemraku. Sr. nov. (1873) 783. Govori se i u plur.: Livada u Nemracima. Sr. nov. (1875) 95.

NEMRAZAN, nemrazna, adj. koji se ne može smrznuti. Samo u Stulićevu rječniku (nemrazan, nemrazni, qui gelu capi, frigore adstringi nequit).

NEMRAZNV, adj. isto što nemrazan; protivno: mraziv. Samo u rječniku Belinu (cosa, che non può gelarsi) i u Stulićevu (qui gelu capi, frigore adstringi nequit). — Nepouzdano.

NÉMRE, m. čovjek vrlo star, koji ne može da umre, a trebalo bi. J. Bogdanović (*zabižežio naznačeni akc. i dodaq, da je nom. plur. némri*). Vidi nemra.

NÉMRICA, f. isto što nemra. Govori se (*s naznačenim akc.*) u Dobroselu (*u Lici*). M. Medić.

NEMRSAN, nemrsna, adj. postan, protivno: mrsan. Samo u Stulićevu rječniku (nemrsni dan, dies, quo carnibus Christiani abstinent).

NEMRTEĽNOST, f. isto što neumrost. Samo u primjeru: Pisal je od Boga i nemrtelnosti duše. P. Vitezović kron. 15.

NEMRZ, m. mržna. Samo u primjeru: Toliko Bog mrzi na svijet . . . da ga na ti način ima u „nemarslu“, da Bog kara grijeha otaca do četvrtog kolina. M. Ridić 229b. Po grafici Radnićevu može se čitati nemrsu i nemrzu; ako je prvo, značenje je tamno, — ako li je drugo, ne razabira se, zašto je na početku riječka ne. Biće po svoj prilici pogreška u štampi.

NEMRZAK, nemrska, adj. Samo u primjeru: Nisu knezu v'jesti nenadane . . . pa nemrzak i odgov' jed dava. Osvetn. 5, 42. Značenje kuo da je: lučazan, lubežliv.

1. **NEMUČAN**, nemučna, adj. onaj, koji ne muči; protivno: mučan. Samo u Daničićevu rječniku (nemlčebnъ, non tacens sa dviye potvrde srpskoslovencъ).

2. **NEMUČAN**, adj. onaj, koji je bez muke. Između rječnika samo u Stulićevu (nemučan, v. bezmučan, — adv. nemučno, v. bezmučno) i samo u primjeru: Dobri ote vskrsauti s telesi neumrtežui i nemučnimi. Korizm. 102a.

NEMUČENIV, adj. onaj, koji ne može biti mučen; protivno: mučeniv. Između rječnika samo u Belinu (impassibile, che non può patire) i samo u primjeru: Da je nemučenivo i neumrlo gospodina Isukrsta božanstvo. B. Kašić rit. 76a. — Nepouzdano.

NEMUČENOST, f. stanje, kađa tko ne može biti mučen. Samo u primjeru: Izide Isukrst iz groba . . . s onimi četrima uresimi, to jest od sfitline, od nemučnosti, od lagahnosti i od tančine. B. Kašić is. 77.

NEMUČIV, adj. onaj, koji ne može biti mučen. Između rječnika samo u Belinu (impassibile, che non può patire) i samo u primjeru: Uskrnut ēu nesvršiv, nemučiv, slavan. Đ. Bašić 62. — Nepouzdano.

NEMUČIVOST, f. svojstvo onoga, koji ne može biti mučen. Između rječnika samo u Belinu (impassibilità) i samo u jednoj knizi. Tijelo . . . steklo je nemučivos i neumrlos. Đ. Bašić 60. Imat ē na sebi sve uresе jednoga tijela blaženoga: tančinu . . . lagahnos, nemučivos; toga radi ne ēe biti podložno bolestim ni smrti. 312.

NEMUDAR, adj. lud, bezuman; protivno: mudar. U rječniku Belinu (adv. nemudro, imprudentemente), u Bjelostjenčevu (nemuder, insipientis, — adv. nemudro, insipienter), u Voltiglijinu (imprudente, unkling, — adv. nemudro, imprudentemente, unklinglich), u Stulićevu (nemudar, v. bezmudar, — adv. nemudro, stultus s naznakom, da se nalazi u Andrijaševića, ali u građi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Daničićevu (nemudr, imprudens s primjerom, koji sad odmah ovdje dolazi). Nahodi se po svemu svetu mu-

drih i nemudrih (*iz svršetka xiv vijeka*). Spom. sr, 1, 28. Nemojte biti nemudri (*iz lat. nolite fieri imprudentes. ephes. 5, 17*). N. Rađina 166b. Nemudro ima znanje, tko uzbude sve ufanje u zemaljske stvari stavit. D. Rađina 144a. To kako nemudar nu strašljiv rekal jes. Starine 3, 221. Ako bi kojega nemudra človika u zamčiu zaplel. A Georgiceo 216. — *Adv.* Kada ispodivnik nemudro i nerazborno ispituje. Š. Budinić ispr. 25.

NEMUDROST, f. svojstvo onoga, koji je nemudar; protivno: mudrost. U rječniku Bjelostjenčevu (insipientia), u Jambrešićevu (imprudentia), u Voltiglijinu (imprudenza, Unklugheit) i u Stulićevu (nemudrost, v. bezmudrost s naznakom, da se nalazi u Andrijaševića, ali u građi za ovaj rječnik sabrano nije se iz toga pisca našao nijedan primjer). Zašto su sva ostala zabavjenja budalaštine i nemudrosti. M. Radnić 288a. Hudost protivna mudrosti jest nemudrost. I. T. Mrnavić ist. 150. Vidi i pozna Bog . . . našu nemudrost i nenuak. S. Margitić fala 222.

NEMUK, m. blebetaše, t. j. kada tko ne zna ili ne ēe mučati. Samo u primjeru: (Žena) ne mli prije spovidjeti, kad štogodi skrovno čuje. S tijem nemukom poginuti čačku Nisu čini Scila. G. Palmotić 2, 236.

NEMUKA, f. stanje bez muke. Samo u Stulićevu rječniku (nemuka, v. neboležljivost).

NEMUŠNICA, f. neka kruška oko Varaždina. B. Šulek im. Vidi nemešnica.

NEMUTLIV, adj. onaj, koji se ne muti, ne remeti. Samo u primjeru: Urešen u tijelu primjernom skladnostim i ljepotom ter i zdravjem nemutljivjem. S. Rosa 3a.

NEMUŽAT, adj. protivno: mužat. U rječniku nijednom. a) nemužata ženska glava, t. j. neudata. Samo u primjeru: Je li se smišal s ženama mužatim ili s nemužatim? Š. Budinić ispr. 65. — b) nemužata je ona ženska glava, koju nije poznala čovjeka. Cilu nemužatu ja ti ju (t. j. robiňu) obitam. H. Lucić 232. Majko nemužata (*u litaniјama za lat. mater intemerata!*)! M. Alberti 531. — c) Osobit je ovaj primjer: Ako redovnik sagriši ljubodejstvom . . . a to niki razumiju od nemužata ljubodejstva (t. j. sa ženom neudatom). Naručen. 99b.

1. **NÉNA**, f. mater, matrona. Iz tur. néné (mati, baka). Akc. je zabižežen, kako je u Vukovu rječ., — oko Vinkovaca govore néná i néná (zabižežio S. Pavićić). Između rječnika samo u Vukovu (néná, vide majka s primjerom iz neke nar. pjesme: Oj starice, Osmanova neno! uzmi mene za Osmana tvoga i s napomenom: po Bosni, osobito kod Srba Turskog zakona). — *Vok. sing. obično je neno, ali ima i nene:* Nar. pjes. bos. prij. 2, 96 i 125; još dviye potvrde vidi daže među primjerima.

a) isto što mati, majka. Primjera se našlo gotovo samo iz nar. pjesama, i to ponajviše o Turkinama. Na noge se, draga nene moja! (govori kršćanska djevojka svojih materi). A. Kačić razg. 155. Stan', Turčine, tvoju li ti nenu! Pjev. crn. 271b. Ne pitaj me, neno, umrijeti hoću. Nar. pjes. vuk 1, 260. Molila te moja mila nena. 1, 627. Kad je neni takā kniga došla. 3, 200. Odmeri se, dite moje drago! nena ēe ti svate pokupiti. Nar. pjes. bos. prij. 2, 125. O što civiliš, Mujagina nene? Nar. pjes. juk. 369. Bi joj reko: s Bogom ostaj, neno! Osveta. 2, 2. Nena mi je

u goste otišla. Nar. pjes. stojad. 1, 66. Zdravo sam ti i veselo, neno. Nar. pjes. hörm. 1, 100. — *Ovamo pristaje i primjer, u kojemu snaha svekrvi veli nena: Ne kuni ga, draga neno moja!* Nar. pjes. vuk 1, 251.

b) nena može znaciti i stariju sestru. *Gовори се по Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 7, 374 (zabiženno ne samo nena, nego i nene, koje je upravō vokativ), — oko Vinkovaca. S. Pavičić.

c) starija žena, ponajviše s poštovanjem. Ja sam, neno, iz Turske Krajine (*говори турски сератија мажи Iva Señanina*). Nar. pjes. vuk 3, 203. Ja sam, nene, tyome lvi draga (*говори дјевојка крајци*). Nar. pjes. bos. prij. 2, 96. Poglavar goni u mejbane, bazardane u svoje dućane, stare nene u tješne sokake. Nar. pjes. hörm. 2, 167. *Gовори се по Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 7, 374 (s napomenom, da govore Muhamedovci), — oko Vinkovaca S. Pavičić. Mlada ime nena pridijeva starijim ženama u kući. Skoroteča (1844) 249. *U Mostaru znaci nena: babica, primača.* M. Milas rad jug. ak. 153, 83. — U jednoj pjesmi slavonkoj kaže se nene (plur.) o inočama s preziraњem: Tako isto naše nene oko kola šene. Zborn. za nar. živ. 7, 111.

2. NENA, f. žensko ime u Srbiji. Glasnik 49, 99. Biće načineno prema muškjem imenima Nenac, Nenko, Nenoje.

NENABOŽAN, nenabožna, adj. onaj, koji je bez nabožnosti; protivno: nabožan. Samo u Stulićevu rječniku (impius, indevotus, irreligiosus s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NENAC, Nenca, m. muško ime. L. Stojanović zap. i natp. 1, 56 (s potvrdom iz XIV vijeka). Biće od mila načineno od Nenad; vidi i Nenko, Nenoje.

1. NENAČIN, m. zao, rđav, naopak način. Između rječnika samo u Belinu (sa značenima: neumjerenost, nečednost, nepristojnost, immoderatione, immodestia, improprietă, — s nenačinom, immodestamente) i u Stulićevu (inurbanitas, dictum vel factum inurbanum, t. j. prostota, prostašto) i samo u jednoj knizi, u kojoj kao da je značenje: zloča, nevažalština. Kako trpiš zlobnost i pomačkanja iskrnijeh? Kako primaš nihove nenačine, neharnest i pogrdjenja? I. M. Mateić 106. Čudnovitijem ustrppjenjem podnošaše divjačke nenačine apostola svojih. 150. Da očutiš tužbe Jezusove na nenačine toliko grde neharne čeladi supročnomu. 203.

2. NENAČIN, adj. onaj, koji je bez načina; protivno: način (vidi 2 način). U rječniku nijednom.

a) onakav, kakav ne važa da bude. Za jednu samu voju nenačinu postavi se u jednu veliku i istinu pogibiju. P. Posilović cvijet 105. — *Adv.* Koji tako nenačinno ostaju svoja dobra, neka se drugi o ne pre i neprijaštva čine. M. Divković bes. 681.

b) ružan, obružen. Jeremija vidi grad Jeruzolim uzet, puk zarobljen i crkvu nenačinu. I. Ančić vrata 89. Koja (t. j. so) ima soliti i začiniti svako sree ťucko neslanu i nenačino. ogl. 54. Sva se učinila (t. j. duša) nenačina i ružna. P. Posilović nasl. 132a. Još jedan primjer iz Ančića vidi kod 2 način.

c) neumjeren, pretjeran; vidi 1 način pod h. Grlo jest nenačinno polotjenje od jedenja i od pitja. Zborn. (1520) 15b. Oholost je nenačinno požeđenje svoje vlastite izvrstitosti (stamp.

izvrstosti). M. Divković nauk 272a. — *Adv.* Kadano piše i jedeš saviše i rasipaš nenačinno. 278b. Koji rasipa bogastva nenačino, brzo dode na uboštvo. P. Posilović cvijet 73.

NENAČINEN, upravo pas. partic. zanijekani prema načinom, ali ina i osobito značenje: onaj, koji nije načinjen, kako važa (vidi načinuti pod 1, b, n). U rječniku Mikalini (nenačinjen, neuredan, inconditus, inconcinnus) i u Belinu (non condito, incomposto).

1. NENAD, m.

a) Nenad, muško ime, koje se najprije davao djetetu, kojemu se roditeli nijesu nadali (poradi svoje starosti ili čega drugoga). U rječniku Vukovu (Mannsname, nomen viri) i u Daničićevu (Nenad), sa dvije potvrde iz XIV vijeka). Nenadi (genit.) u lat. ispravi xi vijeka. F. Rački docum. 135. i Mon. ragus. 2, 5 (iz XIV vijeka). Nenadi. Deč. hris. 18, 28. Oj Nenade, naš sudeni zete! Nar. pjes. vuk 1, 581. I Nenad je majci dorastao. 2, 75. Moj Nenad, dragi d'jete moje. Nar. pjes. juk. 91. i t. d.

b. namjernik, t. j. onaj, koji nenadano kamo dođe. Samo u jednoj knizi. Nijesi li, moj nenade dragi . . . moju staru gdje vidi majku? Osvetn. 2, 44. Luku znamo . . . al' njegova ne znamo nenada. 2, 46.

c. nenadani događaj. Između rječnika samo u Stulićevu (res inexpectata). Ponajviše se uzima kao adv. u instrum. nenadom i u svezi iz nenada.

a) nenadom, t. j. nenadano, iznenada. Kad što ositiš nenadom. J. S. Rejković 169. Brita ovea boluje nenadom. 230. No gdje baneš, nenadom se nađi. Osvetn. 2, 24. Nije sasvijem sigurno, da nenadom u tijem primjerima stoji prema nom. nenad; možda stoji prema nom. nenada.

b) iz nenada (iznenada). Da se na nas iznenada koja zloba ne izvrati. P. Vuletić 62. Al' eto mu jada iznenada. Osvetn. 1, 4. Z ne-náda, ex insperato. D. Nemanić (1885) 36. Više primjera vidi kod iznenada.

c) ne razabira se pravo značenje u primjeru: Nenad im se vazda događao. Pjev. crn. 231b.

2. NENAD, f. isto što 1 nenad pod c.

a) uopće. Između rječnika samo u Voltigijinu (casualità, Zufall) i u Stulićevu (res inexpectata). A ne zna . . . da će past pod moj cip u većoj nenadi. D. Baraković vila 285. Zaprijeti ban smete se videć nenad, ka se zgodi. P. Sorokočević 580b.

b) iz nenadi (iznenadi). Prvo ner jim bude pasti iznenadi. M. Pelegrinović 190. Redovniku iznenadi srce uspredi. G. Palmotić 3, 105b. Nu m' uhititi iznenadi vjeran sluga ruko oboje. P. Kanavelić 200. Hoćeš li i ti vidjet se iznenadi upala? Misli krst. 44. Više primjera vidi kod iznenadi.

3. NENAD, adj. isto što nenadan. Samo u primjerima: Ki čudrə neuade glasove nam poda. I. T. Mrnavić osm. 61. Ka i dojde smrt nenada. J. Kavačin 471a. Na oba mjesta u sroku.

4. NENAD, adv. nenadano, iznenada. Samo u primjeru: Da im nenad ne udare Turci. Nar. pjes. vuk 8, 354.

1. NENADA, m. muško ime isto, koje i Nenad. Između rječnika samo u Daničićevu (s potvrdom iz početka XV vijeka i s bičekom: ako ne bude

pogrješka mjesto Nenad; *Daničić je te rijeći zato dodata, jer nije imao drugih potvrda osim one jedne, a ime Nenada za mušku glavu činilo mu se neobično*). Druge su potvrde: Deč. hris. 59. I. Stojanović zap. i natp. 1, 33 (iz xiv vijeka). R. Lopašić spom. 3, 308 (iz početka xviii vijeka).

2. NENADA, f. neka planina. Samo u jednoj nar. pjesmi. Prijedoeš Ploču i Trubjelu i Nenadu zelenu planinu. Ogl. sr. 145.

3. NENADA, f. nenadani događaj. U rječniku *Voltižijinu* (casualità, Zufall) i u *Stulićevu* (res inexpectata). Osim toga su se našle samo sveze: s nerade, iz nenođe, koje služe kao adv. u značenju: nenođano, iznenada.

a) s nenođe. Samo u primjeru: Da pri umore pravednoga s nenođe ga raneć tako. A. Vitalić istum. 186b.

b) iz nenođe (iznenade). Vihre najsilnije z (porađi stiha mjesto iz) nenođe čutimo, za vihri kad minimo da smo kraj popali. I. T. Mrnavić osm. 140. U čas jedan iznenade . . . raščini se i raspade. G. Palmotić 3, 52a. Iz grma iznenade zvijer srdita na n nasrnu. P. Kanavelić 33. Iznenado privrati se . . . i umre skrušen. I. Đordić ben. 63. Više primjera vidi kod iznenade.

1. NENĀDĀN, nēnādāna, pas. partic. zanijekani prema nadan (vidi nadati se pod 2, a, a); onaj, kojemu se tko nije nadao, iznenadan. Između rječnika samo u Belinu (nenadani, accidentalne, casuale, improviso *fuz tu je rijeć naveden primjer, za koji se kaže da je iz Palmotiće*: nu dočastje da negovo nenođano nam ne bude], repente, repentinio, subitaneo, — adv. nenođano, accidentally, casuallmente, improvisamente). Pod nebom što se veće temelito scijeni da je, s nenođane vik nesreće potlačeno većma ostaje. B. Bettera u N. Č. Bunića 19. Svrhu i sgode nenođane sad predviđe oči moje. P. Kanavelić 13. Kristić kralj ti . . . nenođane križe zgradi. J. Kavačin 286a. Nenođane pokli s čestimi se odi ukaza meni. A. Gledević 34a. Smrt . . . koja izhodi iz potajne nenođane otrovi. V. M. Gučetić 214. Sad odkrivam odi tebi stvar ovako nenođanu. A. Boškovićeva 4. Ne čini mu umrijeti od smrti nenođane. D. Bašić 20. U to vrime dođoše nenođani poklisari iz Bulgarije. A. Kanižić 144. Obradova se papa nenođanu dočastju poklisarah. 148. Kad je počeo svemođui sudac trešnam nenođanijem . . . prijetit. B. Zuzeri 217. (*još jedan primjer iz toga pisca vidi kod nadati se pod 2, a, a*). Kad zima nenođana vara. J. S. Rejković 82. Tim zavapi priuzeta nenođane od radosti. P. Sorkočević 578b. Često huda smeća nenođani mir porodi. 583b. Nenođani, unverhofft. Jur. pol. term. 541. Nenođano, wider alle Erwartung. 640. Al' je rana prijeka, nenođana. Osvetni. 3, 44.

2. NENĀDAN, nēnādāna, adj. isto što 1 nenođan. U rječniku *Mikašinu* (nenadni, improviso, repentinus, subitus, inopinatus, — adv. nenođano, s nenođke, prikom, improviso, de improviso, inopinanter . . .), u *Belinu* (nenadni, casuale, impensato, improviso, subito, repente, repertino, — adv. nenođano, accidentally, casuallmente, improvisamente), u *Jambrešićevu* (nenadni, fortuitus), u *Voltižijinu* (nenadni, nenođana, casuale, inaspettato, zufällig, unerwartet, — adv. nenođano, inaspettatamente, unverhofft), u *Stulićevu* (nenadni, nenođni, inexpectatus, qui sperari nequit s primjerom iz Palmotića 3, 16a:

Tad nenođnom trešnom plahom ustrese se grob studeni, — adv. nenođno, v. iznenadi), u *Vukovu* (unverhofft, insperatus s primjerom iz nar. posl. vuk 207: Nenođno te gradilo našlo! i s drugim iz neke nar. pjesme: Otkud kniga, ogrom izgorjela! što je tako smrtna i nenođna? i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori, — adv. nenođno, vide iznenada s naznakom, da se govori u Boci) i u *Daničićevu* (nenadnib, insperatus s potvrdom iz xv vijeka).

a. adj.

a) o čeladma (rijetko). Nuto nama nenođnoga vraka! (misli se turski paša). Pjev. crn. 308b i Ogl. sr. 215. Otprimi vrata i večeru gradi, podvorit ćeš nenođne (štampl. nanadne) čeladi. Osvetni. 4, 51.

b) o čemu bestjelesnom i apstraktnom. Razlike i nenođne teškoće zgadaju se (iz xv vijeka). Mon. serb. 418. Takoj ti ona (t. j. smrt) nigda ne će nenođna biti. B. Gradić duh. 45. Koji glas nenođni to će bit. S. Gučetić Bend. 248. A s nenođne hude česti s tuda udorca sad poginu. I. Gundulić 544. Brzo će se obratiti u veselje ko nenođno. G. Palmotić 2, 251. Kako on ima umruti ali od dobre smrti ali od zle ali od nenođne. P. Posilović nasl. 14b. Postaje nepodoban pripraviti se k smrti ili kojcoj nenođnoj potrebi. I. Grlić 206. O nenođna dogadaja! F. Lastrić test. 152b. Pravica dođe, iznenada toliko u nenođno vrime, koliko s nenođnim načinom. D. Rapić 456. Ako bi se dogodila kojagod zgoda nenođna. J. Matović 159. Bojim se . . . nenođne nesreće. I. Velikanović prik. 53. Izasja jedna nenođna i primila svjetlos. I. Đordić ben. 49. Neka dode na nega pogibao nenođna. Đ. Daničić psal. 35, 8. Ne dolazi mi već na oči bez svoga nenođnoga čuda. Nar. prip. vuk² 234. Iguman se začudi kneževu nenođnu dolasku. S. Lubiša prip. 67. i t. d. Govori se u Istri: nenođan, nenođana, insperatus. D. Nemanić (1885) 41. — Osobit je ovaj primjer: Nenođna ili improvisata (t. j. pjesma, — misli se pjesma spjevana bez priprave, na jednoć, iznenada). I. Đordić pjes. 330.

b. adv.

a) nenođno. Da mene ti na stan nenođno (štampl. nenođna) pohodi. N. Nađšković 1, 329. Mrak sunčenom zrakom nenođno prosinu. I. T. Mrnavić osm. 173. Da ga smlate pri vrimena i nenođno križ dovedo. J. Kavačin 46b. Koji su vrhu glava mnozima nenođno usahnuli. A. d. Bella razg. 25. Jednu veče dode mu nenođno u kuću Ciganin. Nar. prip. vrč. 36. Što bi nenođno bila stigla (t. j. nesreća) koji narod. M. Pavlinović rad. 17. Petrova mjeseca udari nenođno Mahmut . . . na Crnu Goru. S. Lubiša prip. 181.

b) iz nenođne (iznenadne). A s drugom ju (t. j. vojskom) iz nenođne strane (t. j. s strane) obkruži i zateci. I. Gundulić 420. Iz nenođne se nađu privareni. I. Đordić salt. 180. Kola mu se iz nenođne privratiše. B. Zuzeri 56. Još nekoliko primjera vidi kod iznenadne.

b) iz nenođna (iznenadna). Samo u primjeru: Gdi padaju iz nenođna (u sroku!) gore do tad stanovite. G. Palmotić 3, 153a.

c. nenođna, upravo adj. fem., ali služi kao imenica.

a) nenođan događaj, ono, čemu se tko nije nadao. U rječniku *Stulićevu* (nenođna, v. nenođna). Dobar doša, goste iznenada, svi vidimo

nijesi se nada . . . svi vidimo, da ti je nenađna. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 533. Ovo mi je baš ne-nadna. S. Ľubiša prip. 42.

b) iznenadna nesreća, bijeda. Da te sačuva Bog od nenađne (tome se dodaje tumačenje: smrti ili druge kake nesreće)! Nar. posl. vuk 56. Pa se htješe i Bogu moliti . . . da ih čuva preko noći tavne od nenađne i od nevidovne. Osvetn. 1, 19. — *Ovamo će ići i primjer:* Nadaj se ne-nadnoj, da te ne nade. Nar. bl. kapet. 130.

NENADAĆE, *n. nom. verb.* prema glag. ne nadati se. Samo u Stulićevu rječniku (nenadaće, v. nenađa).

NENADARIV, *adj. onaj, koji ne može biti nadaren.* Samo u Stulićevu rječniku (nenadari, v. neobdariv).

NENADBA, *f. isto što 2 nenađe.* Samo u primjeru navedenom kod iznenadbe.

NENAĐEJ, *m. muško ime istoga značenja, koga i Nenad.* U rječniku Daničićevu (Nenađej s potvrdom iz xiv vijeka). Druge su potvrde: Nenađej (u lat. spomeniku ix vijeka). F. Rački docum. 384. Nenađej. Deč. hris. 54. — *Od imenu Nenađej izveden je adj. Nenađejev, koji se nalazi u geogr. imenu Nenađejev krvst (u ispravi xiii vijeka).* L. Stojanović hris. 10.

NENAĐEJAN, *adj. isto što nenađan; protivno: nadejan.* Samo u primjeru: Jegda nenađeno vnide v Carigrad. Š. Kožičić 48b. Vidi i nenađajan.

NĚNÁDÍČ, *m. prezime izvedeno od imena Nenađan.* U rječniku Daničićevu (sa dviye potvrde iz xiv vijeka). Druge su potvrde: Mon. croat. 250. 338 (iz xvi vijeka). T. Smičiklas spom. 99. Drž. kalend. (1905) 390. Imenik (1906) 447. Naznačeni ake. zabijelžio J. Bogdanović (s naznakom, da to prezime ima u Lici).

NENADIJAN, nenađljina, *adj. isto što nenađan.* Samo u tri čakavске knjige. U niko nenađljino vrime bi ti navišeno. M. Jerković 47. U dogajajih nenađljinih najti će se spravni. M. Bijanković 53. Ako tko od nenađljine (stamp. nenađljine) smrti umre. 76. Ki upade u tešku i nenađljiju nemoć. H. Bonacić 104. *Ovamo ide i primjer:* Iz nenađljine (t. j. iznenada, iznenadi) doći će. M. Bijanković 14.

NENADIN, *adj. isto što nenađan.* U rječniku ujednom i samo u nekoliko čakavskih pisaca. Nenadinu radosť tu popom rekoše. M. Maruljić 52. Dokle s prvom (t. j. napasti) človik se još bije, drugih nenađlinih ne malo pribije. A. Georgicevo nasl. 167. Ako pri vidina dost krat uvrijuju, što nenađina neg teško uražuju? 227. Speći strahom od promine sniše smrti nenađine. J. Kavačić 453b. Jere će jih smrt nenađina sagubiti. A. Vitaljić istum. 391. — *Adv.* U rukah Ľubidraga nenađino našad se. P. Zoranić 51. Ako nenađino gdi ga zapaziše. I. T. Mrnavić osm. 155. Tako naglo i nenađino udije me razčiuaš. P. Radović nač. 13. Koji dođe nenađino. ist. 75.

NENADINA BARA, *f. geogr. ime (u staroj srpskoj državi).* U rječniku Daničićevu (s. v. Nenađinu s potvrdom iz xiv vijeka). Ime se to nalazi i u Deč. hris. 25 (do Nenadine Bare i do potoka). *Adj.* Nenadina izveden je od muškoga imena Nenada.

NENADIĆI, *adj. isto što nenađin.* U rječniku ujednom. Od nagle i nenađljine smrti izbavi nas. M. Alberti 332. Nenađili vitar ako se dviže.

I. T. Mrnavić osm. 113. Car u nenađinu (t. j. iznenada) na njih će udriti. 160. Od nenađine smrti oslobođi nas. L. Terzić 100. Ako koji nenađini uzrok usiluje vas. I. Garađin 6.

NENADA, *f. isto što 2 nenađe.* Samo u dva pisca Senanina. Sestra ju (t. j. Sreću) sprovađa Nestalka na desno, na livo Nenada (u alegoriji). P. Vitezović odl. 3. *U svim drugim primjerima, što su se našli, stoji iz (ili poradi stiha 'z) nenađe u značenju: iznenadi, iznenada.* Dođe iz nenađe Taham kralj. P. Vitezović kron. 141. A ki misal na nju nima, 'z nenađe ju već krat prima. priričn. 89. Dobra sriča bole vgaja, iz nenađe ka dohaja. 112. On kot dobri otac 'z nenađe će priti. M. Kuhačević 46. Da se zlo u dobro 'z nenađe promini. 58. Tvu sržbu u milost 'z nenađe obrati. 135. — *Da se izgovaralo nenađa (a ne neuadja), to se vidi iz prvoga primjera, u kojem nenađa stoji u sroku s riječju sprovađa.*

NENADLEŽAN, nenađležna, *adj. onaj, koji nije nadležan.* Između rječnika samo u Popovićevu (incompetent). Nenađležan, unzukōmlich. Jur. pol. term. 542. Nenađležan, unzuständig, incompetent. B. Petranović r. kn. 42.

NENADLEŽNOST, *f. stanje onoga, što je nenađležno.* Između rječnika samo u Popovićevu (Incompetenz). Nenađležnost, Unzukōmlichkeit. Jur. pol. term. 542. Nenađležnost, Unzuständigke, incompetence. B. Petranović r. kn. 42.

NENADLIV, *adj. onaj, kojemu se ne može nadati.* Samo u Jambrešićevu rječniku (nenadliv, inopinabilis, insperabilis, — u lat. dijelu).

NENADMAŠAN, nenađmašna, *adj. onaj, koji se ne može nadmašiti (t. j. nadvisiti).* Samo u Popovićevu rječniku (unübertrefflich).

NENADMAŠNOST, *f. stanje onoga, što je nenađmašno.* Samo u Popovićevu rječniku (Unübertrefflichkeit).

NENADNOST, *f. stanje, kad se što nenađno dogodi.* Samo u Stulićevu rječniku (subitezza, celeritas).

NĚNÁDÍN (biće takav akc.), *adj. isto što nenađan.* Između rječnika samo u Mikafinu i u Stulićevu (vidi dale).

a. *adj. U rječniku Mikafinu (ali ne na svome mjestu po azbućnom redu, nego na str. 300a: navala nenađna, impetus repentinus) i u Stulićevu (improvisus, imparatus).*

a) uopće. Kadano se čovjek boji koje nenađne pogibili. M. Divković nauk 192b. A tri će najzadna, ki redom sad sjede, kroz djela nenađna zamjerne oč izglede. G. Palmotić 2, 488. Ako koji strah nenađni dode svrhu tebe. M. Radnić 523a. Rani ňega plam od trijeska nenađnega. I. Đordić uzd. 102. Pazi se jednoga nenađnega časa. J. Banovac pripov. 73. Kada cesar razumi ovo zlo nenađne. A. Kačić razg. 81. Odkud dode ta vojska nenađna? 126. Razumivši te nenađne glase. kor. 203. Stahu izvan sebe začuđeni videći nenađnega kraljeva (t. j. kralju, kojemu se nijesu ni malo nadali). 262. Ovi nenađni dogadaj sve kućane ozalosti. F. Lastrić od' 54. Kad bi se našo u tavnici za dug ili za koji drugi nenađni uzrok. M. Dobretić 534. U takoj nenađnoj jezivosti prosi pomoć. I. P. Lučić razg. 42. Udareni . . . s nenađnim gromom. izk. 17. Govori se u Počicima (u Dalin.). Zborn. za nar. živ. 10, 41. 95.

b) nenađna smrt. Što ga je sačuvao.... od nenađne smrti. M. Divković nauk 229b. Tadaj će doći sfrhu tih smrt nenađna. M. Orbin 221. Od nagle i nenađne smrti osloboди nas. I. Bandulavić 130b i S. Badrić pr. nač. 80. Od prije i nenađne smrti oslobođen. B. Kašić rit. 93. Sačuvan to od smrti subito i nenađne. V. Andrijašević dev. 14. Misa čuva čelade od smrti nenađne. I. Ančić svitl. 24. Nije nas učinio umruti od nenađne smrti. P. Posilović nasl. 142a. Zli biti će utrnuti smrtju nenađnom. M. Radnić 558b. Nismo nigda istiniti od smrti nagle i nenađne. S. Margitić isp. 8. Moj gospodar umro je smrtnj nenađnom. J. Filipović 1, 318b. Umri od smrti nenađne brez ispodivi. J. Banovac razg. 61. Biće ti obrana od nenađne smrti. M. Zoričić zrc. 8. Ostaće poražen.... s onom srtiju rənadhom. I. P. Lučić razg. 20.

b. adr. Samo u svezi iz nenađne (*isp. iz nenađne kod 2 nenađan pod b, b) i samo u četiri pisa xvii vijeka*). Kad mu se ova nemoć zgodiла iz nenađne. M. Divković ruk 206b. Apari dođe iz nenađne. čud. 90a. Kada iz nenađne bude priti. I. Bandulavić 249a. Može biti, da će te uzeti iz nenađne. M. Radnić 519b. Kada te iz nenađnog strah obide. I. Akvilini 311.

c. nenađna, upravo adj. fem., ali služi kao imenica (*isp. nenađna kod 2 nenađan pod c)*.

a) nenađana nesreća, nenađano zlo. U rječniku Stulićevu (*infortunium inopinatum*). Što so hoće.... hitra priskoka svakoj nezgodi i nenađni (ovo će biti pogreška mjesto: nenađnoj). M. Pavlinović rad. 103. Spas grčkoga carstva od turske nenađne. razg. 98. *Govori se u Dalmaciji, na pr. Nenađna te našla!* (*kletva*). M. Pavlinović, — u Stonu, na pr. Jesi li čuo kakav ga je nenađna snašla? M. Milas. — *Ovamo će ići i primjer:* Za ubjeđen nenađnu nada se nenađnoj. Poslov. danič.

b) nenađana smrt. Koji ovako čine, veće puta nenećom umru. M. Divković bes. 232. Zato se bojati, da će od nenađne svršiti. J. Banovac pripov. 234. U griju živu, kolik da ji(h) ne može nenađna dostignuti. J. Banovac pred. 113. Onu istu noć od nenađne ovi čovik umri. 146.

NENADOKLADAN, adj. onaj, koji se ne može nadokladiti, t. j. naknaditi; protivno: nadokladan (*izma potvrde*). Samo u primjeru: Bila je šteta nenađokladna. A. Tomiković živ. 192. Ispor. nenađokladan.

NENADOMJERAN, / nenađomjerna, nenađ- NENADOMJERIV, / mjeriva, adj. onaj, koji se ne može nadomjeriti; protivno: nadomjeren, nadomjeriv. *Oboje samo u Stulićevu rječniku* (qui satis remunerari nequit).

NEVADOMJESTLIV, adj. onaj, koji se ne može ne domjestiti; protivno: nadomjestljiv. Samo u Jambrešićevu rječniku (nenađomestljiv, irreparabilis, — u lat. dijetu).

NENADOPLATAN, / nenađoplatna, nenađ- NENADOPLATIV, / plativa, adj. onaj, koji se ne može nadoplatiti; protivno: nadoplatan, nadoplativ. *Oboje samo u Stulićevu rječniku* (qui satis remunerari nequit).

NENÂDOVAC, Nenâdôveca (jamačno je takav akec.), m. a) prezime u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 830. — b) dio sela Barajeva u okrugu podunavskom (u Srbiji). Etnogr. zborn. 5, 1053.

NENÂDOVIĆ, m. prezime izvedeno od imena Nenad. Često se nalazi u Srba. Potvrde donose: Deč. hris. 100. Nar. pjes. vuk 2, 646 (među prenumerantima). Šem. mitr. (1900) 10. Drž. kalend. (1905) 300. Imenik (1906) 447.

NENADUŠA, f. zaselak u Dalmaciji; viđi Medauša.

NENAGLEN, adj. spor; protivno: naglen (nema potvrde). Samo u Bjelostjeničevu rječniku (nenaglen, nehitren, improporatus).

NENAGNUTIĆIV, adj. onaj, koji se ne riježeagnuti; protivno: ganutljiv (nema potvrde). Samo u Jambrešićevu rječniku (neganutljiv, inflexibilis, intractabilis, — u lat. dijetu).

NENAHODAN, adj. onaj, koji se ne može naći; protivno: nahodan. Između rječnika samo u Stulićevu (nonahodan, v. nenhodiv) i samo u primjeru: Podobno je priličati onoj ženi nenađnoj. J. Kavačin 386a.

NENAHODIV, adj. isto što nenahodan. Samo u Stulićevu rječniku (qui investigari nequit).

NENAHODEĆE, n. nom. verb. prema glag. no nahoditi se. Samo u Mikačinu rječniku (nephahodenje, dalekobiće, absentia).

NENAJEŠA, m. f. onaj (ona), koji (koja) se ne može najesti, nasititi. Samo u Stulićevu rječniku (vehementer esurient s naznakom: e. g., t. j. communis generis).

NENAJMIV, adj. onaj, koji se ne može najmiti; protivno: najniv. Samo u Belinu rječniku (cho non si può affittare).

NENAKLADAN, adj. onaj, koji se ne može nakladiti t. j. naknaditi; protivno: nakladan (nema potvrde, ali ima naknadan). Samo u rječniku Belinu (nenađknadni, irreparabile) i u Stulićevu (irreparabilis). Ispor. nenađokladan.

NENAKLONOST, f. stane protivno onome, kojemu se kaže naklonost. Potvrda je samo: Nenađknost prema čemu, Abneigung gegen etwas. Jur. pol. term. 5.

NENAKNADLIV, adj. onaj, koji se ne može naknaditi; protivno: naknadljiv (nema potvrde). Potvrda je samo: Neuaknadjiv, unersetzbare. Jur. pol. term. 527.

NENAMJERA, f. stanje, kad se što ne namjera; protivno: namjera (u značenju te imenice pod f). Samo u rječniku Belinu (assentamento, assenza) i u Stulićevu (absentia).

NENAMJERAN, adj. onaj, koji se ne namjera; protivno: namjeran (u značenju toga adj. pod c). Samo u primjeru: Vrime jest od deset godina za doteći posidovanje od dobar onoga, koji se namira u mistu, di su dobra. Za doteći posidovanje od dobar češadeta nenađmornoga iše se vrime od dvadeset godina. A. d. Costa 2, 74.

NENAMJERAĆE, n. nom. verb. prema glag. namjeriti se; isto što nenamjera. Samo u Stulićevu rječniku (absentia).

NENAMJERLJEĆE, n. nom. verb. prema glag. namjeriti se; isto što nenamjera. Između rječnika samo u Belinu (assentamento, asenza) i u Stulićevu (absentia) i samo u primjeru: Neka budu negovo nenađmirene nadopuniti. A. d. Bella razg. 125.

NENAMJERNOST, f. isto što nenamjera; protivno: namjernost. Samo u Mikačinu rječniku (ali ne na svome mjestu po azbučnom redu, nego uz riječ nepritomnost kao nezin sinonim).

NENAMJESTIV, adj. onaj, koji se ne može namjestiti; protivno: namjestiv. Samo u Stulićevu rječniku (qui collocari nequit).

NENAMJESTLIV, adj. isto što nenamjestiv; protivno: namjestliv. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (nenamestljiv, illocabilis) i u Voltigijinu (nenamestljiv, inrimpiazzabile, unersetzbar; vidi glag. namjestiti pod f).

NENAMOLBEN, adj. onaj, koji se ne može namoliti (u značenju toga glag. pod b). Samo u primjeru: Vidiši če sina čovičanskoga . . . više ne krotka, nego proslavljenia, priuzveličana i više nemamolbena (poradi glasa -); vidi molba pod 1). Đ. Rapić 15.

NENAPLATLIV, adj. onaj, koji se ne može naplatiti; protivno: naplatljiv. Između rječnika samo u Jambrešićevu (irremunerabilis, — u lat. dijelu). Potvrda je još samo: Nenaplatljiv, neiztjeriv, uneinbringlich. Jur. pol. term. 526, — nenaplatljivo, neiztjerivo iskače, uneinbringliche Forderung. 527.

NENAPLATLIVOST, f. stanje, kad je što nepлатљиво. Potvrda je samo: Nenaplatljivost, neiztjerivost, Uneinbringlichkeit Jur. pol. term. 526.

NENAPOR, m. nestaćica napora (u značenju te imenice pod a). Samo u Stulićevu rječniku (virtutis, vis, roboris defectus). — Nepouzdano.

NENAPORAN, nenačorna, adj. slab; protivno: naporan (u značenju toga adj. pod a). Samo u Stulićevu rječniku (inefficax).

NENAPRAVA, f. nestaćica naprave (u značenju te imenice pod f). Samo u Stulićevu rječniku (ornamenti defectus). — Nepouzdano.

NENAPRAVAN, adj. nenakicen; protivno: napravan (u značenju toga adj. pod b). Samo u Mikalinu rječniku (ali ne na svome mjestu po ažbućnom redu, nego s. v. neuresen, — incultus, herridus, adv. nenapravno, inculte, horride).

NENAPREČAN, adj. onaj, koji je bez napretka; protivno: naprečan. Samo u primjeru: Ako boljezan imamo svrhu nevođnijeh . . . štetnih, nenapredanijeh. M. Divković bes. 88.

NENAPREDAČAN, nenapredačna, adj. isto što nenačiran; protivno: napredačan. Samo u Stulićevu rječniku (non proficius).

NENAPREDAK, nenačrta, m. nestaćica napretka (u smislu te imenice pod c). Između rječnika samo u Stulićevu (lucri, utilitatis defectus) i samo u dra bosanska pisa. Veće im se puta događaju mnoge tuge . . . i mnogi nenačredi. M. Divković bes. 164. Ako se tko dreseli o komu svomu nenačrdu. 809. Jednako se u napridku i u nenačrdu iliti u suprotivštinaima ima Bog ljubiti. F. Lastrić od' 51. Koja nam plodi poniznost u napridku, a jakost u nenačrdu i utišće. ned. 296.

NENAPROSLIV, adj. onaj, koji se ne može napositi (u značenju toga glag. pod b). Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (nenaprosliv, komu se ne moći moliti, inexorabilis, inoratus), u Voltigijinu (inesorabile, unerbittlich) i u Stulićevu (nenaprosliv, v. neumoliv).

NENAPUČEĆE, n. nom. verb. prema glag. 1 napučiti. Samo u Stulićevu rječniku (incollarum infrequentia).

NENAPUNIV, adj. onaj, koji se ne može napuniti; protivno: napuniv. Samo u primjeru: Jerbo jest nenačrni žudba ovijeh žudih. J. Matović 499.

NENÁRAVAN, nenárovna (z takvijem se akc. govorí), adj. značená protivnoga značenú adj. narava. U rječniku Stulićevu (non naturalis), u Šulekovu něm.-hrv. i u Popovićevu za něm. unnatürlich.

a) primjeri prema onima kod naravan pod g. Stavno dakle u ufanje zraka ovoga nenárovna početi če ja pjevanje. P. Kanavelić 2. Bivši se meni istomu nika stvar nenárovna dogodila. A. Kanižlić utoč. 41.

b) primjer prema onima kod naravan pod h. Kako je sva če dika nenárovna i hiňena. G. Palmotić 2, 33.

NENÁRavnost, nenárovnosti, f. svojstvo onoga, što je nenárovno; protivno: naravnost. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku (Unnatürlichkeit) i u Popovićevu (Unnatur, Naturwidrigkeit).

NENARAVSKI, adj. isto što nenárován. U rječniku Bjelostjeničevu (innaturalis, monstrosus, prodigiosus), u Voltigijinu (soprannaturale, übernatürlich) i u Stulićevu (non naturalis). Ako se . . . čini prismradni i neizrečni grih petogradni, t. j. u mjestu nenárovsko. A. Kadelić 2'2.

NENAREDAN, adj. bezredan, neuredan. U rječniku Jambrešićevu, Stulićevu i u Popovićevu (vidi dale).

a) u navedenom značenju. U rječniku Jambrešićevu (samo adv. nenaredno, inordinate, — u lat. dijelu) i u Stulićevu (nenaređan, v. bezredan; — adv. nenaredno, v. bezredno). Po opranju . . . duše od grijeha i zloba i nenarednijeh požud telesnih. B. Gradić djev. 113. Kada utežemo . . . požude nenaredne i nesvijesne od puti naše. A. Gučetić roz. mar. 306. Jerbo nijesu nigda imali nijedno nenaredno nasljenje. M. Orbini 187. Od ovoga ili onoga prijatelja nenaredno ljubljena. B. Kašić zrc. 180. Iz ljubavi nenaredne i tašta straha (iz lat. ex inordinato amore et vano timore) nasl. 160. Koji nije ništa nenaredno ostavio u svojoj stvori (iz lat. qui nihil inordinatum in sua reliquit creatura). 179. Koliko je štetna ljubav nenaredna od mjedi i bogactva. I. Držić 176. Samo če pogledanje . . . razčinaje pokrenutja nenaredna. 405. Muku jest tebi svaka duša nenaredna. P. Posilović nasl. 164b. Počeme upadati u poželjena i hoteća nenaredna od svijeta i tijela. M. Radnić 253a. Tvoji zli običaji, koji su nepodobni, nenaredni i razpušteni. 293b. Uzdrži se od nenaredne radosti. A. Kanižlić nitoč. 339. Da se ne smutimo niti nenarednu koju žalost ne ukazemo. 642. Neka poželenje nenaredna pod oblast vrže. uzr. 212. Oni budu mogli pokarati, nenaredna kad budu viditi. A. Blagojević pjesn. 54. — Adv. Nikavu stvar ne ljubi nenaredno. M. Radnić 255a. Tvoj život nenaredno opak ne dopušta, da . . . 293b.

b) nespretan. Samo u Popovićevu rječniku (ungeschickt, unförmlich). Ispor. naredan pod g.

c) Ne razabira se značenje u primjerima: Od nenaredne sumnje od nikoga. Naručen. 31a. Radi muke nenaredne uklanaju se od pravde i istine. A. Gučetić roz. jez. 197.

NENAREDBA, f. nestaćica naredbe (u značenju te riječi pod e). U rječniku nijednom, a samo u tri knjige.

a) nered, neurednost. Od koje stvari izlazi nenaredba od života. I. Držić 248. Za hoditi po naredbi u tijelu, činiš nenaredbu u duši. M. Radnić 73a. Pakao ne ima naredbe nikakve, nego nenaredbu. 285a.

b) *nepodopština, bespuće*. Ovu nepriliku i veliku nenaredbu vidi Solomun. M. Radnić 102b. Ne daju dopuštenje očućenju, da učini koje nenaredbe i razpušteće. 228a. Smetna i nenaredba ovoga svijeta gori vatrom od požudeća. 253a. Ovo je temelj, svrhu koga našlaňa se sva nenaredba od grijeha. 396b. Pripisujući inostrane knjige, u kojim su nenaredbe mloge. A. Blagojević pjesn. 43.

NENAREDBEN, adj. isto što nenaredan pod a. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nenarebenu; prez naredbe, irregularis) i u Voltigijinu (inordinato, unordentlich) i samo u primjeru: Ne viditi u ňemu (t. j. u svijetu) nego dim od oholosti i vatu od poželjena nenaredbena. M. Radnić 806b.

NENAREDNOST, f. svojstvo onoga, što je naredno (u smislu toga adj. pod a). Između rječnika samo u Jambrešićevu (indispositio, inordinatio, — u lat. dijelu) i samo u primjeru: U kom nijedne nenarednosti od požud putevnih ne bi bilo. B. Gradić djev. 12.

NENAREDEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne narediti (t. j. urediti; vidi narediti pod a). Samo u rječniku Bjelostjenčevu (inordinatio) i u Jambrešićevu (indispositio, — u lat. dijelu).

NENARESAN, nenesrena, adj. neurešen, ne-nakićen; protivno: naresan. Samo u rječniku Belinu (adv. neneseno, inornatamente) i u Stulićevu (nenaresan, v. neuresan).

NENARICA, f. riječ tamna značenja i postaća. Samo u primjeru: Sad mješte hram, mješte dvori nенарице (tako je u izd. 1913, a u izd. 1861 nemarica) svud i tori. J. Kavačin 125a.

NENARUČAN, adj. nezgodan; protivno: naručen (u značenju toga adj. pod a). Samo u Daničiću u rječniku (nenaručljiv, incommodus s primjerom): S toga jest usiljno ljudem kraljevstva ti dvoje carine plaćati, a nam jest mnogo nенаруčno, jer za taj uzrok odvraćaju se ljudi kraljevstva ti odb našeg grada (iz svršetka xiv vijeka). Spom. sr. 1, 23.

NENASIĆEN, upravo pas. partic. zanijekani prema nasićen, ali se uzima i u značenju adj. nenasitan. U rječniku nijednom. O nebozi žrlci, o nenasicenim ljudi! Korizm. 63a. Čovik bogat ni ino nego stvar smrtna, ka se pita jednim nenasicenim gladom. Transit 56. Bole je malahuo strahom Eozijem negoli veliko blago i nenasiceno. M. Divković bes. 472. Žudim pohlepno i s pohotinjem nenasicenim. B. Kašić nač. 36. Nenasićeni grijeh jest lakomost. M. Radnić 356a. Nenasićeno i veoma pohlepno jest srce čoeđe. 451a.

NENASIĆEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne nasićiti (se). Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nenasićenje, v. nenasitlivos) i samo u primjerima: Ča se razumi nenasicenje grla. Korizm. 65a. Postaviće Bog svrhu tebe glad i nenasicenje. I. Ančić ogl. 159.

NENASIT, m.

a) onaj, koji se ne može nasićiti. Samo u Vukovu rječniku (der Nimmersatt, insatiabilis).

b) ptica gem, pelikan, nejasit. U rječniku Belinu (pelicano), u Stulićevu (pellican, platea, platalea s primjerom iz Đordića, koji se i ovde navodi), u Šulekovu řem.-hrv. i u Popovićevu za řem. Pelikan. Nenasiću pustinjskomu priličan sam ja vidjeti (iz psalma 101, 7). I. Gundulić

203. Bdim bez družbe, stren u svemu ko nenasit sam srđ gora. I. Đordić salt. 541.

NENASITAN, adj. insatiabilis; protivno: nasićan. U rječniku Belinu (insaziabile, — adv. nenasitno, insatiabilmente), u Voltigijinu (insaziabile, unsattig) i u Stulićevu (insaturabilis, insatiabilis s primjerom, za koji se kaže da je iz Mateića: žeju nenasitu Božjeg proslavljenja).

a. u pasivnom smislu: onaj, koji se ne može nasićiti.

a) o čemu konkretnom. Put od tužnoga i nenasitnoga paklenoga jaza V. Andrijašević pr. nač. 30. Nenasitni krvopive. J. Kavačin 456a. Neizvidno množstvo miša pogubnjebi nenasitnjeh. I. Đordić salt. 269. Nasljeđuj goruće ove ljubovnike i nenasitne proslavite srca svetoga Jezusova. I. M. Mateić 227. Ako je lakomce nenasitne naslidovao. I. P. Lučić razg. 3. Mnozi vukovi nenasitni. B. Zuzeri 46. Otrovani od pohlepa puti, od nenasitnih očiju. Grgur iz Varažda 82.

b) o čemu apstraktnom. Romon sladcijeh od beseda... nenasitnu žedu gasi. P. Kanavelić 425. O nebesa, na što osudi nenasitna čes me moja! A. Gledević 150b. Nenasitna pohlepa sebe sved iznositi, uzyišivati. I. M. Mateić 245. Dati život radi vandeja, ta bi u ňemu žeja ne-pristavna, pohlepa nenasitna. A. Kalić prop. 493. Svud si ostavio utješten koji stupaj nenasitne tvoje bludnosti. B. Zuzeri 88.

b. u aktivnom smislu: onaj, koji ne može nasićiti. Samo u primjeru: Među dobrima svitovnim nenasitnim. I. P. Lučić razg. 3.

NENASITIM, isto što nenasitan pod a; upravo je partie. prez. pas. uzet bez sumne iz crkveno-slavenskog jezika. Samo u primjeru: Veličastvjem velike žeje udilne, jedine, nenasitime. Š. Budinić ispr. 43.

NENASITIV, adj. onaj, koji se ne može nasićiti; protivno: nasićiv. U rječniku Mikačinu (nenasitivi, tko se ne može nasićiti, insaturabilis, insatiabilis, inexplebilis, — adv. nenasitivo, insaturabiliter, inexplebiliter), u Belinu (insaziabile, — adv. nenasitivo, insaziabilmente) i u Stulićevu (insaturabilis, insatiabilis, — adv. nenasitivo, insaturabiliter, citra satietatem). Čovjek sasma lakom, proždor, tužbine nenasitiv. B. Zuzeri 158. Držeći... sve opačine od poganstva nevjernoga, oholas u uboštvo, nenasitivu nečistoću. 365.

NENASITIVOST, f. | svojstvo onoga, koji

NENASITIVSTVO, n. | je nenasitiv; protivno: nasićivost, nasićivstvo (ni jednoj ni drugoj toj riječi nema potvrde). Samo u Stulićevu rječniku (stomachi vitium, quo qui laborat, edendo satiari non possit). Druga je riječ nepouzdana.

NENASITLIV, adj. isto što nenasitiv; protivno: nasićiv. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (insatiabilis, insatiabilis, inexplebilis, — adv. nenasitivo, insaturabiliter, insatiabiliter) i u Jambrešićevu (insaturabilis, — adv. nenasitivo, insaturabiliter) i samo u dviđe knjige. Mnogo se gorko učini ovo naredenje čoviku nenasitljivu. A. Kadrić 261. Kudi papu potvorajući nega nenasitljivom požudom za gospodovati. A. Kanižić kam. 161.

NENASITLIVOST, f. svojstvo onoga, koji je nenasitljiv; protivno: nasićivost (nema potvrde). Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (insatiabilitas, insatietas ...), u Jambrešićevu (insaturabilitas, insatietas) i u Voltigijinu (insaziabilità. Unsättigkeit).

NENASITOST, nenasitosti, *f. isto što nena-*
sitivost; protivno: nasitost. Između rječnika
samo u Belinu (nenasitos, insaziabilità). Govori
se u Lici. J. Bogdanović (zabilježio akc. nenásitost).

NENASLADAN, nenasladna, *adj. onaj, koji*
je bez naslade; protivno: nasladan. Samo u Stu-
lićevu rječniku (absque delectatione).

NENASLEDAN, nenasledna, *adj. onaj, koji*
je bez naslednika. Samo u Stulićevu rječniku
(absque herae). — Nepouzdano.

NENASLEDIV, *adj. onaj, koji se ne može na-*
slovarati; protivno: naslediv. Samo u Stulićevu
rječniku (inimitabilis).

NENASLEDLIV, *adj. isto što nenaslediv; pro-*
тивно: наследлив. Само у рјечнику Bjelostjenjenu
(nenasledljiv, neslediv, inimitabilis) и у Voltigijinu
(nenasedljiv [sic!], inimitabile, unnachahmlich).

NENASTOJAN, nenastojna, *adj. nepoman, ne-*
maran; protivno: nastojan. Između rječnika samo
u Stulićevu (incuriosus, indiligens) i samo u pri-
mjeru: Tko je nedostojan, sve svoje stvari stavљa
na srjeću. Zborn. (1520) Sb.

NENASTOJAĆE, *n. nom. verb. prema glag.*
ne nastojati. Samo u jednom rukopisu. Ponese
dušu negova i pakao za negovo nenastojanje,
zašto ne napredova u dobru, koje bješe počeо.
Zborn. (1520) 9a.

NENASTOJNIK, *m. onaj, koji ne nastoji, ne*
*mar. Između rječnika samo u Stulićevu (nenas-
 tojnik, v. nepomnik) i samo u primjeru: Kada oni . . . onako radostivi čekaju dar i plaću svog
 nastojača, što čine ostali izdajnici i nenastoj-
 nici? E. Pavić prosv. 1, 49.*

NENAŠ, *pron. non noster. Samo u primjeru:*
Po nenaših učionah. M. Pavlinović rad. 149. —
Nepouzdano.

NENAŠASTLIV, *adj. onaj, koji se ne može*
naći. Samo u primjeru: Koliko su nedohitljivi
sudi negovi i nenašastljivi putovi negovi! (iz lat.
quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et
*inestigabiles viae eius! rom. 11, 33). I. Veli-
 kanović upuć. 3, 11.*

NENAŠKODENE, *n. nom. verb. prema glag.*
*ne našlošiti. Samo u Stulićevu rječniku (nenas-
 kodenje, indennità, damni compensatio s nazna-
 kom, da se nalazi u glag. misalu).*

NENATHODAN, *nenaθodna, adj. onaj, koji*
se ne može nadići (upravo: nathoditi). Samo u
*Stulićevu rječniku (nenaduhan, invictus, insu-
 perabilis). — Nepouzdano.*

NENATKA, *f. isto što 1 nenađ pod c, 2 nenađ.*
*U rječniku Mikaljnu (nenadka, zgoda, accidente,
 casus), u Voltigijinu (nenadka, accidentalità, Zu-
 fälligkeit) i u Stulićevu (nenadka, accidens, ca-
 sus, eventus s naznakom, da se nalazi u Kašića).*
Ponajviše se nenatka nalazi u svezi iznenatke
*(t. j. iz nenatke), koja znači isto što iznenada,
 iznenadi, a potvrda navedeno joj je dosta kod
 iznenatke. Izved iznenatke nalazi se u istom
 značenju i snenatke (t. j. s nenatke); potvrde su
 u rječniku Mikaljnu (vidi kod riječi 2 nenađan)
 i u Stulićevu (iznenadke, s nenadke, v. nenađno).*

NENAUČAN, *adj. insuetus, imperitus, indoc-
 tus; protivno: naučan. U rječniku Belinu, Vol-
 tičijinu i u Stulićevu (vidi daže). Iz vremena pos-
 lje Stulićeva rječnika nije se našlo potvrda.*

a) onaj, koji nije navikao; vidi naučan
 pod a. U rječniku Voltigijinu (non avvezzo, un-
 gewöhnt). Koliko podnese putujući po zemlji ne-
 naučan zraku, gladan i žedan. A. Kanižlić fran.
 192. Više se potvrda nije našlo.

b) nevješt; vidi naučan pod b. Samo u
 primjerima: Oni ne imajući oružja i nenaučni
 vojevanju. A. Kačić kor. 72. Nenaučan voziti se
 po moru. F. Lastrić od' 63.

c) onaj, koji je bez nauke, nije ništa učio,
 nije obrazovan; vidi naučan pod c. U rječniku
 Belinu (nou dotto) i u Stulićevu (ignarus s na-
 znakom, da se nalazi u kajk. pisca Mulika). Biškup . . . prvo nego koga redi, da ima nauk
 izviditi ili eksaminati negov, i ako bi koga ne-
 naučna . . . našal, da ga nema rediti. F. Glav-
 vinić cvit 216b. Sada nijesu ovi nenaučna
 mnoštva i priprosti ljudi. P. Bakšić 71. Nenaučni
 pogrdaju i nenavide naučne. M. Radnić 217b.
 Ljudi priprosti, nenaučni i ubogi. I. Grlić 4.
 Boga žubit može jednako . . . naučni nenaučni.
 S. Margitić fala 258. Misnik, koji odriše ne
 imajući zadosta značja, vrlo sagrisuje, i ne samo
 on, nego i oni, koji mu dopusti značući ga ne-
 naučna. A. Baćić 379. Ima imat pomlu toliko
 od priprostilih i nenaučnih koliko od mudrih
 i naučnih. P. Filipović 15. Da bi za spaseće
 iskrnega nastojali nenaučna učeći, nerazumno
 svitujući. A. Kanižlić utoč. 404. Dite jedno mlado,
 nerazumno i nenaučeno postavljeno za sudca
 puku. A. Kačić kor. 222. Prilikom služe za ne-
 naučne. F. Matić 57. Na sud . . . bogaci i siro-
 masi, sudci i vojnici, naučni i nenaučni! Đ. Rapić 13. Odgovara, da je veće zlo ne bit
 prignut na svitovanje nego bit nenaučan. J. Fi-
 lipović 3, 345a. Da mi ne zabaviš toliko u na-
 činu urednog pisanja, koliko u nenaučnomu slan-
 ganju. P. Knožević pis. vi. Od naroda nenauč-
 noga i nekuiževnoga. F. Lastrić od' 103. Ovo
 su svi bili ljudi nenaučni i nekuiževni. J. Veli-
 kanović upuć. 1, 142.

d) isto što neiskusan. U rječniku Volti-
 gijinu (inesperto, unerfahren) i samo u primjeru:
 Glada, ko me izkušuje divičica nenaučna. M.
 Gazarović 47.

e) onaj, koji ne može ili ne će što da
 nauči. Samo u Belinu rječniku (indocile, inetto).

f) onaj, koji je bez mudrosti. Samo u pri-
 mjeru: Odluciše, da se prikažu Apolinu Delfiku
 prva naučenja kakono bogu od mudrosu, dali
 oni jo bio krivi i nenaučni bog. A. d. Costa
 1, III.

NENAUČEN, *adj. (upravo partic. pas. zani-
 jekani prema naučen), insuetus, indocetus; pro-*
тивно: naučen. Između rječnika sauo u Bečinu
(vidi daže).

a) isto što nenaučan pod a. U rječniku
 Belinu (chi non è avrezzo) i samo u primjeru:
 Slaba, mučat nenaučena (t. j. žena) . . . propo-
 vida, štograd čuje. J. Kavanin 356b.

b) isto što nenaučan pod c. U rječniku
 Belinu (ignorante). Ča je on . . . na uteseniji
 nenaučenih ludi . . . naredil (iz xv vijeka).
 Mon. croat. 108. Ki ima redovnika nenaučena.
 Naruč. 76a. Ako jest toliko nenaučen, da ne
 umi ni znado deset zapovidi Božjih. Š. Budinić
 ispr. 81. Kako dijete nenaučeno . . . trudno
 pismo božanstveno toli lasno razumijo. Ć. Pal-
 motić 3, 115b. Ne bivši se nitko naučen rodio.
 V. Andrijašević put 7. Kako Bog prijeu zlim i
 nenaučenim misnikom. I. Ančić svitl. xvii. Ne
 će biti razlika . . . medu naučenjem i vrlo kní-

ževnijem. M. Radnić 358^a. Dobitej naučenijeh nenaучен . . . zatvori usta filozofim. K. Pejkic 96. Neke stvari teške razumjeti, koje nenaучeni i neutvrđeni izvréu. Vnk 2 petr. 3, 16.

c) isto što nenaучan pod d. Samo u Belinu rječniku (inesperto).

d) Osobit je ovaj primjer: Sluge, budite podložni . . . gospodi vašoj ne toliko dobrim i razumnim, da jošće i nenaучenim (iz lat. servi, subditi estote . . . dominis nou tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis. 1 petr. 2, 18). Bernardin 110. Rijeć dyscolis (iz grč. δύσκολος, mrzovljast, oporit) krivo je Bernardin procitao dyscholus i doveo ju je u svezu s riječju schola, t. j. uzeo je dyscolus u značenju: onaj, koji nije u školu išao, nenaучen.

NENAUČIV, adj. onaj, koji ne može ili ne će sto da nauči. Samo u Stulićevu rječniku (indocilis).

NENAUČIVOST, f. | svojstvo onoga, koji

NENAUČIVSTVO, n. | je nenaучiv; protivno: naučivost, naučivstro (ovoj rijeći nema potvrde). Samo u Stulićevu rječniku (mens indocilis, ingenium indocile). Druga je rijeć nepouzdana.

NENAUČNOST, f. svojstvo onoga, tko je nenaучan (u smislu toga adj. pod e). Samo u rječniku Belinu (nenaучnos, indocilita) i u Stulićevu (mens indocilis, ingenium indocile).

NENAUDAN, adj. nekriv, nevin. U rječniku Belinu (nenaudni, innocente), u Bjelostjenčevu (nenaudni, v. neškodljiv) i u Stulićevu (nenadan, v. neaudiv). Ruke vaše uzdržite nenaudne (iz lat. manus vestras servate innoxias. gen. 37, 22). I. Bandulović 46b.

NENAUDIV, adj. isto što nenaudljiv. Samo u Stulićevu rječniku (innocens).

NENAUDLJIV, adj. onaj, koji ne može, ne će nauditi; protivno: naudljiv. Između rječnika samo u Stulićevu (innocens) i samo u primjeru: Da je stvar prava, a iskrinem nenaudljiva. A. Baćić 67.

NENAUKE, m. neznanje; protivno: nauk (u značenju te riječi pod d). U rječniku nijednom. Duša naša ako hoćemo da evate i plodi . . . ne imamo je saditi ni staviti u sjoni od ludosti i nenuka; to jest . . . gdi ne čujemo i ne vidimo zrake i svjetlosti nauka božanstvenoga. M. Divković bes. 209. Srce mudro iše navuk i usta ludih pasu se u nenuvuku (iz lat. cor sapiens quaerit doctrinam et os stultorum pascitur imperitia). F. Glavinić cvit xviii. Grisi . . . od ludosti, od nenuka protiva mudrosti Božjoj zovu se. I. Ančićevrata 162. Neumiteonstvo i nenuka potribiti za svoj posao. ogl. 165. Vidi i pozna Bog . . . našu nemudrost i nenuka. S. Margitić fala 222. Zaradi neznanstva oli nenuaka svoga ne znaju što čine u svomu dilovaњu. M. Dobretić 98.

NENAUKA, f. oduka, odvika; vidi nauka pod c. Samo u Stulićevu rječniku (desuetudo). — Ne-pouzdano.

NENAVADA, f. neobična; protivno: navada. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (uz rijeć nena-vadnost, — vidi tam) i u Jambrešićevu (insuetudo, — u lat. dijelu).

NENAVADAN, nenavidna, adj. nenaучan (u značenju toga adj. pod a), neobičan; protivno: navadan. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nenaviden, neobičen, inusitatus, insolitus,

insuetus . . . nenaviden, nevešč, inassuetus . . ., indoctus, inexperius, — u dv. nenavidno, neobično, inusitate, insolite, insuete . . .), u Jan. b. rječevu (nenaviden, inassuetus, insuetus, inusitatus, — adv. nenavidno, insueto, inusitate), u Voltigijinu (inusitato, ungewöhnlich) i u Stulićevu (nena-vadan, v. neobičajan).

NENAVADNOST, f. neobičnost; protivno: navadnost. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nenavidnost, nenavidada, neobičajnost, insuetudo, desuetudo, insolentia, novitas), u Jambrešićevu (insuetudo, — u lat. dijelu i u Voltigijinu (inusitate, Ungewöhnlichkeit).

1. NENAVID, m. isto što nenavid. Samo u tri pisa. Lakomi je kto nenavid od sinru taj cvijetak . . . satrti. M. Vetranić 1, 196. Nenavid još je š. nom, rad koga svijet tuži. 1, 467. K to-muj se sastašo nenavid s lijenosti. 2, 154. Ima i nešto križa spasna, ki raščina nenavid. J. Kavačin 319a. Da je bez ogrješna, bez rasržbe, bez osvete i nenavida. 1. Nenadić nauk 125. Svaki dan u istijem ili u novijem grijesima, u oholosti, u nenavidu. 205.

2. NENAVID, f. isto što 1 nenavid. Samo u primjeru: Odovud omražne, nenavid velika. M. Kuhačević 98.

NENAVIDA, f. isto što 1 nenavid. Samo u primjeru: Ne znam, je li čijom nenavidom. Š. Stefanac 45.

NENAVIDAC, nenavidica, m. isto što nenavid-nik. Samo u jednoga pисца. Od angela učini se djaval, od dobročinka zločinac i od ljubezniva nenavidac. F. Glavinić cvit 4b. Nenavideca črv pakleni bude gristi. 148a. Nenavidac isčeuti osvetu budo srdit, svitl. 19.

NENÁVIDAN, nenavidna, adj. odium habens, invidus. U vecini rječnika (vidi daže).

a) onaj, koji mrzi. U rječniku Mikaljinu (samo adv. nenavidno, s nenavidostju, odiose) i u Belinu (samo adv. nenavidno, odiosamente). Taj čas čud se ma ukaza nenavidna takoj slavi. J. Kavačin 395b. Nenavidno na te progostvo nasrće. A. Kanižlić utoč. 37. Da promijene svoj nenavidni napcr u svijesnu i uljudnu razsudu. Š. Rosa 158b. Da sudac po pravdi i po milošći bude priveden izreći osudu, ne po sržbi, propasti i drugomu uzroku nenavidnomu. A. d. Costa 2, 192. Nenavidan, nenavidna, odium habens. D. Nemanjić (1885) 41. — Adv. Tko je red kaluderski . . . oholo, nenavidno i nepravo progonio. I. Đordić ben. 169.

b) isto što zavidljiv. U rječniku Belinu (samo adv. nenavidno, invidiosamente), u Bjelostjenčevu (nenavidni, nenavidnik, invidus, invidiosus, invidiae plenus, malevolus, — adv. nenavidno, invide, invidiose, livide), u Jambrešićevu (samo adv. nenavidno, invidiose), u Voltigijinu (invidioso, reidisch, — adv. nenavidno, invidiosamente, neidischerweise), u Stulićevu (invidiosus, invidus, — aadv. nenavidno, invide s prinjerom iz J. Palmotića 433: Zaman ga još Junone nenavidno svuda tjera) i u Popovićevu (neidisch).

a) uopće. Sliši ti, ženo nenavidna. Korizm. 52a. Otejući napliniti zapoved nenavidne kraljice, Mirakuli 21. Imi sv. Ignatijije nikre zlobne i nenavidne, kih ou pravicom pridobi. F. Glavinić cvit 250a. Nenavidno lijeno vrijeme ja s besjedam ovijem varah. G. Palmotić 3, 98b. Nu moj želi svrhu imati nenavidna brani tmina. I. Đordić pjes. 16. Nenavidna smrt ništa ne nahudi

ćegovo slavi. A. Kanižić fran. 64. Da mu je krvica učišena od nenavidiñ i zlobnih obtužiteļah, kam. 25. Jere je smrt nenevidna u najboloj mladosti jedinoga sinka moga proždrila. Đ. Rapić 77. Nenevidni kada vidi, da tko koju kripost slidi. V. Došen 114^b. Dok ne čuje opet riči nenevidne i pogane. 115^b. Na ćegovo slavu povuče nenevidne oči zlobnik. I. Đordić ben. 37. Jer si bila nenevidna (*govori sv. Petar svojoj materi*). Nar. pjes. istr. 6, 8. *Govori se u Lici* (*s naznačenim akc.*), na pr. Znam ja, da ste vi svi meni nenevidni. J. Bogdanović. — *Adv.* Tko mu tu hvalu prione nenevidno obsejenivati. I. Đordić uzd. vi. Nenevidno koji zinu, da svit sruše i ukinu. V. Došen 144^a.

b) s dopunom u dativu. Da Efraim ne bude nenevidan Judi. Proroci 19. Jere drugome jesu nenevidni. D. Rapić 240. Čelad malovridna i drugome nenevidna. V. Došen 115^b. Grišnik malovridni tudem dobru nenevidni. 135^a. Lublaše pravicu . . . nitkom nenevidan. M. Kuhačević 75. Da bismo nenevidni bili tudem bogastvima. J. Matović 422. — *Možda ovamo ide i primjer:* Kučanica . . . koja nije nenevidna domu. J. S. Režković 387.

NENAVIDJELAC, nenevidioča, *m. zavidlivac*. U rječniku nijednom. Naučeniji imaju milosrdje . . . a nenevidiocem nismo dužni. I. Ančić ogl. 180. Govorim od ohologa, od kurvara i od nenevidioča. P. Posilović nasl. 18a. Koje su uzdigli, budu im najveći nenevidioči i prognonješi. M. Radnić 135^a. Nenevidilac u zlu iskrnega naslađuje se. 280^a. Na mesto nenevidioča namisti se drugi pun ljubavi. S. Margitić fala 11. Gdi ste sada, nenevidioči? T. Babić 29. Nenevidioči i opaki motrahu dila ćegova za moći ga osvaditi. F. Lastrić od¹ 271.

NENAVIDJENSTVO, *n. isto što nenevidost (t. j. nržna).* Samo u primjeru: Mnoštvo nenevidjenstvom žestoko, oružjem strašno. M. Divković bes. 367.

NENAVIDJETI, nenávidím, *impf.* odisse, invidere. *Kod navidjeti je razloženo, kako je to, da nenevidjeti isto znači što i navidjeti. Premda nenevidjeti ima na početku riječcu ne, ipak je značenje glagolu afirmativno, zato se uzima još jedno ne, kad ga treba zanijekati. Potvrde su tome: Ne nenevidi ogran ognja . . . voda vode ne nenevidi. M. Divković nauk 129^a. Jedno udo drugo ne nenevidi. P. Knežević osm. 323. Nije nitko nikad nenevidio svoje tilo. M. Dobretić 455. S tijem se ne slažu primjeri: Teško onomu, koga nitko nenevidi. Poslov. danič. Ovi svijuh ovih stvari uživaće nikomu nenevidi. I. Velikanović upuo. 1, 353., ali po svoj prilici bi bole bilo da je štampano: ne navidi. — U svijetu rječnicima (vidi daže). Najstarije su potvrde iz druge polovine xv vijeka (vidi prva tri primjera pod a, a).*

a.) isto što navidjeti pod b.) U rječniku Mi-kašinu (nenaviditi, mrziti, odi, habeo odium in aliquem, suscipio odium in aliquem, — neneviden, odiosus), u Belinu (odiare, voler male), u Vukovu (hassen, odisse, — nenevidjeti se, einander hassen, alius alium odit, cf. mrziti se) i u Daničićevu (nenavideti, odisse s jednom potvrdom srpskoslovenskom). Iz vijekova XVI—XVIII našlo se veliko mnoštvo potvrda, iz XIX vijeka malo.

a) akt. Se sut nemilostivi knezovi i bisupi nenevideće ubozeh (iz glag. rukopisa XVI vijeka). Arkiv 9, 115. Oni ga počeše jošće veće

neneviditi. Kolunić zborn. 24. Nemoj neneviditi brata tvoga u srci tvojem. Bernardin 64. Začne imati kajanje i žalost svojih grijih i počne je neneviditi. Katek. (1561) 90. Da ljudi biže od ispovidi i da mrze na ňu i da ju nenevide i odgone. Š. Budinić ispr. 15. Nenevidit drugih žudeći jim zlo grijeh je smrtni. A. Komulović 22. O tamni grijšnici, ti si nenevidio nauk moj. M. Divković bes. 31. Požubil si pravdu i nenevidil si nepravdu. I. Bandulavić 12^a. Jer su i mene zlobili, nenevidili i progoni. I. Ančić vrata 79. Ovi sveti prorok nenevidiše idole. S. Margitić 40. Saul poče Davida nenevidjet i progniti. I. Đordić salt. ix. Koji himbeno mene nenevide. F. Lastrić test. 106^a. Zaradi toga nenevidiše puno sestru svoju. A. Kačić kor. 32. Ovoga . . . pastira pomamno nenevidiše odmetnici. A. Kanižić kam. 881. Koja te je najviše nenevidila. D. Obradović bas. 251. i t. d., i t. d. — *Potvrde poznije:* Šta sam vam učinio, da me u toliko godina nenevidite? G. Zelić 295. Snahu su veoma mržjele (*sic!*) i nenevidile. Nar. prip. (iz Herc.) vila (1868) 651. Nenevidim društvo bezakoničko. Đ. Daničić psal. 26, 5. Koji te nenevide, podigše glavu. psal. 83, 2. Oj Stipane nevojniče, tebe tvoji nenevide. Nar. pjes. istr. 6, 15.

b) refleks. (upravo recipr.). Meju sobom se nenevidili. Postila (1562) 3^b. Tako se i ljudi ne imaju meu sobom nenevidjeti. M. Divković nauk 129. Vlasteli se nenevide. J. Kavačin 486^b. Sotona nastoji . . . jedna bi se nenevidili (t. j. muž i žena) i među sobom se grizli. J. Banovac razg. 83.

c) pas. (može biti i s riječicom se). Pravda oče, da se vsaka ludoba ima nenevidit. Korizm. 42^b. Bi od svih dobrih požubljen, a od zalih neneviju. Letop. dukl. 32. Tko je zlo ktjen, neneviden i prognan, nači će obranitelja. A. Gučetić roz. jez. 11. Što zli misnici svetkuju i posvećuju, ono se nenevidi od Boga. I. Ančić svitl. 81. Mnokrat veoma nenevijen. J. Kavačin 542^a. Da se misli umriti, ne bi se tako iskrni nenevidio ni pod njim jama kopala. J. Banovac pri-pov. 8. Prorok Daniel . . . biše od kraja Darija mnogo pomilovan i zato od ostali(h) poglavica bi neneviden. 229. Sad je od majke rastavljen, od učenikah ostavljen, a od puka neneviden. razg. 157. Ovi novi prorok od mnogih zlobljen i neneviden (h)oće biti. E. Pavić ogl. 508. Koliko se ima neneviditi grib. M. Zoričić osm. 26.

b. isto što navidjeti pod c.) U rječniku Vrančićevu (nenaviditi, invidere), u Belinu (nenaviditi, invidiare), u Bjelostjencevu (nenavidem [*sic!*], invideo, aemulor, liveo . . .), u Jambrešićevu (nenavidim, invideo), u Voltigijinu (nenaviditi, invidiare, beneideon) i u Stulicevu (nenaviditi koga, na koga, invidere, — nenevidjeti se, invidere invicem s naznakom, da se nalazi u Gradića).

a) akt.

aa) bez ikakve dopune. Samo u primjeru: Nenevidit kad tko stane, daže srnut ne pristane. V. Došen 143^b.

bb) nenevidjeti koga ili što. Nijedan od nas nejma neneviditi brata svoga videći ga u većemu poštenju ili da je naučniji. P. Knežević osm. 323. Koji drugog nenevidi. V. Došen 8^b. Još sotona . . . ljudi nenevidi. 116^b. Srim bo ňima trun u oku biše, zato nega i nenevidiše. M. A. Režković sat. 30.

cc) nenevidjeti kome što (dativ može biti i neizrečen). Zavidost jest jedan grib, kojime

čovik nenavidi dobro tuje. I. T. Mrnavić ist. 169. Plemenito nenavide i mrtvima živi sreće. B. Bettera or. 29. Nenavidio sam dobra drugoga, koja mu je dao Bog. S. Margitić isp. 23. Ona ljudim djela vrijedna svakolika nenavidi. I. Đordić u A. Gledevića 292a. Duh nečisti nenavidi sriču našu i dostojanstvo. F. Lastrić test. 302b. Što bi nam građani nebeski nenavidi mogli. 303b. Gdi mu sriče ikad veće nenavidi nitko ne će. V. Došen 182a. Čatio je knige od starih viteza nenavideći nima slavu. A. Kanižić kam. 815. Grisi protiva duhu svetomu jesu ovi nenavidi dobra iskrnega svoga. M. Dobretić 199. Brata nenavidoše (*sic!*) mu ovu pristupnost kod roditelja. D. Bogdanić 17. Marvi pokrpi nenavidi ne ču. J. S. Režić 92.

b) *refleks.* (*upravo recipr.*). Od onih zlih žen, ke se nenavijahu mej sobu. Korizm. 37a. Među se se nenavide (*t. j. žene*) zaradi odiče, nakićena i lipote. M. Dobretić 209.

c) *pas.* Očeš reći, da smo vsi nenavijeni Korizm. 37b. Zašto ljudi to već znaju da se oni nenavide, na visini koji side. V. Došen 134b.

NENAVIDLIV, *adj.* *invisus, odium habens, invidus. Između rječnika samo u Jambrešićevu (vidi dale).* Potvrda se našlo samo u knigama XVI—XVIII vijeka.

a) *mrzak.* Smrt, koja jest toliko nami nenavidljiva. P. Posilović nasl. 38b. Istina jest nenavidljiva svakomu, a najveće poglavicami. M. Radnić 292a. Stvar nenavidljiva Bogu i ljudma jest oholost (*iz lat. odibilis coram Deo est et hominibus superbia, eccl. 10, 7*). 342a. Tako bi se ispovid učinila mučna i nenavidljiva. M. Dobretić 124. — Možda ovamo ide i primjer: Koji zao čovik jest ovo i nenavidljiv i taštoslavac? (*viču Jevreji na Isusaj*). P. Bakšić 70.

b) *onaj, koji mrzi.* Dajući jednomu pravedniku toliko pogrdnu smrt od zle svoje i nenavidjive voje. I. Ančić svtl. 199. Razumite li, što uzrokuje nemirno i nenavidljivo življenje? J. Banovac pripov. 119. S kakvim srdecem i dušom pristupate? Ah srdecem nemirnim i nenavidljivim. razg. 181. Koji su nenavidljivi u srcu svome niti će da proste. M. Zorićev osm. 150.

c) *zavidljiv.* U rječniku Jambrešićevu (*invidus*). Čovik nenavidljiv na svakoga reži. M. Marulić 108. Povele na ogań vrići onu nenavidljivu caricu. Mirakuli 31. Nenavidost grize srce nenavidljivoga. Š. Budinić ispr. 95. Imamo srce naše obrezovati od himbenije(*h*), ne počtenje(*h*), osvetljivije(*h*) i nenavidljivije(*h*) mislih. M. Divković bes. 128. Svi zlohotionici i nenavidljivi duhovi budu odarnani. I. Bandulavić 279a. Ne budi nenavidljiv, zašto jest Bogu vele mrksa nenavidost. P. Posilović cvijet 42. Nenavidljivi prilikuje se bolesniku, komu najbolja (*h*)ana hudi. S. Margitić ispov. 43. Jesi li imao misli srdite, zlobne, nenavidljive? I. Grljić 276. Nenavidljiv žalosti se od dobra iskrnega. A. Bacić 230. Evo pristupi nenavidljivi duh. E. Pavić ogl. 6. Ipak prvi poslidnjima nisu nenavidljivi. Đ. Rapić 286. Ne jedi s čovikom nenavidljivim (*iz lat. ne comedas cum homine inviduo*). prov. 23, 6). F. Lastrić ned. 362. Misli nenavidljive, misli osvetljive i misli nečiste. I. P. Lučić razg. 53. Nenavidljiv žalosti se, da iskrni ima blago. I. Velikanović upuć. 1, 353. Većma je zadovołan krotak i lubezniv čovik nego srdit i nenavidljiv. B. Leaković nauk 479. — *Adv.* U nju oči srdito i nenavidljivo ukomi. Đ. Rađić 398.

d) *onaj, kojemu nenavide, koji je nenađen* (*u smislu toga glag. pod b*). Bio bi(*h*) od mnogi(*h*) nenavidljiv (*stamp. nenavidljiv*). N. Parlikuća 70. Budući zadobio Rusiji jedan mir i jednu slavu nenavidljivu od drugih naroda. A. Tomiković živ. 366. *Nepouzdano.*

NENAVIDLIVAC, nenavidljivca, *m.* čovjek *nenađen*, *zavidljivac.* U rječniku nijednom, a samo u nekoliko pisaca XVII i XVIII vijeka. Da sad svi pomru nenavidljivci, ostao bi svijet prazan. I. Ančić svtl. 24. Nenavidljivac hrani se sa zlom svoga iskrnega. M. Radnić 279b. Nenavidljivac nije nigdar brez bolesti. P. Posilović cvijet 44. Veli, da je nenavidljivac (*stamp. nanavljivac*) pravedni ubojica sebe istoga. S. Margitić fala 267. Da nenavidljivci požaru gorak plod svoje nenađidost. F. Lastrić test. 199a. Prilika od nenavidljivacah, koji ne mogu viditi dobra i napridka svog iskrnega brez žalosti. ned. 109. Nenavidljivac žalosti se od dobra iskrnega. J. Banovac ub. 32. Traže nenavidljivci smaknuti one, koji su kripostni. E. Pavić ogl. 243. Zločesti nenavidljivci budući ga osvadili. A. Kačić kor. 351. Nenavidljivac vazda u srcu svomu nosi pakao. Đ. Rapić 131. Nenavidljivac ne bi (*h*)otio viditi dobro iskrnega svoga. M. Dobretić 207. Što ja vreme gubim brojeći kamatnike, psovace, bludnike i ostale? I. P. Lučić razg. 5. Onda će lakoći, bludnici, nenavidljivci poznati, u koliko su zlo upali. B. Leaković nauk 137.

NENAVIDNICA, *fem. prema masc. nenavidnik.* Između rječnika samo u Stulićevu (quae invidet) i u Vukoru (Hassserin, osor). Nenavidnici i nenavidnice niz ulicu! Vuk rječ. s. v. varica. Dadoh te na volju nenavidnicama tvojima, kćerima Filistejskim (*ispov. lat. dabo te in animas odientium te filiarum Palaesthina-rum, — nem, und übergab dich in den Willen deiner Feinde, den Töchtern der Philister*). Đ. Daničić jezek. 16, 27. U Stulićevu je rječniku značene prema nenavidnik pod *b*, a u Vukovu rječen. i u primjeru Daničićevu je značene prema nenavidnik pod *a*; koje je značene u prvome primjeru, ne može se odrediti.

NENAVIDNIK, nenavidnika, *m. osor, invisor. U većini rječnika (vidi dale).*

a) *onaj, koji mrzi.* U rječniku Mikajinu (*malevolus, osor*), u Belinu (*malevolo, che vuol male*) i u Vukoru (*Hasser, osor*). Ti oholniče i nenavidniče. A. Gučetić roz. mar. 142. Ko i cesar nenavidnik virnih (*t. j. Dioklecijan*). J. Kavatin 305b. Porazit će osvetno Farisee i svećenike Jeruzalemske, svoje nenavidnike. S. Rosa 146a. Ako vidiš, gdje je nenavidniku tvojem pao magarac pod teretom. Đ. Daničić 2 mojs. 23, 5. Judejci pobije sedamdeset i pet tisuća nenavidnika svojih. jest. 9, 16. Kada to spazi nenavidnik, onda rekne kralju. Nar. prip. bos. 13.

b) *zavidnik.* U rječniku Belinu (*invidioso*), u Belostjenjevuu (*nenavidni, nenavidnik, irvidus, invidiosus*), u Jambrešićevu (*invisor, — u lat. dijelu*), u Voltiđijinu (*invidiatore, Neider*) i u Stulićevu (*invisor*). Oholac ima biti ponizan, lakomač milosrdan, nenavidnik lubezniv. F. Glavinić cvit 147b. Imi Grgur nikoliko nenavidnikov (zasto nenavidost da bi febra bila, malo ki je ne bi imal). 372b. Ni može se učiniti veća osveta nenavidniku nego činiti dobro. K. Mazarović 25. Suproć nenavidniku (*natpis pjesmi*). I. Đordić pjes. 29. Nenavidnik ne more vidit ni podnit u svoga iskrnega ni dobra tilesnoga

... ni dobra duhovna. J. Banovac pripov. 231. Nenavidenik na drugoga mrzi videći ga u dobru. ub. 32. Imati hoćeš nenavidike i muzovire, biti hoćeš pogrdit. D. Rapić 384. Nenavidenik gore čini. V. Došen 116^a. Što drugo nenavidenika toliko mori koliko tuđe dobro? A. d. Bella razg. 54. Da se brane od nenavidenika i preotimača. M. Pavlinović rad. 32.

NENAVIDNIKOV, adj. posses. od nenavidenik. Samo u primjeru (u kojem adj. stoji prema imenici nenavidenik pod a): Sačuva ih od ruke nenavidenikove i izbavi ih iz ruke neprijateljeve. D. Damčić psal. 106, 10.

NENAVIDNOST, nenavidenosti, f. svojstvo onoga, koji je nenaviran. U rječniku Bjelostjenčeru (nenavidenost, zavidost, invidia, inadvertitia, livor ... s naznakom, da je dalmatinska riječ), u Imbrešičevu (invidia), u Voltijijevu (invidia, Neid), u Stulićevu (invidia) i u Popovićevu (Neid, Missgunst). Da ju vitar od nenavidenosti ne povali. M. Držić 63. Nenavidenost dobra duhovnoga iskrnega svoga. Azbukvica 12. Nenavidenost je manja paklena. V. Došen vi. Nenavidenost milosti iskrne. T. Ivanović 11. Govori se o to Vinkovaca (s naznačenim akc.). S. Pavičić. — U svim navedenim potvrđana značenje je lat. invidia, t. j. prema adj. nenavida pod b; — značenje: mržnja zabilježeno je u Popovićevu rječniku (Hass), da se u tom značenju govori u Lici, to je zapisao J. Bogdanović (zabilježio i naznačeni akc.). — Mnogo se više potvrda nalazi za nenavidenost.

NENAVIDOST, nenavidenosti, f. odium, invidia. U rječniku Vrančićevu, Mikačinu, Belinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dale). Najstarije su potvrde iz xv vijeka; veliko ih je mnoštvo iz vjejkova XVI—XVIII, a iz XIX se osim Vukova rječnika našla samo jedna.

a) **mržnja**. U rječniku Mikačinu (odium, malevolentia), u Belinu (nenavidos, malevolenza, odio) i u Vukovu (Hass. odium s naznakom, da se govori u Boci). Pridi David u toliku nenavidenost svomu sinu Apsalonu, da ... Kolunić zborn. 13. Biti čete u nenavidenosti svijem ljudem cijec imena mojega (iz lat. eritis odio omnibus propter nomen meum. math. 10, 22). N. Račina 205^a. V toliku nenavidenost vpade pri svojih. Š. Kožičić 48^a. Koji ima raz, ugrušenje i nenavidenost na stvari božas'vne. Š. Budinić ispr. 53. Ne imaju nikomu nijedne nenavidenosti ni nijednoga zla učiniti. M. Divković bes. 204. Oni ljubljuju ono, što ti ima u nenavidenosti. M. Radnić 3^b. Razbojnici stavljaju se klati lude, kojih nikadare prvo ne vidiše i s kojimi ne imaju nenavidenosti ali neprijateljstva. I. T. Mrnavić ist. 104. More se prilikovati volu divjemu, koji ima u nenavidenost svaku stvar crljenu. P. Posilović cvijet 103. Da primeć od mene mrskou i nenavidenost, s kojom ti nenavidiš grihe. I. Terzić 82. Kraji ... bijaše učinio jedan zakon ... da svi kršćani budu razasuti radi nenavidenosti velike, koju nečaše nima. P. Macukat 5. Niči sam radi nenavidenosti protiva Grkom pisao. A. Bačić xi. Druge vam uspomene ne ostavljam, izvan da nenavidite i sve mrzite na grijehu ... za imati ovu nenavidenost potribito je svaki dan uteći se divici Međi. J. Banovac razg. 188. Koji je u neskladu, omražni i nenavidenosti s iskrnjim svojim. F. Laštrić red. 290. Radi istoga uzroka nosimo priveliku nenavidenost grijehu. J. Matović 245. Da je živu nenavidenost i omrazu na nega nosio (t. j. Focijo na Ignatiju). A. Kaničić 376. i t. d. — Katkad se uzima u plur.

Odgoni nenavidenosti, sklad napravlja (iz lat. fugat odia, concordiam parat). Bernardin 92. Da jedan zna, da će u dugo živjeti, dao bi se na nenavidenosti, na uvrjede i na osvete. M. Orbin 59. Od priljubodinstva poradaju se nenavidenosti, nesklad, ubojstva. J. Banovac razg. 105. Vide nesklade, nenavidenosti, tašte slave i holosti. F. Laštrić ned. 369.

b) **zavist**. U rječniku Vrančićevu (aemulatio, tal. invidia), u Belinu (nenavidos, invidia) i u Stulićevu (invidia). Uzrok od nenavidenosti, a to jest, kada ti vidiš tvoga iskrnega, da ima boje od tebe. Kolunić zborn. 86. Znaše, da za nenavidenost pridali su nega (iz lat. sciobat, quod per invidiam tradidissent eum. math. 27, 18). Bernardin 72. Nih ne smeta nenavidos ni lakovos vlada. M. Držić 240. Ovo zlamenuje zavidost i nenavidenost, zašto koji nenavide i zavide druzijem, tako srecem oslijepnu, da ... M. Divković bes. 741. Nenavidenost da bi febla bila, malo ki je ne bi imala. F. Glavinić cvit 372^b. Ako govore zlo i imaju nenavidos od onezijeh, koji su od njih arti. I. Držić 313. Ne budi nenavidiš, zašto jest Bogu vele mrska nenavidenost. P. Posilović cvijet 42. Nenavidenost čini slijepa čovika i ne može viditi dobara drugoga. S. Margitić ispr. 42. Svi su grisi zli, istina je, ali je nenavidenost najgora. J. Banovac prinov. 231. Nenavidenost iz cvita vadi otrov, a ljubav iz pelina med. F. Laštrić test. 111^a. Komu ne brde smetati nenavidenost, ne će mu mučno biti virovati. A. Kačić razg. 284. Vide toliku lakomu u bogacijih, toliku oholas u zapovjeđnicih, toliku nenavidos u nebogarim. D. Bašić 304. Nenavidenost kud vas vodi, na što li se štò nom dohodi. V. Došen 143^b. Nenavidenost dobra duhovnoga u iskrnemu. I. Nenadić nauk 30. Nenavidenost jest žalost radi dobra iskrnega. I. Velikopović upuć. 1, 352. i t. d., i t. d. — Potvrda iz xix vijeka: Eto na mlađoga steklaca nenavidenosti i spletaka u izobilu. M. Pavlinović rad. 181.

c) **revnost**. Samo u primjeru: Nenavidenost kuće tvoje jedo meno (iz lat. zelus domus tuae comedit me. ioan. 2, 17). N. Račina 71^b. — *Sasma nepouzdano*. U Bernardina 53 na tome mjestu javandelskom stoji: ljubav, u Bandulavića 61^b: žeja, u Vuka: revnost.

NENAVIDOSTIV, adj. zavidiv. Samo u primjeru: Tko protresa život tudjinski i drugoga, jest nenavidenostiv. M. Radnić 441^b.

NENAVIDOŠĆ, f. isto što nenavidenost. Samo u primjerima: Koliko zla stvorila jest nenavidošć ljudem. Kolunić zborn. 86. Znaše bo, da za nenavidošć (stamp. nenavidosć) pridali su nega. Berwardin 78. Na oba je mjesta značenje, što ga ima nenavidenost pod b.

NENAVIDOVATI, nenavidujem, impf. isto što nenavidišti (t. j. zaridjeti). Između rječnika samo u Stulićevu (nenavidovati, v. nenaviditi) i samo u prinjelu: Nenavidenost ne prudi nenavidujućemu. S. Budinić ispr. 95.

NENAVIDSTVO, n. isto što nenavidenost. Samo u Stulićevu rječniku (nenavidstvo, v. nenavidenost).

NENAVIDATI, nenavidam, impf. isto što nenavidišti. Samo u Stulićevu rječniku (nenavidati, v. nenaviditi s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića, ali u gradi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pišca našla nijedna potvrda).

NENAVIDENICA, f. 1) nenavidena žena, ne-

NENAVIDENIK, m. 2) naviden čovjek. Samo u Stulićevu rječniku (invisus, exosus, t. j. omražen, mrzak).

NENAVIDÊNE, *n. nom. verb.* od nenavidjeti. U rječniku Belinu (nenavidjenje, odio, mala volontâ), u Jambrešićevu (nenavideće, inadvertia), u Stulićevu (nenavideće, v. nenađost s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru) i u Vukovu (das Hasson, odium). Ovi dakle uzrok zavidosti i nenađenja u njih poda (*iz lat. haec ergo causa invidiae et odii fomitem ministravit. gen. 37, 8*). I. Bandulavić 46a.

NENAVIDIVATI, nenađujem, *impf. iter.* od nenađjeti. Samo u Voltigijinu rječniku (prez. nenađujem uz *inf.* nenađiti).

NENAVISSNIK, *m. onaj,* koji mrzi. Samo u Daničićevu rječniku (nenavistnički, osor sa druge potvrde srpskoslovenske).

NENAVIST (jamačno je takav akc), *f. odium, invidia.* U rječniku Stulićevu, Daničićevu i u Popovićevu (vidi daže). Najstarije su potverde iz xv vijeka, iz xvi imaju ih u nekoliko knjiga, poslije toga vremena samo u Posilovića i Kavačinu, a poslije te dvojice imaju ih (osim Stulićeva rječnika) tek iz našega vremena (ali malo). — U D. Račine 38b uzima se nenađost kao masc.: hudi nenađost (t. j. zarist) ki blidi razumu svaku svis; ali on tu riječe ima i kao fem. (vidi među primjerima). Kavačin poradi sroka ima u gensing. nenađost (str. 412a, 517a, 542b), što je dakako velika pogreška.

a) mržna, vidi nenađost pod a. U rječniku Daničićevu (nenavist, odium s primjerom, koji se ordje navodi na drugome mjestu) i u Popovićevu (Hass). Otvođa se nenađost i napast, a navlašta otvođa Stepkova Muržića (iz xv vijeka). K. Jireček spom. 76. Odvrga se vsak zlobi i nenađost neprijaznenu do sada bivšu (iz xv vijeka). Mon. serb. 457. Čovjek li te pousti na vekšu nenađost muža Božija. Starine 23, 123. Biti čete u nenađost fsim ūdem cica junena moga (iz lat. eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. matth. 24, 9). Bernardin 171. V nenađost su Božju nečistivi i nečistoča njih. Korizm. 26b. Pogrđuje i u nenađosti i u kriposti (t. j. grješnik). 56a. Je li doštojan ljubve ali nenađosti od Boga. Narnč. 51b. Ne gledaj toga kipa, ki vele imam u nenađost. Mirakuli 16. Gdo ima u nenađosti ov život. Transit 108. Ter ljubav jur, ovu pravo bi da zovu mrzeću nenađost. S. Menčetić 38. Koliko gospodin Bog ima u nenađosti grijhe. P. Posilović cvijet 32. Pogledaj neprijateљ moje kakvom me pakosnom nenađeću nenađide (ispore, lat. odio iniquo oderunt me). D. Daničić psal. 25, 19.

b) zarist; vidi nenađost pod b. U rječniku Stulićevu (nenavist, v. nenađost s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Popovićevu. (Neid, Missgunst). Ubij tvoju zavidnošć i nenađost. Korizm. 53a. Ako se grišnik spovi od grijha nenađosti. Narnč. 85b. Zavidni zleće moj, komu zla nenađost kroz ne zli nepokoj svu čini zgubit svis. D. Račina 64b. A ja njih nemilu videći nenađost silujem što mogu najveće moju svis, da 98b. Nenađost ne more učinit nemila, da ruža od gore ni rumena i bila. M. Drnić 121. Nego ga je napunila zla nenađost tunasta jida. J. Kavačin 57b. Govori se u timočko-lužičkom narječju (upravo nenađost). A. Belić 242.

NENAVISTAC, *m. onaj,* koji mrzi. Samo u primjeru: Od pogonih nenađostac (poradi sroka mjesto nenađostac) osvađeni za Božje ime. J. Kavačin 305a.

NENAVISTAN, *adj. nenađutan (t. j. zavidan).* Između rječnika samo u Stulićevu (nenavistan, v. nenađutan). To se prigaja nenađistnim tašćincem. Korizm. 53a. On pisa nenađisan (*mjesto nenađistan u sroku*). J. Kavačin 111a. Bile su uoči sestri na nju nenađisne. Nar. prip. mikul. 6. Nenađistan, nenađisna, invidus. D. Nemanić (1885) 41.

NENAVISTLIV, *adj. isto što nenađutan (t. j. zavidan).* U rječniku nijednom. Kako ju nenađistlivi negovi protivnici bili postavili. Transit 5. Pakostna srđača človek biva nepravedan, nenađistlivi, zavistlivi. D. Obradović sov. 13. Govori se u južnomoravskom narječju. A. Belić 43b (stamp nenađistlivi).

NENAVIŠTINA, *f. isto što nenađost, nenađist.* Potvrda je samo: Nenađišćina, invidia. D. Nemanić (1884) 54.

NEVAVLASTITAN, *adj. općen, općenit; protivno: navlastitan.* Samo u primjeru: Oču reći od vsakog dela nevavlastitnim zakonom. Naručn. 47a.

NENAVREMAN, *adj. onaj,* koji ne bira, ne događa se u pravo, zgodno vrijeme; protivno: navremam. Samo u primjeru: Kada naslađenu slišalača čini se nenađravničija i većna izvan vrijeme, onda je riječi Božje vlastito vrijeme. M. Radnić 465a.

NENAZBILJAN, *nenađbiljna, adj. onaj,* koji je bez ozbilnosti; protivno: nenađbiljan. Samo u Stulićevu rječniku (inefficax).

NENAZBILJOST, *f. svojstvo onoga,* koji je nenađbiljan. Samo u Stulićevu rječniku (nulla efficacia, nulla virtus).

NENAZOČAN, *nenađočana, adj. odsutan; protivno: nenađočan.* Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nenađočni, absens), u Voltigijinu (non oculato, absente, unaugenscheinlich; nem. riječe i prra talijanska zlo su uzete, jer one znaće: onaj, koji nije očeviđan, a nenađočan to ne znači), u Stulićevu (nenađočan, v. odalečen s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen) i u Šulekovu nem.-hrv. (abwesenheit).

NENAZOČNOST, *f. stanje, kad je tko nenađočan.* Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (absentia), u Voltigijinu (assenza, Abwesenheit), u Stulićevu (nenađočnost, v. odalečen s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječen.) i u Šulekovu nem.-hrv. (Abwesenheit).

NENČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Nenac.* Deč. hris. 9. Drž. kalend. (1905) 300.

NENESTAJAĆE, *n. nom. verb.* prema glag. ne nestajati. Samo u Stulićevu rječniku (perennitas).

NENEZIĆ, *m. prezime tamna postava.* Samo u nar. pjesmama. Ogl. sr. 39. Nar. pjes. vuk 8, 359. U jednoj pjesmi zabilježeno je (možda grijeskom) Neneznić. Nar. pjes. vuk 8, 123.

NÉNICA (biće takav akc), *f. dem. od nenađe* a) tako zovu stariju sestruru u Bosni i Hercegovini, za nar. živ. 7, 374. — b) to ime pridižeća mlade starijim ženama u kući, u koju se uđa. Skoroteča (1844) 249.

NENIK, *m. ono,* što ne niče. U jednoj nar. zagonetki uzima se za tamjan: Nenik nosi za prodaju. Nar. zag. novak. 220.

NENIKAO, *nenikli, f. ono,* što ne niče. U jednoj nar. zagonetki uzima se za sô: Traži nenađikli. Nar. zag. novak. 82.

1. NENIN, *m. prezime*. Šem. pakr. (1893) 29. Imenik (1906) 447. Biće upravo ime od mila (s nastavkom -in kao Budin, Milin, Radin i t. d.) isto, koje Nenac, Nenko, pa se uzelo za prezime.

2. NENIN, *adj. posses. od nena*. Između rječnika samo u Vukovu (nenin, vide nanin) i samo u primjeru: Razboje se Mejra na neninu krilu u nenini dvoru. Nar. pjes. vuk 1, 260.

NENIŠIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Ne niša, kojemu nema potvrde, a isto je, koje Nenac. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz xiv vijeka*.

NENKA, *f. starija sestra [u Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 7, 374. Oko Vinkovaca znači: starija žena ili starija sestra. S. Pavičić (zabijezio ake. nénka)*.

NENKO, *m. muško ime isto, koje Nenac, Ne noje. Potvrde donose: S. Novaković pom. 84. L. Stojanović zap. i natp. 1, 420 (iz xvii vijeka). M. Đ. Miličević kralj. srb. 316 (za južnu Srbiju). Po svoj prilici to će ime biti u lat. zapisu xiv vijeka: Nenchus sartor. K. Jireček spom. 37.*

NENKOVAC, Nenkovaca, *m. prezime u Hercegovini, izvedeno od imena Nenko. Etnogr. zborn. 12, 298.*

NENKOVCI, Nenkovaca, *m. pl. mahala u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 643.*

NENOJE, *m. muško ime; biće od mila mjesto Nenad (vidi Nenac, Nenin, Nenko). Potvrde su: Deč. hris. 19. 30. L. Stojanović hris. 180 (iz xviii vijeka).*

NENOJEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena Nenoje. Samo u Daničićevu rječniku (s potvrdom iz isprave pisane oko god. 1400).*

NENOSEĆA, *f. žena nénabredana. Samo u primjeru: Hvali se ti neplodna.... i vapij ti nenošeća. Proroci 58.*

NENOSIV, *adj. onaj, koji se ne može nositi. Samo u Belinu rječniku (che non si può portare).*

NENOŠEĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne nositi. Samo u primjeru (u kajemu je -s- mjesto -š-): Gubi se.... s nenosenjem odiće redovniške. A. d. Costa 1, 251.*

NENOVIC, *m. prezime izvedeno od imena Neno, kojemu nema potvrde, a isto je, koje Nenac, Ne noje (vidi tam). Rat 382.*

NENOVICI, *m. pl. selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 643.*

NENŠEVCI, Nenševaca, *m. pl. pusto selo u Slavoniji kod Kutjeva pod kraj xvii vijeka. T. Smičiklas spom. 70. Stampano je „Nensevczy“; biće kakva pogreška.*

NENOŽAN, nenožna, *adj. onaj, koji je bez noge (ili bez nogu). Samo u Stulićevu rječniku (nenožan, v. bezožan).*

NÉNUTI SE, néném se, *pf. Govori se samo, kad se hoće da izreče kakva zagonetka: što mi ti se nenu gonenu, t. j. pogodi mi, šta je to. U rječniku se Vukovu kaže, da se to govori u Risnu, a u kúizi nar. posl. vuk 358 kaže se, da se govori u Crnoj Gori.*

NEO, *conj. isto što nego, od čega je i postalo, pošto je ispalo g. Samo u primjeru: Boje kaži, neo ti je bilo. Pjev. crn. 216b.*

NEOBAZIRCE, *adv. bez obzira, bezobzirce. Samo u primjeru: Bižeći neobazirce četrnaest su ljudih izgubili. I. Zaničić 120.*

NEOBDARIV, *adj. onaj, koji se ne može obdari. Samo u Stulićevu rječniku (irremunerabilis).*

NEÖBDJELANÖST, neöbdjelanosti. *f. stanje onoga, što nije obdjelano. Samo u Popovićevu rječniku (neobdelanost, Verwahrlosung).*

NEOBDJELAVÁNE, *n. nom. verb. prema glag. ne obdjelavati. Neobdjelavané zemje, Unterlassung des Ackerbaues. Jur. pol. term. 536. Druge se potvrde nije našlo.*

NEOBIČAJ, *m. desuetudo. U rječniku Belinu (abusione overo disusanza), u Bjelostjenčevu (neobičaj, v. nenačnost), u Jambrešićevu (insuetudo), u Voltižijinu (disuso, Ungewohnheit) i u Stulićevu (desuetudo s naznakom, da je neobičaj riječ muškoga i ženskog roda). Velik neobičaj, da hoće jedan ni oda šta crv od zemlje biti velik čineći se Bog. M. Radnić 6a. Gubi se jošter oblast.... s neobičajem prikažavati. A. d. Costa 1, 261. Može se izgubiti ova blagodarnost.... po neobičaju. 2, 81. Ondi smo dali ovoga neobičaja razlog (t. j. zašto se narod ne pričešuje vinom). I. Velikanović upuć. 3, 460. U prvom primjeru neobičaj znači nešto izvanredno, čudnovato, u druga tri primjera nešto što je izišlo iz običaja, što se riše ne običava činiti.*

NEOBICAJAN, *adj. insuetus; protivno: običajan. U rječniku Mikačinu (insuetus, inusitus, novus, insolens, extraordinarius, — adv. neobičajno, extra ordinem, inusitate, praeter consuetudinem), u Belinu (disusato, insolito, inusitato, — adv. neobičajno, insolitamente), u Jambrešićevu (u lat. dijelu: inusitus, — adv. neobičajno, inusitate) i u Stulićevu (neobičajan s naznakom, da se nalazi u Lastrića: insolitus, insolens, insuetus, inassuetus, — adv. neobičajno, insolenter).*

a) *onaj, koji nije u običaju, koji se rijetko, slabo nalazi. Ima toliku čudesu i mirakule neobičajne. Transit 172. (Čovjek) silan i krepak zrasta neobičajnago. Š. Kožičić 37b. Miris oni, koji običajno prospipaju sfeta neobičajna djela. B. Kašić iin. 17. Čemu toliku neobičajna iznašastja? P. Radović nač. 184. Ne će učiniti stvar neobičajnu. P. Posilović nasl. 182b. Od nekih osobitijeh i puku neobičajnijeh riječi. I. Dordić salt. 501. Dozva po neobičajnoj zvizdi i dovede mudrace. F. Lastrić test. 59b. Trudimo, kako ćemo.... obratiti što neobičajno u naš jezik. A. Kanižlić uzr. x. Čujući kraljica buku i veselje neobičajno. A. Kačić kor. 262. Svi su vidili neobičajna zlameća i čudesa. Đ. Rapić 302. Ovi način neobičajni.... što hoće rijeti? P. Bašić 52. Gledaj neobičajnu uzajmice silu. J. Rajić pouč. 1, 43a. Sladko neko i ugodno sklađane sasvijem neobičajno dosle slovenskijem pisaocim. B. Zuzeri iii. Čuvši neobičajno hrkaće u gospodarovojoj sobi. M. A. Rešković sabr. 41. Poče pokazivati bilige od neobičajne dobrote. I. P. Lučić izk. 3. — Adv. Neobičajno nije obrat za svoj grob onu zemlu, ono mjesto, koje bijaše u život drago i ugodno. A. Kalić bes. 496.*

b) *nenavikao, nevješt. Art nenaučeno i neobičajno čelade da može igda izvrsno djelovati. V. Andrijašević put 7. Ptičica iz sobe izleti.... iznenada doletivši kobac neobičajnu letiti ufti. A. Kanižlić utoč. 395. Više se primjera nije našlo.*

NEOBIČAJNOST, f. svojstvo onoga, što je neobičajno. Samo u rječnicima, i to u Belinu (neobičajnos, disuzanu), u Bjelostjenčevu (uz riječ nenavodnost kao nezin sinonim), u Voltigijinu (disuso, Ungewohnheit) i u Stulićevu (neobičajnost, v. neobičaj).

NEOBIČAN, neobična, adj. insuetus, mirus, ingratus . . . protivno: običan. U srijem rječnicima osim Danicićera (vidi dače).

a) isto što neobičajan pod a. U rječniku Vrančićevu (insolens), u Mikačinu (insuetus), u Belinu (insolito), u Bjelostjenčevu (neobičen, insolens, insuetus, — adv. neobično, insolenter), u Jambrešićevu (neobičen, insuetus, — adv. neobično, insuetus), u Voltigijinu (disavvezzato, ungewöhnt), u Stulićevu (neobičan, v. neobičajan s naznakom, da je iz ruskoga rječnika) i u Vukoru (ungewöhnt, insuetus s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 379 i 3, 154: Tavnica je kuća neobična [ta]j bi primjer ovde isao pod c]) — Neobična oka i pogleda). Koji nauk i način držim da će biti mnozijem veoma ugodan, dobro da će se sprva činiti može biti neobičan. R. Gamačić 5b. Ah Danice, ne danice, neg zla zvijezda i neobična. G. Palmotić 1, 325. Kroz neobični put i tmasti skupno idasmo. I. Zanotti en. 47. Namisto bile (h)ajline, koja sada jest neobična. I. P. Lučić razg. 13. Vinska neobična slast jest podozriteljna. P. Bolić vinod. 2, 287. Jer će Gospod ustati . . . da učini djelo svoje, neobično djelo svoje, da svrši posao svoj, neobičan posao svoj. Đ. Danicić is. 28, 21. Često se skitao . . . da nađe neobičenijih lica. M. Pavlinović rad. 64. — Adv. To je neobično čuti. R. Gamačić 13a. Ne budući običajan pod oružjem hoditi učini mu se neobično. A. Kačić kor. 163.

b) čudan, čudnovat. Ča štiš, dobro razberi i razmisli, da ti ništare ne bude neobično. I. Ivanišević 126. Čini mi se stvar vele neobična i škodna, da mnozi bogatci na svitu malo se spominu od samih sebe. P. Radović nač. 109. Česte suze i uzdasi i neobično tve mučaće kažu, veoma bolna da si. G. Palmotić 2, 194. Ali koji zrak neobični preko misli prode moje! P. Kanavelić 2. Na nebu prikaza se jedna bistrina i jasnost neobična. S. Rosa 82a. Bože svemoguci! začudba videća! neobična prikaza! I. P. Lučić razg. 79. Besidaju od neobičnoga ovoga viđenja. izk. 25. Možemo slobodno reći ono, što će se mnogim za neobično učiniti. D. Obradović sov. 185. To je mene, kade, neobično ovde sjedē u dvore kod tebe. Pjev. crn. 270. Neobičan junak pogledati. Nar. pjes. vuk 3, 156.

c) nemio, neprijatan, neugodan. Er kako neobične, tako su i štetne ženidbe neslične. I. Gundulić 146. Od dugih putov i od ovih neobičnih mora vrućin. F. Glavinić čet. posl. x. Ako je neobičan ovi otok doslekom bio i za ljudi stan nesličan i strahovit i nemio. G. Palmotić 2, 21. Neobičnu vjereniku neskladno me obećaste. 2, 216. Neobične mu sred pustiće vjerna straža. 3, 108b. Mislići od smrti često jest veoma mučno i tijelu neobično. P. Posilović nasl. 17a. Da vadimo Desančića Mihajla i tamnice, braćo, kuće neobične. Nar. pjes. bog. 297. Tom je gadu žensko slično, kom je vrlo neobično, da se od ne muško gane. V. Došen 96b. Slike gore, vi ne biste puste ni mojemu neobične vojnu. Osvetn. 2, 8.

d) grdan, ružan. Ajme, neobičan sada sam u svemu. H. Lucić 254. Ter najgrđoj zvijeri sličan . . . i nag i crn i neobičan kamenjem se

bije i lupa. G. Palmotić 3, 135a. To je blatnom od starine, da u blato drugog rino, da je maće neobičan, kad je drugi nemu sličan. V. Došen 133a.

e) nenavikao, nevješt; vidi neobičajan pod b. Samo u primjeru: Nevješt jeziku, a neobičan našemu narodu uzme Bujovića kao dragomana. S. Šubić prip. 111.

f) adr. neobično, t. j. teško, mučno. Samo u rječniku Mikalini (difficile, difficulter, cum difficultate) i u Stulićevu (difficillime s naznakom, da je iz Mikačina rječn.). — Sasma nepozdrano.

g) Ne razabira se značenje u primjeru: Ki v rodbinstvu ni pravičan, v susedstvu je neobičan. P. Vitezović pririč. 158.

NEOBIČJE, n. isto što neobičnost. Samo u primjeru: Bože mio, čudna neobičja! Nar. pjes. hörn. 1, 207.

NEOBIČNOST, f. svojstvo onoga, što je neobično. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (insuetudo), u Bjelostjenčevu (insolentia, desuetudo), u Voltigijinu (disuzanu, Ungewohnheit) i u Stulićevu (neobičnost, v. neobičaj).

NEOBIKA, f. isto što neobičnost. Samo u Vukovu rječniku (što je čovjeku neobično, die Ungewohnheit, insolentia s naznakom, da se govori u Dubrovniku).

NEOBILAN, neobilna, adj. ogodan; protivno: obilan. Samo u Stulićevu rječniku (baud copiosus, re aliqua parcus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).

NEOBILNOST, f. stanje, kad je što neobilno. Samo u primjeru: (H)oće obilnost i biže neobilnost. A. Bačić 472.

NEOBITALAN, neobitalna, adj. onaj, u kom se ne može obitavati. Potvrda je samo: Neobitalan, unbewohnbar. Jur. pol. term. 526.

NEOBJAVLJENÉ, n. nom. verb. prema glag. ne objaviti. Samo u primjerima: Stražci ili puđari . . . kada ne objave onoga, koji scetu učinil jest, dužni jesu oni povratiti i zadovođeno učiniti . . . a to se razumi tada, kad to njihovo neobjavljenje jest uzrok od škode. Š. Budinić ispr. 104. Ne budući Bog nami objavio, da je on tu milos osobitu učinio Mariji djevici, sa svijem tijem neobjavljenem ne uvjetnici . . . uč. S. Rosa 173a.

NEOBLAČAN, neoblačna, adj. vedar; protivno: oblačan. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (neoblačen, anubis, innubis, innubilus) i u Stulićevu (innubilus s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NEOBLADAN, neobladan, adj. onaj, koji ne može biti obladan. Samo u Voltigijinu rječniku (neobladan, neobladni, iuvitto, unüberwindlich, — adv. neobladno, invincibilmente, unüberwindlicherweise). — U Bjelostjenčevu rječniku isto značenje ima pas. partic. neobladan, neobladana (invictus, invincibilis, insuperabilis, — adv. neobladano, invicti, insuperabiliter).

NEOBLADIV, adj. onaj, koji se ne može obladata. Samo u Jambrešićevu rječniku (neobladiv, invincibilis, — u lat. dijelu).

NEOBLAKŠIV, adj. onaj, koji se ne može oblakšati. Samo u Belinu rječniku (neoblahšiv, che non può esser allegerito).

NEOBLIČAN, neobična, adj. onaj, koji je bez (lijepa) oblika, bezobličan, ružan. Između rječnika samo u Belinu (contrafatto e scontrafatto

cioè brutto) i u Stulićevu (deformis s naznakom, da je iz Belina rječn.) i samo u primjeru: Vidi, poslije smrti koliko ružan, strašljiv i neobličan ima biti. M. Radnić 70b.

NEOBORIV, adj. onaj, koji se ne može oboriti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (che non può esser atterrato), u Stulićevu (indejectus, qui everti nequit), u Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu za ném. unumstösslich. Poknjiški se govori i piše na pr. Iznio je neoborbive dokaze, t. j. takove, da ih nitko ne može oboriti, pobiti.

NEOBORIVOST, f. svojstvo onoga, što je neoborivo. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku i u Popovićevu za ném. Unumstösslichkeit.

NEOBRAĐENOST, f. stanje onoga, što je neobrađeno. Samo u Popovićevu rječniku (Verwahrlosung).

NEOBRANIV, adj. onaj, koji se ne može obraniti. Samo u Stulićevu rječniku (qui defendi nequit, — adv. neobranivo, defensionis, propugnationis incapax).

NEOBRAZAN, neobrazna, adj. Samo u Stulićevu rječniku (neobrazan, v. bezobrazan, t. j. impudens).

NEOBRAZIT, adj. onaj, koji nema lijepa obraza, koji nije naočit. Samo u Belinu rječniku (non vistoso).

NEOBRAZOVAЊE, n. nom. verb. prema glag. obrazovati. Samo u primjeru: Mnogo naših nezgoda dolazi od našega neobrazovanja, od našega neznačaja. M. D. Milićević medudn. 15.

NEOBREZA, f. stanje onoga, koji je neobrezan, neobrezaće. Samo u dvije knjige. No v obrizi, da v neobrizi (iz lat. non in circumcisione, sed in praeputio. rom. 4, 10). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 5b. (Bog) ki pravadnu stvoriti hoće obrézu i neobrézu po véri (iz lat. qui justificat circumcisionem ex fide et praeputium per fidem. rom. 3, 30). Ant. Dalm. ap. 5.

NEOBREZANIK, m. onaj, koji nije obrezan. Između rječnika samo u Stulićevu (genitalia Hebraeorum more haud circumcisae gerens). Neobrezanici ne mogu nauk datav u templu. S. Rosa 32b. Vazda je, koga bi god zaplijenio, svlačio gola, da vidi, je li sunećen, pa ako bi bio, nega bi dao posjeti, a neobrezanike bi puštio. V. Vrćević u V. Bogišića zborn. 617.

NEOBREZÁŇE (biće takav akc.), n. nom. verb. prema glag. ne obrezati; stanje, kada tko nije obrezan. U rječniku nijednom. Ovo dakle blaženstvo ili je u obrezaњu ili u neobrezaњu? Vuk rim. 4, 9. Obrezaće je ništa i neobrezaće je išta. I kor. 7, 19. U predgovoru Novoga Zavjeta vi veli Vuk da je ta riječ od slavenske posrljena; ali crkvenoslavensku riječ neopříháníe nije trebalo posrljivati, jer se neobrezaće lijevo može izvesti iz pas. partic. neobrezan.

NEOBUHICLIV, adj. isto što neobuhitiv. Samo u primjeru: Bog jest vječni, neobuhicliivi, neizmerni. B. Kašić nač. 72.

NEOBUHITAN, adj. isto što neobuhitiv. Samo u primjeru: Andio poče.... i od nega mi govoriti neobuhitna veličanstva. J. Kavačić 527a.

NEOBUHITIV, adj. onaj, koji se ne može obuhititi. U rječniku Mikašinu (neobuhitiv, koji se ne može obuhititi, incomprehensibilis), u Belinu (incomprehensibile) i u Stulićevu (qui comprehendit).

hendi nequit). Da je nama božanstvo sastavilo i človičanstvo sjedištem neizgovorivim i neobuhitivim. B. Kašić rit. 75a. U neobuhitivom onom prostoru. D. Bogdanić x.

NEOBUHITIVOST, f. svojstvo onoga, što je neobuhitivo. Samo u Stulićevu rječniku (id, per quod aliquid comprehendit nequit).

NEOBUJMATELAN, adj. onaj, koji se ne može obujmiti. Samo u primjeru: Jesi ona svilost neobujmatešna (stamp. neobujmatena). Transit 129.

NEOBUJMEN, adj. onaj, koji se ne može obujmiti. Samo u jednoj knizi. Bog, koga veličanstvo jest neizmireno, večnost neobujmene. F. Glavinić cvit 1a. Bog.... neobujmeni i neizrečeni i neizpisani i neizmireni. 164b.

NEOBUJMITIV, adj. isto što neobujmiv. Samo u primjeru: Koji (t. j. Bog) po bitju svojemu svagdi mora biti nerazdjeliv i neobujmitiv. D. Bogdanović 55.

NEOBUJMV, adj. onaj, koji se ne može obujmiji. Samo u rječniku Belinu (che non può esser astorniato) i u Stulićevu (neobujmiv, v. neobuhitiv s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NEOBUDZAN, adj. onaj, koji se ne može obuzdati. Samo u primjeru: Sve priroda snabdjeva oružjem protiv neke neobudzne sile. P. Petrović gor. vijen. 94.

NEOBUDZANOST, f. svojstvo onoga, koji nije obuzdan. Između rječnika samo u Popovićevu (Zügellosigkeit) i samo u primjeru: Neobudznost u bludu. Nov. srb. (1834) 32.

NEOBUZROKOVAЊE, n. nom. verb. prema glag. ne obuzrokavati. Samo u primjeru: Učio je Kalvin, da grijali odpušteće nije drugo nego njihovo neobuzrokovaće. I. Velikanović upuć. 1, 303.

NEOBZIR, m. stanje ili radnja bez obzira, bez pažnje. Između rječnika samo u Belinu (inavvertenza) i u Stulićevu (neobzir, v. bezobzir, t. j. incon siderantia) i samo u primjeru: Kad riba ubigne.... neobzirom (stamp. ne obzirom) šmigne po moru oholo. Đ. Baraković vila 165.

NEOBZIRAN, adj. nepoman, nepažljiv; protivno: obziran. Između rječnika samo u Belinu (inavverduo) i samo u primjerima: Mnogo će-lad nesmotru i neobzirnu zavestiće. S. Rosa 137a. Krme ne će, da tatulu pase, jer ju znade i ne će zlo na se, al' ju beru neobzirni služe i mišaju medu trave druge. J. S. Rejković 235.

NEOCJENIV, adj. onaj, koji se ne može ocijeniti, procijeniti. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku (unschätzbar).

NEOCJENIVOST, f. svojstvo onoga, što je neocjenivo. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku (Unschätzbarkeit).

NEOCJEŃIV, adj. onaj, koji se ne može ocijeniti. Samo u primjeru: Iako jo zabraćeno iskati platu za neocjenivu krv čovječju. V. Bošić zakon. 193.

NEOCKVRN-, vidi neoskvrn-.

NEOČEŠLJANICA, f. isto što nečešla. Samo u Popovićevu rječniku (ungekämmtes Frauenzimmer).

NEOČISTIV, adj. onaj, koji se ne može ocijeniti. Samo u Stulićevu rječniku (inexpabilis), s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru).

NEOČISTLIV, adj. isto što neočistiv. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (immundabilis, inexpiabilis), i u Jambrešičevu (inexpiabilis, — u lat. dijelu).

NEOČIT, adj. skroran, nejasan; protivno: očit. Između rječnika samo u Belinu (non chiaro, non apertus) i u Stulićevu (inperspicuus). Ne ktijući, da bi što dvoouzno i neočito ostalo. A. Kanižlić kam. 394. Je li od potribe . . . da pokornik očituje izvanskim zlamećem skrušene . . . oli je zadosta iznuutarne i neočito? M. Dobretić 148. U prvom je primjeru značenje: nejasan, — u drugome: skrovan, skrovit.

NEOČITOVALAC, neočitovaoca, m. onaj, koji ne očituje što (na pr. kradnju). Samo u primjeru: Neočitovaoc jednači se lupežu. S. Badrić pr. nač. 28.

NEOČITOVAĆE, n. nom. verb. prema glag. ne očitovati. Samo u primjeru: Sagrišuju neočitovačem, koji taje i ne kažu krivinu. S. Badrić pr. nač. 28.

NEOČUĆEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne očutjeti. Između rječnika samo u Stulićevu (studiditas, res insensibilis) i samo u primjeru: Ričih protivnih u neočućenju (iz lat. in non sentiendo contraria). A. Georgiceo nasl. 82.

NEOČUĆLIV, adj. vidi neočutljiv.

NEOČUTIV, adj. onaj, koji ne očuće, ne osjeća. Samo u Stulićevu rječniku (insensibilis, — adv. neočutivo, sensim, pedetentim).

NEOČUTIVOST, f. svojstvo onoga, koji je neočutiv. Između rječnika samo u Stulićevu (studiditas, res insensibilis) i samo u primjeru: Ovudobrotu i blagoću tako ludu . . . biste nazivali kainenitu neočutivos nesmotrone od budale. B. Zuzeri 41.

NEOČUTLIV, adj. isto što neočutiv. U rječniku nijednom. Učinjeni neočutljivi i lijeni na svako dobro duhovno. M. Radnić 116^a. Zaštobo si ti neočutljiv većma nego jedan kamen. 173^a. U poznaču dobarah . . . tako smo hrivate parmeti, neumitni i neočutljivi. A. Kanižlić uzr. 56. Ostaje nepriguno i neočutljivo srdece naše. 131. Ona stvorena . . . premako su neočutljiva, hotila su i ona š nime svršiti. A. Tomiković gov. 83. Ne velim ja, da vi morate biti neočutljivi na uzbuneće i gibaće naravi. 140. — Pored neočutljiv u Radniča se nalazi i neočutljiv. Kako jesu toliko neočutljiv, da hočeš biti suden? 46a. Slijep si, ako ovo ne vidiš i jesu jedno stvorene nerazložito i neočutljivo. 170^b. Budalast ne poznaje, a neočutljiv ne razumije ove stvari. 436^b.

NEOČUTLIVOST, f. svojstvo onoga, koji je neočutljiv. Samo u primjeru: Ivan je gledao svekoliko . . . svojom naravnom neočutljivostjom. A. Tomiković živ. 60 (kao da se reče: apatijom).

NEODAZVAN, pas. partic. zanijekani prema odazvan; onaj, koji se ne može odazvati, t. j. poreći. Samo u jednoj knizi. Prada zakonom vikvitim i neodazvanim. Mon. croat. 73. Tu nisu . . . prodasmo prodanim i neodazvanim zakonom. 86. — Adv. Vikovito i neodazvano dajemo. 147. Sva tri primjera su iz xv vijeka.

NEODGODAN, adj. onaj, koji se ne može odgoditi. Neodgodni rok, fixe Frist. Jur. pol. term. 212. Ima i u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. unaufschiebbar. Drugi jeh se potvrda nije našlo.

NEODGODIV, adj. isto što neodgodan. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku za něm. unaufschiebbar.

NEODGOŠEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne odgoniti. Samo u primjeru: Ako so voja suprotivi i odgoni napasti, ne može biti grijeh smrtni; mogao bi biti mali grijeh radi nepomstva u neodgošenju tako brzu, kako se imaše. B. Kašić zrc. 22.

NEODGOVARAĆE, n. nom. verb. prema glag. ne odgovarati. U rječniku nijednom. U dvoru je sreću dijelila: svekrovima daleko praćenje, svekrvama neodgovaranje. Vuk kovč. 93 (iz nar. pjesme). Kaži nama bića od milosti . . . jedno biće, docna lijegaće, drugo biće, rano ustajaće, treće biće, neodgovaranje. Nar. pjes. herc. vuk 182. Kad mi luba do tri bića znade: jedno biće, rano ustajaće, drugo biće, starijeg slušaće, treće biće, neodgovaraće. Nar. pjes. petr. 1, 197.

NEODGOVORAN, neodgovorna, adj. onaj, koji nije dužan odgovarati. Neodgovoran, unverantwortlich. Jur. pol. term. 540. Ima i u Šulekovu něm.-hrv. i u Popovićevu rječniku za istu něm. riječ. Da je ta neodgovornost članova bila pravilno oglašena. V. Bogišić zakon. 251.

NEODGOVORNOST, f. stanje onoga, tko je neodgovoran. Neodgovornost, Unverantwortlichkeit. Jur. pol. term. 540. Ima i u Šulekovu něm.-hrv. i u Popovićevu rječniku za istu něm. riječ. Da je ta neodgovornost članova bila pravilno oglašena. V. Bogišić zakon. 251.

NEODJEVAN, adj. onaj, koji nije odjeven. Samo u primjeru: Peć žestoka smak je od čajadi, koja vani neodivna radi. J. S. Rešković 71. Biće poradi stiha mjesto neodivena.

NEODLOŽAN, adj. onaj, koji se ne može odložiti. Između rječnika samo u Popovićevu (unverzüglich). Osim toga rječnika našlo se potvrda samo za adv. Što je neotložno potrebao i bez šta se ne može biti, to je dato i mravu. D. Obradović bas. 245. Čovek sakat i bolestan, kojemu je osobita posluga neotložno nužna. Vukova prep. 2, 621. Drugi zakoni, koji bi se pokazali kao neodložno potrebni. M. Đ. Miličević škol. 132.

NEODLOŽIV, adj. onaj, koji se ne može odložiti, t. j. oblakšati, ublažiti. Samo u Belinu rječniku (che non può mitigarsi, uza to je si-nom neutaživ). U istome rječniku uzima se glag. odložiti za tal. mitigare, t. j. oblakšati, na pr. bolest.

NEODLUČAN, neodlučna, adj. a) onaj, koji ne može da odluci, šta će. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (unentschlossen, unschlüssig, irresoluto) i u Popovićevu (unentschlossen, unentschieden). — b) onaj, koji se ne može odlučiti, t. j. rastaviti. Samo u primjeru, u kojemu je adv.: Tvoje igre i zabave neka su neotlučno svezane s čestnostju. D. Obradović bas. 144. Iz rus. неотлучно.

NEODLUČENOST, f. stanje, kad je što neodlučeno. Potvrda je samo: Neodlučenost, Unentschiedenheit. Jur. pol. term. 527.

NEODLUČEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne odlučiti. Samo u Stulićevu rječniku (animi incertitudo, fluctuatio).

NEODLUCIT, adj. isto što neodlučan pod a. Samo u primjeru: Čelad ženiva i neodlučita. M. Pavlinović rad. 105.

NEODLUČNOST, f. *svojstvo onoga, koji je neodlučan (u smislu toga adj. pod a).* Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (Unentschlossenheit, Unschlüssigkeit, irresoluzione) i u Popovićevu (Unentschlossenheit, Unentschiedenheit).

NEODLUKA f. *Samo u Stulićevu rječniku (neodlučenje).*

NEODMETAN, adj. onaj, koji nije na odmet. U rječniku nijednom, a samo u primjerima (u prvom je -mit- mjesto -met-; ispor. namitati po red nametati; vidi kod 2 nametati): Ova čine nja jesu svidožbe neodmitne od vire. Š. Budinić suma 153^a. Dobrotom se nega krijeplim, veće Bogu neodmetan. J. Kavačić 476^a.

NEODNOSAN, neodnosna, adj. onaj, koji se ne odnosi ni na što, apsolutan; protivno: odnosan. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (unbeziehlich, unbezüglich, absolut, assoluto) i u Popovićevu (absolut).

NEODNOSNOST, f. *svojstvo onoga, što je neodnosno.* Samo u Popovićevu rječniku (Absolutum).

NEODOBRAVANJE, n. nom. verb. *prema glag. ne odobravati.* Neodobravanje, Missbilligung. Jur. pol. term. 347. Ima i u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu rječniku za istu nem. riječ.

NEODOLIV (*s takvijem se akc. govori*), adj. onaj, kojemu se ne može odoleti. U rječniku Stulićevu (insuperabilis), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. unwiderstehlich. Neodoliva sila, unwiderstehlicher Zwang. Jur. pol. term. 542. Ne odgovara za onu štetu, koja dolazi od kakve neodolive sile. V. Bogišić zakon. 124. U nama ima neka neodoliva težna, koja nas vuče k drugim ljudima. M. D. Milicević škol. 34.

NEODOLIVOST, f. *svojstvo onoga, što je neodolivo.* Samo u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu rječniku za nem. Unwiderstehlichkeit.

NEODRAST, m. *isto što nedoraslost.* Samo u primjeru: Porad ljeta nezrelijeh i neodrasta cesara Teodozija. B. Zuzeri 230.

NEODRASTAO, partic. pret. zanijekani prema odraстао. Samo u Stulićevu rječniku (neodrasli, v. nedorasli).

NEÖDRÉDENÖST, neödrédenosti, f. *svojstvo onoga, što je neodredeno.* Između rječnika samo u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. Unbestimmtheit. Dodajte k tome . . . neodredenost u davanu časova za predmete i za nastavnike. M. D. Milicević zlos. 27.

NEODRJEŠAN, adj. onaj, koji se ne može odriješiti. U rječniku Belinu (neodrješni, insolubile), u Bjelostjenčevu (samo adv. neodrešno, inexplicabiliter, inexplicabiliter) i u Stulićevu (neodrješan, v. neodrješiv). Vezani meju soboju kako uzama neodrišnimi. Š. Budinić suma 65^a. Neodrišnim vezom . . . veže. 196^b.

NEODRJEŠEĆE, n. nom. verb. *prema glag. ne odriješiti.* Samo u primjerima: Tako se nije učinilo sakrilegijo neodriješenjem (t. j. na isporučiti). B. Kašić zrc. 138. Ovo odrišenje i neodrišenje zato je crkva naredila, da . . . I. Ančić vrata 90.

NEODRJEŠIV, adj. onaj, koji se ne može odriješiti. Između rječnika samo u Belinu (neodrješiv, indissolubile, insolubile) i u Stulićevu

(neodrješiv, indissolubilis, — adv. neodrješivo, indissolubili ratione) i samo u primjerima: Ženidba budući jedan uzao neodrišivi do smrti. A. Kadetić 447. S jednom vječnom i neodrješivom zavezom. J. Matović 19.

NEODRJEŠIV, adj. *isto što neodrješiv.* Samo u rječnicima, i to u Belinu (neodrješiv, indissolubile), u Bjelostjenčevu (neodrješiv, indissolubilis, irresolubilis, inexplicabilis, inenodabilis . . .), u Jambrešičevu (neodrješiv, irresolubilis, — u lat. dijelu) i u Voltigijinu (neodrješiv, irremissibile, unverzeihlich, — značenje je stegnuto na grijeħ, od koga ne može tko biti odriješen).

NEODRVIV, adj. onaj, kojemu se ne može odrvati. Samo u primjeru: Da nas smrt čeka za porazit nas neodrvivom svojom silom. B. Zuzeri 5.

NEODSTUPNO, adv. *ne odstupajući, bez odstupanja.* Između rječnika samo u Daničićevu (neotstupnja, assidus sa dva primjera srpsko-slovenska, u kojima je upravo adv. neotstupnja) i samo u primjeru: Sultan zakteva neodstupno, da se obavda rečena mesta odma predada. Nov. srb. (1834) 107. Tu je jamačno iz rus. неотступно, t. j. svojski, živo (na pr. zahtijevati, moliti).

NEODUŠAN, neodušna, adj. *isto što neprodušan.* Samo u Šulekovu hrv.-nem. rječniku (hermetisch).

NEODUZLIV, adj. onaj, koji se ne može oduzlati. Samo u Stulićevu rječniku (neoduzliv, v. neodrješiv).

NEODVAŽAN, neodvažna, adj. onaj, koji je bez odvažnosti. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (unentschlossen) i u Popovićevu (nicht mutig, nicht entschlossen).

NEODVAŽNOST, f. *svojstvo onoga, koji je neodvažan.* Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. Unentschlossenheit.

NEODVEZIV, adj. onaj, koji se ne može odvezati. Samo u Stulićevu rječniku (neodveziv /upravo grijeskom neodveziv], v. neodrješiv).

NEODVEZLIV, adj. *isto što neodveziv.* Samo u Jambrešičevu rječniku (u lat. dijelu: neodveziv, insolubilis, irresolubilis, — adv. neodvezivo, insolubilitet).

NEODVIS, f. *isto što neodvisnost.* Samo u jednoga pisca. Jer bi bila dovela neodvis crnogorsku na plitki led. S. Lubiša prip. 99. Narod, što vojništi za slobodu i neodvis svojo otačbine. 104. — Nepozdano.

NEODVISAN, adj. *isto što nezavisan.* Samo u jednoga pisca. Nekad slobodna i neodvisna općina. S. Lubiša prip. 5. — Adv. Kad je ta općina slobodno i neodvisno upravljala sama sobom. 9.

NEODVISAO, neodvisla, adj. *isto što neodvisan, nezavisan.* Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. unabhängig.

NEODVISLOST, f. *isto što neodvisnost.* Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za nem. Unabhängigkeite.

NEODVISNOST, f. *isto što nezavisnost.* Samo u jednoga pisca. Da smo . . . branili svoju neodvisnost. S. Lubiša prip. 16. Izgubi (t. j. srpski narod) svoju neodvisnost. 116.

NEODVJETAN, neodvjetna, adj. onaj, koji se ne može odvjetovati, t. j. braniti, pravdati. Samo u Stulićevu rječniku (inexcusabilis s naznakom, da je iz glag. brevičara, — adv. neodvjetno, sine excusatione, absque colore).

NEODVLAČAN, adj. onaj, koji se ne može odvlačiti, t. j. otezuti, odgadati. Neodvlačan, unverzüglich. Jur. pol. term. 542. Još sumo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za istu nem. riječ.

NEODOVOJAN, neodvojna, adj. onaj, koji se ne može odvojiti. Samo u Popovićevu rječniku (unzertrenlich).

NEODVRATAN, neodvratna, adj. onaj, koji se ne može odvratiti. U rječniku Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. unabwendbar. Ima i u Stulićevu rječniku, ali su značenjem krivo rečenim (neodvratan, v. nerazvratan, t. j. onaj, koji se ne može razvratiti).

NEODVRATLIV, adj. isto što neodvratan. Neodvratliv, unabwendbar. Jur. pol. term. 524. Još samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku za istu nem. riječ.

NEODVRATLIVOST, f. svojstvo onoga, što je neodvratlivo. Potvrdu je samo: Neodvratlivost, Unabwendbarkeit. Jur. pol. term. 524.

NEODVRATNOST, f. isto što neodvratlivost. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za nem. Unabwendbarkeit.

NEOĐANI, m. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 29. Biće mjesto Neohodani.

NEOFITOVIĆ, m. prezime izvedeno od imena Neofit (grč. Νεόφυτος). Kalend. srb. (1882) 101.

NEOGADIV, adj. onaj, koji se ne može ogaditi. Samo u Stulićevu rječniku (neogadiv, v. neopoganiv).

NEOGIBLIV, adj. onaj, kojemu se ne može ukloniti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (inevitabilis . . . ineffugibilis). U istom rječniku imoglibem se, t. j. uklanjam se.

NEOGIBLIVOST, f. svojstvo onoga, koji je neogibliv. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (inevitabilitas).

NEOGLEDCM, adv. (upravo instrum. sing. od imenice neogled, kojoj nema potvrde), ne ogledajući, bez ogledanja (t. j. kušana). Samo u primjeru: Nigdar koň ni osao ne će se prodati, dobar l' je ali zao, što s' ne će kušati; a ženu neogledom, s kom ima vijek stati, svak vodi u svoj dom ne htivši ju kušati. N. Dimitrović 20.

NEOGLEDIV, adj. onaj, koji se ne može ogledati, okušati. Samo u Stulićevu rječniku (neoglediv, v. neokusiv).

NEOGLUŠAN, adj. onaj, koji se ne oglušava (na ono, što mu se nalaze). Samo u primjeru: Cisti, ubozi i poslušni, svom starosti neoglūšni. J. Kavačić 373b.

NEOGOVORAN, neogovorna, adj. onaj, koji se ne može ogovoriti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (inexcusabile), u Voltižijinu (inexcusabile, unverantwortlich) i u Stulićevu (inexcusabilis, — adv. neogovorno, sine excusatione).

NEOGOVORIV, adj. isto što neogovoran. Samo u Stulićevu rječniku (inexcusabilis).

NEOGRADIV, adj. onaj, koji se ne možeograditi. Samo u Belinu rječniku (che non può esser attorniato).

NEOGRANIČENOST, f. svojstvo onoga, što je neograničeno. Neograničenost, Unbeschränktheit. Jur. pol. term. 525. Ima i u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (Unbeschränktheit) i u Popovićevu (Unbegrenztheit, Grenzenlosigkeit, — neograničenost vlade, Absolutismus).

NEOKAMATAN, adj. onaj, koji ne nosi kama. Neokamatina glavnica, unverzinsliches Capital. Jur. pol. term. 542. Drugc se potvrde nije našlo.

NÈOKLÉ, adv. odnekle; postalo od ne okle. S. Novaković (zabilježio i naznačeni akc., ali nije zapisao, gdje je riječ čuo).

NEOKORNO, adv. prema adj. neokoran, kojemu nema potvrde. Značene i postane nejdšno. Samo u jednoj knizi. Komu je žalije i neokorone bilo kao jadname ocu? V. Vrćević niz 26. Vidim i ja, da ti je pri svoj tvojoj imovini krivo i neokorno, od kad ti Bog lani uze jedinku sina. 215.

NEOKOSAN, neokosna, adj. onaj, koji nemu dosta čeladi u kući prema poslu, koliko ga je. Govori se oko Stona (s naznačenim akc.). M. Milas. — Postane nejasno; ispor. inokosan.

NEOKRETAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne okretati. U rječniku nijednom. Pravda i vjernost stoji u neokretaju plaća kakono neharjni. M. Radnić 519a. Uzdanje i virnost uzdrži se u neokričanu pleća po način strašivica. M. Zoričić osm. 131.

NEOKRIVAN, neokrivna, adj. onaj, koji se ne može okriviti. Samo u rječniku Belinu (incollabile) i u Stulićevu (qui nullo criminе accusari [stamp. accusare] potest).

NEOKRIVLJIV, adj. isto što neokrivan. Samo u Stulićevu rječniku (uz neokrivan).

NEOKROTAN, neokrotna, adj. onaj, koji se ne može ukrotiti. Samo u Stulićevu rječniku (neokrotan, neokrotiv, v. nekrotiv).

NEOKROTIV, adj. vidi riječ, koja je pred ovom.

NEOKUSAN, neokusna, adj. onaj, koji se ne može okusiti. Samo u rječniku Belinu (ingustabile) i u Stulićevu (qui gustari nequit).

NEOKUSIV, adj. isto što neokusiv. Samo u Stulićevu rječniku (neokusiv, v. neokusani).

NEOLEDIV, adj. onaj, koji se ne može oleđiti. Samo u Stulićevu rječniku (qui gelare nequit).

NEOMASTIV, adj. onaj, koji se ne može omaštiti, t. j. obojiti. Samo u rječniku Belinu (che non può esser colorato) i u Stulićevu (qui colorari nequit, cui colores induci nequeant s nažnakom, da je iz Belina rječn.).

NEOMUŽENA, adj. fem. isto što neudata; upravo pas. partic. zanijekani od glag. omužiti. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (innupta, agama) i u Voltižijinu (nubile, zittella, Jungfer).

NEONČASAN, neončasna, adj. onaj, koji se ne događa ončas; protivno: ončasan. Samo u Stulićevu rječniku (impromptus).

NÈOPÂZAN, nèopâzna (biće takav akc.), adj. nepažljiv, neoprezan; protivno opazan. U rječniku Belinu (inavveduto, — adv. neopazne, inavvertentemente), u Bjelostjenčevu (neopazen, incautus, imprudens, improvidus adv. neopazno, incaute, imprudenter, improvide . . .).

u Stulićevu (incautus, imprudens, — *adv.* neopazno, incaute, imprudenter) i *u Popovićevu* (unauferksam, unbedachtsam). *Ima i u Voltiđijinu rječniku, ali sa značenjem krivo rečenim* (inobservato, unbemerkt, t. j. neopazēn). Privariše neopazne duše neumjotnijeh. J. Matović 3. Čineći, da ljudi neopazni okuse . . . negova pića. A. d. Bella razg. 23. Utri nepomničiva i neopazna kralja i ubi ga. 247. *Govor se u Lici* (*s naznačenim ake.*) J. Bogdanović. *Ne razabira se pravo značenje u primjeru:* Koji leži u ognuštinu i koji misli, ako promini posteđu, da će najti mir i polašticu svojoj bolesti, a ne vidi neopazan, da nije posteđa kriva. A. Tomiković gov. 144. — *Adv.* Ako bi neopazno kogakod ubio. J. Matović 379. Spava neopazno Sansun u krilu nevirne Dalile. I. P. Lučić razg. 131. Koji na kraju neopazno bi izostali. B. Zuzeri 405.

NEOPAZIV, *adj.* isto što neopazan. Samo u Stulićevu rječniku (uz riječ neopazan).

NEOPAZIVOST, *f.* svojstvo onoga, koji je neopaziv. Samo u Stulićevu rječniku (negligentia, prudentialae defectus).

NEOPAŽLIV, *adj.* onaj, koji se ne opaža, ne može opaziti. Samo u dva pisca. Po svršetku neopazljivog vinskih vreña u buretu. P. Bolić vinod. 2, 209. Neosetljivo ili neopazljivo vinsko vreće. 2, 240. Da ne zamiče načinom neopazljivim u život. M. Pavlinović rad. 161. — *Adv.* Vino opet neopazljivo vrti počinje. P. Bolić 2, 205.

NEOPAŽNOST, něopáznosti (biće takav ake.), f. svojstvo onoga, koji je neopazan. U rječniku Belinu (neopaznos, inavvertenza), u Voltiđijinu (inavvertenza, Unbedachtsamkeit) i u Popovićevu (Unachtsamkeit). Koji od voje jali koje neljarme neopaznosti zataji. E. Pavić jezgra 73. Više se primjera nije našlo.

NEOPĆEN, *adj.* onaj, koji ne će da opći s ljudima, nedruževan. Samo u primjeru: Bili bi dosadni svojizijen iskrnjem, zlovođni, neopćeni i dosadni. M. Radnić 332b.

NEOPĆEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne opéti. Samo u primjerima: Ne držati ga za hačač izlazi od neopćenja s Bogom. M. Radnić 418b. Neopćeće . . . s onizim, koji su u velikom prokletstvu. M. Drobetić 218.

NEOPĆIV, *adj.* onaj, koji ne će da opći s ljudima, nedruževan. Samo u Stulićevu rječniku (neobčiv, difficilis, fastidiosus).

NEOPER (biće takav ake.), m. stauće, kada se što ne pere, nečistota. U rječniku nijednom. Košula mu je već žuta od neopera. M. Đ. Milićević zim. več. 274. Što je zavladao nerед u kući, što je svud neoper i nečistoća. Iet. več. 243. *Govor se u Srbiji,* na pr. Propašćeš od neopera Ž. Radošić.

NEOPERA, f. žena, koja se ne pere, nečista, neopranica. Samo u Vukovu rječniku (schmutzige Frauenzimmer, mulier squalida). Ispor. nepera.

NEOPERIV, *adj.* onaj, koji se ne može oprati. Samo u Stulićevu rječniku (illutibilis).

NEOPERŠTINA, f. isto što neoper. Samo u primjeru: Gde je neoperština, tu je i bolekčina (nar. poslovica u Srbiji). Etnogr. zborn. 13, 462.

NEOPHITAN, *adj.* onaj, koji se ne može opititi, t. j. dokuciti. Između rječnika samo u hrvatscu (neoblitian, incomprehensibilis s nazna-

kom, da se nalazi u Đordiću) i samo u jednoga pisca. Neizrečan je (t. j. Bog) i neobhitni. I. Đordić uzd. 112. Neobhitni naš stvoriteł, salt. 35. Neobhitnom tvom kreposti užvišene tvrdiš gore. 209.

NEOPHODAN, *adj.* onaj, koji se ne može opodbiti, običi. Između rječnika samo u nem.-hrv. Šulekovu (unumgänglich) i u Popovićevu (unumgänglich, unentbehrlich, unbedingt, bedingungslos). Obični je *adv.* nego *adj.* Neobhodna potrebnost, Unentbehrllichkeit; neobhodno potreban, unentbehrlich. Jur. pol. term. 527. Bosna je Srbiji neophodno potrebita. M. Pavlinović razg. 50. Riječ je načinena prema nem. unumgänglich, ali u prvome primjeru biće uzeta iz rus. необходи́мый, koja je dakako opet načinena prema nem. riječi.

NEOPHODNOST, f. svojstvo onoga, što je neophodno. Između rječnika samo u Popovićevu (Unentbehrllichkeit, Unumgänglichkeit). Zajamnost svud je neobhodnost (biće iz rus. необходи́мость). Č. Čojković u pjev. crn. 328a. Neobhodnost, Nothwendigkeit, Unumgänglichkeit. Jur. pol. term. 368.

NEOPIPAN, neopipna, *adj.* onaj, koji se ne može opipati. Samo u rječniku Belinu (neopipui, impalpabile) i u Stulićevu (qui palpari nequit).

NEOPISAN, pas. partic. zanijekani prema opisan; onaj, koji se ne može opisati. U rječniku Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. unbeschreiblich i u Daničićevu (neopisan, qui describi nequit s jednim primjerom srpskoslovenskim). Sa neopisanom silom i (h)rabrosti udare. Vuk grada 83. Hriste, koji sve ispušta, neopisan. Đ. Daničić pis. 166.

NEOPIVLJIV, *adj.* onaj, koji ne opija. Samo u primjeru: Iz sladkog i neopivljivog mastastog poštaje nakislo i opivljivo vino. P. Bolić vinod. 2, 139.

NEOPKRUŽIV, *adj.* onaj, koji se ne može opkrizi. Samo u Belinu rječniku (neobkrživ, che nou può esser attorniato).

NEOPOGANIV, *adj.* koji se ne može opogani. Samo u Stulićevu rječniku (qui contamineari nequit).

NEOPOJAN, *adj.* onaj, koji ne opija. Samo u primjeru: Rumeno je (t. j. vino), al' neopojno je. Osvetn. 2, 171.

NEOPORECIV, *adj.* onaj, koji se ne može oporeći. Potvrda je samo: Neoporeciv, unwiderruflich, irrevocabile. B. Petranović r. kn. 47.

NEOPOREČAN, neoporečna, *adj.* onaj, koji se ne može oporeći. Između rječnika samo u Belinu (irrevocabile) i u Stulićevu (irrevocabilis). Ne razabira se značenje u primjerima: Koji silu, ka mu se čini, silom odgoni s načinom i redom neoporečnoga (stamp. ne oporečnoga) i ne prigrisujuća obraćenja svoga. Ž. Budinić ispr. 162.

NEOPOREČIV, *adj.* isto što neoporečan. Samo u rječniku Belinu (irrevocabile) i u Stulićevu (irrevocabilis).

NEOPOROČAN, adj. isto što neoporečan. Samo u primjeru: Slobodno i neoporočno uživati (iz xvi vijeku). Mon. croat. 190. Možda je grijeskom stampano mjesto neoporečno.

NEOPORUČAN, *adj.* onaj, koji je bez oporuke. Samo u Stulićevu rječniku (senza testamento, intestatus, — *adv.* neoporučno, absque testamento, intestato).

NEOPORUČIV, adj. onaj, koji ne može ostaviti oporuke. *Samo u Stulićevu rječniku* (che nou può far testamento, cui testandi nulla facultas). — *Nepouzdano*.

NEOPOŠTENITI, pf. osramotiti, t. j. učiniti koga nepoštena. *Samo u primjeru*: I tim plemstvsko neopošteniš. I. T. Mrnavić osm. 70. Zabranjuje osramotiti i neopošteniti koga po dilu putenom. B. Leaković nauk 357.

NEOPOZOVAN, adj. onaj, koji se ne može opozvati. *Samo u primjeru* (u kojem je adv.): Izgubljeno vrijeme izgubljeno je za uvijek i neopozovno izgubljeo. M. Pavlinović rad. 109.

NEOPRÁNAC, neoprána, m. neopran, nečist čovjek. *Gовори се у Личу* (s naznačenim akc.). J. Bogdanović.

NEOPRÁNICA, fem. prema masc. neoprana. *Samo u Vukovu rječniku* (neopránica, vide neopera).

NEOPRÁNIČINA, f. augm. od neopránica. *Gовори се у Личу* (s naznačenim akc.). V. Arsenijević.

NEOPRÁNSTINA, f. stáne, kad je što neoprano, nečistota. *Između rječnika samo u Vučkovu* (der Schmutz, die Unreinlichkeit, immun-ditia: izjede ga neopránstina, kad ko dugo košule ne mijenja). — *Ispred -š- može ispasti -n-*: Rika čisti grad od neoprásnine. F. Lastrić test. 254a. *Tako se говори и у Србији*. Ž. Radović.

NEOPRAĆE, n. nom. verb. prema glag. neoprati. *U primjeru*, koji se jedini našao, znaćeće je: neopránstina. Ne moguće trpeti glada i žeđu i nagotu i obidu i neopraniće. Starine II, 203.

NEOPRAVA, f. stáne, kada tko ne će što da opravi, da učini, da posluži. *Samo u primjeru*: Zašto vi nam ne upisate za kojugode vam nedragost ili neoprava, što bi vam neopravljeno (iz 20. vijeka). Spom. sr. 1, 163. *Taj se primjer navodi i u Daničićevu rječniku s. v. neoprava, ali se toj riječi daje znaćeće, koje je vrlo sumnivo, t. j. nedaće zadovoštine* (recusatio satisfactionis).

NEOPRAVAN, adj. neuređen; protivno: opravan. *U rječniku nijednom*. Kupi tkogod vinograd, ali neopravan, neograden niti nasaden ni uređen. F. Lastrić test. 296b. *To bi znaćeće moglo biti i u primjeru*: A za nime desetina glava domaćih i neopravnijeh. Osvetn. 2, 57.

NEOPRAVLIV, adj. *Samo u dva rječnika, i to s različnim znaćenima*. a) onaj, s kojim se ne može ništa opraviti, mučan (u znaćenju kod 1 mučan pod o), nepogodan. *U Bjelostičevu rječniku* (intractabilis). — b) neopravliv, nemajući jakost kaj opraviti, na konac dopolati, inficirati (u Jambrešićevu rječn., — u lat. dijelu).

NEOPRÉZAN, něoprézna (biće takav akc.), adj. onaj, koji nije na oprezu; protivno: oprezan. *Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku* (unvorsichtig) i *Popovićevu* (unachtsam, unvorsichtig).

NEOPRÉZNOST, něopréznosti (biće takav akc.), f. svrštvo onoga, koji je neoprezan; protivno: opreznost. *Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku* i *Popovićevu* za nem. Unvorsichtigkeit.

NEOPROSTAN, neoprosna, adj. onaj, koji se ne može oprostiti. *Između rječnika samo u Berlinu* (neoprostni, che non può assolversi, irremissibile) i *u Stulićevu* (qui condonari nequit, — adv. neoprostno, absque ulla veniam spe). Nalazi se i u Kavačinu 489^a, ali se ne može razabrati znaćeće.

NEOPRÖSTIV (s takvijem se akc. govoriti), adj. isto što neoprostan. *U rječniku Stulićevu* (qui condonari nequit), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. unverzeihlich. Našao se još primjer, u kojem je adv.: Duša naša . . . da izgine neoprostivo u vijek vijeka. J. Kavačin 573b.

NEOPROSTIVOST, f. svajstvo onoga, što je neoprostivo. *Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku* i *u Popovićevu* za nem. Unvorzeihlichkeit.

NEOPROSTLIV, adj. isto što neoprostiv. *Između rječnika samo u Jambrešićevu* (neoprostlív, irremissibilis, irresolubilis, — u lat. dijelu) i *samo u primjeru*: Ov grih . . . jest sagrišenje neoprostljivo (stamp. ne oprostljivo). Š. Budinić suma 131b.

NEOPSLUŽEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne opslužiti. *Između rječnika samo u Stulićevu* (neobsluženje, legum, mandati violatio). Neobsluženje ovej zapovidi jest prekršenje. Š. Budinić suma 28a. Neobsluženje koje zapovidi Božje. I. Grličić 208. Još ih nuka na noobsluženje svetkovina. S. Rosa 65b.

NEOPSLUŽILAC, neopslužioca, m. onaj, koji ne opslužuje. *Samo u primjeru*: Neobslužiocem proklestva od Boga. I. Ančić ogl. xxx.

NEOPSLUŽITELJ, m. isto što neopslužilac. *Između rječnika samo u Stulićevu* (legum, mandati violator) i *samo u primjeru*: Jednako svoga neobslužitelja osuduju. B. Gradić djev. 121.

NEOPSLUŽITELJICA, fem. prema masc. neopslužitelj. *Samo u Stulićevu rječniku* (leges violans).

NEOPSTANAK, neopstanka, m. stáne, kada tko ili što ne opstoji, t. j. kad ga nema. *Samo u primjeru*: Eda bi se uvjerio o opstanku ili neopstanku nestalog (t. j. čefadeta). V. Bogišić zakon. 231.

NEORAĆAN, neoraćna, adj. onaj, koji se ne ore. *Samo u primjeru*: Gdi su brda . . . ili zemlje neoraće stare. J. S. Rešković 59.

NEORAĆE, n. nom. verb. prema glag. ne orati. *Samo u Daničićevu rječniku* (neoranje, defectus arationis s primjerom iz Domentianu). Može se i danas reći na pr. Zemlje mu propadaju s neđrâna.

NEORIĆ, m. prezime nejasna postaća. Imenik (1906) 447. Vidi Neorić.

NEORE, f. pl. ime selu u staroj srpskoj državi zabuženo u ispravi xiv vijeka (Neory, nom. pl.) i otud u Daničićevu rječniku. Ime će neora (tako možemo postaviti nom. sing.) upravo značiti: zemlja, koja se ne ore, koja nije orača, nego je na pr. pašnák.

NEORICA, m. muško ime tamna postaća. Potvrda je samo: Pilip Kaličanić, a dôd' mu Neorica. Deč. hris. 26.

NEORIĆ, m. a) prezime. A. Kačić kor. 456 (među knezovinu i vlastelom, naroda slovin-skoga); vidi Neorčić, Neorica. — b) selo u Dalmačiji u kotaru spletskom. A. Mašek 126.

NEORUŽAN, neoružna, adj. onaj, koji je bez oružja. *Samo u Jambrešićevu rječniku* (neoružen, inermis).

NEOSJEĆEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne osjetiti. *Samo u primjerima*: Ne moj živiti brezmišljat . . . zašto toliko velika jest pogibil, koliko bude neosjećeće (t. j. nemar, nepomna). M. Radnić 138^a. Ako ne bi sina ogovorilo neosjećeće (t. j. neznaćeće, nevideće). A. Kadrić 513.

NEOSJETAN, adj. *onaj*, koji ne osjeća, koji je bez osjećanja. Između rječnika samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (empfindungslos) i u Popovićevu (neosetan, gefühllos). Govori se u Lici (s akc. neosjetan). J. Bogdanović. — U ovom je primjeru adv. u pas. smislu (t. j. što se ne osjeća, što se ne može osjetiti): Sobia se vrata otvorile tako tiho, kao kad vetr neosetno éarne. M. Đ. Milićević pom. 777.

NEOSJETLIV, adj. a) u akt. smislu: *onaj*, koji ne osjeća, koji je bez osjećanja. Između rječnika samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (empfindungslos) i u Popovićevu (gefühllos). U takvoj šteti nalazi se čelovek neosetljiv i slep. J. Rajić pouč. 3, 17b. Dade im Bog duha neosjetljivoga, oči, da ne vide, i uši, da ne čuju. Vuk rim. 11, 8. U predgovoru *Noroga Zavjeta* vi kaže Vuk, da je tu riječ sam načinio. — b) u pas. smislu: *onaj*, koji se ne može osjetiti. Samo u jednoj knjizi. Neosetljivo ili neopazljivo vinsko vreće. P. Bolić vinod. 2, 240. Kiselinu vinsku jeziku neosetljivom pravi. 2, 287. Neosetljivo kretanje vinskog vreća. 2, 331.

NEOSJETLIVOST, neosetljivosti, f. svojstvo onoga, koji je neosjetljiv. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (Empfindungslosigkeit, Gefühllosigkeit, Sturzpfiss, insensibilità) i u Popovićevu (neosetljivost, Gefühllosigkeit).

NEOSJETLIVOST, f. isto što neosjetljivost. Samo u ona dva rječnika, koja su navedena kod neosetljivosti i s istijem značenjima (u Popovića je dakako neosetnost).

NEOSKUDAN, neuskudna, adj. obilan; protivno: oskudan. Samo u Daničićevu rječniku (neoskudnja, non deficiens sa tri potvrde iz isprava srpskoslovenskih).

NEOSKVRN, adj. isto što neoskvren. Nalazi se i sa -c- mjesto -s-. Između rječnika samo u Stulićevu (neockvrvn, neockvrvnen, — adv. neoskvrvno, inviolate s naznakom, da se nalazi u glag. misalu). Budi, gospodine, srce i tilo moje neoskvrvno. F. Vrančić živ. 16. Doni . . . svoga mlika neoskvrvna. J. Kavačin 332a. Svetkovina od neoskvrvnoga začeća. A. d. Costa 2, 23. — Adv. Da sveto pismo . . . čisto i neoskvrvno istlmačeno bude. Postila (1562) u hrv. posveti.

NEOSKVRNIK, m. čovjek neoskvren. Samo u primjeru: Ka je (t. j. kruna) i inim postavljena neoskvrvnikom. J. Kavačin 516a.

NEOSKVRNIV, adj. *onaj*, koji se ne može oskvreniti. Nalazi se i sa -c- mjesto -s-. Između rječnika samo u Belinu (inviolabile, non profanabile) i samo u primjerima: Da u napredak neoskvrvnivi od ovoga mista uzostane blagoslov (iz lat. ut in posterum inviolabilis huius loci permaneat benedictio). B. Kašić rit. 287. Posli take zakletve ostaje neoskvrvniva Božja zapovid. Blago turl. 2, 91.

NEOSKVRNOST, f. svojstvo onoga, što je neoskvrvno. Nalazi se i sa -c- mjesto -s-. U rječniku Belinu (purità), u Voltigijinu (illibatezza, Unbeflecktheit) i u Stulićevu (neoskvrvnost, v. neoskvrvneće). Budući ti živio u neoskvrvnosti. J. Banovac razg. 63. Pomnu priveliku imao . . . neoskvrvnost sahraniti. P. Knežević osm. 265. Ištu čistoću istoga sreća i neoskvrvnost. J. Matovac 419. Po neoskvrvnosti života Bogu se približaju. Grgur iz Vareša 134.

NEOSKVRNUĆE, n. nom. verb. prema glag. neoskvrvnuti. Samo u primjeru (u kojem je -e-

mjesto -s-): Kojoj (t. j. Mariji) prva bi pogadaj s Jozefom neockvrvnucu djevičanstva. A. Kalić prop. 471.

NEOSKVRNENICA, fem. prema masc. neoskvrenik. Nalazi se sa -c- mjesto -s-. Između rječnika samo u Stulićevu (neockvrvnenica uz neockvrvnenik) i samo u primjeru: Pomože Gospodin . . . oslobodivši neockvrvnenicu (govor je o čistoj Susani). M. Radnić 204a.

NEOSKVRNENIK, m. čovjek neoskvren. Samo u Stulićevu rječniku (neockvrvnenik, integer vitae sceleris purus, intemeratus).

NEOSKVRNENOST, f. svojstvo onoga, što je neoskvrvneno. Između rječnika samo u Belinu (neoskvrvnenos, innocentia). Ne će dignut dobra onim, koji (h)ode u neoskvrenosti (iz lat. qui ambulant in innocentia. psal. 83, 13). B. Pavlović 7. Taku neoskvrvnostenost čudi imati će. I. P. Lučić nar. 115. Da budemo djeca u neoskvrvnostenosti, priprostitosti i u ostalima kripostima. B. Leaković gov. 162.

NEOSKVRNENSTVO, n. isto što neoskvrvnosten. Nalazi se i sa -c- mjesto -s-. U rječniku nijednom. Povraćam te u ono stano neoskvrvnjenstva (stamp. neockvrvnjestva), u komu bijaše, kada si se krstio. L. Terzić (1747) 310. Živući u neoskvrvnjenstvu podnosi nevoje. J. Filipović 1, 134a. Kralj . . . sahrani vazda u svomu neoskvrvnjenstu onu bilu odiču. 3, 33b. Za sa(h)ranit svoje neoskvrvnjenstvo odvratiti svoj pogled od svake ispravnosti. J. Banovac pred. 122. Kriposni Origen napridovaše u nauku, pokori i neoskvrvnjenstvu, razg. 183. Za zlamenovat iznutrašnje neoskvrvnjenstvo i čistoću. F. Matić 84. Izgubio si neoskvrvnjenstvo, milost . . . i sva ostala. P. Knežević osm. 99. Jedna divojčica . . . živlaše u neoskvrvnjenstvu. M. Zoričić zrc. 181.

NEOSKVRNENE, n. nom. verb. prema glag. neoskvrvniti. Nalazi se češće sa -c- nego sa -s-. Između rječnika samo u Belinu (neoskvrvnjenje, purità) i u Stulićevu (neoskvrvnje, morum integritatis). Tri písca, koji ovu riječ upotrebljavaju, uzimaju je u značenju: nevinost. U neoskvrvnjenju momu ulizao sam (iz lat. in innocentia mea ingressus sum. psal. 25, 11). I. Ančić svitl. 138. Neoskvrvnjenje negova (t. j. Isusova) povratiše svidočanstvo negovi vlastiti neprijatelji. M. Radnić 290a. Da je bio nastupio na stanak neoskvrvnjenja, u komu je stvoren Adam (iz lat. statum innocentiae . . .). F. Lastrić test. ad. 61b. Neoskvrvnjenjem života andeoskoga sjao si (iz lat. angelica innocentia splenduisti). test. ad. 63b. Želeći, da i dičica negova živu u istoj pravdi i neoskvrvnjenju. ned. 366. — Nejasan je primjer: Čistoću, cjeleoču, neoskvrvnje grijesno srca Gospodin od svojih vjernika ište. S. Rosa 69b.

NEOSKVRNIV, adj. *onaj*, koji se ne može oskvrvniti. Između rječnika samo u Stulićevu (neoskvrvniv, inviolabilis). — Pogrješno je: Neoskvrvniv, neprelomljiv, unverbrüchlich. Jur. pol. term. 540.

NEOSLABAN, neoslabna, adj. *onaj*, koji ne slabi, ne prestaje. Samo u rječniku Stulićevu (neoslaban, neoslabni, non relaxatus s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu (neoslaban, non desinens sa tri primjera srpskoslovenska).

NEOSLOBODLIV, adj. *onaj*, koji se ne može osloboditi (odriješiti, odvezati). Samo u Jambrešićevu rječniku (neoslobodliv, irresolubilis, — u lat. dijelu).

NEOSNOVANOST, *f. svojstvo onoga, što je neosnovano, što je bez temeća. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku i u Popovićevu za něm. Grundlosigkeit.*

NEOSOBAN, neosobna, *adj. onaj, koji je bez osobe; protivno: osoban. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku (unpersönlich).*

NEOSOBNOST, *f. svojstvo onoga, što je neosobno. Samo u Šulekovu něm.-hrv. rječniku (Unpersönlichkeit).*

NEOSPORAN, *adj. onaj, o kojem ne može biti spora (t. j. prepiske), nedvojben, siguran. Riječ je načinena prema rus. neospornimij (istoga značenja). Između rječnika samo u Popovićevu (unbestreitbar, unbestritten). S neobične brzine . . . i s neospornoga junaštva Čupića je pesma prozvala „Zmaj od Noćaja“. M. D. Miličević pom. 837. Kako je misao neosporno čovekovo pravo. Škol. 84.*

NEOSPORNOST, *f. svojstvo onoga, što je neosporno. Samo u Popovićevu rječniku (Unbesreibarkeit).*

NEOSTANLIV, *adj. onaj, koji ne ostaje, koji prolazi, kojega nestaje. Samo u Jambrešićevu rječniku (evanidus, — u lat. dijelu). — Nepozuzano.*

NEOŠPOTLIV, *adj. onaj, koji se ne može prekoriti (kajk. ošpotati). Samo u Jambrešićevu rječniku (neošpotliv, irreprehensibilis, — u lat. dijelu).*

NEOŠTAR, neoštra, *adj. tup; protivno: oštar. Samo u rječnicima, i to u Mikalini (neoštar, tup, obtusus, retusus, hebes), u Bjelostjeničevu i u Jambrešićevu (neošter, obtusus, hebes) i u Stulićevu (obtusus, acie, acumine carens).*

NEOTAC, neoca, *m. zao, rđav otac. Samo u Stulićevu rječniku (pater crudelis). Ispor. nebrat, nemati.*

NEOTANČIV, *adj. onaj, koji se ne može otančiti, otanuti. Samo u rječniku Belinu (che non può assottigliarsi) i u Stulićevu (qui attenuari nequit).*

NÉOTESÁN, neotesana, *pas. partic. zanijskani prema otesanu. Uzima se i u prenesenom smislu: prost, prostački, grub (kao drvo, koje nije otesano, nego pušteno onako s korom i s krvagama). U rječniku Belinu (non dirozzato, rozzo, non polito /s primjerom iz Gundulića 475: jedan velik hrek neotesan], sgarbato, — adv. neotesano, rozzamente, rusticamente), u Stulićevu (rudit, impolitus, illaboratus, inelegans, inurbanus /s primjerom iz Gundulića 475], — adv. neotesano, inurbane) i u Vukovu (ungehobel, rudit, sagt man einem Menschen, horridus). U primjerima, što su se našli, značenja su različna; u prvom je značenje: nerješt, u drugome: nevjesto raden, u trećem i u četvrtom: prost, prostački. U počelo svijeta bijaše smrt neotesana i nova u majstoriji od striješanja (zato su ljudi živjeli po 800 i 900 godina) . . . ali sad jest tako naučila se, da potegne na jedno djetesče rođeno od osam dana i ubije ga. M. Radnić 334a. Kad je on počeo raditi, njegov je zanat bio u Ingleškoj još neotesan. M. Pavlinović rad. 25. Koji se diće neotesanim ponosaštem. 172. Da se rijeći, jezik, pučki neotesanim i neudobnim proglaše. razl. sp. 391.*

NEOTESANAC, neotesanca, *m. neotesan, t. j. prost, neobrazovan čovjek. Govori se u Lici, na pr. Tvoj je Marko veliki neotesanac (s takvijem ake). J. Bogdanović.*

NEOTESANICA, *fem. prema masc. neotesanac. Govori se u Lici. J. Bogdanović (zabižežia ake. neotesánica).*

NEOTKLONIV, *adj. onaj, koji se ne može otkloniti (t. j. ukloniti). Samo u primjeru: Kad zaklada . . . ne bi mogla više radi kakva neotkloniiva uzroka trajati. V. Bogišić zakon. 259.*

NEOTPLATAN, neotplatna, *adj. onaj, koji se ne otplaće; protivno: otplatan. Samo u Stulićevu rječniku (neodplatan, neodplatni, absque retributione, — adv. neodplatno [s naznakom, da je iz ruskogu rječn.], absque retributione).*

NEOTPUSTAN, neotpusna, *adj. a) u akt. smislu, onaj, koji ne otpušta, ne prašta. Potvrda je samo: Neodputan, unnachsichtlich. Jur. pol. term. 532. — b) u pas. smislu, onaj, koji se ne može otpustiti. Samo u Stulićevu rječniku (u kojem je -s- mjesto -s- : neodpuštan, qui condonari uequit, — adv. neodpuštno, absque ulla veniae spe).*

NEOTPUSTIV, *adj. onaj, koji se ne može otpustiti. Između rječnika samo u Belinu (neodputstiv, che non si può perdonare) i u Stulićevu (sa -s- mjesto -s- : neodputstiv, qui condonari uequit, — adv. neodputstivo, absque ulla veniae spe) i samo u dvije knjige. Za postaviti vam prid oči neodputstive vaše dužnosti. I. Garađan 4. Pomoći . . . u poslovanju tako potribnomu i neodputstivom. 17. Ako je istina bjelodana, ako je zakon neodputstiv, da smo na svijetu ko u prohodu. B. Zuzer 239.*

NEOTPUSTLIV, *adj. isto što neotpustiv. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjeničevu (neodputstiv, irremissibilis, — adv. neodputstivo, irremisse), u Jambrešićevu (neodputstiv, irremissibilis, — u lat. dijelu) i u Voltiđijinu (neodputstiv, imperdonabile, unvergebllich).*

NEOTPUSTEĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne otpustiti. Samo u primjeru: Ono neodpuštenje od grijeha nije pomankanjem Božnjem. M. Divković nauk 280a.*

NEOTRUN, *adj. onaj, koji ne trune. Samo u primjeru: Neotrune zelenike uzresle su. J. Karađan 244b. — Nepouzdano (rijec je u sroku!).*

NEOTVORIV, *adj. onaj, koji se ne može otvoriti. Samo u Belinu rječniku (che non può aprirsi).*

NEOVDASNI, *adj. onaj, koji nije ocdje, koji nije nazočan. Samo u rječniku Bjelostjeničevu (upravo: neovdešni, absens, non praesens) i u Stulićevu (neovdešni, v. odalečen s naznakom, da je iz Bjelostjeničeva rječn.).*

NEOZDRAVAN, neozdravna, *adj. onaj, koji se ne može ozdraviti. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kaže, da je isto što neozdraviv.*

NEOZDRAVIV, *adj. isto što neozdravan. Samo u Stulićevu rječniku (immedicabilis, insanabilis).*

NEOZDRAVLIV, *adj. onaj, koji se ne može ozdraviti. U rječniku Mikalini (incurabilis, u Bjelostjeničevu (incurabilis, insanabilis, immedicabilis) i u Stulićevu (immedicabilis, insanabilis). Deset (t. j. ljudi) ozdravljenih od razlicijeh nemoci očito neozdravljivih. B. Kašić iñ. 102. Primnoge vrste od nemoćnika neozdravljivih. fran. 209. Ozdravi od kankara neozdravljiva. 213.*

NEOŽENINSTVO, *n. stanje, kada tko nije oženjen. Samo u primjeru: Da bitje ženidbeno pristaviti imade se bitju divičanskemu ili neoženinstvu. I. P. Lučić nar. 27.*

NEOŽENSTVO, *n.* isto što riječ, koja je pred ovom. Samo u primjeru: Nima pridruženo jest vikovito nežeustvo. I. Velikanović upuć. 3, 177.

NEOŽEŇENIK, *m.* onaj, koji nije oženjen. Samo u Stulićevu rječniku (caelebs).

NEOŽEŇENSTVO, *n.* stanje, kada tko nije oženjen. Između rječnika samo u Jambrešićevu (caelibus, — u lat. dijelu) i saro u primjeru: Od većih redova u općini i od neožeňenstva istima pridružena (natpis glavi). I. Velikanović upuć. 3, 177.

NEOŽEŇEŇAK, neožeňenaka, *m.* isto što neženjenik. Samo u Stulićevu rječniku (caelebs).

NEOŽEŇEŇE, *n. nom. verb.* prema glag. ne oženiti se; stanje, kada tko nije oženjen. U rječniku Belinu (celibato, stato di donna, che non si marita o d'uomo, che non si ammoglia), u Bjelostjenčevu (neoženeň, caelibus), u Voltigijinu (celibato, Ledigkeit) i u Stulićevu (vita caelebs). U knizi . . . od neožeňenja crkvenikah. A. Kanižić kam. 79. Više se primjera nije našlo.

NEOŽIVLJIV, *adj.* onaj, koji se ne može oživeti. Samo u rječnicima, i to u Belinu (ché non può esser avvivato), u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu (irrevivus) i u Stulicevu (qui ad vitam revocari nequit).

NEPACIJENCIJA, *f.* nestrpljivost. Iz tal. rječi istoga značenja impazienza. Samo u primjeru: Ako bi te neprijateљ pakjeni nepacijencijom napastovo. V. Andrijašević put 64.

NEPAMET, *f.* stanje bez pametih, ludost; protivno: pamet. Između rječnika samo u Stulićevu (stoliditas, dementia, stultitia s primjerom iz Palmotića 3, 39): Ka nepamet, nesvijes koja siluje te i navodi, da robuješ bez pokoja?). Od velike nepameti, Menelao, tva su dila. G. Palmotić 1, 264. Ako se veće kaju oni od svoje nepameti. 2, 364. Ka nepamet, koja sila, koja lijenos vas nukaju no vjerovat čindna dila? 3, 210. Nepamet ubija se u pamet (ne razabira se smisao). Poslov. danič.

NEPAMETAN, *adj.* isto što bespametan; protivno: pametan. U rječniku Belinu (imprudente, — adv. nepametno, imprudentemente), u Bjelostjenčevu (nepameten, demens, insanus, — adv. nepametno, dement), u Jambrešićevu (nepameten, demens), u Voltigijinu (imprudente, unklug, adv. nepametno, imprudentemente, unvernünftiglich) i u Stulićevu (nepametan, v. bezpametan s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Imać Isajju prociniti . . . kako koga manenika ili nepametna. Proroci 8. Poglavnici Zoana nepametni jesu. 25. Nikako sulud ili nepametan. B. Kašić fran. 34. Ne pomozi samo ovemu, nepametan (štamp. nespmetan) što se čini, er nepamet jes u njemu vele veća, neg se hini. G. Palmotić 1, 211. Bog navistiće . . . nepametnomu mlaku. P. Posilović nasl. 5a. Dakle bio bi nepametan. 25a. — Adv. Dušama svojim protive se nepametno (štamp. nepamitno). K. Pejković 88. To bi nepametno bilo sad tamu na put polaziti. Nov. srb. (1834) 160. — Ima i u Danicicuvu rječniku, ali s drukčijim značenjem, t. j. onaj, koji ne pamti (nepametnjač, immemor s jednim primjерom srpskoslovenskim).

NEPAMETNOST, *f.* svojstvo onoga, koji je nepametan. Samo u rječnicima, i to u Belinu (nepametnos, imprudenza), u Bjelostjenčevu (dementia) i u Voltigijinu (imprudenza, Unbedachtksamkeit).

NEPAMETSTVO, *n.* isto što nepamet. Samo u primjeru: O nepamestvo veliko! P. Posilović nasl. 8a.

NEPAMTILO, *n.* onaj, koji ništa ne pamti; protivno: pamtilo. Samo u Popovićevu rječniku (der nichts im Kopfe behält). Ispor. zlopamtilo.

NEPAR, *adj.* nejednak; protivno: par. Samo u Jambrešićevu rječniku (dispar, nepodoben, nepar, nejednak, nepriličen, — u lat. dijelu).

NEPARNO, *adv.* nejednako. Samo u Jambrešićevu rječniku (dispariliter, nejednako, nepodobno, neparno, na drugi način, — u lat. dijelu).

NEPAZ, *m.* isto što nepažna. Potvrda je samo: Nepaz zakona, Nichtachtung des Gesetzes. Jur. pol. term. 365.

NEPAŽLJIV (s takvijem se akc. govoriti), *adj.* onaj, koji ne paži; protivno: pažljiv. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (achtlös, unachtsam) i u Popovićevu (unachtsam), Govori se i piše na pr. Nepažljivi učenici slabo napreduju.

NEPAŽLJIVOST, nepažljivosti, *f.* svojstvo onoga, koji je nepažljiv. Samo u rječniku Jambrešićevu (nepazlivost, incautela, — u lat. dijelu) i u nem.-hrv. Šulekovu (Achtlosigkeit, Unachtsamkeit). Govori se i piše na pr. Tome je uzrok tvoja nepažljivost.

NEPAŽNA (jamačno je takav ake.), *f.* isto što nepažljivost. Između rječnika samo u Popovićevu (Unachtsamkeit). Osude kočijaša zbog ubijstva iz nepažnje na dvogodišnji aps. Nov. srb. (1835) 23. Gospod se razgnavi na Uzu i udari ga Bog onđe za tu nepažnju. Đ. Daničić 2 sam. 6, 7. Mnogi ga (t. j. život) čovek sam prekrati neumerenošću, nečuvaњем i nepažnjom. M. Đ. Milicević zlos. 293. Da se šteta nije dogodila zbog njihove nepažnje. V. Bogišić zakon. 192.

NÈPCE, nepca, *n.* upravo dem. od imenice nebo, užina se samo u značenju te riječi pod e, b. U rječniku Vukovu (Gaumen, palatum), u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. Gaumen. U Popovićevu se rječniku nalazi s istijem značenjem i plur. nepca, gen. nebaca; isto ima i M. Jovanović-Batut. Ake će biti nepca, nebaca.

NEPCI, nebaca, *m. pl.* isto što nepce (ili plur. nepca). Etnogr. zborn. 13, 290 i 459 (nije izrijekom rečeno, da narod tako govoriti, nego tako piše prienosnik iz Srbije).

NEPČAN, *adj.* onaj, koji pripada nepcu. Samo u Popovićevu rječniku (Gaumen-). Gramatici našega vremena pišu na pr. nepčani glasovi (t. j. palatali).

NEPČANICA, *f.* neka nepčana kost. Potvrda je samo u K. Crnogorcu zool. 4 (ne tumači značenje drugim jezikom niti kaže, da je to upravo kost).

NEPEČALAN, nepčeščan, *adj.* isto što bespečalan. Samo u Stulićevu rječniku (nepočalan, v. bezpečalan s naznakom, da je iz ruskog rječn.).

NEPEDEPSAĆE, nepčeščalna, *adj.* isto što bespečalan. Samo u Stulićevu rječniku (nepočalan, v. bezpečalan s naznakom, da je iz ruskog rječn.).

NEPEDEPSAĆE, *n. nom. verb.* prema glag. ne pedepsati. Između rječnika samo u Mikašinu (nepedepsanje, nepokaranje, impunitio) i samo u primjeru: Ne budi grešnik od nepedepsanja slobođiv. B. Kašić zrc. 10.

NEPEDEPSIJE, *n. isto što nepedepsa. Samo u primjeru: Zališno uzdanje od nepedepsija grivova. S. Budinić suma 132b.*

NEPEDEPSIV, *adj. onaj, koji je bez pedepsa. Samo u primjeru (u kojem je i- između d i p): Interdictum jest jedna naredba zabraniva nepedipsiva. Sanctio, i ovo jest jedna naredba zabraniva, dali zdržena s pedipsum. A. d. Costa 1, 11.*

NEPEKE, *f. pl. mahala u Bosni u okružju bihačkom. Popis žit. bos. i herc. 643.*

NEPER, *m. rijeka Dnepar, po tal. izgororu bez d (Nieper). Samo u dva pисца. Po prostoru od Odera do Nepera. I. Gundulić 396. Rijeka od Nestera . . . Volge i Nepera. Č. Palmitić 1, 21. Neper, Nester, Volga, Tana, 2, 197.*

NÉPERA, *f. isto što neopera. Govori se oko Vinkovaca (s naznačenim akc.). S. Pavičić.*

NEPERAN, *neporna, adj: onaj, koji je bez perja. Samo u Stulićevu rječniku (implumis).*

NEPERNAT, *adj. isto što neperan; protivno: pernat. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (implumis, deplumis, impeunatus), u Jambrešićevu (implumis, — u lat. dijelu), u Voltigijinu (spennato, federlos) i u Stulićevu (implumis).*

NEPERUTAST, *adj. isto što neperan. Samo u Jambrešićevu rječniku (implumis, — u lat. dijelu).*

NEPIČE, *n. nom. verb. prema glag. ne piti. Samo u primjeru iz Radnića navedenom kod nejedne.*

NEPIJAĆI, *adj. onaj, koji nije za piće; protivno: pijaći. Samo u primjeru: Sta se piti voda nepijača. Osvetn. 5, 108.*

NEPLJELO, *n. Samo u Vukovu rječniku: ně řelo (u Bačkoj): otisao u nepelc, t. j. gdje se ne pjeva, bez traga propao.*

NÉPIK, *interj. Samo u Vukovu rječniku: 1. cf. pik. 2. nepik ne! wird nichts daraus, non me decipes (t. j. od toga ne će biti ništa, ne ćeš me prevariti.) U istom rječniku ima i: nepik pôvre! (u Bačkoj, kad dijete u igri ne pogodi, gdje bi trebalo, pa bi htjelo po drugi put da gada, i znači, da po drugi put nije slobodno). — Ispor. raspik.*

NEPISANE, *n. nom. verb. prema glag. ne pisati. Samo u primjeru: Uzrok da je moje ne-pisanje. H. Lucić 266.*

NÉPISMEN, *adj. onaj, koji nije vješt pismu, koji ne zna ni čitati ni pisati, protivno: pismen. Pomagač pamćenju naših nepismenih sejaka. M. D. Miličević živ. srbić. 2 334. Više se potvrda nije našlo, ali se riječ govori (s naznačenim akc.) i piše; na pr. To znadu i nepismeni ljudi.*

NEPISOVAN, *adj. isto što nepismen. Samo u primjeru: Ture mene ovako prosta i nepisovna. M. D. Miličević let. već. 327.*

NEPITAÑE, *n. nom. verb. prema glag. ne pitati. Samo u primjeru: Pofađeno je, da sinovi u tomu pitaju roditelje . . . radi koga nepitaña dogadaju se mlogo putah neskladi. A. Bačić 412.*

NEPITOM, *adj. dijli, neukročen; protivno: pitom. U rječniku Mikašinu (nepitom, divji, silvestris, silvaticus, — neukročen, indomitus), u Belinu (immansuetus, indomito; u istom rječniku i značene scortese, t. j. grub, prost, ali to nije pouzdano), u Bjelostjenčevu (nepitom, divji, immansuetus), u Jambrešićevu (nepitom, divji,*

silvestris), u Voltigijinu (indomito, ungezähmt) i u Stulićevu (silvestris, indomitus s naznakom, — je iz glag. brevijara). Nijedan (t. j. neukročen) kakono lakomost. M. Radnić 355a. Strašno je jahati jednoga koňa nepitoma: 417b. Budući da je narav mati svim i najnepitomijim živinama . . . ovu ljubav ulila u sreću. F. Lastrić ned. 402. Samo zvirad nepitoma . . . crnu goru zato ljube, da ní(h) ljudi ne pogube. V. Došen 15b.

NEPITOMNOST, *f. svojstvo onoga, koji je nepitom. Samo u rječniku Belinu (immansuetidine) i u Stulićevu (feritas).*

NEPITOMŠTINA, *f. prostašto. Samo u Belinu rječniku (scortesia s dodatkom, da je prosta riječ); vidi, što je kod riječi nepitom rečeno za značene scortese, koje je u Belinu rječniku zabilježeno.*

NEPITVE, *Nepitava, f. pl. nekakva voda u Policima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 197.*

NEPIVLIV, *adj. onaj, koji se ne može pitи. Samo u Belinu rječniku (cosa, che non si può bevere).*

NEPJESMEN, *adj. onaj, koji nije složen, kako pjesma ima biti složena. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nepesmen, immodulatus).*

NEPJESNIČKI, *adj. onaj, koji je bez pjesničke vještine, bez pjesničke vrijednosti. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (unpoetisch, non poetico).*

NEPLAČAN, *neplačna, adj. onaj, koji se ne može platiti. Samo u primjeru: Dužnici . . . duga teškoga i neplačnoga. I. Zanotti i ned. priš. 24.*

NEPLAČĀNE, *n. nom. verb. prema glag. ne plačati. Samo u primjeru: Što sam vas opio praznim obetašim neplačna daňaka. M. Pavlinović razl. sp. 362.*

NEPLAČEÑE, *n. nom. verb. prema glag. ne platiti. Samo u Belinu rječniku (neplačenje haraca, contrabando).*

NEPLAH, *adj. isto što neplašiv, neplašliv. Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu: intrepidus, — adv. neplaho, intrepide).*

NEPLAŠIV, *adj. onaj, koji se ne plasi: protivno: plašiv. Samo u Stulićevu rječniku (intrepidus).*

NEPLAŠLIV, *adj. isto što neplašiv; protivno: plašliv. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (intrepidus, impavidus, — adv. neplašivo, intrepide) i u Jambrešićevu (u lat. dijelu: neplašliv, intrepidus, — adv. neplašivo, intrepide).*

NEPLATAK, *neplatka, m. ostatak onoga, što se ima platiti. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (Zahlungsrest).*

NEPLATEŽ, *m. stanje, kad se ne plaća. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (Nichzahlung, Mangel der Zahlung, unterbliebene Zahlung, non pagamento).*

NÉPLEMENIT, *adj. ignobilis; protivno: plenem. U rječniku Vrančićevu (ignobilis), u Belinu (ignobile), u Bjelostjenčevu (ignobilis, sine gente . . . humili, obscurus), u Jambrešićevu (ignobilis, — adv. neplemenito, ignobiliter), u Voltigijinu (ignobile, unedel), u Stulićevu (ignobilis loco natus), u Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu (unedel).*

a) neplemenit je onaj, koji nije plemenita roda. Je li on . . . plemenit ali neplemenit, slobodan ali sluga? Naručn. 79a. Ljudi su stari, a neplemeniti. Zborn. (1520) 3b. Imaju se skupiti . . . plemeniti i neplemeniti. A. Gučetić roz. jez. 25. Ako je on (t. j. otac) bio neplemenit, svi smo neplemeniti. M. Radnić 75b. Doneše rukopise od ljudi . . . plemenitih i neplemenitih. A. Kanižić kam. 323.

b) neznatan, nizak, nevađao (kako u kojem primjeru). O ženo nečista, toliko plemenita . . . učinena neplemenita i ozloglašena i pogrijena po gribu od bluda! Korizma. 58b. Ponižujete se i neplemenita dila činite. F. Vrančić živ. 24. Spenza . . . od neplemenite cijene. M. Radnić 92a. Ti sciniš stvar neplemenitu prostiti iskrnemu. I. T. Mrnavić ist. 62. Stvari od ništa aliti neplemenite. P. Posilović cvijet 119. Koji su (t. j. ljudi) u puku mači i neplemenitiji. A. Vitalić istum. 413. Što je neplemenito pred svjetom i uništeno, izabra Bog. Vuk 1 kor. 1, 28.

NEPLEMENITOST, f. neplemenito stanje, biće; protivno: plemenost. Samo u rječnicima, i to u Belinu (neplemenitos, ignobilata), u Jambrešićevu i u Stulićevu (ignobilitas).

NEPLEMENITSTVO, n. isto što neplemenitost. Između rječnika samo u Stulićevu (ignobilitas) i samo u primjeru: Jegože predivak i otočastvo neplemenitstva radi na věst se. Š. Kozićić 21b.

NEPLEMENSTVO, n. isto što neplemenitost. U rječniku Belinu (ignobilata), u Jambrešićevu i u Stulićevu (ignobilitas) i samo u primjeru: Ako bi poglavnili da zamlatnicu služi, bila bi stvar male težine po neplemenstvu (stamp. neplemenstu) sluge. I. T. Mrnavić ist. 19.

NEPLEMENŠTINA, f. isto što neplemenitost; protivno: plemenština. Samo u primjerima: Po neplemenščini govoru (iz lat. secundum ignobilitatem dico. 2 cor. 11, 21). Bernardin 20. Ohlost u onizijem, koji su podložni, jest zlamerje od neplemenštine. M. Radnić 77b.

NEPLEMIĆ, m. čovjek neplemit. Samo u primjeru: Oni nije neplemić, koji ne čini neplemština. M. Radnić 77a.

NEPLEMSTVO, n. isto što neplemenitost; protivno: plemstvo. Samo u primjeru: Po neplemstvu govoru (iz lat. secundum ignobilitatem dico. 2 cor. 11, 21). N. Raúina 34b.

NEPLEMŠTINA, f. isto što neplemenština. Samo u primjeru iz Radnića navedenome kod neplemić i u ovome: Dajuće nas samijeh kakoto Božije sluge . . . po slavi i neplemenštinom (iz lat. — per gloriam et ignobilitatem. 2 cor. 6, 8). N. Raúina 41b.

NEPLEMŠTINSTVO, n. isto što neplemština. Samo u jednoj knizi. Skazujmo se kakono službenici Božji . . . po slavi i neplemenštinu (iz lat. — per gloriam et ignobilitatem. 2 cor. 6, 8). I. Bandulavić 33b i 244b.

NEPLOD, m. isto što neplodnost; protivno: plod. Između rječnika samo u Stulićevu (neplod, v. neplodovitost s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Voda . . . od velikoga mora, koja je slana i uzrokuje neplod. M. Orbin 48. Neće već u njima bit smrt ni neplod. J. Filipović 3, 263a. Duša . . . puna nemira i neploda. Blago turl. 2, 10. I s tim neplod od pitome (t. j. mladice) dižeš. J. S. Reljković 269.

NEPLODAN, neplodna (biće takav akc.), adj. besplodan, jalov; protivno: plodan. U rječniku Vrančićevu (sterilis), u Mikašinu (sterilis, infrafifer, nihil ferens), u Belinu (non fecundo, non fertile, sterile, infecundo), u Bjelostjenčevu (neploden, infructuosus . . . sterilis, — adv. neplodno, infructuose), u Jambrešićevu (neploden, sterilis), u Voltigijinu (sterile, infecundo, unfruchtbar), u Stulićevu (infecundus s primjerom iz Mateića [upravo iz knjizice Štit 15]: s toga nam lakom se neplodna zemlja, — adv. neplodno, v. bezplodno) i u Popovićevu (unfruchtbar). Najstarije su potvrde iz početka XVI vijeka. — Za adv. se izvan rječnika Bjelostjenčera i Stulićeva nije našlo potvrda.

a) u pravom smislu.

a) makar što živo (čovjek ili životinja). Neće biti u tebi ni muškoga ni ženskoga neplodna ni među stokom tvojom. Đ. Daničić 5 mojs. 7, 14.

a) neplodna može biti čelad noplje. Navistivši ne začetje andeo Božji roditelj jur starim i neplodnim. B. Kašić 14, 82. Premda jošće po puti bude neplodan (t. j. čovjek) i prez sinov. A. Vitalić istum. 399. Roditelji nezini Joakim i Ana dvaest godinali neplodni . . . nu od Boga isprosiše. A. Kanižić utoč. 388. Kojino se je od neplodnih roditelj porodio. E. Pavić prosv. 2, 63. Bivši umro Neri neplodan bez djece. S. Rosa 24b.

b) žene. Veseli se, neplodna, ka ne rađaš. N. Raúina 69b. Da ženam neplodnim žudni rod podava. D. Raúina 120a. Fre biše neplodna (t. j. žena Filipova) mnogo lit. Starine 3, 223. Kakono neplodne žene, koje nikada ne mogu začeti. M. Divković bes. 117. Elizabeta biše neplodna. F. Glavinić cvit 195b. Lipa je Rake, al' neplodna. J. Kavaňin 486a. Jelisavta bivši stara i neplodna bijaše jurve začela. S. Margitić fala 33. Neplodna Ana turobna stajaše. A. Knezović 5. Žene neplodne . . . bihu ciñene i držane za rugo. A. Kačić kor. 131. Sara, ne-gova žena, budući do devedesete godine neplodna. I. Velikanović upuč. 1, 49. i t. d. — *Ovamo se meće i primjer:* Na koji drugi način čini hotino utrobu neplodnu. A. Kadčić 543.

c) ženska životinja. Krava neplodna, taura. Mikaša rječn. 212a. Tvoje ovee i koze nisu bile neplodne. S. Margitić fala 202. Neplodne pčele jesu one, koje se ne roje. A. Maksimović 101.

b) stogod neživo.

aa) zemlja. Da mu se čini, da negov zavičaj neplodni jest najbolja zemlja od svijeta. M. Radnić 395b. Mlednu i neplodnu zemlju ne ori. Poslov. danič. U neplodnoj nivi. J. Kavaňin 78a. Premda je zemlja neplodna, u napridak će ploditi. J. Banovac pripov. 117. Da krupe . . . u gore neplodne prinesete, blagos. 279. Grobničko poje učini se neplodno do dneva sadašnjega. A. Kačić kor. 423. Nije li ovo pustinja neplodna, puna dračja i trna? F. Lastric od 91. Svaka zemlja od sebe jest neplodna. I. Jablanci 16. Imade . . . zemlja neplodnu. D. Bogdančić 53. Svaka je zemlja od naravi neplodna. J. S. Reljković 27.

bb) drveće. A to je dub jedan neplodan. Đ. Baraković vila 311. Jedan stabar, ki neplodan samo u sjen se šira i stere. I. Gundulić 230. Onu neplodnu smokvenicu zapovidi da se do trećega godišta uzdrži. J. Filipović 167b. Kada se nade u vašoj nivi voćka . . . neplodna,

što vi činite? F. Lastrić od' 163. Jela visoka, ali neplodna. V. Došen iv. Prokleo je neplodnu smokvenicu. A. Kanižić kam. 516. Neplodno ognju opredjeđeno suvo drvo. D. Obradović sov. 17. Stabri neplodni i crjivi. B. Zuzeri 290. Imate u vašemu perivoju jedan stabar neplodan. A. d. Bella razg. 199. — *Ovamo se meće i primjer: Š nih neplodne jer ostaju grane.* J. S. Reljković 148.

(c) *trava.* Ki sam bil.... neplodna jak trava, ka svoga sjemena ni ploda ne dava. M. Vetračić 2. 9. Jošte i zemlja bi prokleta.... da neplodnom travom cvjetja. G. Palmotić 3, 121^a. Više se primjera nije našlo.

(d) *druge stvari.* Neplodni pjesak taj svak sije, tkogodi.... bludeći dni vodi. D. Ranić 8b. Koji uzimaju pineze oli drugu stvar neplodnu za brimo od misala vikovito. A. Kadčić 314. Il' mu bile jaspri il' druga stvar u sebi neplodua. F. Lastrić ned. 158. Ne priobrati je u kameni ni u cablu, nego u so neplodnu. M. Zoričić osm. 131. Prima korist od jaspri, koje u sebi jesu neplodne. A. d. Costa 2, 141.

(e) *godina (kad je letina slaba).* Može poznati dosata.... kako na priliku kišu, vedro, plodnu ili neplodnu godinu. A. Bačić 479. Da se za ono 7 neplodnih godinah (h)rama uzdrži. E. Pavić ogl. 85. Više se primjera nije našlo.

(f) *drugo štograd bestjelesno ili apstraktno; značenje je uz takve riječi: nekoristan.* Nikada nikakove riječi izprazne i neplodne nije rekao. M. Divković bes. 100. Izvan svijeh se (t. j. bogova) on (t. j. Pluton) nahodi sam, neplodne dni, koji vodi.... sam, ki ne zna, što je vrijeme trajat uz vil dragu svoju tere steći u počku ono da oca slatko ime. I. Gundulić 65. O ljeputu, ja te brojim, dar neplodan od naravi to ljeputo bez koristi! G. Palmotić 2, 445. Nije dobro trajat ljeta u neplodnom grubom stanju (t. j. ništa ne radeći). A. Vitalić ost. 259. Neplodne su tvoje žeće. A. Gldević 88a. Sakramenat dobar, a neplodan jest, kad se dobro prima.... ali ne plodi milost Božju. A. Kadčić 119. Tako nigda naša molitva ne će bit neplodna. J. Filipović 1, 307a. Sto će reći, da je u sadašnja vrimena neplodna (t. j. molitva) ter ne more od Boga isprositi, što pitamo? J. Banovac pred. 53. Molitva tvoja.... zato je neuslišana i neplodna. A. Kanižić utič. 389. Niti se uzdajte u ime, koje nosite.... er to golo neplodno ime zaludne je. S. Rosa 45b. Da se ne podloži u jedan neplodni posao. A. Blagojević khin. 42. Nekoristne indi i neplodne jesu molitve, ako brez skupljene pameti s raztrkanom ućine se. I. Velikanović npuć. 3, 251. Plać nije potribit (t. j. kad se grješnik kaje), pača gdigod more i laživ biti i neplodan. I. P. Lučić doctr. 12. Tvoja pomoć ne izlazi moguća, ne izlazi jaka, nego neplodna, nego isprazna. A. d. Bella razg. 61. Dobro djelo ne ostaje neplodno. M. Pavlinović rad. 161.

b. u prenesenom smislu.

(a) *onaj, koji ne nosi ploda.* Ta grib čini.... dušu neplodnu oda vsakoga dela dobra. Transit 242. Što će učiniti (t. j. Bog) od puka krstjanskoga, ako ga najde neplodna od dobrih dila? S. Margitić fala 246. Rič Božja, ako ju dragovođno sliša jedan grišnik neplodan dobrim dili, čini ga plodna. F. Lastrić od' 207. — *Ovamo ide i primjer: U sebi neplodni ko prezina od Libile (štamp. Lidije); — misle se ljudi od knjige nenavidni piscu, a sami nijesu kadri ništa dobro napisati.* J. Kavačić 79^a.

(b) *osobit je ovaj primjer:* Pak neplodne lude ove mlate (t. j. lakomi poglavari mlate lude, koji im ne donesu mta). V. Došen 67a.

c. *Ne razabira se značenje u primjerima:* Uzresta jedna divja maslina, koja znamenovaše neplodne pameti Panormitanov. F. Vrančić živ. 41. Ostale ti kazivati ne ču, jer bi pisma odveć duga bila; neka pjeva, komu je ugodna, nek ostavi, komu je neplodna. A. Kačić razg. 185.

NÉPLODΝΙCA (*biće takav ake.*), f. ona, koja je neplodna; protivno: plodnica. U rječniku Belinu (che non ha ne spora prole, donna sterile), u Stulićevu (sterilis s naznakom, da se nalazi u Kačića) i u Popovićevu (ein unfruchtbare Weib). Riječ se najprije nalazi u Bernardino.

(a) *neplodna žena.* Raduj se, neplodnice, ka ne rodiš. Bernardino 52. Blažene neplodnice (*iz lat. beatas steriles. luc. 23, 29*). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 125b. Prokleta neplodnica, ka ne rada. B. Gradić djev. 23. Neplodnice ne će imati žalosti. M. Divković bes. 384. Ovo mjesec šesti jest noj, koja se zove neplodnica. I. Bandulavić 4b. Činaš molitvu zarad svoje žene, koja bijaše neplodnica. M. Radnić 529a. Neplodnice žene vi sto. A. Vitalić ost. 210. Krajuči poniji u učini je neplodnicom (t. j. Bog). I. Đordić salt. xiii. Ana neplodnica s molitvom isprosi sina. J. Banovac pred. 52. Spomenu se Bog i Rakele neplodnice. A. Kačić kor. 32. Ženi neplodnici rodjivost zadobio je. I. Velikanović upuć. 1, 93. Da je Ana mlogo godinu neplodnica bila. A. Tomićević gov. 106. i t. d.

(b) *neplodno drvo.* Samo u primjerima: Kada voćka voća ne da, gospodar ju mrko gleda i „sikiru daj mi viče, „neplodnica da se siče“. V. Došen 67a. Neplodnica navrće se na rodnu voćku. M. Pavlinović razl. sp. 391.

NEPLODNIK, m. onaj, koji je neplodan. Između rječnika samo u Belinu (chi non ha ne spora prole) i u Stulićevu (sterilis) i samo u primjerima: Vi neplodnice i neplodnici, molite Boga, da.... začnete i porodite. M. Divković bes. 511. Od ovijeh neplodnika uklonimo se (t. j. od ljudi, koji ne nose ploda, ne čine dobra djela). B. Zuzeri 182.

NÉPLODΝОСТ, noplodnosti (*biće takav ake.*), f. svojstvo onoga, što je neplodno; protivno: plodnost. U rječniku Mikalini (sterilitas), u Belinu (neplodnos, sterilita, infecunditas s primjerom iz Kašića is. 83: narodu židovskomu bješo neplodnos stvar sramotna i nečasna), u Belo-stjenčevu (infructuositas, sterilitas), u Jambrešićevu (sterilitas), u Voltigijinu (sterilità, Unfruchtbarkeit), u Stulićevu (sterilitas s primjerom, koji je i u Belinu rječu.), u Šulekovu nemi-hrv. i u Popovićevu (Unfruchtbarkeit). Najstarija je potvrda u knizi Proroci (jedina iz xvi vijeka). B. Zuzeri 182.

a. u pravom smislu.

(a) *neplodnost u ljudi.* Ditca neplodnosti tvoje hote vapiti. Proroci 55. Iskusiti se imaju i muži i žene.... uzrokujući neplodnost hote. B. Kašić zrc. 67. Koja hotino piše like i otrove, koji daju neplodnost utrobi. A. Kadčić 548. Oprosti ju (t. j. ženu) od duge neplodnosti isprosivši joj sina od Boga. E. Pavić ogl. 322. Kod Čifuta neplodnost bijaše stvar vele sramotna. F. Lastrić od' 349. Ako je neplodnos toliko prikrna u onjem, kojijem bješe narav plodnos zakratila. A. Kalić prop. 468. Službenica Saru gospoju svoju radi neplodnosti pogr-

dila je. I. Velikanović upuć. 1, 50. Posli duge neplodnosti dostigoše (*t. j. roditelj*) ovoga sina. I. P. Lučić izk. 3. Nahodimo jednu očitu zabranu protiv neplodnosti. Grgor iz Vareša 118.

b) neplodnost *zemlje i drveća*. O nivo neplodna! M. Zorić osm. 44. Od naravne neplodnosti *zemlje* (*natpis glavi*). I. Jablanci 15. Jer neplodnost od počela nosi (*t. j. neobradena zemlja*). J. S. Rejković 27. Mlogo stablo neplodnošćom kudi. 269. — *Ovamo se meće i primjer*: Spovijeda ti svu suhoću i neplodnos, da tvoja rosa oplodi ih. B. Zuzeri 65.

c) neplodnost *godine*. Komete mloga zlamenovati mogu, kako vitre, neplodnost godine, kugu. A. Baćić 442. Nisu drugo zla vrimena, neplodnost godine . . . i ostala, koja trpimo, nego milostive zaušnice (*t. j. od Boga*). F. Lastrić svetn. 164b. *Ispor. u Popovićevu rječniku: neplodnost, Misswachs.*

b. u prenesenom smislu. Smuti se dakle i placi neplodnost tvoju i steci veće jedan put pravi plod od pokore. M. Zorić osm. 44.

NEPLODOVIT, adj. isto što neplodan. Između rječnika samo u Stulićevu (neplodovit, v. bezplodan s naznakom, da se nalazi u glag. brcvijaru) i samo u primjerima: Ja ne ē uđvicom biti, ne ēu biti neplodovita. Proroci 52. Bogatac je nedarovit kako stabar neplodovit. Poslov. danič.

NEPLODOVITOST, f. isto što neplodnost. Samo u Stulićevu rječniku (sterilitas, infecunditas).

NEPLODSTVO, n. isto što neplodnost. Između rječnika samo u Stulićevu (sterilitas infecunditas). Videv, jako neplodstva radi skrbiti (*t. j. žena*). S. Novaković aleks. 6. U nikomu nepoštenu bijahu i one . . . koje udate ne bi porodimale, jer neplodstvo nepošteno bijaše. J. Filipović 1, 545a. Boga mojaše . . . da uzao odrisi ne neplodstva (*iz lat. Deum orabat . . . ut solveret vincula sterilitatis*). F. Lastrić svetn. 120b. Komu pogibeli neplodstva uzrok poznat nije (*govor je o neplodnosti matice*). A. Maksimović 108.

NEPLODSTINA, f. isto što neplodnost. U rječniku nijednom, a samo u nekoliko knjiga. Ozdravil sam vode ove, ne bude u nih smrt i neplodčina. Bernardin 188. Da se ozdravi neplodtina vode (*iz lat. ut sanaretur sterilitas aquae*). I. Bandulavić 276b. Trpiše mnogo godišta ozloglašene od neplodštine (*t. j. nijesu imali djece*). M. Radnić 149b. Ne nahodaju slasti u neplodštini i suhoći pustiňskoj. 533a. Glad i neplodštinu biše . . . navel za sedam godiš. A. Vitić istum. 362. Da bi se ozdravila neplodština vode. L. Terzić 364 i J. Bauvac blagos. 356. Da je uvik na neplodstini i na usanutje osudeno (*t. j. stablo*). S. Margitić fala 246. Ne ē biti u njima (*t. j. vodama*) veće smrt i neplodština. J. Banovac blagos. 34.

NEPLODEĆE, n. nom. verb. prema glag. neploditi. Samo u primjeru (*u kojem je -d- mjesto -d-*): Natopio je peća oslobođivši i(h) od svake neplodnosti. E. Pavlić prosv. 2, 72.

NEPLOTKIĆA, f. isto što neplodnica. Između rječnika samo u Stulićevu (neplodkića, sterilis i samo u primjeru: Neplodkiće . . . laže i boje mogu bježati. M. Livković bes. 381.

NEPOBITAN, adj. onaj, koji se ne može pobiti, pobijati. Između rječnika samo u Stulićevu (sa značenjem posve krivo rečenim: qui falli nequit, t. j. koji se ne može prevariti, i s naznakom, da se rijeć nalazi u Lastriću, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer) i u Šulekovu nem.-hrv. (unbestreitbar). Ostavi za zalog svoje nepobitne riči, Blago turl. 2, 198. Koja se suprotive priroštoj i nepobitoj zapovidi. I. Garađan 8. Ako je istina nepobitna. 10. Nepobitan, unbestreitbar. Jur. pol. term. 526.

NEPOBJEDAN, adj. onaj, koji se ne može pobijediti. Između rječnika samo u Popovićevu (nepobeden, unbesiegbar). Vjerne sluge pomjani, Gospodi . . . nepobjednog mladoga Dušana! P. Petrović gor. vijen. 109. Najviše su s toga nepobjedni, jer su sobom rođeni vojnici. ščep. 74.

NEPOBJEDIMOST, f. isto što nepobjednost. Upravo je to ruska rijeć nepobjedimost (izvedena od partic. prez. pas. nepobjedimъ, t. j. onaj, koji se ne može pobijediti). Samo u primjeru: On je o ruskoj nepobjedimosti toliko bio uvjeren. Vuk dan. 1, 90.

NEPOBJEDIV, adj. isto što nepobjedan. Samo u Šulekovu nem.-hrv. rječniku (unbesiegbar).

NEPOBJEDNOST, f. srodstvo onoga, koji je nepobjedan. Samo u Popovićevu rječniku (nepobjednost, Unbesiegbarkeit).

NEPOBOŁŠAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne pobožati se. Samo u primjeru: Da je Bog kaštigal mnoge grado i plke za nih ne pokaranje i nepobolšanje (*nije se čitati i -l-*). Korizm. 45a.

NEPOBOŁŠLIV, adj. onaj, koji se ne može pobožati. Samo u Jambrešićevu rječniku (nepobolsliv, inemendabilis, — u lat. dijelu).

NEPOBORAN, adj. onaj, koji se ne može poboriti (*t. j. nadvladati*). Samo u primjeru: Pastastit će štit nepororni (*iz lat. sumet scutum inexpugnabile lib. sap. 5, 20*). S. Rosa 9a.

NEPOBORIV, adj. isto što nepoboran. Samo u Stulićevu rječniku (inexpugnabilis s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NEPOBOŽAN, nepobožna, adj. onaj, koji je bez pobožnosti; protivno: pobožan. Samo u rječniku Jambrešićevu (nepobožen, impius) i u Stulićevu (nepobožan, v. bezpobožan, t. j. indevotus, irreligiosus).

NEPOBOŽNOST, f. srodstvo onoga, koji je nepobožan. Samo u Jambrešićevu rječniku (impia, — u lat. dijelu).

NEPOBROJAN, adj. isto što neizbrojan. Između rječnika samo u Mikafinu (nepobrojan, neizbrojan, innumerabilis, — adv. nepobrojno, neizbrojno, innumerabiliter, sine numero, infinite) i u Stulićevu (nepobrojan, v. bezbrojan) i samo u primjeru: Cesarove čete nepobrojne. Osvetn. 6, 89.

NEPOBROJNOST, f. srodstvo onoga, što je nepobrojno. Samo u Mikafinu rječniku (nepobrojnost, neizbrojnost, innumerabilitas).

NEPOČAST, nepočasti, f. isto što nečast. Samo u Daničićevu rječniku (nepočast, ignominia s primjerom): Imao kraljevstvu ti vsaku počast . . . i čto je kć (stamp. gđ) (sic!) tvojej, vsega toga da se varujemo (*iz isprave XIII vijeku*). Mon. serb. 47.

1. NEPOČIN, *m. mjesto, gdje nema počinka.* Samo u Vukovu rječniku: Nepočin-pole u ovoj zagoneci: Mrvi živoga nosi preko nepočin-pola. Odgonelelaj se ne kaže, ali iz knige S. Novakovića zag. 110 vidi se, da je: lađa.

2. NEPOČIN, *m. riječ tamna značenja; samo u primjeru:* Tulika grad rveć turška veličina šta pokaza najveć 'z nepočina? P. Vitezović odiš. 58.

3. NEPOČIN, *adj. bezredan, besputan, ružan, (kako u kojem primjeru), t. j. onaj, koji nije po činu; vidi 1 čin pod 1 (t. j. red) i pod 2 (t. j. način).* U rječniku nijednom, a samo u dva pisca. Za svoje spasenje nijedne nepočine ni grube rijeći ne će dobrovođeno podnijeti. M. Divković bes. 342. Imaš vojevati . . . protiva nepočinu besidniku s mučanjem. M. Radnić 19a. Ponukuje nas . . . ne prigibat se na stvari nepočine. 77b. Pokaranje nepočino ljubavi, koju imamo svijetu. 218b. Ova vatra jest ljubav nepočina od sebe istoga. 239b. — *Adv.* Nego se jošte ne prisosti nepočino i bez razloga tuje stvari željeti. M. Divković nauk 125a. Koji se nepočino i bez razloga vesele, bes. 26. Ljubiti nepočino stvari od ovoga života. M. Radnić 1a. Koja (t. j. blaga) nepočino rasuće oni, koji ne imaju razuma. 88b. Nemoj ljubiti nepočino ovoga života. 168a.

NEPOČINAK, nepočinka, *m. stanje bez počinka.* Samo u primjeru: Od nepočinka toliko duga . . . opaziše da je u nemu sva krv veće ištetena. A. Kanižić fran. 94.

NEPOČINSTVO, *n. bezrednost, bespuće, nedjelo (kako u kojem primjeru), t. j. ono, što je nepočino.* Između rječnika samo u Vrančićevu (flagitum). Da može . . . ustegnuti svoju volju od svakoga nepočinstva. M. Divković bes. 138. Koje nepočinstvo naštati u našemu djelovanju. 218. Lubiš skotinu od svijeta i nepočinstva puotena. M. Radnić 77b. Nití čo ti dati svoje kćeri za ženu . . . za uzrok tvojije(h) nepočinstva. 100a. Zašto su bili puni idola, grijeha i nepočinstvih. 226b. Niki brezobrazni kazujući nepočinstva i opačine svoje. F. Lastrić od' 72. Viditi će . . . u svisti svojoj nepočinstva, opačine i pogrde svoje. ned. 93. Ostavljam bludnosti i druga nepočinstva. 320. Koji jeste momak nepočinstvo i nečisto učinio sa devojkom Andelijom. Glasnik II, 1, 27. Ne mislim ja ni o kaku nepočinstvu. M. Đ. Miličević zim. več. 234. Nepočinstvo, nedjelo, beščine, u Orahovici (u Slav.). S. Ivanić.

NEPOČIĆENAC, nepočinjenac, *m. čovjek, koji radi bez počinka, bez odmora.* Samo u Bjelostjenčevu rječniku (nepočinjene, ardelio, qui pluri misce).

NEPOČIVAN, nepočivna, *adj. onaj, koji ne počiva.* Samo u Stulićevu rječniku (irrequietus, — *adv.* nepočivno, insedabiliter).

NEPOČUDAN, *adj. onaj, koji nije po čudi, nepovođan; protivno: počudan.* U rječniku nijednom. Da mu je šteta učinena ili drugo što nemu nepočudno. J. Filipović 3, 104b. Beži od svega, šta mu je vredovito i nepočudno. D. Obrađović sov. 12. To mi je nepočudno (reku u Dalmaciji). M. Pavlinović.

NEPODAJAN, nepodajna, *adj. neposlušan, negibak, t. j. onaj, koji se ne podaje.* Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nepodajen, inobedient, irreverens) i u Voltiđijinu (non pieghevole, unbiegsam).

NEPODAJNOST, *f. svojstvo onoga, što je nepodajno.* Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (irreverentia, protervia), u Voltiđijinu (im-

pieghevolezza, Unbiegsamkeit) i u Stulićevu (irreverentia s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).

NEPODIŽAN, nepodižna, *adj. onaj, koji se ne može podiži.* Samo u Stulićevu rječniku (imobilis s naznakom, da je iz glag. brevijara).

NEPODJAMAN, *adj. istinit, iskren; protivno: podjamam.* Samo u primjerima: U miloši ne-podjamni (iz lat. in caritate non facta. 2 cor. 6, 6). Bernardin 27. V ljubavi nepodjamnoj (isto tako iz 2 cor. 6, 6). Ant. Dalm. ap. 53. U duši dobroj i u nepodjamnoj pribiva Bog. M. Divković bes. 535.

NEPODJELIV, *adj. isto što nedjeliv.* Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nepodejiv, incommunabilis, — vidi u istom rječn. nedjeljiv) i u Voltiđijinu (nepodejiv, indivisibile, untheilbar).

NEPODLOŠTVO, *n. isto što nepodložnost.* Između rječnika samo u Stulićevu (nepodložtv, libertas) i samo u primjeru: Uveden od napasna razloženja . . . od požude slobode i nepodložstva (stamp. nepodlažtva). S. Rosa 3a.

NEPODLOŽAN, *adj. slobodan, nezavisan; protivno: podložan.* U rječniku Mikačinu (nepodložan, slobodan, ingenuus, liber), u Belinu (esente, franco, libero, independente, libero padrone di sé, — *adv.* nepodložno, independentemente), u Bjelostjenčevu (nepodložen, samovlastit, independens, liber, ingenuus, nemini subiectus), u Voltiđijinu (indipendente, unabhangig), u Stulićevu (liber, sui juris, — *adv.* nepodložno, per se) i u Šulekovu rječn. zn. naz. (unabhängig, independente). Najstarija je potvrda u Korizmija (nepodložna), ali u rečenici tako zamršenoj, da se ne može uhvatiti sveza s drugijem rječenom. — Za *adv.* se nije našlo potvrde (osim u Belinu i u Stulićevu rječn.).

a. u navedenom značenju.

a) uopće. Papa može podijeljati nadarja podložna i nepodložna. A. d. Costa 1, 220. Medija i gorina Asija ostaše nepodložne. D. Bogdančić 37. *Ovamo se meće i:* nepodložan, independent. S. Budmani.

b) nepodložan kome ili čemu. Sreći zlobnoj nepodložni. B. Kašić nač. 91. Ovo mjesto plemenito nepodložno i jednoj sili. G. Palmitić 2, 450. Sviđej imaše sam vladati nepodložan nijednom zboru. P. Kanavelić 581. Sved se slava Trojstvu dava nepodložna sili od smrti. J. Đorđić salt. 340. Ovi puci nepodložni . . . carstvu rimskomu. ben. 82. Opati, koji imaju svoje vladane nepodložno biskupom. A. Kadčić 238. Vazda mogao je bit drugom nepodložan. J. Filipović 1, 563b. Postala je netrpljiva ili nepodložna nevoljami. A. Kanižić utoč. 26. Procini svemogućstvo toliko nikomu nepodložno. P. Knežević osm. 363. Da bi bio neumrli i muci nepodložan (stamp. nepodneložan). J. Matović 24. Biskupi nijednomu prvbiskupu nepodložni. I. P. Lučić nar. 63.

c) nepodložan na što. Samo u primjeru: I kad sreću iznašli smo nepodložnu na promjenu. P. Kanavelić 546. *Sasma nepouzdano.*

b. isto što nepokoran, neposlušan. Samo u primjerima: Pridobivat neprijatele i podlagat nepodložne plemenite toj su žeje. I. Gundulić 298. Jesi oho i nepodložan. M. Radnić 346a.

NEPODLOŽEĆE, *n. nom. verb. prema glag. ne podložiti se; isto što nepodložnost.* Samo u

primjerima: Nepodloženje na pačenje. M. Orbin 296. Šižmatik očituje se po pogređenju, tvrdovratnosti i nepodloženju. A. d. Costa 2, 120.

NEPODLOŽIV, adj. onaj, koji ne može biti podložan. Samo u primjeru: Uzdržuje se (t. j. u Bogu) prvelika i slobodna i nepodloživa izvršnost. J. Matović 14.

NEPODLOŽNIK, m. onaj, koji je nepodložan. Između rječnika samo u Stulićevu (liber, sui iuris) i samo u jednoj knizi. Biskup u mnogi(h) dogadaji(h) protiva nepodložnikom sudi. A. d. Costa 2, 39. Nisu podložni pod zaveze nevirnici, dica . . . nepodložnici, zašto ova oblast od zaveze no može se izvršiti s jednim, koji nije podložan. 2, 192.

NEPODLOŽNOST, f. svojstvo onoga, koji je nepodložan; protivno: podložnost. U rječniku Belinu (nepodložnos, libertas), u Bjelostjenječevu (nepodložnost, samovlastitost, independentia, libertas . . .), u Voltigijinu (indipendenza, Unabhängigkeit), u Stulićevu (libertas) i u Šulekovu rječ. zn. naz. (Unabhängigkeit, indipendenza). Pojas . . . s kojim stežu bisnu tila nepodložnost. A. Kanižić užr. 230. Nepodložnost, indipendenza. S. Budmani. — Ima potvrda i za značenje: nepokornost, neposlušnost (vidi nepodložan pod b). Evo kolike grike u sebi uzdržaje neposluh . . . Evo što čini nepodležnost (govori se o neposlušnim sinovima i kćerima). Đ. Rapić 92.

NEPODMITIV adj. isto što nepodmitljiv. Samo u Stulićevu rječniku (integer, qui donis seduci nequit).

NEPODMITLIV (jamačno je takav ake.), adj. onaj, koji se ne može podmititi; protivno: podmitljiv. Između rječnika samo u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. unbastechlich. Potvrda je još: Nepodmitljiv, nepodkupljiv, unbastechlich. Jur. pol. term. 525.

NEPODMITLIVOST, nepodmitljivosti, f. svojstvo onoga, koji je nepodmitljiv. Između rječnika samo u Šulekovu nem.-hrv. i u Popovićevu za nem. Unbestechlichkeit. Potvrde su još: Dobrom vojom, radinošću, nepodmitljivošću. M. Pavlinović rad. 9. Kojega bi imao okretnost, nepodmitljivost, prošteće po svoj prilici shvatili. 173.

NEPODNESEN, m. svojstvo onoga, koji je nepodnosen; kao da je to u primjeru (jedinom, što se našao): Ko je Gavan s svoje svevoje, s čuda blaga, s nepodnesa utonuo u ponore. J. Kavačić 524b. — *Sasma nepouzdano.*

NEPODNESEN, pas. partic. zanijekani prema podnesen; jedan pisac upotrebljava ga u značenju: onaj, koji se ne može podnijeti. Brez prisanka trpe nepodnesena mučenja. M. Radnić 270b. Koji hotijahu podnijeti nepodnesenu službu Faraonuvu. 295a. O slipoču nepodnesena čeoka ohologa! 345a.

NEPODNESENOST, f. isto što nepodnešljost; imenica je izvedena od osnove pridjeva nepodnesan, kojemu nema potvrde. Samo u Jambrešićevu rječniku (nepodnestnost [sic!], intolerantia, — u lat. dijelu).

NEPODNEŠLIV, adj. onaj, koji se ne može podnijeti. Samo u tri knjige. Služeći kakono robovi i noseći težkoće nepodnešljive. M. Radnić 207a. Vičlega izagnaća ovo nepodnešljivo pomakaće jest doстоjo. Đ. Rapić 145. Evo godinu danah trpiim glad i žedu, goloču i gad nedodnesivi. M. A. Rejković sabr. 67.

NEPODNEŠLJIVOST, f. svojstvo onoga, što je nepodnešljivo. Samo u Jambrešićevu rječniku (nepodnesljost, intolerantia, — u lat. dijelu).

NEPODNOŠ, riječ tamna značenja. Samo u primjeru: Perčinari nepodnosni, repom zmaji, glavom prasci (govor je o davolima u paklu). J. Kavačić 409b. Ne razabira se, je li imenica ili je pridjev.

NEPODNOŠAN, adj. importabilis, intolerabilis. U rječniku Belinu (insopportabile, — adv. nepodnosno, impatientemente, insopportabilmente), u Voltigijinu (insopportabile, unerträglich), u Stulićevu (intolerabilis s naznakom, da se nalazi u Đordiću, — adv. nepodnosno, v. nepodnosivo), u Šulekovu nem.-hrv. (unerträglich) i u Popovićevu (unausstehlich).

a) nepodnosan je onaj, koji se ne može nositi (u pravom smislu). Navezuju brimena težka i nepodnosna (iz lat. alligant onera gravia et importabilia. math. 23, 4). I. Bandulavić 43b. Pripravivši križ visok tri sežna s onim, što preko biše tegotno i nepodnosno. P. Bakšić 111. Da smetnje s ramena . . . brime nepodnosno. M. Radnić 399a.

b) onaj, koji se ne može podnositi (u prenesenom smislu). Ispusti is sebe jedan nečist smrad nepodnosan (stamp. nepodnosam) i taman. Korizm. 26a. Ona pića . . . biše drugim kisela, žlčka i nepodnosna. 82b. Jestojska i hrana od crvi, smrad nepodnosni. B. Kašić nač. 68. Izmučen privljkimi boleznjima i nepodnosnim turgami. P. Bakšić 147. Trpe muku nepodnosnu.

M. Radnić 51a. Ali bi nepodnosna bila tvoja budalaština. 281b. Cijeć koje sam . . . nepodnosne podnio trude. P. Kanavelić 350. Držeći, da je stvar nepodnosna i da se ne ima dopustiti, da vas narod ostane odsudjen. A. Vitalić istum. 223. Da je odlučeno te nepodnosne zlotvornike pedepsati. I. Đordić salt. 86. Vrića smrada nepodnosna i grumen crvih. A. Kadelić 255. Da se ova (t. j. ispojed) ne učini mrska i nepodnosna. 320. U paklu je glad i žeda nepodnosna. Đ. Bašić 156. Nepodnosna istinito stvar jest pakao. P. Knežević osm. 165. Evo nepodnosne raskoši ljudih plemića. J. Matović 403. Što taj grijeh nosi na licu, na čelu? nepodnosno bezobranstvo i bezobraznos. A. Kalić tri bes. 13. — Adv. Koji nepodnosno, trudno, teško, jadovno podnaša, da . . . Š. Budinić suma 135b. Tako jest suprotiva razlogu i nepodnosno, da imajući milovanja u dobrima zemaljskim hoćeš uživati utišena duhovna. M. Radnić 1b.

NEPODNOŠIT, adj. onaj, koji se ne može podnosit. U rječniku nijednom. Koji jest nepodnosit, netrplif, srđit i nečastan roditelem svojim. Š. Budinić ispr. 58. Ne može se pomisliti . . . stvari bolezničije, jadovnije i nepodnositije od pakla. suma 176b. Stojeci u studeni nepodnosit. M. Orbin 163. Zašto je veoma golema i nepodnositna služba. M. Radnić 272a. Glad nepodnosit ustat i će se. I. Zanotti i ned. priš. 12. — Osobito i sasmu nepouzdano je značenje u primjeru: Kad su zapovidi Božje nepodnosit s onizm od ljudih, Bog se ima slušat, a ne ludi (t. j. kad se Božje zapovijedi protive zapovijedima ljudskim). Blago turl. 2, 116.

NEPODNOŠITEĽAN, adj. isto što nepodnosit. Samo u primjerima: Voć nepodnositljni. Korizm. 24b. Is koga ishojače nepodnositljni smrad. Mirakuli 43. Pride mi v nos jedan smrad nepodnositljni. Transit 252.

NEPODNOŠIV, *adj. onaj, koji se ne može podnosići. U rječniku Mikafinu (nepodnosiv, što se ne može trpit, intolerabilis, toleratu difficultas, non ferendus), u Belinu (insopportabile, non patibile) i u Stulićevu (nepodnosiv, v. nepodnosan, — *adv.* nepodnosivo, intolerabiliter, intoleranter). Bez kojih bi mi bio nepodnosivi isti zločesti život (iz lat. sine quibus mihi importabis foret ista miserabilis vita).* B. Kašić našl. 277. Gori jedan ogaņ prijestoli i nepodnosivi. Đ. Bašić 131. S nepodnosivom pogrdom i neharnostju svitu se jest darovala (t. j. duša). Blago turl. 2, 278. Koji . . . ne će uteći nepodnosive boljosti i muke. J. Matović 391. Ovu čelad Farao nemilo jest progonio, oštro držao i službi nepodnosivoj podložio. I. Velikanović upuć. 1, 56. Ovu nepodnosivu oholost i Pismo poznaće. D. Bogdanović 6. Kada razumi otac (t. j. Noje) nepodnosivo vladaće sina (t. j. Hama), proklee nega. 9. — *Adv.* Da prosno ili, što nepodnosivije jest, smrtno sagrišuje. I. P. Lučić nar. 8.

NEPODNOŠNOST, *f. svojstvo onoga, što je nepodnosno; ima potvrda i za značenje: gnev, lutina (lat. indignatio); vidi rječ, koja dolazi iz ove. U rječniku Bjelostjenčevu (intolerabilitas, intolerantia, indignatio, impatientia), u Jambrešićevu (indignatio, — u lat. dijetu) i u Voltiglijinu (intolleranza, Unerträglichkeit). Ispuniću razjideće moje i činiju opočinut u nima nepodnost ol'ti gniv moj (iz lat. complebo furorem meum et requiescerere faciam indignationem meam in eis. ezech. 5, 18). M. Zoričić osm. 34. Više se potvrda nije našlo.*

NEPODNOŠEĆE, *m. nom. verb. prema glag. ne podnosići. Između rječnika samo u Belinu (nepodnosjenje, impatienza) i u Stulićevu (nepodnosne, intolerantia). U dva primjera, što su se našla, značenje je: gnev, lutina (vidi kod nepodnosnosti). Ima ispitovati . . . od sržbe i nepodnošenja, kime giblet se protiva drugu žečeći osvetu. Š. Budinić ispr. 60. Kada se bude pridstaviti život Isukrstov mojenju, negova poniznost mojoj oholosti . . . negova krotčina mojemu nepodnosenu. I. Marki 91.*

NEPODNOŠEVAN, *adj. onaj, koji se ne može podnosići. Samo u primjeru: Smrad i gnušoba nepodnoševna. B. Kašić nač. 69. — Nepouzdano.*

NEPODNOŠLJIV, *adj. isto što nepodnosan. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (nepodnosljiv, intolerabilis, intolerandus) i u Voltiglijinu (nepodnosljiv, insopportabile, unerträglich).*

a) primjeri prema onima kod nepodnosan pod a. Tvrđ jest jaram, težak i nepodnošljiv. M. Radnić 206^b. Pragnuli smo se . . . pod tečaju ovoga brimena sasvim težka i nepodnošljiva. Grgur iz Vareša 7.

*b) primjeri prema onima kod nepodnosan pod b. Ovo ti bijaše jedna bolest nepodnošljiva. P. Bakšić 137. Umrtvećemekoputnomu tilu našemu čini se stvar nepodnošljiva. A. Kanjić utoč. 379. Sva bi mu se radost nebeska u jedan žestok i nepodnošljiv pakao obratila. uzr. 42. Ne će biti nemogućan, nepodnošljivi i neprirtrpljivi posao. I. Jablanci 37. Zato i jesu dragovođno i veselo nepodnošljive muke i smrt podnosili. B. Leaković gov. 111. Bila bi jedna nepodnošljiva nezafalnost na tolikomu milosrdju. nauk 205. Biće ovo ubojsvo jedan nepodnošljivi grib. 322. Bila je . . . muka nepodnošljiva. A. Tomiković gov. 245. — *Adv.* Biše veoma nepodnošljivo, da jedan od učenikov to hotiše učiniti. P. Bakšić 34.*

NEPODOB, *f.? m.? a) isto što nepodoba pod b. Samo u primjeru: Da nam je nepodob primat ner onoga . . . Boga (ne razabira se rod). M. Marulić 33. — b) isto što nepodoba pod e. M. Pavlinović (nije zabićežio rod ni akc.).*

NEPODOBA, *f. dissimilitudo, dedecus, diabolus . . . U rječniku Vrančićevu, Jambrešićevu i u Vukovu (vidi daje).*

a) nesličnost; vidi nepodoban pod a. Samo u Jambrešićevu rječniku (dissimilitudo, — u lat. dijetu).

b) o onome, što se ne pristoji, ne dolikuje, što ne važi, nepodopština; vidi nepodoban pod c. Pod svoju riječ papinu, ku je potlačit nepodoba. J. Kavačić 113^b. Od onda je ostalo psonaće, prelo, kolo i aškovaće i ostale svake nepodobe. M. A. Režković sat. 32. I iznaša svaku nepodobu na priproste i baš na gospodu. 61. — Možda ovamo ide i primjer: Ista doba, druga nepodoba. Osvetn. 4, 5.

c) zloča, opaćina, grjekhota; vidi nepodoban pod d. Samo u Vrančićevu rječniku (nefas, sceleraggine, grosse Schand).

d) davo, vrag, hudoba; ovo se značenje razvilo iz onoga pod c; ispor. hudoba. Ima primjera, u kojima se nepodoba u ovome značenju uzima kao masc.; ispor. kod hudoba pod b poslednjih pet pružjera. Kći moja od nepodobe jest mučena (iz lat. filia mea male a daemonio vexatur. math. 15, 22). Bernardin 31. Nepodobu jimaš u sebi (iz lat. daemonium habes. ioan. 7, 20). 54. Sada će se nepodoba, ki jest poglavica ovoga svita, izvrći vanka. 68. Jere je dosal nepodoba, poglavica sega svita. 177. Ishodahu tada nepodobe iz mnozijeh (iz lat. exhibant daemonia a multis. luc. 4, 41). N. Račina 64^b. Da nim krjepost i oblast svrhu svake nepodobe (iz lat. dedit illis virtutem et potestatem super omnia daemonia. luc. 9, 1). 142^a. Odiluju se od Božje družbe, a podlagaju se oblasti nepodobe. Nauk brn. 24^b. Otidite u ogan vični, ki je pripravljen nepodobi i anjelom negovim. 71^b. Pritekoše nepodobe i popadoše nega. Starine 4, 114. Pakleni gospodar skupi množ nepodob. D. Baraković vila 324. Privari te nepodoba. jar. 22. Kako to razumi pakleni hudoba. 102. — Ovamo se meće i primjer, u kojemu nepodoba znači ženskoga davola (davolicu): Lucifer jimi . . . čere dvi: Hudobu i Nepodobu. P. Zorančić 16.

e) ružno, nakazno čelade; vidi nepodoban pod e. Samo u Vukovu rječniku (das Ungeheuer, monstrum: nepodobo jedna! s naznakom, da se gorovi u Hrvatskoj). Vidi nespodoba.

f) Ne razabira se značenje u primjerima: Priopova se s velikim ožrešenjem, tvrdostju i nepodobom ovo prazdno, tačce i od vsake istine dalečno drznovenje. Š. Budinić suma 188^a. Sad, o nepodobo dila tamnoga, što možeš? I. T. Mrnavić ist. 184.

NEPODOBAN, *nepodobna (jamačeno je takav akc.), dissimilis, inhabilis, indecens . . . ; protivno: podoban. U svijetu rječnicima osim Bjelostjenčeva i Vukova (vidi daje). Iz vremena poslije Stulićeva rječnika našlo se malo potvrda. Značenje se ovoga adj. ponajviše podudaraju sa značenima adj. nepriličan; to nije čudo, kad se uzme na um, da je pridjevima podoban i priličan zajedničko osnovno značenje: nalik, sličan.*

a. nesličan, različan. U rječniku Vrančićevu (absimilis, dispar), u Mikafinu (nepodoban, nepriličan, absimilis, dissimilis, diversus), u Jambre-

šćevu (*u lat. dijelu*: nepodoben, dispar, — *adv.* nepodobno, disperiliter, dissimiliter), *u Voltižijinu* (dissomigliante, unähnlich) i *u Popovićevu* (unähnlich). *Izvan rječnika našla se samo potvrda*: Drugi ubo cardinal imenem Andréj, nepodoban semu (*iz lat. alias quoque cardinalis Andreas nomine, isti non similis*). Starine 23, 120.

b. *nesposoban, neprikladan*. *U rječniku Vranićevu* (ineptus), *u Belinu* (inabile, inetto, — *adv.* nepodobno, inettamente) i *u Popovićevu* (ungeeignet). Ima dva koná, jednoga mlađa i jakoga, a drugoga stara, nemoćna i nepodobna putovati. P. Posilović *nasl.* 7b. Tko je vrlo naprèen ječeka, nepodoban je za odolijevati protiva grijhom. M. Radnić 117b. Što je ček?.... stvoreno pripodobno za svako zlo, a nepodobno k dobru. 407b. Ljudi za vojevat nepodobni. A. Kačić kor. 117. Stvorene bez čućenstva nepodobno bit svjedok. S. Rosa 73a. Videći Mihaila nepodobna za carevanje. A. Kanižić kam. 33. Marica budući tako stara i nepodobna za porod. M. Dobretić 518. Črbo je Bog.... nepodoban ikakva zla (*t. j. nepodoban, da kakvo zlo učini*). T. Ivanović 19. Ostati će nepodobni i nedostojni koji(*h*) mu drago dostojanstvo. I. P. Lučić nar. 104. Ako ih je stara staros za pomagat i djelovati nepodobnijeh učinila. B. Zuzeri 12. Svaki bi se sramovao biti poznat, da je u njih (*t. j. u poslovima*) nepodoban i nevidan. A. d. Bella razg. 286. — *Neobično je uzeto za vodu u primjeru*: Budući doisto rečena voda nepodobna (*t. j. kršteće*). A. Kadčić 121.

c. *nepristojan, onaj, koji ne dolikuje, koji ne važa* (*kako u kojem primjeru*). *U rječniku Mikafinu* (nepodoban, nepristojan, indecens, — *adv.* nepodobno, nepristojno, indecenter), *u Belinu* (non convenevole, disdicevole, impertinentie, inconveniente, — *adv.* nepodobno, inconvenevolmente, inconvenientemente, sconvenientemente), *u Stulićevu* (indecens, indecorus, — *adv.* nepodobno, indecenter), *u Daničićevu* (nepodoben, non decens a dviye potvrdre srpskoslovenske) i *u Popovićevu* (anschicklich, unanständig). Ako gre v toverne igrajući na zari ali na harte tavoleri.... i ine igre nepodobne. Starine 23, 145. Ako je rekala komu riči sramctne, nepočtene ili nepodobne. Naručn. 88b. Oči da ne budu gledati stvari nepodobne. A. Gučetić roz. 196. Nepodobne riči jaše napastujuće govoriti. Đ. Baraković jar. 67. Da ga (*t. j. misnika*) nigdi ne nađe.... u poslijehi nepodobnih misnikom. I. Ančić svtl. 77. Tvoji zli običaji, koji su nepodobni, nenarodni i razpušteni. M. Radnić 293b. Učiniti koji grib ali kojo dilo nepodobno službi Božjoj. I. T. Mrnavić ist. 87. Imaju.... čuvati se zla, od nepodobno igre i opijanja. Arkiv 2, 88. Šale ili druge stvari nepodobno čineći. A. Baćić 65. Uzmimo najmañi, najlagli grib, na priliku.... jedan pogled nepodoban. J. Filipović 1, 215b. Ništa nepodobnoga u odići. A. Knezović xviii. Ako će čovik davat na sudu razlog za riči nepodobne, što se ima reći od riči pogani(*h*)? J. Banovac razg. 60. Idaše na igre, na razgovore nepodobne. M. Zorićić zrc. 98. Ništa neužudno i nepodobno usuduju se činiti. B. Lešković gov. 218. — *Adv.* Nepodobno da bilo bi sudeć (*t. j. sudeć, da bi bilo nepodobno*), da tu čovik nosil bi kraljevsku krunu. Š. Kožičić 25a. Nepodobno imenoval jest ude ili moći svetih. Š. Budinić ispr. 53. Mrmoreći nepodobno suprotiva bratu svomu. A. Gučetić roz. jez. 49. Ako ki muž ili žena nepodobno reče. Zak. vinod. 63. Je li se ludo, zališno (*stamp*.

zalino) i nepodobno smijao i hrohotao. A. Komulović 38. Vele ti je nepodobno hotjeti se zvati ono, što niješi. M. Divković nauk 15b. Nepodobno stupa na molitvu. I. Ančić svtl. 28. Koji se u crkvi razgovaraju i tamo amo gledaju nepodobno. L. Vladinirović 51. Jesi li.... smijao se, šegao tam' amo nepodobno gledajući? P. Knožević osm. 17. Oblačila bi se nepodobno. M. Zorićić zrc. 98.

d. *griješan, zao, opak, strašan* (*u moralnom smislu*), *kako u kojem primjeru*. *U rječniku ni-jednom*: Sije nepodobni razbojica slišav (*iz lat. quod pessimus ille latro audiens*). Starine 28, 124. Ako ga (*t. j. blago*) on želi.... nepodobnim zakonom, s škodu iskrnega. Korizm. 64a. Ona pristane hotinju nepodobnu toga mladca. Transit 247. Koje (*t. j. kćeri*) se sramovahu tvjrim nepodobnim žitkom. Proroci 166. Odvrti nepodobne čete od nemilih (*iz lat. respue nefarias sectas impiorum*). B. Kašić rit. 27. Vlast za prognati.... sfakoga nepodobnoga djavla. 418. Nepodobni grishnik tamno sagrišuje. I. T. Mrnavić ist. 185. Da za svoj grijeh nepodobni podobne nam plate muke. G. Palmotić 1, 170. Kad god se učini koje dilo zlo i nepodobno, udij je uvriđene Božje. A. Baćić 209. Svaka nepodobna prigoda, koja bi mogla u nama kakvu nečistoću.... uzrokovati. P. Filipović 16. Počeji(*h*) kumiti i moliti, da se produ te propasti (*t. j. grjhote*) nepodobne. A. Kačić kor. 19. Kad razumi kralj ta ručak nepodobni (*t. j. na kojemu se jelo ljudsko meso*). 236. Muči Bog.... uvrudit s nepodobnima grisi. Đ. Rapić 11. Jedan mladić od zla i nepodobna života. M. Zorićić zrc. 70. Ja sam odmah razumio, da sam nepodobno djelo učinio, i zastidio sam se. M. Pavlinović rad. 124. *Ovamo bi mogli ići i primjeri*: Koji nepodobnoga dobitka ne želije. Katek. (1561) 48. Imamo se uzdržati.... od trgovin nepodobnih. Š. Budinić suma 40b. — *Adv.* Da ne će zadovoљno učiniti za užure i ostala tuja, koja nepodobno vazel jest. Š. Budinić ispr. 29.

e. *gadan, ružan* (*u pravom i u prenesenom smislu*). *Između rječnika samo u Šulekovu nem-hrv., ali i u niemu samo u osobitom značenju: nakazan* (missgestaltet). Osvrnutje je nepodobno devstva vzetje. Naručn. 87a. Da su ti grisi velici, hudi, nečistivi, grdobni i nepodobni. Š. Budinić suma 87a. Ako bi se tko naša u grihu nepodobnu, ča se zove grib sodomski. Statut pol. 284. U tamnicu nepriličnu i nepodobnu stavljena. M. Divković bes. 39. Spravljahu se učiniti neku nepodobnu stvar i nepočeteno djelo. B. Kašić in. 24. Ako si učinio nepodobni ili pogrđeni grijeb (*misli se blud*). zrc. 66. Premda si sada star, bolestan i vrlo ružan i nepodoban. M. Radnić 71b. Tijelo ima biti stavljeno u toliko ružan i nepodoban grob. 102a. Grisi nepodobni (*misle se bludni*), koji se ne bi imili ni spominati meu krstjani. I. T. Mrnavić ist. 100. Koji su rođeni izvan ženidbe zakonito i od združenja nepodobna. A. Kadčić 25. Nepodobno rasutje obitili reći (*h*oće, kada se vlastita dobra raspu u pijaanstvu. A. Baćić 212. Gdi činahu najveće krvice s nepodobnom smrtju umirati. J. Banovac prip. 86. Podnese tolike muke i smrt nepodobnu za odkupit dušu od djavla. razg. 99. Poznaje kralj nepodobno čineće svojeg dilovaña. A. Knezović 229. Ja sam običajan u pijaanstvu činiti nikogrije nepodobne. M. Zorićić osm. 5. Nepodoban je onaj, koji ima grdnu manu na tijelu. M. Pavlinović. — *Adv.* Tamno i nepodobno on bi ozloglašen. Transit 4. Recite, da je slagal nepo-

dobno (*iz XVI vijeka*). Mon. croat. 232. Što je još nepodobnije, zavadiše se rečena bratja. A. Kačić razg. 58.

*f. onaj, koji je bez prilike, nesklapan, budalast. Između rječnika samo u Belinu (assurdo na str. 393 uz inconveniente). Jere je ludost i neznanje uzrok od množih riči nepodobnih. I. Bandulavić iv. Nepodobnu ne daj se veselju (*iz lat.* nec ineptae te tradas laetitiae). A. Georgiceo nasl. 48. Svjetu se čine ove stvari nepodobne. M. Radnić 157^b. Da bi bila nepodobna i od ništa zapovid. P. Filipović 16. — *Adv.* Da su nikoji Focija škopcem nazvali, ali nepodobno i ludo. A. Kanižić utoč. 14. Oni nepodobno govora(h)u, Latini židovuju u prisnu. 418. I ovo (*t. j. govoranje*), koje tako nepodobno govori. M. Dobretić 98.*

*g. nezgodan, nespretan, U rječniku Belinu (scomodo, — *adv.* incomodamente, scomodamente), u Stulićevu (importunus, — *adv.* nepodobno, importune) i u Popovićevu (ungeschickt). Er bi bio rad tegobe prem velike za nošenja nepodoban (*t. j. stô*). B. Zuzeri 174. — *Adv.* Da no bi nepodobno bilo istomačeno skrušeňe. J. Matović 244.*

*h. o onome, što ne odgovara čemu, što se ne slaže s čim. U rječniku Belinu (incongruo) i u Stulićevu (incongruus, — *adv.* nepodobno, incongrue, nepodobno vjeri, incredibiliter). Ja se oprijeh na toj zvanje nepodobno mój mladosti. P. Kanavelić 171. Jer bi sve ovo bilo protivno i nepodobno siromaštvu našemu. P. Filipović 10. Ne mišaju se u stvari (*stamp.* stvare), sobi nepričilne i nepodobne. B. Leaković gov. 119.*

*i. nedostojan. Ki Galijena nepodobna silom svrže. J. Kavačin 241^a. Grib je sebe . . . nepodobna na službu Božju učinit. I. Grlić 40. Da ga (*t. j. pričešće*) zabrani onomu, koji je očiti grešnik ili na to očito nepodoban. 112. Nije nepodobno, da umrem od glada, ali je nemilo i nepodobno gledati, gdi nije poštenja Bogu. S. Margitić 41.*

*j. prekomjeran, pretjeran. Da gusarska žela zlobna . . . ne bi mita nepodobna za otkupo tvoje iskala. P. Kanavelić 441. Volio bi(h), da sam poginuo, jer sam ciňen nepodobnom cinom. A. Kačić razg. 310. — *Adv.* Zato jest pakal . . . grlo svoje razprostranil nepodobno. Pro-roci 13.*

*k. nedopušten, zbrajen. Kada se skupjaše (*t. j. mana*) (y) vrime nepodobno, to je u dan sobotni, Naručen. 27^a. Sva ganutja moja nepodobna jesu tebi uvriđena (*iz lat.* singuli illiciti motus animi mei sunt quaedam in te convicia). J. Filipović 1, 203^a. Ženidba . . . nedostojna i grišna i nepodobna u latinskoj crkvi. M. Dobretić 314.*

*l. rijetka pojedinačna značenja: a) bezredan, neuredan. O(h)olost jest želeće nepodobno vlastitog uzdignutja svrhу drugijesh (*iz lat.* superbia est appetitus inordinatus propriæ excellentias super alios). A. Bačić 226. — b) nepravljivo. Kako se može poznat, koje je pravo prošteće, a koje je nepodobno. J. Filipović 1, 456^a. — c) nemio; kao da je to u primjeru: Koje dilo nemilostivo bi svoj gospodi slovenskoj i svemu puku vrio mrsko i nepodobno. A. Kačić razg. 51. — d) onaj, koji biva u nevrijeme. U rječniku Mikaliniu (nepodoban, nezgodan, ne u vrijeme, intempestivus, — *adv.* nepodobno, nezgodno, intempestive), u Belinu i u Stulićevu (fuor di tempo).*

*m. Ne razabira se značenje u primjerima: Srco hudo sumni nepodobno, sve na zlo obraća. M. Marulić 107. Grišuik naslajival se je u misli nepodobni. Naručen. 52^a. Vzdrža se od vsake stvari nepodobne. Transit 153. Ki mi je koće i junake nepodobno izagnal (*iz XVI vijeka*). Mon. croat. 220. V nepodoban glas probiv reče (*govori se o smrti cara Julijana*). Š. Kožičić 40^a. Jeda mu dogrusti čime nepodobno? I. T. Mrnavić osm. 78. Da nijednu iskati bude nepodobnu ljubav. P. Radovčić nač. 464. Pristaje Isus u nepodobnim vrstama (*govori se o pokvarenu hlebū i vinu*). I. Ančić svitl. xxvi. Satri djela nepodobna. P. Kanavelić 231. Kaže, da je zemla nepodobna v'oma. Osvetn. 1, 12.*

NEPODOBIT, *adj.* isto što nepodoban pod e. *Govori se u Policiama (u Dalm.): nepodobito čelade.* Zborn. za nar. živ. 8, 231.

NEPODOBNIK, *m.* homo nequam, diabolus.

*a) zlikovac; vidi nepodoban pod d. Između rječnika samo u Popovićevu (ein Ruchloser). Nepodobnič . . . sam ti poišći. Starine 3, 310. Koji hraňaše onega nepodobnika. B. Kačić ir. 46. Tako ga nepodobnici u obraz popluvaše. is. 51. — Jedan pisac tako zove jeretike, koji govore i pišu protiv rimske crkve. Bud da se nepodobnici poružaju time. Š. Budinić suma 67^a. Koju (*t. j. rimsku crkvu*) nepodobnici . . . kunu. 195^a.*

b) isto što nepodoba pod d. Samo u primjeru: Ovi mu se nepodobnik ukaza u prilici jedne žene vele lijepo. M. Divković čud. 21^a. Vidi nepodobnák.

NEPODOBNOŠT, *f. ono, što je nepodobno u kojemđod smislu; protivno: podobnost. U rječniku Belinu, Jambrešićevu, Stulićevu i u Popovićevu (vidi daje).*

*a) nesličnost. Samo u rječniku Jambrešićevu (disparilitas, dissimilitudo, — *u lat.* dijelu) i u Popovićevu (Unähnlichkeit). Vidi nepodoban pod a.*

b) nesposobnost, neprikladnost. Između rječnika samo u Belinu (nepodobnos, inhabilità, inettitudine) i samo u primjeru: Stavlajući redovnikom muku od obustavljenja i nepodobnosti za imati vladanje od duš. M. Bijanković 106. Vidi nepodoban pod b.

c) nepristojnost. U rječniku Belinu (nepodobnos, inconvenienza) i u Stulićevu (dedecus). Ispravnost i nepodobnost te odiće čisti sveti blagoslov crkveni. A. Kadčić 87. Spasite! . . . našim požudami suprotiva stavi nepodobnost mista, gdi se rodi, jasala uboštvo. P. Knežević osm. 275. Vidi nepodoban pod c.

d) o onome, što je nespretno, nezgodno. Samo u Belinu rječniku (nepodobnos, disagio, incomodo). Vidi nepodoban pod g.

*e) nedostojnost; kao da je to u primjerima: Da negova moženja ne ostanu cijec nepodobnosti pogredna. I. Đordić salt. 13. Vidi (*t. j. Marija*) našu slabos i nepodobnos. L. Radić 89. Vidi nepodoban pod i.*

f) isto što nepodopština pod b. Za ukloniti ovu veliku nepodobnost, to jest da . . . ne dovršu na poli posvetilišće. M. Bijanković 65. Ne ču tu nepodobnos i nečovječtvo učinit. I. Đordić salt. xv. Ne more u Bogu biti nijedna nepodobnost. J. Banovac pripov. 259. Da se ne bude bojati od koga dogodaja bljavaña ali od druge nesličnosti i nepodobnosti. J. Matović 224.

Ako smide.... držati uza se pseće i s ostalim nepodobnostima u crkvi stati. I. P. Lučić bit. 51. Vidi *nepodoban pod l, a.*

g) smutnja, sablazan. Samo u primjeru: Jedna potribita, koja brez smutne oli velike škode zakratiti se ne može, — jedna, koja brez škode oli nepodobnosti more se zakratiti. A. d. Costa 1, 15.

h) nedostatak, mana. Samo u primjeru: Žakan.... ako ne ima koju drugu nepodobnost. A. Kadčić 32.

i) neprilika, nevođa. Ovoj nepodobnosti (t. j. što su ljudi nekoliko hlijada godina morali čekati Hrista) milosrde Božje providilo jest. I. Velikanović upuć. 1, 39. Iz ovih zlih običaja i zloča mloge katkad i teške slide dosade i nepodobnosti. 3, 160. Ovu nepodobnost od velike studeni nadoplaćuje nima narav s drugom korištjom. A. Tomiković živ. 3.

j) nemogućnost, nemogućstvo, t. j. stanje, kada tko šta ne može učiniti. Samo u primjeru: Ovi čin Isukrstov nije za nepodobnos neg za veliko zlameće učinen. A. Kalić prop. 169.

k) Ne razabira se značenje u primjeru: Trijeba je pritrijet nihovu ēud, nihove slabosti, nihovu nepodobnos, a navlaštito nihovu staros (*goror je o starijem roditeljima*). A. Kalić prop. 343.

NEPODOBŇAK, *m. vrag, davo. Samo u primjeru:* Sv. Katarina velike napasti djavaoske poanošaše, i veće puta očito joj se ukazivahu nepodobnaci. M. Divković bes. 268. Vidi *nepodobnik pod b.*

NEPODOJAC, nepodojca, *m. riječ neznana značenja. Samo u basmi:* Vileñaci, nepodojci, nevoroci, vihori, vetrovi.... izidite. Etnogr. zborn. 13, 311. Ispor. nedojenik.

NEPODOPSTVIJE, *n. isto što nepodopstvo, nepodopština; upravo je riječ crkvenoslavenska. Samo u primjeru:* I nuti velikogo nepodobstvija. Š. Budinić suma 76b.

NEPODOPSTVO, *n. ono, što je nepodobno u kojengod smislu. Između rječnika samo u Vrančićevu i u Stulićevu (vidi dale).*

a) nesposobnost, neprikladnost. Mnogi se tuže, da nijesu pomaknuti na vladanje.... ne gledajući na svoje nepodobstvo. M. Radnić 101^a. Biti će pedipsani.... s nepodobstvom za dostignuti dohodke crkovne. I. P. Lučić nar. 105. Vidi *nepodobnost pod b.*

b) nepristojnost. U rječniku Stulićevu (nepodobstvo, dedecus). Zaradi nepošteña i nepodobstva, koga čini svetomu sakramantu. M. Dobretić 393. Vidi *nepodobnost pod c.*

c) grjehotica, opaćina. Koji hotješe toliko nepodobstvo učiniti (*govor je o Judi i njegovoj izdaji*). P. Bakšić 35. Vidi *nepodoban pod d.*

d) nesklapnost, budalaština. Na nepodobstva obična se vratiš od tvojega srca (*iz lat. statim ad solitas ineptias cordis reverteris*). A. Georgiceo nasl. 132. Kada se prilaga Bogu ono, što mu ne pristoji, kakono da on ima rozi ali takmena nepodobstva. I. T. Mrnavić ist. 88. Vidi *nepodoban pod f.*

e) nespretnost. U rječniku Vrančićevu (nepodobstvo, ineptia, goffezza, Ungeschicklichkeit).

f) isto što nepodopština pod b. Vze nemu (t. j. Bog uze Heliju) popovstvo, jer ne pojastropa na nih (t. j. svojih sinova) nepodobstvo.

M. Marulić 47. Licimiri biži i vuholostvo, da ne vede kip tvoj f kogod nepodobstvo. P. Zoranić 68. U gradu, u komu sudac prav ne brani, svako zlo u tomu nepodobstvo hrani. I. T. Mrnavić osm. 28. Ne može (t. j. Bog) podnašati nepodobstvo i brezakonje. ist. 77. Tašte slave, pohotinstva i ostala nepodobstva, koja gospodovabu u nih srcih. B. Kašić is. 37. Jest jedno veliko nepodobstvo, da.... ljubiš skotinu. M. Radnić 77b. Od toga izlazi ovo drugo nepodobstvo, da toliki i toliki ne ispovidaju se. M. Dobretić 246. Vidi *nepodobnost pod f.*

g) smutnja, sablazan. Tako se ne će nikad nijedno nepodobstvo ni smutna dogoditi. M. Dobretić 361. Vidi *nepodobnost pod g.*

NEPODOPŠTINA, *f. ono, što je nepodobno.*

a) nepristojnost. Samo u Stulićevu rječniku (nepodopština, dedecus).

b) štograd bezredno, besputno, bezakono, rđav čin protivan redu, običaju, pravilu, zakonu, — u većem stepenu: grđilo, mrzost. Razumevši mnoga smučenja i nepodobšćini od onih, ki ostaju dužni. Statut kast. 198. Od 12 nepodobšćin kloštra, kimi se často stanje redovnih smučuje. Naručn. 89a. Prekrstiti človika katolika jes veoma velika nepodobšćina i grib. Š. Budinić suma 68a. Ovomu gribu i nepodobšćini.... podloženi jesu (*goror je o sodomiji*). 138b. Nehti ona po nijedan način na tuj nepodobštinu pristati (t. j. da se pokloni bogovima). B. Kašić per 48. Pripuni sfake nečistoće i nepodobštine. is. 45. Da se nisi jur povratil na tvoje nepodobšćine. Michelangelo 22. Vide se igre, proždrstva, pijanstva i druge nepodopštine. J. Banovac pripov. 239. Iz proždrstva izhodi budaština pameti.... neprilično veselo i mnoge druge nepodopštine i smutne. ub. 31. S tolikim brezobraztvom činiš tolike nepodopštine u negovoj kući. razg. 46. Mnoge.... za sužne obraćaće čineći od nih svaku nepodobštinu. A. Kačić razg. 22. Ostoja kralj biše priku načina užgan u bludnosti.... čineći silu najvećim gospojam. Koje nepodobštine gospoda bosanska podniti ne mogući skočiše se protiva nemu. 66. Iz xix vijeka potvrda je samo u Šulekovu rječn. zn. naz. (Missbrauch, Unordnung, Übelstand, inconvenienza; prva i treća nem. riječ nijesu dobro uzete, bole bi mjesto obje bilo: Unfug, a mjesto tal. riječi inconvenienza, t. j. nepristojnost, bilo bi prema Unordnung bole disordine).

c) nečast, pogrda. Ni tu budućim rečet prirok ni nepodobšćinu. Transit 157. Jer bismo dali hrđav izgled svitu i učinili veliku nepodobštinu našoj poniznosti. P. Filipović 42.

d) Ne razabira se značenje u primjeru: Da ima mogućstvo.... za istirati duhove nečiste i svaku nepodobštinu djavaosku. J. Banovac blag. 42.

NEPODUDARANJE, *n. nom. verb. prema glag. ne podudarati se. Samo u Popovićevu rječniku (Missklang, Ungereimtheit).*

NEPODVIZAN, *m. bijka Pulmonaria. B. Šulek im. (iz rukopisa xviii vijeka).* Ima i Popović u svome rječniku (Lungenkraut), ali on je to jačno uzeo iz Šulekove knjige. — Slabo pouzdano.

NEPODVIZAN, *adj. nepomičan, mjesto nepodizan; vidi dvizati poređ dizati. Samo u primjeru:* Tvrda i nepolvižna vazda budi ukorenjena pamet moja. M. Alberti 406 i I. Krajić 45.

NEPODVORAN, nepodvorna, adj. isto što nedvoran. Samo u rječniku Bjelostjénčevu (nepodoren, neslužeč, incivilis, inofficiosus, inobsequens) i u Stulićevu (nepodoran, v. nedvoran s naznakom, da je iz Bjelostjénčeva rječn.).

NEPODVORANSTVO, n. isto što nedvoranstvo. Samo u Bjelostjénčevu rječniku (incivilitas, inurbanitas).

NEPOGAĐAĆE, n. nom. verb. prema glag. ne pogadati se (t. j. ne slagati se). Samo u rječnicima, i to u Mikalini (nepogadanje, nesklad, dissensio, discrepantia), u Belinu (nepogadanje, discordia), u Jambrešićevu (dissensio, discordia) i u Stulićevu (nepogadanje, v. nepogodaj).

NEPOGASAN, adj. onaj, koji se ne može pogasiti. Samo u primjeru: Kakono nepogasnogaň, koga plami bez pristanka lete put nebesa. I. Mateić 152.

NEPOGIB, m. ono, što ne gine. Samo u primjeru iz V. Bogišića zakon. 112 navedenome kod kesim.

NEPOGIBAN, adj. a) onaj, koji ne gine, ne može poginuti. Samo u Stulićevu rječniku (qui perire nequit). — b) siguran, t. j. nepogibjelan. Samo u primjerima: Nepogibno utočište u noćnoj strašoći. I. Đordić salt. xvii. U mesto nepogibno i slobodno postavljena. I. P. Lučić nar. 50.

NEPOGIBJELAN, nepogibjelna, adj. Samo u Stulićevu rječniku, sa dva različna značenja: koji ne može poginuti (nepogibilan, qui perire nequit) i: siguran, t. j. bez pogibjeli (adv. nepogibilno, sine periculo).

NEPOGIBJELNOST, f. svojstvo onoga, što je nepogibelno, t. j. sigurno. Između rječnika samo u Belinu (nepogibilnost, sicurezza) i u Jambrešićevu (nepogibelnost, securitas, — u lat. dijelu) i samo u primjeru: Na nebu jest vična nepogibelnost. P. Knežević osm. 228.

NEPOGOD, m. nepogadanje, nesloga. Između rječnika samo u Stulićevu (nepogod, v. nepogodaj s naznakom, da se nalazi u Palmotici, ali u gradi za ovaj rječnik sabrano nije se tome nušlo nikakve potvrde) i samo u primjeru: Sklad uzmnaža stvari i male, a neskladom ore i vele.... veličanstvo svako opusta s nepogoda vele pusta. J. Kavačin 277^b.

NEPOGODA, f.

a) neprilika, nevođa, nezgoda. Samo u primjeru: S prve stope imali su se boriti sa svakojakim nepogodami. M. Pavlinović rad. 11.

b) nevrijeme, t. j. zlo, rđavo vrijeme. Između rječnika samo u nem.-hrv. Šulekovu (Ungewitter) i u Popovićevu (Ungewitter). Prvi i treći dan voskresenja pada je sneg neprestano s kišom zajedno, tako da se ni najstariji ljudi ovakove nepogode vremena o ovim praznicima ne opominju. Nov. srb. (1835) 113. Pa sa neba kano žuto zlato sunce sine, nepogoda mine. Osvetn. 1, 35. Ispor. rus. riječ istoga značenja nepogoda, čes. nepohoda i poř. niepogoda.

NEPÒGODAN, adj. discrepans, fastidiosus; protivno: pogodan.

a) onaj, s kojim je teško pogadati se, slagati se, mučan (vidi 1 mučan pod e). U rječniku Mikalini (nepogodan, koji se ne pogada, discrepans, dissidens), u Belinu (discordans), u Stulićevu (discors, discordans s naznakom, da je iz glag. brevijara), — adv. nepogodno, sine

concordia, discordibus animis) i u Vukovu (unvertragsam, importunus s primjerom iz nar. pjes. vuk 2, 557: Svatovi se braća pogodiše, no imadu nepogodna druga, a na koju zlosretnu devojku). Jedan nepogodan s drugim ne može uvesti u kuću, koja pristoji i jednomu i drugomu, jedno čelade. A. d. Costa 2, 88. Nepogodan je bio za one, koji su htjeli, da mu zapovijedaju. Vuk prav. nov. 76. Nepogodne jetre redom vodu nose (nar. poslovica iz južnjih krajeva). V. Bogišić zborn. 124. Nišova temeljna načela.... nepogodna su. M. Pavlinović razl. sp. 175.

b) onaj, kojemu je teško ugoditi, kojega je teško zadovoliti. Samo u Belinu rječniku (chi è difficile a contentarsi).

c) zlovođan; kao da je to u primjeru: Tu se rastanu sjetni i nepogodni (štampl. ne pogodni). S. Lubiša prip. 173.

d) onaj, koji ne pogada (kad se udara, strijeđa i t. d.). Samo u primjeru: Pa potegli čulumino gluhe, al' i tu im nepogodne ruke. Osvetn. 2, 142.

e) rđav, loš (o vremenu). Nepogodno vrime kaže se, kad je bura, kiša, krupa, snig. J. Grupković.

NEPOGOĐABA, f. isto što nepogodnost. Samo u Stulićevu rječniku (nepogodba, v. nepogodaj).

NEPOGOĐLIV, adj. isto što nepogodan (u značenju toga adj. pod a). Imam nepogodljivu braću. M. Pavlinović.

NEPOGODNOST, nepogodnosti, f. svojstvo onoga, koji je nepogodan (u značenju toga adj. pod a). Samo u rječnicima, i to u Belinu (nepogodnos, disunione d' animo), u Stulićevu (disunione d' animo, abalienatio), u Šulekovu ném-hrv. i u Popovićevu (Unverträglichkeit). — U Lici govor u značenju: neprilika, nezgoda. J. Bogdanović (zabićežio tamošnji akc. nepogodnōst). — Nije pouzdano: Nepogodnost, zlohotnost, Ungrund. Jur. pol. term. 530.

NEPOGODAJ, m. neslaganje, nesloga; ridi nepogodan pod a. Između rječnika samo u Stulićevu (u kojem je zabilježeno, da je riječ muškoga i ženskog roda, — dissidentia, dissensus, dissensio) i samu u primjeru: Kolika je razlika od Jezusova do moga sreća? koliko nepogodaja? I. Mateić 120.

NEPOGOĐEĆE, n. nom. verb. prema glag. ne pogoditi se (t. j. ne složiti se). Samo u primjeru: Biskup može.... rastrgnuti ní(h)ova ne-pogodenja. A. d. Costa 1, 232.

NEPOGOVORAN, adj. onaj, koji se ne može poreći. Potvrde su samo: Narod.... drži nepogovorno, što se ugovori. V. Bogišić zborn. 456 (riječi su V. Vrčevića). Dogovorna nepogovorna (nar. poslovica iz južnjih krajeva). 530.

NEPOGOVOREN, upravo pas. partic. zanijskani prema pogovoren. Samo u jednoj knizi, a značenje kao da je: onaj, kome se ne može privoriti. Kih papa videći stalnost vere.... čistoću nepogovoren. F. Glavinić evit 250a. Kih živu veru.... čistoću nepogovorenem videći. 296a.

NEPOGRDIV, adj. onaj, kojega ne treba pogrditi. Samo u primjeru: Razlika nepogrdiva umohitreća. I. Đordić uzd. viii.

NEPOGRJEŠAN, nepogrješna, adj. onaj, koji ne grijesi, koji ne može pogriješiti. Samo u rječniku Stulićevu (non peccans, contra legem vel officium non agens s naznakom, da je iz ruskoga rječen.) i u Popovićevu (nepogrešan, unfehlbar).

NEPOGRJEŠIVOST, f. svojstvo onoga, koji je nepogrješiv. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječniku (Unfehlbarkeit). Pridjevu nepogrješiv nije se našlo potvrde, ali ga gdjekoji književnici pišu, na pr. Znam ja, da nijesam nepogrješiv.

NEPOGRJEŠNOST, f. svojstvo onoga, koji je nepogrješan. Samo u Popovićevu rječniku (nepogrješnost, Unfehlbarkeit).

NEPOGUBAN, adj. isto što nepogiban. Samo u Stulićevu rječniku (nepoguban, v. nepogiban, — adv. nepogubno, vita incolumi).

NEPOHLEPAN, adj. onaj, koji je bez pohlepe; protivno: pohlepan. Između rječnika samo u Stulićevu (non cupidus) i samo u primjeru: Rijedko, nerazmisono, nepohlepno, nepriravno primamo ga i priko srca. Štit 15.

NEPOHVALAN, adj. onaj, koji se ne može poхvaliti, koji ne zasljužuje poхvale. Samo u primjerima: Čineći štograd nepohvalno i nečastno (stamp. ne poхvalno, ne častno). Š. Budinić ispr. 57. Pa se hole svati nepofalni, kao da su krst pod noge svili. Osvetn. 5, 12.

NEPOHVALIV, adj. isto što nepohvalan. Samo u Belinu rječniku (che non si può approvarsi). — Nepouzdano.

NEPOHVALEЊE, n. nom. verb. prema glag. ne poхvaliti. Samo u Belinu rječniku (disapprovazione).

NEPOIMAЊE, n. nom. verb. prema glag. ne poimati. Samo u primjeru: Nepoimaњe (stamp. -ji-) svoje dužnosti. M. Đ. Milicević zlos. 20.

NEPOJAMAN, nepojamna, adj. onaj, koji se ne može pojmiti, t. j. dokučiti. Samo u Popovićevu rječniku (unbegreiflich).

NEPOJAMNOST, f. svojstvo onoga, što je nepojamno. Samo u Popovićevu rječniku (Unbegreiflichkeit).

NEPOJMA, f. isto što nepomňa; protivno: pojma (t. j. pomňa). Samo u primjeru: Ako s níhove nepojme budu živjeti bez značja potrebog. I. Nenadić nauk 24.

NEPOKAJAЊE, n. nom. verb. prema glag. ne pokajati se. Između rječnika samo u Belinu (impennitenza) i u Stulićevu (animus in malo obfirmatus). Da je Bog kaštigal mnoge grade i plke za nih nepokajanje (stamp. nepokaranje) i nepoхoštanje. Korizm. 45a. Ovo je.... pomaњkanjem negova nepokorenenja nepokajanja. M. Divković nauk 266a. Šesta vrsta (t. j. grijeha) jest napokonje nepokajanje. S. Matijević 95. Pokol su oni svjedoci od negova nepokajanja. I. Držić 226. Hudost suprotivna ovomu jest nepokajanje, to jest, kada se čovik ne će kajati. I. T. Mrnarić ist. 134. Besidi od napokojnega nepokajaњa, koje jest protiva duhu svetomu. A. Kadrić 183. Nepokajane napokoňe, to jest odluka umrit brez pokajaњa. J. Filipović 1, 172a i L. Lubuški list 4. Nego je stidno.... u nepokajaњu dugo za košnjavati. J. Rajić pouč. 1, 30a.

NEPOKARAЊE, n. nom. verb. prema glag. ne pokarati. Samo u rječniku Mikařinu (nepedepsanje, nepokaranje, impunitio) i u Stulićevu

(impunitas). — U primjeru navedenom kod nepoхoštanje biće grijeskom mjesto nepokorene (t. j. nepokornost).

NEPOKARIV, adj. onaj, koji se ne može pokarati, t. j. prekoriti. Samo u jednoga pisca. Nepokarivi čuvaj krstenje tvoje (iz lat. irreprehensibilis custodi baptismum tuum). B. Kašić rit. 17. Da tebe istoga pristojna i nepokariva pripraviš (iz lat. ut te ipsum irreprehensibilem exhibeas). nasl. 260.

NEPOKARLIV, adj. isto što nepokariv. U rječniku Bjelostjeničevu (irreprehensibilis), u Jambrščevu (nepokarliv, irreprehensibilis, — u lat. dijelu) i u Voltižijinu (irreprehensibile, untadelhaft). Nepokarliji užuvaj krstenje tvoje (iz lat. irreprehensibilis custodi baptismum tuum). B. Kašić rit. 41. Potribito jest, da je biskup nepokarliv (iz lat. oporet episcopum irreprehensibile esse. 1 tim. 3, 2). I. Velikanović upuć. 3, 157. Potribito je, da je pastir svet, pravedan, čist od griba i nepokarliv. 3, 480. — Sasma je nepouzdano, što u Stulićevu rječniku stoji značenjeinemendabilis (t. j. onaj, koji se ne može popraviti); isto značenje (izrečeno lat. riječju incorrigibilis) ima i Bjelostjenac (pored irreprehensibilis).

NEPOKARLIVOST, f. svojstvo onoga, koji je nepokarliv. U rječniku Voltižijinu (irreprehensibilitate, Untadelhaftigkeit). Ima i u Bjelostjeničevu i u Stulićevu rječniku, ali sa značenjem sasma nepouzdanim, t. j. svojstvo onoga, koji se ne može popraviti; u prvom je rječniku: incorrigibilitas, a u drugome: id, per quod quis emendari nequit (tal. incorrigibilità).

NEPOKAŽIV, adj. onaj, koji se ne može iskazati. Samo u rječniku Belinu (che non si può raccontare) i u Stulićevu (inenarrabilis). — Nepouzdano.

NEPOKLAD, m. nepogodnost, nesloga. Samo u Stulićevu rječniku (discordia, dissidium s naznakom, da se nalazi u Matečića, ali u graditi za ovaj rječnik sabr. noj nije se iz toga pisca našao nijedan primjer).

NEPOKLADAN, nepokladna, adj. nepogodan, nesložan. Samo u Stulićevu rječniku (discors, dissonus, — adv. nepokladno, discordibus animis).

NEPOKLADNOST, f. svojstvo onoga, koji je nepokladan. Samo u Stulićevu rječniku (nepokladnost, v. nepoklad).

NEPOKLAŇAЊE, n. nom. verb. prema glag. ne poklaњati se. Samo u primjeru: Da vidiš jednoga, da dižući se prisveta oštija stoji brez poniznosti i brez nikakva nepoklaњa. M. Radnić 394a.

NEPOKLON, m. nom. act. prema glag. ne pokloniti se. Između rječnika samo u Belinu (irriverenza) i samo u primjeru: Ako je u naših gradovih nepoklona nekim drzovitim zavlada-tem. M. Pavlinović razl. sp. 139.

NEPOKLOÑEЊE, n. nom. verb. prema glag. ne pokloniti se. Samo u primjeru: Imaju ispitovani biti.... od nepokloñenja učištenoga ocu, materi ili meštru. Š. Budinić ispr. 92.

NEPÖKÖJ, nepökoja (biće takav akc.), m. isto što nemir; protivno: pokoj. U rječniku Mikařinu (nepokoj, nepokojnost, inquietudo), u Belinu (agitamento d' animo, inquietudine), u Bjelostjeničevu (inquieres, inquietudo, motus, tumultus

....), u *Voltigijinu* (inquietezza, Unruho), u *Stulićevu* (inquietatio, inquietudo s primjerom iz *Palmotića* 3, 6b: Kad mu s gorkijem nepokojom glas žalostan uši rani; u istom se rječniku još kaže, da je nepokoj muškoga i ženskog roda, ali za ženski se rod u gradi za oraj rječnik sabranoj nije našlo potvrde), u *Šulekovu něm.-hrv.* i u *Popovićevu* (Unruho). Potvrde u ora dva posljedna rječnika jedine su iz vremena poslike *Stulićeva* rječnik.

a. isto što 1 nemir pod a (rijetko). Ako je dobro činio na ovomu svijetu, ido s nepokoja na pokoj. M. Divković nauk 270a. Ištu zdravje od nalipa... mir od nepokoja, život od smrti. I. M. Mateić 333. Nepokoj broda i važno smetaju ga (t. j. bolesnika). B. Zuzeri 405.

b. isto što 1 nemir pod d. Samo u primjeru: Kralj... već ne hti biti boj; tako so dogodi, da pusti nepokoj. D. Baraković vila 41.

c. isto što 1 nemir pod e.

a) uopće.

ua) sing. Smrtni nepokoj tužnu me još davi. M. Vetranić 2, 312. Sve nevoje nikdar mene u nepokoju ne kladihu. I. Ivanišević 58. Vrteći se u nepokoju... vidih. I. Zanotti en. 50. Zato uzdišem s nepokoja. A. Vitalić istum. 22a. Ostavi veće ti nepokoj. S. Margitić isp. 211. Tve odgona vedro lice vas nepokoju srca moga. A. Gledević 46b. Ki u gorkom nepokoju namereni biše od něga. I. Đordić salt. 369. Nek oživi grišna duša tvoja od nečista smrtnog nepokoja. T. Babić 38. Srđe čoviče vazda je nemirno, u smetni i nepokoju. A. Kanižlić uzr. 134. Na-stojah... smirit nepokojo moje duše. D. Bašić 193. O onemu misli i govor... kuša u sebi neki nemir i nepokoj. A. Kalić prop. 127. Cijeć približanja vjejkovite osude vas je u nepokoju i nemiru. Misli krst. 29. U razbludah, koje išteš, nemir kušaš i po tvomu nepokoju stavlaš se očito, da svjetovno sve raskoše ne mogu te nasititi. B. Zuzeri 66. U smrtnom nepokoju na odkup ga snižno prosih. P. Sorkočević 591b. Ostavivši... tačnije zemaljske, ke na nepokoj na privode. A. d. Bella razg. 215.

bb) plur. Život boles zlu očuti, duša smrtna nepokoje. I. Gundulić 207. Nahodi se smeten luto, smrtna čuti nepokoje. G. Palmotić 3, 67b. Videć moje nepokoje reče meni. A. Gledević 4a. Me srce odahnut će od svakdañih nepokoja. I. Đordić salt. 32. Da něgovi sinci smrt razmišlaju... ko svrhu od vremenitih nepokoja. ben. 156. Trepti u meni srce moje teške čutim nepokoje. L. Radić 65.

b) žalost. Bližike i rod tvoj, komu dika biše, tiše u nepokoju (t. j. pokojnik svojom smrću). P. Hektorović 61. Česa rad... očutili nepokoj i nemir. N. Nađešković 1, 304. Tako naprijed sama slijedi i uzmnažajuć nepokoje drugo uza se vik ne vidi neg s uzdasim suze svoje. I. Gundulić 350. I svršio još bi u plaču dni kroz teške nepokoje. 378. U komu će nepokoju ne roditelj dragi biti. G. Palmotić 1, 360. Jur vešle pjesni moje prednji način promijenite i kroz gorke nepokoje sad bud poraz naričite. B. Betera u N. G. Bunića 19. Tako slabu staros svoju provodeći u pečali, u žestokom nepokoju. P. Kanavelić 508.

c) nepokoju u ljubavi; vidi 1 nemir pod e, b. Visok vrat i čelo... sve mi je zamama, sve mi je nepokoj. Š. Menčetić 25. Pjesnivac.... hoteći život svoj za juven nepokoju smrti dat u

rukou. M. Vetranić 1, 4. Pokli me ovakoj svojima nehari juveni nepokoj žestoko privari. D. Ranića 144b. Služenje i ljubav velika i gorko tuženje i rane bez lika i juven nepokoj.... pridobit ne mogu kameno tve srce. N. Nađešković 2, 38. Koja je život moj jadovni skončala kroz gorki nepokoj, ki mi je zadala, 2, 68. Tko da mi juveni odnes nepokoj? S. Gučetić Bend. 268. Slatki mi su nepokoji. I. Gundulić 222. Ke ćeš čutjeti ti nemire, koje imat nepokoje. G. Palmotić 2, 35. Imam uzrok, moj ljubjeni, hit u gorku nepokoju. A. Gledević 14a. Čujte, hridi kame-nite... i za milos proplačite na me gorke nepokojo. I. Đordić pjes. 55. I neprave sumnje ostavi, ke tve uzroče nepokoje. P. Sorkočević 583a. — *Ovamo se meće i primjer:* Ah, moj vječni nepokoju! (govori dragi svoj dragoj). G. Palmotić 1, 60.

d. muka.

a) uopće. Počinimo pobožno živiti... prostiti nepokoju uraženja mnozim. M. Marulić 61. Tvoj sinak... najprije nepokoju od zime očuti. M. Vetranić 1, 302. Koii li nepokoju ja čuju u glavi? svit mi se vas mete ter dubja i gore oko mene lete. M. Držić 114. Velik je trud i velik nepokoju činiti pravi sud, što more bit ovoj. M. Držić 427. Hoti priti... na trud i nepokoju sfita ovega. M. Jerković 27. Svi trudi i svi nepokoji biše mu lasni i mili. V. Andrijašević put 294. Za priveliki trud i teški nepokoju tvoje roditelje. A. Kalić prop. 335.

b) rječni nepokoj, t. j. vječna muka, pakao. Zle ljudi... osudi u vječni nepokoj. M. Vetranić 1, 43. Zato dobiše vikofni nepokoj. D. Baraković vila 317. Jaoh, ovo su mjesta od smeće i od vječnoga nepokoja. I. Gundulić 102. Ki ti dava... plaču od strašnjih vječnih tmina doli u vječnom nepokoju. A. Vitalić ost. 23. — *Nalazi se i bez adj. vječan.* Sumporana voda, koju nemilosni dusi pjene u pakljenom nepokoju. G. Palmotić 1, 45. To će veće naricati i čut gore nepokoje (t. j. grješnici u paklu). J. Kavačin 408b.

e. dosada, neprilika. U rječniku *Mikalinu* (nepokoj, dosada, incomodum, incommoditas, in-commodatio) i u *Belinu* (disagio, incomodo). U raju nije uboštva ni nemoći ni nikakova nepokoja. M. Divković bes. 168.

f. Ne razabira se značenje u primjeru: Vi-deći, dje se rodio nebeski djetičak u tolikomu uboštvu i nepokoju. I. Neđadić nauk 267.

NEPOKOJAN, adj. inquietus; protivno: po-kojan. Potvrda se našlo samo u nekoliko pisaca XVI-XVIII vijeka, među kojima nema nijednoga *Dalmatinca* (štokavca ikavca) ni *Slavonca*. Iz vremena poslike *Stulićeva rječnika* potvrda je samo u *Šulekovu něm.-hrv. rječniku*, a i ta je slabo pouzdana.

a) isto što nemiran u značenju toga adj. pod a. U rječniku *Mikalinu* (nepokojan, nemiran, inquies, inquietus, turbulentus), u *Belini* (affannato, che ha sollicitudine, agitato, inteso d' animo, inquieto), u *Bjelostjenčevu* (nepokojen, inquietus, irrequietus...), u *Jambrešićevu* (ne-pokojen /grješkom nepokoren] inquietus, — adv. nepokojno [grješkom nepokorno] inquieto), u *Voltigijinu* (inquieto, unruhig), u *Stulićevu* (s naznakom, da se nalazi u *Gradića*, nepokojan, inquietus, — adv. nepokojno, absque quiete) i u *Šulekovu něm.-hrv.* (unruhig). Da tač nepokojna no umre tva mlados. G. Držić 379. Opominjate nepo-

kojnih (*iz lat. corripite inquietos. 1 thess. 5, 14*) Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 100^a. Nepokojo je srce moje, dokligrad počine. B. Gradić djev. 53. Bez ufanja tužna u sebi što da misli, što da čini nepokojna mlađos tvoja? I. Gundulić 43. Koji hoti . . . život nepokojni građanom stvoriti. I. T. Mrnavač osm. 182. Obujmi vaj nemio moje srce nepokojno. G. Palmotić 2, 246. Zatočenici . . . nepokojnu pamet trude. P. Kanavelić 247. Nepokojnoj u onoj noći . . . desti straha imah proći. J. Kavačin 404^a. Koji žudi odbiti se od ove nepokojne . . . i tvrde zlobe (*misli se lakomost*). K. Mazarović 45. Knižnik tijelo svoje pokojji nepokojan u pameti. I. Đorđić uzd. 161. Trajah jedne čase od noći nepokojnom u pokoju. pjes. 3. Sva općina vri u nepristavnu nemiru zavadena i nepokojna. ben. 198. Neobičeno je s dopunom u inf., kako je u primjeru: Šenani nepokojni dugo čekat ove rate. P. Vitezović seć. 3. — Adv. Ja dostojim radi toga, da vik živem nepokojno. F. Lukarević 230. Tako svu noć nepokojno prođoh čuteć boles mnogu. P. Kanavelić 227.

b) nemir, neprijatan; razvoj značenja nije dosta jasan. Što je tvrde i nepokojnije tijelu, obra. M. Divković nauk 19^a. Dobrim (*t. j. andelima*) dano bi zvršenoga veselja uživanje, zlim nepokojnoga trpljenja držanje. F. Glavinić čet. posl. 4. Dobrih plaća . . . jest ugodna, zlih nepokojna. 17. — Adv. Radi nih nečistoće jest nim nepokojno razorenim biti (*iz neni*, um ihrer Unreinigkeit willen müssen sie unsanft zerstört werden. mich. 2, 10). Proroci 283. Jaoh smrti bez milosti, grozno ti me s' ucvilila, s razgovorom dragijem desti nepokojno razdijelila. A. Sasin 165^a. Možda ovamo ide i primjer: Ničudo, da nepokojno pogine on, ki u pokoju stojeći stvoritežu ne će služiti svomu. F. Glavinić evit 406a.

c) buntovan. Samo u *Voltigijinu rječniku* (adv. nepokojno, tumultuarialmente, aufröhreisch). Ispor. 1 nemir pod c i nemiran pod b.

NEPOKOJEĆE, n. nom. verb. od glag. nepokojiti. Između rječnika samo u *Stulićevu* (nepokojeće, v. nepokoj) i samo u primjeru: Od twoga spkojenja ili nepokojenja ništa se ne bi hajao (*iz lat. de proprio commodo vel incommodo nihil curares*). B. Kašić nasl. 64.

NEPOKOJITI, nepokojim, impf. uznemirivati. Između rječnika samo u *Belinu* (inquietare, travagliare, — nepokojiti se, inquietarsi s primjerom iz *Palmotića* 3, 135^b; Tiska se, rve, sane, skače i luto se nepokoji) i u *Stulićevu* (inquietare, turbare, — nepokojiti se, turbari s primjerom istim, koji je u *Belinu rječn.*). Nikore ne smijaše ne rad nepokojiti. F. Vrančić živ. 46. Vazda se uzdvignu niki razlogi, koji nepokoje dušu. P. Radovčić nač. 224. Zapuštenje ljubavi nas nepokoji. I. Zanotti i ned. priš. 11. Koji me sumnjam smeta i nepokoji I. Đorđić salt. 85.

NEPOKOJNIK, m. nemirnák. Samo u primjeru: Takovi nepokojnici i samohvalci . . . jesu posili sv. Pavla ovu epistolu pisati. Ant. Dalm. ap. 24^b.

NEPOKOJNOST, f. svojstvo onoga, koji je nepokojan. U rječniku *Mikafinu* (uz riječ nepokoj), u *Belinu* (nepokojnos, inquietudine), u *Bjelostjenćevu* (nepokojnost, v. nemirnost), u *Jambrešićevu* (inquietudo, inquies), u *Voltigijinu* (turbamento, Störung) i u *Stulićevu* (nepokojnost, v. nepokoj). Od korena smrdećega lako-

mosti ishaja ih (*t. j. grijeha*) šest, to jest: predajstvo . . . krivotrstvo, nepokojnost. Naručn. 85^b. Iz ljubavi nenaredne . . . ističe sfaka nepokojnost od srca (*iz lat. — — oritur omnis inquietudo cordis*). B. Kašić nasl. 160.

NEPOKOJSTVO, n. isto što nepokojnost. Samo u *Stulićevu rječniku* (nepokojstvo, v. nepokoj).

NĚPOKOLEBÁN, něpokolebána, pas. partic. zaníjekani prema pokoleban; onaj, koji se ne može pokolebat. Samo u primjeru: Primajući carstvo nepokolebano (ispov. lat. regnum immobile suscipientes). Vuk jevr. 12, 23.

NEPOKOLEBIM, upravo partic. prez. pas. zaníjekani prema pokolebim (od glag., koji je u staroslov. jeziku glasio pokolébiti); onaj, koji se ne može pokolebat. Između rječnika samo u *Daničićevu* (nepokolébím, immotus sa četiri potvrde iz isprava xiv i xv vijeka, od kojih je jedna srpskoslovenska). Potvrđuju poveće . . . da su tvrde i nepokolebime (iz xv vijeka). Mon. serb. 202. Obetujemo . . . vsemu više pisano saobraćenu (štamp. sahraneňu) i nepokoljebimu biti (iz xv vijeka). 396. Vse strane, ke bihu pod nepokolebimoju ruku carstva mejega. Starine 3, 252.

NEPOKOLEBIV, adj. onaj, koji se ne može pokolebat. Samo u *Daničićevu rječniku* (nepokolébív, immotus s potvrdom.) Hvališe . . . krasnu i nepokolébivu opravu i zapisanije krépko (iz xv vijeka). Spom. sr. 1, 160.

NEPOKOLÉBLIV (jamačno je takav akc.), adj. isto što nepokolebiv. Između rječnika samo u *Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu* (unerschütterlich). Da bi u dvjema nepokolebljivijem stvarima imali jaku utjehu. Vuk jevr. 6, 18. Prijesto je tvoj, Bože, vječan i nepokolebljiv. D. Daničić psal. 45, 6. Tijem su osobinama i nepokolebljivoj tvrdi u vjeri . . . dužni zahvaliti, što su ostali nezavisni. istor. 104. Tu leži i naša boja budućnost, u koju ja čvrsto i nepokolebljivo verujem. M. Đ. Miličević pom. 504. U predgovoru Novoga Zavjeta viii kaže Vuk, da je tu rječ sam načinio.

NEPOKOLEBLIVOST, f. svojstvo onoga, koji je nepokolebljiv. Između rječnika samo u *Šulekovu ném.-hrv.* (Unerschütterlichkeit) i u *Popovićevu* (Unerschütterlichkeit, Standhaftigkeit) i samo u primjeru: Ugleda se u nepokolebljivosti na Hananejku. Đ. Daničić pis. 99.

NEPOKONDIRAVKA, f. Samo u primjeru: Proda tikkva nepokondiravku (*t. j. nepokondrenu*). Osvetn. 3, 13.

NEPOKORA, f. stanje bez pokore. Između rječnika samo u *Stulićevu* (nepokora, v. bezopornost). Prorok oponasa plku . . . idolatrije, to jest poganske službe i nepokoru. Proroci 9. Veci je potop neg sva mora, ki se razbi s nepokora. J. Kavačin 400^b. Nepokora. impenitenza. S. Budmani.

NĚPOKÓRAN, něpokórna adj. inobediens, impenitens; protivno: pokoran. U večini rječnika (vidi daře). Najstarija je potvrda u *Kožićeva* (jedina iz xvi vijeka).

a) onaj, koji ne će da se pokorava, neposlušan. U rječniku *Bjelostjenćevu* (nepokoren, inobediens, inobsequens, impars, — adv. nepokorno, inobedienter), u *Jambrešićevu* (nepokoren, inobediens, — adv. nepokorno, inobedienter), u *Voltigijinu* (disubbidiente, ungehorsam) i u *Vukovu* (ungehorsam, widerspenstig, dicto non

audiens). Kardinala dva nepokorna suća vavržena sut v nzu. Š. Kožićić 31b. Videći negovim mučaњem nepokornim sabor uvrđen. A. Kanižić kam. 310. Da su to učinili ljudi nepokorni bez negova znača i dopuštena. Vuk prav. sov. 28. Ko bi imao sina samovoљna i nepokorna, koji ne sluša oca svojega ni matero svoje. D. Daničić 5 mojs. 21, 18. Ali je u naroda onoga srce uporno i nepokorno. jer. 5, 23. *Ovamo će ići i primjeri:* Jer bi živio s mašom ljubavju . . . i nepokornijim načinom. I. Ančić svitl. 44. Da će vratiti . . . nemilosrdnim, nepokornim mirom punom od nevoje i gorkosti. S. Margitić fala 275. A golemu zarekao platu na Mirkovu nepokornu glavu. Osvetn. 3, 132. — *Vrlo je neobičan primjer:* Zemje nepokorne oru (*t. j. zemje, koje se ne dubre pa ne će da rode*). J. S. Rešković 28.

b) onaj, koji ne čini pokore za svoje grijehe. U rječniku Belinu (impenitente) i u Stulićevu (nepokoran, v. bezpokoran s naznakom, da se nalazi u Lastrića, — adv. nepokorno, v. bezpokorno s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Ako bi učinio odluku . . . ničdar činiti pokoru i umruti nepokoran. P. Posilović nasl. 114a. Dobroštovost Božja tebe vodi na pokoru, a ti po tvrđnosti tvojoj i nepokornom srcu nakuplaš srčbu u dan srčbe. A. Kadić 350. Nepokornim ulit se no može (*iz lat. non poenitentibus illud infundi non potest*). A. Baćić 393. Bog bi dao, da ovdi u ovom puku ne ima nikije(h) grišnika nepokornije(h). F. Lastrić test. 121b. Duh sv. ostavlja grišnike nepokorne, a samo pokorne, koji se oblakšaju po ispovidi i pokori, uzdiže. 254a. Što si odlučio, o grišniče nepokorni? J. Banovac pred. 22. Dakle su rečena zlameća strahovita samim grišnikom i nepokornim. E. Pavić prosv. 1, 43. Nijesi li ti vidio kako i ja smrt oca našega nepokornu? (*neobično rečeno o smrti*). B. Zuzeri 159.

c) nepokorno, t. j. grubo (kad se tko na koga okosi, osijeće). Samo u primjeru: Pošto car i nega zapita, ko je . . . i on nepokorno odgovori kao i negov brat (*a zu toga se brata naprijed veli: a on se oseće na cara, govoreći, da . . .*). Nar. prip. vuk² 237.

d) nevjeran, onaj, koji ne drži vjere. Ma su Turci vazda nepokorni. Ogl. sr. 106. Nepokoran, nevjeran, pflichtvergessen (*boje bi bilo: treulos*). Jur. pol. term. 389. Razvitak je značenja nejasan.

NEPOKOREĆE, n. nom. verb. prema glag. ne pokoriti se. Između rječnika samo u Stulićevu (nepokoreće, v. bezpokornost) i samo u primjeru: Ovo je . . . pomaćanjem negova nepokorenja i nepokajanja. M. Divković nauk 266a.

NEPOKORIV, adj. isto što nepokoran (u značenju toga adj. pod a). Samo u rječniku Stulićevu (contumax, pervicax, non obsequens s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu (nepokoriv, contumax s primjerom iz Domenitiana).

NEPOKORNICA, f. žena, koja ne čini pokore. Samo u rječniku Belinu (impenitente) i u Voltigijinu (donna impenitente, eine Unbussfertige).

NEPOKORNIK, m. čovjek nepokoran; protivno: pokornik.

a) značenje prema značenju pridjeva nepokoran pod a. Između rječnika samo u Popovićevu (Ungehorsamer). Duh sv. čini . . . od ne-

pokornika pokornika. F. Glavinić cit 162a. Nepokornik vržet se u tmine vanske. čet. posl. 52. Ne će pofale od djavla (*t. j. Isus*) ni biti pojavljen od nepokornika. M. Radnić 21a. *Nije sigurno, da ta tri primjera ovamo idu; možda idu pod b; jamačno ide ovamo primjer:* Ta ovo raste sve sam nepokornik (*govori se o mlađenom naraštaju*). M. Đ. Milićević zlos. 38.

b) značenje prema značenju pridjeva nepokoran pod b. U rječniku Belinu (impenitente) i u Voltigijinu (uom impenitente, ein Unbüssender). U redu (*t. j. fratarskom*) nijedan nepokornik ne će moći dugo živiti, nego ili od griba pokaje se svoga ili iz reda apostatom pobigne. F. Glavinić cit 338b. Ni bo sasvim nepokornik, koji žali, da ne može imati nutarne pokore čućene. I. Velikanović upuć. 3, 375.

NEPOKÓRNÖST, nepokornosti, f. inobedientia, impoenitentia; protivno: pokornost.

a) svojstvo onoga, koji je nepokoran u smislu toga pridjeva pod a. U rječniku Bjelostjenčevu (inobedientia, imparentia), u Jambrešićevu (inobedientia) i u Vukoru (Ungehorsam, inobedientia). Židove radi nevernosti i nepokornosti nihove . . . je veće krat srdito kaštigal. Katek. (1561) 89. Prosti mi neustrpljenja i nepokornosti voje. B. Kašić nač. 65. Ona . . . rad vlastite nepokornosti pobize. E. Pavić ogl. 33. Dete razmaženo lasno biva čudovito, iz šta se rada samovoљstvo, tvrdoglavstvo, upornost, nepokornost. D. Obradović živ. 4. Stanko Sremac za nepokornost, što nije izvršio, kako mu je gospodar zapovedio, kaštigan. Glasnik II, 1, 24. Ide gnev Božij na sinove nepokornosti. Vuk efes. 5, 6. To pokazuje i današnja nihova nepokornost sultana-Mahmuta kovč. 6. Onda će ih pokarati prutom za nepokornost. D. Daničić psal. 89, 32.

b) svojstvo onoga, koji je nepokoran u smislu toga pridjeva pod b. U rječniku Belinu (nepokornos, impenitenza) i u Voltigijinu (impenitenza, Unbussfertigkeit). Nepokornos, impenitenza. S. Budmani. Takvi grišnik ili ne može se tako lasno ili baš i ne će da se pokori, nego i umre u svojoj nepokornosti. B. Leaković nauk 102.

c) svojstvo onoga, koji je nepokoran u smislu toga pridjeva pod d. Nepokornost, nevjernost, Pflicht-Vergessenheit. Jur. pol. term. 389.

NEPOKORSTVO, n. isto što nepokornost.

a) isto što nepokornost pod a. Između rječnika samo u Daničićevu (nepokorstvo, contumacia s primjerom iz Domenitiana). Apošto tvrdav srca i nepokorstvo u (stamp. bez u) jedno meće. S. Margitić fala 162. Za svoje nepokorstvo da primi 25 batina. Glasnik II, 1, 194. U istom značenju riječ nepokorstvo ima Glasnik 22, 223.

b) isto što nepokornost pod b. Samo u jednoga pisca. Ako se na(h)jadi koja duša otvrdnutu sušom od nepokorstva (*iz lat. si qua anima inventur indurata ariditate imponitentiae*). F. Lastrić test. 252b. Mlogi će otvrdnuti u svom nepokorstvu ned. 11. Jedan gospodići budući napre mlogo primjen kod Adrijana cesara skrivivši ništa izgubi negovu milost. Ali što? nitи se on zato, što je milost i prijateljstvo cesarovo izgubio, smućivaše ni žalošće; što čuvši uđi ga čini smaknut, ne za pomakanje prvo, nego za nepokorstvo kako pogrditea od milosti i pri-

jateštva cesarova (u tome primjeru je značenje: nekajanje; sam pisac tumači taj događaj sa strane: nepokajanje od grijha veće je zlo od istog grijha). 63.

NEPOKORŠTINA, f. isto što nepokorstvo (u značenju te riječi pod a). U rječniku nijednom. Videći i nahodeći mnogo nepokorštinu od (stamp. do) oveh podložnikov kastavskih. Statut kast. 199. Videći velike neslošćine i nepokorštine od hrvatske gospode. P. Vitezović kron. 180. — *Oravno se meće i primjer, u kojemu se pravo značenje ne razabira (ali bi moglo biti: nedoplatak).* Ako bi se oni zapopali ali našli v koj nepokorštinu (stamp. bez -š-) za dohodak (iz xvi vijeka). Mon. croat. 301.

NĚPOKRÉTAN, nepokrétina (*biće takav akc.*), adj. onaj, koji se ne može pokrenuti, premještiti; protivno: pokretan. Između rječnika samo u Šulekovu něm.-hrv. i u Popovićevu (unbeweglich). Ponajviše se upotrebljava u jurističkom smislu za zemlje, kuće i t. d. (nasuprot novcima, stoci i t. d.). Da se nepokretna dobra dadu pod arendu. Nov. srb. (1835) 83. Nepokretno dobro, unbewegliches Gut. Jur. pol. term. 526. Stvari su u razumu zakona nepokretnе, ne samo zemlje, nego i sve, što je na zemlji trajno sazidano, ukopano, zasađeno, izdubeno, te se ne da bez narušenja svoje cjeline ili suštine prenosi s jednoga mesta na drugo. V. Bogišić zakon. 276. I u pokretnim i u nepokretnim dobrima. Vukova prep. 2, 631. Jesu li kćeri imale pravo naslijediti nepokretno imanje? D. Daničić istor. 68. — Ako samo ostahete u vjeri utemeljeni i tvrdi i nepokretni od nade jevandela (ispor. lat. — immobiles a spe evangelii). Vuk kološ. 1, 23.

NEPOKRETNINA, f. nepokretno dobro, imanje. Između rječnika samo u něm.-hrv. Šulekovu (nepokretna dobra, nepokretnine, unbewegliche Güter) i samo u jednoj knizi. Protiv prodaje nepokretnina . . . može ustati svaki bližika. V. Bogišić zakon. 23.

NEPOKRETNOST, f. isto što nepokretnina. Između rječnika samo u Popovićevu (Unbeweglichkeit, Realität, Immobilien). Potvrde su još samo: Nepokretnost, Liegenschaft, Realität. Jur. pol. term. 327, 410. Nepokretnosti, Immobilien. 284.

NEPOKRETNOSTAN, adj. onaj, koji pripada nepokretnosti (ili nepokretnostima), koji se tiče nepokretnosti. Potvrda je samo: Nepokretnostna izvržba, nepokretnostni sud, nepokretnostni sudac, Real-Execution, Real-Gericht, Real-Richter. Jur. pol. term. 410.

NEPOKRETŠTINA, f. isto što nepokretnina, nepokretnost. Samo u primjeru: Koliko može nepokretština ploda dati na godinu. V. Vrčević u V. Bogišića zborn. 448.

NEPOKRIVAN, nepokrivna, adj. isto što nekriv, nevin. Samo u primjeru: Ta isti jačac nepokrivni i neporočni Isukrst. Š. Budinić suma 80b.

NEPOKVARAN, adj. onaj, koji se ne može pokvariti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (nepokvani, nepokvarljiv, incorruptibilis, incorruptivus, peromnis, — adv. nepokvarno, incorruptus, — adv. nepokvarno, incorrupte) i u Stulićevu (sa značenjem sasmu krivo rečenim: pure, t. j. čisto, i s naznakom, da je iz Habdelićeva rječnika, ali u tome rječniku stoji: nepokvarno. incorrupte).

NEPÓKVÁRENÖST, nepokvarenosti, f. stanje onoga, što je nepokvareno. Samo u Popovićevu rječniku (Unverdorbenheit). Pokniški se govori i piše na pr. U svojoj nepokvarenosti nije ona mogla to znati.

NEPOKVARENE, n. nom. verb. prema glag. ne pokvariti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku uz riječ nepokvarnost.

NEPOKVARLIV, adj. isto što nepokvaran. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nez pokvarni) i u Voltigijinu (incorruptibile, unverderblich).

NEPOKVARNOST, f. stanje onoga, što je nepokvorno. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (nez pokvarnost, nepokvarene, incorruptibilitas, incorruptela, incorruptio) i u Voltigijinu (incorruptibilità, Unverderblichkeit).

NEPÓLAZAK, nepolaska, m. nom. act. prema glag. ne polaziti. Samo u primjeru: Što sam vsa opio praznim obetašim . . . nepolaska na vojnu. M. Pavlinović razl. sp. 362. Ispor. nedolazak.

NEPOĽUB, m. nom. act. prema glag. ne polubit. Riječ se nalazi samo kao natpis pjesmi (Pjev. crn. 236a), u kojoj se govori, kako je mlađozena prije umro, nego je mogao požubiti svoju djevojku.

NEPOMAČAN, adj. onaj, koji se ne može pomaci, postojan. Između rječnika samo u Daničićevu (nepomčljiv, immotus s primjerima:) Kletvu vunu da držimo k tebě nepomčno (iz xiii vijeka). Mon. serb. 23. Vse tvrđdo da imamo i držimo do konca svijeta nepomačno (iz xiv v.). 107.

NEPOMAN, adj. isto što nepomniv; protivno: poman. U rječniku Mikačinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu i u Stulićevu (vidi daje).

a) isto što nemaran, nehajan. U rječniku Mikačinu (negligens, indiligens, socors, — adv. nepomno, negligenter, oscitante, incuriose, indiligerent, u Belinu (nepomni, non diligente, negligente, — adv. negligenter, con negligenza), u Bjelostjenčevu (nepoman s naznakom, da je, dalmatinska riječ, uz nemarljiv) i u Stulićevu (nepoman, v. bezpoman, — adv. nepomno, v. bezpomno). Na ostale je kreposti lijena i nepomna. B. Gradić djev. 71. Ako nepomni na stvari nebeske . . . budemo. A. Gučetić roz. mar. 139. Ako su . . . bili nepomni u ovijezijeh djelejih. M. Orbin zrc. 143. Da si bio nepoman činiti dobra djela. B. Kašić zrc. 129. Da je u čemugod nepoman. 150. Redovnik nepoman i mlaki ima tugovanje (iz lat. religiosus negligens et tepidus habet tribulationem). nasl. 58. Toliko nepoman za molbe sfete izvršiti (iz lat. tam negligens in horis persolvendis). 264. U čemu do sada bih lijena i nepomna. V. Andrijašević put 321. Nepomnu težaku miši sjeme izjedu. Poslov. danič.

b) nesmotren, nepromišlen. U rječniku Belinu (sbardellato, che fa tutto senza pensarvi, — adv. nepomno, inavvertentemente, spensieratamente, senza pensiero), u Bjelostjenčevu (adv. nepomuo, inconsiderate) i u Voltigijinu (adv. nepomno, spensieratamente). Vaj, i ti naravi, nepomna meštriño! zač ženam u obraz i zgar van stavi toj, što dvorno i krotko imaju u sebi? D. Zlatarić 60a. Nepomna je oua nogu . . . koja u isti kapi sved udara. B. Bettera čut. 41. — Adv. Cvijet čistoće svoje mile . . . nepomno su otrunile. I. Gundulić 229. Ki nepomno tebi poda smrt. P. Kanavelić 279.

c) neoprezan. U rječniku *Mikalinu* (incautus) i u *Belinu* (inavveduto, incautus). Prohodeći priko mosta drvena nepomno. B. Kašić per. 137.

d) nepažljiv. Samo u *Voltijijinu* rječniku (unaufmerksam).

e) bezbrižan; kao da je to u primjeru (u kojemu je adv.): On (t. j. Noje) se opis i zaspao nepomno. D. Bogdanić 8.

NEPOMAÑKAN, upravo pas. partic. zanijekani od glag. pomañkati; onaj, koji ne može pomañkati (t. j. pogriješiti). Samo u primjerima: Milosti istočnik veliki i nepomankani (iz xv vijeka). Mon. croat. 140. Jer si ti očitovao, koji si prva i nepomañkana istina. S. Badrić ukaz. 16. — Adv. To običe Isus istino i nepomankano. Korizm. 85^a.

NEPOMAÑKAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne pomañkati. Samo u *Stulićevu* rječniku (ne pomañkañe, v. nenestajañe).

NEPOMÈNICA, fem. prema masc. nepomenik. a) Nepomenica (u Risnu) uz časne poste govori se mjesto z m i j a, jer kažu, koliko je god puta u vrijeme časnoga posta ko poimence spomene, koliko će je puta onoga leta vidjeti. Vuk rječn. — b) Kad ko spomone kaku bolest pred decmom, osobito u tdujoj kući, obično doda: U našeg čabra gvozdene uši, nepomenici za morem kuća! Ž. Radonić.

NEPOMÈNÎK, nepomenika, m. onaj, kojega nije dobro ni pomenuti; uzima se za različne bolesti. a) nepomenik, t. j. prišt, Euphemismus für eine gefährliche Beule, tuberis genus (εὐφημιστικῶς). Vuk rječn. Nepomenik, pustula. S. Budmani. Nepomenik, poganac, Nagelwurm, panaritium. M. Jovanović-Batut. — b) isto što plamenik, crveni vjetar. A. Jovićević. — c) Nepomenik, polačina, der Scharbock, scorbutus (s naznakom, da se govori u Srbiji). M. Jovanović-Batut.

NEPOMÈNUŠE, f. pl. Samo u *Vukovu rječniku*: 1. nekake kraste na djeci, eine Art Kinderblattern, variolaes quaedam. 2. nekake bubine u djeci (1898: djetinje gliste, der Spulwurm, ascaris lumbricoides).

NEPÔMIČAN, nepomična (biće takav akc.), adj. onaj, koji se ne pomiče, koji se ne može pomaći; protivno: pomičan. U rječniku *Belinu* (nepomični, constante, immoto, immobile [s primjerom iz *Palmotića* 3, 67^b: medu valim straha opaka nepomična uzdrži se], stabile, fermo, — adv. nepomično, con constanza, constantemente, immobilmente; ima još i značenje: immutabilmente, t. j. nepromjenito, ali to nije pouzdano], u *Voltijijinu* (nepomični, immobile, unbeweglich), u *Stulićevu* (immobilis s primjerom iz *Palmotića* istim, koji je u *Belinu* rječn., — adv. nepomično, absque motu), u *Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu* (unbeweglich). Nauviše je potyrdia iz dubrovačkih pisaca, a najstarije su u G. Palmotića.

a) adj. Prikaza se nepomična mom pogledu djeva sveta. G. Palmotić 3, 88^b. Ka (t. j. zemja) u nekrepčini nepomična svoj stan ima. 3, 120a. Sreća stvana, krepka i prava, nepomična

ka boravi, nebeska je samo slaya. P. Kanavelić 266. U hridi zlamen stavi nepomične svoje naravi (t. j. Bog). I. Đordić uzd. 14. Imajući u sobi nepomičnu milos božanstvenu, salt. 223. Ti na temelj nepomični zemlu usadi stavnod oveto. 349. Gdje stoji stavanu nepomična šfetića. V. M. Gučetić 28. Jere je Jesukrst nepomični kami. J. Matović 89. Stajaše jak i negranu kaona nepomična stina. A. Kanižlić kam. 40. Koja (t. j. lubav) nega drži u prislavnomu sakramenu kako sužna nepomična. I. M. Mateić 235. Na nebuh svako dobro i uživanje stavnod je i nepomično. Misli krst. 92. Pravda krepka i nepomična, svđed jednak i siromahu i bogatu. B. Zuzeri 82. Ko stanac kami uzdržo se u svojoj zločini nepomičan. 108. Jer im nije bilo nepomična temela. M. Pavlinović rad. 94. Desno i levo pruženi su od dasaka nepomični kreveti. M. Đ. Miličević zlos. 11.

b) adv. Također će . . . krunu u tvojoj kući nepomično i vjekovito utemeljiti. I. Đordić salt. xiv. Ah vidje li dub u gori bijen protivnjem dvijem vjetrima nepomično stat uzgori? pjes. 122. Koji svoje svaka videće oko vazda na nas ima i kao nepomično u nas upira. A. Kanižlić uzr. 185. Sveder, kad bi mogla, tu stajaše nepomično. I. M. Mateić 130. Evo čovjeka, koji usred kola srće nepomično sjedi. A. Kalić prop. 416. Hrvatska se nepomično držala načela. M. Pavlinović razg. 107. On stoji nepomično i preda se gleda. Nar. prip. mikul. 49. Nepomično, immobiliter. D. Nemanić (1885) 62.

NEPOMIČIT, adj. isto što nepomičan. Samo u primjeru: Sjediniše tvrdo i nepomičito. Statut pol. 287.

NEPOMIČLIV, adj. isto što nepomičan. Samo u primjeru: Ne ima se stati kako jedan nepomičlivi stup. I. P. Lučić doctr. 45.

NEPOMIČNIV, adj. isto što nepomičan. Samo u jednoga pisca. Ne mogu se potujevati stvari nepomičnive, stanovite. A. d. Costa 1, 268. Stvari nepomičnive, stanovite ne mogu biti ukradene. 2, 143.

NEPÔMIČNÖST, nepomičnosti (biće takav akc.), f. svojstvo onoga, što je nepomično. Samo u rječnicima, i to u *Belinu* (nepomičnos, immobilität), u *Stulićevu* (defectus motus), u *Šulekovu ném.-hrv. i u Popovićevu* (Unbeweglichkeit).

NEPOMILOVANAÑE, n. nom. verb. prema glag. ne pomilovati. Samo u jednoj knizi. Pokaraće i nepomilovaće dovesti će te na spoznaje od tebe istoga. M. Radnić 142a.

NEPOMILOVATELJAN, nepomilovateљna, adj. onaj, koji ne će da poništije, nemilostiv. Samo u primjeru: Zestok jest i nepomilovateљan (stamp. nepomilovateљan). Korizm. 26a.

NEPOMIRAN, nepomirna, adj. onaj, koji se ne može pomiriti, koji ne će da se pomiri. Samo u rječnicima, i to u *Belinu* (nepomirni, irreconciliabile, che non si può reconciliare), u *Bjelostjenječevu* (nepomirni, inconciliabilis, irreconciliabilis), u *Voltijijinu* (nepomirni, irreconciliabile, unbeweglich; mjesto te nem. riječi, koja je sasmosto ukrivo uzeta, moralo bi biti unversöhnlich) i u *Stulićevu* (implacabilis).

POPRAVCI I DODACI.

Str. 24^a između motačica i Motajica ima se umetnuti riječ: MOTAJ, m. ono, čim se što mota; kao da je to u primjeru: Kako lute rane, kih nado raztvari, postave vezane pak motaj zatvori, bolesti skrovite pod krovom borave. I. T. Mrnavić osm. 16.

Str. 25^b kod motičica pod a mjesto Vala treba da bude Vaļa.

Str. 33^a riječi moždeće i moždrkavei treba da zamijene svoja mjesta.

Str. 47^a kod Mrazović mjesto rijeći: „i paroh knigu Pěclar“ treba da bude: školski nadzornik somborstki. A. Maksimović 216 (medu prenumerantima).

Str. 47^b prea riječ ima biti napisana: mrázovník.

Str. 63^b kod mrkao pod b u drugom primjeru iz Gundulića mjesto svijet treba da bude svijeti.

Str. 101^a pod b u prvom primjeru mjesto boji treba da bude boli.

Str. 110^b kod muče pod a u drugom primjeru mjesto suma 111 treba da bude: suma 111a.

Str. 120^a kod mudande mjesto: „ostvu“ treba da bude: „ostruv“.

Str. 120^b pod bb u primjeru iz M. A. Režkovića znaci popravi: znati.

Str. 122^b u trećem retku odozdo iza brojeva xv—xvii ima se umetnuti riječ: „vijeka“.

Str. 132^a pod d, a, „u jednoj knízi“ treba popraviti „u dvije kníge“ i na prvo mjesto metnuti primjer: Redovnik je u mom redu bio, imenom se Muha zazivao, lemozinie prosit ne ktijaše, nego linac veliki bijaše (sa strane se lat. kaže: Laboreare nolens frater musca a s. Francisco expellitur; dakle je muha u tome značenju prevedeno iz lat.). L. Łubuški pis. 43.

Str. 144^b kod muklom u trećem primjeru jeziku popravi: jaziku.

Str. 159^a kod murečef treba murečep popraviti u murečep.

Str. 170^a kod mušiv, mušivac treba mušivem popraviti u: mušivecm.

Str. 175^b kod muštralica treba primjeru dodati: J. Bogdanović.

Str. 178^b riječi mutarati treba dodati: Ispor. mutiti pod h.

Str. 190^b kod muževnost treba da je akc. u gen. muževnosti.

Str. 197^b pod b, aa neka se dodadu još primjeri navedeni kod 1 lijep na str. 74^b pod b, aa, — a pod b, bb neka se dodadu primjeri navedeni kod 1 lijep na istoj strani pod a, aa.

Str. 201^b primjer pod 18, a, a iz Pavlinovića treba metnuti pod 18, b (na str. 202^a).

Str. 203^b kod 4 na riječi „Samo u primjeru“ neka se brišu, a između riječi „zove — Melampa“ neka se umetne: „svoga psa“. Iza br. 41. neka se doda: Ima i u Stulićevu rječniku (na, na, vox, qua Illyri canes vocant).

Str. 206^a kod nabava tal. formimento popravi u: fornimento.

Str. 207^a mjesto nabiflati treba da bude nabiſlati.

Str. 208^b kod nabiležiti treba da je u prez. nabiſežim (mjesto nabiſežim).

Str. 211^a kod nabodica rijeći „to je griješkom mjesto m.“ neka se izostave, a na kraju iza br. 191 trebalo bi o rodu te riječi kazati onako, kako se kaže za riječi naletica, natrkušica; u vidi i riječi nehtješa, nemogoša, nesmjelica.

Str. 214^a kod nabrečiti u drugom retku glavčinu popravi: glavčinu.

Str. 220^a iza 2 nabušiti se treba da stoji riječ 3 nabušiti.

Str. 238^a pod cc u prvom primjeru važiše popravi: važiže.

Str. 240^b pod b, c u 4 retku najdem popravi: najdem.

Str. 244^a u 31 retku kasno popravi: lasno.

Str. 250^a u 1 retku iza Š. Budinić umetni: suma.

Str. 255^b kod nadarbina mjesto „tko je“ treba da bude: „je tko“.

Str. 255^b kod nadarene u 9 retku „izatoga“ popravi: „iz toga“.

Str. 256^b pod b u 3 retku odozdo men popravi: meni.

Str. 267^a pod g u 2 retku mjesto „t.“ treba da bude: „t. j.“

Str. 272^b kod nadisaće u posljednjem primjeru treba da bude: pogrdne.

Str. 273^a u 1 retku treba da bude: pastit.

Str. 275^b kod nadjev mjesto faritum treba da bude: farctum.

Str. 277^a kod nadletjeti u 4 retku odozdo mjesto „I jednom“ treba da bude: „U jednom“; — a u 3 retku odozdo mjesto „uma“ treba da bude: „ima“.

Str. 285^a kod nadodati pod a, a u 14, 15 i 16 retku riječi kraljevstvo, nadodvdu, areče popravi u: kraljevstvo, nadodadu, reče.

Str. 288^b kod nadoliti u 4 retku mjesto reple treba da bude: replere, — a u 8 retku mjesto nadolio treba da bude: nadoliti.

Str. 289^a u 3 retku Ima popravi: Ina.

Str. 294^b kod nadoskočiti u primjeru iz Banovca podnosi popravi: podnose.

Str. 304^b pod f u 3 retku cozza popravi: cozzar.

Str. 317^a kod nadzadak rijeći „u jednoj knízi“ popravi: „u jednoga pisca“ (jer se ta riječ nalazi još u Divkovićevoj knizi nank 36b i 282^b).

Str. 318^b kod nadžeti u posljednjem retku a popravi: ja.

Str. 319^b kod nafantiti se mjesto rijeći: „glag. nejasna značenja. Samo u primjeru“ neka se reče: „osvetiti se. Soliman da se nafanti ali osvetu včini.... novu vojsku spravi. P. Vitezović kron. 146. Nejasno je značenje u primjeru: Uze od nega....“

Str. 320^a kod nafraskati rijeći „Samo u primjeru“ neka se brišu, a iza br. 11a neka se doda: Ima i u Mikaljinu rječniku, vidi naruditi pod b.

Str. 322^a u 6 retku zgnijetb (na prvom mjestu) popravi: izgnijetb.

Str. 323^b pod b, aa u primjeru iz Starina 3, 284 treba da bude: umirate.

Str. 327^a kod nagladovati se iza primjera treba dodati: J. Bogdanović.

Str. 335^b pod e, a uz primjer: Pleći dade, a bjezati naže u Vukovu rječniku treba reći, da je iz Pjev. crn. 233^a. — Na istoj str. pod f dodaj na kraju: Još jedan primjer (iz D. Račića) vidi kod navrijeti pod a.

Str. 336^a kod nagljetati treba dodati: U Vrbniku (na Krku) govore načet (bez g). Zbornik za nar. živ. 6, 16.

Str. 351^a između riječi nahalojiti se — nahajaće neka se umetne riječ tamna značenja i postava: NAHAJAN, adj. samo u primjeru: Prokrov otajaju, Krstove pritači nam su sad nahajna, jer je on (t. j. sv. Jeronim) stlmači. Translit 281 (u sroku!).

Str. 355^a pod a, c u 10 retku mjesto 2, 235 treba da bude: 3, 235.

Str. 356^a u poslednjem retku treba da bude: računi.

Str. 359^a kod nahrpati na kraju treba reći: vidi nařpati.

Str. 361^a pod a u 9 retku odozgo treba da bude: najloš.

Str. 364^a pod b dodaj primjer: Najnajpri na topove dove i donese zelena barjaka. Smailag. meh. 58. — Na istoj str. pod c dodaj primjere: Pode u najskrovitije i zatvoreniye mjesto. I. Držić 288. Iskaše najodmetujiu i novrjedniju hašinu. B. Kašić fran. 83. Najnebogolubniji i tvrdi ako će biti. M. Radnić 110^b, Izaberu najlipše i odivenije divokje. A. Kačić kor. 100 (na istoj str. malo daže: Poslavši najlipše i najodjenije divokje).

Str. 364^b pod e i za riječi: s. v. nažikivati dodaj primjer: Naresi se što moga naјlepše. Nar. pjes. herc. vuk 25, — a za riječi napre, naprije dodaj: naviše. Vidi 5 na.

Str. 368^b kod najedrati dodaj primjer: Razbudi se udovica mlada, al' joj prsi puno najedrale (iz nar. pjesme slavonske zabižežio) D. Šurmin.

Str. 374^a kod najnaprijeda u 2 retku „primjeru“ popravi: „primjerima“.

Str. 377^a pod b u 3 retku Najprije jezbina popravi: Naprije jezbine.

Str. 379^b kod nazu primjer iz Lucića, koji je naveden pod b, treba da dođe pod d.

Str. 383^b kod nakapucati mjesto nakadati treba da bude: nakapati.

Str. 387^b pod c „pokazati“ popravi: „pokratiti“.

Str. 389^a kod nakicošti se treba da prez. ima -o, a ne -6.

Str. 391^b u 8 retku odozgo nadari popravi: nakiti.

Str. 396^a pod c u poslednjem primjeru nasloni popravi: nakloni.

Str. 416^a kod 1 naličiti u 3 retku iza riječi „nac.“ umetni riječcu: „i“.

Str. 425^b pod c u 1 retku nažezi popravi: nažeze.

Str. 431^b u poslednjem retku iza riječi „da“ umetni: „je“.

Str. 433^a u 3 retku odozdo „tamo“ popravi: „samo“.

Str. 471^a ispred riječi naokovan neka se umetne riječ: NAOKORIJEĆ, adv. isto što naizust. Govori se oko Stona, na pr. Sve sam naučio nāoko- riječ (s takvijem akc.). M. Milas. — Postanje nejasno.

Str. 473^a kod naoposlen u 9 retku iza naoposlo umetni: naoposon.

Str. 473^a kod naoposlo neka se „Samo u primjeru“ briše, a na kraju kod te riječi dodaj: U istom značenju govori se oko Stona, na pr. Okreni to naoposlo (s takvijem akc.). M. Milas.

Str. 473^b između riječi naoposlon — naoposred neka se umetne riječ: NAOPOSLO, adv. kao da znači: pravo. Samo u primjeru: Jesi li svaka naoposon govorio i riči čisto izgovarao? P. Knežević osm. 17.

Str. 475^b kod napadati u 2 i 3 retku mjesto riječi: „ide medu.... 1 i 3“ treba da bude: „impf. napadati je prema pf. napasti, a pf. napadati je prema impf. padati; ispor. nasipati“.

Str. 478^a u 3 retku odozgo neka se doda: „Vidi i naporuč, paruč“.

Str. 484^a u 10 retku odozgo na jugo popravi: valuge.

Str. 484^b kod napestati mjesto riječi „Samo u rječnicima, i to u“ neka bude: „U rječniku“, — a na kraju dodaj: Govori se u Stonu (s akc. napestati, nāpestām), na pr. Napestala sam ga do mile voće. M. Milas.

Str. 494^a kod 2 naplata na kraju dodaj: Govori se u Stonu (s akc. náplata), a značenje je: goruš dio noge, crevje ili bjeće (vidi naplat pod a i pod b), na pr. Boli me nešto na naplati. Dala sam načiniti naplatu na crevli. M. Milas.

Str. 497^b kod naploditi na drugo mjesto ima doći primjer: Najde.... poje, po komu imaše naploditi Bogu obilnu žetu. B. Kašić fran. 69. Str. 505^a kod napomen riječi „u primjeru“ popravi: „u primjerima“, — a iza br. 22. dodaj: Napomen kuću teče (nar. poslovica). S. Novaković (zabiježio naznačeni akc.).

Str. 510^b kod naposlje riječi „Samo u primjeru“ neka se brišu, isto tako i riječi: „Ovo je.... u ostalom“, — mjesto nih neka bude: „Vidi 5 na i 3 naj pod e“.

Str. 514^a pod e u 6 retku mjesto: 49 treba da bude: 2, 49.

Str. 520^b kod naprdica u 1 retku mjesto „koji“ treba da bude: „koji se“.

Str. 528^a iza riječi 1 naprema dolazi riječ 2 naprema (štampano je bez: 2).

Str. 553^a kod narangica u 1 retku treba da stoji: „dem. od naranga“.

Str. 556^b pod a u 3 retku ki su popravi: ko su.

Str. 566^a kod nareći pod i neka se kao točka g doda primjer: Ivan Paleolog rat nareće Ivanu Kantakuzenu (t.j. objavi, navijesti). Š. Kožičić 48b.

Str. 582^a kod narezati pod b u 2 retku II, 5 popravi: II, 3.

Str. 590^a pod e, c neka se metne na prvo mjesto primjer: Među narodim Sibile djevice navijestiše. B. Gradić djev. 160.

Str. 595^b kod 1 naručati pod c u 5 retku vlašćim popravi: vlašćim.

Str. 599^a pod b u 3 retku odozdo Zborn. popravi: Zborn. (1520).

Str. 605^b kod nase pod b iza primjera iz Kneževića neka se umetne: Ču, da mu život poče ići nase. M. Zoričić zrc. 211.

Str. 611^b kod Nasipovača čitaj: Ulanika.

Str. 614^b kod nasjenica u 2 retku čitaj: nastjenica?

Str. 651^b pod cime popravi: ima.

Str. 654^a pod b prizvaše popravi: prizvavši.

Str. 661^a kod nastojnost na prvo mjesto neka se metne primjer: Sa sfom nastojnosti slijediti, koja daju poboljšanje od života (iz lat. ea tota sedulitate sectari, quae vitae emendationem dant). B. Kašić nasl. 192.

Str. 680^a između riječi natek — natekaće neka se umetne: NATEKA, f. otok slezine, něm. Milzgeschwulst. D. Šurmin (s naznakom, da se govori u Slavoniji; zabilježio akc. náteka).

Str. 690^b kod natklopniča neka se doda još primjer: Nega vraća . . . da mu doneše natklopniču od glave. A. Kalić prop. 546.

Str. 699^a kod natraške u primjeru da ta riječ u Stonu znači: sukno, koje se če: važa mi izatkatiti pet nátárá. M. Milas.

Str. 700^a kod natražiti pod a neka se na prvo mjesto metne primjer: Iziskujući pomnivo . . . natražiše tilo. M. Pavišić 36.

Str. 704^b pod a, b na prvo mjesto neka se metne primjer: Ki natruen zlobom nije. M. Marulić 251.

Str. 722^b kod naumivati neka se na kraju doda: Znaćeće nejasno.

Str. 724^b kod nauznač neka se doda, da se taj prilog s navedenim znaćećem govoriti u Stonu, na pr. ne mogu nauznač spavati. M. Milas. — Na istoj str. riječ nauznačice ima biti štampana nauznačicē.

Str. 731^a kod navajaće u 4 retku čitaj: accumulatio.

Str. 737^b riječ navigovati neka se briše.

Str. 739^a pod ccc u 3 retku domini popravi: domui.

Str. 751^a u poslednjem retku na- neka se izostavi.

Str. 755^b između riječi navođenje — navoj neka se umetne: NAVOGOVATI, navogujem, *impf. isto što navigati*. Samo u primjeru: Jedan brod se vozi posredi Kvarnera . . . sestra navoguje, bratac pospavuje. Nar. pjes. istr. 2, 135. *Oblik* navoguje nije pogreška mjesto naviguje. *Obrađivač rječnika priopćio* F. Žic.

Str. 776^a kod naznamenati u 2 retku odozdo xv popravi: xvi.

Str. 785^a kod 1 ne u 6 retku uns, nas popravi: uns, nos; — u 2 retku odozdo slovom popravi: olovom.

Str. 797^a kod nebojazan u 5 retku infans popravi: infans.

Str. 797^b kod nebore u 2 retku „ispred z” popravi: „ispred e”.

Str. 798^b pod c u 5 retku mere popravi: more.

Str. 806^a kod nečistan u 3 retku voja popravi: tvoja.

Str. 806^b kod nečistoća pod a, a riječi: „Iz pisaca . . . njedne potvrde” neka se brišu; a pod aa na poslednje mjesto neka se metne primjer: Što je zavladao nered u kući, što je svud neoper i nečistoća. M. Đ. Milićević let. več. 249.

Str. 815^b kod riječi Nedjeļa pod c na kraju dodaj: U tom selu (koje se zove i Okić) crkva je posvećena sv. Trojstvu, a blagdan sv. Trojstva zove narod onamo sveta nedjeļa; isto tako narod i selo Doňu Stubicu (u županiji zagrebačkoj) zove

Sv. Nedjeļa, jer je i tu crkva sv. Trojstva. I u Nedjeļištu (vidi tam) crkva je posvećena sv. Trojstvu. Schem. zagr. (1875) 76. 142. 200.

Str. 816^a kod Nedjeļište pod a neka se o imenu te varošice doda, što je rečeno u popravku, koji je pred ovim.

Str. 820^a ispred riječi nedolestan neka se umetne riječ: NEDOLET, m. samo u primjeru: Prosu se zubla po nedoletno-poju (misli se viježda, kad se po nebu prospe). Nar. zag. novak. 57.

Str. 820^b kod nedopun riječi „u primjeru” treba popraviti: „u primjerima”, — i na prvo mjesto metnuti primjer: Imaduci još nedopuno dvadeset i jedno godište svoje dobi. I. P. Lučić izk. 3/4.

Str. 826^b kod nedostojnost u 8 retku riječi „jedina iz xvii vijeka” neka se brišu.

Str. 827^a kod nedotakljiv u prvom retku riječi „koji ne može” popravi: „koji se ne može”.

Str. 828^b pod e u drugom primjeru Da se popravi: Da su.

Str. 829^b bole će biti nedružavan, nedruževna, — nedruževnost, nedruževnosti nego ne.

Str. 839^a u 2 retku odozdo zlet popravi: zled.

Str. 847^b kod negve u 3 retku iza negve dodaj: nevge.

Str. 853^b kod nehrvatski iza riječi „adj. posse.” umetni riječcu: „od”.

Str. 865^a kod nej riječi „Samo u primjeru” neka se brišu, — isto tako i riječi: „Da nije . . . stampano”; mjesto njih neka se umetne: „Dva primjera za nej vidi kod hotjeti na str. 657a u vrhu”.

Str. 869^a kod 2 neka u 10 retku „dragim” popravi: „drugim”.

Str. 871^a pod aaa u 7 retku odozdo bratje popravi: bratjo.

Str. 878^b u 8 retku neka se izostavi: „57 (iz xv v.)”.

Str. 878^b prvi primjer pod bb neka se izostavi.

Str. 884^a pod bb u prvom primjeru Dubrovčanima popravi: Dubrovčanina.

Str. 889^a kod nekršten u poslednjem retku Nakrštenii popravi: Nakrštenii.

Str. 897^b riječ nemaren neka se briše, a kod nemariti na istoj strani riječi „da se našla jedna potvrda” popravi: „da su se našle dvije potvrde”; zatijem iza br. 35. dodaj: Ima i u Belinu rječniku (nemaren, dispregiato).

Str. 910^b kod nemočenka dodaj: Ispor. nemočenac.

Str. 913^b kod nemogaša u 3 retku ex popravi: er.

Str. 916^a kod nemolitva poslednju riječ: „vraćanje” popravi: „vraćanje”.

Str. 944^b u 3 retku odozdo ispred: „(sic!)” ima se umetnuti: nepočti.

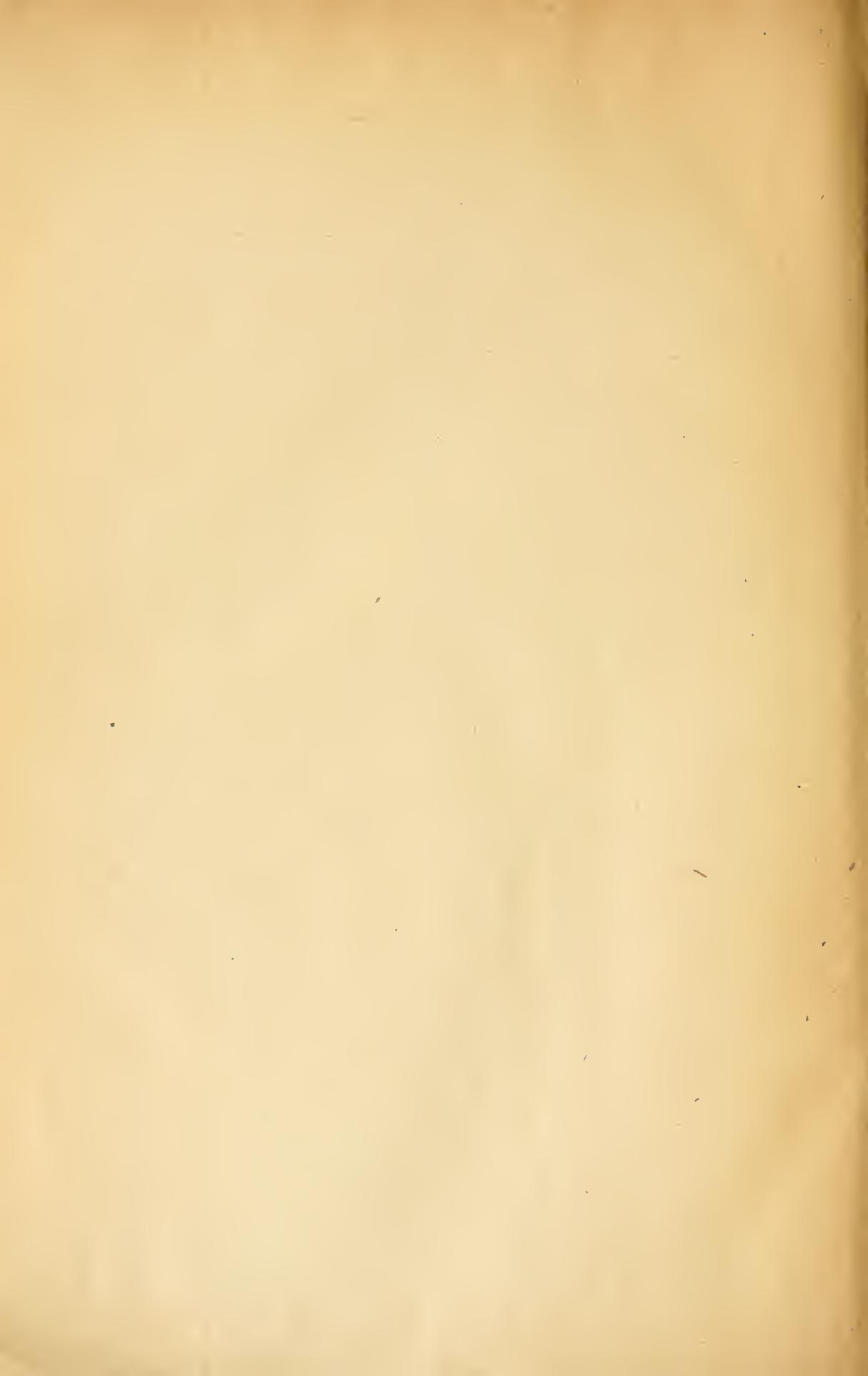
* * *

U VI. dijelu „Rječnika“ našle su se još ove pogreške:

Str. 677^a kod Milna pod c treba da stoji: „dva seoca u kotaru hvarske”.

Str. 748^b kod mironosica prvi primjer neka se briše; vidi kod muronosica.

Str. 878^b riječ Močurište neka se briše, jer to mjesto nije u Srbiji, nego u Bugarskoj.

PG
1374
R5
dio 7

Jugoslavenska akademija
znanosti i umjetnosti
Rječnik hrvatskoga ili
srpskoga jezika

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

For use in
the Library
ONLY

